Holy Bible

Aionian Edition®

Muḳeddes Kalam (yəngi yezik)

Uyghur Bible (pinyin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Muḳeddes Kalam (yəngi yeziḳ)
Uyghur Bible (pinyin script)

Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0 International, 2018-2025
Source text: eBible.org
Source version: 4/18/2025
Source copyright: Creative Commons Attribution ShareAlike 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 5.1.9 (Pro) on 6/3/2025
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc, https://Nainoia-Inc.signedon.net
All profits are given to https://CoolCup.org

We pray for a modern Creative Commons translation in every language
Translator resources at https://AionianBible.org/Third-Party-Publisher-Resources
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Please understand these eleven words. The original translation is unaltered and a highlighted note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read at AionianBible.org, with Android, and with TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal and purple is the color of royalty! All profits are given to CoolCup.org.

History

Uyghur tili at AionianBible.org/History

06/21/75 - Two boys, P. and J., wonder if Jesus saves all and pray.
04/15/85 - Aionian Bible conceived as B. and J. pray.
12/18/13 - Aionian Bible announced as J. and J. pray.
06/21/15 - Aionian Bible birthed as G. and J. pray.
01/11/16 - AionianBible.org domain registered.
06/21/16 - 30 translations available in 12 languages.
12/07/16 - Nainoia Inc established as non-profit corporation.
01/01/17 - Creative Commons Attribution No Derivatives 4.0 license added.
01/16/17 - Aionian Bible Google Play Store App published.
07/01/17 - 'The Purple Bible' nickname begins.
07/30/17 - 42 translations now available in 22 languages.
02/01/18 - Holy Bible Aionian Edition® trademark registered.
03/06/18 - Aionian Bibles available in print at Amazon.com.
09/15/18 - Aionian Bible dedicated as J. and J. pray again.
10/20/18 - 70 translations now available in 33 languages.
11/17/18 - 104 translations now available in 57 languages.
03/24/19 - 135 translations now available in 67 languages.
10/28/19 - Aionian Bible nursed as another J. and J. pray.
10/31/19 - 174 translations now available in 74 languages.
02/22/20 - Aionian Bibles available in print at Lulu.com.
05/25/20 - Illustrations by Gustave Doré, La Grande Bible de Tours, Felix Just.
08/29/20 - Aionian Bibles now available in ePub format.
12/01/20 - Right to left and Hindic languages now available in PDF format.
03/31/21 - 214 translations now available in 99 languages.
11/17/21 - Aionian Bible Branded Leather Bible Covers now available.
12/20/21 - Social media presence on Facebook, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc.
01/01/22 - 216 translations now available in 99 languages.
01/09/22 - StudyPack resources for Bible translation study.
01/23/22 - Volunteers celebrate with pie and prayer.
02/14/22 - Strong's Concordance from Open Scriptures and STEPBible.
02/14/23 - Aionian Bible published on the TOR Network.
12/04/23 - Eleēsē added to the Aionian Glossary.
02/04/24 - 352 translations now available in 142 languages.
05/01/24 - 370 translations now available in 164 languages.
08/05/24 - 378 translations now available in 165 languages.
08/18/24 - Creative Commons Attribution 4.0 International, if source allows.
10/20/24 - Gospel Primer handout format.
11/24/24 - Progressive Web Application off-line format.
01/28/25 - All profits are given to CoolCup.org.
03/12/25 - 382 translations now available in 166 languages.
05/04/25 - 393 translations now available in 175 languages.
05/27/25 - 462 translations now available in 229 languages.

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilix 11
Misirdin qiḵix 55
Lawiylar 93
Qəl-bayawandiki səpər 121
Ḳanun xərḥi 159
Yəxua 192
Batur Ḥakimlar 214
Rut 236
Samu'il 1 239
Samu'il 2 267
Padixaḥlar 1 290
Padixaḥlar 2 318
Tarih-təzkirə 1 345
Tarih-təzkirə 2 370
Əzra 402
Nəḥəmiya 411
Əstər 425
Ayup 432
Zəbur 456
Pənd-nəsiḥətlər 514
Ḥekmət topliƣuqi 533
Küylərning küyi 540
Yəxaya 544
Yərəmiya 590
Yərəmiyaning yiƣa-zarliri 642
Əzakiyal 647
Daniyal 692
Ḥoxiya 707
Yo'el 714
Amos 717
Obadiya 723
Yunus 724
Mikaḥ 726
Naḥum 730
Ḥabakkuk 732
Zəfaniya 734
Ḥagay 736
Zəkəriya 738
Malaki 746

NEW TESTAMENT

Matta 751
Markus 780
Luḳa 799
Yuḥanna 831
Rosullarning paaliyətliri 855
Rimliḳlarƣa 887
Korintliḳlarƣa 1 901
Korintliḳlarƣa 2 914
Galatiyaliḳlarƣa 923
Əfəsusluḳlarƣa 928
Filippiliḳlarƣa 933
Kolossiliklərgə 937
Tesalonikaliḳlarƣa 1 940
Tesalonikaliḳlarƣa 2 943
Timotiyƣa 1 945
Timotiyƣa 2 949
Tituska 952
Filemonƣa 954
Ibraniylarƣa 955
Yaḳup 965
Petrus 1 969
Petrus 2 973
Yuḥanna 1 976
Yuḥanna 2 980
Yuḥanna 3 981
Yəḥuda 982
Wəḥiy 983

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Adəmni ķooɭliwetip, ḥayatliķ dərihigə baridioɣan yolni muḥapizət ķilix üqün, u Erəm beoɣining məxriķ təripigə kerublarni wə tət tərəpkə pirķiraydioɣan yalķunluķ bir xəmxərni ķoyup ķoydi.
Yaritilix 3:24

Yaritilix

1 Muқəddəmdə Huda asmanlar bilən zeminni yaratti.
2 U qaoŋda yər bolsa xəkilsiz wə қupқuruқ һaləttə
boldi; қarangoŋuluқ qongқur sularning yüzini қaplidi;
Hudaning Roһi qongқur sular üstidə lərzan pərwaz
қilatti. **3** Huda: «Yoruқluқ bolsun!» dewidi, yoruқluқ
pəyda boldi. **4** Huda yoruқluқning yahxi ikənlikini
kərdi; Huda yoruқluқ bilən қarangoŋuluқni ayridi. **5**
Huda yoruқluқni «kündüz», қarangoŋuluқni «keqə»
dəp atidi. Xu tərikidə kəq bilən səһər ətti, bu tunji
kün boldi. **6** Andin Huda: — Sularning arilikida
bir boxluқ bolsun wə sular [yuқiri-təwən] ikkigə
ayrilip tursun, dedi. **7** Xuning bilən Huda bir boxluқ
һasil қilip, sularni boxluқning astioŋa wə boxluқning
üstigə ayriwətti; ix ənə xundaқ boldi. **8** Huda
bu boxluқni «asman» dəp atidi. Xu tərikidə kəq
bilən səһər ətti, bu ikkinqi kün boldi. **9** Andin
Huda: «Asmanning astidiki sular bir yərgə yioŋilsun,
қuruқ tupraқ kərünsun!» dewidi, dəl xundaқ boldi.
10 Huda қuruқ tupraқni «yər», yioŋiloŋan sularni
bolsa «dengizlar» dəp atidi. Huda bularning yahxi
boloŋanlikini kərdi. **11** Andin Huda yənə: «Yər һərhil
əsümlüklərni, uruқluқ otyaxlarni, mewə beridioŋan
dərəһlərni türliri boyiqə əzidə ündürsun! Mewilərning
iqidə uruқliri bolsun!» dewidi, dəl xundaқ boldi; **12**
yərdiki əsümlüklərni, yəni uruқ qikidioŋan otyaxlarni
əz türliri boyiqə, mewə beridioŋan, yəni mewilirining
iqidə uruқliri boloŋan dərəһlərni əz türliri boyiqə
ündürdi. Huda bularning yahxi boloŋanlikini kərdi. **13**
Xu tərikidə kəq bilən səһər ətti, bu üqinqi kün boldi.
14 Huda yənə: «Kündüz bilən keqini ayrip berix üqün
asmanlarda yoruқluқ jisimlar bolsun. Ular künlər,
pəsillar wə yillarni ayrip turuxқa bəlgə bolsun; **15**
ular asmanlarda turup nur qikaroŋuqi bolup, yər
yüzigə yoruқluқ bərsun!» dewidi, dəl xundaқ boldi. **16**
Huda ikki qong nur qikaroŋuqi jisimni yaratti; qong
nur qikaroŋuqini kündüzni baxқuridioŋan, kiqik nur
qikaroŋuqni keqini baxқuridioŋan kildi. Һəmdə yənə
yultuzlarnimu yaratti. **17** Huda bularni yərgə yoruқluқ
berip, kündüz bilən keqini baxқurup, yoruқluқ bilən
қarangoŋuluқni ayrisun dəp asmanlarning gümbizigə
orunlaxturdi. Huda buning yahxi boloŋanlikini kərdi.
19 Xu tərikidə kəq bilən səһər ətti, bu tətinqi kün
boldi. **20** Huda yənə: «Sularda mioŋ-mioŋ janiwarlar
bolsun, uqar-қanatlar yərning üstidə, asman boxluқida
uqsun» dedi. **21** Xundaқ қilip Huda sudiki qong-qong
məһluқlarni, xundaқla sularda mioŋ-mioŋ janiwarlarni
əz türliri boyiqə wə һərhil uqar-қanatlarni əz türliri
boyiqə yaratti. Huda buning yahxi boloŋanlikini
kərdi. **22** Huda bu janliқlaroŋa bəht-bərikət ata қilip:
«Nəsillinip, kəpiyip, dengiz sulirini toldurunglar,
uqar-қanatlarmu yər yüzidə awusun» dedi. **23** Xu
tərikidə kəq bilən səһər ətti, bu bəxinqi kün boldi.
24 Huda yənə: «Yər janiwarlarni əz türliri boyiqə
qikarsun — mal-qarwilarni, əmüligüqi janiwarlarni wə
yawayi һaywanlarni əz türliri boyiqə apiridə қilsun»
— dewidi, dəl xundaқ boldi. **25** Xundaқ қilip Huda
yərdiki yawayi һaywanlarni əz türliri boyiqə, mal-
qarwilarni əz türliri boyiqə wə yər yüzidə əmüligüqi
barliқ janiwarlarni əz türliri boyiqə yaratti. Huda
buning yahxi boloŋanlikini kərdi. **26** Andin Huda: «Əz
sürət-obrazimizda, Bizgə ohxaydioŋan қilip insanni
yaritayli. Ular dengizdiki beliқlaroŋa, asmandiki
uqar-қanatlaroŋa, barliқ mal-qarwilaroŋa, pütkül yər
yüzigə wə yər yüzidiki barliқ əmiligüqi janiwarlaroŋa
igidarqilik қilsun» dedi. **27** Xundaқ қilip, Huda insanni
Əz sürət-obrazida yaratti; Uni Əzining süritidə yaratti;
Ularni ərkək-qixi қilip yaratti. **28** Huda ularoŋa
bəht-bərikət ata қilip: «Silər nəsillinip, kəpiyip, yər
yüzini toldurup boysundurunglar; dengizdiki beliқlar,
asmandiki uqar-қanatlaroŋa, xuningdək yər yüzidə
yüridioŋan һərbir һaywanlaroŋa igidarqilik қilinglar»
dedi. **29** Andin Huda yənə: «Mana, Mən pütkül
yər yüzidiki uruқluқ otyaxlar bilən uruқluқ mewə
beridioŋan һərbir dərəһlərni silərgə ozuқluқ bolsun
dəp bərdim; **30** xundaқla yərdiki barliқ janiwarlar bilən
asmandiki barliқ uqar-қanatlar wə yər yüzidə barliқ
əmiligüqilərgə, yəni barliқ jan-janiwarlaroŋa ozuқluқ
bolsun dəp barliқ gül-giyaһlarni bərdim» dewidi, dəl
xundaқ boldi. **31** Huda yaratқanlirining һəmmisigə
səpselip қaridi, wə mana bularning һəmmisi naһayiti
yahxi boloŋanidi. Xu tərikidə kəq bilən səһər ətti, bu
altinqi kün boldi.

2 Xundaқ қilip asman bilən zemin, pütkül
məwjudatliri bilən қoxulup yaritilip boldi. **2**
Huda yəttinqi künigiqə қilidioŋan ixini tamamlidi. U
yəttinqi küni barliқ yaritix ixini tohtitip aram aldi.
3 Yəttinqi küni Huda barliқ yaritix ixliridin aram
aloŋan kün boloŋanliki üqün, xu künni bəhtlik kün
қilip, uni «muқəddəs kün» dəp bekitti. **4** Pərwərdigar
Huda zemin bilən asmanni yaratқan künidə, asman-
zeminning yaritilix jəryanining tarihliri mundaқ:
— **5** Zeminda tehi һeq gül-giyaһ, yərdə һeq otyax

ünmigənidi; qünki Pərwərdigar Huda yər yüzigə ḫəl-yeoɣin yaoɣdurmioɣanidi, xundakla yər teriydioɣan adəmmu yok idi. 6 Lekin yərdin bulak süyi qikip, tamam yər yüzini suoɣardi. 7 Andin Pərwərdigar Huda adəmni yərning topisidin yasap, ḫayatlik nəpəsini uning burnioɣa püwlidi; xuning bilən adəm tirik bir jan boldi. 8 Andin keyin Pərwərdigar Huda məxrik tərəptə Erəm degən jayda bir baoɣ bina kilip, yasioɣan adəmni xu yərgə orunlaxturdi. 9 Pərwərdigar Huda yərdin kəzni kamlaxturidioɣan qiraylik, [mewiliri] yeyixlik ḫərhil dərəhni ündürdi; u yənə baoɣning otturisida «ḫayatlik dərihi» wə «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh»ni ündürdi. 10 Baoɣni suoɣirixka Erəmdin bir dərya ekip kikti; andin bəlünüp, tət ekin boldi. 11 Birinqi ekinning nami Pixon bolup, altun kikidioɣan pütkül ḫawilaḫ zeminini aylinip ətidu. 12 Bu yurtning altuni naḫayiti esil idi; xu yərdə purakliq dewirkay bilən ak ḫekikmu kikidu. 13 Ikkinqi dəryaning nami Gihon bolup, pütkül Kux zeminini aylinip ətidu. 14 Üqinqi dəryaning nami Dijlə bolup, Axurning xərkidin ekip ətidu, tətinqi dəryaning nami Əfrat idi. 15 Pərwərdigar Huda adəmni elip Erəm beoɣioɣa ixləp, pərwix kilsun dəp uni xu yərgə koyup koydi. 16 Pərwərdigar Huda adəmgə əmr kilip: baoɣdiki ḫərbir dərəh mewiliridin halioɣiningqə yə; 17 əmma «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh»ning mewisidin yemigin; qünki uningdin yegən kününgdə jəzmən əlisən, — dedi. 18 Andin Pərwərdigar Huda yənə səz kilip: — Adəmning yaloɣuz turuxi yahxi əməs; Mən uningoɣa mas kelidioɣan bir yardəmqi ḫəmraḫni yasap berəy, — dedi. 19 Pərwərdigar Huda tuprakṭin daladiki barlik janiwarlar bilən asmandiki ḫəmmə uqar-kanatlarni yasioɣanidi; ularoɣa adəmning nemə dəp at koyidioɣanlikini bilix üqün, U ularni adəmning aldioɣa kəltürdi. Adəm ḫərbir janiwaroɣa nemə dəp at koyoɣan bolsa, uning eti xu bolup kaldi. 20 Bu tərikidə adəm ḫəmmə mal-qarwilaroɣa, asmandiki uqar-kanatlaroɣa wə daladiki ḫərbir janiwarlaroɣa at koydi; wəḫaləwki, adəm əzigə mas kelidioɣan ḫeqbir yardəmqi ḫəmraḫ uqratmidi. 21 Xuning bilən Pərwərdigar Huda adəmgə bir kattik uyku saldi; u uhlap kaldi. U uhlawatkanda, U uning bikinidin bir az elip, andin uning ornini ət-gəx bilən etip koydi. 22 Xuning bilən Pərwərdigar Huda adəmning bikinidin aloɣan xu kisimdin bir ayalni yasap, uni adəmning kexioɣa əkəldi. 23 Adəm'ata huxal bolup: — Mana bu səngəklirimdiki səngək, etimdiki ət boloɣaq, «ayal» dəp atalsun; qünki u ərdin elinoɣandur, — dedi. 24 Xuning üqün ər kixi ata-anisidin ayrilip, əz ayalioɣa baoɣlinip bir bolup, ikkisi bir tən bolidu. 25 Adəm'ata bilən ayali ḫər ikkisi yalingaq bolsimu, ḫeq uyalmaytti.

3 Yər yüzidə yilan Rəb Pərwərdigar yaratkan daladiki ḫaywanlarning ḫəmmisidin ḫiyligər idi. U ayaldin: — Huda rasttinla baoɣdiki dərəhlərning ḫeqkaysisining mewisidin yeməŋlar, dedimu? — dəp soridi. 2 Ayal yilanoɣa jawab berip: — Baoɣdiki dərəhlərning mewilirini yesək bolidu. 3 Əmma baoɣning otturisidiki dərəhning mewisi tooɣrisida Huda: «Buningdin yeməŋlar, kolmu təgküzməŋlar, bolmisa əlisilər» degən, dedi. 4 Yilan ayaloɣa: — Undak əməs! Ḫərgiz əlməysilər! 5 Bəlki silər uni yegən kününglarda, Huda kəzünglarning eqilip, Hudaoɣa ohxax yahxi bilən yamanni bilidioɣan bolup kalidioɣanlikinglarni bilidu, — dedi. 6 Ayal dərəhning [mewisining] yeməklik üqün yahxilikini, uning kəzni kamlaxturidioɣanlikini kərüp, ḫəmdə dərəhning adəmni əkillik kilidioɣan jəlpkarlikini kərüp, mewidin yedi wə uningdin yenida turoɣan erigimu bərdi; umu yedi. 7 Yeyixi bilənla ḫər ikkisining kəzliri eqilip, əzlirining yalingaq ikənlikini bilip, ənjür yopurmaklirini elip bir-birigə ulap tikip, əzlirigə yapkuq kilip tartti. 8 Kün salkinlioɣanda, ular Pərwərdigar Hudaning baoɣda mangoɣan xəpisini anglap kelip, adəm ayali bilən Pərwərdigar Hudaning ḫazir boloɣinidin kəqip baoɣdiki dərəhlərning arisioɣa yoxurunuwaldi. 9 Lekin Pərwərdigar Huda towlap adəmni qakirip uningoɣa: Sən nədə? — dedi. 10 Adəm'ata jawab berip: — Mən baoɣda xəpəngni anglap, yalingaq turoɣinim üqün korkup ketip, yoxuruniwaldim, — dedi. 11 [Huda] uningoɣa: — Yalingaq ikənlikingni sanga kim eytti? Mən sanga yemə, dəp əmr kiloɣan dərəhning mewisidin yedingmu-ya? — dedi. 12 Adəm jawab berip: — Sən manga ḫəmraḫ boluxka bərgən ayal dərəhning mewisidin manga bərgənidi, mən yedim, — dedi. 13 Pərwərdigar Huda ayaloɣa: — Bu nemə kiloɣining? — dedi. Ayal jawab berip: — Yilan meni aldap azdursa, mən yəp saptimən, — dedi. 14 Pərwərdigar Huda yilanoɣa mundak dedi: — «Bu kiloɣining üqün, Sən ḫəmmə mal-qarwilardin, Daladiki barlik ḫaywanatlardin bəkrək lənətkə kalisən; Korsiking bilən beoɣirlap mengip, Ömrüngning barlik künliridə topa yəysən. 15 Wə mən sən bilən ayalning arisioɣa, Sening nəsling

bilən ayalning nəslining arisioƣa əqmənlik salimən; U sening bexingni dəssəp zəhimləndüridu, Sən ƙopup uning tapinini [qeƙip] zəhimləndürisən». **16** Andin Huda ayaloƣa: — «Sening ƕamilidarliƙingning japa-muxəkƙətlirini kəpəytimən; Sən ƙattiƙ toloƣaƙ iqidə boxinisən; Sən eringdin üstün turuxƙa ƕəwəs ƙilsangmu, U üstüngdin hojiliƙ ƙilidu» — dedi. **17** Andin U Adəm'atioƣa: — «Sən ayalingning səzigə ƙulaƙ selip, Mən sanga yemə, dəp əmr ƙiloƣan dərəhtin yegining tüpəylidin, Sening tüpəylingdin yər-turaƙ lənitimgə uqraydu; Əmrüngning barliƙ künliridə pəƙət japaliƙ ixləpla, andin uningdin ozuƙlinisən. **18** Yər sanga tikən bilən ƙamoƣaƙ ündüridu; Xundaƙtimu sən yərdiki ziraət-otyaxlarni yəysən. **19** Taki sən turaƙƙa ƙaytƙuqə yüz-kəzüng tərgə qümgəndə, andin nan yeyələysən; Qünki sən əsli turaƙtin elinoƣansən; Sən əslidə topa boloƣaq, Yənə topioƣa ƙaytisən» — dedi. **20** Uning ayali barliƙ jan igilirining anisi bolidioƣini üqün adəm uningoƣa «Ƕawa» dəp at ƙoydi. **21** Pərwərdigar Huda Adəm'ata bilən uning ayalioƣa ƕaywan teriliridin kiyim ƙilip kiydürüp ƙoydi. **22** Pərwərdigar Huda səz ƙilip: — Mana, adəm Bizlərdin birigə ohxap ƙaldi, yahxi bilən yamanni bildi. Əmdi ƙolini uzitip ƕayatliƙ dərihidin elip yəwelip, ta əbədgiqə yaxawərməsliki üqün [uni tosuximiz kerək], dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Huda uni Erəm baoƣdin ƙooƣlap qiƙiriwətti; xundaƙ ƙilip uni yərgə ixləydioƣan, yəni əzi əsli apiridə ƙilinoƣan turaƙƙa ixləydioƣan ƙilip ƙoydi. **24** Adəmni ƙooƣliwetip, ƕayatliƙ dərihigə baridioƣan yolni muƕapizət ƙilix üqün, u Erəm beoƣining məxriƙ təripigə kerublarni wə tət tərəpkə pirƙiraydioƣan yalƙunluƙ bir xəmxərni ƙoyup ƙoydi.

4 Adəm'ata ayali Ƕawa bilən billə boldi; Ƕawa ƕamilidar bolup Ƙabilni tuoƣup: «Mən bir adəmgə igə boldum — U Pərwərdigardur!» — dedi. **2** Andin u yənə Ƙabilning inisi Ƕabilni tuoƣdi. Ƕabil padiqi boldi, Ƙabil bolsa teriƙqi boldi. **3** Bekitilgən xundaƙ bir waƙit-saəttə xundaƙ bir ix boldiki, Ƙabil turaƙning ƕosulidin Pərwərdigaroƣa ƕadiyə kəltürdi. **4** Ƕabilmu padisidin ƙoylirining tunjiliridin, yəni ularning yeoƣidin ƕadiyə sundi. Pərwərdigar Ƕabilni wə uning sunoƣan ƕadiyəsini ƙobul ƙildi. **5** Lekin Ƙabil wə uning sunoƣinioƣa ƙarimidi. Xu wəjidin Ƙabilning tolimu aqqiƙi kelip, qirayi tutuldi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar Ƙabiloƣa: Nemixƙa aqqiƙlinisən? Nemə üqün qiraying tutulup ketidu? **7** Əgər durus ix ƙilsang, sən kətürülməmsən? Lekin durus ix ƙilmisang, mana gunaƕ ixik aldida [seni paylap] beoƣirlap yatidu, u seni əz ilkigə almaƙqi bolidu; lekin sən uningdin oƣalip kelixing kerək, dedi. **8** Ƙabil inisi Ƕabiloƣa: «Dalioƣa qiƙip keləyli!» dedi. Dalada xu wəƙə boldiki, Ƙabil inisi Ƕabiloƣa ƙol selip, uni əltürdi. **9** Pərwərdigar Ƙabiloƣa: Ining Ƕabil nədə? — dəp soridi. U jawab berip: Bilməymən, mən inimning baƙƙuqisimu? — dedi. **10** Huda uningoƣa: — Sən nemə ƙilding? Mana, iningning ƙeni yərdin manga pəryad kətürüwatidu! **11** Əmdi iningning ƙolungda təkülgən ƙenini ƙobul ƙilixƙa aoƣzini aqƙan yərdin ƙooƣlinip, lənətkə uqraysən. **12** Sən yərgə ixlisəngmu u buningdin keyin sanga ƙuwwitini bərməydu; sən yər yüzidə sərsan bolup, sərgərdan bolisən, — dedi. **13** Buni anglap Ƙabil Pərwərdigaroƣa jawab ƙilip: — Mening bu jazayimni adəm kətürəlmigüdək! **14** Mana, Sən bügün meni yər yüzidin ƙooƣliding, mən əmdi Sening yüzüngdin yoxurunup yürimən; yər yüzidə sərsən bolup sərgərdanliƙta yürimən; xundaƙ boliduki, kimla meni tepiwalsa, əltürüwetidu!, — dedi. **15** Lekin Pərwərdigar uningoƣa jawab berip: — Xundaƙ boliduki, kimki Ƙabilni əltürsə, uningdin yəttə ƕəssə intiƙam elinidu, — dedi. Xularni dəp Pərwərdigar Ƙabiloƣa uqrioƣan birsi uni əltürüwətmisun dəp uningoƣa bir bəlgə ƙoyup ƙoydi. **16** Xuning bilən Ƙabil Pərwərdigarning ƕuzuridin qiƙip, Erəmning məxriƙ təripidiki Nod degən yurtta olturaƙlixip ƙaldi. **17** Ƙabil ayali bilən billə bolup, ayali ƕamilidar bolup Ƕanohni tuoƣdi. U waƙitta Ƙabil bir xəƕər bina ƙiliwatatti; u xəƕərning namini ooƣlining ismi bilən Ƕanoh dəp atidi. **18** Ƕanohtin Irad tərəldi, iradtin Məƕuyail tərəldi, Məƕuyaildin Mətuxail tərəldi, Mətuxaildin Ləməh tərəldi. **19** Ləməh əzigə ikki hotun aldi. Birining ismi Adaƕ, yənə birining ismi Zillaƕ idi. **20** Adaƕ Yabalni tuoƣdi. U qedirda olturidioƣan kəqmən malqilarning bowisi idi, **21** uning inisining ismi Yubal idi. Bu qiltar bilən nəy qaloƣuqilarning bowisi idi. **22** Zillaƕ yənə Tubal-ƙayin degən bir ooƣulni tuoƣdi. U mis-təmür əswablarni soƙƙuqi idi. Tubal-ƙayinning Naamaƕ isimlik bir singlisi bar idi. **23** Ləməh bolsa ayallioƣa səz ƙilip: — «Əy Adaƕ bilən Zillaƕ, səzümni anglanglar! Əy Ləməhning ayalliri, gepimgə ƙulaƙ selinglar! Meni zəhimləndürgini üqün mən adəm əltürdüm, Tenimni zedə ƙiloƣanliƙi üqün bir yigitni əltürdüm. **24** Əgər Ƙabil üqün yəttə ƕəssə intiƙam elinsa, Ləməh üqün yətmix yəttə ƕəssə intiƙam elinidu!» — dedi. **25**

Adəm'ata yənə ayali bilən billə boldi. Ayali bir oƣul tuƣup, uningƣa Xet dəp at ƙoyup: Ƙabil Ңabilni əltürüwətkini üqün Huda uning ornioƣa manga baxƙa bir əwlad tikləp bərdi, dedi. **26** Xettinmu bir oƣul tuƣuldi; u uningƣa Enox dəp at ƙoydi. Xu waƙittin tartip adəmlər Pərwərdigarning namioƣa nida ƙilixƙa baxlidi.

5 Bu Adəm'atining əwladlirining nəsəbnamisidur: — Huda insanni yaratƙan künidə, uni Өzigə ohxax ƙilip yaratti. **2** U ularni ər jinis wə ayal jinis ƙilip yaritip, ularoƣa bəht-bərikət ata ƙilip, yaritiloƣan künidə ularning namini «adəm» dəp atidi. **3** Adəm'ata bir yüz ottuz yaxƙa kirgəndə uningdin əzigə ohxaydioƣan, əz sürət-obrazidək bir oƣul tərəldi; u uningƣa Xet dəp at ƙoydi. **4** Xet tuƣuloƣandin keyin Adəm'ata səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] oƣul-ƙizlar tərəldi. **5** Adəm'atimiz jəmiy tokƙuz yüz ottuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **6** Xet bir yüz bəx yaxƙa kirgəndə uningdin Enox tərəldi. **7** Enox tuƣuloƣandin keyin Xet səkkiz yüz yəttə yil əmür kərüp, uningdin [yənə] oƣul-ƙizlar tərəldi. **8** Xet jəmiy tokƙuz yüz on ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **9** Enox tokƙsan yaxƙa kirgəndə uningdin Kenan tərəldi. **10** Kenan tuƣuloƣandin keyin, Enox səkkiz yür on bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə oƣul-ƙizlar tərəldi. **11** Enox jəmiy tokƙuz yüz bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **12** Kenan yətmix yaxƙa kirgəndə uningdin Maңalalel tərəldi. **13** Maңalalel tuƣuloƣandin keyin Kenan səkkiz yüz ƙirik yil əmür kərüp, uningdin [yənə] oƣul-ƙizlar tərəldi. **14** Kenan jəmiy tokƙuz yüz on yil kün kərüp, aləmdin ətti. **15** Maңalalel atmix bəx yaxƙa kirgəndə uningdin Yarəd tərəldi. **16** Yarəd tuƣuloƣandin keyin Maңalalel səkkiz yüz ottuz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] oƣul-ƙizlar tərəldi. **17** Maңalalel jəmiy səkkiz yüz tokƙsan bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **18** Yarəd bir yüz atmix ikki yaxƙa kirgəndə uningdin Ңanoh tərəldi. **19** Ңanoh tuƣuloƣandin keyin Yarəd səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə oƣul-ƙizlar tərəldi. **20** Yarəd jəmiy tokƙuz yüz atmix ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **21** Ңanoh atmix bəx yaxƙa kirgəndə uningdin Mətuxəlaң tərəldi. **22** Mətuxəlaң tuƣuloƣandin keyin Ңanoh üq yüz yiloƣiqə Huda bilən bir yolda mengip, yənə oƣul-ƙizlarni tapti. **23** Ңanohning [yər yüzidə] barlik kərgən künliri üq yüz atmix bəx yil boldi; **24** U Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti; u [tuyuƙsiz kəzdin] oƣayib boldi; qünki Huda uni Өz yenioƣa elip kətkənidi. **25** Mətuxəlaң bir yüz səksən yəttə yaxƙa kirgəndə uningdin Ləməh tərəldi. **26** Ləməh tuƣuloƣandin keyin Mətuxəlaң yəttə yüz səksən ikki yil əmür kərüp, uningdin oƣul-ƙizlar tərəldi. **27** Mətuxəlaң jəmiy tokƙuz yüz atmix tokƙuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **28** Ləməh bir yüz səksən ikki yaxƙa kirgəndə bir oƣul tepip, uning ismini Nuң atap: — Pərwərdigar tuprakƙa lənət ƙildi; xunga biz [yərgə] ixliginimizdə Ңəmdə ƙollirimizning japalik əmgikidə bu bala bizgə təsəlli beridu, — dedi. **30** Nuң tuƣuloƣandin keyin Ləməh bəx yüz tokƙsan bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə oƣul-ƙizlar tərəldi. **31** Ləməh jəmiy yəttə yüz yətmix yəttə yil kün kərüp, aləmdin ətti. **32** Nuң bəx yüz yaxƙa kirgəndin keyin, uningdin Xəm, Ңam wə Yafət tərəldi.

6 Wə xundak boldiki, insanlar yər yüzidə kəpiyixkə baxlioƣanda, xundakla ƙizlarmu kəpləp tuƣuloƣanda, **2** Hudaning oƣulliri insanlarning ƙizlirining qiraylikƙikini kərüp, halioƣanqə tallap, əzlirigə hotun ƙilixƙa baxlidi. **3** U waƙitta Pərwərdigar səz ƙilip: — — Mening Roңim insanlar bilən mənggü kürəx ƙiliwərməydu; qünki insan əttur, halas. Kəlgüsidə ularning əmri pəƙət bir yüz yigirmə yaxtin axmisun! — dedi. **4** Xu künlərdə (wə xundakla keyinki künlərdimu), Hudaning oƣulliri insanlarning ƙizlirining yenioƣa berip, ulardin balilarni tapƙinida, gigantlar yər yüzidə pəyda boldi. Bular bolsa ƙədimki zamanlardiki danglik palwan-baturlar idi. **5** Pərwərdigar insanning ətküzüwatƙan rəzilliki yər yüzidə kəpiyip kətkənlikini, ularning kənglidiki niyətlirining ңərƙaqan yaman boluwatƙinini kərdi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar yər yüzidə adəmni apiridə ƙiloƣinioƣa puxayman ƙilip, kənglidə azablandi. **7** Buning bilən Pərwərdigar: — Өzüm yaratƙan insanni yər yüzidin yoƙitimən — insandin tartip mal-qarwilaroƣiqə, əmiligüqi ңaywanlardin asmandiki ƙuxlaroƣiqə, ңəmmisini yok ƙilimən; qünki Mən ularni yaratƙinimoƣa puxaymən ƙildim, — dedi. **8** Lekin Nuң bolsa Pərwərdigarning nəziridə xəpkət tapƙanidi. **9** Nuң wə uning ix-izliri təwəndikiqə: — Nuң ңəkkaniy, əz dəwridikilər arisida əyibsiz adəm idi; Nuң Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti. **10** Nuңtin Xəm, Ңam, Yafət degən üq oƣul tərəldi. **11** Pütkül jaңan Hudaning aldida rəzillixip, ңəmmə yər zorawanlikƙa tolup kətkənidi. **12** Huda yər yüzigə nəzər seliwidi, mana, jaңan rəzilləxkənidi; qünki barlik ət igilirining yər yüzidə ƙiliwatƙini yuzuƙqilik idi. **13** Xuning bilən Huda Nuңƙa: — Mana, aldimoƣa barlik

ət igilirining zawalliқi yetip kəldi; qünki pütkül yərjaһanni ularning səwəbidin zorawanliқ қaplidi. Mana, Mən ularni yər bilən қoxup һalak қilimən. **14** Əmdi sən өzünggə gofər yaoɣiqidin bir kemə yasap, kemining iqidə bəlmə-hanilarni қilip, iqi-texini қarimay bilən suwa. **15** Sən uni xundaқ yasioɣin: — Uzunluқi üq yüz gəz, kəngliki əllik gəz wə egizliki ottuz gəz bolsun. **16** Kemining pexaywini astioɣa bir oquқqiliқ yasa, uning egizliki bir gəz bolsun; ixikini kemining yenifa orunlaxtur; kemini asti, ottura wə üsti қilip üq қəwət yasa. **17** Qünki mana, Mən Өzüm asmanning astidiki һayatliқ tiniқi barliki һərbir ət igisini һalak қilidioɣan su topanni yər yüzigə kəltürimən; buning bilən yər yüzidiki barliқ məhluқlar tiniқidin tohtaydu. **18** Lekin sən bilən əһdəmni tüzimən. Sən өzüng, ooɣulliring, ayaling wə kelinliringni elip birliktə kemigə kiringlar. **19** Өzüng bilən təng tirik saқlap қelix üqün, barliқ jandarlardin һərқaysisidin bir jüp, yəni ərkikidin birini, qixidin birini kemigə elip kirgin; **20** Tirik қelix üqün қuxlarning һərbir türliridin, mal-qarwilarning һərbir türliridin wə yərdə əmiligüqi janiwarlarning һərbir türliridin bir jüpi қexingoɣa kiridu. **21** Өzüng wə ularning ozuқluқi üqün һərhil yeməkliklərdin elip, yeningoɣa oɣəmligin, — dedi. **22** Nuһ xundaқ қildi; Huda өzigə buyruoɣan һəmmə ixni u bəja kəltürdi.

7 Pərwərdigar Nuһқa mundaқ dedi: — «Sən pütün өydikiliring bilən kemigə kirgin; qünki bu dəwrdə aldimda seni һəққaniy dəp kördüm. **2** Һəmmə һalal һaywanlarning ərkək-qixisidin yəttə jüptin, һaram һaywanlarning ərkək-qixisidin bir jüptin elip, xuningdək asmandiki uqar-қanatlarningmu ərkək-qixisidin yəttə jüptin elip, ularning nəslini pütkül yər yüzidə tirik saқlax üqün өzüng bilən billə əkir. **4** Qünki yəttə kündin keyin uda қirik keqə-kündüz yər yüzigə yamoɣur yaoɣdurimən; Өzüm yasioɣan һəmmə janiwarlarni yər yüzidin yoқitimən». **5** Xuning bilən Nuһ Pərwərdigar uningoɣa buyruoɣinining һəmmisigə əməl қildi. **6** Yər yüzini topan baskanda Nuһ altə yüz yaxta idi. **7** Topandin [қutulup қelix] üqün Nuһ bilən ooɣulliri, ayali wə kelinliri billə kemigə kirdi. **8** Һalal һaywanlar bolsun, һaram һaywanlar bolsun, қuxlar bilən yərdə əmiligüqi janiwarlar bolsun, [һərbir türdin] bir jüp-bir jüptin ərkək-qixi bolup, Huda Nuһқa buyruoɣandək kemigə, Nuһning қexioɣa kirdi. **10** Wə xundaқ boldiki, yəttə kündin keyin, yər yüzini topan besixқa baxlidi. **11** Nuһning əmrining altə yüzinqi yili, ikkinqi eyining on yəttinqi künidə qongқur dengizlarning təgliridiki barliқ bulaқlar yerilip, asmanning pənjiriliri eqilip kətti. **12** Yamoɣur uda қirik keqə-kündüz yər yüzigə tohtimay yaoɣdi. **13** Dəl yamoɣur baxlanoɣan küni, Nuһ, Nuһning Xəm, Һam, Yafət degən ooɣulliri, Nuһning ayali bilən üq kelini kemigə kirdi. **14** Ular bilən billə һərhil yawa һaywanlar tür-türi boyiqə, һərhil mal-qarwilar türtüri boyiqə, yərdə əmiligüqi һərhil janiwarlar türtüri boyiqə wə һərhil uqar-қanatlar, yəni һərhil қanatliқ janiwarlar tür-türi boyiqə kemigə kirdi. **15** Ət igiliridin, yəni barliқ һayatliқ tiniқi boloɣan һərhil jandarlardin, bir jüp-bir jüp bolup, kemigə nuһning қexioɣa kirdi. **16** Kirgənlər Hudaning nuһқa buyruoɣinidək ət igilirining һərtürining ərkək-qixisi idi. Andin Pərwərdigar ixikni etiwətti. **17** Topan yər yüzini uda қirik kün besip, sular uloɣiyip kətti. Kemə yər üstidin kətürülüp ləyləp қaldi. **18** Su uloɣiyip, yər üstidə tehimu egizləp kətti; kemə su üstidə dawaloɣup turatti. **19** Sular yər yüzidə tolimu uloɣiyip, pütkül asmanning astidiki barliқ egiz taoɣlarnimu besip kətti. **20** Sular [taoɣlardin] yənə on bəx gəz ərləp, taoɣ qoққilirimu su astida қaldi. **21** Buning bilən yər yüzidə yürgüqi һəmmə ət igiliri, uqar-қuxlar, mal-qarwilar, yawayi һaywanlar, yərdə əmiligüqi һəmmə janiwarlar, jümlidin pütkül adəmlər һəmmisi əldi; **22** қurukluқta yaxioɣuqi, burnida һayatliқ tiniқi bar boloɣanlarning һəmmisi əldi. **23** Yər yüzidiki jeni barlarning һəmmisi, insan bolsun, mal-qarwilar bolsun, əmiligüqi һaywanlar bolsun, asmandiki қuxlar bolsun, һəmmisi һalak bolup yər yüzidin yoқ қilindi; pəқət Nuһ wə kemidə uning bilən billə turoɣanlar қutulup қaldi. **24** Bir yüz əllik küngiqə yər yüzini su besip turdi.

8 Huda Nuһni, xundaқla kemidə uning bilən billə boloɣan barliқ yawayi һaywanlar bilən barliқ malqarwilarni əslidi. Xuning bilən Huda bir xamal qiқirip yər yüzini yəlpütti wə sular yenixқa baxlidi. **2** Qongқur dengizlarning təgliridiki bulaқlar wə asmanning pənjiriliri etilip, asmandin tөkülgən yamoɣur tohtidi. **3** Sular baroɣanseri yər yüzidin yandi; bir yüz əllik kün ətkəndin keyin heli azlidi. **4** Yəttinqi ayning on yəttinqi küni, kemə Ararat taoɣ tizmiliridiki birining üstidə tohtap қaldi. **5** Sular oninqi ayoɣiqə baroɣanseri aziyip, oninqi ayning birinqi küni taoɣ qoққiliri kərünüxkə baxlidi. **6** Қirik kündin keyin Nuһ kemigə өzi ornatқan dərizini eqip, **7** bir қuzoɣunni sirtқa qiқardi. U yər yüzidiki sular tartilip boloɣuqə uyan-

buyan uqup yürdi. 8 Uningdin keyin Nuḫ sularning
yər yüzidin tartiloɣan-tartilmioɣanlikini bilix üqün,
bir kəptərni qikardi. 9 Lekin sular tehiqə pütkül yər
yüzini kaplap turoɣaqka, kəptər putini koyoɣudək
jay tapalmay, Nuḫning kexioɣa kemigə yenip kəldi.
Xuning bilən Nuḫ kolini sunup uni tutup, kemigə
əkiriwaldi. 10 U yəttə kün saklap, bu kəptərni kemidin
yənə sirtka qikardi. 11 Kəptər kəqtə uning kexioɣa
yenip kəldi; mana, uning tumxukida yengi üzüwaloɣan
zəytun yopurmiki bar idi. Buni kərüp Nuḫ sularning
yər yüzidin tartiloɣinini bildi. 12 U yənə yəttə kün
saklap, kəptərni yənə sirtka qikardi, əmma bu ketim
kəptər uning yenioɣa kaytip kəlmidi. 13 Nuḫ altə
yüz bir yaxka kirgən yili, birinqi ayning birinqi
künidə su yər yüzidin kuruoɣanidi. Nuḫ kemining
kapkikini eqip kariwidi, yərning kuruoɣinini kərdi.
14 Ikkinqi ayning yigirmə yəttinqi küni, yər yüzi
pütünləy kurup boldi. 15 U wakitta Huda Nuḫka səz
kilip: — Sən əzüng, ayaling, ooɣulliring wə kelinliring
kemidin qikinglar. 17 Əzüng bilən billə boloɣan barlik
ət igiliridin ḫərbir türdiki janiwarlarni, yəni uqar-
kanatlarni ḫəm mal-qarwilarni, yərdə əmiligüqi
ḫaywanlarning ḫəmmisini əzüng bilən koxup kemidin
elip qikkin; xuning bilən ular yər yüzidə tariliptarkilip, nəsillinip zeminda kəpəysun, — dedi. 18
Xuning bilən Nuḫ, ayali, ooɣulliri wə kelinliri bilən
billə sirtka qikti. 19 Janiwarlarning ḫəmmisi, barlik
əmiligüqi ḫaywanlar, barlik uqar-kanatlar, yərdə
midirlap yüridioɣanlarning ḫərkaysisi əz türliri boyiqə
kemidin qikixti. 20 Xu qaoɣda Nuḫ Pərwərdigaroɣa
atap bir kurbangaḫni yasidi; u ḫalal janiwarlar bilən
ḫalal kuxlarning ḫər türidin elip kelip, kurbangaḫning
üstidə «kəydürmə kurbanlik» ətküzdi. 21 Xundak
kilip Pərwərdigar huxbuy purap [məmnun boldi];
Pərwərdigar kənglidə: — «Insanning kəngül-niyiti
yaxlikidin tartip rəzil bolsimu, Mən insan tüpəylidin
yərgə yənə lənət okumaymən wə əmdi bu ketimkidək
ḫəmmə jandarlarni urup yokitiwətməymən. 22 Bundin
keyin, yər məwjut künliridə, Terix bilən orma, Sooɣuk
bilən issik, Yaz bilən kix, Kündüz bilən keqə üzülməy
aylinip turidu» — dedi.

9 Huda Nuḫ bilən uning ooɣulliroɣa bəht-bərikət
ata kilip,ularoɣa mundak dedi: — «Silər jüplixip
kəpiyip, yər yüzini toldurunglar. 2 Yər yüzidiki barlik
janiwarlar, asmandiki barlik kuxlar, barlik yər yüzidə
midirlap yürgüqilər wə dengizdiki barlik belikларning
ḫəmmisi silərdin korkup wəḫimidə bolsun; bular
kolunglaroɣa tapxuruloɣandur. 3 Midirlap yüridioɣan
ḫərkandak janiwarlar silərgə ozuk bolidu; Mən silərgə
kək otyaxlarni bərgəndək, bularning ḫəmmisini əmdi
silərgə bərdim. 4 Lekin silər gəxni iqidiki jeni, yəni keni
bilən koxup yeməslikinglar kerək. 5 Keninglar, yəni
jeninglardiki kan təkülsə, Mən bərḫək uning ḫesabini
alimən; ḫərkandak ḫaywanning ilkidə keninglar bar
bolsa Mən uningoɣa tələtküzimən; insanning kolida
bar bolsa, yəni birsining kolida əz kerindixining keni
bar bolsa, Mən uningoɣa xu kanni tələtküzimən. 6
Kimki insanning kenini təksə, Uning kenimu insan
təripidin təkülidu; Qünki Huda insanni Əz sürət-
obrazida yaratkandur. 7 Əmdi silər, jüplixip kəpiyip,
yər yüzidə tarilip-tarkilip kəpiyinglar». 8 Andin Huda
Nuḫ bilən uning ooɣulliroɣa səz kilip mundak dedi: —
«Mana Əzüm silər bilən wə silərdin keyin kelidioɣan
əwladliringlar bilən, xundakla silər bilən billə turoɣan
ḫərbir jan igisi, uqarkanatlar, mal-qarwilar, silər bilən
billə turoɣan yər yüzidiki ḫərbir yawayi ḫaywanlar,
kemidin qikkanlarning ḫəmmisi bilən — yər yüzidiki
ḫeqbir ḫaywanni kaldurmay, ular bilən Əz əḫdəmni
tüzimən. 11 Mən silər bilən xundak əḫdə tüzimənki,
nə barlik ət igiliri topan bilən yokitilmas, nə yərni
wəyran kilidioɣan ḫeqbir topan yənə kəlməs». 12
Huda yənə: — «Mən Əzüm silər bilən wə kexinglardiki
ḫəmmə jan igiliri bilən mənggülük, yəni pütkül
əwladliringlaroɣiqə bekitkən muxu əḫdəmning bəlgisi
xuki: — Mana, Mən Əzüm bilən yərning otturisida
boloɣan əḫdining bəlgisi bolsun dəp ḫəsən-ḫüsinimni
bulutlar iqigə koyimən; 14 wə xundak boliduki, Mən
yərning üstigə bulutlarni qikaroɣinimda, xundakla
ḫəsən-ḫüsən bulutlar iqidə ayan boloɣinida, Mən silər
bilən ət igiliri boloɣan barlik janiwarlar bilən tüzgən
əḫdəmni yad etimən; buningdin keyin sular ḫərgiz
ḫəmmə jandarlarni ḫalak kiloɣuqi topan bolmas.
16 Ḫəsən-ḫüsən bulutlar arisida pəyda bolidu; Mən
uningoɣa karaymən wə xuning bilən Mənki Huda
yər yüzidiki ət igiliri boloɣan barlik janiwarlar bilən
otturimizda bekitkən əḫdəmni yad etimən», — dedi.
17 Huda Nuḫka yənə: — «Mana bu Mən Əzüm bilən yər
yüzidiki barlik ət igiliri otturisida bekitkən əḫdəmning
nixan-bəlgisidur», — dedi. 18 Nuḫning kemidin qikkan
ooɣulliri Xəm, Ḫam wə Yafət idi. Ḫam Kanaanning atisi
boldi. 19 Bu üqi Nuḫning ooɣulliri bolup, pütkül yər
yüzigə taraloɣan aḫalə xularning nəsil-əwladliridur.
20 Nuḫ terikqilik kilixka baxlap, bir üzümzarlik bərpa
kildi. 21 U uning xarabidin iqip, məst bolup kelip,

өз қедири иқидә киyим-кеқәклирини селиwетип, yалингақ yетип қалди. 22 Қанаанниң атиси Һам келип, атисиниң әwритини көрүп, сиртқа қиқип икки қерindиxиоқа eytti. 23 Xәм билән Yафәт қопуп yепинjини елип, мүрисигә артип, кәyниқә мengип кирип, атисиниң yалингақ бәдининi yепип қоydи. Улар yүзини алди тәрәпкә қилип, атисиниң yалингақ тенigә қаримиди. 24 Нуһ харабниng кәypидин oyоқинип, кәнji ооқлining өzigә немә қиloқинini билip: — 25 Қанааноқа ләнәт болоқay! U қерindaxлирining қулining қули болсун, — дәп қароқиди. 26 U yәнә: — Xәмning Hудаси болоқан Пәрwәрдigaroқa тәxәккүрмәдһiyә кәлтүрүлгәy! Қанаан Xәмning қули болсун. 27 Huda Yафәтni awутқay! U Xәмning қедирлирида туроқay, Қанаан болса uning қули болоқay! — dedi. 28 Нуһ топandin keyin үq yүz әллik yil өмүр кәрdi. 29 Бу тәриқидә Нуһ јәmiy токқуз yүz әллik yil күн кәрүп, аләмdin өtti.

10 Төwөndikilәр Нуһning ооқullirining әwладliридur: — uning ооқulliri Xәм, Һам wә Yафәт болup, топandin keyin ulardin ооқullar төрәлгән: — 2 Yафәтning ооқulliri болса, Gомәр, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Мәxәк wә Tiras idi. 3 Gомәрning әwладliri: Axkinaz, Rifat wә Torgamaһ idi. 4 Yawanning әwладliri: Elixaһ, Tarxix, Kittiylar wә Dodaniylar idi. 5 Bularning әwладliri dengiz boylirida wә arallarda ayrim-ayrim yaxioқan һәлқләр болup, һәрқaysisi өz tili, өz аilә-қәbililiri boyiqә өz zeminlirida tarқilip olturaқlaxқan. 6 Һamning ооқulliri Kux, Misir, Put wә Қanaanlar idi. 7 Kuxning ооқulliri Seba, Һawilaһ, Sabtaһ, Raamaһ wә Sabtika idi. Raamaһning ооқulliri Xeba wә Dedan idi. 8 Kuxtin yәnә Nimrod төрәлгән; u yәр yүzidә naһayiti küqtүnggүr adәm болup qiқti. 9 U Пәрwәрdigarning aldida küqtүnggүr owqi boldi; xu сәwәbtin «palanqi bolsa Nimrodtәk, Пәрwәрdigarning aldida küqtүnggүr owqi ikәn» degән gәp tarқaloқan. 10 Uning padixaһliқi Xinar zeminidiki Babil, Әрәk, Akkad wә Kalnәһ degән xәһәrlәrdә baxlanoқanidi. 11 U bu zemindin Axur zeminiоқa qiқip Ninәwә, Rәһobot-Ir, Kalaһ wә Ninәwә bilән Kalaһning otturisidiki Rәsәn degән xәһәrlәrnimu bina қildi (bular қoxulup «Katta Xәһәr» boldi). 13 Misirning әwладliri Ludiylar, Anamiylar, Lәһabiylar, Naftuһiylar, 14 Patrosiylar, Kasluһiylar (Filistiylәr Kasluһiylardin qiққan) wә Kaftoriylar idi. 15 Қanaandin tunji ооқul Zidon төрilip, keyin yәnә Һәt төрәлгән. 16 uning әwладliri bolsa Yәbusiylar, Amoriylar, Girgaxiylar, 17 Һiwiylar, Arkiylar, Siniylar, 18 Arwadiylar, Zәmariylar wә Һamatiylar idi. Xuningdin keyin, Қanaaniylarning қәbililiri һәr төрәпкә тарқилip кәtti. 19 Қanaaniylarning yurt qegrisi bolsa Zidondin tartip, Gәrar төрipigә sozulup, Gazaoқa qiқip, andin Sodom, Gomorra, Admaһ bilән Zәboim төрipigә tutixip, Lexaoқiqә yetip baratti. 20 Yuқiriқilar bolsa һamning ооқulliri bolup, өz қәbilisi wә tilliri boyiqә қowm bolup өz zeminlirida olturaқlaxқanidi. 21 Xәmmu ооқul pәrzәntlik boldi; Xәm bolsa Yafәtning akisi, Ebәrlәrning ata-bowisi boldi. 22 Xәmning ооқulliri Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; 23 Aramning ооқulliri Uz, Һul, Gәtәr, Max idi. 24 Arfahxadtin Xelaһ төрәldi, Xelaһtin Ebәr төрәldi. 25 Ebәrdin ikki ооқul төрәлгән bolup, birining ismi Pәlәg idi, qünki u yaxioқan dәwrdә yәr yüzidә bәlünüx boldi; Pәlәgning inisining ismi Yoқtan idi. 26 Yoқtandin Almodad, Xәlәf, Hazarmawәt, Yeraһ, 27 Һadoram, Uzal, Diklaһ, 28 Obal, Abimaәl, Xeba, 29 Ofir, Һawilaһ wә Yobab төрәldi. Bularning һәmmisi Yoқtanning ооқulliri idi. 30 Ularning olturoқan jayliri bolsa Mexadin tartip, Sәffar degән rayonning xәrқ тәripidiki taoққiqә sozulatti. 31 Yuқiriқilar bolsa Xәmning ооқulliri bolup, өz қәbilisi wә tilliri boyiqә қowm bolup өz zeminlirida olturaқlaxқanidi. 32 Yuқiridikilәr Nuһning әwладliri bolup, ular өz nәsәbliri wә қowmliri boyiqә hatiriләngән. Topandin keyinki yәr yüzidiki barliқ қowmlar ularning iqidin tarқaloқan.

11 U zamanda pütkül yәr yüzidiki til һәm sөz birhil idi. 2 Lekin xundaқ boldiki, adәmlәr mәxriқ тәrәpkә sәpәr қilip, Xinar yurtida bir tüzlәnglikni uqritip, xu yәrdә olturaқlaxti. 3 Ular bir-birigә: — Kelinglar, biz hix қuyup, otta pixurayli! — deyixti. Xundaқ қilip, ular қuruluxta taxning ornioқa hix, layning ornioқa қarimay ixlәtti. 4 Ular yәnә: — Kelinglar, әmdi өzimizgә bir xәһәr bina қilip, xәһәrdә uqi asmanlaroқa taқaxқudәk bir munar yasayli! Xundaқ қilip өzimizgә bir nam tikliyәlәymiz. Bolmisa, pütkül yәr yüzigә tarilip ketimiz, — deyixti. 5 U waқitta Pәrwәrdigar adәm baliliri bina қiliwatқan xәһәr bilән munarni kөrgili qüxti. 6 Pәrwәrdigar: — «Mana, bularning һәmmisi bir қowmdur, ularning һәmmisining tilimu birdur; bu ularning ixining baxlinixidur! Bundin keyin ularning niyәt қiloқan һәrқandaқ ixini һeq tosuwaloқili bolmaydu. 7 Xunga Biz tәwәngә qüxüp ularning bir-birining gәplirini uқalmasliқi üqün ularning tilini [baxқa-baxқa қilip] қalaymiқanlaxturuwetәyli» — dedi. 8 Xundaқ қilip Pәrwәrdigar ularni u jaydin pütkül

yər yüzigə taritiwətti. Xuning bilən ular xəḥərni yasaxtin tohtap ḳaldi. 9 Xunga bu xəḥərning nami «Babil» dəp ataldi; qünki u yərdə Pərwərdigar pütkül yər yüzidikilərning tilini ḳalaymiḳanlaxturuwətti. Xundaḳ ḳilip Pərwərdigar ularni u jaydin pütkül yər yüzigə taritiwətti. 10 Təwəndikilər Xəmning əwladliridur: — topan ətüp ikki yildin keyin, Xəm yüz yexida, uningdin Arfakxad tərəldi. 11 Arfakxad tuoɣuloɣandin keyin Xəm bəx yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 12 Arfakxad ottuz bəx yaxḳa kirgəndə uningdin Xelaḥ tərəldi. 13 Xelaḥ tuoɣuloɣandin keyin Arfakxad tət yüz üq yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 14 Xelaḥ ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Ebər tərəldi. 15 Ebər tuoɣuloɣandin keyin Xelaḥ tət yüz üq yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 16 Ebər ottuz tət yaxḳa kirgəndə uningdin Pələg tərəldi. 17 Pələg tuoɣuloɣandin keyin Ebər tət yüz ottuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 18 Pələg ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Rəu tərəldi. 19 Rəu tuoɣuloɣandin keyin Pələg ikki yüz toḳḳuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 20 Rəu ottuz ikki yaxḳa kirgəndə uningdin Serug tərəldi. 21 Serug tuoɣuloɣandin keyin Rəu ikki yüz yəttə yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 22 Serug ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Naḥor tərəldi. 23 Naḥor tuoɣuloɣandin keyin Serug ikki yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 24 Naḥor yigirmə toḳḳuz yaxḳa kirgəndə uningdin Tərah tərəldi. 25 Tərah tuoɣuloɣandin keyin Naḥor bir yüz on toḳḳuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-ḳizlar tərəldi. 26 Tərah yətmix yaxḳa kirgəndə uningdin Abram, Naḥor wə Ḫaran tərəldi. 27 Tərahning əwladliri təwəndikiqə: — Tərahtin Abram, Naḥor wə Ḫaran tərəldi; Ḫarandin Lut tərəldi. 28 Lekin Ḫaran tuoɣuloɣan yurti boloɣan, kaldiylərning Ur xəḥiridə atisi Tərahning aldida, Tərahtin ilgiri əldi. 29 Abram bilən Naḥor ikkisi əyləndi. Abramning ayalining ismi Saray, Naḥorning ayalining ismi Milkah idi; Milkah Ḫaranning ḳizi idi; Ḫaran bolsa Milkah wə Iskahning atisi idi. 30 Lekin Saray tuoɣmas boloɣaqḳa, uning balisi yoḳ idi. 31 Tərah bolsa ooɣli Abramni, nəwrisi Lut (Ḫaranning ooɣli)ni wə kelini, yəni Abramning ayali Sarayni elip, Ḳanaan zeminioɣa berix üqün kaldiylərning Ur xəḥiridin yoloɣa qiḳti; birak ular Ḫaran degən jayoɣa yetip kəlgəndə, xu yərdə olturaḳlixip ḳaldi. 32 Tərahning kərgən künliri ikki yüz bəx yil bolup, Ḫaranda aləmdin ətti.

12 Pərwərdigar [əslidə] Abramoɣa mundaḳ degənidi:
— Sən əz yurtungdin, əz uruḳ-tuoɣḳanliringdin wə əz ata jəmətingdin ayrilip, Mən sanga kərsitidioɣan zeminoɣa baroɣin. 2 Xundaḳ ḳilsang Mən seni uluoɣ bir həlḳ ḳilip, sanga bəht-bərikət ata ḳilip, namingni uluoɣ ḳilimən; xuning bilən sən əzüng baxḳilaroɣa bəht-bərikət bolisən; 3 kimlər sanga bəht-bərikət tilisə Mən ularni bərikətləymən, kimki seni horlisa, Mən qoḳum uni lənətkə ḳaldurimən; sən arḳilik yər yüzidiki barlik ailə-kəbililərgə bəht-bərikət ata ḳilinidu! — dedi. 4 Abram Pərwərdigar uningoɣa eytḳini boyiqə [Ḫarandin] ayrildi; Lutmu uning bilən billə mangdi. Abram Ḫarandin qiḳḳinida yətmix bəx yaxta idi. 5 Abram ayali Saray bilən inisining ooɣli Lutni elip, ularning yioɣḳan barlik mal-mülükini ḳoxup, Ḫaranda igidarqilik ḳiloɣan adəmlərni billə ḳetip, Ḳanaan zeminioɣa berix üqün yoloɣa qiḳti; xundaḳ ḳilip ular Ḳanaan zeminioɣa yetip kəldi. 6 Abram zeminni kezip, Xəkəm degən jaydiki «Morəḥning dub dərihi»ning yenioɣa kəldi (u qaoɣda u zeminda Ḳanaaniylar turatti). 7 Pərwərdigar Abramoɣa kərünüp, uningoɣa: — Mən bu zeminni sening nəslinggə ata ḳilimən, — dedi. Xuning bilən u xu yərdə əzigə kərüngən Pərwərdigaroɣa atap bir ḳurbangaḥ saldi. 8 Andin u bu yərdin yətkilip, Bəyt-Əlning xərḳidiki taoɣḳa bardi; oɣərb təripidə Bəyt-Əl, xərḳ təripidə Ayi degən jay bar idi; u xu yərdə qedir tikti. U xu yərdə Pərwərdigaroɣa atap bir ḳurbangaḥ yasap, Pərwərdigarning namini qaḳirip ibadət ḳildi. 9 Andin keyin Abram tədrijiy kəqüp, jənubidiki Nəgəw rayonioɣa ḳarap yətkəldi. 10 Zeminda aqarqilik boloɣanidi; Abram Misiroɣa qüxti; u xu yərdə waḳtinqə turmaḳqi boloɣanidi, qünki zeminda aqarqilik bək eoɣir idi. 11 Əmma xundaḳ boldiki, u Misiroɣa yeḳinlaxḳanda, ayali Sarayoɣa: — Mana, mən sening ḥəsün-jamalingning güzəllikini bilimən. 12 Xundaḳ boliduki, misirliklar seni kərsə, «Bu uning ayali ikən» dəp, meni əltürüwetip, seni tirik ḳalduridu. 13 Xuning üqün sening: «Mən uning singlisi» deyixingni ətinimən. Xundaḳ ḳilsang, mən seningdin yahxilik tepip, sən arḳilik tirik ḳalimən, — dedi. 14 Abram Misiroɣa kirgəndə xundaḳ boldiki, misirliklar dərwəḳə ayalning güzəl ikənlikini kərdi. 15 Pirəwnning əmirlirimu uni kərüp, Pirəwngə uning təripini ḳildi; xuning bilən ayal Pirəwnning ordisioɣa elip kirildi. 16 Pirəwn Sarayning səwəbidin Abramoɣa

yahxi muamilə ḳildi; xuning bilən u ḳoy, kala, ḥangga exəklər, ḳul-dedəklər, mada exəklər wə təgilərgə erixti. 17 Əmma Pərwərdigar Pirəwn wə əyidikilirini Abramning ayali Sarayning səwəbidin tolimu eoɣir wabalaroɣa muptila ḳildi. 18 Xuning üqün Pirəwn Abramni qaḳirip uningoɣa: — «Bu zadi sening manga nemə ḳiloɣining? Nemixḳa uning əz ayaling ikənlikini manga eytmiding? 19 Nemixḳa uni «singlim» dəp mening uni hotunluḳḳa eliximoɣa səwəbkar boloɣili tas ḳalisən! Mana bu ayaling! Uni elip kətkin! — dedi. 20 Pirəwn əz adəmlirigə Abram tooɣrisida əmr ḳildi; ular uni, ayalini wə uning barliḳini ḳoxup yoloɣa seliwətti.

13 Xuning bilən Abram ayali wə uning barliḳ nərsilirini ḥəmdə Lutni elip Misirdin qiḳip, Ḳanaanning jənubidiki Nəgəw yurtioɣa mangdi. 2 U qaoɣda Abramning mal-waran wə altun-kümüxliri kəp bolup, helila bay idi. 3 U kəqüp yürüp, jənubtiki Nəgəwdin Bəyt-Əlgə, yəni Bəyt-Əl bilən Ayining otturisidiki əslidə qedir tikkən jayoɣa, 4 ḳurbangaḥ yasioɣan jayoɣa ḳaytip kəldi. Abram xu yərdə Pərwərdigarning namini qaḳirip ibadət ḳildi. 5 Abram bilən billə mangoɣan Lutningmu ḳoy-kala padiliri wə qedirliri bar idi. 6 Əmdi ular billə tursa, zemin ularni ḳamdiyalmaytti; 7 bu səwəbtin Abramning padiqiliri bilən Lutning padiqilirining arisida jedəl qiḳti (u waḳitta Ḳanaaniylar bilən Pərizziylər xu zeminda turatti). 8 Xunga Abram Lutḳa: — «Biz bolsaḳ ḳerindaxlarmiz, sən bilən mening aramda, mening padiqilirim bilən sening padiqiliring arisida talax-tartix pəyda bolmisun. 9 Mana, aldingda pütkül zemin turmamdu? Əmdi sən məndin ayriloɣin; əgər sən sol tərəpkə barsang, mən ong tərəpkə baray; əgər sən ong tərəpkə barsang, mən sol tərəpkə baray», — dedi. 10 U waḳitta Lut nəzər selip kərdiki, Iordan wadisidiki barliḳ tüzlənglikning Zoar xəḥirigiqə ḥəmmila yərning süyi intayin mol idi; Pərwərdigar Sodom bilən Gomorrani wəyran ḳilixtin ilgiri bu yər bəəyni Pərwərdigarning beoɣi, Misir zeminidək idi. 11 Xuning bilən Lut əzigə Iordan wadisidiki pütkül tüzlənglikni talliwaldi; andin Lut məxriḳ tərəpkə kəqüp bardi. Xundaḳ ḳilip ikkiylən ayrildi. 12 Abram Ḳanaan zeminida olturaḳlaxti; Lut bolsa tüzlənglikтiki xəḥərlərning arisida turdi; u bara-bara qedirlirini Sodom xəḥiri tərəpkə yətkidi. 13 Sodom həlḳi rəzil adəmlər bolup, Pərwərdigarning nəziridə tolimu eoɣir gunaḥkarlar idi. 14 Lut Abramdin ayrilip kətkəndin keyin, Pərwərdigar Abramoɣa: — Sən əmdi bexingni kətürüp, əzüng turoɣan jaydin ximal wə jənubḳa, məxriḳ wə məoɣrip tərəpkə ḳarioɣin; 15 qünki sən ḥazir kərüwatḳan bu barliḳ zeminni sanga wə nəslinggə mənggülük berimən. 16 Sening nəslingni yərdiki topidək kəp ḳilimən; xundaḳki, əgər birsi yərdiki topini sanap qiḳalisa, sening nəslingnimu sanap qiḳalixi mumkin bolidu. 17 Ornungdin tur, bu zeminni uzunluḳi wə kəngliki boyiqə aylinip qiḳḳin; qünki Mən uni sanga ata ḳilimən, — dedi. 18 Xunga Abram qedirlirini yətkəp, Ḥebron xəḥirigə yeḳin Mamrədiki dubzarliḳning yenioɣa berip olturaḳlaxti; u xu yərdə Pərwərdigaroɣa atap bir ḳurbangaḥ yasidi.

14 Xinarning padixaḥi Amrafəl, Əllasarning padixaḥi Arioḳ, Elamning padixaḥi Kedorlayomər wə Goyimning padixaḥi Tidalning künliridə xu wəḳə boldiki, 2 ular birlixip Sodomning padixaḥi Bera, Gomorraning padixaḥi Birxa, Admaḥning padixaḥi Xinab, Zəboimning padixaḥi Xəm'ebər wə Bela (yəni Zoar)ning padixaḥioɣa ḳarxi ḥujumoɣa atlandi. 3 Bu [bəxining] ḥəmmisi kelixip Siddim wadisioɣa, yəni «Xor Dengizi» wadisioɣa yioɣildi. 4 Ular on ikki yil Kedorlayomərgə beḳindi boldi, on üqinqi yiloɣa kəlgəndə, Kedorlayomərgə ḳarxi isyan kətürdi. 5 On tətinqi yili Kedorlayomər wə uningoɣa ittipaḳdax boloɣan padixaḥlar ḥəmmisi yioɣilip, Axtarot-Karnaim degən yərdə Rəfayiylaroɣa, xundaḳla Ḥam degən yərdə Zuziylaroɣa, Xawəḥ-Kiriatayimda Emiylaroɣa ḥujum ḳilip ularni yəngdi; 6 andin ular Ḥoriylarni ularning Seir teoɣida məoɣlup ḳilip, qəlning yenidiki Əl-Paranoɣiqə sürüp-toḳay ḳildi. 7 Arḳidinla, ular Ən-Mixpatḳa (yəni Ḳadəxkə) yenip kelip, Amaləklərning pütkül yurtini bulang-talang ḳildi; Ḥazazon-Tamarda olturuxluḳ Amoriylarnimu ḥujum ḳilip məoɣlup ḳildi. 8 Xuning bilən Sodomning padixaḥi, Gomorraning padixaḥi, Admaḥning padixaḥi, Zəboimning padixaḥi wə Belaning (yəni Zoarning) padixaḥi qiḳip, Siddim wadisida ularoɣa ḳarxi jəng ḳilixḳa səp tizdi; 9 muxu [bəxəylən] Elamning padixaḥi Kedorlayomər, Goyimning padixaḥi Tidal, Xinarning padixaḥi Amrafəl, Əllasarning padixaḥi Arioḳ ḳatarliḳlar bilən soḳuxti; yəni tət padixaḥ bilən bəx padixaḥ əzara soḳuxti. 10 Siddim wadisidiki ḥəmmila yərdə ḳarimay [orəkliri] bar idi. Sodom wə Gomorraning padixaḥliri ḳeqip, orəklərgə qüxüp kətti. Əmma ḳaloɣanlar bolsa taoɣḳa ḳeqip kətti. 11 [Oɣalib kəlgən tət padixaḥ bolsa] Sodom bilən Gomorraning ḥəmmə mal-mülkini wə barliḳ ozuḳ-tülükini elip kətti. 12 Ular yənə Abramning

jiyəni Lutnimu malliri bilən ḳoxup elip kətti; qünki u Sodomda olturaḳlaxḳanidi. **13** Ḥalbuki, ḳutulup ḳaloɣan birsi berip bu ixlarni ibraniy Abramoɣa eytti. Xu qaoɣda u Amoriy Mamrəning dubzarliḳining yenida turatti. Mamrə bolsa Əxkol wə Anərning akisi idi; bu üqəylən Abram bilən ittipaḳdax idi. **14** Abram ḳerindixining əsir bolup ḳaloɣanliḳini anglap, əz əyidə tuoɣuloɣan, alaḥidə tərbiyilәngən üq yüz on səkkiz adəmni baxlap qiḳip, [tət padixaḥni] ḳooɣlap danoɣiqə bardi. **15** Keqisi u adəmlirini guruppilaroɣa bəlüp, ular bilən birliktə ḥujum ḳilip ularni məoɣlup ḳilip, ularni Dəməxḳning ximal təripidiki Ḥobaḥ degən jayoɣiqə ḳooɣlap berip, **16** pütkül [olja aloɣan] malmülükni ḳayturuwaldi; əz ḳerindixi Lutni, uning malmülki wə hotun-ḳizlirini, xundaḳla [barliḳ ḳaloɣan] adəmlərni yandurup kəldi. **17** Abram Kedorlayomər wə uning bilən ittipaḳdax padixaḥlarni məoɣlup ḳilip, ḳaytip kəlgəndə, Sodomning padixaḥi Xawəḥ wadisi (yəni Han wadisi)oɣa uning aldioɣa qiḳti. **18** Salemning padixaḥi Məlkizədəkmu nan bilən xarab elip aldioɣa qiḳti. U zat bolsa, Ḥəmmidin Aliy Təngrining kaḥini idi; **19** u [Abramni] bəht-bərikətləp: — «Abram asman bilən zeminning Igisi boloɣan Ḥəmmidin Aliy Təngri təripidin bərikətlənsun! **20** Xundaḳla düxmənliringni əz ḳolungoɣa tapxuroɣan Ḥəmmidin Aliy Təngrigə Ḥəmdusana oḳuloɣay!» — dedi. Abram bolsa oɣəniymət aloɣan nərsilərning ondin birini uningoɣa bərdi. **21** Andin Sodomning padixaḥi Abramoɣa: — Adəmlərni manga bərgəyla, oɣəniymətlərni əzlirigə aloɣayla, — dedi. **22** Lekin Abram Sodomning padixaḥioɣa jawab berip: — Mən bolsam asman bilən zeminning Igisi boloɣan Ḥəmmidin Aliy Təngri Pərwərdigaroɣa ḳol kətürüp ḳəsəm ḳiloɣanmənki, **23** mən səndin ḥətta bir tal yip nə bir tal booɣḳuqinimu nə sening baxḳa ḥərḳandaḳ nərsəngni almaymən; bolmisa, sən keyin: «mən Abramni bay ḳilip ḳoydom» deyixing mumkin. **24** Xunga yigitlirimning yegən-iqkini, xundaḳla manga ḥəmraḥ boloɣanlar, yəni Anər, Əxkol wə Mamrələrgə tegixlik ülüxtin baxḳa, mən [oɣəniymәttin] ḥeqnərsə almaymən; xular əzlirigə tegixlik ülüxini alsun, — dedi.

15 Bu ixlardin keyin Pərwərdigarning səzkalami Abramoɣa alamət kərünüxtə kelip: «Əy Abram, ḳorḳmioɣin; Mən Əzüm ḳalḳining wə zor in'amingdurmən» — dedi. **2** Lekin Abram: — Əy Rəb Pərwərdigar, manga nemə berisən? Mana, mən balisiz tursam, əy-bisatlirimoɣa warisliḳ ḳiloɣuqi muxu Dəməxḳlik əliezərla bardur, — dedi. **3** Abram yənə: Mana, Sən manga ḥeq nəsil bərmiding, mana əyümdə turuwatḳanlardin biri manga waris bolidu, dedi. **4** Xu ḥaman Pərwərdigarning səz-kalami uningoɣa kelip: «Bu kixi sanga waris bolmaydu, bəlki əz puxtungdin bolidioɣan kixi sanga waris bolidu», — dedi. **5** Xuning bilən Pərwərdigar uni taxḳirioɣa elip qiḳip: — Əmdi asmanoɣa ḳarap yultuzlarni sana — Ḳeni, ularni saniyalamsənkin?! — dedi. Andin uningoɣa: — Sening nəslingmu xundaḳ bolidu, — dedi. **6** Abram Pərwərdigaroɣa ixəndi; Pərwərdigar uningdiki bu [ixənqni] uning ḥəḳḳaniyliḳi dəp ḥesablidi. **7** Yənə uningoɣa: Mən bu zeminoɣa igə ḳilixḳa seni Kaldiyədiki Ur xəḥiridin elip qiḳḳan Pərwərdigardurmən, — dedi. **8** Lekin [Abram]: — I Rəb Pərwərdigar, mən uningoɣa jəzmən igə bolidioɣinimni ḳandaḳ bilimən? — dəp soridi. **9** [Pərwərdigar] uningoɣa: — Mən üqün üq yaxliḳ bir inək, üq yaxliḳ bir qixi əqkə, üq yaxliḳ bir ḳoqḳar bilən bir kəptər wə bir bajka elip kəlgin, — dedi. **10** Xunga u bularning ḥəmmisini elip, ularning ḥərbirsini yerimdin ikki parqə ḳilip, yerimini yənə bir yerimioɣa udulmu'udul ḳilip ḳoyup ḳoydi; əmma ḳuxlarni parqilimidi. **11** Ḳaoɣa-ḳuzoɣunlar taplarning üstigə qüxkəndə, Abram ularni ürkütüp ḥaydiwətti. **12** Lekin kün patay degəndə, Abramni eoɣir bir uyḳu basti wə mana, uning üstigə dəḥxətlik bir wəḥimə, tom ḳarangoɣuluḳ qüxti. **13** Andin Pərwərdigar Abramoɣa: — Jəzmən bilixing kerəkki, sening nəsling əzlirining bolmioɣan bir zeminda musapir bolup, xu yərdiki həlḳning ḳulluḳida bolidu wə xundaḳla, bu həlḳ ularoɣa tət yüz yiloɣiqə jəbir-zulum salidu. **14** Lekin Mən ularni ḳulluḳḳa saloɣuqi xu taipining üstidin ḥəküm qiḳirimən. Keyin ular nuroɣun bayliḳlarni elip xu yərdin qiḳidu. **15** Əmma sən bolsang, amanhatirjəmlik iqidə ata-bowiliringoɣa ḳoxulisən; uzun əmür kərüp andin dəpnə ḳilinisən. **16** Lekin xu yərdə tət əwlad ətüp, [nəsling] bu yərgə yenip kelidu; qünki Amoriylarning ḳəbiḥlikining zihi tehi toxmidi, dedi. **17** Xundaḳ boldiki, kün petip ḳarangoɣu boloɣanda, mana, gəxlərning otturisidin ətüp ketiwatḳan, istütək qiḳip turoɣan bir otdan bilən yalḳunluḳ bir məx'əl kəründi. **18** Dəl xu küni Pərwərdigar Abram bilən əḥdə tüzüp uningoɣa: — «Mən sening nəslinggə bu zeminni Misirning eḳinidin tartip Uluoɣ dərya, yəni əfrat dəryasioɣiqə berimən; yəni Keniylər, Kənizziylar, Kadmoniylar, **20** Ḥittiylar, Pərizziylər, Rəfayiylar, **21**

Amoriylar, Kanaaniylar, Girgaxiylar wə Yəbusiylarning yurtini ularningki kilimən» dedi.

16 Əmma Abramning ayali Saray uningoƣa hеq bala tuoƣup bərmidi; lekin uning Həjər isimlik misirlik bir dediki bar idi; **2** Saray Abramoƣa: — Mana, Pərwərdigar meni tuoƣuxtin tosti. Əmdi sən mening dedikimning kexioƣa kirgin; bəlkim u arkilik ana bolup tiklinixim mumkin, — dedi. Abram bolsa Sarayning səzini kobul kərdi. **3** Xuning bilən Abramning ayali Saray dediki misirlik Həjərni əz eri Abramoƣa tokallikka apirip bərdi (u wakitta Abram Kanaan zeminida on yil olturoƣanidi). **4** Abram Həjərning kexioƣa kirdi wə u hamilidar boldi. Əmma u əzining hamilidar boloƣinini bilginidə, u ayal hojayinini kəzgə ilmas bolup kaldi. **5** Saray Abramoƣa kеyidap: — Manga qüxkən bu horluk sening bexingoƣa qüxsun! Mən əz dedikimni kuqikingoƣa selip bərdim; əmdi u əzining hamilidar boloƣinini kərgəndə mən uning nəzиridə kəzgə ilinmidim. Həyr, Pərwərdigar sən bilən mening otturimizda hөküm qikarsun! — dedi. **6** Abram Sarayoƣa: — Mana, dediking əz kolungdidur; sanga nemə layik kərünsə uningoƣa xuni kiloƣin, — dedi. Buning bilən Saray uningoƣa kattiklik kilixka baxlidi; buning bilən u uning aldidin kеqip kətti. **7** Əmma Pərwərdigarning Pərixtisi uni qəldiki bir bulakning yenida, yəni Xur yolining boyidiki bulakning yenidin tepip, uningoƣa: **8** Əy Sarayning dediki Həjər, nədin kəlding, nəgə barisən? — dəp soridi. U jawab berip: — Mən hojayinim Sarayning aldidin kеqip qiktim, — dedi. **9** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoƣa: — Ayal hojayiningning kexioƣa kaytip berip, uning kol astida bol, — dedi. **10** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoƣa yənə: — Sening nəslingni xundak awutimənki, kəplükidin uni sanap boloƣili bolmaydu, — dedi. **11** Andin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoƣa: Mana, sən hamilidarsən; sən bir ooƣul tuoƣup, uningoƣa Ismail dəp at koyoƣin; qünki Pərwərdigar sening jəbir-japayingni anglidi. **12** U yawa exək kəbi bir adəm bolidu; uning koli hər adəmgə karxi uzitilidu, xuningdək hər adəmning koli uningoƣa karxi uzitilidu; u kerindaxlirining udulida ayrim turidu, dedi. **13** Həjər əz-əzigə: «Mən muxu yərdə meni Kərgüqini arkisidin kərdüm» dəp, əzigə səz kiloƣan Pərwərdigarni: «Sən meni kərgüqi Tənqridursən» dəp atidi. **14** Xuning bilən u kuduk: «Bəər-lahay-roy» dəp ataldi. U Kadəx bilən Bərəd xəhirining arilikididur. **15** Həjər Abramoƣa bir ooƣul tuoƣup bərdi. Abram Həjər uningoƣa tuoƣup bərgən ooƣlioƣa Ismail dəp at koydi. **16** Həjər Abramoƣa Ismailni tuoƣup bərgəndə Abram səksən altə yaxta idi.

17 Abram tokson tokkuz yaxka kirgəndə, Pərwərdigar Abramoƣa kərünüp uningoƣa: — Mən Kadir Tənqridurmən. Sən Mening aldimda mengip, kamil boloƣin. **2** Mən Өzüm bilən sening arangda əhdəmni bekitip, seni intayin zor kəpəytimən, — dedi. **3** Abram əzini taxlap yüzini yərgə yekip yatti; Huda uning bilən yənə səzlixip mundak dedi: — **4** Өzümgə kəlsəm, mana, Mening əhdəm sən bilən tüzülgəndur: — Sən nuroƣun əl-millətlərning atisi bolisən. **5** Xuning üqün sening isming buningdin keyin Abram atalmaydu, bəlki isming Ibrahim bolidu; qünki Mən seni nuroƣun əl-millətlərning atisi kildim. **6** Mən seni intayin zor kəpəytimən; xuning bilən səndin kəp əl-koƣmlarni pəyda kilimən, puxtungdin padixahlar qikidu. **7** Mən sən wə səndin keyinki nəslingning Hudasi bolux üqün Өzüm sən wə səndin keyinki nəslingning arisida əbədiy əhdə süpitidə bu əhdəmni tikləymən; **8** Mən sanga wə səndin keyinki nəslinggə sən hazir musapir bolup turoƣan bu zeminni, yəni pütkül Kanaan zeminini əbədiy bir mülük süpitidə ata kilimən; wə Mən ularning Hudasi bolimən, — dedi. **9** Andin Huda Ibrahimoƣa yənə: — Sən əzüng Mening əhdəmni tutkin, əzüng wə səndin keyinki nəslingmu əwladtin-əwladka buni tutuxi kerək. **10** Mən sən bilən wə səndin keyinki nəsling bilən tüzgən, silərning tutuxunglar kerək boloƣan əhdəm xuki, aranglardiki hərbir ərkək hətnə kilinsun. **11** Xuning bilən silər hətnilikinglarni kesiwetixinglar kerək; bu Mən bilən silərning aranglardiki əhdining bəlgisi bolidu. **12** Barlik əwladliringlar, nəsildin-nəsilgə aranglarda, məyli əydə tuoƣuloƣanlar bolsun, yaki əwladinglardin bolmay yatlardin puloƣa setiwelinoƣanlar bolsun, həmmə ərkək səkkiz künlük boloƣanda hətnə kilinsun. **13** Өyüngdə tuoƣuloƣanlar bilən pulungoƣa setiwaloƣanlarning həmmisi hətnə kilinixi kerək. Xundak kiloƣanda, Mening əhdəm tənliringlarda ornap, əbədiy bir əhdə bolidu. **14** Lekin hətniliki turup, tehi hətnə kilinmioƣan hərbir ərkək Mening əhdəmni buzoƣan hesablinip, üzüp taxlinidu, — dedi. **15** Huda Ibrahimoƣa yənə səz kilip: — Ayaling Sarayni əmdi Saray dəp atimioƣin, bəlki ismi Sarah bolsun. **16** Mən uningoƣa bəht-bərikət berip, uningdinmu sanga bir ooƣul berimən. Mən dərwəkə uni bərikətləymən; xuning bilən u əl-millətlərning anisi bolidu; həlklərning padixahlirimu

uningdin qiḳidu, — dedi. 17 Ibraḥim [yənə] əzini yərgə etip düm yetip külüp kətti wə kənglidə: «Yüz yaxḳa kirgən adəmmu balilik bolalarmu? Toḳsan yaxḳa kirgən Saraḥmu bala tuoʏarmu?!», — dedi. 18 Ibraḥim Hudaoʏa: — Aḥ, Ismail aldingda yaxisa idi! dedi. 19 Huda uningoʏa: — Yaḳ, ayaling Saraḥ jəzmən sanga bir ooʏul tuoʏup beridu. Sən uningoʏa «Isḥaḳ» dəp at ḳoyoʏin. Mən uning bilən əz əḥdəmni tüzimən; bu uningdin keyin kelidioʏan nəsli bilən baoʏlioʏan əbədiy bir əḥdə süpitidə bolidu. 20 Ismailoʏa kəlsək, uning tooʏrisidiki duayingni anglidim. Mana, Mən uni bərikətləp, nəslini kəpəytip, intayin zor awutimən. Uning puxtidin on ikki əmir qiḳidu; Mən uni uluoʏ bir həlḳ ḳilimən. 21 Birak əḥdəmni bolsa Mən kelər yili dəl muxu wakḳitta Saraḥ sanga tuoʏup beridioʏan ooʏul — Isḥaḳ bilən tüzimən, — dedi. 22 Huda Ibraḥim bilən səzlixip bolup, uning yenidin yuḳirioʏa qiḳip kətti. 23 Xuning bilən xu künila Ibraḥim əz ooʏli Ismailni, əz əyidə tuoʏuloʏanlar wə puloʏa setiwaloʏanlarning ḥəmmisini, yəni uning əyidiki barlik ərkəklərni elip, Huda uningoʏa eytḳandək ularning hətnilikini kesip hətnə ḳildi. 24 Ibraḥimning hətniliki kesilip, hətnə ḳilinoʏanda, toḳsan toḳḳuz yaxḳa kirgənidi. 25 Uning ooʏli Ismailning hətniliki kesilip, hətnə ḳilinoʏanda, on üq yaxta idi. 26 Ibraḥim bilən uning ooʏli Ismail dəl xu künning əzidə hətnə ḳilindi wə xundaḳla uning əyidiki ḥəmmə ər kixilər, məyli əyidə tuoʏuloʏan bolsun yaki yattin puloʏa setiwelinoʏanlar bolsun, ḥəmmisi uning bilən billə hətnə ḳilindi.

18 Pərwərdigar Mamrədiki dubzarlikning yenida Ibraḥimoʏa kəründi; bu kün əng issioʏan wakḳit bolup, u əz qedirining ixikidə olturatti. 2 U bexini kətürüp nəzər seliwidi, mana uning udulida üq kixi ərə turatti. Ularni kərüp u qedirining ixikidin ḳopup, ularning aldioʏa yügürüp berip, yərgə təgküdək təzim ḳilip: 3 — i Rəbbim, əgər pekir nəzərliridə iltipat tapḳan bolsam, ətünimənki, ḳullirining yenidin ətüp kətmigəyla; 4 azoʏina su kəltürülsun, silər putliringlarni yuyup dərəhning tegidə aram eliwelinglar. 5 Silər əz ḳulunglarning yenidin ətkənikənsilər, mən bir qixləm nan elip qiḳay, silər ḥardukunglarni qiḳirip, andin ətüp kətkəysilər, dedi. Ular jawab berip: — Eytḳiningdək ḳiloʏin, dewidi, 6 Ibraḥim qedirioʏa Saraḥning ḳexioʏa yügürüp kirip, uningoʏa: — Üq das esil undin tez hemir yuoʏurup toḳaq ətkin, — dedi. 7 Andin Ibraḥim kala padisioʏa yügürüp berip, yumran obdan bir mozayni tallap, qakirioʏa tapxurdi; u buni tezla təyyar ḳildi. 8 Andin Ibraḥim serik may, süt wə təyyarlatḳan mozayni elip kelip, ularning aldioʏa tutup, əzi dərəhning tegidə ularning aldida ərə turdi; ular ulardin yedi. Ular uningdin: ayaling Saraḥ nədə, dəp soriwidi, u jawab berip: — Mana, qedirda, dedi. 10 Birsi: — Mən kelər yili muxu wakḳitta ḳexingoʏa jəzmən ḳaytip kelimən, wə mana u wakḳitta ayaling Saraḥning bir ooʏli bolidu, — dedi. Saraḥ bolsa uning kəynidiki qedirning ixikidə turup, bularni anglawatatti. 11 Ibraḥim bilən Saraḥ ikkisi yaxinip, ḳerip ḳaloʏanidi; Saraḥta ayal kixilərdə bolidioʏan adət kərüx tohtap ḳaloʏanidi. 12 Xunga Saraḥ əz iqidə külüp: — Mən xunqə ḳerip kətkən tursam, rasttinla ləzzət kərələrmənmu? Erimmu ḳerip kətkən tursa? — dəp hiyal ḳildi. 13 Pərwərdigar Ibraḥimoʏa: — Saraḥning: «Mən ḳerip kətkən tursam, rasttinla bala tuoʏarmənmu?» dəp külgini nemisi? 14 Pərwərdigaroʏa mumkin bolmaydioʏan tilsimat ix barmu? Bekitkən wakḳitta, yəni kelər yili dəl bu qaoʏda ḳaytip kelimən wə u wakḳitta Saraḥning bir ooʏli bolidu, — dedi. 15 Əmma Saraḥ ḳorḳup ketip: — Külmidim, dəp inkar ḳildi. Lekin U: — Yaḳ, sən küldüng, — dedi. 16 Andin bu zatlar u yərdin ḳopup, Sodom tərəpkə nəzirini aoʏdurdi. Ibraḥimmu ularni uzitip, ular bilən billə mangdi. 17 Pərwərdigar: — Mən ḳilidioʏan iximni Ibraḥimdin yoxursam bolamdu? 18 Qünki Ibraḥimdin uluoʏ wə küqlük bir əl qiḳidu wə xuningdək yər yüzidiki barlik əl-millətlər u arḳilik bəht-bərikətkə muyəssər bolidioʏan tursa? 19 Qünki Mən uni bilip tallioʏanmən; u qoḳum əz balilirini wə uning əyidikilərni əzigə əgəxtürüp, uloʏa Pərwərdigarning yolini tutup, ḥəkḳaniylikni wə adalətni yürgüzüxni əgitidu. Buning bilən Mənki Pərwərdigar Ibraḥim tooʏruluk ḳiloʏan wədəmni əməlgə axurimən, — dedi. 20 Andin Pərwərdigar mundak dedi: — «Sodom wə Gomorra tooʏruluk kətürülgən dad-pəryad naḥayiti küqlük, ularning gunaḥi intayin eoʏir boloʏini üqün, 21 Mən ḥazirla qüximən, ḳilmixliri rasttinla xu dad-pəryadlardin Manga məlum boloʏandək xunqə rəzilmu, bilip bakay; unqə rəzil bolmioʏandimu, Mən uni bilixim kerək». 22 Xuning bilən bu kixilər u yərdin ḳozoʏilip, Sodom tərəpkə yol aldi. Lekin Ibraḥim yənila Pərwərdigarning aldida ərə turatti. 23 Ibraḥim yeḳin berip: — Sən rasttinla ḥəkḳaniylarni rəzillər bilən ḳoxup ḥalak ḳilamsən? 24 Xəḥərdə əllik ḥəkḳaniy kixi bar boluxi mumkin; Sən rasttinla xu jayni ḥalak ḳilamsən, əllik

ҳәкҟаниy kixi üqün u jayni kəqürüm kilmamsən? 25 Yak, yak. Bu ix Səndin neri bolоɣay! Ҳәкҟаниylarni rəzillərgə koxup əltürüp, ҳәкҟаниylaroɣa rəzillərgə ohxax muamilə kilix Səndin neri bolоɣay! Pütkül jaҳanning sorakqisi adalət yürgüzməmdu? — dedi. 26 Pərwərdigar jawab berip: — Əgər Mən Sodom xəҳiridə əllik ҳәкҟаniyni tapsam, ular üqün pütkül jayni ayap kalimən, — dedi. 27 Andin Ibraҳim jawab berip: — Mana mən pəkət topa bilən küldin ibarət bolsammu, mən Igəm bilən səzləxkili yənə petinalidim. 28 Mubada xu əllik ҳәкҟаniydin bəx kixi kəm bolsa, Sən bu bəx kixining kəm bolоɣini üqün pütkül xəҳərni yokitamsən? — dedi. U: — Əgər Mən xu yərdə kirik bəxni tapsammu, uni yokatmaymən, dedi. 29 Ibraҳim Uningoɣa səzini dawam kilip: — Xu yərdə kirik kixila tepilixi mumkin, dewidi, [Pərwərdigar]: — Bu kiriki üqün uni yokatmaymən, — dedi. 30 U yənə səz kilip: I Igəm, hapa bolmioɣaysən, mən yənə səz kilay. Xu yərdə ottuzi tepilixi mumkin? — dedi. U: — Əgər Mən u yərdə ottuzni tapsammu, yokatmaymən, — dedi. 31 U yənə səz kilip: — Mana əmdi mən Igəm bilən səzləxkili jür'ət kildim; xu yərdə yigirmisi tepilixi mumkin, — dedi. Pərwərdigar səz kilip: bu yigirmisi üqün u yərni yokatmaymən, — dedi. 32 U səzləp: — I Igəm, hapa bolmioɣay, mən pəkət muxu bir ketimla səz kilay! Xu yərdə oni tepilixi mumkin, dewidi, u jawab berip: — Mən oni üqün uni yokatmaymən, — dedi. 33 Pərwərdigar Ibraҳim bilən səzlixip boloɣandin keyin kətti; Ibraҳimmu əz jayioɣa kaytip kətti.

19 Ikki pərixtə kəqtə Sodomoɣa yetip kəldi; xu qaoɣda Lut Sodomning dərwazisida olturatti. Lut ularni kərüpla ornidin turup, aldioɣa qikip yüzi yərgə təgküdək təzim kilip: 2 — Mana, əy hojilirim, kəminilirining əyigə qüxüp putliringlarni yuyup konup kaloɣaysilər; andin ətə səҳər kopup yoloɣa qikşanglarmu bolidu, dewidi, bular jawabən: — Yak, biz xəҳər məydanida kəqləymiz, — dedi. 3 Əmma u ularni qing tutuwidi, ahir ular uning bilən berip əyigə kirdi. U ularoɣa dastihan selip, petir tokaqlarni pixurup bərdi, ular oɣizalandi. 4 Ular tehi yatmioɣanidi, xəҳərdikilər, yəni Sodomning ərkəkliri, yax, kəri ҳəmmisi ҳərkaysi məҳəllilərdin kelip əyni korxiwaldi; 5 ular Lutni qakirip uningoɣa: — Bügün kəqtə seningkigə kirgən adəmlər kəni? Ularni bizgə qikirip bər, biz ular bilən yekinqilik kilimiz, — dedi. 6 Lut dərwazining aldioɣa, ularning kexioɣa qikip, ixikni yepiwetip, 7 ularoɣa: — Əy buradərlirim, mundak rəzillikni kilmanglar! 8 Mana, tehi ҳeq ər bilən billə bolmioɣan ikki kizim bar; ularni silərgə qikirip berəy. Ular bilən halioɣininglarni kilinglar. Əmma bu adəmlər əgzəmning sayisi astioɣa kirgənikən, silər ularni ҳeqnemə kilmanglar! — dedi. 9 Lekin ular jawab berip: «Neri tur!» deginiqə, yənə: — Bu yərdə turuxka kəlgən bu musapir ҳakim bolmakqimikən? Əmdi sanga ularoɣa kioɣandinmu bəttər yamanlik kilimiz! — dəp Lutni kistap, ixikni qekixka basturup kəldi. 10 Əmma u ikki kixi kollirini uzitip Lutni əygə əz kexioɣa tartip əkiriwelip, ixikni takiwaldi 11 wə əyning dərwazisining aldidiki adəmlərni kiqikidin tartip qongioɣiqə korlukka muptila kildi; xuning bilən ular dərwazini izdəp, ҳalidin kətti. 12 Andin ikkəylən Lutka: — Muxu yərdə yənə birər kiming barmu? Küy'ooɣul, ooɣul yaki kizliring wə yaki xəҳərdə baxka adəmliring bolsa ularni bu yərdin elip kətkin! 13 Qünki biz bu yərni yokitimiz; qünki ular tooɣruluk kətürülgən dad-pəryad Pərwərdigarning aldida intayin küqlük boloɣaq, Pərwərdigar bizni uni yokitixka əwətti, — dedi. 14 Xuning bilən Lut taxkirioɣa qikip, kizlirini alidioɣan [boloɣusi] küy'ooɣullirining kexioɣa berip: «Əmdi kopup bu yərdin qikip ketinglar; qünki Pərwərdigar xəҳərni yokitidu» — dedi. Əmma u [boloɣusi] küy'ooɣullirining nəzirigə qakqak kiloɣandək kəründi. 15 Tang atkanda, pərixtilər Lutni aldiritip: — Əmdi kopup ayaling bilən kexingdiki ikki kizingni aloɣin; bolmisa xəҳərning kəbiҳlikigə qetilip kelip, ҳalak bolisən, — dedi. 16 Əmma u tehiqə arisaldi bolup turoɣanda, Pərwərdigar uningoɣa rəҳim kiloɣanliki üqün, u ikkiylən Lutning kolini, ayalining kolini wə ikki kizining kollirini tutup, ularni xəҳərning sirtioɣa əqikip, orunlaxturup koydi. 17 Ularni qikaroɣandin keyin xu ix boldiki, ulardin biri uningoɣa: — Jeningni elip kaq, ҳalak bolmaslikiŋ üqün kəyninggə karimay, tüzlənglikiki ҳeq yərdə tohtimay, taoɣka kaqkin! — dedi. 18 Lekin Lut ularoɣa: — Undak bolmioɣay, əy hojam, ətünüp kalay! 19 Mana, kəminəng kəzüngdə iltipat tapti, jenimni kutkuzdung, manga zor mərҳəmət kərsətting; əmma mən taoɣka kaqalmaymən; undak kilsam, manga birər apət qüxüp, ölüp ketərmənmikin. 20 Kara, awu xəҳərgə kəqip barsa boloɣudək naҳayiti yekin ikən, xundakla kiqik xəҳər ikən! Ətünüp kalay, mening xu yərgə kəqiximoɣa yol koyoɣaysən! U kiqik [xəҳər] əməsmu?! Jenim xu yərdə aman kalidu! — dedi. 21 Pərixtə uningoɣa jawab berip: — Həyr, bu ixtimu sanga makul bolay, sən eytkan xu xəҳərni wəyran kilmay. 22 Əmdi u

yərgə tezdin kɵqip baroɣin; qünki sən xu yərgə yetip barmioɣuqə ḥeq ix kilalmasmən, — dedi. Xunga u xəḥərning ismi «Zoar» dəp ataloɣan. **23** Lut Zoaroɣa yetip baroɣanda kün nuri yər yüzigə qeqiloɣanidi. **24** Xu qaoɣda Pərwərdigar ərxtin, ez yenidin Sodom bilən Gomorraning üstigə günggürt wə ot yaoɣdurup, **25** xu xəḥərlərni, pütkül tüzlənglikni ḥəmdə xəḥərlərdiki barlik aḥalilər wə yərdin üngənlərni kɵxup bərbat kildi. **26** Lekin Lutning arkisidin mangoɣan ayali kəynigə kariwidi, tuz tüwrükkə aylinip kaldi. **27** Ətisi tang səḥərdə, Ibraḥim kɵpup ilgiri Pərwərdigarning aldida turoɣan jayoɣa qikip, **28** Sodom bilən Gomorra tərəpkə, xundakla tüzlənglikning ḥəmmə yerigə nəzər seliwidi, mana, yər yüzidin humdanning tütünidək tütün ərləwatkinini kərdi. **29** Əmma xundak boldiki, Huda u tüzləngliktiki xəḥərlərni wəyran kiloɣanda, U Ibraḥimni esigə elip, Lut turoɣan xəḥərlərni bərbat kiloɣanda uni balayi'apətning iqidin qikirip kutkuzdi. **30** Əmma Lut Zoar xəḥiridə turuxtin kɵrkkaqka, Zoardin ketip, taoɣka qikip, ikki kizi bilən xu yərdə makanlaxti. U ikki kizi bilən bir əngkürdə turdi. **31** Əmdi qong kiz kiqikigə: — Atimiz bolsa kerip kətti; dunyaning kaidə-yosuni boyiqə bu yurtta bizgə yekinqilik kilidioɣan ḥeq ər kixi kalmidi. **32** Keni, atimizni xarab bilən məst kilip kɵyup, uning bilən billə yatayli; xundak kilsak, biz pərzənt kərüp atimizning urukini kalduralaymiz, — dedi. **33** Xuning bilən ular u keqisi atisioɣa xarab iqküzüp [məst kilip] kɵyup, qong kizi kirip atisi bilən yatti. Lekin Lut uning kirip yatkininimu, kɵpup kətkininimu ḥeq səzmidi. **34** Ətisi xundak boldiki, qongi kiqikigə: — Mana, mən ahxam atam bilən yattim; bügün kəqtimu uningoɣa yənə xarab iqküzəyli; xuning bilən sən kirip uning bilən yatkin; xundak kilip, ḥər ikkimiz pərzənt kərüp atimizning nəslini kalduralaymiz, — dedi. **35** Xuning bilən ular u keqisi atisioɣa xarab iqküzüp [məst kilip] kɵyup, kiqik kizi ornidin turup uning bilən billə yatti. Əmma Lut uning kirip yatkininimu, kɵpup kətkininimu ḥeq səzmidi. **36** Xundak kilip, Lutning ikkila kizi ez atisidin ḥamilidar bolup kaldi. **37** Qongi bolsa ooɣul tuoɣup, uning etini Moab kɵydi; u bügünki Moabiylarning atisidur. **38** Kiqikimu ooɣul tuoɣup, uning etini Bən-Ammi kɵydi. U bügünki Ammoniylarning atisidur.

20 Ibraḥim u yərdin qikip, jənub tərəptiki Nəgəwgə kəqüp kelip, Kadəx bilən Xurning arilikida turup kaldi; bir məzgildin keyin Gərarda olturaklaxti. **2** Xu yərdə Ibraḥim ayali Sarah tooɣrisida: «U mening singlimdur», degənidi. Xuning bilən Gərarning padixahi Abimələk adəm əwətip, Sarahni [əzigə] hotun boluxka eliwaldi. **3** Lekin [bir küni] keqisi qüxidə Huda Abimələkkə kelip uningoɣa: — Mana, sən əzünggə eliwaloɣan ayal səwəbidin əmdi ölgən adəmdursən; qünki u baxka birsining ayalidur — dedi. **4** Əmma Abimələk uningoɣa tehi yekinqilik kilmioɣanidi. U Hudaoɣa: — I Rəb, ḥakkaniy bir həlknimu ḥalak kilamsən? **5** U əzimu manga: «U mening singlim» dəp eytmidimu? Yənə kelip, bu ayalmu «U mening akam», dəp eytkanidi. Mən bolsam sap kɵnglüm wə durus niyitim bilən bu ixni kildim, — dedi. **6** Huda qüxidə uningoɣa yənə: — Bu ixni sap kɵngül bilən kiloɣiningni bilimən; xu səwəbtin Mən seni aldimda gunah kilixtin tosup, uningoɣa tegixinggə kɵymidim. **7** Əmdi u kixining ayalini əzigə kayturup bər; qünki u Pəyoɣəmbər, u sening ḥakkingdə dua kilidu wə sən tirik kalisən. Əgər uni yandurup bərmisəng xuni bilip kɵyoɣinki, sən wə ḥəmmə adəmliring kɵxulup jəzmən əlisilər, — dedi. **8** Abimələk ətigən tang səḥərdə kɵpup, ḥəmmə hizmətkarlirini qakirip, bu səzlərning ḥəmmisini ularning kulakliriɣa saldi; bu adəmlər naḥayiti kɵrkuxup kətti. **9** Andin Abimələk Ibraḥimni qakirip uningoɣa: — Bu bizgə nemə kiloɣining? Mən sanga zadi nemə gunah kildim, sən mən wə padixahlikimoɣa eoɣir bir gunahni yükləp kɵydung? Manga kilmaydioɣan ixlarni kilding! — dedi. **10** Abimələk Ibraḥimoɣa yənə: — Sən zadi bizning nemə iximizni kərgining üqün muxu ixni kilding? — dedi. **11** Ibraḥim jawab berip: — «Bu yərdə xübḥisizki ḥeqkim Hudadin kɵrkmaydikən, ular meni ayalim tüpəylidin əltürüwetidu», dəp oylioɣanidim. **12** Əməliyəttə, uning mening singlim ikənliki rast, lekin u mening ata bir, ana bələk singlim; keyin u mening ayalim boldi. **13** Lekin Huda meni atamning əyidin qikirip sərgərdanlikka yürgüzginidə, mən ayalimoɣa: — Biz kəyərgila barsak, sən manga xundak xapaət kərsətkəysənki, mening tooɣramda: «Bu mening akam bolidu», degin, — dəp eytkanidim — dedi. **14** Andin Abimələk kɵy-kalilar, kullar wə dedəklərni elip ularni Ibraḥimoɣa bərdi wə ayali Sarahnimu uningoɣa kayturup bərdi. **15** Abimələk: — Mana mening zeminim bolsa aldingda turuptu; kəzünggə kaysi yər yaksa xu yərdə turoɣin, — dedi. **16** U Sarahka: «Mana, mən akangoɣa ming kümüx tənggə bərdim; mana bular ez yeningdikilər, xundakla ḥəmmə adəmlərning kəz aldida uyatni yapkuqi bolidu; xuning

bilən sən ḥərkandak daoŋ-əyibtin halas bolisən». 17 Ibraḥim Hudaoŋa dua kildi, Huda Abimələk, ayali wə kenizəklirini sakaytti; andin ular [yənə] bala tuoŋalaydioŋan boldi; qünki Pərwərdigar Ibraḥimning ayali Sarah tüpəylidin Abiməlәkning əyidiki ḥəmmə hotunlarning baliyatkulirini etip koyoŋanidi.

21 Əmdi Pərwərdigar wədə kiloŋinidək Sarahni yoklidi; Pərwərdigar Sarahka deginidək kildi. 2 Sarah ḥamilidar bolup, Ibraḥim kerioŋanda Huda uningoŋa bekitkən wakitta bir ooŋul tuoŋup bərdi. 3 Ibraḥim əzigə tərəlgən ooŋli, yəni Sarah uningoŋa tuoŋup bərgən ooŋlining ismini Isḥak koydi. 4 Andin Ibraḥim Huda uningoŋa buyruoŋinidək əz ooŋli Isḥak tuoŋulup səkkizinqi küni hətnə kildi. 5 Ooŋli Isḥak tuoŋuloŋan qaoŋda, Ibraḥim yüz yaxta idi. 6 Sarah: «Huda meni küldürüwətti; ḥərkim bu ixni anglisa, mən bilən təng külüxidu», dedi. 7 U yənə: — Kimmu Ibraḥimoŋa: «Sarah bala emitidioŋan bolidu!» dəp eytalaytti? Qünki u kerioŋanda uningoŋa bir ooŋul tuoŋup bərdim! — dedi. 8 Bala qong bolup, əmqəktin ayrildi. Isḥak əmqəktin ayriloŋan küni Ibraḥim qong ziyapət ətküzüp bərdi. 9 Əmma Sarah misirlik Ḥəjərning Ibraḥimoŋa tuoŋup bərgən ooŋulning [Isḥakni] məshirə kiliwatkinini kərüp kaldi. 10 Xuning bilən u Ibraḥimoŋa: — Bu dedək bilən ooŋlini ḥəydiwət! Qünki bu dedəkning ooŋli mening ooŋlum Isḥak bilən təng waris bolsa bolmaydu!, — dedi. 11 [Sarahning] bu səzi Ibraḥimoŋa tolimu eoŋir kəldi; qünki [Ismailmu] uning ooŋli-də! 12 Lekin Huda Ibraḥimoŋa: — Balang wə dediking wəjidin bu səz sanga eoŋir kəlmisun, bəlki Sarahning sanga degənlirining ḥəmmisigə kulak saloŋin; qünki Isḥaktin boloŋini sening nəsling ḥesablinidu. 13 Lekin dedəkning ooŋlidinmu bir həlk-millət pəyda kilimən, qünki umu sening nəsling, — dedi. 14 Ətisi tang səḥərdə Ibraḥim kopup, nan bilən bir tulum suni elip Ḥəjərgə berip, əxnisigə yüdküzüp, balini uningoŋa tapxurup, ikkisini yoloŋa selip koydi. Ḥəjər ketip, Bəər-Xebaning qəlidə kezip yürdi. 15 Əmdi tulumdiki su tügəp kətkənidi; Ḥəjər balini bir qatkalning tüwigə taxlap koyup, əz-əzigə: «Balining ələp ketixigə karap qidimaymən» dəp, bir ok etimqə yirakka berip, udulida olturdi. U udulida olturup, pəryad kətürüp yioŋlidi. 17 Huda ooŋulning yioŋa awazini anglidi; xuning bilən Hudaning Pərixtisi asmandin Ḥəjərni qakirip uningoŋa: — Əy Ḥəjər, sanga nemə boldi? Korkmioŋin; qünki Huda ooŋulning [yioŋa] awazini yatkan yeridin anglidi. 18 Əmdi kopup, kolung bilən balini yələp turoŋuz; qünki Mən uni uluoŋ bir əl-millət kilimən, — dedi. 19 Xuan Huda [Ḥəjərning] kəzlirini aqti, u bir kudukni kərdi. U berip tulumoŋa su toldurup, ooŋuloŋa iqküzdi. 20 Huda u bala bilən billə boldi; u əsüp qong boldi. U qəldə yaxap, mərgən bolup yetixti. 21 U Paran qəlidə turdi; xu wakitlarda anisi uningoŋa Misir zeminidin bir kizni hotunlukka elip bərdi. 22 U wakitlarda xundak boldiki, Abimələk wə uning ləxkərbexi Fikol kelip Ibraḥimoŋa: — Kiloŋan ḥəmmə ixliringda, Huda sening bilən billidur. 23 Əmdi sən dəl muxu yərdə manga, ooŋlumoŋa wə nəwrəmgə hiyanət kilmaslikka Hudaning namida kəsəm kilip bərgəysən; mən sanga kərsitip kəlgən meḥribanlikimdək, sənmu manga wə sən ḥazir turuwatkan yurtka meḥribanlik kiloŋaysən, — dedi. 24 Ibraḥim: Kəsəm kilip berəy, dedi. 25 Andin Ibraḥim Abiməlәkning qakarliri tartiwaloŋan bir kuduk tooŋrisida Abiməlәkni əyiblidi. 26 Abimələk: — Bu ixni kiloŋan kixini bilməymən; sən bu ixni mangimu eytmapsən; mən bu ixni pəkət bügünla anglixim, — dedi. 27 Ibraḥim koy-kala elip Abiməlәkkə təkdim kildi; andin ular ikkilisi əḥdə kilixti. 28 Ibraḥim yənə padidin yəttə qixi kozini bir tərəpkə ayrip koydi. 29 Abimələk Ibraḥimdin: — Sən bir tərəpkə ayrip koyoŋan bu yəttə qixi kozining nemə mənisi bar? — dəp soriwidi, 30 u: — Mening bu kudukni koliŋinimni etirap kiloŋiningoŋa guwaḥlik süpitidə bu yəttə qixi kozini kolumdin kobul kiloŋaysən, — dəp jawab bərdi. 31 Bu ikkisi xu yərdə kəsəm kilixkanliki üqün, u xu jayni «Bəər-Xeba» dəp atidi. 32 Xu tərikidə ular Bəər-Xebada əḥdə kilixti. Andin Abimələk wə uning ləxkərbexi Fikol kozoŋilip, Filistiylərning zemiŋioŋa yenip kətti. 33 Ibraḥim Bəər-Xebada bir tüp yuloŋunni tikip, u yərdə əbədiy Təngri boloŋan Pərwərdigarning namioŋa nida kilip ibadət kildi. 34 Ibraḥim Filistiylərning zeminida uzun wakitkiqə turup kaldi.

22 Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Huda Ibraḥimni sinap uningoŋa: — Əy Ibraḥim! dedi. U: mana mən! — dəp jawab bərdi. 2 U: — Sən ooŋlungni, yəni sən səyidioŋan yaloŋuz ooŋlung Isḥakni elip, Moriya yurtioŋa berip, xu yərdə, Mən sanga eytidioŋan taoŋlarning birining üstidə uni kəydürmə kurbanlik süpitidə sunoŋin, — dedi. 3 Ətisi Ibraḥim səḥər kopup, exikini tokup, yigitliridin ikkiylən bilən Isḥakni billə elip, kəydürmə kurbanlik üqün otun yerip, Huda uningoŋa eytkan yərgə karap mangdi. 4 Üqinqi küni Ibraḥim bexini kətürüp karap, yiraktin u yərni kərdi.

5 Ibrahim yigitlirigə: — Silər exək bilən muxu yərdə
turup turunglar. Mən balam bilən u yərgə berip, səjdə
kilip, andin kexinglarоға yenip kelimiz, — dedi. 6
Xuning bilən Ibrahim kəydürmə kurbanlikka kerəklik
otunni elip, ooғli Ishakka yüdküzüp, əzi kolioға piqak
bilən otni elip, ikkisi billə yürüp kətti. 7 Ishak atisi
Ibrahimоға: — Əy ata! dewidi, u uningоға jawab berip:
— Mana mən, ooғlum, dedi. U uningdin: — Mana
ot bilən otunoғu bar, əmma kəydürmə kurbanlik
bolidioғan koza keni? — dəp soriwidi, 8 Ibrahim
jawab berip: — Əy ooғlum, Huda Əzi Əzigə kəydürmə
kurbanlik kozini təminləydu, — dedi. Andin ikkisi
birgə yolini dawamlaxturdi. 9 Ahirida ular Huda
Ibrahimоға eytkan jayоға yetip kəldi. Ibrahim u yərdə
kurbangah yasap, üstigə otunni tizip koydi. Andin
u ooғli Ishakni baoғlap, uni kurbangahdiki otunning
üstidə yatkuzdi. 10 Andin Ibrahim kolini uzitip, ooғlini
booғuzlioғili piqakni aldi. 11 Xuan Pərwərdigarning
Pərixtisi asmandin uni qakirip uningоға: — Ibrahim,
Ibrahim! — dəp warkiridi. U: — Mana mən, — dedi.
12 U uningоға: — Sən balioға kolungni təgküzmigin,
uni heqnemə kilmioғin; qünki Mən sening Hudadin
korkkanlikingni bildim; qünki sening ooғlungni, yəni
yaloғuz ooғlungni Məndin ayimiding, — dedi. 13
Ibrahim bexini kətürüp kariwidi, mana, arkisida
münggüzliri qatkaloға qirmixip kaloған bir koqkarni
kərdi. Ibrahim berip koqkarni elip, uni ooғlining
ornida kəydürmə kurbanlik kilip sundi. 14 Xuning
bilən Ibrahim xu jayоға «Yahwəh-Yirəh» dəp at koydi.
Xunga kixilər: «Pərwərdigarning teoғida təminlinidu»
degən bu səz bügüngə kədər eytilip keliwatidu. 15
Pərwərdigarning Pərixtisi asmandin Ibrahimni ikkinqi
ketim qakirip uningоға: — 16 Sən əz ooғlungni, yəni
yaloғuz ooғlungni ayimay bu ixni kiloғining üqün Mən
Əzüm bilən kəsəm kilimənki, dəydu Pərwərdigar,
17 — Mən seni zor bərikətləp, nəslingni asmandiki
yultuzlardək nuroғun kəpəytip, dengiz sahilidiki
kumdək oғolditimən; nəsling bolsa düxmənlirining
dərwazilirioға igə bolidu. 18 Sən Mening awazimoға
kulak saloғining üqün yər yüzidiki barlik əl-yurtlar
nəslingning nami bilən əzliri üqün bəht-bərikət
tiləydu, — dedi. 19 Andin Ibrahim yigitlirining kexioға
yenip bardi. Ular hammisi ornidin turuxup Bəər-
Xebaoға yol aldi. Ibrahim Bəər-Xebada turup kaldi.
20 Bu ixlardin keyin Ibrahimоға: «Mana Milkahmu
ining Nahoroға birkanqə ooғul tuoғup beriptu», degən
həwər yətti. 21 Ular bolsa tunji ooғli uz, uning inisi
Buz wə Aramning atisi boloған Kəmuəl, 22 andin
Kəsəd, Hazo, Pildax, Yidlaf wə Betuəl degən ooғullar
idi. 23 (Betuəldin Riwkah tərəldi). Bu səkkizini Milkah
Ibrahimning inisi Nahoroға tuoғup bərdi. 24 Xuningdək
uning keniziki Rəumahmu Tebah, Gaham, Tahax wə
Maakah degənlərni tuoғup bərdi.

23 Sarah bir yüz yigirmə yəttə yaxkiqə əmür kərdi.
Bu Sarahning əmrining yilliri idi. 2 Sarah Kanaan
zeminidiki Kiriat-Arba, yəni Hebronda wapat boldi.
Ibrahim berip Sarah üqün matəm tutup yioға-zar
kildi. 3 Ibrahim əz mərhumәsining yenidin koopup,
Hittiylaroға səz kilip: 4 — Mən bolsam aranglarda
musapir mehman, halas; silər əmdi aranglardin
manga bir yərlik beringlar; xuning bilən mən bu
mərhumәmni aldimda kərünüp turmisun üqün elip
berip dəpnə kilay, — dedi. 5 Hittiylar Ibrahimoға jawab
berip: — I hojam, bizgə kulak saloғayla! Sili arimizda
Hudaning bir xahzadisi hesablinila! Arimizdiki əng
esil yərlikni tallap, xu yərdə mərhumәlirini dəpnə
kiloғayla! Mərhumәlirini dəpnə kilixka heqkaysimiz
əz yərlikini silidin ayimaydu, — dedi. 7 Ibrahim
ornidin turup, u zemindiki həlkkə, yəni Hittiylaroға
təzim kilip, 8 ularoға: — Əgər mərhumәmning
kəz aldimda turiwərməsliki üqün, uni elip berip,
dəpnə kiliximni rawa kərsənglar, undakta səzümni
anglap mening üqün Zoharning ooғli Əfronoға səz
kilip, 9 uning etizining ayioғida əziningki boloған
Makpelahning oғarini manga berixini iltimas kilinglar.
U manga buni silərning aranglarda gəristan boluxka
toluk nərhidə bərsun, — dedi. 10 Xu qaoғda Əfron
Hittiylar arisida olturatti. Xuning bilən hittiylik Əfron
Hittiylarning aldida, yəni xahirining dərwazisidin
kirgüqilərning hammisining aldida Ibrahimoға jawab
berip: — 11 Yoksu, əy hojam, manga kulak saloғayla.
Bu etizlikni, xundakla uningdiki oғarni siligə berəy;
uni əz həlkim boloған adəmlərning aldida siligə
bərdim; əz meyitlirini dəpnə kiloғayla, — dedi. 12
Andin Ibrahim yənə zemin həlki aldida təzim kilip,
13 Xu zemindiki həlkning kulakliri aldida Əfronoға:
— Iltimasimoға kulak saloғayla; mən bu etizlikning
nərhi boyiqə pul berəy, uni məndin kobul kiloғayla,
andin mən meyitimni xu yərdə dəpnə kilay, — dedi.
14 Əfron Ibrahimoға jawab berip uningоға: 15 Əy
hojam, manga kulak saloғayla; tət yüz xəkəl kümüxkə
yaraydioған bir etizlik, sili bilən mening aramda nemə
idi? Sili meyitlirini dəpnə kiloғayla — dedi. 16 Ibrahim
Əfronning səzigə koxuldi; andin Əfron Hittiylar aldida

eytқan baһani, yəni xu qaoŋdiki soda əlqimi boyiqə tət yüz xəkəl kümüxni tarazida tartip bərdi. 17 Xundaқ қilip Mamrəning udulidiki Makpelaһқa jaylaxқan Əfronning etizliқi, yəni etizliқning əzi, uningdiki oŋar, xundaқla etizliқning iqi wə ətrapidiki barliқ dərəһlərning һəmmisi 18 Ңittiylarning kəz aldida Ibraһimoŋa tapxurulup, [yəni Əfronning] xəһirining dərwazisidin barliқ kirgüqilərning aldida uning mülki қilip bekitildi. 19 Xuningdin keyin Ibraһim ayali Saraһni Қanaan zeminidiki Mamrə (yəni, Ңebron)ning udulidiki Makpelaһning etizliқining oŋarida dəpnə қildi. 20 Xu tərikidə u etizliқ wə uningdiki oŋar Ңittiylar təripidin Ibraһimoŋa gəristan boluxқa tayin қilindi.

24 Ibraһim қerip, yexi bir yərgə berip қaloŋanidi; Pərwərdigar Ibraһimoŋa һər tərəptə bəht-bərikət ata қiloŋanidi. 2 Ibraһim əyidiki əng mətiwər hizmətkari, əzining pütün mal-mülkini baxқuridioŋan oŋojidaroŋa: — Қolungni yotamning astioŋa қoyoŋin; 3 Mən seni asmanlarning Hudasi xundaқla yərning Hudasi boloŋan Pərwərdigarning nami bilən қəsəm қildurimənki, sən mən һazir turuwatқan bu Қanaaniylarning arisidin ooŋlumoŋa қiz elip bərməy, 4 Bəlki əz yurtumoŋa, xundaқla əz uruқ-tuoŋқanlirimning қexioŋa berip, ooŋlum Isһaққa hotun elip bərgəysən, — dedi. 5 Hizmətkari uningoŋa: — Mubada u қiz mən bilən bu yurtқa kəlgili unimisa, undaқta əzliri qiққan xu yurtқa ooŋullirini yandurup apiramdimən? — dedi. 6 Ibraһim uningoŋa jawab berip: — Ңezi bol, ooŋlumni һərgiz xu yərgə yandurup barmioŋin! 7 Meni atamning əyi bilən tuoŋuloŋan yurtumdin yetəkləp elip kəlgüqi, yəni manga səz қilip: — «Sening nəslinggə bu yurtni berimən», dəp manga қəsəm қiloŋan, asmanning Hudasi boloŋan Pərwərdigar Əz Pərixtisini aldingoŋa əwətidu; xuning bilən sən u yərdin ooŋlumoŋa қiz elip kelələysən. 8 Xundaқtimu, əgər қiz sən bilən bu yərgə kəlgili unimisa, mən sanga қilduridioŋan қəsəmdin halas bolisən; əmma ooŋlumni u yərgə һərgiz yandurup barmioŋin, — dedi. 9 Xuning bilən hizmətkar қolini hojisi Ibraһimning yotisining astioŋa қoyup turup, bu tooŋrida uningoŋa қəsəm қildi. 10 Andin hizmətkar bu tooŋrida hojisining təgiliridin onni, xundaқla hojisining һərhil esil nərsilirini elip yoloŋa qiқti; u Aram-Naһaraim rayonioŋa səpər қilip, Naһorning xəһirigə yetip kəldi. 11 U xəһərning sirtidiki bir қuduқning yenida təgilirini qəkündurdi: bu kəqқurun, қiz-ayallarning su tartқili qiқidioŋan qeoŋi idi. 12 U dua қilip: — Əy hojam Ibraһimning Hudasi boloŋan Pərwərdigar, ətünimənki, bügün mening iximni ongoŋa tartқaysən, hojam Ibraһimoŋa xapaət kərsətkəysən. 13 Mana mən bu yərdə қuduқning bexida turuwatimən wə xəһər həlқining қizliri bu yərgə su tartқili keliwatidu. 14 Əmdi xundaқ bolsunki, mən қaysi қizoŋa: «Komzikingni qüxürsəng, mən su iqiwalsam boptikən!» desəm, u jawab berip: «Mana iqkin, mən təgiliringnimu suoŋirip қoyay», desə, u қiz sən қulung Isһaққa bekitkiningning əzi bolsun. Buningdin sening hojam Ibraһimoŋa xapaət қiloŋiningni bilələymən, — dedi. 15 U tehi səzini tügətməyla, mana Riwkaһ kozini mürisidə kətürüp qiқip kəldi; u bolsa Ibraһimning inisi Naһorning ayali Milkaһtin tuoŋuloŋan ooŋli Betuəlning қizi idi; 16 Қiz intayin qiraylиқ bolup, һeq ər kixi təgmigən pak қiz idi. U қuduқning boyioŋa qüxüp, komzikini toldurup andin qiқti. 17 Hizmətkar uning aldioŋa yügürüp berip: — Ətünüp қalay, komzikingtin azoŋina su otliwalay, dedi. 18 U jawab berip: — Iqkəyla, əy hojam! dəpla, komzəkni dərһal қolioŋa elip, uning su iqixi üqün sundi. 19 U süyidin uningoŋa қanoŋuqə iqküzgəndin keyin: — Təgilirigimu қanoŋuqə su iqküzüp қoyay, — dedi. 20 Xuning bilən u dərһal komzəktiki suni olaққa təküwetip, yənə қudukқa su tartқili yügürüp bardi; u uning һəmmə təgilirigə su tartip bərdi. 21 U kixi uningoŋa kəzini tikkiniqə jimjit turup, Pərwərdigarning yolini ong қiloŋan, қilmioŋanliқini bilix üqün kütüwatatti. 22 Təgilər su iqip қanoŋanda, xundaқ boldiki, һeliқi kixi yerim xəkəllik bir altun burun һalқisi bilən ikki қolioŋa on xəkəllik altun biləzükni qiқirip қizoŋa berip uningoŋa: 23 Sən kimning қizi bolisən? Manga dəp bərsəng! Atangning əyidə bizgə қonoŋudək jay barmu? — dəp soridi. 24 Қiz uningoŋa: — Mən Milkaһning Naһoroŋa tuoŋup bərgən ooŋli Betuəlning қizi bolimən, — dedi, 25 yənə uningoŋa: — Bizningkidə saman bilən booŋuz kəngri, [silərgə] қonoŋili jaymu bar, — dedi. 26 Xuan bu adəm engixip Pərwərdigarning aldida səjdə қilip: 27 Əz xapaiti bilən һojamdin wapadarliқini ayimioŋan, hojam Ibraһimning Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa Ңəmdusana oқuloŋay! Pərwərdigar bu səpirimdə meni hojamning қerindaxliri turoŋan əygə baxlap kəldi! — dedi. 28 Қiz yügürüp berip, bularning һəmmisini anisining əydikilərgə eytip bərdi. 29 Əmdi Riwkaһning Laban degən bir akisi bar idi. Laban қudukning bexioŋa, u adəmning қexioŋa yügürüp

qikti. 30 Qünki u singlisining burun ḥalkisini wə
kolliridiki biləzüklərni kərüp, ḥəmdə singlisining: u
adəm manga mundak-mundak dedi, deginini anglap,
u adəmning kexioɣa bardi. Mana, u kixi kudukning
yenida təgilərning kexida turatti. 31 Laban uningoɣa:
— Əy Pərwərdigarning bəht-bərikiti ata kilinoɣuqi,
kirgəyla! Nemə üqün taxkirida turdila? Mən əyni
təyyarlap koydum, təgilərgimu jay raslidim, — dedi.
32 U adəm əygə kirdi; Laban təgilərdin yükni qüxürüp,
təgilərgə saman bilən booɣuz berip, u kixining ḥəm
uning ḥəmrahlirining putlirini yuoɣili su elip kəldi; 33
andin u kixining aldioɣa taam koyuldi; lekin u: — Mən
gepimni deməy turup taam yeməymən, — dedi. Laban
jawab berip: — Eytkayla, dedi. 34 U: — Mən bolsam
Ibrahimning hizmətkarimən; 35 Pərwərdigar hojamoɣa
kəp bəht-bərikət ata kiloɣaqka, u uluoɣ bir kixi boldi. U
uningoɣa koy bilən kala, kümüx bilən altun, kul bilən
dedəklərni, təgə bilən exəklərni bərdi. 36 Hojamning
ayali Sarah kerioɣanda hojamoɣa bir ooɣul tuoɣup
bərgənidi. Hojam [ooɣlioɣa] əzining barlikini atidi. 37
Hojam meni kəsəm kildurup: «Sən mən turuwatkan
zemindiki Kanaaniylarning kizliridin ooɣlumoɣa hotun
elip bərmə, 38 bəlki jəzmən atamning əyigə, əz
tuoɣkanlirimning kexioɣa berip, ooɣlumoɣa hotun elip
bərgəysən», — dedi. 39 U wakitta mən hojamoɣa:
«U kiz mən bilən kəlgili unimisiqu?» — desəm, 40 u
manga jawab berip: «Tutkan yollirim uningoɣa oquk
boloɣan Pərwərdigarim Əz Pərixtisini sening bilən
əwətip, yolungni ong kilidu. Bu tərikidə sən mening
ailidikilirim arisidin, atamning jəməti iqidin ooɣlumoɣa
hotun elip berisən. 41 Xundak kilip ailəmdikilərning
kexioɣa yetip baroɣiningda, sən mən kilduroɣan
kəsəmdin halas bolisən; ular sanga kizni bərmisimu
ohxaxla kəsəmdin halas bolisən», — degənidi. 42
Xunga mən bügün bu kudukning kexioɣa kelip: —
Əy, hojam Ibrahimning Hudasi boloɣan Pərwərdigar,
əgər sən bu səpirimni ong kilsang: — 43 mana
mən su kudukining yenida turuwatimən; wə xundak
bolsunki, su tartkili kəlgən kizoɣa: «Komzikingdin
manga bir otlam su bərgən bolsang», desəm, 44 u
manga: «Sən iqkin, təgiliringgimu su tartip berəy»,
dəp jawab bərsə, undakta bu kiz dəl Pərwərdigar Əzi
hojamning ooɣli üqün bekitkən kiz bolsun, dəp dua
kiloɣanidim. 45 Kənglümdə tehi səzüm tügiməyla,
mana, Riwkah komzəkni mürisidə kətürüp qikip,
kudukning boyioɣa qüxüp su tartti; mən uningoɣa:
— Iltipat kilip, manga su iqkili koysang, dewidim,
46 u dərhal komzikini mürisidin qüxürüp: «Iqkəyla,
təgilirinimu suoɣirip koyay», dedi. Xuning bilən mən
iqtim; u təgilirimnimu suoɣirip koydi. 47 Andin mən
uningdin: — Kimning kizi bolisən, dəp sorisam, u
jawab berip: — Mən Nahorning Milkahdin tuoɣuloɣan
ooɣli Betuəlning kizi bolimən, — dedi. Xu qaoɣda mən
uning burnioɣa ḥalka, kollirioɣa biləzüklərni selip
koydum; 48 andin engixip Pərwərdigaroɣa səjdə kildim;
hojamning kerindixining kizini uning ooɣli üqün elip
ketixkə mening yolumni ong kiloɣini üqün, hojamning
Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa ḥəmdusana eyttim.
49 Əmdi silər hojamoɣa ihlas kilip xapaət kərsitəyli
desənglar, buni manga dənglar. Əgər halimisanglar,
unimu manga eytinglar, mən ong tərəpkə yaki sol
tərəpkə barimən, — dedi. 50 Əmdi Laban bilən Betuəl
jawab berip: — Bu ix Pərwərdigardin boloɣaq, siligə
ya undak ya bundak deyəlməymiz. 51 Mana, Riwkah
aldilirida turidu; uni elip kətkəyla. U Pərwərdigarning
deginidək əz hojilirining ooɣlioɣa hotun bolsun, — dedi.
52 Ibrahimning hizmətkari ularning səzlirini anglap,
yərgə engixip, Pərwərdigaroɣa səjdə kildi. 53 Andin,
hizmətkar kümüx buyumlarni, altun buyumlarni wə
kiyim-keqəklərni qikirip, bularni Riwkahka bərdi;
u yənə kizning akisi wə anisioɣimu kimmətlik
ḥədiyələrni sundi. 54 Andin u wə ḥəmrahliri bilən
billə yəp-iqip, xu yərdə konup kaldi. Ətisi səhərdə
kopup, u ularoɣa: meni hojamning kexioɣa yoloɣa
selip koyunglar, dewidi, 55 Kizning akisi bilən anisi
uningoɣa: — Kiz birkanqə kün yaki on kün yenimizda
tursun; andin barsun, — dedi. 56 Əmma u ularoɣa:
— Pərwərdigar mening səpirimni ong kiloɣanikən,
meni tosmanglar; hojamning kexioɣa berixim üqün
meni yoloɣa selip koyunglar, — dedi. 57 Ular uningoɣa:
— Kizni qakirip, uning aoɣzidin anglap bakayli, dəp
58 Riwkahni qakirip uningdin: — Bu adəm bilən
baramsən? dəp soriwidi, u: — Baray, dəp jawab
bərdi. 59 Xuning bilən ular singlisi Riwkahni, uning
inik'anisi, Ibrahimning hizmətkari wə adəmliri bilən
koxup yoloɣa selip koydi. 60 U wakitta ular Riwkahka
bəht tiləp: — Əy singlimiz, minglioɣan on minglioɣan
adəmlərning anisi boloɣaysən! Nəsling düxmənlirining
dərwazilirioɣa igə boloɣay! — dedi. 61 Xuning bilən
Riwkah bilən uning dedəkliri ornidin turup, təgilərgə
minip, u kixigə əgixip mangdi. Xundak kilip hizmətkar
Riwkahni elip yoloɣa qikti. 62 Ishak Bəər-lahay-roy
degən jaydin bayila kaytip kəlgənidi; qünki u jənubtiki
Nəgəwdə turatti; 63 Ishak kəqkurun istikamətkə

dalaoɣa qikḳanidi; u bexini kətürüp ḳarisa, mana təgilər keliwatatti. 64 Riwkaḥ bexini kətürüp, Isḥaḳni kərdi; u dərḥal təgidin qüxüp, hizmətkardin: — Səḥrada bizning aldimizoɣa qikiwatḳan bu kixi kim bolidu? — dəp soridi. Hizmətkar: — Bu hojamdur! dedi. Riwkaḥ dərḥal qümbilini tartip yüzini yepiwaldi. 66 Hizmətkar əmdi ḳiloɣan ḥəmmə ixlirini Isḥaḳḳa eytip bərdi. 67 Isḥaḳ ḳizni anisi Sarahning qedirioɣa baxlap kirdi; u Riwkaḥni əz əmrigə aldi; u uning hotuni boldi. U uni yahxi kərüp ḳaldi; bu tərikidə Isḥaḳ anisining wapatidin keyin təsəlli tapti.

25 Ibraḥim Kəturaḥ isimlik yənə bir ayalni aloɣanidi. 2 U Ibraḥimoɣa Zimran, Yoḳxan, Medan, Midiyan, Ixbak wə Xuaḥni tuoɣup bərdi. 3 Yoḳxandin Xeba bilən Dedan tərəldi; Dedanning əwladliri Axuriylar, Letuxiylar wə Leummiylar idi. 4 Midiyanning ooɣulliri Əfaḥ, Efər, Ḥanoh, Abida wə Əldaaḥ idi. Bular ḥəmmisi Kəturaḥning əwladliri idi. 5 Ibraḥim barliḳini Isḥaḳḳa atiwətkənidi; 6 Ibraḥim tehi Ḥayat waḳtida kiqik hotunliridin boloɣan ooɣullirioɣa ḥədiyələrni berip, andin bularni ooɣli Isḥaḳtin yiraḳ tursun dəp, kün qiḳix tərəpkə, xərḳiy zeminoɣa əwətiwətkənidi. 7 Ibraḥimning əmrining künliri bir yüz yətmix yil boldi; u tolimu ḳerip, künliri toxup, nəpəstin tohtap wapat boldi; u əz ḳowmining ḳexioɣa berip ḳoxuldi. 9 Uning ooɣulliri Isḥaḳ wə Ismail uni Mamrəning udulioɣa jaylaxḳan, Ḥittiy Zoḥarning ooɣli Əfronning etizliḳidiki Makpelaḥning oɣarida dəpnə ḳildi. 10 Bu etizliḳni Ibraḥim Ḥittiylardin setiwaloɣanidi; mana bu yərlikkə Ibraḥim dəpnə ḳilindi, ayali Sarahmu muxu yərgə dəpnə ḳilinoɣanidi. 11 Ibraḥim wapat boloɣandin keyin xundaḳ boldiki, Pərwərdigar uning ooɣli Isḥaḳni bərikətlidi. Isḥaḳ Bəər-Laḥay-Royning yenida turatti. 12 Təwəndikilər Sarahning misirliḳ dediki Ḥəjərdin tuoɣuloɣan, Ibraḥimning ooɣli boloɣan Ismailning əwladliri: — 13 Ismailning ooɣullirining, ularning nəsəbnamiliri wə ḳəbililiri boyiqə ismi təwəndikiqə: — Ismailning tunji ooɣli Nebayot; andin Kedar, Adbəəl, Mibsam, 14 Mixma, Dumaḥ, Massa, 15 Ḥadad bilən Tema, Yətur bilən Nafix wə Ḳədəmaḥ idi. 16 Bular bolsa Ismailning ooɣulliri bolup, ularning ḳənt wə qedirgaḥliri ularning nami bilən ataloɣan bolup, ular on ikki ḳəbiligə əmir boloɣanidi. 17 Ismailning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə yil boldi; u ahirḳi nəpsini tartip wapat bolup, əz ḳowmining ḳexioɣa berip ḳoxuldi. 18 [Uning əwladliri] Ḥawilaḥ rayonidin tartip xuroɣiqə olturaḳlaxti (Xur bolsa Misirning utturisida bolup, Axuroɣa baridioɣan yolda idi). Ismail əzining barliḳ ḳerindaxlirining udulida olturaḳlaxti. 19 Ibraḥimning ooɣli Isḥaḳning nəslining bayani mundaḳtur: — Ibraḥimdin Isḥaḳ tərəldi. 20 Isḥaḳ Padan-Aramda olturuxluḳ aramiy Betuəlning ḳizi, aramiy Labanning singlisi boloɣan Riwkaḥni hotunluḳḳa aloɣanda ḳirik yaxḳa kirgənidi. 21 Əmma Riwkaḥ bolsa tuoɣmas boloɣaqḳa, Isḥaḳ hotuni üqün Pərwərdigaroɣa dua-tilawət ḳildi; Pərwərdigar uning duasini ijabət ḳildi; xuning bilən ayali Riwkaḥ ḥamilidar boldi. 22 Əmma uning ḳorsiḳidiki ikki bala bir-biri bilən soḳuxḳili turdi. Xuning bilən Riwkaḥ: — Əgər bundaḳliḳini bilsəm, [ḥamilidar] bolup nemə ḳilattim? — dəp Pərwərdigardin səwəbini sorioɣili bardi. 23 Pərwərdigar uningoɣa: — «Sening ḳorsiḳingda ikki əl bardur, Iqingdin ikki həlḳ qiḳip bir-biridin ayrilidu, Bir həlḳ yənə bir həlḳtin oɣalib kelidu, Qongi kiqikining hizmitini ḳilidu» — dedi. 24 Uning ay-küni toxḳanda, mana uning ḳorsiḳida dərwəḳə bir jüp ḳoxkezək bar idi. 25 Awwal tuoɣuloɣini ḳizoɣuq bolup, pütün bədini juwidək tüklük idi. Ular uning ismini Əsaw dəp ḳoydi. 26 Andin inisi ḳoli bilən Əsawning tapinini tutḳan ḥalda qiḳti. Bu səwəbtin uning ismi Yaḳup dəp ḳoyuldi. Ular tuoɣuloɣanda Isḥaḳ atmix yaxta idi. 27 Balilar əsüp qong boldi; Əsaw maḥir owqi bolup, dala-janggalda yüridioɣan adəm boldi. Yaḳup bolsa durus adəm bolup, qedirlarda turatti. 28 Isḥaḳ Əsawning owlap kəlgən gəxidin daim yəp turoɣaqḳa, uningoɣa amraḳ idi. Lekin Riwkaḥ Yaḳupḳa amraḳ idi. 29 Bir küni Yaḳup [purqaḳ] xorpisi ḳaynitiwatatti; Əsaw daladin ḥerip-eqip ḳaytip kəldi. 30 Əsaw Yaḳupḳa: — Mən ḥalimdin kəttim! Ətünüp ḳalay, awu ḳizildin bərsəng! — Awu ḳizil nərsidin meni ozuḳlandursangqu! Mən ḥalimdin kəttim, — dedi (xu səwəbtin uning eti «Edom» dəpmu ataldi). 31 Yaḳup uningoɣa: — Undaḳ bolsa, tunjiliḳ ḥoḳuḳungni manga setip bərgin, — dedi. 32 Əsaw: — Mən ələy dəwatimən, bu tunjiliḳ ḥoḳuḳining manga nemə paydisi? — dedi. 33 Yaḳup: — Əmisə ḥazir manga ḳəsəm ḳiloɣin, dewidi, u uningoɣa ḳəsəm ḳilip, tunjiliḳ ḥoḳuḳini Yaḳupḳa setip bərdi. 34 Xuning bilən Yaḳup Əsawoɣa nan bilən ḳizil purqaḳ xorpisini bərdi. U yəp-iqip ornidin turup kətti. Xundaḳ ḳilip Əsaw tunjiliḳ ḥoḳuḳioɣa xunqə etibarsiz ḳarioɣanidi.

26 [Ḳanaan] zeminida Ibraḥimning waḳtidiki aqarqiliḳtin baxḳa yənə bir ḳetimliḳ aqarqiliḳ yüz bərdi. Xuning bilən Isḥaḳ Gərar xəḥirigə,

Filistiylərning padixaḥi Abiməlәkning ḳexioɣa bardi. **2** Pərwərdigar uningoɣa kərünüp mundaḳ dedi: — Sən Misiroɣa qüxməy, bəlki Mən sanga kərsitip beridioɣan yurtta turoɣin. **3** Moxu zemindin qiḳmay musapir bolup turoɣin; xuning bilən Mən sən bilən billə bolup, sanga bəht-bərikət ata ḳilimən; qünki Mən sən wə nəslinggə bu zeminlarning ḥəmmisini berip, atang Ibraḥimoɣa bərgən ḳəsimimni ada ḳilimən; **4** nəslingni asmandiki yultuzlardək awutimən wə nəslinggə bu zeminlarning ḥəmmisini berimən; yər yüzidiki barliḳ əl-yurtlar nəslingning [nami] bilən əzlirigə bəht-bərikət tiləydu; **5** Qünki Ibraḥim Mening awazimoɣa ḳulaḳ selip, tapilioɣinim, əmrlirim, bəlgilimilirim wə ḳanunlirimni bəja kəltürdi, — dedi. **6** Xuning bilən Isḥaḳ Gərarda turup ḳaldi. **7** Əmma u yərlik kixilər uning ayali tooɣrisida sorisa u: — Bu mening singlim bolidu, — dedi; qünki Riwkaḥ intayin qiraylik boloɣaqḳa, Isḥaḳ əz-əzigə: «Bu mening ayalim bolidu», desəm, bu yərlik adəmlər Riwkaḥning səwəbidin meni əltürüwetərmikin, — dəp ḳorḳti. **8** Lekin u xu yərdə uzaḳ waḳit turoɣandin keyin xundaḳ boldiki, Filistiylərning padixaḥi Abimələk dərizidin ḳariwidi, mana Isḥaḳ wə ayali Riwkaḥ bir-birigə ərkilixip turatti. **9** Andin Abimələk Isḥaḳni qaḳirip: — Mana, u jəzmən sening ayaling ikən! Sən nemə dəp: «U mening singlim», deding? — dewidi, Isḥaḳ uningoɣa: — Qünki mən əslidə uning səwəbidin birsi meni əltürüwetərmikin, dəp ənsirigənidim, — dedi. **10** Abimələk uningoɣa: Bu bizgə nemə ḳiloɣining? Tas ḳaptu həlḳ arisidin birərsi ayaling bilən birgə boloɣili?! Undaḳ boloɣan bolsa sən bizni gunaḥḳa patḳuzoɣan bolatting! — dedi. **11** Andin Abimələk ḥəmmə həlḳḳə buyrup: — Kimki bu kixigə wə yaki hotunioɣa ḳol təgküzsə jəzmən əltürülməy ḳalmaydu, — dəp yarliḳ qüxürdi. **12** Isḥaḳ u zeminda terikqilik ḳildi: u xu yili yərdin yüz ḥəssə ḥosul aldi; Pərwərdigar uni bərikətligənidi. **13** Bu kixi bax kətürüp, baroɣanseri rawaj tepip, tolimu katta kixilərdin bolup ḳaldi. **14** Uning ḳoy-kala padiliri wə əyidiki ḳulliri intayin kəpəydi; Filistiylər uningoɣa ḥəsət ḳiloɣili turdi. **15** Bu səwəbtin uning atisi Ibraḥimning künliridə atisining ḳulliri kolioɣan ḳuduḳlarning ḥəmmisini Filistiylər etip, topa bilən tinduruwətti. **16** Abimələk Isḥaḳḳa: — Sən bizdin ziyadə küqiyip kətting, əmdi arimizdin qiḳip kətkin, — dedi. **17** Isḥaḳ u yərdin ketip, Gərar wadisioɣa qedir tikip, xu yərdə turup ḳaldi. **18** Ibraḥim ḥayat waḳtida [ḳulliri] birmunqə ḳuduḳlarni ḳazoɣanidi; biraḳ Ibraḥim əlgəndin keyin, Filistiylər bularni topa bilən tinduruwətkənidi. Isḥaḳ bu ḳuduḳlarni ḳaytidin kolitip, ularoɣa atisi ilgiri ḳoyoɣan isimlarni yənə ḳoydi. **19** Isḥaḳning ḳulliri wadida ḳuduḳ kolawatḳanda suliri uroɣup qiḳip aḳidioɣan bir ḳuduḳni tepiwaldi. **20** Lekin Gərardiki padiqilar Isḥaḳning padiqiliridin uni talixip: — Bu su bizningkidur, — dedi. Ular Isḥaḳ bilən jedəlləxkəqkə, u bu ḳuduḳni «Esək» dəp atidi. **21** Ular yənə baxḳa bir ḳuduḳni kolidi, ular yənə bu ḳuduḳ tooɣrisida jedəlləxti. Xuning bilən Isḥaḳ buning ismini «Sitnaḥ» dəp atidi. **22** Andin u u yərdin ketip, baxḳa yərgə berip, xu yərdimu yənə bir ḳuduḳ kolidi; əmdi Gərardikilər bu ḳuduḳni talaxmidi. Bu səwəbtin u uning etini «Rəḥobot» ḳoyup: «Əmdi Pərwərdigar biz üqün jay bərgənikən, bu zeminda mewilik bolimiz», — dedi. **23** Andin u u yərdin qiḳip Bəər-Xebaoɣa bardi. **24** Pərwərdigar xu keqisi uningoɣa kərünüp: — Mən bolsam atang Ibraḥimning Hudasidurmən; ḳorḳmioɣin, qünki Mən sən bilən billimən, seni bəht-bərikətləp, nəslingni ḳulum Ibraḥimning səwəbidin awutimən, — dedi. **25** U xu yərdə bir ḳurbangaḥ yasap, Pərwərdigarning namioɣa nida ḳilip ibadət ḳildi. U xu yərdə qedirini tikti, Isḥaḳning ḳulliri xu yərdə bir ḳuduḳ kolidi. **26** Əmdi Abimələk, aoɣinisi Aḥuzzat bilən ləxkərbexi Fikol birgə Gərardin qiḳip, uning ḳexioɣa bardi. **27** Isḥaḳ ularoɣa: — Manga əqmənlik ḳilip, meni aranglardin ḳooɣliwətkəndin keyin, nemə üqün mening ḳeximoɣa kəldinglar? — dedi. **28** Ular jawabən: — Biz Pərwərdigarning sən bilən billə boloɣinini roxən bayḳiduḳ, xuning bilən biz sening tooɣrangda: «Otturimizda bir kelixim bolsun, yəni bizlər bilən sən bir-birimizgə ḳəsəm berip əḥdə ḳilixayli» deduḳ; xu wəjidin sən bizgə ḥeqḳandaḳ ziyan-zəhmət yətküzmigəysən; biz sanga ḥeq təgmiginimizdək, xundaḳla sanga yahxiliḳtin baxḳa ḥeqbir nemə ḳilmioɣinimizdək (bəlki seni aman-esənlik iqidə yolungoɣa əwətkəniduḳ) sənmu xundaḳ ḳiloɣaysən. Mana ḥazir sən Pərwərdigar təripidin bəht-bərikət kərüwatisən! — deyixti. **30** Xuning bilən u ularoɣa bir ziyapət ḳilip bərdi. Ular bolsa yəp-iqti. **31** Ətisi tang səḥərdə ular ḳopup bir-birigə ḳəsəm ḳilixti; andin Isḥaḳ ularni yoloɣa selip ḳoydi; ular uning ḳexidin aman-esən kətti. **32** U küni xundaḳ boldiki, Isḥaḳning ḳulliri kelip, uningoɣa əzi kolioɣan ḳuduḳ tooɣrisida həwər berip: «Biz su taptuḳ!» dedi. **33** U uning namini «Xibaḥ» ḳoydi. Bu səwəbtin bu xəḥərning ismi bügüngiqə «Bəər-Xeba» dəp atilip

kəlməktə. 34 Əsaw ķirik yaxķa kirgəndə, Ḥittiylardin
boloŋan Bəərining ķizi Yəḥudit bilən Ḥittiylardin
boloŋan Elonning ķizi Basimatni hotunlukķa aldi. 35
Əmma bular Isḥaķ bilən Riwkaḥning kəngligə azab
elip kəldi.

27 Isḥaķ ķerip, kəzliri torlixip, kəzi oŋuwa kəridioŋan
bolup ķaloŋanda xundaķ boldiki, u qong ooŋli
Əsawni qaķirip uningoŋa: — Ooŋlum! — dedi. U: — Mana
mən! — dəp jawab bərdi. 2 U uningoŋa: — Mana mən
əmdi ķerip kəttim, ķanqilik kün kəridioŋinimnimu
bilməymən. 3 Xunga səndin ətünimən, ķoralliring,
yəni sadaķ wə oķyayingni elip janggaloŋa qiķip, mən
üqün bir ow owlap kəl; 4 mən yahxi kəridioŋan məzzilik
tamaķtin birni etip, manga kəltürgin. Mən uni yəp,
ölüxtin ilgiri kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp
dua ķilay, — dedi. 5 Isḥaķ ooŋli Əsawoŋa səz ķiloŋanda
Riwkaḥmu anglidi. Əsaw ow owlap kəlgili janggaloŋa
qiķip kətkəndə, 6 Riwkaḥ ooŋli Yaķupķa: — Mana
mən atangning akang Əsawoŋa: «Sən ow owlap kelip,
manga məzzilik bir taamni ətkin; mən uni yəp ölüp
ketixtin burun Pərwərdigar aldida sanga bəht-bərikət
tiləp dua ķilay», — dəp eytķinini anglap ķaldim. 8
Əmdi, i ooŋlum, səzümgə ķulaķ selip buyruoŋinimni
ķiloŋin. 9 Sən dərḥal padioŋa berip, əqkilərning iqidin
esil ikki ooŋlaķni elip kəlgin; mən ulardin atang üqün
u yahxi kəridioŋan məzzilik bir taam təyyar ķilay. 10
Sən uni atangning aldioŋa elip kirgin. Xuning bilən
u yəp, ölüp ketixtin burun sanga bəht-bərikət tiləp
dua ķilidu, — dedi. 11 Lekin Yaķup anisi Riwkaḥoŋa: —
Mana akam Əsaw bolsa tüklük kixi, mən bolsam tüksiz
silik tənlik adəmmən. 12 Mubada atam meni silap
ķalsa, undaķta mən uning nəziridə uni mazaķ ķiloŋuqi
adəm bolup ķelip, beximoŋa bərikət əməs, bəlki lənət
taparmənmikin, dedi. 13 Anisi uningoŋa: — Əy ooŋlum,
sanga qüxidioŋan lənət manga qüxsun; əmma sən
pəķət səzümgə ķulaķ selip, berip [ooŋlaķlarni] elip kəl,
— dedi. 14 U berip ularni elip kelip, anisioŋa bərdi.
Anisi uning atisi yahxi kəridioŋan məzzilik bir taamni
təyyar ķildi. 15 Andin Riwkaḥ tunji ooŋli Əsawning
əydə əz yenida saķlaķlik əng esil keyimlirini elip kiqik
ooŋli Yaķupķa kiydürüp, 16 ooŋlaķlarning terisini ikki
ķoli bilən boynining tüksiz jayioŋa yəgəp, 17 andin əzi
ətkən məzzilik taamlar bilən nanlarni ooŋli Yaķupning
ķolioŋa tutķuzdi. 18 Yaķup atisining ķexioŋa kirip: — Əy
ata! — dedi. U: — Mana mən! Ooŋlum, sən kim bolisən?
— dewidi, 19 Yaķup atisioŋa jawab berip: — Mən
qong ooŋulliri Əsawmən, manga eytķanliridək ķildim;
əmdi orunliridin turup, olturup ķiloŋan owumning
gəxigə eoŋiz tegip, andin kəngülliridin manga bəht-
bərikət tiləp dua ķiloŋayla, — dedi. 20 Isḥaķ ooŋlioŋa: —
Əy ooŋlum, ķandaķmu uni xunqə tez tepip kəlding?
— dewidi, u jawab berip: — Qünki Pərwərdigar
Hudaliri uni dəl yolumoŋa yoluķturdi, — dedi. 21 Isḥaķ
Yaķupķa: — Əy ooŋlum, yeķinraķ kəl, sən rast ooŋlum
Əsawmu, əməsmu, silap baķay, — dedi. 22 Xuning
bilən Yaķup atisi Isḥaķning ķexioŋa yeķin bardi; u
uni silap turup: — Awaz Yaķupning awazi, lekin ķol
bolsa Əsawning ķolidur, — dedi. 23 Uning ķolliri bolsa
akisi Əsawning ķolliridək tüklük boloŋini üqün uni
toniyalmay, uningoŋa bəht-bərikət tiləp dua ķildi. 24
Andin u yənə: — Sən rast ooŋlum Əsawmusən? dəp
soriwidi, u jawab berip: — Dəl mən, — dedi. 25 Isḥaķ
uningoŋa: — Taamni elip kəlgin, mən ooŋlumning ow
gəxidin yəp, kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp
dua ķilay, — dedi. [Yaķup] uni uning aldioŋa ķoydi; u
yedi. U xarab kəltürüwidi, unimu iqti. 26 Andin atisi
Isḥaķ uningoŋa: — Əy ooŋlum, əmdi yeķin kelip meni
səygin, — dedi. 27 U uning ķexioŋa berip uni səydi.
Atisi uning kiyimining puriķini purap uningoŋa bəht-
bərikət tiləp dua ķilip: — «Mana, ooŋlumning tenidiki
puraķ Pərwərdigar bərikətligən kəkləmzarning hux
puriķioŋa ohxaydikən! 28 Huda sanga asmanning
xəbnimi, Yərning munbət küqini ata ķilip, Axliķ-
tülük bilən xarabnimu kəp bərgəy. 29 Həlķlər sening
ķulluķungda boloŋay, əl-millətlər aldingda tizlanoŋay;
Ķerindaxliringoŋa hoja boloŋaysən; Anangning ooŋulliri
sanga tizlanoŋay; Sanga lənət ķiloŋanlar lənətkə
ķaloŋay; Sanga bəht tiligənlər bəht tapķay!» — dedi. 30
Xundaķ boldiki, Isḥaķ Yaķupķa dua ķilip bolup, Yaķup
atisi Isḥaķning ķexidin qiķip boluxioŋa, akisi Əsaw
owdin ķaytip kəldi. 31 Umu məzzilik taamlarni etip,
atisining ķexioŋa elip kirip, atisioŋa: — Ata ķopķayla,
ooŋullirining ow gəxidin yəp, kəngülliridin manga
bəht-bərikət tiləp dua ķiloŋayla, — dedi. 32 Atisi Isḥaķ
uningoŋa: — Sən kimsən? — dedi. U jawab berip:
— Mən ooŋulliri, qong ooŋulliri Əsawmən! — dedi.
33 Buni anglap Isḥaķ alaķzadilikkə qüxüp, pütün
bədini jalaķlap titrəp: — Undaķta bayatin ow owlap
elip kəlgini kim? Sən kelixtin burun uning ḥəmmə
nərsisidin yəp, uningoŋa bəht-bərikət tiləp dua ķildim;
wə bərḥək, u bəht-bərikət kəridu! — dedi. 34 Əsaw
atisining səzlirini anglapla intayin eqinarlik ḥalda
ün selip aqqik pəryad kətürüp atisioŋa: — Menimu, i
ata, menimu bəht-bərikətligəyla! — dedi. 35 U jawab

berip: — Sening ining ḥiylə bilən kirip, sanga tegixlik bəht-bərikətni elip ketiptu, dedi. **36** Əsaw: — Rast uning eti Yaḳup əməsmu?! Qünki u ikki ḳetim meni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal tunjiliḳ ḥoḳuḳumni tartiwaldi wə mana ḥazir u manga tegidioŋan bəht-bərikətni elip kətti, — dedi, Andin yənə: — Mening üqün birər bəht-bərikət ḳaldurmidilimu? — dedi. **37** Isḥaḳ Əsawoŋa jawab berip: — Mana, mən uni üstünggə hoja ḳildim; ḥəmmə ḳerindaxlirini uning ḳulluḳida bolidioŋan ḳildim; axliḳ wə yengi xarab bilən uni ḳuwwətlidim; əy ooŋlum, əmdi sanga yənə nemimu ḳilip berələymən? — dedi. **38** Əsaw atisioŋa yənə: — Əy ata, silidə pəḳət xu birla bəht-bərikət bar idimu? Manga, əy ata, mangimu bəht-bərikət tiləp dua ḳiloŋayla! dedi. Andin u ün selip yioŋlap kətti. **39** Atisi Isḥaḳ uningoŋa jawab berip: — «Mana, turaloŋu jaying yərning munbət küqidin neri, Egiz asmanning xəbnimidin yiraḳ bolur; **40** Sən ḳiliqingoŋa tayinip jan baḳisən, Iningning hizmitidə bolisən; Lekin qegridin qiḳip kəzginingdə, Sən boynungdin uning boyunturuḳini qiḳirip sunduruwetisən» — dedi. **41** Xunga Əsaw atisi uningoŋa tiligən bəht-bərikət səwəbidin Yaḳupḳa əqmənlik saḳlap yürdi. Əsaw kənglidə: — Atamning matəm künliri yeḳinlixip ḳaldi; xu qaoŋda inim Yaḳupni əltürüwetimən, dəp hiyal ḳildi. **42** Lekin Riwkaḥ qong ooŋli Əsawning bu səzliridin həwər tapti. U kiqik ooŋli Yaḳupni qaḳirip uningoŋa: — Mana akang Əsaw seni əltürüwetimən dəp əz-əzidin təsəlli tepiwetiptu; **43** əmdi əy ooŋlum, səzümgə ḳulaḳ selip, ḳopup Ḥaranoŋa, akam Labanning ḳexioŋa ḳeqip kətkin; **44** akangning ḳəḥri yanoŋuqə, uning ḳexida birnəqqə waḳit turoŋin. **45** Akang aqqiḳidin yenip, sening uningoŋa ḳiloŋiningni untup kətküqə xu yərdə turup turoŋin; andin mən adəm əwətip, seni u yərdin aldurup kelimən. Nemə üqün bir kündila ḥər ikkinglardin məḥrum bolup ḳalay? — dedi. **46** Əmma Riwkaḥ Isḥaḳḳa: — Mən muxu Ḥittiy ḳizlar wəjidin jenimdin jaḳ toydum. Əgər Yaḳupmu bu yurttiki ḳizlardin, muxundaḳ Ḥittiy ḳizni hotunlukḳa alsa yaxioŋinimning manga nemə paydisi? — dedi.

28 Xuning bilən Isḥaḳ Yaḳupni qaḳirip, uningoŋa bəht-bərikət tiləp, uningoŋa jekiləp: — Sən Ḳanaaniylarning ḳizliridin hotun alma; **2** bəlki ḳopup, Padan-Aramoŋa, anangning atisi Betuəlning əyigə berip, u yərdin anangning akisi Labanning ḳizliridin hotun aloŋin. **3** Ḥəmmigə Ḳadir Təngri seni bəht-bərikətləp, awutup, səndin kəp həlḳlərni qiḳirip kəpəytkəy, **4** Xundaḳla Ibraḥimning bəht-bərikitini sanga wə sening bilən nəslinggə bərgəy; xundaḳ ḳilip sən ḥazir Musapir bolup turuwatḳan yərni, yəni əslidə Huda Ibraḥimoŋa bərgən zeminni igiləysən! — dedi. **5** Xuning bilən Isḥaḳ Yaḳupni yoloŋa saldi. U Padan-Aramoŋa, aramiy Betuəlning ooŋli, Yaḳup bilən Əsawning anisi Riwkaḥning akisi Labanning ḳexioŋa ḳarap mangdi. **6** Əsaw Isḥaḳning Yaḳupḳa bəht-bərikət tiləp, uni Padan-Aramoŋa xu yərdin hotun elixḳa əwətkənlikini, xundaḳla uningoŋa bəht-bərikət tiləp, uninga jekiləp: Sən Ḳanaaniylarning ḳizliridin hotun almioŋin, degənlirini uḳup, Yaḳupningmu əz ata-anisioŋa itaət ḳilip, Padan-Aramoŋa kətkinini kərginidə, **8** Əsaw: — ḳanaanylarning ḳizliri atam Isḥaḳning nəziridə yaman kərünidikən, dəp bilip yətti. **9** U Ismailning ḳexioŋa berip, ḥazirḳi hotunlirining üstigə Ibraḥimning ooŋli Ismailning ḳizi, Nebayotning singlisi Maḥalatni hotunlukḳa aldi. **10** Yaḳup bolsa Bəər-Xebadin qiḳip, Ḥaran tərəpkə mengip, **11** bir yərgə yetip kəlgəndə, kün olturup kətkəqkə xu yərdə ḳonmaḳqi boldi. U xu yərdiki taxlardin birini elip, bexioŋa yastuḳ ḳilip ḳoyup, uhlioŋili yatti. **12** U bir qüx kərdi: — Mana, uqi asmanlaroŋa taḳixidioŋan bir pələmpəy yərdə tikləklik turatti; Hudaning pərixtiliri uningda qiḳip-qüxüp turuxatti. **13** Mana, Pərwərdigar uning üstidə turatti. U: — «Mən bolsam atang Ibraḥimning Hudasi wə Isḥaḳning Hudasi boloŋan Pərwərdigardurmən; Mən sən yatḳan bu zeminni sening bilən nəslinggə berimən. **14** Nəsling bolsa yərning topisidək kəp bolup, sən məoŋrip bilən məxriḳḳə, ximal bilən jənubḳa yeyilisən; sən wə nəslingning wasitisi bilən yər yüzidiki barliḳ ailə-ḳəbililər bəht-bərikət tapidu. **15** Mana, Mən sən bilən billidurmən, ḳəyərgə barsang seni amanesən saḳlap, bu zeminoŋa seni ḳayturup kelimən; qünki sanga eytḳan səzümni ada ḳilmay turup, seni taxlimaymən» — dedi. **16** Andin Yaḳup oyoŋinip: — Bərḥaḳ, Pərwərdigar bu yərdidur, lekin mən uni bilməptimən, — dedi. **17** U ḳorḳup ketip: Bu jay alamət dəḥxətlik bir jay ikən! Bu Hudaning əyi bilən asmanning dərwazisidin baxḳa ḥeq jay əməstur, — dedi. **18** Yaḳup ətisi səḥər ḳopup, bexining astioŋa ḳoyoŋan taxni elip, [hatirə] tüwrük süpitidə tikləp, üstigə zəytun meyi ḳuyup ḳoydi. **19** U jayning ismini Bəyt-əl dəp atidi; əmma ilgiri u jayning eti Luz idi. **20** Andin Yaḳup ḳəsəm bilən wədə ḳilip: — Əgər Huda mening bilən billə bolup, bu səpirimdə meni saḳlap,

yegili nan, kiygili kiyim berip, 21 Mən atamning
əyigə aman-esən yenip barsam, undakta Pərwərdigar
mening Hudayim bolidu; 22 Xuningdək mən hatirə
tüwrük süpitidə tikləp koyoɣan bu tax Hudaning əyi
bolidu; ḫəm xundakla sən manga beridioɣan barlik
nərsilərning ondin bir ülüxini sanga təkdim kilmay
kalmaymən, — dedi.

29 Andin Yakup səpirini dawamlaxturup, məxriktiki
kowmlarning zeminioɣa yetip kəldi. 2 U kariwidi,
mana, yaylakta bir kuduk turatti, uning yenida
üq top koy padisi turatti; qünki həlk bu kuduktin
padilarni suoɣiratti. Kudukning aoɣzioɣa yooɣan bir
tax koyukluk idi. 3 Kaqaniki padilarning ḫəmmisi u
yərgə yioɣilsa, padiqilar birliktə kudukning aoɣzidiki
taxni yumilitiwetip, koylarni suoɣirip, andin taxni
yənə kudukning aoɣzioɣa əz ornioɣa koyup koyatti. 4
Yakup [padiqilardin]: Əy buradərlər, silər kəyərlik? —
dəp soridi. Ular: — Biz ḫaranlikmiz, dedi. 5 U ulardin:
— Silər Nahorning ooɣli Labanni tonumsilər? — dəp
soridi. Ular: — Tonuymiz, dedi. 6 U ulardin: — U
salamətmu, dəp soriwidi, ular jawab berip: — U salamət
turuwatidu. Mana ənə uning kizi Rahilə koyliri bilən
keliwatidu, dedi. 7 U: — Mana, kün tehi egiz tursa, ḫazir
tehi malning yioɣilidioɣan wakti bolmidi; nemixka
koylarni suoɣirip, andin yənə berip otlatmaysilər? —
dedi. 8 Ular jawab berip: — Yak, mundak kilalmaymiz.
Awwal padilarning ḫəmmisi yioɣilip, padiqilar taxni
kudukning aoɣzidin yumilitiwətkəndin keyin, andin
koylarni suoɣirimiz, dedi. 9 U ular bilən gəplixip
turoɣinida, Rahilə atisining koyliri bilən yetip kəldi;
qünki u koy bakkuqi idi. 10 Xundak boldiki, Yakup
anisining akisi Labanning kizi Rahilə bilən anisining
akisi Labanning koylirini kərgəndə, u kopup berip,
kudukning aoɣzidin taxni yumilitiwetip, anisining akisi
Labanning koylirini suoɣardi. 11 Andin Yakup Rahiləni
səyüp, yukiri awaz bilən yioɣlap taxlidi wə Rahiləgə:
— Mən sening atangning tuoɣkini, Riwkahning ooɣli
bolimən, dewidi, u yügürüp berip atisioɣa həwər
bərdi. 13 Xundak boldiki, Laban əz singlisining
ooɣli Yakupning həwirini anglioɣanda, uning aldioɣa
yügürüp berip, uni kuqaklap səyüp, əyigə baxlap kəldi.
Andin Yakup Labanoɣa [kəqürmixlirining] ḫəmmisini
dəp bərdi. 14 Laban uningoɣa: — Sən dərwəkə mening
səngək bilən gəxümdursən! — dedi. Buning bilən u
uning kexida bir ayqə turup kaldi. 15 Andin Laban
Yakupka: — Sən mening tuoɣkinim boloɣaq, manga
bikaroɣa hizmət kilamsən? Eytkina, ḫəkkinggə nemə
alisən? — dedi. 16 Labanning ikki kizi bar idi; qongining
eti Leyah, kiqikining eti Rahilə idi. 17 Leyahning
kəzliri yekimlik idi; əmma Rahiləning bolsa təki-turki
kelixkən, ḫəsni-jamali qiraylik kiz idi. 18 Yakupning
kəngli Rahiləgə qüxkən bolup Labanoɣa: — Mən sening
kiqik kizing Rahilə üqün sanga yəttə yil hizmət kilay,
dedi. 19 Laban jawab berip: — Uni baxka kixigə
bərginimdin sanga bərginim yahxi. Əmdi meningkidə
turoɣin, dedi. 20 Yakup Rahiləni elix üqün yəttə yil
hizmət kildi. Əmma u uni intayin yahxi kərgəqkə, bu
yillar uningoɣa pəkət birnəqqə kündəkla bilindi. 21
Wakit toxkanda Yakup Labanoɣa: — Mana mening
künlirim toxti. Əmdi ayalimni manga bərgin, mən
uning kexioɣa kirəy, dedi. 22 Laban xu yərdiki ḫəmmə
kixilərni yioɣip, ziyapət kilip bərdi. 23 Lekin xundak
boldiki, kəq kirgəndə, u qong kizi Leyahni Yakupning
yenioɣa elip kəldi; Yakup uning kexioɣa kirip billə
boldi. 24 Laban əz dediki Zilpahni kizi Leyahoɣa dedək
kilip bərdi. 25 Ətisi xundak boldiki, mana aldida
Leyah turatti! U Labanoɣa: — Bu zadi manga nemə
kiloɣining? Əjəba, mən Rahilə üqün sanga hizmət
kilmidimmu? Meni nemixka xundak aldiding?! —
dedi. 26 Laban: Bizning yurtimizda kiqikini qongidin
ilgiri yatlik kilidioɣan rəsim-kaidə yok. 27 Əmdi sən
qongining yəttə künlük toy murasimini ətküzüp
boloɣin; andin yənə ikkinqisinimu sanga berəyli; u
sening manga yənə yəttə yil kilidioɣan hizmitingning
ḫəkki bolidu, — dedi. 28 Yakup makul bolup, Leyahning
yəttə künlük toy murasimini ətküzüp boloɣanda,
Laban kizi Rahilənimu uningoɣa hotunlukka bərdi.
29 Laban dediki Bilhahni kizi Rahiləgə dedək kilip
bərdi. 30 Bu tərikidə Yakup Rahiləningmu kexioɣa
kirdi; u Rahiləni Leyahdin ziyadə yahxi kərdi. Andin
keyin u yənə yəttə yil Labanoɣa hizmət kildi. 31
Əmma Pərwərdigar Leyahning ətiwarlanmioɣanlikini
kərgəndə, uningoɣa tuoɣuxni nesip kildi. Lekin Rahilə
tuoɣmas idi. 32 Leyah ḫamilidar bolup bir ooɣul
tuoɣup: — «Pərwərdigar harlanoɣinimni kərdi; əmdi
erim meni yahxi kəridu» dəp uning ismini «Rubən»
koydi. 33 U yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣup: —
«Pərwərdigar ətiwarlanmioɣanlikini anglap, buni ḫəm
manga bərdi» dəp, uning ismini Ximeon koydi. 34 U
yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣup: — «Əmdi bu
ketim erim manga baoɣlinidu; qünki mən uningoɣa üq
ooɣul tuoɣup bərdim» dəp uning ismini Lawiy koydi.
35 U yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣup: — «Əmdi
bu ketim mən Pərwərdigaroɣa ḫəmdusana okuy!» dəp

uning ismini Yəḥuda ḳoydi. Andin u tuoɣuttin tohtap ḳaldi.

30 Əmma Raḥilə əzining Yaḳupḳa bala tuoɣup berəlmiginini kərgəndə, aqisioɣa ḥəsət ḳilip Yaḳupḳa: — Manga bala bərgin; bolmisa əlimən, — dedi. **2** Xuning bilən Yaḳupning Raḥiləgə oɣəzipi kelip: — Mən baliyatḳuning mewisini səndin ayioɣan Hudaning ornidimu?! — dedi. **3** — Mana, dedikim Bilḥaḥ bu yərdə turidu; sən uning ḳexioɣa kirgin, u mening ḳuqiḳimoɣa tuoɣsun; mən u arḳilik balilik bolay, — dedi Raḥilə. **4** Xuning bilən u dediki Bilḥaḥni uningoɣa hotun ḳilip bərdi; Yaḳup uning ḳexioɣa kirdi. **5** Bilḥaḥ ḥamilidar bolup, Yaḳupḳa bir ooɣul tuoɣup bərdi. **6** Raḥilə: — «Huda mən üqün adalət yürgüzüp pəryadimni anglap, manga bir ooɣul bərdi», dəp uning ismini Dan ḳoydi. **7** Raḥiləning dediki Bilḥaḥ yənə ḥamilidar bolup, Yaḳupḳa ikkinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **8** Raḥilə: — «Mən aqam bilən bəslixip ḳattiḳ tutuxup, yəngdim» dəp uning ismini Naftali ḳoydi. **9** Leyaḥ əzining tuoɣuttin tohtap ḳaloɣanini kərüp, dediki Zilpaḥni Yaḳupḳa hotun ḳilip bərdi. **10** Leyaḥning dediki Zilpaḥ Yaḳupḳa bir ooɣul tuoɣup bərdi. **11** Leyaḥ: — «Nemidegən tələylik-ḥə!» dəp uning ismini Gad ḳoydi. **12** Leyaḥning dediki Zilpaḥ Yaḳupḳa ikkinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **13** Leyaḥ: «Mən bəḥtlikturmən! Qünki hotun-ḳizlar meni bəḥtlik deyixidu!» dəp uning ismini Axir ḳoydi. **14** Buoɣday ormisi künliridə Rubən qiḳip etizliḳḳa bardi wə etizdin birḳanqə muḥəbbətgülini terip, bularni anisi Leyaḥning ḳexioɣa əkəldi. Əmdi Raḥilə Leyaḥḳa: — Ətünüp ḳalay, ooɣlungning muḥəbbətgülidin birnəqqini manga bərgin! — dedi. **15** [Leyaḥ] uningoɣa jawabən: — Erimni tartiwaloɣining yətməmdu? Əmdi ooɣlumning muḥəbbətgülinimu tartiwalmaḳqimusən? — dedi. Raḥilə jawab berip: — Undaḳ bolsa u ooɣlungning muḥəbbətgülliri üqün bügün keqə sən bilən yatsun, — dedi. **16** Yaḳup kəqḳurun etizdin ḳaytip kəlginidə, Leyaḥ uning aldioɣa qiḳip: — Mening ḳeximoɣa kirixing kerək; qünki mən ooɣlumning muḥəbbətgülliri bilən seni ijarigə aldim, — dedi. Xundaḳ dewidi, u bu keqə uning bilən yatti. **17** Huda Leyaḥning duasini anglidi; u ḥamilidar bolup, Yaḳupḳa bəxinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **18** Xuning bilən Leyaḥ: «Dedikimni erimgə bərginimgə Huda əmdi manga «ijarə ḥəḳḳim»ni ata ḳildi» dəp uning ismini Issakar ḳoydi. **19** Leyaḥ yənə ḥamilidar bolup, Yaḳupḳa altinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **20** Leyaḥ: — «Huda manga yahxi toyluḳ ata ḳildi; əmdi erim mening bilən billə turidioɣan boldi; qünki mən uningoɣa altə ooɣul tuoɣup bərdim» dəp uning ismini Zəbulun ḳoydi. **21** Xuningdin keyin, u bir ḳiz tuoɣup, uning ismini Dinaḥ ḳoydi. **22** Əmma Huda Raḥiləni yad ḳilip, duasini anglap uni tuoɣidioɣan ḳildi, **23** U ḥamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣdi. U: — «Huda meni nomustin halas ḳildi», dedi. **24** U: — «Pərwərdigar manga yənə bir bala bərsə» dəp, uning ismini Yüsüp ḳoydi. **25** Raḥilə Yüsüpni tuoɣḳandin keyin Yaḳup Labanoɣa: — Meni əz yurtumoɣa, əz wətinimgə kətkili ḳoyoɣin. **26** Mening sanga ixləp erixkən ix ḥəḳḳim boloɣan ayallirim bilən balilirimni manga bərgin; mən ketəy; qünki mening sanga ixligən japaliḳ hizmitim əzünggə ayan, — dedi. **27** Laban uningoɣa jawabən: Nəziringdə iltipat tapḳan bolsam, ətünüp ḳalay, [yenimdin kətmə]. Qünki mən Pərwərdigarning sening səwəbingdin manga bərikət bərginini tonup yəttim, dewidi, [Yaḳup] yənə: — **28** Manga alidioɣan ḥəḳḳingni tohtatḳin; mən sanga xuni berəy, dedi. **29** [Yaḳup] uningoɣa jawab berip: — Mən sanga ḳandaḳ hizmət ḳilip kəlginim, mening ḳolumda malliringning ḳandaḳ boloɣini əzünggə ayan. **30** Qünki mən kəlməstə meling az idi; əmdi naḥayiti zor bir top boldi. Mening ḳədimim ḳəyərgə yətsə, Pərwərdigar sanga bərikət ata ḳildi. Əmdi mən ḳaqan əz ailəm üqün igilik tikləymən? — dedi. **31** Xuning bilən Laban: — Mən sanga nemə berəy, dewidi, Yaḳup: — Sən manga ḥeqnemə bərmigin; pəḳət mening xu iximoɣa ḳoxulsangla, mən yənə padangni beḳip, ulardin həwər alimən. **32** Mən bügün pütkül padangni arilap, ala-qipar ḳoylarni, ḳara-ḳongur pahlanlarni, xundaḳla əqkilərning iqidinmu ala-qiparlirini ayrip qiḳimən. Bular mening ix ḥəḳḳim bolsun. **33** Keyin, mening ḥəḳḳimni təkxürüp kəlgən waḳtingda, ḥəḳḳaniy boloɣinim kəz aldingda ispatlinidu; əqkilər arisida ala-qipar bolmioɣanlirining ḥəmmisi, pahlanlar arisida ḳara-ḳongur bolmioɣanlirining ḥəmmisi ooɣrilap kelingən ḥesablansun, — dedi. **34** u waḳitta Laban: — Maḳul, deginingdək bolsun, — dedi. **35** Xu küni [Laban] taoɣil wə ala-qipar tekilərni, ala-qipar qixi əqkilərni, xundaḳla az-paz aḳ qikimi boloɣan barliḳ əqkilərni, barliḳ ḳara-ḳongur ḳozilarni ayrip, əz ooɣullirining ḳolioɣa tapxurup, **36** əzi bilən Yaḳupning otturisida üq künlük arilikni ḳoydi. Yaḳup bolsa Labanning padilirining ḳaloɣinini baḳti. **37** Lekin Yaḳup terək, badam wə qinar dərəhliridin yumran qiwiḳlarni elip, ḳowziḳini yolluḳ ḳilip xilip, aḳ siziḳlarni qiḳardi. **38** Andin mal küyligən waḳitlirida su iqkili kəlgəndə, u

muxu xiloŋan qiwiḳlarni padilar su iqidioŋan yərlərdiki ulaḳlaroŋa malning aldioŋa tikləp ḳoyatti. Mal bu [taoŋil] qiwiḳlarning aldida jüpləxkəndin keyin ular taoŋil wə ala-qipar ḳozilarni tuoŋdi. **40** Andin Yaḳup bu ḳozilarni Labanning padisidin ayrip qiḳardi; andin u Labanning padisining yüzlirini taoŋil wə ḳongur ḳoylirioŋa ḳaritip jüpləxtürdi; xundaḳ ḳilip, u əz melini Labanning melioŋa ḳoxmay bələk ḳoyup, əzi üqün ayrim badilarni ḳildi. **41** Saoŋlam küqlük mal jüpləxkinidə, Yaḳup qiwiḳlarni padining kəz aldioŋa ulaḳlarda ḳoyatti; mallar xu qiwiḳlarning yenida jüplixətti. **42** Lekin jüplixiwatḳan mal ajiz bolsa, u qiwiḳlarni ḳoymaytti. Bu tərikidə ajizliri Labanoŋa, küqlükliri Yaḳupḳa təwə boldi. **43** Xundaḳ ḳilip, bu kixi naḥayiti bay bolup, malliri, dedəkliri, ḳulliri, təgiliri wə exəkliri heli kəp boldi.

31 Əmma Yaḳup Labanning ooŋullirining: — Yaḳup atimizning pütün mal-mülkini elip kətti; uning erixkən bu dəliti atimizning təəlluḳatidin kəlgən, deginini anglap ḳaldi. **2** Yaḳup Labanning qirayioŋa ḳariwidi, mana, u əzigə burunḳidək hux peil bolmidi. **3** Bu qaoŋda, Pərwərdigar Yaḳupḳa: — Sən atabowiliringning zemininoŋa, əz uruḳ-tuoŋḳanliringning ḳexioŋa ḳaytip kətkin. Mən sening bilən billə bolimən, — dedi. **4** Xuning üqün Yaḳup adəm əwətip, Raḥilə wə Leyaḥni əz padisi turoŋan kəkləmgə qaḳirip kelip **5** ularoŋa mundaḳ dedi: — Mən atanglarning qirayioŋa ḳarisam manga burunḳidək hux peil bolmidi; əmma atamning Hudasi mən bilən billə bolup kəldi. **6** Küqümning yetixiqə atanglaroŋa ixləp bərginim silərgə ayan; **7** ḥalbuki, atanglar meni əhməḳ ḳilip, ḥaḳḳimni on ḳetim əzgərtti; lekin Huda uning manga ziyan yətküzüxigə yol ḳoymidi. **8** Əgər u: «Ala-qipar ḳozilar ḥaḳḳing bolidu», desə, barliḳ padilar ala-qipar ḳozilioŋili turdi. U: «Taoŋil ḳozilar ḥaḳḳing bolsun», desə, barliḳ padilar taoŋil ḳozilioŋili turdi. **9** Bu tərikidə Huda atanglarning mallirini tartiwelip, manga bərdi. **10** Padilar küyligən waḳitta mən bir ḳetim qüxümdə beximni kətürüp xuni kərdumki, mana, mallarning üstigə jüplixixkə etiloŋan ḳoqḳartekilərning ḥəmmisi taoŋil yaki ala-qipar idi. **11** Andin Hudaning Pərixtisi qüxümdə manga: «Əy Yaḳup», dewidi, mən jawab berip: «Mana mən», dedim. **12** U manga: — «Əmdi bexingni kətürüp ḳarioŋin; mana mallarning üstigə jüplixixkə etiloŋan ḳoqḳartekilərning ḥəmmisi taoŋil wə ala-qipardur; qünki Mən Labanning sanga ḳiloŋinining ḥəmmisini kərdüm. **13** Mən Bəyt-Əldə [sanga kərüngən] Təngridurmən. Sən xu yərdə tüwrükni məsiḥləp, Manga ḳəsəm iqting. Əmdi sən orningdin turup, bu zemindin qiḳip, uruḳ-tuoŋḳanliringning zemininoŋa yanoŋin» dedi. **14** Raḥilə wə Leyaḥ uningoŋa jawab berip: — Atimizning əyidə bizgə tegixlik nesiwə yaki miras ḳalmioŋanmu? **15** Biz dərwəḳə uningoŋa yat adəm ḥesablinip ḳaloŋanmu?! U bizni setiwətti, toyluḳimiznimu pütünləy yəp kətti! **16** Xundaḳ boloŋandin keyin, Huda Atimizdin sanga elip bərgən barliḳ dələt biz bilən balilirimizningkidur. Əmdi Huda sanga nemə degən bolsa, xuni ḳiloŋin, — dedi. **17** Xuning bilən Yaḳup ornidin turup, baliliri wə ayallirini təgilərgə mindurup, erixkən barliḳ malliri wə barliḳ təəlluḳatini, yəni Padan-Aramda tapḳan təəlluḳatlirini elip, atisi Isḥaḳning yenioŋa berixḳa Ḳanaan zemininoŋa ḳarap yol aldi. **19** Laban bolsa ḳoylirini ḳirḳioŋili kətkənidi; Raḥilə əz atisioŋa təwə «əy butliri»ni ooŋrilap eliwaldi. **20** Yaḳup aramiy Labanoŋa əz ḳexidin ooŋrilikḳə ḳeqip ketidioŋanlikini uḳturmay uni aldap ḳoyoŋanidi. **21** U bar-yoḳini elip ḳeqip kətti; u dəryadin ətüp Gilead teoŋi tərəpkə ḳarap yol aldi. **22** Üqinqi küni, Labanoŋa Yaḳupning ḳaqḳini tooŋrisida həwər yətti. **23** U əz tuoŋḳanlirini elip, yəttə künlük yoloŋiqə kəynidin ḳooŋlap berip, Gilead teoŋida uningoŋa yetixti. **24** Lekin keqisi Huda aramiy Labanning qüxigə kirip uningoŋa: «Sən ḥezi bol, Yaḳupḳa ya aḳ ya kək demə!» dedi. **25** Laban Yaḳupḳa yetixip baroŋanda, Yaḳup qedirini taoŋning üstigə tikgənidi. Labanmu tuoŋḳanliri bilən Gilead teoŋining üstidə qedir tikti. **26** Laban Yaḳupḳa: — Bu nemə ḳiloŋining? Sən meni aldap, ḳizlirimni uruxta aloŋan oljidək elip kətting? **27** Nemixḳa yoxurun ḳaqisən, manga həwər bərməy məndin ooŋrilikḳə kətting? Manga degən bolsang mən huxal-huramlik bilən oŋəzəl oḳup, dap wə qang qelip, seni uzitip ḳoymamtim? **28** Xundaḳ ḳilip sən manga əz ooŋullirim wə ḳizlirimni səyüp uzitip ḳoyux pursitinimu bərmiding. Bu ixta əhməḳlik ḳilding. **29** Silərgə ziyan-zəhmət yətküzüx ḳolumdin kelətti; lekin tünügün keqə atangning Hudasi manga səz ḳilip: «Ḥezi bol, Yaḳupḳa ya aḳ ya kək demə» dedi. **30** Hox, sən atangning əyini tolimu seoŋinoŋining üqün kətməy ḳoymaysən; lekin nemixḳa yənə mening butlirimni ooŋriliding? — dedi. **31** Yaḳup Labanoŋa jawab berip: — Mən ḳorḳup ḳaqtim; qünki seni ḳizlirini məndin məjburiy tartiwalamdikin, dedim. **32** Əmdi butliringoŋa kəlsək, ular kimdin qiḳsa xu tirik ḳalmaydu! Ḳerindaxlirimiz aldida

məndin ḳandaḳla nemәngni tonuwalsang, uni elip kәt, — dedi. Ḥalbuki, Yaḳupning Raḥiləning butlarni ooɣrilap kәlginidin həwiri yoḳ idi. **33** Laban aldi bilәn Yaḳupning qedirioɣa kirip, andin Leyaḥning qediri ḥәm ikki dedәkning qedirlirioɣa kirip ahturup ḥeqnemә tapalmidi. Leyaḥning qediridin qiḳip, Raḥiləning qedirioɣa kirdi. **34** Raḥilә bolsa өy butlirini elip, bularni tәgining qomining iqigә tiḳip ḳoyup, üstidә olturuwaloɣanidi. Laban pütkül qedirini ahturup, ḥeqnemә tapalmidi. **35** Raḥilә atisioɣa: — Әy hojam, aldingda turalmioɣinim üqün hapa bolmioɣin; qünki mәn ḥazir ayallarning adәt mәzgilidә turuwatimәn, — dedi. Xundaḳ ḳilip, Laban ḥәmmә yәrni ḳoymay ahturupmu, өy butlirini tapalmidi. **36** Xuning bilәn Yaḳup aqqiḳlap Laban bilәn jedәllixip kәtti. Yaḳup Labanoɣa: — Sәn meni kәynimdin munqә aldirap-tenәp ḳooɣlap kәlgüdәk mәndә nemә sәwәnlik, nemә gunaḥ bar? **37** Sәn ḥәmmә yük-taḳlirimni ahturup qiḳting, өyüngning nәrsiliridin birәr nemә tapalidingmu? Birnemә tapḳan bolsang, mening ḳerindaxlirim bilәn sening ḳerindaxliringning aldida uni ḳoyoɣin, ular biz ikkimizning arisida ḥөküm ḳilsun. **38** Mәn muxu yigirmә yil ḳexingda turdum; ḥeqḳaqan saoɣliḳing wә qixi өqkiliring bala taxliwәtmidi; padiliringdin ḳoqḳarliringni yeginim yoḳ. **39** Booɣuwetilgәnlirini ḳexingoɣa elip kәlmәy, bu ziyanni өzüm toldurdum; keqisi ooɣrilanoɣan yaki kündüzi ooɣrilanoɣan bolsun sәn uni məndin tәlitip alding. **40** Mening künlirim xundaḳ өttiki, kündüzi issiḳtin, keqisi sooɣuḳtin ḳiynilip, uyḳu kөzümdin ḳaqatti. **41** Mening künlirim muxu yigirmә yilda өyüngdә turup xundaḳ boldi; on tәt yil ikki ḳizing üqün sanga hizmәt ḳildim, altә yil padang üqün hizmәt ḳildim; uning üstigә sәn ix ḥәḳḳimni on ḳetim өzgәrtting. **42** Әgәr atamning Hudasi, yәni Ibraḥimning Hudasi, yәni Isḥaḳning Ḳorḳunqisi Boloɣanning Өzi mәn bilәn billә bolmisa idi, sәn jәzmәn meni ḳuruḳ ḳol ḳilip ḳayturuwetәtting. Lekin Huda mening tartḳan jәbir-japalirimni, ḳollirimning muxәḳḳitini kөrüp tünügün keqә sanga tәnbiḥ bәrdi, — dedi. **43** Laban Yaḳupḳa jawab berip: — Bu ḳizlar mening ḳizlirim, bu ooɣullar mening ooɣullirim, bu pada bolsa mening padam bolidu; xundaḳla kөz aldingdiki ḥәmmә nәrsә miningkidur; әmma mәn bügün bu ḳizlirimni wә ularning tuoɣḳan ooɣullirini nemә ḳilay? **44** Ḳeni kәl, sәn bilәn ikkimiz bir әḥdә tüzüxәyli, bu mәn bilәn sening otturimizda guwaḥ bolsun, — dedi. **45** Xuning bilәn Yaḳup bir taxni elip ərə tikləp tüwrük ḳilip ḳoydi. **46** Andin Yaḳup ḳerindaxlirioɣa: — Tax yioɣinglar, — dewidi, taxlarni elip kelip dөwilidi, xu yәrdә tax dөwisining yenida oɣizalinixti. **47** Laban bu dөwini «Yәgar-Saḥaduta» dәp atidi, Yaḳup uningoɣa «Galeәd» dәp at ḳoydi. **48** Laban: — Bu dөwә bügün sәn bilәn mening otturamda guwaḥ bolsun, — dedi. Xunga bu sәwәbtin dөwining nami «Galeәd» ataldi. **49** U jay yәnә «Mizpaḥ», dәpmu ataldi; qünki Laban yәnә: — Ikkimiz bir-birimiz bilәn kөrüxmigәn waḳitlarda, Pərwərdigar sәn bilәn mening otturamda ḳarawul bolup kөzitip tursun. **50** Әgәr sәn ḳizlirimni bozәk ḳilsang, yaki ḳizlirimning üstigә baxḳa hotunlarni alsang, baxḳa ḥeq kixi ḳeximizda ḥazir bolmioɣan tәḳdirdimu, mana, Huda mәn bilәn sening arangda guwaḥqidur! **51** Laban Yaḳupḳa yәnә: — Mana, bu dөwigә ḳara, mәn bilәn sәn ikkimizning otturisida mәn tikləp ḳoyoɣan bu tüwrükkimu ḳara; **52** kəlgüsidə bu dөwә wә bu tüwrükmu mәn yaman niyәt bilәn bu dөwidin sening tәripinggә өtməslikim üqün, seningmu niyitingni yaman ḳilip bu dөwә wә bu tüwrüktin өtüp mening tәripimgә kəlməsliking üqün guwaḥqi bolsun. **53** Ibraḥimning ilaḥi, Naḥorning ilaḥi wә bu ikkisining atisining ilaḥliri arimizda ḥөküm qiḳarsun, — dedi. Yaḳup bolsa atisi Isḥaḳning Ḳorḳunqisi Boloɣuqi bilәn ḳәsәm ḳildi. **54** Andin Yaḳup taoɣ üstidә bir ḳurbanliḳ sunup, ḳerindaxlirini өzi bilәn tamaḳlinixḳa tәklip ḳildi. Ular ḥәmdastihan olturdi wә keqisi taoɣda ḳondi. **55** Ətisi tang səḥərdə Laban ornidin turup, nəwriliri bilən ḳizlirini səyüp, ularoɣa bəht-bərikət tiləp, өz өyigә rawan boldi.

32 Yaḳup өz yolioɣa ketip baratti; yolda Hudaning pərixtiliri uningoɣa uqridi. **2** Yaḳup ularni kərüp: — Bu jay Hudaning bargaḥi ikən! — dәp, bu jayning namini «Maḥanaim» dәp ḳoydi. **3** Andin Yaḳup Seir zeminidiki «Edom yayliḳi»oɣa, akisi Әsawning ḳexioɣa aldin həwərqilərni әwətip, **4** ularoɣa jekilәp: — Silәr hojamoɣa, yәni Әsawoɣa: «Kəminiliri Yaḳup mundaḳ dedi: — Mən Labanning ḳexida musapir bolup, ta muxu waḳitḳiqә turdum. **5** Әmdi məndə kala, exək wə ḳoylar, ḳul-dedəklərmu bar; mən өzlirining nəziridə iltipat taparmənmikin dәp hojamoɣa həwər yətküzüxni layiḳ kərdüm», dənglar, — dedi. **6** Həwərqilər Yaḳupning yenioɣa yenip kelip: — Biz akiliri Әsawning ḳexioɣa barduḳ; u tәt yüz kixini elip, silining aldilirioɣa keliwatidu, — dedi. **7** Yaḳup naḥayiti ḳorḳup, oɣəm-oɣussigə qüxüp adəmlirini ḳoy, kala wə tәgilirigə

қоxup, ikki topқa ayridi. 8 U: — «Əgər Əsaw kelip bir topimizoға ҳujum қilsa, yənə bir top қeqip қutulup қalar» — dəp oylidi. 9 Andin Yaқup mundaқ dua қildi: — I atam Ibraһimning Hudasi wə atam Isһaқning Hudasi! Manga: «Өz zemining wə uruқ-tuoқanliringning қexioға yenip kətkin, sanga yahxiliқ қilimən» dəp wədə қiloған Pərwərdigar! 10 — Mən Sening Өz қulungoға kərsətkən өzgərməs barliқ meһribanliқing wə barliқ wapadarliқing aldida ҳeqnemə əməsmən; qünki mən bu Iordan dəryasidin ətkinimdə yaloқuz bir ҳasam bar idi. Əmdi mən ikki top adəm bolup қaytiwatimən. 11 Ətünüp қalay, meni akam Əsawning қolidin қutқuzoқaysən; qünki u kelip mən bilən hotun-balilirimni əltürüwetəmdikin, dəp қorқimən. 12 Sən: «Mən jəzmən sanga zor yahxiliқ қilip, sening nəslingni dengizdiki қumdək ҳəddi-ҳesabsiz kəp қilimən», degəniding, — dedi. 13 U xu keqisi xu yərdə қonup қaldi; andin u қol ilikidiki mallardin elip, akisi Əsawoға ikki yüz өqkə, yigirmə tekə, ikki yüz saoқliқ, yigirmə қoqқar, ottuz qixi təgini taylaқliri bilən, қiriқ inək, on buқa, yigirmə mada exək, on ҳangga exəkni sowoқat қilip təyyarlap, 16 Bularni ayrim-ayrim top қilip hizmətkarlirining қolioға tapxurup, ularoға jekiləp: — Silər məndin burun mengip, ҳər topning arisida ariliқ қoyup ҳaydəp menginglar, — dedi. 17 U əng aldidiki top bilən mangoған kixikə əmr қilip: — Akam Əsaw sanga uqrioқanda, əgər u səndin: «Kimning adimisən? Қəyərgə barisən? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dəp sorisa, 18 Undaқta sən jawab berip: «Bular kəminiliri Yaқupning bolup, hojam Əsawoға əwətkən sowoқattur. Mana, u өzimu kəynimizdin keliwatidu» — degin, dedi. 19 Xu təriқidə u ikkinqi, üqinqi wə ulardin keyinki padilarni ҳaydəp mangoқuqi kixilərgimu ohxax əmr қilip: — Əsaw sizlərgə uqrioқanda, silərmu uningoға xundaқ dənglar, andin: — Mana, kəminiliri Yaқup өzimu arқimizdin keliwatidu, — dənglar, dedi; qünki u: — Mən aldimda baroқan sowoқat bilən uni meni kəqürüm қildurup, andin yüzini kərsəm, meni қobul қilarmikin, — dəp oylioқanidi. 21 Xundaқ қilip sowoқat aldin əwətildi; u xu keqisi bargaһda қonup қaldi. 22 U xu keqidə қopup, ikki ayali wə ikki dediki wə on bir ooқlini elip, Yabbok keqikidin ətüp kətti. 23 U ularni eқindin ətküzdi, xundaқla ҳəmmə təəlluқinimu u қarxi tərəpkə ətküzdi. 24 Yaқup bolsa bu қatta yaloқuz қaldi; bir zat kelip xu yərdə uning bilən tang atқuqə qelixti. 25 Lekin bu zat uni yengəlməydioқanliқini kərüp, uning yotisining yiriқioға қolini təgküzüp қoydi; xuning bilən ular qelixiwatқanda Yaқupning yotisi қazandin qiқip kətti. 26 U zat: — Meni қoyup bərgin, qünki tang atay dəp қaldi, dedi. — Sən meni bərikətlimigüqə, seni қoyup bərməymən, dedi Yaқup. 27 U uningdin: — Eting nemə? dəp soridi. U: etim Yaқup, — dedi. 28 U uningoға: — Sening eting buningdin keyin Yaқup bolmay, bəlki Israil bolidu; qünki sən Huda bilənmu, insan bilənmu elixip oқalib kəlding, — dedi. 29 Andin Yaқup uningdin: — Namingni manga dəp bərgin, dewidi, u: — Nemixқa mening namimni soraysən? — dedi wə xu yərdə uningoға bəht-bərikət ata қildi. 30 Xuning bilən Yaқup: — Hudani yüzmu-yüz kərüp, jenim қutulup қaldi, dəp u jayning namini «Pəniəl» dəp atidi. 31 U Pəniəldin ətüp mangoқanda, kün uning üstibexini yorutti; əmma u yotisi tüpəylidin aқsap mangatti. 32 Bu səwəbtin Israillar bügüngiqə yotining ügisidiki pəyni yeməydu; qünki xu Zat Yaқupning yotisining yiriқioға, yəni uning peyigə қolini təgküzüp қoyoқanidi.

33 Yaқup bexini kətürüp қariwidi, mana Əsaw tət yüz kixi bilən keliwatatti. Xuning bilən u balilirini ayrip, Leyaһ, Raһilə wə ikki dedəkkə tapxurdi; 2 u ikki dedək wə ularning balilirini ҳəmmining aldida mangdurdi, andin Leyaһ bilən uning balilirini, əng ahirida Raһilə bilən Yüsüpni mangdurdi. 3 Өzi bolsa ularning aldioға ətüp mangdi, u akisining aldioға yetip baroқuqə yəttə қetim yərgə bax urup təzim қildi. 4 Əsaw uning aldioға yügürüp kelip, uni қuqaқlap, boynioға girə selip, uni səydi; ҳər ikkisi yioқlixip kətti. 5 Andin Əsaw bexini kətürüp қarap, ayallar wə balilarni kərüp: — Bu sən bilən billə kəlgənlər kimlər? — dəp soridi. Yaқup: — Bular Huda xapaət қilip kəminilirigə bərgən balilardur, — dedi. 6 Andin ikki dedək wə ularning baliliri aldioға berip, uningoға təzim қildi; 7 Andin Leyaһmu uning baliliri bilən aldioға berip, təzim қildi, ahirida Yüsüp bilən Raһilə aldioға berip, təzim қildi. 8 Əsaw: — Manga yolda uqrioған axu topliringda nemə məқsiting bar? — dewidi, Yaқup jawab berip: — Bu hojamning aldida iltipat tepixim üqündur, dedi. 9 Lekin Əsaw: — Əy қerindixim, məndə yetip axқudək bar. Sening өz nərsiliring өzünggə қalsun, dedi. 10 Əmma Yaқup: — Undaқ қilmioқin; əgər mən nəzərliridə iltipat tapқan bolsam, sowoқitimni қolumdin қobul қiloқayla; qünki silining meni huxalliқ bilən қobul қiloқanlirini kərüp, didarlirini kərginimdə Hudaning didarini kərgəndək

boldum! 11 Əmdi sanga kəltürülgən, [Hudadin kərgən] bu bərikətlirimni qobul qiloɣayla; qünki Huda manga xapaət kərsətti, ḥəmmə nərsilirim bar boldi, — dəp uningdin qayta-qayta ətünüwidi, u qobul qildi. 12 Andin Əsaw: — Əmdi biz qozoɣilip səpirimizni dawamlaxturayli, mən sening aldingda mangay, dedi. 13 U uningoɣa jawabən: — Hojam kərdilə, balilar kiqik, qeximda emidioɣan qoza wə mozaylar bar; əgər mən bularni bir künla aldirtip qooɣlap mangdursam, pütkül pada ölüp ketidu. 14 Xunga ətünimənki, hojam kəminiliridin aldida mangoɣaq tursun; mən aldimdiki mal-qarwilarning mengixioɣa, xundakla balilarning mengixioɣa qarap asta mengip, hojamning qexioɣa Seiroɣa udul baray, dedi. 15 U wakitta Əsaw: — Undaq bolsa, mən özüm bilən kəlgən kixilərdin birnəqqini qexingda qoyup ketəy, dedi. Lekin u jawab berip: — Buning nemə ḥajiti? Pəqət hojamning nəziridə iltipat tapsamla xu kupayə, dedi. 16 Əsaw u küni yoloɣa qikip Seiroɣa yenip kətti. 17 Yaqup səpər qilip, Sukkot degən jayoɣa kəlgəndə, u yərgə bir öy selip, mallirioɣa lapaslarni yasidi. Xunga bu yər «Sukkot» dəp ataldi. 18 Xu tərikidə Yaqup Padan-Aramdin qaytip, Qanaan zeminidiki Xəkəm xəḥirigə aman-esən kəldi. U xəḥərning aldida qedir tikti. 19 Andin u qedir tikkən yərning bir qisimini Xəkəmning atisi boloɣan Ḥamorning ooɣulliridin bir yüz qəsitigə setiwelip, 20 Xu yərdə bir qurbangaḥ selip, namini «Əl-Əloḥə-Israil» dəp atidi.

34 Bir küni, Leyaḥning Yaqupqa tuoɣup bərgən qizi Dinaḥ yurtning qizliri bilən kərüxkili qikti. 2 Xu yurtning əmiri ḥiwiy Ḥamorning ooɣli Xəkəm uni kərüp kelip, uni tutuwelip, zorlap nomusioɣa təgdi. 3 Əmma uning kəngli Yaqupning qizi Dinaḥqa qüxüp, uni yahxi kərüp qaldi wə uningoɣa muḥəbbiti bilən kəngül soridi. 4 Xuning bilən Xəkəm atisi Ḥamordin: — Bu qizni manga hotunluqqa elip bərgin, dəp tələp qildi. 5 Yaqup [Xəkəmning] qizi Dinaḥning ippitigə təgkənlikini anglap qaldi. Uning ooɣulliri malliri bilən dalalarda idi; xunga Yaqup ular kəlgüqə jim turup turdi. 6 Xəkəmning atisi Ḥamor Yaqupning aldioɣa uning bilən səzləxkili qikti; 7 Yaqupning ooɣulliri həwərni anglapla dalalardin qaytip kəlgənidi. Bular [Xəkəmning] qilmaydioɣan ixni qilip, Yaqupning qizining nomusioɣa tegip Israil qəbilisidə xərməndilik qiloɣini üqün azablinip, intayin qattiq oɣəzəpləndi. 8 Ḥamor ularoɣa səz qilip: — Ooɣlum Xəkəmning kəngli qizinglaroɣa qüxüp qaptu. Iltipat qilip uni ooɣlumoɣa hotunluqqa bərsənglar! 9 Biz bilən quda-baja bolup, qizliringlarni bizgə beringlar, bizning qizlirimiznimu silər elinglar; 10 Biz bilən billə turunglar. Mana, yər aldinglarda turuptu; bu yərni makan qilip, soda qilip, özünglar üqün öy-mülük elinglar, — dedi. 11 Xəkəm qizning atisi bilən aka-ukilirioɣa: — Nəziringlarda iltipat tapsam dəymən; silər nemə desənglar, xuni berəy. 12 Məndin qanqilik toyluq yaki sowoɣat tələp qilsanglar, manga eytqininglarqə berəy; pəqət bu qizni manga hotunluqqa bərsənglarla bolidu, dedi. 13 Yaqupning ooɣulliri bolsa Xəkəm wə atisi Ḥamoroɣa ḥiylə-mikir bilən jawab bərdi, qünki u singlisi Dinaḥning ippitigə təgkənidi; 14 ularoɣa: — Biz bundaq qilalmaymiz, singlimizni hətnisiz birsigə berixkə maqul deyəlməymiz; qünki bu bizgə nomus bolidu. 15 Pəqət bir xərtimizgə kənsənglarla silərgə maqul bolimiz; silərning barliq ərkəkliringlar hətnə qilinip bizdək bolsa, 16 Qizlirimizni silərgə berip, silərning qizliringlarni biz elip aranglarda olturup, bir qowm bolup qalimiz. 17 Əmma bizgə qulaq salmay hətnə qilinixqa unimisanglar, undaqta biz qizimizni elip ketimiz, — dedi. 18 Ularning səzliri Ḥamor wə ooɣli Xəkəmning nəzirigə yaqti. 19 Yigit bu ixni kəynigə sozmidi, qünki u Yaqupning qizioɣa ejil bolup qaloɣanidi; u atisining öyidə ḥəmmidin ətiwarlik idi. 20 Xuning bilən Ḥamor ooɣli Xəkəm bilən xəḥərning dərwazisioɣa berip, xəḥərning adəmlirigə səz qilip: — 21 Bu adəmlərning biz bilən inaq ətküsi bar. Xunga ular muxu yurtta turup soda-setiq qilsun; mana, bu jayningIkki təripi ularoɣa yətküdək kəngridur. Biz ularning qizlirini hotunluqqa elip, öz qizlirimizni ularoɣa berimiz. 22 Lekin pəqət arimizdiki ḥəmmə ərkək ular hətnə qilinoɣandək hətnə qilinsa, u adəmlər arimizda turup biz bilən bir həlq boluxqa maqul dəydu. 23 Xu tərikidə ularning mal-təəlluqati, ḥəmmə qarpayliri bizningki bolmamdu? Biz pəqət ularoɣa maqul desəkla, ular arimizda turidu, — dedi. 24 Xuning bilən xəḥərning dərwazisidin kirip-qikidioɣanlarning ḥəmmisi Ḥamor bilən ooɣli Xəkəmning səzigə qulaq saldi. Xəḥərning dərwazisidin kirip-qikadioɣanlarning ḥəmmisi hətnə qilindi. 25 Əmma üqinqi küni, ular tehiqə aoɣriq yatqinida xundaq boldiki, Yaqupning ikki ooɣli, yəni Dinaḥning akiliri Ximeon bilən Lawiy ḥərqaysisi öz qiliqini elip, xəḥər hatirjəmlik iqidə turoɣinida besip kirip, ḥəmmə ərkəkni öltürüwətti; 26 Ular Ḥamor bilən ooɣli Xəkəmnimu qiliqlap, Dinaḥni Xəkəmning öyidin elip kətti. 27 Andin Yaqupning

[barlik] ooɣulliri: «Ular singlimizning nomusioɣa təgdi» dəp, əltürülgənlərning jayioɣa kelip, xəḥərni bulap-talang kildi. 28 Ularning ɣoy-kala, exəklirini, xəḥərdiki ḥəmmini, etizliklardiki ḥəmmini elip kətti, 29 Xundakla ularning barlik mal-mülkini bulap-talap, barlik hotun-balilarni əsir kilip, əy iqidiki barlik nərsilərnimu ɣoxup elip kətti. 30 Yakup Ximeon wə Lawiyni əyibləp: — Silər meni balaoɣa tikip, zemindikilər — Kanaaniylar bilən Pərizziylərning aldida sesittinglar. Bizning adimimiz az bir həlkturmiz; ular manga karxi qikip yioɣilip ḥujum kilidu; xuning bilən mən wə jəmətim wəyran bolimiz, — dedi. 31 Əmma ular jawab berip: — Əjəba, singlimizoɣa bir paḥixə ayaloɣa kiloɣandək muamilə kilsa bolamdu? — dedi.

35 Andin Huda Yakupka: — Sən ḥazir Bəyt-əlgə qikip, xu yərni makan kil, özüng akang Əsawdin kɛqip mangoɣiningda sanga kərüngən [Mən] Təngrigə bir kurbangaḥ yasioɣin, — dedi. 2 Xuning bilən Yakup əyidikilər wə əzi bilən billə boloɣanlarning ḥəmmisigə mundak dedi: — Aranglardiki yat ilaḥ butlirini taxliwetip, əzünglarni paklap eginliringlarni yənggüxlənglar. 3 Andin ɣopup Bəyt-əlgə qikimiz. Mən xu yərdə kiyinqilikta kaloɣanda duayimni ijabət kilip, yürgən yolumda mening bilən billə bolup kəlgən Təngrigə kurbangaḥ salay, — dedi. 4 Xuning bilən əz kolliridiki ḥəmmə yat ilaḥ butlirini, xundakla kulakliridiki zirilərni qikirip Yakupka bərdi. Yakup bularni Xəkəmdiki dub dərihining tüwigə kəmüp ɣoydi. 5 Andin ular səpərgə atlandi; əmma ətrapidiki xəḥərlərni Hudadin boloɣan bir wəḥimə baskaqka, ular Yakupning ooɣullirini ɣooɣlimidi. 6 Bu tərikidə Yakup wə uning bilən billə boloɣanlarning ḥəmmisi Kanaan zeminidiki Luz, yəni Bəyt-əlgə yetip kəldi. 7 U xu yərdə bir kurbangaḥ yasidi; akisidin kɛqip mangoɣinida xu yərdə Huda uningoɣa kərüngini üqün bu jayning ismini «əl-Bəyt-əl» dəp atidi. 8 Riwkaḥning inik'anisi Dəborah bolsa xu yərdə aləmdin ətti. U Bəyt-ælning ayioɣidiki dub dərihining tüwidə dəpnə kilindi. Bu səwəbtin xu dərəḥ «Yioɣa-Zarning dub dərihi» dəp ataldi. 9 Yakup [xu yol bilən] Padan-Aramdin yenip kəlgəndin keyin, Huda uningoɣa yənə bir kətim kərünüp, uningoɣa bəht-bərikət ata kildi. 10 Andin Huda uningoɣa: — Sening isming Yakuptur; əmma mundin keyin sən Yakup atalmay, bəlki naming Israil bolidu, dəp uning ismini Israil koyup ɣoydi. 11 Andin Huda yənə uningoɣa: — Mən Өzüm Ḥəmmigə Kadir Təngridurmən; sən nəsillinip, kəpəygin; bir əl, xundakla bir türküm əllər səndin pəyda bolidu; padixaḥlarmu sening puxtungdin qikidu. 12 Mən Ibraḥim wə Isḥakka bərgən zeminni sanga berimən, xundakla səndin keyinki nəslinggimu xu zeminni berimən, — dedi. 13 Andin Huda uning bilən səzləxkən jaydin, uning yenidin yukirioɣa kətürüldi. 14 Yakup Huda əzi bilən səzləxkən jayda bir tax tüwrükni tikləp, üstigə bir xarab ḥadiyəsini təkti wə zəytun meyi kuyup ɣoydi. 15 Yakup Huda əzi bilən səzləxkən xu jayning namini «Bəyt-əl» dəp atidi. 16 Andin ular Bəyt-əldin mengip, əfratka azoɣina yol kaloɣanda, Raḥilәni toloɣak tutup ketip, kattik tuoɣut azabida kaldi. 17 Əmma toloɣiki kattik eoɣirlaxkanda, tuoɣut anisi uningoɣa: — Korkmioɣin, bu kətim yənə bir ooɣlung bolidioɣan boldi — dedi. 18 Xundak boldiki, Raḥilə jeni qikix aldida, ahirki nəpisi bilən ooɣlioɣa «Bən-Oni» dəp isim ɣoydi; əmma uning atisi uni «Bən-Yamin» dəp atidi. 19 Raḥilə wapat boldi wə Bəyt-Ləḥəm dəp atilidioɣan əfratning yolining boyioɣa dəpnə kilindi. 20 Yakup uning kəbrisining üstigə bir hatirə texi tikləp ɣoydi. Bügüngə kədər «Raḥiləning Kəbrə Texi» xu yərdə turmakta. 21 Andin Israil səpərni dawamlaxturup Migdal-Edirning u təripidə əz qedirini tikti. 22 Israil u zeminda turoɣan waktida, Rubən berip əz atisining keniziki Bilḥaḥ bilən bir orunda yatti; Israil buni anglap kaldi. Yakupning on ikki ooɣli bar idi: — 23 Leyaḥdin tuoɣuloɣan ooɣulliri: — Yakupning tunji ooɣli Rubən wə Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar ḥəm Zəbulun idi. 24 Raḥilədin tuoɣuloɣan ooɣulliri: — Yüsüp wə Binyamin idi. 25 Raḥiləning dediki Bilḥaḥdin tuoɣuloɣan ooɣulliri: — Dan wə Naftali idi. 26 Leyaḥning dediki Zilpaḥdin tuoɣuloɣan ooɣulliri: — Gad bilən Axir idi. Bular bolsa Yakupka Padan-Aramda tuoɣuloɣan ooɣulliri idi. 27 Əmdi Yakup atisi Isḥakning kɛxioɣa, Ibraḥim wə Isḥak Musapir bolup turoɣan Kiriat-Arba, yəni Ḥebronning yenidiki Mamrəgə kəldi. 28 Isḥakning kərgən künliri bir yüz səksən yil boldi. 29 Isḥak tolimu kerip, künliri toxup, nəpəstin tohtap wapat boldi wə əz ɣowmining kɛxioɣa berip ɣoxuldi. Uning ooɣulliri Əsaw bilən Yakup uni dəpnə kildi.

36 Təwəndikilər Əsawning əwladliridur (Əsaw yənə Edom dəpmu atilidu): — 2 Əsaw ayallirini Kanaaniylarning kizliridin aldi, yəni Ḥittiylardin boloɣan Elonning kizi Adaḥ bilən ḥiwiylardin boloɣan Zibeonning nəwrisi, Anaḥning kizi Oholibamaḥni aldi; 3 uningdin baxka Ismailning kizi, Nebayotning

singlisi Basimatnimu aloɣanidi. **4** Adaḥ Əsawoɣa Elifazni tuoɣup bərdi; Basimat bolsa Reuəlni tuoɣdi. **5** Oḥolibamaḥ Yəux, Yaalam wə Koraḥni tuoɣdi; bular Ḳanaan zeminida Əsawoɣa tuoɣuloɣan ooɣullar idi. **6** Əsaw ayalliri, ooɣul-ḳizliri, əyidiki ḥəmmə kixilirini wə qarpaylirini, barliḳ ulaoɣlirini, xundaḳla Ḳanaan zeminida tapḳan barliḳ təəlluḳatlirini elip, inisi Yaḳuptin ayrilip, baxḳa bir yurtḳa kəqüp kətti. **7** Qünki ḥər ikkisining təəlluḳatliri intayin kəp boloɣaqḳa, bir yərdə billə turalmaytti; musapir bolup turoɣan zemin ularning mal-qarwilirining kəplükidin ularni baḳalmaytti. **8** Buning bilən Əsaw (Əsaw Edom dəpmu atilidu) Seir teoɣioɣa berip, olturaḳlixip ḳaldi. **9** Təwəndikilər taoɣliḳ rayon Seirdiki Edomiylarning ata-bowisi Əsawning əwladliridur: — **10** Əsawning ooɣulliri: — Əsawning ayali adaḥning ooɣli Elifaz; Əsawning ayali Basimatning ooɣli Reuəl. Elifazning ooɣulliri: — Teman, Omar, Zəfo, Gatam wə Kənaz idi. Əsawning ooɣli Elifazning kiqik hotuni Timna idi; u Elifazoɣa Amaləkni tuoɣup bərdi. Yuḳirilar bolsa Əsawning ayali adaḥning əwladliri idi. Reuəlning ooɣulliri: — Naḥat, Zəraḥ, Xammaḥ wə Mizzaḥ idi; bular Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **14** Əsawning ayali, yəni Zibeonning qong ḳizi, Anaḥning ḳizi boloɣan Oḥolibamaḥning ooɣulliri: u Əsawoɣa Yəux, Yaalam wə Koraḥni tuoɣup bərdi. **15** Əsawning əwladlirining iqidin təwəndiki əmirlər qikḳan: — Əsawning tunji ooɣli Elifazning ooɣulliridin: — əmir Teman, əmir Omar, əmir Zəfo, əmir Kenaz, **16** əmir Koraḥ, əmir Gatam wə əmir Amalək qikḳan. Bular Edom zeminida Elifazning nəslidin qikḳan əmirlər bolup, Adaḥning əwladliri idi. **17** Əsawning ooɣli Reuəlning ooɣulliridin əmir Naḥat, əmir Zəraḥ, əmir Xammaḥ wə əmir Mizzaḥlar qikḳan; bular Edom zeminida Reuəlning nəslidin qikḳan əmirlərdur; bularning ḥəmmisi Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **18** Əsawning ayali Oḥolibamaḥning ooɣulliridin əmir Yəux, əmir Yaalam wə əmir Koraḥlar qikḳan. Bular Anaḥning ḳizi, Əsawning ayali Oḥolibamaḥning nəslidin qikḳan əmirlər idi. **19** Bular Əsawning, yəni Edomning əwladliri bolup, [Edomiylarning] əmirliri idi. **20** Ḥoriylardin boloɣan Seirning [Edom] zeminida olturoɣan əwladliri: — Lotan, Xobal, Zibeon, Anaḥ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. Bular Seirning əwladliri bolup, Edom zeminida Ḥoriylarning əmirliri idi. **22** Lotanning ooɣulliri Ḥori bilən Ḥemam idi; Lotanning singlisi Timna idi. **23** Xobalning ooɣulliri: Alwan, Manaḥat, Ebal, Xefo wə Onam idi. **24** Zibeonning ooɣulliri: — Ayaḥ wə Anaḥ idi. Bu Anaḥ qəldə atisi Zibeonning exəklirini beḳiwetip, arxanglarni tepiwaloɣan Anaḥning dəl əzi xu idi. **25** Anaḥning pərzəntliri: ooɣli Dixon; Anaḥning ḳizi Oḥolibamaḥ idi. **26** Dixonning ooɣulliri: Ḥəmdan, Əxban, Itran wə Keran idi. **27** Ezərning ooɣulliri: Bilḥan, Zaawan wə Akan idi. **28** Dixanning ooɣulliri: Uz wə Aran idi. **29** Ḥoriylarning əzlirining əmirliri: əmir Lotan, əmir Xobal, əmir Zibeon, əmir Anaḥ, əmir Dixon, əmir Ezər wə əmir Dixan idi. Bular bolsa Ḥoriylarning Seir zeminida əz namliri boyiqə ataloɣan ḳəbililərning əmirliri idi. **31** Israillarning üstigə ḥeq padixaḥ tehi səltənət ḳilmasta Edom zeminida səltənət ḳiloɣan padixaḥlar təwəndikidək: — **32** Beorning ooɣli Bela Edomda səltənət ḳildi; uning xəḥirining ismi Dinḥabaḥ idi. **33** Bela əlgəndin keyin, bozraḥliḳ Zəraḥning ooɣli Yobab uning ornida səltənət ḳildi. **34** Yobab əlgəndin keyin, temaniylarning zeminidin kəlgən Ḥuxam uning ornida səltənət ḳildi. **35** Ḥuxam əlgəndin keyin, Bedadning ooɣli Ḥadad uning ornida səltənət ḳildi. U Moabning yaylaḳlirida midiyaniylaroɣa ḥujum ḳilip yənggənidi. Uning xəḥirining ismi Awit idi. **36** Ḥadad əlgəndin keyin, masrəkaḥliḳ Samlaḥ uning ornida səltənət ḳildi. **37** Samlaḥ əlgəndin keyin, «Dəryaning boyidiki Rəḥobot»tin kəlgən Saul uning ornida səltənət ḳildi. **38** Saul əlgəndin keyin, Akborning ooɣli Baal-ḥanan uning ornida səltənət ḳildi. **39** Akborning ooɣli Baal-ḥanan əlgəndin keyin, Ḥadar uning ornida səltənət ḳildi. Uning xəḥirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Məḥetabəl bolup, u Məy-Zaḥabning ḳizi boloɣan Matrədning ḳizi idi. **40** Əsawning nəslidin boloɣan əmirlər ularning at-isimliri, jəmətliri, nəsəbnamiliri wə turoɣan jayliri boyiqə: əmir Timna, əmir Alwaḥ, əmir Yəḥət, əmir Oḥolibamaḥ, əmir Elaḥ, əmir Pinon, əmir Kenaz, əmir Teman wə əmir Mibzar, əmir Magdiyəl wə əmir Iramlar idi. Bular Edomiylarning əmirliri bolup, əzliri igiləp olturaḳlaxḳan jaylar əz namliri bilən ataloɣanidi. Mana xu tərikidə Əsaw Edomiylarning ata-bowisi boldi.

37 Yaḳup bolsa atisi musapir bolup turoɣan yərdə, yəni Ḳanaan zeminida olturaḳlaxti. **2** Təwəndikilər Yaḳup əwladlirining ix-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yəttə yaxḳa kirgən qaoɣlirida, akiliri bilən billə ḳoylarni baḳatti; u atisining kiqik hotunliri Bilḥaḥ wə Zilpaḥning ooɣulliri bilən billə ixləytti. Yüsüp atisioɣa ularning naqar ḳiliḳlirini eytip ḳoyatti.

3 Yüsüp Israilning ḳerioḡan waḳtida tapḳan balisi boloḡaqḳa, uni baxḳa ooḡulliridin bəkrək yahxi kərətti. Xunga u Yüsüpkə uzun yənglik ton tiktürüp bərdi. 4 Əmma akiliri atisining uni əzliridin yahxi kəridioḡinini kərüp, uningoḡa əq bolup ḳaloḡanidi wə uningoḡa qiraylik gəp ḳilmatti. 5 Uning üstigə Yüsüp bir qüx kərgən bolup, uni akilirioḡa dəp beriwidi, ular uningoḡa tehimu əq bolup kətti. 6 Yüsüp uloroḡa mundaḳ dedi: — Mening kərgən xu qüxümni anglap beḳinglar. 7 Mana, biz ḥəmmimiz etizlarda axliḳlarni baoḡlawatḳudəkmiz. Ḳarisam mening ənqəm ərə turuptidək; silərning ənqənglar bolsa mening ənqəmning qərisigə olixip təzim ḳilip turoḡudək! — dedi. 8 Akiliri uningdin: — Əjəba, sən bizgə padixaḥ bolamsən? Üstimizgə ḥəkümranlik ḳilamsən? — dəp soridi. Uning kərgən qüxliri wə gepidin akiliri uni tehimu yaman kərdi. 9 Keyin u yənə bir qüx kərdi wə qüxini akilirioḡa dəp: — Mana, mən yənə bir qüx kərdüm. Ḳarisam, ḳuyax bilən ay wə on bir yultuz manga təzim ḳilip turoḡudək! — dedi. 10 U bu qüxni atisi wə akilirioḡa dəp bərdi. Atisi uningoḡa tənbiḥ berip: — Bu kərgining zadi ḳandaḳ qüx? Əjəba, mən, anang wə aka-ukiliring aldingoḡa berip, sanga yərgə bax urup təzim ḳilimizmu? — dedi. 11 Xuning bilən akiliri uningoḡa ḥəsət ḳiloḡili turdi. Əmma atisi xu gəpni kəngligə püküp ḳoydi. 12 Əmdi Yüsüpning ḳerindaxliri atisining ḳoylirini baḳḳili Xəkəmgə kətkənidi. 13 Israil Yüsüpkə: — Akiliring Xəkəmdə pada beḳiwatidioḡu? Kəl, mən seni ularning ḳexioḡa əwətəy, dewidi, Yüsüp: — Mana mən, dedi. 14 U uningoḡa: — Əmdi berip akiliring aman-esənmu-əməsmu, ḳoylar aman-esənmu-əməsmu, manga ḥəwirini elip kəlgin, dəp uni Ḥebron jiloḡisidin yoloḡa saldi; u Xəkəmgə bardi. 15 Xu yərdə birsi uning dalada tenəp yürginini kərüp uningdin: — Nemə izdəwatisən, dəp soridi. 16 U: — Mən akilirimni izdəwatimən. Ularning padilirini ḳəyərdə beḳiwatḳanliḳini eytip bərsingiz, dedi. 17 U adəm jawab berip: — Ular bu yərdin ketip ḳaldi, qünki mən ularning: «Yürünglar, Dotanoḡa barayli» deginini anglidim, dedi. Xuning bilən Yüsüp akilirining arḳisidin berip, ularni Dotandin tapti. 18 Ular uni yiraḳtin kərüp, u tehi ularning ḳexioḡa kəlməyla, uni əltürüwetixni məsliḥətləxti. 19 Ular bir-birigə: — Mana ḥeliḳi qüx kərgüqi keliwatidu. 20 Kelinglar, uni əltürüp muxu yərdiki orəklərdin birigə taxliwetəyli, andin: — Wəḥxiy bir ḥaywan uni yəp ketiptu, dəyli. Xunda, biz uning qüxlirining nemə bolidioḡinini kərimiz! — dedi. 21 Əmma Rubən buni anglap uni ularning ḳolliridin ḳutḳuzmaḳqi bolup: — Uni əltürməyli, dedi. 22 Rubən uloroḡa yənə: — Ḳan təkmənglar! Bəlki uni qəldiki muxu orəkkə taxliwetinglar; lekin uningoḡa ḳol təgküzmənglər, dedi (əməliyəttə, u uni ularning ḳolidin ḳutḳuzup, atisining ḳexioḡa ḳayturuwətməkqi idi). 23 Yüsüp akilirining ḳexioḡa yetip kəlgəndə ular uni tutup, uning alaḥidə tonini, yəni kiyiklik uzun yənglik tonini salduruwelip, orəkkə taxliwətti. Lekin orək ḳuruḳ bolup, iqidə su yoḳ idi. 25 Andin ular tamaḳ yegili olturdi. Ular bexini kətürüp ḳariwidi, mana Ismaillarning bir karwini Gilead tərəptin keliwatatti. Təgilirigə dora-dərmək, tutiya wə murməkkilər artiloḡan bolup, Misir tərəpkə ketiwatatti. 26 Yəḥuda ḳerindaxlirioḡa: — Bizning bir tuoḡḳan ḳerindiximizni əltürüp, ḳenini yoxuroḡinimizning nemə paydisi bar? 27 Kelinglar, uni Ismaillaroḡa setiwetəyli; ḳandaḳla bolmisun u bizning inimiz, bir tuoḡḳan ḳerindiximiz; xunga uningoḡa ḳol salmayli, dewidi, ḳerindaxliri buningoḡa ḳulaḳ saldi. 28 Midiyanlik Sodigərlər xu yərdin ətüp ketiwatḳanda, ular Yüsüpni orəktin tartip qiḳirip, uloroḡa yigirmə kümüx tənggigə setiwətti. Bular bolsa Yüsüpni Misiroḡa elip kətti. 29 Rubən orəkning yenioḡa ḳaytip kelip, Yüsüpning orəktə yoḳluḳini kərüp, kiyimlirini yirtip, 30 inilirining ḳexioḡa berip: — Bala yoḳ turidu! Əmdi mən nəgə baray?! — dedi. 31 Əmma ular Yüsüpning tonini elip, bir tekini booḡuzlap tonni uning ḳenioḡa miləp, 32 Andin uzun yənglik tonni atisining ḳexioḡa əwətip, uningoḡa: — Buni biz tepiwalduḳ; bu ooḡlungning tonimu-əməsmu, əzüng kərüp baḳḳin, dedi. 33 U uni tonup: — Bu dərwəkə mening ooḡlumning toni ikən; bir wəḥxiy ḥaywan uni yəp kətkən ohxaydu; xübḥisizki, Yüsüp titma-titma ḳiliwetiliptu! — dedi. 34 Xuning bilən Yaḳup kiyimlirini yirtip, beligə bəz baoḡlap, nuroḡun künlərgiqə ooḡli üqün matəm tutti. 35 Uning ḥəmmə ooḡul-ḳizliri yenioḡa kelip uningoḡa təsəlli bərsimu, u təsəllini ḳobul ḳilmay: «Mən təḥtisaraoḡa qüxüp ooḡlumning ḳexioḡa baroḡuqə xundaḳ matəm tutimən!» dedi. Yüsüpning atisi xu peti uningoḡa aḥ-zar kətürüp matəm tutti. **(Sheol h7585)** 36 Əmdi midiyaniylar [Yüsüpni] Misiroḡa elip berip, Pirəwnning bir oḡojidari, pasiban bexi Potifaroḡa satti.

38 U waḳitlarda xundaḳ boldiki, Yəḥuda aka-ukilirining ḳexidin ketip, Ḥiraḥ isimlik Adullamlik bir kixiningkigə qüxti. 2 Xu yərdə Yəḥuda Xua isimlik bir Ḳanaaniyning ḳizini kərdi; u uni

hotunlukka elip kexioɣa kirip yatti. 3 U ḫamilidar bolup bir ooɣul tuoɣdi; Yəḫuda uningoɣa «Ər» dəp at koydi. 4 U yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣdi wə uningoɣa Onan dəp at koydi. 5 Andin yənə ḫamilidar bolup bir ooɣul tuoɣdi wə uningoɣa Xəlaḫ dəp at koydi. U tuoɣuloɣanda Yəḫuda Kezibda idi. 6 Yəḫuda tunji ooɣli Ərgə Tamar isimlik bir kizni elip bərdi. 7 Lekin Yəḫudaning tunji ooɣli Ər Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣaqka, Pərwərdigar uni eltürdi. 8 Bu qaoɣda Yəḫuda Onanoɣa: — Akangning ayalining kexioɣa kirip, uni hotunlukka elip kerindaxlik burqini Ada kilip, akang üqün nəsil kalduroɣin, dedi. 9 Əmma Onan bu nəsilning əzigə təwə bolmaydioɣanlikini bilip, akisioɣa nəsil kaldurmaslik üqün ḫər ketim akisining ayali bilən billə boloɣanda məniysini yərgə akturuwetətti. 10 Uning bu kilmixi Pərwərdigarning nəziridə rəzil kərüngəqkə, unimu eltürüwətti. 11 Yəḫuda əmdi kelini Tamaroɣa: — Ooɣlum Xəlaḫ qong boloɣuqə atangning əyidə tul olturup turoɣin, dedi. Qünki u iqidə: — Bumu akilirioɣa ohxax əlüp ketərmikin, dəp korkti. Xuning bilən Tamar berip atisining əyidə turup kaldi. 12 Əmdi kəp künlər ətüp, Xuaning kizi, Yəḫudaoɣa təgkən ayal əldi. Yəḫuda təsəlli tapkandin keyin adullamlik dosti Ḫiraḫ bilən billə əzining koy kirkioɣuqilirining əḫwalini bilixkə Timnaḫka qikti. 13 Tamaroɣa: — Keynatang koylirini kirkioɣili Timnaḫka yol aldi, degən həwər yətti. 14 Xuning bilən Tamar Xəlaḫ qong boloɣan bolsimu, mən uningoɣa hotunlukka elip berilmidim, dəp karap, tulluk kiyimini seliwetip, qümbəl tartip bədinini orap, Timnaḫ yolining üstidə Ənaimoɣa kirix eoɣizioɣa berip olturdi. 15 Əmdi Yəḫuda uni yüzi yepikliq ḫalda kərgəndə: — Bu bir paḫixə ayal ohxaydu, dəp oylidi. 16 U yoldin burulup uning yenioɣa berip, əz kelini ikənlikini bilməy: — Kəl, mən sən bilən billə bolay, dedi. U jawab berip: — Mən bilən billə bolsang, manga nemə berisən? dəp soridi. 17 U uningoɣa: — Padamning iqidin bir ooɣlakni sanga əwətip berəy, dedi. Ayal: — Sən uni əkelip bərgüqə, manga rənigə birər nərsə berəmsən? dəp soriwidi, 18 U: — Sanga nemini rənigə berəy? — dedi. U: — Əz məḫürüng bilən uning xoynisini wə kolungdiki ḫasangni rənigə bərgin, dewidi, u bularni berip, uning bilən birgə boldi. Xuning bilən u uningdin ḫamilidar bolup kaldi. 19 Andin Tamar ornidin turup mangdi; u pərənjini seliwetip, tulluk kiyimini kiyiwaldi. 20 Yəḫuda: — U hotunning kolidiki rənini yandurup kəlsun dəp adullamlik dostining koli arkilik ooɣlakni əwətti, əmma u uni tapalmidi. 21 U xu jaydiki adəmlərdin: — Ənaimdiki yolning boyida olturoɣan butpərəs paḫixə kəni, dəp sorisa, ular: — Bu yərdə ḫeqbir butpərəs paḫixə boloɣan əməs, dəp jawab bərdi. 22 Buning bilən u Yəḫudaning kexioɣa yenip berip: — Mən uni tapalmidim; üning üstigə u jaydiki adəmlərmu: «Bu yərdə ḫeqbir butpərəs paḫixə ayal boloɣan əməs» deyixti, dedi. 23 Yəḫuda: — Boptu, u nərsilərni u elip kətsə kətsun; bolmisa, baxkilarning məshirisigə kalimiz. Nemila bolmisun, mən uningoɣa ooɣlak əwəttim, lekin sən u hotunni tapalmiding, dedi. 24 Üq ayqə ətkəndin keyin birsi Yəḫudaoɣa: — Sening kelining Tamar buzukqilik kildi, uning üstigə zinadin ḫamilidar bolup kaldi, degən həwərni yətküzdi. Yəḫuda jawabən: — Uni elip qikinglar, kəydürüwetilsun! — dedi. 25 Lekin u elip qikiloɣanda keynatisioɣa həwər əwətip: — Bu nərsilərning igisi boloɣan adəmdin ḫamilidar boldum! Əmdi sən kərüp bak, bu məḫür, xoynisi wə ḫasining kimning ikənlikini etirap kiloɣin, dedi. 26 Yəḫuda bu nərsilərni etirap kilip: — U manga nisbətən ḫəkliktur; dərwəkə mən uni ooɣlum Xəlaḫka elip bərmidim, dedi. Bu ixtin keyin Yəḫuda uningoɣa yənə yekinqilik kilmidi. 27 Uning tuoɣut wakti yekinlaxti, mana korsikida koxkezək bar idi. 28 U tuoɣkan waktida balilardin birsi kolini qikiriwidi, tuoɣut anisi dərḫal bir kizil yipni elip: «Bu awwal qikti» dəp uning kolioɣa qigip koydi. 29 Lekin u kolini yənə iqigə tikiwaldi, mana uning inisi qikti. Xuning bilən tuoɣut anisi: «Sən kandak kilip bəsüp qikting!» dedi; xuning bilən uningoɣa «Pərəz» degən at koyuldi. 30 Andin kolioɣa kizil yip qigilgən akisi tuoɣuldi. Uning ismi Zərəḫ dəp ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misiroɣa elip kelindi; uni Pirəwnning oɣojidari, pasiban bexi Potifar xu yərgə elip kəlgən Ismaillarning kolidin setiwaldi. 2 Lekin Pərwərdigar Yüsüp bilən billə boloɣaqka, uning ixliri ongoɣa tartti; u misirlik hojisining əyidə turup kaldi. 3 Uning hojisi Pərwərdigarning uning bilən billə ikənlikini, xundakla u nemə ix kilsa, Pərwərdigarning uning kolida ronak tapkuzoɣanlikini baykidi. 4 Xuning bilən Yüsüp uning nəziridə iltipat tepip, uning has hizmətqisi boldi. Hojisi uni əyini baxkuruxka koydi wə barlik təəllukatini uning kolioɣa tapxurdi. 5 Wə xundak boldiki, u uni əyi wə barlik təəllukatini baxkuruxka koyoɣandin tartip, Pərwərdigar bu misirlikning əyini Yüsüpning səwəbidin bərikətlidi; Pərwərdigarning bərikiti uning pütün ailisi wə barlik terikqilikioɣa kəldi. 6 Xuning

bilən [Potifar] barlik ixlirini Yüsüpning kolioƣa tapxurup, əz tamikini yeyixtin baxka ħeqkandak ix bilən kari bolmidi. Yüsüp bolsa kamiti kelixkən, huxqiray yigit idi. **7** Birnəqqə wakit ətkəndin keyin xundak boldiki, uning hojisining ayalining Yüsüpkə kəzi qüxüp kelip: — Mən bilən yatkin! — dedi. **8** Əmma u unimay hojisining ayalioƣa mundak dedi: — Mana hojam əydiki ixlarni, xundakla barlik təəlluƙatini kolumoƣa tapxurdi, manga tolimu ixinip ixlirim bilən kari bolmaydu. **9** Bu əydə məndin qong adəm yok. Səndin baxka u ħeqbir nərsini məndin ayimidi — qünki sən uning ayalidursən! Xundak turukluk mən kandakmu bundak rəzillikni kilip Huda aldida gunaħkar bolay? — dedi. **10** Gərqə ħər küni Yüsüpkə xundak desimu, xundakla u uning bilən yetip uningoƣa yekinqilik kilixni yaki uning bilən birgə turuxni rət kiloƣan bolsimu, **11** xundak bir wəkə boldiki, bir küni u əz ixi bilən əy iqigə kirgənidi, əydikilərdin ħeqkaysisi əyning iqidə əməs idi; **12** bu ayal uning tonini tutuwelip: — Mən bilən yatkin! dedi. U tonini uning kolioƣa taxlap koyup, yügürgən peti kəqip taxkirioƣa qikip kətti. **13** Ayal Yüsüpning tonini əz kolioƣa taxlap kəqip qikip kətkinini kərüp, **14** əyidiki hizmətqilirini qakiripularoƣa: — Karanglar, erim bizgə ħakarət kəltürsun dəp bir ibraniy adəmni elip kəptu! Bu adəm yenimoƣa kirip: «Sən bilən yatay» dewidi, kattik warkiridim! **15** U mening kattik warkirioƣinimni anglap, tonini yenimoƣa taxlap, taxkirioƣa kəqip kətti, dedi. **16** Xuning bilən hojisi əyigə yenip kəlgüqə u Yüsüpning tonini yenida saklap koydi. **17** Andin u erigimu xu gəpni kilip: — Sən elip kəlgən ħeliki ibraniy kul manga ħakarət kilixka kəximoƣa kirdi. **18** Lekin mən kattik warkirap-jarkirdim, u tonini kəximda taxlap, taxkirioƣa kəqip kətti, — dedi. **19** Uning hojisi ayalining: — Sening kulung meni undak-mundak kildi, degən gəplirini anglap oƣəzipi ottək tutaxti. **20** Xuning bilən Yüsüpning hojisi uni tutup orda munarlik zindanoƣa kamap koydi. Xu yərgə pəkət padixaħning məħbusliri solinatti. Buning bilən u xu yərdə solakta yetip kaldi. **21** Lekin Pərwərdigar Yüsüp bilən billə bolup, uningoƣa xapaət kərsitip, uni zindan begining nəziridə iltipat tapturdi. **22** Xuning bilən zindan begi gundihanida yatkan ħəmmə məħbuslarni Yüsüpning kolioƣa tapxurdi. Xu yərdə kilinidioƣan ħərkandak ix uning koli bilən bolatti. **23** Zindan begi Yüsüpning kolidiki ħeqkandak ixtin oƣəm kilmatti; qünki Pərwərdigar uning bilən billə bolup, u ħərnemə kilsa Pərwərdigar uni onguxluk kilatti.

40 Bu ixlardin keyin Misir padixaħining sakiysi wə bax nawiyi Misir padixaħining zitioƣa tegip gunaħkar bolup kaldi. **2** Xuning bilən Pirəwn uning bu ikki mənsəpdarioƣa, yəni bax sakiy wə bax nawayoƣa oƣəzəplinip, **3** ularni pasiban bexining sariyioƣa, Yüsüp solakliк munarlik zindanoƣa solap koydi. **4** Pasiban bexi Yüsüpni ularning hizmitidə bolup ularni kütüxkə təyinlidi. Ular solakta birnəqqə kün yetip kaldi. **5** Ular ikkisi — Misir padixaħining sakiysi wə nawiyi gundihanida solakliк turoƣan bir keqidə qüx kərdi. Ħərbirining qüxining əzigə has təbiri bar idi. **6** Ətisi ətigəndə, Yüsüp ularning kexioƣa kiriwidi, ularning oƣəmkin olturoƣinini kərdi; **7** xunga u əzi bilən billə hojisining sariyida solakliк yatkan Pirəwnning bu ikki mənsəpdaridin: — Nemixka qirayinglar bügün xunqə soloƣun? — dəp soridi. **8** Ular uningoƣa jawab berip: — Ikkimiz bir qüx kərduk; əmma qüximizning təbirini yexip beridioƣan kixi yok, dedi. Yüsüp ularoƣa: — Qüxkə təbir berix Hudadin bolidu əməsmu? Qüxünglarni manga eytip beringlar, — dedi. **9** Buning bilən bax sakiy Yüsüpkə qüxini eytip: — Qüxümdə aldimda bir üzüm teli turoƣudək; **10** bu üzüm telining üq xehi bar ikən. U bih urup qeqəkləp, saplirida uzum pixip ketiptudək; **11** Pirəwnning kədəħi kolumda ikən; mən üzümlərni elip Pirəwnning kədəħigə sikip, kədəħni uning kolioƣa sunuptimən, dedi. **12** Yüsüp uningoƣa jawabən: Qüxning təbiri xudurki, bu üq xah üq künni kərsitidu. **13** Üq kün iqidə Pirəwn kəddingni ruslitip, seni mənsipinggə kaytidin təyinləydu. Buning bilən sən burun uningoƣa sakiy boloƣandək Pirəwnning kədəħini uning kolioƣa sunidioƣan bolisən. **14** Lekin ixliring onguxluk boloƣanda meni yadingoƣa yətküzüp, manga xapaət kərsitip Pirəwnning aldida mening tooƣramda gəp kilip, meni bu əydin qikartkaysən. **15** Qünki mən ħəkikətən ibraniylarning zeminidin naħək tutup elip kelindim; bu yərdimu meni zindanoƣa saloƣudək bir ix kilmidim, — dedi. **16** Bax naway Yüsüpning xundak yahxi təbir bərginini kərüp uningoƣa mundak dedi: — Mənmu əzümni qüxümdə kərdüm; mana, beximda ak nan bar üq sewət bar ikən. **17** Əng üstünki sewəttə nawaylar Pirəwngə pixuroƣan ħərhil nazunemətlər bar ikən; lekin kuxlar beximdiki u sewəttiki nərsilərni yəp ketiptudək, — dedi. **18** Yüsüp jawabən: — Qüxning təbiri xudurki: — Bu üq sewət üq künni kərsitidu. **19** Üq kün iqidə

Pirəwn sening bexingni kesip, jəsitingni dərəhkə asidikən. Xuning bilən uqarkanatlar kelip gəxüngni yəydikən, — dedi. **20** Üqinqi küni xundak boldiki, Pirəwnning tuoquloqan küni boloqaqka, u hammə hizmətkarliri üqün bir ziyapət kilip bərdi, xundakla dərwəkə hizmətkarlirining arisida bax sakiyning bexini kətürdi wə bax nawayning bexini aldi; **21** u bax sakiyni kaytidin əz mənsipigə təyinlidi; xuning bilən u Pirəwnning kədəhini uning kolioqa kaytidin sunidioqan boldi. **22** Lekin bax nawayni bolsa Yüsüp ularoqa təbir bərgəndək esiwətti. **23** Əmma bax sakiy Yüsüpni heq əsliməy, əksiqə uni untup kaldi.

41 Toptooqra ikki yil ətüp, Pirəwn bir qüx kərdi. Qüxidə u [Nil] dəryasining boyida turoqudək. **2** Həm qiraylik həm semiz yəttə tuyak inək dəryadin qikip, kumuxlukta otlaptudək. **3** Andin yənə yəttə tuyak inək dəryadin qikiptu; ular sət həm oruk bolup, aldinki inəklərning yenida, dəryaning boyida turuptu. **4** Bu sət həm oruk inəklər u yəttə qiraylik həm semiz inəklərni yəwetiptu. Xu wakitta Pirəwn oyoqinip ketiptu. **5** U yənə uhlap, ikkinqi ketim qüx kərdi: — Mana, bir tüp buoqday xehidin tok wə qiraylik yəttə baxak qikiptu. **6** Ulardin keyin yənə yəttə baxak qikiptu; ular həm oruk wə puqək bolup, xərk xamilida solixip kaloqanidi. **7** Bu oruk baxaklar u yəttə semiz, tok baxakni yutup ketiptu. Andin Pirəwn oyoqinip ketiptu, bu uning qüxi ikən. **8** Ətisi uning köngli nahayiti biaram bolup, Misirdiki həmmə palqi-jadugərlər bilən barlik danixmənlərni qakirtip kəldi. Pirəwn əz qüxini ularoqa eytip bərdi; lekin heqkim Pirəwngə qüxlərning təbirini dəp berəlmidi. **9** U qaoqda bax sakiy Pirəwngə: — Bügün mening ətküzgən hataliklirim esimgə kəldi. **10** Burun Pirəwn janabliri kullirioqa, yəni pekir wə bax nawayoqa aqqiklinip, bizni pasiban bexining sariyida solakka taxlioqanidila; **11** Xu qaoqlarda harbirimiz bir keqidə birdin qüx kərduk; hər kaysimiz kərgən qüxning təbiri baxka-baxka idi. **12** Xu yərdə biz bilən billə pasiban bexining kuli boloqan bir ibraniy yigit bar idi. Uningoqa qüxlirimizni eytiwiduk, u bizgə qüxlirimizning təbirini bayan kildi; u harbirimizning kərgən qüxigə karap təbir bərgənidi. **13** Xundak boldiki, ixlar dəl uning bərgən təbiridə deyilgəndək yüz bərdi; janabliri pekirni əz mənsipimgə kaytidin təyinlidilə, bax nawayni daroqa astila, — dedi. **14** Xuning bilən Pirəwn adəm əwətip, Yüsüpni qakirdi; ular dərhal uni zindandin qikardi. Yüsüp burut-sakilini qüxürüp, kiyimlirini yənggüxləp, Pirəwnning aldioqa kirdi. **15** Pirəwn Yüsüpkə: — Mən bir qüx kərdüm, əmma uning təbirini eytip berələydioqan heqkim qikmidi. Anglisam, sən qüxkə təbir berələydikənsən, — dedi. **16** Yüsüp Pirəwngə jawab berip: — Təbir berix əzümdin əməs; lekin Huda Pirəwngə hatirjəmlik beridioqan bir jawab beridu, — dedi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Qüxümdə mən dəryaning kiroqikida turuptimən. **18** Karisam, dəryadin həm semiz həm qiraylik yəttə tuyak inək qikip kumuxlukta otlaptu. **19** Andin ulardin keyin ajiz, tolimu sət həm oruk yəttə tuyak inək qiktiptu. Mən Misir zeminida xundak sət inəklərni kərgən əməsmən. **20** Bu oruk, əski inəklər bolsa awwalki yəttə semiz inəkni yəwetiptu. **21** Ularni yəwətkən bolsimu, korsikioqa bir nemining kirgənliki heq ayan bolmaptu, ularning kərünüxi bəlki burunkidək sət imix. Andin mən oyoqinip kəttim. **22** Andin yənə bir qüx kərdum, mana bir xahtin yəttə həm tok həm qiraylik baxak qikiptu. **23** Andin yənə yəttə puqək, oruk baxak qikiptu; ular xərk xamili bilən solixip kurup ketiptu. **24** Bu oruk baxaklar yəttə qiraylik baxakni yəp ketiptu. Mən bu ixni palqi-jadugərlərgə dəp bərsəm, manga təbirini eytip beridioqan heq kixi qikmidi, dedi. **25** Yüsüp Pirəwngə: — [Janabliri] Pirəwnning qüxliri bir mənididur. Huda Əzi kilmakqi boloqan ixlirini Pirəwngə aldin bildürdi. **26** Bu yəttə yahxi inək yəttə yilni kərsitidu; yəttə yahxi baxakmu yəttə yilni kərsitidu. Bu qüxlər ohxax bir qüxtur. **27** Ulardin keyin qikkan yəttə oruk, yaman sət inək yəttə yilni kərsitidu; xərk xamili bilən solixip kaloqan yəttə kuruk baxakmu xundak bolup, aqarqilik bolidioqan yəttə yildur. **28** Mən Pirəwngə dəydioqan səzüm xuki, Huda yekinda kilmakqi boloqan ixni Pirəwngə ayan kildi. **29** Mana, pütkül Misir zeminida yəttə yiloqiqə məmurqilik bolidu; **30** andin yəttə yiloqiqə aqarqilik bolidu; xuning bilən Misir zeminida pütkül məmurqilikni unutkuzidioqan aqarqilik zeminni wəyran kilidu. **31** Kelidioqan aqarqilikning səwəbidin zeminda boloqan məmurqilik kixilərning esidin kətürülüp ketidu; qünki aqarqilik tolimu eoqir bolidu. **32** Lekin qüxning yandurulup, Pirəwngə ikki ketim kərünginining əhmiyiti xuki, bu ix Huda təripidin bekitilgən bolup, Huda uni pat arida əməlgə axuridu. **33** Əmdi Pirəwn əzi üqün pəm-parasətlik həm dana bir kixini tepip, Misir zeminioqa koysun. **34** Pirəwn xundak kilsunki, məmurqilik boloqan yəttə yilda Misir zeminidin qikkan axlikning bəxtin birini toplanglar dəp zeminoqa nazarətqilərni təyinlisun. **35** Bular xu

kelidioƣan tokƣilik yillirida barlik axlikni toplap, xəhər-xəhərlərdə yeməklik bolsun dəp buoƣday-ƣonaklarni Pirəwnning ƣol astioƣa jəm kilip saklitip ƣoysun. **36** [Yioƣiloƣan] xu axliklar Misir zeminida bolidioƣan yättə yillik aqarqilikka takabil turux üqün saklansun; xu tərikidə zemin aqarqiliktin halak bolmaydu, — dedi. **37** Bu səz Pirəwn wə uning hizmətkarlirining nəzirigə taza yakti. **38** Xuning bilən Pirəwn hizmətkarlirioƣa: — Bu kixidək, iqidə Hudaning roh bar yənə birsini tapalamduk?! — dedi. **39** Pirəwn Yüsüpkə: — Huda sanga buning hammisini ayan kiloƣanikən, səndək pəmlik ham dana heqkim qikmaydu. **40** Sən əmdi mening əyümni baxkuruxka bekitilding, barlik həlkim sening aoƣzingoƣa karap əzlirini tərtipkə tizsun. Pəkət təhttila mən səndin üstün turimən, — dedi. **41** Ahirida Pirəwn Yüsüpkə: — Mana, mən seni pütkül Misir zeminining üstigə təyinlidim, — dedi. **42** Buning bilən, Pirəwn əz ƣolidin məhür üzükini qikirip, Yüsüpning ƣolioƣa saldi; uningoƣa nəpis kanap rəhttin tikilgən libasni kiygüzüp, boynioƣa bir altun zənjir esip ƣoydi. **43** Uni əzining ikkinqi xahanə harwisioƣa olturoƣuzup, uning aldida: «Tiz pükünglar!» — dəp jar saldurdi. Xundak kilip, Pirəwn uni pütkül Misir zeminioƣa tikləp ƣoydi. **44** Andin Pirəwn Yüsüpkə yənə: — Mən degən Pirəwndurmən; pütkül Misir zeminida sənsiz heqkim ƣol-putini midirlatmisun! — dedi. **45** Pirəwn Yüsüpkə Zafinat-Paaniyah degən namni bərdi wə on xəhiridiki kahin Potifirahning kizi Asinatni uningoƣa hotunlukka elip bərdi. Xundak kilip Yüsüp pütkül Misir zeminini baxkurux üqün qərgiləxkə qikti. Yüsüp Misir padixahi Pirəwnning hizmitidə boluxka bekitilgəndə ottuz yaxta idi; u Pirəwnning aldidin qikip, Misir zeminining harkaysi jaylirini kəzdin kəqürdi. **47** Məmurqilik boloƣan yättə yil iqidə zeminning hosuli dəwə-dəwə boldi. **48** Yättə yilda u Misir zeminidin qikkan axlikni yioƣip, xəhər-xəhərgə toplidi; harkaysi xəhərning ətrapidiki etizlikning axlikini u xu xəhərning əzigə juoƣlap ƣoydi. **49** Xu tərikidə Yüsüp dengizdiki kumdək nahayiti kəp axlik toplidi; axlik həddi-hesabsiz boloƣaqka, ular hesablaxni tohtatti. **50** Aqarqilik yilliri yetip kelixtin burun Yüsüpkə ikki ooƣul tərəldi. Bularni Ondiki kahin Potifərahning kizi Asinat uningoƣa tuoƣup bərdi. **51** Yüsüp: «Huda pütün japa-muxəkkitim wə atamning pütün ailisini kənglümdin kətürüwətti» dəp tunji ooƣlioƣa Manassəh dəp at ƣoydi; **52** andin: «Mən azab-okubət qəkkən yurtta Huda meni mewilik kildi» dəp ikkinqisigə Əfraim dəp at ƣoydi. **53** Misir zeminida məmurqilik boloƣan yättə yil ayaoƣlaxti. **54** Andin Yüsüpning eytkinidək aqarqilikning yättə yili baxlandi. U qaoƣlarda baxka barlik yurtlardimu aqarqilik boldi; lekin Misir zeminidiki hər yərlərdə nan bar idi. **55** Aqarqilik pütkül Misir zeminni baskanda, həlk axlik sorap Pirəwngə pəryad kildi. Pirəwn misirliklarning hammisigə: — Yüsüpning ƣexioƣa berip, u silərgə nemə desə, xuni kilinglar, — dedi. **56** Aqarqilik pütkül yər yüzini besip kətti. Yüsüp hər yərdiki ambarlarni eqip, misirliklaroƣa axlik satatti; aqarqilik Misir zeminida intayin eoƣir boloƣili turdi. **57** Aqarqilik pütkül yər yüzini baskan boloƣaqka, barlik yurtlardiki həlkmu axlik aloƣili Misiroƣa Yüsüpning ƣexioƣa kelətti.

42 Əmdi Yakup Misirda axlik barlikini bilginidə ooƣullirioƣa: — Nemixka bir-biringlaroƣa karixip turisilər? — dedi. **2** Andin yənə: — Manga karanglar, angliximqə Misirda axlik bar ikən. U yərgə berip, andin xu yərdin bizgə axlik elip kelinglar; buning bilən ölüp kətməy, tirik kalimiz, — dedi. **3** Buning bilən Yüsüpning on akisi axlik setiwaloƣili Misiroƣa yoloƣa qikti. **4** Lekin Yakup Yüsüpning inisi Binyaminning birər yamanlikka uqrap kelixidin korkup uni akiliri bilən billə əwətmidi. **5** Xuningdək aqarqilik Kanaan zeminidimu yüz bərgəqkə, Israilning ooƣulliri axlik aloƣili kəlgənlər arisida bar idi. **6** Yüsüp zeminning waliysi bolup, yurtning barlik həlkigə axlik setip bərgüqi xu idi. Yüsüpning akiliri kelip uning aldida yüzlirini yərgə təgküzüp təzim kildi. **7** Yüsüp akilirini kərüpla ularni tonudi; lekin u tonuxluk bərməy, ularoƣa kopal tələppuzda gəp kilip: — Kəyərdin kəldinglar, dəp soridi. Ular jawabən: — Kanaan zeminidin axlik aloƣili kəlduk, — dedi. **8** Yüsüp akilirini tonuoƣan bolsimu, lekin ular uni tonumidi. **9** Yüsüp əmdi ular tooƣrisida kərgən qüxlirini esigə elip, ularoƣa: — Silər jasus, bu əlning mudapiəsiz jaylirini kəzətkili kəldinglar, — dedi. **10** Əmma ular uningoƣa jawab berip: — Əy hojam, undak əməs! Bəlki kəminiliri axlik setiwaloƣili kəldi! **11** Biz hammimiz bir adəmning ooƣulliri, səmimiy adəmlərmiz. Kəminiliri jasus əməs! — dedi. **12** U ularoƣa yənə: — Undak əməs! Bəlki zeminning mudapiəsiz jaylirini kərgili kəldinglar, — dedi. **13** Ular jawab berip: — Kəminiliri əslidə on ikki kerindax iduk; biz hammimiz Kanaan zeminidiki bir adəmning ooƣulliridurmiz; lekin kənji inimiz atimizning ƣexida kelip kaldi; yənə bir inimiz yokap kətti, — dedi.

14 Əmma Yüsüp ularoɣa yənə: — Mana mən dəl silərgə eytḳinimdək, jasus ikənsilər! 15 Pirəwnning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, kiqik ininglar bu yərgə kəlmigüqə silər bu yərdin qiḳip ketəlməysilər; silər xuning bilən sinilisilər. 16 Ininglarni elip kəlgili biringlarni əwətinglar, ḳaloɣanliringlar bolsa solap ḳoyulisilər. Buning bilən eytḳininglarning rast-yaloɣanliḳi ispatlinidu; bolmisa, Pirəwnning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, silər jəzmən jasus! — dedi. 17 Xuning bilən u ularni üq küngiqə solap ḳoydi. 18 Üqinqi küni Yüsüp ularoɣa mundaḳ dedi: — Mən Hudadin ḳorḳidioɣan adəmmən; tirik ḳelixinglar üqün muxu ixni ḳilinglar: — 19 Əgər səmimiy adəmlər bolsanglar, ḳerindaxliringlardin biri silər solanoɣan gundihanida solaḳlik turiwərsun, ḳaloɣininglar aqarqiliḳta ḳaloɣan ailənglar üqün axliḳ elip ketinglar; 20 Andin kiqik ininglarni ḳeximoɣa elip kelinglar. Xuning bilən səzliringlar ispatlansa, əlməysilər!, — dedi. Ular xundaḳ ḳilidioɣan boldi. 21 Andin ular əzara: — Bərḥaḳ, biz inimizoɣa ḳiloɣan iximiz bilən gunaḥkar bolup ḳalduḳ; u bizgə yalwursimu uning azabini kərüp turup uningoɣa ḳulaḳ salmiduḳ. Xuning üqün bu azab-oḳubət beximizoɣa qüxti, — deyixti. 22 Rubən ularoɣa jawabən: — Mən silərgə: balioɣa zulum ḳilmanglar, degən əməsmidim? Lekin unimidinglar. Mana əmdi uning ḳan ḳərzi bizdin soriliwatidu, — dedi. 23 Əmma Yüsüp ular bilən tərjiman arḳiliḳ səzləxkəqkə, ular Yüsüpning əz gəplirini uḳup turuwatḳinini bilmidi. 24 U ulardin əzini qətkə elip, yioɣlap kətti. Andin ularning ḳexioɣa yenip kelip, ularoɣa yənə səz ḳilip, ularning arisidin Ximeonni tutup, ularning kəz aldida baoɣlidi. 25 Andin Yüsüp əmr qüxürüp, ularning taoɣarlirioɣa axliḳ toldurup, ḥər birsining pulini ḳayturup taoɣirioɣa selip ḳoyup, səpər ḥazirliḳlirimu berilsun dəp buyruwidi, ularoɣa xundaḳ ḳilindi. 26 Xuning bilən akiliri exəklirigə axliḳlirini artip, xu yərdin kətti. 27 Əmma ətənggə kəlgəndə ulardin biri exikigə yəm bərgili taoɣirini eqiwidi, mana, əz puli taoɣarning aoɣzida turatti. 28 U ḳerindaxlirioɣa: — Mening pulumni ḳayturuwetiptu. Mana u taoɣirimda turidu, dedi. Buni anglap ularning yüriki su bolup, titrixip bir-birigə: — Bu Hudaning bizgə zadi nemə ḳiloɣinidu? — deyixti. 29 Ular Ḳanaan zemiioɣa, atisi Yaḳupning ḳexioɣa kelip, bexidin ətkən ḥəmmə wəḳələrni uningoɣa səzləp berip: 30 — ḥeliḳi kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə ḳopal gəp ḳildi, bizgə zeminni payliouqi jasustək muamilə ḳildi; 31 əmdi biz uningoɣa: «Biz bolsaḳ səmimiy adəmlərmiz, jasus əməsmiz. 32 Biz bir atidin boloɣan ooɣullar bolup, on ikki aka-uka iduḳ; biri yoḳap kətti, kiqik inimiz ḥazir Ḳanaan zeminida atimizning yenida ḳaldi» desək, 33 ḤeliḳI kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə mundaḳ dedi: «Mening silərning səmimiy ikənlikinglarni bilixim üqün, ḳerindaxliringlarning birini mening yenimda ḳaldurup ḳoyup, aq ḳaloɣan ailənglar üqün axliḳ elip ketinglar; 34 andin kiqik ininglarni ḳeximoɣa elip kelinglar; xundaḳ ḳilsanglar, silərning jasus əməs, bəlki səmimiy adəmlər ikənlikinglarni bilələymən. Andin ḳerindixinglarni silərgə ḳayturup berimən wə silər zeminda soda-setiḳ ḳilsanglar bolidu» — dedi. 35 Əmma xundaḳ boldiki, ular taoɣarlirini təkkəndə, mana ḥərbirining puldini əz taoɣarlirida turatti! Ular wə atisi əzlirining qigiklik pullirini kərgəndə, ḳorḳup ḳelixti. 36 Atisi Yaḳup ularoɣa: — Meni ooɣlumdin juda ḳildinglar! Yüsüp yoḳ boldi, Ximeonmu yoḳ, əmdi Binyaminnimu elip kətməkqi boluwatisilər! Mana bu ixlarning ḥəmmisi mening beximoɣila kəldi! — dedi. 37 Rubən atisioɣa: — Əgər mən Binyaminni ḳexingoɣa ḳayturup elip kəlmisəm, mening ikki ooɣlumni əltürüwətkin; uni mening ḳolumoɣa tapxuroɣin; mən uni ḳexingoɣa yandurup elip kelimən, — dedi. 38 Lekin Yaḳup jawab berip: — Ooɣlum silər bilən billə u yərgə qüxməydu; qünki uning akisi əlüp ketip, u əzi yaloɣuz ḳaldi. Mubada yolda ketiwatḳanda uningoɣa birər kelixməslik kəlsə, silər məndək bir aḳ qaqliḳ adəmni dərd-ələm bilən təhtisaraoɣa qüxüriwetisilər, — dedi. **(Sheol h7585)**

43 Aqarqiliḳ zeminni intayin eoɣir basḳanidi. 2 Bu səwəbtin ular Misirdin elip kəlgən axliḳni yəp tügətkəndə, atisi ularoɣa: — Yənə berip bizgə azoɣina axliḳ elip kelinglar, — dedi. 3 Lekin Yəḥuda uningoɣa jawabən: — ḤeliḳI kixi bizni ḳattiḳ agaḥlandurup: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal ḳilmanglar» degən. 4 Əgər inimizni biz bilən billə əwətsəng, biz berip sanga axliḳ elip kelimiz. 5 Əmma əwətixkə unimisang, biz barmaymiz; qünki ḥeliḳI kixi bizgə: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal ḳilmanglar» degən, — dedi. 6 Israil ularoɣa: — Silər nemixḳa manga xunqə yamanliḳ ḳilip u kixigə: «Yənə bir inimizmu bar» dedinglar, — dedi. 7 Ular jawabən: — U kixi bizning wə ailimizning əḥwalini sürüxtürüp koqilap: «Atanglar tehi Ḥayatmu? Yənə bir ininglar barmu?» — dəp soridi. Biz uning xu soalioɣa yarixa jawab bərduḳ.

Uning bizgə: «Ininglarni elip kelinglar» dəydiƣinini nədin biləyli? — dedi. **8** Yəhuda atisi Israiliƣa: — Balini mən bilən əwətkin; biz dərhal ƙozƣilip yoliƣa qiƙayli; xundaƙta biz wə sən, bizlər ħəm balilirimiz əlməy, tirik ƙalimiz. **9** Mən uningƣa kepil bolimən; sən uning üqün mening meningdin ħesab alisən; əgər mən uni sening ƙexingƣa aman-esən yandurup kelip, yüzüngning aldida turoƣuzmisam, pütkül əmrümdə aldingda gunaħkar bolay. **10** Qünki ħayal bolmiƣan bolsaƙ, bu qaƣƙiqə ikki ƙetim berip keləttuƙ, — dedi. **11** Ularning atisi Israil ulariƣa: — Undaƙ bolsa, mundaƙ ƙilinglar: — U kixigə ƙaqa-ƙuqanglariƣa zemindiki əng esil mewilərdin sowƣat aloƣaq beringlar: yənə azoƣina tutiya, azraƙ ħəsəl, dora-dərmanlar, murməkki, pistə wə badamlarni aloƣaq beringlar. **12** Ƙolunglarda ikki ħəssə pul elip, taoƣarliringlarning aoƣzidiki əzünglariƣa yanduruloƣan pulnimu aloƣaq beringlar. Eħtimal, bu ixta səwənlik kərülgən boluxi mumkin. **13** Ininglarnimu billə elip, ƙozƣilip u kixining yeniƣa yənə beringlar. **14** Ħəmmigə Ƙadir Təngri Əzi silərni u kixining aldida rəħimgə erixtürgəy. Buning bilən u silərning xu yərdiki ƙerindixinglarni wə Binyaminni ƙoyup berip, silərgə ƙoxup ƙoyarmikin; əzüm nawada balilirimdin juda bolsam bolay! — dedi. **15** Xuning bilən bu adəmlər xu sowƣatni elip, ƙollariƣa ikki ħəssə pulni tutup, Binyaminni elip ƙozƣilip, Misiriƣa berip Yüsüpning aldida ħazir boldi. **16** Yüsüp Binyaminni ular bilən billə kərginidə, əz əyini baxƙuridiƣan oƣojidariƣa buyrup: — Bu adəmlərni əyümgə baxlap kirip, mal soyup taam təyyar ƙiloƣin; qünki bu kixilər qüxlük oƣizani mən bilən yəydu, — dedi. **17** U kixi Yüsüpning buyruƣinidək ƙilip, adəmlərni Yüsüpning əyigə baxlap kirdi. **18** Ular bolsa Yüsüpning əyigə baxlap kelinginidin ƙorƙuxup: — Aldinƙi ƙetim taoƣarlirimizoƣa yanduruloƣan pulning səwəbidin biz uning əyigə elip kelinduƙ; uning məƙsiti bizgə ħujum ƙilip, üstimizdin besip ƙul ƙilip, exəklirimizni tartiwelix ohxaydu, — deyixti. **19** Ular Yüsüpning əyini baxƙuridiƣan oƣojidarning yeniƣa kelip, əyning ixikining tüwidə uningƣa: — **20** Əy hojam, biz ħəƙiƙətən əslidə muxu yərgə axliƙ aloƣili kəlgəniduƙ; **21** Xundaƙ boldiki, biz ətənggə kelip əz taoƣarlirimizni aqsaƙ, mana ħərbirimizning puli, əyni eoƣirliƙi boyiqə taoƣarlirimizning aoƣzida turuptu; xunga biz buni yandurup ƙolimizda aloƣaq kəlduƙ. **22** Axliƙ aloƣili ƙolimizda baxƙa pulmu elip kəlduƙ; əmma taoƣarlirimizoƣa pulni kimning selip ƙoyoƣanliƙini bilmiduƙ, — dedi. **23** U ulariƣa: — Hatirjəm bolunglar, ƙorƙmanglar. Silərning Hudayinglar, atanglarning Hudasi taoƣarliringlarda silərgə baylik ata ƙiloƣan ohxaydu; silərning pulunglarni alliƙaqan tapxurup aldim, — dedi. Andin u Ximeonni ularning ƙexioƣa elip qiƙti. **24** U kixi ularni Yüsüpning əyigə baxlap kirip, ularning putlirini yuyuxioƣa su əkirip berip, andin exəklirigə yəm bərdi. **25** Ular Yüsüpning qüxtə kelixigə ülgürtüp sowƣatni təyyarlap ƙoydi; qünki ular əzlirining xu yərdə oƣiza yəydioƣinini angliƣanidi. **26** Yüsüp əygə kəlgəndə ular ƙolliridiki sowƣatni əygə uning aldioƣa elip kirip, bexini yərgə təgküzüp uningƣa təzim ƙildi. **27** U ulardin ħal sorap, andin: — Silər gepini ƙiloƣan ƙeri atanglar salamətmu? U ħayatmu? — dedi. **28** Ular jawab berip: — Silining ƙulliri bizning atimiz salamət turuwatidu, u tehi ħayattur, — dəp uning aldida egilip təzim ƙildi. **29** Yüsüp bexini kətürüp, əz inisi Binyaminni kərüp: — Silər manga gepini ƙiloƣan kiqik ininglar xumu? — dəp sorap: — Əy ooƣlum, Huda sanga xapaət kərsətkəy! — dedi. **30** Yüsüpning əz inisioƣa boloƣan seoƣinix oti ƙattiƙ küqiyip, yioƣliwaloƣudək haliy jay izdəp, aldirap iqkiriki əygə kirip taza bir yioƣliwaldi. **31** Andin yüzini yuyup qiƙip, əzini besiwelip: — Taamlarni ƙoyunglar, — dəp buyrudi. **32** Hizmətkarlar Yüsüpkə ayrim, ulariƣa ayrim wə Yüsüp bilən billə tamaƙƙa kəlgən misirliƙlariƣimu ayrim tamaƙ ƙoydi; qünki misirliƙlar ibraniylar bilən bir dastihanda tamaƙ yeyixni yirginqlik dəp ƙarap, ular bilən billə tamaƙ yeməytti. **33** Yüsüpning ƙerindaxliri uning udulida, ħərbiri qong-kiqik tərtipi boyiqə olturoƣuzuldi; qongi qonguƙioƣa yarixa, kiqiki kiqiklikigə yarixa olturoƣuzuldi; ular bir-birigə ƙarap ħəyran ƙelixti. **34** Yüsüp aldidiki dastihandiki tamaƙlardin ulariƣa bəlüp bərdi. Əmma Binyaminoƣa bərgini baxƙilarningkigə ƙarioƣanda bəx ħəssə kəp idi. Ular xarab iqip, uning bilən hux kəyp ƙilixti.

44 Andin u əz əyini baxƙuridioƣan oƣojidarioƣa buyrup: — Bu kixilərning taoƣarlirini elip kətüräligüdək axliƙ ƙaqilap, ħərbirining pulini taoƣirining aoƣzioƣa selip ƙoyoƣin; **2** andin mening jamimni, yəni kümüx jamni axliƙning puli bilən billə əng kiqikining taoƣirining aoƣzioƣa selip ƙoyoƣin, — dedi. U adəm Yüsüpning deginidək ƙildi. **3** Ətisi tang yorioƣanda, ular exəkliri bilən billə yoloƣa selip ƙoyuldi. **4** Lekin ular xəħərdin qiƙip anqə uzun mangmayla, Yüsüp oƣojidarioƣa: — Ornungdin

tur, bu adəmlərning kəynidin ķooŋlioŋin; ularoŋa yetixkiningdə ularoŋa: «Nemixķa yahxilikķa yamanlik ķayturdunglar? 5 Hojam xu [jamda] xarab iqidu ḥəmdə uningda pal aqidu əməsmu?! Mundak ķiloŋininglar rəzillik ķiloŋininglar bolmamdu!» degin, — dedi. 6 Bu adəm ularning kəynidin yetixip berip, ularoŋa bu səzlərni ķildi. 7 Ular uningoŋa jawabən: — Hojimiz nemixķa mundak gəp ķilidu? Mundak ixni ķilix kəminiliridin neri bolsun! 8 Biz əslidə taoŋarlirimizning aoŋzidin tapķan pulnimu Kanaan zeminidin silining ķaxlirioŋa ķayturup berixkə əkəlgəniduk. Xundak turukluk ķandakmu hojilirining əyidin altun-kümüxni ooŋrilayli? 9 Kəminiliringning arisida kimdin bu [jam] tepilsa, xu əlümgə məḥkum bolsun, bizmu hojimizning ķulliri bolayli, — dedi. 10 Oŋojidar jawabən: — Eytķan səzliringlardək bolsun; jam kimning yenidin tepilsa, xu kixi ķulum bolup ķelip ķalsun, ķaloŋanliringlar bigunaḥ bolisilər, — dedi. 11 Xuning bilən ular aldirap-tenəp, taoŋarlirini yərgə qüxürüp, ḥərbiri əz taoŋirini eqip bərdi. 12 Oŋojidar qongininġkidin baxlap kiqikiningkigiqə ahturdi, jam Binyaminning taoŋiridin tepildi. 13 Buni kərüp ular kiyimlirini yirtixip, ḥərbiri exikigə ķaytidin yükni artip, xəḥərgə ķaytti. 14 Xundak ķilip Yəḥuda wə ķerindaxliri Yüsüpning əyigə kəldi; u tehi xu yərdə idi. Ular uning aldioŋa kelip əzlirini yərgə etixti. 15 Yüsüp ularoŋa: — Bu silərning zadi nemə ķiloŋininglar? Meningdək adəmning qoķum pal aqalaydioŋanlikini bilməmtinglar? — dedi. 16 Yəḥuda jawabən: — Biz hojimizoŋa nemimu deyəlaymiz? Nemə gəp ķilalaymiz, ķandak ķilip əzimizni akliyalaymiz? Huda kəminlirining ķəbiḥlikini axkara ķildi. Mana, biz wə ķolidin jamliri tepiloŋan kixi ḥəmmimiz hojimizoŋa ķul bolidioŋan bolduk, — dedi. 17 Lekin Yüsüp: — Mundak ķilix məndin neri bolsun! Bəlki jam kimning ķolidin tepiloŋan bolsa pəķət xu kixi mening ķulum bolidu. Lekin ķaloŋanliringlar aman-esən atanglarning ķexioŋa ketinglar, — dedi. 18 Andin Yəḥuda uningoŋa yekin berip mundak dedi: — Əy hojam, kəminilirigə ķulak selip hojamning ķulikioŋa bir eoŋiz gəp ķilixķa ijazət bərgəyla. Oŋəzəpliri kəminilirigə tutaxmioŋay; qünki əzliri Pirəwngə ohxax ikənla. 19 Əslidə hojam kəminiliridin: «Atanglar ya ininglar barmu?» dəp soriwidila, 20 biz hojimizoŋa jawabən: «Bizning bir ķeri atimiz bar wə u ķerioŋanda tapķan, yax bir balisimu bar. Bu balining bir anisidin boloŋan akisi əlüp ketip, u əzi yaloŋuz ķaldi; uning atisi uni intayin səyidu» desək, 21 Sili kəminilirigə: «Uning əzini ķeximoŋa elip kelinglar, mən uni əz kəzüm bilən kərəy» dedilə. 22 Biz hojimizoŋa jawab berip: «Yigit atisidin ayrilalmaydu; əgər atisidin ayrilsa, atisi əlüp ketidu» desək, 23 Sili yənila kəminilirigə: «Əgər kiqik ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni yənə kərimiz dəp ḥiyal ķilmanglar» degənidila. 24 Xuning bilən biz kəminiliri atimizning ķexioŋa baroŋanda hojamning səzlirini uningoŋa eyttuk; 25 andin atimiz yənə: «Yənə berip, bizgə azrak axlik elip kelinglar» dewidi, 26 Biz jawabən: «Biz xu yərgə ķaytidin qüxəlməymiz; əgər kiqik inimiz biz bilən billə bolsa, undakta barimiz; qünki kiqik inimiz biz bilən billə bolmisa, u zatning yüzi aldida turalmaymiz», deduk. 27 Silining ķulliri bizning atimiz bizgə yənə: «silərgə məlumki, ayalim manga ikki ooŋul tuoŋup bərgənidi. 28 Biri mening yenimdin qikip, yok bolup kətti; mən: u jəzmən titma-titma ķiliwetiliptu, dəp oylidim, xundakla uni bügüngiqə kərmidim. 29 Əmdi silər bunimu mening ķeximdin elip ketip, uningoŋa bir kelixməslik kelip ķalsa, silər məndək bir ak qaqlik adəmni dərd-ələm bilən təhtisaraoŋa qüxüriwetisilər», degənidi. (Sheol h7585) 30 Əmdi mən silining ķulliri mening atamning ķexioŋa baroŋanda, xu bala biz bilən bolmisa uning jeni balining jenioŋa baoŋlanoŋan boloŋaqka, 31 xundak boliduki, u balining yokluķini kərsə, jəzmən əlüp ketidu; xuning bilən silining ķulliri bizning atimiz boloŋan bu ak qaqni dərd-ələm iqidə təḥtisaraoŋa qüxürüwətkən bolimiz. (Sheol h7585) 32 Qünki mənki kəminiliri atamoŋa bu yigit üqün kepil bolup: «Əgər mən uni ķexingoŋa ķayturup kəlmisəm pütkül əmrümdə atamning aldida gunaḥkar bolay» degənidim. 33 Xunga ḥazir ətünüp ķalay, mənki kəminiliri u yigitning ornida hojamning ķexida ķul bolup tursam, u yigit ķerindaxliri bilən billə ķaytip kətsə! 34 Qünki yigit mən bilən bolmisa, mən ķandakmu atamning ķexioŋa baralaymən? Atamoŋa xundak azab-okubətning qüxüxini kəzüm kərgüqi bolmisun! — dedi.

45 Yüsüp əz yenida turoŋanlarning aldida əzini tutalmay: — Ḥəmmə adəm aldimdin qikiriwetilsun! dəp warkiridi. Xuning bilən Yüsüp əzini ķerindaxlirioŋa axkara ķiloŋanda uning ķexida ḥeqkim bolmidi. U ķattik yioŋlap kətti; misirliklar uni anglidi, Pirəwnning ordisikilərmu buningdin [tezla] həwər tapti. 3 Yüsüp ķerindaxlirioŋa: — Mən Yüsüp bolimən! Atam ḥazir ḥayatmu?! — dəp soridi. Əmma ķerindaxliri uningoŋa ķarap ḥodukup ketip, ḥeq jawab berəlməy ķaldi. 4 Lekin Yüsüp ularni: — Ķeni, manga

yeḳin kelinglar, dəp qaḳiridi. Ular yeḳin kəldi, u yənə: — Mən silərning ininglar, yəni silər Misirоɣa setiwətkən Yüsüp bolimən. **5** Əmdi meni muxu yərgə setiwətkininglar üqün azablanmanglar, өzünglarni əyibkə buyrumanglar; qünki Huda adəmlərning ḥayatini saḳlap ḳelix üqün meni silərdin burun bu yərgə əwətti. **6** Qünki ḥazir zemindiki aqarqiliḳḳa ikki yil boldi; lekin tehi yənə bəx yiloɣiqə ḥeq teriloɣumu bolmaydu, ormimu bolmaydu. **7** Xuning üqün silərgə dunyada bir ḳaldini saḳlap ḳelix üqün, uluoɣ bir nijatliḳ kərsitip, silərning tirik ḳutuluxunglar üqün Huda meni silərdin burun bu yərgə əwətti. **8** Xundaḳ boloɣanikən, meni muxu yərgə əwətküqi silər əməs, bəlki Hudadur. U meni Pirəwngə atining ornida ḳilip, uning pütkül өyigə hoja ḳilip tikləp, pütkül zeminoɣa bax wəzir ḳilip ḳoydi. **9** Əmdi tezdin atamning ḳexioɣa berip, uningoɣa: — Sening ooɣlung Yüsüp: «Huda meni pütkül Misiroɣa hoja ḳilip ḳoydi. Sən ḥayal ḳilmay, mening ḳeximoɣa kəlgin; **10** sən Goxən yurtida turisən; xuning bilən sən өzüng, ooɣulliring, nəwriliring, ḳoyliring, kaliliring wə ḥəmmə təəlluḳatliring bilən manga yeḳin turisilər. **11** Өzüng, ailəng wə ḥəmmə təəlluḳatingni namratliḳ besiwalmisun dəp mən seni xu yərdə baḳimən; qünki yənə bəx yil aqarqiliḳ bardur», dedi, — dənglar. **12** — Mana silərning kəzliringlar wə inim Binyaminning kəzliri silərgə gəp ḳiliwatḳan mening өz aoɣzim ikənlikini kərüwatidu. **13** Atamoɣa mening Misirdiki bu barliḳ xan-xəripim ḥəmdə silərning barliḳ kərgininglar tooɣrisida eytip, atamni tezdin bu yərgə elip kelinglar, — dedi. **14** Xuning bilən u өzini Binyaminoɣa etip uning boynioɣa girə selip yioɣlap kətti; Binyaminmu uning boynioɣa yəlinip yioɣlidi. **15** Andin Yüsüp barliḳ ḳerindxalirini səyüp, ularni bir-birləp ḳuqaḳlap yioɣlidi. Andin ḳerindxaliri uning bilən paranglaxti. **16** Yüsüpning ḳerindxaliri kəldi, degən həwər Pirəwnning ordisioɣa yətküzüldi; bu Pirəwn wə hizmətkarlirining nəzəridə ḳutluḳ ix boldi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Ḳerindaxliringoɣa: — «Silər əmdi mundaḳ ḳilinglar; ulaoɣliringlaroɣa yük artip, Ḳanaan zemenioɣa berip, **18** atanglar wə jəmətinglarni elip mening ḳeximoɣa kelinglar; mən Misir zeminidin əng esil yərlərni silərgə berəy; silər bu zemindin qiḳḳan nazu-nemətlərdin yəysilər» — degin. **19** Sanga boloɣan əmrim xuki, sən ularoɣa: «Baliliringlar wə ayalliringlarni elix üqün Misir zeminidin ḥarwilarni elip beringlar. Xuningdək atanglarnimu bu yərgə yətküzüp kelinglar. **20** Pütkül Misir zeminidin əng esil jaylar silərningki boloɣaqḳa, өz sərəmjanliringlaroɣa karinglar bolmisun» dəp buyruoɣin, — dedi. **21** Xuning bilən Israilning ooɣulliri xundaḳ ḳildi; Yüsüp Pirəwnning buyruḳi boyiqə ularoɣa ḥarwilarni berip, yoli üqünmu ozuḳ bərdi. **22** Ularning ḥərbirigə bir ḳur kiyim bərdi; lekin Binyaminoɣa bolsa u üq yüz kümüx tənggə, bəx ḳur kiyim bərdi. **23** U atisioɣimu xu ḥədiyələrni, yəni Misirning esil məḥsulatliri artiloɣan on ḥangga exək ḥəmdə axliḳ, nan wə atisioɣa yol təyyarliḳi artiloɣan on mada exəkni əwətti. **24** Andin u ḳerindaxlirini yoloɣa selip, ularoɣa: — Yolda jedəlləxmənglar, dəp jekilidi. Ular yoloɣa rawan boldi. **25** Ular Misirdin qiḳip, Ḳanaan zemenioɣa atisi Yaḳupning ḳexioɣa berip, **26** uningoɣa Yüsüp өzlirigə eytḳan gəplərni yətküzüp: «Yüsüp tehi ḥayat ikən! U pütkül Misir zeminioɣa bax wəzir ikən!» dedi. Əmma u ularoɣa ixənməy, yüriki ḳetip ḥoxidin ketəy dəp ḳaldi. **27** Lekin ular Yüsüpning өzlirigə eytḳan barliḳ səzlirini uningoɣa degəndə, xundaḳla Yüsüpning өzini elip kelixkə əwətkən ḥarwilarnimu kərgəndə, ularning atisi Yaḳupning roḥioɣa jan kirdi. **28** Israil xuning bilən: — Əmdi arminim yoḳ! Ooɣlum Yüsüp tehi ḥayattur! Mən өlməstə berip uni kərüwalay, — dedi.

46 Xuning bilən Israil barliḳ təəlluḳatini elip yoloɣa qiḳip, Bəər-Xebaoɣa kəldi. U xu yərdə atisi Isḥaḳning Hudasioɣa ḳurbanliḳlarni sundi. **2** Keqisi Huda alamət kərünüxlərdə Israiloɣa: — Yaḳup, Yaḳup! dewidi, u jawab berip: — Mana mən! — dedi. **3** U: — Atangning Təngrisi boloɣan Huda Məndurmən. Sən Misiroɣa berixtin ḳorḳmioɣin, qünki Mən seni xu yərdə uluoɣ bir ḳowm ḳilimən. **4** Mən sening bilən Misiroɣa billə barimən wə Mən Өzüm jəzmən yənə seni xu yərdin yandurup kelimən. Yüsüp өz ḳoli bilən sening kəzüngni yumduridu, — dedi. **5** Andin Yaḳup Bəər-Xebadin yoloɣa qiḳti; Israilning ooɣulliri atisi Yaḳup wə ularning bala-qaḳilirini Pirəwn uni epkelix üqün əwətkən ḥarwilaroɣa olturoɣuzup, **6** qarpayliri bilən Ḳanaan zeminida tapḳan təəlluḳatlirini elip mangdi. Bu tərikidə Yaḳup bilən barliḳ əwladliri Misiroɣa kəldi; ooɣullirini, ooɣul nəwrilirini, ḳizlirini, ḳiz nəwrilirini yioɣip, nəsillirining ḥəmmisini өzi bilən billə elip Misiroɣa kəldi. **8** Israilning ooɣulliri, yəni Yaḳupning Misiroɣa kəlgən əwladliri təwəndikiqə: — Yaḳupning tunji ooɣli Rubən; **9** Rubənning ooɣulliri Ḥanoh, Pallu, Ḥəzron bilən Karmi. **10** Ximeonning ooɣulliri: — Yəmuəl, Yamin, Oḥad, Yaḳin, Zoḥar wə Ḳanaaniy ayaldin boloɣan Saul. **11** Lawiyning ooɣulliri: — Gərxon,

Koһat wə Mərari. 12 Yəһudaning ooɣulliri: — Ər, Onan, Xələһ, Pərəz wə Zərəһ. Əmma Ər wə Onan Ԛanaanning zeminida ələüp kətkənidi. Pərəzning ooɣulliri Һəzron bilən Һamullar idi. 13 Issakarning ooɣulliri: — Tola, Puaһ, Yob wə Ximron. 14 Zəbulunning ooɣulliri: — Sərəd, Elon wə Jaһliyəl. 15 Bular Leyaһning Yaԛupԛa Padan-Aramda tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri idi; u yənə ԛizi Dinaһni tuoɣup bərdi. Buning bu ooɣul-ԛiz pərzəntliri jəmiy bolup ottuz üq jan idi. 16 Gadning ooɣulliri: — Zifion, Һaggi, Xuni, Əzbon, Eri, Arodi wə Arəli. 17 Axirning ooɣulliri: — Yimnaһ, Yixwaһ, Yixwi wə Beriyaһ. Ularning singlisi Seraһ idi; Beriyaһning ooɣulliri Һəbər wə Malkiəl idi. 18 Bular bolsa Laban ԛizi Leyaһԛa dedək boluxԛa bərgən Zilpaһning Yaԛupԛa tuoɣup bərgən ooɣulliri bolup, jəmiy on altə jan idi. 19 Yaԛupning ayali Raһiləning ooɣulliri Yüsüp wə Binyamin. 20 Yüsüpkə Misir zeminida tərəlgən ooɣulliri Manassəһ wə Əfraim; bularni Ondiki kaһin Potifiraһning ԛizi Asinat uningoɣa tuoɣup bərdi. 21 Binyaminning ooɣulliri: — Belaһ, Bəkər, Axbəl, Gera, Naaman, Eһi, Rox, Muppim, Һuppim wə Ard. 22 Bular Raһiləning Yaԛupԛa tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri bolup, jəmiy on tət jan idi. 23 Danning ooɣli: — Һuxim. 24 Naftalining ooɣulliri: — Yaһziəl, Guni, Yəzər wə Xilləm. 25 Bular Laban ԛizi Raһiləgə dedək boluxԛa bərgən Bilһaһning Yaԛupԛa tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri bolup, jəmiy yəttə jan idi. 26 Yaԛupning kelinliridin baxԛa, Yaԛupning puxtidin boloɣan, uning bilən birgə Misiroɣa kəlgənlər jəmiy atmix altə jan idi. 27 Yüsüpning Misirda tuoɣuloɣan ooɣulliri ikki idi. Yaԛupning jəmətidin bolup, Misiroɣa kəlgənlər jəmiy yətmix jan idi. 28 Yaԛup Yüsüptin kərsətmə elip, əzlirini Goxəngə baxlap berixԛa Yəһudani Yüsüpning ԛexioɣa əwətti. Xundaԛ ԛilip ular Goxən yurtioɣa kelip qüxti. 29 Yüsüp əzining wəzirlik һarwisini ԛatԛuzup, atisi Israilning aldioɣa Goxəngə qiԛti. U əzini uning aldioɣa һazir ԛilip atisioɣa əzini etip boynioɣa girə selip ԛuqaԛlap, uzundin uzun yioɣlidi. 30 Israil Yüsüpkə: Mən sening yüzüngni kərüp, tirik ikənlikingni bildim; əmdi ələsəmmu arminim yoԛ, — dedi. 31 Andin Yüsüp ԛerindaxliri wə atisining əydikilirigə mundaԛ dedi: — Mən һazir qiԛip Pirəwngə həwər berip: «Ԛanaan zeminida olturoɣan ԛerindaxlirim, xundaԛla atamning əyidikilər ԛeximoɣa kəldi; 32 bu adəmlər padiqilar bolup, mal beԛix bilən xuoɣullinip kəlgən, ԛoy-kaliliri, xundaԛla barliԛ mal-mülüklirini elip kəldi» dəp eytay. 33 Xundaԛ boliduki, Pirəwn silərni qaԛiridu; xu qaoɣda u silərdin: «Nemə oԛitinglar bar?» dəp sorisa, 34 silər jawab berip: — Kəminiliri kiqikimizdin tartip ata-bowilirimizoɣa ohxax pada beԛip kəlgənmiz, — dənglar. Xundaԛ desənglar Goxən yurtida olturup ԛalisilər; qünki padiqilarning һəmmisi misirliԛlar arisida kəzgə ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirəwnning ԛexioɣa kelip: — Atam bilən ԛerindaxlirim ԛoy-kaliliri, xundaԛla һəmmə mal-mülüklirini billə elip Ԛanaan zeminidin kəldi. Mana, ular һazir Goxən yurtioɣa qüxti, dəp həwər berip, 2 ԛerindaxlirining iqidin bəxəylənni elip, Pirəwnning aldioɣa һazir ԛildi. 3 Pirəwn uning ԛerindaxliridin: — Nemə oԛitinglar bar, dəp soriwidi, ular Pirəwngə jawab berip: — Kəminiliri ata-bowilirimizoɣa ohxax mal baԛԛuqilarmiz, — dedi. 4 Andin ular Pirəwngə iltimas ԛilip: — Ԛanaan zeminida ԛattiԛ ԛəһətqilik boloɣaqԛa, kəminilirining ԛoylirimizni baԛidioɣanoɣa yaylaԛmu yoԛ; xunga bu zeminda musapir bolup turuxԛa kəlduԛ; janabliridin tələp ԛilimizki, kəminilirining Goxən yurtida turuxioɣa ijazət bərgəyla, — dedi. 5 Pirəwn Yüsüpkə: — Atang wə ԛerindaxliring ԛexingoɣa kəldi; 6 mana Misir zemini sening aldingda turuptu; atang wə ԛerindaxliringni zeminning əng esil yeridə olturoɣuzoɣin; ular Goxən yurtida makan ԛilsun. Xuningdək, əgər sən ularning iqidiki ԛabil kixilərni bilsəng, bularni mening qarpaylirimoɣa nazarətqi ԛiloɣin, — dedi. 7 Keyin, Yüsüp atisi Yaԛupni elip, Pirəwnning aldioɣa һazir ԛildi; Yaԛup Pirəwngə bəht-bərikət tilidi. 8 Andin Pirəwn Yaԛuptin: — Өmrüngning yil-künliri nəqqigə yətti? — dəp soridi. 9 Yaԛup Pirəwngə jawab berip: — Musapirliԛ səpirimning künliri bir yüz ottuz yiloɣa yətti; əmrümning künliri az һəm japa-muxəԛԛətlik bolup, ata-bowilirimning musapirliԛ əmür səpirining künlirigə tehi yətmidi, — dedi. 10 Xuning bilən Yaԛup Pirəwngə bəht-bərikət tiləp, aldidin qiԛip kətti. 11 Xuning bilən Yüsüp atisi bilən ԛerindaxlirini Misir zeminida olturaԛlaxturup ԛoydi; Pirəwnning buyruoɣinidək ularoɣa zeminning əng esil yeridin, yəni Ramsəs degən yurttin təwəlik bərdi. 12 Yüsüp atisi, ԛerindaxliri, xundaԛla atisining һəmmə əydikilirini bala-qaԛilirining sanlirioɣa ԛarap axliԛ bilən təminləp baԛti. 13 Əmma aqarqiliԛ ԛattiԛ eoɣir boloɣaqԛa, zeminning һeq yeridə ozuԛ-tülük tepilmidi; Misir zemini bilən Ԛanaan zemini aqarqiliԛtin haraplixip kətti. 14 Yüsüp axliԛ setip Misir zemini bilən Ԛanaan zeminidiki barliԛ pulni yioɣiwaldi. Andin Yüsüp bu

pulni Pirəwnning ordisiƣa yətküzüp bərdi. 15 Əmma Misir zemini bilən Ⱪanaan zeminidiki Pul tügəp kətkəndə misirliⱪlarning ḥəmmisi Yüsüpning aldiƣa kelip: — Bizgə nan bərgəyla! Pul tügəp kətkini üqün silining aldilirida əlimizmu? — dedi. 16 Yüsüp jawabən: — Pulunglar ⱪalmiƣan bolsa, qarpayliringlarni elip kelip bərsənglar, mən malliringlariƣa ozuⱪ-tülük tegixip berimən, — dedi. 17 Buning bilən ular qarpaylirini Yüsüpning ⱪexiƣa elip kəlgili turdi; Yüsüp ularning atliri, ⱪoy padiliri, kala padiliri wə exəklirining orniƣa ozuⱪ-tülük bərdi; xu yili mallirining orniƣa ularƣa ozuⱪ-tülük berip baⱪti. 18 U yil ayaƣlixip, ular ikkinqi yili uning ⱪexiƣa kelip uningƣa: — Biz hojimizdin ḥeqnemini yoxurmaymiz; pulimiz tügidi, qarpay mal padilirimiz bolsa hojimizning ilkidə, hojimizning aldida tənlirimiz bilən yerimizdin baxⱪa ḥeqnərsə ⱪalmidi. 19 Nemixⱪa ⱪəz aldilirida biz ḥəm yerimizmu əlüp kətsun? Əmdi sili əzimiz wə yerimizni ozuⱪ-tülükkə tegixip eliwaloƣayla; əzimiz wə yerimiz Pirəwnning bolup, uningƣa ⱪul bolayli. Biz əlüp kətməy, tirik turuximiz, yerimizmu wəyran bolmasliⱪi üqün bizgə uruⱪ-tülük bərgəyla, dedi. 20 Bu tərikidə Yüsüp Misirning pütkül teriloƣan yerini Pirəwn üqün setiwaldi; qünki aqarqilik ⱪattik boloƣaqⱪa, misirliⱪlarning ḥərbiri əz etizini setip bərdi. Xuning bilən yər-zemin Pirəwnning bolup ⱪaldi. 21 Yüsüp həlⱪni Misirning bu qetidin yənə bir qetigiqə ḥərⱪaysi xəḥərlərgə kəqürdi. 22 Pəⱪət kaḥinlarning yerini u almidi; qünki kaḥinlarƣa Pirəwn təripidin alaḥidə təminat berilgəqkə, ular Pirəwn təripidin təminləngən ülüxini yəp, əz yərlirini satmiƣanidi. 23 Yüsüp həlⱪkə: — Mana, mən bügün əzünglar bilən yərliringlarni Pirəwn üqün setiwaldim. Mana silərgə uruⱪ! Əmdi yər teringlar. 24 Əmdi xundaⱪ ⱪilisilərki, qiⱪⱪan ḥosuldin bəxtin birini Pirəwngə berip, ⱪaloƣan tət ⱪismini əzünglarƣa elip ⱪelinglar; u uruⱪluⱪ ḥəmdə əzünglarƣa, jümlidin əyüngdikilərgə wə kiqik baliliringlarƣa ozuⱪ bolsun, — dedi. 25 Ular jawabən: — Sili jenimizni ⱪutⱪuzdila. Hojimizning nəziridə iltipat tapⱪan bolsaⱪla, Pirəwnning ⱪulliri bolup turayli, — dedi. 26 Xuning bilən Yüsüp: — «Ḥosulning bəxtin biri Pirəwngə berilsun» dəp bu ixni büngüngə ⱪədər Misir zemini üqün ⱪanun-bəlgilimə ⱪildi. Pəⱪət kaḥinlarning yerila buning sirtida bolup, Pirəwngə təwə bolmidi. 27 Israillar Misir zeminida, Goxən əlkisidə olturaⱪlaxti; ular xu jayda yər-zeminlik bolup, awup, tolimu kəpəydi. 28 Yaⱪup Misir zeminida on yəttə yil əmür kərdi; buning bilən Yaⱪupning əmür künliri bir yüz ⱪirik yəttə yiloƣa yətti. 29 Israilning künliri səkratⱪa yeⱪinlaxⱪanda, ooƣli Yüsüpni qaⱪirtip, uningƣa: — Əgər nəziringdə iltipat tapⱪan bolsam, ⱪolungni yotamning astiƣa ⱪoyup, manga xapaət wə sadaⱪətlikni kərsitip, meni Misirda dəpnə ⱪilma; 30 bəlki mən ata-bowilirim bilən yatidiƣan waⱪtimda meni Misirdin elip ketip, ularning gəristaniƣa dəpnə ⱪiloƣin, dedi. U jawab berip: — Mən eytⱪiningdək ⱪilay, — dedi. 31 Yaⱪup uningƣa: — Manga ⱪəsəm ⱪilip bərgin, — dedi. U uningƣa ⱪəsəm ⱪilip bərdi; andin Israil karwatning bax təripidə səjdə ⱪildi.

48 Bu ixlardin keyin birsi Yüsüpkə: — Mana atang kesəl bolup ⱪaptu, dəp həwər bərdi. U ikki ooƣli Manassəḥ bilən Əfraimni billə elip bardi. 2 Birsi Yaⱪupⱪa: — Mana ooƣlung Yüsüp ⱪexingƣa keliwatidu, dəp həwər beriwidi, Israil küqəp ⱪopup kariwatta olturdi. 3 Yaⱪup Yüsüpkə: — Ḥəmmigə Ⱪadir Təngri manga Ⱪanaan zeminidiki Luz degən jayda ayan bolup, meni bərikətləp 4 manga: Mana, Mən sening nəslingni kəpəytip, seni intayin zor awutimən, səndin bir türküm həlⱪ qiⱪirimən; bu zeminni səndin keyinki nəslinggə əbədiy miras ⱪilip berimən, dəp eytⱪanidi. 5 Əmdi mən Misiroƣa kelixtin ilgiri sanga Misir zeminida tuoƣuloƣan ikki ooƣlung mening ḥesablinidu; Əfraim bilən Manassəḥ bolsa, huddi Rubən bilən Ximeonƣa ohxax, ḥər ikkisi mening ooƣullirim bolidu. 6 Ulardin keyin tapⱪan baliliring əzüngning bolidu; ular kəlgüsidə miraskə erixkəndə akilirining nami astida bolidu. 7 Manga kəlsək, Padandin keliwatⱪinimda Raḥilə Ⱪanaan zeminida yol üstidə Əfratⱪa az ⱪaloƣanda meni taxlap əlüp kətti. Mən uni xu yərdə, yəni Əfratⱪa (yəni Bəyt-Ləḥəmgə) baridiƣan yolda dəpnə ⱪildim, — dedi. 8 Andin Israil Yüsüpning ooƣulliriƣa ⱪarap: — Bular kimdur, — dəp soridi. 9 Yüsüp atisiƣa jawabən: — Bular bolsa Huda manga bu yərdə bərgən ooƣullirimdur, — dedi. U: — Ularni aldimƣa yeⱪin kəltürgin, mən ularƣa bəht-bərikət tiləy, — dedi. 10 Əmdi Israilning kəzliri ⱪerilikidin oƣuwalixip [yahxi] kərəlməytti. Xunga Yüsüp ularni uning aldiƣa yeⱪinraⱪ kəltürdi; u ularni səyüp ⱪuqaⱪlidi. 11 Andin Israil Yüsüpkə: — Mən sening yüzüngni kərələymən dəp ḥeq oylimiƣanidim; lekin Huda meni sening baliliringnimu kərüxkə nesip ⱪildi, — dedi. 12 Yüsüp balilarni [Yaⱪupning] tizlirining arilikidin elip, yüzini yərgə təgküzüp təzim ⱪildi. 13 Andin Yüsüp bu ikkiylənni Israilning aldiƣa yeⱪin

elip kelip, Əfraimni ong ḳoli bilən tutup Israilning sol ḳolioɣa udullap turoɣuzdi; Manassəḥni sol ḳoli bilən tutup Israilning ong ḳolioɣa udullap turoɣuzdi. **14** Lekin Israil ong ḳolini uzitip, kənji balisi Əfraimning bexioɣa ḳoydi, sol ḳolini Manassəḥning bexioɣa ḳoydi. Manassəḥ tunjisi bolsimu, u ikki ḳolini ḳayqilap tutup xundaḳ ḳoydi. **15** U Yüsüpkə bəht-bərikət tiləp: — Atilirim Ibraḥim bilən Isḥaḳ Huda dəp bilip yüzi aldida mangoɣan, meni pütkül əmrümdə bu küngiqə padiqidək yetəkləp beḳip kəlgən Huda, **16** Manga ḥəmjəmət bolup meni ḥəmmə bala-ḳazadin ḳutoɣuzoɣan Pərixtə bu ikki ooɣulni bərikətlisun; ular mening ismim wə atilirim boloɣan Ibraḥim wə Isḥaḳning isimliri bilən atilip, yər yüzidə kəp awuoɣay! — dedi. **17** Yüsüp atisining ong ḳolini Əfraimning bexioɣa ḳoyoɣinini kərüp kənglidə hapa boldi; xunga u atisining ḳolini tutup, Əfraimning bexidin elip Manassəḥning bexioɣa yətkiməkqi bolup, **18** atisioɣa: — Əy ata, bundaḳ ḳilmioɣin; qünki mana, tunjisi budur; ong ḳolungni uning bexioɣa ḳoyoɣin! — dedi. **19** Lekin atisi rət ḳilip: — Bilimən, i ooɣlum, bilimən; uningdinmu bir ḳowm qiḳip, əzimu uluoɣ bolidu, əmma dərḥəḳiḳət uning inisi uningdin tehimu uluoɣ bolidu; uning nəslidin naḥayiti kəp ḳowmlar pəyda bolidu, — dedi. **20** Xuning bilən xu küni u bu ikkisini bərikətləp: — Kəlgüsidə Israillar bəht-bərikət tiligəndə: «Huda seni Əfraim bilən Manassəḥdək uluoɣ ḳilsun!» dəydioɣan bolidu, dedi. Bu tərikidə u Əfraimni Manassəḥtin üstün ḳoydi. **21** Andin Israil Yüsüpkə yənə: — Mana, mən əlimən; lekin Huda silər bilən billə bolup, silərni ata-bowiliringlarning zemininioɣa ḳayturup baridu. **22** Mən sanga ḳerindaxliringningkidin bir ülüx yərni artuḳ bərdim; xu yərni əzüm ḳiliq wə okyayim bilən Amoriylarning ḳolidin tartiwaloɣanidim.

49 Andin Yaḳup ooɣullirini qaḳirip uloroɣa mundaḳ dedi: — [Ḥəmminglar] jəm bolunglar, mən silərgə keyinki künlərdə silər yoluḳidioɣan ixlarni eytip berəy: — **2** Yioɣilip kelip anglanglar, i Yaḳupning ooɣulliri; Atanglar Israiloɣa ḳulaḳ selinglar. **3** Əy Rubən, sən mening tunji ooɣlumsən, Küq-ḳudritimsən, Küqüm bar waḳtimning tunji mewisidursən, Salapət wə ḳudrəttə aldi iding, **4** Lekin ḳaynap texip qüxkən sudək, Əmdi aldi bolalmassən; Qünki sən atangning kərpisigə qiḳting, Xuning bilən sən uni buloɣiding! U mening kərpəmning üstigə qiḳti! **5** Ximeon bilən Lawiy ḳerindaxlardur; Ularning ḳiliqliri zorawanliḳning ḳoralliridur! **6** Aḥ jenim, ularning məsliḥitigə kirmigin! I izzitim, ularning jamaiti bilən qetilip ḳalmioɣay! Qünki ular aqqiḳida adəmlərni əltürüp, Əz beximqiliḳ ḳilip buḳilarning peyini kəsti. **7** Ularning aqqiḳi əxəddiy boloɣaqḳa lənətkə ḳalsun! Oɣəzipimu rəḥimsiz boloɣaqḳa lənətkə ḳalsun! Mən ularni Yaḳupning iqidə tarḳitiwetimən, Israilning iqidə ularni qeqiwetimən. **8** Əy Yəḥuda! Seni bolsa ḳerindaxliring təriplər, Ḳolung düxmənliringning gəjgisini basar. Atangning ooɣulliri sanga bax urar, **9** Yəḥuda yax bir xirdur; Əy ooɣlum, sən owni tutupla qiḳting; U xirdək [owning yenida] qəküp sozulup yatsa, Yaki qixi xirdək yetiwalsa, Kimmu uni ḳozoɣaxḳa petinar? **10** Xaḥanə ḥasa Yəḥudadin ketip ḳalmaydu, Yəḥudaning puxtidin ḳanun qiḳaroɣuqi əksüməydu, Taki xu ḥoḳuḳ Igisi kəlgüqə kütidu; Kəlgəndə, jaḥan həlḳliri uningoɣa itaət ḳilidu. **11** U təhiyini üzüm telioɣa, Exək balisini sortluḳ üzüm telioɣa baoɣlap ḳoyar. U libasini xarabta yuyup, Tonini üzüm xərbitidə yuyar. **12** Uning kəzliri xarabtin ḳizirip ketər, Qixliri süt iqkinidin ap'aḳ turar. **13** Zəbulun dengiz boyini makan ḳilar, Makani kemilərning panaḥgaḥi bolar, Yər-zemini Zidonoɣiqə yetip barar. **14** Issakar bəstlik bərdəm bir exəktur, U ikki ḳotan arisida yatḳandur; **15** U aramgaḥning yaḥxi ikənlikigə ḳarap, Zeminning esilliḳini kərüp, Yük kətürüxkə mürisini egip, Alwanoɣa ixləydioɣan ḳul bolup ḳalar. **16** Dan Israil ḳəbililiridin biri bolar, Əz həlḳigə ḥəküm qiḳirar. **17** Dan yol üstidiki yilan, Qioɣir yol üstidə turoɣan zəḥərlik bir yilandur. U atning tuyiḳini qeḳip, At mingüqini arḳioɣa mollaḳ atḳuzar. **18** I Pərwərdigar, nijatingoɣa təlmürüp kütüp kəldim! **19** Gadḳa bolsa, ḳaraḳqilar ḳoxuni ḥujum ḳilar; Lekin u tapinini besip zərbə berər. **20** Axirning tamiḳida zəytun meyi mol bolar, U xaḥlar üqün nazu-nemətlərni təminlər. **21** Naftalidin qiraylik gəplər qiḳar, U ərkin ḳoyuwetilgən maraldur. **22** Yüsüp mewilik dərəḥning xehidur, Bulaḳning yenidiki kəp mewilik xahtəktur; Uning xahqiliri tamdin ḥalḳip kətkəndur. **23** Ya atḳuqilar uningoɣa azar ḳilip, Uningoɣa oḳ atti, uningoɣa nəprətləndi. **24** Ḥalbuki, uning okyayi məzmut turar, Ḳol-biləkliri əplik turoɣuzular, Xu [küq] Yaḳuptiki ḳudrət Igisining ḳolliridindur — (Israilning Ḳoram Texi, yəni uning Padiqisi Uningdin qiḳar!) **25** [Axu küq] atangning Təngrisidindur — (U sanga mədət berər!) [Yəni] Ḥəmmigə Ḳadirdindur — U seni bərikətlər! Yuḳirida asmanning bərikətliri bilən, Təwəndə yatḳan qongḳur sularning bərikətliri bilən, Əmqək bilən baliyatḳuning bərikiti bilən seni

bərikətlər! 26 Sening atangning tiligən bərikətliri atabowilirimning tiligən bərikətliridin ziyadə boldi, Ular mənggülük taoŋ-edirlarning qətlirigiqə yetər, Ular Yüsüpning bexioŋa qüxər, Yəni əz kərindaxliridin ayrim turoŋuqining qokkisioŋa tegər. 27 Binyamin yirtkuq bəridəktur; ətigəndə u owni yər. Kəqkurun u oljisini təksim kilar» — dedi. 28 Bularning həmmisi Israilning on ikki kəbilisi bolup, məzkur sözlər bolsa atisining ularoŋa tiligən bəht-bərikət sözliridur. U xuning bilən ularning hərbirigə mas kelidioŋan bir bərikət bilən ularoŋa bəht-bərikət tilidi. 29 Andin Yakup ularoŋa mundak tapilidi: — «Mən əmdi əz kowmimning kexioŋa koxulimən. Silər meni atabowilirimning yenida, Hittiylardin boloŋan Əfronning etizlikidiki oŋaroŋa dəpnə kilinglar; 30 u oŋar bolsa Kanaan zeminida Mamrəning udulida, Makpelahning etizlikida. Oŋarni Ibrahim gəristan bolsun dəp xu etizlik bilən koxup Hittiy Əfrondin setiwaloŋanidi. 31 Xu yərdə Ibrahim ayali Sarah bilən dəpnə kilinoŋan; xu yərdə Ishak ayali Riwkah bilənmu dəpnə kilinoŋan; xu yərdə mənmu Leyahni dəpnə kildim. 32 Bu etizlik həm iqidiki oŋar Hətning əwladliridin setiwelinoŋanidi». 33 Yakup ooŋullirioŋa bu wəsiyətni tapilap bolup, putlirini kariwatta tüzləp, nəpəs tohtap əz kowmioŋa koxuldi.

50 Yüsüp atisining yüzigə əzini etip, uning üstidə yioŋlap, uni səydi. 2 Andin Yüsüp əz hizmitidə boloŋan tewiplaroŋa atisini mumiya kilixni buyrudi; xuning bilən tewiplar Israilni mumiya kildi. 3 Buni kilixka kirik kün kətti, qünki mumiya kilixka xunqilik kün ketətti. Misirliklar uningoŋa yətmix kün matəm tutti. 4 Uningoŋa haza tutux künliri ətüp boloŋanda, Yüsüp Pirəwnning ordisidikilərgə: — Mən nəziringlarda iltipat tapkan bolsam, Pirəwnning kulakliriona səz kilinglarki: — Atam manga kəsəm kildurup: «Mana mən əlimən; sən meni mən Kanaan zeminida əzüm üqün kolap koyoŋan gərgə dəpnə kiloŋin» degənidi. Əmdi Pirəwn manga ijazət bərgəy, mən berip atamni dəpnə kilip bolup yenip kəlsəm, — dedi. 6 Pirəwn jawabən: — Sən berip əzünggə atang kəsəm kilduroŋandək uni dəpnə kiloŋin, dedi. 7 Xuning bilən Yüsüp atisini dəpnə kiloŋili mangdi. Pirəwnning barlik hizmətkarliri, ordining akşakalliri həm Misir zeminidiki akşakallar uning bilən həmrah bolup mangdi. 8 Yüsüpning əyidiki həmmisi, kerindaxliri wə atisining əyidikilərmu billə bardi; ular pəkət kiqik baliliri, koy-kala padilirini Goxən yurtida koyup kətti. 9 Uning bilən yənə jəng harwiliri wə atliklarmu billə bardi; xuning bilən ular nahayiti qong bir koxun boldi. 10 Ular Iordan dəryasining u təripidiki «Atadning hamini»oŋa yetip kəlgəndə, xu yərdə kattik wə həsrətlik yioŋa-zar kilip matəm tutup yioŋlaxti. Yüsüp atisi üqün yəttə kün matəm tutti. 11 Xu yurtta olturuxluk Kanaaniylar Atadning haminida boloŋan bu matəmni kərüp: — Bu misirlikларning intayin kattik tutkan hazisi boldi, deyixti. Bu səwəbtin u jayning nami «Abəl-Mizraim» dəp ataldi; u Iordan dəryasining u təripididur. 12 Yakupning ooŋulliri uning əzlirigə tapilioŋinidək kildi; 13 uning ooŋulliri uni Kanaan zeminioŋa elip berip, Mamrəning udulida, Makpelahning etizlikining iqidiki oŋarda dəpnə kildi. Xu oŋarni Ibrahim kəbristanlik kilay dəp Makpelahning etizliki bilən koxup Hittiy Əfrondin setiwaloŋanidi. 14 Yüsüp atisini dəpnə kiloŋandin keyin, əzi, kerindaxliri, xundakla atisini dəpnə kilixka uningoŋa həmrah bolup qikkan həmmə həlklər Misiroŋa yenip kəldi. 15 Lekin Yüsüpning kerindaxliri atisining ölüp kətkinini kərgəndə: — Əmdi Yüsüp bizgə düxmən bolup bizning uningoŋa kiloŋan barlik yamanlikimizni üstimizgə yandurarmikin, deyixti. 16 Ular Yüsüpning kexioŋa adəm əwətip: — Atiliri ölüxtin ilgiri bizgə wəsiyət kilip tapilap: — 17 «Silər Yüsüpkə: — Akiliring sanga rəzillik kiloŋanidi; əmdi ularning asiyliki həm gunahini kəqürgin! — dənglar» — degənidi. Hazir silidin ətünümizki, atilirining Hudasining bəndilirining asiylikini kəqürgəyla! — dedi. Yüsüp bu gəplərni anglap yioŋlidi. 18 Andin akiliri kelip uning aldida əzlirini yərgə etip: — Mana, biz silining kulliridurmiz! — dedi. 19 Lekin Yüsüp ularoŋa jawabən: — Korkmanglar! Mən Hudaning ornida turuwatamdim? 20 Silər dərwəkə manga xu ixni yaman niyət bilən kildinglar; lekin Huda bügünki kündikidək nuroŋunlioŋan həlkning jenini tirik saklap kelix üqün xu ixni yahxilikka bekitkənidi. 21 Xunga əmdi korkmanglar; mən həm silərni həm bala-qakiliringlarni bakimən, — dedi wə ularning kənglini hatirjəm kilip mehirlik gəp kildi. 22 Yüsüp atisining jəməti bilən billə Misirda turup kaldi. Yüsüp bir yüz on yil əmür kərdi. 23 Bu tərikidə Yüsüp əfraimning üqinqi əwladini kərdi; Manassəhning ooŋli Makirning balilirimu uning tizliri üstidə tuoŋuldi. 24 Yüsüp kerindaxlirioŋa: — Mən ölüp ketimən; lekin Huda qokum silərni yokлap silərni bu zemindin qikirip, Ibrahim, Ishak wə Yakupka berixkə kəsəm kilip wədə kiloŋan zeminoŋa yətküzidu, — dedi. 25 Andin Yüsüp

yənə ⱪerindaxlirioŋa ⱪəsəm iqküzüp: «Huda silərni qoⱪum yoⱪlaydu; xu qaoŋda silər mening səngəklirimni elip, bu yərdin qiⱪip ketixinglar kerək», — dedi. **26** Yüsüp bir yüz on yaxⱪa kirgəndə wapat tapti. Ular uni mumiya ⱪilip, Misirda bir meyit sanduⱪioŋa selip ⱪoydi.

Misirdin qiḳix

1 Wə təwəndikilər Israil [bilən billə] Misirоға baroға ooға-
ullirining isimliri (ular ḥərḳaysisi əz bala-
qaḳilirini elip, Yaḳup bilən billə Misirоға baroғanidi):
— **2** Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, **3** Issakar, Zəbulun,
Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad wə Axir. **5** Əmdi
Yaḳupning puxtidin boloғanlar jəmiy bolup yətmix
adəm idi. Bu waḳitta Yüsüp Misirda idi. **6** Keyin Yüsüp,
uning barliḳ ḳerindaxliri ḥəmdə barliḳ zamandaxliri
ölüp tügidi. **7** Xundaḳtimu, Israillar kəp tuoғulup, tez
awup, intayin küqəydi; ular zeminоға bir kəldi. **8** U
waḳitlarda Yüsüpni bilməydioғan yengi bir padixaḥ
Misirda təḥtkə qiḳti. **9** U həlḳigə: Mana, Israillarning
həlḳi bizdin ziyadə awup ḥəmdə bizdinmu küqlinip
kətti. **10** Əmdi biz ularоға nisbətən aḳilanə ix tutayli;
bolmisa, ular tehimu awup ketidu, mubada urux
partlap ḳalsa, xundaḳ boliduki, ular düxmənlirimiz
tərəpkə ətüp, bizgə ḥujum ḳilip, yurttin qiḳip ketixi
mumkin, — dedi. **11** Xuning bilən ular ularni ḳattiḳ
əmgəklər bilən harlax üqün ix baxlirini təyinləp
nazarətqilikkə ḳoydi. Xuning bilən Israillar Pirəwn
üqün Pitom bilən Raamsəs degən maddiy əxya
saḳlaydioғan xəḥərlərni yasap bərdi. **12** Lekin ularni
[ḳanqə] əzgənseri, bular xunqə kəpiyip ḥəmmə yərni
ḳaplidi; buning bilən misirliḳlar Israillaroға əq bolup
kətti. **13** Xuning bilən misirliḳlar Israillaroға zulum
ḳilip, ularni tehimu ḳattiḳ ixlitip eoғir ixlaroға saldi.
14 Misirliḳlar ularni layqiliḳ, hix-kesək ḳuyux wə
etizlarning ḥərhil əmgəklirigə selip, ixning ḳattiḳliḳi
bilən ularning turmuxioға ḳattiḳ eoғirqiliḳ saldi;
ularni nemə əmgəkkə salmisun, intayin japaliḳ idi. **15**
Misir padixaḥi ikki ibraniy tuoғut anisioға səz ḳilip
(ularning birining ismi Xifraḥ, yənə birining ismi
Puaḥ idi): **16** — silər ḳaqanliki ibraniy hotunlarni
tuoғdursanglar, tuoғḳanda obdan ḳaranglar; bowaḳ
ooға bolsa, əltürüwetinglar; ḳiz bolsa, tirik ḳoyunglar,
— dedi. **17** Lekin tuoғut aniliri Hudadin ḳorḳup,
Misirning padixaḥi ularоға eytḳandək ḳilmay, bəlki
ooға bowaḳlarni tirik ḳoydi. **18** Xunga Misirning
padixaḥi tuoғut anilirini qaḳirtip ulardin: — Bu
nemə ḳiloғininglar?! Ooға balilarni nemixḳa tirik
ḳoydunglar? — dəp soridi. **19** Tuoғut aniliri Pirəwngə
jawab berip: — Ibraniy ayallar misirliḳ ayallaroға
ohximaydu. Ular küqlük, saoғlam-timən boloғini üqün
tuoғut aniliri ularning ḳexioға yetip baroғuqə, əzliri
tuoғup bolidu, — dedi. **20** Nətijidə, Huda tuoғut anilirioға
iltipat kərsətti; Israil həlḳi dawamliḳ kəpiyip, tehimu
küqəydi. **21** Xundaḳ boldiki, tuoғut aniliri Hudadin
ḳorḳidioғan ihlasmən boloғanliḳi üqün Huda ularni
aililik boluxḳa muyəssər ḳildi. **22** Buning bilən Pirəwn
barliḳ puhralirioға: — Israillardin yengi tuoғuloғan
ooға balilarning ḥəmmisini dəryaoға taxlanglar, lekin
ḳiz balilarning ḥəmmisini tirik ḳaldurunglar, dəp əmr
ḳildi.

2 Lawiyning jəmətidin boloғan bir kixi berip,
Lawiyning nəslidin boloғan bir ḳizni hotunlukḳa
aldi. **2** Bu ayal ḥamilidar bolup, bir ooға tuoғdi. Ana
uning qiraylik ikənlikini kərüp, uni üq ay yoxurup
saḳlidi. **3** Uni yənə yoxuruxḳa amalsiz ḳaloғanda,
ḳomuxtin bir sewət yasap, uningoға yaryelim wə
mom suwap, balini iqigə selip, dəryaning ḳiroғiḳidiki
ḳomuxluḳ arisioға ḳoyup ḳoydi. **4** Andin balining
ḥədisi uningoға nemə bolarkin dəp yiraḳtin ḳarap
turdi. **5** U waḳitta Pirəwnning ḳizi suoға qəmülgili
dərya tərəpkə kəldi; uning qəriliri dərya boyida aylinip
yürdi. Pirəwnning ḳizi ḳomuxluḳning arisida turoғan
sewətni kərüp, has qərisini uni elip qiḳixḳa əwətti. **6**
U sewətni eqip ḳariwidi, mana, bir ooға balini kərdi
wə u bala yioғlap kətti. Məlikə uningoға iq aoғritip: —
Bu xübḥisizki ibraniylarning baliliridin biri ikən, dedi.
7 U qaoғda balining ḥədisi Pirəwnning ḳizidin: — Mən
berip, sili üqün balini emitip baḳidioғan bir ibraniy
inik ana tepip keləymu? — dəp soridi. **8** Pirəwnning
ḳizi uningoға: — Baroғin, dedi. Ḳiz berip bowaḳning
anisini qaḳirip kəldi. **9** Pirəwnning ḳizi uningoға: — Bu
balini elip ketip mən üqün emitip beḳip bər; ḥəḳḳingni
berimən, dedi. Xuning bilən ayal balini elip ketip, uni
emitip baḳti. **10** Bala qong boloғanda uni Pirəwnning
ḳizining ḳexioға elip bardi; u uningoға ooға boldi. U:
«Mən uni sudin qiḳiriwaloғan» dəp uningoға Musa
degən isimni ḳoydi. **11** Musa qong boloғandin keyinki
künlərdə xundaḳ boldiki, u əz ḳerindaxlirining yenioға
bardi wə ularning eoғir əmgəkkə seliniwatḳanliḳini
əz kəzi bilən kərdi. Arida, bir misirliḳning ibraniy
ḳerindaxliridin birini uruwatḳanliḳini kərdi. **12** U
tət ətrapioға ḳarap, adəm yoḳluḳini kərüp, ḥeliḳi
misirliḳni urup əltürüp, ḳumoға kəmüp yoxurup
ḳoydi. **13** Ətisi u yənə qiḳip ḳariwidi, mana ikki ibraniy
bir-biri bilən soḳuxuwatatti; u yolsizliḳ ḳiliwatḳan
kixigə: — Əz ḳerindixingni nemixḳa urisən? — dedi.
14 Ḥeliḳi kixi jawab berip: — Kim seni bizgə ḥakim wə
soraḳqi ḳilip ḳoydi? Ḥeliḳi misirliḳni əltürginingdək
menimu əltürməkqimusən? — dedi. Musa bu gəpni

anglap ḳorḳup əz iqidə: «Mən ḳiloŋan ix jəzmən axkara bolup ḳaptu!» dəp oylidi. **15** Pirəwn ḥəm bu ixtin həwər tepip, Musani əltürməkqi boldi; lekin Musa Pirəwnning aldidin ḳeqip, Midiyan zeminioŋa berip olturaḳlaxti. Bir küni, u ḳuduḳning yenioŋa kelip olturdi. **16** Midiyanning kaḥinining yəttə ḳizi bar idi; ular kelip, atisining ḳoylirini suoŋirixḳa su tartip oḳurlaroŋa ḳuyup tolduruxḳa baxlidi. **17** U waḳitta [yərlik] padiqilar kelip, ularni ḥəydidi, Musa ḳopup ḳizlaroŋa yardəm berip, ḳoylirini suoŋirixip bərdi. **18** Ular atisi Reuəlning ḳexioŋa yenip kəlgəndə, ulardin: — Nemixḳa bügün xunqə tez yenip kəldinglar? — dəp soridi. **19** Ular jawab berip: — Bir misirliḳ adəm bizni padiqilarning ḳolidin ḳutḳuzdi ḥəmdə biz üqün su tartip, ḳoy padimizni suoŋiripmu bərdi! — dedi. **20** U ḳizlirioŋa: — Undaḳta u kixi ḥazir nədə?! Uni nemixḳa sirtta taxlap kəldinglar? Uni tamaḳḳa qaḳiringlar, — dedi. **21** Musa u kixi bilən billə turuxḳa maḳul boldi. U ḳizi Zipporaḥni uningoŋa hotunluḳḳa bərdi. **22** U ayal uningoŋa bir ooŋul tuoŋup bərdi; Musa «Mən yaḳa yurtta musapirdurmən» dəp, uning ismini Gərxom dəp ḳoydi. **23** Nuroŋun künlər ətüp, Misirning padixaḥi əldi. Israillar əz ḳulluḳ ḥaliti tüpəylidin aḥ-zar urup, nalə-pəryad kətürdi; ḳulluḳtin boloŋan pəryadi Hudaning ḥuzurioŋa berip yətti. **24** Huda ularning aḥ-zarlirini anglap, Өzining Ibraḥim bilən, Isḥaḳ bilən wə Yaḳup bilən tüzgən əḥdisini esigə aldi. **25** Xuning bilən Huda Israillarning ḥal-əḥwalini kərdi wə Huda ularoŋa kəngül bəldi.

3 Musa bolsa ḳeynatisi Midiyanning kaḥini Yətroning ḳoy padisini baḳatti. U ḳoylarni baxlap qəlning əng qetigə Hudaning teoŋi, yəni Ḥorəb teoŋining baoŋrioŋa kəldi. **2** Xu yərdə bir azoŋanliḳtin ərləp qiḳiwatḳan ot yalḳuni iqidin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoŋa kəründi. Mana, azoŋanliḳ otta kəyüwatḳan bolsimu, lekin azoŋan əzi kəyüp kətmigənidi. **3** Musa: — Mən berip, bu ajayip mənzirini kərüp baḳay; azoŋanliḳ nemixḳa kəyüp kətməydioŋandu? — dəp oylidi. **4** Pərwərdigar uning buni kərgili yoldin qətnəp [azoŋanliḳḳa] kəlginini kərdi; Huda azoŋanliḳ iqidin uni: — Musa! Musa! — dəp qaḳirdi. U: Mana mən! — dəp jawab bərdi. **5** U uningoŋa: — Bu yərgə yeḳin kəlmə; putliringdin kəxingni saloŋin; qünki sən turoŋan bu yər muḳəddəs jaydur. **6** Mən atangning Hudasi, Ibraḥimning Hudasi, Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning Hudasidurmən, — dedi. Buni anglap Musa Hudaoŋa ḳaraxtin ḳorḳup, yüzini etiwaldi. **7** Pərwərdigar uningoŋa mundaḳ dedi: — Bərḥəḳ, Mən Misirda turuwatḳan ḳowmimning tartiwatḳan azab-oḳubətlirini kərdum, nazarətqilərning ularni [harlawatḳanliḳidin] ḳiloŋan pəryadini anglidim; qünki Mən ularning dərdlirini bilimən. **8** Xunga Mən ularni misirliḳlarning ḳolidin ḳutḳuzup, xu zemindin qiḳirip, yahxi ḥəm kəng bir zeminoŋa, süt bilən ḥəsəl eḳip turidioŋan bir zeminoŋa, yəni Ḳanaaniy, Ḥittiy, Amoriy, Pərizziy, Ḥiwiylar wə Yəbusiylarning yurtioŋa elip berixḳa qüxtüm. **9** Mana əmdi Israillarning nalə-pəryadi Manga yətti, misirliḳlarning ularoŋa ḳandaḳ zulum ḳiloŋanliḳinimu kərdüm. **10** Əmdi sən kəl, Mən seni həlḳim Israillarni Misirdin elip qiḳirix üqün Pirəwnning aldioŋa əwətimən, — dedi. **11** Lekin Musa Hudaoŋa: — Mən kim idim, Pirəwnning aldioŋa berip Israillarni Misirdin qiḳirəliqudək? — dedi. **12** U jawab berip: — Bərḥəḳ, Mən sən bilən billə bolimən; sən ḳowmni Misirdin elip qiḳḳandin keyin bu taoŋda Hudaoŋa ibadət ḳilisilər; bu ix mana əzünggə Mening seni əwətkinimning ispat-bəlgisi bolidu, — dedi. **13** Xuning bilən Musa Hudaoŋa: — Mən Israillarning ḳexioŋa berip ularoŋa: «Ata-bowiliringlarning Hudasi meni ḳexinglaroŋa əwətti» desəm, ular məndin: «Uning nami nemə?» — dəp sorisa, ularoŋa nemə dəp jawab berimən? — dedi. **14** Huda Musaoŋa: — Mən «Əzəldin bar Boloŋuqi»durmən — dedi. Andin U: — Berip, Israillaroŋa: ««Əzəldin bar Boloŋuqi» meni ḳexinglaroŋa əwətti» dəp eytḳin, dedi. **15** Huda Musaoŋa yənə: — Israillaroŋa: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi, Ibraḥimning Hudasi, Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning Hudasi boloŋan «Yaḥwəḥ» meni ḳexinglaroŋa əwətti; U: [Yaḥwəḥ degən] bu nam əbədgiqə Mening namim bolidu, dəwrdin-dəwrgiqə Mən xu nam bilən əskə elinimən, dəydu» — degin. **16** — Berip, Israilning aḳsaḳallirini yioŋip ularoŋa: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi, yəni Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupning Hudasi boloŋan Pərwərdigar manga kərünüp: — Mən silərni yoḳlap kəldim, Misirda silərgə ḳandaḳ muamilə ḳiliniwatḳanliḳini kərdüm; **17** xuning üqün səzüm xudurki, Mən silərni Misirning zulumidin qiḳirip, Ḳanaaniylar, Ḥittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar wə Yəbusiylarning zemini, yəni süt bilən ḥəsəl eḳip turidioŋan zeminoŋa elip barimən, dedi, — degin, dedi. **18** — Xuning bilən ular sening səzünggə ḳulaḳ salidioŋan bolidu. U waḳitta sən, əzüng wə Israilning aḳsaḳalliri bilən birgə Misir padixaḥining aldioŋa berip, uningoŋa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar biz

bilən kərüxti. Əmdi sizdin ətünimizki, bizgə üq künlük yolni besip, qəlgə berip, Hudayimiz Pərwərdigarƣa qurbanlik kilixkə ijazət bərgəysiz» — dənglar. **19** Lekin Misir padixaһining һətta kudrətlik bir kolning astida turupmu, silərni yənila koyup bərməydiƣinini bilimən. **20** Xunga kolumni uzitip, misirliklarni Mən əz zemini iqidə kərsətməkqi bolƣan һərhil karamət-məjizilirim bilən urimən; andin [Pirəwn] silərni koyup beridu. **21** Bu kowmni misirliklarning aldida iltipat tapturimən wə xuning bilən xundak boliduki, silər xu yərdin qikkininglarda, kuruk kol qikmaysilər. **22** Bəlki һərbir ayal kixi əz koxnisidin wə əz əyidə olturuxluk yat ayaldin kümüx zinnət buyumliri, altun zinnət buyumliri wə kiyim-keqəklərni tələp kilidu. Bu nərsilərni ooƣul-kizliringlarƣa takaysilər, kiydürisilər; xu tərikidə misirliklardin olja aloƣan bolisilər, — dedi.

4 Musa jawab berip: — Mana, ular manga ixənməy turup, səzümgə kulak salmaydu, bəlki: «Pərwərdigar sanga kərünmidi», deyixi mumkin, dedi. **2** Pərwərdigar uningƣa: — Kolungdiki bu nemə? — dəp soridi. U: — Bu bir һasa, dəp jawab bərdi. **3** U: — Uni yərgə taxla, dedi. Uni yərgə taxliwidi, u bir yilanƣa aylandi; Musa uning aldidin kaqti. **4** Andin Pərwərdigar Musaƣa: — Kolungni uzitip, uni kuyrukidin tut, dewidi, u kolini uzitip, uni tutti. U yənə uning kolida һasiƣa aylandi. **5** [Pərwərdigar yənə]: — Buning bilən ular ata-bowilirining Hudasi, yəni Ibraһimning Hudasi, Isһakning Hudasi wə Yakupning Hudasi boloƣan Pərwərdigarning sanga kərünginigə ixinidu, — dedi. **6** Pərwərdigar uningƣa yənə: — Kolungni koynungƣa saloƣin, dewidi, u kolini koyniƣa selip qikiriwidi, mana, koli pesə-mahaw kesiligə giriptar bolup kardək akirip kətti. **7** Andin uningƣa: — Kolungni yənə koynungƣa saloƣin, dewidi, kolini koyniƣa saldi. Uni yənə koynidin qikiriwidi, mana, əz əksigə kelip ətlirining baxka yərliridək boldi. **8** Pərwərdigar yənə: — Xundak boliduki, əgər ular sanga ixənməy, aldinki məjizilik alamətkə kəngülximisə, ular ikkinqi məjizilik alamətkə ixinidu. **9** Һalbuki, ular bu ikki məjizigə yənila ixənmisə wə ya səzünggə kulak salmisa, undakta sən [Nil] dəryasining süyidin elip, kuruk yərgə tökkin. Xuning bilən sən dəryadin aloƣan su kuruk yər üstidə kanƣa aylinidu, dedi. **10** Andin Musa Pərwərdigarƣa: — Əy Igəm, mən əslidinla gəpkə usta əməstim, sən kulungƣa səz kiloƣandin keyinmu yənila xundak; qünki mən aoƣzim kalwa wə tilim eoƣir adəmmən, — dedi. **11** Pərwərdigar uningƣa: — Kim insanƣa eoƣiz bərgən? Kim adəmni gaqa yaki gas, kərgüqi yaki kor kiloƣan? Xundak kiloƣuqi Mən Pərwərdigar əməsmu? **12** Əmdi sən baroƣin, Mən Əzüm sening aoƣzing bilən billə bolimən, nemə səzləydioƣiningni sanga əgitip turimən, — dedi. **13** Lekin u: — Əy Igəm! Səndin ətünüp kalay, Sən [bu ixka] halioƣan [baxka] birsini əwətip, xuning koli bilən kiloƣin! — dedi. **14** Buni anglap Pərwərdigarning oƣəzipi Musaƣa tutixip: — Lawiylardin boloƣan akang Һarun bar əməsmu? Uning gəpni obdan kilalaydioƣinini bilimən. Mana, u əmdi sening aldingƣa qikixka alliкaqan yoloƣa qikti; u seni kərsə, kəngli tolimu hux bolidu. **15** Əmdi dəydioƣan gəplərni uningƣa eyt; Mən Əzüm sening aoƣzing bilən billə wə uning aoƣzi bilən billə bolimən, nemə kilix kerəklikinglarni silərgə əgitimən. **16** Һarun sening ornungda həlkkə səzləydu; xundak boliduki, u sanga eoƣiz bolidu, sən uningƣa Hudadək bolisən. **17** Bu һasini kolungƣa elip, uning bilən xu məjizilik alamətlərni kərsitisən, — dedi. **18** Xuning bilən Musa kəynatisi Yətroning kəxiƣa yenip berip, uningƣa: — Manga ijazət bərgəyla, Misirdiki kerindaxlirimning kəxiƣa baray, ular һayatmu, əməsmu kərüp kələy, dedi. Yətro Musaƣa: — Aman-esən berip kəlgin, — dedi. **19** Musa tehi Midiyandiki wakətida, Pərwərdigar uningƣa yənə: — Misiroƣa yenip baroƣin! Qünki sening jeningni istigən kixilər ələüp kətti, — dedi. **20** Xuning bilən Musa ayali wə ooƣullirini elip, ularni bir exəkkə mindürüp, Misir zeminiƣa berixka yoloƣa qikti. Mangoƣanda Musa Hudaning һasisini aloƣaq kətti. **21** Pərwərdigar Musaƣa: — Misiroƣa yenip baroƣiningda sən agaһ bol, Mən kolungƣa tapxuroƣan barlik karamətlərni Pirəwnning aldida kərsətkin. Lekin Mən uning kənglini həlkni koyup bərmigüdək kattik kilimən. **22** Sən Pirəwngə: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — Israil Mening ooƣlum, Mening tunji ooƣlum bolidu. **23** Xuning üqün Mən sanga: Ooƣlumni Əzümgə ibadət kilixka koyup bər, dedim. Uningƣa yol koyuxni rət kilidioƣan bolsang, sening tunji ooƣlungni əltürimən» — degin, — dedi. **24** Əmma Musa səpər kilip bir konaloƣuƣa kəlgəndə, Pərwərdigar uningƣa uqrap, uni əltürüwətməkqi boldi. **25** Xuning bilən Zipporaһ bir qakmak texini elip, ooƣlining hətnilikini kesip, uni erining ayioƣioƣa taxlap: — Sən dərwəkə aldimda kan tökər ər ikənsən! — dedi. **26** Xuning bilən Pərwərdigar uni koyup bərdi (bu qaoƣda Zipporaһ uningƣa: «Sən dərwəkə aldimda kan tökər bir ər ikənsən!» — dedi. Bu səzini

u hətnə tüpəylidin eytti). 27 Pərwərdigar Ḫarunoƣa: — Sən qəl-bayawanoƣa berip, Musa bilən kərüxkin, dewidi, u berip Hudaning teoƣida uning bilən uqrixip, uni səydi. 28 Musa əzini əwətkən Pərwərdigarning ḫəmmə səzliri bilən ḳilixḳa buyruoƣan barliḳ məjizilik alamətlərni Ḫarunoƣa dəp bərdi. 29 Andin Musa bilən Ḫarun berip, Israillarning barliḳ aḳsaḳallirini yioƣdi. 30 Ḫarun Pərwərdigarning Musaoƣa eytḳan ḫəmmə səzlirini bayan ḳildi wə həlḳning kəz aldida xu məjizilik alamətlərni kərsətti. 31 Buni kərüp, həlḳ ixəndi; Pərwərdigarning Israillarni yoḳlap, ular uqrioƣan harliḳlarni kərgənlikini angliоƣan ḫaman, baxlirini egip səjdə ḳilixti.

5 Andin Musa bilən Ḫarun Pirəwnning aldioƣa berip, uningoƣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar sanga: — «Ularning berip qəldə Manga ibadət ḳilip, ḫeyt ətküzüxigə ḳowmimoƣa yol ḳoysun» dəydu, — dedi. 2 Lekin Pirəwn jawab berip: — Uning səzigə ḳulaḳ selip, meni Israiloƣa yol ḳoyoƣuzidioƣan ḳandaḳ Pərwərdigar ikən u? Mən u Pərwərdigarni tonumaymən ḫəm Israiloƣimu yol ḳoymaymən, dedi. 3 Ular səz ḳilip: — Ibraniylarning Hudasi biz bilən kərüxti. Xunga ətünimizki, bizgə Pərwərdigar Hudayimizoƣa ḳurbanliḳ sunux üqün bizgə qəlgə berixḳa üq künlük yoloƣa ruhsət bərgəysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki ḳiliq bilən uruxi mumkin, — dedi. 4 Lekin Misirning padixaḥi ularoƣa jawab berip: — Əy Musa wə Ḫarun, nemixḳa ikkinglar həlḳni ixliridin tohtitip ḳoymaḳqi bolisilər? Berip əz əpkixinglarni kətürünglar! — dedi. 5 Pirəwn yənə: — Mana, həlḳ yurtta ziyadə awup kətti. Silər bolsanglar, ularni əpkəxliridin halas ḳilmaḳqisilər, dedi. 6 Xu küni Pirəwn nazarətqilərgə wə nazarətqilərning ḳol astidiki ix baxlirioƣa buyruḳ qüxürüp: — 7 Ḫazirdin baxlap həlḳḳə ilgirikidək kesək ḳuyuxḳa saman bərmənglar! Ular samanni əzliri yioƣsun. 8 Lekin ilgiri ḳanqilik kesək ḳuyup kəlgən bolsa, ḫeliḫəm kəm ḳilmay xunqilik kesək ḳuydurunglar; qünki ular ḫurunlixip: «Hudayimizoƣa ḳurbanliḳ ətküzüxkə bizni baroƣili ḳoy» dəp oƣlwə ḳilixiwatidu. 9 Əmdi ularni əz ixioƣa toluḳ bənd bolup, yaloƣan-yawidaḳ gəplərgə ḳulaḳ salmasliḳi üqün, bu adəmlərning üstigə tehimu eoƣir əmgəklərni yüklənglar, — dedi. 10 Xuning bilən həlḳning üstidiki nazarətqilər bilən ix baxliri qiḳip həlḳḳə: Pirəwn xundaḳ dediki, mən əmdi silərgə saman bərməydioƣan boldum. 11 Əzünglar beringlar, əzünglar üqün ḳəyərdin saman tapalisanglar, xu yərdin elip kelinglar; lekin ḳilidioƣan ixliringlar bolsa ḳilqilikmu keməytilməydu, — dedi. 12 Buning bilən həlḳ pütkül Misir zemінioƣa tarilip, samanning ornioƣa pahal yioƣixḳa baxlidi. 13 Nazarətqilər bolsa ularni ḳistap: Silərgə saman berilgən qaoƣdikidək ḫazirmu ḫər künlük ixni xu küni ḳilinglar, dedi. 14 Israillarning üstigə Pirəwnning nazarətqiliri təripidin ḳoyuloƣan Israilliḳ ix baxliri tayaḳ yedi wə: — Tünügün wə bügün nemixḳa kesək ḳuyux wəzipsini burunḳidək toxḳuzup orunlimidinglar?! — dəp til ixitti. 15 Andin Israilliḳ ix baxliri Pirəwnning aldioƣa berip: Nemixḳa əz ḳulliriоƣa mundaḳ muamilə ḳilidila? 16 Əz ḳullioƣa ḫeq saman berilmidi. Lekin [nazarətqilər] yənila «kesək ḳuydurunglar» dəp bizni buyruydu. Mana, əz ḳulliri tayaḳ yəwatidu, əmma əyib bolsa əzlirining adəmliridə, dəp pəryad ḳildi. 17 Lekin u yənə: — Silər ḫurun ikənsilər! Ḫurun ikənsilər! Xunga silər: «Berip Pərwərdigaroƣa ḳurbanliḳ ətküzüximizgə ijazət bər dəwatisilər. 18 Ḳaytip berip ixingni ḳilix! Silərgə saman berilməydu, birаḳ kesəklərni bəlgiləngən san boyiqə [awwalḳidək] toluḳ tapxuruxisən, dedi. 19 Israilliḳ ix baxliri [Pirəwnning]: «Silər ḫərkünlük wəzipənglarni, yəni tələp ḳiloƣan kesəklərni bəlgiləngən sandin keməytsənglar ḳət'iy bolmaydu» deginigə ḳarap, bexioƣa bala-ḳazaning qüxidioƣanliḳini bilixti. 20 Ular Pirəwnning aldidin qiḳip keliwatḳinida, ular bilən kərüxüxkə kelip xu yərdə saḳlap turoƣan Musa wə Ḫarun bilən uqrixip ḳaldi. 21 Ular Musa bilən Ḫarunoƣa: — Bizni Pirəwnning nəziridə wə uning əməldarlirining nəziridə sesitip, bizni əltürüxkə ularning ḳolioƣa ḳiliq tutḳuzoƣininglar üqün, Pərwərdigar silərning üstünglaroƣa ḫeküm ḳilsun! — dedi. 22 Xuning bilən Musa Pərwərdigarning aldioƣa yenip berip uningoƣa: — Əy Igəm, nemixḳa bu həlḳni balaoƣa tiḳting? Sən nemə üqün meni əwətting? 23 Qünki mən Pirəwnning aldioƣa kirip Sening naming bilən səz ḳiloƣinimdin tartip, u bu həlḳning üstigə tehimu ziyadə azab ḳiloƣili turdi. Əmma Sən tehiqə ḳowmingni ḫeq ḳutḳuzmiding, — dedi.

6 Lekin Pərwərdigar Musaoƣa: — Əmdi sən Mening Pirəwngə ḳilidioƣanlirimni kərisən; qünki u ḳudrətlik bir ḳoldin məjburlinip, ularni ḳoyup beridu, ḳudrətlik bir ḳolning səwəbidin əzining zeminidin ularni ḳooƣlap qiḳiriwetidu, — dedi. 2 Andin Huda Musaoƣa [yənə] səz ḳilip mundaḳ dedi: — Mən Pərwərdigardurmən. 3 Mən Ibraḥimoƣa, Isḥaḳḳa wə Yaḳupḳa Ḳadir-mutləḳ Təngri süpitidə kəründüm;

lekin «Yahwəh» degən namim bilən ularoɣa axkara tonulmidim. **4** Mən ular bilən: — «Silər musapir bolup olturoɣan zeminni, yəni Kanaan zeminini silərgə berimən» dəp, ular bilən əhdə baoɣlixip wədə kiloɣanmən. **5** Əmdi Mən misirliklar kul kilip zulum saloɣan Israillarning ah-zarlirini anglap, kiloɣan xu əhdəmni esimgə aldim. **6** Xunga Israillaroɣa mundak degin: — «Mən Pərwərdigardurmən; Mən Özüm silərni misirliklarning eoɣir yükliri astidin qikirip, ularning kullukidin azad kilip, kolumni uzitip ularoɣa qong balayi'apətlərni qüxürüp, silərgə həmjəmət bolup hərlükkə erixtürimən. **7** Silərni Öz kowmim boluxka kobul kilimən wə Özüm Hudayinglar bolimən; xuning bilən silər özünglarni misirliklarning yüklirining astidin kutkuzup qikaroɣuqining Mən Hudayinglar Pərwərdigar ikənlikini bilisilər. **8** Mən xuning bilən silərni kol kətürüp Ibrahimoɣa, Ishakka wə Yakupka berixkə kəsəm kiloɣan zeminoɣa elip barimən; Mən u yərni silərgə miras kilip zeminlikka berimən; Mən Pərwərdigardurmən». **9** Bularning həmmisini Musa Israillaroɣa dəp bərdi; lekin ular eoɣir kulluk azabidin pioɣanoɣa qüxkən bolup, uningoɣa kulak salmidi. **10** Andin Pərwərdigar Musaoɣa yənə: — **11** Berip Misirning padixahi Pirəwngə: «Israillarning zeminingdin ketixigə yol koy», dəp eytkin, dedi. **12** Lekin Musa Pərwərdigarning aldida: Mana, Israillar manga kulak salmioɣan yərdə, Pirəwn kandakmu məndək kalpuki hətnə kilinmioɣan bir adəmgə kulak salsun? — dedi. **13** Əmma Pərwərdigar Musa wə Harunoɣa səzləp, ularning Israillaroɣa wə Misirning padixahi Pirəwngə Israillar tooɣruluk: — «Ular Misir zeminidin elip qikirilsun» degən əmr yətküzüxini buyrudi. **14** Təwəndikilər jəmət baxlikliri: — Israilning tunji ooɣli boloɣan Rubənning ooɣulliri Hanuk, Pallu, Həzron wə Karmi. Bular bolsa Rubənning nəsilliri idi. **15** Ximeonning ooɣulliri: — Yəmuəl, Yamin, Ohad, Yakin, Zohar wə kanaanlik ayaldin boloɣan Saullar idi; bular Ximeonning nəsilliri idi. **16** Lawiyning ooɣullirining isimliri, nəsəbnamilirigə asasən: Gərxon, Kohat wə Mərari; Lawiyning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə yil boldi. **17** Gərxonning ooɣulliri aililiri boyiqə: — Libni wə Ximəy. **18** Kohatning ooɣulliri: — Amram, Yizhar, Hebron bilən Uzziəl. Kohat bir yüz ottuz üq yil əmür kərdi. **19** Mərarining ooɣulliri: — Mahli wə Muxi. Bular nəsəbnamiliri boyiqə Lawiyning nəsilliri idi. **20** Amram əz hammisi Yokəbədni hotunlukka aldi, Yokəbəd uningoɣa Harun wə Musani tuoɣup bərdi. Amram bir yüz ottuz yəttə yil əmür kərdi. **21** Yizharning ooɣulliri: — Korah, Nəfəg wə Zikri idi. **22** Uzziəlning ooɣulliri: — Mixaəl, Əlzafan wə Sitri idi. **23** Harun bolsa Nahxonning singlisini, yəni Amminadabning kizi Elixebani hotunlukka aldi. U uningoɣa Nadab bilən Abihuni, wə Əliazar bilən Itamarni tuoɣup bərdi. **24** Korahning ooɣulliri: — Assir, Əlkanah wə Abi'asaf; bular Korahlarning nəsilliri idi. **25** Harunning ooɣli Əliazar Putiəlning kizlirining birini hotunlukka aldi; u uningoɣa Finihasni tuoɣup bərdi; bular bolsa əz nəsəbi boyiqə həmmisi Lawiylarning jəmət baxlikliri idi. **26** Pərwərdigarning: — Israillarni koxunlardək top-topi bilən Misir zeminidin elip qikinglar, degən əmrini tapxuriwaloɣuqilar dəl muxu Harun bilən Musa idi. **27** Israillar Misirdin qikirilsun, dəp Misirning padixahi Pirəwngə səz kiloɣanlar dəl bu kixilər, yəni muxu Musa bilən Harun idi. **28** Pərwərdigar Misirning zeminida Musaoɣa səz kiloɣan waktida **29** Musaoɣa: «Mən Pərwərdigardurmən. Sanga eytkinimning həmmisini Misirning padixahi Pirəwngə degin», dəp əmr kildi. **30** Lekin Musa Pərwərdigarning aldida: — Məndək kalpuki hətnə kilinmioɣan bir kixigə Pirəwn kandakmu kulak salsun?» — dəp jawap bərgənidi.

7 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoɣa: — Mana, Mən Pirəwnning aldida seni Hudaning ornida kildim. Akang Harun bolsa sening pəyoɣəmbiring bolidu. **2** Mən sanga buyruoɣinimning həmmisini [uningoɣa] dəysən; andin akang Harun Pirəwngə uning əz zeminidin Israillarni koyup berixi kerəkliki tooɣrisida səz kilidu. **3** Lekin Mən Pirəwnning kənglini kattik kilimən; buning bilən Mən Misir zeminida məjizilik alamətlər wə karamətlirimni kəpləp kərsitimən. **4** Xundaktimu, Pirəwn silərgə kulak salmaydu. Əmma Mən Misirning üstigə həküm qikirip kolumni uzitip, qong balayi'apətlərni qüxürüp, koxunlirim boloɣan Öz kowmim Israillarni Misir zeminidin qikirimən. **5** Öz kolumni Misirning üstigə sozoɣinimda, Israillarni ularning arisidin qikaroɣinimda misirliklar Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu, — dedi. **6** Musa bilən Harun xundak kildi; Pərwərdigar ularoɣa kandak tapilioɣan bolsa, ularmu xundak kildi. **7** Ular Pirəwngə səz kiloɣan wakitta Musa səksən yaxka, Harun səksən üq yaxka kirgənidi. **8** Pərwərdigar Musa bilən Harunoɣa səz kilip: — **9** Əmdi Pirəwn silərgə: — Özünglarni təstiklap bir məjizə kərsitinglar, desə, sən Harunoɣa: — Hasangni elip Pirəwnning

aldiƣa taxliƣin, dəp eytḳin. Xundaḳ ḳilixi bilənla ḥasa yilanƣa aylinidu, dedi. **10** Xuning bilən, Musa bilən Ḥarun Pirəwnning aldiƣa berip, Pərwərdigarning buyruƣinidək ḳildi; Ḥarun ḥasisini Pirəwn bilən uning əməldarlirining aldiƣa taxliwidi, u yilanƣa aylandi. **11** U waḳitta Pirəwn danixmənliri wə seḥrigərlirini qaḳirtip kəldi; Misirning jadugərlirimu əz jadusi bilən ohxax ixni ḳildi. **12** Ularning ḥərbiri əz ḥasisini taxlidi; ularmu yilanƣa aylandi. Lekin Ḥarunning ḥasisi ularning ḥasilirini yutup kətti. **13** Birak Pərwərdigar eytḳandək Pirəwnning kəngli ḳattiḳlik bilən Pərwərdigar eytḳandək ularƣa ḳulak salmidi. **14** Andin Pərwərdigar Musaƣa mundaḳ dedi: — Pirəwnning kəngli ḳattiḳ; u ḳowmni ḳoyup berixni rət ḳilidu. **15** Əmdi sən ətə səḥərdə Pirəwnning ḳexiƣa baroƣin (xu waḳitta u su boyiƣa qiḳidu) — Sən uning bilən kərüxüxkə dəryaning boyida saḳlap turoƣin; yilanƣa aylanoƣan ḥasini ḳolungƣa eliwal. **16** Sən uningƣa mundaḳ degin: — «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar meni aldingƣa: «Qəldə Manga ibadət ḳilixi üqün ḳowmimni ḳoyup bər» deyixkə əwətkənidi; lekin mana, bu waḳitḳiqə ḥeq anglimiding. **17** Xunga Pərwərdigar sanga: — «Sən xu [alamət] bilən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dəydu — Mana, mən ḳolumdiki ḥasa bilən dəryaning süyini ursam, su ḳanƣa aylinidu, **18** dəryaning beliḳliri ələp, dəryaning süyi sesip ketidu; misirliḳlar sudin səskinip, iqəlməydioƣan bolup ḳalidu». **19** Pərwərdigar Musaƣa yənə: — Sən Ḥarunƣa: — Ḥasangni elip misirliḳlarning suliri ḳanƣa aylansun dəp ularning üstigə, yəni eḳinliri, əstəngliri, kəlliri wə su ambarliri üstigə ḳolungni uzatḳin. Xuning bilən pütkül Misir zeminida, ḥətta yaƣaq wə tax ḳaqilardiki sularmu ḳanƣa aylinidu, degin, dedi. **20** Musa bilən Ḥarun Pərwərdigarning buyruƣinidək ḳildi; Ḥarun Pirəwn wə əməldarlirining kəz aldida ḥasini kətürüp, dəryaning süyini uruwidi, pütün dəryaning süyi ḳanƣa aylinip kətti. **21** Dəryadiki beliḳlar ələp, dəryaning süyi sesip kətti. Misirliḳlar dəryaning süyini iqəlməydioƣan bolup ḳaldi, pütkül Misir zemini ḳanƣa toldi. **22** Lekin Misirning jadugərlirimu əz jaduliri bilən ḥəm xundaḳ ḳildi. Bu səwəbtin Pərwərdigar eytḳandək Pirəwnning kəngli ḳattiḳ bolup, ularƣa ḳulak salmidi; **23** əksiqə Pirəwn əyigə ḳaytip ketip, bu ixḳa ḥeq pisənt ḳilmidi. **24** Dəryaning süyini iqəlmigini üqün barliḳ misirliḳlar iqküdək su tepix üqün dəryaning ətraplirini kolidi. **25** Pərwərdigar dəryani urup, yənə yəttə kün ətti.

8 Andin Pərwərdigar Musaƣa: — Pirəwnning aldiƣa berip uningƣa: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Manga ibadət ḳilixḳa Əz ḳowmimni ḳoyup bər. **2** Lekin ularni ḳoyup berixni rət ḳilsang, mana, Mən dəlitingning ḥəmmə yerini paḳilar bilən basturup urimən. **3** Dəryada top-top paḳilar pəyda bolup, [dəryadin] qiḳip ordangƣa, ḥujrangƣa, orun-kərpənggə, əməldarliringning əylirigə kiriwalidu, xuningdək həlḳingning uqisiƣa, tonur wə təngniliringgə yamixip qiḳiwalidu. **4** Paḳilar əzüngning üstibexiƣa, həlḳingning üstibexiƣa wə ḥəmmə əməldarliringning üstibexiƣa yamixip qiḳiwalidu» — degin, — dedi. **5** Pərwərdigar Musaƣa: — Sən Ḥarunƣa: Paḳilarning Misir zeminining üstigə qiḳixi üqün ḳolungni uzitip, ḥasangni eḳinlar, əstənglər wə kəllərning üstigə xiltiƣin, degin — dedi. **6** Xuning bilən Ḥarun ḳolini Misirning suliri üstigə uzatti; xundaḳ ḳiliwidi, paḳilar qiḳip Misir zeminini ḳaplidi. **7** Lekin jadugərlərmu əz jaduliri bilən ohxax ixni ḳilip, Misir zemini üstigə paḳilarni pəyda ḳildi. **8** Pirəwn Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip: — Paḳilarni məndin wə həlḳimdin neri ḳilix üqün Pərwərdigardin ətününglar. Xundaḳ bolsa, mən həlḳingni Pərwərdigarƣa ḳurbanliḳ ḳilsun dəp ḳoyup berimən, dedi. **9** Musa Pirəwngə: — Boptu, mən izzitingni ḳilay, pəḳət dəryadiki paḳilarla ḳelip, baxḳiliri əzüngdin wə əyliringdin ayrilsun dəp, sən, əməldarliring wə həlḳing üqün mening dua ḳilidioƣan waḳtimni bekitkin, dedi. **10** U jawab berip: — Ətə bolsun, dedi. Musa uningƣa: — Hudayimiz Pərwərdigarƣa ohxax ḥeqbirining yoḳluḳini bilixing üqün sening deginingdək bolsun. **11** Paḳilar səndin, əyliringdin, əməldarliring wə həlḳingdin qiḳip ketidu; pəḳət dəryadila ḳalidu, dedi. **12** Xuning bilən Musa wə Ḥarun Pirəwnning aldidin qiḳip kətti. Andin Musa Pirəwnning üstigə əwətilgən paḳilar tooƣrisida Pərwərdigarƣa nida ḳildi. **13** Pərwərdigar Musaning tiliginidək ḳildi. Buning bilən əylərdiki, ḥoylilardiki wə etizlardiki paḳilar əldi. **14** Həlḳ ularni yiƣip dəwə-dəwə ḳildi, [pütkül] yurt-zemin sesiḳqiliḳḳa toldi. **15** Lekin Pirəwn apəttin halas boloƣinini kərgəndə, kənglini ḳattiḳ ḳilip, Pərwərdigar eytḳinidək ularƣa ḳulak salmidi. **16** Andin Pərwərdigar Musaƣa: — Sən Ḥarunƣa: — Ḥasangni uzitip, yərning topisini uroƣin. Buning bilən u paxiƣa aylinip, pütkül Misir zeminini ḳaplaydu, degin, — dedi. **17** Ular xundaḳ ḳildi; Ḥarun ḳolini uzitip ḥasisi bilən yərning topisini uruwidi,

adəmlər wə ḥaywanlarning üstibexini paxa basti; pütkül Misir zeminidiki topa-qanglar paxioƣa aylandi. **18** Jadugərlərmu өz jaduliri bilən xundaḳ ḳilip paxa pəyda ḳilixḳa urunoƣan bolsimu, pəyda ḳilalmidi. Paxilar bolsa ḥəm adəmlərning ḥəm ḥaywanlarning üstibexini ḳaplap kətti. **19** Andin jadugərlər Pirəwngə: — Bu ix Hudaning barmiḳining ḳiloƣini! — deyixti. Lekin Pirəwn kənglini ḳattiḳ ḳilip, Pərwərdigar eytḳinidək ularoƣa ḳulaḳ salmidi. **20** Pərwərdigar Musaoƣa: — Ətə səḥər ḳopup Pirəwnning aldioƣa berip turoƣin — (xu waḳitta u su boyioƣa qiḳidu) uningoƣa: «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Manga ibadət ḳilixi üqün Өz ḳowmimni ḳoyup bər! **21** Qünki əgər ḳowmimni ḳoyup bərmisəng, mana Mən sening wə əməldarliring, həlḳing üstigə, əyliringgə kəküyünlərni əwətimən; xuning bilən misirliḳlarning əyliri wə ḥətta ular turuwatḳan tupraḳmu kəküyünlər bilən tolidu. **22** Lekin xu künidə Өz ḳowmim turuwatḳan Goxən yurtini baxḳiqə ḳilimən; xundaḳ boliduki, u yərdə kəküyünlər tepilmaydu. Xuning bilən sən Mən Pərwərdigarning bu zeminda boloƣanliḳimni bilisən. **23** Xundaḳ ḳilip Mən Өz ḳowmimni sening həlḳingdin pərḳləndürimən; bu məjizilik alamət ətə yüz beridu», dəp eytḳin, dedi. **24** Pərwərdigar deginini ḳildi. Pirəwnning əylirigə, əməldarlirining əylirigə kəküyünlər top-top bolup kirdi; pütkül Misir zeminining ḥəmmə yeri kəküyünlər təripidin harab boluxḳa baxlidi. **25** Pirəwn Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip kelip ularoƣa: Berip muxu zeminda Hudayinglaroƣa ḳurbanliḳ ətküzünglar, — dedi. **26** Lekin Musa jawab berip: — Bundaḳ ḳilix bizgə taza muwapiḳ bolmaydu; qünki biz Pərwərdigar Hudayimizoƣa sunmaḳqi boloƣan ḳurbanliḳ mal misirliḳlaroƣa nisbətən yirginqliktur. Əmdi əgər biz misirliḳlarning kəz aldida yaman kərüngən nərsini ḳurbanliḳ ḳilsaḳ ular bizni qalmakesək ḳiliwətməmdu? **27** Biz üq künlük yolni besip, qəldə Pərwərdigar Hudayimiz bizgə buyruoƣinidək uningoƣa ḳurbanliḳ sunuximiz kerək, dedi. **28** Pirəwn: — Silərni Pərwərdigar Hudayinglaroƣa qəldə ḳurbanliḳ ətküzüxkə baroƣili ḳoyimən; pəḳət bək yiraḳ ketip ḳalmanglar, mening üqün dua ḳilinglar, dedi. **29** Musa jawab berip: — Mana, mən sening aldingdin qiḳip Pərwərdigaroƣa iltija ḳilimən wə kəküyünlər sən Pirəwndin, əməldarliringdin wə həlḳingdin ətə qiḳip ketidu; lekin Pirəwn yənə ḥiylə ixlitip, həlḳni Pərwərdigaroƣa ḳurbanliḳ ḳilixḳa berixtin toskuqi bolmisun, dedi. **30** Musa Pirəwnning aldidin qiḳip, Pərwərdigaroƣa xundaḳ iltija ḳildi. **31** Pərwərdigar Musa tiliginidək ḳildi; u kəküyünlərni Pirəwn, əməldarliri wə həlḳidin qiḳiriwətti; ḥətta bir tal kəküyünmu ḳalmidi. **32** Lekin Pirəwn bu ḳetimmu kənglini ḳattiḳ ḳilip, ḳowmni ḳoyup bərmidi.

9 Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Pirəwnning aldioƣa berip uningoƣa: — «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Manga ibadət ḳilixioƣa Өz ḳowmimni ḳoyup bər. **2** Əgər ularni ḳoyup berixni rət ḳilip, yənila tutup turuwalidioƣan bolsang, **3** mana, Pərwərdigarning ḳoli etizliḳtiki qarpayliringning üstigə, at-exəklər, təgilər, wə ḳoy-kaliliringning üstigə qüxüp intayin eoƣir bir waba kəltüridu. **4** Lekin Pərwərdigar Israilning qarpaylirini misirliḳlarning qarpayliridin pərḳləndüridu. Nətijidə, Israilning qarpayliridin ḥeqbiri əlməydu» — degin, dedi. **5** Pərwərdigar waḳitni bekitip: — Ətə Pərwərdigar zeminda bu ixni ḳilidu, dedi. **6** Ətisi Pərwərdigar xundaḳ ḳildi; misirliḳlarning barliḳ qarpayliri əldi; lekin Israillarning qarpayliridin birimu əlmidi. **7** Pirəwn adəm əwətip təkxüriwidi, mana, Israillarning qarpayliridin birimu əlmigənidi. Lekin Pirəwnning kəngli ḳattiḳ ḳilinip, u ḳowmni ḳoyup bərmidi. **8** Andin Pərwərdigar Musa wə Ḥarunoƣa: — Humdanning külidin qanggilinglarni toxḳuzup elinglar, andin Musa uni Pirəwnning kəz aldida asmanoƣa ḳaritip qaqsun. **9** Xundaḳ ḳilixi bilən kül pütkül Misir zeminini ḳaplaydioƣan qang-tozan bolidu wə Misir zeminidiki ḥəmmə yərdə adəmlər wə ḥaywanlarning bədinigə qüxüxi bilən ḥürrək-ḥürrək qaḳa qiḳiridu, — dedi. **10** Xuning bilən ular humdandin kül elip, Pirəwnning aldioƣa berip turdi wə Musa uni asmanoƣa ḳaritip qaqti; u adəmlər wə ḥaywanlarning bədinigə qüxüxi bilən ḥürrək-ḥürrək qaḳa qiḳardi. **11** Jadugərlər qaḳilar dəstidin Musaning aldida turalmay ḳaldi; qünki jadugərlərning bədininimu, baxḳa barliḳ misirliḳlarnimu ohxax qaḳa besip kətkənidi. **12** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini ḳattiḳ ḳildi; xunga Pərwərdigar dəl Musaoƣa eytḳinidək u ularoƣa ḳulaḳ salmidi. **13** Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Ətə tang səḥər ḳopup, Pirəwnning aldida turup uningoƣa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḳowmimni Manga ibadət ḳilixḳa ḳoyup bər; **14** qünki Mən bu ḳetim ḥəmmə balayi'apətlirimni yürikinggə, əməldarliring wə puḳraliringning üstigə əwətimən. Buning bilən sən pütkül yər yüzidə Məndək baxḳa birining yoḳ ikənlikini bilisən. **15** Qünki Mən

қолумни узитип, өзүң вә қовмингни waba билән уроған болсам'иди, бу вақитқиқа сән yәр yүзидин yоқилип кетәтting. **16** Ңалбуки, Мening seni ornungoға tikliximdiki мәқситim xu idiki, дәл Өz қudritimni sanga kөrsitix, xundaқla namimning pүtkүl yәr yүzidә jakarlinixi үqүn idi. **17** Sән yәnә қowmimoға qongqilиқ қilip, ularni қoyup berixni rәt қiliwәrәmsән? **18** Mana, әtә muxu waқitlarda Misir dөliti bina boloғandin buyan ңeq kөrүlүp baқmioған қattiқ мөldүrni yaoғdurimән. **19** Xuning үqүn adәm әwәtip, ңaywan wә etizda bar-yoқungni yioғip iqkiri solioғin; qünki өygә қayturulmay sirtta қaloған adәm wә ңaywanlarning ңammisi мөldүrning astida қelip өlүp ketidu! — degin, dedi. **20** Buni anglap Pirәwnning әmәldarlirining arisidin Pәrwәrdigarning sөzidin қorққan ңәrbir adәm өz қulliri wә qarpaylirini yүgүrtүp өylirigә elip kәldi. **21** Lekin Pәrwәrdigarning sөzini etibaroға almioған lar өz қul wә mallirini taxқirida қaldurup қoydi. **22** Pәrwәrdigar Musaoға: — Misir zeminidiki ңәr yәrdә, adәmlәr üstigә, mallarning üstigә, xundaқla Misir zeminidiki dalalarning ңammә ot-qөplirining üstigә мөldүr yaoғsun dәp, asmanoға қarap қolungni kөtүrgin, dedi. **23** Musa xuning bilәn ңasisini asmanoға қaritip kөtүrüwidi, Pәrwәrdigar güldүrmamini güldүrlitip, мөldүr yaoғdurdi, yәr yүzidә qaқmaқ qeқindiliri qepip yүrәtti. Xundaқ қilip Pәrwәrdigar Misir zemini üstigә мөldүr yaoғdurdi. **24** Мөldүr yeoғip, мөldүr bilәn ot arilax qüxti; мөldүr xunqә eoғir boldiki, Misir dөliti bina boloғandin tartip undaқ қattiқ мөldүr yeoғip baқmioғanidi. **25** Мөldүr pүtkүl Misir zeminining ңәr yeridә qüxüp, insan bolsun, ңaywan bolsun, ңammisini urdi; мөldүr etizdiki ңammә ot-qөpni urup, yәrdiki ңammә dәl-dәrәhlәrnimu sunduruwәtti. **26** Pәқәt Israillar olturuxluқ Goxәn zeminidila мөldүr yaoғmidi. **27** Pirәwn adәm әwәtip Musa bilәn Ңarunni qaқirtip ularoға: — Mәn bu қetim gunaң қildim! Pәrwәrdigar ңәққaniydur; Sәwәnlik bolsa mәn wә ңәlқimdin әtti. **28** Yәnә berip Pәrwәrdigardin өtünüp iltija қilinglar! Hudadin qiққan bu қattiқ güldүrmamilar wә мөldүr yetip axti! Silәrni қoyup berәy; silәr әmdi muxu yәrdә turuwәrsәnglar bolmaydu, — dedi. **29** Musa uningoға jawab berip: — Mәn xәңәrdin qiққanda, Pәrwәrdigar tәrәpkә қarap қollirimni yeyip kөtүrimәn; güldүrmamilar xu ңaman besiқip мөldүr yәnә yaoғmaydu. Yәr yüzi Pәrwәrdigarningkidur, dәp bilixing üqün xundaқ bolidu. **30** Lekin sәn wә sening әmәldarliring, silәrning Pәrwәrdigar Hudadin tehiqә қorқmaywatқininglarni bilimәn, dedi. **31** Xu qaoғda arpa bax qiқirip, zioғir oғunqilioған boloғaqқa, zioғir wә arpa mөldүrdin wәyran қilindi. **32** Lekin buoғday bilәn қara buoғday keyinrәk bih qiқaroғaqқa, wәyran қilinmidi. **33** Musa Pirәwnning aldidin ketip, xәңәrdin qiқip Pәrwәrdigar tәrәpkә қarap қollirini yeyip kөtүrdi. Xuning bilәn güldүrmama wә мөldүr tohtap, yamoғur yәrgә yәnә tөkülmidi. **34** Әmma Pirәwn yamoғur, мөldүr wә güldүrmamilarning tohtioғinini kөrgәndә, yәnә gunaң sadir қildi; umu, әmәldarlirimu kөnglini қattiқ қilixti. **35** Bu tәriқidә Pirәwnning kөngli қattiқ turuwerip, Pәrwәrdigar Musaning wasitisi bilәn eytқandәk, Israillarni қoyup berixni rәt қildi.

10 Andin Pәrwәrdigar Musaoға: — Pirәwnning aldioға baroғin; qünki ularning arisida bu мөjizilik alamәtlәrni kөrsitixim üqün Pirәwnning kөnglini wә әmәldarlirining kөnglini қattiқ қilip қoydum. **2** Bu ix bilәn Mening misirliқlarni қandaқ rәswa қiloғanliқim wә ularning arisida kөrsәtkәn мөjizilik alamәtlirimni sәn ooғlungning andin nәwrәngning қuliқioға yәtküzisәn. Buning bilәn Mening Pәrwәrdigar ikәnlikimni bilisilәr, dedi. **3** Xuning bilәn Musa bilәn Ңarun Pirәwnning aldioға berip, uningoға: — Ibraniylarning Hudasi Pәrwәrdigar mundaқ dәydu: «Өzüngni aldimda tөwәn tutuxni қaqanoғiqә rәt қilisәn? Manga ibadәt қilix üqün қowmimni қoyup bәr. **4** Qünki әgәr sәn қowmimni қoyup berixni rәt қilsang, mana, Mәn ätә sening yurtungoға qekätkә әwәtimәn. **5** Ular silәr zemin yüzini kөrmigüdәk қilip yepiwetidu, silәrning мөldүrdin aman қaloған nәrsiliringlarnimu, dalalarda өskәn ңammә dәl-dәrәhliringlarnimu yәp ketidu. **6** Ular orda-sarayliringoға, әmәldarliringning sarayliri, xundaқla barliқ misirliқlarning өylirigә tolup ketidu; bundaқ apәtni ata-bowangliring wә ata-bowiliringning ata-bowilirimu yәr yüzidә apiridә boloғandin tartip kөrüp baқmioған» — dedi-dә, burulup Pirәwnning aldidin qiқip kәtti. **7** Pirәwnning әmәldarliri uningoға: — Bu adәm bizgә қaqanoғiqә tuzaқ bolar? Өz Hudasi Pәrwәrdigaroға ibadәt қilixқa bu adәmlәrni қoyup bәrgәyla! Misirning harab boloғinini tehiqә kөrмәywatamdila? — dedi. **8** Xuning bilәn Musa bilәn Ңarun Pirәwnning aldioға yәnә qaқiritip kelindi. U ularoға: — Pәrwәrdigaroға ibadәt қilix üqün beringlar; lekin baridioғanlar zadi kimlәr?

— dedi. 9 Musa jawab berip: — Yaxlirimiz wə ḳeriqürilər bilən, ooḳullirimiz wə ḳizlirimiz bilən, ḳoy wə kala padilirimizni elip ḥəmmimiz barimiz; qünki biz Pərwərdigar üqün ḥeyt ətküzüximiz kerək, dedi. 10 U ularoḳa: — Silərni bala-qaḳanglar bilən ḳoxup ḳoyup bərginimdə, Pərwərdigar silər bilən billə boloḳay! Mana, aldinglarda balayi'apət turuptu! 11 Yoḳsu, bundaḳ ḳilixinglaroḳa bolmaydu! Pərwərdigaroḳa ibadət ḳilixḳa pəḳət aranglardin ər kixilərla barsun! Qünki silərning təlipinglar dəl xu əməsmidi! — dedidə, ular Pirəwnning aldidin ḳooḳlap qiḳirildi. 12 Andin Pərwərdigar Musaoḳa: — Misir zeminining üstigə ḳolungni uzatḳin. Xundaḳ ḳilsang, qekətkilər Misir zeminini besip, zemindiki ḥərhil otyaxlarni, yəni məldürdin aman ḳaloḳanning ḥəmmisini yəp ketidu, dedi. 13 Musa ḥasisini Misir zeminining üstigə uzatti; Pərwərdigar xu küni wə keqisi zemin üstigə xərḳ xamili qiḳardi. Səḥərdə, xərḳ xamili qekətkilərni uqurup kəldi. 14 Qekətkilər Misirning pütkül zeminioḳa yeyilip, Misirning pütün qegrisinimu basti. Apət intayin eoḳir boldi; ilgiri bundaḳ qekətkə apiti bolup baḳmioḳan, mundin keyinmu uningdək bolmaydu. 15 Ular pütkül zeminning yüzini ḳaplidi, yər ḳarangoḳulixip kətti; ular məldürdin aman ḳaloḳan zemindiki ḥəmmə otyaxlarni wə dəl-dərəhlərning barlik mewilirini yəp kətti. Xuning bilən pütkül Misir zemini təwəsidiki dəldərəhlərdə yaki daladiki gül-giyaḥlarda ḥeq yexillik ḳalmidi. 16 Andin Pirəwn aldirap-tenəp Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip ularoḳa: — Mən ḥəm Hudayinglar Pərwərdigar aldida ḥəm silərning aldinglarda gunaḥ ḳildim. 17 Əmdi muxu bir ḳetim gunaḥimdin ətüp Pərwərdigar Hudayinglardin bu ələmni məndin elip ketixini iltija ḳilixinglarni ətünimən, — dedi. 18 Xuning bilən Musa Pirəwnning aldidin qiḳip Pərwərdigaroḳa iltija ḳildi. 19 Xuning bilən Pərwərdigar xamalni burap oḳərb tərəptin intayin küqlük boran qiḳirip, qekətkilərni uqurup, Ḳizil Dengizoḳa oḳərḳ ḳildi; Misirning pütkül təwəsidə bir talmu qekətkə ḳalmidi. 20 Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini ḳattiḳ ḳilip ḳoyoḳini üqün u Israillarni ḳoyup bərmidi. 21 Andin Pərwərdigar Musaoḳa: — Ḳolungni asmanoḳa ḳaritip uzatḳin; xuning bilən ḳattiḳ bir ḳarangoḳuluḳ bolidu, ḥətta adəm silisa ḳolioḳa tuyuloḳudək ḳoyuḳ ḳarangoḳuluḳ Misir zeminini ḳaplaydu, — dedi. 22 Andin Musa ḳolini asmanoḳa ḳaritip uzitiwidi, ḳoyuḳ bir ḳarangoḳuluḳ Misir zeminini üq küngiqə ḳaplap turdi. 23 Üq küngiqə biri yənə birini kərəlməs wə ya ḥeqkim əz jayidin ḳozoḳilalmas boldi; lekin barliḳ Israillar olturoḳan jaylarda yoruḳluḳ bar idi. 24 Pirəwn Musani qaḳirtip uningoḳa: — Berip, Pərwərdigaroḳa ibadət ḳilinglar. Pəḳət ḳoy wə kala padiliringlar ḳalsun; bala-qaḳiliringlarnimu elip barsanglar bolidu, dedi. 25 Musa jawabən: — Undaḳta Hudayimiz Pərwərdigaroḳa ḳurbanliḳ ḳilixḳa [inaḳliḳ] ḳurbanliḳi wə kəydürmə ḳurbanliḳioḳa lazimliḳ qarpaylarni sən bizgə berəmsən? 26 Əzimizning qarpaylirimiz biz bilən birgə ketixi kerək, bir tuyiḳimu kəynidə ḳalsa bolmaydu; qünki Hudayimiz Pərwərdigaroḳa ibadət ḳilixḳa ḳurbanliḳ ḳilidioḳinimizni bulardin talliximiz lazim. U yərgə yetip barmioḳuqə, Pərwərdigaroḳa ḳaysi ḳurbanliḳlar bilən ibadət ḳilidioḳinimizni bilməymiz, — dedi. 27 Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini ḳattiḳ ḳildi; u ularni yənila ḳoyup bərmidi. 28 Pirəwn Musaoḳa: — Aldimdin yoḳal! Ḥezi bol, ikkinqi manga kərüngüqi bolma! Qünki yüzümni yənə kərgən kününg jeningdin ayrilisən, — dedi. 29 Musa uningoḳa: — Rast eytting! Mən sening yüzüngni ikkinqi kərgüqi bolmaymən, — dedi.

11 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoḳa: — Yənə bir apətni Pirəwnning üstigə wə Misirning üstigə qüxürimən. Andin u silərni bu yərdin ketixkə yol ḳoyidu wə u silərni ḥəmmə nərsiliringlar bilən ḳoxup ḳoyup berip, bu yərdin mutləḳ ḳooḳlap qiḳiridu. 2 Əmdi sən həlḳḳə tapilap: — Ḥər biringlar, ər kixilərning ḥərbiri əz ḳoxnisidin, ayal kixilərning ḥərbiri əz ḳoxnisidin kümüx buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, degin, — dedi 3 (Pərwərdigar həlḳini misirliḳlarning aldida iltipat tapḳuzdi. Xuningdək Musa degən bu adəm Misir zeminida Pirəwnning əməldarlirining nəziridə bolsun, puḳralarning nəziridə bolsun, naḥayiti uluoḳ zat boldi). 4 Andin Musa yənə: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən yerim keqidə qiḳip Misirni kezip qiḳimən. 5 Xu waḳitta təhttə olturuwatḳan Pirəwnning tunji ooḳlidin tartip yaroḳunqaḳ tartidioḳan dedəkning tunji ooḳlioḳiqə, xundaḳla barliḳ qarpaylarning tunjiliri, yəni Misirdiki barliḳ tunji jan igiliri ölidu. 6 Bu səwəbtin pütkül Misir zeminida ḳattiḳ bir pəryad kətürülidu; uningdin ilgiri xundaḳ pəryad bolup baḳmioḳanidi, mundin keyinmu bundaḳ pəryad anglanmaydu. 7 Lekin Israillaroḳa, məyli adəmliri, məyli ḥaywanatliriоḳa bolsun, ḥətta bir tal itmu ḳawap ḳoymaydu. Buningdin Pərwərdigarning misirliḳlar bilən Israilni pərḳləndüridioḳanliḳini bilisilər». 8 — Xuning bilən bu əməldarliringning

ḥəmmisi aldimoɣa kelip, manga təzim ḳilip: «Sili өzliri
wə siligə əgəxkən barliḳ ḳowmliri qiḳip ketixkəyla!»
dəp eytidu, andin qiḳip ketimən» — dedi-də, ḳattiḳ
oɣəzəp bilən Pirəwnning aldidin qiḳip kətti. 9
Pərwərdigar Musaoɣa: — Misir zeminida Mening
karamət məjizilirimning kөpləp kөrsitilixi üqün
Pirəwn silərgə ḳulaḳ salmaydu, — degənidi. 10 Musa
bilən Ḥarun bu karamət məjizilərning ḥəmmisini
Pirəwnning aldida kөrsitip boldi; lekin Pərwərdigar
Pirəwnning kөnglini ḳattiḳ ḳilip ḳoyoɣini üqün u
Israillarni uning zeminidin kətkili ḳoymidi.

12 Pərwərdigar Misir yurtida Musa wə Ḥarunoɣa
mundaḳ dedi: — 2 Bu ay silərgə aylarning
iqidə bexi, yilning tunji eyi bolidu. 3 Silər pütün
Israil jamaitigə sөz ḳilip: — Bu ayning oninqi
küni ḥəmminglar atiliringlarning ailisi boyiqə bir
ḳozini elinglar; ḥərbir ailigə birdin ḳoza elinglar. 4
Əgər məlum bir ailə bir ḳozini yəp bolalmioɣudək
bolsa, undaḳta өy igisi yenidiki ḳoxnisi bilən
birlixip adəm sanioɣa ḳarap bir ḳoza elinglar; ḥərbir
kixining ixtiḥasioɣa ḳarap ḥesablap muwapiḳ bir ḳoza
ḥazirlanglar. 5 Ḥərbiringlar tallaydioɣan ḳozanglar
bejirim, bir yaxliḳ ərkək bolsun; ḳoy yaki өqkə
padiliridin tallansimu bolidu. 6 Ḳozini bu ayning on
tөtinqi künigiqə yeninglarda turoɣuzunglar, — degin.
— Xu küni Israilning pütkül jamaiti tallioɣan melini
gugumda soysun. 7 Andin ular uning ḳenidin elip
gөx yeyilgən өyning ixikning bax təripigə ḥəm ikki
yan kexikigə sürkəp ḳoysun. 8 Ular xu keqisi gөxini
otta kawap ḳilip yesun; uni petir nan wə aqqiḳ-qüqük
kөktat bilən ḳoxup yesun. 9 Ḳət'iy ham yaki suda
pixurup yemənglar, bəlki uni bax, put wə iq-ḳarinliri
bilən otta kawap ḳilip yənglar. 10 Uning ḥeqnemisini
ətigə ḳaldurmanglar. Əgər ətigə exip ḳaloɣanliri bolsa,
uni otḳa selip kөydürüwetinglar. 11 Silər uni mundaḳ
ḥaləttə yənglar: — Uni yegəndə bəlliringlarni qing
baoɣlap, ayaoɣliringlaroɣa kəx kiyip, ḳolliringlarda ḥasa
tutḳan ḥalda tez yənglar. U bolsa Pərwərdigarning
«өtüp ketix» ḳozisidur. 12 Qünki Mən u keqisi Misir
zeminini kezip өtimən; Mən Misir zeminida məyli
insan bolsun, məyli ḥaywan bolsun ularning tunji
tuoɣuloɣan ərkikining ḥəmmisini өltürimən; xuning
bilən Mən Misirning barliḳ but-ilaḥlirining üstidin
ḥөküm qiḳirimən; Mən Pərwərdigardurmən. 13 Xu
ḳurbanliḳning ḳeni silər olturoɣan өylərdə silərgə
[nijat] bəlgisi bolidu; bu ḳanlarni kөrginimdə silərgə
өtüp turimən. Xuning bilən Misir zeminini uroɣinimda
ḥalakət elip kelidioɣan waba-apət silərgə təgməydu. 14
Bu kün silərgə hatirə kün bolsun; uni Pərwərdigarning
ḥeyti süpitidə өtküzüp təbriklənglar; əbədiy bəlgilimə
süpitidə nəsildin-nəsilgə mənggü өtküzünglar. 15
Yəttə kün petir nan yənglar; birinqi küni өyünglardin
[barliḳ] hemirturuqlarni yoḳ ḳilinglar; qünki kimki
birinqi kündin tartip yəttinqi küngiqə bolduruloɣan
nan yesə, xu kixi Israil ḳataridin üzüp taxlinidu. 16
Birinqi küni silər muḳəddəs ibadət soruni tüzünglar;
yəttinqi künimu ḥəm xundaḳ bir muḳəddəs ibadət
soruni өtküzülsun. Bu ikki kün iqidə ḥeqḳandaḳ ix-
əmgək ḳilinmisun; pəḳət ḥər kixining yəydioɣinini
təyyarlaxḳa munasiwətlik ixlarnila ḳilsanglar bolidu.
17 Mən dəl xu küni silərni ḳoxun-ḳoxun boyiqə
Misir zeminidin qiḳaroɣinim üqün silər petir nan
ḥeytini өtküzünglar; xu künni nəsildin-nəsilgə əbədiy
bəlgilimə süpitidə ḥeyt küni ḳilip bekitinglar. 18
Birinqi ayning on tөtinqi küni, kəqḳurundin tartip
xu ayning yigirmə birinqi küni kəqḳurunoɣiqə, petir
nan yənglar. 19 Yəttə kün iqidə өyliringlarda ḥeq
hemirturuq bolmisun; qünki musapir bolsun, zeminda
tuoɣuloɣan bolsun, kimki bolduruloɣan nərsilərni yesə
xu kixi Israil jamaitidin üzüp taxlinidu. 20 Silər
ḥeqḳandaḳ bolduruloɣan nərsini yeməy, ḳəyərdila
tursanglar, petir nan yənglar. 21 Musa Israilning barliḳ
aḳsaḳallirini qaḳirip ularoɣa: — Berip ḥərbiringlarning
ailisi boyiqə өzünglaroɣa bir ḳozini tartip qiḳirip
pasha ḳozisini soyunglar. 22 Andin bir tutam zupa
elip uni ḳaqidiki ḳanoɣa qilap, ḳaqidiki ḳanni ixikning
bexi wə ikki kexikigə sürkənglar. Silərdin ətigəngiqə
ḥeqkim өyining ixikidin ḳət'iy qiḳmisun. 23 Qünki
Pərwərdigar misirliḳlarni urup ḥalak ḳilix üqün,
zeminni kezip өtidu; U ixikning bexi wə ikki kexikidiki
ḳanni kөrgəndə, Pərwərdigar ḥalak ḳiloɣuqining
өyliringlaroɣa kirip silərni uruxidin tosux üqün
[muḥapizət ḳilip] ixikning aldioɣa өtüp turidu. 24
Bu rəsim-ḳaidini өzünglar wə baliliringlar üqün
əbədiy bir bəlgilimə süpitidə tutunglar. 25 Silər
Pərwərdigar Өz wədisi boyiqə silərgə beridioɣan
zeminoɣa kirgininglarda bu ḥeytliḳ ibadətni tutunglar.
26 Baliliringlar silərdin: «bu ibaditinglarning mənisi
nemə?» — dəp sorisa, 27 silər: «Bu misirliḳlarni
uroɣinida, Misirda Israillarning өylirining aldioɣa
өtüp turup, bizning өydikilirimizni ḳutḳuzoɣan
Pərwərdigaroɣa boloɣan «өtüp ketix» ḳurbanliḳi
bolidu» — dənglar. Xuni angliɣanda, həlḳ engixip
[Hudaoɣa] səjdə ḳildi. 28 Andin Israillar ḳaytip berip,

Pərwərdigar dəl Musa bilən Ḥarunoɣa əmr ḳiloɣandək ix kərdi. **29** Wə xundaḳ boldiki, yerim keqə boloɣanda, Pərwərdigar Pirəwnning təhtidə olturuwatḳan tunjisidin tartip zindanda yetiwatḳan məḥbusning tunjisioɣiqə, Misir zeminidiki tunji ooɣullarning ḥəmmisini urup əltürdi, xundaḳla u ḥaywanatlarning tunji tuoɣuloɣanliriningmu ḥəmmisini əltürdi. **30** Adəm əlmigən birmu əy ḳalmioɣaqḳa, xu keqisi Pirəwnning əzi, uning barliḳ əməldarliri wə barliḳ misirliḳlar keqidə ornidin ḳopti; Misir zeminida intayin ḳattiḳ pəryad kətürüldi. **31** Pirəwn keqidə Musa bilən Ḥarunni qaḳirtip: — Turunglar, silər wə Israillar bilən billə mening həlḳimning arisidin qiḳip ketinglar; eytḳininglardək berip, Pərwərdigaroɣa ibadət ḳilinglar! **32** Silərning degininglar boyiqə ḳoy, əqkə, kala padilirinimu elip ketinglar; mən üqünmu bəht-bərikət tiləŋlar, — dedi. **33** Misirliḳ puḳralarmu «ḥəmmimiz əlüp kətküdəkmiz» deyixip, həlḳni zemindin tez qiḳiriwetix üqün ularni ketixkə aldiratti. **34** Həlḳ tehi bolmioɣan hemirlirini elip, uni təngnilərgə selip, kiyim-keqəkliri bilən yəgəp, müriliriɣə elip kətürüp mengixti. **35** Israillar Musaning tapilioɣini boyiqə ḳilip, misirliḳlardin kümüx buyumlar, altun buyumlar wə kiyim-keqəklərni sorap elixti. **36** Pərwərdigar həlḳni misirliḳlarning kəz aldida iltipat tapḳuzoɣini üqün misirliḳlar ularning əzliridin sorioɣanlirini bərdi; xundaḳ ḳilip Israillar misirliḳlardin oɣəniymətlərni elip kətti. **37** Xuning bilən Israillar balilarni ḥesabḳa almioɣanda altə yüz mingqə ərkək bolup, Ramsəstin qiḳip, Sukkot xəḥirigiqə piyadə mangdi. **38** Ular bilən billə qong bir top xaloɣut həlḳmu ularoɣa ḳoxulup mangdi, yənə nuroɣun qarwilar, kəpligən kala-ḳoy padiliri bilən billə qiḳti. **39** Misirdin aloɣaq qiḳḳan hemirdin ular petir nan-toḳaqlarni ətti; qünki ular Misirda birdəm-yerim dəm turoɣuzulmay ḥaydəlgini üqün hemir bolmioɣanidi; ular əzliri üqün yeməklik təyyarliwelixḳimu ülgürəlmigənidi. **40** Israillarning Misirda turoɣan waḳti jəmiy tət yüz ottuz yil boldi. **41** Xundaḳ boldiki, xu tət yüz ottuz yil toxḳanda, dəl xu künidə Pərwərdigarning barliḳ ḳoxunliri Misir zeminidin qiḳip kətti. **42** Xu küni keqidə ular Misir zeminidin qiḳiriloɣini üqün, xu keqini ular Pərwərdigarning keqisi dəp tutuxi kerək; xu keqini barliḳ Israillar əwladtin əwladḳiqə Pərwərdigaroɣa atap tutup, tünixi kerək. **43** Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoɣa mundaḳ degənidi: — Pasha ḳozisi tooɣrisidiki bəlgilimə xu bolsunki: — Ḥeqḳandaḳ yat əllik adəm uningdin yemisun. **44** Lekin ḥərkimning puloɣa setiwaloɣan ḳuli bolsa, u hətnə ḳilinsun, andin uningdin yesun. **45** Əmma əyünglarda waḳitliḳ turuwatḳan musapir yaki mədikar buningdin yesə bolmaydu. **46** Gəxni baxḳa bir əygə elip qiḳmioɣin; birla əydə yeyilsun; ḳozining ḥeqbir səngiki sundurulmisun. **47** Pütkül Israil jamaiti bu ḥeytni ətküzsun. **48** Əgər sening bilən birgə turoɣan musapir bolsa, Pərwərdigaroɣa atap pasha ḥeytini ətküzməkqi bolsa, undaḳta aldi bilən barliḳ ərkəkliri hətnə ḳilinsun; andin kelip ḥeyt ətküzsun. U zeminda tuoɣuloɣan kixidək sanalsun. Lekin ḥeqbir hətnisiz adəm uningdin yemisun. **49** Zeminda tuoɣuloɣan kixi ḥəm aranglarda turoɣan musapir üqün ohxax ḳanun-bəlgilimə bolsun. **50** Xuning bilən Israillarning ḥəmmisi dəl Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoɣa buyruoɣandək xu ixlarni ada ḳildi. **51** Xu künning əzidə Pərwərdigar Israillarni ḳoxun-ḳoxun boyiqə Misir zeminidin qiḳardi.

13 Pərwərdigar Musaoɣa: **2** — Israillar arisida baliyatḳuning barliḳ tunji ərkək mewisini, məyli u insanning yaki ḥaywanning bolsun, Manga atap muḳəddəs ḳiloɣin; u Manga mənsuptur, degənidi. **3** Musa həlḳkə mundaḳ dedi: — Silər Misirdin ibarət «ḳulluḳ makani»din qiḳḳan bu künni yad etinglar; qünki Pərwərdigar silərni bu yərdin ḳudrətlik ḳoli bilən qiḳardi. Buning üqün ḥeq bolduruloɣan nərsə yeyilmisun. **4** Abib eyining bügünki küni yoloɣa qiḳḳan kün. **5** Əmdi Pərwərdigar sanga berixkə ata-bowiliringoɣa ḳəsəm ḳiloɣan, süt bilən ḥəsəl ekip turidioɣan zeminoɣa, yəni Ḳanaaniy, Ḥittiy, Amoriy, Ḥiwiy wə Yəbusiylarning zemineioɣa seni elip baroɣinida muxu [Abib] eyida xu ibadətni tutḳin. **6** Yəttə küngiqə petir nan yənglar; yəttinqi künidə Pərwərdigaroɣa alaḥidə atioɣan ḥeyt ətküzülsun. **7** Yəttə kün iqidə petir nan yeyilsun; silərning aranglarda ḥeqḳandaḳ bolduruloɣan nan tepilmisun wə ya qegriliring iqidə ḥeq hemirturuqmu kərünmisun. **8** Xu küni sən əz ooɣlungoɣa: «Misirdin qiḳḳinimda Pərwərdigarning manga kərsətkən iltipatini yad ḳilip təxəkkur bildürüx üqün, bu [ḥeytni] ətküzimən», dəp qüxəndürgin. **9** Pərwərdigarning ḳanun-təlimining ḥəmixə aoɣzingdin qüxməsliki üqün, bu bəlgilimini ḳolungoɣa bəlgə ḳilip seliwal, pexanənggə ḳaxḳidək əslətmə ḳilip ornitiwal; qünki Pərwərdigar seni ḳudrətlik ḳoli bilən Misirdin qiḳardi. **10** Əmdi bu bəlgilimini yilmu-yil bekitilgən waḳtida tutḳin. **11** Pərwərdigar sən bilən ata-bowiliringoɣa ḳiloɣan ḳəsimi boyiqə seni

Kanaaniylarning zeminioɣa elip berip, uni sanga təkdim kilоɣandin keyin, xundak kilixing kerək: — **12** barlik baliyatkuning tunji mewisini Pərwərdigaroɣa atap sunisən; xundakla qarpay melingning ħəmmə tunji ərkəklirimu Pərwərdigaroɣa mənsup bolsun. **13** Əmma exəklərning ħəmmə tunjilirining ornioɣa birdin koza bərgin. Əgər uning ornioɣa birnərsə bərmisəng, uning boynini sunduruwətkin. Ooɣulliringlar arisida barlik tunjilirining ornioɣa ħərlük bədili tələxüng kerək. **14** Keyinki künlərdə ooɣlung səndin: «buning mənisi nemidur», dəp sorisa, sən uningoɣa jawab berip: «Pərwərdigar kudrətlik koli bilən bizni Misirdin qikirip, «kulluk makani»din azad kildi. **15** Xundak boldiki, Pirəwn boyni kattiklik kilip bizni koyup berixni rət kiloɣinida, Pərwərdigar Misir zeminidiki barlik tunji tuoɣuloɣanlarni, insanning bolsun, malning bolsun, ħəmmisini urup əltürdi; buning üqün mən malning baliyatkusining tunji mewisini, yəni ħəmmə tunji tuoɣuloɣan ərkəklirini Pərwərdigaroɣa atap kurbanlik kilip sunimən wə ooɣullirimning ħərbir tunjiliri üqün ħərlük bədili tələp berimən», dəp eytkin. **16** Bu bəlgilimini kolungoɣa [əslətmə-]bəlgə kilip seliwal, pexanənggə kaxkidək əslətmə kilip ornitiwal, qünki Pərwərdigar kudrətlik koli bilən bizni Misirdin qikardi» — degin. **17** Əmma Pirəwn həlkni ketixkə koyoɣandin keyin, Filistiylərning zeminidiki yol yekin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən baxlimidi; qünki u: «həlkim jənggə uqrap kalsa, korkup puxayman kilip, Misiroɣa yenip ketixi mumkin» dəp oylioɣanidi. **18** Xu səwəbtin Huda həlkni aylandurup, Kizil Dengiz tərəptiki qəlning yoli bilən baxlap mangdi. Xundak kilip Israillar Misirdin qikkinida, korallinip jənggə təyyar bolup tərtip bilən mangdi. **19** Musa Yüsüpning səngəklirinimu billə eliwaldi; qünki Yüsüp əslidə Israilning ooɣulliri boloɣan [kerindaxlirini]: «Huda qokum silərni yoklap ħalinglardin həwər alidu; xu qaoɣda silər mening səngəklirimni muxu yərdin billə elip ketinglar» dəp kəsəm kilduroɣanidi. **20** Andin ular Sukkottin qikip, qəlning qetidiki Etam degən yərdə qedirlirini tikti. **21** Əmdi Pərwərdigar ularoɣa yol kərsitixkə kündüzi bir bulut tüwrükidə, keqisi yorukluk berixkə ot tüwrükidə bolup ularning aldida yürətti. Xuning bilən ular keqə-kündüz yol yürələytti. **22** Bulut tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki keqisi həlktin ayrilmay, aldida yürətti.

14 Pərwərdigar Musaoɣa: **2** — Sən Israillaroɣa: «Silər burulup Migdol bilən dengizning arilikidiki Pi-Ħaħirotning aldioɣa berip qedir tikinglar; Baal-Zefonning udulidiki dengizning boyida qedir tikinglar», degin. **3** Xuning bilən Pirəwn: «Israillar zeminda ezip kaldi, qəlning iqidə kamilip kaldi» dəp oylaydu; **4** Israillarni kooɣlisun dəp Mən Pirəwnning kənglini kattik kilimən; xundak kilip, Mən Pirəwn wə uning pütkül koxunliri arkilik Əz uluoɣlukumni ayan kilimən; wə misirliklar Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, — dedi. Israillar Hudaning səzi boyiqə kildi. **5** «U həlk kəqip kətti» dəp Misirning padixaħioɣa həwər beriliwidi, Pirəwn bilən əməldarliri həlk tooɣrisidiki kararidin yenip: «Israillarni kulluktin koyuwətkinimiz, bu zadi nemə kiloɣinimiz?!» — deyixti. **6** [Pirəwn] dərħal jəng ħarwisini koxturup, əz həlkini baxlap yoloɣa qikti. **7** U yənə altə yüz hillanoɣan jəng ħarwisi, xundakla Misirdiki barlik jəng ħarwilirini yioɣdurup, ularning hərbirigə ləxkər baxliklirini olturoɣuzup elip mangdi. **8** Pərwərdigar Misirning padixaħi Pirəwnning kənglini kattik kiloɣini üqün, u Israillarni kooɣlidi. Bu qaoɣda Israillar kollirini egiz kətürüxkən ħalda Misirdin qikip boloɣanidi. **9** Misirliklarning [ħəmmisi] yəni Pirəwnning barlik atliri bilən jəng ħarwiliri, atlik ləxkərliri bilən pütkül koxuni ularni kooɣlap, Israillar dengiz boyioɣa qedir tikkən jayda, yəni Pi-Ħaħirotning yenida, Baal-Zefonning udulida ularoɣa yetixti. **10** Pirəwn yekinlaxkanda, Israillar bexini kətürüp kariwidi, mana, misirliklar ularning arkisidin yürüx kilip kooɣlap keliwatatti! Xuni kərgəndə Israillar tolimu korkuxup, Pərwərdigaroɣa nida-pəryad kətürdi. **11** Ular Musaoɣa: — Misirda gəristan tepilmasmidi, sən bizni qəldə əlsun dəp muxu yərgə elip kəldingoɣu?! Bizni Misirdin elip qikip, bizgə mundak kiloɣining nemisi?! **12** Misirda turoɣan wakitimizda biz sanga: «Bizni misirliklarning kullukida boluximizoɣa koyoɣin, biz bilən karing bolmisun» dəp eytmioɣanmiduk? Misirliklarning kullukida boloɣinimiz qəlgə kelip əlginimizdin əwzəl bolatti! — dedi. **13** Buning bilən Musa həlkkə: — Korkmay, tik turunglar, Pərwərdigarning bügün silərgə yürgüzidioɣan nijatini kərisilər; qünki silər bügün kərgən misirliklarni ikkinqi kərməysilər. **14** Pərwərdigar silər üqün jəng kilidu, lekin silər bolsanglar jim tursanglarla boldi, dedi. **15** Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Nemixka sən Manga pəryad kətürisən? Israillaroɣa: «Aldioɣa menginglar» dəp buyruoɣin. **16** Lekin sən ħasangni kətürüp kolungni dengizoɣa uzitip, uni ikkigə bəlgin; xundakta, Israillar

dengizning otturisidin quruq yər bilən ətüp ketidu.
17 Mana, Mən ularni qoƣlisun dəp misirliqlarning
kəngüllirini qattiq qilimən, xuning bilən Mən Pirəwn
wə uning pütkül qoxuni, jəng ƫarwiliri wə atliqliri
arqilik Өz uluƣluqimni ayan qilimən. 18 Xundaq qilip,
Mən Pirəwn wə uning jəng ƫarwiliri wə atliqliri arqilik
Өz uluƣluqimni ayan qiloƣinimda, misirliqlar Mening
Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, dedi. 19 Israilning
qoxunining aldida yürüwatqan Hudaning Pərixtisi
əmdi ularning kəynigə ətti; xuningdək ularning
aldida mangoƣan bulut tüwrükimu ularning kəynigə
yətkilip, 20 misirliqlarning qedirgaƫi bilən Israilning
qedirgaƫining arilikida tohtidi; bu bulut bir tərəptə
qarangoƣuluq qüxürüp, yənə bir tərəptə keqini yorutti.
Buning bilən pütün bir keqə bir qoxun yənə bir
qoxunoƣa yeqin kelәlmidi. 21 Musa qolini dengizning
üstigə uzatti; Pərwərdigar pütün keqə xərqtin küqlük
bir xamal qikirip, dengizning süyini kəynigə yandurdi;
U suni yandurup dengizni quruq yər qildi, sular ikkigə
bөlündi. 22 Xu tərikidə Israillar dengizning otturisidiki
quruq yərdin mengip, ətüp kətti; sular bolsa ularning
ong wə sol yenida kətürülüp tamdək turatti. 23 Əmma
misirliqlar ularni qooƣlap keliwatatti — Pirəwnning
barliq atliri, jəng ƫarwiliri wə atliq ləxkərliri ularning
kəynidin dengizning otturisioƣiqə kəldi. 24 Tang
atqanda xundaq boldiki, Pərwərdigar ot bilən bulut
tüwrükidə turup misirliqlarning qoxunioƣa qaridi wə
misirliqlarning qoxunioƣa parakəndiqilik qüxürdi. 25
U ularning ƫarwilirining qaqlirini patquzup, ƫaydəp
mengixini müxkül qildi. Misirliqlar: — Yürünglar,
Israilning aldidin qaqayli, qünki Pərwərdigar ular
üqün misirliqlaroƣa qarxi jəng qiliwatidu, — deyixti.
26 Pərwərdigar Musaoƣa: — Sular yenip misirliqlarning
üstigə, ularning jəng ƫarwilirining üstigə wə
atliqlirining üstigə eqip berip, ularni qəktürüwətsun
dəp qolungni dengizning üstigə uzatqin, — dedi.
27 Musa qolini dengizning üstigə uzitiwidi, tang
atqanda dengizning süyi yənə əsliy ƫalitigə yenip
kəldi. Qeqiwatqan misirliqlar eqinoƣa qarxi yügürüxti,
Pərwərdigar ularni dengizning otturisida mollaq
atquzdi. 28 Su əsligə yenip kelip, jəng ƫarwiliri
bilən atliqlarni, yəni Israillarning arqidin qooƣlap
dengizoƣa kirgən Pirəwnning pütkül qoxunini oƣərk
qiliwətti; ulardin birimu saq qalmidi. 29 Lekin Israillar
dengizning otturisidiki quruq yər bilən mengip ətüp
kətti; sular ularning ong wə sol yenida kətürülüp
tamdək turatti. 30 Xu tərikidə Pərwərdigar u küni
Israillarni misirliqlarning qolidin qutquzdi; Israillar
misirliqlarning dengizning boyida ələk yatqinini
kərdi. 31 Israil həlqi Pərwərdigarning misirliqlaroƣa
ixlətkən zor qudritini kərüp, Pərwərdigardin qorqti;
ular Pərwərdigaroƣa wə uning quli Musaoƣa ixəndi.

15 Xu qaoƣda Musa bilən Israillar Pərwərdigaroƣa
mədƫiyə oqup munu küyni eytti: — «Mən
Pərwərdigarni mədƫiyiləp küy eytay, Qünki U karamət
uluƣluqini kərsətti; U at wə mingüqini dengizoƣa
taxliwətti. 2 Mening küqüm ƫəm mening küyüm Yaƫ
Өzidur; U manga nijat boldi; U mening Tənqrimdur,
mən Uni uluƣlaymən; U mening atamning Hudasidur,
mən Uni aliy dəp mədƫiyiləymən. 3 Pərwərdigar
jəngqidur, Yaƫwəƫ Uning namidur. 4 Pirəwnning
jəng ƫarwilirini ƫəm qoxunlirini dengizoƣa taxliwətti;
Uning aliy ləxkər baxliqliri Qizil Dengizda oƣərq
qilindi. 5 Qongqur sular ularni kəmüwətti, Ular
huddi taxtək dengiz tegigə qəküp kətti. 6 Sening ong
qolung, əy Pərwərdigar, Qudriti bilən xan-xərəp tapti;
Sening ong qolung, əy Pərwərdigar, Düxmənni kukum-
talqan qiliwətti. 7 Өz uluƣluqungning ƫəywisi bilən
əzünggə qarxi qikqanlarni nabut qilding, Sən otluq
oƣəzipingni əwətting, U samanni kəydürgən ottək
ularni yutuwətti. 8 Dimioƣingning nəpisi bilən sular
dəng bolup ərlidi, Juxquniloƣan dolqunlar dəng kəbi tik
turdi, Dengizning otturisidiki qongqur sular qaturup
qoyuldi. 9 Düxmən dedi: «Mən ularni qooƣlaymən,
yetiximən, olja elip üləxtürimən, Ulardin dərdimni
qikirimən, Qiliqimni suoƣurup, əz qolum bilən ularni
nabut qilimən». 10 Lekin Sən nəpising bilən püwliding,
Dengiz ularni kəmüwətti; Ular juxqunluq sularda
qooƣuxundək qəküp kətti. 11 Ilaƫlarning arisida,
əy Pərwərdigar, Kim Sening təngdixing bolsun?
Pak-muqəddəslik iqidə Өz ƫəywitingni kərsitidioƣan,
ƫəmd-mədƫiyilər arisida dəƫxətlik turidioƣan, Məjizə-
karamət yaritidioƣan, Səndək kim bolsun? 12 Sən ong
qolungni uzitixing bilən, Yər-zemin ularni yutuwətti.
13 Lekin Өzünggə ƫəmjəmət qilip qutquzoƣan qowmni
rəƫimdilliking bilən baxlap qikting; Sən ularni Өz
muqəddəs makaningoƣa qudriting bilən ƫidayət qilip
yetəkliding. 14 Yat həlqlər buni anglap, titrixip kətti;
Filistiyədə turuwatqanlarni toloƣaqtək azab tutti.
15 Andin Edomning əmirliri dəkkə-dükkigə qüxti;
Moabning palwanlirini bolsa, rasa titrək basti; Qanaan
zeminidikilərning yüriki su bolup aqti; 16 Qorqunq
wə dəƫxət ularni basti; Bilikingning ƫəywiti bilən
ular huddi taxtək midirliyalmay qaldi; Həlking ətüp

kətküqə, i Pərwərdigar, Өzüng rənə tələp ḥər ḳiloɣan hələḳing ətüp boloɣuqə. **17** Ularni baxlap kirip, Өz mirasing boloɣan taoɣda kөqəttək tikisən, Өz makaning ḳiloɣan jayoɣa, i Pərwərdigar, Өz ḳolliring təyyarloɣan muḳəddəs jayoɣa, i Rəb, ularni elip barisən. **18** Pərwərdigar əbədil'əbədgiqə padixaḥ bolup ḥөküm süridu! **19** Qünki Pirəwnning atliri, Jəng ḥarwiliri atliḳliri bilən billə dengizoɣa kirip boldi; Pərwərdigar dengizning sulirini ularning üstigə yandurdi, Lekin Israillar bolsa dengizning otturisidin ḳuruḳ yərdin mengip ətüp kətti». **20** Andin Ḥarunning ḥədisi pəyoɣəmbər Məryəm ḳolioɣa dapni aldi, barliḳ ḳizayallarmu ḳolioɣa dap elip, ussul oynixip uningoɣa əgəxti. **21** Məryəm ularoɣa jawabən mundaḳ küyni oḳudi: — «Pərwərdigarni mədḥiyilәp küy eytinglar, Qünki U zor uluoɣluḳini kөrsətti; U at wə mingüqini dengizoɣa taxliwətti!». **22** Andin Musa Israillarni Ḳizil Dengizdin baxlap, Xur qəligə elip bardi. Ular uda üq kün qəldə yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Maraḥḳa yetip kəldi; lekin u yərning süyi aqqiḳ bolup, süyini iqkili bolmaytti; xunga u jayning nami «Maraḥ» dəp ḳoyuloɣan. **24** U waḳitta halayiḳ: — Biz nemə iqimiz? — dəp Musadin aoɣrinip oɣotuldaxḳili turdi. **25** U Pərwərdigaroɣa pəryad kətürdi; Pərwərdigar uningoɣa bir dərəhni kөrsətti; u dərəh yaoɣiqini elip, suoɣa taxliwidi, su tatliḳ suoɣa aylandi. U yərdə Pərwərdigar ularoɣa ḥөküm-bəlgilimə bekitip, ularni sinap, mundaḳ dedi: — **26** «Əgər silər kөngül ḳoyup Hudayinglar Pərwərdigarning səzini anglap, Uning nəzaridə durus boloɣanni ḳilip, əmrlirigə ḳulaḳ selip, barliḳ ḥөkümlirini tutsanglar, undaḳta, Mən misirliḳlarning üstigə saloɣan kesəllərdin ḥeqbirini üstünggə salmaymən; qünki Mənki silərgə xipaliḳ bərgüqi Pərwərdigardurmən». **27** Andin ular Elimoɣa yetip kəldi. Xu yərdə on ikki bulaḳ bilən yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə sularning boyida qedir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Elimdin yoloɣa atlandi; Misir zeminidin qiḳip, ikkinqi eyining on bəxinqi künidə Elim bilən Sinayning otturisidiki Sin qəligə yetip kəldi. **2** Əmma Israillarning pütkül jamaiti qəldə Musa bilən Ḥarunning yaman gepini ḳilip oɣotuldaxḳili turdi. **3** Israillar ularoɣa: — Pərwərdigarning ḳoli bizni Misir yurtidila əltürüwətkən bolsa bolmasmidi! Xu yərdə biz gөx ḳaynawatḳan ḳazanlarni qəridəp olturup, toyoɣudək nan yemigənmiduḳ? Lekin silər bu jamaətning ḥəmmisini aqliḳ bilən əltürməkqi bolup bizni bu qəlgə elip kəldinglar! — deyixti. **4** Buning bilən Pərwərdigar Musaoɣa: — Mana, Mən asmandin silərgə nan yaoɣdurimən; xuning bilən həlḳ ḥər küni qiḳip, bir künlük lazimliḳini yioɣiwalsun. Bu tərikidə Mən ularning Mening ḳanun-əmrlirimdə mangidioɣanmangmaydioɣanliḳini sinaymən. **5** Ḥər ḥəptining altinqi küni xundaḳ boliduki, ular yioɣiwaloɣanlirini təyyarlisun; u baxḳa künlərdə erixidioɣinidin bir ḥəssə kөp bolidu, — dedi. **6** Andin Musa bilən Ḥarun barliḳ Israillaroɣa: — Bügün aḥxam silərni Misir zeminidin elip qiḳḳuqining Pərwərdigar ikənlikini bilisilər wə **7** ətə silər Pərwərdigarning xan-xəripini kөrisilər; qünki U silərning Uning yaman gepini ḳilip oɣotuldaxḳininglarni anglidi; bizgə kəlsək, silər yaman gepimizni ḳilip oɣotuldioɣudək biz kim iduḳ? — dedi. **8** Musa yənə: Pərwərdigar bügün aḥxam silərgə yegili gөx berip, ətə ətigəndə toyoɣudək nan bərgəndə [buni bilisilər]; qünki Pərwərdigar silər Uning yaman gepini ḳilip oɣotuldioɣininglarni anglidi. Əmdi biz nemə iduḳ? Silərning oɣotuldaxḳininglar bizlərgə ḳaritiloɣan əməs, bəlki Pərwərdigaroɣa ḳaritiloɣandur, — dedi. **9** Andin Musa Ḥarunoɣa: — Sən Israillarning pütkül jamaitigə: «Pərwərdigarning aldioɣa kelinglar; qünki U yaman gəp bilən oɣotuldaxḳininglarni anglidi», dəp eytḳin, — dedi. **10** Xundaḳ boldiki, Ḥarun Israillarning pütkül jamaitigə səzləp turoɣinida, ular qəl tərəpkə ḳariwidi, mana, Pərwərdigarning julasi bulutta ayan boldi. **11** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ dedi: — **12** — Mən Israillarning yaman gəp ḳilip oɣotuldaxḳinini anglidim; əmdi ularoɣa: «Gugumda silər gөx yəysilər wə ətigəndə nandin toyunisilər, xuning bilən silər Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilip yetisilər» — dəp eytḳin, dedi. **13** Kəqḳurunda xundaḳ boldiki, bədünilər uqup kelip, qedirgaḥni ḳaplap kətti; ətisi ətigəndə, qedirgaḥning ətrapidiki yərlərgə xəbnəm qüxkənidi. **14** Ətrapta yatḳan xəbnəm kətürülüp kətkəndin keyin, mana, qəllükning yər yüzidə ḳirawdək nepiz, kiqik-kiqik yumilaḳ nərsilər turatti. **15** Israillar uni kөrgəndə, uning nemə ikənlikini bilmigini üqün: — Bu nemidu? — dəp soraxti. Musa ularoɣa jawabən: — Bu Pərwərdigar silərgə ata ḳiloɣan ozuḳ-tülüktur. **16** Pərwərdigar xu ixni əmr ḳilip dediki, «Ḥərbiringlar yəydioɣininglaroɣa ḳarap uningdin yioɣiwelinglar; ḥərbiringlar ailidiki adəm sanioɣa ḳarap, ḥərbir adəmgə bir omər miḳdarda yioɣinglar; ḥər adəm өz qediridiki kixilər üqün

yioŋinglar» — dedi. 17 Israillar xundaķ ķilip, bəzisi
kəprək, bəzisi azraķ yioŋiwaldi. 18 Ular uni omər
miķdari bilən əlqiwidi, kəp yioŋķanlarningkidin exip
kətmidi, az yioŋķanlarningmu kəmlik ķilmidi; ḥərbir
kixi əz yəydioŋinioŋa ķarap yioŋķanidi. 19 Musa
ularoŋa: — Ḥeqķandaķ adəm bulardin ḥeqnemini
ətigə ķaldurmisun, dedi. 20 Xundaķ bolsimu, ular
Musaning səzigə ķulaķ salmidi; bəzilər uningdin bir
ķismini ətigə saķlap ķoydi. Əmma saķlap ķoyoŋini
ķurtlap sesip kətti. Bu ix üqün Musa ularoŋa hapa
bolup aqqiķlandi. 21 Xu səwəbtin ularning ḥərbiri
ḥər ətigini qiķip əz yəydioŋinioŋa ķarap yioŋiwalatti;
ķaloŋanliri bolsa aptap qiķķanda erip ketətti. 22 Lekin
altinqi küni xundaķ boldiki, ular künlük ozuķning
ikki ḥəssisini yioŋdi; demək, ḥərbir kixi üqün ikki
omər miķdarda yioŋiwaldi; andin jamaət əmirliri
ḥəmmisi kelip buni Musaoŋa eytti. 23 Musa ularoŋa:
— Mana Pərwərdigarning degini: — Ətə aram küni,
Pərwərdigaroŋa ataloŋan muķəddəs xabat küni bolidu;
pixuridioŋininglarni pixurup, ķaynitidioŋininglarni
ķayinitip, exip ķaloŋanning ḥəmmisini ətigə saķlap
ķoyunglar, — dedi. 24 Ular Musa buyruoŋandək,
exip ķaloŋanni ətisigə saķlap ķoyuwidi, ular sesip
ķalmidi, ķurutlapmu kətmidi. 25 Musa ularoŋa: —
Buni bügün yənglar; qünki bügün Pərwərdigaroŋa
ataloŋan xabat küni boloŋini üqün bügün daladin
tapalmaysilər. 26 Altə kün silər yioŋsanglar bolidu; lekin
yəttinqi küni xabat boloŋini üqün u künidə ḥeqnemə
tepilmaydu, — dedi. 27 Ḥalbuki, yəttinqi küni həlķtin
birnəqqisi ozuķ-tülük yioŋķili qiķiwidi, ḥeqnemə
tapalmidi. 28 Pərwərdigar Musaoŋa: «Silər ķaqanoŋiqə
Mening əmrlirim wə ķanun-bəlgilimilirimni tutuxni
rət ķilisilər? 29 Mana, Pərwərdigar silərgə xabat künini
bekitip bərdi; xunga yəttinqi küni ḥərbiringlarni əz
ornida turup, sirtlaroŋa qiķmisun dəp, altinqi küni
ikki künlük ozuķ beridu», — dedi. 30 Xuning bilən
həlķ yəttinqi küni aram aldi. 31 Israillar bu ozuķni
«manna» dəp atidi; uning [xəkli] yumoŋaķsüt uruķidək,
rənggi aķ bolup, təmi ḥəsəlgə miləngən ķoturmaqķa
ohxaytti. 32 Musa ularoŋa: — Pərwərdigarning əmri
xuki, — Keyinki əwladliringlaroŋa Mən silərni Misirdin
elip qiķķanda, Mən silərgə qəldə yeyixkə ata ķiloŋan
nanni kərsitix üqün, uningdin komzəkkə bir omər
toxķuzup, ular üqün saķlap ķoyunglar, — dedi. 33
Musa Ḥarunoŋa: — Kəlgüsi əwladliringlaroŋa kərsitixkə
saķlax üqün bir komzəkni elip, uningoŋa bir omər
miķdarda manna selip, Pərwərdigarning ḥuzurida
ķoyup ķoyoŋin, — dedi. 34 [Keyin,] Ḥarun Pərwərdigar
Musaoŋa buyruoŋandək komzəkni saķlax üqün uni
ḥəküm-guwaḥlik sanduķining aldida ķoyup ķoydi. 35
Xu tərikidə Israillar adəm olturaķlaxķan bir zeminoŋa
yetip kəlgüqə ķirik yil «manna» yedi; ular Ķanaan
zeminining qegralirioŋa yətküqə manna yedi. 36 Əyni
qaoŋda bir «omər» «əfaḥ»ning ondin birigə barawər
idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti ķopup, Sin qəlidin
qiķip, Pərwərdigarning əmri boyiqə səpər ķilip,
Rəfidim degən yərgə kelip qedirlirini tikti. Əmma u
yərdə həlķķə iqkili su yoķ idi. 2 Xuning bilən həlķ
Musa bilən jedəllixip: — Bizgə iqkili su bərgin! —
dedi. Lekin Musa ularoŋa: — Nemixķa mening bilən
jedəllixisilər? Nemixķa Pərwərdigarni sinaysilər? —
dedi. 3 Lekin həlķ qaŋgķap, su tələp ķilip, Musadin
aoŋrinip oŋotuldixip: — Sən nemixķa bizni, balilirimizni
wə melimizni ussuzluķ bilən əltürüxkə Misirdin elip
kəlding? — dedi. 4 Xuning bilən Musa Pərwərdigaroŋa
pəryad kətürüp: — Bu həlķni ķandaķ ķilsam bolar?!
Ular ḥelila meni qalma-kesək ķilixi mumkin! — dedi.
5 Pərwərdigar Musaoŋa jawabən: — Sən Israilning
aķsaķalliridin birnəqqisini əzüng bilən billə elip qiķip,
[Nil] dəryasining süyini uroŋiningda ixlətkən ḥasangni
ķolungoŋa elip həlķning aldioŋa baroŋin; 6 Mana,
Mən xu yərdə, Ḥorəb teoŋidiki ķoram taxning üstidə
sening aldingda turimən; sən ķoram taxni uroŋin.
Buning bilən uningdin həlķķə iqkili su qiķidu, — dedi.
Musa Israilning aķsaķallirining kəz aldida xundaķ
ķildi. 7 Musa Israillarning jedəlləxkini wə ularning
«Pərwərdigar arimizda zadi barmu-yoķmu?» deyixip
Pərwərdigarni sinioŋini üqün, u yərni «Massaḥ» wə
«Məribaḥ» dəp atidi. 8 Xu qaoŋda Amaləklər kelip
Rəfidimdə Israiloŋa ḥujum ķildi. 9 Musa Yəxuaoŋa:
Sən əzimizdin Amalək bilən jəng ķilixķa adəm
tallioŋin. Mən ətə Hudaning ḥasisini ķolumoŋa elip
dəngning qoķķisida turup turimən, dedi. 10 Yəxua
Musa buyruoŋinidək ķilip, Amaləklər bilən jəng ķildi.
Musa, Ḥarun wə Hur dəngning qoķķisioŋa qiķti. 11
Xundaķ boldiki, Musa ķolini kətürüp tursa, Israil
oŋalib kelətti, lekin u ķollirini pəskə qüxürüp tursa,
Amalək oŋalib kelətti. 12 Musaning ķolliri eoŋirlixip
kətti; ular bir taxni elip kelip uning astioŋa ķoydi;
u uning üstidə olturdi; andin Ḥarun bilən Hur biri
bir təripidə, biri yənə bir təripidə uning ķollirini
yəlap turdi; bu tərikidə uning ķolliri taki kün patķuqə
məzmut turdi. 13 Xundaķ ķilip, Yəxua Amalək wə

uning həlkini kiliqlap nabut kildi. 14 Pərwərdigar
Musaoɣa: — Bir əslimə bolsun dəp bu ixlarni bir
kitabka yezip kalduroɣin, xundakla xularni Yəxuaning
kulakliriɣa okup bər; qünki Mən Amaləkning namini
asmanlarning astidin, ḥətta adəmlərning esidinmu
mutlək əqürüwetimən, dedi. 15 Andin Musa bir
kurbangaḥni yasap, namini «Pərwərdigar tuoɣumdur»
dəp atidi 16 wə Musa: — Yaḥning təhti aldida bir
kol kətürülüp: — «Pərwərdigar əwladtin əwladkiqə
Amaləkkə karxi jəng kilidu» deyilgənidi, — dedi.

18 Musaning kеynatisi, yəni Midiyanning kaḥini
Yətro Hudaning Musa üqün ḥəmdə Əz həlki
Israil üqün barlik kiloɣanliri tooɣruluk anglidi, yəni
Pərwərdigarning Israilni Misirdin qikaroɣanlikidin
həwər tapti. 2 Xuning bilən Musaning kеynatisi Yətro
Musaning əslidə əz yenioɣa əwətiwətkən ayali Zipporaḥ
wə uning ikki ooɣlini elip yoloɣa qikti (birinqi ooɣlining
ismi Gərxom dəp koyuloɣanidi; qünki Musa: «mən
yaka yurtta musapir bolup turuwatimən» degənidi. 4
Yənə birining ismi Əliezər dəp koyuloɣanidi; qünki
Musa: «Atamning Hudasi manga yardəmdə bolup,
meni Pirəwnning kiliqidin kutkuzdi», degənidi). 5
Xundak kilip Musaning kеynatisi Yətro Musaning
ooɣulliri bilən ayalini elip, Musaning qəldə, Hudaning
teoɣining yenida qedir tikgən yerigə yetip kəldi. 6 U
əslidə Musaoɣa: — «Mana, mənki kеynatang Yətro
sening ayalingni wə uning ikki ooɣlini elip yeningoɣa
ketiwatimən» dəp həwər əwətkənidi. 7 Xuning bilən
Musa əz kеynatisining aldioɣa qikip, təzim kilip, uni
səydi. Ular bir-biridin ḥal-əḥwal sorixip qediroɣa
kirdi; 8 Andin Musa kiynatisioɣa Israilning wəjidin
Pərwərdigarning Pirəwn wə misirlikloroɣa kiloɣan
ḥəmmə əməllirini səzləp, ularning yol boyi bexioɣa
qüxkən jəbir-japalarni bayan kilip, Pərwərdigarning
kandak kilip ularni kutkuzoɣinini eytip bərdi. 9 Buni
anglap Yətro Pərwərdigarning Israiloɣa kərsətkən
barlik yahxilikidin, ularni misirliklarning kolidin
kutkuzoɣanlikidin xadlandi. 10 Yətro [xadlinip]:
— Silərni misirliklarning wə Pirəwnning kolidin
kutkuzoɣan Pərwərdigaroɣa təxəkkurlər boloɣay!
U bu kowmni misirliklarning kolidin kutkuzdi!
11 Mən Pərwərdigarning barlik ilaḥlardin üstün
turidioɣanlikini əmdi bildim; qünki U dəl ular
yooɣanqilik kiloɣan ixta Əzining ulardin üstün
turidioɣanlikini namayan kildi — dedi. 12 Andin
Musaning kеynatisi Yətro Hudaoɣa atap bir kəydürmə
kurbanlik wə birnəqqə [təxəkkur] kurbanliklirini
elip kəldi; Ḥarun bilən Israilning ḥərbir akсakili
Musaning kеynatisi bilən billə Hudaning ḥuzurida
taam yeyixkə kəldi. 13 Ətisi Musa həlkning ix-dəwaliri
üstidin ḥəküm qikirixka olturdi; həlk ətigəndin tartip
kəqkiqə Musaning qərisidə turuxti. 14 Musaning
kеynatisi uning həlki üqün kiloɣan ixlirini kərgəndə
uningdin: — Sening həlkkə kiliwatkan bu ixing zadi
nemə ix? Nemixka sən [bu ixta] yaloɣuz olturisən,
barlik həlk nemə üqün ətigəndin kəqkiqə sening
qərəngdə turidu? — dedi. 15 Musa kеynatisioɣa jawab
berip: — Həlk Hudadin yol izdəxkə mening kеximoɣa
kelidu. 16 Kaqanki ularning bir ix-dəwasi qiksa ular
yenimoɣa kelidu; xuning bilən mən ularning otturisida
ḥəküm qikirimən wə xundakla Hudaning kanun-
bəlgilimilirini ularoɣa bildürimən, — dedi. 17 Musaning
kеynatisi uningoɣa: — Bu kiloɣining yahxi bolmaptu.
18 Sən jəzmən əzüngni ḥəmdə qərəngdə turoɣan
həlknimu qarqitip koyisən; qünki bu ix sanga bək
eoɣir kelidu. Sən uni yaloɣuz kilip yetixəlməysən. 19
Əmdi mening səzümgə kulak saloɣin, mən sanga bir
məsliḥət berəy wə [xundak kilsang,] Huda sening
bilən billə bolidu: — Sən əzüng Hudaning aldida
həlkning wəkili bolup, ularning ixlirini Hudaoɣa
məlum kiloɣin; 20 sən həlkkə kanun-bəlgilimilərni
əgitip, mangidioɣan yolni kərsitip, ularning kandak
burqi barlikini ukturoɣin. 21 Xuning bilən bir wakitta
sən pütkül həlkning arisidin Hudadin korkidioɣan,
nəpsaniyətqilikni yaman kəridioɣan ḥəm kabiliyətlik
ḥəm diyanətlik adəmlərni tepip, ularni həlkning
üstigə bax kilip, bəzisini mingbexi, bəzisini yüzbexi,
bəzisini əllikbexi, bəzisini onbexi kilip təyinligin.
22 Xuning bilən bular ḥərkandak wakitta həlkning
ix-dəwalirini soraydu. Əgər qong bir ix-dəwa qikip
kalsa, buni sanga tapxursun; lekin ḥəmmə kiqik ix-
dəwalarni ular əzliri bejirisun. Xundak kilip, ular
sening wəzipəngni yeniklitip, yüküngni kətürüxüp
beridu. 23 Əgər xundak kilsang wə Huda sanga xundak
buyrusa, əzüng [wəzipəngdə] put tirəp turalaysən
wə həlkingmu hatirjəmlik bilən əz jayioɣa kaytip
ketidu, dedi. 24 Musa kеynatisining səzigə kulak selip
deginining ḥəmmisini kildi. 25 Musa pütkül Israil
arisidin kabiliyətlik adəmlərni tallap, ularni həlkning
üstigə bax kilip, bəzisini mingbexi, bəzisini yüzbexi,
bəzisini əllikbexi, bəzisini onbexi kilip koydi. 26 Bular
ḥərkandak wakitta həlkning ix-dəwalirini sorap turdi;
təsrək ix-dəwalarni bolsa, Musaoɣa yollaytti, kiqik
ix-dəwalarni bolsa əzliri soraytti. 27 Andin Musa

kɵynatisini yoloŋa selip kɵydi, u ɵz yurtioŋa kaytip kətti.

19 Israillar Misir zeminidin qikip, dəl üqinqi eyining baxlanoŋan küni Sinay qəligə yetip kəldi. **2** Ular Rəfidimdin qikip, Sinay qəligə yetip kelip, qəldə qedir tikti; Israil xu yərdə, taoŋning udulida tohtap qedir tikti. **3** Musa Hudaning aldioŋa qikiwidi, Pərwərdigar taoŋdin uningoŋa hitab kilip mundak dedi: — Sən Yakupning jəmətigə sɵz kilip, Israillaroŋa munu həwərni yətküzgin: — **4** «Mening misirlikliroŋa nemə kiloŋinimni, xundakla Mən silərni huddi bürküt balilirini kanatlirioŋa mindürüp elip yürgəndək, Ɵz kɵximoŋa elip kəlginimni ɵzünglar kərdünglar. **5** Əmdi silər dərhəkikət Mening sɵzümni anglap, əhdəmni tutsanglar, undakta barlik əllərning arisida Manga has bir gəhər bolisilər — qünki pütkül yər Meningkidur — **6** wə silər Manga kahinlardin tərkib tapkan has bir padixahlik wə mukəddəs bir kowm bolisilər». Mana bu sən Israillaroŋa deyixing kerək boloŋan sɵzlərdur, — dedi. **7** Xuning bilən Musa yenip kelip, həlkning aksakallirini qakirtip, Pərwərdigar uningoŋa buyruoŋan xu sɵzlərning həmmisiniularoŋa yətküzdi. **8** Həlkning həmmisi bir eoŋizdin: — Pərwərdigar buyruoŋanning həmmisigə qokum əməl kilimiz! — dəp jawab bərdi. Andin Musa həlkning jawab sɵzlirini Pərwərdigarning kɵxioŋa berip yətküzdi. **9** Pərwərdigar Musaoŋa: — Mana, Mən sanga sɵz kiloŋinimda həlk awazimni anglisun, həmixə sanga ixənsun dəp, yeningoŋa kara bulutning karangoŋuluki iqidə kelimən, dəp eytti. Musamu həlkning degənlirini Pərwərdigaroŋa anglatti. **10** Pərwərdigar Musaoŋa yənə: — Sən həlkning kɵxioŋa berip, bügün wə ətə ularni pak-mukəddəs kilip, kiyim-keqəklirini yuduroŋin. **11** Ular üqinqi künigə təyyar tursun; qünki üqinqi küni barlik həlkning kɵz aldida Pərwərdigar Sinay teoŋioŋa qüxidu. **12** Sən həlk üqün [taoŋning] ətrapioŋa bir pasil kilip, ularoŋa: «Silər ehtiyat kilinglar, taoŋka qikmanglar yaki uning etikigə tegip kətmənglar. Kimki taoŋka təgsə ɵltürülməy kalmaydu; **13** Uningoŋa hətta birər koli tegip kətsimu, qalma-kesək kilip ɵltürülsun yaki ok etip ɵltürülsun. Məyli haywan yaki insan bolsun, xundak kilsa, tirik kaldurulmisun» — dəp eytkin. Lekin Kanay uzun qelinsa, ular taoŋning tüwigə qiksun, dedi. **14** Musa taoŋdin qüxüp həlkning kɵxioŋa berip, həlkni Hudaoŋa atap mukəddəs kildi; ular kiyim-keqəklirini yudi. **15** Andin Musa həlkkə: — Üqinqi künigə təyyar turunglar; həqkim ayali bilən yekinqilik kilmisun, dedi. **16** Üqinqi küni boloŋanda, tang yoruxi bilən xundak boldiki, güldürmamilar güldürləp, qakmak qekip, taoŋ üstidə kɵyuk bir parqə bulut pəyda boldi, zor kattik qelinoŋan kanayning awazi anglandi. Buni kərüp qedirgahdiki pütkül həlk korkunqidin titrəp kətti. **17** Musa həlkni Hudaning aldida hazir boluxka qedirgahdin elip qikti. Ular kelip taoŋning tüwidə ərə turdi. **18** Pərwərdigar Sinay teoŋioŋa otta qüxüp kəlgini üqün is-tütək pütkül taoŋni kaplidi; is-tütək humdandin ərligən is-tütəktək üstigə ərləp qikti. Pütkül taoŋ kattik təwrinixkə baxlidi. **19** Kanay awazi baroŋanseri küqiyip intayin kattik qikti. Musa sɵz kiliwidi, Huda anglap ünlük awaz bilən jawab bərdi. **20** Pərwərdigar Ɵzi Sinay teoŋioŋa, taoŋning qokkisioŋa qüxti; andin Pərwərdigar Musani taoŋning qokkisioŋa qakiriwidi, Musa taoŋka qikti. **21** Pərwərdigar Musaoŋa: — Sən qüxüp halayikni agahlandurup: Ular «Pərwərdigarni kərimiz» dəp pasildin bɵsüp ətmisun; undak kilsa, ulardin kɵp adəm halak bolidu, dəp eytkin. **22** Pərwərdigaroŋa yekin kelələydioŋan kahinlarmu ɵzlirini manga atap mukəddəs kilsun; bolmisa, Pərwərdigar [sepilni] bɵskəndək ularoŋa halakət yətküzidu, — dedi. **23** Musa Pərwərdigaroŋa: — Halayikning Sinay teoŋioŋa qikixi mumkin əməs; qünki Sən Ɵzüng bizgə kattik agahlandurdung: taoŋni «mukəddəs» dəp karap, uning ətrapioŋa pasillarni bekitinglar, dəp əmr kilding, — dedi. **24** Pərwərdigar Musaoŋa: — Mang, sən qüxüp kətkin. Andin sən Harunni elip, billə qikkin; lekin kahinlar wə həlk bolsa Pərwərdigarning kɵxioŋa barayli dəp pasildin bɵsüp ətmisun; bolmisa, [Pərwərdigar sepilni] bɵskəndək ularning üstigə qüxidu, — dedi. **25** Xuning bilən Musa həlkning kɵxioŋa qüxüp, ularoŋa bu sɵzni yətküzdi.

20 Huda munu barlik sɵzlərni bayan kilip mundak dedi: — **2** Mən seni «kulluk makani» boloŋan Misir zeminidin qikirip kəlgən Pərwərdigar Hudayingdurmən. **3** Sening Məndin baxka heqkandak ilahing bolmaydu. **4** Sən ɵzüng üqün məyli yukiridiki asmanda bolsun, məyli tɵwəndiki zeminda bolsun, yaki yər astidiki sularda bolsun, harkandak nərsining kiyapitidiki heqkandak oyma xəkilni yasima. **5** Sən bundak nərsilərgə bax urma yaki ularning kullukioŋa kirmə. Qünki Mənki Pərwərdigar Hudaying wapasizlikka hasət kiloŋuqi Təngridurmən. Məndin nəprətləngənlərning kəbihliklirini ɵzlirigə, ooŋullirioŋa, hətta nəwrə-qəwrilirigiqə qüxürimən, **6** Əmma Meni səyidioŋan wə əmrlirimni tutidioŋanlaroŋa

ming əwladiƣiqə əzgərməs meһribanlik kərsitimən. 7 Pərwərdigar Hudayingning namini ķalaymiķan tiloƣa alma; qünki kimdəkim namini ķalaymiķan tiloƣa alsa, Pərwərdigar uni gunaһkar һesablimay ķalmaydu. 8 Xabat künini muķəddəs dəp bilip tutķili yadingda saķliƣin. 9 Altə kün ixləp barlik ixliringni tügətkin; 10 lekin yəttinqi küni Pərwərdigar Hudayingoƣa ataloƣan xabat künidur; sən xu küni һeqķandak ix ķilmaysən; məyli sən yaki ooƣlung bolsun, məyli ķizing, məyli ķulung, məyli dediking, məyli bukang yaki sən bilən bir yərdə turuwatķan musapir bolsun, һeqķandak ix ķilmisun. 11 Qünki altə kün iqidə Pərwərdigar asman bilən zeminni, dengiz bilən uning iqidiki barini yaratti andin yəttinqi künidə aram aldi. Buning üqün Pərwərdigar xabat künini bəht-bərikətlik kün ķilip, uni muķəddəs kün dəp bekitti. 12 Ata-anangni һərmət ķil. Xundak ķilsang Pərwərdigar Hudaying sanga ata ķilmakqi boloƣan zeminda uzun əmür kərisən. 13 Katillik ķilma. 14 Zina ķilma. 15 Ooƣrilik ķilma. 16 Ķoxnang tooƣruluk yaloƣan guwaһlik bərmə. 17 Sən ķoxnangning əy-imaritigə kəz ķiringni salma, nə ķoxnangning ayali, nə uning ķulioƣa, nə uning dediki, nə uning kalisi, nə uning ixiki yaki ķoxnangning һərķandak baxķa nərsisigə kəz ķiringni salma. 18 Pütkül həlk güldürmamilarni, qekin-yalķunlarni, kanayning awazi wə taoƣdin ərlәp qikķan is-tütəklərni kərdi wə anglidi; ular bularni kərüp, titrixip yirak turuxti 19 wə Musaoƣa: — Bizgə sənla səz ķiloƣaysən, biz anglaymiz; lekin Huda bizgə Əzi səz ķilmisun; qünki undak ķilsa əlüp ketimiz, dedi. 20 Musa halayiķķa jawabən: — Ķorķmanglar; qünki Hudaning bu yərgə kelixi silərni sinax üqün, yəni silərning Uning dəһxətlikini kəz aldinglaroƣa kəltürüp, gunah ķilmasliķinglar üqündur, — dedi. 21 Xuning bilən halayik nerida turdi; lekin Musa Huda iqidə turoƣan ķoyuk bulutning ķexioƣa yekin bardi. 22 Pərwərdigar Musaoƣa: — Sən berip Israillaroƣa munu səzlərni yətküzgin: «Silərgə ərxtin səz ķiloƣinimni kərdünglar. 23 Silər Mening ornumda ilah dəp kümüxtin butlar yasimanglar, yaki əzünglar üqün altundin butlarni yasimanglar. 24 — Sən Mən üqün tupraktin bir ķurbangah yasap, xu yərdə kəydürmə ķurbanlik wə inakliķ ķurbanliķliringni, ķoy-əqkə bilən kaliliringni sunoƣin. Omumən Mən həlķķə namimni [һərmət bilən] əslitidioƣan barlik jaylarda, yeningoƣa kelip sanga bəht-bərikət ata ķilimən. 25 — Əgər Manga atap taxlardin ķurbangah yasimakqi bolsang, yonuloƣan taxlardin yasimioƣin; qünki taxlaroƣa əswabingni təgküzsəng, ular napak bolup ķalidu. 26 Ķurbangaһimoƣa qikidioƣan pələmpəy bolmisun; undak boloƣanda, pələmpəydin qikķuqə əwriting kərünüp ķelixi mumkin», — dedi.

21 — Sən ularning aldioƣa ķoyidioƣan һəküm-bəlgilimilər munulardur: — 2 Əgər sən bir ibraniy ķulni setiwaloƣan bolsang, u altə yiloƣiqə hizmitingdə bolup, yəttinqi yili tələmsiz һər ķilinsun. 3 U ķul ķilinixķa tənһa һaləttə elip kelingən bolsa, tənһa һaləttə kətsun. Ayali bilən birgə elip kelingən bolsa, ayalimu uning bilən billə kətsun. 4 Əgər hojisi uningoƣa hotun elip bərgən bolsa, xundakla ayali uningoƣa ooƣul-ķizlarni tuoƣup bərgən bolsa, ayal baliliri bilən hojisioƣa ķelip, ər yaloƣuz kətsun. 5 Lekin əgər ķul elan ķilip: «Mən hojam, ayalim wə balilirimoƣa muһəbbitim boloƣini üqün һər bolup kətməymən» desə, 6 undakta uning hojisi uni Hudaning [ibadət sorunining] aldioƣa elip berip, uni ixikning aldida yaki ixikning kexikining aldida turoƣuzsun; andin hojisi bigiz bilən uning ķulikini təxsun. Xundak ķilip, u mənggügə hojisining ķuli bolup ķalidu. 7 Əgər birkim ķizini dedəklikkə setiwətkən bolsa, u ər ķullar һər ķilinoƣandək һər ķilinmisun. 8 Əgər əzigə has setiwaloƣan ķiz hojisioƣa yakmisa, undakta u ķiz tərəpning һak tələp uni һər ķilixioƣa yol ķoyuxi kerək. Lekin hojisining uni yat həlķķə setix ҳoķuķi bolmaydu; qünki hojisi uningoƣa wapasizlik ķiloƣandur. 9 Əgər u ķizni ooƣlioƣa has bekitkən bolsa, undakta u bəlgilimilər boyiqə uningoƣa əz ķizidək muamilə ķilsun. 10 Əgər hojisi yənə hotun alsa, əslidə əmrigə aloƣan dedikining yemək-iqmikini, kiyim-keqikini wə ər-hotunqilik burqini keməytmisun. 11 Əgər u xu üq ixni ada ķilmisa, undakta u bədəl tələməy һər bolsun. 12 Kimki bir adəmni urup əltürüp ķoysa, umu qoķum əltürülsun. 13 Lekin əgər u kixi [əlgüqining] jenini paylap turup ķəstən əltürmigən, bəlki mən Huda uning ķoli arķilik xu kixining əlüxigə yol ķoyoƣan bolsam, undak əһwalda Mən uningoƣa ķaqidioƣan bir jayni orunlaxturimən. 14 Lekin əgər birsi əz ķoxnisini ҳiylə bilən əltürimən dəp, uningoƣa ķəstən ҳujum ķilsa, u gərqə [panah izdəp] ķurbangaһimoƣa ķeqip kəlsimu, u xu yərdə tutulsun wə əlümgə məһkum ķilinsun. 15 Kimki əz atisi yaki anisioƣa ķol təgküzsə, qoķum əltürülsun. 16 Kimki bir adəmni bulap satķan bolsa yaki uning ķolida barliķi məlum bolsa, jəzmən əltürülüxi kerək. 17 Kimki əz atisi yaki anisioƣa lənət ķilip ķaroƣioƣan bolsa, jəzmən əltürülüxi kerək. 18

Əgər ikki kixi uruxup ḳelip, biri yənə birini tax ya moxti bilən ursa, uruloŋan kixi əlməy, orun tutup yetip ḳaloŋan bolsa, **19** u kixi ḳopup ḥasioŋa tayinip taxḳirioŋa qikḳudək bolsa, undaḳta uni uroŋan kixi jazadin halas ḳilinsun; pəḳət zəhimləngüqining yetip ixtin ḳaloŋan waḳti üqün tələm berip, uni dawalitip səllimaza saḳaytsun. **20** Əgər birsi ḳuli yaki dedikini tayaḳta ursa, xundaḳla ḳul yaki dedək nəḳ məydanda əlüp kətsə, uning üqün [igisi] qoḳum jazaoŋa tartilsun. **21** Lekin əgər tayaḳ yegüqi bir-ikki kün tirik tursa, undaḳta ḳul hojayinining xəhsi mal-mülki boloŋini üqün, ḳulning jazasioŋa tartilmisun. **22** Əgər kixilər bir-biri bilən uruxup ḳelip, ḥamilidar bir ayalni urup salsa, ḥamilidar ayalda balisi baldur tuoŋuluxidin baxḳa zəhimlinix bolmisa, ayalning erining tələm təlipi boyiqə ḥakimlarning təstiḳidin ətküzülüp jərimanə təlisun. **23** Əgər [ayal yaki bala] ziyan-zəhətkə uqrioŋan bolsa, undaḳta jenioŋa jan, **24** kəzigə kəz, qixioŋa qix, ḳolioŋa ḳol, putioŋa put, **25** kəyükkə kəyük, zəhimgə zəhim, kəkkə kək tələnsun. **26** Əgər birsi əz ḳul ya dedikining kəzini urup nakar ḳilip ḳoysa, kəzi wəjidin uni azad ḳilsun. **27** Xuningdək birsi əz ḳuli ya dedikining qixini urup qiḳiriwətkən bolsa, qixi wəjidin uni azad ḳilsun». **28** Əgər bir kala bir ər yaki ayal kixini üsüp əltürüp ḳoysa, xu kala qoḳum qalma-kesək ḳilinixi kerək, uning gəxi yeyilmisun. Lekin kalining igisigə gunaḥ kəlmisun. **29** Lekin bu uyning ilgiridin üsüx aditi bolup, igisigə bu ḥaḳtə agaḥ berilgən bolsa, lekin yənila uni baoŋlimioŋini üqün ər-ayal kixilərni üsüp əltürüp ḳoyoŋan bolsa, undaḳta kala qalma-kesək ḳilinsun, igisimu əlümgə məḥkum ḳilinsun. **30** Lekin uningdin hun ḥaḳḳi tələp ḳilinsa, əz jenining ornida uningoŋa ḳanqilik tələm ḳoyuloŋan bolsa xuni bərsun. **31** Kalidin üsülgüqi ooŋul yaki ḳiz bala bolsa, kalining igisi ohxaxla yuḳiriḳi ḥəkümdikidək bir tərəp ḳilinsun. **32** Kala ḳul yaki dedəkni üskən bolsa, kalining igisi üsülgüqining hojisioŋa ottuz xəkəl kümüx bərsun; andin kala qalma-kesək ḳilinsun. **33** Əgər birsi bir orining aoŋzini oquḳ ḳoyup yaki kolawatḳan orining aoŋzini yapmay, kala yaki exək uningoŋa qüxüp kətsə, **34** Undaḳta orining igisi mal igisining ziyinini toluḳ tələp bərsun; əlgən mal uningki bolidu. **35** Əgər birsining kalisi yənə birsining kalisini üsüp əltürüp ḳoyoŋan bolsa, undaḳta ular tirik ḳaloŋan kalini setip, pulni barawər bəlüxsun ḥəm əlük kalinimu xundaḳ bəlüxsun. **36** Lekin kalining ilgiridin üsidioŋan aditi barliḳi eniḳ turup, igisi uni baoŋlimay ḳoyuwətkən bolsa, undaḳta üsküqi kalining igisi kalioŋa kala tələp bərsun, əlük kala uning bolsun.

22 Əgər birsi bir kala yaki ḳoyni ooŋrilap, uni soysa ya setiwətsə, u bir kalining ornioŋa bəx kala, bir ḳoyning ornioŋa tət ḳoy təlisun. **2** Ooŋri tam təxkəndə tutulup ḳelip, tayaḳ yəp əlüp ḳalsa, əltürgüqigə hun jazasi kəlmisun. **3** Lekin xu wəḳə boloŋan pəyttə kün qikip ḳaloŋan bolsa, undaḳta əltürgüqi hun jazasioŋa tartilsun. Ooŋri ooŋriliqinini tələp ziyanni toluḳlap berixi kerək; uningda bir nemə bolmisa, ḳullukḳa setilip, ooŋriliqan nərsini təlixi kerək. **4** Ooŋri tutuloŋanda ooŋriliqan nərsə, kala bolsun, exək bolsun, ḳoy bolsun uning ḳolida tirik ḥaləttə tepilsa, u ikki ḥəssə ḳimməttə tələp bərsun. **5** Əgər birsi əz mal-qarwilirini etizlikḳa yaki üzümzarlikḳa otlaxḳa ḳoyuwetip, baxḳilarning baoŋ-etizlikida otlaxḳa yol ḳoysa, undaḳta u əzining əng esil məḥsulatliridin yaki üzümzarlikining əng esil mewisidin ziyanni tələp bərsun. **6** Əgər ot ketip, tikənlikkə tutixip ketip, andin ənqilərni, bax tartip pixḳan ziraətni kəydürüp, pütkül etizliḳni kül ḳiliwətsə, undaḳta ot ḳoyoŋuqi barliḳ ziyanni tələp bərsun. **7** Əgər birsi ḳoxnisioŋa pul yaki mal-dunyasini amanət ḳiloŋan bolsa, bular əyidin ooŋrilinip kətsə, xundaḳla ooŋri keyin tutulsa, u ooŋriliqinini ikki ḥəssə ḳimməttə tələp bərsun. **8** Lekin ooŋri tepilmisa, əy igisining ḳoxnisining melioŋa ḳol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, ḥakimlarning aldioŋa kəltürülsun. **9** Ḥərhil hiyanət, u məyli kala, exək, ḳoy, kiyim-keqək bolsun, yittürüp ḳoyoŋan nərsə bolsun, ular tooŋruluḳ bir ḳoxnisi: «əməliyəttə mundaḳ idi» dəp talaxḳan bolsa, ḥər ikkisining dəwasi ḥakimlarning aldioŋa kəltürülsun; ḥakimlar ḳaysioŋa gunaḥ bekitsə, xu ḳoxnisioŋa ikki ḥəssə ḳimməttə tələp bərsun. **10** Əgər birsi ḳoxnisioŋa exək, kala, ḳoy yaki baxḳa bir qarpayni amanət ḳilsa, bu amanət meli kixi kərməy əlüp kətsə, yaki zəhimlənsə, yaki ḥaydəp əkitilsə, **11** undaḳta ḳoxnisining melioŋa ḳol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, Pərwərdigarning aldida ularning otturisida bir ḳəsəm iqürülsun. Mal igisi bu ḳəsəmni ḳobul ḳilsun; ḳoxnisi uningoŋa tələm tələp bərmisun. **12** Lekin mal ooŋrilanoŋan bolsa, u igisigə tələp bərsun. **13** Əgər uni wəḥxiy ḥaywan booŋup ḳoyoŋan bolsa, u malning ḳalduḳini guwaḥliḳ üqün kərsitip, uni tələp bərmisimu bolidu. **14** Əgər birsi ḳoxnisidin bir ulaoŋni ətnə elip, ulaoŋ igisi yoḳ yərdə zəhimlənsə yaki əlüp ḳalsa, ətnə aloŋuqi toluḳ

tələp bərsun. **15** Lekin igisi nək məydanda bolsa, ətnə aloɳuqi tələp bərmisun; ulaoɳ ijarigə elinoɳan bolsa, aloɳuqi tələm təlimisun; qünki uni ijarə tələp əkəlgən. **16** Əgər bir adəm tehi yatlik bolmioɳan bir kizni azdurup, uning bilən billə yatsa, undakta u uning toylukini berixi kerək, andin uni hotunlukka alsun. **17** Lekin kizning atisi uni uningoɳa bərgili unimisa, zina kiloɳuqi pak kizlarning toylukioɳa barawər kelidioɳan kümüx pulni tarazida əlqəp bərsun. **18** Jadugər hotunni tirik koymioɳin. **19** Haywan bilən jinsiy munasiwət ətküzgən hərbiri jəzmən ölümgə məhkum kilinsun. **20** Kimdəkim birdinbir Pərwərdigardin baxka hərkandak ilahoɳa kurbanlik sunsa, haram dəp mutlək halakətkə məhkum kilinsun. **21** Silərmu Misirda musapir bolup turoɳanikənsilər, musapir boloɳan kixini heq harlimanglar wə yaki uningoɳa heq zulum kilmanglar. **22** Hərkandak tul hotun yaki yetim balini horlimanglar. **23** Sən ularni hərkandak tərəptə horlisang, ular manga pəryad kətürsə, Mən ularning awazini qokum anglaymən; **24** xuning bilən oɳəzipim tutixip, silərni kiliqlap öltürimən, silərning hotunliringlar tul kilinip, baliliringlar yetim bolup kalidu. **25** Əgər sən Mening həlkimning iqidin sanga koxna boloɳan kəmbəoɳəlgə kərz bərgən bolsang, uningoɳa jazanihorlardək muamilə kilmioɳin; uningdin əsüm almanglar. **26** Əgər sən koxnangning qapinini gərügə aloɳan bolsang, kün olturmasta uningoɳa yandurup bər. **27** Qünki qapini uning birdinbir yepinqisi bolup, bədinini yapidioɳan kiyim xudur. U bolmisa, u nemini yepinip yatidu? Bu səwəbtin Manga pəryad kilsa, pəryadini anglaymən; qünki Mən xəpkətlikturmən. **28** Hudaoɳa kupurluk kilma, wə həlkingning əmirlirinimu karoɳap tillima. **29** Hamininging hosulining axkinidin wə xarab-zəytun meyi kəlqikingdin taxkinidin Manga hədiyə sunuxni hayal kilmioɳin. Sən ooɳulliringning tunjisini Manga atioɳin. **30** Kala bilən koyliringning tunji balilirinimu həm xundak atioɳin; tunji bala yəttə küngiqə anisi bilən billə tursun; əmma səkkizinqi küni uni Manga atap sunoɳin. **31** Silər Manga ataloɳan mukəddəs kixilər bolisilər; xunga dalada yirtkuq haywan təripidin booɳuloɳan haywanning gəxini yeməŋlar, bəlki uni itlaroɳa taxlap beringlar.

23 Yaloɳan gəpni yaymioɳin wə ya yaloɳan guwahlik berip rəzil adəmgə yan basmioɳin. **2** Topka əgixip rəzil ixta bolma yaki dəwa-dəsturlarda guwahlik bərgəndə topka əgixip həkikətni burmilima. **3** Kəmbəoɳəl dəwa kilsa, uningoɳa yan basma. **4** Düxminingning kala ya exiki ezip ketip, sanga uqrap kalsa, uni elip kelip, igisigə qokum tapxurup bər. **5** Əgər sanga əq boloɳanning exiki yükni kətürəlməy yükning astida yatkinini kərsəng, uni yardəmsiz taxlimay, bəlki uningoɳa yardəmlixip exikini kopuruxup berixing zərür. **6** Arangdiki kəmbəoɳəlning dəwasida adalətni burmilima. **7** Hərkandak sahta ixtin əzüngni neri tart; bigunah adəm bilən həkkaniy adəmni öltürmigin; qünki Mən rəzil adəmni hərgiz adil dəp aklimaymən. **8** Xuningdək heqkandak para yemə; qünki para kəzi oqukларni kor kilip, həkkaniylarning səzlirini burmilaydu. **9** Musapir kixilərgə zulum kilma; qünki əzünglar Misir zeminida musapir bolup turoɳan boloɳaqka, musapirning rohiy halini bilisilər. **10** Altə yil əz yeringni terip, hosullirini al. **11** Lekin yəttinqi yili yərgə aram berip uni box koy; həlkingning namratliri uningdin yioɳip yesun, ulardin axkinini janggaldiki haywanlar yesun; xundakla üzümzarlikingning bilən zəytunzarlikingnimu xundak kiloɳin. **12** Altə kün iqidə əz ixingni ada kilip, yəttinqi küni aram elixing zərür. Buning bilən kala-exəkliring aram tapidu, dedikingning ooɳli bilən musapir kiximu hardukini qikiridu. **13** Mən sanga eytkinimning həmmisini kəngül bəlüp ada kil; baxka ilahlarning namini tilingoɳa alma; bular hətta aoɳzingoɳimu qikmisun. **14** Hər yilda üq ketim mening üqün heyt ətküzgin. **15** Aldi bilən «petir nan heyti»ni ətküz; sanga əmr kiloɳinimdək Abib eyidiki bekitilgən künlərdə yəttə kün petir nan yegin; qünki xu ayda sən Misirdin qikkaniding. Xu heytta heqkixi aldimoɳa kuruk kol kəlmisun. **16** Sən əjir kilip terioɳan etizdiki ziraitingning tunji hosulini oroɳanda «orma heyti»ni ətküz; xundakla sən əjir singdürüp yərdin ahirki hosul-məhsulatliringni yil ahirida yioɳkanda «hosul yioɳix heyti»ni ətküz. **17** Yilda üq ketim ərkəkliringning həmmisi Rəb Pərwərdigarning huzurioɳa hazir bolsun. **18** Sən manga ataloɳan kurbanlikning kenini hemirturuq selinoɳan nan bilən sunmioɳin; heyt kurbanlikining yeoɳini bolsa keqiqə kondurup ətigiqigə saklima. **19** Zemininggdiki dəsləpki hosulning əng yahxsini Pərwərdigar Hudayingning əyigə elip kəl. Ooɳlakni anisining sütidə kaynitip pixurma. **20** Mana, Mən bir Pərixtini yolda seni kooɳdap, Mən sanga təyyarlioɳan yərgə elip barsun dəp, aldingda yürüxkə əwətimən. **21** Sən uning aldida əzünggə agah bol, uning awazioɳa kulak sal. Uning zitioɳa təgmə; bolmisa, u itaətsizlikliringni

kəqürməydu; qünki Mening namim uningdidur. 22 Lekin əgər sən uning awazioƣa ƙulaƙ selip, Mening barliƙ buyruoƣanlirimoƣa əməl ƙilsang, Mən düxmənliringgə düxmən, küxəndiliringgə küxəndə bolimən. 23 Qünki Mening Pərixtəm aldingda yürüp, seni Amoriy, Ḥittiy, Pərizziy, Ƙanaaniy, Ḥiwiy wə Yəbusiylarning zeminiƣa baxlap kiridu; Mən ularni yoƙitimən. 24 Sən ularning ilaḥliriƣa bax urup ibadət ƙilma wə yaki ular ƙiloƣandək ƙilma; bəlki ularning [butlirini] üzül-kesil qeƙiwət, but tüwrüklirini üzül-kesil kukum-taloƣan ƙiliwət; 25 Lekin Hudayinglar Pərwərdigarning ibaditidə bolunglar. Xundaƙ ƙilsanglar U nan bilən süyünglarni bərikətləydu; Mən barliƙ kesəllikni aranglardin qiƙirip taxlaymən. 26 Buning bilən zeminingda boyidin ajrap ketidioƣan yaki tuoƣmas ḥeqbir ayal yaki qarpay bolmaydu; əmrüngning künlirini toluƙ ƙilimən. 27 Mən sening aldingda wəḥimimni əwətimən, ƙaysi taipigə yeƙinlaxsang xularni parakəndə ƙilimən; xuning bilən ḥəmmə düxmənliringni kəynigə yandurup ƙaqurimən. 28 Ḥiwiylar, Ƙanaaniylar wə Ḥittiylarni aldingdin ƙooƣlap qiƙiriwetixkə seriƙ ḥərilərni aldingda yürüxkə əwətimən. 29 Əmma zeminning Harabilixip, dalada wəḥxiy ḥaywanlar awup sanga həwp bolup ƙalmasliƙi üqün, xu əllərni aldingdin bir yiloƣiqə ḥəydiwətməymən, 30 Bəlki sən awup, zeminni [pütünləy] miras ƙilip boloƣuqə, az-azdin ḥəydəp turimən. 31 Sening zeminingning qegrilirini Ƙizil Dengizdin tartip Filistiylərning dengizioƣiqə, xuningdək qəldin tartip [əfrat] dəryasioƣiqə bekitimən; qünki zeminda turuwatƙanlarni ḥəydiwetip yerini igilixing üqün, ularni ƙolungoƣa tapxurimən. 32 Sən ular bilən wə yaki ilaḥliri bilən ḥeqƙandaƙ bir əḥdə tüzmə. 33 Ularning seni aldimda gunaḥƙa patƙuzmasliƙi üqün ularni zeminingda ƙət'iy turoƣuzma. Qünki mubada sən ularning ilaḥlirining ibaditidə bolsang, bu ix sanga tuzaƙ bolidu.

24 U Musaoƣa yənə: — «Sən berip, əzüng bilən billə Ḥarun, Nadab, Abiḥuni wə Israillarning aƙsaƙalliri arisidin yətmix adəmni elip, Pərwərdigarning ḥuzurioƣa qiƙip, yiraƙta turup səjdə ƙilinglar. 2 Pəƙət Musala Pərwərdigarning aldioƣa yeƙin kəlsun; baxƙilar yeƙin kəlmisun, həlƙ uning bilən billə üstigə qiƙmisun, — dedi. 3 Musa kelip Pərwərdigarning barliƙ səzliri bilən ḥəkümlirini halayiƙƙa dəp bərdi; pütkül halayiƙ bir awazda: — Pərwərdigarning eytƙan səzlirining ḥəmmisigə əməl ƙilimiz! — dəp jawab berixti. 4 Andin Musa Pərwərdigarning ḥəmmə səzini hatiriliwelip, ətisi səḥər ƙopup taoƣning tüwidə bir ƙurbangaḥni yasap, xu yərdə Israilning on ikki ƙəbilisining sani boyiqə on ikki tax tüwrükni tiklidi. 5 Yənə Israillarning birnəqqə yigitlirini əwətti, ular berip Pərwərdigaroƣa kəydürmə ƙurbanliƙlar sundi, inaƙliƙ ƙurbanliƙi süpitidə birnəqqə torpaƙnimu soyup sundi. 6 Andin Musa ƙanning yerimini ƙaqilaroƣa ƙaqilidi, yənə yerimini ƙurbangaḥ üstigə qaqti. 7 Andin u əḥdinamini ƙoliƣa elip, həlƙƙə oƙup bərdi. Ular jawabən: — Pərwərdigarning eytƙinining ḥəmmisigə ƙulaƙ selip, itaət ƙilimiz! — deyixti. 8 Xuning bilən Musa ƙaqilardiki ƙanni elip, həlƙƙə sepip: — Mana, bu Pərwərdigar muxu səzlərning ḥəmmisigə asasən silər bilən baoƣliƣan əḥdining ƙenidur, dedi. 9 Andin keyin Musa wə Ḥarun, Nadab wə Abiḥu Israillarning aƙsaƙalliridin yətmix adəm bilən billə taoƣ üstigə qiƙixti. 10 Ular xu yərdə Israilning Hudasini kərdi; uning ayioƣining astida huddi kək yaƙuttin yasaloƣan nəpis payandazdək, asman gümbizidək süpsüzük bir jisim bar idi. 11 Lekin u Israillarning mətiwərlirigə ƙol təgküzmidi; ular Hudani kərüp turdi ḥəmdə yəp-iqixti. 12 Pərwərdigar Musaoƣa: — Taoƣ üstigə, ƙeximoƣa qiƙip xu yərdə turoƣin. Sanga ularoƣa əgitixkə tax tahtaylarni, yəni Mən yezip ƙoyoƣan ƙanun-əmrni berimən, dedi. 13 Xuning bilən Musa ƙopup, Yardəmqisi Yəxuani elip mangdi. Musa Hudaning teoƣioƣa qiƙti. 14 U awwal aƙsaƙallaroƣa: Biz yenip kəlgüqə muxu yərdə bizni saƙlap turunglar. Mana, Ḥarun bilən hur silərning yeninglarda ƙalidu; əgər birsining ix-dəwasi qiƙsa, ularning aldioƣa barsun, — dedi. 15 Xuning bilən Musa taoƣning üstigə qiƙti wə taoƣni bulut ƙaplidi. 16 Pərwərdigarning julasi Sinay teoƣining üstidə tohtidi; bulut uni altə küngiqə ƙaplap turdi; yəttinqi küni, Pərwərdigar bulut iqidin Musani qaƙirdi; 17 Pərwərdigarning julasining ƙiyapiti Israillarning kəz aldida taoƣning qoƙƙisida ḥəmmini yutƙuqi ottək kəründi. 18 Musa bulutning iqigə kirip, taoƣning üstigə qiƙip kətti. Musa ƙiriƙ keqə-kündüz taoƣda turdi.

25 Pərwərdigar Musaoƣa mundaƙ dedi: — 2 Sən Israillaroƣa eytƙin, ular Manga bir «kətürmə ḥədiyə»ni kəltürsun; kimning kəngli ḥədiyə sunuxƙa hux bolsa, uningdin Manga sunulidioƣan «kətürmə ḥədiyə»ni tapxuruwelinglar. 3 Silər ulardin tapxuruwalidioƣan kətürmə ḥədiyə: — Altun, kümüx,

mis, 4 kək, səsün wə ḳizil rənglik yip, kanap rəht, tiwit, 5 ḳizil boyaloŋan ḳoqḳarning teriliri, delfinning teriliri, akatsiyə yaoŋiqi, 6 qiraoŋ üqün zəytun meyi, «məsiḥləx meyi» wə huxbuy üqün huxbuy dora-dərmək lər, 7 əfod bilən «ḳoxen»oŋa ornitilidioŋan aḳ ḥeḳik wə baxḳa esil taxlar bolsun. 8 Mening əzliri arisida makan ḳilixim üqün [xulardin] Manga bir muḳəddəs turaloŋuni yasisun. 9 Uni Mən sanga barliḳ kərsətməkqi boloŋinimoŋa asasən, yəni ibadət qedirining nushisi wə barliḳ əswab-saymanlirining nushisioŋa op'ohxax ḳilip yasanglar. 10 Ular akatsiyə yaoŋiqidin bir sanduḳ yasisun. Uning uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir yerim gəz bolsun. 11 Sən uni sap altun bilən ḳaplioŋin; iqi wə sirtini altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳar. 12 Uningoŋa altundin tət ḥalḳa ḳuydurup, tət qetiḳioŋa bekitkin. Bir təripigə ikki ḥalḳa, yənə bir təripigə ikki ḥalḳa bolsun. 13 Sən ḥəm akatsiyə yaoŋiqidin ikki baldaḳ yasap, ḥər ikkisini altun bilən ḳaplioŋin; 14 andin sanduḳ ular arḳilik kətürülsun dəp, baldaḳlarni sanduḳning ikki yenidiki ḥalḳiliridin ətküzüp ḳoyoŋin. 15 Baldaḳlar ḥəmixə sanduḳtiki ḥalḳida tursun; ular uningdin qiḳirilmisun. 16 Mən sanga beridioŋan ḥəküm-guwaḥliḳni sanduḳḳa ḳoyoŋin. 17 Sanduḳning [yapḳuqi süpitidə] sən altundin uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz boloŋan bir «kafarət təhti» yasioŋin. 18 Ikki kerubni altundin soḳup yasioŋin. Ularni kafarət təhtining ikki təripigə ornatḳin. 19 Bir kerubni bir təripigə, yənə bir kerubni yənə bir təripigə ornitix üqün yasioŋin. Ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə ḳilinglar. 20 Kerublar bir-birigə yüzlənsun, ḳanatlirini kafarət təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yapsun; kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritilsun. 21 Sən kafarət təhtini sanduḳning üstigə ḳoyup, Mən sanga beridioŋan ḥəküm-guwaḥliḳni sanduḳning iqigə ḳoyoŋin. 22 Mən xu yərdə sən bilən kərüximən; kafarət təhti üstidə, yəni ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining üstidiki ikki kerubning otturisida turup sanga Israillaroŋa yətküzüxkə tapxuridioŋan barliḳ əmrlirim tooŋrisida səz ḳilimən. 23 Ḥəm akatsiyə yaoŋiqidin uzunluḳi ikki gəz, kəngliki bir gəz, egizliki bir yerim gəz boloŋan bir xirə yasioŋin. 24 Uni sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳar. 25 Sən xiräning qərisigə tət ilik egizliktə bir ləw yasioŋin; bu ləwning qərisigimu altundin bir girwək qiḳar. 26 Sən u xirəgə altundin tət ḥalḳa yasap, bu ḥalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatḳin. 27 Xiräni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḥalḳilar xirə lewigə yeḳin bekitilsun. 28 Baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən ḳaplioŋin; xirə ular arḳilik kətürilidu. 29 Xirəgə yandap legən, ḳaqa-təhsə, piyalə wə «xarab ḥədiyəliri»ni qaqidioŋan ḳədəḥlərni yasioŋin; ularni sap altundin yasioŋin. 30 Mening ḥuzurumda turuxḳa sən xirəgə ḥəmixə «təḳdim nan»ni ḳoyoŋin. 31 Sən ḥəm sap altundin bir qiraoŋdan yasioŋin. U qiraoŋdan soḳup yasalsun; qiraoŋdanning puti, oŋoli, ḳədəḥliri, oŋunqə wə qeqəkliri pütün bir altundin soḳulsun. 32 Qiraoŋdanning oŋolining ikki yenidin altə xahqə qiḳirilsun — qiraoŋdanning bir yenidin üq xahqə, qiraoŋdanning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirilsun; 33 bir yenidiki ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirilsun, yənə bir yenidiki ḥərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirilsun. Qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə xahqining ḥəmmisi xundaḳ yasalsun. 34 Qiraoŋdanning [oŋolidin] badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan tət ḳədəḥ qiḳirilsun. 35 Bulardin baxḳa [birinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [ikkinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [üqinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə bolsun; qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə xahqining asti ḥəmmisi xundaḳ bolsun. 36 Uning xu oŋunqiliri ḥəm xahqiliri qiraoŋdan bilən bir gəwdə ḳilinsun — bir pütün sap altundin soḳup yasalsun. 37 Sən qiraoŋdanning yəttə qirioŋini yasioŋin; qiraoŋlar uduloŋa yoruḳ qüxürəlixi üqün üsti tərəpkə ornitilsun. 38 Uning pilik ḳayqiliri bilən küldanliri sap altundin yasalsun. 39 Qiraoŋdan wə uning barliḳ əswabliri bir talant sap altundin yasalsun. 40 Sanga taoŋda ayan ḳilinoŋan nusha boyiqə bularni eḥtiyat bilən yasioŋin.

26 Muḳəddəs qedirni on parqə yopuḳtin yasatḳin; yopuḳlar nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixlənsun; uningoŋa kerublarning süritini qewər ḳollaroŋa nəpis ḳilip kəxtiləp qiḳaroŋuzoŋin. 2 Ḥərbir yopuḳning uzunluḳi yigirmə səkkiz gəz, kəngliki tət gəz bolup, ḥərbir yopuḳ ohxax qong-kiqikliktə bolsun. 3 Yopuḳlarning bəxi bir-birigə ulansun, ḳaloŋan bəx yopuḳmu ḥəm bir-birigə ulansun. 4 Sən ulap qiḳiloŋan birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa bir təripigə rənggi kək izmə ḳadioŋin, xuningdək ulap qiḳiloŋan ikkinqi qong parqining əng qetidikisining bir təripigimu

ḫəm xundaḳ ḳiloŋin. 5 Birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə ḳadioŋin, ikkinqi qong parqining əng qetidikisigimu əllik izmə ḳadioŋin. Izmilər bir-birigə udulmuudul bolsun. 6 Muḳəddəs qedir bir pütün bolsun üqün altundin əllik iloŋu yasap, ikki qong parqə yopuḳni xu iloŋular bilən bir-birigə tutaxturoŋin. 7 Muḳəddəs qedirni yepix üqün əqkə tiwitidin yopuḳlarni yasioŋin; yopuḳtin on bir parqə yasioŋin. 8 Yopuḳlarning ḫərbirining uzunluḳi ottuz gəz, kəngliki tət gəz bolup, on bir yopuḳning ḫəmmisi ohxax qong-kiqikliktə bolsun. 9 Yopuḳlarning bəxini ulap bir ḳilip, ḳaloŋan altə yopuḳnimu ulap bir ḳilip, altinqi yopuḳni ikki ḳat ḳilip, qedirning aldi təripigə sanggilitip ḳoyoŋin. 10 Sən birinqi ulap qiḳiloŋan qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə, ikkinqi ulap qiḳiloŋan qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə ḳadioŋin. 11 Sən ḫəm mistin əllik iloŋu yasap, qedir bir pütün bolsun üqün ularni izmilərgə ətküzüp ikki qong parqini ulap ḳoyoŋin. 12 Lekin yopuḳning qedirning kəynidin exip ḳaloŋan ḳismi, yəni exip ḳaloŋan yerim parqisi qedirning kəyni təripidə sanggilap tursun. 13 Qedir yopuḳlirining qedirning boyidin artuḳ ḳismi, yəni u təripidin bir gəz, bu təripidin bir gəz, qedirning ikki təripidin sanggilap, uni [toluḳ] yapsun. 14 Buningdin baxḳa, qediroŋa ḳizil boyaloŋan ḳoqḳar terisidin yopuḳ yasap yapḳin, andin uning üstidinmu delfin terisidin yasaloŋan yənə bir yopuḳni ḳaplioŋin. 15 Muḳəddəs qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoŋiqidin yasap tikligin. 16 Ḫərbir tahtayning uzunluḳi on gəz, kəngliki bir yerim gəz bolsun. 17 Ḫərbir tahtayning ikkidin turumi bolsun, ḫər ikki tahtay xular bilən bir-birigə qetilsun; qedirning barliḳ tahtaylirini xundaḳ yasioŋin. 18 Qedirning tahtaylirini xundaḳ yasioŋin; yigirmisini jənub tərəpkə tikligin; 19 bu yigirmə tahtayning tegigə kümüxtin ḳirik təglik yasioŋin; bir tahtayning [astidiki] ikki turumi üqün ikkidin təglik, yənə bir tahtayning ikki turumi üqün ikkidin təglik yasioŋin. 20 Xuningdək qedirning udul təripidə, yəni ximal təripidə yigirmə tahtay bolsun; 21 bularning ḳirik təgliki kümüxtin bolsun; bir tahtayning tegigə ikkidin təglik, yənə bir tahtayning tegigə ikkidin təglik orunlaxturulsun. 22 Qedirning kəyni təripigə, yəni oŋərb tərəpkə altə tahtay yasap tikligin. 23 Qedirning kəyni təripidiki ikki bulungoŋa ikki tahtay yasap ornatḳin. 24 Bu [bulung tahtayliri] astidin üstigiqə ikki ḳat ḳilinip [tahtaylarni] əzara qetixtursun, üsti bir ḫalḳioŋa bekitilsun. Ḫər ikkisi xundaḳ ḳilinip, ikki bulungoŋa tiklənsun. 25 Arḳa tərəptə səkkiz tahtay bolidu, ularning kümüxtin yasaloŋan on altə təgliki bolidu; bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning tegidə ikki təglik bolidu. 26 Buningdin baxḳa sən akatsiyə yaoŋiqidin baldaḳ yasioŋin; qedirning bu təripidiki tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, 27 qedirning u təripidiki tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki tahtaylaroŋa, yəni oŋərb təripidiki tahtaylaroŋa bəx baldaḳni yasioŋin. 28 Tahtaylarning otturisidiki ottura baldaḳ bu tərəptin u tərəpkə yetidioŋan bolsun. 29 Tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioŋan ḫalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplioŋin. 30 Qedirni sanga taoŋda ayan ḳilinoŋan nusha boyiqə yasap tikligin. 31 Sən nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioŋin; uni qewər ḳollar kerublarning süritini nəpis ḳilip qüxürüp kəxtiləp qiḳsun. 32 Uni akatsiyə yaoŋiqidin yasaloŋan tət hadioŋa esip ḳoyoŋin. Bu hadilar altun bilən ḳaplansun, ḫərbirining altun ilmiki bolsun; hadilar kümüxtin yasaloŋan tət təglikkə ornitilsun. 33 Pərdə qedir yopuḳidiki ilmələrgə esilip sanggilitip ḳoyulsun; andin ḫəküm-guwaḫliḳ sanduḳini xu yərgə kəltürüp, pərdining iqigə elip kirgin. Xuning bilən pərdə silər üqün muḳəddəs jay bilən əng muḳəddəs jayning otturisidiki bir ayrima pərdə bolsun. 34 Andin sən «kafarət təhti»ni əng muḳəddəs jaydiki ḫəküm-guwaḫliḳ sanduḳining üstigə ḳoyoŋin. 35 Xirə bolsa pərdining texioŋa orunlaxturulsun; qiraoŋdanni xirəning uduliоŋa, qedirning jənub təripigə ḳoyoŋin; xirəni ximal təripigə ḳoyoŋin. 36 Buningdin baxḳa sən qedirning kirix eoŋiziоŋa nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioŋin; u kəxtiqi təripidin kəxtiləsun. 37 Bu pərdə üqün akatsiyə yaoŋiqidin bəx hada yasap, ularni altun bilən ḳaplioŋin; ḫərbirining altun ilmiki bolsun; ularning tegigə bəx danə təglikni mistin ḳuyup təyyarlatḳin.

27 Sən ḳurbangaḫni akatsiyə yaoŋiqidin yasioŋin. Ḳurbangaḫ tət qasa bolsun; uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz ḳilinsun. 2 Uning tət burjikigə ḳoyulidioŋan münggüzlirini yasioŋin; münggüzliri ḳurbangaḫ bilən bir gəwdə ḳilinsun. Ḳurbangaḫni mis bilən ḳaplioŋin. 3 Ḳurbangaḫning yaoŋ [wə külini] elixḳa daslarni yasioŋin; uningoŋa has boloŋan gürjəklərni, korilarni, lahxigirlarni wə

otdanlarnimu yasiƣin; uning barliƙ əswablirini yasaxƙa mis ixlətkin. **4** Ƙurbangaƕ üqün mistin bir xala yasiƣin; xalaning tət burjikigə tət mis ƕalƙa yasap bekitip ƙoyoƣin. **5** Xalani ƙurbangaƕning ƙap belining astidiki girwəktin təwənrək turidioƣan ƙiloƣin, xundaƙta xala ƙurbangaƕning dəl otturisida bolidu. **6** Ƙurbangaƕƙa ikki baldaƙ yasioƣin; ular akatsiyə yaoƣiqidin bolsun, ularni mis bilən ƙaplioƣin. **7** Ƙurbangaƕni kətürgəndə, baldaƙlar uning ikki yenida boluxi üqün, ularni ƕalƙilaroƣa ətküzüp ƙoyoƣin. **8** Ƙurbangaƕni tahtaylardin yasioƣin, iqi box bolsun; u taoƣda sanga ayan ƙilinoƣan nusha boyiqə [ƕünərwənlər] təyyar ƙilsun. **9** Muƙəddəs qedirning ƕoylisinimu yasioƣin. Ƕoylining jənubioƣa, yəni jənubƙa yüzləngən təripigə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin pərdilərni toƙuoƣin; xu təripining uzunluƙi yüz gəz bolsun. **10** Pərdilərni esixƙa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ƙoyuxƙa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaƙlar bolsa kümüxtin yasalsun. **11** Xuningoƣa ohxax ximal təripidimu uzunluƙi yüz gəz kelidioƣan pərdə bolsun. Pərdilərni esixƙa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ƙoyuxƙa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaƙlar bolsa kümüxtin yasalsun. **12** Ƕoylining oƣərb təripidə uzunluƙi əllik gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning on hadisi wə on təgliki bolsun. **13** Ƕoylining xərƙ təripi, yəni kün qiƙixƙa yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz bolsun. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **15** Yənə bir təripidə on bəx gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **16** Ƕoylining kirix eoƣizioƣa yigirmə gəz kelidioƣan bir pərdə ƙoyulsun; pərdə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhtkə kək, səsün wə ƙizil yiplar arilaxturulup, kəxtiqi təripidin kəxtilənsun. Uning tət hadisi bilən tət təgliki bolsun. **17** Ƕoylining qərisidiki ƕəmmə hadilar kümüxtin yasaloƣan baldaƙlar bilən bir-birigə qetilsun; ularning ilməkliri kümüxtin, təglikliri mistin yasalsun. **18** Ƕoylining uzunluƙi yüz gəz, kəngliki ƕər ikki təripi əllik gəz bolsun; nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin ixləngən pərdining egizliki bəx gəz ƙilinsun; hadilarning təglikliri mistin yasalsun. **19** Muƙəddəs qedirning ix-hizmitidə ixlitilidioƣan barliƙ əswab-saymanliri ƕəmdə barliƙ miƙ-ƙozuƙliri, xundaƙla ƕoylining barliƙ miƙ-ƙozuƙliri mistin bolsun. **20** — Qiraoƣning ƕəmixə yeniƙ turuxi üqün, qiraoƣƙa ixlitixkə zəytundin soƙup qiƙiriloƣan sap mayni ƙexingoƣa kəltürüxkə Israillarni buyruoƣin. **21** Jamaət qedirining iqidə, ƕəküm-guwaƕliƙ sanduƙining udulidiki pərdining taxƙirida Ƕarun wə ooƣulliri ƕər keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida qiraoƣlarning yeniƙ turoƣuzux ixida bolsun. Bu ix dəwrdin-dəwrgiqə Israillaroƣa əbədiy bir ƙanun-bəlgilimə bolsun.

28 Sən Israillarning iqidin akang Ƕarun wə uning ooƣullirini əz ƙexingoƣa kəltürgin; ularni, yəni Ƕarun wə ooƣulliri Nadab, Abiƕu, Əliazar wə Itamarlarning Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün yeningoƣa kəltürgin. **2** Akang Ƕarunoƣa ƕəm xərəp ƕəm güzəllik üqün muƙəddəs kiyimlərni təyyarlioƣin. **3** Ƕarunning Manga muƙəddəs ƙilinip, Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün, Mən əƙil-parasətning roƕi bilən ƙəlblirini tolduroƣan qewər kixilərning ƕərbirigə səz ƙilip, ularni alaƕidə kiyimlərni tikixkə buyruoƣin. **4** Ular tikidioƣan kiyimlər munulardin ibarət: — bir ƙoxen, bir əfod, bir ton, kəxtiləngən bir halta kənglək, bir səllə wə bir bəlwaoƣ. Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün, ular akang Ƕarunoƣa wə ooƣullirioƣa muƙəddəs kiyimlərni tiksun. **5** Uningoƣa altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar bilən nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəht ixlitilsun; **6** əfodni ular altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar bilən nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhtlərni təyyarlap, qewər ƙollaroƣa nəpis ƙilip [kəxtilitip] ixlətsun. **7** Əfodning ikki bexini bir-birgə tutaxturux üqün ikki dolisida mürilik tasma bolsun. **8** Əfodning üstidin baoƣlaydioƣan, kəxtiləngən bəlwaoƣ əfod bilən bir pütün ƙilinsun wə uningoƣa ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar wə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin yasalsun. **9** Ikki aƙ ƕeƙikni tepip, ularning üstigə Israilning ooƣullirining namlirini oyduroƣin; **10** ularning namlirining altisi bir yaƙutƙa oyulsun, ƙaloƣan altisi bolsa yənə bir yaƙutƙa oyulsun, ƕəmmisi tuoƣulux tərtipi boyiqə pütülsun. **11** Huddi yaƙut nəƙixqiliri ixligəndək, məƕür oyuloƣandək Israilning ooƣullirining namlirini ikki yaƙutƙa oyduroƣin; ular altundin yasaloƣan kəzlükkə bekitilsun. **12** Israilning ooƣullirioƣa əslətmə tax bolsun üqün, ikki yaƙutni əfodning ikki mürilik tasmisioƣa ƙadioƣuzoƣin; xundaƙ boloƣanda, Ƕarun Pərwərdigarning aldida ularning namlirini əslətmə süpitidə müriliridə kətürüp yüridu. **13** Buningdin baxƙa, sən altundin yənə ikki kəzlük wə sap altundin xoynidək exip etilgən ikki zənjir yasatƙin; andin exilmə zənjirlər kəzlüklərgə bekitilsun. **15** «Ƕəküm ƙoxeni»ni qewər ƙollaroƣa nəpis ƙilip kəxtilitip yasatƙin; uni ƕəm

əfodni ixligən usulda yasioƣan, altun wə kək, səsün, kizil yiplar bilən nepiz tokuloƣan ak kanap rəhttin yasioƣin. **16** U ikki kat, tət qasa kilinsun; uzunluki bir oƣeriq, kənglikimu bir oƣeriq bolsun. **17** Uning üstigə tət katar kilip gəhərlərni ornatkin: — birinqi kataroƣa kizil yakut, serik gəhər wə zumrət ornitilsun; **18** ikkinqi kataroƣa kək kaxtexi, kək yakut wə almas ornitilsun; **19** üqinqi kataroƣa səsün yakut, piroza wə səsün kwarts ornitilsun; **20** tətinqi kataroƣa beril yakut, ak hekik wə anartax ornitilsun; bularning həmmisi altun kəzlük iqigə ornitilsun. **21** Bu gəhərlər Israilning ooƣullirining namlirioƣa wəkil kilinip, ularning sanidək on ikki bolup, məhür oyoƣandək hərbir gəhərgə on ikki kəbilining nami birdin-birdin pütülsun. **22** Koxenoƣa xoynidək exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasioƣin. **23** Koxenoƣa altundin ikki halka etip, ikki halkini koxenning [yukiriki] ikki burjikigə bekitkin; **24** andin altundin exilip yasaloƣan ikki zənjirni koxenning [yukiriki] ikki burjikidiki halkidin ətküzüp, **25** exilgən xu zənjirlərning ikki uqini ikki kəzlükkə bekitip, [kəzlüklərni] əfodning ikki mürilik tasmisining aldi kismioƣa ornatkin. **26** Buningdin baxka sən altundin ikki halka yasap, ularni koxenning [asti təripidiki] ikki burjikigə bekitkin; ular əfodka tegixip turidioƣan kilinip iqigə kadalsun. **27** Mundin baxka sən altundin [yənə] ikki halka yasap, ularni əfodning ikki mürilik tasmisining aldi təwənki kismioƣa, yəni əfodka ulinidioƣan jayoƣa yekin kilip, kəxitiləngən bəlwaoƣdin egizrək kilip bekitkin. **28** Koxenning əfodning kəxitiləngən bəlweoƣidin yukirirak turuxi, koxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün koxenning halkisini kək xoyna bilən əfodning halkisioƣa qetip koyoƣin. **29** Xundak kiloƣanda, Harun mukəddəs jayoƣa kirgəndə, həküm koxenini takioƣaqka, Israilning ooƣullirining namlirini əslətmə süpitidə yürikining üstidə Pərwərdigarning aldida daim kətürüp yürgən bolidu. **30** Harun Pərwərdigarning aldioƣa kirgəndə, urim bilən tummim uning yüriki üstidə boluxi üqün, bularni həküm koxenining iqigə aloƣin; muxundak kiloƣanda, Harun Israillaroƣa baoƣlik həkümlərni həmixə Pərwərdigarning huzurida əz yüriki üstidə kətürüp yürgən bolidu. **31** Əfodning [iqidiki] tonni pütünləy kək rənglik kiloƣin. **32** Tonning baxka kiyilidioƣan təxüki dəl otturisida bolsun; uning yirtilip kətməsliki üqün huddi bapkar tokuoƣandək, sawutning yakisioƣa ohxax qərisigə pəwaz qikirilsun. **33** Uning etikining qərisigə kək, səsün wə kizil yiptin anarlarni tokup askin həmdə altun kongoƣurakларni yasap, qərisidiki anarlarning arilikioƣa birdin esip koyoƣin; tonning etikining pütkül qərisigə bir altun kongoƣurak, bir anar, yənə bir altun kongoƣurak, bir anar... bekitilsun. **35** Harun hizmət kiloƣan wakitda xu tonni kiysun; buning bilən Harun Pərwərdigarning aldioƣa baroƣanda, yəni mukəddəs jayoƣa, Pərwərdigarning aldioƣa kirip-kikkanda uning awazi anglinip turidudə, u ələmdin aman kalidu. **36** Andin keyin sən sap altundin nəpis bir otuoƣatni yasap, uning üstigə məhürgə nəkixləngəndək: «Pərwərdigaroƣa mukəddəs kilindi» dəp oyoƣin; **37** uni kək rənglik yip bilən səllisigə qigkin; u səllining aldi təripigə takalsun; **38** u Harunning pexanisidə tursun. Buning bilən Harun Israillarning mukəddəs kilip kəltürgən barlik mukəddəs hədiyəlirigə qaplaxkan gunahlarni əz üstigə elip kətüridu; hədiyələrning Pərwərdigarning aldida kobul kilinixi üqün otuoƣat həmixə uning pexanisigə takakliк tursun. **39** Buningdin baxka ak kanap rəhttin bir kənglək tokuoƣin, xuningdək kanap rəhttin tokuloƣan bir səllə təyyarlioƣin; kəxtiləngən bir bəlwaoƣ yasioƣin. **40** Harunning ooƣullirioƣa halta kəngləklərni tikkin; ularoƣimu bəlwaoƣlarni təyyarla, ularoƣa egiz bəklərnimu tikkin; bular ularoƣa həm xərəp həm güzəllik bolsun. **41** Bularning həmmisini sən akang Harun wə uning ooƣullirioƣa kiydürgin; andin ularning Mening aldimda kahinlik hizmitimdə boluxi üqün ularni məsihləp, Manga mukəddəs kilip ayrioƣin. **42** Ularning əwrətlirining yepik turuxi üqün ularoƣa kanap rəhttin tambal əttürgin; u belidin yotisioƣiqə yepip tursun. **43** Harun wə ooƣulliri jamaət qedirioƣa kirgəndə yaki mukəddəs jayda hizməttə bolux üqün kurbangahka yekinlaxkanda, ular gunahkar bolup ələp kətməsliki üqün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uningoƣa wə uningdin keyinki nəsilliri üqün əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

29 Ularning Manga mukəddəs kilinip, kahinlik hizmitimdə boluxi üqün mundak ixni ada kilixing kerək: — sən bir yax ərkək torpak bilən ikki koqkarni talla (həmmisi bejirim bolsun) **2** həmdə petir nan, zəytun meyi ilaxtürülgən petir tokaq wə zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək nanlarni təyyarla, bularning həmmisini buoƣday unidin kiloƣin; **3** nanlarning həmmisini bir sewətkə selip, sewətni, torpakni wə ikki koqkarni billə hədiyə kilip kəltürgin. **4** Sən Harun wə uning ooƣullirini jamaət qedirining kirix eoƣizioƣa yekin elip kelip, ularni su bilən yuoƣin;

5 andin kiyimlirini elip kelip, Ḥarunoŋa halta kɵŋlək,
ǝfod toni wǝ ǝfodni kiydürgin, ḳoxenni takiwin; andin
beligǝ ǝfodning kǝxtilǝngǝn bǝlweoŋini baoŋliwin. 6
Bexioŋa sǝllini yɵgǝp, sǝlligǝ mukǝddǝs otuoŋatni takap
ḳoywin. 7 Andin mǝsihḷlǝx meyini elip, bexioŋa ḳuyup
uni mǝsihḷligin. 8 Andin sǝn uning ooŋullirini elip
kelip, ularoŋa halta kɵŋlǝklǝrni kiydürgin; 9 uloroŋa,
yǝni Ḥarun wǝ uning ooŋullirioŋa bǝlwaoŋlarni baoŋlap,
egiz bǝklǝrni kiydürgin. Xuning bilǝn ǝbǝdiy bǝlgilimǝ
boyiqǝ, kaḥinlik hizmiti ularningki bolidu; xundak
ḳilip, sǝn Ḥarun bilǝn uning ooŋullirini Hudaoŋa
mukǝddǝs ḳilip ayrip tǝyinligin. 10 — Sǝn torpakni
jamaǝt qedirining aldioŋa elip kǝlgin; elip kǝlginingdǝ
Ḥarun bilǝn uning ooŋulliri ḳollirini torpakning bexioŋa
ḳoysun. 11 Andin sǝn bu torpakni Pǝrwǝrdigarning
aldida, jamaǝt qedirining kirix eoŋizining yenida
booŋuzlioŋin; 12 torpakning ḳenidin elip barmiḳing
bilǝn uni ḳurbangaḥning münggüzlirigǝ sürüp,
ḳaloŋan ḳanning ḥǝmmisini ḳurbangaḥning tüwigǝ
tɵküp ḳuywin. 13 Iq ḳarnini yɵgǝp turoŋan barlik
mayni, xundakla jigǝrning üstidiki qawa may, ikki
bǝrǝk wǝ ularning üstidiki mayni ajritip bularni
ḳurbangaḥta kɵydürgin. 14 Torpakning gǝxi, terisi
wǝ tezikini bolsa qedirgaḥning sirtioŋa elip qikip,
otta kɵydürüwǝtkin; bu gunaḥ ḳurbaniḳi bolidu. 15
Andin sǝn ḳoqḳarlarning birini elip kǝlgin; Ḥarun
bilǝn uning ooŋulliri ḳollirini ḳoqḳarning bexioŋa
ḳoysun; 16 andin sǝn bu ḳoqḳarni booŋuzlap, uning
ḳenidin ḳurbangaḥning üsti ḳismining ǝtrapioŋa
sǝpkin. 17 Ḳoqḳarni parqilap, uning iq ḳarni bilǝn
paqaklirini yuyup, ularni gǝx parqiliri wǝ baxning
üstigǝ ḳoyup, 18 pütün ḳoqḳarni ḳurbangaḥta
kɵydürgin. Bu Pǝrwǝrdigaroŋa ataloŋan kɵydürmǝ
ḳurbanlik — ot arḳilik sunulidioŋan, Pǝrwǝrdigaroŋa
huxbuy yǝtküzidioŋan ḥǝdiyǝ bolidu. 19 Keyin
sǝn ikkinqi ḳoqḳarni elip kǝlgin; Ḥarun wǝ uning
ooŋulliri ḳollirini ḳoqḳarning bexioŋa ḳoysun. 20
Andin bu ḳoqḳarni booŋuzlap ḳenidin elip, Ḥarunning
ong ḳuliḳining yumxiḳioŋa, uning ooŋullirining ong
ḳuliḳining yumxiḳioŋa, ularning ong ḳollirining qong
barmiḳi bilǝn ong putlirining qong barmiḳioŋa sürkǝp
ḳoywin, ḳaloŋan ḳanni ḳurbangaḥning üsti ḳismining
ǝtrapioŋa sǝpkin. 21 Andin ḳurbangaḥ üstidiki ḳandin
wǝ mǝsihḷlǝx meyidin elip, Ḥarunning üstigǝ, uning
kiyimlirigǝ, xuningdǝk uning ooŋullirining üstigǝ
wǝ ularning kiyimlirigimu sǝpkin. Xundak ḳilip
u wǝ uning kiyimliri, uning ooŋulliri wǝ ularning
kiyimlirimu uning bilǝn tǝng Hudaoŋa atap mukǝddǝs
ḳilinoŋan bolidu. 22 Andin sǝn ḳoqḳarning meyi,
ḳuyruḳ meyi, iq ḳarnini yɵgǝp turoŋan barlik may,
jigǝrning üstidiki qawa may, ikki bǝrǝk wǝ ularning
üstidiki mayni qikar ḥǝmdǝ ong arḳa putini aloŋin
— (qünki bu ḳoqḳar kaḥinlikḳa tikläx [ḳurbanlikioŋa
ataloŋan] ḳoqḳardur) — 23 — buningdin baxḳa
sǝn Pǝrwǝrdigarning aldida ḳoyuloŋan petir nan
sewitidin bir girdini, zǝytun meyi ilǝxtürülgǝn
petir toḳaqtin birni wǝ petir ḥǝmǝk nandin birni
elip, 24 bularning ḥǝmmisini Ḥarunning ḳollirioŋa
wǝ uning ooŋullirining ḳollirioŋa ḳoyup, ularni
«pulanglatma ḥǝdiyǝ» süpitidǝ Pǝrwǝrdigarning
aldida pulanglatḳuzoŋin. 25 Andin sǝn bularni ularning
ḳolliridin tapxurup elip, Pǝrwǝrdigarning aldida
huxbuy qikarsun dǝp, ḳurbangaḥtiki kɵydürmǝ
ḳurbanlikning üstidǝ ḳoyup kɵydürgin. Bu ot arḳilik
Pǝrwǝrdigaroŋa sunuloŋan ḥǝdiyǝ bolidu. 26 Sǝn
Ḥarunni kaḥinlikḳa tikläx ḳurbaniḳioŋa ataloŋan
ḳoqḳarning tǝxini elip «pulanglatma ḥǝdiyǝ» süpitidǝ
Pǝrwǝrdigarning ḥuzurida pulanglatḳin; bu sening
ülüxüng bolidu. 27 Xuningdǝk, sǝn kaḥinlikḳa tikläx
ḳurbaniḳioŋa ataloŋan ḳoqḳarning «pulanglatma
ḥǝdiyǝ» süpitidǝ pulanglitiloŋan tǝxi bilǝn «kǝtürmǝ
ḥǝdiyǝ» süpitidǝ egiz kǝtürüp pulanglitiloŋan arḳa
putini, yǝni Ḥarun wǝ uning ooŋullirioŋa beoŋixlanoŋan
xu ülüxlǝrni «mukǝddǝs» dǝp ayrip bekitkin. 28
Xuning bilǝn bu nǝrsilǝr ǝbǝdiy bǝlgilimǝ boyiqǝ
Israillar tǝripidin Ḥarun wǝ ooŋullirioŋa beoŋixlanoŋan
nesiwǝ bolidu; qünki u kǝtürmǝ ḥǝdiyǝdur. Bular
Israillar tǝripidin sunulidioŋan inakliḳ ḳurbanlikliridin
ayrip qikilip, ularning Pǝrwǝrdigaroŋa atap «egiz
kǝtürgǝn ḥǝdiyǝ»si ḥesablinip, «kǝtürmǝ ḥǝdiyǝ»
bolidu. 29 Ḥarunning mukǝddǝs kiyimlirigǝ keyin
ooŋulliri warislik ḳilidu. Ular mǝsihḷlinip, kaḥinlikḳa
tǝyinlǝngǝndǝ xu kiyimlǝrni kiysun. 30 Ooŋullirining
ḳaysisi uning ornini besip kaḥin bolsa, jamaǝt qedirioŋa
kirip mukǝddǝs jayning iqidǝ hizmǝtkǝ kirixkǝndǝ,
bu kiyimlǝrni uda yǝttǝ kün kiyip yürsun. 31 Sǝn
kaḥinlikḳa tikläx ḳurbaniḳioŋa ataloŋan ḳoqḳarni elip,
uning gǝxini mukǝddǝs jayda pixuroŋin; 32 andin
Ḥarun wǝ ooŋulliri ḳoqḳarning gǝxi bilǝn sewǝttiki
nanlarni jamaǝt qedirining kirix eoŋizida yesun; 33
ular ǝzlirining kaḥinlikḳa tǝyinlinixidǝ Hudaoŋa atap
mukǝddǝs ḳilinoŋanda kafarǝtkǝ ixlitilgǝn nǝrsilǝrni
yesun, lekin bular mukǝddǝs boloŋaqḳa, yat kixi
buningdin ḥeqnemini yemisun. 34 Ǝgǝr kaḥinlikḳa

tikləx qurbanlik gəxidin yaki nandin ətigə azrak exip qalsa, exip qaloŋanni otta kəydürüwət; bular mukəddəs boloŋaqka, ḥeqkim uningdin yesə bolmaydu. **35** Sən xu tərikidə Ḥarun wə uning ooŋulliri tooŋrisida buyruoŋinimning ḥəmmisini bəja kəltürüp, uda yəttə küngiqə ularni kaḥinlikka tikləx wəzipisini ada kiloŋin. **36** Ḥər küni kafarət kilinixka gunaḥ qurbanliki süpitidə bir torpakni sunoŋin. Qurbangaḥning əzini gunaḥtin pak kilixka uning üqünmu kafarət kəltürgin, mukəddəs kilinsun dəp, uni zəytun meyi bilən məsiḥligin. **37** Yəttə küngiqə sən qurbangaḥ üqün kafarət kəltürüp, uni mukəddəs kiloŋin. Buning bilən u «əng mukəddəs nərsilərning biri» ḥesablinidu; uningoŋa təgkən ḥəmmə nərsə mukəddəs ḥesablinidu. **38** Mana, qurbangaḥta ḥəmixə sunidioŋanliring munular: — ḥər küni bir yaxlik ikki koza qurbanlik kilinsun. **39** Birini ətigəndə, yənə birini gugumda qurbanlik kilip sunoŋin. **40** Birinqi koza bilən birgə zəytun meyidin bir ḥinning təttin biri iləxtürülgən buoŋday unidin [əfaḥning] ondin biri wə yənə xarab ḥədiyəsi süpitidə təttin bir ḥin xarab quxup sunulsun. **41** Ikkinqi kozini gugumda sunoŋin; uni ətigənlik qurbanlikningkidək, huxbuy boluxi üqün ot arkilik Pərwərdigaroŋa ataloŋan qurbanlik süpitidə axlik ḥədiyə wə xarab ḥədiyə bilən koxup sunoŋin. **42** Xu tərikidə bu kəydürmə qurbanlik nəsildin-nəsilgə jamaət qedirining kirix eoŋizida Pərwərdigarning ḥuzurida ətküzülüp daimlik qurbanlik bolsun; Mən [Pərwərdigar] xu yərdə silər bilən kərüxüp, sən bilən səzliximən. **43** Xuningdək Mən xu yərdə Israillar bilən uqriximan, xuning bilən u jay Mening xan-xəripim bilən mukəddəs kilinidu. **44** Mən jamaət qediri bilən qurbangaḥni Əzümgə atap mukəddəs kilimən; Ḥarun wə uning ooŋullirinimu Əzümgə kaḥinlik ḥizməttə boluxka ayrip mukəddəs kilimən. **45** Xundak kilip Mən Israillarning arisida makan kilip, ularning Hudasi bolimən. **46** U wakitta ular Mening ularning arisida makan kilixim üqün ularni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudasi Pərwərdigar ikənlikimni bilidu; Mən ularning Hudasi Pərwərdigardurmən.

30 Sən yənə ḥuxbuy yandurux üqün bir ḥuxbuygaḥni yasatkin; uni akatsiyə yaoŋiqidin təyyarlioŋin. **2** U tət qasa, uzunluki bir gəz, kəngliki bir gəz, egizliki ikki gəz bolsun. Uning [tət burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün kilip yasalsun. **3** Sən uni, yəni uning üstini, tət ətrapini ḥəm münggüzlirini sap altun bilən kaplatkin; uning üsti kismining qərisigə altundin girwək qikaroŋin. **4** Uningoŋa altundin ikki ḥalka yasap, uning girwikining astioŋa bekitkin; ularni ikki yenioŋa udulmu'udul bekitkin. Ḥuxbuygaḥni kətüridioŋan ikki baldakni selix üqün bularni ḥuxbuygaḥning ikki təripigə orunlaxturoŋin. **5** Baldaklirini akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən kaplioŋin. **6** Ḥuxbuygaḥni ḥəküm-guwaḥlik sanduķining udulidiki pərdining sirtioŋa, yəni Mən sən bilən kərixidioŋan jay boloŋan ḥəküm-guwaḥlik sanduķining üstidiki kafarət təhtining udulioŋa koyoŋin. **7** Ḥarun xuning üstidə esil ḥuxbuy ətirni yandursun; ḥər küni ətigənliki qiraoŋlarni pərligili kəlgəndə, ḥuxbuylarni yandursun. **8** Xuningdək Ḥarun gugumda qiraoŋlarni tizip yakkanda, ḥuxbuy yandursun. Xundak kilip Pərwərdigarning aldida nəsildin-nəsilgə ḥuxbuy ḥəmixə əqürülməy yenik bolidu. **9** Silər uning üstidə nə ḥeqkandak oŋəyriy ḥuxbuy yandurmanglar, nə kəydürmə qurbanlik nə axlik ḥədiyə sunmanglar, xundakla uning üstigə ḥeqkandak xarab ḥədiyəni təkmənglar. **10** Ḥər yilda Ḥarun bir ketim [ḥuxbuygaḥning] münggüzlirigə kafarət kəltürsun; ḥər ketim kafarət kəltüridioŋan gunaḥ qurbanlikining keni bilən uning üqün kafarət kəltürsun. Nəsildin-nəsilgə xundak kilinglar; bu [ḥuxbuygaḥ] Pərwərdigaroŋa «əng mukəddəs» ḥesablinidioŋan nərsilərning kataridindur. **11** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **12** Sən Israillarning sanini enikləx üqün ularni sanioŋiningda, ularning sanilixi wəjidin arisioŋa balayi'apət kəlməsliki üqün, ularni sanioŋiningda ḥərbir adəm əz jeni üqün Pərwərdigaroŋa kafarət puli tapxursun. **13** Royhətkə elinip, sanaktin ətkənlərning ḥəmmisi berixi kerək boloŋini xuki, ḥərbiri mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yerim xəkəl bərsun (bir xəkəl yigirmə gəraḥka barawər kelidu). Bu yerim xəkəl Pərwərdigaroŋa «kətürmə ḥədiyə» bolidu. **14** Royhətkə elinip, sanaktin ətkənlər, yəni yigirmə yax yaki uningdin qonglarning ḥərbiri Pərwərdigaroŋa xu «kətürmə ḥədiyə»ni bərsun. **15** Əz jeninglaroŋa kafarət kəltürüx üqün Pərwərdigaroŋa kətürmə ḥədiyə bərgininglarda bay kixi yerim xəkəldin artuk bərmisun, kəmbəoŋəl kiximu yerim xəkəldin kəm bərmisun. **16** Sən Israillardin xu kafarət pulini tapxurup elip, jamaət qedirining hizmitigə beoŋixlap ixlətkin; u pul Israillaroŋa Pərwərdigarning ḥuzurida əslətmə süpitidə jeninglaroŋa kafarət kəltüridioŋan bolidu. **17** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **18**

Sən yuyunuxqa ixlitixkə mistin [yooƣan] bir das wə uningƣa mistin bir təglik yasatkin; uni jamaət qediri bilən kurbangahning otturisiƣa orunlaxturup, iqigə su toxturup koyoƣin. **19** Harun bilən uning ooƣulliri uningdiki su bilən put-kollirini yusun. **20** Ular jamaət qedirigə kirgəndə əlməsliki üqün su bilən əzini yuyuxi kerək; ular hizmət kilix üqün, kurbangahka yekin berip Pərwərdigarƣa ot arkilik atilidigan kurbanlik sunmakqi bolƣinidimu, xundak kilsun. **21** Ular əlməsliki üqün put-kollirini yusun; bu ix ularƣa, yəni əzi wə uning nəsilliri üqün əwladtin əwladkiqə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **22** Pərwərdigar Musaƣa mundak dedi: — **23** Sən hammidin esil huxbuy dora-dərməklərdin təyyarla, yəni murməkki suyuklukidin bəx yüz xəkəl, darqindin ikki yüz əllik xəkəl, egirdin ikki yüz əllik xəkəl, **24** kowzakdarqindin bəx yüz xəkəl elip (bu əlqəmlər mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun) wə zəytun meyidinmu bir hin təyyarla; **25** bu dora-dərməklər bilən məsih kilix üqün bir mukəddəs may — ətirqi qikarƣandək bir huxbuy may qikarƣuzƣin. Bu «mukəddəs məsihləx meyi» bolidu. **26** Sən uning bilən jamaət qedirini, həküm-guwahlik sandukini, **27** xirə wə uning barlik kaqa-kuqilirini, qiraƣdan wə uning əswablirini, huxbuygahni, **28** kəydürmə kurbanlik kurbangahi wə uning əswablirini, yuyunux desi wə uning təglikini məsihligin; **29** sən xu tərzdə ularni «əng mukəddəs nərsilər» katarida mukəddəs kiloƣin. Ularƣa təgkən hərkandak nərsimu «mukəddəs» hesablinidu. **30** Harun bilən uning ooƣullirini bolsa Manga kahinlik hizməttə boluxi üqün məsihləp mukəddəs kiloƣin. **31** Israillarƣa səz kilip mundak eytkin: — Bu may əwladtin əwladkiqə Manga ataloƣan mukəddəs məsihləx meyi bolidu. **32** Uni adəmning bədinigə kuysa bolmaydu; xuningdək uningƣa ohxaydioƣan yaki tərkibi ohxixidioƣan heqkandak maylarni yasimanglar. U mukəddəs boloƣini üqün silərgimu mukəddəs boluxi kerək. **33** Kimki tərkibi xuningƣa ohxaydioƣan may təngxisə, yaki uni elip yat birsigə sürsə, u əz həlki arisidin üzüp taxlinidu. **34** Pərwərdigar Musaƣa mundak dedi: — Sən huxbuy dora-dərməklər, yəni huxbuy yelim, dengiz kululisi meyi, ak dewirkay wə sap məstiki təyyarlioƣin. Bularning hammisi ohxax mikdarda bolsun; **35** Huddi ətirqi may qikarƣanƣa ohxax, ularni təngxəp huxbuy yasioƣin; u tuzlanoƣan, sap wə mukəddəs purakliк ətir bolidu. **36** Sən uningdin azrak elip, talkandək obdan ezip, jamaət qediridiki həküm-guwahlik [sandukining] udulioƣa, yəni Mən silər bilən kərüxidioƣan jayning aldioƣa koyoƣin. Bu silərgə Pərwərdigarƣa ataloƣan «əng mukəddəs nərsilər» katarida hesablansun. **37** Silər yasioƣan bu huxbuyning retsepi bilən əzünglarƣimu ohxax bir huxbuyni yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbətən eytkanda Pərwərdigarƣa has kilinoƣan mukəddəs bolidu. **38** Kimki uning purikini purap huzurlinix üqün uningƣa ohxap ketidioƣan hərkandak bir huxbuyni yasisa, u əz həlki arisidin üzüp taxlansun.

31 Pərwərdigar Huda Musaƣa mundak dedi: — **2** Mana, Mən Özüm Yəhuda kəbilisidin boloƣan Hurning nəwrisi, urining ooƣli Bəzaləlni ismini atap qakirdim; **3** uni Hudaning Rohi bilən toldurup, uningƣa danalik, əkil-parasət, ilim-hekmət igilitip, uni hərtürlük ixni kilixka kabiliyətlik kilip, **4** türlük-türlük hünərlərni kilalaydioƣan, yəni altun, kümüx wə mis ixlirini kilalaydioƣan, **5** yakutlarni kesip-oyalaydioƣan, ularni zinnət buyumlirioƣa ornitalaydioƣan, yaƣaqlarƣa nəkix qikiralaydioƣan, hərhil hünər ixlirini kamlaxturalaydioƣan kildim. **6** Xuningdək mana, Mən yənə Dan kəbilisidin Ahisamakning ooƣli Oholiyabni uningƣa yardəmqilikkə təyinlidim, xundakla Mən sanga buyruoƣan həmmə nərsilərni yasisun dəp, barlik pəm-parasətlik kixikərning kəngligə tehimu əkil-parasət ata kildim; **7** xuning bilən ular jamaət qedirini, həküm-guwahlik sandukini, uning üstidiki kafarət təhtini, qedirining həmmə əswablirini, **8** xirə bilən uning kaqa-kuqilirini, sap altundin yasilidioƣan qiraƣdan bilən uning barlik əswablirini, huxbuygahni, **9** kəydürmə kurbanlik kurbangahi bilən uning barlik əswablirini, yuyux desi bilən uning təglikini yasiyalaydioƣan, **10** hizmət kiyimliri, yəni kahinlik hizmitidə kiyilidioƣan, Harun kahinning mukəddəs kiyimliri wə uning ooƣullirining kahinlik kiyimlirini tokuyalaydioƣan, **11** məsihləx meyi wə mukəddəs jayƣa təyyarlinidioƣan esil dora-dərməklərdin huxbuyni yasiyalaydioƣan boldi. Mən sanga əmr kiloƣinim boyiqə ular barlik ixni bəja kəltüridu. **12** Pərwərdigar Musaƣa əmr kilip mundak dedi: — **13** Sən Israillarƣa əmr kilip ularƣa: — «Silər Mening xabat künlirimni qokum tutunglar; qünki bular silərning əzünglarni pak-mukəddəs kiloƣuqining Mən Pərwərdigar ikənlikini bilixinglar üqün Mən bilən silərning otturanglardiki bir nixanə-bəlgə bolidu. **14** Xabat küni silərgə mukəddəs kilip

bekitilgini üqün, uni tutunglar; kimki uni buzsa, ölüm jazasioɣa tartilmisa bolmaydu; bərḥək, kimki u künidə ḥərkandak ixni kilsa, öz həlki arisidin üzüp taxlansun. **15** Altə kün iqidə ix kilinsun; lekin yəttinqi küni Pərwərdigaroɣa ataloɣan mukəddəs kün bolup, aram alidioɣan xabat küni bolidu; kimki xabat künidə birər ix kilsa, ölüm jazasioɣa tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar xabat künini tutuxi kerək; ular əbədiy əḥdə süpitidə uni əwladtin əwladkiqə tutsun. **17** Bu Mən bilən Israillarning otturisida əbədiy bir nixanəbəlgə bolidu; qünki Pərwərdigar altə kün iqidə asman bilən zeminni yaritip, yəttinqi künidə aram elip raḥət tapkanidi», — degin. **18** Huda Sinay teoɣida Musaoɣa bu səzlərni kilip boloɣandin keyin, ikki ḥeküm-guwaḥlik tahtiyini uningoɣa tapxurdi. Tahtaylar taxtin bolup, [səzlər] Hudaning barmiki bilən ularoɣa pütülgənidi.

32 Həlk Musaning taoɣdin qüxməy ḥayal bolup kaloɣinini kərüp, Ḥarunning kexioɣa yioɣilip uningoɣa: — Sən kopup, bizgə aldimizda yol baxlap mangidioɣan bir ilaḥ yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən ḥelikі kixigə nemə bolup kətkənlikini bilməymiz, — deyixti. **2** Ḥarun ularoɣa: — Hotunliringlar bilən ooɣulkizliringlarning kulakliridiki altun zirə ḥalkilarni qikirip, mening kəximoɣa elip kelinglar, dedi. **3** Xuning bilən pütkül həlk öz kulakliridiki altun zirə ḥalkilarni qikirip Ḥarunning kexioɣa elip kəldi. **4** U bularni ularning kolidin elip, iskinə bilən kuyma bir mozayni yasatkuzdi. Xuning bilən ular: — Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar mana budur! — deyixti. **5** Ḥarun uni kərüp uning aldida bir kurbangaḥni yasitip andin: «Ətə Pərwərdigar üqün bir ḥeyt ətküzülidu», dəp elan kildi. **6** Ətisi ular səḥər kopup, köydürmə kurbanlikларni sunup, inaklik kurbanliklirinimu kəltürdi; andin halayik olturup yəp-iqixti, kopup əyx-ixrət kilixti. **7** Xu qaoɣda Pərwərdigar Musaoɣa: — Ornungdin tur, tezdin pəskə qüxkin! Qünki sən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlking buzukqilikka berilip kətti. **8** Mən ularoɣa buyruoɣan yoldin xunqə tezla qətnəp, özliri üqün bir kuyma mozayni yasap, uningoɣa qokunup kurbanlik kəltürüxti ḥəmdə: «Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudaying mana xudur!», deyixti, — dedi. **9** Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Mana, bu həlkni kərüp koydum; mana, ular dərwəkə boyni kattik bir həlktur. **10** Əmdi Meni tosma, Mən oɣəzəp otumni ularning üstigə qüxürüp, ularni yutuwetimən; andin seni uluoɣ bir əl kilimən, — dedi. **11** Lekin Musa Hudasi Pərwərdigardin ətünüp iltija kilip mundak dedi: — Əy Pərwərdigar, nemixka sən oɣəzəp otungni Özüng zor kudrət wə küqlük kol bilən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlkingning üstigə qüxürisən? **12** Misirlikлар mazak kilip: — Ularning bexioɣa bala qüxürüx üqün, ularni taoɣlarning üstidə əltürüp yər yüzidin yokitix üqün, [ularning Hudasi] ularni elip kətti, — deyixsunmu? Öz otluk oɣəzipingdin yenip, Öz həlkinggə balayi'apət kəltürüx niyitingdin yanoɣaysən! **13** Öz kulliring Ibraḥim, Isḥak wə Israilni yad kiloɣin; Sən ularoɣa kəsəm bilən wədə kilip: «Nəslinglarni asmandiki yultuzlardək awutimən, Özüm uning tooɣrisidə səzligən muxu zeminning ḥəmmisini nəslinglaroɣa berimən, ular uningoɣa mənggü igidarqilik kilidioɣan bolidu» degənidingoɣu, — dedi. **14** Xuning bilən Pərwərdigar Öz həlkining üstigə: «Balayi'apət qüxürimən» degən niyitidin yandi. **15** Musa kəynigə burulup, ikki ḥeküm-guwaḥlik tahtiyini kolioɣa elip taoɣdin qüxti. Tahtaylarning ikki təripigə səzlər pütülgənidi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. **16** Bu tahtaylar bolsa Hudaning Özining yasioɣini, pütülgənliri bolsa Hudaning Özining pütkini idi, u tahtaylaroɣa oyuloɣanidi. **17** Yəxua həlkning kətürgən kukan-sürənlirini, warkiraxlirini anglap Musaoɣa: — Qedirgaḥdin jəngning hitabi qikiwatidu, dedi. **18** Lekin u jawab berip: — Angliniwatkan awaz nə nusrət təntənisi əməs, nə məoɣlubiyətning pəryadi əməs, bəlki nahxa-küy sadasi! — dedi. **19** Musa qedirgaḥoɣa yekin kelip, mozayni wə jamaətning ussuloɣa qüxüp kətkənlikini kərüp xundak dəroɣəzəp boldiki, tahtaylarni kolidin taxlap taoɣning tüwidə qekiwətti. **20** Andin ular yasioɣan mozayni otka selip köydürüp, uni yanjip kukum-talkan kilip, su üstigə qeqip Israillarni iqixkə məjburlidi. **21** Andin Musa Ḥarunoɣa: Sən ularni xunqə eoɣir gunaḥka patkuzoɣudək, muxu həlk sanga nemə kildi? — dedi. **22** Ḥarun jawab berip: — Hojamning oɣəzəpaqqiki tutaxmioɣay! Bu həlkning kandak ikənlikini, ularning zəzillikkə mayil ikənlikini obdan bilisən. **23** Ular manga: — «Bizgə aldimizda yol baxlap mangidioɣan bir ilaḥni yasap bərgin; qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən xu adəmgə nemə boloɣinini bilməymiz», dedi. **24** Mən ularoɣa: «Kimdə altun bolsa xuni qikirip bərsun» desəm, ular manga tapxurup bərdi; mən uni otka taxliwidim, mana, bu mozay qikti, — dedi. **25** Musa

həlkning kandakʏigə tizginsiz bolup kətkənlikini kərdi; qünki Ḥarun ularni düxmənlirining aldida məshirə obyekti boluxka əz məyligə koyuwətkənidi. **26** Musa qedirgaḥning kirix eoɣizioɣa berip, xu yərdə turup: — Kimki Pərwərdigarning təripidə bolsa mening yenimoɣa kəlsun! — dedi. Xuni dewidi, Lawiylarning ḥəmmisi uning kexioɣa yioɣildi. **27** U ularoɣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Ḥərbir kixi əz kiliqini yanpixioɣa esip, qedirgaḥning iqigə kirip, bu qetidin u qetigiqə kezip yürüp, ḥərbiri əz kerindixini, əz dost-buradirini, əz koxnisini əltürsun!» — dedi. **28** Xuning bilən Lawiylar Musaning buyruoɣini boyiqə ix kərdi; xu küni həlkning iqidin üq ming kixi əltürüldi. **29** Andin Musa: — Ḥərbiringlar bügün əzünglarni Pərwərdigaroɣa has boluxka atidinglar; qünki ḥərbiringlar ḥətta əz ooɣlunglar ḥəm kerindixinglarnimu ayimidinglar; xuning bilən bügün bəht-bərikətni üstünglaroɣa qüxürdunglar, dedi. **30** Ətisi Musa həlkkə sөz kilip: — Silər dərwəkə nakayiti eoɣir bir gunah sadir kildinglar. Əmdi mana, mən Pərwərdigarning aldioɣa qikimən; gunahinglar üqün kafarət kəltürələymənmikin, — dedi. **31** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning aldioɣa yenip berip: — Ḥəy...! Bu həlk dərwəkə eoɣir bir gunah sadir kilip, əzlirigə altundin ilahlarni yasaptu! **32** Lekin əmdi Sən ularning gunahini əpu kilixka unioɣaysən..., unimisang, ismimni Өzüng yazoɣan dəptiringdin əqürüwətkin! — dedi. **33** Pərwərdigar Musaoɣa jawab berip: — Kimki Mening aldimda gunah kiloɣan bolsa, uning etini Өz dəptirimdin əqürüwetimən. **34** Əmdi sən berip, Mən sanga eytkan jayoɣa həlkni baxlap baroɣin. Mana, Mening Pərixtəm aldingda mangidu. Lekin ularoɣa jaza beridioɣan künüm kəlgəndə, ularoɣa gunahi üqün jaza berimən, dedi. **35** Bu sөzdin keyin Pərwərdigar həlkning Ḥarunning koli bilən mozayni kuydurup yasatkini üqün ularni waba bilən jazalidi.

33 Pərwərdigar Musaoɣa mundak dedi: — Sən ornungdin turup, əzüng Misir zeminidin elip kəlgən həlk bilən billə muxu yərdin ketip: «Mən sening nəslinggə uni berimən» dəp kəsəm kilip Ibraḥimoɣa, Isḥakka wə Yakupka wədə kiloɣan zeminoɣa baroɣin. **2** Xuning bilən sening aldingda bir Pərixtə əwətip, Kanaaniy, Amoriy, Ḥittiy, Pərizziylərni, Ḥiwiy bilən Yəbusiylarni ḥəydəp qikirip, **3** seni süt bilən ḥəsəl ekip turidioɣan zeminoɣa kəltürimən. Qünki silər boyni kattik bir həlk boloɣaqka, yolda silərni ḥalak kiliwətməslikim üqün, Өzüm silərning aranglarda bolup, xu [zeminoɣa] billə qikmaymən, — dedi. **4** Halayik bu kattik sөzni anglap, kayoɣuoɣa qəmüp ḥeqkaysisi əz zibu-zinnətlirini takimidi. **5** Qünki Pərwərdigar Musaoɣa sөz kilip: — Sən berip Israillaroɣa: «[Pərwərdigar]: — Silər boyni kattik bir həlk ikənsilər; əgər Mən Pərwərdigar aranglaroɣa qikip bir dəkikila tursam, silərni yokitiwətkən bolattim. Əmdi silər əzünglardiki zibu-zinnətlərni eliwetinglar; xu qaoɣda Mən silərgə nemə kilidioɣinimni bilimən, dedi», dəp eytkin, — degənidi. **6** Xunga Israillar Ḥorəb teoɣidin ayrilipla zibu-zinnətlirini əzliridin eliwətti. **7** Xuning bilən Musa əz qedirini elip, uni qedirgaḥning sirtida, qedirgaḥdin nerirak bir jayoɣa tikip, uni «kərüxüx qediri» dəp atidi. Kimki Pərwərdigarni izdəp, yol sorimakqi bolsa qedirgaḥning sirtidiki «kərüxüx qediri»oɣa baratti. **8** Xundak bolattiki, ḥər ketim Musa qediroɣa qikса, pütkül halayik kopup, ḥərbiri əz qedirining ixikidə ərə turup, Musa qediroɣa kirip boloɣuqə uning kəynidin karixip turatti. **9** Andin Musa ḥər ketim qediroɣa kirip kətsə xundak bolattiki, bulut tüwrüki qüxüp, qedirning kirix eoɣizida tohtaytti; xuning bilən Pərwərdigar Musa bilən sөzlixətti. **10** Pütkül halayik bulut tüwrükining jamaət qedirining kirix eoɣizida tohtioɣinini kərətti; uni kərginidə həlkning ḥəmmisi kopup, ḥərbiri əz qedirining ixikidə turup səjdə kilixatti. **11** Xu qaoɣlarda Pərwərdigar Musa bilən kixilər əz dost-buradiri bilən sөzləxkəndək, yüzmuyüz sөzlixətti. Andin Musa qedirgaḥoɣa yenip kelətti; lekin uning hizmətkari boloɣan nunning ooɣli Yəxua degən yax yigit qedirning iqidin qikmaytti. **12** Musa Pərwərdigaroɣa mundak dedi: — Mana, Sən daim manga: «Bu həlkni elip qikkin» dəp kəlding; lekin Өzüng manga: «Mən seni ismingni bilip tonuymən», wə xuningdək «Nəzirim aldida iltipat tapting» degən bolsangmu, Sən mening bilən birgə kimni əwətidioɣiningni manga ayan kilmiding. **13** Əgər mən rasttinla nəziringdə iltipat tapkan bolsam, əzümning Seni tonuxum üqün, nəziringdə iltipat tepiwerixim üqün manga Өz yolungni ayan kiloɣaysən; mana, bu həlkning Өz həlking boloɣinini nəziringdə tutkaysən! — dedi. **14** U jawab berip: Mən Өzüm [sən] billə billə berip, sanga aram ata kilimən, — dedi. **15** Musa uningoɣa jawabən: — Əgər Sən Өzüng [biz] bilən billə mangmisang, bizni bu yərdin qikarmioɣaysən; **16** qünki, mən wə həlking nəziringdə iltipat tapkinimiz nemidin bilinidu? Əjəba, Өzüngning biz bilən billə mangoɣiningdin

bilinməmdu? Xu səwəbtin mən wə həlking yər yüzidiki
hərbir taipilərdin alahidə pərklənməmduk?! — dedi.
17 Pərwərdigar Musaoɣa: — Muxu iltijayingnimu ijabət
kilimən; qünki sən nəzirimdə iltipat tapting wə Mən
seni ismingni bilip tonuymən, dedi. 18 Xuning bilən
Musa: — Өz xan-xərpingni manga kərsətkəysən,
— dedi. 19 [Pərwərdigar]: — Өzümning pütkül
mehribanlikimni sening kəz aldingdin ətküzimən wə
aldingda «Yahwəh» degən namni jakarlaymən. Kimgə
xapaət kilmakqi bolsam xuningoɣa xapaət kərsitimən,
kimgə rəhim-xəpkət kərsətməkqi bolsam, xuningoɣa
rəhim-xəpkət kərsitimən, dedi. 20 Pərwərdigar
uningoɣa: — Sən yüzümni kərəlməysən; qünki heq
adəmzat Meni kərsə tirik kalmaydu, dedi. 21 Andin
Pərwərdigar: — Mana, yenimda bir jay bardur; sən
xu yərdiki koram taxning üstidə turoɣin. 22 Mening
xan-xəripim ətidioɣan wakitta, xundak boliduki, Mən
seni xu koram taxning yerikida turoɣuzup, Mən ətüp
boloɣuqə seni kolum bilən yepip turimən. 23 Andin
kolumni tartiwalimən; xuning bilən sən Mening arka
təripimni kərisən, lekin yüzüm kərünməydu, — dedi.

34 Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən awwalkioɣa ohxax
özüng üqün taxtin ikki tahtayni yonup
kəl; Mən bu tahtaylaroɣa sən ilgiri qekiwətkən
tahtaylardiki səzlərni yezip koyimən. 2 Sən ətə
ətigəngiqə təyyar bolup, səhərdə Sinay teoɣioɣa
qikip, xu yərdə taoɣning qokkisida Mening aldimda
hazir boloɣin. 3 Lekin heq kixi sən bilən billə
qikmisun wə yaki taoɣning heq yeridə baxka
adəm kərünmisun, koy-kalilarmu taoɣning tüwidə
otlimisun, — dedi. 4 Musa awwalkioɣa ohxax
taxtin ikki tahtayni yonup, ətisi tang səhər kopup,
bu ikki tax tahtayni kolida elip, Pərwərdigarning
buyruoɣini boyiqə Sinay teoɣioɣa qikti. 5 Xuning
bilən Pərwərdigar bulutta qüxüp, xu yərdə Musaning
kexida turup, «Yahwəh» degən namini jakarlidi. 6
Pərwərdigar uning kəz aldidin ətüp: — «Pərwərdigar,
Pərwərdigar, rəhimdil wə mehir-xəpkətliktur, asan
oɣəzəplənməydioɣan, xapaət bilən wapasi kəng
Təngridur, 7 mingliɣan-on mingliɣanlaroɣa rəhim-
xapaət kərsitip, kəbihlik, asiylik wə gunahni
kəqürgüqidur; lekin u gunahkarlarni hərgiz gunahsiz
dəp karimaydioɣan, bəlki atilarning kəbihlikining
jazasini baliliri wə nəwrlirigiqə, xundakla üqinqi
wə tətinqi əwladioɣiqə yükləydioɣan [Təngridur]»
— dəp jakarlidi. 8 Xuning bilən Musa dərhal yərgə
bax koyup səjdə kilip: — 9 — Əy Rəb, əgər mən
rasttinla nəziringdə iltipat tapkan bolsam, undakta
i Rəb, arimizda biz bilən mangoɣaysən; qünki bu
həlk dərwəkə boyni kattik bir həlktur; bizning
kəbihlikimizni wə gunahimizni kəqürgəysən, bizni
Өz mirasing boluxka kobul kiloɣaysən! — dedi. 10
Xuning bilən u Musaoɣa: — Mana, Mən bir əhdə
tüzimən; sening barlik həlking aldida pütkül yər
yüzining heqbir jayida yaki heqbir əl arisida kilinip
bakmioɣan məjizilərni yaritimən. Xuning bilən sən
arisida boloɣan həlkingning həmmisi Pərwərdigarning
[karamət] əməlini kəridu; qünki Mening silərgə
kilidioɣan əməlim dərwəkə dəhxətlik ix bolidu. 11 Mən
bügün sanga tapilaydioɣan əmrlirimni tutkin; mana,
Mən silərning aldinglardin Amoriy, Kanaaniy, Hittiy,
Pərizziy, Hiwiy wə Yəbusiylarni həydəp kikirimən.
12 Əmdi hezi boloɣinki, sən baridioɣan zeminda
turuwatkanlar bilən heq əhdə baoɣlaxmioɣin; bolmisa,
bu ix silərgə tuzak bolidu; 13 bəlki silər ularning
kurbangahlirini qəwüp, but tüwrüklirini sundurup,
«axərah» butlirini kesip taxlanglar. 14 Qünki sən
heqkandak baxka ilahka ibadət kilmasliking kerək —
qünki Mənki Pərwərdigarning nami «Wapasizlikka
Həsət Kiloɣuqi» bolup, həsət kiloɣuqi bir ilahdurmən.
15 Bolmisa, xu zeminda turuwatkanlar bilən əhdə
tüzüxüng mumkin; andin ular ilahlirining kəynidin
yürüp buzukqilik kilip, ilahlirioɣa kurbanliklar
ətküzginidə, silərni qakirsa ularning kurbanlikliridin
yəp ketixinglar mumkin; 16 sən xundakla yənə
ularning kizlirini ooɣulliringoɣa hotunlukka elip
berixing mumkin; u kizlar өz ilahlirining kəynidin
yürüp buzukqilik kiloɣinida, ular ooɣulliringnimu
өz ilahlirining arkisidin mangoɣuzup, buzukqilik
kilduruxi mumkin. 17 Өzüng üqün heqkandak kuyma
butlarni yasatmioɣin. 18 Petir nan heytini tutunglar;
Mening əmr kiloɣinimdək Abib eyida, bekitilgən
wakitta yəttə kün petir nan yənglar. Qünki silər Abib
eyida Misirdin qikkansilər. 19 Baliyatkuning tunji
mewisi Meningki bolidu; qarpay malliringning iqidin
dəsləp tuoɣuloɣan ərkəklər, kala bolsun, koy bolsun
ularning tunjilirining həmmisi Meningki bolsun. 20
Lekin exəklərning tunji təhəylirining ornioɣa koza
bilən bədəl təlixing lazim bolidu. Əgər ornioɣa [koza]
bərmisəng, təhəyning boynini sunduruwətkin. Tunji
ooɣulliringni bolsa, ularoɣa bədəl tələp kayturuwal.
Heqkim Mening huzurumoɣa kuruk kol kəlmisun. 21
Sən altə kün iqidə ix-əməlingni kilip, yəttinqi küni
aram elixing zerür; yər həydəx wakti bolsun, orma

wakti bolsun, aram elixing zərür. 22 Yengi buoɣdayning tunji ḥosulini təbrikləydioɣan «ḥəptilər ḥeyti»ni ətküzünglar; yilning ahirida «ḥosul yioɣix ḥeyti»ni ətküzünglar. 23 Sening ḥərbir ərkək kixiliring yilda üq ketim Israilning Hudasi boloɣan Rəb Pərwərdigarning aldioɣa ḥazir bolsun. 24 Qünki Mən taipilərni aldingdin ḥəydiwetip, qegraliringni kengəytimən; xuningdək sən yilda üq ketim Pərwərdigar Hudayingning aldioɣa ḥazir boluxka qikip barsang, ḥeqkim yeringgə kəz kirini salmaydu. 25 Manga sunulidioɣan kurbanlikning kenini bolduruloɣan nan bilən billə sunmioɣin; yaki ətüp ketix ḥeytining kurbanlikining gəxini ətigə kaldurma. 26 Zemininging dəsləpki ḥosulidin tunji məḥsulatlarni Pərwərdigar Hudayingning əyigə kəltürüp ata. Ooɣlakni anisining sütidə kaynitip pixurma. 27 Pərwərdigar Musaoɣa: — Bu səzlərni əzüng üqün yeziwaloɣin; qünki Mən muxu səzlərni asas kilip sən bilən wə Israil bilən əḥdə baoɣlidim, dedi. 28 U wakitta Musa xu yərdə Pərwərdigarning ḥuzurida kirik keqə-kündüz turdi; u ḥeqnərsə yemidi, ḥeq su iqmidi. U yərdə [Pərwərdigar] tahtaloroɣa əḥdining səzliri boloɣan on əmrni pütti. 29 Musa Sinay teoɣidin qüxkəndə xundak boldiki (u taoɣdin qüxkəndə ikki ḥəküm-guwaḥlik tahtiyi uning kolida idi), əzining [Pərwərdigar] bilən səzləxkini üqün yüzining parkirap kətkinini bilməytti. 30 Əmdi Ḥarun wə barlik Israillar Musani kərdi, mana, uning yüz terisi parkirap turatti; ular uningoɣa yekin berixtin korkuxti. 31 Lekin Musa ularni qakiriwidi, Ḥarun wə jamaətning barlik baxliri yenip, uning kexioɣa kəldi; Musa ular bilən səzləxti. 32 Xuningdin keyin, barlik Israillar uning yenioɣa kəldi; u wakitta Musa Pərwərdigar əzigə Sinay teoɣida səz kiloɣinida tapxuroɣan barlik əmrlərni uloroɣa tapilidi. 33 Musa uloroɣa dəydioɣinini dəp tügətti. U [səzligəndə] yüzigə bir qümpərdə tartiwaloɣanidi; 34 Kaqanki Musa Pərwərdigar bilən səzlixikə uning ḥuzurioɣa kirsə, qümpərdini eliwetətti, taki u yenip qikkuqə xundak bolatti; yenip qikkanda əzigə nemə tapilanoɣan bolsa, xuni Israilloroɣa eytip berətti. 35 Israillar Musaning yüz terisining parkirap turoɣinini kərətti; xunga Musa yənə taki Pərwərdigar bilən səzləxkili uning ḥuzurioɣa kirgüqə yüzigə qümpərdə tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yioɣip uloroɣa: — Pərwərdigar silərgə kilixka buyruoɣan əmrlər munulardur: — 2 Altə kün ix-əmgək küni bolsun; lekin yəttinqi küni silərgə nisbətən mukəddəs bir kün bolup, Pərwərdigaroɣa ataloɣan aram alidioɣan xabat küni bolsun. Ḥərkim xu künidə ix-əmgək kilsa ölümgə məḥkum kilinsun. 3 Xabat künidə barlik turaloɣuliringlarda ḥargiz ot kalimanglar, — dedi. 4 Musa Israillarning pütkül jamaitigə səz kilip mundak dedi: — «Pərwərdigar buyruoɣan əmr mana xuki: — 5 Əzünglarning aranglardin Pərwərdigaroɣa bir «kətürmə ḥədiyə» kəltürünglar; kəngli halioɣanlarning ḥərbiri Pərwərdigaroɣa bir «kətürmə ḥədiyə»sini kəltürsun: yəni altun, kümüx, mis, 6 kək, səsün wə kizil yip, ak kanap rəht, əqkə tiwiti, 7 kizil boyaloɣan koqkar terisi, delfin terisi, akatsiyə yaoɣiqi, 8 qiraoɣdan üqün zəytun meyi, «məsiḥləx meyi» bilən huxbuy üqün ixlitilidioɣan esil dora-dərmək lər, 9 əfodka ḥəm koxenoɣa ornitilidioɣan ḥekik wə baxka yakutlarni kəltürünglar». 10 — «Aranglardiki barlik maḥir ustilar kelip Pərwərdigar buyruoɣanning ḥəmmisini yasap bərsun: 11 — [mukəddəs] qedir bilən uning iqki wə taxki yopukliri ni, iloɣulirini, tahtaylirini, baldaklirini, hadilirini wə bularning təgliklirini, 12 əḥdə sanduki wə uning baldaklirini, «kafarət təhti»ni, «ayrima pərdə-yopuk»ni, 13 xirə wə uning baldaklirini, uning barlik kaqa-kuqilirini wə «təkdim nanliri»ni, 14 yorukluk üqün yasaloɣan qiraoɣdan wə uning əswablirini, uning qiraoɣliri wə qiraoɣ meyini, 15 huxbuygaḥ wə uning baldaklirini, «Məsiḥləx meyi»ni, dora-dərmək lərdin ixlənggən huxbuyni, mukəddəs qedirining kirix eoɣizidiki «ixik pərdisi»ni, 16 kəydürmə kurbanlik kurbangaḥi wə uning mis xalasini, baldaklirini wə barlik əswablirini, yuyunux desi wə uning təglikini, 17 ḥoylining pərdilirini, uning hadiliri wə ularning təgliklirini, ḥoylining kirix eoɣizidiki pərdini, 18 qedirning mih-kozuklirini, ḥoylining mih-kozuklirini, xundakla barlik tanilirini, 19 tokulidioɣan kiyimlər, yəni mukəddəs jayning hizmitigə kaḥinlik hizmitidə kiyilidioɣan, Ḥarun kaḥinning mukəddəs kiyimlirini ḥəm uning ooɣullirining kiyimlirini təyyar kilsun». 20 Xuning bilən pütkül Israil jamaiti Musaning yenidin qikip ketixti. 21 Andin kəngli tartkanlarning ḥərbiri, roḥi əzlirigə türtkə boloɣanlarning ḥərbiri kelip, jamaət qedirini yasaxka, xundakla qedirning hizmitidə ixlitilidioɣan barlik sərəmjanlarni yasaxka wə mukəddəs kiyimlərni tikixkə Pərwərdigaroɣa ataloɣan «pulanglatma ḥədiyə»ni kəltürgili turdi. 22 Ular ərlərmu, ayallarmu kelip, sunuxka kəngli hux boloɣanlarning ḥərbiri ḥədiyə kəltürüp, bulapka, zirə-ḥalka, üzük, zunnar-biləzük katarlik ḥərhil altun buyumlarni elip kəldi; altunni «kətürmə ḥədiyə»

қилип берәй дегәнләрниң һәрбири уни Пәрвәрдигарға sundi. 23 Кимдә кәк, сәсүн, қизил yip билән ақ канап рәһт, әқкә tiwiti, қизил boyalған қоққар terisi wә delfin terisi bolsa, хуларни elip kelixti. 24 Күмүх ya mistin кәтүрмә һәдиясә кәлтүрәй дегәнләрниң һәрбири хуни Пәрвәрдигарға һәдиясә қилип sundi. Кимдә qedirning hizmitidә ixlitilidiған һәрһил сәрәмjанларға yariғudәк akatsiyә yaғiqi bolsa, uni elip кәлди. 25 Қоли qewәр ayallarning һәрбири әз қолliri билән egirip, xu egirgән yip wә рәһтләрни, yәni кәк, сәсүн wә қизил yip билән ақ канап рәһтләрни кәлтүрди, 26 Xuningдәк кәngli қозоғалоған ayallarning һәммиси һүнирини ixlitip әқкә tiwitidin yip egirixti. 27 Әмирләр әфод wә қохеноға ornitilidiған һекіклар wә yақутларни, 28 dora-дәрмәкләрни, qiraоғқа wә мәсиһләх meyiоға ixlitilidiған зәytun meyini, huxbuyоға ixlitilidiған esil dora-дәрмәкләрни кәлтүрди. 29 Xu тәрикідә Israillar Пәрвәрдигар Musaning wasitisi билән buyruоған ixlarning һәрқaysiоға bir нәрсә berixкә кәngli tartқан bolsa, әр bolsun ayal bolsun һәрбири хуни elip kelip, Пәрвәрдигарға atap ihtiyariy һәдиясә бәрди. 30 Andin Musa Israillarға mundақ dedi: — «Mana, Пәрвәрдигар Yәһuda қәbilisidin hurning nәwrisi, Urining ooғli Bәzalәlni ismini atap qaқirip, 31 uni Hudaning Roһi билән toldurup, uningға danalиқ, әқil-parasәt, ilim-һекмәт igilitip, uni һәртүрлük ixni қilixқa қabiliyәtlik қilip, 32 uni түрлük-түрлük һүнәрләрни қilalaydiоған — altun, күмүх wә mis ixlirini қilalaydiоған, 33 yақутларни kesip-oyalaydiоған, zinnәt buyumlariоға ornitalaydiоған, yaоғaqlarға nәқix qiқiralaydiоған, һәрһил һүнәр ixlirini қamlaxturalaydiоған қildi. 34 U yәnә uning кәngligә, xuningдәк һәм Dan қәbilisidin boloған Aһisamaқning ooғli Oһoliyabning кәngligә [baxқilarға] һүнәр әgitix niyәt-istikini selip, 35 ularning кәngүllirini danaliқ-һекмәт билән toldurup, ularni һәрһил нәққaxliқ-oymiqiliқ ixliriоға maһir қilip, кәк, сәсүн wә қизил yip билән ақ канап рәһт билән кәxtiqilik қilixқa һәмдә bapkarliққa iқtidarliқ қildi. Xuning билән ular һәрһил һүнәр ixlirining wә һәрһил layiһiләх ixlirining һәddisidin qiқalaydiоған boldi.

36 Xuning билән Bәzalәl wә Oһoliyablar, xuningдәк Пәрвәрдигар muқәddәs qedir yasaxning һәрһил ixliriоға kerәk boloған danaliқ-һекмәт wә әқil-parasәtni ata қiloған maһir ustilarning һәрбири ularға қoxulup, xu ixni uning әмр қiloғini boyiqә әмәлгә axuridu». 2 Xu waқitta Musa Bәzalәl wә Oһoliyabni, xundaқla Пәрвәрдигар danaliқ-һекмәт билән кәngүllirini toldurоған, кәngli әzini xu ixni қilixқa қatnixixқa dalalәt қiloған barliқ һүнәрwәn-kasiplarni qaқirip yiоғdi. 3 Ular kelip muқәddәs qedirni yasaxқa, xundaқla uning ix-hizmәtlirigә kerәklik sәrәmjanlarni yasaxқa Israillar elip кәltүргән barliқ «кәtүрмә һәдиясә»lәrni Musadin tapxuruwaldi. Israil һәlқi yәnila әz мәyli билән һәр күни әtigini Musaоға ihtiyariy һәдиясә кәlтүрүп turatti. 4 Andin muқәddәs qedirning ixlirini қiliwatқan ustilarning һәммиси қolidiki ixini қoyup қoyup kelip, 5 Musaоға: — Һәlқning elip кәlgini Пәрвәрдигар bizgә қilixқa buyruоған ixni pütküzüxkә eһtiyaj boloғinidin kәp exip кәtti! — deyixti. 6 Andin Musa әмр қilip, pütkül qedirgaһ boyiqә: «Mana, әр bolsun, ayal bolsun, һеqkim muқәddәs qedirni yasax üqün «кәtүрмә һәдиясә» süpitidә yәnә һеqқandaқ нәрсә tәyyarlap кәlmisun!» дәp jakarlatti. Buning билән кәpqilik һәдиясәләр кәlтүрүxtin tohtitildi. 7 Qünki ular tәyyarlioған materiyallar pütkül қurulux ixioға yetәtti, һәtta exip қalatti. 8 Muқәddәs qedirning қurulux ixini қiliwatқan ustilarning һәрбири nepiz tokuloған aқ kanap рәһtкә кәk, сәсүн wә қизил yiplar arilaxturulup ixlәngән on parqә yopuқ yasap, kerublarning süritini yopuқlarға qewәrlik билән layiһiләp nәpis қilip кәxtiләp qiқti. 9 Һәrbir yopuқning uzunluқi yigirmә sәkkiz gәz, кәngliki tәt gәz bolup, һәrbir yopuқ ohxax qong-kiqikliktә қilindi. 10 [Bәzalәl] yopuқlarning bәxini bir-birigә ulidi, қaloған bәx yopuқnimu һәm bir-birigә ulidi. 11 U ulap qiқiloған birinqi qong parqining әng qetidiki қismining bir тәripigә rәnggi кәk izmilәrni қadidi, xuningдәк ulap qiқiloған ikkinqi qong parqining әng qetidikisining bir тәripigimu xundaқ қildi. 12 Birinqi qong parqining әng qetidiki қismioға әllik izmә қadidi, ikkinqi qong parqining әng qetidikisigimu әllik izmә қadidi. Izmilәr bir-birigә udulmuudul қilindi. 13 Muқәddәs qedir bir pütün bolsun üqün u altundin әllik iloғu yasap, ikki parqә yopuқni xu iloғular билән bir-birigә tutaxturdi. 14 U muқәddәs qedirni yepix üqün әqkә tiwitidin yopuқlarni yasidi; yopuқtin on bir parqә yasidi. 15 Yopuқlarning һәрбирining uzunluқi ottuz gәz, кәngliki tәt gәz bolup, on bir yopuқning һәммиси ohxax qong-kiqikliktә қilindi. 16 Yopuқlarning bәxini u ulap bir қilip, қaloған altә yopuқnimu ulap bir қildi. 17 U birinqi ulap qiқiloған qong parqining әng qetidiki қismioға әllik izmә, ikkinqi ulap qiқiloған qong parqining әng qetidiki қismioға әllik izmә қadidi. 18 U qedir bir

pütün bolsun üqün ḫəm mistin əllik iloɳu yasap, ikki qong parqini ulap ḳoydi. **19** U buningdin baxḳa qediroɳa ḳizil boyaloɳan ḳoqḳar terisidin yopuḳ yasap yapti, andin uning üstidinmu delfin terisidin yasaloɳan yənə bir yopuḳni ḳaplidi. **20** U muḳəddəs qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoɳiqidin yasap tiklidi. **21** Ḫərbir tahtayning uzunluḳi on gəz, kəngliki bir yerim gəz ḳilindi. **22** Ḫərbir tahtayning ikkidin turumi bar idi, ḫər ikki tahtay xular bilən bir-birigə qetildi; u qedirning barliḳ tahtaylirini xundaḳ yasidi. **23** U qedirning tahtaylirini xundaḳ yasidi; yigirmisi jənub tərəpkə ornitildi; **24** u bu yigirmə tahtayning tegigə kümüxtin ḳirik təglik yasidi; bir tahtayning [astidiki] ikki turumi üqün ikkidin təglik, yənə bir tahtayning ikki turumi üqün ikkidin təglikni yasidi. **25** Xuningdək u qedirning udul təripigə, yəni ximal təripigə yigirmə tahtay yasidi, **26** xundaḳla bularning ḳirik təglikini kümüxtin yasidi; bir tahtayning tegigə ikkidin təglik, yənə bir tahtayning tegigə ikkidin təglik orunlaxturuldi. **27** Qedirning kəyni təripigə, yəni oɳərb tərəpkə altə tahtayni yasap ornatti. **28** U qedirning kəyni təripidiki ikki bulungoɳa ikki tahtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung tahtayliri astidin üstigiqə ikki ḳat ḳilip [tahtaylarni] əzara qetixturdi, üsti bir ḫalḳioɳa bekitildi. U ḫər ikkisini xundaḳ yasap, ikki bulungoɳa ornatti. **30** Xunglaxḳimu u təripidə səkkiz tahtay boldi, ularning kümüxtin yasaloɳan on altə təgliki bar idi; bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning tegidə ikki təglik bar idi. **31** Buningdin baxḳa u akatsiyə yaoɳiqidin baldaḳ yasidi; qedirning bu təripidiki tahtaylaroɳa bəx baldaḳni, **32** qedirning u təripidiki tahtaylaroɳa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki tahtaylaroɳa, yəni oɳərb təripidiki tahtaylaroɳimu bəx baldaḳni yasidi. **33** U tahtaylarning otturidiki ottura baldaḳni bu tərəptin u tərəpkə yətküzüp yasidi. **34** U tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioɳan ḫalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplidi. **35** U nepiz toḳuloɳan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi; uni kerublarning süritini qewərlik bilən layiḫiləp nəpis ḳilip qüxürüp, kəxtiləp qiḳardi. **36** Uni esixḳa u akatsiyə yaoɳiqidin tət hada yasap, altun bilən ḳaplidi. Ularning ilməkliri altundin yasaldi; hadilaroɳa u kümüxtin tət təglikni ḳuyup yasidi. **37** U qedirning kirix eoɳizioɳa nəpis toḳuloɳan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi, uni kəxtiqigə kəxtilətti. **38** U yənə bu pərdining bəx hadisini ilməkliri bilən ḳoxup yasidi; ularning baxlirini wə baldaḳlirini altun bilən ḳaplidi; ularning bəx təgliki mistin yasaldi.

37 Andin Bəzaləl əḫdə sanduḳini akatsiyə yaoɳiqidin yasidi; uning uzunluḳi ikki yerim gəz, egizliki bir yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz idi. **2** U uning iqi wə sirtini sap altun bilən ḳaplidi, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **3** U uning üqün altundin tət ḫalḳa ḳuyup, ularni uning tət qetiḳioɳa bekitti; bir təripigə ikki ḫalḳa, yənə bir təripigə ikki ḫalḳa bekitti. **4** U ḫəm akatsiyə yaoɳiqidin ikki baldaḳ yasap, ḫər ikkisini altun bilən ḳaplidi; **5** andin sanduḳ ular arḳiliḳ kətürülsun dəp, baldaḳlarni sanduḳning ikki yenidiki ḫalḳiliridin ətküzüp ḳoydi. **6** U [sanduḳning yapḳuqi süpitidə] altundin uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz boloɳan bir «kafarət təhti» yasidi. **7** U ikki kerubni altundin soḳup yasidi; ularni kafarət təhtining ikki təripigə ornatti; **8** bir kerubni bir təripigə, yənə bir kerubni yənə bir təripigə ornatti. U ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə ḳildi. **9** Kerublar bir-birigə yüzlinip, ḳanatlirini kafarət təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yepip turatti; kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritildi. **10** U ḫəm xirəni akatsiyə yaoɳiqidin yasidi; uning uzunluḳi ikki gəz, kəngliki bir gəz, egizliki bir yerim gəz idi. **11** U uni sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **12** U xirəning qərisigə tət ilik egizliktə bir ləw yasidi; bu ləwning qərisigimu altundin bir girwək qiḳardi. **13** U xirəgə altundin tət ḫalḳa yasap, bu ḫalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatti. **14** Xirəni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḫalḳilar xirə lewigə yeḳin bekitildi. **15** Xirə üqün u baldaḳlarni akatsiyə yaoɳiqidin yasap, altun bilən ḳaplidi; xirə ular bilən kətürülətti. **16** U xirəning üstigə ḳoyulidioɳan barliḳ buyumlarni, yəni legənlirini, ḳaqa-ḳuqa təhsilirini, [«xarab ḫədiyəliri»ni] ḳuyidioɳan ḳədəḫ wə piyalilərning ḫəmmisini sap altundin yasidi. **17** U ḫəm qiraoɳdanni sap altundin yasidi; qiraoɳdanni soḳup yasidi; qiraoɳdanning puti, oɳoli, ḳədəḫliri, oɳunqiliri wə gülliri bir pütün altundin soḳuldi. **18** Qiraoɳdanning oɳolining ikki yenidin altə xahqə qiḳirildi — qiraoɳdanning bir yenidin üq xahqə, uning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirildi; **19** bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oɳunqisi wə qeqiki boloɳan üq ḳədəḫ qiḳirildi, yənə bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oɳunqisi

wə qeqiki boloŋan üq kədəḥ qikirildi. Qiraoŋdanoŋa qikiriloŋan altə xahqining ḥəmmisi xundak yasaldi. **20** Qiraoŋdanning [oŋolidin] badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan tət kədəḥ qikirildi. **21** Bulardin baxka [birinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [ikkinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [üqinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə yasaloŋanidi; qiraoŋdanoŋa qikiriloŋan altə xahqining astining ḥəmmisi xundak idi. **22** Uning xu oŋunqiliri ḥəm xahqiliri qiraoŋdan bilən bir gəwdə kilindi — bir pütün sap altundin sokup yasaldi. **23** U qiraoŋdanning yəttə qirioŋini, xundakla uning pilik kayqiliri bilən küldanlirini sap altundin yasidi. **24** U qiraoŋdan wə uning barlik əswablirini bir talant sap altundin yasidi. **25** U yənə huxbuygaḥni akatsiyə yaoŋiqidin yasidi. Uning uzunluki bir gəz, kəngliki bir gəz, egizliki ikki gəz bolup, tət qasa kilip yasaldi; [tət burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün kilip yasaldi. **26** U uni, yəni uning üstini, tət ətrapini ḥəm münggüzlirini sap altun bilən kaplidi; uning üsti kismining qərisigə altundin girwək qikardi. **27** Uningoŋa altundin ikki ḥalka yasap, uning girwikining astioŋa bekitti; ularni ikki yenioŋa udulmu'udul bekitti. Huxbuygaḥni kətüridioŋan ikki baldakni selix üqün bularni huxbuygaḥning ikki təripigə orunlaxturdi. **28** U baldaklarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən kaplidi. **29** U ḥəm mukəddəs Məsiḥləx meyini yasidi, andin ətirqi qikaroŋandək dora-dərmələrni təngxəp sap huxbuyni yasidi.

38 U kəydürmə kurbanlik kurbangaḥini akatsiyə yaoŋiqidin yasidi. Kurbangaḥ tət qasa bolup, uzunluki bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz kilindi. **2** U uning tət burjikigə koyulidioŋan münggüzlirini yasidi; münggüzliri kurbangaḥ bilən bir gəwdə kilindi. Kurbangaḥni mis bilən kaplidi. **3** U kurbangaḥning barlik əswablirini — uningoŋa has boloŋan daslarni, gürjəklərni, korilarni, lahxigirlarni wə otdanlarnimu yasidi; uning barlik əswablirini mistin yasidi. **4** Kurbangaḥ üqün mistin bir xala yasidi; xalani kurbangaḥning kap belining astidiki girwəktin təwənrək turidioŋan kildi; xala kurbangaḥning dəl otturisida idi. **5** U xalaning tət burjikigə baldaklar ətküzülidioŋan tət mis ḥalkini kuyup yasidi. **6** U baldaklarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, ularni mis bilən kaplidi. **7** Andin u kurbangaḥni kətürüx üqün baldaklarni kurbangaḥning ikki yenidiki ḥalkilaroŋa ətküzüp koydi. U kurbangaḥni tahtaylardin, iqini box kilip yasidi. **8** U yənə yuyunux desini mistin, uning təglikinimu mistin yasidi; u bularni «kərüxüx qediri»ning kirix eoŋizining aldida hizmättə boloŋan ayallarning mis əynəkliridin yasidi. **9** Andin u qedirning ḥoylisinimu yasidi. Ḥoylining jənubioŋa, yəni jənubka yüzləngən təripigə nepiz tokuloŋan ak kanap rəhttin pərdilərni yasidi; uning uzunluki yüz gəz idi. **10** Pərdilərni esixka yigirmə hada wə hadilarning yigirmə təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldakliri kümüxtin yasaloŋanidi. **11** Xuningoŋa ohxax ximal təripidimu uzunluki yüz gəz kelidioŋan pərdə bar idi. Pərdilərni esixka yigirmə hada wə hadilarning yigirmə təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldakliri kümüxtin yasaloŋanidi. **12** Xuningoŋa ohxax oŋərb təripidə uzunluki əllik gəz kelidioŋan pərdə bar idi; pərdilərni esixka on hada wə hadilarning on təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldakliri kümüxtin yasaldi. **13** Ḥoylining xərk təripi, yəni kün qikixka yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz idi. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioŋan pərdə bolup, uning üq hadisi bilən üq təgliki bar idi. **15** Yənə bir təripidimu on bəx gəz kelidioŋan pərdə bolup, uning üq hadisi bilən üq təgliki bar idi. **16** Ḥoylining qərisidiki pərdilərning ḥəmmisi nepiz tokuloŋan ak kanap rəhttin tikilgənidi. **17** Ḥoylining qərisidiki ḥəmmə hadilarning təgliki mistin, ularning ilməkliri wə baldakliri kümüxtin yasaldi; hadilarning baxlirimu kümüxtin kaplanoŋanidi. Ḥoylining qərisidiki ḥəmmə hadilar kümüxtin yasaloŋan baldaklar bilən bir-birigə qetildi. **18** Ḥoylining kirix eoŋizidiki pərdə nepiz tokuloŋan ak kanap rəhtkə kək, səsün wə kizil yiplar arilaxturulup, kəxtiqilər təripidin kəxtiləndi; uning uzunluki yigirmə gəz, egizliki ḥoylidiki pərdilərning egizlikigə ohxax bolup bəx gəz idi. **19** Uning tət hadisi bilən mistin yasaloŋan tət təgliki bar idi; hadilarning ilməkliri kümüxtin yasaldi, ularning baxliri kümüx bilən kaplandi wə baldakliri kümüxtin yasaldi. **20** Mukəddəs qedirning ḥəm qərisidiki ḥoylining barlik mik-kozukliri mistin yasaldi. **21** Mukəddəs qedir, yəni «ḥəküm-guwaḥliki qediri» üqün ataloŋan materiyallarning sani təwəndə hatiriləngən (ular Musaning buyruki bilən, kaḥin Ḥarunning ooŋli Itamarning kol astidiki Lawiylar məs'ul bolup sanaktin ətküzülüp, [Hudaoŋa] ataloŋanidi): — **22** Yəḥuda kəbilisidin boloŋan Hurning nəwrisi, Urining ooŋli Bəzalel Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋanning ḥəmmisini ada kildi; **23** Dan kəbilisidin boloŋan

Ahisamakning ooɣli Oholiyab uning yardəmqisi idi; u bolsa nəkkaxlik-oymiqilik ustisi, layihiligüqi həmdə kək, səsün, kizil yiptin ak kanap rəhtkə kəxtə tikələydioɣan usta idi. **24** Mukəddəs qedirni yasaxka ixlitilgən altun, yəni «pulanglatma hədiyə» süpitidə kəltürülgən altunning həmmisi mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yigirmə tokkuz talant yəttə yüz ottuz xəkəl idi. **25** Jamaət arisidin sanaktin ətküzülgən adəmlər təripidin kəltürülgən kümüx bolsa mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bir yüz talant bir ming yəttə yüz yətmix bəx xəkəl idi. **26** Bu kümüx nopusi royhətkə elinoɣan kixilərdin elinoɣanidi — demək, kimki yigirmə yax ya uningdin qong, sanaktin ətküzülgənlərning hərbiri bir beka, yəni mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yerim xəkəl kümüx bərdi. Sanaktin ətkən kixi altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi idi. **27** Mukəddəs jayning təgliklirini həm otturisidiki pərdining təgliklirini kuyuxka yüz talant kümüx kətti; yüz talant kümüxtin yüz təglik yasilip, hərbir təglik üqün bir talant ixlitildi. **28** U kaloɣan bir ming yəttə yüz yətmix bəx xəkəl kümüxtin hadilarning ilməklirini yasidi, ularning baxlirini kaplidi, xuningdək ularni bir-birigə qatidioɣan baldaklarni yasidi. **29** «Pulanglatma hədiyə» süpitidə kəltürülgən mis bolsa yətmix talant, ikki ming tət yüz xəkəl qikti. **30** Buningdin u jamaət qedirining kirix eoɣizining təgliklirini, mis kurbangahni, uning mis xalasi wə kurbangahning barlik əswablirini, **31** hoylining qərisidiki hada təgliklirini, hoylining kirix eoɣizidiki təgliklərni, qedirning barlik kozuklirini wə hoylining qərisidiki kozuklarning həmmisini yasidi.

39 Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək kək, səsün wə kizil yiplar ixlitilip, mukəddəs qedirning hizmitidə kiyilidioɣan [kahinlik] kiyimlər, xundakla Harunning mukəddəs kiyimliri təyyar kilindi. **2** [Bəzaləl] altun wə kək, səsün, kizil yiplar bilən nepiz tokuloɣan ak kanap rəhtlərdin əfodni yasap təyyarlidi. **3** Ular altunni sokup nepiz kilip, uni kesip yip kildi, andin bularni mahirlik bilən kək yiplar, səsün yiplar wə kizil yiplardin ak kanap rəhtkə lahayilənɣən nushilar üstigə tokudi. **4** Ular əfodning [aldi wə kəyni] kismini bir-birgə tutaxturup turidioɣan ikki mürilik tasma yasidi; əfodning ikki təripi bir-birigə tutaxturuldi. **5** Əfodning üstigə baoɣlaydioɣan bəlwaoɣ əfod bilən bir pütün kilinoɣan bolup, uningoɣa ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, kizil yiplar wə nepiz tokuloɣan ak kanap rəhttin yasaldi; həmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək kilindi. **6** Ular ikki ak heqiqni ikki altun kəzlükkə ornitip, ularning üstigə huddi məhür oyoɣandək Israilning ooɣullirining namlirini oyup yasidi. **7** Israilning ooɣullirioɣa əslətmə tax bolsun üqün, Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣandək ikki yakutni əfodning ikki mürilik tasmisioɣa bekitip koydi. **8** U koxenni qewər kollaroɣa nəpis kilip kəxtilitip yasidi; uni əfodni ixligən usulda altun wə kək, səsün, kizil yiplar bilən nepiz tokuloɣan ak kanap rəhttin yasidi. **9** Ular koxenni ikki kat, tət qasa kilip yasidi; ikki kat kilinoɣanda uzunluki bir oɣeriq, kənglikimu bir oɣeriq kelətti. **10** Uning üstigə tət katar kilip gəhərlərni ornatti: — bir katardikisi kizil yakut, serik gəhər wə zumrətlər idi; bu birinqi katar idi. **11** Ikkinqi kataroɣa kək kaxtexi, kək yakut wə almas, **12** üqinqi kataroɣa səsün yakut, piroza wə səsün kwarts, **13** tətinqi kataroɣa beril yakut, ak heqiq wə anartax ornitildi; bularning həmmisi altun kəzlükkə bekitildi. **14** Bu gəhərlər Israilning ooɣullirining namlirioɣa wəkil kilinip, ularning sanidək on ikki bolup, məhür oyoɣandək hərbir gəhərgə on ikki kəbilining nami birdin-birdin pütüldi. **15** Ular koxenoɣa xoynidək exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasidi; **16** ular koxenoɣa altundin ikki kəzlük wə ikki halka etip, ikki halkini koxenning [yukiriki] ikki burjikigə bekitti; **17** andin xu altundin exilip yasaloɣan ikki zənjirni koxenning [yukiriki] ikki burjikidiki halkidin ətküzüp, **18** exilgən xu zənjirlərning ikki uqini ikki kəzlükkə bekitip, [kəzlüklərni] əfodning ikki mürilik tasmisining aldi kismioɣa ornatti. **19** Buningdin baxka ular altundin ikki halka yasap, ularni koxenning [asti təripidiki] ikki burjikigə bekitti; ular əfodka tegixip turidioɣan kilinip iqigə kadaldi. **20** Mundin baxka ular altundin [yənə] ikki halka yasap, ularni əfodning ikki mürilik tasmisining aldi təwənki kismioɣa, əfodka ulinidioɣan jayoɣa yekin, kəxitilənɣən bəlwaoɣdin egizrək kilip bekitti. **21** Ular koxenning əfodning bəlweoɣidin yukirirak turuxi, koxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün kək xoyna bilən koxenning halkisini əfodning halkisioɣa qetip koydi. Bularning həmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək kilindi. **22** [Bəzaləl] əfodning [iqidiki] tonni pütünləy kək rənglik kildi. **23** Tonning [baxka kiyilidioɣan] təxüki dəl otturisida, huddi sawutning yakisidək ixlənɣənidi; yirtilip kətməsliki üqün uning qərisigə pəwaz ixləndi. **24** Ular tonning etikining qərisigə kək, səsün wə kizil yiptin anarlarni tokup

esip ḳoydi. 25 Ular ḥəmdə altun ḳongoɣuraḳlarni yasap, ḳongoɣuraḳlarni tonning etikining qərisigə, anarlarning arilikioɣa birdin esip ḳoydi; hər ikki anarning otturisioɣa bir ḳongoɣuraḳ esip ḳoyuldi. 26 [Ḳaḥinlik] hizmitigə ait [ḳongoɣuraḳlar] tonning etikining qərisigə bekitildi; bir altun ḳongoɣuraḳ, bir anar, bir altun ḳongoɣuraḳ, bir anar ḳilip bekitildi; ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. 27 Ular Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin halta kəngləklərni tikti; 28 səllini aḳ kanap rəhttə yasidi, xundaḳla qiraylik egiz bəklərni aḳ kanap rəhttə, tamballarni nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttə təyyarlidi; 29 buningdin baxḳa ular bəlwaoɣnimu kək, səsün wə ḳizil yip arilaxturulup kəxtiləngən, nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttə təyyarlidi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. 30 Ular yənə nəpis tahtayni, yəni muḳəddəs otuoɣatni sap altundin yasap, uning üstigə məḥür oyoɣandək: «Pərwərdigaroɣa muḳəddəs ḳilindi» dəp oyup pütti; 31 ular otuoɣatḳa kək rənglik yipni baoɣlap, uning bilən otuoɣatni səlligə taḳidi, bular Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. 32 Xu tərikidə jamaətning ibadət qedirining ḥəmmə ḳuruluxi pütküzüldi; Israillar Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinining ḥəmmisini xu boyiqə ḳildi; xu tərikidə ḥəmmisini püttürdi. 33 Ular qedirni Musaning yenioɣa elip kəldi — qedir yopuḳlirini, uning barlik əswablirini, ilmək lirini, tahtaylirini, baldaḳlirini, hadiliri bilən təgliklirini, 34 xuningdək ḳizil boyaloɣan ḳoqḳar terisidin yasaloɣan yopuḳ bilən delfin terisidin yasaloɣan yopuḳni, «ayrima pərdə»ni, 35 əḥdə sanduḳi wə uning baldaḳlirini, «kafarət təhti»ni, 36 xirə wə uning barlik əswablirini, xundaḳla «təḳdim nanlar»ni, 37 sap altundin yasaloɣan qiraoɣdan bilən uning qiraoɣlirini, yəni üstigə tiziloɣan qiraoɣlarni, uning barlik əswabliri ḥəm qiraoɣ meyini, 38 altun huxbuygaḥ, məsiḥləx meyi, dora-dərmək lərdin yasaloɣan huxbuyni, qedirning kirix eoɣizining pərdisini, 39 mis ḳurbangaḥ bilən uning mis xalasini, uning baldaḳliri bilən ḥəmmə əswablirini, yuyux desi bilən uning təglikini, 40 ḥoylining qərisidiki pərdilərni, uning hadiliri wə ularning təgliklirini, ḥoylining kirix eoɣizining pərdisi bilən ḥoylining taniliri wə ḳozuḳlirini, muḳəddəs qedirning, yəni jamaət qedirioɣa ait hizmətkə ixlitilidioɣan barlik əswablarni, 41 muḳəddəs jayoɣa ait hizmət üqün tikilgən kaḥinlik kiyimini, yəni Ḥarun kaḥinning muḳəddəs kiyimliri bilən uning ooɣullirining kaḥinlik kiyimlirini bolsa, ḥəmmisini elip kəldi. 42 Bu ixlarning ḥəmmisini Israillar Pərwərdigarning Musaoɣa barlik buyruoɣanliri boyiqə ənə xundaḳ ada ḳiloɣanidi. 43 Musa ixlarning ḥəmmisigə təpsiliy ḳaridi, mana, ular Pərwərdigarning buyruoɣini boyiqə bu ixlarni pütküzgənidi; buyruloɣandək, dəl xundaḳ ḳiloɣanidi; Musa bularni kərüp, ularoɣa bəht-bərikət tiləp dua ḳildi.

40 Andin Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ əmr ḳildi: — 2 Birinqi ayning bexi, ayning birinqi küni sən jamaət qedirining muḳəddəshanisini tikligin. 3 Ḥəküm-guwaḥlik sanduḳini uning iqigə ḳoyup, iqki pərdə arḳilik əḥdə sanduḳini tosup ḳoyoɣin; 4 xirəni qedirning iqigə əkirip, üstigə tizilidioɣan nərsilərni tizoɣin; andin qiraoɣdanni əkirip, üstigə qiraoɣlarni orunlaxturoɣin. 5 Altun [bilən ḳaplanoɣan] huxbuy kəydürgüqi ḳurbangaḥni ḥəküm-guwaḥlik sanduḳining udulioɣa tikləp ḳoyoɣin; qedirning kirix eoɣizining pərdisini esip ḳoyoɣin. 6 Kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥini muḳəddəshanining, yəni jamaət qedirining kirix eoɣizining aldioɣa ḳoyoɣin; 7 andin yuyux desini jamaət qediri bilən ḳurbangaḥning otturisioɣa orunlaxturup, su toxturup ḳoyoɣin. 8 Ḥoylining qərisigə pərdilərni bekitip, ḥoylining kirix eoɣizining pərdisini askin; 9 andin «məsiḥləx meyi»ni elip, ibadət qediri wə uning iqidiki barlik nərsilərni məsiḥləp, uni wə barlik ḥəmmə əswablirini Hudaoɣa atap muḳəddəs ḳiloɣin. Xundaḳ ḳilip [pütkül qedir] muḳəddəs bolidu. 10 Sən kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥini, xundaḳla uning barlik əswablirini məsiḥləp, uni [Hudaoɣa atap] muḳəddəs ḳiloɣin; buning bilən ḳurbangaḥ «əng muḳəddəs nərsilər» ḳatarida bolidu. 11 Sən yənə yuyunux desi wə uning təglikini məsiḥləp muḳəddəs ḳiloɣin. 12 Andin Ḥarun bilən uning ooɣullirini jamaət qedirining kirix eoɣizioɣa yeḳin əkilip, ularni su bilən yuoɣin; 13 Ḥaruoɣa muḳəddəs kiyimlərni kiydürüp, Manga kaḥinlik hizmättə boluxi üqün uni məsiḥləp, [Manga ayrip] muḳəddəs ḳiloɣin. 14 Andin uning ooɣullirini elip kirip, ularoɣa halta kəngləklərni kiydürüp, 15 ularning atisini məsiḥligiɣingdək Manga kaḥinlik hizmitidə boluxi üqün ularnimu məsiḥligin. Xuning bilən ularning bu məsiḥlinixi ular üqün əwladtin əwladḳiqə əbədiy kaḥinlikning [bəlgisi] bolidu. 16 Musa xundaḳ ḳildi; Pərwərdigar uningoɣa nemə buyruoɣan bolsa, u xundaḳ bəja kəltürdi. 17 Xundaḳ boldiki, ikkinqi

yilning birinqi eyida, ayning birinqi künidə ibadət qediri tikləndi. 18 Musa qedirni tikip, təgliklirini orunlaxturup, tahtaylirini tizip, ularning baldaqlirini bekitip, hadilirini tiklidi. 19 Muqəddəs qedirning üstigə [iqki] yopuqni yapti, andin uning üstigə taxqi yopuqni yepip qoydi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 20 Andin u ḥəküm-guwaḥliqni elip, uni sanduq iqigə qoydi; baldaqlarni əḥdə sanduqining [ḥalqiliridin] ətküzüp, «kafarət təhti»ni sanduqning üstigə orunlaxturdi. 21 Əḥdə sanduqini muqəddəs qedir iqigə elip kirip, otturioƣa «ayrima pərdə»ni tartti; xundaq qilip u ḥəküm-guwaḥliq sanduqini pərdə arqiliq tosup qoydi. Ḥəmmə ix Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 22 U xirəni jamaət qedirioƣa elip kirip, muqəddəs jayning ximal təripigə, [«əng muqəddəs jay»diki] pərdining sirtioƣa qoydi. 23 «Təqdim nanlar»ni xirəning üstigə, Pərwərdigarning aldioƣa tizip qoydi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 24 Andin u qiraoƣdanni jamaət qedirioƣa elip kirip, uni muqəddəs jayning jənub təripigə, xirəning udulioƣa qoydi, 25 qiraoƣlarni Pərwərdigarning aldioƣa orunlaxturdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 26 Andin u [huxbuyni kəydürgüqi] altun qurbangaḥni iqidiki pərdining aldioƣa tiklidi; 27 Uning üstidə esil huxbuyni kəydürdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 28 U ibadət qedirining kirix eoƣizioƣa pərdə tartti. 29 Andin kəydürmə qurbanliq qurbangaḥini jamaət qediridiki muqəddəs jayning kirix eoƣizioƣa yeqin qoydi; uning üstidə kəydürmə qurbanliq wə qoxumqə axliq ḥədiyəsini ətküzdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 30 Yuyunux desini jamaət qediri bilən qurbangaḥning otturisioƣa qoyup, yuyuxqa ixlitilidioƣan suni daska toxquzup quydi. 31 Musa wə Ḥarun bilən uning ooƣulliri qaqanla jamaət qedirioƣa kirsə yaki qurbangaḥqa yeqin barsa, Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qollirini xu suda yuyatti. Bular Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidək qilindi. 33 Andin u qedir ḥəm qurbangaḥning ətrapioƣa ḥoyla pərdisini tikləp, ḥoylining kirix eoƣizining pərdisini tartti. Xu təriqidə Musa pütkül ixni tamamlidi. 34 Xuning bilən bulut jamaət qedirini qaplap, Pərwərdigarning julasi ibadət qedirini toldurdi. 35 Bulut sayə qüxürüp, Pərwərdigarning julasi qedirni tolduroƣini üqün, Musa jamaət qedirioƣa kirəlmidi. 36 Qaqanki bulut jamaət qediridin kətürülsə, Israillar səpərgə atlinatti. Ḥərbir qetim səpərdə xundaq bolatti. 37 Bulut kətürülmisə ular qozoƣalmay, taki kətürülidioƣan küngiqə səpərgə qiqmaytti. 38 Qünki kündüzi Pərwərdigarning buluti muqəddəs qedir üstidə turatti, keqisi uning üstidə ot kərünətti; pütkül Israil jəmətining kəz aldida ularning barliq qiloƣan səpərliridə xular kərünətti.

Lawiylar

1 Wə Pərwərdigar Musani qakirip jamaət qediridin
uningoɣa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroɣa
səz kilip ularoɣa mundak degin: — Əgər silərdin
biringlar Pərwərdigarning aldioɣa bir kurbanlikni
sunmakqi bolsanglar, kurbanlikinglarni qarpaylardin,
yəni kala yaki uxxak mallardin sunuxunglar kerək. **3**
Əgər uning sunidioɣini kalilardin kəydürmə kurbanlik
bolsa, undakta u bejirim ərkək haywanni kəltürsun;
uning Pərwərdigarning aldida kobul boluxi üqün uni
jamaət qedirining kirix aoɣzining aldida sunsun. **4**
U kolini kəydürmə kurbanlikning bexioɣa koysun;
xuning bilən kurbanlik uning ornioɣa kafarət boluxka
kobul kilinidu. **5** Andin u Pərwərdigarning huzurida
bukini booɣuzlisun; kahinlar boloɣan Harunning
ooɣulliri kenini kəltürüp, jamaət qedirining kirix
aoɣzidiki kurbangahning üsti kismining ətrapioɣa
səpsun. **6** Andin [kurbanlik kiloɣuqi] kəydürmə
kurbanlik kilinoɣan haywanning terisini soyup, tenini
parqilisun **7** wə Harun kahinning ooɣulliri kurbangahta
ot kalap otning üstigə otunlarni tizsun. **8** Andin
kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri gəx parqilirini,
bexi wə meyi bilən koxup, kurbangahdiki otning
üstidiki otunning üstigə tərtip bilən tizip koysun.
9 Lekin uning iq-karni bilən paqaklirini [kurbanlik
sunoɣuqi] suda yusun; andin kahin hammisini elip
kelip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik
sunulidioɣan kurbanlik hesabida, Pərwərdigaroɣa
huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik bolidu.
10 Əgər u kəydürmə kurbanlik kilix üqün uxxak
mallardin koy ya əqkə kurbanlik kilay desə, undakda
u bejirim boloɣan bir ərkikini kəltürsun. **11** U
uni kurbangahning ximal təripidə Pərwərdigarning
huzurida booɣuzlisun. Andin kahinlar boloɣan
Harunning ooɣulliri kenini elip, kurbangahning üsti
kismining ətrapioɣa səpsun. **12** [kurbanlik kiloɣuqi]
bolsa gəxni parqilap, bexi bilən meyini kesip ayrisun.
Andin kahin bularni elip kurbangahtiki otning üstidiki
otunning üstidə tərtip boyiqə tizip koysun. **13**
Lekin uning iq-karni bilən paqaklarni [kurbanlik
sunoɣuqi] suda yusun; andin kahin hammisini elip
kelip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik
sunulidioɣan kurbanlik hesabida, Pərwərdigaroɣa
huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik bolidu. **14**
Əgər [kurbanlik kiloɣuqi] Pərwərdigaroɣa atap uqar-
kanatlardin kəydürmə kurbanlik kilay desə, undakta
u pahtəklərdin yaki kəptər baqkiliridin kurbanlik
kəltürsun. **15** Kahin uni kurbangahning yenioɣa elip
kelip, bexini toloɣap üzüp uni kurbangahning üstidə
kəydürsun; uning keni sikilip kurbangahning temioɣa
sürtülsun. **16** Lekin taxlikini pəyliri bilən koxup
kurbangahning xərk təripidiki küllükkə taxliwətsun;
17 u kurbanlikni ikki kanitining otturisidin yarsun,
birak uni ikki parqə kiliwətmisun. Andin kahin buni
elip kurbangahdiki otning üstidiki otunning üstigə
koyup kəydürsun; bu ot arkilik sunulidioɣan kurbanlik
hesabida, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan
kəydürmə kurbanlik bolidu.

2 Əgər birkim Pərwərdigarning huzurioɣa axlik
hədiyə sunmakqi bolsa hədiyəsi esil undin boluxi
kerək; u uningoɣa zəytun meyi kuyup andin üstigə
məstiki salsun. **2** U uni elip kahinlar boloɣan Harunning
ooɣullirining aldioɣa kəltürsun; andin [kahin hədiyə
sunoɣuqining] yadlinixi üqün zəytun meyi ilaxtürülgən
undin bir qanggal elip, hammə məstiki bilən koxup,
bu hədiyəni kurbangahta kəydürsun; bu ot arkilik
sunulidioɣan, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan
hədiyə bolidu. **3** Əmma axlik hədiyədin kaloɣini
bolsa, Harun bilən uning ooɣullirioɣa təwə bolsun.
Bu Pərwərdigaroɣa ot arkilik sunuloɣanlarning iqidə
«əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. **4** Əgər
sən tonurda pixuruloɣan nərsilərdin axlik hədiyə
sunay desəng, ular zəytun meyi ilaxtürülgən esil
undin pixuruloɣan tokaqlar yaki zəytun meyi sürülüp
məsihləngən petir həmək nanlardin bolsun. **5** Əgər
sening kəltüridioɣan hədiyəng tawida pixuruloɣan
axlik hədiyə bolsa u zəytun meyi ixlaxtürülüp esil
undin petir halda etilsun. **6** Sən uni oxtup üstigə
zəytun meyi kuyoɣin; u axlik hədiyə bolidu. **7** Sening
kəltüridioɣan hədiyəng kazanda pixuruloɣan axlik
hədiyə bolsa undakta u esil un bilən zəytun meyida
etilsun. **8** Xu yollarda təyyarlanoɣan axlik hədiyələrni
Pərwərdigarning huzurioɣa kəltürgin; uni kahinoɣa
bərgin, u uni kurbangahka elip baridu. **9** Kahin bolsa
axlik hədiyədin «yadlinix ülüxi»ni elip kurbangahning
üstidə kəydürsun. Bu ot arkilik sunulidioɣan,
Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan hədiyə bolidu.
10 Əmma axlik hədiyədin kaloɣini bolsa, Harun bilən
uning ooɣullirioɣa təwə bolsun. Bu Pərwərdigaroɣa ot
arkilik sunuloɣanlarning iqidə «əng mukəddəslərning
biri» hesablinidu. **11** Silər Pərwərdigarning huzurioɣa
sunidioɣan hərkandak axlik hədiyələr eqitku bilən
təyyarlanmisun. Qünki silərning Pərwərdigaroɣa otta

sunulidiɵlan ḥədiyənglarning ḥeqḳaysisida eqitḳu yaki ḥəsəlni kəydürüxkə bolmaydu. 12 Bularni Pərwərdigarning aldiɵa «dəsləpki ḥosul» süpitidə sunsanglar bolidu, lekin ular huxbuy süpitidə ḳurbangaḥning üstidə kəydürülüp sunulmisun. 13 Sening ḥərbir axliḳ ḥədiyəng tuz bilən tuzlinixi kerək; axliḳ ḥədiyəngni Hudayingning əḥdə tuzidin məḥrum ḳilmay, ḥəmmə axliḳ ḥədiyəliringni tuz bilən tuzliɵin. 14 Əgər sən Pərwərdigaroɣa «dəsləpki ḥosul»din axliḳ ḥədiyə sunay desəng, undaḳta ziraətning yengi pixḳan kək bexini elip, danlarni otta ḳorup, ezip talḳan süpitidə sunɵin; bu «dəsləpki ḥosul» ḥədiyəsi bolidu; 15 sən uningoɣa zəytun meyi ḳuyup üstigə məstiki saloɣin; bu axliḳ ḥədiyə bolidu. 16 Kaḥin bolsa uningdin, yəni ḳorup ezilgən danlar bilən zəytun meyidin bir ḳismini elip ḥəmmə məstiki bilən ḳoxup, bolarni «yadlinix ülüxi» süpitidə kəydürsun. Bu ot arḳiliḳ Pərwərdigaroɣa sunuloɣan ḥədiyə bolidu.

3 Birsining sunidiɵini inaḳliḳ ḳurbanliḳi bolsa, xundaḳla kalilardin sunsa, u Pərwərdigarning ḥuzuriɵa bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. 2 U sunidiɵan bu ḥaywanning bexiɵa ḳolini ḳoyup, andin uni jamaət qedirining kirix eɵizi aldida booɵuzlisun. Andin kaḥinlar boloɣan Ḥarunning ooɵulliri ḳenini ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapiɵa səpsun. 3 Sunoɵuqi kixi bu inaḳliḳ ḳurbanliḳidin Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidiɵan ḥədiyə süpitidə bir ḳismini elip beɵixlisun, yəni iq ḳarnini yəgəp turoɣan mayni, xundaḳla barliḳ iq meyini elip 4 ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa meyini kesip, elip kəlsun. 5 Ḥarunning ooɵulliri bolsa bularni ḳurbangaḥning üstigə kəltürüp ot üstigə ḳoyuloɣan otunning üstidiki kəydürmə ḳurbanliḳḳa ḳoxup kəydürsun. Bu ot arḳiliḳ sunulidiɵan, Pərwərdigaroɣa huxbuy qiḳirilidiɵan ḳurbanliḳ bolidu. 6 Birsining Pərwərdigaroɣa ḳilidiɵan inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün sunidiɵini uxxaḳ maldin bolsa, undaḳta u bejirim bir ərkikini yaki qixisini kəltürsun. 7 Əgər uning ḳurbanliḳi ḳoy bolsa uni Pərwərdigarning aldiɵa kəltürüp, 8 ḳurbanliḳ ḳilidiɵan bu ḥaywanning bexiɵa ḳolini ḳoyup, andin uni jamaət qedirining kirix aɵzining aldida booɵuzlisun. Andin Ḥarunning ooɵulliri ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapiɵa səpsun. 9 Sunoɵuqi kixi bu inaḳliḳ ḳurbanliḳidin Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidiɵan ḥədiyə süpitidə bir ḳismini, yəni uning meyini elip beɵixlisun, — pütün maylik ḳuyruḳini uning omurtḳisiɵa yeḳin yərdin ajritip elip, iq ḳarnini yəgəp turoɣan mayni, xundaḳla barliḳ iq meyini elip, 10 ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa meyini kesip, elip kəlsun. 11 Kaḥin bularni ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun; bu otta sunulidiɵan, Pərwərdigaroɣa ataloɣan taam ḥədiyəsi bolidu. 12 Uning sunidiɵini eqkə bolsa, buni Pərwərdigarning ḥuzuriɵa kəltürsun. 13 U ḳolini uning bexiɵa ḳoyup, andin uni jamaət qedirining aldida booɵuzlisun. Andin Ḥarunning ooɵulliri ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapiɵa səpsun. 14 Andin sunoɵuqi kixi bu ḳurbanliḳtin Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidiɵan ḥədiyə süpitidə bir ḳismini elip beɵixlisun, yəni iq ḳarnini yəgəp turoɣan mayni, xundaḳla barliḳ iq meyini elip, 15 ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa meyini kesip, elip kəlsun. 16 Kaḥin bularni ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun; bu otta sunulidiɵan, ḥuxbuy qiḳiridiɵan taam ḥədiyəsi bolidu. Mayning ḥəmmisi Pərwərdigaroɣa təwədur. 17 Bu ḥərḳandaḳ turar jayinglarda silərgə əbədiy bəlgilimə bolidu; silər ḥeqḳandaḳ may yaki ḳan yeməslikinglar kerək.

4 Pərwərdigar Musaɵa sez ḳilip mundaḳ dedi: — 2 Israillaroɣa sez ḳilip mundaḳ degin: — «Birsi bilməy ezip, Pərwərdigar «ḳilma» dəp buyruɵan ḥərḳandaḳ əmrlərdin birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḥ ḳilsa, [təwəndikidək ḳilsun]: — 3 — əgər məsiḥləngən kaḥin həlḳni gunaḥḳa putlaxturidiɵan bir gunaḥni ḳilsa, undaḳta u bu ḳiloɣan gunaḥi üqün bir bejirim yax torpaḳni elip kelip, Pərwərdigaroɣa gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə sunsun. 4 U torpaḳni jamaət qedirining kirix aɵzining yenioɣa, Pərwərdigarning aldioɣa kəltürüp, ḳolini uning bexioɣa ḳoyup, andin torpaḳni Pərwərdigarning ḥuzurida booɵuzlisun. 5 Andin məsiḥləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin azoɣina elip, jamaət qediri iqigə kətürüp aparsun; 6 kaḥin xu yərdə barmiḳini ḳanoɣa qilap, ḳanni muḳəddəs jayning pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḥuzurida yəttə mərtiwə səpsun. 7 Xundaḳla kaḥin ḳandin elip, jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoɣan huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning ḳaloɣan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix aɵzining aldidiki kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun; 8 andin u

gunaḫ ḳurbanliḳi boloɣan torpaḳning iqidin ḥəmmə meyini ajritip qiḳarsun — yəni iq ḳarnini yəgəp turoɣan may bilən ḳaloɣan iq meyi, **9** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa meyini ajratsun **10** (huddi inaḳlik ḳurbanliḳi boloɣan kalining iqidiki may ajritiloɣandək); andin kaḥin bularni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining üstidə kəydürsun. **11** Lekin torpaḳning terisi bilən ḥəmmə gəxi, bax bilən paqaḳliri, iq ḳarni bilən ẓinini, **12** yəni pütkül torpaḳning ḳaloɣan ḳisimlirini qedirgaḥning sirtioɣa elip qiḳip, pak bir yərgə, yəni küllər təkülidioɣan jayoɣa elip qiḳip, otunning üstidə otta kəydürsun. Bular küllər təkülidioɣan jayda kəydürüwetilsun. **13** Əgər pütkül Israil jamaiti əzi bilmigən ḥalda ezip gunaḫ ḳiloɣan bolsa, Pərwərdigarning «ḳilma» dəp buyruoɣan ḥərḳandaḳ əmrlirigə hilaplik ixlarning birini ḳilip selip, gunaḫḳa qüxüp ḳalsa, **14** xundaḳla ularning sadir ḳiloɣan gunaḫi aydinglaxḳan bolsa, undaḳta jamaət gunaḫ ḳurbanliḳi süpitidə bir yax torpaḳni sunup jamaət qedirining aldioɣa kəltürsun. **15** Jamaətning aḳsaḳalliri Pərwərdigarning aldida ḳollirini torpaḳning bexioɣa ḳoyup, andin torpaḳni Pərwərdigarning aldida booɣuzlisun. **16** Məsiḫləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin azoɣina elip jamaət qediri iqigə elip kirsun; **17** xu yərdə barmiḳini ḳanoɣa qilap, ḳanni [muḳəddəs jayning] pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḫuzurida yəttə mərtiwə səpsun. **18** Xundaḳla kaḥin ḳandin elip jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoɣan huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning ḳaloɣan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix aoɣzining aldidiki kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun; **19** kaḥin [torpaḳning] iqidin barlik meyini ajritip elip, ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. **20** U gunaḫ ḳurbanliḳi boloɣan ilgiriki torpaḳni ḳiloɣinioɣa ohxax bu torpaḳnimu xundaḳ ḳilsun; wə dəl xundaḳ ḳilixi kerək; xu yol bilən kaḥin ular üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḫ ulardin kəqürülidu. **21** Andin u torpaḳni qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳip, ilgiriki torpaḳni kəydürgəndək bu torpaḳnimu kəydürsun. Bu jamaət üqün gunaḫ ḳurbanliḳi bolidu. **22** Əgər bir əmir bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḫḳa qüxüp ḳalsa, **23** wə ḳiloɣan gunaḫi əzigə məlum ḳilinoɣan bolsa, undaḳta u əzi ḳurbanlik üqün bejirim bir tekini sunsun; **24** u ḳolini tekining bexioɣa ḳoyup, andin uni kəydürmə ḳurbanlik ḳilinidioɣan ḫaywanlarni booɣuzlaydioɣan jayoɣa elip berip Pərwərdigarning aldida booɣuzlisun. Bu bir gunaḫ ḳurbanliḳi bolidu. **25** Kaḥin gunaḫ ḳurbanliḳining ḳenidin barmiḳioɣa azoɣina elip, uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; andin ḳaloɣan ḳenini kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun. **26** U inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoɣan ḫaywanning meyini kəydürgəndək, uning barlik meyini ḳurbangaḥta kəydürsun. Bu yol bilən kaḥin uni gunaḫidin paklandurux üqün kafarət kəltüridu wə xu gunaḫi uningdin kəqürülidu. **27** Əgər puḳralardin biri bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḫḳa qüxüp ḳalsa, **28** wə ḳiloɣan gunaḫi əzigə məlum ḳilinoɣan bolsa, undaḳta u əzining, yəni u sadir ḳiloɣan gunaḫi üqün ḳurbanlik ḳilixḳa bejirim bir qixi əqkini sunsun; **29** u ḳolini gunaḫ ḳurbanliḳining bexioɣa ḳoyup, andin uni kəydürmə ḳurbanliḳlarni booɣuzlaydioɣan jayoɣa elip berip booɣuzlisun. **30** Andin kaḥin uning ḳenidin barmiḳioɣa azoɣina elip uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; ḳaloɣan barlik ḳenini ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **31** Inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoɣan ḫaywanning meyi iqidin ajritiloɣandək uningmu ḥəmmə meyini ajritip qiḳarsun; kaḥin uni Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürsun dəp ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. Xu yol bilən kaḥin uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḫ uningdin kəqürülidu. **32** Əgər u kixi gunaḫ ḳurbanliḳi üqün ḳoza kəltürüxni halisa, bejirim bir qixi ḳozini sunsun. **33** U ḳolini gunaḫ ḳurbanliḳi [ḳozisining] bexioɣa ḳoyup, kəydürmə ḳurbanliḳlar booɣuzlinidioɣan jayoɣa elip berip, uni gunaḫ ḳurbanliḳi süpitidə booɣuzlisun. **34** Andin kaḥin gunaḫ ḳurbanliḳining ḳenidin barmiḳioɣa azoɣina elip uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; uning ḳaloɣan barlik ḳenini u ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **35** Inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoɣan ḳozining meyi iqidin ajritiloɣandək, uningmu ḥəmmə meyini ajritip qiḳarsun; kaḥin bularni Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan barlik ḳurbanliḳlaroɣa ḳoxup, ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. Xu yol bilən kaḥin uning sadir ḳiloɣan gunaḫi üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḫ uningdin kəqürülidu.

5 Əgər birsi məlum ixqa guwahqi bolup, xundaqla uningoqa qəsəm buyruloqinida kərgini yaki bilginidin məlumat bərmisə, undaqta u qəbihlikining jazasioqa tartilidu. **2** Əgər birsi əzi bilməy napak bir nərsigə tegip kətsə — məyli u napak bir haywanning jəsiti bolsun, məyli napak bir qarpayning jəsiti bolsun, yaki napak bir əmiligüqi haywanning jəsiti bolsun, muxundaq nərsigə tegip kətsə umu napak sanilip gunahkar hesablinidu; **3** əgər xuningdək birsi əzi tuymay məlum kixining adəmni napak qilidioqan hərqandaq nijasitigə tegip kətsə, xundaqla u buni bilip yətsə, undaqta u gunahkar hesablinidu. **4** Əgər birsi angsiz rəwixtə yaman yaki yahxi bir ixni qilay dəp qəsəm qilip salsa (kixilər hərtürlük ix tooqrisida angsiz rəwixtə qəsəm qilixi mumkin), xundaqla u buni tonup yətsə, u bu ixlar tüpəylidin gunahkar hesablinidu. **5** Birsi yuqiriqi hərqaysi ixlarda mən gunahkar boldum dəp bilsə, u əz gunahini «mən mundaq gunah qildim» dəp iqrar qilsun; **6** andin əzi sadir qiloqan gunahining kafariti üqün Pərwərdigarning aldioqa «itaətsizlikni tiligüqi qurbanlik» süpitidə uxxaq maldin saoqlik wə ya bir qixi əqkini gunah qurbanliqi qilip kəltürsun; andin kahin uni gunahidin paklanduruxqa uning üqün kafarət kəltürsun. **7** Əgər u qoylardin [qurbanlik] qilixqa qurbi yətmisə, u qiloqan itaətsizliki üqün ikki pahtək yaki ikki baqkini elip kelip, birini gunah qurbanliqi üqün, yənə birini kəydürmə qurbanlik üqün Pərwərdigarning aldioqa sunsun. **8** U bularni kahinning qexioqa kəltürgəndə, [kahin] awwal gunah qurbanlikioqa təyyarlanoqanni qurbanlik qilip boynini üzməy, bexioqa yekin jayidin toloqisun, lekin bexini boynidin üzüwətmisun; **9** andin gunah qurbanlikining qenidin azoqina elip qurbangahning temioqa qaqsun; qaloqan qeni bolsa qurbangahning tüwigə sikip qikirilsun. Buning əzi gunah qurbanliqi bolidu. **10** Əmma ikkinqisini bolsa bekitilgən bəlgilimə boyiqə kəydürmə qurbanlik qilip sunsun. Bu yol bilən kahin uning qiloqan gunahi üqün kafarət kəltüridu wə xu gunah uningdin kəqürülidu. **11** Əgər ikki pahtək yaki ikki baqkini kəltürüxkə qurbi yətmisə, undaqta gunah qiloqan kixi gunah qurbanliqi üqün esil undin bir əfahning ondin birini kəltürsun; bu gunah qurbanliqi boloqaqka u uning üstigə zəytun meyi quymisun yaki üstigə heqqandaq məstiki salmisun; qünki u gunah qurbanliqi bolidu. **12** U uni kahinning qexioqa kəltürsun wə kahin buningdin [sunoquqining] «yadlinix ülüxi» süpitidə bir qanggal elip, xuni Pərwərdigaroqa atap otta sunuloqan qurbanliklaroqa qoxup, qurbangahning üstidə kəydürsun. Buning əzi gunah qurbanliqi bolidu. **13** Bu yol bilən u xu gunahlardin qaysisini qiloqan bolsa, kahin uning üqün kafarət kəltüridu. Axlik hədiyələrdikigə ohxax qaloqan qismi kahinoqa təwə bolidu. **14** Andin Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — **15** Birsi bilməy Pərwərdigaroqa ataloqan muqəddəs nərsilərgə nisbətən itaətsizlik qilip gunah ətküzsə, undaqta u Pərwərdigarning aldioqa uxxaq maldin bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliqi qilip kəltürsun; xu itaətsizlik qurbanliqi boloqan qoqqarning bahasini sən muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatqin. **16** Andin xu kixi muqəddəs nərsilərgə nisbətən ətküzgən hatalikidin boloqan ziyanni toldursun, xundaqla ziyanning bəxtin biri boyiqə qoxup kahinoqa tələm təlisun. Bu yol bilən kahin itaətsizlik qurbanliqi boloqan qoqqarning wasitisi bilən uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunah uningdin kəqürülidu. **17** Əgər birsi bilməy Pərwərdigarning «qilma» degən hərqandaq əmrlirining birərisigə hilaplik qilip, gunahkar boloqan bolsa u qəbihlikining jazasioqa tartilidu; **18** xundaq bolsa, u uxxaq maldin sən tohtatqan qimmættə bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliqi qilip sunsun. Bu yol bilən kahin uning bilməy ətküzgən itaətsizliki üqün kafarət kəltüridu wə xu itaətsizlik gunahi uningdin kəqürülidu. **19** Bu itaətsizlik qurbanliqi bolidu; qünki u dərhəqiqət Pərwərdigarning aldida itaətsizlik qiloqan.

6 Andin Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — **2** Əgər birsi gunah qilip Pərwərdigarning aldida wapasizlik qilip, qoxnisi əzigə amanət yaki kapalətkə bərgən bir nərsə yaki qoxnisidin zorawanlik bilən buluwaloqan məlum bir nərsə tooqrisida yaloqan gəp qiloqan bolsa yaki qoxnisidin nahəqlik bilən məlum nərsini tartiwaloqan bolsa, **3** yaki yitip kətkən bir nərsini tepiwelip uningdin tansa yaki kixilərning gunah sadir qiloqan hərqandaq bir Ixi tooqrisida yaloqan qəsəm iqsə, **4** U gunah qiloqan ixta əzini gunahkar dəp tonup yətsə, undaqta u buliwaloqan yaki nahək tartiwaloqan nərsə yaki uningoqa amanətkə berilgən nərsə bolsun, yaki yitip ketip tepiwaloqan nərsə bolsun, **5** yaki u hərqandaq nərsə tooqrisida yaloqan qəsəm iqkən bolsun, uning həmmisini toluq bahasi boyiqə təlisun, xundaqla xu bahaning bəxtin bir qismi boyiqə qoxup təlisun; u itaətsizlik qurbanlikini qiloqan künidə tələmni igisigə tapxurup bərsun. **6** Andin u Pərwərdigarning aldioqa itaətsizlik qurbanliqi

süpitidə uxxaq maldin sən tohtatqan qimmət boyiqə bejirim bir qoqqarni itaətsizlik qurbanliqi qilip kahinning qexioqa elip kəlsun. 7 Kahin bu yol bilən uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu wə u harqaysi ixta itaətsizlik qiloqan bolsimu u uningdin kəqürülidu. 8 Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — 9 Sən Harun bilən ooqullirioqa kəydürmə qurbanlik tooqrisida əmr qilip mundaq degin: — Kəydürmə qurbanlik tooqrisidiki qaidə-nizam mundaq bolidu: — Kəydürmə qurbanlik pütün keqə tang atquqə qurbangahtiki oqaqning üstidə kəyüp tursun; wə qurbangahning otini əqürməy yenik turoquzunglar. 10 Kahin kanap tonini kiyip, yalingaqlikini yepip, saoqrisioqiqə kanap iq tambal kiyip tursun; qurbangahning üstidiki ot bilən kəydürülgən kəydürmə qurbanlikning külini elip, qurbangahning bir təripidə qoysun; 11 andin kiyimlirini seliwetip baxqa kiyimlərni kiyip, külini qedirgahning sirtioqa elip qikip pakiz bir jayda qoysun. 12 Qurbangahning oti bolsa həmixə yenip tursun; uni heq wakit əqürüxkə bolmaydu, kahin əzi hər küni ətigəndə uningoqa otun selip, üstigə kəydürmə qurbanlikni tizsun wə uning üstigə inaklik qurbanlikining meyini qoyup kəydürsun. 13 Üzülməs bir ot qurbangahning üstidə həmixə kəyüp tursun; u hərgiz əqürülmisun. 14 Axlik hədiyə tooqrisidiki qaidə-nizam mundaq: — Harunning ooqulliridin biri uni Pərwərdigarning aldioqa, qurbangahning aldioqa kəltürsun. 15 U axlik hədiyə boloqan esil unoqa qolini selip uningdin xundakla uningdiki zəytun meyidin bir qanggal elip wə hədiyəning üstidiki barlik məstikini qoxup, bularni qurbangah üstidə kəydürsun; bu hədiyəning «yadlinix ülüxi» bolup, Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürüx üqün qilinoqan bolidu. 16 Exip qaloqanlirini bolsa Harun bilən ooqulliri yesun; u eqitqu selinmay pixurulup mukəddəs bir jayda yeyilsun; ular uni jamaət qedirining hoylisida yesun. 17 U mutlək eqitqusiz pixurulsun. Mən otta Manga sunulidioqan qurbanlik-hədiyələr iqidin xuni ularning əz ülüxi bolsun dəp ularoqa hək qilip bərdim; u gunah wə itaətsizlikni tiligüqi qurbanliklaroqa ohxax «əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. 18 Harunning əwladidin boloqan ərkəklərning həmmisi buningdin yesun; bu dəwrdin-dəwrgə aranglarda əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigaroqa atap otta sunuloqanliridin bular ularning ülüxi bolsun. Uningoqa qol təgküzgüqi jəzmən mukəddəs boluxi kerək. 19 Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — 20 Harun Məsihlinidioqan künidə u wə ooqullirining Pərwərdigarning aldioqa sunidioqini mundaq boluxi kerək: — Ular üzülməs axlik hədiyə süpitidə esil undin bir əfahning ondin birini sunuxi kerək; ətigini yerimini, ahximi yənə yerimini sunsun. 21 U tawida zəytun meyi bilən etilsun; u zəytun meyioqa qilap pixuruloqandin keyin sən uni elip kir; axlik hədiyəning pixuruloqan parqilirini huxbuy süpitidə Pərwərdigaroqa atap sunoqin. 22 Harunning ooqullirining qaysisi uning ornida turuxqa Məsihləngən bolsa umu [hədiyəni] xundak təyyarlap sunsun; bu əbədiy mutlək bir bəlgilimə bolidu. Bu hədiyə Pərwərdigaroqa atap toluk kəydürülsun. 23 Kahinning hərbir axlik hədiyəsi bolsa pütünləy kəydürülsun; u hərgiz yeyilmisun. 24 Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — 25 Harun bilən ooqullioqa mundaq degin: — Gunah qurbanliqi tooqrisidiki qaidə-nizam mundaq: — Gunah qurbanlikimu kəydürmə qurbanlik booquzlinidioqan jayda, Pərwərdigarning aldida booquzlansun; bu hil qurbanlik «əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. 26 Gunah qurbanlikini ətküzgüqi kahin əzi uni yesun; qurbanlik mukəddəs bir yərdə, jamaət qedirining hoylisida yeyilsun. 27 Uning gəxigə qol təgküzgüqi hərkim mukəddəs bolmisa bolmaydu, xuningdək əgər uning qeni birsining kiyimigə qaqrap kətsə, undakta qan qeqiloqan jay mukəddəs bir yərdə yuyulsun. 28 Qaysi sapal qazanda qurbanlik qaynitilip pixuruloqan bolsa, u sundurulsun. Əgər u mis qazanda qaynitip pixuruloqan bolsa, u qirip sürülsun həm su bilən yuyulsun. 29 Kahinlardin boloqan barlik ər kixilər uningdin yesə bolidu. Bu «əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. 30 Halbuki, mukəddəs jayda kafarət kəltürüx üqün qeni jamaət qedirioqa kirgüzülgən hərqandak gunah qurbanliqi bolsa, hərgiz yeyilmisun, bəlki [pütünləy] kəydürülsun.

7 Itaətsizlik qurbanliqi tooqrisidiki qaidə-nizam mana mundaq: — Bu [qurbanlik] «əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. 2 Kəydürmə qurbanlik booquzlinidioqan jayda itaətsizlikni tiləx qurbanlikimu booquzlinidu; [kahin] qenini qurbangahning üsti qismining ətrapioqa səpsun. 3 [Qurbanlik qiloquqi kixi] barlik meyini sunsun; yəni maylik quyruqi bilən iq qarnini yəgəp turoqan mayni, 4 ikki bərəkni wə ularning üstidiki həmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloqan qawa meyini ajritip sunsun. 5 Kahin bularni

Pərwərdigarоŋa atap otta sunulidiоŋan ḳurbanliḳ süpitidə ḳurbangaḥta kөydürsun. Bu itaətsizlik ḳurbanliḳi bolidu. **6** Kaḥinlardin boloŋan ər kixilərning ḥəmmisi buni yesun; u muḳəddəs yərdə yeyilsun; u «əng muḳəddəslərning biri» ḥesablinidu. **7** Gunaḥ ḳurbanliḳi ḳandaḳ bolsa itaətsizlik ḳurbanliḳimu xundaḳ bolidu; ular ikkisi tooŋrisidki ḳaidə-nizam ohxax; bu ḳurbanliḳ kafarət kəltürüxkə ḳurbanliḳ ətküzgüqi kaḥinning өzigə təwə bolsun. **8** Kaḥin birsining sunoŋan kөydürmə ḳurbanliḳini ətküzgən bolsa, kөydürmə ḳurbanliḳning terisi xu kaḥinning bolidu. **9** Tonurda pixuruloŋan ḥərbir axliḳ ḥədiyə, xundaḳla ḳazanda yaki tawida etilgən ḥərbir axliḳ ḥədiyə bolsa uni ətküzgən kaḥinning bolidu, yəni kaḥinning өzigə təwə bolidu. **10** Ḥərbir axliḳ ḥədiyə, məyli zəytun meyi arilaxturuloŋan bolsun, yaki ḳuruḳ kəltürülgən bolsun, bular Ḥarunning ooŋullirining ḥərbirigə barawər bəlüp berilidu. **11** Pərwərdigarоŋa atap kəltürülgən inaḳliḳ ḳurbanliḳi tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ: — **12** Sunmaḳqi boloŋan kixi uni təxəkkür eytix üqün sunsa, undaḳta u «təxəkkür ḳurbanliḳi» bilən billə zəytun meyi iləxtürülgən petir toḳaqlar, zəytun meyi sürülüp məsiḥləngən petir ḥəmək nanlar wə esil undin zəytun meyioŋa qilap pixuruloŋan toḳaqlarnimu kəltürsun. **13** Xu toḳaqlardin baxḳa, yənə təxəkkür eytidioŋan inaḳliḳ ḳurbanliḳi bilən billə eqitḳu selinoŋan nanlarnimu sunsun; **14** u xu sunoŋanlirining ḥərbir türidin birni elip Pərwərdigar üqün [ḳox ḳollap] sunidioŋan «kətürmə ḥədiyə» ḳilip kəltürsun; bu inaḳliḳ ḳurbanliḳining ḳenini [ḳurbangaḥning üstigə] səpkən kaḥinning өzigə təgsun. **15** Təxəkkür bildüridioŋan inaḳliḳ ḳurbanliḳining gөxi bolsa ḳurbanliḳ ḳilinoŋan xu küni yeyilixi kerək; [ḳurbanliḳni sunoŋuqi kixi] tang atḳuqə uning ḥeq nemisini ḳaldurmisun. **16** Əgər uning sunoŋan ḳurbanliḳi ḳəsimigə has ḳurbanliḳ yaki ihtiyariy kəltürgən ḳurbanliḳ bolsa, undaḳta ḥaywanning gөxi ḳurbanliḳ ḳilinoŋan kündə yeyilsun; uningdin exip ḳaloŋinini bolsa, ətisimu yeyixkə bolidu; **17** lekin ḳurbanliḳning gөxidin üqinqi künigiqə exip ḳalsa, u otta kөydürülüxi kerək. **18** Inaḳliḳ ḳurbanliḳining gөxidin üqinqi künidə yeyilsə, undaḳta ḳurbanliḳ ḳobul bolmaydu, ḳurbanliḳ sunoŋuqining ḥesabioŋimu ḥesablanmaydu, bəlki məkruḥ bolidu; kimdəkim uningdin yesə өz ḳəbiḥlikining jazasioŋa tartilidu. **19** Xundaḳla napak nərsigə tegip ḳaloŋan gөxmu yeyilməsliki kerək, bəlki otta kөydürülüxi kerək. Ḥərḳandaḳ pak adəm [napak nərsigə təgmigən] ḳurbanliḳning gөxini yesə bolidu. **20** Lekin kimki napak ḥaləttə turup Pərwərdigarоŋa ataloŋan inaḳliḳ ḳurbanliḳidin yesə, undaḳta u өz həlḳidin üzüp taxlinidu. **21** Kimki napak bir nərsigə tegip kətsə (məyli napak ḥaləttiki adəm bolsun, napak bir ḥaywan bolsun yaki ḥərḳandaḳ napak yirginqlik nərsə bolsun) wə xundaḳla Pərwərdigarоŋa has ataloŋan inaḳliḳ ḳurbanliḳining gөxidin yesə, undaḳta u өz həlḳidin üzüp taxlinidu. **22** Pərwərdigar Musaoŋa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **23** Israillaroŋa mundaḳ degin: — Silər kala, ḳoy wə өqkilərning meyini ḥərgiz yemənglar. **24** Өzlükidin өlgən yaki yirtḳuqlar booŋup ḳoyoŋan ḥaywanning jəsitining meyini ḥərḳandaḳ ixḳa ixlətkili bolidu, lekin ḥərgiz uningdin yemənglar. **25** Qünki kimki Pərwərdigarоŋa atap otta sunulidioŋan ḥərḳandaḳ ḥaywanning meyini yesə, xuni yegən kixi өz həlḳliridin üzüp taxlinidu. **26** Silər ḥərḳandaḳ turar jayinglarda ḥeqḳandaḳ ḳanni, yəni uqar-ḳanatlarning bolsun yaki qarpaylarning bolsun ḳenini ḥərgiz estimal ḳilmanglar. **27** Kimdəkim ḥərḳandaḳ ḳanni estimal ḳilsa, xu kixi өz həlḳliridin üzüp taxlinidu. **28** Pərwərdigar Musaoŋa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **29** Israillaroŋa mundaḳ degin: — Kimki Pərwərdigarоŋa atap bir inaḳliḳ ḳurbanliḳi sunsa, undaḳta u Pərwərdigarоŋa has boloŋan ḥədiyəni xu inaḳliḳ ḳurbanliḳtin ayrip kəltürsun. **30** Өz ḳoli bilən Pərwərdigarоŋa atioŋan, otta sunulidioŋan ḥədiyələrni, yəni may bilən təxni ḳoxup elip kelip, təxni «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **31** Kaḥin meyini ḳurbangaḥ üstidə kөydürüwətsun. Təx bolsa Ḥarun bilən uning ooŋulliriоŋa has bolsun. **32** Inaḳliḳ ḳurbanliḳliringlarning ong arḳa putini silər «kətürmə ḥədiyə» süpitidə kaḥinoŋa beringlar. **33** Ḥarunning ooŋulliridin ḳaysisi inaḳliḳ ḳurbanliḳining ḳeni bilən meyini sunoŋan bolsa өz ülüxi üqün ong arḳa putini өzi alsun. **34** Qünki mən Israillarning inaḳliḳ ḳurbanliḳliridin «pulanglatma ḥədiyə» boloŋan təx bilən «kətürmə ḥədiyə» boloŋan arḳa putini əbədiy bir bəlgilimə bilən Israillardin elip, kaḥin Ḥarun wə uning ooŋullirining ḥəḳḳi bolsun dəp ularoŋa təḳdim ḳildim. **35** [Musa] Ḥarun bilən ooŋullirini Pərwərdigarning ḳulluḳida kaḥin boluxḳa uning aldioŋa kəltürgən künidə, ularoŋa Pərwərdigarоŋa atap otta sunulidioŋan ḳurbanliḳlardin təḳdim ḳilinidioŋan kaḥinliḳ ülüxi mana xudur. **36** [Musa] ularni

Məsiһligən künidə, Pərwərdigar bu ülüxni Israillardin elip ularoɣa berilsun dəp əmr kiloɣan. Bu [Israillaroɣa] dəwrdin dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **37** Kөydürmə kurbanlik bilən axlik һədiyəsi, gunah kurbanliki bilən itaətsizlik kurbanliki, kaһinlikka tiklәx kurbanliki bilən inaklik kurbanliki tooɣrisidiki kaidə-nizam mana xudur. **38** Pərwərdigar Israillaroɣa: «Silər bu Sinay bayawinida Pərwərdigarning aldioɣa kurbanlikliringlarni sununglar» dəp buyruoɣan künidə, u bularning һəmmisini Sinay teoɣida Musaoɣa tapxuroɣanidi.

8 Pərwərdigar Musaoɣa sөz kilip: — **2** Һarunni ooɣulliri bilən billə, wə ularning məhsus kiyimlirini, «məsiһləx meyi»ni, gunah kurbanliki bolidioɣan torpak bilən ikki koqkarni, petir nan selinoɣan sewətni elip kelip, **3** [Israilning] pütün jamaitini jamaət qedirining kirix aoɣzining aldioɣa jəm kiloɣin, — dedi. **4** Musa Pərwərdigar uningoɣa buyruoɣinidək kildi, jamaət jamaət qedirining kirix aoɣzining aldioɣa yioɣildi. **5** Andin Musa jamaətkə: — Pərwərdigar buyruoɣan ix mana mundak, — dedi. **6** Xuning bilən Musa Һarun bilən uning ooɣullirini aldioɣa kəltürüp ularni su bilən yuyup, **7** [Һarunoɣa] kөnglək kiydürüp, bəlwaoɣ baoɣlap, tonni kiydürdi wə üstigə əfodni yapti; u əfodning bəlweoɣini baoɣlap, əfodni uningoɣa takap koydi. **8** Andin Musa uningoɣa «koxen»ni takap, koxenning iqigə «urim bilən tummim»ni selip, **9** Bexioɣa səllə yөgəp Pərwərdigar uningoɣa buyruoɣinidək səllining aldi təripigə «altun tahtilik mukəddəs otuoɣat»ni bekitip koydi. **10** Andin Musa məsiһləx meyini elip ibadət qediri bilən iqidiki barlik nərsilərning һəmmisini məsiһləp mukəddəs kildi. **11** U maydin elip kurbangaһka yəttə mərtiwə qeqip, kurbangah bilən uning barqə kaqa-kuqilirini, yuyunux desi wə təglikini Hudaoɣa atap mukəddəs kilixka məsiһlidi. **12** U yənə məsiһləx meyidin azrak elip Һarunning bexioɣa kuyup uni Hudaoɣa atap mukəddəs kilixka məsiһlidi. **13** Andin Musa Һarunning ooɣullirini aldioɣa kəltürüp, Pərwərdigar uningoɣa buyruoɣinidək ularoɣa kөnglək kiydürüp, bəllirigə bəlwaoɣ baoɣlap, ularoɣa egiz bəklərnimu takap koydi. **14** Andin u gunah kurbanliki kilinidioɣan torpakni yetiləp kəldi; Һarun bilən uning ooɣulliri gunah kurbanliki kilinidioɣan torpakning bexioɣa kollirini koydi. **15** U uni booɣuzlidi, andin Musa kenidin elip, əz barmiki bilən kurbangaһning münggüzlirigə, qərisigə sürüp kurbangaһni gunaһtin paklidi; kaloɣan kanni bolsa u kurbangaһning təwigə təküp, mukəddəs boluxka kafarət kəltürdi. **16** Andin u iq karnini yөgəp turoɣan mayning һəmmisini, jigərning üstidiki qawa mayni, ikki bərək wə üstidiki maylirini koxup aldi; andin Musa bularni kurbangaһning üstidə kөydürdi. **17** Birak [Musa] torpakning terisi bilən gөxi wə tezikini bolsa Pərwərdigar өzigə buyruoɣinidək qedirgaһning taxkirida otta kөydürüwətti. **18** Andin u kөydürmə kurbanlik kilinidioɣan koqkarni kəltürdi; Һarun bilən uning ooɣulliri kollirini koqkarning bexioɣa koydi. **19** [Һarun koqkarni] booɣuzlidi; andin Musa kenini elip kurbangaһning üsti kismining ətrapioɣa səpti; **20** [Һarun] koqkarni parqə-parqə kilip parqilidi; andin Musa bexini, parqilanoɣan gөxlirini barlik meyi bilən koxup kөydürdi. **21** Üqəy-kerinliri bilən paqaklirini suda yudi. Andin Musa koqkarni pütün peti kurbangah üstidə kөydürdi. Bu Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣan, «Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan huxbuy qikidioɣan kurbanlik» idi. **22** Andin u kaһinlikka tiklәx kurbanliki kilinidioɣan koqkarni, ikkinqi koqkarni kəltürdi; Һarun bilən uning ooɣulliri kollirini koqkarning bexioɣa koydi. **23** U uni booɣuzlidi; wə Musa uning kenidin elip Һarunning ong kulikining yumxiki bilən ong kolining bax barmikioɣa sürüp wə ong putining qong barmikioɣimu suwap koydi. **24** Andin Musa Һarunning ooɣullirini aldioɣa kəltürüp, kandin elip ularning ong kulaklirining yumxiki bilən ong kollirining bax barmaklirioɣa sürdi, ularning ong putlirining qong barmaklirioɣimu suwap koydi, kaloɣan kanni Musa kurbangaһning qərisigə səpti. **25** Xundak kilip, u meyi bilən maylik kuyrukini, iq karnini yөgəp turoɣan barlik may bilən jigərning üstidiki qawa meyini, ikki bərək wə üstidiki maylirini koxup elip ong arka putinimu kesip elip, **26** Pərwərdigarning aldidiki petir nan selinoɣan sewəttin bir petir tokaq bilən bir zəytun may tokiqi wə bir danə һəmək nanni elip bularni may bilən ong arka putning üstidə koydi; **27** andin bularning һəmmisini Һarun bilən uning ooɣullirining kollirioɣa tutkuzup, pulanglatma һədiyə bolsun dəp Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **28** Andin Musa bularni ularning kolliridin elip kurbangaһtiki kөydürmə kurbanlikning üstidə koyup kөydürdi. Bu «kaһinlikka tiklәx kurbanliki» bolup, Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan, huxbuy qikidioɣan kurbanlik idi. **29** Andin Musa təxni elip pulanglatma һədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatti; Pərwərdigarning uningoɣa buyruoɣini

boyiqə, «kaḩinlikḳa tikləx ḳurbanliḳi» boloɳan ḳoqḳarning bu ḳismi Musaning ülüxi idi. **30** Andin Musa Məsiḩləx meyidin wə ḳurbangaḩning üstidiki ḳandin bir'az elip, Ḥarun bilən uning kiyimlirigə wə ooɳulliri bilən ularning kiyimlirigə səpti. Xundaḳ ḳilip, u Ḥarun wə kiyimlirini, ooɳulliri bilən ularning kiyimlirini muḳəddəs ḳildi. **31** Musa Ḥarun bilən uning ooɳullirioɳa mundaḳ buyrudi: — «Bu gəxni jamaət qedirining kirix aoɳzida ḳaynitip pixurup xu yərdə olturup «kaḩinlikḳa tikləx ḳurbanliḳi»oɳa təwə boloɳan sewəttiki nan bilən ḳoxup yənglar; bularni Ḥarun bilən ooɳulliri yesun, dəp buyruoɳinimdək uni yənglar; **32** lekin gəx bilən nandin exip ḳaloɳanlirining ḩəmmisini otta kəydürüwetinglar. **33** Silər yəttə küngiqə jamaət qedirining kirix aoɳzidin qikmay, Hudaoɳa atap kaḩinlikḳa tikləx künliringlar toxḳuqə xu yərdə turunglar; qünki silərni Hudaoɳa atap kaḩinlikḳa tikləx üqün yəttə kün ketidu. **34** Bügün ḳilinoɳan ixlar Pərwərdigarning buyruoɳini boyiqə silər üqün kafarət kəltürülsun dəp ḳilindi. **35** Silər əlməslikinglar üqün Pərwərdigarning əmrini tutup jamaət qedirining kirix aoɳzining aldida keqə-kündüz yəttə kün turuxunglar kerək; qünki manga xundaḳ buyruldi». **36** Ḥarun bilən ooɳulliri Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruoɳinining ḩəmmisini bəja kəltürdi.

9 Səkkizinqi küni Musa Ḥarun bilən uning ooɳulliri wə Israilning aḳsaḳallirini qaḳirip, **2** Ḥarunoɳa mundaḳ dedi: — «Sən gunaḩ ḳurbanliḳioɳa bejirim bir mozayni, kəydürmə ḳurbanlikḳa bejirim bir ḳoqḳarni əzüng üqün elip, Pərwərdigarning aldioɳa kəltürgin, **3** andin Israillaroɳa səz ḳilip: — Silər gunaḩ ḳurbanliḳi üqün bir tekə elip kelinglar, kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir mozay wə bir ḳoza elip kelinglar, ḩər ikkisi bejirim, bir yaxḳa kirgən bolsun; **4** Pərwərdigarning aldida sunuxḳa inaḳliḳ ḳurbanliḳi süpitidə bir torpaḳ bilən bir ḳoqḳarni elip, zəytun meyi iləxtürülgən axliḳ ḩədiyə bilən billə kəltürünglar; qünki bügün Pərwərdigar Əzini silərgə ayan ḳilidu, degin». **5** Ular Musa buyruoɳan nərsilərni jamaət qedirining aldioɳa elip kəldi; pütkül jamaət yeḳin kelip, Pərwərdigarning aldida ḩazir bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Pərwərdigar buyruoɳan ixtur; buni ḳilsanglar Pərwərdigarning xan-xəripi silərgə ayan bolidu, dedi. **7** Xuning bilən Musa Ḥarunoɳa: — Sən ḳurbangaḩḳa yeḳin berip gunaḩ ḳurbanliḳing bilən kəydürmə ḳurbanliḳingni sunup əzüng wə həlḳ üqün kafarət kəltürgin; andin həlḳning ḳurbanliḳinimu sunup, Pərwərdigar əmr ḳiloɳandək ular ḩəkḳidə kafarət kəltürgin» — dedi. **8** Xuni dewidi, Ḥarun ḳurbangaḩḳa yeḳin berip əzi üqün gunaḩ ḳurbanliḳi bolidioɳan mozayni booɳuzlidi. **9** Ḥarunning ooɳulliri ḳanni uningoɳa sunup bərdi; u barmiḳini ḳanoɳa təgküzüp, ḳurbangaḩning münggüzlirigə sürdi, ḳaloɳan ḳanni ḳurbangaḩning tüwigə ḳuydi. **10** Gunaḩ ḳurbanliḳining meyi bilən ikki bərək wə jigərning üstidiki qawa mayni elip, Pərwərdigar Musaoɳa buyruoɳinidək ularni ḳurbangaḩ üstidə kəydürdi. **11** Gəx bilən terisini bolsa qedirgaḩning taxḳirioɳa elip qiḳip otta kəydürdi. **12** Andin u kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilidioɳan [ḳoqḳarni] booɳozlidi; Ḥarunning ooɳulliri uningoɳa ḳanni sunup bərdi; u buni ḳurbangaḩning üsti ḳismining ətrapioɳa səpti. **13** Andin ular parqə-parqə ḳilinoɳan kəydürmə ḳurbanliḳni bexi bilən billə uningoɳa sunup bərdi; u bularni ḳurbangaḩta kəydürdi. **14** U iq ḳarni bilən paqaḳlirini yuyup, bularnimu ḳurbangaḩning üstidə, kəydürmə ḳurbanliḳning üstigə ḳoyup kəydürdi. **15** Andin u həlḳning ḳurbanliḳini kəltürdi; həlḳning gunaḩ ḳurbanliḳi boloɳan tekini booɳuzlap, ilgiri ḩaywanni sunoɳandək unimu gunaḩ ḳurbanliḳi ḳilip sundi. **16** U kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilidioɳan malni kəltürüp bunimu bəlgilimə boyiqə sundi. **17** Andin u axliḳ ḩədiyəni kəltürüp uningdin bir qanggal elip ətigənlik kəydürmə ḳurbanlikḳa ḳoxup ḳurbangaḩ üstidə kəydürdi. **18** Andin həlḳḳə bolidioɳan inaḳliḳ ḳurbanliḳi bolidioɳan torpaḳ bilən ḳoqḳarni booɳuzlidi. Ḥarunning ooɳulliri ḳenini uningoɳa sunup bərdi; u buni ḳurbangaḩning üsti ḳismining ətrapioɳa səpti. **19** Ular torpaḳ bilən ḳoqḳarning may ḳismini, yəni maylik ḳuyruḳi, iq ḳarnini yəgəp turoɳan maylirini, ikki bərək wə jigərning qawa meyini elip, **20** Bu may parqilirini ikki təxning üstidə ḳoydi, [Ḥarun] bularni ḳurbangaḩning üstidə kəydürdi. **21** Ahirida Ḥarun ikki təx bilən ong arḳa putini pulanglatma ḩədiyə süpitidə Musaning buyruoɳinidək Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **22** Andin Ḥarun ḳollirini həlḳḳə ḳaritip kətürüp, ularoɳa bəht tilidi; u gunaḩ ḳurbanliḳi, kəydürmə ḳurbanliḳ wə inaḳliḳ ḳurbanliḳini sunup, [ḳurbangaḩtin] qüxti. **23** Musa bilən Ḥarun jamaət qedirioɳa kirip, yənə yenip qiḳip həlḳḳə bəht tilidi; xuning bilən Pərwərdigarning xan-xəripi pütkül həlḳḳə ayan boldi; **24** Pərwərdigarning aldidin ot qiḳip, ḳurbangaḩ üstidiki kəydürmə ḳurbanliḳ bilən maylarni yutup kətti. Pütkül həlḳ buni kərüp, towlixip, düm yiḳilixti.

10 Ḥarunning oƣulliri Nadab bilən Abiḥu ikkisi
өz huxbuydenini elip uningƣa ot yeḳip üstigə
huxbuyni selip, Pərwərdigar ularƣa buyrup baḳmiƣan
ƣəyriy bir otni Pərwərdigarƣa sundi; 2 xuning bilən
Pərwərdigarning aldidin ot qiḳip ularni yəwətti; xuan
ular Pərwərdigarning aldida өldi. 3 Musa Ḥarunƣa:
— Mana, bu Pərwərdigarning: «Mən Manga yeḳin
kəlgən adəmlərdə Өzümning muḳəddəs ikənlikimni
kөrsitimən wə barliḳ həlḳning aldida uluƣlinimən»
degən səzining өzidur, dedi. Xuni dewidi, Ḥarun jim
turup ḳaldi. 4 Musa Ḥarunning taƣisi Uzziəlning
oƣulliri bolƣan Mixaəl bilən Əlzafanni qaḳirip ularƣa:
— Silər yeḳin kelip өz ḳerindaxliringlarni muḳəddəs
jayning aldidin kөtürüp, qedirgaḥning taxḳiriƣa elip
qiḳinglar» — dedi. 5 Xuning bilən ular yeḳin kelip,
ularni kiyiklik kөngləkliri bilən kөtürüp Musaning
buyruƣinidək qedirgaḥning taxḳiriƣa elip qiḳti. 6
Musa Ḥarun wə oƣulliri Əliazar bilən Itamarƣa: —
Silər baxliringlarni oquḳ ḳoymanglar, kiyimliringlarni
yirtmanglar; bolmisa өzünglar өlüp, pütkül jamaətkə
ƣəzəp kəltürisilər; lekin ḳerindaxliringlar bolƣan
pütkül Israil jəməti Pərwərdigar yaḳḳan ot tüpəylidin
matəm tutup yiƣlisun. 7 Əmma silər bolsanglar
Pərwərdigarning Məsiḥləx meyi üstünglarƣa sürülgən
bolƣaqḳa, jamaət qedirining taxḳiriƣa qiḳmanglar;
bolmisa өlisilər, dedi. Xuni dewidi, ular Musaning
buyruƣinidək ḳildi. 8 Pərwərdigar Ḥarunƣa səz ḳilip
mundaḳ dedi: — 9 «Sən өzüng wə oƣulliring xarab
wə ya baxḳa küqlük ḥaraḳlarni iqip, jamaət qediriƣa
ḥərgiz kirmənglar; bolmisa, өlüp ketisilər. Bu silər
üqün dəwrdin-dəwrgə əbədiy bir bəlgilimə bolidu.
10 Xundaḳ ḳilsanglar, muḳəddəs bilən adəttikini,
pak bilən napakni pərḳ etip ajritalaydiƣan bolisilər;
11 xundaḳla Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən
Israillarƣa tapxurƣan ḥəmmə bəlgilimilərni ularƣa
өgitələysilər». 12 Musa Ḥarun wə uning tirik
ḳalƣan oƣulliri Əliazar bilən Itamarƣa mundaḳ
dedi: — «Silər Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan
ḳurbanliḳ-ḥədiyələrdin exip ḳalƣan axliḳ ḥədiyəni
elip uni ḳurbangaḥning yenida eqitḳu arilaxturmiƣan
ḥalda yənglar; qünki u «əng muḳəddəslərning
biri» ḥesablinidu. 13 Bu Pərwərdigarƣa atap
otta sunulidiƣan nərsilərdin sening nesiwəng wə
oƣulliringning nesiwisi bolƣaqḳa, uni muḳəddəs
jayda yeyixinglar kerək; qünki manga xundaḳ
buyrulƣandur. 14 Uningdin baxḳa pulanglatma ḥədiyə
ḳilinƣan tөx bilən kөtürmə ḥədiyə ḳilinƣan arḳa putni
sən wə oƣul-ḳizliring billə pak bir jayda yənglar; qünki
bular sening nesiwəng bilən oƣulliringning nesiwisi
bolsun dəp, Israillarning inaḳliḳ ḳurbanliḳliridin
silərgə berilgən. 15 Ular kөtürmə ḥədiyə ḳilinƣan
arḳa put bilən pulanglatma ḥədiyə ḳilinƣan tөxni otta
sunulidiƣan mayliri bilən ḳoxup, Pərwərdigarning
aldida pulanglatma ḥədiyə süpitidə pulanglitix üqün
kəltürsun; Pərwərdigarning buyruƣini boyiqə bular
sening wə oƣulliringning nesiwisi bolidu; bu əbədiy
bir bəlgilimə bolidu». 16 Andin Musa gunaḥ ḳurbanliḳi
ḳilidiƣan tekini izdiwidi, mana u alliḳaqan kөydürülüp
bolƣanidi. Bu səwəbtin u Ḥarunning tirik ḳalƣan ikki
oƣli Əliazar bilən Itamarƣa aqqiḳlinip: 17 — Nemixḳa
silər gunaḥ ḳurbanliḳining gөxini muḳəddəs jayda
yemidinglar? Qünki u «əng muḳəddəslərning biri»
ḥesablinatti, Pərwərdigar silərni jamaətning gunaḥini
kөtürüp ular üqün uning aldida kafarət kəltürsun dəp,
xuni silərgə təḳsim ḳilƣanidi. 18 Mana, uning ḳeni
muḳəddəs jayning iqigə kəltürülmidi; silər əslidə mən
buyruƣandək uni muḳəddəs jayda yeyixinglar kerək
idi, — dedi. 19 Lekin Ḥarun Musaƣa: — Mana, bular
bügün [toƣra ix ḳilip] өzlirining gunaḥ ḳurbanliḳi
bilən kөydürmə ḳurbanliḳini Pərwərdigarning aldida
sundi; mening beximƣa xu ixlar kəldi; əgər mən
bügün gunaḥ ḳurbanliḳining [gөxini] yegən bolsam,
Pərwərdigarning nəziridə obdan bolattimu? — dedi.
20 Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunƣa mundaḳ
dedi: — 2 Israillarƣa mundaḳ degin: — Yər
yüzidiki barliḳ ḥaywanlarning iqidin silərgə yeyixkə
bolidiƣan janiwarlar xuki: — 3 Ḥaywanlar iqidə ḥəm
tuyaḳliri pütün aqimaḳ (tuyaḳliri pütünləy yeriḳ) ḥəm
kөxigüqi ḥaywanlarning ḥərbirini yesənglar bolidu. 4
Lekin kөxigüqi yaki aqimaḳ tuyaḳliḳ ḥaywanlardin
tөwəndikilərni yeməslikinglar kerək: — Tөgə: qünki u
kөxigini bilən tuyiḳi aqimaḳ əməs. Xunga u silərgə
ḥaram bolidu. 5 Suƣur bolsa kөxigini bilən tuyiḳi
aqimaḳ əməs — u silərgə ḥaram bolidu. 6 Toxḳan
bolsa bumu kөxigini bilən tuyiḳi aqimaḳ əməs —
u silərgə ḥaram bolidu. 7 Qoxḳa bolsa tuyaḳliri
aqimaḳ (tuyaḳliri pütünləy yeriḳ) bolƣini bilən
kөximigini üqün silərgə ḥaram bolidu. 8 Silər xu
ḥaywanlarning gөxidin yeməslikinglar kerək wə
ularning өlükigimu təgmənglar. Ular bolsa silərgə
ḥaram bolidu. 9 Suda yaxaydiƣan janiwarlardin
tөwəndikilərni yeyixkə bolidu: — sudiki, yəni dərya-
dengizlardiki janiwarlardin ḳaniti wə ḳasiraḳliri

boloŋanlarni yeyixkə bolidu; 10 lekin dərya-dengizlarda yaxaydioŋan, yəni sularda top-top üzidioŋan barlik janiwarlardin, ķasirakliri yaki ķaniti bolmioŋanlirini yeməslikinglar kerək; ular silərgə yirginqlik sanalsun. 11 Məzkur janiwarlar dərwəkə silərgə yirginqlik sanalsun; silər ularning gəxidin yeməslikinglar kerək; ularning ölükini yirginqlik dəp ķaranglar. 12 Sudiki janiwarlarning iqidin ķaniti bilən ķasiriķi bolmioŋan janiwarlarning ħəmmisi silərgə yirginqlik sanalsun. 13 Uqar-ķanatlardin təwəndikilər silərgə yirginqliktur; ular yeyilməsliki kerək wə silərgə yirginqlik bolsun: — yəni bürküt, ķorultaz-tapķuxlar, dengiz bürküti, 14 ķarlioŋaq ķuyrukluķ sar, laqin wə ularning hilliri, 15 ħəmmə ķaoŋa-ķozoŋunlar wə ularning hilliri, 16 müxükyapilak, təgikux, qayka, sar wə ularning hilliri, 17 ħuwķux, ķarna, ibis, 18 akķu, sakiyķux, belik'aloŋuq, 19 ləylək, turna wə uning hilliri, ħəpüp wə xəpərəng ķatarliklar silərgə ħaram sanalsun. 20 Buningdin baxķa tət putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlarning ħəmmisi silərgə yirginqlik bolidu. 21 Ħalbuki, tət putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlardin təwəndikilərni yesənglar bolidu: — puti bilən ügilik paqiķi bolup, yər yüzidə səkriyələydioŋanlarni yesənglar bolidu; 22 bularning iqidin silərgə yeyixkə bolidioŋanliri: — qekətkə wə uning hilliri, ķara qekətkə wə uning hilliri, tomuzoŋa wə uning hilliri, qakqiķiz wə uning hilliri. 23 Lekin tət putluk boloŋan əmiligüqi ħəm uqidioŋan ħəmmə baxķa janiwarlar silərgə yirginqlik sanalsun. 24 Bu janiwarlardinmu mundak yol bilən napak bolisilər; birkim ularning ölük tenigə təgsə kəq kirgüqə napak ħesablinidu. 25 Kimdəkim bularning ölükining bir ķismini kətürsə əz kiyimlirini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak ħesablinidu. 26 Tuyakliri aqimak, birak pütünləy bəlünmigən yaki kəximəydioŋan ħaywanlarning ħəmmisi silərgə ħaramdur; ħərkim [ularning ölükigə] təgsə napak sanalsun. 27 Tət puti bilən mangidioŋan ħaywanlarning iqidin tapini bilən mangidioŋanlarning ħəmmisi silərgə napak bolup, ħərkim ularning ölük tənlirigə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu. 28 Kimki ularning ölükini kətürsə əz kiyimlirini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak turidu. Bu ħaywanlar bolsa silərgə ħaram bolidu. 29 Yər yüzidə əmiligüqi uxxak janiwarlarning iqidin silərgə ħaram boloŋanlar munular: — karioŋu zokor, qaxķan, kəslənqük wə ularning türliri, 30 salma, ķizil kəslənqük, tam kəslənqüki, tügürük kəslənqük wə hameleon ķatarliklar ħaram bolidu. 31 Bularning ħəmmisi yər yüzidə əmüligüqi ħəmmə uxxak janiwarlarning iqidə silərgə ħaram bolidu; ularning ölükigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanilidu. 32 Bu janiwarlarning ölüki ħərķandak nemigə qüxüp ķalsa xu nemə napak ħesablinidu — ħərķandak yaoŋaq ķaqa-ķuqa bolsun, kiyim bolsun, terə bolsun, taoŋar bolsun, ħərķandak ixķa ixlitilidioŋan əswab bolsun, suoŋa qilinixi kerək; ular kəq kirgüqə napak sanilip, keyin pak bolidu. 33 Bularning biri sapaldin yasaloŋan ħərķandak ķaqa iqigə qüxüp ķalsa, xu ķaqa iqidiki ħəmmə nərsə napak sanalsun wə ķaqa əzi sundurulsun. 34 Əgər ķaqidiki sudin ax-taam üstigə qaqrap kətsə, ax-taam napak sanalsun wə xundakla ķaqidiki ħərķandak iqimlikmu napak sanalsun. 35 Ħərnemigə undak ölükning birər ķismi qüxüp ķalsimu, napak sanalsun. Əgər tonur wə oqak bolsa, napak boldi dəp qekiwetilsun; ular silərgə ħaram bolsun. 36 Lekin xundak əħwalda bulak yaki su yioŋilidioŋan kəlqək yənila pak sanilidu; əmma birkim ularning ölük tenigə təgsə napak bolidu. 37 Əgər undak ölükning birər ķismi terixķa təyyarlanoŋan danlaroŋa qüxüp ķalsa, bumu yənila pak sanilidu. 38 Lekin əgər danning üstigə su ķuyuloŋandin keyin xundak bir ölükning birər ķismi qüxüp ķalsa, undakta bu danlar silərgə napak sanalsun. 39 Əgər silərgə yeyixkə bolidioŋan ħaywanlardin biri ölüp ķalsa, uning ölükigə təgkən kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. 40 Kimki undak ölükning gəxidin yesə, əz kiyimlirini yuyuxi kerək wə kəq kirgüqə napak sanalsun; xundakla undak bir ölükni kətürgən kiximu kiyimlirini yuyuxi kerək wə u kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. 41 Yər yüzidə əmüligüqi ħəmmə uxxak janiwarlar yirginqlik sanilip, ħərgiz yeyilmisun. 42 Ķorsiķi bilən beoŋirlap mangidioŋan janiwar bolsun, yər yüzidə yürüp tət puti bilən yaki kəp putliri bilən mangidioŋan əmiligüqi janiwarlarning ħərtürlükini bolsa, ularni ħərgiz yeməŋlar; qünki ular yirginqlikdur. 43 Silər bolsanglar mundak əmiligüqi janiwarning səwəbidin əzünglarni yirginqlik ķilmasliķinglar kerək. Əzünglarni ular tüpəylidin napak ķilmanglar, bolmisa ularning səwəbidin buloŋinip ķalisilər; 44 qünki Mən Hudayinglardurmən. Silər əzünglarni [Əzümgə] atap mukəddəs ķilixinglar kerək; Mən Əzüm mukəddəs boloŋaq silərmu əzünglarni mukəddəs tutuxunglar kerək. Silər əzünglarni yər yüzidə əmiligüqi uxxak ħərķandak janiwarlarning səwəbidin napak ķilmanglar. 45 Qünki Mən əz Hudayinglar

boluxqa silərni Misir zeminidin qiqirip kəlgən Pərwərdigardurmən; silər muqəddəs bolunglar, qünki Mən muqəddəsturmən. **46** Xular bolsa qarpay bilən uqar-qanatlar, suda yüridioƣan hərbir janiwar bilən yər yüzidə əmiligüqi hərbir uxxaq janiwarlar tooƣrisidiki qanun-bəlgilimidur. **47** Bular bilən haram-halalni uqup, yeyixkə bolidioƣan haywan bilən yeyixkə bolmaydioƣan haywanlarni pərq etələysilər.

12 Pərwərdigar Musaoƣa səz qilip mundaq dedi: — **2** Israillaroƣa səz qilip mundaq degin: — «Ayal kixi hamilidar bolup ooƣul tuoƣsa, adət kərüp aoƣriq boloƣan künliridikidək yəttə küngiqə napak sanalsun. **3** Səkkizinqi küni ooƣli bolsa hətnə qilinsun. **4** Ayal bolsa xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «qan paklinix»ta tursun; paklinix künliri tamam bolmioƣuqə heqbir muqəddəs nərsigə təgmisun, muqəddəs jayoƣimu kirmisun. **5** Əgər u qiz tuoƣsa undaqta adət künliridikidək ikki həptigiqə napak turup, andin atmix altə küngiqə «qan paklinix»ta tursun. **6** Məyli ooƣul yaki qiz tuoƣsun, qan paklinix künliri tamam boloƣandin keyin u ayal kəydürmə qurbanliq üqün bir yaxqa kirgən qozini, gunah qurbanliqi üqün bir baqka yaki pahtəkni elip jamaət qedirining kirix aoƣzioƣa, kahinning kəxioƣa kəltürsun. **7** Kahin uni Pərwərdigarning aldida sunup, xu ayal üqün kafarət kəltüridu; xuning bilən u hunidin pak bolidu. Ooƣul yaki qiz tuoƣqan ayal tooƣrisidiki qanun-bəlgilimə mana xudur. **8** Əgər uning qozioƣa qurbi yətmisə, u ikki pahtək yaki ikki baqka kəltürsun; ularning biri kəydürmə qurbanliq üqün, yənə biri gunah qurbanliqi üqün bolidu; xu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Pərwərdigar Musa bilən Harunoƣa səz qilip mundaq dedi: — **2** Birsining bədinining terisidə bir qiqan, yaki təmrətkə yaki parqiraq taxma qiqip, uningdin bədinining terisidə pesə-mahaw kesilining jarahiti pəyda boloƣan bolsa, u kixi Harun kahinning yaki uning kahin ooƣulliridin birining kəxioƣa kəltürülsun. **3** Kahin uning bədinining jarahitigə qaraydu; jarahət boloƣan jayning tüki aqirip kətkən həmdə jarahətmu ətrapidiki teridin qenixrak kərünsə, bu pesə-mahaw kesəllikidur. Xunga kahin uni kərgəndin keyin xu kixini «napak» dəp jakarlisun. **4** Lekin əgər uning bədinining terisidiki pəyda boloƣan axu yaltirak qikan ak bolup, ətrapidiki teridin qenixrak kərünmisə wə tükimu aqirip kətmigən bolsa, kahin bu jarahət bar kixini yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **5** Yəttinqi küni kahin uningoƣa qarisun wə əgər jarahət ohxax turup, terisidə kengiyip kətmigən bolsa, kahin uni yənə yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **6** Yəttinqi küni kahin uningoƣa yənə qarisun wə jarahətning rənggi suslaxqan wə kengiyip kətmigən bolsa, undaqta kahin uni «pak» dəp jakarlisun; jarahətning pəqət bir qaqa ikənliki bekitilip, kesəl kixi əz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lekin əgər u kahinoƣa kərünüp «pak» dəp jakarlanoƣandin keyin xu qaqa terisidə kengiyip kətsə, undaqta u yənə bir qetim kahinoƣa kərünsun. **8** Kahin uningoƣa yənə qarisun wə əgər qaqa uning terisidə kengiyip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; u jarahət pesə-mahawdur. **9** Əgər birkimdə pesə-mahaw jarahiti pəyda bolup qalsa kahinning kəxioƣa kəltürülsun. **10** Kahin uning jarahitigə səpselip qarisun; wə əgər terisidə ak bir qikan pəyda boloƣan, tüki aqirip kətkən bolsa wə qikan qikqan jayda ət-gəxi kərünüp qaloƣan bolsa, **11** bu uning bədinining terisigə qüxkən kona pesə-mahaw jarahitining qaytidin qozoƣilixi bolup, kahin uni «napak» dəp jakarlisun. U napak boloƣini üqün uni solaxning hajiti yoq. **12** Lekin əgər pesə-mahaw qozoƣilip, jarahiti bar kixining terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahin nəgila qarisa xu yərdə xu «pesə-mahaw» bolsa, terisini bexidin putioƣiqə qaplap kətkən bolsa, **13** undaqta kahin uningoƣa səpselip qarisun; mana, xu pesə-mahaw jarahiti pütün bədinini qaplap kətkən bolsa, u jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; qünki uning pütün bədini aqirip kətkən bolup, u «pak» dəp sanalsun. **14** Lekin qaqaniki uningda ət-gəxi kərünüp qalsa, u kixi napak sanalsun. **15** Kahin mundaq kərüngən ət-gəxigə qarap, u kixini «napak» dəp jakarlisun; qünki xu ət-gəx napak bolup, u pesə-mahaw kesilidur. **16** Halbuki, əgər ət-gəxi qaytidin əzgirip, akarsa u kixi yənə kahinning kəxioƣa kəlsun. **17** Kahin uningoƣa səpselip qarisun; jarahət akaroƣan bolsa, kahin jarahiti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Əgər birkimning bədinining terisigə hürrək qiqip sakiyip, **19** hürrəkning ornida ak qikan yaki qizoƣuq daoƣ pəyda boloƣan bolsa, kahinoƣa kərsitilsun. **20** Kahin uningoƣa səpselip qarisun; əgər daoƣ ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, xundaqla uningdiki tüklər aqirip qaloƣan bolsa, undaqta kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu hürrəktin qozoƣilip pəyda boloƣan pesə-mahaw kesili jarahitidur. **21** Lekin kahin uningoƣa səpselip karioƣanda, daoƣ

qikḳan jayda akirip ḳaloɳan tüklər bolmisa, wə daoɳmu ətrapidiki teridin ḳenikrak bolmisa, rənggi səl susrak boloɳan bolsa, undakta kahin uni yəttə küngiqə ayrim solap ḳoysun. **22** Əgər daoɳ dərwəkə terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu [pesə-mahaw] jarahitidur. **23** Əmma əgər daoɳ əz jayida tohtap yeyilmioɳan bolsa, bu pəkət hürrəkning zəhmi, halas; kahin uni «pak» dəp jakarlisun. **24** Əgər birsining bədinining terisining məlum jayi kəyüp ḳelip, kəygən jay ak-ḳizoɳuq yaki pütünləy ak daoɳ bolup ḳalsa, **25** kahin uningoɳa səpselip ḳarisun; əgər xu daoɳdiki tüklər akirip kətkən, daoɳmu ətrapidiki teridin ḳenikrak bolup ḳaloɳan bolsa, undakta bu kəyük yarisidin pəyda boloɳan pesə-mahaw kesilidur; kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki u pesə-mahaw jarahitidur. **26** Lekin əgər kahin səpselip ḳarioɳanda, daoɳning ornida heqḳandak akirip kətkən tük bolmisa, xundakla daoɳmu ətrapidiki teridin ḳenik bolmisa, bəlki rənggi sus bolsa, undakta kahin uni yəttə küngiqə ayrim solap ḳoysun. **27** Yəttinqi küni kahin uningoɳa yənə ḳarisun; daoɳ terisidə kengiyip kətkən bolsa, kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki u pesə-mahaw jarahitidur. **28** Əmma əgər daoɳ jayida tohtap, yeyilmioɳan bolsa, xundakla rənggi sus bolsa, bu pəkət kəyüktin boloɳan qawartku, halas; kahin uni «pak» dəp jakarlisun; qünki u kəyükning tatuki, halas. **29** Əgər bir ər yaki ayal kixining bexida yaki sakilida jarahət pəyda bolsa, **30** kahin jarahətkə səpselip ḳarisun; əgər jarahət ətrapidiki teridin ḳenikrak kərünsə, üstidə xalang serik tük bolsa, undakta kahin uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu jarahət ḳakaq bolup, bax yaki sakaldiki pesə-mahawning alamitidur. **31** Əgər kahin ḳakaq jayoɳa səpselip ḳarioɳanda, u ətrapidiki teridin ḳenik kərünmisə, xundakla uning iqidə heqḳandak ḳara tükmu bolmisa, undakta kahin ḳakiqi bar kixini yəttə küngiqə ayrim solap ḳoysun. **32** Kahin yəttinqi küni ḳakaqḳa yənə səpselip ḳarisun; ḳakaq kengiyip kətməy, üstidimu heqḳandak serik tük bolmisa, xundakla ḳakaq ətrapidiki teridin ḳenik kərünmisə, **33** jarahiti bar kixi barlik qaq-sakilini qüxürüwətsun; ḳakaqning əzini oɳirdimisun. Kahin ḳakiqi bar kixini yənə yəttə küngiqə ayrim solap ḳoysun. **34** Yəttinqi küni kahin ḳakaqḳa səpselip ḳarisun; əgər ḳakaq teridə kengiyip kətmigən bolsa, xundakla ətrapidiki teridin ḳenik kərünmisə, kahin uni «pak» dəp jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; xuning bilən u pak sanilidu. **35** Lekin əgər u «pak» dəp jakarlanoɳandin keyin ḳakaq teridə kengiyip kətsə, **36** kahin uningoɳa yənə səpselip ḳarisun; əgər ḳakaq teridə kengiyip kətkən bolsa, serik tükning bar-yokluḳini təkxürüxning hajiti yok; qünki bu kixi napaktur. **37** Əgər ḳakaq jayida xu peti ḳelip, üstidin ḳara tük ünüp qikḳan bolsa, ḳakaq sakayoɳan bolidu; xu kixi pak boloɳaqḳa, kahin uni «pak» dəp jakarlixi kerək. **38** Əgər ər yaki ayal kixining bədinining terisidə daoɳ pəyda bolup, bu daoɳlar parḳirak həm ak bolsa **39** kahin səpselip ḳarisun; əgər bədənning terisidiki xu daoɳlar suslixip boz rənggə yüzləngən bolsa, bu teridin qikḳan bir taxma, halas; bu kixi pak sanalsun. **40** Əgər birkimning bexining tükliri qüxüp kətkən bolsa, u pəkət bir takir bax, halas; u pak sanalsun. **41** Əgər uning bexining tüki pexanə təripidin qüxkən bolsa, u pəkət paynəkbax, halas; u yənila pak sanalsun. **42** Lekin əgər uning takir bexi yaki paynək bexida ḳizoɳuq ak daoɳ kərünsə, undakta xu jarahət uning takir bexi yaki paynək bexidiki pesə-mahaw kesilining bir alamitidur. **43** Kahin jarahitigə səpselip ḳarisun; əgər uning takir bexida yaki paynək bexida ixxik jarahət bolsa həmdə pesə-mahaw kesilining alamitidək ḳizoɳuq ak kərünsə, **44** undakta u pesə-mahaw kesiligə giriptar boloɳan adəm bolup, napak hesablinidu. Uning bexioɳa xundak jarahət qüxkən boloɳaq, kahin uni mutlək «napak» dəp jakarlisun. **45** Xundak jarahiti bar pesə-mahaw kesili boloɳan kixi kiyimliri yirtik, qaqliri quwuk, burut-sakili yepikliḳ halda: «Napak, napak!» dəp towlap yürüxi kerək. **46** Xu jarahiti boloɳan barlik künlərdə u «napak» sanilidu; u napak boloɳaqḳa, ayrim turuxi kerək; uning turaloɳusi qedirgahning sirtida bolsun. **47** Əgər bir kiyimdə, məyli yungdin yaki kanaptin tikilgən bolsun uningda pesə-mahaw iz-deoɳi pəyda bolsa, **48** yəni kanap yaki yungdin tokuloɳan rəhttə, ərüx yipida yaki arḳak yiplirida bolsun, terə-hurumda yaki teridin etilgən hərḳandak nərsilərdə pesə-mahaw iz-deoɳi bolsa, **49** xundakla kiyim-keqək yaki terə-hurumda, ərüx yip yaki arḳak yiplirida, ya terə-hurumdin etilgən nərsilərdə pəyda boloɳan iz-daoɳ yexilrak yaki ḳizoɳuq bolsa bu iz-daoɳ «pesə-mahaw iz-deoɳi» dəp ḳarilip kahinoɳa kərsitilsun. **50** Kahin [daoɳḳa] səpselip ḳarisun, andin iz-daoɳ pəyda boloɳan nərsini yəttə küngiqə ayrim saḳlisun. **51** U yəttinqi küni iz-daoɳoɳa ḳarap bakşun; iz-daoɳ qüxkən kiyim-keqək, məyli arḳak yipta yaki ərüx yipta bolsun, yaki terə-hurumda yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, u kengiyip kətkən bolsa, bu

iz-daoɳ qiritküq pesə-mahaw kesili dəp ḥesablinip, ular napak sanalsun. **52** Xuningdək kaḥin ərüx yip yaki arḳaḳ yipida iz-daoɳ bolsa kiyim-keqək yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə xundaḳ iz-daoɳ bolsa ularnimu kəydürüwətsun; qünki bu qiritküq pesə-mahaw kesilidur. Mundaḳ nərsilərning ḥəmmisini otta kəydürüx kerəktur. **53** Lekin kaḥin uningoɳa səpselip ḳarioɳanda, iz-daoɳ kiyim-keqəktiki ərüx yipta bolsun, arḳaḳ yipta bolsun, yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, iz-daoɳ kengəymigən bolsa, **54** undaḳta kaḥin deoɳi bar nərsini yuyulsun dəp buyrup, ikkinqi ḳetim uni yəttə küngiqə saḳlisun. **55** Bu nərsə yuyuloɳandin keyin kaḥin yənə daoɳḳa səpselip ḳarisun; əgər uning rənggi əzgərmigən bolsa (gərqə kengiyip kətmigən bolsimu), u yənila napaktur; sən uni otta kəydürgin. Qünki məyli uning iz-deoɳi iq yüzidə bolsun yaki tax yüzidə bolsun u qiritküq iz-daoɳ ḥesablinidu. **56** Lekin əgər kaḥin səpselip ḳarioɳanda, mana, daoɳning rənggi yuyuloɳandin keyin suslixip kətkən bolsa, u xu ḳismini kiyim-keqəktin, ərüx yiptin yaki arḳaḳ yiptin bolsun, yaki terə-hurumdin bolsun uni yirtip elip, taxliwətsun. **57** Əgər bu iz-daoɳ kiyim-keqəktə, məyli arḳaḳ yipta yaki ərüx yipta bolsun, ya terə-hurumdin etilgən nərsidə kərünsun, bu kengiydioɳan birhil pesə-mahaw iz-deoɳi dəp sanalsun; sən u qaplaxḳan kiyim-keqəkni kəydürüwətkin. **58** Lekin əgər iz-daoɳ kiyim-keqəktə bolsun (ərüx yipida yaki arḳaḳ yipida bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, yuyulux bilən qikip kətsə, undaḳta bu egin ikkinqi ḳetim yuyulsun, andin pak sanalsun. **59** Pesə-mahaw kesiliningkidək iz-daoɳ pəyda boloɳan yung yaki kanap rəhttin toḳuloɳan kiyim-keqək (iz-daoɳ ərüx yipta yaki arḳaḳ yipta bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsilər tooɳrisidiki ḳanun-bəlgilimə mana xudur; buning bilən ularni pak yaki napak jakarlaxḳa bolidu.

14 Pərwərdigar Musaoɳa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Pesə-mahaw boloɳan kixi pak ḳilinidioɳan künidə bəja ḳilix kerək boloɳan ḳanun-bəlgilimə mana təwəndikidəktur: — U kaḥinning aldioɳa kəltürülsun. **3** Kaḥin qedirgaḥning taxḳirioɳa qikip, pesə-mahaw boloɳan kixigə səpselip ḳarisun; əgər pesə-mahaw boloɳan kixi kesilidin saḳayoɳan bolsa, **4** Undaḳta kaḥin pak ḳilinidioɳan kixigə pak, tirik ḳuxtin ikkini uningoɳa ḳoxup kedir yaoɳiqi, ḳizil rəht wə zofa kəltürüxkə buyrusun. **5** Andin kaḥin ḳuxlarning birini eḳin su ḳaqilanoɳan sapal kozining üstidə booɳuzlanglar dəp buyrusun; **6** andin tirik ḳuxni bolsa, kaḥin uni kedir yaoɳiqi, ḳizil rəht wə zofa bilən elip kelip, bu nərsilərning ḥəmmisini tirik ḳux bilən birgə eḳin suning üstidə booɳuzlanoɳan ḳuxning ḳenioɳa qilisun, **7** andin pesə-mahawdin pak ḳilinidioɳan kixigə yəttə ḳetim sepixi bilən uni pak dəp jakarlisun; wə tirik ḳuxni dalaoɳa ḳoyup bərsun. **8** Pesə-mahawdin pak ḳilinidioɳan kixi kiyimlirini yuyup, bədinidiki barliḳ tüklərni qüxürüp, suda yuyunoɳandin keyin pak ḥesablinidu. Andin uningoɳa qedirgaḥḳa kirixkə ijazət bolidu; pəḳət u yəttə küngiqə əz qedirining texida turuxi kerək. **9** Yəttinqi küni u bədinidiki ḥəmmə tüklərni qüxürsun; baxning qaq-saḳalliri wə ḳexini, yəni barliḳ tüklirini qüxürsun; u kiyimlirini yuyup əz bədinini suda yusun, andin pak bolidu. **10** Səkkizinqi küni u ikki bejirim ərkək ḳoza bilən bir yaxḳa kirgən bejirim qixi ḳozidin birni, xuningdək bir [əfaḥning] ondin üqigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un «axliḳ ḥədiyə»ni, bir log zəytun meyini kəltürsun. **11** Uni «pak» dəp jakarlaydioɳan bu rəsim-ḳaidini ətküzidioɳan kaḥin pak ḳilinidioɳan kixini wə u nərsilərni jamaət qedirining kirix aoɳzida, Pərwərdigarning aldida ḥazir ḳilsun. **12** Andin kaḥin ərkək ḳozilarning birini elip itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip sunup, uning bilən billə xu bir log zəytun meyinimu kəltürüp, pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **13** Ḳoza bolsa muḳəddəs bir jayning iqidə gunaḥ ḳurbanliḳi bilən kəydürmə ḳurbanliḳlar booɳuzlinidioɳan jayda booɳuzlansun; qünki itaətsizlik ḳurbanliḳi bolsa gunaḥ ḳurbanliḳioɳa ohxax, kaḥinoɳa təwə bolup «əng muḳəddəslərning biri» sanilidu. **14** Kaḥin itaətsizlik ḳurbanliḳining ḳenidin elip pak ḳilinidioɳan kixining ong ḳuliḳining yumxiḳioɳa wə ong ḳolining qong barmiḳi bilən ong putining qong barmiḳioɳimu sürüp ḳoysun. **15** Andin kaḥin xu bir log zəytun meyidin elip, əzining sol ḳolining aliḳinioɳa azoɳina ḳuysun. **16** Kaḥin ong barmiḳini sol ḳolidiki zəytun meyioɳa qilap, Pərwərdigarning aldida yəttə ḳetim barmiḳi bilən səpsun. **17** Andin kaḥin ḳolidiki ḳaloɳan maydin elip, pak ḳilinidioɳan kixining ong ḳuliḳining yumxiḳioɳa, ong ḳolining bax barmiḳioɳa wə ong putining bax barmiḳioɳa sürülgən itaətsizlik ḳurbanliḳining ḳenining üstigə sürüp ḳoysun. **18** Sürüp bolup, kaḥin ḳolidiki exip ḳaloɳan mayni pak ḳilinidioɳan kixining bexioɳa ḳuysun. Bu yol bilən kaḥin uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. **19** Andin kaḥin gunaḥ ḳurbanliḳini

sunup, pak қilinidiоған kixini napaklikidin pak қilixқa kafarət kəltüridu; ahirida u kөydürmə қurbanlikni booқuzlisun. **20** Kahin kөydürmə қurbanlik bilən axlik hədiyəni қurbangahta sunsun. Bu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltürüp, u kixi pak bolidu. **21** Lekin u kəmbəоəlliktin xundak қilixқa қurbi yətmisə, өzigə kafarət kəltürüx üqün «pulanglatma hədiyə» süpitidə yaloқuz bir ərkək қozini itaətsizlik қurbanliki қilip kəltürsun, xuningdək axlik hədiyə üqün bir əfahning ondin birigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un bilən bir log zəytun meyini kəltürsun **22** wə өz əhwaliоға yarixa ikki pahtək yaki ikki baqka elip kəlsun; biri gunah қurbanliki üqün, yənə biri kөydürmə қurbanlik üqün bolsun; **23** səkkizinqi küni bularni өzining pak қilinixi üqün jamaət qedirining kirix aoқziоға elip kelip, Pərwərdigarning aldida kahinning қexiоға kəltürsun. **24** Kahin itaətsizlik қurbanliki bolidiоған ərkək қoza bilən xu bir log mayni elip, bularni pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **25** Itaətsizlik қurbanliki қilinоған ərkək қozini bolsa өzi booқuzlisun; andin kahin itaətsizlik қurbanlikining қenidin azoқina elip, pak қilinidiоған kixining ong қulikining yumxikiоға, ong қolining bax barmikiоға wə ong putining bax barmikiоға sürsun. **26** Andin kahin maydin elip, sol қolining alikiniоға azoқina қuysun. **27** Xundak қilip, kahin ong barmiki bilən sol қolidiki maydin Pərwərdigarning aldida yəttə қetim səpsun. **28** Andin kahin өzi қolidiki maydin elip, pak қilinidiоған kixining ong қulikining yumxikiоға wə ong қolining bax barmiki bilən ong putining bax barmikiоға itaətsizlik қurbanlikining қenining üstigə sürsun. **29** Xuning bilən Pərwərdigarning aldida uningоға kafarət kəltürüxkə kahin қolidiki mayning қaloқinini pak қilinidiоған kixining bexiоға қuysun; **30** andin xu kixi өz қurbiоға қarap pahtəktin birni yaki baqkidin birni sunsun; **31** өz қurbiоға қarap, birini gunah қurbanliki, yənə birini kөydürmə қurbanlik қilip axlik hədiyə bilən billə sunsun. Bu yolda kahin Pərwərdigarning aldida pak қilinidiоған kixi üqün kafarət kəltüridu. **32** Өzidə pesə-mahaw boloған, pak қilinixi üqün wajip bolidiоған nərsilərni kəltürüxkə қurbi yətməydiоған kixilər tooғrisidiki қanun-bəlgilimə mana xulardur. **33** Pərwərdigar Musa bilən Harunоға mundak dedi: — **34** — Silər Mən өzünglaroға miras қilip beridiоған Kanaan zeminiоға kirgəndin keyin, Mən silər igə bolidiоған xu zemindiki bir өygə birhil pesə-mahaw yarisini əwətsəm, **35** өyning igisi kahinning қexiоға berip, uningоға buni məlum қilip: «Mening өyümgə waba yukқandək kərünidu», dəp məlum қilixi kerək. **36** Kahin bolsa: — Өydiki həmmə nərsilər napak bolmisun üqün mən berip bu wabaоға səpselip қaraxtin burun өyni bikarlanglar, dəp buyrusun. Andin kahin kirip өygə səpselip қarisun. **37** U xu wabaоға səpselip қarioқinida, mana өyning tamliriоға waba daoқliri yukқan jaylar kawak bolsa, həm yexiloға mayil yaki қizoқuq bolup, tamning yüzidin қenikrak bolsa, **38** kahin өyning ixikining aldiоға qikip, ixikni yəttə küngiqə takap қoysun. **39** Andin kahin yəttinqi küni yenip kelip, səpselip қarioқinida, өyning tamliridiki iz-daoқ kengiyip kətkən bolsa, **40** kahin: — Waba yukқan taxlarni qikirip xəhərning sirtidiki napak bir jayoға taxliwetinglar, dəp buyrusun. **41** Xuning bilən birgə u өyning iqining tət ətrapini қirdorsun wə ular қiroған suwakni bolsa xəhərning texidiki napak bir jayoға tөküwətsun. **42** Andin ular baxқa taxlarni elip, ilgiriki taxlarning ornida қoysun wə baxқa hak lay etip, uning bilən өyni қaytidin suwisun. **43** Əgər u taxlarni qikirip, өyni қirdurup қaytidin suwatқandin keyin, өydə waba deoқi yənə pəyda bolsa, **44** undakta kahin yənə kirip buningоға səpselip қarisun. Səpselip қarioқinida, mana iz-daoқ өydə kengiyip kətkən bolsa, bu өygə yukқini qiritküq waba bolidu; өy napak sanilidu. **45** Bu wəjidin ular өyni, yəni yaoқaq-tax wə barlik suwiki bilən billə qüxürüp, həmmisini kətürüp xəhərning sirtidiki napak bir jayoға taxliwətsun. **46** Kimdəkim өy takaloған məzgildə uningоға kirsə, u kəq kirgüqə napak sanilidu. **47** Əgər birkim өy iqidə yatқan bolsa, kiyimlirini yusun; wə əgər birsi өydə oқizalanoған bolsa, umu өz kiyimlirini yusun. **48** Lekin kahin kirip, өygə səpselip қarioқinida өy suwaloқandin keyin waba uningda kengiyip kətmigən bolsa, undakta kahin өyni «pak» dəp jakarlisun; qünki uningdiki waba sakayoған bolidu. **49** Andin u өyning pak қilinixi üqün ikki қux, kedir yaoқiqi, қizil rəht bilən zofa elip kelip, **50** қuxlarning birini ekin su қaqilanoған sapal kozining üstidə booқuzlisun; **51** andin u kedir yaoқiqi, zofa, қizil rəht wə tirik қuxni billə elip kelip, bu nərsilərning həmmisini booқuzlanoған қuxning қenioға, xundakla ekin suoға qilap, өygə yəttə mərtiwə səpsun; **52** bu yol bilən u өyni қuxning қeni, ekin su, tirik қux, kedir yaoқiqi, zofa wə қizil rəht arkilik napakliktin paklaydu. **53** Andin u tirik қuxni xəhərning sirtida, dalada қoyup bərsun. U xundak қilip, өy üqün kafarət kəltüridu; u

əy pak sanilidu. 54 Bular bolsa ḫərhil pesə-mahaw jaraḫiti, ḳaḳaq, 55 kiyim-keqək wə əygə yuḳḳan pesə-mahaw wabasi, 56 teridiki qiḳanlar, təmrətkə wə parḳirak aḳ iz-daoŋlar tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimidur. 57 Xu bəlgilimilər bilən bir nərsining ḳaysi əḫwalda napak, ḳaysi əḫwalda pak bolidioŋanliḳini pərḳ etixkə kərsətmə berixkə bolidu; mana bu pesə-mahaw tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimidur.

15 Pərwərdigar Musa bilən Ḫarunoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 2 Israillaroŋa mundaḳ dənglar: — Ḫərḳandaḳ ərkəkning əz tenidin aḳma qiḳsa xu kixi xu aḳma səwəbidin napak sanalsun. 3 Aḳma qiḳixtin boloŋan napaklik tooŋrisidiki ḫəküm xuki, aḳmisi məyli tenidin eḳip tursun yaki eḳixtin tohtitiloŋan bolsun, xu kixi yənila napak sanalsun; 4 mundaḳ aḳma boloŋan kixi yatḳan ḫərbir orun-kərpə napak sanilidu wə u ḳaysi nərsining üstidə oltursa xu nərsimu napak sanilidu. 5 Kimki u yatḳan orun-kərpigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kəq kirgüqə napak sanalsun. 6 Xuningdək kimki mundaḳ aḳma boloŋan kixi olturoŋan nərsidə oltursa əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 7 Kimki aḳma boloŋan kixining tenigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 8 Əgər aḳma boloŋan kixi pak birsigə tükürsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kəq kirgüqə napak sanalsun. 9 Ḳaysibir egər-toḳumning üstigə [aḳma boloŋan] kixi minsə, xu nərsə napak sanalsun. 10 Kimki uning tegidə ḳoyuloŋan nərsilərgə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu; wə kimki xu nərsilərni kətürsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 11 Aḳma boloŋan kixi ḳolini yumastin birkimgə təgküzsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 12 Aḳma boloŋan kixi sapal ḳaqini tutup salsa, xu ḳaqa qeḳiwetilsun; yaoŋaq ḳaqa bolsa suda yuyulsun. 13 Ḳaqaniki aḳma bar kixi aḳma ḫalitidin ḳutulsa, əzining pak ḳilinixi üqün yəttə künni ḫesablap ətküzüp, andin kiyimlirini yuyup, eḳin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. 14 Səkkizinqi küni ikki pahtək yaki ikki baqkini elip, jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, Pərwərdigarning aldioŋa kəltürüp, kaḫinoŋa tapxursun. 15 Kaḫin ulardin birini gunaḫ ḳurbanliḳi üqün, yənə birini kəydürmə ḳurbanlik üqün sunsun. Bu yol bilən kaḫin Pərwərdigarning aldida uning aḳma boloŋanliḳioŋa kafarət kəltüridu. 16 Əgər bir ərkəkning məniysi əzlükidin qiḳip kətkən bolsa, u pütün bədinini suda yusun, u kəq kirgüqə napak sanalsun. 17 Xuningdək adəmning məniysi ḳaysi kiyimigə yaki terisigə yuḳup ḳalsa, suda yuyulsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 18 Ər wə ayal kixi bir-birigə yeḳinlixixi bilən məniy qiḳsa, ikkisi yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 19 Əgər ayal kixilər aḳma kelix ḫalitidə tursa wə aḳmisi hun bolsa, u yəttə küngiqə «ayrim» tursun; kimki uningoŋa təgsə kəq kirgüqə napak sanalsun. 20 «Ayrim» turux məzgilidə, ḳaysi nərsining üstidə yatsa, xu nərsə napak sanilidu, xundaḳla ḳaysi nərsining üstidə olturoŋan bolsa, xu nərsimu napak sanalsun. 21 Ḫərkim uning orun-kərpisigə təgsə əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 22 Ḫərkim u olturoŋan nərsigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 23 Wə əgər birkim u yatḳan yaki olturoŋan jayda ḳoyuloŋan birər nərsigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanalsun. 24 Əgər bir ər kixi xu ḫalətiki ayal bilən birgə yatsa, xundaḳla uning hun napakliḳi xu ərgə yuḳup ḳalsa, u yəttə küngiqə napak sanalsun; u yatḳan ḫərbir orun-kərpimu napak sanalsun. 25 Əgər ayal kixining adət waḳtining sirtidimu birnəqqə küngiqə huni kelip tursa, yaki hun aḳmisi adət waḳtidin exip kətkən bolsa, undaḳta bu napak ḳan eḳip turoŋan künlirining ḫəmmisidə, u adət künliridə turoŋandək sanalsun, yənə napak sanalsun. 26 Ḳan kəlgən ḫərbir kündə u ḳaysi orun-kərpə üstidə yatsa, bular u adət künliridə yatḳan orun-kərpilərdək ḫesablinidu; u ḳaysi nərsining üstidə olturoŋan bolsa, xu nərsə adət künlirining napakliḳidək napak sanalsun. 27 Ḫərkim bu nərsilərgə təgsə napak bolidu; xu kixi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. 28 Ayal kixi ḳaqan hun kelixtin saḳaysa, u yəttə künni ḫesablap, ətküzüp boloŋanda pak sanilidu. 29 Səkkizinqi küni u ikki pahtək yaki ikki baqkini elip jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, kaḫinning ḳexioŋa kəltürsun. 30 Kaḫin bularning birini gunaḫ ḳurbanliḳi üqün, yənə birini kəydürmə ḳurbanlik üqün ətküzsun; bu yol bilən kaḫin uning napak aḳma ḳenidin pak boluxioŋa uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. 31 Silər muxu yol bilən Israillarni napakliḳidin üzünglar; bolmisa, ular napakliḳida turiwerip, ularning arisida turoŋan mening turaloŋu qedirimni buloŋixi tüpəylidin napak ḫalitidə ölüp ketidu. 32 Aḳma kelix ḫalitidə boloŋan kixi wə məniy ketix bilən napak boloŋan kixi tooŋrisida, 33 Xuningdək hun kelix künliridiki

aoɣrik ayal kixi tooɣruluk, akma ḥalättä boloɣan är wä ayal tooɣruluk, napak ḥalättiki ayal billä yatkan är tooɣruluk kälgän kanun-bälgilimä mana xulardur.

16 Ḥarunning ikki ooɣli Pärwärdigarning aldioɣa yekinlixixi bilän ölüp kätti. Ular ölüp kätkändin keyin, Pärwärdigar Musaoɣa sez kildi. **2** Pärwärdigar Musaoɣa mundak dedi: — «Sän öz kerindixing Ḥarunoɣa: «Sän ölüp kätmäsliking üqün pärdining iqidiki mukäddäs jayoɣa koyuloɣan äḥdä sandukining üstidiki «kafarät tähti»ning aldioɣa ḥär wakit kälmä», degin. Qünki Män «kafarät tähti»ning üstidiki bulutta ayan bolimän. **3** Ḥarun [äng] mukäddäs jayoɣa munu yol bilän kirsun: — Gunah kurbanliki üqün bir yax torpak, käydürmä kurbanlik üqün bir koqkarni kältürsun; **4** özi mukäddäs kanap halta kängläkni kiyip, ätlirini yapidioɣan kanap ixtannimu kiyip, beligä bir kanap bälwaoɣni baoɣlap, bexioɣa kanap sällini yögäp kälsun. Bular mukäddäs kiyimlär boloɣaqka, kiyixtin ilgiri bädinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunah kurbanliki üqün ikki tekä, käydürmä kurbanlik üqün bir koqkarni tapxuruwalsun. **6** Xuning bilän Ḥarun awwal gunah kurbanliki bolidioɣan torpakni sunup, özi wä öz öyidikilär üqün kafarät kältürüxi kerak. **7** Andin u ikki tekini elip, ularni jamaät qedirining kirix aoɣzining aldioɣa kältürüp, Pärwärdigarning aldida turoɣuzsun. **8** Andin Ḥarun bu ikki tekä tooɣrisida qäk taxlisun; qäkning birini «Pärwärdigar üqün», yänä birini «azazäl üqün» taxlisun. **9** Ḥarun Pärwärdigaroɣa qäk qüxkän tekini kältürüp, gunah kurbanliki süpitidä sunsun. **10** Lekin «azazäl»gä qäk qüxkän tekini bolsa, kafarät kältürüxi üqün qälgä häydilixkä, xundakla «azazäl»gä äwätilixkä Pärwärdigarning aldida tirik kaldurulsun. **11** Andin Ḥarun gunah kurbanlikini, yäni özi üqün boloɣan torpakni kältürüp, özi wä öz öyidikilär üqün kafarät kältürüxkä özigä gunah kurbanliki bolidioɣan bu torpakni booɣuzlisun; **12** Andin u Pärwärdigarning aldidiki kurbangahtin elinoɣan qooɣ bilän toloɣan bir huxbuydanni elip, ikki kollap yumxak ezilgän esil huxbuy ätir bilän toldurup, buni pärdining iqigä elip barsun; **13** andin huxbuy is-tütiki ḥäküm-guwah sandukining üstidiki kafarät tähtini kaplisun däp, huxbuyni Pärwärdigarning ḥuzuridiki otning üstigä koysun; xuning bilän u ölmäydu. **14** U torpakning kenidin elip öz barmiki bilän kafarät tähtining xärk täripigä qeqip, kafarät tähtining aldioɣimu öz barmiki bilän kandin elip, yättä ketim säpsun. **15** Andin u hälk üqün gunah kurbanliki kilinidioɣan tekini booɣuzlisun; kenini pärdining iqigä kältürüp, torpakning kenini kiloɣandäk kilsun, yäni uning kenidin elip kafarät tähtigä wä kafarät tähtining aldioɣa qaqsun. **16** U bu yol bilän mukäddäs jay üqün kafarät kältürüp, uni Israillarning napaklikidin, ḥämmä itaätsizliklirini elip baridioɣan gunahliridin paklaydu wä xuningdäk ularning napakliki arisida turuwatkan jamaät qediri üqünmu xundak kafarät kilsun. **17** U kafarät kältürüx üqün äng mukäddäs jayoɣa kirgändin tartip uningdin qikkuqä ḥeqbir adäm jamaät qediri iqidä bolmisun; bu yol bilän u özi, öyidikilär wä Israilning pütkül jamaiti üqün kafarät kältüridu. **18** Andin u Pärwärdigarning aldidiki kurbangahka qikip, uning üqünmu kafarät kältüridu; xuningdäk torpakning keni bilän tekining kenidin elip kurbangahning qärisidiki münggüzlärgä sürsun; **19** u barmiki bilän kandin elip kurbangahning üstigä yättä ketim säpsun; xuning bilän u uni Israillarning napaklikliridin paklap [Hudaoɣa atap] mukäddäs kilidu. **20** — Mukäddäs jay, jamaät qediri wä kurbangah üqün kafarät kältürüp boloɣandin keyin, u tirik tekini kältürsun; **21** andin Ḥarun ikki kolini tirik tekining bexioɣa koyup turup, uning üstidä turup, Israillarning barlik käbiḥlikliri wä itaätsizliklirini elip baridioɣan gunahlirini ikrar kilip, ularni tekining bexioɣa artsun; andin uni yenida täyyar turidioɣan bir adämning koli bilän qälgä äwätiwätsun. **22** Bu yol bilän tekä ularning ḥämmä käbiḥliklirini öz üstigä elip, adämzatsiz qälgä ketidu. Xunga u tekini qälgä koyuwätsun. **23** — Andin Ḥarun jamaät qedirioɣa kirip mukäddäs jayoɣa kirgän wakitta kiygän kanap kiyimlirini selip xu yärdä ularni koyup koysun. **24** U mukäddäs yärdä öz bädinini suda yuyup, öz kiyimlirini kiyip taxkirioɣa qikip, özining käydürmä kurbanliki bilän hälkning käydürmä kurbanlikini sunup, xu yol bilän özi wä hälk üqün kafarät kältüridu. **25** Xundakla u gunah kurbanlikining meyini kurbangahta käydürsun. **26** «Azazäl»gä bekitilgän tekini elip berip koyuwätkän kixi öz kiyimlirini yuyup, bädinini suda yuyup, andin qedirgahka kirixkä bolidu. **27** Kafarät kältürüx üqün keni [äng] mukäddäs jayoɣa elip kirilip, gunah kurbanliki kilinoɣan torpak bilän gunah kurbanliki kilinoɣan tekini birsi qedirgahning taxkirioɣa elip qikip, ularning terisi, göxi wä tezäklirini otta käydürsun. **28** Ularni käydürgän kixi öz kiyimlirini yuyup, bädinini suda yuyup, andin qedirgahka kirixkä bolidu. **29** — Mana bu silärgä bir äbädiy kanun-bälgilimä bolsun: —

Ḥər yəttinqi ayning oninqi künidə silər əz nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar wə ḥeqkandak ix kilmanglar; məyli yərliklər bolsun yaki aranglarda turuwatkan Yak. yurtluklar bolsun xundak kilixinglar kerək. **30** Qünki xu künidə silərni paklaxka silər üqün kafarət kəltürülidu; Pərwərdigarning aldida silər ḥəmmə gunaḥliringlardin pak bolisilər. **31** Bu kün silərgə pütünləy aram alidioŋan xabat küni bolup, nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutisilər; bu əbədiy bir bəlgilimidur. **32** Kimki atisining ornida kaḥinlik yürgüzüx üqün məsiḥ kilinip, Hudaoŋa atap tikləngən kaḥin bolsa xu yol bilən kafarət kəltüridu. U kanaptin etilgən mukəddəs kiyimni kiyip turup, **33** əng mukəddəs jay üqün kafarət kəltüridu; jamaət qediri bilən kurbangaḥ üqünmu kafarət kəltüridu; kaloŋan kaḥinlar bilən barlik həlkning jamaiti üqün ḥəm kafarət kəltüridu. **34** Bu bolsa silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu; xuning bilən Israillarni barlik gunaḥliridin paklax üqün yilda bir kətim kafarət kəltürüp berisilər». Xuning bilən [Ḥarun] Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋinidək kildi.

17 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Ḥarun bilən ooŋulliri wə barlik Israillaroŋa mundak degin: — Pərwərdigar silərgə buyruoŋan ḥəküm xuki: — **3** Israilning jəmətliridin boloŋan ḥərkandak kixi kurbanlik kilmakqi bolup, kala yaki koy yaki əqkini jamaət qedirining kirix aoŋzida, Pərwərdigarning turaloŋu qedirining aldioŋa, Pərwərdigaroŋa ataloŋan kurbanlik süpitidə yetilәp əpkəlməy, bəlki qedirgaḥning iqidə yaki taxkirida booŋuzlisa, uningdin akkan kan xu kixining gədinigə artilidu; bu adəm «kan təkkən» dəp, əz həlkidin üzüp taxlinidu. **5** Bu ḥəkümning məkṣiti Israillarning ḥazirkidək dalada mal soyup kurbanlik kilixning ornioŋa, kurbanliklirini jamaət qedirining kirix aoŋzida Pərwərdigarning aldioŋa kəltürüp, kaḥinoŋa tapxurup Pərwərdigaroŋa «inaklik kurbanlikliri» süpitidə sunup booŋuzlixi üqündur. **6** Kaḥin kanni elip jamaət qedirining kirix aoŋzining yenidiki Pərwərdigarning kurbangaḥining üstigə sepip, Pərwərdigaroŋa huxbuy kəltürüx üqün mayni kəydürsun. **7** Xuning bilən ular əmdi burunkidək buzukluk kilip tekə-jinlarning kəynidə yürüp, ularoŋa əz kurbanliklirini ətküzüp yürmisun. Mana bu ular üqün dəwrdin-dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolsun. **8** Sən ularoŋa: — Israilning jəmətidin yaki ularning arisida turuwatkan yaka yurtluklardin biri kəydürmə kurbanlik yaki [baxka] kurbanlik ətküzməkqi bolsa, **9** uni Pərwərdigaroŋa atap sunux üqün jamaət qedirioŋa kirix aoŋzining aldioŋa kəltürmisə, u kixi əz həlkliridin üzüp taxlansun» — degin. **10** Əgər Israilning jəmətidin boloŋan ḥərkandak adəm yaki ularning arisida turuwatkan yaka yurtluklar kan yesə, Mən yüzümni kanni yegən xu kixigə karxi kilimən, uni əz həlkidin üzüp taxlaymən. **11** Qünki ḥərbir janiwarning jeni bolsa uning kenididur; Mən uni jeninglar üqün kurbangaḥ üstigə kafarət kəltürüxkə bərgənmən. Qünki kan əzidiki janning wasitisi bilən kafarət kəltüridu. **12** Xunga bu səwəbtin Mən Israillaroŋa: — «Silərning ḥeqbiringlar kan yeməslikinglar kerək, aranglarda turuwatkan yaka yurtluklarmu kan yeməsliki kerək» — degənidim. **13** Əgər Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatkan yaka yurtluklarning biri yeyixkə bolidioŋan bir qarpay ḥaywan yaki kuxni owlap, kenini təksə, uni topa bilən yepip koysun. **14** Qünki ḥərbir janiwarning jeni bolsa, uning kenidin ibarəttur. Uning jeni kenida boloŋaq mən Israillaroŋa: «Silər ḥeqkandak janiwarning kenini yemənglar, qünki ḥərbir janiwarning jeni uning kenididur; kimki uni yesə üzüp taxlinidu» — dedim. **15** Kimdəkim ölüp kaloŋan yaki yirtkuqlar booŋup titmatitma kiliwətkən bir ḥaywanni yesə, məyli u yərlik yaki yaka yurtluk bolsun əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun; andin u pak bolidu. **16** Lekin u yaki kiyimlirini yumisa, yaki suda bədinini yumisa, xu kixi əz kəbiḥlikining jazasini tartidu.

18 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundak degin: — «Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **3** Silər ilgiri turoŋan Misir zeminidikidək ixlarni kilmanglar wə yaki Mən silərni elip baridioŋan Kanaan zeminidikidək ixlarni kilmanglar; ularning rəsim-adətliridə yürmənglar, **4** bəlki Mening ḥəkümlirimgə əməl kilip, kanun bəlgilimilirimni tutup xu boyiqə menginglar. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **5** Silər qokum Mening bəlgilimilirim bilən ḥəkümlirimni tutuxunglar kerək; insan ularoŋa əməl kilidioŋan bolsa ularning səwəbidin ḥayatta bolidu. Mən Pərwərdigardurmən. **6** — Ḥeqkim əzigə yekin tuoŋkan boloŋan ayaloŋa yekinlik kilip əwritini aqmisun. Mən Pərwərdigardurmən. **7** Anangning əwritigə təgmə, bu atangning əwritigə təgkining bolidu; u sening anang boloŋaqka uning əwritigə təgsəng bolmaydu. **8** Atangning ayalining əwritigimu təgmə, qünki xundak kilsang atangning

əwritigə təgkəndək bolidu. 9 Sən aqa-singlingning, bir atidin boloγan yaki bir anidin boloγan, yaki xu əydə tuoγuloγan yaki baxqa yərdə tuoγuloγan bolsun, uning əwritigə təgmə. 10 Sən əz ooγlungning qizi wə yaki qizingning qizining əwritigə təgmə; qünki ularning əwriti sən əzüngning əwritidur. 11 Sən atangning ayalining qizining əwritigə təgmə; u atangdin tuoγuloγan, sening aqa-singling, xunga uning əwritigə təgmə. 12 Sən atangning aqa-singlisining əwritigimu təgmə, qünki u atangning birtuoγqinidur. 13 Sən anangning aqa-singillirining əwritigimu təgmə, qünki u anangning birtuoγqinidur. 14 Atangning aka-inilirining ayalining əwritigə təgmə; ularning ayallirioγa yeqinliq qilma; qünki ular sening γammangdur. 15 Sən keliningning əwritigə təgmə; u sening ooγlungning ayali boloγaqqa, uning əwritigə təgsəng bolmaydu. 16 Sən aka-iniliringning ayalining əwritigə təgmə; qünki bu əz aka-iniliringning əwritigə təgkəndək bolidu. 17 Sən bir ayaloγa wə xuning bilən birgə uning qizining əwritigə təgmə; xundaqla uning ooγlining qizi wə qizining qizinimu [hotunluqqa elip] əwritigə təgmə. Ular bir-birigə yeqin tuoγqan boloγaqqa, mundaq ix pəsəndiliktur. 18 Sən ayaling γayat waqtida, uning aqa-singlisini hotunluqqa elip əwritigə təgmə. Undaq qilsang hotunungoγa kündəxlik azabini kəltürisən. 19 Sən bir ayalning adət kərüp napak turoγan waqtida yeqinliq qilip əwritigə təgmə. 20 Sən əz qoxnangning ayali bilən zina qilip əzüngni uning bilən napak qilma. 21 Sən əz nəslingdin γeqbirini Molək məbudioγa atap ottin ətküzsəng qət'iy bolmaydu. Əgər xundaq qilsang Hudayingning namini napak qiloγan bolisən. Mən Əzüm Pərwərdigardurmən. 22 Sən ayallar bilən birgə boloγandək ər kixi bilən birgə bolma. Bu ix yirginqliktur. 23 Sən γeq γaywan bilən munasiwət qilip əzüngni napak qilma; xuningdək ayal kiximu munasiwət qildurux üqün bir γaywanning aldioγa barmisun. Bu ix nijisliktur. 24 Silər bu ixlarni qilip əzünglarni napak qilmanglar, qünki mən silərning aldinglardin qikiriwatqan taipilər bolsa xundaq ixlarni qilip əzlirini napak qiloγan 25 wə zeminimu napak boloγandur. Buning üqün Mən u zeminning qəbiγlikini əz bexioγa qüxürimən, xuningdək u zeminmu əzidə turuwatqanlarni qusup qikiriwetidu. 26 Lekin silər bolsanglar Mening bəlgilimilirim bilən γəkümlirimni tutunglar; silərdin γeqkim, məyli yərlik yaki aranglarda turuwatqan yaqa yurtluq bolsun bu yirginqlik ixlardin γeqbirini qilmisun 27 (qünki bu barliq yirginqlik ixlarni silərdin ilgiri xu zeminda turoγan γəlq qilip kəlgəqkə, zeminning əzi napak bolup qaldi). 28 Xundaq qilip zeminni napak qilsanglar, zemin əzi silərdin ilgiri əzidə turoγan əllərni qusup qikəroγandək, silərnimu qusup qikiriwetidu. 29 Qünki bu yirginqlik ixlarning γərqandiqini qiloγuqi, — mundaq qilmixlarni qiloγan γərqandaq kixi əz həlqi arisidin üzüp taxlinidu. 30 Silər Mən silərgə tapilioγinimoγa əməl qilixinglar zərürdur; — demək, silər əzünglardin ilgiri ətkənlər tutqan xu yirginqlik rəsim-qaidilərni tutup, əzünglarni napak qilmasliqinglar kerək. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

19 Pərwərdigar Musaoγa səz qilip mundaq dedi: — 2 Sən Israillarning pütkül jamaitigə səz qilip ularoγa mundaq degin: — «Mən Hudayinglar Pərwərdigar mukəddəs boloγaqqa, silərmu mukəddəs boluxunglar kerək. 3 Silər γərbiringlar ananglar bilən atanglarni izzətlənglar; Mening xabat künlirimni bolsa, ularni tutuxunglar kerək. Mən əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 4 Silər ərziməs butlaroγa tayanmanglar, əzünglar üqün quyma butlarni yasimanglar. Mən əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 5 Silər Pərwərdigaroγa inaqlik qurbanliqini kəltürüxni halisanglar, qobul qilinoγudək yol bilən uni sununglar. 6 Silər uni sunoγan küni wə ətisi u yeyilsun; üqinqi künigə qaloγini bolsa otta kəydürülsun. 7 Əgər uningdin bir qismi üqinqi küni yeyilsə qurbanlik γaram γesablinip qobul qilinmaydu. 8 Kimki uningdin yesə əz gunaγini əz üstigə alidu, qünki u Pərwərdigaroγa atap mukəddəs qilinoγan nərsini napak qildi; undaq kixi əz həlqidin üzüp taxlinidu. 9 Silər zemininglardiki γosulni yioγsanglar, sən etizingning bulung-puxqakliriογiqə tamam yioγiwalma wə γosulungdin qaloγan wasangni teriwalmioγin. 10 Üzüm talliringni pasangdiwatma wə üzüm talliridin qüxkən üzümlərnimu teriwalma, bəlki bularni kəmbəγəllər bilən musapirlaroγa qoyoγin. Mən Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 11 Silər ooγrilik qilmanglar, aldamqilik qilmanglar, bir-biringlaroγa yaloγan səzlimənglar. 12 Mening namim bilən yaloγan qəsəm iqmənglar, undaq qilsang Hudayingning namini buloγaysən. Mən Pərwərdigardurmən. 13 Əz qoxnangoγa zulum qilma, uningkini əzüngning qiliwalma. Mədikarning γəkqini keqiqə yeningda qondurup qalma. 14 Gas kixini tillima, kor kixining aldida putlixangoγu nərsini qoyma; bəlki

өz Hudayingdin қorkқin. Mən Pərwərdigardurmən. **15** Һөküm қiloɣininglarda һeq nahəқlik қilmanglar; namratқimu yan basmay, bayoɣimu yüz-hatirə қilmay, bəlki adillik bilən өz қoxnang üstidin tooɣra һөküm қiloɣin. **16** Өz həlқingning arisida gəp toxuoɣuqi bolup yürmə; қoxnangning jenioɣa һeqқandaқ ziyan-zəһmət yətküzmə. Mən Pərwərdigardurmən. **17** Sən kөnglüngdə өz қerindixingdin nəprətlənmigin; қoxnangda [gunah bolsa] sən uning səwəbidin bexingoɣa gunah kelip қalmasliқi üqün uningoɣa tənbiһ-nəsiһət bərgin. **18** Sən intiқam almioɣin wə өz həlқingning nəsligə һeq adawətmu saқlimioɣin, bəlki қoxnangni өzüngni səygəndək səygin. Mən Pərwərdigardurmən. **19** Silər Mening қanun-bəlgilimilirimni tutunglar. Sən өz qarpayliringni baxқa nəsillər bilən qepixturma, etizingoɣa ikki hil uruқ salmioɣin, ikki hil yiptin toқoloɣan kiyimni kiymə. **20** Əgər bir ər kixi қiz-qokan bilən yetip munasiwət ətküzsə, wə u baxқa biri bilən wədiləxkən dedək bolsa, bu dedəkning һərlük puli tapxurulmioɣan bolsa, yaki uningoɣa һərlük berilmigən bolsa, muwapiқ jaza berilsun. Lekin қiz-qokan һər қilinmioɣaqқa, һər ikkisi əltürülmisun. **21** Ər kixi bolsa өzining itaətsizlik қurbanliқini jamaət qedirining kirix aoɣzining aldioɣa, Pərwərdigarning aldioɣa kəltürsun; itaətsizlik қurbanliқi bir қoqқar bolsun. **22** Kaһin u itaətsizlik қurbanliқi üqün kəltürgən қoqқarni elip uning sadir қiloɣan gunaһi üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu; uning қiloɣan gunaһi uningdin kəqürülidu. **23** Silər zeminoɣa kirip һərhil yəydioɣan mewilik dərəһlərni tikkən bolsanglar, mewilirini «hətnisiz» dəp қaranglar; üq yiloɣiqə buni «hətnisiz» dəp қarap uningdin yemənglar. **24** Tətinqi yili ularning һəmmə mewiliri Pərwərdigaroɣa mədһiyə süpitidə mukəddəs қilip beoɣixlansun. **25** Andin bəxinqi yildin tartip silər ularning mewiliridin yeyixkə baxlanglar. Xundaқ қilsanglar [zemin] məһsulatlirini silərgə ziyadə қilidu. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **26** Silər қan qiқmioɣan nərsini yemənglar. Nə palqiliқ nə jadugərlik қilmanglar. **27** Silər bexinglarning qekə-qərisidiki qaqni qüxürüp dügiləк қiliwalmanglar, saқalning uq-yanlirini buzmanglar. **28** Silər өlgənlər üqün bədininglarni zəһim yətküzüp tilmanglar, өzünglaroɣa һeqқandaқ gül-sürət qəkmənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **29** Sən қizingni buzuқluқ-paһixilikkə selip napak қilmioɣin. Bolmisa, zemindikilər buzuқluқ-paһixilikkə berilip, pütkül zeminni əyx-ixrət қaplap ketidu. **30** Silər Mening xabat künlirimni tutunglar, Mening mukəddəs jayimni һərmətlənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **31** Jinkəxlər bilən seһirgərlərgə tayanmanglar, ularning kəynidin yürüp өzünglarni napak қilmanglar. Mən өzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **32** Aқ bax kixining aldida ornungdin tur, қerilarni һərmət қiloɣin; Hudayingdin қorkқin. Mən Pərwərdigardurmən. **33** Bir musapir zeminda aranglarda turuwatқan bolsa silər uningoɣa zulum қilmanglar, **34** bəlki aranglarda turuwatқan musapir silərgə yərlik kixidək bolsun; uni өzüngni səygəndək səygin; qünki silərmu Misir zeminida musapir boloɣansilər. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **35** Silərning һөküm qiқirixinglarda, uzunluқ, eoɣirliқ wə һəjim ölqəxtə һeqқandaқ nahəқlik bolmisun; **36** silərdə adil taraza, adil taraza taxliri, adil əfah kəmqini bilən adil һin kəmqini bolsun. Mən silərni Misir zeminidin qiқirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **37** Silər Mening barliқ қanun-bəlgilimilirim wə barliқ һөkümlirimni tutup, ularoɣa əməl қilinglar; mən Pərwərdigardurmən.

20 Pərwərdigar Musaoɣa səz қilip mundaқ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa səz қilip mundaқ degin: — Əgər Israillarning biri wə yaki Israil zeminida turuwatқan musapirlarning biri Moləк butioɣa nəslining birini beoɣixlisa, uningoɣa ölüm jazasi berilixi kerək; zemindikilər uni qalma-kesək қilsun. **3** Wə Mən Өz yüzümni bu kixigə қarxi қilimən, qünki өzi өz əwladlirining birini Moləк butioɣa beoɣixlap mukəddəs jayimni paskina қilip, Mening namimni buloɣioɣini üqün uni өz həlқidin üzüp taxlaymən. **4** Əgər zeminda turuwatқanlar өz nəslidin birini Moləkkə beoɣixlioɣanda xu kixigə kөzlirini yumup, uning bilən kari bolmisa, xundaқla uni ältürmisə, **5** Mən Өzüm yüzümni u kixi bilən uning ailisigə қarxi қilimən, uni wə uningoɣa əgixip buzuқqiliқ қiloɣuqilar, yəni Moləkning kəynidin yürüp buzuқqiliқ қiloɣuqilarning һəmmisini өz həlқidin üzüp taxlaymən. **6** Jinkəxlər bilən seһirgərlərgə tayinip, ularning kəynigə kirip buzuқqiliқ қilip yürgüqilər bolsa, Mən yüzümni xu kixilərgə қarxi қilip, uni өz həlқidin üzüp taxlaymən. **7** Xunga өzünglarni pak қilip mukəddəs bolunglar, qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **8** Қanun-bəlgilimilirimni tutup, ularoɣa əməl қilinglar; Mən bolsam silərni mukəddəs қiloɣuqi Pərwərdigardurmən. **9** Əgər birkim өz atisi yaki anisini қaroɣisa, ularoɣa

өлүм jazasi berilmisə bolmaydu; qünki u өz ata-anisini qarоɣiоɣini üqün өz qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu. **10** Əgər birkim baxqisining ayali bilən zina qilsa, yəni өz qoxnisining ayali bilən zina qilsa, zina qiloɣan ər bilən ayal ikkisi өlүm jazasini tartmisa bolmaydu. **11** Əgər birsi atisining ayali bilən yatsa, өz atisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkisi өlүm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu. **12** Birsi өz kelini bilən yatsa, ikkisi nijislik qiloɣini üqün өlүm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu. **13** Birsi ayal kixi bilən yatqandək ər kixi bilən yatsa ikkisi yirginqlik ix qiloɣan bolidu; ularoɣa өlүm jazasi berilmisə bolmaydu. Өz qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu. **14** Əgər birsi qizi bilən anisini qoxup hotunluqqa alsa pəsəndilik qiloɣan bolidu. Ər bilən ikki ayal otta kөydürülsun. Xuning bilən aranglarda heq pəsəndilik ix bolmaydu. **15** Birsi bir haywan bilən munasiwət ətküzsə, u өlүm jazasini tartsun, haywannimu өlturünglar. **16** Əgər ayal kixi bir haywanning qexioɣa berip munasiwət qildursa, ayal bilən haywanning ikkisini өltürünglar; өz qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu. **17** Birsi aqa-singlisini, yəni atisidin yaki anisidin boloɣan qizni elip, əwritigə təgsə wə bu qizmu uning əwritigə təgsə uyatlik ix bolidu; xuning üqün ər-ayal ikkisi өz həlqining kөz aldidin üzüp taxlansun; u өz aqa yaki singlisining əwritigə təgkəqkə, өz qəbihliki өz bexioɣa qüxkən bolidu. **18** Birsi adət kөrgən aoɣriq waqtida bir ayal bilən birgə yetip, uning əwritigə təgsə, undaqta u uning qan mənbəsigə təgkən, ayalmu qan mənbəsini eqip bərgən bolup, ikkisi өz həlqidin üzüp taxlinidu. **19** Sən өz anangning aqa-singlisi wə atangning aqa-singlisining əwritigə təgmə; qünki kimki xundaq qilsa yeqin tuoɣqinining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisining өz qəbihliki өz bexioɣa qüxkən bolidu. **20** Birsi taoɣisining ayali bilən yatsa taoɣisining əwritigə təgkən bolidu; ikkilisi өz gunahini өz bexioɣa alidu; ular pərzəntsiz өlidu. **21** Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ix bolidu. U өz birtuoɣqan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz qalidu. **22** Silər Mening barlik qanun bəlgilimilirim bilən barlik həkümlirimni tutup, buningoɣa muwapiq əməl qilinglar; bolmisa, Mən silərni elip berip turoɣuzidioɣan zemin silərni qusup qikiriwetidu. **23** Silər Mən aldinglardin həydiwetidioɣan əllərning rəsim-qaidiliri boyiqə mangsanglar bolmaydu; qünki ular bu yirginqlik ixlarning həmmisini qilip kəldi, wə xuning üqün ular Manga yirginqlik boldi. **24** Xuning üqün Mən silərgə: «Silər ularning zeminini miras qilip alisilər; Mən xu süt bilən həsəl aqidioɣan zeminni silərgə berimən», dəp eytqanidim; silərni baxqa həlqlərdin ayrim qiloɣan Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **25** Xunga silər pak wə napak qarpaylarni pərq etip, pak wə napak uqar-qanatlarni tonup, Mən silər üqün ayrip, napak qilip bekitip bərgən janiwarlarning iqidin hərqandiqi, qarpay yaki uqar-qanat bolsun yaki yərdə əmiligüqi janiwar bolsun, ularning heqbiri bilən өzünglarni napak qilmanglar. **26** Silər Manga has pak-muqəddəs boluxunglar kerək; qünki Mən Pərwərdigar pak-muqəddəsturmən, silərni Manga has bolsun dəp barlik əllərdin ayrim qiloɣanmən. **27** Jinkəx yaki seһirgər boloɣan hərqandak ər yaki hotun kixigə өlүm jazasi berilmisə bolmaydu; həlk ularni qalma-kesək qilsun; ularning qeni өz bexioɣa qüxkən bolidu.

21 Pərwərdigar Musaoɣa səz qilip mundaq dedi: — Sən kaһinlar boloɣan Harunning ooɣullirioɣa mundaq degin: — bir kaһin өz həlqining arisidiki өlgənlər wəjidin өzini napak qilmisun. **2** Pəqət өzining yeqin tuoɣqanliri üqün — anisi bilən atisi, ooɣli bilən qizi wə aka-inisining өlüki tüpəylidin өzini napak qilsa bolidu; **3** xuningdək əgər aqa-singlisi ərgə təgməy pak qiz haləttə өzi bilən billə turuwatqan bolsa, uning өlüki tüpəylidin өzini napak qilsa bolidu; **4** qünki [kaһin] өz həlqining arisida mətiwər boloɣaqqa, өzini napak qilip buloɣimasliqi kerək. **5** Kaһinlar bexini yerim-yata qilip qüxürməsliki, saqilining uq-yanlirini həm qüxürməsliki, bədinigimu zəhim yətküzüp tilmasliqi kerək, **6** bəlki ular өz Hudasioɣa muqəddəs turup, Hudasining namini buloɣimasliqi kerək; qünki ular Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan qurbanliqlarni, өz Hudasining nenini sunidu; xunga ular muqəddəs boluxi kerək. **7** Ular bir ayalni өz əmrigə aloɣanda paһixə ayalnimu, buzuq ayalnimu almasliqi kerək wə eri qoyuwətkən ayalnimu almisun. Qünki kaһin bolsa өz Hudasioɣa has muqəddəs qilinoɣan. **8** U Hudayingning nenini sunoɣini üqün u sanga nisbətən muqəddəs dəp sanilixi kerək; qünki silərni muqəddəs qiloɣuqi Pərwərdigar Өzüm muqəddəsturmən. **9** Əgər bir kaһinning qizi paһixilik qilip өzini buloɣioɣan qilsa, өz atisini buloɣioɣan bolidu; u otta kөydürülsun. **10** Bexioɣa məsiһləx zəytun meyi təkülgən, kaһinlik kiyimlərni kiyixkə tiklәngən, өz qerindaxlirining arisida bax kaһin qilinoɣan kixi yalangbax bolmisun, kiyimlirinimu yirtmisun; **11** U yənə heq өlükkə

yeḳinlaxmasliḳi kerək, ḥətta atisi wə yaki anisining
əlüklirining wəjidin əzini napak ḳilmasliḳi kerək. 12 U
[wəzipisidə turuwatḳanda] muḳəddəs jaydin ḥərgiz
ayrilmisun wə xuningdək Hudasining muḳəddəs jayini
buloɣimasliḳi kerək; qünki uning Hudasining uni Əzigə
has ḳiloɣan «məsiḥləx meyi» uning bexida turidu. Mən
Pərwərdigardurmən. 13 U hotun alsa pak ḳizni elixi
kerək; 14 tul wə yaki ərdin ḳoyuwetilgən ayal wə yaki
buzuḳ wə yaki paḥixə ayal bolsa bularni almasliḳi,
bəlki əz həlḳidin boloɣan pak ḳizni hotunluḳḳa elixi
kerək. 15 Bolmisa u əz həlḳining arisida əz uruḳini
napak ḳilidu; qünki uni muḳəddəs ḳiloɣuqi Pərwərdigar
Məndurmən. 16 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ
dedi: — 17 Sən Ḥarunoɣa mundaḳ degin: — «əwladtin-
əwladḳiqə sening nəslingdin boloɣan birsi meyip bolsa,
Hudaning nenini sunux üqün yeḳin kəlmisun; 18
meyip boloɣan ḥərḳandaḳ kixi ḥərgiz yeḳin kəlmisun
— yaki kor bolsun, tokur bolsun, panaḳ bolsun yaki
bir əzasi yənə bir jüpidin uzun boloɣan adəm bolsun,
19 puti yaki ḳoli sunuḳ bolsun, 20 dok bolsun, parpa
bolsun, kəzidə aḳ bolsun, ḳiqixḳaḳ boloɣan bolsun,
təmrətkə baskan bolsun yaki uruḳdeni ezilgən ḥərkim
bolsun, 21 Ḥarun kaḥinning nəslidin boloɣan undaḳ
meyip kixilərning ḥeqbiri Pərwərdigaroɣa atap otta
sunulidioɣan nərsilərni kəltürüxkə yeḳin barmisun;
undaḳ kixi meyiptur; u əz Hudasining nenini sunuxḳa
yeḳin kəlmisun. 22 Ḥalbuki, u əz Hudasining nenini,
yəni «əng muḳəddəs» wə «muḳəddəs» ḥesablanoɣan
nərsilərning ḥər ikkisidin yesun. 23 Pəḳət u pərdidin
ətüp iqkirisigə kirməsliki yaki ḳurbangaḥḳimu yeḳin
barmasliḳi kerək; qünki u meyiptur; bolmisa, u Mening
muḳəddəs jaylirimni buloɣioɣan bolidu; qünki ularni
muḳəddəs ḳiloɣuqi Pərwərdigar Əzümdurmən». 24
Bu səzlərning ḥəmmisini Musa Ḥarun bilən uning
ooɣulliri wə Israillarning ḥəmmisigə eytip bərdi.

22 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi:
— 2 Sən Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa
mundaḳ degin: — «Silər Israillarning Manga
atioɣan muḳəddəs ḥədiyələrni eḥtiyatqanlik bilən
bir tərəp ḳilinglar, bolmisa ular namimni buloɣixi
mumkin. Mən Pərwərdigardurmən». 3 Ularoɣa
mundaḳ degin: — «Silər ḥərbir dəwrlərdə, barlik
nəsillinglardin ḥərḳaysisi Israillar Pərwərdigaroɣa
atioɣan pak nərsilərgə napak ḥalәttə yeḳinlaxsa,
undaḳ kixi Mening aldimdin üzüp taxlinidu. Mən
Pərwərdigardurmən. 4 Ḥarunning nəslidin biri pesə-
mahaw yaki aḳma kesili boloɣan bolsa, pak bolmioɣuqə
muḳəddəs nərsilərdin yemisun. Birkim əlükning
səwəbidin napak boloɣan birkimgə wə yaki mənіysi
eḳip kətkən kixigə tegip kətsə, 5 yaki adəmni napak
ḳilidioɣan əmiligüqi janiwaroɣa təgsə yaki ḥərḳandaḳ
yuḳup ḳalidioɣan napakliḳi bar bir adəmgə tegip
kətsə, (napakliḳi nemidin boluxidin ḳət'iynəzər) 6
mundaḳ nərsilərgə təgkən kixi kəq kirgüqə napak
bolup, muḳəddəs nərsilərdin yemisun. U bədinini suda
yusun 7 andin kün olturoɣanda pak sanilip, muḳəddəs
nərsilərdin yeyixkə bolidu; qünki bular uning
ozuḳidur. 8 U [əzlükidin] əlgən wə yaki yirtḳuqlar
booɣup ḳoyoɣan ḥaywanni yeyix bilən əzini napak
ḳilmisun. Mən Pərwərdigardurmən. 9 Ular Mening
bu tapilioɣanlirimni tutuxi kerək; bolmisa, buningoɣa
ihlassizlik ḳilsa, [xu əlük] tüpəylidin gunaḥkar
bolup əlidu; ularni muḳəddəs ḳiloɣuqi Pərwərdigar
Əzümdurmən. 10 Kaḥinlaroɣa yat boloɣan ḥeqḳandaḳ
kixi muḳəddəs nərsilərdin yemisun. Kaḥinning
yenidiki musapir-meḥman wə yaki mədikari bolsun
ularmu muḳəddəs nərsilərdin yemisun. 11 Ḥalbuki,
kaḥin əzi pul qikirip setiwaloɣan ḳul uningdin
yeyixkə bolidu; xuningdək uning əyidə tuoɣuloɣan
kiximu uningdin yesə bolidu. 12 Kaḥinning ḳizi yat
kixigə təgkən bolsa umu «kətürmə ḥədiyə» süpitidə
ataloɣan muḳəddəs nərsilərdin yemisun. 13 Lekin
əgər kaḥinning ḳizi tul bolup ḳelip, yaki ḳoyup
berilip pərzəntsiz ḥaləttə atisining əyigə yenip kelip,
yax waḳtidikidək olturoɣan bolsa, undaḳta atisining
taamidin yeyələydu; lekin ḥeqbir yat kixi uningdin
yeməsliki kerək. 14 Əgər birkim bilməy, muḳəddəs
nərsilərdin yəp salsa, undaḳta u uningoɣa xuning
bəxtin birini ḳoxup, muḳəddəs nərsining əzi bilən
kaḥinoɣa ḳayturup bərsun. 15 [Kaḥinlar] Israillarning
Pərwərdigaroɣa atioɣan nərsilirini buloɣimasliḳi kerək;
16 bolmisa, həlḳ muḳəddəs ḥədiyilərdin yeyixi bilən,
kaḥinlar həlḳning gədinigə itaətsizlik gunaḥini yükləp
ḳoyoɣan bolidu; qünki ularni muḳəddəs ḳiloɣuqi
Pərwərdigar Əzümdurmən». 17 Pərwərdigar Musaoɣa
səz ḳilip mundaḳ dedi: — 18 Sən Ḥarun bilən uning
ooɣulliri wə Israillarning ḥəmmisigə mundaḳ degin:
— Əgər Israil jəmətidin biri wə yaki Israil zeminida
turuwatḳan musapirlarning biri əz ḳəsəmlirigə
baoɣliḳ ḳurbanliḳ yaki ihtiyariy ḳurbanliḳni sunup,
Pərwərdigaroɣa atap kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilmaḳqi
bolsa, 19 undaḳta u ḳobul ḳilinixi üqün bejirim
ərkək kala, ḳoy yaki əqkilərdin kəltürünglar. 20
Əyibi bolmioɣan bir janiwarni sunuxunglar kerək;

qünki xundaq boloƣini silär üqün qobul qilinmas. 21 Birsi kalilardin yaki uxxaq maldin öz käsämlirigä baoƣliq qurbanliq yaki ihtiyariy qurbanliqni sunup, Pärwärdigarоƣa atap inaqliq qurbanliqi qilmaqqi bolsa, sunuloƣan ƣaywan qobul qilinixi üqün bejirim boluxi kerәk; uning ƣeqqandaq äyibi bolmisun. 22 Kor yaki aqsaq-qolaq, qonaq yaki yarisi yiringdap kätkän, tämrätkä baskan yaki qotur-qaqa besip qaloƣan ƣaywanlar bolsa — bularni Pärwärdigarоƣa atap sunsanglar yaki bularni Pärwärdigarоƣa atap qurbanliq süpitidä qurbangaƣta otta käydürsänglar bolmaydu. 23 Torpaq yaki qoyning mälum jüp äzasidin biri uzunraq ya qiska bolsa, mundaqlarni ihtiyariy qurbanliq süpitidä ätküzsäng bolidu, lekin käsämgä baoƣliq bolsa qurbanliq üqün qobul qilinmas. 24 Urukdini zähimlängän, ezilip kätkän, yeriloƣan yaki piqiloƣan ƣaywanni Pärwärdigarоƣa atap qurbanliq qilmanglar. Mundaq ixni öz zemininglardimu ƣargiz qilmanglar. 25 Hudayinglarning neni süpitidä yaka yurtluq kixining qolidin xundaq ƣaywanlardin ƣeqqaysisini elip sunmanglar; qünki ular meyip boloƣaqqa, silär üqün qobul qilinmaydu. 26 Pärwärdigar Musaoƣa söz qilip mundaq dedi: — 27 Bir mozay, qoza yaki ooƣlaq tuoƣulsa yättä küngiqä anisini ämsun; säkkizinqi künidin baxlap Pärwärdigarоƣa atap otta sunidioƣan qurbanliq süpitidä qobul boluxqa yaraydu. 28 Mäyli kala bolsun, qoy bolsun, silär anisi bilän balisini bir kündä booƣuzlimanglar. 29 Silär Pärwärdigarоƣa atap bir täxäkkür qurbanliqi sunmaqqi bolsanglar, qobul qilinixqa layiq boloƣan yol bilän sununglar. 30 U sunuloƣan künidä yeyilixi kerәk; uningdin ƣeqnemini ätisigä qaldurmasliqinglar kerәk. Män Pärwärdigardurmän. 31 Silär Mening ämrlirimni qing tutup, ularоƣa ämäl qilinglar. Män Pärwärdigardurmän. 32 Mening mukäddäs namimni buloƣimanglar, Män ämdi Israillarning arisida mukäddäs däp bilinimän. Män silärni mukäddäs qiloƣuqi Pärwärdigar bolup, 33 Hudayinglar boluxqa silärni Misir zeminidin qikirip käldim. Män Pärwärdigardurmän.

23 Pärwärdigar Musaoƣa söz qilip mundaq dedi: — 2 Sän Israillaroƣa mundaq degin: — Pärwärdigar bekitkän ƣeytlar, silär mukäddäs sorunlar bolsun däp qakirip jakarlaydioƣan ƣeytlirim mana munulardur: — 3 (altä kün ix-ämgäk qilinsun; lekin yättinqi küni «has xabat küni», mukäddäs sorunlar küni bolidu; u küni ƣeqqandaq ix-ämgäk qilmanglar. Käyärdila tursanglar bu kün Pärwärdigarоƣa ataloƣan xabat küni bolidu). 4 Silär bekitilgän künliri mukäddäs sorunlar bolsun däp qakirip jakarlaydioƣan, Pärwärdigarning ƣeytliri mana munulardur: — 5 Birinqi ayning on tötinqi küni gugumda Pärwärdigarоƣa ataloƣan «ätüp ketix ƣeyti» bolidu. 6 Xu ayning on bäxinqi küni Pärwärdigarоƣa ataloƣan «petir nan» ƣeyti bolidu; silär yättä küngiqä petir nan yäysilär. 7 Birinqi künidä silär mukäddäs yioƣilix qilip, ƣeqqandaq ix-ämgäk qilmanglar. 8 Silär yättä küngiqä Pärwärdigarоƣa atap otta sunidioƣan qurbanliqlarni sunup turunglar. Yättinqi künidä mukäddäs yioƣilix bolidu; ƣeqqandaq ix-ämgäk qilmanglar. 9 Pärwärdigar Musaoƣa söz qilip mundaq dedi: — 10 Sän Israillaroƣa mundaq degin: — Silär Män özünglaroƣa täkdim qilidioƣan zeminoƣa kirip, uningdin ƣosul yioƣininglarda, ƣosulunglarning däsläpki pixkinidin bir baoƣlamni kaƣinning käxioƣa elip beringlar. 11 Kaƣin silär üqün qobul boluxqa uni Pärwärdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatkan wakit bolsa xabatning ätisi bolidu. 12 Silär uni pulanglatkan kündä silär bir yaxka kirgän bejirim bir qozini Pärwärdigarоƣa atap käydürmä qurbanliq süpitidä sununglar; 13 xuningoƣa qoxup axliq ƣadiyä süpitidä zäytun meyi ilәxtürülgän esil undin bir äfaƣning ondin birini Pärwärdigarоƣa huxbuy kältürsun däp otta sununglar; buningoƣa qoxup xarab ƣadiyä süpitidä xarabtin bir ƣinning tättin birini sununglar. 14 Silär Hudayinglaroƣa has boloƣan bu ƣadiyäni sunidioƣan kündin ilgiri [yengi ƣosuldin] ƣeqnemini, nä nan nä qomaq nä kök bax bolsun yemänglar. Bu däwrdin-däwrgiqä silär üqün käyärdä tursanglar äbädiy bir bälgilimä bolsun. 15 Andin silär xu xabat künning ätisidin, yäni xu bir baoƣlamni pulanglatma ƣadiyä süpitidä sunoƣan künning ätisidin tartip, yättä ƣaptä sananglar (ular toluq ƣaptä boluxi kerәk); 16 yättinqi xabatning ikkinqi künigiqäällik künni sananglar; andin Pärwärdigarоƣa atap yengi [ƣosuldin] bir axliq ƣadiyä sununglar. 17 Özünglar turuwatkan jaylardin pulanglatma ƣadiyä süpitidä esil undin bir äfaƣning ondin ikkisidä etilgän ikki nanni elip kältürünglar; ular eqitqu selip etilgän bolsun; bular Pärwärdigarоƣa ataloƣan däsläpki ƣosul ƣadiyäsi däp ƣesablinidu. 18 Nandin baxqa yänä bir yaxliq yättä bejirim qoza, yax bir torpaq wä ikki qoqqarni käydürmä qurbanliq süpitidä Pärwärdigarоƣa atap sununglar; ularоƣa has axliq ƣadiyäliri wä xarab ƣadiyälirini qoxup, ƣammisi Pärwärdigarоƣa huxbuy kältürüxkä sunulsun. 19 Buningdin baxqa silär gunaƣ

ķurbanliķi üqün bir tekini, inaķlik ķurbanliķi üqün
bir yaxlik ikki ķozini kəltürünglar; 20 kaḥin bularni,
yəni xu ikki ķozini dəsləpki ḥosul nanliriƣa ķoxup
pulanglatma ḥədiyə süpitidə Pərwərdigar aldida
pulanglatsun. Bular bolsa Pərwərdigarƣa ataloƣan
muķəddəs sanilip, kaḥinƣa təgsun. 21 Xu küni
silər «bügün bizlərgə muķəddəs yiƣilix bolidu» dəp
jakarlanglar; xu küni ḥeqķandaķ ix-əmgək ķilmanglar.
Bu silər üqün ķəyərdila tursanglar əbədiy bir bəlgilimə
bolidu. 22 Etizingning bulung-puqķaķliriƣiqə tamam
yiƣiwalmanglar, wə ḥosulungdin ķaloƣan wasangni
teriwalmiƣin, bəlki bularni kəmbəƣəllər bilən
musapirlarƣa ķoyƣin. Mən Өzüm Hudayinglar
Pərwərdigardurmən. 23 Pərwərdigar Musaƣa mundaķ
dedi: — 24 Sən Israillarƣa mundaķ degin: — Silər
yəttinqi ayning birinqi küni toluķ aram elip, kanaylar
qelinix bilən əslətmə yosunda ḥeyt ķilip, muķəddəs
sorunlarni tüzünglar. 25 U kündə ḥeqķandaķ ix-əmgək
ķilmanglar; Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan bir
ķurbanliķ sununglar. 26 Pərwərdigar Musaƣa səz ķilip
mundaķ dedi: — 27 Yəttinqi ayning oninqi küni bolsa
kafarət küni bolidu; u kün silər üqün muķəddəs yiƣilix
küni bolidu; xu küni nəpsinglarni tartip өzünglarni
təwən tutup, Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan
ķurbanliķni sununglar; 28 U kündə ḥeqķandaķ ix-
əmgək ķilmanglar; qünki u bir kafarət küni bolup,
xu kün өzünglar üqün Hudayinglar Pərwərdigar
aldida kafarət ķilinixķa bekitilgəndur. 29 Ḥərkim
xu küni nəpsini tartmay өzini təwən tutmisa өz
həlķidin üzüp taxlinidu. 30 Kimdəkim xu kündimu
ḥərķandaķ bir ix ķilsa, Mən xu adəmni өz həlķidin
üzüp taxlaymən. 31 Xu küni ḥeqķandaķ ix ķilmanglar;
bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün ķəyərdə tursanglar
bir əbədiy bəlgilimə bolidu. 32 U kün silər üqün toluķ
aram alidiƣan xabat küni bolidu; nəpsinglarni tartip
өzünglarni təwən tutunglar. Xu ayning toķķuzinqi
küni gugumdin tartip ətisi gugumƣiqə xabat künigə
riayə ķilip aram elinglar. 33 Pərwərdigar Musaƣa
səz ķilip mundaķ dedi: — 34 Sən Israillarƣa mundaķ
degin: — Yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap,
yəttə küngiqə Pərwərdigarning «kəpilər ḥeyti»
bolidu. 35 Birinqi kündə muķəddəs yiƣilix bolidu;
ḥeqķandaķ ix-əmgək ķilmanglar. 36 Yəttə küngiqə
Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan ķurbanliķ
sununglar; səkkizinqi kündə silərgə muķəddəs
yiƣilix bolidu; Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan
ķurbanliķ sununglar. Bu өzi təntənilik yiƣilix boloƣaq,
u küni ḥeqķandaķ ix-əmgək ķilmanglar. 37 Silər
«muķəddəs sorunlar bolsun» dəp jakarlaydiƣan,
yəni Pərwərdigar bekitkən ḥeytlar mana xulardur.
Xu sorunlarda silər ḥərķaysi küngə bekitilgini
boyiqə, Pərwərdigarƣa atap otta sunulidiƣan ḥədiyə-
ķurbanliķ, yəni kөydürmə ķurbanliķ, axliķ ḥədiyə,
baxķa ḥərhil ķurbanliķlar wə xarab ḥədiyələrni
sunisilər; 38 bulardin baxķa, Pərwərdigarning xabat
künlirini tutisilər wə Pərwərdigarƣa atap ķaloƣan
ḥədiyəliringlarni berip, ķəsəm ķurbanliķliringlarning
ḥəmmisini ada ķilip, ihtiyariy ķurbanliķliringlarning
ḥəmmisini sunisilər. 39 Silər əmdi zemindin ḥosul-
məḥsulatlirini yiƣip bolup, yəttinqi ayning on bəxinqi
künidin baxlap yəttə kün Pərwərdigarning ḥeytini
өtküzünglar. Birinqi küni toluķ aram elix bolidu,
səkkizinqi konidimu toluķ aram elix bolidu. 40
Birinqi küni silər esil dərəhlərdin xah-putaķlarni
qatap, yəni horma dərəhliri bilən ķoyuķ yopurmaķlik
dərəhlərning xahlirini kesip, eriķ boyidiki səgət
qiwiķlirini ķirķip Hudayinglar Pərwərdigar aldida
yəttə künni xundaķ xad-huram өtküzisilər. 41
Silər ḥər yili bu yəttə künni Pərwərdigarƣa
atiƣan bir ḥeyt süpitidə өtküzünglar; dəwrdin-
dəwrgiqə bu silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu.
Silər ḥeytni yəttinqi ayda өtküzünglar. 42 Yəttə
küngiqə kəpilərdə turunglar. Israilda tuƣuloƣanlarning
ḥəmmisi kəpidə tursun. 43 Buning bilən Mən
Israillarni Misir zeminidin qiķarƣinimda, ularni
kəpilərdə turƣuzƣinimni əwladliringlar bilidu.
Өzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 44 Xundaķ
ķilip Musa Pərwərdigarning bekitkən xu ḥeytlirini
Israillarƣa bayan ķildi.

24 Pərwərdigar Musaƣa səz ķilip mundaķ dedi: —
2 Israillarƣa qiraƣ ḥəmixə yeniķ turuxi üqün
zəytundin soķup qiķiriloƣan sap mayni sanga elip
kelixkə buyruƣin. 3 Ḥarun jamaət qedirining iqidə,
ḥөküm-guwaḥliķ sanduķining udulidiki pərdining
sirtida ḥər keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida
qiraƣlarni xundaķ pərləp tursun. Bu dəwrdin-
dəwrgiqə silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. 4
Ḥarun ḥəmixə Pərwərdigarning aldida bu qiraƣlarni
pak qiraƣdanning üstigə tizip ķoysun. 5 Sən yənə esil
buƣday unidin on ikki toķaqni ətkin. Ḥərbir toķaq bir
əfaḥning ondin ikkisigə barawər bolsun. 6 Andin sən
Pərwərdigarning aldidiki pak xirəning üstigə altidin
ikki ķatar ķilip tizƣin. 7 Ḥərbir ķatarning üstigə sap
məstiki ķoyƣin; xuning bilən ular Pərwərdigarƣa

atap otta sunulidiоƣan ḥədiyə, əslətmə nan bolidu.
8 Bularni u Israillaroƣa wakalitən ḥərbir xabat küni
Pərwərdigarning aldida tizsun; bu əbədiy bir əḥdidur.
9 Nanlar Ḥarun bilən uning ooƣullirioƣa təwə bolidu;
ular ularni muḳəddəs jayda yesun; qünki bu nərsilər
Pərwərdigaroƣa atap otta sunuloƣan nərsilər iqidə «əng
muḳəddəslərning biri» dəp sanilip, Ḥarunoƣa təwə
bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimidur. **10** Anisi Israiliy,
atisi Misirlik bir ooƣul bar idi. U Israillarning arisioƣa
bardi; u qedirgaḥta bir Israiliy bilən uruxup ḳaldi. **11**
Ular soḳuxḳanda Israiliy ayalning ooƣli kupurluḳ ḳilip,
[Pərwərdigarning] namini buloƣap ḳaroƣidi. Həlḳ uni
Musaning aldioƣa elip bardi. U kixining anisining ismi
Xelomit bolup, u Dan ḳəbilisidin boloƣan Dibrining
ḳizi idi. **12** Xuning bilən ular Pərwərdigarning ḥəküm
buyruḳi qiḳḳuqə u kixini solap ḳoydi. **13** Andin
Pərwərdigar Musaoƣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **14**
Ḳaroƣioƣuqini qedirgaḥning taxḳirioƣa elip qiḳinglar.
Uning eytḳinini angliоƣanlarning ḥəmmisi ḳollirini
uning bexioƣa ḳoysun, andin pütkül jamaət bir bolup
uni qalma-kesək ḳilsun. **15** Ḥəmdə sən Israillaroƣa
mundaḳ degin: — Əgər birkim əz Hudasini ḥaḳarətləp
ḳaroƣisa əz gunaḥini tartidu. **16** Pərwərdigarning
namioƣa kupurluḳ ḳiloƣan ḥərḳandaḳ kixi əlümgə
məḥkum ḳilinsun; pütkül jamaət qoḳum bir bolup
uni qalma-kesək ḳilsun; məyli u musapir bolsun
yaki yərlik bolsun, [muḳəddəs] namoƣa kupurluḳ
ḳilsa eltürülsun. **17** Əgər birsi baxḳa birsini urup
eltürsə, u əlümgə məḥkum ḳilinsun. **18** Birsi bir
qarpayni eltürsə, uning üqün ḥaywanni tələp, janoƣa-
jan tələp bərsun. **19** Birkim əz ḳoxnisini meyip
ḳilsa, u əzgigə ḳandaḳ ḳiloƣan bolsa, uning əzigimu
xundaḳ ḳilinsun. **20** Birər əzasi sunduruwetilgən bolsa,
uningmu sundurulsun; kəzigə-kəz, qixioƣa-qix nakar
ḳilinsun; baxḳa kixini ḳandaḳ zəhimləndürgən bolsa
umu ḥəm xundaḳ ḳilinsun. **21** Kimdəkim bir qarpayni
eltürsə, qarpay tələp bərsun; adəmni urup eltürgən
kixi bolsa, əlüm jazasioƣa məḥkum ḳilinsun. **22** Silərdə
birla ḳanun bolsun. musapir yaki yərlik bolsun,
barawər muamilə ḳilinsun; qünki Mən Hudayinglar
Pərwərdigardurmən. **23** Musa Israillaroƣa xularni
dedi; xuning bilən ular xu ḳaroƣioƣuqini qedirgaḥning
taxḳirioƣa elip qiḳip, qalma-kesək ḳildi. Xundaḳ ḳilip,
Israillar Pərwərdigarning Musaoƣa əmr ḳiloƣinidək
ḳildi.

25 Pərwərdigar Sinay teoƣida Musaoƣa səz ḳilip
mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroƣa mundaḳ degin:
— Mən silərgə beridioƣan zeminoƣa kirgininglarda
u zeminning əzimu Pərwərdigaroƣa atap bir xabat
aramini alsun. **3** Sən altə yil etizingni terip, altə yil
tallik beoƣingni qatap, ulardin ḥosullarni yioƣḳin; **4**
əmma yəttinqi yili zeminning əzi üqün bir «xabatlik
aram» bolsun; u Pərwərdigaroƣa ataloƣan bir «xabat»
ḥesablinidu. Xu yili sən etizingni terimaysən wə
tallikingni qatimaysən. **5** Əzlükidin ünüp qiḳḳan
ḥosulni ormaysən; wə qatalmioƣan talliringning
üzümlirini üzməysən; qünki xu yil zemin aram
alidioƣan yildur. **6** Ḥalbuki, zemin xabat yilida
qiḳaroƣan ḥosul ḥəmminglaroƣa ozuḳ bolidu, yəni
əzüng üqün, ḳul-dediking üqün, mədikaring üqün
wə seningkidə turuwatḳan musapir üqün, xuningdək
mal-waranliring üqün **7** Wə zeminingdiki yawayi
ḥaywanlar üqünmu ozuḳ bolidu; zeminning ḥəmmə
ḥosuli ozuḳ bolidu. **8** Xuningdək sən yəttə ḳetimlik
xabat yilini, yəni yəttə ḥəssə yəttə yilni sanioƣin; yəttə
xabat yil künliri ḳirik tokḳuz yil bolidu. **9** Xunqilik
waḳit ətüp, yəttinqi ayda, ayning oninqi küni, kafarət
künidə buroƣa qelip sadasini yuḳiri qiḳirisilər; kafarət
künining əzidə silər pütkül zemininglarda buroƣining
sadasini anglitisilər. **10** Xu əllikinqi yilini silər
muḳəddəs dəp bilip, pütkül zeminda uningda barlik
turuwatḳanlarning ḥəmmisigə azadlikni jakarlixinglar
kerək. Xu yil silərgə «azadlik yili» bolidu, ḥərbiringlar
əz yər-mülükliringlaroƣa ḳaytisilər, ḥərbiringlar
əz ailə-jəmətinglaroƣa ḳaytip barisilər. **11** Bu
əllikinqi yili silərgə bir azadlik yili bolsun; u yili
ḥeq nemə terimaysilər, əzlükidin ünüp qiḳḳan
ḥosulnimu ormaysilər wə qatalmioƣan talliringlarning
üzümlirinimu yioƣmaysilər. **12** Qünki bu azadlik
yili bolup, silərgə muḳəddəs ḥesablansun; uning
ḥosulini bolsa, etiz-dalilardin tepip [ḥəmminglar]
yəysilər. **13** Azadlik yili aranglardiki ḥərbir adəm
əz yər-mülkigə ḳaytsun. **14** Silər ḳoxnanglaroƣa
birnemə setip bərsənglar, yaki ḳoxnanglardin birnemə
setiwalsanglar, bir-biringlarni bozək ḳilmanglar. **15**
Ḳoxnangdin [yərni] setiwalsang, undaḳta «azadlik
yili»din keyin ətkən yillarning sanini ḥesablap
uningdin setiwelixing kerək; umu ḳaloƣan yillarning
sanioƣa ḳarap, yərning keyinki ḥosullirioƣa asasən
sanga setip bərsun. **16** «[Azadlik yili»oƣiqə] boloƣan
yillar kəprək bolsa, baḥasini xuningoƣa muwapik
yuḳiri kətürisən; ḳaloƣan yillar azraḳ bolsa, baḥasini
xuningoƣa muwapik kemәytsun. Qünki ḳaloƣan
yillarning ḥosulliri ḳanqə bolsa, u xu boyiqə sanga

setip beridu. 17 Silər bir-biringlarni bozək ḳilmanglar, bəlki Hudayinglardin ḳorḳunglar; qünki Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. 18 Silər Mening bəlgilimilirimni tutup, ḥəkümlirimdə turup, xularoɣa əməl ḳilinglar; silər xundaḳ ḳilsanglar, zemininglarda tinq-aman turisilər. 19 Xuning bilən zemin silərgə əz mewisini beridu, silər toyoɣudək yəp, uningda tinq-aman turisilər. 20 Əgər silər: — Mana, bizgə terip ḥosulni yioɣixḳa ijazət berilmisə, yəttinqi yili nemə yəymiz, dəp sorisanglar, 21 [silərgə məlum bolsunki], altinqi yilida üq yilning ḥosulini bərsun dəp, Mən üstünglaroɣa bərikitimni «qüx» dəp buyruymən. 22 Wə xundaḳ boliduki, silər səkkizinqi yili teriysilər, əmma tokḳuzinqi yilioɣiqə exip ḳaloɣan kona ḥosuldin tehiqə yəysilər; xu tokḳuzinqi yilioɣiqə silər kona axliḳtin yəysilər. 23 Yər-zemin setilsa, mənggülük setilmisun, qünki zeminning əzi Meningkidur, silər bolsanglar Mening yenimdiki musapir wə meḥman, halas. 24 Silər igə bolidioɣan pütkül zeminda yər-zeminning igilirigə uni «ḳayturuwelix ḥoḳuḳi»ni yaritip berixinglar kerək. 25 Əgər ḳerindaxliringlardin biri kəmbəoɣəllixip, əz miras yerini setiwətkən bolsa, uning yeḳin tuoɣḳini, yəni «ḥəmjəmət xapaətqi»si kelip əz ḳerindixi satḳan yərni ḳayturup setiwalsun. 26 Əgər uning ḥeq xapaətqi tuoɣḳini bolmisa, lekin u yanduruwelixḳa kerəklik pulni tapalisa, 27 Undaḳta satḳinioɣa ḳanqə yil boloɣanliḳini ḥesablap, [azadliḳ yilioɣiqə] ḳaloɣan yillar üqün setiwaloɣan kixigə muwapiḳ pul berip, əz yerigə ḳaytsun. 28 Lekin əgər u yanduruwelixḳa kerəklik pulni tapalmisa, əzi setip bərgən yər azadliḳ yilioɣiqə aloɣuqining ḳolida tursun; azadliḳ yili kəlgəndə yər yər setiwaloɣuqining ḳolidin qiḳsun, əz igisi əz yər-mülkigə ḳaytsun. 29 Əgər birsi sepilliḳ xəḥərning iqidiki bir turaloɣu əyni satḳan bolsa, setip bir yil iqidə uni yanduruwelix ḥoḳuḳi bardur. Toluḳ bir yil tügəp boloɣuqə, yanduruwelix ḥoḳuḳi bardur. 30 Lekin pütün yil iqidə yanduruwelinmisa, sepilliḳ xəḥərning iqidiki bu əy nəsildin-nəsilgə aloɣan kixining ḳolida bolup, azadliḳ yili kəlsimu yandurulmas. 31 Lekin sepilsiz kəntlərning əyliri bolsa zeminning etizliridək ḥesablinidu; ularni yandurup setiwaloɣili bolidu; azadliḳ yili kəlgəndə əsli igisining ḳolioɣa yandurulidu. 32 Lekin Lawiy xəḥərliridə bolsa, Lawiylar əz mirasi boloɣan xəḥərlərdiki əylirini halisa ḥərḳaqan ḳayturuwelix ḥoḳuḳi bardur. 33 Lawiylardin biri əylirini, yəni əz mirasi boloɣan xəḥərdiki bir əyni ḳayturuwelix ḥoḳuḳi bar bolsimu, [lekin ḳayturup almioɣan bolsa], undaḳ əḥwalda u azadliḳ yili kəlgəndə yandurulidu; qünki Lawiy xəḥərlirining əyliri bolsa Lawiylarning Israillarning arisidiki mirasi bolidu. 34 Xundaḳ ḥəm bularning xəḥərlirining qərisidiki etiz-yərliri bolsa, ularning əbədiy mirasi boloɣaqḳa, setilsa bolmaydu. 35 Sanga ḳoxna boloɣan, ḳerindaxliringlardin biri kəmbəoɣəllixip, əz jenini baḳalmay ḳalsa, sən uni musapir yaki yaḳa yurtluḳ meḥmandək yeningda turoɣuzup, uningdin həwər aloɣin. 36 Sən uningdin əsüm wə yaki payda almioɣin; sən Hudayingdin ḳorḳup, ḳerindixingni ḳexingda turuxḳa ḳoyoɣin. 37 Pulungni uningoɣa əsümgə bərmə, axliḳingnimu payda elix məḳsitidə uningoɣa ətnə bərmigin. 38 Hudayinglar boluxḳa, Ḳanaan zeminini silərgə berixkə silərni Misir zeminidin qiḳirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigar Əzümdurmən. 39 Əgər sanga ḳoxna boloɣan ḳerindixing kəmbəoɣəllixip, əzini sanga satsa, uni ḳuldək ḳulluḳ ḥizmitigə salmioɣin; 40 bəlki u ḳexingda mədikar yaki musapirdək tursun; azadliḳ yilioɣiqə sening ḥizmitingdə bolsun; 41 andin azad bolup əzi bilən baliliri ḳexingdin qiḳip, əz jəmətigə yenip berip, ata-bowilirining yər-mülkigə ḳaytsun. 42 Qünki ular Mən Əzüm Misir zeminidin qiḳirip elip kəlgən ḳul-bəndilirim boloɣaqḳa, ularni ḳuldək setixḳa yol ḳoymanglar. 43 Sən ularoɣa ḳattiḳ ḳolluḳ bilən hojiliḳ ḳilmaysən, bəlki Hudayingdin ḳorḳḳin. 44 Lekin əzünggə ḳul yaki dedək almaḳqi bolsang, ularni ətraptiki yat əllərdin xundaḳ ḳul ya dedək setiwalsang bolidu. 45 Bulardin baxḳa, aranglarda olturaḳlaxḳan musapirlarning pərzəntlirini wə xularning jəmətidin, yəni silər bilən billə turuwatḳan, zemininglarda tuoɣuloɣanlardin ḳullar setiwalsanglar bolidu; xuning bilən ular silərning mülkünglar bolup ḳalidu. 46 Silər muxularni əzünglardin keyinki baliliringlaroɣa miras ḳilip, ularoɣa mülük boluxḳa ḳaldursanglar bolidu; muxularni əbədgiqə ḳul ḳilsanglar bolidu; lekin əz ḳerindaxliringlar boloɣan Israillar arisida bolsa, bir-biringlaroɣa ḳattiḳ ḳolluḳ bilən hojiliḳ ḳilmasliḳinglar kerək. 47 Əgər aranglarda olturuxluḳ bir musapir yaki yaḳa yurtluḳ beyioɣan wə uningoɣa ḳoxna ḳerindixing kəmbəoɣəllixip, əzini xu ḳoxna musapiroɣa wə yaki xu musapirning məlum bir əwladioɣa satsa, 48 u setiloɣandin keyin uningda pul tələp ḥərlükkə qiḳix ḥoḳuḳi ḳalidu; uning aka-ukilirining ḥərḳaysisi uni ḥərlükkə setiwalsa bolidu. 49 Xuningdək uning taoɣisi yaki taoɣisining ooɣli wə yaki jəmətidin boloɣan ḥərḳaysi yeḳin tuoɣḳini uni ḥərlükkə setiwalsa bolidu;

yaki ɵzining ḳurbi yətsə, pul berip ɵz-ɵzini ḥərlükkə setiwalsa bolidu. **50** Uni setiwalidioŋan kixi uning hojisi bilən gəplixip setiloŋan yildin tartip azadlik yilioŋiqə ḳanqilik boloŋanlikini ḥesablap, setiwelix baḥasini yillarning sanioŋa ḳarap ḥesablisun; [ḥərlük puli ḥesablaxta ḳulning hojisioŋa] ixləxkə kerək boloŋan ḳaloŋan künlirining ḥəḳḳi «mədikarning ixligən künliri»dək ḥesablansun. **51** Azadlik yilioŋa yənə heli yillar bolsa, xuni ḥesablap, setiloŋan pulning nisbiti boyiqə ḥərlük pulini ḥesablap bərsun; **52** əgər azadlik yilioŋa az yillar ḳaloŋan bolsa, uni ḥesab ḳilip, ḳaloŋan ḳulluḳ yillirioŋa muwapiḳ pulni yandurup bərsun. **53** Bolmisa, ḳul xu hojisining yenida yillik mədikardək turuxi kerək; uning hojisi sening kɵz aldingda uningoŋa ḳattiḳ ḳolluḳ bilən hojilik ḳilmisun. **54** Əgər ḳul yuḳiriḳi yollar bilən ḥərlükkə qiḳalmisa, azadlik yili kəlgəndə ḳoyup berilsun — u baliliri bilən ḳoxulup azad bolidu. **55** Qünki Israillarning ɵzi Manga ḳulbəndilərdur; ular Mən Ɵzüm Misir zeminidin qiḳirip kəlgən ḳul-bəndilirimdur. Hudayinglar Pərwərdigar Ɵzümdurmən.

26 Silər ɵzünglar üqün ḥeqḳandaḳ but yasimanglar yaki ɵzünglaroŋa ḥeq oyma məbud yaki ḥəykəl-tüwrükni turoŋuzmanglar yaki ularoŋa bax uruxḳa oyuloŋan nəḳixlik taxlarni zemininglarda ḥərgiz tiklimənglar; qünki Ɵzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **2** Mening xabat künlirimni tutup, muḳəddəs jayimoŋa ihlasmən bolunglar. Mən Pərwərdigardurmən. **3** Əgər silər mening bəlgilimilirimdə mengip, əmrlirimni tutup ularoŋa əməl ḳilsanglar, **4** Mən yeringlarning ɵz ḥosulini berip turuxioŋa, daladiki dərəhlərning mewisini qiḳirixioŋa waḳtida yamoŋurliringlarni yaoŋdurup turimən. **5** Xuning bilən haman tepix waḳti üzüm yioŋix pəsligiqə bolidu, üzüm yioŋix waḳti teriloŋu waḳtioŋiqə bolidu; silər neninglarni toyunoŋuqə yəp, ɵz zemininglarda tinq-aman turisilər. **6** Mən zeminoŋa aram-tinqlik ata ḳilimən, xuning bilən ḥeqkim silərni ḳorḳitalmaydu, aramhuda yetip uhlaysilər; wəḥxiy ḥaywanlarni zemindin yoḳitimən, ḳiliqmu zemininglardin ətməydu; **7** silər düxmənliringlarni ḳooŋlaysilər, ular aldinglarda ḳiliqlinip yiḳilidu. **8** Silərdin bəx kixi yüz kixini ḳooŋlaydu, yüz kixi on mingni ḳaquridu; düxmənliringlar bolsa aldinglarda ḳiliqlinip yiḳilidu. **9** Mən silərgə yüzümni ḳaritip, silərni pərzənt kərgüzüp kəpəytimən, silər bilən baoŋlioŋan əḥdəmni məzmut turoŋuzimən. **10** Silər tehiqə uzun saḳlanoŋan kona axliḳni yəwatḳininglarda, yengi axliḳ qiḳidu; yengisi wəjidin konisini qiḳiriwetisilər. **11** Mən Ɵz makanimni aranglarda turoŋuzimən wə ḳəlbim silərdin nəprətlənməydu. **12** Mən aranglarda mengip silərning Hudayinglar bolimən wə silər Mening həlḳim bolisilər. **13** Mən silərni Misirda ularning ḳulliri boluxtin ḥər ḳilixḳa xu zeminidin qiḳaroŋan Hudayinglar Pərwərdigardurmən; Mən boyunturuḳunglarning asarətlirini sundurup, ḳəddinglarni tik ḳilip mangoŋuzdum. **14** Ḥalbuki, əgər silər Manga ḳulaḳ salmay, bu əmrlərning ḥəmmisigə əməl ḳilmay, **15** bəlgilimilirimni taxlap, ḳəlbinglardin ḥəḳümlirimni yaman kərüp, barlik əmrlirimni tutmay, əḥdəmni buzsanglar, **16** Mənmu bexinglaroŋa xu ixlarni qüxürimənki, — Mən silərgə wəḥimə selip, kɵzünglarni kor ḳilidioŋan, jeninglarni zəipləxtüridioŋan sil-waba kesili, kezik kesilini bexinglaroŋa qüxürimən. Silər uruḳunglarni bikar qeqip-teriysilər, qünki düxmənliringlar uni yəp ketidu. **17** Mən yüzümni silərgə ḳarxi ḳilimən, xuning bilən silər düxmənliringlardin urulup ḳaqidioŋan bolisilər; silərni əq kərgüqilər üstünglardin ḥəḳümranlik ḳilidu; ḥeqkim silərni ḳooŋlimisimu, ḳaqisilər. **18** Bulardin ḥeq ibrət almay, bəlki Manga yənə ḳulaḳ salmisanglar, Mən gunaḥliringlar tüpəylidin silərgə boloŋan jazani yəttə ḥəssə eoŋirlitimən, **19** küq-ḥaywənglardin boloŋan ḥakawurluḳinglarni sundurimən; asminingларni təmürdək ḳilip, yeringlarni mistək ḳiliwetimən; **20** əjir-japayinglar bikaroŋa ketidu, yeringlar ḥosul bərməydu, daladiki dərəhlərgə mewə qüxməydu. **21** Əgər yənila Mən bilən ḳarxi mangsanglar, xundaḳla Manga ḳulaḳ salmisanglar, Mən gunaḥliringlaroŋa layiḳ bexinglaroŋa qüxidioŋan waba-külpətlərni yənə yəttə ḥəssə eoŋirlitimən. **22** Aranglaroŋa silərni baliliringlardin juda ḳilidioŋan, qarpayliringlarni yoḳitidioŋan, silərni azlitidioŋan yawayi ḥaywanlarni əwətimən; yol-koqiliringlar adəmzatsiz qəldək bolup ḳalidu. **23** Silər bu ixlar arḳilik ibrət-tərbiyə almay, bəlki yənila Manga ḳarxi mangsanglar, **24** Mənmu silərgə ḳarxi mengip, gunaḥinglar tüpəylidin boloŋan jazani yənə yəttə ḥəssə eoŋirlitip, Mən Ɵzüm silərni urimən; **25** üstünglaroŋa əḥdəmni buzoŋanlikning intiḳamini alidioŋan ḳiliq qüxürimən; xuning bilən silər xəḥərlərgə yioŋiliwalisilər, Mən aranglaroŋa waba qüxürimən; xuning bilən silər düxmənlərning ḳolioŋa qüxisilər. **26** Silərgə yələnqük boloŋan axliḳni ḳurutiwetimən; on ayal bir bolup bir tonurda nan

yekip, nanlarni silərgə tarazida tartip beridu, əmma buni yegininglar bilən toymaysilər. **27** Əgər bulardin ḥeq ibrət almay, manga ḳulaḳ salmisanglar, bəlki manga ḳarxi mangsanglar, **28** Mənmu ḳəhr bilən silərgə ḳarxi mangimən; Mən, yəni Mən Өzüm gunaḥliringlar tüpəylidin jaza-tərbiyini yənə yəttə ḥəssə eoɣirlitip qüxürimən. **29** Xuning bilən silər ooɣulliringlarning gəxi wə ḳizliringlarning gəxini yəysilər; **30** xundaḳla Mən ḳurbanliḳ «yuḳiri jay»liringlani wəyran ḳilip, «kün tüwrük»liringlarni sundurup, ələkliringlarni sunuḳ butliringlarning üstigə taxliwetimən; Mening ḳəlbim silərdin nəprətlinidu. **31** Mən xəḥərliringlarni wəyran ḳilip, muḳəddəs jayliringlarni harab ḳilip, [ḳurbanliḳinglarning] huxbuylirini yənə purimaymən; **32** zeminni ḥalakətkə elip barimən; uningda olturaḳlaxḳan düxmənliringlar bu əḥwaloɣa ḥəyranuḥəs ḳalidu. **33** Silərni əllərning arisioɣa taritip, kəyninglardin ḳiliqni suoɣurup ḳooɣlaymən; xuning bilən zemininglar wəyran bolup xəḥərliringlar harab ḳilinidu. **34** U waḳitta, silər düxmənliringlarning zeminida turuwatḳiningларda, zemin wəyranə boloɣan barliḳ künlərdə, zemin өz xabat künliridin səyünidu; u zamanda zemin dərwəḳə aram elip өz xabatliridin səyünidu. **35** Өzi wəyranə bolup turoɣan barliḳ künliridə u aram alidu, yəni silər uningda turuwatḳan waḳittiki xabat künliringlarda ḥeq almioɣan aramni əmdi alidu. **36** Aranglardin ḳutulup ḳaloɣanlar bolsa, ular düxmənlərning zeminlirida turoɣinida kəngüllirigə yürəkzadilik salimən, xuning bilən ular qüxkən bir yopurmaḳning xəpisini anglisa ḳiliqtin ḳaqḳandək ḳaqidu; ḥeqkim ḳooɣlimisimu yiḳilip qüxidu. **37** Gərqə ḥeqkim ularni ḳooɣlimisimu, dərwəḳə ḳiliqtin yiḳitiloɣandək ular bir-birining üstigə putlixip yiḳilidu; silərdə düxmənliringlaroɣa ḳarxi turoɣudək küq ḳalmaydu. **38** Əllərning arisida ḥalak bolisilər, düxmənliringlarning zemini silərni yəp ketidu. **39** Aranglardin ḳutulup ḳaloɣanliri bolsa өz rəzilliki tüpəylidin düxmənliringlarning zeminida zəiplixidu; wə ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəipləxkəndək ularmu zəiplixidu. **40** Ḥalbuki, ular өzi ḳiloɣan rəzilliki bilən ata-bowilirining sadir ḳiloɣan rəzillikini, Manga yüz ərüp asiyliḳ ḳiloɣinini, xundaḳla ularning Manga ḳarxi turup mangoɣinini boynioɣa alidu, **41** xuningdək Mening ularoɣa ḳarxi mangoɣinimoɣa, xuningdək ularni düxmənlirining ḳolioɣa tapxuroɣinimoɣa iḳrar bolidu. Xunga əgər u waḳitta ularning hətnisiz kəngli təwən ḳilinip, өz ḳəbiḥlikining jazasini ḳobul ḳilsa, **42** undaḳta Mən Yaḳup bilən baoɣlioɣan əḥdəmni yad ḳilip, Isḥaḳ bilən baoɣlioɣan əḥdəmnimu wə Ibraḥim bilən baoɣlioɣan əḥdəmnimu esimgə kəltürimən, zeminnimu yad ḳilimən. **43** Qünki zemin ulardin taxlinip, ularsiz bolup harabə turoɣan waḳitta, xabat künliridin səyünidu; ular bolsa өz ḳəbiḥlikining jazasini ḳobul ḳilidu; səwəbi dəl xuki, ular Mening ḥəkümlirimni taxlidi, bəlgilimilirimni ḳəlbidin yaman kərgənidi. **44** Ḥalbuki, xundaḳ bolsimu, ular өz düxmənlirining zeminida turoɣinida Mən ularni taxlimaymən yaki ularoɣa əqlük ḳilmaymən, xuningdək ular bilən baoɣlioɣan əḥdəmni buzmaymən, ularni yoḳatmaymən; qünki Mən Өzüm ularning Hudasi Pərwərdigardurmən. **45** Mən bəlki ularni dəp, ularning Hudasi boluxḳa əllərning kəzi aldida Misir zeminidin qiḳirip kəlgən ata-bowiliri bilən baoɣlaxḳan əḥdəmni esimdə tutimən. Mən Pərwərdigardurmən. **46** Pərwərdigar Musani wasitə ḳilip, Sinay teoɣida өzi bilən Israillarning otturisida bekitkən ḥəkümlər, bəlgilimilər wə ḳanunlar mana xular idi.

27 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa mundaḳ degin: — Əgər birsi pəwḳul'addə bir ḳəsəm ḳilip məlum kixining jenini Pərwərdigaroɣa atioɣan bolsa, undaḳta xu kixigə sən bekitkən jenining ḳimmitining nərhi təwəndikidək bolidu; **3** Yexi yigirmə bilən atmixning ariliḳida boloɣan ər kixi bolsa, sən tohtitidioɣan ḳimmiti muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun; uning ḳimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. **4** Ayal kixi bolsa, aranglarda tohtitiloɣan ḳimmiti ottuz xəkəl bolsun. **5** Əgər yexi bəx bilən yigirmining ariliḳida bolsa, ərkək üqün tohtitilidioɣan ḳimmiti yigirmə xəkəl bolup, ayal kixi üqün on xəkəl bolsun. **6** Əgər yexi bir ay bilən bəx yaxning ariliḳida bolsa, tohtitilidioɣan ḳimmiti ooɣul bala üqün bəx xəkəl, ḳiz bala üqün üq xəkəl kümüx bolsun. **7** Əgər atmix ya uningdin qongraḳ yaxtiki kixi bolsa, tohtitilidioɣan ḳimmiti ər kixi üqün on bəx xəkəl, hotun kixi üqün on xəkəl bolsun. **8** Əgər birsi tohtitiloɣan ḳimmitini tələxkə ḳurbi yətmisə, u өzini kaḥinning aldida təḳ ḳilsun; kaḥin uning ḳimmitini bekitsun. Kaḥin ḳəsəm ḳiloɣuqining əḥwalioɣa ḳarap uning ḳimmitini tohtitip bərsun. **9** Əgər birsi [ḳəsəm ḳilip] Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ boluxḳa layiḳ bolidioɣan bir ḥaywanni uningoɣa atioɣan bolsa, undaḳta xundaḳ ḥaywanlar Pərwərdigaroɣa atap mutləḳ muḳəddəs

sanalsun; 10 ھaywan naqar bolsa uning ornioۋa yahxini yaki yahxining ornioۋa naqirini tegixixkە yaki ornioۋa baxkisini almaxturuxkа hەrgiz bolmaydu. Mubada atioۋuqi u hەaywanning ornioۋa yەnە bir hەaywanni yەnggüxlimەkqi bolsa, Awwalkisi bilەn ornioۋa ەkەlginining hەr ikkisi mukەddەs sanalsun. 11 ەgەr hەaywan Pەrwەrdigaroۋa ataloۋan kurbanlikka layik bolmaydioۋan bir «napak» hەaywan bolsa, undakta u hەaywanni kahinning aldioۋa elip kەlsun; 12 andin kahin ەzi uning yahxi-yamanlikioۋa karap kimmitini tohtatsun; kahin kimmitini kanqە tohtatkan bolsa xundak bolsun. 13 ەgەr igisi pul tەlەp hەaywanni kayturuwlmakqi bolsa, tohtitiloۋan kimmitigа yەnە uning bەxtin birini koxup bەrsun. 14 ەgەr birsi Pەrwەrdigaroۋa mukەddەs bolsun dەp ەyini uningoۋa atap mukەddەs kilsa, kahin uning yahxi-yamanlikioۋa karap kimmitini tohtatsun; kahin uning kimmitini kanqە tohtatkan bolsa, xu kimmiti inawەtlik bolidu. 15 Keyin ەgەr ەyni atioۋuqi kixi uni kayturuwalmakqi bolsa, u tohtitiloۋan kimmitigа uning bەxtin birini koxup bەrsun; andin ەy yەnە uning bolidu. 16 ەgەr birsi ەz mal-mülki boloۋan etizlikning bir kismini Pەrwەrdigaroۋa atap mukەddەs kilsa, kimmiti uningoۋa kanqilik uruk terilidioۋanlikioۋa karap tohtitilsun; bir homir arpa uruki ketidioۋan yەr bolsa, kimmiti ەllik xەkەl kümüxkە tohtitilsun. 17 ەgەr birsi «azadlik yili»din tartip ەz etizlikini mukەddەs kilsa, sەn kanqە tohtatsang xu bolsun. 18 Lekin ەgەr birsi «azadlik yili»din keyin ەz etizlikini mukەddەs kiloۋan bolsa, kahin kelidioۋan azadlik yilioۋiqە kanqilik yillar kaloۋanlikini hesablap kimmitini tohtatsun. Ətüp kətkən yillaroۋa karap toluk bahadin muwapik pul keməytilsun. 19 ەgەr birsi ەz etizlikini mukەddەs kiloۋandin keyin pul tەlەp uni kayturuwalmakqi bolsa, u sەn tohtatkan kimmitigа yەnە uning bەxtin birini koxup bەrsun; xuning bilەn etizlik uning ەz koliۋa kaytidu. 20 ەgەr u pul berip etizlikni kayturuwalmioۋan bolsa yaki baxka birsigە setip bەrgەn bolsa, keyin xu etizlikni kayturuwelixka bolmaydu, 21 Bەlki azadlik yili kەlgەndە etizlik «igisigە kayturulidioۋanda» u mutlەk beoۋixlanoۋan yەrgە ohxax, Pەrwەrdigaroۋa atap mukەddەs kilip, miras hokuki kahinoۋa ەtidu. 22 ەgەr birsi setiwaloۋan ەmma ەz mirasi bolmioۋan bir parqە yەr-etizni Pەrwەrdigaroۋa atap mukەddەs kiloۋan bolsa, 23 kahin azadlik yilioۋiqە kaloۋan yilni hesablap, kimmitini tohtatsun. Andin u küni xu kixi tohtitiloۋan kimmitini Pەrwەrdigaroۋa mukەddەs kiloۋan nەrsە süpitidە kەltürsun. 24 Lekin azadlik yili kەlgەndە, etizlik kimdin elinoۋan bolsa, xu kixigە, yەni ەslidiki igisigە kayturup berilsun. 25 Sەn tohtitidioۋan barlik kimmətlər bolsa hەmixە mukەddەs jaydiki xəkəlning ەlqەm birliki boqiqа hesablansun; bir xəkəl yigirmə gərahka barawər bolidu. 26 Lekin qarpayning tunji balisi tunji bala boloۋanlikі səwəbidin ەslidinla Pەrwەrdigaroۋa atilidioۋan boloۋaqka, kala bolsun, koy-ەqkە bolsun hەqkim uni «Hudaoۋa atap» mukەddەs kilmisun; qünki u ەslidە Pەrwەrdigarning idi. 27 ەgەr u napak bir hەaywandin tuoۋuloۋan bolsa, igisi sەn tohtatkan kimmətkə yənə uning bəxtin birini koxup berip, andin ەzigە kayturuwalsun; lekin ەgەr igisi uni ەzigە kayturuwalmaymەn desə, bu hەaywan sەn tohtatkan kimmətkə setilsun. 28 ەgەr birsi Pەrwەrdigaroۋa ەz melidin, adەm bolsun, hەaywan bolsun yaki miras yeri bolsun, Pەrwەrdigaroۋa mutlەk atioۋan bolsa, undak nەrsە hەrgiz setilmisun yaki bەdəl tələx bilənmu kayturulmisun. Pەrwەrdigaroۋa mutlەk ataloۋan hەrnەrsە bolsa «ەng mukەddəslərning biri» hesablinip, uningoۋa has bolidu. 29 ەgەr bir adەm Hudaoۋa mutlەk has ataloۋan bolsa, undakta uning üqün bەdəl berilip, kayturuwelinixka hەrgiz bolmaydu; u qokum ەltürülüxi kerək. 30 Yər-zemindin qikkan hەmmə hosulning ondin biri boloۋan ەxrە bolsa, yərning danlik ziraətliri bolsun yaki dərəhlərning mewisi bolsun, Pərwərdigarningki bolidu; u Pەrwەrdigaroۋa mukەddەs kilinoۋandur. 31 Birsi ەz ەxriliridin mەlum birnەrsini bەdəl berip kayturuwalmakqi bolsa, u xuningoۋa yənə uning kimmitining bəxtin birini koxup berip, kayturuwalsun. 32 Kala yaki koy-ەqkə padisidin elinidioۋan ەxrە bolsa padiqining tayiki astidin ەtküzülgən hەaywanlardin hەr oninqisi bolsun; Pەrwەrdigaroۋa atilip mukەddەs kilinoۋini xu bolsun. 33 Hەqkim uning yahxi-yamanlikioۋa karimisun wە yaki uni almaxturmisun; ەgەr uni almaxturimەn desə, Awwalkisi bilən ornioۋa almaxturuloۋan hەr ikkisi mukەddەs sanalsun; u hەrgiz bەdəl tələp kayturuwelinmisun. 34 Pەrwەrdigar Sinay teoۋida Musaoۋa tapiloۋan, Israillaroۋa tapxurux kerək boloۋan əmrlər mana xular idi.

Qəl-bayawandiki səpər

1 Wə Israillar Misirdin qiⱪⱪandin keyin ikkinqi yili ikkinqi ayning birinqi küni Pərwərdigar Sinay qəlidə, jamaət qedirida turup Musaoƣa mundaⱪ dedi: — **2** Silər pütkül Israil jamaitini ⱪəbilisi, ata jəməti boyiqə sanini elip qiⱪinglar; adəmlərning ismi asas ⱪilinip, barliⱪ ərkəklər tizimlansun. **3** Israillar iqidə omumən yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarni Ḥarun bilən ikkinglar ularning ⱪoxun-ⱪismiliri boyiqə sanaⱪtin ətküzünglar. **4** Ḥərbir ⱪəbilidin silərgə yardəmlixidioƣan birdin kixi bolsun; ularning ḥərbiri ularning ata jəmətining bexi bolidu. **5** Təwəndikilər silərgə yardəmlixidioƣanlarning isimliki: — Rubən ⱪəbilisidin Xidərning ooƣli Əlizur; **6** Ximeon ⱪəbilisidin Zuri-xaddayning ooƣli Xelumiyəl; **7** Yəhuda ⱪəbilisidin Amminadabning ooƣli Naḥxon; **8** Issakar ⱪəbilisidin Zuarning ooƣli Nətanəl; **9** Zəbulun ⱪəbilisidin Ḥelonning ooƣli Eliab; **10** Yüsüp əwladliri iqidə Əfraim ⱪəbilisidin Ammiḥudning ooƣli Əlixama; Manassəḥ ⱪəbilisidin Pidaḥzurning ooƣli Gamaliyəl; **11** Binyamin ⱪəbilisidin Gideonining ooƣli Abidan; **12** Dan ⱪəbilisidin Ammixaddayning ooƣli Aḥiəzər; **13** Axir ⱪəbilisidin Okranning ooƣli Pagiyəl; **14** Gad ⱪəbilisidin Deuəlning ooƣli Əliasaf; **15** Naftali ⱪəbilisidin Enanning ooƣli Aḥira». **16** Bular jamaət iqidin qaⱪiriloƣanlar, yəni ata jəmət-ⱪəbililirining baxliⱪliri, mingliƣan Israillarning bax sərdarliri idi. **17** Xuning bilən Musa bilən Ḥarun ismi ataloƣan bu kixilərni baxlap, **18** ikkinqi ayning birinqi küni pütkül jamaətni yioƣdi; ular həlⱪning ḥərbirining ⱪəbilə-nəsəbi, ata jəməti boyiqə ismini asas ⱪilip, yigirmə yaxtin yuⱪirilarning ḥəmmisini bir-birləp tizimlidi. **19** Pərwərdigar Musaoƣa ⱪandaⱪ buyruoƣan bolsa, Musa Sinay qəlidə ularni xundaⱪ sanaⱪtin ətküzdi. **20** Israilning tunji ooƣli Rubənning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣan ərkəklərning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **21** Rubən ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ⱪirik altə ming bəx yüz kixi boldi. **22** Ximeonning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣan ərkəklərning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **23** Ximeon ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tokⱪuz ming üq yüz kixi boldi. **24** Gadning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **25** Gad ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ⱪirik bəx ming altə yüz əllik kixi boldi. **26** Yəhudaning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **27** Yəhuda ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz kixi boldi. **28** Issakarning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **29** Issakar ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tət ming tət yüz kixi boldi. **30** Zəbulunning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **31** Zəbulun ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi boldi. **32** Yüsüpning əwladliri: — uning ooƣli Əfraimning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **33** Əfraim ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ⱪirik ming bəx yüz kixi boldi. **34** [Yüsüpning ikkinqi ooƣli] Manassəḥning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **35** Manassəḥ ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz ikki ming ikki yüz kixi boldi. **36** Binyaminning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **37** Binyamin ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz kixi boldi. **38** Danning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **39** Dan ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki ming yəttə yüz kixi boldi. **40** Axirning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **41** Axir ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy ⱪirik bir ming bəx yüz kixi boldi. **42** Naftalining əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ⱪilinip, yigirmə yaxtin axⱪan, jənggə qiⱪalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **43** Naftali ⱪəbilisidin sanaⱪtin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi boldi. **44** Yuⱪirikilar bolsa sanaⱪtin ətküzülgənlər bolup, Musa bilən Ḥarun ḥəm Israillarning on ikki əmiri (ḥərbiri əz ata jəmətigə wəkil boldi) ularni sanaⱪtin ətkəzgən. **45** Xundaⱪ ⱪilip, Israillarning ḥəmmisi,

yəni Israilda yigirmə yaxtin axkanlardin, jənggə qikalaydioŋanlarning ḥəmmisi ata jəmətliri boyiqə tizimlandi; **46** Sanaktin ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi boldi. **47** Birak Lawiylar ata jəmət-kəbilisi boyiqə sanakning iqigə kirgüzülmidi. **48** Qünki Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip: — **49** «Sən pəkət Lawiy kəbilisinila xu ḥesabka kirgüzmigin, ularning omumiy saninimu Israillarning katarioŋa kirgüzmigin. **50** Lekin sən Lawiylarni [Hudaning] ḥəküm-guwaḥliki saklaklik qedir wə uning iqidiki barlik kaqa-kuqa əswablarni ḥəm uningoŋa dair barlik nərsilərni baxkuruxka təyinligin; ular [ibadət] qedirini wə uning iqidiki barlik kaqa-kuqa əswablarni kətüridu; ibadət qedirining hizmitini kiloquqilar xular bolsun, ular qedirning tət ətrapida əz qedirlirini tiksun. **51** Qedirni kəqüridioŋan qaoŋda uni Lawiylar səksun; qedirni tikidioŋan qaoŋda uni Lawiylar tiksun; [Lawiylaroŋa] yat boloŋan ḥərkandak adəm uningoŋa yekinlaxsa əlümgə məḥkum kilinsun. **52** Israillar bargaḥ kuroŋanda ḥər adəm əz kismida, əzigə has tuoŋ astioŋa qedir tiksun. **53** Birak [Hudaning] oŋəzipi Israil jamaitining üstigə qüxməsliki üqün, Lawiylar Hudaning ḥəküm-guwaḥliki saklaklik qedirning tət ətrapioŋa bargaḥ kursun; Lawiylar Hudaning ḥəküm-guwaḥliki saklaklik qedirni muḥapizət kilixka məs'ul bolidu» — degənidi. **54** Israillar ənə xundak kildi; Pərwərdigar Musaoŋa kandak buyruoŋan bolsa, ular xundak kildi.

2 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa mundak dedi: — **2** Israillar ḥərbiri əzlirining tuoŋi astioŋa, əzlirining ata jəmətining bayriki astida qedir tiksun; jamaət qedirining tət ətrapidin səl yirakrak bargaḥ kursun. **3** Kün kikix tərəpkə, xərk tərəpkə karitip əz tuoŋi astida koxun-kismi boyiqə bargaḥ kuridioŋini Yəḥuda bolsun; Yəḥudalarning əmiri Amminadabning ooŋli Naḥxon bolsun. **4** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz kixi. **5** Uning yenida bargaḥ kuridioŋini Issakar kəbilisi bolsun; Issakarlarning əmiri Zuarning ooŋli Nətanəl bolsun. **6** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy əllik tət ming tət yüz kixi. **7** Ularning yenida yənə Zəbulun kəbilisi bolsun; Zəbulunlarning əmiri Ḥelonning ooŋli Eliab bolsun. **8** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi. **9** Omumən Yəḥuda bargaḥioŋa karaydioŋanlarning ḥəmmisi, yəni koxun-kisimliri boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səksən altə ming tət yüz kixi; ular aldi bilən yoloŋa kiksun. **10** — Jənub tərəptə, tuoŋ tikləp, koxun tərtipi bilən bargaḥ kuridioŋini Rubən kəbilisi bolsun; Rubənlarning əmiri Xidərning ooŋli Əlizur bolsun. **11** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy kirik altə ming bəx yüz kixi. **12** Uning yenida bargaḥ kuridioŋini Ximeon kəbilisi bolsun; Ximeonlarning əmiri Zuri-xaddayning ooŋli Xelumiyəl bolsun. **13** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy əllik tokkuz ming üq yüz kixi. **14** Ularning yenida Gad kəbilisi bolsun; Gadlarning əmiri Deuəlning ooŋli Əliasaf bolsun. **15** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy kirik bəx ming altə yüz əllik kixi. **16** Rubən bargaḥioŋa karaydioŋanlarning ḥəmmisi, yəni koxuni boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik bir ming tət yüz əllik kixi; ular ikkinqi səp bolup yoloŋa kiksun. **17** Andin jamaət qediri bilən Lawiylarning bargaḥi baxka bargaḥlarning otturisida mangsun; ular kandak bargaḥ kuroŋan bolsa, xundak yoloŋa kikşun; ḥər kaysisi əz ornida əz tuoŋi astida bolsun. **18** — Kün petix tərəptə, tuoŋ tikləp, koxun tərtipi bilən bargaḥ kuridioŋini Əfraim kəbilisi bolsun; Əfraimlarning əmiri Ammiḥudning ooŋli Əlixama bolsun. **19** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy kirik ming bəx yüz kixi. **20** Uning yenida bargaḥ kuridioŋini Manassəḥ kəbilisi bolsun; Manassəḥlərning əmiri Pidaḥzurning ooŋli Gamaliyəl bolsun. **21** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy ottuz ikki ming ikki yüz kixi. **22** Ularning yenida Binyamin kəbilisi bolsun; Binyaminlarning əmiri Gideonining ooŋli Abidan bolsun. **23** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz kixi. **24** Omumən Əfraim bargaḥioŋa karaydioŋanlarning ḥəmmisi, yəni koxun kisimliri boyiqə sanaktin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səkkiz ming bir yüz kixi; ular üqinqi səp bolup yoloŋa kikşun. **25** — Ximal tərəptə, tuoŋ tikləp, koxun tərtipi bilən bargaḥ kuridioŋini Dan kəbilisi bolsun. Danlarning əmiri Ammixaddayning ooŋli Aḥiəzər bolsun. **26** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki ming yəttə yüz kixi. **27** Uning yenida bargaḥ kuridioŋini Axir kəbilisi bolsun; Axirlarning əmiri Okranning ooŋli Pagiyəl bolsun. **28** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy kirik bir ming bəx yüz kixi. **29** Ularning yenida Naftali kəbilisi bolsun; Naftalilarning əmiri Enanning ooŋli aḥira bolsun. **30** Uning koxuni, yəni sanaktin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi. **31** Dan bargaḥioŋa

қaraydioғanlarning ḥəmmisi, yəni қoxun-қisimliri boyiqə sanaқtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik yəttə ming altə yüz kixi; ular əz tuoғliri astida ḥəmmining kəynidə yoloға qiқsun. **32** Yuқiridikilər əz ata jəməti boyiqə sanaқtin ətküzülgən Israillardur; қoxun-қisimliri boyiqə bargaḥlarda sanaқtin ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi boldi. **33** Birak Lawiylarla, Pərwərdigarning Musaoға қiloған əmri boyiqə, Israillar қatarida sanaқtin ətküzülmidi. **34** Israillar Pərwərdigarning Musaoға қiloған barliқ əmri boyiqə ix tutup, əzlirining tuoғi boyiqə bargaḥ қuratti; ular əz қəbilisi wə ata jəməti tərtipi boyiqə yoloға qiқatti.

3 Pərwərdigar Sinay teoғida Musa bilən səzləxkən künlərdə, Ḥarun bilən Musaning əwladliri təwəndikilərdin ibarət idi. **2** Ḥarunning ooғullirining ismi mundak: tunji ooғlining ismi Nadab idi, uning yənə Abiḥu, Əliazar, Itamar degən ooғulliri bar idi. **3** Ḥarunning ooғullirining ismi ənə xundak idi, ular məsiḥləngən kaḥinlar idi; [Musa] ularni kaḥinliқ wəzipisini ətəxkə Hudaoға atap ayrioғanidi. **4** Lekin Nadab bilən Abiḥu Sinay qəlidə oғəyriy bir otni Pərwərdigarning aldioға sunoғini tüpəylidin Pərwərdigar aldida əldi wə ularning ḥeq nəsli қaldurulmidi; Əliazar bilən Itamar əz atisi Ḥarun aldida kaḥinliқ wəzipisini ətidi. **5** Pərwərdigar Musaoға səz қilip: — **6** Sən Lawiy қəbilisini aldingoға kəltürüp, ularni kaḥin Ḥarunning hizmitidə boluxқa uning aldioға ḥazir қil. **7** Ular Ḥarunning ḥajiti wə pütkül jamaətning ḥajitidin qiқip jamaət qedirining aldida wəzipə ətəp, ibadət qedirining hizmitini bejirsun. **8** Ular yənə jamaət qedirdiki barliқ қaqa-қuqa əswablarni baxқurux bilən Israillarning hizmitidə bolup wəzipə ətəp, ibadət qedirining ixlirini bejirsun. **9** Sən Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooғullirioға təқsimləp bərgin; ular Israillar iqidin məhsus uningoға tallap berilgən. **10** Ḥarun bilən ooғullirini bolsa sən əzining kaḥinliқ wəzipisini ətəxkə bekitkin; ḥərқandak yat kixi yeқinlaxsa eltürülsun, — dedi. **11** Andin Pərwərdigar Musaoға mundak dedi: — **12** — Қara, Mən Israillar iqidin Lawiylarni tallidim, ularni Israil iqidə baliyatқuning barliқ tunji mewisining ornioға, yəni qong ooғullirining ornioға қoyimən, xunga Lawiylar Mening bolidu. **13** Qünki tunji ooғullarning ḥəmmisi Meningkidur; Mən Misir zeminida tunji tuoғuloғanlarning ḥəmmisini қətl қiloған künidə Israillarning iqidiki tunjilarning ḥəmmisini, məyli adəm bolsun yaki ḥaywan bolsun, mukəddəs ḥesablap Meningki қiloғanidim. Ular Meningkidur; Mən Pərwərdigardurmən. **14** Andin Pərwərdigar Sinay qəl-bayawanida Musaoға: — **15** — Sən Lawiylarni ata jəməti, ailisi boyiqə sanaқtin ətküz; barliқ ərkəklərni, yəni bir ayliқtin axқanlarning ḥəmmisini sanaқtin ətküz, — dedi. **16** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzigə deyilgəndək Lawiylarni sanaқtin ətküzdi. **17** Lawiyning ooғullirining ismi mundak: — Gərxon, Koḥat, Mərari. **18** Gərxonning ooғullirining ismi aililiri boyiqə Libni wə Ximəy idi. **19** Koḥatning ooғulliri aililiri boyiqə Amram, Izḥar, Ḥebron wə Uzziəl idi. **20** Mərarining ooғulliri aililiri boyiqə Maḥli wə Muxi idi. Bularning ḥəmmisi ata jəməti boyiqə Lawiylarning jəməti boldi. **21** Gərxondin Libnilarning jəməti bilən Ximəylərning jəməti wujudқa kəldi; bular Gərxonlarning jəmətliri idi. **22** Barliқ ərlərning sanioға asasən, bir ayliқtin axқanlirining sanaқtin ətküzülgənliri jəmiy yəttə ming bəx yüz kixi boldi. **23** Gərxonning jəməti ibadət qedirining arқa təripidə, yəni oғərb tərəptə bargaḥ қurdi; **24** Gərxon jəmətining əmiri Laəlning ooғli Əliasaf idi. **25** Gərxonlarning jamaət qediridiki wəzipisi ibadət qedirining əzidiki astinқi ikki yapқuq-pərdə, uning üstidiki yopuқ wə jamaət qedirining ixik pərdisigə, **26** xundaқla ḥoyla ətrapidiki pərdilər, ḥoyla dərwazisining pərdisi (ḥoyla pərdiliri ibadət qediri bilən қurbangaḥni qəridəp turatti) wə ḥoylida ixlitilidioғan munasiwətlik barliқ tanilaroға қarax idi. **27** Koḥattin Amramlarning jəməti, Izḥarlarning jəməti, Ḥebronlarning jəməti wə Uzziəllərning jəməti wujudқa kəldi; bu Koḥatlarning jəmətliri idi. **28** Barliқ ərkəklərning sani boyiqə, bir ayliқtin axқanlar jəmiy səkkiz ming altə yüz adəm bolup qiқti; ular mukəddəs jayoға қarax wəzipisini ətəydioғan boldi. **29** Koḥat əwladlirining jəmətliri jamaət qedirining jənub təripidə bargaḥ tikti. **30** Koḥat jəmətining əmiri Uzziəlning ooғli Əlizafan idi. **31** Ularning wəzipisi əḥdə sanduқi, xirə, qiraoғdan, ikki қurbangaḥ, xuningdək mukəddəs jayning iqidə ixlitidioғan қaqa-қuqa, pərdə wə ibadət qedirining iqidə ixlitidioғan barliқ nərsilərgə қarax idi. **32** Lawiylarning əmirlirining əmiri bolsa kaḥin Ḥarunning ooғli Əliazar idi; u mukəddəshanioға қarax wəzipisini ətəydioғanlar üstidin nazarət қilidioғan boldi. **33** Məraridin Maḥli jəməti bilən Muxi jəməti wujudқa kəldi; bular Mərarining jəmətliri boldi. **34** Barliқ ərkəklərning sanioға asasən, bir ayliқtin yuқiri

boloŋanlar sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy altə ming ikki yüz kixi qikti. 35 Mərarining jəmətining əmiri Abihayilning ooŋli Zuriyəl boldi; ular ibadət qedirining ximal təripigə bargah kurdi. 36 Mərari əwladlirining wəzipisi ibadət qedirining tahtayliri, baldakliri, hadilirioŋa, təglikliri barlik əswab-jabduklirioŋa karax, xuningdək bularoŋa munasiwətlik ixlitilidioŋan barlik nərsilərgə, 37 xundakla hoylining tət ətrapidiki hadilaroŋa wə ularning təglikliri, kozuk wə tanilaroŋa məs'ul boluxka bəlgilənidi. 38 Ibadət qedirining aldioŋa, xərk təripigə, yəni jamaət qedirining künqikix təripigə bargah kuroŋanlar Musa, Harun wə Harunning ooŋulliri idi; ular Israillarning hizmitidə bolux wəzipisini ətəp, mukəddəs jayoŋa karaydioŋan boldi; ularoŋa yat boloŋan hərkandak adəm [mukəddəs] jayoŋa yekinlaxsa, əltürülətti. 39 Musa bilən Harun Pərwərdigarning əmri boyiqə, sanaqtin ətküzgən barlik Lawiylar, jəmətliri boyiqə, yəni bir ayliktin yukiri sanaqtin ətküzülgən ərkəklər jəmiy yigirmə ikki ming qikti. 40 Pərwərdigar Musaoŋa: — Sən Israillar iqidə bir ayliktin axkan tunji ooŋullarni sanaqtin ətküzüp, isim-familisi boyiqə tizimlap qik. 41 Sən Lawiylarni Israillarning barlik tunjilirining ornida Manga has kil (Mən Pərwərdigardurmən); Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning barlik tunji mal-qarwilirining ornida Manga has kil, — dedi. 42 Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, Israillarning tunjilirini koymay sanaqtin ətküzdi. 43 Bir ayliktin yukiri tunji ooŋul balilirini isim-familisi bilən sanaqtin ətküzgəndə, ular jəmiy yigirmə ikki ming ikki yüz yətmix üq kixi qikti. 44 Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — 45 Sən Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga talla, xundakla Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning mal-qarwilirining ornida Manga talla; xuning bilən Lawiylar Meningki bolidu; Mən Pərwərdigardurmən. 46 Wə Lawiylarning sanidin artuk qikkan Israillarning tunjiliri, yəni xu ikki yüz yətmix üqi üqün hərlük həkkini kobul kiloŋin; 47 xularning hərbiri üqün bəx xəkəl kümüx al, kixi sanioŋa karap bolsun; mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə ulardin aloŋin (bir xəkəl yigirmə gərahdur). 48 Artuk qikkan adəmlərning, yəni hərlük həkkini təlixi kerək boloŋanlarning kümüxini Harun bilən uning ooŋulliroŋa bər. 49 Əmdi Lawiylar təripidin «hərlükkə qikiriloŋan» dəp hesablanoŋan tunji ooŋullardin artuk qikkanlardin bolsa, Musa ulardin xu hərlük həkkini aldi; 50 u Israillarning tunjiliridin xu kümüxni, yəni mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə jəmiy bir ming üq yüz atmix bəx xəkəl aldi. 51 Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə «hərlükkə qikiriloŋan»larning kümüxini dəl Pərwərdigar buyruoŋinidək, Harun bilən uning ooŋulliroŋa bərdi.

4 Andin Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa səz kilip mundak dedi: — 2 Sən Lawiylar iqidin ata jəməti boyiqə Kohat əwladlirining omumiy sanini tizimlioŋin, 3 ottuz yaxtin əllik yaxkiqə boloŋan, jamaət qedirida ix-hizmət kilixka kelələydioŋanlarning həmmisini tizimlap qik. 4 Kohat əwladlirining jamaət qediri iqidiki wəzipisi əng mukəddəs buyumlarni baxkurux bolidu. 5 Bargah kəqürülidioŋan qaoŋda, Harun bilən uning ooŋulliri kirip «[əng mukəddəs jay]»diki «ayrima pərdə-yopuk»ni qüxürüp, uning bilən həküm-guwahlik sandukini yəgisun; 6 andin uning üstini delfinning terisidin etilgən yopuk bilən orap, üstigə kək bir rəhtni yepip, andin kətüridioŋan baldaklarni ətküzsun. 7 Təkdim nan [tiziloŋan] xirəgə kək bir rəht selinip, üstigə legən, təhsə, piyalə wə xarab hədiyəlirini qaqidioŋan kədəhlər tizip koyulsun; xirədimu «daimiy nan» tizilip turiwərsun; 8 bu nərsilərning üsti kizil rəht bilən, uning üsti yənə delfin terisidə etilgən bir yopuk bilən yepilip, andin kətiridioŋan baldaklar ətküzüp koyulsun. 9 Ular kək rəht elip, uning bilən qiraoŋdan bilən üstidiki qiraoŋlarni, pilik kiskuqlarni, küldanlarni wə qiraoŋdanoŋa ixlitidioŋan, barlik may kaqilaydioŋan kaqilarni yepip koysun. 10 Ular yənə qiraoŋdan bilən qiraoŋdanoŋa ixlitidioŋan həmmə kaqa-kuqa əswablarni delfin terisidin etilgən yopuk bilən yəgəp, andin əpkəxkə selip koysun. 11 Altun huxbuygahka kək bir rəht selip, yənə delfin terisidə etilgən yopuk bilən yepip, andin kətürgüqkə kox baldaklarni ətküzüp koysun. 12 Mukəddəs jayning iqidə ixlitidioŋan barlik kaqa-kuqilarni kək bir rəht bilən yəgəp, andin üstigə delfin terisidə etilgən yopukni yepip, andin bir əpkəxkə selip koysun. 13 Ular kurbangahni külidin tazilap, üstigə səsün rənglik bir rəhtni yeyip koysun. 14 Andin yənə kurbangahta ixlitilidioŋan əswablar — küldan, ilmək, bəlgürjək, qinilər, xundakla barlik əswablarni kurbangah üstigə tizip, andin delfin terisidə etilgən bir yopuk bilən yepip, andin kətüridioŋan baldaklarni ətküzüp koysun. 15 Pütün bargahtikilər yoloŋa qikidioŋan qaoŋda, Harun bilən uning ooŋulliri mukəddəs jay wə mukəddəs jaydiki barlik kaqa-kuqa əswablarni yepip boloŋandin

keyin, Koһatning əwladliri kelip kətürsun; lekin əlüp kətməslik üqün muқəddəs buyumlarоƣa қol təgküzmisun. Jamaət qediri iqidiki nərsilərdin xularni Koһatning əwladliri kətürüxi kerək. **16** Һarunning ooƣli Əliazarning wəzipisi qiraoƣ meyi, huxbuy ətir, daimiy təқdim қilinidioƣan axliқ һədiyə bilən məsihləx meyioƣa қarax, xundaқla pütkül ibadət qediri bilən uning iqidiki barliқ nərsilər, muқəddəs jay һəm muқəddəs jaydiki қaqa-қuqa əswablarоƣa қaraxtin ibarət. **17** Andin Pərwərdigar Musa bilən Һarunоƣa səz қilip mundaқ dedi: — **18** Silər Koһat jəmətidikilərni Lawiylar arisidin қət'iy yoқitip қoymanglar; **19** bəlki ularning əlməy, һayat қelixi üqün ular «əng muқəddəs» buyumlarоƣa yeқinlaxқan qaoƣda, Һarun bilən uning ooƣulliri kirip ularning һərbirigə қilidioƣan wə kətüridioƣan ixlarni kərsitip қoysun; **20** ular pəқət muқəddəs jayoƣa kirgəndə muқəddəs buyumlarоƣa bir dəқiқimu қarimisun, undaқ қilip қoysa əlüp ketidu. **21** Pərwərdigar Musaoƣa səz қilip mundaқ dedi: — **22** Gərxon əwladliri iqidə ata jəməti wə aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qediri iqidə hizmət қilix sepigə kirələydioƣan һəmmisini sanaқtin ətküzüp omumiy sanini al. **24** Gərxon aililirining қilidioƣan hizmiti wə ular kətüridioƣan nərsilər təwəndikiqə: **25** — ular jamaət qedirining əzini, yəni astidiki iqki pərdiliri wə sirtқi pərdilirini, uning yapқuqini, xundaқla üstigə yapқan delfin terisidə etilgən yopuқni wə jamaət qedirining kirix ixikining pərdisini, **26** ibadət qediri bilən қurbangaһni qəridəp tartiloƣan һoylidiki pərdilər bilən kirix dərwazisining pərdisini, xularoƣa has tanilirini wə ixlitidioƣan barliқ қaqa-қuqa əswablarni kətürsun; bu əswab-üskünilərgə munasiwətlik kerək boloƣan ixlarni қilsun. **27** Gərxon əwladlirining pütün wəzipisi, yəni ular kətüridioƣan wə bejiridioƣan barliқ ixlar Һarun wə uning ooƣullirining kərsətmiliri boyiqə bolsun; ularning nemə kətüridioƣanliқini silər bəlgiləp beringlar. **28** Gərxon əwladlirining jəmətlirining jamaət qedirining iqidə қilidioƣan hizmiti xular; ular kaһin Һarunning ooƣli Itamarning қol astida turup ixlisun. **29** Mərarining əwladlirinimu, ularni ata jəməti, aililiri boyiqə, sanaқtin ətküz; **30** ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qediri iqidə hizmət қilix sepigə kirələydioƣan һəmmisini sanaқtin ətküzüp omumiy sanini al. **31** Ularning jamaət qediri iqidiki barliқ hizmiti, yəni kətürüx wəzipisi mundaқ: — Ular jamaət qedirining tahtayliri, baldaқliri, hadiliri wə ularning təglikliri, **32** һoylining tət ətrapidiki hadilar, ularning təglikliri, қozuқliri, tanaliri, barliқ əswab-üskünə һəm xularoƣa kerəklik boloƣan barliқ nərsilərni kətürüx bolsun; ular kətüridioƣan əswab-üskünilərni namini atap bir-birləp һər adəmgə kərsitip beringlar. **33** Mərari jəmət-ailililirining jamaət qediri iqidə қilidioƣan barliқ ixliri ənə xular; ular kaһin Һarunning ooƣli Itamarning қol astida turup ixlisun. **34** Musa bilən Һarun wə jamaətning əmirliri Koһatning əwladlirining ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qedirida hizmət қilix sepigə kirələydioƣanlarning һəmmisini ata jəməti, aililiri boyiqə sanaқtin ətküzdi. **36** Ulardin jəməti boyiqə sanaқtin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming yəttə yüz əllik kixi bolup qiқti. **37** Muxular Koһat jəmətidin sanaқtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix қilidioƣan һərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən қiloƣan əmri boyiqə Musa bilən Һarun sanaқtin ətküzgənlər idi. **38** Gərxonlarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qedirida hizmət қilix sepigə kirələydioƣan һəmmisi sanaқtin ətküzüldi; **40** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaқtin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming altə yüz ottuz kixi bolup qiқti. **41** Muxular Gərxon jəmətidin sanaқtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix қilidioƣan һərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən қiloƣan əmri boyiqə Musa bilən Һarun sanaқtin ətküzgənlər idi. **42** Mərarilarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qedirida hizmət қilix sepigə kirələydioƣan һəmmisi sanaқtin ətküzüldi; **44** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaқtin ətküzülgənlər jəmiy üq ming ikki yüz kixi bolup qiқti. **45** Muxular Mərari jəmətidin sanaқtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix қilidioƣan һərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən қiloƣan əmri boyiqə Musa bilən Һarun sanaқtin ətküzgənlər idi. **46** Sanaқtin ətküzülgən Lawiylar mana xular idi; Musa bilən Һarun һəm Israillarning əmirliri ulardin ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxқiqə boloƣan, jamaət qedirida hizmət қilix wə yük kütürüx wəzipisigə kirələydioƣanlarni sanaқtin ətküzgən. **48** Ularning sani jəmiy səkkiz ming bəx yüz səksən adəm bolup qiқti. **49** Pərwərdigarning əmri boyiqə, ular Musa təripidin sanaқtin ətküzüldi; һərkim əzi қilidioƣan Ixi wə kətüridioƣan yükigə asasən sanaқtin ətküzüldi. Bularning һəmmisi Pərwərdigarning Musaoƣa əmr қiloƣinidək boldi.

5 Pərwərdigar Musaoƣa səz ķilip: — **2** Sən Israillaroƣa əmr ķilip: «Silər pisə-mahaw kesili bilən aķma kesiligə giriptar boloƣanlarni, xundaķla ələkkə tegixi bilən napak bolup ķaloƣan ħəmmisini ər-ayal deməy bargaħtin qiķiriwetinglar. Bargaħlarni buloƣiwətməsliki üqün ularni bargaħtin qiķiriwetinglar; qünki Mən bargaħ otturisida makan ķildim» — degin, — dedi. **4** Israillar xundaķ ķilip ularni bargaħtin qiķiriwətti; Pərwərdigar Musaoƣa ķandaķ əmr ķiloƣan bolsa, Israillar xundaķ ķildi. **5** Pərwərdigar Musaoƣa səz ķilip mundaķ dedi: — **6** Sən Israillaroƣa eytķin: — Məyli ər yaki ayal bolsun, əgər u insanlarning Pərwərdigaroƣa wapasizliķ ķilidioƣan ħərķandaķ gunaħliridin birini sadir ķilip, xuning bilən gunaħkar dəp bekitilsə, **7** undaķta u əzi ətküzgən gunaħioƣa iķrar ķilip, itaətsizliki kəltürüp qiķaroƣan, ziyanlanoƣuqining ziyinini toluķ töləp berixi kerək wə uning sirtida u kixigə yənə bəxtin bir ülüxni ķoxup töləp bərsun. **8** Ziyanlanoƣuqining mubada itaətsizlik kəltürüp qiķaroƣan ziyanoƣa berilgən töləm pulini aloƣudək tuoƣķini bolmisa, töləm puli gunaħkar boloƣan kixining kafaritigə sunulidioƣan ķoxķaroƣa ķoxulup, Pərwərdigaroƣa atilip, kaħinoƣa berilsun. **9** Xuningdək Israillarning Hudaoƣa atioƣan barliķ mukəddəs ħədiyəliri, yəni kaħinoƣa kəltürgən nərsilərdin barliķ «kətürmə ķurbanliķ-ħədiyə»lər kaħinoƣa ħesab bolsun. **10** Ħərkim Hudaoƣa atioƣan ħədiyələr mukəddəs dəp ħesablansun, xundaķla kaħinning bolsun; kixilər kaħinoƣa nemə ħədiyə ķilsa, uning ħəmmisi kaħinning bolsun. **11** Pərwərdigar Musaoƣa səz ķilip mundaķ dedi: — **12** Sən Israillaroƣa səz ķilip mundaķ degin: — Əgər birsining hotuni əz eridin yüz ərügən, sadaķətsizlik ķiloƣan bolsa, **13** — demək, baxķa birsi bilən yeķinlaxķan, xundaķla uning buloƣanoƣanliķi erining kəzliridin yoxurun boloƣan bolsa, ħeq guwaħqi bolmioƣan ħəm gunaħ ķiloƣan qeoƣida tutulupmu ķalmioƣan bolsa, **14** xundaķ əħwalda, eri əz hotunidin guman ķilip künlisə, hotuni rastla zina ķilip buloƣanoƣan bolsa (yaki əz hotunioƣa guman ķilip künlisimu, hotuni zina ķilmioƣan wə buloƣanmioƣan bolsa) **15** əħwalini ispatlax üqün bu adəm hotunini kaħinning yenioƣa əkəlsun ħəm hotuni üqün zərür axliķ ħədiyəsi, yəni arpa undin ondin bir əfaħni aloƣaq kəlsun; xu ħədiyəning üstigə u ħeq zəytun meyi ķuymisun yaki ħeq məstiki ķoxup ķoymisun; qünki bu kündaxliķ ħədiyəsi, əslətmə axliķ ħədiyəsi bolup, ularning kəbiħlikigə boloƣan əslətmidur. **16** Kaħin u hotunni aldioƣa kəltürüp, Pərwərdigarning ħuzurida turoƣuzsun. **17** Kaħin komzəkkə mukəddəs sudin ķuyup, ibadət qedirining yər topisidin bir qimdim elip suoƣa qeqip ķoysun. **18** Kaħin u hotunni Pərwərdigarning ħuzurida turoƣuzup, bexini eqip, əslətmə axliķ ħədiyəsi, yəni kündaxliķ ħədiyəsini uning ķolioƣa tutķuzsun, andin kaħin ķolioƣa ķaroƣix kəltürgüqi ələm süyini alsun. **19** Kaħin u hotunoƣa kəsəm iqküzüp, uningoƣa «Dərwəkə sən ħeqķandaķ adəm bilən billə yatmioƣan, eringning ornida baxķa birsi bilən billə boluxķa ezip buzukluķ ķilmioƣan bolsang, undaķta sən bu ķaroƣix kəltürgüqi ələm süyidin halas boloƣaysən. **20** Lekin sən eringning ornida baxķa birsigə yeķinlixip özüngni buloƣioƣan bolsang, eringdin baxķa bir ər sən bilən billə yatķan bolsa, —» desun; **21** andin kaħin u hotunoƣa ķaroƣix kəsimini iqküzgəndin keyin, yənə uningoƣa: «— Pərwərdigar yotangni yiglitip, ķorsiķingni ixxitiwətsun, xuningdək Pərwərdigar seni əz həlķing iqidə ķaroƣix wə ķəsəm iqix dəstikigə aylandursun; bu ķaroƣix süyi iq-ķarningoƣa kirip, ķorsiķingni ixxitiwətsun, yotangni yigilitiwətsun» degəndə, u hotun: «Amin, amin» desun. **23** Xuningdək kaħin bu ķaroƣix səzlirini dəptərgə pütüp ķoysun, xundaķla yazoƣan səzlərni ələm süyigə qilisun, **24** andin u hotunoƣa bu ķaroƣix kəltürgüqi ələm süyini iqküzsun, bu ķaroƣix kəltürgüqi su uning iqigə kirixi bilənla uningoƣa azab-ələm bolidu. **25** Kaħin u hotunning ķolidin kündaxliķ axliķ ħədiyəsini elip, uni Pərwərdigarning ħuzurida pulanglitip boloƣandin keyin, ķurbangaħķa elip kəlsun. **26** Kaħin ħədiyədin bir siķim un elip, hatirə ħesabida ķurbangaħķa ķoyup kəydürsun; andin u hotunoƣa bu suni iqküzsun. **27** Kaħin əmdi u hotunoƣa suni iqküzgəndin keyin, əgər u ħəķiķiy buloƣanoƣan bolup, əz erigə sadaķətsizlik ķiloƣan bolsa, qoķum xundaķ boliduki, bu ķaroƣix süyi uning iqigə kirgəndin keyin uningoƣa azab-ələm kəltüridu; uning ķorsiķi ixxip, yotisi yigiləp ketidu; xuning bilən u hotun əz həlķi iqidə ķaroƣixķa ketidu. **28** Lekin əgər u hotun buloƣanmioƣan pak bolsa, xu ixtin halas bolidu wə əksiqə ħamilidar bolup pərzəntlik bolidu. **29** Mana bu kündaxliķ tooƣrisidiki ķanundur; hotun əz erining ornida baxķa birsi bilən billə boluxi bilən ezip buloƣanoƣan bolsa **30** wə yaki birsi hotunidin guman ķilip künlisə, undaķta u hotunini Pərwərdigarning aldida turoƣuzsun, kaħin uningoƣa xu ķanun boyiqə ħəmmini ijra ķilsun. **31** Ənə

xundaḳ ḳiloɣanda, ər gunaḥtin halas bolup, hotun əz gunaḥini kətiridu.

6 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa eytḳin: «Məyli ər yaki ayal bolsun, «Əzümni Pərwərdigaroɣa atap, nazariylardin bolimən» degən alaḥidə bir ḳəsəmni iqkən bolsa, **3** undaḳta u əzini ḥaraḳ-xarabtin ayrip pərḥiz tutsun; ḥaraḳ-xarab bilən ixləngən sirkinimu iqmisun yaki ḥərḳandaḳ üzüm xərbitini iqmisun wə ḥəl-ḳuruḳ üzümlərnimu yemisun. **4** Əzini Pərwərdigaroɣa atioɣan barliḳ künlərdə, üzüm telidin qiḳḳan ḥərḳandaḳ nərsini, məyli üzüm uruḳi bolsun, posti bolsun, ularni yeyixkə bolmaydu. **5** Əzümni Pərwərdigaroɣa atidim dəp ḳəsəm ḳiloɣan künliridə, ularning bexioɣa ustira təgküzüxkə bolmaydu; əzini Pərwərdigaroɣa atioɣan künlər ətüp bolmioɣuqə, u muḳəddəs boluxi kerək; ular qaqlirini uzun ḳoyuxi kerək. **6** U ḳəsəm iqkən barliḳ künliridə ḥeqḳandaḳ ələüklərgə yeḳinlixixḳa bolmaydu. **7** Uning əz atisi, anisi, ḳerindixi yaki ḥədə-singilliri ələüp ḳaloɣan bolsa, ularni dəp əzini napak ḳilmasliḳi kerək; qünki bexida Pərwərdigaroɣila has bolimən dəp bərgən wədisining bəlgisi bolidu. **8** Əzini Hudaoɣa atiwətkən barliḳ künlərdə u Pərwərdigar aldida muḳəddəs bolup tursun. **9** Mubada bir kixi uning yenida tuyuḳsiz ələüp ḳelip, əzini Pərwərdigaroɣa atioɣanliḳning bəlgisi boloɣan bexi buloɣanoɣan bolsa, u əzini paklax küni wə keyinki yəttinqi künimu qeqini aldursun. **10** Səkkizinqi küni u ikki pahtəkni yaki ikki baqkini elip jamaət qedirining dərwazisi aldida kaḥinoɣa tapxursun. **11** Kaḥin birini gunaḥ ḳurbanliḳi, yənə birini kəydürmə ḳurbanliḳ süpitidə sunup, ələük səwəbidin napak bolup ḳaloɣan gunaḥini tiləp kafarət ḳilsun; nazariy xu künning əzidə əz bexini ḳaytidin muḳəddəs-pak ḳilsun, **12** u əzini Pərwərdigaroɣa atioɣan künlirini yengiwaxtin baxlisun, xuning bilən bir yaxliḳ bir ərkək ḳozini itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip sunsun; ilgiriki künliri bolsa inawətsiz ḥesablansun; qünki uning əzini [Pərwərdigaroɣa] atioɣan ḥaliti buloɣanoɣan. **13** Nazariylardin biri əzini [Pərwərdigaroɣila] atioɣan künlər toxḳan künidə u tooɣruluḳ ḳanun-bəlgilimə mundaḳ: — Kixilər uni jamaət qedirining dərwazisi aldioɣa əkəlsun; **14** u əzi Pərwərdigaroɣa sunulidioɣan kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir yaxliḳ bejirim ərkək ḳozini, gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir yaxliḳ qixi bejirim bir ḳozini, inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün bejirim bir ḳoxḳarni kəltürsun, **15** xundaḳla bir sewət petir nan, zəytun meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloɣan toḳaqlar ḥəmdə zəytun meyi sürülüp məsiḥləngən petir ḥəmək nanlar wə xu ḳurbanliḳlarning ḳoxumqə axliḳ ḥədiyəliri wə xarab ḥədiyəlirini kəltürsun. **16** Kaḥin bularni Pərwərdigarning ḥuzurioɣa kəltürüp, Nazariyning xu gunaḥ ḳurbanliḳi bilən kəydürmə ḳurbanliḳini sunsun; **17** u Pərwərdigaroɣa ataloɣan inaḳliḳ ḳurbanliḳi süpitidə ḳoxḳarni sunsun, uningoɣa ḳoxup bir sewət petir nanni sunsun; kaḥin xular bilən təng Nazariy ḳoxup təḳdim ḳiloɣan axliḳ ḥədiyə bilən xarab ḥədiyəni kəltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaət qedirining dərwazisi aldida əzini Pərwərdigaroɣa atioɣanliḳioɣa bəlgə ḳilip ḳoyuwətkən qeqini qüxürüp, qeqini elip inaḳliḳ ḳurbanliḳi astidiki otḳa ḳoysun. **19** Nazariy xu tərikidə əzini Pərwərdigaroɣila atioɣanliḳ qeqini qüxürüp boloɣandin keyin, kaḥin ḳaynap pixiriloɣan ḳoxḳarning bir aldi ḳolini ḥəm sewəttin bir petir nan bilən bir petir ḥəmək nanni elip kelip Nazariyning ḳolioɣa tutḳuzsun. **20** Kaḥin bularni Pərwərdigarning aldida pulanglatma ḳurbanliḳ süpitidə ərüsun; bular pulanglatma ḳurbanliḳ süpitidə sunoɣan təx bilən kətürmə ḥədiyə ḳilinoɣan aldi ḳol bilən ḳoxulup, muḳəddəs dəp ḥesablinip kaḥinoɣa berilsun; andin keyin Nazariy xarab iqsə bolidu. **21** Xular bolsa ḳəsəm iqkən Nazariy tooɣrisida, əzini Pərwərdigaroɣa ataxta sunux zərür boloɣan ḳurbanliḳ-ḥədiyələr tooɣrisida bekitilgən ḳanun-bəlgilimidur; xuningdək uning ḳoli nemigə yətsə xuni sunsimu bolidu; u iqkən ḳəsimi boyiqə, yəni əzini Hudaoɣa atax wədisi tooɣruluḳ xu nizam-bəlgilimə boyiqə ḥəmmə ixni ada ḳilsun; wədisigə əməl ḳilsun. **22** Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **23** Sən Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa səz ḳilip mundaḳ degin: — Silər Israillaroɣa mundaḳ bəht-bərikət tiləŋlar: — **24** «Pərwərdigar silərgə bəht-bərikət ata ḳiloɣay, silərni Əz panaḥida saḳlioɣay; **25** Pərwərdigar yüzini silərning üstünglərdə yorutup, silərgə xapaət ḳiloɣay; **26** Pərwərdigar yüzini üstünglaroɣa ḳaritip kətürüp, silərgə hatirjəmlik bərgəy!» — dəp tiləŋlar. **27** Ular xundaḳ ḳilip namimni Israillarning üstigə ḳonduridu wə Mən ularoɣa bəht-bərikət ata ḳilimən.

7 Musa ibadət qedirini tikligən küni, u qedirni məsiḥ ḳilip maylap muḳəddəs ḳildi, xundaḳla uning iqidiki barliḳ əswab-jabduḳlar, ḳurbangaḥ wə uning barliḳ ḳaqa-ḳuqa əswablirini məsiḥ ḳilip maylap muḳəddəs ḳildi; xü küni xundaḳ boldiki, Israilning əmirliri, yəni ularning ata jəmətining baxliḳliri boloɣan, ḳəbilə əmirliri kelip ḥədiyələrni sundi; xu ḳəbililərning

əmirliri sanaqtin ətküzüx ixioɣa nazarət kilоɳuqilar idi. 3 Ular əzlirining ḥədiyəlirini Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḥazir kilixti, kəltürülgən bu ḥədiyələr jəmiy bolup altə ḥarwa, on ikki əküzdin ibarət idi; ḥər ikki əmir birlixip birdin sayiwənlik ḥarwa, ḥərbir əmir birdin əküz elip kəldi; ular bu ḥədiyələrni qedirining aldioɣa əkilixti. 4 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip: — 5 Jamaət qedirining ixlirioɣa ixlitix üqün sən bu nərsilərni qobul kilip, Lawiylarning ḥərbirining bejiridioɣan ixliri boyiqə ularning ixlitixigə bərgin, — dedi. 6 Xuning bilən Musa ḥarwa bilən əküzlərni qobul kilip Lawiylaroɣa tapxurup bərdi. 7 U Gərxon əwladlirining kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa ikki ḥarwa bilən tət əküz bərdi. 8 Mərari əwladlirining kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa tət ḥarwa bilən səkkiz əküz bərdi; ularning ḥəmmisi kaḥin Ḥarunning ooɳli Itamaroɣa karaytti; 9 lekin u Koḥatning əwladlirioɣa ḥeqnemə bərmidi; qünki ular muqəddəs nərsilərni kətürüxkə məs'ul idi; demək, ular məs'ul boloɣan nərsilərni əz mürisidə kətürətti. 10 Qurbangaḥ maylinip məsiḥləngən küni, uni Hudaoɣa beoɣixlax yolida əmirlər sunidioɣan ḥədiyəlirini elip kelip, qurbangaḥ aldioɣa qoyuxti. 11 Pərwərdigar Musaoɣa: — Ular qurbangaḥni beoɣixlax yolida ḥədiyəlirini sunsun; ḥərbir əmir əz künidə sunsun, — dedi. 12 Birinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Yəḥuda qəbilisidin Amminadabning ooɳli Naḥxon boldi. 13 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; 14 on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; 15 kəydürmə qurbanlik üqün bir ərkək torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza; 16 gunaḥ qurbanlikі üqün bir tekə; 17 inaqlik qurbanlikі üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Amminadabning ooɳli Naḥxon sunoɣan ḥədiyələr idi. 18 Ikkinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Issakarning əmiri Zuarning ooɳli Nətanəl boldi. 19 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; 20 on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; 21 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza; 22 gunaḥ qurbanlikі üqün bir tekə; 23 inaqlik qurbanlikі üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Zuarning ooɳli Nətanəl sunoɣan ḥədiyələr idi. 24 Üqinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Zəbulun əwladlirining əmiri Ḥelonning ooɳli Eliab boldi. 25 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; 26 on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; 27 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza; 28 gunaḥ qurbanlikі üqün bir tekə; 29 inaqlik qurbanlikі üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Ḥelonning ooɳli Eliab sunoɣan ḥədiyələr idi. 30 Tətinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Rubən əwladlirining əmiri Xidərning ooɳli Əlizur boldi. 31 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; 32 on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; 33 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza; 34 gunaḥ qurbanlikі üqün bir tekə; 35 inaqlik qurbanlikі üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Xidərning ooɳli Əlizur sunoɣan ḥədiyələr idi. 36 Bəxinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Ximeon əwladlirining əmiri Zuri-xaddayning ooɳli Xelumiyəl boldi. 37 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muqəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; 38 on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; 39 kəydürmə qurbanlik üqün bir torpak, bir qoqqar, bir yaxlik bir ərkək qoza; 40 gunaḥ qurbanlikі üqün bir tekə; 41 inaqlik qurbanlikі üqün ikki buqa, bəx qoqqar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək qoza; bular Zuri-xaddayning ooɳli Xelumiyəl sunoɣan ḥədiyələr idi. 42 Altinqi küni ḥədiyə sunoɳuqi Gad əwladlirining əmiri Deuəlning ooɳli Əliasaf boldi. 43 U sunoɣan ḥədiyə eoɣirlikі bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikі yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx

das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **44** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **45** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **46** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **47** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Deuəlning ooɣli Əliasaf sunoɣan ḥədiyələr idi. **48** Yəttinqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Əfraim əwladlirining əmiri Ammiḥudning ooɣli Əlixama boldi. **49** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **50** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **51** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **52** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **53** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Ammiḥudning ooɣli Əlixama sunoɣan ḥədiyələr idi. **54** Səkkizinqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Manassəḥ əwladlirining əmiri Pidaḥzurning ooɣli Gamaliyəl boldi. **55** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **56** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **57** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **58** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **59** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Pidaḥzurning ooɣli Gamaliyəl sunoɣan ḥədiyələr idi. **60** Toḳḳuzinqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Benyamin əwladlirining əmiri Gideonining ooɣli Abidan boldi. **61** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **62** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **63** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **64** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **65** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Gideonining ooɣli Abidan sunoɣan ḥədiyələr idi. **66** Oninqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Dan əwladlirining əmiri Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər boldi. **67** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **68** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **69** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **70** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **71** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər sunoɣan ḥədiyələr idi. **72** On birinqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Axir əwladlirining əmiri Okranning ooɣli Pagiyəl boldi. **73** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **74** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **75** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **76** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **77** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Okranning ooɣli Pagiyəl sunoɣan ḥədiyələr idi. **78** On ikkinqi küni ḥədiyə sunoɣuqi Naftali əwladlirining əmiri Enanning ooɣli Aḥira boldi. **79** U sunoɣan ḥədiyə eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliḳi yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axliḳ ḥədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un toldуruloɣanidi; **80** on xəkəl eoɣirliḳta, huxbuy toldуruloɣan bir altun piyalə; **81** kəydürmə ḳurbanliḳ üqün bir torpaḳ, bir ḳoqḳar, bir yaxliḳ bir ərkək ḳoza; **82** gunaḥ ḳurbanliḳi üqün bir tekə; **83** inaḳliḳ ḳurbanliḳi üqün ikki buḳa, bəx ḳoqḳar, bəx tekə, bir yaxliḳ bəx ərkək ḳoza; bular Enanning ooɣli Aḥira sunoɣan ḥədiyələr idi. **84** Ḳurbangaḥ maylinip məsiḥləngən künidə, Israil əmirliri ḳurbangaḥḳa sunoɣan ḥədiyələr: — jəmiy on ikki kümüx legən, on ikki kümüx das, on ikki altun piyalə boldi, **85** ḥərbir kümüx legənning eoɣirliḳi bir yüz ottuz xəkəl, ḥərbir kümüx dasning eoɣirliḳi yətmix

xəkəl idi; muxu ḳaqa-ḳuqioɣa kətkən kümüx muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə, jəmiy ikki ming tət yüz xəkəl qiḳti; **86** huxbuy bilən toldurulоɣan altun piyalə on ikki bolup, muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə, ḥərbir altun piyalining eoɣirliḳi on xəkəl qiḳti; bu altun piyalilərning altuni jəmiy bir yüz yigirmə xəkəl qiḳti; **87** kөydürmə ḳurbanliḳlar üqün boloɣan mallar: — jəmiy on ikki torpaḳ, on ikki ḳoqḳar, on ikki bir yaxliḳ ərkək ḳoza idi, ḥərbiri tegixlik axliḳ ḥədiyələr bilən billə sunuldi; on ikki tekə gunaḥ ḳurbanliḳi üqün sunuldi; **88** inaḳliḳ ḳurbanliḳliri üqün sunuloɣini jəmiy yigirmə tət buḳa, atmix ḳoqḳar, atmix tekə, bir yaxliḳ atmix ərkək ḳoza idi. Ḳurbangaḥ maylinip məsiḥlinip, uni Hudaoɣa beoɣixlax yolida sunuloɣan ḥədiyələr mana muxular. **89** Musa [Pərwərdigar] bilən sөzləxkili jamaət qedirioɣa kirgən qeoɣida, u «ḥəkümguwaḥlik sanduḳi»ning üstidiki «kafarət təhti»ning ikki təripidiki kerubning otturisidin uning əzigə gəp ḳiloɣan awazini anglap turdi; Pərwərdigar xu yolda uningoɣa sөz ḳilatti.

8 Pərwərdigar Musaoɣa sөz ḳilip: — **2** Sən Ḥarunoɣa: «Sən qiraoɣlar yaḳidioɣan qaoɣda yəttə qiraoɣning ḥəmmisi qiraoɣdanning aldini yorutidioɣan bolsun» dəp eytip ḳoy, — dedi. **3** Ḥarun xundaḳ ḳildi; u qiraoɣdan üstidiki qiraoɣlarning ḥəmmisini yandurup, huddi Pərwərdigarning Musaoɣa eytḳinidək, qiraoɣ nurini qiraoɣdanning aldini yorutidioɣan ḳilip ḳoydi. **4** Qiraoɣdanning yasilixi mundaḳ: u altundin bolḳa bilən soḳup yasaloɣan, putidin güllirigiqə bolḳa bilən soḳup qiḳiriloɣan. Pərwərdigar Musaoɣa kөrsətkən nushidək, u qiraoɣdanni xundaḳ yasatti. **5** Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ dedi: — **6** Sən Israillarning iqidin Lawiylarni tallap qiḳip paklioɣin. **7** Ularni paklax üqün ularoɣa mundaḳ ḳil: «kafarət süyi»ni ularning bədinigə qaqḳin; andin ular əzliri pütün bədinini ustura bilən qüxürsun, kiyimlirini yuyup əzini pak ḳilsun. **8** Andin keyin ular bir torpaḳ bilən xuningoɣa ḳoxup axliḳ ḥədiyəsini, yəni zəytun meyi iləxtürülgən esil unni kəltürsun; sən gunaḥ ḳurbanliḳi üqün yənə bir torpaḳni kəltür. **9** Sən Lawiylarni jamaət qedirining aldioɣa kəltür wə pütün Israil jamaitini yioɣip kəl; **10** Lawiylarni Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḥazir ḳiloɣin; andin Israillar kelip ḳollirini ularning üstigə ḳoysun. **11** Ḥarun Lawiylarni Israillarning «pulanglatma ḳurbanliḳ»i süpitidə Pərwərdigarning hizmitini ḳilsun dəp, Pərwərdigaroɣa ḥədiyə ḳilsun. **12** Lawiylar ḳollirini ḥeliḳi ikki torpaḳning bexioɣa ḳoysun; sən birini gunaḥ ḳurbanliḳi bolsun, birini kөydürmə ḳurbanliḳ bolsun, Lawiylar üqün kafarət kəltürsun dəp Pərwərdigaroɣa sunoɣin. **13** Sən andin Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooɣullirining aldida turoɣuzup, ularni pulanglatma ḳurbanliḳ süpitidə Pərwərdigaroɣa ḥədiyə ḳil. **14** Lawiylar Meningki bolsun dəp, sən Lawiylarni ənə xu tərikidə Israillardin ayrip qiḳ. **15** Andin Lawiylar kirip jamaət qedirining ixlirini ḳilsa bolidu; sən ularni paklandur, ularni pulanglatma ḳurbanliḳ süpitidə ḥədiyə ḳil. **16** Qünki ular Israillar iqidə pütünləy Manga ataloɣan; Mening ularni Meningki bolsun dəp tallixim ularni Israillarning arisida baliyatḳuning tunji mewisi ornida ḳoyoɣanliḳimdur. **17** Qünki Israillarning tunjisi, məyli u insan yaki ḥaywan bolsun, pütünləy Manga təwədur; Mən Misir zeminida barliḳ tunjilarni əltürgən küni ularni Өzümgə muḳəddəs ḳilip eliwaloɣanidim. **18** Mening Lawiylarni u yol bilən tallixim ularni Israillarning iqidiki tunjilirining ornida ḳoyuxum üqündur. **19** Wə jamaət qedirida Israillarning hizmitidə bolsun wə Israillarning [gunaḥini tiləp] kafarət kəltürsun, xuningdək Israillar muḳəddəs jayoɣa yeḳinlaxḳanda ular arisida bala-ḳaza qiḳmisun dəp, Mən Israillar iqidin Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa bərdim. **20** Musa, Ḥarun wə pütkül Israil jamaiti Lawiylarni xundaḳ ḳildi; Pərwərdigarning Lawiylar tooɣruluḳ Musaoɣa buyruoɣinidək Israillar ḥəmmisini bəja kəltürdi. **21** Lawiylar xundaḳ ḳilip əzlirini [gunaḥtin] paklap, kiyim-keqəklirini yuyup pakizlidi; Ḥarun ularni pulanglatma ḳurbanliḳ süpitidə Pərwərdigaroɣa ḥədiyə ḳildi; Ḥarun yənə ularni paklaxḳa [gunaḥini tiləp] kafarət ḳildi. **22** Andin keyin Lawiylar kirip Ḥarunning aldida, xundaḳla uning ooɣullirining aldida, jamaət qediri iqidiki ixlarni ḳilixḳa kirixti; Pərwərdigar Lawiylar tooɣruluḳ Musaoɣa ḳandaḳ buyruoɣan bolsa, Israillar uni xu boyiqə bəja kəltürdi. **23** Pərwərdigar Musaoɣa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **24** Lawiylarning wəzipisi mundaḳ bolsun: — Yigirmə bəx yaxtin yuḳiriliri kirip jamaət qediri iqidiki ixlarni ḳilixḳa səpkə kirsun; **25** əllik yaxḳa yətkəndin keyin səptin qekinip xu hizmətni ḳilmisun; **26** lekin ular jamaət qediri iqidə ḳerindaxlirioɣa yardəmlixip, ularning ḥajətliridin qiḳixḳa bolidu, əmma qedirdiki rəsmiy wəzipidə bolmisun. Lawiylarning wəzipiliri ḥəḳḳidə ularoɣa ənə xundaḳ ḳil.

9 Misir zeminidin qiḳḳandin keyinki ikkinqi yili birinqi ayda, Pərwərdigar Sinay qəlidə Musaoɣa

buyrup: — 2 Israillar bekitilgən waḳitta ətüp ketix ḥeytini ətküzsun; 3 yəni muxu ayning on tətinqi küni gugumda, bekitilgən waḳitta, barlıḳ bəlgilimə wə ḳaidə-tərtip boyiqə ḥeytni ətküzünglar, — dedi. 4 Xuning bilən Musa Israillarоɣa səz ḳilip ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni buyrudi. 5 Ular birinqi ayning on tətinqi küni gugumda, Sinay qəlidə ətüp ketix ḥeytini ətküzdi; Pərwərdigar Musaoɣa ḳandaḳ buyruoɣan bolsa, Israillar xundaḳ ḳildi. 6 Bir nəqqəylən bir ələkkə tegip ketip napak bolup ḳaloɣanliḳi üqün, ular xu küni ətüp ketix ḥeytini ətküzəlmidi-də, ular xu küni Musa bilən Ḥarunning aldioɣa kelip Musaoɣa: — 7 Biz ələp ḳaloɣan adəmgə tegip ketip napak bolup ḳaloɣan bolsaḳmu, lekin nemixḳa Israillarning ḳatarida, bekitilgən waḳitta Pərwərdigaroɣa sunuxḳa kerək boloɣinini elip kelixtin rət ḳilinimiz? — deyixti. 8 — Tohtap turunglar, mən berip Pərwərdigar silər tooɣranglarda nemə buyruydikin, anglap baḳay, — dedi Musa ularoɣa. 9 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 10 Sən Israillaroɣa mundaḳ degin: «Silər wə silərning əwladliringlar iqidə bəzilər ələklərgə tegip ketip napak bolup ḳaloɣan bolsa yaki uzaḳ səpər üstidə bolsa, ular yənila Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə bolidu. 11 Undaḳ kixilər ikkinqi ayning on tətinqi küni gugumda ḥeytni ətküzsun; [ḥeyt taamini] petir nan wə aqqiḳ kəktatlar bilən billə yesun; 12 ulardin ətigə azraḳmu ḳaldurmisun wə [ḳozisining] ustihanliridin birərsinimu sunduroɣuqi bolmisun; ular ḥeytni ətüp ketix ḥeytining barlıḳ bəlgilimiliri boyiqə ətküzsun. 13 Ḥalbuki, pak boloɣan, səpər üstidimu bolmioɣan əmma ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə etibar bərmigən kixi bolsa əz həlḳidin üzüp taxlinidu; qünki bekitilgən waḳitta Pərwərdigaroɣa sunux kerək boloɣinini sunmioɣanliḳi üqün, u əz gunaḥini əz üstigə alidu. 14 Əgər aranglarda turuwatḳan yat əllik bir musapir Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni halisa, u ətüp ketix ḥeyti tooɣrisidiki bəlgilimə wə ḳaidə-tərtip boyiqə ətküzsun; yat əllik musapirlar üqün wə zeminda tuoɣuloɣanlar üqünmu aranglarda xu birla nizam bolsun. 15 Ibadət qediri tikləngən küni, bulut ibadət qedirini, yəni ḥəküm-guwaḥliḳ qedirini ḳaplap turdi; kəqtin taki ətigəngiqə, bulut huddi ottək ibadət qedirining üstidə turdi. 16 Daim xundaḳ bolatti; [kündüzi] bulut ibadət qedirini ḳaplap turatti, keqisi u otḳa ohxaytti. 17 Ḳaqaniki bulut jamaət qedirining üstidin kətürülsə, Israillar yoloɣa qiḳatti; bulut kəyərdə tohtisa, Israillar xu yərdə bargaḥ tikətti. 18 Israillar Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə mangatti, Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə bargaḥ tikətti; bulut ibadət qedirining üstidə ḳanqə uzaḳ tohtisa, ular bargaḥta xunqə uzaḳ turatti. 19 Bulut ibadət qedirining üstidə heli künlərgiqə tohtap tursa, Israillarmu Pərwərdigarning kərsitmisini tutup səpərgə qiḳmaytti; 20 mubada bulut ibadət qedirining üstidə pəḳət birnəqqə künla tohtisa, ular Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə xu waḳitta bargaḥ ḳurup yatatti, andin yənə Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə səpərgə atlinatti. 21 Wə mubada bulut pəḳətla kəqtin ətigəngiqə tohtap, əttigəndə bulut yənə kətürülsə, ular yənə yoloɣa qiḳatti; məyli kündüzi yaki keqisi bulut kətürülsila, ular səpərgə qiḳatti. 22 Bulut ibadət qedirining üstidə uzunraḳ tursa, məyli ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yoloɣa qiḳmay bargaḥta turuwerətti; lekin bulut kətürülüp mangsila ular səpirini dawamlaxturatti. 23 Pərwərdigarning buyruḳi bilən ular bargaḥ ḳuratti, Pərwərdigarning buyruḳi bilən ular səpərni dawamlaxturatti; ular Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən bərgən əmri boyiqə, Pərwərdigarning kərsitmisini tutatti.

10 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 2 Sən əzünggə ikki kanay yasatḳin; ularni kümüxtin soḳtur. Ular jamaətni yioɣixḳa, xundaḳla jamaətni bargaḥlirini yioɣixturup yoloɣa qiḳixḳa qaḳirix üqün ixlitilidu. 3 Ikki kanay qelinoɣanda pütkül jamaət sening yeningoɣa jamaət qediri dərwazisining aldioɣa yioɣilidioɣan bolsun. 4 Əgər yaloɣuz biri qelinsa, əmirliri, yəni minglioɣan Israillarning mingbexiliri sening yeningoɣa kelip yioɣilsun. 5 Silər ḳattiḳ yuḳiri awaz bilən qaloɣanda kün qiḳix tərəptiki bargaḥlar yoloɣa qiḳsun. 6 Andin silər ikkinqi ḳetim ḳattiḳ, yuḳiri awaz bilən qaloɣanda jənub tərəptiki bargaḥlar yoloɣa qiḳsun; ular yoloɣa qiḳḳan qaoɣda kanay ḳattiḳ, yuḳiri awaz bilən qelinixi kerəktur. 7 Jamaətni yioɣilixḳa qaḳiridioɣan qaoɣda, kanay qelinglar, əmma ḳattiḳ, yuḳiri awaz bilən qalmanglar; 8 Ḥarunning əwladliri, kaḥin boloɣanlar kanaylarni qalsun; bular silərgə əwladmu-əwlad bir əbədiy bəlgilimə bolsun. 9 Əgər silər əz zemininglarda silərgə zulum saloɣan düxmininglar bilən jəng ḳilixḳa qiḳsanglar, ḳattiḳ, yuḳiri awaz bilən qelinglar. Xuning bilən əzünglarning Hudasi boloɣan Pərwərdigarning aldida yad etilip, düxmininglardin ḳutulisilər. 10 Buningdin baxḳa, huxal künliringlarda, bekitilgən ḥeytliringlarda wə ayning birinqi künliridə, silər

kəydürmə qurbanlik wə inaklik qurbanliklirini sunoƣininglarda, qurbanliklarning aldida turup kanay qelinglar; xuning bilən [kanaylar] silərni Hudayinglaroƣa əslətküqi bolidu; Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **11** Ikkinqi yili, ikkinqi ayning yigirminqi küni bulut ḥəküm-guwaḥlik qedirining üstidin kətürüldi; **12** xuning bilən Israillar Sinay qəlidin qikip, yol elip səpərlirini baxlidi; bulut Paran qəlidə tohtidi. **13** Bu ularning birinqi ketim Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloƣan əmri boyiqə yoloƣa qikixi boldi. **14** Yəḥuda bargaḥi əzining tuoƣi astida qoxun-qoxun bolup aldi bilən yoloƣa qikti; qoxunning baxliki Amminadabning ooƣli Naḥxon idi. **15** Issakar qəbilisi qoxunining baxliki Zuarning ooƣli Nətanəl idi. **16** Zəbulun qəbilisi qoxunining baxliki Ḥelonning ooƣli Eliab idi. **17** Andin ibadət qediri quwulup, Gərxonning əwladliri bilən Mərarining əwladliri uni kətürüp yoloƣa qikti. **18** Rubən bargaḥi əzining tuoƣi astida qoxun-qoxun bolup yoloƣa qikti; qoxunning baxliki Xidərning ooƣli Əlizur idi. **19** Ximeon qəbilisi qoxunining baxliki Zuri-xaddayning ooƣli Xelumiyəl idi. **20** Gad qəbilisi qoxunining baxliki Deuəlning ooƣli Əliasaf idi. **21** Andin Koḥatlar mukəddəs buyumlarni kətürüp yoloƣa qikti; ular yetip kelixtin burun ibadət qedirini [kətürgüqilər] kelip uni tikləp qoyuxqanidi. **22** Əfraim bargaḥi əzining tuoƣi astida qoxun-qoxun bolup yoloƣa qikti; qoxunning baxliki Ammiḥudning ooƣli Əlixama idi. **23** Manassəḥ qəbilisi qoxunining baxliki Pidaḥzurning ooƣli Gamaliyəl idi. **24** Binyamin qəbilisi qoxunining baxliki Gideonining ooƣli Abidan idi. **25** Dan bargaḥi ḥəmmə bargaḥlarning arqa muḥapizətqisi bolup, əzining tuoƣi astida qoxun-qoxun bolup yoloƣa qikti; qoxunning baxliki Ammixaddayning ooƣli Aḥiəzər idi. **26** Axir qəbilisi qoxunining baxliki Okranning ooƣli Pagiyəl idi. **27** Naftali qəbilisi qoxunining baxliki Enanning ooƣli Aḥira idi. **28** Bular Israillar yoloƣa qikqanda qoxun-qoxun bolup mengix tərtipi idi; ular xu tərikidə yoloƣa qikti. **29** Musa əzining qeynatisi, Midiyanlik Reuəlning ooƣli Ḥobabqa: — Biz Pərwərdigar wədə kiloƣan yərgə qarap səpər kiliwatimiz, U: «Mən u yərni silərgə miras kilip berimən» degən; əzlirining biz bilən billə mengixlirini ətünimən, biz siligə yahxi qaraymiz, qünki Pərwərdigar Israil tooƣuluq bəht-saadət ata kilimən dəp wədə bərgən, — dedi. **30** Lekin Ḥobab Musaoƣa: — Yaq, mən əz yurtum, əz uruq-tuoƣanlirimoƣa ketimən, — dedi. **31** Musa uningoƣa: Bizdin ayrilip kətmisilə; qünki sili qəldə qandaq bargaḥ quriximiz kerəklikini bilila, sili bizgə kəz bolup bərsilə. **32** Xundaq boliduki, biz bilən billə barsila, kəlgüsidə Pərwərdigar bizgə qandaq yahxilik kilsa, bizmu siligə xundaq kilimiz! — dedi. **33** Israillar Pərwərdigar teoƣidin yoloƣa qikip üq kün yol mangdi; Pərwərdigarning əḥdə sanduki uloƣa aram alidioƣan yər izdəp ularning aldida üq kün yol baxlap mangdi. **34** Ular qedirlirini yioƣixturup yoloƣa qikidioƣan qaoƣlarda, Pərwərdigarning buluti ḥaman ularning üstidə bolatti. **35** Əḥdə sanduki yoloƣa qikidioƣan qaoƣda Musa: «Ornungdin turoƣaysən, i Pərwərdigar; düxmənliring tiripirən bolsun; Sanga əqlər yüzüngning aldidin qaqsun!» — dəytti. **36** Əḥdə sanduki tohtioƣan qaoƣda u: «Qaytip kəlgəysən, i Pərwərdigar, mingliƣan-tümənligən Israil həlki arisioƣa qaytip kəlgəysən!» — dəytti.

11 Wə xundaq boldiki, həlq oƣotuldixatti, ularning oƣotuldaxliri Pərwərdigarning kulikioƣa yetip intayin rəzil anglandi; U bu sözlərni anglidi wə Uning oƣəzipi qozoƣaldi; Pərwərdigarning ot-yalquni ularning arisida tutixip, bargaḥning qetidiki bəzilərni kəydürüxkə baxlidi. **2** Həlq bu qaoƣda Musaoƣa yalwuriwidi, Musa Pərwərdigardin tilidi; xuning bilən ot pəsiyip əqti. **3** Pərwərdigarning oti ularning otturisida tutaxqanliki üqün u u yərgə «Tabərah» dəp at qoydi. **4** Ularning arisidiki xaloƣut kixilərning nəpsi takildap kətti, Israillarmu yənə yioƣlaxqa baxlidi: «Əmdi bizgə kim gəx beridu? **5** Ḥelimu esimizdiki, biz Misirdiki qaoƣlarda pul həjliməy turupmu belik yeyələyttuq, yənə tərhəmək, tawuz, piyaz wə küdə piyaz bilən samsaqmu bar idi. **6** Mana bu yərdə ḥazir kəz aldimizda mannadin baxqa ḥeqnemə yoq, əmdi bizning jenimizmu kurup ketiwatidu» deyixti. **7** Manna goya yumoƣaqsüt uruqioƣa, kərünüxi goya kəḥriwaoƣa ohxaytti. **8** Kixilər uyan-buyan qepip uni yioƣip, bəzidə yaroƣunqaqta ezip, bəzidə ḥawanqida soqup, ya bəzidə qazanda pixurup nan kilip yəytti; təmi zəytun maylik toqaqlaroƣa ohxaytti. **9** Keqidə bargaḥqa xəbnəm qüxkəndə, mannamu xuning üstigə qüxətti. **10** Musa həlqning ailimu-ailə ḥərbiri əz qedirining ixiki aldida yioƣa-zar kilixiwatkinini anglidi; buningoƣa Pərwərdigarning oƣəzipi qattik qozoƣaldi, bu ix Musaning nəziridimu yaman kəründi. **11** Musa Pərwərdigaroƣa: — Sən bu barlik həlqning eoƣir yükini manga artip qoyup, mən qulungni nemixqa bundaq kiynaysən; nemixqa mən Sening aldingda iltipat tapmaymən? **12** Ya mən bu pütün həlqqə ḥamilidar

bolup, ularni tuoʏdummu? Sən tehi manga: «Sən ularni Mən ḳəsəm iqip ularning ata-bowilirioʏa miras ḳiloʏan xu yərgə yətküzgüḳə, huddi bakḳan atisi əmḳəktiki bowakḳni baoʏrioʏa aloʏandək baoʏringoʏa elip kətürüp mang» dəwatisən? **13** Mən bu həlḳḳə nədin gəx tepip berələymən? Qünki ular manga yioʏlap: «Sən bizgə yegüdək gəx tepip bər!» deyixməktə. **14** Mən bu həlḳni kətürüxni yaloʏuz üstümgə elip ketəlməydikənmən, bu ix manga bək eoʏir keliwatidu. **15** Əgər Sən manga muxundaḳ muamilə ḳilmaḳqi bolsang, mən ətünüp ḳalay, bu harab ḥalitimni manga kərsətməy, iltipat ḳilip meni əltürüwət! — dedi. **16** Pərwərdigar Musaoʏa mundaḳ dedi: — Israil aḳsaḳalliri iqidin, sən yenimoʏa tonuydioʏan həlḳ aḳsaḳalliri wə bəglərdin yətmixni tallap yioʏḳin, ularni jamaət qedirining aldioʏa əkəl. Ular sening bilən billə xu yərdə tursun. **17** Mən xu yərgə qüxüp sening bilən səzliximən; wə sening üstüngdə turuwatḳan Roḥni elip ularning üstigimu bəlüp ḳoyimən. Xuning bilən ular sən bilən billə həlḳni kətürüx məs'uliyitini üstigə alidu, andin sən uni əzüng yaloʏuz kətürməydioʏan bolisən. **18** Sən həlḳḳə mundaḳ degin: «Ətə gəx yiyixkə təyyarlinip əzənglərni [Hudaoʏa] atap paklanglar; qünki silər Pərwərdigarning ḳuliḳini aoʏritip yioʏlap: «Əmdi kim bizgə gəx beridu? Aḥ, Misirdiki ḥalimiz bək yahxi idi!» degənidinglar əməsmu? Pərwərdigar dərwəḳə silərgə gəx beridu, silər uningdin yəysilər. **19** Silər bir kün, ikki kün əməs, bəx kün, on kün əməs, yigirmə künmu əməs, **20** bəlki pütün bir ay yəysilər, taki burninglardin etilip qiḳip ḥə boloʏuqə yəysilər; qünki silər aranglarda turuwatḳan Pərwərdigarni mənsitməy, uning aldida yioʏlap turup: «Biz nemə üqün Misirdin qiḳtuḳ?» — dedinglar». **21** Musa: — Mən ularning arisida turuwatḳan bu həlḳtin yoloʏa qiḳalaydioʏan ərkəklər altə yüz ming tursa, Sən tehi: «Mən ularni gəx yəydioʏan, ḥətta pütün bir ay gəx yəydioʏan ḳilimən» dəysən; **22** əmisə ḳoy, kala padilirining ḥəmmisi soyulsa ularoʏa yetəmdu? Yaki dengizdiki ḥəmmə beliḳ ularoʏa tutup berilsə, ularning yiyixigə yitərmu? — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoʏa: — Pərwərdigarning ḳoli ḳiskə bolup ḳaptimu? Əmdi kərüp bakḳinə, Mening sanga degən səzüm əməlgə axurulamdu-yoḳ? — dedi. **24** Xuning bilən Musa qiḳip Pərwərdigarning səzini həlḳḳə yətküzdi wə həlḳ iqidiki aḳsaḳallardin yətmix adəmni tallap yioʏip ularni jamaət qedirining ətrapida turoʏuzdi. **25** Andin Pərwərdigar bulut iqidin qüxüp, Musa bilən səzlixip, uningdiki Roḥtin elip yətmix aḳsaḳaloʏa ḳoydi; Roḥ ularning üstigə ḳonuxi bilən ular bexarət berixkə kirixti. Lekin xu waḳittin keyin ular undaḳ ḳilmidi. **26** Lekin u qaoʏda ulardin ikki adəm bargaḥta ḳaldi; birsining ismi Əldad, ikkinqisi Medad idi (ular əslidə aḳsaḳallarning arisida tizimlanoʏanidi, lekin ibadət qedirioʏa qiḳmay ḳaloʏanidi). Roḥ ularning üstidimu ḳondi wə ular bargaḥ iqidə bexarət berixkə baxlidi. **27** Yax bir yigit yügürüp kelip Musaoʏa: — Əldad bilən Medad bargaḥta bexarət beriwatidu, — dedi. **28** Musaning hizmətkari, Musa talliоʏan sərhil yigitliridin biri, Nunning ooʏli Yəxua ḳopup: — I hojam Musa, ularni tosuoʏayla, — dedi. **29** Lekin Musa uningoʏa: — Sən mening səwəbimdin ḥəsət ḳiliwatamsən? Pərwərdigarning pütün həlḳi pəyoʏəmbər bolup kətsə idi, Pərwərdigar Өzining Roḥini ularning üstigə ḳoysa idi! — dedi. **30** Xuning bilən Musa bilən Israil aḳsaḳallirining ḥəmmisi bargaḥḳa ḳaytip ketixti. **31** Əmdi Pərwərdigar aldidin bir xamal qiḳip, u dengiz tərəptin bədünilərni uqurtup kelip, bargaḥning ətrapioʏa yeyiwətti; bədünilər bargaḥning u təripidimu bir künlük yol, bu təripidimu bir künlük yol kəlgüdək yər yüzini ikki gəz egizliktə kəlgüdək ḳaplidi. **32** Həlḳ ornidin turup pütkül xu küni, xu keqisi wə ətisi pütün kün bədünə tutup yioʏdi, əng az degənlirimu alaḥazəl ikki homir yioʏdi; ular bularni bargaḥning tət ətrapioʏa əzliri üqün yeyixti. **33** Ular gəxni qaynap ezip bolmay, gəx tehi qixliri arisida turoʏanda, Pərwərdigarning oʏəzipi ularoʏa ḳozoʏilip, həlḳni intayin eoʏir bir waba bilən urdi. **34** Xunga kixilər xu yərni «Ḳibrot-Ḥattawaḥ» dəp atidi; qünki ular xu yərdə nəpsi taḳildioʏan kixilərni yərlikkə ḳoyoʏanidi. **35** Keyin həlḳ Ḳibrot-Ḥattawaḥtin yoloʏa qiḳip Ḥazirotḳa kelip, Ḥazirotta tohtidi.

12 Məriyəm bilən Ḥarun Musaning ḥəbəxlik ḳizni hotunluḳḳa aloʏini üqün uningoʏa ḳarxi səz ḳildi (qünki u ḥəbəxlik bir ḳizni aloʏanidi). **2** Ular: — Pərwərdigar pəḳət Musa bilənla səzlixip, biz bilən səzləxməptimu? — deyixti. Bu gəpni Pərwərdigar anglidi. **3** Musa degən bu adəm intayin kəmtərməmin adəm bolup, bu tərəptə yər yüzidikilər arisida uning aldioʏa ətidioʏini yoḳ idi. **4** Pərwərdigar Musa, Ḥarun wə Məriyəmgə tuyuḳsiz: — Silər üqünglar jamaət qedirioʏa kelinglar, — dedi. Üqilisi qiḳip kəldi. **5** Andin Pərwərdigar [ərxtin] bulut tüwrüki iqidə qüxüp, jamaət qedirining aldida tohtap, Ḥarun bilən Məryəmni ḳiqḳiriwidi, ular aldioʏa kəldi. **6** U ularoʏa:

— Əmdi silər gepimni anglanglar, əgər silərning aranglarda pəyoʏəmbər bolsa, Mən Pərwərdigar alamət kərünüxtə uningoʏa Өzümni ayan kilimən, qüxidə uning bilən səzliximən. **7** Lekin kulum Musaoʏa nisbətən undak əməs; u barlik ailəm iqidə tolimu sadiktur; **8** Mən uning bilən tepixmak eytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasitə səzliximən; u Mən Pərwərdigarning kiyapitini kərələydu. Əmdi silər nemixka kulum Musa tooʏruluk yaman gəp kilixtin korkmidinglar? — dedi. **9** Pərwərdigarning otluk oʏəzipi ularoʏa kozoʏaldi wə u ketip kaldi. **10** Xuning bilən bulut jamaət qediri üstidin kətti, wə mana, Məryəm huddi ap'ak kardək pesə-mahaw bolup kətti; Harun burulup Məryəmgə kariwidi, mana, u pesə-mahaw bolup kaloʏanidi. **11** Harun Musaoʏa: — Way hojam! Nadanlik kilip gunah ətküzüp koyoʏanlikimiz səwəbidin bu gunahni bizning üstimizgə artmioʏaysən. **12** U huddi anisining korsikidin qikkandila bədini yerim qirik, ölük tuoʏuloʏan balidək bolup kalmioʏay! — dedi. **13** Xuning bilən Musa Pərwərdigaroʏa: — I Təngri, uning kesilini sakaytiwətkən bolsang, — dəp nida kildi. **14** Pərwərdigar Musaoʏa: — Əgər atisi uning yüzigə tükürgən bolsa, u yəttə kün hijilqilik iqidə turoʏan bolatti əməsmu? Əmdi u bargahning sirtioʏa yəttə kün kamap koyulsun, andin u kaytip kəlsun, — dedi. **15** Xuning bilən Məryəm bargah sirtioʏa yəttə kün kamap koyuldi, taki Məryəm kaytip kəlgüqə həlk yoloʏa qikmay turup turdi. **16** Andin keyin həlk Hazirottin yoloʏa qikip, Paran qəlidə bargah kurdi.

13 Pərwərdigar Musaoʏa səz kilip: — **2** Mən Israillaroʏa miras kilip bərgən Kanaan zeminini qarlap kelixkə adəmlərni əwətkin; hərbir ata jəmətkə təwə kəbilidin birdin adəm qikirilsun, ular əz kəbilisidiki əmir bolsun, — dedi. **3** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, ularni Paran qəlidin yoloʏa saldi; ularning hammisi Israillarning baxliri idi. **4** Təwəndikilər ularning isimliri: — Rubən kəbilisidin Zakkurning ooʏli Xammuya, **5** Ximeon kəbilisidin Horining ooʏli Xafat, **6** Yəhuda kəbilisidin Yəfunnəhning ooʏli Kaləb, **7** Issakar kəbilisidin Yüsüpning ooʏli Igal, **8** Əfraim kəbilisidin Nunning ooʏli Hoxiya, **9** Binyamin kəbilisidin Rafuning ooʏli Palti, **10** Zəbulun kəbilisidin Sodining ooʏli Gaddiyəl, **11** Yüsüp kəbilisidin, yəni Manassəh kəbilisidin Susining ooʏli Gaddi, **12** Dan kəbilisidin Gimallining ooʏli Ammiyəl, **13** Axir kəbilisidin Mikailning ooʏli Sətur, **14** Naftali kəbilisidin Wofsining ooʏli Nahbi, **15** Gad kəbilisidin Makining ooʏli Geuəl. **16** Mana bular Musa qarlap kelinglar dəp Kanaan zeminioʏa əwətkən adəmlərning ismi. Musa Nunning ooʏli Hoxiyani Yəhoxuya dəp atidi. **17** Musa ularni qarlap kelixkə Kanaanoʏa səpərwər kilip: — Silər muxu yərdin Nəgəw qəli tərəpkə karap menginglar, andin taoʏlik rayonoʏa qikinglar. **18** U yərning kandak ikənlikini, u yərdikilərning küqlük-ajizlikini, az yaki kəplükini kərüp bekinglar; **19** ular turuwatkan yərning kandak ikənlikini, yahxi-yamanlikini kərünglər; ular turuwatkan xəhərlərning kandak ikənlikini, bargahlik xəhər yaki sepil-kələlik xəhər ikənlikini; **20** u yərning munbət yaki munbətsiz ikənlikini, dəl-dərəhlirining bar-yoklukini kərüp kelinglar. Yürəklikrək bolup, mewə-qiwiliridin aloʏaq kelinglar, — dedi. Bu qaoʏ dəl üzüm pixip kaloʏan wakit idi. **21** Ular xu tərəplərgə qikip, zeminni Zin qəlidin tartip taki Hamat eoʏizining yenidiki Rəhobkiqə berip qarlaxti. **22** Ular jənub tərəptə Hebroʏoʏa bardi, u yərlərdə Anakiylarning əwladliridin Ahiman, Xixay, Talmay degənlər olturuxluk idi. Əslidə Hebron xəhiri Misirdiki Zoan xəhiridin yəttə yil ilgiri yasaloʏanidi. **23** Ular «Əxkol jiloʏisi»oʏa kəldi, u yərdə bir sap üzümi bar bir üzüm xehini kesip, bir baldakka esip ikki adəmgə kətürgüzüp mangdi; ular azrak anar bilən ənjürmu elip kaytip kəldi. **24** Israillar xu yərdə kesiwaloʏan əxu üzüm səwəbidin u yər «Əxkol jiloʏisi» («[üzüm sapiki jiloʏisi]») dəp ataldi. **25** Ular kirik kündin keyin u yərlərni qarlap tügitip, kaytip kəldi. **26** Ular kelip, Paran qəllükidiki Kadəxtə Musa, Harun wə pütün Israil jamaiti bilən kərüxti. Ular ikkiyləngə həm pütkül Israil jamaitigə məlumat bərdi həm zeminning mewilirini ularoʏa kərsətti. **27** Ular Musaoʏa məlumat berip: — Biz əzliri beringlar degən yərlərgə barduk, rasttinla süt bilən hasəl ekip turidioʏan yər ikən, mana bular xu yərning mewiliri. **28** Birak u yərdikilər bək küqtünggür ikən, xəhərlər sepillik bolup həm puhta-həywətlik ikən. Uning üstigə, biz u yərdə Anakiylarning əwladlirinimu kərduk. **29** Amaləklər jənub tərəptə turidikən; Hittiylar, Yəbusiylar, Amoriylar taoʏlarda turidikən; Kanaaniylar dengiz boylirida wə Iordan dəryasi boylirida turidikən, — dedi. **30** Kaləb Musaning aldida kəpqilikni tinqitip: — Biz dərhal atlinip berip u yərni igiləyli! Qünki biz qokum oʏalip kelimiz — dedi. **31** Lekin uning bilən billə qikkan baxkilar bolsa: — Ular bizdin küqlük ikən, xunga ularoʏa hujum kilsak bolmaydu, — deyixti. **32** Andin qarlioʏuqilar əzliri qarlap kəlgən zeminning

əhwalidin Israillarοɣa yaman məlumat berip: — Biz kirip qarlap ətkən zemin bolsa əz ahalisini yəydioɣan zemin ikən; biz u yərdə kərgənlərning ḥəmmisi yooɣan adəmlər ikən. **33** Biz u yərlərdə «Nəfiliylər» degən [gigant] adəmlərni kərduk (dərwəkə Anakiylarning əwladliri Nəfiliylərdin qikkandur); biz əzimizgə karisak qekətkidək turidikənmiz, biz ularοɣimu xundak kərinidikənmiz, — dedi.

14 Xuning bilən barlik jamaət dad-pəryad kətürüp yioɣlidi; ular keqiqə yioɣa-zar kilixip qikti. **2** Israillar Musa bilən Ḥarunοɣa tapa-tənə kilip: — Biz baldurla Misirda ölüp kətsək boptikən! Muxu qəl-jəziridə ölüp kətsək boptikən! **3** Pərwərdigar nemixka bizni kiliq astida əlsun, hotun bala-qakilirimiz bulinip, [düxmənning] oljisi bolsun dəp bizni bu yərgə baxlap kəlgəndu? Uningdin kərə, Misirοɣa kaytip kətkinimiz yahxi əməsmu? — dəp oɣotuldaxti. **4** Xuning bilən ular bir-birigə: — Baxkidin bir baxlik tikləp Misirοɣa kaytip ketəyli, — deyixti. **5** Musa bilən Ḥarun pütün Israil jamaiti aldida yikilip düm yatti. **6** Xu yərni qarlap kəlgənlər iqidiki Nunning ooɣli Yəxua bilən Yəfunnəḥning ooɣli Kaləb kiyimlirini yirtip, **7** pütün Israil jamaətqilikigə: — Biz qarlap kelixkə ətüp baroɣan zemin intayin bək yahxi zemin ikən. **8** Əgər Pərwərdigar bizdin səyünsə, bizni xu zeminοɣa, yəni ḥəsəl bilən süt ekip turidioɣan xu zeminοɣa baxlap berip, uni bizgə beridu. **9** Silər pəkət Pərwərdigarοɣa asiylik kilmanglar! U zeminidikilərdin korkmanglar, qünki ular bizgə nisbətən bir oɣizadur; ularning panaḥdarliri ulardin kətti, Pərwərdigar bolsa biz bilən billə; ulardin korkmanglar, — dedi. **10** Ḥalbuki, pütkül jamaət tərəp-tərəptin: — U ikkisini qalma-kesək kilip öltürüwetəyli, deyixti. Lekin Pərwərdigarning julasi jamaət qedirida Israillarοɣa ayan boldi. **11** Pərwərdigar Musaοɣa: — Bu ḥəlk Meni kaqanoɣiqə mənsitməydu? Gərqə ularning otturisida xunqə məjizilik alamətlərni yaratkan bolsammu, lekin ular Manga kaqanoɣiqə ixinixməydikən? **12** Mən ularni waba bilən urup yokitimən, xuning bilən seni ulardin tehimu qong wə kudrətlik bir əl kilimən, — dedi. **13** Musa bolsa Pərwərdigarοɣa mundak dedi: — «Bundak bolidioɣan bolsa bu ixni misirliklar anglap kalidu, qünki Sən uluoɣ kudriting bilən bu ḥəlkni ularning arisidin elip qikkaniding; **14** wə Misirliklar bu ixni xu zemindiki ḥəlklərgimu eytidu. U zemindiki ahalimu Sən Pərwərdigarning bu ḥəlkning arisida ikənlikingni, Sən Pərwərdigarning ularning aldida yüzmuyüz kərüngənlikingni, Sening buluting daim ularοɣa sayə qüxürüp kəlgənlikini, xundakla Sening kündüzi bulut tüwrükidə, keqisi ot tüwrükidə ularning aldida mangoɣanlikingni angliοɣanidi. **15** Əmdi Sən bu ḥəlkni huddi bir adəmni öltürgəndək öltürüwətsəng, Sening nam-xöḥritingni angliοɣan əllərning ḥəmmisi: **16** «Pərwərdigar bu ḥəlkni Əzi ularοɣa berixkə kəsəm kiloɣan zeminοɣa baxlap baralmaydioɣanliki üqün, xunga ularni əxu qəl-jəziridə öltürüwetiptu» dəp kalidu. **17** Əmdi ətünimənki, Rəbbim kudritingni jari kildurοɣaysən, Əzüngning: **18** «Pərwərdigar asanlikqə aqqiklanmaydu, Uning meḥir-muḥəbbiti texip turidu; U gunaḥ wə itaətsizlikni kəqüridu, lekin gunaḥkarlarni ḥərgiz gunaḥsiz dəp karimaydu, atilarning kəbiḥlikini atisidin balisioɣiqə, ḥətta nəwrə-qəwrilirigiqə ularning üstigə yükləydu» deginingdək kiloɣaysən. **19** Meḥriy-xəpkitingning kəngriliki boyiqə, Misirdiki qaoɣdin taki ḥaziroɣiqə daim kəqürüp kəlginingdək, bu ḥəlkning kəbiḥlikini kəqürgəysən!». **20** Pərwərdigar: — «Boptu, sən degəndək ularni kəqürdüm. **21** Lekin Əz ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, pütkül yər yüzi Mən Pərwərdigarning xan-xəripi bilən tolidu. **22** Ḥalbuki, Mening julayimni, Misirda wə qəl-jəziridə kərsətkən məjizilik alamətlirimni kərüp turupmu Meni muxundak on ketimlap sinap yənə awazimoɣa kulak salmioɣanlar, **23** Mən kəsəm iqip ularning ata-bowilirioɣa miras kilip berimən degən u zeminni ḥərgiz kərəlməydu; Meni mənsitmigənlərdin birimu u yurtni kərəlməydu. **24** Lekin əzidə baxkiqə bir roḥning boloɣini, pütün kəlbi bilən Manga əgəxkini üqün kulum Kaləbni u kirgən yərgə baxlap kirimən; uning əwladlirimu u yərgə mirashor bolidu. **25** (xu qaoɣda Amaləklər bilən Kanaaniylar [taoɣlik] jiloɣilarda turuwatatti) — ətə silər yolunglardin burulup, Kizil Dengizοɣa baridioɣan yol bilən mengip qəlgə səpər kilinglar» — dedi. **26** Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunοɣa səz kilip mundak dedi: **27** — Mən Mening yaman gepimni kilip oɣotuldixidioɣan bu rəzil jamaətkə kaqanoɣiqə qidixim kerək? Israillarning Mening yaman gepimni kiloɣanliri, xu [tohtawsiz] oɣotuldaxlirining ḥəmmisini anglidim. **28** Sən ularοɣa: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, həp, Mən silərgə kulikimoɣa kirgən səzliringlar boyiqə muamilə kilmaydioɣan bolsam! **29** Silərning ölükünglar muxu qəldə yatidu; silərning iqinglarda sanaktin ətküzülgənlər, yəni yexi yigirmidin axkan, Mening yaman gepimni kilip

оɣotuldioɣanlarning ḥəmmisi pütün sani boyiqə **30** Silərgə ḳol kətürüp [ḳəsəm ḳilip], turaloɣunglar ḳilip berimən degən zeminoɣa ḥeq kirəlməydu; pəḳət Yəfunnəḥning ooɣli Kaləb bilən Nunning ooɣli Yəxuala kiridu. **31** Silərning kiqik baliliringlar, yəni «Bulinip, düxmənning oljisi bolup ḳalidu» deyilgənlərni Mən baxlap kirimən, ular silər kəmsitkən u zemindin bəḥrimən bolidu. **32** Birak silər bolsanglar, silər yiḳilip, ələkünglar bu qəldə ḳalidu. **33** Silərning baliliringlar buzukluḳ-wapasizliḳinglarning əlimini tartip, ələkünglar qəldə yoḳaloɣuqə, bu qəldə ḳirik yil sərgərdan bolup yüridu. **34** Silərning xu zeminni qarlioɣan künliringlarning sani boyiqə, ḳirik künning ḥərbir künini bir yil ḥesablap, ḳəbiḥlikliringlarni ḳirik yil əz üstünglaroɣa elip yürisilər; xu qaoɣda Mening əzünglardin yatlaxḳinimning nemə ikənlikini bilip yetisilər» — degin. **35** Mən Pərwərdigar xundak degənikənmən, yioɣilip Manga ḳarxi qikḳan bu rəzil həlk jamaitigə Mən qoḳum xundak ḳilimən; ular muxu qəl-jəziridə yəwetilidu, xu yərdə əlidu. **36** Musa u zeminni qarlap kelixkə əwətkənlər ḳaytip kəlgəndə, u zemin tooɣruluk yaman həwər elip kelix bilən pütün jamaətni oɣotulditip, Musaning yaman gepini ḳiloɣuzoɣanlar, **37** yəni u zemin tooɣruluk yaman həwər əkəlgən bu kixilərning ḥəmmisi waba kesili tegip Pərwərdigarning aldida əldi. **38** Zeminni qarlap kelixkə baroɣan adəmlər iqidin pəḳət Nunning ooɣli Yəxua bilən Yəfunnəḥning ooɣli Kaləbla ḥayat ḳaldi. **39** Musa bu gəplərni pütkül Israil jamaitigə eytiwidi, ḥəmmisi bək ḥəsrət qəkti. **40** Ular ətigən tang atḳanda turup taoɣḳa qikip: — Mana biz kəlduk! Pərwərdigar eytḳan yurtḳa qikip ḥujum ḳilayli; qünki biz gunaḥ ḳilduk, — deyixti. **41** — Silər yənə nemixḳa Pərwərdigarning əmrigə hilaplik ḳilisilər? — dedi Musa, — Bu ix oɣəlibilik bolmaydu! **42** Pərwərdigar aranglarda bolmioɣaqḳa, düxmənning ḳiliqi astida əlüp, məoɣlup bolmasliḳinglar üqün ḥujumoɣa qikmanglar. **43** Qünki Amaləklər bilən Ḳanaaniylar u yurtta, silərning aldinglarda turidu; silər ḳiliq astida əlüp ketisilər; qünki silər Pərwərdigardin tenip kəttinglar, Pərwərdigar silər bilən billə bolmaydu. **44** Lekin, gərqə Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi wə Musa bargaḥtin ḳozoɣalmioɣan bolsimu, ular yənila əz məyliqə taoɣḳa qikip ḥujumoɣa ətti. **45** Xuning bilən Amaləklər bilən xu taoɣda turuxluk Ḳanaaniylar qüxüp ularni taki Hormaḥoɣiqə ḳooɣlap, bitqit ḳilip ḳiroɣin ḳildi.

15 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroɣa mundak degin: — Silər makanlixixinglar üqün silərgə təḳdim ḳilip beridioɣan zeminoɣa kirgən qeoɣinglarda, **3** əgər Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan, uningoɣa huxbuy bolsun dəp birər ḥədiyə-ḳurbanlik ḳilmakqi bolsanglar, ḳurbanlik kala yaki ḳoy-əqkə padisidin bolsun. U kəydürmə ḳurbanlik bolsun, ḳəsəmni ada ḳilix ḳurbanliḳi bolsun, ihtiyariy ḳurbanlik yaki silərgə bekitilgən ḥeytlardiki zərür ḳurbanlik bolsun, **4** ḳurbanlik sunoɣuqi kixi Pərwərdigaroɣa atioɣinioɣa bir axlik ḥədiyəsini ḳoxup kəltürsun. Kəydürmə ḳurbanlik yaki baxḳa ḳurbanlik ḳoza bolsa, undakta axlik ḥədiyəsi zəytun meyidin bir ḥinning təttin biri iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin biri bolsun; uningoɣa yənə xarab ḥədiyəsi süpitidə təttin bir ḥin xarabni ḳuxup sunsun. **6** Ḳurbanliḳing ḳoḳar bolsa, sən uningoɣa axlik ḥədiyəsi süpitidə üqtin bir ḥin zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin ikkisi bolsun **7** wə xarab ḥədiyəsi süpitidə təttin bir ḥin xarabni ḳuxup sunsun; bular Pərwərdigaroɣa huxbuy qikarsun dəp sunulsun. **8** Əgər sən Pərwərdigaroɣa kəydürmə ḳurbanlik, yaki ḳəsəm ada ḳilix ḳurbanliḳi yaki inakliḳ ḳurbanliḳi süpitidə torpak atioɣan bolsang, **9** undakta torpakḳa axlik ḥədiyə süpitidə yerim ḥin zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin üqini, **10** xarab ḥədiyə süpitidə yerim ḥin xarabni ḳoxup sunoɣin; bular Pərwərdigaroɣa atilip otta sunulup, huxbuy qikarsun dəp kəltürülsun. **11** Ḥərbir sunuloɣan torpak, ḳoḳar, ḳoza yaki ooɣlakḳa nisbətən muxundak ḳilinsun. **12** Silər sunidioɣiningларning sani boyiqə, ḥərhil ḳurbanlikning sanioɣa ḳarap xundak ḳilisilər. **13** Xu zeminda tuoɣuloɣanlarning ḥəmmisi Pərwərdigaroɣa huxbuy qikarsun dəp, otta sunulidioɣan ḳurbanlik ḳilmakqi bolsa ənə xundak ḳilsun. **14** Xuningdək silər bilən billə turuwatḳan musapir yaki əwladmu-əwlad silər bilən billə turuwatḳanlar bolsa, huxbuy qikarsun dəp otta sunulidioɣan ḳurbanlik ḳilmakqi bolsa, silər ḳandak ḳiloɣan bolsanglar, ularmu xundak ḳilsun. **15** Pütkül jamaətkə, məyli silər bolunglar yaki silər bilən billə turuwatḳan musapir bolsun, ḥəmminglar üqün ohxax bir bəlgilimə bolidu; silər üqün dəwrmu-dəwr əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigar aldida silər ḳandak bolsanglar, musapirlarmu xundaktur. **16** Silərgimu, aranglarda turuwatḳan musapirlaroɣimu ohxax bir ḳanun-bəlgilimə, ohxax bir ḥəküm bolsun. **17** Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundak dedi: —

18 Sən Israillarоға səz kilip ularоға mundak degin:
— «Silər Mən silərni əkiridiоған zeminоға yetip
baroланда, 19 xu yərdin kikkan axlikni yəydiоған
qeоinglarda, Pərwərdigarоға bir «kətürmə hədiyə»
təkdim kilinglar. 20 Silər hərbir yengi hemirdin
pixkan nanlardin birini «kətürmə hədiyə» kilip təkdim
kilinglar; silər uni təkdim kiloланда huddi hamanning
«kətürmə hədiyə»sigə ohxax bolsun. 21 Dəwrdin-
dəwrgə silər dəsləpki hosuldin kikkan hemirdin bir
nanni «kətürmə hədiyə» süpitidə Pərwərdigarоға
sununglar. 22 Əgər silər əzünglar bilməy ezip
gunah kilip, Pərwərdigarning Musaоға buyruоған
bu barlik əmirlirigə əməl kilmioған bolsanglar, 23
yəni Pərwərdigar buyruоған kündin etibarən barlik
əwladliringlarоiqə Pərwərdigarning Musaning wastisi
bilən silərgə buyruоған barlik ixlirioға əməl kilmioған
bolsanglar, 24 jamaət xundak birər gunahning bilməy
ətküzülgənlikidin həwərsiz bolsa, undakta pütkül
jamaət Pərwərdigarоға huxbuy qikarsun dəp yax
bir torpakni kəydürmə kurbanlik süpitidə sunsun
həmdə kaidə-nizam boyiqə uningоға munasiwətlik
axlik hədiyə bilən xarab hədiyəni koxup sunsun, wə
uning üstigə bir tekini gunah kurbanliki süpitidə
sunsun. 25 Xu yol bilən kahin pütkül Israil jamaiti
üqün kafarət kəltürüp, bu gunah ulardin kəqürüm
kilinidu; qünki bu bilməy ətküzüp koyоған gunah wə
ular əzlirining bilməy ətküzüp koyоған gunahi üqün
kurbanlik, yəni Pərwərdigarоға atap otta sunulidioған
kurbanlik wə gunah kurbanlikini birliktə Pərwərdigar
aldioға sunоған. 26 Bu gunah pütkül Israil jamaiti
bilən ularning arisida turuwatkan musapirlarning
həmmisidin kəqürüm kilinidu, qünki bu pütkül
həlk bilməy turup ətküzüp koyоған gunahtur. 27
Əgər bir kixi bilməstin gunah kilip koyоған bolsa,
u bir yaxlik bir qixi ooлakni gunah kurbanliki
süpitidə sunsun. 28 Kahin xu yol bilən bilməy
gunah kilip koyоған adəm üqün kafarət kəltüridu;
uning üqün kafarət kəltürsə uning Pərwərdigar
aldida bilməy ətküzgən gunahi uningdin kəqürüm
kilinidu. 29 Bilməy birər səwənlik ətküzüp koyоған
barlik kixilərgə, məyli xu zeminda tuоuloған Israillar
bolsun yaki ularning arisida turuwatkan musapirlarоға
bolsun, — silərning həmminglarоға ohxax bir kanun-
bəlgilimə tətbiklinidu. 30 Lekin yürikini kaptək
kilip ix kərgən kixi, məyli u zeminda tuоuloған
bolsun yaki musapir bolsun, Pərwərdigarоға hakarət
kəltürgən bolidu; u haman əz həlkidin üzüp taxlinidu.
31 U Pərwərdigarning səzini mənsitmigənikən,
Pərwərdigarning əmrigə hilaplik kiloланikən; xuning
üqün u qokum üzüp taxlinidu; gunahi əzining bexioға
qüxidu. 32 Israillar qəl-jəziridiki wakitlirida, bir
kixining xabat künidə otun tərgənliki baykaldi. 33 Otun
teriwatkanlikini baykap kaloланlar uni Musa, Harun
wə pütkül jamaətning aldioға elip kəldi. 34 Uni kandak
bir tərəp kilix kerəkliki tehi kərsitilmigəqkə, ular uni
kamap koydi. 35 Pərwərdigar Musaоға: — U adəm
əltürülmisə bolmaydu; pütün jamaət uni bargahning
texioға əpqikip qalma-kesək kilip əltürsun, — dedi. 36
Andin pütün jamaət u adəmni bargah sirtioға əpqikip,
huddi Pərwərdigar Musaоға buyruоландək, qalma-
kesək kilip əltürdi. 37 Pərwərdigar Musaоға səz kilip
mundak dedi: — 38 Sən Israillarоға mundak degin,
ular əwladmu-əwlad kiyim-keqəklirining qərisigə
quqilarni tutsun həm burjikidiki quqilirining hərbirigə
kək xoyna tikip koysun; 39 bu hil quqilar silərning
uni tikip turuxunglar üqün bolidu; uni kərgəndə
Pərwərdigarning barlik əmrlirini esinglarda tutup,
ularоға əməl kilixinglar üqün bu silərgə bir əslətmə
bolidu; xuningdək silərning hazirkidək əzünglarning
kənglünglar wə kəzünglarning kəynigə kirip, katirap
buzukluk kilip kətməslikinglar, 40 Mening barlik
əmrlirimni əstə tutuxunglar həm uningоға əməl
kilip, Hudayinglarоға atap pak-mukəddəs boluxunglar
üqün bolsun. 41 Mən Hudayinglar bolux üqün silərni
Misir zeminidin elip qikkan Pərwərdigardurmən; Mən
Pərwərdigar Hudayinglardurmən.

16 Lawiyning əwrisi, Kohatning nəwrisi, Izharning
ooli Korah wə Rubənning əwladliridin Eliabning
ooulliri Datan bilən Abiram wə Pələtning ooli
On 2 Israillar iqidiki jamaət əmirliri boloған,
jamaət iqidin saylap qikiloған mətiwərlərdin ikki
yüz əllik kixini baxlap kelip Musaоға karxi qikti.
3 Ular yioilip Musaоға karxi həm Haruноға karxi
qikip: — Silər həddinglardin bək axtinglar, pütkül
jamaətning həmmisi pak-mukəddəs, Pərwərdigarmu
ularning arisida, xundak turuoluk silər nemə
dəp əzünglərni Pərwərdigarning jamaitidin üstün
koyusilər? — dedi. 4 Musa ularning gepini anglap
düm yikilip, Korah bilən uning guruhidikilərgə
səz kilip: — Ətə ətigəndə Pərwərdigar kimlərning
Əzigə mənsup ikənlikini, kimlərning pak-mukəddəs
ikənlikini ayan kilidu; xu kixini Əzigə yekinlaxturidu;
kimni tallioған bolsa, uni Əzigə yekinlaxturidu. 6
Silər mundak kilinglar: — Sən Korah wə sening

guruḥingdikilər ḥəmmisi huxbuydanlarni əpkelinglar; **7** ətə Pərwərdigarning aldida huxbuydanlarоǧa ot yeḳip, huxbuyni uning üstigə ḳoyunglar; Pərwərdigar kimni tallisa, xu muḳəddəs-pak boloǧan bolsun! Əy silər Lawiylar, ḥəddinglardin bək axtinglar! — dedi. **8** Musa yənə Koraḥḳa: — I Lawiylar, gepimgə ḳulaḳ selinglar. **9** Israilning Hudasi Pərwərdigar silərni Өzining qedirining ixlirini ḳilsun dəp ḥəmdə jamaətning aldida ularning hizmitidə bolsun dəp Өzigə yeḳinlaxturux üqün silərni Israil jamaitidin ayrip qiḳḳan — yəni Pərwərdigar seni wə sening ḥəmmə ḳerindaxliring boloǧan Lawiyning əwladlirini birdək Өzigə yeḳinlaxturoǧanliḳi silərqə kiqik ixmu? Silər yənə tehi kaḥinlik wəzipisini tama ḳiliwatamsilər? **11** Xu wəjidin sən wə sening guruḥingdikilər ḥəmmisi yioǧilip Pərwərdigaroǧa ḳarxi qiḳiwetipsilər-də; Ḥarun nemidi, silər uning üstidin xunqilik aoǧrinip oǧotuldixip kətküdək? — dedi. **12** Musa Eliabning ooǧli Datan bilən Abiramni ḳiqḳirip kelixkə adəm əwətiwidi, ular: — Barmaymiz! **13** Sening bizni süt bilən ḥəsəl aḳidioǧan zemindin baxlap qiḳip bu qəl-jəziridə əltərməkqi boloǧanliḳingning өzi kiqik ixmu? Sən tehi өzüngni padixaḥ ḥesablap bizning üstimizdin ḥəkümranlik ḳilmaḳqimu? **14** Ḥalbuki, sən bizni süt bilən ḥəsəl aḳidioǧan yurtḳa baxlap kəlmiding, etiz wə üzümzarliḳlarnimu bizgə miras ḳilip bərmiding. Sən bu həḳning kөzinimu oyuwalmaḳqimu? Biz barmaymiz! — dedi. **15** Buni anglap Musa ḳattiḳ oǧəzəplinip Pərwərdigaroǧa: — Ularning sowoǧat-ḥədiyəsigə etibar ḳilmioǧaysən; mən ularning ḥətta birər exikinimu tartiwalmidim, birər adimigimu ḥeq ziyan-zəhmət yətküzmidim, — dedi. **16** Musa Koraḥḳa: — Ətə sən wə sening guruḥingdikilər — sən, ular wə Ḥarun Pərwərdigarning aldioǧa kelinglar. **17** Ḥərbiringlar өzünglarning huxbuydanliringlarni əkilip uning üstigə huxbuyni selinglar; ḥərbiringlar өzünglarning huxbuydanliringlarni, yəni jəmiy ikki yüz əllik huxbuydanni elip uni Pərwərdigarning ḥuzurida tutup turunglar; sənmu, Ḥarunmu ḥərbiringlar өz huxbuydanliringlarni elip kelinglar, — dedi. **18** Xuning bilən ḥərbir adəm өzining huxbuydanini elip, otni yeḳip, huxbuy selip, Musa wə Ḥarun bilən birliktə jamaət qedirining dərwazisi aldida turuxti. **19** Koraḥ Musa bilən Ḥarunoǧa ḥujum ḳiloǧili pütün jamaətni yioǧip jamaət qedirining dərwazisi aldioǧa keliwidi, Pərwərdigarning julasi pütkül jamaətkə ayan boldi. **20** Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoǧa səz ḳilip: — **21** Silər bu həlḳning arisidin neri turunglar, mən kөz yumup aqḳuqə ularni yutuwetimən, — dewidi, **22** Musa bilən Ḥarun düm yiḳilip: — I Təngrim, barliḳ ət igilirining roḥlirining Hudasi, bir adəm gunaḥ ḳilsa, oǧəzipingni pütün jamaətkə qaqamsən? — dedi. **23** Pərwərdigar Musaoǧa səz ḳilip: — **24** Sən jamaətkə: «Silər Koraḥ, Datan wə Abiramning turar jayliridin ayrilip ulardin neri ketinglar» — dəp buyruḳ bər, — dedi. **25** Xuning bilən Musa ornidin turup Datan bilən Abiram tərəpkə ḳarap mangdi; Israil aḳsaḳallirimu uningoǧa əgixip mangdi. **26** Musa jamaətkə: — Silərdin ətünimən, bu rəzil adəmlərning qedirliridin yiraḳ ketinglar, ularning barliḳ gunaḥliri səwəbidin ular bilən billə wəyran bolmasliḳinglar üqün ularning ḥeqnərsisigə ḳol təgküzmənglar, — dedi. **27** Xuning bilən jamaət Koraḥ, Datan, Abiramning qedirlirining tət ətrapidin neri kətti; Datan bilən Abiram bolsa өz ayallirini, ooǧul-ḳizlirini wə bowaḳlirini elip qiḳip өz qedirining ixiki aldida turdi. **28** Musa: — Buningdin silər xuni bilisilərki, bu ixlarning ḥəmmisi mening kөnglümdin qiḳḳan əməs, bəlki Pərwərdigar meni ularni ada ḳilixḳa əwətkən: **29** — əgər bu adəmlərning ölümi adəttiki adəmlərning ölümigə ohxax bolidioǧan yaki ularning bexioǧa qüxidioǧan ḳismətlər adəttiki adəmlər duqar bolidioǧan ḳismətlərgə ohxax bolidioǧan bolsa, Pərwərdigar meni əwətmigən bolatti. **30** Əgər Pərwərdigar yengi bir ixni ḳilip, yər aoǧzini eqip ularni wə ularning pütün nərsisini yutup ketixi bilən, ular tirikla təḥtisaraoǧa qüxüp kətsə, u qaoǧda silər bu adəmlərning Pərwərdigarni mənsitmigənlikini bilip ḳalisilər, — dedi. **(Sheol h7585)** **31** Musaning bu gepi ahirlixixi bilənla ularning puti astidiki yər yerildi. **32** Yər aoǧzini eqip ularni barliḳ ailisidikilər bilən, xuningdək Koraḥḳa təwə ḥəmmə adəmlərni ḳoymay təəlluḳatliri bilən ḳoxup yutup kətti. **33** Xundaḳ ḳilip, ular wə ularning təwəsidikilərning ḥəmmisi tirikla təḥtisaraoǧa qüxüp kətti, yər ularning üstidə yepildi. Ular xu yol bilən jamaətning arisidin yoḳaldi. **(Sheol h7585)** **34** Ularning ətrapida turoǧan Israillarning ḥəmmisi ularning nalisini anglap: «Yər biznimu yutup ketərmikin!» deyixip ḳeqixti. **35** Andin Pərwərdigarning aldidin bir ot qiḳip, huxbuy sunuwatḳan ḥeliḳi ikki yüz əllik adəmnimu yutup kətti. **36** Pərwərdigar Musaoǧa mundaḳ dedi: — **37** Sən kaḥin Ḥarunning ooǧli Əliazaroǧa buyruoǧin, u huxbuydanlarni ot arisidin teriwelip, qooǧlirini yiraḳlaroǧa qeqiwətsun, qünki

u huxbuydanlar Hudaoŋa ataloŋandur; 38 xunga
өzining jenioŋa өzi zamin boloŋan gunahķarlarning
huxbuydanlirini teriwaloŋin; ular ķurbangahni ķaplax
üqün soķup nepiz tünikә ķilinsun, qünki bu
huxbuydanlar әslidә Pәrwәrdigarning ḥuzurioŋa
sunulup uningoŋa atalip muķәddәs ķilinoŋan. Xundaķ
ķilip ular keyin Israillaroŋa ibrәt bolidioŋan ixarәt-
bәlgә bolidu. 39 Xuning bilәn kaḥin Әliazar otta
kөydürüwetilgәnlәr sunoŋan mis huxbuydanlarni
teriwaldi; ular ķurbangahni ķaplitixķa nepiz tünikә
ķilip soķuldi. 40 Xuning bilәn [ķurbangahning bu
ķaplimisi] Ḥarunning әwladlirioŋa yat adәmlәrning
huddi Koraḥ bilәn uning guruḥidikilәrgә ohxax
ķismәtkә ķalmasliķi üqün, Pәrwәrdigarning ḥuzurida
huxbuy kөydürüxkә yeķinlaxmasliķioŋa Israillar üqün
bir әslәtmә boldi. Bu Pәrwәrdigarning Musaning
wastisi bilәn Әliazaroŋa buyruoŋanliridur. 41 Әtisi
pütkül Israil jamaiti Musa bilәn Ḥarunning yaman
gepini ķilip: — Silәr Pәrwәrdigarning hәlķini
әltürdünglar, — dәp oŋotuldaxti. 42 Wә xundaķ
boldiki, jamaәt Musa bilәn Ḥarunoŋa ḥujum ķilixķa
yioŋiliwatķanda, jamaәt burulup jamaәt qedirioŋa
ķariwidi, wә mana, bulut qedirni ķapliwaldi ḥәm
Pәrwәrdigarning julasi ayan boldi. 43 Xuning bilәn
Musa bilәn Ḥarun jamaәt qedirining aldioŋa berip
turdi. 44 Pәrwәrdigar Musaoŋa sөz ķilip: — 45 Mәn kөzni
yumup aqķuqә ularni yoķitip taxlixim üqün ikkinglar
bu jamaәttin qikip neri ketinglar, — dәp buyruwidi,
ikkiylәn yikilip yәrdә düm yatti. 46 Musa Ḥarunoŋa:
— Sәn huxbuydanni elip uningoŋa ķurbangahtiki
ottin sal, uningoŋa huxbuy ķoyup, ular üqün kafarәt
kәltürüxkә tezliktә jamaәtning arisioŋa apar; qünki
kәḥr-oŋәzәp Pәrwәrdigarning aldidin qikti, waba
baskili turdi, — dedi. 47 Ḥarun Musaning deginidәk
ķilip, ḥuxbuydanni elip jamaәtning arisioŋa yügürüp
kirdi; wә mana, waba kixilәrning arisida baxlanoŋanidi;
u huxbuyni huxbuydanoŋa selip, hәlķ üqün kafarәt
kәltürdi. 48 U әlüklәr bilәn tiriklәr otturisida turuwidi,
waba tohtidi. 49 Koraḥning wәķәsi munasiwiti bilәn
әlgәnlәrdin baxķa, waba sәwәbidin әlgәnlәr on tөt
ming yәttә yüz kixi boldi. 50 Ḥarun jamaәt qedirining
dәrwazisi yenida turoŋan Musaning yenioŋa yenip
kәldi; waba tohtidi.

17 Pәrwәrdigar Musaoŋa sөz ķilip mundaķ dedi:
— 2 «Sәn Israillaroŋa sөz ķilip, ulardin ata
jәmәti boyiqә, ḥәr ķәbilining әmiridin birdin on
ikki ḥasa aloŋin; sәn ularning ḥәrbirining ismini
өzining ḥasisioŋa yezip ķoyoŋin. 3 Lawiy ķәbilisining
ḥasisioŋa Ḥarunning ismini yazoŋin, qünki ḥәrbir
ata jәmәt ķәbilә baxliķi üqün bir ḥasa wәkil
bolidu. 4 Sәn bu ḥasilarni jamaәt qediridiki ḥөküm-
guwaḥlik [sanduķining] aldioŋa, yәni Mәn sening bilәn
kөrüxidioŋan yәrgә ķoyoŋin. 5 Wә xundaķ boliduki,
Mәn tallioŋan kixining bolsa, uning ḥasisi bih süridu;
xundaķ ķilip Israillarning silәrgә oŋuduraxķan gәplirini
tohtitip Manga anglanmaydioŋan ķiliwetimәn». 6
Xuning bilәn Musa Israillaroŋa xundaķ sөz ķildi;
ularning ḥәmmә әmirliri uningoŋa birdin ḥasini,
jәmiy bolup on ikki ḥasini bәrdi; ḥәrbir ata jәmәtkә
bir ḥasa wәkil boldi, Ḥarunning ḥasisimu xularning
iqidә idi. 7 Musa ḥasilarni ḥөküm-guwaḥlik qedirioŋa
әkirip Pәrwәrdigarning ḥuzurioŋa ķoydi. 8 Wә xundaķ
boldiki, Musa әtisi ḥөküm-guwaḥlik qedirioŋa kiriwidi,
mana, Lawiy jәmәtigә wәkil boloŋan Ḥarunning ḥasisi
bih sürüp, oŋunqilap, qeqәkläp, badam qüxkәnidi. 9
Musa ḥasilarning ḥәmmisini Pәrwәrdigarning aldidin
elip qikip, Israil hәlķigә kөrsәtti; ular kөrgәndin
keyin ḥәrkim өz ḥasilirini elip ketixti. 10 Pәrwәrdigar
Musaoŋa: — Xu asiylik ķiloŋuqi balilaroŋa bir agah
bәlgisi bolsun dәp Ḥarunning ḥasisini ḥөküm-
guwaḥning aldioŋa әkirip ķoyoŋin. Xundaķ ķilsang
sәn ularning oŋuduraxķan gәplirini tohtitip, Manga
anglanmaydioŋan ķilisәn; ularmu xuning bilәn өlüp
kәtmәydu, — dedi. 11 Musa xundaķ ķildi; Pәrwәrdigar
өzigә ķandaķ buyruoŋan bolsa u xundaķ ķildi. 12
Israillar Musaoŋa sөz ķilip: — Biz nәpәstin ķalay
dәwatimiz, biz tügәxtuķ, biz ḥәmmimiz tügәxtuķ!
13 Pәrwәrdigarning ibadәt qedirioŋa yeķinlaxķanlar
өlmәy ķalmaydu, xundaķ ikәn, biz ḥәmmimiz mutlәķ
nәpәstin ķeliximiz kerәkmu? — deyixti.

18 Pәrwәrdigar Ḥarunoŋa mundaķ dedi: — Sәn,
ooŋulliring wә ata jәmәtingdikilәr sening bilәn
birliktә muķәddәs jayoŋa munasiwәtlik boloŋan
gunahni, xuningdәk sәn wә ooŋulliring birliktә
kaḥinliķ wәzipisigә munasiwәtlik boloŋan gunahni
üstünglәrgә alisilәr. 2 Sәn ķerindaxliring boloŋan
Lawiy ķәbilisidikilәrni, yәni ata-bowiliringning
ķәbilisidikilәrni өzüng bilәn birlәxtür ḥәm ularni
hizmitingni ķilixi üqün baxlap elip kәl; birak sәn
bilәn ooŋulliring sening bilәn birliktә ḥөküm-guwaḥlik
qediri aldida hizmәtlәrni ķilsun. 3 Ular sening
buyruķliringoŋa tәyyar turup, xundaķla qedirdiki
barliķ hizmәt-wәzipisini ötәydu; pәķәt muķәddәs
jaydiki ķaqa-ķuqa әswablaroŋa wә ķurbangahķa

yeḳinlaxmisun; undaḳ ḳilsa, ularmu, silərmu əlüp ketisilər. **4** Ular sening bilən birlixip, jamaət qediridiki wəzipini ətəp, ḳilidioŋan ḥərbir ixini ḳilsun; pəḳətla ḥeq yat kixilər silərgə yeḳinlaxmisun. **5** Kəḥr-oŋəzəp yənə Israillarning bexioŋa qüxmisun üqün, silər muḳəddəs jaydiki wəzipə bilən ḳurbangaḥdiki wəzipini ətəxkə məs'ul bolunglar. **6** Mana, Mən Өzüm silərning ḳerindaxliringlar boloŋan Lawiylarni Israillar iqidin tallap qiḳtim; ular jamaət qedirining ixlirini ḳilixḳa Pərwərdigaroŋa təḳdim ḳilinoŋan bolup, silərgə sowoŋa süpitidə ata ḳilinoŋan. **7** Lekin sən wə ooŋulliring sening bilən birliktə kaḥinliḳ wəzipənglərdə turup, ḳurbangaḥtiki barliḳ ixlarni ḥəm pərdə iqidiki ixlarni bejiringlar; silərning wəzipənglər xundaḳ bolsun. Kaḥinliḳ wəzipisini, hizmitimdə boluxunglar üqün silərgə sowoŋa ḳilip bərdim; yat adəmlər yeḳinlaxsa, əltürüwetilsun. **8** Pərwərdigar Ḥarunoŋa mundaḳ dedi: — Mən Manga sunuloŋan kətürmə ḥadiyələrni, yəni Israillar Manga muḳəddəs dəp atioŋan barliḳ nərsilərni ülüxünglar bolsun dəp, mana mənggülük bəlgilimə bilən sanga wə sening əwladliringoŋa təḳdim ḳildim. **9** Israillar otta sunidioŋan, «əng muḳəddəs» nərsilərdin silərgə munular ḳaldurup berilidu: — ularning Manga atap sunoŋan barliḳ nərsiliri, yəni barliḳ axliḳ ḥədiyələrdin, barliḳ gunaḥ ḳurbanliḳliridin, barliḳ itaətsizlik ḳurbanliḳliridin «əng muḳəddəs» ḥesablanoŋanliri, sanga wə əwladliringoŋa ata ḳilinidu. **10** Sən xu [ülüxüngni] «əng muḳəddəs» süpitidə yegin, silərdin boloŋan ḥərbir ər kixi uni yesun; u sanga «əng muḳəddəs» dəp bilinsun. **11** Munularmu sening bolidu: — Israillarning sowoŋatliri iqidin kətürmə ḥadiyələr, barliḳ pulanglatma ḥədiyələr sening; Mən ularni sanga, xundaḳla ooŋulliring bilən ḳizliringoŋa mənggülük bəlgilimə bilən təḳdim ḳildim; sening əyüngdiki ḥərbir pak adəm uningdin yesə bolidu. **12** Zəytun meyidin əng esilini, yengi xarabtin əng esilini, xundaḳla axliḳtin əng esilini, yəni Israillar Pərwərdigaroŋa atap sunoŋan dəsləpki pixḳan məḥsulatlarning ḥəmmisini Mən sanga təḳdim ḳilip bərdim. **13** Ular yərdin elip Pərwərdigaroŋa atap əkəlgən dəsləpki pixḳan nərsilərning ḥəmmisi sening bolsun; əyüngdiki ḥərbir pak adəm uningdin yesə bolidu. **14** Israilda Hudaoŋa mutləḳ atilidioŋan ḥərbir nərsə sening bolidu. **15** Ular Pərwərdigaroŋa atap kəltüridioŋan barliḳ janiwarlarning tunjiliri, məyli insan yaki ulaoŋ-qarpay bolsun sening bolidu; ḥalbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni tələm tələp yanduruwalsun wə napak ḥaywanlarning tunjilirini tələm tələp yanduruwalsun. **16** Tələm tələx kerək boloŋanlar üqün yexi bir aylikṭin axḳanda tələm puli tələnsun; ularoŋa sən tohtatḳan baḥa boyiqə, yəni muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə (bir xəkəl yigirmə gərahḍur) baḥa ḳoyup, bəx kümüx xəkəl al. **17** Pəḳət tunji kala, tunji ḳoy yaki tunji ooŋlaḳḳa tələm alsang bolmaydu; ularning ḥəmmisi muḳəddəstur. Sən ularning ḳenini ḳurbangaḥḳa qeqip, meyini Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan, Uningoŋa huxbuy kəltüridioŋan ḳurbanliḳ süpitidə kəydürgin. **18** Ularning gəxi sening bolidu; huddi «kətürmə ḥadiyə» ḳilinoŋan təx wə ong arḳa putioŋa ohxax, sanga təwə bolidu. **19** Israillar Pərwərdigaroŋa atap sunoŋan muḳəddəs nərsilər iqidiki kətürmə ḥadiyə-ḳurbanliḳning ḥəmmisini Mən sanga wə sening bilən billə turuwatḳan ooŋul-ḳizliringoŋa mənggülük bəlgilimə bilən təḳdim ḳildim. Bu Pərwərdigar aldida sanga wə sening bilən billə turuwatḳan əwladliring üqün mənggülük tuzluḳ əḥdə bolidu. **20** Pərwərdigar Ḥarunoŋa mundaḳ dedi: — [Israil] zeminida sening ḥeqḳandaḳ mirasing bolmaydu, ularning arisidimu ḥeqḳandaḳ nesiwəng bolmaydu; Israillar arisida mana Mən Өzüm sening nesiwəng, sening mirasingdurmən. **21** Lawiylaroŋa bolsa, ularning ətəydioŋan hizmətliri, yəni jamaət qediridiki hizmiti üqün, mana Mən Israilda təḳdim ḳilinoŋan barliḳ «ondin bir ülüx»ning ḥəmmisini ularoŋa miras ḳilip bərgənmən. **22** Buningdin keyin, gunaḥkar bolup əlüp kətməsliki üqün, Israillar jamaət qediroŋa yeḳinlaxmisun. **23** Jamaət qediridiki hizmətni bolsa, uni ətigüqilər pəḳət Lawiylarla bolidu wə xu ixta boloŋan gunaḥini əzliri üstigə alidu, bu silər üqün əwladmu-əwlad mənggülük bir bəlgilimə bolidu; ularning Israillarning iqidə ḥeqḳandaḳ mirasi bolmaydu. **24** Qünki Israillarning Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥadiyə süpitidə sunoŋan «ondin bir ülüx»ni Lawiylaroŋa miras ḳilip təḳdim ḳilidioŋan boldum; xunga Mən ular tooŋuluḳ: Israillar iqidə ḥeqḳandaḳ mirasi bolsa bolmaydu, — dedim. **25** Pərwərdigar Musaoŋa mundaḳ dedi: — **26** Sən Lawiylaroŋa eytḳin: «Silər Israillarning ḳolidin Mən silərgə miras bolsun dəp təḳdim ḳiloŋan «ondin bir ülüx»ni aloŋan ikənsilər, silər xu ondin bir ülüxning yənə ondin bir ülüxini ayrip, uni Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥadiyə süpitidə sununglar. **27** Bu yol bilən silərning xu «kətürmə ḥadiyə»nglar silərgə «hamandiki axliḳinglar»din

ھەم «خارەب كەلقىكىدىكى تولۇپ تاخقان خارابىنگلار»دىن ئاتالۇانلار ھېسابلىنىدۇ. 28 بۇنداق بولۇاندا، سىلەر ئىسرائىللارنىڭ قولىدىن ئالۇان ئوندىن بىر ئۈلۈشنىڭ ھەممىسىدىن پەرۋەردىگارۇا ئاتاپ كېتۈرمە ھەدىيە سۇنىسىلەر؛ سىلەر پەرۋەردىگارۇا ئاتىۇان خۇ «كېتۈرمە ھەدىيە»نى كاھىن ھارۇنۇا بېرىنگلار. 29 سىلەرگە تەقدىم قىلىنۇان بارلىق نەرسىلەردىن ەڭ ئېسىلىنى ئېلىپ خۇلارنى مۇقەددەس ھېسابلاپ «پەرۋەردىگارۇا ئاتالۇان تولۇق كېتۈرمە ھەدىيە» سۈپىتىدە سۇنۇنگلار». 30 خۇنگا سەن لاۋىيلارۇا ئېيتقىنكى، «سىلەر خۇلاردىن ەڭ ئېسىلىنى كېتۈرۈپ سۇنسانگلار، بۇ سىلەر لاۋىيلارنىڭ ھامانىدىكى ئاخلىقىنگلار ۋە خارەب كەلقىكىدىكى خارابىنگلارۇا ئوخخاخ ھېسابلىنىدۇ. 31 خۇنداق قىلۇاندىن كېيىن سىلەر ۋە ەيدىكىلىرىنگلار خۇ «ئوندىن بىر ئۈلۈش»لەرنى ھالىۇان يەردە يەسەنگلار بولىدۇ، قۈنكى بۇ سىلەرنىڭ جامائەت قەدىرىدىكى ھىزمىتىنگلارنىڭ ئىن'ئامى بولىدۇ؛ 32 سىلەر [خۇ ئۈلۈشلەردىن] ەڭ ئېسىلىنى كېتۈرۈپ سۇنسانگلار، مۇخۇ ئىخىنگلار سەۋەبىدىن گۇناھكار بولمايسىلەر. ئۇنداق قىلسانگلار سىلەر ئىسرائىللار ئاتىۇان مۇقەددەس نەرسىلەرنى بۇلۇمايسىلەر، خۇنىڭ بىلەن ەلمەيسىلەر».

19 پەرۋەردىگار مۇسا بىلەن ھارۇنۇا سۆز قىلىپ مۇنداق دېدى: — 2 مەن پەرۋەردىگار ەمر قىلۇان قانۇن-بەلگىلىمە خۇكى: — سەن ئىسرائىللارۇا بۇيرۇۇىن، ئۇلار بېجىرىم، نۇقسانسىز، بويۇنتۇرۇق سېلىنمىۇان قىزىل ياخ سىيىرىدىن بىرنى سېنىڭ يېنىڭۇا ەكەلسۇن. 3 سەن سىيىرنى كاھىن ئەلىئازارۇا تاپشۇرۇپ، ئۇ ئۇنى قەدىرگاھنىڭ سىرتىۇا ەپقىقسۇن، ئاندىن بىرسى سىيىرنى ئۇنىڭ ئالدىدا بوۇۇزلىسۇن. 4 كاھىن ئەلىئازار بارمىقىنى قانۇا مىلەپ، جامائەت قەدىرىنىڭ ئالدىۇا قارىتىپ يەتتە مەرتەم قاقسۇن. 5 ئاندىن بىرسى ئەلىئازارنىڭ كۆز ئالدىدا پۈتكۈل سىيىرنى كۆيدۈرسۇن، يەنى ئۇنىڭ تېرىسى، گۆشى، قېنى ۋە تېزەكلىرىنى كۆيدۈرسۇن. 6 كاھىن كېدىر ياۇىقى، زوفا ئېسۈملۈكى ۋە قىزىل رەڭتىكى سىيىر كۆيدۈرۈلىدىۇان ئوتقا تاشلىسۇن. 7 ئاندىن كاھىن ئۆز كىيىمىنى يۇسۇن ۋە بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئاندىن كېيىن بارگاھقا كىرىشكە بولىدۇ؛ لېكىن كاھىن كەق كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. 8 سىيىرنى كۆيدۈرگەن كىشىمۇ كىيىملىرىنى سۇ بىلەن يۇيۇپ، ئۆز بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، ئاندىن ئۇ كەق كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. 9 پاك بىر ئادەم سىيىرنىڭ كۈلىنى يىۇىپ بارگاھنىڭ سىرتىدىكى پاك بىر يەرگە قويسۇن؛ ئۇ ئىسرائىل جامائىتى ئۈچۈن «ناپاكلىقنى قىقارۇۇچى سۇ»نى يەسەخقە خۇ يەردە ساقلانسۇن، ئۇ بىر «گۇناھنى پاكلىۇۇچى»دۇر. 10 سىيىرنىڭ كۈلىنى يىۇىخىتۇرۇۇان ئادەم ئۆزىنىڭ كىيىملىرىنى يۇسۇن ۋە كەق كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. بۇ ئىسرائىللارۇا ۋە ئۇلارنىڭ ئارىسىدا تۇرۇۋاتقان مۇساپىرلارۇا مەڭگۈلۈك قانۇن-بەلگىلىمە بولىدۇ. 11 — ئۆلۈككە، يەنى ھەرقانداق ەلگەن كىشىنىڭ جەسىتىگە تېگىپ كەتكەن ھەربىر كىشى يەتتە كۈن ناپاك سانىلىدۇ. 12 ئۇ ئادەم ئۈچىنچى كۈنى [ئاخۇ سۇ] بىلەن ئۆزىنى پاكلىسۇن، ھەمدە يەتتىنچى كۈنىمۇ پاكلىسۇن، ئاندىن ئۇ پاك سانىلىدۇ؛ ەگەر ئۇ ئۈچىنچى كۈنى ھەمدە يەتتىنچى كۈنى ئۆزىنى پاكلىمىسا، پاك سانالمايدۇ. 13 ھەرقانداق ئادەم ەلۈككە، يەنى ھەرقانداق ەلگەن كىشىنىڭ جەسىتىگە تېگىپ كەتسە، ھەمدە ئۆزىنى پاكلىمىسا، پەرۋەردىگارنىڭ قەدىرىنى بۇلۇىۇان بولىدۇ؛ خۇ كىشى ئىسرائىل ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ قۈنكى «ناپاكلىقنى قىقارۇۇچى سۇ» ئۇنىڭۇا سېپىلمىگەچكە، ئۇ ناپاك سانىلىدۇ؛ ئۇنىڭ ناپاكلىقى تېخىمۇ ئۈستىدە تۇرىدۇ. 14 ەگەر بىرەر كىشى بىر قەدىر ئىچىدە ەلۈپ قالۇان بولسا، ئۇ تووۇرۇلۇق قانۇن-بەلگىلىمە مۇنداق بولىدۇ: — خۇ قەدىرۇا كىرگەن ھەربىرسى ۋە قەدىردا تۇرۇپ قالۇانلارنىڭ ھەربىرى يەتتە كۈن ناپاك سانىلىدۇ. 15 ھەربىر ئوقۇق تۇرۇان، ئاۇزى يېپىلمىۇان قاقا-قۇقىلارنىڭ ھەممىسى ناپاك سانىلىدۇ. 16 خۇنىڭدەك دالادا قىلىق-خەمخەر بىلەن ەلتۈرۈلگەنلەرگە، ياكى ئۆزى ەلۈپ قالۇاننىڭ ەلۈكىگە، ياكى ئادەمنىڭ ئۇستىخىنىنىۇا ياكى قەبرىسىگە تەگكەن ھەربىر كىشى يەتتە كۈنگىچە ناپاك سانىلىدۇ. 17 كىشىلەر بۇ ناپاك كىشى ئۈچۈن «پاكلاندۇرۇۇچى قۇربانلىق»نىڭ كۈلىدىن ئازراق ئېلىپ كومزەككە سېلىپ، ئۇلارنىڭ ئۈستىگە ەقىن سۇ قۇيسۇن. 18 ئاندىن پاك بىر كىشى زوفا ەسۈملۈكىنى ئېلىپ خۇ سۇۇا تەگكۈزۈپ ئۇنى قەدىرۇا ۋە ئىچىدىكى بارلىق قاقا-قۇقىلارۇا ھەم خۇ يەردە تۇرۇان بارلىق كىشىلەرنىڭ ئۈستىگە سېپىپ قويسۇن، ۋە يەنە ئۇنى ئۇستىخانۇا، ەلتۈرۈلگۈچىگە ياكى قەبرىگە تەگكەن كىشىنىڭ ئۈستىگە سېپىپ قويسۇن. 19 ئۈچىنچى كۈنى ۋە يەتتىنچى كۈنى ھېلىقى پاك ئادەم [پاك بولمىۇان ئادەملەرنىڭ] ئۈستىگە خۇ سۇنى سېپىپ قويسۇن؛ ئۇنداق قىلۇاندا، يەتتىنچى كۈنىگە كەلگەندە ئۇ كىشى پاكلانۇان بولىدۇ؛ ئاندىن ئۇ كىشى كىيىملىرىنى يۇيۇپ، بەدىنىنى سۇدا يۇسۇن، كەق كىرگەندە ئۇ پاك سانىلىدۇ. 20 لېكىن ناپاك بولۇپ قېلىپ، ئۆزىنى پاكلىمىۇان كىشى پەرۋەردىگارنىڭ مۇقەددەس جايىنى بۇلۇىۇىنى ئۈچۈن، جامائەت ئارىسىدىن ئۈزۈپ تاشلىنىدۇ؛ «ناپاكلىقنى قىقارۇۇچى سۇ» ئۇنىڭ ئۈستىگە سېپىلمىگەن، خۇنگا ئۇ ناپاك سانىلىدۇ. 21 بۇ ئىسرائىللارۇا مەڭگۈلۈك بەلگىلىمە بولىدۇ، «ناپاكلىقنى قىقارۇۇچى سۇ»نى سەپكەن كىشى بولسا ئۆزىنىڭ كىيىملىرىنى يۇسۇن ۋە «ناپاكلىقنى قىقارۇۇچى سۇ»ۇا تەگكەن كىشى كەق كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن. 22 ناپاك كىشى تەگكەن ھەرقانداق نەرسىمۇ ناپاك سانىلىدۇ؛ بۇ نەرسىلەرگە تەگكەن كىشىلەرمۇ كەق كىرگۈچە ناپاك سانالسۇن.

20 بىرىنچى ئايىنىڭ ئىچىدە ئىسرائىللار، يەنى پۈتكۈل ئىسرائىل جامائىتى زىن قەلىگە يېتىپ كېلىپ، قادەخقە تۇرۇپ قالدى؛ مەريەم خۇ يەردە ۋاپات بولدى ۋە خۇ يەرگە دەپنە قىلىندى. 2 جامائەتكە ئىچىدىۇانۇا سۇ يوق ئىدى، ئۇلار يىۇىلىپ مۇسا بىلەن ھارۇنۇا ھۇجۇم قىلىۇىلى تۇردى. 3 ھەلق مۇسا بىلەن تەڭىشىپ: — ئېرىندىخلىرىمىز

Pərwərdigarning aldida əlgən qaoŋda bizmu billə əlsək boptikən! **4** Silər nemə üqün biz wə qarpaylirimizni bu yərdə əlüp kətsun dəp, Pərwərdigarning jamaitini bu qəl-jəzirigə baxlap kəldinglar? **5** Silər nemə üqün bizni Misirdin elip qikip bundaķ dəhxətlik yərgə əkəldinglar? Bu yərdə ya terikqilik kiloŋili yər bolmisa, ya ənjür, üzüm, anar bolmisa, iqidioŋanoŋa sumu bolmisa, — deyixti. **6** Xuning bilən Musa bilən Ħarun jamaəttin ayrilip jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa kelip düm yikiliwidi, Pərwərdigarning julasi u ikkisigə ayan boldi. **7** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundaķ dedi: — **8** Ħasini ķolungoŋa al, andin sən akang Ħarun bilən birliktə jamaətni yioŋip, ularning kəz aldidila ķoram taxķa buyruķ kil; xundaķ kilsang ķoram tax əz süyini qikiridu; xu yol bilən sən ularoŋa su qikirip, jamaət wə qarpayliri iqidioŋanoŋa su berisən. **9** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning ħuzuridin ħasini aldi. **10** Musa bilən Ħarun ikkisi jamaətni ķoram taxning aldioŋa yioŋdi wə Musa ularoŋa: — Gepimgə ķulaķ selinglar, i asiylar! Biz silərgə bu ķoram taxtin su qikirip berəylimu?! — dedi. **11** Andin Musa ħasisi bilən ķoram taxni ikki ķetim uruwidi, naħayiti kəp su ekip qikti, sudin jamaətmu, qarpaylarmu iqixti. **12** Pərwərdigar Musa bilən Ħarunoŋa: — Silər Manga ixənməy, Israillar aldida Meni muķəddəs dəp ħərmətlimigininglar üqün, ikkinglarning bu jamaətni Mən ularoŋa təķdim kilip bərgən zeminoŋa baxlap kirixinglaroŋa yol ķoymaymən, — dedi. **13** Su qikiriloŋan jay «Məribaħ suliri» dəp ataloŋan; Israillar xu yərdə Pərwərdigar bilən takallaxķanliķi üqün, U ularning otturisida Өzining muķəddəs ikənlikini kərsətti. **14** Musa Ķadəxtin Edom padixaħi bilən kərüxüxkə əlqi əwətip uningoŋa: «Ķerindaxliri Israil mundaķ dəydu: — Biz tartiwatķan jəbr-japalarning ķandaķliķi əzlirigə məlum, **15** bizning ata-bowilirimiz Misiroŋa qüxkən bolup, biz Misirda uzaķ zaman turup kəttuķ; misirliķlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizoŋimu yaman muamilə kildi; **16** biz Pərwərdigaroŋa yeliniweduķ, U bizning zarimizoŋa ķulaķ selip, Pərixtə əwətip bizni Misirdin elip qikti. Ħazir mana, biz əzlirining qegrisioŋa jaylaxķan Ķadəx degən bir xəħərdə turuwatimiz. **17** Əmdi bizning zeminliridin ətüximizgə ruhsət kiloŋan bolsila, biz etiz-erik wə üzümzarliķlardin ətməymiz, ķuduķliringladin sumu iqməymiz; «Han yoli» bilən mengip qegriliridin ətüp kətküqə ong-soloŋa burulmaymiz» — dedi. **18** Lekin Edomlar uningoŋa: «Silərning bizning zeminimizdin ətüxünglərgə bolmaydu, ətimən desənglar kiliq kətürüp silərgə jənggə qikimiz» — dedi. **19** Israillar uningoŋa: «Biz «kətürülgən yol» bilən mangimiz, əzimiz wə mallirimiz süyünglarni iqsək, nərhi boyiqə ħəkķini berimiz; biz pəkət piyadə ətüp ketimiz, baxķa ħeq təlipimiz yoķ» dewidi, **20** Edom padixaħi: «Yaķ. Ətməysilər!» dedi. Edom [padixaħi] naħayiti kəp adimini baxlap qikip Israillaroŋa zor ħaywə kərsətti. **21** Xundaķ kilip Edomlar Israillarning ularning təwəlikidin ətüxigə ənə xu yosunda yol ķoymidi; xuning bilən Israillar Edomlarning aldidin burulup kətti. **22** Ular Ķadəxtin yoloŋa qikti; pütkül Israil həlķi Ħor teoŋioŋa kəldi. **23** Pərwərdigar Edomning qegrisidiki Ħor teoŋida Musa bilən Ħaruŋoŋa səz kilip mundaķ dedi: — **24** Ħarun əz həlķlirigə ķoxulup ketidu; ikkinglar Məribaħ suliri degən jayda Mening əmrimgə hilaplik kiloŋininglar üqün, uning Mən Israillaroŋa təķdim kilip bərgən zeminoŋa kirixigə bolmaydu. **25** Sən Ħarun bilən ooŋli Əliazarni elip Ħor teoŋioŋa qikķin; **26** Ħarunning kiyimlirini saldurup, ooŋli Əliazaroŋa kiydürüp ķoy; Ħarun xu yərdə ölüp, əz həlķlirigə ķoxulidu. **27** Musa Pərwərdigarning deginidək kildi, üqəylən pütkül jamaətning kəz aldida Ħor teoŋioŋa qikti. **28** Musa Ħarunning kiyimlirini saldurup uning ooŋli Əliazaroŋa kiydürüp ķoydi; Ħarun taoŋning qokķisida öldi. Andin Musa bilən Əliazar taoŋdin qüxüp kəldi. **29** Pütkül jamaət Ħarunning əlgənlikini bildi; xuning bilən pütün Israil jəməti Ħarun üqün ottuz kün matəm tutti.

21 Jənubta turuxluķ Arad məmlikitining Ķanaaniylardin boloŋan padixaħi Israillarning Atarim yoli bilən keliwatķanlikini anglap, qikip ular bilən soķuxup, nəqqəylənni tutķun kilip kətti. **2** Andin Israillar Pərwərdigaroŋa ķəsəm iqip: «Əgər bu həlķni bizning ķolimizoŋa pütünləy tapxuridioŋan bolsang, ularning xəħərlirini wəyran kilip taxlaymiz» — dedi. **3** Pərwərdigar Israillarning pəryadini anglap, Ķanaanliylarni ularning ķolioŋa tapxurdi, xuning bilən ular Ķanaaniylarni ularning xəħərliri bilən ķoxup wəyran kildi; xu səwəbtin ular xu yərni «Hormaħ» dəp atidi. **4** Ular Ħor teoŋidin yoloŋa qikip, Edom zeminini aylinip ətüx üqün, Ķizil dengiz boyidiki yolni boylap mangdi; həlķ muxu yol səwəbidin kənglidə tolimu takətsiz bolup, **5** Hudaoŋa wə Musaoŋa ķarxi qikip: — Silər nemə üqün bizni qəl-jəzirdə əlsun dəp Misir zeminidin baxlap qikķansilər? Bu yərdə ya

axlik, ya su yok, kənglimiz bu ərziməs nanlardin bizar boldi, deyixti. 6 Xu səwəbtin Pərwərdigar ularning arisioƣa zəhərlik yilanlarni əwətti; yilanlar ularni qakti, xu səwəbtin Israillardin nuroƣun adəm əlüp kətti. 7 Həlk Musaning aldioƣa kelip uningoƣa: — Biz aoƣzimizni buzup, Pərwərdigaroƣa ham sanga hujum kilip, yaman gəp kilip gunah kilduk; Pərwərdigaroƣa tilawət kilsang, u bu yilanlarni arimizdin elip kətkəy, — dewidi, Musa həlk üqün dua kildi. 8 Pərwərdigar Musaoƣa: — Sən bir zəhərlik yilanning xəklini yasap hadioƣa esip koyoƣin; yilan qekiwaloƣan hərbiri uningoƣa karisila kayta hayatka erixidu, — dedi. 9 Musa mistin bir yilan yasitip hadioƣa esip koydi; wə xundak boldiki, yilan birkimni qekiwaloƣan bolsa, u bu mis yilanoƣa karisila, ular hayat kaldi. 10 Israillar yənə yoloƣa qikip Obotka kelip qedir tikti. 11 Yənə Obottin yoloƣa qikip, Moab zeminining udulida kün qikix tərəptiki Iyə-Ibarimoƣa kelip qedir tikti. 12 Ular yənə u yərdin yoloƣa qikip Zərəd jiloƣisida qedir tikti. 13 Yənə u yərdin mengip Amoriylarning zeminining qetidin qikip qəl-bayawandin ətüp, ekip turoƣan Arnon dəryasining u ketida qedir tikti (qünki Arnon dəryasi Moabiylarning qegrisi bolup, Moabiylar bilən Amoriylarning otturisida idi. 14 Xunga «Pərwərdigarning jəngnamisi» degən kitabta: — «Sufahdiki Wahəb wə dərya-wadiliri, Arnon dəryasi wə jiloƣilirining yanbaoƣirliri, Arning turaloƣusioƣiqə yetip, Moabning qegrisioƣa qüxidu» dəp pütülgənidi). 16 [Israillar] yənə u yərdin mengip Bəərgə kəldi; «[Bəər]» kuduk degən mənidə bolup, ilgiri Pərwərdigar Musaoƣa: «Sən həlkni yioƣ, Mən uloroƣa iqidioƣan su berəy» degəndə xu kudukni kəzdə tutkan. 17 Xu qaoƣda Israillar munu nahxini eytixkan: — «Ah kuduk, qiksun süyüng bulduklap, Nahxa eytinglar, kudukka beoƣixlap: 18 Bu kudukni əmirlər, Həlkning kattiliri kazoƣan, Kanun qikaroƣuqining səzi bilən, Hasiliri bilən kazoƣan». Israillar qəl-bayawandin yənə Mattanahka, 19 Mattanahtin Nahaliyəlgə, Nahaliyəldin Bamotka, 20 Bamottin Moab dalasidiki jiloƣioƣa, yənə qəl-bayawan tərəpkə karap turoƣan Pisgah teoƣining qokkisioƣa yetip bardi. 21 Israillar Amoriylarning padixahi Sihonning aldioƣa əlqilərni əwətip: 22 — Bizning əz zeminliridin ətüweliximizgə ijazət bərgəyla; biz silining etizliklirioƣa wə üzümzarliklirioƣa kirməymiz, kudukliridin sumu iqməymiz; təwəliridin ətüp kətküqə «Han yoli»din qikmaymiz, — dedi. 23 Sihon Israillarni əz qegrisidin ətkili koymayla kalmastin, əksiqə u Israillar bilən sokuximən dəp, əzining barlik həlkini yioƣip qəlgə karap atlandi. U Yahazoƣa kelip Israiloƣa hujum kildi. 24 Israillar uni kiliq bilən qepip eltürüp, uning yurtini Arnon dəryasidin Yabbok dəryasioƣiqə, yəni Ammoniylarning qegrisioƣiqə igilidi; Ammoniylarning qegrisi bolsa bək mustəhkəm idi. 25 Israillar bu yərdiki hammə xəhərni igilidi həm Amoriylarning xəhərlirigə, yəni Həxbonoƣa wə uningoƣa təwə barlik yeza-kixlakloroƣimu kirip orunlaxti. 26 Qünki Həxbon əslidə Amoriylarning padixahi Sihonning mərkiziy xəhiri idi; Sihon əslidə Moabning ilgiriki padixahi bilən sokuxkan, uning Arnon dəryasioƣiqə boloƣan hammə zeminini tartiwaloƣanidi. 27 Xu səwəbtin xairlar: — «Həxbonoƣa kelinglar! Mana Sihonning xəhiri yengiwaxtin kurulsun, Sihonning xəhiri məhkəm kilinsun. 28 Qünki Həxbonning əzidin qikti bir ot, Sihonning xəhiridin bir yalkun yalkunlap, Yutuwətti Moabtiki Ar xəhirini, Arnondiki egiz jaylarning əmirlirini. 29 Way sanga əy Moab! Həy Kemoxning ümmiti, tügəxtinglar! Qünki [Kemox] əz ooƣullirini kaqkunoƣa aylandurdi, Kizlirini əsirlikkə berip, Amoriylarning padixahi Sihonoƣa tutup bərdi! 30 Biz ularni yikitiwəttuk, Həxbon taki Dibonoƣiqə halak boldi; Biz hətta Nofahkiqə (Nofahtin Mədəbaoƣa yetidu) ularning yurtini wəyran kiliwəttuk!» — dəp xeir yezixkanidi. 31 Xuning bilən Israillar ənə xu tərikidə Amoriylarning yurtioƣa orunlaxti. 32 Musa Yaazərni qarlap kelixkə qarlioƣuqilarni əwətti; andin Israillar Yaazərning yeza-kixlaklirini ixoƣal kilip, u yərlərdiki Amoriylarni yeridin koƣliwətti. 33 Xuningdin keyin Israillar burulup, Baxanning yolini boylap mangdi; Baxanning padixahi Og wə uning barlik həlki qikip Ədrəydə Israillar bilən jəng kilixkə səp tüzdi. 34 Pərwərdigar Musaoƣa: — Korkma, Mən uni, uning barlik həlki həm zeminini kolungoƣa tapxurimən; sən uni ilgiri Həxbonda turuxluk Amoriylarning padixahi Sihonni kiloƣandək kilisən, — dedi. 35 Xuning bilən ular Og bilən uning ooƣullirini həm barlik həlkining birini koymay kirip taxlidi wə uning zeminini igilidi.

22 Israillar yənə yoloƣa qikip Moab tüzləngliklirida, yəni Iordan dəryasining xərk təripidə, Yerihoning udulida qedir tikti. 2 Israillarning Amoriyloroƣa kiloƣan ixlirining hammisini Zipporning ooƣli Balak kərüp turoƣanidi. 3 Moablar həlktin intayin korkuxti, qünki ular bək kəp idi; Moabiylar Israillarning səwəbidin

bək alaqzadə bolup ketixti. **4** Moabiylar Midiyan
aqsaqallirioƣa: «Bu bir top adəm ətrapimizdiki ḥəmmə
nərsini, huddi kala etizdiki otni yalmioƣandək yalmap
yəp ketidioƣan boldi» — deyixti. U qaoƣda Zipporning
ooƣli Balaq Moabning padixaḥi idi. **5** U əlqilərni
Beorning ooƣli Balaamning aldioƣa, Balaamning ana
yurtidiki uluoƣ dərya boyidiki Petor xəḥirigə berip,
Balaamni qaḳirip kelixkə əwətip: padixaḥimiz: —
«Ḳarisila, bir həlḳ Misirdin qikḳanidi; mana, ular
pütün zeminoƣa yamrap kətti, mana ular bizning
udulimizoƣa kelip qüxti. **6** Ular meningdin küqlük
boloƣaqḳa, əmdi əzliri kelip bu həlḳni mən üqün bir
ḳaroƣap bərgən bolsila; bəlkim mən ularni yengip,
bu zemindin ḳooƣlap qiḳirixim mumkin; qünki əzliri
kimgə bəht tilisilə xuning bəht ḳuqidioƣanliḳini, kimni
ḳaroƣisila, xuning ḳaroƣixḳa ḳalidioƣanliḳini bilimən»
dəydu, dənglar, — dedi. **7** Moabning aqsaqalliri
bilən Midiyanning aqsaqalliri ḳollirida pal selix
in'amlirini elip mangdi; ular Balaamning aldioƣa kelip
Balaḳning gəplirini yətküzdi. **8** Balaam ularoƣa: —
Bügün ahxam muxu yərdə ḳonup ḳelinglar, mən
Pərwərdigarning manga ḳiloƣan səzi boyiqə silərgə
jawap yətküzimən, — dedi. Xuning bilən Moabning
xu əmirliri Balaamningkidə ḳonup ḳaldi. **9** Huda
Balaamningkigə kelip: — Sening bilən billə turoƣan
bu adəmlər kim? — dewidi, **10** Balaam Hudaoƣa: —
Moab padixaḥi Zipporning ooƣli Balaḳ əlqilərni əwətip
manga: **11** «Ḳarisila, Misirdin bir həlḳ qikḳanidi, ular
pütün zeminoƣa yamrap kətti; bu yərgə kelip mening
üqün ularni ḳaroƣap bərsilə, xundaḳ ḳilsila bəlkim
ularni yengip, bu yərdin ḳooƣliwetəlixim mumkin» —
dedi, — dedi. **12** Huda Balaamoƣa: Sən ular bilən billə
barsang bolmaydu, u həlḳni ḳaroƣisangmu bolmaydu,
qünki ularoƣa bəht-bərikət ata ḳilinoƣan, — dedi. **13**
Balaam ətigən turup Balaḳning əməldarlirioƣa: — Silər
əz yurtunglaroƣa ḳaytip ketinglar, qünki Pərwərdigar
mening silər bilən billə beriximoƣa ruhsət ḳilmidi,
— dedi. **14** Moabning əməldarliri ḳopup Balaḳning
yenioƣa kelip uningoƣa: — Balaam biz bilən billə kelixkə
unimidi, — dedi. **15** Xuning bilən Balaḳ tehimu kəp
wə tehimu mətiwər əməldarlarni əwətti, **16** Ular
Balaamning aldioƣa kelip uningoƣa: — «Zipporning
ooƣli Balaḳ mundaḳ dəydu: — «Ḥeqnemə silining
yenimoƣa kelixlirini tosumioƣay; **17** qünki mən əzlirini
zor xan-xəḥrətkə igə ḳilimən; nemə desilə maḳul
dəymən; xunga manga əxu həlḳni ḳaroƣap bərsilila
bolidu», — dedi. **18** Balaam Balaḳning hizmətkarlirioƣa
jawabən: — Balaḳ manga əzining altun-kümüxkə liḳ
toloƣan əz əyini bərsimu, məyli qong yaki kiqik ix ḳilay,
Hudayim Pərwərdigarning manga buyruoƣanliridin
ḥalḳip ketəlməymən. **19** Silərmu bügün ahxam muxu
yərdə ḳonup ḳelinglar, Pərwərdigar yənə xu ixlar
tooƣrisida manga nemə dəydikin, xuni biləy, — dedi.
20 Xu keqisi Huda Balaamningkigə kelip uningoƣa:
— U kixilər seni təklip ḳilip kəlgən bolsa, ular bilən
billə baroƣin, lekin sən Mening sanga eytidioƣanlirim
boyiqə ix ḳilixing kerək, — dedi. **21** Balaam ətigən
turup exikini toḳup Moabning əmirliri bilən billə
mangdi. **22** Huda Balaamning mangoƣanliḳidin
oƣəzəpləndi; Pərwərdigarning Pərixtisi uni tosuxḳa
yolda turatti. U xu qaoƣda exikigə minip ikki
oƣulami bilən billə ketiwatatti. **23** Mada exək
Pərwərdigarning Pərixtisining ḳolioƣa ḳiliq aloƣan
ḥalda yolda turoƣanliḳini kərüp, yoldin qiḳip etizlik
bilən mengiwidi, Balaam exəkni yoloƣa qiḳip mengixḳa
dumbalap urdi. **24** Pərwərdigarning Pərixtisi ikki
təripi tosma tam bilən tosaloƣan üzümzarliḳtiki
tar bir yolda turuwaldi. **25** Exək Pərwərdigarning
Pərixtisini kərüp, tamoƣa ḳistilip mengip, Balaamning
putini tamoƣa ḳistap yarilandurup ḳoydi; Balaam
exəkni yənə dumbalidi. **26** Pərwərdigarning Pərixtisi
bolsa yənə aldioƣirak berip, ong ya soloƣa buruluxḳa
bolmaydioƣan tehimu tar bir yərdə kütüp turdi. **27**
Exək Pərwərdigarning Pərixtisini kərüp mangmay,
Balaamning astida yetiwaldi; Balaam ḳattiḳ hapa
bolup, exəkni ḥasisi bilən ḳattiḳ dumbalap kətti. **28**
Bu qaoƣda Pərwərdigar exəkkə zuwan kirgüzüwidi,
exək Balaamoƣa: — Meni üq ḳetim dumbalaydioƣanoƣa
sanga nemə yamanliḳ ḳiptimən? — dewidi, **29** Balaam
exəkkə: — Sən meni sətləxtürdüng, ḳolumda ḳiliq
boloƣan bolsa idi, seni qepip əltürüwetəttim! — dedi.
30 Exək Balaamoƣa: — Mən seningki boloƣinimdin
tartip minip kəlgən exiking mən əməsmu? Ilgiri
mən sanga muxundaḳ ḳilix aditim bolup bakḳanmu?
— dewidi, — Yaḳ, — dedi [Balaam]. **31** Ənə xu
qaoƣda Pərwərdigar Balaamning kəzlirini aqti, Balaam
Pərwərdigarning Pərixtisining ḳiliqini oƣilipidin
qiḳirip, yolda turoƣanliḳini kərdi; u yərgə bexini
ḳoyup səjdə ḳildi. **32** Pərwərdigarning Pərixtisi
uningoƣa: — Sən exikingni nemə üqün üq ḳetim
dumbalaysən? Ḳarioƣina, mangoƣan yolung Mening
nəzirimdə tətür boloƣaqḳa, seni tosuxḳa qiḳḳuqi
Mən Өzüm idim. **33** Exək Meni kərüp üq ḳetim
Mening aldimdin burulup kətti; əgər exək Mening

aldimdin burulup kətmigən bolsa, Mən allikaqan seni əltürüp exəkni tirik kalduroŋan bolattim, — dedi. 34 Balaam Pərwərdigarning Pərixtisigə: — Mən gunahkarmən, Өzlirining yolda meni tosup turoŋanliklirini kərməptimən; mubada əmdi mening berixim nəzərliridə rəzil kərünsə, mən kaytip ketəy, — dedi. 35 Pərwərdigarning Pərixtisi Balaamoŋa yənə: — Boptu, bu kixilər bilən billə baroŋin, birak pəkət Mən sanga degən səznila degin, — dedi. Xuning bilən Balaam Balakning əməldarliri bilən billə mangdi. 36 Balak Balaamni keliwetiptu dəp anglap, karxi elix üqün Moabning Arnon dəryasining boyidiki, qegrining əng bexidiki xəhirigə kəldi: 37 — Mən silini qakirixka xunqə jiddiy əlqi əwətkənidim, nemə üqün kelixkə unimidila? Mən silini xan-xəhrətkə igə kilalmayttimmu? — dedi Balak Balaamoŋa. 38 — Karisila, mana kəldimoŋu, əmdi mən өz aldimoŋa birnemə deyələyttimmu? — dedi Balaam, — Huda aoŋzimoŋa nemə gəpni salsa, mən xunila dəymən. 39 Balaam Balak bilən billə yoloŋa qikip Kiriat-Huzotka kəldi. 40 Balak kala, koylarni soyup kurbanlik kilip, ularning gəxidin Balaam wə uning bilən billə boloŋan əmirlərgə əwətip bərdi. 41 Andin Balak ətisi səhərdə Balaamni Baalning egiz jayliriŋa elip qikti; u xu yərdin Israil həlkining əng qəttiki bir kismini kərdi.

23 Balaam Balakka: — Sili muxu yərgə manga yəttə kurbangah yasitip bərsilə, muxu yərgə yənə yəttə buka bilən yəttə koxkarmu hazirlap bərsilə, — dedi. 2 Balak Balaamning deginidək kilip bərdi; Balak bilən Balaam ikkisi hərbir kurbangahka kurbanlik kilixka birdin buka bilən birdin koxkar sundi. 3 Balaam Balakka: — Sili өz kəydürmə kurbanliklirining yenida tursila, mən aldioŋa barimən, Pərwərdigar mening bilən kərüxüxkə keləmdikin? U manga nemə dəp kərsətmə bərsə, mən əzlirigə xuni dəp berimən, — dedi wə bir dənggə qikti. 4 Huda Balaam bilən kərüxti; Balaam Hudaoŋa: — Mən yəttə kurbangah hazirlattim, hərbir kurbangahka kurbanlik süpitidə birdin buka bilən birdin koxkar sundum, — dedi. 5 Pərwərdigar Balaamning aoŋzioŋa bir səzni selip: — Balakning yenioŋa kaytip berip uningoŋa mundak, mundak degin, — dedi. 6 Xuning bilən u Balakning yenioŋa kaytip bardi. Mana, u wə Moabning barlik əmirliri uning kəydürmə kurbanlikining yenida turatti. 7 Balaam kalam səzini aoŋzioŋa elip mundak dedi: — Balak meni Aram degən yurttin, Moab xahi Balak meni məxrik taoŋliridin elip kelip, Mundak dedi: — Kəl, mening üqün Yakupni karoŋioŋin. Kəl, Israilni rasa bir səküp əyibligin. 8 Təngri Өzi karoŋimioŋan birawni mən kandak karoŋay? Pərwərdigar Өzi səküp əyiblimigən birawni mən kandak səküp əyibləy? 9 Mən koram taxlarning qokkilirida turup uni kərməktimən, Dənglərdə turup uningoŋa nəzər salmaktimən; Mana, ular yəkkə yaxaydioŋan bir koym, Ular baxka kowmlarning katarida sanalmaydu. 10 Yakupning topilirini kim hesablap qikalaydu? Hətta Israilning təttin birinimu kim sanap qikalaydu? Mening jenim həkkaniyning ölümidək əlsun, Mening ahirim uningkidək boloŋay! 11 Balak Balaamoŋa karap: — Sən manga nemə kiliwatisən?! Mən seni düxmənlirimni karoŋap berixkə qakiritkan tursam, mana sən əksiqə pütünləy ularoŋa amət tiliding! — dedi. 12 — Pərwərdigarning aoŋzimoŋa saloŋinini yətküzüxkə kəngül koymisam bolamti? — dəp jawap bərdi Balaam. 13 Balak Balaamoŋa: — Mening bilən billə baxka bir yərgə barsila, ularni xu yərdin kərələyla; birak ularning hammisini əməs, ularning qegridiki bir kisminila kərələyla; sili xu yərdə turup ularni mən üqün karoŋap bərsilə, — dedi. 14 Xuning bilən Balak Balaamni «Zofimning dalasi»oŋa, Pisgah teoŋining qokkisioŋa baxlap berip, xu yərdə yəttə kurbangah saldurup, hərbir kurbangahka kurbanlik süpitidə birdin buka, birdin koxkar sundi. 15 Balaam Balakka: — Sili muxu yərdə əzlirining kəydürmə kurbanliklirining yenida turup tursila, mən awu yakka berip kərüxüp kelay, — dedi. 16 Pərwərdigar Balaam bilən kərüxüp, uning aoŋzioŋa bir səzni selip: — Sən Balakning yenioŋa kaytip uningoŋa mundak, mundak degin, — dedi. 17 Balaam Balakning yenioŋa kaytip kəlgəndə, mana, u wə Moabning barlik əmirliri uning kəydürmə kurbanlikining yenida turatti. — Pərwərdigar nemə dedi? — dəp soridi Balak. 18 Balaam kalam səzini aoŋzioŋa elip mundak dedi: — «Həy Balak, sən kopup angliŋin, Ah, Zipporning ooŋli, manga kulak saloŋin. 19 Təngri insan əməstur, U yaloŋan eytmaydu, Yaki adəm balisimu əməstur, U puxayman kilmaydu. U degənikən, ixka axurmay kalamdu? U səz kiloŋanikən, wujudka qikarmay kalamdu? 20 Mana, manga «bərikətlə» dəp tapxuruldi, U bərikətligənikən, buni mən yanduralmaymən. 21 U Yakupta heq gunah kərmigən, Israilda nahəkliknı uqratmioŋan. Hudasi Pərwərdigar uning bilən billə, Padixahning təntənə awazi uning arisididur. 22 Təngri uni Misirdin elip qikkan; Uningda yawa kaliningkidək

küq bardur. 23 Qünki Yaquplaroƣa əpsun karoƣa kəlməydu, Israillaroƣimu pal karoƣa kəlməydu. Waqti-saiti kəlgəndə, Yaqup bilən Israil tooƣrisida: — «Təngri nəqədər karamət ix qilip bərgən-ha!» Dəp jakarlanmay qalmaydu! 24 Mana, bu qowm qixi xirdək qopidu, Ərkək xirdək qəddini ruslaydu; Özi owlioƣan owni yemigüqə, Əltürgənlərning qenini iqmigüqə, Ƕrgiz yatmaydu!». 25 Balaq Balaamoƣa: — Boldi, sili ularni azraqmu karoƣimisila, ularoƣa amətmu tilimisilə! — dedi. 26 Balaam Balaqqa jawab qilip: — Mən siligə: — «Pərwərdigarning manga eytqanlirining ƕəmmisigə əməl qilmisam bolmaydu» degən əməsmidim? — dedi. 27 Balaq Balaamoƣa: — Kəlsilə, mən silini baxqa bir yərgə apiray, Hudaning nəzaridə sili xu yərdə turup ularni karoƣaxliri muwapiq tepilarmikin? — dedi. 28 Xuning bilən Balaq Balaamni baxlap, qəl-bayawanoƣa karaydioƣan Peor teoƣining qokqisioƣa kəldi. 29 Balaam Balaqqa: — Sili bu yərdə manga yəttə qurbangaƕ saldurup bərsilə, yəttə buqa bilən yəttə qoxqarmu təyyarlap bərsilə, — dedi. 30 Balaq Balaamning deginidək qildi, ƕərbir qurbangaƕqa birdin buqa bilən birdin qoqqar sundi.

24 Balaam Pərwərdigarning Israillaroƣa bəht-bərikət ata qilixni muwapiq kərgənlikini kərüp yetip, aldinqi [ikki] qetimqidikidək seƕir ixlitixkə barmidi, bəlki yüzini qəl-bayawan tərəpkə karatti. 2 Balaam bexini kətürüp Israillarning qəbilə boyiqə qedirlarda olturaqlaxqanlikini kərdi, Hudaning Roƕi uning üstigə qüxti. 3 Xuning bilən u aoƣzioƣa kalam səzini elip mundaq dedi: — «Beorning ooƣli Balaam yətküzidioƣan kalam səzi, Kəzi eqilmioƣan adəmning eytidioƣan kalam səzi, 4 Yəni Təngrining səzlirini angliouqi, Ƕəmmigə Qadirning alamət kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi eqilip düm yiqiloƣan kixi yətküzgən kalam səzi: — 5 Aƕ Yaqup, qedirliring nəqədər güzəl, Turaloƣuliring nəqədər güzəl, aƕ Israil! 6 Goya kengəygən dərya wadiliridək, Huddi dərya boyidiki baoƣlardək, Goya Pərwərdigar tikip əstürgən ud dərəhliridək, Dərya boyidiki kedir dərəhliridək; 7 Sular uning sooƣiliridin eqip qiqidu, Əwladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padixaƕi Agagdin exip ketidu, Uning padixaƕliqi üstün qilinip güllinidu. 8 Təngri uni Misirdin elip qikqan, Uningda yawa buqining küqi bardur; Düxmən əllərni u yəp ketidu, Ustihanlirini ezip taxlaydu, Oqya etip ularni texip taxlaydu. 9 U baoƣirlap yatsa, ərkək xirdək, Yatsa ƕəm qixi xirdək, Kim uni qozoƣitixqa petinar? Kim sanga bəht-bərikət tilisə, bəht-bərikət tapidu. Kim seni karoƣisa, karoƣixqa ketidu». 10 Balaq Balaamoƣa aqqiqlinip, qolini qolioƣa urup kətti; Balaq Balaamoƣa: — Mən silini düxminimni karoƣap berixkə qiqqirtqanidim wə mana, sili üq qetim pütünləy ularoƣa amət tilidilə! 11 Əmdi tezdin yurtlirioƣa qeqip kətsilə; mən əslidə silining izzət-ƕərmətlirini katta qilay degənidim, mana Pərwərdigar silini bu katta izzət-ƕərmətkə nail boluxtin tosup qoydi, — dedi. 12 Balaam Balaqqa: — Mən əslidə əzlirining əlqilirigə: 13 «Balaq manga əzining altun-kümüxkə liq toloƣan əz eyini bərsimu, Pərwərdigarning buyruoƣinidin ƕalqip, əz məylimqə yahxi-yaman ix qilalmaymən; Pərwərdigar manga nemə desə, mən xuni dəymən» degən əməsmidim? 14 Əmdi mən əz ƕəlqimgə qaytimən; kəlsilə, mən əzlirigə bu ƕəlqning künlərning ahirida silining ƕəlqlirigə qandaq muamilə qilidioƣanliqini eytip berəy, — dedi. 15 U kalam səzini aoƣzioƣa elip mundaq dedi: — Beorning ooƣli Balaam yətküzidioƣan kalam səzi, Kəzliri eqilmioƣan kixi eytqan kalam səzi, 16 Təngrining səzlirini angliouqi, Ƕəmmidin Aliyning wəƕiylirini bilgüqi, Ƕəmmigə Qadirning alamət kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi eqiloƣan düm yiqilioƣan kixi yətküzidioƣan kalam səzi: — 17 Mən Uni kərimən, lekin ƕazir əməs; Mən Uningoƣa karaymən, lekin yeqin yərdin əməs; Yaquptin qiqar bir yultuz, Kətürülər Israildin bir xaƕanə ƕasa; Qeqiwetər u Moabning qekisini, Barliq Xetlərning bexini yanjiydu. 18 Edom uningoƣa təwə bolidu, Yənə tehi düxmini Seirlar uningoƣa təwə bolidu; Israil bolsa baturluq qilidu. 19 Yaquptin qikqan biri səltənət süridu, Xəƕərdə qaloƣan ƕəmməylənni yoqitidu». 20 Andin Balaam Amaləkni kərüp, mundaq kalam səzini eytti: — «Amalək idi əsli əllər arisida bax, Əmdi ƕalakəttur təqdir-qismiti». 21 Andin Balaam Keniylərni kərüp mundaq kalam səzini eytti: — «Sening makaning mustəƕkəm bolup, Qanggang qoram tax iqidə bolsimu, 22 Lekin silər Keniylər ƕalak qilinip turisilər; Taki Axur silərni tutqun qilip kətküqə». 23 Balaam yənə kalam səzini dawam qilip mundaq dedi: — «Aƕ, Təngri bu ixlarni qiloƣan qeoƣida, Kim tirik qelixqa qadir bolar? 24 Kittim tərəpliridin kemilər kelip, Zulum-zəhmət salidu Axuroƣa, Zulum-zəhmət salidu Ebərgə; Lekin [Kittimdin kəlgüqi] əzimu ƕalakətkə yüzlinər. 25 Xuning bilən Balaam ornidin qopup əz yurtioƣa qaytti; Balaqmu əz yolioƣa mangdi.

25 Israillar Xittimda turoƣan məzgildə, həlq Moab qizliri bilən buzukluq qilixqa berilip

kətti. 2 U kizlar Israillarni əz ilahlirioƣa ataloƣan kurbanliklaroƣa katnixixka qakirdi; [Israillarmu] kurbanliklardin yəydioƣan, ularning ilahlirioƣa birliktə qokunidioƣan boldi. 3 Israillar Baal-Peor bilən ənə xu tərikidə baoƣlinip kətkənliki üqün, Pərwərdigarning Israillaroƣa aqqiki kozoƣaldi. 4 Pərwərdigar Musaoƣa: — Pərwərdigarning kattik oƣazipi Israillaroƣa qüxmisun üqün, həlkning əmirlirining ħəmmisini tutup, ularni Mening aldimda aptapta esip koyoƣin, — dedi. 5 Xuning bilən Musa Israilning sorakqilirioƣa: — Silər berip hərbiringlar əzünglarning Baal-Peor bilən baoƣlinip kətkən adəmlirini əltürüwetinglar, — dedi. 6 Wə Musa pütkül Israil jamaiti bilən jamaət qedirining dərwazisi aldida yioƣa-zar kilip turuwatkanda, mana Israillardin birəylən kelip ularning kəz aldidila Midiyaniy bir kizni əz kerindaxlirining yenioƣa elip mangdi. 7 Kahin Harunning nəwrisi, Əliazarning ooƣli Finihas buni kərüp, jamaət iqidin kopti-də, kolioƣa nəyzə elip, 8 ħelikі Israil adəmning arkisidin qedirning iqkirigə kirip, kiz bilən ikkisining karnioƣa nəyzə tikiwətti. Israillar arisida tarkaloƣan waba ənə xu qaoƣdila tohtidi. 9 Xu qaoƣda waba tegip əlgənlər jəmiy yigirmə tət ming adəmgə yətkənidi. 10 Andin Pərwərdigar Musaoƣa mundak dedi: — 11 — «Kahin Harunning nəwrisi, Əliazarning ooƣli Finihas Meni dəp wapasizlikka boloƣan ħəsitimni əz ħəsiti bilip, Mening Israillaroƣa boloƣan oƣazipimni yandurdi. Xunga gərqə Mən wapasizlikka boloƣan ħəsitimdin oƣəzəpləngən bolsammu, Israillarni yokitiwətmidim. 12 Xunga sən: — «Mana, Mən uningoƣa əz aman-hatirjəmlik əħdəmni təkdim kilimən! 13 Bu [əħdə] uningoƣa wə uning əwladlirioƣa təwə bolidioƣan mənggülük kahinlik əħdisi bolidu, qünki u əz Hudasini dəp wapasizlikka ħəsət kilip, Israillar üqün kafarət kəltürdi» — dəp jakarlioƣin». 14 Əltürülgən yəni ħelikі Midiyaniy kiz bilən billə əltürülgən Israil adəmning ismi Zimri bolup, Saluning ooƣli, Ximeon kabilisidiki bir jəmətning əmiri idi. 15 Əltürülgən Midiyaniy kizning ismi Kozbi bolup, Zurning kizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir kəbilining baxlikі idi. 16 Pərwərdigar Musaoƣa: — 17 Sən Midiyaniylaroƣa aram bərməy zərbə bərgin; 18 Qünki ular ħiylə-mikir ixlitip silərgə aram bərmigən; Peordiki ixta, xundakla ularning singlisi boloƣan Midiyanning bir əmirining kizi Kozbining ixidimu ħiylə-mikir ixlitip silərni azduroƣan, — dedi. Kozbi waba tarkaloƣan künidə Peordiki ix səwəbidin əltürüldi.

26 Wabadin keyin Pərwərdigar Musa bilən Harunning ooƣli Əliazaroƣa səz kilip: — 2 Silər pütkül Israillarning jamaiti iqidə yigirmə yaxtin axkan, jənggə qikalaydioƣanlarni ata jəməti boyiqə ħesablap sanaktin ətküzünglar, — dedi. 3 Xuning bilən Musa bilən kahin Əliazar Moab tüzlənglikliridə, yəni Yerihoning yenidiki Iordan dəryasining boyida Israillar bilən səzlixip ularoƣa: 4 «Pərwərdigarning Musa wə Misirdin qikkan Israillaroƣa buyruoƣini boyiqə, silərdin yigirmə yaxtin axkanlarning ħəmmisi [tizimlinip] sanaktin ətküzülüxi kerək» dəp ukturdi. [tizimlitiloƣan sanlar mundak boldi]: — 5 Israilning tunji ooƣli Rubən idi. Rubənning əwladliri, yəni Hanukning nəslidin boloƣan Hanuk jəməti; Palluning nəslidin boloƣan Pallu jəməti; 6 Həzron nəslidin boloƣan Həzron jəməti; Karmi nəslidin boloƣan Karmi jəməti. 7 Bular Rubənning jəmətliri bolup, ulardin sanaktin ətküzülgini jəmiy kirik üq ming yəttə yüz ottuz kixi boldi. 8 Palluning ooƣli Eliab; 9 Eliabning ooƣulliri Nimuəl, Datan, Abiram idi. Datan bilən Abiram əslidə jamaət iqidin qakirilоƣan mətiwərlər bolsimu, Korah guruħidikilər Pərwərdigar bilən takallaxkanda, ular bilən birlixip Musa wə Harun bilən takallaxkanidi. 10 Yər aoƣzini eqip ularni Korah bilən birgə yutup kətkən; xu qaoƣda Korah guruħidikilərning ħəmmisi əlgən; baxkiloroƣa ibrət bolsun dəp, ot uning ikki yüz əllik adimini yutup kətkən. 11 Lekin Korahning əwladliri əlüp kətmigən. 12 Ximeonning əwladliri, jəmət boyiqə, Nəmuəlning nəslidin boloƣan Nəmuəl jəməti; Yamin nəslidin boloƣan Yamin jəməti; Yakin nəslidin boloƣan Yakin jəməti; 13 Zərah nəslidin boloƣan Zərah jəməti; Saul nəslidin boloƣan Saul jəməti. 14 Bular Ximeonning jəmətliri bolup, jəmiy yigirmə ikki ming ikki yüz adəm qikti. 15 Gad kabilisidin, jəmət boyiqə, Zəfon nəslidin boloƣan Zəfon jəməti; Haggi nəslidin boloƣan Haggi jəməti; xuni nəslidin boloƣan xuni jəməti; 16 Ozni nəslidin boloƣan Ozni jəməti; eri nəslidin boloƣan eri jəməti; 17 Arod nəslidin boloƣan Arod jəməti; Arəli nəslidin boloƣan Arəli jəməti. 18 Bular Gad əwladlirining jəmətliri bolup, ular jəmətliri boyiqə sanaktin ətküzülgəndə jəmiy kirik ming bəx yüz adəm qikti. 19 Yəhudaning ooƣulliri Er bilən Onan idi; bu ikkisi Kanaan zeminida əlüp kətkən. 20 Yəhudaning əwladliri, jəməti boyiqə, Xilahning nəslidin boloƣan Xilah jəməti; Pərəzning nəslidin boloƣan Pərəz jəməti; Zərahning nəslidin boloƣan Zərah jəməti. 21 Pərəzning əwladliri Həzronning nəslidin

boloŋan Ḥəzron jəməti; Ḥamulning nəslidin boloŋan Ḥamul jəməti. **22** Bular Yəhudaning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy yətmix altə ming bəx yüz adəm qikti. **23** Issakarning əwladliri, jəmət boyiqə, Tolaning nəslidin boloŋan Tola jəməti; Puaḥning nəslidin boloŋan Puaḥ jəməti; **24** Yaxubning nəslidin boloŋan Yaxub jəməti; Ximronning nəslidin boloŋan Ximron jəməti. **25** Bular Issakarning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy atmix tət ming üq yüz adəm qikti. **26** Zəbulunning əwladliri, jəməti boyiqə, Sərədning nəslidin boloŋan Sərəd jəməti; Elon nəslidin boloŋan Elon jəməti; Jaḥliyəlning nəslidin boloŋan Jaḥliyəl jəməti. **27** Bular Zəbulunning jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy atmix ming bəx yüz adəm qikti. **28** Yüsüpning ooŋulliri: — jəmət boyiqə, Manassəḥ bilən Əfraim idi. **29** Manassəḥning əwladliri: — Makirning nəslidin boloŋan Makir jəməti (Makirdin Gilead tərəlgən), Gileadning nəslidin boloŋan Gilead jəməti idi. **30** Təwəndikilər Gileadning əwladliri: — Yəəzərning nəslidin boloŋan Yəəzər jəməti; Ḥələkning nəslidin boloŋan Ḥələk jəməti; **31** Asriyəlning nəslidin boloŋan Asriyəl jəməti; Xəkəmning nəslidin boloŋan Xəkəm jəməti; **32** Xəmidaning nəslidin boloŋan Xəmida jəməti; Ḥəfərning nəslidin boloŋan Ḥəfər jəməti. **33** Ḥəfərning ooŋli Zəlofiḥad ooŋul pərzənt kərməy kiz pərzənt kərgən; Zəlofiḥadning kizlirining ismi Maḥlaḥ, Noaḥ, Ḥoglaḥ, Milkaḥ, Tirzaḥ idi. **34** Bular Manassəḥning jəmətliri bolup, sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy əllik ikki ming yəttə yüz adəm qikti. **35** Təwəndikilər Əfraimning əwladliri, jəməti boyiqə: — Xutilaḥning nəslidin boloŋan Xutilaḥ jəməti; Bəkərning nəslidin boloŋan Bəkər jəməti; Taḥanning nəslidin boloŋan Taḥan jəməti. **36** Xutilaning əwladliri Eranning nəslidin boloŋan Eran jəməti. **37** Mana bular Əfraim əwladlirining jəmətliri bolup, ḥərkaysi jəmətlər boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy ottuz ikki ming bəx yüz adəm qikti. Jəmətliri boyiqə, ularning ḥəmmisi Yüsüpning əwladliri idi. **38** Binyaminning əwladliri, jəməti boyiqə, Belaning nəslidin boloŋan Bela jəməti; Axbəlning nəslidin boloŋan Axbəl jəməti; Aḥiramning nəslidin boloŋan Aḥiram jəməti; **39** Xəfufamning nəslidin boloŋan Xufam jəməti; Ḥufamning nəslidin boloŋan Ḥufam jəməti. **40** Ard bilən Naaman Belaning ooŋulliri idi; Ardning nəslidin boloŋan Ard jəməti; Naamanning nəslidin boloŋan Naaman jəməti. **41** Bular Binyaminning əwladliri bolup, jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming altə yüz adəm qikti. **42** Təwəndikilər Danning əwladliri bolup, jəmət boyiqə, Xuḥamning nəslidin boloŋan Xuḥam jəməti; jəmət boyiqə bular Danning jəmətliri idi. **43** Xuḥamning ḥəmmə jəməti sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy atmix tət ming tət yüz adəm qikti. **44** Axirning əwladliri, jəmət boyiqə, Yimnaḥning nəslidin boloŋan Yimnaḥ jəməti; Yexwining nəslidin boloŋan Yexwi jəməti; Beriyaḥning nəslidin boloŋan Beriyaḥ jəməti. **45** Beriyaḥning əwladliri, jəmət boyiqə, Ḥəbərning nəslidin boloŋan Ḥəbər jəməti; Malkiəlning nəslidin boloŋan Malkiəl jəməti. **46** Axirning kizining ismi Seraḥ idi. **47** Bular Axir əwladlirining jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy əllik üq ming tət yüz adəm qikti. **48** Naftalining əwladliri, jəmət boyiqə, Yaḥziəlning nəslidin boloŋan Yaḥziəl jəməti; Gunining nəslidin boloŋan Guni jəməti; **49** Yəzərning nəslidin boloŋan Yəzər jəməti; Xilləmning nəslidin boloŋan Xilləm jəməti. **50** Bular Naftalining jəmətliri bolup, jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming tət yüz adəm qikti. **51** Yukirikilar Israillardin sanaqtin ətküzülgənlər bolup, jəmiy altə yüz bir ming yəttə yüz ottuz adəm qikti. **52** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **53** Zemin muxularoŋa royhətkə elinoŋan san boyiqə miras kilip təkşim kilinsun. **54** Mirasni adəm sani kəp kəbililərgə kəprək, adəm sani az kəbililərgə azrak bəl; miras royhəttin ətküzülgən adəm sanioŋa karap ḥərbir adəmgə bəlüp berilsun. **55** Ḥalbuki, zemin qək taxlinix yoli bilən bəlünsun; ular miraska əzlirining ata jəmət-kəbilisining nami boyiqə warislik kilsun. **56** Miras ularoŋa qək taxlax yoli bilən adəm sanining az-kəplükigə karap ḥərbir [ailə-jəmətkə] bəlüp berilsun. **57** Təwəndikilər ata jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgən Lawiylar: — Gərxonning nəslidin boloŋan Gərxon jəməti; Koḥatning nəslidin boloŋan Koḥat jəməti; Mərarining nəslidin boloŋan Mərari jəməti. **58** Bular Lawiylarning jəmətliri: — Libni jəməti, Ḥebron jəməti, Maḥli jəməti, Muxi jəməti, Koraḥ jəməti. Koḥattin Amram tərəlgən. **59** Amramning ayalining ismi Yokəbəd bolup, Lawiyning Misirda tuoŋuloŋan kizi idi; u Amramoŋa Ḥarun, Musa wə ularning aqisi Məryəmni tuoŋup bərgən. **60** Ḥarundin Nadab, Abiḥu, Əliazar, Itamar tərəlgən. **61** Lekin Nadab bilən Abiḥu Pərwərdigarning aldioŋa oŋəyriy bir otni sunoŋanda ölüp kətkən. **62** Lawiylar iqidə bir ayliktin axkan barlik ərkəklər sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy yigirmə üq ming adəm qikti.

Ular Israillar iqidə sanaqtin ətküzülmigən, qünki ularoŋa Israillar iqidə ḫeqḳandaḳ miras [zemin] bəlüp berilmigən. **63** Yuḳirida eytiloŋan adəmlər Moab tüzlənglikliridə, Yerihoning udulidiki Iordan dəryasi boyida Musa bilən kaḫin Əliazar təripidin sanaqtin ətküzülgən Israillardur. **64** Biraḳ bu adəmlər iqidə Musa bilən kaḫin Ḫarun ilgiri Sinay qəlidə sanaqtin ətküzgəndə sanaqtin ətküzülgən birmu adəm yoḳ idi. **65** Qünki Pərwərdigar ular toorisida: «Ular qəldə əlməy ḳalmaydu» dəp eytḳanidi. Xunga, Yəfunnəḫning ooŋli Kaləb bilən Nunning ooŋli Yəxuadin baxḳa birimu ḳalmioŋan.

27 Yüsüpning ooŋli Manassəḫning nəslidin boloŋan jəmətlər iqidə Manassəḫning qəwrisi, Makirning əwrisi, Gileadning nəwrisi, Ḫəfərning ooŋli Zəlofiḫadning ḳizliri bolup, ularning ismi Maḫlaḫ, Noaḫ, Ḫoglaḫ, Milkaḫ, wə Tirzaḫ idi. **2** Ular jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa kelip, Musa bilən kaḫin Əliazar wə əmirlər bilən pütkül jamaətning aldida turup: **3** — Bizning atimiz qəldə ölüp kətkən; u u yərdə Pərwərdigaroŋa ḫujum ḳiloŋili yioŋiloŋanlardin əməs, yəni Koraḫ guruḫidikilərdin əməs; u bəlki əz gunaḫi iqidə ölgən, wə uning ooŋul pərzənti yoḳ idi. **4** Nemə üqün atimizning ooŋli yoḳluḳi səwəblik uning nami uning jəmətidin əqürüwetilidu? Əzlirining bizgə atimizning ḳerindaxliri ḳatarida miras bəlüp berixlirini ətünimiz, — dedi. **5** Musa ularning bu ixini Pərwərdigarning aldioŋa ḳoydi. **6** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **7** Zəlofiḫadning ḳizlirining eytḳini durus, sən qoḳum ularoŋa atisining ḳerindaxliri ḳatarida miras bər; ularning atisining mirasini ularoŋa ətküzüp bərgin. **8** Sən Israillaroŋa eytḳin: «Bir adəm ölüp kətkən qaoŋda uning ooŋli bolmisa, undaḳta silər uning mirasini ḳizioŋa ətküzüp beringlar. **9** Ḳizi bolmisa, mirasini ḳerindaxlirioŋa beringlar. **10** Ḳerindaxliri bolmisa, mirasini ata jəmət taoŋilirioŋa beringlar. **11** Əgər uning atisining ḳerindaxliri bolmisa, undaḳta uning mirasini uning jəmətidiki əng yeḳin bir tuoŋḳinioŋa beringlar; u adəm uning mirasioŋa igə bolsun. Bu Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋandək, Israillaroŋa qüxürülgən ḫəküm, ḳanun-bəlgilimə bolup ḳalsun». **12** Pərwərdigar Musaoŋa: — Sən mawu Abarim teoŋioŋa qiḳip, Mən Israillaroŋa təḳdim ḳiloŋan zeminoŋa ḳarap baḳ. **13** Kərüp boloŋandin keyin sənmu akang Ḫarunoŋa ohxax əz həlḳliringgə ḳoxulisən. **14** Qünki Zin qəlidə, jamaət jedəl qiḳaroŋan qaoŋda, ikkinglar Mening buyruḳimoŋa asiylik ḳilip, suning ixida (Zin qəlidə, Ḳadəxtiki «Məribaḫ suliri» degən jayda) Meni jamaətning aldida muḳəddəs dəp ḫərmətlimidinglar, — dedi. **15** Musa Pərwərdigaroŋa səz ḳilip: **16** — I Pərwərdigar, barliḳ ət igilirining roḫlirining Hudasi, Əz jamaitining padiqisiz padidək bolup ḳelixining aldini elix üqün jamaətni idarə ḳilidioŋan, ularning aldioŋa kirip qiḳalaydioŋan, ularni baxlap mangalaydioŋan bir adəmni tikləp berixingni tiləymən, — dedi. **18** Sən Nunning ooŋli Yəxuani tallioŋin, — dedi Pərwərdigar Musaoŋa, — Uningda Roḫim bar, sən ḳolungni uning bexioŋa ḳoy, **19** uni kaḫin Əliazar wə barliḳ jamaətning aldida turoŋuzup wəzipigə ḳoy. **20** Sən pütkül Israil jamaiti uning gepigə kirixi üqün əzüngning izzət-xəḫritingdin bir ḳismini uningoŋa bərgin. **21** U kaḫin Əliazarning aldida tursun, [Əliazar] urimning ḫəkümini wasitə ḳilip turup, Pərwərdigarning ḫuzurida uning üqün yol sorisun; Israil həlḳi, yəni pütkül jamaət uning buyruḳi bilən qiḳidu, uning buyruḳi bilən kirixi kerək. **22** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə ix kərüp, Yəxuani baxlap kelip, kaḫin Əliazarning wə barliḳ jamaətning aldida turoŋuzdi; **23** [Əliazar] ḳolini uning bexioŋa ḳoyup, uni Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruoŋinidək wəzipigə ḳoydi.

28 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroŋa buyrup: — «Manga sunuloŋan ḫədiyə-ḳurbanliḳlarni, yəni Manga ozuḳ bolidioŋan, huxbuy kəltüridioŋan otta sunulidioŋan ḫədiyə-ḳurbanliḳlarni bolsa, silər ḫərbirini bekitilgən kərəlidə sunuxḳa kəngül ḳoyunglar» — degin. **3** Sən ularoŋa yənə: «Silərning Pərwərdigaroŋa atap otta sunidioŋan kəydürmə ḳurbanliḳinglar mundaḳ bolidu: — ḫər küni bejirim bir yaxliḳ ərkək ḳozidin ikkini daimiy kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilinglar. **4** Ətigini birni, gugumda birni sununglar; **5** yənə təttin bir ḫindin soḳup qiḳiriloŋan zəytun meyi iləxtürülgən esil undin ondin bir əfaḫni axliḳ ḫədiyə süpitidə sununglar. **6** Sinay teoŋida bəlgiləngən, Pərwərdigaroŋa atap huxbuy qiḳarsun dəp, otta sunulidioŋan daimiy kəydürmə ḳurbanliḳ mana xudur. **7** Ḫərbir ḳoza üqün uningoŋa ḳoxulidioŋan xarab ḫədiyəsi təttin bir ḫin xarab bolidu; eqitma iqimlik boloŋan xarab ḫədiyəsi muḳəddəs jayda Pərwərdigaroŋa sunup təkülsun. **8** Sən ikkinqi bir ḳozini gugumda sunoŋin; uni ətigənkidək axliḳ ḫədiyəsi wə xarab ḫədiyəsi bilən ḳoxup sunoŋin; u huxbuy kəltürüx üqün Pərwərdigaroŋa atap otta

sunulidiɵlan kəydürmə ḳurbanlik bolidu. 9 — Xabat küni bejirim bir yaxlik ikki ərkək ḳoza sunulsun; uningɵa ḳoxup zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin ikkisi axlik ḥədiyə süpitidə sunulsun wə xarab ḥədiyəsi sunulsun; 10 bu ḥərbir xabat künidə sunulidiɵlan xabat künidiki ḳurbanlikṯur; uning bilən daimiy kəydürmə ḳurbanlik wə ḳoxumqə sunulidiɵlan xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. 11 — Ḥər ayning birinqi küni Pərwərdigaroɵa atilidiɵlan kəydürmə ḳurbanlik sununglar; yəni ikki yax torpak, bir ḳoqḳar, bir yaxlik bejirim yəttə ərkək ḳozini sununglar. 12 Ḥər torpak bexioɵa zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin üqi axlik ḥədiyə süpitidə, ḳoxḳaroɵa zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin ikkisi axlik ḥədiyə süpitidə, 13 ḥərbir ḳoza bexioɵa zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḥning ondin biri axlik ḥədiyə süpitidə sunulsun; bu Pərwərdigaroɵa otta sunulidiɵlan, ḥuxbuy qikiridiɵlan bir kəydürmə ḳurbanlikṯur. 14 Ularning xarab ḥədiyəliri bolsa: — ḥərbir torpak bexioɵa xarabtin yerim ḥin, ḳoxḳar bexioɵa ḥinning üqtin biri, ḥərbir ḳoza bexioɵa ḥinning təttin biri sunulsun. Bu ḥər ayda sunulidiɵlan aylik kəydürmə ḳurbanlik bolup, yilning ḥər eyida xundak ḳilinsun. 15 Bularning üstigə Pərwərdigaroɵa atilidiɵlan gunaḥ ḳurbanlik süpitidə bir tekə sunulsun; xularning ḥəmmisi daimiy kəydürmə ḳurbanlik wə ḳoxumqə xarab ḥədiyəsi bilən billə sunulsun. 16 Birinqi ayning on tətinqi küni Pərwərdigaroɵa ataloɵan «ətüp ketix» [ḳozisi sunulsun]. 17 Xu ayning on bəxinqi küni ḥeyt baxlinidu; yəttə kün petir nan yeyilsun. 18 Birinqi küni mukəddəs yioɵilix ətküzülsun, ḥeqḳandak ix-əmgək ḳilmasliḳinglar kerək, 19 xu küni otta sunulidiɵlan, Pərwərdigaroɵa ataloɵan kəydürmə ḳurbanlik süpitidə yax torpaḳtin ikkini, bir ḳoqḳar wə yəttə bir yaxlik ərkək ḳoza sununglar; ular aldinglarda bejirim kərünsun; 20 xularoɵa ḳoxulidiɵlan axlik ḥədiyəliri zəytun meyi iləxtürülgən esil un bolup, ḥərbir torpak bexioɵa əfaḥning ondin üqi, ḳoqḳar bexioɵa əfaḥning ondin ikkisi, 21 xu yəttə ḳoza bexioɵa əfaḥning ondin biri sunulsun; 22 xuningdək [gunaḥinglar] üqün kafarət kəltürüxkə gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bir tekə sunulsun. 23 Bularning ḥəmmisini ətigənlik kəydürmə ḳurbanlik, yəni daimiy kəydürmə ḳurbanliḳtin ayrim sununglar. 24 Silər bu təriḳidə uda yəttə kün Pərwərdigaroɵa atap otta sunulidiɵlan, ḥuxbuy kəltüridiɵlan axundak ḥədiyə-ḳurbanliḳlarni sununglar; xularning ḥəmmisi daimiy kəydürmə ḳurbanlik wə ḳoxup sunulidiɵlan xarab ḥədiyəsining sirtida sunulidu. 25 Yəttinqi küni mukəddəs yioɵilix ətküzünglar, xu küni ḥeqḳandak ix-əmgək ḳilixḳa bolmaydu. 26 «Dəsləpki orma» küni, yəni «ḥəptilər ḥeyti»nglarda silər yengi axlik ḥədiyəni Pərwərdigaroɵa sunoɵan qaoɵda mukəddəs yioɵilix ətküzünglar; ḥeqḳandak ix-əmgək ḳilmanglar. 27 Silər Pərwərdigaroɵa ataloɵan, huxbuy kəltüridiɵlan kəydürmə ḳurbanlik süpitidə yax torpaḳtin ikkini, ḳoqḳardin birni, bir yaxlik ərkək ḳozidin yəttini sununglar. 28 Xularoɵa ḳoxup sunulidiɵlan axlik ḥədiyə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, ḥərbir torpak bexioɵa əfaḥning ondin üqi, ḳoqḳar bexioɵa əfaḥning ondin ikkisi, 29 xu yəttə ḳoza bexioɵa əfaḥning ondin biri sunulsun; 30 xuningdək silərning [gunaḥinglar üqün] kafarət kəltürüxkə [gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə] bir tekə sunulsun. 31 Xularning ḥəmmisi daimiy kəydürmə ḳurbanlik wə uning axlik ḥədiyəsigə ḳoxup (bularning ḥəmmisi aldinglarda bejirim kərünsun), xarab ḥədiyəliri bilən billə sunulsun.

29 Yəttinqi ayning birinqi küni silər mukəddəs yioɵilix ətküzünglar; [u küni] ḥeqḳandak ix-əmgək ḳilmasliḳinglar kerək. Bu silər üqün kanaylar qelinidiɵlan küni bolidu. 2 Silər Pərwərdigaroɵa ataloɵan, huxbuy kəltüridiɵlan kəydürmə ḳurbanlik süpitidə yax bir torpak, bir ḳoqḳar, yəttə bir yaxlik bejirim ərkək ḳozini sununglar. 3 Xularoɵa ḳoxup sunulidiɵlan axlik ḥədiyə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, ḥərbir torpak bexioɵa əfaḥning ondin üqi, ḳoqḳar bexioɵa əfaḥning ondin ikkisi, 4 xu yəttə ḳoza bexioɵa əfaḥning ondin biri sunulsun; 5 xuningdək silərning [gunaḥinglar üqün] kafarət kəltürüxkə gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bir tekə sunulsun. 6 Xularni ayning birinqi künidiki kəydürmə ḳurbanlik wə uningɵa ḳoxumqə boloɵan axlik ḥədiyəsi, daimiy kəydürmə ḳurbanlik, uningɵa ḳoxumqə boloɵan axlik ḥədiyəsi wə bularoɵa ḳoxulidiɵlan xarab ḥədiyəlirining sirtida sununglar; bularning ḥəmmisi ḥərbiri bəlgilimə boyiqə Pərwərdigaroɵa atap otta huxbuy kəltürsun dəp sunulsun. 7 Yəttinqi ayning oninqi küni silər mukəddəs yioɵilix ətküzünglar; nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar. U küni ḥeqḳandak ix-əmgək ḳilixḳa bolmaydu. 8 Silər Pərwərdigaroɵa ataloɵan, huxbuy kəltüridiɵlan kəydürmə ḳurbanlik süpitidə yax bir torpak, bir ḳoqḳar, bir yaxlik ərkək ḳozidin yəttini sununglar (bularning ḥəmmisi aldinglarda bejirim

kərünsun). **9** Xularoŋa ḳoxup sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, ḥərbir torpak̡ bexioŋa əfaḥning ondin üqi, ḳoqḳar bexioŋa əfaḥning ondin ikkisi, **10** xu yəttə ḳoza bexioŋa əfaḥning ondin birini, **11** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; ularning ḥəmmisi kafarət künidiki gunaḥ ḳurbanlik̡i, daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə bularning xarab ḥədiyəliri billə sunulsun. **12** Yəttinqi ayning on bəxinqi küni muḳəddəs yioŋilix ətküzünglar; u küni ḥeqḳandak̡ ix-əmgək̡ ḳilixḳa bolmaydu. Pərwərdigaroŋa atap yəttə kün ḥeyt ḳilinglar; **13** silər Pərwərdigaroŋa atap, huxbuy kəltürsun dəp otta sunulidioŋan kəydürmə ḳurbanlik̡ süpitidə yax torpak̡tin on üqni, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun). **14** Xularoŋa ḳoxup sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bolup, on üq torpak̡ bexioŋa əfaḥning ondin üqi, ikki ḳoqḳar bexioŋa əfaḥning ondin ikkisi, **15** on tət ḳoza bexioŋa əfaḥning ondin birini, **16** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **17** Ikkinqi küni yax torpak̡tin on ikkini, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **18** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar. **19** Xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xularning xarab ḥədiyəliri billə sunulsun. **20** Üqinqi küni bir yax torpak̡tin on birni, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **21** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **22** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **23** Tətinqi küni yax torpak̡tin onni, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **24** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **25** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **26** Bəxinqi küni yax torpak̡tin tokḳuzni, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **27** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **28** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **29** Altinqi küni yax torpak̡tin səkkizni, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **30** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **31** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **32** Yəttinqi küni yax torpak̡tin yəttini, ikki ḳoqḳar, bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **33** wə xundak̡la torpak̡lar, ḳoqḳarlar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **34** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **35** Səkkizinqi küni silər muḳəddəs yioŋilix ətküzünglar; u küni ḥeqḳandak̡ ix-əmgək̡ ḳilmanglar. **36** Silər Pərwərdigaroŋa atap, huxbuy kəltürsun dəp otta sunulidioŋan kəydürmə ḳurbanlik̡ süpitidə bir torpak̡, bir ḳoqḳar wə bir yaxlik̡ ərkək̡ ḳozidin on tətni (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **37** ḥəmdə torpak̡, ḳoqḳar wə ərkək̡ ḳozilarning sanioŋa ḳarap, bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioŋan axlik̡ ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **38** xuningdək gunaḥ ḳurbanlik̡i süpitidimu bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik̡, uning ḳoxumqə axlik̡ ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **39** Bəlgilənqən ḥeytliringlarda Pərwərdigaroŋa atap sunulidioŋan ḳurbanlik̡-ḥədiyələr ənə xulardur; silərning ḳəsəmgə baoŋlik̡ yaki ihtiyarən sunidioŋanliringlar, kəydürmə ḳurbanlik̡liringlar, axlik̡ ḥədiyəliringlar, xarab ḥədiyəliringlar wə inak̡lik̡

ḳurbanliḳliringlar bolsa, ularning sirtididur. 40 Xundaḳ
ḳilip, Musa Pərwərdigarning өzigə buyruƣanlirining
ḥəmmisini ḳaldurmay Israillarƣa uḳturdi.

30 Musa Israillarning ḳəbilə baxliḳliriƣa sөz ḳilip
mundaḳ dedi: — Pərwərdigarning buyruƣanliri
mundaḳ: — 2 Əgər biraw Pərwərdigarƣa ḳəsəm iqkən
bolsa yaki өz өzini qəkliməkqi bolup ḳəsəm iqkən
bolsa, ləwzidin ḳaytixḳa bolmaydu, ḥaman aƣzidin
qiḳḳan ḥəmmə gəp boyiqə ix tutuxi kerək. 3 Ḳiz
bala yax bolup, tehi atisining өyidiki qaƣda, өz-өzini
qəkləx toƣruluḳ Pərwərdigarƣa ḳəsəm bərgən bolsa,
4 əmma atisi ḳizining ḳəsimini yaki өz-өzini qəkləx
toƣrisida bərgən wədisini angliƣan wə ḳizining aldida
ündiməy xük turƣan bolsa, undaḳta uning barliḳ
ḳəsəmliri wə өz-өzini qəkləx toƣrisida ḳilƣan ḥəmmə
wədisi inawətlik bolidu. 5 Lekin ḳizning atisi angliƣan
qaƣda uni tosḳan bolsa, uning ḳilƣan ḳəsəmliri
yaki өz-өzini qəkləx toƣrisida ḳilƣan wədiliridin
ḥeqbiri inawətlik bolmaydu; atisi uni tosḳan bolƣaqḳa,
Pərwərdigarmu uni kəqüridu. 6 — Əgər u ḳəsəm
ḳilƣan yaki өz-өzini qəkləxkə aƣzida təntəklik bilən
wədə ḳilƣan ḥaləttə ərgə təgkən bolsa, 7 eri xuni
angliƣan bolsa, lekin angliƣan küni ündiməy xük
turƣan bolsa, undaḳta uning ḳilƣan ḳəsəmliri yaki
өz-өzini qəkləxkə ḳilƣan gəpliri inawətlik bolidu.
8 Əgər eri angliƣan küni uni tosḳan bolsa, uning
ḳilƣan ḳəsimini wə өz-өzini qəkləx toƣruluḳ aƣzidin
qiḳarƣan təntək gəplirini bikar ḳilsa, undaḳta ular
inawətsiz bolidu; Pərwərdigar uni kəqüridu. 9 Lekin
tul hotun yaki eridin ajrixip kətkən hotunlar ḳilƣan
ḳəsəm, yəni uning өzini qəkləx toƣruluḳ ḳilƣan
barliḳ wədiliri bolsa inawətlik bolidu. 10 Əgər u
erining өyidə ḳəsəm ḳilƣan yaki өz-өzini qəkləx
toƣruluḳ ḳəsəm-wədə iqkən, 11 eri anglap turuḳluḳ
xük turuwelip tosmiƣan bolsa, undaḳta uning barliḳ
ḳilƣan ḳəsəmliri wə өz-өzini qəkləx toƣruluḳ ḳilƣan
barliḳ wədiliri inawətlik bolidu. 12 Lekin uning eri
anglap turƣan qaƣda uning ḳəsəm-wədilirini eniḳ rət
ḳilƣan bolsa, ayal aƣzidin qiḳarƣan wədə berix wə өz-
өzini qəkləp turux toƣruluḳ ḳilƣan barliḳ wədilirining
ḥeqḳaysisi inawətlik bolmaydu; uning eri bularni
rət ḳilƣan bolƣaqḳa, Pərwərdigar uni kəqüridu.
13 Ayalning bərgən wədisini wə uning qidap turup
өzümni qəkləymən dəp ḳilƣan ḳəsəm-wədisini uning
eri inawətlikmu ḳilalaydu, inawətsizmu ḳilalaydu. 14
Əgər uning eri ḥərküni uning aldida xük turuwelip
gəp ḳilmisa, undaḳta uning bərgən barliḳ ḳilƣan
ḳəsəmlirini wə өz-өzini qəkləp turux toƣruluḳ ḳilƣan
ḥəmmə wədilirini inawətlik ḳilƣanliḳi ḥesablinidu;
qünki erining anglap turƣan künidə gəp ḳilmay xük
turƣanliḳi uning ayalining ḳəsəm-wədilirini küqkə igə
ḳilƣanliḳidur. 15 Lekin eri ayalining ḳəsəm-wədilirini
anglap naḥayiti uzaḳ waḳitlardin keyin andin uning
ḳəsəm-wədilirini inawətsiz ḳilsa, undaḳta u ayalining
gunaḥini өz üstigə alƣan bolidu. 16 Yuḳiriḳilar
Pərwərdigarning Musaƣa buyruƣanliri, yəni eri bilən
ayali, ata bilən өz өyidə turuwatḳan, tehi yaxliḳida
bolƣan ḳizi otturisidiki nizam-bəlgimilərdur.

31 Pərwərdigar Musaƣa sөz ḳilip: — 2 Sən
Midiyanlardin Israillarning intiḳamini al, andin
өz həlḳliringgə ḳoxulisən, — dedi. 3 Musa həlḳḳə
mundaḳ dedi: — Aranglardin jənggə qiḳixḳa bir
türküm adəmlərni ḳorallandurunglar; andin ular
Midiyanlardin Pərwərdigar üqün intiḳam elixḳa
atlansun. 4 Silər Israillarning ḥərbir ḳəbilisidin jəng
ḳilixḳa mingdin adəm mangdurunglar. 5 Xuning
bilən tümənligən Israil həlḳining ḥər ḳəbilisidin
mingdin, jəmiy on ikki ming adəm jəng ḳilixḳa
ḳorallanduruldi. 6 Musa ḥər ḳəbilidin mingdin adəmni
jəng ḳilixḳa mangdurdi ḥəmdə Əliazarning oƣli
Finiḥasni ular bilən billə mangdurdi, Finiḥasning
ḳolida muḳəddəs əswablar wə agaḥ kanay bar
idi. 7 Ular Pərwərdigarning Musaƣa buyruƣini
boyiqə Midiyanlar bilən soḳuxḳili qiḳip, ərkəklərning
ḥəmmisini өltürüwətti; 8 muxu өltürülgənlərdin
baxḳa, yənə Midiyanning Əwi, Rəkəm, Zur, Hur wə
Rəba degən bəx padixaḥini өltürdi; yənə Beorning
oƣli Balaamni ḳiliq bilən qepip taxlidi. 9 Israillar
Midiyanlarning hotun-ḳizliri wə balilirini tutḳun
ḳilip kətti, yənə ularning pütün qarwa malliri,
ḳoy padiliri wə mal-mülüklirini olja ḳildi; 10
ular turuwatḳan yərlərdiki barliḳ xəḥər wə barliḳ
bargaḥliriƣa ot ḳoyuwətti; 11 ular adəm bolsun mal
bolsun barliḳ ƣəniymət, barliḳ oljini elip kətti; 12
ular tutḳan əsirlərni ḥəm olja-ƣəniymətni Moab
tüzləngliklirigə, Iordan dəryasi boyiƣa jaylaxḳan
Yerihoning udulidiki bargaḥḳa əkilip, Musa bilən
kaḥin Əliazarƣa, xundaḳla Israillarning jamaitigə
tapxurdi. 13 Musa, kaḥin Əliazar wə jamaətning barliḳ
əmirliri bargaḥning sirtiƣa qiḳip ularni ḳarxi aldi.
14 Lekin Musa jəngdin ḳaytḳan ḥərbiy sərdarlarƣa,
yəni mingbexi, yüzbexilarƣa hapa bolup: — 15
Silər ayallarning ḥəmmisini tirik ḳaldurdunglarmu?
16 Ḳaranglar, dəl xular Balaamning ḥiylə-məsliḥəti

bilən Peordiki ixta Israillarni Pərwərdigar aldida gunaһқa patқuzuxi bilən, Pərwərdigarning jamaitigə waba yaoқduruloқan əməsmu? **17** Əmdi silər barliқ ooқul balilarni eltürüwetinglar, ərlər bilən munasiwət ətküzgən ayallarni қoymay eltürüwetinglar. **18** Biraқ yax қizlar, yəni ərlər bilən munasiwət ətküzmigənlərni bolsa, əzliringlaroқa tirik қaldurunglar. **19** Silər bargaһ sirtida yəttə kün qedir tikip turunglar; adəm eltürgən wə əlükkə təgkən һərkim üqinqi küni wə yəttinqi küni əzini paklisun; silər wə silər əsir қiloқan kixilərning һəmmisi xundaқ қilsun. **20** Barliқ kiyim-keqək, terə əswab üskünilər, tiwitta toқuloқan barliқ nərsilər һəm yaoқaq əswab-üskünilərning һəmmisini paklanglar, — dedi. **21** Kaһin Əliazar jənggə qiқip қaytқan ləxkərlərgə: — Mana Pərwərdigar Musaoқa buyruoқan қanun-bəlgilimə: **22** altun, kümüx, mis, təmür, қələy, қooқuxun қatarliқ **23** otқa qidamliқ nərsilərning һəmmisini ottin ətküzünglar, xundaқ қilsanglar pak һesablinidu; xundaқtimu, yənila «napaklikni qikaroқuqi su» bilən pakizlanglar; otқa qidamsiz nərsilərni xu sudin ətküzünglar. **24** Yəttinqi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin silər pak һesablinisilər; andin keyin bargaһқa kirsənglar bolidu, — dedi. **25** Pərwərdigar Musaoқa səz қilip mundaқ dedi: — **26** Sən kaһin Əliazar wə jamaət iqidiki қəbilə kattiliri bilən birliktə elinoқan olja-oқənimətning, adəm bolsun, qarpay bolsun, xularning omumiy sanini һesablap qiққin; **27** olja-oқəniymətni ikkigə bəl, yerimini jənggə qiққanlaroқa bər, қaloқan yerimini barliқ jamaətkə bər. **28** Sən yənə qiқip jənggə қatnaxқan ləxkərlər alidioқan adəm, kala, exək yaki қoy padiliridin bəx yüzdin birini Pərwərdigaroқa ataloқan ülüx bolsun dəp ayrioқin; **29** silər xuni ləxkərlərgə təwə boloқan yerimidin elip Pərwərdigaroқa ataloқan «kətürmə һədiyə» süpitidə kaһin Əliazaroқa tapxurunglar. **30** Israillaroқa təwə boloқan yerimining adəm, kala, exək, қoy padiliri, xundaқla һərhil һaywanlardin əlliktin birini Pərwərdigarning jamaət qedirioқa қaraxқa məs'ul boloқan Lawiylaroқa beringlar. **31** Xuning bilən Musa bilən kaһin Əliazar Pərwərdigarning Musaoқa buyruoқinidək қildi. **32** Əmdi olja-oқəniymət, yəni jənggə qiққan ləxkərlər eliwaloқan nərsilərdin қaloқini қoy jəmiy altə yüz yətmix bəx ming, **33** kala yətmix ikki ming, **34** exək atmix bir ming, **35** ərkəklər bilən munasiwət ətküzmigən қizlar ottuz ikki ming qiқti. **36** Jənggə qiққanlarning ülüxi, yəni ularoқa təwə yerimi, қoy jəmiy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz; **37** bu қoy padiliridin Pərwərdigaroқa ataloқini altə yüz yətmix bəx boldi; **38** kala ottuz altə ming, buningdin Pərwərdigaroқa ataloқini yətmix ikki boldi. **39** Exək ottuz ming bəx yüz qiқti, buningdin Pərwərdigaroқa ataloқini atmix bir boldi. **40** Adəm on altə ming qiқti, buningdin Pərwərdigaroқa ataloқini ottuz ikki adəm boldi. **41** Musa Pərwərdigar əzigə buyruoқini boyiqə Pərwərdigaroқa sunulidioқan «kətürmə һədiyə» boloқan ülüxni kaһin Əliazaroқa tapxurup bərdi. **42** Israillaroқa təwə boloқan yerimi, yəni Musa jənggə qiқip kəlgənlərdin elip bəlüp bərgini — **43** jamaətkə təwə boloқan xu yerimi — қoy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz, **44** kala ottuz altə ming, **45** exək ottuz ming bəx yüz, **46** adəm on altə ming idi. **47** Musa Pərwərdigar əzigə buyruoқini boyiqə, Israillaroқa təwə boloқan xu yerimining, məyli adəm yaki һaywan bolsun, əlliktin birini ayrip elip Pərwərdigarning ibadət qedirioқa қaraxқa məs'ul boloқan Lawiylaroқa tapxurdi. **48** Pütkül қoxunning sərdarliri, ming bexi, yüz bexiliri Musa bilən kərüxkili kelip, **49** Musaoқa: — Hizmətkarlirining қol astida jəng қiloқan ləxkərlərning omumiy sanini sanaқtin ətküzsək birimu kəm qiқmidi. **50** Xunga, mana Pərwərdigarning һuzurida əzimizning gunaһining kafariti üqün һərқaysimiz erixkənlərni Pərwərdigaroқa ataloқan һədiyə қilimiz — altun buyumlar, put-қol zənjirliri, biləzük, məһür üzük, zirə-һalқa, marjanlarning һəmmisini elip kəlduқ, — dedi. **51** Xuning bilən Musa bilən kaһin Əliazar ular əkəlgən altunlarni, yəni altunda yasaloқan һərhil buyumlarni aldi. **52** Ularning ming bexi wə yüz bexiliridin aloқini Pərwərdigaroқa ataloқan «kətürmə һədiyə» süpitidə sunuldi; barliқ altun jəmiy on altə ming yəttə yüz əllik xəkəl qiқti **53** (ləxkərlərning һərbiri əzliri üqün mal-mülükni bulang-talang қilixқanidi). **54** Musa bilən kaһin Əliazar ming bexi wə yüz bexilirining қolidin altunni elip, jamaət qedirining iqigə əkirip, uni Pərwərdigarning һuzurida Israillar üqün yadnamə қildi.

32 Rubənning əwladliri bilən Gadning əwladlirining kala padiliri tolimu kəpəygənidi; ularning Yaazərning zemini bilən Gileadning zeminioқa kəzi qüxti; wə mana, xu zemin qarwa beқixқa mas kelidioқan yər idi. **2** Xunga ular Musa, kaһin Əliazar wə jamaətning əmirlirining aldioқa kelip ularoқa: — **3** Atarot, Dibon, Yaazər, Nimraһ, Һəxbon, Ələaləһ, Səbam, Nebo, Bəon degən yərlər, **4** yəni Israil jamaiti aldida Pərwərdigar məoқlup қilip bərgən yərlər bolup,

qarwa bekixka bap yərlər ikən, kullirininɡmu qarwa meli bar, — dedi **5** wə yənə: — Əɡər silining aldilirida iltipatlirioɣa erixkən bolsak, bizni Iordan dəryasidin ət deməy, bu yərni bizɡə miras kilip bərsilə, — dedi. **6** Musa Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladlirioɣa: — Kerindaxliringlar jənɡɡə qikkan wakitida silər muxu yərdə turamtinglar? **7** Silər nemə üqün Israillarning [dəryadin] ətüp Pərwərdigar ularoɣa ata kilip bərgən zeminoɣa kirixigə kəngullirini sowutisilər? **8** Ilgiri mən Kadəx-Barneadin ata-bowiliringlarni xu zeminni qarlap kelixkə əwətkinimdə ularmu xundak kilixkanidi. **9** Ular Əxkol jiloɣisioɣa qikip, u zeminni kərüp, Israillarning kənglini Pərwərdigar ata kilip bərgən zeminoɣa kirixtin sowutkan. **10** Xu qaoɣda Pərwərdigarning aqqiki kelip kəsəm kilip: **11** «Misirdin qikkan yigirmə yaxtin yukirilar qin kənglidin Manga əgəxmigəqkə, ular Mən Ibrahim, Ishak, Yakuplaroɣa «Silərgə ata kilimən» dəp kəsəm kiloɣan zeminni kərsə, [Mən Pərwərdigar bolmay ketəy]! **12** Pakət kənizziylərdin boloɣan Yəfunnəhning ooɣli Kaləb bilən Nunning ooɣli Yəxuala Manga qin kənglidin əgəxkən boloɣaqka, zeminni kərələydu», degənidi. **13** Xuning bilən Pərwərdigarning Israillaroɣa aqqiki kozoɣaloɣaqka, Pərwərdigarning aldida rəzil boloɣanni kiloɣan əxu bir əwlad ələp tügigüqə, u ularni qəl-bayawanda kirik yil sərgərdanlikta yürgüzdi. **14** Əmdi mana, gunahkarlarning əwladliri boloɣan silərmu ata-bowanglarning izini besip Pərwərdigarning Israillaroɣa boloɣan kattik oɣəzipini tehimu kozoɣimakqi bopsilər-də! **15** Əgər silər uningoɣa əgixixtin burulup kətsənglar, undakta U [Israillarni] yənə qəl-bayawanoɣa taxliwetidu, bu halda silər bu barlik həlkni harab kiloɣan bolisilər, — dedi. **16** Ikki kəbilining adəmliri Musaning aldioɣa kelip uningoɣa: — Biz bu yərdə mallirimizoɣa kotan, balilirimizoɣa kəl'ə-xəhər salayli. **17** Biz bolsak korallinip, Israillarni əzigə təwə jaylirioɣa baxlap baroɣuqə səpning aldida mangimiz; bu zemindiki yat həlklər səwəblik, bizning kiqik balilirimiz mustəhkəm xəhərlərdə turuxi kerək. **18** Israillar əz miraslirioɣa igə bolmioɣuqə biz əyimizgə hərgiz kaytmaymiz. **19** Qünki biz ular bilən Iordan dəryasining kün petix təripidiki zeminoɣa yaki uningdinmu yirakтiki zeminoɣa təng igidar bolmaymiz, qünki mirasimiz Iordan dəryasining bu təripidə, yəni kün qikixtidur, — dedi. **20** Musa ularoɣa: — Əgər xundak kilsanglar, yəni Pərwərdigarning aldida korallinip jənɡɡə qikip, **21** silərdin korallanoɣanlarning hammisi Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Əz düxmənlirini ularning zeminidin kooɣlap qikirip boloɣanda, **22** xu zemin Pərwərdigar aldida boysundurulup boloɣanda andin kaytsanglar, silər Pərwərdigar wə Israillar aldida gunahsiz hesablinisilər; bu zeminmu Pərwərdigar aldida silərgə miras kilip berilidu. **23** Lekin bundak kilmisanglar, mana, Pərwərdigar aldida gunahkar bolisilər; xuni obdan bilixinglar kerəkki, gunahinglar əzünglarni kooɣlap bexinglaroɣa qüxidu. **24** Əmdi silər aoɣzinglardin qikkan gepinglar boyiqə ix tutunglar, baliliringlar üqün xəhər, koy padiliringlar üqün kotan selinglar, — dedi. **25** Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri Musaoɣa: — Kulliri oɣojam eytkinidək kilidu. **26** Hotun-bala qakilirimiz, kalilar wə barlik qarpaylirimiz Gileadning hərkaysi xəhərliridə kalidu; **27** Lekin kulliri, jənɡɡə təyyarlinip korallanoɣanlarning hərbiri oɣojam eytkandək [dəryadin] ətüp Pərwərdigarning aldida jəng kilidu, — dedi. **28** Xuning bilən Musa ular tooɣruluk kahin əliazar bilən Nunning ooɣli Yəxuaoɣa wə Israilning barlik kəbilə baxlikliroɣa tapilap, **29** ularoɣa: — Əgər Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri korallinip Pərwərdigarning aldida jənɡɡə qikixka silər bilən birliktə Iordan dəryasidin ətsə, u zemin silərning aldinglarda boy sundurulsa, undakta silər Gilead zeminini ularoɣa miras kilip beringlar. **30** Əgər ular korallinip silər bilən billə ətməymiz desə, undakta ularning mirasi aranglarda, yəni Kanaan zeminida bolsun, — dedi. **31** Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri: — Pərwərdigar kullirioɣa kandak buyruoɣan bolsa, biz xundak kilimiz. **32** Biz korallinip Pərwərdigarning aldida dəryadin ətüp Kanaan zeminioɣa kirimiz, andin Iordan dəryasining bu yekidiki zemin bizgə miras kilip berilidioɣan bolidu, — deyixti. **33** Xuning bilən Musa Amoriylarning padixahi Sihonning padixahliki bilən Baxanning padixahi Ogning padixahlikini, zemin wə təwəsidiki xəhərlərni, ətrapidiki xəhərlər bilən koxup, hammisini Gadning əwladlirioɣa, Rubənning əwladlirioɣa wə Yüsüpning ooɣli Manassəhning yerim kəbilisigə bərdi. **34** Gadning əwladliri Dibon, Atarot, Aroər, **35** Atrot-Xofan, Yaazər, Yogbihah, **36** Bəyt-Nimrah, Bəyt-Haran katarlik mustəhkəm xəhərlərni saldi wə xundakla kotanlarni saldi. **37** Rubənning əwladliri [yengidin] Həxbon, Ələalə, Kiriatayim, **38** Nebo, Baal-Meon (yukiriki isimlar əzgirtilgən) wə Sibmahni saldi; həm ular saloɣan xəhərlərgə yengidin

nam bərdi. 39 Manassəḫning ooɣli Makirning əwladliri
Gileadқa yürüx қilip, u yərni elip, xu yərdə turuxluқ
Amoriylarni қooɣliwətti. 40 Xuning bilən Musa Gileadni
Manassəḫning ooɣli Makiroɣa beriwidi, u xu yərdə
turup қaldi. 41 Manassəḫning ooɣli Yair Amoriylarning
yeza-қixlaқlirini ḫujum қilip elip, bu yeza-қixlaқlarni
Ḫawot-Yair dəp atidi. 42 Nobaḫ Kinat wə uningoɣa
қaraxliқ yeza-қixlaқlarni ḫujum қilip elip Kinatni əz
ismi bilən Nobaḫ dəp atidi.

33 Təwəndikilər əz қoxunliri boyiqə, Musa bilən
Ḫarunning yetəkqiliki astida Misir zeminidin
qiққan Israillarning mangoɣan yolliridur; 2 Musa
Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzlirining səpər қiloɣan
yollirini pütüp қoydi, ularning səpər қiloɣan yolliri
mundaқ: — 3 Birinqi ayning on bəxinqi küni
[Israillar] Ramsəs xəḫiridin səpərgə qiқti; ətüp
ketix ḫeytining ətisi ular barliқ Misirliқlarning
kəz aldida mərdanilik bilən yoloɣa qiқti. 4 Bu
qaoɣda Misirliқlar ularning arisidiki Pərwərdigar
təripidin əltürülgənlərni, yəni barliқ tunji ooɣullirini
dəpnə қiliwatқanidi; Pərwərdigar Misirliқlarning
məbudlirining üstidin ḫeküm qüxürdi. 5 Israillar
Ramsəstin yoloɣa qiқip Sukkotқa berip qedir tikti. 6
Ular Sukkottin yoloɣa qiқip qəl-bayawanning ayioɣidiki
Etamoɣa berip qedir tikti. 7 Etamdin yoloɣa qiқip,
aylinip Baal-Zefonning udulidiki Pi-Hahirotқa berip
Migdolning aldida qedir tikti. 8 Pi-hahirottin yoloɣa
qiқip, dengizning otturisidin ətüp, Etam qəlidə üq
kün yol yürüp Maraḫda qedir tikti. 9 Maraḫdin
yoloɣa qiқip Elimgə kəldi; Elimdə on ikki bulaқ bilən
yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə qedir
tikti. 10 Elimdin yoloɣa qiқip Қizil Dengiz boyida
qedir tikti. 11 Қizil Dengizdin yoloɣa qiқip Sin qəlidə
qedir tikti. 12 Sin qəlidin yoloɣa qiқip Dofқaḫқa
kelip qedir tikti. 13 Dofқaḫdin yoloɣa qiқip Aluxқa
berip qedir tikti. 14 Andin keyin Aluxtin yoloɣa
qiқip Rifidimoɣa kelip qedir tikti, u yərdə həlққə
iqidioɣan su tepilmay қaldi. 15 Rifidimdin yoloɣa
qiқip, Sinay qəligə berip qedir tikti. 16 Sinay qəlidin
yoloɣa qiқip Қibrot-Ḫattawaḫқa kelip qedir tikti. 17
Қibrot-ḫattawaḫdin yoloɣa qiқip Ḫazirotta qedir tikti.
18 Ḫazirottin yoloɣa qiқip Ritmaḫda qedir tikti. 19
Ritmaḫdin yoloɣa qiқip Rimmon-Pərəzdə qedir tikti.
20 Rimmon-Pərəzdin yoloɣa qiқip Libnaḫda qedir tikti.
21 Libnaḫdin yoloɣa qiқip Rissaḫda qedir tikti. 22
Rissaḫdin yoloɣa qiқip Kəḫəlataḫda qedir tikti. 23
Kəḫəlataḫdin yoloɣa qiқip Xafir teoɣida qedir tikti.
24 Xafir teoɣidin yoloɣa qiқip Ḫaradaḫta qedir tikti.
25 Ḫaradaḫdin yoloɣa qiқip Makḫilotta qedir tikti.
26 Makḫilottin yoloɣa qiқip Taḫatta qedir tikti. 27
Taḫattin yoloɣa qiқip Təraḫda qedir tikti. 28 Təraḫdin
yoloɣa qiқip Mitқaḫda qedir tikti. 29 Mitқaḫdin yoloɣa
qiқip Ḫaxmonaḫta qedir tikti. 30 Ḫaxmonaḫtin yoloɣa
qiқip Moxərotta qedir tikti. 31 Moxərottin yoloɣa
qiқip Bənə-Yaakanda qedir tikti. 32 Bənə-Yaakandin
yoloɣa qiқip Hor-Ḫagidgadқa berip qedir tikti. 33
Hor-Ḫagidgadtin yoloɣa qiқip Yotbataḫқa kelip qedir
tikti. 34 Yotbataḫtin yoloɣa qiқip Abronaḫқa kelip
qedir tikti. 35 Abronaḫtin yoloɣa qiқip Əzion-Gəbərgə
kelip qedir tikti. 36 Əzion-Gəbərdin yoloɣa qiқip Zin
qəlidə, yəni Қadəxtə qedir tikti. 37 Қadəxtin yoloɣa
qiқip Edom zeminining qegrisidiki Ḫor teoɣida qedir
tikti. 38 Israillar Misir zeminidin qiққandin keyinki
қirиқinqi yili bəxinqi ayning birinqi küni, kaḫin Ḫarun
Pərwərdigarning əmri boyiqə Ḫor teoɣioɣa qiқip xu
yərdə əldi. 39 Ḫarun Ḫor teoɣida əlgən qeoɣida bir yüz
yigirmə üq yaxta idi. 40 U qaoɣda, Қanaan zeminining
jənubida turuxluқ Қanaaniylarning padixaḫi Arad
Israillar keliwetiptu dəp angliɣanidi. 41 Israillar
Ḫor teoɣidin yoloɣa qiқip Zalmonaḫda qedir tikti.
42 Zalmonaḫdin yoloɣa qiқip Punonoɣa kelip qedir
tikti. 43 Punondin yoloɣa qiқip Obotқa kelip qedir
tikti. 44 Obottin yoloɣa qiқip Moabning qegrisidiki
Iyə-Abarimoɣa kelip qedir tikti. 45 Iyimdin yoloɣa
qiқip Dibon-Gadқa kelip qedir tikti. 46 Dibon-Gadtin
yoloɣa qiқip Almon-Diblatayimoɣa kelip qedir tikti. 47
Almon-Diblatayimdin yoloɣa qiқip Neboning aldidiki
Abarim taoɣliқioɣa kelip qedir tikti. 48 Abarim
taoɣliқidin yoloɣa qiқip Yerihoning udulida Iordan
dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə qedir tikti.
49 Moab tüzlənglikliridə Iordan dəryasini boylap tikkən
qedirliri Bəyt-Yəximottin tartip Abəl-Xittimoɣiqə
bardi. 50 Pərwərdigar Moab tüzlənglikliridiki Iordan
dəryasi boyida Yerihoning udulida Musaoɣa səz
қilip mundaқ dedi: — 51 Sən Israillaroɣa səz қilip
mundaқ buyruoɣin: — «Silər Iordan dəryasidin ətüp
Қanaan zeminioɣa kəlgən qeoɣinglarda, 52 zemindiki
barliқ turuwatқanlarni aldinglardin ḫəydiwetinglar,
ularning barliқ oyma, қuyma butlirini qeқip taxlanglar
ḫəm barliқ «yuқiri jay»lirini wəyran қilip taxlanglar.
53 Silər xu zeminni igiləp makanlixinglar, qünki
Mən u zeminni silərgə miras қilip bərgənmən. 54
Silər jəmət boyiqə qək taxlap, zeminni əzünglərgə
miras қilip elinglar; adimi kəprəklərgə kəprək miras

bəlüp beringlar; adimi azraklaroŋa azrak miras bəlüp beringlar; qək taxlanoŋanda kimlərgə kəyər qikkan bolsa, xu yər uning mirasi bolsun; silər miraska ata kəbilə-jəmət boyiqə warislik kilinglar. **55** Halbuki, əgər u zeminda turuwatkanlarni aldinglardin həydiwətmisənglar, ulardin kelip kaloŋanlar qokum kəzünglərgə tikən, bikininglaroŋa yantak bolup sanjilidu, turoŋan zemininglarda silərni parakəndə kilidu; **56** wə xundak boliduki, Mən əslidə ularoŋa kandak muamilə kilmakqi boloŋan bolsam, silərgə xundak muamildə bolimən».

34 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa səz kilip mundak buyruoŋin: «Silər Kanaan zeminiola kirgən qaoŋda, silərgə miras boluxka təkşim kilinidioŋan zemin Kanaan zemini bolidu; zeminning bekitilgən jay-qegraliri mundak bolidu: — **3** Silərning jənub təripinglər Zin qəlidin baxlap Edom qegrisioŋa takalsun; andin jənub tərəptiki qegranglar «Xor dengizi»ning jənub təripining əng ayioŋioŋa yətsun; **4** xu yərdin qegranglar «Serik Exək dawini»ning jənub təripidin burulup zinoŋa ətsun; uning ayioŋi toptooŋra Kadəx-Barneaning jənubida bolidu; andin u yərdin yənə Hazar-Addaroŋa berip, Azmonoŋa tutixidu; **5** andin qegra Azmondin burulup mengip, Misir ekinioŋa baridu wə dengizoŋiqə tutixidu. **6** Kün petix tərəptə qegranglar «Uluoŋ dengiz»ning əzi bolidu, yəni uning boyliri bolidu; mana bu silərning kün petix tərəptiki qegranglar bolidu. **7** Ximal tərəptiki qegranglar mundak bolidu: — «Uluoŋ dengiz»din baxlap hor teoŋioŋiqə pasil sizilsun; **8** pasil sizik Hor teoŋidin baxlap Hamat eoŋizioŋa sozulup, andin qegra Zədadoŋa tutaxsun; **9** qegra yənə Zifronoŋa ətüp Hazar-Enanda ahirlaxsun; mana bu silərning ximaliy qegranglar bolidu. **10** Andin xərkiy qegrayinglarning pasil sizik Hazar-Enandin Xefamoŋiqə sizilsun. **11** Bu qegra Xefamdin Ayinning kün qikix təripidiki Riblahka qüxidu; andin qegra xu yərdin qüxüp Kinnərət dengizining dawinidin ətüp kün qikix tərəpkə tutixidu. **12** Andin qegra təwənləp Iordan dəryasini boylap qüxüp, Xor Dengizioŋiqə yətsun. Mana bu qegralar bilən bekitilgən zemininglar bolidu». **13** Musa Israillaroŋa səz kilip mundak dəp buyrudi: — «Mana bu Pərwərdigar tokkuz kəbilə wə yerim kəbiligə təkdim kilinsun dəp buyruoŋan, qək taxlinix arkilik əzünglar warislik kilidioŋan zemininglar bolidu; **14** qünki Rubən kəbilisidikilər ata jəməti boyiqə wə Gad kəbilisidikilər ata jəməti boyiqə əz mirasioŋa allikaqan warislik kilip uni igiligən, Manassəhning yerim kəbilisimu əz mirasioŋa warislik kilip uni igiligən; **15** Bu ikki kəbilə wə yerim kəbilə Yerihoning udulida, Iordan dəryasining xərkiy kiroŋikidiki kün qikix tərəptə əz miraslirini elip boloŋan». **16** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **17** Təwəndikilər zeminni silərgə təkşim kilip bərgüqilərning isimliki: — Kahin Əliazar wə Nunning ooŋli Yəxua. **18** Silərmu yənə zemin təkşim kilixka yardəmlixix üqün hər kəbilidin birdin əmir tallap beringlar. **19** Bularning ismi mundak: — Yəhuda kəbilisidin Yəfunnəhning ooŋli Kaləb. **20** Ximeon kəbilisidikilərdin Ammihudning ooŋli Xəmuəl. **21** Binyamin kəbilisidin Kislonning ooŋli Əlidad. **22** Dan kəbilisidikilərdin Yoglining ooŋli, əmir Bukki idi. **23** Yüsüpning əwladliridin: — Manassəh kəbilisidikilərdin Əfodning ooŋli əmir Hanniyəl **24** həm Əfraim kəbilisidikilərdin Xiftanning ooŋli əmir Kəmuəl. **25** Zəbulun kəbilisidikilərdin Parnakning ooŋli əmir Əlizafan; **26** Issakar kəbilisidikilərdin Azzanning ooŋli əmir Paltiyəl; **27** Axir kəbilisidikilərdin Xelomining ooŋli əmir Ahihud; **28** Naftali kəbilisidikilərdin Ammihudning ooŋli əmir Pədahəl idi. **29** Mana bular Pərwərdigar əmr kilip Israillaroŋa Kanaan zeminidiki miraslirini təkşim kilixka bekitkənlər idi.

35 Pərwərdigar Yerihoning udulida, Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzləngliklirida Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundak əmr kil, ular miras kilip erixkən zemindiki bəzi xəhərlərni Lawiylarning olturuxioŋa bərsun; u xəhərlərning əpqərisidiki yaylaklarnimu Lawiylaroŋa bərsun. **3** Xundak kilip ularning turidioŋan xəhərliri bolidu wə xu xəhərlərgə təwə yaylaklaroŋa ularning qarpayliri, baxka mal-mülükliri həmdə barlik haywanliri orunlaxturulidu. **4** Silər Lawiylaroŋa beridioŋan xəhərlərdiki yaylaklar sepilidin baxlap hesablioŋanda ming gəz bolsun. **5** Silər yənə xəhər sirtidin kün qikix tərəpkə karap ikki ming gəz, jənub tərəpkə karap ikki ming gəz, kün petix tərəpkə karap ikki ming gəz, ximal tərəpkə karap ikki ming gəz əlqənglar, xəhər otturida bolsun; xəhərlər ətrapidiki muxu yərlər ular üqün yaylaklar bolsun. **6** Silər Lawiylaroŋa bərgən xəhərlər iqidə altə xəhər «panahlik xəhiri» bolsun; silər xularni adəm əltürüp koyoŋan kixilərning xu xəhərlərgə kəqip beriwelixioŋa bikitinglar; bulardin baxka ularoŋa yənə kirik ikki xəhər beringlar. **7** Silər Lawiylaroŋa beridioŋan xəhərlər jəmiy kirik səkkiz bolup, xu xəhərlər bilən ularoŋa təwə

yaylaqlar ularoŋa berilsun. 8 Silər ularoŋa beridioŋan xu xəḫərlər Israillar miras qiloŋan təwəliklərdin bolsun; adimi kəprək boloŋanlardin kəprək, adimi azrak boloŋanlardin azrak elinglar; ḫərbir qəbilə əzigə təqsim qilinoŋan miraska asasən xəḫərlərdin bəzilirini elip Lawiylaroŋa təqsim qilip bərsun. 9 Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundak dedi: — 10 Sən Israillaroŋa mundak degin: «Silər Iordan dəryasidin ətüp Kanaan zemininoŋa kirgininglarda, 11 tasadipiyliktin adəm əltürüp koyoŋanlarning panaḫlinixi üqün kəqip beriwelixioŋa birnəqqə xəḫər tallap bekitinglar. 12 Xundak qiloŋanda bu xəḫərlər adəm əltürgüqi taki jamaət aldida sorakka tartiloŋuqə, qisaskarning əltürüp koyuxidin panaḫlinidioŋan xəḫərlər bolidu. 13 Silər bekitkən bu xəḫərlər silərgə panaḫlinidioŋan altə xəḫər bolidu. 14 Panaḫlik xəḫiri üqün Iordan dəryasining kün qikix təripidə üq xəḫər, Kanaan zeminidimu üq xəḫərni ayrip koyunglar. 15 Bu altə xəḫər Israillar, yat əldikilər wə ularning arisida arilixip olturoŋan musapirlar üqün panaḫlik xəḫərliri bolsun; tasadipiyliktin adəm əltürüp koyoŋan ḫərbir kixi xu yərlərgə kəqixka bolidu. 16 — Əgər biraw təmür əswab bilən urup adəm əltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm əltürgən katil bolidu; kəstən adəm əltürgüqi jəzmən əltürülüxi kerək. 17 Əgər biraw kol kətürüp adəm əltürgüdək tax bilən urup adəm əltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm əltürgən katil bolidu; kəstən adəm əltürgüqi jəzmən əltürülüxi kerək. 18 Əgər biraw adəm əltürgüdək kaltək bilən urup adəm əltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm əltürgən katil bolidu; kəstən adəm əltürgüqi jəzmən əltürülüxi kerək. 19 Kan kisas aloŋuqi kixi xu katilni əltürsun; u katilni uqratkan yeridə əltürsun. 20 Əgər biraw əqmənlik bilən birsini ittirip yikitiwetip yaki məküp turup birər nərsə etip əltürüp koyoŋan bolsa, 21 yaki əqəkixip muxt bilən urup əltürüp koyoŋan bolsa, adəm uroŋuqi jəzmən əltürülüxi kerək, qünki u katil bolidu; kan kisas aloŋuqi kixi katilni uqrioŋan yərdə əltürüwətsun. 22 Lekin u adəmning əqi yok, tasadipiy ittiriwetix yaki məksətsizla birər nərsə etip, 23 yaki adəm əltürgüdək ḫərkandak bir taxni adəmni kərməy etip selip, adəm əltürüp koyoŋan bolsa, uning əslidə uningoŋa ḫeqkandak əqi bolmisa, uningoŋa ziyankəxlik qilix niyitimu bolmisa; 24 bundak əḫwalda, jamaət xu kanun-ḫəkümlərgə asasən adəm əltürgüqi bilən kan kisas aloŋuqi otturisida kesim qilsun. 25 Jamaət tasadipiy adəm əltürüp koyoŋuqini kan kisas aloŋuqi kixining kolidin jəzmən kutkuzuwalsun; ular uni kəqip beriwaloŋan panaḫlik xəḫirigə [aman-esən] kayturup bərsun; andin mukəddəs may bilən məsiḫləngən bax kaḫin ələp kətküqə u xu xəḫərdə tursun. 26 Lekin tasadipiyliktin adəm əltürüp koyoŋan kixi əgər kəqip beriwaloŋan panaḫlik xəḫirining təwəsidin qikip kətkən bolsa, 27 xundakla kan kisas aloŋuqi kixi uni panaḫlik xəḫirining pasillirining sirtida uqritip kelip əltürüwətkən bolsa, undakta kan kisas aloŋuqi kan təküx gunaḫini tartmaydu; 28 qünki tasadipiyliktin adəm əltürüp koyoŋan kixi əslidə bax kaḫin ələp kətküqə panaḫlik xəḫiridə turuxi kerək idi; bax kaḫin ələp kətkəndin keyin əz təwəliki boloŋan zeminoŋa kaytip barsa bolidu. 29 — Bular silər turuxluk ḫəmmə yərdə əwladmu-əwlad kanun-bəlgilimilər bolsun. 30 Baxka birsini ältürgən katilni bolsa, birnəqqə guwaḫqining guwaḫlikidin keyin andin ältürüxkə bolidu; lekin pəkət birla guwaḫqining guwaḫliki bolsa, u uni ältürüxning səwəbi bolmaydu. 31 Ölümgə layik gunaḫ ətküzgənlərgə, yəni kəstən adəm ältürgənlər üqün silər ḫeqkandak tələm pulini kət'iy kobul kilmanglar; undak kixi jəzmən ältürülüxi kerək. 32 Xuningdək panaḫlik xəḫərgə kəqip beriwaloŋan kixi üqün bax kaḫin ələp ketixtin ilgiri əz yerigə kaytip keliwelixioŋa ḫeqkandak tələm pulini kət'iy kobul kilmanglar. 33 Xundak kilsanglar, əzünglar turoŋan zeminni buloŋioŋan bolmaysilər, qünki kan zeminni buloŋaydu; zeminda tökülgən kanoŋa dəl xu kanni tökkən kixining əz kenidin baxka ḫeqkandak kafarət kältürüxkə bolmaydu. 34 Özünglar olturoŋan zeminni, yəni Mən Özüm makan qiloŋan zeminni buloŋimanglar; qünki Mən Pərwərdigar Israillar arisida makan tutkuqidurmən.

36 Yüsüp əwladlirining jəmətliridin Manassəḫning nəwrisi, Makirning ooŋli Gileadning əwladlirining jəmət baxlikliri Musa wə Israillarning kattiliri boloŋan əmirlərning aldioŋa kelip mundak dedi: — 2 «Pərwərdigar ilgiri oŋojamoŋa qək taxlap zeminni Israil həlkigə miras qilip təqsim qilip berixni buyruoŋan; oŋojammu Pərwərdigarning kerindiximiz Zəlofiḫadning mirasini uning kizlirioŋa təqsim qilip berix tooŋrisidiki buyrukinimu aloŋan. 3 Lekin, ular Israillarning baxka qəbilisidikilərgə yatlik bolup kətsə, ularning mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin qikip ularning ərlirining qəbilisining mirasioŋa koxulup ketidu; undak boloŋanda biz qək taxlap erixkən miras tügəydu. 4 Israillarning «azadlik

yili» kəlgəndə ularning mirasi ularning ərlirining
qəbilisining mirasioƣa qoxulup ketidu; bundaq
boloƣanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning
mirasidin elip ketilidu». **5** Musa Pərwərdigarning
səzi boyiqə Israillaroƣa səz qilip mundaq əmr qilip: —
Yüsüp qəbilisidikilər tooƣra eytidu. **6** Zəlofiḥadning
qizliri tooƣrisida Pərwərdigarning buyruoƣini mundaq:
«Ular əzliri halioƣan ərgə yatliq bolsa boluweridu,
lekin əz jəməti, əz ata qəbilisidin boloƣan birigə yatliq
boluxi kerək. **7** Xundaq boloƣanda Israillarning mirasi
bir qəbilidin yənə bir qəbiligə yətkilip kətməydu;
Israillarning ḥərbiri əz ata-bowilirining qəbilisining
mirasini qing tutup qoyup bərməsliki kerək. **8**
Israillarning ḥərbiri əz ata-bowilirining mirasini
igiləx üqün Israil qəbililiridin miraska warislik qiloƣan
ḥərbir qiz-ayal əz ata-bowilirining qəbilisidin boloƣan
birsigə yatliq boluxi kerək. **9** Muxundaq boloƣanda,
Israillarning mirasi bir qəbilidin yənə bir qəbiligə
yətkilip kətməydu; qünki Israil qəbililiri əz mirasini
qolidin bərməsliki kerək, — dedi. **10** Pərwərdigar
Musaoƣa qandaq əmr qiloƣan bolsa, Zəlofiḥadning
qizlirimu xundaq qildi. **11** Zəlofiḥadning qizliridin
Maḥlaḥ, Tirzaḥ, Ḥoglaḥ, Milkaḥ wə Noaḥlar əz
taoƣilirining ooƣullirioƣa yatliq boldi. **12** Ular Yüsüpning
ooƣli Manassəḥning əwladlirining jəmətidikilərgə
yatliq boldi; ularning mirasi yənila atisining qəbilisi
iqidə qaldi. **13** Bular Pərwərdigar Yerihoning udulida,
Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə
Musaning wasitisi bilən Israillaroƣa buyruoƣan əmrlər
wə ḥəkümlərdur.

Қanun xərḥi

1 Təwəndə hatiriləngini Musaning Iordan
dəryasining xərkiy təripidiki Paran bilən Tofəl,
Laban, Ḥazirot, Di-Zaḥabning otturisida, yəni Sufning
udulidiki qəl-tüzləngliktə, pütkül Israilоɣa eytқan
səzliridur: — **2** Ḥorəb teoɣidin qikip, Seir teoɣining
yoli bilən Қadəx-barneaoɣa baroɣuqə jəmiy on bir
künlük yol idi. **3** Ḥalbuki, Musa bu barlik səzlərni
Pərwərdigarning ularni dəp əzigə tapilioɣini boyiqə
Israillaroɣa eytқan wakti kirikinqi yili, on birinqi
ayning birinqi küni boldi; **4** bu wakit Musa Ḥəxbonni
paytəht kiloɣan Amoriylarning padixaḥi Sihonni
wə Axtarot wə Ədrəyni paytəht kiloɣan Baxanning
padixaḥi Ogni məoɣlup kiloɣandin keyinki məzgil idi.
5 Xuning bilən Iordan dəryasining xərkiy təripidiki
Moab zeminida Musa [pəyoɣəmbər] bu қanun-təlimni
xərḥləxkə baxlap, mundak dedi: — **6** «Pərwərdigar
Hudayimiz Ḥorəb teoɣida bizgə səz kilip: — «Silərning
muxu taoɣ ətrapida turoɣan waқtinglar yetərlik
boldi; **7** əmdi burulup səpərgə atlinip, Amoriylar
turuwatқan egizlikkə wə uningoɣa yeқin boloɣan barlik
jaylaroɣa, jümlidin Arabaḥ tüzləngligə, taoɣliқlaroɣa,
oymanlikқa, jənubқa, dengiz boylirioɣa, uluoɣ dərya,
yəni Əfrat dəryasioɣiqə Қanaaniylarning zeminioɣa
ḥəm Liwan zeminioɣa beringlar. **8** Mana, Mən xu
zeminni silərning aldinglaroɣa қoydum; kiringlar,
Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa, yəni Ibraḥim, Isḥak,
Yaқup wə ularning əwladlirioɣa: «Silərgə berimən» dəp
қəsəm kiloɣan zeminni igiləngla» — degənidi. **9** Xunga
Mən xu qaoɣda silərgə: — «Mən yüklərni yaloɣuz
kətürəlməymən. **10** Pərwərdigar Hudayinglar silərni
kəpəytti; mana, bügün silər asmandiki yultuzlardək
nuroɣunsilər. **11** Ata-bowanglarning Hudasi boloɣan
Pərwərdigar dərwəқə silərni ḥazirқidin yənə ming
ḥəssə kəpəytkəy, xundaқla wədə kiloɣinidək silərgə
bəht-bərikət ata kiloɣay! **12** Lekin mən əzüm yaloɣuz
қandaқmu silərning japaliringlarni, yüklərni wə
talax-tartixinglarni kətürələymən? **13** Өzünglar üqün
ḥərқaysi қəbililiringlardin danixmən, yorutuloɣan
mətiwərlərni tallanglar, mən ularni üstünglərgə
yolbaxqi kilimən» — dedim. **14** Silər bolsanglar manga:
— «Sening eytқining yahxi gəp boldi», dedinglar.
15 Xuning bilən mən қəbililiringlardin munəwwər
adəmlərni, yəni danixmən ḥəm mətiwər adəmlərni
tallap, üstünglərgə yolbaxqi kilip, mingbexi, yüzbexi,
əllikbexi wə onbexi kilip təyinləp, қəbililiringlar üqün
ḥərhil əməllərni tutuxқa tiklidim. **16** Xu qaoɣda mən
aranglardiki sorakқilaroɣa: «Қerindaxliringlar arisidiki
ərz-dəwalarni soranglar, қerindax bilən қerindaxning
otturisida wə puқraying bilən қoxna olturoɣan yaқa
yurtluқlar otturisida adil ḥəküm qikiringlar; **17**
ḥəküm qikaroɣanda ḥeqқandak kixining yüz-hatirisini
kilmanglar; məyli kiqik bolsun, qong bolsun silər
ḥəmmisiningla ixlirini soranglar. Silər insanlarning
səlitidin қorқmaslikinglar kerək, qünki muxu ḥəküm
qikirix ixi Hudaoɣa təwə ixtur. Silərgə təs qüxidioɣan
ix bolsa, mening aldimoɣa elip kelinglar, mən uni
anglaymən» — dedim. **18** Əyni qaoɣda mən kilixқa
kerək boloɣan barlik ixlar tooɣruluқ tapilioɣanmən.
19 Biz Pərwərdigar Hudayimiz bizgə buyruoɣandək
Ḥorəbtin qikip, Amoriylarning taoɣlikioɣa barduқ wə
silər xu yoldiki bipayan, dəḥxətlik qəlni kərdunglar;
biz uning ḥəmmisidin ətüp, Қadəx-Barneaoɣa kəlduқ.
20 Wə mən silərgə: — «Silər Pərwərdigar Hudayimiz
bizgə ata kilidioɣan, Amoriylarning teoɣioɣa yetip
kəlduқ. **21** Mana, Pərwərdigar Hudayinglar bu
zeminni aldinglaroɣa қoydi; ata-bowanglarning
Hudasi Pərwərdigar silərgə eytқandək, xu yərgə qikip
uni igiləngla; қorқmanglar, ḥeq ḥoduқmanglar» —
dedim. **22** Xuning bilən silər ḥəmminglar yenimoɣa
kelip manga: — «Biz zeminoɣa kirixtin ilgiri aldin
adəmlərni əwətəyli; ular biz üqün u yərni kəzitip,
qikiximiz kerək boloɣan yol wə biz uqraydioɣan
xəḥərlər tooɣruluқ həwər yətküzsun» — dedinglar. **23**
Bu ix nəzirimgə muwapik kərünüp, mən aranglardin
on ikki adəmni, yəni ḥərқaysi қəbilidin birdin
adəmni tallidim. **24** Ular yoloɣa atlinip taoɣқa berip,
Əxkol jiloɣisioɣa qüxüp u yərni təkxürüp kərüxti. **25**
Ular қollirioɣa xu zemindiki mewilərdin elip bizgə
kəltürdi wə məlumat berip: «Pərwərdigar Hudayimiz
bizgə təқdim kiloɣan bu zemin yahxidur» — dedi.
26 Ḥalbuki, silər zeminoɣa qikixқa unimidinglar,
Pərwərdigar Hudayinglarning əmrigə қarxi qikip
Uningoɣa asiylik kildinglar **27** wə əz qediringlarda
қaқxap: «Pərwərdigar bizgə əq boloɣanlikidin bizni
Amoriylarning қolioɣa tapxurup ḥalak kilix üqün
Misir zeminidin qikaroɣan. **28** Əmdi biz nəgə bararmiz?
Qünki қerindaxlirimiz: «Xu yərdiki adəmlər bizdin
qong ḥəm egiz bir həlk ikən; ularning xəḥərliri
intayin qong, sepilliri asmanoɣa takixidikən; uning
üstigə biz xu yərdə Anakiylarni baykiduқ», dəp
kənglimizni parakəndə kiliwətti» — dedinglar. **29**
Xunga mən silərgə: «Қorқmanglar, ularning aldida

dəkkə-dükkigə qüxmənglar; 30 silərning aldinglarda mangidioŋan Pərwərdigar Hudayinglar Misir zeminida kəz aldinglarda barliq kiloŋanliridək silər üqün jəng kilidu; 31 silər yənə qəl-bayawandimu barliq mangoŋan yolliringlarda muxu yərgə yetip kəlgüqə insan əz ooŋlini kuqikida kətürginidək Pərwərdigar Hudayinglarningmu silərni kətürginini kərdunglar. 32 Xuningdək gərqə U yənə keqidə otta, kündüzdə bulut iqidə silərning aldinglarda mengip, bargah tikküdək yərlərni izdəp tepix üqün yürgən bolsimu, bu ixta Pərwərdigar Hudayinglaroŋa ixənmidinglar. 34 Pərwərdigar bu səzlərni kiloŋan awazinglarni anglap oŋəzəplinip: 35 «Bu rəzil dəwrdikilərdin heqbir adəm hərkandak yol bilən Mən ata-bowilirioŋa təkdim kilixni kəsəm kiloŋan bu yahxi zeminni kərgüqi bolmaydu! 36 Pəkət Yəfunnəhning ooŋli Kaləb pütün kəlbi bilən Pərwərdigaroŋa əgəxkəqkə, xula zeminni kəridu wə u əz puti bilən kezip qikkan barlik yərni uningoŋa wə uning balilirioŋa berimən» — dəp kəsəm kildi. 37 Xu qaoŋda Pərwərdigar silərning səwəbinglardin məndinmu aqqiklandi wə: «Sənmu xu yərgə kirgüqi bolmaysən. 38 lekin aldingda hizmättə turuwatkan Nunning ooŋli Yəxua kirələydu. Uni küqləndürgin, qünki u Israillarni uningoŋa miras kilduridu. 39 Xuningdək silərning: «Ular [düxmənlərning] oljisi bolup kalidu» degən kiqik baliliringlar, yəni bügünki kündə yahxi-yamanni pərk etəlməydioŋan baliliringlar bolsa, kiridu; Mən u yərni ularoŋa ata kilimən wə ular uni igiləydu. 40 Lekin silər bolsanglar, burulup Kizil Dengizoŋa baridioŋan yol bilən qəl-bayawanoŋa kayttinglar» — dedi. 41 Xu qaoŋda silər manga jawab berip: «Biz dərwəkə Pərwərdigar aldida gunah sadir kilduk. Xuning üqün biz hazir Pərwərdigar Hudayimiz bizgə kiloŋan barlik əmri boyiqə jəng kiloŋili qikimiz» — dedinglar. Xuning bilən silərning hərbiringlar əz beximqilik kilip koral-yarakliringlarni esip, taoŋka qikmakqi boldunglar. 42 Lekin Pərwərdigar manga: Ularoŋa: — «Qikmanglar, jəng kilmanglar, qünki Mən aranglarda əməsmən; silər qokum düxmənliringlar aldida məoŋlup bolisilər», degin, dedi. 43 Mən silərgə səz kildim, lekin silər kulak salmidinglar, bəlki Pərwərdigarning səzigə karxi qikip asiylik kilip, əz beximqilik kilip taoŋka qiktinglar. 44 Lekin taoŋda turoŋan Amoriylar silərgə karxi atlinip, bir top hərilərdək silərni taki Hormahoŋiqə kooŋlap, Seirda silərni kiliqlap əltürdi. 45 Silər kaytip kelip Pərwərdigar aldida yioŋa-zar kətürdünglar, əmma Pərwərdigar pəryadinglarni anglimidi, ya uningoŋa kulak salmidi. 46 Xuning bilən silər Kadəxtə nuroŋun künlər turup kaldinglar — silər kanqə künlər xu yərdə turdunglar!

2 Andin biz burulup, Pərwərdigar manga eytkandək Kizil dengizoŋa baridioŋan yol bilən səpərgə atlanduk; biz nuroŋun künlər Seir teoŋi ətrapida aylinip yürduk. 2 Pərwərdigar manga səz kilip: — 3 «Silərning muxu taoŋni aylinip turoŋan wakətinglar yetərlik boldi; əmdi ximal tərəpkə burulunglar. 4 Həlkkə: — Silər Seirda turuwatkan kerindixinglar Əsawlarning qegrisidin ətidioŋan boldunglar; ular silərdin korkidu, xunga bək ehtiyat kilip, 5 ularoŋa jəng kozoŋimanglar; qünki mən silərgə ularning zeminidin hətta tapanqilik yərnimu bərməymən; qünki Seir teoŋini Əsawoŋa miras kilip bərdim. 6 Silər ularoŋa pul tələp ozuk-tülük setiwelinglar, pul tələp su setiwelinglar. 7 Qünki Pərwərdigar Hudayinglar kolunglardiki barlik əjirni bərikətləp kəlgən; U silərning bu bipayan qəl-bayawandin mengip ətüwatkininglarda həmmini bildi; Pərwərdigar Hudayinglar bu kirik yil silər bilən billə boldi; heq nərsidin kəm bolmidinglar» — dedi. 8 Xuning bilən biz Seirda turuwatkan kerindaxlirimiz Əsawlarning zeminidin wə Arabah tüzlənglikidin, xundakla Elat wə Ezion-Gəbərdin ətüp, burulup Moabdiki qəl-bayawan yoli bilən mangduk. 9 Pərwərdigar manga: «Moabiylarni awarə kilmanglar yaki ularoŋa jəng kozoŋimanglar; qünki Mən ularning zeminini silərgə miras kilip bərməymən; qünki Mən Ar xəhər-zeminini Lutning əwladlirioŋa miras kilip bərdim» — dedi 10 (əmiylər əslidə xu yərdə turatti; ular Anakiylaroŋa ohxax küqlük, sani kəp, egiz boyluk bir həlk idi. 11 Ular Anakiylardək «gigantlar» dəp hesablinidu; lekin Moabiylar ularni «əmiylər» dəp ataydu. 12 Seirda əslidə Horiylar turatti; lekin Əsawlar Horiylarni zeminidin həydiwetip, ularni yokitip ornioŋa olturaklaxti — huddi Israillar Mənki Pərwərdigar ularoŋa təkdim kiloŋan, ularning təwəliki boloŋan zeminoŋa kiloŋinioŋa ohxax). 13 [Pərwərdigar:] «Əmdi hazir ornunglardin turup Zərəd ekinidin ətünglar» dedi. Buni anglap biz Zərəd ekinidin ettuk. 14 Kadəx-Barneadin ayrilip Zərəd ekinidin ətküqə boloŋan künlər ottuz səkkiz yil boldi; bu dəl huddi Pərwərdigar ularoŋa kəsəm kiloŋinidək, u dəwrdiki jəngqilər bargahtin pütünləy yokitiloquqə boloŋan arilikiki wakit idi. 15 Dərwəkə Pərwərdigarning koli ularni bargahtin yokitip tügətküqə ularni halak

қилиxқа қарxи қиққанидиқ. 16 Wə xундақ болдики, xу
јəнгқилəр əлüп həлқ арисидин пütünləй tügigəндин
кеyин, 17 Пəрwəдигар манга səз қилип: — 18
«Силəр бügün Моабning, yəни Арning qегрисидин
ətисилəр. 19 Xуning билəн силəр Аммониylароға yеқин
келисилəр; əмма уларни awарə қилманглар yаки улароға
јəнг қозоғиманглар; qünки Мən Аммониylарning
zеминини силəргə миras қилип бəрмəymən; qünки
Мən uни Lутning əwладлириоға миras қилип бəрдим»
— дедиқ. 20 (бу zеминму «gигантларning zеминиқ»
ңесабlинидуқ; qünки илgири gигантлар xу yəрдə туроғанидиқ;
Аммониylар уларни «Zамzумлар» дəп аtaydu. 21 Улар
Анакиylароға ohxax küqlük, сани кəр, egиз boylуқ
бир həлқ идиқ. Пəрwəдигар уларни [Аммониylарning]
алдида yоқитixи билəн [Аммониylар] уларни zеминидин
məңрум қилип, уларning орниоға олтураqлаxқанидиқ.
22 Пəрwəдигар Seирда туроған Əсawлар üqünму
ohxax ix қилди, уларning алдидин Ңориylарни yоқатти;
xуning билəн Əсawлар уларни zеминидин məңрум қилип,
bügüngə қədəр уларning орниоға олтураqлаxқанидиқ. 23
Wə Gаza xəһirigiqə kənt-қixлаqларда олтураqлаxқан
awwиylарни bолса, Кафтордин қиққан Кафториylар
yоқитip, уларning орниоға олтураqлаxти). 24 — «Əмди
орнунглардин қозоғилинглар, səпиринглароға қиқинглар;
Арнон дəряsидин ətünглар; мана, Мən Ңəxbонning
padixaһi Аморiy Сиһонни wə uning zеминиnimu
қолунглароға tapxурдум; ixни baxлanглар, zеминни
игiləxkə, uning билəн jəng қилixқа қиқинглар; 25
Мən bügündin baxлap силəрning қорқunqунглар
wə wəһxитinglарни pütkül asman astidiки həлқлəр
üstigə qüxürimən; ular силəрning həwиringларni
anglap силəрning tüpəylinglardin titrəp dəkkə-dükkigə
qüxidu». 26 Xу qaoғda мən Ңəxbонning padixaһi
Сиһоноға Кədəмot qəlidin əlqiлəрni əwətip, tinqlik
salimi yollap: — 27 «Bизning zеминingдин ətüximizgə
yol қоyoғaysən; ongoға, soloға burulmay, pəқətla
yoldin қиқmay mangimiz. 28 Sən manga ozuқ-tülükni
puloға setip berisən, suni puloға setip berisən; biz
pəқətla piyadə mengip ətimiz, halas. 29 Seирда
turuwatқan Əсawлар, Arda turuwatқan Моабiylар
bizgə muamilə қилоғandək sənmu biz Iordan dəryasidin
ətüp, Пəрwəдигар Hudayimiz bizgə təқdim қилidioғan
zеминоға кирgüqə xундақ muamilə қилоғaysən» —
дедим. 30 Lекин Ңəxbонning padixaһi Сиһонning
bизning u yəрdin ətüximizgə yol қоyoғusi yоқ idi; qünki
Пəрwəдигар Hudayinglар uni силəрning қолунглароға
tapxурux üqün uning roһ-қəlbini қattiқ, кənglini
jaһil қиliwətkən (bügünki əһwal dərwəқə xундақ). 31
Пəрwəдигар manga: «Мана, Мən aldinglarda Сиһonni
wə uning zеминini силəргə tapxурuxқа baxлidim; ixни
baxлanглар, uning zеминini игiləx üqün uni ixoғal
қилixқа кирixинглар» — дедиқ. 32 Сиһon дərwəқə əzi
wə barliқ həлқi bиz bилəн қарxилixix üqün jəng қилixқа
Yaһazoға qiқti. 33 Lекин Пəрwəдигар Hudayimiz uni
bизning aldimizda қолимизоға tapxурdi; biz uning
əzini, ooqullirini wə barliқ həлқini urup məoqlup
қилдуқ. 34 Xу qaoғda biz uning barliқ xəһərлirini
ixoғal қилip уларни pütünləй ңалак қилдуқ; улардики
barliқ ərkək, қiz-ayal wə balilarni birinimu қoymay
yоқattuқ; улардин ңeqқaysisini tirik қoymiduқ. 35
Biz pəқət əzlirimiz üqün qarwa mallirini wə ixoғal
қiloғan xəһərlərdin олja oғəniymət алдуқ. 36 Arnon
dəryasi boyidiki Aroərdin wə xu yərdiki jiloqidiki
xəһərdin tartip Gileadқiqə ңeqқandaқ xəһər bizgə
təng keləlmidi; Пəрwəдигар Hudayimiz bizning
aldimizda ңəmmisini məoqlubiyətkə uqratti. 37
Ңalbuki, силəр Аммониylарning zеминioға, qегрisi
boloғan pütkül Yabbok wadisioға, taoqdiki xəһərlərgə
yaki Пəрwəдигар Hudayimiz bizgə mən'i қiloғan
ңərқaysi yərgə yеқinlaxmidinglar.

3 Andin biz burulup, Baxanоға baridioғan yol bилəн
қиқip mangduқ; Baxanning padixaһi Og wə barliқ
həлқi bizgə қarxi jəng қилixқа Ədrəygə qiқti. 2
Пəрwəдигар manga: «Uningdin қorқmioqin; qünki Мən
uni, uning həлқi wə zеминini қолungоға tapxурdum;
Ңəxbonda туроғan Аморiylарning padixaһi Сиһonni
нemə қiloғan bolsa, unimu xундақ қилисən» — дедиқ. 3
Пəрwəдигар Hudayimiz dərwəқə Baxanning padixaһi
Ogni wə barliқ həлқini қолимизоға tapxурdi; biz
uningоға ңujum қilip улардин ңeqkimni қaldurmay
қирдуқ. 4 Xу wақitta biz uning barliқ xəһərlirini
ixoғal қилduқ; biz uning xəһərliridin igilimigən birsimu
қalmidi. Bular Baxandiki Ogning padixaһliқi, yəни
pütkül Argob rayoni bolup, jəmiy atmix xəһər
idi. 5 Bu xəһərlərning ңəmmisi egiz sepillar wə
baldaқlиқ қowuқliri bилəн mustəһқəm қилinоғanidi;
ularоға қaraxlиқ yeza-kəntlər intayin kəp idi. 6 Biz
уларни Ңəxbonning padixaһi Сиһonni қiloғinimizdək
təltəküs yоқattuқ — Barliқ xəһərlər, ərlər, ayal-
balilarni қoymay ңəmmisini təltəküs yоқattuқ. 7
Biz pəқət əzlirimiz üqün barliқ qarwa-mallarni
wə xəһərlərdin олja oғəniymət алдуқ. 8 Xу qaoғda
biz Iordan dəryasining xərқ təripidə turuxluқ
Аморiylарning ikki padixaһining қолidin zеминini,

yəni Arnon dəryasidin Ḥərmon teoɣioɣiqə boloɣan zeminini tartiwalduḳ **9** (Ḥərmon teoɣini Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Senir» dəp ataydu); **10** Biz yənə tüzləngliktiki barliḳ xəḥərlər, pütkül Gilead wə Baxan padixaḥi ogning padixaḥliḳidiki Salikaḥ wə Ədrəy xəḥərlirigiqə, Baxanning barliḳ zeminini igiliduḳ **11** (xu qaoɣda gigantlarning ḳaldukidin pəḳət Baxanning padixaḥi Og ḳaloɣanidi; uning kariwiti təmürdin yasaloɣanidi; mana, u Ammoniylarning Rabbaḥ xəḥiridə saḳliniwatmamdu? Uning uzunluḳi toḳḳuz gəz, kəngliki tət gəz. «Gəz» — adəttiki adəmning jəyniki əlqəm ḳilinoɣan). **12** Biz xu qaoɣda igiligən zemin mundaḳ: — Arnon dəryasi yenidiki Aroər xəḥiridin tartip, Gilead taoɣliḳining yerimini wə uningdiki xəḥərlərni Rubən wə Gad ḳəbilisidikilərgə təḳdim ḳildim; **13** Gileadning ḳaloɣan zemini wə Og padixaḥning zemini boloɣan pütkül Baxanni mən Manassəḥning yerim ḳəbilisigə təḳdim ḳildim (pütkül Argob rayoni, yəni pütkül Baxan «gigantlarning zemini» deyilidu. **14** Manassəḥning ooɣli Yair pütkül Argob rayonini, yəni Baxanni Gəxuriylar wə Maakatiylarning qegrisioɣiqə igiligən wə uni əz ismi bilən «Ḥawwot-Yair» dəp atioɣan. Bügüngə ḳədər u xundaḳ atalmaḳta). **15** Gileadni bolsa mən Makiroɣa təḳdim ḳildim. **16** Rubəndikilər wə Gadtikilərgə mən Gileadtin Arnon dəryasioɣiqə (wadining otturisi qegra idi), xundaḳla Ammoniylarning qegrasi boloɣan Yabbok dəryasioɣiqə boloɣan zeminni təḳdim ḳildim; **17** yənə Pisgaḥ taoɣliḳi astida yatḳan Arabaḥ tüzləngliki (taoɣliḳ tüzləngliḳning xərḳiy təripidə) wə Iordan dəryasining Kinnərət kəlidin tartip Tuz dengizoɣiqə boloɣan ḳismini uloroɣa qegra ḳilip bərdim. **18** Mən xu qaoɣda silərgə: — Pərwərdigar Hudayinglar əzünglarning təəllukatinglar bolsun dəp igilixinglar üqün bu zeminni silərgə ata ḳiloɣan; aranglardiki jəngqilər jənggə təyyarlinip ḳorallanoɣan ḥalda ḳerindaxliringlar boloɣan Israillarning aldida dəryadin ətünglar; **19** Pəḳət bala-qaḳiliringlar wə mal-qarwiliringlar (mal-qarwiliringlarning kəplikini biliman) mən silərgə təḳsim ḳiloɣan xəḥərlərdə ḳalsun; **20** Pərwərdigar ḳerindaxliringloroɣa silərning aram aloɣininglardək aram bərgüqə, ular Pərwərdigar Hudayinglar Iordan dəryasining u təripidə uloroɣa təḳdim ḳiloɣan zeminni igiligüqə ular bilən birgə [jəng ḳilinglar]; andin silər ḥərbiringlar mən silərgə təḳsim ḳiloɣan əz təəllukatinglaroɣa ḳaytisilər» — dəp tapilioɣanmən. **21** Xu qaoɣdimu mən Yəxuaoɣa: «Sən Pərwərdigar Hudayinglarning muxu ikki padixaḥḳa ḳiloɣanlirining ḥəmmisini əz kəzüng bilən kərdüng; Pərwərdigar sən baridioɣan yərdiki padixaḥliḳlarnimu xuningoɣa ohxax ḳilidu. **22** Silər ulardin ḳorḳmanglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar əzi silər üqün jəng ḳilidu» — dəp tapilioɣanmən. **23** Xu qaoɣda mən Pərwərdigardin ətünüp: — **24** «I Rəb Pərwərdigar, Sən Əz ḳulungoɣa Əz uluoɣluḳung wə küqlük ḳolungni ayan ḳilixḳa kirixting; qünki məyli asmanlarda yaki zeminda bolsun Sening ḳiloɣanliringoɣa wə küqḳudritinggə təng kəlgüdək xundaḳ ilaḥ barmu? **25** Səndin ətünümənki, meni Iordan dəryasidin ətüp, xu yərdiki yahxi zeminni — Xu yahxi taoɣliḳni wə Liwanni kərüxkə nesip ḳiloɣaysən», — dedim. **26** Lekin Pərwərdigar silərning səwəbinglar tüpəylidin manga oɣəzəplinip iltijayimoɣa ḳulaḳ salmidi, bəlki manga: «Boldi, bəs! Bu ixni aldimda ikkinqi tiloɣa aloɣuqi bolma. **27** Sən Pisgaḥning qoḳḳisioɣa qiḳip bexingni kətürüp, əz kəzüng bilən məoɣribkə, ximaloɣa, jənubḳa wə məxriḳḳə tikilip ḳara; qünki sən muxu Iordan dəryasidin ətməysən. **28** Yəxuaoɣa wəzipini tapilioɣin, uni rioɣbətləndürüp yürəklik ḳil; qünki u bu həlḳning aldidin ətüp sən kəridioɣan xu zeminoɣa ularni igə ḳiloɣuzidu» — dedi. **29** Xuning bilən biz Bəyt-Peorning udulidiki wadida turup ḳalduḳ.

4 — Əmdi, i Israil, mən silərgə əgitidioɣan muxu bəlgilimilərgə ḥəm ḥəkümlərgə ḳulaḳ selinglar; uloroɣa əməl ḳilsanglar ḥayatliḳ tapisilər wə xundaḳla ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə təḳsim ḳilidioɣan zeminoɣa kirip uni igiləysilər. **2** Mən silərgə tapxuridioɣan Pərwərdigar Hudayinglarning muxu əmrlirigə əməl ḳilixinglar üqün, mən silərgə əmr ḳiloɣan səzgə ḥeqnemini ḳoxmanglar ḥəmdə uningdin ḥeqnemini qiḳiriwətmənglar. **3** Silər əz kəzlirnglar bilən Pərwərdigarning Baal-Peorning tüpəylidin ḳiloɣan ixlirini kərgənsilər; qünki Baal-Peoroɣa əgəxkənlərning ḥəmmisini Pərwərdigar Hudayinglar aranglardin yoḳatti; **4** Lekin Pərwərdigar Hudayinglaroɣa qing baoɣlanoɣanlardin ḥərbiringlar bügüngə ḳədər ḥayat turuwatisilər. **5** Mana, mən Pərwərdigar Hudayim manga əmr ḳiloɣandək, kirip igiləydioɣan zeminda turoɣanda uloroɣa əməl ḳilsun dəp silərgə bəlgilimə ḥəm ḥəkümlərni əgəttim. **6** Silər ularni qing tutup əməl ḳilinglar; qünki xundaḳ ḳilsanglar bu ḥəkümlərning ḥəmmisini angliɣan həlḳlərning kəz aldida silərning dana wə yorutuloɣan bir həlḳ ikənlikinglar ispatlinidu; ular dərwəḳə: «Bu

uluoŋ əl dərḥəkiḳət dana ḥəm yorutuloŋan bir həlḳ ikən» — dəydu. **7** Qünki Pərwərdigar Hudayimizning bizning Uningoŋa nida ḳiloŋan ḥərbir tiləklirimizdə bizgə yeḳin turoŋinidək, əzigə yeḳin turoŋan bir Hudasi boloŋan bizgə ohxax baxḳa bir uluoŋ əl barmu? **8** Mən aldinglaroŋa ḳoyoŋan muxu pütkül ḳanundikidək adil bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərgə igə boloŋan silərdək baxḳa bir uluoŋ əl barmu? **9** Əz kəzünglar bilən kərgən ixlarni untumasliḳinglar, ḥətta əmrünglarning barliḳ künliridə ḳəlbinglardin qiḳarmasliḳinglar üqün əzünglaroŋa eḥtiyat ḳilinglar wə ihlasliḳ bilən ḳəlbinglarni [ezixtin] saḳlanglar; xuningdək silər kərginiglarni baliliringlaroŋa wə baliliringlarning balilirioŋa yətküzünglar; **10** Silər Ḥorəb teoŋida Pərwərdigar Hudayinglarning aldida turoŋan küni Pərwərdigar manga: «Həlḳni Mening səzlirimni anglixi üqün yenimoŋa yioŋḳin; xuning bilən ular səzlirimni əginip, yər yüzidiki barliḳ künliridə Məndin əyminidu wə balilirioŋa əgitidu» — degənidi. **11** Silər yeḳin kelip taoŋning tüwidə turdunglar; bu taoŋning oti asmanlarning baoŋrioŋiqə kəyüp yətti, ḥəmdə ḳarangoŋuluḳ, bulutlar wə sür taoŋni ḳaplidi; **12** Pərwərdigar otning otturisidin silərgə səz ḳildi; silər səzlərning sadasini anglidinglar, lekin ḥeq xəkilni kərmidinglar; silər pəḳət bir awazni anglidinglar. **13** Wə U xu qaoŋda silərgə əmr ḳiloŋan əḥdisini, yəni «on əmr»ni ayan ḳildi wə ularni ikki tax tahtay üstigə pütti. **14** Wə xu qaoŋda Pərwərdigar manga əmr ḳilip, silər dəryadin ətüp igiləydioŋan zeminda ularni ularoŋa əməl ḳilixinglar üqün silərgə bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərni əgitixni tapilidi. **15** Əzünglaroŋa naḥayiti eḥtiyat ḳilinglarki (qünki Pərwərdigar Ḥorəb teoŋida ot otturisidin silərgə səz ḳiloŋanda ḥeqḳandaḳ xəkilni kərmigənsilər), **16** əzünglarni buloŋap, məyli ərkək yaki ayal süritidə, məyli yər yüzidiki ḥərḳandaḳ ḥaywan yaki asmanda uqidioŋan ḥərḳandaḳ ḳux bolsun, məyli yər yüzidə ḥərḳandaḳ əmiligüqi ḥaywan yaki yər astidiki sulardiki ḥərḳandaḳ beliḳ bolsun, ularning süritidə ḥeqḳandaḳ xəkil-ḳiyapəttiki oyma butni əzünglar üqün yasimanglar, **19** yaki xuningdək, bexinglarni kətürüp asmanlaroŋa ḳarap, ḳuyax, ay, yultuzlar, yəni pütkül samawi ḳoxunni kərüp, kənglünglar mayil bolup ularoŋa bax egip ḳullukioŋa kirmənglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar bularni pütkül asman astidiki barliḳ həlḳlər üqün orunlaxturoŋan. **20** Lekin silərni bolsa Pərwərdigar Əz mirasi boloŋan bir həlḳ boluxunglar üqün «təmür tawlax humdani»din, yəni Misirdin elip qiḳti. **21** Lekin Pərwərdigar silərning wəjənglardin manga oŋəzəplinip, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras bolux üqün ata ḳilidioŋan yahxi zemin tooŋrisida: — «Sən xu yərgə kirixkə Iordan dəryasidin ətməysən» dəp ḳəsəm ḳildi. **22** Xunga mən muxu zeminda ələüxüm muḳərrər; Iordan dəryasidin ətməymən; birak silər bolsanglar uningdin ətüp xu yahxi zeminni igiləysilər. **23** Pərwərdigar Hudayinglarning silər bilən tüzgən əḥdisini untumasliḳinglar, xundaḳla əzünglar üqün Pərwərdigar Hudayinglar silərgə mən'i ḳiloŋan oyma butni yaki ḥərḳandaḳ nərsining xəkil-ḳiyapitini yasimasliḳinglar üqün əzünglaroŋa ḥezi bolunglar. **24** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar ḥəmmini yutḳuqi bir ot, wapasizliḳḳa ḥəsət ḳiloŋuqi bir Hudadur. **25** Silər pərzəntlər, pərzəntinglarning pərzəntlirini kərüp, zeminda uzaḳ wakit turoŋandin keyin, birhil xəkil-ḳiyapəttə boloŋan oyma butni yasioŋan, xuningdək Pərwərdigar Hudayinglarni rənjitip uning nəzaridə rəzil boloŋanni ḳilip əzünglarni buloŋioŋan bolsanglar, **26** mən asman-zeminni üstünglaroŋa guwaḥqi boluxḳa qaḳirimən, silər Iordan dəryasidin ətüp, igiləydioŋan xu zemindin tezla pütünləy yoḳ ḳilinisilər; silərning uningda yaxioŋan künliringlar uzun bolmaydu, silər bəlki uningdin pütünləy yoḳ ḳilinisilər. **27** Pərwərdigar silərni barliḳ həlḳlər arisioŋa tarḳitidu, Pərwərdigarning silərni ḥəydixi bilən silər xu əllər arisida kiqik bir ḳalduḳ bolisilər. **28** Silər xu yərlərdə turup yaoŋaqtin yaki taxtin yasaloŋan, nə kərəlməydioŋan, nə angliyalmaydioŋan, nə yeməydioŋan, nə puralmaydioŋan, pəḳət insanning ḳolining yasioŋini boloŋan ilaḥlarning ḳulluḳida bolisilər. **29** Silər xu yərlərdə Pərwərdigar Hudayinglarni izdəysilər; pütün ḳəlbinglar wə pütün jeninglar bilən uni izdisənglar, uni tapisilər. **30** Silər eoŋir azab-oḳubət tartḳiniglarda, bu ixlarning ḥəmmisi bexinglaroŋa qüxkəndə, silər Pərwərdigar Hudayinglaroŋa yenip kelisilər wə uning awazioŋa ḳulaḳ salisilər. **31** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar rəḥimdil bir Hudadur; U silərni taxliwətməydu, nə ḥalak ḳilmaydu, nə ata-bowiliringlar bilən ḳəsəm iqip tüzgən əḥdisini ḥeq untumaydu. **32** Əmdi, silərdin ilgiri, Huda insanni yər yüzidə yaratḳan künidin tartip ətkən künlər tooŋruluḳ sürüxtə ḳilinglar, xundaḳla asmanlarning bir qetidin yənə bir qetigiqə sürüxtə ḳilinglarki, muxuningoŋa ohxax uluoŋ bir ix bolup bakḳanmu? Uningoŋa ohxax bir

ixni anglap bakkanmu? 33 Silərgə ohxax, Hudaning ot iqidin qikkan awazini anglap tirik kaloɣan baxka bir həlk barmu? 34 Pərwərdigar Hudayinglar kəz aldinglarda silər üqün Misir zeminida kiloɣanliridək, kiyin sinaklar bilən, məjizilik alamətlər bilən, karamətlər bilən, urux bilən, küqlük kol ham uzitiloɣan bilək bilən wə dəhxətlik wəhimilər bilən silərdin baxka bir həlkni yat bir əlning arisidin qikirip Өzigə has kilix üqün kelip urunup bakkanmu? 35 Pərwərdigarla Hudadur, uningdin baxka birsi yoktur, dəp bilixinglar üqün silər bu [uluoɣ] ixlarni kərüxkə muyəssər kilinoɣansilər. 36 Silərgə təlim berix üqün U asmanlardin silərgə Өz awazini anglatti; U yər yüzidə Өzining uluoɣ otini kərsətti; silər xu otning otturisidinmu uning awazini anglidinglar. 37 Uning üstigə, ata-bowiliringlaroɣa baoɣlioɣan muhəbbiti tüpəylidin həmdə ularning keyinki əwladlirini tallioɣanliki üqün, U silərni Misirdin xəhsən Өzi zor kudriti bilən kutkuzup qikardi; 38 U xuningdək silərning aldinglardin əzünglardin kəp wə küqlük boloɣan əllərni zeminidin həydəp, silərni uningoɣa kirgüzüp, uni bügünki kündikidək silərgə miras kilix üqünmu xundak kiloɣandur. 39 Xunga bügün xuni bilip koyunglarki wə kənglünglarni xuningoɣa bəlünglarki, Pərwərdigar yukiridiki asmanlarda bolsun, astidiki yər-zeminda bolsun Hudadur; Uningdin baxka heqbiri yoktur. 40 Xuningdək silərning wə keyinki balilar-əwladliringlarning əhwali yahxi bolux üqün, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə ata kilidioɣan zeminda künliringlarni uzun, hətta mənggülük kilix üqün mən bügünki kündə silərgə tapilawatkan Uning bəlgilimiliri wə əmrlirini tutunglar». 41 Andin Musa Iordan dəryasining xərkiy təripidə üq xəhərni ayrip bekitti; 42 məksiti, heqkandak əq-adawiti bolmay, tasadipiy koxnisini əltürüp koysa, əltürgən kixi xu yərlərgə, yəni xu xəhərlərdin birigə kəqip berip aman-esən kelixtin ibarət idi. 43 Bu xəhərlər bolsa: — Rubənlərning zeminidin qəl-bayawandiki Bəzər, Gadlarning zeminidin Gileadtiki Ramot, Manassəhlərning zeminidin Baxandiki Golandin ibarət idi. 44 Musa Israillarning aldioɣa koyoɣan kanun mana təwəndikidək: — 45 (bular bolsa Israillar Misirdin qikkanda Musa [pəyoɣəmbər] ularoɣa jakarlioɣan agah-guwahlar, bəlgilimilər həm həkümlərdur; 46 Musa wə Israillar Misirdin qikkanda Amoriylarning Həxbon xəhiridə turuxluk padixahi Sihonni əltürgənidi; Musa bu əmrlərni Sihonning zeminida, Iordan dəryasining xərk təripidə, Bəyt-Peorning udulidiki wadida Israillaroɣa jakarlioɣan. 47 Xu qaoɣda Israillar [Sihonning] wə Baxanning padixahi Ogning zeminini, yəni Iordan dəryasining kün petix təripidiki Amoriylarning ikki padixahining zemininimu igiligənidi; 48 ularning zemini Arnon dəryasining kiroɣikidiki Aroərdin tartip Sion (yəni Hərmon) teoɣioɣiqə, 49 xundakla Iordan dəryasining xərk təripidiki pütkül Arabah tüzləngliki wə Pisgah teoɣining baoɣrioɣa jaylaxkan «Tüzləngliktiki dengiz»oɣiqə idi).

5 Xuning bilən Musa pütkül Israilni qakirip ularoɣa mundak dedi: — «I Israil, mən bügün kulakliringlaroɣa anglitiwatkan bu bəlgilimilərgə həm həkümlərgə kulak selinglar, ularni əgininglar, ularoɣa əməl kilixkə kəngül bəlünglar! 2 Pərwərdigar Hudayimiz biz bilən Horəb teoɣida əhdə tüzdi. 3 Bu əhdini Pərwərdigar ata-bowilirimiz bilən tüzgən əməs, bəlki biz bilən, yəni bügünki kündə tirik kaloɣan bizlər bilən tüzdi. 4 Taoɣda ot iqidə turup Pərwərdigar silər bilən yüz turanə səzləxkənidi 5 (xu qaoɣda silərgə Pərwərdigarning səz-kalamini jakarlax üqün mən silər wə Pərwərdigarning otturisida turoɣanidim; silər otning aldida korkup, taoɣka qikixni halimidinglar). 6 U mundak dedi: — «Mən seni Misir zeminidin, yəni «kulluk makani»din qikaroɣan Pərwərdigaring Hudadurmən. 7 Sening Məndin baxka heqkandak ilahing bolmaydu. 8 Sən özüng üqün məyli yukiridiki asmanda bolsun, məyli təwəndiki zeminda bolsun, yaki yər astidiki sularda bolsun, harkandak nərsining kiyapitidiki heqkandak oyma xəkilni yasima; 9 Sən bundak nərsilərgə bax urma yaki ularning kullukioɣa kirmə. Qünki Mənki Pərwərdigar Hudaying wapasizlikka həsət kiloɣuqi Hudadurmən. Məndin nəprətləngənlərning kəbihliklirini əzlirigə, ooɣullirioɣa, hətta nəwrə-qəwrilirigiqə qüxürimən. 10 Əmma Meni səyidioɣan wə əmrlirimni tutidioɣanlaroɣa ming əwladioɣiqə əzgərməs mehribanlik kərsitimən. 11 Pərwərdigar Hudayingning namini kalaymikan tiloɣa alma; qünki kimdəkim namini kalaymikan tiloɣa alsa, Pərwərdigar uni gunahkar hesablimay kalmaydu. 12 Pərwərdigar Hudaying sanga əmr kiloɣandək xabat künini mukəddəs dəp bilip tut, uningoɣa əməl kil. 13 Altə kün ixləp barlik ixliringni tügətkin; 14 lekin yəttinqi küni Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan xabat künidur. Sən xu küni heqkandak ix kilmaysən; məyli sən yaki ooɣlung bolsun, məyli kizing, məyli

ḳulung, məyli dediking, məyli buḳang, məyli exiking, məyli ḥərḳandaḳ baxḳa ulioŋing, yaki sən bilən bir yərdə turuwatḳan musapir bolsun, ḥeqḳandaḳ ix ḳilmisun; xuning bilən ḳulung wə dediking səndək aram alalaydu. **15** Sən əzüngning əslidə Misir zeminida ḳul boloŋanliḳingni, Pərwərdigar Hudaying küqlük ḳoli wə uzatḳan biliki bilən seni xu yərdin qiḳaroŋanliḳini esingdə tut; xu səwəbtin Pərwərdigar Hudaying sanga xabat künini tutuxni əmr ḳiloŋan. **16** Pərwərdigar Hudaying sanga əmr ḳiloŋandək ata-anangni ḥərmət ḳil. Xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar Hudaying sanga ata ḳilmaḳqi boloŋan zeminda uzun əmür kərisən, ḥaling yahxi bolidu. **17** Ḳatillik ḳilma. **18** Ḥəm zina ḳilma. **19** Ḥəm ooŋrilik ḳilma. **20** Ḥəm ḳoxnang tooŋruluḳ yaloŋan guwaḥlik bərmə. **21** Ḥəm ḳoxnangning ayalini təmə ḳilma wə nə uning əyi, uning etizi, uning ḳuli, nə uning dediki, nə uning kalisi, nə uning exikigə yaki ḳoxnangning ḥərḳandaḳ baxḳa nərsisigə kəz ḳiringni salma». **22** — bu səzlərni Pərwərdigar taoŋda, ot, bulut wə sürlük ḳarangoŋuluḳ iqidin küqlük awazi bilən silərning pütkül jamaitinglaroŋa eytḳan wə ularoŋa ḥeq baxḳa [səzlərni] ḳoxmioŋan; u ularni ikki tax tahtayoŋa pütüp manga tapxurdi. **23** Wə xundaḳ boldiki, ḳarangoŋuluḳtin qikḳan awazni anglioŋininglarda wə otluḳ taoŋ kəyginidə silər, yəni ḳəbilə baxliḳliringlar wə aḳsaḳalliringlar yenimoŋa kelip: — **24** «Mana, Pərwərdigar Hudayimiz əz xanxəripi wə uluoŋluḳini ayan ḳildi wə biz uning awazini ot otturisidin angliduḳ, xuning bilən biz bügünki kündə Huda insanlar bilən səzləxkən bolsimu, ularning tirik ḳaloŋanliḳini kərduḳ. **25** Əmdi biz jenimizoŋa təwəkkül ḳiliximizning nemə ḥajiti? Qünki muxu dəḥxətlik ot bizni yutuwetidu. Əgər biz Pərwərdigar Hudayimizning awazini anglawərsək ölüp ketimiz. **26** Qünki ət igiliridin ḥayat igisi Hudaning otning otturisidin səzligən awazini anglap, bizdək tirik turuwatḳanlardin kim bar? **27** Sən əzüng Pərwərdigar Hudayimizoŋa yeḳinlixip, uning səzligənlirining ḥəmmisini anglioŋin; andin Pərwərdigar Hudayimiz sanga səzligənlirining ḥəmmisini bizgə eytip berisən; xuning bilən biz uni anglap əməl ḳilimiz» — dedinglar. **28** Pərwərdigar silərning bu manga eytḳan səzliringlarni anglap manga: «Bu həlḳning sanga eytḳan səzlirini anglidim; ularning barlik eytḳan səzliri durustur. **29** Kaxki ularda Məndin ḳorḳup, əmrlirimni izqil tutidioŋan bir ḳəlb bolsidi, ularning ḥali wə baliliringning ḥali mənggügə yahxi bolatti! **30** Sən berip ularoŋa: «Qediringlaroŋa ḳaytinglar» — degin. **31** Sən bolsang yenimda turoŋin; Mən sening ularoŋa əgitixing kerək boloŋan əmrlər, bəlgilimilər wə ḥəkümlərning ḥəmmisini sanga eytip berimən; xuning bilən ular Mən ularoŋa təwəlik ḳilip beridioŋan zeminda turup bularoŋa əməl ḳilidioŋan bolidu. **32** Əmdi Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr ḳiloŋandək ḳilixḳa kəngül bəlünglar; uningdin ong wə soloŋa taymanglar! **33** Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr ḳiloŋan barlik yollirida menginglar; xundaḳ ḳilsanglar ḥayatlik tepip, ḥalinglar yahxi bolidu wə silər igidarqilik ḳilidioŋan zeminda turup künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Pərwərdigar manga silər [dəryadin] ətüp igiləydioŋan zeminda turoŋininglarda ularoŋa əməl ḳilixinglar üqün silərgə əgitixni tapilioŋan əmrlər, bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərdur: — **2** (xuning bilən silər, yəni sən əzüng, ooŋlung wə nəwrəng barlik tirik künliringlarda Pərwərdigar Hudayinglardin ḳorḳup, mən silərgə tapilawatḳan uning barlik bəlgilimə wə əmrlirini tutisilər, xundaḳla uzun künlərni kərisilər. **3** Sən, i Israil, ularni anglap əməl ḳilixḳa kəngül ḳoyunglar; xuning bilən ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə deginidək, süt bilən ḥəsəl ekip turidioŋan munbət zeminda turup, ḥalinglar yahxi bolidu wə saninglar intayin kəpiyidu): — **4** — Anglanglar, əy Israil: — Pərwərdigar Hudayimiz, Pərwərdigar bir birliktur; **5** sən Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing bilən, pütün jening bilən wə pütün küqüng bilən səygin. **6** Mən sanga bügün tapilioŋan bu səzlər ḳəlbingdə bolsun; **7** Sən ularni baliliringoŋa singdürüp əgət, məyli əydə olturoŋanda, yolda mangoŋanda, ornungda yatḳanda wə ornungdin turuwatḳanda ḥər waḳit ular tooŋruluḳ səzligin; **8** ularni ḳolungoŋa [əslətmə]-bəlgə ḳilip tengiwal, pexanənggə ḳaxḳidək simwol ḳilip ornitiwal; **9** Sən ularni əyüngdiki kexəkliringgə wə dərwaziliringoŋa pütküzgin. **10** Wə Pərwərdigar Hudaying seni ḳəsəm ḳilip ata-bowiliringoŋa, yəni Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa wədə ḳiloŋan zeminni sanga ata ḳilix üqün seni uningoŋa baxlioŋanda, — əzüng ḳurmioŋan uluoŋ wə esil xəḥərlərgə, **11** əzüng bisatlik ḳilmioŋan alliḳaqan esil bisatlik ḳilinoŋan əylərgə, əzüng kolimioŋan, alliḳaqan kolanoŋan ḳuduḳlaroŋa, əzüng tikmigən üzümzarlar wə zəytunzarlaroŋa muyəssər ḳilinixing bilən sən yəp toyunoŋandin keyin, **12** — əyni qaoŋda seni Misir zeminidin, yəni «ḳulluḳ makani»din

qikaroƣan Pərwərdigarni untuxtin ḥezi bol. **13** Sən Pərwərdigar Hudayingdin ḳorkḳin, ibaditidə boloƣin wə ḳəsəm ḳilsang uning nami bilənla ḳəsəm iqkin. **14** Silər baxḳa ilaḥlar, yəni ətrapingdiki əllərning ilaḥlirini ḳət'iy izdiminglar; **15** Qünki aranglarda turuwatḳan Pərwərdigar Hudaying wapasizliḳḳa ḥəsət ḳiloƣuqi Təngridur. [Əgər xundaḳ ḳilsang] Pərwərdigar Hudayingning oƣəzipi sanga ḳozoƣilip, U seni yər yüzidin yoḳatmay ḳalmaydu. **16** Silər Pərwərdigar Hudayinglarni Massaḥta sinioƣandək Uni sinimanglar. **17** Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirini, silərgə tapilioƣan guwaḥ-ḥəkümliri wə bəlgimilirini kəngül ḳoyup tutunglar. **18** Pərwərdigar Hudayinglarning nəziridə durus wə yahxi boloƣanni ḳilinglar; xundaḳ ḳiloƣanda ḥalinglar yahxi bolidu wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroƣa berixkə ḳəsəm ḳiloƣan zeminoƣa kirip uni igiləysilər, **19** xundaḳla Pərwərdigar wədə ḳiloƣandək barliḳ düxmənliringlarni aldinglardin ḥəydəp qiḳiriwetisilər. **20** Kəlgüsidə ooƣlung səndin: — «Pərwərdigar Hudayimiz silərgə tapilioƣan agaḥ-guwaḥ, bəlgilimə ḥəm ḥəkümlər nemə?» dəp sorisa, **21** sən ooƣlungoƣa mundaḳ dəysən: «Biz əslidə Misirda Pirəwnning ḳulliri ikənmiz; biraḳ Pərwərdigar bizni Misirdin küqlük bir ḳol bilən qikaroƣan. **22** Pərwərdigar kəz aldimizda uluoƣ ḥəm dəḥxətlik məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitip, Pirəwnning üstigə ḥəm uning barliḳ ailisidikilərning üstigə qüxürdi; **23** U ata-bowilirimizoƣa ḳəsəm iqip wədə ḳiloƣan zeminni bizgə ata ḳilip, uningoƣa bizni baxlap kirixkə xu yərdin yetəkləp qikaroƣan. **24** Pərwərdigar bizgə bu barliḳ bəlgilimilərni tutuxni, Pərwərdigar Hudayimizdin ḳorḳuxni tapilioƣan; U ḥalimizning daim yahxi boluxi wə bizning bügünkidək tirik saḳlanoƣandək, Uning panaḥida boluximiz üqün xundaḳ tapilioƣandur; **25** wə Pərwərdigar Hudayimizning aldida u bizgə tapilioƣandək bu barliḳ əmrlərgə əməl ḳilixḳa kəngül bəlsək bu biz üqün ḥəḳḳaniylik bolidu».

7 Pərwərdigar Hudaying seni ḥazir igiləxkə ketiwatḳan zeminoƣa baxlap kirgüzgəndin keyin, aldingdin kəp yat əl-millətlərni, yəni Ḥittiylar, Girgaxiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylar, Ḥiwiylar, Yəbusiylarni — səndin küqlük əl-millətlərni ḥəydiwetidu. **2** Əmdi Pərwərdigar Hudaying aldingda ularni ḳolungoƣa tapxuruxi bilən sən ularoƣa ḥujum ḳiloƣiningda, sən ularni təltəküs yoḳitixing kerək; ular bilən ḥeq əḥdə tüzixinggə wə ularoƣa ḥeq rəḥim ḳilixingoƣa bolmaydu. **3** Sening ular bilən nikaḥlixixingoƣa bolmaydu; sən ḳizingni ularning ooƣlirioƣa berixinggimu wə ularning ḳizini ooƣlungoƣa elip berixinggimu bolmaydu; **4** qünki ular ooƣlungni Manga əgixixtin ezikturidu wə xuning bilən ooƣulliring baxḳa ilaḥlaroƣa qoḳunidu; u qaoƣda Pərwərdigarning oƣəzipi silərgə ḳozoƣilip, silərni tezla yoḳitidu. **5** Sən ularoƣa xundaḳ muamilə ḳiloƣinki, ularning ḳurbangaḥlirini buzuwetinglar, but tüwrüklirini qeḳiwetinglar, axərah butlirini kesiwetinglar wə oyma butlirini ot bilən kəydürüwetinglar; **6** qünki silər Pərwərdigar Hudayinglaroƣa pak-muḳəddəs bir həlḳtursilər; Pərwərdigar Hudayinglar silərni yər yüzidiki barliḳ baxḳa həlḳlərdin üstün ḳilip, Özigə has bir həlḳ boluxḳa talliwaloƣan. **7** Pərwərdigarning silərgə meḥir qüxüp silərni talliwaloƣini silərning baxḳa həlḳlərdin kəp boloƣanliḳinglar üqün əməs, əməliyəttə silər barliḳ həlḳlər arisida əng az idinglar, **8** Pərwərdigarning silərni səygini səwəbidin wə ata-bowiliringlar aldida bərgən ḳəsimigə sadiḳ boloƣanliḳi üqün Pərwərdigar silərni küqlük ḳol bilən ḳutḳuzup, ḥərlük bədili tələp «ḳulluḳ makani»din, yəni Misir padixaḥi Pirəwnning ḳolidin qiḳaroƣan. **9** Xunga silər Pərwərdigar Hudayinglarning bərḥəḳ Huda, wədisidə turoƣuqi Təngri ikənlikini bilixinglar kerək; U Özini səyüp, əmrlirini tutḳanlaroƣa ming dəwrgiqə özgərməs meḥir kərsitip əḥdisidə turoƣuqidur; **10** lekin Özigə əqmənlərning ixlirini əz bexioƣa oquḳ-axkarə qüxürüp, ularni yoḳitidu; Özigə əqmənlərning ḥərbirigə əzi ḳiloƣan ixlirini ularning bexioƣa oquḳ-axkarə ḳayturuxḳa ḥayal ḳilmaydu. **11** Silər Mən bügün silərgə tapilioƣan əmr, bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərgə əməl ḳilix üqün ularni qing tutunglar. **12** Qoḳum xundaḳ boliduki, bu bəlgilimilərgə ḳulaḳ selip, kəngül ḳoyup əməl ḳilisanglar, Pərwərdigar Hudayinglar ata-bowiliringlaroƣa ḳəsəm bilən wədə ḳiloƣan əḥdə wə meḥirni silərgə kərsitip turidu; **13** Seni səyüp bərikətləp, ata-bowiliringoƣa ḳəsəm bilən sanga berixkə wədə ḳiloƣan zeminda turoƣuzup kəpəytidu; xu yərdə pərzəntliringni, yər-tupriḳingdiki məḥsulatlarni, buoƣdiyingni, yengi xarabingni, zəytun meyingni, kaliliringning nəslini wə ḳoyliringning ḳozilirini bərikətləp kəpəytidu. **14** Sən barliḳ əllərdin ziyadə bəht-bərikət kərisən; arangda, ər-ayal yaki mal-qarwang arisida ḥeq tuoƣmasliḳ bolmaydu; **15** Pərwərdigar səndin barliḳ kesəllərni neri ḳilidu wə sən özüng kərgən Misirdiki dəḥxətlik wabalardin ḥeqḳaysisini üstünggə salmaydu, bəlki sanga əq

boloƣanlaroƣa salidu. 16 Sən Pərwərdigar sanga tapxuroƣan barlik həlklərni yokitixing kerək; sən ularni kərgəndə, ularoƣa ḥeq rəḥim kilmaslikiŋg kerək, sən ularning ilaḥlirining kullukioƣa kirməsliking kerək; əgər xundak kilsang, bu ix sanga kiltak bolidu. 17 Əgər sən kənglüngdə: «Bu əllər məndin küqlük; mən kandak kilip ularni zeminidin koƣliwetələymən?» — desəng, 18 ulardin korkma; Pərwərdigar Hudayingning Pirəwn ḥəm barlik Misirliklarni kandak kiloƣanlikini əsligin, 19 — yəni Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin kikirix üqün wasitə kiloƣan, əz kəzüng bilən kərgən dəḥxətlik ḥəküm-sinaklar, məjizilik alamətlər wə karamətlər, küqlük kol wə sozuloƣan biləkni məḥkəm esingdə tut; Pərwərdigar sən korkuwatkan barlik həlknimu xundak kilidu. 20 Uning üstigə Pərwərdigar Hudaying taki ularning səndin yoxuruno ƣan kaldukliri yokitiloƣuqə ularning arisioƣa serik ḥərilərni əwətidu; 21 Sən ulardin korkmasliking kerək; qünki Pərwərdigar Hudaying arangdidur; U uluƣ wə dəḥxətlik bir Ilaḥdur. 22 Pərwərdigar Hudaying xu əllərni aldingdin pəydinpəy ḥəydəydu; sən ularni birakla yokitiwetəlməysən; birakla yokitiwətkən tekdirdimu, daladiki ḥaywanlar kəpiyip, üstünggə basturup kelixi mumkin. 23 Lekin aldingoƣa ilgiriləp mangoƣiningda Pərwərdigar Hudaying ularni kolungoƣa tapxuridu wə ularni parakəndə kilip, yokitiloƣuqə dəkkə-dükkigə salidu. 24 U ularning padixaḥlirini kolungoƣa tapxuridu, sən ularning namlirinimu asman astidin yok kilisən; ularni yokatkuqə ḥeqbir adəm aldingda turalmaydu. 25 Silər ularning oyma butini ot bilən kəydürüwetinglar; kəz kiringlarni xularning üstidiki altun-kümüxkə salmanglar, ularni almanglar; bolmisa u silərgə kiltak bolidu; qünki u Pərwərdigar Hudaying aldida yirginqlik bir nərsidur. 26 Sən ḥeqkandak yirginqlik nərsini əyünggə elip kəlmə; bolmisa sən uningoƣa ohxax lənətlik nərsə bolup kalisən; sən uningdin kattik yirgən, uningoƣa mutlək nəprətlən; qünki u lənətlik bir nərsidur.

8 Mən silərgə bügün tapilioƣan bu barlik əmrlərgə əməl kilixka kəngül koyunglar; xundak kiloƣanda silər ḥayat bolisilər, kəpiyisilər wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroƣa kəsəm kilip wədə kiloƣan zeminoƣa kirip uni igiləysilər. 2 Pərwərdigar Hudaying seni təwən kilip, kənglüngdə nemə barlikini, uning əmrlirini tutidioƣan-tutmaydioƣanlikingni biləy dəp seni sinax üqün bu kirik yil qəl-bayawanda yetəkligən yolni əsligin. 3 Dərwəkə u seni təwən kilip, seni aq koyup, sən əslidə bilməydioƣan, xundakla ata-bowiliring kərüp bakmioƣan «manna» bilən ozukландuroƣan; U sanga insan pəkət yeməklik bilənla əməs, bəlki Pərwərdigar Hudayingning aoƣzidin kikkan barlik səzliri bilənmu yaxaydioƣanlikini bildürüx üqün xundak kildi. 4 Bu kirik yilda kiyim-keqiking konirimidi, putung ixxip kətmidi. 5 Sən xuni bilip koyoƣinki, adəm əz ooƣlini tərbiyiligəndək, Pərwərdigar Hudaying seni tərbiyiləydu; 6 Xunga sən Uning yollirida mengip wə Uningdin korkup, Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini tutkin. 7 Qünki Pərwərdigar Hudaying seni yahxi bir zeminoƣa — erik-ekinliri, bulakliri wə jiloƣa-dənglərdə uroƣup kikidioƣan uluoƣ suliri bar bir zeminoƣa — 8 buoƣday wə arpa, üzüm talliri, ənjür dərəhliri wə anarliri bar bir zeminoƣa, zəytun dərəhliri wə ḥəsəl bar bir zeminoƣa, 9 — sən ḥeqnemidin kəmlik tartmay ozukluk yəydioƣan bir zeminoƣa — taxliri təmür, taoƣliridin mis kolaydioƣan bir zeminoƣa yetəkləp kiridu; 10 sən xu yərdə yəp toyunisən wə Pərwərdigar Hudaying sanga ata kiloƣan xu yahxi zemin üqün uningoƣa təxəkkür-mədḥiyə eytisən. 11 Mən sanga bügün tapilioƣan Pərwərdigar Hudayingning əmrliri, bəlgilimiliri ḥəm ḥəkümlirini tutmasliktin, Uni untup kelixtin ḥezi bol; 12 bolmisa, sən yəp toyunoƣandin keyin, esil əylərni kurup ularda olturaklaxkandin keyin, 13 kala-koy padiliring kəpiyip, altun-kümüxüng, xundakla sening barlikiŋg kəpəygəndin keyin, 14 kənglüng məoƣrurlinip seni Misir zeminidin, yəni «kulluk makani»din kikirip kutkuzoƣan Pərwərdigar Hudayingni untuysən; 15 (U seni bipayan wə dəḥxətlik qəl-bayawandin, yəni zəḥərlik yilanlar wə qayanlar kaplap kətkən, susirap kaoƣjirap kətkən bir qəl-bayawandin yetəkləp kikkan, xu yərdə sanga qakmak texidin su kikirip bərgən, 16 seni əzini təwən tutsun dəp sinap, sanga ahir raḥət-bərikət kərsitix üqün qəl-bayawanda ata-bowiliring kərüp bakmioƣan «manna» bilən ozukландuroƣan) 17 — əgər uni untusang, kənglüngdə: «Əz küqüm, əz kolumning kudriti meni muxu dələtkə erixtürgən» deyixing mumkin. 18 Xunga Pərwərdigar Hudayingning Əzi seni dələtkə erixtürgüqi kudrətni bərgüqi ikənlikini əsləp, Uni esingdə tut; xuning bilən u ata-bowiliringoƣa kəsəm kilip wədə kiloƣan əḥdini bügünki kündikidək məḥkəm kilidu. 19 Əgər sən Pərwərdigar Hudayingni kaqaniki untusang, baxka ilaḥlaroƣa əgəxsəng, ularning kullukida bolup ularoƣa bax ursang, mən silərgə bügün xu agaḥni

berəyki, xundaq boliduki, silər təltəküs ḥalak bolisilər. **20** Pərwərdigar kəz aldinglarda yoqitiwatqan əllərdək silərmu yoqitilisilər; qünki silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioƣa qulaq salmioƣansilər.

9 Angla, i Israil! Sən bügün əzüngdin qong wə küqlük əllərgə igə bolux üqün, sepilliri asmanoƣa taqixidioƣan qong xəḥərlərni igiləx üqün, Anakiylarni qooƣlap qiqirix üqün Iordan dəryasidin ətisən (sən ularni bilisən, ular tooƣruluq «kim Anakiylar aldida turalisun!» dəp angliƣansən). **3** Sən bügünki kündə xuni bilip qoyoƣinki, sening aldingda mangoƣuqi Pərwərdigar Hudayingning Əzidur, U yalmap yutquqi ottur; u muxu əllərni ḥalak qilidu, aldingda ularni tezdin yiqitidu; sən ularning təwəlikini igiləp, Pərwərdigar sanga eytqandək ularni tezdin yoqitisən. **4** Pərwərdigar ularni aldingdin ḥəydigəndə sən kənglüngdə: «Ḥəkkaniyliqim səwəbidin Pərwərdigar meni zeminni igiləx üqün uningoƣa yetəkləp kirdi» demigin; bəlki xu əllərning rəzilliki tüpəylidin Pərwərdigar sening aldingda ularni təəlluqatidin məḥrum qilidu. **5** Sən ularning zemiƣioƣa kirip uni igilixing sening ḥəkkaniy boloƣanliqingdin yaki kənglüngning duruslуqidin əməs, bəlki bu əllərning rəzillikidin wə Pərwərdigar ata-bowiliring Ibraḥim, Isḥaq wə Yaqupqa qəsəm qiloƣan səzigə əməl qilix üqünmu Pərwərdigar Hudaying ularni sening aldingda təəlluqatidin məḥrum qilidu. **6** Əmdi xuni bilip qoyoƣinki, Pərwərdigar Hudaying bu yahxi zeminni sanga miras qiloƣini sening ḥəkkaniyliqingdin əməs, qünki sən əsli boyni qattiq bir həlqsən. **7** Əmdi sening qəl-bayawanda Pərwərdigar Hudayingni qandaq oƣəzəpləndürgənlikingni esingdə tutqin — Uni untuma. Sən Misir zeminidin qikkan kündin beri taki bu yərgə kəlgüqə Pərwərdigaroƣa asiylik qilip kəlding. **8** Silər Ḥorəb teoƣida Pərwərdigarni oƣəzəpləndürgən wə Pərwərdigar silərgə aqqiqlinip, silərni ḥalak qilmaqqi boldi. **9** Xu qaoƣda mən tax tahtaylarni, yəni Pərwərdigar silər bilən tüzgən əḥdə tahtaylirini tapxuruwelix üqün taoƣqa qikkanidim; mən taoƣda qirik keqə-kündüz turdum (mən nə tamaq yemidim, nə su iqmidim); **10** Xuning bilən Pərwərdigar manga Əz barmiqi bilən pütkən ikki tahtayni tapxurdi; ularda Pərwərdigar taoƣda ot iqidə silərgə səzligən qaoƣda, jamaət yioƣiloƣan küni eytqan barlik səzlər pütülgənidi. **11** Wə xundaq boldiki, kirik keqə-kündüz ətüp, Pərwərdigar manga ikki tax tahtay, yəni əḥdə tahtaylirini bərdi. **12** Wə Pərwərdigar manga: «Ornungdin turoƣin, muxu yərdin qüxkin; qünki sən Misirdin qikaroƣan həlqing əzlirini buloƣidi; ular tezla Mən uloroƣa tapilioƣan yoldin qətnəp əzlirigə quyma bir butni yasidi» dedi. **13** Pərwərdigar manga səz qilip: «Mən bu həlqni kərüp yəttim; mana, u boyni qattiq bir həlqtur. **14** Meni tosma, Mən ularni yoqitimən, ularning namini asmanning tegidin əqürüwetimən wə xundaq qilip, seni ulardin qong wə uluoƣ bir həlq qilimən» — dedi. **15** Mən burulup, taoƣdin qüxtüm; taoƣ bolsa ot bilən yalqunlawatatti; ikki əḥdə tahtiyi ikki qolumda idi. **16** Mən kərdüm, mana silər Pərwərdigar Hudayinglar aldida gunaḥ qilipsilər; silər əzünglar üqün quyma bir mozayni yasapsilər; silər tezla Pərwərdigar silərgə tapilioƣan yoldin qətnəp ketipsilər. **17** Mən ikki tahtayni ikki qolumoƣa elip, qərüp taxlap, ularni kəz aldinglarda qeqiwəttim. **18** Silər Pərwərdigarni oƣəzəpləndürüp barlik ətküzgən gunaḥinglar, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni qiloƣininglar üqün, yənə awwalqidək Pərwərdigar aldida yiqilip, kirik keqə-kündüz düm yattim (mən ḥeq nərsə yemidim, su iqmidim) **19** qünki mən Pərwərdigarning silərni yoqitidioƣan qattiq oƣəzipi ḥəm qəḥridin qorqtum. Pərwərdigar xu qaoƣdimu mening tilikimni anglidi. **20** Pərwərdigar Ḥarundin oƣəzəplinip, unimu yoqatmaqqi boldi; mən Ḥarun üqünmu dua qildim. **21** Mən silərning gunaḥinglarni, yəni yasioƣan mozayni elip uni otta kəydürdüm wə uni yanjip kukum-talqan qilip eziwəttim; uning topisini elip taoƣdin qüxidioƣan eriq süyigə qeqiwəttim **22** (silər yənə Tabərah, Massah, Kibrot-Ḥattawaḥdimu Pərwərdigarni oƣəzəpləndürdünglar. **23** Pərwərdigar silərni Qadəx-Barneadin [Qanaanoƣa] mangdurmaqqi bolup silərgə: «Qiqip, Mən silərgə təqdim qiloƣan zeminni igiləngla» — degəndimu, silər Uning səzigə qarxi qiqip asiylik qildinglar, nə Uningoƣa ixənmidinglar, nə awazioƣa ḥeq qulaq salmidinglar. **24** Mən silərni tonuoƣan kündin tartip silər Pərwərdigar Hudayinglaroƣa asiylik qilip kəldinglar). **25** Xuning bilən mən axu qaoƣda Pərwərdigar aldida əzümni yərgə etip yənə qirik keqə-kündüz düm yattim; dərwəqə düm yattim; qünki Pərwərdigar silərgə qarap «ularni yoqitimən» degənidi. **26** Xunga mən Pərwərdigaroƣa dua qilip: «I Rəb Pərwərdigar, Sən Əz uluoƣluqung arqilik Əzüng üqün ḥərlük bədili təlap setiwaloƣan, Misirdin küqlük qolung bilən qikaroƣan Əz həlqing boloƣan mirasingni yoqatmioƣaysən; **27** Əz qulliring Ibraḥim, Isḥaq wə Yaqupni esingdə

tutқaysən; bu həlқning baxbaxtaқlиқiоɣa, ularning rəzilliki yaki gunaһiоɣa қarimiоɣaysən; **28** bolmisa, sən bizni elip qiққan xu zemindikilər: «Pərwərdigar bu həlқni ularоɣa wədə қiloɣan zeminni igiləxkə elip kirəlməydiоɣanliқi üqün wə ularоɣa nəprətləngini tüpəylidin ularni qəl-bayawanda yoқitixқa [Misirdin] qiқardi» — dəydu. **29** Қandaқla bolmisun, ular zor küqüng wə uzartiloɣan biliking bilən [Misirdin] qiқarоɣan həlқing wə sening mirasingdur» — dedim.

10 Xu qaoɣda Pərwərdigar manga: «Өzüng üqün awwalқidək ikki tax tahtayni oyup qiқip, taoɣқa yenimoɣa kəl. Өzünggə yaoɣaqtin bir sanduқ yasioɣin. **2** Mən bu tahtaylarоɣa sən qeқiwətkən awwalқi tahtaylardiki səzlərni yazimən; sən ularni sanduққa қoyisən» — dedi. **3** Xuning bilən mən akatsiyə yaoɣiqidin bir sanduқ yasidim, awwalқidək ikki tax tahtay oyup qiқtim; ikki tahtayni қolumda kətürüp taoɣқa qiқtim. **4** Pərwərdigar əslidə ot iqidin taoɣda jamaət yioɣiloɣan kündə silərgə eytқan xu on əmrni awwalқi pütüktək tahtaylarоɣa yazdi; Pərwərdigar ularni manga tapxurdi. **5** Mən burulup taoɣdin qüxüp tahtaylarni өzüm yasioɣan sanduққa қoydum; Pərwərdigar manga tapilioɣinidək ular tehi uningda turmaқta. **6** Xu qaoɣda Israillar Bəərot-Bənə-Yaakandin Mosərahқa yol elip mangdi; Һarun xu yərdə өldi wə xu yərdə dəpnə қilindi; uning ooɣli Əliazar uning ornini besip kaһinliқ қildi. **7** Israillar xu yərdin Gudgodaһқa, andin Gudgodaһtin Yotbataһқa səpər қildi (Yotbataһ eriқ-eқini mol yərdur). **8** Xu qaoɣda Pərwərdigar əһdə sanduқini kətürüxkə, Pərwərdigarning aldida hizmitidə turup uning namida bəht-bərikət tiləxkə Lawiy қəbilisini өzigə tallap ayridi. Wə bügüngə қədər xundaқ boluwatidu. **9** Xunga Lawiy қəbilisining [Israil] қerindaxliri iqidə nesiwisi yaki mirasi yoқtur; Pərwərdigar uningoɣa eytқandək, Pərwərdigar Өzi uning mirasidur. **10** Mən əmdi awwalқi künlərdikidək қirik keqə-kündüz Pərwərdigar aldida taoɣda turdum; Pərwərdigar xu qaoɣdimu tilikimgə қulaқ saldi; u silərni yoқatmidi. **11** Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur, həlқni baxlap aldida yol aloɣin; xuning bilən ular Mən ularоɣa təқdim қilixқa ata-bowilirioɣa қəsəm қilip wədə қiloɣan zeminni igiləx üqün uningoɣa kirsun» — dedi. **12** Əmdi, i Israil, Pərwərdigar Hudaying səndin nemə tələp қilidu? — Һaling yahxi bolsun dəp mening bügün silərgə muxu tapilioɣanlirimdin baxқa nərsini tələp қilarmu? — Uning tələp қiloɣini bolsa Pərwərdigar Hudayingdin қorқup, Uning kərsətkən barliқ yollirida mengip, Uni səyüp, pütkül қəlbing wə pütkül jening bilən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə bolup, Pərwərdigarning əmrliri wə bəlgilimilirini tutuxtin ibarət əməsmu? **14** Mana, asmanlar wə asmanlarning asmini Pərwərdigar Hudayingoɣa mənsuptur; yər yüzi wə uningdiki һəmmə nərsilərmu Uningoɣa mənsuptur. **15** Һalbuki, Pərwərdigar pəқət ata-bowiliringlardin səyünüp, ularni səydi wə xuning bilən bügünkidək barliқ əllər arisidin ata-bowiliringlarning keyinki nəslini, yəni silərni tallidi. **16** Xunga kənglünglarni hətnilik қilinglar, boynunglarni yənə қattiқ қilmanglar. **17** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar hudalarning Hudasi, rəblərning Rəbbi, uluoɣ Ilaһ, Қudrətlik wə Dəһxətlik Boloɣuqi, insanlarning yüz-hatirisini қilmioɣuqi, һeqқandaқ parini almioɣuqidur; **18** U yetim-yesir wə tul hotunlarning dəwasini soraydu, musapirni səyüp uningoɣa yemək-iqmək wə kiyim-keqəkni bərgüqidur. **19** Xunga silərmu musapirni səyüxünglar kerək; qünki silərmu Misir zeminida musapir idinglar. **20** Sən Pərwərdigar Hudayingdin қorққin; sən Uning ibaditidə boloɣin, Uningoɣa baoɣlanoɣin wə [pəқət] Uning namidila қəsəm iqkin. **21** U sən üqün өz kəzüng bilən kərgən bu uluoɣ wə dəһxətlik ixlarni қiloɣan; U sən mədһiyiləydioɣan, sening Hudayingdur; **22** ata-bowiliring jəmiy yətmix jan Misiroɣa qüxkənidi; wə һazir Pərwərdigar Hudaying seni asmandiki yultuzlardək kəp қildi.

11 Əmdi sən Pərwərdigar Hudayingni səygin, Uning tapilioɣini, bəlgilimilirini, һөkümlirini һəm əmrlirini izqil tutқin. **2** Xu ixlarni bügün esinglarda tutunglar, qünki mən Pərwərdigar Hudayingning jaza-tərbiyisi, uluoɣluқi, küqlük қoli wə uzartiloɣan bilikini, Misir zeminida Misir padixaһi Pirəwngə һəm uning pütkül zemini üstigə kərsətkən məjizilik alamətliri wə қiloɣanlirini kərmigən baliliringlaroɣa səzliməymən **4** (qünki ular [Pərwərdigarning] Misirning қoxuni, ularning atliri, ularning jəng һarwilirioɣa қiloɣan ixliri, yəni Қizil Dengizning suliri bilən ularni oɣərқ қilip, üzül-kesil һalak қiloɣanliқi, **5** Uning silər muxu yərgə kəlgüqə silərgə nemə қiloɣanliқi, **6** Uning Rubənning əwladi, Eliabning ooɣulliri Datan wə Abiramoɣa nemə қiloɣanliқi, yəni pütün Israillar arisida yər yüzining aoɣzini қandaқ eqip ularni ailisidikiliri wə qedirliri bilən қoxup barliқ təəlluқatliri bilən yutuwətkənlikini kərmigənidi); **7** [mən bəlki silərgə səz қilimən]; qünki silərning kəzliringlar

Pərwərdigar ḳiloɣan barlik uluoɣ ixlarni kərdi. 8 Əmdi, mən silərgə bügün tapilioɣan barlik əmrlərni tutunglar; xundak ḳilsanglar küqlinip, ḥazir ətüp igiliməkqi boloɣan zeminoɣa kirip uni igiləysilər 9 wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa ḳəsəm ḳilip ularoɣa ḥəm əwladlirioɣa berixkə wədə ḳiloɣan zeminda, yəni süt bilən ḥəsəl ekip turidioɣan munbət bir zeminda turup uzun əmür kərisilər. 10 Qünki silər igiləxkə kiridioɣan xu zemin silər qikḳan Misir zeminidək əməs; u yər bolsa, silər uningoɣa uruk qaqḳandin keyin putunglar bilən suoɣiridioɣan kəktatlikṭək zemin idi; 11 birak silər igiləxkə ətidioɣan xu zemin bolsa taoɣ-jiloɣiliri boloɣan bir zemindur; u asmandiki yamoɣurdin su iqidu, 12 u Pərwərdigar Hudaying Əzi əzizləydioɣan bir zemindur; qünki Pərwərdigar Hudayingning kəzliri yilning bexidin yilning ahirioɣiqə üzlüksiz uningoɣa tikilidu. 13 Xundak boliduki, silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, pütkül ḳəlbinglar wə pütkül jeninglar bilən uning ibaditidə bolux üqün mən silərgə bügün tapilioɣan əmrlərgə kəngül ḳoyup ḳulak salsanglar, 14 U: «Mən zemininglaroɣa əz pəslidə yamoɣur, yəni dəsləpki wə keyinki yamoɣurlarni ata ḳilimən; xuning bilən axlikliringlar, yengi xarabinglar wə zəytun meyinglarni yioɣalaysilər; 15 Mən xundakla mal-waranliring üqün ot-qəp berimən; sən yəp-iqip toyunisən» — dəydu. 16 Ḳəlbinglar aldinip, baxḳa ilaḥlarning ḳulluḳioɣa kirip, ularoɣa qoḳunup kətməslikinglar üqün əzünglaroɣa ḥezi bolunglar; 17 bolmisa, Pərwərdigarning oɣəzipi silərgə ḳozoɣilip, yamoɣur yaoɣmasliḳi üqün asmanlarni etiwetip yamoɣur yaoɣdurmaydu, tuprak məḥsulatlirini bərməydu wə Pərwərdigar silərgə ata ḳilidioɣan munbət zemindin yoḳitilisilər. 18 Silər mening bu səzlirimni ḳəlbinglaroɣa püküp jeninglarda saḳlanglar, ḳolunglaroɣa [əslətmə]-bəlgə ḳilip tengiwelinglar, pexanənglərgə ḳaxḳidək simwol ḳilip ornitiwelinglar; 19 Silər ularni baliliringlaroɣa əgitisilər; əydə olturoɣininglarda, yolda mengiwatḳininglarda, yatḳininglarda wə orundin ḳopḳininglarda ular tooɣruluk səzlənglar; 20 Ularni əyünglərdiki kexəklərgə wə dərwaziliringlaroɣa pütüp ḳoyunglar. 21 Xuning bilən silərning Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa berixkə ḳəsəm ḳilip wədə ḳiloɣan zeminda turidioɣan künliringlar wə baliliringlarning künliri uzun bolidu, yər yüzidiki künliringlar asmanning künliridək bolidu. 22 Mən bügünki kündə silərgə tapilioɣan bu pütkül əmrni ihlas bilən tutsanglar, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, uning barlik yollirida mengixinglar bilən uningoɣa baoɣlansanglar, 23 undakṭa Pərwərdigar silərning kəz aldinglarda bu barlik əllərni zeminidin məḥrum ḳilip ḥaydəydu wə silər əzünglardin qong wə küqlük əllərning təəlluḳatini igiləysilər. 24 Tapiningliar dəssigən ḥərbir jay silərningki bolidu; qegranglar qəl-bayawandin tartip, Liwanoɣiqə wə [əfrat] dəryasidin Ottura Dengizoɣiqə bolidu. 25 Ḥeqkim aldinglarda turalmaydu; Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytḳinidək, silərdin boloɣan ḳorḳunq wə dəḥxətni silər dəssigən barlik jaylar üstigə salidu. 26 Mana, mən bügün aldinglaroɣa bəht-bərikət wə lənətni ḳoyimən; 27 Mən silərgə bügün tapilioɣan Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirigə itaət ḳilsanglar, bəht-bərikət bolidu; 28 Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirigə itaət ḳilmisanglar, bəlki silər tonumioɣan baxḳa ilaḥlaroɣa əgixip, mən bügün tapilioɣan yoldin qətnəp kətsənglar, silərgə lənət qüxidu. 29 Xundak ḳilixinglar kerəkki, Pərwərdigar Hudayinglar silərni silər igiləxkə kiridioɣan zeminoɣa elip kirgəndin keyin, bəht-bərikətni Gərizim teoɣi üstidə wə lənətni əbal teoɣi üstidə turup jakarlaysilər. 30 Bu [taoɣlar] Iordan dəryasining ḳarxi təripidə, Gilgalning udulidiki Arabaḥ tüzlənglikidə turuwatḳan Ḳanaaniylarning zeminida, məoɣrib yolining arḳisida, Morəḥtiki dub dərəhlirigə yeḳin yərdə əməsmu? 31 Qünki silər Pərwərdigar Hudayinglar silərgə təḳdim ḳiliwatḳan zeminni igiləx üqün uningoɣa kirixkə Iordan dəryasidin ətisilər; silər dərwəkə uni igiləysilər wə uningda olturaklixisilər. 32 Silər mən aldinglaroɣa ḳoyoɣan bu barlik ḥəkümlər wə bəlgilimilərgə əməl ḳilixḳa kəngül ḳoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Hudasi boloɣan Pərwərdigar silərning igilixinglaroɣa beridioɣan zeminda turoɣanda, yər yüzidiki barlik künliringlarda kəngül ḳoyup tutuxunglar kerək boloɣan bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlər mana munulardur: — 2 Silər ḥaydəp qikaroɣan əllərning egiz taoɣlar, dənglər wə ḥərbir yexil dərəh astidiki əz ilaḥlirining ḳulluḳida boloɣan ibadətgaḥlirini təltəküs yoḳitixinglar kerək; 3 Ularning ḳurbangaḥlirini buzunglar, but tüwrüklirini qeḳinglar wə axarəḥlirini ot bilən kəydürüwetinglar; ilaḥlirining oyma məbudlirini kesip taxlanglar; ularning isim-namlirinimu xu yərdin yoḳitixinglar kerək. 4 Silər Pərwərdigar Hudayinglarning hizmitidə ulardək ḳilmanglar, 5 bəlki Pərwərdigar Hudayinglar

Өz namini tikləx üqün barlik kəbiliriliŋlarniŋ zeminliri arisidin tallioŋan, Өz turaloŋusi boloŋan jayni izdəŋlar, xu yərgə kelinglar; 6 xu yərgə silər kəydürmə wə inakliк katarlik kurbanlikiŋlarni, məhsulatliriŋlardin ondin biri boloŋan əxrilərni, kolunglardiki kətürmə hədiyələrni, kəsəmgə baoŋlik hədiyələrni, ihtiyariy hədiyələrni wə koy-kala padiliriŋlarniŋ tunji balilirini əkilisilər; 7 Silər ailəŋdikilər bilən koxulup xu yərdə Pərwərdigar Hudayiŋlarniŋ aldida ziyapət kilinglar, silər Pərwərdigar Hudayiŋlar silərni bərikətligən kol əmgikiŋlarniŋ mewisidin xadlinisilər. 8 Silər biz bügün kiloŋinimizdək, yəni hərbiriŋlar əz bilginiŋlarqə kiloŋiniŋlardək kilmasliкiŋlar kerək; 9 Qünki Pərwərdigar Hudayiŋlar silərgə beridioŋan aramlik həm miraska tehi yetip kəlmidiŋlar. 10 Birak silər Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Hudayiŋlar silərgə miras kilip beridioŋan zeminoŋa olturakлaxkandin keyin, xundakla u silərni ətrapiŋlardiki barlik düxmənliriŋlardin kutkuzup aram bərgəndin keyin, silər tinq-aman turoŋanda, 11 xu qaoŋda Pərwərdigar Hudayiŋlar Өz namini koyidioŋan bir jay bolidu; silər xu yərgə kəydürmə wə inakлik katarlik kurbanlikiŋlarni, məhsulatliriŋlardin ondin biri boloŋan əxrilərni, kolunglardiki kətürmə hədiyələrni wə Pərwərdigaroŋa atap kəsəm kiloŋan esil hədiyələrni əkilisilər; 12 wə Pərwərdigar Hudayiŋlar aldida xadlinisilər, yəni silər, ooŋul-kizliriŋlar, kul-dedəkliriŋlar wə silər bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar (qünki ularniŋ aranglarda heqkandak nesiwisi yaki mirasi yoktur) həmminglar xadlinisilər. 13 Sən kəydürmə kurbanliklirinŋni udul kəlgən jaylarda kilmaslik üqün kəŋgül koyoŋin; 14 Pəkət Pərwərdigar həmmə kəbiliriliŋniŋ zeminliri arisidin tallioŋan jayda kəydürmə kurbanliklirinŋni kil wə xu jayda meniŋ sanga barlik tapilioŋinimoŋa əməl kil. 15 Halbuki, sən kəŋlüŋ tartkiniqə Pərwərdigar Hudayiŋ seni bərikətliginі boyiqə xəhər-yeziliriŋda halal haywanlarni soyup (huddi jərən yaki keyik gəxidin yegəŋgə ohxax), gəx yesəŋ bolidu; məyli pak, məyli napak kixilər bolsun ularniŋ gəxini yesə bolidu. 16 Silər pəkət uni keni bilən koxup yeməslikinglar kerək; silər kenini su təkkəndək yərgə təküwetixinglar kerək. 17 Sən axlikтin, yengi xarabtin, zəytun meyidin ondin biri boloŋan əxriliriŋni yaki kala-koy padiliriŋniŋ tunji balilirini, yaki kəsəmgə baoŋlik hədiyəliriŋni, ihtiyariy hədiyəliriŋni yaki kolungdiki kətürmə hədiyəliriŋni xəhər-yeziliriŋda yeməsliking kerək; 18 bəlki bularni Pərwərdigar Hudayiŋ aldida, Pərwərdigar Hudayiŋ tallaydioŋan jayda yeyixiŋ kerək, yəni sən, ooŋlung, kizing, kul-dediking wə sən bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar birgə yesəŋ bolidu; wə sən Pərwərdigar Hudayiŋ aldida əmgikiŋniŋ barlik mewisidin xadlinisən. 19 Өzünggə hezi boloŋinki, sən zeminda turoŋan barlik künliriŋdə Lawiylardin waz kəqməsliking kerək. 20 Pərwərdigar Hudayiŋ sanga wədə kiloŋandək qegraliriŋni kengəytkəndə, sən kəŋlüŋ tartip: «gəx yəymən» desəŋ, sən kəŋlüŋniŋ tartkiniqə gəx yesəŋ bolidu. 21 Əgər Pərwərdigar Hudayiŋlar Өz namini koyuxka tallaydioŋan jay səndin bək yirak bolsa, sən Pərwərdigar sanga təkdim kiloŋan kala-koylardin elip soyisən; mən sanga tapilioŋandək ularni soyisən wə xəhər-yeziliriŋ iqidə kəŋlüŋ tartkiniqə booquzlap yəysən. 22 Jərən yaki keyik yegəndək ularni yəysən; məyli pak məyli napak kixilər bolsun uniŋ gəxidin yesə bolidu. 23 Pəkət xuniŋdin hezi boloŋinki, ularniŋ kenini yemə; qünki jan degən kandidur; sən gəxni jan bilən koxup yeməsliking kerək. 24 Sən kanni yeməsliking kerək; bəlki uni suni yərgə təkkəndək yərgə təküwət. 25 Sən uni yeməsliking kerək; xundak kilsang haling wə səndin keyinki baliliriŋniŋ hali yahxi bolidu; qünki sən Pərwərdigarniŋ nəziridə durus boloŋanni kiloŋan bolisən. 26 Birak səndiki Pərwərdigaroŋa atioŋan wə kəsəmgə baoŋlik nərsilərni bolsa, sən ularni elip Pərwərdigar tallaydioŋan jayoŋa apirisən; 27 sən [xu yərdə] Pərwərdigar Hudayiŋniŋ kurbangahi üstidə kəydürmə kurbanliklirinŋni, gəx bilən kenini sunoŋin; baxka kurbanliklirinŋniŋ keninimu Pərwərdigar Hudayiŋniŋ kurbangahi üstidə kuyoŋin wə gəxini yegin. 28 Mən sanga tapilioŋan bu barlik səzlərgə kulak selip kəŋgül bəlgin. Xundak kilsang, Pərwərdigar Hudayiŋlarniŋ nəziridə yahxi wə durus boloŋanni kiloŋan bolisən wə əz haling wə səndin keyinki əwladliriŋniŋ hali yahxi bolidu. 29 Pərwərdigar Hudayiŋ sən baridioŋan yərdiki əllərniŋ zeminini igilixiŋ üqün ularni seniŋ aldiŋgda yokitidu. Xu qaoŋda, sən ularniŋ zeminini igiləp xu yərdə turoŋiniŋda, 30 Xu əllər aldiŋgda yokitiloŋandin keyin, ularniŋ izidin mengixka ezikturulmaslikiŋ üqün əzünggə hezi bol wə: — «Bu əllər əz ilahlirining ibaditini kandak tutkan boloŋiydi? Mənmu xundak kilip bakayqu!» dəp

ularning ilaһlirini һeq izdimə. 31 Sən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə boloɣiningda kət'iy ularning yoli boyiqə ix tutmasliking kerək; qünki nemə ix Pərwərdigaroɣa yirginqlik bolsa, nemə ix Uningoɣa nəprətlik bolsa, ular əz ilaһliri üqün xu ixlarni kiloɣan; ular һətta əz ooɣullirini wə kizlirinimu ilaһlirioɣa atap otta kəydürüp kəlgən. 32 Mən silərgə tapilioɣanliki əməllərgə əməl kilixkə kəngül bəlünglar; uningoɣa һeq nemə koxmanglar, uningdin һeq nərsini qikiriwətmənglar.

13 Əgər aranglardin pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqi qikip, silərgə məlum bir məjizilik alamət yaki karamətni kərsitip berəy desə 2 wə u silərgə aldin'ala degən məjizilik alamət yaki karamət əməlgə axurulsa, əmma xuning bilən munasiwətlik «baxka ilaһlaroɣa (yəni silər tonumioɣan ilaһlaroɣa) əgixəyli» wə «ularning kulluküda bolayli» desə, 3 xu pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqining səzlirigə kulak salmanglar; qünki xu tapta Pərwərdigar Hudayinglar silərning uni, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni pütün kəlbinglar wə pütün jeninglar bilən səyidioɣan-səyməydioɣininglarni bilix üqün sinawatkan bolidu. 4 Silər Pərwərdigar Hudayinglaroɣa əgixip mengixinglar kerək; silər Uningdin korkunglar, əmrlirini tutunglar, Uning awazioɣa kulak selinglar; silər Uning hizmitidə bolup Uningoɣa baoɣlininglar. 5 Xu pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqi bolsa əlümgə məһkum kilinixi kerək; qünki u silərni Misir zeminidin kutkuzup qikaroɣan, yəni «kulluk makani»din һərlük bədili tələp kutkuzoɣan Pərwərdigar Hudayinglaroɣa asiylik kilixni kutratti, xundakla Pərwərdigar Hudayinglar seni mengixkə əmr kiloɣan yoldin ezikturuxka urundi; silər muxundak rəzillikni aranglardin yokitixinglar kerək. 6 Kerindixing, məyli anangning ooɣli yaki əz ooɣlung yaki kizing, jan-jigiring boloɣan ayaling yaki jan dostung astirtin seni azdurmakqi bolup: «Barayli, baxka ilaһlarning kulluküioɣa kirəyli» desə, yəni əzüng yaki ata-bowiliring һeq tonumaydioɣan, ətrapingdiki əllərning ilaһliri bolsun, yekin bolsun, yirak bolsun, һətta yər yüzining bu qetida yaki u qetida bolsun, xularning kulluküioɣa kirəyli desə, 8 undakta sən uningoɣa koxulma yaki uningoɣa kulak salma; sən uni һeq ayima, uningoɣa rəһim kilma wə uning gunaһini һeq yoxurma; 9 kandakla bolmisun, uni əltürgin; uni əltürüxkə tunji kol saloɣuqi sən bol, andin barlik һəlkning kolliri əgixip xundak kilsun. 10 U seni Misir zeminidin, «kulluk makani»din kutkuzup qikaroɣan Pərwərdigar Hudayingni taxlaxka ezikturmakqi boldi, xunga sən uni əltürüxüng, qalma-kesək kilixing kerək; 11 Xuning bilən pütkül Israil anglaydu, korkidu, xuningdin keyin yənə xundak rəzil ixni aranglarda kilmaydu. 12 Əgər Pərwərdigar Hudaying olturaklixixka sanga təkdim kiloɣan məlum bir xəһərdə: «Arimizdin bəzi rəzil adəmlər qikip: «Barayli, baxka ilaһlarning kulluküida bolayli» dəp silər һeq tonumaydioɣan ilaһlaroɣa əgixixkə əz xəһiridikilərni ezikturdi» degən həwərni anglisang, 14 xu һaman təkxürüp sürüxtə kil; rast bolsa, dərwəkə bu yirginqlik ix aranglarda yüz bərgənliki ispatlanoɣan bolsa, 15 undakda sən xu xəһərdikilərni kiliq bilən əltürüp, bu xəһərni wə uning iqidiki barlik nərsilərni, jümlidin mal-waranlirini təltəküs һalak kiliwət. 16 Uningdiki barlik oljini otturidiki qong məydanoɣa yioɣip, xu xəһərni barlik oljisi bilən koxup Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan kəydürmə kurbanliktək ot bilən kəydürüwət; u mənggügə harabilik bolidu — kaytidin kurulmasliki kerək. 17 Təltəküs һalakətkə bekitilgən һeqbir nərsə kolungoɣa qaplaxmisun; xundak kilsang Pərwərdigar oɣəzipidin yenip sanga rəһim kərsitidu; U sanga iqini aoɣritip, ata-bowiliringoɣa kəsəm kiloɣandək seni kəpəytidu. 18 Sən mən bügün tapilioɣan Pərwərdigar Hudayingning barlik əmrlirini tutup, uning nəziridə durus boloɣanni kilix üqün awazioɣa kulak salsang, һaling xundak yahxi bolidu.

14 Silər Pərwərdigar Hudayinglarning pərzəntliridursilər; əlgənlər üqün bədininglarni һeq kəsməslikinglar kerək wə yaki manglay qeqinglarni kirip takir kilmasliking kerək; 2 qünki sən Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan mukəddəs bir һəlktursən; Pərwərdigar yər yüzidiki barlik һəlklər arisidin Əzining alaһidə gəһiri boloɣan bir һəlk boluxi üqün seni tallioɣandur. 3 Sən һeqkandak yirginqlik nərsini yeməsliking kerək. 4 Təwəndikilər silər yeyixkə bolidioɣan һaywanlar: — kala, koy, əqkə; 5 keyik, jərən, buoɣa, yawa əqkə, aһu, bəkən, yawa koy, 6 xundakla һaywanlar iqidə tuyakliri pütünləy aqimak (tuyakliri pütünləy yerik) һəm kəxigüqi һaywanlarning һərhilini yesənglar bolidu. 7 Lekin, kəxigüqi yaki aqimak tuyaklik һaywanlardin təwəndikilərni yeməslikinglar kerək: — Təgə, toxkan wə suoɣur (qünki ular kəxigüqi boloɣini bilən tuyiki aqimak əməstur. Xunga ular silərgə һaram bolidu). 8 Qoxka bolsa tuyakliri aqimak boloɣini bilən kəximigini üqün silərgə һaram bolidu.

Xundaḳ ḥaywanlarning gəxini yeməslikinglar kerək wə ḥəm ölüklirigə təgməslikinglar kerək. 9 Suda yaxaydioɳan janiwarlardin təwəndikilərni yeyixkə bolidu: — sudiki janiwarlardin ḳaniti wə ḳasiraḳliri boloɳanlarni yeyixkə bolidu, 10 lekin ḳaniti wə ḳasiraḳliri bolmioɳanlarni yeməslikinglar kerək; ular silərgə nisbətən ḥaram bolidu. 11 Barliḳ ḥalal ḳuxlarni yesənglar bolidu; 12 biraḳ təwəndiki uqarḳanatlarni yeməslikinglar kerək: yəni bürküt, tapḳuxoɳeqirlar, dengiz bürküti, 13 ḳarlioɳaq ḳuyruḳluḳ sar, laqin, ḳorultaz-tapḳuxlar wə ularning hilliri, 14 ḥəmmə ḳaoɳa-ḳozoɳunlar wə ularning hilliri, 15 müxükyapilaḳ, təgiḳux, qayka, sar wə ularning hilliri, 16 ḥuwḳux, ibis, aḳ ḳu, 17 saḳiyḳux, beliḳ'aloɳuq, ḳarna, 18 ləylək, turna wə uning hilliri, ḥəpüp bilən xəpərəng degənlər silərgə ḥaram sanalsun. 19 Hərbir ḳanatliḳ əmüligüqi ḥaxarətlər bolsa silərgə nisbətən ḥaram bolidu; ularni yeməslikinglar kerək. 20 Silər barliḳ ḥalal ḳuxlarni yesənglar bolidu. 21 Silər ḥeqḳandaḳ ölük janwarni yeməslikinglar kerək; silər undaḳ nərsini xəḥər-yezanglar iqidə turuwatḳan musapirlaroɳa beringlar; ular uningdin yesə bolidu yaki uni yat əlliklərkə setiwətsimu bolidu; qünki sən Pərwərdigar Hudayingoɳa ataloɳan muḳəddəs bir həlḳtursən. Sən ooɳlaḳni anisining sütidə ḳaynitip pixursang bolmaydu. 22 Sən jəzmən ḥər yili etizdiki ḥəmmə terikqiliḳ məḥsulatliringning ondin birini ayrixing kerək; 23 sən xularni, yəni axliḳing, yengi xarabing, zəytun meyingning ondin birini Pərwərdigar Hudayingning aldida, yəni U Өz namini ḳalduruxḳa tallaydioɳan jayda yə, xundaḳla kala-ḳoy padiliridin ayriloɳan tunji balilirini xu yərdə yə; xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar Hudayingdin daim ḳorḳuxni əginisən. 24 Wə Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligəndə, U Өz namini ḳalduruxḳa tallioɳan xu jay səndin intayin yiraḳ bolup, məḥsulatliringni xu yərgə apiralmioɳudək bolsang, 25 sən xu qaoɳda uni puloɳa setip, pulni ḳolungoɳa tengip, Pərwərdigar Hudaying tallioɳan jayoɳa baroɳin wə 26 wə kənglüng nemə tartsa, məyli kala, ḳoy, məy-xarab, musəlləs bolsun, yaki xuningdək kənglüng tartḳan ḥərḳandaḳ nərsini xu puloɳa alsang bolidu; andin sən wə əyüngdikilər xu yərdə uningdin yəp-iqip, Pərwərdigar Hudaying aldida xad-huram bolisilər. 27 Xəḥəryeziliringda turuwatḳan Lawiylarni untumasliḳing kerək, qünki aranglarda uning ḥeqḳandaḳ nesiwisi yaki mirasi yoḳ. 28 Hər üq yilning ahirida sən xu yildiki məḥsulatliringdin ondin birini əxrə ḳilip qiḳar; sən uni xəḥər-yeziliring iqidə topla; 29 xuning bilən Lawiylar (qünki aranglarda uning ḥeqḳandaḳ nesiwisi yaki mirasi yoḳ), musapir, yetim-yesirlər wə tul hotunlar kelip uningdin yəp toyunsun; xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar Hudaying ḳolungdiki barliḳ mewini bərikətləydu.

15 Hərbir yəttə yilning ahirida sən bir «halas ḳilix»ni jakarlioɳin. 2 Bu «halas ḳilix» mundaḳ bolidu: — barliḳ ḳərz igiliri ḳoxnisioɳa bərgən ḳərzni kəqürüm ḳilixi kerək; uni ḳoxnisidin yaki ḳerindixidin tələp ḳilmasliḳi kerək; qünki Pərwərdigar aldida bir «halas ḳilix» jakarlandi. 3 Qətəlliktin bolsa tələp ḳilixḳa bolidu; lekin ḳerindixingda boloɳan ḳərzni kəqürüm ḳilixing kerək. 4 Ḥalbuki, aranglarda ḥajətmənlər bolmaydu; qünki Pərwərdigar Hudaying silərgə miras bolux üqün igilixinglaroɳa beridioɳan xu zeminda turoɳiningda seni ziyadə bərikətləydu; 5 Pəḳət silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɳa ḳulaḳ selip, mən silərgə bügün tapilioɳan bu pütün əmrgə əməl ḳilixḳa köngül bəlsənglar xundaḳ bolidu. 6 Qünki Pərwərdigar Hudaying sanga wədə ḳiloɳandək u seni bərikətləydu; sən kəp əllərgə kapalətlik elip ḳərz berisən, lekin ulardin ḳərz almaysən; sən kəp əllər üstigə ḥəküm sürisən, lekin ular üstüngdin ḥəküm sürməydu. 7 Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɳan zeminda xəḥər-yezanglar iqidə turuwatḳan ḳerindaxliring arisidin kəmbəoɳəl bir adəm bolsa, sən uningoɳa kənglüngni ḳattiḳ ḳilma yaki ḥajiti qüxkən ḳerindixingoɳa ḳolungni yumuwalma; 8 sən bəlki sehiyliḳ bilən uningoɳa ḳolungni oquḳ ḳil wə uningda nemə kəm bolsa qoḳum ḥajitidin qiḳip uningoɳa ətnə berip tur. 9 Kənglüngdə namrat ḳerindixingdin aoɳrinip: Yəttinqi yil, yəni «halas yili» yeḳinlaxti, dəp rəzil oyda boluxtin, uningoɳa ḥeq nərsə bərməsliktin ḥezi bol; xundaḳ bolup ḳalsa u sening tooɳrangda Pərwərdigaroɳa pəryad kətürüxi bilən bu ix sanga gunaḥ ḥesablinidu. 10 Sən qoḳum uningoɳa sehiyliḳ bilən bərgin; uningoɳa bərginingdə kənglüngdə narazi bolma; qünki bu ix üqün Pərwərdigar Hudaying seni barliḳ ixliringda wə ḳolungdiki barliḳ əmgikingdə bərikətləydu. 11 Qünki kəmbəoɳəllər zemindin yoḳap kətməydu; xunga mən sanga: «Sən sehiyliḳ bilən zemindiki ḳerindixingoɳa, yəni sening namratliringoɳa wə ḥajətmənliringgə ḳolungni aqḳin» — dəp tapilidim. 12 Sening ḳerindixing, məyli ibraniy ər yaki ibraniy ayal bolsun sanga setiloɳan bolsa, u altə yil ḳulluḳungda

bolidu, andin yəttinqi yilida sən uni əzüngdin halas
qilip qoyuwət. 13 Uni qoyuwətkəndə quruq qol
qoyuwətsəng bolmaydu; 14 sən qoqum qoyliringdin,
haminingdin wə xarab kəlqikingdin təqdim qilixing
kerək; Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligini boyiqə
sən uningoƣa bər. 15 Sening əslidə Misir zeminida qul
boloƣanliqingni, xuningdək Pərwərdigar Hudaying
seni hərlük bədili tələp qutquzoƣanliqini yadingda tut;
xunga mən bügün bu ixni sanga tapilidim. 16 Halbuki,
xu qulung sanga: «mən səndin kətməymən» desə
(qünki u seni wə ailəngdikilərni səyidu, sening bilən
hali yahxi bolidu) 17 — xu qaoƣda sən bigizni elip uning
qulikini ixiktə təx. Xuning bilən u mənggügə sening
qulung bolidu. Xuningdək dedikinggimu xundaq
muamilə qiloƣin. 18 [Qulungni] yeningdin qoyuwetix
sanga eoƣir kəlmisun; qünki u qulluqungda altə yil
boloƣaqqa, qimmiti mədikarningkidin ikki həssə artuq
bolidu; [uni qoyuwətsəng] Pərwərdigar Hudaying
barliq ixliringda seni bərikətləydu. 19 Kaliliring
wə qoyliring arisida tuoƣuloƣan barliq tunji ərkək
mozay-qoziliringni Pərwərdigar Hudayingoƣa ata;
kaliliringning tunjisini heqqandaq əmgəkkə salma,
qoyliringning tunjisini qirqima. 20 Sən wə əyüngdikilər
hər yili xu melingni Pərwərdigar Hudaying aldida,
Pərwərdigar tallaydioƣan jayda yənglar. 21 Birak
[xu] haywanlarning bir yeri meyip bolsa, məyli u
məjruh, kor yaki uningda hərqandaq nuqsan bolsa,
uni Pərwərdigar Hudayingoƣa qurbanlik qilmasliqing
kerək. 22 Bəlki uni xəhər-yezanglar iqidə yesəng
bolidu; kixilər məyli pak yaki napak bolsun, uni jərən
yaki keyikni yegəndək yesə bolidu. 23 Pəqət sən uning
qenini yemə; qenini suni yərgə təkkəndək təküwət.

16 Abib eyini alahidə esingdə tut wə ətüp
ketix heytini Pərwərdigar Hudayingoƣa atap
təbrikligin; qünki Pərwərdigar Hudaying seni Abib
eyida Misirdin keqidə qikaroƣan. 2 Sən «ətüp ketix
heyti»ning melini (məyli qoy yaki kala padisidin
bolsun) Pərwərdigar Hudaying tallap bekitidioƣan
jayda uningoƣa atap qurbanlik qiloƣin; 3 xundakla sən
heqqandaq bolduruloƣan nanni yeməsliking kerək; sən
uning bilən yəttə kün petir nan, yəni «külpət neni»ni
yeyixing kerək; qünki sən Misir zeminidin aldiraxlikta
qikting; xuning bilən sən əmrüngning barliq künliridə
Misir zeminidin qikkan xu künni yadingda tutqaysən.
4 Yəttə kün qegraliring iqidə, əyüngdə heqqandaq
eqitku tepilmisun; sən birinqi küni kəqtə qiloƣan
qurbanlik gəxlərni ətigəngə qaldurmasliqing kerək.
5 Sən ətüp ketix heyti qurbanlikini Pərwərdigar
Hudaying sanga təqdim qilidioƣan xəhər-yeziliringning
hərqandikida qilsang bolmaydu; 6 bəlki ətüp ketix
heyti qurbanlikini sən Pərwərdigar Hudaying Əz
namini turoƣuzux üqün tallaydioƣan jaydila qil; uni
kəqqurun, kün petix waqtida, yəni Misirdin qikqandiki
waqitqa ohxax waqitta qilisən. 7 Uni Pərwərdigar
Hudaying tallaydioƣan jayda pixurup yegin; andin
ətigəndə qedirliringoƣa qaytsang bolidu. 8 Sən altə kün
petir nan yəysən; yəttinqi küni Pərwərdigar Hudaying
aldida təntənilik sorun küni bolidu; sən heqqandaq
ix-əmgək qilmaysən. 9 Andin yəttə həptini sanaysən;
axlikqa oroƣaq saloƣandin baxlap yəttə həptini
sanaxqa baxlaysən; 10 andin sən «həptilər heyti»ni
Pərwərdigar Hudaying aldida qolungdiki ihtiyariy
hədiyə bilən ətküzisən; Pərwərdigar Hudaying sanga
bərikətliginigə qarap uni ihtiyarən sunisən. 11 Xuning
bilən sən Pərwərdigar Hudaying aldida, U Əz namini
turoƣuzuxqa tallaydioƣan jayda xadlinisən; sən əzüng,
ooƣlung, qizing, qulung, dediking, sən bilən bir yərdə
turuwatqan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yetim-
yesirlər wə tul hotunlar xadlinisilər. 12 Sən xuning
bilən əslidə Misirda qul boloƣanliqingni esinggə
kəltürüp, bu barliq bəlgilimilərni tutup əməl qiloƣin.
13 Sən «kəpilər heyti»ni yəttə kün ətküzisən; sən
haman wə xarab kəlqikingni yioƣqan qeoƣingda,
ooƣlung, qizing, qulung, dediking, xəhər dərwazisi
iqidə turidioƣan Lawiylar, musapirlar, yetim-yesirlər
wə tul hotunlar xu heytta xadlinisilər. 15 Pərwərdigar
tallaydioƣan jayda sən yəttə kün Pərwərdigar Hudaying
aldida heyt ətküzisən; qünki Pərwərdigar Hudaying
barliq məhsulatliringda, qolung qiloƣan ixlarda seni
bərikətləydu wə sən dərwəkə pütünləy xadlinisən.
16 Yilda üq qetim, petir nan heyti, həptilər heyti wə
kəpilər heytida sening barliq ərkəkliring Pərwərdigar
Hudaying aldida, u tallaydioƣan jayda hazir boluxi
kerək; ular Pərwərdigar aldida quruq qol hazir bolsa
bolmaydu; 17 bəlki Pərwərdigar Hudayingning sanga
təqdim qiloƣan bərikiti boyiqə hərbiri qolidin kelixiqə
sunsun. 18 Həlqning üstidin adalət yürgüzüp adil
həküm qikirix üqün, sən Pərwərdigar Hudaying
sanga təqdim qilidioƣan barliq xəhər-yeziliring
iqidə hərbir qəbilidə sorakqi wə əməldarlarni
bekitixing kerək. 19 Adalətni burmilisang bolmaydu;
adəmlərgə yüz-hatirə qilsang bolmaydu; para
alsang bolmaydu; para bolsa akilanilərning kəzlirini
kor qilidu həm adillarning səzlirini burmilaydu.

20 Sən mutləq adalətni izdixing kerək; xundaq
qilsang ḥayat kərisən ḥəmdə Pərwərdigar Hudaying
sanga təqdim qilidioɣan zeminni igiləysən. 21 Sən
əzüng üqün yasaydioɣan Pərwərdigar Hudayingning
qurbangaḥining ətrapioɣa «axərəḥ» buti qilinidioɣan
ḥeqqandaq dərəh tikməsliking kerək 22 wə əzüng üqün
ḥeqqandaq but tüwrüki tikliməsliking kerək; undaq
nərsilər Pərwərdigar Hudayingoɣa yirginqliktur.

17 Pərwərdigar Hudayingoɣa ḥərqandaq nuqsani
yaki baxqa kəmqiliki boloɣan kala yaki qoyni
qurbanlik süpitidə sunmasliqing kerək; qünki undaq
qilix Pərwərdigar Hudayingoɣa yirginqliktur. 2
Pərwərdigar Hudaying sanga təqdim qilidioɣan xəḥər-
yezang iqidə ər bolsun, ayal bolsun, birsining
Pərwərdigar Hudayingning aldida birər rəzil ixni
qiloɣanliqi — Uning əḥdisigə hilaplik qiloɣanliqi, baxqa
ilaḥlaroɣa (məsilən, Mən sanga ibadət qilixqa mən'i
qiloɣan quyax, ay yaki pütkül samawi qoxun boloɣan
yultuzlaroɣa), ibadət qilip ularoɣa bax uroɣanliqi
bayqalsa, 4 — xundaq bir ixtin həwər tapqan yaki
uni angliɣan bolsang, undaqta sən əstayidillik bilən
sürüxtürgin; bu ix ispatlinip rast qiqsa, dərwəqə
Israilda xundaq yirginqlik ix qilinoɣan bolsa, 5 sən xu
rəzil ixni qiloɣan ər yaki ayalni dərwaziliringoɣa elip
qiqip, xu ər yaki ayalni ölümgə məḥkum qilip qalma-
kesək qilixing kerək. 6 Birsini ölümgə məḥkum qilix
üqün ikki-üq guwaḥqining səzliri boluxi kerək. Birsini
birla guwaḥqining səzi bilən öltürüxkə bolmaydu. 7
Öltürülidioɣanda awwal guwaḥqilar qol salsun, andin
barlik həlq qol salsun; xundaq qilsanglar silər rəzillikni
aranglardin ḥəydiwetisilər. 8 Xəḥər-yezanglarda
ḥəküm qikirixqa sanga təs kelidioɣan bir ix qiqsa,
məyli hun dəwasi, ḥəq-tələp dəwasi yaki zorawanlik
dəwasida, ḥərqandaq talax-tartix bolsa ornunglardin
turup Pərwərdigar Hudaying tallaydioɣan jayoɣa
beringlar. 9 Silər Lawiy kaḥinlarning wə xu qaoɣda
bolidioɣan soraqqi bəgning yenioɣa barisilər wə
ulardin ḥəküm soraysilər; ular silər üqün ḥəküm
qikiridu. 10 Silər Pərwərdigar tallaydioɣan axu yərdə
turoɣanlarning silərgə tapxuridioɣan ḥəküm səzi
boyiqə ijra qilisilər; ularning silərgə kərsətkinining
ḥəmmisigə əməl qilip kəngül bəlüxünglar kerək.
11 Silər ularning silərgə kərsətkən qanun ḥəkümi
boyiqə, qikiridioɣan qarari boyiqə qilisilər; ular
silərgə tapxuridioɣan səzdin ong ya soloɣa qətnəp
kətmənglar. 12 Wə baxbaxtaqlik qilip, Pərwərdigar
Hudayingning hizmiti üqün xu yərdə turidioɣan
kaḥinoɣa yaki soraqqi bəgkə qulaq salmioɣan kixi
bolsa, xu adəm ölümgə məḥkum bolidu; xuning
bilən silər rəzillikni Israildin ḥəydəp qikirisilər. 13
Xundaqla, barlik həlq bularni anglap qorqidu wə yənə
baxbaxtaqlik qilmaydu. 14 Sən Pərwərdigar Hudaying
sanga təqdim qilidioɣan zeminoɣa kirip uni igiligəndə,
xundaqla uningda turoɣanda: «Mən ətrapimdiki
əllərningkidək əzümgə bir padixaḥ tikliməkqimən»
desəng, 15 xu qaoɣda sən əzünggə pəqət Pərwərdigar
Hudaying tallaydioɣinini tikləysən; üstünggə qerindax
bolmioɣan qətəllikni bekitməsliking kerək. 16 [Padixaḥ]
bolsa əzi üqün atlarni kəpəytməsliki yaki atlarni
kəpəytimən dəp həlqni Misiroɣa qayturmasliqi kerək;
qünki Pərwərdigar silərgə: «Silər xu yol bilən ḥərgiz
qaytmasliqinglar kerək» degənidi. 17 Padixaḥ kəp
ayallarni əz əmrigə almasliqi kerək; bolmisa uning
kəngli ezip ketixi mumkin. U əzi üqün altun-kümüxni
kəpəytməsliki kerək. 18 Padixaḥlik təḥtigə olturoɣinida
u əzi üqün Lawiy kaḥinlarning aldida muxu qanunni
bir dəptərgə kəqürüp pütüxi kerək. 19 Xu dəptər uning
yenida daim boluxi wə uni əmrining barlik künliridə
oquxi kerək; xundaq qilsa u Pərwərdigar Hudasidin
qorqup, muxu qanunning səzliri wə bəlgilimilirini
tutup ularoɣa əməl qilixni əginidu. 20 Xundaqla uning
kəngli qerindaxliri aldida ḥakawurlixip kətməydu,
bu əmrlərdin ong ya soloɣa qətnəp kətməydu wə
xuningdək Israil arisida uning wə ooqullirining
padixaḥlik künliri kəp bolidu.

18 Lawiy kaḥinlar wə xuningdək barlik Lawiylar
qəbilisining Israilda ḥeqqandaq nesiwisi yaki
mirasi bolmaydu; ular Pərwərdigaroɣa atap otta
sunulidioɣan qurbanliklardin wə [Pərwərdigarning]
mirasidin yeyixkə bolidu, 2 biraq ularning qerindaxliri
arisida ḥeqqandaq mirasi bolmaydu; Pərwərdigar
eytqandək, U Özi ularning mirasidur. 3 Kaḥinlarning
qurbanlik qilidioɣan ḥəlqtin alidioɣan ülüxi mundaq: —
(məyli kala yaki qoy bolsun) qol, engək gəxi wə üqəy-
kerini kaḥinlaroɣa berilidu. 4 Silərning axlikinglardin,
yengi xarabinglardin wə zəytun meyinglardin dəsləpki
pixqan ḥosulni wə qoyliringlardin dəsləpki qirqiloɣan
yungni uningoɣa berisilər; 5 qünki Pərwərdigar
Hudaying uni wə uning əwladlirini Öz namida
hizmitidə daim turuxqa barlik qəbililiringlar iqidin
talliwaloɣan. 6 Əgər Lawiy boloɣan bir adəm
pütkül Israildiki ḥərqandaq xəḥər-yezidin, yəni əzi
makanlaxqan jaydin qikip, Pərwərdigar tallaydioɣan
jayoɣa kəlsə 7 wə xu yərdə Pərwərdigar aldida

turoɳuqi barlik ķerindaxlirioɳa ohxax Pərwərdigar Hudasining namida hizmәttә turoɳan bolsa, 8 undakta (mәyli u atisidin ķaloɳan mirasini setiwәtkәn yaki setiwәtmigәn bolsun) uning yәydioɳan ülüxi ķerindaxliriningkidәk boluxi kerәk. 9 Sәn Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɳan zeminoɳa kirgәn qaoɳda, sәn xu yәrdiki әllәrning yirginqlik adәtlirini өgәnmәsliking kerәk. 10 Aranglarda өz ooɳli yaki ķizini ottin өtküzidioɳan, palqilik, rәmqilik, әpsaniylik, jadugәrlik 11 yaki dәmidiqilik ķiloɳuqi yaki jinkәx, sehirgәr yaki әlgәnlәrdin yol sorioɳuqi ħeqķandak kixi bolmisun; 12 qünki bundak ixlarni ķilidioɳan ħәrķandak kixi Pərwərdigaroɳa nәprәtlik bolidu; bu yirginqlik ixlar tüpәylidin Pərwərdigar Hudaying xu әllәrni aldinglardin ħәydәp qikiridu. 13 Sәn Pərwərdigar Hudaying aldida әyibsiz mukәmmәl boluxung kerәk; 14 qünki sәn zemindin ħәydәydioɳan bu әllәr rәmqilәr wә palqilaroɳa ķulak salidu; birak Pərwərdigar Hudaying seni undak ķilixķa yol ķoymaydu. 15 Pərwərdigar Hudaying silәr üqün aranglardin, ķerindaxliringlar arisidin manga ohxaydioɳan bir pәyoɳәmbәr turoɳuzidu; silәr uningoɳa ķulak selinglar. 16 Bu silәr Ħorәb teoɳida yioɳiloɳan kündә Pərwərdigar Hudayinglardin: «Pərwərdigar Hudayimning awazini yәnә anglimayli, bu dәhxәtlik otni kərmәyli, bolmisa әlüp ketimiz» dәp tәlәp ķiloɳininglaroɳa pütünlәy mas kelidu. 17 Xu qaoɳda Pərwərdigar manga: «Ularning manga degәn sәzi yahxi boldi. 18 Mәn ularoɳa ķerindaxliri arisidin sanga ohxaydioɳan bir pәyoɳәmbәrni turoɳuzimәn, Mәn Өz sәzlirimni uning aoɳzioɳa salimәn wә u Mәn uningoɳa barlik tapilioɳinimni ularoɳa sәzlәydu. 19 Wә xundak boliduki, u Mening namimda dәydioɳan sәzlirimgә ķulak salmaydioɳan ħәrķandak kixi bolsa, Mәn uningdin ħesab alimәn. 20 Әmma Mening namimda baxbaxtaklik ķilip Mәn uningoɳa tapilimioɳan birәr sәzni sәzlisә yaki baxķa ilaħlarning namida sөz ķilidioɳan pәyoɳәmbәr bolsa, xu pәyoɳәmbәr өltürülsun. 21 Әgәr sәn kөnglüngdә: «Pərwərdigar ķilmioɳan sәzni ķandak pərk etimiz» desәng, 22 bir pәyoɳәmbәr Pərwərdigarning namida sөz ķiloɳan bolsa wә u bexarәt ķiloɳan ix tooɳra qikmisa yaki әmәlgә axurulmisa, undakta bu sөz Pərwərdigardin qikmioɳan; xu pәyoɳәmbәr baxbaxtaklik bilәn sөzligәn dәp, uningdin ķorķma.

19 Pərwərdigar Hudayinglar silәrgә beridioɳan zemindiki taipilәrni silәrning aldinglardin üzüp taxlioɳan wakitida wә silәr xundakla ularning xәħәrliri wә өyliridә turoɳininglarda, 2 silәr xu qaoɳda Pərwərdigar Hudayinglar silәrgә beridioɳan zeminda üq xәħәrni ayrim ķilixinglar kerәk; 3 xundakla, adәm өltürgәn ħәrbir kixi xu yәrlәrgә, xu xәħәrlәrning birigә ķeqip beriwalsun dәp yol ħazirlap, Pərwərdigar Hudayinglar miras boluxķa silәrgә beridioɳan zeminni üq rayonoɳa bөlisilәr. 4 Tirik ķelix üqün xu yәrlәrgә ķeqip beriwaloɳan, adәm өltürgәn kixi tooɳruluk bәlgilimә mundak: — u ķoxnisini tasadipiyliktin urup өltürüp ķoyoɳan, xundakla әslidә uningoɳa өq-adawiti bolmioɳan bolsa, xu yәrgә ķeqip beriwalsa bolidu. 5 Mәsilәn, u ķoxnisi bilәn otun kesixkә ormanoɳa kirgәn bolup, dәrәhni kesixkә paltini kөtürgәndә palta bexi sepidin ajrap ketip ķoxnisioɳa tegip ketip uni өltürüp ķoysa, undakta jawabkar kixi bu xәħәrlәrdin birigә ķeqip beriwelip ħayat ķalidu; 6 bolmisa, ķan ķisasi aloɳuqi oɳәzipi ķaynioɳanda adәm өltürgәn kixini ķooɳlaydu wә yol uzun boloɳaqķa, uningoɳa yetixiwelip өltürüwetixi mumkin; әmәliyәttә, u kixi өlümgә layik әmәs, qünki uning әslidә ķoxnisioɳa ħeqķandak өq-adawiti yok idi. 7 Xunga mәn silәrgә: «Өzünglar xundak üq xәħәrni ayrixinglar kerәk» dәp әmr ķilimәn. 8 Pərwərdigar Hudayinglar ata-bowiliringlaroɳa ķәsәm ķiloɳinidәk qegrayinglarni kengәytixni, ata-bowiliringlaroɳa wәdә ķiloɳan barlik zeminni silәrgә tәkdim ķilixni halaydu; 9 silәr Pərwərdigar Hudayinglarni sөyüx wә uning yollirida daim mengix üqün mәn silәrgә bügün tapilioɳan bu әmrni tutsanglarla U xundak ķilidu, undakta silәrmu өzünglar üqün bu üq xәħәrdin baxķa yәnә üq xәħәrni ķoxisilәr. 10 Wә xundak ķilsanglar Pərwərdigar Hudayinglar silәrgә miras ķilip tәkdim ķilidioɳan zemin arisida naħak ķan tөkülmәydu wә xuningdәk gәdininglaroɳa hun gunahi qüxmәydu. 11 Lekin birsi ķoxnisioɳa өq-adawәt tutkan bolsa, paylap turup uningoɳa ħujum ķilip, urup өltürüwәtsә wә xu xәħәrlәrdin birigә ķeqip beriwaloɳan bolsa, 12 undakta uning өz xәħiridiki akşakallar adәm әwәtip uni xu yәrdin yandurup kelixi kerәk, andin uni өltürülsun dәp «ķan ķisasi aloɳuqi»ning ķolioɳa tapxuruxi kerәk. 13 Sәn uni ħeq ayimioɳin, xundak ķiloɳanda Israildin tөkülgәn gunahsiz ķanning deoɳini tazilioɳan bolisilәr; andin ħalinglar yahxi bolidu. 14 Pərwərdigar Hudaying sanga igiläx üqün tәkdim ķilidioɳan zeminda burunkilar miras yeringdә bekitkәn, ķoxnangning pasil texini yөtkimәsliking kerәk. 15 Mәlum jinayәt yaki gunah

tooғrisida birsigə «U gunaһ ķiloғan» dəp ərz-xikayət ķilixta yaloғuz birla guwaһqi bolsa kupayə ķilmaydu, bəlki һəmmə ix ikki yaki üq guwaһqining səzi bilən bekitilsun. **16** Birsi tooғruluķ «palanqi-pokunqi gunaһ ķiloғan» dəp ərz ķilidioғan ķara niyətlik bir guwaһqi qiķsa, **17** dəwalixip ķaloғan ikki adəm Pərwərdigarning aldida, xu künlərdə bolidioғan kaһinlar wə soraķqi bəglər aldida һazir bolsun; **18** soraķqi bəglər əstayidillik bilən təkxürsun; əgər һeliķi guwaһqi yaloғan guwaһqi bolup, əz ķerindixi tooғruluķ yaloғan guwaһlik bərgən bolsa, **19** undaķta, silər dəl u ķerindixioғa ķilmaķqi boloғinidək uningoғimu xundaķ ķilinglar. Xundaķ ķilsanglar rəzillikni aranglardin yoķitisilər. **20** Ķaloғan həlķmu bu ixni anglaydu wə ķorķidu wə xundaķla, aranglarda undaķ rəzil ixni yənə ķilmaydu. **21** Silər һeq rəһim ķilmanglar; janoғa jan, kəzgə kəz, qixķa qix, ķoloғa ķol, putķa put elinsun.

20 Əgər sən düxmənliringgə jəng ķiloғili qiķip, at wə jəng һarwilirini, xundaķla əzüngdin kəp boloғan bir əlni kərsəng, ulardin һeq ķorķma. Qünki seni Misir zeminidin qiķirip kəlgən Pərwərdigar Hudaying Əzi sən bilən billidur. **2** Silər jənggə qiķix aldida kaһin əzi aldioғa qiķip həlķķə səz ķilip **3** ularoғa: Əy Israil, anglanglar! Silər bügün düxmənliringlar bilən soķuxux aldida turuwatisilər. Kəngülliringlar jür'ətsiz bolmisun; ķorķmanglar, titrimənglar, ularning səwəbidin dəkkə-dükkigə qüxmənglar; **4** qünki Pərwərdigar Hudaying Əzi düxmənliringlar üstidin oғəlibə ķilixinglar üqün silər bilən billə jənggə qiķidu» — dəp eytsun. **5** Xu qaoғda əməldarlar həlķķə mundaķ desun: — «Aranglarda bir yengi əy selip, uni [Hudaoғa] atimioғan birsi barmu? Undaķta u əz əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə ölüp ketip, baxķa kixi kelip uni [Hudaoғa] atixi mumkin. **6** Tək selip üzümzar bərpa ķilip, tehi uning mewisini yemigən birkim barmu? Bar bolsa əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə ölüp kətsə, baxķa kixi kelip uning mewisini yeyixi mumkin. **7** Bir ķiz bilən wədiləxkən bolup, tehi uni əz əmrigə almioғan birkim bolsa, u əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə ölüp kətsə, baxķa kixi kelip uni əzigə hotunluķķa elixi mumkin». **8** Andin mənsəpdarlar həlķķə yənə səzləp: «Ķorķup kətkən, jür'ətsiz birkim barmu? U əyigə yenip kətsun. Bolmisa ķerindaxlirining yürikimu uningkidək jasarətsiz bolup ķelixi mumkin» dəp eytsun. **9** Əməldarlar həlķķə xularni eytķandin keyin ular həlķning aldida yetəkqilik ķilixķa ķoxunloғa sərdarlarni tiklisun. **10** Silər ķujum ķilixķa məlum bir xəһərgə yeķinlaxķininglarda awwal uningoғa sülһi tooғrisida səz ķilinglar. **11** Əgər ular sülһini halaymiz, dəp jawab berip əz dərwazilirini silərgə aqsa, undaķta uningda turuwatķan һəmmə həlķ silərgə beķinip ķulluķ һaxarda bolidu. **12** Lekin silər bilən sülһi ķilixķa unimay, bəlki silər bilən jəng ķilmaķqi bolsa silər uni ķorxanglar. **13** Pərwərdigar Hudayinglar uni ķolunglaroғa tapxuroғanda uningdiki һərbir ərkəkni ķiliqlap öltürünglar; **14** lekin ayallar bilən baliliri, kala bilən xəһərdiki һəmmə nərsini, yəni barliķ oғəniymətni əzünglaroғa olja ķilip elinglar; Pərwərdigar Hudayinglar əz düxmənliringlardin silərgə elip bərgən oljidin yəp səyünisilər. **15** Silərdin yiraķta boloғan, [zeminoғa təwə bolmioғan] əllərning xəһərlirigə xundaķ ķilinglar. **16** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras ķilip beridioғan zemindiki əllərning xəһərlirini bolsa, ularning iqidiki tiniķi bar һeq nərsini tirik ķoymay, **17** bəlki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə buyruoғandək Ḥittiylar bilən Amoriylar, Ķanaaniylar bilən Pərizziylər, Ḥiwiylar bilən Yəbusiylarning һəmmisini təltəküs yoķitixinglar kerək. **18** Bolmisa, ular əz ilaһlirioғa qoķunuxtiki һəmmə yirginqlik ixlirini silərgə əgitip, Pərwərdigar Hudayinglaroғa gunaһ ķilidioғan bolisilər. **19** Bir xəһərni igiləx üqün uzun waķit jəng ķilip ķorxap turuxķa tooғra kəlsə, uning ətrapidiki dərəһlərni palta bilən kesip wəyran ķilmanglar; qünki ularning mewisini yesənglar bolidu. Xunga ularni kəsmənglar; qünki daladiki dərəһlər ķorxiwelix kerək boloғan adəmmidi? **20** Lekin silər mewilik dərəh əməs dəp bilgən dərəһlərni kesip yoķitip, silər bilən soķuxķan xəһərni ķujum ķilip oғulitixķa xu dərəһlərdin istiһkam-potəylərni yasisanglar bolidu.

21 Əgər Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras ķilip igiləxkə beridioғan zeminda, dalada öltürülgən bir jəsət tepilsa, əmma uni öltürgən adəm məlum bolmisa, **2** aķsaķalliringlar bilən soraķqi bəgliringlar qiķip ölük tepiloғan yər bilən ətrapidiki xəһərlərning ariliķini əlqisun; **3** öltürülgüqining jəsitigə əng yeķin xəһərning aķsaķalliri bolsa ixķa selinmioғan, boyuntoroķmu selinmioғan inək tepip kəlsun; **4** xu xəһərning aķsaķalliri inəkni süyi tohtimay aķidioғan, һəydilip terilmioғan bir jiloғioғa elip berip, xu jiloғining əzidə inəkning boynini sunduruwətsun; **5** xu qaoғda Lawiyning əwladliri boloғan kaһinlar ularning ķexioғa kəlsun; qünki Pərwərdigar Hudayinglar ularni Əzining aldida hizməttə bolup, Pərwərdigarning

namida bəht-bərikət tiləxkə tallioɣandur. Ḥərbir dəwa wə ḥərbir tayaḳ jazasi ularning səzi boyiqə kesilsun. **6** Əltürülgüqining jəsitigə əng yeḳin xəḥərdiki aḳsaḳallarning ḥəmmisi xu jiloɣioɣa kelip, boyni sunduruloɣan inəkning üstidə turup, ḳollirini yuyup **7** guwaḥliḳ berip: «Ḳollirimiz bolsa bu ḳanni təkmidi, kəzlirimiz bu ixni kərmidi; **8** əy Pərwərdigar, Sən Əzüng ḥərlük bədili tələp ḳutḳuzoɣan həlḳing Israilni kəqürgəysən wə naḥaḳ aḳḳan ḳanning gunaḥini Israil həlḳinggə artmioɣaysən» — desun; xundaḳ ḳilip bu ḳan gunaḥioɣa kafarət kəltürülgən bolidu. **9** Silər xundaḳ ḳilip Pərwərdigarning nəziridə tooɣra boloɣanni ḳilip naḥaḳ təkülgən ḳanning gunaḥini əzünglardin qiḳiriwətkən bolisilər. **10** Əgər silər düxmənliringlar bilən jəng ḳiloɣili qiḳḳininglarda Pərwərdigar Hudayinglar ularni ḳolunglaroɣa bərgəq, ulardin əsir aloɣan bolsanglar, **11** bu əsirlərning arisida qiraylik bir ayalni kərüp, kənglüng uningoɣa qüxüp, uni əmringgə elixni halisang, **12** undaḳta uni əyünggə elip baroɣin; u qeqini qüxürüp, tirnaklirini yasap, **13** əsirliktə kiygən kiyimlirini selip, əyüngdə olturup toluḳ bir ay ata-anisi üqün matəm totsun; andin sən uning ḳexioɣa kirip uni əzünggə ayal ḳilip uningoɣa ər bolsang bolidu. **14** Keyin, əgərdə kənglüng uningdin səyünmisə, u ḳəyərni halisa, baroɣili ḳoyuxung kerək; uni puloɣa satmioɣin wə uningoɣa dedəktək muamilə ḳilmioɣin, qünki sən uningoɣa yeḳinlik ḳilip uyat ḳiloɣansən. **15** Əgər birsining ikki ayali bolup ularning birigə amraḳlik, yənə birigə əqlük ḳiloɣan bolsa wə amraḳ wə əq boloɣan ḥər ikkisidin ooɣul tuoɣuloɣan bolsa, tunjisini əq ayalidin tapḳan bolsa **16** undaḳta u kixi ooɣullioɣa barini miras üqün üləxtürüp bərgən künidə əq ayalining ooɣli, yəni uning tunji ooɣlining ornioɣa amraḳ ayalining ooɣlini tunji ooɣullukḳa ḳoyuxḳa bolmaydu. **17** U bəlki əq ayalining ooɣlini tunji ooɣlum dəp etirap ḳilsun; qünki bu uning küq-ḳuwwiti bar waḳtidiki dəsləpki mewisidur; tunji ooɣulluḳ ḥoḳuḳi uningki boloɣaqḳa, atisi barliḳ mal-mülüktin uningoɣa ikki ülüx miras bərsun. **18** Əgər birsining baxbaxtaḳ wə itaətsiz ooɣli bolsa, u nə atisining səzigə, nə anisining səzigə ḳulaḳ salmay, ḥətta tayaḳ-tərbiyimu kar ḳilmay, ularning gepini yənila anglimisa, **19** Uning ata-anisi uni tutup, xəḥərning dərwazisioɣa elip berip, xəḥərning aḳsaḳallirining ḳexioɣa kəltürsun; **20** ular xəḥərning aḳsaḳallirioɣa ərz ḳilip: — «Bu ooɣlimiz baxbaxtaḳliḳ wə itaətsizlik ḳilip, səzimizni anglimay yüridu; u nəpsi yaman, xarabhor bolup ḳaldi» dəp eytsun. **21** Xuning bilən xəḥərning ḥəmmə həlḳi bir bolup uni qalma-kesək ḳilip əltürsun. Silər bu yol bilən əzünglardin rəzillikni qiḳiriwetisilər; pütkül Israil bu ixni anglap ḳorḳidioɣan bolidu. **22** Əgər birsi əlüm jazasioɣa layiḳ gunaḥ sadir ḳilip, əltürülgən bolsa wə jəsitini bir dərəhkə esip ḳoyoɣan bolsanglar, **23** əlüki keqiqə dərəhtə ḳalmisun; ḳandaḳla bolmisun, silər dərəhkə esiloɣuqini xu kündə kəmüwetinglar (qünki kimdəkim [dərəhkə] esiloɣan bolsa, Huda təripidin lənətkə ḳalduruloɣan kixi ḥesablinidu). Xundaḳ ḳilsanglar, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras ḳilip bərgən zeminni buloɣimioɣan bolisilər.

22 Sən ḳerindixingning kalisi ya ḳoyi ezip kətkinini kərsəng, qatiḳing bolmay yürmə; ḳandaḳla bolmisun, uni ḳerindixingning ḳexioɣa yətküzüp bər. **2** Əgərdə ḳerindixing sanga yeḳin olturmisa wə yaki igisini tonumisang, xu ḥaywanni əz əyünggə elip kelip, ḳerindixing uni izdəp kəlgüqə əzüng saḳlap andin uningoɣa tapxurup bərgin. **3** Sən ohxaxla uning yitkən exiki yaki kiyimlirinimu xundaḳ ḳil; xundaḳla ḳerindixingning ḥərḳandaḳ yitkən nərsisini tepiwalsang, unimu xundaḳ ḳiloɣin; sən əzüngni bu ixtin ḳaqurmioɣin. **4** Əgər ḳerindixingning exiki yaki kalisining yolda yiḳilip qüxkinini kərsəng, sən bu əḥwaldin əzüngni ḳaqurmioɣin; ḳerindixingoɣa yardəmlixip ulioɣini tartip turoɣuzoɣin. **5** Ayal kixi bolsa ərlərning kiyimini kiymisun; xuningoɣa ohxaxla ər kixi ayal kixining kiyimini kiymisun; qünki kimki xundaḳ ḳilsa, Pərwərdigar Hudayingning aldida yirginqlik bolidu. **6** Əgər sən yolda ketiwetip, bir dərəhtə yaki yərdə baliliri yaki tuhumliri boloɣan ḳuxning uwisioɣa uqrisang, anisi tuhum yaki balilirini besip yatḳan bolsa, ana-balilirini biraḳla almioɣin; **7** ḥeq bolmioɣanda sən anisini ḳoyuwetip, balilirinila alsang bolidu; xundaḳ ḳilsang sanga yahxi bolup uzun əmür kərisən. **8** Yengi bir əy salsang, əgzənggə bir tosma tam yasioɣin; bolmisa birsi uningdin yiḳilip qüxsə, əzünggə ḳan təkülüx gunaḥini kəltürüxüng mumkin. **9** Əz üzümzarliḳingoɣa ikki hil uruḳ qaqmioɣin; bolmisa terioɣiningning ḥəmmisi wə üzümzarliḳning məḥsulatliri buloɣanoɣan ḥesablinidu. **10** Sən kala bilən exəkni birgə ḳoxup yər ḥəydimigin. **11** Yung wə kanaptin ibarət ikki hil yiptin toḳoloɣan kiyimni kiymigin. **12** Sən yepinoɣan tonungning tət burjikigə pəpük ḳoyoɣin. **13** Əgər biri hotun elip uningoɣa yeḳinqilik ḳiloɣandin keyin uningoɣa əq bolup, **14**

Uning yaman gepini kilip, uningoŋa bətnam qaplap, ərz kilip: «Mən bu hotunni aldim, lekin uningoŋa yekinqilik kilsam uning kiz əməslikini bildim» desə, **15** undakta kizning ata-anisi kizning paklik ispatini elip xəhər dərwazisida olturoŋan xəhərning aksakallirioŋa kəltürsun, **16** andin kizning atisi aksakallaroŋa səz kilip: «Mən kizimni bu kixigə hotunlukka bərdim, lekin u uningoŋa əq bolup kaldi; **17** wə mana, u uning yaman gepini kilip, bətnam qaplap ərz kilip: «Kizingning kiz əməslikini bildim» dəydu. Birak mana kizimning paklik ispati!» dəp, ispat rəhtni aksakallarning aldida yeyip koysun. **18** U wakitta xəhərning aksakalliri erini tutup uningoŋa tayaktərbiyə berip, **19** Israildiki bir pak kizning yaman gepini kilip, uningoŋa bətnam qapliding dəp, yüz xəkəl kümüx tələtsun; andin ular pulni kizning atisioŋa bərsun dəp bekitsun. Əmma kiz bolsa xu kixining hotuni bolup turiwerixi kerək; ər pütün əmridə uni koyup bərsə bolmaydu. **20** Lekin bu səz rast qikip, kizning paklik ispati bolmisa, **21** kizni atisining əyining dərwazisi aldioŋa aparsun wə atisining əyidə buzukluk kilip Israilning iqidə xərməndilik kiloŋanliki üqün uning xəhirining adəmliri xu yərdə uni qalma-kesək kilip əltürsun. Xundak kiloŋininglarda silər əzünglardin rəzillikni qikiriwetisilər. **22** Əgər birsi eri bar hotun bilən zina kilip tutulup kalsa, zina kilixkan ər-hotun ikkilisi əltürülsun. Xundak kiloŋanda Israilning iqidin rəzillikni qikiriwetisilər. **23** Əgər birsi xəhərdə biraw bilən wədilixip koyoŋan bir kizni uqritip, uning bilən billə bolsa, **24** ikkilisini xəhərning dərwazisioŋa elip qikip qalma-kesək kilip əltürünglar; kiz bolsa xəhərdə turup warkirimioŋini üqün, ər bolsa baxkisining wədiləxkən kizi bilən yatkini üqün əltürülsun. Xundak kilip, silər əzünglardin rəzillikni qikiriwetisilər. **25** Əgər ər kixi baxkisi bilən wədiləxkən kizni dalada uqritip, uni tutuwelip uning bilən yatsa, pəkət kiz bilən yatkan ər kixi əltürülsun. **26** Kizoŋa bolsa, heqnemə kilmanglar, qünki kizning əzidə əlümgə layik heq gunah yok. Bu ix bolsa birsi koxnisioŋa hujum kilip uni əltürwətkəngə ohxax ixtur. **27** Qünki u baxkisioŋa wədiləxkən kizni dalada tutuwaloŋanda, kiz towlioŋan bolsimu uni kutkuzoŋudək kixi tepilmioŋan. **28** Əgər birsi birər ər bilən wədiləxmigən kizni tutuwelip, uning bilən yetip hər ikkisi tutulsa, **29** kiz bilən yatkan adəm kizoŋa yekinqilik kilip har kiloŋini üqün kizning atisioŋa əllik xəkəl kümüx berixi kerək; andin kizni əzigə hotun kilip elixi kerək; u pütkül əmridə uni koyup bərsə bolmaydu. **30** Heqkim atisining hotunini almasliki kerək, atisining yotkinini aqmasliki kerək.

23 Kimki sokulux yaki kesilix tüpəylidin ahta kiliwetilgən bolsa, Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun. **2** Kimki haramdin tuoŋuloŋan bolsa Pərwərdigarning jamaitigə kirəlməs; oninqi əwladioŋiqə mundaklardin heqkim Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun. **3** Heqbir Ammoniy wə ya heqbir Moabiy Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun; oninqi əwladioŋiqə ulardin heqkim Pərwərdigarning jamaitigə hərgiz kirmisun. **4** Səwəb xuki, silər Misirdin qikkininglarda ular aldinglaroŋa yeməklik, su elip qikmidi wə silərgə ziyankəxlik kilixka silərni karoŋisun dəp, Aram-Naharaimdiki Petorluk Beorning ooŋli Balaamni yallidi. **5** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar bolsa Balaamning səzini anglimay, bəlki silər üqün karoŋixni bərikətkə aylanduruwətti; qünki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə muhəbbət baoŋlioŋan. **6** Silər həmmə künliringlarda [Ammoniylar wə Moabiylar]ning aman-esənliki wə bəhtini hərgiz istimənglar. **7** Lekin Edomiylar kerindixinglar boloŋaq, ularoŋa nəprət bilən karimanglar. Misirliklaroŋimu nəprət bilən karimanglar, qünki silər ularning zeminida musapir bolup turoŋanidinglar. **8** Bularning üqinqi əwladidin tuoŋuloŋan balilar Pərwərdigarning ibadət jamaitigə kirsə bolidu. **9** Düxmənliringgə karxi jənggə qikip qedir tiksəng, hərhil napakliktin ehtiyat kiloŋin. **10** Əgər aranglarda keqisi birsi qüxidə Xəytan atlap napak boloŋan bolsa, u qedirgahdin qikip kətsun; qedirgahka udulla kirmisun; **11** kəqkurun kirgəndə u suoŋa qüxüp, kün patkanda qedirgahoŋa yenip kirsun. **12** [Hajitinglar] üqün qedirgahning sirtida bir jayinglar bolsun; tərətkə xu yərgə beringlar. **13** Saymanliring iqidə bir gürjək bolsun; sən sirtta tərətkə oltursang, uning bilən ərək kolap təritingni kəmüwət. **14** Qünki Pərwərdigar Hudaying seni kutkuzuxka, düxmənliringni aldinglaroŋa tapxuruxka qedirgahing otturisida yüridu; xunga sening qedirgahing pak bolsun. Bolmisa U seningkidə birər paskinilik kərsə səndin ayrilip ketixi mumkin. **15** Əz hojisidin keqip yeningoŋa kəlgən kulni əz hojisioŋa tutup bərmigin. **16** U aranglarda silər bilən billə turup, kaysi xəhərning dərwazisi iqidə kaysi yərni tallisa, xu yərdə tursun. Silər uningoŋa zulum kilmanglar. **17** Israilning kizlirining arisida heqbir pahixə bolmisun, Israilning ooŋullirining arisida heqbir pahixə həzilək bolmisun. **18** Bir kəsəmni bəja kəltürmək üqün

Pərwərdigar Hudayinglarning əyigə paḫixining pulini yaki ḫəziləkning pulini kəltürmigin; qünki bu ikkisi Pərwərdigar Hudayingning aldida yirginqliktur. **19** Silər əz ḳerindixinglardin əsüm almanglar; pulning əsümi bolsun, axliḳning əsümi bolsun yaki ḫərḳandaḳ əsüm aloɣudək baxḳa nərsining əsümini alsanglar bolmaydu. **20** Əmma qətəlliktin əsüm alsanglar bolidu, lekin ḳerindixinglardin ḫeq əsüm almanglar. Xundaḳ ḳilsanglar Pərwərdigar Hudayinglar silər uni igiləxkə kiridioɣan zeminda, ḳolliringlarning barliḳ əmgikidə silərgə bərikət beridu. **21** Sən Pərwərdigar Hudaying aldida bir nərsini ataxḳa ḳəsəm ḳiloɣan bolsang, uningoɣa əməl ḳilixḳa ḫayal ḳilma. Bolmisa, Pərwərdigar Hudaying uni səndin tələp ḳiloɣinida gunaḫkar bolisən. **22** Lekin əgər sən bir nərsini ataxḳa ḳəsəm ḳilmisang, u sanga ḫeq gunaḫ bolmaydu. **23** Aoɣzingdin qiḳḳanoɣa əməl ḳiloɣin; Pərwərdigar Hudayingoɣa ḳəsəm ḳilip atioɣiningni, yəni aoɣzingning səzi boyiqə ihtiyariy ḫədiyəngni sunuxung kerək. **24** Sən ḳoxnangning tallikioɣa kirsəng halioɣiningqə yəp toyun, əmma ḳaqa-ḳuqangoɣa elip mangmioɣin. **25** Ḳoxnangning pixḳan ziraətlikigə kirsəng, ḳolung bilən ziraətning bexini üzüp alsang bolidu; əmma ḳoxnangning ziraətlirigə oroɣak saloɣuqi bolma.

24 Əgər birsi bir ayalni əmrigə aloɣandin keyin uningda birər sət ixni bilip, uningdin səyünmisə, undaḳta u talaḳ hetini pütüp, uning ḳolioɣa berixi kerək; andin uni əz əyidin qiḳiriwətsə bolidu. **2** Ayal uning əyidin qiḳḳandin keyin baxḳa ərgə təgsə bolidu. **3** Bu ikkinqi ərmu uni yaman kərüp, talaḳ hetini yezip ḳolioɣa berip uni əz əyidin qiḳiriwətsə yaki uni aloɣan ikkinqi eri ələp kətsə **4** uni ḳoyup bərgən awwalḳi eri uni napak ḫesablap, ikkinqi ḳetim hotunluḳḳa almisun; qünki undaḳ ḳilsa, Pərwərdigarning aldida yirginqlik ix bolidu. Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras ḳilip beridioɣan zeminning üstigə gunaḫ yüklimigin. **5** Əgər birkim yengidin hotun aloɣan bolsa uningoɣa nə jənggə qiḳix, nə baxḳa birər ixḳa buyrulmisun; u bəlki aloɣan hotunini hux ḳilix üqün bir yiloɣiqə ərkin-azad bolup əyidə oltursun. **6** Ḫeqkim yaroɣunqaḳ yaki tügmənning üsti texini kapalətkə almisun; qünki bu ix birsining ḫayatini kapalətkə aloɣandək bolidu. **7** Əgər birkim Israillardin boloɣan ḳerindixining birini bulap kelip, uni ḳuldək ixlətsə wə yaki uni setiwətsə xu bulangqi ələtürülsun; silər xundaḳ ḳilsanglar aranglardin rəzillikni qiḳiriwetisilər. **8** Pesə-mahaw wabasi pəyda bolsa, əzünglaroɣa pəhəs bolunglar, Lawiy kaḫinlarning silərgə barliḳ kərsətkinini ḳilinglar; mən ularoɣa ḳandaḳ əmr ḳiloɣan bolsam xuningoɣa kəngül ḳoyup əməl ḳilinglar. **9** Misirdin qiḳḳininglarda Pərwərdigar Hudayinglarning yolda Məryəmgə ḳandaḳ ḳiloɣinini əskə elinglar. **10** Əgər sən əz buradər-ḳoxnangoɣa ḳərz bərsəng, kapalət elix üqün əyigə kirmigin; **11** bəlki taxḳirida turup tur; sanga ḳərzdar kixi əzi sanga beridioɣan kapalətni taxḳirioɣa elip qiḳsun. **12** Xu kixi yoḳsul bolsa sən uningdin kapalətkə aloɣan [kiyimni] yepinip uhlimioɣaysən; **13** Ḫeq bolmioɣanda sən bəlki kapalətni kün patḳanda uningoɣa ḳayturup bərgin; xundaḳ ḳilsang u əz tonini yepinip uhlioɣanda, sanga bəht-bərikət tiləydu. Xundaḳ ḳilsang bu ix sanga Pərwərdigar Hudayingning aldida ḫəḳḳaniylik sanilidu. **14** Ajiz, namrat mədikaroɣa naḫəḳlik ḳilma, məyli u ḳerindaxliringlardin bolsun yaki yeza-xəḫərliringlarda turoɣan musapirlardin bolsun. **15** U namratliḳtin əz ḫəḳḳigə intizar boloɣaqḳa, u ixligən xu küni kün petixtin burun ḫəḳḳini qoḳum bərgin; bolmisa, u sening tooɣrangda Pərwərdigaroɣa pəryad kətüridu, bu ix gunaḫ bolup bexingoɣa qüxidu. **16** Balilirining jinayiti üqün ata ələtürülmisun, balilarmu atining jinayiti üqün ələtürülmisun; bəlki jinayiti bar boloɣan ḫərbir kixi əz gunaḫi üqün ölüm jazasini tartsun. **17** Sən musapir yaki yetim tooɣrisidiki ḫəkümni burmilima; tul ayalning kiyim-keqəklirinimu kapalətkə alma, **18** bəlki əzüngning Misirda ḳul bolup Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin ḫər ḳilip ḳutḳuzup kəlginini yadingoɣa kəltürgin. Xunga mən sanga buningoɣa əməl ḳiloɣin dəp buyruymən. **19** Sən etizliḳingning ḫosulini yioɣiningda bir baoɣ ənqini untup ḳaloɣan bolsang, uni elip kelix üqün yenip barmioɣin; u ənqə musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. Xundaḳ ḳiloɣanda Pərwərdigar Hudaying sening ḳolliringning barliḳ əmgikini bərikətləydu. **20** Zəytun dərihingni ḳaḳḳiningdin keyin xahlirida ḳaloɣanlirini ḳayta ḳaḳma; ḳaldukliri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. **21** Üzümzarliḳingning üzümlirini yioɣip boloɣandin keyin waxang ḳilmioɣin. Ḳaldukliri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. **22** Əzüngning Misir zeminida ḳul boloɣiningni yadingoɣa kəltürgin; xunga mən sanga buningoɣa əməl ḳiloɣin dəp buyruymən.

25 Əgər ikki kixi birnərsini talixip ḳelip, ḫəküm berixni tələp ḳilip sot aldioɣa kəlsə, undaḳta soraḳqilar dəwaoɣa ḫəküm qiḳirip ḫəḳdarni ḫəḳ, gunaḫi bar adəmni gunaḫkar dəp jakarlisun. **2**

Əgər gunahkar adəm dərrigə layik bolsa, sorakqi uni ɵzining aldida yərgə yatkuzup, uning kilоɣan gunahiоɣa layik sanap dərrilisun. 3 Lekin pəkət kirik dərrila urulsun; xuningdin ziyadə urulmisun, kəp urulsa xu kerindixing kɵz aldingda kəmsitilgən bolidu. 4 Sən haman tepiwatkan kalining aoɣzini booɣmioɣin. 5 Əgər bir yərdə turidioɣan kerindax aka-inilarning biri bala yüzi kərməy ələüp kətsə, ələgən kixining ayali yat bir kixigə təgmisun; bəlki uning erining birtuoɣkan kerindixi uning kexioɣa kirip uni hotunlukka elip, birtuoɣkan kerindaxlik burqini ada kilsun; 6 ələgən kerindixining ismi Israildin ɵqürülməsliki üqün ayalning tunji balisioɣa uning ismi koyulsun. 7 Lekin əgər bu kixi yənggisini elixni halimisa, yənggisi [xəhər] dərwazisidiki aksakallarning kexioɣa berip: «Erimning birtuoɣkan kerindixi ɵz kerindixining ismini Israilda kalduruxka unimidi; u mən üqün birtuoɣkan kerindaxlik burqini ada kilixka unimidi», dəp eytsun. 8 Andin uning xəhiridiki aksakallar uni qakirtip uningoɣa nəsihət kilsun; əgər u: «Mən uni hotunlukka elixni halimaymən», dəp qing turuwalsa, 9 yənggisi aksakallarning kɵz aldida uning kexioɣa berip, uning putidin kəxini saldurup, yüzigə tɵkürüp: «Bir tuoɣkan kerindixi üqün ailə kuruxka unimioɣan kixigə xundak kilinsun!» dəp jakarlisun. 10 Xu kixining nami Israilning iqidə: «Kəxi selinoɣuqining ɵyi» dəp atalsun. 11 Əgər ikki adəm bir-biri bilən uruxup kaloɣinida birining ayali ɵz erigə yardəmlixip erini uroɣuqining kolidin ajratmakqi bolup, kolini uzitip uroɣuqining jan yerini tutuwalsa, 12 undakta sən uningoɣa heq rəhim kilmay kolini kesiwət. 13 Sening haltangda qong-kiqik ikki hil taraza texi bolmisun. 14 Ɵyüngdə qong-kiqik ikki hil əfah sakima. 15 Taraza texing toptooɣra, durus bolsun; əfahingmu toptooɣra, durus bolsun. Xundak kilsang Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɣan zeminda ɵmrüng uzun bolidu. 16 Qünki kimki xundak ixlar kilsa, kimki nahək ix kilsa, Hudaying Pərwərdigarning aldida yirginqlik sanilidu. 17 Misirdin qikip keliwatkininglarda Amaləklərning silərgə nemə kiloɣinini esinglarda tutunglar; 18 ular Hudadin korkmay, yolda silərgə uqrap, silər herip-qarqap halinglar kalmioɣan qaoɣda, kəyninglarda kaloɣan ajiz kixilərni urup yokatmidimu? U Hudadin heq korkmidi. 19 Xunga, Pərwərdigar Hudaying mirasing bolsun dəp sanga igiləxkə beridioɣan zeminda, Pərwərdigar Hudaying ətrapingdiki barlik düxmənliringdin amanlik bərginidə, Amaləklərning namini asmanning tegidə əslənmigüdək dərijidə ɵqürüwət; bu ixni unutma.

26 Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras kilip beridioɣan zeminoɣa kirip uni ɵzüngning kilip igiləp olturakłaxkanda, 2 Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɣan zeminning hosulini aloɣanda, sən yərning dəsləpki pixkan mewisini elip, sewətkə selip Pərwərdigar Hudaying Ɵz namini koyuxka tallaydioɣan jayoɣa elip berixing kerək; 3 andin xu wakittiki kahinning kexioɣa kəltürüp, uningoɣa: «Pərwərdigar Ɵzi bizgə berixkə ata-bowilirimizoɣa kəsəm kiloɣan zeminoɣa kirdim, bügün mən Pərwərdigar Hudayingning aldida xundak boloɣinioɣa guwahmən», dəp eytisən. 4 Kahin sewətni kolungdin elip uni Pərwərdigar Hudayingning kurbangahining aldida koyidu; 5 andin sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz kilip mundak dəysən: — «Mening atam əsli oɣerib bir aramiy idi; Misiroɣa qüxüp olturakłaxti; ular xu yərdə sani az musapir bolsimu, baroɣanseri kəpiyip uluoɣ, küqlük, qong bir həlk boldi. 6 Lekin Misirlikłar bizgə kattik kolluk kilip, zulum selip bizni eoɣir əmgəkkə saldi. 7 Əmma biz ata-bowilirimizning Hudasi Pərwərdigaroɣa pəryad kiliwiduk, Pərwərdigar awazimizni anglap biz tartiwatkan harlik, japa wə zulumoɣa nəzirini saldi. 8 Xuning bilən Pərwərdigar küqlük kol wə uzartkan bilək, dəhxətlər wə məjizilik alamətlər wə karamətlər bilən bizni Misirdin qikirip 9 bizni bu yərgə elip kelip bu zeminoɣa, yəni süt bilən həsəl ekip turidioɣan bir zeminoɣa igə kildi! 10 Əmdi mana, əy Pərwərdigar, sən Manga bərgən bu zeminning mewisining dəsləpki pixkinini sening kexingoɣa əkəldim», dəysən. Xularni dəp, sewətni Pərwərdigar Hudayingning huzurida koyup, Pərwərdigar Hudayingning aldida səjdə kilisən; 11 xundak kilip sən wə ɵyüngdikilər Pərwərdigar Hudayingning silərgə ata kiloɣan həmmə nemətliridin hux bolunglar; ɵzüng, Lawiylar wə aranglarda turidioɣan musapirlar koxulup xadlininglar. 12 Sən hər üqinqi yilida, yəni ondin biri boloɣan ɵxrə yilida həmmə hosulungning ondin birini ɵxrə ayrip boloɣandin keyin, sən Lawiy bilən musapiroɣa, yetim-yesir, tul hotunlaroɣa dərwaziliringning iqidə xulardin yəp toyunsun dəp berisən; 13 wə sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz kilip xundak dəysən: «Mən ɵyümdin [Hudaoɣa] mukəddəs kilinoɣan nərsilərni ayrip elip qikip, sən Manga tapilioɣan əmr boyiqə bularni Lawiy bilən musapiroɣa, yetim-yesir, tul

hotunlarоԓa bərdim; mən Sening əmrliringning ḥeqbirini nə buzmidim, nə ḥeqḳaqan unutmidim; **14** matəm tutḳanlirimda xulardin ḥeqnemini yemidim, napak ḥalәttə turup buningdin birnemini almidim; әlgən kixigə atap buningdin ḥeqnemə bərmidim, bəlki Pərwərdigar Hudayimning awazini anglap ḥər ixta Sən manga əmr ḳiloԓining boyiqə ḳildim. **15** Əmdi Sən muḳəddəs makaning boloԓan asmanlardin nəzər selip Өz həlḳing Israilni, xundaḳla ata-bowilirimizoԓa ḳəsəm bilən ḳiloԓan wədəng boyiqə, ḥəsəl bilən süt aḳidioԓan, bizgə bərgən bu zeminni bərikətligəysən». **16** Bügün Pərwərdigar Hudaying bu bəlgilimilərgə ḥəm ḥəkümlərgə əməl ḳilixḳa əmr ḳildi; pütün ḳəlbing, pütün jening bilən ularni tutup ularoԓa əməl ḳil. **17** Sən bügün Pərwərdigarni əzüngning Hudaying boluxḳa, xundaḳla Uning yollirida mengixḳa, Uning bəlgilimilirigə, Uning əmrlirigə, Uning ḥəkümlirigə əməl ḳilip Uning awazioԓa ḳulaḳ selixḳa ḳobul ḳilding; **18** wə Pərwərdigar bolsa bügün silərni Өzining has həlḳi boluxḳa, Uning barliḳ əmrlirini tutuxḳa (U silərgə wədə ḳiloԓandək) silərni ḳobul ḳildi. **19** Xundaḳ bolsa, U silərgə izzət, nam-xəḥrət wə xan-xərəp berip, Өzi yaratḳan barliḳ əllərdin silərni üstün ḳilidu. Buning bilən silər Uning eytḳinidək, Pərwərdigar Hudayinglar üqün muḳəddəs bir həlḳ bolisilər.

27 Musa wə Israilning aḳsaḳalliri həlḳḳə buyrup mundaḳ dedi: — «Mən bügün silərgə tapilioԓan bu barliḳ əmrni tutunglar. **2** Iordan dəryasidin ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioԓan zeminoԓa kirgən kündə, silər qong-qong taxlarni tikləp ularni ḥak bilən aḳartinglar; **3** andin ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə wədə ḳiloԓinidək, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioԓan, süt bilən ḥəsəl eḳip turidioԓan zeminoԓa kirixinglar üqün dəryadin ətkininglərdə, bu ḳanunning ḥəmmə səzlirini xu taxlaroԓa pütüp ḳoyunglar. **4** Silər Iordan dəryasidin ətüp, mening bügünki əmrim boyiqə xu taxlarni Ebal teoԓida tikləp, ularni ḥak bilən aḳartinglar. **5** Silər xu yərdə Pərwərdigar Hudayinglar üqün təmür əswab təgmigən taxlardin ḳurbangaḥ yasanglar; **6** Pərwərdigar Hudayinglarning bu ḳurbangaḥi yonulmioԓan, pütün taxlardin yasalsun; uning üstidə kəydürmə ḳurbanliḳlarni Hudayinglar Pərwərdigaroԓa atap sununglar, **7** wə xu yərdə inaḳliḳ ḳurbanliḳlirinimu sununglar, ulardin yəp Pərwərdigar Hudayinglarning ḥuzurida xadlininglar. **8** Silər xu taxlar üstigə bu ḳanunning ḥəmmə səzlirini eniḳ pütüp ḳoyunglar». **9** Andin Musa bilən Lawiy kaḥinlar pütkül Israiloԓa səz ḳilip: «Əy Israil, xük turup anglanglar! Silər bügün Pərwərdigar Hudayinglarning həlḳi boldunglar. **10** Əmdi Pərwərdigar Hudayinglarning awazioԓa ḳulaḳ selip, mən bügün silərgə tapilioԓan uning əmrliri wə bəlgilimilirigə əməl ḳilinglar» — deyixti. **11** Xu küni Musa həlḳḳə əmr ḳilip mundaḳ dedi: — **12** Silər Iordan dəryasidin ətkəndin keyin, bular, yəni Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar, Yüsüp bilən Binyaminlar Gərizim teoԓining üstidə turup, həlḳḳə bəht-bərikət tilisun. **13** Bular, yəni Rubən, Gad, Axir, Zəbulun, Dan bilən Naftali Ebal teoԓining üstidə lənət oḳuxḳa tursun. **14** U waḳitta Lawiylar Israillarning ḥəmmisigə yuḳiri awaz bilən: — **15** «Kimki ḥünərwənning ḳoli bilən birər oyma yaki ḳuyma məbudni yasap qiḳsa (Pərwərdigar aldida yirginqlik ixtur!), uni yoxurunqə tikləp ḳoysa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **16** «Kimki ata-anisini kəzgə ilmisa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **17** «Kimki ḳoxnisining pasil texini yətkisə lənətkə ḳalsun», dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **18** «Kimki bir korni yoldin azdursa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **19** «Kimki musapir, yetim-yesir wə tul hotun tooԓrisidiki ḥəkümni burmilisa, lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **20** «Kimki atisining hotuni bilən yatsa, atisining yotḳinini aqḳan boloԓaqḳa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **21** «Kimki ḥaywan bilən munasiwət ḳilsa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **22** «Kimki atisining ḳizi yaki anisining ḳizi boloԓan өz ḥəmxirisi bilən yatsa lənətkə ḳalsun» — dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **23** «Kimki ḳeynanisi bilən yatsa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **24** «Kimki ḳoxnisini paylap turup yoxurun eltürsə lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **25** «Kimki gunaḥsiz adəmni eltürüp uning ḳeni üqün ḥaḳ alsa lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **26** «Kimki bu ḳanunning səzlirigə kəngül bəlməy, uningoԓa əməl ḳilixta qing turmisa, lənətkə ḳalsun» dəp jakarlisun. Andin həlḳning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun.

28 Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning səzini anglap, Uning mən bügün sanga tapxuridioƣan əmrlirigə əməl ḳilixḳa kəngül bəlsəng, Hudaying Pərwərdigar seni yər yüzidiki ḥəmmə əllərning üstigə qong ḳilidu; **2** Pərwərdigar Hudayingning səzini anglisang bu ḥəmmə bəht-bərikətlər sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **3** Sən xəḥərdə bəht-bərikətlik bolisən, səḥradimu bəht-bərikətlik bolisən. **4** Baliyatḳungning mewisi bilən yeringning mewisi, qarpayliringning mewisi, yəni kalangning nəsilliri wə ḳoy padiliring tuoƣḳini bolsa, bəht-bərikətlik bolidu. **5** Sewiting bəht-bərikətlik bolidu, təngnəngmu bəht-bərikətlik bolidu. **6** Sən kirsəngmu bəht-bərikətlik bolisən, qiḳsangmu bəht-bərikətlik bolisən. **7** Sanga ḳarxi qiḳḳan düxmənliringni Pərwərdigar aldingda məoƣlup ḳilidu; ular bir yol bilən sanga ḥujumoƣa kelip, yəttə yol bilən aldingdin ḳaqidu. **8** Sening ambarliringda wə ḳolung bilən ḳilidioƣan barliḳ ixliringda Pərwərdigar üstünggə bəht-bərikət buyruydu; Pərwərdigar Hudaying sanga beridioƣan zeminda U seni bərikətləydu. **9** Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini tutup yollirida mangsang, Θzi ḳəsəm bilən sanga wədə ḳiloƣandək Pərwərdigar seni tikləp Θzigə muḳəddəs bir həlḳ ḳilidu. **10** Xuning bilən yər yüzidiki ḥəmmə həlḳlər sening Pərwərdigarning nami bilən ataloƣiningni kərüp səndin ḳorḳidu. **11** Pərwərdigar seni yaxnitidu; sanga berixkə ata-bowiliringoƣa ḳəsəm bilən wədə ḳiloƣan zeminda seni əz bədiningning mewisi bilən qarpayliringning mewisi wə yeringning mewisini mol wə bərkətlik ḳilidu. **12** Pərwərdigar sening zeminingoƣa əz waḳtida yamoƣur berip ḳolliringning ḥəmmə ixlirini bərikətləx üqün əz həzinisi boloƣan asmanni sanga aqidu; əzüng ḥeq kimdin ḳərz almaysən, bəlki kəp əllərgə ḳərz berisən. **13** Pərwərdigar seni ḳuyruḳ əməs, bax ḳilidu; sən pəḳət üsti bolup, asti bolmaysən. Əgər mən silərgə bügün tapilioƣan Pərwərdigar Hudayingning əmrlirigə ḳulaḳ selip, ularni tutup əməl ḳilsang, **14** xundaḳla mən bügün silərgə buyruoƣan ḥəmmə səzlərning ḥeq biridin ong yaki soloƣa qətnəp kətmisəng, baxḳa ilaḥlaroƣa əgixip ḳulluḳioƣa kirmisəng, xundaḳ bolidu. **15** Lekin xundaḳ boliduki, əgər Pərwərdigar Hudayingning awazioƣa ḳulaḳ salmay, mən bügün silərgə tapilioƣan uning barliḳ əmrliri bilən bəlgilimilirini tutmisanglar ḥəm ularoƣa əməl ḳilmisanglar, bu lənətlərning ḥəmmisi sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **16** Sən xəḥərdə lənətkə ḳalisən, səḥradimu lənətkə ḳalisən. **17** Sewiting lənətkə ḳalidu, təngnəngmu lənətkə ḳalidu. **18** Baliyatḳungning mewisi, yeringning mewisi, kalangning nəsilliri wə ḳoy padiliringning tuoƣḳini lənətkə ḳalidu. **19** Sən kirsəngmu lənətkə ḳalisən, qiḳsangmu lənətkə ḳalisən. **20** Sening Pərwərdigarni taxlioƣan rəzil ḳilmixliring üqün u sən yoḳ ḳilinoƣuqə, tezdin ḥalak ḳilinoƣuqə, ḳolung ḳiloƣan barliḳ ixliringda sening üstünggə lənət, parakəndilik wə dəxnəm qüxüridu. **21** Pərwərdigar sən igiləxkə kiridioƣan zemindin seni yoḳatḳuqə sanga waba qaplaxturidu. **22** Pərwərdigar seni sil-waba kesili, kezik kesili, yalluoƣluḳ kesili wə bəzgək kesiligə giriptar ḳilip, ḳuroƣaḳqiliḳ, qawirix apiti wə ḥal apitigə muptila ḳilidu. Bu apətlər sən yoḳ ḳilinoƣuqə seni ḳooƣlaydu. **23** Bexingning üstidiki asman mistək, ayioƣingning astidiki yər təmürdək bolidu. **24** Pərwərdigar sening zemiringda yaoƣidioƣan yamoƣurni topa-qang wə ḳum ḳilidu; ular taki sən ḥalak boloƣuqə asmandin üstünggə qüxidu. **25** Pərwərdigar Θzi seni düxmənliringning aldida məoƣlup ḳilidu. Sən ularoƣa ḳarxi bir yol bilən berip, ularning aldidin yəttə yol bilən ḳaqisən; yər yüzidiki ḥəmmə əllərni dəkkə-dükkigə salidioƣan obyekt bolup ḳalisilər. **26** Θlükliringlar asmandiki barliḳ uqar-ḳanatlar bilən yər yüzidiki ḥaywanlaroƣa yəm bolidu; ularni ḥəydiwetidioƣan ḥeqkim qiḳmaydu. **27** Pərwərdigar seni Misirdiki saḳaymas yara-qaḳiliri, qiḳan-ḥürrəklər, təmrətkə, ḳiqixḳaḳ bilən uridu. **28** Pərwərdigar seni saranglıḳ, korluḳ wə parakəndilik bilən uridu. **29** Sən küpkündüzdə kor kixi ḳarangoƣuda təmtiligəndək təmtiləp yürisən, barliḳ yolliring aḳmaydu; sən kündin-küngə pəḳət zulum bilən bulangqilikḳa uqrioƣuqi bolisən, seni ḳutḳuzidioƣan ḥeqkim qiḳmaydu. **30** Sən bir hotun bilən wədiləxsəng baxḳa bir adəm uning bilən yatidu; əyni salsang uningda olturalmaysən, tək tikkən bolsang mewisini yeyəlməysən. **31** Kalang kəzliringning aldida soyulidu, lekin gəxidin yeyəlməysən; ḳarap turup exiking səndin bulap ketilidu, sanga yenip kəlməydu. Ḳoyliring düxmənliringning ḳolioƣa qüxüp ketidu, ularni yandurup kelixkə yardəmgə ḥeqkim qiḳmaydu. **32** Ooƣul bilən ḳizliring baxḳa bir əlning ḳolioƣa qüxüp, kəzliring pütün kün ularoƣa təlmürüx bilən qarqaydu; lekin ḳolung ularni ḳutḳuzuxḳa amalsiz ḳalidu. **33** Yeringning məḥsulatliri bilən əmgikingning barliḳ mewisini sən tonumaydioƣan bir əl yəp ketidu; sən barliḳ künliringdə ezilip zulum tartisən; **34**

Kəzliring kərgən ixlardin sən sarang bolup ketisən. 35 Pərwərdigar seni tapiningdin qoḳḳangoɣiqə, tizing bilən paqaḳ-putliringoɣiqə saḳaymas dəḥxətlik yaraqaḳilar bilən uridu. 36 Pərwərdigar seni əz üstünggə tikligən padixaḥingoɣa ḳoxup əzüng wə ata-bowiliring tonumioɣan bir əlgə tutup beridu. Sən xu yərdə turup yaoɣaq wə taxtin yasaloɣan baxḳa ilaḥlaroɣa qoḳunisən. 37 Sən Pərwərdigar seni elip baridioɣan ḥəmmə əllər arisida wəḥimə, səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti bolup ḳalisən. 38 Sən etizliḳḳa berip kəp uruḳ qaqisən, lekin qekətkilər ularni yəp ketip, uningdin az yioɣip kelisən. 39 Tallarni tikip pərwix ḳilsangmu, ularni ḳurtlar yəp ketip, nə mewisini yioɣalmaysən, nə xarab iqəlməysən. 40 Zemininging ḥər yeridə zəytun baoɣliring bolsimu, uning meyi bilən bədiningni məsiḥləp mayliyalmaysən; qünki dərəhlərdiki mewilər pixmayla qüxüp ketidu. 41 Ooɣul wə ḳiz pərzənt kərsəngmu, lekin ular yeningda turmaydu; qünki ular sürgün bolup ketidu. 42 Sening ḥərbir dərihing bilən yeringning barliḳ məḥsulatlirini qekətkilər əzining ḳilidu. 43 Aranglarda turuwatḳan musapir səndin baroɣanseri üstün bolup, sən baroɣanseri təwən bolup ḳalisən. 44 U sanga ḳərz bərgüqi bolidu, əmma sən uningoɣa ḳərz berəlməysən. U bax bolidu, sən ḳuyruḳ bolisən. 45 Sən Pərwərdigar Hudayingning awazioɣa ḳulaḳ salmay, U sanga tapilioɣan əmr wə bəlgilimilərni tutmioɣining üqün bu lənətlərning ḥəmmisi sən ḥalak ḳilinoɣuqə seni ḳooɣlap yetip, üstünggə qüxidu. 46 Bu lənətlər əzüng wə nəslingning üstigə mənggülük qüxidioɣan məjizilik alamət wə karamət bolup ḳalidu. 47 Sən kəngriqiliktə xadliḳ wə kəngül huxluḳi bilən Pərwərdigar Hudayingning ḳulluḳida bolmioɣaqḳa, 48 buning ornioɣa sən aqliḳ wə ussuzluḳ, yalingaqliḳ wə ḥər nərsining kəmqilikidə bolup Pərwərdigar sanga ḳarxi əwətidioɣan düxmənliringning ḳulluḳida bolup ḳalisən; U seni ḥalak ḳiloɣuqə boynungoɣa təmür boyunturuḳni salidu. 49 Pərwərdigar yiraḳtin, yəni yər yüzining qetidin sən tilini bilməydioɣan, bürküttək xungoɣup kelidioɣan bir əlni sanga ḳarxi əwətidu. 50 U əlpazi əxəddiy, ḳerilaroɣa yüz-hatirə ḳilmaydioɣan wə yaxlaroɣa meḥir kərsətməydioɣan bir əl bolidu. 51 U sən ḥalak boloɣuqə, qarwiliringning nəsli bilən yeringning məḥsulatlirini yəp ketidu; qünki u seni yoḳitip bolmioɣuqə sanga nə axliḳ, nə yengi xarab, nə zəytun meyi, nə kalangning mozayliri nə ḳoy padiliringning ḳoziliridin bir nemini ḳoymaydu. 52 Sən tayanoɣan pütkül zemininging ḥəmmə egiz, məḥkəm sepilliring ərülüp qüxküqə, u pütkül zemininging barliḳ dərwaziliring aldioɣa kelip, seni ḳorxiwalidu; u Pərwərdigar Hudaying sanga bərgən zemininging ḥər yeridiki ḥəmmə dərwaziliring aldioɣa kelip, seni ḳorxiwalidu. 53 Xu waḳitta düxmənliringning ḳistap kelixliri bilən boloɣan ḳamal-ḳistangning azaboḳubətliri iqidə, Pərwərdigar Hudaying sanga ata ḳiloɣan, əz teningning mewisi boloɣan ooɣulliringning gəxini wə ḳizliringning gəxini yəysən. 54 Wə xundaḳ boliduki, aranglardiki nazuk, intayin siliḳsipayə bir adəm ḳerindixi, ḳuqiḳidiki ayali, xundaḳla tehi tirik baliliridin ḳizoɣinip, ularoɣa yaman kəzi bilən ḳaraydu; 55 xunga, düxmənliringning ḳamaliskənjisidə sən əz dərwaziliring iqidə ḳiynaloɣiningda ḥeqnemə ḳalmioɣanliḳi üqün, u əzi yəwatḳan balilirining gəxidin ularning ḥeqḳaysisioɣa azraḳmu bərməydu. 56 Aranglardiki əslidə nazuk wə siliḳsipayə boloɣan, siliḳ-sipayiliki wə nazukluḳidin puti bilən yərgə dəssəxnimu halimaydioɣan ayal ḳuqiḳidiki eri, ooɣul-ḳiz pərzəntliridin ḳizoɣinip, ularoɣa yaman kəzi bilən ḳaraydu; qünki düxmənliringning ḳamal-iskənjisi bilən sən əz dərwaziliring iqidə ḳiynaloɣiningda ḥeqnərsə ḳalmioɣaqḳa, u əz puti arilikidin qiḳḳan bala ḥəmraḥi bilən əzi tuoɣḳan balilirini yoxurunqə yəydu. 58 Sən bu kitabta pütülgən bu ḳanunning barliḳ səzlirigə əməl ḳilixḳa kəngül bəlmisəng, Pərwərdigar Hudayingning uluoɣ wə ḥəywətlik namidin ḳorḳmisang, 59 Pərwərdigar sening üstünggə qüxüridioɣan wabalar ḥəm nəslingning üstigə qüxüridioɣan wabalarni ajayib ḳilidu; U dəḥxətlik, uzaḳḳa sozulidioɣan wabalarni wə eoɣir, uzaḳḳa sozulidioɣan kesəllərni üstünggə wə nəslinggə qüxüridu; 60 Pərwərdigar sən ḳorḳidioɣan, Misirdiki barliḳ kesəllərni üstünggə qüxürüp, sanga qaplaxturidu. 61 Xuningdək bu ḳanuniy kitabta pütülmigən ḥəmmə kesəl wə ḥəmmə wabanimu Pərwərdigar taki sən ḥalak boloɣuqə üstünggə qüxüridu. 62 Xuning bilən əslidə asmandiki yultuzlardək nuroɣun bolsanglarmu, əmdiliktə az bir türküm kixilər bolup ḳalisilər; qünki silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ salmidinglar. 63 Wə xundaḳ boliduki, Pərwərdigar ilgiri silərgə yahxiliḳ ḳilip, silərni awutḳinidin səyüngəndək, U əmdi silərni yoḳitip ḥalak ḳilidioɣinidin səyünidu; xuning bilən silər igiləxkə kiridioɣan zemindin yulup taxlinisilər. 64 Pərwərdigar silərni yər yüzining bu qetidin u qetigiqə boloɣan ḥəmmə əllərning arisioɣa tarḳitidu; silər

өзүнглар yaki ata-bowiliringlar tonumiоған yaоған bilən taxtin yasaloған ilaһlarning қulluқida bolisilər; **65** Silər u əllərning arisida nə aram tapalmaysilər, nə tapininglar tirəp turoғudək һeq məzmut jay bolmaydu; Pərwərdigar bəlki xu yərdə silərning kөnglүnglarni oғuwalaxturup titritip, kөzүnglarni қarangoғulaxturup jeninglarni solaxturidu. **66** Silər қarap turup jeninglar қilda esiқliқtək turidu; silər keqə-kündüz dəkkə-dükkidə bolup jenimdin ayrilip қalarmənmu? — dəp қorқisilər; **67** kөnglүngni basқan wəһimə wə parakəndiqilik wə kөzliring kөrgən kөrүnüxlər tüpəylidin ətigini: «Kaxki kəq bolsidi!», kəqtə bolsa: «Kaxki ətigən bolsidi!» dəysən. **68** Pərwərdigar silərgə wədə қilip: «Silər bu yolni ikkinqi yənə kөrməysilər» degən xu yol bilən silərni kemigə qüxүrüp Misiroға yanduridu. Silər xu yərdə düxmənliringlaroға қul-dedək boluxқa өzүnglarni satisilər, lekin silərni aloғili adəm qiқmaydu.

29 Təwəndikilər Pərwərdigar Israillar bilən əһdə baoғlax üqün Moab zeminida Musaoға tapilioған sөzlərdur. Bu əһdə Pərwərdigar ular bilən Һorəbdə қiloған əһdidin baxқa bir əһdə idi. **2** Musa pütkül Israilni qaқirip ularoға mundaқ dedi: «Silər Pərwərdigarning Misir zeminida Pirəwngə, uning barliқ hizmətkarliri wə zeminning һəmmə yeridə kөz aldinglarda nemə ix қiloғinini kөrdünglar, **3** yəni xu qong apətlər bilən uluoғ məjizilik alamət wə karamətlərni өz kөzünglar bilən kөrdünglar. **4** Lekin Pərwərdigar silərgə bügüngiqə qüxəngüdək kөngül, kөrgüdək kөz wə anglioғudək қulaқ bərmidi. **5** Mən қiriқ yil silərni bayawanda yetəkləp yürdüm; xu wақitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi, putunglardiki kəxinglarmu konirap kətmidi. **6** Huda Өzining silərning Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikini bilsun dəp, silərgə yeyixkə nan, iqixkə xarab yaki küqlük iqimlik nesip қilmidi. **7** Silər bu jayoға yetip kəlgininglarda Ңəxbonning padixaһi Siһon bilən Baxanning padixaһi Og biz bilən jəng қiloғili qiқti; əmma biz ularni urup məoғlup қilduқ; **8** biz ularning zeminlirini elip Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəһning yerim қəbilisigə miras қilip bərduk. **9** Əmdi silər һəmmə ixliringlarda rawaj tepix üqün bu əһdining sөzlirini tutup, ularoға əməl қilinglar. **10** Bügün һəmminglar — kəbilə baxliқliringlar, aқsқalliringlar, əməldarliringlar, xuningdək Israilning һəmmə ərliri, **11** kiqik baliliringlar, ayalliringlar, qedirgaһinglarda turuwatқan musapirlar, xundaқla otun kəsküqiliringlar wə su toxuoғuqiliringlarmu, һəmminglar Pərwərdigarning aldida һazir turuwatisilər; **12** məқsət xuki, Pərwərdigar Hudayinglarning əһdisigə, yəni Pərwərdigar Hudayinglar bügün silərgə bərgən қəsimi bilən baoғliоған əһdigə dahil boluxunglar üqündur, **13** Wə xuning bilən təng U silərni bügün Өzigə has bir һəlқ қilip silərgə wədə қiloғinidək, ata-bowiliringlaroға, yəni Ibraһim, Isһaқ wə Yaқupқa қiloған қəsimi boyiqə өzi silərgə Huda boluxtur. **14** Lekin mən bu əһdə wə қəsəmni yaloғuz silər bilənla əməs, **15** bəlki bügün biz bilən bu yərdə Pərwərdigar Hudayimizning aldida turuwatқanlar, xundaқla bügün bu yərdə biz bilən birgə bolmioған kixilərning һəmmisi bilənmu tüzüximən. **16** (qünki silər bizning Misir zeminida қandaқ turoғanliқimiz wə səpirimizdə əllərning otturisidin қandaқ ətüp kəlginimizni obdan bilisilər; **17** Silər ularning arisidiki yirginqlik nərsilərni, ularning arisidiki yaoғaq, tax, altun wə kümüxtin yasaloған butlarni kөrdünglar). **18** Əһdining məқsiti bolsa, silərning aranglardiki һərbir ər, һərbir ayal, һərbir ailə wə һərbir қəbililiringlardin bügün kəngli Pərwərdigar Hudayimizdin yenip, xu əllərning ilaһlirining қulluқioға kirip ketidioған һeq kixi bolmisun, xundaқla aranglarda ət süyi wə əmən qiқiridioған yiltiz pəyda bolup қalmisun üqündur. **19** Dərwəқə xundaқ boliduki, xu lənət sөzlirini angliоғanda өz kөnglidə өz-өzini bəht-bərikətlik sanap: «Mən қanqə baxbaxtaқliқ bilən mangsammu, tinq-amanliқta turiwerimən», degüqi xundaқ bir kixi bolidu; nətijidə, nəm yərmu qangқaқ yərgə ohxaxla wəyran қilinidu. **20** Pərwərdigar mundaқ kixini əpu қilmaydu, bəlki Pərwərdigarning oғəzipi bilən otluқ қəһri tütündək xu kixigə qüxidu; bu kitabta pütülgən һəmmə lənətlər uning bexioға qüxidu; Pərwərdigar uning ismini asmanning tegidin өqüridu. **21** Pərwərdigar bu қanun kitabida pütülgən əһdining һəmmə lənətliri boyiqə Israilning barliқ қəbililiridin uni ayrip qiқip, apətkə muptila қilidu. **22** Kəlgüsi dəwr bolsa, yəni silərdin keyin qiқidioған baliliringlar wə xundaқla yiraқ yurttin kəlgən musapirlar Pərwərdigar xu zeminning üstigə əwətkən balayi'apətlər bilən kesəllərni kөridu; **23** Pərwərdigar oғəzipi wə қəһri bilən wəyran қiloған Sodom, Gomorra, Admaһ wə Zəboimlarning wəyranqiliқidək zeminning һəmmə yeri günggürtlixip, xorlixip, kөyüp kətkinini, teriқqiliқmu, һosulmu bolmioғinini, ot-

qəpmu ünmiginini kəridu; 24 buni kərgənlər, ḥətta ḥəmmə əl-yurt: «Nemixḳa Pərwərdigar bu zeminoɣa mundaḳ ḳiloɣandu? Nemixḳa Uning oɣəzipi xunqə ḳattiḳ, əxəddiy boloɣandu?» dəp soraydu; 25 andin ularoɣa jawab berilip: «Ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning ularni Misir zeminidin ḳutḳuzup qiḳaroɣinida ular bilən bekitkən əḥdini taxlap, 26 berip ularning nesiwisi bolmioɣan, əzimu tonumioɣan ilaḥlarning ḳullukioɣa kirip, ularoɣa qoḳunoɣini üqün xundaḳ boldi. 27 Mana bu səwəbtin Pərwərdigarning oɣəzipi bu zeminoɣa tutixip, bu kitabta pütülgən ḥəmmə lənətni uning üstigə kəltürdi. 28 Xuning üqün Pərwərdigar oɣəzəp, aqqiḳ wə zor ḳəḥr bilən ularni yurtidin yulup, baxḳa bir yurtḳa taxlidi» — deyilidu. 29 Ḥərbir yoxurun sirlar bolsa Pərwərdigar Hudayimizningkidur; lekin ḥərḳandaḳ axkarilanoɣan wəḥiylər bolsa bu ḳanunning səzlirigə əməl ḳiliximiz üqün əbədgiqə biz wə balilirimizningkidur.

30 Wə xundaḳ boliduki, bu barliḳ ixlar, yəni mən sening aldingda ḳoyoɣan bu bərikət bilən lənət bexingoɣa qüxkinidə, Pərwərdigar Hudaying seni ḥəydiwətkən əllərning arisida turup bularni esinggə elip kəngül bəlüp, 2 əzüng wə baliliring Pərwərdigar Hudayingning yenioɣa yenip Uning awazioɣa ḳulaḳ selip, mən bügün sanga əmr ḳiloɣan barliḳ ixlaroɣa pütün ḳəlbing wə pütün jening bilən itaət ḳilsang, 3 xu qaoɣda Pərwərdigar Hudaying seni sürgünlüktin ḳayturup, sanga iqini aoɣritip, Pərwərdigar Hudaying Əzi ḥəydiwətkən əllərdin yioɣip kelidu. 4 Gərqə aranglardin ḥətta asmanlarning qetigiqimu ḥəydilip kətkənlər bolsimu, Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin yioɣip jəm ḳilip kelidu. 5 Pərwərdigar Hudaying seni ata-bowiliringning təwəliki boloɣan zeminoɣa kəltüridu wə sən uni igiləysən; U sanga yahxiliḳ ḳilip ata-bowiliringning sanidin ziyadə kəp ḳilidu; 6 Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün jening bilən səyüxkə Pərwərdigar Hudaying ḳəlbingni wə nəsilliringning ḳəlbini hətnə ḳilidu; xuning bilən silər ḥayat yaxaysilər. 7 Xundaḳla Pərwərdigar Hudayinglar bu ḥəmmə lənətlərni düxmənliringlarning üstigə, silərgə nəprətlinidioɣanlarning üstigə, silərgə ziyankəxlik ḳiloɣanlarning üstigə qüxüridu. 8 Silər bolsanglar yenip kelip Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ selip, mən bügün silərgə tapilioɣan ḥəmmə əmrlirigə əməl ḳilisilər. 9 Xundaḳ ḳilsanglar, Pərwərdigar Hudayinglar ḳolliringlarning ḥəmmə ixida, bədininglarning mewisini, qarpay malliringlarning mewisini wə yeringning mewisinimu awutup silərni zor yaxnitidu. Qünki Pərwərdigar silərning ata-bowiliringlaroɣa yahxiliḳ ḳilixtin səyüngəndək, silərgə yahxiliḳ ḳilixtin səyünidu. 10 Silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ selip, bu ḳanun kitabida pütülgən əmrlər bilən bəlgilimilərni tutup, pütün ḳəlbinglar, pütün jeninglar bilən Pərwərdigar Hudayinglarning təripigə burulsanglarla, xundaḳ bolidu. 11 Qünki mən bügün sanga tapilioɣan bu əmr sən üqün karamət ix əməs yaki səndin yiraḳmu əməs. 12 Bu əmr asmanning üstidə əməs, sening: «Bizning uningoɣa əməl ḳilmiḳimiz üqün kim asmanoɣa qiḳip uni elip qüxüp bizgə anglitidu?» deyixingning ḥajiti bolmaydu. 13 Wə xuningdək bu əmr dengizning u təripidimu əməstur, sening: «Bizning uningoɣa əməl ḳilmiḳimiz üqün kim dengizdin ətüp, uni elip kelip bizgə anglitidu» deyixingning ḥajiti bolmaydu. 14 Qünki bu səz bolsa uningoɣa əməl ḳilmiḳing üqün sanga bək yeḳin, yəni aoɣzingda wə kənglüngdə bardur. 15 Mana, mən bügün aldinglarda ḥayat bilən yahxiliḳ, ələüm bilən yamanliḳni ḳoydum; 16 qünki əzüm sanga ḥəküm berip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, Uning yollirida mengip, əmrliri, bəlgilimiliri ḥəm ḥəkümlirigə əməl ḳilinglar, dəp bügün silərgə tapilidim; xundaḳ ḳilsanglar silər yaxap awup, uni igiləxkə kiridioɣan zeminoɣa baroɣininglarda Pərwərdigar Hudayinglar silərni bərikətləydu. 17 Lekin əgər kənglüngni tətür ḳilip, ḳulaḳ salmay azdurulup, baxḳa ilaḥlaroɣa bax urup qoḳunoɣili tursang, 18 mən xuni bügün silərgə agaḥlandurup eytip ḳoyayki, silər ḥalak bolmay ḳalmaysilər; silər uni igiləxkə Iordan dəryasidin ətüp baridioɣan zeminoɣa kirgininglarda uzun əmür kərəlməysilər. 19 Mən bügün ḥayat bilən ələümni, bərikət bilən lənətni aldingda ḳoyoɣinimoɣa asman bilən zeminni üstünggə guwaḥ boluxḳa qaḳirimən; əmdi əzüng wə nəsling yaxay desənglar, ḥayatni talliwal; 20 Pərwərdigar Hudayingni səyüp, Uning awazioɣa ḳulaḳ selip, Uningoɣa baoɣlanoɣin; qünki U Əzi sening ḥayating wə əmrüngning uzunluḳidur; qünki xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar ata-bowiliring boloɣan Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa: «Mən silərgə uni berimən» dəp ḳəsəm ḳilip wədə ḳiloɣan zeminda turisən».

31 Andin Musa berip ḥəmmə Israiloɣa səz ḳildi; 2 u mundaḳ dedi: «Mən bügün bir yüz yigirmə yaxḳa kirdim; əmdi silərgə sərdar yaki baxlioɣuqi bolalmaymən. Pərwərdigar manga: Sən bu Iordan

dəryasidin ətməysən, degənidi. 3 Lekin Pərwərdigar Hudayinglar Özi silərni yetəkləp [dəryadin] ətüp, bu əllərni aldinglarda wəyran qilidu; xuning bilən ularning mal-mülkini igiləysilər; Pərwərdigarning eytqinidək, Yəxua silərning aldinglarda baxlap [dəryadin] ətidu. 4 Pərwərdigar Sihon bilən Og degən ikki Amoriy padixahi wə ularning zeminini halak qiloqandək, u bu əllərgimu xundak qilidu. 5 Əmma Pərwərdigar ularni kolunglaroqa tapxuroqinida, mən silərgə tapiliqan pütkül əmr boyiqə ularoqa muamilə qilisilər. 6 Jür'ətlik wə kəysər bolunglar, ularning aldida titrimənglar, ulardin heq korkmanglar; qünki silər bilən birgə baroquqi Pərwərdigar Hudayinglar Özidur; U silərdin waz kəqməydu, silərni hərgiz taxliwətməydu!». 7 Andin Musa Yəxuani qakirip pütkül Israilning kəz aldida uningoqa səz qilip: «Sən jür'ətlik wə kəysər boloqin; qünki bu həlk Pərwərdigar ularning ata-bowilirioqa kəsəm qilip berixkə wədə qiloqan zeminoqa kirgəndə sən ular bilən billə berixing kerək; sən ularoqa uni igilitip miras kildurisən. 8 Mana, sening aldingda mangoquqi Pərwərdigar Özidur; U sən bilən billə bolup səndin waz kəqməydu, seni hərgiz taxliwətməydu! Sən korkmioqin, parakəndə bolma!» — dedi. 9 Musa bu kanunni yezip bolup, uni Pərwərdigarning əhdə sandukini kətüridioqan Lawiyning əwladi boloqan kahinlar bilən Israilning barlik akşsakallirioqa tapxurup bərdi. 10 Musa ularoqa mundak buyrudi: — «Hər yəttə yilning ahirki yilida, yəni azadlik yili dəp bekitilgən wakitta, «kəpilər heyti» baxlanoqanda, 11 Israilning hammisi kelip Pərwərdigar Hudayingning huzurida jəm bolux üqün u tallaydioqan jayoqa yioqiloqanda, uni anglisun dəp pütkül Israilning aldida bu kanunni okup berisən. 12 Xuning üqün [xu qaoqda] barlik həlkni, ər bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, kowukliringning iqidə turuwatkan musapir bolsun, ularning hammisi anglap, əginip, Pərwərdigar Hudayinglardin korkup, bu kanunning barlik səzlirini tutup uningoqa əməl kilsun, dəp ularni yioqkin. 13 Xundak bolsa, ularning bu kanunni tonumioqan balilirimu uni anglap əginip, silər igiləxkə Iordan dəryasidin ətüp baridioqan zeminda yaxioqan barlik künliridə Pərwərdigar Hudayinglardin korkidioqan bolidu». 14 Andin Pərwərdigar Musaoqa səz kilip: «Mana sening əlidioqan wakting yekinlixip kaldi. Əmdi Yəxuani qakiroqin, ikkinglar jamaət qedirioqa berip xu yərdə hazir bolunglar. Mən uningoqa wəzipə tapxurimən» dedi. Xuning bilən Musa bilən Yəxua ikkisi berip, jamaət qedirida hazir boldi. 15 Pərwərdigar bulut tüwrükining iqidə kəründi; bulut tüwrüki qedirning dərwazisining üstidə tohtidi. 16 Pərwərdigar Musaoqa mundak dedi: «Mana, sən ata-bowiliringning kexida uhlax aldida turisən; andin bu həlk kozoqilip, baridioqan zemindiki yat ilahlaroqa əgixip buzukqilik kilip, Meni taxlap, Mən ular bilən baoqlioqan əhdini buzidu. 17 Xu wakitta Mening oqəzipim ularoqa tutixip, Mən ularnimu taxlap, ulardin yüzümni yoxurimən. Ular yutuwetilidu, kəp balayi'apət wə külpətlər bexioqa qüxidu wə ular xu wakitta: «Xübhisizki, Hudayimiz arimizda bolmioqini üqün, bu balalar beximizoqa qüxti» — dəydu. 18 Lekin Mən ularning baxka ilahlaroqa mayil bolup əgixip, kiloqan hammə rəzillikliri üqün xu küni yüzümni pütünləy yoxurimən. 19 Əmdi silər özünglar üqün bu oqəzəlni pütüp, uni Israillaroqa əgitinglar; bu oqəzəlning keyin Israillarning əyibigə Mən üqün guwahqi boluxi üqün uni ularning aoqzioqa saloqin. 20 Qünki Mən ularni Mən ata-bowilirioqa kəsəm bilən wədə kiloqan, süt bilən həsəl ekip turidioqan yurtka kirgüzimən; andin ular yəp toyup, səmrigəndə baxka ilahlaroqa əgixip, ularning kullukioqa kiridu wə Meni kəzgə ilmay əhdəmni buzidu. 21 Əmma xundak boliduki, kəp balayi'apətlər bilən külpətlər ularning bexioqa qüxkinidə, bu oqəzəl ularni əyibləp guwah beridu; qünki bu oqəzəl ularning əwladlirining aoqzida untulmaydu. Qünki Mən ularni ularoqa kəsəm bilən wədə kiloqan zeminoqa tehi kirgüzməyla ularning nemə hiyal kiliwatkinini obdan bilimən». 22 Xularni dəp, Musa xu küni bu oqəzəlni yezip, Israillaroqa əgətti. 23 Andin [Pərwərdigar] Nunning ooqli Yəxuaoqa: «Jür'ətlik wə kəysər boloqin, qünki sən Mən Israillaroqa kəsəm bilən wədə kiloqan zeminoqa ularni baxlap kirisən wə Mən sən bilən billə bolimən» dəp əmr kildi. 24 Musa bu kanunning səzlirini bir kitabka pütünləy yezip boloqandin keyin 25 u Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürüp mangoqan Lawiylaroqa buyrup mundak dedi: 26 — Bu kanun kitabini silərning əyibinglərgə guwahqi bolup turuxi üqün Pərwərdigar Hudayinglarning əhdə sandukining yenioqa koyunglar. 27 Qünki mən silərning asiy wə boynunglar kattik ikənlikinglarni bilimən. Mana, mən tehi aranglarda tirik tursam Pərwərdigaroqa asiylik kilip kəldinglar; ölümümdin keyin silər tehimu xundak kilisilər! 28 Mən ularning kulakliriqa bu səzlərning hammisini anglitixim üqün, xundakla yər bilən asmanni ularning əyibigə guwahqi boluxka qakirixim üqün əmdi mening

aldimoɣa kəbililiringlarning ḥəmmə akṣakalliri wə əməldarlirini yioɣinglar. **29** Qünki əlümümdin keyin silərning tüptin buzulup, mən silərgə əmr kilоɣan yoldin qətnəp ketidioɣininglarni bilimən. Xuning bilən künlərning ahirida külpətlər bexinglaroɣa qüxidu; qünki silər Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilip, kolliringlarning ixliri bilən uning oɣəzipini kozoɣaysilər». **30** Andin Musa Israillarning pütkül jamaiti aldida bu oɣəzəlning tekistini baxtin-ahiroɣiqə okup bərdi: —

32 «Kulak selinglar, əy asmanlar, mən səzləy;
Aoɣzimning səzlirini angla, i yər-zemin! **2** Təlimim
bolsa yamoɣurdək yaoɣidu, Səzlirim xəbnəmdək
tamidu, Yumran ot-qəp üstigə qüxkən sim-sim
yamoɣurdək, Kəkzarlikning üstigə qüxkən hasiyətlik
yamoɣurdək bolidu. **3** Qünki mən Pərwərdigarning
namini bayan kilimən; Əmdi Hudayimizni uluoɣ
dəp jakarlanglar! **4** U koram taxtur, Uning əməlliri
mukəmməldur; Uning barlik yolliri ḥəkkaniydur. U
naḥəkliki yok, wapadar bir Huda, Adil wə diyanətliktur.
5 Əmma [Өz həlki] uningoɣa buzukluk kildi; Ularning
kilmixliri Uning Өz balilириningkidək bolmidi —
mana bu ularning əyibidur! Ular əgri wə iplas bir
nəsildur! **6** Əy əhmək wə nadan həlk, Pərwərdigarning
yahxilikini xundak yanduramsən? U seni bədəl tələp
ḥər kiloɣan atang əməsmu? U seni yaritip, seni
tikligən əməsmu? **7** Өtkən künlərni esinggə aloɣin,
Dəwrdin-dəwrgiqə ətkən yillarni oylioɣin; Atangdin
sora, u sanga dəp beridu; Akṣakalliringoɣa soal koy,
ular seni həwərləndüridu. **8** Ḥəmmidin aliy boloɣuqi
əllərning ülüxini ularoɣa üləxtürgəndə, Adəm'atining
pərzəntlirini bir-biridin bəlginidə, U həlklərning
qegrilirini Israil balilirining sanioɣa karap bekitkən.
9 Qünki Pərwərdigarning nesiwisi bolsa uningoɣa
has boloɣan həlkidur; Yakup huddi qək taxlinip
kikkandək, Uning mirasidur. **10** U uni qəl bir zeminda,
Xamal ḥuwlaydioɣan dəḥxətlik bir bayawanda uni
tapti; Uni orap ətrapida koɣdap turdi, Uni kəz
kariukidək saklidi; **11** Huddi bürküt əz qanggisini
təwritip, Balilirining üstidə pərwaz kilip, Kanatlirini
yeyip ularni pəylirining üstigə elip kətürginidək, **12**
Pərwərdigarmu uningoɣa xundak yaloɣuz yetəkqilik
kildi; Ḥeqkandak yat ilaḥ uning bilən billə əməs
idi. **13** U uni yər yüzining egiz jaylirioɣa mindürdi,
Wə u etizlikning məḥsulatidin yedi, U uningoɣa
kiya taxtin ḥəsəl xoritip, Qakmak texidin zəytun
meyi xoratti; **14** Sanga kala kaymiki bilən koy sütini
iqküzüp, Kozilarning yeoɣini, Baxandiki koqkarlar
wə tekilərning gəxini yegüzüp, Esil buoɣdayning esil
danliridin yegüzdi, Sən bolsang üzüm kəni boloɣan sap
xarabni iqting. **15** Lekin Yəxurun səmrip təpkək bolup
kaldi; Bərḥək, sən səmrip kətting, Bordilip kətting,
Toyunup kətting! U əzini yaratkan Təngrini taxlap, Өz
nijatining Koram Texini kəzgə ilmidi. **16** Ular bolsa yat
ilaḥlaroɣa əgixip Uning wapasizlikkа boloɣan ḥəsitini
kozoɣidi, Yirginqlik ixlar bilən Uning oɣəzipini kəltürdi.
17 Ular Igə-Təngrisi əməs jinlaroɣa, Өzi bilməydioɣan
ilaḥlaroɣa, Ata-bowilirimu korkmaydioɣan, Yengi
pəyda bolup kaloɣan ilaḥlaroɣa kurbanlik kildi. **18**
Sən əzüngni tərəldürgən Koram Taxni kənglüngdin
qikarding, Seni apiridə kiloɣan Təngrini untudung.
19 Pərwərdigar buni kərüp, Ooɣul-kizlirining Uning
aqqikini kəltürginidin, ulardin bizar bolup mundak
dedi: — **20** «Mən ulardin yüzümni yoxurimən,
Ularning akiwitini kərüp bakay; Qünki ular iplas bir
nəsildur, Kəlbidə wapadarliki yok balilardur. **21** Igə-
təngrisi əməslər bilən ḥəsitimni kəltürdi, Ərziməs
məbudliri bilən kəḥrimni kozoɣidi; Xunga «ḥeq həlk
əməs» boloɣan bir həlk arkilik ularning ḥəsitini
kozoɣaymən, Nadan bir əl arkilik ularning aqqikini
kəltürimən. **22** Qünki Mening oɣəzipimdin bir ot
tutaxti; U təḥtisaraning tegigiqə kəyüp baridu, U yər
bilən uning məḥsulatini yəp ketidu, Wə taoɣlarning
ullirinimu tutaxturidu. **(Sheol h7585)** **23** Mən ularning
üstigə balayi'apətlərni dəwiləymən; Ya-okлirimni birni
koymay ularoɣa atimən. **24** Ular aqarqilikтin yegilap
ketidu, Tomuz issik wə wabaning nəxtərliri təripidin
yəp ketilidu; Ularoɣa karxi yirtkuq ḥaywanlarning
qixlirini, Topida əmiligüqilərning zəḥirini əwətimən.
25 Taxkirida kiliq ularni musibətkə salidu, Iqkiridə
wəḥimə basidu; U yigit bilən kizni, Əmqəktiki bala
bilən ak qaqlikni ḥəmmisini yokitidu. **26** Mən: «Ularni
qepiwetimən, Insanlarning arisidin ularning namini
əqürimən» — dəyttim, **27** Birak düxmənning məshirə
kilixidin korktum; Israilning rəkibliri bu ixni hata
qüxinip: — Bu ix bizning kolimizning küqlüklükidin
boloɣan bolsa kerək, Pərwərdigar buni ḥeq kilmidi»
demisun dəp, [bu ixni kilmidim]. **28** Israil nəsiḥəttin
məḥrum boloɣan bir əl, Ularning ḥeq əkil-pəmi
yoktur. **29** Aḥ, ular dana bolsidi! Xundak bolsa buni
qüxinip, Өz akiwiti kandak bolidioɣinini oylaytti!
30 Əgər ularning Koram Texi ularni setiwətmigən
bolsa, Pərwərdigar ularni [düxmənlirigə] taxlap
bərmigən bolsa, Bir kixi kandakmu ming kixini

əz aldidin ḩəydiyələytti?, Ikki kixi ḳandaḳmu on ming kixini ḳaquralaytti? **31** Qünki baxḳilarning ḳoram texi bolsa bizning Ḳoram Teximizdək əməstur. Buningoŋa düxmənlirimiz əzliri guwaḩlik bərsun! **32** Qünki ularning üzüm teli Sodomning üzüm telidin, Gomorraning etizliḳliridin qiḳḳandur; Üzümliri zəḩərlik üzümlərdur, Ularning ḩərbir sapiḳi aqqiḳtur, **33** Xarabi bolsa əjdiḩalarning zəḩiridur, Kobralarning əjəllik zəḩiridur. **34** [Pərwərdigar]: «Bularning [ḩəmmisi] Meningkidə saḳlaḳlik əməsmu? Əz həzinilirimdə məḩürləngən əməsmu? **35** Intiḳam Meningkidur, Yamanliḳni ḳayturuxmu xundaḳ, Bular ular putlixidioŋan waḳitḳiqə saḳlaḳlik turidu, Qünki ularning balayi'apətlik küni yeḳinlaxmaḳta, Ularning bexioŋa qüxidioŋan ixlar bolsa tez keliwatidu. **36** Qünki Pərwərdigar ularning küqi tügəp kətkənlikini, ularning [aziyip], ḩətta ajiz yaki meyiplərningmu ḳalmioŋinini kərgəndə, U Əz həlḳining üstigə ḩəküm qiḳiridu, Əz bəndilirigə meḩir-xəpḳət kərsitidu. **37** U waḳitta U mundaḳ dəydu: «Ḳeni, ularning ilaḩliri? Əzigə tayanq ḳiloŋan ḳoram texi əmdi ḳəyərdidur? **38** Ularning ətküzgən ḳurbanliḳlirining yeoŋini yegən, Ularning xarab ḩədiyəliridiki xarabini iqkənlər ḳəyərgə kətti? Əmdi ular ornidin turup silərgə yardəm berip, panaḩinglar bolsun! **39** Əmdi Mən Əzüm, pəḳət Mənla «Xu»durmən, Manga ḩəmraḩ ḩeqḳandaḳ ilaḩning yoḳluḳini kərüp bilinglar. Mən əltürüp tirildürimən, Zəhimləndürüp saḳaytimən; Wə ḩeqkim Mening ḳolumdin ḳutḳuzalmaydu. **40** Qünki Mən ḳolumni asmanlaroŋa kətürüp: — «Əbədgiqə ḩayatturmən» dəp eytip, **41** Qaḳnap turidioŋan ḳiliqimni ittik ḳilimən, Mening ḳolum adalətni ḳoral ḳilip tutidu, Düxmənlirimdin intiḳam alimən, Məndin nəprətləngüqilərning ḳiloŋanlirini ularoŋa yandurimən! **42** Mən ya oḳlirimni ḳan iqküzüp məst ḳilimən, Mening ḳiliqim gəx yəydu, Mən ularni əltürülgənlər bilən əsirlərning ḳenini, Düxmənning sərdarlirining baxlirini yəp-iqidioŋan ḳilimən». **43** Əy əllər, Uning həlḳi bilən billə xadlininglar, Qünki U Əz bəndilirining ḳenining intiḳamini alidu, Əz düxmənlirigə ḳisas yanduridu, Əz zemini bilən həlḳi üqün kəqürüm-kafarət kəltürüp beridu». **44** Əmdi Musa bilən Nunning ooŋli Yəxua kelip bu oŋəzəlning barliq səzlirini həlḳning aldida oḳup bərdi. **45** Andin Musa bu ḩəmmə səzlərni barliq Israil aldida ahirlaxturup **46** ularoŋa səz ḳilip: «Mən bügün otturanglarda silərni agaḩlandurup guwaḩlik bərgən bu barliq səzlərgə kəngül bəlünglar; silər bularni baliliringlaroŋa tapilap: «Bu ḳanunning ḩəmmə səzlirigə əməl ḳilixḳa kəngül ḳoyunglar» dəp buyruxunglar kerək. **47** Qünki bu səz silərgə munasiwətsiz, ḳuruḳ səz əməs, bəlki silərning ḩayatinglardur! Silər u zeminni igiləxkə Iordan dəryasidin ətisilər; ətkəndin keyin u zeminda bu səz arḳiliḳ uzun əmür kərisilər» — dedi. **48** Yənə xu küni Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **49** Sən uxbu Abarim teoŋioŋa, yəni Yerihoning utturidiki, Moabning zeminidiki Nebo teoŋioŋa qiḳḳin wə xu yərdə Mən Israillaroŋa əz təwəliki bolux üqün beridioŋan Ḳanaan zeminini kərgin. **50** Andin akang Ḩarun Ḩor teoŋida ölüp əz həlḳlirigə ḳoxuloŋandək, sənmu qiḳidioŋan xu taoŋda ölüp həlḳliringgə ḳoxuloŋin; **51** qünki silər Zin qəlidiki Məribaḩ-Ḳadəxning sulirining yenioŋa baroŋanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapasizliḳ kərsitip, Israillarning arisida Meni «muḳəddəs» dəp ḩərmətlimidinglar. **52** Xunga sən Israillaroŋa beridioŋan xu zeminni udulungda kərisən, lekin uningoŋa kirəlməysən.

33 Hudaning adimi boloŋan Musaning ölümidin ilgiri Israillarni bərikətləxkə tiligən bəht-tiləkliri munular: — **2** U mundaḳ dedi: — «Pərwərdigar Əzi Sinay teoŋidin kelip, Seirdin qiḳip [Israil] üstigə parlidi; Paran teoŋidin pəyda bolup qaḳnidi, U tümənligən muḳəddəslərning otturisidin qiḳip kəldi; Ong ḳolidin Israiloŋa ataloŋan otluḳ bir ḳanun qiḳti. **3** Dərḩəḳiḳət, U həlḳni səyidu; Sening barliḳ muḳəddəs bəndiliring ḳolungdidur; Ularning ḩərbiri ayioŋing aldida olturup, Səzliringgə muyəssər bolidu. **4** Musa bizgə bir ḳanun buyrup, Buni Yaḳupning jamaitigə miras ḳilip bərdi; **5** Həlḳning sərdarliri jəm bolup, Israilning ḳəbililiri bir yərgə yioŋiloŋanda, U Yəxurunning otturisida padixaḩdək boldi. **6** «Rubən bolsa, adəmliri ölüp kətməy, ḩayat tursun; Uning adəmliri az bolmisun». **7** [Musa]ning Yəḩuda tooŋrisidə tiligən bəhti mundaḳ: — «Yəḩudaning awazini angliooŋaysən, i Pərwərdigar; Uni əz həlḳigə ḳobul ḳilduroŋaysən; Uning ḳolliri ular üqün kürəx ḳilsun; Əmdi əzini əzgüqilərgə ḳarxi turuxḳa uningoŋa mədət boloŋaysən». **8** U Lawiy tooŋrisida mundaḳ dedi: — «Sening urim wə tummim taxliring Sening bu muḳəddəs bəndənggə tapxuruloŋan; Sən uni Massaḩda siniding, Məribaḩning sulirining yenida uning bilən talaxting. **9** U əz ata-anisi tooŋrisida: «Ularoŋa yüz-hatirə ḳilmaymən», dəp eytti, Əz ḳerindaxlirining ḩeq yüzini ḳilmay, Əz balilirinimu tonuxni halimay, Bəlki

Sening səzünggə əməl kilip, əhdəngni qing tutti. 10 Mana, [Lawiylar] Yakupka hökümliringni ukturidu, Ular Israilgha kanunungni ögitidu; Ular dimiginggha huxbuyni sunidu, Kurbangahinggha pütün köydürmə kurbanliklarni kəltüridu. 11 I Pərwərdigar, uning təəllukatini bərikətligəysən, Uning kollirining əjri Seni hux kilghudək bolghay, Uninggha karxi qikkanlar wə uningdin nəpratlənggənlər bolsa, Ularni kopalmighudək halda bəllirini sundurghaysən!» 12 U Binyamin tooghrisida mundak dedi: — «Pərwərdigarning səygini bolsa, U Uning yenida bihətər makan kilidu, Pərwərdigar sayə bolup pütün kün uni saklaydu, U uni mürisi otturisida makanlaxturidu» 13 Yüsüp tooghrisida u mundak dedi: — «Uning zemini Pərwərdigar təripidin bərikətlik bolghay! Asmanlarning esil nemətliri bilən, Xəbnəm bilən, Yər tegidiki nemətliri bilən, 14 Kündin hasil bolidighan esil məhsulatliri bilən, Aydin hasil bolidighan esil nemətliri bilən, 15 Kədimki taghlarning aliy nemətliri bilən, Mənggülük dənglərning esil nemətliri bilən, 16 Yərning esil nemətliri wə uninggha tolghan həmmə məwjudatliri bilən, Azghanlikta turghuqi Zatning xapaiti bilən bərikətlənsun! Bularning həmmisi Yüsüpning bexigha, Yəni əz kerindaxliridin ayrilghanning kokkisigha qüxsun. 17 Uning həywisi əz bukisining tunjisidəktur; Uning münggüzliri yawa kalining münggüzlidəktur, Ular bilən u əl-yurtlarning həmmisini birakla yər yüzining qətlirigiqə üsidu. Mana Əfraimning tümənligən adəmliri, Manassəhning minglighan adəmliri xundak bolidu». 18 Zəbulun tooghrisida u mundak dedi: — «Əy Zəbulun, sən qikkiningda xadlanghin; Əy sən Issakar, əz qedirliringda hux bolghin! 19 Mana ular həlklərni taghka qakiridu, Xu yərdə ular həkkaniylikning kurbanliklirini sunidu, Qünki ular dengizdiki mol dələtlərni, Kumgha kəmülgən gəhərlərni sümürüp ulargha muyəssər bolidu». 20 Gad tooghrisida u mundak dedi: — «Gadning zeminini kengəytküqigə bəht-bərikət bolghay; Gad bolsa qixi xirdək olturaklaxti; U bilək həm bax terisini titma-titma kiliwetidu; 21 Xu yərdə u əng esil nesiwini talliwaldi; Qünki xu yərdimu u həküm bekitküqining ülüxi bolghan jay saklakliktur; U həlkning sərdarliri bilən kelip, Israil bilən birgə Pərwərdigarning adaliti bilən həkümlirini yürgüzdi». 22 Dan tooghrisida u mundak dedi: — «Dan bolsa yax bir xirdur; U Baxandin taklap ətidu». 23 Naftali tooghrisida u mundak dedi: — «Əy Naftali, iltipatka toyunghansən, Pərwərdigar təripidin kəlgən bəht-bərikətkə tolup, Məghrip bilən jənubni əzünggə mülük kilip igiləysən». 24 Axir tooghrisida u mundak dedi: — «Axir oghullar bilən bərikətlinidu; U kerindaxliri arisida iltipat kərsun; Puti maygha qilansun. 25 Dərwaza baldakliring təmür bilən mistin bolidu; Künliring kandak bolsa, küqüngmu xuninggha muwapik təng bolidu». 26 «— Əy Yəxurun, Təngringdək baxka hekim yoktur; U sanga yardəmgə asmanlar üstigə, Zor həywisi bilən bulutlarning üstigə minip kelidu. 27 Əzəliy Huda sening baxpanahingdur, Astingda əbədiy biləklər turidu. U sening aldingdin düxmənni həydəp: — «Ularni halak kilghin!» dəp [sanga] buyruydu. 28 Xuning bilən Israil axlik bilən yengi xarab mol bolghan bir zeminda turup, Yalghuz aman-esən makan tutidu, Yakupning bulik ohxaxla aman-esən bolidu; Uning asmanlirimu xəbnəm temitip turidu. 29 Bəhtliksən, i Israil! Səndək Pərwərdigarning Özi kutkuzghan həlktin yənə kim bar? U bolsa sening mədətkar kalkining, Həywətlik kiliqingdur! Sening düxmənliring sanga zəiplixip boysunidu; Sən ularning egiz jaylirida dəssəp mangisən».

34 Andin Musa Moabning tüzlənglikliridin qikip Nebo teghining üstigə, yəni Yerihoning otturisidiki Pisgah teghining kokkisigha qikti. Xu yərdə Pərwərdigar uningghа pütkül zeminni kərsətti; Gileadtin Danghiqə, 2 pütkül Naftali bilən Əfraim wə Manassəhning zeminini, Yəhudaning pütkül zemini bilən koxup məghribtiki dengizghiqə, 3 jənubtiki Nəgəw zeminini, «Horma xəhiri» dəp atalghan Yeriho wadisidiki tüzlənglikni Zoar xəhirigə kədər, hammini uningghа kərsətti. 4 Andin Pərwərdigar uningghа səz kilip: «Mən kəsəm kilip: «Bu zeminni sening nəslinggə berimən» dəp Ibrahim, Ishak wə Yakupka wədə kilghan zemin mana muxudur. Əmdi sanga uni əz kəzüng bilən kərüxkə nesip kildim, lekin sən xu yərgə ətüp kirəlməysən» dedi. 5 Andin Pərwərdigarning eytkinidək, Pərwərdigarning kuli Musa xu yərdə, yəni Moabning zeminida wapat boldi. 6 U uni Moabning zeminidiki taghning jilghisida, Bəyt-Peorning otturisida dəpnə kildi; uning kəbrisining kəyərdə ikənlikini bügüngiqə hekim bilməydu. 7 Musa wapat bolghan wakitta bir yüz yigirmə yaxka kirgənidi, lekin kəzliri heq torlaxmighan wə maghduridin heq kətmigənidi. 8 Israillar Musa üqün Moabdiki tüzləngliktə ottuz küngiqə matəm tutti. Xuning bilən Musa üqün matəm tutup yighlaydighan künlər tügigənidi. 9 Musa kollirini uning üstigə koyghaqka, Nunning oghli Yəxua

danalik bərgüqi Roh bilən toloɣanidi. Xuning bilən Israillar uningoɣa itaət kilip, Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək kildi. **10** Musadin keyin uningdək Pərwərdigar bilən yüz turanə səzləxkən ikkinqi bir pəyoɣəmbər Israil iqidə qikmidi; **11** Pərwərdigarning uni Misir zeminioɣa əwətixi bilən u xu yərdə Pirəwngə, uning hizmətkarliri wə pütkül zeminidikilər aldida kərsətkən həmmə məjizilik alamət wə karamətlərgə, **12** ayan kilinoɣan xu barlik uluoɣ kudrətkə wə Musaning pütkül Israilning kəz aldida kərsətkən barlik dəhxətlik həywisigə təng turoɣudək heqkandak adəm qikmidi.

Yəxua

1 Wə Pərwərdigarning ḳuli boloŋan Musa wapat boloŋandin keyin xundaḳ boldiki, Pərwərdigar Musaning hizmətkari, Nunning ooŋli Yəxuaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Mening ḳulum Musa wapat boldi. Əmdi sən ḳozoŋilip, bu həlḳning ḥəmmisini baxlap Iordan dəryasidin ətüp, Mən ularoŋa, yəni Israillaroŋa təḳdim ḳilidioŋan zeminoŋa kirgin. **3** Mən Musaoŋa eytḳinimdək, putunglarning tapini ḳəyərgə təgkən bolsa, xu jayni silərgə bərdim; **4** qegranglar qəlbayawandin tartip Liwanoŋiqə, Ḥittiylarning zeminini əz iqigə elip, Əfrat dəryasidin kün petixtiki Ottura Dengizoŋiqə bolidu. **5** Sening barliḳ ḥayat künliringdə ḥeqkim sanga ḳarxi turalmaydu. Mən Əzüm Musa bilən billə boloŋandək sening bilən billə bolup, seni ḥərgiz taxliwətməymən. **6** Sən jür'ətlik wə ḳəysər boloŋin; qünki sən bu həlḳni Mən ata-bowiliriŋa berixkə ḳəsəm bilən wədə ḳiloŋan zeminoŋa mirashor ḳilip igilitisən. **7** Mening ḳulum Musa sanga buyruoŋan barliḳ ḳanunoŋa əməl ḳilixḳa kəngül bəlüp, ḳət'iy jür'ətlik wə tolimu ḳəysər boloŋin; sən ḳəyərgila barsang ixliring oŋəlibilik boluxi üqün uningdin ya ong ya soloŋa qətnəp kətmə; **8** bu ḳanun kitabini əz aoŋzingdin neri ḳilmay, uning iqidə pütülgənning ḥəmmisini tutup, uni keqə-kündüz zikir kilip oyla; xundaḳ ḳilsang yolliringda oŋəlibilik bolup, əzüng ronaḳ tapisən. **9** Mana sanga: — Jür'ətlik wə ḳəysər bol, dəp buyruoŋanidimoŋu? Xunga ḥeq wəḥimigə qüxmə, yürəksiz bolma; qünki ḳəyərgə barsang Pərwərdigar Hudaying sən bilən birgidur. **10** Xuning bilən Yəxua həlḳning baxliriŋa buyrup: — **11** Silər qedirgaḥtin ətüp həlḳḳə: — Əzünglar üqün ozuḳ-tülük təyyar ḳilinglar, qünki üq kün toxḳanda silər Iordan dəryasidin ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan zeminni igiləx üqün kirisilər, — dənglar, dedi. **12** Yəxua Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəḥning yerim ḳəbilisigə səz ḳilip: — **13** Hudaning ḳuli boloŋan Musaning silərgə buyrup: — Pərwərdigar Hudayinglar silərgə aramliḳ ata ḳilip bu zeminni silərgə bərgən, dəp eytḳinini esinglarda tutunglar. **14** Hotun bala-qaḳanglar wə qarpayliringlar Musa əzi silərgə təḳsim ḳiloŋan, Iordan dəryasining bu təripidiki zeminda ḳalsun, lekin aranglarda ḳanqilik batur palwan bolsanglar, silər əz ḳerindaxliringlarning aldida səptə turup ularoŋa yardəm berip jəng ḳilinglar; taki Pərwərdigar Hudayinglar ḳerindaxliringlaroŋa silərgə ata ḳiloŋiniŋa ohxax aram ata ḳilip, ḳerindaxliringlaroŋa u ularoŋa miras ḳilip beridioŋan zeminni igilətgüqə xundaḳ ḳilinglar. Andin silər təwəlikinglar boloŋan zeminni, yəni Hudaning ḳuli boloŋan Musa silərgə təḳsim ḳiloŋan, Iordan dəryasining kün qiḳix təripidiki bu zeminni igiləx üqün ḳaytip beringlar, — dedi. **16** Ular Yəxuaoŋa jawab berip: — Sən bizgə əmr ḳiloŋanning ḥəmmisigə əməl ḳilimiz, sən bizni ḳəyərgə əwətsəng, xu yərgə barimiz. **17** Biz ḥəmmə ixta Musaning səzigə ḳulaḳ saloŋinimizdək sanga ḳulaḳ salimiz; birdinbir tilikimiz, Pərwərdigar Hudaying Musa bilən billə boloŋandək sening bilənmu billə boloŋay! **18** Kimki sening əmringgə itaətsizlik ḳilip, sən bizgə buyruoŋan ḥərḳandaḳ səzliringgə ḳulaḳ salmisa, əltürülidu! Sən pəḳətla jür'ətlik wə ḳəysər boloŋin, — dedi.

2 Andin keyin Nunning ooŋli Yəxua ikki qarlioŋuqini Xittimdin əwətip ularoŋa: — Silər berip u zeminni, bolupmu Yeriho xəḥirini qarlap kelinglar, dedi. Xuning bilən ular u yərgə berip, Raḥab atliḳ bir paḥixining əyigə kirip ḳondi. **2** Lekin birsi kelip Yeriho padixaḥioŋa: — Bügün keqə Israillardin birnəqqə kixi bu zeminni qarlioŋili kəptu, dəp həwər yətküzdi. **3** Xuning bilən Yeriho padixaḥi Raḥabning ḳexioŋa adəm əwətip: — Sening ḳexingoŋa kelip, əyünggə kirgən xu kixilərni bizgə tapxurup bərgin, qünki ular bu zeminning ḥər yerini payliŋili kəptu, — dedi. **4** Lekin u ayal u ikki kixini elip qiḳip yoxurup ḳoyoŋanidi; u jawab berip: — Dərwəḳə bu kixilər mening ḳeximoŋa kəldi, lekin mən ularning nədin kəlgənlikini bilmidim; **5** ḳarangoŋu qüxüp, ḳowuḳni etidioŋan waḳit kəlgəndə xundaḳ boldiki, bu adəmlər qiḳip kətti. Mən ularning ḳəyərgə kətkinini bilməymən. Ularni tezdin ḳooŋlisanglar, qoḳum yetixiwalisilər, — dedi. **6** Lekin u ayal ularni əgzigə elip qiḳip, əgzining üstidə rətləp yeyip ḳoyoŋan zioŋir pahallirining astioŋa yoxurup ḳoyoŋanidi. **7** U waḳitta ularning kəynidin izdəp ḳooŋlioŋuqilar Iordan dəryasining yoli bilən qiḳip dərya keqiklirigiqə ḳooŋlap bardi. Ularni ḳooŋlioŋuqilar xəḥərdin qiḳixi bilənla, xəḥərning ḳowuḳi taḳaldi. **8** Xu waḳitta, u ikkiylən tehi uhlaxḳa yatmioŋanidi, Raḥab əgzigə qiḳip ularning ḳexioŋa berip **9** ularoŋa: — Pərwərdigarning bu zeminni silərgə miras ḳilip bərgənlikini, xundaḳla silərdin boloŋan wəḥimənglar bizlərgə qüxüp, bu zemindikilərning ḥəmmisi aldinglarda ḥalidin ketəy deginini bilimən; **10** qünki biz silər Misirdin qiḳḳininglarda Pərwərdigarning aldinglarda Ḳizil

Dengizni қorutқanlikini, xundakla silərning Iordan dəryasining u təripidiki Amoriylarning ikki padixahi Sihon bilən Ogni қandak қilоqanlikinglarni, ularni mutlək yoқatқanlikinglarni angliduқ. **11** Buni anglap yürikimiz su bolup, silərning səwəbinglardin һərқaysimizning roһi qikip kətti. Qünki Pərwərdigar Hudayinglar bolsa yuқirida, asmanlarning һəmdə təwəndə yərning Hudasidur. **12** Əmdi silərdin ətünimənki, mən silərgə kərsətkən һimmitim üqün silərmu mening atamning jəmətigə һimmət қilixқa Pərwərdigarning nami bilən manga қəsəm қilinglar, xundakla ata-anamni, aka-uka, aqa-singil қerindaxlirimni wə ularoqa təwə barlikioqa qeқilmaslikinglar, jenimizni tirik қaldurup, ələmdin қutқuzuxunglar tooqrisida manga bir kapalət bəlgisini beringlar, — dedi. **14** Ikkiylən uningoqa: — Əgər sən bu iximizni axkarilap қoymisang, silər jeninglardin ayrilsanglar, bizmu jenimizdin ayrioqaymiz! Xuningdək xundak boliduki, Pərwərdigar bizgə bu zeminni igə қiloquzoqanda, biz jəzmən silərgə meһribanlarqə wə səmimiy muamilidə bolimiz, dedi. **15** Xuning bilən ayal ularni pənjiridin bir tana bilən qüxürüp қoydi (qünki uning əyi xəһərning sepilida bolup, u sepilning üstidə olturatti). **16** Ayal u ikkisigə: — Қooqlioquqilar silərgə uqrap қalmaslikі üqün, taoqқa qikip, u yərdə üq kün yoxurunup turunglar; қooqlioquqilar xəһərgə қaytip kəlgəndin keyin, andin silər əz yolunglaroqa mangsanglar bolidu, — dedi. **17** Ikkisi ayaloqa: — Əgər sən bizning deginimizdək қilmisang, sən bizgə қiloquzoqan қəsəmdin halas bolimiz: — **18** Mana, biz zeminoqa kirgən qaoqda, sən bizni qüxürüxkə ixlətkən bu қizil tanini pənjirigə baoqlap қoyoqin; andin ata-anangni, aka-uka қerindaxliringni, xundakla atangning barlik jəmətidikilərni əyünggə, əzünggə yioqip jəm қiloqin. **19** Xundak boliduki, əyüngning ixikliridin taxқirioqa qikқan һərkimining қeni əz bexida bolidu; biz uningoqa məs'ul əməsmiz; lekin biraw əyüngdə sən bilən billə boloqan birsining üstigə қol salsa, undakta uning қeni bizning beximizoqa qüxkəy! **20** Əgər sən bu iximizni axkarilap қoysang, sən bizgə қiloquzoqan bu қəsəmdin halas bolimiz, — dedi. **21** Raһab jawab berip: — Silərning degininglərdək bolsun dəp, ularni yoloqa selip қoydi. Ular kətkəndin keyin, ayal pənjirigə u қizil tanini baoqlap қoydi. **22** U ikkisi u yərdin ayrilip, taoqқa qikip, қooqlioquqilar [xəһərgə] қaytip kətküqə u yərdə üq kün turdi. Қooqlioquqilar yol boyidiki һəmmə yərni izdəpmu ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi taoqdin qüxüp, қaytip mangdi; ular dəryadin ətüp, Nunning ooqli Yəxuaning қexioqa kelip, bexidin kəqürgənlirining һəmmisini uningoqa dəp bərdi. **24** Ular Yəxuaoqa: — Pərwərdigar dərwəkə barlik zeminni қolimizoqa tapxurdi; zeminda turuwatқanlarning һəmmisi bizning tüpəylimizdin roһi qikip kətti, — dedi.

3 Yəxua ətisi tang səһərdə turup, pütkül Israil bilən Xittimdin ayrilip Iordan dəryasioqa kəldi; ular dəryadin ətküqə xu yərdə bargaһ tikip turdi. **2** Üq kün toxup, sərdarlar qedirgaһtin ətüp, **3** һəlққə əmr қilip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarning əһdə sandukini, yəni Lawiylarning uni kətürüp mangoqinini kərgən һaman, turoqan ornunglardin қozoqilip, əһdə sandukining kəynidin əgixip menginglar. **4** Lekin uning bilən silərning arilikinglarda ikki ming gəz arilik қalsun; қaysi yol bilən mangidioqininglarni bilixinglar üqün, uningoqa yeқinlaxmanglar; qünki silər ilgiri muxu yol bilən mengip bakmioqansilər, — dedi. **5** Yəxua һəlққə: — Əzünglarni pak-mukəddəs қilinglar, qünki ətə Pərwərdigar aranglarda məjizə-karamətlərni kərsitidu, — dedi. **6** Andin Yəxua kaһinlaroqa: — Əһdə sandukini kətürüp һəlқning aldida dəryadin ətünglar, dəp buyruwidi, ular əһdə sandukini elip һəlқning aldida mangdi. **7** Pərwərdigar Yəxuaoqa səz қilip: — Һəmmə Israilning Mening Musa bilən billə boloqinimdək, sening bilənmu billə bolidioqanlikimni bilixi üqün bügündin etibarən seni ularning nəzиridə qong қilimən. **8** Əmdi sən əһdə sandukini kətürgən kaһinlaroqa: — Silər Iordan dəryasining süyining boyioqa yetip kəlgəndə, Iordan dəryasi iqidə turunglar, — degin, — dedi. **9** Yəxua Israillaroqa: — Bu yakқa kelinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning səzini anglanglar, dedi. **10** Andin Yəxua: — Mana, silər xu ix arқilik mənggülük һayat Təngrining aranglarda ikənlikini, xundakla Uning silərning aldinglardin Hittiylar, Girgaxiylar, Amoriylar, Қanaaniylar, Pərizziylar, Hiwiylar, Yəbusiylarni һəydiwetidioqanlikini bilisilər — pütkül yər-zeminning igisining əһdə sanduқi silərning aldinglarda Iordan dəryasi iqidin ətküzülidu. **12** əmdi Israilning қəbililiridin on ikki adəmni tallanglar, һərқaysi қəbilidin birdin bolsun; **13** xundak boliduki, pütkül yər-zeminning Igisi boloqan Pərwərdigarning əһdə sandukini kətürgən kaһinlarning tapini Iordan dəryasining süyigə təgkəndə, Iordan dəryasining süyi,

yəni bax ekinidin ekip kəlgən sular üzüp taxlinip, dərya kətürülüp dəng bolidu, — dedi. **14** Əmdi xundak boldiki, həlk qedirliridin qikip Iordan dəryasidin ətməkqi boloŋanda, əhdə sandukini kətürgən kahinlar həlkning aldida mangdi; **15** əhdə sandukini kətürgüqilər Iordan dəryasioŋa yetip kelip, putliri suoŋa tegixi bilənla (orma waktida Iordan dəryasining süyi dəryaning ikki kiroŋikidin texip qikidu), **16** yukiri ekindiki sular heli yiraktila, Zarətanning yenidiki Adəm xəhirining yenida tohtap, dəng boldi; Arabah tüzləngliki boyidiki dengizoŋa, yəni «Xor Dengizi»oŋa ekip qüxüwatkan keyinki ekimi üzülüp kaldi; həlk bolsa Yeriho xəhirining udulidin [dəryadin] ətüp mangdi. **17** Pütkül Israil kuruk yərni dəssəp, barlik həlk Iordan dəryasidin pütünləy ətüp boloŋuqilik, Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürgən kahinlar Iordan dəryasining otturisida kuruk yərdə məzmut turdi.

4 Pütkül həlk Iordan dəryasidin tamamən ətüp boloŋanda, Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz kilip: — **2** Həlkning arisidin on ikki adəmni tallioŋin, hər kəbilidin birdin adəm bolsun, **3**ularoŋa: — Silər Iordan dəryasining otturisidin, kahinlarning putliri məzmut turoŋan jaydin on ikki taxni elip, ularni kətürüp kelip əzünglar bügün keqə bargah tikidioŋan yərgə koyunglar, degin, dedi. **4** Xuning bilən Yəxua hər kəbilidin birdin adəmni, yəni Israillar arisidin tallioŋan on ikki kixini qakirdi; **5** andin Yəxua ularoŋa: — Silər Iordan dəryasining otturisioŋa qüxüp Pərwərdigar Hudayinglarning əhdə sandukining aldioŋa berip, Israilning on ikki kəbilisining sanioŋa mas halda birdin taxni elip müränglərgə koyunglar. **6** Qünki bu aranglarda bir əslətmə-bəlgə bolidu; kəlgüsidə baliliringlar: — Bu taxlarning silərgə nemə əhmiyiti bar? — dəp sorap kalsa, silər ularoŋa: — **7** Iordan dəryasining suliri Pərwərdigarning əhdə sandukining aldida üzüp koyuldi; [əhdə sanduki] Iordan dəryasidin ətküzülgəndə Iordan dəryasining suliri üzüp koyuldi; xunga bu taxlar Israillaroŋa mənggülük bir əslətmə-bəlgə bolidu, — dəp jawap berisilər. **8** Xuning bilən Israillar Yəxua ularoŋa buyruoŋandək kildi. Pərwərdigarning Yəxuaoŋa kiloŋan əmri boyiqə Israilning kəbililirining sanioŋa muwapik Iordan dəryasining otturisidin on ikki taxni elip, konidioŋan jayoŋa kətürüp berip, xu yərdə koyup koydi. **9** Buningdin baxka Yəxua Iordan dəryasining otturisida əhdə sandukini kətürgən kahinlarning putliri mustəhkəm turoŋan jayda on ikki taxni tikləp koydi. Bu taxlar bolsa bügüngiqə xu yərdə turidu. **10** Pərwərdigar Yəxuaoŋa həlkkə eytixka tapilioŋan barlik ixlar orunlanoŋuqilik, yəni Musa əslidə Yəxuaoŋa buyruoŋanlirining həmmisi bəja kəltürülgüqə, əhdə sandukini kətürgən kahinlar Iordan dəryasining otturisida tohtap turdi. Həlk xu yərdin tezdin ətüwatatti. **11** Xundak boldiki, barlik həlk tamamən ətüp boloŋanda, Pərwərdigarning [əhdə] sanduki bilən kahinlar həlkning aldidin ətti. **12** Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəhning yerim kəbilisidikilərmu Musaning ularoŋa buyruoŋinidək səptə tüzüp Israillarning aldida dəryadin ətti. **13** jəmiy bolup kirik mingqə korallanoŋan kixi Pərwərdigarning aldidin ətüp, Yeriho tüzləngliklirigə kelip, jəng kilixka təyyar turdi. **14** U küni Pərwərdigar Yəxuani pütkül Israilning nəzaridə qong kildi; ular uning pütün əmridə Musadin korkkandək uningdinmu korkti. **15** Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz kilip: — **16** Həkümguwahlik sandukini kətürgən kahinlaroŋa: — Iordan dəryasidin qikinglar, dəp buyruoŋin, dedi. **17** Xunga Yəxua kahinlaroŋa: — Iordan dəryasidin qikinglar, dəp buyrudi. **18** Xundak boldiki, Pərwərdigarning əhdə sandukini kətürgən kahinlar Iordan dəryasining otturisidin qikip, putlirining tapini kuruklukni dəssixi bilənla, Iordan dəryasining süyi yənə əz jayioŋa kaytip kelip, awwalkidək ikki kiroŋikioŋiqə texip ekixka baxlidi. **19** Həlk bolsa birinqi ayning oninqi küni Iordan dəryasidin ətüp, Yerihoning xərkining əng qət təripidiki Gilgaloŋa kelip qedirgah tikti. **20** Ular Iordan dəryasidin aloŋaq kəlgən on ikki taxni bolsa, Yəxua ularni Gilgalda tikləp koydi; **21** andin Israillaroŋa: — Keyin baliliringlar əz atiliridin: — Bu taxlarning əhmiyiti nemə, dəp sorisa, **22** silər baliliringlaroŋa mundak ukturup koyunglar: — «Israil ilgiri kuruk yərni dəssəp Iordan dəryasidin ətkənidi; **23** qünki Pərwərdigar Hudayinglar biz Kizil Dengizdin ətküqə aldimizda uning sulirini kurutup bərgəndək, Pərwərdigar Hudayinglar silər ətküqə aldinglarda Iordan dəryasining süyini kurutup bərdi; **24** yər yüzidiki barlik əllər Pərwərdigarning kolining kanqilik küqlüklükini bilsun, xundakla silərning Pərwərdigar Hudayinglardin həmixə korkuxunglar üqün U xundak kildi» — dedi.

5 Xundak boldiki, Iordan dəryasining oŋərb təripidiki Amoriylarning həmmə padixahliri bilən dengizning yenidiki Kanaaniylarning həmmə

padixahḷiri Pərwərdigarning Israillar ətüp kətküqə ularning aldidin Iordan sulirini ḳandaḳ ḳurutup bərginini angliọanda, yürəkliri su bolup, Israillarning səwəbidin ularning roḥi qiḳay dəp ḳaldi. **2** U waḳitta Pərwərdigar Yəxuaọa səz ḳilip: — Sən qaḳmaḳ taxliridin piqaḳlarni yasap, Israillarni ikkinqi ḳetim hətnə ḳiloin, dedi. **3** Xuning bilən Yəxua qaḳmaḳ taxliridin piqaḳlarni yasap, Israillarni «Hətnilik dənglüki»də hətnə ḳildi. **4** Yəxuaning ularni hətnə ḳilixining səwəbi xu idiki, Misirdin qiḳḳan jənggə yarioudək ḥəmmə ərkəklər Misirdin qiḳḳandin keyin qəllükning yolida ölüp tügigənidi. **5** Qünki Misirdin qiḳḳan barliḳ həlḳ hətnə ḳilinoan bolsimu, lekin Misirdin qiḳip qəllükning yolida yürgən waḳitta Israil arisida tuouloanlarning ḥəmmisi hətnisiz ḳaloanidi; **6** Qünki əslidə Pərwərdigarning awazioa ḳulaḳ salmioan, Misirdin qiḳḳan həlḳ iqidiki jənggə yarioudək barliḳ ərkəklər ölüp tügigüqə Israillar ḳirik yil qəldə yürgənidi; Pərwərdigar ularoa: — Silərni Mən ata-bowiliringlaroa berixkə ḳəsəm bilən wədə ḳiloan zeminni, yəni süt bilən ḥəsəl aḳidioan yurtni kərgüqilər ḳilmaymən, dəp ḳəsəm ḳiloanidi. **7** Lekin Pərwərdigar ularning ornini basturoan əwladliri bolsa, yolda hətnə ḳilinmioaqḳa, Yəxua əzi ularni hətnə ḳildi. **8** Barliḳ həlḳ hətnə ḳilinip, saḳayouqilik qedirlirida, əz orunliridin qiḳmay turdi. **9** U waḳitta Pərwərdigar Yəxuaọa: — Bügün Mən Misirning arnomusini üstünglardin yumilitiwəttim, dedi. Xuning bilən u jayoa «Gilgal» dəp nam ḳoyulup, taki bügüngiqə xundaḳ atalmaḳta. **10** Xuning bilən Israillar Gilgalda qedir tikip turdi. Birinqi ayning on tətinqi küni ahximi Yeriho diyarining tüzlənglikliridə «ətüp ketix ḥeyti»ni ətküzdi. **11** «Ətüp ketix ḥeyti»ning ətisi ular xu yərning axliḳ məḥsulatliridin yedi, jümlidin xu küni petir nanlarni wə ḳomaqlarni yedi. **12** Ular xu zeminning axliḳ məḥsulatliridin yegəndin keyin, ətisi «manna»ning qüxüxi tohtidi. Xu waḳittin tartip Israillaroa ḥeq manna bolmidi; xu yilda ular Ḳanaan zeminining məḥsulatliridin yedi. **13** Əmma Yəxua Yerihooa yeḳin kəlgəndə, bexini kətürüp ḳariwidi, mana uning aldida suouruloan ḳiliqni tutup turoan bir adəm turatti. Yəxua uning ḳexioa berip uningdin: — Sən biz tərəptimu, yaki düxmənlirimiz tərəptimu? — dəp soridi. **14** U jawab berip: — Yaḳ, undaḳ əməs, bəlki Mən Pərwərdigarning ḳoxunlirining Sərdari bolup kəldim» — dedi. Yəxua yərgə düm yiḳilip səjdə ḳilip uningoa: — Rəbbimning ḳulioa nemə tapxuruḳliri barkin? dəp soridi. **15** Pərwərdigarning ḳoxunining Sərdari Yəxuaọa: — Putungdiki kəxingni saloin, qünki sən turoan yər muḳəddəs jaydur, dewidi, Yəxua xundaḳ ḳildi.

6 Yeriho sepilining ḳowuḳ-dərwaziliri Israillarning səwəbidin məḥkəm etilip, ḥeqkim qiḳalmaytti, ḥeqkim kirəlməytti. **2** Pərwərdigar Yəxuaọa səz ḳilip: — Mana, Mən Yeriho xəḥirini, padixaḥini ḥəmdə batur jəngqilirini ḳolungoa tapxurdum. **3** Əmdi silər, yəni barliḳ jəngqilər xəḥərni bir ḳetim aylinip menginglar; altə küngiqə ḥər küni xundaḳ ḳilinglar. **4** Ḥəmdə yəttə kaḥin əḥdə sanduḳining aldida ḳoqḳar münggüzidin etilgən yəttə buroini kətürüp mangsun; yəttinqi künigə kəlgəndə silər xəḥərni yəttə ḳetim aylinisilər; kaḥinlar buroilarni qalsun. **5** Xundaḳ boliduki, ular ḳoqḳar buroiliri bilən sozup bir awaz qiḳaroinida, barliḳ kixilər buroining awazini anglap, ḳattiḳ təntənə ḳilip towlisun; buning bilən xəḥərning sepilliri tegidin ərülüp qüxidu, ḥərbir adəm aldioa ḳarap etilip kiridu, — dedi. **6** Xuning bilən Nunning ooli Yəxua kaḥinlarni qaḳirip ularoa: — Silər əḥdə sanduḳini kətürüp menginglar; yəttə kaḥin Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yəttə ḳoqḳar buroisini kətürüp mangsun, dedi **7** U həlḳḳə: — Qiḳip xəḥərni aylininglar; ḳorallik ləxkərlər Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida mangsun, dedi. **8** Yəxua buni həlḳḳə buyruoandin keyin, Pərwərdigarning aldida yəttə ḳoqḳar buroisini kətürgən yəttə kaḥin aldioa mengip buroilarni qaldi; Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi bolsa ularning kəynidin elip mengildi. **9** Ḳorallik ləxkərlər buroa qeliwatḳan kaḥinlarning aldida mangdi; əḥdə sanduḳining arḳidin ḳooidiouqi ḳoxun əgixip mangdi. Kaḥinlar mangoaq buroa qalatti. **10** Yəxua həlḳḳə buyrup: — Mən silərgə: «Towlanglar» demigüqə nə towlimanglar, nə awazinglarni qiḳarmanglar, nə aoizinglardin ḥeqbir səzmu qiḳmisun; lekin silərgə «Towlanglar» degən künidə, xu qaoida towlanglar, — degənidi. **11** Xu tərikidə ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürüp xəḥərni bir aylandi. Halayiḳ qedirgaḥḳa ḳaytip kelip, qedirgaḥda ḳondi. **12** Ətisi Yəxua tang səḥərdə ḳopti, kaḥinlarmu Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini yənə kətürdi; **13** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yəttə ḳoqḳar buroisini kətürgən yəttə kaḥin aldioa mengip tohtimay qelip mangatti; [kaḥinlar] mangoaq buroa qaloanda, ḳorallik ləxkərlər ularning aldida mangdi, arḳidin ḳooidiouqi ḳoxun əgixip

mangdi. 14 Ikkinqi künimu ular xəḥərning ətrapini bir ḳetim aylinip, yənə qedirgaḥḳa yenip kəldi. Ular altə küngiqə xundaḳ ḳilip turdi. 15 Yəttinqi küni ular tang səḥərdə ḳopup, ohxax ḥaləttə yəttə ḳetim xəḥərning ətrapini aylandi; pəḳət xu künila ular xəḥərning ətrapini yəttə ḳetim aylandi. 16 Yəttinqi ḳetim aylinip bolup, kaḥinlar buroɣa qaloɣanda Yəxua həlḳḳə: — Əmdi towlanglar! Qünki Pərwərdigar xəḥərni silərgə tapxurup bərdi! 17 Lekin xəḥər wə uning iqidiki barliḳ nərsilər Pərwərdigaroɣa mutləḳ ataloɣanliḳi üqün [silərgə] «ḥaram»dur; pəḳət paḥixə ayal Raḥab bilən uning pütün əyidikilərla aman ḳalsun; qünki u biz əwətkən əlqilirimizni yoxurup ḳoyoɣanidi. 18 Lekin silər ḳandaḳla bolmisun «ḥaram» dəp bekitilgən nərsilərdin əzünglarni tartinglar; bolmisa, «ḥaram» ḳilinoɣan nərsilərdin elixinglar bilən əzünglarni ḥaram ḳilip, Israilning qedirgaḥinimu ḥaram ḳilip uning üstigə apət qüxürisilər. 19 Əmma barliḳ altun-kümüx, mis wə təmürdin boloɣan nərsilər bolsa Pərwərdigaroɣa muḳəddəs ḳilinsun; ular Pərwərdigarning həzinisigə kirgüzulsun, — dedi. 20 Xuning bilən həlḳ towlixip, kaḥinlar buroɣa qaldi. Xundaḳ boldiki, həlḳ buroɣa awazini angliɋinida intayin ḳattiḳ towliwidi, sepil tegidin ərülüp qüxti; həlḳ uning üstidin ətüp, ḥərbiri əz aldioɣa atlinip kirip, xəḥərni ixoɣal ḳildi. 21 Ular ər-ayal bolsun, ḳeri-yax bolsun, ḳoy-kala wə exəklər bolsun xəḥər iqidiki ḥəmmini ḳiliqlap yoḳatti. 22 Yəxua u zeminni qarlap kəlgən ikki adəmgə: — Silər u paḥixə hotunning əyigə kirip, uningoɣa bərgən ḳəsiminglar boyiqə uni wə uningoɣa təwə boloɣanlarning ḥəmmisini elip qiḳinglar, dedi. 23 Xuning bilən ikki qarliɋuqi yax yigit kirip, Raḥabni ata-anisi bilən ḳerindaxlirioɣa ḳoxup ḥəmmə nərsiliri bilən elip qiḳti; ular uning barliḳ uruḳ-tuoɣḳanlirini elip kelip, ularni Israilning qedirgaḥining sirtioɣa orunlaxturup ḳoydi. 24 Halayiḳ xəḥərni wə xəḥər iqidiki ḥəmmə nərsilərni ot yeḳip kəydürüwətti. Pəḳət altun-kümüx, mis wə təmürdin boloɣan ḳaqa-ḳuqa əswablarni yioɣip, Pərwərdigarning əyining həzinisigə əkirip ḳoydi. 25 Lekin Yəxua paḥixə ayal Raḥabni, ata jəmətidikilərni wə uningoɣa təwə boloɣanlirining ḥəmmisini tirik saḳlap ḳaldi; u bügüngiqə Israil arisida turuwatidu; qünki u Yəxua Yerihoni qarlaxḳa əwətkən əlqilərni yoxurup ḳoyoɣanidi. 26 U qaoɣda Yəxua agaḥ-bexarət berip: — Bu Yeriho xəḥirini ḳaytidin yasaxḳa ḳopḳan kixi Pərwərdigarning aldida ḳaroɣix astida bolidu; u xəḥərning ulini saloɣanda tunji ooɣlidin ayrilidu, xəḥərning ḳowuḳlirini orunlaxturidioɣan qaoɣda kiqik ooɣlidinmu ayrilidu, — dedi. 27 Pərwərdigar Yəxua bilən billə idi; uning nam-xəḥriti pütkül zeminoɣa kəng tarḳaldi.

7 Lekin Israil «ḥaram» nərsilər üstidə itaətsizlik ḳildi; qünki Yəḥuda ḳəbilisidin boloɣan Zərahning əwrisi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooɣli Akan degən kixi ḥaram dəp bekitilgən nərsilərdin aloɣanidi. Buning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa ḳozoɣaldi. 2 Yəxua Yerihodin Bəyt-Əlning xərḳ təripidiki Bəyt-Awənning yenida boloɣan Ayi xəḥirigə birnəqqə adəm əwətip ularoɣa: — U yərgə qiḳip u zeminni qarlap kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən u adəmlər qiḳip Ayi zeminini qarlap kəldi. 3 Ular ḳaytip kelip, Yəxuaoɣa: — Ḥəmmə həlḳning u yərgə berixining ḥajiti yoḳ ikən, ikki-üq mingqə adəm bolsila ayioɣa ḥujum ḳilip [uni igiliyələydu;] u yərdə olturuxluḳ kixilər az boloɣaqḳa, pütkül həlḳni awarə ḳilip u yərgə əwətmigin, — dedi. 4 Xuning bilən həlḳtin üq mingqə kixi u yərgə qiḳti; lekin bular Ayining adəmliri aldidin ḳeqip ketixti. 5 Ayining adəmliri ulardin ottuz altiqə kixini urup əltürdi; ḳaloɣanlarni sepil ḳowuḳining aldidin Xebarimoɣiqə ḳooɣlap berip, u yərdiki dawanda ularni urup məoɣlup ḳildi. Andin həlḳning yüriki su bolup, ḳattiḳ sarasimgə qüxti. 6 Yəxua kiyimlirini yirtip, Israilning aḳsaḳalliri Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yərgə düm yiḳilip, baxlirioɣa topilarni qeqip, u yərdə kəq kirgüqə yetip ḳaldi. 7 Yəxua: — Aḥ, Rəb Pərwərdigar, sən bizni Amoriylarning ḳolioɣa tapxurup ḥalak ḳilix üqün, bu həlḳni nemixḳa Iordan dəryasining bu təripigə ətküzgənsən? Biz Iordan dəryasining u təripidə turuwərgən bolsaḳ boptikən! 8 Əy Rəbbim! Israil əz düxmənlirining aldidin burulup ḳaqḳan yərdə mən nemimu deyələymən? 9 Ḳanaaniylar, xundaḳla zeminda barliḳ turuwatḳanlar buni anglisa bizni ḳapsiwelip yər yüzidin namimizni üzüp taxlaydu; xu qaoɣda Sən uluoɣ nam-xəḥriting üqün nemilərni ḳilisən?! — dedi. 10 Lekin Pərwərdigar Yəxuaoɣa jawab berip mundaḳ dedi: — «Ornungdin ḳop! Nemixḳa xundaḳ düm yatisən? 11 Israil gunaḥ ḳildi! Ular yənə Mən ularoɣa tapilioɣan əḥdəmgə hilaplik ḳilip, ḥaram dəp bekitilgən nərsilərdin elip, ooɣrilik ḳilip, aldamqilik ḳilip ḥəm ḥaram bekitilgənni əz mallirining arisioɣa tiḳip ḳoydi. 12 Xunga Israillar düxmənlirining aldida tik turalmaydu; ular əzlirini «ḥaram» ḳilip bekitip, mutləḳ yoḳitilixḳa yüzləngəqkə, düxmənlirining aldidin burulup arḳisioɣa ḳaqidu.

Əgər silər «ḥaram» dəp bekitilgənni aranglardin tamamən yoḳ ḳilmisanglar, mundin keyin mən silər bilən billə bolmaymən. **13** Əmdi sən turup həlḳni pak-muḳəddəs ḳilip ularoɣa: — «Ətə üqün əzünglarni pak ḳilinglar; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — Əy Israil, səndə «ḥaram» dəp bekitilgən nərsə bardur; bu ḥaram nərsini aranglardin yoḳ ḳilmioɣuqilik düxmənliringlarning aldida tik turalmaysilər. **14** Ətə səḥərdə silər ḳəbilə boyiqə ḥazir ḳilinisilər; xundaḳ boliduki, Pərwərdigar bekitkən ḳəbilə jəmət-jəməti boyiqə birdin-birdin aldioɣa kəlsun; Pərwərdigar bekitkən jəmət ailə-ailə boyiqə birdin-birdin ḥazir bolup aldioɣa kəlsun; andin Pərwərdigar bekitkən ailidiki ərkəklər birdin-birdin aldioɣa kelip ḥazir bolsun. **15** Xundaḳ boliduki, ḥaram dəp bekitilgən nərsini əz yenida saḳlioɣan kixi tepiloɣanda, Pərwərdigarning əḥdisigə hilaplik ḳiloɣanliḳi üqün ḥəm xundaḳla Israil iqidə rəzillik sadir ḳiloɣini üqün u wə uningoɣa barliḳ təwə boloɣanlar otta kəydürülsun, — dəydu», dəp eytḳin». **16** Yəxua ətisi tang səḥərdə turup Israilni aldioɣa yioɣip, ḳəbilə-ḳəbilini ḥazir ḳiliwidi, Yəḥuda ḳəbilisi bekitildi; **17** u Yəḥudaning jəmətlirini ḥazir ḳiliwidi, Zarḥiylar jəməti bekitildi. U Zarḥiylar jəmətini ailə-ailə boyiqə aldioɣa kəltürüwidi, Zabdi degən kixi bekitildi. **18** Zabdi əz ailisidiki ərkəklərni birdin-birdin ḥazir ḳiliwidi, Yəḥuda ḳəbilisidin Zəraḥning əwladi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooɣli Aḳan bekitildi. **19** Xuning bilən Yəxua Aḳanoɣa: — Əy ooɣlum, Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa xan-xərəpni ḳayturup berip, [Uning ḥərmiti üqün] ḳiloɣanliringni iḳrar ḳiloɣin; məndin ḥeqnemini yoxurmay, ḳiloɣiningning ḥəmmisini manga eytḳin, dedi. **20** Aḳan Yəxuaoɣa jawab berip: — Mən dərwəḳə Israilning Hudasi Pərwərdigar aldida gunaḥ ḳilip, mundaḳ-mundaḳ ḳildim: **21** mən oljining arisidin Xinarda qiḳḳan qiraylik bir tonoɣa, ikki yüz xəkəl kümüx, əllik xəkəl eoɣirliḳtiki altun tahtioɣa kəzüm ḳizirip ularni eliwaldim. Mana, bu nərsilərni qedirimning otturisidiki yərgə kəmüp ḳoydum, kümüx ularning astida, — dedi. **22** Xularni dewidi, Yəxua əlqilərni əwətti, ular qediroɣa yügürüp bardi wə mana, nərsilər dərwəḳə qedirda yoxuruḳluḳ bolup, kümüx bularning astida idi. **23** Ular bu nərsilərni qedirdin elip qiḳip Yəxuaoɣa, xundaḳla barliḳ Israillarning ḳexioɣa kəltürüp, Pərwərdigarning aldioɣa ḳoydi. **24** Andin Yəxua bilən pütkül Israil jamaiti ḳopup Zəraḥning ooɣli Aḳanni, kümüx, ton wə altun tahta bilən ḳoxup, uning ooɣulliri bilən ḳizlirini, uyliri bilən exəkliri, ḳoyliri, qediri bilən barliḳ təwəliklirini elip Aḳor jiloɣisioɣa kəltürdi. **25** Yəxua Aḳanoɣa: — Sən beximizoɣa ḳanqilik apət kəltürdüng! Mana, bügün Pərwərdigar sening üstünggə apət kəltüridu, — dedi. Andin pütkül Israil jamaiti uni qalma-kesək ḳilip əltürdi. Ular ailisidikilərnimu qalma-kesək ḳilip əltürgəndin keyin, ḥəmmini otta kəydürüwətti. **26** Andin halayiḳ bir qong dəwə taxni uning üstigə dəwiləp ḳoydi. Bügüngə kədər u u yərdə turmaḳta. Buning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi yandi. Xuning bilən xu yərgə «Apət jiloɣisi» [«(Aḳor jiloɣisi)»] dəp nam ḳoyuldi wə bu küngiqə xundaḳ atalmaḳta.

8 Pərwərdigar Yəxuaoɣa: — Sən ḥeq ḳorḳma, ḥəm ḥodukmioɣin. Turup, barliḳ jəngqilərni əzüng bilən elip, Ayi xəḥirigə qiḳḳin. Mana, Mən Ayining padixaḥi, həlḳi, xəḥiri wə zeminini ḳoxup sening ḳolungoɣa tapxurdum. **2** Sən Yeriho bilən uning padixaḥioɣa ḳandaḳ ḳiloɣan bolsang Ayi xəḥiri bilən uning padixaḥioɣimu xundaḳ ḳilisən. Pəḳət silər bu ḳetim xəḥərdin olja wə qarpaylarni alsanglar bolidu. Əmdi sən xəḥərning kəyni təripigə ḥujum ḳilixḳa pistirma ḳoyoɣin, — dedi. **3** Xuning bilən, Yəxua bilən ḥəmmə jəngqilər ḳozoɣilip, ayioɣa ḥujum ḳilixḳa qiḳti. Yəxua ottuz ming batur jəngqini iloɣap keqidə ularni mangdurdi **4** wə ularoɣa mundaḳ tapilidi: — «Silər agaḥ bolup, xəḥərdin bək neri kətməy xəḥərning kəynidə məkünüp turup, ḥəmminglar bəktürmə ḥujumoɣa təyyar turunglar. **5** Mən əzüm bilən ḳaloɣan ḥəmmə kixilərni elip xəḥərgə yeḳin barimən; xundaḳ boliduki, ular baldurḳidək aldimizoɣa qiḳip ḥujum ḳiloɣanda, biz ularning aldidin ḳaqimiz; **6** ular jəzmən bizning kəynimizdin ḳooɣlaydu; ular: «Israillar baldurḳidək aldimizdin ḳeqip kətti» dəp oylaydu, biz ularni azdurup xəḥərdin yiraḳ elip qiḳimiz. Xuning üqün biz ularning aldidin ḳaqimiz. **7** U waḳitta silər bəktürmidin ḳopup qiḳip, xəḥərni ixoɣal ḳilinglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar bu xəḥərni silərning ḳolunglaroɣa tapxuridu. **8** Xəḥərni ixoɣal ḳiloɣandin keyin Pərwərdigarning tapilioɣini boyiqə u xəḥərni ot yeḳip kəydüriwetinglar. Mana, mən silərgə əmr bərdim». **9** Yəxua ularni yoloɣa saldi, ular berip Bəyt-əl bilən Ayining otturisida, Ayining oɣərb təripidə bəktürmə selip marap olturdi. Yəxua bolsa u keqisi həlḳning arisida ḳondi. **10** Ətisi səḥər Yəxua ḳopup, həlḳni yioɣip təkxürdi; andin u Israilning aḳsaḳalliri bilən billə həlḳning aldida

Ayioɣa ḳarxi mangdi. **11** Uning bilən billə boloɣan ḥəmmə jəngqilərmu uning bilən qikip, xəḥərning aldioɣa yeḳin berip, Ayining ximal təripidə qedir tikti. Ular qüxkən jay bilən Ayining otturisida bir jiloɣa bar idi. **12** Yəxua bəx mingqə adəmni tallap elip berip, Bəyt-əl bilən Ayining otturisida, xəḥərning oɣərb təripidə bəktürmə turoɣuzoɣanidi. **13** Xundaḳ ḳilip, barlik həlḳ, yəni xəḥərning ximal təripidiki bargaḥtiki ḳoxun bilən oɣərb təripidiki pistirma ḳoxun orunlaxturup bəlündi. Xu keqisi Yəxua əzi jiloɣining otturisioɣa qüxti. **14** Ayining padixaḥi xu əḥwalni kərdi wə xəḥərdikilər aldirap səḥər ḳopuxti; padixaḥ bilən barlik həlḳi Israil bilən soḳuxux üqün bəlgilənгən wakitta Arabaḥ tüzlənglikigə qikti. Lekin padixaḥning xəḥərning kəynidiki pistirma ḳoxundin həwiri yoḳ idi. **15** Yəxua bilən barlik Israil bolsa əzlirini ulardin yengilgəngə selip, qəl tərəpkə ḳaqti. **16** Xəḥərdə bar həlḳning ḥəmmisi ularni ḳooɣlaxḳa qakirildi; ular kelip Yəxuani ḳooɣlioɣanda, ular azdurulup xəḥərdin yirak ḳilindi. **17** Ayi bilən Bəyt-Əlning iqidə Israilni ḳooɣlaxḳa qikmioɣan ḥeqbir ər kixi ḳalmidi; ular xəḥərni oquḳ ḳoyup, ḥəmmisi Israilni ḳooɣlap qikip kətti. **18** U wakitta Pərwərdigar Yəxuaoɣa: — Ḳolungdiki nəyzini ayioɣa ḳaritip uzatkin; qünki Mən uni sening ḳolungoɣa tapxurdum, — dewidi, Yəxua ḳolidiki nəyzini xəḥərgə ḳaritip uzatti. **19** U ḳolidiki nəyzini uzatḳan ḥaman pistirmida yatḳanlar jayidin tezla qikip, yügürginiqə xəḥərgə etilip kirip, uni ixoɣal ḳilip xuan ot yeḳip kəydürüwətti. **20** Ayining adəmliri burulup ḳariwidi, mana xəḥərdin asman-pələk ərləwatḳan tütünni kərdi, ya u yaḳḳa ya bu yaḳḳa ḳaqayli desə, ḥeq ḥali ḳalmioɣanidi; qəl tərəpkə ḳaqḳan Israillar burulup əzlirini ḳooɣlap keliwatḳanlaroɣa ḥujum ḳildi. **21** Yəxua bilən barlik Israil pistirma ḳoxunning xəḥərni elip boloɣanlikini, xundaḳla xəḥərdin tütünning ərləp qikḳinini kərüp, yenip kelip, Ayining adəmlirini əltürgili turdi. **22** Xuning bilən bir wakitta xəḥərni aloɣanlarmu xəḥərdin qikip ularoɣa ḥujum ḳildi. Xuning bilən ular Israillarning otturisida, bəziliri bu tərəptin, bəziliri u tərəptin ḳapsilip ḳaldi. Israillar ularning ḥeqbirini ḳoymay, ḥəmmisini əltürüwətti. **23** Ular Ayining padixaḥini tirik tutup, Yəxuaning aldioɣa elip bardi. **24** Israil dalada uqrioɣan barlik ayilikларni, yəni əzlirini qəlgiqə ḳooɣlap kəlgənlərni ḳirip yoḳatḳandin keyin (ularning ḥəmmisi ḳiliqlinip yoḳitiloɣanidi), barlik Israil Ayioɣa yenip kelip, u yərdikilərni ḳiliqlap əltürdi. **25** Xundaḳ boldiki, xu künidə əltürülgən ər-ayallar, yəni ayilikларning ḥəmmisi on ikki ming adəm idi. **26** Qünki Yəxua Ayida turuwatḳan ḥəmmə adəm yoḳitilmioɣuqə ḳolidiki uzutup turoɣan nəyzisini yioɣmioɣanidi. **27** Ḥalbuki, Pərwərdigarning Yəxuaoɣa buyruoɣan səzi boyiqə Israillar xəḥərdiki qarpay bilən oljini əzliri üqün aldi. **28** Andin Yəxua Ayi xəḥirini kəydürüp, uni əbədgiqə Harabilik dəwisigə aylanduruwətti; taki bügüngiqə u xundaḳ turmaḳta. **29** Ayining padixaḥini bolsa, u bir dərəhḳə asturup, u yərdə kəqkiqə turoɣuzdi. Kün patḳanda Yəxua əmr ḳiliwidi, kixilər uning ölükini dərəhtin qüxürüp, uni xəḥərning ḳowuḳining aldioɣa taxlap, üstigə qong bir dəwə taxni dəwiliwətti; bu tax dəwisi bügüngiqə turmaḳta. **30** Andin Yəxua Ebal teoɣida Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa ḳurbangaḥ yasidi. **31** Pərwərdigarning ḳuli Musaning Israiloɣa buyruoɣini boyiqə, Musaoɣa nazil ḳilinoɣan ḳanun kitabida pütülgəndək, ḳurbangaḥ ḥeqbir təmür əswab təgküzülmigən pütün taxlardin yasaloɣanidi. Uning üstidə həlḳ Pərwərdigaroɣa atap kəydürmə ḳurbanlikлар wə inakлik ḳurbanlikлiri sunup turdi. **32** Xu yərdə Yəxua uning taxlirining üstigə pütkül Israilning aldida Musa pütkən ḳanunni kəqürüp pütüp ḳoydi. **33** Andin pütkül Israil həlḳi, ularning akṣakalliri, əməldarliri bilən ḥakimliri, məyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida tuoɣuloɣanlar bolsun, ḥəmmisi Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining ikki təripidə, əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlar boloɣan Lawiylarning aldida ərə turdi; Pərwərdigarning ḳuli Musaning dəsləptə buyruoɣini boyiqə, Israillarning bəht-bərikitini tiləxkə həlḳning yerimi Gərizim teoɣi aldida, yənə bir yerimi Ebal teoɣi aldida turdi. **34** Andin Yəxua ḳanun kitabida pütülgənning ḥəmmisigə muwapiḳ ḳanundiki ḥəmmə səzlərni, jümlidin bəht-bərikət səzliri wə lənət səzlirini oḳup bərdi. **35** Yəxua bularni pütkül Israil jamaitigə, jümlidin ayallar, balilar wə ularning arisida turuwatḳan musapirlaroɣa oḳup bərdi; Musaning barlik buyruoɣanliridin ḥeqbir səzni ḳaldurmidi.

9 Əmdi xundaḳ boldiki, Iordan dəryasining oɣərb təripidiki, yəni taoɣlik rayondiki, Xəfəlaḥ oymanlikidiki, Uluoɣ Dengiz boyidiki, Liwanning uduliɣiqə sozuloɣan barlik yurtlardiki padixaḥlar wə xuningdək Ḥittiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar, Yəbusiylarning padixaḥliri bu ixtin həwər tapḳanda, **2** ḥəmmisi bir bolup Yəxua bilən Israiloɣa ḳarxi jəng ḳiloɣili ittipaḳlaxti. **3** Əmma Gibeon

аһаliliri Yəxuaning Yeriho bilən Ayioɣa nemə ḳiloɣinini angliоɣanda, 4 ular ḥiylə-mikir ixlitip, əzlirini [uzun] səpərdə boloɣandək kərsitip, exəklərgə kona taoɣar-hurjun bilən kona, yirtiḳ-yamaḳ xarab tulumlirini artip, 5 putlirioɣa yamaḳ qüxkən kona kəxlərni kiyip, kona jul-jul eginlərni üstigə orioɣan idi; ular səpərgə aloɣan nanlarning ḥəmmisi pahtilixip ḳurup kətkənidi. 6 Ular Gilgal qedirgaһioɣa berip Yəxuaning ḳexioɣa kirip uning bilən Israillaroɣa: — Biz yiraḳ yurttin kəlduḳ; biz bilən əһdə tüzsənglar, dedi. 7 Lekin Israillar Ḥiwiylaroɣa jawab berip: — Silər bizning arimizda turuwatḳan muxu yərliklər boluxunglar mumkin; undaḳta biz silər bilən ḳandaḳmu əһdə tüzimiz? — dedi. 8 Ular Yəxuaoɣa: — Biz sening ḳulliringmiz, dedi. Yəxua ulardin: — Silər kim, ḳəyərdin kəldinglar? — dəp soridi. 9 Ular uningoɣa jawab berip: — Sening ḳulliring bolsa Pərwərdigar Hudayingning namini angliоɣanliḳi üqün naḥayiti yiraḳ yurttin kəldi. Qünki biz Uning nam-xəḥritini wə Uning Misirda ḳiloɣan ḥəmmə ixlirini, 10 xundaḳla Uning Iordanning u təripidiki Amoriylarning ikki padixaһi, yəni Ḥəxbonning padixaһi Siһon bilən Axtarotta turuḳluḳ Baxanning padixaһi Ogḳa nemə ḳiloɣinini angliduḳ. 11 Xunga aḳsaḳallirimiz bilən yurtta turoɣuqi ḥəmmə həlḳ bizgə səz ḳilip: — Ḳolunglaroɣa səpərgə lazimliḳ ozuḳ-tülük elip, berip Israillar bilən kərüxüp ularoɣa: «Biz silərning ḳulluḳunglarda bolimiz; xunga biz bilən əһdə tüzünglar», dənglar, dəp bizni əwətti. 12 Silərning ḳexinglaroɣa ḳarap yoloɣa qiḳḳan künidə biz səpirimiz üqün əyimizdin aloɣan nan issiḳ idi, mana ḥazir u ḳurup, pahtilixip ketiptu. 13 Bu xarab tulumliri bolsa xarab ḳaqilioɣanda yengi idi, mana əmdi yirtilip ketiptu. Biz kiygən bu kiyimlər wə kəxlər səpərning intayin uzunluḳidin konirap kətti, — dedi. 14 Xuning bilən Israillar ularning ozuḳ-tülükidin azraḳ aldi, lekin Pərwərdigardin yol sorimidi. 15 Xundaḳ ḳilip, Yəxua ular bilən sülһi tüzüp, ularni tirik ḳoyuxḳa ular bilən əһd baoɣlidi; jamaət əmirlirimu ularoɣa ḳəsəm ḳilip bərdi. 16 Ular əһdə baoɣlixip üq kündin keyin, bu həlḳning əzlirigə ḳoxna ikənlikini, əzlirining arisida olturuxluḳ ikənliki ularoɣa məlum boldi. 17 Israillar səpirini dawamlaxturup üqinqi küni ularning xəһərlirigə yetip kəldi; ularning xəһərliri Gibeon, Kəfiraḥ, Bəərot bilən Kiriat-yearim idi. 18 Jamaətning əmirliri ilgiri Israilning Hudasi Pərwərdigarning nami bilən ularoɣa ḳəsəm ḳiloɣan boloɣaqḳa, Israillar ularoɣa ḥujum ḳilmidi. Buning bilən pütkül jamaət əmirlər üstidin oɣotuldaxḳili turdi. 19 Lekin əmirlərning ḥəmmisi pütkül jamaətkə: — Biz ularoɣa Israilning Hudasi Pərwərdigarning [nami] bilən ḳəsəm ḳilip bərgəqkə, ularoɣa ḳol təgküzəlməymiz. 20 Biz ularoɣa ḳiloɣan ḳəsəmimiz tüpəylidin, üstimizgə oɣəzəp qüxməsliki üqün ularni tirik ḳalduruxmiz kerək; ularoɣa xundaḳ ḳilmisaḳ bolmaydu, dedi. 21 Andin əmirlər jamaətkə yənə: — Ularni tirik ḳoyunglar; ḥalbuki, ular pütkül jamaət üqün otun yaroɣuqi wə su toxuoɣuqilar bolidu, dedi. Bu ix əmirlər jamaətkə degəndək boldi. 22 U waḳitta Yəxua ularni qaḳirip ularoɣa: — Silər arimizdiki yərliklər turup, nemixḳa biz yiraḳtin kəlduḳ, dəp bizni aldidinglar? 23 Buning üqün silər əmdi lənətkə ḳelip, aranglarda Hudayimning əyi üqün otun yaridioɣan wə su toxuydioɣan ḳul boluxtin birər adəmmu mustəsna bolmaydu, — dedi. 24 Xuning bilən ular Yəxuaoɣa jawab berip: — Pərwərdigar Hudayingning Өz ḳuli boloɣan Musaoɣa əmr ḳilip, barliḳ zeminni silərgə berixkə, xundaḳla zeminda turuwatḳanlarning ḥəmmisini aldinglardin yoḳitixḳa wədə ḳiloɣanliḳi ḳulliring boloɣan peḳirlaroɣa eniḳ məlum ḳilindi; xunga biz silərning tüpəylinglardin jenimizdin jəzmən ayrilip ḳalimiz dəp wəһimigə qüxüp, bu ixni ḳilip salduḳ. 25 Əmdi biz ḳolungoɣa qüxtuḳ; nəziringgə nemə yahxi wə durus kərünsə xuni ḳiloɣin, — dedi. 26 Yəxua ənə xundaḳ ḳilix bilən ularni Israilning ḳolidin ḳutḳuzdi; Israillar ularni əltürmidi. 27 Lekin xu küni Yəxua Pərwərdigar tallaydioɣan jayda jamaət üqün wə Pərwərdigarning ḳurbangaһi üqün ularni otun yaroɣuqilar wə su toxuoɣuqilar dəp bekitti. Ular bügüngə ḳədər xundaḳ ḳilip kəlməktə.

10 Xundaḳ boldiki, Yerusalemning padixaһi Adoni-zədək Yəxuaning Ayi xəһirini ixoɣal ḳilip, uni mutləḳ yoḳatḳanliḳini, Yeriho bilən uning padixaһioɣa ḳiloɣinidək, Ayi bilən uning padixaһioɣimu xundaḳ ḳiloɣinini, Gibeonda olturoɣuqilarning Israil bilən sülḥ tüzüp, ularning arisida turuwatḳanliḳini anglap, 2 u wə həlḳi ḳattiḳ ḳorḳti; qünki Gibeon bolsa Ayidin qong xəһər bolup, paytəht xəһərliridək idi; uning ḥəmmə adəmliri tolimu batur palwanlar idi. 3 Xuning bilən Yerusalemning padixaһi Adoni-zədək Ḥebronning padixaһi Ḥoham, Yarmutning padixaһi Piram, Laḳixning padixaһi Yafiya wə Əglonning padixaһi Dəbirgə həwər əwətip: — 4 Mening yenimoɣa kelip Gibeonlaroɣa ḥujum ḳiliximiz üqün manga mədət beringlar; qünki ular bolsa Yəxua wə Israillar bilən sülḥ tüzüwaldi, — dedi. 5 Xundaḳ ḳilip

Amoriylarning bəx padixahi, yəni Yerusalemning padixahi, Ḥebronning padixahi, Yarmutning padixahi, Lakixning padixahi wə Əglonning padixahi — ular əzliri barlik koxunliri bilən billə qikip, Gibeonning udulida bargah tikip, uningoƣa ḥujum kildi. **6** Buning bilən Gibeonliklar Gilgaldiki qedirgahka, Yəxuaning kexioƣa adəm əwətip: — Sən əz kulliringni taxliwətməy, dərḥal kəximizoƣa kelip mədət berip, bizni kutkuzoƣin; qünki taoƣlik rayonda olturuxluk Amoriylarning barlik padixahliri birlixip bizgə ḥujum kildi, — dedi. **7** Buni anglap Yəxua barlik jəngqilərni, jümlidin ḥəmmə batur palwanlarni elip Gilgaldin yoloƣa qikti. **8** Pərwərdigar Yəxuaoƣa: — Ulardin korkmioƣin; qünki Mən ularni sening kolungoƣa tapxurdum, ularning ḥeqbiri aldingda put tirəp turalmaydu, — dedi. **9** Yəxua Gilgaldin qikip pütün keqə mengip ularning üstigə tuyuksiz qüxti. **10** Pərwərdigar ularni Israilning aldida tiripirən kildi, Yəxua ularni Gibeonda kattik məoƣlup kilip kirip, Bəyt-Ḥoronoƣa qikidioƣan dawan yolida kooƣlap, Azikah bilən Makkədahkiqə sürüp-tokay kildi. **11** Ular Israildin kəqip, Bəyt-Ḥoronning dawanidin qüxüwatkanda, Pərwərdigar taki ular Azikahka yətküqə asmandin ularning üstigə qong-qong məldür-taxlarni yaoƣdurdi. Ular əldi; muxu məldürlər bilən əltürülgənlər Israillar kiliqlap əltürgənlərdin kəp idi. **12** Andin Yəxua Pərwərdigaroƣa səz kildi, — yəni Pərwərdigar Amoriylarni Israilning aldioƣa tapxuroƣan künidə u Israilning kəz aldida Pərwərdigaroƣa mundak dedi: — «Əy kuyax, Gibeon üstidə tohtap tur! Əy ay, Ayjalon jiloƣisi üstidə tohtap tur!» **13** Xuni dewidi, həlk düxmənlərdin intikam elip boloƣuqilik kuyax mangmay tohtap turdi, aymu tohtap turdi. Bu wəkə Yaxarning kitabida pütülgən əməsmidi? Kuyax təhminən pütün bir kün asmanning otturisida tohtap olturuxka aldirimidi. **14** Pərwərdigar bir insanning nidasioƣa kulak saloƣan xundak bir kün ilgiri bolup bakmioƣan wə keyinmu bolup bakmidi; qünki Pərwərdigar Israil üqün jəng kildi. **15** Andin Yəxua bilən pütkül Israil Gilgaldiki qedirgahka yenip kəldi. **16** Əmma u bəx padixah bolsa kəqip Makkədahtiki oƣaroƣa yoxuruniwaldi. **17** Xuning bilən birsi Yəxuaoƣa məlum kilip: — U bəx padixah tepildi; ular Makkədahtiki oƣaroƣa yoxuruniwaptu, dedi. **18** Yəxua: — Undak bolsa oƣarning aoƣzioƣa qong-qong taxlarni yumilitip koyunglar, andin uning aldida adəmlərni kəzətkə koyunglar. **19** Lekin silər tohtap kalmay düxmənliringlarni kooƣlap kəynidə kaloƣanlarni kiringlar; ularni əz xəḥərlirigə kirgüzmənglar, qunki Pərwərdigar Hudayinglar ularni kolunglaroƣa tapxurup bərdi, — dedi. **20** Andin xundak boldiki, Yəxua bilən Israillar bularni kirip kattik məoƣlup kilip yokatti; lekin kəqip kutuloƣan bir kalduk mustəḥkəm xəḥərlirigə kiriwaldi. **21** Andin barlik həlk Makkədahtiki qedirgahka, Yəxuaning kexioƣa tinq-salamət yenip kəldi. Ḥeqkim Israillaroƣa karxi eoƣiz eqixka jür'ət kilalmidi. **22** Yəxua: — Oƣarning aoƣzini eqip, u bəx padixahni oƣardin qikirip mening keximoƣa elip kelinglar, — dedi. **23** Ular xundak kilip bəx padixahni, yəni Yerusalemning padixahi, Ḥebronning padixahi, Yarmutning padixahi, Lakixning padixahi wə Əglonning padixahini oƣardin qikirip uning kexioƣa elip kəldi. **24** U padixahlar Yəxuaning kexioƣa kəltürülgəndə, Yəxua Israilning ḥəmmə adəmlirini qakirip, əzi bilən jənggə qikkan ləxkər sərdarlirioƣa: — Kelip putliringlarni bu padixahlarning gədinigə koyunglar, — dedi. Xundak dewidi, ular kelip putlirini ularning gədənlirigə koydi. **25** Andin Yəxua ularoƣa: — Korkmanglar wə ḥeq ḥodukmanglar, kəysər wə oƣəyrətlik bolunglar; qünki Pərwərdigar silər ḥujum kiloƣan barlik düxmənliringlaroƣa xundak ixni kilidu, — dedi. **26** Andin Yəxua padixahlarni kiliqlap əltürüp, jəsətlirini bəx dərəhkə esip koydi; ular dərəhlərning üstidə kəqkiqə esiklik turdi. **27** Kün patkanda Yəxuaning buyruki bilən kixilər əlüklərni dərəhlərdin qüxürüp, ular ilgiri yoxuruno ƣan oƣaroƣa taxlap, oƣarning aoƣzioƣa qong-qong taxlarni koyup koydi. Bu taxlar taki bükünggə kədər xu yərdə turmakta. **28** U küni Yəxua Makkədahni ixoƣal kilip, uning padixahi bilən xəḥiridiki ḥəmmə həlkning birinimu koymay kiliqlap mutlək yokatti; u Yerihoning padixahioƣa kiloƣinidək Makkədahning padixahioƣimu xundak kildi. **29** Andin Yəxua bilən barlik Israillar Makkədahtin qikip, Libnahka berip Libnah xəḥirigə ḥujum kildi. **30** Pərwərdigar unimu padixahi bilən koxup Israilning kolioƣa tapxurup bərdi; Yəxua uni kiliq bilən urup, xəḥiridiki ḥəmmə həlkning birinimu koymay kiliqlap əltürdi; u Yerihoning padixahioƣa kiloƣinidək uning padixahioƣimu xundak kildi. **31** Andin Yəxua bilən barlik Israil Libnahdin qikip, Lakixka berip, uni kamal kilip uningoƣa ḥujum kildi. **32** Pərwərdigar Lakixni Israilning kolioƣa tapxurdi; ular ikkinqi künila uni kiliq bilən elip, dəl Libnahka kiloƣinidək, xəḥiridiki həlkning birinimu koymay kiliqlap əltürdi. **33** U wakitta Gəzərning padixahi Ḥoram Lakix xəḥirigə mədət berix

üqün qikip kəldi; lekin Yəxua uni barlik adəmliri bilən koxup urup, ulardin heqkimni tirik koymay əltürdi. **34** Andin Yəxua bilən barlik Israil Lakixtin qikip, Əglonoƣa berip uni kamal kilip, u xəhərgə hujum kildi. **35** Ular xu küni xəhərni elip, uningdiki adəmlərni kiliqlidi; xu küni Yəxua xəhərdiki barlik kixilərni təltəküs yokatti; u dəl Lakixka kiloƣinidək, ularoƣimu xundak kildi. **36** Andin Yəxua bilən Israilning həmmisi Əglondin qikip Hebronoƣa berip, u xəhərgə hujum kildi. **37** Ular uni elip, dəl Əglonda kiloƣandək uning padixahini kiliqlap, uningoƣa karaxlik həmmə yeza-kəntlirini elip, ularning iqidə olturuxluk həmmə adəmning heqbirini koymay kiliqlap yokatti. Yəxua xəhərni wə iqidiki barlik adəmlərni mutlək yokatti. **38** Andin Yəxua bilən barlik Israillar Dəbirgə berip, u xəhərgə hujum kildi. **39** U xəhərni elip wə uningoƣa karaxlik həmmə yeza-kəntlirini kiliq bilən urup, padixahini tutup, bulardiki barlik adəmlərning heqbirini koymay təltəküs yokatti. Yəxua Hebronoƣa kiloƣinidək, Libnahka wə uning padixahioƣa kiloƣinidək, Dəbir bilən uning padixahioƣimu xundak kildi. **40** Bu tərikidə Yəxua xu pütün yurtni, yəni taoƣlik rayonni, jənubiy Nəgəw yurtini, Xəfəlah oymanlikini, dawandiki yurtlarni hujum kilip elip, həmmə yurtni ixoƣal kilip barlik padixahliri bilən məoƣlup kildi. Israilning Hudasi Pərwərdigar buyruoƣinidək, u heqkimni koymay, bəlki nəpəsi barlarning həmmisini mutlək yokatti. **41** Yəxua Kadəx-Barneadin tartip Gazaoƣiqə boloƣan yurtlarni, xuningdək Goxənning pütkül yurtini taki Gibeonoƣiqimu hujum bilən aldi. **42** Bu ketimki uruxta Yəxua bu padixahlarni məoƣlup kilip, ularning zeminini igilidi. Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar Israil tərəptə turup jəng kildi. **43** Andin Yəxua bilən barlik Israil Gilgaldiki qedirgahka yenip kəldi.

11 Əmma Hazorning padixahi Yabin bularni anglap Madonning padixahi Yobab bilən Ximronning padixahi wə Aksafning padixahioƣa adəm əwətti, **2** xundakla ximaldiki taoƣlik rayondiki padixahlaroƣa, Kinnərotning jənubidiki tüzlənglik, oymanlik wə oƣərbtiki Dor egizlikidiki həmmə padixahlaroƣa əlqi əwətti; **3** U yənə xərk bilən oƣərb tərəptiki Kanaaniylar, Amoriylar, Hittiylar, Pərizziylər bilən taoƣlik rayondiki Yəbusiylar wə Hərmon teoƣining etikidiki Mizpah yurtida turuwatkan Hiwiylarni qakirdi. **4** Ular, yəni padixahliri wə barlik koxunliri qikti; ularning sani dengiz sahilidiki kumdək kəp idi, ularning nuroƣun at wə jəng harwiliri bar idi. **5** Bu həmmə padixahlar bir bolup yioƣilip, Israil bilən jəng kilix üqün Mərom sulirining boyida qedirlarni tikti. **6** Lekin Pərwərdigar Yəxuaoƣa: — Sən ulardin heq korkmioƣin; qünki Mən ətə muxu wakitlarda ularning həmmisini Israilning aldida halakətkə tapxurimən. Sən ularning atlirining pəylirini kesip, harwilirini otta kəydürüwetisən, — dedi. **7** Buni anglap Yəxua bilən uning həmmə jəngqiliri Mərom sulirining yenioƣa berip, ularning üstigə tuyuksiz qüxüp hujum kildi. **8** Pərwərdigar ularni Israilning kolioƣa tapxurdi; ularni urup Qong Zidon wə Misrəfot-Mayimoƣiqə, xundakla xərk tərəptiki Mizpah wadisioƣiqə sürüp berip, ulardin heqbirini koymay kiliqlap əltürdi. **9** Yəxua Pərwərdigarning əzigə buyruoƣinidək kilip, ularning atlirining pəylirini kesip, harwilirini otta kəydürüwətti. **10** Xu qaoƣda Yəxua kaytip berip, Hazorni ixoƣal kilip, uning padixahini kiliqlap əltürdi. Hazor bolsa xu dəwrlərdə axu barlik əllərning bexi idi. **11** [Israillar] xəhər iqidə olturuxluk həmmisini kiliqlap əltürüp, heq nəpəs igisini koymay həmmisini üzül-kesil yokatti; Hazorni Yəxua otta kəydürüwətti, **12** Xu padixahlarning barlik paytəht xəhərlirini elip, ularning padixahlirini məoƣlup kildi; Pərwərdigarning kuli boloƣan Musa buyruoƣinidək, u ularni kiliqlap üzül-kesil yokatti. **13** Lekin egizlikkə selinoƣan xəhərlərni bolsa, Israil kəydürmidi; Yəxua ulardin pəkət Hazornila kəydürüwətti. **14** Israillar bu xəhərlərdiki oƣəniymətlərni wə qarpaylarni əzlirigə olja kilip aldi, lekin iqidiki həmmə adəmlərni kiliqlap yokatti; ular birmu nəpəs igisini tirik koymidi. **15** Pərwərdigar Əz kuli boloƣan Musaoƣa nemə buyruoƣan bolsa, Musamu Yəxuaoƣa xuni buyruoƣanidi wə Yəxuamu xundak kildi. U Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣinidin heqnemini kaldurmay həmmini xu boyiqə ada kildi. **16** Xu tərikidə Yəxua xu zeminning həmmisini, yəni taoƣlik rayondiki zeminlarni, barlik jənubiy Nəgəw zeminini, barlik Goxən zeminini, oymanlikтiki zeminlarni, tüzlənglikтiki zeminlarni wə Israilning taoƣlik rayonlirini wə Xəfəlah oymanlikini, **17** Seir dawinioƣiqə sozuloƣan Halak teoƣidin taki Hərmon teoƣining etikidiki Liwan jiloƣisioƣa jaylaxkan Baal-Gadkiqə boloƣan zeminni igilidi; u ularning həmmə padixahlirini tutup ularni əlümgə məhkum kildi. **18** Xu tərikidə Yəxua bu həmmə padixahlar bilən uzun wakit jəng kildi. **19** Gibeonda olturaklaxkan Hiwiylardin baxka, heqbir xəhər Israil bilən sulh tüzmidi. Israil ularning həmmisini jəng arkilikla aldi.

20 Qünki ularning kənglining qattiq kilinixi, Israil bilən jəng kilix niyitidə boluxi Pərwərdigardin idi; buning məksiti, ularning üzül-kesil yokitilixi; yəni, ularoƣa ḥeq rəḥim kilinmay, əksiqə Pərwərdigar Musaoƣa buyruoƣinidək ularning yokitilixi üqün idi. 21 U wakitta Yəxua kelip Anakiylaroƣa ḥujum kilip ularni taoƣlik rayondin, Ḥebrondin, Dəbirdin, Anabdin, Yəḥudaning ḥəmmə taoƣlik rayoni bilən Israilning ḥəmmə taoƣlik rayonidin yokatti; Yəxua ularni xəhərliri bilən koxup üzül-kesil yokatti. 22 Xuning bilən Israillarning zeminida Anakiylardin ḥeqbirimu kaldurulmidi; pəkət Gaza, Gat wə Axdodta birnəqqisila kaldi. 23 Xu tərikidə Yəxua Pərwərdigar Musaoƣa wədə kiloƣandək pütkül zeminni aldi; Yəxua uni Israiloƣa ularning koxun-kəbilisi boyiqə miras kilip təksim kildi. Andin zemin jəngdin aram tapti.

12 Israil Iordan dəryasining u təripidə, yəni kün kikix təripidə [ikki] padixaḥni əltürdi. Ular ularning zeminini, yəni Arnon dəryasidin tartip Ḥərmon taoƣlikioƣa tutaxkan zemin bilən xərk tərəptiki barlik Arabaḥ tüzlənglikini igilidi. Xu [ikki] padixaḥlar bolsa: — 2 [birsi] Ḥəxbonda turuxluk Amoriylarning padixaḥi Sihon; u Aroər (Aroər Arnon dəryasining boyida) wə Arnon jiloƣisidiki xəhərdin tartip, Gileadning yerimini əz iqigə aloƣan Yabbok dəryasioƣiqə (bu Ammoniylarning qegrisi idi) boloƣan yərlərdə səltənət kilatti; 3 u səltənət kiloƣan zemin yənə xərk tərəptiki Kinnərot dengizidin tartip Arabaḥ dengizioƣiqə, yəni Xor dengizioƣiqə sozuloƣan Arabaḥ tüzlənglikini, xundakla xərk tərəptiki Bəyt-Yəximotka baridioƣan yolni wə jənub təripidə Pisgaḥ teoƣining dawanlirining qetigiqə sozuloƣan zeminni əz iqigə alatti. 4 Uningdin baxka Israil Baxan padixaḥi Ogning zeminini aldi; u Rəfayiylar [deyilidioƣan gigantlarning] kaldukidin biri idi (ular Axtarot wə Ədrəydə turatti). 5 U Ḥərmon teoƣidiki yurtlaroƣa, Salkaḥ wə pütkül Baxan zemini oƣa, yəni Gəxuriylar bilən Maakatiylarning qegrisioƣiqə, xuningdək Gileadning yerimioƣa, taki Ḥəxbonning padixaḥi Sihonning qegrisioƣiqə səltənət kilatti. 6 Pərwərdigarning kuli boloƣan Musa bilən Israillar bularoƣa ḥujum kilip məoƣlup kiloƣanidi wə Pərwərdigarning kuli Musa xu zeminni Rubənlərgə, Gadlaroƣa wə Manassəḥning yerim kəbilisigə miras kilip bərgənidi. 7 Təwəndikilər Yəxua bilən Israillar Iordan dəryasining oƣərb təripidə ḥujum kilip məoƣlup kiloƣan padixaḥlardur; ularning zeminliri Liwan jiloƣisidiki Baal-Gadtin tartip, Seirning dawanlirining yenidiki Ḥalak teoƣioƣiqə boloƣan zeminlardin ibarət idi. Yəxua bu zeminlarni Israilning koxun-kəbililiri boyiqə ularoƣa miras kilip bərdi, 8 jümlidin taoƣlik yurtni, Xəfəlaḥ oymanlikini, Arabaḥ tüzlənglikini, egizliktiki dawanlarni, qəllükni wə jənubtiki Nəgəw zeminini, Ḥittiylar, Amoriylar, Kanaaniylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar wə Yəbusiylarning zeminlirini bəlüp bərdi: — 9 Ularning padixaḥlirining biri Yerihoning padixaḥi, biri Bəyt-Əlning yenidiki Ayining padixaḥi, 10 biri Yerusalemning padixaḥi, biri Ḥebronning padixaḥi, 11 biri Yarmutning padixaḥi, biri Lakixning padixaḥi, 12 biri Əglonning padixaḥi, biri Gəzərning padixaḥi, 13 biri Dəbirning padixaḥi, biri Gədərning padixaḥi, 14 biri Hormaḥning padixaḥi, biri Aradning padixaḥi, 15 biri Libnaḥning padixaḥi, biri Adullamning padixaḥi, 16 biri Makkədaḥning padixaḥi, biri Bəyt-Əlning padixaḥi, 17 biri Tappuaḥning padixaḥi, biri Ḥəfərning padixaḥi, 18 biri Afəkning padixaḥi, biri Laxaronning padixaḥi, 19 biri Madonning padixaḥi, biri Ḥazorning padixaḥi, 20 biri Ximron-Məronning padixaḥi, biri Akşafning padixaḥi, 21 biri Taanakning padixaḥi, biri Məgiddoning padixaḥi, 22 biri Kədəxning padixaḥi, biri Karməlning yenidiki Yokneamning padixaḥi, 23 biri Dor egizlikidiki Dorning padixaḥi, biri Goyimning padixaḥi, 24 biri Tirzaḥning padixaḥi bolup, jəmiy ottuz bir padixaḥ idi.

13 Əmma Yəxua yaxinip, yexi heli bir yərgə berip kaloƣanidi. Pərwərdigar uningoƣa mundak dedi: — «Sən əmdi kerip kalding, yexingmu qongiyip kaldi, lekin yənə igilinixi kerək boloƣan nuroƣun zemin bar. 2 Bu zeminlar bolsa munular: — Filistiylərning wə Gəxuriylarning barlik yurtliri, 3 yəni Misirning xərk təripidiki Xihor dəryasidin tartip, ximal təripidiki Əkron xəḥirining qegralirioƣiqə sozuloƣan yərlər (xu yurt Kanaaniylarning zemini ḥesablinatti), jümlidin Gaza, Axdod, Axkelon, Gat wə Əkrondiki bəx Filistiy əmir baxkuridioƣan yurtlar bilən Awwiylarning jənub tərəptiki yurtliri; Zidoniylaroƣa təwə boloƣan Məaraḥdin tartip Afək bilən Amoriylarning qegrasioƣiqə boloƣan Kanaaniylarning barlik zemini; 5 Gəbaliylarning zemini wə barlik Liwan zemini, yəni kün kikix tərəptiki Ḥərmon teoƣining etikidiki Baal-gadtin tartip, Hamat rayonioƣa kirix eoƣizioƣiqə boloƣan zeminlar; 6 Liwandin tartip Misrəpot-Mayimoƣiqə sozuloƣan taoƣlikta barlik olturuwatkanlarning, yəni Zidoniylarning zemini katarlikilardin ibarəttur. Bu zemindiki həlkning

ḥəmmisini Mən Israil aldidin ḳooɣliwetimən. Xunga sən qoḳum Mening sanga buyruɣinim boyiqə buni qək taxlap Israillilḳlaroɣa miras ḳilip təḳsim ḳilip berixing kerək. **7** Sən əmdi bu zeminlarni toḳḳuz ḳəbilə bilən Manassəḥning yerim ḳəbilisigə miras ḳilip bəlgin». **8** Rubənlər bilən Gadlar bolsa, [Manassəḥning yerim ḳəbilisi] bilən birliktə Iordan dəryasining u ḳeti, yəni xərḳ təripidə Musaning ularoɣa bərgən mirasioɣa igə boldi; buni Pərwərdigarning ḳuli boloɣan Musa ularoɣa miras ḳilip bərgənidi: — **9** Ularning zeminliri Arnon jiloɣisining boyidiki Aroərdin tartip, jümlidin jiloɣining otturisidiki xəḥər wə Diboноɣiqə sozuloɣan Mədəba tüzləngliki, **10** Ḥəxbonda səltənət ḳiloɣan, Amoriylarning padixaḥi Siḥonning Ammoniylarning qegrisioɣiqə boloɣan ḥəmmə xəḥərliri; **11** Gilead bilən Gəxuriylar wə Maakatiylarning qət yurtliri, Ḥərmon teoɣining ḥəmmisi wə Salkaḥoɣiqə sozuloɣan barliḳ Baxan zemini; **12** [gigantlar boloɣan] Rəfayiylarning ḳalduḳ nəslidin boloɣan Axtarot bilən Ədrəydə səltənət ḳiloɣan Ogning Baxandiki pütkül padixaḥliḳ zeminidin ibarət idi; muxu zemindikilərni Musa məoɣlup ḳilip, zeminlirioɣa igə boldi. **13** Lekin Israillar Gəxuriylar bilən Maakatiylarni əz yurtliridin ḳooɣliwətmidi; xunga Gəxuriylar bilən Maakatiylar bügüngiqə Israil arisida turmaḳta. **14** Lekin [Musa] Lawiy ḳəbilisigə ḥeq miras zeminni bərmigən; Israilning Hudasi Pərwərdigar ularoɣa eytḳinidək, Pərwərdigaroɣa atap otta sunuloɣan ḳurbanliḳlar ularning mirasidur. **15** Musa Rubənlər ḳəbilisigə, jəmət-aililiri boyiqə yurtlarni miras ḳilip bərdi. **16** Ularning zemini bolsa Arnon jiloɣisining yenidiki Aroərdin tartip, jiloɣining otturisidiki xəḥər wə Mədəbaning yenidiki pütkül tüzləngliḳ, **17** Ḥəxbon wə uningoɣa ḳaraxliḳ tüzləngliktiki ḥəmmə xəḥərlər, Dibon, Bamot-Baal, Bəyt-Baal-Meon, **18** Yaḥaz, Kədəmot, Məfaat, **19** Kiriatayim, Sibmaḥ, wə «Jiloɣa teoɣi»diki Zərət-Xaḥar, **20** Bəyt-Peor, Pisgaḥ teoɣidiki dawanlar, Bəyt-Yəximot, **21** tüzləngliktiki barliḳ xəḥərlər wə Ḥəxbonda səltənət ḳiloɣan, Amoriylarning padixaḥi boloɣan Siḥonning pütkül səltənitining zeminini əz iqigə aldi. Bu padixaḥ wə uning bilən xu yurtta olturuxluḳ, [Siḥonoɣa] beḳinoɣan sərdarlar Əwi, Rəḳəm, Zur, Hur wə Rəba ḳatarliḳ Midiyan əmirliri bolsa Musa təripidin əltürülgənidi. **22** Xu waḳitta Israillar əltürgənlər iqidə Beorning ooɣli palqi Balaammu bar idi; unimu ular ḳiliqlap əltürgənidi. **23** Rubənlərning zeminining qegrasi Iordan dəryasining əzi idi. Rubənlərning jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa bəlüngən mirasi mana bu xəḥərlər bilən kənt-ḳixlaḳliri idi. **24** Musa yənə Gad ḳəbilisigə, yəni Gadlarning jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa miras bəlup bərgənidi. **25** Ularning zeminliri bolsa Yaazər bilən Gileadning barliḳ xəḥərliri, Ammoniylarning zeminining yerimi taki Rabbaḥ aldidiki Aroərgiqə, **26** Ḥəxbondin tartip Ramat-Mizpəḥ wə Bətonimoɣiqə, Maḥanayimdin tartip Dəbirning qegrisioɣiqə, **27** jiloɣioɣa jaylaxḳan Bəyt-Ḥaram, Bəyt-Nimraḥ, Sukkot wə Zafonlar, Ḥəxbonning padixaḥi Siḥonning səltənitining Iordan dəryasining xərḳiy ḳetidiki ḳaloɣan ḳismi, dəryani yaḳilap Kinnərət Dengizining u bexioɣiqə idi. **28** Gadlarning jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa bəlüngən mirasi mana bu xəḥərlər bilən kənt-ḳixlaḳliri idi. **29** Musa Manassəḥning yerim ḳəbilisigimu miras bərgənidi; Manassəḥning yerim ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə bu miras bəlup berilgənidi: — **30** zeminliri Maḥanayimdin tartip, pütkül Baxan zemini, Baxanning padixaḥi Ogning pütkül səltənitining zemini wə Yairning barliḳ yeza-kəntliri (bu yeza-kəntlər Baxanning əzigə jaylaxḳan bolup, jəmiy atmix idi), **31** Gileadning yerimi bilən Baxan padixaḥi Ogning səltənitidiki Axtarot wə Ədrəy xəḥərliri Manassəḥning ooɣli Makirning əwladioɣa təwə ḳilinoɣan bolup, Makirlarning yerim ḳismioɣa jəmət-aililiri boyiqə miras ḳilip bəlup berilgənidi. **32** Musa Iordan dəryasining xərḳ ḳetida, Yerihoning udulida, Moabning tüzlənglikliridə boloɣan waḳtida bəlüp bərgən miraslar mana bu zeminlar idi. **33** Lekin Musa Lawiy ḳəbilisigə ḥeq miras zeminni təḳdim ḳilmidi; Israilning Hudasi Pərwərdigar ularoɣa eytḳinidək, U Əzi ularning mirasidur.

14 Israillarning Ḳanaan zeminidin aloɣan mirasliri təwəndikidək; əliazar kaḥin bilən Nunning ooɣli Yəxua wə Israil ḳəbililiridiki jəmət-ailə baxliḳliri muxu miraslarni ularoɣa bəlüp bərgən. **2** Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən toḳḳuz yerim ḳəbilə tooɣrisida buyruɣinidək, ularning ḥərbirining ülüxi qək taxlax bilən bəlüp berildi. **3** Qünki ḳaloɣan ikki ḳəbilə bilən Manassəḥning yerim ḳəbilisining mirasini bolsa Musa Iordan dəryasining u təripidə ularoɣa təḳsim ḳiloɣanidi; lekin u Lawiylaroɣa ularning arisida ḥeq miras bərmigənidi **4** (Yüsüpning əwladliri Manassəḥ wə Əfraim degən ikki ḳəbiligə bəlüngənidi. Lawiylaroɣa bolsa, turuxḳa bolidioɣan xəḥərlər bekitilip, xundaḳla xu xəḥərlərgə təwə yaylaḳlardin qarpaylirini baḳidioɣan wə mal-mülüklirini orunlaxturidioɣan

yərlərdin baxqa ularoŋa ḥeq ülüxlərni bərmigənidi). **5** Pərwərdigar Musaoŋa qandaq buyruoŋan bolsa, Israillar xundaq qilip zeminni bəlüxüwaldi. **6** Yəḥudalar Gilgaloŋa, Yəxuaning qexioŋa kəldi, Kənizziy Yəfunnəḥning ooŋli Kaləb Yəxuaoŋa mundaq dedi: — «Pərwərdigar Θz adimi boloŋan Musaoŋa mən bilən sening tooŋrangda Qadəx-Barneada nemə degənlikini bilisənoŋu; **7** Pərwərdigarning adimi Musa meni Qadəx-Barneadin zeminni qarlap kelixkə əwətkəndə, mən kirik yaxta idim; qin [etiqadliq] kənglüm bilən uningoŋa həwər yətküzgənidim. **8** Əmma mən bilən qikkan kerindaxlirim həlkning kənglini su qiliwətkənidi. Lekin mən bolsam pütün qəlbim bilən Pərwərdigar Hudayimoŋa əgəxtim. **9** U küni Musa qəsəm qilip: — «Sən pütün qəlbing bilən Pərwərdigar Hudayingoŋa əgəxkining üqün, sening putung dəssigən zemin jəzmən əbədgiqə sening bilən nəslingning mirasi bolidu» — degənidi. **10** — Mana Israil qəldə sərgərdan bolup yürgəndə, Pərwərdigar Musaoŋa xu sözlərni degən künidin keyinki kirik bəx yil iqidə Θzi eytkinidək meni tirik saqlidi. Mana mən bügün səksən bəx yaxqa kirdim. **11** Mən muxu kündimu Musa meni qarlaxqa əwətkən kündikidək küqlükmən, məyli jəng qilix bolsun yaki bir yərgə berip-kelix bolsun, mening yənila baldurkidək küq-dərmanim bardur. **12** Əmdi Pərwərdigar xu künidə wədə qiloŋan bu taoŋlik yurtni manga miras qilip bərgin; qünki u küni sənmu u yərdə Anakiylar turidioŋanlikini, xundakla qong ḥəm mustəḥkəm xəḥərlər barlikini anglidingoŋu. Lekin Pərwərdigar mən bilən billə bolsila, Pərwərdigar eytkinidək mən ularni koŋliwetimən». **13** Buni anglap Yəxua Yəfunnəḥning ooŋli Kaləbkə bəht-bərikət tiləp, Ḥebronni uningoŋa miras qilip bərdi. **14** Xunga Ḥebron taki bügüngiqə Kənizziy Yəfunnəḥning ooŋli Kaləbning mirasi bolup turmakta; qünki u pütün qəlbi bilən Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa əgəxkən **15** (ilgiri Ḥebron bolsa Kiriat-Arba dəp atilatti. Arba degən adəm Anakiylar arisida əng dangki qikkan adəm idi). Xundaq qilip zemin jəngdin aram tapti.

15 Yəḥudalar qəbilisining mirasi bolsa jəmət-aililiri boyiqə qək taxlinip erixkən zemin bolup, jənubiy tərəpning uqi Edomning qegrisioŋa wə Zin qəligə tutaxti; **2** jənubiy qegrisi «Xor dengizi»ning ayioŋidin, yəni jənubiy tərəpkə qokqiyip qikkan koltuktin baxlinip, **3** «Serik Exək dawini»ning jənub təripidin ətüp, Zinoŋa tutaxti; andin Qadəx-Barneaning jənubini yakilap Ḥəzroŋoŋa ətüp, Addaroŋa berip, Karkaaḥka burulup, **4** Azmoŋoŋa ətüp Misir ekini bilən qikip, uqi dengizoŋa takixatti. Bu ularning jənubiy qegrisi idi. **5** Xərkiy qegrisi bolsa Xor dengizidin Iordan dəryasining dengizoŋa kuyulidioŋan eoŋizioŋiqə idi; ximaliy qegrisi bolsa dengizning Iordan dəryasining dengizoŋa kuyulidioŋan eoŋizidin baxlinip, **6** andin Bəyt-Ḥoglaḥoŋa berip, Bəyt-Arabaḥning ximalidin ətüp, Rubənning ooŋli Boḥanning texining kexioŋiqə idi; **7** andin qegra Akor jiloŋisidin Dəbirgə karap ətüp, u yərdin ximal təripigə burulup, jiloŋining jənub təripidiki Adummimoŋa qikidioŋan dawanning udulidiki Gilgaloŋa yetip berip, andin Ən-Xəməx suliridin ətüp, Ən-Rogəl bulikioŋa tutixatti; **8** u yərdin «Bən-Ḥinnomning jiloŋisi»oŋa qikip, Yəbusiylar egizlikidin, yəni Yerusalemning jənub təripidiki dawandin ətüp, andin Ḥinnom jiloŋisining aldioŋa, yəni oŋərb tərəpkə, Rəfayiylarning jiloŋisining ximaliy bexidiki taoŋning qokkisioŋa qikti; **9** qegra bu taoŋning qokkisidin Nəftoaḥ süyining bulikioŋa berip, andin Əfron teoŋidiki xəḥərlirining yeni bilən qikip, u yərdin Baalaḥ (yəni Kiriat-Yearim)oŋa yetip berip, **10** andin Baalaḥtin ətüp, oŋərb təripigə kayrilip Seir teoŋioŋa berip, Yearim teoŋi (yəni Kesalon)ning ximaliy baoŋridin ətüp, Bəyt-Xəməxkə qüxüp, Timnaḥtin ətti; **11** andin ximaloŋa karap Əkronning dawini bilən qikip Xikronoŋa ətüp, Baalaḥ teoŋining yenioŋa tutixip, Yabnəəlgə yetip, andin uqi dengizoŋa takaxkanidi. **12** Oŋərb təripidiki qegrisi bolsa dengiz boyliri idi. Yəḥudalarning jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa tohtitiloŋan tət təripidiki qegra mana xu idi. **13** Yəfunnəḥning ooŋli Kaləbgə bolsa, Pərwərdigarning Yəxuaoŋa bərgən əmri boyiqə, uningoŋa Yəḥudalarning arisida bir ülüx, yəni Anakning atisi Arbaning xəḥiri boloŋan Ḥebron ata qilindi. **14** Kaləb xu yərdin Xexay, Aḥiman wə Talmay degən üq Anakiyni koŋliwətti; ular üqi Anakning əwladi idi. **15** Andin xu yərdin qikip, Dəbirdə turuwatkanlaroŋa ḥujum qildi (ilgiri Dəbirning nami Kiriat-Səfər idi). **16** Kaləb: — Kimki Kiriat-Səfərgə ḥujum qilip uni alsa, uningoŋa qizim Aksaḥni hotunlukka berimən, degənidi. **17** Kaləbning ukisi Kenazning ooŋli Otniyəl uni ixoŋal qildi, Kaləb uningoŋa qizi Aksaḥni hotunlukka bərdi. **18** Xundaq boldiki, qiz yatlik bolup uning qexioŋa barar qaoŋda, erini atisidin bir parqə yər soraxka ündidi. Aksaḥ exəktin qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar? — dəp soridi. **19** U jawab berip: — Meni alaḥidə bir bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [qaoŋjirak] yər

bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaknimu bərgəysən, — dedi. Xuni dewidi, Kaləb uningoƣa üstün bulaklar bilən astin bulaklarni bərdi. **20** Təwəndikilər Yəhuda ƙəbilisigə ularning jəmət-aililiri boyiqə təgkən miras ülüxlərdur: — **21** Yəhuda ƙəbilisining əng jənubioƣa jaylaxƙan, Edom qegrisi tərəptiki xəhərlər: — Kabzəəl, Edər, Yagur, **22** Kinah, Dimonah, Adadah, **23** Kədəx, Hazor, Yitnan, **24** Zif, Tələm, Bealot, **25** Hazor-hadattah, Keriot-Hezron (yəni Hazor), **26** Amam, Sema, Moladah, **27** Hazar-Gaddah, Hexmon, Bəyt-Pələt, **28** Hazar-Xual, Bəər-Xeba, Biziotiya, **29** Baalah, Ijim, Ezəm, **30** Əltolad, Kesil, Hormah, **31** Ziklag, Madmannah, Sansannah, **32** Libaot, Xilhim, Ayin wə Rimmon ƙatarliklar jəmiy yigirmə tokƙuz xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar idi. **33** Xəfəlah oymanlikidiki xəhərlər bolsa Əxtaol, Zoreah, Axnah, **34** Zanoah, Ən-Gannim, Tappuah, Ənam, **35** Yarmut, Adullam, Sokoh, Azikah, **36** Xaarayim, Aditaim, Gədərah wə Gədərotaim bolup, jəmiy on tət xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar idi. **37** Bulardin baxƙa yənə Zinan, Hadaxah, Migdal-Gad, **38** Dilean, Mizpah, Yokteəl, **39** Lakix, Bozkat, Əglon, **40** Kabbon, Lahmas, Kitlix, **41** Gədərot, Bəyt-Dagon, Naamah wə Makkədah bolup, jəmiy on altə xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar idi. **42** Buningdin baxƙa yənə Libnah, Etər, Axan, **43** Yəftah, Axnah, Nəzib, **44** Keilah, Akzib wə Marəxah bolup, jəmiy tokƙuz xəhər wə yənə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklarmu bar idi; **45** yənə Əkron bilən uningoƣa ƙaraxlik yeza-kəntlər, **46** xundakla Əkronning oƣərb təripidin tartip Axdodning yenidiki həmmə xəhərlər bilən ularning kənt-ƙixlakliri ƙoxulup, **47** Axdod wə uningoƣa ƙaraxlik yezilar wə kənt-ƙixlaklar, Gaza xəhiri wə xundakla Misir ekinioƣiqə wə Uluoƣ Dengizning ƙiroƣikioƣiqə, uningoƣa ƙaraxlik yezilar wə kənt-ƙixlaklar bar idi. **48** Taoƣlik rayondiki xəhərlər: — Xamir, Yattir, Sokoh, **49** Dannah, Kiriat-Sannah (yəni Dəbir), **50** Anab, Əxtəmoh, Anim, **51** Goxən, Holon wə Giloh bolup, jəmiy on bir xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar idi. **52** Buningdin baxƙa yənə Arab, Dumah, Exan, **53** Yanim, Bəyt-Tappuah, Afikah, **54** Humtah, Kiriat-Arba (yəni Hebron) wə Zior bolup, jəmiy tokƙuz xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar bar idi. **55** Buningdin baxƙa yənə Maon, Karməl, Zif, Yuttah, **56** Yizrəəl, Yokdeam, Zanoah, **57** Kayin, Gibeah wə Timnah bolup, jəmiy on xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar bar idi. **58** Buningdin baxƙa yənə Halhul, Bəyt-Zur, Gədor, **59** Maarat, Bəyt-Anot wə əltəkon bolup, jəmiy altə xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar bar idi. **60** Buningdin baxƙa yənə Kiriat-Baal (yəni Kiriat-Yearim) wə Rabbah degən ikki xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar bar idi. **61** Qəldiki xəhərlər bolsa: — Bəyt-Arabah, Middin, Səkakah, **62** Nibxan, «Xor Xəhiri» wə Ən-Gədi, jəmiy altə xəhər wə ularoƣa ƙaraxlik kənt-ƙixlaklar idi. **63** Lekin Yerusalemda olturukluk Yəbusiylarni bolsa Yəhudalar ƙooƣliwetəlmigən; xunga ta bügüngiqə Yəbusiylar Yəhudalar bilən Yerusalemda billə turmakta.

16 Yüsüpning əwladliriƣa qək taxlinip qikkan miras zemin bolsa Yerihooƣa tutax boloƣan Iordan dəryasidin tartip, Yerihoning xərk təripidiki kəllərgiqə boloƣan yurtlar wə Yerihodin qikip, qəldin ətüp Bəyt-Əlning taoƣlik rayoniƣa sozuloƣan yurtlar idi. **2** Qegrisi Bəyt-Əldin tartip Luzoƣa, andin Arkiylarning qegrisidiki Atarotka yetip, **3** andin oƣərb təripigə berip, Yaflətiylərning qegrisiƣa tutixup, Astin Bəyt-Horonning qetigə qüxüp, Gəzərgə berip dengizda ahirlixatti. **4** Yüsüpning əwladliri, yəni Manassəh bilən Əfraimlar erixkən miras ülüxi mana xu idi. **5** Əfraimlarning jəmət-ailiri boyiqə aloƣan zeminining qegrisi təwəndikidək: — miras zeminning xərk təraptiki qegrisi Atarot-Addardin tartip üstün Bəyt-Horonoƣiqə yetip, **6** andin dengizoƣa berip ximaloƣa ƙarap Mikmitatka qikti; andin yənə xərk təripidiki Taanat-Xiloh ƙa ƙayrilip, uningdin ətüp xərk tərəpkə ƙarap Yanoah ƙa, **7** Yanoahdin qüxüp Atarot bilən Naaratka yetip, Yerihooƣa tutixip Iordan dəryasioƣa qikti. **8** Qegra Tappuahdin oƣərb tərəpkə qikip Kanah ekinioƣiqə berip, dengizoƣa yetip ayaoƣlaxti. Əfraimning ƙəbilisigə, yəni ularning jəmət-aililirigə təgkən miras ülüxi xu idi. **9** Buningdin baxƙa Əfraimlar üqün Manassəhning mirasining otturisida birnəqqə xəhərlər ayriloƣanidi; bu ayriloƣan xəhərlərning hammisi ƙaraxlik kənt-ƙixlakliri bilən ƙoxuloƣanidi. **10** Əmma [Əfraimlar] Gəzərdə olturuxluk Kanaaniylarni ƙooƣliwətmigənidi; xunga Kanaaniylar ta bügüngiqə Əfraimning arisida turup, məhsus haxarqi mədikarlar bolup turmakta.

17 Manassəh Yüsüpning tunji ooƣli boloƣaqka, uning ƙəbilisigimu qək taxlinip miras berilgən. Manassəhning tunji ooƣli Makirning [əwladliri] (Makir Gileadning atisi idi) batur palwan boloƣaqka, ularoƣa Gilead bilən Baxan miras ƙilip berildi. **2** Manassəhning ƙaloƣan əwladlirimu, jümlidin Abiezərlər, Hələk lər,

Asriəllər, Xəkəmlər, Ḥəfərlər bilən Xemidalar əz jəmət-aililiri boyiqə miras ülüxini aldi. Bular bolsa Yüsüpning ooɣli Manassəḥning ər jəmət aililiri idi. **3** Əmdi Manassəḥning qəwrisi, Makirning əwrisi, Gileadning nəwrisi, Ḥəfərning ooɣli Zəlofiḥadning ooɣul pərzəntliri yoḳ bolup, pəḳət ḳizlirila bar idi. Uning ḳizlirining isimliri Maḥlaḥ, Noaḥ, Ḥoglaḥ, Milkaḥ wə Tirzaḥ idi. **4** Ular kaḥin Əliazar bilən Nunning ooɣli Yəxua wə əmirlərning ḳexioɣa berip ularoɣa: — Pərwərdigar Musaoɣa biz tooɣruluḳ ḳerindaxlirimiz ḳatarida miras berixkə əmr ḳiloɣanidi, dedi. Xuni dewidi, [Yəxua] Pərwərdigarning əmri boyiqə ularning atisining ḳerindaxliri ḳatarida ularoɣa miras bərdi. **5** Buning bilən Iordan dəryasining u təripidiki Gilead bilən Baxan zeminliridin baxḳa, Manassəḥkə yənə on ülüx yər berildi. **6** Qünki Manassəḥning ḳizliri uning ooɣullirining ḳatarida miraskə igə boloɣanidi; Gilead zemini Manassəḥning ḳaloɣan əwladlirioɣa təgkənidi. **7** Manassəḥning zeminining qegrisi bolsa Axirdin tartip Xəkəmning utturidiki Mikmitatḳa berip, andin jənub təripigə ḳayrilip, Ən-Tappuaḥda turoɣuqilarning jayioɣiqə tutixatti. **8** Qünki Tappuaḥning zemini bolsa Manassəḥgə təgkənidi; lekin Manassəḥning qegrisidiki Tappuaḥ xəḥiri Əfraimoɣa təwə idi. **9** Qegrisi u yərdin Kanaḥ ekinioɣa qüxüp, jiloɣining jənub təripi bilən qiḳti. U yərdiki xəḥərlər bolsa Manassəḥning xəḥərlirining arisida bolsimu, Əfraimoɣa təgdi. Manassəḥning qegrisi jiloɣining ximal təripi bilən berip dengizoɣa yetip ahirlixatti. **10** Jiloɣining jənub təripidiki zemin Əfraimoɣa, ximal təripidiki zemin Manassəḥkə təwə idi; oɣərb təripining qegrisi dengiz idi. Ularning zemini ximal təripidə Axirning ülüxigiqə yetip, xərḳ təripi Issakarning ülüxigə tutaxḳanidi. **11** Manassəḥkimu Issakar bilən Axirning ülüxliri iqidin Bəyt-Xean wə uningoɣa ḳaraxlik ḳəntlər, Ibleam bilən uningoɣa ḳaraxlik ḳəntlər, Dor aḥalisi bilən Doroɣa ḳaraxlik ḳəntlər, Ən-Dor aḥalisi bilən Ən-Doroɣa ḳaraxlik ḳəntlər, Taanaḳ aḥalisi bilən Taanaḳḳa ḳaraxlik ḳəntlər wə Megiddo aḥalisi bilən Megiddooɣa ḳaraxlik ḳəntlər, yəni «Üq Egizlik» degən yurt təgdi. **12** Lekin Manassəḥ bu xəḥərdikilərni ḳooɣliwitəlmidi; Ḳanaaniylar xu yurtlarda turuwerixkə niyət baoɣlioɣanidi. **13** Israillar baroɣanseri küqəygəqkə Ḳanaaniylarni əzlirigə ḥaxarqi ḳilip beḳindurdi, lekin ularni əz yərliridin mutləḳ ḳooɣliwetəlmidi. **14** Yüsüplər bolsa Yəxuaoɣa: — Bizlər Pərwərdigar ḥaziroɣiqə xundaḳ bərikətləp kəlgən, qong bir həlḳ tursaḳ, sən nemixḳa qək taxlax bilən bizgə pəḳət bir ülüx miras, bir parqə yərla bərding? — dedi. **15** Yəxua ularoɣa jawab berip: — Əgər silər qong bir həlḳ bolsanglar, Əfraimning taoɣliḳ yurti silərgə tar kəlgən bolsa, ormanoɣa berip u yərdiki Pərizziylər bilən [gigant] Rəfayiylar yurtida dərəhlərni kesip, əzünglar üqün bir jayni qiḳiriwelinglar, dedi. **16** Lekin Yüsüplər: — Taoɣliḳ yurt bizgə yətməydu; xuning bilən bir waḳitta jiloɣida turuwatḳanlar, məyli Bəyt-Xeanda wə uningoɣa ḳaraxlik ḳəntlərdə bolsun yaki Yizrəəl jiloɣisida turuwatḳan Ḳanaaniylar bolsun, ḥəmmisining təmürdin jəng ḥarwiliri bar ikən, dedi. **17** Xundaḳ dewidi, Yəxua Yüsüp jəməti boloɣan Əfraim bilən Manassəḥgə səz ḳilip: — Silər dərwəḳə qong bir həlḳsilər wə zor küqünglar bardur; xunga silərgə pəḳət bir ülüxla miras berilsə bolmaydu; **18** axu pütkül taoɣliḳ yurtmu silərgə berilidu; gərqə u ormanliḳ bolsimu, silər uni kesip boxitisilər wə uning ətraplirioɣimu igə bolisilər; Ḳanaaniylarning təmür jəng ḥarwiliri bar, xundaḳla küqlük bolsimu, silər ularni ḥəydəp qiḳiriwitələysilər, — dedi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Xiloḥḳa yioɣilip, u yərdə ibadət qediri tikti. Gərqə zemin ularning aldida boysunduruloɣan bolsimu, **2** lekin Israillar arisida əz miras ülüxi tehi təḳsim ḳilinmioɣan yəttə ḳəbilə ḳaloɣanidi. **3** Xunga Yəxua Israillaroɣa mundaḳ dedi: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə bərgən bu zeminni ḳolunglaroɣa elixḳa susluḳ ḳilip ḳaqanoɣiqə kəynigə sürisilər? **4** Silər əzünglar üqün ḥər ḳəbilidin üq adəmni tallanglar; mən ularni ḳozoɣilip bu pütkül zeminni aylinip qiḳip, uni ḥərbir ḳəbilə əz miras ülüxigə muwapiḳ sizip-hatiriləxkə, andin ḳeximoɣa yenip kelixkə əwətimən. **5** Ular zeminni yəttə ülüxkə bəlsun; lekin Yəḥuda ḳəbilisi bolsa jənubtiki əz ülüx zeminida turiwərsun, Yüsüpning jəmətimu ximal tərəptiki əz ülüx zeminida turiwərsun. **6** Silər zeminni yəttə ülüxkə bəlüp, pasilini hatiriləp sizip yenimoɣa kelinglar; andin mən Pərwərdigar Hudayimizning aldida bu yərdə silər üqün qək taxlaymən. **7** Əmma Lawiylarning bolsa, aranglarda ülüxi bolmaydu, qünki Pərwərdigarning kaḥinliḳi ularning mirasidur. Gad bilən Rubən wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi bolsa Iordan dəryasining u ḳeti, xərḳ təripidə Pərwərdigarning ḳuli boloɣan Musa ularoɣa miras ḳilip bərgən yərlərni alliḳaqan aloɣandur». **8** [Zeminni hatiriləxkə bekitkən] kixilər ḳozoɣilip yoloɣa qiḳḳanda, Yəxua ularoɣa ḳattiḳ jekiləp: — Silər berip zeminni aylinip, uni sizip-

hatiriləp mening ḳeximoŋa yenip kelinglar; andin mən muxu yərdə, Xiloḥning əzidə Pərwərdigarning aldida silər üqün qək taxlaymən, dedi. **9** Xundaḳ dewidi, bu adəmlər berip zeminni aylinip, uni sizip-hatiriləp, xəḥərlər boyiqə yəttə ülüxkə bəlüp, hatirigə sizip, Xiloḥdiki qedirgaḥḳa, Yəxuaning ḳexioŋa yenip kəldi. **10** Andin Yəxua Xiloḥda Pərwərdigarning aldida ular üqün qək taxlidi wə xu yərdə ḳəbilə-jəməti boyiqə zeminni Israillaroŋa təḳsim ḳilip bərdi. **11** Binyaminlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə qək tartildi; ular qək arḳilik erixkən zemin Yəḥudalar bilən Yüsüplərning zemini otturisidiki yurt boldi. **12** Ularning ximaliy qegrisi Iordan dəryasidin baxlap, Yerihoning ximal təripidiki dawanni yandap, oŋərb təripigə ḳarap taoŋlik yurtḳa qiḳip wə Bəyt-Awənning qəligə tutixatti; **13** andin Luzoŋa qiḳip, luz, yəni Bəyt-Əlning jənub təripini yandap ətüp, astin Bəyt-Ḥoronning jənubidiki taoŋḳa yeḳin Atarot-Addaroŋa qüxti; **14** qegra xu yərdin ətüp oŋərbtin jənubḳa ḳayrilip, Bəyt-Ḥoronning jənubining udulidiki taoŋdin Yəḥudalarning xəḥərliridin biri boloŋan Kiriat-Baal (yəni Kiriat-Yearim)oŋa tutaxti. Bu oŋərb tərəpning qegrisi idi. **15** Jənub tərəpning qegrisi Kiriat-Yearimning qetidin baxlap oŋərb təripigə mengip, Nəftoaḥtiki su mənbəsigə tutaxti; **16** qegra andin Rəfayiylarning jiloŋisining ximal təripigə jaylaxḳan Bən-Ḥinnomning jiloŋisining udulidiki taoŋning bexioŋa qüxüp, andin Ḥinnomning jiloŋisi bilən yənə qüxüp, Yəbusiylarning egizlikining jənub təripi bilən mengip, andin Ən-Rogəl buliḳioŋa yətti; **17** andin ximal təripigə ḳayrilip Ən-Xəməx buliḳidin ətüp, Adullam dawinining udulidiki Gəlilotḳa berip, Rubənning ooŋli Boḥanning texioŋa qüxüp, **18** wə Arabaḥ tüzləŋlikining ximal təripidiki egizliktin ətüp, Arabaḥ tüzləŋlikigə qüxti. **19** Andin qegra ximal təripigə qiḳip Bəyt-Ḥoglaḥning dawinioŋa tutixip, Iordan dəryasining jənubiy eoŋizida, yəni Xor dengizining ximaliy ḳoltuḳida ahirlaxti. Bu jənub tərəpning qegrisi idi. **20** Xərḳ qegrisi bolsa Iordan dəryasining əzi idi. Bu Binyaminlarning ülüxi bolup, ularoŋa jəmət-ailiri boyiqə tohtitiloŋan miras zeminining qegrisi xu idi. **21** Binyaminlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə təgkən xəḥərlər bolsa təwəndikilərdur: — Yeriho, Bəyt-Ḥoglaḥ, Emək-Kəziz, **22** Bəyt-Arabaḥ, Zəmarayim, Bəyt-əl, **23** Awwim, Paraḥ, Ofraḥ, **24** Kəfar-Ḥaamonay, Ofni wə Geba bolup, jəmiy on ikki xəḥər wə ularoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar idi; **25** Buningdin baxḳa Gibeon, Ramaḥ, Bəərot, **26** Mizpaḥ, Kəfiraḥ, Mozaḥ, **27** Rəkəm, Irpəəl, Taralaḥ, **28** Zəlaḥ, Ḥa-ələf, Yəbusi (yəni Yerusalem), Gibeaḥ wə Kiriat bolup, jəmiy on tət xəḥər wə uningoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi.

19 Ikkinqi qək Ximeonoŋa qiḳti, yəni Ximeonlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; ularning mirasi bolsa Yəḥudalarning miras ülüxining arisida idi. **2** Ularning erixkən mirasi iqidə Bəər-Xeba, Xeba, Moladaḥ, **3** Ḥazar-Xual, Balaḥ, Ezəm, **4** Əltolad, Bitul, Hormaḥ, **5** Ziklag, Bəyt-Markabot, Ḥazar-Susaḥ, **6** Bəyt-Libaot wə Xaruḥən bolup, jəmiy on üq xəḥər wə ularoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar idi. **7** Buningdin baxḳa yənə Ayin, Rimmon, Etər, Axan bolup, jəmiy tət xəḥər wə ularoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar **8** Ḥəmdə jənub tərəptiki Baalat-Bəər (yəni jənubdiki Ramaḥ)oŋiqə boloŋan bu [tət] xəḥərning ətrapidiki ḥəmmə kənt-ḳixlaḳlarmu bar idi. Bular Ximeonlar ḳəbilisining ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə erixkən mirasi idi. **9** Ximeonlarning miras ülüxi Yəḥudalarning ülüxining iqidin elip berildi; qunki Yəḥudalarning miras ülüxi əzlirigə kəplük ḳiloŋanidi, xunga Ximeonlarning miras ülüxi ularning miras ülüxining iqidin berildi. **10** Üqinqi qək Zəbulunlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; ularning miras qegrisi Saridḳa baratti, **11** qegrisi oŋərb tərəptə Marealaḥḳa berip Dabbəxətkə yetip Yokneamning udulidiki eḳinoŋa tutixatti; **12** U Saridtin xərḳ təripigə ḳayrilip, kün qiḳixḳa burulup Kislot-Tabor yurtioŋa tutixip, Dabiratḳa ətüp, Yafiyaoŋa bardi; **13** andin xu yərdin u xərḳ təripigə kün qiḳixḳa [yənə] burulup, Gat-Ḥəfər wə ət-Kazinoŋa kelip Neaḥḳa sozuloŋan Rimmon yurtioŋa yetip bardi. **14** Andin u yərdin ximal tərəpkə ḳayrilip, Ḥannatonoŋa yetip berip, Yiftaḥ-ələning jiloŋisida ahirlaxti. **15** Ularning ülüxi yənə Kattat, Naḥalal, Ximron, Yidalaḥ wə Bəyt-Ləḥəmnimu orap, jəmiy on ikki xəḥər wə ularoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlarnimu əz iqigə alatti. **16** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa ḳaraxlik kənt-ḳixlaḳlar Zəbulunlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi. **17** Tətinqi qək Issakaroŋa qiḳti, yəni Issakarlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **18** ularoŋa berilgən yurtlar Yizrəəlgiqə bolup, Kəsullot, Xunəm, **19** Ḥafarayim, Xion, Anaḥarat, **20** Rabbit, Kixion, Ebəz, **21** Rəmət, Ən-Gannim, Ən-Ḥaddaḥ wə Bəyt-Pazzəzni əz iqigə aldi; **22** andin qegrisi Tabor, Xaḥazimaḥ wə Bəyt-Xəməxkə yetip, Iordan dəryasida ahirlaxti; ularning ülüxi jəmiy on altə xəḥər

wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar idi. 23 Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Issakarlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa berilgənidi. 24 Bəxinqi qək Axirlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; 25 ularning zemini Ḥəlkat, Ḥali, Bətən, Aḳsaf, 26 Allammələk, Amead wə Mixalni əz iqigə aldi; qegrisi oɣərb tərəptə Karməl bilən Xiḥor-Libnatḳa tutixip, 27 andin xərḳ tərəpkə ḳayrilip Bəyt-Dagonoɣa berip, Zəbulun [zemini] bilən Yiftaḥ-əl jiloɣisining ximal təripidin ətüp, Bəyt-Emək bilən Neiəlgə yetip berip Kabulning ximal təripigə qiḳti; 28 Ebron, Rəḥob, Ḥammon wə Kanaḥni əz iqigə elip Qong Zidonoɣa yetip bardi. 29 andin qegrisi Ramaḥ təripigə ḳayrilip, Tur degən mustəḥkəm xəḥirgə berip, Hosaḥḳa ḳayrilip, Aḳzib bilən Ḥəbəlgə tutax boloɣan dengizda ahirlaxti; 30 zemini Ummaḥ, Afək wə Rəḥobnimu əz iqigə aloɣan; jəmiy yigirmə ikki xəḥər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlarni əz iqigə aloɣanidi. 31 Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Axirlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa berilgənidi. 32 Altinqi qək Naftalioɣa qiḳti, yəni Naftalilar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; 33 ularning qegrisi bolsa Ḥələftin qiḳip, Zaanannimdiki dub dərihidin ətüp, Adami-Nəkəb wə Yabnəəldin qiḳip, Lakkumoɣa yetip Iordan dəryasioɣa berip ahirlaxti. 34 Andin oɣərb tərəpkə ḳayrilip Aznot-Taboroɣa berip, xu yərdin Ḥukkokḳa qiḳip, jənubta Zəbulunning ülüx zeminioɣa tutixip, ximalda Axirning ülüx zeminioɣa yetip, kün qiḳix təripidə Iordan dəryasining yenida, Yəḥudaning ülüx zeminioɣa ulaxti. 35 Naftalining mustəḥkəm xəḥərliri Ziddim, Zər, Ḥammat, Rakkat, Kinnərət, 36 Adamaḥ, Ramaḥ, Ḥazor, 37 Kədəx, Ədrəy, Ən-Ḥazor, 38 Yiron, Migdal-əl, Ḥorəm, Bəyt-Anat wə Bəyt-Xəməxlər bolup, jəmiy on toḳḳuz xəḥər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar idi. 39 Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Naftalilar ḳəbilisining miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoɣa berilgənidi. 40 Yəttinqi qək Danlarning ḳəbilisigə qiḳti; u ularning jəmət-aililiri boyiqə tartildi. 41 Ularning miras zemini bolsa Zoreaḥ, Əxtaol, Ir-Xəməx, 42 Xaalabbin, Ayjalon, Yitlaḥ, 43 Elon, Timnataḥ, Əkron, 44 Əl-təkəḥ, Gibbeton, Baalat, 45 Yəḥud, Bənə-Barak, Gat-Rimmon, 46 Mə-Yarkon, Rakkon wə Yafoning udulidiki yurtni əz iqigə aldi. 47 Lekin Danlarning zemini əz ḳolidin kətkən boloɣaqḳa, Danlar qiḳip Ləxəmgə ḥujum ḳilip uni ixoɣal ḳildi; aḥalisini ḳiliqlap yoḳitip, u yərni əzining ḳilip makanlaxti; andin ular Ləxəmgə atisi Danning ismini ḳoyup, uni Dan dəp atidi. 48 Mana bular, yəni bu xəḥərlər wə ularoɣa ḳaraxliḳ kənt-ḳixlaḳlar Danlar ḳəbilisigə, ularning jəmət-aililiri boyiqə miras ḳilip berilgənidi. 49 Bu tərikidə [Israillar] zeminni qegra-qegra boyiqə bəlüp boldi; andin ular Nunning ooɣli Yəxuaoɣa əz arisidin miras bəlüp bərdi. 50 Pərwərdigarning buyruḳi boyiqə Yəxua tiliginidək uningoɣa Əfraim taoɣliḳ yurtidiki Timnat-Seraḥ degən xəḥərni bərdi; buning bilən u xəḥərni ḳurup qiḳip, uningda turdi. 51 Mana bular Əliazar kaḥin bilən Nunning ooɣli Yəxua wə Israilning ḳəbilə-jəmətlirining kattabaxliri bir bolup Xiloḥda, jamaət qedirining dərwazisining aldida turup, Pərwərdigarning aldida qək taxlap bəlüp təḳsim ḳiloɣan miraslardur. Bu tərikidə ular zeminning təḳsimatini tügətti.

20 Pərwərdigar Yəxuaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — 2 Sən Israillaroɣa mundaḳ degin: — «Əzüm Musaning wasitisi bilən silərgə buyruoɣandək, əzünglar üqün «panaḥliḳ xəḥərlər»ni tallap bekitinglar; 3 bilməy, tasadipiyliḳtin adəm urup əltürüp ḳoyoɣan ḥərḳandaḳ kixi u xəḥərlərgə ḳeqip kətsun. Buning bilən bu xəḥərlər silərgə ḳan intiḳamini aloɣuqidin panaḥgaḥ bolidu. 4 [Adəmni xundaḳ əltürgən] kixi bu xəḥərlərning birigə ḳeqip berip, xəḥərning ḳowuḳioɣa kelip, xu yərdə xəḥərning aḳsaḳallirioɣa əz əḥwalini eytsun; ular uni əzigə ḳobul ḳilip xəḥərgə kirgüzüp, uning əzliri bilən billə turuxioɣa uningoɣa jay bərsun. 5 Əmdi ḳan ḳisasini aloɣuqi uni ḳooɣlap kəlsə, ular adəm əltürgən kixini ḳisaskarning ḳolioɣa tapxurup bərmisun; qünki xu kixining burundin əz ḳoxnisioɣa ḥeq əq-adawiti bolmioɣan, bəlki tasadipiy urup əltürüp ḳoyoɣan. 6 [Adəm əltürgən] kixi jamaət aldida soraḳ ḳilinoɣuqə xu xəḥərdə tursun; andin xu waḳittiki bax kaḥin əlüp kətkəndə, u xu xəḥərdin ayrilip, əz xəḥirigə, yəni ḳeqip qiḳḳan xəḥərdiki əyigə yenip kəlsun. 7 Xuning bilən ular Naftali taoɣliḳ yurtidiki Kədəxni, Əfraimning taoɣliḳ yurtidiki Xəkəmni wə Yəḥudaning taoɣliḳ yurtidiki Kiriat-Arba, yəni Ḥebronni, 8 Yerihoning xərḳ təripidiki, Iordan dəryasining u ḳetidiki Rubən ḳəbilisining zeminidin tüzlənglikning qəlidiki Bəzərni, Gad ḳəbilisining zeminidin Gileadtiki Ramotni wə Manassəḥ ḳəbilisining zeminidin Baxandiki Golanni tallap bekitti. 9 Mana bu xəḥərlər barliḳ Israillar wə ularning arisida turuwatḳan musapirlar üqün panaḥgaḥ boluxḳa bekitilgən xəḥərlərdur; kimki

bilməy, tasadipiliktin adəm əltürgən bolsa, uning jamaət aldida sorak kilinixidin burun, kan kisaskarning kolida əlməsliki üqün xu xəhərlərgə kəqip ketixkə bu xəhərlər bekitilgən.

21 U wakitta Lawiy jəmətlirining kattiwaxliri kahin Əliazar, Nunning ooɣli Yəxua wə Israil kəbililirining kattiwaxlirining kexiɣa berip, **2** Kanaan zeminidiki Xiloḥda ularɣa: — Musaning wasitisi arkilik Pərwərdigar biz tooɣruluk: «Ularɣa turuxka xəhərlərni, malliri üqün yaylaklarni koxup bərgin», dəp eytkan, dedi. **3** Xuni dewidi, Israillar Pərwərdigarning əmri boyiqə əz miras ülüxliridin munu xəhərlər bilən yaylaklarni koxup Lawiylarɣa bərdi: — **4** birinqi taxlanɣan qək Koḥat jəmətlirigə qikti; qək taxlinip, Lawiylar iqidiki kahin Harunning əwladliriɣa Yəḥuda kəbilisi, Ximeon kəbilisi wə Binyamin kəbilisining zeminliridin on üq xəhər bekitildi; **5** Andin Koḥatning kalɣan əwladliriɣa qək taxlinip, Əfraim kəbilə-jəmətlirining zeminidin, Dan kəbilisining zeminidin wə Manassəḥ yerim kəbilisining zeminliridin on xəhər bekitildi. **6** Gərxonning əwladliriɣa qək taxlinip, Issakar kəbilə-jəmətlirining zeminidin, Axir kəbilisining zeminidin, Naftali kəbilisining zeminidin wə Manassəḥning yənə bir yerim kəbilisining zeminidin on üq xəhər bekitildi. **7** Mərarining əwladliriɣa, jəmət-aililiri boyiqə qək taxlinip, Rubən kəbilisining zeminidin, Gad kəbilisining zeminidin wə Zəbulun kəbilisining zeminidin on ikki xəhər bekitildi. **8** Bu tərikidə Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən buyruɣinidək Israillar qək taxlap bu xəhərlər bilən yaylaklirini koxup, Lawiylarɣa bərdi. **9** Ular Yəḥudaning kəbilisi bilən Ximeonning kəbilisining zeminidin təwəndə tizimlanɣan munu xəhərlərni bərdi: — **10** (qək taxlanɣanda, Lawiylarning nəsli bolɣan Koḥatlar jəmətidiki Harunning əwladliriɣa birinqi qək qikkaqka munu xəhərlər berildi): — **11** ularɣa Yəḥudaning taoɣlik rayonidiki Kiriat-Arba (Arba Anakning atisi idi), yəni Hebron bilən ətrapidiki yaylaklarni koxup bərdi. **12** Lekin xəhərgə təwə etizlar bilən kənt-kixlaklarni Yəfunnəḥning ooɣli Kaləbkə miras kilip bərdi. **13** Xundak kilip ular Harun kahinning əwladliriɣa adəm əltürgən kixilər panahlinidiɣan xəhər Hebron wə yaylaklirini, yənə ularɣa Libnaḥ bilən yaylaklirini, **14** Yattir bilən yaylaklirini, Əxtəmoa bilən yaylaklirini, **15** Holon bilən yaylaklirini, Dəbir bilən yaylaklirini, **16** Ayin bilən yaylaklirini, Yuttaḥ bilən yaylaklirini, Bəyt-Xəməx bilən yaylaklirini bərdi; bu ikki kəbilining zeminliridin jəmiy tokkuz xəhərni bərdi. **17** Mundin baxka ularɣa Binyamin kəbilisining zeminidin Gibeon bilən yaylaklirini, Geba bilən yaylaklirini, **18** Anatot bilən yaylaklirini, Almon bilən yaylaklirini koxup jəmiy tət xəhər bərdi. **19** Bu tərikidə kahinlar, yəni Harunning əwladliriɣa berilgən xəhərlər on üq boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **20** Ular yənə Lawiylarning nəslidin bolɣan Koḥatning kalɣan jəmətlirigimu xəhərlərni bərdi. Qək taxlax bilən ularɣa bekitilgən xəhərlər munular: — ularɣa Əfraim kəbilisining zeminidin **21** Əfraimning taoɣlik rayonidiki adəm əltürgən kixilər panahlinidiɣan xəhər Xəkəm bilən yaylaklirini, yənə Gəzər bilən yaylakliri, **22** Kibzaim bilən yaylakliri wə Bəyt-Horon bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi; **23** buningdin baxka Dan kəbilisining zeminidin əltəkəḥ bilən yaylakliri, Gibbeton bilən yaylakliri, **24** Ayjalon bilən yaylakliri wə Gat-Rimmon bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **25** Buningdin baxka Manassəḥ yerim kəbilisining zeminidin Taanak bilən yaylakliri, Gat-Rimmon bilən yaylakliri bolup, jəmiy ikki xəhərni bərdi. **26** Bu tərikidə Koḥatlarning kalɣan jəmətlirigə berilgən xəhərlər on boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **27** Lawiylarning jəmətliridin bolɣan Gərxonlarɣa bolsa ular Manassəḥning yerim kəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidiɣan xəhər Baxandiki Golan bilən yaylaklirini, xundakla Bəəxterah bilən yaylaklirini, jəmiy ikki xəhərni bərdi; **28** yənə Issakar kəbilisining zeminidin Kixion bilən yaylakliri, Dabirat bilən yaylakliri, **29** Yarmut bilən yaylakliri wə Ən-Gannim bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi; **30** buningdin baxka Axir kəbilisining zeminidin Mixal bilən yaylakliri, Abdon bilən yaylakliri, **31** Həlkat bilən yaylakliri wə Rəḥob bilən yaylakliri bolup, jəmiy bolup tət xəhərni bərdi; **32** buningdin baxka Naftali kəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidiɣan xəhər Galiliyədiki Kədəx bilən yaylaklirini, yənə Hammot-Dor bilən yaylakliri wə Kartan bilən ətrapidiki yaylakliri bolup, jəmiiy üq xəhərni bərdi. **33** Bu tərikidə Gərxonlarɣa berilgən xəhərlər on üq boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **34** Kalɣan Lawiylarɣa, yəni Mərarilar jəmətlirigə Zəbulun kəbilisining zeminidin Yokneam bilən yaylakliri, Kartaḥ bilən yaylakliri, **35** Dimnaḥ bilən yaylakliri wə Nahalal bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **36** Buningdin baxka Rubən

kəbilisining zeminidin Bəzər bilən yaylaqliri, Yahaz bilən yaylaqliri, 37 Kədəmot bilən yaylaqliri wə Məfaat bilən yaylaqliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. 38 Buningdin baxka Gad kəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioɣan xəhər Gileadtiki Ramot bilən yaylaqlirini, yənə Mahanayim bilən yaylaqliri, 39 Həxbon bilən yaylaqliri wə Jaazər bilən yaylaqliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. 40 Bular bolsa kaloɣan Lawiylarning jəmətlirigə, yəni Mərarilar jəmətlirigə berilgən barlik xəhərlərdur; ularoɣa qək taxlinix bilən berilgən ülüxi on ikki xəhər idi. 41 Israillarning zemini iqidin Lawiylaroɣa bekitip berilgən xəhərlər jəmiy kirik səkkiz idi; bular ətrapidiki yaylaqliri bilən berildi. 42 Bu xəhərlərning hərbirining ətrapida yaylaqliri bar idi; xəhərlərning həmmisi xundak idi. 43 Pərwərdigar xu tərikidə Israillarning ata-bowilirioɣa berixkə kəsəm bilən wədə kiloɣan pütkül zeminni ularoɣa bərdi; ular kelip uni igiləp, u yərdə olturdi. 44 U wakitta Pərwərdigar ilgiri ularning ata-bowilirioɣa kəsəm bilən wədə kiloɣinidək, ularoɣa hər ətrapida tinq-aramlik bərdi; ularning düxmənliridin heqkandiki ularning aldida kəddini ruslap tik turalmaytti; bəlki Pərwərdigar həmmə düxmənlirini ularning koliɣa tapxurdi. 45 Pərwərdigarning Israilning jəmətigə wədə kiloɣan himmətliridin heqbiri kaldurulmay əməlgə axuruldi.

22 U wakitta Yəxua Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisidikilərni qakirip ularoɣa: — 2 Silər bolsanglar Pərwərdigarning kuli Musaning silərgə buyruɵinining həmmisigə əməl kildinglar, mening silərgə əmr kiloɣan barlik sözlirimgimu kulak saldinglar; 3 silər bu nuroɣun künlərdə taki bügüngə kədər kerindaxliringlarni taxliwətməy, bəlki Pərwərdigar Hudayinglar [silərgə] əmr kiloɣan wəzipini tutup kəldinglar; 4 əmdi Pərwərdigar Hudayinglar wədə kiloɣinidək, kerindaxliringlaroɣa aramlik bərdi; xunga silər Pərwərdigarning kuli Musa Iordan dəryasining u təripidə silərgə bərgən miras zemininglaroɣa, əz qedirliringlaroɣa kaytip beringlar. 5 Pəkətla Pərwərdigarning kuli Musa silərgə buyrup tapxuroɣan kanun-əmrlərgə əməl kilixka, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni söyüp, Uning barlik yollirida mengip, əmrlirini tutup uningoɣa baoɣlinip, pütün kəlbinglar wə pütün jan-dilinglar bilən Uning hizmitidə boluxka ihlas bilən kəngül bəlünglar, — dedi. 6 Xuning bilən Yəxua ularni bəht-bərikət tiləp, yoloɣa saldi; ular əz qedirlirioɣa kaytip ketixti. 7 Manassəh yerim kəbilisigə bolsa Musa ularoɣa Baxanni miras kilip bərgənidi; yənə bir yerim kəbiligə Yəxua Iordan dəryasining bu kəti, yəni oɣərb təripidə ularning kerindaxlirining arisida miras bərdi. Yəxua ularni əz qedirlirioɣa kaytix yolioɣa saloɣan wakitda, u ularoɣimu bəht-bərikət tiləp, 8 ularoɣa: — Intayin kəp bayliklar, intayin kəp qarpaylarni, xundakla kəp mikdarda kümüx, altun, mis, təmür wə kiyim-keqəklərni elip, əz qediringlaroɣa kaytip beringlar; düxmənliringlardin aloɣan oljini kerindaxliringlaroɣa üləxtürüp beringlar, dedi. 9 U wakitta Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisi Kanaan zeminidiki Xiloһdin qikip Israillardin ayrilip, Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən kiloɣan əmri boyiqə ularning təəllukati boloɣan əz miras zemini Gilead yurtioɣa karap kaytip mangdi. 10 Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisi Kanaan zeminidiki Iordan dəryasining boyidiki Gəlilotka yetip kəlgəndə, u yərdə Iordan dəryasining boyida bir kurbangahni yasidi; kurbangah nahayiti qong wə həywətlik yasaloɣanidi. 11 Israillaroɣa: «Mana Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisi Kanaan zeminidiki Iordan dəryasining u kətidiki Gəlilotta, yəni Israillarning udulida bir kurbangahni yasaptu» degən həwər anglandi. 12 Israillar bu həwərni angliɣan haman, ularning pütkül jamaiti ular bilən uruxux üqün Xiloһka toplandi. 13 U wakitta Israillar kahin Əliazarning ooɣli Finihasni Gilead zeminidiki Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisigə mangdurdi 14 wə xundakla uning bilən on əmirni, Israilning hərbir kəbilisidin jəmət baxliki boloɣan birdin əmirni uningoɣa həmrah kilip əwətti; hərbir əmir hərkaysi ata jəmættiki mingliɣan Israillarning kattiwexi idi. 15 Bular əmdi Gilead zeminioɣa, Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim kəbilisigə kelip ularoɣa: — 16 Mana Pərwərdigarning pütkül jamaiti silərgə mundak dəydu: «Silərning Pərwərdigaroɣa əgixixtin yenip, özünglaroɣa kurbangahni yasap, Israilning Hudasidin yüz örüp, Pərwərdigaroɣa asiylik kilip ətküzgən bu rəzillikinglar zadi kandak ix? 17 Peorda burun ətküzgən kəbihlikimiz bizgə yetip axmasmu? Gərqə Pərwərdigarning jamaitining bexioɣa waba qüxkən bolsimu, biz tehi bügüngə kədər bu ixtin əzimizni paklandurmiduk. 18 Silər bügün Pərwərdigaroɣa əgixixtin yandinglar; xundak boliduki, silər bügün Pərwərdigaroɣa asiylik kiloɣan boloɣaqka, u jəzmən ətə Israilning pütkül jamaitigə oɣəzəplinidu. 19 Halbuki, mubada silər miras kilip aloɣan zemin

napak bolup ḳaloḡan bolsa, Pərwərdigarning təwəliki boloḡan zeminoḡa, Uning qediri tikləngən yurtḳa yenip kelip, arimizda miras elinglar. Pəḳət Pərwərdigar Hudayimizning ḳurbangaḥidin baxḳa əzünglar üqün ḳurbangaḥ yasax bilən Pərwərdigaroḡa wə bizlərgə asiylik ḳilmanglar. **20** Zəraḥning ooḡli Akan ḥaram bekitilgən nərsilərdin elip, itaətsizlik ḳiloḡan əməsmu? Xu səwəbtin ḳəbiḥliki üqün yaloḡuz ular əltürülüp ḳalmay, Pərwərdigarning oḡəzipi yənə pütkül Israil jamaitining üstigə qüxkən əməsmu?». **21** Xuning bilən Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥ yerim ḳəbilisi mingliḡan Israillarning kattiwaxliriḡa jawab berip mundaḳ dedi: — **22** «Ilaḥlarning ilaḥi Pərwərdigardur! Ilaḥlarning ilaḥi boloḡan Pərwərdigar Əzi buni bilidu, Israilmu uni bilgəy! Əgər bu ix asiylik bolsa yaki Pərwərdigaroḡa itaətsizlik bolsa, əmdi bizlərni bügun əlümdin ayimanglar! **23** Əgər bizning əzimiz üqün ḳurbangaḥni yasiximiz Pərwərdigaroḡa əgixixtin yenix üqün boloḡan bolsa, xundaḳla ḳurbangaḥning üstidə kəydürmə ḳurbanlik sunux, axlik ḥədiyəlirini sunux, inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunux üqün boloḡan bolsa, undaḳta Pərwərdigar Əzi bu ix tooḡruluḳ bizdin ḥesab alsun; **24** əksiqə bu ixni ḳiliximizning səwəbi ḥaḳiḳətən xuki, kəlgüsidə silərning baliliringlar bizning balilirimizoḡa: «Silərning Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən ḳandaḳ munasiwitinglar bar? **25** Əy Rubənlər wə Gadlar, Pərwərdigar biz bilən silərning otturimizda Iordan dəryasini qegra ḳilip ḳoyoḡan əməsmu? Xunga silərning Pərwərdigardin ḥeqḳandaḳ nesiwənglar yoḳtur!» deyixidin əndixə ḳilduḳ. **26** Xunga biz: «Ḳopup bir ḳurbangaḥ yasayli; lekin bu kəydürmə ḳurbanliḳlar üqünmu əməs, baxḳa hil ḳurbanliḳlar üqünmu əməs, **27** bəlki kəlgüsidə Pərwərdigarning aldida kəydürmə ḳurbanliḳlirimiz bilən baxḳa hil ḳurbanliḳlirimiz wə inaḳlik ḳurbanliḳlirimiz bilən uning ibaditidə boluximiz üqün, silər wə bizning otturimizda, xundaḳla keyinki dəwrlirimizdə bir əslətmə guwaḥlik bolsun üqün uni yasiduḳ; baliliringlarning kəlgüsidə balilirimizoḡa «Pərwərdigardin ḥeqḳandaḳ nesiwənglar yoḳ» deməsliki üqün xundaḳ ḳilduḳ. **28** Əgər ular kəlgüsidə biz bilən əwladlirimizoḡa xundaḳ desə, biz jawab berip: «Mana, kəydürmə ḳurbanlik sunux üqün yaki baxḳa hil ḳurbanliḳlarni sunux üqün yasaloḡan əməs, bəlki silər bilən bizning otturimizda bir guwaḥlik bolsun dəp yasaloḡan, bu Pərwərdigarning ata-bowilirimiz yasioḡan ḳurbangaḥining əndizisidur!» deyələymiz. **29** Pərwərdigaroḡa asiylik ḳilip, Pərwərdigaroḡa əgixixtin yenip, Pərwərdigar Hudayimizning qedirining aldida turoḡan ḳurbangaḥtin baxḳa ikkinqi bir ḳurbangaḥni yasap, uning üstidə kəydürmə ḳurbanlik, axlik ḥədiyələr wə baxḳa hil ḳurbanliḳlarni ətküzüx niyiti bizdin neri boloḡay!». **30** Kaḥin Finiḥas wə uning bilən billə kəlgən jamaət əmirliri, yəni mingliḡan Israillarning kattiwaxliri Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥlərning eytḳan sözlirini angliḡanda ular xuningdin hux boldi. **31** Əliazarning ooḡli kaḥin Finiḥas Rubənlər, Gadlar wə Manassəḥlərgə: — Silər Pərwərdigaroḡa bu itaətsizlikni ḳilmiḡininglar üqün Pərwərdigarning otturimizda turuwatḳanliḳini əmdi bilduḳ; silər bu ix bilən Israillarni Pərwərdigarning ḳolidin ḳutḳuzdunglar, dedi. **32** Andin Əliazar kaḥinning ooḡli Finiḥas bilən əmirlər Rubənlər wə Gadlarning yenidin, Gilead zeminidin qiḳip Ḳanaan zeminiḡa Israillarning yeniḡa yenip kelip bu həwərni ularoḡa dəp bərdi. **33** Bu ix Israillarning nəziridə yahxi kəründi; Israillar Hudaoḡa ḥəmdusana eytip, Rubənlər bilən Gadlaroḡa ḥujum ḳilip, ular bilən uruxup ularning turuwatḳan zeminini wəyran ḳilayli, degən gəpni ikkinqi tiloḡa almidi. **34** Rubənlər bilən Gadlar bu ḳurbangaḥḳa «Guwaḥlik» dəp at ḳoydi; qünki ular: — «U arimizda Pərwərdigarning Huda ikənlikigə guwaḥtur» dedi.

23 Pərwərdigar Israiloḡa ətrapidiki düxmənliridin aram berip uzun zamanlar ətüp, xundaḳla Yəxua ḳerip, yeximu qongiyip ḳaloḡanda, **2** Yəxua pütkül Israilni, ularning aḳsaḳallirini, baxliḳliri, ḥakim-soraḳqiliri bilən bəg-əməldarlirini qaḳirip ularoḡa mundaḳ dedi: — «Mən ḳerip ḳaldim, yeximmu qongiyip ḳaldi. **3** Pərwərdigar Hudayinglarning silər üqün muxu yərdiki barliḳ taipilərgə ḳandaḳ ixlarni ḳiloḡinini əzünglar kərdünglar; qünki silər tərəptə turup jəng ḳiloḡuqi Pərwərdigar Hudayinglar Əzidur. **4** Mana, mən əzüm yoḳatḳan ḥəmmə əllərning zeminliri bilən ḳaloḡan bu taipilərning zeminlirini ḳoxup ḳəbilə-jəmətinglar boyiqə qək taxlap Iordan dəryasidin tartip kün petix tərəptiki Uluoḡ Dengizoḡiqə, silərgə miras ḳilip təḳsim ḳilip bərdim. **5** Pərwərdigar Hudayinglar Əzi ularni aldinglardin ḳooḡlap qiḳirip, kəzünglardin neri ḳilip, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytḳinidək silər ularning zeminiḡa igə bolisilər. **6** Xunga silər tolimu ḳəysər bolup Musaning ḳanun kitabida pütülgənning ḥəmmisini tutup, ong ya soloḡa qətnəp kətməy, uningoḡa əməl ḳilixḳa kəngül

bəlünglar; 7 xundaq kilip, aranglarda kelip kaloɣan
bu taipilər bilən bardi-kəldi kilmanglar; xuningdək
ularning ilaḥlirining namlirini tiloɣa almanglar yaki
ularning nami bilən kəsəm kilmanglar; ularoɣa ibadət
kilmanglar, ularoɣa bax urmanglar; 8 bəlki bügüngiqə
kiloɣininglardək, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa baoɣlinip
turunglar. 9 Qünki Pərwərdigar aldinglardin qong-
qong wə küqlük əllərni kooɣlap qikiriwətkəndur;
bügüngiqə ḥeqkandak adəm aldinglarda put tirəp
turalmidi. 10 Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytkini
boyiqə silər tərəptə turup jəng kiloɣini üqün silərdin
bir adiminglar ularning ming adimini tiripirən kilidu.
11 Xunga Pərwərdigar Hudayinglarni səyüx üqün əz
kənglünglaroɣa kattik səgək bolunglar! 12 Qünki əgər
silər Uningdin yüz ərüp aranglarda kaloɣan bu əllər
bilən arilixip-baoɣlinip, ular bilən koda-baja bolup, ular
bilən berix-kelix kilsanglar, 13 undakta silərgə xu ix
ayan bolsunki, Pərwərdigar Hudayinglar aldinglardin
bu əllərni ikkinqi kooɣlap qikarmaydu, bəlki bular
silərgə kapkan wə kiltak bolup, bikininglaroɣa
kamqa bolup qüxüp, kəzünglərgə tikən bolup
sanjilidu; ahirda Pərwərdigar Hudayinglar silərgə
bərgən bu yahxi zemindin məḥrum bolup yokilisilər.
14 Mana, mən bügün barlik adəmlər mukərrər
besip ətidioɣan yolni mangimən; silərning pütün
dilinglar wə wujudunglaroɣa xu roxənki, Pərwərdigar
Hudayinglarning silər tooɣruluk kiloɣan mubarək
wədilirining ḥeqbiri əməlgə axurulmay kalmidi;
ḥəmmisi silər üqün bəja kəltürülüp, ḥeqkaysisi yərdə
kalmidi. 15 Lekin silər Pərwərdigar Hudayinglarning
silərgə əmr kilip tohtatkan əḥdisini buzoɣanda,
Pərwərdigar Hudayinglar silərgə wədə kiloɣan ḥəmmə
bərikət üstünglərgə qüxürülgəndək, xundak boliduki,
Pərwərdigar Hudayinglar silərni Əzi silərgə bərgən
zemindin yokatkuqə barlik agah kiloɣan ixni qüxüridu;
silər berip, [uning əḥdisini buzup] baxka ilaḥlaroɣa
ibadət kilip bax ursanglar, Pərwərdigarning oɣəzipi
silərgə tutixip, silərni Əzi silərgə bərgən yahxi
zemindin tezla yok kilidu».

24 Andin Yəxua Israilning ḥəmmə kəbililirini
Xəkəmgə yioɣip, Israilning akṣakalliri, baxlikliri,
ḥakim-sotqiliri bilən bəg-əməldarlirini qakirdi; ular
əzlirini Hudaning ḥuzurioɣa ḥazir kiloɣanda 2
Yəxua pütkül həlkkə: Israilning Hudasi Pərwərdigar:
— «Kədimki zamanda ata-bowiliringlar, jümlidin
Ibraḥim bilən Naḥorning atisi Tərah dəryaning u
təripidə olturatti; ular baxka ilaḥlarning kullukida
bolatti. 3 Lekin Mən atanglar Ibraḥimni dəryaning
u təripidin elip kelip, uni baxlap pütkül Kanaan
zeminini aylandurup, uning nəslini awutup uningoɣa
Isḥakni bərdim. 4 Andin Mən Isḥakka Yakup bilən
Əsawni bərdim; Əsawoɣa Seir taoɣlik rayonini təwəlik
kilip bərdim, Yakup bilən ooɣulliri bolsa Misiroɣa
qüxüp bardi. 5 Keyinrək Mən Musa bilən Ḥarunni
əwətip, Misirliklar arisida əməllirim bilən ularoɣa
dəḥxətlik wabalarni qüxürdum; andin silərni xu yərdin
elip qiktim. 6 Mən bu tərikidə ata-bowiliringlarni
Misirdin elip qikip, ular [Kizil] Dengizoɣa yetip
kəlginidə, misirliklar jəng ḥarwiliri wə atlik əskərliri
bilən ata-bowiliringlarni kooɣlap dengizoɣiqə kəldi.
7 Israillar xuan Pərwərdigaroɣa nida kiliwidi, U
silər bilən Misirliklarning arisioɣa tum karangoɣuluk
qüxürdi; andin dengizni ularning üstigə basturup
yapti. Silər Əz kəzliringlar bilən Mening Misirda
nemə kiloɣinimni kərdünglar; andin silər uzun
wakitkiqə qəldə turdunglar. 8 Keyinrək Mən silərni
Iordan dəryasining u təripidə turoɣan Amoriylarning
zemenioɣa baxlap kəldim; ular silər bilən sokuxkanda
mən ularni kolunglaroɣa berip, silər ularning zeminini
igilidinglar. Mən ularni aldinglardin yokitiwəttim.
9 U wakitta Moabning padixaḥi, Zipporning ooɣli
Balak kopup, Israil bilən jənggə qüxti wə silərni
karoɣax üqün Beorning ooɣli Balaamni qakirip kəldi;
10 lekin Mən Balaamning səzigə kulak salmidim;
xuning bilən u silərgə kayta-kayta bəht-bərikət tilidi
wə Mən silərni [Balakning] kolidin kutkuzdum. 11
Keyinrək silər Iordan dəryasidin ətüp Yerihooɣa
baroɣanda Yerihoning adəmliri Amoriylar, Pərizziylər,
Kanaaniylar, Ḥittiylar, Girgaxiylar, Ḥiwiylar wə
Yəbusiylar silər bilən uruxka kopkini bilən Mən ularni
kolunglaroɣa tapxurup bərdim; 12 Mən aldinglaroɣa
serik ḥərini əwəttim, serik ḥərə Amoriylarning ikkila
padixaḥini ḥəydiwətkəndək ularnimu ḥəydiwətti; bu
ix silərning kiliqinglar yaki okyayinglar bilən bolmidi.
13 Mən silərgə əz kolunglar bilən əmgək singdürmigən
bir zeminni, əzünglar yasimioɣan xəḥərlərni bərdim,
wə silər xularda makan kildinglar; əzünglar tikmigən
üzümzarlikлar bilən zəytunzarlikлardin mewilirini
yəwatisilər» dəydu, — dedi. 14 — Xunga əmdi silər
Pərwərdigardin korkup ihlasmənlik wə ḥəkikət iqidə
uning ibaditidə bolunglar; ata-bowiliringlar dəryaning
u təripidə wə Misirda qokunoɣan ilaḥlarni taxlap,
pəkət Pərwərdigarning kullukida bolunglar. 15 Lekin
əgər Pərwərdigarning ibaditi silərgə yaman kərünsə,

kimgə ibadət ḳilidiƣininglarni talliwelinglar — məyli
ata-bowiliringlar dəryaning u təripidə turƣanda
qoḳunƣan ilaḥlar bolsun yaki silər turuwatḳan
zemindiki Amoriylarning ilaḥliri bolsun, ularni
tallanglar; lekin mən bilən өyümdikilər bolsaḳ
Pərwərdigarning ibaditidə bolimiz, — dedi. 16
Həlḳ jawab berip: — Pərwərdigarni tərk etip baxḳa
ilaḥlarning ibaditidə bolux bizdin neri bolsun! 17 Qünki
biz bilən ata-bowilirimizni «ḳulluḳ makani» bolƣan
Misir zeminidin qiḳirip, kөzimizning aldida bu qong
məjizilik alamətlərni kөrsitip, ḳaysi yolda mangmayli,
ḳaysi həlḳning arisidin өtməyli, bizni saḳliƣuqi
Pərwərdigar Hudayimiz Өzidur! 18 Pərwərdigar
bu zeminda turƣan barliḳ taipilərni, jümlidin
Amoriylarni aldimizdin ḳoƣliwətti; xunga bizmu
Pərwərdigarning ibaditidə bolimiz; qünki U bizning
Təngrimizdur! — dedi. 19 Yəxua həlḳḳə: — Silər
Pərwərdigarning ibaditidə bolalmaysilər, qünki U
muḳəddəs bir Hudadur; U wapasizliḳḳa ḥəsət
ḳilƣuqi bir Təngri bolƣaqḳa, itaətsizlikliringlar
bilən gunaḥliringlarni kəqürəlməydu. 20 Əgər silər
Pərwərdigarni taxlap, yat ilaḥlarƣa qoḳunƣan
bolsanglar Umu silərdin yüz өrüp, silərgə yahxiliḳ
ḳilip kəlgənning ornida silərgə bala kəltürüp yoḳitidu,
— dedi. 21 Lekin həlḳ Yəxuaƣa jawab berip: — Ḥərgiz
undaḳ bolmaydu! Biz Pərwərdigarning ibaditidə
bolimiz, — dedi. 22 Buni anglap Yəxua həlḳḳə:
— Өzünglarning Pərwərdigarni, Uning ibaditidə
boluxni talliƣanliḳinglarƣa өz-өzünglarƣa guwaḥqi
boldunglar, dewidi, ular: — Өzimiz guwaḥ! — dəp jawab
berixti. 23 U: — Undaḳ bolsa əmdi aranglardiki yat
ilaḥlarni qiḳirip taxliwetip, kөnglünglarni Israilning
Hudasi Pərwərdigarƣa intilidiƣan ḳilinglar, dedi.
24 Həlḳ Yəxuaƣa jawab berip: — Biz Pərwərdigar
Hudayimizning ibaditidə bolup, uning awaziƣila
ḳulaḳ salidiƣan bolimiz, dedi. 25 Xuning bilən Yəxua
u küni həlḳ bilən əḥdə baƣlixip, Xəkəmdə ular
üqün ḥөküm-bəlgilimilərni tohtitip bərdi. 26 Andin
Yəxua bu ḥəmmə sөzlərni Pərwərdigarning ḳanun
kitabiƣa pütüp, yoƣan bir taxni elip kelip, uni
Pərwərdigarning muḳəddəs jayining yenidiki dub
dərihining astiƣa tikləp ḳoydi. 27 Andin Yəxua
həlḳḳə: — Mana bu tax bolsa bizgə guwaḥ bolup
turidu; qünki u Pərwərdigarning bizgə ḳilƣan ḥəmmə
sөzlirini anglap turdi; u Pərwərdigar Hudayinglardin
tanmasliḳinglar üqün üstünglarda guwaḥqi bolup
turidu, — dedi. 28 Yəxua xularni dəp həlḳni yolƣa
selip, ḥərbirini өz miras yerigə yandurdi. 29 Bu ixlardin
keyin Nunning oƣli, Pərwərdigarning ḳuli Yəxua bir
yüz on yexida wapat boldi. 30 Ular uni elip berip,
Əfraim taƣliḳ rayonida, Gaax teƣining ximal təripidiki
өz miras ülüxi bolƣan Timnat-Seraḥ degən jayda
dəpnə ḳildi. 31 Yəxuaning pütkül ḥayat künliridə,
xundaḳla Yəxuadin keyin ḳalƣan, Pərwərdigarning
Israil üqün ḳilƣan ḥəmmə məjizilik əməllirini obdan
bilidiƣan aḳsaḳallarning pütkül ḥayat künliridimu
Israil Pərwərdigarning ibaditidə bolup turdi. 32
Yüsüpning sөngəklirini bolsa, Israillar ularni Misirdin
elip kəlgənidi. Ular bularni Xəkəmgə elip berip,
Yaḳup Xəkəmning atisi Ḥamorning oƣulliridin yüz
kəsitaḥ kümüxkə setiwalƣan yərdə dəpnə ḳildi. Xu yər
Yüsüplərning miras ülüxi bolup ḳaldi. 33 Ḥarunning
oƣli Əliazarmu wapat boldi; ular uni oƣli Finiḥasḳa
miras ḳilip berilgən Əfraimning taƣliḳ rayonidiki
Gibeaḥ degən jayda dəpnə ḳildi.

Batur Ḥakimlar

1 Wə Yəxua wapat boloƣandin keyin xundaķ boldiki, Israillar Pərwərdigardin: — Bizdin kim awwal qiķip Ķanaaniylar bilən soķuxsun? — dəp soridi. **2** Pərwərdigar səz ķilip: — Yəhuda qiķsun; mana, Mən zeminni uning ķolioƣa tapxurdum, — dedi. **3** U wakitta Yəhuda akisi Ximeonoƣa: — Sən mening bilən billə Ķanaaniylar bilən soķuxuxķa, manga qək taxlinip miras ķilinoƣan zeminoƣa qiķsang, mənmu sanga qək taxlinip miras ķilinoƣan zeminoƣa sən bilən billə qiķip [soķuximən], dewidi, Ximeon uning bilən billə qiķti. **4** Yəhuda u yərgə qiķķanda, Pərwərdigar Ķanaaniylar wə Pərizziylərni ularning ķolioƣa tapxurdi. Xuning bilən ular Bezək degən jayda ularni urup ķirip, on ming adimini əltürdi. **5** Ular Bezəktə Adoni-Bezək degən padixah bilən uqrixip ķelip, uning bilən soķuxup Ķanaaniylar bilən Pərizziylərni urup ķirdi. **6** Adoni-bezək ķaqti, ular ķooƣlap berip, uni tutuwelip, ķollirining qong barmiķi bilən putlirining qong barmiķini kesiwətti. **7** Xuning bilən Adoni-Bezək: — Əyni qaoƣda ķollirining qong barmiķi bilən putlirining qong barmiķi kesiwetilgən yətmix padixah dastihinimning tegidiki uwaķlarni terip yegənidi. Mana əmdi Huda mening ķiloƣanlirimni əzümgə yandurdi, dedi. Andin ular uni Yerusalemoƣa elip bardi, keyin u xu yərdə əldi. **8** Yəhudalar Yerusalemoƣa ḥujum ķilip xəḥərni ixoƣal ķildi; ular u yərdə olturoƣuqilarni ķiliqlap ķirip, xəḥərgə ot ķoyuwətti. **9** Andin Yəhudalar qüxüp, taoƣlik rayon, jənubdiki Nəgəw wə Xəfəlaḥ oymanlikida turuwatķan Ķanaaniylar bilən soķuxti. **10** Andin Yəhudalar Ḥebrondiki Ķanaaniylaroƣa ḥujum ķilip, Xexay, Aḥiman wə Talmaylarni urup ķirdi (ilgiri Ḥebron «Kiriat-Arba» dəp atilatti). **11** Andin ular u yərdin qiķip, Dəbirdə turuwatķanlaroƣa ḥujum ķildi (ilgiri Dəbir «Kiriat-Səfər» dəp atilatti). **12** Kaləb: — Kimki Kiriat-Səfərgə ḥujum ķilip uni alsa, uningoƣa ķizim Aksaḥni hotunlukķa berimən, degənidi. **13** Kaləbning ukisi Kenazning ooƣli Otniyəl uni ixoƣal ķildi, Kaləb uningoƣa ķizi Aksaḥni hotunlukķa bərdi. **14** Wə xundaķ boldiki, ķiz [yatlik bolup] uning ķexioƣa barar qaoƣda, erini atisidin bir parqə yər soraxķa ündidi. Aksaḥ exəktin qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar? — dəp soridi. **15** U jawab berip: — Meni alaḥidə bir bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [ķaoƣjirak] yər bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaķnimu bərgəysən, dedi. Xuni dewidi, Kaləb uningoƣa üstün bulaķlar bilən astin bulaķlarni bərdi. **16** Musaning ķeynatisining əwladliri boloƣan Keniylər Yəhudaoƣa ķoxulup «Ḥormilik Xəḥər»din qiķip Aradning jənub təripidiki Yəhuda qəligə berip, xu yərdiki həlk bilən billə turoƣanidi. **17** Yəhuda bolsa akisi Ximeon bilən billə berip, Zəfat xəḥiridə turuwatķan Ķanaaniylarni urup ķirip, xəḥərni mutlək wəyran ķildi; xuning bilən xəḥərning ismi «Hormaḥ» dəp ataloƣan. **18** Andin Yəhudalar Gaza bilən uning ətrapini, Axkelon bilən uning ətrapini, Əkron bilən uning ətrapini igilidi. **19** Pərwərdigar Yəhuda bilən billə boloƣaq, ular taoƣlik yurtni məoƣlup ķilip aldi; lekin jiloƣidikilərni bolsa, ularning təmür jəng ḥarwiliri boloƣaqķa, ularni zeminidin ķooƣliwetəlmidi. **20** Ular Musaning buyruoƣinidək Ḥebronni Kaləbkə bərdi. Xuning bilən Kaləb Anakning üq ooƣlini u yərdin ķooƣliwətti. **21** Lekin Binyaminlar bolsa Yerusalemda olturuwatķan Yəbusiylarni ķooƣlap qiķiriwetəlmidi; xunga ta bügüngiqə Yəbusiylar Binyaminlar bilən Yerusalemda billə turmakta. **22** Yüsüpning jəməti Bəyt-Əlgə ḥujum ķildi; Pərwərdigar ular bilən billə idi. **23** Yüsüpning jəməti Bəyt-Əlning əḥwalini bilip kelixkə qarlioƣuqilarni əwətti (ilgiri xəḥərning nami Luz idi). **24** Qarlioƣuqilar xəḥərdin bir kixining qiķip keliwatķinini bayķap uningoƣa: — Xəḥərgə kiridioƣan yolni bizgə kərsitip ķoysang, sanga xapaət kərsitimiz, — dedi. **25** Xuning bilən xu kixi xəḥərgə kiridioƣan yolni ularoƣa kərsitip ķoydi. Ular berip xəḥərdikilərni urup ķiliqlidi; lekin u adəm bilən ailisidikilərni aman ķoydi. **26** U adəm keyin Ḥittiylarning zeminioƣa berip, xu yərdə bir xəḥər bərpa ķilip, namini Luz dəp atidi. Ta bügüngiqə uning nami xundaķ atalmakta. **27** Lekin Manassəḥlər bolsa Bəyt-Xeanni wə uningoƣa ķaraxlik kəntlərni, Taanaķni wə uningoƣa ķaraxlik kəntlərni ixoƣal ķilmidi; ular Dor wə uningoƣa ķaraxlik kəntlərdiki həlkni, Ibleam wə uningoƣa ķaraxlik kəntlərdiki həlkni, Megiddo wə uningoƣa ķaraxlik kəntlərdiki həlkni ķooƣliwətmidi, zeminni almidi; Ķanaaniylar xu zeminda turuwerixkə bəl baoƣlioƣanidi. **28** Israil baroƣanseri küqəygəqkə Ķanaaniylarni əzlirigə ḥaxarqi ķilip bekindurdi, lekin ularni əz yərliridin pütünləy ķooƣliwətmidi. **29** Əfraimlarmu Gəzərdə turuwatķan Ķanaaniylarni ķooƣliwətmidi; xuning bilən Ķanaaniylar Gəzərdə ular bilən billə turiwərdi. **30** Zəbulun nə Ķitronda turuwatķanlarni nə Naḥalolda turuwatķanlarni ķooƣliwətmidi; xuning bilən Ķanaaniylar ularning arisida olturaklixip,

ularoɣa ḥaxarqi mədikar boldi. 31 Axir bolsa nə
Akkoda turuwatḳanlarni nə Zidonda turuwatḳanlarni
ḳooɣliwətmidi, xundaḳla Aḥlab, Aḳzib, Ḥəlbaḥ, Afək
Rəḥoblarda turuwatḳanlarnimu ḳooɣliwətmidi. 32
Xuning bilən Axirlar xu zeminda turuwatḳanlarning
arisida, yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip
ḳaldi; ular Ḳanaaniylarni əz yeridin ḳooɣliwətmidi.
33 Naftalilar nə Bəyt-Xəməxtə turuwatḳanlarni nə
Bəyt-Anatta turuwatḳanlarni ḳooɣliwətmidi; xuning
bilən ular xu zeminda turuwatḳanlarning arisida,
yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip ḳaldi; Bəyt-
Xəməx wə Bəyt-Anattiki həlḳ ularoɣa ḥaxarqi mədikar
boldi. 34 Amoriylar Danlarni taoɣlik rayonoɣa məjburiy
ḥəydəp qikiriwetip, ularni jiloɣa-tüzlənglikkə qüxüxkə
yol ḳoymidi. 35 Amoriylar Ḥərəs teoɣi, Ayjalon wə
Xaalbimda turuwerixkə niyət baoɣlioɣanidi; lekin
Yüsüp jəmətining ḳoli küqəygəndə, Ḳanaaniylar
ularoɣa ḥaxarqi mədikar boldi. 36 Amoriylarning
qegrisi bolsa «Serik Exək dawini»din ḳoram texioɣa
ətüp yukiri təripigə baratti.

2 Pərwərdigarning Pərixtisi Gilgaldin Bokimoɣa kelip:
— Mən silərni Misirdin qikirip, ata-bowiliringlaroɣa
ḳəsəm ḳilip bərgən zeminoɣa elip kelip: «Mən silər
bilən ḳiloɣan əḥdəmni əbədgiqə bikar ḳilaymən;
2 Lekin silər bu zeminning həlḳi bilən ḥeqḳandaḳ
əḥdə baoɣlimanglar, bəlki ularning ḳurbangaḥlirini
buzup taxlixinglar kerək» — degənidim; lekin
silər Mening awazimoɣa ḳulaḳ salmidinglar. Bu
silərning nemə ḳiloɣininglar?! 3 Xunga Mən [xu
qaoɣda] silərgə: «[Xundaḳ ḳilsanglar] ularni silərning
aldinglardin ḳooɣliwətməymən; ular bikininglaroɣa
yantaḳ bolup sanjilidu, ularning ilaḥliri silərgə tor-
tuzaḳ bolidu» — dəp agaḥlandurdum, — dedi. 4
Pərwərdigarning Pərixtisi barlik Israillaroɣa bularni
degəndə, ular ün selip yioɣlap ketixti. 5 Xuning
bilən bu jayning nami «Bokim» dəp ḳoyuldi; ular
xu yərdə Pərwərdigaroɣa atap ḳurbanliklarni sundi.
6 Yəxua həlḳni tarḳitiwetiwidi, Israillar ḥərḳaysisi
əzlirigə miras ḳilinoɣan zeminni igiləx üqün ḳaytip
ketixti. 7 Yəxuaning pütkül ḥayat künliridə, xundaḳla
Yəxuadin keyin ḳaloɣan, Pərwərdigarning Israil üqün
ḳiloɣan ḥəmmə karamət əməllirini obdan bilgən
aḳsaḳallarning pütkül ḥayat künliridimu [Israil]
həlḳi Pərwərdigarning ibaditidə bolup turdi. 8
Əmdi Nunning ooɣli, Pərwərdigarning ḳuli Yəxua
bir yüz on yexida wapat boldi. 9 Ular uni elip
berip, Əfraim taoɣlik rayonida, Gaax teoɣining ximal
təripidiki əz miras ülüxi boloɣan Timnat-Serah degən
jayda dəpnə ḳildi. 10 Bu dəwrdikilərning ḥəmmisi
[ələp] əz ata-bowilirioɣa ḳoxulup kətti; ulardin keyin
Pərwərdigarnimu tonumaydioɣan, xundaḳla uning
Israil üqün ḳiloɣan əməllirini bilmigən bir dəwr pəyda
boldi. 11 Xuningdin tartip Israil Pərwərdigarning
nəziridə rəzil boloɣanni ḳilip Baal-butlarning ibaditigə
kirixti. 12 Ular əzlirini Misir zeminidin qikirip
elip kəlgən ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni
taxlap, ətrapidiki taipilərning ilaḥliridin boloɣan yat
ilaḥlaroɣa əgixip, ularoɣa bax urup, Pərwərdigarning
oɣəzipini ḳozoɣidi. 13 Ular Pərwərdigarni taxlap,
Baal wə Axərahlarning ḳullukioɣa kirixti. 14
Buning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa
tutixip, harab ḳilinsun dəp, u ularni talan-taraj
ḳiloɣuqilarning ḳolioɣa taxlap bərdi, yənə ətrapidiki
düxmənlirining ḳolioɣa tapxurup bərdi; xuning bilən
ular düxmənlirining aldida bax kətürəlmidi. 15
Ular ḳəyərgə barmisun, Pərwərdigarning ḳoli ularni
apət bilən urdi, huddi Pərwərdigarning deginidək,
wə Pərwərdigarning ularoɣa ḳəsəm ḳiloɣinidək, ular
tolimu azablik ḥalətkə qüxüp ḳaldi. 16 Andin
Pərwərdigar [ularning arisidin] batur ḥakimlarni
turoɣuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj ḳiloɣuqilarning
ḳolidin ḳutḳuzup qikti. 17 Xundaḳtimu, ular əz
ḥakimlirioɣa ḳulaḳ salmidi; əksiqə ular yat ilaḥlaroɣa
əgixip buzuḳluḳ ḳilip, ularoɣa bax urup qoḳundi; ata-
bowilirining mangoɣan yolidin, yəni Pərwərdigarning
əmrlirigə itaət ḳilix yolidin tezla qikip kətti; ular
ḥeq itaət ḳilmidi. 18 Pərwərdigar ḳaqaniki ular üqün
batur ḥakimlarni turoɣuzsa, Pərwərdigar ḥaman xu
batur ḥakim bilən billə bolatti, batur ḥakimning ḥayat
künliridə ularni düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzup
qikatti; qünki ularni harlap əzgənlər tüpəylidin
kətürülgən ah-zarlarni angliɣan Pərwərdigar ularoɣa
iqini aoɣritatti. 19 Lekin batur ḥakim ələp ketixi
bilənla, ular arḳisioɣa yenip, yat ilaḥlaroɣa əgixip,
ularning ḳullukioɣa kirip, ularoɣa bax uruxup, əzlirini
ata-bowiliridinmu ziyadə buloɣaytti; ular nə xu
ḳilmixliridin tohtimaytti, nə əz jaḥil yolidin ḥeq
yanmaytti. 20 Xuning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi
Israiloɣa ḳattiḳ tutaxti, U: — «Bu həlḳ Mən ularning
ata-bowilirioɣa tapilioɣan əḥdəmni buzup, awazimoɣa
ḳulaḳ salmioɣini üqün, 21 buningdin keyin Mən Yəxua
ələgəndə bu yurtta ḳalduroɣan taipilərdin ḥeqbirini
ularning aldidin ḳooɣliwətməymən; 22 buningdiki
məḳsət, Mən xular arḳilik Israilning ularning ata-

bowiliri tutqandək, Mən Pərwərdigarning yolini tutup mangidioƣan-mangmaydioƣanliqini sinaymən» — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar xu taipilərni qaldurup, ularni nə dərhalla zeminidin məhrum qilip qooƣliwətmidi nə Yəxuaning qolioƣimu tapxurup bərmigənidi.

3 Təwəndikilər Pərwərdigar Qanaaniylar bilən boloƣan jəngni bexidin ətküzmigən Israilning [əwladlirini] sinax üqün qaldurup qoyoƣan taipilər **2** (U Israillarning əwladlirini, bolupmu jəng-uruxlarni kərüp baqmioƣanlarni pəqət jəngni əgünsun dəp qalduroƣanidi): — **3** — ular Filistiylərning bəx əmirliki, barliq Qanaaniylar, Zidonluqlar wə Baal-Hərmon teoƣidin tartip Hamat eoƣiziоƣiqə Liwan taoƣliqida turuwatqan Hiwiylar idi; **4** Ularni qaldurup qoyuxtiki məqsiti Israilni sinax, yəni ularning Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən ata-bowilirioƣa buyruoƣan əmrlirini tutidioƣan-tutmaydioƣanliqini bilix üqün idi. **5** Xuning bilən Israillar Qanaaniylar, yəni Hittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylar arisida turdi; **6** Israillar ularning qizlirioƣa əylinip, əz qizlirini ularning ooƣullirioƣa berip, ularning ilahlirining qulluqioƣa kirdi. **7** Israillar Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloƣanni qilip, əz Hudasi Pərwərdigarni untup, Baallar wə Axərahlarning qulluqioƣa kirdi. **8** Xuning bilən Pərwərdigarning oƣəzipi Israiloƣa tutixip, ularni Aram-Naharaimning padixahi Quxan-Rixataimning qolioƣa tapxurdi. Bu tərikidə Israillar səkkiz yiloƣiqə Quxan-Rixataimoƣa bekindi boldi. **9** Israillar Pərwərdigaroƣa pəryad kətürgəndə, Pərwərdigar ular üqün bir qutquzoƣuqini turoƣuzup, u ularni qutquzdi. U kixi Kaləbning inisi Kenazning ooƣli Otniyəl idi. **10** Pərwərdigarning Rohi uning üstigə qüxüp, u Israiloƣa hakimlik qildi; u jənggə qikiwidi, Pərwərdigar Aramning padixahi Quxan-Rixataimni uning qolioƣa tapxurdi; buning bilən u Quxan-Rixataimning üstidin oƣalib kəldi. **11** Xuningdin keyin zeminda kirik yiloƣiqə amanlik boldi; Kenazning ooƣli Otniyəl aləmdin ətti. **12** Andin Israillar yənə Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloƣanni qildi; ular Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloƣanni qiloƣaqqa, u Moabning padixahi Əglonni Israil bilən qarixilixixqa küqləndürdi. **13** U Ammoniylar wə Amaləkiylərni əzigə tartip, jənggə qikip Israilni urup kirip, «Hormilik Xəhər»ni ixoƣal qildi. **14** Buning bilən Israillar on səkkiz yiloƣiqə Moabning padixahi Əglonoƣa bekindi boldi. **15** Xuning bilən Israillar Pərwərdigaroƣa pəryad kətürdi; Pərwərdigar ular üqün bir qutquzoƣuqi, yəni Binyamin qəbilisidin boloƣan Gəraning ooƣli Əhudni turoƣuzdi; u solhay idi. Israil uning qoli bilən Moabning padixahi Əglonoƣa sowoƣat əwətti. **16** Əmdi Əhud əzigə bir gəz uzunluqta ikki bislik bir xəmxər yasatqanidi; uni kiyimining iqigə, ong yotisining üstigə qisturuwaldi; **17** U xu halättə sowoƣatni Moabning padixahi Əglonning aldioƣa elip kəldi. Əglon tolimu semiz bir adəm idi. **18** Əhud sowoƣatni təqdim qilip boloƣandin keyin, sowoƣatni kətürüp kəlgən kixilərni kətküzüwətti; **19** andin əzi Gilgalning yenidiki tax oymilar bar jaydin yenip, padixahning qexioƣa kelip: — Əy padixah, məndə əzlirigə dəydioƣan bir məhpiyətlik bar idi, — dewidi, padixah: — Jim tur! — dedi. Xuning bilən ətrapidiki hizmətkarlarning həmmisi sirtqa qikip kətti. **20** Andin Əhud padixahning aldioƣa kəldi; padixah yaloƣuz salqin balihanida olturatti. Əhud: — Məndə sili üqün Hudadin kəlgən bir səz bar, dewidi, padixah orunduqtin qopup ərə turdi. **21** Xuning bilən Əhud sol qolini uzitip ong yotisidin xəmxərni suoƣurup elip, uning qorsikioƣa tikti. **22** Xundaq qilip xəmxərning dəstisimu tioƣi bilən qoxulup kirip kətti, semiz eti xəmxərni qisiwaloƣaqqa, əhud xəmxərni qorsikidin tartip qikiriwalmidi; üqəy-poki arqidin qikti. **23** Andin Əhud dalanoƣa qikip, balihanining ixiklirini iqidin etip quluplap qoydi. **24** U qikip kətkəndə, padixahning hizmətqiliri kelip qarisa, balihanining ixikliri quluplaqliq idi. Ular: — Padixah salqin əydə qong tərətkə olturoƣan bolsa kerək, dəp oylidi. **25** Ular uzun saqlap kirmisək sət bolarmu dəp oylaxti; u yənila balihanining ixiklirini aqmioƣandin keyin, aqquqni elip ixiklərni eqiwidi, mana, hojisining yərdə ölük yatqinini kərdi. **26** Əmdi ular ikkilinip qarap turoƣan waqtida, əhud qeqip qikqanidi; u tax oymilar bar jaydin ətüp, Seirahqa qeqip kəlgənidi. **27** Xu yərgə yətkəndə, u Əfraim taoƣliq rayonida kanay qeliwidi, Israillar uning bilən birgə taoƣliq rayondin qüxti, u aldida yol baxlap mangdi. **28** U ularoƣa: — Manga əgixip yürünglar, qünki Pərwərdigar düxmininglar Moabiylarni qolunglaroƣa tapxurdi, — dewidi, ular uningoƣa əgixip qüxüp, Iordan dəryasining keqiklirini tosup, heqikmni ətküzmidi. **29** U waqitta ular Moabiylardin on mingqə əskərni eltürdi; bularning həmmisi təmbəl palwanlar idi; ulardin heqbir adəm qeqip qutulalmidi. **30** Xu küni Moab Israilning qolida besiqturuldi. Zemin səksən yiloƣiqə aman-tinqlikta turdi. **31** Əhuddin keyin Anatning ooƣli

Xamgar ḫakim boldi; u altə yüz Filistiyəlikni birakḷa kala sanjioꝋuq bilən əltürdi; umu Israilni ḳutḳuzdi.

4 Əmdi Əḫud wapat boloꝊandin keyin Israillar Pərwərdigarning nəzиridə yənə rəzil boloꝊanni ḳiloꝊili turdi. **2** Xuning bilən Pərwərdigar ularni Ḳanaaniylarning padixaḫi Yabinning ḳolioꝊa taxlap bərdi. Yabin Ḫazor xəḫiridə səltənət ḳilatti; uning ḳoxun sərdarining ismi Sisera bolup, u Ḫaroxət-Goyim degən xəḫərdə turatti. **3** Israillar PərwərdigaroꝊa nalə-pəryad kətürdi, qünki Yabinning tokḳuz yüz təmür jəng ḫarwisi bolup, IsraillaroꝊa yigirmə yildin buyan tolimu zulum ḳilip kəlgənidi. **4** U wakḳitta Lapidotning hotuni Dəborah degən ayal pəyoꝊəmbər IsrailoꝊa ḫakim idi. **5** U Əfraim taoꝊliḳidiki Ramah bilən Bəyt-Əlning otturisidiki «Dəborahning horma dərihi»ning tüwidə olturatti; barliḳ Israillar dəwaliri tooꝊrisida ḫeküm sorioꝊili uning ḳexioꝊa kelətti. **6** U adəm əwətip Naftali yurtidiki Kədəxtin Abinoamning ooꝊli Barakni qaḳirtip kelip, uningoꝊa: — Mana, Israilning Hudasi Pərwərdigar [mundaḳ] əmr ḳiloꝊan əməsmu?! U: — Sən berip Naftalilar ḳəbilisi ḫəm Zəbulun ḳəbilisidin on ming adəmni əzüng bilən billə elip Tabor teoꝊioꝊa qiḳḳin; **7** xuning bilən Mən Yabinning ḳoxun sərdari Siserani jəng ḫarwiliri wə ḳoxunliri bilən ḳoxup Kixon eḳinining boyioꝊa, sening ḳexingoꝊa baroꝊusi niyətkə selip, uni ḳolungoꝊa tapxurimən degən, — dedi. **8** Barak uningoꝊa: — Əgər sən mən bilən billə barsang, mənmu barimən. Sən mən bilən barmisang, mənmu barmaymən! — dedi. **9** Dəborah jawabən: — Maḳul, mən sən bilən barsam baray; ḫalbuki, səpiring sanga ḫeq xan-xərəp kəltürməydu; qünki Pərwərdigar Siserani bir ayal kixining ḳolioꝊa tapxuridu, — dedi. Xuning bilən Dəborah ḳopup Barak bilən billə Kədəxkə mangdi. **10** Barak Zəbulunlar wə Naftalilarni Kədəxkə qaḳirtti; xuning bilən on ming adəm uningoꝊa əgəxti; Dəborahmu uning bilən qiḳti **11** (xu qaoꝊda keniylərdin boloꝊan Ḫəbər əzini Musaning ḳeynatisi Ḫobabning nəslidin boloꝊan keniylərdin ayrip qiḳip, Kədəxning yenidiki Zaanaimning dub dərihining yenida qedir tikkənidi). **12** Əmdi SiseraoꝊa: — Abinoamning ooꝊli Barak Tabor teoꝊioꝊa qiḳiptu, degən həwər yətküzüldi. **13** Xuni anglap Sisera barliḳ jəng ḫarwilirini, yəni tokḳuz yüz təmür jəng ḫarwisini wə barliḳ əskərlirini yioꝊip, Ḫaroxət-Goyimdin qiḳip, Kixon eḳinining yenida toplidi. **14** Dəborah Barakḳa: — Ḳopḳin; bügün Pərwərdigar Siserani sening ḳolungoꝊa tapxuridioꝊan kündür. Mana, Pərwərdigar aldingda yol baxlioꝊili qiḳti əməsmu?! — dedi. Xuni dewidi, Barak wə on ming adəm uningoꝊa əgixip Tabor teoꝊidin qüxti. **15** Pərwərdigar Siserani, uning ḫəmmə jəng ḫarwiliri wə barliḳ ḳoxunini ḳoxup Barakning ḳiliqi aldida tiripirən ḳildi; Sisera əzi jəng ḫarwisidin qüxüp, piyadə ḳeqip kətti. **16** Barak jəng ḫarwilirini wə ḳoxunni Ḫaroxət-Goyimgiqə ḳooꝊlap bardi; Siseraning barliḳ ḳoxuni ḳiliq astida yiḳildi, birimu ḳalmidi. **17** Lekin Sisera piyadə ḳeqip, Keniylərdin boloꝊan Ḫəbərning ayali Yaəlning qedirioꝊa bardi; qünki Ḫazorning padixaḫi Yabin bilən Keniylərdin boloꝊan Ḫəbərning jəməti otturisida dostluḳ alaḳisi bar idi. **18** Yaəl Siserani ḳarxi elixḳa qiḳip uningoꝊa: — Əy hojam, kirginə! Ḳorḳma, meningkigə kirgin, dedi. Xuning bilən Sisera uning qedirioꝊa kirdi, u uning üstigə yotḳan yepip ḳoydi. **19** U uningoꝊa: — Mən ussap kəttim, manga bir otlam su bərginə, dewidi, ayal berip süt tulumini eqip, uningoꝊa iqküzüp, andin yənə uni yepip ḳoydi. **20** Andin Sisera uningoꝊa: — Sən qedirning ixikidə saḳlap turoꝊin. Birkim kelip səndin: — Bu yərdə birərsi barmu, dəp sorisa, yoḳ dəp jawab bərgin, — dedi. **21** Əmdi Ḫəbərning ayali Yaəl ḳopup, bir qedir ḳozuḳini elip, ḳolida bolḳini tutḳiniqə xəpə qiḳarmay uning ḳexioꝊa bardi; u ḫerip kətkəqkə, ḳattiḳ uhlap kətkənidi. Yaəl uning qekisigə ḳozuḳni xundaḳ ḳaḳtiki, ḳozuḳ qekisidin ətüp yərgə kirip kətti. Buning bilən u əldi. **22** Xu qaoꝊda, Barak Siserani ḳooꝊlap kəldi, Yaəl aldioꝊa qiḳip uningoꝊa: — Kəlgin, sən izdəp kəlgən adəmni sanga kərsitəy, — dedi. U uning qedirioꝊa kirip ḳariwidi, mana Sisera ölük yatatti, ḳozuḳ tehiqə qekisigə ḳeḳiḳlik turatti. **23** Xundaḳ ḳilip, Huda xu küni Ḳanaan padixaḫi Yabinni Israillarning aldida təwən ḳildi. **24** Xu wakḳittin tartip Israillar baroꝊanseri küqiyip, Ḳanaan padixaḫi Yabindin üstünlükni igilidi; ahirda ular Ḳanaan padixaḫi Yabinni yoḳatti.

5 Xu küni Dəborah wə Abinoamning ooꝊli Barak mundaḳ nəzmə oḳudi: — **2** Israilda yetəkqilər yol baxlioꝊini üqün, Həlḳ ihtiyarən əzlirini pida ḳiloꝊini üqün, PərwərdigaroꝊa təxəkkür-mədḫiyə oḳunglar! **3** Əy padixaḫlar, anglanglar, Əy əmirlər, ḳulaḳ selinglar! Mən, mən PərwərdigaroꝊa atap nəzmə oḳuymən, Mən Israilning Hudasi PərwərdigaroꝊa küy eytimən. **4** I Pərwərdigar, sən Seirdin qiḳḳiningda, Edomning yayliḳidin qiḳip yürüx ḳiloꝊiningda, Yər titrəp, asmanlardin sular tamqidi, Xundaḳ, bulutlar yamoꝊurlirini yaoꝊdurdi; **5** TaoꝊlar Pərwərdigarning aldida təwrəndi, Ənə Sinay teoꝊimu təwrinip kətti,

Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldida. 6 Anatning ooɣli Xamgarning künliridə, Ḥəm Yaəlning künliridə, Qong yollar taxlinip ḳelip, Yoluqilar əgri-toḳay qioɣir yollar bilən mangatti; 7 Israilda əzimətlər yoḳap kətti, Taki mənki Dəborah ḳozoɣilip, Israilda bir ana süpitidə pəyda boloɣinimoɣiqə. 8 [Israillar] yengi ilaḥlarni tallidi; Urux dərwazilirioɣa yetip kəldi. Ḳirik mingqə Israillikning arisida, Ya bir ḳalḳan ya bir nəyzə tepilisiqu?! 9 Ḳəlbim Israilning əmirlirigə ḳayildur, Ular həlḳ arisida əzlirini ihtiyarən pida ḳildi; Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə oḳunglar! 10 I aḳ exəklərgə mingənlər, I nəpis zilqilərning üstidə olturoɣanlar, I yolda yürgənlər, kəngül bəlünglar! 11 Su əkilidioɣan jaylarda olja bəlüxüwatḳanlarning juxḳun awazilirini anglanglar! Ular xu yərlərdə Pərwərdigarning ḥəḳḳaniy əməllirini mədḥiyiləp, Uning Israildiki əzimətlirining ḥəḳḳaniy əməllirini təriplixidu. Xu waḳitta Pərwərdigarning həlḳi qüxüp dərwazilaroɣa yetip kelip: — 12 «I Dəborah, oyoɣan, oyoɣan! Oyoɣan, oyoɣan, oɣəzəl eytḳin! Ornungdin tur, i Barak, Əsirliringni yalap mang, i Abinoamning ooɣli!» — deyixidu. 13 Mana həlḳning az bir ḳaldisi aliyjanablaroɣa əgixix üqün qüxti, Pərwərdigarning həlḳi yenimoɣa palwan kəbi qüxüp kəldi. 14 Mana, Əfraimlardin Amaləktə yiltiz tartip ḳaloɣanlar kəldi; Mana, Binyaminlarmu ḳowmliringoɣa ḳoxulup əgixip kəldi; Makirdin əmirlər qüxüp kəldi, Zəbulundin sərdarliḳ ḥasisini tutḳanlar yetip kəldi. 15 Issakarning əmirliri Dəborahoɣa ḳoxuldi; Barak nemə ḳiloɣan bolsa Issakarmu xundaḳ ḳilip, Uning kəynidin jiloɣioɣa tap basturup etilip qüxti! Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida xunqə uluoɣ niyətlər ḳəlbirigə pükülgənidi! 16 Sən nemixḳa ḳotanlarning iqidə turup, Ḳoylaroɣa qelinoɣan nəyning awazini anglaxni halap ḳalding? Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida xunqə uluoɣ niyətlər ḳəlbirigə pükülgənidi! 17 Gileadlar bolsa Iordan dəryasining u təripidə turup ḳaldi; Danlarmu nemixḳa kemilərning yenida tohtap ḳaldi? Axirlar bolsa dengiz boyida [jim] olturuwaldi, Dengiz ḳoltuḳlirida turup ḳaldi. 18 Zəbulunlar janlirini ölümgə təwəkkül ḳildi; Naftalilarmu jəng məydanidiki yuḳiri jaylarda ḥəm xundaḳ ḳildi! 19 Padixaḥlar ḥəmmisi kelip, soḳuxti, Ḳanaaniylarning padixaḥlirimu uruxḳa qiḳti; Taanaḳta, Megiddoning su boylirida uruxti. Lekin bir'azmu kümüx olja alalmidi! 20 Asmanlarda yultuzlarmu jəng ḳildi, Orbitiliridin Siseraoɣa ḳarxi jənggə atlandi. 21 Kixon dəryasining eḳini [düxmənni] eḳitip kətti; Xu ḳədimiy dərya, u Kixon dəryasidur! Əy mening jenim, pütün küqüng bilən aloɣa baskin! 22 Ularning atlirining tuwaḳliri takirang-takirang ḳilmaḳta, Tolparliri qapmaḳta, qapmaḳta. 23 Mərozoɣa lənət oḳunglar, dəydu Pərwərdigarning Pərixtisi, U yərdə olturoɣuqilaroɣa lənət oḳunglar, Ḳattiḳ lənət oḳunglar; Qunki ular Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi, Zalimlaroɣa ḳarxi Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi. 24 Ayallar iqidə kəniylik Ḥəbərning ayali Yaəl bəht-bərikətlənsun, Qedirda turoɣan ayallar iqidə u bəht-bərikət tapsun! 25 Sisera su soriwidi, u uningoɣa süt bərdi, Esilzadilərgə layiḳ bir ḳaqida ḳaymaḳ tutti; 26 U sol ḳolini qedir ḳozuḳioɣa, Ong ḳolini təmürqining bolḳisioɣa uzatti; Siserani urup, Bax səngükini qeḳip, Qekisidin yanjip ətküzüwətti. 27 Sisera uning ikki putining ariliḳioɣa ḳiysaydi, U yiḳildi, u [ələktək] yatti, U uning ikki putining ariliḳioɣa ḳiysaydi, u yiḳildi, Ḳiysayoɣan yərdə u yiḳilip, jan bərdi. 28 Siseraning anisi pənjiridin sirtḳa səp saldi, U pənjirining rujikidin towlap: — «Uning jəng ḥarwisi nemixḳa xunqə uzaḳḳiqə kəlməydu? Jəng ḥarwilirining atlirining tuyaḳ sadasi nemixḳa xunqə ḥayal bolidu? — dedi. 29 Uning dedəkliri arisida danalar jawab beridu, Xundaḳla, u dərwəḳə əz-əzigə jawab beridu: — 30 «Ular oljilirini yioɣip bəlüxüwatḳan bolmisun yənə?! Ḥərbir ərkəkkə [ayaoɣ asti ḳilixḳa] bir-ikkidin ḳiz təgkəndu, Siseraoɣa rəngdar kiyimlər, Gül kəxtiləngən rəngdar kiyimlərdin olja təgkəndu, Bulangqining boynioɣa aldi-kəyni kəxtiləngən rəngdar kiyimlər təgkən bolsa kerək! 31 I Pərwərdigar, Sening barliḳ düxmənliring ənə xundaḳ yoḳutuloɣay! Lekin Seni səygənlər ḳuyaxning ərləwatḳandiki ḳudritidək küqlük boloɣay!». Xuning bilən zemin ḳirik yiloɣiqə tinq-amanliḳ tapti.

6 Israillar Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳildi; xuning bilən Pərwərdigar ularni yəttə yiloɣiqə Midiyaniylarning ḳolioɣa tapxurup bərdi. 2 U waḳitta Midiyaniylar Israilning üstidin oɣalib kelip, Israil Midiyaniylarning səwəbidin əzliri üqün taoɣlardin, əngkürlərdin wə ḳoram taxlardin panaḥ jaylarni yasidi. 3 Ḥər ḳetim Israillar uruḳ terioɣanda xundaḳ bolattiki, Midiyaniylar, Amaləkiylər wə məxriḳtikilər kelip ularoɣa ḥujum ḳilatti. 4 Ularoɣa ḥujum ḳilixḳa bargaḥlarni tikip, zemindiki ḥosulni wəyran ḳilip, Gazaoɣiqə Israiloɣa ḥeqḳandaḳ axliḳ ḳaldurmay, ularning ḳoy, kala, exəklirinimu elip

ketətti. 5 Qünki ular qekətkilərdək kəp bolup, əz mal-qarwiliri wə qedirlirini elip kelətti; ularning adəmliri wə təgiliri san-sanaqsiz bolup, zeminni wəyran qilix üqün tajawuz qilatti. 6 Xuning bilən Israil Midiyaniylarning aldida tolimu har ḥalətkə qüxüp qaldi; andin Israillar Pərwərdigarƣa nalə-pəryad kətürdi. 7 Midiyaniylarning dəstidin Israil Pərwərdigarƣa pəryad kətürginidə xundaq boldiki, 8 Pərwərdigar Israilƣa bir pəyƣəmbərni əwətti. U kelip ularƣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən silərni Misirdin qiqirip, «qulluq makani»din elip qikkanidim; 9 silərni misirliklarning qolidin, xundaqla silərgə barliq zulum qiloƣuqilarning qolidin qutquzup, ularni aldinglardin qoƣliwetip, ularning zeminini silərgə bərdim 10 wə silərgə: «Mana, Mən Pərwərdigar silərning Hudayinglardurmən; silər Amoriylarning zeminida turoƣininglar bilən ularning ilahliridin qorqmanglar» degənidim. Lekin silər Mening awazimoƣa qulaq salmidinglar», — dedi. 11 Andin Pərwərdigarning Pərixtisi kelip Ofraḥ degən jayda Abiezər jəmətidiki Yoaxqa təwə boloƣan dub dərihining tüwidə olturdi. U wakitta [Yoaxning] ooƣli Gideon Midiyaniylarning [bulangqilikidin] saqlinix üqün xarab kəlqiki iqidə buoƣday tepiwatatti. 12 Pərwərdigarning Pərixtisi uningoƣa kərünüp: — Əy jasarətlik palwan, Pərwərdigar sən bilən billidur! — dedi. 13 Gideon uningoƣa jawab berip: — I hojam, əgər Pərwərdigar biz bilən billə boloƣan bolsa, bu kərgülüklər nemixqa üstimizgə kəldi? Ata-bowilirimiz bizgə səzləp bərgən uning barliq məjiziliri qəni? Bular tooƣrisida ata-bowilirimiz: «Mana, Pərwərdigar bizni Misirdin qiqirip kəlmigənmidi?» — dedi. Lekin bügünki kündə Pərwərdigar bizni taxlap, Midiyanning qolioƣa tapxurup bərdi! — dedi. 14 Pərwərdigar uningoƣa qarap: — Sən muxu küqünggə tayinip, berip Israilni Midiyanning qolidin qutquzoƣin! Mana, Mən seni əwətkən əməsmu? — dedi. 15 Gideon Uningoƣa: — I Rəb, mən Israilni qandaq qutquzalaymən? Mening ailəm bolsa Manassəḥ qəbilisi iqidə əng namriti, əzüm atamning jəmətidə əng kiqikidurmən, — dedi. 16 Pərwərdigar uningoƣa: — Mən jəzmən sən bilən billə bolimən; xunga sən Midiyanlarni bir adəmni uroƣandək urup qirisən, — dedi. 17 Gideon Uningoƣa iltija qilip: — Mən nəziringdə iltipat tapqan bolsam, mən bilən səzləxküqining ḥəqiqətən Sən Əzüng ikənlikigə bir alamət kərsətkəysən; 18 ətünimən, mən yenip kelip əz ḥədiyə-qurbanliqimni aldingoƣa qoyoƣuqə bu yərdin kətmigəysən, — dedi. U jawab berip: — Sən yenip kəlgüqə kütimən, dedi. 19 Gideon berip [əygə] kirip bir ooƣlaqni təyyarlap, bir əfaḥ esil undin petir nan pixurup, gəxni sewətkə selip, xorpisini korioƣa usup bularni uning qexioƣa elip kelip, uningoƣa sundi (U tehiqə dub dərihining tüwidə olturatti). 20 Andin Hudaning Pərixtisi uningoƣa: — Bu gəx bilən petir nanlarni elip berip, muxu yərdiki [qoram] taxning üstigə qoyup, xorpini təkkin, — dewidi, u xundaq qildi. 21 Pərwərdigarning Pərixtisi qolidiki ḥasini uzitip uqini gəx bilən petir nanlaroƣa təkküziwidi, [qoram] taxtin ot qiqip, gəx bilən petir nanlarni yəp kətti. Xu ḥaman Pərwərdigarning Pərixtisimu uning kəzidin oƣayib boldi. 22 Xuning bilən Gideon uning Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bilip: — Apla, i Rəb Pərwərdigar! Qataq boldi, qünki mən Pərwərdigarning Pərixtisi bilən yüzmuyüz kərüxüp qaldim...! — dedi. 23 Lekin Pərwərdigar uningoƣa: — Hatirjəm boloƣin! Qorqmioƣin, əlməysən, — dedi. 24 Xuning bilən Gideon Pərwərdigarƣa atap u yərdə bir qurbangaḥ yasap, uning ismini «Yaḥwəḥ-xalom» dəp atidi. Bu qurbangaḥ ta bügüngiqə Abiezər jəmətining Ofraḥ degən jayida bar. 25 U keqisi Pərwərdigar uningoƣa: — Sən atangning [qong] bukisi wə yəttə yaxlik ikkinqi bukisini elip atangoƣa təwə boloƣan Baal qurbangaḥini ərüp, uning yenidiki Axəraḥ butini kesiwətkin. 26 Andin muxu qoroƣanning üstigə Pərwərdigar Hudayingoƣa ataloƣan, bəlgiləngən rəsim boyiqə bir qurbangaḥ yasap, ikkinqi bir bukini elip, əzüng kesiwətkən Axəraḥning parqilirini otun qilip qalap, uni kəydürmə qurbanlik qiloƣin, — dedi. 27 Xuning bilən Gideon əz hizmətqiliridin on adəmni elip berip, Pərwərdigarning əzigə eytqinidək qildi; lekin u atisining əyidikilərdin wə xəḥər adəmliridin qorkkini üqün, u bu ixni kündüzi qilmay, keqisi qildi. 28 Ətisi səḥərdə xəḥər həlki qopup qarisa, mana, Baal qurbangaḥi ərüwetilgən, uning yenidiki Axəraḥ buti kesiwetilgənidi wə yengi yasaloƣan qurbangaḥning üstidə ikkinqi buqa qurbanlik qilinoƣanidi. 29 Buni kərüp ular bir-birigə: — Bu ixni kim qiloƣandu? — deyixti. Ular sürüxtüriwidi, buni Yoaxning ooƣli Gideonning qiloƣanliki məlum boldi. 30 Xuning üqün xəḥərning adəmliri Yoaxqa: — Ooƣlungni qiqirip bərgin! U Baal qurbangaḥini ərüp, uning yenidiki Axəraḥni kesiwətkini üqün eltürülsun! — dedi. 31 Birak Yoax əzigə qarxilixixqa turoƣan kəpqilikkə jawab berip: — Silər Baal üqün dəwalaxmakqimusilər?

Silər uni qutquzmaqqimu? Kimki uning tooƣrisida dəwalaxsa ətigə qalmay ɵlümgə məhkum qilinsun! Əgər Baal dərwəkə bir huda bolsa, undaqta uning qurbangahini birsi ɵrüwətkini üqün, u xu adəm bilən ɵzi dəwalaxsun! — dedi. **32** Bu səwəbtin [atisi] Gideonni «Yərubbaal» dəp atidi, qünki [atisi]: «U Baalning qurbangahini ɵrüwətkini üqün, Baal ɵzi uning bilən dəwalaxsun!» degənidi. **33** Əmma Midiyan, Amaləklər wə məxriqtikilərning həmmisi yioƣilip, [Iordan] dəryasidin ɵtüp Yizrəəl jiloƣisida qedirlirini tikixti. **34** U waqitta Pərwərdigarning Roһi Gideonning üstigə qüxti; u kanay qeliwidi, Abiezər jəmətidikilər yioƣilip uning kəynidin əgixip mangdi. **35** Andin u əlqilərni Manassəһning zeminioƣa berip, u yərni aylinip kelixkə əwətiwidi, Manassəһlər yioƣilip uningoƣa əgixip kəldi. U Axirlaroƣa, Zəbulunlaroƣa wə Naftalilaroƣa əlqi əwətiwidi, ularmu uning aldioƣa qikixti. **36** Gideon Hudaoƣa: — Əgər Sən həqikətən eytkiningdək mening qolum bilən Israilni qutquzidioƣan bolsang, **37** Undaqta mana, mən hamanoƣa bir parqə qoy terisi qoyup qoyimən; əgər pəqət terining üstigila xəbnəm qüxüp, qərisidiki yərlərning həmmisi quruq tursa, mən Ɵzüng eytkiningdək mening qolum arqilik Israilni qutquzmaqqi boloƣiningni bilimən, — dedi. **38** Ix dərwəkə xundaq boldi. Ətisi səһərdə Gideon qopup, yungni siqiwidi, lik bir piyalə xəbnəm süyi qikti. **39** Andin Gideon Hudaoƣa yənə: Ɔəzipingni manga qozoƣimioƣaysən, mən pəqət muxu bir ketimla dəymən! Səndin ətünəy, mən pəqət yənə bu ketim bu terə bilən sinap baqay; iltija qilimənki, əmdi bu ketim pəqət terə quruq bolup, qərisidiki yərning həmmisigə xəbnəm qüxkəy, — dedi. **40** Bu keqisimu Huda xundaq qildi; dərwəkə pəqət terila quruq bolup, qərisidiki yərning həmmisigə xəbnəm qüxkənidi.

7 Yərubbaal (yəni Gideon) wə ɵzigə qoxuloƣan həmmə həlq ətisi səһər qopup, Ħarod degən bulaqning yenioƣa berip qedir tikti. Midiyaniylarning ləxkərgaһi bolsa uning ximal təripidə, Morəһ egizlikining yenidiki jiloƣida idi. **2** Əmdi Pərwərdigar Gideonoƣa: — Sanga əgəxkən həlqning sani intayin kəp, xunga Mən Midiyaniylarni ularning qolioƣa tapxuralmaymən. Bolmisa Israil: «Ɵzimizni ɵzimizning qoli qutquzdi» dəp mahtinip ketixi mumkin. **3** Xuning üqün sən əmdi həlqkə: «Kimlər qorqup titrək basqan bolsa, ular Gilead teoƣidin yenip kətsun» dəp jakarlioƣin — dedi. Xuning bilən həlqning arisidin yigirmə ikki ming kixi qaytip ketip, pəqət on mingila qelip qaldi. **4** Pərwərdigar Gideonoƣa yənə: — Həlqning sani yənila intayin kəp; əmdi sən bularni suning lewigə elip kəlgin. U yərdə Mən ularni sən üqün sinaqtin ətküzəy; Mən kimni kərsitip: «U sən bilən barsun desəm», u sən bilən barsun; lekin Mən kimni kərsitip: «U sən bilən barmisun» desəm, u sən bilən barmisun, — dedi. **5** Xuning bilən Gideon həlqni suning lewigə elip kəldi. Pərwərdigar uningoƣa: — Kimki it su iqkəndək tili bilən yalap su iqsə, ularni ayrim bir tərəptə turoƣuzoƣin; həm kimki tizlinip turup su iqsə, ularnimu ayrim bir tərəptə turoƣuzoƣin, — dedi. **6** Xundaq boldiki, oqumini aoƣzioƣa təgküzüp yalap su iqkənlərdin üq yüzi qikti. Qaloƣanlarning həmmisi tizlinip turup su iqti. **7** Andin Pərwərdigar Gideonoƣa: — Mən muxu suni yalap iqkən üq yüz adəmning qoli bilən silərni qutquzup, Midiyanni sening qolungoƣa tapxurimən; lekin qaloƣan həlq bolsa həmmisi ɵz jayioƣa yenip kətsun, — dedi. **8** Xuning bilən bu [üq yüz adəm] ozuq-tülük wə kanaylirini qolioƣa elixti; Gideon Israilning qaloƣan barlik adəmlirini ɵz qedirioƣa qayturuwetip, pəqət xu üq yüz adəmni elip qaldi. Əmdi Midiyaniylarning ləxkərgaһi bolsa ularning təwən təripidiki jiloƣida idi. **9** Xu keqisi xundaq boldiki, Pərwərdigar uningoƣa: — Sən qopup ləxkərgaһqa qüxkin, qünki Mən uni sening qolungoƣa tapxurdum; **10** əgər sən qüxüxtin qorqsang, ɵz hizmətkaring Puraһni billə elip ləxkərgaһqa qüxkin. **11** Sən ularning nemə deyixiwatkinini anglaysən, andin sən ləxkərgaһqa [һujum qilip] qüxüxkə jür'ət qilalaysən, dedi. Buni anglap u hizmətkari Puraһni elip ləxkərgaһning qetidiki əskərlərning yenioƣa bardi. **12** Mana Midiyan, Amalək wə barlik məxriqtikilər qekətkilərdək kəp bolup, jiloƣining boyioƣa yeyiloƣanidi; ularning təgiliri kəplikidin dengiz saһilidiki qumdək ħəddi-ħesabsiz idi. **13** Gideon baroƣanda, mana, u yərdə birsi ħəmraһioƣa kərgən qüxini səzləp beriwatatti: — Mana, mən bir qüx kərdum, qüxümdə mana, bir arpa tokiqi Midiyanning ləxkərgaһioƣa domulap qüxüptudək; u qediroƣa kelip soquluptidək, xuning bilən qedir ərulüp, düm kəmtürülüp ketiptu — dəwatatti. **14** Uning ħəmraһi jawabən təbir berip: — Buning mənisi xuki, u tokaq Yoaxning ooƣli, Israillik adəm Gideonning kiliqidin baxqa nərsə əməstur; Huda Midiyan wə uning barlik qoxunini uning qolioƣa tapxuruptu, dedi. **15** Xundaq boldiki, Gideon bu qüxni wə uning berilgən təbirini anglap, səjdə qildi. Andin u Israilning ləxkərgaһioƣa yenip kelip: — Qopunglar, Pərwərdigar Midiyanning ləxkərgaһini qolunglaroƣa

tapxurdi, — dedi. **16** Xuning bilən u bu üq yüz adəmni üq guruppioŋa bəlüp, ḥəmmisining ḳolioŋa birdin kanay bilən birdin ḳuruḳ komzəkni bərdi; ḥərbir komzək iqidə birdin məx'əl ḳoyuldi. **17** U ularoŋa: — Silər manga ḳarap, mening ḳiloŋinimdək ḳilinglar. Mana, mən ləxkərgaḥning ḳexioŋa baroŋanda, nemə ḳilsam, silərmu xuni ḳilinglar; **18** mən wə mən bilən ḥəmraḥ bolup mangoŋan barliḳ adəmlər kanay qalsaḳ, silərmu ləxkərgaḥning qərisidə turup kanay qelinglar wə: «Pərwərdigar üqün ḥəm Gideon üqün!» dəp towlanglar, — dedi. **19** Keyinki yerim keqilik kəzətning baxlinixida, kəzətqilər yengidin almaxḳanda, Gideon wə uning bilən billə boloŋan yüz adəm ləxkərgaḥning ḳexioŋa kəldi; andin ular kanay qelip ḳolliridiki komzəklərni qaḳti. **20** Xu ḥaman üq guruppidikilərning ḥəmmisi kanay qelip, komzəklərni qeḳip, sol ḳollirida məx'əllərni tutup, ong ḳollirida kanaylarni elip: — Pərwərdigaroŋa wə Gideonoŋa ataloŋan ḳiliq! — dəp towlaxḳiniqə, **21** ularning ḥərbiri ləxkərgaḥning ətrapida, əz jayida turuxti; yaw ḳoxuni tərəp-tərəpkə petirap, warḳirap-jarḳirioŋan peti ḳaqḳili turdi. **22** Bu üq yüz adəm kanay qaloŋanda, Pərwərdigar pütkül ləxkərgaḥtiki yaw ləxkərlirini bir-birini ḳiliqlaxḳa selip ḳoydi, xuning bilən yaw ḳoxuni Zerərəḥḳa baridioŋan yoldiki Bəyt-Xittaḥ tərəpkə ḳaqti; ular Tabbatning yenidiki Abəl-Məḥolaḥning qegrisioŋiqə ḳaqti. **23** Andin Naftali, Axir wə pütkül Manassəḥning ḳəbililiridin Israillar qaḳirip kelindi wə ular Midiyaniylarni ḳooŋlidi. **24** Xuning bilən Gideon Əfraim pütkül taoŋliḳini arilap kelixkə əlqilərni əwətip Əfraimlaroŋa: — «Silər qüxüp Midiyaniylaroŋa ḥujum ḳilinglar, Bəyt-Baraḥḳiqə, xundaḳla Iordan dəryasioŋiqə barliḳ eḳin keqiklirini igiləp, ularni tosuwelinglar», dedi. Xuning bilən Əfraimning ḥəmmə adəmliri yioŋilip, Bəyt-Baraḥḳiqə wə Iordan dəryasioŋiqə barliḳ eḳin keqiklirini igilidi. **25** Ular Midiyanning Orəb wə Zəəb degən ikki əmirini tutuwaldi; Orəbni ular «Orəb ḳoram texi» üstidə, Zəəbni «Zəəb xarab kəlqiki»də əltürdi, Midiyaniylarni ḳooŋlap berip, Orəb wə Zəəbning baxlirini elip, Iordan dəryasining u təripigə Gideonning ḳexioŋa kəldi.

8 (Keyin, Əfraimlar uningoŋa: — Sən nemixḳa bizgə xundaḳ muamilə ḳilisən, Midiyaniylar bilən soḳuxḳa qiḳḳanda, bizni qaḳirmidingoŋu, dəp uning bilən ḳattiḳ deyixip kətti. **2** U ularoŋa jawabən: — Mening ḳiloŋanlirimni ḳandaḳmu silərning ḳiloŋininglaroŋa təngləxtürgili bolsun? Əfraimning üzümlərni pasangdioŋini, Abieəzərlərning üzüm üzginidin artuḳ əməsmu? **3** Huda Midiyanning əmirliri Orəb bilən Zəəbni ḳolunglaroŋa tapxuroŋan yərdə, mening ḳolumdin kəlginini ḳandaḳmu silərning ḳiloŋininglaroŋa təngləxtürgili bolsun? — dedi. Xundaḳ dewidi, ularning uningoŋa boloŋan aqqiḳi yandi). **4** Əmdi Gideon Iordan dəryasining boyioŋa yetip kəldi. U wə əzigə ḥəmraḥ boloŋan üq yüz adəm ḥerip kətkən bolsimu, ular yənila Midiyaniylarni ḳooŋlap dəryadin ətti. **5** Gideon Sukkot xəḥiridikilərgə: — Manga ḥəmraḥ bolup kəlgən kixilərgə nan bərsənglar, qünki ular ḥerip-qarqap kətti. Biz Midiyanning ikki padixaḥi Zəbaḥ wə Zalmunnani ḳooŋlap ketip barimiz, — dedi. **6** Lekin Sukkotning qongliri jawab berip: — Zəbaḥ wə Zalmunna ḥazir sening ḳolungoŋa qüxtimu?! Biz sening muxu ləxkərliringgə nan berəmduḳ?! — dedi. **7** Gideon: — Həp! Xundaḳ boloŋini üqün Pərwərdigar Zəbaḥ wə Zalmunnani mening ḳolumoŋa tapxuroŋanda, ətliringlarni qəldiki yantaḳ wə xoha bilən hamanda tepimən, — dedi. **8** Gideon u yərdin Pənuəlgə berip, u yərdiki adəmlərgimu xundaḳ dewidi, Pənuəldiki kixilərmu uningoŋa Sukkottikilərdək jawab bərdi. **9** U Pənuəldikilərgə: — Mən oŋəlibə bilən yenip kəlginimdə, bu munaringlarni ərüwetimən, — dedi. **10** U qaoŋda Zəbaḥ wə Zalmunna Karkor degən jayda idi; ular bilən mangoŋan ḳoxunda on bəx mingqə ləxkər bar idi. Bular bolsa məxriḳliḳlərning pütkül ḳoxunidin ḳelip ḳaloŋanliri idi, qünki ulardin ḳiliq tutḳanliridin bir yüz yigirmə mingi əltürülgənidi. **11** Gideon bolsa Nobaḥ wə Yogbihaḥning xərḳidiki kəqmənlər yoli bilən qiḳip Midiyanning ləxkərgaḥioŋa ḥujum ḳilip, ularni tarmar ḳildi; qünki ləxkərgaḥtikilər tolimu əndixsiz turoŋanidi. **12** Zəbaḥ wə Zalmunna ḳeqip kətti; Gideon kəynidin ḳooŋlap berip, Midiyanning bu ikki padixaḥi Zəbaḥ wə Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül ləxkərgaḥtikilərni alaḳzadə ḳilip tiripirən ḳiliwətti. **13** Andin Yoaxning ooŋli Gideon Ḥərəs dawinidin ətüp, jəngdin ḳaytip kəldi. **14** U Sukkotluḳ bir yax yigitni tutuwelip, uningdin sürüxtə ḳiliwidi, yigit uningoŋa Sukkotning qongliri wə aḳsaḳallirining isimlirini yezip bərdi. Ular jəmiy bolup yətmix yəttə adəm idi. **15** Andin Gideon Sukkotning adəmlirining ḳexioŋa yetip baroŋanda: — Silər meni zanglik ḳilip: «Zəbaḥ wə Zalmunna ḥazir sening ḳolungoŋa qüxtimu? Biz sening bilən billə mangoŋan muxu ḥaroŋin adəmliringgə nan berəmduḳ?» degənidinglar! Mana, u Zəbaḥ wə Zalmunna degənlər! — dedi. **16** Xuni dəp u xəḥərning

akṣakallirini tutup kelip, qəldiki yantaḳ bilən xohilarni elip kelip, ular bilən Sukkotning adəmlirini urup ədipini bərdi. 17 Andin u Pənuəlning munarini ərüp, xəḥərdiki adəmlərni əltürdi. 18 Gideon Zəbaḥ wə Zalmunnani soraḳ ḳilip: — Silər ikkinglar Taborda əltürgən adəmlər ḳandaḳ adəmlər idi? — dəp soriwidi, ular jawab berip: — Ular sanga intayin ohxaytti; ularning ḥərbiri xaḥzadidək idi, — dedi. 19 U buni anglap: — Ular mening bir tuoŋḳanlirimdur, biz bir anining ooŋullirimiz. Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, silər əyni waḳitta ularni tirik ḳoyoŋan bolsanglar, mən silərni ḥərgiz əltürməyttim, — dedi; 20 xuning bilən u qong ooŋli Yətərgə: — Sən ḳopup bularni əltürgin, — dedi. Lekin ooŋul kiqik boloŋaqḳa ḳorḳup, ḳiliqini suoŋurmidi. 21 Xuning bilən Zəbaḥ wə Zalmunna: — Sən əzüng ḳopup bizni əltürgin; qünki adəm ḳandaḳ bolsa küqimu xundaḳ bolidu, — dedi. Xundaḳ dewidi, Gideon ḳopup Zəbaḥ wə Zalmunnani əltürdi. U təgilirining boynidiki ḥilal ay xəkillik bezəklərni eliwaldi. 22 Andin Israillar Gideonoŋa: — Sən bizni Midiyanning ḳolidin ḳutḳuzoŋanikənsən, əzüng bizgə padixaḥ boloŋin; ooŋlung wə ooŋlungning ooŋlimu bizning üstimizgə ḥəküm sürsun, — dedi. 23 Əmma Gideon ularoŋa jawab berip: — Mən üstünglərgə səltənət ḳilmaymən, ooŋlummu üstünglərgə səltənət ḳilmaydu; bəlki Pərwərdigar Θzi üstünglərgə səltənət ḳilidu, dedi. 24 Andin Gideon ularoŋa yənə: — Silərgə pəḳət birla iltimasim bar: — Ḥər biringlar əz oljanglardin ḥalḳa-zerilərni manga beringlar, dedi (Midiyanlar Ismaillardin boloŋaqḳa, ḥərbiri altun zirə-ḥalḳilarni taḳaytti). 25 Ular jawabən: — Berixkə razimiz, dəp yərgə bir yepinqini selip, ḥərbiri uning üstigə oljisidin zirə-ḥalḳilarni elip taxlidi. 26 U sorap yioŋḳan altun zirilərning eoŋirliḳi bir ming yəttə yüz xəkəl altun idi, buningdin baxḳa Midiyan padixaḥliri əzigə asḳan ḥilal ay xəkillik buyumlar, zunnar, uqisioŋa kiygən səsün eginlər wə təgilərning boynioŋa asḳan altun zənjirlərmu bar idi. 27 Gideon bu nərsilərdin bir əfod yasitip, əz xəḥiri Ofraḥta ḳoyup ḳoydi. Nətijidə, pütkül Israil uni izdəp buzuḳqilik ḳildi. Buning bilən bu nərsə Gideon wə uning pütün ailisigə bir tortuzaḳ boldi. 28 Midiyaniylar xu tərikidə Israillarning aldida boysundurulup, ikkinqi bax kətürəlmidi; zemin Gideonning künliridə ḳirik yiloŋiqə tinq-aramlik tapti. 29 Yoaxning ooŋli Yərubbaal ḳaytip berip, əz əyidə olturdi. 30 Gideonning ayalliri kəp boloŋaqḳa, uning puxtidin yətmix ooŋul tərəldi. 31 Xəkəmdə uning bir kenizikimu bar idi; u uningoŋa bir ooŋul tuoŋup bərdi, Gideon uning ismini «Abimələk» dəp ḳoydi. 32 Yoaxning ooŋli Gideon uzun əmür kərüp, ḳerip aləmdin ətti. U Abiezərlərgə təwə boloŋan Ofraḥda, əz atisi Yoaxning ḳəbrisigə dəpnə ḳilindi. 33 Gideon əlgəndin keyin Israillar kəynigə yenip, Baal butlirioŋa əgixip buzuḳqilik ḳildi wə «Baal-Berit»ni əzlirining ilaḥi ḳilip bekitti. 34 Xundaḳ ḳilip Israillar əzlirini ətrapidiki barliḳ düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzoŋan əz Hudasi Pərwərdigarni untudi 35 wə xuningdək Gideonning Israilioŋa ḳiloŋan ḥəmmə yahxiliḳlirini ḥeq əsliməy, Yərubbaal (yəni Gideon)ning jəmətigə ḥeqbir meḥribanliḳ kərsətmidi.

9 Əmdi Yərubbaalning ooŋli Abimələk Xəkəmdiki anisining aka-ukilirining ḳexioŋa berip, ular wə anisining atisining pütkül jəmətidikilərgə: — 2 Silər Xəkəmdiki barliḳ adəmlərning ḳulikioŋa səz ḳilip ularoŋa: «Silər üqün yətmix kixi, yəni Yərubbaalning ooŋulliri üstünglərgə ḥəküm sürgini yahximu yaki birla adəmning üstünglərdin ḥəküm sürgini yahximu? Esinglarda bolsunki, mən silərning ḳanḳerindixinglarmən» — degən gepimni yətküzünglar, — dedi. 3 Xuning bilən uning anisining aka-ukiliri u tooŋruluḳ bu gəplərning ḥəmmisini Xəkəmdikilərning ḳulaḳlirioŋa eytti. Ularning kəngli Abimələkkə mayil bolup: — U bizning ḳerindiximiz ikənoŋu, diyixip, 4 Baal-Beritning buthanisidin yətmix xəkəl kümüxni elip, uningoŋa bərdi. Bu pul bilən Abimələk birmunqə bikar tələp lükqəklərni yallap, ularoŋa bax boldi. 5 Andin u Ofraḥḳa, atisining əyigə berip əzining aka-ukiliri, yəni Yərubbaalning ooŋulliri bolup jəmiy yətmix adəmni bir taxning üstidə eltürüwətti. Lekin Yərubbaalning kiqik ooŋli Yotam yoxuruniwaloŋaqḳa, ḳutulup ḳaldi. 6 Andin pütkül Xəkəmdikilər wə Bəyt-Millodikilərning ḥəmmisi yioŋilixip berip Abimələkni Xəkəmdiki dub dərihining tüwidə padixaḥ ḳilip tiklidi. 7 Bu həwər Yotamoŋa yətküzüldi; u berip Gərizim teoŋining qoḳḳisioŋa qiḳip, u yərdə turup yuḳiri awazda kəpqilikkə towlap: — Əy Xəkəm qongliri, mening səzümgə ḳulaḳ selinglar, andin Hudamu silərgə ḳulaḳ salidu. 8 Künlərdin bir küni dərəhlər əzlirining üstigə ḥəküm süridioŋan bir dərəhni məsiḥləp padixaḥ tikləxkə izdəp qiḳip, zəytun dərihigə: — Üstimizgə padixaḥ bolup bərgin, dəptikən. 9 Zəytun dərihi ularoŋa jawab berip: — Hudaoŋa wə insanlaroŋa boloŋan ḥərmətni ipadiləydioŋan meyimni taxlap, baxḳa dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim?

— dəptu. 10 Buni anglap dərəhlər ənjür dərihining
kəxioɣa berip: — Sən kelip üstimizgə padixaḥ boloɣin,
dəp iltija kiliptu; 11 ənjür dərihi ularoɣa jawab berip:
— Mən əz xirnəm bilən yahxi mewəmni taxlap, baxka
dərəhlərning üstidə turup pulanglaxka ketəmdim?
— dəptu. 12 Xuning bilən dərəhlər üzüm tallikining
kəxioɣa berip: — Sən kelip bizning üstimizgə padixaḥ
boloɣin, dəptu, 13 üzüm teli ularoɣa jawab berip: — Mən
Huda bilən adəmlərni hux kilidioɣan yengi xarabni
taxlap, baxka dərəhlərning üstidə turup pulanglaxka
ketəmdim? — dəptu. 14 Andin dərəhlərning ḥəmmisi
azoɣanning kəxioɣa berip: — Sən kelip bizning
üstimizgə padixaḥ boloɣin, dəptu; 15 azoɣan ularoɣa
jawab berip: — Əgər silər meni səmimiy niyitinglar
bilən üstünglərgə padixaḥ kilixni halisanglar, kelip
mening sayəmning astida panaḥlininglar; bolmisa,
azoɣandin bir ot qikidu wə Liwanning kedir dərəhlirini
yəp ketidu! — dəptu. 16 Əgər silərning Abiməlәkni
padixaḥ kiloɣininglar rast səmimiy wə durus niyət
bilən boloɣan bolsa, Yərubbaal wə uning ailisidikilərgə
yahxilik kiloɣan, uning kiloɣan əməlliri boyiqə uningoɣa
kayturoɣan bolsanglar — 17 (qünki atam silər üqün
jəng kilip, əz jenini hətərgə təwəkkul kilip silərni
Midiyanning kolidin kutkuzdi! 18 Lekin silər bügün
atamning jəmətigə karxi kozoɣilip, uning ooɣullirini,
jəmiy yətmix adəmni bir taxning üstidə eltürüp,
uning dedikining ooɣli Abiməlәkni tuoɣkininglar
boloɣini üqün Xəkəm həlkining üstigə padixaḥ kilip
tikləpsilər!) 19 — əmdi əgər silər Yərubbaal wə jəmətigə
səmimiy wə durus muamilə kiloɣan bolsanglar,
silər Abiməlәktin huxallik tapkaysilər, umu silərdin
huxallik tapkay! 20 Lekin bolmisa, Abiməlәktin ot
qikip, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning həlkini yəp
kətsun; xundakla, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning
həlkidin ot qikip, Abiməlәkni yəp kətsun! — dedi. 21
Yotam kerindixi Abiməlәktin korkup, kəqip Bəər degən
jayoɣa berip, u yərdə olturaklixip kaldi. 22 Abimələk
Israiloɣa üq yil səltənət kildi. 23 Huda Abimələk
bilən Xəkəmning adəmliri otturisioɣa bir yaman roḥ
əwətti; xuning bilən Xəkəmdikilər Abiməlәkkə asiylik
kilixka kozoɣaldi. 24 Buning məksiti, Yərubbaalning
yətmix ooɣlioɣa kilinoɣan zorawanlik wə kan kərzni
ularni eltürgən kerindixi Abiməlәkning boynioɣa
qüxürüx, xundakla əz aka-ukilirini eltürüxkə uni
kollap-kuwwətligən Xəkəmdiki kixilərning bexioɣa
qüxürüxtin ibarət idi. 25 Xəkəmdiki kixilər Abiməlәkni
tutmakqi bolup, taoɣlarning qokkilirioɣa paylakqilarni
bəktürmə kilip turoɣuzdi; ular u yərdin ətkən
yoluqilarning ḥəmmisini bulang-talang kildi. Bu ix
Abiməlәkkə yətküzüldi. 26 Əbədning ooɣli Gaal əz
aka-ukiliri bilən Xəkəmgə kəqüp keliwidi, Xəkəmdiki
kixilər uningoɣa ixənq baoɣlap uni əz yar-yəliki
kildi. 27 Xundak kilip ular xəḥərdin etizlikka qikip,
üzümzarlarning üzümlirini üzüp sikip, xarab yasap,
xadlik kilip əz butining ibadəthanisioɣa kirip, yəp-
iqixip Abiməlәkning üstidin lənət okuoɣili turdi. 28
Əbədning ooɣli Gaal: — Abimələk degən kim idi?
Xəkəm degən nemə idi, biz nemə dəp uningoɣa hizmət
kiloɣudəkmiz?! U Yərubbaalning ooɣli əməsmu? Zəbul
uning nazatətqisi əməsmu? Silər Xəkəmning atisi
Ḥamorning adəmlirining hizmitidə bolsanglar bolidu!
Biz nemixka Abiməlәkning hizmitidə bolidikənmiz? 29
Kaxki bu həlk mening kol astimda bolsa idi! U qaoɣda
mən Abiməlәkni ḥəydiwtəttim! Mən Abiməlәkkə: — Əz
koxuningni kəpəytip, jənggə qikkin! — degən bolattim.
30 Əmdi xəḥər baxliki Zəbul Əbədning ooɣli Gaalning
bu səzlirini angliɣinida, aqqiki kelip, 31 əlqilərni
Abiməlәkning kəxioɣa yoxurunqə əwətip: «Mana,
Gaalning ooɣli kerindaxliri bilən Xəkəmgə keliwatidu;
mana, xəḥərni siligə karxi qikixka kutritiwatidu.
32 Xunga sili adəmlirini elip bügün keqə [xəḥər]
ətrapidiki etizlikka berip marap olturoɣayla; 33 ətə kün
qikkan ḥaman kozoɣilip xəḥərgə ḥujum kiloɣayla; u
wə uning adəmliri siligə karxi qikkanda, sili əḥwaloɣa
karap uningoɣa takabil turoɣayla, — dedi. 34 Buni
anglap, Abimələk ḥəmmə adəmlirini elip, keqisi qikip,
tət topka bəlünüp, yoxurunup Xəkəmgə ḥujum kilixka
marap olturdi. 35 Əbədning ooɣli Gaal sirtka qikip
xəḥərning dərwazisida ərə turoɣanda, Abimələk əz
adəmliri bilən yoxurunoɣan jaydin qikti. 36 Gaal
həlkni kərüp Zəbuloɣa: — Mana taoɣ qokkiliridin
adəmlər qüxüwatidu, dedi. Lekin Zəbul uningoɣa
jawabən: — Taoɣlarning kələnggisi sanga adəmlərdək
kərünidu, — dedi. 37 Gaal yənə səz kilip: Mana,
bir top adəmlər dənglərdin qüxüp keliwatidu, yənə
bir top adəmlər «Palqilarning dub dərihi»ning yoli
bilən keliwatidu, — dedi. 38 Andin Zəbul uningoɣa: —
Sening: «Abimələk degən kim idi, biz uning hizmitidə
bolattukmu?» dəp qong gəp kiloɣan aoɣzing ḥazir kəni?
Mana bular sən kəzgə ilmioɣan həlk əməsmu? Əmdi
qikip ular bilən sokuxup bakkin! — dedi. 39 Xuning
bilən Gaal Xəkəmdikilər bilən qikip Abimələk bilən
sokuxuxka baxlidi. 40 Lekin Abimələk uni məoɣlup
kilip koɣlidi; u uning aldidin kaqti, xundakla nuroɣun

yarilanoŋan adəmlər xəḥərning dərwazisioŋiqə yetixip kətkənidi. 41 Andin Abimələk Arumaḥda turup ḳaldi. Zəbul bolsa Gaal wə uning ḳerindaxlirini ḳooŋlap, ularning Xəkəmdə turuxioŋa yol ḳoymidi. 42 Ətisi [Gaaldikilər] dalaoŋa qikti; bu həwər Abiməlәkkə yətkəndə 43 u həlkini elip, ularni üq topka bəlüp, dalada yoxurunup marap turdi; u ḳarap turuwidi, Xəkəm həlki xəḥərdin qikti. U ḳopup ularoŋa ḥujum ḳildi. 44 Abimələk wə uning bilən boloŋan birinqi top atlinip xəḥərning dərwazisining aldioŋa besip berip, u yərdə turdi; ḳaloŋan ikki top etilip berip dalada turoŋan adəmlərgə ḥujum ḳilip ularni ḳiriwətti. 45 Xu tərikidə Abimələk pütün bir kün xəḥərgə ḥujum ḳilip, uni elip, uningda turuwatḳan həlḳni əltürüp, xəḥərni haniwəyran ḳilip üstigə tuzlarni qeqiwətti. 46 Xəkəm munaridiki adəmlərning ḥəmmisi buni anglap, Berit degən butning ibadəthanisidiki ḳoroŋanoŋa kiriwaldi. 47 Xəkəm munaridiki adəmlər bir yərgə yioŋiliwaptu, degən həwər Abiməlәkkə yətti. 48 Xuning bilən Abimələk adəmlirini elip Zalmon teoŋioŋa qikti; u ḳolioŋa paltini elip dərəhning bir xehini kesip elip, əxnisigə ḳoyup, andin əzi bilən boloŋan həlḳḳə: — Mening nemə ḳiloŋinimni kərdünglar, əmdi silərmu tezdin xundak ḳilinglar, — dedi. 49 Buni anglap həlḳning ḥərbiri Abiməlәktək birdin xahni kesip elip, uningoŋa əgixip berip, xahlarni ḳoroŋanning yenioŋa dəwiləp, ot ḳoyup ḳoroŋan wə uningda boloŋanlarni kəydürüwətti. Buning bilən Xəkəmning munaridiki ḥəmmə adəmlər, jəmiy mingqə ər-ayal əldi. 50 Andin Abimələk Təbəzgə berip, u yərdə bargaḥ ḳurup Təbəzkə ḳorxap, ḥujum ḳilip uni ixoŋal ḳildi. 51 Lekin xəḥərning otturisida mustəḥkəm bir munar bar idi; barlik ər-ayal, jümlidin xəḥərning ḥəmmə qongliri u yərgə ḳeqip berip, dərwazini iqidin takap, munarning üstigə qikiwaldi. 52 Abimələk munaroŋa ḥujum ḳilip, uningoŋa ot ḳoyuxḳa munarning dərwazisioŋa yeḳinlaxḳanda, 53 bir ayal yaroŋunqakning üstünki texini Abiməlәkning bexioŋa etip uning bax süngikini sunduriwətti. 54 Andin Abimələk dərḥal əz yarioŋini kətürgüqi yigitni qakirip uningoŋa: — Ḳiliqingni suoŋurup meni əltürüwətkin; bolmisa, həlk mening tooŋramda: «Bir ayal kixi uni əltürüwetiptu» deyixidu, — dedi. Buni anglap yigit uni sanjip əltürüwətti. 55 Andin Israilning adəmliri Abiməlәkning əlginini kərüp, ularning ḥəmmisi əz jayliriŋa ḳaytip ketixti. 56 Xundak ḳilip Huda Abiməlәkning əzining yətmix aka-ukisini əltürüp, 57 atisioŋa ḳiloŋan rəzillikini uning əz bexioŋa yandurdi; xuningdək Huda Xəkəmning adəmliri ḳiloŋan barlik yamanlikliriningmu ularning bexioŋa yandurup qüxürdi. Buning bilən Yərubbaalning ooŋli Yotam eytḳan lənət ularning üstigə kəldi.

10 Abiməlәktin keyin Issakar ḳəbilisidin boloŋan Dodoning nəwrisi, Puaḥning ooŋli Tola degən kixi Israilni ḳutḳuzuxḳa turdi; u Əfraimning taoŋliridiki Xamir degən jayda turatti; 2 u Israiloŋa yigirmə üq yil ḥakim bolup aləmdin ətti wə Xamirda dəpnə ḳilindi. 3 Uningdin keyin Gileadlik Yair turdi; u Israiloŋa yigirmə ikki yil ḥakim boldi. 4 Uning ottuz ooŋli bolup, ular ottuz təhəygə minip yürətti. Ular ottuz xəḥərgə igidarqilik ḳilatti; bu xəḥərlər Gilead yurtida bolup, ta bügüngiqə «Yairning kəntliri» dəp atalmakta. 5 Yair wapat bolup, Kamonda dəpnə ḳilindi. 6 Lekin Israillar yənə Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳilip, Baal bilən Axərah butliriŋa bax urup, xundakla Suriyəning ilahliri, Zidondikilərning ilahliri, Moabning ilahliri, Ammoniylarning ilahliri wə Filistiylərning ilahlirining ibaditigə kirip, Pərwərdigarni taxlap, uningoŋa ibadəttə bolmidi. 7 Xuning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa ḳozoŋilip, ularni Filistiylərning wə Ammoniylarning ḳolioŋa taxlap bərdi. 8 Bular bolsa xu yili Israillarni ḳattik besip əzdi; andin ular Iordan dəryasining məxrik təripidə Amoriylarning zeminidiki Gileadta olturuxluk barlik Israil həlḳigə on səkkiz yiloŋiqə zulum ḳildi. 9 Ammoniylar yənə Iordan dəryasidin ətüp, Yəḥuda, Binyamin wə Əfraim jəmətigə ḳarxi ḥujum ḳildi: xuning bilən pütkül Israil ḳattik azablandi. 10 Xuning bilən Israillar Pərwərdigaroŋa pəryad ḳilip: — Biz sanga gunah ḳilduk, əz Hudayimizni taxlap, Baal butlirining ḳulluḳioŋa kirip kəttuk, dedi. 11 Pərwərdigar Israillaroŋa: — Mən silərni misirliklardin, Amoriylardin, Ammoniylardin wə Filistiylərdin ḳutḳuzoŋan əməsmidim? 12 Zidoniylar, Amaləklər wə Maonlar kelip silərgə zulum ḳiloŋinida, Manga pəryad ḳiloŋininglarda silərni ularning ḳolidin ḳutḳuzoŋan əməsmidim? 13 Xundakʼtimu, silər yənə Meni taxlap, yat ilahlarning ḳulluḳioŋa kirdinglar. Mən silərni əmdi ḳutḳuzmaymən! 14 Əmdi berip əzünglar tallioŋan ilahlaroŋa pəryad ḳilinglar, ḳiyinqilikḳa ḳaloŋan qeoŋinglarda xular silərni ḳutḳuzsun, — dedi. 15 Əmma Israillar Pərwərdigaroŋa yalwurup: — Biz gunah ḳilduk! Əmdi nəziringgə nemə yahxi kərünsə bizgə xundak ḳiloŋin, bizni pəḳət muxu bir ḳetimla

қутқузуваловғайсән! — дедиләр. **16** Хунинг билән Исраил йат
илаһларни өз арисидин қиқирип таслап, Пәрвәрдигарниң
ибадитигә кирихти; [Пәрвәрдигар] Исраилниң тартиватқан
азаб-оқубәтлирини көрүп, кәнгли йерим болди. **17** Ху
вақитта Аммониялар топлинип Гилеадта қедиргаһ тикти;
Исраиллармуйиғилип келип Мизпаһға қүсүп қедиргаһ
тикти. **18** Гилеадтики һәлқниң қонглири өзара: — Ким
Аммониялар билән соқухуқа баслимақи болса, у барлиқ
Гилеадттикиләргә бах болиду, дедиләр.

11 Ху қағда Гилеадлиқ Яфтаһ дегән кихи батур
палван иди. У бир паһихә аялниң оғли болуп,
Гилеадтин төрәлгәнидиләр. **2** Лекин Гилеадниң өз аяли
униңға бирнәққә оғул бала туғуп бәргәнидиләр; бу
аялдин туғулған оғулліри қонг болғанда Яфтаһни
өйдин қоғлап: — Сән баҳқа хотундин болған оғул
болғаққа, атимизниң өйидин мираскә игә болмайсән,
— дедиләр. **3** Хунинг билән Яфтаһ қеріндахліридин қеқип,
Тоб дегән земинда турип қалди. Ху йәрдә бирмунқә
бикар төләләр Яфтаһниң әтрапіға бир-бирләр йиғилди.
Улар унинг билән кирип-қиқип йүрәтти. **4** Әмма бирнәққә
вақит өткәндә Аммониялар Исраил билән соқухқа қиқти.
5 Аммониялар Исраилға ғujум қилғанда Гилеадниң
ақсақалліри Яфтаһни Тоб земинидин елип кәлмәкқи
болуп унинг йенісға бәрди. **6** Улар берип Яфтаһқа илтіја
қилип: — Бизниң Аммониялар билән урух қиліхимиз үқүн
сән келип бизгә сәрдар болуп бәргин, — дедиләр. **7** Яфтаһ
Гилеадниң ақсақаллірісға јавабән: — Силәр мени өқ
көрүп атамниң јәмәтидин ғәйдиватқәнидиңларғу,
әмди бехинглариға балайи'апәт қүхәндә қандақсигә
мениң қеximға келип қалдиңлар, — дедиләр. **8** Гилеадниң
ақсақалліри Яфтаһқа: — Дурус, лекин сени биз билән
биллә берип Аммониялариға қархи јәңг қилип, Гилеадта
ғәммә олтуруватқанлариға бах болсун дәп, қехингға
кәлдуқ, — дедиләр. **9** Яфтаһ Гилеадниң ақсақалліридин:
— Әгәр силәр мени Аммониялар билән соқухуқа
яндурүп бариғиниңларда, Пәрвәрдигар уларни мениң
қолумға тапхурса, мән силәргә бах болмидимән?
— дәп сориди. **10** Гилеадниң ақсақалліри Яфтаһқа
јавәб берип: —Еytқиниңдәк қилмисақ, Пәрвәрдигар
Өзи аримизда гуваһ болуп ғөкүм қиқарсун! —
дедиләр. **11** Буни англап Яфтаһ Гилеадниң ақсақалліри
билән бардиләр; һәлқ уни өзлиригә ғәм бах ғәм сәрдар
қилип тиклиди. Яфтаһ Мизпаһға бариғанда ғәммә
сөзлирини Пәрвәрдигарниң алдида баян қилди. **12** Андин
Яфтаһ Аммониялардиң падихаһіға әлқиләрни әвәтип,
униңдин: — Мениң земинимға бесип кирип, мән билән
соқухуқа мәндә немә һәққиң бар иди? — дәп сориди.
13 Аммониялардиң падихаһи Яфтаһниң әлқилиригә
јавәб берип: — Қүнки Израиллар Мисирдин қиқип кәлгәндә
улар Арнон дәрясидин тартип [ximaldiki] Яббок
екініғиқә вә [ғәрбтә] Иордан дәрясіғиқә мениң
земинимни булап игиливалғанидиләр. Әмди сән бу йәрләрни
тинқлиқ билән манга яндурүп бәр! — дедиләр. **14** Яфтаһ
әлқиләрни Аммониялардиң падихаһining қехіға йәнә
әвәтип **15** униңға: — Яфтаһ сөз қилип мундақ
дәйдуғу: «Исраил нә Моабниң земинини нә Аммонниң
земинини игилимидиләр, **16** бәлки улар Мисирдин қиқип кәлгәндә
қәл-бајавәнда мәнгип Қизил дәнгиздин өтүп, андин
Қадәх дегән јаюға йетип кәлгәнидиләр; **17** ху қағда
Израиллиқлар Едом падихаһining қехіға әлқиләр әвәтип:
«Земинлиридин кесип өтүвелихқа ијазәт бәргәйла» дәп
сориватиди, Едом падихаһи унимиғанидиләр. Хуниң билән
улар Моаб падихаһining қехіға [иltија билән] әлқиләрни
әвәтсә, умуқохулмиғанидиләр. Ху сәвәбтин Израиллар
Қадәхтә турип қалған; **18** андин улар қәл-бајавән
билән мәнгип Едом земиниләр билән Моаб земинини
аylинип өтүп, Моаб земинining хәрқ тәрипидин келип,
ахирида Арнон дәрясining ху қетида қедир тикти. Улар
Моабning қегрисі иқигә кирмидиләр; қүнки Арнон дәряси
Моабning қеграсидур. **19** Андин Израил Аморіларning
падихаһи Сиһонға, јәни Ғәхбонning падихаһining
қехіға әлқиләрни әвәтип: «Бизning земинлирining
иқидин өтүп өз јаyимизға бериweliximizға ијазәт
бәргәйла» — дедиләр. **20** Лекин Сиһон Исраилға ихәнқ
қилалмай, юртидин өткили қоймиди; у бәлки һәлқлирining
ғәммисини йиғип, Јаһзаһ дегән јаюға қүсүп қедиргаһ
тикип, Израил билән уруxти. **21** Әмма Исраилning Худаси
Пәрвәрдигар Сиһонни барлиқ һәлқі билән қохуп Исраилning
қолиға тапхурди, Израиллар уларни урип қирди. Андин
Израил ху йәрдә олтуруxлуқ Аморіларning ғәммә
земинини игилиди. **22** Арнон дәрясидин тартип Яббок
екініғиқә, қәл-бајавәндин тартип Иордан дәрясіғиқә
Аморіларning пүткүл земинини игилиди. **23** Израилning
Худаси Пәрвәрдигар Аморіларни Өз һәлқі болған
Израилning алдидин қоғлап қиқарди, әмди сән ху юртқа
игә болмаққимусән? **24** Сening илаһing Кемох санга
игіләткән йәргә өзүнг игә болдунғу? Хуниңға
ohxax Пәрвәрдигар Худайимиз алдимиздин ғәйдәп
қиқіриwәткән һәлқning йеригә болса, бизму хуниңға
игә болимиз. **25** Әмди сән дәрвәқә Моабning падихаһі
болған Зипporning оғли Балақтинму күқлүкму? У
қаған Израил билән тиркәхкән яки Израил билән јәңg
қилихқа јүр'әт қилған? **26** Йәнә келип, Израил Ғәхбон
вә униңға қараxлиқ йеза-қихлақларда, Аroәр вә

uningoƣa ƙaraxlik yeza-ƙixlaƙlarda ɦəmdə Arnon dəryasining boyidiki barlik xəɦərlərdə üq yüz yil makan tutup olturoƣan waƙitlarda, nemixƙa silər xu yərlərni ƙayturuwalmidinglar? **27** Xunga mən sanga gunaɦ ƙilmidim, bəlki manga tajawuz ƙilip, yamanlik ƙiloƣuqi sən əzüngdursən. Birdinbir adalət qiƙaroƣuqi Pərwərdigar Əzi bügün Israillar bilən Ammoniylarning otturisida ɦəküm qiƙarsun!» — dedi. **28** Lekin Ammoniylarning padixaɦi Yəftaɦning əlqi əwətip eytƙan səzlirini tingximidi. **29** Xu waƙitta Pərwərdigarning Roɦi Yəftaɦning üstigə qüxüp, u [ƙuwwətlinip] Gilead bilən Manassəɦlərning yurtidin ətüp Gileadtiki Mizpaɦƙa berip, andin Gileadtiki Mizpaɦdin Ammoniylar tərəpkə mangdi. **30** Xu qaoƣda Yəftaɦ Pərwərdigaroƣa ƙəsəm iqip: — Əgər Sən dərwəƙə Ammoniylarni ƙolumoƣa tutup bərsəng, **31** undaƙta mən Ammoniylarning ƙexidin tinq-aman yenip ƙəlginimdə, əyümning ixikidin qiƙip manga tunji yoluƙƙini Pərwərdigaroƣa ataloƣan bolidu, mən uni ƙəydürmə ƙurbanlik ƙilimən, — dedi. **32** Xuning bilən Yəftaɦ qiƙip Ammoniylar bilən soƙuxƙili ular tərəpkə ətti; Pərwərdigar ularni uning ƙoliƣa tapxurdi. **33** Xuning bilən u Aroərdin tartip Minnitƙiqə ularni ƙattik urup ƙirip, yigirmə xəɦərni elip, Abəl-Ƙeramimoƣiqimu yetip bardi. Buning bilən Ammoniylar Israiloƣa boysunduruldi. **34** Andin Yəftaɦ Mizpaɦƙa ƙaytip əyigə kəlgəndə əz ƙizi dap qelip ussul oynap uning aldioƣa kərüxkili qikti. Bu uning yaloƣuz ƙizi bolup, uningdin baxƙa ɦeq ooƣul-ƙizi yoƙ idi. **35** U uni kərgəndə əz iginlirini yirtip: — Aɦ, aɦ, mening ƙizim! Sən meni intayin yaman ɦaloƣa qüxürdung, meni dərdkə qüxürgüqilərdin biri bolup ƙalding; qünki mən Pərwərdigaroƣa aoƣzimni eqip, eytƙan gepimdin yeniwalalmaymən, — dedi. **36** Ƙizi uningoƣa: — Əy ata, Pərwərdigaroƣa aoƣzingni eqip wədə ƙiloƣan bolsang, aoƣzingdin qiƙƙini boyiqə, manga xuni ƙiloƣin; qünki Pərwərdigar sening düxmənliring boloƣan Ammoniylardin intiƙamingni elip bərdi, — dedi. **37** Andin u atisioƣa yənə: — Mening xu iltimasimni ƙobul kərginki, manga ikki aylik məɦlət bərsəng; mən ƙiz dostlirim bilən berip taoƣlarda yürüp, ƙizliƙim üqün matəm tutuwalay, — dedi. **38** Atisi jawab berip: — Baroƣin, dedi. Uningoƣa ikki aylik məɦlət berip dalaoƣa əwətti. U berip, ƙiz dostlirini elip taoƣlaroƣa qiƙip, ikki ayoƣiqə əzining ƙiz peti ƙaloƣinioƣa aɦ-zar kətürüp yioƣlap yürdi. **39** Xundak boldiki, u ikki aydin keyin atisining ƙexioƣa yenip ƙəlgəndə, atisi uning üstigə ƙiloƣan ƙəsimini bəja kəltürdi. Bu ƙiz bolsa ɦeq ər kixigə yeƙinlaxmioƣanidi. Xuning bilən Israilda xundak bir ərp-adət pəyda boldiki, **40** ɦər yili Israilning ƙizliri əydin qiƙip Yəftaɦning ƙizini tət kün əsləp hatiriləydioƣan boldi.

12 Lekin Əfraimiylar bolsa toplixip Zafon tərəpkə ətüp Yəftaɦƙa soal ƙoyup: — Sən Ammoniylar bilən jəng ƙiloƣili baroƣiningda nemixƙa bizni billə berixƙa qaƙirmaysən? Əmdi biz əyüngni əzüng bilən ƙoxup otta kəydürüwetimiz, — dedi. **2** Yəftaɦ ularoƣa jawab berip: — Mən bilən ɦəlƙim Ammoniylaroƣa ƙarxi ƙattik jəng ƙiliwatƙanda, silərni qaƙirsam, meni ularning ƙolidin ƙutƙuzmidinglar. **3** Silərning kelip meni ƙutƙuzmaydioƣanliƙinglarni kərüp, jenimni alƙinimoƣa elip ƙoyup, Ammoniylaroƣa ɦujum ƙilixƙa atlandim, Pərwərdigar ularni ƙolumoƣa tapxurdi. Əmdi silər nemixƙa bügün kelip manga ɦujum ƙilmaƙqisilər? — dedi. **4** Lekin Əfraimlar Gileadlarni [ɦaƙarətləp]: — Silər i Gileadlar, Əfraimning arisida wə Manassəɦning arisida turuwatƙan musapirlar, Əfraimda turuwatƙan ƙaqƙunsilər, halas! — dedi. Xuning bilən Yəftaɦ barlik Gileadtikilərni yioƣip Əfraim bilən soƙuxti. Ular Əfraimlarni urup ƙirip məoƣlup ƙildi. **5** Andin Gileadtikilər Iordan dəryasining keqiklirini tosup, Əfraimlarni ətküzmidi. Xundak boldiki, Əfraimlik birər ƙaqƙon keqikkə kelip: — Meni ətkili ƙoyoƣin, desə Gileadtikilər uningdin: — Sən Əfraimiymu? — dəp soraytti. U kixi «yak» desə, **6** ular uningoƣa: — «Xibolət» degin! — dəytti. Əgər u kixi natooƣra tələppuz ƙilip «sibolət» dəp jawab berip ƙalsa, ular uni tutup Iordan dəryasining keqikining yenida əltürüwetətti. Xu tərikidə xu waƙitta ƙirik ikki mingqə Əfraimiy əltürüldi. **7** Yəftaɦ altə yil Israiloƣa ɦakim boldi. Andin Gileadlik Yəftaɦ aləmdin ətüp, Gilead xəɦərlirining biridə dəpnə ƙilindi. **8** Uningdin keyin Bəyt-Ləɦəmlik Ibzan Israiloƣa ɦakim boldi. **9** Uning ottuz ooƣli, ottuz ƙizi bolup, ottuz ƙizini sirtƙa ərgə berip, sirttin ottuz ƙizni ooƣullirioƣa elip bərdi. U yəttə yiloƣiqə Israiloƣa ɦakim boldi. **10** Andin Ibzan ölüp, Bəyt-Ləɦəmdə dəpnə ƙilindi. **11** Uningdin keyin Zəbulun ƙəbilisidin boloƣan Elon Israiloƣa ɦakim bolup, on yil Israilda ɦəküm sürdi. **12** Andin Zəbulun ƙəbilisidin boloƣan Elon ölüp, Zəbulun zeminidiki Ayjalon degən jayda dəpnə ƙilindi. **13** Uningdin keyin Piratonluk Ɦillələning ooƣli Abdon Israiloƣa ɦakim boldi. **14** Uning ƙirik ooƣli wə ottuz nəwrisi bar idi. Ular yətmix exəkkə minip mangatti. U Israiloƣa səkkiz

yil ḫakim boldi. 15 Andin Piratonluḳ Ḫillәlning ooŋli Abdon әlüp, Әfraim zeminida, Amaləklәrning taoŋlik rayonidiki Piraton degәn jayda dәpnә ḳilindi.

13 Lekin Israillar Pәrwәrdigarning nәzиridә yәnә rәzil boloŋanni ḳildi; xuning bilәn Pәrwәrdigar ularni ḳirik yiloŋiqә Filistiylәrning ḳolioŋa taxlap ḳoydi. 2 Xu qaoŋda Zoreaḫ degәn jayda, Dan jәmәtidin boloŋan, Manoaḫ isimlik bir kixi bar idi. Uning ayali tuoŋmas bolup, ḫeq balisi yoḳ idi. 3 Pәrwәrdigarning Pәrixtisi bu ayaloŋa ayan bolup uningoŋa: — Mana, sәn tuoŋmas boloŋining üqün bala tuoŋiding; lekin әmdi sәn ḫamilidar bolup bir ooŋul tuoŋisәn. 4 Әmma sәn sәgәk bolup, xarab yaki küqlük ḫarak iqmә, ḫeq napak nәrsinimu yemigin. 5 Qünki mana, sәn ḫamilidar bolup bir ooŋul tuoŋisәn. Bu bala anisining ḳorsikidiki qaoŋdin tartip Hudaoŋa ataloŋan «nazariy» bolidioŋini üqün, uning bexioŋa ḫәrgiz ustira selinmisun. U Israilni Filistiylәrning ḳolidin ḳutḳuzux ixini baxlaydu, — dedi. 6 Ayal erining ḳexioŋa berip, uningoŋa: — Mana, Hudaning bir adimi yenimoŋa kәldi; uning turki Hudaning Pәrixtisidәk, intayin dәḫxәtlik ikәn; lekin mәn uningdin: «Nәdin kәlding» dәp sorimidim, umu әz nam-xәripini manga dәp bәrmidi. 7 U manga: — «Mana, sәn ḫamilidar bolup bir ooŋul tuoŋisәn; u bala anisining ḳorsikidiki qaoŋdin tartip әlidioŋan künigiqә Hudaoŋa ataloŋan bir nazariy bolidioŋan boloŋaqḳa, әmdi sәn xarab yaki küqlük ḫarak iqmә wә ḫeq napak nәrsinimu yemigin» dedi, — dedi. 8 Buni anglap Manoaḫ Pәrwәrdigaroŋa dua ḳilip: — Aḫ Rәbbim, Sәn bu yәrgә әwәtkәn Hudaning adimi bizgә yәnә kelip, tuoŋulidioŋan balioŋa nemә ḳiliximiz kerәklikini өgitip ḳoysun, dәp iltija ḳildi. 9 Huda Manoaḫning duasini anglidi; ayal etizlikta oltuoŋinida, Hudaning Pәrixtisi yәnә uning ḳexioŋa kәldi. Әmma uning eri Manoaḫ uning ḳexida yoḳ idi. 10 Andin ayal dәrḫal yügürüp berip, erigә hәwәr berip: — Mana, ḫeliki küni yenimoŋa kәlgәn adәm manga yәnә kөründi, dewidi, 11 Manoaḫ dәrḫal ḳopup ayalining kөynidin mengip, u adәmning ḳexioŋa kelip: — Bu ayaloŋa kelip sөz ḳiloŋan adәm sәnmu? — dәp soriwidi, u jawabәn: — Xundaḳ, mәndurmәn, dedi. 12 Manoaḫ uningoŋa: — Eytḳan sөzliring bәja kәltürülgәndә, bala ḳaysi tәrikidә qong ḳilinixi kerәk, u nemә ixlarni ḳilidu? — dәp soridi. 13 Pәrwәrdigarning Pәrixtisi Manoaḫḳa jawab berip: — Mәn bu ayaloŋa eytḳan nәrsilәrning ḫammisidin u ḫezi bolup өzini tartsun; 14 u üzüm telidin qikḳan ḫeqḳandaḳ nәrsidin yemisun, xarab yaki küqlük ḫarak iqmisun, ḫeq napak nәrsilәrdin yemisun; mәn uningoŋa barlik әmr ḳiloŋinimni tutsun, dedi. 15 Manoaḫ Pәrwәrdigarning Pәrixtisigә: — Iltipat ḳilip, kәtmәy tursila, өzlirigә bir ooŋlak tәyyarlayli, dewidi, 16 Pәrwәrdigarning Pәrixtisi Manoaḫḳa jawab berip: — Sәn Meni tutup ḳalsangmu, Mәn neningdin yemәymәn; әgәr sәn birәr kөydürmә ḳurbanlik sunmaḳqi bolsang, uni Pәrwәrdigaroŋa atap sunuxung kerәk, dedi (uning xundaḳ deyixining sәwәbi, Manoaḫ uning Pәrwәrdigarning Pәrixtisi ikәnlikini bilmigәnidi). 17 Andin Manoaḫ Pәrwәrdigarning Pәrixtisidin: — Өzlirining nam-xәripi nemidu? Eytip bәrgәn bolsila, sөzliri әmәlgә axuruloŋinida, siligә ḫөrmitimizni bildürәttuḳ, — dedi. 18 Pәrwәrdigarning Pәrixtisi uningoŋa jawabәn: — Namimni sorap ḳaldingoŋu? Mening namim karamәt tilsimattur, — dedi. 19 Xuning bilәn Manoaḫ ooŋlak bilәn axlik ḫәdiyәsini elip berip uni ḳoram taxning üstidә Pәrwәrdigaroŋa atap sundi. Pәrwәrdigarning Pәrixtisi ularning kөz aldida ajayip karamәt bir ixni ḳilip kөrsәtti; Manoaḫ wә ayali ḳarap turdi. 20 Xundaḳ boldiki, ot yalḳuni ḳurbangaḫtin asmanoŋa kөtürülgәndә, Pәrwәrdigarning Pәrixtisimu ḳurbangaḫtin qikḳan ot yalḳuni iqidә yuḳirioŋa qikip kәtti. Manoaḫ bilәn ayali buni kөrüp, өzlirini yәrgә taxlap yüzlirini yәrgә yekip düm yatti. 21 Xuningdin keyin Pәrwәrdigarning Pәrixtisi Manoaḫḳa wә uning ayalioŋa ḳayta kөrünmidi. Manoaḫ xu wakitta uning Pәrwәrdigarning Pәrixtisi ikәnlikini bildi. 22 Andin Manoaḫ ayalioŋa: — Mana, biz qoḳum әlimiz, qünki biz Hudani kөrduḳ! — dedi. 23 Lekin ayali uningoŋa jawab berip: — Әgәr Pәrwәrdigar bizni өltürüxkә layik kөrgәn bolsa, undakta u kөydürmә ḳurbanlik bilәn axlik ḫәdiyәni ḳolimizdin ḳobul ḳilmioŋan bolatti, bu ixnimu kөrsәtmigәn bolatti wә xundaḳla bundaḳ sөzlәrni bizgә eytmioŋan bolatti, — dedi. 24 Xu ixtin keyin ayal bir ooŋul tuoŋdi, uning ismini Ximxon ḳoydi. Bu bala өsüp, qong boldi wә Pәrwәrdigar uni bәrikәtlidi. 25 Zoreaḫ bilәn Әxtaolning otturisidiki Maḫanәḫ-Danda Pәrwәrdigarning Roḫi uningoŋa өz tәsirini kөrsitixkә baxlidi.

14 Bir wakitta, Ximxon Timnaḫḳa qüxüp, u yәrdә bir ḳizni kөrdi; u Filistiy ḳizliridin biri idi. 2 U xu yәrdin qikip ata-anisining yenioŋa ḳaytip: — Mәn Timnaḫda Filistiy ḳizliridin birini kөrdüm, uni manga hotunlukḳa elip beringlar, — dedi. 3 Birak ata-anisi uningoŋa: — Ḳerindaxliringning ḳizlirining iqidә yaki

bizning pütkül ḳowmimizning arisidin sanga bir ḳiz qiḳmasmu? Nemixḳa hətnisiz boloɣan Filistiylərning ḳexioɣa berip, ulardin hotun almaḳqi bolisən? — dedi; əmma Ximxon atisioɣa: — Uni manga elip bərgin, qünki u manga bək yaḳti, — dedi. **4** Uning ata-anisi bu ixning Pərwərdigar təripidin boloɣinini bilmidi. Qünki Filistiylər xu qaoɣda Israil üstidin ḥəküm sürüp turoɣan boloɣaqḳa, U Filistiylərgə taḳabil turuxḳa pursət yaratmaḳqi idi. **5** Əmdi Ximxon ata-anisi bilən Timnaḥḳa qüxti; ular Timnaḥdiki üzümzarliḳlaroɣa yetip kəlgəndə, mana bir yax xir ḥərkirigən peti uningoɣa etildi. **6** Xuan Pərwərdigarning Roḥi uning üstigə qüxüp, u ḳolida ḥeqnemə bolmioɣan ḥaləttə xirni tutup, uni ooɣlaḳni yirtḳandək yirtip titma-titma ḳiliwətti. Lekin u bu ixni ata-anisioɣa demidi. **7** Andin u [Timnaḥḳa] qüxüp, u ḳiz bilən paranglaxti, u ḳiz Ximxonoɣa bək yarap kətti. **8** Birməzgildin keyin u ḳizni elip kelix üqün ḳayta baroɣanda, xirning ələkini kərüp baḳay dəp yoldin burulup ḳariwidi, mana xirning iskilitining iqidə bir top ḥəsəl ḥəriliri bilən ḥəsəl turatti. **9** U ḥəsəldin oqumioɣa elip yəp mangdi; ata-anisining yenioɣa kəlgəndə, ularoɣimu bərdi, ularmu yedi, lekin əzining ḥəsəlni xirning iskilitining iqidin elip kəlginini ularoɣa demidi. **10** Uning atisi [uningoɣa ḥəmraḥ bolup] qüxüp ḳizning əyigə kəldi, u yərdə Ximxon bir ziyapət bərdi, qünki burundinla toy ḳilidioɣan yigitlər xundaḳ ḳilidioɣan rəsm-ḳaidə bar idi. **11** Ular Ximxonni kərüp, uningoɣa ḥəmraḥ boluxḳa ottuz yigitni tepip kəldi; ular uningoɣa ḥəmraḥ boldi. **12** Ximxon ularoɣa: — Mən silərdin bir tepixmaḳ soray, əgər silər ziyarət ḳilinidioɣan yəttə kün iqidə uning mənisini manga dəp berəlisənglar, mən silərgə ottuz danə kanap kəynək bilən ottuz yürüx egin berimən; **13** əgər uni yexip berəlmisənglar, silər manga ottuz danə kanap kəynək bilən ottuz yürüx egin beringlar, — dedi. Ular uningoɣa: — Maḳul, undaḳ bolsa tepixmiḳingni eytḳin, ḳeni anglayli, — dedi. **14** U ularoɣa: — Yeyilidioɣini yegüqining iqidin qiḳti; tatliḳ küqtünggürning iqidin qiḳti, [bu nemə]? — dedi. Ular üq küngiqə bu tepixmaḳni tapalmidi. **15** Yəttinqi küni xundaḳ boldiki, ular Ximxonning ayalining ḳexioɣa berip: — Sən eringni aldap-siylap, tepixmaḳning mənisini bizgə eytip berixkə maḳul ḳiloɣin; bolmisa seni atangning əyi bilən ḳoxup kəydürüwetimiz. Silər bizni yoḳsul ḳilixḳa bu yərgə qaḳiroɣanmu?! — dedi. **16** Ximxonning ayali uning aldida yioɣlap turup: — Sən manga əq, meni pəḳət səyməysən; sən mening ḳowmimning baliliridin bir tepixmaḳni soriding, əmma manga mənisini eytip bərmiding, dəp yioɣlioɣili turdi. Ximxon uningoɣa jawabən: — Mana, mən uni ata-anamoɣimu dəp bərmigən tursam, sanga dəp berəmdim? — dedi. **17** Ziyapət ətküzülgən yəttə künidə u erining aldida yioɣlapla yürdi. Xundaḳ boldiki, yəttinqi küni boloɣanda ayali uni ḳistap turuwaloɣaqḳa, uningoɣa tepixmaḳning mənisini eytip bərdi. Andin ayal berip əz həlḳining adəmlirigə tepixmaḳning mənisini dəp bərdi. **18** Xuning bilən yəttinqi küni kün patmasta, xəḥərning adəmliri uningoɣa jawab berip: — Ḥəsəldinmu tatliḳi barmu? Xirdinmu küqtünggüri barmu? — dedi. U ularoɣa jawab berip: — Əgər silər mening inikim bilən yər aoɣdurmioɣan bolsanglar, tepixmiḳimni ḥargiz tapalmayttinglar! — dedi. **19** U waḳitta Pərwərdigarning Roḥi uning üstigə qüxti; u Axkelonoɣa qüxüp, Axkelondikilərdin ottuz kixini əltürüp, ulardin olja elip, oljidin iginlərni elip kelip, tepixmaḳning mənisini yexip bərgənlərgə bərdi. Xuningdək Ximxonning oɣəzipi kelip, ata-anisining əyigə yenip kətti. **20** Andin Ximxonning ayali Ximxonning ḥəmraḥliridin ḳoldax boloɣan yigitkə təwə ḳilindi.

15 Əmma birnəqqə waḳit ətüp buoɣday orux məzgili kəlgəndə xundaḳ boldiki, Ximxon bir ooɣlaḳni elip əz ayalining əyigə berip: «Mən hotunumning ḳexioɣa uning ḥujrisioɣa kirimən» dedi. Lekin ayalining atisi uni iqkirigə kirixigə yol ḳoymidi. **2** Ḳeynatisi uningoɣa: — Mən ḥəḳiḳətən sizni uningoɣa mutləḳ əq bolup kətti, dəp oylidim; xunga mən uni sizning ḳoldixingizoɣa beriwətkənidim. Ḥalbuki, uning kiqik singlisi uningdin tehimu qiraylikḳu? Uning ornioɣa xuni aloɣan bolsingiz! — dedi. **3** Əmma Ximxon ularoɣa: — Əmdi mən bu ḳetim Filistiylərgə ziyan yətküzsəm, manga gunaḥ bolmaydu! — dedi. **4** Xuni dəp Ximxon berip üq yüz qilbərini tutup kelip, otḳaxlarni təyyarlap, qilbərilərni jüpləp ḳuyrukḳlirini bir-birigə qetip, ikki ḳuyriḳining otturisioɣa birdin otḳaxni asti; **5** otḳaxlaroɣa ot yeḳip qilbərilərni elip berip, Filistiylərning etizdiki ormioɣan ziraətlirigə ḳoyup bərdi. Xuning bilən u dəwə-dəwə ənqilərni, orulmioɣan ziraətlərni, xundaḳla zəytun baoɣlirinimu kəydürüwətti. **6** Filistiylər buni kərüp: Buni kim ḳildi, — dəp sorisa, həlḳ jawab berip: — Timnaḥliḳ adəmning küy'ooɣli Ximxon ḳildi; ḳeynatisi uning ayalini uning ḳoldixioɣa beriwətkini üqün xundaḳ ḳildi, — dedi. Xuning bilən Filistiylər qiḳip, u ayal

bilən atisini otta kəydürüwətti. 7 Ximxon ularoɣa: — Silər xundaķ ķiloɣininglar üqün, mən silərdin intiķam almay boldi ķilaymən, — dedi. 8 Xuning bilən Ximxon ularni ķir-qap ķilip ķətl ķiliwətti; andin u berip Etam ķoram texining əngkiridə turdi. 9 U waķitta Filistiylər qiķip, Yəhuda yurtida qedir tikip, Leḥi degən jayda yeyildi. 10 Yəhudalar bolsa: — Nemixķa bizgə ḥujum ķilmaķqi bolisilər? — dewidi, ular jawab berip: — Biz Ximxonni tutup baoɣlap, u bizgə ķandaķ ķiloɣan bolsa, bizmu uningoɣa xundaķ ķilimiz, dəp qiķtuķ, — dedi. 11 Xuning bilən Yəhuda yurtidiki üq ming kixi Etam ķoram texining əngkirigə qüxüp, Ximxonoɣa: — Sən Filistiylərning üstimizdin ḥəküm sürüwatķinini bilməmsən? Xuni bilip turup, sən nemixķa bizgə xundaķ ķilding? — dedi. U ularoɣa: — Ular manga ķiloɣandək, mənmu ularoɣa ķildim, dəp jawab bərdi. 12 Ular uningoɣa: — Biz seni baoɣlap Filistiylərning ķolioɣa tapxurup berix üqün kəlduķ, dewidi, Ximxon ularoɣa: — «Biz əzimiz sanga ḥujum ķilip əltürməymiz», dəp manga ķəsəm ķilinglar, dedi. 13 Ular uningoɣa: — Seni əltürməymiz; pəķət seni qing baoɣlap, ularning ķolioɣa tapxurup berimiz; ḥərgiz əlümgə məḥķum ķilmaymiz, dəp jawab bərdi. Xuni dəp ular ikki yengi aroɣamqa bilən uni baoɣlap, ķoram taxning üstidin elip mangdi. 14 U Leḥigə kəlgəndə, Filistiylər warķiraxķiniqə uning aldioɣa yügürüxüp kəldi. Əmma Pərwərdigarning Roḥi uning üstigə qüxüp, ķollirini baoɣlioɣan aroɣamqilar ot tutaxķan kəndir yiptək üzülüp, tügüqlər ķolliridin yexilip kətti. 15 Andin u exəkning yengi bir engək səngikini kərüp, ķolini uzitipla elip, uning bilən ming adəmni urup əltürdi. 16 Ximxon: — «Exəkning bir engək səngiki bilən adəmlərni əltürüp, Ularni dəwə-dəwə ķiliwəttim, Exəkning bir engək səngiki bilən ming adəmni əltürdüm!» — dedi. 17 Bularni dəp exəkning engək səngikini taxliwətti. Xuningdək u xu jayoɣa «Ramot-Leḥi» dəp nam ķoydi. 18 U intayin ussap Pərwərdigaroɣa pəryad ķilip: — Sən Өz ķulungning ķoli bilən bunqə qong nusrətni barlikķa kəltürdüng, əmdi mən ḥazir ussuzluķtin əlüp, hətnisizlərning ķolioɣa qüxüp ķalarmənmu? — dedi. 19 Xuning bilən Huda leḥidiki azgalni yardi, su uningdin uroɣup qiķti. Ximxon iqip, roḥi uroɣup jan kirdi. Bu səwəbtin bu [bulakķa] «Ən-Ḥakkorə» dəp nam ķoyuldi; ta bügüngiqə u Leḥida bar. 20 Ximxon Filistiylərning dəwridə yigirmə yiloɣiqə Israiloɣa ḥakim boldi.

16 Andin Ximxon Gazaoɣa bardi, u u yərdə bir paḥixə ayalni kərüp, kirip uning bilən yeķinqiliķ ķildi. 2 Lekin Gazaliķlar birsining: — Ximxon bu yərgə kəldi, deginini anglap, [xəḥərni] ķorxap, keqiqə xəḥərning ķowuķida ün qiķarmay marap turdi wə: Ətə tang yoruoɣanda uni əltürimiz, — deyixti. 3 Ximxon yerim keqigiqə yatti; andin ornidin turup xəḥər ķowuķining ikki ķanitini tutup, uni ikki kexiki wə baldaķ-takiķi bilən ķoxup, birakla ķomurup, əxnisigə artip Ḥebronning udulidiki taoɣķa elip qiķip kətti. 4 Keyin u Sorək jiloɣisida olturuxluķ Dililaḥ isimlik bir ayalni kərüp, uningoɣa axiķ bolup ķaldi. 5 Buni bilip Filistiylərning əmirliri u ayalning ķexioɣa berip uningoɣa: — Sən uni aldap, uning küqtünggürlükining zadi nədin boloɣanliķini kolap sorap, bizning ķandaķ ķilsaķ uni yengələydioɣanliķimizni, uni baoɣlap boysunduralaydioɣanliķimizni eytip bərsəng, biz ḥərbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüx tənggə berimiz, — dedi. 6 Xuning bilən Dililaḥ Ximxondin: — Sən küqtünggürlüküngning zadi nədin boloɣanliķini, xundaķla ķandaķ ķiloɣanda seni baoɣlap boysunduroɣili bolidioɣanliķini eytip bərgin! — dedi. 7 Ximxon uningoɣa jawabən: — Adəmlər meni yəttə tal ķurutulmioɣan yengi ya kiriqi bilən baoɣlisa, mən ajizlap baxķa adəmlərdək bolup ķalimən, — dedi. 8 Xuning bilən Filistiylərning əmirliri yəttə tal ķurutulmioɣan yengi ya kiriqini elip kelip, bu ayaloɣa beriwidi, u bu kiriqlər bilən uni baoɣlap ķoydi 9 (Dililaḥ birnəqqə adəmni ḥujrida paylap turuxķa yoxurup ķoyoɣanidi). U Ximxonoɣa: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutķili kəldi! — dedi. U ķopup kiriqlərni qigə xoyna otta kəyüp üzülüp kətkəndək üzüwətti. Xuning bilən uning küqtünggürlikining siri axkarilanmidi. 10 Buni kərüp Dililaḥ Ximxonoɣa: — Mana, sən meni aldap, manga yaloɣan eytipsən! Əmdi manga seni nemə bilən baoɣlisa bolidioɣanliķini eytip bərgin, — dedi. 11 U jawap berip: — Adəmlər meni ḥeq ixlətmigən yengi aroɣamqa bilən baoɣlisa, mən ajizlap baxķa adəmlərdək bolup ķalimən, — dedi. 12 Xuning bilən Dililaḥ yengi aroɣamqa elip kelip, uni baoɣlap: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutķili kəldi! — dedi (əslidə birnəqqə adəm ḥujrida yoxurunup, uni paylap turuxķanidi). Lekin Ximxon əz ķolidiki aroɣamqilarni yipni üzgəndək üzüp taxlidi. 13 Buni kərüp Dililaḥ Ximxonoɣa: — Sən ḥaziroɣiqə meni aldapsən, manga yaloɣan eytipsən; əmdi manga seni nemə bilən baoɣlisa bolidioɣanliķini eytip bərgin, — dedi. U jawap

berip: — Sən mening beximdiki yəttə ərüm qaqni dukandiki ərüx yip bilən ḳoxup ərüp ḳoysangla bolidu, — dedi. **14** Xuning bilən [Ximxon uhlioɣanda u uning bexidiki yəttə tal qaqni ərüx yip bilən ḳoxup ərüp], ḳozukḳa baoɣlap ḳoyup uningoɣa: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutḳili kəldi! — dedi. Ximxon uyḳudin oyoɣinip, ərüx yip bilən ḳozukni birakla tartip yuliwətti. **15** Andin ayal uningoɣa: — Manga kənglüng yoḳ turup, ḳandaḳsigə sanga axiḳ boldum, dəysən? Sən meni üq ḳetim aldap, küqtünggürlüküngning nədin boloɣanliḳini manga eytip bərmidingoɣu, — dedi. **16** Uning ḥərküni səzliri bilən uni ḳistaxliri wə yalwuruxliri bilən Ximxonning ɵlgüdək iqi puxti wə xundaḳ boldiki, **17** u kənglidiki sirini ḳoymay uningoɣa axkara ḳilip: — Mən anamning ḳorsiḳidiki qaoɣdin tartip Hudaoɣa atilip nazariy boloɣinim üqün, beximoɣa ḥərgiz ustira selinip baḳmioɣan; əgər mening qeqim qüxürüwetilsə, küqüm məndin ketip, mən ajizlap baxḳa adəmlərdək bolup ḳalimən, — dedi. **18** Dililaḥ uning ɵzigə kənglidiki ḥəmmə sirini dəp bərginini kərüp, Filistiylərning əmirlirini qarḳirip kelixkə adəm mangdurup: — «Bu ḳetim silər yənə bir qiḳinglar, qünki Ximxon kənglidiki ḥəmmə sirni manga axkara ḳildi» dedi. Xuning bilən Filistiylərning əmirliri ḳollirioɣa kümüxlərni elip, uning ḳexioɣa qiḳti. **19** Andin Dililaḥ uni ɵz yotisioɣa yatḳuzup, uhlitip ḳoyup, bir adəmni qaḳirip kirip uning bexidiki yəttə ərüm qaqni qüxürüwətti; xundaḳ ḳilip u Ximxonning bozək ḳilinixini baxlioɣuqi boldi. Ximxon küqidin kətkənidi. **20** U: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutḳili kəldi! — dewidi, u uyḳudin oyoɣinip: — Mən ornumdin turup, ilgiriki birḳanqə ḳetimḳidək, boxinip ketimən, dəp oylidi. Lekin u Pərwərdigarning ɵzidin kətkinini bilməytti. **21** Xuning bilən, Filistiylər uni tutuwelip, kɵzlirini oyup, Gazaoɣa elip qüxüp, uni mis zənjirlər bilən baoɣlap, zindanda un tartixḳa saldi. **22** Lekin bexidiki qüxürüwetilgən qeqi yənə ɵsüxkə baxlidi. **23** Keyin, Filistiylərning əmirliri ɵz ilaḥi boloɣan Dagon üqün qong bir ḳurbanliḳ ətküzüxkə ḥəm təbrikləp xadlinixḳa yioɣildi. Qünki ular: — Mana, ilaḥimiz düxminimiz boloɣan Ximxonni ḳolimizoɣa tapxurup bərdi, — deyixti. **24** Həlḳ Ximxonni kərgəndə, ɵz ilaḥini danglap: — Ilaḥimiz bolsa, yurtimizni wəyran ḳiloɣuqini, adəmlirimizni kɵp eltürgən düxminimizni ḳolimizoɣa qüxürüp bərdi! — deyixti. **25** Ular taza xadhuramlik kəypigə qəmüp: — Ximxon kəltürülsun, u bizgə bir oyun kərsitip bərsun, deyixti; ular Ximxonni zindandin elip qiḳti. U ularning aldida oyun kərsətti. Əmdi ular uni ikki tüwrükning otturisida tohtitip ḳoyoɣanidi. **26** Xuning bilən Ximxon ḳolini tutup turoɣan yigitkə: — Meni ḳoyuwət, əyni kətürüp turoɣan tüwrüklərni silap, ularoɣa yəliniwaloɣili ḳoyoɣaysən, — dedi. **27** U qaoɣda ɵy ər-ayallar bilən liḳ toloɣanidi, Filistiylərning əmirlirining ḥəmmisimu xu yərdə idi; əgzidimu Ximxonning kərsitiwatḳan oyunini kərüwatḳan təhminən üq mingqə ər-ayal bar idi. **28** Ximxon Pərwərdigaroɣa nida ḳilip: — Əy Rəb Pərwərdigar, meni yad ḳilip pəḳət muxu bir ḳetim manga küq ata ḳiloɣaysən; i Huda, xuning bilən ikki kɵzümning intiḳamini Filistiylərdin bir yolila aloɣuzoɣaysən! — dedi. **29** Ximxon xularni dəp ɵyni kətürüp turoɣan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong ḳoli bilən, yənə birini sol ḳoli bilən tutup, ularoɣa tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiylər bilən birliktə ɵlüp kətsəm!» dəp bədinini egip küqini yioɣip [ittiriwidi], ɵy ərülüp, u yərdiki əmirlər bilən barliḳ həlḳning üstigə qüxti. Buning bilən ɵz ɵlümi bilən eltürgən adəmlər uning tirik waḳtida eltürgənliridin kəp boldi. **31** Andin keyin uning ḳerindaxliri wə atisining barliḳ jəməti qüxüp, uni kətürüp, Zoreaḥ bilən Əxtaolning otturisioɣa elip berip, atisi Manoaḥning ḳəbrisidə dəpnə ḳildi. U yigirmə yil Israiloɣa ḥakim boloɣanidi.

17 Əfraimning taoɣlirida Mikaḥ isimlik bir kixi bar idi. **2** U anisioɣa: — Sening ḥeliḳi bir ming bir yüz kümüx tənggəng ooɣrilap ketilgənidi; sən tənggilərni ḳaroɣiding wə buni manga dəp bərding. Mana, kümüx məndə, uni mən aloɣandim, dewidi, anisi: — Əy ooɣlum, Pərwərdigar seni bərikətligəy!, — dedi. **3** Mikaḥ bu bir ming bir yüz kümüx tənggini anisioɣa yandurup bərdi. Anisi: — Mən əslidə bu pulni sən ooɣlumni dəp Pərwərdigaroɣa beoɣixlap, uning bilən oyma but wə ḳuyma but yasaxḳa atiwətkənidim; əmdi yənila sanga berəy, dedi. **4** Lekin Mikaḥ kümüxni anisioɣa ḳayturup bərdi; anisi uningdin ikki yüz kümüx tənggini elip bir zərgərgə berip, bir oyma but bilən bir ḳuyma but yasatti; ular Mikaḥning ɵyigə ḳoyup ḳoyuldi. **5** Mikaḥ degən bu kixi əslidə bir buthana pəyda ḳiloɣan, xuningdək ɵzigə bir əfod bilən birnəqqə «tərafim»ni yasioɣanidi; andin ɵz ooɣulliridin birini kaḥinliḳḳa məhsus təyinləp, uni ɵzigə kaḥin ḳildi. **6** Xu künlərdə Israilda ḥeq padixaḥ bolmidi; ḥərkim ɵz nəziridə yahxi kərüngənni ḳilatti. **7** Yəḥuda jəmətining təwəsidiki Bəyt-Ləḥəmdə Lawiy ḳəbilisidin boloɣan bir yigit

bar idi; u xu yərdə musapir bolup turup ḳaloŋanidi. **8** Bu yigit bir jay tepip turay dəp, Yəhudalarning yurtidiki Bəyt-Ləḥəm xəḥiridin qiḳti. U səpər ḳilip, Əfraim taoŋliḳioŋa, Mikaḥning əyigə kelip qüxti. **9** Mikaḥ uningdin: — Ḳəyərdin kəlding, dəp soriwidi, u uningoŋa jawabən: — Mən Yəhudalarning yurtidiki Bəyt-Ləḥəmlik bir Lawiymən, bir jay tepip turay dəp qiḳtim, — dedi. **10** Mikaḥ uningoŋa: — Undaḳ bolsa mən bilən turup, manga ḥəm ata ḥəm kaḥin bolup bərgin; mən sanga ḥər yili on kümüx tənggə, bir yürüx egin wə kündilik yemək-iqmikingni berəy, — dedi. Buni anglap Lawiy kixi uningkigə kirdi. **11** Lawiy u kixi bilən turuxḳa razi boldi; yigit xu kixigə əz ooŋulliridin biridək bolup ḳaldi. **12** Andin Mikaḥ bu Lawiy kixini [kaḥinliḳḳa] məḥsus təyinlidi. Xuning bilən [Lawiy] yigit uningoŋa kaḥin bolup, Mikaḥning əyidə turup ḳaldi. **13** Andin Mikaḥ: — Bir Lawiy kixi manga kaḥin boloŋini üqün, Pərwərdigarning manga yahxiliḳ ḳilidioŋinini bilimən, — dedi.

18 Xu künlərdə Israilda ḥeq padixaḥ bolmidi; xundaḳla xu künlərdə Danlarning ḳəbilisi əzlirigə olturaḳlixix üqün jay izdəwatḳanidi, qünki xu küngiqə ular Israil ḳəbililiri arisida qək taxlinip bekitilgən miras zeminoŋa erixmigənidi. **2** Xuning bilən Danlar pütkül jəmətidin Zoreaḥ wə Əxtaolda olturuxluḳ bəx palwanni zeminni qarlap kelixkə əwətti wə ularoŋa tapilap: — Silər berip zeminni qarlap kelinglar, dedi. Ular səpər ḳilip Əfraim taoŋliḳ yurtioŋa kelip Mikaḥning əyigə qüxüp u yərdə ḳondi. **3** Ular Mikaḥning əyining yenida turoŋinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning ḳexioŋa kirip uningdin: — Seni kim bu jayoŋa elip kəldi? Bu yərdə nemə ix ḳilisən? Bu jayda nemigə erixting? — dəp soridi. **4** U ularoŋa jawabən: — Mikaḥ manga mundaḳ-mundaḳ ḳilip, meni yallap əzigə kaḥin ḳildi, dedi. **5** Buni anglap ular uningoŋa: — Undaḳ bolsa bizning mangoŋan səpirimizning onguxluḳ bolidioŋan-bolmaydioŋanliḳini bilmikimiz üqün, Hudadin sorap bərgin, — dedi. **6** Kaḥin ularoŋa: — Hatirjəm beriweringlar. Mangoŋan yolunglar Pərwərdigarning aldididur, — dedi. **7** Xuning bilən bu bəx adəm qiḳip, Laix degən jayoŋa yetip kəldi. Ular u yərdiki həlḳning tinq-aman yaxawatḳinini, turmuxining Zidoniylarning ərp-adətliri boyiqə ikənlikini, hatirjəmlik wə raḥət iqidə turuwatḳinini kərdi; xu zeminda ularni har ḳiloŋuqi ḥeqḳandaḳ ḥokuḳdar yoḳ idi; ular Zidoniylardin yiraḳta turatti, xundaḳla baxḳilar bilənmu ḥeqḳandaḳ bardi-kəldi ḳilixmaytti. **8** [Bəx palwan] Zoreaḥ wə Əxtaoloŋa əz ḳerindaxlirining ḳexioŋa ḳaytip kəldi. Ḳerindaxliri ulardin: — Nemə həwər elip kəldinglar? — dəp soridi. **9** Ular jawabən: — Biz ḳopup ularoŋa ḥujum ḳilayli! Qünki biz xu zeminni qarlap kəlduḳ, mana, u intayin yahxi bir yurt ikən. Əmdi nemixḳa ḳimir ḳilmay jim olturisilər? Əmdi dərḥal berip, u yurtni elixḳa əzmənglərni əzmənglar, berip ḥujum ḳilip zeminni igilənglar. **10** U yərgə baroŋininglarda silər tinq-aman turuwatḳan bir həlḳni, ḥər ətrapioŋa sozuloŋan kəng-azadə bir zeminni kərisilər! Huda u yərni silərning ḳolunglaroŋa tapxuroŋandur. U yurtta yər yüzidə tepilidioŋan barliḳ nərsilərdin ḥeqbiri kəm əməs, dedi. **11** Xuning bilən Danlarning jəmətidin altə yüz adəm jənggə ḳorallinip, Zoreaḥ wə Əxtaoldin qiḳip mangdi. **12** Ular Yəhuda yurtidiki Kiriat-Yearim degən jayoŋa berip, qedir tikti (xunga bu jay taki bügüngiqə «Danning ləxkərgaḥi» dəp atalmaḳta; u Kiriat-Yearimning arḳa təripigə jaylaxḳanidi). **13** Andin ular u yərdin Əfraim taoŋliḳ rayonioŋa berip, Mikaḥning əyigə yetip kəldi. **14** Laix yurtioŋa qarlax üqün baroŋan bəx kixi əz ḳerindaxlirioŋa: — Biləmsilər? Bu əydə bir əfod toni, birnəqqə tərafim butliri, bir oyma məbud wə ḳuyma məbud bardur! Əmdi ḳandaḳ ḳilixinglar kerəklikini oylixinglar! — dedi. **15** Ular burulup Lawiy yigitning əyigə (Mikaḥḳa təwə əygə) kirip uningdin ḥal soridi. **16** Dan ḳəbilisidin boloŋan jəng ḳorallirini kətürgən altə yüz kixi dərwaza aldida turup turdi. **17** U zeminni qarlaxḳa baroŋan bəx adəm [buthanioŋa] kirip, oyma but, əfod toni, tərafim butliri wə ḳuyma butni elip qiḳti. Kaḥin jəng ḳorallirini kətürgən altə yüz kixi bilən billə dərwazida turatti. **18** Bu bəx adəm Mikaḥning əyigə kirip oyma but, əfod tonini, tərafim butliri wə ḳuyma butni elip qiḳḳanda kaḥin ulardin: — Bu nemə ḳiloŋininglar?! — dəp soridi. **19** Ular uningoŋa: — Ün qiḳarmay, aoŋzingni ḳolung bilən etip, biz bilən mengip, bizgə ḥəm ata ḥəm kaḥin bolup bərgin. Sening pəḳət bir adəmning əyidikilərgə kaḥin boloŋining yahximu, yaki Israilning bir jəməti boloŋan pütün bir ḳəbiligə kaḥin boloŋining yahximu? — dedi. **20** Xundaḳ dewidi, kaḥinning kəngli hux bolup, əfod, tərafim butliri wə oyma məbudni elip həlḳning arisioŋa kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yərdin kətti; ular baliliri wə qarpaylarni wə yük-taḳlirining ḥəmmisini aldida mangduruwətkənidi. **22** Mikaḥning əyidin heli yiraḳlioŋanda Mikaḥning əyining ətrapidiki həlḳlər yioŋilip, Danlaroŋa ḳooŋlap yetixti. **23** Ular

Danlarni towlap qaḳirdi, Danlar burulup Mikaḥḳa: — Sanga nemə boldi, bunqiwila kəp həlḳni yioŋip kelip nemə ḳilmaḳqisən?! — dedi. **24** U jawab berip: — Silər mən yasatḳan məbudlarni kaḥinim bilən ḳoxup aldinglar, andin kəttinglar! Manga yənə nemə ḳaldi?! Xundaḳ turuḳluḳ silər tehi: «Sanga nemə boldi?» — dəwatisiləroŋu! — dedi. **25** Danlar uningoŋa: — Ününgni qiḳarma, bolmisa aqqiḳi yaman kixilər seni tutuwelip, seni wə ailəngdikilərni janliridin juda ḳilmisun, yənə, — dedi. **26** Bularni dəp Danlar əz yoliоŋa mangdi; Mikaḥ ularning əzidin küqlük ikənlikini kərüp, yenip əz əyigə kətti. **27** Ular Mikaḥ yasatḳuzoŋan nərsilər wə uning kaḥinini elip, Laixḳa ḥujum ḳildi; u yərdiki həlḳ tinq-aman wə hatirjəm turuwatḳanidi; ular ularni ḳiliqlap ḳirip, xəḥərni otta kəydürüwətti. **28** Xəḥərni ḳutḳuzoŋudək ḥeq adəm qiḳimidi; qünki bu xəḥər Zidondin yiraḳta idi, həlḳi ḥeqkim bilən bardi-kəldi ḳilixmaytti. Xəḥər Bəyt-Rəḥobning yenidiki jiloŋida idi. Danlar xəḥərni ḳaytidin ḳurup, olturaḳlaxti. **29** Ular bu xəḥərgə Israilning ooŋulliridin boloŋan, əz atisi Danning ismini ḳoyup Dan dəp atidi. Ilgiri u xəḥərning nami Laix idi. **30** Danlar xu yərdə bu oyma butni əzlirigə tiklidi; Musaning ooŋli Gərxomning əwladi Yonatan wə uning ooŋulliri bolsa xu zeminning həlḳi sürgün boluxḳa elip ketilgən küngiqə Danlarning ḳəbilisigə kaḥin bolup turoŋanidi. **31** Hudaning əyi Xiloḥda turoŋan barliḳ waḳitlarda, Danlar əzliri üqün tikligən, Mikaḥ yasatḳuzoŋan oyma məbud [Danda] turoŋuzuldi.

19 Israilda tehi padixaḥ tiklənmigən xu künlərdə, əfraim taoŋliḳ rayonining qət təripidə olturuxluḳ bir Lawiy kixi bar idi; u Yəḥuda yurtidiki Bəyt-Ləḥəmlik bir ḳizni kenizəklikkə aldi. **2** Lekin u kenizək erigə wapasizliḳ ḳilip, uning yenidin qiḳip, Yəḥuda yurtidiki Bəyt-Ləḥəmgə atisining əyigə berip, tət ayqə turdi. **3** U waḳitta uning eri ḳopup kenizikigə yahxi gəplərni ḳilip, kənglini elip yandurup kelixkə kenizikining yenioŋa kəldi. U bir hizmətkarini wə ikki exəkni elip bardi. Kenizək erini atisining əyigə elip kirdi; atisi uni kərüp hux bolup ḳarxi aldi. **4** Uning ḳeynatisi, yəni ḳizning atisi uni tutup ḳaldi, u u yərdə üq küngiqə yəp-iqip, uning bilən yetip ḳopti. **5** Tətinqi küni Lawiy kixi səḥər ḳopup mangoŋili təyyarliniwidi, kenizikining atisi küy'ooŋlioŋa: — Bir tooŋram nan yəp yürikingni ḳuwwətləndürüp andin mangoŋin, — dedi. **6** Xuning bilən ular ikkisi olturup billə yəp-iqip tamaḳlandi. Ḳizning atisi u kixigə: — Səndin ətünəy, bu keqimu ḳonoŋin, kənglüng eqilsun, dedi. **7** Bu kixi mangoŋili ḳopuwidi, lekin ḳeynatisi uni zorlap, yənə elip ḳaldi, u yənə bir kün ḳondi. **8** Bəxinqi küni u səḥər ḳopup mangoŋili təyyarlandi, lekin ḳizning atisi uningoŋa: — [Awwal] yürikingni ḳuwwətləndürgin, dedi. Xuning bilən ular ikkisi kün egilgüqə olturup, billə tamaḳlandi. **9** Andin bu kixi keniziki wə hizmətkarini elip mangoŋili təyyarliniwidi, ḳeynatisi, yəni ḳizning dadasi uningoŋa: — Mana, kəq kirəy dəwatidu, səndin ətünəy, bu yərdə yənə bir keqini ətküzünglar; mana, kün məoŋriḳḳə egiliptu, bu yərdə ḳonoŋin, kənglüng eqilsun; andin ətə səḥərdə yoloŋa qiḳip, əyünglərgə ketinglar, — dedi. **10** Lekin u kixi əmdi yənə bir keqə ḳonuxḳa unimay, ḳopup yoloŋa qiḳip Yəbusning, yəni Yerusalemning udulioŋa kəldi. Uning bilən billə ikki tokuḳluḳ exək wə keniziki bar idi. **11** Ular Yəbuskə yeḳin kəlgəndə kün olturay dəp ḳaloŋaqḳa, hizmətkari oŋojisioŋa: — Yəbusiylarning bu xəḥirigə kirip, xu yərdə ḳonayli, dedi. **12** Lekin oŋojisi uningoŋa jawab berip: — Biz Israillar turmaydioŋan, yat əllər turidioŋan xəḥərgə kirməyli, bəlki Gibeaḥḳa ətüp ketəyli, dedi. **13** Andin u yənə hizmətkarioŋa: — Kəlgin, biz yeḳindiki jaylardin birigə barayli, Gibeaḥda yaki Ramaḥda ḳonayli, dedi. **14** Xuning bilən ular mengip, Binyamin yurtidiki Gibeaḥning yenioŋa yetip baroŋanda kün olturoŋanidi. **15** Ular Gibeaḥḳa kirip, u yərdə ḳonmaḳqi boldi; xəḥərning qong məydanioŋa kirip olturuxti; lekin ḥeqkim ularni ḳonduruxḳa əyigə təklip ḳilmidi. **16** Ḥalbuki, u keqisi ḳeri bir adəm ixini tügitip, etizliḳtin yenip keliwatḳanidi. U əslidə əfraim taoŋliḳ rayonilik adəm idi, u Gibeaḥda musapir bolup, olturaḳlixip ḳaloŋanidi; lekin u yərdiki həlḳlər Binyaminlardin idi. **17** U bexini kətürüp ḳarap, bu yoluqining xəḥərning məydanida olturoŋinini kərüp uningdin: — Ḳəyərdin kəlding? Ḳəyərgə barisən? — dəp soridi. **18** U jawab berip: — Biz Yəḥuda yurtidiki Bəyt-Ləḥəmdin Əfraim taoŋliḳining qət yaḳilirioŋa ketip barimiz; mən əsli xu jaydin bolup, Yəḥuda yurtidiki Bəyt-Ləḥəmgə baroŋanidim; ixlirim Pərwərdigarning əyigə munasiwətlik idi; lekin bu yərdə ḥeq kim meni əyigə təklip ḳilmidi. **19** Bizning exəklirimizgə beridioŋan saman wə booŋuzimiz bar, əzüm, dedəkliri, xundaḳla kəminiliring bilən boloŋan yigitkimu nan wə xarablar bar, bizgə ḥeq nemə kəm əməs, — dedi. **20** Buni anglap ḳeri kixi: — Tinq-aman boloŋaysən; siləring moḥtajliringlarning ḥəmmisi mening üstümgə bolsun, əmma koqida yatmanglar! —

dəp, 21 uni əz əyigə elip berip, exəklirigə yəm bərdi.
Meḥmanlar putlirini yuyup, yəp-iqip oꞇizalandi. 22
Ular kənglidə hux bolup turoꞇinida, mana, xəḥərning
adəmliridin birnəqqəylən, yəni birkanqə lükqək kelip
əyni koꞇxiwelip, ixikni urup-kekip, əyning igisi
boloꞇan keꞇi kixigə: — Sening əyünggə kəlgən xu
kixini bizgə qikirip bərgin, uning bilən yekinqilik
kilimiz, — dedi. 23 Buni anglap əy igisi ularning
kexioꞇa qikip ularoꞇa: — Bolmaydu, əy buradərlirim,
silərdin ətünüp kalay, mundak rəzillikni kilmanglar;
bu kixi mening əyümgə meḥman bolup kəlgənikən,
silər bundak iplaslik kilmanglar. 24 Mana, mening
pak bir kizim bar, yənə u kixining keniziki bar. Mən
ularni kexinglaroꞇa qikirip berəy, silər ularni ayaoꞇ
asti kilsanglar məyli, nəziringlaroꞇa nemə hux yaksa
ularni xundak kilinglar, lekin bu kixigə muxundak
iplaslik ixni kilmanglar, — dedi. 25 Lekin u adəmlər
uningoꞇa kulak salmidi; yoluqi kenizikini ularning
aldioꞇa sərəp qikirip bərdi. Ular uning bilən billə
bolup kəqtin ətigəngiqə ayaoꞇ asti kildi; ular tang
yoruoꞇanda andin uni koyup bərdi. 26 Qokan tang
səḥərdə kaytip kelip, uning oꞇojisi konoꞇan əyning
dərwazisining bosuoꞇisioꞇa kəlgəndə yikilip kelip, tang
atkuqə xu yərdə yetip kaldi. 27 Ətigəndə uning oꞇojisi
kopup əyning ixikini eqip, yoloꞇa qikmakqi bolup
texioꞇa qikiwidi, mana, uning keniziki boloꞇan qokan
əyning dərwazisi aldida kolliri bosuoꞇining üstigə
koyukluk ḥalda yatatti. 28 U uningoꞇa: — Kopkin, biz
mangayli, dedi. Lekin qokan ḥeqbir jawab bərmidi.
Xuning bilən u qokanni exəkkə artip, kozoꞇilip əz
əyigə yürüp kətti. 29 Əz əyigə kəlgəndə, piqakni elip
kenizikining jəsitini səngəkliri boyiqə on ikki parqə
kilip, pütkül Israil yurtining qət-yakilirioꞇiqə əwətti. 30
Xundak boldiki, buni kərgənlərning ḥəmmisi: «Israil
Misirdin qikkan kündin tartip bügüngiqə bundak
ix bolup bakmioꞇanidi yaki kərülüp bakmioꞇanidi.
Əmdi bu ixni obdan oylixip, kandak kilix kerəklikini
məslihətlixəyli» — deyixti.

20 Xuning bilən Israillarning ḥəmmisi qikip,
jamaət Dandin tartip Bəər-Xebaoꞇiqə yioꞇilip
Gilead zeminining həlki bilən koxulup Mizpaḥda,
Pərwərdigarning aldioꞇa kelip bir adəmdək boldi. 2
Pütkül kowmning qongliri, yəni Israilning ḥəmmə
kəbilisining baxlikliri Hudaning həlkining jamaiti
arisida ḥazir boldi. Jamaət jəmiy bolup tət yüz
ming kiliq tutkan piyadə əskər idi 3 (Binyaminlar
Israilning Mizpaḥda jəm boloꞇinidin əmdi həwər
tapkanidi). Israillar sürüxtə kilip: «Bu rəzil ix kandak
yüz bərdi?» — dəp soridi. 4 Əltürülgən qokanning
eri Lawiy kixi jawab berip mundak dedi: — «Mən
bolsam əz kenizikimni elip, Binyaminning Gibeaḥ
xəḥirigə konoꞇili baroꞇanidim; 5 Gibeaḥning adəmliri
keqidə manga ḥujum kilmakqi bolup, meni dəp əyni
koꞇxiwaldi. Ular meni əltürüxni kəstlidi, kenizikimni
bolsa ular ayaoꞇ asti kilip əltürüwətti. 6 Xuning bilən
mən kenizikimning jəsitini parqə-parqə kilip, kixilərgə
kətürtküzüp Israilning mirasi boloꞇan zeminning
ḥərbir yurtioꞇa əwəttim. Qünki ular Israil iqidə pasiklik
wə iplaslik kildi. 7 Mana, əy barlik Israillar, silər
ḥəmminglar oylinip, məslihət kərsitinglar». 8 Xuning
bilən ḥəmmə həlk bir adəmdək kopup: — Arimizdin
nə ḥeqkim əz qedirigə barmisun nə ḥeqkim əz əyigə
kaytmisun, 9 bəlki biz Gibeaḥka xundak kilayliki:
— Biz qək taxlap uningoꞇa ḥujum kilayli; 10 biz
Israilning ḥəmmə kəbilisidikilərdin yüzning iqidin
onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap qikip,
ularni həlk üqün ozuk-talkan yətküzüxkə təyinləyli.
Xundak kilip həlk Binyamin yurtidiki Gibeaḥ xəḥirigə
berip, ularning Israil iqidə kiloꞇan barlik iplaslikini
ularning əz bexioꞇa yandursun, — deyixti. 11 Xuning
bilən Israilning ḥəmmə adəmliri bir adəmdək bolup,
u xəḥərgə ḥujum kilixka toplandi. 12 Andin Israil
kəbililiri Binyaminning barlik jəmətlirigə əlqi əwətip:
— Aranglarda yüz bərgən bu rəzillik zadi nemə ix? 13
Əmdi Gibeaḥdiki bu lükqəklərni bizgə tutup beringlar.
Xuning bilən biz ularni əlümgə məḥkum kilip, Israildin
rəzillikni yok kilayli, — dedi. Lekin Binyaminlar əz
kerindaxliri boloꞇan Israillarning səzini tingximidi,
14 bəlki Binyaminlar Israioꞇa karxi jəng kilix üqün
xəḥər-xəḥərlərdin kelip Gibeaḥda yioꞇildi. 15 U wakitta
Binyaminlardin xəḥər-xəḥərlərdin tizimlanoꞇanlar
yigirmə altə ming kiliq tutkan ərkək idi. Uningdin
baxka Gibeaḥdin hillanoꞇan yəttə yüz əskər bar idi.
16 Bu pütkül koxun arisida hillanoꞇan yəttə yüz
solhay əskər bolup, saloꞇuoꞇa taxni selip nixanoꞇa
atsa, kilqimu keyip kətməytti. 17 Binyamin kəbilisidin
baxka, Israilning adəmliri sanaktin ətküzüliwidi, kiliq
tutkanlar tət yüz ming ərkək qikti; bularning ḥəmmisi
jəngqilər idi. 18 Israil kopup Bəyt-əlgə qikip Hudadin:
— Bizning arimizdin kim awwal qikip Binyaminlar
bilən sokuxsun, dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab
berip: — Yəḥuda [awwal] qiksun, dedi. 19 Xuning
bilən Israillar ətisi səḥər kopup Gibeaḥning udulida
qedirgaḥ tikti. 20 Andin Israilning adəmliri Binyamin

bilən uruxuxqa qiqip, Gibeahning yenida raslinip ularoƣa qarxi səp tüzdi. **21** Xu küni Binyaminlar Gibeahdin qiqip, Israildin yigirmə ikki ming kixini əltürüp, yərgə yəksan qiliwətti. **22** Lekin Israilning adəmliri jasarətkə kelip, awwalqi küni səp tüzgən jayda ikkinqi küni yənə səp tüzdi. **23** [səp tüzüxtin awwalqi ahximi] Israil Pərwərdigarning aldioƣa berip, kəq kirgüqə pəryad qilip yioƣlap, Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz qerindiximiz boloƣan Binyamin nəsilliri bilən yənə uruxuxqa qiqsaq bolamdu, bolmamdu? — dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab berip: — Ularoƣa hujum qilinglar, dedi. **24** Xuning bilən Israillar ikkinqi küni Binyaminlaroƣa yeqin kelip hujum qildi. **25** Binyaminmu ikkinqi küni Gibeahdin qiqip Israillar bilən soquxup, ularning on səkkiz ming adimini əltürüp, yərgə yəksan qiliwətti; bularning həmmisi qiliq tutqanlardin idi. **26** Andin Israillarning həmmisi, yəni pütün qoxun qopup Bəyt-Əlgə qiqip yioƣlap, xu küni Pərwərdigarning aldida kəqkiqə roza tutup, Pərwərdigarning aldida kəydürmə qurbanlik bilən inaqlik qurbanliki ətküzdi. **27** Xu künlərdə Hudaning əhdə sanduki xu yərdə bolup, Harunning əwladi, Əliazarning ooƣli Finihas uning aldida hizmət qilatti; xuning bilən Israillar Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz qerindiximiz boloƣan Binyaminning nəsilliri bilən yənə uruxuxqa qiqamduq yaki tohtap qalamduq? — dəp soridi; Pərwərdigar jawabən: — Qiqinglar, qünki ətə Mən ularni sening qolungoƣa tapxurimən, dedi. **29** Buni anglap Israil həlqi Gibeahning ətrapioƣa əskərlərni pistirma qoydi; **30** üqinqi küni Israillar ilgiriki ikki qetimqidək Binyaminlaroƣa hujum qilixqa Gibeahning udulioƣa kelip səp tüzdi. **31** Binyamin [Israil] həlqigə qarxi jənggə qiqiwidi, həlq ularni xəhərdin azdurup qiqti. Ular Bəyt-Əlgə qiqidioƣan yol wə Gibeahqa baridioƣan yolning üstidə həm dalada həlqni ilgiriki ikki qetimqidək urup qiroƣili turdi. Israilning adəmliridin ottuzqə kixini əltürdi. **32** Binyaminlar: — Ular yənila awwalqidək məoƣlup boldi, — deyixti. Əmma Israil: — Bizlər qeqip ularni xəhərdin əgəxtürüp qiqip, yollaroƣa elip qiqayli, dəp məslihətlixiwaloƣanidi. **33** Xuning bilən Israilning həmmə adəmliri əz jayidin qopup Baal-Tamaroƣa berip səp tüzdi, pistirmida turoƣan Israillarmu əz jayidin, yəni Gebadiki qimməndin qiqip kəldi. **34** Israilning arisidin sərhil on ming kixi Gibeahning udulidin uningoƣa hujum qildi, jəng qattiq boldi. Lekin Binyaminlar əzlirining üstigə bala yeqinlaxqinini bilməy qaldi. **35** Pərwərdigar Binyaminlarni Israilning aldida məoƣlup qiloƣaqqa, ular u küni Binyaminlardin yigirmə bəx ming bir yüz qiliq tutqan adəmni əltürdi. **36** Əmdi Binyaminlar əzlirining məoƣlup boloƣinini kərdi. Israilning adəmliri əslidə Gibeahqa qoyoƣan pistirmidiki kixilirigə ixənq qilip, Binyaminlarni aldap, aldida qekingənidi. **37** U waqitta pistirmidikilər tezdin atlinip Gibeahqa hujum qilip besip kirip, xəhərdikilərning həmmisini qiliqlap qirdi. **38** Israillar əslidə pistirmidikilər bilən aldin'ala nixan üqün bəlgə bekitkənidi, yəni xəhərgə ot quyup, qelin tütün tüwrükining asmanoƣa kətürülüxini bəlgə qilixqa kelixiwaloƣanidi. **39** Xunga Israilning adəmliri uruxtin waqtinqə qekingəndə, Binyaminlar Israilning adəmlirini urup soqup, ottuzqə kixini əltürüp: — Mana, Israil awwalqi jəngdikidək aldimizda xəksiz tarmar bolidu, — deyixti. **40** Lekin xəhərning iqidin tütün tüwrük ərləp qikkanda, Binyaminlar kəynigə burulup qariwidi, mana, pütkül xəhər is-tütək bolup asmanlaroƣa kətürülüp ketiwatatti. **41** Xu haman Israilning adəmliri burulup yenip kəldi, Binyaminning adəmliri bolsa: Bizgə bala yeqinlaxti dəp, wəhimigə qüxti. **42** Ular Israillarning aldidin burulup qəllükkə mangidioƣan yol bilən qeqip kətti; lekin jəng ularning kəynidin iz besip mangdi; ətrapidiki harqaysi xəhərlərdin adəmlər qiqip ularni arioƣa elip halak qildi. **43** Xu tərikidə ular Binyaminlarni qorxiwaldi, ularni kün qiqix təripidiki Gebaning udulioƣiqə tohtimay qooƣlap berip, qəyləp əltürdi. **44** Buning bilən Binyaminlardin on səkkiz ming kixi əldi, ularning həmmisi batur palwanlar idi. **45** Baxqiliri burulup qəl tərəpkə qeqip, Rimmon qoram texioƣa bardi; əmma Israillar yollarda huddi baxaq tərgəndək ulardin bəx ming adəmni əltürdi; andin ularning kəynidin Gidomoƣiqə qooƣlap berip, yənə ikki ming adəmni əltürdi. **46** U küni Binyaminlardin əltürülgənlər yigirmə bəx ming adəm idi. Bularning həmmisi palwanlar bolup, qiliq tutqanlar idi. **47** Halbuki, ulardin pəqət altə yüz adəm qaloƣanidi, ular burulup qəl tərəpkə qeqip, Rimmondiki tik yaroƣa bardi. Ular Rimmondiki tik yarda tət ay turdi. **48** Israillar yənə Binyaminlarning zemininioƣa yenip kelip, həmmə xəhərlərdiki adəmlərni, qarpaylarni həm uqrioƣanlarning həmmisini qiliq bilən qiriwətti, xundaqla ot quyup, udul kəlgən xəhərlirining həmmisini kəydürüwətti.

21 Әслидә Israilning адәмliri Mizpaһda қәсәм
қilixip: — Bizning iqimizdin һeqkim өz қizini
Binyaminlarоға hotunluққa bәrmisun, — deyixkәnidi.
2 Xuning üqün һәlқ Bәyt-әlgә kelip, u yәrdә kәq
kirgüqә Hudaning aldida pәryad kөtürüp қattiқ
yioға lixip: — **3** Әy Israilning Hudasi Pәrwәrdigar,
Israilda nemixқa xundaқ ix yüz beridu, nemixқa
Israilning қәbililiridin biri yoқap kөtsun? — deyixti.
4 Әtisi һәlқ sәһәr қopup, u yәrdә қurbangaһ yasap,
kөydürmә қurbanliқ wә inaқliқ қurbanliқliri sundi.
5 Israillar өzara: — Israilning һәrқaysi қәbililiridin
jamaәtkә қoxulup Pәrwәrdigarning aldida һazir
boluxқa kәlmigәn kimlәr bar? — dәp soraxti, qünki
ular kimki Mizpaһқa Pәrwәrdigarning aldida һazir
bolmisa, u xәksiz өlümgә mәһқum қilinsun, dәp
қattiқ қәsәm қilixқanidi. **6** Israil өz қerindixi
boloға Binyamin tooғruluқ puxayman қilip: —
Mana, әmdi Israil arisidin bir қәbilә üzüwetildi.
7 Biz Pәrwәrdigarning namida bizning iqimizdin
һeqқaysimiz өz қizimizni Binyaminlarоға hotunluққa
bәrmәymiz, — dәp қәsәm қiloғaniduқ; әmdi қandaқ
қilsaқ ulardin қaloғanlirini hotunluқ қilalaymiz —
deyixti. **8** Ular yәnә өzara: — Israil қәbililiridin
қaysisi Mizpaһқa, Pәrwәrdigarning aldioға qiқmidi? —
dәp soraxti. Mana, Yabәx-Gileadliқlardin һeqқaysisi
qedirgaһқa, jamaәtkә қoxuluxқa kәlmigәnidi. **9** Qünki
һәlқni sanap kөrgәndә Yabәx-Gileadning adәmliridin
u yәrdә һeqkim yoқ idi. **10** Xuning bilәn jamaәt on
ikki ming palwanni u yәrgә әwәtip, ularоға tapilap:
— Yabәx-Gileadta turuwatқanlarni, jümlidin ayallar
wә balilarni urup-қirip қiliqlap өltürüwetinglar; **11**
xundaқ қilinglarki, barliқ әrkәklәrni wә әrlәr bilәn
billә boloған barliқ ayallarni өltürüwetinglar, dedi. **12**
Ular xundaқ қilip Yabәx-Gileadtiki һәlқining iqidә tehi
әrlәr bilәn billә bolup baқmioған tөt yüz қizni tepip,
ularni tutup Қanaan zeminidiki Xiloһқa, qedirgaһoға
elip kәldi. **13** Andin pütkül jamaәt Rimmondiki
tik yardiki Binyaminlarоға adәm әwәtip, ularоға
tinqliқ salimini jakarlidi. **14** Xuning bilәn Binyaminlar
қaytip kәldi; Israillar Yabәx-Gileadtiki һayat қaloған
қizlarni ularоға hotunluққa bәrdi, lekin bular ularоға
yetixmidi. **15** Wә һәlқ Binyamin tooғruluқ puxayman
қildi; qünki Pәrwәrdigar Israilning қәbililirining
arisida kәmtük pәyda қilip қoyoғanidi. **16** Bu
waқitta jamaәtning aқsaқalliri: — Binyaminning
қiz-ayalliri yoқutiwetildi, әmdi biz қandaқ қilsaқ
қaloғanlirini hotunluқ қilalaymiz, — dedi. **17** Andin
yәnә: — Binyamindin қeqip қutuloған қaldisioға
miras saқlinixi kerәkki, Israilning bir қәbilisimu өqüp
kәtmәsliki kerәk. **18** Pәқәt bizla қizlirimizni ularоға
hotunluққa bәrsәk bolmaydu, qünki Israillar: «Өz
қizini Binyaminlarоға hotunluққa bәrgәn kixi lәnәtkә
қalsun!» dәp қәsәm қilixқan, — deyixti. **19** Ular
yәnә: — Mana, Bәyt-әlning ximal tәripidiki, Bәyt-
әldin Xәkәmgә qiқidioған yolning xәrқ tәripidiki,
Libonaһning jәnub tәripidiki Xiloһda һәr yili
Pәrwәrdigarning bir һeyti bolup turidu, — dedi. **20**
Andin Israillar Binyaminlarоға buyrup: — Silәr berip,
[xu yәrdiki] üzümzarliқlarоға yoxuruniwelinglar. **21**
Kөzitip turunglar, қaqaniki Xiloһdiki қizlarning ussul
oynioғili qiққinini kөrsәnglar, üzümzarliқlardin qiқip
һәrbiringlar Xiloһning қizliridin birini өzünglarоға
hotunluққa elip қeqinglar, andin Binyaminning
zeminioға ketinglar. **22** Xundaқ boliduki, әgәr ularning
atiliri ya aka-ukiliri kelip bizgә pәryad kөtürsә, biz
ularоға: «Bizgә yüz-hatirә қilip, ularоға yol қoyunglar,
qünki biz jәngdә ularning һәmmisigә hotunluққa
toluқ birdin қiz alalmiduқ; uning üstigә silәr bu
қetim қizliringlarni өz ihtiyarliқinglar bilәn ularоға
bәrmidinglar; ihtiyarәn bәrgәn bolsanglar, gunaһқa
tartilattinglar», dәymiz, — dedi. **23** Binyaminlar
xundaқ қilip sani boyiqә ussul oynaydioған қizlardin
өzlirigә hotunluққa elip қeqip, өz miras zeminioға
қaytip berip, xәһәrlәrni yәnә yasap u yәrdә turdi. **24** U
waқitta Israil u yәrdin ayrilip, һәrbiri өz қәbililiri wә
jәmәtigә yenip bardi, andin һәrbiri өz miras zeminioға
kәtti. **25** Xu künlәrdә Israilda һeq padixaһ bolmidi;
һәrkim өz nәziridә yahxi kөrüngәnni қilatti.

Rut

1 [Batur] Ḥakimlar ḥəküm sürgən məzgildə xundaḳ boldiki, zeminda aqarqilik yüz bərdi. Xu waḳitta bir adəm ayali wə ikki ooƣlini elip Yəhuda zeminidiki Bəyt-Ləḥəmdin qiḳip, Moabning səḥralirida bir məzgil turup kelixkə bardi. **2** U kixining ismi Əlimələk, ayalining ismi Naomi, ikki ooƣlining ismi Maḥlon bilən Kilyon idi. Ular Bəyt-Ləḥəmdə olturuḳluḳ, Əfrat jəmətidin idi. Ular Moabning səḥrasioƣa kelip xu yərdə olturaḳlaxti. **3** Keyin Naomining eri Əlimələk əldi; ayali ikki ooƣli bilən ḳaldi. **4** Ular Moab ḳizliridin əzlirigə hotun aldi. Birining eti Orpaḥ, yənə birining eti Rut idi. Ular xu yərdə on yildək turdi. **5** Maḥlon bilən Kilyon ḥər ikkisi əldi; xuning bilən apisi eri ḥəm ooƣulliridin ayrilip yaloƣuz ḳaldi. **6** Xuning bilən ayal ikki kelini bilən ḳopup Moabning səḥrasidin ḳaytip kətməkqi boldi; qünki u Pərwərdigarning Əz həlḳini yoḳlap, axlik bərgənliki tooƣrisidiki həwərni Moabning səḥrasida turup angliƣanidi. **7** Xuning bilən u ikki kelini bilən billə turoƣan yeridin qiḳip, Yəhuda zeminioƣa ḳaytixḳa yoloƣa qiḳti. **8** Naomi ikki kelinigə: — ḥər ikkinglar ḳaytip əz ananglarning əyigə beringlar. Silərning mərḥumlaroƣa wə manga meḥribanlik kərsətkininglardək Pərwərdigarmu silərgə meḥribanlik kərsətkəy! **9** Pərwərdigar silər ikkinglarni əz eringlarning əyidə aram tapḳuzoƣay! — dəp, ularni səyüp ḳoydi. Ular ḥərkirəp yioƣlixip **10** uningoƣa: — Yaḳ, biz qoḳum sening bilən təng əz həlḳingning yenioƣa ḳaytimiz, — deyixti. **11** Lekin Naomi: — Yenip ketinglar, əy ḳizlirim! Nemixḳa mening bilən barmaḳqisilər? Ḳorsiḳimda silərgə ər boloƣudək ooƣullar barmu? **12** Yenip ketinglar, əy ḳizlirim! Qünki mən ḳerip kətkəqkə, ərgə tegixkə yarimaymən. Dərḥəḳiḳətən bügün keqə bir ərlik boluxḳa, xundaḳla ooƣulluḳ boluxḳa ümid bar degəndimu, **13** ular yigit boloƣuqə səwr ḳilip turattinglarmu? Ularni dəp baxḳa ərgə təgməy saḳlap turattinglarmu? Yaḳ, bolmaydu, ḳizlirim! Qünki Pərwərdigarning ḳoli manga ḳarxi bolup meni azablaydioƣini üqün, mən tartidioƣan dərd-ələm silərningkidin tehimu eoƣir bolidu, — dedi. **14** Ular yənə ḥərkirəp yioƣlaxti. Orpaḥ ḳeynanisini səyüp hoxlaxti, lekin Rut uni qing ḳuqaḳlap turuwaldi. **15** Naomi uningoƣa: — Mana, kelin singling əz həlḳi bilən ilaḥlirining yenioƣa yenip kətti! Sənmu kelin singlingning kəynidin yenip kətkin! — dedi. **16** Lekin Rut jawabən: — Mening sening yeningdin ketiximni wə sanga əgixix niyitimdin yenixni ətünmə; qünki sən nəgə barsang mənmu xu yərgə barimən; sən nədə ḳonsang mənmu xu yərdə ḳonimən; sening həlḳing meningmu həlḳimdur wə sening Hudaying meningmu Hudayimdur. **17** Sən nədə əlsəng mənmu xu yərdə əliman wə xu yərdə yatimən; əlümdin baxḳisi meni səndin ayriwətsə Pərwərdigar meni ursun ḥəm uningdin axurup jazalisun! — dedi. **18** Naomi uning əzigə əgixip berixḳa ḳət'iy niyət ḳiloƣinini kərüp, uningoƣa yənə eoƣiz aqmidi. **19** Ikkisi mengip Bəyt-Ləḥəmgə yetip kəldi. Xundaḳ boldiki, ular Bəyt-Ləḥəmgə yetip kəlginidə pütkül xəḥərdikilər ularni kərüp zilziligə kəldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — deyixti. **20** U laroƣa jawabən: — Meni Naomi deməy, bəlki «Mara» dənglar; qünki Ḥəmmigə Ḳadir manga zərdab yutḳuzdi. **21** Tokḳuzum təl ḥalәttə bu yərdin qiḳtim; lekin Pərwərdigar meni ḳuruḳ ḳaytḳuzdi. Pərwərdigar meni əyibləp guwaḥlik bərdi, Ḥəmmigə Ḳadir meni harlioƣanikən, nemixḳa meni Naomi dəysilər? — dedi. **22** Xundaḳ ḳilip Naomi bilən kelini Moab ḳizi Rut Moabning səḥrasidin ḳaytip kəldi; ular ikkisi Bəyt-Ləḥəmgə yetip kelixi bilən təng arpa ormisi baxlanoƣanidi.

2 Naomining erigə tuoƣḳan kelidioƣan Boaz isimlik bir adəm bar idi. U Əlimələkning jəmətidin bolup, intayin bay adəm idi. **2** Moab ḳizi Rut Naomioƣa: — Mən etizliḳḳa baray, birərkimning nəziridə iltipat tepip, uning kəynidin mengip arpa baxaḳlirini tərsəm? — dedi. U uningoƣa: — Baroƣin, əy ḳizim, dedi. **3** Xuning bilən u qiḳip etizliḳlaroƣa kelip, u yərdə ormiqilarning kəynidin baxaḳ tərdi. Bəhtigə yarixa, dəl u kəlgən etizlik Əlimələkning jəməti boloƣan Boazning etizliḳliri idi. **4** Mana, u waḳitta Boaz Bəyt-Ləḥəmdin qiḳip kelip, ormiqilar bilən salamlixip: — Pərwərdigar silər bilən billə boloƣay! — dedi. Ular uningoƣa jawabən: — Pərwərdigar sanga bəht-bərikət ata ḳiloƣay! — dedi. **5** Boaz ormiqilarning üstigə nazarətkə ḳoyuloƣan hizmətkaridin: — Bu yax qokan kimning ḳizi bolidu? — dəp soridi. **6** Ormiqilarning üstigə ḳoyuloƣan hizmətkar jawab berip: — Bu Naomi bilən billə Moabning səḥrasidin ḳaytip kəlgən Moabiy qokan bolidu. **7** U: «Ormiqilarning kəynidin ənqilərning arisidiki qeqilip kətkən baxaḳlarni teriwalaymu?» dəp tələp ḳildi. Andin u kelip ətigəndin ḥaziroƣiqə ixləwatidu; u pəḳət kəpidə bir'az dəm aldi, — dedi. **8** Boaz Rutḳa: — Əy ḳizim, anglawatamsən?! Sən baxaḳ tərgili baxḳa bir

kimning etizlikiоңa barmiоңin, bu yərdinmu kətmə, mening dedəklirim bilən birgə muxu yərdə turоңin. **9** Dikkət kiloңin, kaysi etizda orma oroңan bolsa, [dedəklərgə] əgixip baroңin. Mən yigitlərgə: Uningoңa qekilmanglar, dəp tapilap koydum! Əgər ussap kalsang berip, idixlardin yigitlirim [kuduktin] tartkan sudin iqkin, — dedi. **10** Rut əzini yərgə etip tizlinip, bexini yərgə təgküzüp təzim kilip, uningoңa: — Mən bir biganə tursam, nemixka manga xunqə oңəmhorluk kiloңudək nəziringdə xunqilik iltipat tapkanmən? — dedi. **11** Boaz uningoңa jawabən: — Ering ələp kətkəndin keyin keynanangoңa kiloңanliringning hammisi, xundakla sening ata-anangni wə əz wətiningdin kandak ayrilip, sən burun tonumaydioңan bir həlkning arisioңa kəlgining manga pütünləy ayan boldi; **12** Pərwərdigar kiloңiningoңa muwapik sanga yanduroңay, sən kanatlirining tegidə panah izdigən Israilning Hudasi Pərwərdigar təripidin sanga uning toluk in'ami berilgəy, dedi. **13** Rut jawabən: — Əy hojam, nəziringdə iltipat tapkaymən; mən sening dediking boluxkimu yarimisammu, sən manga təsəlli berip, dedikinggə mehribanə sözlərni kilding, — dedi. **14** Tamak waktida Boaz uningoңa: — Keni, buyakka kəlgin, nandin yə, nanni sirkigə təgürgin! — dedi. Rut ormiqilarning yenioңa kelip olturdi; Boaz komaqtin elip uningoңa tutti. U uningdin toyoңuqə yedi wə yənə azrak axurup koydi. **15** U baxak tərgili kopkanda, Boaz yigitlirigə buyrup: — Uni hətta ənqilərning arisida baxak tərgili koyunglar, uni heq hijaləttə kaldurmanglar. **16** Hətta həm uning üqün azrak baxaklarni ənqilərdin ətəy ayrip, uningoңa tərgili qüxürüp koyunglar, uni heq əyiblimənglar, dedi. **17** Xundak kilip u kəqkiqə etizlikta baxak tərdi, teriwaloңanlirini sokkanda, təhminən bir əfah arpa qikti. **18** Andin u arpisini elip, xəhərgə kirdi, keynanisi uning tərgən [arpisini] kərdi; u yənə u yəp toyunoңandin keyin saklap koyoңinini qikirip uningoңa bərdi. **19** Keynanisi uningoңa: — Sən bügün nədə baxak tərding, nədə ixliding? Sanga oңəmhorluk kiloңan xu kixigə bəht-bərikət ata kilinoңay! — dedi. U keynanisioңa kimningkidə ix kiloңinini eytip: — Mən bügün ixligən etizning igisining ismi Boaz ikən, dedi. **20** Naomi kelinigə: — Tiriklərgimu, əlgənlərgimu mehribanlik kilixtin bax tartmioңan kixi Pərwərdigardin bəht-bərikət kərgəy! — dedi. Andin Naomi uningoңa yənə: — U adəm bizning yekin tuoңkinimizdur, u bizni kutkuzalaydioңan həmjəmətlərdin biridur, — dedi. **21** Moab kizi Rut yənə: — U manga yənə: «Mening yigitlirim pütün hosulumni yioңip boloңuqə ular bilən birgə boloңin» dedi, — dedi. **22** Naomi kelini Rutka: — Əy kizim, birsining sanga yamanlik kilmasliki üqün baxkisining etizlikioңa barmay, uning dedəkliri bilən billə qikip ixlisəng yahxidur, dedi. **23** Xuning bilən arpa wə buoңday hosuli yioңilip boloңuqə, Rut Boazning dedəkliri bilən yürüp baxak tərdi. U keynanisi bilən billə turuwərdi.

3 Xu künlərdə, keynanisi Naomi uningoңa: — Əy kizim, hal-əhwalingning yahxi boluxi üqün, sening aram-bəhtingni izdiməymənmu? **2** Sən dedəkliri bilən ixligən Boaz bizgə tuoңkan kelidu əməsmu? Mana, bügün ahxam u hamanda arpa soruydu. **3** Əmdi sən yuyunup-tarinip, əzünggə ətirlik may sürüp, [esil] kiyimliringni kiyip, hamanoңa qüxkin; lekin u ər kixi yəp-iqip bolmioңuqə, əzüngni uningoңa kərsətmigin. **4** U yatkanda uning uhlaydioңan yerini kərüwal. Andin sən kirip, ayaoң təripini eqip, xu yərdə yetiwaloңin. Andin u sanga nemə kilix kerəklikini eytidu, — dedi. **5** Rut uningoңa: — Sən nemə desəng mən xuni kilimən, — dedi. **6** U hamanoңa qüxüp, keynanisi uningoңa tapilioңandək kildi. **7** Boaz yəp-iqip, kənglini hux kilip qəxning ayioңioңa berip yatti. Andin Rut xəpə qikarmay kelip, ayaoң təripini eqip, xu yərdə yatti. **8** Yerim keqidə Boaz qəqüp, aldioңa engixkəndə, mana bir ayal ayioңida yatatti! **9** Kim sən?! — dəp soridi u. Rut jawabən: — Mən hizmətkaring Rut bolimən. Sən mening həmjəmətnijatkarim boloңining üqün hizmətkaringning üstigə tonungning etikini yeyip koyoңaysən, — dedi. **10** U jawabən: — Əy kizim, Pərwərdigardin bəht-bərikət tapkaysən! Sening keyin kərsətkən sadakətmehribanliking ilgiri kərsətkiningdinmu artuktur; qünki [seni izdigən] yigitlər, məyli kəmbəoңəl bolsun, bay bolsun, ularning kaynidin kətmiding. **11** I kizim, əmdi korkmioңin! Deginingning hammisini orundap berimən; qünki pütkül xəhirimizdiki mətiwərlər seni pəzilətlik ayal dəp bilidu. **12** Durus, sanga həmjəmətnijatkar boloңinim rast; lekin sening məndin yekinrak yənə bir həmjəməting bar. **13** Əmdi keqiqə bu yərdə kaloңin; ətə səhərdə əgər u həmjəmətlik hokukini ixlitip seni elixni halisa, u alsun; lekin həmjəmətlik hokuki boyiqə seni almisa, Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, mən sanga həmjəmətlik kilip seni alay. Tang atkuqə bu yərdə yetip turoңin! — dedi. **14** U uning ayioңida tang atkuqə yetip, kixilər bir-birini tonuoңudək boluxtin burun kopti. Qünki Boaz: — bir ayalning hamanoңa kəlginini heqkim bilmisun, dəp

eytqanidi. 15 U yənə [Rutqa]: — Sən kiygən yepinqini eqip turoɣin, dedi. U uni eqip turuwidi, Boaz arpidin altə kəmqən kəmləp berip, uning əxnisigə artip qoydi. Andin u xəhərgə kirdi. 16 Rut qeynanisining yenioɣa kəldi. U: — Əy qizim, sən ḥazir kim?! — dəp soridi. Xuning bilən u qeynanisioɣa u kixining qiloɣanlirining ḥəmmisini dəp bərdi. 17 U: — U bu altə kəmqən arpini manga bərdi, qünki u: «qeynanangning yenioɣa quruq qol qaytip barmioɣin» dedi, — dedi. 18 Naomi: — Əy qizim, bu ixning ahirining qandaq bolidioɣinini bilgüqə muxu yərdə təhir qiloɣin; qünki u adəm bügün muxu ixni pütküzməy aram almaydu, dedi.

4 Boaz xəḥər dərwazisioɣa qikip, xu yərdə olturdi. Mana, u wakitta Boaz eytqan ḥeliqi ḥəmjəmətlik ḥoququioɣa igə kixi keliwatatti. Boaz uningoɣa: — Əy buradər, kelip bu yərdə olturoɣin, dewidi, u kelip olturdi. 2 Andin Boaz xəḥərning aqsaqalliridin on adəmni qakirip, ularoɣimu: — Bu yərdə olturunglar, dedi. Ular olturoɣanda 3 u ḥəmjəmətlik ḥoququioɣa igə kixigə: — Moabning səḥrasidin yenip kəlgən Naomi qerindiximiz Əliməlәkkə təwə xu zeminni satmaqqi boluwatidu. 4 Xunga mən muxu ixni sanga həwərləndürməkqi idim, xundaqla muxu yərdə olturoɣanlarning aldida wə həlqimning aqsaqallirining aldida «Buni setiwaloɣin» deməkqimən. Sən əgər ḥəmjəmətlik ḥoququioɣa asasən alay desəng, aloɣin; ḥəmjəmətlik qilmay, almaymən desəng, manga eytqin, mən buni biləy; qünki səndin [awwal] baxqisining ḥəmjəmətlik ḥoquqi bolmaydu; andin səndin keyin mening ḥoququm bar, dedi. U kixi: — Ḥəmjəmətlik qilip uni alimən, dedi. 5 Boaz uningoɣa: — Undaqta yərni Naomining qolidin aloɣan künidə mərḥumning mirasioɣa uning nami bilən ataloɣan birər əwladi qalduruluxi üqün mərḥumning ayali, Moab qizi Rutnimu elixing kerək, — dedi. 6 Ḥəmjəmət kixi: — Undaq bolsa ḥəmjəmətlik ḥoququmni ixlitip [etizni] alsam bolmioɣudək; alsam əz mirasimoɣa ziyan yətküzgüdəkmən. Ḥəmjəmətlik ḥoquqini sən əzüng ixlitip, yərni setiwaloɣin; mən ixlitəlməymən, dedi. 7 Qədimki wakitlarda Israilda ḥəmjəmətlik ḥoquqioɣa yaki almaxturux-tegixix ixioɣa munasiwətlik mundaq bir rəsim-qaidə bar idi: — ixni kəsmək üqün bir tərəp əz kəxini selip, ikkinqi tərəpkə berətti. Israilda soda-setiqni bekitixtə mana muxundaq bir usul bar idi. 8 Xunga ḥəmjəmət ḥoquqioɣa igə kixi Boazoɣa: — Sən uni aloɣin, dəp, əz kəxini seliwətti. 9 Boaz aqsaqallaroɣa wə kəpqilikkə: — Silər bügün mening əlimələk kə təwə boloɣan ḥəmmini, xundaqla Kilyon bilən Maḥlonoɣa təwə boloɣan ḥəmmini Naomining qolidin aloɣinimoɣa guwaḥtursilər. 10 Uning üstigə mərḥumning nami qerindaxliri arisidin wə xəḥirining dərwazisidin əqürülməsliki üqün mərḥumning mirasioɣa uning nami boloɣan [birər əwladi] qaldurulsun üqün Maḥlonning ayali, Moab qizi Rutni hotunlukqa aldim. Silər bügün buningoɣa guwaḥtursilər, dedi. 11 Dərwazida turoɣan ḥəmmə həlq bilən aqsaqallar: — Biz guwaḥturmiz. Pərwərdigar sening əyünggə kirgən ayalni Israilning jəmətini bərpa qiloɣan Raḥilə bilən Leyaḥ ikkisidək qiloɣay; sən əzüng Əfrataḥ jəməti iqidə bayaxat bolup, Bəyt-Ləḥəmdə nam-izziting ziyadə boloɣay; 12 Pərwərdigar sanga bu yax qokandin tapquzidioɣan nəsling tüpəylidin sening jəməting Tamar Yəḥudaoɣa tuoɣup bərgən Pərəzning jəmətidək boloɣay! — dedi. 13 Andin Boaz Rutni əmrigə elip, uningoɣa yeqinlik qildi. Pərwərdigar uningoɣa xapaət qilip, u ḥamilidar bolup bir ooɣul tuoɣdi. 14 Qiz-ayallar Naomioɣa: — Israilning arisida sanga ḥəmjəmət-nijatkar nəslini üzüp qoymioɣan Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə qayturulsun! Xu nəslingning nami Israilda izzət-abruyluq boloɣay! 15 U sanga jeningni yengilioɣuqi ḥəm qerioɣiningda seni əzizlioɣuqi bolidu; qünki seni səyidioɣan, sanga yəttə ooɣuldin əwzəl boloɣan kelining uni tuoɣdi, — dedi. 16 Naomi balini elip, baoɣrioɣa basti wə uningoɣa bakquqi ana boldi. 17 Uningoɣa qoxna boloɣan ayallar «Naomioɣa bir bala tuoɣuldi» dəp, uningoɣa isim qoydi. Ular uningoɣa «Obəd» dəp at qoydi. U Yəssəning atisi boldi, Yəssə Dawutning atisi boldi. 18 Pərəzning nəsəbnamisi təwəndikidəktur: — Pərəzdin Ḥəzron tərəldi, 19 Ḥəzrondin Ram tərəldi, Ramdin Amminadab tərəldi, 20 Amminadabtin Naḥxon tərəldi, Naḥxondin Salmon tərəldi, 21 Salmondin Boaz tərəldi, Boazdin Obəd tərəldi, 22 Obədtin Yəssə tərəldi wə Yəssədin Dawut tərəldi.

Samu'il 1

1 Əfraim taoɳlikidiki Ramataim-Zofimda Əlkanah isimlik bir kixi bar idi. U Əfraimlik bolup, Yəroḥamning ooɳli, Yəroḥam Elihuning ooɳli, Elihu Tohuning ooɳli, Tohu Zufning ooɳli idi. **2** Uning ikki ayali bar idi. Birsining ismi Ḥannah, yənə birsining ismi Pəninnah idi. Pəninnahning baliliri bar idi, lekin Ḥannahning balisi yok idi. **3** Bu adəm ḥər yili əz xəḥiridin samawi ḳoxunlarning Sərdari bolоɳan Pərwərdigaroɳa səjdə ḳilip ḳurbanlik sunoɳili Xiloḥoɳa baratti. U yərdə Əlining Hofniy wə Finiḥas degən ikki ooɳli Pərwərdigarning kaḥinliri bolup ixləytti. **4** Ḥər ḳetim Əlkanah ḳurbanlik ḳiloɳan künidə u [ḳurbanliktin] ayali Pəninnah wə uning ḥərbir ooɳul-ḳizlirioɳa əz ülüxini berətti. **5** Əmma Ḥannahoɳa bolsa u ikki ḥəssilik ülüx berətti; qünki u Ḥannahni tolimu səyətti. Lekin Pərwərdigar uni tuoɳmas ḳiloɳanidi. **6** Pərwərdigarning uni tuoɳmas ḳiloɳanlikidin uning kündəx rəḳibi [Pəninnah Ḥannahni] azablax üqün uning bilən ḳattik ḳerixatti. **7** Wə ḥər yili, Ḥannah ḥər ḳetim Pərwərdigarning əyigə qikḳanda, [Pəninnah] uningoɳa azar berətti. Pəninnah xundak ḳiloɳaqka, u yioɳlap ḥeq nemə yeməytti. **8** Ahiri uning eri Əlkanah uningoɳa: — I Ḥannah, nemixka yioɳlaysən? Nemixka birnərsə yeməysən? Nemixka kənglüng azar yəydu? Mən əzüm sanga on ooɳuldin əwzəl əməsmu?! — dedi. **9** Ular Xiloḥda yəp-iqkəndin keyin (Əli degən kaḥin xu qaoɳda Pərwərdigarning ibadəthanisining ixiki yenidiki orundukta olturatti) Ḥannah dastihandin turdi; **10** u ḳattik azab iqidə Pərwərdigaroɳa dua ḳilip zar-zar yioɳlaytti. **11** U ḳəsəm iqip: — I samawi ḳoxunlarning Sərdari bolоɳan Pərwərdigar, əgər dedikingning dərdigə yetip, meni yad etip dedikingni untumay, bəlki dedikinggə bir ooɳul bala ata ḳilsang, uni pütün əmrining künliridə Sən Pərwərdigaroɳa beoɳixlaymən; uning bexioɳa ustira ḥeqkaqan selinmaydu, dedi. **12** U Pərwərdigarning aldida duasini dawam ḳiliwatḳanda, Əli uning aoɳzioɳa ḳarap turdi; **13** qünki Ḥannah duani iqidə ḳiloɳaqka ləwliri midirlawatḳini bilən awazi anglanmaytti. Xunga Əli uni məst bolup ḳaptu, dəp oylidi. **14** Əli uningoɳa: — Ḳaqanoɳiqə məst yürisən? Xarabingni əzüngdin neri ḳil, dedi. **15** Lekin Ḥannah jawabən: — Undak əməs, i oɳojam! Kəngli sunuk bir məzlummən. Mən xarabmu, ḥarakmu iqmidim, bəlki jenim dərdini Pərwərdigarning aldida təktüm; **16** dedəklirini yaman hotun dəp bilmigəyla. Qünki mening zor dərdim wə azablirimdin bu küngiqə xundak nida ḳiliwatimən, dedi. **17** Əli uningoɳa jawab berip: — Tinq-aman ḳaytḳin; Israilning Hudasi Əzidin tiligən iltijayingni ijabət ḳiloɳay, dedi. **18** Ḥannah: — Dedəkliri kəz aldilirida iltipat tapḳay, dedi. U xularni dəp qikip, oɳiza yedi wə xuningdin keyin qirayida ilgirikidək oɳəmkinlik kərünmidi. **19** Ular ətisi tang səḥərdə ornidin turup Pərwərdigarning ḥuzurida səjdə ḳilip bolup, Ramaḥdiki əyigə yenip kəldi. Əlkanah ayali Ḥannahoɳa yeḳinqilik ḳildi; Pərwərdigar uni əsligənidi. **20** Ḥannah ḥamilidar bolup, wakti-saiti toxup, bir ooɳul tuoɳdi. U: «Mən uni Pərwərdigardin tiləp aldim» dəp, ismini Samuil ḳoydi. **21** Uning eri Əlkanah əyidiki ḥəmmisi bilən Pərwərdigaroɳa atidioɳan ḥər yillik ḳurbanlikni ḳiloɳili wə ḳiloɳan ḳəsimini ada ḳilix üqün Xiloḥoɳa qikti. **22** Lekin Ḥannah billə barmay erigə: — Bala əmqəktin ayriloɳandila andin mən uning Pərwərdigarning aldida ḥazir boluxi üqün uni elip barimən; xuning bilən u u yərdə mənggü turidu, dedi. **23** Eri Əlkanah uningoɳa: — Əzünggə nemə yahxi kərünsə, xuni ḳiloɳin. Uni əmqəktin ayrioɳuqə turup turoɳin. Pərwərdigar Əz səz-kalamioɳa əməl ḳiloɳay, dedi. Ayali əydə ḳelip balisi əmqəktin ayriloɳuqə emitti. **24** Balisi əmqəktin ayriloɳandin keyin u uni elip, xundakla üq buka, bir əfah un wə bir tulum xarabni elip Pərwərdigarning Xiloḥdiki əyigə apardi. Bala bolsa tehi kiqik idi. **25** Ular bir bukini soyup balini əlining ḳexioɳa elip kəldi. **26** Xuning bilən Ḥannah [uningoɳa]: — I oɳojam, əzliridə ḥayat rast boloɳinidək, bu yərdə silining ḳaxlirida turup Pərwərdigaroɳa nida ḳiloɳan məzlum mən bolimən, dedi. **27** Mən muxu ooɳul bala üqün dua ḳildim wə mana, Pərwərdigar mening tiligən iltijayimni ijabət ḳildi. **28** Əmdi ḥazir mən uni Pərwərdigaroɳa tapxurup bərdim. Əmrining ḥəmmə künliridə u Pərwərdigaroɳa beoɳixlanoɳan bolidu, dedi. Xuning bilən ular u yərdə Pərwərdigaroɳa səjdə ḳildi.

2 Ḥannah dua ḳilip mundak dedi: — «Mening ḳəlbim Pərwərdigar bilən yayraydu, Mening münggüzüm Pərwərdigar bilən egiz kətürüldi; Aoɳzim düxmənlirimning aldida təntəniliktə eqildi; Qünki Sening nijatingdin xadlinimən. **2** Pərwərdigardək mukəddəs boloɳuqi yoktur; Qünki Səndin baxka ḥeq kim yok, Hudayimizdək ḥeq uyultax yoktur. **3** I insanlar, kibirlik səzliringlarni kəpəytiwərmənglar, Yooɳan gəplərni aoɳzinglardin qikarmanglar; Qünki Pərwərdigar bilim-ḥidayətkə igə Hudadur.

Insanlarning əməlliri Uning təripidin tarazida tartilidu. 4 Palwanlarning oḳ-yaliri sundurildi; Lekin putlixip yiḳiloɣanlarning beli bolsa ḳudrət bilən baoɣlandi. 5 Ḳorsiḳi toḳ boloɣanlar nan tepix üqün əzini yallanmiliḳḳa bərdi; Lekin aq ḳaloɣanlar ḥazir aq ḳalmidi; Ḥətta tuoɣmas ayal yəttini tuoɣidu; Lekin kəp balilik boloɣan solixip ketidu. 6 Pərwərdigar ḥəm əltüridu, ḥəm ḥayat beridu; U adəmni təḥtisaraoɣa qüxüridu, u yərdin yənə turoɣuzidu; (Sheol h7585) 7 Pərwərdigar adəmni ḥəm namrat ḳiliwetidu, ḥəm bay ḳilidu; U kixini ḥəm pəs ḳilidu, ḥəm egiz kətüridu. 8 U əzi miskinni topidin ḳopuridu, Ḳioɣliḳtin yoḳsulni kətüridu; Ularni esilzadilər arisida təng olturoɣuzidu; Ularni xan-xərəplik təhtigə miras ḳilduridu; Qünki yərning tüwrükliri Pərwərdigarningkidur; U Əzi dunyani ularning üstigə saloɣanidi. 9 Əz muḳəddəs bəndilirining putlirini U məzmut ḳilidu; Əmma rəzillər bolsa, ḳarangoɣuda xük ḳilinidu; Qünki ḥeqkim əz ḳudriti bilən nusrət tapmaydu. 10 Pərwərdigar bilən ḳarxilaxḳanlar parə-parə ḳiliwetilidu; U Əzi asmanlardin ularoɣa ḳarxi güldürləydu. Pərwərdigar yər yüzining qətlirigiqə ḥəküm qiḳiridu; U Əzi tikligən padixaḥḳa ḳudrət beridu, U Əzi məsiḥliginining münggüzini egiz kətüridu!». 11 Əlkanaḥ bolsa Ramaḥdiki əz əyigə yenip bardi. Bala bolsa əlining ḳexida Pərwərdigaroɣa hizmət ḳilip ḳaldi. 12 Əmma Əlining ooɣulliri intayin yaman kixilərdin bolup, Pərwərdigarni tonumaytti. 13 Kaḥinlarning həlḳlərgə mundaḳ aditi boloɣan: — Birsi ḳurbanlik ḳilip, gəx ḳaynap pixiwatḳanda kaḥinning hizmətkari kelip üq tillik qanggakni ḳolida tutup 14 dax, ḳazan, dangḳan yaki korining iqigə sanjip, qanggakḳa nemə elinoɣan bolsa kaḥin xuni əzigə alatti. Ularning Xiloḥoɣa [ḳurbanlik ḳiloɣili] kəlgən ḥəmmə Israillaroɣa xundaḳ aditi boloɣan. 15 Xundaḳla ḥətta yaoɣni kəydürməstə kaḥinning hizmətkari kelip ḳurbanlik ḳiliwatḳan adəmgə: — Kaḥinoɣa kawap üqün gəx bərgin, qünki u səndin ḳaynap pixḳan gəx ḳobul ḳilmaydu, bəlki ham gəx lazim, dəytti. 16 Əgər ḳurbanlik ḳiloɣuqi uningoɣa: — Awwal yeoɣi kəydürülüp bolsun, andin nemini halisang xuni aloɣin, desə, u: — Bolmaydu, manga dərḥal bər! Bolmisa məjburiy alimən, dəytti; 17 Xundaḳ ḳilip bu ikki yaxning gunaḥi Pərwərdigarning aldida tolimu eoɣir boloɣanidi; qünki uning səwəbidin həḳ Pərwərdigaroɣa atioɣan ḳurbanliklar kəzgə ilinmaywatatti. 18 Əmma Samuil narəsidə bala bolup kanaptin toḳuloɣan bir əfodni kiyip Pərwərdigarning aldida hizmət ḳilatti. 19 Buningdin baxḳa uning anisi ḥər yilda uningoɣa bir kiqik ton tikip, ḥər yillik ḳurbanlikni ḳiloɣili eri bilən baroɣanda aloɣaq kelətti. 20 Əli Əlkanaḥ wə ayalioɣa bəht tiləp dua ḳilip: — «Ayalingning Pərwərdigaroɣa beoɣixlioɣinining ornioɣa sanga uningdin baxḳa nəsil bərgəy, dedi. Andin bu ikkisi əz əyigə yandi. 21 Xuning bilən Pərwərdigar Ḥannaḥni yoḳlap bərikətləp, u ḥamilidar bolup jəmiy üq ooɣul wə ikki ḳiz tuoɣdi. Kiqik Samuil bolsa Pərwərdigarning aldida turup əsüwatatti. 22 Əli bək ḳerip kətkənidi. U ooɣullirining pütkül Israilioɣa ḥəmmə ḳiloɣanlirini anglidi ḥəm jamaət qedirining ixikidə hizmət ḳilidioɣan ayallar bilən yatḳininimu anglidi. 23 U ularoɣa: — Silər nemə üqün xundaḳ ixlarni ḳilisilər? Qünki bu həlḳning ḥəmmisidin silərning yamanlikinglarni anglawatimən, dedi. 24 Bolmaydu, i ooɣullirim! Mən anglioɣan bu həwər yahxi əməs, Pərwərdigarning həlḳini azdurupsilər. 25 Əgər bir adəm yənə bir adəmgə gunaḥ ḳilsa, baxḳa birsi uning üqün Hudadin rəḥim sorisa bolidu; lekin əgər birsi Pərwərdigaroɣa gunaḥ ḳilsa, kim uning gunaḥini tiliyələydu? — dedi. Lekin ular atisining səzigə ḳulaḳ salmidi; qünki Pərwərdigar ularni əltürüxni niyət ḳiloɣanidi. 26 Əmma Samuil degən bala əsüwatatti, Pərwərdigar ḥəm adəmlərning aldida iltipat tapḳanidi. 27 Hudaning bir adimi Əlining yenioɣa kelip mundaḳ dedi: — Pərwərdigar xundaḳ dəydu: «Misirda, Pirəwnningkidə turoɣanda Əzümni atangning jəmətigə oquḳ ayan ḳilmidimmu? 28 Mən uni kaḥinim bolux, Əz ḳurbangaḥimda ḳurbanlik ḳilix, huxbuy yeḳix wə Mening aldimda əfod tonini keyip hizmət ḳilixḳa Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin tallimioɣanidimmu? Xuningdək Mən Israilning otta kəydüridioɣan ḥəmmə ḳurbanliklirini atangoɣa tapxurup təḳdim ḳiloɣan əməsmu? 29 Nemixḳa Mən buyruoɣan, turaloɣu jayimdiki ḳurbanlikim bilən axlik ḥədiyələrni dəpsəndə ḳilisilər? Nemixḳa həlḳim Israillar kəltürgən ḥəmmə ḥədiyələrning esilidin əzliringlarni səmritip, əz ooɣulliringlarning ḥərmitini Meningkidin üstün ḳilisən?» 30 Uning üqün Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən dərḥəḳiḳət sening wə atangning jəmətidikilər Mening aldimda hizmitimdə mənggü mangidu, dəp eytḳanidim; lekin əmdi Mən Pərwərdigar xuni dəymənki, bu ix ḥazir Məndin neri bolsun! Meni ḥərmət ḳiloɣanlarni Mən ḥərmət ḳilimən, lekin Meni kəmsitkənlər pəs ḳarilidu. 31 Mana xundaḳ künlər

keliduki, sening bilikingni wə atangning jəmətining bilikini təng kesiwetimən; xuning bilən jəmətingdə birmu ķerioŋan adəm tepilmaydu! **32** Sən turaloŋu jayimda dərd-ķayoŋu kərisən; Israillar ḥərķandaķ ḥuzur-bəḥtni kərgini bilən, sening jəmətingdə əbədgiqə birmu ķerioŋan adəm tepilmaydu. **33** Wə Mən ķurbangaḥimning hizmitidin üzüp taxlimioŋan adiming bar bolsa, u kəzliringning hirəlixixi bilən jeningning azablinixioŋa səwəb bolidu. Jəmətingdə tuoŋuloŋanlarning ḥəmmisi balaoŋəttin ətməy əlidu. **34** Sanga bu ixlarni ispatlaxķa, ikki ooŋlung Hofniy bilən Finiḥasning bexioŋa qüxidioŋan mundaķ bir alamət bexarət bolidu: — ularning ikkilisi bir kündə əlidu. **35** Əmma Əzümgə Roḥim wə dilimdiki niyitim boyiqə ix kəridioŋan sadiķ bir kaḥinni tikləymən; Mən uningoŋa məzmut bir jəmət ķurimən; u Mening məsiḥ ķiloŋinimning aldida mənggü mengip hizmət ķilidu. **36** Xundaķ boliduki, sening jəmətingdikilərdin ḥərbir tirik ķaloŋanlar bir sər kümüx wə bir qixləm nan tiləxkə uning aldioŋa kelip uningoŋa təzim ķilip: «Ķaḥinliķ hizmətliridin manga bir orun bərsilə, yegili bir qixləm nan tapay dəp eytidioŋan bolidu» dəydu.

3 Samuil degən bala bolsa əlining aldida Pərwərdigarning hizmitidə bolatti. Əmdi Pərwərdigarning səzi u künlərdə kəm idi; wəḥiylik kərünüxlərmu kəp əməs idi. **2** Wə xundaķ boldiki, bir küni Əli ornida yatķanidi (uning kəzliri torlixip kərməs bolup ķalay degənidi) **3** Hudaning qirioŋi tehi əqmigən bolup, Samuil Pərwərdigarning ibadəthanisida, Hudaning əḥdə sandukioŋa yeķinla yərdə yatatti. **4** Pərwərdigar Samuilni qaķirdi. U: — Mana mən bu yərdə, dedi. **5** U əlining ķexioŋa yügürüp berip: — Mana mən, meni qaķirdingoŋu, dedi. Lekin u jawab berip: — Mən qaķirmidim; ķaytip berip yatķin, dedi. Xuning bilən u berip yatti. **6** Pərwərdigar yənə: «Samuil!» dəp qaķirdi. Samuil ķopup əlining ķexioŋa berip: Mana mən, meni qaķirdingoŋu, dedi. Lekin u jawab berip: — Mən qaķirmidim i ooŋlum, yənə berip yatķin, dedi. **7** Samuil Pərwərdigarni tehi tonumioŋanidi; Pərwərdigarning səzi uningoŋa tehi ayan ķilinmioŋanidi. **8** Lekin Pərwərdigar yənə üqinqi ķetim: «Samuil!» dəp qaķirdi; u ķopup əlining ķexioŋa berip: — Mana mən; sən meni qaķirding, dedi. U waķitta Əli Pərwərdigar balini qaķiriptu, dəp bilip yətti. **9** Xuning bilən Əli Samuiloŋa: — Berip yatķin. U əgər seni qaķirsa, sən: — I Pərwərdigar, səz ķiloŋin, qünki ķulung anglaydu, dəp eytķin, dewidi, Samuil berip ornida yatti. **10** Wə Pərwərdigar kelip yeķin turup ilgirikidək: — «Samuil, Samuil!» dəp qaķirdi. Samuil: — Səz ķiloŋin, qünki ķulung anglaydu, dəp jawab bərdi. **11** Pərwərdigar Samuiloŋa: — Mana Mən anglioŋanlarning ikki ķuliķini zingildatķudək bir ixni Israilning arisida ķilmaķqimən. **12** Xu künidə Mən burun əlining jəmətidikilər tooŋrisida eytķinimning ḥəmmisini uning üstigə qüxürimən; baxtin ahiroŋiqə ada ķilimən! **13** Qünki əzigə ayan boloŋan ķəbiḥlik tüpəylidin Mən uningoŋa, sening jəmətingdin mənggülük ḥəküm qiķarmaķqimən, dəp eytķanmən: qünki u ooŋullirining iplasliķini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üqün əlining jəmətidikilərgə ķəsəm ķiloŋanmənki, əlining jəmətidikilərning ķəbiḥliki məyli ķurbanliķ bilən bolsun, məyli ḥədiyə bilən bolsun kafarət ķilinmay, əbədgiqə kəqürüm ķilinmaydu, dedi. **15** Samuil ətisi tang atķuqə yetip, andin Pərwərdigarning əyining ixiklirini aqti. Əmma Samuil wəḥiylik kərünüxni əligə eytixtin ķorķti. **16** Lekin əli Samuilni qaķirip: — I Samuil ooŋlum, dedi. U: — Mana mən, dəp jawab bərdi. **17** U: — U sanga nemə səz ķildi? Səndin ətünəy, uni məndin yoxurmioŋin. Əgər Uning sanga eytķanlirining birini manga eytmay ķoysang, Huda deginini sening bexingoŋa qüxürsun wə uningdin artuķ qüxürsun! — dedi. **18** Xuning bilən Samuil uningoŋa ḥeqnemini ķaldurmay ḥəmmini dəp bərdi. Əli: — Mana, U Pərwərdigardur; U nemini layiķ tapsa, xuni ķilsun, dedi. **19** Samuil əsüp qong boluwatatti wə Pərwərdigar uning bilən billə bolup, uning eytķan bexarətlik səzliridin ḥeqķaysisini yərdə ķaldurmaytti. **20** Xuning bilən pütkül Israil Dandin tartip Bəər-Xebaoŋiqə Samuilning Pərwərdigarning pəyoŋəmbiri ķilip tikləngənlikini bilip yətti. **21** Xu waķitta Pərwərdigar Xiloḥda Əzini yənə ayan ķildi. Qünki Pərwərdigar Xiloḥda Əz səz-kalami arķiliķ Samuiloŋa Əzini ayan ķildi; wə Samuil Uning səzini pütkül Israiloŋa yətküzdi.

4 U waķitta Israil Filistiylər bilən jəng ķiloŋili qiķip əbən-əzərgə yeķin jayda bargaḥ-qedirlarni tikti. Filistiylər bolsa Afək degən jayda bargaḥ-qedirlarni tikti. **2** Filistiylər Israillar bilən soķuxķili səp tizip turdi. Jəng kengəygəndə Israil Filistiylər aldida tarmar boldi; Filistiylər ularning jəng səpliridin tət mingqə adəmni eltürdi. **3** Halayiķ bargaḥķa yenip kəlgəndə, Israilning aķsaķalliri: — Nemixķa Pərwərdigar bügün bizni Filistiylər təripidin tarmar ķildurdi? Biz Xiloḥdin Pərwərdigarning əḥdə sandukini ķeximizoŋa elip

keləyli; u arimizda bolsa, bizni düxminimizning qolidin qutquzidu, dedi. 4 Xu gəptin keyin halayiq Xiloһoƣa adəm mangdurup, xu yərdin kerublarning otturisida olturoƣan samawi qoxunlarning Sərdari Pərwərdigarning əһdə sanduqini elip kətürüp kəldi. Xuningdək Əlining ikki ooƣli Hofniy bilən Finiһasmu Hudaning əһdə sanduqi bilən billə kəldi. 5 Wə xundaq boldiki, Pərwərdigarning əһdə sanduqi ləxkərgaһqa elip kelingəndə pütkül Israil yərni təwrətküdək küqlük bir quqan kətürüxti. 6 Filistiylər küqlük təntənə awazini anglap: — Ibraniylarning ləxkərgaһidin anglanoƣan bu küqlük quqan nemə wəjidin qiqqandu, dəp eytixti. Arqidinla ular Pərwərdigarning əһdə sanduqining ularning ləxkərgaһioƣa kəltürülginini bilip yətti. 7 Xuning bilən Filistiylər qorqup: — Ilaһlar ularning ləxkərgaһioƣa kəptu, һalimizoƣa way! Mundaq ix bu waqitqiqə һeq boloƣan əməs, deyixti. 8 Һalimizoƣa way! Bizni bu qudrətlik ilaһlarning qolidin kim qutquzidu? Mana bayawanda misirliklarni türlük bala-wabalar bilən uroƣan ilaһlar dəl xulardur! 9 I Filistiylər, əzliringlarni jəsur kərsitip ərkəktək turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizgə qul boloƣandək biz ularoƣa qul bolimiz; ərkəktək bolup jəng qilinglar! — dedi. 10 Xuning bilən Filistiylər Israillar bilən jəng qildi. Israil tarmar qilinip, һərbiri tərəp-tərəpkə əz qedirigə bədər qaqti. Jəngdə qattiq qiroƣinqilik bolup, Israildin ottuz ming piyadə əskər eltürüldi. 11 Pərwərdigarning əһdə sanduqi olja bolup kətti wə Əlining ikki ooƣli Hofniy bilən Finiһasmu eltürüldi. 12 Xu küni bir Binyaminlik jəng məydanidin qeqip kiyim-keqəkliri yirtiq, üstibexi topa-qang һalda Xiloһoƣa yügürüp kəldi. 13 U yetip kəlgəndə, mana əli yolning qetidə əz orunduqida olturup taqiti-taq bolup kütüwatatti; uning kəngli Pərwərdigarning əһdə sanduqining oƣemidə pərixan idi. U kixi həwərni yətküzgili xəһərgə kirgəndə, pütkül xəһər pəryad-quqan kətürdi. 14 Əli pəryad sadasini anglap: — Bu zadi nemə warang-qurung? dəp soridi. U kixi aldirap kelip əligə həwər bərdi 15 (əli toqsan səkkiz yaxqa kirgən, kəzliri qetip qaloƣan bolup, kərməytti). 16 U kixi əligə: — Mən jəngdin qaytip kəlgən kiximən, bügün jəng məydanidin qeqip kəldim, dedi. Əli: — I ooƣlum, nemə ix yüz bərdi? — dəp soridi. 17 Həwərqi jawab berip: — Israil Filistiylərning aldidin bədər qaqti. Həlq arisida qattiq qiroƣinqilik boldi! Sening ikki ooƣlung, Hofniy bilən Finiһasmu əldi һəmdə Hudaning əһdə sanduqimu olja bolup kətti, dedi. 18 Wə xundaq boldiki, həwərqi Hudaning əһdə sanduqini tiloƣa aloƣanda, əli dərwazining yenidiki orunduqtin kəynigə yiqilip qüxüp, boyni sunup əldi; qünki u qerip, bədinimu eoƣirlixip kətkənidi. U qiriq yil Israilning һakimi boloƣanidi. 19 Uning kelini, yəni Finiһasning ayali һamilidar bolup tuoƣuxqa az qaloƣanidi. U Hudaning əһdə sanduqining olja bolup kətkənliki wə qiyinatisi bilən eriningmu əlgənlik həwirini angliƣanda, birdinla qattiq toloƣaq tutup, pükülüp balini tuoƣdi. 20 U ələy dəp qaloƣanda, qərisidə turoƣan ayallar: — Qorqmioƣin, sən ooƣul bala tuoƣdung, dedi. Lekin u buningoƣa jawabmu bərmidi һəm kəngül bəlmidi. 21 U: «Xan-xərəp Israildin kətti» dəp baliƣa «Ihabod» dəp isim qoydi; qünki Hudaning əһdə sanduqi olja bolup kətkən һəm qeyinatisi bilən erimu əlgənidi. 22 U yənə: — Xan-xərəp Israildin kətti; qünki Hudaning əһdə sanduqi olja bolup kətti! — dedi.

5 Filistiylər Hudaning əһdə sanduqini olja elip, uni Əbən-Əzərdin elip Axdodqa bardi. 2 U yərdə Filistiylər Hudaning əһdə sanduqini elip Dagon buthanisioƣa əkirip, Dagon degən butning yenioƣa qoydi. 3 Axdoddikilər ətisi səһər qopup kəlsə, mana Dagon buti Pərwərdigarning əһdə sanduqining aldida yiqiloƣiniqə düm yatatti. Xunga ular Dagon butni elip yənə əz ornida turoƣuzup qoydi. 4 Lekin ətisi səһər qopup kəlsə, mana, Dagon Pərwərdigarning əһdə sanduqining aldida yiqiloƣiniqə düm yatatti; Dagonning bexi һəm qolliri bosuoƣida qeqiloƣanidi; Dagonning pəqət beliqsiman teni qaloƣanidi. 5 Xunga bügüngə qədər Axdodta ya Dagonning kaһinliri bolsun ya Dagonning buthanisioƣa kirgüqilər bolsun, Dagonning bosuoƣisioƣa dəssiməydu. 6 Andin Pərwərdigarning qoli Axdoddikilərning üstigə qattiq qüxüp, ularni wəyran qilip, Axdod bilən ətrapidikilərni һürrək kesili bilən urdi. 7 Axdoddikilər bularni kərüp: — Israilning Hudasining əһdə sanduqi bizlərdə turmisun! Qünki uning qoli bizni wə ilaһimiz Dagonni qattiq besiwaldi, deyixti. 8 Xuning bilən ular adəm mangdurup Filistiylərning һəmmə oƣojilirini qaqirtip jəm qilip ulardin: — Israilning Hudasining əһdə sanduqini qandaq bir tərəp qilimiz? dəp soridi. Ular: — Israilning Hudasining əһdə sanduqi Gatqa qət yol bilən yətkəlsun, dəp jawab berixti. Xuning bilən ular Israilning Hudasining əһdə sanduqini u yərgə qət yol bilən yətkidi. 9 Wə xundaq boldiki, ular uni qət yol bilən yətkigəndin keyin Pərwərdigarning qoli u

xəḥərgə qüxüp kixilərni ḳattiḳ sarasimigə qüxürdi. U kiqiklərdin tartip qonglaroŋiqə xəḥərdikilərni urdi, ular ḥürrək kesiligə giriptar boldi. **10** Xuning bilən ular Hudaning əḥdə sanduḳini Əkroneə əwətti. Lekin Hudaning əḥdə sanduḳi Əkroneə yetip kəlgəndə, Əkrondikilər pəryad ḳilip: — Biz bilən həlḳimizni əltürüx üqün ular Israilning Hudasining əḥdə sanduḳini bizgə yətkidi! — dedi. **11** Ular adəm mangdurup Filistiylərning oŋojilirini ḳiqḳartip jəm ḳilip ularoŋa: — Biz bilən həlḳimizni əltürməsliki üqün Israilning Hudasining əḥdə sanduḳini bu yərdin əz jayioŋa kətküzünglar, dedi; qünki ḳattiḳ wəḥimə xəḥərni basḳanidi; Hudaning ḳoli ularning üstigə tolimu eoŋir qüxkənidi. **12** Əlmigən adəmlər bolsa ḥürrək kesili bilən urulup, xəḥərning pəryadi asmanoŋa kətürüldi.

6 Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Filistiylərning yurtida yəttə ay turdi. **2** Filistiylər kaḥinlar bilən palqilarni qaḳirip ularoŋa: — Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini ḳandaḳ ḳilimiz? Uni ḳandaḳ ḳilip əz jayioŋa əwətələymiz? Yol kərsitinglar, dedi. **3** Ular: — Əgər Israilning Hudasining əḥdə sanduḳini ḳayturup əwətsənglar, ḳuruḳ əwətmənglar, ḥeq bolmioŋanda uning bilən bir «itaətsizlik ḳurbanliḳi»ni birgə əwətixinglar zərürdur, dedi. Xundaḳ ḳiloŋanda xipa tapisilər, xundaḳla Uning ḳolining nemə üqün silərdin ayrilmioŋanliḳini bilisilər, dedi. **4** Ular: — Biz nemini itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip əwətimiz? — dəp soridi. Ular: — Filistiylərning oŋojilirining sani bəx; xunga bəx altun ḥürrək wə bəx altun qaxḳan yasap əwətinglar; qünki silərgə wə oŋojanglaroŋa ohxaxla bala-ḳaza qüxti. **5** Ḥürrəkliringlarning xəklini wə zemininglarni wəyran ḳilidioŋan qaxḳanlarning xəklini nəḳix ḳilip yasap, Israilning Hudasioŋa xan-xərəp kəltürünglar. Xuning bilən u bəlkim silərning, ilaḥlirimizning wə zemininglarning üstini basḳan ḳolini yeniklitərmikin: — **6** Misirliḳlar bilən Pirəwn əz kəngüllirini ḳattiḳ ḳiloŋandək silərmu nemixḳa əz kənglünglarni ḳattiḳ ḳilisilər? U misirliḳlaroŋa zor ḳattiḳ ḳolluḳ kərsətkəndin keyin, ular Israillarni ḳoyup bərmidimu, ular xuning bilən ḳaytip kəlmidimu? **7** Əmdi yengi bir ḥarwa yasap, tehi boyunturuḳḳa kəndürülmigən mozayliḳ ikki inəkni ḥarwioŋa ḳoxunglar; ulardin mozaylirini ayrip, əydə elip ḳelinglar; **8** andin Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürüp ḥarwioŋa selinglar; wə uningoŋa əwətidioŋan itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilidioŋan altun buyumlarni bir ḳapḳa selip sanduḳḳa yandap ḳoyunglar wə sanduḳni xu peti mangdurunglar; **9** andin ḳarap turunglar. Əgər ḥarwa Israil qegrisidiki yol bilən Bəyt-Xəməxkə mangsa, bizgə kəlgən xu qong bala-ḳazani qüxürgüqining əzi Pərwərdigar bolidu. Undaḳ bolmisa, bizni uroŋan Uning ḳoli əməs, bəlki bizgə qüxkən tasadipiliḳ bolidu, halas, deyixti. **10** Xuning bilən Filistiylər xundaḳ ḳildi. Ular Mozayliḳ ikki inəkni ḥarwioŋa ḳoxup, mozaylirini əydə solap ḳoyup, **11** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini ḥarwioŋa selip, altun qaxḳan wə ḳuyma ḥürrəklər ḳaqilanoŋan ḳapni uningoŋa yandap ḳoydi. **12** Inəklər Bəyt-Xəməxkə baridioŋan yol bilən udul yürüp kətti. Ular kətürülgən yol bilən mangoŋaq mərəytti, ya ong tərəpkə ya sol tərəpkə ḳeyip kətmidi. Filistiylərning oŋojiliri ularning arḳisidin Bəyt-Xəməxning qegrisioŋiqə bardi. **13** Bəyt-Xəməxtikilər jiloŋida buoŋday oruwatatti, ular baxlirini kətürüp əḥdə sanduḳini kərüp hux boluxti. **14** Ḥarwa Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizliḳioŋa kelip, u yərdiki bir qong taxning yenida tohtap ḳaldi. Ular ḥarwini qeḳip, ikki inəkni Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanliḳ ḳildi. **15** Lawiylar Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi bilən altun buyumlar bar ḳapni qüxürüp qong taxning üstigə ḳoydi. Xu küni Bəyt-Xəməxtikilər Pərwərdigaroŋa kəydürmə ḳurbanliḳlar wə baxḳa ḳurbanliḳlarni ḳildi. **16** Filistiylərning bəx oŋojisi bularni kərüp xu küni Əkroneə ḳaytip kətti. **17** Filistiylərning Pərwərdigaroŋa itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip bərgən altun ḥürriki: — Axdod üqün bir, Gaza üqün bir, Axkelon üqün bir, Gat üqün bir wə Əkron üqün bir idi. **18** Altun qaxḳanlarning sani bolsa Filistiylərning bəx oŋojisioŋa təwə barliḳ xəḥərning sani bilən barawər idi. Bu xəḥərlər sepilliḳ xəḥərlər wə ularoŋa ḳaraxliḳ səḥra-kəntlərni, xundaḳla ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini ḳoyoŋan qong qimənzaroŋiqə ḥəmmə jayni əz iqigə alatti. Bu qimənzar ḥazirmu Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizliḳida bar. **19** Əmma Bəyt-Xəməxtikilər əz məyliqə əḥdə sanduḳining iqigə ḳarioŋini üqün Pərwərdigar ulardin yətmix adəmni, jümlidin qonglardin əllikni urdi. Pərwərdigar həlḳni mundaḳ ḳattiḳ uroŋanliḳi üqün pütün həlḳ matəm tutti. **20** Bəyt-Xəməxtikilər: — Bu muḳəddəs Huda Pərwərdigarning aldida kim ərə turalaydu? Əḥdə sanduḳi bizning bu yərdin kimning ḳexioŋa apirilixi kerək? — dedi. **21** Andin ular Kiriat-Yearimdikilərgə əlqilərni əwitip: — Filistiylər

Pərwərdigarning əhdə sanduқini қayturup bərdi. Bu yərgə kelip uni ezünglarоға elip ketinglar, dedi.

7 Xuning bilən Kiriat-Yearimdiki adəmlər kelip Pərwərdigarning əhdə sanduқini elip qiқip, dəngning üstidiki Abinadabning eyidə қoydi wə uning ooғli Əliazarni əhdə sanduқiоға қaraxқa Pərwərdigarоға atap bekitti. **2** Əhdə sanduқi Kiriat-Yearimda қoyuloғandin tartip uzun waқit, yəni yigirmə yil ətti. Israilning pütkül jəmәti Pərwərdigarni seoғindi. **3** Wə Samuil Israilning pütkül jəmətigə: — Əgər pütün қəlbinglar bilən Pərwərdigarning yenioға қaytip, yatlarning ilaһliri bilən Axtarotlarni ez aranglardin yoқitip, kənglünglarni Pərwərdigarоға baoғlap, has Uning ibaditidila bolsanglar U silərni Filistiylərning қolidin қutқuzidu, dedi. **4** Xuning bilən Israil Baallar bilən Axtarotlarni taxlap has Pərwərdigarning ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni Mizpaһ xəһirigə jəm қilsanglar, mən silər üqün Pərwərdigarning aldida dua қilay, dedi. **6** Əmdi ular Mizpaһқa jəm bolup, u yərdə su tartip uni Pərwərdigar aldioға қuydi wə u küni roza tutup: — Biz Pərwərdigarning aldida gunaһ sadir қilduқ, dedi. Xuning bilən Samuil Mizpaһta Israillarning ərz-dəwaliri üstidin һəküm qiқardi. **7** Filistiylər Israillarning Mizpaһda jəm boloғinini anglidi; Filistiylərning oғojiliri Israil bilən jəng қiloғili qiқti. Israillar buni anglap Filistiylərdin қorқti. **8** Israillar Samuiloға: — Biz üqün Pərwərdigar Hudayimiz bizni Filistiylərning қolidin қutқuzuxi üqün uningоға nida қilixtin toһtimioғin, dedi. **9** Samuil anisini emiwatқan bir қozini elip toluқ bir kəydürmə қurbanliқ қilip Pərwərdigarоға sundi; Samuil Israilning һəққidə Pərwərdigarоға pəryad kətürdi; Pərwərdigar duasini anglidi. **10** Samuil kəydürmə қurbanliқ қiliwatқanda Filistiylər Israil bilən soқuxқili yeқinlap kəldi. Lekin Pərwərdigar xu küni Filistiylərning üstigə қattiқ güldürmama güldürlitip ularni alaқzadə қiliwətti; xuning bilən ular Israil aldida tarmar boldi. **11** Israillar Mizpaһtin qiқip ularni Bəyt-Karning tüwigiqə қooғlap қirdi. **12** U waқitta Samuil bir taxni elip, uni Mizpaһ bilən xənning otturisida tikləp: — «Pərwərdigar bizgə һaziroғiqə yardəm beriwatidu» — dəp uni Əbən-Əzər dəp atidi. **13** Xuning bilən Filistiylər besiқip Israilning zeminioға yənə tajawuz қilmidi; Samuil [һakim] boloғan barliқ künlərdə Pərwərdigarning қoli Filistiylərning üstigə қarxi boldi; **14** xunday қilip Əkrondin tartip Gatқiqə Filistiylər Israildin eliwaloғan xəһərlərning һəmmisi Israiloға yanduruldi; xəһərlərgə təwə zeminlarnimu Israil Filistiylərning қolidin yandurup aldi. Buningdin baxқa Israil bilən Amoriylar otturisida tinqliқ boldi. **15** Samuil bolsa pütün əmridə Israilni soridi. **16** Һər yili u Bəyt-əl, Gilgal wə Mizpaһlarni aylinip, muxu yərlərdə Israil üstidin һəküm yürgüzətti. **17** Andin u Ramaһқa yenip baratti; qünki uning eyi xu yərdə idi һəm u u yərdimu Israil üstidin һəküm yürgüzətti. U u yərdimu Pərwərdigarоға bir қurbangaһ yasioғanidi.

8 Xunday boldiki, Samuil kerioғanda ooғullirini Israiloға һakim қilip қoydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoel bolup, ikkinqisining ismi Abiyaһ idi. Bular Bəər-Xebada һakimliқ қildi. **3** Lekin ooғulliri uning yollirida yürməytti, bəlki mənpəətni kəzləp ezip, parilarni yəp, һəқ-naһəқni astin-üstün қildi. **4** U waқitta Israilning һəmmə aқsaқalliri Ramaһda jəm bolup Samuilning қexioға kelip **5** uningоға: — Mana sən keriding, ooғulliring bolsa sening yolliringda yürməydu. Barliқ əllərdə boloғandək üstimizgə һəküm süridioғan bir padixaһ bekitkin, dedi. **6** Ularning «Üstimizgə һəküm süridioғan bir padixaһ bekitkin» degini Samuilning kəngligə eoғir kəldi. Samuil Pərwərdigarоға dua қiliwidi, **7** Pərwərdigar Samuiloға jawabən: — Həlқ sanga һərnemə eytsa ularоға қulaқ saloғin; qünki ular seni əməs, bəlki «Üstimizgə padixaһ bolmisun» dəp Meni taxlidi. **8** Mən ularni Misirdin qiқarоған kündin tartip bügünki küngiqə ular xunday ixlarni қilip, Meni taxlap baxқa ilaһlaroға ibadət қilip kəlgən. Əmdi ular sanga һəm xunday қilidu. **9** Xuning üqün ularning səzigə unioғin. Lekin ularni қattiқ agaһlandurup kəlgüsidə ularning üstidə səltənət қilidioғan padixaһning ularni қandaq baxқuridioғanliқini bildürgin, dedi. **10** Samuil əzidin bir padixaһ sorioғan həlққə, Pərwərdigarning eytқinining һəmmisini dəp bərdi. **11** U: — Üstünglarda səltənət қilidioғan padixaһning tutidioғan yoli mundaq bolidu: — U ooғulliringlarni əz ixioға қoyup, jəng һarwilirini һəydəxkə, atliқ əskərliri boluxқa salidu; ular uning һarwilirining aldida yügüridu; **12** ularni əzi üqün ming bexi wə əllik bexi boluxқa, yerini һəydəxkə, һosulini oruxқa, jəng қoralliri bilən һarwa əswablirini yasaxқa salidu. **13** Қizliringlarni ətir yasaxқa, tamaқ etixkə wə nan yeқixқa salidu. **14** Əng esil zeminliringlar, üzümzarliringlar bilən zəytunluқliringlarni tartiwelip əz hizmətkarlirioға beridu. **15** U uruқunglardin, üzümzarliringlarning

ḩosulidin ondin bir ülüxini əzining oŋojidarliri wə hizmətkarlirioŋa bəlüp beridu. **16** U ḳulliringlar, dedəkliringlar, əng kelixkən yigitliringlarni wə exəkliringlarni əz ixioŋa salidu. **17** U ḳoyliringlardin ondin bir ülüxini alidu; silər uning ḳul-hizmətkarliri bolisilər. **18** Silər u kündə əzünglaroŋa tallioŋan padixaḩ tüpəylidin pəryad kətürisilər; lekin Pərwərdigar u künidə silərgə ḳulaḳ salmaydu, dedi. **19** Həlḳ bolsa Samuilning səzigə ḳulaḳ salmay: — Yaḳ, bəlki üstimizgə səltənət ḳilidioŋan bir padixaḩ bolsun, dedi. **20** —Xundaḳ ḳilip biz baxḳa ḩərbir əllərgə ohxax bolimiz; bizning padixaḩimiz üstimizdin ḩəküm qiḳirip, bizni baxlaydu wə biz üqün jəng ḳilidu, dedi. **21** Samuil həlḳning ḩəmmə səzlirini anglap, ularni Pərwərdigaroŋa yətküzdi. **22** Pərwərdigar əmdi Samuiloŋa: — Sən ularning səzigə ḳulaḳ selip, ularoŋa bir padixaḩ bekitkin, dedi. Samuil Israillaroŋa: — Ḩərbiringlar əz xəḩiringlaroŋa ḳaytinglar, dedi.

9 Binyamin ḳəbilisidin Kix atlik bir kixi bar idi. U Abiəlning ooŋli, Abiəl Zerorning ooŋli, Zeror Bikoratning ooŋli, Bikorat Afiyaning ooŋli idi; Afiya bolsa Binyaminlik idi. U əzi batur wə dələtmən kixi idi. **2** Kixning Saul isimlik, esil wə huxhuy bir ooŋli bar idi. Israillar arisida uningdin qiraylik adəm yoḳ idi; u xundaḳ egiz boyluḳ ər idiki, həlḳning ḩərḳandiḳi uning mürisigimu kəlməytti. **3** Saulning atisi kixning exəkliri yitip kətkənidi. Buning bilən Kix ooŋli Sauloŋa: — Sən hizmətkarlardin birini əzüng bilən billə elip, exəklərni tepip kəlgin, dedi. **4** Ular berip Əfraim edirliḳidin ətüp, Xalixaḩ zeminini kezip, ularni izdəp tapalmidi; ular Xaalim zeminidinmu ətti, exəklər u yərdimu yoḳ idi. Andin Binyamin zeminini kezip ətti, ularni yənə tapalmidi. **5** Ular Zuf zemiŋioŋa yətkəndə Saul əzi bilən kəlgən hizmətkarioŋa: — Bolə, əygə yanayli; bolmisa atam exəklərdin ənsirməy, əksiqə bizning oŋemimizni yəp ketərmiki, dedi. **6** Lekin u uningoŋa: — Mana, bu xəḩərdə Hudaning bir adimi bar. U məḩtərəm bir adəm, ḩər nemə desə əməlgə axmay ḳalmaydu. Əmdi u yərgə barayli; u bizgə baridioŋan yolimizni kərsitip ḳoyarmikin, dedi. **7** Xunga Saul hizmətkarioŋa: — Lekin uning yenioŋa barsaḳ u kixigə nemə berimiz? Qünki hurjunlirimizda nan tügəp ḳaldi, ḳolimizda Hudaning adimigə bərgüdək sowoŋitimiz yoḳ. Yenimizda yənə nemə bar? — dedi. **8** Hizmətkar Sauloŋa jawab berip: — Mana ḳolumda qarək xəkəl kümüx bar. Mangidioŋan yolimizni dəp bərsun, Hudaning adimigə xuni berəy, dedi **9** (burun Israilda bir adəm Hudadin yol sorimaḳqi bolsa: — Kelinglar, aldin kərgüqining ḳexioŋa barayli, dəytti. Ḩazir «pəyoŋəmbər» degənni ətkən zamanda «aldin kərgüqi» dəytti). **10** Saul hizmətkarioŋa: — Məsliḩəting yahxi boldi. Biz mangayli, dedi. Xuning bilən ular Hudaning adimi turoŋan xəḩərgə bardi. **11** Ular xəḩərgə qiḳidioŋan yolda ketiwatḳanda, su tartḳili qiḳḳan birnəqqə ḳizoŋa uqridi wə ulardin: — Aldin kərgüqi muxu yərdimu? — dəp soridi. **12** Ular jawab berip: — Xundaḳ. Mana u aldinglarda turidu; tez beringlar, qünki halayiḳ bügün [xəḩərning] yuḳiri jayida ḳurbanliḳ ḳilmaḳqi, xunga u bügün xəḩərgə kirdi. **13** U [ḳurbanliḳtin] yeyixkə tehi yuḳiri jayoŋa qiḳmay turupla, silər uning bilən xəḩərdə uqrixisilər. Həlḳ u kəlmigüqə taam yeməydu, qünki u awwal ḳurbanliḳni bərikətləydu; andin qaḳiriloŋan meḩmanlar taamoŋa eoŋiz tegidu. Ḩazir qiḳinglar, qünki bu dəl uni tapḳili bolidioŋan waḳit, dedi. **14** Ular xəḩərgə qiḳip xəḩər mərkizigə kəlgəndə, mana Samuil yuḳiri jayoŋa qiḳixḳa uloroŋa ḳarap keliwatatti. **15** Pərwərdigar Saul kelixtin bir kün ilgiri Samuiloŋa: **16** — Ətə muxu waḳitlarda Mən yeningoŋa Binyamin zeminidin bir adəmni əwətimən. Sən uni Mening həlḳim Israilning üstigə əmir boluxḳa məsiḩ ḳiloŋin. U Mening həlḳimni Filistiylərning ḳolidin ḳutḳuzidu. Qünki Mening həlḳimning pəryadi Manga yətkini üqün uloroŋa iltipat bilən ḳaridim, — dedi. **17** Samuil Saulni kərgəndə Pərwərdigar uningoŋa: — Mana, Mən sanga səz ḳiloŋan adəm muxudur. Bu adəm Mening həlḳimning üstidə səltənət ḳilidu, dəp izḩar ḳildi. **18** Saul dərwazida turoŋan Samuilning ḳexioŋa berip: Silidin soray, aldin kərgüqining əyi nədə, dəp soridi. **19** Samuil Sauloŋa: — Aldin kərgüqi mən əzüm xu. Məndin awwal yuḳiri jayoŋa qiḳḳin. Bügün silər mən bilən taam yəysilər; ətə seni uzutup qiḳḳanda, kənglüngdiki ḩərbir ixlarni sanga dəp berəy, — dəp jawab bərdi. **20** Əmma üq kün burun yitip kətkən exəklərdin bolsa, əndixə ḳilmioŋin; ular tepildi. Əmdi Israilning ḩəmmə arzusi kimgə mayil? Sanga wə atangning pütkül jəmətigə əməsmu? — dedi. **21** Saul jawab berip: — Mən Israil ḳəbililiri iqidiki əng kiqik ḳəbilə boloŋan Binyamindin, jəmətimmu Binyamin ḳəbilisi iqidiki əng kiqiki tursa? Nemə üqün bu səzlərni manga dəyla? — dedi. **22** Samuil bolsa Saulni wə hizmətkarini baxlap, meḩmanhana əyigə kirdi wə ularni qaḳiriloŋanlarning arisida tərdə olturoŋuzdi. Ular ottuzqə adəm idi. **23** Samuil axpəzgə: — Mən saḳlap ḳoyoŋin dəp, sanga tapxuroŋan ḩeliḳi taamni

elip kəlgin, dedi. **24** Xuning bilən axpəz saqlap qoyoɣan qong ajritiloɣan qolni elip Saulning aldioɣa qoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saqlap qoyuloɣini xudur! Uni aldingoɣa elip yegin; qünki u mən həlqni qaqiroɣan qeoɣimda atayin sanga atap elip qoyoɣandin tartip bu bekitilgən waqitqiqə saqlandi, dedi. Xuning bilən u küni Saul bilən Samuil tamaqta billə boldi. **25** Ular yuqiri jaydin qüxüp xəhərgə kirdi, [Samuil] əgzidə Saul bilən səzləxti. **26** Ətisi tang xəhərdə orundin turoɣanda Samuil Saulni əgzidin qaqirip: — Ornungdin tur, mən seni uzutup qoyay, dedi. Saul orundin turdi wə ikkisi billə qikti, — həm u Samuil bilən billə koqioɣa qikti. **27** Ular xəhərning ayioɣioɣa ketiwatqanda, Samuil Sauloɣa: Hizmətkaroɣa aldimizda mangoɣaq turoɣin, dəp buyruoɣin, dedi. U xundaq qildi. Andin Samuil: — Sən turup tur, Pərwərdigarning səz-kalamini sanga yətküzəy, dedi.

10 Samuil bir may komzikini elip uning bexioɣa təküp uni səyüp mundaq dedi: — «Mana bu, Pərwərdigarning seni Əz mirasioɣa əmir boluxqa məsih qiloɣini əməsmu? **2** Sən bügün məndin ayriloɣandin keyin Binyamin zeminining qegrisidiki Zəlzahoɣa yetip baroɣiningda Rahiləning qəbrisining yenida sanga ikki kixi uqraydu; ular sanga: «Sən izdəp baroɣan exəklər tepildi, wə mana, atang exəklərdin oɣəm qilmay, bəlki silər üqün: Ooɣlumni qandaq qilip taparmən, dəp ənsiriməktə» dəp eytidu. **3** Sən u yərdin mengip, Tabordiki dub dərihigə yətkəndə Pərwərdigarning aldioɣa berix üqün Bəyt-Əlgə qikip ketiwatqan üq kixigə uqraysən. Ulardin biri üq ooɣlaq, biri üq nan wə yənə biri bir tulum xarabni kətürüp kelidu. **4** — Ular sanga salam qilip ikki nanni sunidu; sən bərginini qolliridin aloɣin. **5** Andin sən «Hudaoɣa [ataloɣan] Gibeah xəhərigə barisən (u yərdə Filistiylərning bir ləxkərgahi bar); sən xu xəhərgə kəlsəng qiltar, təmbur, nəy wə lirilarni kətürüp yuqiri jayidin qüxkən bir bələk pəyoɣəmbərlər sanga uqraydu. Ular bexarətlik səzlərni qilidu. **6** Xuning bilən Pərwərdigarning Rohi sening wujudungoɣa qüxidu, sən ular bilən birliktə bexarətlik səzlərni qilisən wə yengi bir adəm bolisən. **7** Muxu alamətlər sanga kəlgəndə, qolungdin nemə kəlsə xuni qiloɣin. Qünki Huda sən bilən billidur. **8** Andin məndin ilgiri Gilgaloɣa qüxüp barisən. Mana, mən həm yeningoɣa qüxüp kəydürmə qurbanliqlar sunux wə inaq qurbanliqlar qilix üqün kelimən. Mən yeningoɣa berip, nemə qilixing kerəklikini uqturmioɣuqə, meni yəttə kün saqlap turoɣin». **9** Wə xundaq boldiki, u burulup Samuildin ayriloɣanda Huda uningoɣa yengi bir qəlb ata qildi; wə bu alamətlərning həmmisi axu küni əməldə kərsitildi. **10** Ular Gibeahoɣa yetip kəlgəndə mana, bir bələk pəyoɣəmbərlər uningoɣa uqridi; Hudaning Rohi uning wujudioɣa qüxti, buning bilən u ularning arisida bexarət qilixqa baxlidi. **11** Uni ilgiri tonuydioɣanlarning həmmisi uning pəyoɣəmbərlərning arisida bexarət qiloɣinini kərgəndə ular bir-birigə: — Kixning ooɣlioɣa nemə boptu? Saulmu pəyoɣəmbərlərdin biri boldimu nemə? — deyixti. **12** Əmma yərlik bir adəm: — Bularning atiliri kimlər? — dedi. Xuning bilən: «Saulmu pəyoɣəmbərlərning birimidu?» dəydioɣan gəp pəyda boldi. **13** Əmdi Saul bexarətlik səzlərni qilip bolup, yuqiri jayoɣa qikip kətti. **14** Saulning taoɣisi uningdin wə uning hizmətkaridin: — Nəgə berip kəldinglar? dəp soridi. U: — Exəklərni izdigili qiktuq; lekin ularni tapalmay Samuilning qexioɣa barduq, dedi. **15** Saulning taoɣisi: — Samuilning silərgə nemə deginini manga eytip bərginə, dedi. **16** Saul taoɣisioɣa: — U jəzm bilən bizgə exəklər tepildi, dəp həwər bərdi, dedi. Lekin Samuilning padixahliq ixi tooɣruluq eytqan səzini uningoɣa dəp bərmidi. **17** Samuil əmdi həlqni Pərwərdigarning aldioɣa jəm bolunglar dəp, Mizpahqa qaqirdi. **18** U Israiloɣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən silər Israilni Misirdin qikirip misirliqlarning qolidin azad qilip, silərgə zulum qiloɣan həmmə padixahliqlarning qolidin qutquzdum. **19** Lekin bügünki kündə silərni bexinglaroɣa qüxkən barliq balayi'apətlərdin wə barliq muxəkkətlərdin qutquzoɣuqi Hudayinglardin waz keqip uningoɣa: «Yaq. Üstimizgə bir padixah bekitip bərgəysən» — dedinglar. Əmdi əzünglarni qəbiləŋlar boyiqə, jəmətinglar boyiqə Pərwərdigarning aldioɣa hazir qilinglar» — dedi. **20** Xuning bilən Samuil Israilning həmmə qəbililirini aldioɣa jəm qilip, qək taxliwidi, qək Binyamin qəbilisigə qikti. **21** U Binyamin qəbilisini jəmət-jəmətliri boyiqə əz aldioɣa kəltürüp qək taxliwidi, qək Matrining jəmətigə qikti. Andin keyin yənə qək taxliwidi, Kixning ooɣli Sauloɣa qikti. Ular uni izdiwidi, əmma uni tapalmidi. **22** Xunga ular Pərwərdigardin yənə: — U kixi bu yərgə keləmdu? — dəp soridi. Pərwərdigar jawabən: — Mana, u yüktaqlarning arisioɣa yoxuruniwaldi, dedi. **23** Xunga ular yügürüp berip uni xu yərdin elip kəldi. U həlqning otturisida turoɣanda halayiqning boyi uning mürisigimu kəlmidi. **24** Samuil barliq həlqqə: —

Əmdi Pərwərdigar tallioŋan kixigə ḳaranglar! Dərwəḳə barlik həlḳning iqidə uningoŋa yetidioŋan birsi yoḳtur, dedi. Wə həlḳning ḥəmmisi: — Padixaḥ yaxisun! — dəp towlaxti. **25** Samuil həlḳḳə padixaḥlik ḥoḳuḳ-ḳanunlirini uḳturdi wə uni oram yazma ḳilip yezip qiḳip, Pərwərdigarning aldioŋa ḳoydi. Andin Samuil ḥəmmə həlḳni, ḥərḳaysisini əz əylirigə ḳayturdi. **26** Saulmu ḥəm Gibeaḥdiki əyigə ḳaytti; kəngülliri Huda təripidin təsirləndürülgən bir türküm batur kixi uning bilən billə bardi. **27** Lekin birnəqqə rəzil kixi: — Bu kixi ḳandaḳmu bizni ḳutḳuzalisun? — dəp uni kəmsitip uningoŋa ḥeq sowoŋat bərmidi; əmma u anglimaslikḳa saldi.

11 Xu waḳitta Ammoniy Naḥax qiḳip Yabəx-Gileadni muḥasirigə aldi. Yabəxning ḥəmmə adəmliri Naḥaxḳa: — Əgər biz bilən əḥdə tüzsəng, sanga boysunimiz, dedi. **2** Lekin Ammoniy Naḥax ularoŋa: — Pütkül Israilоŋa dəxnəm ḳilix üqün ḥər biringlarning ong kəzini oyup andin silər bilən əḥdə ḳilay, dedi. **3** Yabəxning aḳsaḳalliri uningoŋa: — Bizgə yəttə kün məḥlət bərgin; biz Israilning pütkül yurtioŋa əlqilərni mangdurup andin keyin bizni ḳutḳuzidioŋan adəm qiḳmisa, əzimiz qiḳip sanga təslim bolimiz, dedi. **4** Əmdi əlqilər Saulning xəḥiri Gibeaḥoŋa kelip muxu sözlərni həlḳning ḳuliḳioŋa yətküzdi; ḥəmmə həlḳ pəryad kətürüp yioŋildi. **5** Wə mana, Saul etizliḳidin qiḳip kalilarni ḥəydəp keliwatatti, u: — Həlḳ nemə dəp yioŋlaydu, dəp soridi. Ular Yabəxtin kəlgən kixilərning sözlirini uningoŋa dəp bərdi. **6** Saul bu sözlərni anglioŋanda Hudaning Roḥi uning üstigə kelip, uning oŋəzipi ḳattiḳ ḳozoŋaldi. **7** U bir jüp uyni qepip parqilap, parqilirini əlqilərning ḳoli arḳilik pütkül Israil zeminioŋa tarḳitip: — Ḥər kim kelip Saul bilən Samuiloŋa əgəxmisə, ularning uylirimu muxuningoŋa ohxax ḳilinidu, dedi. Xuning bilən Pərwərdigarning ḳorḳunqi həlḳning üstigə qüxti; xundaḳ boldiki, ular ittipaḳlixip bir adəmdək jənggə qiḳti. **8** Saul ularni Bezək [degən jayda] sanioŋanda Israillar üq yüz ming, Yəhudaning adəmliri bolsa ottuz ming qiḳti. **9** Ular kəlgən əlqilərgə: — Gileadtiki Yabəxning adəmlirigə xundaḳ eytinglarki, ətə kün qüx boloŋanda nijat silərgə kelidu, dedi. Əlqilər berip xuni Gileadtiki Yabəxliḳlaroŋa yətküzdi; ular intayin huxal boluxti. **10** Xuning bilən Yabəxtikilər: — Ətə biz ḳexinglaroŋa qiḳip [təslim bolimiz], silər bizni ḳandaḳ ḳilixḳa layiḳ kərsənglar, xundaḳ ḳilinglar, dedi. **11** Ətisi xundaḳ boldiki, Saul həlḳni üq bələk ḳildi; ular keqə tətinqi jesəktə ləxkərgaḥoŋa kirip Ammoniylarni kün qüx boloŋuqə urup ḳirdi. Tirik ḳaloŋanlar bolsa xundaḳ parakəndə boldiki, ulardin ikki adəmmu bir yərgə kelәlmidi. **12** Həlḳ əmdi Samuiloŋa: — Bizning üstimizgə Saul padixaḥ bolmisun dəp eytḳanlar kimlər? Bu kixilərni kəltürüp, ularni əltürəyli, dedi. **13** Lekin Saul: — Bügün ḥeqkim əltürülmisun. Qünki bügün Pərwərdigar Israiloŋa nusrət bərdi, dedi. **14** Samuil həlḳḳə: — Ḳeni, Gileadḳa berip u yərdə padixaḥliḳni yengibaxtin tikləyli, dəp eytti. **15** Xuni dewidi, ḥəmmə həlḳ Gileadḳa berip Gileadta Pərwərdigarning aldida Saulni padixaḥ ḳildi; ular u yərdə Pərwərdigarning aldida inaḳlik ḳurbanliḳlirini kəltürdi. Saul ḥəm xuningdək barlik Israil xu yərdə zor huxallikḳa qəmdi.

12 Samuil pütkül Israiloŋa: — Mana, mən silərning barlik eytḳan səzliringlarni anglap üstünglaroŋa bir padixaḥ ḳoydum; **2** mana əmdi padixaḥ silərning aldinglarda yürməktə, mən bolsam ḳerip bexim aḳardi; mana, mening ooŋullirimmu aranglarda turidu. Yaxliḳimdin tartip bu küngiqə silərning aldinglarda mengip kəldim. **3** Mana bu yərdə turuptimən. Pərwərdigarning aldida wə uning məsiḥ ḳilinoŋinining aldida manga ərzinglar bolsa dəweringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning exikini tartiwaldim? Kimning ḥaḳḳini yedim? Kimgə zulum ḳildim? Yaki mən kəzümni kor ḳilix üqün kimdin para aldim? Xundaḳ bolsa dənglar, wə mən uni silərgə tələp berimən, dedi. **4** Ular jawab berip: — Sən bizning ḥaḳḳimizni yemiding, ḥeqkimgə zulum ḳilmiding wə ḥeq kixining ḳolidin birər nərsinimu eliwalmiding, dedi. **5** U ularoŋa: — Məndə ḥeq ḥaḳḳinglar ḳalmioŋanliḳioŋa Pərwərdigar silərgə guwaḥ bolup wə uning məsiḥ ḳiloŋini ḥəm bügün guwaḥqi bolsun, dewidi, ular: — U guwaḥtur, dedi. **6** Samuil həlḳḳə mundaḳ dedi: «Musa bilən Ḥarunni tikləp ata-bowiliringlarni Misir zeminidin qiḳaroŋuqi bolsa Pərwərdigardur. **7** Əmdi ornunglardin turunglar, mən Pərwərdigarning aldida Pərwərdigarning silərgə wə ata-bowiliringlaroŋa yürgüzgən ḥaḳḳaniy əməllirini silərning aldinglaroŋa ḳoyuxḳa səz ḳilay. **8** Yaḳup Misiroŋa kirgəndin keyin ata-bowiliringlar Pərwərdigaroŋa pəryad ḳiloŋanda, Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunni əwətti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin qiḳirip bu yərdə olturaḳlaxturdi. **9** Əmma ular əz Hudasi Pərwərdigarni untudi; xunga u ularni Ḥazorning ḳoxunidiki sərdar Siseraning ḳolioŋa, Filistiylərning ḳolioŋa ḥəm Moabning padixaḥining

ķolioŋa tapxurup bərdi; bular ular bilən jəng ķilixti.
10 Xuning bilən ular Pərwərdigaroŋa pəryad ķilip:
«Biz gunaḥ ķilip Pərwərdigarni taxlap Baallar
wə Axtarotlarning ibaditidə bolduķ; əmma əmdi
bizni düxmənlirimizning ķolidin ķutķuzoŋin, biz
sanga ibadət ķilimiz» dedi. 11 Wə Pərwərdigar
Yərubbaal, Bedan, Yəftaḥ wə Samuilni əwətip,
ətrapinglardiki düxmənliringlarning ķolidin silərni
ķutķuzdi, xuning bilən tinq-aman turuwatķanidinglar.
12 Lekin Hudayinglar Pərwərdigar Өzi padixaḥinglar
bolsimu, Ammonning padixaḥi Naḥaxning silərgə
ķarxi ķopķinini kөrgininglarda silər: Yaķ! Bir padixaḥ
üstimizgə səltənət ķilsun dəp manga eyttinglar. 13
Əmdi silər halap tallioŋan, silər tiligən padixaḥķa
ķaranglar; mana, Pərwərdigar silərning üstünglaroŋa
bir padixaḥ ķoydi. 14 Əgər silər Pərwərdigardin ķorķup,
uning ķulluķida bolup, Uning awazioŋa ķulaķliringlarni
selip, Uning əmrigə asiylik ķilmisanglar, silər ḥəm
üstünglarda səltənət ķiloŋan padixaḥ Hudayinglar
Pərwərdigaroŋa əgəxsənglar, əmdi silərgə yahxi
bolidu. 15 Lekin Pərwərdigarning sөzigə ķulaķ
salmay, bəlki Pərwərdigarning əmrigə asiylik
ķilsanglar, Pərwərdigarning ķoli ata-bowiliringlaroŋa
ķarxi boloŋandək silərgimu ķarxi bolidu. 16
Əmdi turunglar, Pərwərdigar kөzliringlarning aldida
ķilidioŋan uluoŋ karamətni kөrünglar! 17 Bügün
buoŋday oridioŋan waķit əməsmu? Mən Pərwərdigaroŋa
nida ķilay, U güldürmama bilən yamoŋur yaoŋduridu.
Xuning bilən silərning bir padixaḥ tiligininglarning
Pərwərdigarning nəziridə zor rəzillik ikənlikini kөrüp
yetisilər». 18 Andin Samuil Pərwərdigaroŋa nida
ķildi; xuning bilən Pərwərdigar xu küni güldürmama
bilən yamoŋur yaoŋdurdi. Həlķ Pərwərdigardin
wə Samuildin bək ķorķti. 19 Həlķning ḥəmmisi
Samuiloŋa: — Hudaying Pərwərdigaroŋa bizni
өlmisun dəp kəminiliring üqün dua ķiloŋin; qünki
ḥəmmə gunaḥlirimizning üstigə yənə yamanlik
axurup өzimizgə bir padixaḥ tiliduķ, dedi. 20
Samuil həlķķə mundaķ dedi: — Ķorķmanglar; silər
dərwəķə bu ḥəmmə rəzillikni ķiloŋansilər, lekin
əmdi Pərwərdigaroŋa əgixixtin qətniməy, pütkül
kөngülliringlar bilən Pərwərdigarning ibaditidə
bolunglar; 21 adəmgə payda yətküzməydioŋan yaki
adəmni ķutķuzalmaydioŋan biḥudə ixlarni izdəp,
yoldin ezip kətmənglar; qünki ularning tayini yoķtur.
22 Qünki Pərwərdigar Өz uluoŋ nami üqün Өz həlķini
taxlimaydu; qünki Pərwərdigar silərni Өz həlķi ķilixni
layiķ kөrgəndur. 23 Manga nisbətən, silər üqün dua
ķilixtin tohtax bilən Pərwərdigaroŋa gunaḥ ķilix
məndin neri bolsun; bəlki mən silərgə yahxi wə
durus yolni өgitimən. 24 Pəķət silər Pərwərdigardin
ķorķup pütkül kөngülliringlar wə ḥəķiķət bilən uning
ibaditidə bolunglar; qünki silər üqün ķiloŋan uluoŋ
karamətlərgə ķaranglar! 25 Lekin yamanlik ķilsanglar,
ḥəm өzünglar ḥəm padixaḥinglar ḥalak ķilinisilər».

13 Saul [ottuz] yaxta padixaḥ bolup Israilning üstidə
ikki yil səltənət ķiloŋandin keyin 2 Өzigə Israildin
üq ming adəmni iloŋap aldi. Ikki mingi Mikmaxta
wə Bəyt-Əl taoŋlirida Saulning ķexida, bir mingi
Binyamin zeminidiki Gibeaḥda Yonatanning ķexida
idi. Əmma u ķaloŋan həlķning ḥərbirini өz өylirigə
kətküziwətti. 3 Yonatan bolsa Filistiylərning Gebadiki
ləxkərgaḥioŋa ḥujum ķildi, Filistiylər buningdin həwər
tapti. Saul bolsa: — Pütkül zemindiki ibraniylar anglap
oyoŋansun dəp, kanay qaldurdi. 4 Pütkül Israil Saulning
Filistiylərning ləxkərgaḥioŋa ḥujum ķiloŋanliķidin
ḥəmdə Israilning Filistiylərgə nəprətlinidioŋanlikidin
həwər tapti. Həlķ Saulning kəynidin Gilgaloŋa berip
yioŋildi. 5 Filistiylərdin Israil bilən jəng ķiloŋili
üq ming jəng ḥarwisi, altə ming atlik ləxkər
wə dengiz saḥilidiki ķumdək kөp piyadə ləxkər
yioŋildi. Ular kelip Bəyt-Awənning xərķ təripidiki
Mikmaxta bargaḥ tikti. 6 Israilning adəmliri өzlirining
ķattiķ hiyim-hətərdə ķaloŋanliķini kөrüp oŋarlaroŋa,
qatķalliķlaroŋa, ķiya taxliķlaroŋa, yuķiri jaylaroŋa
wə azgallaroŋa yoxuruniwelixti; 7 [bəzi] Ibraniylar
Iordan dəryasidin өtüp, Gad wə Gileadning zeminioŋa
ķeqip bardi. Lekin Saul Gilgalda ķaldi, adəmlirining
ḥəmmisi uningoŋa titrigən ḥalda əgəxti. 8 Əmdi
Saul Samuil uningoŋa bekitkən waķitķiqə yəttə kün
kütüp turdi; lekin Samuil Gilgaloŋa kəlmidi, həlķ
uningdin tarilip kətkili turdi. 9 Saul: — Kөydürmə
ķurbanlik bilən inaķlik ķurbanliķlirini bu yərgə —
yenimoŋa elip kelinglar, dedi. Andin u өzi kөydürmə
ķurbanlik өtküzdi. 10 Wə xundaķ boldiki, u kөydürmə
ķurbanliķni tügitixi bilənla, mana Samuil kəldi.
Saul uningoŋa salam ķiloŋili aldioŋa qiķti. 11 Lekin
Samuil: — Nemə ixlarni ķilding?! — dəp soridi.
Saul: — Həlķ məndin tarilip kətkənlikini, silining
bekitkən waķitta kəlmigənliklirini, Filistiylərning
Mikmaxta yioŋiloŋinini kөrdum, 12 mən iqimdə: Əmdi
Filistiylər Gilgaloŋa qüxüp manga ḥujum ķilmaķqi,
mən bolsam tehi Pərwərdigaroŋa iltija ķilmidim,
dedim. Xunga kөydürmə ķurbanlik ķilixķa өzümni

məjburlidim, dedi. 13 Samuil Saulƣa: — Sən əhməқlik қilding; sən Hudaying Pərwərdigar sanga buyruƣan əmrni tutmiding; xundaқ қiliƣan bolsang Pərwərdigar Israilning üstidiki səltənitingni mənggü mustəһқəm қilatti, dedi. 14 Lekin əmdi səltəniting mustəһқəm turmaydu. Pərwərdigar Өz kənglidikidək muwapiқ bir adəmni izdəp tapti. Pərwərdigar uni Өz həlқining baxlamqisi қildi, qünki sən Pərwərdigar sanga buyruƣanni tutmiding, dedi. 15 Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin ketip Binyamin zeminidiki Gibeaһƣa bardi. Saul bolsa өz yenidiki adəmlərni sanidi; ular altə yüzqə qiқti. 16 Saul bilən ooƣli Yonatan wə ularning қexida қaloƣan həlқ Binyamin zeminidiki Gebada қelip қaldi, Filistiylər bolsa Mikmaxta bargaһ tikkənidi. 17 Қaraқqilar daim Filistiylərning bargaһidin qiқip üq bələkkə bölünətti. Bir bələk Xual zeminidiki Ofraһƣa baridioƣan yoloƣa atlinatti, 18 bir bələk Bəyt-Һoronoƣa baridioƣan yol bilən mangatti, yənə bir bələk qəlning qetidiki Zəboim jiloƣisioƣa қaraydioƣan zemindiki yoloƣa mangatti. 19 Əmma pütkül Israil zeminida һeqbir təmürqi tepilmaytti; qünki Filistiylər: — Ibraniylar өzlirigə қiliq yaki nəyzə yasiyalmisun, dəp oylaytti. 20 Bu səwəbtin Israillar һəmmisi sapan qixliri, kətmənlirini, paltilirini wə oroƣaқlirini bislax üqün Filistiylərning қexioƣa baratti. 21 Ular sapan qixliri wə kətmənlər üqün üqtin ikki xəkəl, jotu, palta wə zihlarni bislax üqün üqtin bir xəkəlni tələytti. 22 Xunga urux boloƣanda Saul wə Yonatanning қexidiki həlқning һeqbiridə қiliq ya nəyzə yoқ idi; pəқət Saul bilən ooƣli Yonatandila bar idi. 23 U waқitta Filistiylərning bir қarawullar ətriti Mikmaxtiki dawanoƣa qiққanidi.

14 Bir küni Saulning ooƣli Yonatan yaraƣ kətürgüqisigə: — Kəlgin, udulimizdiki Filistiylərning қarawullar ətritining yenioƣa qiқayli, dedi. Əmma u atisioƣa һeqnemə demidi. 2 Saul bolsa Gibeaһning qetidiki Migrondiki anar dərihining tegidə қaldi. Uning қexidiki həlқ altə yüzqə idi 3 (u waқitta əfodni Ahitubning ooƣli, Ihabodning akisi Ahiyaһ kiyətti; u Xiloһda turuwatқan, Pərwərdigarning kaһini idi. Ahitub Finiһasning ooƣli, Finiһas Əlining ooƣli idi). Həlқ bolsa Yonatanning kətkinlikini bilmigənidi. 4 Yonatan Filistiylərning қarawullar ətriti tərəpkə ətməkqi boloƣan dawanning ikki təripidə tüwrüktək tik қiya taxlar bar idi. Birining nami Bozəz, yənə birining nami Sənəһ idi. 5 Bir қiya tax ximaliy təripidə bolup, Mihmax bilən қarixip turatti, yənə biri jəbub təripidə Gebaning udulida idi. 6 Yonatan yaraƣ kətürgüqisigə: — Kəl, bu hətnisizlərning қarawullar ətritigə qiқayli; Pərwərdigar biz üqün bir ix қilsa əjəb əməs, qünki Pərwərdigarning қutқuzuxi üqün adəmlərning kəp yaki az boluxi һeq tosaloƣu bolmaydu, dedi. 7 Uning yaraƣ kətürgüqisi uningoƣa: — Kənglüngdə һər nemə bolsa xuni қiloƣin; baroƣin, mana, kənglüng nemini halisa mən sən bilən billimən, dedi. 8 Yonatan: — Mana, biz u adəmlər tərəpkə qiқip өzimizni ularoƣa kərsitəyli; 9 əgər ular bizgə: — Biz silərning қexinglaroƣa baroƣuqə turup turunglar, desə ularning қexioƣa qiқmay өz jayimizda turup turayli; 10 lekin ular: — Bizning қeximizoƣa qiқinglar, desə, qiқayli. Qünki xundaқ bolsa Pərwərdigar ularni қolimizoƣa beriptu, dəp bilimiz; muxundaқ ix bizgə bir bexarət bolidu, dedi. 11 Ikkiylən өzini Filistiylərning қarawullar ətritigə kərsətti. Filistiylər: — Mana, Ibraniylar өzini yoxuroƣan azgallardin qiқiwatidu, dedi. 12 Ətrəttikilər Yonatan bilən yaraƣ kətürgüqisigə: — Bizgə qiқinglar, biz silərgə bir nərsini kərsitip қoyimiz, dedi. Yonatan yaraƣ kətürgüqisigə: — Manga əgixip qiққin; qünki Pərwərdigar ularni Israilning қolioƣa bərdi, dedi. 13 Yonatan қol-putliri bilən əmüləp qiқti, yaraƣ kətürgüqisi kəynidin uningoƣa əgəxti. Filistiylər Yonatanning aldida yiқilixti; yaraƣ kətürgüqisi kəynidin kelip ularni қətl қildi. 14 Xu tunji һujumda Yonatan bilən yaraƣ kətürgüqisi təһminən yerim қoxluқ yərdə eltürgənlər yigirmidək adəm idi. 15 Andin ləxkərgaһdikikərni, dalada turuwatқanlarni, barliқ ətrətlərdikilərni wə bulang-talang қiloƣuqilarni titrək basti. Ular һəm titrəp қorқti, yərmu təwrinip kətti; qünki bu qong қorқunq Huda təripidin kəlgənidi. 16 Əmdi Binyamin zeminidiki Gibeaһda turuwatқan paylaқqilar kərdiki, mana, ləxkər topliri tarmar bolup uyan-buyan yügürüxüp kətti. 17 Saul қexidiki həlққə: Adəmlirimizni sanap kimning bu yərdin kətkənlikini eniқlanglar, dedi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilən yaraƣ kətürgüqisi yoқ qiқti. 18 Saul Ahiyaһқa: — Hudaning əһdə sanduқini elip kəlgin, dedi. Qünki u waқitta Hudaning əһdə sanduқi Israilning arisida idi. 19 Saul kaһinoƣa səz қiliwatқanda Filistiylərning ləxkərgaһida boloƣan ƣəlwə baroƣanseri küqiyip kətti. Saul kaһinoƣa: — Қolungni yioƣқin, dedi. 20 Andin Saul wə uning bilən boloƣan һəmmə həlқ yioƣilip jənggə qiқti; wə mana, Filistiylərning һərbiri өz səpdixioƣa қarxi қiliq kətürüp zor parakəndilik boldi. 21 U waқittin ilgiri Filistiylərning arisida boloƣan,

ular bilən billə ləxkərgaһning ətrapiоға qikkan Ibraniylar bar idi; ularmu Saul wə Yonatan bilən billə boloған Israillaroға koxuldi. **22** Xuningdək Əfraim taoқlirida əzini yoxuroған Israillar Filistiylərning kaqkinini anglioғanda sokuxka qikip ularni kooқlidi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar u küni Israiloға nusrət bərdi. Sokux Bəyt-Awənning u təripigə ətti. **24** Lekin Israilning adəmliri u küni zor besim astida kaldi. Qünki Saul ularoға kəsəm iqküzüp: — Mən düxmənlirimdin intikam almioқuqə kəq boluxtin ilgiri taam yegən kixigə lənət bolsun, dəp eytkanidi. Xuning üqün həlktin һeqkim taam yemidi. **25** Əmma barlik zemindiki koxun bir ormanlikka kirgəndə yər yüzidə һəsəl bar idi. **26** Həlk ormanlikka kirgəndə, mana bu һəsəl ekip turatti; lekin һeqkim kolini aoқzioға kətürmidi, qünki həlk kəsəmdin korkatti. **27** Lekin Yonatan atisining həlkkə kəsəm iqküzgənlikini anglimioқanidi. Xunga u kolidiki һasini sunup uqini һəsəl kənikigə tikip koli bilən aoқzioға saldi. Xundak kilip kəzliri nurlandi. **28** Əmma həlktin biri: Sening atang həlkkə qing kəsəm iqküzüp: — Bügün taam yegən kixigə lənət bolsun! dəp eytkanidi. Xuning üqün həlk һalsizlinip kətti, dedi. **29** Yonatan: — Mening atam zeminoға azar bərdi; karanglar, bu һəsəldin kiqikkinə tetixim bilənla kəzlirimning xunqə nurlanoқinini kərmidinglarmu? **30** Həlk bügün düxmənlərdin tartiwaloған oljidin halioқinini yegən bolsa Filistiylərning arisidiki kiroқinqilik tehimu zor bolmasmidi? — dedi. **31** Axu küni ular Mikmaxtin tartip Filistiylərni kooқlap Ayjalonoқiqə urup kirixti; həlk tola һerip kətkənidi. **32** Xuning bilən həlk olja üstigə etilip berip, koy, kala wə mozaylarni tutup xu yərdila soydi. Andin həlk gəxni kanni adaliwətməyla yedi. **33** Sauloға həwər kelip: Mana, həlk kanni adaliwətməyla gəxni yəp Pərwərdigaroға gunah kiliwatidu, dəp eytildi. U: Silər Pərwərdigaroға asiylik kildinglar! Əmdi bu yərgə yenimoға qong bir taxni domilitip kelinglar, dedi. **34** Saul yənə: Silər həlkning arisioға qikip ularoға: Һərbiri əz kalisini, əz koyini kəximoға elip kelip bu yərdə soyup yesun; lekin gəxni kanni adaliwətməy yəp, Pərwərdigaroға gunah kilmanglar, dənglar, dedi. Bu keqə həlkning һəmmisi һərbiri əz kalisini elip kelip u yərdə soydi. **35** Saul bolsa Pərwərdigaroға bir kurbangaһ yasidi. Bu uning Pərwərdigaroға yasioған tunji kurbangaһi idi. **36** Saul: — Bu keqidə Filistiylərning peyigə qüxüp, ətə tang atkuqə ularni talap һeq birini tirik koymayli, dedi. Həlk: — Nemə sanga yahxi kərünsə xuni kiloқin, dəp jawab bərdi. Lekin kahin səz kilip: — Pərwərdigarning yenioға kirip [yolyoruk sorap] qikayli, dedi. **37** Saul Hudadin: — Ya Filistiylərning kəynidin qüxüymu? Sən ularni Israilning kolioға tapxuramsən? — dəp soridi. Lekin u küni U uningoға һeq jawab bərmidi. **38** Saul: — I həlkning һəmmə qongliri, bu yərgə qikinglar. Bügün kim gunaһ kiloғanlikini enikлap bekinglar. **39** Qünki Israiloға nusrət bərgən Pərwərdigarning һayati bilən kəsəm kilimənki, bu gunaһ һətta ooқlum Yonatanda tepilsimu u jəzmən əltürülsun, dedi. Lekin pütkül həlktin һeqkim uningoға jawab bərmidi. **40** Andin u pütkül Israiloға: — Silər bir tərəptə turunglar, mən ooқlum Yonatan yənə bir tərəptə turayli, dedi. Həlk uningoға: — Nemə sanga yahxi kərünsə, xuni kiloқin, dedi. **41** Saul Israilning Hudasi Pərwərdigaroға: — Bu qək bilən əyni əһwalni axkara kiloқaysən, dedi. Qək bolsa Saul bilən Yonatanni kərsətti, həlk kutuldi. **42** Saul: — Mening bilən ooқlum Yonatanning otturisioға qək taxlanglar, dedi. Xundak kiliwidi, qək Yonatanoға qikti. **43** Saul Yonatanoға: — Kiloқiningni manga eytkin, dedi. Yonatan uningoға: — Kolumdiki һasa bilən kiqikkinə һəsəl elip tetip baktim wə mana, xuning üqün mən ölümgə məһkum boldum! — dəp jawab bərdi. **44** Saul: — Sən qokum ölüxüng kerək, i Yonatan; undak kilmisam, Huda manga sening bexingoға qüxkəndinmu artuk qüxürsun! — dedi. **45** Lekin həlk Sauloға: — Israilda bu uluoқ nusrətni kazanoған Yonatan öltürüləmdu? Bundak ix bizdin neri boloқay! Pərwərdigarning һayati bilən kəsəm kilimizki, uning bexidin bir tal qaq yərgə qüxməydu; qünki bügünki ixni u Hudaning yardimi bilən əməlgə axurdi, dedi. Xundak kilip həlk Yonatanni ölümdin halas kildi. **46** Andin Saul Filistiylərni kooқlaxtin tohtidi; Filistiylərmu əz jayioға kaytip kətti. **47** Xundak kilip Saul Israilning səltənitini əzining kildi; andin u qərisidiki düxmənlirigə, yəni Moablar, Ammoniylar, Edomiylar, Zobaһdiki padixaһlar wə Filistiylərgə һujum kildi. U kaysi tərəpkə yüzlənsə oқalip kelətti. **48** U zor jasarət kərsitip Amaləklərni urup Israilni bulang-talang kiloқuqilardin kutkuzdi. **49** Saulning ooқulliri Yonatan, Yixwi wə Malki-Xua idi; uning ikki kizining ismi bolsa — qongining Merab, kiqikining Mikal idi. **50** Saulning ayalining ismi Aһinoam bolup, u Ahimaazning kizi idi. Saulning koxunining sərdari Abnər idi; u Saulning taoқisi Nərning ooқli idi. **51** Saulning atisi Kix wə Abnərning atisi Nər bolsa, ikkisi

Abiəlning ooqulliri idi. 52 Saul pütkül əmridə Filistiylər
bilən qattiq jəngdə bolup turdi. Saul əzi ḥərqaqan
batur ya palwanlarni kərsə, uni əz hizmitigə salatti.

15 Əmdi Samuil Sauloqa: — Pərwərdigar seni Əz
həlki Israil üstigə padixaḥ bolux üqün məsiḥ
qiloqili meni əwətkənidi; əmdi Pərwərdigarning səzini
anglioqin. 2 Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan
Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən Amaləklərning
Israiloqa qiloqan muamilisini, yəni Israil Misirdin
qikqanda ularning yolda ularoqa qandaq qarxilik
kərsətkənlikini kənglümgə pükkənmən. 3 Əmdi
berip Amaləklərni urup ularning ḥəmmisini wəyran
qilip ularni ḥeq ayimayla, ər bolsun, ayal bolsun,
əsmür bolsun, bowaq bolsun, kala-qoy, təgə wə
ixək ḥəmmisini yoqatqin, dedi. 4 Saul həlqni jəm
qilip ularni Təlaim xəḥiridə saniwidi, ikki yüz ming
piyadə əskər, Yəḥuda qəbilisidin on ming adəm
qikti. 5 Saul Amaləklərning xəḥirigə kəlgəndə xu
yərdiki wadida bəktürmə qoydi. 6 Andin Saul
Keniylərgə: — Qikip ketinglar, silərni ular bilən qoxup
yoqatmasliqim üqün Amaləklərning arisidin qikip
ketinglar; qünki Israil Misirdin qikqanda silər ularning
ḥəmmisigə meḥribanlik kərsətkənsilər, dedi. Xuning
bilən Keniylər Amaləklərdin qikip kətti. 7 Əmdi Saul
Amaləklərni Ḥawilaḥdin tartip Misirning udulidiki
Xuroqiqə qooqlap urdi. 8 U Amaləklərning padixaḥi
Agagni tirik tutti, əmma barlik həlqni qiliq bisi bilən
pütünləy yoqatti. 9 Lekin Saul bilən həlq Agagni
ayidi wə qoy-kala, bordaloqan mal wə qozilardin əng
esillərning ḥəmmisini, jümlidin nemə yahxi bolsa
xuni ayap ularni ḥalak qilixqa qoli barmidi; lekin
nemə yarimas wə zəip bolsa xularning ḥəmmisini
ular yoqatti. 10 Xuning bilən Pərwərdigarning səzi
Samuiloqa kelip mundaq deyildi: — 11 «Saulni
padixaḥ qiloqinimoqa puxayman qildim, qünki u
manga əgixixtin yenip Mening səzümgə əməl qilmidi».
Samuil azar qekip pütkül bir keqə Pərwərdigaroqa
pəryad kətürdi. 12 Ətisi Samuil Saulning aldioqa qikix
üqün tang səḥərdila ornidin turdi. Samuiloqa: — Saul
Karməlgə bardi wə mana, u əzigə bir abidə turoquzup
andin yenip Gilgaloqa qüxüptu, degən həwər berildi.
13 Samuil Saulning qexioqa kəlgəndə Saul uningoqa:
— Pərwərdigar seni mubarəkligəy! Pərwərdigarning
səzlirigə əməl qildim, dedi. 14 Lekin Samuil: — Undaq
bolsa qulikimoqa anglanoqan qoyning mərixi bilən mən
anglawatqan kalining mərixi zadi nədin kəldi? — dedi.
15 Saul jawab berip: — Ular Amaləklərdin elip kelindi;
qünki həlq Hudaying Pərwərdigaroqa qurbanlik qilix
üqün qoy-kalining esillirini ayap qaldurup qoydi;
qaloqinini bolsa pütünləy yoqattuq, dedi. 16 Samuil
Sauloqa: — Qoy, bu gepingni! Mən Pərwərdigarning
bu keqə manga nemə deginini sanga eytip berəy,
dedi. U uningoqa: — Eytqin, dedi. 17 Samuil mundaq
dedi: — Əz nəziringdə kiqik ḥesablanoqan waqtingdila
Pərwərdigar seni Israilning üstigə padixaḥ bolsun
dəp, məsiḥ qilixi bilən sən Israil qəbililirining bexi
boloqan əməsmiding? 18 Andin Pərwərdigar seni:
— Sən berip gunaḥkar Amaləklərni ḥalak qiloqin;
ularni yoqatquqə ular bilən soquxqin, dəp əwətkənidi.
19 Əmdi nemixqa Pərwərdigarning səzigə qulaq
salmay, bəlki olja üstigə düm qüxüp, Pərwərdigarning
nəzaridə yaman boloqanni qilding? 20 Saul Samuiloqa:
— Mən ḥəqiqətən Pərwərdigarning səzigə qulaq
saldimoqu! Pərwərdigar meni əwətkən yol bilən
mangdim wə Amaləklərning padixaḥi Agagni elip kelip
Amaləklərning əzini pütünləy yoqattim. 21 Əmma həlq
bolsa oljidin qoy bilən kala, yəni yoqitixqa bekitilgən
nərsilərdin əng esilini elip Hudaying Pərwərdigaroqa
Gilgalda qurbanlik qilix üqün elip kəldi, dedi. 22
Samuil: — Pərwərdigar kəydürmə qurbanliqlar bilən
təxəkkür qurbanliqlirini kəltürüxtin səyünəmdu, ya
Pərwərdigarning səzigə itaət qilixtin süyünəmdu?
Mana itaət qilmaqlik qurbanlik qilmaqliqtin əwzəl,
kəngül qoyux qoqqar yeoqini sunuxtin əwzəldur.
23 Qünki asiylik bolsa jadugərlik gunaḥi bilən
ohxaxtur, Baxpaxtaqlik qəbiḥlik wə butpərəslikkə
barawərdur. Sən Pərwərdigarning səzini taxlioqining
üqün, Pərwərdigar seni taxlap padixaḥliqtin məḥrum
qildi, — dedi. 24 Saul Samuiloqa: — Mən gunaḥ
sadir qildim, qünki mən Pərwərdigarning əmridin
wə sening səzüngdinmu qiqtim; qünki mən həlqtin
qorqup ularning səzigə kirdim. 25 Əmdi gunaḥimni
əpu qiloqin; mening Pərwərdigaroqa səjdə qilixim üqün
mening bilən qaytip baroqin, dedi. 26 Samuil Sauloqa:
— Mən sening bilən qaytip barmaymən; qünki sən
Pərwərdigarning səzini taxlioqansən, wə Pərwərdigar
seni taxlap padixaḥliqtin məḥrum qildi, dedi. 27
Samuil ketixkə buruloqinida Saul uning tonining
pexini tutuwaldi, u yirtilip kətti. 28 Samuil uningoqa:
— Pərwərdigar bügün Israilning padixaḥliqini səndin
yirtip elip səndin əwzəl boloqan bir yeqiningoqa
tapxurdi. 29 Israilning Janabiy Aliyisi Boloquqi
yaloqan səzliməydu yaki niyitidin yanmaydu; qünki u
adəm balisidək niyitidin yanoquqi əməstur, dedi. 30

Saul: — Mən gunaḥ sadir ḳildim. Lekin həlḳimning aḳsaḳallirining wə Israilning aldida manga izzət ḳilip mening bilən yenip barоɣin; xuning bilən Hudaying Pərwərdigaroɣa səjdə ḳilalaymən, dedi. **31** Xuning bilən Samuil Saul bilən yenip bardi wə Saul Pərwərdigaroɣa səjdə ḳildi. **32** Andin Samuil: — Amaləklərning padixaḥi Agagni mening aldimoɣa elip kelinglar, dedi. Agag bolsa huxluḳ bilən uning ḳexioɣa bardi. Agag kənglidə: — Xübḥisizki, ələüm dəḥxiti ətüp kətti, dedi. **33** Əmma Samuil: — Sening ḳiliqing hotunlarni balisiz ḳiloɣandək sening anangmu hotunlarning arisida balisiz bolidu, dewidi, Samuil Agagni Gilgalda Pərwərdigarning aldida qanap parə-parə ḳildi. **34** Andin Samuil Ramaḥḳa bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibeaḥ» degən jaydiki өyigə ḳiḳip kətti. **35** Samuil өlgən künigiqə Saul bilən ḳayta kərüxmidi. Əmma Samuil Saul üqün ḳayoɣurdi. Pərwərdigar Saulni Israilning üstigə padixaḥ ḳiloɣanliḳidin əpsuslandi.

16 Pərwərdigar Samuiloɣa: — Sən ḳaqanoɣiqə Saul üqün ḳayoɣurup yürisən? Mən uni Israiloɣa səltənət ḳilixtin məḥrum ḳilip taxlioɣan əməsmu? Münggüzüngni zəytun meyi bilən toldurup barоɣin. Mən seni Bəyt-Ləḥəmlik Yəssəning ḳexioɣa əwətimən. Uning ooɣulliridin padixaḥ boluxḳa өzümgə birni bekittim, dedi. **2** Samuil bolsa: — Mən ḳandaḳ barimən? Saul bu ixni anglisa meni өltürüwetidu! — dedi. Pərwərdigar: — Өzüng bilən bir inəkni aloɣaq berip Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ ḳilix üqün kəldim, degin. **3** Yəssəni ḳurbanliḳḳa qaḳiroɣin, andin Mən sanga ḳilidioɣiningni ayan ḳilimən; wə Mən sanga degən birsini Өzüm üqün məsiḥ ḳiloɣin, dedi. **4** Samuil Pərwərdigarning deginini ada ḳilip Bəyt-Ləḥəmgə bardi. Yetip kəlgəndə xəḥərning aḳsaḳalliri titrigən ḥalda qiḳip: — Bizgə tinq-amanliḳ elip kəldingmu? — dəp soridi. **5** U: — Tinq-amanliḳ elip kəldim; Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ sunuxḳa kəldim. Silər өzünglarni ḥaramdin paklap mən bilən billə ḳurbanliḳḳa kelinglar, dedi. Xuning bilən u Yəssə bilən ooɣullirini ḥalal ḳilip ḳurbanliḳḳa qaḳirdi. **6** Ular kəlgəndə Samuil Eliabni kərüp iqidə: — Pərwərdigarning məsiḥ ḳilidioɣini xübḥisizki Өzining aldida turidu, dedi. **7** Lekin Pərwərdigar Samuiloɣa: — Uning təḳi-turḳioɣa yaki boyioɣa ḳarimioɣin. Mən uni xalliwəttim, qünki Huda insan kərgəndək kərməydu; insan bolsa sirtḳi ḳiyapitigə ḳaraydu, lekin Pərwərdigar ḳəlbgə ḳaraydu, dedi. **8** Andin Yəssə Abinadabni qaḳirip Samuilning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil: — Pərwərdigar buni ḥəm tallimidi, dedi. **9** Andin Yəssə Xammaḥni uning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil: — Pərwərdigar buni ḥəm tallimidi, dedi. **10** Xuningoɣa ohxax Yəssə ooɣullirining yəttisini Samuilning aldidin ətküzdi. Lekin Samuil Yəssəgə: — Pərwərdigar bularni ḥəm tallimidi, dedi. **11** Samuil Yəssədin: — Barliḳ yigitlər muxularmu? dəp soridi. U: — Ḥəmmidin kiqiki ḳaldi. Lekin mana, u ḳoy beḳiwatidu, dedi. Samuil Yəssəgə: — Uni qaḳirtip elip kəlgin, qünki u kəlmigüqə dastihanda olturmaymiz, dedi. **12** [Yəssə] adəm mangdurup uni kəltürdi. U qirayida ḳan yügürüp turidioɣan, kəzliri qiraylиḳ wə kelixkən yigit idi. Pərwərdigar: — Ḳopup uni məsiḥ ḳiloɣin, qünki [Mening tallioɣinim] xudur! dedi. **13** Samuil may münggüzini elip uni ḳerindaxlirining arisida məsiḥ ḳildi. U kündin tartip Pərwərdigarning Roḥi Dawutning wujudioɣa qüxti. Samuil bolsa ḳopup Ramaḥoɣa kətti. **14** Əmdi Pərwərdigarning Roḥi Sauldin kətkənidi, wə Pərwərdigar təripidin bir yaman roḥ uni pərixan ḳildi. **15** Saulning hizmətkarliri uningoɣa: — Mana Huda təripidin bir yaman roḥ seni pərixan ḳilidu. **16** Əmdi oɣojimiz өzliri aldiliridiki hizmətkarlirini dərḥal buyruoɣayliki, ular qiltar qelixḳa usta adəmni tapsun; wə xundaḳ boliduki, Huda təripidin yaman roḥ üstlirigə kəlsə u qiltar qalsun, uning bilən ḥalliri obdan bolidu, dedi. **17** Saul hizmətkarlirioɣa: — Mening üqün qiltar qelixḳa usta bir adəmni tepip ḳeximoɣa elip kelinglar, dedi. **18** Oɣulamlardin biri uningoɣa: — Mana Bəyt-Ləḥəmlik Yəssəning qiltaroɣa usta bir ooɣlini kərdüm. U өzi batur bir jəngqi, gəptə ḥoxyar wə kelixkən adəm ikən, xundaḳla Pərwərdigar uning bilən billə ikən, dedi. **19** Xuning bilən Saul Yəssəgə əlqilərni mangdurup: — Ḳoy baḳidioɣan ooɣlung Dawutni manga əwətkin, dəp eytti. **20** Yəssə bir exəkni təyyarlap uningoɣa nan bilən bir tulum xarab wə bir ooɣlaḳni artip, bularni ooɣli Dawutning ḳoli bilən Sauloɣa əwətti. **21** Xuning bilən Dawut Saulning ḳexioɣa kelip uning aldida turdi. Saul uningoɣa tolimu amraḳ idi; u Saulning yaraoɣ kətürgüqisi boldi. **22** Andin Saul Yəssəgə həwər əwətip: — Dawut mening aldimda tursun; qünki u nəzirimgə yaḳti, dəp eytti. **23** Əmdi xundaḳ boliduki, u [yaman] roḥ Huda təripidin Saulning üstigə kəlgəndə Dawut qiltarni elip ḳoli bilən qaldi. Buning bilən Saul aram tepip ḥali obdan bolup yaman roḥ uningdin qiḳip kətti.

17 Əmma Filistiylər jəng ḳilix üqün ḳoxunlirini yioɣdi. Ular Yəḥudaoɣa təwə Sokoḥda jəm bolup,

Sokoh bilən Azikah otturisidiki Əfəs-Dammimda qedirlarni tikti. **2** Saul bilən Israillarmu jəm bolup Elah jiloʏisida qedirlirini tikip Filistiylər bilən jəng kiloʏili səp tüzdi. **3** Filistiylər bir tərəptiki taoʏda, Israillar yənə bir tərəptiki taoʏda turatti; otturisida jiloʏa bar idi. **4** Xu wakitta Filistiylərning ləxkərgahidin Gatlik Goliat isimlik bir qempiyon palwan qikip kəldi. Uning egizliki altə gəz bir oʏeriq idi. **5** Bexioʏa mis dubuloʏa, uqisioʏa kasirakliq sawut kiygənidi. Uning bu mis sawuti bolsa bəx ming xəkəl kelətti. **6** Paqakliriоʏa mistin tizlik baoʏlioʏan, əxnisigə mis atma nəyzə kisturiwaloʏanidi. **7** Uning nəyzisining sepi bolsa bapkarning hadisidək idi; nəyzisining bexi altə ming xəkəl kelətti; kalkan kətürgüqisi uning aldida mangatti. **8** U ornida turup Israilning koxunlirioʏa mundak towlaytti: — «Silər nemixka jəng kilix üqün səp tüzgənsilər? Mən Filistiy əməsmu? Silər bolsanglar Saulning kullirioʏu? Aranglardin bir adəmni tallap kikinglar, u mən bilən elixixka qüxsun! **9** U mən bilən elixip meni urup əltürəlsə, biz silərning kulliringlar bolimiz. Lekin mən uni məoʏlup kilip əltürsəm, silər bizning kullirimiz bolup bizning hizmitimizdə bolusilər». **10** Xu Filistiy yənə səz kilip: — Mən bügün Israilning koxunioʏa hakarət kildimoʏu? Silər bir adəmni kikiringlar, biz elixayli! — dedi. **11** Saul bilən həmmə Israil bu Filistiyning səzlirini anglap, alakzadə bolup bək korkti. **12** Dawut Yəhuda yurtidiki Bəyt-Ləhəmdə olturukluk Yəssə degən əfratlik adəmning ooʏli idi. Yəssəning səkkiz ooʏli bar idi. Saulning künliridə u heli yaxinip kaloʏanidi. **13** Yəssəning üq qong ooʏli Saul bilən jənggə kikkanidi. Jənggə kikkan üq ooʏulning tunjisining ismi Eliab, ikkinqisining ismi Abinadab wə üqinqisining Xammah idi. **14** Dawut həmmidin kiqiki idi. Üq qong ooʏli Sauloʏa əgixip kikkanidi. **15** Bəzidə Dawut Saulning kexidin əz atisining koylirini bekix üqün kaytip kelətti. **16** Axu Filistiy bolsa kirik küngiqilik hər ətigən wə kəqtə qikip turdi. **17** Yəssə ooʏli Dawutka: — Bu əfah komaqni wə bu on nanni elip ləxkərgahoʏa tez berip akiliringoʏa bərgin, **18** bu on parqə kurutni ularning mingbexioʏa berip akiliringning əhwalini sorap ularning kepil hetini elip kəlgin, dedi. **19** Saul, xu [üq ooʏul] wə Israilning həmmə adəmliri Elah jiloʏisida turup Filistiylərgə karxi jəng kilatti. **20** Dawut bolsa ətisi səhər kopup koylarni bir bakkuqining koliоʏa tapxurup, axlik-tülükni elip Yəssə uningoʏa tapilioʏandək, koxun istihkamioʏa yətkəndə, jənggə qikidioʏan ləxkərlər sərən kətürüwatkanidi. **21** Israil wə Filistiylər bir-birigə udulmu'udul turup sokuxka səp tüzdi. **22** Dawut bolsa elip kəlgən nərsilərni yük-takларoʏa karioʏuqining koliоʏa tapxurup səp arisioʏa yügürüp berip akiliridin tinqlik soridi. **23** U ular bilən səzlixip turoʏanda, Filistiylərdin boloʏan Goliat degən qempion palwan Filistiylərning sepidin qikip yənə heliki gəpni kildi; Dawut uni anglidi. **24** Israilning həmmə adəmliri bu adəmni kərgəndə kəqip ketixti wə bək korkti. **25** Israilning adəmliri bir-birigə: — Qikiwatkan bu adəmni kərdünglarmu? U Israiloʏa hakarət kilix üqün qikidu. Xundak boliduki, uni əltürgən adəmgə padixah kəp mal-mülük in'am kilidu, əz kizini uningoʏa hotunlukka beridu həm atisining jəmətini Israil təwəsidə baj-alwandin halas kilidu, dedi. **26** Dawut əz yenida turoʏan adəmlərdin: — Bu Filistiyni əltürüp Israiloʏa kilinoʏan xu hakarətni yokatkan kixigə nemə kilinidu? Qünki bu hətnisiz Filistiy zadi kim? U kandaksigə mənggü hayat boloʏuqi Hudaning koxunlirioʏa hakarət kilixka petinidu? — dedi. **27** halayik uningoʏa aldinkilarning degən səzi boyiqə jawab berip: — Uni əltürgən kixigə mundak-mundak kilinidu, dedi. **28** Lekin uning qong akisi Eliab uning u adəmlər bilən səzləxkinini anglap kaldi; Eliabning Dawutka aqqiki kelip: — Nemixka bu yərgə kəlding? Qəldiki u azoʏinə koyni kimgə taxlap koydung? Mən kibirlikingni wə kənglüngning yamanlikini bilimən. Sən alayitən jəngni kərgili kəlding, dedi. **29** Dawut: — Mən nemə kildim? Pəkət bir səz kilsam bolmamdikən? — dedi. **30** Dawut burulup baxkisidin aldinkidək soridi, həlk aldida eytkandək uningoʏa jawab bərdi. **31** Əmma birsi Dawutning eytkan səzlirini anglap kelip Sauloʏa yətküzdi; u Dawutni qakirtip kəldi. **32** Dawut Sauloʏa: — Bu kixining səwəbidin heqkimning yüriki su bolmisun. Silining kulliri bu Filistiy bilən sokuxkili qikidu, dedi. **33** Saul Dawutka: — Sən bu Filistiy bilən sokuxkili barsang bolmaydu! Sən tehi yax, əmma u yaxlikidin tartipla jəngqi idi, dedi. **34** Dawut Sauloʏa: — Kulliri əz atisining koylirini bekip kəldim. Bir xir yaki eyik kelip padidin bir kozini elip kətsə, **35** mən uning kəynidin kooʏlap uni urup kozini aoʏzidin kutkuzup alattim. Əgər kopup manga hujum kilsa mən uni yaylidin tutuwelip urup əltürəttim. **36** Kulliri həm xir həm eyikni əltürgən; bu hətnisiz Filistiymu ularoʏa ohxax bolidu. Qünki u mənggü hayat boloʏuqi Hudaning koxunioʏa hakarət kəltürdi — dedi. **37** Dawut səzini dawam kilip: — Meni xirning qanggilidin wə

eyiқning qanggilidin қutқuzoŋan Pərwərdigar ohxaxla bu Filistiyning қolidin қutқuzidu, dedi. Saul Dawutқa: — Baroŋin, Pərwərdigar sening bilən billə boloŋay, dedi. **38** Andin Saul Dawutқa əz jəng kiyimlirini kiygüzüp, bexioŋa mis dubuloŋini takap wə uningoŋa bir jəng sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa Saulning қiliqini kiyimning üstigə esip, mengip bakti; qünki u bularni kiyip bakmioŋanidi. Xuning bilən Dawut Sauloŋa: — Mən bularni kiyip mangalmaydikənmən; qünki burun kiyip bakmioŋan, dəp ularni seliwətti. **40** U қolioŋa ҳasisini elip, eriktin bəx silik tax iloŋap padiqi haltisining yanquқioŋa saldi; u saloŋusini қolioŋa elip Filistiygə yeқin bardi. **41** Filistiy bolsa qikip Dawutқa yeқinlaxti, қalқan kətürgüqisimu uning aldida mangdi. **42** Filistiy Dawutқa birқur səpselip қarap məshirə қildi. Qünki u tehi yax, buoŋday ənglük wə kelixkən yigit idi. **43** Filistiy Dawutқa: — Sən ҳasa kətürüp aldimoŋa kəpsən? Sən meni it dəp oylap қaldingmu? — dəp əz butlirining namlirini tiloŋa elip Dawutni қaroŋidi. **44** Filistiy Dawutқa yənə: — Bu yakқa kəl, mən gəxüngni asmandiki uqar-қanatlaroŋa wə dalalardiki yirtқuqlaroŋa yəm қilimən, dedi. **45** Dawut Filistiykə: — Sən қiliq, nəyzə wə atma nəyzini kətürüp manga ҳujum қiloŋili kəlding; lekin mən sən ҳakarət қiloŋan, Israilning қoxunlirining Hudasi boloŋan Pərwərdigarning nami bilən aldingoŋa ҳujumoŋa qiktim — dedi. **46** «Dəl bügün Pərwərdigar seni mening қolumoŋa tapxuridu. Mən seni əltürüp bexingni kesip alimən; mən ləxkərgaһdiki Filistiylərning jəsətlirinimu asmandiki uqar-қanatlaroŋa wə dalalardiki yirtқuqlirioŋa yəm қilimən. Buning bilən pütkül jaһan Israilda bir Hudaning bar ikənlikini bilidu **47** wə bu pütkül jamaət Pərwərdigarning nusrət berixining қiliq, nəyzə bilən əməs ikənlikini bilidu; qünki bu jəng bolsa Pərwərdigarningkidur, U seni қolimizoŋa tapxuridu». **48** Filistiy Dawutқa ҳujum қiloŋili қopup yeқin kəlgəndə Dawut uningoŋa ҳujum қiloŋili Filistiy қoxunining sepigə қarap yügürdi. **49** Dawut қolini haltisioŋa tikip bir taxni qikirip saloŋuoŋa selip Filistiygə қaritip atti; tax Filistiyning pexanisigə təgdi. Tax uning pexanisigə petip kətti, u düm qüxüp yərgə yikildi. **50** Xundak қilip Dawut Filistiyni saloŋu wə tax bilən məoŋlup қilip uni urup əltürdi; Dawutning қolida ҳeq қiliq yok idi. **51** Dawut yügürüp berip, Filistiyning üstidə turup, қiliqini қinidin tartip elip uni əltürüp, uning bexini aldi. Filistiylər əz baturining əlginini kərüpla, bədər қaqti. **52** Israillar bilən Yəһudalar bolsa ornidin қopup sərən selixip Filistiylərni jiloŋioŋiqə wə Əkron dərwazilirioŋiqə kəynidin қooŋlap kəldi; əltürülgən Filistiylər Xaaraimoŋa baridioŋan yolda Gat wə Əkronoŋiqə yetip kətkənidi. **53** Israil Filistiylərni қooŋlaxtin yenip kelip ularning ləxkərgaһini bulang-talang қildi. **54** Dawut Filistiyning bexini Yerusalemoŋa elip bardi; uning yarioŋini bolsa əz qedirioŋa қoydi. **55** Saul Dawutning Filistiyning aldioŋa qikқinini kərgəndə қoxunning sərdari Abnərdin: — I Abnər, bu yigit kimning ooŋli? — dəp soridi. Abnər: — I padixaһ, ҳayating bilən қəsəm қilimənki, bilməymən, dedi. **56** Padixaһ: — Bu yigit kimning ooŋli ikən dəp sorap bakқin, dedi. **57** Dawut Filistiyni қirip қaytip kəlgəndə Abnər uni padixaһning қexioŋa elip bardi; Filistiyning bexi tehiqə uning қolida turatti. **58** Saul uningdin: — I yigit, kimning ooŋlisən? dəp soridi. Dawut: — Mən silining қulliri Bəyt-Ləһəmlik Yəssəning ooŋlimən, dəp jawab bərdi.

18 Dawut bilən Saulning səһbiti ayaoŋlaxқanda, Yonatanning kəngli Dawutning kəngligə xundak baoŋlandiki, uni əz jenidək səydi. **2** Saul bolsa u küni uni əz yenida elip қelip, uni atisining əyigə қaytқili қoymidi. **3** Yonatan Dawut bilən əһdə қilixti; qünki u uni əz jenidək səyətti. **4** Yonatan uqisidiki tonni selip Dawutқa bərdi, yənə jəng kiyimlirini, jümlidin ҳətta қiliqi, okyasi wə kəmirinimu uningoŋa bərdi. **5** Saul Dawutni nəgila əwətsə u xu yərgə baratti, xundakla ixlarni jayida қilatti. Xuning üqün Saul uni ləxkərlərning üstigə қoydi. Bu ix barlik һəlқqə wə ҳəm Saulning hizmətkarlirioŋimu yakti. **6** Dawut Filistiyni əltürüp kəpqilik bilən yanoŋanda Israilning ҳəmmə xəһərliridiki қiz-ayallar Saulni nahxa eytip ussul oynap қarxi aloŋili qikti; ular ҳuxluk iqidə dap wə üqtar bilən nəoŋmə qelixti. **7** Қiz-ayallar nəoŋmə qaloŋanda: — Saul minglap əltürdi, wə Dawut on minglap əltürdi, dəp okuxatti. **8** Buni anglap Saul naһayiti hapa boldi; bu səz uning kəngligə təgdi. U: — Dawutқa on minglap ҳesablandi, əmma manga pəқət minglap ҳesablandi; əmdi padixaһliktin baxқa uningoŋa ҳeqnərsə kəm əməs, dedi. **9** Xu kündin tartip Saul Dawutni kəzləp yürdi. **10** Ətisi Huda təripidin қabaһətlik bir roһ Saulning üstigə qüxti wə u əyidə қalaymiқan jəyligili turdi. Əmdi Dawut baxқa wakittikidək қoli bilən qiltar qaldi; Saulning қolida nəyzə bar idi. **11** Saul: — Dawutni tamoŋa nəyzə bilən қadiwetimən dəp, nəyzini atti; lekin Dawut ikki қetim əzini daldioŋa aldi. **12**

Pərwərdigarning Dawut bilənla bolup, əzidin yiraqlap kətkini üqün Saul Dawuttin qorqatti. **13** Xuning üqün Saul Dawutni əz yenidin ayrip, uni ləxkərlərgə mingbexi qilip qoydi; u ləxkərlərni elip jənggə qiqip turatti. **14** Dawut bolsa ḥəmmə ixlarni pəm bilən qilatti; qünki Pərwərdigar uning bilən billə idi. **15** Saul uning pəmlik ikənlikini kərüp uningdin bək qorqatti. **16** Əmma pütkül Israil bilən Yəḥuda həlqi Dawutni səyətti; qünki u ularni yetəkləp jənggə qiqatti. **17** Saul Dawutqa: — Mana, qong qizim Merab — mən uni sanga hotunluqqa bərgüm bar. Sən pəqət hizmitimgə janpida bolup, Pərwərdigarning jəngliridə kürəx qiloqin, dedi. Qünki Saul iqidə: — U mening qolum bilən əməs, bəlki Filistiylərning qoli bilən yoqitilsun, dəp hiyal qiloqanidi. **18** Əmma Dawut Sauloqa: — Mən kim idim, mening atamning jəməti Israil arisida nemə idi, mən qandaqmu padixaḥning küy'ooqli bolay? — dedi. **19** Lekin Saulning qizi Merab Dawutqa berilidioqan waqitta, u Məḥolatlik Adriəlgə hotunluqqa berildi. **20** Əmma Saulning qizi Miqalning kəngli Dawutqa qüxkənidi. Baxqilar buni Sauloqa eytti, bu ixtin Saul hux boldi. **21** Saul: — Qizimni Dawutqa berəy, u uningoqa bir sirtmaq bolup, Filistiylərning qolida yoqitilsun, dəp oylidi. Xuning bilən Saul Dawutqa: — Bügün ikkinqi qetim küy'ooqlum bolisən, dedi. **22** Saul əz oqulamlirioqa: — Dawutqa astirtin: — Mana, padixaḥ səndin səyünidu, wə ḥəmmə oqulamliri sanga amraq. Xuning üqün padixaḥning küy'ooqli boloqin, dəp eytinglar, dəp tapilidi. **23** Saulning oqulamliri bu səzlərni Dawutning qulikioqa yətküzdi. Lekin Dawut: — Nəziringlarda padixaḥning küy'ooqli bolux kiqik ixmu? Mən bolsam bir kəmbəoqəl wə ətiwarsiz adəmmən — dedi. **24** Saulning oqulamliri Sauloqa Dawutning degənlirini əz əyni yətküzdi. **25** Saul: — Silər Dawutqa: — Padixaḥ sanga baxqa toyluq aloquzmaydu, pəqət padixaḥ düxmənliridin intiqam elix üqün yüz Filistiyning hətnilikinila alidu, dəp eytinglar, dedi (Saulning məqsiti bolsa Dawutni Filistiylərning qolida yoqitix idi). **26** Oqulamlar bu səzlərni Dawutqa yətküzdi; padixaḥning küy'ooqli bolux Dawutqa yeqip qaldi. Əmdi bekitilgən məḥlət toxmayla, **27** Dawut turup əz adəmliri bilən qiqip ikki yüz Filistiyni əltürdi. Dawut ularning hətnilikini kesip elip padixaḥning küy'ooqli bolux üqün bularning ḥəmmisini padixaḥqa tapxurdi. Saul qizi Miqalni uningoqa hotunluqqa bərdi. **28** Saul Pərwərdigarning Dawut bilən billə ikənlikini wə əz qizi Miqalning uni səyidioqanlikini kərüp **29** Dawuttin tehimu qorqti. Xuning bilən Saul üzlüksiz Dawutqa düxmən boldi. **30** Filistiylərning əmirliri daim soquxqa qiqatti; əmma ḥər qetim qiqsila Dawutning ixliri Saulning ḥəmmə hizmətkarlirining kidin muwəppəqiyətlik bolatti; xuning bilən uning nami [halayiq] təripidin tolimu ḥərmətkə sazawər bolatti.

19 Saul əz ooqli Yonatan wə ḥəmmə hizmətkarlirigə Dawutni əltürüxkə buyruq qildi. Lekin Saulning ooqli Yonatan Dawutqa bək amraq idi. **2** Yonatan Dawutqa: — Atam Saul seni əltürməkqi; əmdi ətə ətigən qattiq eḥtiyat qiloqin, bir məhpiy jayni tepip əzüngni yoxuroqin; **3** mən əzüm qiqip sən yoxurunoqan etizliqqa berip atamning yenida turup atam bilən sening tooqrangda səzlixip baqay; əḥwalni enik bilgəndin keyin sanga həwər qilay, dedi. **4** Yonatan atisi Sauloqa Dawutning yahxi gepini qilip: — Padixaḥ əz hizmətkarioqa, yəni Dawutqa yamanlik qilmioqay! Qünki u sanga gunaḥ qilmioqan; bəlki uning əməlliri əzünggə kəp yahxiliklarni elip kəlgən: — **5** u əz jenini alqinioqa elip qopup ḥeliqi Filistiyni əltürdi wə xuning bilən Pərwərdigar pütkül Israil üqün qong nusrət bərdi. Xu qaoqda sən əzüng kərüp hux boloqan əməsmu? Əmdiliktə nemixqa Dawutni səwəbsiz əltürüp naḥək qan təküp gunaḥkar bolmaqqi bolisən? — dedi. **6** Saul Yonatanning səzigə kirdi. U: — Pərwərdigarning ḥayati bilən qəsəm qilimənki, u əlümgə məḥkum qilinmaydu, dedi. **7** Andin Yonatan Dawutni qaqirip, Dawutqa boloqan ixlarning ḥəmmisini dəp bərdi. Andin keyin Yonatan Dawutni Saulning qexioqa elip kəldi wə u ilgirikidək uning hizmitidə boldi. **8** Əmma yənə jəng boldi; Dawut qiqip Filistiylər bilən jəng qilip, ularni qattiq qirip məoqlup qildi; ular uning aldidin bədər qeqisti. **9** Əmdi Pərwərdigar təripidin qabaḥətlik bir roḥ yənə Saulni basti. U əz əyidə qolida nəyzisini tutup olturatti; Dawut bolsa qoli bilən saz qelip turatti. **10** Saul nəyzə bilən Dawutni sanjip tamoqa qadap qoymaqqi boliwidi, lekin Dawut əzini qaquruwaldi, nəyzə tamoqa qadilip qaldi. Dawut xu keqisi qeqip qutuldi. **11** Saul birnəqqə qaparmənlərni Dawutning əyigə əwətip uni paylap turup ətisi tang yoruoqanda uni əltürüxkə mangdurdi. Əmma Dawutning ayali Miqal uningoqa: — Əgər bu keqə jeningni elip qaqmisang, ətə əltürülisən, dedi. **12** Xunga Miqal Dawutni pənjirdin qüxürüp qoydi. Xundaq qilip u qeqip qutuldi. **13** Andin Miqal bir «tərafim» butni elip kariwatqa yatquzup, bexioqa

əqkə yungidin kilinoŋan bir yastukni koyup, ədiyal bilən yepip koydi. 14 Saul Dawutni tutux üqün qaparmənlərni əwətkəndə Mikal: — U aoŋrip kaldi, dedi. 15 Saul qaparmənlərni [kaytidin] əwətip: — Uni kariwat bilən koxup elip kelinglar, uni eltürimən, dəp buyrudi. 16 Qaparmənlər kirgəndə, mana kariwatta bu but yatatti, bexioŋa əqkə yungidin kilinoŋan yastuk koyuloŋanidi. 17 Saul Mikaloŋa: — Nemixka meni bundak aldap, düxminimni kaquruwetisən? — dedi. Mikal Sauloŋa jawab berip: — U: «Meni koyuwətkin; bolmisa seni eltürüwetimən» dedi, dedi. 18 Dawut keqip kutulup, Ramahka Samuilning kexioŋa berip, Saulning uningoŋa kiloŋanlirining hammisini dəp bərdi. Andin u Samuil bilən Nayotka berip olturaklaxti. 19 Birsi Sauloŋa: — Dawut Ramahdiki Nayotta bar ikən, dəp həwər bərdi. 20 Saul Dawutni tutup kelixkə qaparmənlərni mangdurdi. Əmma ular yetip baroŋanda pəyoŋəmbərlərning bir jamaiti bexarət beriwatkanlikini wə Samuilningmu ularning arisida turup uloroŋa nazarətqilik kiliwatkanlikini kərdi; xundak boldiki, Hudaning Rohi Saulning qaparmənlirining wujudioŋimu qüxüp, ularmu həm bexarət berixkə baxlidi. 21 Bu həwər Sauloŋa eytildi; u yənə baxka qaparmənlərni əwətti, lekin ularmu bexarət berixkə qüxti. Andin Saul üqinqi ketim yənə qaparmənlərni mangdurdi. Ularmu həm bexarət berixkə qüxti. 22 Andin Saul əzi Ramahka berip, Səkudiki qong kudukka yetip kəlgəndə, «Samuil bilən Dawut nədə?» — dəp soridi. Birsi: — Ular Ramahdiki Nayotta bar ikən, dəp jawab bərdi. 23 Xunga u Ramahdiki Nayotka yetip kəldi; Hudaning Rohi uning wujudioŋimu qüxti; xuning bilən umu piyadə mengip Ramahdiki Nayotka baroŋuqə bexarət berip mangdi. 24 U hətta kiyimlirini seliwetip Samuilning aldida bexarət bərdi; pütün bir keqə wə pütün bir kündüz u yərdə yalingaq yatti. Buning bilən: — «Saulmu pəyoŋəmbərlərdinmu?» dəydioŋan gəp pəyda boldi.

20 Dawut Ramahdiki Nayottin keqip Yonatanning kexioŋa berip uningoŋa: — Mən nemə kiliptimən? Nemə kəbihlik kiliptimən? Atang aldida nemə gunah kiliptimən, u mening jenimni almakqi boluwatidu? — dedi. 2 U uningoŋa: — Yokşu, bundak ix neri bolsun! Sən əlməysən. Qong ix bolsun, kiqik ix bolsun atam manga deməy koymaydu. Nemixka atam bu ixni məndin yoxuridikinə? Hərgiz undak bolmaydu, dedi. 3 Lekin Dawut yənə kəsəm kilip: — Atang sening nəziringdə iltipat tapkinimni jəzmən bilidu. Xunga u kənglidə: — Yonatan buni bilip kalmisun; bolmisa uningoŋa azar bolidu, degəndu. Lekin Pərwərdigarning hayati bilən, jening wə hayating bilən aldingda kəsəm kilimənki, manga əlümning arilikqi bir kədəmla kaldi, dedi. 4 Yonatan Dawutka: — Kənglüng nemini halisa xuni kilay, dedi. 5 Dawut Yonatanoŋa mundak dedi: — Mana ətə «yengi ay» bolidu; mən adəttikidək padixah bilən hamdastihan bolmisam bolmaydu. Lekin meni koyup bərgin, mən üqinqi küni ahximioŋiqə dalada məkünüwalay. 6 Atang mening sorunda yokluqimni kərüp sorisa, sən uningoŋa: «Dawut məndin əz xəhiri Bəyt-Ləhəmgə tezrak berip kelixkə jiddiy ruhsət soridi, qünki u yərdə pütkül ailisi üqün bir yillik kurbanlik ətküzidikən», degin, dedi. 7 Əgər u: — Obdan boptu, desə, kulung tinq-aman bolidu: — Lekin u aqqiklansa, uning manga yamanlik kilixni niyət kiloŋanlikidin guman kilmioŋin. 8 Sən kulungoŋa iltipat kərsətkin; qünki sən əzüng bilən Pərwərdigarning aldida kulungni əhdiləxtürgənsən. Lekin əgər məndə bir yamanlik bolsa sən əzüngla meni eltürgin; meni elip berip atangoŋa tapxuruxning nemə hajiti? — dedi. 9 Yonatan: — Undak hiyal səndin neri bolsun! Əgər atamning sanga yamanlik kilidioŋan niyiti barlikini bilip kalsam, sanga dəyttim əməsmu? — dedi. 10 Dawut Yonatanoŋa: — Əgər atang sanga kattik gəp bilən jawab bərsə, kim manga həwər beridu? — dedi. 11 Yonatan Dawutka: — Kəlgin, dalaoŋa qikayli, dedi. Xuning bilən ikkisi dalaoŋa qikti. 12 Yonatan Dawutka mundak dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar manga [guwahki], mən ətə yaki əgünlükkə muxu wakitta atamning niyitini bilip, sanga iltipatlik bolsa, mən adəm mangdurup sanga məlum kilmamdim? 13 Əgər atam sanga yamanlik kilmakqi bolsa, mən seni tinq-aman yoloŋa selix üqün sanga adəm əwətip həwər bərmisəm, Pərwərdigar manga sening bexingoŋa qüxkəndinmu artuk qüxürsun; əmdi Pərwərdigar atam bilən billə boloŋandək sening bilən billə bolsun. 14 Hayatla bolsam meni əlmisun dəp Pərwərdigarning mehribanlikini manga kərsətkəysən. 15 Mən əlüp kətkən təkdirdimu, əydikilirimdin həm heq wakit mehribanlikingni üzmigəysən; Pərwərdigar sən Dawutning hammə düxmənlirini yər yüzidin yokatkandin keyinmu xundak kiloŋaysən». 16 Xuning bilən Yonatan Dawutning jəməti bilən əhdə kilixip: — Pərwərdigar Dawutning düxmənliridin hesab alsun, dedi. 17 Andin Yonatan yənə əzining Dawutka boloŋan muhəbbiti bilən uningoŋa kəsəm kildurdi; qünki u uni

əz jenidək səyətti. 18 Yonatan Dawutqa mundaq dedi:
— Ətə yengi ay bolidu. Mana sening ornung box qalidu,
kixilər sening yoqluqingoqa dikkət qilidu. 19 Üqinqi
küni sən qüxüp aldinqi qetim bu ixqa yoluqqiningda
əzüngni yoxuroqan jayoqa berip «Ezəl» degən taxning
yenida turup turoqin. 20 Nən taxning yenidiki bir
jayoqa huddi nixanni qaralioqandək üq pay ya oqi atay.
21 Andin oqulamni mangdurup: — «Ya oqlirini tepip
kəlgin» — dəymən. Əgər mən oqulamoqa: — Ənə, oqlar
arqa tərəptə turidu, ularni elip kəl, desəm, sən qiqip
yenimoqa kəlgin; xundaq boloqanda, Pərwərdigarning
ḥayati bilən qəsəm qilimənki, sən üqün tinq-amanlik
bolidu, ḥeq ix bolmaydu. 22 Lekin oqulamoqa: —
Ənə, oqlar aldingda turidu, desəm, sən kətkin, qünki
undaq bolsa, Pərwərdigar seni kətküzüwətkən bolidu.
23 Əmdiliktə mən bilən sən səzləxkən ix tooqruluq,
Pərwərdigar sən bilən mening otturimda guwaḥqidur.
24 Xuning bilən Dawut dalada məkünüwaldi. Yengi
ay kəlgəndə, padixaḥ taam yegili dastihanda olturdi.
25 Padixaḥ bolsa burunqidəkla əz ornida tamning
yenidiki tərdə olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abnər
Saulning yenida olturdi. Lekin Dawutning orni box
qaldi. 26 Əmma Saul u küni ḥeqnemə demidi. Qünki u:
— Dawutqa bir ix boldi, u napak bolup qaldi. U jəzmən
napak bolup qaptu, dəp oylidi. 27 Lekin Dawutning
orni yengi ayning ətisimu, yəni ayning ikkinqi künimu
box idi. Saul ooqli Yonatandin: — Nemixqa Yəssəning
ooqli yaki tünügün yaki bügün tamaqqa kəlməydu, dəp
soridi. 28 Yonatan Sauloqa jawab berip: — Dawut Bəyt-
Ləḥəmgə baroqili məndin jiddiy ruhsət sorap: — 29
Mening beriximoqa ruhsət qiloqin, ailimizning xəḥərdə
bir qurbanlik ixi boloqaq akam mening beriximni
eytiptu; əgər sening nəziringdə iltipat tapqan bolsam
qerindaxlirim bilən kərüxüp kelixkə ruhsət bərgin,
dedi. Xunga u padixaḥning dastihinioqa kəlmidi,
dedi. 30 Saulning Yonatanoqa qattiq oqəzipi kelip:
— I buzuq, kaj hotunning ooqli, nemixqa Yəssəning
ooqlini əzünggə tallap, əzüngni xərməndə qilip wə
anangni nomusqa qoyoqiningni bilməmdimən? 31
Əgər Yəssəning ooqli yər yüzidə tirik bolsila, sən
ḥəm sening padixaḥliqing mustəḥkəm bolmaydu.
Xunga əmdi adəm əwətip uni mening qeximoqa elip
kəlgin, qünki u ölümgə məḥkəmdur! — dedi. 32
Yonatan atisi Sauloqa jawab berip: — U nemixqa
ölümgə məḥkum qilinixi kerək? U nemə qiptu? —
dedi. 33 Andin Saul Yonatanoqa sanjix üqün uningoqa
nəyzini atti; buning bilən Yonatan atisining Dawutni
öltürməkqi boloqanliqini enik bilip yətti. 34 Yonatan
bolsa qattiq aqqiqlap dastihandin qopup kətti wə
yengi ayning ikkinqi küni ḥeq taam yemidi. Qünki
atisining Dawutni xundaq ḥaqarətlixi uningoqa qattiq
azar boloqanidi. 35 Ətisi Yonatan dalaoqa qiqip Dawut
bilən kelixkən jayoqa bardi. Uning bilən bir kiqik
oqulam billə bardi. 36 U oqulamoqa: — Sən yügür,
mən atqan ya oqlirini tepip kəlgin, dedi. Oqulam
yügürdi, u bir oqni uning aldi təripigə atti. 37
Oqulam Yonatan atqan oq qüxkən jayoqa kəlgəndə
Yonatan oqulamni qaqirip: — Oq sening aldi təripingdə
turmamdu? — dedi. 38 Andin Yonatan oqulamni yənə
qaqirip: — Bol, ittik bol, ḥayal bolmioqin! — dedi.
Yonatanning oqulami ya oqini yioqip oqojisioqa elip
kəldi. 39 Lekin oqulamning boloqan ixtin həwiri uq idi.
Buni yaloquz Yonatan bilən Dawutla bilətti. 40 Andin
Yonatan oqulamioqa yaraoqlirini berip uningoqa: —
Ularni xəḥərgə elip kətkin, dedi. 41 Oqulam kətkəndin
keyin Dawut [taxning] jənub təripidin qiqip yərgə
yiqilip üq qetim təzim qildi. Ular bir-birini səyüxti,
bir-birigə esilixip yioqlaxti, bolupmu Dawut qattiq
yioqlidi. 42 Yonatan Dawutqa: — Səpiring tinq-aman
bolsun; qünki biz ikkimiz: — Pərwərdigar mening
bilən sening otturungda wə mening nəslim bilən
sening nəsling otturisida mənggügə guwaḥ bolsun,
dəp Pərwərdigarning nami bilən qəsəm iqixkən, dedi.
Dawut ornidin qopup mangdi, Yonatanmu xəḥərgə
kirip kətti.

21 Dawut əmdi Nobqa kelip Ahimələk kaḥinning
qexioqa bardi. Lekin Ahimələk Dawutni kərgəndə
titrəp qorqup uningoqa: — Nemixqa birimu sən bilən
kəlməy yaloquz kəlding? — dedi. 2 Dawut Ahimələk
kaḥinoqa: — Padixaḥ manga məlum bir ixni buyrup: —
Mən sanga buyruoqan ix yaki sanga tapiloqan yolyoruq
tooqrisidin ḥeqkim birnemə bilmisun, degənidi. Əz
oqulamlirimni bolsa məlum bir jayoqa berixqa bekitip
qoydum. 3 Əmdi qolungda nemə bar? Bəx nan,
yaki nemə bolsa, xuni manga bərgin, dedi. 4 Kaḥin
Dawutqa jawab berip: — Qolumda adəttiki nan yoq,
pəqət muqəddəs nan bar. Əgər oqulamlar ayallaroqa
yeqinlaxmioqan bolsa yesə rawa bolidu, dedi. 5 Dawut
kaḥinoqa jawab berip: — Bərḥək, mən baxqa waqitlarda
qikkinimoqa ohxax, ayallar bizdin yirak boloqili üq kün
boldi. Mən [ḥərqetim] qikkanda, gərqə adəttiki səpər
bolsimu, oqulamlarning qaqiliri pak bolidioqan yərdə,
bügün ular wə qaqiliri tehimu pak bolmamdu, dedi. 6
Xuning bilən kaḥin uningoqa muqəddəs nandin bərdi,

qünki bu yərdə «təkdim nan»din baxqa heqqandak nan yok idi. Bu nan Pərwərdigarning huzurioqa yengi issik nan koyuloqan küni almaxturuloqan nanlar idi **7** (lekin u küni Saulning hizmətkarliridin məlum birsi u yərdə Pərwərdigarning huzurida kaldururoqanidi. Uning ismi Doəg bolup Saulning padiqilirining qongi idi). **8** Dawut Ahimələkkə: — Kolungda nəyzə yaki kiliq yokmu? Padixah tapxuroqan ix jiddiy boloqaq yaki kiliq yaki baxqa yaraoqlirimni elip kelәlmidim, dedi. **9** Kahin: — Sən Elah jiloqisida eltürgən Filistiy Goliatning kiliqi bu yərdə bar, u əfodning kəynidə, bir parqə rəhtkə orakliк halda turidu. Halisang aloqin, uningdin baxkisi yok, dedi. Dawut: — Bu təngdixi yok kiliqtur, xuni manga bərgin, dedi. **10** Dawut u küni kopup Sauldin kеqip Gatning padixahi Akixning kexioqa bardi. **11** Lekin Akixning hizmətkarliri uningoqa: — Bu zeminning padixahi Dawut əməsmu? Uning tooqrisida kiz-ayallar bir-birigə: — Saul minglap eltürdi, Wə Dawut on minglap eltürdi, — dəp nahxa-oqəzəl okuxup ussul oynioqan əməsmu, dedi. **12** Dawut bu sözlərni kəngligə püküp Gatning padixahi Akixtin bək korkti. **13** Xuning üqün ularning kəz aldida əzining yürüx-turuxlirini əzgərtip, ularning kolida turoqan waktida əzini sarangdək kərsətti; u dərwazilarning ixiklirigə jijip, tükürükini sakilioqa akturatti. **14** Akix hizmətkarlirioqa: — Mana bu adəmning saranglikini kərməmsilər? Uni nemixka mening aldimoqa elip kəldinglar? **15** Məndə saranglar kəmqilmidi? Silər bu kixini aldimoqa saranglik kiloqili elip kəldinglarmu? Bu adəm mening əyümgə kirixi kerəkmu? — dedi.

22 Dawut u yərdin ketip Adullamdiki oqaroqa kaqti. Uning kerindaxliri bilən atisining pütkül jəməti buni anglap uning kexioqa bardi. **2** Ezilgən, kərzdar boloqan wə dərdmənlərning hammisi yioqilip uning yenioqa kəldi wə u ularning sərdari boldi. Uningoqa koxuloqan adəmlər bolsa tət yüzqə idi. **3** Dawut u yərdin qikip Moabdiki Mizpahka berip Moabning padixahidin: — Hudaning meni nemə kilidioqinini bilgüqə, ata-anamning bu yərgə kelip aranglarda turuxioqa yol koyoqayla, dəp tələp kildi. **4** Dawut atisi wə anisini Moabning padixahining kexioqa elip kəldi. Dawut koroqanda turoqan pütkül künlərdə ata-anisi uning bilən billə turdi. **5** Əmma Gad pəyoqəmbər Dawutka: — Koroqanda turmay, bu yərdin qikip, Yəhuda zeminioqa baroqin, dedi. Xuning bilən Dawut u yərdin ayrilip, Hərət ormanlikioqa bardi. **6** Saul Dawutning nədə turuwatkanlikidin həwər tapti. Saul bu wakitta Ramahdiki Gibeahda egiz bir jayda yuloqun dərihining tüwidə olturatti. Uning kolida nəyzisi bar idi, barlik hizmətkarliri qərisidə turatti. **7** Saul qərisidə turoqan hizmətkarlirioqa: — I Binyaminliklar, kulak selinglar! Yəssəning ooqli hər biringlaroqa etizlar bilən üzümzarlarni təksim kilip berəmdu? Həmminglarni ming bexi wə yüz bexi kilamdu? **8** Silər həmminglar manga kəst kildinglar, əz ooqlumning Yəssəning ooqli bilən əhdə kilixkinini heqkim manga ukturmidi. Heq kaysinglar manga iq aoqritmidinglar yaki əz ooqlumning mening hizmətkarimni manga yoxurun hujum kilixka kutratkinidin manga həwər bərmidinglar, dedi. **9** Andin Saulning hizmətkarlirining iqigə kiriwaloqan Doəg: — «Mən Yəssəning ooqlining Nobka Ahitubning ooqli Ahimələkning kexioqa kəlginini kərdüm, **10** — Ahimələk uning üqün Pərwərdigardin yol soridi wə uningoqa ozuk-tülük bilən Filistiy Goliatning kiliqini bərdi» — dedi. **11** Padixah adəm əwətip Ahitubning ooqli kahin Ahimələkni, xundakla uning atisining pütkül jəmətini, yəni Nobdiki kahinlarnimu qakirtip kəldi. Ularning hammisi padixahning kexioqa kəldi. **12** Saul: — I Ahitubning ooqli anglioqin, dedi. U: — I oqojam, mana mən, dedi. **13** Saul uningoqa: — Nemixka silər, sən bilən Yəssəning ooqli, manga kəst kilisilər? Sən uningoqa nan wə kiliq berip, uning üqün Hudadin yol soridingoqu? Mana əmdi u bügünkidək manga hujum kilmakqi bolup paylap yürməktə! — dedi. **14** Ahimələk padixahka jawab berip: — Silining barlik hizmətkarlirining arisida Dawutdək sadik kim bar? U padixahning küy'ooqli, silining məhpiy məsliһətlirigə ixtirak kiloquqi wə ordiliri iqidə izzətlik əməsmidi? **15** Mən pəkət uning üqün Hudadin yol soraxni bügünla baxlidimmu? [Asiylik] kilix məndin neri bolsun! Padixah əz kulini wə atamning pütkül jəmətini əyibkə buyrumioqayla, qünki kullirining bu ixtin kilqə həwiri yok, dedi. **16** Lekin padixah: — I Ahimələk, sən əlisən, sən wə atangning pütkül jəməti qokum əlisilər, dedi. **17** Padixah əz qərisidiki qaparmənlirigə: — Mang, Pərwərdigarning kahinlirini eltürünglar! Qünki ular həm Dawutka həmdəm boldi həm uning kaqkinini bilip turup manga həwər bərmidi, dedi. Lekin padixahning kol astidikiliri Pərwərdigarning kahinlirini eltürüxkə kol kətürgili unimidi. **18** Əmdi padixah Doəgkə: — Sən berip kahinlarni eltürüwətkin, dedi. Edomluk Doəg berip kahinlarni eltürdi; bu küni u kanaptin tokuloqan əfod kiygən səksən bəx adəmni eltürdi. **19** Andin u kahinlarning xəhiri Nobda

olturoɣuqilarni kirdi, yəni ər wə ayallar, balilar wə bowaklar, kala, exək, koylar — ḥəmmisini kiliqlidi. **20** Əmma Ahitubning ooɣli Ahimələkning Abiyatar degən bir ooɣli kutulup Dawutning kexioɣa keqip kəldi. **21** Abiyatar Dawutka Saul Pərwərdigarning kahinlirini eltürdi, dəp həwər bərdi. **22** Dawut Abiyataroɣa: — U küni Doəgning u yərdə ikənlikini kərüp, uning jəzmən Sauloɣa həwər beridioɣinini bilgənidim. Mən atangning pütkül jəmətining eltürülüxigə zamin boldum, dedi. **23** Mən bilən billə turoɣin, ḥeq korkmioɣin. Qünki mening jenimni almakqi boloɣanlar sening jeningnimu ḥəm almakqi. Mening kexim da bihətər turisən, dedi.

23 Birsi Dawutka həwər berip: — Mana Filistiylər Keilahoɣa ḥujum kilip hamanlarni bulaptalimakta, dedi. **2** Dawut Pərwərdigardin: — Mən berip bu Filistiylərgə zərbə berimənmu? — dəp soridi. Pərwərdigar Dawutka: — Berip Filistiylərgə zərbə berip Keilahni azad kiloɣin, dedi. **3** Lekin Dawutning adəmliri uningoɣa: — Mana biz Yəḥuda zeminida turupmu korkiwatkan yərdə, Keilahoɣa berip Filistiylərning koxunlirioɣa ḥujum kilsak kandak bolar? — dedi. **4** Xunga Dawut yənə bir ketim Pərwərdigardin soriwidi, Pərwərdigar uningoɣa jawab berip: — Sən ornungdin turup Keilahoɣa baroɣin; qünki Mən Filistiylərni kolungoɣa tapxurimən, dedi. **5** Buning bilən Dawut əz adəmliri bilən Keilahoɣa berip Filistiylər bilən sokuxup, mallirini olja kilip, ularni kattik kirdi. Dawut xundak kilip Keilahda turuwatkanlarni kutkuzdi. **6** Əmdi Ahimələkning ooɣli Abiyatar Keilahoɣa keqip kelip Dawutning kexioɣa kəlgəndə, uning kolida əfod bar idi. **7** Birsi Sauloɣa, Dawut Keilahoɣa kəptu, dəp həwər bərdi. Saul: — Əmdi Huda uni mening kolumoɣa taxlap tapxurdi. Qünki u dərwaziliri wə takakliri bar xəḥərgə kirgəqkə solunup kaldi, dedi. **8** Əmdi Saul Dawut bilən adəmlirini muḥasirigə elix üqün ḥəmmə həlkni Keilahoɣa berip jəng kilixka qakirdi. **9** Dawut Saulning əzini kəstləydioɣanlikini bilip, Abiyatar kahinoɣa: — Əfodni elip kəlgin, dedi. **10** Andin Dawut: — I Israilning Hudasi Pərwərdigar, mənki Sening kulung Saulning bu xəḥərni mening səwəbimdin harab kilix üqün Keilahoɣa kelixkə kəstləwatkanlikini enik anglidi. **11** Keilahdikilər meni uning kolioɣa tutup berərmu? Saul əz bəndəng angliɣandək bu yərgə kelərmu? I Israilning Hudasi Pərwərdigar, Səndin ətünimənki, əz bəndənggə bildürgəysən, dedi. Pərwərdigar: — U bu yərgə kelidu, dedi. **12** Dawut yənə: — Keilahtikilər meni wə adəmlirimni Saulning kolioɣa tutup berərmu, dedi. Pərwərdigar: — Ular silərni tutup beridu, dedi. **13** Əmdi Dawut adəmliri bilən (təḥminən altə yüzqə) ornidin turup Keilahdin qikip, əzliri baralaydioɣan tərəpkə karap kətti. Sauloɣa, Dawut Keilahtin keqiptu dəp həwər berilgəndə u uni kooɣlaxka qikmidi. **14** Dawut bolsa qəldiki koroɣankiyalarda ḥəmdə Zif qəlining taoɣlirida turdi. Saul uni ḥər küni izdəytti; lekin Huda uni uning kolioɣa tapxurmidi. **15** Əmdi Dawut Saulning əzini eltürgili qikidioɣanlikini baykap kaldi. Xu qaoɣda u Zif qəlidiki bir ormanlikta turatti. **16** Saulning ooɣli Yonatan bolsa ormanlikka qikip Dawutning kexioɣa berip, uni Huda arkilik rioɣbətləndürüp uningoɣa: — **17** Korkmioɣin; qünki atam Saulning koli seni tapalmaydu. Sən bəlki Israilning üstidə padixaḥ bolisən, mən bolsam sening wəziring bolimən, buni atam Saulmu bilidu, dedi. **18** Andin ular ikkiylən Pərwərdigarning aldida əḥdə kilixti; Dawut bolsa, ormanlikta turup kaldi, Yonatan əz əyigə yenip kətti. **19** Xuningdin keyin Ziftikilər Gibeahta turuwatkan Saulning kexioɣa kelip: — Mana, Dawut Hakilahning egizlikidiki Yəximonning jənubi təripigə jaylaxkan ormanliktiki koroɣanlarda yoxuruniwaldi, bilməmdila? **20** Xunga, i padixaḥ, kaqan kəngülliri tartsa xu qaoɣda kəlsilə; bizning burqimiz uni padixaḥning kolioɣa tutup berixtur, dedi. **21** Saul: Manga iq aoɣritkininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht ata kiloɣay. **22** Əmdi silərdin ətünimənki, berip zadi kaysi yərdə turidioɣinini jəzmləxtürünglar, uning iz-derikini enikiap, wə kimning uni kərgənlikini bilip kelinglar; qünki kixilər eytixiqə u intayin ḥiyligər ikən, dedi. **23** Xunga berip, uning yoxurunoɣan barlik məhpiy jaylirini enik kərüp kelinglar, yenimoɣa yenip kelip manga əynini eytinglar. Andin mən silər bilən billə barimən; wə xundak boliduki, əgər u zeminda bolsila, mən Yəḥudiylarning mingliɣanlarning arisidin uni izdəp tapimən, dedi. **24** Ular kopup Sauldin ilgiri Zifka bardi; lekin Dawut əz adəmliri bilən Maon qəllükidiki Yəximonning jənub təripidiki Arabaḥ tüzlənglikidə turuwatatti. **25** Saul adəmliri bilən Dawutni izdəp bardi. Kixilər bu həwərni Dawutka eytti; xuning bilən u qüxüp, kiyaoɣa berip Maon qəlidə turdi. Saul buni anglap Dawutning kəynidin kooɣlap Maonning qəligə qikti. **26** Saul taoɣning bu təripidə mangdi, əmma Dawut adəmliri bilən taoɣning u təripidə mangdi. Dawut Sauldin keqix üqün aldiriwatkanidi; lekin Saul adəmliri bilən Dawut wə uning adəmlirini tutimiz dəp ularni korxioɣili turdi. **27** Əmma bir həwərqi Saulning

kəxiоɣa kelip uningоɣa: — Filistiylər zeminimizning jənub təripigə kirip bulang-talang kiliwatidu, tezdin kaytsila, dedi. **28** Xuning bilən Saul yenip Dawutni kooɣlaxtin tohtap Filistiylər bilən sokuxkili kikti. Xunga u yər Sela-Hammahlekot dəp ataldi. **29** Dawut bolsa u yərdin kikip Ən-Gədining taoɣ-koroɣanlikida turdi.

24 Saul Filistiylərni kooɣlap kikirip yanoɣanda uningоɣa: — Mana, Dawut Ən-Gədidiki kəldə turuwetiptu, degən həwər berildi. **2** Saul əmdi pütkül Israildin hillanoɣan üq ming adəmni elip Dawut bilən adəmlirini izdigili «Yawa tekilər» koram taxlikioɣa kikti. **3** U yolning yenidiki koy kotanlirioɣa kəlgəndə, xu yərdə bir oɣar bar idi. U tərət kilix üqün oɣaroɣa kirdi; Dawut bilən adəmliri oɣarning iqkirisidə olturatti. **4** Dawutning adəmliri uningоɣa: — Mana Pərwərdigarning sanga: — Өz düxminingni sening kolungoɣa berimən, nemə sanga layik kərünsə xuni kiloɣin, degən küni dəl muxu kün ikən, dedi. Dawut kopup Saulning tonining pexini tuydurmay kesiwaldi. **5** Lekin Saulning tonining pexini kəskini üqün Dawut kənglidə kattik əpsuslandi. **6** U өz adəmlirigə: — Pərwərdigar meni Pərwərdigar Өzi məsih kiloɣan oɣojamoɣa bundak kolumni uzartixtin sakisun, qünki u Pərwərdigarning məsihligidur, dedi. **7** Xu səz bilən Dawut өz adəmlirini tosup Sauloɣa qekiloɣili koymidi. Saul bolsa kopup oɣardin qikip өz yolioɣa kətti. **8** Andin Dawutmu turup oɣardin qikip Saulning kəynidin: — I oɣojam padixah! — dəp qakirdi. Saul kəynigə karawidi, Dawut egilip yüzini yərgə yakkan halda təzim kildi. **9** Dawut Sauloɣa mundak dedi: — «Mana, Dawut seni kəstləxkə pursət izdəwatidu, dəydioɣan kixilərning səzigə nemixka kulak salila? **10** Mana bügün өz kəzliri bilən kərdiliki, Pərwərdigar bügün oɣarda silini өz kolumoɣa bərgənidi. Bəzilər manga uni eltürüwətkin, dedi; lekin mən silini ayap: — Oɣojamoɣa kolumni uzartmaymən, qünki u Pərwərdigarning məsihligidur, dedim. **11** Karisila, i ata, kolumdiki tonlirining pexigə. Silini eltürməy tonlirining pexini kəskənlikimdin xuni bilsiləki, kənglümdə siligə ya yamanlik ya asiylik yok, siligə gunah kiloɣinim yok, lekin sili jenimni aloɣili paylimaktila. **12** Pərwərdigar mən bilən silining otturimizda həküm kilsun, mening həsabimni silidin Pərwərdigar alsun; lekin mening kolum siligə kətürülməydu. **13** Konilar: — «Rəzillik rəzillərdin qikidu» dəp eytkanikən, lekin өz kolum siligə kətürülməydu. **14** Israilning padixahi kimni tutkili qikti? Kimni kooɣlap yüridu? Bir ölük itni, halas! Yaloɣuz bir bürgini, halas! **15** Pərwərdigar sorakqi bolup mən bilən silining otturimizda həküm qikarsun! U hək-nahəkni ayrip, dəwayimni sorap meni silining kolliridin halas kilip, adalət yürgürgəy!» — dedi. **16** Dawut Sauloɣa bu səzlərni eytkanda Saul: — Bu sening awazingmu, i ooɣlum Dawut? — dedi. Andin Saul yukiri awaz bilən yioɣlap kətti. **17** U Dawutka: — «Sən məndin adilsən, qünki sən manga yahxilik kayturdung, lekin mən sanga yamanlik kayturdum. **18** Sən bügün manga yahxilik kiloɣanlikingni obdan kərsitip bərding; Pərwərdigar meni kolungoɣa tapxuroɣan bolsimu, sən meni eltürmiding. **19** Birsi өz düxminini tapsa, uni aman-esən kətkili koyamdu? Pərwərdigar sening manga bügün kiloɣan yahxiliking üqün sanga yahxilik yanduroɣay. **20** Əmdi mana, xuni bildimki, sən jəzmən padixah bolisən, Israilning padixahliki sening kolungda tiklinidu. **21** Lekin hazir Pərwərdigar bilən manga kəsəm kiloɣinki, məndin keyin mening nəslimni yokatmay, namimni atamning jəmətidin өqürmigəysən», dedi. **22** Xuning bilən Dawut Sauloɣa kəsəm kildi. Saul өz өyigə yenip kətti; Dawut adəmliri bilən koroɣan-kiyaoɣa qikip xu yərdə turdi.

25 Samuil öldi. Pütkül Israil yioɣilip uning üqün matəm tutti; ular uni uning Ramahdiki өyidə dəpnə kildi. Dawut bolsa kopup Paran qəligə bardi. **2** Əmdi tirikqiliki Karməldə boloɣan, Maonda olturukluk bir adəm bar idi. Bu kixi bək bay bolup üq ming koy, bir ming өqkisi bar idi. U өz koylirini Karməldə kirkiwatatti. **3** U adəmning ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail idi; ayali həm pəm-parasətlik həm əpt-turki qiraylik, lekin eri kattik kol wə rəzil idi; u Kaləbning əwladidin idi. **4** Dawut qəldə turup Nabalning өz koylirini kirkiydioɣanlikini anglap **5** On yax yigitni u yərgə mangdurup ularoɣa: — Silər Karməlgə kikip Nabalning kəxioɣa berip, məndin uningоɣa salam eytinglar. **6** Uningоɣa: — «Yaxioɣaysən; sizgə tinq-amanlik boloɣay, өyingizgə tinq-amanlik boloɣay, həmmə barlikingizoɣa tinq-amanlik boloɣay! **7** Mən kirkioɣuqilarning sizdə ix baxlioɣanlikini anglidim. Sizning padiqiliringiz biz tərəplərdə turoɣanda ularoɣa heq zəhmə yətküzmiduk; biz Karməldə turoɣan wakitta ularning heq tərsisi yitip kətmidi. **8** Өz yigitliringizdin sorisingiz ular sizgə dəp beridu. Xunga biz kutluk bir künidə kəlduk, xunga yigitlirimiz nəziringizdə iltipat tapsun; өz kolingizoɣa nemə qiksa xuni kəminiliringizgə

wə ooɳlingiz Dawutkа nemə qikѕa xuni bərgəysiz», dənglar, — dedi. 9 Dawutning yigitliri u yərgə berip bu gəplərning ḥəmmisini Dawutning namida uningoɣa eytip andin jim turup sakḷidi. 10 Nabal Dawutning hizmətkarlirioɣa jawab berip: — Dawut degən kim? Yəssəning ooɳli degən kim? Bu künlərdə əz oɳojilirini taxlap ketiwatkan hizmətkarlar tola. 11 Mən əzümning yemək-iqməklirimni wə yung kirkuoɣuqilirimoɣa soyoɣan gəxni kəlgən jayi naməlum boloɣan kixilərgə berəmdim? — dedi. 12 Dawutning yigitliri kəlgən yolioɣa yenip kətti. Yenip kelip ular Dawutkа ḥəmmə gəpni dəp bərdi. 13 Dawut əz adəmlirigə: — Ḥər biringlar əz kiliqinglarni esinglar, dedi. Xuning bilən ḥərbiri əz kiliqini [tasmisioɣa] asti, Dawutmu əz kiliqini asti. Andin tət yüzqə adəm Dawut bilən qikti, wə ikki yüz kixi jabdukḷar bilən kaldi. 14 Əmma Nabalning hizmətkarliridin biri uning ayali Abigailoɣa: — Dawut əlqilərni qəldin oɳojimizoɣa salam berixkə əwətkənikən; lekin u ularni tillap kayip kətti. 15 Bu adəmlər bolsa, bizgə kəp yahxilik kiloɣan. Biz dalada ularning yenida yürgən wakitlirimizda bizgə ḥeq yamanlik kəlmidi, bizning ḥeq nərsimizmu yitip kətmigənidi. 16 Biz uloɣa yekin jayda koy bakkan wakitta ular keqə-kündüz bizgə sepildək boloɣanidi. 17 Əmdi bu ixtin həwərdar boldila, kandak kilix kerəklikini oylixip bakkayla. Bolmisa, oɳojimizoɣa wə pütkül əydikilirigə bir bala-kaza kəlməy kalmaydu. U xunqə kaj bir adəmki, ḥeqkim uningoɣa sez kilixkа petinalmaydu, dedi. 18 Abigail dərḥal ikki yüz nan, ikki tulum xarab, bəx pixuruloɣan koy, bəx seaḥ komaq, bir yüz kixmix poxkili, ikki yüz ənjür poxkili elip exəklərgə artip 19 əz yigitlirigə: — Mening aldimda beringlar; mana, mən kəyninglardin baray, dedi. Lekin u əz eri Nabaloɣa bu ixni demidi. 20 U əz exikigə minip taoɳning etikidin qüxkəndə, mana Dawut adəmliri bilən uning udulioɣa qüxüp uning bilən uqraxti. 21 Dawut əslidə: — Mən bu kixining melini qəldə bikardin bikar koodap, uning barlikidin ḥeqnemini yittürgüzmigənidim; lekin u yahxilikning ornida manga yamanlik kildi. 22 Uning adəmliridin ətigiqə birər ərkəkni kaldurup koysam, Huda mən Dawutni uningdinmu artuk jazalioɣay, degənidi. 23 Abigail Dawutni kərüp, aldirap exəktin qüxüp, Dawutning aldida yikilip yüzini yərgə yekip təzim kildi; 24 uning putlirioɣa esilip mundak dedi: — «I oɳojam, bu kəbiḥlik manga ḥesablansun; əmdi xuni ətünimənki, dedəklirining siligə sez kilixioɣa ijazət kilip, dediklirining sezigə kulak saloɣayla: — 25 ətünimənki, oɳojam bu rəzil adəm Nabaloɣa pisənt kilmioɣayla; qünki uning mijəzi huddi ismioɣa ohxaxtur; uning ismi «kaj», dərwəkə uningda kajlik tolimu eoɣirdur. Lekin mən dedəkliri bolsa oɳojam əwətkən yigitlərni kərmidim. 26 Əmdi i oɳojam, Pərwərdigarning ḥayati bilən wə sening jening bilən kəsəm iqimənki, Pərwərdigar silini əz kolliri bilən kan təküp intikam elixtin sakḷidi. Əmdi düxmənlirimu, sili oɳojamoɣa yamanlik kilmakqi boloɣanlarmu Nabaloɣa ohxax bolsun. 27 Əmdi dedəkliri oɳojamoɣa elip kəlgən bu sowoɣat bolsa oɳojamoɣa əgəxkən yigitlərgə təksim kilinsun. 28 Silidin ətünimənki, dedəklirining səwənlikini kəqürgəyla; qünki sili, i oɳojam Pərwərdigarning jənglirini kilip kəlgənliri üqün, barlik künliridə silidə yamanlik tepilmioɣini üqün Pərwərdigar jəzmən jəmətlirini məzmut kilidu. 29 Birsi kopup silini kooɳlap janlirini izdisə, sili oɳojamning jeni Pərwərdigar Hudalirining kexidiki tiriklər haltisi iqidə orilip sakḷinidu, lekin düxmənlirining janlirini bolsa, u saloɣuoɣa selip qərüp taxlaydu. 30 Əmdi Pərwərdigar sili oɳojam tooɣrisida eytkan barlik yahxi wədilirigə əməl kilip, silini Israiloɣa bax kiloɣanda xundak boliduki, 31 sili oɳojamning nahəkk kan təkmigənlikliri yaki əz intikamlirini almioɣanlikliri üqün kəngüllirigə putlikaxang yaki dərd bolmaydu. Wə Pərwərdigar oɳojamoɣa nusrət bərginidə sili əz dedəklirini yad kiloɣayla». 32 Dawut Abigailoɣa: — Seni bügün mening bilən uqrixixkа əwətkən Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkürmədḥiyə kayturuloɣay! 33 Əmdi əkil-parasitinggə barikalla, sangimu barikalla! Qünki sən bügün meni əz kolum bilən kan təküp intikam elixtin tostung. 34 Lekin meni sanga ziyan-zəhmət yətküzüxtin sakḷioɣan Israilning Hudasi Pərwərdigarning ḥayati bilən kəsəm kilimənki, sən mening aldimoɣa tezlinip kəlmigən bolsang, Nabalning adəmliridin ḥeq ərkək ətigiqə tirik kalmas idi, dedi. 35 Andin Dawut uning əzigə kəltürgən nərsilirini kolidin tapxurup elip uningoɣa: — Tinqaman əyünggə baroɣin, mana sezliringgə kulak selip, kənglüngni kobul kildim, dedi. 36 Abigail Nabalning kexioɣa kəldi; mana, u əyidə xaḥanə ziyapəttək bir ziyapət ətküzüwatatti. Nabal kənglidə huxal idi wə intayin məst bolup kətkənidi. Xunga Abigail ətisi tang atkuqə uningoɣa ḥeq nemə demidi. 37 Lekin ətisi Nabal məstliktin yexilgəndə ayali uningoɣa boloɣan wəkələrni dəp beriwidi, uning yüriki əlgəndək bolup, əzi taxtək bolup kaldi. 38 Wə xundak boldiki,

təhminən on kündin keyin Nabalni Pərwərdigar urdi wə u əldi. 39 Dawut Nabalning əlginini anglap: — Pərwərdigar mubarəktur. Qünki U mən Nabaldin tartqan ḥaqarət üqün dəwayimni sorap Əz qulini yamanliqtin saqlidi; əksiqə Pərwərdigar Nabalning yamanliqini əz bexioɣa yandurdi, dedi. Andin Abigailni əz əmrimgə alay dəp, uningoɣa səz qiloɣili əlqi mangdurdi. 40 Dawutning hizmətkarliri Karməlgə Abigailning ḳexioɣa kelip uningoɣa: — Seni əmrimgə alay dəp Dawut sanga səz qiloɣili bizni əwətti, dedi. 41 Abigail bolsa ḳopup yüzini yərgə təgküdək təzim qilip: — Mana, dediking oɣojamning hizmətkarlirining putlirini yuyuxqa ḳul bolsun, dedi. 42 Andin Abigail xu ḥaman əzigə ḥəmraḥ boloɣan bəx qərisi bilən exəkkə minip Dawutning əlqilirining kəynidin berip, uning ayali boldi. 43 Dawut Yizrəəllik Aḥinoamni ḥəm hotunluqqa aloɣanidi. Xuning bilən bu ikkisi uningoɣa hotun boldi. 44 Lekin Saul Dawutqa hotun qilip bərgən qizi Miqalni Gallimdiki Laixning ooɣli Faltioɣa hotunluqqa bərgənidi.

26 Əmdi Zifliklar Gibeaḥoɣa Saulning ḳexioɣa kelip: — Dawut Yəximonoɣa yeqin Ḥaqilaḥ egizlikigə yoxurunuwaptu əməsmu? — dedi. 2 Saul ḳopup Israildin hillanoɣan üq ming adəmni elip, Zif qəlidə Dawutni izdigili u yərgə bardi. 3 Saul bolsa yol boyida, Yəximonoɣa yeqin Ḥaqilaḥ egizlikidə qedir tikti. Dawut qəldə turuwatatti; u Saulning qəlgə əz kəynidin qiqqinidin həwər tapqanda 4 Dawut paylaqqilarni mangdurup Saulning rastla kəlgənlikini bildi. 5 Dawut ḳopup Saul qedir tikkən jayoɣa bardi; u Saul bilən ḳoxun sərdari, Nərning ooɣli Abnər yatqan yərni kərdi. Saul bolsa ḳoxun istiḥkami iqidə uhlap yatqanidi, adəmliri qedirlirini uning ətrapioɣa tikkənidi. 6 Dawut əmdi Ḥittiylardin boloɣan Ahimələk wə Yoabning inisi Zəruiyaning ooɣli Abixayoɣa: — Kim mən bilən ləxkərgaḥoɣa qüxüp, Saulning yenioɣa baridu? — dəp soridi. Abixay: — Mən sening bilən baray, dedi. 7 Xuning bilən Dawut wə Abixay keqidə ḳoxun bar yərgə beriwidi, mana Saul ḳoxun istiḥkami iqidə uhlap yatqanidi; uning nəyzisi təkiyisining yenida yərgə qadaqliq turatti; Abnər bilən adəmliri uning ətrapida yatatti. 8 Abixay Dawutqa: — Huda bügün düxminingni qolungoɣa tapxurdi. Səndin ətünimənki, manga nəyzə bilən birla sanjip uni yərgə qadap qoyuxqa ijazət bərgəysən! Ikki qetim sanjiximning lazimi yoqtur, dedi. 9 Dawut Abixayoɣa: — Uni yoqatmioɣin. Kim Pərwərdigarning məsiḥ qiloɣinioɣa qol uzitip gunaḥoɣa tartilmioɣan? — dedi. 10 Dawut yənə: — Pərwərdigarning ḥayati bilən [qəsəm qilimənki], Pərwərdigar jəzmən uni uridu; ya uning əlidioɣan küni kelidu ya u jənggə qüxüp ḥalak bolidu. 11 Pərwərdigar meni Pərwərdigarning məsiḥligingigə ḳol uzitixidin saqlioɣay! Əmma uning bexidiki nəyzə bilən su idixini aloɣin, andin ketəyli, dedi. 12 Xuning bilən Dawut nəyzə bilən idixni Saulning bexining yenidin elip, ikkisi qiqip kətti. Əmma ḥeqkim kərmidi, tuyupmu qalmidi ḥəm oyoɣinip kətmidi, bəlki ḥəmmisi uhlawərdi; qünki Pərwərdigar bir qattiq uyquni ularning üstigə qüxürgənidi. 13 Dawut uduldiki tərəpkə ətüp yiraqraq bir dəngning təpisidə turdi; ularning ariliqi yiraq idi. 14 Dawut ḳoxun bilən nərning ooɣli Abnərgə towlap: — Jawab bərməmsən, i Abnər! — dedi. Abnər: — Padixaḥqa towlioɣuqi kim sən? — dedi. 15 Dawut Abnərgə: — Sən batur əməsmu? Israilda sanga kim təng kelələydu? Nemixqa oɣojang padixaḥni ḳooɣdimiding? Qünki həlqtin bir kixi oɣojang padixaḥni ḥalak qiloɣili kiriptu. 16 Sening bundaq qiloɣining yaxi əməs! Pərwərdigarning ḥayati bilən [qəsəm qilimənki], Pərwərdigar məsiḥ qiloɣan oɣojanglarni ḳooɣdimioɣanliqinglar üqün ölümgə layiq boldunglar. Əmdi padixaḥning nəyzisi wə bexining yenidiki su idixining kəyərdilikigə qarap bekinglar, dedi. 17 Saul Dawutning awazini tonup: — Bu sening awazingmu, i ooɣlum Dawut! — dedi. Dawut: — I oɣojam padixaḥ, bu mening awazimdur, dedi. 18 U yənə: — Nemixqa oɣojam əz qulini mundaq ḳooɣlaydu? Mən nemə qiliptimən? Qolumda nemə yamanlik bar? 19 Əmdi oɣojam padixaḥ əz qulining səzigə qulaq saloɣay. Pərwərdigar silini manga qarxi qozoɣatqan bolsa bir ḥədiyə-qurbanlik uning kənglini razi qiloɣay; lekin insan baliliri bolsa, ular Pərwərdigarning aldida lənətkə qalsun, qünki ularning əmdi meni Pərwərdigarning mirasidin bəḥrimən boluxtin məḥrum qilip, meni baxqa ilaḥlaroɣa ibadət qil, degini bolidu. 20 Əmdi mening qenim Pərwərdigarning ḥuzuridin yiraq yərgə tökülmisun; qünki taoɣlarda bir kəklikni owlioɣandək Israilning padixaḥi bir yaloquz bürgini izdigili qiqiptu, dedi. 21 Saul: — Mən gunaḥ qildim; yenip kəlgin i ooɣlum Dawut; mening jenim bügün kəzliringdə əziz sanaloɣini üqün mən sanga bundin keyin ḥeq ziyan-zəḥmət yətküzməymən; mana, əḥməqlik qildim, bək eziptimən, dedi. 22 Dawut jawab berip: — Mana padixaḥning nəyzisi, oɣulamlardin biri kelip uni yandurup alsun. 23 Pərwərdigar ḥər adəmning

ḫəkḳaniyliḳi bilən sadiḳliḳioŋa ḳarap yanduroŋay. Qünki bügün Pərwərdigar silini mening ḳolumoŋa tapxurdi, lekin mən Pərwərdigarning məsiḥliginigə ḳol uzitixni halimidim. **24** Mana, bügün silining janliri mening kəzlirimdə əziz boloŋandək mening jenim Pərwərdigarning kəzidə əziz boloŋay, u meni ḫəmmə awariqiliktin ḳutḳuzoŋay, dedi. **25** Saul Dawutḳa: — Əy ooŋlum Dawut, bərikətləngəysən. Sən jəzmən uluoŋ ixlarni ḳilisən, ixliring jəzmən rawajliḳ bolidu, dedi. Andin Dawut əz yolioŋa kətti, Saulmu əz jayioŋa yenip bardi.

27 Dawut kənglidə: — Ḫaman bir küni Saulning ḳolida ḫalak bolidioŋan ohxaymən. Xunga Filistiylərning zemінioŋa tezdin ḳeqip ketiximdin baxḳa amal yoḳ. Xundaḳ ḳilsam Saul Israil zemini iqidə meni tepixtin ümidsizlinip, izdəxtin ḳol üzidu, wə mən uning ḳolidin ḳutulimən, dəp oylidi. **2** Xuning bilən Dawut ḳopup uningoŋa əgəxkən altə yüz adəmni elip Gatning padixaḥi Maoḳning ooŋli Aḳixning ḳexioŋa bardi. **3** Əmdi Dawut wə adəmliri, yəni ḫərbiri əz ailisidikilər bilən billə Gatta Aḳix bilən turdi. Dawut ikki ayali, yəni Yizrəəllik Aḥinoam wə Nabalning tul hotuni Karməllik Abigail bilən billə xu yərdə turdi. **4** Saul: — Dawut Gatḳa ḳeqiptu, degən həwərni angliоŋanda, uni yənə izdəp yürmidi. **5** Dawut Aḳixḳa: — Əgər kəzlirining aldida iltipat tapḳan bolsam, olturuxum üqün səḥradiki bir xəḥərdin bizgə bir jay bərgəyla; ḳulung ḳandaḳmu xaḥanə xəḥərdə silining ḳaxlirida tursun, dedi. **6** U küni Aḳix uningoŋa Ziklag xəḥirini bərdi. Xuning üqün Ziklag bügünki küngiqə Yəḥuda padixaḥlirioŋa təwə bolup kəlməktə. **7** Dawut Filistiylərning zeminida turoŋan waḳit bir yil tət ay boldi. **8** Dawut bolsa əz adəmliri bilən qiḳip Gəxuriylaroŋa, Gəzriylərgə wə Amaləklərgə ḫujum ḳilip, ularni bulang-talang ḳilip turatti (qünki ular ḳədimdin tartip Xurioŋa kirix yolidin tartip Misir zemінioŋiqə boloŋan xu yurtta turatti). **9** Dawut [ḫərḳətim] zemindikilərni ḳirip ər yaki ayal bolsun, birnimu tirik ḳaldurmaytti wə ḳoy, kala, exək, təgə wə kiyim-keqəklərni elip Aḳixning yenioŋa yenip kelətti. **10** Aḳix: — Bügün ḳaysi jaylarni bulang-talang ḳildinglar, dəp soraytti; Dawut: — Yəḥuda zeminining jənub təripini, Yəraḥməəlliklərning jənub təripini wə Keniylərning jənub təripini bulang-talang ḳilduḳ, dəytti. **11** Dawut ər yaki ayallarning birinimu Gatḳa tirik elip kəlməytti; qünki u: — Ular bizning tooŋrimizdin, «Dawut undaḳ-mundaḳ ḳildi» dəp gəp ḳilixi mumkin, dəytti. Dawut Filistiylərning zeminida turoŋan waḳtida u daim xundaḳ ḳilatti. **12** Xunga Aḳix Dawutḳa ixəndi: — «Əmdi u həlḳi Israilni əzidin səskəndürüwətti; mening hizmitimdə mənggü ḳul bolidu», dəp oylidi.

28 U künlərdə Filistiylər Israilioŋa ḳarxi jəng ḳilix üqün əz ḳoxunlirini yioŋdi. Aḳix Dawutḳa: — Bilixing kerəkki, adəmliringni elip mening bilən jəzmən jənggə qiḳixing lazim, dedi. **2** Dawut Aḳixḳa: — Undaḳta sili ḳullirining nemə ḳilalaydioŋanliḳini bilip ḳalila — dedi. Aḳix Dawutḳa: — Mana, seni əzümgə mənggülük pasiban ḳilay, dedi. **3** (Samuil əlgənidi wə pütkül Israil uning üqün matəm tutup uni əz xəḥiri boloŋan Ramaḥda dəpnə ḳiloŋanidi. Saul bolsa jinkəxlər bilən palqilarni zemindin ḳooŋlap qiḳardi). **4** Filistiylər toplixip qiḳip Xunəmdə qedir tikti. Saulmu ḫəm pütkül Israilni yioŋip, Gilboaḥda qedir tikti. **5** Saul əmdi Filistiylərning ḳoxun bargaḥini kərgəndə ḳorḳup, yüriki su bolup kətti. **6** Saul Pərwərdigardin yol soridi; lekin Pərwərdigar ya qüx bilən ya «urim» bilən ya pəyoŋəmbərlər arḳiliḳ uningoŋa jawab bərmidi. **7** Xuning bilən Saul hizmətkarlirioŋa: — Manga palqi jinkəx bir hotunni tepip beringlar, mən berip uningdin yol soray, dedi. Hizmətkarliri uningoŋa: — Ən-Dorda jinkəx bir hotun bar ikən, dedi. **8** Saul niḳablinip, baxḳa kiyimlərni kiyip ikki adəmni ḫəmraḥ ḳilip bardi. Ular keqisi berip hotunning ḳexioŋa kəldi. U hotunoŋa: — Manga jin qaḳirip pal eqip, mən degən birsini ḳeximoŋa kəltürgin, dedi. **9** Hotun uningoŋa: — Mana, Saulning ḳiloŋanlirini, yəni zemindin jinkəxlərni wə palqilarni yoḳatḳanliḳini əzüng bilisən; nemixḳa meni əltürüxkə jenimoŋa tuzaḳ ḳoyisən, dedi. **10** Saul uningoŋa Pərwərdigar bilən ḳəsəm ḳilip: — Pərwərdigarning ḫayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, bu ix üqün sanga jaza bolmaydu, dedi. **11** Hotun: — Sanga kimni qiḳirimən? — dəp soridi. U: — Manga Samuilni qiḳaroŋin, dedi. **12** Hotun Samuilni kərgəndə ḳattiḳ awaz bilən qirḳiridi, andin Sauloŋa: — Nemixḳa meni gollaysən? Sən əzüng Sauloŋu! — dedi. **13** Padixaḥ uningoŋa: — Ḳorḳmioŋin! Nemini kərdüng? — dedi. U Sauloŋa: — Mən bir ilaḫning yərdin qiḳḳinini kərdüm, dedi. **14** U: — Uning ḳiyapiti ḳandaḳ ikən? dedi. Hotun: — Ḳeri bir boway qiḳiwatidu; u yepinqa kiygənikən, dedi. Saul: — U Samuil ikən, dəp bilip, yüzini yərgə yeḳip təzim ḳildi. **15** Samuil Sauloŋa: — Nemixḳa meni awarə ḳilip qiḳarding? — dedi. Saul: — Mən tolimu pərixan boldum; qünki

Filistiylər manga qarxi jəng qiliwatidu, wə Huda məndin yiraqlap, manga yaki pəyoƣəmbərlər arqilik yaki qüxlər arqilik ḥeq jawab bərməywatidu. Xunga mening nemə qilixim kerəklikini manga bildürgəysən dəp, seni qaqirdim, dedi. **16** Samuil: — Pərwərdigar səndin yiraqlap, düxmining boloƣandin keyin nemixqa məndin məsliḥət soraysən? — dedi. **17** —Pərwərdigar Özi üqün mən arqilik eytqinini qildi; Pərwərdigar padixaḥlikni qolungdin yirtip elip, qoxnangoƣa, yəni Dawutqa bərdi. **18** Sən Pərwərdigarning səzigə qulaq salmay, uning Amaləklərgə qaratqan qattiq oƣzipini yürgüzmigining üqün Pərwərdigar bügün sanga xu ixni qildi. **19** Pərwərdigar özüng bilən Israilnimu Filistiylərning qolioƣa tapxuridu; ətə sən wə ooƣulliring mening bilən billə bolisilər; wə Pərwərdigar Israilning qoxuninimu Filistiylərning qolioƣa tapxuridu, dedi. **20** Saul xuan yərgə düm yiqildi, Samuilning səzliridin qattiq qorqup kətti; bir keqə-kündüz tamaqmu yemigəqkə, maoƣdurimu qalmidi. **21** Ayal əmdi Saulning qexioƣa berip uning tolimu pərixan boloƣinini kərüp, uningoƣa: — Mana, dedəkliri jenini alqinioƣa elip qoyup tapilioƣanlirioƣa binaən qildim. **22** Əmdi silidin ətünimən, dediklirining səzigə kirgəyla; meni silining aldilirioƣa bir qixləm nan kəltürüxkə unioƣayla; xuning bilən sili yəp quwwət tepip andin əz yolliroƣa ketələyla, dedi. **23** Lekin u rət qilip: — Yeməymən, dəp unimidi. Uning hizmətkarliri ḥəm ayalmu yeyixni uningoƣa dəwət qilixti; u yərdin qopup kariwatta olturdi. **24** Ayalning əyidə bir bordaq mozay bar idi. U dərḥal uni soydi; ḥəm hemir yuoƣurup petir nan pixürüp bərdi. **25** U uni Saul bilən hizmətkarlirining aldioƣa qoydi. Ular yəp bolup, xu keqisi kətti.

29 Filistiylər ḥəmmə qoxunlirini yioƣip Afəktə jəm qildi; Israillar Yizrəəldiki bulaqning yenida qedir tikti. **2** Filistiylərning sərdarliri yüz yaki mingdin əskərni baxlap, səp tizip kəldi; ularning kəynidin Dawut əz adəmlirini baxlap Aqix bilən qiqip səp tüzdi. **3** Filistiylərning əmirliri: — Bu Ibraniylar bu yərdə nemə ix qilidu? — dedi. Aqix Filistiylərning əmirlirigə: — Bu Israilning padixaḥi Saulning hizmətkari Dawut əməsmu? U bu yərdə birnəqqə kün, birnəqqə yillardin beri mən bilən turoƣan əməsmu? U manga kəlgən kündin tartip bu küngiqə uningdin ḥeq əyib bayqimidim, dedi. **4** Əmma Filistiylərning əmirliri uningoƣa aqqiqlandi. Filistiylərning əmirliri uningoƣa: — Uni qayturuwət! Bu kixi sən özüng uningoƣa orunlaxturoƣan jayoƣa kətsun; biz bilən billə soquxqa qüxmisun, bolmisa, u soquxta bizgə rəqib bolup qelixi mumkin. Bu adəm əz oƣojisi bilən nemisi arqilik yarixidu? Bu adəmlərning baxlirini elix bilən bolmamdu? **5** Bu qiz-ayallar burun uning tooƣrisida ussul oynap qoxaq qetip: — Saul minglap əltürdi, wə Dawut on minglap əltürdi, degən Dawut əməsmu? — dedi. **6** Aqix Dawutni qaqirip uningoƣa: — Pərwərdigarning ḥayati bilən [qəsəm qilip eytimənki], sən durus adəmsən, sening mening bilən ləxkərgaḥda hizmättə boluxung kəzlirimdə yahxi ixtur; qünki manga kəlgən künidin tartip bu küngiqə səndin ḥeq yamanlik bayqimidim. Lekin sən əmirlərgə yaqmapsən. **7** Xunga tinq-aman yenip kətkin, bolmisa Filistiylərning əmirlirini narazi qilip qoyisən, dedi. **8** Dawut Aqixqa: — Mən nemə qildim? Silining qaxlirioƣa kəlgən kündin tartip bu küngiqə qiloƣan qaysi [yamanlikim] üqün meni oƣojam padixaḥning düxmənliri bilən soquxqili baroƣuzmayla? — dedi. **9** Aqix Dawutqa jawab berip: — Kəzlirimdə Hudaning bir pərixtisidək manga yahxi ikənlikingni bilimən. Lekin Filistiylərning əmirliri seni biz bilən billə jənggə qikmisun dəwatidu, dedi. **10** Xunga ətə səḥərdə qopunglar, özüng wə billə kəlgənlər, yəni mən hojangning hizmətkarliri; səḥərdə qopunglar, tang yoruxi bilənla qiqip ketinglar, dedi. **11** Xunga Dawut əz adəmliri bilən səḥərdə turup Filistiylərning zemineioƣa mangdi. Filistiylər bolsa Yizrəəlgə qikti.

30 Xundaq boldiki, Dawut wə adəmliri üqinqi küni Ziklagqa yetip kəldi; mana, Amaləklər jənub tərəpkə wə Ziklagqa ḥujum qilip, Ziklagni wəyran qilip ot qoyup kəydürgənidi. **2** Ular xəḥərdiki qiz-ayallarni, qong bolsun, kiqik bolsun, ularning ḥəmmisini əsirgə aldi. Ulardin ḥeqkimni əltürməy, ḥəmmisini elip, yolioƣa qikqanidi. **3** Dawut əz adəmliri bilən xəḥərgə kəlgəndə, mana, xəḥər allikaqan kəyüp tügigənidi; ularning ayalliri wə ooƣul-qizliri əsirgə elinoƣanidi. **4** Əmdi Dawut wə uning bilən billə boloƣan həlk qattiq yioƣa-zar kətürüxti, taki maoƣduri qalmioƣuqə yioƣlaxti. **5** Dawutning ikki ayali, Yizrəəllik Aḥinoam bilən Karməllik Nabaldin tul qaloƣan Abigailmu əsirgə elinoƣanidi. **6** Dawut qattiq azablandi; qünki barlik halayik, ḥərbiri əz ooƣul-qizliri üqün qayoƣurup oƣəzəplinip uni qalma-kesək qilip əltürəyli, deyixiwatatti. Əmma Dawut özini Hudasi Pərwərdigardin küq-quwwətləndürdi. **7** Dawut Ahimələkning ooƣli kaḥin Abiyataroƣa: — Əfodni yenimoƣa elip kəlgin, dedi. **8** Dawut Pərwərdigardin:

— Bu ḳoxunni ḳooŋlaymu? Ularoŋa yetixələrmənmu? — dəp soridi. U: — Ḳooŋla; sən jəzmən ularoŋa yetixiwalisən ḥəm ḥəmmisini ḳayturup kelələysən, dedi. **9** Dawut wə uning bilən billə boloŋan altə yüz adəm berip Besor wadisioŋa yetip kəlgəndə, kəynidə sərülüp ḳaloŋanlar xu yərdə ḳaldi. **10** Dawut əzi tət yüz adəm bilən dawamlik ḳooŋlap mangdi; ikki yüz adəm ḥalsirap kətkəqkə, Besor wadisidin ətəlməy kəynidə ḳaloŋanidi. **11** Ular dalada Misirlik bir adəmni uqratti. Ular uni Dawutning ḳexioŋa elip kelip, uningoŋa nan berip yegüzdi, su iqküzdi; **12** uningoŋa bir parqə ənjür poxkili bilən ikki kixmix poxkilinimu bərdi. U bularni yəp, uningoŋa ḳaytidin jan kirdi; qünki u üq keqə-kündüz nan yemigən, sumu iqmigənidi. **13** Dawut uningdin: — Sən kimgə təwə? Sən ḳəyərliksən? — dəp soridi. U: — Mən Misirlik yigit bolup, bir Amaləkning ḳulimən. Lekin mən üq kün ilgiri kesəl bolup ḳaloŋaqkə, oŋojam meni taxliwətti. **14** Biz əsli Kərətiylərning yurtining jənub təripigə wə Yəḥuda zeminioŋa wə Kaləbning zeminining jənub təripigə ḥujum ḳilip bulang-talang ḳilduḳ; xundaḳla Ziklagni kəydurüwətkəniduḳ, dedi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düxmən] ḳoxuni tərəpkə baxlap baralamsən, dedi. U: — Hudaning nami bilən mən seni əltürməymən, seni oŋojangning ḳolioŋimu tutup bərməymən dəp ḳəsəm ḳilsila, silini u ḳoxunning ḳexioŋa baxlap baray, dedi. **16** Uni u yərgə baxlap baroŋanda, mana ular pütkül yərgə yeyilip, yəp-iqip Filistiylərning zeminidin ḥəm Yəḥuda zeminidin aloŋan qong oljiliridin hux bolup ussul oynixiwatatti. **17** Əmma Dawut xu küni gugumdin tartip ikkinqi küni kəqkiqə ularni urup ḳirdi. Təgigə minip bədər ḳaqḳan tət yüz yigittin baxḳa ḥeqbir adəm ḳeqip ḳutulmidi; **18** wə Dawut Amaləklər buluwaloŋan ḥəmmə nərsini yandurup aldi; əzining ikki ayalinimu ḳutḳuzuwaldi. **19** Amaləklər elip kətkən ooŋul-ḳiz, mal-mülüklər wə baxḳa ḥəmmə nərsini Dawut ulardin ḳayturuwaldi. Ḥeqnemə, qong bolsun kiqik bolsun qüxüp ḳalmioŋanidi. **20** [Dawutning adəmlidi] ḳayturuwaloŋan mallirining aldioŋa [olja aloŋan] baxḳa ḳoy wə kala padilarni selip ḥaydəp ketiwatatti. [Uning adəmliri] ketiwetip: — Bular Dawutning oljisi, deyixti; Dawut ularning ḥəmmisini əzigə aldi. **21** Dawut ḥalsizlinip əzi bilən billə baralmioŋan Besor wadisining boyida ḳaldurup kətkən ikki yüz adəmning ḳexioŋa yetip kəldi; ular Dawut wə uning bilən kəlgən adəmlərning aldioŋa qikti, Dawut həlḳning ḳexioŋa berip ularoŋa salam ḳildi. **22** Lekin Dawut bilən baroŋanlarning arisidiki rəzil adəmlər wə ərziməslərning ḥəmmisi ḳopup: — Bular biz bilən barmioŋandin keyin biz yandurup aloŋan oljidin ularoŋa ḥeq nemə bərməyli. Ular pəḳət ḥərbiri əz hotun-balilirini elip kətsun, dedi. **23** Əmma Dawut: — Yaḳ, i buradərlirim; Pərwərdigar bizgə təḳsim ḳiloŋanni [ularoŋimu təḳsim] ḳilmisaḳ bolmaydu. Qünki U bizni ḳooŋdap bizningkigə tajawuz ḳiloŋanlarni ḳolimizoŋa tapxurdi. **24** Bu ixta kim silərgə maḳul dəydu? Qünki soḳuxḳa qüxkənning ülüxi ḳandaḳ bolsa yük-taḳlaroŋa ḳarioŋuqilarningmu ülüxi xundaḳ bolidu; ḥəmmə adəm təng bəlüxsun — dedi. **25** Xu kündin tartip bu Israil üqün ḥəküm-bəlgilimə ḳilip bekitildi. Bügüngiqə ḥəm xundaḳ. **26** Dawut Ziklagḳa yetip kəlgəndə, oljidin dostliri boloŋan Yəḥuda aḳsaḳallirioŋa əwətip: — Mana, Pərwərdigarning düxmənliridin aloŋan olja silərgə bir sowoŋat bolsun, dedi. **27** U oljidin ḥəm Bəyt-Əldikilərgə, jənubiy Ramottikilərgə, Yattirdikilərgə, **28** Aroərdikilərgə, Sifmottikilərgə, Əxtəmoadikilərgə, **29** Raḳaldikilərgə, Yəraḥməəlliklərning xəḥərliridikilərgə wə Keniylərning xəḥərliridikilərgə, **30** Hormaḥtikilərgə, Ḳoraxandikilərgə, Ataḳtikilərgə, **31** Ḥebrondikilərgə wə Dawut wə adəmliri billə yürgən ḥəmmə yərdikilərgə sowoŋat əwətti.

31 Əmdi Filistiylər Israil bilən jəng ḳildi. Israilning adəmliri Filistiylərning aldidin ḳeqip, Gilboa teoŋida ḳirip yiḳitildi. **2** Filistiylər Saul wə uning ooŋullirini tap besip ḳooŋlawatatti. Filistiylər bolsa Saulning ooŋulliri Yonatan, Abinadab, Məlkixuani urup əltürdi. **3** Saulning ətrapini urux ḳaplidi; okyaqilar Sauloŋa yetixti; u ya oḳi bilən eoŋir yarilanduruldi. **4** Andin Saul yaraoŋ kətürgüqisigə: — Ḳiliqingni suoŋurup meni sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip meni sanjip, meni horluḳḳa ḳoyuxi mumkin, dedi. Lekin yaraoŋ kətürgüqisi intayin ḳorḳup ketip, unimidi. Xuning bilən Saul ḳiliqni elip üstigə əzini taxlidi. **5** Yaraoŋ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu ohxaxla əzini ḳiliqning üstigə taxlap uning bilən təng əldi. **6** Xuning bilən Saul, üq ooŋli, yaraoŋ kətürgüqisi wə uning ḥəmmə adəmliri xu kündə biraḳla əldi. **7** Əmdi wadining u təripidiki ḥəmdə Iordan dəryasining bu yeḳidiki Israillar əskərlirining ḳaqḳanlikini wə Saul bilən ooŋullirining əlginini kərginidə, xəḥərlərni taxlap ḳaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8** Əmdi xundaḳ boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning

kiyim-keqəklirini salduruwaloɣili kəlgəndə Gilboa teoɣida Saul bilən ooɣullirining ələk yatḳanliḳini kərdi. **9** Ular uning bexini kesip sawut-yaraoɣlirini saldurup bularni Filistiylərning zeminining ḥəmmə yərlirigə apirip buthanilirida wə həlḳning arisida bu hux həwərni tarḳatti. **10** Ular uning sawut-yaraoɣlirini Axtarot buthanisida ḳoyup ələkini Bəyt-Xan xəḥiridiki sepiloɣa esip ḳoydi. **11** Əmdi Yabəx-Gileadta olturoɣuqilar Filistiylərning Sauloɣa nemə ḳiloɣinini angliɣanda **12** ularning iqidiki ḥəmmə baturlar atlinip keqiqə mengip, Saul bilən ooɣullirining ələklirini Bəyt-Xandiki sepildin qüxürüp, ularni Yabəxkə elip berip u yərdə kəydürdi. **13** Andin ularning səngəklirini Yabəxtiki yuloɣunning tüwigə dəpnə ḳilip yəttə kün roza tutti.

Samu'il 2

1 Saul əlgəndin keyin, Dawut Amaləklərni kiroɣin kilip yenip kəlgəndə, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üqinqi küni xundak boldiki, mana Saulning ləxkərgahidin kiyimi yirtik wə bexioɣa topa-qang qaqkan bir adəm kəldi. U Dawutning kexioɣa kəlgəndə, yərgə yikilip bax urdi. **3** Dawut uningdin: Nədin kəlding? dəp soridi. U jawap berip: Israilning ləxkərgahidin kеqip kəldim — dedi. **4** Dawut uningdin: Ix kandak boldi? Manga dəp bərgin, dedi. U: Həlk jəngdin kaqti, həlktin bək jik kixi sokuxta əldi. Saul bilən ooɣli Yonatanmu əldi, — dedi. **5** Dawut həwər elip kəlgən yigittin: Saul bilən ooɣli Yonatanning əlginini kandak bilding? — dəp soridi. **6** Uningoɣa həwər bərgən yigit: Mən tasadipiy Gilboa teoɣioɣa qikkanidim, mana Saul nəyzigə yəlinip turuptu; jəng harwiliri wə atlikлar uningoɣa hujum kilip uni kooɣlawatatti. **7** U kəynigə karap meni kərüp qakirdi. Mən «Mana mən», dedim. **8** U: Əzüng kim bolisən, dəp məndin soriwidi, mən Amaləklərdinmən, dedim. **9** U yənə manga: Üstümdə turup meni əltürüwətkin; gərqə jenim məndə bolsimu, mən bək azaplinip ketiwatimən — dedi. **10** Xunga mən uning üstidə turup, uni əltürdüm, qünki, u xu halda yikilsila, tirik kalmaydioɣanlikini bilättim. Andin bexidiki tajni wə bilikidiki bilәzükni elip muxu yərgə oɣjamoɣa elip kəldim, — dedi. **11** Xuan Dawut əz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma kiliwətti; uning bilən boloɣan barlik adəmlərmu həm xundak kildi. **12** Ular Saul bilən ooɣli Yonatan üqün, Pərwərdigarning həlki üqün, xundakla Israilning jəməti üqün matəm tutup ah-zar kətürüp kəqkiqə roza tutti; qünki ular kiliq astida yikilip kaza kiloɣanidi. **13** Dawut uning əzigə həwər bərgən yigittin: Kəyərdin sən? — dəp soridi. U: Mən bir Amalək musapirning ooɣlimən — dedi. **14** Dawut uningoɣa: Sən kandakmu Pərwərdigarning məsih kiloɣinini halak kilixka kolungni sozuxtin korkmiding? — dedi. **15** Andin Dawut əz oɣulamliridin birini qakirip uningoɣa: Buyakka kəl, uningoɣa etilip berip, uni əltürgin — dəp buyrudi. Xuning bilən u uni uruwidi, [Amalək] əldi. **16** Dawut uningoɣa: Kan kərzing bexingoɣa qüxsun! Qünki əz aoɣzing Pərwərdigarning məsih kiloɣinini əltürgininggə guwahlik berip əyiblidi, — dedi. **17** Xuning bilən Dawut Saul bilən ooɣli Yonatan üqün matəm tutup mundak bir nəzmə okudi **18** (u «Okya» dəp ataloɣan bu nəzmini pütkül Yəhuda həlkigə əgitinglar, dəp buyrudi. Dərwəkə u «Yaxar» degən kitabta pütülgənidi): — **19** — I Israil, sening güzəl əzizing yukiri jayliringda kiroɣin bolup yatidu! Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioɣu!? **20** Gat xəhiridə bu həwərni bərmənglar, Axkelonning koqilirida uni elan kilmanglar, Filistiyining kizliri xadlanmisun, Hətnisizlərning kizliri təntənə kilmisun! **21** I Gilboa taoɣliri, üstünglaroɣa nə xəbnəm bolmisun, nə yamoɣur qüxmisun, Nə silərdə kətürülmə hədiyələr üqün hosul beridioɣan etizlar yənə kərünmisun! Qünki u yərdə palwanlarning kalkini buloɣandi; Saulning kalkini yaoɣ bilən sürülməydioɣan boldi. **22** Kirilidioɣanlarning kenini təkməy, Palwanlarning tenidiki yeoɣini qapmay, Yonatanning okyasi heqkaqan [jəngdin] yanoɣan əməs, Saulning kiliqi heqkaqan kinioɣa kaytkan əməs. **23** Saul bilən Yonatan hayat waktida səyümlük həm yekimlik idi, Ular ölümidimu bir-biridin ayrilmidi; Ular bürkütlərdin qakkan, xirlardin küqlük idi. **24** I Israil kizliri, Saul üqün yioɣlanglar, U silərni bezəp kizoɣuq kiyimlərni kiydürüp, Kiyimliringlarni altun zibu-zinnət bilən zinnətligənidi. **25** Palwanlar kəskin jəngdə xundak dəhxətlik yikildioɣu!? Yonatan yukiri jayliringda kiroɣin bolup yatidu! **26** Sən üqün hasrəttə kaldim, i inim Yonatan! Manga xunqə səyümlük iding! Manga boloɣan muhəbbiting kaltis idi, Hətta kiz-ayallarning muhəbbitidin artuk idi. **27** Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioɣu! Jəng koralliri xundak dəhxətlik wəyran kilindioɣu!»

2 Andin keyin Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Yəhuda xəhərlirining birigə qikaymu? dedi; Pərwərdigar uningoɣa: — Qikkin, dedi. Dawut, nəgə qikay? — dəp soriwidi, U: Hebronoɣa qikkin — dedi. **2** Xuning bilən Dawut ikki ayali bilən, yəni Yizrəəllik Ahinoam wə əsli Karməllik Nabalning ayali boloɣan Abigail bilən u yərgə qikti. **3** Dawut uning bilən birgə boloɣan adəmlərning harbirini həm ularning harbiri əz əyidikilərni u yərgə elip qikti; ular Hebronning xəhərliridə olturaklaxti. **4** Yəhudaning adəmlirimu u yərgə kelip Dawutni Yəhuda jəmətigə padixah boluxka məsih kildi. Dawutka Saulni dəpnə kiloɣanlar Yabəx-Gileadtikilər, dəp həwər berildi; **5** Dawut Yabəx-Gileadtikilərgə əlqilər əwətip ularoɣa: — «Oɣjanglar boloɣan Sauloɣa xundak yahxilik kilip, uni dəpnə kiloɣininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht-bərikət ata kiloɣay. **6** Pərwərdigar silərgimu mehribanlik wə əz wapalikini kərsətkəy; silər bundak kiloɣininglar üqün mənmu bu yahxilikinglarni silərgə kayturimən. **7** Əmdi hazir oɣəyrətlik bolunglar; qünki oɣjanglar Saul

əldi, Yəhuda jəməti meni məsih kilip, əzlirigə padixah kildi» — dəp həwər yətküzdi. **8** Əmma Saulning koxunining sərdari Nərning ooli Abnər Saulning uoli Ixboxətni Mahanaimoia elip berip, **9** uni Gileadka, Gəxuriylaroia, Yizrəəlgə, Əfraimoia, Binyaminoia wə xundakla pütkül Israiloia padixah kildi. **10** Saulning ooli Ixboxət padixah boloanda kirik yaxka kirgənidi. U Israilning üstidə ikki yil səltənət kildi. Halbuki, Yəhuda jəməti Dawutka əgixətti. **11** Dawutning Hebronda Yəhuda jəməti üstidə səltənət kiloan wakti yəttə yil altə ay boldi. **12** [Bir küni] Nərning ooli Abnər Saulning ooli Ixboxətning adəmliri bilən Mahanaimdin qikip Gibeonoia bardi. **13** Xu qaoida Zəruiyaning ooli Yoab bilən Dawutning adəmliri qikip ular bilən Gibeondiki kəlning yenida uqraxti. Ulardin bir tərəp kəlning u yekida, yənə bir tərəp kəlning bu yekida olturdi. **14** Abnər Yoabka: Yigitlər kopup aldimizda elixip oynisun — dedi. Yoab: Kopsun — dedi. **15** Ular bekitilgən san boyiqə Binyamin bilən Saulning ooli Ixboxət tərəptin on ikki kixi wə Dawutning adəmliridin on ikki kixi qikip otturioia ətti. **16** Ular bir-birining bexini kamallap tutup hərbiri rəkibining bikinioia kiliqi bilən sanjixti, hammisi yikilip əldi. Xuning bilən u yər «Kiliq bislirining etizi» dəp ataldi; u Gibeondidur. **17** U kündiki boloan sokuxux intayin əxəddiy boldi; Abnər bilən Israilning adəmliri Dawutning adəmliri təripidin məoilup kilindi. **18** Xu yərdə Zəruiyaning ooulliri Yoab, Abixay wə Asahəl degən üqəylən bar idi. Asahəl huddi daladiki jərəndək qakkan idi. **19** Asahəl Abnərning kəyidin kooqlap yügürdi; Abnərgə əgixip ongoia yaki soloia burulmay tap besip kooqlidi. **20** Abnər kəynigə karap: Sən Asahəlmusən? — dəp soridi. U: — Xundak, mən xu, dəp jawab bərdi. **21** Abnər uningoia: Ya ongoia ya soloia burulup yigitlərning birigə hujum kilip uning yarioini əzünggə tartiwaloin, dedi. Lekin Asahəl uni kooqlaxtin buruluxka unimidi. **22** Abnər Asahəlgə yənə: Meni əmdi kooqlimay burulup kətkin; mən seni nemə dəp urup yikitkudəkmən? Undak kilsam akang Yoabning aldida kandakmu yüzümni kətürüləymən? — dedi. **23** Lekin Asahəl yənila kooqlaxtin tohtimidi; xuning bilən Abnər nəyzisining tutkuqini uning korsikioia tikiwətti. Nəyzə dümbisini tixip qikti; u xu yərdə yikilip əldi. Xundak boldiki, Asahəl yikilip əlgən yərgə hazir kelidioan hərbir kixilər u yərdə tohtap kalidu. **24** Xuning bilən Yoab bilən Abixay Abnərni kooqlaxti. Kün patkanda ular Gibeonning qəligə mangidioan yolning boyioia, Giah yezisining udulidiki Ammah edirlikioia yetip kəldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnərning kəynidə koxundək səp bolup, bir dəng təpisigə qikip turdi. **26** Abnər Yoabni qakirip: Kiliq daim adəmlərni yəp turuxi kerəkmu? Bu ixlarning akiwiti pəkət əq-adawəttin ibarət bolidioanlikini bilməmsən? Sən kaqanoiqə həlklərgə: «Kerindaxliringlarni kooqlaxtin tohtanglar» dəp buyrumay turiwerisən? **27** Yoab: Hudaning hayati bilən kəsəm kilimənki, əgər sən muxu səzni kilmioan bolsang, kəpqilikning heqbiri kerindaxlirini kooqlaxtin ətigəngiqimu yanmaytti — dedi. **28** Buning bilən Yoab kanay qaldi; hammə [Yəhudalar] xuan tohtidi wə kayta Israilni kooqlimidi, ular bilən kayta jəng kilixmidi. **29** Abnər bilən adəmliri bolsa keqiqə mengip, Arabah tüzlənglikidin qikip, Iordan dəryasidin ətüp Bitron degən pütkül yurtni kezip ətüp, Mahanayimoia yetip kəldi. **30** Yoab Abnərni kooqlaxtin yenip barlik adəmlərni jəm kildi. Asahəldin baxka Dawutning oulamliridin on tokkuz adəm yok qikti; **31** Lekin Dawutning adəmliri Binyaminlardin wə Abnərning adəmliridin üq yüz atmix kixini urup əltürgənidi. **32** Ular Asahəlni elip Bəyt-Ləhəmdə əz atisining kəbrisidə dəpnə kildi; andin Yoab bilən adəmliri keqiqə mengip, tang atkanda Hebronoia yetip kəldi.

3 Halbuki, Saulning jəməti bilən Dawutning jəməti ottursidiki jəng uzun wakitkiqə dawamlaxti; Dawutning jəməti baroanseri küqəydi, lekin Saulning jəməti baroanseri ajizlaxmakta idi. **2** Hebronda Dawut bir kanqə ooulluk boldi, uning tunjisi Amnon bolup, Yizrəəllik Ahinoamdin tuouldi; **3** ikkinqisi Kileab bolup Karməllik Nabalning ayali boloan Abigaildin tuouldi. Üqinqisi Abxalom idi. U Gəxorning padixahi Talmayning kizi Maakahdin tuoulonanidi, **4** tətinqisi Adoniya bolup Haggittin tuoulonan idi. Bəxinqisi Xəfatiya bolup Abitaldin tuoulonan idi. **5** Altinqisi Yitriam bolup Dawutning ayali Əglahdin tuouldi. Dawutning bu altə ooqlining hammisi Hebronda tuouldi. **6** Saulning jəməti bilən Dawutning jəməti otturisidiki jəng dawamida, Abnər Saulning jəmətidə əz hokukini küqəytti. **7** Əmdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning kizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir küni Ixboxət Abnərgə: Nemixka atamning keniziki bilən billə boldung? — dedi. **8** Abnər Ixboxətning bu səzlirigə intayin aqqiklinip mundak dedi: — «Mən bügünki kündimu atang Saulning jəmətigə, uning uruk-tuoukanlirioia wə

dostlirioɣa meḩribanlik kərsitip, seni Dawutning ḳolioɣa tapxurmioɣan tursam, meni Yəḩudaoɣa təwə bir itining bexidək kərüp, bügün bu hotun üqün meni gunaḩḳa buyrumaḳqimusən? **9** Mən Pərwərdigarning Dawutḳa ḳəsəm bilən wədə ḳiloɣinidək ḳilmisam Huda mənki Abnərni ḳattiḳ ursun wə uningdin artuḳ ursun! **10** — yəni, padixaḩlikni Saulning jəmətidin yətkəp, Dawutning təhtini Dandin Bəər-Xebaoɣiqə pütkül Israil bilən Yəḩudaning üstigə tiklimisəm!». **11** Ixboxət Abnərdin ḳorḳup, uningoɣa jawabən bir eoɣiz sөz ḳilixḳimu jür'ət ḳilalmidi. **12** Abnər bolsa өzi üqün əlqilərni Dawutning ḳexioɣa mangdurup uningoɣa: Zemin kimningki? Mən bilən əḩdə tüzgin, mening ḳolum sening təripingdə bolup, pütkül Israilni sanga mayil ḳilimən — dedi. **13** Dawut jawab berip: — Bolidu, mən sən bilən əḩdə ḳilay. Pəḳət birla ixni tələp ḳilay; mening ḳeximoɣa kəlgəndə Saulning ḳizi Miḳalni elip kəlmisəng, yüzümni kərəlməysən, dedi. **14** Andin Dawut Ixboxətning ḳexioɣa əlqilərni mangdurup: Mən bir yüz Filistiyning hətniliki bədili bilən aloɣan ayalim Miḳalni manga ḳayturup bərgin — dedi. **15** Ixboxət adəm əwətip Miḳalni uning eridin, yəni Laixning ooɣli Paltiyəldin elip kəldi. **16** Lekin uning eri Bahurimoɣiqə uning kəynidin yioɣlioɣan peti əgixip mangdi. Ahir berip Abnər uningoɣa: — Yenip kətkin, dewidi, u ḳaytip kətti. **17** Əmdi Abnər Israilning aḳsaḳallirioɣa: Silər burun Dawut üstimizgə padixaḩ bolsun, degən arzu-istəktə boldunglar. **18** Əmdi ḫazir ḫərikət ḳilinglar; qünki Pərwərdigar Dawut tooɣrisida: — Ḳul-bəndəm Dawutning ḳoli bilən Israil həlḳimni Filistiylərning ḳolidin, xundaḳla barliḳ düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzimən, — degənidi. **19** Abnər yənə Binyaminlarning ḳulikioɣimu muxu sөzlərni eytti. Andin Israil bilən Binyaminning pütkül jəmətining arzu-istəklirini Dawutning ḳulikioɣa eytixḳa Ḫebronoɣa bardi. **20** xundaḳ ḳilip Abnər yigirmə adəmning ḫəmraḩliḳida Ḫebronoɣa Dawutning ḳexioɣa kəlgəndə Dawut Abnər wə uning adəmlirigə bir ziyapət təyyarlidi. **21** Abnər Dawutḳa: Mən ḳozoɣilip pütkül Israilni oɣojam padixaḩning aldioɣa jəm ḳilay, ular sening bilən əḩdə ḳilixsun, andin sən өz kөnglüng halioɣanning barliḳi üstidin səltənət ḳilalaydioɣan bolisən, dedi. Xuning bilən Dawut Abnərni yoloɣa selip ḳoydi, u aman-esən ḳaytip kətti. **22** Mana, xu əsnada Dawutning adəmliri bilən Yoab bir yərgə ḫujum ḳilip nuroɣun olja elip ḳaytip kəldi. Lekin Abnər xu qaoɣda Ḫebronda Dawutning ḳexida yoḳ idi; qünki Dawutning uzitip ḳoyuxi bilən aman-esən ḳaytip kətkənidi. **23** Yoab wə uning bilən boloɣan pütkül ḳoxun yetip kəlgəndə, həlḳ uningoɣa: Nərning ooɣli Abnər padixaḩning ḳexioɣa kəldi, padixaḩ uni yoloɣa selip ḳoyuxi bilən u aman-esən ḳaytip kətti — dedi. **24** Andin Yoab padixaḩning ḳexioɣa berip: Bu sening nemə ḳiloɣining?! Mana, Abnər ḳexingoɣa kəptu! Nemixḳa uni yoloɣa selip ḳoydung? U ḫazir ketiptu! **25** Sən Nərning ooɣli Abnərni bilisənoɣu! Uning kelixi jəzmən seni aldax üqün, sening qiḳip-kiridioɣan yolungni, xundaḳla barliḳ ix-paaliyitingni biliwelix üqündur, — dedi. **26** Yoab Dawutning ḳexidin qiḳixi bilən u həwərqilərni Abnərning kəynidin mangdurdi. Ular uni Siraḩ ḳudukining yenidin yandurup elip kəldi; lekin Dawut bu ixtin bihəwər idi. **27** Abnər Ḫebronoɣa yenip kəlgəndə Yoab uni xəḩər ḳowuḳida uqritip, «Sanga dəydioɣan məhpiy sөzüm bar idi» dəp uni bir qətkə əkilip u yərdə inisi Asaḩəlning ḳan ḳisasini elix üqün ḳorsiḳioɣa piqaḳ saldi, xuning bilən u əldi. **28** Keyin, Dawut bu ixni anglap: Mən wə padixaḩliḳim Pərwərdigarning aldida Nərning ooɣli Abnərning aḳḳan ḳeni üqün mənggü bigunaḩdurmiz; **29** [uning ḳenini aḳḳuzux] gunaḩi Yoabning bexioɣa wə atisining jəmətining bexioɣa ḳaynam bolup qüxsun; Yoabning ailisidin aḳma yara kesili, yaki mahaw kesili, yaki ḫasioɣa tayanoɣuqi, ḳiliqtin əlgüqi yaki ax-tülüksizlər өksümisun! — dedi. **30** Xundaḳ ḳilip, Abnər Gibeondiki jəngdə ularning inisi Asaḩəlni eltürgini üqün, Yoab bilən inisi Abixay uni eltürdi. **31** Dawut Yoabḳa wə uningoɣa əgəxkən barliḳ həlḳḳə: Kiyimliringlarni yirtinglar! Bөz kiyim kiyinglar! Abnərning [meyiti] aldida matəm tutunglar! dedi. Dawut padixaḩ [Abnərning] jinazisining kəynidin mangdi. **32** Ular Abnərni Ḫebronda dəpnə ḳildi, padixaḩ Abnərning ḳəbrisining yenida awazini kətürüp yioɣlidi; həlḳning ḫəmmisimu yioɣlaxti. **33** Padixaḩ Abnər üqün mərsiyə oḳup: — «Abnərning əhməḳtək əlgini tooɣrimu? **34** Ḳolliring baoɣlaoɣliḳ bolmisimu, Putlurung ixkəllik bolmisimu, Lekin sən kixilərning rəzillərning ḳolida yiḳiloɣinidək, yiḳilip əlgənsən!» — dedi. Xuning bilən həlḳning ḫəmmisi uning üqün yənə yioɣlaxti. **35** Andin barliḳ həlḳ Dawutning yenioɣa kelip, uningoɣa kün patḳuqə tamaḳ yeyixni ətündi. Əmma Dawut ḳəsəm iqip: Mən kün patmasta ya nan ya baxḳa ḫərḳandaḳ nərsini tetisam, Huda meni ursun yaki uningdin artuḳ jazalisun, — dedi. **36** Barliḳ həlḳ buni bayḳap, bu ixtin razi boldi; əməliyəttə padixaḩ ḳiloɣan ḫərbir

ix barlik həlkni razi kilatti. 37 Xuning bilən barlik
həlk, xundakla pütkül Israil xu küni Nərning ooŋli
Abnərning əltürülixining padixahning kərsətmisi
əməslikini bilip yətti. 38 Padixah əz hizmətkarlirioŋa:
Biləmsilər? Bügün Israilda bir sərdar, uluoŋ bir zat
yikildi! 39 Gərqə mən Məsih kilinip padixah tikləngən
bolsammu, mən ajiz bir bəndimən. Bu adəmlər,
yəni Zəruiyaning ooŋullirining wəhxiyilikini mən
kətürəlmigüdəkmən; Pərwərdigar rəzillik kiloŋuqining
rəzillikini əz bexioŋa kaytursun! — dedi.

4 Saulning ooŋli Abnərning Hebronda əlginini
angliоŋanda koli boxixip kətti, barlik Israil dəkkə-
dükkigə qüxti. 2 Saulning ooŋlining koxunining aldin
yürər kismida ikki sərdari bolup, birining ismi Baanah,
yənə birining ismi Rəkab idi. Ular Binyamin kəbilisidin
boloŋan Bəərotluk Rimmonning ooŋulliri idi (qünki
Bəərot Binyamin kəbilisigə təwə hesablinatti; 3
lekin Bəərotluklar Gittaimoŋa kəqip berip u yərdə bu
küngiqə musapirdək yaxawatidu). 4 Saulning ooŋli
Yonatanning bir ooŋli bolup, puti akşak idi. Saul bilən
Yonatanning əlgənliki tooŋruluk həwər Yizrəəlgə
yətkəndə, u bəx yaxka kirgən idi. Inik anisi uni elip
kaqti; lekin xundak boldiki, u aldirap yügürgəqkə,
bala qüxup ketip, akşak bolup kaloŋanidi. Uning ismi
Məfiboxət idi. 5 Əmdi bir küni Bəərotlok Rimmonning
ooŋulliri Rəkab bilən Baanah qingki qüx waktida
Ixboxətning əyigə bardi. Ixboxət qüxlük uykuda
uhlawatkanidi. 6 Ular buoŋday alimiz degənni bahanə
kilip, əyining iqkirigə kirip, Ixboxətning korsikioŋa
[piqak] sanjidi. Andin Rəkab wə Baanah kəqip kətti 7
(ular Ixboxət hujrisida kariwatta yatkinida, əygə kirip,
uni əltürgənidi). Ular uning kallisini kesip, andin
kallisini elip keqiqə Arabah tüzlənglikidin mengip ətti.
8 Ular Ixboxətning kallisini Hebronoŋa, Dawutning
kexioŋa elip berip, padixahka: Mana, bu janablirining
jenini izdigən düxmənliri Saulning ooŋli Ixboxətning
kallisi! Bügün Pərwərdigar oŋojam padixahni Saul bilən
nəslidin intikam elixka muyəssər kildi — dedi. 9 Dawut
Bəərotluk Rimmonning ooŋulliri Rəkab bilən inisi
Baanahoŋa: Meni barlik kiyinqiliklardin kutkuzoŋan
Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, 10
burun birsi Dawutka hux həwər elip kəldim, dəp
oylap, manga: — Mana, Saul əldi, dəp kəlgəndə, mən
uni elip Ziklagta əltürüwəttim. Bərhək, mana bu uning
yətküzgən həwirining mukapati boloŋanidi! 11 Əmdi
mən xundak kiloŋan yərdə, rəzil adəmlər əz əyidə
orunda yatkan bir həkkaniy kixini əltürgən bolsa,
mən nemə kilay?! Uning akkan kan kərzini silərning
kolunglardin elip, silərni yər yüzidin yokatmamdim?
— dedi. 12 Dawut oŋulamlirioŋa buyruk kiliwidi, ular
bularni kətl kildi. Ularning kol-putlirini kesip, ularni
Hebrondiki kəlning yenida esip koydi; lekin ular
Ixboxətning bexini elip Hebronda Abnərning kəbrisidə
dəpnə kildi.

5 Andin keyin Israilning barlik kəbililiri Hebronoŋa
Dawutning kexioŋa kelip: Karisila, biz əzlirining
ət-səngəkliridurmiz! 2 Burun Saul bizning üstimizdə
səltənət kiloŋandimu Israil həlkigə jənggə qikip-
kirixkə yolbaxqi boloŋan əzliri idila; Pərwərdigar
siligə: Sən Mening həlkim Israilning padiqisi bolup,
ularni bakisən, Israilning əmiri bolisən, degənidi —
dedi. 3 Xuning bilən Israilning həmmə akşakalliri
Hebronoŋa padixahning kexioŋa kəldi; Dawut padixah
Hebronda, Pərwərdigarning aldida ular bilən əhdə
tüzüxti. Andin ular Dawutni Israiloŋa padixah boluxka
məsih kildi. 4 Dawut padixah boloŋanda ottuz yaxka
kirgən bolup, kirik yil səltənət kildi. 5 U Hebronda
Yəhudaning üstidə yəttə yil altə ay səltənət kilip,
Yerusalemda pütkül Israil bilən Yəhudaning üstidə
ottuz üq yil səltənət kildi. 6 Padixah əz adəmliri bilən
Yerusalemoŋa qikip, xu zeminda turoŋan Yəbusiylar
bilən jəng kiloŋili bardi. Ular Dawutka: Sən bu yərgə
kirəlməysən, bəlki hətta korlar bilən akşaklar seni
qekindüridu! — dedi. Qünki ular: «Dawut bu yərgə
kət'iy kirəlməydu», dəp oylaytti. 7 Lekin Dawut Zion
koroŋinini aldi (bu yər Dawutning xəhiri dəp atilidu).
8 Dawut u küni: Kimki Yəbusiylarni uray desə sünggüq
bilən qikixi kerək, andin u Dawut kin-kinidin əq
kəridioŋan bu kor, akşaklar bilən [hesablixalaydu],
dedi. Xuning bilən «Korlar ya akşaklar əygə kirmisun»
dəydioŋan makal pəyda boldi. 9 Xundak kilip Dawut
koroŋanda turdi wə u yərni «Dawutning xəhiri» dəp
atidi. Dawut xəhərning ətrapioŋa Millodin tartip iq
tərəpkiqə imarət saldi. 10 Dawut baroŋanseri kudrət
tapti; samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Huda
Pərwərdigar uning bilən billə idi. 11 Turning padixahi
Hiram Dawutning kexioŋa əlqilərni əwətti wə ular
bilən koxup, kedir yaoŋaqliri, yaoŋaqqilar wə taxqilarni
əwətti; ular Dawut üqün bir orda yasap bərdi. 12 Dawut
Pərwərdigarning əzini Israiloŋa padixah tikləp, əz həlki
Israil üqün əzining padixahlikini gülləndürgənlikini
bilip yətti. 13 Dawut Hebrondin kəlgəndin keyin
Yerusalemdin yənə ayallarni wə kenizəklərni aldi;
xuning bilən Dawutka yənə kəp ooŋul-kizlar tuoŋuldi.

14 Yerusalemda uningdin tuoɣuloɣanlarning isimliri
mana mundaḳ idi: Xammua, Xobab, Natan, Sulayman,
15 Ibḥar, Elixua, Nəfəg, Yafiya, 16 Elixama, Eliada wə
Elifələt. 17 Filistiylər Dawutning Israiloɣa padixaḥ
boluxḳa məsiḥləngininі angliɣanda, ular ḥəmmisi
Dawutni tutḳili qiḳti, Dawut buni anglapla, ḳoroɣanoɣa
qüxti. 18 Filistiylər kelip «Rəfayim jiloɣisi»da yeyilip
turdi; 19 Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Filistiylərgə
ḳarxi atlinaymu? Ularni ḳolumoɣa tapxurarsənmu?
— dedi. Pərwərdigar Dawutḳa: Qiḳḳin! Qünki, Mən
Filistiylərni jəzmən ḳolungoɣa tapxurimən — dedi.
20 U waḳitta Dawut Baal-Pərazimoɣa bardi. U yərdə
Dawut ularni tarmar ḳildi. U: — «Pərwərdigar mening
aldimda düxmənlirim üstigə huddi kəlkün yarni elip
kətkəndək bəsüp kirdi» — dedi. Xuning bilən u yərni
«Baal-Pərazim» dəp atidi. 21 Filistiylər u yərdə əz
məbudlirini taxlap kətti; Dawut bilən adəmliri ularni
elip kətti. 22 Əmdi Filistiylər yənə qiḳip «Rəfayim
jiloɣisi»da yeyilip turdi. 23 Dawut Pərwərdigardin
yol soridi. Pərwərdigar: Sən u yərgə qiḳmay, bəlki
ularning kəynidin aylinip ətüp üjmə dərəhlirining
udulidin ḥujum ḳiloɣin — dedi, 24 Xundaḳ boliduki, sən
üjmə dərəhlikining üstidin ayaoɣ tiwixini anglixing
bilənla dərḥal atlan; qünki xu tapta Pərwərdigar
Filistiylərning ḳoxunioɣa ḥujumoɣa qiḳḳan bolidu,
— dedi. 25 Dawut Pərwərdigarning uningoɣa əmr
ḳiloɣinidək ḳilip, Filistiylərni Gibeondin Gəzərgiqə
ḳooɣlap ḳirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barliḳ sərhil adəmlərni
yioɣiwidi, bular ottuz ming qiḳti. 2 Andin Dawut
wə uningoɣa əgəxkənlərning ḥəmmisi Hudaning
əḥdə sanduḳini yətkəp kelix üqün Yəḥudadiki
Baalaḥoɣa qiḳti; sanduḳ [muḳəddəs] nam bilən,
yəni kerublarning otturisida olturoɣuqi samawiy
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning nami
bilən ataloɣanidi. 3 Ular Hudaning əḥdə sanduḳini
dəngdə olturuxluḳ Abinadabning əyidə yengi bir
ḥarwioɣa selip, uni xu yərdin elip qiḳti. Abinadabning
ooɣulliri Uzzaḥ bilən Aḥiyo u yengi ḥarwini ḥəydidi. 4
Ular ḥarwini Hudaning əḥdə sanduḳi bilən dəngdə
olturuxluḳ Abinadabning əyidin elip qiḳti; Aḥiyo
əḥdə sanduḳining aldida mangdi. 5 Dawut bilən
pütkül Israil jəmətidikilər Pərwərdigarning aldida
təntənə ḳilip küy oḳup qiltar, təmbur, dap, daḳa-
dumbaḳ wə qanglar qelip ussul oynidi. 6 Lekin
ular Nakonning haminioɣa kəlgəndə, kalilar aldioɣa
müdürəp kətkənliki üqün, Uzzaḥ ḳolini sozup
Hudaning əḥdə sanduḳini tutiwaldi. 7 Pərwərdigarning
oɣəzipi Uzzaḥḳa ḳozoɣaldi; u hata ḳiloɣini üqün,
uni Huda xu yərdə urdi. Xuning bilən Uzzaḥ
Hudaning əḥdə sanduḳining yenioɣa yiḳilip əldi.
8 Lekin Dawut bolsa Pərwərdigarning Uzzaḥning
tenini bəskənlikigə aqqiḳlandi wə u yərni «Pərəz-
Uzzaḥ» dəp atidi; u yər bügünki küngiqə xundaḳ
atilidu. 9 U küni Dawut Pərwərdigardin ḳorḳup:
Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini əzümningkigə ḳaysi
yol bilən əkelərmən? — dedi. 10 Xuning üqün
Dawut Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini «Dawut
xəḥiri»gə, əziningkigə yətkəxni halimidi; Dawut uni
elip berip, Gatliḳ Obəd-Edomning əyidə ḳaldurdi. 11
Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Gatliḳ Obəd-Edomning
əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar Obəd-Edom wə uning
pütkül əyidikilərni bərikətlidi. 12 Dawut padixaḥḳa: —
«Pərwərdigar Θz əḥdə sanduḳi wəjidin Obəd-Edom wə
uning barini bərikətlidi» dəp eytildi. Xunga Dawut
Hudaning əḥdə sanduḳini Obəd-Edomning əyidin
elip qiḳip, huxluḳ bilən Dawutning xəḥirigə elip
kəldi. 13 Pərwərdigarning sanduḳini kətürgənlər altə
ḳədəm mengip, xundaḳ boldiki, u bir buḳa bilən
bir bordaḳ mozayni ḳurbanliḳ ḳildi. 14 Dawut bolsa
kanap əfodni kiyip Pərwərdigarning aldida küqining
bariqə ussul oynaytti; 15 Dawut bilən Israilning
pütkül jəməti təntənə ḳilip warḳirixip, kanay qelixip
Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini elip qiḳiwatatti. 16
Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Dawutning xəḥirigə
elip kirilginidə, Saulning ḳizi Miḳal derizidin ḳarap,
Dawut padixaḥning səkrəp Pərwərdigarning aldida
ussul oynawatḳanliḳini kərüp, uni əz kənglidə
mənsitmidi. 17 Ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini
elip kirip, Dawut uning üqün tiktürgən qedirning
ottursida ḳoydi. Andin Dawut Pərwərdigarning aldida
kəydürmə ḳurbanliḳ bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini
sundi. 18 Dawut kəydürmə ḳurbanliḳ bilən inaḳlik
ḳurbanliḳlirini kəltürüp bolup, halayiḳḳa samawiy
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning namida
bəḥt-bərikət tilidi. 19 U pütkül Israil jamaitigə, ər bilən
ayallarning ḥərbirigə birdin ḳoturmaq, birdin horma
poxkili wə birdin üzüm poxkilini təḳsim ḳilip bərdi.
Andin həlḳning ḥərbiri əz əyigə yenip kətti. 20 Dawut
əz ailisidikilərni mubarəkləx üqün yenip kəlgəndə,
Saulning ḳizi Miḳal uning aldioɣa qiḳip: Bügün
Israilning padixaḥi əzini xunqə xərəplik kərsəttimu,
ḳandaḳ? U huddi pəs bir adəmning nomussizlaqə
əzini yalingaqlioɣinioɣa ohxax, hizmətkarlirining

dedəklirining kəz aldida əzini yalingaqlidi! 21 Dawut Mikaloɣa: Undak [xadlanoɣinim] Pərwərdigar aldida idi. U atang wə uning pütkül jəmətini ərüp, meni Pərwərdigarning həlkì boloɣan Israil üstigə baxlamqi kilip tiklidi. Xunga mən Pərwərdigarning aldida ussul oynaymən! 22 Əməliyəttə mən əzümni tehimu ərzimәs kilip, əz nəzirimdə əzüm təwən boluxka razimən. Lekin sən eytkan u dedəklərning nəziridə bolsa, hərmətkə sazawər bolimən — dedi. 23 Saulning kizi Mikal bolsa, əlidioɣan künigiqə bala tuoɣmidi.

7 Padixah əz ordisida turatti, Pərwərdigar uningoɣa ətrapidiki barlik düxmənliridin aram bərgəndin keyin, 2 padixah Natan pəyoɣəmbərgə: Mana kara, mən kedir yaoɣiqidin yasaloɣan əydə olturimən, lekin Hudaning əhdə sanduki bir qidirning iqidə turuwatidu — dedi. 3 Natan padixahka jawap berip: Kənglüngdə nemə oylioɣining bolsa, xuni kiloɣin; qünki Pərwərdigar sening bilən billidur — dedi. 4 Lekin keqidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi Natanoɣa kelip mundak deyildi: 5 — Berip kulum Dawutka degin: «Pərwərdigar: — «Sən dərwəkə Manga turidioɣanoɣa əy salmakqimusən?» — dəydu. 6 — «Mən Israillarni Misirdin qikaroɣandin tartip, bu küngiqə bir əydə olturmidim, bəlki bir qedirni makan kilip, kezip yürdüm. 7 Mən Əzüm barlik Israillar bilən yürgən hammə yərlərdə, həlkim Israilni padiqi bolup bekixka əmr kiloɣanlaroɣa, yəni Israilning hərkandak kəbilisining bir [yetəkqisigə]: Nemixka Manga kedir yaoɣaqtin bir əy yasimaysilər? — dəp bakkanmu? 8 Əmdi kulum Dawutka mundak degin: — Samawiy koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: — Seni həlkim Israiloɣa baxlamqi kilip tikləx üqün seni yaylaklardin, koy bekixtin elip kəldim, — dəydu, 9 — wə məyli kəyərgə barmioɣin, Mən haman sening bilən billə boldum wə sening aldingdin barlik düxmənliringni yokitip kəldim; yər yüzidiki uluoɣlar nam-xəhrətkə igə boloɣandək seni uluoɣ nam-xəhrətkə sazawər kildim. 10 Mən həlkim boloɣan Israiloɣa bir jayni bekitip, ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz zeminida turidioɣan, parakəndiqilikkə uqrimaydioɣan bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək, xundakla Mən həlkim Israil üstigə hökümranlik kilixka hakimlarni təyinligən künlərdikidək, ularoɣa kaytidin zulum salmaydu. Mən hazir sanga hammə düxmənliringdin aram bərdim. Əmdi Mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip koyayki, Mən sening üqün bir əyni kurup berimən!» — dəydu. 12 «Künliring toxup, ata-bowiliring bilən [ələmdə] uhlioɣiningda, Mən əz puxtingdin boloɣan nəslingni sening ornungda turoɣuzup, padixahlikini məzmut kilimən. 13 Mening namim üqün bir əyni yasioɣuqi u bolidu, wə Mən uning padixahlik təhtini əbədgiqə mustəhkəm kilimən. 14 Mən uningoɣa ata bolimən, u Manga ooɣul bolidu. Əgər u kəbihlik kilsa, uningoɣa insanlarning tayiki bilən wə adəm balilirining sawak-dumbalaxliri bilən tərbiyə berimən. 15 Əmma Mən sening aldingda ərüwətkən Sauldin mehir-xəpkitimni juda kiloɣinimdək, uningdin mehir-xəpkitimni juda kilmaymən. 16 Xuning bilən sening əyüng wə sening padixahlking aldingda həmixə məzmut kilinidu; təhting əbədgiqə məzmut turoɣuzulidu». 17 Natan bu barlik səzlər wə barlik wəhiyni həqnemə kaldurmay, Dawutka eytip bərdi. 18 Andin Dawut padixah kirip, Pərwərdigarning aldida olturup mundak dedi: «I, Rəb Pərwərdigar, mən zadi kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu dərijigə kəturgüdək? 19 Lekin, i Rəb Pərwərdigar, [mening bu mərtiwəm] Sening nəziringdə kiqikkinə bir ix hesablandi; qünki Sən mən kulungning əyining yirak kəlgüsi tooɣuluk səzliding; bu hammila adəmgə daim bolidioɣan ixmu, i, Rəb Pərwərdigar? 20 Əmdi Dawut Sanga yənə nemə desun? Sən Əz kulungni tonuysən, i, Rəb Pərwərdigar! 21 Sən səz-wədəng wəjidin, Əz kənglüngdikigə asasən bu uluoɣ ixning hammisini kulung bilsun dəp bekitip kiloɣansən. 22 Xunga Sən uluoɣsən, i Pərwərdigar; kulaklirimiz barlik anglioɣinidək, Sening təngdixing yok, Səndin baxka heqkandak ilah yoktur. 23 Həlking Israildək yənə baxka bir əl barmu, ular jahanda alahidə turidu? — Qünki [Sən] Huda ularni Misirdin kutkuzup Əzünggə has bir həlk kilix üqün, xundakla nam-xəhrətkə igə bolux üqün, Əzüng barding; Sən Əzüng üqün Misirdin, əllərdin wə ularning ilahliridin kutkuzup qikkan həlking aldida zemining üqün uluoɣ wə dəhxətlik ixlarni kilding. 24 Sən həlking Israilni Əzüng üqün əbədgiqə bir həlk boluxka bekitting; Sən, i Pərwərdigar, ularning Hudasi boldung. 25 Əmdi hazir, i Pərwərdigar Huda, Əz kulung wə uning əyi tooɣrisida eytkan wədənggə əbədgiqə məzmut əməl kiloɣin; Sən degənliring boyiqə ixni ada kiloɣaysən! 26 Sening naming əbədgiqə uluoɣlinip: — Samawiy koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Israilning üstidə turidioɣan Hudadur, dəp eytilsun, xundakla Əz kulungning əy-sulalisi sening aldingda məzmut turoɣuzulsun. 27 Qünki Sən, i samawiy koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, Israilning Hudasi Əz

қулунгоға: Мән санга бир өй-сулалә қурup беримән, дәп wәһiй қилding; хунга қулунг бу дуани sening aldingда қилixқа jүр'әт қилди. 28 Әмди sән, i Rәb Pәrwәrдigar, birдinbir Hудадурsән, Sening sөзliring һәқiқәttur wә Sән bu bәht-iltipatni Өz қулунгоға wәдә қилding; 29 хунга қулунгning өй-jәмәтini Sening aldingда мәнggү turuxқа nesip қилip bәrikәtligәysән; qünki Sән, i Rәb Pәrwәrдigar, buni wәдә қилоғansән; bu bәht-iltipating bilән Өz қулунгning өй-jәмәти әbәdgiqә bәht-iltipatқа nesip bolidu».

8 Bu ixlardin keyin хундақ boldiki, Dawut Filistiylәrgә һujum қилip, ularni boysundurdi. Хундақ қилip, Dawut Filistiylәrning қолidin mәrkiziy хәһәrning һоқuқini aldi. 2 U һәm Moabiylaroға һujum қилip, ularnimu mәoлup қилdi. U ularni yәrgә yatқuzup, tana bilән өlqәp, ikki tana kәlgәnlәrni өltürdi, bir tana kәlgәnlәrni tirik қалdurdi. Moabiylar bolsa Dawutқа beқinip, uningоға selиқ tapxurdi. 3 Andin Zobaһning padixaһi Rәһobning ooлi Hадad'ezәr Әfrat dәryasioға qiқip, xu yәrdiki һakimiyәtni өzigә қaytidin tartiwalmaқqi boloғanda, Dawut uningоға һujum қилip, mәoлup қилdi. 4 Dawut uning қoxunidin bir ming yәttә yüz atliқ әskәrni wә yigirmә ming piyadә әskәrni әsir қилdi; Dawut һarwa atlirining piyini kәstürdi, lekin өzigә yüz һarwiliқ atni қалdurup қoydi. 5 Dәmәxқtiki Suriylәr Zobaһning padixaһi Hадad'ezәrgә yardәm berix üqün qiқti, lekin Dawut Suriylәrdin yigirmә ikki ming adәmni өltürdi. 6 Andin Dawut birnәqqә bargaһ әskәrlәrni Dәmәxқtiki Suriylәrning zeminida turoғuzdi; xuning bilәn Suriylәr Dawutқa beқinip uningоға selиқ tapxurdi. Dawut қәyәrgә barsa, Pәrwәrdigar uningоға nusrәt berәtti. 7 Dawut Hадad'ezәrning oғulamliriоға tәminlәngәn altun қалқanni tartiwelip, Yerusalemoға kәltürdi 8 wә Hадad'ezәrning xәһәrliri boloғan Bitaһ bilәn Birotay xәһәrliridinmu intayin kөp misni қолoға qüxürdi. 9 Hamatning padixaһi Toy Dawutning Hадad'ezәrning pütün қoxunini mәoлup қилoғinini anglap, 10 өz ooлi Yoramni Dawutning һalini soraxқa wә Dawutning Hадad'ezәr bilәn jәng қилip uni mәoлup қилoғinioға uni tәbrikləxkә әwәtti. Qünki Hадad'ezәr daim Toy bilәn jәng қилip keliwatatti. Yoram bolsa kümüx, altun wә mis қaqa-buyumlarni elip kәldi. 11 Dawut padixaһ muxularni wә өzi beқinduroғan һәmmә әllәrdin, jümlidin Suriylәrdin, Moabiylardin, Ammoniylardin, Filistiylәrdin wә Amaləklәrdin olja aloғan altun-kümüxlәrni Pәrwәrdigaroға atap beoғixlidi. Bular Zobaһning padixaһi Rәһobning ooлi Hадad'ezәrdin aloғan oljini өz iqigә alidu. 13 Dawut Suriylәrni mәoлup қилip, yәni on sәkkiz ming adәmni «Xor wadisi»da өltürüp yanoғanda, uning nam-dangқi heli qiққanidi. 14 U Edomda әskәr bargaһlirini turoғuzdi; pütün Edomda bargaһlarni қurdi. Xuning bilәn Edomiylarning һammisi Dawutқa beқindi. Dawut қәyәrgә barsa, Pәrwәrdigar uningоға nusrәt berәtti. 15 Dawut pütkül Israil üstigә sәltәnәt қилdi; u pütkül hәlқini sorap, adil һөkümlәr qiқirip adalәt yürgüzәtti. 16 Zәruiyaning ooлi Yoab қoxunning sәrdari boldi; Aһiludning ooлi Yәһoxafat mirza boldi; 17 Ahitubning ooлi Zadok bilәn Abiyatarning ooлi Ahimәlәk kaһin boldi; Seraya diwan begi boldi. 18 Yәһoyadaning ooлi Binaya Kәrәtiylәr bilәn Pәlәtiylәrning yolbaxqisi boldi; Dawutning ooғullirimu kaһin boldi.

9 Dawut: Saulning өyidin tirik қaloғan birәrsi barmikin, bar bolsa mәn Yonatanning һәrmitidә uningоға xapaәt kөrsitәy? — dedi. 2 Әmdi Saulning ailisidiki Ziba degәn bir hizmәtkar қaloғanidi. Ular uni Dawutning қexioға qaқirdi. Kәlgәndә, padixaһ uningdin: Sәn Zibamu? dәp soridi. U: Peқir mәn xu! — dedi. 3 Padixaһ: Saulning ailisidin birәrsi tirik қaldimu? Mәn uningоға Hudaning xapaitini kөrsitәy dәwatimәn, — dedi. Ziba padixaһқa: Yonatanning bir ooлi tirik қaldi; uning ikki puti aқsaydu — dedi. 4 Padixaһ uningdin: U қәyәrdә, dәp soridi. Ziba padixaһқa: U Lo-Dibarda, Ammiәlning ooлi Makirning өyidә turidu — dedi. 5 Xunga Dawut padixaһ kixi әwәtip uni Lo-Dibardin, Ammiәlning ooлi Makirning өyidin elip kәldi. 6 Saulning nәwrisi, Yonatanning ooлi Mәfiboxәt Dawutning aldioға kәlgәndә, yüzini yәrgә yiқip, tәzim қилdi. Dawut: [Sәn] Mәfiboxәtmu? — dәp qaқiriwidi, u: Peқir xu! — dәp jawap қaytурdi. 7 Dawut uningоға: Қorқmioғin, atang Yonatan üqün, sanga xapaәt қилmay қalmaymәn; bowang Saulning һәmmә yәr-zeminlirini sanga қaytурup berәy, sәn һәmixә mening dastihinimdin oғizalinisәn — dedi. 8 Mәfiboxәt tәzim қилip: Қulung nemә idi, mәndәk bir өlük it aliyliri қәdirligüdәk nemә idim? — dedi. 9 Andin padixaһ Saulning hizmәtkari Zibani qaқirip uningоға: Saulning wә pütkül ailisining һәmmә tәәlluқatini mana mәn oғojangning ooлining қolioға bәrdim. 10 Sәn bilәn ooғulliring wә hizmәtkarliring uning üqün xu zeminda terixqilik қилip, qiққan mәһsulatlirini oғojangning ooлioға yeyixkә tapxurunglar. Oғojangning ooлi Mәfiboxәt mәn bilәn һәmixә һәmdastihan bolup

оңizalinidu, — dedi (Zibaning on bəx ooңli wə yigirmə hizmətkari bar idi). **11** Ziba padixaһқa: Оңojam padixaһ қullirioңa buyruoңanning һəmmisigə kəminiliri əməl қilidu, — dedi. Padixaһ Dawut [yənə]: Məfiboxət bolsa padixaһning bir ooңlidək dastihinimdin taam yesun — [dedi]. **12** Məfiboxətning Mika degən kiqik bir ooңli bar idi. Zibaning өyidə turuwatқanlarning һəmmisi Məfiboxətning hizmətkarliri boldi. **13** Əmdi Məfiboxət Yerusalemda turatti; qünki u һəmixə padixaһning dastihinidin taam yəp turatti. Uning ikki puti aқsaқ idi.

10 Keyin xundaқ ix boldiki, Ammoniylarning padixaһi өldi wə uning Һanun degən ooңli ornida padixaһ boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat kərsətkəndək mən Naһaxning ooңli Һanunoңa iltipat kərsitəy, — dedi. Andin Dawut atisining pətisigə [Һanunning] kənglini soraxқa өz hizmətkarliridin birnəqqini mangdurdi. Dawutning hizmətkarliri Ammoniylarning zemiioңa kəlgəndə, **3** Ammoniylarning əməldarliri oңojisi Һanunoңa: Sili Dawutni rastla atilirining һərmiti üqün қaxlirioңa kəngül sorap adəm əwətiptu, dəp қaramla? Dawutning hizmətkarlirini қaxlirioңa əwətkini xəһərni paylap uningdin məlumat elix, andin bu xəһərni aoңdurux üqün əməsmu? — dedi. **4** Xuning bilən Һanun Dawutning hizmətkarlirini tutup, saқallirining yerimini qüxürüp, kiyimlirining bəldin təwinini kəstürüp, kətini eqip kətküzüwətti. **5** Bu həwər Dawutқa yətküzüldi; u ularni kütüwelixқa aldioңa adəm mangdurdi; qünki ular intayin nomus һes қiloңanidi. Padixaһ ularoңa: Saқal-burutunglar өskiqilik Yeriho xəһiridə turup, andin yenip kelinglar, — dedi. **6** Ammoniylar өzlirining Dawutning nəpritigə uqrioңanliқini bilip, adəm əwətip Bəyt-Rəһobdiki Suriylər bilən Zobaһdiki Suriylərdin yigirmə ming piyadə əskər, Maakaһning padixaһidin bir ming adəm wə Tobdiki adəmlərdin on ikki ming adəmni yallap kəldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning pütkül jənggiwar қoxunini [ularning aldioңa] mangdurdi. **8** Ammoniylar qiқip xəһərning dərwazisining aldida səp tüzidi; Zobaһ bilən Rəһobdiki Suriylər wə Tob bilən Maakaһning adəmliri dalada səp tüzidi; **9** Yoab jəngning aldi һəm kəynidin bolidioңanliқioңa kəzi yetip, Israildin bir қisim sərhil adəmlərni iloңap, Suriyələrgə қarxi səp tüzidi; **10** қaloңanlarni Ammoniylaroңa қarxi səp tizoңin dəp inisi Abixayning қolioңa tapxurp, uningoңa: **11** — Əgər Suriylər manga küqlük kəlsə, sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammoniylar sanga küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. **12** Jür'ətlik boloңin! Өz həlқimiz üqün wə Hudayimizning xəһərliri üqün baturluқ қilayli. Pərwərdigar Өzigə layiқ kərünginini қiloңay! — dedi. **13** Əmdi Yoab wə uning bilən boloңan adəmlər Suriylərgə һujum қiloңili qiқti; Suriylər uning aldida қaqti. **14** Ammoniylar Suriylərning қaqқinini kərgəndə, ularmu Abixaydin қeqip, xəһərgə kiriwaldi. Yoab bolsa Ammoniylar bilən jəng қilixtin qekinip, Yerusalemoңa yenip kəldi. **15** Suriylər bolsa өzlirining Israillarning aldida məoңlup boloңinini kərgəndə, yənə jəm boluxti. **16** Һadad'ezər adəmlərni əwətip, [əfrat] dəryasining neri təripidiki Suriylərni [yardəmgə] qaқirip, ularni yətkəp kəldi; ular Helam xəһirigə kəlgəndə, Һadad'ezərning қoxunining sərdari Xobak ularoңa baxqiliқ қildi. **17** Bu həwər Dawutқa yətkəndə, u pütkül Israilni yioңdurup, Iordan dəryasidin ətüp, Helam xəһirigə bardi. Suriylər Dawutқa қarxi səp tizip, uningoңa һujum қildi. **18** Suriylər yənə Israildin қaqti. Dawut bolsa yəttə yüz jəng һarwiliқni, қirik ming atliқ əskərni қirdi һəm қoxunining sərdari Xobakni u yərdə əltürdi. **19** Һadad'ezərgə beқinoңan һəmmə padixaһlar өzlirining Israil aldida yengilginini kərgəndə, Israil bilən sülһ қilixip ularoңa beқindi. Xuningdin keyin Suriylər Ammoniylaroңa yənə yardəm birixkə jür'ət қilalmidi.

11 Xundaқ boldiki, yengi yilning bexida, padixaһlar jənggə atlanoңan waқitta Dawut Yoabni adəmliri bilən һəmdə һəmmə Israilni jənggə mangdurdi; ular Ammoniylarning zeminini wəyran қilip, Rabbaһ xəһirini muһasirigə aldi. Lekin Dawut Yerusalemda қaldi. **2** Bir küni kəqtə Dawut kariwattin қopup, padixaһ ordisining өgizisidə aylinip yürətti; өgzidin u munqida yuyuniwatқan bir ayalni kərdi. Bu ayal bək qiraylиқ idi. **3** Dawut adəm əwətip, ayalning həwirini soridi; birsi uningoңa: — Bu Eliamning қizi, Һittiy Uriyaning ayali Bat-Xeba əməsmu? — dedi. **4** Dawut kixi əwətip, uni қexioңa əkəltürdi (u waқitta u adəttin pakliniwatқanidi). U uning қexioңa kəlgəndə, Dawut uning bilən billə boldi; andin u өz өyigə yenip kətti. **5** Xuning bilən u ayal һamilidar boldi, һəm Dawutқa: Mening boyumda қaptu, dəp həwər əwətti. **6** Xuning bilən Dawut Yoabқa həwər yətküzüp: Һittiy Uriyani mening қeximoңa əwətinglar, dedi. Yoab Uriyani Dawutning қexioңa mangdurdi. **7** Uriya Dawutning қexioңa kəlgəndə, u Yoabning һalini, həlқning һalini wə jəng əһwalini soridi. **8** Andin

Dawut Uriyaoƣa: Өz өyünggə berip putliringni yuoƣin, dedi. Uriya padixaһning ordisidin qikkanda, padixaһ kəynidin uningoƣa bir sowoƣa əwətti. **9** Lekin Uriya əz өyigə barmay, padixaһning ordisining dərwazisida, oƣojisining baxka kul-hizmətkarlirining arisida yatti. **10** Ular Dawutka: Uriya əz өyigə barmidi, dəp həwər bərdi. Dawut Uriyadin: Sən yirak səpərdin kəlding əməsmu? Nemixka əz өyünggə kətmiding? — dəp soridi. **11** Uriya Dawutka: Mana, əһdə sanduki, Israillar wə Yəһudalar bolsa kəpilərdə turup, oƣojam Yoab bilən oƣojamning hizmətkarliri oquk dalada qedir tikip yetiwatsa, mən yəp-iqip, ayalim bilən yetixka өyümgə baraymu? Sening jening bilən wə һayating bilən kəsəm kilimənki, mən undak ixni kilmaymən — dedi. **12** Dawut Uriyaoƣa: Bügün bu yərdə kaloƣin, ətə seni kətküzwetimən, — dedi. Uriya u küni wə ətisi Yerusalemda kaldi. **13** Dawut uni qakirip һəmdastihan kilip, yəp-iqküzüp məst kildi. Lekin xu keqisi Uriya əz өyigə barmay, qikip oƣojisining kul-hizmətkarlirining arisida əz kariwitida uhlidi. **14** Ətisi Dawut Yoabka һət yezip, Uriyaning aloƣaq ketixigə bərdi. **15** Һəttə u: Uriyani sokux əng kəskin bolidioƣan aldinki səptə turoƣuzoƣin, andin uning əltürülüxi üqün uningdin qekinip turunglar, dəp yazoƣanidi. **16** Xuning bilən Yoab xəһərni kəzitip, Uriyani palwanlar [kəskin sokuxkan] yərgə mangdurdi. **17** Xəһərdiki adəmlər qikip, Yoab bilən sokuxkanda həlktin, yəni Dawutning adəmliridin birnəqqisi yikildi; Uriyamu əldi. **18** Yoab adəm əwətip jəngning һəmmə wəkəliridin Dawutka həwər bərdi. **19** U həwərqigə mundak tapilidi: Padixaһka jəngning һəmmə wəkəlirini dəp boloƣiningda, **20** əgər padixaһ oƣəzəplinip seningdin: Sokuxkanda nemixka xəһər sepiloƣa xundak yekin bardinglar? Ularning sepilidin ya atidioƣanlikini bilməmtinglar? **21** Yərubbəxətning oolli Abimələkni kim əltürginini bilməmsən? Bir hotun sepildin uningoƣa bir parqə yaroƣunqak texini etip, u Təbəz xəһiridə əlmidimu? Nemixka sepiloƣa undak yekin bardinglar? — Desə, sən: Silining kulliri Hittiy Uriyamu əldi, dəp eytkin — dedi. **22** Həwərqi berip Yoab uningoƣa tapxurup əwətkən həwərning һəmmisini Dawutka dəp bərdi. **23** Həwərqi Dawutka: Düxmənlər bizdin küqlük kelip, dalada bizgə һujum kildi; lekin biz ularoƣa zərbə berip qekindürüp, xəһərning dərwazisioƣiqə kooƣliduk. **24** Andin ya atkuqilar sepildin kul-hizmətkarliringoƣa ya etip, padixaһning kul-hizmətkarliridin birnəqqini əltürdi. Kulliri Uriyamu əldi — dedi. **25** Dawut həwərqigə: Yoabka mundak degin: — Bu ix nəziringdə eoƣir bolmisun, kiliq ya uni ya buni yəydu; xəһərgə boloƣan һujuminglarni kattik kilip, uni oƣulitinglar, dəp eytip uni jür'ətləndürgin — dedi. **26** Uriyaning ayali eri Uriyaning əlginini anglap, eri üqün matəm tutti. **27** Matəm künliri ətkəndə Dawut adəm əwətip uni ordisioƣa kəltürdi. Xuning bilən u Dawutning ayali bolup, uningoƣa bir ooƣul tuoƣdi. Lekin Dawutning kiloƣan ixi Pərwərdigarning nəziridə rəzil idi.

12 Pərwərdigar Natanni Dawutning kexioƣa mangdurdi. U Dawutning kexioƣa kelip uningoƣa mundak dedi: «Bir xəһərdə ikki adəm bar bolup, birsi bay, yənə birsi kəmbəoƣəl idi. **2** Bayning intayin tola koy wə kala padiliri bar idi. **3** Lekin kəmbəoƣəlning əzi setiwelip bakkan kiqik bir saoƣlik kozidin baxka bir nərsisi yok idi. Koza kəmbəoƣəlning өyidə baliliri bilən təng əsüp qong boldi. Koza uning yeginidin yəp, uning iqkinidin iqip, uning kuqikida uhlidi; uning nəziridə u əz kizidək idi. **4** Bir küni bir yoluqi bayningkigə kəldi. Əmma u əzigə kəlgən meһman üqün əzining koy yaki kala padiliridin birini yegüzüxkə təyyarlaxka kəzi kiymay, bəlki kəmbəoƣəlning kozisini tartiwelip soyup, kəlgən meһman üqün təyyarlidi». **5** Dawut buni anglap u kixigə kattik oƣəzəpləndi. U Natanoƣa: Pərwərdigarning һayati bilən [kəsəm kilimənki], xuni kiloƣan adəm əlümgə layiktur! **6** U һeq rəһimdillik kərsətməy bu ixni kiloƣini üqün kozioƣa tət һəssə tələm təlisun — dedi. **7** Natan Dawutka: Sən dəl xu kixidursən! Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən seni Israilning üstidə padixaһ boloƣili məsiһ kildim wə Saulning kolidin kutkuzdum; **8** Mən oƣojangning jəmətini sanga berip, oƣojangning ayallirini kuqikingoƣa yatkuzup, Israilning jəməti bilən Yəһudaning jəmətini sanga bərdim. Əgər sən buni az kərgən bolsang, Mən sanga yənə һəssiləp berəttim; **9** Nemixka Pərwərdigarning səzini kəzgə ilmay, uning nəziridə rəzil boloƣanni kilding? Sən Hittiy Uriyani kiliq bilən əltürgüzüp, uning ayalini əzünggə ayal kilding, sən uni Ammoniylarning kiliqi bilən kətl kilding. **10** Əmdi sən Meni kəzgə ilmay, Hittiy Uriyaning ayalini əzünggə ayal kiloƣining üqün, kiliq sening өyüngdin ayrilmaydu». **11** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana əz өyüngdin sanga yamanlik kəltürüp, kəzliringning aldida ayalliringni elip, sanga yekin birsigə berimən, u bolsa küpkündüzdə ayalliring bilən yatidu. **12** Sən bolsang u ixni məһpiy kilding, lekin Mən bu ixni

pütkül Israilning aldida kündüzdə kilimən» — dedi.
13 Dawut Natanoƣa: — Mən Pərwərdigarning aldida
gunah kildim — dedi. Natan Dawutka: Pərwərdigar
həm gunahingdin ətti; sən ölməysən. 14 Halbuki,
bu ix bilən Pərwərdigarning düxmənlirigə kupurluk
kilixka pursət bərgining üqün, seningdin tuoƣuloƣan
ooƣul bala qokum əlidu, — dedi. 15 Xuning bilən
Natan əz əyigə kaytip kətti. Pərwərdigar Uriyaning
ayalidin Dawutka tuoƣuloƣan balini xundak urdiki, u
kattik kesəl boldi. 16 Dawut bala hakkidə Hudaoƣa
yelindi. U roza tutup, keqilərdə iqkirigə kirip yərdə
düm yatatti. 17 Uning jəmətining akśakalliri kopup
uning kexioƣa berip, uni yərdin kopurmakqi boldi;
lekin u unimidi wə ular bilən tamak yeyixni rət kildi.
18 Yəttinqi küni bala əldi. Dawutning hizmətkarliri
bala əldi, degən həwərni uningoƣa berixtin korkup:
«Bala tirik wakitida padixah bizning səzlirimizgə
kulak salmidi, əmdi biz kandakmu uningoƣa bala
əldi, dəp həwər berimiz? U əzini zəhimləndürüxi
mumkin!» — deyixti. 19 Lekin Dawut hizmətkarlirining
piqirlaxkinini kərüp, balining ölginini ukti. Xunga
Dawut hizmətkarliridin: Bala əldimu? dəp soridi. Ular:
Öldi, — dəp jawab bərdi. 20 Xuning bilən Dawut yərdin
kopup, yuyunup, [huxbuy] may bilən məsihlinip,
kiyimlirini yənggüxləp, Pərwərdigarning əyigə kirip
ibadət kildi; andin əz əyigə kaytip əzigə tamak
əkəltürüp yedi. 21 Hizmətkarliri uningoƣa: Silining
bu nemə kiloƣanliri? Bala tirik qaoƣda roza tutup
yioƣlidila, lekin bala ölgəndin keyin kopup tamak
yedila, — dedi. 22 U: Mən: «Kim bilsun, Pərwərdigar
manga xapaət kərsitip, balini tirik kaldurarmikin» dəp
oylap, bala tirik wakitta roza tutup yioƣlidim. 23 Lekin
əmdi u ölgəndin keyin nemixka roza tutay? Mən uni
yandurup alalaymənmu? Mən uning yenioƣa barimən,
lekin u yenimoƣa yenip kelälməydu, — dedi 24 Dawut
ayali Bat-Xebaoƣa təsälli bərdi. U uning kexioƣa kirip
uning bilən yatti; u bir ooƣul tuoƣiwidi, Dawut uni
Sulayman dəp atidi. Pərwərdigar uni səydi, 25 wə
Natan pəyoƣəmbər arkilik wəhiy yətküzüp, uningoƣa
Pərwərdigar üqün «Yədidiya» dəp isim koydi. 26 Yoab
Ammoniylarning xahanə paytəhti Rabbahka hujum
kilip uni aldi. 27 Andin Yoab həwərqilərni Dawutning
kexioƣa mangdurup: Mən Rabbahka hujum kilip,
xəhərning su bar kismini aldim. 28 Hazir sən kaloƣan
əskərlərni yioƣip, xəhərni kamal kilip, uni ixoƣal
kiloƣin; bolmisa mən xəhərni alsam, mening ismim
bilən atilixi mumkin — dedi. 29 Xunga Dawut həmmə
həlkni jəm kilip, Rabbahka hujum kilip uni aldi. 30 U
ularning padixahining tajini uning bexidin aldi. Uning
üstidiki altunning eoƣirlioƣi bir talant idi, wə uning
kəzidə bir gəhər bar idi. Kixilər bu tajni Dawutning
bexioƣa kiygüzdi, Dawut bolsa u xəhərdin nuroƣun olja
aldi. 31 Əmma u yərdiki həlkni xəhərdin qikirip ularni
hərə, haman tepidioƣan tirnilar wə təmür paltilar
bilən ixlətti yaki humdanda kattik əmgəkkə saldi;
Dawut Ammoniylarning həmmə xəhərliridə xundak
kildi; andin Dawut barlik həlk bilən Yerusalemoƣa
yenip kəldi.

13 Dawutning ooƣli Abxalomning Tamar degən
qiraylik bir singlisi bar idi. Bu ixlardin keyin,
Dawutning ooƣli Amnon uningoƣa axik bolup kaldi.
2 Amnon singlisi Tamarning ixkida xunqə dərd
tarttiki, u kesəl bolup kaldi. Əmma Tamar tehi kiz
idi; xuning bilən Amnonoƣa uni bir ix kilix mumkin
bolmaydioƣandək kəründi. 3 Lekin Amnonning
Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U Dawutning akisi
Ximeahning ooƣli idi. Bu Yonadab tolimu hiyligər
bir kixi idi. 4 U Amnonoƣa: Sən padixahning ooƣli
turup, nemixka kündin küngə bundak jüdəp ketisən?
Keni, manga eytip bər, dedi. Amnon uningoƣa: Mən
inim Abxalomning singlisi Tamaroƣa axik boldum,
dedi. 5 Yonadab uningoƣa: Sən aoƣrip orun tutup, yetip
kaloƣan boluwal; atang seni kərgili kəlgəndə uningoƣa:
Singlim Tamar kelip manga tamak bərsun; uning
tamak ətkinini kərüxüm üqün, aldimda tamak etip
bərsun, mən uning kolidin tamak yəy, dəp eytkin, dedi.
6 Xuning bilən Amnon yetiwelip əzini kesəl kərsətti.
Padixah uni kərgili kəlgəndə, Amnon padixahka:
Ötünimən, singlim Tamar bu yərgə kelip, manga
ikki koturmaq təyyar kilip bərsun, andin mən uning
kolidin elip yəy, dedi. 7 Xuning bilən Dawut ordisioƣa
adəm əwətip Tamaroƣa: Səndin ötünimənki, akang
Amnonning əyigə berip, uningoƣa yegüdək bir nemə
təyyarlap bərgin, dəp eytti. 8 Tamar Amnonning əyigə
bardi; u yatkanidi. U un elip yuoƣurup, koturmaqlarni
kəz aldida ətti. 9 Andin u koturmaqni kazandin elip,
uning aldioƣa koydi. Lekin u yigili unimidi; u: — Həmmə
adəm mening kəximdin qikip kətsun, dedi. Xuning
bilən həmmə kixilər uning kəxidin qikip kətti. 10 Andin
Amnon Tamaroƣa: Taamni iqkiriki hujrioƣa elip kirgin,
andin kolungdin elip yəymən, — dedi. Tamar əzi
ətkən koturmaqni iqkiriki hujrioƣa, akisi Amnonning
kexioƣa elip kirdi. 11 Tamar ularni uningoƣa yegüzüp
koymakqi boluwidi, u uni tutuwelip: I singlim, kəl!

Mən bilən yatqin! dedi. 12 Lekin u uningoƣa jawab
berip: Yaq, i aka, meni nomuska qoymioƣin! Israilda
bundaq ix yoq! Sən bundaq pəskəxlik qilmioƣin! 13 Mən
bu xərməndiqilikni qandaqmu kətürüp yürələymən?!
Sən bolsang Israilning arisidiki əhməqlərdin bolup
qalisən. Ətünüp qalay, pəqət padixaƕqa desəngla, u
meni sanga təwə boluxtin tosimaydu, — dedi. 14 Lekin
u uning səzigə qulaq salmidi. U uningdin küqlük
kelip, uni zorlap ayaoƣ asti qilip uning bilən yatti. 15
Andin Amnon uningoƣa intayin qattiq nəprətləndi;
uning uningoƣa boloƣan nəpriti uningoƣa boloƣan
əslidiki muƕəbbitidin ziyadə boldi. Amnon uningoƣa:
Qopup, yoqal! — dedi. 16 Tamar uningoƣa: Yaq! Meni
ƕəydigən gunaƕing sən ƕeli manga qiloƣan xu ixtin
bəttərdur, dedi. Lekin Amnon uningoƣa qulaq salmidi,
17 bəlki hizmitidiki yax yigitni qaqirip: Bu [hotunni]
manga qaplaxturmay, sirtqa qikiriwət, andin ixikni
taqap qoy, dedi. 18 Tamar tolimu rəngdar bir kənglək
kiygənidi; qünki padixaƕning tehi yatlik bolmioƣan
qizliri xundaq kiyim kiyətti. Amnonning hizmətkari
uni qooƣlap qikirip, ixikni taqiwaldi. 19 Tamar bexioƣa
kül qeqip, kiygən rəngdar kənglikini yirtip, qolini
bexioƣa qoyup yioƣlioƣan peti ketiwatatti. 20 Akisi
Abxalom uningoƣa: Akang Amnon sən bilən yattimu?
Ƕazirqə jim turoƣin, singlim. U sening akang əməsmu?
Bu ixni kənglüggə almioƣin, — dedi. Tamar akisi
Abxalomning əyidə kəngli sunuq ƕalda turup qaldi. 21
Dawut padixaƕmu boloƣan barliq ixlarni anglap intayin
aqqiqlandi. 22 Abxalom bolsa Amnonoƣa ya yahxi,
ya yaman ƕeq gəp qilmidi. Qünki Abxalom singlisi
Tamarni Amnonning horlioƣanlikidin uni əq kərətti.
23 Toluq ikki yil ətüp, Əfraimoƣa yekin Baal-Ƕazorda
Abxalomning qirqioƣuqiliri qoylirini qirqiwatatti;
u padixaƕning ƕəmmə ooƣullirini təklip qildi. 24
Abxalom padixaƕning qexioƣa kelip: Mana qulliri
qoylirini qirqitiwatidu, padixaƕ wə hizmətkarlirining
silining qulliri bilən billə berixini ətünimən, — dedi.
25 Padixaƕ Abxalomoƣa: Yaq, ooƣlum, biz ƕəmmimiz
barmayli, sanga eoƣirqilik qüxüp qalmisun, — dedi.
Abxalom xunqə desimu, u baroƣili unimidi, bəlki
uningoƣa amət tilidi. 26 Lekin Abxalom: Əgər berixqa
unimisila, akam Amnonni biz bilən baroƣili qoysila,
— dedi. Padixaƕ uningdin: Nemixqa u sening bilən
baridu?» — dəp soridi. 27 Əmma Abxalom uni kəp
zorlioƣini üqün u Amnonning, xundaqla padixaƕning
ƕəmmə ooƣullirining uning bilən billə berixioƣa
qoxuldi. 28 Abxalom əz oƣulamlirioƣa buyrup: Səgək
turunglar, Amnon xarab iqip hux kəyp boloƣanda,
mən silərgə Amnonni urunglar desəm, uni dərƕal
ältürünglar. Qorqmanglar! Bularni silərgə buyruoƣuqi
mən əməsmu? Jür'ətlik bolup baturluq kərsitinglar
— dedi. 29 Xuning bilən Abxalomning oƣulamliri
Amnonoƣa Abxalom əzi buyruoƣandək qildi. Xuan
padixaƕning ƕəmmə ooƣulliri qopup, ƕər biri əz
qeqirioƣa minip qaqti. 30 Xundaq boldiki, ular tehi
yolda qeqip ketiwatqanda, «Abxalom padixaƕning
ƕəmmə ooƣullirini ältürdi. Ularning ƕeq biri qalmidi»
degən həwər Dawutqa yətküzüldi. 31 Padixaƕ qopup
kiyimlirini yirtip yərdə düm yatti; uning ƕəmmə
qul-hizmətkarliri bolsa kiyimliri yirtiq ƕalda yenida
turatti. 32 Əmma Dawutning akisi Ximeaƕning ooƣli
Yonadab uningoƣa: — Oƣojam, ular padixaƕning
ooƣulliri boloƣan ƕəmmə yigitlərni ältürdi, dəp hiyal
qilmisila. Qünki pəqət Amnon əldi; u ix Amnonning
Abxalomning singlisi Tamarni har qiloƣan kündin
baxlap Abxalomning aoƣzidin qikarmioƣan niyiti idi. 33
Əmdi oƣojam padixaƕ «Padixaƕning ƕəmmə ooƣulliri
əldi» degən oyda bolup kəngüllirini biaram qilmisila.
Qünki pəqət Amnonla əldi — dedi. 34 Abxalom
bolsa qeqip kətkənidi. [Yerusalemdiki] kəzətqi oƣulam
qariwidi, mana, oƣərb təripidin taoƣning yenidiki
yol bilən nuroƣun adəmlər keliwatatti. 35 Yonadab
padixaƕqa: Mana, padixaƕning ooƣulliri kəldi. Dəl
qulliri degəndək boldi — dedi. 36 Səzini tügitip turiwidi,
padixaƕning ooƣulliri kelip qattiq yioƣa-zar qildi.
Padixaƕ bilən hizmətkarlirimu qattiq yioƣlaxti. 37 Lekin
Abxalom bolsa Gəxurning padixaƕi, Ammiƕudning
ooƣli Talmayning qexioƣa bardi. Dawut ooƣli üqün ƕər
küni ƕaza tutup qayoƣurdi. 38 Abxalom qeqip, Gəxuroƣa
berip u yərdə üq yil turdi. 39 Dawut padixaƕning qəlbi
Abxalomning yenioƣa berixqa intizar boldi; qünki u
Amnonoƣa nisbətən təsəlli tapqanidi, qünki u əlgənidi.

14 Əmdi Zəruiyaning ooƣli Yoab padixaƕ qəlbining
Abxalomoƣa təlmüriwatqanlikini bayqidi. 2
Xuning üqün Yoab Təkoaoƣa adəm əwətip u yərdin
danixmən bir hotunni əkəldürüp uningoƣa: Səndin
ətünəy, əzüngni matəm tutqan kixidək kərsitip qarilik
kiyimi kiyip, əzüngni ətirlik may bilən yaoƣlimay,
bəlki əzüngni əlgüqi üqün uzun waqit ƕazidar boloƣan
ayaldək qilip 3 [Dawut] padixaƕning qexioƣa berip
uningoƣa mundaq degin, — dedi. Xundaq qilip, Yoab
deməkqi boloƣanlirini u ayaloƣa əgətti. 4 Xuning bilən
Təkoalik bu ayal padixaƕning aldioƣa berip, təzim qilip,
bax urup: I padixaƕim, meni qutquziwaloƣayla, — dedi.

5 Padixaḫ uningdin: Nemə dərding bar? dəp soridi. U
jawap berip: Mən dərwəkə bir tul hotunmən! Erim ölüp
kətti; 6 Dedəklirining ikki ooɣli bar idi. Ikkisi etizlikta
uruxup kelip, arioɣa qüxidioɣan adəm bolmioɣaqka, biri
yənə birini urup öltürüp koydi. 7 Mana, ḫazir pütün
əydikilər dedəklirigə karxi kopup, inisini öltürginini
bizgə tutup bərgin; inisining jenini elip, kətl kiloɣini
üqün biz janoɣa jan alimiz. Xuning bilənmu miras
aloɣuqini yokitimiz, dəwatidu. Ular xundak kilip
yaloɣuz kaloɣan qooɣumni əqürüp, erimgə nə nam nə
yər yüzidə əwladmu kalduroɣili koymaydu, — dedi. 8
Padixaḫ ayaloɣa: Əyünggə baroɣin, mən əḫwaloɣa karap
sən tooɣruluk ḫəküm qikirimən, — dedi. 9 Təkoalik
ayal padixaḫka: I, oɣojam padixaḫ, bu ixta gunaḫ
bolsa, ḫəmmisi mening bilən atamning jəməti üstidə
bolsun, padixaḫ wə uning təhti bilən munasiwətsiz
bolsun, — dedi. 10 Padixaḫ: Birər kim sanga [bu
tooɣruluk] gəp kilsa, uni mening kəximoɣa elip kəlgin,
u seni yənə awarə kilmaydioɣan bolidu, — dedi. 11 Ayal
jawab berip: Undakta padixaḫ Pərwərdigar Hudalirini
yad kiloɣayla, kanoɣa kan intikam aloɣuqilarning
ooɣlumni yokatmaslikı üqün, ularning ḫalak kilixioɣa
yol koymioɣayla, — dedi. Padixaḫ: Pərwərdigarning
ḫayati bilən kəsəm kilimənki, Sening ooɣlungning
bir tal qeqi yərgə qüxməydu, — dedi. 12 Lekin ayal:
Dedəkliri oɣojam padixaḫka yənə bir səzni degili
koyoɣayla, dewidi, u: Eytkin — dedi. 13 Ayal yənə
mundak dedi: Əmdi sili nemixka Hudaning həlkigə
xuningoɣa ohxax ziyanlik bir ixni niyət kildila? Padixaḫ
xu gepi bilən əzini gunaḫkar kilip bekitiwatidu, qünki
u əzi palioɣan kixini kayturup əkəlmidi. 14 Dərwəkə
ḫəmmimiz qokum ölüp, yərgə təkülgən, kaytidin
yioɣiwaloɣili bolmaydioɣan sudək bolimiz. Lekin Huda
adəmning jenini elixka əməs, bəlki Əz palanoɣinini
Əzigə kayturup əkilixkə ilaj kilidu. 15 Əməliyəttə,
mening oɣojam padixaḫka xu ix tooɣrisidin səz
kiloɣili keliximning səwəbi, həlk meni korkatti. Lekin
dedəkliri: Bu gəpni padixaḫka eytay! Padixaḫ bəlkim əz
qərisining iltimasini bəja kəltürər, degən oyda boldi. 16
Qünki padixaḫ anglixi mumkin, qərisini ḫəm ooɣlumni
Hudaning mirasidin təng yokatmakqi boloɣan kixining
kolidin kutkuzup kalar. 17 Xunga dedəkliri, oɣojam
padixaḫning səzi manga aramlik berər, dəp oylidim.
Qünki oɣojam padixaḫ Hudaning bir pərixtisidək
yahxi-yamanni pərk ətküqidur. Pərwərdigar Hudaliri
sili bilən billə boloɣay! 18 Padixaḫ ayaloɣa jawab berip:
Səndin ətünimənki, mən səndin sorimakqi boloɣan
ixni məndin yoxurmioɣaysən, dedi. Ayal: Oɣojam
padixaḫ səz kilsila, dedi. 19 Padixaḫ: Bu gəpliringning
ḫəmmisi Yoabning kərsətmisimu, kandak? — dedi.
Ayal jawab berip: I, oɣojam padixaḫ, silining janliri
bilən kəsəm kilimənki, oɣojam padixaḫ eytkanliri
ongoɣimu, soloɣimu kaymaydioɣan ḫəkikəttur. Dərwəkə
silining kulliri Yoab manga xuni tapilap, bu səzlərni
dedəklirining aoɣzioɣa saldi. 20 Yoabning bundak
kilixi bu ixni ḫəl kilix üqün idi. Oɣojamning danaliki
Hudaning bir pərixtisiningkidək ikən, zeminda yüz
beriwatkan ḫəmmə ixlarni bilidikən, — dedi. 21 Xuning
bilən padixaḫ Yoabka: Makul! Mana, bu ixka ijazət
bərdim. Berip u yigit Abxalomni elip kəlgin, dedi. 22
Yoab yərgə yikilip bax urup, padixaḫka bəht-bərikət
tilidi. Andin Yoab: I oɣojam padixaḫ, əz kulungning
təlipigə ijazət bərginingdin, əz kulungning sening
aldingda iltipat tapkinini bügün bildim, — dedi. 23
Andin Yoab kozoɣilip, Gəxuroɣa berip Abxalomni
Yerusalemoɣa elip kəldi. 24 Əmma padixaḫ: — U
mening yüzümni kərməy, əz əyigə barsun, degənidi.
Xunga Abxalom padixaḫning yüzini kərməy, əz əyigə
kətti. 25 Əmdi pütkül Israil təwəsidə Abxalomdək
qiraylik dəp mahtaloɣan adəm yok idi. Tapinidin
tartip qokkusioɣiqə uningda ḫeq əyib yok idi. 26
Uning qeqini qüxürgəndə (u ḫər yilning ahirida
qeqini qüxürətti; qeqi eoɣirlixip kətkəqkə, xunga
uni qüxürətti), qeqini padixaḫning «əlqəm taraza»si
bilən tartsa ikki yüz xəkəl qikatti. 27 Abxalomdin üq
ooɣul wə Tamar isimlik bir kiz tuoɣuldi. Kizi tolimu
qiraylik idi. 28 Abxalom padixaḫning yüzini kərməy,
Yerusalemda toptooɣra ikki yil toxkuqə turdi; 29
Abxalom Yoabka adəm mangdurup, əzini padixaḫning
kəxioɣa əwətixini ətündi, əmma u kəlgili unimidi.
Abxalom ikkinqi kətim uning yenioɣa adəm əwətti,
lekin Yoab kelixni halimidi. 30 Xuning bilən Abxalom
əz hizmətkarlirioɣa: — Yoabning meningkigə yandax
arpa terikliк bir parqə etizliki bar. Berip uningoɣa ot
koyunglar, dəp buyrudi. Xundak kilip, Abxalomning
hizmətkarliri Yoabning bu bir parqə etizlikioɣa ot
koydi. 31 Andin Yoab kozoɣilip Abxalomning əyigə
kirip uningdin: Nemixka hizmətkarliring etizlikimoɣa
ot koydi! — dəp soridi. 32 Abxalom Yoabka jawab
berip: Mana, mən sanga adəm əwətip: Kəximoɣa
kəlsun, andin padixaḫning kəxioɣa manga wakalitən
baroɣuzup uningoɣa: Mən nemixka Gəxurdin yenip
kəlgəndimən? U yərdə kalsam, yahxi bolattikən, dəp
eytkuzmakqi idim. Əmdi padixaḫ bilən didarlaxsam

dəymən; məndə qəbiḥlik bolsa, u meni əltürsun, — dedi. **33** Xuning bilən Yoab padixaḥning qexioƣa berip, uningoƣa bu həwərni yətküzdi. Padixaḥ Abxalomni qaqirdi; u padixaḥning qexioƣa kelip, padixaḥning aldida təzim qilip bax urdi; padixaḥ Abxalomni səydi.

15 Bu ixlardin keyin Abxalom əzigə jəng ḥarwisi bilən atlarni təyyarlatti ḥəm əz aldida yügüridioƣan əllik əskərni bekitti. **2** Abxalom tang səḥərdə qopup, dərwazioƣa baridioƣan yolning yenida turatti. Qaqan birsi dəwayimni qəssun dəp, padixaḥqa ərz tutqili kəlsə, Abxalom uni qaqirip: Sən qaysi xəḥərdin kəlding, — dəp soraytti. U kixi: Qulung Israilning palanqi qəbilisidin kəldi, desə, **3** Abxalom uningoƣa: Mana, dəwayinglar durus wə ḥəq ikən, lekin padixaḥ təripidin əzigə wakalitən ərzingni anglaxqa qoyuloƣan adəm yoq, dəytti. **4** Andin Abxalom yənə: Kaxki, mən zeminda soraqqi qilinsam'idi, ḥər kimning ərzi yaki dəwayi bolup, mening qeximoƣa kəlsə, uningoƣa adalət kərsitəttim! — dəytti. **5** Birkim uningoƣa təzim qiloƣili aldioƣa barsa, Abxalom qolini uzutup, uni tutup səyətti. **6** Abxalom xundaq qilip padixaḥning ḥəküm qikirixioƣa kəlgən Israilning ḥərbir adəmlirining kəngüllirini utuwalatti. **7** Tət yil ətkəndə, Abxalom padixaḥqa: Mening Ḥebronda Pərwərdigaroƣa iqkən qəsimimni ada qilixim üqün, xu yərgə berixqa ijazət bərsəng; **8** qünki qulung Suriyədiki Gəxurda turoƣinimda qəsəm iqip: Əgər Pərwərdigar meni Yerusalemoƣa qaytursa, mən Pərwərdigaroƣa ibadət qilimən, dəp eytqanidi, — dedi. **9** Padixaḥ uningoƣa: Tinq-aman berip kəlgin, dewidi, u qozoƣilip Ḥebronoƣa kətti. **10** Lekin Abxalom Israilning ḥəmmə qəbililirigə məḥpiy əlqilərni mangdurup: Buroƣa awazini angliƣininglarda: «Abxalom Ḥebronda padixaḥ boldi!» dəp elan qilinglar, dedi. **11** Əmdi ikki yüz adəm təklip bilən Abxalom bilən birgə Yerusalemdin baroƣanidi. Ular ḥəqikiy əḥwaldin bihəwər boloƣaqqa, saddilik bilən baroƣanidi. **12** Abxalom qurbanlik ətküzgəndə, u adəm əwətip Dawutning məsliḥətqisi boloƣan Giloḥluq Aḥitofəlni əz xəḥiri Giloḥdin elip kəldi. Xuning bilən qəst baroƣanseri küqəydi, Abxalomoƣa əgəxkənlər baroƣanseri kəpüyüwatatti. **13** Dawutqa bir həwərqi kelip: Israilning adəmlirining kəngülliri Abxalomoƣa mayil boldi, — dedi. **14** Xuning bilən Dawut Yerusalemda uning bilən boloƣan ḥəmmə qul-hizmətkarlirioƣa: Qopup qaqayli! Bolmisa, Abxalomdin qutulalmaymiz. Ittik ketəyli; bolmisa, u tuyuqsiz üstimizgə besip kelip, bizgə bala kəltürüp xəḥər həlkini qiliq bisi bilən uridu, dedi. **15** Padixaḥning qul-hizmətkarliri padixaḥqa: Oƣojam padixaḥ nemə bekitsə, xuni qilimiz, dedi. **16** Xuning bilən padixaḥ pütün ailisidikilərni elip, qikip kətti; əmma padixaḥ kenizəkliridin onni ordioƣa qaraxqa qoydi. **17** Padixaḥ qikip kətkəndə ḥəmmə həlk uningoƣa əgəxti; ular Bəyt-Mərḥakta turup qaldi. **18** Ḥəmmə hizmətkarliri uning bilən billə [Kidron eqinidin] ətüwatatti; barliq Kərətiylər, barliq Pələtiylər, barliq Gatliqlar, yəni Gat xəḥiridin qikip uningoƣa əgəxkən altə yüz adəm padixaḥning aldida mangatti. **19** Padixaḥ Gatliq Ittayoƣa: Sən nemixqa biz bilən barisən? Yenip berip padixaḥning qexida turoƣin; qünki sən əz yurtungdin musapir bolup palanoƣansən. **20** Sən pəqət tünügünla kəlding, mən bügün qandaqsigə seni əzüm bilən billə sərsan qilay? Mən bolsam, nəgə baralisam, xu yərgə barimən. Qerindaxliringni elip yenip kətkin; Hudaning rəḥim-xəpqiti wə ḥəqiqiti sanga yar boloƣay! — dedi. **21** Lekin Ittay padixaḥqa jawab berip: Pərwərdigarning ḥayati bilən wə oƣojam padixaḥning ḥayati bilən qəsəm qilimənki, məyli ḥayat yaki mamat bolsun, oƣojam padixaḥ qəyərdə bolsa, qulung xu yərdimu bolidu! — dedi. **22** Dawut Ittayoƣa: Əmdi sənmu berip [eqindin] ətkin, dedi. Xuning bilən Gatliq Ittay ḥəmmə adəmliri wə uning bilən mangoƣan barliq bala-qaqiliri ətüp kətti. **23** Ḥəmmə həlk ətüwatqanda, pütkül xu yurttikilər qattiq awaz bilən yioƣlidi. Padixaḥ əzimu Kidron eqinidin ətkəndə, barliq həlk qəllük təripigə qarap yol aldi. **24** Wə mana, Zadok bilən Lawiylarmu Hudaning əḥdə sanduqini kətürüp billə kəldi; ular Hudaning əḥdə sanduqini yərdə qoydi. Barliq həlk xəḥərdin qikip ətküqə Abiyatar bolsa, qurbanliqlarni sunup turatti. **25** Padixaḥ Zadokqa: Hudaning əḥdə sanduqini xəḥərgə yandurup elip kirgin. Mən əgər Pərwərdigarning kəzliridə iltipat tapsam, U qoqum meni yandurup kelidu wə U manga əḥdə sanduqini wə Əz makanini yənə kərgüzidu; **26** lekin U mening tooƣramda: Səndin hursənlikim yoq, desə, mana mən; U meni qandaq qilixni layiq kərsə, xundaq qilsun, — dedi. **27** Padixaḥ kaḥin Zadokqa: Sən aldin kərgüqi əməsmu? Sən wə əz ooƣlung Ahimaaz wə Abiyatarning ooƣli Yonatan, yəni ikkinglarning ikki ooƣlunglar sanga ḥəmraḥ bolup tinq-aman xəḥərgə qaytqin. **28** Mana, mən silərdin həwər kəlgüqə qəldiki ətkəllərdə kütüp turay, — dedi. **29** Xuning bilən Zadok bilən Abiyatar Hudaning əḥdə sanduqini Yerusalemoƣa

qayturup berip, u yərdə qaldi. 30 Lekin Dawut Zəytun
teoŋioŋa qikqanda, bexini yepip yalang ayaoŋ bolup
yioŋlawatatti; uning bilən boloŋan ḥəmmə həlqning
ḥərbiri bexini yepip yioŋlap qikiwatatti. 31 Birsi
kelip Dawutqa: Aḥitofəlmu Abxalomning qəstigə
qatnaxqanlar iqidə ikən, dedi. Xuning bilən Dawut
dua qilip: I Pərwərdigar, Aḥitofəlning məsliḥətini
əhməqanilikkə aylanduroŋaysən, dedi. 32 Dawut
taoŋning qokkisioŋa, yəni adəttə u məhsus Hudaoŋa
ibadət qilidioŋan jayoŋa yətkəndə, Arkilik Ḥuxay
toni yirtik, bexioŋa topa-qang qeqiloŋan ḥalda uning
aldioŋa kəldi. 33 Dawut uningoŋa: Mening bilən
barsang, manga yük bolup qalisən; 34 lekin xəḥərgə
qaytip berip Abxalomoŋa: I padixaḥ, mən bügüngə
qədər atangning qul-hizmətkari boloŋandək, əmdi
sening qul-hizmətkaring bolay, disəng, sən mən üqün
Aḥitofəlning məsliḥətini bikar qiliwetələysən. 35 Mana
Zadok wə Abiyatar degən kaḥinlarmu xu yərdə sən
bilən billə bolidu əməsmu? Padixaḥning ordisidin
nemə anglisang, Zadok bilən Abiyatar kaḥinlaroŋa
eytkin. 36 mana, ularning ikki ooŋli, yəni Zadokning
ooŋli Ahimaaz bilən Abiyatarning ooŋli Yonatanmu xu
yərdə ularning yenida turidu. Ḥərnemə anglisang,
ular arkilik manga həwər yətküzgin — dedi. 37
Xuning bilən Dawutning dosti Ḥuxay xəḥərgə bardi;
Abxalommu dəl xu qaoŋda Yerusalemoŋa kirdi.

16 Dawut taoŋning qokkisidin əmdila ətüxigə
Məfiboxətning hizmətkari Ziba ikki yüz nan,
bir yüz kixmix poxkili, yüz yazlik mewə poxkili wə
bir tulum xarabni ikki exəkkə artip uning aldioŋa
qikti. 2 Padixaḥ Zibaoŋa: Bularni nemə üqün əkəlding?
dedi. Ziba: Exəklərni padixaḥning ailisidikilər menixi
üqün, nanlar bilən yazlik miwilərni oŋulamlarning
yeyixi üqün, xarabni qəldə ḥerip kətkənlərning
iqixi üqün əkəldim — dedi. 3 Padixaḥ: Oŋojangning
ooŋli nədə? — dəp soridi. Ziba padixaḥqa jawab
berip: U yənila Yerusalemda qaldi, qünki u: Bügün
Israil jəmətidikilər atamning padixaḥlikini manga
yandurup beridu, dəp olturidu — dedi. 4 Padixaḥ
Zibaoŋa: Mana Məfiboxətning ḥəmmisi sanga təwə
bolsun, dewidi, Ziba: Mən siligə təzim kilimən;
silining aldilirida iltipat tapsam, i oŋojam padixaḥ,
— dedi. 5 Dawut padixaḥ Baḥurimoŋa kəlgəndə,
mana Saulning jəmətidin boloŋan, Geraning ooŋli
Ximəy isimlik bir adəm xu yərdin uning aldioŋa qikti;
u bu yakqa kəlgəq kimdu birini qaroŋawatatti. 6
U Dawutning əzigə wə Dawut padixaḥning barlik
hizmətkarlirioŋa qarap taxlarni atti; ḥəmmə həlk bilən
barlik palwanlar padixaḥning ong təripidə wə sol
təripidə turatti. 7 Ximəy qaroŋap: Yoqal, yoqal, ḥəy sən
qanhor, iplas! 8 Sən Saulning ornida padixaḥ boldung,
lekin Pərwərdigar uning jəmətining qenini sening
bexingoŋa qayturdi; əmdi Pərwərdigar padixaḥlikni
ooŋlung Abxalomning qolioŋa bərdi; mana, əzüngning
rəzilliking sening üstünggə qüxti, qünki sən bir
qanhorsən! — dedi. 9 Zəruiyaning ooŋli Abixay
padixaḥqa: Nemixqa bu ölük it oŋojam padixaḥni
qaroŋisun? U yərgə berip uning bexini kəskili manga
ijazət bərgəysən! — dedi. 10 Lekin padixaḥ: I
Zəruiyaning ooŋulliri, mening bilən nemə karinglar?
U qaroŋisa qaroŋisun! Əgər Pərwərdigar uningoŋa,
Dawutni qaroŋioŋin, dəp eytqan bolsa, undakta kim
uningoŋa: Nemixqa bundak qilisən? — deyəlisun? 11
Dawut Abixayoŋa wə barlik hizmətkarlirioŋa: Mana əz
puxtumdin boloŋan ooŋlum mening jenimni izdigən
yərdə, bu Binyamin kixi uningdin artukrak qilmamdu?
Uni qaroŋioŋili qoyoŋin, qünki Pərwərdigar uningoŋa
xundak buyruptu. 12 Pərwərdigar bəlkim mening
dərdlirimni nəzirigə elip, bu adəmning bügün meni
qaroŋioŋanlirining ornida manga yahxilik yandurar,
dedi. 13 Xuning bilən Dawut əz adəmliri bilən yolda
mengiwərdi. Ximəy bolsa Dawutning uduldiki taoŋ
baoŋrida mangoŋaq qaroŋaytti ḥəm tax etip topa-qang
qaqatti. 14 Padixaḥ wə uning bilən boloŋan həlqning
ḥəmmisi ḥerip, mənzilgə baroŋanda u yərdə aram aldi.
15 Əmdi Abxalom barlik Israillar bilən Yerusalemoŋa
kəldi; Aḥitofəl uning bilən billə idi. 16 Dawutning
dosti arkilik Ḥuxay Abxalomning qexioŋa kəlgəndə, u
Abxalomoŋa: Padixaḥ yaxisun! Padixaḥ yaxisun! —
dedi. 17 Abxalom Ḥuxayoŋa: Bu sening dostungoŋa
kərsitidioŋan ḥimmitingmu? Nemixqa dostung bilən
barmiding? — dedi. 18 Ḥuxay Abxalomoŋa: Yak,
undak əməs, bəlki Pərwərdigar wə bu həlk ḥəmdə
Israillarning ḥəmmisi kimni tallisa, mən uningoŋa təwə
bolay wə uning yenida turimən. 19 Xuningdin baxqa
kimning hizmitidə bolay? Uning ooŋlining qexida
hizmət qilmamdim? Sening atangning qexida hizmət
qiloŋandək, əmdi sening qexingda hizmət qilay, —
dedi. 20 Andin Abxalom Aḥitofəlgə: Məsliḥətlixip yol
kərsitinglar; qandak qilsak bolar? — dedi. 21 Aḥitofəl
Abxalomoŋa: Atangning ordisioŋa qarioŋili qoyoŋan
kenizəkliri bilən billə yatkin; xuning bilən pütkül Israil
sening əzüngni atangoŋa nəprətlik qiloŋanlikingni
anglaydu; xundak qilip sanga əgəxkənlərning qolliri

küqləndürülidu, dedi. 22 Xuning bilən ular Abxalom üqün ordining əgzisidə bir qedir tikti; Abxalom ḥəmmə Israilning kəzliri aldida əz atisining kenizəkliri bilən billə boldi. 23 U künlərdə Aḥitofəlning bərgən məsliḥəti huddi kixi Hudadin sorap erixkən səz-kalamdək ḥesablinatti. Uning Dawutkа wə Abxalomoɳa bərgən ḥəmmə məsliḥətimu ḥəm xundak karilatti.

17 Aḥitofəl Abxalomoɳa: Manga on ikki ming adəmni talliwelixkа ruhsət bərsəng, mən bügün keqə koɳzoɳilip, Dawutni koɳlay; 2 Mən uning üstigə qüxkinimdə u ḥerip, kolliri ajiz bolidu; mən uni alakzadə kiliwetimən, xundakla uning bilən boloɳan barlik həlk kaqidu. Mən pəkət padixaḥnila urup əltürimən, 3 andin ḥəmmə həlkni sanga bekindurup kayturimən. Sən izdigən adəm yokalsa, ḥəmmə həlk sening kexingoɳa kaytidu; xuning bilən ḥəmmə həlk aman-esən kalidu, dedi. 4 Bu məsliḥət Abxalomoɳa wə Israilning barlik akşakallirioɳa yakti, 5 lekin Abxalom: Arkilik Ḥuxaynimu qakiringlar; uning səzinimu anglayli, — dedi. 6 Ḥuxay Abxalomning kexioɳa kəlgəndə, Abxalom uningoɳa: Aḥitofəl mundak-mundak eytti; u degəndək kilaylimu? Bolmisa, sən bir məsliḥət bərgin, — dedi. 7 Ḥuxay Abxalomoɳa: Aḥitofəlning bu wakitta bərgən məsliḥəti yahxi əməs, — dedi. 8 Ḥuxay yənə mundak dedi: «Sən atang bilən adəmlirini bilisənoɳu — ular palwanlardur, ḥazir daladiki baliliridin juda kilinoɳan qixi eyiktək pəyli yaman. Atang bolsa ḥəkikiy jəngqidur, əz adəmliri bilən birgə koɳmaydu. 9 Mana u ḥazir bir oɳarda ya baxka bir yərdə məkünüwaloɳan bolsa kerək. Mubada u awwal həlkimiz üstigə qüxsə xuni angliоɳan ḥərkim: Abxalomoɳa əgəxkənlər kiroɳinqilikka uqraptu, — dəydu. 10 U wakitta ḥətta xir yürək palwanlarning yürəklirimu su bolup ketidu; qünki pütkül Israil atangning batur ikənlikini, xundakla uningoɳa əgəxkənlərningmu palwan ikənlikini bilidu. 11 Xunga məsliḥətim xuki, pütkül Israil Dandin tartip Bəər-Xebaoɳiqə sening kexingoɳa tez yioɳilsun (ular dengizdiki kumlardək kəptur!). Sən əzüng ularni baxlap jənggə qikkin. 12 Biz uni kəyərdə tapsak, xəbnəm yərgə qüxkəndək uning üstigə qüxəyli. Xuning bilən uning əzi wə uning bilən boloɳan kixilərdin ḥeq kimmu kalmaydu. 13 Əgər u bir xəhərgə kiriwalsimu, pütkül Israil xu yərgə aroɳamqilarni elip kelip, xəhərni ḥətta uningdiki kiqik xeoɳil-taxlarnimu kaldurmay sərəp əkilip, dərya jiloɳisioɳa taxliwetimiz». 14 Abxalom bilən Israilning ḥəmmə adəmliri: Arkilik Ḥuxayning məsliḥəti Aḥitofəlning məsliḥətidin yahxi ikən, deyixti. Qünki Pərwərdigar Abxalomning bexioɳa bala kəlsun dəp, Aḥitofəlning yahxi məsliḥətining bikar kilinixini bekitkənidi. 15 Ḥuxay Zadok bilən Abiyatar kaḥinlaroɳa: Aḥitofəlning Abxalom bilən Israilning akşakallirioɳa bərgən məsliḥəti mundak-mundak, əmma mening məsliḥətim bolsa mundak-mundak; 16 ḥazir silər dərḥal adəm əwətip Dawutkа: Bu keqidə qəlning keqikliridə koɳmay, bəlki tez ətüp ketinglar, bolmisa padixaḥ wə uning bilən boloɳan ḥəmmə həlk ḥalak boluxi mumkin, dəp yətküzünglar — dedi. 17 U wakitta Yonatan bilən Ahimaaz Ən-Rogəldə kütüp turatti; ular baxkilarning kərüp kalmasliki üqün xəhərgə kirmidi; bir dedəkning kikip ularoɳa həwər berixi bekitildi. Ular berip Dawut padixaḥka həwərni yətküzdi. 18 Lekin bir yax yigit ularni kərüp kelip, Abxalomoɳa dəp koydi. Əmma bu ikkiylən ittik berip, Baḥurimdiki bir adəmning əyigə kirdi. Bu adəmning ḥoylisida kuduk bar idi; ular xuningoɳa qüxüp yoxurundi. 19 Uning ayali kudukning aoɳzioɳa yapkuqini yepip üstigə sokuloɳan buoɳdayni təküp koydi; xuning bilən ḥeq ix axkarilanmidi. 20 Abxalomning hizmətkarliri əygə kirip ayalning kexioɳa kelip: Ahimaaz bilən Yonatan kəyərdə? — dəp soridi. Ayal: Ular erikтin ətüp kətti, dedi. Kəlgənlər ularni izdəp tapalmay, Yerusalemoɳa kaytip kətti. 21 Ular kətkəndin keyin, bu ikkiylən kuduktin qikip, berip Dawut padixaḥka həwər bərdi. Ular Dawutkа: Koɳup, sudin ətkin; qünki Aḥitofəl seni tutux üqün xundak məsliḥət beriptu, — dedi. 22 Xuning bilən Dawut wə uning bilən boloɳan barlik həlk koɳzoɳilip Iordan dəryasidin ətti; tang atkuqə Iordan dəryasidin ətmigən ḥeqkim kalmidi. 23 Aḥitofəl əz məsliḥətini koɳbul kilmioɳanlikini kərüp exikini tokup, əz xəḥiridiki əyigə berip, əyidikilərgə wəsiyət tapxuroɳandin keyin, esilip əliwaldi. U əz atisining kəbrisidə dəpnə kilindi. 24 Xu arilikta Dawut Maḥanaimoɳa yetip kəlgənidi, Abxalom wə uning bilən boloɳan Israilning ḥəmmə adəmlirimu Iordan dəryasidin ətüp boloɳanidi. 25 Abxalom Yoabning ornida Amasani koxunning üstigə sərdar kilip koydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israillik kixining ooɳli idi. U kixi Naḥaxning kizi Abigail bilən yekinqilik kiloɳanidi. Naḥax Yoabning anisi Zəruiya bilən aqa-singil idi. 26 Israil bilən Abxalom Gileadning zeminida bargaḥ tikti. 27 Dawut Maḥanaimoɳa yetip kəlgəndə, Ammoniylarning Rabbaḥ xəḥiridin boloɳan Naḥaxning ooɳli Xobi bilən

Lo-Dibarlik Ammiəlning ooɳli Makir wə Rogelimdin
boloɳan Gileadlik Barzillay degənlər 28 yotkan-kərpə,
das, kaqa-kuqa, buoɳday, arpa, un, komaq, purqak,
kizil max, kuruoɳan purqaklar, 29 həsəl, kaymak wə
koylarni kəltürüp, kala sütidə kilinoɳan kurut-irimqik
katarliklarni Dawut bilən həlkkə yeyix üqün elip kəldi,
qünki ular: Xübhisizki, həlk qəldə herip-eqip, ussap
kətkəndu, dəp oylioɳanidi.

18 Dawut əzi bilən boloɳan həlkni yioɳip editlidi wə
ularning üstigə mingbexi bilən yüzbexi koydi. 2
Andin Dawut həlkni üq bələkkə bəlüp jənggə qikardi;
birinqi bələkni Yoabning kol astida, ikkinqi bələkni
Zəruiyaning ooɳli, Yoabning inisi Abixayning kol
astida wə üqinqi bələkni Gatlik Ittayning kol astida
koydi. Padixah həlkkə: Bərhək, mənmu silər bilən
jənggə qikimən, dedi. 3 Lekin həlk: Sili qikmisila,
əgər biz kaqsak düxmən bizgə pərwa kilmaydu; hətta
yerimimiz ölüp kətsəkmu bizgə pərwa kilmaydu.
Qünki əzliri bizning on mingimizgə barawər bolila.
Yahxisi sili xəhərdə turup bizgə həmdəm boluxka
təyyar turoɳayla, dedi. 4 Padixah ularoɳa: Silərgə nemə
layik kərünsə, xuni kilimən, — dedi. Xuning bilən
həlk yüzdin, mingdin bolup xəhərdin qikiwatkanda,
padixah dərwazining yenida turdi. 5 Padixah Yoab
bilən Abxay wə Ittayoɳa: Mən üqün Abxalomoɳa yahxi
muamilidə bolup ayanglar, dedi. Padixahning [həmmə
sərdarlirioɳa] Abxalom tooɳrisida xundak tapilioɳinida,
barlik həlk tapilioɳinini anglidi. 6 Andin həlk Israil
bilən sokuxkili məydanoɳa qikti; sokux Əfraimning
ormanlikida boldi. 7 U yərdə Israil Dawutning
adəmliridin məoɳlup boldi. U küni ular kattik kiroɳin
kilindi — yigirmə mingi əldi. 8 Sokux xu zeminoɳa
yeyildi; ormanlik yəwətkənlər kiliqta əlgənlərdin kəp
boldi. 9 Abxalom Dawutning oɳulamliri bilən tuyuksiz
uqrixip kaldi; Abxalom əz keqirioɳa minip, qong
dub dərihining koyuk xahlirining tegidin ətkəndə,
uning bexi dərəh xehioɳa kəplixip kelip, u esilip
kaldi; u mingən keqir bolsa aldioɳa ketip kaldi. 10
Birsi buni kərüp Yoabka həwər berip: Mana, mən
Abxalomning bir dub dərihidə sanggilap turoɳinini
kərdüm, dedi. 11 Yoab həwər bərgən adəmgə: Nemə!
Sən uni kərüp turup, nemixka uni urup əltürüp
yərgə qüxürmiding? Xundak kiloɳan bolsang, sanga
on kümüx tənggə wə bir kəmər berəttim, — dedi.
12 U adəm Yoabka: Kolumoɳa ming kümüx tənggə
təgsimu, kolumni padixahning ooɳlioɳa uzatmayttim!
Qünki padixahning həmmimiz aldida sanga, Abixayoɳa
wə Ittayoɳa: Mening üqün hər biringlar Abxalomni
ayanglar, dəp buyruoɳinini angliduk. 13 Əgər mən
əz jenimni təwəkkul kilip, xundak kiloɳan bolsam
(hərkandak ix padixahtin yoxurun kalmaydu!) sən
meni taxlap, düxmining katarida kərətting, — dedi.
14 Yoab: Sening bilən bundak deyixixkə qolam yok! —
dedi-də, kolioɳa üq nəyzini elip dərəhtə sanggilaklik
halda tirik turoɳan Abxalomning yürikigə sanjidi. 15
Andin Yoabning yaraoɳ kətürgüqisi boloɳan on oɳulam
Abxalomning qərisigə yioɳilip, uni urup əltürdi. 16
Andin Yoab kanay qaldi; həlk Israilni kooɳlaxtin
yandi; qünki Yoab koxunni qekinixkə qakirdi. 17 Ular
Abxalomni ormanliktiki qong bir azgaloɳa taxlap üstigə
nuroɳun taxlarni dəwiləp koydi. Israillar bolsa kəqip
hərbiri əz makanioɳa kətti. 18 Abxalom tirik waktida
padixah wadisida əzigə bir abidə turoɳuzoɳanidi.
Qünki u: Mening namimni kaldurdioɳanoɳa ooɳlum yok
dəp, u tax abidini əz nami bilən atioɳanidi. Xuning
bilən bu tax bügüngə kədər «Abxalomning yadikari»
dəp atilidu. 19 Zadokning ooɳli Ahimaaz [Yoabka]:
Pərwərdigar seni düxmənliringdin kutkuzup sən
üqün intikam aldi, dəp padixahka həwər berixkə
meni dərhal mangoɳuzoɳin, — dedi. 20 Lekin Yoab
uningoɳa: Sən bügün həwər bərməysən, bəlki baxka
bir küni həwər berisən; padixahning ooɳli əlgini
tüpəylidin, bügün həwər bərməysən, dedi. 21 Xuning
bilən Yoab Kuxiyoɳa: Berip padixahka kərginingni dəp
bərgin, dedi. Kuxiylik Yoabka təzim kilip yügürüp
kətti. 22 Lekin Zadokning ooɳli Ahimaaz Yoabka
yənə: Kandakla bolmisun bu Kuxiyning kəynidin
yügürüxkə manga ijazət bərgin, — dedi. Yoab: I
ooɳlum, sanga heqkandak səyünqi bərgüdək həwər
bolmisa, nemixka yügürüxni halaysən? — dedi. 23 U
yənə: Kandakla bolmisun, meni yügürgüzgin, dedi.
Yoab uningoɳa: Mang, yügür, dewidi, Ahimaaz Iordan
dəryasidiki tüzlənglik bilən yügürüp Kuxiygə yetixip
uningdin ətüp kətti. 24 Dawut iqki-taxki dərwazining
otturisida olturatti. Kəzətqi dərwazining əgzisidin
sepilning üstigə qikip, bexini kətürüp kariwidi, mana
bir adəmning yügürüp keliwatkinini kərdi. 25 Kəzətqi
warkirap padixahka həwər bərdi. Padixah: Əgər
u yaloɳuz bolsa uningda qokum həwər bar, dedi.
Həwərqi bolsa yekinlixip keliwatatti. 26 Andin kəzətqi
yənə bir adəmning yügürüp kəlginini kərdi. Kəzətqi
dərwaziwəngə: Mana yənə bir adəm yaloɳuz yügürüp
keliwatidu, — dedi. Padixah: Bumu həwərqi ikən,
dedi. 27 Kəzətqi: Awwalkisining yügürüxi manga

Zadokning ooɳli Ahimaazning yügürxidək kəründi, — dedi. Padixaɦ: U yahxi adəm, hux həwər yətküzidu, — dedi. **28** Ahimaaz padixaɦқa towlap: Salam! dəp padixaɦқa yüzini yərgə təgküzüp təzim қilip: Oɳojam padixaɦқa ziyan yətkürüxkə қollirini kətürgən adəmlərni məoɳubiyətkə muptila қiloɳan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! — dedi. **29** Padixaɦ: Abxalom salamətmu? — dəp soridi. Ahimaaz jawab berip: Yoab padixaɦning қuli wə peқirlirini mangduroɳanda, peқir kixilərning qong қalaymiқanqiliқini kərdum, lekin nemə ix boloɳanliқini bilmidim, — dedi. **30** Padixaɦ: Boldi, buyaқta turup turoɳin, dedi. U bir tərəpkə berip turdi. **31** Wə mana, Kuxiy yetip kəldi; Kuxiy: Oɳojam padixaɦ hux həwərni angliоɳayla. Pərwərdigar bügün asiyliқ қilip қozoɳaloɳan ɦəmmisidin silini қutқuzup, ulardin intiқam aldi, dedi. **32** Padixaɦ Kuxiyoɳa: Yigit Abxalom salamətmu? dəp soridi. Kuxiy: Oɳojam padixaɦning düxmənliri wə silini қəstləxkə қozoɳaloɳanlarning ɦəmmisi u yigitkə ohxax bolsun! — dedi. **33** Padixaɦ tolimu azablinip, dərwazining təpisidiki balihanioɳa yioɳlioɳan peti qiқti; u mangoɳaq: I ooɳlum Abxalom! I ooɳlum, ooɳlum Abxalom! Kaxki, mən sening ornungda əlsəm bolmasmidi! I Abxalom, mening ooɳlum, mening ooɳlum! dedi.

19 Birsi Yoabқa: Padixaɦ Abxalom üqün yioɳlap matəm tutmaқta, dəp həwər bərdi. **2** Xuning bilən xu kündiki nusrət həlқ üqün musibətkə aylandi; qünki həlқ xu künidə: Padixaɦ əz ooɳli üqün қayoɳu-ɦəsrət tartiwatidu, dəp anglidi. **3** U küni həlқ soқuxtin қeqip hijalәttə қaloɳan adəmlərdək, ooɳrilikqə xəɦərgə kirdi. **4** Padixaɦ yüzini yepip: I, ooɳlum Abxalom, i Abxalom, mening ooɳlum, mening ooɳlum! — dəp қattiқ awaz bilən pəryad kətürdi. **5** Lekin Yoab padixaɦning əyigə kirip, uning қexioɳa kelip: Əz jeningni, ooɳulliring bilən қizliringning jenini, ayalliringning jeni bilən kenizəkliringning jenini қutқuzoɳan ɦəmmə hizmətkarlarning yüzini sən bügün hijalәttə қaldurdung! **6** Sən əzünggə nəprətlinidioɳanlarni səyisən, seni səyidioɳanlaroɳa nəprətlinidioɳandək қilisən! Qünki sən bügün sərdarliringni yaki hizmətkarliringni nəziringdə ɦeqnərsə əməs degəndək қilding! Qünki bügün Abxalom tirik қelip, biz ɦəmmimiz əlgən bolsaқ, nəziringdə yahxi bolattikən, dəp bilip yəttim. **7** Əmdi qiқip hizmətkarliringning kəngligə təsəlliy bərgin; qünki mən Pərwərdigar bilən қəsəm қilimənki, əgər qiқmisang, bügün keqə ɦeq adəm sening bilən қalmaydu. Bu bala yaxliқingdin tartip bügünki küngiqə üstünggə qüxkən ɦərқandaқ baladin eoɣir bolidu, — dedi. **8** Xuning bilən padixaɦ qiқip dərwazida olturdi, ɦəmmə həlққə: Mana, padixaɦ dərwazida olturidu, degən həwər yətküzülgəndə, ularning ɦəmmisi padixaɦning қexioɳa kəldi. Əmma Israillar bolsa ɦəmmisi қeqip, əz əyigə қaytip kətti. **9** Əmdi Israil қəbilisidiki ɦəmmə həlқ oɳuloɳula қilixip: Padixaɦ bizni düxmənlirimizning қolidin azad қiloɳan, bizni Filistiylərning қolidin қutқuzoɳanidi. Əmma, u ɦazir Abxalom tüpəylidin zemindin əzini қaquruwatidu. **10** Lekin biz üstimizgə padixaɦ boluxқa məsiɦ қiloɳan Abxalom bolsa jəngdə əldi. Əmdi nemixқa padixaɦni yandurup elip kelixkə gəp қilmaysilər? deyixti. **11** Dawut padixaɦ Zadok bilən Abiyatar kaɦinlaroɳa adəm əwətip: Silər Yəɦudaning aқsaқallirioɳa: [Padixaɦ mundaқ dəydu]: — Ɦəmmə Israillarning padixaɦni ordisioɳa қayturup keləyli, deyixkən təliplirining ɦəmmisi padixaɦning қuliқioɳa yətkən yərdə, nemixқa silər bu ixta ulardin keyin қalisilər? **12** Silər mening қerindaxlirim, mening ət-ustihanlirim turup, nemixқa padixaɦni elip kelixtə ɦəmmisidin keyin қalisilər?! — dənglar. **13** Wə xundaқla yənə Amasaoɳimu: Padixaɦ mundaқ dəydu: — Sən mening ət-ustihanlirim əməsmusən? Əgər seni Yoabning ornida mening қeximda daim turidioɳan қoxunning sərdari қilmisam, Huda meni ursun ɦəm uningdin artuқ jazalisun — dənglar, — dedi. **14** Buning bilən u Yəɦudadiki adəmlərning kəngüllirini bir adəmning kənglidək əzigə mayil қildi. Ular padixaɦқa adəm mangdurup: Sən əzüng bilən ɦəmmə hizmətkarliring birgə yenip kelinglar, dəp həwər yətküzdi. **15** Xuning bilən padixaɦ yenip Iordan dəryasioɳiqə kəldi. Yəɦudadiki adəmlər padixaɦni Iordan dəryasidin ətküzimiz dəp, padixaɦning aldioɳa Gilgaloɳa baroɳanidi. **16** Baɦurimdin qiққan Binyaminliқ Geraning ooɳli Ximəy aldirap kelip, Yəɦudadiki adəmlər bilən qüxüp, padixaɦning aldioɳa qiқti. **17** Ximəygə Binyamin қəbilisidin ming adəm əgəxti; ular bilən Saulning jəmətidə hizmətkar boloɳan Ziba, uning on bəx ooɳli wə yigirmə hizmətkarimu uningoɳa қoxulup kəldi; bularning ɦəmmisi Iordan dəryasidin ətüp padixaɦning aldioɳa qiқti. **18** Bir kemə padixaɦning ihtiyarioɳa қoyulup, ailə tawabiatlirini ətküzüx üqün uyan-buyan ətüp yürətti. Padixaɦ Iordan dəryasidin ətkəndə, Geraning ooɳli Ximəy kelip uning aldida yiқilip turup **19** padixaɦқa: Oɳojam

қуллириоңа қәбиһлик санимиоңайла; оҗојам падихаһ Йерусалемдин қиққан күндә қуллирининг қилоңан қәбиһликини әслиригә кәлтүрмигәйла; у падихаһниң кәнгligә кәлмисун. **20** Қүнки қулliри өзining гунаһ қилоңинимни обдан билиду; хунга мана, мән Йүсүпning јәмәтидин һәммидин аввал бүгүн оҗојам падихаһни қархи елихқа қиқтиммән, — дедим. **21** Зәруиянing ооңли Абихай буни англап: Ximәй Пәрвәрдигарning мәсиһ қилоңинини қароңоңан турса, әлүмгә мәһкум қилинix lазим болмамду? — дедим. **22** Лекин Давут: I Зәруиянing ооңуlliри, силәрning мening билән немә каринглар? Бүгүн силәр манга қархи қиқмаққимусиләр? Бүгүнки күндә Исраилда адәмләр әлүмгә мәһкум қилинixi кәрәкму? Бүгүн Исраиlоңа падихаһ икәнликимни билмәймәнму? — дедим. **23** Андин падихаһ Ximәygә: Сән әлмәйсән, — дедим. Падихаһ уningоңа қәсәм қилди. **24** Әмди Саулning нәврisi Мәфиboхәт падихаһни қархи алоңili кәлди. Падихаһ кәткән күндин тартип сақ-салamәт қайтип кәлгән күнgiқә, у ya putlirining tirnikini almioңан ya sakilini yasimioңан wә yaki kiyimlirini yumioңанidi. **25** U падихаһни қархи алоңili Йерусалемдин кәлгәндә, падихаһ uningdin: I Мәфiboхәт, немихқа mening билән barmiding? — дәп soridi. **26** U: I, оҗојам падихаһ, қулliri акsақ болоңаqқа, exikimni tokup, minip падихаһ билән billә baray, dedim. Әмма hizmәtkarim meni aldap қoyuptu; **27** u yәnә оҗојам падихаһing aldida қullirining оҗәywitini қildi. Lekin оҗојам падихаһ Hudaning bir pәrixtisidәktur; xuning үqün siligә nemә layik kөrünsә, xuni қiloңayla. **28** Қүнки atamning jәmәtining һәммisi оҗојам падихаһning aldida әлгән адәмләрдәк idi; lekin sili өz қullirini өzliri билән һәmdastihan болоңанlar arisida қoydila; mening падихаһning aldida pәryad қiloңili немә һәкқим bar? — дедим. **29** Падихаһ uningоңа: Немихқа ixliring tooңrisida sөzliwerisән? Mening һөkümüm, sән билән Ziba yәrlәrni bөlüxiwelinglar, — дедим. **30** Мәфiboхәт падихаһқа: Оҗојам падихаһ аман-есән өz өyigә кәлгәндin keyin, Ziba һәммisini alsimu razimән! — дедим. **31** Gileadlik Barzillaymu Rogelimdin қüxüp падихаһни Iordan дәryasidin өткүзүп қoyuxқа kelip, падихаһ билән billә Iordan дәryasidin өтти. **32** Әмди Barzillay heli yaxanоңан bir адәм bolup, sәksән yaxқа kirgәnidi. Падихаһ Маһanaimda turoңан wakitta, uni қamdioңан дәl muxu адәм idi; qünki u heli katta bir kixi idi. **33** Падихаһ Barzillayoңа: Mening билән baroңin, мән sәndin Йерусалемда өzümningkidә һәwәr alimән, dedi. **34** Лекин Barzillay падихаһқа: Mening birnәqqә künlük өмрүм қaloңandu, падихаһ билән birgә Йерусалемоңа baramdim? **35** Қулliri sәksән yaxқа kirdim. Yahxi-yamanni yәnә pәrk etәlәymәnmu? Yәp-iqkinimning tәmini tetalamdim? Yigit nәoңmiqilәr билән қiz nәoңmiqilәrning awazini angliyalamdim? Немихқа қулliri оҗојам падихаоңа yәnә yük bolimән? **36** Қulliri pәқәt падихаһни Iordan дәryasidin өткүзүп andin azrak uzitip қoyay degән; падихаһ buning үqün немихқа manga xunqә xapaәt kөrsitidila? **37** Қullirining өлгәндә өz xәһirimdә, atam билән anamning қәbrisining yenida yetixim үqün қaytip ketixigә ijazәt bәrgәyla. Әmdi mana, bu yәrdә өz қulliri Kimһam bar әmәsmu? U оҗојам падихаһ билән өтүп barsun, uningоңа өzlirigә немә layik kөrünsә xuni қiloңayla, — дедим. **38** Падихаһ: Kimһam mening билән өтүп barsun; sanga немә layik kөrünsә uningоңа xuni қilay, xundakla sән мәndin һәr немә sorisang, sanga қilimән, — дедим. **39** Андин һәlкning һәммisi Iordan дәryasidin өтти, падихаһmu өтти. Андин падихаһ Barzillayni sөyüp uningоңа bәht tilidi; Barzillay өz yurtioңа yenip кәtti. **40** Падихаһ Gilgaloңа qikti, Kimһam uning билән bardi. Yәһudadiki barlik адәмләр билән Israilning һәlкining yerimi падихаһни дәryadin өткүзүп uzitip қoyoңanidi. **41** Андин mana, Israilning barlik адәмliri падихаһning кexioңа kelip: Немихқа кerindaxlirimiz Yәһudaning адәмliri ooғrilikqә падихаһni wә падихаһning айlә-tawabiatlirini, xundakla Dawutka әgәxkәn һәммә адәмләrni Iordan дәryasidin өткүзүxkә muyәssәr bolidu? — дедим. **42** Yәһudaning һәммә адәмliri Israilning адәмlirigә jawap berip: Qünki падихаһ билән bizning tuoңkanqilikimiz bar, немихқа bu ix үqün bizdin hapa bolisilәr? Biz падихаһningkidin bir nemini yidukmu, yaki u bizgә bir in'am bәrdimu? — дедим. **43** Israilning адәмliri Yәһudaning адәмlirigә jawab berip: Кәbilә boyiqә aloңanda, падихаһning [on ikki] үlüxtin oni bizgә tәwәdur, silәrgә nisbәtәn bizning Dawut билән tehimu qongrak buradәrqilikimiz bar. Немихқа bizni kөzgә ilmaysilәr? Падихаһimizni yandurup elip kelixkә awwal tәxәbbus қiloңanlar biz әmәsmiduk? — дедим. Әmma Yәһudaning адәмlirining sөzliri Israilning адәмlirining sөzliridin tehimu қattik idi.

20 Wә xundak boldiki, xu yәrdә Binyamin кәbilisidin, Bikrining ооңli Xeba isimlik bir iplas bar idi. U kanay qelip: — Bizning Dawutta һeqқandak ortak nesiwimiz yok; Yәssәning ооңlidin һeqқandak

mirasimiz yoḳ! I Israil, ḥərbirliringlar əz əyünglərgə yenip ketinglar, — dedi. **2** Xuning bilən Israilning ḥəmmə adəmliri Dawuttin yenip Bikrining ooŋli Xebaoŋa əgəxti. Lekin Yəḥudaning adəmliri Iordan dəryasidin tartip Yerusalemoŋiqə əz padixaḥioŋa qing baoŋlinip, uningoŋa əgəxti. **3** Dawut Yerusalemoŋa kelip ordisioŋa kirdi. Padixaḥ ordioŋa ḳaraxḳa ḳoyup kətkən axu on kenizəkni bir əygə ḳamap ḳoydi. U ularni baḳti, lekin ularoŋa yeḳinqilik ḳilmidi. Xuning bilən ular u yərdə tul ayallardək əlgüqə ḳamaloŋan peti turdi. **4** Andin padixaḥ Amasaoŋa: Üq kün iqidə Yəḥudaning adəmlirini qaḳirip, yioŋip kəlgin; əzüngmu bu yərdə ḥazir boloŋin, dedi. **5** Xuning bilən Amasa Yəḥudaning adəmlirini qaḳirip yioŋḳili bardi. Lekin uning undaḳ ḳilixi padixaḥ bekitkən waḳittin keyin ḳaldi, **6** u waḳitta Dawut Abixayoŋa: Əmdi Bikrining ooŋli Xeba bizgə qüxüridioŋan apət Abxalomning qüxürginidin tehimu yaman bolidu. Əmdi oŋojangning hizmətkarlirini elip ularni ḳooŋlap baroŋin. Bolmisa, u mustəḥkəm xəḥərlərni igiliwelip, bizdin əzini ḳaquruxi mumkin, — dedi. **7** Xuning bilən Yoabning adəmliri wə Kərətiylər, Pələtiylər, xundaḳla barliḳ palwanlar uningoŋa əgixip qiḳti; ular Yerusalemdin qiḳip, Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili bardi. **8** Ular Gibeondiki ḳoram taxḳa yeḳin kəlgəndə Amasa ularning aldioŋa qiḳti. Yoab üstibexioŋa jəng libasini kiyip, beligə oŋilapliḳ bir ḳiliqini asḳan kəmər baoŋlioŋanidi. U aldioŋa mengiwidi, ḳiliq oŋilaptin qüxüp kətti. **9** Yoab Amasadin: Tinqliḳmu, inim? — dəp soridi. Yoab Amasani səyməkqi boloŋandək ong ḳoli bilən uni saḳilidin tutti. **10** Amasa Yoabning yənə bir ḳolida ḳiliq barlioŋioŋa diḳḳət ḳilmidi. Yoab uning ḳorsiḳioŋa xundaḳ tiḳtiki, üqəyliri qiḳip yərgə qüxti. Ikkinqi ḳetim selixning ḥajiti ḳalmioŋanidi; qünki u əldi. Andin Yoab bilən inisi Abixay Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili kətti. **11** Yoabning oŋulamliridin biri Amasaning yenida turup: Kim Yoab tərəptə turup Dawutni ḳollisa, Yoabḳa əgəxsun, dəytti. **12** Əmma Amasa əz ḳenida yumilinip, yolning ottursida yatatti; uni kərgən həlḳning ḥərbiri tohtaytti. U kixi ḥəmmə həlḳning tohtioŋinini kərüp, Amasaning jəsitini yoldin etizliḳḳa tartip ḳoydi ḥəm bir kiyimni uning üstigə taxlidi. **13** Jəsət yoldin yətkəlgəndin keyin həlḳning ḥəmmisi Bikrining ooŋli Xebani ḳooŋlioŋili Yoabḳa əgəxti. **14** Xeba bolsa Bəyt-Maakaḥdiki Abəlgiqə wə Beriyliklərning yurtining ḥəmmə yərlirini kezip Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin ətti. [Beriyliklərmu] jəm bolup uningoŋa əgixip bardi. **15** Xuning bilən Yoab wə adəmliri kelip, Bəyt-Maakaḥdiki Abəldə uni muḥasirigə aldi. Ular xəḥərning qərisidiki sepilning udulida bir istiḥkam saldi; Yoabḳa əgəxkənlərning ḥəmmisi kelip, sepilni ərüxkə bazoŋanlawatḳanda, **16** Danixmən bir hotun xəḥərdin towlap: Ḳulaḳ selinglar! Ḳulaḳ selinglar! Yoabni bu yərgə qaḳirip kelinglar, mening uning bilən sözləxməkqi boloŋinimni uningoŋa eytinglar, — dedi. **17** U yeḳin kəlgəndə hotun uningdin: Sili Yoabmu? — dəp soridi. U: Xundaḳ, mən xu, dedi. Hotun uningoŋa: Dedəklirining səzini angliŋayla, dedi. U: Anglawatimən, dedi. **18** Hotun: Konilarda Abəldə məsliḥət tapḳin, andin məsililər ḥəl ḳilinidu, degən gəp bar; **19** Israilning tinq wə məmin bəndiliridin birimən; sili ḥazir Israildiki ana kəbi qong bir xəḥərni harap ḳiliwatidila; nemixḳa Pərwərdigarning mirasini yoḳatmaḳqi bolila? — dedi. **20** Yoab jawap berip: Undaḳ ix məndin neri bolsun! Məndin neri bolsun! Mening ḥeqnemini yutuwaloŋum yaki yoḳatḳum yoḳtur; **21** ix undaḳ əməs, bəlki Əfraimdiki edirliḳtin Bikrining ooŋli Xeba degən bir adəm Dawut padixaḥḳa ḳarxi ḳolini kətürüptu. Pəḳət uni tapxursanglar, andin xəḥərdin ketimən, dedi. Hotun Yoabḳa: Mana uning bexi sepildin siligə taxlinidu, — dedi. **22** Andin hotun əz danaliḳi bilən ḥəmmə həlḳḳə məsliḥət saldi; ular Bikrining ooŋli Xebaning bexini kesip, Yoabḳa taxlap bərdi. Yoab kanay qaldi, uning adəmliri xuni anglap, xəḥərdin ketip, ḥərbiri əz əyigə ḳaytti. Yoab Yerusalemoŋa padixaḥning ḳexioŋa bardi. **23** Əmdi Yoab pütkül Israilning ḳoxunining sərdari idi; Yəḥoyadaning ooŋli Binaya bolsa Kərətiylər bilən Pələtiylərning üstigə sərdar boldi. **24** Adoniram baj-alwanoŋa bax boldi, Aḥiludning ooŋli Yəḥoxafat bolsa diwan begi boldi; **25** Xewa katip, Zadok bilən Abiyatar kaḥin idi; **26** Yairliḳ Ira bolsa Dawutḳa has kaḥin boldi.

21 Əmma Dawutning künliridə uda üq yil aqarqiliḳ boldi. Dawut uning tooŋruluḳ Pərwərdigardin soridi. Pərwərdigar uningoŋa: Aqarqiliḳ Saul wə uning ḳanhor jəmətidikilər səwəbidin, yəni uning Gibeonluḳlarni ḳiroŋin ḳiloŋinidin boldi, dedi. **2** Padixaḥ Gibeonluḳlarni qaḳirip, ular bilən sözləxti (Gibeonluḳlar Israillardin əməs idi, bəlki Amoriylarning bir ḳaldisi idi. Israil əslidə ular bilən əḥdə ḳilip ḳəsəm iqkənidi; lekin Saul Israil wə Yəḥudalaroŋa boloŋan ḳizoŋinliḳi bilən ularni eltürüxkə intilgənidi). **3** Dawut Gibeonluḳlaroŋa: Silərgə nemə ḳilip berəy? Mən ḳandaḳ ḳilip bu gunaḥni kafarət ḳilip

yapsam, andin silər Pərwərdigarning mirasiƣa bəhtbərikət tiliyələysilər? — dedi. 4 Gibeonluķlar uningƣa: Bizning Saul wə uning jəmətidikilərdin altun-kümüx sorax ḥəķķimiz yoķ, wə bizning səwəbimizdin Israildin bir adəmnimu ələmgə məḥkum ķildurux ḥəķķimiz yoķ, dedi. Dawut: Silər nemə desənglar, mən xundaķ ķilay, dedi. 5 Ular padixaḥķa: Burun bizni yoķatmaķqi boloƣan, bizni Israilning barlik pasilliri iqidə turoƣudək yeri ķalmisun dəp, bizni ḥalak ķilixķa ķəstligən ḥeliķi kixining, 6 ḥazir uning ərkək nəslidin yəttisi bizgə tapxurup berilsun, biz Pərwərdigarning tallioƣini boloƣan Saulning Gibeaḥ xəḥiridə, Pərwərdigarning aldida ularni ələtürüp, esip ķoyayli, dedi. Padixaḥ: — Mən silərgə qoķum tapxurup berimən, dedi. 7 Lekin Dawut bilən Saulning ooƣli Yonatanning Pərwərdigar aldida iqixkən ķəsimi wəjidin padixaḥ Saulning nəwrisi, Yonatanning ooƣli Məfiboxətni ayidi. 8 Padixaḥ Ayaḥning ķizi Rizpaḥning Sauloƣa tuoƣup bərgən ikki ooƣli Armoni wə Məfiboxətni wə Saulning ķizi Miķal Məḥolatlik Barzillayning ooƣli Adriəl üqün beķiwaloƣan bəx ooƣulni tutup, 9 Gibeonluķlarning ķolioƣa tapxurdi. Bular ularni dəngdə Pərwərdigarning aldida esip ķoydi. Bu yəttəylən bir kündə ələtürüldi; ular ələtürülgəndə arpa ormisi aldidiki künlər idi. 10 Andin Ayaḥning ķizi Rizpaḥ bəz rəḥtni elip, ķoram üstigə yeyip saldi. U orma baxlanoƣandin tartip asmandin yamoƣur qüxkən wakitķiqə, u yərdə olturup kündüzi ķuxlarning jəsətlərning üstigə ķonuxioƣa, keqisi yirtķuqlarning ularni dəssəp qəylixigə yol ķoymidi. 11 Birsi Saulning keniziki, Ayaḥning ķizi Rizpaḥning ķiloƣanlirini Dawutķa eytti. 12 Xuning bilən Dawut Yabəx-Gileadtikilərning ķexioƣa berip, u yərdin Saulning wə uning ooƣli Yonatanning səngəklirini elip kəldi (Filistiylər Gilboada Saulni ələtürgən künidə ularning jəsətlirini Bəyt-Xandiki məydanda esip ķoyoƣanidi; Yabəx-Gileadtikilər əslidə bularni xu yərdin ooƣrilikqə elip kətkənidi). 13 Dawut Saul bilən uning ooƣli Yonatanning səngəklirini xu yərdin elip kəldi; ular esip ələtürülgən yəttəylənning səngəklirinimu yioƣip ķoydi, 14 andin xularni Saul bilən ooƣli Yonatanning səngəkliri bilən Binyamin zeminidiki Zelada, atisi kixning ķəbrisidə dəpnə ķildi. Ular padixaḥ əmr ķiloƣandək ķildi. Andin Huda [həlķning] zemin tooƣruluķ dualirini ijabət ķildi. 15 Filistiylər bilən Israilning ottursida yənə jəng boldi, Dawut əz adəmliri bilən qüxüp, Filistiylər bilən soķuxti. Əmma Dawut tolimu qarqap kətti; 16 Rafaḥning əwladliridin boloƣan Ixbi-Binob Dawutni ələtürməkqi idi; uning mis nəyzisining eoƣirliķi üq yüz xəkəl idi; uningƣa yənə yengi sawut baoƣlaķlik idi. 17 Lekin Zəruiyaning ooƣli Abixay uningƣa yardəmgə kelip Filistiyni ķiliqlap ələtürdi. Xu küni Dawutning adəmliri uningƣa ķəsəm ķilip: Sən yənə biz bilən jənggə ķikmioƣin! Bolmisa Israilning qirioƣi əqüp ķalidu, — dedi. 18 Bu ixtin keyin xundaķ boldiki, Gobta Filistiylər bilən yənə jəng boldi; u wakitta Ḥuxatlik Sibbikay Rafaḥning əwladidin boloƣan Safni ələtürdi. 19 Gobta yənə bir ķetim Filistiylər bilən jəng boldi; u qaoƣda Bəyt-Ləḥəmlik Yairning ooƣli Əl-Ḥanan Gatlik Goliyatning inisini ələtürdi. Uning nəyzisining sepi bapkarning hadisidək idi. 20 Yənə bir jəng Gatta boldi; u yərdə egiz boyluķ bir adəm bar idi, ķollirining altidin barmaķliri, putlirining altidin barmaķliri bolup jəmiy yigirmə tət barmiķi bar idi. U ḥəm Rafaḥning əwladi idi. 21 U Israillarning aldida turup ularni mazaķ ķildi; lekin Dawutning akisi Ximiyaning ooƣli Yonatan uni ələtürdi. 22 Bu tət kixi Gatlik Rafaḥning əwladi bolup, ḥəmmisi Dawutning ķolida yaki uning hizmətkarlirining ķolida ələtürüldi.

22 Pərwərdigar uni barlik düxmənliridin ḥəm Saul padixaḥning ķolidin ķutķuzoƣan küni, u Pərwərdigaroƣa bu küyni eytti: — 2 U mundaķ dedi: — Pərwərdigar mening hada teoƣim, mening ķoroƣinim, mening nijatkarimdur! 3 Huda mening ķoram teximdur, mən Uningƣa tayinimən — U mening ķalķinim, mening ķutķuzoƣuqi münggüzüm, Mening egiz munarim wə baxpanaḥim, mening ķutķuzoƣuqimdur; Sən meni zorawanlardin ķutķuzisən! 4 Mədḥiyilərgə layiķ Pərwərdigaroƣa mən nida ķilimən, Xundaķ ķilip, mən düxmənlirimdin ķutķuzulimən; 5 Qünki ələmning asarətliri meni ķorxiwaldi, Ihlassizlarning yamrap ketixi meni ķorķitiwətti; 6 Təḥtisaraning taniliri meni qirmiwaldi, Ölüm sirtmaķliri aldimoƣa kəldi. (Sheol h7585) 7 Ķiynaloƣinimda mən Pərwərdigaroƣa nida ķildim, Hudayimoƣa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning ķulikioƣa kirdi. 8 Andin yər-zemin təwrəp silkinip kətti, Asmanlarning ulliri dəḥxətlik təwrəndi, silkinip kətti; Qünki U oƣəzəpləndi. 9 Uning dimioƣidin is ərləp turatti, Aoƣzidin qikķan ot ḥəmmisini yutuwətti; Uningdin kəmür qooƣliri qikti; 10 U asmanlarni engixtürüp egip qüxti, Puti astida tum ķarangoƣuluķ idi. 11 U bir kerub üstidə pərwaz ķildi, U xamalning ķanatlirida

kəründi. **12** U ḳarangoɣulukṇi, xundakḷa yioɣiloɣan sularni, Asmanlarning ḳoyuḳ bulutlirini, Θz ətrapida qediri ḳildi. **13** Uning aldida turoɣan yoruḳluḳtin, Otluḳ qooɣlar qiḳip ətti; **14** Pərwərdigar asmanda güldürlidi; Ḥəmmidin aliy Boloɣuqi awazini yangratti; **15** Bərḥək, U oḳlirini etip, [düxmənlirimni] tarḳitiwətti; Qaḳmaḳlarni qaḳturup, ularni ḳiyḳas-sürəngə saldi; **16** Xuning bilən dengizning təkti kərünüp ḳaldi, Aləmning ulliri axkarilandi, Pərwərdigarning tənbiḥi bilən, Dimioɣining nəpisining zərbisi bilən. **17** U yuḳiridin ḳolini uzitip, meni tutti; Meni uluoɣ sulardin tartip aldi. **18** U meni küqlük düxminimdin, Manga əqmənlərdin ḳutḳuzdi; Qünki ular məndin küqlük idi. **19** Külpətkə uqrioɣan künümdə, ular manga ḳarxi ḥujumoɣa ətti; Biraḳ Pərwərdigar mening tayanqim idi. **20** U meni kəngri-azadə bir jayoɣa elip qiḳardi; U meni ḳutḳuzdi, qünki U məndin hursən boldi. **21** Pərwərdigar ḥəḳḳaniyliḳimoɣa ḳarap manga iltipat kərsətti; Ḳolumning ḥalallikini U manga ḳayturdi; **22** Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup kəldim; Rəzillik ḳilip Hudayimdin ayrilip kətmidim; **23** Qünki uning barliḳ ḥəkümliri aldimdidur; Mən Uning bəlgilimiliridin qətnəp kətmidim; **24** Mən Uning bilən oɣubarsiz yürdum, Θzümni gunaḥtin neri ḳildim. **25** Wə Pərwərdigar ḥəḳḳaniyliḳimoɣa ḳarap, Kəz aldida boloɣan ḥalallikim boyiqə ḳiloɣanlirimni ḳayturdi. **26** Wapadar-meḥribanlaroɣa Θzüngni wapadar-meḥriban kərsitisən; Oɣubarsizlaroɣa Θzüngni oɣubarsiz kərsitisən; **27** Sap dilliḳlaroɣa Θzüngni sap dilliḳ kərsitisən; Tətürlərgə Θzüngni tətür kərsitisən; **28** Qünki Sən ajiz məmin həlḳni ḳutḳuzisən; Biraḳ kəzliringni təkəbbur üstigə tikip, Ularni xərməndə ḳilisən; **29** Qünki Sən Pərwərdigar mening qiraoɣimdursən; Pərwərdigar meni baskan ḳarangoɣulukṇi nurlanduridu; **30** Qünki Sən arḳilik düxmən ḳoxuni arisidin yügürüp ettüm; Sən Hudayim arḳilik mən sepildin atlap ettüm. **31** Təngrim — Uning yoli mukəmməldur; Pərwərdigarning səzi sinap ispatlanoɣandur; U Θzigə tayanoɣanlarning ḥəmmisigə ḳalḳandur. **32** Qünki Pərwərdigardin baxḳa yənə kim ilaḥtur? Bizning Hudayimizdin baxḳa kim ḳoram taxtur? **33** Təngri mening mustəḥkəm ḳoroɣinimdur; U yolumni mukəmməl, tüp-tüz ḳilidu; **34** U mening putlirimni keyikningkidək ḳilidu; U meni yuḳiri jaylirimoɣa turoɣuzidu; **35** Ḳollirimni urux ḳilixḳa əgitidu, Xunglaxḳa biləklirim mis kamanni kerələydu; **36** Sən manga nijatingdiki ḳalḳanni bərding, Sening mulayim kəmtərliking meni uluoɣ ḳildi. **37** Sən ḳədəmlirim astidiki jayni kəng ḳilding, Mening putlirim teyilip kətmidi. **38** Mən düxmənlirimni ḳooɣlap yoḳattim, Ular ḥalak bolmioɣuqə ḥeq yanmidim. **39** Ḳayta turalmioɣudək ḳilip, Ularni ḥalak ḳilip yanjidim, Ular putlirim astida yiḳildi. **40** Sən jəng ḳilixḳa küq bilən belimni baoɣliding; Sən manga ḥujum ḳiloɣanlarni putum astida egildürdüng; **41** Düxmənlirimni manga arḳini ḳilip ḳaqḳuzdung, Xuning bilən mən manga əqmənlərni yoḳattim. **42** Ular təlmürdi, biraḳ ḳutḳuzidioɣan ḥeqkim yoḳ idi; Ḥətta Pərwərdigaroɣa ḳariwidi, Umu ularoɣa jawab bərmidi. **43** Mən ularni soḳup yərdiki topidək ḳiliwəttim; Koqidiki patḳaḳtək mən ularni qəyliwəttim; Ularning üstidin petiḳdiwəttim. **44** Sən meni həlḳimning nizaliridin ḳutḳuzoɣansən; Sən meni əllərning bexi boluxḳa saḳliding; Manga yat boloɣan bir həlḳ hizmitimdə bolmaḳta. **45** Yat əldikilər manga zəiplixip təslim bolidu; Anglixi bilənla ular manga itaət ḳilidu; **46** Yat əldikilər qüxkünlixip ketidu; Ular əz istiḥkamliridin titrigən ḥalda qiḳip kelidu; **47** Pərwərdigar ḥayattur! Mening Ḳoram Texim mubarəklənsun; Nijatim boloɣan ḳoram tax Huda aliydur, dəp mədḥiyilənsun! **48** U, yəni mən üqün toluḳ ḳisas aloɣuqi Təngri, Həlḳlərni manga boysunduroɣuqidur; **49** U meni düxmənlirim arisidin qiḳaroɣan; Bərḥək, Sən meni manga ḥujum ḳiloɣanlardin yuḳiri kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən meni ḳutuldurdung. **50** Muxu səwəblik mən əllər arisida sanga təxəkkür eytimən, i Pərwərdigar; Namingni uluoɣlap küylərni eytimən; **51** U bolsa Θzi tikligən padixaḥḳa zor ḳutḳuzuxlarni beoɣixlaydu; Θzi məsiḥ ḳiloɣinioɣa, Yəni Dawutḳa ḥəm uning nəsligə mənggügə əzgərməs muḥəbbətni kərsitidu.

23 Təwəndikilər Dawutning ahirḳi səzliridur: — Yəssəning ooɣli Dawutning bexariti, Yuḳiri mərtiwigə kətürülgən, Yaḳupning Hudasi tərəpidin məsiḥlənggən, Israilning səyümlük küyqisining bexarət səzliri mana: — **2** Pərwərdigarning Roḥi mən arḳilik səz ḳildi, Uning səzliri tilimdidur. **3** Israilning Hudasi səz ḳildi, Israilning Ḳoram Texi manga xundaḳ dedi: — Kimki adəmlərning arisida adalət bilən səltənət ḳilsa, Kimki Hudadin ḳorḳux bilən səltənət ḳilsa, **4** U ḳuyax qiḳkandiki tang nuridək, Bulutsiz səḥərdək bolidu, Yamoɣurdin keyin asman süzük boluxi bilən, Yumran maysilar tupraḳtin qiḳidu, mana u xundaḳ bolidu. **5** Bərḥək, mening əyüm Təngri aldida

xundaḳ əməsmu? Qünki U mən bilən mənggülük əhdə tüzdi, Bu əhdə ḥəmmə ixlarda mupəssəl ḥəm mustəḥkəmdur; Qünki mening barliḳ nijatliḳ ixlirimni, Ḥəmmə intizarliḳimni, U bərḳ uroɳuzmamdu? **6** Lekin iplaslarning ḥəmmisi tikənlərdək, Ḥeqkim ḳolida tutalmioɣaqḳa, qəriwetilidu. **7** Ularoɣa ḳol uzatḳuqi əzini təmür ḳoral wə nəyzə sepi bilən ḳorallandurmisa bolmaydu; Ular ḥaman turoɣan yeridə otta kəydürüwetilidu! **8** Dawutning palwanlirining isimliri təwəndikidək hatiriləngəndur: — Tahkimonluḳ Yoxəb-Baxsəbət sərdarlarning bexi idi. U bir ḳetimliḳ jəngdə nəyzə oynitip, səkkiz yüz adəmni əltürgənidi. **9** Keyinkisi Ahohiy Dodoning ooɳli Əliazar idi; Filistiylər yioɣilip jəng ḳilmaḳqi boldi; xu waḳitta Dawut wə uningoɣa ḥəmraḥ bolup qiḳḳan üq palwan ularni jənggə qaḳirdi; Əliazar xu üqtin biri idi. Lekin Israillar qekindi; **10** u ḳozoɣilip, taki beliki telip, ḳoli ḳiliqḳa qaplixip ḳaloɳuqə Filistiylərni ḳirdi. U küni Pərwərdigar Israillarni qong nusrətkə erixtürdi. Həlḳ uning ḳexioɣa ḳaytḳanda pəḳət olja yioɣix ixila ḳaloɣanidi. **11** Wə uningdin keyinkisi Ḥararliḳ Agiyning ooɳli Xammaḥ idi. Bir küni Filistiylər ḳoxun bolup yioɣiloɣanidi; yeḳin ətrapta ḳoyuḳ əskən bir ḳizil maxliḳ bar idi. Kixilər Filistilərning aldidin ḳaḳḳanidi, **12** Xammaḥ bolsa ḳizil maxliḳ otturisida məzmut turup, uni ḳooɳdap Filistiylərni ḳirdi; xuning bilən Pərwərdigar [Israillaroɣa] oɣayət zor nusrət ata ḳildi. **13** Orma waḳtida ottuz yolbaxqi iqidin yənə üqi Adullamning oɣarioɣa qüxüp, Dawutning yenioɣa kəldi. Filistiylərning ḳoxuni Rəfayim wadisioɣa bargaḥ ḳuroɣanidi; **14** u qaoɣda Dawut ḳoroɣanda idi, Filistiylərning ḳarawulgaḥi bolsa Bəyt-Ləḥəmdə idi. **15** Dawut ussap: Aḥ, birsi manga Bəyt-Ləḥəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su əkilip bərgən bolsa yaḥxi bolatti! — dewidi, **16** bu üq palwan Filistiylərning ləxkərgaḥidin bəsüp ətüp, Bəyt-Ləḥəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su tartti wə Dawutḳa elip kəldi; lekin u uningdin iqkili unimidi, bəlki suni Pərwərdigaroɣa atap təküp: **17** — I Pərwərdigar, bundaḳ ix məndin neri bolsun! Bu üq adəmning əz ḥayatioɣa təwəkkul ḳilip berip əkəlgən bu su ularning ḳenioɣa ohxax əməsmu! — dedi. Xuning üqün u iqixkə unimidi. Bu üq palwan ḳiloɣan ixlar dəl xular idi. **18** Zəruiyaning ooɳli Yoabning inisi Abixay bu üqining bexi idi. U üq yüz adəm bilən ḳarxilixip nəyzisini piḳiritip ularni əltürgən. Xuning bilən u bu «üq palwan» iqidə nami qiḳḳanidi. **19** U bu üqəylənning iqidə əng ḥərmətliki idi, xunga ularning bexi idi; lekin u awwalḳi üqəylərgə yətməytti. **20** Yəḥoyadaning ooɳli Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi; u kəp ḳaltis ixlarni ḳiloɣan. U Moabiy Ariəlning ikki ooɳlini əltürgən. Yənə ḳar yaoɣḳan bir küni azgaloɣa qüxüp, bir xirni əltürgənidi. **21** U ḥəm küqtünggür bir misirliḳni əltürgənidi. Misirliḳning ḳolida bir nəyzə bar idi, lekin Binayaning ḳolida bir ḥasila bar idi. U misirliḳning ḳolidin nəyzisini tartiwelip, əz nəyzisi bilən uni əltürdi. **22** Bu ixlarni Yəḥoyadaning ooɳli Binaya ḳiloɣan bolup, u üq palwan arisida nam qiḳaroɣanidi. **23** U ottuz yolbaxqi iqidə ḥərmətlik idi. Lekin u awwalḳi üq palwanoɣa yətməytti. Dawut uni əzining pasiban begi ḳildi. **24** Ottuz yolbaxqi iqidə Yoabning inisi Asaḥəl, Bəyt-Ləḥəmlik Dodoning ooɳli Əl-Ḥanan bar idi. **25** [Buningdin baxḳa]: Ḥarodluḳ Xammaḥ, Ḥarodluḳ Elika, **26** Patliliḳ Ḥələz, Təkoaliḳ Ikkəxning ooɳli Ira, **27** Anatotluḳ Abiezər, Ḥuxatliḳ Mibonnay, **28** Ahoḥluḳ Zalmon, Nitofatliḳ Maḥaray, **29** Nitofatliḳ Baanaḥning ooɳli Hələb, Binyaminlardin Gibeaḥliḳ Ribayning ooɳli Ittay, **30** Piratonluḳ Binaya, Gaax wadiliridin Ḥidday, **31** Arbatliḳ Abi-Albon, Barḥumluḳ Azmawət, **32** Xaalbonluḳ Əliyaḥba, Yaxənning ooɳulliri, Ḥararliḳ Xammaḥning [ooɳli] Yonatan, Ḥararliḳ Xararning ooɳli Aḥiyam, **34** Maakatiy Ahasbayning ooɳli Əlifələt, Gilonluḳ Aḥitofəlning ooɳli Eliyam, **35** Karməllik Ḥəzray, Arbiliḳ Paaray, **36** Zobaḥdin boloɣan Natanning ooɳli Igal, Gadliḳ Banni, **37** Ammoniy Zələk, Bəərotluḳ Naḥaray (u Zəruiyaning ooɳli Yoabning yaraoɳ kətürgüqisi idi), **38** Yitriliḳ Ira, Yitriliḳ Garəb **39** wə Ḥittiy Uriya ḳatarliḳlar bolup, ularning ḥəmmisi ottuz yəttə kixi idi.

24 Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa yənə ḳozoɣaldi. Xuning bilən U ularni jazalax üqün Dawutni ḳozoɣiwidi, u adəm qiḳirip, ularoɣa: — Israillar bilən Yəḥudaliḳlarning sanini al, dedi. **2** Padixaḥ əz yenida turoɣan ḳoxun sərdari Yoabḳa: Baroɣin, Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə Israilning ḥəmmə ḳəbililirining yurtlirini kezip, həlḳni sanap qiḳḳin, mən həlḳning sanini biləy, dedi. **3** Yoab padixaḥḳa: Bu həlḳ ḥazir məyli ḳanqilik bolsun, Pərwərdigar Hudaying ularning sanini yüz ḥəssə axuroɣay. Buni oɣojam padixaḥ əz kəzi bilən kərgəy! Lekin oɣojam padixaḥ nemixḳa bu ixtin hux bolidikin? — dedi. **4** Əmma Yoab bilən ḳoxunning baxḳa sərdarliri unimisimu, padixaḥning yarliḳi ulardin küqlük idi; xuning bilən Yoab bilən ḳoxunning baxḳa sərdarliri Israilning həlḳini sanioɣili

padixahᵸning ḳexidin qiḳti. 5 Ular Iordan dəryasidin ətüp Yaazərgə yeḳin Gad wadisida Aroərdə, yəni xəḥərning jənub təripidə bargaḥ tikti. 6 Andin ular Gileadḳa wə Tahtim-Ḥodxining yurtiᵒa kəldi. Andin Dan-Yaanᵒa kelip aylinip Zidonᵒa bardi. 7 Andin ular Tur degən ḳoroᵒanliḳ xəḥərgə, xundaḳla Ḥiwiylar bilən Ḳanaaniylarning ḥəmmə xəḥərlirigə kəldi; andin ular Yəḥuda yurtining jənub təripigə, xu yərdiki Bəər-Xebaoᵒiqə bardi. 8 Xundaḳ ḳilip ular pütkül zeminni kezip, toḳḳuz ay yigirmə kün ətkəndin keyin, Yerusalemᵒa yenip kəldi. 9 Yoab padixahᵸḳa həlḳning sanini məlum ḳilip: Israilda ḳiliq kətürələydiᵒan baturdin səkkiz yüz mingi, Yəḥudada bəx yüz mingi bar ikən, dedi. 10 Dawut həlḳning sanini aloᵒandin keyin, wijdani azablandi wə Pərwərdigaroᵒa: Bu ḳiloᵒinim eoᵒir gunaḥ boluptu. I Pərwərdigar, ḳulungning ḳəbiḥlikini kətürüwətkəysən; qünki mən tolimu əhməḳanilik ḳiptimən, dedi. 11 Dawut ətigəndə turoᵒanda Pərwərdigarning səzi Dawutning aldin kərgüqisi boloᵒan Gad pəyoᵒəmbərgə kelip: 12 — «Berip Dawutḳa eytḳin, Pərwərdigar: — Mən üq [bala-ḳazani] aldingoᵒa ḳoyimən, ularning birini talliwaloᵒin, mən xuni üstünggə qüxürimən, dəydu — degin» — deyildi. 13 Xuning bilən Gad Dawutning ḳexioᵒa kelip buni uningoᵒa dedi. U uningoᵒa: «Yəttə yiloᵒiqə zeminingda aqarqiliḳ sanga bolsunmu? Yaki düxmənliring üq ayoᵒiqə seni ḳooᵒlap, sən ulardin ḳaqamsən? Wə yaki üq küngiqə zeminingda waba tarḳalsunmu? Əmdi sən obdan oylap, bir nemə degin, mən meni Əwətküqigə nemə dəp jawap berəy?» — dedi. 14 Dawut Gadḳa: Mən tolimu təngliktə ḳaldim! Səndin ətünəyki, biz Pərwərdigarning ḳolioᵒa qüxəyli; qünki Uning rəḥimdilliḳi zordur; insanning ḳolioᵒa pəḳət qüxüp ḳalmioᵒaymən! — dedi. 15 Xuning bilən Pərwərdigar ətigəndin tartip bekitilgən waḳitḳiqə waba qüxürdi. Dandin tartip Bəər-Xebaoᵒiqə yətmix ming adəm əldi. 16 Əmdi pərixtə ḳolini Yerusalemᵒa uzutup xəḥərni ḥalak ḳilay degəndə, Pərwərdigar eoᵒir ḥəkümidin puxayman ḳilip, həlḳni ḥalak ḳiliwatḳan Pərixtigə: Əmdi boldi ḳiloᵒin; ḳolungni yioᵒḳin, — dedi. U waḳitta Pərwərdigarning Pərixtisi Yəbusiy Arawnaḥning haminining yenida idi. 17 Dawut həlḳni yoḳitiwatḳan pərixtini kərgəndə Pərwərdigaroᵒa: Mana, gunaḥ ḳiloᵒan mən, ḳəbiḥlik ḳiloᵒuqi məndurmən. Lekin bu ḳoylar bolsa nemə ḳildi? Sening ḳolung mening üstümgə wə atamning jəmətining üstigə qüxsun! — dedi. 18 Xu küni Gad Dawutning ḳexioᵒa kelip uningoᵒa: Berip Yəbusiy Arawnaḥning haminioᵒa Pərwərdigaroᵒa atap bir ḳurbangaḥ yasioᵒin, dedi. 19 Dawut Gadning səzi boyiqə Pərwərdigar buyruoᵒandək ḳildi. 20 Arawnaḥ ḳarap padixaḥ bilən hizmətkarlarning əz təripigə keliwatḳinini kərüp, aldioᵒa qiḳip padixahᵸning aldida yüzini yərgə təkküzüp, təzim ḳildi. 21 Arawnaḥ: Oᵒojam padixaḥ nemə ix bilən ḳullirining aldioᵒa kəldilikin? — dəp soridi. Dawut: Həlḳning arisida wabani tohtitix üqün, bu hamanni səndin setiwelip, bu yərdə Pərwərdigaroᵒa bir ḳurbangaḥ yasioᵒili kəldim, — dedi. 22 Arawnaḥ Dawutḳa: Oᵒojam padixaḥ əzliri nemini halisila xuni elip ḳurbanliḳ ḳilsila. Mana bu yərdə kəydürmə ḳurbanliḳ üqün kalilar bar, otun ḳilixḳa haman tepidioᵒan tirnilar bilən kalilarning boyunturuḳliri bar. 23 I padixaḥ, buning ḥəmmisini mənki [Arawnaḥ] padixahᵸḳa təḳdim ḳilay, dedi. U yənə padixahᵸḳa: Pərwərdigar Hudaliri silini ḳobul ḳilip xəpḳət kərsətkəy, dedi. 24 Padixaḥ Arawnahᵸoᵒa: Yaḳ, ḳandaḳla bolmisun bularni səndin əz nərhidə setiwalmisam bolmaydu. Mən bədəl təliməy Pərwərdigar Hudayimoᵒa kəydürmə ḳurbanliḳlarni ḥərgiz sunmaymən, — dedi. Andin Dawut haman bilən kalilarni əllik xəkəl kümüxkə setiwaldi. 25 Andin Dawut u yərdə Pərwərdigaroᵒa bir ḳurbangaḥ yasap, kəydürmə ḳurbanliḳlar bilən inaḳliḳ ḳurbanliḳliri ḳildi. Pərwərdigar zemin üqün ḳiloᵒan dualarni ḳobul ḳilip, waba Israilning arisida tohtidi.

Padixaḫlar 1

1 Dawut padixaḫ heli yaxinip ḳaloḫanidi; uni yotḳan-
ədiyal bilən yapsimu, u issimaytti. **2** Hizmətkarliri
uningoḫa: — Oḫojam padixaḫ əzliri üqün, aldilirida
turidioḫan bir pak ḳiz tapḳuzayli; u padixaḫtin
həwər elip, silining ḳuqaḳlirida yatsun; xuning
bilən oḫojam padixaḫ issiyla — dedi. **3** Ular pütkül
Israil zeminini kezip güzəl bir ḳizni izdəp yürüp,
ahiri Xunamlik Abixagni tepip padixaḫning aldioḫa
elip kəldi. **4** Ḳiz intayin güzəl idi; u padixaḫtin
həwər elip uning hizmitidə bolatti, əmma padixaḫ
uningoḫa yeḳinqilik ḳilmaytti. **5** Əmma Ḥaggitning ooḫli
Adoniya mərtiwisini kətürməkqi bolup: «Mən padixaḫ
bolimən» dedi. U əzigə jəng ḫarwiliri bilən atliḳlarni
wə aldida yüridioḫan əllik əskərni təyyar ḳildi **6** (uning
atisi ḫeqḳaqan: «Nemixḳa bundaḳ ḳilisən?» dəp,
uningoḫa tənbiḫ-tərbiyə beripmu baḳmioḫanidi ḫəm u
naḫayiti kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin
keyin tuoḫḳanidi). **7** U Zəruiyaning ooḫli Yoab wə
kaḫin Abiyatar bilən məsliḫət ḳilixip turdi. Ular bolsa
Adoniyaoḫa əgixip uningoḫa yardəm berətti. **8** Lekin
kaḫin Zadok wə Yəḫoyadaning ooḫli Binaya, Natan
pəyoḫəmbər, Ximəy, Rəy wə Dawutning əz palwanliri
Adoniyaoḫa əgəxmidi. **9** Adoniya ḳoy, kala wə bordioḫan
torpaḳlarni Ən-Rogəlning yenidiki Zoḫələt degən taxta
soydurup, ḫəmmə aka-ukilirini, yəni padixaḫning
ooḫulliri bilən padixaḫning hizmitidə boloḫan ḫəmmə
Yəḫudalarni qaḳirdi. **10** Lekin Natan pəyoḫəmbər,
Binaya, palwanlar wə əz inisi Sulaymanni u qaḳirmidi.
11 Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaoḫa: —
«Anglimidingmu? Ḥaggitning ooḫli Adoniya padixaḫ
boldi, lekin oḫojimiz Dawut uningdin həwərsiz. **12**
Əmdi mana, əz jening wə ooḫlung Sulaymanning jenini
ḳutḳuzuxḳa mening sanga bir məsliḫət beriximkə
ijazət bərgəysən. **13** Dawut padixaḫning aldioḫa berip
uningoḫa: — Oḫojam padixaḫ əzliri kəsəm ḳilip əz
kəminilirigə wədə ḳilip: «Sening ooḫlung Sulayman
məndin keyin padixaḫ bolup təhtimdə olturidu»
degən əməsmidilə? Xundaḳ turuḳluḳ nemixḳa Adoniya
padixaḫ bolidu? — degin. **14** Mana, padixaḫ bilən
sözlixip turoḫiningda, mənmu sening kəyningdin kirip
sözüngni ispatlaymən, — dedi. **15** Bat-Xeba iqkiri
əygə padixaḫning ḳexioḫa kirdi (padixaḫ tolimu ḳerip
kətkənidi, Xunamlik Abixag padixaḫning hizmitidə
boluwatatti). **16** Bat-Xeba padixaḫḳa engixip təzim
ḳildi. Padixaḫ: — Nemə təliping bar? — dəp soridi.
17 U uningoḫa: — I oḫojam, sili Pərwərdigar Hudaliri
bilən əz dedəklirigə: «Sening ooḫlung Sulayman
məndin keyin padixaḫ bolup təhtimdə olturidu»
dəp ḳəsəm ḳiloḫanidila. **18** Əmdi mana, Adoniya
padixaḫ boldi! Lekin i oḫojam padixaḫ, silining
uningdin həwərliri yoḳ. **19** U kəp kalilarni, bordaḳ
torpaḳlar bilən ḳoylarni soydurup, padixaḫning
ḫəmmə ooḫullirini, Abiyatar kaḫinni wə ḳoxunning
sərdari Yoabni qaḳirdi. Lekin ḳulliri Sulaymanni u
qaḳirmidi. **20** Əmdi, i oḫojam padixaḫ, pütkül Israilning
kəzliri siligə tikilməktə, ular oḫojam padixaḫning
əzliridin keyin təhtliridə kimning olturidioḫanliḳi
tooḫrisida uloroḫa həwər berixlirini kütixiwatidu; **21**
bir ḳararoḫa kəlmisilə, oḫojam padixaḫ əz ata-bowiliri
bilən billə uhlaxḳa kətkəndin keyin, mən bilən ooḫlum
Sulayman gunaḫkar sanilip ḳalarmizmikin, — dedi.
22 Mana, u tehi padixaḫ bilən sözlixip turoḫinida
Natan pəyoḫəmbərmu kirip kəldi. **23** Ular padixaḫḳa:
— Natan pəyoḫəmbər kəldi, dəp həwər bərdi. U
padixaḫning aldioḫa kiripla, yüzini yərgə yeḳip turup
padixaḫḳa təzim ḳildi. **24** Natan: — I oḫojam padixaḫ,
sili Adoniya məndin keyin padixaḫ bolup mening
təhtimdə olturidu, dəp eytḳanidilimu? **25** Qünki u
bügün qüxüp, kəp buḳa, bordioḫan torpaḳlar bilən
ḳoylarni soydurup, padixaḫning ḫəmmə ooḫullirini,
ḳoxunning sərdarlirini, Abiyatar kaḫinni qaḳirdi; wə
mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixaḫ
Adoniya!» — dəp towlaxmaḳta. **26** Lekin ḳulliri boloḫan
meni, Zadok kaḫinni, Yəḫoyadaning ooḫli Binayani wə
ḳulliri boloḫan Sulaymanni u qaḳirmidi. **27** Oḫojam
padixaḫ kimning əzliridin keyin oḫojam padixaḫning
təhtidə olturidioḫanliḳini əz ḳullirioḫa uḳturmay u ixni
buyrudilimu? — dedi. **28** Dawut padixaḫ: — Bat-Xebani
aldimoḫa ḳiqḳiringlar, dedi. U padixaḫning aldioḫa
kirip, uning aldida turdi. **29** Padixaḫ bolsa: — Jenimni
ḫəmmə ḳiyinqiliḳtin ḳutḳuzoḫan Pərwərdigarning
ḫayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, **30** mən əslidə Israilning
Hudasi Pərwərdigar bilən sanga ḳəsəm ḳilip: «Sening
ooḫlung Sulayman məndin keyin padixaḫ bolup
ornumda mening təhtimdə olturidu» dəp eytḳinimdək,
bügünki kündə mən bu ixni qoḳum wujudḳa qiḳirimən,
— dedi. **31** Wə Bat-Xeba yüzini yərgə yeḳip turup
padixaḫḳa təzim ḳilip: — Oḫojam Dawut padixaḫ
əbədiy yaxisun! — dedi. **32** Dawut padixaḫ: — Zadok
kaḫinni, Natan pəyoḫəmbərni, Yəḫoyadaning ooḫli
Binayani aldimoḫa qaḳiringlar, dedi. Ular padixaḫning
aldioḫa kəldi. **33** Padixaḫ uloroḫa: — Oḫojanglarning

hizmətkarlirini əzünglaroŋa ḳoxup, Sulaymanni əz ḳeqirimgə mindürüp, Gihonoŋa elip beringlar; **34** u yərdə Zadok kahin bilən Natan pəyoŋəmbər uni Israilning üstigə padixah boluxḳa məsih ḳilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixah yaxisun! dəp towlanglar. **35** Andin u təhtimdə olturuxḳa bu yərgə kəlgəndə, uningoŋa əgixip menginglar; u mening ornumda padixah bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəhudaning üstigə padixah boluxḳa təyinlidim, — dedi. **36** Yəhoyadaning ooŋli Binaya padixahḳa jawab berip: — Amin! Oŋojam padixahning Hudasi Pərwərdigarmu xundak buyrusun! **37** Pərwərdigar oŋojam padixah bilən billə boloŋandək, Sulayman bilən billə bolup, uning təhtini oŋojam Dawut padixahningkidin tehimu uluoŋ ḳiloŋay! — dedi. **38** Zadok kahin, Natan pəyoŋəmbər, Yəhoyadaning ooŋli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixahning ḳeqirioŋa mindürüp, Gihonoŋa elip bardi. **39** Zadok kahin ibadət qediridin may bilən toloŋan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsih ḳildi. Andin ular kanay qaldi. Həlḳning ḥəmmisi: — Sulayman padixah yaxisun! — dəp towlaxti. **40** Həlḳning ḥəmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadlik bilən yər yeriloŋudək təntənə ḳilixti. **41** Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm boloŋan meḥmanlar oŋizalinip qikḳanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini anglioŋanda: — Nemixḳa xəḥərdə xunqə ḳiyḳas-sürən selinidu? — dəp soridi. **42** U tehi səzini tügətməyla, mana Abiyatar kahinning ooŋli Yonatan kəldi. Adoniya uningoŋa: — Kirgin, ḳaysər adəmsən, qoḳum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi. **43** Yonatan Adoniyaoŋa jawab berip: — Undak əməs! Oŋojimiz Dawut padixah Sulaymanni padixah ḳildi! **44** Wə padixah əzi uningoŋa Zadok kahinni, Natan pəyoŋəmbərni, Yəhoyadaning ooŋli Binayani wə Kərətiylər bilən Pələtiylərni ḥəmrah ḳilip əwitip, uni padixahning ḳeqirioŋa mindürdi; **45** andin Zadok kahin bilən Natan pəyoŋəmbər uni padixah boluxḳa Gihonda məsih ḳildi. Ular u yərdin qikip xadlik ḳilip, pütkül xəḥərni ḳiyḳas-sürən bilən lərzigə saldi. Siz anglawatḳan sada dəl xudur. **46** Uning üstigə Sulayman ḥazir padixahlik təhtidə olturiwatidu. **47** Yənə kelip padixahning hizmətkarliri kelip oŋojimiz Dawut padixahḳa: «Hudaliri Sulaymanning namini silininglkidin əwzəl ḳilip, təhtini silininglkidin uluoŋ ḳiloŋay!» dəp bəht tiləp mubarəkləxkə kelixti. Padixah əzi yatḳan orunda səjdə ḳildi **48** wə padixah: — «Bügün mening təhtimgə olturoŋuqi birsini təyinligən, əz kəzlirimgə xuni kərgüzgən Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» — dedi — dedi. **49** Xuni anglap Adoniyaning barlik meḥmanliri ḥodukup, ornidin ḳopup ḥərbiri əz yolioŋa kətti. **50** Adoniya bolsa Sulaymandin ḳorḳup, ornidin ḳopup, [ibadət qedirioŋa] berip ḳurbangahning münggüzlirini tutti. **51** Sulaymanoŋa xundak həwər berilip: — «Adoniya Sulayman padixahtin ḳorḳidu; qünki mana, u ḳurbangahning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padixah bügün manga xuni ḳəsəm ḳilsunki, u əz ḳulini ḳiliq bilən əltürməslikkə wədə ḳiloŋay» dedi», — deyildi. **52** Sulayman: — U durus adəm bolsa bexidin bir tal qaq yərgə qüxməydu. Lekin uningda rəzillik tepilsa, əlidu, dedi. **53** Sulayman padixah adəm əwitip uni ḳurbangahdin elip kəldi. U kelip Sulayman padixahning aldida engixip təzim ḳildi. Sulayman uningoŋa: — Əz əyünggə kətkin, — dedi.

2 Dawutning əlidioŋan wakti yeḳinlaxḳanda, ooŋli Sulaymanoŋa tapilap mundak dedi: — **2** «Əmdi yər yüzidikilərning ḥəmmisi baridioŋan yol bilən ketimən. Yürəklik bolup, ərkəktək boloŋin! **3** Sən barlik ḳiliwatḳan ixliringda ḥəmdə barlik niyət ḳiloŋan ixliringda rawaj tepixing üqün Musaoŋa qüxürülgən ḳanunda pütülgəndək, Pərwərdigar Hudayingning yollirida mengip, Uning bəlgilimiliri, Uning əmrliri, Uning ḥəkümliri wə agah-guwahliklirida qing turup, Uning tapxuruḳini qing tutḳin. **4** Xundak ḳiloŋanda Pərwərdigar manga: «Əgər əwladliring əz yolioŋa kəngül bəlüp, Mening aldimda pütün ḳəlbi wə pütün jeni bilən ḥəḳiḳəttə mangsa, sanga əwladingdin Israilning təhtidə olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp eytḳan səzigə əməl ḳilidu. **5** Əmma Zəruiyaning ooŋli Yoabning manga ḳiloŋinini, yəni uning əzi ḳandak ḳilip Israilning ḳoxunidiki ikki sərdarni, yəni Neriyaning ooŋli Abnər bilən Yətərning ooŋli Amasani urup əltürüp, tinq məzgildə jəngdə tökülgəndək ḳan tөküp, beligə baoŋlioŋan kəmərgə wə putioŋa kiygən kəxigə jəngdə tökülgəndək ḳan qeqip, daoŋ ḳiloŋanlikini bilisən. **6** Sən uni danaliḳingoŋa muwapik bir tərəp ḳilip, uning ak bexining gərgə salamət qüxüxigə yol ḳoymioŋaysən. **(Sheol h7585)** **7** Lekin Gileadlik Barzillayning ooŋullirioŋa mehribanlik kərsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qünki mən akang Abxalomdin ḳaḳinimda, ular yenimoŋa kelip manga xundak ḳiloŋan. **8** Wə mana Bahurimdin kəlgən Binyamin ḳəbilisidin Geraning ooŋli Ximəy yeningda turidu. U mən Mahanaimoŋa baridioŋanda,

əxəddiy lənət bilən meni qaroɣidi. Keyin u Iordan dəryasioɣa berip mening aldimoɣa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning [nami] bilən uningoɣa: «Seni kiliq bilən əltürməymən» dəp qəsəm kildim. **9** Əmma ḥazir uni gunaḥsiz dəp sanimioɣin. Өzüng dana kixi boloɣandin keyin uningoɣa qandaq kilixni bilisən; ḥərḥalda uning aq bexini qanitip gərgə qüxürgin». **(Sheol h7585)** **10** Dawut əz ata-bowliri bilən bir yərdə uhlidi. U «Dawutning xəḥiri» [degən jayda] dəpnə kilindi. **11** Dawutning Israiloɣa səltənət kiloɣan waqti kirik yil idi; u Ḥebronda yəttə yil səltənət kilip, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət kildi. **12** Sulayman atisi Dawutning təhtidə olturdi; uning səltəniti heli mustəḥkəmləndi. **13** Əmma Ḥaggitning ooɣli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Xebaning qexioɣa bardi. U uningdin: — Tinqlik məqsitidə kəldingmu? — dəp soridi. U: — Xundaq, tinqlik məqsitidə, dedi. **14** U yənə: — Sanga bir səzüm bar idi, dedi. U: — Səzüngni eytqin, dedi. **15** U: — Bilisənki, padixaḥlik əslidə meningki idi, wə pütün Israil meni padixaḥ bolidu dəp, manga qaraytti. Lekin padixaḥlik məndin ketip, inimning ilkigə ətti; qünki Pərwərdigarning iradisi bilən u uningki boldi. **16** Əmdi sanga bir iltimasim bar. Meni yandurmioɣin, dedi. U: — Eytqin, dedi. **17** U: — Səndin ətünimən, Sulayman padixaḥqa mən üqün eytqinki — qünki u sanga yaq deməydu! — U Xunamlik Abixagni manga hotunluqqa bərsun, dedi. **18** Bat-Xeba: — Maqul; sən üqün padixaḥqa səz kilay, dedi. **19** Bat-Xeba Adoniya üqün səz kiloɣili Sulayman padixaḥning aldioɣa bardi. Padixaḥ qopup aldioɣa berip, anisioɣa təzim kildi. Andin təhtigə berip olturup padixaḥning anisioɣa bir təhtni kəltürdi. Xuning bilən u uning ong yenida olturup, uningoɣa: — **20** Sanga kiqikkinə bir iltimasim bar. Meni yandurmioɣin, dedi. Padixaḥ uningoɣa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmaymən, dedi. **21** U: — Akang Adoniyaoɣa Xunamlik Abixagni hotunluqqa bərgüzgin, dedi. **22** Sulayman padixaḥ jawab berip anisioɣa: — Nemixqa Adoniya üqün Xunamlik Abixagni soraysən? U akam boloɣanikən, uning üqün, Abiyatar kaḥin üqün wə Zəruiyaning ooɣli Yoab üqün padixaḥliqnimu sorimamsən! — dedi. **23** Sulayman padixaḥ Pərwərdigar bilən qəsəm kilip mundaq dedi: — Adoniya xu səzni kiloɣini üqün əlmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuq jazalisun! **24** Mening ornumni mustəḥkəm kiloɣan, atamning təhtidə olturoɣuzoɣan, Өz wədisi boyiqə manga bir əyni kuroɣan Pərwərdigarning ḥayati bilən qəsəm kilimənki, Adoniya bügün əlümgə məḥküm kilinidu, dedi. **25** Xuning bilən Sulayman padixaḥ Yəḥoyadaning ooɣli Binayani bu ixqa əwətti; u uni qepip əltürdi. **26** Padixaḥ Abiyatar kaḥinoɣa: — Mang, Anatottiki əz etizlikingoɣa baroɣin. Sən əlümgə layiqsən, lekin sən Rəb Pərwərdigarning əḥdə sanduqini atam Dawutning aldida kətürgənliking tüpəylidin, wə atamning tartqan ḥəmmə azab-oqubətliridə uningoɣa ḥəmdərd boloɣining üqün, mən ḥazir seni əlümgə məḥkum kilmaymən, dedi. **27** Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigaroɣa kaḥin boluxtin juda kilip ḥəydidi. Xuning bilən Pərwərdigarning əlining jəməti tooɣruluq Xiloḥda eytqan səzi əməlgə axuruldi. **28** Buning həwiri Yoabqa yətkəndə (qünki Yoab Abxalomoɣa əgəxmigən bolsimu, Adoniyaoɣa əgəxkənidi) Yoab Pərwərdigarning qedirioɣa qeqip kurbangaḥning münggüzlirini tutti. **29** Sulayman padixaḥqa: «Mana, Yoab Pərwərdigarning qedirioɣa qeqip berip, kurbangaḥning yenida turidu» degən həwər yətküzüldi. Sulayman Yəḥoyadaning ooɣli Binayani xu yərgə əwətip: — Mang, uni əltürüwətkin, dedi. **30** Binaya Pərwərdigarning qedirioɣa berip uningoɣa: — «Padixaḥ seni buyaqqa qiqsun!» dedi, dedi. U: — Yaq, muxu yərdə əlimən, dedi. Binaya padixaḥning yenioɣa qaytip uningoɣa həwər berip: — Yoab mundaq-mundaq dedi, manga xundaq jawab bərdi, dedi. **31** Padixaḥ uningoɣa: — U əzi degəndək kilip, uni qepip əltürgin wə uni dəpnə kiloɣin. Xuning bilən Yoab təkkən naḥaq qan məndin wə atamning jəmətidin kətürülüp kətkəy. **32** Xundaq kilip atam Dawut bihəwər əḥwalda u əzidin adil wə esil ikki adəmni, yəni Israilning qoxunining sərdari nərning ooɣli Abnər bilən Yəḥudaning qoxunining sərdari Yətərning ooɣli Amasani kiliqlioɣini üqün, Pərwərdigar u təkkən qanni əz bexioɣa yanduridu. **33** Ularning qeni Yoabning bexi wə nəslining bexioɣa mənggü yanoɣay; lekin Dawut, uning nəsli, jəməti wə təhtigə əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardin tinq-hatirjəmlik boloɣay, dedi. **34** Yəḥoyadaning ooɣli Binaya qikip uni qepip, əlümgə məḥkum kildi. Andin u qəldiki əz əyidə dəpnə kilindi. **35** Padixaḥ Yəḥoyadaning ooɣli Binayani uning ornioɣa qoxunning sərdari kildi; padixaḥ Abiyatarning ornioɣa Zadokni kaḥin kilip təyinlidi. **36** Andin keyin padixaḥ Ximəyni qakirip uningoɣa: — Yerusalemda əzünggə bir əy selip u yərdə olturoɣin. Baxqa ḥeq yərgə qikma. **37** Əgər

sən qiƙip Kidron jiloɳisidin ətsəng, xuni eniƙ bilip ƙoyki, xu kündə sən xəksiz əlisən. Sening ƙening əz bexingoɳa qüxidu, dedi. **38** Ximəy padixaɦƙa: — Oɳojamning səzi bərɦəƙtur. Oɳojam padixaɦ eytƙandək ƙulliri xundaƙ ƙilidu, dedi. Xuning bilən Ximəy uzun waƙitƙiqə Yerusalemda turdi. **39** Üq yildin keyin xundaƙ boldiki, Ximəyning ƙulliridin ikkisi ƙeqip Maakaɦning ooɳli, Gatning padixaɦi Aƙixning ƙexioɳa bardi. Ximəygə: — Mana ƙulliring Gat xəɦiridə turidu, degən həwər yətküzüldi. **40** Ximəy exikini toƙup ƙullirini izdigili Gatƙa, Aƙixning yenioɳa bardi. Andin u yenip əz ƙullirini Gattin elip kəldi. **41** Sulaymanoɳa: — Ximəy Yerusalemdin Gatƙa berip kəldi, dəp həwər yətküzüldi. **42** Padixaɦ Ximəyni qaƙirtip uningoɳa: — Mən seni Pərwərdigar bilən ƙəsəm ƙildurup: — Xuni eniƙ bilip ƙoyki, sən ƙaysi küni qiƙip birər yərgə baroɳan bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agaɦlandurup eytmioɳanmidim? Əzüngmu, mən angliоɳan səz bərɦəƙ, degənidingoɳu? **43** Xundaƙ boloɳanikən, nemixƙa əzüng Pərwərdigar aldida ƙiloɳan ƙəsimingni buzup, mən sanga buyruoɳan buyruƙumnimu tutmiding? — dedi. **44** Padixaɦ Ximəygə yənə: Sən atam Dawutƙa ƙiloɳan ɦəmmə rəzillikni obdan bilisən, u ƙənglünggə ayandur. Mana Pərwərdigar rəzillikingni əz bexingoɳa yanduridu. **45** Lekin Sulayman padixaɦ bolsa bərikətlinip, Dawutning təhti Pərwərdigarning aldida əbədil'əbəd mustəɦƙəm ƙilinidu, dedi. **46** Andin padixaɦning buyruƙi bilən Yəɦoyadaning ooɳli Binaya qiƙip uni qepip əltürdi. Padixaɦlik bolsa Sulaymanning ƙolida mustəɦƙəm ƙilindi.

3 Sulayman Misirning padixaɦi Pirəwn bilən ittipaƙ tüzüp Pirəwnning ƙizini hotunluƙƙa aldi. Əz ordisi, Pərwərdigarning əyi wə Yerusalemning qərisidiki sepilni yasap pütküzgüqilik u uni «Dawutning xəɦiri»gə apirip turoɳuzdi. **2** Xu waƙitlarda Pərwərdigarning nami üqün bir ibadəthana yasalmioɳini üqün həlƙ «yuƙiri jaylar»da ƙurbanliƙlirini ƙilatti. **3** Sulayman Pərwərdigarni səyüp, atisi Dawutning bəlgiligənliridə mangatti. Pəƙət «yuƙiri jaylar»da ƙurbanliƙ ƙilip huxbuy yaƙatti. **4** Padixaɦ ƙurbanliƙ ƙiloɳili Gibeonoɳa bardi; qünki u yər «uluoɳ yuƙiri jay» idi. Sulayman u yərdiki ƙurbangaɦda bir ming kəydürmə ƙurbanliƙ sundi. **5** Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanoɳa keqisi qüxidə kəründi. Huda uningoɳa: — Mening sanga nemə beriximni layiƙ tapsang, xuni tiligin, dedi. **6** Sulayman jawabən mundaƙ dedi: — Ƙulung atam Dawut Sening aldingda ɦəƙiƙət, ɦəƙƙaniylik wə kənglining səmimiyliki bilən mangoɳanliƙi bilən Sən uningoɳa zor meɦribanliƙni kərsətkəniding; wə Sən xu zor meɦribanliƙni dawam ƙilip, bügünki kündikidək əz təhtidə olturoɳili uningoɳa bir ooɳul bərding. **7** Əmdi i Pərwərdigar Hudayim, ƙulungni atam Dawutning ornida padixaɦ ƙilding. Əmma mən pəƙət bir gədək bala halas, qiƙix-kirixnimu bilməymən. **8** Əz ƙulung Sən talliоɳan həlƙing, kəplükidin sanap bolmaydioɳan ɦesabsiz uluoɳ bir həlƙ arisida turidu. **9** Xunga Əz ƙulungoɳa həlƙingning üstidə ɦəküm ƙilixƙa yahxi-yamanni pərƙ etidioɳan oyoɳaƙ bir ƙəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluoɳ həlƙing üstigə ɦəküm ƙilalisun? — dedi. **10** Sulaymanning xuni tilikini Rəbni hux ƙildi. **11** Huda uningoɳa: — Sən xuni tiligining üqün — Ya əzüng üqün uzun əmür tiliməy, ya əzüng üqün dələt-baylik tiliməy, ya düxmənliringning janlirini tiliməy, bəlki tooɳra ɦəküm ƙiloɳili oyoɳaƙ boluxƙa əzüng üqün əƙil-parasətni tiligining üqün, **12** mana, səzüng boyiqə xundaƙ ƙildim. Mana sanga xundaƙ dana wə yorutuloɳan ƙəlbni bərdimki, səndin ilgiri sanga ohxaydioɳini bolmioɳan, səndin keyinmu sanga ohxaydioɳini bolmaydu. **13** Mən sən tilimigən nərsinimu, yəni dələt-baylik wə xan-xəɦrətni sanga bərdim. Xuning bilən barlik künliringdə padixaɦlarning arisida sanga ohxax bolidioɳini qiƙmaydu. **14** Əgər atang Dawut mangoɳandək Mening yollirimda mengip, bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni uzartimən, dedi. **15** Sulayman oyoɳanoɳanda, mana bu bir qüx idi. U Yerusalemoɳa kelip Pərwərdigarning əɦdə sanduƙining aldioɳa kelip, ərə turup kəydürmə ƙurbanliƙlarni ƙilip, təxəkkür ƙurbanliƙlirini ətküzüp, ɦəmmə hizmətkarlirioɳa ziyapət ƙilip bərdi. **16** Xuningdin keyin ikki paɦixə ayal padixaɦning ƙexioɳa kelip uning aldida turdi. **17** Birinqi ayal: — I oɳojam! Mən wə bu hotun bir əydə olturimiz; u mən bilən əydə turoɳinida bir balini tuoɳdum. **18** Mən balini tuoɳup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuoɳdi. Biz ikkiylən u yərdə olturduƙ; əydə bizdin baxƙa ɦeq yat adəm yoƙ idi, yaloɳuz biz ikkiylən əydə iduƙ. **19** Xu keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip əltürüp ƙoyoɳanidi. **20** U yerim keqidə ƙopup dedəkliri uhlap ƙaloɳanda, yenimdin ooɳlumni elip əz ƙuqiƙioɳa selip, əzining əlgən ooɳlini mening ƙuqiƙimoɳa selip ƙoyuptu. **21** Ətisi ƙopup balamni emitəy desəm mana

əlük turidu. Lekin ətigəndə ḳarisam, u mən tuoɣḳan bala əməs idi, dedi. **22** Ikkinqi ayal: — Yaḳ, undaḳ əməs. Tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, əlgini sening ooɣlung, dedi. Lekin birinqi ayal: — Yaḳ, əlgini sening ooɣlung, tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, dedi. Ular xu ḥaləttə padixaḥning aldida talixip turatti. **23** Padixaḥ: — Biri: «Tirik ḳaloɣini mening ooɣlum, əlgini sening ooɣlung» dəydu. Əmma yənə biri: «Yaḳ, əlgini sening ooɣlung, tirik ḳaloɣini mening ooɣlum» dəydu, dedi. **24** Padixaḥ: Manga bir ḳiliq elip kelinglar, dedi. Ular ḳiliqni padixaḥḳa elip kəlgəndə **25** padixaḥ: Tirik balini otturidin kesip ikki parqə ḳilip yerimini birigə, yənə bir yerimni ikkinqisigə beringlar, dedi. **26** U wakiṭta tirik balining anisi əz balisioɣa iqini aoɣritip padixaḥḳa: — Aḥ oɣojam! Tirik balini uningoɣa bərsilə, ḥərgiz uni əltürmigəylə! — dəp yalwurdi. Lekin ikkinqisi: — Uni nə meningki nə seningki ḳilmay, otturidin kesinglar, dedi. **27** Padixaḥ jawabən: — Tirik balini uningoɣa beringlar, uni ḥeq əltürmənglar; qünki bu balining anisi xudur, dedi. **28** Pütkül Israil padixaḥning ḳiloɣan ḥəkümi tooɣrisida anglidi wə ular padixaḥṭin ḳorḳti, qünki ular Hudaning adil ḥəkümlərni qiḳirix danaliḳining uningda barliḳini kərdi.

4 Sulayman padixaḥ pütkül Israiloɣa padixaḥ boldi. **2** Uning qong əməldarliri munular: — Zadokning ooɣli Azariya kaḥin idi; **3** Xixaning ooɣulliri Elihorəf wə Ahiyaḥ katiplar idi; Aḥiludning ooɣli Yəḥoxafat diwanbegi idi; **4** Yəḥoyadaning ooɣli Binaya ḳoxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kaḥinlar idi; **5** Natanning ooɣli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir ooɣli Zabud ḥəm kaḥin wə padixaḥning məsliḥətqisi idi. **6** Ahixar ordining oɣojidari, Abdaning ooɣli Adoniram baj-alwan begi idi. **7** Pütkül Israil zeminida Sulayman padixaḥning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydioɣan, on ikki nazarətqi təyinlәngənidi; ularning ḥərbiri yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs'ul idi. **8** Ularning ismi təwəndə hatirilәngən: Əfraim taoɣlik rayonioɣa Bən-Hur; **9** Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Ḥananoɣa Bən-Dəkər; **10** Arubotḳa Bən-Həsəd; u yənə Sokoḥ wə Həfər degən barliḳ yurtḳimu məs'ul idi; **11** yənə Nafat-Doroɣa Bən-Abinadab (u Sulaymanning ḳizi Tafatni hotunluḳḳa aloɣan); **12** Taanaḳ, Məgiddo wə Yizrəəlning təwənki təripidiki Zarətanning yenida boloɣan pütkül Bəyt-Xanoɣa, xundaḳla Bəyt-Xandin tartip Abəl-Məḥolaḥoɣiqə, Jokneamdin ətküqə boloɣan zeminlaroɣa Aḥiludning ooɣli Baana; **13** Ramot-Gileadḳa Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtioɣa jaylaxḳan, Manassəḥning ooɣli Yairoɣa təwə boloɣan kəntlər wə ḥəm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaḳlik ḳowukliri boloɣan atmix qong xəḥərgimu məs'ul idi. **14** Maḥanaimoɣa Iddoning ooɣli Aḥinadab; **15** Naftalioɣa Ahimaaz (u Sulaymanning ḳizi Basimatni hotunluḳḳa aloɣanidi). **16** Axir wə Alotḳa Ḫuxayning ooɣli Baanaḥ; **17** Issakaroɣa Paruaḥning ooɣli Yəḥoxafat; **18** Binyamin zemiioɣa Elaning ooɣli Ximəy; **19** Gilead zemiioɣa (əslidə Amoriylarning padixaḥi Siḥon wə Baxanning padixaḥi Ogning zemini idi) Urining ooɣli Gəbər. U xu yurtḳa birdinbir nazarətqi idi. **20** Yəḥuda bilən Israilning adəmliri dengiz saḥilidiki ḳumdək nuroɣun idi. Ular yəp-iqip, ḫuxallik ḳilatti. **21** Wə Sulayman bolsa [əfrat] dəryasidin tartip Filistiylərning zemiioɣa wə Misirning qegraliioɣiqə boloɣan ḥəmmə padixaḥliḳlarning üstidə səltənət ḳilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti. **22** Sulaymanning ordisioɣa ketidioɣan künlük təminat üqün ottuz kor taskioɣan aḳ un, atmix kor ḳara un, **23** on bordioɣan uy, yaylaḳtin kəltürülgən yigirmə uy, yüz ḳoy ketətti; buningdin baxḳa buoɣilar, jərənlər, kiyiklər wə bordioɣan tohular lazim idi. **24** Qünki u Tifsaḥdin tartip Gazaoɣiqə, [əfrat] dəryasining bu təripidiki ḥəmmə yurtlarning üstidə, yəni [əfrat] dəryasining bu təripidiki barliḳ padixaḥlarning üstidə ḥəküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi. **25** Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə Yəḥuda bilən Israil adəmlirining ḥərbiri əz üzüm teli wə əz ənjür dərihining tegidə amanesən olturatti. **26** Sulaymanning jəng ḥarwilirining atliri üqün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi. **27** Məzkur nazarətqilərning ḥərbiri əzigə bekitilgən ayda Sulayman padixaḥḳa wə uning dastihinioɣa kəlgənlərning ḥəmmisining yemək-iqməklirini keməytməy təminləytti. **28** Həlḳ bolsa ḥərbiri əzigə bekitilgən norma boyiqə at-ḳeqirlar üqün arpa bilən samanlarni [nazarətiqilər bar] yərgə elip kelətti. **29** Huda Sulaymanoɣa dengiz saḥilidiki ḳumdək danaliḳ, intayin mol pəm-parasət ata ḳilip, uning ḳəlbini kəng ḳilip zor yorutti. **30** Xuning bilən Sulaymanning danaliḳi barliḳ xərḳtikilərning danaliḳidin wə Misirdiki barliḳ danaliḳtin axti. **31** Qünki u barliḳ adəmlərdin, jümlidin əzraḥlik Etan bilən Maholning ooɣulliri Ḫeman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəḥriti ətrapidiki ḥəmmə əllər arisida yeyildi. **32** U eytḳan pənd-

nəsihət üq ming idi; uning xeir-küyliri bir ming bəx idi. 33 U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda
əsidioŋan lepəkgülgiqə dərəh-giyahlarning ḥəmmisini
bayan kilip hatiriligənidi; u yənə mal wə ḥaywanlar,
kuxlar, ḥaxarət-əmiligüqilər wə beliklar tooŋrisida
bayan kilip hatiriligənidi. 34 Sulaymanning danalikini
anglioŋili kixilər barlik əllərdin kelətti, xundakla uning
danaliki tooŋruluk həwər tapkan yər yüzidiki ḥəmmə
padixahlardin kixilər kəlməktə idi.

5 Turning padixahi Hiram Sulaymanni atisining
ornioŋa padixah boluxka məsih kilinoŋan dəp
anglap, əz hizmətkarlirini uning kexioŋa əwətti; qünki
Hiram Dawutni izqil səygüqi idi. 2 Sulayman Hiramoŋa
adəm əwitip mundak uqurni yətküzdi: — 3 «Əzüng
bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar
uning puti astioŋa koyoŋuqə, u ətrapida ḥər tərəptə
jəng kiloŋanliki tüpəylidin Pərwərdigar Hudasning
namioŋa bir ibadəthana yasiyalmidi. 4 Əmdi ḥazir
Pərwərdigar Hudayim manga ḥəmmə tərəptin aram
bərdi; ḥeqbir düxminim yok, ḥeqbir bala-kaza yok. 5
Mana, Pərwərdigarning atam Dawutka: «Mən sening
ornungoŋa əz təhtinggə olturoŋuzoŋan ooŋlung bolsa,
u mening namimoŋa bir ibadəthana yasaydu» dəp
eytkinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioŋa
bir ibadəthana yasay dəp niyət kildim; 6 əmdi
mən üqün [adəmliringgə] Liwandin kedir dərəhlirini
kesinglar, dəp yarlik qüxürgin; mening hizmətkarlirim
sening hizmətkarliringoŋa ḥəmdəmdə bolidu. Sening
bekitkining boyiqə hizmətkarliringoŋa berilidioŋan
ix ḥəkkini sanga tələymən; qünki əzünggə ayanki,
dərəh kesixtə arimizda ḥeqkim Zidondikilərdək usta
əməs». 7 Hiram Sulaymanning səzini anglioŋanda
intayin huxal bolup: — Bügün bu uluoŋ həlk üstigə
ḥəküm sürüxkə Dawutka xundak dana bir ooŋul
bərgən Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytilsun! — dedi.
8 Hiram Sulaymanoŋa adəm əwitip: — Sən manga
koyoŋan tələpliringni anglap kobul kildim. Mən
sening kedir yaoŋiqi wə arqa yaoŋiqi tooŋruluk arzu
kiloŋanliringning ḥəmmisini ada kilimən; 9 Mening
hizmətkarlirim xularni Liwandin dengizoŋa apiridu;
mən ularni sal kilip baoŋlap, dengiz bilən sən manga
bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni
yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip,
elip ketisən. Buning ḥesabioŋa sən tələplirim boyiqə
ordidikilirim üqün yemək-iqmək təminligəysən, —
dedi. 10 Xundak kilip, Hiram Sulaymanoŋa barlik
təlipi boyiqə kedir yaoŋaqliri wə arqa yaoŋaqlirini
bərdi. 11 Sulayman Hiramoŋa ordidikilirining yemək-
iqmikigə yigirmə ming kor buoŋday wə yigirmə bat
sap zəytun meyini əwətip bərdi. Ḥər yili Sulayman
Hiramoŋa xundak berətti. 12 Pərwərdigar Sulaymanoŋa
wədə kiloŋandək uningoŋa danalik bərgənidi. Hiram
bilən Sulaymanning arisida inaklik bolup, ikkisi əhdə
tüzüxti. 13 Sulayman padixah pütün Israildin ḥaxaroŋa
ixləmqilərni bekitti, ularning sani ottuz ming idi. 14 U
bularni nəwət bilən ḥər ayda on mingdin Liwanoŋa
əwətətti; xundak kilip, ular bir ay Liwanda tursa,
ikki ay əyidə turdi. Adoniram ḥaxarqilaning üstidə
turatti. 15 Sulaymanning yətmix ming ḥammili,
taoŋlarda ixləydioŋan səksən ming taxqisi bar idi. 16
Uningdin baxka Sulaymanning mənsəpdarliridin ix
üstigə koyuloŋan üq ming üq yüz ix bexi bar idi; ular
ixləmqilərni baxkuratti. 17 Padixah yarlik qüxürüxi
bilən ular ibadəthanining ulini selixka yonuloŋan,
qong wə kimmətlik taxlarni kesip kəltürdi. 18 Wə
Sulaymanning tamqiliri bilən Hiramning tamqiliri wə
Gəballiklar koxulup taxlarni oyup, əyni yasax üqün
yaoŋaq ḥəm taxlarni təyyarlap koydi.

6 Israillar Misirdin qikkandin keyinki tət yüz
səksininqi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki
səltənitining tətinqi yilining ikkinqi eyida, yəni
Zif eyida u Pərwərdigarning əyini yasaxka baxlidi.
2 Sulayman padixah Pərwərdigaroŋa yasioŋan
ibadəthanining uzunluki atmix gəz, kəngliki yigirmə
gəz wə egizliki ottuz gəz idi. 3 Ibadəthanidiki
«mukəddəs jay»ning aldidiki aywanning uzunluki
ibadəthanining kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə
gəz idi. Ibadəthanining aldidiki aywanning kəngliki on
gəz idi. 4 U ibadəthanioŋa rojəklik derizə-pənjirilərni
ornatti. 5 Ibadəthana temioŋa, yəni mukəddəs jay
wə «kalamhana»ning temioŋa yandax [üq kəwətlik]
bir imarətni saldi wə uning iqigə ḥujrilarni yasidi. 6
[Taxkiriki imarətning] təwənki kəwitining kəngliki
bəx gəz, ottura kəwitining kəngliki altə gəz, üqinqi
kəwitining kəngliki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanining
taxki temida limlarni ornatkan təxüklər bolmaslixi
üqün u tamoŋa təkqə qikiriloŋanidi. 7 Ibadəthana
pütünləy təyyar kilip elip kelingən taxlardin bina
kilinoŋanidi. Xundak kiloŋanda, uni yasioŋan wakitta
nə bolka nə palta nə baxka təmür əswablarning
awazi u yərdə ḥeq anglanmaytti. 8 Təwənki
kəwətning ḥujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong
təripidə idi; bir aylanma pələmpəy ottura kəwətkə
andin ottura kəwəttin üqinqi kəwətkə qikatti. 9

Xundaḳ ḳilip [Sulayman] ibadəthanini yasap püttürdi. Ibadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən ḳaplidi. **10** U ibadəthanioɣa yandax imarətning ḳəwətlirining egizlikini bəx gəzdin ḳildi. Xu imarətning ḳəwətliri ibadəthanioɣa kedir limliri arḳilik tutuxuḳluḳ idi. **11** Pərwərdigarning səzi Sulaymanoɣa kelip mundaḳ deyildiki: — **12** «Sən Manga yasawatḳan bu ibadəthanioɣa kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, ḥəkümlirimgə riayə ḳilip, barliḳ əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutḳa sən tooɣruluḳ eytḳan səzümgə əməl ḳilimən; **13** Mən Israillarning arisida makan ḳilip əz həlḳim Israilni əsla taxlimaymən». **14** Sulayman ibadəthanini yasap püttürdi. **15** Ibadəthanining tamlirining iq təripini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limlirioɣiqə yaoɣaq bilən ḳaplidi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthanioɣa pol yatḳuzdi. **16** U ibadəthanining arḳa temidin yigirmə gəz əlqəp ara tam yasap, iqkiriki hanini ḥasil ḳildi; u tegidin tartip torus limlirioɣiqə kedir tahtayliri bilən ḳaplidi. Bu əng iqkiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muḳəddəs jay» idi. **17** Uning aldidiki əy, yəni muḳəddəs hanining uzunluḳi ḳirik gəz idi. **18** Ibadəthanining iqki tamlirioɣa ḳapaḳ wə qeqəkning nushiliri nəḳix ḳilinoɣanidi. Ibadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən ḳaplanoɣanidi. Ḥeq tax kərünməytti. **19** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini u yərdə ḳoyux üqün, u ibadəthanining iqkiridiki kalamhanini yasidi. **20** Kalamhanining uzunluḳi yigirmə gəz, tooɣrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin ḳaplidi, xundaḳla uning aldidiki kedir yaoɣaqlik ḳurbangaḥnimu xundaḳ ḳaplidi. **21** Sulayman ibadəthanining iqini sap altun bilən ḳaplidi; u iqki kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən ḳaplidi. **22** Xu tərikidə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqini altun bilən toluḳ ḳaplioɣanidi. Kalamhanioɣa təəlluḳ boloɣan ḳurbangaḥnimu pütünləy altun bilən ḳaplioɣanidi. **23** Kalamhanioɣa u zəytun yaoɣiqidin ikki kerubning xəklini yasidi. Ḥərbirining egizliki on gəz idi. **24** Bir kerubning bir ḳanitining uzunluḳi bəx gəz wə yənə bir ḳanitining uzunluḳi ḥəm bəx gəz bolup, bir ḳanitining uqidin yənə bir ḳanitining uqioɣiqə on gəz idi. **25** Ikkinqi kerubning ikki ḳaniti ḳoxulup on gəz idi. Ikki kerubning qong-kiqikliki wə xəkli ohxax idi. **26** Bir kerubning egizliki on gəz bolup, ikkinqi kerubningkimu ḥəm xundaḳ idi. **27** U kerublarni iqkiriki hanida ḳoydi. Kerublarning ḳanatliri yeyilip turatti. Birsining bir ḳaniti bir tamoɣa tegip, ikkinqisining ḳaniti udulidiki tamoɣa tegip turatti; ikkisining iqidiki ḳanatliri hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. **28** U kerublarni altun bilən ḳaplidi. **29** U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqkiriki hanining wə ḥəm taxḳiriḳi hanining qərisini kerub bilən horma dərəhlirining xəkilliri wə qeqək nushiliri bilən nəḳix ḳildi. **30** Ibadəthanining polini, yəni iqkiriki hanining ḥəm taxḳiriḳi haniningkini altun bilən ḳaplidi. **31** Kalamhanining kirix eoɣizioɣa u zəytun yaoɣiqidin etilgən ḳox ixiklərni yasidi. Ixiklərning kexəkliri wə bexi əyning tooɣrisining bəxtin bir ḳismi idi. **32** Bu ḳox ixiklər zəytun yaoɣiqidin etilgənidi; u ixiklərning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushiliri nəḳix ḳilinip zinnətləngənidi; u ixiklərni, jümlidin kerub bilən horma dərəhlirining nəḳixlirini altun bilən ḳaplidi. **33** Ibadəthanining taxḳi hanisining ixikining kexəklirini zəytun yaoɣiqidin yasidi; ular əyning tooɣrisining təttin bir ḳismi idi; **34** ḳox ḳanatliḳ ixik bolsa arqa yaoɣiqidin yasaldi. Bir ḳaniti yeyilip ḳatlinatti, ikkinqi ḳanitimu yeyilip ḳatlinatti. **35** U ularning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəḳix ḳildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəḳixlər üstigə altun ḳaplidi. **36** Iqkiriki ḥoylining temini bolsa u üq ḳəwət yonuloɣan tax bilən bir ḳəwət kedir yaoɣiqidin yasidi. **37** [Sulaymanning səltənitining] tətinqi yilining Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi. **38** Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda ibadəthanining ḥeqyeri ḳaldurulmay, layiḥə boyiqə pütünləy tamam boldi. Xundaḳ ḳilip uning əyni yasixioɣa yəttə yil kətti.

7 Sulayman əz ordisini bolsa, on üq yilda yasap püttürdi. **2** U yasioɣan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunluḳini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini ottuz gəz ḳildi. Kedir yaoɣiqi tüwrükidin tət ḳatar wə tüwrüklərning üstigə kedir limliri ḳoyuloɣanidi. **3** Tüwrüklərning üstidiki lim kətürüp turoɣan əgzisimu kedir yaoɣiqidin idi. Limlar jəmiy ḳirik bəx bolup ḥər ḳatarda on bəxtin idi. **4** Uning üq ḳəwət derizisi bar idi, üq ḳəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi. **5** Barliḳ ixiklər wə kexəklər tət qasiliḳ ḳilinoɣandi; ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi. **6** U uzunluḳini əllik gəz, tooɣrisini ottuz gəz ḳilip, tüwrüklük bir dəḥliz

yasidi; uning aldida yənə bir dəhliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi. **7** Andin keyin u sorақ soraydioƣan təhti üqün «Sorақ dəhlizi» dəp ataloƣan yənə bir dəhlizni yasidi. U dəhlizning tegidin tartip torusning limlirioƣiqə kedir yaoƣiqi bilən қaplanoƣanidi. **8** [Sulayman] өzi olturidioƣan saray, yəni dəhlizning arқa ҳoylisioƣa jaylaxaқan sarayning layihisi «[sorақ] өyi»ningkigə ohxax idi. Sulayman өz əmrigə aloƣan Pirəwnning қizi üqün xu dəhlizgə ohxax bir sarayni yasatti. **9** Bu imarətlərning ҳəmmisi iqkiriki tamliridin tartip qong ҳoylining tamlirioƣiqə, ulidin tartip өgzining pəwazioƣiqə қimmət taxlardin, yəni əlqəm boyiqə oyulup andin iq-texi ҳərə bilən kesilgən taxlardin yasaloƣanidi. **10** Ulliri bolsa qong wə қimmət taxlardin, uzunluқi on gəz wə səkkiz gəz boloƣan taxlardin қilinoƣanidi. **11** Ullarning üstigə yənə bekitilgən əlqəm boyiqə oyuloƣan қimmət esil taxlar wə kedir limliri қoyuloƣanidi. **12** Qong ҳoylining qərisidiki tam üq қəwət oyuloƣan tax wə bir қəwət yonuloƣan kedir limliridin yasaloƣanidi. Pərwərdigarning ibadəthanisining iqkiriki ҳoylisining temi wə yənə ordidiki dəhlizining temimu xundaқ yasaloƣanidi. **13** Sulayman padixaҳ adəm əwətip Ҳiramni turdin kəltürdi. **14** U kixi Naftali қəbilisidin boloƣan bir tul hotunning ooƣli bolup, atisi turluқ bir miskər idi. Ҳiram miskərqiliktə türlük ixlarni қilixқa tolimu usta, pəm-parasətlik wə bilimlik idi. U Sulayman padixaҳning қexioƣa kelip, uning ҳəmmə ixini қildi. **15** U өzi ikki tüwrükni mistin yasidi. Ҳərbir tüwrükning egizliki on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi. **16** Bu tüwrüklərning üstigə қoyux üqün mistin ikki tajni қuyup yasap, uning üstigə қoydi. Bir tajning egizliki bəx gəz, ikkinqi tajning egizlikimu bəx gəz idi. **17** Tüwrüklərning təpisidiki tajlar torlaroƣa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə torlanoƣan ҳalқilar bilən toқuқluқ idi. Bir tajning xundaқ yəttə қatar tor ҳalқiliri bar idi, ikkinqi tajningmu ҳəm xundaқ yəttə қur tor ҳalқiliri bar idi. **18** U yənə anarlarni, yəni tüwrüklərning üstidiki ҳərbir tajni yepip turidioƣan tor ҳalқilarning üstigə ikki қatar anarni yasidi. U birinqi wə ikkinqi tajoƣimu ohxaxla xundaқ қildi. **19** Aywandiki tüwrüklərning üstidiki tajliri nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi. **20** Ikki tüwrükning tajliridiki tor ҳalқilirioƣa yeқin tompiyip qikқan jayning üstidə қəwətmu-қəwət qəridigən ikki yüz anar nushisi bar idi. Ikkinqi tajning qərisimu ohxax idi. **21** U tüwrüklərni ibadəthanining aldidiki aywanoƣa tiklidi. Ong təripigə birni tikləp namini «Yaқin», sol təripigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi. **22** Tüwrüklərning üsti nilupər xəklidə yasaloƣanidi. Buning bilən tüwrüklərning ixliri pütkənidi. **23** U mistin «dengiz» dəp ataloƣan yooƣan das yasidi. Uning bir girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning aylamisi ottuz gəz idi. **24** Dasning girwiki asti qəridəp қapaқ nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning qərisining ҳərbir gezigə undin, ikki қatar қoyuloƣan idi. Ular das bilən bir waқitta қuyup qiқiriloƣanidi. **25** Das on ikki buқa xəkli üstidə turoƣuzuloƣanidi. Bularning üqi ximal tərəpkə, üqi oƣrb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə, üqi xərқ tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning üstidə idi; ularning arқisi iq təripidə idi. **26** Dasning қelinliқi aliқanning kənglikidək bolup, uning girwiki piyalining girwikidək, xəkli eqiloƣan nilupərdək idi. Uningoƣa ikki ming bat su sioƣatti. **27** Uningdin baxқa u mistin on təglikni yasidi. Ҳərbir təglikning uzunluқi tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi. **28** Bu təgliklər xundaқ yasaloƣanidiki, ularning [rəsimlik] tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iqigə ornitiloƣanidi. **29** Ramkilarning otturisidiki rəsim tahtaylirida wə ramkilarning өzidimu xirlar, buқilar wə kerublarning sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar wə buқilarning asti wə üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəklidə zinnətləngənidi. **30** Ҳərbir təglikning mis oқliri bilən tət qaқi bar idi; təglikning dasni kətürüp turidioƣan tət burjikidə jazisi bar idi; das astidiki putlirining ҳər təripidə torlanoƣan қuyma gül xahliri ornitiloƣanidi. **31** Ҳər təglikning iqidə qongқurluқi bir gəz kelidioƣan «kiqik təglik» bolup, aoƣzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluқi bir yerim gəz idi; aoƣzining ətrapida nəқixlər bar idi; ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasiliқ idi. **32** Tət qaқi rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning oқliri təglikkə bekitilgənidi. Ҳərbir qaқning egizliki bir yerim gəz idi. **33** Qaқlarning қurulmisi jəng ҳarwilirining qaқliridək idi. Ularning қazanliri, қaskanliri, qetiқliri wə oқlirining ҳəmmisi mistin қuyuloƣanidi. **34** Ҳərbir təglikning tət burjikidə birdin tət tutқuqi bar idi; ular təgliktin qiқip turatti wə ular təglik bilən təng қuyuloƣan. **35** Ҳərbir təglikning təpisidə egizliki yerim gəz kelidioƣan bir yumilaқ jaza bar idi. Ҳərbir təglikning təpisidə tirək wə rəsimlik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən təng қuyuloƣan. **36** U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki box orunlaroƣa kerub, xir wə horma dərəhlirining nushilirini wə qərisigə torlanoƣan gül xahlirini nəқix қildi. **37** Xu

tərikidə u muxu on təglikni yasap boldi. Ḥəmmisi bir nushida ḳuyulup, ohxax qonglukta wə xəkildə idi. **38** U mistin on das yasioɣan bolup, ḥərbir daskə ḳirik bat su sioɣatti; ḥərbir dasning tooɣrisi tət gəz idi. On təglikning ḥərbirining təpisidə birdin das bar idi. **39** U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə bəxni ibadəthanining sol yenida ḳoydi; mis dengizni ibadəthanining ong təripigə, yəni xərkiy jənub təripigə ḳoydi. **40** Ḥiram xularoɣa təəlluk das, kürək wə ḳaqa-ḳuqilarnimu yasap təyyar ḳildi. Xundak ḳilip Ḥiram Sulayman padixah üqün Pərwərdigarning əyining barlik ḳurulux hizmitini pütküzdi: — **41** ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apḳursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turidioɣan ikki torni yasitip püttürdi, **42** xu ikki tor üstigə ḳayqilaxturuloɣan tət yüz anarni yasatti. Bir torda ikki ḳatar anar bolup, tüwrük üstidiki; apḳursiman ikki baxni yepip turatti. **43** U on das təgliki wə das təglikigə ḳoyulidioɣan on «yuyux desi»ni, **44** «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis bukini yasatḳuzdi, **45** ḳazanlarni, kürəklərni wə ḳaqa-ḳuqilarnimu təyyar ḳildi. Ḥiram Pərwərdigarning əyi üqün Sulayman padixahning əmri bilən yasioɣan bu ḥəmmə nərsilər parḳiraydioɣan mistin idi. **46** Padixah ularni Iordan tüzlənglikidə, Sukkot bilən Zarətanning otturisida, [xu yərdiki] seoɣizlayda ḳelip yasap, ḳuydurup qikti. **47** Bu nərsilər xunqə kəp boloɣaqḳa, Sulayman ularning eoɣirlikini əlqimidi. Xuning bilən misning eoɣirliki məlum bolmidi. **48** Sulayman yənə Pərwərdigarning əyi iqidiki barlik əswablarni yasatti: — yəni altun huxbuygahni, «təḳdim nan» ḳoyulidioɣan altun xirəni, **49** Kalamhana aldida turidioɣan sap altun qiraoɣdanlarni (bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning gülsiman zinnətlirini, qiraoɣlirini, qiraoɣ ḳiskuqlirini altundin yasatti; **50** das-piyalilirini, piqaḳlirini, ḳaqilirini, təhsilirini wə küldanlarning ḥəmmisini sap altundin yasatti; u iqkiriki hanining, yəni əng mukəddəs jayning ḳatlinidioɣan, ḳox ḳanatlik ixiklərning girəlirini wə əydiki mukəddəs jayning [ixiklirining] girəlirini altundin yasatti. **51** Sulayman padixah Pərwərdigarning əyi üqün ḳilduridioɣan ḥəmmə ḳuruluxlar tamam boloɣanda, u atisi Dawut [Hudaoɣa] atioɣan nərsilərni (yəni kümüx, altun wə türlük baxḳa buyumlarni) əkəltürüp Pərwərdigarning əyining həzinilirigə ḳoydurdi.

8 Xu qaoɣda Sulayman Pərwərdigarning əhdə sandukini «Dawut xəḥiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil akṣakallirini, ḳəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoɣa əz yenioɣa yioɣilixḳa qakirdi. **2** Buning üqün Israilning ḥəmmə adəmliri Etanim eyida, yəni yəttinqi aydiki bekitilgən ḥeytta Sulayman padixaḥning ḳexioɣa yioɣildi. **3** Israilning ḥəmmə akṣakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əhdə sandukini kətürüp [mangdi]. **4** Ular Pərwərdigarning əhdə sandukini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlik mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qikti. Kahinlar bilən Lawiylar muxularni elip qikti. **5** Sulayman padixah wə uning aldioɣa yioɣiloɣan barlik Israil jamaiti əhdə sandukining aldida mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioɣan sansanakṣiz ḳoy bilən kalilarni ḳurbanlik ḳilixatti. **6** Kahinlar Pərwərdigarning əhdə sandukini əz jayioɣa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioɣa, yəni əng mukəddəs jayoɣa elip kirip, kerublarning ḳanatlirining astioɣa ḳoydi. **7** Qünki kerublarning yeyilip turoɣan ḳaniti əhdə sandukining orni üstidə boloɣaqḳa, əhdə sanduki bilən uni kətürüp turidioɣan baldaklarni yepip turatti. **8** Bu baldaklar nahayiti uzun boloɣaqḳa, kalamhanining aldidiki mukəddəs jayda turup, əhdə sandukining yenidiki ikki baldakning uqlirini kərgili bolatti, birak əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaklar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta. **9** Əhdə sandukining iqidə Musa pəyoɣəmbər Ḥorəb teoɣida turoɣanda iqigə saloɣan ikki tax tahtidin baxḳa ḥeqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qikḳandin keyin Pərwərdigar ular bilən ḥorəbdə əhdə tüzgənidi). **10** Wə xundak boldiki, kahinlar mukəddəs jaydin qikixioɣila, bir bulut Pərwərdigarning ibadəthanisini ḳapliwaldi. **11** Kahinlar bulut tüpəylidin əz wəzipilirini ətəxkə ərə turalmaytti; qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning əyini tolduroɣanidi. **12** Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum ḳarangoɣuluk iqidə turimən, dəp eytḳanidi; **13** lekin, [i Pərwərdigar], mən dərwəkə Sening üqün bir ḥəywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioɣan bir əyni yasidim, dedi. **14** Andin padixah burulup barlik Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barlik jamaiti uning aldida turatti. **15** U mundak dedi: — «Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə boloɣay! U Əz aoɣzi bilən atam Dawutḳa wədə ḳiloɣanidi wə Əz ḳoli bilən uni əməlgə axurdi. U Dawutḳa yənə: — **16** «Mən Əz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qikḳan kündin buyan namim üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning ḥərkaysi kəbililirining xəḥərliridin ḥeqkaysisini tallimidim;

birak həlkim bolоған Israilоға ҳəkümranlik kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. **17** Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namiоға atap bir əy selix arzu-niyiti bar idi. **18** Birak Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə Mening namimоға bir əy yasaxka kiloған niyiting yahxidur; **19** əmma xu əyni sən yasimaysən, bəlki sening puxtungdin bolidiоған ooлung, u Mening namimоға atap xu əyni salidu», degənidi. **20** Mana əmdi Pərwərdigar Əz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə kiloинidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namiоға atap bu əyni saldim. **21** Əydə əhdə sanduki üqün bir jayni rastlidim; əhdə sanduki iqidə Pərwərdigarning ata-bowilirimizni Misir zeminidin elip qikkanda, ular bilən tüzgən əhdə [tahtiliri] bardur». **22** Andin Sulayman Israilning barlik jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning kurbangahining aldida turup, kollirini asmanоға karitip kətürüp **23** mundak dua kildi: — «I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə yukiriki asmanda nə təwənki yərdə səndək Huda yoktur; aldingda pütün kəlbi bilən mangidiоған kulliring üqün əhdəngdə turup əzgərməs muhəbbitingni kərsətküqisən. **24** Qünki Sən Əz kulung atam Dawutka bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoҗzing bilən eytkan səzünggə mana bügünkidək Əz kolung bilən əməl kilding. **25** Əmdi hazir, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Əz kulung atam Dawutka: — «Əgər sening əwladliring əz yollirioға səgək bolup sən Mening aldimda mangoландək mangidiоған bolsa, sanga əwladingdin Israilning təhtidə olturidiоған bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turoлaysən. **26** Əmdi hazir, i Israilning Hudasi, Sən kulung Dawutka eytkan səzliring əməlgə axuruloлay, dəp ətünimən! **27** Lekin Huda Əzi rastla yər yüzidə makan kilamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini seni sioдuralmioған yərdə, mən yasioған bu əy kandakmu Sening makaning bolalisun?! **28** Lekin i Pərwərdigar Hudayim, kulungning duasi bilən iltijasioға kulak selip, kulungning bügün Sanga kətürgən nidasi wə tilikini angliолaysən; **29** xuning bilən Əz kəzliringni keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytkan jayoға keqə-kündüz tikkəysən; Əz kulungning u jayoға karap kiloған duasioға kulak saloлaysən. **30** kulung wə həlking Israil bu jayoға karap dua kiloған qaoда, ularning iltijisioға kulak selip, Əz makaning kiloған asmanlardin turup angliолaysən, angliолiningda ularni kəqürgəysən. **31** Əgər birsi əz koxnisioға gunah kilsa wə xundakla ixning rast-yaloланlikini bekitix üqün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu əydiki kurbangahingning aldioға kəlsə, **32** Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip əz bəndiliring otturisida ҳəküm qikaroлaysən; gunahi bar adəmni gunahka tartip, əz yolini əz bexioға yandurup, gunahsiz adəmni aklap, əz adillikioға karap uningoға həkkini bərgəysən. **33** Əz həlking Israil Sening aldingda gunah kiloini üqün düxməndin yengilsə, Sanga kaytip bu əydə turup, namingni etirap kilip, Sanga dua bilən iltija kilsa, **34** Sən asmanda anglap, Əz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioға təkdim kiloған zeminoға kayturup kəlgəysən. **35** Ular Sanga gunah kiloini üqün asman etilip yamour yaoлaydioған kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayoға karap Sanga dua kilip namingni etirap kilip, Sening ularni kiyinqilikka saloining tüpəylidin əz gunahidin yenip towa kilsa, **36** Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən; qünki Sən ularoға mengix kerək boloған yahxi yolni əgitisən wə Əz həlkinggə miras kilip bərgən zeminning üstigə yamour yaoлdurisən! **37** Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər Dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaki qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining kowukliroға hujum kilip korxiwalsa, ya hərkandak apət ya kesəllik bolsa, **38** Sening həlking boloған Israildiki hərkandak kixi əz kənglidiki wabani bilip, ulardin hərkaysi kixi kollirini bu əygə sunup, hərkandak dua yaki iltija kiloған bolsa, **39** əmdi Sən turuwatkan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm kiloлaysən; Sən hərbir adəmning kəlbini bilgəqkə, amal kilip əzining yollirini əzigə yanduroлaysən (qünki Sənla, yaloluz Sənla hammə insan balilirining kəlblirini bilgüqidursən); **40** xundak kilip, ular Sən ata-bowilirimizoға təkdim kiloған zeminda olturup əmrining hammə künliridə səndin korkidioған bolidu. **41** Əz həlking Israildin bolmioған, Sening uluol naming tüpəylidin yirak-yiraklardin kəlgən musapir bolsa **42** (qünki ular Sening uluol naming, kudrətlik kolung wə sozoған biliking tooғrisida angliylaydu), — undak birsi kelip bu əy tərəpkə karap dua kilsa, **43** Sən turuwatkan makaning boloған asmanlarda uningoға kulak selip, u musapir Sanga nida kilip tiliginining hammisigə muwapik kiloлaysən; xuning bilən yər yüzidiki barlik əllər namingni tonup yetip, Əz həlking Israildək Səndin

ķorķidiƣan bolup, mən yasiƣan bu өyning Sening
naming bilən ataloƣinini bilidu. 44 Əgər Sening həlķing
Sening tapxuruķung bilən düxmini bilən jəng ķilixķa
qiķķanda, Sən talliƣan bu xəḥərgə, xundaķla mən
namingƣa atap yasiƣan bu өy tərəpkə ķarap Sən
Pərwərdigarƣa dua ķilsa, 45 Sən asmanlarda turup
ularning duasi bilən iltijasiƣa ķulaķ selip, ularni
nusrətkə erixtürgəysən. 46 Əgər ular sanga gunaḥ
sadir ķiloƣan bolsa (qünki gunaḥ ķilmaydiƣan ḥeqkixi
yoķtur) Sən ularƣa ƣəzəplinip, ularni düxmənlirining
ķoliƣa tapxurƣan bolsang, bular ularni yiraķ-
yeķinƣa, өzlirining zeminiƣa sürgün ķilip elip barƣan
bolsa, 47 lekin ular sürgün ķilinƣan yurtta əs-ḥoxini
tepip towa ķilip, өzi sürgün bolƣan yurtta Sanga: —
Biz gunaḥ ķilip, ķəbiḥlikkə berilip Səndin yüz өrüp
kəttuķ, dəp yelinsa, 48 — əgər ularni sürgün ķiloƣan
düxmənlirining zeminida pütün ķəlbi wə pütün jenidin
Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-bowiliriƣa
təķdim ķiloƣan zeminƣa, Sən talliƣan xəḥər tərəpkə
wə mən namingƣa atap yasiƣan bu өy tərəpkə yüzini
ķilip, Sanga ķarap dua ķilsa, 49 Sən turuwatķan
makaning bolƣan asmanlarda turup ularning duasi
wə iltijasini anglap ular üqün ḥөküm qiķirip, 50
Өz həlķingning Sanga sadir ķiloƣan gunaḥini, Sanga
өtküzgən ḥəmmə itaətsizliklirini kəqürüm ķiloƣaysən
wə ularni sürgün ķiloƣanlarning aldida ularƣa rəḥim
tapķuzƣaysənki, xular ularƣa rəḥim ķilsun 51 (qünki
ular Өzüng Misirdin, yəni təmür tawlax peqidin
qiķarƣan Өz həlķing wə Өz mirasingdur); 52 Sening
kөzliring Өz ķulungning iltijasiƣa wə Өz həlķingning
iltijasiƣa oquķ bolƣay, ular ḥər ixta sanga nida ķilip
tiliginidə ularƣa ķulaķ salƣaysən; 53 qünki Sən ata-
bowilirimizni Misirdin qiķarƣiningda Өz ķulung Musa
arķiliķ eytķiningdək, Sən həlķingni Өzünggə has
mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki ḥəmmə əllər arisidin
ularni ayrim elip talliding, i Rəb Pərwərdigar!». 54
Sulayman Pərwərdigarƣa xu barliķ dua wə iltijalirini
ķilip bolƣanda, ķollirini asmanƣa ķarap kөtürüp
Pərwərdigarning ķurbangaḥining aldida tizlinip
turƣan yərdin ķopup, 55 өrə turup Israilning barliķ
jamaitigə yuķiri awazda bəht tiləp mundaķ dedi: — 56
«Uning barliķ wədə ķiloƣini boyiqə Өz həlķi Israilƣa
aram bərgən Pərwərdigar mubarəktur! U Өz ķuli
Musaning wasitisi bilən ķiloƣan ḥəmmə meḥribanə
wədilərning ḥeqbiri yərdə ķalmidi! 57 Pərwərdigar
Hudayimiz ata-bowilirimiz bilən bolƣandək biz bilən
billə bolƣay; U nə bizdin waz kəqmisun nə bizni
taxlimisun; 58 buning bilən U ķəlbimizni Uning
yollirida mengixķa, Өzi ata-bowilirimizƣa buyruƣan
əmrlər, bəlgilimilər wə ḥөkümlərni tutuxķa Өzigə
mayil ķiloƣay; 59 mening Pərwərdigarning aldida
iltija ķiloƣan bu sөzlirim keqə-kündüz Pərwərdigar
Hudayimizning yenida tursun; xuning bilən Өz ķulung
üqün toƣra ḥөküm ķilip, həlķing Israil üqün toƣra
ḥөküm ķilip, ḥər kündiki dərdigə yətkəysən; 60
xuning bilən yər yüzidiki ḥəmmə əllər Pərwərdigar
Өzi Hudadur, Uningdin baxķisi ḥeqķaysisi yoķtur
dəp bilgəy, 61 xundaķla bügün ķiloƣininglarƣa ohxax
Uning bəlgilimiliridə mengixķa wə əmrlirini tutuxķa
ķəlbinglar Pərwərdigar Hudayimizƣa mukəmməl
bolƣay!». 62 Wə padixaḥ pütün Israil bilən billə
Pərwərdigarning aldida ķurbanliķlarni ķildi. 63
Sulayman Pərwərdigarƣa inaķliķ ķurbanliķi süpitidə
yigirmə ikki ming kala wə bir yüz yigirmə ming ķoy
ķurbanliķ ķildi. Padixaḥ bilən barliķ Israillar xundaķ
ķilip Pərwərdigarning өyini uningƣa beƣixlidi. 64
Xu küni padixaḥ Pərwərdigarning өyining aldidiki
ḥoylisining otturisini ayrip muķəddəs ķilip, u
yərdə kөydürmə ķurbanliķlar, axliķ ḥədiyəliri wə
inaķliķ ķurbanliķilirining yaƣlirini sundi; qünki
Pərwərdigarning aldida turƣan mis ķurbangaḥ
kөydürmə ķurbanliķlar, axliķ ḥədiyəliri wə inaķliķ
ķurbanliķilirining yaƣlirini ķobul ķilixķa kiqik kəldi.
65 Xuning bilən u waķitta Sulayman wə uning bilən
bolƣan pütün Israil, yəni Hamat rayoniƣa kirix
eƣizidin tartip Misir eķiniƣiqə ḥəmmə yərlərdin
kəlgən zor bir jamaət Pərwərdigar Hudayimizning
aldida yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tөt
küngiqilik ḥeyt өtküzdi. 66 Səkkizinqi künidə u həlķni
ķayturdi; ular padixaḥning bəhtini tilidi; andin ular
Pərwərdigarning Өz ķuli Dawutķa wə həlķi Israilƣa
ķiloƣan yahxiliķliri üqün ķəlbidə xad-huram bolup өz
өy-qedirlirigə ķaytip kətti.

9 Sulayman Pərwərdigarning өyi, padixaḥ ordisi wə
xundaķla ķuruxni arzu ķiloƣan baxķa ķuruluxlarni
kөnglidikidək pütküzüp bolƣanda, 2 Pərwərdigar
Sulaymanƣa Gibeonda kөrüngəndək əmdi ikkinqi
ķetim uningƣa kөründi. 3 Pərwərdigar uningƣa
mundaķ dedi: — «Sən Mening aldimda ķiloƣan dua
wə iltijayingni anglidim; Mening namim uningda
əbədgiqə ayan ķilinixi üqün, sən yasiƣan bu өyni
Өzümgə muķəddəs ķildim. Mening kөzlirim wə
kөnglüm xu yərdə ḥəmixə bolidu. 4 Sən bolsang,
atang Dawutning aldimda mangƣinidək, sənmu

sanga buyruoɣinimning ḥəmmisigə muwapiḳ əməl ḳilix üqün, bəlgilimilirim wə ḥəkümlirimni tutup, pak kəngül wə durusluḳ bilən aldimda mangsang, **5** Mən əmdi atang Dawutḳa: «Israilning təhtidə sanga əwladingdin olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə ḳiloɣinimdək, Mən padixaḥliḳ təhtingni Israilning üstidə əbədgiqə məḥkəm ḳilimən. **6** Lekin əzüng ya ooɣulliring Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda ḳoyoɣan əmrlirim bilən bəlgilimilirimni tutmay, bəlki baxḳa ilaḥlarning ḳulluḳioɣa kirip ularoɣa səjdə ḳilsanglar, **7** xu qaoɣda Mən Israilni ularoɣa təḳdim ḳiloɣan zeminidin üzüp qiḳirimən; wə Өz namimni kərsitixkə Өzümgə muḳəddəs ḳiloɣan bu əyni nəzirimdin taxlaymən wə Israil ḥəmmə həlḳlər arisida səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti bolidu; **8** Bu əy gərqə ḥazir kərkəm kərünsimu, xu zamanda uningdin ətkənlərning ḥəmmisi zor ḥəyran ḳelixip üxḳirtip: «Pərwərdigar bu zeminoɣa wə bu əygə nemixḳa xundaḳ ḳildi?» dəp soraydu. **9** Kixilər: — Qünki [zemindiki həlḳlər] əz ata-bowilirini Misir zeminidin qiḳaroɣan Pərwərdigar Hudasini taxlap, əzlirini baxḳa ilaḥlaroɣa baoɣlap, ularoɣa səjdə ḳilip ḳulluḳida boloɣanliḳi üqün, Pərwərdigar bu pütkül külpətni ularning bexioɣa qüxürüptu, dəp jawab beridu. **10** Xundaḳ boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman u ikki əyni, yəni Pərwərdigarning əyi bilən padixaḥ əyini yasap boloɣandin keyin, **11** Turning padixaḥi Ḥiram Sulaymanoɣa barliḳ tələpliri boyiqə kedir dərəhliri, arqa dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman padixaḥ uningoɣa Galiliyə əlkisidin yigirmə xəḥərni bərdi. **12** Ḥiram Sulayman uningoɣa bərgən xəḥərlərni kərüxkə Turdin qiḳip kəldi; lekin ular uningoɣa ḥeq yaḳmidi. **13** U: — Ḥəy buradirim, sən muxu manga bərgining zadi ḳandaḳ xəḥərlər?! — dedi. U ularni «Kabulning yurti» dəp atidi, wə ular bügünki küngiqə xundaḳ atilidu. **14** Ḥiram bolsa padixaḥḳa bir yüz yigirmə talant altun əwətkənidi. **15** Sulayman padixaḥ Pərwərdigarning əyini, əz əyini, Milloni, Yerusalemning sepilini, Ḥazorni, Məgiddoni wə Gəzər xəḥərlirini yasax üqün ḥaxaroɣa tutḳan ixligüqilərning ixliri mundaḳ: — **16** (Misirning padixaḥi Pirəwn qiḳip Gəzərgə ḥujum ḳilip elip, uni otta kəydürüp, xəḥərdə turuwatḳan Ḳanaaniylarni ḳirip, xəḥərni toy sowoɣisi süpitidə Sulaymanning hotuni boloɣan əz ḳizioɣa bərgənidi) **17** Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Ḥoronni bina ḳildi; **18** u Baalat bilən əz zeminidiki qəlgə jaylaxḳan Tadmornimu yengidin yasidi, **19** xundaḳla əzigə has ḥəmmə ambar xəḥərlirini, «jəng ḥarwisi xəḥərliri»ni, «atliḳlar xəḥərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioɣan barliḳ zeminda haliɣinini bina ḳildi. **20** Israillardin bolmioɣan Amoriylar, Ḥittiylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida ḳelip ḳaloɣanlarning ḥəmmisini bolsa, **21** Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yoḳitalmioɣan əllərning ḳalduḳ əwladlirini ḳulluḳ ḥaxaroɣa tutti. Ular bügünki küngiqə xundaḳ bolup kəldi. **22** Lekin Sulayman Israillardin ḥeqkimni ḳul ḳilmay, bəlki ularni ləxkər, hizmətkar, ḥəkümdar-əməldar, ḥarwa bilən atliḳlarning sərdarliri ḳildi. **23** Bulardin Sulaymanning ixlirini baxḳuridioɣan, yəni ixligüqilərning üstigə ḳoyuloɣan qong nazarətqilər bəx yüz əllik idi. **24** Pirəwnning ḳizi Dawutning xəḥiridin kəqüp Sulayman uning üqün yasioɣan əydə olturoɣinida, u Millo ḳəl'əsini yasidi. **25** Sulayman Pərwərdigaroɣa yasioɣan ḳurbangaḥda yilda üq ḳetim kəydürmə ḳurbanliḳlar bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunatti wə Pərwərdigarning aldidiki [huxbuygaḥta] huxbuy yaḳatti. Xu tərikidə u ibadəthanining ixlirini pütküzdi. **26** Sulayman padixaḥ Ezion-Gəbərdə bir türküm kemilərni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida, Ḳizil dengiz boyidiki Elatning yenida idi. **27** Ḥiram əz hizmətkarliri, yəni dengizqiliḳni obdan bilidioɣan nəqqə kemiqilərni Sulaymanning hizmətkarlirioɣa ḳoxulup kemilərdə ixləxkə əwətti. **28** Ular Ofiroɣa berip, u yərdin tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman padixaḥḳa apardi.

10 Xebaning ayal padixaḥi bolsa Sulaymanning Pərwərdigarning nami bilən baoɣlinixliḳ boloɣan dangḳ-xəḥritini anglap, uni ḳiyin qigix-soallar bilən sinioɣili kəldi. **2** U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yaḳut-gəḥərlər artiloɣan təgilərni elip, qong dəbdəbə bilən Yerusalemoɣa kəldi. Sulaymanning ḳexioɣa kəlgəndə əz kəngligə pükkən ḥəmmə ix tooɣruluḳ uning bilən səzləxti. **3** Sulayman uning ḥəmmə sorioɣanlirioɣa jawab bərdi. Ḥeqnemə padixaḥḳa ḳarangoɣu əməs idi, bəlki ḥəmmisidə uningoɣa jawab bərdi. **4** Xebaning ayal padixaḥi Sulaymanning danaliḳioɣa, yasioɣan orda-sarayoɣa, **5** dastihandiki taamlaroɣa, əməldarlarning ḳatar-ḳatar olturuxlirioɣa, hizmətkarlirining ḳatar-ḳatar turuxlirioɣa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning saḳiylirioɣa wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoɣan kəydürmə ḳurbanliḳlirioɣa ḳarap, üni iqigə qüxüp kətti. **6** U padixaḥḳa: — Mən əz yurtumda

silining ixliri wə danaliкliri tooғrisida anglioғan həwər rast ikən; **7** Əmma mən kelip өz kөzlirim bilən kөrmigüqə bu sөzlөrgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioғan ikənmən; silining danaliкliri bilən bөrikөt-bayaxatliкliri mən angliоғan həwөrdin ziyadə ikən. **8** Silining adəmliri nemidegən bəhtlikһə! Һəmixə silining aldilirida turup danaliкlirini anglaydioғan bu hizmətkarlar nəкədər bəhtliktur! **9** Silidin sөyüngən, silini Israilning təhtigə olturoғuzoғan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israiloғa mənggülük baoғlioғan muһəbbiti üqün, U silini tooғra һөküm wə adalət sürgili padixaһ кildi, dedi. **10** U padixaһ кa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kөp huxbuy buyumlar wə yaкut-gөһərlərni sowoғa кildi. Xebaning ayal padixaһi Sulayman padixaһ кa sunoғan xunqə zor miкdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin һeq kөrüngən əməs **11** (Һiramning Ofirdin altun əpkelidioғan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor miкdardiki səndəl yaoғiqi wə yaкut-gөһərlərni elip kəldi. **12** Padixaһ səndəl yaoғiqidin Pərwərdigarning өyi üqün wə padixaһning ordisi üqün pələmpəy-salasunlar yasatti һəm nəoғmənawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin yasatti. Xu waкittin keyin xundaк zor miкdardiki esil səndəl yaoғiqi bu waкitкiqə һeq kəltürülmidi ya kөrülüp baкmidi). **13** Sulayman padixaһ Xebaning ayal padixaһioғa өz xaһanə sahawitidin bərgəndin baxкa, ayal padixaһning kөngli tartкan һəmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin u hizmətkarliri bilən yoloғa qiкip өz yurtioғa кaytip kətti. **14** Sulaymanoғa һər yili kəltürülgən altunning өzi altə yüz atmix altə talant idi. **15** Bu kirimdin baxкa, tijarətqilərdin, oкətqilərning sodisidin, barliк Ərəbiyə padixaһliridin wə өz zeminidiki əməldarlardin һəm altun kəltürüldi. **16** Sulayman padixaһ ikki yüz qong siparni soкturdi wə һər siparoғa altə yüz xəкəl altun kətti; **17** xundaкla üq yüz кalкanni yapilaклanoғan altundin yasidi; һərbir кalкanni yasaxкa üq mina altun ixlitildi; padixaһ ularni «Liwan ormini sariyi»oғa esip кoydi. **18** Padixaһ pil qixliridin qong bir təһtni yasap, uni tawlanoғan altun bilən кaplatti. **19** Təһtning altə кəwətlik pələmpiyi bar idi. Təһtning bax yөlənqüki yumilaк bolup, orunduкning ikki yenida tayanoғuqisi bar idi, һərbir tayanoғuqning yenida birdin ərə turoғan xirning һəykili bar idi. **20** Altə кəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoғan on ikki xirning һəykili bolup, һərbir baskuqning ong-sol təripidə birdin bar idi; baxкa һeqкandaк əldə uningoғa ohxax yasaloғini yoк idi. **21** Sulayman padixaһning barliк jam-piyaliliri altundin yasaloғan; «Liwan ormini sariyi»diki barliк кaqa-кuqilar tawlanoғan altundin yasaloғan; ularning һeqкaysisi kümüxtin yasalmioғan; Sulaymanning künliridə kümüx һeqnemigə ərziməytti. **22** Qünki padixaһ кa кaraxliк dengizda yüridioғan, Һiramning kemilirigə кoxulup «Tarxix kemə» ətritimu bar idi; «Tarxix kemə ətriti» üq yilda bir кetim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkeləttі. **23** Sulayman padixaһ yər yüzidiki barliк padixaһlardin baylикta wə danaliкta üstün idi. **24** Huda Sulaymanning kөngligə saloғan danaliкni anglax üqün yər yüzidikilər һəmmisi uning bilən didarlixix arzusi bilən keləttі. **25** Kəlgənlərning һəmmisi өz sowoғitini elip keləttі; yəni kümüx кaqa-кuqilar, altun кaqa-кuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloғa-sawutlar, tetitкular, atlar wə кeqirlarni elip keləttі. Ular һər yili bəlgilik miкdarda xundaк кilatti. **26** Wə Sulayman jəng һarwiliri wə atliк əskərlərni yioғdi; uning bir ming tөt yüz jəng һarwisi, on ikki ming atliк əskiri bar idi; u ularni «jəng һarwisi xəһərliri»gə wə өzi turuwatкan Yerusalemoғa orunlaxturdi. **27** Padixaһ Yerusalemda kümüxni taxtək kөp, kedir dərəһlirini jənubiy tüzlənglіktiki üjmə dərəһlirigə ohxax nuroғun кildi. **28** Sulayman aloғan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixaһning tijarətqiliri ularni Kuwədin bekitilgən baһada alatti. **29** Misirdin elip kəlgən bir jəng һarwisining baһasi altə yüz kümüx tənggə, һər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Һittiylarning padixaһliri һəm Suriyə padixaһliri üqünmu ohxax baһada elip qiкti.

11 Lekin Sulayman padixaһning kөngli Pirəwnning кizidin baxкa kөp qətəllik ayallaroғa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Һittiy ayallirioғa qüxkənidi. **2** Pərwərdigar əslidə muxu əllər tooғruluк Israillaroғa: «Ularning кizlirini izdəp barmanglar, wə ularni silərningkilərgə kirgüzmənglar; qünki ular kөngülliringlarni qoкum өz məbudlirioғa azduridu» dəp agaһlanduroғan. Biraк Sulaymanning kөngli dəl xularoғa baoғlandi. **3** Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üq yüz keniziki bar idi; ayalliri uning kөnglini azdurup buriwətkənidi. **4** Xundaк boldiki, Sulayman yaxanoғanda, uning ayalliri uning kөnglini baxкa ilaһlaroғa azdurup buruwətti; xuning üqün uning kөngli atisi Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasioғa mutləк sadiк bolmidi. **5** Xunga Sulayman

Zidoniylarning məbudi Axtarotni, Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkomni izdidi; **6** Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəzaridə rəzillik qildi; u atisi Dawut Pərwərdigarƣa əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi. **7** Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirliqta Moabiylarning yirginqlik məbudi Kemox ḥəm Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkom üqün bir «yuqiri jay»ni yasidi; **8** xuningdək əzining məbudlirinƣa huxbuy yaqidinƣan wə qurbanlik qilidinƣan ḥərbir yat əllik ayali üqünmu u xundaq qildi; **9** Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənjidi; gərqə U uningƣa ikki qetim kərüngən bolsimu, xundaqla uningƣa dəl muxu ix tooƣruluq, yəni baxqa ilaḥlarni izdiməslikini tapilinƣan bolsimu, uning kəngli Israilning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilinƣinidƣa əməl qilmidi. **11** Xuning üqün Pərwərdigar Sulaymanƣa mundaq dedi: — «Sən xundaq qiliwerip, Mening sanga buyruƣan əḥdəm bilən bəlgilirimni tutminƣining üqün, Mən jəzmən padixaḥliqni səndin yirtiwetip hizmətkaringƣa berimən. **12** Lekin atang Dawutning wəjidin sening əz künliringdə Mən xundaq qilmaymən, bəlki ooƣlungning qolidin uni yirtiwetimən. **13** Lekin pütün padixaḥliqni uningdin yirtiwətməymən, bəlki qulum Dawutning wəjidin wə Əzüm tallinƣan Yerusalem üqün ooƣlungƣa bir qəbilini qaldurup qoyimən». **14** Əmma Pərwərdigar Sulaymanƣa bir düxmən, yəni Edomluq Ḥadadni qozƣidi, u kixi Edomning padixaḥining nəslidin idi. **15** Əslidə Dawut Edom bilən [jəng qilƣan] waqitta, qoxunning sərdari Yoab Edomning ḥəmmə ərlirini yoqatqanidi (qünki Edomdiki ḥəmmə ərlərni yoqatquqə, Yoab bilən barliq Israillar u yərdə altə ay turƣanidi); u əltürülgənlərni kəmgili qikqanda **17** Ḥadad atisining birnəqqə Edomiy hizmətqiliri bilən Misirƣa qeqip kətkənidi. Ḥadad u qaƣda kiqik bala idi. **18** Ular Midiyan zeminidin qikip Paranƣa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmni elip əzlirigə qoxup Misirƣa, yəni Misirning padixaḥi Pirəwnning qexinƣa kəldi. Pirəwn uningƣa bir əy təqsim qilip, ozuq-tülükmu təminlidi ḥəmdə bir parqə yərnimu uningƣa təqdim qildi. **19** Ḥadad Pirəwnning nəzaridə kəp iltipat tapqan bolup, u əz hotunining singlisini, yəni Taḥpənəs hanixning singlisini uningƣa hotun qilip bərdi. **20** Taḥpənəsning singlisi uningƣa bir ooƣul, Genubatni tuƣup bərdi. Taḥpənəs Pirəwnning ordisida uni əzi qong qildi. Andin Genubat Pirəwnning ailisi, yəni Pirəwnning ooƣulliri arisida turdi. **21** Ḥadad Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap qaldi» wə «Qoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp anglinƣanda Pirəwngə: — Mening əz yurtumƣa beriximƣa ijazət qilƣayla, dedi. **22** Pirəwn uningƣa: — Sening əz yurtumƣa baray degining nemə degining, mening qeximda sanga nemə kəmlik qilidu? — dedi. U jawabən: — Ḥeq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun meni kətkili qoyƣayla, dedi. **23** Huda Sulaymanƣa yənə bir düxminini qozƣidi; u bolsa ƣojisi, yəni Zobaḥning padixaḥi Ḥadad'ezərning yenidin qeqip kətkən Eliadaning ooƣli Rəzon idi. **24** Dawut [Zobaḥliqlarni] qətl qilƣanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip u yərdə turup, Dəməxq üstidin ḥəküm sürdi. **25** Xuning bilən Ḥadad Israilƣa awariqilik tuƣduruƣandin baxqa, Rəzon Sulaymanning barliq künliridə Israilning düxmini idi; u Israilni əq kərətti, əzi Suriyə üstidə padixaḥ idi. **26** Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U Zərədaḥdin kəlgən Əfraimiy Nibatning ooƣli bolup, anisi Zəruaḥ isimlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixaḥqa qarxi qikti. **27** Uning padixaḥqa qarxi qikixtiki səwəbi mundaq idi: Sulayman Millo qəl'əsini yasiƣanda, atisi Dawutning xəḥiridiki sepilning bir bəsükini yasawatatti; **28** Yəroboam qawul qəysər yigit idi; Sulayman yigitning ixqan wə qaqqan ikənlikini kərüp, uni Yüsüpning jəmətigə buyruloƣan ixning üstigə qoydi. **29** Xu künlərdə Yəroboam Yerusalemdin qikiwatqanda, uni izdəwatqan Xiloḥluq Ahiyaḥ pəyƣəmbər uni yolda uqratti. Ahiyaḥ yipyengi bir tonni kiywaloƣanidi. Ikkisi dalada yaloƣuz qaloƣanda **30** Ahiyaḥ üstidiki tonni qolioƣa elip, uni yirtip on ikki parqə qilip **31** Yəroboamƣa mundaq dedi: — «Əzünggə on parqini aloƣin; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mana, padixaḥliqni Sulaymanning qolidin yirtiwetip on qəbilini sanga berimən. **32** Birak Qulum Dawutning wəjidin wə Yerusalem, yəni Israilning ḥəmmə qəbililiridin tallinƣan xəḥər üqün bir qəbilə uningƣa qalidu. **33** — Qünki ular Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotqa, Moabiylarning məbudi Kemoxqa wə Ammoniylarning məbudi Milkomƣa səjdə qilip, uning atisi Dawutning qilinƣinidək qilmay, Mening bəlgilimilirim bilən ḥəkümlirimgə əməl qilmay, nəzirimdə durus boloƣanni qilmidi, Mening yollirimda mangmidi; **34** lekin pütkül padixaḥliqni uning qolidin tartiwalmaymən; qünki Mən tallioƣan, Əz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutqan

ḳulum Dawutni dəp, uning əmrining barliḳ künliridə uni ḥəküm sürgüqi ḳilip ḳaldurimən. **35** Əmma padixaḥliḳni uning ooɣlining ḳolidin tartip elip, sanga berimən, yəni on ḳəbilini berimən. **36** Lekin Mening namimning xu yərdə boluxioɣa Θzüm tallioɣan xəḥər Yerusalemda, Mening aldimda ḳulum Dawut üqün ḥəmixə yoruḳ bir qiraoɣ bolsun dəp, uning ooɣlioɣa bir ḳəbilini berəy. **37** Mən seni tallap, seni barliḳ halioɣan yərlər üstidə ḥəküm sürgüzimən, sən Israilioɣa padixaḥ bolisən. **38** Wə xundaḳ boliduki, əgər sən ḥəmmə buyruoɣanlirimni anglap, Mening yollirimda mengip, nəzirimdə durus boloɣanni ḳilip, ḳulum Dawut ḳiloɣandək Mening bəlgilirim bilən əmrlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə Dawutḳa bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəḥkəm bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təḳdim ḳilimən. **39** Dawutning nəslini xu ixlar tüpəylidin harlap pəs ḳilimən, lekin mənggülük əməs»». **40** Xuning üqün Sulayman Yəroboamni əltürüxkə pursət izdəytti. Lekin Yəroboam ḳeqip Misirning padixaḥi Xixakning ḳexioɣa bardi; Sulayman əlgüqə u Misirda turdi. **41** Sulaymanning baxḳa ixliri, uning ḥəmmə ḳiloɣan əməlliri wə uning danaliḳi bolsa «Sulaymanning Əməlliri» degən kitabḳa pütülgən əməsmidi? **42** Sulaymanning Yerusalemda Israilning üstidə ḥəküm sürgən waḳti ḳirik yil boldi. **43** Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wə atisi Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳilindi. Andin ooɣli Rəḥoboam ornida padixaḥ boldi.

12 Rəḥoboam Xəḳəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni padixaḥ tikligili Xəḳəmgə kəlgənidi. **2** Nibatning ooɣli Yəroboam xu ixni anglioɣanda, xundaḳ boldiki, u tehi Misirda idi (qünki Yəroboam Sulayman padixaḥtin ḳeqip Misirda turuwatatti). **3** Əmdi ular adəm əwətip uni qaḳirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül Israil jamaiti kelip Rəḥoboamoɣa səz ḳilip: **4** — Silining atiliri boynimizoɣa saloɣan boyunturuḳini eoɣir ḳildi. Sili əmdi atilirining bizgə ḳoyoɣan ḳattiḳ tələpliri bilən eoɣir boyunturuḳini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti. **5** U ularoɣa: — Ḥazirqə ḳaytip üq kündin keyin andin ḳeximoɣa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlḳ tarilip kətti. **6** Rəḥoboam padixaḥ əz atisi Sulayman ḥayat waḳtida uning hizmitidə turoɣan moysipitlardin məsliḥət sorap: — Bu həlḳḳə beridioɣan jawabim tooɣrisida nemə məsliḥət kərsitisilər? — dedi. **7** Ular uningoɣa: — Əgər sili razilik bilən bügün bu həlḳning hizmitidə bolimən desilə, (wə dərwəḳə ularning hizmitidə bolsila) ularoɣa yaḥxi səzlər bilən jawab ḳilsila, ular silining barliḳ künliridə hizmətliridə bolidu, dedi. **8** Lekin u moysipitlarning kərsətkən məsliḥətini ḳayrip ḳoyup, əzi bilən qong boloɣan, aldida hizmitidə boluwatḳan yaxlardin məsliḥət sorap **9** ularoɣa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloɣan boyunturuḳni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlḳḳə jawab beriximiz tooɣruluḳ ḳandaḳ məsliḥət berisilər? — dedi. **10** Uning bilən qong boloɣan bu yaxlar uningoɣa: — «Silining atiliri boyunturuḳimizni eoɣir ḳildi, əmdi sili uni bizgə yenik ḳiloɣayla» dəp eytḳan bu həlḳḳə səz ḳilip: — «Mening qimqilaḳ barmiḳim atamning belidin tomraḳtur. **11** Atam silərgə eoɣir boyunturuḳni saloɣan, lekin mən boyunturuḳunglarni tehimu eoɣir ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa, mən silərgə «qayanliḳ ḳamqilar» bilən tənbiḥ berimən», degəyla, — dedi. **12** Rəḥoboam padixaḥ ularoɣa: «Üq kündin keyin andin ḳeximoɣa yənə kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barliḳ həlḳ üqinqi küni uning ḳexioɣa kəldi. **13** Padixaḥ moysipitlarning uningoɣa bərgən məsliḥətini taxlap, həlḳḳə ḳattiḳlik bilən jawab bərdi. **14** U yaxlarning məsliḥəti boyiqə ularoɣa: — Atam silərgə eoɣir boyunturuḳni saloɣan, lekin mən boyunturuḳunglarni tehimu eoɣir ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə «qayanliḳ ḳamqilar» bilən tənbiḥ-tərbiyə berimən, dedi. **15** Xuning bilən padixaḥ həlḳning səzini anglimidi. Bu ix Pərwərdigar təripidin boloɣan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xiloḥluḳ Ahiyaḥning wasitisidə Nibatning ooɣli Yəroboamoɣa eytḳan səzi əməlgə axurulidioɣan boldi. **16** Pütkül Israil padixaḥning ularning səzigə ḳulaḳ salmioɣinini kərgəndə həlḳ padixaḥḳa jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning ooɣlida bizning ḥeq mirasimiz yoḳtur! Θz əy-qedirliringlaroɣa ḳaytinglar, i Israil! I Dawut, sən əz jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar əz əy-qedirlirioɣa ḳaytip ketixti. **17** Əmma Yəḥuda xəḥərliridə olturoɣan Israillaroɣa bolsa, Yəroboam ularning üstigə ḥəküm sürdi. **18** Rəḥoboam padixaḥ baj-alwan begi Adoramni Israillaroɣa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək ḳilip əltürdi. U qaoɣda Rəḥoboam padixaḥ aldirap, əzining jəng ḥarwisioɣa qikip, Yerusalemoɣa tikiwətti. **19** Xu tərikidə Israil Dawutning jəmətidin yüz ərüp, bügüngə ḳədər uningoɣa ḳarxi qikip kəldi. **20** Israilning ḥəmmisi Yəroboamning yenip

kəlgənlikini anglioɣanda, adəm əwətip uni həlkning jamaitigə qakirdi. Ular uni pütkül Israilning üstigə rəsmiy padixah kildi. Yəhuda kəbilisidin baxka hеqkim Dawutning jəmətigə əgəxmidi. **21** Rəhoboam Yerusalemoɣa kaytip kelip, Israilning jəməti bilən jəng kilip, padixahlikni Sulaymanning ooɣli boloɣan əzigə kayturup əkilix üqün Yəhudaning pütkül jəmətidin wə Binyamin kəbilisidin bir yüz səksən ming hillanoɣan jənggiwar əskərni toplidi. **22** Lekin Hudaning səzi Hudaning adimi Xemayaoɣa kelip: — **23** «Yəhudaning padixahi, Sulaymanning ooɣli Rəhoboamoɣa, pütün Yəhuda bilən Binyaminning jəmətigə wə həlkning kaloɣanlirioɣa səz kilip: — **24** «Pərwərdigar mundak dəydu: — Hujumoɣa qikmanglar, kerindaxliringlar Israillar bilən jəng kilmanglar; hərbiringlar əz əyünglaroɣa kaytip ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi. Ular Pərwərdigarning səzigə kulak saldi. Pərwərdigarning səzi boyiqə ular əylirigə kaytip kətti. **25** Yəroboam bolsa Əfraim taoɣlikidiki Xəkəm xəhirini yasap xu yərdə turdi; keyin u yərdin qikip Pənuəlni yasidi. **26** Rəhoboam kənglidə əz-əzigə: — Əmdi padixahlik Dawutning jəmətigə yenixi mumkin. **27** Əgər bu həlk Pərwərdigarning əyidə kurbanlik kilixka Yerusalemoɣa qikса, bu həlkning kəlbi əz oɣojisi, yəni Yəhuda padixahi Rəhoboamoɣa yənə mayil bolidu, andin ular meni əltürüp yənə Yəhuda padixahi Rəhoboamning təripigə yanarmikin, dedi. **28** Padixah məslihət sorap, altundin ikki mozay həykilini yasitip həlkkə: — Yerusalemoɣa qikix silərgə eoɣir kelidu. I Israil, mana silərni Misir zeminidin qikaroɣan ilahlar! — dedi. **29** Birini u Bəyt-Əldə, yənə birini Danda turoɣuzup koydi. **30** Bu ix gunahka səwəb boldi, qünki həlk mozaylirining birining aldida bax uroɣili hətta Danoɣiqə baratti. **31** U həm «egiz jaylar»da [ibadət] əylirini yasidi wə həm Lawiydin bolmioɣan adəmlərni kahin kilip təyinləp koydi. **32** Yəroboam yənə səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəhudaning zeminidiki heytkə ohxax bir heyt kilip bekitti. U əzi kurbangah üstigə kurbanlik kiloɣili qikti. Xundak kilip u Bəyt-Əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə kurbanlik ətküzdi. U yənə Bəyt-Əldə saldiroɣan xu «egiz jaylar» üqün kahinlarni təyinlidi. **33** U Bəyt-Əldə yasioɣan kurbangah üstigə səkkizinqi ayning on bəxinqi küni (bu ay-künni u əz məyliqə tallioɣanidi) kurbanliklarni sunuxka qikti; xu tərikidə u Israillaroɣa bir heyt yaratti; u əzi kurbangah üstigə kurbanliklarni sundi wə huxbuy yakti.

13 Wə mana, Pərwərdigarning buyruki bilən Hudaning bir adimi Yəhudadin qikip Bəyt-Əlgə kəldi; xu pəyttə Yəroboam huxbuy yekixka kurbangahning yenida turatti; **2** xu adəm kurbangahoɣa karap Pərwərdigarning əmri bilən qakirip: — I kurbangah, i kurbangah! Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana Dawutning jəmətidə Yosiya isimlik bir ooɣul tuoɣulidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yakkan «yukiri jaylar»diki kahinlarni soyup kurbanlik kilidu; xundakla sening üstüngdə adəm səngəkliri kəydürülidu! — dedi. **3** U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap: Pərwərdigarning muxu səzini ispatlaydioɣan alamət xu boliduki: — Mana, kurbangah yerilip, üstidiki küllər təkülüp ketidu, — dedi. **4** Wə xundak boldiki, Yəroboam padixah Hudaning adimining Bəyt-Əldiki kurbangahka karap jakarlioɣan səzini anglioɣanda, u kurbangahta turup kolini sozup: — Uni tutunglar, dedi. Lekin uningoɣa karitip sozoɣan koli xuning bilən xu peti kurup kətti, uni əzigə yənə yioɣalmidi. **5** Andin Hudaning adimi Pərwərdigarning səzi bilən eytkan məjizilik alamət yüz berip, kurbangah həm yerilip üstidiki küllər təkülüp kətti. **6** Padixah Hudaning adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening həkkimdə ətüngəysənki, kolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi. Hudaning adimi pərwrərdigarning iltipatini ətünginidə, padixahning koli yənə əzigə yioɣilip əsligə kəltürüldi. **7** Padixah Hudaning adimigə: — Mening bilən əyümgə berip əzüngni kutlanduroɣin, mən sanga in'am berəy, dedi. **8** Lekin Hudaning adimi padixahka jawab berip: — Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən. **9** Qünki Pərwərdigar Əz səzini yətküzüp manga buyrup: «Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroɣan yolung bilən kaytip kəlmə» degən, dedi. **10** Xuning bilən u Bəyt-Əlgə kəlgən yol bilən əməs, bəlki baxka bir yol bilən kaytip kətti. **11** Lekin Bəyt-Əldə yaxanoɣan bir pəyoɣəmbər turatti. Uning ooɣulliri kelip Hudaning adimining u küni Bəyt-Əldə kiloɣan barlik əməllirini uningoɣa dəp bərdi, xundakla uning padixahka kiloɣan səzlirinimu atisioɣa eytip bərdi. **12** Atisi ulardin, u kaysi yol bilən kətti, dəp soridi; qünki ooɣulliri Yəhudadin kəlgən Hudaning adimining kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi. **13** U ooɣullirioɣa: — Manga exəkni tokup beringlar, dəp tapilidi. Ular uningoɣa exəkni tokup bərgəndə u uningoɣa minip **14** Hudaning adimining

kəynidin ḳooŋlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoŋan yeridin tepip uningdin: — Yəhudadin kəlgən Hudaning adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab bərdi. **15** U uningoŋa: — Mening bilən əyümgə berip nan yegin, dedi. **16** U jawabən: — Mən nə sening bilən ḳaytalmaymən, nə seningkigə kirəlməymən; mən nə bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən; **17** qünki Pərwərdigar əz səzi bilən manga tapilap: «U yərdə nan yemə, su iqmigin; baroŋan yolung bilən ḳaytip kəlmigin» degən, dedi. **18** [Ḳeri pəyoŋəmbər] uningoŋa: — Mən ḥəm səndək bir pəyoŋəmbərdurmən; wə bir pərixtə Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp: — «Uningoŋa nan yegürüp, su iqküzgili əzüng bilən əyünggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Lekin u xuni dəp uningoŋa yaloŋan eytiwatatti. **19** Xuning bilən [Hudaning adimi] uning bilən yenip əydə nan yəp su iqti. **20** Lekin ular dastihanda olturoŋinida, Pərwərdigarning səzi uni yandurup əkəlgən ḳeri pəyoŋəmbərgə kəldi. **21** U Yəhudadin kəlgən Hudaning adimini qaḳirip: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Sən Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik ḳilip, Pərwərdigar Hudayingning buyruoŋan əmrini tutmay, **22** bəlki yenip, U sanga: — Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i ḳiloŋan yərdə nan yəp su iqkining tüpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning ḳəbrisidə kəmülməydu», dəp towlidi. **23** Wə xundaḳ boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip boloŋanda, uningoŋa, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoŋəmbərgə exəkni toḳup bərdi. **24** U yoloŋa qiḳti. Ketiwatḳinida, yolda uningoŋa bir xir uqrap, uni əltürüwətti. Xuning bilən uning əlüki yolda taxlinip ḳaldi, exiki bolsa uning yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti. **25** Mana birnəqqə adəm ətüp ketiwetip, yolda taxlinip ḳaloŋan jəsət bilən jəsətning yenida turoŋan xirni kərdi; ular ḳeri pəyoŋəmbər turoŋan xəḥərgə kelip u yərdə xu həwərni yətküzdi. **26** Uni yoldin yanduroŋan pəyoŋəmbər buni anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik ḳiloŋan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni xiroŋa tapxurdi; Pərwərdigar uningoŋa ḳiloŋan səzi boyiqə xir uni titma-titma ḳilip əltürdi, dedi. **27** U ooŋullirioŋa: — Manga exəkni toḳup beringlar, dedi; ular uni toḳup bərdi. **28** U yolda taxlaḳlik jəsət bilən jəsətning yenida turoŋan exək wə xirni tapti. Xir bolsa nə jəsətni yemigənidi nə exəknimu talimioŋanidi. **29** Pəyoŋəmbər Hudaning adimining jəsitini elip exəkkə artip yandi. Ḳeri pəyoŋəmbər uning üqün matəm tutup uni dəpnə ḳiloŋili xəḥərgə kirdi. **30** U jəsətni əz ḳəbristanliḳida ḳoydi. Ular uning üqün matəm tutup: — Aḥ buradirim! — dəp pəryad kətürdi. **31** Uni dəpnə ḳiloŋandin keyin u əz ooŋullirioŋa: — Mən əlgəndə meni Hudaning adimi dəpnə ḳilinoŋan gərgə dəpnə ḳilinglar; mening səngəklirimni uning səngəklirining yenida ḳoyunglar; **32** qünki u Pərwərdigarning buyruḳi bilən Bəyt-əldiki ḳurbangaḥḳa ḳarioŋan wə Samariyədiki xəḥərlərning «yuḳiri jay»liridiki [ibadət] əylirigə ḳarioŋan, uning jar ḳiloŋan səzi əməlgə axurulmay ḳalmaydu, — dedi. **33** Lekin Yəroboam bu wəḳədin keyinmu əz rəzil yolidin yanmay, bəlki «yuḳiri jaylar»oŋa ḥərhil həlḳtin kaḥinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «muḳəddəs ḳilip» [kaḥinliḳ mənsipigə] beoŋixlaytti; xuning bilən ular «yuḳiri jaylar»da [ḳurbanliḳ ḳilixḳa] kaḥin bolatti. **34** Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmətining ḥesabioŋa gunaḥ bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip ḥalak boluxioŋa səwəb boldi.

14 U waḳitta Yəroboamning ooŋli Abiyaḥ kesəl bolup ḳaldi. **2** Yəroboam ayalioŋa: — Ornungdin ḳopup, ḥeqkim sening Yəroboamning ayali ikənlikingni tonumioŋudək ḳilip əz ḳiyapitingni əzgərtip, Xiloḥḳa baroŋin. Mana manga: «Bu həlḳning üstidə padixaḥ bolisən» dəp eytḳan Ahiyaḥ pəyoŋəmbər u yərdə olturidu. **3** Ḳolungoŋa on nan, birnəqqə poxkal, bir ḳuta ḥəsəlni elip uning ḳexioŋa baroŋin. U yigitimizning nemə bolidioŋanliḳini sanga dəp beridu, dedi. **4** Yəroboamning ayali xundaḳ ḳilip, Xiloḥḳa berip Ahiyaḥning əyigə kəldi. Ahiyaḥning kəzliri ḳerilikətin kor bolup kərəlməytti. **5** Lekin Pərwərdigar Ahiyaḥḳa: — Mana, Yəroboamning ayali əz ooŋli tooŋrisida səndin sorioŋili kelidu, qünki u kesəldur. Uningoŋa mundaḳ-mundaḳ degin; qünki u kəlgəndə baxḳa ḳiyapətkə kiriwaloŋan bolidu, dəp eytḳanidi. **6** U ixiktin kirgəndə Ahiyaḥ ayaoŋ tiwixini anglap mundaḳ dedi: — «Ḥəy, Yəroboamning ayali, kirgin; nemixḳa baxḳa ḳiyapətkə kiriwalding? Sanga bir xum həwərni berix manga buyruldi. **7** Berip Yəroboamoŋa mundaḳ degin: — «Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən seni həlḳning arisidin elip kətürüp, əz həlḳim Israiloŋa ḥəkümran ḳilip **8** Padixaḥliḳni Dawutning jəmətidin yirtiwetip, sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup, nəzirimdə pəḳət durus boloŋannila ḳilixta pütün ḳəlbidin manga əgəxkən ḳulum Dawutḳa ohxax bolmiding, **9** Bəlki əzüngdin ilgiri kəlgənlərning ḥəmmisidin artuḳ rəzillik ḳilip, mening oŋəzipimni ḳozoŋap, Meni arḳangoŋa taxlap, berip əzünggə oŋəyriy ilaḥlarni, ḳuyma məbudlarni

yasatting. 10 Xuning üqün Mən Yəroboamning
jəmətigə bala qüxürüp, Yəroboamning Israildiki
handanidin ḥəmmə ərkəkni, ḥətta ajiz yaki meyip
bolsimu ḥəmmisini üzüp taxlaymən, adəmlər poḳ-
tezəklərni süpürgəndək Yəroboamning jəmətidin
ḳaloɣinini yoḳ boloɣuqə süpürimən. 11 Yəroboamdin
boloɣanlardin xəḥərdə əlginini itlar yəydu; səḥrada
əlginini asmandiki ḳuxlar yəydu. Qünki Pərwərdigar
xundaḳ səz ḳiloɣandur. 12 Əmdi sən bolsang, ḳopup
əz əyünggə baroɣin; ayioɣing xəḥərgə kirgən ḥaman,
bala əlidu. 13 Pütün Israil uning üqün matəm tutup
uni dəpnə ḳilidu. Qünki Yəroboamning jəmətidin
ḳəbrigə ḳoyulidioɣan yaloɣuz xula bolidu; qünki
Yəroboamning jəmətining arisida Israilning Hudasi
Pərwərdigarning aldida pəḳət xuningda pəzilət tepildi.
14 Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning jəmətini
üzüp taxlaydioɣan, Israilning üstigə ḥəküm süridioɣan
bir padixaḥni tikləydu. Dərḥəḳiḳət, u pat arida bolidu!
15 Pərwərdigar Israilni urup, huddi suda lingxip
ḳaloɣan ḳumuxtək ḳilip ḳoyidu, ata-bowilirioɣa təḳdim
ḳiloɣan bu yaḥxi zemindin ḳomurup, ularni [əfrat]
dəryasining u təripigə tarḳitidu; qünki ular əzigə
«Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning oɣəzipini
ḳozioɣidi. 16 Yəroboamning sadir ḳiloɣan gunaḥliri
tüpəylidin, uning Israilni gunaḥ ḳilduroɣini tüpəylidin,
Huda Israilni taxlap beridu!»». 17 Xuning bilən
Yəroboamning ayali ḳopup, yoloɣa qiḳip Tirzaḥḳa
ḳaytip kəldi. U əyining bosuoɣisidin atlixioɣa bala əldi.
18 Ular uni dəpnə ḳildi. Pərwərdigarning Əz ḳuli Ahiyah
pəyoɣəmbər arḳilik eytḳan səzidək, pütün Israil uning
üqün matəm tutti. 19 Əmdi Yəroboamning baxḳa ixliri,
yəni jəngliri wə ḳandaḳ səltənət ḳiloɣanliri tooɣrisida
mana, «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən
kitabta pütülgəndur. 20 Yəroboamning səltənət ḳiloɣan
waḳti yigirmə ikki yil bolup, u əz ata-bowilirining
arisida uhlidi. Ooɣli Nadab uning ornida ḥəküm
sürdi. 21 Wə Sulaymanning ooɣli Rəḥoboam bolsa
Yəhudaning üstigə ḥəküm sürdi. Rəḥoboam padixaḥ
boloɣanda ḳirik bir yaxḳa kirgənidi; u Pərwərdigarning
Əz namini ayan ḳilix üqün, Israilning ḥəmmə ḳəbililiri
arisidin tallioɣan Yerusalem xəḥiridə on yəttə yil
ḥəküm sürdi; uning anisining ismi Naamaḥ bolup,
Ammoniy idi. 22 Yəhudalar bolsa Pərwərdigarning
nəziridə yamanlik ḳildi; ular əz ata-bowiliri sadir
ḳiloɣanliridin ziyadə gunaḥlarni ḳilip, uning ḥəsətlik
oɣəzipini ḳozoɣioɣanidi. 23 Qünki ular «yukiri jaylar»ni,
«but tüwrük»lərni wə ḥəm ḥərbir egiz dənglar üstidə,
ḥərbir kək dərəhlərning astida «Axərah» butlarni
yasidi. 24 Wə zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar
idi. Ular Pərwərdigar əslidə Israillarning aldidin
ḥəydəp qiḳaroɣan əllərning barlik yirginqlik ḥaram
ixlirini ḳilatti. 25 Rəḥoboam padixaḥning səltənitining
bəxinqi yilida xundaḳ boldiki, Misirning padixaḥi
Xixak Yerusalemoɣa ḥujum ḳildi. 26 U Pərwərdigarning
əyidiki gəḥər-bayliḳlarni ḥəm padixaḥning ordisidiki
gəḥər-bayliḳlarni elip kətti; u ḥəmmisini, jümlidin
Sulayman yasatḳan altun siparlarnimu elip kətti. 27
Ularning ornida Rəḥoboam padixaḥ mistin birmunqə
sipar-ḳalḳanlar yasitip, ularni padixaḥ ordisining
kirix yolini saḳlaydioɣan pasiban bəglirining ḳolioɣa
tapxurdi. 28 Xundaḳ ḳilip, padixaḥ ḥər ḳetim
Pərwərdigarning əyigə kiridioɣan qaoɣda, pasibanlar
u sipar-ḳalḳanlarni kətürüp qiḳatti, andin ularni
yənə pasibanhanioɣa əkirip ḳoyuxatti. 29 Əmma
Rəḥoboamning baxḳa ixliri wə ḳiloɣinining ḥəmmisi
«Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən
kitabta pütülgən əməsmidi? 30 Rəḥoboam bilən
Yəroboam barlik künliridə bir-biri bilən jəng ḳilixip
turoɣanidi. 31 Rəḥoboam əz ata-bowilirining arisida
uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»də dəpnə ḳilindi. Uning
anisining ismi Naamaḥ bolup, bir Ammoniy idi.
Rəḥoboamning ooɣli Abiyam atisining ornida padixaḥ
boldi.

15 Nibatning ooɣli Yəroboam padixaḥning
səltənitining on səkkizinqi yilida Abiyam
Yəḥudaning üstigə padixaḥ bolup 2 Yerusalemda üq
yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Maakaḥ bolup,
Abixalomning ḳizi idi. 3 Abiyamning ḳəlbi bowisi
Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigaroɣa pütünləy
beoɣixlanoɣan əməs idi, bəlki atisi Rəḥoboamning
uningdin ilgiri ḳiloɣan barlik gunaḥlirida mangatti.
4 Xundaḳtimu Dawutning səwəbidin Hudasi
Pərwərdigar Yerusalemda uningoɣa [yoruḳ] bir
qiraoɣni ḳaldurux üqün, Dawutning əwladini uningdin
keyinmu tikləp turoɣuzdi wə Yerusalemni ḳooɣdidi.
5 Qünki Dawut Pərwərdigarning nəziridə durus
boloɣanni ḳilip, Ḥittiy Uriyaoɣa ḳiloɣanliridin baxḳa
əmrining ḥəmmə künliridə Pərwərdigar uningoɣa
əmr ḳiloɣanliridin qiḳmidi. 6 Əmdi [Abiyamning]
pütün əmridə Rəḥoboam bilən Yəroboam bir-biri
bilən jəng ḳilixip turdi. 7 Abiyamning baxḳa ixliri
wə ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining
tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?
Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng ḳilixip

turatti. 8 Abiyam өz ata-bowilirining arisida uhlidi;
ular uni «Dawutning xəḫiri»də dəpnə ḳildi. Andin
ooŋli Asa ornida padixaḫ boldi. 9 Israilning padixaḫi
Yəroboam səltənitining yigirminqi yilida Asa
Yəḫudaning üstigə padixaḫ bolup 10 Yerusalemda
ḳirik bir yil səltənət ḳildi. Uning qong anisining ismi
Maaḳaḫ bolup, Abixalomning ḳizi idi. 11 Asa atisi
Dawut ḳiloŋandək Pərwərdigarning nəziridə durus
boloŋanni ḳildi. 12 U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin
ḫəydəp, ata-bowiliri yasatḳan ḫəmmə yirginqlik
məbudlarni yoḳitiwətti. 13 U yənə qong anisi Maaḳaḫni
yirginqlik bir «Axəraḫ» tüwrükni yasioŋini üqün
hanixliḳ mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik
butni kesip Kidron jiloŋisida kəydürüwətti. 14 «Yuḳiri
jaylar» yoḳitilmisimu, Asaning ḳəlbi əmrining barliḳ
künliridə Pərwərdigaroŋa pütünləy beoŋixlanoŋanidi.
15 Ḫəm atisi ḫəm u өzi [Pərwərdigaroŋa] atap
yasioŋan nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni
wə türlük ḳaqa-ḳuqilarni Pərwərdigarning өyigə
kəltürdi. 16 Əmdi Asa wə Israilning padixaḫi Baaxa
barliḳ künliridə bir-biri bilən jəng ḳilixip turdi. 17
Israilning padixaḫi Baaxa Yəḫudaoŋa ḳarxi ḫujum
ḳildi; ḫeqkim Yəḫudaning padixaḫi Asa bilən
bardi-kəldi ḳilmisun dəp, Ramaḫ xəḫirini məḫkəm
ḳilip yasidi. 18 U waḳitta Asa Pərwərdigarning
өyidiki həzinilərdə ḳaloŋan barliḳ altun-kümüx wə
padixaḫning ordisidiki həzinilərdə ḳaloŋan altun-
kümüxni elip hizmətkarlirining ḳolioŋa tapxurdi;
andin Asa padixaḫ ularni Dəməxḳtə turuxluḳ Suriyə
padixaḫi Ḫezionning nəwrisi, Tabrimmonning ooŋli
Bən-Ḫadadḳa əwətti wə xular bilən bu həwərni
yətküzüp: — 19 «Mening atam bilən silining atilirining
arisida boloŋandək mən bilən silining arilirida bir əḫdə
bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin ḫədiyə
əwəttim; əmdi Israilning padixaḫi Baaxa bilən boloŋan
əḫdiliridin ḳollirini üzsilə; xuning bilən u meni
ḳamal ḳilixtin ḳol üzsun» — dedi. 20 Bən-Ḫadad Asa
padixaḫning səzigə kirip, өz ḳoxunining sərdarlirini
Israilning xəḫərlirigə ḫujum ḳilixḳa əwətip, Ijon, Dan,
Bəyt-Maaḳaḫdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti bilən
Naftalining pütkül zeminini beḳindurdi. 21 Baaxa bu
həwərni anglap, Ramaḫ istiḫkamini yasaxtin ḳolini
yioŋip, Tirzaḫḳa berip turdi. 22 Asa padixaḫ bolsa
pütkül Yəḫudaning adəmlirini ḫeqbirini ḳoymay
qaḳirip yioŋdi; ular Baaxa Ramaḫ xəḫirini yasaxḳa
ixlətkən taxlar bilən yaoŋaqlarni Ramaḫtin toxup
elip kətti. Asa padixaḫ muxularni ixlitip Binyamin
zeminidiki Gebani wə Mizpaḫni məḫkəm ḳilip yasidi.
23 Əmdi Asaning baxḳa ixliri, uning zor ḳudriti, uning
ḳiloŋinining ḫəmmisi, xundaḳla yasioŋan xəḫərlər
tooŋrisida «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri»
degən kitabta pütülgən əməsmidi? Lekin ḳerioŋanda,
uning putida bir kesəl pəyda boldi. 24 Asa өz ata-
bowiliri arisida uhlidi wə Dawutning xəḫiridə dəpnə
ḳilindi. Andin uning ooŋli Yəḫoxafat ornida padixaḫ
boldi. 25 Yəḫudaning padixaḫi Asaning səltənitining
ikkinqi yilida Yəroboamning ooŋli Nadab Israil üstigə
ḫəküm sürüxkə baxlidi; u Israiloŋa ikki yil padixaḫ
boldi. 26 U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni
ḳilip atisining yolida mengip, atisining Israilni
gunaḫḳa putlaxturoŋan gunaḫlirida mangdi. 27 Lekin
Issakar jəmətidin boloŋan Ahiyaḫning ooŋli Baaxa
uningoŋa ḳəst ḳilip, uni Filistiylərning təwəsidiki
Gibbetonda өltürdi. Xu qaoŋda Nadab pütün Israillar
bilən birliktə Gibbetonoŋa ḳorxap ḫujum ḳiliwatatti.
28 Yəḫuda padixaḫi Asaning səltənitining üqinqi yilida
Baaxa Nadabni өltürüp, өzi uning ornida padixaḫ
boldi. 29 Wə xundaḳ boldiki, u padixaḫ boloŋanda
Yəroboamning pütkül jəmətini qepip өltürdi;
Pərwərdigarning ḳuli Xiloḫluḳ Ahiyaḫning wasitisi
bilən eytḳan səzi əməlgə axurulup, u Yəroboamning
jəmətidin nəpisi barlarni birinimu ḳoymay pütünləy
yoḳatti. 30 Bu ix Yəroboamning sadir ḳiloŋan gunaḫliri
ḫəm uning Israilni gunaḫḳa putlaxturoŋan gunaḫliri
tüpəylidin boldi; u xular bilən Israilning Hudasi
Pərwərdigarning oŋəzipini ḳattiḳ ḳozoŋioŋanidi. 31
Nadabning baxḳa ixliri bilən ḳiloŋanlirining ḫəmmisi
«Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 32 Asa wə Israilning padixaḫi
Baaxa barliḳ künliridə bir-biri bilən jəng ḳilixip turdi.
33 Yəḫudaning padixaḫi Asaning səltənitining üqinqi
yilida Ahiyaḫning ooŋli Baaxa pütün Israil üstigə
Tirzaḫta ḫəküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə tət yil
səltənət ḳildi. 34 U Pərwərdigarning nəziridə rəzil
boloŋanni ḳildi; u Yəroboamning yolida yürüp, Israilni
gunaḫḳa patḳuzoŋan gunaḫida mangdi.

16 Pərwərdigarning səzi Ḫananining ooŋli Yəḫuoŋa
kelip Baaxani əyibləp mundaḳ deyildi: — 2 «Mana,
Mən seni topa-qang iqidin qiḳirip, həlḳim Israiloŋa
ḫəkümran ḳilip ḳoydum. Lekin sən Yəroboamning
yolida yürüp həlḳim Israilni gunaḫḳa putlaxturdung,
ular gunaḫliri bilən oŋəzipimni ḳozoŋidi. 3 Mana,
Mən Baaxani өz jəməti bilən süpürüp yoḳitip,
jəmətingni Nibatning ooŋli Yəroboamning jəmətigə

ohxax ⱪilimən. 4 Baaxadin boloɣanlardin xəhərdə
əlginini itlar yəydu; səhrada əlginini asmandiki ⱪuxlar
yəydu». 5 Baaxaning baxⱪa ixliri wə uning ⱪiloɣanliri
bilən ⱪudriti tooɣrisida «Israil padixaⱨlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 6
Baaxa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Tirzaⱨta
dəpnə ⱪilindi; andin uning ooɣli Elaⱨ ornida padixaⱨ
boldi. 7 Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə ⱪiloɣan
barliⱪ rəzilliki tüpəylidin, Pərwərdigarning Baaxaning
bexioɣa wə uning jəmətining bexioɣa qüxürgini
tooɣruluⱪ səzi Ⱨananining ooɣli Yəⱨu pəyoɣəmbər
arⱪilⱪ berilgənidi. Qünki u Yəroboamning jəməti
ⱪiloɣinioɣa ohxax ⱪilip əz ⱪollirining ixliri (jümlidin
Yəroboamning jəmətini qepip əltürgənliki) bilən
Pərwərdigarning oɣəzipini ⱪozoɣidi. 8 Yəⱨuda padixaⱨi
Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida, Baaxaning
ooɣli Elaⱨ Tirzaⱨta Israiloɣa padixaⱨ bolup, ikki yil
səltənət ⱪildi. 9 Lekin uning jəng ⱨarwilirining
yerimioɣa sərdar boloɣan hizmətkari Zimri uningoɣa
ⱪəst ⱪildi; [Elaⱨ] Tirzaⱨta Tirzaⱨtiki ordisidiki oɣojidar
Arzaning əyidə xarab iqip məst boloɣanda 10 Zimri
kirip uni qepip əltürdi. Bu waⱪit Yəⱨudaning padixaⱨi
Asaning səltənitining yigirmə yəttinqi yili idi. Zimri
Elaⱨning ornida padixaⱨ boldi. 11 U padixaⱨ bolup əz
təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barliⱪ jəmətini
qepip əltürdi; u uning uruⱪ-tuoɣⱪanliri wə dostliridin
bir ərkəknimu tirik ⱪaldurmidi. 12 Xundaⱪ ⱪilip
Zimri Pərwərdigarning Yəⱨu pəyoɣəmbər arⱪilⱪ
Baaxani əyibligən səzini əməlgə axurup, Baaxaning
pütkül jəmətini yoⱪatti. 13 Bu ix Baaxaning barliⱪ
gunaⱨliri bilən uning ooɣli Elaⱨning gunaⱨliri,
jümlidin ularning Israilni gunaⱨⱪa putlaxturoɣan
gunaⱨliri, ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi
Pərwərdigarning oɣəzipini ⱪozoɣap, xundaⱪ boldi.
14 Elaⱨning baxⱪa ixliri wə ⱪiloɣanlirining ⱨəmmisi
«Israil padixaⱨlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 15 Yəⱨudaning padixaⱨi Asaning
səltənitining yigirmə yəttinqi yilida Zimri Tirzaⱨta
yəttə kün səltənət ⱪildi. Həlⱪ Filistiylərgə təwə boloɣan
Gibbetonni ⱪorxiwelip bargaⱨ tikkənidi. 16 Bargaⱨda
turoɣan halayiⱪ: — «Zimri ⱪəst ⱪilip padixaⱨni əltürdi»
dəp anglidi. Xuning bilən pütkül Israil xu küni
bargaⱨda ⱪoxunning sərdari Omrini Israiloɣa padixaⱨ
ⱪildi. 17 Andin Omri Israilning ⱨəmmisini yetəkləp,
Gibbetondin qiⱪip, Tirzaⱨni ⱪorxidi. 18 Wə xundaⱪ
boldiki, Zimri xəhərning elinoɣanliⱪini kərüp, padixaⱨ
ordisidiki ⱪoroɣanoɣa kirip, ordioɣa ot ⱪoyuwətti, əzi
kəyüp əldi. 19 Bu ix əzining gunaⱨliri üqün, yəni
Pərwərdigarning nəziridə rəzillik ⱪilip, Yəroboamning
yolida yürüp, Israilni gunaⱨⱪa putlaxturoɣan gunaⱨta
mangoɣini üqün xundaⱪ boldi. 20 Zimrining baxⱪa ixliri
wə ⱪəst ⱪiloɣini tooɣrisida «Israil padixaⱨlirining tarih-
təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 21 Əmma
Israil həlⱪi ikkigə bəlünüp, ularning yerimi Ginatning
ooɣli Tibnini padixaⱨ ⱪilixⱪa uningoɣa əgəxti; baxⱪa
yerimi bolsa Omrigə əgəxti. 22 Əmdi Omrigə əgəxkən
həlⱪ Ginatning ooɣli Tibnigə əgəxkən həlⱪtin küqlük
qiⱪti. Tibni əldi; Omri padixaⱨ boldi. 23 Yəⱨudaning
padixaⱨi asaning ottuz birinqi yilida Omri Israiloɣa
padixaⱨ bolup on ikki yil səltənət ⱪildi. U Tirzaⱨta altə
yil səltənət ⱪildi. 24 U Xəmərdin Samariyə egizlikini
ikki talant kümüxkə setiwelip, xu egizlik üstigə
ⱪuruluxlarni selip bir xəhər bina ⱪilip, uni egizlikning
əsliy igisi Xəmərning nami bilən «Samariyə» dəp
atidi. 25 Omri Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni
ⱪildi, əzidin ilgiriki padixaⱨlarning ⱨəmmisidin
bəttər bolup yamanliⱪ ⱪildi. 26 U Nibatning ooɣli
Yəroboamning ⱨəmmə yollirida, xundaⱪla jümlidin
uning Israilni gunaⱨⱪa putlaxturoɣan gunaⱨi iqidə
mangdi; ular ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi
Pərwərdigarning oɣəzipini ⱪozoɣidi. 27 Omrining baxⱪa
ixliri, uning ⱪiloɣanlirining ⱨəmmisi, kərsətkən ⱪudriti
tooɣrisida «Israil padixaⱨlirining tarih-təzkiriliri»
degən kitabta pütülgən əməsmidi? 28 Omri ata-bowiliri
arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə ⱪilindi. Andin
uning ooɣli Aⱨab ornida padixaⱨ boldi. 29 Yəⱨuda
padixaⱨi Asaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida
Omrining ooɣli Aⱨab Israiloɣa padixaⱨ boldi. Omrining
ooɣli Aⱨab Samariyədə yigirmə ikki yil Israilning
üstidə səltənət ⱪildi. 30 Əmma Omrining ooɣli
Aⱨab Pərwərdigarning nəziridə əzidin ilgirikilərning
ⱨəmmisidin axurup yamanliⱪ ⱪildi. 31 Wə xundaⱪ
boldiki, u Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaⱨlirida
yürüx anqə eoɣir gunaⱨ əməstək, u Zidoniylarning
padixaⱨi Ətbaalning ⱪizi Yizəbəlni hotunluⱪⱪa aldi
wə xuning bilən u Baal degən butning ⱪulluⱪida
bolup, uningoɣa səjdə ⱪildi. 32 U Samariyədə yasioɣan
Baalning buthanisi iqigə Baaloɣa bir ⱪurbangaⱨ yasidi.
33 Aⱨab ⱨəm bir «Axərah but»nimu yasatti; Aⱨab
xundaⱪ ⱪilip uningdin burun ətkən Israilning ⱨəmmə
padixaⱨlirining Israilning Hudasi Pərwərdigarning
oɣəzipini ⱪozoɣioɣan ixliridin axurup yamanliⱪ ⱪildi. 34
Uning künliridə Bəyt-əllik Hiəl Yeriho xəhirini yasidi;
lekin u uning ulini saloɣanda tunji ooɣli Abiram əldi;

wə dərwazilirini saloƣanda uning kənji ooƣli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning nunning ooƣli Yəxua arkilik [Yeriho tooƣruluk] eytkan səzi əməlgə axuruldi.

17 Əmdi Gileadta turuwatkanlardin boloƣan Tixbilik Iliyas Aƕabka: — Mən hizmitidə turuwatkan Israilning Hudasi Pərwərdigarning ƕayati bilən kəsəm kilimənki, mening səzümsiz bu yillarda nə xəbnəm nə yamoƣur qüxməydu, dedi. **2** Andin Pərwərdigarning səzi uningoƣa kelip: — **3** Bu yərdin ketip, məxrik tərəpkə berip, Iordan dəryasining u təripidiki kerit ekinining boyida özüngni yoxuroƣin; **4** wə xundak boliduki, sən ekinning süyidin iqisən; mana, sanga u yərdə ozuk yətküzüp berixkə kaoƣa-kuzoƣunlarni buyrudum, deyildi. **5** Xuning bilən u Pərwərdigar buyruoƣandək kilip, Iordan dəryasining u təripidiki kerit ekinioƣa berip, u yərdə turdi. **6** Kaoƣa-kuzoƣunlar ətigəndə nan bilən gəx, ƕər kəqtə yənə nan bilən gəx yətküzüp berətti. U özi ekinning süyidin iqətti. **7** Lekin zeminda yamoƣur yaoƣmioƣini üqün birməzgildin keyin ekin su kurup kətti. **8** U wakitta Pərwərdigarning səzi uningoƣa kelip: — **9** Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatka berip, u yərdə turoƣin; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni bekixka buyrudum, deyildi. **10** U ornidin turup Zarəfatka berip, xaƕərning dərwazisioƣa kəlgəndə, mana u yərdə bir tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni qakirip: — Ətünimən, kaqida manga iqkili azrak su elip kəlgəysən, dedi. **11** U su aloƣili mangoƣanda, u yənə: — Ətünimən, manga kolungda bir qixləm nanmu aloƣaq kəlgəysən, dedi. **12** Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning ƕayati bilən, sanga kəsəm kilimənki, məndə ƕeq nan yok, pəkət idixta bir qanggal un, kozida azoƣinə may bar, mana ikki tal otun teriwatimən; andin berip özüm bilən ooƣlumoƣa nan etip, uni yəp əlimiz, dedi. **13** Iliyas uningoƣa: — Korkmioƣin; berip eytkiningdək kiloƣin; lekin awwal bir kiqik tokaq etip, manga elip kəlgin; andin özüng bilən ooƣlungoƣa nan ətkin. **14** Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Pərwərdigar yər yüzigə yamoƣur yaoƣduridioƣan küngiqilik idixtiki un tügiməydu wə kozidiki may keməyməydu», dedi. **15** Xuning bilən u berip, Iliyasning eytkinidək kildi wə u, Iliyas wə ayalning əyidikilər heli künlərgiqə yedi. **16** Pərwərdigarning Iliyas arkilik eytkan səzi boyiqə, idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi. **17** Xu ixlardin keyin xundak boldiki, əyning igisi boloƣan bu ayalning ooƣli kesəl boldi. Uning kesili xundak eoƣirlixip kəttiki, uningda nəpəs kalmidi. **18** Ayal Iliyaska: — I Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alakəm bar idi? Sən gunaƕimni yadka kəltürüp, ooƣlumning jenioƣa zamin boluxka kəldingmu? — dedi. **19** U uningoƣa: — Ooƣlungni kolumoƣa bərgin, dəp uni uning kuqikidin elip özi olturoƣan balihanioƣa elip qikip əz ornioƣa koyup, **20** Pərwərdigaroƣa pəryad kilip: — I Hudayim Pərwərdigar, mən meƕman boloƣan bu tul hotunning ooƣlini əltürüx bilən uning bexioƣimu bala qüxürdungmu? — dəp nida kildi. **21** U balining üstigə üq ketim özini qaplap, Pərwərdigaroƣa pəryad kilip: — I Pərwərdigar Hudayim, bu balining jeni özigə yənə yenip kirsun! — dəp nida kildi. **22** Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi; balining jeni uningoƣa yenip kirixi bilən u tirildi. **23** Iliyas balini balihanidin elip qüxüp, əygə kirip, anisioƣa tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana ooƣlung tiriktur, dedi. **24** Ayal Iliyaska: — Mən xu ix arkilik əmdi sening Hudaning adimi ikənlikingni, aoƣzingdin qikkan Pərwərdigarning səzi ƕəkikət ikənlikini bildim, dedi.

18 Uzun wakit ətüp, Pərwərdigarning səzi [kuroƣakqilikning] üqinqi yilida Iliyaska kelip: — Sən berip özüngni Aƕabning aldida ayan kiloƣin, wə Mən yər yüzigə yamoƣur yaoƣdurimən, deyildi. **2** Xuning bilən Iliyas özini Aƕabning aldida ayan kiloƣili qikip kətti. Aqarqilik bolsa Samariyədə kattik idi. **3** Aƕab ordisidiki oƣojidar Obadiyani qakirdi (Obadiya tolimu təkwadar kixi bolup Pərwərdigardin intayin korkatti. **4** Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoƣəmbərlirini əltürüp yokitiwatkanda Obadiya yüz pəyoƣəmbərni elip əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oƣaroƣa yoxurup, ularni nan wə su bilən bakkanidi). **5** Aƕab Obadiyaoƣa: — Zeminni kezip ƕəmmə bulak wə ƕəmmə jiloƣilaroƣa berip bakkin; u yərlərdə at-kəqirlarni tirik sakliƣudək ot-qəp tepilarmikin? Xundak bolsa bizning ulaoƣlirimizning bir kismini soymay turalarmiz, dedi. **6** Ular ƕərbiri jaylaroƣa bəlünüp mangdi; Aƕab əz aldioƣa mangdi, Obadiyamu əz aldioƣa mangdi. **7** Obadiya əz yolida ketip baroƣanda, mana, uningoƣa Iliyas uqridi. U uni tonup yərgə yikilip düm yetip: Bu rast sən, oƣojam Iliyasmu? — dəp soridi. **8** U uningoƣa: — Bu mən. Berip əz oƣojangoƣa: — Iliyas kaytip kəldi! dəp eytkin, dedi. **9** U Iliyaska mundak dedi: — «Sən kandakşigə kəminəngni əltürgili Aƕabning kolioƣa tapxurmakqi bolisən, mən zadi nemə gunaƕ kildim? **10** Əz Hudaying Pərwərdigarning ƕayati bilən kəsəm kilimənki, oƣojam adəm əwətip seni izdimigən ƕeq

əl wə məmlikət ḳalmidi. Xu əl, məmlikətlər: «U bu yərdə yoḳ» desə, padixaḥ ularoŋa seni tapalmioŋanoŋa ḳəsəm iqküzdi. **11** Lekin sən manga ḥazir: — «Berip oŋojangoŋa: — Iliyas ḳaytip kəldi! degin» — dəysən! **12** Mən ḳexingdin kətkəndin keyin, Pərwərdigarning Roḥi seni mən bilmigən yərgə elip baridu; xundaḳta mən Aḥabḳa həwər yətküzüp, lekin u seni tapalmisa, meni əltüridu. Əməliyəttə, kəminəng yaxliḳimdin tartip Pərwərdigardin ḳorḳup kəlgənmən. **13** Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoŋəmbərlirini əltürgəndə mening ḳandaḳ ḳiloŋinim, yəni mən Pərwərdigarning pəyoŋəmbərliridin yüzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oŋaroŋa yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp baḳḳanliḳim sən oŋojamoŋa məlum ḳilinoŋan əməsmu? **14** Əmdi sən ḥazir manga: — «Berip oŋojangoŋa: — Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundaḳ ḳilsam u meni əltüridu!». **15** Lekin Iliyas: — Mən hizmitidə turuwatḳan samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, mən jəzmən bügün uning aldida ayan bolimən, dedi. **16** Xuning bilən Obadiya Aḥabning ḳexioŋa berip uningoŋa həwər bərdi. Aḥab Iliyas bilən kərüxkili bardi. **17** Aḥab Iliyasni kərgəndə uningoŋa: — Bu sənmu, i Israiloŋa bala kəltürgüqi?! — dedi. **18** U jawab berip: — Israiloŋa bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning jəmətidikilər! Qünki silər Pərwərdigarning əmrlirini taxlap Baal degən butlaroŋa tayinip əgəxkənsilər. **19** Əmdi adəm əwətip Karməl teoŋida pütkül Israilni yenimoŋa jəm ḳil, xundaḳla Yizəbəlning dastihinidin oŋizalinidioŋan Baalning tət yüz əllik pəyoŋəmbiri bilən Axəraḥning tət yüz pəyoŋəmbirini yioŋdur, — dedi. **20** Xuning bilən Aḥab Israillarning ḥəmmisigə adəmlərni əwətip, pəyoŋəmbərlərni Karməl teoŋioŋa yioŋdurdi. **21** Iliyas barliḳ həlḳḳə yeḳin kelip: — Ḳaqanoŋiqə ikki pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda bolsa, uningoŋa əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningoŋa əgixinglar, dedi. Əmma həlḳ uningoŋa jawab bərməy, ün-tin qiḳarmidi. **22** Iliyas həlḳḳə: — Pərwərdigarning pəyoŋəmbərliridin pəḳət mən yaloŋuz ḳaldim. Əmma Baalning pəyoŋəmbərliri tət yüz əllik kixidur. **23** Əmdi bizgə ikki buḳa berilsun. Ular əzlirigə bir buḳini tallap, soyup parqilap otunning üstigə ḳoysun, əmma ot yaḳmisun. Mənmu baxḳa bir buḳini təyyar ḳilip ot yaḳmay otunning üstigə ḳoyay. **24** Silər bolsanglar, əz ilaḥliringlarning namini qaḳirip nida ḳilinglar. Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qaḳirip nida ḳilimən. Ḳaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda bolsun, dedi. Ḥəmmə həlḳ: — Bu obdan gəp, dəp jawab bərdi. **25** Iliyas Baalning pəyoŋəmbərlirigə: Silər kəp boloŋaq awwal əzünglar üqün bir buḳini tallap təyyar ḳilinglar; andin ḥeq ot yaḳmay əz ilaḥinglarning namini ḳiqḳirip nida ḳilinglar, dedi. **26** Ular uning degini boyiqə əzlirigə berilgən buḳini elip uni təyyar ḳildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini ḳiqḳirip: — I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida ḳildi. Lekin ḥeq awaz yaki ḥeq jawab bolmidi. Ular raslanoŋan ḳurbangaḥ qərisidə tohtimay səkrəytti. **27** Qüx kirgəndə Iliyas ularni zanglik ḳilip: — Ünlükrək ḳiqḳiringlar; qünki u bir ilaḥ əməsmu? Bəlkim u qongḳur hiyaloŋa qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qiḳip kətkəndu, yaki bir səpərgə qiḳip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatḳan boluxi mumkin, uni oyoŋitixinglar kerək?! — dedi. **28** Ular tehimu ünlük qaḳirip əz ḳaidisi boyiqə ḳanoŋa milinip kətküqə əzlirini ḳiliq wə nəyzə bilən tilatti. **29** Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatḳan» ḥalətkə qüxüp kəqlik ḳurbanliḳ waḳtioŋiqə xu ḥaləttə turdi. Lekin ḥeq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət ḳiloŋuqi məlum bolmidi. **30** Iliyas ḥəmmə həlḳḳə: — Yenimoŋa yeḳin kelinglar, dedi. Ḥəmmə həlḳ uningoŋa yeḳin kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki yiḳitiloŋan ḳurbangaḥini ḳaytidin ḳurup qiḳti. **31** Iliyas on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning «Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaloŋan Yaḳupning ooŋulliridin qiḳḳan ḳəbililərning sani bilən ohxax idi. **32** Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami bilən bir ḳurbangaḥni yasidi. U ḳurbangaḥning qərisidə ikki seaḥ dan patḳudək azgal kolidi. **33** Andin u otunni rastlap, buḳini parqilap otunning təpisigə ḳoydi. **34** U: — Tət idixni suoŋa toxḳuzup uni kəydürmə ḳurbanliḳ wə otunning üstigə təkünglar, — dedi. Andin: Yənə bir ḳetim ḳilinglar» — dewidi, ular xundaḳ ḳildi. U yənə: — Üqinqi mərtiwə xundaḳ ḳilinglar, dedi. Ular üqinqi mərtiwə xundaḳ ḳiloŋanda **35** su ḳurbangaḥning qərisidin eḳip qüxüp, kolanoŋan azgalnimu su bilən toldurdi. **36** Kəqlik ḳurbanliḳning waḳti kəlgəndə Iliyas pəyoŋəmbər ḳurbanliḳḳa yeḳin kelip mundaḳ dua ḳildi: — Əy Pərwərdigar, Ibraḥim bilən Isḥaḳ wə Israilning Hudasi, Əzüngning Israilda Huda boloŋiningni axkara ḳiloŋaysən, xundaḳla mening Sening ḳulung bolup bularning ḥəmmisini buyruḳung bilən ḳiloŋanliḳimni bügün bildürgəysən. **37** Manga ijabət ḳiloŋaysən, əy Pərwərdigar, ijabət ḳiloŋaysən; xuning bilən bu həlḳḳə sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni ḥəmdə ularning ḳəlblirini tooŋra yoloŋa

yanduroɣuqi əzüng ikənlikingni bildürgəysən, dedi. 38 Xuning bilən Pərwərdigarning oti qüxüp kəydürmə
qurbanliqni, otunni, taxlarni wə topini kəydürüp
azgaldiki sunimu yoqitiwətti. 39 Həlqlərning ḥəmmisi
buni kərüpla, ular düm yiqilip: — Pərwərdigar, u
Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti. 40 Iliyas
həlqqə buyrup: — Baalning pəyoɣəmbərlirini tutunglar,
ḥeqqaysini qoyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni
tutqanda Iliyas ularni kixun jiloɣisioɣa elip berip, u
yərdə qətl qildurdi. 41 Iliyas Aḥabqa bolsa: — Qiqip
yəp-iqkin. Qünki qattiq yamoɣurning xaldirlioɣan
awazi anglanmaqta, — dedi. 42 Aḥab qopup yəp-
iqix üqün qiqti. Əmma Iliyas Karməlning qoqqisioɣa
qiqip yərgə engixip, bexini tizining otturisioɣa qoyup
tizlinip 43 hizmətkarioɣa: — Qiqip dengiz tərəpkə
qarioɣin, dedi. U qiqip səpselip qarap: — Ḥeqnərsə
kərünməydu, dedi. U jəmiy yəttə qetim: — Berip
qarap baqqin, dəp buyrudi. 44 Yəttinqi qetim kəlgəndə
u: — Mana, dengizdin qiqiwatqan, adəm aliqinidək
kiqik bir bulutni kərdum — dedi. Iliyas uningoɣa: —
Qiqip Aḥabqa: — «Ḥarwini qetip təwəngə qüxkin,
bolmisa yamoɣur seni tosuwalidu», dəp eytqin, —
dedi. 45 Angoɣuqə asman bulut bilən tutulup, boran
qiqip qattiq bir yamoɣur yaoɣdi. Aḥab ḥarwioɣa qiqip
Yizrəəlgə kətti. 46 Pərwərdigarning qoli Iliyasning
wujudida turoɣaq, u belini baoɣlap Aḥabning aldida
Yizrəəlning kirix eoɣizioɣiqə yügürüp mangdi.

19 Lekin Aḥab Iliyasning ḥəmmə qiloɣinini, jümlidin
ḥəmmə pəyoɣəmbərlərni qiliqlap əltürginini
Yizəbəlgə eytip bərdi. 2 Yizəbəl bolsa Iliyaska bir
həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wakitqiqə sən
xularning janlirioɣa qiloɣiningdək mən sening jeningni
ohxax qilmisam, ilahlar mangimu xundak qilsun
ḥəmdə uningdinmu ziyadə qilsun! — dəp eytquzdi.
3 U buni bilgəndə, əz jenini qutquzmaq üqün qeqip
Yəḥuda təwəsidiki Bəər-Xebaoɣa bardi. U u yərdə əz
hizmətkarini qaldurup qoyup, 4 Əzi qəlning iqigə qarap
bir kün yol mangdi. U u yərdiki bir xiwaqning qexioɣa
kelip uning astida olturup, əzining əlümigə tilək tiləp:
— I Pərwərdigar əmdi boldi, jenimni aloɣin; nemila
degənbilən mən ata-bowilirimdin artuq əməsmən,
— dedi. 5 U xu xiwaq astida yetip uhlap qaldi. Mana
bir pərixtə uni noqup uningoɣa: — Qopup, nan yegin,
dedi. 6 U qarisa bexida qizik qooɣlarda pixiwatqan bir
poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhlioɣili
yatti. 7 Andin Pərwərdigarning pərixtisi yənə kelip
ikkinqi qetim uni noqup uningoɣa: — Qopup nan yegin.
Bolmisa yolungning eoɣirini kətürəlməysən, dedi. 8 U
qopup yəp-iqti. Xu taamdin aloɣan quwwət bilən u
kirik keqə-kündüz mengip Hudaning teoɣi Ḥorəbgə
yetip bardi. 9 U u yərdiki oɣaroɣa kirip qondi. Wə
mana, Pərwərdigarning səzi uningoɣa kelip mundaq
deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə qiliwatisən? 10 U
jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Huda Pərwərdigar üqün zor otluq muḥəbbət bilən
ḥəsət qildim. Qünki Israillar Sening əḥdəngni taxlap
qurbangaḥliringni yiqitip, Sening pəyoɣəmbərliringni
qiliq bilən əltürdi. Mən, yaloɣuz mənla qaldim wə
ular mening jenimni aloɣili qəstləwatidu, dedi. 11
U uningoɣa: — Qiqip, Pərwərdigarning aldida taoɣda
turoɣin, dedi. Mana, Pərwərdigar ətüp ketiwatatti;
[uning aldida] zor küqlük bir xamal qiqip, taoɣlarni
sundurup, qoram taxlarni parqilap qeqiwətti. Lekin
Pərwərdigar xamalda əməs idi. Xamaldin keyin bir yər
təwrəx boldi. Lekin Pərwərdigar yər təwrəxtə əməs idi.
12 Yər təwrəxtin keyin bir lawuldioɣan ot kətürüldi.
Lekin Pərwərdigar otta əməs idi. Ottin keyin boxqina,
mulayim bir awaz anglandi. 13 Wə xundak boldiki,
Iliyas xuni anglap, yüzini yepinqisi bilən orap oɣarning
aoɣzioɣa berip turdi. Mana, bir awaz qiqip uningoɣa: —
I Iliyas, sən bu yərdə nemə qiliwatisən? — dedi. 14 U
jawab berip: — Samawi qoxunlarning Sərdari boloɣan
Huda Pərwərdigar üqün zor otluq muḥəbbət bilən
ḥəsət qildim. Qünki Israillar Sening əḥdəngni taxlap
qurbangaḥliringni yiqitip, Sening pəyoɣəmbərliringni
qiliq bilən əltürdi. Mən yaloɣuz mənla qaldim wə
ular mening jenimni aloɣili qəstləwatidu, dedi. 15
Pərwərdigar uningoɣa mundaq dedi: — Baroɣin, kəlgən
yolung bilən qaytip, andin Dəməxqning qəligə baroɣin.
U yərgə baroɣanda Ḥazaəlni Suriyə üstigə padixaḥ
boluxqa məsiḥ qiloɣin. 16 Andin Nimxining ooɣli
Yəḥuni Israilning üstigə padixaḥ boluxqa məsiḥ
qiloɣin; əz ornungoɣa pəyoɣəmbər boluxqa Abəl-
Məḥolaḥlik Xafatning ooɣli Elixanimu məsiḥ qiloɣin.
17 Wə xundak boliduki, Ḥazaəlning qiliqidin qeqip
qutuloɣan ḥərbirini Yəḥu əltüridu; Yəḥuning qiliqidin
qeqip qutuloɣan ḥərbirini Elixa əltüridu. 18 Lekin
Israilda yəttə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini
pükmigən wə uningoɣa aoɣzini səygüzmigən ḥərbirini
əzümgə saqlap qaldurdum, — dedi. 19 U u yərdin
qiqip, Xafatning ooɣli Elixani tapti. U qaoɣda u yər
ḥəydəwatatti; uning aldida on ikki jüp uy bar idi,
u on ikkinqisi bilən qox ḥəydəwatatti. Iliyas kelip
uning üstigə əz yepinqisini taxlap artip qoydi. 20

U uylarni taxlap Iliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip atam bilən anamni səygili ḳoyoŋin, andin mən kelip sanga əgixəy, — dedi. U uningoŋa: — Ḳaytḳin; mən sanga nemə ḳildim? — dedi. **21** U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən bir jüp uyni soyup, ularning jabduḳini otun ḳilip, gəxini pixurup həlḳḳə beriwidi, ular yedi. Andin u ornidin ḳopup Iliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

20 Suriyəning padixaḥi Bən-Ḥadad pütkül ḳoxunini jəm ḳildi; u ottuz ikki padixaḥni at wə jəng ḥarwiliri bilən elip qiḳip, Samariyəgə ḳorxap ḥujum ḳildi. **2** U əlqilərni xəḥərgə kirgüzüp Israilning padixaḥi Aḥabning ḳexioŋa əwətip uningoŋa: — **3** «Bən-Ḥadad mundaḳ dəydu: — Sening kümüx bilən altunung, sening əng qiraylıḳ hotunliring bilən baliliringmu meningkidur» dəp yətküzdi. **4** Israilning padixaḥi uningoŋa: — I oŋojam padixaḥ, sili eytḳanliridək mən əzüm wə barliḳim silininggkidur, dəp jawab bərdi. **5** Əlqilər yənə kelip: — «Bən-Ḥadad sez ḳilip mundaḳ dəydu: — Sanga dərwəḳə: — Sening kümüx bilən altunungni, sening hotunliring bilən baliliringni manga tapxurup berisən, degən həwərni əwəttim. **6** Lekin ətə muxu waḳitlarda hizmətkarlirimni yeningoŋa əwətimən; ular ordang bilən hizmətkarliringning əylirini ahturup, sening kəzliringdə nemə əziz bolsa, ular xuni ḳolioŋa elip kelidu» — dedi. **7** U waḳitta Israilning padixaḥi zemindiki ḥəmmə aḳsaḳallarni qaḳirip ularoŋa: — Bu kixining ḳandaḳ awariqilik qiḳarmaḳqi boloŋanliḳini bilip ḳelinglar. U manga həwər əwətip məndin hotunlirim bilən balilirim, kümüx bilən altunlirimni tələp ḳiloŋinida mən uningoŋa yaḳ demidim, dedi. **8** Barliḳ aḳsaḳallar bilən həlḳning ḥəmmisi uningoŋa: — Ḳulaḳ salmioŋin, uningoŋa maḳul demigin, dedi. **9** Buning bilən u Bən-Ḥadadning əlqilirigə: — Oŋojam padixaḥḳa, sili adəm əwətip, əz kəminiliridin dəsləptə sorioŋanning ḥəmmisini ada ḳilimən; lekin keyinkisigə maḳul deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip berip xu səzni yətküzdi. **10** Bən-Ḥadad uningoŋa yənə həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəḥiridə manga əgəxkənlərning ḳollirioŋa oqumlioŋudək topa ḳelip ḳalsa, ilaḥlar mangimu xundaḳ ḳilsun wə uningdin axurup ḳilsun!» — dedi. **11** Lekin Israilning padixaḥi jawab berip: — «Sawut-ḳorallar bilən jabdunoŋuqi sawut-ḳorallardin yexingüqidək maḥtinip kətmisun!» dəp eytinglar, — dedi. **12** Bən-Ḥadad bu səzni anglioŋanda ḥərḳaysi padixaḥlar bilən qedirlirida xarab iqixiwatatti. U hizmətkarlirioŋa: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni dewidi, ular xəḥərgə ḥujum ḳilixḳa tizilixti. **13** U waḳitta bir pəyoŋəmbər Israilning padixaḥi Aḥabning ḳexioŋa kelip: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Bu zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni ularni sening ḳolungoŋa tapxurimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi. **14** Aḥab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Waliylarning oŋulamliri bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim ḥujumni baxlaydu? — dəp soridi. U: — Sən əzüng, dedi. **15** U waḳitta waliylarning oŋulamlirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki nəpər qiḳti. Andin keyin u ḥəmmə həlḳni, yəni barliḳ Israillarni saniwidi, ularning sani yəttə ming nəpər qiḳti. **16** Israillar xəḥərdin qüx waḳtida qiḳti. Bən-Ḥadad bilən xu padixaḥlar, yəni yardəmgə kəlgən ottuz ikki padixaḥ bolsa qedirlirida xarab iqip məst boluxḳanidi. **17** Waliylarning oŋulamliri yürüxtə awwal mangdi. Bən-ḥadad adəm əwətiwidi, ular uningoŋa həwər berip: — «Samariyədin adəmlər keliwatidu» — dedi. **18** U: — Əgər sülḥi tüzüxkə qiḳḳan bolsa ularni tirik tutunglar, əgər soḳuxḳili qiḳḳan bolsimu ularni tirik tutunglar, dedi. **19** Əmdi waliylarning bu oŋulamliri wə ularning kəynidiki ḳoxun xəḥərdin qiḳip, **20** ḥərbiri əzigə uqrioŋan adəmni qepip əltürdi. Suriylər ḳaqti; Israil ularni ḳooŋlidi. Suriyəning padixaḥi Bən-Ḥadad bolsa atḳa minip atliḳlar bilən ḳeqip ḳutuldi. **21** Israilning padixaḥi qiḳip ḥəm atliḳlarni ḥəm jəng ḥarwilirini bitqit ḳilip Suriylərni ḳattiḳ ḳir-qap ḳildi. **22** Pəyoŋəmbər yənə Israilning padixaḥining ḳexioŋa kelip uningoŋa: — Əzüngni mustəḥkəmləp, əzüngni obdan dəngsəp, nemə ḳilixing kerəklikini oylap baḳḳin. Qünki kelər yili ətiyazda Suriyəning padixaḥi sən bilən jəng ḳiloŋili yənə qiḳidu, dedi. **23** Suriyəning padixaḥining hizmətkarliri uningoŋa mundaḳ dedi: — «Ularning ilaḥi taoŋ ilaḥi boloŋaqḳa, ular bizgə küqlük kəldi. Lekin biz tüzləngliktə ular bilən soḳuxsaḳ, jəzmən ularoŋa küqlük kelimiz. **24** Əmdi xundaḳ ḳiloŋayliki, padixaḥlarning ḥərbirini əz mənsipidin qüxürüp, ularning ornida waliylarni tikligəyla. **25** Andin sili məḥrum boloŋan ḳoxunlirioŋa barawər boloŋan yənə bir ḳoxunni, yəni atning ornioŋa at, ḥarwining ornioŋa ḥarwa təyyar ḳildurup əzlirigə yioŋḳayla; biz tüzləngliktə ular bilən soḳuxayli; xuning bilən ularoŋa küqlük kəlməmduḳ?». U ularning səzigə ḳulaḳ selip xundaḳ ḳildi. **26** Keyinki

yili ətiyazda Bən-Ḥadad Suriylərni editlap toluқ yioɣip, Israil bilən jəng қilоɣili Afək xəḥirigə qiқti. 27 Israillarmu əzlirini editlap, ozuқ-tülük təyyarlap, ular bilən jəng қilixқa qiқti. Israillar ularning udulida bargaḥ tikliwidi, Suriylərning aldida huddi ikki top kiqik ooɣlaқ padisidək kəründi. Lekin Suriylər pütkül zeminni қaplioɣanidi. 28 Əmma Hudaning adimi Israilning padixaḥining қexioɣa kelip uningoɣa: — Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Suriylər: Pərwərdigar taoɣ ilaḥidur, jiloɣilarning ilaḥi əməs, dəp eytқini üqün, Mən bu zor bir top adəmning ḥəmmisini sening қolungoɣa tapxurimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər», dedi. 29 Ikki tərəp yəttə kün bir-birining udulida bargaḥlirida turdi. Yəttinqi küni soқux baxlandi. Israillar bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərni əltürdi. 30 Қaloɣanlar Afək xəḥirigə kеqip kiriwaldi; lekin sepili ərülüp ulardin yigirmə yəttə ming adəmning üstigə qüxüp besip əltürdi. Bən-Ḥadad əzi bədər kеqip xəḥərgə kirip iqkiridiki bir əygə məküwaldi. 31 Hizmətkarliri uningoɣa: — Mana biz Israilning padixaḥlirini rəḥimlik padixaḥlar dəp angliduқ; xuning üqün bəllirimizgə bəz baoɣlap baxlirimizoɣa kula yəgəp Israilning padixaḥioɣa təslimgə qiқayli. U silining janlirini ayarmikin? — dedi. 32 Xuning bilən ular bəllirigə bəz baoɣlap baxlirioɣa kula yəgəp Israilning padixaḥining қexioɣa berip uningoɣa: — Kəminiliri Bən-Ḥadad: «Jenimni ayioɣayla», dəp iltija қildi, dedi. U bolsa: — U tehi ḥayatmu? U mening buradirim, dedi. 33 Bu adəmlər bu səzni yahxiliқning alamiti, dəp oylap, dərḥalla uning bu səzini qing tutuwelip: — Bən-Ḥadad silining buradərliridur! — dedi. U: — Uni elip kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən Bən-Ḥadad uning қexioɣa qiқti; xuning bilən u uni қolidin tartip jəng ḥarwisioɣa qiқardi. 34 Bən-Ḥadad uningoɣa: — Mening atam silining atiliridin aloɣan xəḥərlərni siligə қayturup berəy. Atam Samariyədə rəstə-bazarlirini tikligəndək sili əzliri üqün Dəməxқtə rəstə-bazarlarni tikləyla, — dedi. Aḥab: — Bu xərt bilən seni қoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əḥdə қilixti wə u uni қoyup bərdi. 35 Pəyoɣəmbərlərning xagirtlirining biri Pərwərdigarning buyruқi bilən yənə birigə: — Səndin ətünimən, meni uroɣin, dedi. Lekin u adəm uni uroɣili unimidi. 36 Xuning bilən u uningoɣa: — Sən Pərwərdigarning səzini anglimioɣining üqün mana bu yərdin kətkiningdə bir xir seni booɣup əltüridu, — dedi. U uning yenidin qiққanda, uningoɣa bir xir uqrap uni əltürdi. 37 Andin keyin u yənə bir adəmni tepip uningoɣa: — Səndin ətünimən, meni uroɣin, dedi. U adəm uni қattiқ urup zəhimləndürdi. 38 Andin pəyoɣəmbər berip əz қiyapitini əzgərtip, kəzlirini tengiқ bilən tengip yol boyida padixaḥni kütüp turdi. 39 Padixaḥ xu yərdin ətkəndə u padixaḥni qaқirip: — Kəminiliri kəskin jəng məydanioɣa qiққanidim, wə mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup: «Bu kixigə qing қarioɣin, ḥərқandaқ səwəbtin u yoқap kətsə, sən əz jeningni uning jenining ornioɣa töləysən; bolmisa bir talant kümüx töləysən», dedi. 40 Lekin mən kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yoқitip қoydum, dedi. Israilning padixaḥi uningoɣa: — Əzüng bekitkiningdək sanga ḥəküm қilinidu! — dedi. 41 U dərḥal kəzliridin tengiқni eliwətti; Israilning padixaḥi uni tonup uning pəyoɣəmbərlərdin biri ikənlikini kərdi. 42 Pəyoɣəmbər uningoɣa: — Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Mən ḥalakətkə bekitkən adəmni қolungdin қutuloɣili қoyoɣining üqün sening jening uning jenining ornida elinidu; sening həlқing uning həlқining ornida elinidu», dedi. 43 Xuning bilən Israilning padixaḥi hapa bolup, oɣəxlikkə qəmgən ḥalda Samariyəgə қaytip ordisioɣa kirdi.

21 Bu ixlardin keyin xundaқ boldiki, Yizrəəllik Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixaḥi Aḥabning ordisining yenida bir üzümzarliқi bar idi. 2 Aḥab Nabotқa səz қilip: — Əz üzümzarliқingni manga bərgin, mening əyümgə yeқin boloɣaq, uni bir səy-kəktatliқ baoɣ қilay. Uning ornida sanga obdanraқ bir üzümzarliқ berəy yaki layiқ kərsəng baḥasini nəқ berimən, dedi. 3 Əmma Nabot Aḥabқa: — Pərwərdigar meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin neri қilsun, dedi. 4 Aḥab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp eytқan səzidin hapa bolup oɣəxlikkə qəmgən ḥalda ordisioɣa қaytti; u kariwatta yetip yüzini [tam] tərəpkə ərüp nanmu yemidi. 5 Hotuni Yizəbəl uning қexioɣa kelip: Roḥiy kəypiyating nemixқa xunqə təwən, nemixқa nan yeməysən? — dedi. 6 U uningoɣa: — Mən Yizrəəllik Nabotқa səz қilip: «Üzümzarliқingni manga puloɣa bərsəng, yaki layiқ kərsəng uning ornioɣa baxқa üzümzarliқ berəy» dedim. Lekin u: «Sanga üzümzarliқimni bərməymən» dedi, — dedi. 7 Hotuni Yizəbəl uningoɣa: — Sən ḥazir Israilning üstigə səltənət қiloɣuqi əməsmu? Қopup nan yəp, kənglüngni hux қiloɣin; mən sanga Yizrəəllik Nabotning üzümzarliқini erixtürimən, dedi.

8 Andin u Aḥabning namida bir hət yezip, üstigə uning
məḥürini besip, hətni Nabotning xəḥiridə uning bilən
turuwatḳan aḳsaḳallar wə mətiwərlərgə əwətti. 9
Həttə u mundaḳ yazoɣanidi: — «Roza tutux kerək dəp
buyrup, həlḳning arisida Nabotni tərdə olturoɣuzoɣin;
10 ikki adəmni, yəni Beliyalning balisini uning udulida
olturoɣuzup, ularni Nabotning üstidin ərz ḳiloɣuzup:
«Sən Hudaoɣa wə padixaḥḳa lənət oḳudung» dəp
guwaḥlik bərgüzünglar. Andin uni elip qiḳip qalma-
kesək ḳilip əltürünglar». 11 Xəḥərning adəmliri, yəni
uning xəḥiridə turuwatḳan aḳsaḳalar bilən mətiwərlər
Yizəbəlning ularoɣa əwətkən hetidə pütülgəndək ḳildi;
12 ular rozini buyrup, həlḳning arisida Nabotni tərdə
olturoɣuzdi. 13 Andin u ikki adəm, yəni Beliyalning
baliliri həlḳning aldida Nabot üstidin ərz ḳilip: «Nabot
Hudaoɣa wə padixaḥḳa dəxnəm ḳildi» dəp guwaḥlik
bərdi. Xuning bilən ular Nabotni xəḥərning taxḳirioɣa
sərəp elip qiḳip, taxlar bilən qalma-kesək ḳilip
əltürdi. 14 Andin ular Yizəbəlgə adəm əwətip: «Nabot
qalma-kesək ḳilip əltürüldi» dəp həwər bərdi. 15
Yizəbəl Nabotning qalma-kesək ḳilinip əltürülgənlikini
angliɣanda Aḥabḳa: Ḳopup, Yizrəəllik Nabotning
sanga puloɣa bərgili unimioɣan üzümzarliḳini tapxurup
aloɣin; qünki Nabot ḥayat əməs, bəlki əldi, dedi. 16
Xundaḳ boldiki, Aḥab Nabotning əlgənlikini anglap,
Yizrəəllik Nabotning üzümzarliḳini igiləx üqün xu
yərgə bardi. 17 Lekin Pərwərdigarning səzi Tixbilik
Iliyaskə kelip mundaḳ deyildi: — 18 «Ḳopup berip,
Samariyədə olturuxluḳ Israil padixaḥi Aḥab bilən
uqraxḳin; mana u Nabotning üzümzarliḳida turidu;
qünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardi. 19 Uningoɣa:
— «Adəm əltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» —
degin. Andin uningoɣa yənə səz ḳilip: — Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — «Nabotning ḳenini itlar yalioɣan
jayda sening ḳeningnimu itlar yalaydu» — degin».
20 Aḥab Iliyaskə: — I düxminim, meni taptingmu?
— dedi. U jawabən mundaḳ dedi: — Rast, mən seni
taptim; qünki sən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik
ḳilix üqün əzüngni setiwətting. 21 Pərwərdigar:
«Mana, Mən üstünggə bala qüxürüp nəslingni yoḳitip,
sən Aḥabning Israilda ḳaloɣan jəmətidiki ḥəmmə
ərkəkni, ḥətta ajiz yaki meyip bolsun, ḥəmmisini
üzüp yoḳitimən; 22 wə sən Mening oɣəzipimni ḳozoɣap
Israilni gunaḥḳa azduroɣining üqün sening jəmətingni
Nibatning ooɣli Yəroboamning jəməti wə Ahiyaḥning
ooɣli Baaxaning jəmətigə ohxax ḳilimən» — dəydu, —
dedi. 23 — Yizəbəl tooɣrisidimu Pərwərdigar səz ḳilip:
«Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni yəydu.
24 Aḥabning jəmətidikilərdin xəḥərdə əlgənlərni
itlar yəydu; səḥrada əlgənlərni bolsa asmandiki
ḳuxlar yəydu» dedi 25 (Bərḥəḳ, hotuni Yizəbəlning
ḳutritxliri bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik
ḳiloɣili əzini satḳan Aḥabdək ḥeqkim yoḳ idi. 26 U
Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥaydəp ḳooɣliwətkən
Amoriylarning ḳiloɣinidək ḳilip, yirginqlik butlaroɣa
tayinip əgixip, lənətlik ixlarni ḳilatti). 27 Lekin Aḥab
bu səzlərni angliɣanda əz kiyimlirini yirtip bədinigə
bəz yəgəp, roza tutti. U bəz rəḥttə yatatti, jimjit
mangatti. 28 U waḳitta Pərwərdigarning səzi Tixbilik
Iliyaskə kelip: — 29 «Aḥabning Mening aldimda əzini
ḳandaḳ təwən tutuwatḳanliḳini kərdüngmu? U əzini
Mening aldimda təwən tutuwatḳanliḳi tüpəylidin, bu
balani uning künliridə kəltürməymən, bəlki uning
ooɣlining künliridə uning jəmətigə kəltürimən» —
deyildi.

22 Üq yiloɣiqə Suriyə bilən Israilning otturisida
jəng bolmioɣaqḳa, ular tinqliḳta ətti. 2 Üqinqi
yilda bolsa Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafat Israilning
padixaḥini yoḳlap bardi. 3 Israilning padixaḥi
əz hizmətkarlirioɣa: — Gileadtiki Ramot bizningki
ikənlikini bilisilərəɣu? Xundaḳ ikən, nemixḳa biz
jim olturup, tehiqə Suriyəning padixaḥining ḳolidin
uni almaymiz? — dedi. 4 U Yəḥoxafatḳa: —
Jəng ḳiloɣili mening bilən Gileadtiki Ramotḳa
berixḳa maḳul bolamdila? — dəp soridi. Yəḥoxafat
Israilning padixaḥioɣa jawab berip: — Biz silining-
mening dəp ayrimaymiz; mening həlḳim əzlirining
həlḳidur, mening atlirim silining atliridur, dedi.
5 Lekin Yəḥoxafat Israilning padixaḥioɣa: —
Ətünimənki, bügün awwal Pərwərdigarning səzini
sorap kərgəyla, dedi. 6 Xuning bilən Israilning
padixaḥi pəyoɣəmbərlərni, yəni tət yüzqə adəmni
yioɣdurup ulardin: — Soḳuxḳili Gileadtiki Ramotḳa
qiḳsam bolamdu, yoḳ? — dəp soriwidi, ular: —
Qiḳḳin, Rəb uni padixaḥning ḳolioɣa beridu, deyixti.
7 Lekin Yəḥoxafat bolsa: — Bulardin baxḳa, yol
sorioɣudək Pərwərdigarning birər pəyoɣəmbiri yoḳmu?
— dəp soridi. 8 Israilning padixaḥi Yəḥoxafatḳa
jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioɣan
yənə bir adəm bar; lekin u mening tooɣramda
ḳutluḳni əməs, bəlki balayi'apətni kərsitip bexarət
bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlaḥning
ooɣli Mikayadur, dedi. Yəḥoxafat: — I aliyliri, sili
undaḳ demigəyla, dedi. 9 Andin Israilning padixaḥi

bir qakirini qakirip uningoqa: — Qakkan berip, Imlahning ooqli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi. **10** Əmdi Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwazisining aldidiki hamanda hərbiri əz təhtidə olturuxti. Ularning aldida pəyoqəmbərlərning həmmisi bexarət bərməktə idi. **11** Kənanahning ooqli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap qikip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriylərni yokatkuqə üsüp ursila», dedi. **12** Həmmə pəyoqəmbərlər xuningoqa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotka qikip səzsiz muwəppəkiyət kazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning kolioqa tapxuridikən», deyixti. **13** Mikayani kiqkiroqili baroqan həwərqi uningoqa: — Mana, həmmə pəyoqəmbərlər birdək padixahka yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularning səzi bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi. **14** Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi. **15** U padixahning aldioqa kəlgəndə padixah uningdin: I Mikaya, jəng kiloqili Gileadtiki Ramotka qiksak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoqa jawab berip: — Qikip muwəppəkiyət kazinisən; qünki Pərwərdigar xəhərni padixahning kolioqa beridu, dedi. **16** Lekin padixah uningoqa: — Mən sanga kanqə ketim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga eytmaslikka kəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **17** Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoqlarda padiqisiz koylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yok; bularning hərbiri tinq-aman əz əyigə kaytsun», dedi, — dedi. **18** Israilning padixahi Yəhoxafatka: — Mana, mən siligə «U mening tooqramda kutlukni əməs, bəlki haman balayi'apətni kərsitip bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **19** Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini anglioqin; mən Pərwərdigarning əz təhtidə olturoqanlikini, asmanning pütkül koxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə turoqanlikini kərdüm. **20** Pərwərdigar: «Kim Ahabni Gileadtiki Ramotka qikip, xu yərdə halak boluxka aldaydu?» — dedi. Birsi undak, birsi mundak deyixti; **21** xu wakitta bir roh qikip Pərwərdigarning aldida turup: «Mən berip alday», dedi. Pərwərdigar uningdin: «Kandak usul bilən aldaysən?» — dəp soriwidi, **22** u: — «Mən qikip uning həmmə pəyoqəmbərlirining aoqzida yaloqanqi bir roh bolimən», dedi. Pərwərdigar: — «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundak kil» — dedi. **23** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu həmmə pəyoqəmbərliringning aoqzioqa yaloqanqi bir rohni saldi; Pərwərdigar sening tooqrangda balayi'apət kərsitip səzlidi» — dedi. **24** Xuni anglap Kənanahning ooqli Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitioqa birni selip: — Pərwərdigarning Rohi kaysi yol bilən məndin ətüp, sanga səz kilixka bardi?! — dedi. **25** Mikaya jawab berip: — Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. **26** Israilning padixahi əmdi: — Mikayani elip kayturup berip, xəhər hakimi Amon bilən padixahning ooqli Yoaxka tapxurup, **27** ularoqa tapilap: «Padixah mundak dəydu: — Uni zindanoqa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik kiynap nan bilən suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi. **28** Mikaya: — Əgər sən həkikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz kilmioqan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbiringlar anglanglar, dedi. **29** Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat Gileadtiki Ramotka qikti. **30** Israilning padixahi Yəhoxafatka: — Mən baxka kiyapətkə kirip jənggə qikay; sili bolsila əz kiyimlirini kiyip qikkayla, dedi. Israilning padixahi baxka kiyapət bilən jənggə qikti. **31** Suriyəning padixahi jəng harwiliri üstidiki ottuz ikki sərdaroqa: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəkət Israilning padixahi bilən sokuxunglar, dəp buyrudi. **32** wə xundak boldiki, jəng harwilirining sərdarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qokum Israilning padixahi dəp, uningoqa hujum kiloqili buruldi. Lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi. **33** jəng harwilirining sərdarliri uning Israilning padixahi əməslikini kərgəndə uni kooqlimay, burulup ketip kelixti. **34** Əmma birəylən karisioqila bir okya etiwidi, ok Israilning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U harwikexigə: Harwini yandurup meni səptin qikaroqin; qünki mən yaridar boldum, dedi. **35** U küni jəng baroqanseri kattik boldi. Padixah bolsa Suriylərning udulida əz jəng harwisioqa yəlinip ərə turdi. Zəhmidin kəni harwining tegigiqə ekip, kəq kirgəndə u əldi. **36** Kün patarda koxun arisida bir kattik sada anglinip: — Hər adəm əz xəhirigə yansun! Hərbiri əz yurtioqa yenip kətsun! — deyildi. **37** Padixah əldi, kixilər uni Samariyəgə elip kəldi; ular padixahni Samariyədə dəpnə kildi. **38** Birsi padixahning harwisini Samariyəning kəlidə [yuoqanda] (bu kəl pahixə ayallar yuyunidioqan jay idi), Pərwərdigarning eytkan səzi əməlgə axurulup, itlar uning kenini yalidi. **39** Ahabning baxka ixliri,

kiloŋanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning yasioŋan «pil qix sariyi» wə bina kiloŋan ḥəmmə xəḥərlər tooŋruluk «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **40** Aḥab ata-bowiliri arisida uhlidi. Andin uning ooŋli Aḥaziya ornida padixaḥ boldi. **41** Asaning ooŋli Yəḥoxafat Israilning padixaḥi Aḥabning səltənitining tətinqi yilida Yəḥudaoŋa padixaḥ boldi. **42** Yəḥoxafat padixaḥ boloŋanda ottuz bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Azubaḥ bolup, u Xilḥining kizi idi. **43** U ḥər ixta atisi Asaning barlik yollirida yürüp, ulardin qikmay Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni kilatti. Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmioŋanidi; halayik yənila «yukiri jaylar»da kurbanlik kilip huxbuy yakatti. **44** Wə Yəḥoxafat bilən Israilning padixaḥi otturisida tinqlik boldi. **45** Yəḥoxafatning baxka ixliri, uning kərsətkən kudriti, kandak jəng kiloŋanliri tooŋrisida «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **46** U atisi asaning künliridə zemindin kooŋliwetilmigən kəspiy bəqqiwazlarni zeminidin ḥəydəp qikardi. **47** U wakitta Edomning padixaḥi yok idi, bəlki bir waliy ḥəküm sürətti. **48** Yəḥoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix kemə» ətritini kurdi. Lekin kemilər ḥeqyərgə baralmidi; qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran boloŋanidi. **49** U wakitta Aḥabning ooŋli Aḥaziya Yəḥoxafatka: — Mening hizmətkarlirim sening hizmətkarliring bilən kemilərdə barsun, dedi. Lekin Yəḥoxafat unimidi. **50** Yəḥoxafat əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»də ata-bowilirining kəbrisidə dəpnə kilindi. Andin ooŋli Yəḥoram ornida padixaḥ boldi. **51** Aḥabning ooŋli Aḥaziya Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafatning səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning üstidə padixaḥ bolup ikki yil səltənət kildi. **52** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kilip atisining yolida wə anisining yolida yürüp, xundakla Israilni gunaḥka putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning yolida mangdi; **53** u atisi kiloŋanning ḥəmmisini kilip, Baalning kullukida bolup, uningoŋa səjdə kilip, Israilning Hudasi Pərwərdigarning oŋəzipini kozoŋidi.

Padixaḫlar 2

1 **2** Aḫaziya Samariyədə turoɣanda [ordisidiki] balihanining pənjirisidin yiḳilip qüxüp, kesəl bolup ḳaldi. U həwərqilərni əwətip ularoɣa: — Əkron xəḫiridiki ilaḫ Baal-Zəbubdin mening tooɣramda, kesilidin saḳiyamdu, dəp soranglar, dedi. **3** Lekin Pərwərdigarning Pərixtisi bolsa Tixbilik Iliyaskə: — Ornungdin tur, Samariyə padixaḫining əlqilirining aldioɣa berip, ularoɣa: — Israilda Huda yoḳmu, Əkrondiki ilaḫ Baal-Zəbubdin yol sorioɣili mangdinglarmu? **4** Xuning üqün Pərwərdigar ḫazir mundaḳ dediki: «Sən qiḳḳan kariwattin qüxəlməysən; sən qoḳum əlisən» degin, — dedi. Xuning bilən Iliyas yoloɣa qiḳti. **5** Həwərqilər padixaḫning yenioɣa ḳaytip kəldi; u ulardin: Nemixḳa yenip kəldinglar, dəp soridi. **6** Ular uningoɣa: — Bir adəm bizgə uqrap bizgə: — Silərni əwətkən padixaḫning yenioɣa ḳaytip berip uningoɣa: «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Israilda Huda yoḳmu, Əkrondiki ilaḫ Baal-Zəbubdin yol sorioɣili adəmlərni əwəttingmu? Xuning üqün sən qiḳḳan kariwattin qüxəlməysən; sən qoḳum əlisən!» dənglar, — dedi. **7** Padixaḫ ulardin: Silərgə uqrap bu səzlərni ḳiloɣan adəm ḳandaḳ adəm ikən? — dəp soridi. **8** Ular uningoɣa: U tüklük, beligə tasma baoɣlioɣan adəm ikən, dedi. Padixaḫ: U Tixbilik Iliyas ikən, dedi. **9** Andin padixaḫ bir əllikbexini ḳol astidiki əllik adimi bilən Iliyasning ḳexioɣa mangdurdi; bu kixi Iliyasning ḳexioɣa baroɣanda, mana u bir dəngning üstidə olturatti. U uningoɣa: I Hudaning adimi, padixaḫ seni qüxüp kəlsun! dəydu, dedi. **10** Lekin Iliyas əllikbexioɣa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qüxüp sən bilən əllik adimingni kəydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan asmandin ot qüxüp, uning əzi bilən əllik adimini kəydürüwətti. **11** Xuning bilən padixaḫ yənə bir əllikbexini uning ḳol astidiki əllik adimi bilən uning ḳexioɣa mangdurdi. U uningoɣa: I Hudaning adimi, padixaḫ eytti: Seni dərḫal qüxüp kəlsun! — dedi. **12** Lekin Iliyas əllikbexioɣa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qüxüp sən bilən əllik adimingni kəydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan Hudaning oti asmandin qüxüp uning əzi bilən əllik adimini kəydürüwətti. **13** Padixaḫ əmdi üqinqi bir əllikbexini ḳol astidiki əllik adimi bilən uning ḳexioɣa mangdurdi; əllikbexi berip Iliyasning aldioɣa qiḳip, tizlinip uningoɣa yalwurup: I Hudaning adimi, mening jenim bilən sening bu əllik ḳulungning janliri nəziringdə əziz bolsun! **14** Dərwəḳə, asmandin ot qüxüp, ilgiriki ikki əllikbexini ularning ḳol astidiki əllik adimi bilən kəydürüwətti. Lekin ḫazir mening jenim sening nəziringdə əziz bolsun, dedi. **15** Pərwərdigarning Pərixtisi Iliyaskə: Sən qüxüp uning bilən baroɣin; uningdin ḳorḳmioɣin, dedi. U ornidin turup uning bilən qüxüp padixaḫning ḳexioɣa berip **16** padixaḫḳa: Pərwərdigar səz ḳilip: «Israilda wəḫiy soriɵili bolidioɣan Huda yoḳmu, Əkrondiki ilaḫ Baal-Zəbubdin yol soriɵili əlqilərni əwəttingoɣu? Xuning üqün sən qiḳḳan kariwattin qüxəlməysən; sən qoḳum əlisən!» dəydu, — dedi. **17** Xuning bilən Iliyas degəndək, Pərwərdigarning səzi boyiqə Aḫaziya əldi. Uning ooɣli bolmioɣaqḳa, Yəḫoram uning ornida padixaḫ boldi. Bu Yəḫoxafatning ooɣli, Yəḫuda padixaḫi Yəḫoramning ikkinqi yili idi. **18** Əmdi Aḫaziyaning baxḳa ixliri, uning ḳiloɣan əməlliri bolsa, ular «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

2 Pərwərdigar Iliyasni ḳara ḳuyunda asmanoɣa kətürməkqi boloɣan waḳitta Iliyas bilən Elixa Gilgaldin qiḳip ketiwatatti. **2** Iliyas Elixaoɣa: — Səndin ətünimən, bu yərdə ḳaloɣin; qünki Pərwərdigar meni Bəyt-Əlgə mangoɣuzdi. Elixa: Pərwərdigarning ḫayati bilən, wə sening ḫayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, seningdin ḫərgiz ayrilmaymən! dedi. Xuning bilən ular Bəyt-Əlgə qüxüp kəldi. **3** U waḳitta Bəyt-Əldiki pəyoɣəmbər xagirtliri Elixaning ḳexioɣa kelip uningoɣa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oɣojangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **4** Iliyas Elixaoɣa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə ḳaloɣin; qünki Pərwərdigar meni Yerihooɣa mangoɣuzdi. Elixa: Pərwərdigarning ḫayati bilən, wə sening ḫayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, seningdin ḫərgiz ayrilmaymən, dedi. Xuning bilən ular ikkisi Yerihooɣa bardi. **5** U waḳitta Yerihodiki pəyoɣəmbər xagirtliri Elixaning ḳexioɣa kelip uningoɣa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oɣojangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **6** Iliyas Elixaoɣa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə ḳaloɣin; qünki Pərwərdigar meni Iordan dəryasioɣa mangoɣuzdi, dedi. Elixa: Pərwərdigarning ḫayati bilən, wə sening ḫayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, seningdin ḫərgiz ayrilmaymən, dedi, xuning bilən ular ikkisi mengiwərdi. **7** Əmdi pəyoɣəmbər xagirtliridin əllik kixi berip, ularning udulida yiraḳtin ḳarap turatti. Əmma u ikkiylən Iordan dəryasining boyida tohtap turdi. **8** Iliyas yepinqisini

қатлап, уning билән suni uriwidi, su ikkigə бөлүнүп turdi; ular ikkisi қuruқ yoldin өtti. 9 Өtüp boloңandin keyin Iliyas Elixaoңa: Мән səndin ayrilmasta, sening өzüng üqün məndin nemə tiliking bolsa, dəwərgin, dedi. Elixa: Sening üstüngdə turoңan Roһning ikki һəssisi üstümgə қonsun, — dedi. 10 U: Bu tilikinggə erixmək қiyindur; mən səndin elip ketilgən waқtimda, meni kөrüp tursang, sanga xundaқ berilidu; bolmisa, berilməydu, — dedi. 11 Wə xundaқ boldiki, ular səzlixip mangoңanda, mana, otluқ bir jəng һarwisi bilən otluқ atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwətti wə Iliyas қara қuyunda asmanoңa kөtürülüp kətti. 12 Elixa buni kөrüp: I atam, i atam, Israilning jəng һarwisi wə atliқ əskərliri! — dəp warқiridi. Andin u uni yənə kөrəlmidi. U өz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parqə қiliwətti. 13 Andin u Iliyasning uqisidin qüxüp қaloңan yepinqisini yərdin elip, Iordan dəryasining қiroңiқioңa қaytip kəldi. 14 U Iliyasning üstidin qüxüp қaloңan yepinqisi bilən suni urup: «Iliyasning Hudasi Pərwərdigar nədidur?», dedi. Elixa suni xundaқ uroңanda su ikkigə bөlündi; Elixa sudin өtüp kətti. 15 Yerihodiki pəyoңəmbər Xagirtliri қarxi қiroңaқta turup uni kөrdi wə: «Iliyasning roһi Elixaning üstididur» dəp uning aldioңa berip, bax urup təzim қildi. 16 Ular uningoңa: Mana sening kəminiliring arisida əllik əzimət bar; ətünimiz, bular oңojangni izdigili barsun. Pərwərdigarning Roһi bəlkim uni kətürüp taoңlarning bir yeridə yaki jiloңilarning bir təripidə taxlap қoydimiki, dedi. Lekin u: Silər һeq adəmni əwətmənglar, dedi. 17 Əmma ularning uni қistawerixi bilən u hijalət bolup: Adəm əwətinglar, dedi. Xunga ular əllik kixini əwətti; bular üq kün uni izdidi, lekin һeq tapalmidi. 18 Ular Elixaning yenioңa қaytip kəlgəndə (u Yerihoda turuwatatti) u ularoңa: Mən dərwəқə silərgə «Izdəp barmanglar!» demidimmu? — dedi. 19 Xəһərdiki adəmlər Elixaoңa: Oңojam kөrgəndək, xəһər өzi obdan jaydidur, lekin su naqar wə tupraқ tuoңmastur, dedi. 20 U: Yengi bir koza elip kelip, iqigə tuz қoyup, manga beringlar, dedi. Ular uni elip kelip uningoңa bərdi. 21 U bulaқning bexioңa berip uningoңa tuzni tөkti wə: Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Mən bu sularni saқayttim; əmdi ulardin қayta ölüm bolmaydu wə yərning tuoңmasliқi bolmaydu» — dedi. 22 Huddi Elixaning eytқan bu səzidək, u su taki bügüngə қədər pak bolup kəldi. 23 Elixa Yerihodin qiқip Bəyt-əlgə bardi. U yolda ketip baroңanda, bəzi balilar xəһərdin qiқip uni zanglik қilip: Qiқip kət, i taқir bax! Qiқip kət, i taқir bax! — dəp warқiraxti. 24 U burulup uloroңa қarap Pərwərdigarning nami bilən uloroңa lənət oқudi; xuning bilən ormanliқtin ikki qixi eyiқ qiқip, balilardin қirik ikkini yirtiwətti. 25 U u yərdin ketip, Karməl teoңioңa berip, u yərdin Samariyəgə yenip bardi.

3 Yəһuda padixaһi Yəһoxafatning səltənitining on səkkizinqi yili, Aһabning ooңli Yəһoram Samariyədə Israiloңa padixaһ bolup, on ikki yil səltənət қildi. 2 U өzi Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloңanni қilatti, lekin atisi bilən anisi қiloңan dərijidə əməs idi. U atisi yasatқan «Baal tüwrüki»ni elip taxlidi. 3 Lekin u Israilni gunaһқa putlaxturoңan Nibatning ooңli Yəroboamning gunaһlirida qing turup, ulardin һeq yanmidi. 4 Moabning padixaһi Mexa naһayiti qong қoyqi idi; u Israilning padixaһioңa yüz ming қoza һəm yüz ming қoqқarning yungini olpan қilatti. 5 Əmdi xundaқ boldiki, Aһab ölüp kətkəndin keyin Moabning padixaһi Israilning padixaһioңa yüz ərüdi. 6 U waқitta Yəһoram padixaһ Samariyədin qiқip һəmmə Israilni [jəng üqün] editlidi. 7 U yənə adəm əwitip Yəһudaning padixaһi Yəһoxafatқa həwər berip: Moabning padixaһi məndin yüz əridi; Moab bilən soқuxқili qiқamsən? — dedi. U: Qiқimən; bizdə mening-sening dəydioңan gəp yoқtur, mening həlқim sening həlқingdur, mening atlirim sening atliringdur, dedi. 8 U yənə: Қaysi yol bilən qiқayli, dəp soridi. Yəһoram: Biz Edom qəlining yoli bilən qiқayli, dəp jawab bərdi. 9 Andin Israilning padixaһi bilən Yəһudaning padixaһi Edomning padixaһioңa қoxulup mangdi. Ular yəttə kün aylinip yürüx қiloңandin keyin, қoxun wə ular elip kəlgən at-ulaoңloroңa su қalmidi. 10 Israilning padixaһi: Apla! Pərwərdigar biz üq padixaһni Moabning қolioңa qüxsun dəp, bir yərgə jəm қiloңan ohxaydu, dedi. 11 Lekin Yəһoxafat: Pərwərdigardin yol soriximiz üqün bu yərdə Pərwərdigarning bir pəyoңəmbiri yoқmu? — dedi. Israilning padixaһining qakarliridin biri: Iliyasning қolioңa su қuyup bərgən Xafatning ooңli Elixa bu yərdə bar, dedi. 12 Yəһoxafat: Pərwərdigarning səz-kalami uningda bar, dedi. Xuning bilən Israilning padixaһi bilən Yəһoxafat wə Edomning padixaһi uning қexioңa qüxüp bardi. 13 Elixa Israilning padixaһioңa: — Mening sening bilən nemə karim! Өz atangning pəyoңəmbərliri bilən anangning pəyoңəmbərlirining қexioңa baroңin, dedi. Israilning padixaһi: Undaқ demigin; qünki Pərwərdigar bu üq padixaһni Moabning қolioңa tapxurux üqün jəm

kiloɣan ohxaydu, — dedi. 14 Elixa: Mən hizmitidə turuwatkan Pərwərdigarning ḥayati bilən kəsəm kilimənki, əgər Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafatning ḥərmitini kilmioɣan bolsam, seni kəzgə ilmioɣan yaki sanga karimioɣan bolattim. 15 Lekin əmdi berip bir sazqini manga elip kelinglar, — dedi. Sazqi saz qaloɣanda, Pərwərdigarning koli uning üstigə qüxti. 16 U: Pərwərdigar səz kilip: «Bu wadining ḥəmmə yerigə ora kolanglar» dedi, — dedi andin yənə: 17 — Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər ya xamal ya yamoɣur kərmisənglarmu, bu wadi suoɣa tolup, əzünglar bilən at-ulaoɣliringlar ḥəmmisi su iqisilər». 18 Lekin bu Pərwərdigarning nəzaridə kiqik ix bolup, u Moabnimu silərning kolliringlaroɣa tapxuridu. 19 Silər barlik mustəḥkəm xəḥərlərni wə barlik esil xəḥərlərni bəsüp ətüp, barlik yahxi dərəhlərni kesip taxlap, ḥəmmə bulaklarni tindurup, ḥəmmə munbət ekinzarlikni taxlar bilən kaplap harab kilisilər» — dedi. 20 Wə ətisi ətigənlik kurbanlik sunuloɣan wakitida, mana, su Edom zemini tərəptin ekip kelip, ḥəmmə yərni suoɣa toxkuzdi. 21 Əmma Moablarning ḥəmmisi: Padixaḥlar biz bilən jəng kiloɣili qikiptu, dəp angliɣan bolup, sawut-kalkan kətürəligüdək qong-kiqik ḥəmmisi qegrada tizilip səptə turdi. 22 Ular ətisi səḥərdə kopup karisa, kün nuri ularning udulidiki su üstigə qüxkənidi; künning xolisida su ularoɣa kandək kəründi. Ular: — 23 Bu kan ikən! Padixaḥlar uruxup bir-birini kiroɣan ohxaydu. I Moablar! Dərḥal oljining üstigə qüxüp bəlixiwalayli! dedi. 24 Lekin ular Israilning ləxkərgaḥioɣa yətkəndə, Israillar ornidin kopup Moablaroɣa ḥujum kilixi bilən ular bədər kaqti. Israillar ularni sürüp-tokay kiliwətti. 25 Ular xəḥərlərni wəyran kilip, ḥərbir adəm tax elip, ḥəmmə munbət ekinzarlikni tolduruwətküqə tax taxlidi. Ular ḥəmmə bulak-kudukларni tindurup, ḥəmmə yahxi dərəhlərni kesiwətti. Ular Kir-Ḥarəsət xəḥiridiki taxlardin baxka ḥeq nemini kaldurmidi. Xu xəḥərgə bolsa, saloɣa atkuqilar uningoɣa qərgilap ḥujum kildi. 26 Moabning padixaḥi jəngning əzigə ziyadə kattik kəlginini kərüp əzi bilən yəttə yüz kiliqwazni elip Edomning padixaḥioɣa ḥujum kilip bəsüp ətüxkə atlandi; lekin ular bəsüp ətəlmidi. 27 Xuning bilən təhtigə warislik kiloɣuqi tunji ooɣlini elip, sepilning təpisidə uni kəydürmə kurbanlik kildi. U wakitta Israil Pərwərdigarning kattik kəḥrigə uqrioɣanidi. Xuning bilən bu üq padixaḥ Moab padixaḥtin ayrilip, ḥərkaysisi əz yurtioɣa ketixti.

4 Pəyoɣəmbər xagirtliridin birining tul kaloɣan hotuni Elixaoɣa pəryad kilip: Sening kulung boloɣan mening erim ələüptu. Bilisənki, sening kulung Pərwərdigardin korkkan adəm idi. Əmdi kərz igisi mening ikki ooɣlumni kullukka aloɣili kəldi. 2 Elixa uningdin: Sening üqün nemə kilay? Deginə, əyüngdə neməng bar? — dəp soridi. U: Dedikingning əyidə kiqik bir koza maydin baxka ḥeqnərsə yok, — dedi. 3 U: Berip ḥəmmə koxniliringdin qəgün-koza, yəni box qəgün-kozilarni ətnə aloɣin, ular az bolmisun. 4 Andin əzüng bilən ooɣulliring əygə kirgin, ixikni yepip ḥəmmə qəgün-kozilaroɣa may kaqilioɣin. Toxkanlirini bir qətkə elip koyoɣin, — dedi. 5 Xuning bilən u u yərdin ayrilip ooɣulliri bilən əygə kirip ixikni yapti. Ooɣulliri qəgün-kozilarni uning aldioɣa elip kəlgəndə, u may kuydi. 6 Wə xundak boldiki, qəgün-kozilarning ḥəmmisi toloɣanda u ooɣlioɣa: Yənə bir koza elip kəl, dedi. Əmma ooɣli: Əmdi koza kalmidi, dedi. U wakitta may tohtap kaldi. 7 Əmdi u berip Hudaning adimigə həwər yətküzdi. U: Berip mayni setiwət, kərzingni tügətkin; andin kaloɣan pul bilən əzüng wə ooɣulliringning jenini bekinglar, dedi. 8 Bir küni Elixa Xunəm xəḥirigə bardi. U yərdə bir bay ayal bar idi wə u uni əz əyidə tamakka tutup kaldi. Xuningdin keyin ḥərkaqan u yərdin ətüp mangsa, u uning əyigə kirip oɣizalinatti. 9 Bir küni u əz erigə: Bu yərdin daim ətidioɣan kixi Hudaning bir mukəddəs adimi ikənlikini bilip yəttim. 10 Biz əgzidə uningoɣa bir kiqikrək əy salayli. Uningoɣa əydə kariwat, xirə, orunduk wə qiraoɣdan təyyarlap berəyli; wə xundak bolsunki, u kaqanla yenimizoɣa kəlsə xu əydə tursun, — dedi. 11 Əmdi pəyoɣəmbər bir küni u yərgə kəlgəndə, xu balihanioɣa kirip yetip kaldi. 12 U əz hizmətkari Gəḥazioɣa: Sən u Xunəmlik ayalni qakiroɣin, dedi. U uni qakiroɣanda, ayal uning kexioɣa kəldi. 13 Pəyoɣəmbər hizmətkarioɣa: Sən uningoɣa: «Sili bizning oɣemimizni yəp muxundak əzlirini kəp awarə kildila; mən sili üqün nemə kilip berəy? Padixaḥka yaki koxun sərdarioɣa birər tələplirini yətküzəymu?» — degin, dedi. Ayal buningoɣa jawab berip: — Mən əz həlkim arisida yaxawatimən, boldi! dedi. 14 Əmdi Elixa Gəḥazidin, uningoɣa nemə kilip berix kerək? — dəp soridi. Gəḥazi: Uning ooɣul balisi yok ikən, wə erimu kəri ikən, dedi. 15 U: Uni qakiroɣin, dedi. Ayalni qakiriwidi, ayal ixikkə kelip turdi. 16 Pəyoɣəmbər uningoɣa: Kelər yili təhminən muxu wakitta kuqaklirida bir ooɣulliri bolidu, dedi. U: Yak, i oɣojam! I Hudaning adimi,

dedikinggə yaloɣan eytmioɣin, dedi. 17 Əmdi Elixa uningoɣa degəndək u ayal ḥamilidar bolup, ikkinqi yili bekitilgən wakiṭta ooɣul tuoɣdi. 18 Bala əsüp qong boldi. Bir küni xundaķ boldiki, u atisi bar yərgə, ormiqilarning ķexioɣa qikip kətti. 19 U atisioɣa: Way bexim, way bexim, dəp waysidi. U hizmətkarioɣa, uni anisining ķexioɣa elip baroɣin, dedi. 20 U uni kətürüp anisining yenioɣa apirip ķoydi. Bala anisining etikidə qüxkiqə olturdi, andin əlüp ķaldi. 21 Andin anisi qikip, uni Hudaning adimining əyidiki kariwatķa yatķuzup ķoyup, ixikni yepip qikip kətti. 22 U erini qakirip uningoɣa: Oɣulamlardin birini mangduroɣin, u bir exəkni elip kəlsun; mən uni qapturup, Hudaning adimining ķexioɣa dərḥal berip keləy, dedi. 23 Eri uningoɣa: Nemixķa uning ķexioɣa bügün barisən? Bügün ya yengi ay ya xabat küni bolmisa, dedi. Ayali uningoɣa, Ḥəmmə ix tinqlik — dedi. 24 U exəkni tokutup oɣulamioɣa: Ittik ḥaydəp mang; mən demigüqə tohtimioɣin, dedi. 25 Xuning bilən u Karməl teoɣioɣa berip Hudaning adimi aldioɣa kəldi. Wə xundaķ boldiki, Hudaning adimi uni yiraķtinla kərüp əz hizmətkari Gəḥazioɣa: Mana Xunəmlik ayal keliwatidu; 26 Sən uning aldioɣa yügürüp berip uningdin: Sili tinqlikmu? Ərliri tinqlikmu? Baliliri tinqlikmu?» — dəp sorioɣin, dedi. — Ḥəmmə ix tinqlik, dəp eytti ayal. 27 Əmdi taoɣķa qikip Hudaning adimining ķexioɣa kəlgəndə, u uning putlirini ķuqaķlidi. Gəḥazi uning yenioɣa berip uni ittiriwətməkqi boldi; lekin Hudaning adimi: — Uni əz ihtiyarioɣa ķoyoɣin; qünki uning kəngli intayin sunuķ wə Pərwərdigar bu ixni manga deməy yoxuruptu, dedi. 28 Ayal: Mən oɣojamdin bir ooɣul tilidimmu? Manga yaloɣan səz ķilmioɣin, dəp səndin ətünmidimmu? — dedi. 29 Pəyoɣəmbər Gəḥazioɣa: — Belingni qing baoɣlap, mening ḥasamni elip mangoɣin. Birsigə uqrisang, uningoɣa salam ķilmioɣin, birsi sanga salam ķilsa, sən uningoɣa jawab bərmigin. Mening ḥasamni balining yüzigə ķoyoɣin, dedi. 30 Balining anisi: Pərwərdigarning ḥayati bilən wə sening ḥayating bilən ķəsəm ķilimənki, səndin ayrilmaymən, dedi. Elixa ornidin turup uning kəynidin əgəxti. 31 Gəḥazi ulardin burun berip ḥasisini balining yüzigə ķoyoɣanidi. Əmma ḥeq awaz yaki tiwix qikmidi. Xuning bilən u yenip Elixaning aldioɣa berip uningoɣa: Bala oyoɣanmidi, dedi. 32 Elixa əygə kelip ķarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. 33 U bala bilən əzini ayrim ķaldurup, ixikni yepiwetip Pərwərdigaroɣa dua ķildi. 34 Andin u kariwatķa qikip balining üstigə əzini ķoyup aoɣzini uning aoɣzioɣa, kəzlirni uning kəzlirigə, ķollirini uning ķollirioɣa yekip yatti. Xuning bilən balining bədini issixķa baxlidi. 35 U qüxüp əydə u yaķ-bu yakķa mengip andin yənə kariwatķa qikip yənə balining üstigə egildi. U wakiṭta bala yəttə ķetim qüxkürdi, andin kəzlirini aqti. 36 Pəyoɣəmbər Gəḥazini qakirip uningoɣa: Xunəmlik ayalni qakiroɣin, dedi. U uni qakirip ķoydi. U Elixaning yenioɣa kəlgəndə. U uningoɣa: Ooɣullirini kətürüp alsila, dedi. 37 U əyigə kiripla uning ayioɣi aldioɣa yikilip düm yatti, bexi yərgə təgküdək təzim ķildi. Andin əz ooɣlini kətürüp qikip kətti. 38 Elixa Gilgaloɣa yenip bardi. Xu qaoɣda yurtta aqarqilik boloɣanidi. Pəyoɣəmbərlərning xagirtliri Elixaning yenida olturoɣanda u əz hizmətkarioɣa: Sən qong ķazanni esip pəyoɣəmbərlərning xagirtlirioɣa xorpa pixurup bərgin, dedi. 39 Ulardin birsi otyax tərgili dalaoɣa qikip yawa ķapaķ pelikini tepip, uningdin yawa ķapaķ üzüp etikini toldurup kelip, tooɣrap ķazanoɣa saldi; qünki ular bularning ziyanlik ikənlikini bilməytti. 40 Andin ular yənglar dəp adəmlərgə usup bərdi. Lekin ular tamaķni yegili baxlioɣanda: I Hudaning adimi, ķazanda ölüm bar, dəp warķiraxti. Ḥeqkim uningdin yeyəlmidi. 41 Elixa: Azraķķinə un elip kelinglar, dedi. U xuni ķazanoɣa taxlap: Həlķķə usup bərgin, yesun, dedi. Wə mana, ķazanda ḥeq zəḥər ķalmidi. 42 Əmdi Baal-Xalixaḥdin bir adəm kelip, Hudaning adimigə arpa ḥosulining tunji mewisidin ax-nan, yəni yigirmə arpa nanni wə bir halta kək baxni elip keliwidi, u: Həlķķə yegili aldioɣa ķoyoɣin, dedi. 43 Uning hizmətkari: Xuni bir yüz adəmning aldida ķandak ķoyalaymən? dedi. Elixa: Həlķķə yegili bərgin; qünki Pərwərdigar mundak dəydu: Ular yəydu wə uningdin exip ķalidu, dedi. 44 Xuning bilən u xuni ularning aldida ķoydi; ular yedi wə dəl Pərwərdigarning deginidək, uningdin exip ķaldi.

5 Suriyə padixaḥining ķoxun sərdari Naaman əz oɣojisining aldida tolimu ķədirləndi wə izzətləndi, qünki Pərwərdigar uning ķoli arķilik Suriyəgə nusrətlər bərgənidi. U batur jəngqi boloɣini bilən, lekin mahaw kesiligə giriptar bolup ķaloɣanidi. 2 Əmdi Suriylər top-top bolup, bulangqilikķa qikip Israildin bir kiqik ķizni tutup kəlgənidi; bu ķiz Naamanning ayalining hizmitini ķilatti. 3 U hanimoɣa: Kaxki, mening oɣojam Samariyədiki pəyoɣəmbərning ķexida bolsidi! U uni mahaw kesilidin sakaytatti, dedi. 4 Naaman berip hojisioɣa: — Israilning yurtidin

boloɣan kiqik ḳiz mundaḳ-mundaḳ eytti, dedi. 5 Suriyə padixaḥi: Yahxi! Sən baroɣin, mən Israilning padixaḥioɣa bir məktup əwətimən, dedi. Naaman on talant kümüx bilən altə ming xəkəl altun wə ḥəm on kixilik kiyimni elip Israiloɣa bardi. 6 U məktupni Israilning padixaḥioɣa apirip tapxurup bərdi. Məktupta: — «Bu məktup sanga yətkəndə bilgəysənki, mən əz hizmətkarim Naamanni sening ḳexingoɣa mangdurdum. Sən uni mahaw kesilidin saḳaytḳaysən», dəp pütülgənidi. 7 Israilning padixaḥi hətni oḳup bolup, əz kiyimlirini yirtip-yirtiwətti wə: — Mən Hudamu? Kixini əltürüp ḥəm tirildürələymənmu? Nemixḳa u kixi: — Bu adəmni mahaw kesilidin saḳaytḳin, dəp ḥawalə ḳilidu? Ḳeni, oylinip kərünglar, u dərwəḳə mən bilən jəng ḳiloɣili baḥanə izdəydu, dedi. 8 Wə xundaḳ boldiki, Hudaning adimi Elixa Israilning padixaḥining əz kiyimlirini yirtḳinini angliɣanda, padixaḥḳa adəm əwitip: Nemixḳa əz kiyimliringni yirtting? U kixi ḥazir bu yərgə kəlsun, andin u Israilda bir pəyɣəmbər bar ikən dəp bilidu, dedi. 9 Naaman atliri wə jəng ḥarwisi bilən kelip, Elixaning əyining ixiki aldida tohtidi. 10 Elixa bir həwərqini mangdurup Naamanoɣa: — Berip Iordan dəryasida yəttə ḳetim yuyunup kəlgin; xundaḳ ḳilsang ətliring əsligə kelip pakiz bolisən, dedi. 11 Lekin Naaman aqqiḳlinip yenip kelip: — Mana, u qoḳum qiḳip, mening bilən kərixidu, ərə turup Hudasi Pərwərdigarning namioɣa nida ḳilip, [yara] jayning üstidə ḳolini silkip, mahaw kesilini saḳaytidu, dəp oylap kəlgənidim. 12 Dəməxḳning dəryaliri, yəni Abarna bilən Farpar [dəryasining suliri] Israilning ḥəmmə suliridin yahxi əməsmu? Mən ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dedi. U ḳattiḳ oɣəzəplinip burulup yoloɣa qiḳti. 13 Lekin uning hizmətkarliri uning ḳexioɣa berip: — I atam, əgər pəyɣəmbər siligə eoɣir bir ixni tapilioɣan bolsa, ḳilmasmidila? Undaḳ boloɣan yərdə, u siligə suoɣa qüxüp yuyunup, pakiz bolisila, degən bolsa xundaḳ ḳilmamla? — deyixti. 14 Xunga u qüxüp, Hudaning adimining səzigə binaən Iordan dəryasida yəttə ḳetim qəmüldi. Xuning bilən uning eti paklinip, kiqik balining etidək bolup saḳaydi. 15 Xuning bilən u barliḳ ḥəmraḥliri bilən Hudaning adimining ḳexioɣa ḳaytip kelip, uning aldida turup: — Mana əmdi pütkül yər yüzidə Israildin baxḳa yərdə Huda yoḳ ikən, dəp bilip yəttim; əmdi ḥazir, əz kəminəngdin bir sowoɣatni ḳobul ḳiloɣin, dedi. 16 Lekin Elixa: Mən hizmitidə turuwatḳan Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, ḥeq nemini ḳobul ḳilmasmən, dedi. [Naaman] tola qing turuwalsimu, ḥeq ḳobul ḳilmidi. 17 Andin Naaman mundaḳ dedi: — Əgər ḳobul ḳilmisang, kəminənggə topidin ikki ḳeqir yük berilsun; qünki kəminəng bundin keyin Pərwərdigardin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilaḥlaroɣa kəydürmə ḳurbanliḳ yaki inaḳlik ḳurbanliḳini kəltüməydu. 18 Lekin Pərwərdigar kəminəngning xu bir ixini kəqürüm ḳiloɣay: oɣojamning əzi Rimmonning buthanisioɣa səjdə ḳilmaḳ üqün kirgəndə, mening ḳolumoɣa yələnsə mən Rimmonning buthanisida tiz püksəm, muxu amalsiz tiz pükkinim üqün Pərwərdigar mən kəminəngni kəqürgəy, dedi. 19 Elixa uningoɣa: — Sən aman-hatirjəmlitkə kətkin, dedi. U uningdin ayrilip azoɣinə yol mangdi. 20 Lekin Hudaning adimi Elixaning hizmətkari Gəḥazi kənglidə: — Mana, u Suriyəlik Naaman elip kəlgən nərsiliridin oɣojam ḥeqnemini almay, uni bikar kətküzüwetiptu. Lekin Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, mən uning kəynidin yügürüp berip, uningdin azraḳ bir nərsə alay, dəp oylidi. 21 Xuni dəp Gəḥazi Naamanning kəynidin bardi. Naaman bir kimning kəynidin yügürüp keliwatḳinini kərüp, ḥarwisidin qüxüp uning aldioɣa berip: Ḥəmmə ix tinqliḳmu? — dəp soridi. 22 U: — Tinqliḳ, — dedi, — əmma oɣojam meni mangdurup: Mana əmdi Əfraim taoɣliḳidin pəyɣəmbərlərning xagirtliridin ikki yigit ḳeximoɣa kəldi. Buloroɣa bir talant kümüx bilən ikki kixlik kiyim bərsilə, dəp eytti, — dedi. 23 Naaman: — Ikki talant kümüxni ḳobul ḳiloɣin, dəp uni zorlap ikki talant kümüxni ikki haltioɣa qegip, ikki kixilik kiyimni qiḳirip bərdi. Bularni Naaman oɣulamliridin ikki yigitkə yüdküzdi; ular Gəḥazining aldida bularni kətürüp mangdi. 24 U turoɣan dənggə yətkəndə bularni ularning ḳolliridin elip əyigə tiḳip ḳoydi; andin bu adəmlərni kətküzüwətti. 25 Andin u oɣojisining aldioɣa kirip turdi. Elixa uningdin: — I Gəḥazi, nəgə berip kəlding? — dəp soridi. U jawab berip: Ḳulung ḥeqyərgə barmidi, — dedi. 26 Elixa uningoɣa: — Məlum bir kixi ḥarwisidin qüxüp, kəynigə yenip, sening aldingoɣa kəlgəndə, mening roḥim xu qaoɣda sening bilən birgə baroɣan əməsmu? Bu kixilər kümüx bilən kiyim, zəytun baoɣliri bilən üzümzarlar, ḳoy bilən kala, malaylar bilən kenizəklərni ḳobul ḳilidioɣan waḳitmu? 27 Lekin ḥazir Naamanning mahaw kesili sanga ḥəm nəslinggə mənggügə qaplixidu, — dedi. Xuning bilən u Elixaning ḳexidin qiḳḳanda ḳardək aḳ bolup ḳaldi.

6 Pəyoʏəmbərlərning xagirtliri Elixaoʏa: — Mana bizgə sening aldingda turuwatḳan yerimiz tar kəldi. **2** Iordan dəryasining boyioʏa berip, ḥərbirimiz birdin yaoʏaq elip, xu yərdə turidioʏanoʏa bir turaloʏu əy yasayli, — dedi. — Beringlar, dəp jawab bərdi u. **3** Ularning biri yənə: — Iltipat ḳilip ḳəminiliring bilən birgə baroʏin, dedi. U: — Billə baray, dedi. **4** U ular bilən mangdi. Ular Iordan dəryasioʏa berip, dərəh kesixkə baxlidi. **5** Lekin ularning biri dərəh kesiwatḳanda paltining bexi suoʏa qüxüp kətti. U warḳirap: — Way oʏojam, bu ətnə aloʏan palta idi, dedi. **6** Hudaning adimi: Nəgə qüxti, dəp soridi. U qüxkən yərni kərsitip bərdi. U bir xahni kesip, uni suoʏa taxliwidi, Paltining bexi ləyləp qiḳti. **7** U: Uni ḳolungoʏa aloʏin, dewidi, u kixi ḳolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyəning padixaḥi Israil bilən jəng ḳiliwatatti. U əz hizmətkarliri bilən məsliḥətlixip, palanqi-pokunqi yərdə bargaḥ tikimən, dəp bekitətti. **9** Hudaning adimi Israilning padixaḥioʏa həwər əwitip: — Sən palanqi-pokunqi yərgə berixtin eḥtiyat ḳiloʏin, qünki Suriylər u yərgə qüxməkqi, dedi. **10** U waḳitlarda Israilning padixaḥi Hudaning adimi əzigə kərsətkən jayoʏa adəm əwətip u yərdiki adəmlirigə eḥtiyat ḳilixni agaḥlandurdi. Bundaḳ ix birḳanqə ḳetim boldi. **11** Buning səwəbidin Suriyəning padixaḥi kənglidə ḳattiḳ aqqiḳlinip, əz hizmətkarlirini qaḳirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padixaḥi təripidə turidioʏanliḳini manga kərsitip bərməmsilər?! — dəp soridi. **12** Lekin hizmətkarlirining biri: — I oʏojam padixaḥ undaḳ əməs; bəlki Israilda turidioʏan Elixa degən pəyoʏəmbər sən yatḳan ḥujrangda ḳiloʏan səzliringni Israil padixaḥioʏa eytip beridu, — dedi. **13** U: Berip uning nədə ikənlikini paylap kelinglar, mən adəm mangdurup uni tutup keləy, dedi. Ular: — U Dotan xəḥiridə ikən, dəp həwər ḳildi. **14** Xuning bilən u xu yərgə atliḳlar, jəng ḥarwiliri wə zor bir ḳoxunni mangdurdi. Ular keqisi yetip kelip xəḥərni ḳorxiwaldi. **15** Hudaning adimining maliyi səḥərdə turup qiḳsa, mana, bir atliḳlar wə jəng ḥarwiliri ḳoxuni xəḥərni ḳorxiwaloʏanidi. Malay uningoʏa: Apla, i oʏojam, ḳandaḳ ḳilarmiz? — dedi. **16** Lekin u: Ḳorḳmioʏin; mana biz bilən birgə boloʏanlar ular bilən birgə boloʏanlardin kəptur, dedi. **17** Əmdi Elixa dua ḳilip: I Pərwərdigar, malayimning kəzlirini kərələydioʏan ḳilip aqḳaysən, dedi. U waḳitta Pərwərdigar yigitning kəzlirini aqti wə u əyni əḥwalni kərdi; mana, pütkül taoʏ Elixani qəridəp turoʏan yalḳunluḳ at wə jəng ḥarwiliri bilən toloʏanidi. **18** Suriylər qüxüp u tərəpkə kəlgəndə, Elixa Pərwərdigaroʏa dua ḳilip: Bu həlḳni korluḳ bilən uroʏin, dedi. Xuning bilən U Elixaning tiliki boyiqə ularni korluḳ bilən urdi. **19** Elixa ularoʏa: Bu [silər izdigən] yol əməs wə [silər izdigən] xəḥər əməs; mening kəynimdin əgixinglar, silərni silər izdigən adəmning ḳexioʏa baxlap baray, dəp ularni Samariyəgə baxlap bardi. **20** Wə xundaḳ boldiki, ular Samariyəgə kirgəndə Elixa: I Pərwərdigar, ularning kəzlirini kərələydioʏan ḳilip aqḳaysən, dedi. Pərwərdigar ularning kəzlirini aqti; wə mana, ular Samariyəning otturisida turatti. **21** Israilning padixaḥi ularni kərgəndə Elixadin: I atam, ularni əltürüwetəymu? Ularni əltürüwetəymu? dəp soridi. **22** U: — Sən ularni əltürmə; ḥətta əzüng ḳiliq wə okyaying bilən əsir ḳiloʏanliringni əltürməydioʏan yərdə, bularni əltürüxkə bolamti? Əksiqə, ularning aldioʏa nan, su ḳoyoʏin; xuning bilən ular yəp-iqip əz oʏojisioʏa yenip kətsun, dedi. **23** Xundaḳ ḳilip, u uloroʏa qong ziyapət bərdi; ular yəp-iqip boloʏandin keyin, andin ularni yoloʏa saldi. Ular oʏojisining yenioʏa ḳaytti. Xuningdin keyin Suriyədin bulangqilar xaykiliri Israilning zeminioʏa ḳayta besip kirmidi. **24** Keyin xundaḳ boldiki, Suriyəning padixaḥi Bən-Ḥadad pütkül ḳoxunini yioʏip Samariyəni muḥasirigə aldi. **25** Xuning bilən Samariyədə zor aqarqiliḳ boldi. Ular uni xunqə uzun ḳamal ḳildiki, bir exək bexi səksən xəkəl kümüxkə, wə kəptər mayiḳining bir qinisining təttin biri bəx xəkəl kümüxkə yaraytti. **26** Israilning padixaḥi sepilning üstidin ətkəndə, bir ayal uningoʏa: I oʏojam padixaḥ, yardəm bərginə! dəp pəryad kətürdi. **27** U: Əgər Pərwərdigar sanga yardəm bərmisə, mən sanga ḳandaḳ yardəm ḳilay? Ya hamandin ya üzüm kəlqikidin yardəm tepilamdu?, — dedi. **28** Padixaḥ əmdi uningdin yənə: Nemə dərding bar? dəp soridi. U: Mana bu hotun manga: Ooʏlungni bərgin, biz uni bügün yəyli. Ətə bolsa mening ooʏlumni yəymiz, dedi. **29** U waḳitta biz mening ooʏlumni ḳaynitip pixurup yeduḳ. Ətisi mən uningoʏa: Əmdi sən ooʏlungni bərgin, uni yəyli desəm, u əz ooʏlini yoxurup ḳoydi, — dedi. **30** Padixaḥ ayalning səzini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwətti. U sepilda ketiwatḳanda, həlḳ uning kiyimining iqigə, yəni etigə bəz kiygənlikini kərüp ḳaldi. **31** [Padixaḥ]: — Əgər Xafatning ooʏli Elixaning bexi bügün tenidə ḳalsa, Huda mening beximni alsun wə uningdinmu artuḳ jazalisun! — dedi. **32** Əmma Elixa əz əyidə olturatti; aḳsaḳallarmu uning bilən billə olturoʏanidi. Padixaḥ uning aldioʏa bir adəmni

mangduroɣanidi. Lekin u həwərqi u yərgə yetip barmayla, Elixa aḳsaḳallaroɣa: — Mana bu jallatning balisining beximni aloɣili adəm mangduroɣanliḳini kərdünglarmu? Əmdi həwərqi kəlgəndə ixikni qing taḳap iqidin tiriwelinglar. Mana uning kəynidin kəlgən oɣojisining ḳədimining awazi angliniwatmamdu? — dedi. **33** U ular bilən səzlixiwatḳanda, mana həwərqi uning ḳexioɣa qüxüp kelip: «Padixaḥ: «Mana bu balayi'apətning əzi Pərwərdigar təripidin kəldi; mən zadi nemə dəp Pərwərdigaroɣa yənə ümid baoɣliyalarmən?» dəydu, dedi.

7 Elixa: Pərwərdigarning səzini anglanglar! Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ətə muxu waḳitlarda Samariyəning dərwazisida bir halta aḳ un bir xəkəlgə wə ikki halta arpa bir xəkəlgə setilidu, — dedi. **2** Əmma padixaḥ belikini tutup mangoɣan ḳoxun əməldari bolsa, Hudaning adimigə: Mana, ḥətta Pərwərdigar asmanoɣa tünglük aqsimu, undaḳ ixning boluxi mumkinmu?! dedi. U: — Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən, dedi. **3** Əmdi dərwazining tüwidə tət mahaw kesili bar adəm olturatti. Ular bir-birigə: Nemə üqün muxu yərdə ələmni kütüp olturimiz? **4** Xəḥərgə kirəyli desək, xəḥərdə aqarqiliḳ boloɣaqḳa, u yərdə əlimiz; bu yərdə oltursaḳmu əlimiz. Ḳopup Suriylərning ləxkərgaḥioɣa ketəyli. Ular bizni ayisa tirik ḳalimiz; bizni əltürəyli desə əlimiz, halas, — deyixti. **5** Xuni dəp ular kəqḳurun Suriylərning ləxkərgaḥioɣa baroɣili ḳopti. Ləxkərgaḥining ḳexioɣa yetip kəlgəndə, mana ḥeq kixi yoḳ idi. **6** Qünki Pərwərdigar Suriylərning ləxkərgaḥioɣa jəng ḥarwiliri, atlar wə zor qong ḳoxunning sadasini anglatḳanidi. Xuni anglap ular bir-birigə: Mana, Israilning padixaḥi bixək Ḥittiylarning padixaḥlirini wə Misirliḳlarning padixaḥlirini üstimizgə ḥujum ḳiloɣili yalliwaptu, deyixti; **7** kəqḳurun ḳozoɣilip qedirlirini, at bilən exəklirini taxlap ləxkərgaḥni xu peti ḳoyup, əz janlirini ḳutḳuzux üqün bədər ḳaqḳanidi. **8** Mahaw kesili bar adəmlər ləxkərgaḥning yenioɣa kelip, bir qediroɣa kirip, yəp-iqip uningdin kümüx bilən altunni wə kiyimlərni elip yoxurup ḳoyuxti. Andin ular yenip kelip, yənə bir qediroɣa kirip u yərdiki oljinimu elip yoxurup ḳoyuxti. **9** Andin ular bir-birigə: Bizning bundaḳ ḳiloɣinimiz durus əməs. Bügün ḳutluḳ həwər bar kündur, lekin biz tinmay turuwatimiz. Səḥərgiqə ḳalsaḳ bu yamanliḳ beximizoɣa qüxidu. Uning üqün əmdi berip padixaḥning ordisidikilərgə bu həwərni yətküzəyli, dedi. **10** Xuning bilən ular berip xəḥərning dərwazisidiki pasibanlarni qaḳirip ularoɣa: Biz Suriylərning ləxkərgaḥioɣa qiḳsaḳ, mana ḥeqkim yoḳ ikən, ḥətta adəmning xəpəsimu yoḳtur; bəlki atlar baoɣlaḳliḳ, exəklər baoɣlaḳliḳ bolup, qedirlar əyni peti turidu, dedi. **11** Dərwazidiki pasibanlar xu həwərni towlap elan ḳilip, padixaḥning ordisioɣa həwər yətküzdi. **12** Padixaḥ keqisi ḳopup hizmətkarlirioɣa: — Mən Suriylərning bizgə nemə ḳilmaḳqi boloɣinini silərgə dəp berəy. Ular bizning aqarqiliḳta ḳaloɣinimizni bilip, ləxkərgaḥdin qiḳip dalada məkünüwelip: — Israillar xəḥərdin qiḳsa, biz ularni tirik tutup, andin xəḥərgə kirələymiz, deyixkən gəp, dedi. **13** Hizmətkarliridin biri jawab berip: — Birnəqqə kixini xəḥərdə ḳaloɣan atlardin bəxni elip (ularning aḳiwiti bu yərdə ḳaloɣan Israilning barliḳ kixilirining kidin, ḥətta ḥalak boloɣanlarningkidin bəttər bolmaydu!), ularni kərüp kelixkə əwətəyli, dedi. **14** Xuning bilən ular ikki jəng ḥarwisi bilən ularoɣa ḳatidioɣan atlarni təyyar ḳildi. Padixaḥ ularni Suriylərning ḳoxunining kəynidin əwətip: — Berip əḥwalni kərüp kelinglar, dəp buyrudi. **15** Bular ularning izidin Iordan dəryasioɣiqə ḳooɣlap bardi; wə mana, pütkül yol boyi Suriylər aldirap ḳaqḳanda taxliwətkən kiyim-keqək wə ḥərhil əswab-üskünilər bilən toloɣanidi. Əlqilər yenip kelip padixaḥḳa xuni həwər ḳildi. **16** U waḳitta həlḳ qiḳip Suriylərning ləxkərgaḥidin oljilarni talidi; xuning bilən Pərwərdigarning eytḳan səzidək, bir halta aḳ un bir xəkəlgə, ikki halta arpa bir xəkəlgə setildi. **17** Əmdi padixaḥ bilikini tutup mangoɣan ḥeliḳi əməldarni dərwazini baxḳuruxḳa təyinləp ḳoyoɣanidi. Əmdi halayiḳ dərwazidin [etilip qiḳḳanda] uni dəssəp-qəyliwətti wə xuning bilən u əldi. Bu ix padixaḥ Hudaning adimini tutmaḳqi bolup, uning aldioɣa baroɣanda, dəl Elixa eytḳandək boldi. **18** Xuning bilən Hudaning adimi padixaḥḳa eytḳan xu səz əməlgə axuruldi: «Ətə muxu waḳitlarda Samariyəning dərwazisida ikki halta arpa bir xəkəlgə wə bir halta aḳ un bir xəkəlgə setilidu». **19** Əmma ḥeliḳi əməldar Hudaning adimigə: — «Mana, ḥətta Pərwərdigar asmanoɣa tünglük aqsimu, undaḳ bir ixning boluxi mumkinmu?!» degənidi. U: — «Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən», degənidi. **20** Uningoɣa ḥəm dəl xundaḳ boldi; qünki həlḳ uni dərwazida dəssəp eltürgənidi.

8 Elixa əzi ooŋlini tirildürgən ayaloŋa nəsihət kilip: — Sən wə əz əydikiliring bilən berip, kəyərdə olturoŋudək jay tapsang, u yərdə turoŋin; qünki Pərwərdigar: — Aqarqilik bolsun, dəp bekitti. Bu aqarqilik zeminda yəttə yiloŋiqə tügiməydu, dedi. **2** Xuning bilən u ayal Hudaning adimi eytkandək əz əydikiliri bilən berip, Filistiylərning yurtida yəttə yiloŋiqə turdi. **3** Wə xundak boldiki, yəttə yil ətkəndə, ayal Filistiylərning yurtidin yenip kəldi; u padixahtin əyi bilən zeminini əzigə kayturup berixni iltimas kiloŋili bardi. **4** Xu wakitta padixah Hudaning adimining hizmətkari Gəhazi bilən səzlixip uningoŋa: — Elixa kiloŋan həmmə uluoŋ əməllərni manga bayan kilip bərgin, dəwatatti. **5** Wə xundak boldiki, u padixahka Elixaning kandak kilip bir ölükni tirildürgənlikini dəp beriwatkanda, Elixa ooŋlini tirildürgən xu ayal padixahtin əz əyi wə zeminini kayturup berixni iltimas kiloŋili kəldi. Gəhazi: — I padixah, oŋojam, mana, bular mən eytkan ayal wə Elixa ölümdin tirildürgən ooŋli dəl xu, dedi. **6** Padixah ayaldin soriwidi, u xu wəkəni uningoŋa dəp bərdi. Xuning bilən padixah bir aoŋwatni bəlgiləp: — Uning həmmə təəllukatlirini yandurup bərgin wə xuningdək əz yurtidin kətkən kündin tartip bu wakitkiqə yeridin qikkan hosulning barlik kirimini uningoŋa bərgin, dedi. **7** Əmdi Elixa Suriyəning padixahi Bən-Hadad kesəl yatkinida Dəməxkkə kəldi. Padixahka: Hudaning adimi bu yərgə kəldi, dəp həwər berildi. **8** Padixah Hazaəlgə: — Özüng bir sowoŋa elip, Hudaning adimining aldioŋa berip uning bilən kərüxüp, u arkilik Pərwərdigardin mening tooŋramda: «U bu kesəldin sakiyamdu, sakaymaydu» dəp sorioŋin, — dedi. **9** Xuning bilən Hazaəl uning bilən kərüxüxkə bardi. U əzi bilən Dəməxktiki hərhil esil mallardin kirik təgə sowoŋa elip, uning aldioŋa berip: «Ooŋlung Suriyəning padixahi Bən-Hadad meni əwətip, bu kesəldin sakiyimənmu, sakaymaymənmu?» dəp soraydu, — dedi. **10** Elixa uningoŋa: — Berip uningoŋa: — Qokum sakiyisən, dəp eytkin. Lekin Pərwərdigar manga kandakla bolmisun u qokum əlidu, dəp wəhiy kildi, dedi. **11** Hudaning adimi taki Hazaəl hijil bolup kətküqə uningoŋa tikilip karap turdi, andin Hudaning adimi yioŋlaxka baxlidi. **12** Hazaəl: — Oŋojam nemixka yioŋlayla! dəp soridi. U: — Mən sening Israillaroŋa kilidioŋan yaman ixliringni bilimən; qünki sən ularning koroŋanlirini kəydürüp, yigitlirini kiliq bilən öltürüp, uxxak balilirini qərüp taxlap, hamilidar ayallirining karnini yeriwetisən, dedi. **13** Hazaəl: — Mənki ittək bir kulung nemə idim, undak uluoŋ ixlarni kilalamtim? Elixa: — Pərwərdigar manga sening Suriyəning padixahi bolidioŋanlikingni məlum kildi, dedi. **14** U Elixaning kexidin qikip oŋojisining yenioŋa bardi. Bən-hadad uningdin: — Elixa sanga nemə dedi, dəp soridi. U: — U manga silining tooŋrilirida, qokum sakiydu, dəp eytti, dedi. **15** Ətisi Hazaəl bir parqə bəzni elip, suoŋa qilap padixahning yüzini ətti. Xuning bilən u öldi; wə Hazaəl uning ornida padixah boldi. **16** Israilning padixahi, Ahabning ooŋli Yoramning səltənitining bəxinqi yilida, Yəhoxafat tehi Yəhudaning padixahi wakitida, Yəhoxafatning ooŋli Yəhoram Yəhudaning padixahi boldi. **17** U padixah boloŋanda ottuz ikki yaxta bolup, Yerusalemda səkkiz yil səltənət kildi. **18** U Ahabning jəməti kiloŋandək Israil padixahlirining yolida yürdi (qünki uning ayali Ahabning kizi idi); u Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kildi. **19** Lekin Pərwərdigar Dawutka: — Sening bilən ooŋulliringoŋa «mənggü əqməydioŋan qiraoŋ» berimən degən wədisi tüpəylidin u Yəhudani harab kilixni halimidi. **20** Uning künliridə Edom Yəhudaning idarə kilixioŋa isyan kətürüp, azad bolup əz aldioŋa bir padixahlik tiklidi. **21** Xuning bilən Yoram həmmə jəng harwiliri bilən yoloŋa qikip Zair xəhirigə ətti. U keqisi ornidin turup, əzini wə jəng harwilirining sərdarlirini korxiwaloŋan Edomlaroŋa hujum kilip, ularni məoŋlup kildi; lekin ahirida [Yəhuda] ləxkərliri əz əylirigə keqip kətti. **22** Xuning bilən Edomlar Yəhudaning həkümranlikidin bügüngiqə azad boldi. U wakitta Libnahmu isyan kətürüp azad boldi. **23** Əmdi Yoramning baxka ixliri həm kiloŋanlirining həmmisi bolsa «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **24** Yoram əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəhiri»də ata-bowilirining yenida dəpnə kilindi. Ooŋli Ahaziya uning ornida padixah boldi. **25** Israilning padixahi, Ahabning ooŋli Yoramning səltənitining on ikkinqi yili, Yəhuda padixahi Yəhoramning ooŋli Ahaziya Yəhudaoŋa padixah boldi. **26** Ahaziya padixah boloŋanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda bir yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padixahi Omrining kizi idi. **27** [Ahaziya] Ahabning jəmətining yolida yürüp Ahabning jəməti kiloŋandək, Hudaning nəziridə rəzil boloŋanni kildi; qünki u Ahabning küy'ooŋli bolup uningoŋa həmjəmət idi. **28** Ahabning ooŋli Yoram Suriyəning padixahi

Ḥazaəl bilən Gileadtiki Ramotta soḳuxḳanda Aḥaziya uningoɣa ḥəmdəmlixip soḳuxḳa qiḳḳanidi. Suriylər Yoramni zəhimləndürdi. **29** Yoram padixaḥ Ramaḥda Suriyə padixaḥi Ḥazaəl bilən soḳuxḳanda Suriylərdin yegən zəhmini dawalitix üqün, Yizrəəlgə yenip kəldi. Aḥabning ooɣli Yoram kesəl boloɣaqḳa, Yəḥudaning padixaḥi, Yəḥoramning ooɣli Aḥaziya uni yoḳlioɣili Yizrəəlgimu bardi.

9 Elixa pəyoɣəmbər pəyoɣəmbərlərning xagirtliridin birini qaḳirip, uningoɣa: — «Belingni baoɣlap bu may ḳaqisini ḳolungoɣa elip, Gileadtiki Ramotḳa baroɣin. **2** U yərgə baroɣanda Nimxining nəwrisi, Yəḥoxafatning ooɣli Yəḥuni tepip, ɵyigə kirip, uni ɵz buradərliri arisidin ornidin turoɣuzup, iqkiriki ɵygə baxlap kir. **3** Andin ḳaqidiki mayni bexioɣa ḳuyup: Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən seni Israiloɣa padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳildim, degin; xuni dəp bolupla ixikni eqip, ḳeqip qiḳḳin, ḥayal bolma» — dedi. **4** Xuning bilən xu yax pəyoɣəmbər yigit Gileadtiki Ramotḳa bardi. **5** U yərgə kəlgəndə, mana, ḳoxunning sərdarliri u yərdə olturatti. U: — I sərdar, sanga bir səzüm bar, dedi. Yəḥu: — Ḳaysimizoɣa? — dəp soridi. U: — Sanga, i sərdar, dedi. **6** U ḳopup ɵygə kirdi. Yigit bexioɣa mayni ḳuyup uningoɣa mundaḳ dedi: Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən seni Pərwərdigarning həlḳigə, yəni Israiloɣa padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳildim. **7** Sən ɵz oɣojang Aḥabning jəmətini yoḳitisən; qünki ɵz ḳullirim pəyoɣəmbərlərning ḳeni üqün wə Pərwərdigarning ḥəmmə ḳullirining ḳeni üqün Yizəbəldin intiḳam alay. **8** Aḥabning pütkül jəməti yoḳilidu; Aḥabning jəmətidin Israildiki ḥəmmə ərkəklərni ḥətta ajiz yaki meyip bolsun ḥəmmisini ḥalak ḳilimən. **9** Mən Aḥabning jəmətini Nibatning ooɣli Yəroboamning jəmətidək wə Ahiyaḥning ooɣli Baaxaning jəmətidək yoḳ ḳilimən. **10** Itlar Yizəbəlni Yizrəəldiki xu parqə yərdə yəydu. Ḥeqkim uni dəpnə ḳilmaydu». Xuni dəp bolupla yigit ixikni eqip ḳeqip kətti. **11** Yəḥu ɵz oɣojisining hizmətkarlirining ḳexioɣa yenip qiḳḳanda, ular uningdin: — Ḥəmmə ix tinqliḳmu? Bu təlwə seni nemə ix bilən izdəp kəptu? — dəp soridi. U ularoɣa: Silər xu kixi wə uning səpsətəlirini bilisilər, — dedi. **12** Ular: Yaloɣan eytma! Bizgə dəp bərginə! dewidi, u: — U manga mundaḳ-mundaḳ dəp, Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Seni Israilning üstidə padixaḥ boluxḳa məsiḥ ḳildim» dəp eytti — dedi. **13** Xuning bilən ularning ḥəmmisi tonlirini selip, pələmpəydə yeyip uningoɣa payandaz ḳildi. Ular kanay qelip: «Yəḥu padixaḥ boldi!» dəp jakarlaxti. **14** Xuning bilən Nimxining nəwrisi, Yəḥoxafatning ooɣli Yəḥu Yoramni ḳəstliməkqi boldi. U waḳitta Yoram bilən barliḳ Israillar Gileadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyəning padixaḥi Ḥazaəlning ḥujumidin muḥapizət ḳiliwatatti. **15** Əmdi Yoram padixaḥ Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl bilən soḳuxḳanda Suriylərdin yegən zəhmidin saḳiyix üqün Yizrəəlgə yenip kəlgənidi. Yəḥu bolsa [ɵzigə əgəxkənlərgə]: Silərgə layiḳ kərünsə, Yizrəəlgə berip həwər bərgüdək ḥeqkimni xəḥərdin ḳaqurmanglar, degənidi. **16** Yəḥu bir jəng ḥarwisini ḥəydəp Yizrəəlgə bardi, qünki Yoram u yərdə kesəl bilən yatḳanidi (Yəḥudaning padixaḥi Aḥaziya Yoramni yoḳlioɣili qüxüp kəlgənidi). **17** Əmdi kɵzətqi Yizrəəlning munarida turup, Yəḥu ḳatarliḳ bir top adəmlərni kərdi. U: «Bir top adəmlərni kərdum» dedi. Yoram: Bir atliḳ kixini ularning aldioɣa əwətinglar, u ulardin: — Ḥəmmə ix tinqliḳmu? — dəp sorisun, dedi. **18** Xuning bilən atliḳ bir kixi ularning aldioɣa berip: — Padixaḥ, ḥəmmə ix tinqliḳmu, dəp soridi, dedi. Yəḥu: — Tinqliḳmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, — dedi. Kɵzətqi [padixaḥḳa] həwər berip: — Həwərqi ularning ḳexioɣa bardi, lekin ḳaytip kəlmidi» — dedi. **19** Xuning bilən u yənə bir atliḳ kixini mangdurdi. U ularning aldioɣa berip: — Padixaḥ, ḥəmmə ix tinqliḳmu, dəp soridi, dedi. Yəḥu: — Tinqliḳmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, dedi. **20** Kɵzətqi [padixaḥḳa] həwər berip: — Həwərqi ularning ḳexioɣa bardi, lekin ḳaytip kəlmidi. Əmdi ularning ḥarwa ḥəydixi Nimxining ooɣli Yəḥuning ḥəydixidək ikən, qünki u təlwilərqə ḥəydəydu, dedi. **21** Yoram: — Ḥarwini ḳetinglar, dəp buyruwidi, uning jəng ḥarwisini ḳetip təyyarlidi. Andin Israilning padixaḥi Yoram bilən Yəḥudaning padixaḥi Aḥaziya, ḥərbiri ɵz jəng ḥarwisioɣa olturup, Yəḥuning aldioɣa berixḳa qiḳti; ular uning bilən Yizrəəllik Nabotning etizliḳida uqraxti. **22** Yoram Yəḥuni kɵrgəndə, «I Yəḥu, ḥəmmə ix tinqliḳmu? dəp soridi. U: — Anang Yizəbəlning ḳiloɣan buzuḳqiliḳliri wə jadugərliki xunqə jiḳ tursa, ḳandaḳmu tinqliḳ bolidu?! — dedi. **23** Xuning bilən Yoram ḥarwini yandurup Aḥaziyaoɣa: «I Aḥaziya, asiyliḳ!» dəp warḳirap bədər ḳaqti. **24** Yəḥu oḳyasini ḳolioɣa elip, oḳ selip Yoramning [kəyni təripidin] uning ikki mürisining ariliḳidin atti. Ya oḳi uning yürikidin texip qiḳti wə u ɵz ḥarwisioɣa yiḳilip qüxti. **25** Yəḥu ɵz yenidiki əməldari Bidkaroɣa: Uni elip Yizrəəllik

Nabotning etizlikiоԓa taxlioԓin. Yadingda bolsunki, mən bilən sən uning atisi Aһabning kəynidin billə mangoԓanda, Pərwərdigar uning tooԓrisida mundak bir һəküm-wəһiyni eytkan: — **26** «Mən tünügün Nabotning kəni bilən uning ooԓullirining kənini kərdüm, dəydu Pərwərdigar: Mana bu [kan kərzini] dəl bu etizlikta sanga yandurimən, dəydu Pərwərdigar». Əmdi Pərwərdigarning xu səzi boyiqə, uni elip xu yərgə taxlioԓin, — dedi. **27** Yəһudaning padixaһi Aһaziya buni kərgəndə «Baoԓdiki rawak yoli» bilən kaqti. Lekin Yəһu uning kəynidin kooԓlap: «Uni etinglar!» dəp buyruwidi, ular uni Ibleamning yenida, Gur egizlikigə qikkan yolda atti. U Məgiddooԓiqə kəqip u yərdə əldi. **28** Xuning bilən uning hizmətkarliri uning jəsitini jəng һarwisioԓa selip, Yerusalemoԓa elip berip, «Dawutning xəһiri»də ata-bowilirining yenioԓa əz kəbrisidə dəpnə kildi **29** (Aһabning ooԓli Yoramning səltənitining on birinqi yilida Aһaziya Yəһudaoԓa padixaһ boloԓanidi). **30** Yəһu əmdi Yizrəəlgə kəldi, Yizəbəl xuni anglap kəzlirigə sürmə sürüp, qaqlirini tarap, derizidin karap turatti. **31** Yəһu dərwazidin kirgəndə u uningoԓa: I Zimri, əz oԓojangning katili, һəmmə ix tinqlikmu? — dəp soridi. **32** Yəһu bexini kətürüp, derizigə karap turup: — Mən tərəptə turidioԓan kim bar? dəp soriwidi, ikki-üq aoԓwat derizidin uningoԓa karidi. **33** U: Xu ayalni təwəngə taxlanglar, deyixigila, ular uni təwəngə taxlidi. Xuning bilən uning kəni һəm tamoԓa һəm atlaroԓa qeqildi. U uni atlirioԓa dəssitip üstidin ətüp kətti. **34** Andin u əygə kirip yəp-iqkəndin keyin: Bu ləniti ayalning jəsitini təkxürüp, uni dəpnə kilinglar. Qünki nemila bolmisun u padixaһning məlikisidur, dedi. **35** Lekin ular uni dəpnə kiliwetəyli dəp beriwidi, uning bax səngiki, ayaoԓliri wə kolining alkinidin baxka һeq yerini tapalmidi. **36** Ular yenip kelip bu həwərni uningoԓa degəndə u: — Bu ix Pərwərdigar Əz kuli Tixbilik Iliyas arkilik eytkan munu səzining əməlgə axuruluxidur: — «Itlar Yizrəəldiki xu parqə yərdə Yizəbəlning gəxini yəydu. **37** Yizəbəlning ölüki sirtta, Yizrəəldiki xu parqə yərdə kioԓdək yeyilip ketidu wə xuning bilən һeqkim: «U Yizəbəl ikən» deyəlməydu» — dedi.

10 Əmdi Samariyədə Aһabning yətmix ooԓli bar idi. Yəһu hətlərni yezip Samariyəgə, yəni Yizrəəldiki əməldar-aksakallaroԓa wə Aһabning jəmətidiki pasibanlaroԓa əwətti. Hətlərdə mundak deyildi: — **2** «Silər bilən billə oԓojanglarning ooԓulliri, jəng һarwiliri bilən atlar, koroԓanlik xəһər wə sawut-korallarmu bardur; xundak boloԓandin keyin bu hət silərgə təgkəndə, **3** əz oԓojanglarning ooԓulliridin əng yahxisini tallap, əz atisining təhtigə olturoԓuzup, oԓojanglarning jəməti üqün sokuxka qikinglar!». **4** Lekin ular dəkkə-dükkigə qüxüp intayin korkuxup: Mana ikki padixaһ uning aldida put tirəp turalmioԓan yərdə, biz kandakmu put tirəp turalaymiz? — deyixti. **5** Xuning bilən orda bexi, xəһər baxliki, akşakallar bilən pasibanlar Yəһuoԓa həwər yətküzüp: Biz sening kulliringmiz; sən һərnemə buyrusang xuni kilimiz; һeqkimni padixaһ kilmaymiz. Sanga nemə muwapik kərünsə xuni kiloԓin, dəp eytti. **6** Yəһu ikkinqi hətni yezip, həttə: — «Əgər mən tərəptə bolup, mening səzlirimgə kirixkə razi bolsanglar əz oԓojanglarning ooԓullirining baxlirini elip, ətə muxu wakitta Yizrəəlgə, mening kəximoԓa ularni kəltürünglar. Əmdi padixaһning ooԓulliri yətmix kixi bolup, əzlirini bakkan xəһərning uluoԓlirining kəxida turatti. **7** Hət ularoԓa təgkəndə ular xaһzadilərni, yətmixəylənning һəmmisini əltürüp, baxlirini sewətlərgə selip, Yizrəəlgə Yəһuoԓa əwətti. **8** Bir həwərqi kelip Yəһuoԓa: Ular xaһzadilərning baxlirini elip kəldi, dəp həwər bərgəndə, u: Ularni ikki dəwə kilip, dərwazining aldida ətə ətigəngiqə koyunglar, dedi. **9** Ətigəndə u qikip, u yərdə turup pütkül halayikka: Silər bigunaһsilər; mana, mən əzüm oԓojamoԓa kəst kilip uni əltürdüm; lekin bularning һəmmisini kim qepip əltürdi? **10** Əmdi xuni bilinglarki, Pərwərdigarning һeq səzi, yəni Pərwərdigar Aһabning jəməti tooԓrisida eytkinidin һeqbir səz yərdə kalmaydu. Qünki Pərwərdigar Əz kuli Iliyas arkilik eytkinioԓa əməl kildi, — dedi. **11** Andin keyin Yəһu Yizrəəldə Aһabning jəmətidin kaloԓanlarning һəmmisi, uning təripidiki barlik ərbablar, dost-aoԓiniliri wə kaһinlirini һeq kimni kaldurmay əltürdi. **12** Andin u ornidin turup, Samariyəgə bardi. Yolda ketiwetip «padiqilaroԓa təwə Bəyt-Əkəd»kə yətkəndə **13** Yəһu Yəһuda padixaһi Aһaziyaning kerindaxliri bilən uqraxti. U ulardin: Silər kim? — dəp soridi. «Aһaziyaning kerindaxliri, padixaһning ooԓulliri wə hanixning ooԓulliridin һal sorioԓili barimiz, dedi. **14** U: Ularni tirik tutunglar! dəp buyrudi. Andin adəmliri ularni tirik tutti, andin һəmmisini Bəyt-Əkədning kudukining yenida əltürüp, ularning һeq birini koymidi. Ular jəmiy kirik ikki adəm idi. **15** U u yərdin ketip baroԓanda uning aldioԓa qikkan Rəkabning ooԓli Yəһonadabka

yolukti. U uningoqa salam kilip: Mening kənglüm sanga sadik boloqandək, sening kənglüngmu manga sadikmu? — dedi. Sadik, dedi Yəhonadab. Yəhu: — Undak bolsa kolungni manga bərgin, dedi. U kolini beriwidi, Yəhu uni jəng harwisioqa elip qikip, əz yenida jay berip **16** uningoqa: Mən bilən berip, Pərwərdigaroqa boloqan kizoqinlikimni kərgin, dedi. Xuning bilən u uni jəng harwisioqa olturoquzup həydəp mangdi. **17** U Samariyəgə kəlgəndə Ahabning jəmətidin Samariyədə kaloqanlarning həmmisini kirip tügətküqə əltürdi. Bu ix Pərwərdigarning Iliyaska eytkan səzining əməlgə axuruluxi idi. **18** Andin Yəhu həmmə halayikni yioqdurup, ularoqa mundak dedi: — Ahab Baalning hizmitini az kiloqan, lekin Yəhu uning hizmitini kəp kilidu. **19** Buning üqün Baalning barlik pəyoqəmbərlirini, uning kullukida boloqanlarning həmmisi bilən barlik kahinlirini manga qakiringlar; heqkim kalmisun, qünki Baaloqa qong kurbanlik sunoqum bar; harkim hazir bolmisa jenidin məhrum bolidu, dedi. Lekin Yəhu bu ixni baalpərəslərni yokitix üqün hiyligərlik bilən kildi. **20** Xuning bilən Yəhu: Baaloqa has bir heyt bekitinglar, dewidi, ular xundak elan kildi. **21** Yəhu pütkül Israiloqa təklip əwətkəndə, barlik baalpərəslər kəldi; ulardin heqbiri kəm kalmay kəldi. Ular Baalning buthanisioqa kirdi; xuning bilən Baalning buthanisi bu bexidin yənə bir bexioqiqə lik toldi. **22** U [murasim] kiyimi begigə: Həmmə Baalpərəslərgə [ibadət] kiyimlirini əqikip bər, dewidi, u kiyimlərni ularoqa əqikip bərdi. **23** Yəhu bilən Rəkabning ooqli Yəhonadab Baalning buthanisioqa kirip baalpərəslərgə: Təkxürüp bekinglar, bu yərdə Pərwərdigarning bəndiliridin heqbiri bolmisun, bəlki pəkət baalpərəslər bolsun, dedi. **24** Ular təxəkkür kurbanlikliri bilən kəydürmə kurbanliklarni ətküzgili kirdi. Yəhu səksən adimini texida koyup ularoqa: Mən silərning ilkinglaroqa tapxuroqan bu adəmlərdin birsi kolunglardin kəqip kətsə, jenining ornida jan berisilər, dedi. **25** Ular kəydürmə kurbanlikni ətküzüp boluxioqila, Yəhu orda pasibanliri wə sərdarlaroqa: Kirip ularni kətl kilip, heqkimni qikkili koymanglar, dəp buyrudi. Xuning bilən orda pasibanliri bilən sərdarlar ularni kiliq bisi bilən kətl kilip, ələklərni xu yərgə taxliwətti. Andin Baalning buthanisining iqkirigə kirip **26** but tüwrüklərni Baalning buthanisidin elip qikip kəydürüwətti. **27** Ular yənə Baalning tüwrük-həykilini qekip, Baalning buthanisini yikitip uni büngə kədər hajəthanioqa aylandurdi. **28** Yəhu xu yol bilən Baalni Israil iqidin yok kildi. **29** Yəhu Nibatning ooqli Yəroboamning Israilni gunahka putlaxturoqan gunahliridin, yəni Bəyt-əl bilən Dandiki altun mozay butliridin əzini yioqmidi. **30** Pərwərdigar Yəhuoqa: Sən obdan kilding; Mening nəzirimgə muwapik kərünginini ada kilip, Ahabning jəmətigə kənglümdiki həmmə niyətni bəja kilip pütküzgining üqün, sening ooqulliring tətinqi nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, dedi. **31** Lekin Yəhu pütün kəlbidin Israilning Hudasi Pərwərdigarning mukəddəs kanunida mengixka kəngül bəlmidi; u Israilni gunahka putlaxturoqan Yəroboamning gunahliridin neri turmidi. **32** Xu künlərdə Pərwərdigar Israilning zeminini kesip-kesip azaytixka baxlidi. Qünki Hazaəl Iordan dəryasining məxrik təripidin baxlap Israilning qegraliridin bəsüp ətüp ularoqa hujum kildi; u barlik Gilead yurtini, Arnon jiloqisining yenidiki Aroərdin tartip Gileadtin ətüp Baxanoqiqə, Gad, Rubən wə Manassəhning barlik yurtlirini ixoqal kildi. **34** Əmdi Yəhuning baxka əməlliri həm kiloqanlirining həmmisi, jümlidin səltənitining həmmə kudriti «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **35** Yəhu əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə kilindi. Andin ooqli Yəhoahaz uning ornida padixah boldi. **36** Yəhuning Israilning üstidə Samariyədə səltənət kiloqan wakti yigirmə səkkiz yil idi.

11 Əmdi Ahaziyaning anisi Ataliya ooqlining əlginini kərgəndə, barlik xah nəslini əltürüxkə kozoqaldi. **2** Lekin Yoram padixahning kizi, yəni Ahaziyaning singlisi Yəhoxeba əltürülüx aldida turoqan padixahning ooqullirining arisidin Ahaziyaning ooqli Yoaxni ooqrilikqə elip qikip, uni wə inik anisini yastuk-kirlik ambirioqa yoxurup koydi. Yoax xu yol bilən Ataliyadin yoxurup kelinip əltürülmidi. **3** Andin keyin [inik anisi] bilən Pərwərdigarning əyidə altə yiloqiqə yoxurunup turdi. Xu wakitlarda Ataliya zeminda səltənət kildi. **4** Yəttinqi yili Yəhoyada adəm əwətip Kariylar həm orda pasibanlirining yüzbexilirini Pərwərdigarning əyigə qakirtip kelip, ular bilən əhdə kilixti. U ularoqa Pərwərdigarning əyidə kəsəm iqküzüp, padixahning ooqlini kərsətti. **5** Andin ularoqa buyrup: Mana silər kilixinglar kerək boloqan ix xuki: — Xabat künidə pasibanlik nəwiti kəlgən üqtin biri padixahning ordisida pasibanlik kəziti kilsun. **6** Üqtin biri Sür degən dərwazida tursun wə üqtin biri orda pasibanlar

ḫoylisining kəynidiki dərwazida tursun; xundaḳ ḳilip silər orda üqün pasibanliḳ ḳilisilər. 7 Xabat künidə pasibanliḳ nəwitini ḳilip boloɣan üqtin ikki ḳismi Pərwərdigarning əyidə padixaḫning ḳexida pasibanliḳ ḳilsun. 8 Silər padixaḫning ətrapida turup, ḫərbiringlar ḳolunlaroɣa əz ḳoralinglarni elip, kimdəkim sepinglardin ətkili urunsa uni əltürünglar; padixaḫ qiḳip-kirsə uning bilən billə yürünglar, dedi. 9 Yüzbexilar kaḫin Yəḫoyada barliḳ tapiliɣanlirini bəja kəltürüxti; ḫərbir yüzbexi əz adəmlirini, ḫəm xabat künidə pasibanliḳ nəwitigə kəlgənlərni ḫəm pasibanliḳ nəwitidin yanoɣanlarni ḳaldurup ḳaldi; andin Yəḫoyada kaḫinning ḳexioɣa kəldi. 10 Kaḫin bolsa Dawut padixaḫning Pərwərdigarning əyidə saḳlaḳliḳ nəyzə wə ḳalḳanlirini yüzbexilaroɣa tarḳitip bərdi. 11 Orda pasibanliri tizilip, ḫərbiri əz ḳolida ḳoralini tutup, ibadəthanining ong təripidin tartip sol təripigiqə ḳurbangaḫ bilən ibadəthanini boylap padixaḫning ətrapida turdi. 12 Yəḫoyada xaḫzadini otturioɣa qiḳirip uning bexioɣa tajni kiygüzüp, uningoɣa guwaḫnamilərni berip, padixaḫ boluxḳa [huxbuy may bilən] məsiḫ ḳildi. Ḫəmməylən qawak qelip: — «Padixaḫ yaxisun!» dəp towlaxti. 13 Ataliya orda pasibanliri bilən həlḳning towlaxlirini angliɣanda, Pərwərdigarning əyigə kirip, kəpqilikning arisioɣa kəldi. 14 U ḳariwidi, mana padixaḫ ḳaidə-rəsim boyiqə tüwrükning yenida turatti. Padixaḫning yenida əməldarlar bilən kanayqilar tiziloɣanidi; barliḳ yurt həlḳi xadlinip, kanay qelixatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliḳ, asiyliḳ! — dəp warḳirdi. 15 Əmma Yəḫoyada kaḫin ḳoxunoɣa məs'ul boloɣan yüzbexilaroɣa: Uni səpliringlar otturisidin sirtḳa qiḳiriwetinglar; kimdəkim uningoɣa əgəxsə ḳiliqlansun, dəp buyrudi. Qünki kaḫin: — U Pərwərdigarning əyidə əltürülmisun, dəp eytḳanidi. 16 Xuning bilən ular uningoɣa yol boxitip bərdi; wə u padixaḫ ordisioɣa kiridioɣan at yolioɣa yetip kəlgəndə, ular u yərdə uni əltürdi. 17 Yəḫoyada: — «Pərwərdigarning həlḳi bolayli» dəp Pərwərdigarning wə padixaḫ bilən həlḳning otturisida bir əḫdə tohtatti; padixaḫ bilən həlḳning otturisida ḫəm bir əḫdə baoɣlandi. 18 Andin barliḳ zemindiki həlḳ Baalning buthanisioɣa berip uni buzup taxlidi; uning ḳurbangaḫliri bilən məbudlirini qeḳip parə-parə ḳilip, Baalning kaḫini Mattanni ḳurbangaḫlarning aldida əltürdi. Andin keyin [Yəḫoyada] kaḫin Pərwərdigarning əyigə pasibanlarni təyinlidi. 19 Andin u yüzbexilar, Kariylar, orda pasibanliri wə yurtning ḫəmmə həlḳini əzi bilən elip kelip, padixaḫni Pərwərdigarning əyidin baxlap qüxüp, ordidiki «Pasibanlarning dərwazisi»din padixaḫning ordisioɣa kirgüzdi; Yoax padixaḫliḳ təḫtigə olturdi. 20 Yurtning barliḳ həlḳi xadlinatti; ular Ataliyani padixaḫning ordisining yenida ḳiliqlap əltürgəndin keyin, xəḫər tinq bolup ḳaldi. 21 Yəḫoax yəttə yaxḳa kirgəndə padixaḫ boldi.

12 Yəḫuning səltənitining yəttinqi yilida Yəḫoax padixaḫ boldi; u ḳirik yil Yerusalemda səltənət ḳildi. Uning anisi Bəər-Xebaliḳ Zibiyaḫ idi. 2 Yəḫoax Yəḫoyada kaḫin uningoɣa nəsiḫət ḳilip turoɣan barliḳ künlərdə, Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni ḳildi. 3 Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oɣa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. 4 Yəḫoax kaḫinlaroɣa: — Pərwərdigarning əyigə Hudaoɣa ataloɣan ḫəmmə pul, jümlidin royhəttin ətküzülgən ḫər kixining baj puli, ḳəsəm iqkənlərning puli wə ḫərkim ihtiyari bilən Pərwərdigarning əyigə beoɣixlap əkəlgən ḫəmmə pulni 5 kaḫinlar ḫəziniqilərdin tapxuruwelip Pərwərdigarning əyining ḳaysi yeri buzuloɣan bolsa, xu pulni ixlitip xularni ongxisun, dedi. 6 Lekin Yəḫoax padixaḫning səltənitining yigirmə üqinqi yiliɣiqə, kaḫinlar ibadəthanining buzuloɣan yərlirini tehiqə onglimioɣanidi. 7 Andin Yəḫoax padixaḫ Yəḫoyada kaḫin wə baxḳa kaḫinlarni qaḳirip uloroɣa: — Nemixḳa ibadəthanining buzuloɣan yərlirini ongximidinglar? Mundin keyin ḫəziniqilərdin pul almanglar wə əzünglar ibadəthanining buzuloɣan yərlirini onglatmanglar, dedi. 8 Xuning bilən kaḫinlar maḳul boluxup: Biz buningdin keyin həlḳtin pul almaymiz ḫəm əzimiz ibadəthanining buzuloɣan yərlirinimu ongximaymiz, dedi. 9 Əmdi Yəḫoyada kaḫin bir sanduḳni elip qiḳip, yapḳuqidin bir təxük texip uni ḳurbangaḫning yenioɣa ḳoydi; kixilər Pərwərdigarning əyigə kirgəndə, u ong tərəptə turatti. Dərwazioɣa ḳaraydioɣan kaḫinlar Pərwərdigarning əyigə kəltürülgən barliḳ pulni uningoɣa salatti. 10 Wə xundaḳ bolattiki, ular sanduḳta kəp pul qüxkənlikini kərsə, padixaḫning katipi bilən bax kaḫin ibadəthanioɣa qiḳip, Pərwərdigarning əyidiki pulni haltioɣa qigip, sanap ḳoyatti. 11 Andin ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ix baxlirioɣa əlqəp-ḫesablap berətti. Ular bolsa uni Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan yaoɣaqqi

bilən tamqilar, 12 taxqilar bilən taxtiraxlarоға
berətti. Ular muxu pulni Pərwərdigarning өyining
buzulоған yərlirini ongxaxқa lazim bоlоған yaоқaq
bilən oyulоған taxlarni setiwelixқa, xuningdək
ibadəthanini ongxaxқa wə һəmmə baxқa qiқimоға
ixlitətti. 13 Lekin Pərwərdigarning өyigə kəltürülgən
pul ibadəthanioға atilidioған kümüx қaqa-қuqilar,
piqaқlar, piyalilər, kanaylar, ya altundin yaki kümüxtin
yasaloған baxқa һərқandaқ nərsilərni yasitixқa
ixlitilməytti. 14 Ular bəlki xu pulni ix bexilirioға
berip, Pərwərdigarning өyini ongxitatti. 15 Ular
pulni ix bejirgüqilərning ixləmqilərgə təқsim қilip
berixi üqün tapxuratti; lekin uning һesawatini
қilmaytti; qünki bular insap bilən ix қilatti. 16 Lekin
itaətsizlik қurbanliқi puli bilən gunaһ қurbanliқioға
munasiwətlik pullar Pərwərdigarning өyigə elip
kelinməytti; u kaһinlaroға təwə idi. 17 U wақitta
Suriyə padixaһi Һazaəl Gat xəһirigə һujum қilip,
uni ixoға қildi. Andin Һazaəl Yerusalemoға һujum
қilixқa yüzləndi. 18 Xuning bilən Yəһudaning padixaһi
Yəһoax өz ata-bowiliri boloған Yəһuda padixaһliri
Yəһoxafat, Yoram wə Aһaziya Pərwərdigaroға təқdim
қiloған һəmmə muқəddəs buyumlarni, wə өzi təқdim
қiloған һəmmə muқəddəs buyumlarni, wə өzi təқdim
қiloғanlirini Pərwərdigarning өyi һəm padixaһning
ordisining һəziniliridin izdəp tapқan barliқ altunoға
қoxup, һəmmisini Suriyəning padixaһi Һazaəlgə
əwətti; andin Һazaəl Yerusalemdin qekindi. 19
Yoaxning baxқa əməlliri һəm қiloғanlirining һəmmisi
«Yəһuda padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən
kitabta pütülgən əməsmidi? 20 Əmdi [Yəһoaxning]
hizmətkarliri uningoға қəst қilip Silla dawini təripidiki
Millo қəl'əsidə uni əltürdi. 21 Uning hizmətkarliridin
Ximeatning oоqli Yozaқar wə Xomərning oоqli
Yəһozabad uni zəһimləndürdi, xuning bilən u əldi.
U өz ata-bowilirining arisida «Dawutning xəһiri»də
dəpnə қilindi. Oоqli Amaziya uning ornida padixaһ
boldi.

13 Aһaziyaning oоqli, Yəһudaning padixaһi
Yoaxning səltənitining yigirmə üqinqi yili,
Yəһuning oоqli Yəһoaһaz Samariyədə Israiloға padixaһ
bolup, Samariyədə on yəttə yil səltənət қildi. 2
U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloғanni қilip,
Israilni gunaһқa putlaxturoған Nibatning oоqli
Yəroboamning gunaһlirioға əgixip mangdi; u ulardin
һeq qiқmidi. 3 Buning üqün Pərwərdigarning oғəzipi
Israiloға қozoғaldi; u ularni Suriyəning padixaһi
 Һazaəlning wə Һazaəlning oоqli Bən-Һadadning қolioға
tapxurup bərdi. 4 Yəһoaһaz Pərwərdigardin rəһim
tilidi; wə Pərwərdigar Israilning қisilip қaloғanliқini
kərüp duasioға қulaқ saldi. Qünki Suriyəning
padixaһi uloroға zulum қiliwatatti. 5 Pərwərdigar
Israiloға bir қutқuzoғuqi təyinlidi; xuning bilən
ular Suriylərning қolidin azad bolup қutuldi. Keyin
Israil yənə burunқidək өz өy-qedirliridə makanlaxti.
6 Lekin ular Israilni gunaһқa putlaxturoған
Yəroboam jəmətining gunaһliridin qiқmidi; ular
yənila xu yolda mangatti. Һətta Samariyədə
bir «Axərəһ» butmu қaloғanidi. 7 [Suriyəning
padixaһi] Yəһoaһazoға pəқət əllik atliқ ləxkərni,
on jəng һarwisi bilən on ming piyadə əskirinila
қaldurоғanidi. Qünki u Yəһoaһazning [қoxunini]
yoқitip hamandiki topa-qangdək қiliwətkənidi. 8
Əmdi Yəһoaһazning baxқa ixliri һəm қiloғanlirining
һəmmisi, jümlidin səltənitining һəmmə қudriti
«Israil padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 9 Yəһoaһaz ata-bowilirining
arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə қilindi. Andin
oоqli Yoax ornida padixaһ boldi. 10 Yəһudaning
padixaһi Yoaxning səltənitining ottuz yəttinqi yilida
Yəһoaһazning oоqli Yəһoax Samariyədə Israiloға
padixaһ bolup, on altə yil səltənət қildi. 11 U
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloғanni қildi; u
Israilni gunaһқa putlaxturoған, Nibatning oоqli
Yəroboamning gunaһlirining һeqқaysisini taxlimidi; u
xu yolda mangatti. 12 Əmdi Yoaxning baxқa ixliri һəm
қiloғanlirining һəmmisi, jümlidin uning Yəһudaning
padixaһi Amaziya bilən jəng қilip kərsətkən қudriti
«Israil padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta
pütülgən əməsmidi? 13 Yoax ata-bowilirining arisida
uhlidi wə Yəroboam uning təһtigə olturdi. Yoax
Samariyədə Israilning padixaһliri arisida dəpnə
қilindi. 14 Elixa өz əjilini yətküzidioған kesəl bilən
yatti. Israilning padixaһi Yoax uning қexioға kelip
uning yüzigə engixip yioғlap: I atam, i atam, Israilning
jəng һarwisi һəm atliқ əskərliri!» dəp pəryad kətürdi.
15 Elixa uningoға: Bir ya bilən ya oқlirini kəltürgin,
dedi. U ya bilən ya oқlirini kəltürgəndə 16 Elixa
Israilning padixaһioға: Қolungni yaоға selip tutқin,
dedi. U қolini қoyoғanda Elixamu қollirini padixaһning
қollirining üstigə қoyup, uningoға: 17 — Məxriқ
tərəptiki derizini aqқin, dedi. U uni aqқanda Elixa:
Atқin, dedi. U etiwidi, Elixa uningoға: Mana bu
Pərwərdigarning nusrət ya oқi, yəni Suriyəning
üstidin nusrət қazinidioған ya oқidur. Sən Suriylərni

yoḳatḳuqə Afəḳtə ular bilən jəng ḳilisən, dedi. **18** Andin u: — Ya oḳlirini ḳolungoɣa aloɣin, dedi. Ularni aloɣanda, Elixa Israilning padixaḥioɣa: Ular bilən yərgə uroɣin, dedi. U üq ḳetim urup tohtidi. **19** Hudaning adimi uningoɣa aqqiḳlinip: Sən bəx-altə ḳetim uruxungoɣa tooɣra kelətti. Xundaḳ ḳiloɣan bolsang, sən Suriylərni urup yoḳitip üzül-kesil məoɣlup ḳilatting; lekin əmdi Suriylərni urup, pəḳət üq ḳetimla məoɣlup ḳilalaysən, dedi. **20** Elixa ölüp dəpnə ḳilindi. Əmdi hər yili, yil bexida Moablardin top-top bulangqilar yurtḳa parakəndiqilik salatti. **21** Bir küni xundaḳ boldiki, həlḳ bir ölgən adəmni yərlikigə ḳoyuwatḳanda, mana, ular bir top bulangqilarni kərüp ḳaldi, ular jəsətni Elixaning gərigə taxlidi. Jəsət Elixaning ustihinioɣa təgkəndə, u tirilip, ḳopup tik turdi. **22** Əmma Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl bolsa Yəḥoaḥazning ḥəmmə künliridə Israiloɣa zalimliḳ ḳilatti. **23** Lekin Pərwərdigar ularoɣa meḥriban bolup iq aoɣritatti; Ibraḥim bilən Isḥaḳ wə Yaḳupḳa baoɣlioɣan əḥdisi tüpəylidin U ularoɣa iltipat ḳilip, ularni bügüngə ḳədər ḥalaḳ ḳilmay, Өz ḥuzuridin qiḳiriwetixni halimioɣanidi. **24** Suriyəning padixaḥi Ḥazaəl öldi wə ooɣli Bən-Ḥadad uning ornida padixaḥ boldi. **25** Andin keyin Yəḥoaḥazning ooɣli Yəḥoax Ḥazaəlning ooɣli Bən-Ḥadadning ḳolidin Ḥazaəl өz atisi Yəḥoaḥazdin jəngdə tartiwaloɣan xəḥərlərni yanduruwaldi. Yəḥoax uni urup, üq ḳetim məoɣlup ḳilip, xuning bilən Israilning xəḥərlirini yandurwaldi.

14 Israilning padixaḥi Yəḥoaḥazning ooɣli Yoaxning səltənitining ikkinqi yilida [Yəḥudadiki] Yoaxning ooɣli Amaziya Yəḥudaoɣa padixaḥ boldi. **2** Padixaḥ boloɣanda u yigirmə bəx yaxḳa kirgənidi; u Yerusalemda yigirmə toḳḳuz yil səltənət ḳildi. Uning anisi Yerusalemliḳ Yəḥoaddan idi. **3** Amaziya Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni ḳilatti, lekin əjdadi Dawut ḳiloɣandək əməs, bəlki atisi Yoaxning barliḳ ḳiloɣanliri boyiqə ix kərətti. **4** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oɣa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. **5** Wə xundaḳ boldiki, səltəniti uning ḳolida muḳim boloɣanda, u padixaḥ atisini öltürgən hizmətkarlirini tutup öltürdi. **6** Lekin Musaoɣa qüxürülgən ḳanun kitabida Pərwərdigarning: «Atilarni ooɣulliri üqün ölümgə məḥḳum ḳilixḳa bolmaydu ya ooɣullirini atiliri üqün ölümgə məḥḳum ḳilixḳa bolmaydu, bəlki ḥərbiri өz gunaḥi üqün ölümgə məḥḳum ḳilinsun» dəp pütülgən əmri boyiqə, u öltürgüqilərning balilirini ölümgə məḥḳum ḳilmidi. **7** U «Xor wadisi»da Edomiylardin on ming əskərni öltürdi wə jəng ḳilip Selani ixoɣal ḳilip uni Yoḳtəəl dəp atidi; bügüngiqə u xundaḳ atilip kəlməktə. **8** Andin keyin Amaziya Israilning padixaḥi Yəḥuning nəwrisi, Yəḥoaḥazning ooɣli Yəḥoaxning aldioɣa əlqilərni mangdurup: «Ḳeni, [jəng məydanida] yüz turanə kərüxəyli» dedi. **9** Israilning padixaḥi Yəḥoax Yəḥudaning padixaḥi Amaziyaoɣa əlqi əwətip mundaḳ sözlərni yətküzdi: — «Liwandiki tikən Liwandiki kedir dərihigə söz əwətip: Өz ḳizingni ooɣlumoɣa hotunluḳḳa bərgin, dedi. Lekin Liwandiki bir yawayi ḥaywan ətüp ketiwetip, tikənni dəssiwətti. **10** Sən dərwəḳə Edomning üstidin oɣəlibə ḳilding; kənglüngdə өz-өzüngdin məoɣrurlinip kətting. Əmdi yayrap pəhirlən, biraḳ өydə ḳaloɣin; nemixḳa bexingoɣa külpət kəltürüp, өzüngni wə өzüng bilən Yəḥudani balaoɣa yiḳitisən?». **11** Əmma Amaziya ḳulaḳ salmidi. Israilning padixaḥi Yəḥoax jənggə qiḳti; xuning bilən u Yəḥudaning padixaḥi Amaziya bilən Yəḥudadiki Bəyt-Xəməxtə uqrixip soḳuxti. **12** Yəḥudaning adəmliri Israilning adəmliri təripidin tiripirən ḳilinip, ḥərbiri өz өyigə ḳeqip kətti. **13** Wə Israilning padixaḥi Yəḥoax Bəyt-Xəməxtə Aḥaziyaning nəwrisi, Yəḥoaxning ooɣli, Yəḥudaning padixaḥi Amaziyani əsir ḳilip, Yerusalemoɣa elip bardi; u Yerusalemning sepilining Əfraim dərwazisidin tartip burjək dərwazisioɣiqə boloɣan tət yüz gəzlik bir bəlikini örüwətti. **14** U Pərwərdigarning өyidin ḥəmdə padixaḥning ordisidiki həzinidin tepiloɣan barliḳ altun-kümüx, ḥəmmə ḳaqa-ḳuqilarni buliwaldi wə kepillik süpitidə birnəqqə tutḳunni elip Samariyəgə yenip kətti. **15** Əmma Yəḥoaxning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning Yəḥudaning padixaḥi Amaziya bilən jəng ḳilip kərsətkən ḳudriti «Israil padixaḥlirining Tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **16** Yəḥoax өz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə Israilning padixaḥlirining arisida dəpnə ḳilindi. Ooɣli Yəroboam uning ornioɣa padixaḥ boldi. **17** Israilning padixaḥi Yəḥoaḥazning ooɣli Yəḥoax өlgəndin keyin, Yəḥoaxning ooɣli, Yəḥudaning padixaḥi Amaziya on bəx yil əmür kərdi. **18** Əmdi Amaziyaning baxḳa əməlliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **19** U Yerusalemda bəzilər uni kəstləxkə kirixkənidi, Laḳix xəḥirigə ḳeqip kətti; lekin kəstligüqilər kəynidin Laḳixḳa adəm əwətip u yərdə uni öltürdi. **20** Andin ular uni atlaroɣa artip Yerusalemoɣa elip bardi. U Yerusalemda ata-

bowilirining arisida «Dawutning xəḥiri»də dəpnə ḳilindi. 21 Yəḥudaning barlıḳ həlḳi uning on altə yaxḳa kirgən ooɣli Azariyani tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixaḥ ḳildi 22 (padixaḥ atisi ata-bowilirining arisida uhlioɣandin keyin, Elat xəḥirini ḳaytidin yasap, Yəḥudaoɣa yənə təwə ḳiloɣuqi dəl Azariya idi). 23 Yəḥudaning padixaḥi Yoaxning ooɣli Amaziyaning səltənitining on bəxinqi yilida, Israilning padixaḥi Yəḥoaxning ooɣli Yəroboam ḥəküm sürüxkə baxlap, Samariyədə ḳirik bir yil səltənət ḳildi. 24 U Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloɣanni ḳildi; u Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaḥlirining ḥeqbirini taxlimidi. 25 Israilning Hudasi Pərwərdigarning əz ḳuli Gat-Ḥəfərlik Amittayning ooɣli Yunus [pəyoɣəmbər] arḳilik eytḳan səzi əməlgə axurulup, u [ximalda] Hamat rayonioɣa kirix eoɣizidin tartip [jənubta] «Arabaḥ dengizi»oɣiqə Israilning qegralirini kengəytip əsligə kəltürdi. 26 Qünki Pərwərdigar Israilning tartḳan azablirining intayin ḳattiḳ ikənlikini kərdi; ajizlar ḥəm meyiplardin baxḳa ḥeqkim ḳalmidi, Israilоɣa mədətkar yoḳ idi. 27 Pərwərdigar: «Israilning namini asmanning astidin yoḳitimən» degən əməs idi; xunga U Yəḥoaxning ooɣli Yəroboamning ḳoli bilən ularni ḳutḳuzdi. 28 Əmdi Yəroboamning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning səltənitining ḳudriti wə ḳandaḳ jəng ḳilip, əsli Yəḥudaoɣa təwə boloɣan Dəməxḳ bilən Hamatni yanduruwaloɣanliḳi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 29 Yəroboam ata-bowiliri, yəni Israilning padixaḥlirining arisida uhlidi wə ooɣli Zəkəriya uning ornida padixaḥ boldi.

15 Israilning padixaḥi Yəroboamning səltənitining yigirmə yəttinqi yilida Amaziyaning ooɣli Azariya Yəḥudaning padixaḥi boldi. 2 On altə yaxḳa kirgəndə padixaḥ bolup Yerusalemda əllik ikki yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Yəkoliya bolup, u Yerusalemlik idi. 3 U atisi Amaziyaning barlıḳ ḳiloɣanliridək Pərwərdigarning nəzəridə durus boloɣanni ḳilatti. 4 Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oɣa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. 5 Əmma Pərwərdigar padixaḥni urup, uning əlümigiqə uni mahaw kesiligə muptila ḳiloɣaq, u ayrim əydə turatti wə padixaḥning ooɣli Yotam ordini baxḳurup yurtning həlḳining üstigə ḥəküm sürətti. 6 Azariyaning baxḳa əməlliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 7 Azariya ata-bowilirining arisida uhlidi; kixilər uni «Dawutning xəḥiri»də ata-bowilirining arisida dəpnə ḳildi. Ooɣli Yotam uning ornida padixaḥ boldi. 8 Yəḥuda padixaḥi Azariyaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida, Yəroboamning ooɣli Zəkəriya Samariyədə Israiloɣa padixaḥ bolup, altə ay səltənət ḳildi. 9 U ata-bowiliri ḳiloɣandək Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloɣanni ḳilatti; u Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaḥliridin qiḳmidi. 10 Yabəxning ooɣli Xallum uningoɣa ḳəst ḳilip, uni həlḳning aldida urup əltürdi wə uning ornida padixaḥ boldi. 11 Zəkəriyaning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 12 [Uning əltürülüxi] Pərwərdigarning Yəḥuoɣa: — Sening ooɣulliring tətinqi nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, degən səzini əməlgə axurdi. Dərwəḳə xundaḳ boldi. 13 Yabəxning ooɣli Xallum Yəḥuda padixaḥi Azariyaning səltənitining ottuz toḳḳuzinqi yilida padixaḥ bolup, Samariyədə toluḳ bir ay səltənət ḳildi. 14 Gadining ooɣli Mənaḥəm Tirzaḥdin qiḳip, Samariyəgə kelip, Yabəxning ooɣli Xallumni xu yərdə urup əltürdi wə uning ornida padixaḥ boldi. 15 Xallumning baxḳa ixliri, jümlidin uning ḳəst ḳilixliri, mana «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. 16 Xu qaoɣda Mənaḥəm Tipsaḥ xəḥirigə ḥujum ḳilip, u yərdə turuwatḳanlarning ḥəmmisini əltürdi; u yənə Tirzaḥdin tartip uningoɣa təwə barlıḳ zeminlirini wəyran ḳildi. Ular tən berip dərwazini aqmioɣini üqün xəḥərgə xundaḳ ḥujum ḳildiki, ḥətta uningdiki jimi ḥamilidar ayallarning ḳarnini yirtip əltürdi. 17 Yəḥuda padixaḥi Azariya səltənitining ottuz toḳḳuzinqi yilida, Gadining ooɣli Mənaḥəm Israiloɣa padixaḥ bolup, Samariyədə on yil səltənət ḳildi. 18 U Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloɣanni ḳilip, pütün əmridə Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaḥliridin qiḳmidi. 19 Asuriyəning padixaḥi Pul Israil zemiioɣa tajawuz ḳildi; u waḳitta Mənaḥəm: «Padixaḥliḳimning mustəḥkəmliki üqün manga yardəm ḳiloɣayla» dəp uningoɣa ming talant kümüx bərdi. 20 Mənaḥəm Asuriyəning padixaḥioɣa beridioɣan xu pulni Israilning ḥəmmə bay adəmlirigə baj selix bilən aldi; u ḥərbiridin əllik xəkəl kümüx aldi. Xuning bilən Asuriyəning padixaḥi ḳaytip kətti wə bu zeminda turup ḳalmidi. 21 Mənaḥəmning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining

ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 22 Mənaḥəm ata-bowilirining arisida uhlidi wə ooɣli Pəkaḥiya ornida padixaḥ boldi. 23 Yəḥuda padixaḥi Azariyaning səltənitining əllikinqi yilida, Mənaḥəmning ooɣli Pəkaḥiya Samariyədə Israiloɣa padixaḥ bolup, ikki yil səltənət ḳildi. 24 U Pərwərdigarning nəzиridə rəzil boloɣanni ḳilip, Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaḥliridin qiḳmidi. 25 Wə uning sərdari Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥ uningoɣa ḳəst ḳilip uni Samariyədə, padixaḥ ordisidiki ḳəl'ədə əltürdi; xu ixta Argob bilən Ariyə wə əllik Gileadlik kixi Pikaḥ tərəptə turdi; u Pəkaḥiyani əltürüp uning ornida padixaḥ boldi. 26 Pəkaḥiyaning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi bolsa, mana «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. 27 Yəḥudaning padixaḥi Azariyaning səltənitining əllik ikkinqi yilida, Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥ Samariyədə Israiloɣa padixaḥ bolup, yigirmə yil səltənət ḳildi. 28 U Pərwərdigarning nəzиridə rəzil boloɣanni ḳilip Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunaḥliridin qiḳmidi. 29 Israilning padixaḥi Pikaḥning künliridə Asuriyəning padixaḥi Tiglat-Piləsər kelip Iyon, Abəl-Bəyt-Maakaḥ, Yanoaḥ, Kədəx, Ḥazor, Gilead, Galiliyə, jümlidin Naftalining pütkül zeminini ixoɣal ḳilip, xu yərdiki həlḳni tutḳun ḳilip, Asuriyəgə elip bardi. 30 Əlaḥning ooɣli Ḥoxiya Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥoɣa ḳəst ḳilip uni əltürdi. Uzziyaning ooɣli Yotamning səltənitining yigirminqi yilida, u Pikaḥning ornida padixaḥ boldi. 31 Pikaḥning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi bolsa, mana «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. 32 Israilning padixaḥi Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥning səltənitining ikkinqi yilida, Uzziyaning ooɣli Yotam Yəḥudaoɣa padixaḥ boldi. 33 U padixaḥ boloɣanda yigirmə bəx yaxḳa kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Yəruxa idi; u Zadokning ḳizi idi. 34 Yotam atisi Uzziyaning barliḳ ḳiloɣanliridək Pərwərdigarning nəzиridə durus boloɣanni ḳilatti. 35 Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oɣa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. Pərwərdigarning əyining «Yuḳiriḳi dərwaza»sini yasioɣuqi xu idi. 36 Yotamning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 37 Xu qaoɣlarda Pərwərdigar Suriyəning padixaḥi Rəzin bilən Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥni Yəḥudaoɣa ḥujum ḳilixḳa ḳozoɣidi. 38 Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə ata-bowilirining arisida atisi Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳilindi. Ooɣli Aḥaz ornida padixaḥ boldi.

16 Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥning on yəttinqi yilida, Yotamning ooɣli Aḥaz Yəḥudaoɣa padixaḥ boldi. 2 Aḥaz padixaḥ boloɣanda yigirmə yaxḳa kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət ḳiloɣanidi. U atisi Dawut ḳiloɣandək əməs, əksiqə Pərwərdigarning nəzиridə durus boloɣanni ḳilmidi. 3 U Israilning padixaḥlirining yolida mangatti, ḥətta Pərwərdigar Israilning aldidin ḥəydəp qiḳaroɣan əllərning yirginqlik gunaḥlirioɣa əgixip, əz ooɣlini ottin ətküzüp kəydürdi. 4 U «yuḳiri jaylar»da, dənglərdə wə ḥərbir kək dərəhlərning astida ḳurbanliḳ ḳilip, küjə kəydürətti. 5 Xu waḳitta Suriyəning padixaḥi Rəzin bilən Israilning padixaḥi, Rəmaliyaning ooɣli Pikaḥ Yerusalemoɣa ḥujum ḳilip, [padixaḥ] Aḥazni muḥasirigə elip ḳorxiwaloɣini bilən, lekin uni məoɣlup ḳilalmidi. 6 Axu waḳitta Suriyəning padixaḥi Rəzin Elat xəḥirini Suriyəgə ḳayturuwaldi wə xu yərdə turuwatḳan Yəḥudalarni ḥəydiwətti. Andin Suriylər kelip u yərdə olturaḳlaxti; ular bügüngiqə xu yərdə turmaḳta. 7 Aḥaz Asuriyəning padixaḥi Tiglat-Piləsərgə əlqilərni əwətip: Mən silining ḳulliri, silining ooɣulliri bolimən; manga ḥujum ḳiliwatḳan Suriyəning padixaḥining ḳolidin wə Israilning padixaḥining ḳolidin ḳutḳuzuxḳa qiḳḳayla, dedi. 8 Xuni eytip Aḥaz Pərwərdigarning əyi wə padixaḥning ordisidiki həzinilərdiki kümüx bilən altunni sowoɣa ḳilip, Asuriyəning padixaḥioɣa əwətti. 9 Asuriyəning padixaḥi uning təlipigə ḳoxuldi; xuning bilən Asuriyəning padixaḥi Dəməxḳḳə ḥujum ḳilip uni ixoɣal ḳildi; uningdiki aḥalini tutḳun ḳilip Kir xəḥirigə elip bardi wə Rəzinni əltürdi. 10 Aḥaz padixaḥ əmdi Asuriyəning padixaḥi Tiglat-Piləsər bilən kərüxkili Dəməxḳḳə bardi wə xundaḳla Dəməxḳtiki ḳurbangaḥni kərdi. Andin Aḥaz padixaḥ xu ḳurbangaḥning rəsimini, uning barliḳ yasilix təpsilatlirining layiḥisini sizip, uni Uriya kaḥinoɣa yətküzdi. 11 Xuning bilən Uriya kaḥin Aḥaz padixaḥ Dəməxḳtin əwətkən barliḳ təpsilatlar boyiqə bir ḳurbangaḥ yasidi. Aḥaz padixaḥ Dəməxḳtin yenip kəlməstə, Uriya kaḥin uni xundaḳ təyyar ḳiloɣanidi. 12 Padixaḥ Dəməxḳtin yenip kelip, ḳurbangaḥni kərüp, ḳurbangaḥḳa berip, uning üstigə ḳurbanliḳ sundi; 13 u ḳurbangaḥning üstigə kəydürmə ḳurbanliḳ wə axliḳ ḥədiyəsini kəydürüp,

«xarab ḫədiyə»sini təküp, «inaḳlik ḳurbanliḳi»ning ḳenini qaqti. 14 Xundaḳ ḳilip u Pərwərdigarning ḫuzurining aldidiki mis ḳurbangaḫni elip uni Pərwərdigarning əyi bilən əzining ḳurbangaḫining otturisidin ətküzüp, əz ḳurbangaḫining ximal təripigə ḳoydurdi. 15 Aḫaz padixaḫ Uriya kaḫinoɣa buyruḳ ḳilip: Muxu qong ḳurbangaḫ üstigə ətigənlik kəydürmə ḳurbanlik bilən kəqlik axlik ḫədiyəsini, padixaḫning kəydürmə ḳurbanliḳi bilən axlik ḫədiyəsini, ḫəmmə yurtning pütün həlḳining kəydürmə ḳurbanliḳi, axlik ḫədiyə wə xarab ḫədiyəlirini kəydürüp sunisən. Kəydürmə ḳurbanliḳlarning barlik ḳanliri wə baxḳa ḳurbanliḳlarning barlik ḳanlirini uxbu ḳurbanlikning üstigə təkisən. Mis ḳurbangaḫ bolsa mening yol sorixim üqün bolsun, dedi. 16 Xuning bilən Uriya kaḫin Aḫaz padixaḫ buyruoɣanning ḫəmmisini ada ḳildi. 17 Aḫaz padixaḫ das təgliklirigə bekitilgən tahtaylarni kesip ajritip, daslarni təgliklidin eliwətti; u mis «dengiz»ni tegidiki mis uylarning üstidin kətürüp elip, uni tax tahtaylik bir məydanoɣa ḳoydurdi. 18 U Asuriyə padixaḫini razi ḳilix üqün Pərwərdigarning əyigə tutixidioɣan «Xabat künidiki aywanlik yol» bilən padixaḫ taxḳiridin kiridioɣan yolni etiwətti. 19 Aḫazning baxḳa ixliri ḫəm ḳiloɣanlirining ḫəmmisi «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? 20 Aḫaz əz ata-bowiliri arisida uhlidi; u ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḫiri»də dəpnə ḳilindi; ooɣli Ḫəzəkiya ornida padixaḫ boldi.

17 Yəḫudaning padixaḫi Aḫazning səltənitining on ikkinqi yilida, Elaḫning ooɣli Ḫoxiya Samariyədə Israiloɣa padixaḫ bolup, toḳḳuz yil səltənət ḳildi. 2 U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳilatti; lekin uningdin ilgiri ətkən Israilning padixaḫliridək undaḳ rəzillik ḳilmaytti. 3 Asuriyəning padixaḫi Xalmanəzər uningoɣa ḫujum ḳiloɣili qiḳḳanda, Ḫoxiya uningoɣa beḳinip sowoɣa-salam bərdi. 4 Əmma Asuriyəning padixaḫi Ḫoxiyaning asiylik ḳilmaḳqi boloɣinini bayḳidi; qünki Ḫoxiya burunḳidək Asuriyəning padixaḫioɣa yillik sowoɣa-salam yollimay, bəlki Misirning padixaḫi sooɣa əlqilərni mangduroɣanidi. Uning üqün Asuriyəning padixaḫi uni tutup, baoɣlap zindanoɣa soliwətti. 5 Andin Asuriyəning padixaḫi qiḳip pütkül [Israil] zeminini talan-taraj ḳilip, Samariyəni üq yiloɣiqə ḳamal ḳildi. 6 Ḫoxiyaning səltənitining toḳḳuzinqi yilida, Asuriyəning padixaḫi Samariyəni ixoɣal ḳilip, Israillarni Asuriyəgə sürgün ḳilip, ularni Halaḫ xəḫiri, Gozandiki Habor dəryasining boyliri wə Medialarning xəḫərlirigə orunlaxturdi. 7 Mana, xundaḳ ixlar boldi; qünki Israillar əzlirini Misirning padixaḫi Pirəwnning ḳolidin ḳutḳuzup, Misir zeminidin qiḳaroɣan Pərwərdigar Hudasioɣa gunaḫ ḳilip baxḳa ilaḫlardin ḳorḳup 8 Pərwərdigar Israillarning aldidin ḫəydiwətkən yat əlliklərning ḳaidə-bəlgilimiliridə, xundaḳla Israilning padixaḫliri əzliri qiḳaroɣan ḳaidə-bəlgilimiliridə mangoɣanidi. 9 Wə Israillar əz Pərwərdigar Hudasioɣa ḳarxi qiḳip, yoxurunlarqə tooɣra bolmioɣan ixlarni ḳildi; ular barlik xəḫərliridə kəzət munaridin mustəḫkəm ḳoroɣanoɣiqə «yuḳiri jaylar»ni yasidi. 10 Ular ḫəmmə egiz dənglərdə wə ḫəmmə kək dərəhlərning astida «but tüwrük» wə «Axərah» buti turoɣuzdi. 11 Pərwərdigar ularning aldidin ḫəydəp qiḳaroɣan [yat] əlliklər ḳiloɣandək, ular ḫəmmə «yuḳiri jaylar»da huxbuy yaḳatti wə Pərwərdigarning oɣəzipini kəltüridioɣan ḫərhil rəzil ixlarni ḳilatti. 12 Gərqə Pərwərdigar ularoɣa: — «Bu ixni ḳilmanglar!» degən bolsimu, ular butlarning ḳulluḳioɣa berilip kətkənidi. 13 Pərwərdigar ḫəmmə pəyoɣəmbərlər bilən ḫəmmə aldin kərgüqilərning wasitisi bilən ḫəm Israilni ḫəm Yəḫudani agaḫlandurup: Rəzil yolliringlardin yenip, ata-bowiliringlaroɣa tapilanoɣan wə ḳullirim boloɣan pəyoɣəmbərlər arḳilik silərgə təstiḳlioɣan pütün ḳanunoɣa boysunup, Mening əmrlirim wə Mening bəlgilimilirimni tutunglar, degənidi. 14 Lekin ular ḳulaḳ salmay, Pərwərdigar Hudasioɣa ixənmigən ata-bowiliri ḳiloɣandək, boyunlirini ḳattik ḳildi. 15 Ular Uning bəlgilimilirini, xundaḳla U ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əḫdini wə ularoɣa tapxuroɣan agaḫ-guwaḫlarni qətkə ḳaḳḳan; ular ərziməs nərsilərgə əgixip, əzliri ərziməs bolup qiḳti; Pərwərdigar ularoɣa: — Ətrapinglardiki əlliklərning ḳiloɣinidək ḳilmanglar, degən dəl xu əllərgə əgixip, rəzillik ḳilatti. 16 Ular Hudasi boloɣan Pərwərdigarning barlik əmrlirini taxlap, əzliri üqün ḳuyma məbudlarni, yəni ikki mozayni ḳuydurdi, bir «Axərah but» ḳildurdi, asmandiki nuroɣunlioɣan ay-yultuzlaroɣa bax urdi wə Baalning ḳulluḳioɣa kirdi. 17 Ular əz ooɣulliri bilən ḳizlirini ottin ətküzdi, palqilik wə jadugərlik ixlətti, xundaḳla Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳilix üqün, əzlirini setip Uning oɣəzipini ḳozoɣidi. 18 Xuning üqün Pərwərdigar Israiloɣa intayin aqqiḳlinip, ularni Əz nəziridin neri ḳildi; Yəḫudaning ḳəbilisidin baxḳa ḫeqḳaysisi əz [zeminida] ḳaldurulmidi. 19

Lekin Yəhudamu əz Hudasi Pərwərdigarning əmrlirini tutmidi, bəlki Israil qikaroƣan ķaidə-bəlgilimilər iqidə mangdi. **20** Uning üqün Pərwərdigar Israilning barlik nəslini qətkə ķakti; ularni Əz nəziridin taxlioƣan künigiqə [zeminida] harlikķa ķaldurup, bulangqilarning ķolioƣa tapxurup bərdi. **21** U Israilni Dawutning jəmətidin tartiwaloƣanidi. Ular Nibatning ooƣli Yəroboamni padixaḥ ķildi wə Yəroboam bolsa Israilni Pərwərdigarning yolidin yandurup, ularni eoƣir bir gunaḥķa patķuzup azdurdi. **22** Israillar Yəroboamning ķiloƣan ḥəmmə gunaḥlirida yürüp, ulardin qikmidi. **23** Ahir berip Pərwərdigar Əz ķulliri boloƣan pəyoƣəmbərlərning wasitisi bilən eytķandək, Israilni Əz nəziridin neri ķildi; Israillar əz yurtidin Asuriyəgə elip ketilip, u yərdə bügüngə ķədər turup kəldi. **24** Əmma Asuriyəning padixaḥi Babil, Kuttaḥ, Awwa, Hamat wə Səfarwaimdin həlķni yətkəp Israilning ornioƣa Samariyəning xəḥərlirigə makanlaxturdi. Ular xuning bilən Samariyəgə igidarqilik ķilip xəḥərlərdə olturdi. **25** Wə xundak boldiki, ular u yərdə dəsləptə olturoƣinida Pərwərdigardin ķorķmioƣanidi; Pərwərdigar ularni ķiyma-jiyma ķilidioƣan birnəqqə xirlarni ularning arisioƣa əwətti. **26** Xuning bilən Asuriyəning padixaḥioƣa həwər yətküzülüp: — Sili yətkəp Samariyəning xəḥərliridə makanlaxturoƣan həlķlər xu yurtning ilaḥining ķaidə-yosunlirini bilməydu; xunga U ularning arisioƣa xirlarni əwətti; mana bular ularni əltürməktə, qünki həlķ yurtning ilaḥining ķaidə-yosunlirini bilməydu, deyildi. **27** Xuning bilən Asuriyəning padixaḥi əmr ķilip: — Silər u yərdin elip kəlgən kaḥinlarning birini yənə u yərgə apiringlar; u u yərdə turup, ularoƣa u yurtning ilaḥining ķaidə-yosunlirini əgətsun, — dedi. **28** Uning buyruķi bilən ular Samariyədin yətkigən kaḥinlarning biri kelip, Bəyt-Əldə turup Pərwərdigarning ķorķunqini ularoƣa əgətti. **29** Lekin xu həlķlərning ḥərbiri əz ilaḥlirining butlirini yasap, Samariyəliklər saloƣan «yukiri jaylar»diki ibadətgaḥlar iqigə turoƣuzdi; ḥərbir həlķ əzi turoƣan xəḥərdə xundak ķildi. **30** Babildin kəlgənlər Sukkot-Binot degən məbudni yasidi, Kuttin kəlgənlər Nərgal butni, Hamattin kəlgənlər Axima butni, **31** Awwiylar Nibḥaz bilən Tartak butlarni yasidi; Səfarwiylar Səfarwaimdiki butliri boloƣan Adrammələk bilən Anammələkkə əz balilirini atap otta kəydürdi. **32** Ular əmdi muxundak ḥalättə Pərwərdigardin ķorķup, əz arisidiki hər türlük adəmlərni əzliri üqün «yukiri jaylar»diki buthanilarda ķurbanliklarni sunidioƣan kaḥin ķilip bekitkən. **33** Ular Pərwərdigardin ķorķatti wə xuning bilən təng ķaysi əldin kəlgən bolsa, xu ələning ķaidə-yosunlirida əz ilaḥlirining ķulluķidimu bolatti. **34** Bügüngə ķədər ular ilgiriki adətlər boyiqə mengip kəlməktə; ular Pərwərdigardin ķorķmay, Pərwərdigar Israil dəp atioƣan Yakupning əwladliriƣa tapilioƣan bəlgilimilər wə ḥəkümlər, ķanun wə əmrlərgə muwapiķ ix kərməydu. **35** Pərwərdigar ular bilən bir əḥdə ķilixip ularoƣa buyrup: — «Baxķa ilaḥlardin ķorķmay, ularoƣa səjdə ķilmay yaki ularoƣa bax urmay wə ularoƣa ķurbanlik ķilmanglar — **36** pəķət zor ķudrət wə uzatķan biliki bilən silərni Misir zeminidin qikaroƣan Pərwərdigardinla ķorķunglar, uningoƣa səjdə ķilinglar wə uningoƣa ķurbanlik sununglar. **37** U silər üqün pütküzgən bəlgilimilər, ḥəkümlər, ķanun wə əmrni bolsa, ularni əbədgiqə kəngül bəlüp tutunglar; baxķa ilaḥlardin ķorķmanglar. **38** Mən silər bilən ķiloƣan əḥdini untumanglar ya baxķa ilaḥlardin ķorķmanglar, **39** bəlki Hudayinglar Pərwərdigardin ķorķunglar; wə U silərni ḥəmmə düxmənliringlarning ķolidin ķutķuzidu» — degənidi. **40** Lekin ular ķulaķ salmay, ilgiriki ķaidə-yosunlarni yürgüzətti. **41** Muxu əllər xu tərikidə Pərwərdigardin ķorķatti ḥəm oyma məbudlarning ķulluķida bolatti; ularning baliliri bilən balilirining balilirimu xundak ķilatti; əz ata-bowiliri ķandak ķiloƣan bolsa, ularmu bügünki küngiqə xundak ķilip kəldi.

18 Elaḥning ooƣli, Israilning padixaḥi Ḥoxiyaning səltənitining üqinqi yilida, Yəḥudaning [sabik] padixaḥi Aḥazning ooƣli Ḥəzəkiya Yəḥudaoƣa padixaḥ boldi. **2** U padixaḥ boloƣanda yigirmə bəx yaxta bolup, Yerusalemda yigirmə tokķuz yil səltənət ķildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zəkəriyaning ķizi idi. **3** Ḥəzəkiya bolsa atisi Dawutning barlik ķiloƣinidək, Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni ķilatti. **4** U «yukiri jaylar»ni yokitip, «but tüwrüklər»ni qekip «Axərah»larni kesip taxlap, Musa yasatķan mis yilanni qekip parə-parə ķilip (qünki u qaoƣķiqə Israillar uningoƣa huxbuy yakatti), uningoƣa «Nəḥuxtan!» dəp isim ķoydi. **5** Ḥəzəkiya Israilning Hudasi Pərwərdigaroƣa tayandi. Bu jəḥättə nə uningdin keyin kəlgən nə uningdin ilgiri ətkən Yəḥuda padixaḥlirining arisidiki ḥeqbiri uningoƣa yətməytti. **6** U Pərwərdigaroƣa qing baoƣlinip uningoƣa əgixixtin qikmay, bəlki Pərwərdigar Musaoƣa

buyruoƣan əmrlərni tutatti. 7 Pərwərdigar uning
bilən billə idi; u ƣaysila ixƙa qiƙsa xuningda
rawajliƙ bolatti. U Asuriyə padixaһining ƣakimiyitigə
ƣarxi qiƙip uningoƣa beƙindi boluxtin yandi. 8 U
Filistiylərgə ƕujum ƙilip ularni Gaza xəһiri wə uning
ətrapidiki zeminlirioƣiqə, kəzət munaridin mustəһkəm
ƙoroƣanoƣiqə besip məoƣlup ƙildi. 9 Wə xundaƙ
boldiki, Ƕəzəkiya padixaһning səltənitining tətinqi
yilida, yəni Israilning [sabiƙ] padixaһi Elaһning ooƣli
Ƕoxiyaning səltənitining yəttinqi yilida, Asuriyəning
padixaһi Xalmanəzər Samariyəgə ƕujum ƙilip uni
ƙamal ƙildi. 10 Üq yildin keyin ular xəһərni aldi;
Ƕəzəkiyaning səltənitining toƙƙuzinqi yili, yəni
Israil padixaһi Ƕoxiyaning səltənitining toƙƙuzinqi
yilida, Samariyə ixoƣal ƙilindi. 11 Andin Asuriyəning
padixaһi Israillarni Asuriyəgə elip ketip, ularni
Halaһda, Gozandiki Habor dəryasining boylirida wə
Medialarning xəһərliridə makanlaxturdi. 12 Qünki
ular əz Hudasi Pərwərdigarning awazioƣa itaət ƙilmidi,
bəlki Uning əһdisigə, yəni Pərwərdigarning ƙuli
Musa buyruoƣanning ƕəmmisigə hilaplиƙ ƙildi; ular
yaki ƙulaƙ salmidi, yaki əməl ƙilmidi. 13 Ƕəzəkiya
padixaһning səltənitining on tətinqi yili, Asuriyəning
padixaһi Sənnaherib Yəһudaning barliƙ ƙoroƣanliƙ
xəһərlirigə ƕujum ƙilip qiƙip, ularni ixoƣal ƙildi. 14 U
waƙitta Yəһudaning padixaһi Ƕəzəkiya Laƙixƙa adəm
əwətip, Asuriyəning padixaһioƣa: Mən gunaһkar!
Məndin qekingəyla, üstümgə ƕərnemə qüxürsilə xuni
[tələymən], — dedi. Asuriyəning padixaһi Ƕəzəkiyaoƣa
üq yüz talant kümüx bilən ottuz talant altun tohtitip
ƙoydi. 15 Ƕəzəkiya Pərwərdigarning əyidiki wə
padixaһning ordisining ƕəzinisidiki barliƙ kümüxni
elip bərdi. 16 Xuning bilən bir waƙitta Yəһudaning
padixaһi Ƕəzəkiya Pərwərdigarning əyining ixikliridin
wə əzi əslidə ƙaplatƙan ixik kexəkliridin altunni
ajritip elip, Asuriyəning padixaһioƣa bərdi. 17
Xu qaoƣda Asuriyə padixaһi Sənnaherib Tartan,
Rab-Saris wə Rab-Xakəһlirini qong ƙoxun bilən
Laƙix xəһiridin Yerusalemoƣa, Ƕəzəkiyaning yenioƣa
əwətti. Ular Yerusalemoƣa qiƙip kəldi. Qiƙƙanda,
ular kir yuoƣuqilarning etizining boyidiki yolda,
yuƙiri kəlqəkning norining bexioƣa kelip turdi. 18
Ular padixaһni qaƙiroƣanda, Ƕilƙiyaning ooƣli, ordini
baxƙuridioƣan Eliakim, ordining diwanbegi Xəbna
wə Asafning ooƣli, orda mirzibegi Yoaһlar ularning
yenioƣa kəldi. 19 Wə Rab-Xakəһ ularoƣa mundaƙ dedi:
— «Silər Ƕəzəkiyaoƣa: — «Uluoƣ padixaһ, yəni Asuriyə
padixaһi sanga mundaƙ dedi, dənglar: — Sening muxu
ixəngən tayanqing zadi nemidi? 20 Sən: «Urux ƙilixƙa
tədbir-məsliһətimiz ƕəm küqimiz bar, dəysən — bu
pəƙət bir ƙuruƙ gəp, halas! — Sən zadi kimgə tayinip
manga ƙarxi əktə ƙopisən? 21 Mana əmdi sən yeriƙi
bar axu ƙomux ƕasa, yəni Misiroƣa tayinisən. Birsi
uningoƣa yələnsə, uning ƙolioƣa sanjip kiridu; Misir
padixaһi Pirəwngə tayanoƣanlarning ƕəmmisi xundaƙ
bolidu! 22 Əgər silər manga: «Biz Hudayimiz boloƣan
Pərwərdigaroƣa tayinimiz» — desənglar, Ƕəzəkiya
əzi Yəһudadikilərgə wə Yerusalemdikilərgə: «Silər
pəƙət Yerusalemdiki muxu ibadətgaһ aldidila ibadət
ƙilixinglar kerək» dəp, uningoƣa ataloƣan «yuƙiri
jaylar»ni ƕəm ƙurbangaһlarni yoƙ ƙiliwəttioƣu?
Ular axu Pərwərdigarning yuƙiri jayliri əməsmidi?
23 Əmdi ƕazir hojayinim Asuriyə padixaһi bilən
bir tohtamoƣa kelinglar: — «Əgər silərdə ularoƣa
minəligüdək əskərliringlar bolsa, mən silərgə ikki
ming atni bikaroƣa berəy!» 24 Silərdə undaƙlar bolmisa,
hojayinimning əməldarlirining əng kiqiki boloƣan bir
ləxkər bexini ƙandaƙmu qekindürələysilər?! Gərqə
silər jəng ƕarwiliri wə atlarni elix üqün Misiroƣa
tayinisilər! 25 Mən muxu yərni ƕalak ƙilix üqün
Pərwərdigarsiz kəldimmu? Qünki Pərwərdigar manga:
«Muxu zeminni ƕalak ƙilixƙa qiƙƙin» — dedi!». 26
Eliakim, Xəbna wə Yoaƕ Rab-Xakəƕgə: — Peƙirliroƣa
aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə
ibraniy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoƣanlarning
ƙulikioƣa kirmisun! — dedi. 27 Biraƙ Rab-Xakəƕ:
— Hojayinim meni muxu gəpni hojayininglaroƣa
wə silərgila eytixƙa əwətkənmu? Muxu gəpni silər
bilən birliktə sepilda olturoƣanlaroƣa deyixkə əwətkən
əməsmu? Qünki ular əz poƙini yegüqi ƕəm əz
süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. 28 Andin Rab-Xakəƕ
ibraniy tilida yuƙiri awaz bilən: «Uluoƣ padixaƕ, yəni
Asuriyə padixaһining səzlirini anglap ƙoyunglar!»
— dəp warƙiridi. 29 — «Padixaƕ mundaƙ dəydu: —
Ƕəzəkiya silərni aldap ƙoymisun! Qünki u silərni
[padixaһning] ƙolidin ƙutƙuzalmaydu. 30 Uning
silərni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən ƙutƙuzidu; muxu
xəһər Asuriyə padixaһining ƙolioƣa qüxüp kətməydu»
dəp Pərwərdigaroƣa tayanduruxioƣa yol ƙoymanglar! 31
Ƕəzəkiyaoƣa ƙulaƙ salmanglar; qünki Asuriyə padixaһi
mundaƙ dəydu: — Mən bilən sülһilixip, mən tərəpkə
ətünglar; xundaƙ ƙilsanglar ƕərbiringlar ƙzünglarning
üzüm baringidin ƕəm əzünglarning ənjür dərihidin
mewə yəysilər, ƕərbiringlar əz su kəlqikinglardin

su iqisilər; **32** ta mən kelip silərni buoŋdaylik ḫəm xarablik bir zeminoŋa, neni, üzümzarliri wə zəytun dərəhliri bar, ḫəsəl qikiridioŋan bir zeminoŋa, yəni zemininglaroŋa ohxax bir zeminoŋa apirip koyoŋuqə yəp-iqiweringlar! Xuning bilən silər tirik kelip, əlməysilər! Ḫəzəkiya silərgə: — «Pərwərdigar bizni kutkuzidu» desə uningoŋa kulak salmanglar! **33** Əl-yurtlarning ilaḫ-butlirining biri əz zeminini Asuriyə padixaḫining kolidin kutkuzoŋanmu? **34** Hamat wə Arpad degən yurtlarning ilaḫ-butliri keni? Səfarwaim, Hena wə Iwwaḫ xəḫərlirining ilaḫ-butliri keni? Ular Samariyəni mening kolumdin kutkuzoŋanmu?! **35** Muxu əl-yurtlarning ilaḫ-butliridin əz zeminini kutkuzoŋan zadi kim bar? Xundak ikən, Pərwərdigar Yerusalemni mening kolumdin kutkuzalamdu?» — dedi. **36** Əmma həlk süküt kilip uningoŋa jawabən ḫeqkandak bir səz kilmidi; qünki padixaḫning buyruki xuki: — «Uningoŋa jawab bərmənglar». **37** Andin Ḫilkiyaning ooŋli, ordini baxkuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi Yoaḫlar kiyim-keqəklirini yirtixip, Ḫəzəkiyaning yenioŋa kelip, Rab-Xakəḫning gəplirini uningoŋa ukturdi.

19 Xundak boldiki, Ḫəzəkiya buni angliоŋanda, kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən kaplap Pərwərdigarning ibadəthanisioŋa kirdi. **2** U Ḫilkiyaning ooŋli, ordini baxkuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə kaḫinlarning akśakallirini bəz kaplanoŋan peti Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbərgə əwətti. **3** Ular uningoŋa: — Ḫəzəkiya mundak dəydu: — «Balilar tuoŋulay dəp kaloŋanda anining tuoŋkudək ḫali kalmioŋandək, muxu kün awariqilik, rəswa kilinidioŋan, mazak kilinidioŋan bir künidur. **4** Əz hojayini boloŋan Asuriyə padixaḫi tirik Hudani mazak kilixka əwətkən Rab-Xakəḫning muxu barlik gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə elip tingxisa, bularni angliоŋan Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini berərmikin? Xunga kelip kaloŋan kaldisi üqün awazingni kətürüp, bir duayingni bərsəng» — dedi. **5** Xu gəplər bilən Ḫəzəkiyaning hizmətkarliri Yəxayaning aldioŋa kəldi. **6** Yəxaya ularoŋa: — «Hojayininglaroŋa: — Pərwərdigar mundak dedi: — «Asuriyə padixaḫining qaparmənlirining sən angliоŋan axu Manga kupurluk kiloŋuqi gəpliridin korkma; **7** Mana, Mən uningoŋa bir roḫni kirgüzimən; xuning bilən u bir ioŋwani anglap, əz yurtioŋa kaytidu. Mən uni əz zeminida turoŋuzup kiliq bilən əltürgüzimən» — dənglar» — dedi. **8** Rab-Xakəḫ əzi kəlgən yoli bilən kaytip mangoŋanda, Asuriyə padixaḫining Lakix xəḫiridin qekingənlikini anglap, Libnaḫ xəḫirigə karxi jəng kiliwatkan padixaḫning yenioŋa kəldi. **9** Qünki padixaḫ: «Mana, Efiopiyə padixaḫi Tirḫakaḫ sizgə karxi jəng kilmakqi bolup yoloŋa qikti» degən həwərni angliоŋanidi. Lekin u yənə Ḫəzəkiyaoŋa əlqilərni mundak hət bilən əwətti: — **10** «Silər Yəḫuda padixaḫi Ḫəzəkiyaoŋa mundak dəngarisaldilar: — «Sən tayinidioŋan Hudayingning sanga: «Yerusalem Asuriyə padixaḫining kolioŋa tapxurulmaydu» deginigə aldanma; **11** mana, sən Asuriyə padixaḫlirining ḫəmmə əl-yurtlarni nemə kiloŋanlirini, ularni əz ilaḫ-butlirioŋa atap ḫalak kiloŋanlikini angliоŋansən; əmdi özüng kutkuzulamsən? **12** Ata-bowilirim ḫalak kiloŋan əllərning əz ilaḫ-butliri ularni kutkuzoŋanmu? Gozan, Ḫaran, Rəzəf xəḫiridikilərniqu, Telassarda turoŋan Edənlərniqu? **13** Hamat padixaḫi, Arpad padixaḫi, Səfarwaim, Hena ḫəm Iwwaḫ xəḫərlirining padixaḫliri keni?»». **14** Xuning bilən Ḫəzəkiya hətni əkəlgüqilərning kolidin elip okup qikti. Andin u Pərwərdigarning əyigə kirip, Pərwərdigarning aldioŋa hətni yeyip koydi. **15** Wə Ḫəzəkiya Pərwərdigaroŋa dua kilip mundak dedi: — «I kerublar otturisida turoŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi: — Sən Özüngdursən, jaḫandiki barlik əl-yurtlarning üstidiki Huda pəkət Özüngdursən; asman-zeminni Yaratkuqisən. **16** I Pərwərdigar, kulikingni təwən kilip angliоŋaysən; kəzüngni aqkaysən, i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip mənggü ḫayat Hudani ḫakarətləp eytkan gəplirini angliоŋaysən! **17** I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḫliri ḫəkikətən ḫəmmə yurtlarni, xularoŋa bekindi boloŋan yurtlarnimu harabə kilip, **18** ularning ilaḫ-butlirini otka taxliwətkən; qünki ularning ilaḫliri ilaḫ əməs, bəlki insan koli bilən yasaloŋanliri, yaoŋaq wə tax, halas; xunga asuriylar ularni ḫalak kildi. **19** Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz, jaḫandiki barlik əl-yurtlaroŋa Sening, pəkət Seningla Pərwərdigar ikənlikingni bildürüx üqün, bizni uning kolidin kutkuzoŋaysən!». **20** Xuning bilən Amozning ooŋli Yəxaya Ḫəzəkiyaoŋa səz əwətip mundak dedi: — — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening Manga Sənnaherib tooŋruluk kiloŋan duayingni anglidim. **21** Pərwərdigarning uningoŋa karita degən səzi xudurki: — «Pak kiz, yəni Zionning kizi seni kəmsitidu, Seni mazak kilip külidu; Yerusalemning kizi kəyninggə karap bexini qaykaydu;

22 sən kimni mazak kilip kupurluk kilding? Sən kimgə karxi awazingni kətürüp, Nəziringni üstün kilding? Israildiki Mukəddəs Bolquqiola karxi! 23 Əlqiliring arkilik sən Rəbni mazak kilip; — «Mən nuroqunliolan jəng harwilirim bilən taoq qokkisiola, Liwan taoq baoqriliriola yetip kəldimki, Uning egiz kedir dərəhlirini, esil kariolaylirini kesiwetimən; Mən uning əng qət turaloqusiola, Uning əng bük-barakşan ormanzarlikiola kirip yetimən. 24 Өzüm kuduk kolap yaka yurtning süyini iqtim; Putumning uqidila mən Misirning barlik dərya-əstənglirini kurutiwəttim — deding. 25 — Sən xuni anglap bakmiolanmiding? Uzundin buyan Mən xuni bekitkənmənki, Kədimdin tartip xəkilləndürgənmənki, Hazir uni əməlgə axurdumki, Mana, sən kəl'ə-koroqanlik xəharlərni harabilərgə aylandurdung; 26 Xuning bilən u yərdə turuwatkanlar küqsizlinip, Yərgə karitip koyuldi, xərməndə kilindi; Ular əsiwatkan ot-qəptək, Yumran kək qəplərdək, Өgzidiki ot-qəplər əsməy kurup kətkəndək boldi. 27 Birak sening olturoqiningni, ornungdin turoqiningni, qikip-kirgininingni wə Manga karxi oqaljirlixip kətkiningni bilimən; 28 Sening Manga karxi oqaljirlixip kətkənlikingning, hakawurlixip kətkənlikingning kulikimoqa yətkənliki tüpəylidin, Mən karmikimni burningdin ətküzimən, Yüginimni aoqzingoqa salimən, Wə əzüng kəlgən yol bilən seni kayturimən. 29 I [Həzəkiya], xu ix sanga alamət bexarət boliduki, Muxu yili əzlükidin əskən, Ikkinqi yili xulardin qikkanlarmu silərning rizkinglar bolidu; Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər; Ulardin qikkan mewilərni yəysilər. 30 Yəhuda jəmətining kəqip kutuloqan kaldisi bolsa yənə təwəngə karap yiltiz tartidu, Yukirioqa karap mewə beridu; 31 Qünki Yerusalemdin bir kaldisi, Zion teoqidin kəqip kutuloqanlar qikidu; Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning otluk muhəbbiti muxuni ada kilidu. 32 Xunga, Pərwərdigar Asuriyə padixahi tooqruluk mundak dəydu: — U nə muxu xəhərgə yetip kəlməydu, Nə uningoqa bir tal okmu atmaydu; Nə kalkanni kətürüp aldioqa kəlməydu, Nə uningoqa karita kaxalarnimu yasimaydu. 33 U kaysi yol bilən kəlgən bolsa, U yol bilən kaytidu wə muxu xəhərgə kəlməydu — dəydu Pərwərdigar, 34 — Qünki Өzüm üqün wə Mening kulum Dawut üqün uni ətrapidiki sepildək kooqdap kutkuzimən». 35 Xu keqə xundak boldiki, Pərwərdigarning Pərixtisi qikip, Asuriyəliklərning bargahida bir yüz səksən bəx ming əskərni urdi; mana, kixilər ətigəndə ornidin turoqanda, ularning hammisining əlgənlikini kərdi! 36 Xunga Asuriyə padixahi Sənnaherib qekinip, yoloqa qikip, Ninəwə xəhirigə kaytip turdi. 37 Wə xundak boldiki, u əz buti Nisrokning buthanisida uningoqa qokunuwatkanda, ooqulliri Adrammələk həm Xarezər uni kiliqlap eltürüwətti; andin ular bolsa Ararat degən yurtka kəqip kətti. Uning ooqli Esarhaddon uning ornida padixah boldi.

20 Xu künlərdə Həzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə muptila boldi. Amozning ooqli Yəxaya pəyoqəmbər uning kexioqa berip, uningoqa: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — — Өyüng tooqruluk wəsiyət kiloqin; qünki əjəl kəldi, yaximaysən» — dedi. 2 [Həzəkiya] bolsa yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigaroqa dua kilip: — 3 I Pərwərdigar, Sening aldingda mening həkikət wə pak dil bilən mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda durus boloqan ixlarni kiloqanlikimni əsləp koyoqaysən, — dedi. Wə Həzəkiya yioqlap ekip kətti. 4 Yəxaya qikip ordidiki ottura hoylioqa yətməstə, Pərwərdigarning səzi uningoqa yetip mundak deyildi: — 5 Yenip berip həlkimning baxlamqisi Həzəkiyaoqa mundak degin: — «Pərwərdigar, atang Dawutning Hudasi mundak dəydu: — «Duayingni anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, Mən seni sakaytimən. Üqinqi künidə Pərwərdigarning əyigə qikisən. 6 Künliringgə Mən yənə on bəx yil koximən; xuning bilən Mən seni wə bu xəhərni Asuriyə padixahining kolidin kutkuzimən; Өzüm üqün wə kulum Dawut üqün Mən bu xəhərni ətrapidiki sepildək kooqdaymən. 7 (Yəxaya bolsa: — «Ənjür poxkili təyyarlanglar, dedi. Ular uni elip kelip, yarisioqa qapliwidi, u sakaydi. 8 Həzəkiya Yəxayadin: Pərwərdigar meni sakaytip, üqinqi küni uning əyigə qikidioqanlikimni ispatlaydioqanoqa kandak bexarətlik alamət bolidu? — dəp sorioqanidi. 9 Yəxaya: — Pərwərdigarning Өzi eytkan ixini jəzmən kilidioqanlikini sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin xundak bexarətlik alamət boliduki, sən kuyaxning pələmpəy üstigə qüxkən sayisining on baskuq aldioqa mengixi yaki on baskuq kəynigə yenixini halamsən? — dedi. 10 Həzəkiya: Kuyax sayisining on baskuq aldioqa mengixi asan; sayə on baxkuq kəynigə yansun, degənidi. 11 Xuning bilən Yəxaya pəyoqəmbər Pərwərdigaroqa nida kildi wə U kuyaxning Ahaz padixah kuroqan pələmpəy baskuqiliri üstigə qüxkən sayisini yandurup, on baskuq kəynigə mangdurdi). 12

Xu pəyttə Baladanning ooɣli Babil padixaḥi Merodak-Baladan, Ḥəzəkiyani kesəl bolup yetip ḳaptu, dəp anglap, hətlər ḥədiyə bilən əwətti. **13** Ḥəzəkiya bolsa əlqilərning gepini tingxap, ularoɣa barlik həzinə-ambarlirini, kümüxni, altunni, dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-ḳorallar ambiridiki ḥəmmini wə bayliḳlirining barliḳini kərsətti; ordisi wə pütkül padixaḥliḳi iqidiki nərsilərdin Ḥəzəkiya ularoɣa kərsətmigən birimu ḳalmidi. **14** Andin Yəxaya pəyoɣəmbər Ḥəzəkiyaning aldioɣa berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni yoḳlaxḳa nədin kəlgən?» — dəp soridi. Ḥəzəkiya: — «Ular yiraḳ bir yurttin, yəni Babildin kəlgən» dedi. **15** Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp soridi. Ḥəzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular kərdi; bayliḳlirimning arisidin mən ularoɣa kərsətmigən birimu ḳalmidi» — dedi. **16** Yəxaya Ḥəzəkiyaoɣa: Pərwərdigarning səzini anglap ḳoyoɣin: — **17** — Mana xundaḳ künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə bügüngə ḳədər ata-bowiliring toplap, saḳlap ḳoyoɣan ḥəmmə Babiloɣa elip ketilidu; ḥeqnərsə ḳalmaydu — dəydu Pərwərdigar. **18** — Ḥəmdə Babilliḳlar ooɣulliringni, yəni əzüngdin boloɣan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular Babil padixaḥining ordisida aoɣwat bolidu. **19** Ḥəzəkiya əmdi əz-əzigə «Өz künlirimdə bolsa amantinqliḳ, Hudaning ḥəḳiḳət-wapaliḳi bolmamdu?», dəp Yəxayaoɣa: — «Siz eytḳan Pərwərdigarning muxu səzi yahxi ikən» — dedi. **20** Ḥəzəkiyaning baxḳa əməlliri, jümlidin uning səltənitining ḳudriti, uning ḳandaḳ ḳilip xəḥərgə su təminləx üqün kəl, xundaḳla su apiridioɣan nor yasioɣanliḳi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **21** Ḥəzəkiya ata-bowilirining arisida uhlidi; ooɣli Manassəḥ ornida padixaḥ boldi.

21 Manassəḥ padixaḥ boloɣanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Ḥəfzibaḥ idi. **2** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥaydəp qiḳiriwətkən yat əlliklərning yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloɣanni ḳildi. **3** U atisi Ḥəzəkiya buzup yoḳatḳan «yuḳiri jaylar»ni ḳaytidin yasatti; u Baaloɣa atap ḳurbangaḥlarni saldurup, Israilning padixaḥi Aḥab ḳiloɣandək bir Axərah məbud yasidi; u asmandiki nuroɣunlioɣan ay-yultuzlaroɣa bax urdi wə ularning ḳullukioɣa kirdi. **4** U Pərwərdigarning əyidimu ḳurbangaḥlarni yasatti. Xu ibadəthana tooɣruluḳ Pərwərdigar: Mən Yerusalemda Mening namimni ḳoyimən, degənidi. **5** U Pərwərdigarning əyining ikki ḥoylisida «asmanning ḳoxuni»oɣa ḳurbangaḥlarni atap yasatti. **6** Өz ooɣlini ottin ətküzdi; jadugərqilik bilən palqiliḳ ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning nəzəridə san-sanaḳsiz rəzillikni ḳilip uning oɣəzipini ḳozoɣidi. **7** U yasatḳan «Axərah» oyma məbudni [Hudaning] əyigə ḳoydi. Xu əy tooɣruluḳ Pərwərdigar Dawutḳa wə uning ooɣli Sulaymanoɣa: — «Bu əydə, xundaḳla Israilning ḥəmmə ḳəbililirining zeminliri arisidin Mən talliɣan Yerusalemda Өz namimni əbədgiqə ḳaldurimən; **8** əgər Israil pəḳət Mən ularoɣa tapiliɣan barliḳ əmrlərgə, yəni Өz ḳulum Musa ularoɣa buyruɣan barliḳ ḳanunoɣa muwapiḳ əməl ḳilixḳa kəngül ḳoysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioɣa təḳsim ḳiloɣan bu zemindin ḳaytidin neri ḳilmaymən», degənidi. **9** Lekin ular ḳulaḳ salmaytti; xunglaxḳimu, Manassəḥ ularni xundaḳ azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥalak ḳiloɣan yat əlliklərdin axurup rəzillik ḳilatti. **10** Xunga Pərwərdigar Өz ḳulliri boloɣan pəyoɣəmbərlərning wasitisi arḳiliḳ mundaḳ dedi: — **11** Yəḥudaning padixaḥi Manassəḥ bu yirginqlik ixlarni ḳilip, ḥətta uningdin ilgiri ətkən Amoriylar ḳiloɣan barliḳ rəzilliktin ziyadə rəzillik ḳilip, uning butliri bilən Yəḥudanimu gunaḥḳa azduroɣini üqün **12** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, Yerusalem bilən Yəḥudaning üstigə xundaḳ balayi'apət kəltürimənki, kimki uni anglisila ḳulaḳliri zingildap ketidu. **13** Mən Samariyəni əlqigən tana wə Aḥabning jəmətini təkxürgən tik əlqigüq yip bilən Yerusalemni təkxürtimən; kixi ḳaqini qayḳap sürtkəndin keyin düm kəmtürüp ḳoyoɣandək, Yerusalemni qayḳap ərüymən. **14** Mən mirasimning ḳaloɣanliridinmu waz keqip, düxmənlirining ḳolioɣa tapxurimən; ularni ḥəmmə düxmənlirigə bulang-talang obyekti wə olja ḳilip berimən; **15** Qünki ular Mening nəzirimdə rəzil boloɣanni ḳilip, ularning ata-bowiliri Misirdin qiḳḳan kündin tartip bügüngiqə oɣəzipimni ḳozoɣap kəldi». **16** Manassəḥ əmdi pütkül Yerusalemni bir qetidin yənə bir qetigiqə ḳanoɣa toldurup, kəp naḥək ḳan təkküzdi wə ohxaxla əzi ḳiliwatḳan gunaḥi bilən Yəḥudalarni azdurup, ularning Pərwərdigarning nəziridiki rəzillikni ḳilixioɣa səwəb boldi. **17** Manassəḥning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi, jümlidin u sadir ḳiloɣan gunaḥ «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **18** Manassəḥ ata-

bowilirining arisida uhlidi wə əz əyining beoɣida, yəni Uzzaḥning beoɣida dəpnə ḳilindi. Andin ooɣli Amon uning ornida padixaḥ boldi. **19** Amon padixaḥ boloɣanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda ikki yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Məxulləmət idi; u Yotbaḥliḳ Ḥaruzning ḳizi idi. **20** Amon atisi Manassəḥ ḳiloɣandək Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳilatti. **21** U atisi mangoɣan barliḳ yollarda mangatti; u atisi ḳullukida boloɣan butlarning ḳullukida bolup, ularoɣa səjdə ḳilip, **22** Pərwərdigarning yolida yürməy, əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni tərk ḳildi. **23** Əmdi Amonning hizmətkarliri padixaḥni ḳəstləp, uni əz ordisida əltürdi. **24** Lekin yurt həlḳi Amon padixaḥni ḳəstligənlərning ḥəmmisini əltürdi; andin yurt həlḳi uning ornida ooɣli Yosiyani padixaḥ ḳildi. **25** Amonning baxḳa ixliri ḥəm ḳiloɣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **26** U Uzzaḥning beoɣida əz ḳəbrisidə dəpnə ḳilindi. Andin ooɣli Yosiya uning ornida padixaḥ boldi.

22 Yosiya padixaḥ boloɣanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Yədidaḥ idi; u Bozkatliḳ Adayaning ḳizi idi. **2** Yosiya Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni ḳilip, ḥər ixta atisi Dawutning barliḳ yolida yürüp, nə ongoɣa nə soloɣa qətnəp kətmidi. **3** Padixaḥ Yosiya səltənitining on səkkizinqi yilida, padixaḥ Məxullamning nəwrisi, Azaliyaning ooɣli katip Xafanni Pərwərdigarning əyigə əwətip: **4** «Bax kaḥin Ḥilḳiyaning ḳexioɣa qiḳip xuni buyruoɣinki, u Pərwərdigarning əyigə elip kelingən, dərwaziwənlər həlḳtin yioɣḳan pulni sanisun. **5** Andin ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ixlarni nazarət ḳiloɣuqi ixqilaroɣa tapxurup bərsun. Bular ḥəm Pərwərdigarning əyidiki buzuloɣan yərlərni ongxaxḳa əydə ixligügilərgə, yəni yaoɣaqqilar, tamqilar wə taxtiraxlaroɣa bərsun. Ular muxu pul bilən əyni ongxaxḳa lazim boloɣan yaoɣaq bilən oyuloɣan taxlarni setiwalsun, degin» — dedi. **7** Lekin ularning ḳolioɣa tapxuruloɣan pulning ḥesabi ḳilinmidi. Qünki ular insap bilən ix ḳilatti. **8** Bax kaḥin Ḥilḳiya katip Xafanoɣa: — Mən Pərwərdigarning əyidə bir Təwrat kitabini taptim, dedi. Xuni eytip Ḥilḳiya kitabni Xafanoɣa bərdi. U uni oḳudi. **9** Andin keyin katip Xafan padixaḥning ḳexioɣa berip padixaḥḳa həwər berip: — Hizmətkarliri ibadəthanidiki pulni yioɣip Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ix bexilirining ḳollirioɣa tapxurup bərdi, dedi. **10** Andin katip Xafan padixaḥḳa: Ḥilḳiya manga bir kitabni bərdi, dedi. Andin Xafan padixaḥḳa uni oḳup bərdi. **11** Wə xundaḳ boldiki, padixaḥ Təwrat kitabining səzlirini angliɣanda, əz kiyimlirini yirtti. **12** Padixaḥ Ḥilḳiya kaḥin bilən Xafanning ooɣli Aḥikamoɣa, Mikayaning ooɣli Akbor bilən Xafan katipḳa wə padixaḥning hizmətkari Asayaoɣa buyrup: — **13** Berip mən üqün wə həlḳ üqün, yəni pütkül Yəḥudadikilər üqün bu tepiloɣan kitabning səzliri tooɣrisida Pərwərdigardin yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabning səzlirigə, uningdiki bizlərgə pütülgənlirigə əməl ḳilixḳa ḳulaḳ salmioɣanliḳi tüpəylidin Pərwərdigarning bizgə ḳozoɣaloɣan oɣəzipi intayin dəḥxətlik, dedi. **14** Xuning bilən Ḥilḳiya kaḥin, Aḥikam, Akbor, Xafan wə Asayalar Harhasning nəwrisi, Tikwaḥning ooɣli kiyim-keqək begi Xallumning ayali ayal pəyoɣəmbər Ḥuldaḥning ḳexioɣa berip, uning bilən səzləxti. U Yerusalem xəḥirining ikkinqi məḥəllisidə olturatti. **15** U ularoɣa mundaḳ dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Silərni əwətkən kixigə mundaḳ dənglar: — **16** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana Mən Yəḥudaning padixaḥi oḳuoɣan kitabning ḥəmmə səzlirini əməlgə axurup, bu jayoɣa wə bu yərdə turoɣuqilaroɣa balayi'apət qüxürimən. **17** Qünki ular Meni taxlap, baxḳa ilaḥlaroɣa huxbuy yeḳip, ḳollirining ḥəmmə ixliri bilən Mening aqqiḳimni kəltürdi. Uning üqün Mening ḳəḥrim bu yərgə ḳarap yandi ḥəm əqürülməydu. **18** Lekin silərni Pərwərdigardin yol sorioɣili əwətkən Yəḥudaning padixaḥioɣa bolsa xundaḳ dənglar: Sən angliɣan səzlər tooɣrisida Israilning Hudasi Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — **19** Qünki kənglüng yumxaḳ bolup, muxu jay wə uningda turoɣuqilarning wəyranə wə lənətkə aylandurulidioɣanliḳi tooɣrisida ularni əyibləp eytḳan səzlirimni angliɣiningda, Pərwərdigarning aldida əzüngni təwən ḳilip, kiyimliringni yirtip, Mening aldimda yioɣlioɣining üqün, Mənmu duayingni anglidim, dəydu Pərwərdigar. **20** Buning üqün seni ata-bowiliring bilən yioɣilixḳa, əz ḳəbrənggə aman-hatirjəmlik iqidə berixḳa nesip ḳilimən; sening kəziring Mən bu jay üstigə qüxüridioɣan barliḳ külpətlərni kərməydu». Ular yenip berip, bu həwərni padixaḥḳa yətküzdi.

23 Padixaḥ adəmlərni əwətip, Yəḥuda bilən Yerusalemning ḥəmmə aḳsaḳallirini əz ḳexioɣa qaḳirtip kəldi. **2** Padixaḥ Pərwərdigarning

өyigə qiқti; barliқ Yəһudadiki ər kixilər wə Yerusalemda turuwatқanlarning һəmmisi, kaһinlar bilən pəyoɣəmbərlər, yəni barliқ həlқ, əng kiqikidin tartip qongioɣiqə һəmmisi uning bilən billə qiқti. Andin u Pərwərdigarning өyidə tepiloɣan əһdə kitabining һəmmə səzlirini ularoɣa oқup bərdi. **3** Padixaһ tüwrükning yenida turup Pərwərdigarning aldida: — Pərwərdigaroɣa əgixip pütün қəlbim wə pütkül jenim bilən Uning əmrlirini, һəküm-guwaһliқliri wə bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əһdigə əməl қilimən dəp əһdigə өzini baoɣlidi. Xuning bilən həlқning һəmmisimu əһdə aldida turup uningoɣa өzini baoɣlidi. **4** Andin keyin padixaһ bax kaһin Ḥilқiya bilən orun basar kaһinlaroɣa wə һəm dərwaziwənlərgə: — Baaloɣa, Axəraһ butioɣa wə asmanning barliқ қoxunioɣa atap yasaloɣan barliқ əswab-üskünilərni Pərwərdigarning өyidin qiқiriwetinglar, dəp əmr қildi; u bularni Yerusalemning sirtida, Kidron etizliқida kөydürdi wə küllirini Bəyt-Əlgə elip bardi. **5** U Yəһuda padixaһlirining Yəһuda xəһərliridiki «yuқiri jaylar»da һəmdə Yerusalemning ətrapliridiki «yuқiri jaylar»da huxbuy yanduruxқa tikligən but kaһinlirini, xuningdək Baaloɣa, қuyaxқa, ayoɣa, yultuz türkümlirigə һəmdə asmanning barliқ қoxunioɣa huxbuy yaққuqilarni ixtin һəydiwətti. **6** U Pərwərdigarning өyidin Axəraһ butni elip qiқip Yerusalemning sirtioɣa elip berip, Kidron jiloɣisioɣa apirip xu yərdə kөydürüp kukum-talқan қilip ezip, topisini addiy puқralarning қəbriliri üstigə qeqiwətti. **7** Andin u Pərwərdigarning өyigə jaylaxқan bəqqiwazlarning turaloɣulirini qeқip oɣulatti; bu өylərdə yənə ayallar Axəraһ butқa qedir toқuytti. **8** U Yəһuda xəһərliridin barliқ kaһinlarni qaқirtip, өzigə yioɣdi. Andin u Gəbadin tartip Bəər-Xebaoɣiqə kaһinlar huxbuy yaқidioɣan «yuқiri jaylar»ni buzup buloɣiwətti; u «dərwazilardiki yuқiri jaylar»ni qeқip buzdi; bular «Xəһər baxliқi Yəxuaning қuwiқi»ning yenida, yəni xəһər қuwiқioɣa kirix yolining sol təripidə idi **9** (əmdi «yuқiri jaylar»diki kaһinlarning Yerusalemda Pərwərdigarning қurbangaһioɣa qiқixi qəkləngənidi; lekin ular dawamliқ өz kerindaxliri bilən birgə pitir nanlardin yeyixigə muyəssər idi). **10** Yosiya һeqkim өz ooɣli yaki қizini Moləkkə atap ottin ətküzmisun dəp, Ḥinnomning ooɣlining jiloɣisidiki Tofətnimu buzup buloɣiwətti. **11** Pərwərdigarning өyigə kiridioɣan yolning eoɣizida Yəһuda padixaһliri қuyaxқa təқdim қilip қoyoɣan atlarni xu yərdin yətkəp, «қuyax һarwiliri»ni otta kөydürdi (ular [ibadəthanining] һoyliliriоɣa jaylaxқan, Natan-Mələk degən aoɣwatning өyining yenida turatti). **12** Padixaһ yənə Yəһuda padixaһliri Aһazning balihanisining өgzisidə saldurоɣan қurbangaһlarni wə Manassəһ Pərwərdigarning өyining ikki һoylisioɣa yasatқan қurbangaһlarni qeқip kukum-talқan қiliwətti; u ularning topisini u yərdin elip, Kidron jiloɣisioɣa qeqiwətti. **13** Israilning padixaһi Sulayman Yerusalemning məxriқ təripigə wə «Ḥalak teoɣi»ning jənubioɣa Zidoniylarning yirginqlik buti Axtarot, Moabiylarning yirginqlik buti Kemox wə Ammonlarning yirginqlik buti Milkomoɣa atap yasatқan «yuқiri jaylar»nimu padixaһ buzup buloɣiwətti. **14** U but tüwrüklərni parqilap, Axəraһ butlirini kesip yiқitip, ular turoɣan yərlərni adəm səngəkliri bilən toldurdi. **15** U yənə Israilni gunaһқa putlaxturoɣan, Nibatning ooɣli Yəroboam Bəyt-Əldə saldurоɣan қurbangaһ bilən «yuқiri jay»ni, ularni buzup qaқti, andin keyin «yuқiri jay»ni kөydürüp kukum-talқan қiliwətti, Axəraһ butinimu kөydürüwətti. **16** Yosiya burulup қarap, taoɣdiki қəbrilərni kərüp, adəm əwətip қəbrilərdiki səngəklərni kolap qiқirip, қurbangaһ üstidə kөydürdi, xu yol bilən uni buloɣiwətti. Bu ixlar Pərwərdigarning kalamini yətküzüp, dəl ularni aldin'ala bexarət қilip jakarlioɣan Hudaning adimining səzining əməlgə axuruluxi idi. **17** Andin Yosiya: Kөz aldimdiki bu қəbrə texi kimning? — dəp soridi. Xəһərdikilər uningoɣa: Bu Yəһudadin kəlgən, silining Bəyt-Əldiki қurbangaһni buzoɣan muxu ixlirini bexarət қiloɣan Hudaning adimining қəbrisi ikən, dedi. **18** Yosiya: — Uni қoyunglar, һeqkim uning səngəklirini midirlatmisun, dəp buyrudi. Xuning bilən ular uning səngəkliri bilən Samariyədin kəlgən pəyoɣəmbərning səngəklirigə һeqkimni təgküzmidi. **19** Andin Yosiya Israilning padixaһliri Pərwərdigarning oɣəzipini қozoɣioɣan, Samariyəning xəһərliridə yasatқan «yuқiri jaylar»diki barliқ өylərni qaқti; u ularni Bəyt-Əldə қiloɣandək қilip, yoқatti. **20** U u yərlərdiki «yuқiri jaylar»oɣa has boloɣan һəmmə kaһinlarni қurbangaһning üstidə əltürüp, қurbanliқ қildi, andin ularning üstigə adəm səngəklirini kөydürdi; u ahirda Yerusalemoɣa yenip bardi. **21** Padixaһ barliқ həlққə yarliқ qüxürüp: — Bu əһdə kitabida pütülgəndək, Hudayinglar Pərwərdigaroɣa «ətüp ketix һeyti»ni ətküzünglar, dəp buyrudi. **22** «Batur һakimlar»

Israilning üstidin ḫöküm sürgän künlärdin tartip, nä Israil padixaḫlirining waḳitlirida nä Yähuda padixaḫlirining waḳitlirida undaḳ bir «ätüp ketix ḫeyti» ätküzülüp baḳmioɣanidi; **23** Yosiya padixaḫning sältänitining on säkkizinqi yilida, Pärwärdigaroɣa atap bu «ätüp ketix ḫeyti» Yerusalemda ätküzüldi. **24** Xuningdäk Yosiya Yähuda yurtida wä Yerusalemda päyda boloɣan jinkäxlär wä palqilarni, tärafim mäbudliri, ḫärḳandaḳ butlar wä barliḳ baxḳa länätlik närsilärni zemindin yoḳatti. Uning xundaḳ ḳilixining mäḳsiti, Ḥilḳiya kaḫin Pärwärdigarning öyidin tapḳan kitabta hatirilängän Täwrattiki sözlärgä ämäl ḳilixtin ibarät idi. **25** Uningdäk Musaoɣa qüxürülgän ḳanunoɣa intilip pütün ḳälbi, pütün jeni wä pütün küqi bilän Pärwärdigaroɣa ḳaytip, özini beoɣixlioɣan bir padixaḫ uningdin ilgiri bolmioɣanidi wä uningdin keyinmu uningoɣa ohxax birsi bolup baḳmidi. **26** Lekin Pärwärdigarning aqqiḳi Manassäḫning Өzini ränjitkän barliḳ räzillikliri tüpäylidin Yähudaoɣa tutaxḳandin keyin, Өzining xiddätlik oɣäzipidin yanmidi. **27** Pärwärdigar: — Israilni taxlioɣandäk Yähudanimu Өz käzümdin neri ḳilimän wä Өzüm tallioɣan bu xäḫär Yerusalemni wä Män: — «Mening namim xu yärdä bolidu» degän xu ibadäthanini tärk ḳilimän, dedi. **28** Yosiyaning baxḳa ämälliri ḫäm ḳiloɣanlirining ḫämmisi «Yähuda padixaḫlirining tarih-täzkiriliri» degän kitabta pütülgän ämäsmidi? **29** Uning künliridä Misirning padixaḫi Piräwn-Näko Asuriyäning padixaḫioɣa ḫujum ḳiloɣili Äfrat däryasioɣa bardi. U qaoɣda Yosiya padixaḫ Piräwn bilän soḳuxuxḳa qiḳti; lekin Piräwn uni kärüp Mägiddoda uni öltürdi. **30** Hizmätkarliri uning ölükini jäng ḫarwisioɣa selip Mägiddodin Yerusalemoɣa elip kelip, uni öz ḳäbrisidä däpnä ḳildi. Yurt hälḳi Yosiyaning ooɣli Yähoaḫazni mäsiḫ ḳilip, atisining ornida padixaḫ ḳildi. **31** Yähoaḫaz padixaḫ boloɣanda yigirmä üq yaxta bolup, üq ay Yerusalemda sältänät ḳildi. Uning anisining ismi Ḫamutal idi; u Libnaḫliḳ Yärämiyaning ḳizi idi. **32** Yähoaḫaz bowiliri barliḳ ḳiloɣanliridäk, Pärwärdigarning näzridä räzil boloɣanni ḳildi. **33** Ämdi Piräwn-Näko uning Yerusalemda sältänät ḳilmasliḳi üqün, uni Hamat yurtidiki Riblaḫda solap ḳoydi wä [Yähuda] zemioɣa yüz talant kümüx bilän bir talant altun seliḳ qüxürdi. **34** Andin Piräwn-Näko Yosiyaning ooɣli Eliakimni atisining ornida padixaḫ ḳilip, ismini Yähoakimoɣa özgärtti. U Yähoaḫazni özi bilän Misiroɣa elip kätti; Yähoaḫaz Misiroɣa kelip xu yärdä öldi. **35** Yähoakim kümüx bilän altunni Piräwngä bärdi; lekin Piräwnning xu buyruḳini ijra ḳilip pulni tapxurux üqün yurtḳa ḫärbir adämning qamioɣa ḳarap baj-alwan ḳoyoɣanidi; altun wä kümüxni u yurtning hälḳidin, ḫärbirigä saloɣan ölqäm boyiqä Piräwn-Näkooɣa berixkä yioɣḳanidi. **36** Yähoakim padixaḫ boloɣanda yigirmä bäx yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda sältänät ḳildi. Uning anisining ismi Zibidaḫ idi; u Rumaḫliḳ Pädayaning ḳizi idi. **37** Yähoakim bowiliri barliḳ ḳiloɣanliridäk Pärwärdigarning näzridä räzil boloɣanni ḳilatti.

24 Uning künliridä Babilning padixaḫi Nebokadnäsar [Yähudaoɣa] ḫujum ḳilixḳa qiḳti; Yähoakim uningoɣa üq yiloɣiqä beḳindi boldi, andin uningdin tenip uning ḫökümranliḳioɣa ḳarxi qiḳti. **2** Xu waḳitlarda Pärwärdigar uningoɣa ḫujum ḳilixḳa Kaldiylär bulangqilar xaykisi, Suriylär bulangqilar xaykisi, Moabiylar bulangqilar xaykisi, wä Ammoniylar bulangqilar xaykilirini ḳozoɣidi; u ularni Yähudani ḫalak ḳilix üqün ḳozoɣidi. Bu ixlar Pärwärdigar Өz ḳulliri boloɣan päyoɣämbärlär arḳiliḳ agaḫ ḳiloɣan söz-kalamining ämälgä axuruluxi idi. **3** Därwäḳä Pärwärdigarning eytḳinidäk, Manassäḫning gunaḫliri tüpäylidin Yähudani Өz käzliridin neri ḳilix üqün, bu ixlar ularning bexioɣa qüxti. **4** Qünki [Manassäḫning] naḫäḳ ḳan töküp, Yerusalemni naḫäḳ ḳanlar bilän tolduroɣini tüpäylidin, Pärwärdigar [Yähudalarni] äpu ḳilixḳa köngli unimaytti. **5** Yähoakimning baxḳa ixliri ḫäm ḳiloɣanlirining ḫämmisi «Yähuda padixaḫlirining tarih-täzkiriliri» degän kitabta pütülgän ämäsmidi? **6** Yähoakim ata-bowilirining arisida uhildi; ooɣli Yähoakin uning ornida padixaḫ boldi. **7** Misirning padixaḫi bolsa öz yurtidin ikkinqi qiḳmidi. Qünki Babilning padixaḫi «Misir eḳini»din tartip Äfrat däryasioɣiqä boloɣan Misir padixaḫioɣa täwä zeminni tartiwaloɣanidi. **8** Yähoakin padixaḫ boloɣanda on säkkiz yaxta bolup, üq ay Yerusalemda sältänät ḳildi. Uning anisining ismi Näḫuxta idi; u Yerusalemliḳ Älnatanning ḳizi idi. **9** Yähoakin atisining barliḳ ḳiloɣanliridäk Pärwärdigarning näzridä räzil boloɣanni ḳildi. **10** Babilning padixaḫi Nebokadnäsarning särdarliri Yerusalemoɣa jäng ḳiloɣili qiḳip, xäḫärni ḳamal ḳildi. **11** Uning särdarliri xäḫärni ḳamal ḳilip turoɣanda Nebokadnäsar özimu xäḫärning sirtioɣa qiḳti. **12** Andin Yähudaning padixaḫi Yähoakin bilän anisi, barliḳ hizmätkarliri, ämäldarliri wä

aoɣwatliri Babil padixaɦining aldioɣa qikip uningoɣa tən bərdi. Xundaķ ķilip Babilning padixaɦi əz səltənitining səkkizinqi yilida uni əsir ķilip tutti. **13** Neboķadnəsar Pərwərdigarning əyidiki barlıķ həzinilər bilən padixaɦning ordisidiki həzinilərni elip kətti; Pərwərdigar agaɦ bərginidək, u Israilning padixaɦi Sulayman Pərwərdigarning ibadəthanisi üqün yasatķan ɦəmmə altun ķaqa-əswablarni kesip səkti. **14** Yerusalemning barlıķ aɦalisini, jümlidin ɦəmmə əməldarlar, ɦəmmə batur palwanlar, jəmiy bolup on ming əsirni wə barlıķ ɦünərwənlər wə təmürqilərnimu elip kətti; yurttiki ɦəlķtin əng namratlardin baxķa ɦeqkim ķalmidi. **15** U Yəɦoakinni Babiloɣa elip kətti wə xuningdək padixaɦning anisini, padixaɦning ayallirini, uning aoɣwatliri wə yurttiki mətiwərlərni əsir ķilip Yerusalemdin Babiloɣa elip bardi. **16** U batur-palwanlarning ɦəmmisini (yəttə ming idi), ɦünərwən wə təmürqilərni (jəmiy bir ming idi) — bularning ɦəmmisi jənggiwar adəmlər bolup, Babilning padixaɦi ularni əsir ķilip, Babiloɣa elip kətti. **17** Andin Babilning padixaɦi Yəɦoakinning taoɣisi Mattaniyani uning ornida padixaɦ ķilip, uning ismini Zədəkiyaoɣa əzgərtti. **18** Zədəkiya padixaɦ boloɣanda yigirmə bir yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda səltənət ķildi. Uning anisi Libnaɦlik Yərəmiyaning ķizi bolup, ismi Ɦamutal idi. **19** Zədəkiya Yəɦoakimning barlıķ ķiloɣinidək, Pərwərdigarning nəzиridə rəzil boloɣanni ķilatti. **20** Pərwərdigarning Yerusalemoɣa ɦəm Yəɦudaoɣa ķaratķan oɣəzipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Əz ɦuzuridin ɦəydiwətküqə boloɣan arilikta, təwəndiki ixlar yüz bərdi: — awwal, Zədəkiya Babil padixaɦioɣa isyan kətürdi.

25 Andin xundaķ boldiki, uning səltənitining tokķuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə Babil padixaɦi Neboķadnəsar pütkül ķoxunioɣa yetəkqilik ķilip Yerusalemoɣa ɦujum ķilixķa kəldi; ɦəmdə uni ķorxiwelip bargaɦ ķurup, uning ətrapida ķaxa-potəylərni ķuruxti. **2** Xuning bilən xəɦər Zədəkiyaning on birinqi yilioɣiqə muɦasiridə turdi. **3** Xu yili tətinqi ayning tokķuzinqi küni xəɦərdə eoɣir kəɦətqilik ɦəmmini baskan wə zemindikilər üqünmu ɦeq axozuķ ķalmioɣanidi. **4** Xəɦər sepili bəsüldi; barlıķ jənggiwar ləxkərlər ķaqmaķqi bolup, tün keqidə bədər tikiwetixti. Ular padixaɦning baoɣqisioɣa yeķin «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin ketixti (kaldiylər bolsa xəɦərning ɦəryenida turatti). Ular [Iordan jiloɣisidiki] «Arabaɦ tüzlənglikі»ni boylap ķeqixti. **5** Lekin kaldiylərning ķoxuni padixaɦni ķooɣlap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoɣa yetixti; uning pütün ķoxuni uningdin tarķilip kətkənidi. **6** Wə ular padixaɦni tutup, Riblaɦ xəɦirigə, Babil padixaɦining aldioɣa apardi; ular xu yərdə uning üstigə ɦəküm qikardi. **7** [Babil padixaɦi] Zədəkiyaning ooɣullirini uning kəz aldida ķətl ķildi; andin Zədəkiyaning kəzlirini oyuwətti; u uni mis kixənlər bilən baoɣlap, Babiloɣa elip bardi. **8** Wə bəxinqi ayning yəttinqi künidə (bu Babil padixaɦi Neboķadnəsarning on tokķuzinqi yili idi) Babil padixaɦining hizmətkari, pasiban begi Nebozar-Adan Yerusalemoɣa yetip kəldi. **9** U Pərwərdigarning əyini, padixaɦning ordisini wə xəɦərdiki barlıķ əylərni kəydüriwətti; barlıķ bəɦəywət imarətlərgə u ot ķoyup kəydüriwətti. **10** Wə pasiban begi yetəkqilikidiki kaldiylərning pütkül ķoxuni Yerusalemning ətrapidiki pütkül sepilini ərüwətti. **11** Pasiban begi Nebozar-Adan xəɦərdə ķaloɣan baxķa kixilərni, Babil padixaɦi tərəpkə ķeqip təslim boloɣanlarni wə ķaloɣan ɦünərwənlərni əsir ķilip ularni elip kətti. **12** Lekin pasiban begi zemindiki əng namratlarning bir ķismini üzümzarlikłarni pərwix ķilixķa wə terikqilik ķilixķa ķaldurdi. **13** Kaldiylər Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloɣan ikki tüwrükni, das təgliklirini wə Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloɣan «dengiz»ni qekip, barlıķ mislirini Babiloɣa elip kətti. **14** Ular yənə [ibadəttə ixlitilidioɣan] idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlar, piyalə-təɦsilər ɦəm mistin yasaloɣan barlıķ əswablarni elip kətti; **15** ɦuxbuydanlar wə ķaqilarni bolsa, altundin yasaloɣan bolsimu, kümüxtin yasaloɣan bolsimu, ularning ɦəmmisini pasiban begi elip kətti. **16** Wə Sulayman [padixaɦ] Pərwərdigarning əyi üqün mistin yasatķan ikki tüwrük wə «dengiz»ni, xundaķla das təgliklirini elip kətti; bu mis saymanlarning eoɣirlikini əlqəx mumkin əməs idi. **17** Birinqi tüwrükning egizliki on səkkiz gəz, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, egizliki üq gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə ɦəm anar nushisida bezəlgənidi, ɦəmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningoɣa ohxax bolup, umu anar nushisida bezəlgənidi. **18** Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kaɦin Seraya, orunbasar kaɦin Zəfaniya wə ibadəthanidiki üq nəpər ixikbaķarnimu əsirgə aldi. **19** U xəɦərdin ləxkərlərni baxķuridioɣan bir aoɣwat əməldarni, xəɦərdin tapķan orda məsliɦətqiliridin bəxini, yərlik ɦəlķni ləxkərlikkə tizimlioɣuqi, yəni

қoxunning sərdarining katipini wə xəһərdin atmix nəpər yərlik kixini tutti. **20** Pasiban begi Nebuzar-Adan bularni Babil padixaһining aldiоға, Riblaһоға elip bardi. **21** Babil padixaһi Hamat zeminidiki Riblaһda bu kixilərni қiliqlap əltürüwətti. Xu yol bilən Yəһuda əz zeminidin sürgün қilindi. **22** Yəһuda zeminida қaloған kixilərni, yəni Babil padixaһi Nebokadnəsar қalduroған kixilərni bolsa, u ularni idarə қilix üqün, ularning üstigə Xafanning nəwrisi, Aһikamning oоғli Gədaliyani təyinlidi. **23** Dalada қaloған Yəһudaning ləxkər baxlиқliri һəm ləxkərliri Babil padixaһining Xafanning nəwrisi, Aһikamning oоғli Gədaliyani zemin üstigə һəkümranlиқ қilixқa bəlgiligənlikini anglap қaldi; xuning bilən [bu ləxkər baxlиқliri adəmliri bilən] Mizpaһ xəһirigə, Gədaliyaning yeniоға kəldi; baxlиқlar bolsa Nətaniyaning oоғli Ixmail, Kareaһning oоғli Yoһanan, Nətofatlиқ Tanhumətning oоғli Seraya wə Maakat jəmətidin birsining oоғli Jaazaniya idi. **24** Gədaliya ular wə adəmlirigə: «Kaldiylərgə beқinixtin қorқmanglar; zeminda olturaқlixip Babil padixaһiоға beқininglar, xundaқ қilsanglar silərgə yahxi bolidu» dəp қəsəm қildi. **25** Əmdi yəttinqi ayda xundaқ boldiki, xaһzadə Əlixamaning nəwrisi, Nətaniyaning oоғli Ixmail on adəm elip kelip, Gədaliyani һəm Mizpaһda uning yenida turoған Yəһudiylar wə Kaldiylərni urup əltürdi. **26** Xuning bilən barliқ həlқ, kiqik bolsun, qong bolsun, wə ləxkər baxlиқliri ornidin turup Misiroға kirdi; qünki ular Kaldiylərdin қorқatti. **27** Wə xundaқ boldiki, Yəһuda padixaһi Yəһoakin sürgün boloған ottuz yəttinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə yəttinqi küni munu ix yüz bərdi; Əwil-Merodaқ Babiloға padixaһ boloған birinqi yili, Yəһuda padixaһi Yəһoakinning қəddini kətürüp, uni zindandin qiқardi; **28** U uningоға mulayim səz қilip, uning ornini əzi bilən birgə Babilda turoған baxқa padixaһlarning ornidin yuқiri қildi; **29** Xuning bilən Yəһoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, əmrining қaloған һərbir künidə һərdaim padixaһ bilən billə һəmdastihan boluxқa muyəssər boldi. **30** Uning nesiwisi bolsa, [Babil] padixaһining uningоға beоғixlioған daimliқ iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni uningоға əmrining һərbir küni muyəssər қilinoған.

Tarih-təzkirə 1

1 Adəm'ata, Xet, Enox, **2** Kenan, Maḥalalel, Yarəd, **3** Ḥanoh, Mətuxəlaḫ, Ləməh, **4** Nuḫ. Nuḫtin Xəm, Ḥam, Yafətlər tərəlgən. **5** Yafətning ooɣulliri Gomər, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Məxək wə Tiras idi. **6** Gomərning ooɣulliri Axkinaz, Difat wə Togarmaḫ idi. **7** Yawanning ooɣulliri Elixaḫ, Tarxix idi, Kittiylar bilən Rodaniylar uning əwladliri idi. **8** Ḥamning ooɣulliri kux, Misir, Put wə Ḳanaan idi. **9** Kuxning ooɣulliri Seba, Ḥawilaḫ, Sabtaḫ, Raamaḫ wə Sabtika idi. Raamaning ooɣli Xeba wə Dedan idi. **10** Kuxtin yənə Nimrod tərəlgən; u yər yüzidə naḫayiti zəbərdəs bir adəm bolup qiḳti. **11** Misirning əwladliri Ludiylar, Anamiylar, Ləḫabiylar, Naftuḥiylar, **12** Patrosiylar, Kasluḥiylar (Filistiylər Kasluḥiylardin qiḳḳan) wə Kaftoriylar idi. **13** Ḳanaandin tunji ooɣul Zidon tərilip, keyin yənə Ḥət tərəlgən. **14** Uning əwladliri yənə Yəbusiylar, Amoriylar, Girgaxiylar, **15** Ḥiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16** Arwadiylar, Zəmariylar wə Hamatiylar idi. **17** Xəmning ooɣulliri Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; [Aramning ooɣulliri] Uz, Ḥul, Gətər, Məxək idi. **18** Arfahxadtin Xelaḫ tərəldi, Xelaḫtin Ebər tərəldi. **19** Ebərdin ikki ooɣul tərəlgən bolup, birining ismi Pələg idi, qünki u yaxioɣan dəwrdə yər yüzi bəlünüp kətkənidi; Pələgning inisining ismi Yoḳtan idi. **20** Yoḳtandin Almodad, Xələf, Hazarmawət, Yeraḫ, **21** Ḥadoram, Uzal, Diklaḫ, **22** Ebal, Abimaəl, Xeba, **23** Ofir, Ḥawilaḫ, Yobab tərəldi. Bularning ḥəmmisi Yoḳtanning ooɣulliri idi. **24** Xəm, Arfahxat, Xelaḫ, **25** Ebər, Pələg, Rəu, **26** Serug, Naḫor, Tərəḫ, **27** andin Abram dunyaoɣa kəldi (Abram bolsa Ibraḫimning əzi). **28** Ibraḫimning ooɣulliri Isḥaḳ bilən Ismail idi. **29** Təwəndikilər ularning əwladliri: Ismailning tunji ooɣli Nebayot bolup, ḳaloɣanliri Kedar, Adbəəl, Mibsam, **30** Mixma, Dumaḫ, Massa, Ḥadad, Tema, **31** Yətur, Nafix, Ḳədəmaḫ; bularning ḥəmmisi Ismailning ooɣulliri idi. **32** Ibraḫimning toḳili Kəturaḫdin tərəlgən ooɣullar Zimran, Yoḳxan, Medan, Midiyan, Ixbak wə Xuaḫ idi. Yoḳxanning ooɣulliri Xeba bilən Dedan idi. **33** Midiyanning ooɣulliri Əfaḫ, Efər, Ḥanoh, Abida, Əldaaḫ idi. Bularning ḥəmmisi Kəturaḫning əwladliri. **34** Ibraḫimdin Isḥaḳ tərəldi. Isḥaḳning ooɣulliri Əsaw bilən Israil idi. **35** Əsawning ooɣulliri Elifaz, Reuəl, Yəux, Yaalam wə Koraḫ idi. **36** Elifazning ooɣulliri Teman, Omar, Zəfi, Gatam, Kenaz, Timna wə Amalək idi. **37** Reuəlning ooɣulliri Naḫat, Zəraḫ, Xammaḫ bilən Mizzaḫ idi. **38** Seirning ooɣulliri Lotan, Xobal, Zibion, Anaḫ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. **39** Ḥori bilən Ḥomam Lotanning ooɣulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi). **40** Xobalning ooɣulliri Alyan, Manaḫat, Əbal, Xəfi bilən Onam idi. Zibionning ooɣulliri Ayaḫ bilən Anaḫ idi. **41** Anaḫning ooɣli Dixon idi. Dixonning ooɣulliri Ḥamran, Əxban, Itran bilən Keran idi. **42** Ezərning ooɣulliri Bilḫan, Zaawan, Yaakan idi. Dixanning ooɣulliri uz bilən Arran idi. **43** Israillaroɣa ḫəkümranliḳ ḳilidioɣan padixaḫ bolmioɣan zamanlarda, Edom zeminioɣa padixaḫ boloɣanlar munu kixilər: Beorning ooɣli Bela; uning paytəhti Dinḫabaḫ dəp atilatti. **44** Bela əlgəndin keyin Bozraḫlik Zəraḫning ooɣli Yobab uning ornioɣa padixaḫ boldi. **45** Yobab əlgəndin keyin Təmanlarning yurtidin boloɣan Ḥuxam uning ornioɣa padixaḫ boldi. **46** Ḥuxam əlgəndin keyin Bedadning ooɣli Ḥadad uning ornioɣa padixaḫ boldi; Ḥadad degən bu adəm Moab dalasida Midiyanlarni tarmar ḳiloɣan, uning paytəhtining ismi Awit idi. **47** Ḥadad əlgəndin keyin Masrəkaḫlik Samlaḫ uning ornioɣa padixaḫ boldi. **48** Samlaḫ əlgəndin keyin dərya boyidiki Rəḥobottin kəlgən Saul uning ornioɣa padixaḫ boldi. **49** Saul əlgəndin keyin Akborning ooɣli Baal-Ḥanan uning ornioɣa padixaḫ boldi. **50** Baal-Ḥanan əlgəndin keyin Ḥadad uning ornioɣa padixaḫ boldi. Uning paytəhtining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Məḥetabəl bolup, Məy-Zaḫabning nəwrisi, Matrədning ḳizi idi. **51** Andin Ḥadad əldi.

52 Edomluḳlarning ḳəbilə baxliḳliri: Ḳəbilə baxliḳi Timna, ḳəbilə baxliḳi Aliya, ḳəbilə baxliḳi Yətət, ḳəbilə baxliḳi Oḥolibamaḫ, ḳəbilə baxliḳi Əlaḫ, ḳəbilə baxliḳi Pinon, **53** Ḳəbilə baxliḳi Kenaz, ḳəbilə baxliḳi Teman, ḳəbilə baxliḳi Mibzar, **54** Ḳəbilə baxliḳi Magdiyəl, ḳəbilə baxliḳi Iram; bularning ḥəmmisi Edomdiki ḳəbilə baxliḳliridur.

2 Israilning ooɣulliri Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar, Zəbulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali, Gad wə Axirdin ibarət. **3** Yəḥudaning ooɣli Er, Onan wə Xilaḫ idi. Bu üqəylən Ḳanaanliḳ Xuyaning ḳizidin boloɣan. Yəḥudaning tunji ooɣli Er Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanliḳidin Pərwərdigar uning jenini aloɣan. **4** Yəḥudaoɣa kelini Tamardin Pərəz bilən Zəraḫ tərəlgən. Yəḥudaning jəmiy bəx ooɣli boloɣan. **5** Pərəzning ooɣulliri Ḥəzron bilən Ḥamul idi. **6** Zəraḫning ooɣulliri Zimri, Etan, Ḥeman, Kalkol bilən Dara ḳatarliḳ bəx idi. **7** Karmining ooɣli Akar idi. Akar bolsa Huda lənət ḳiloɣan nərsini elip, «Israiloɣa bala-

ķaza kəltürgüqi» bolup qiķti. 8 Etanning oƣli Azariya
idi. 9 Ḥəzrondin tərəlgən oƣullar Yəraḥmiyəl, Ram
wə Kaləb idi. 10 Amminadab Ramdin tərəlgən; Naḥxon
Amminadabtin tərəlgən; Naḥxon Yəḥuda ķəbilisining
baxliķi bolƣan. 11 Salmon Naḥxondin tərəlgən;
Boaz Salmondin tərəlgən. 12 Obəd Boazdin tərəlgən;
Yəssə Obəddin tərəlgən. 13 Yəssəning oƣullirining
tunjisi Eliab, ikkinqisi Abinadab, üqinqisi Ximiya,
14 tətinqisi Nətanəl, bəxinqisi Radday, 15 altinqisi
Ozəm, yəttinqisi Dawut idi. 16 Zəruiya bilən Abigail
ularning singlisi idi. Zəruiyaning Abixay, Yoab wə
Asaḥəl degən üq oƣli bar idi. 17 Amasa Abigaildin
tərəldi; Amasaning atisi Ismaillardin bolƣan Yətər
idi. 18 Kaləb Azubaḥ (Yeriot dəpmu atilidu)tin oƣul
kərdi; [Azubaḥtin] bolƣan oƣulliri Yəxər, Xobab
wə Ardon idi. 19 Azubaḥ əlgəndin keyin Kaləb yənə
Əfratni aldi; Əfrat uningƣa Hurni tuƣup bərdi. 20
Hurdin Uri tərəldi; Uridin Bəzaləl tərəldi. 21 Keyin
Ḥəzron Gileadning atisi Makirning ķizini elip bir
yastuķķa bax ķoyuwidi (u atmix yaxķa kirgəndə
uni alƣan), uningdin Səgub tərəldi. 22 Səgubtin
Yair tərəldi; Yairning Gilead zeminida yigirmə üq
xəḥiri bar idi. 23 Gəxur bilən Aram xu yurttikilərdin
«Yairning yeza-ķixlaķliri»ni, Kinatni wə uningƣa
ķaraxliķ yezilar bolup jəmiy atmix yeza-xəḥərni
tartiwaldi. Yuķiriķilarning ḥəmmisi Gileadning atisi
Makirning əwladliridur. 24 Ḥəzron Kaləb-Əfrataḥda
əlgəndin keyin, ayali Abiyaḥ uningƣa Axhorni tuƣdi;
Axhor Təkoaning atisi idi. 25 Ḥəzronning tunji oƣli
Yəraḥmiyəlning oƣulliri Ram, Bunaḥ, Orən, Ozəm
wə Ahiyaḥ idi. 26 Yəraḥmiyəlning Ataraḥ degən
yənə bir ayali bar idi, u Onamning anisi idi. 27
Yəraḥmiyəlning tunji oƣli Ramning oƣulliri Maaz,
Yamin wə Ekər idi. 28 Onamning oƣulliri Xammay
bilən Yada idi; Xammayning oƣulliri Nadab bilən
Abixur idi. 29 Abixurning ayalining ismi Abiḥayil
bolup, Abiḥayildin uningƣa Aḥban bilən Molid
tərəldi. 30 Nadabning oƣullri Sələd bilən Appayim
idi; Sələd ta əlgüqə oƣul pərzənt kərmigən. 31
Yixi Appayimning oƣli; Xexan Yixining oƣli; Ahlay
Xexanning oƣli idi. 32 Xammayning inisi Yadaning
oƣulliri Yətər bilən Yonatan idi; Yətər taki əlgüqə oƣul
pərzənt kərmigən. 33 Pələt bilən Zaza Yonatanning
oƣulliri idi. Yuķiriķilarning ḥəmmisi Yəraḥmiyəlning
əwladliridur. 34 Xexan ķiz pərzənt kərüp, oƣul pərzənt
kərmigənidi; Xexanning Misirliķ Yarha dəydiƣan
bir maliyi bar idi. 35 Xexan ķizini maliyi Yarhaƣa
hotunluķķa bərgən, uningdin Yarhaƣa Attay tərəlgən.
36 Attaydin Natan; Natandin Zabad tərəlgən. 37
Zabadtin Iflal; Iflaldin Obəd tərəlgən. 38 Obədtin
Yəḥu; Yəḥudin Azariya tərəlgən. 39 Azariyadin
Ḥələz; Ḥələzdin Əlasaḥ tərəlgən. 40 Əlasaḥtin Sismay;
Sismaydin Xallum tərəlgən. 41 Xallumdin Yəkamiya;
Yəkamiyadin Əlixama tərəlgən. 42 Yəraḥmiyəlning
inisi Kaləbning oƣulliri təwəndikilər: Mixa uning
tunji oƣli bolup, Zifning atisi idi; Marixaḥmu uning
oƣli bolup, Ḥebronning atisi idi. 43 Ḥebronning
oƣulliri Koraḥ, Tappuaḥ, Rəkəm wə Xema idi. 44
Xemadin Raḥam tərəlgən; u Yorkeamning atisi idi;
Xammay Rəkəmdin tərəlgən. 45 Maon Xammayning
oƣli; Maon Bəyt-Zurning atisi idi. 46 Kaləbning
toķili Əfaḥdin Ḥaran, Moza wə Gazəz tərəlgən.
Ḥarandin Gazəz tərəlgən. 47 Yahdayning oƣulliri
Rəgəm, Yotam, Gəxan, Pələt, Əfaḥ wə Xaaflar idi. 48
Kaləbning toķili Maakaḥdin Xebər bilən Tirhanaḥ
tərəlgən; 49 Uningdin yənə Madmannaḥning atisi Xaaf,
Makbinaning atisi wə Gibeaḥning atisi Xiwa tərəlgən.
Aksaḥ Kaləbning ķizi idi. 50 Yuķiriķilarning ḥəmmisi
Kaləbning əwladliri. Əfrataḥning tunji oƣli Hurning
oƣulliri: Kiriat-Yearimning atisi Xobal, 51 Bəyt-
Ləḥəmning atisi Salma, Bəyt-Gadərning atisi Harəf
idi. 52 Kiriat-Yearimning atisi Xobalning əwladliri:
Haroəḥ ḥəmdə Manahatlarning yerimi idi. 53 Kiriat-
Yearim jəmətliridikilər itriylər, putiylar, xumatiylar,
mixraiylar bolup, bu jəmətlərdin yənə zoratiylar bilən
əxtayoliylar ayrilip qiķķan. 54 Salmaning əwladliri
Bəyt-Ləḥəm bilən Nitofatlar, Atrot-Bəyt-Yoablar,
Manaḥatlarning yerim ķismi, zoriylar, 55 Yabəzdə
olturaķlixip ķalƣan Təwrat həttatliri, yəni tiratiylar,
ximyatiylər bilən sukatiylar idi. Bularning ḥəmmisi
keniylər bolup, Rəkab jəmətining bowisi Hamatning
əwladliridin idi.

3 Dawutning Ḥebronda tuƣulƣan oƣulliri: tunji
oƣli Amnon bolup, Yizrəəllik Ahinoamdin bolƣan;
ikkinqi oƣli Daniyal Karməllik Abigaildin bolƣan; 2
üqinqi oƣli Abxalom Gəxurning padixaḥi Talmayning
ķizi Maakaḥdin bolƣan; tətinqi oƣli Adoniya bolup,
Ḥaggittin bolƣanidi; 3 bəxinqi oƣli Xəfatiya bolup,
Abitaldin bolƣanidi; altinqi oƣli Itriyam bolup, uning
ayali Əglaḥdin bolƣanidi. 4 Bu altə oƣul Dawuttin
Ḥebronda tərəlgən; u Ḥebronda yəttə yil altə ay,
Yerusalemda bolsa ottuz üq yil səltənət ķilƣan. 5
Yerusalemda uningƣa Ammiyəlning ķizi Bat-Xuadin
bu tətəylən tərəlgən: ular Ximiya, Xobab, Natan

wə Sulayman idi. 6 Yənə Ibḫar, Əlixama, Əlifələt, 7 Nogaḫ, Nəfəg, Yafiya, 8 Əlixama, Əliyada, Əlifələt ḳatarlik tokḳuz oоɣul boloɣan. 9 Bularning ḫəmmisi Dawutning oоɣulliri idi; uningdin baxḳa tokalliridin boloɣan oоɣullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. 10 Sulaymanning oоɣli Rəḫoboam, Rəḫoboamning oоɣli Abiya, Abiyaning oоɣli Asa, Asaning oоɣli Yəḫoxafat, 11 Yəḫoxafatning oоɣli Yoram, Yoramning oоɣli Aḫaziya, Aḫaziyaning oоɣli Yoax, 12 Yoaxning oоɣli Amaziya, Amaziyaning oоɣli Azariya, Azariyaning oоɣli Yotam, 13 Yotamning oоɣli Aḫaz, Aḫazning oоɣli Ḫəzəkiya, Ḫəzəkiyaning oоɣli Manassəḫ, 14 Manassəḫning oоɣli Amon, Amonning oоɣli Yosiya idi. 15 Yosiyaning oоɣulliri: tunji oоɣli Yoḫanan, ikkinqi oоɣli Yəḫoakim, üqinqi oоɣli Zədəkiya, tətinqi oоɣli Xallum idi. 16 Yəḫoakimning oоɣulliri: oоɣli Yəkoniyaḫ bilən oоɣli Zədəkiya. 17 Sürgün ḳilinoɣan Yəkoniyaḫning oоɣulliri: — Xealtiəl uning oоɣli idi; 18 yənə Malḳiram, Pədayaḫ, Xənazzar, Yəkamiya, Ḫoxama wə Nəbadiya idi. 19 Pədayaḫning oоɣulliri Zərubbabəl bilən Ximəy idi; Zərubbabəlning pərzəntliri: — Məxullam bilən Ḫananiya wə ularning singlisi Xelomit idi; 20 Uning yənə Ḫaxubaḫ, Oḫəl, Bərəkiya, Ḫasadiya, Yuxab-Ḫəsəd ḳatarlik bəx oоɣli bar idi. 21 Ḫananiyaning oоɣulliri Pilatiya wə Yəxaya idi; uning əwladliri yənə Refayaning oоɣulliri, Arnanning oоɣulliri, Obadiyaning oоɣulliri wə Xekaniyaning oоɣulliri idi. 22 Xekaniyaning əwladliri munular: uning oоɣli Xemaya; Xemayaning oоɣulliri Ḫattux, Yigeal, Bariya, Neariya, Xafat bolup jəmiy altə idi. 23 Neariyaning oоɣulliri Əlyoyinay, Ḫəzəkiya, Azrikam bolup jəmiy üq idi. 24 Əlyoyinayning oоɣulliri Hodawiya, Əliyaxib, Pəlaya, Akkub, Yoḫanan, Delaya, Anani bolup jəmiy yəttə idi.

4 Yəḫudaning oоɣulliri Pərəz, Ḫəzron, Karmi, Hur wə Xobal idi. 2 Xobalning oоɣli Reayadin Jaḫat tərəldi; Jaḫattin Ahumay bilən Lahad tərəldi. Bular Zoratiy jəmətidin idi. 3 Etamning oоɣulliri Yizrəəl, Ixma, Idbax idi; ularning singlisining ismi Ḫazililponi idi. 4 Gədorning atisi Pənuəl; Huxaḫning atisi Ezər idi; bularning ḫəmmisi Bəyt-Ləḫəmning atisi boloɣan Əfrataḫning tunji oоɣli Hurdin tərəlgən. 5 Təkoaning atisi Axhurning Ḫelaḫ wə Naaraḫ degən ikki ayali bar idi. 6 Naaraḫ Axhuroɣa Ahuzzam, Ḫəfər, Təməni, Ahaxtarini tuoɣup bərdi; bularning ḫəmmisi Naaraḫning oоɣulliri. 7 Ḫelaḫning oоɣulliri Zərət, Zoḫar bilən Ətnan wə 8 Koz idi; Kozdin Anob, Ḫazzibiba bilən Harumning oоɣli Aharḫəlning jəmətliri tərəldi. 9 Yabəz əz ḳerindaxliri iqidə ḫəmmidin bək ḫərmətlik idi, anisi: «Tuoɣuti üstidə bək azaplandim» dəp uningoɣa Yabəz degən isimni ḳoyoɣan. 10 Yabəz Israilning Hudasioɣa nida ḳilip: «Meni naḫayiti kəp bərikətligən bolsang, zeminimni kengəytsəng, ḳolung bilən meni yeləp, bala-ḳazadin saḳlap, manga azab-oḳubətni kərsətmigəysən!» — dəp tilidi. Huda uning tiligini ijabət əylidi. 11 Xuhaḫning inisi Kelubtin Mehir tərəlgən; Mehir Extonning atisi idi. 12 Extondin Bəyt-Rafa, Paseaḫ wə Ir-Naḫaxning atisi Tehinnaḫ tərəldi; bularning ḫəmmisi Rikaḫliḳlar idi. 13 Kenazning oоɣli Otniyəl bilən Seraya idi; Otniyəlning oоɣli Hatat bilən Meonotay idi. 14 Meonotaydin Ofraḫ tərəldi. Serayadin «Ḫünərwənlər jiloɣisi»dikilərning əjdadi boloɣan Yoab tərəldi (ular əslidə ḫünərwənlər idi). 15 Yəfunnəḫning oоɣli Kaləbning oоɣulliri Iru, Elaḫ bilən Naam idi; Elaḫning oоɣli Kenaz idi. 16 Yəḫallilələning oоɣulliri Zif bilən Zifaḫ, Tiriya bilən Asariyəl idi. 17 Əzraning oоɣulliri: — Yətər, Merəd, Efər wə Yalonlar; Merəd Pirəwnning ḳizi Bitiyani aldi; u ḫamilidar bolup Məriyəm, Xammay bilən Extemoaning atisi Ixbaḫni tuoɣdi. Bular Bitiyadin boloɣan oоɣullar. Merədning Yəḫudalardin boloɣan ayali bolsa Gədorning atisi Yərədni, Sokoḫning atisi Ḫəbər bilən Zanoaḫning atisi Yəkutiyəlni tuoɣdi. 19 Naḫamning singlisi Hodiyaning ayalidin Garmiliḳ Keilaḫning atisi bilən Maakat jəmətidin boloɣan Extemoaning atisi tərəlgən. 20 Ximonning oоɣulliri Amnon wə Rinnaḫ, Bən-Ḫanan bilən Tilon idi. Yixining oоɣulliri Zoḫət bilən Bin-Zoḫət idi. 21 Xelaḫ Yəḫudaning oоɣli idi; uningdin tərəlgən Lekaḫning atisi Er, Marəxaḫning atisi Laadaḫ wə Bəyt-Axbiyada olturaḳlaxḳan qəkmən toḳuoɣuqilarning jəmətliri 22 wə yənə Yokim, Kozibaliḳlar, Yoax bilən Saraf (bular ikkisi Moab yurtioɣa ḫəkümranliḳ ḳiloɣan) wə Yaxubi-Ləḫəmlərmu bar idi (bularning ḫəmmisi ḳədimki hatirilərdur). 23 Bular Netayim wə Gədəraḫda olturaḳlaxḳan bolup, kulalqilar idi; ular xu yərdə turup padixaḫning hizmitidə bolatti. 24 Nəmuəl wə Yamin, Yarib, Zəraḫ bilən Saul Ximeonning oоɣulliri idi. 25 Xallom Saulning oоɣli; Mibsam Xallomning oоɣli, Mixma Mibsamning oоɣli idi. 26 Mixmaning əwladliri təwəndikilər: — Mixmaning oоɣli Hammuil; Hammuilning oоɣli Zakkur; Zakkurning oоɣli Ximəy idi. 27 Ximəyning on altə oоɣli, altə ḳizi bar idi; uning aka-inilirining pərzənti kəp bolmioɣaqḳa, ularning ḫərḳaysisining jəmətining pərzəntliri Yəḫuda jəmətiningkidək undaḳ kəp bolmioɣan. 28 Ular Bəər-

xeba, Moladaḫ, Ḫazar-Xual, 29 Bilhaḫ, Ezəm, Tolad, 30 Betuəl, Hormaḫ, Ziklag, 31 Bəyt-Markabot, Ḫazar-Susim, Bəyt-Biri wə Xaaraimoɣa makanlaxḳanidi. Taki Dawut padixaḫning dəwrigiqə bularning ḫəmmisi ularning xəḫərliri idi. 32 Ular olturaḳlaxḳan jaylar Etam, Ayin, Rimmon, Tokən wə Axan ḳatarliḳ bəx xəḫərnimu əz iqigə aloɣan. 33 Wə bu xəḫərlərning əpqürisidiki barliḳ yeza-kəntlər taki Baaloɣa ḳədər xularoɣa ḳaraytti. Bular bolsa ular makanlaxḳan jaylar bolup, ularning əz nəsəbnamilirimu bar idi. 34 [Ularning jəmət baxliri] Mexobab, Yamləḳ, Amaziyaning ooɣli Yoxaḫ, 35 Yoel, Yosibiyaning ooɣli Yəḫu (Yosibiya Serayaning ooɣli, Seraya Asiəlning ooɣli idi), 36 Əlyoyinay, Yaakobaḫ, Yəxoḫaya, Asaya, Adiəl, Yəsimiəl, Binaya 37 wə Xifining ooɣli Zizalar idi (Xifi Allonning ooɣli, Allon Yədayaning ooɣli, Yədaya Ximrining ooɣli, Ximri Xemayaning ooɣli idi). 38 Yuḳirida hatiriləp ətülgən isimlarning ḫəmmisi ḫərḳaysi jəmət baxliri idi; bularning jəmətlirining ḫəmmisi naḫayiti güllənggənidi. 39 Ular ḳoy padiliriɣa otlaḳ izləp taki Gədor eoɣiziɣiqə, yəni jiloɣining kün qiḳix təripigiqə baroɣanidi. 40 Ular xu yərdə yapyexil, naḫayiti munbət bir otlaḳ tapḳan; u yər tolimu kəng, ḫəm taza ḫəm tinq idi. Ilgiri xu yərdə olturaḳlaxḳanlar Ḫamdikilərdin ikən. 41 Yuḳirida tiloɣa elip ətülgən kixilər Yəḫudaning padixaḫi Ḫəzəkiyaning zamanida xu [Ḫamdikilərning] qedirliriɣa wə u yərlərdə olturuxluḳ Mionluḳlaroɣa ḫujum ḳilip ularni tamamən yoḳatḳanidi, taki bügüngə ḳədər; ular xularning yərlirigə makanlaxti, qünki u yərlərdə padilirini baḳḳudək otlaḳ bar idi. 42 Xu qaoɣlarda Ximeonlardin yənə bəx yüz kixi Seir teoɣiɣa ḳarap mangdi, ularning yolbaxqiliri Yixining ooɣulliri Pilatiya, Neariya, Refaya bilən Uzriəl idi; 43 ular ḳeqip tirik ḳaloɣan Amaləḳlərnimu əltürüp, bügüngə ḳədər xu yərdə makanlixip ətüwatidu.

5 Israilning tunji ooɣli Rubənning ooɣulliri munular: — (Rubən gərqə tunji ooɣul boloɣini bilən, lekin [atisining toḳili bilən] zina ḳiloɣanliḳi üqün, uning qong ooɣulluḳ ḫoḳuḳi Israilning ooɣli boloɣan Yüsüpning ooɣulliriɣa ətküzüwetilgən. Xunga nəsəbnamə boyiqə u qong ooɣul ḫesablanmaydu. 2 Yəḫuda ḳerindaxliri iqidə üstünlükkə igə boloɣan bolsimu wə idarə ḳiloɣuqi uningdin qiḳḳan bolsimu, lekin qong ooɣulluḳ ḫoḳuḳi Yüsüpkə təwə bolup kətkən): — 3 Israilning tunjisi Rubənning ooɣulliri munular: — Ḫanoh wə Pallu, Ḫəzron wə Karmi. 4 Yoelning əwladliri munular: — [Yoelning] ooɣli Xemaya, Xemayaning ooɣli Gog, Gogning ooɣli Ximəy, 5 Ximəyning ooɣli Mikaḫ, Mikaḫning ooɣli Reaya, Reayaning ooɣli Baal, 6 Baalning ooɣli Bəərəḫ; Bəərəḫ Asuriyə padixaḫi Tilgat-Pilnəsər təripidin tutḳun ḳilip ketilgən. U qaoɣda u Rubən ḳəbilisining baxliḳi idi. 7 Uning iniliri nəsəbnamisidə hatiriləngəndək, jəmətlirining tarihi boyiqə yolbaxqi boloɣan Jəiyəl, Zəkəriya wə Bela dəp pütülgənidi 8 (Bela Azazning ooɣli, Azaz Xemaning ooɣli, Xema Yoelning ooɣli idi). Yoellar Aroərdə, Nebo wə Baal-Meonoɣiqə sozuloɣan jaylarda turatti. 9 Ular yənə kün qiḳixḳa ḳarap taki Əfrat dəryasining bu təripidiki qəlning kirix eoɣiziɣa ḳədər olturaḳlaxti; qünki ularning Gilead yurtidiki qarwa malliri kəpiyip kətkənidi. 10 Saulning səltənitining künliridə ular Ḫagariylar bilən urux ḳilixti; Ḫagariylar ularning ḳolida məoɣlup boloɣandin keyin ular Gileadning kün qiḳix təripidiki pütün zeminda Ḫagariylarning qedirlirida makanlaxti. 11 Ularning udulida Gadning əwladliri taki Salikaḫoɣa ḳədər Baxan zeminiɣa makanlaxḳanidi. 12 Baxanda makanlaxḳanlardin ḳəbilə baxliḳi Yoel, muawin ḳəbilə baxliḳi Xafam bar idi; yənə Yanay bilən Xafatmu bar idi. 13 Ularning uruḳ-tuoɣanliri jəmətnamilər boyiqə Mikail, Məxullam, Xeba, Yoray, Yakan, Ziya wə Ebər bolup, jəmiy yəttə idi. 14 Yuḳiridikilərning ḫəmmisi Abiḫayilning ooɣulliri idi. Abiḫayil Hurining ooɣli, Huri Yaroyaḫning ooɣli, Yaroyaḫ Gileadning ooɣli, Gilead Mikailning ooɣli, Mikail Yəxixayning ooɣli, Yəxixay Yaḫdoning ooɣli, Yaḫdo buzning ooɣli idi; 15 Gunining nəwrisi, Abdiəlning ooɣli Ahi ularning jəmət bexi idi. 16 Ular Gileadḳa, Baxanoɣa wə Baxanoɣa təwə yeza-kəntlərgə, xundaḳla pütkül Xaron yayliḳiɣa, taki tət qetigiqə makanlaxḳanidi. 17 Bularning ḫəmmisi Yəḫuda padixaḫi Yotam wə Israil padixaḫi Yəroboamning səltənitining künliridə nəsəbnamilərgə pütülgənidi. 18 Rubən, Gad ḳəbililirining wə Manassəḫ yerim ḳəbilisining batur, ḳalḳan-ḳiliq tutalaydioɣan, okya atalaydioɣan ḫəm jənggə maḫir ḳirik tət ming yəttə yüz atmix jənggiwar adimi bar idi. 19 Ular Ḫagariylar, Yəturlar, Nafixlar wə Nodablar bilən jəng ḳiloɣan. 20 Ular jəng ḳiloɣanda mədət tepip, Ḫagariylar wə ular bilən ittipaḳdaxlarning ḫəmmisi ularning ḳolioɣa tapxuruloɣan; qünki ular jəng üstidə Hudaoɣa nida ḳiloɣan; ular Uningoɣa tayanoɣaqḳa, Huda ularning tiligini ijabət ḳiloɣan. 21 Ular yənə düxmənning qarwa-mallirini, jümlidin əllik ming təgə, ikki yüz əllik ming ḳoy, ikki ming exikini olja

aloɣan wə yüz ming janni əsir aloɣan. 22 Bu urux
Hudaning niyitidin boloɣaqqa, düxməndin əlgənlər
naḫayiti kəp boloɣan; sürgün ḳilinoɣuqə ular xularning
yerini ixoɣal ḳilip turoɣan. 23 Manassəḫning yerim
ḳəbilisidikilər Baxandin Baal-ḥərmon, Senir, Ḥərmon
teoɣioɣa ḳədər boloɣan zeminda yeyilip makanlaxti.
Ular zor kəpəygən. 24 Ularning jəmət baxlikliri Efər,
Ixi, Əliyəl, Azriəl, Yərimiya, Hodawiya wə Yaḫdiyəl idi;
ularning ḫəmmisi naḫayiti batur jəngqilər, məxḫur
mətiwərlər, xundaḳla ḫərḳaysisi əz jəmətigə jəmət
bexi idi. 25 Ular ata-bowilirining Hudasidin yüz ərüp,
buzuḳluḳ ḳilip Huda əslidə əzliri aldida yoḳatḳan xu
yərdiki taipilərning ilaḫlirioɣa əgixip kətti. 26 Xuning
bilən Israilning Hudasi Asuriyə padixaḫi Pul (yəni
Asuriyə padixaḫi Tilgat-Pilnəsər)ning roḫini ḳozoɣixi
bilən, u ularni, yəni Rubən ḳəbilisidikilərni, Gad
ḳəbilisidikilərni wə Manassəḫ yerim ḳəbilisidikilərni
Halaḫ, Habor wə Haraoɣa ḫəm Gozan dəryasi boyioɣa
sürgün ḳilip elip kətti; ularning əwladliri taki bügüngə
ḳədər tehiqə xu yərdə makanlixip turmaḳta.

6 Lawiyning ooɣulliri Gərxon, Koḫat wə Mərari. 2
Koḫatning ooɣli Amram, Izḫar, Ḥebron wə Uzziəl idi.
3 Amramning pərzəntliri Ḥarun, Musa wə Məryəm idi.
Ḥarunning ooɣli Nadab, Abiḫu, Əliazar wə Itamar idi.
4 Əliazardin Finiḫas, Finiḫastin Abixua, 5 Abixuadin
Bukki, Bukkidin Uzzi, 6 Uzzidin Zərəḫiya, Zərəḫiyadin
Merayot, 7 Merayottin Amariya, Amariyadin Ahitub,
8 Ahitubtin Zadok, Zadoktin Ahimaaz, 9 Ahimaazdin
Azariya, Azariyadin Yoḫanan, 10 Yoḫanandin Azariya
(bu Azariya Yerusalemda Sulayman saloɣuzoɣan
muḳəddəs əydə kaḫinliḳ hizmitidə boloɣan), 11
Azariyadin Amariya, Amariyadin Ahitub, 12 Ahitubtin
Zadok, Zadoktin Xallum, 13 Xallumdin Ḫilḳiya,
Ḫilḳiyadin Azariya, 14 Azariyadin Seraya, Serayadin
Yəḫozadak tərəldi; 15 Pərwərdigar Nebokadnəsarning
wastisi bilən Yəḫudadikilər bilən Yerusalemdikilərni
sürgün ḳilidioɣan qaoɣda, bu Yəḫozadakmu sürgün
ḳilinoɣan. 16 Lawiyning ooɣli Gərxom, Koḫat wə Mərari.
17 Gərxomning ooɣullirining ismi Libni wə Ximəy idi.
18 Koḫatning ooɣulliri Amram, Izḫar, Ḥebron wə Uzziəl
idi. 19 Mərarining ooɣulliri Maḫli wə Muxi idi. Bular
Lawiylaroɣa mənsup ḫərḳaysi jəmətlər iqidiki aililər
idi. 20 Gərxomning əwladliri təwəndikiqə: Gərxomning
ooɣli Libni, Libnining ooɣli Jaḫat, Jaḫatning ooɣli
Zimmaḫ, 21 Zimmaḫning ooɣli Yoaḫ, Yoaḫning
ooɣli Iddo, Iddoning ooɣli Zərəḫ, Zərəḫning ooɣli
Yiyatiray idi. 22 Goḫatning əwladliri təwəndikiqə:
Goḫatning ooɣli Amminadab, Amminadabning ooɣli
Koraḫ, Koraḫning ooɣli Assir, 23 Assirning ooɣli
Əlkanaḫ, Əlkanaḫning ooɣli Ebiasaf, Ebiasafning ooɣli
Assir, 24 Assirning ooɣli Taḫat, Taḫatning ooɣli Uriəl,
Uriəlning ooɣli Uzziya, Uzziyaning ooɣli Xaul idi.
25 Əlkanaḫning ooɣulliri Amasay wə Ahimot, 26
Ahimotning ooɣli Əlkanaḫ, Əlkanaḫning ooɣli Zofay,
Zofayning ooɣli Naḫat, 27 Naḫatning ooɣli Eliab,
Eliabning ooɣli Yəroḫam, Yəroḫamning ooɣli Əlkanaḫ
idi. 28 Samuilning ooɣulliri təwəndikiqə: tunji ooɣli
Yoel, ikkinqi ooɣli Abiya idi. 29 Mərarining əwladliri
təwəndikiqə: Mərarining ooɣli Maḫli, Maḫlining ooɣli
Libni, Libnining ooɣli Ximəy, Ximəyning ooɣli Uzza,
30 Uzzaning ooɣli Ximiya, Ximiyaning ooɣli Ḥaggiya,
Ḥaggiyaning ooɣli Asaya idi. 31 Dawut əḫdə sanduḳi
obdan orunlaxturuloɣandin keyin Pərwərdigarning
əyidə nəoɣmiqilik ixlirioɣa məs'ul boluxḳa təwəndiki
kixilərni ḳoydi. 32 Ular taki Sulayman Yerusalemda
Pərwərdigarning əyini yasatḳanoɣa ḳədər, «jamaət
qediri»ning aldida küy eytix hizmitini ətəp kəldi.
Ular wəzipisini bəlgiləngən tərtipi bilən ətigənidi.
33 Təwəndikilər wəzipə ətigən adəmlər wə ularning
əwladliri: — Koḫatning əwladliri iqidə: — nəoɣmiqi
Ḥeman bar idi. Ḥeman Yoelning ooɣli, Yoel Samuilning
ooɣli idi. 34 Samuil Əlkanaḫning ooɣli, Əlkanaḫ
Yəroḫamning ooɣli, Yəroḫam Əliyəlning ooɣli, Əliyəl
Toaḫning ooɣli, 35 Toaḫ Zufning ooɣli, Zuf Əlkanaḫning
ooɣli, Əlkanaḫ Maḫatning ooɣli, Maḫat Amasayning
ooɣli, 36 Amasay Əlkanaḫning ooɣli, Əlkanaḫ Yoelning
ooɣli, Yoel Azariyaning ooɣli, Azariya Zəfaniyaning
ooɣli, 37 Zəfaniya Taḫatning ooɣli, Taḫat Assirning
ooɣli, Assir Ebiasafning ooɣli, Ebiasaf Koraḫning
ooɣli, 38 Koraḫ Izḫarning ooɣli, Izḫar Koḫatning
ooɣli, Koḫat Lawiyning ooɣli, Lawiy Israilning ooɣli
idi. 39 [Ḥemanning] ong təripidə hizməttə turoɣan
ḳerindixi Asaf idi. Asaf bolsa Bərəkiyaning ooɣli,
Bərəkiya Ximiyaning ooɣli, 40 Ximiya Mikailning
ooɣli, Mikail Baasiyaning ooɣli, Baasiya Malkiyaning
ooɣli, 41 Malkiya Etnining ooɣli, Etni Zərəḫning ooɣli,
Zərəḫ Adayaning ooɣli, 42 Adaya Etanning ooɣli, Etan
Zimmaḫning ooɣli, Zimmaḫ Ximəyning ooɣli, 43 Ximəy
Jaḫatning ooɣli, Jaḫat Gərxomning ooɣli, Gərxom
Lawiyning ooɣli idi. 44 [Ḥeman bilən Asafning] sol
təripidə hizməttə turoɣan ḳerindaxliri Mərarining
əwladliridin Etanlar idi. Etan bolsa Kixining ooɣli
idi, Kixi Abdining ooɣli, Abdi Malluḳning ooɣli, 45
Malluḳ Ḥaxabiyaning ooɣli, Ḥaxabiya Amaziyaning

oоɣli, Amaziya Ḥilḳiyaning oоɣli, 46 Ḥilḳiya Amzining oоɣli, Amzi Banining oоɣli, Bani Xemərning oоɣli, 47 Xemər Maḥlining oоɣli, Maḥli Muxining oоɣli, Muxi Mərarining oоɣli, Mərari Lawiyning oоɣli idi. 48 Ularning ḳaloɣan Lawiy ḳerindaxliri bolsa ḥəmmisi Hudaning өyi, yəni ibadət qediridiki [baxḳa] hizmətlərni bejirixkə ataloɣanidi. 49 Ḥarun wə uning əwladliri bolsa Hudaning hizmətkari Musaning tapilioɣinidək kөydürmə ḳurbanlik sunulidioɣan ḳurbangaḥta ḳurbanliklar sunup, huxbuygaḥda huxbuy yeḳip, muḳəddəsgaḥdiki barlik hizmətlərni ada ḳilatti, xundakla Israillar üqün kəqürüm-kafarət ixlirini ḳilatti. 50 Ḥarunning əwladliri təwəndikiqə: Ḥarunning oоɣli Əliazar, Əliazarning oоɣli Finiḥas, Finiḥasning oоɣli Abixuya, 51 Abixuyaning oоɣli Bukki, Bukkining oоɣli Uzzi, Uzzining oоɣli Zərahiya, 52 Zərahiyaning oоɣli Merayot, Merayotning oоɣli Amariya, Amariyaning oоɣli Ahitub, 53 Ahitubning oоɣli Zadok, Zadokning oоɣli Ahimaaz idi. 54 Təwəndikilər Ḥarunning əwladlirining өz zemini iqidə makan tutup olturoɣan yərliri: — Koḥat jəmətining yərliri bolsa (muxu yərlər qək taxlax arḳilik ularoɣa təḳsim ḳilinoɣan): — 55 Yəḥuda zeminidiki Ḥebron wə Ḥebronning tət ətrapidiki etizlikliri ularoɣa təḳsim ḳilinoɣan 56 (lekin bu xəḥərning ətrapidiki otluklar wə xəḥərgə ḳaraxlik yeza-kəntlər bolsa Yəfunnəḥning oоɣli Kaləbkə berildi). 57 Ḥarunning əwladlirioɣa «panaḥlik xəḥiri» Ḥebron berildi; buningdin baxḳa Libnaḥ bilən uningoɣa təwə etizliklar, Yattir, Extemoa wə uningoɣa təwə etizliklar, 58 Ḥilən wə uningoɣa təwə etizliklar, Dəbir wə uningoɣa təwə etizliklar, 59 Axan wə uningoɣa təwə etizliklar, Bəyt-Xəməx wə uningoɣa təwə etizliklarmu təḳsim ḳilinoɣan; 60 Yənə Binyamin ḳəbilisidiki zemindin Geba wə uningoɣa təwə etizliklar, Alləmət wə uningoɣa təwə etizliklar, Anatot wə uningoɣa təwə etizliklar bəlüp berilgən. Ular jəmətliri boyiqə erixkən xəḥər jəmiy on üq boldi. 61 Koḥatning baxḳa əwladlirioɣa bolsa taxlanoɣan qəkkə qikḳini boyiqə, Manassəḥ yerim ḳəbilisining zeminidin on xəḥər bəlüp berildi. 62 Gərxomning əwladlirioɣa, jəmətigə ḳarap, Issakar ḳəbilisi, Axir ḳəbilisi, Naftali ḳəbilisi wə Baxan yurtidiki Manassəḥ yerim ḳəbilisining zeminidin on üq xəḥər bəlüp berildi. 63 Mərarining əwladlirioɣa, jəmətigə ḳarap, taxlanoɣan qəkkə qikḳini boyiqə, Rubən ḳəbilisi, Gad ḳəbilisi wə Zəbulun ḳəbilisidin on ikki xəḥər bəlüp berildi. 64 Israillar xundak ḳilip bu xəḥərlərni wə ularoɣa təwə etizliklarning ḥəmmisini Lawiylaroɣa bəlüp bərdi. 65 Ular taxlanoɣan qəkkə qikḳini boyiqə, yənə yuḳirida nami ataloɣan xəḥərlərni Yəḥuda ḳəbilisidin, Ximeon ḳəbilisidin wə Binyamin ḳəbilisidin elip ularoɣa bərdi. 66 Koḥatning əwladliridin boloɣan bəzi jəmətlərgə Əfraim ḳəbilisining zemini təwəsidiki xəḥərlərdin bəlüp berilgənlirimu boldi. 67 Israillar ularoɣa [yənə ikki] «panaḥlik xəḥiri», yəni Əfraim taoɣlikioɣa jaylaxḳan Xəkəm wə uningoɣa təwə etizliklarni wə Gəzər wə uningoɣa təwə etizliklarni bərdi; 68 Yənə Yokmiyam wə uningoɣa təwə etizliklarni, Bəyt-Ḥoron wə uningoɣa təwə etizliklarni, 69 Ayjalon wə uningoɣa təwə etizliklarni, Gat-Rimmon wə uningoɣa təwə etizliklarni ularoɣa bərdi. 70 [Israillar yənə] Manassəḥ yerim ḳəbilisidin Aner wə uningoɣa təwə etizliklarni, Bileam wə uningoɣa təwə etizliklarni Koḥatning ḳaloɣan jəmətlirigə bərdi. 71 Gərxomning əwladlirioɣa Manassəḥ yerim ḳəbilisidiki jəmətlərning zeminidin Baxandiki Golan wə Golanoɣa təwə etizliklar, Axtarot wə uningoɣa təwə etizliklar berildi; 72 Issakar ḳəbilisidin Kədəx wə uningoɣa təwə etizliklar, Dabirat wə uningoɣa təwə etizliklar, 73 Ramot wə uningoɣa təwə etizliklar, Anəm wə uningoɣa təwə etizliklar berildi; 74 Axir ḳəbilisidin ularoɣa Maxal wə uningoɣa təwə etizliklar, Abdon wə uningoɣa təwə etizliklar, 75 Hukok wə uningoɣa təwə etizliklar, Rəḥob wə uningoɣa təwə etizliklar berildi; 76 Naftali ḳəbilisidin Galiliyədiki Kədəx wə uningoɣa təwə etizliklar, Ḥammon wə uningoɣa təwə etizliklar, Kiriatayim wə uningoɣa təwə etizliklarmu berildi. 77 Mərarining ḳaloɣan əwladlirioɣa bolsa Zəbulun ḳəbilisidin Rimmono wə uningoɣa təwə etizliklar, Tabor wə uningoɣa təwə etizliklar berildi; 78 Yənə Rubən ḳəbilisiningkidin, Iordan dəryasining u təripidin, Yerihoning xərḳiy udulidiki, yəni Iordan dəryasining künqiḳix boyidiki yərlərdin qəldiki Bəzər wə uningoɣa təwə etizliklar, Yaḥzaḥ wə uningoɣa təwə etizliklar, 79 Kədəmot wə uningoɣa təwə etizliklar, Mefaat wə uningoɣa təwə etizliklar berildi; 80 Gad ḳəbilisidinmu bolsa ularoɣa Gileadtiki Ramot wə uningoɣa təwə etizliklar, Maḥanaim wə uningoɣa təwə etizliklar, 81 Ḥəxbon wə uningoɣa təwə etizliklar, Yaazər wə uningoɣa təwə etizliklar berildi.

7 Issakarning oоɣulliri: — Tola, Puaḥ, Yaxub wə Ximron degən tətəylən idi. 2 Tolaning oоɣulliri: — Uzzi, Refaya, Yeriyəl, Yaḥmay, Yibsam wə Samuildin ibarət, bularning ḥəmmisi jəmət bexi idi. Dawutning zamanida Tolaning adəm sani nəsəbnamilərdə yigirmə

ikki ming altə yüz batur jəngqi dəp hatiriləngən. 3 Uzzining oƣli Izrakiya idi, Izrakiyaning oƣulliri Mikail, Obadiya, Yoel wə Ixiya idi. Bu bəxəylənning ḥammisi jəmət bexi idi. 4 Nəsəbnamilər boyiqə ular bilən billə ḥesablanoƣanlardin jənggiwar ottuz altə ming adəm bar idi; qünki ularning hotun, bala-qakiliri naḥayiti kəp idi. 5 Bularning Issakarning barlik jəmətliri iqidiki batur jəngqi kerindaxliri bilən koxulup, nəsəb boyiqə tizimoƣa elinoƣan jəmiy səksən yəttə ming adimi bar idi. 6 Binyaminning Bela, Bəkər wə Yədiyayəl degən üq oƣli bar idi. 7 Belaning Ezbon, Uzzi, Uzziəl, Yərimot wə Iri degən bəx oƣli bolup, ḥammisi jəmət bexi idi; ularning nəsəbnamilirigə tizimoƣa elinoƣan jəmiy yigirmə ikki ming ottuz tət batur jəngqi bar idi. 8 Bəkərning oƣulliri Zemiraḥ, Yoax, Əliezər, Əlyoyinay, Omri, Yərəmot, Abiya, Anatot wə Alamət idi. Bularning ḥammisi Bəkərning oƣulliri bolup, 9 Jəmət baxliri idi; ularning nəsəbnamilirigə tizimoƣa elinoƣan jəmiy yigirmə ming ikki yüz batur jəngqi bar idi. 10 Yədiyayəlning oƣli Bilḥan idi; Bilḥanning oƣulliri Yəux, Binyamin, Əhud, Kənaanaḥ, Zetan, Tarxix wə Ahixaḥar idi; 11 Bularning ḥammisi Yədiyayəlning əwladliri, jəmət baxliri wə batur jəngqilər idi. Ularning nəsəbnamilirigə tizimlanoƣanlarning jənggə qikilaydioƣanliri jəmiy on yəttə ming ikki yüz idi. 12 Xuppiylar wə Huppiylar bolsa yənə Irning əwladliri idi; Huxiylar Ahərning əwladliri idi. 13 Naftalining oƣulliri: Yaḥziəl, Guni, Yəzər, Xallom; bularning ḥammisi Bilḥaḥning oƣulliri idi. 14 Manassəḥning oƣulliri: — Uning Suriyəlik tokilidin Asriəl tərəlgən; uningdin yənə Gileadning atisi Makir tuoƣuloƣan. 15 Makir Xuppiylar wə Huppiylar arisidinmu ayal aloƣan (Makirning singlisining ismi Maakaḥ idi). Makirning yənə bir əwladining ismi Zəlofiḥad idi, Zəlofiḥadning pəkət birnəqqə kizila boloƣan. 16 Makirning ayali Maakaḥ oƣul tuoƣup, uningoƣa Pərəx dəp at koyoƣan; Pərəxning inisining ismi Xərəx idi; Xərəxning oƣli Ulam wə Rakəm idi. 17 Ulamning oƣli Bedan idi. Bularning ḥammisi Gileadning əwladliri; Gilead Makirning oƣli, Makir Manassəḥning oƣli idi. 18 Gileadning singlisi Ḥammoləkəttin Ixḥod, Abiezər wə Maḥalaḥ tuoƣuloƣan. 19 Xemidaning oƣulliri Ahiyan, Xəkəm, Likhi wə Aniam idi. 20 Əfraimning əwladliri: Uning oƣli Xutilaḥ, Xutilaḥning oƣli Bərəd, Bərədning oƣli Taḥat, Taḥatning oƣli Eliadaḥ, Eliadaḥning oƣli Taḥat, 21 Taḥatning oƣli Zabad, Zabadning oƣli Xutilaḥ idi (Ezər bilən Eliad Gatlikларning qarwa mallirini bulang-talang kiloƣili qüxkəndə, xu yərlik Gatlikлar təripidin əltürülgən. 22 Ularning atisi Əfraim bu baliliri üqün heli künlərgiqə matəm tutkaqka, uning buradərliri uningoƣa təsəlli bərgili kəlgən. 23 Əfraim ayali bilən billə kayta bir yastukka bax koyoƣan. Ayali ḥamilidar bolup, bir oƣul tuoƣkan; Əfraim uningoƣa ailəm bala-kazaoƣa yolukti dəp, Beriyaḥ dəp isim koyoƣan. 24 Uning kizi Üstün Bəyt-Ḥoron bilən Təwən Bəyt-Ḥoronni wə Uzzən-Xəəraḥni bina kiloƣan). 25 Beriyaḥning oƣli Refaḥ bilən Rəxəf idi; Rəxəfning oƣli Telaḥ, Telaḥning oƣli Taḥan, 26 Taḥanning oƣli Ladan, Ladanning oƣli Ammiḥud, Ammiḥudning oƣli Əlixama, 27 Əlixamaning oƣli Nun, Nunning oƣli Yəxua idi. 28 Əfraimlarning zemini wə makanlaxkan yərliri Bəyt-Əl wə uningoƣa təwə yeza-kəntlər bolup, künqikix təripidə Naraan, künpetix təripidə Gəzər bilən uningoƣa təwə yeza-kəntlər; Xəkəm wə uningoƣa təwə yeza-kəntlər, taki Gaza wə uningoƣa təwə yeza-kəntlərgiqə sozulatti. 29 Manassəḥ kəbilisining zeminioƣa tutaxkan yənə Bəyt-Xean wə uningoƣa təwə yeza-kəntlər; Taanak wə uningoƣa təwə yeza-kəntlər; Məgiddo wə uningoƣa təwə yeza-kəntlər; Dor wə uningoƣa təwə yeza-kəntlərmu bar idi. Israilning oƣli Yüsüpning əwladliri mana muxu yərlərgə makanlaxkanidi. 30 Axirning oƣulliri: — Yimnaḥ, Yixwaḥ, Yixwi wə Beriyaḥ; ularning Serak degən singlisimu bar idi. 31 Beriyaḥning oƣli Həbər bilən Malkiəl bolup, Malkiəl Birzawitning atisi idi. 32 Hebərdin Yaflət, Xomər, Hotam wə ularning singlisi Xuya tərəlgən. 33 Yaflətning oƣulliri Pasak, Bimḥal wə Axwat; bular Yaflətning oƣulliri idi. 34 Xəmərning oƣulliri Ahi, Roḥgaḥ, Hubbaḥ wə Aram idi. 35 [Xəmərning] inisi Ḥələmning oƣli Zofaḥ, Yimna, Xələx wə Amal idi; 36 Zofaḥning oƣli Suaḥ, Ḥarnəfər, Xual, Beri, Imraḥ, 37 Bezər, Hod, Xamma, Xilxaḥ, Itran wə Bəəraḥ idi. 38 Yətərning oƣulliri Yəfunnəḥ, Pispaḥ wə Ara idi. 39 Ullaning oƣulliri Araḥ, Hanniəl wə Riziya idi. 40 Bularning ḥammisi Axirning əwladliri bolup, ḥər kaysisi jəmət baxliri, alamət batur jəngqilər, yolbaxqilar idi; ularning jəmətliri boyiqə nəsəbnamigə tizimlanoƣanda, jənggə qikilaydioƣanliri jəmiy yigirmə altə ming idi.

8 Binyaminning tunji oƣli Bela, ikkinqi oƣli Axbəl, üqinqi oƣli Aharaḥ, 2 tətinqi oƣli Nohaḥ, bəxinqi oƣli Rafa idi. 3 Belaning oƣulliri Addar, Gera, Abiḥud, 4 Abixua, Naaman, Ahoaḥ, 5 Gera, Xefufan wə Ḥuram idi. 6 Təwəndikilər Əhudning əwladliri: — Naaman,

Ahiyah wə Gera (əslidə ular Gebalikların jəmət bexi idi. Gebalikлar Manahatka kəqürüwetilgənidi. Bularni kəqürüwətküqi bolsa Gera idi; uningdin Uzza bilən Ahihud tərəlgən). **8** Xaharaim Huxim bilən Baara degən ikki ayalini koyuwətkəndin keyin Moab diyarida ooqul pərzənt kərgən. **9** Uning Hodəx degən ayalidin Yobab, Zibiya, Mexa, Malkam, **10** Yəuz, Xakiya, Mirmah degən ooqullar tərəlgən; uning bu ooqullirining həmmisi jəmət bexi boloqanidi. **11** Huximdinmu uningoqa Abitub, Əlpaal degən ooqullar tərəlgən. **12** Əlpaalning ooqulliri Ebər, Mixam wə Xeməd (Xeməd Ono bilən Lod degən ikki xəhərni wə ularoqa təwə yeza-kəntlərni bina kiloqan), **13** Beriyah wə Xema idi. U ikkisi Ayjalondikilər iqidə jəmət baxliri bolup, Gat ahalisini koqliwətkənidi. **14** Ahiyo, Xaxak, Yərəmot, **15** Zəbadiya, Arad, Edər, **16** Mikail, Ixpah wə Yoha bolsa Beriyahning ooqulliri idi. **17** Zəbadiya, Məxullam, Hizki, Hebər, **18** Ixmeray, Yezliya wə Yobablarning həmmisi Əlpaalning ooqulliri idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Əliyənay, Ziltay, Əliyəl, **21** Adaya, Beraya wə Ximratlar Ximəyning ooqulliri idi. **22** Ixpan, Ebər, Əliyəl, **23** Abdon, Zikri, Hanan, **24** Hananiya, Elam, Antotiya, **25** Efdeah wə Pənuəllər Xaxakning ooqulliri idi. **26** Xamxiray, Xehariya, Ataliya, **27** Yaarexiya, Əliya wə Zikrilar Yəroḥamning ooqulliri idi. **28** Yukirikilarning həmmisi nəsəbnamilərdə hatiriləngən jəmət bexi idi; bular həmmisi mətiwərlər bolup, Yerusalemoqa makanlaxkanidi. **29** Gibeonning atisi Jəiyəl Gibeonoqa makanlaxkanidi; uning ayalining ismi Maakah idi. **30** Uning tunji ooqli Abdon, kaloqan ooqulliri Zur, Kix, Baal, Nadab, **31** Gedor, Ahiyo, Zekər wə Miklot idi; **32** Miklottin Ximeya tərəlgən. Bularmu kerindaxliri bilən Yerusalemda koxna olturuxatti. **33** Nərdin Kix tərəlgən; Kixtin Saul tərəlgən; Sauldin Yonatan, Malkixua, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən. **34** Merib-Baal Yonatanning ooqli idi; Mikah Merib-Baaldin tərəlgən. **35** Mikahning ooqulliri Piton, Mələk, Tariya wə Ahaz idi. **36** Ahazdin Yəhoaddah tərəlgən; Yəhoaddahdin Aləmət, Azmawət wə Zimri tərəlgən; Zimridin Moza tərəlgən; **37** Mozadin Binea tərəlgən; Bineaning ooqli Rafa, Rafaning ooqli Eliasah, Eliasahning ooqli Azəl idi. **38** Azəlning altə ooqli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya, Obadiya wə Hanan idi; bularning həmmisi Azəlning ooqulliri idi. **39** Azəlning inisi Yexəkning tunji ooqlining ismi Ulam, ikkinqi ooqlining ismi Yeux, üqinqi ooqlining ismi Əlifələt idi. **40** Ulamning ooqullirining həmmisi batur jəngqi, okyaqi idi; ularning ooqulliri wə nəwriliri nahayiti kəp bolup, jəmiy bir yüz əllik idi. Yukirikilarning həmmisi Binyamin əwladliridin idi.

9 Pütkül Israillar nəsəb boyiqə tizimoqa elinoqanidi. Mana, ular «Israil padixahlirining hatirisi» degən kitaboqa pütülgəndur. **2** Yəhudalar bolsa asiylik kiloqanlikidin Babiloqa sürgün kilinoqan. Həmmidin awwal kaytip kelip əz zemini wə əz xəhərlirigə makanlaxkanlar bolsa bir kisim Israillar, kahinlar, Lawiylar wə ibadəthana hizmətkarliri idi. **3** Yerusalemoqa makanlaxkanlar bolsa Yəhuda kəbilisi, Binyamin kəbilisi, Əfraim kəbilisi wə Manassəh kəbilisidin bir kisimliri idi. **4** Ularning iqidə Yəhudaning ooqli Pərəzning əwladliridin Utay bar idi; Utay Ammihudning ooqli, Ammihud Omrining ooqli, Omri Imrining ooqli, Imri Banining ooqli idi. **5** Xiloḥning əwladliri iqidə uning tunji ooqli Asaya wə uning ooqulliri bar idi. **6** Zərahning əwladliridin Yəuel wə ularning uruk-tuoqkanliri bolup jəmiy altə yüz tokson adəm bar idi. **7** Binyaminning əwladliri iqidə Hassinuahning əwrisi, Hodawiyaning nəwrisi, Məxullamning ooqli Sallu bar idi; **8** yənə Yəroḥamning ooqli Yibniya, Mikrining nəwrisi, Uzzining ooqli Elah wə Ibiniyaning əwrisi, Reuəlning nəwrisi, Xəfatiyaning ooqli Məxullam **9** həmdə ularning uruk-tuoqkanliri bar idi; ular nəsəbnamisi boyiqə tizimlanoqanda jəmiy tokkuz yüz əllik altə adəm idi. Yukirida tiloqa elinoqanlar əz jəmətigə jəmət bexi idi. **10** Kahinlar iqidə Yədaya, Yəhoyarib, Yakin wə **11** Azariya bar idi. Azariya Hudaning əyini baxkuroquqi bolup, Hilkiyaning ooqli, Hilkiya Məxullamning ooqli, Məxullam Zadokning ooqli, Zadok Merayotning ooqli, Merayot Ahitubning ooqli idi. **12** Yənə Malkiyaning əwrisi, Paxhurning nəwrisi, Yəroḥamning ooqli Adaya həmdə Adiyəlning ooqli Maasay bar idi; Adiyəl Yahzərahning ooqli, Yahzərah Məxullamning ooqli, Məxullam Məxillemitning ooqli, Məxillemit Immərning ooqli idi. **13** Ularning kerindaxliri həmmisi jəmət baxliri bolup, jəmiy bir ming yəttə yüz atmix adəm idi; ularning həmmisi Hudaning əyidiki hizmətlərni kilixka bekitilgən iktidarlik kixilər idi. **14** Lawiy kəbilisidin Mərarining əwladliri iqidə Haxabiyaning əwrisi, Azrikamning nəwrisi, Haxxubning ooqli Xemaya bar idi; **15** Yənə Bakbakkar, Hərəx, Galal wə Asafning əwrisi, Zikrining nəwrisi, Mikaning ooqli Mattaniya; **16** yənə Yədutunning əwrisi, Galalning nəwrisi, Xemayaning ooqli Obadiya həmdə

Əlkanaḥning nəwrisi, Asaning ooɳli Bərəkiya bar idi; bularning ḥəmmisi Nitofatliḳlarning yeza-kəntlirigə makanlaxḳanidi. **17** Dərwaziwənlər Xallum, Aḳḳub, Talmon, Ahiman wə ularning ḳerindaxliri idi; Xallum ularning bexi idi. **18** Ular taki ḥaziroɳiqə xərḳ tərəptiki «padixaḥning dərwazisi»da [dərwaziwənlik] ḳilip kəlməktə; ular ilgiri Lawiylarning qedirgaḥida dərwaziwənlik ḳiloɳanidi. **19** Korəning əwrisi, Ebiasafning nəwrisi, Koraḥning ooɳli Xallum ḥəmdə uning atisining jəmətidiki ḳerindaxliri boloɳan Koraḥiylar [Hudaning əyining] hizmitini baxḳuratti, qedirning ixiklirini baḳatti; ularning ata-bowiliri əslidə Pərwərdigarning qedirgaḥini baxḳuruxḳa ḳoyuloɳan, [ibadət] qedirining ixikini baḳḳanidi. **20** Ilgiri Əliazarning ooɳli Finiḥas ularning yolbaxqisi boloɳan; Pərwərdigar uning bilən billə boloɳan. **21** Məxələmiyaning ooɳli Zəkəriya bolsa jamaət qedirining dərwaziwəni boloɳanidi. **22** Dərwaziwənlikkə tallanoɳan bu kixilər jəmiy ikki yüz on ikki kixi idi; ular əz yeza-kəntliridə, nəsəbliri boyiqə tizimlanoɳan (əslidə Dawut wə aldin kərgüqi Samuil ularni amanət ḳilinoɳan wəzipilirigə bekitkənidi. **23** Ular wə ularning əwladliri Pərwərdigarning əyi, yəni muḳəddəs qedirning ixik-dərwazilirini beḳixḳa bekitilgənidi). **24** Xərḳiy, oɳərbiy, ximaliy wə jənubiy ixik-dərwazilirida dərwaziwənlər bekitilgənidi. **25** Ularning yeza-kəntlərdə olturuxluḳ ḳerindaxliri bolsa hər yəttə kündə nəwət boyiqə kelip ular bilən birgə hizməttə bolatti. **26** Tət dərwaziwən begi Lawiylardin idi; ularoɳa tapxuruloɳini Pərwərdigarning əyidiki ambar-həzinilərni beḳix idi. **27** Beḳix məs'uliyiti ularning üstidə boloɳaqḳa, ular keqidə Pərwərdigarning əyining ətrapidiki orunlirida turatti ḥəmdə hər küni ətigəndə ixik-dərwazilarni eqixḳa məs'ul idi. **28** Ulardin bir ḳismi [ibadəthana] hizmitidə ixlitilidioɳan əswab-üsküniləргə məs'ul idi; ular sanap əpqiḳip, sanap əpkirip ḳoyatti. **29** Ularning yənə bir ḳismi tapxuruloɳini boyiqə ḳaqa-ḳuqilar wə muḳəddəs jaydiki barliḳ əswab-üsküniləг, xundaḳla aḳ un, xarab, zəytun meyi, məstiki wə huxbuy buyumlaroɳa məs'ul idi. **30** Kaḥinlarning ooɳulliridin bəzilər huxbuy buyumlardin ətir yasaytti. **31** Lawiylardin Mattitiyaḥ, yəni Koraḥiylardin Xallumning tunji ooɳlining wəzipisi ḳazan neni etixkə məs'ul idi. **32** Ularning ḳerindaxliri, Koḥatning əwladliri iqidə «təḳdim nan»oɳa məs'ul bolup, hər xabat küni tizidioɳanoɳa nanlarni təyyarlaytti. **33** Lawiylarning jəmət baxliri boloɳan nəoɳmiqilər ibadəthanidiki əylərdə turup, baxḳa hizmətlərni ḳilmay, keqə-kündüz əz ixliri bilənla bolatti. **34** Yuḳiridiki kixilərning ḥəmmisi Lawiylar iqidiki yolbaxqilar bolup, ḥəmmisi əz nəsəbi boyiqə jəmət bexi idi; bularning ḥəmmisi Yerusalemda turatti. **35** Gibeonning atisi Jəiyəl Gibeonoɳa makanlaxḳanidi. Uning ayalining ismi Maakaḥ idi. **36** Uning tunji ooɳli Abdon, ḳaloɳan ooɳulliri Zur, Kix, Baal, Nər, Nadab, **37** Gedor, Ahiyo, Zəkəriya wə Miklot idi. **38** Miklottin Ximeyam tərəlgən. Bularmu əzlirining ḳerindaxlirining yenida Yerusalemda ḳoxna olturuxatti. **39** Nərdin Kix tərəlgən, Kixtin Saul tərəlgən, Sauldin Yonatan, Malkixuya, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən. **40** Merib-Baal Yonatanning ooɳli idi; Merib-Baaldin Mikaḥ tərəlgən. **41** Mikaḥning ooɳulliri Piton, Mələk, Taḥriya wə Aḥaz idi. **42** Aḥazdin Yaraḥ tərəldi; Yaraḥdin Aləmət, Azmawət wə Zimri tərəlgən. Zimridin Moza tərəlgən; **43** Mozadin Binea tərəlgən; Bineaning ooɳli Refaya, Refayaning ooɳli Eliasaḥ, Eliasaḥning ooɳli Azəl idi. **44** Azəlning altə ooɳli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya, Obadiya wə Ḥanan idi; bularning ḥəmmisi Azəlning ooɳulliri.

10 Filistiylər Israillaroɳa ḥujum ḳiliwidi, Israillar Filistiylərning aldidin ḳaqti, ular Gilboa teoɳida ḳirip yoḳitildi. **2** Filistiylər Saul bilən uning ooɳullirini tap besip ḳooɳlidi; ular ahiri Saulning ooɳulliridin Yonatan, Abinadab, malki-xualarni urup əltürdi. **3** Sauloɳa ḳarxi jəng intayin xiddətlik boldi; okyaqilar Sauloɳa yetixip okya etip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaraoɳ kətürgüqisigə: Ḳiliqingni suoɳurup meni sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip meni sanjip, meni horlukḳa ḳoyuxi mumkin, dedi. Lekin yaraoɳ kətürgüqisi intayin ḳorḳup ketip, unimidi. Xuning bilən Saul ḳiliqni elip üstigə əzini taxlidi. **5** Yaraoɳ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu ohxaxla əzini ḳiliqning üstigə taxlap uning bilən təng əldi. **6** Xuning bilən Saul, üq ooɳli ḥəm pütün ailisidikilər xu kündə birakla əldi. **7** Əmdi wadida turoɳan Israillar əskərlirining ḳaqḳanliḳini wə Saul bilən ooɳullirining əlginini kərginidə, ular xəḥərlirini taxlap ḳaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8** Əmdi xundaḳ boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning kiyim-keqəklirini salduruwaloɳili kəlgəndə Gilboa teoɳida Saul bilən ooɳullirining əlük yatḳanliḳini kərdi-də, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini wə sawut-yaraoɳlirini elip kətti ḥəmdə bularni Filistiylərning

zeminining ḫəmmə yərlirigə apirip, əz butlirioŋa wə həlkḳə hux həwər yətküzdi. 10 Ular Saulning sawut-yaraoŋlirini ularning buthanisida ḳoyup, kallisini Dagon buthanisioŋa esip ḳoydi. 11 Əmdi Yabəx-Gileadda olturoŋuqilar Filistiylərning Sauloŋa barlik ḳiloŋanlirini anglioŋanda 12 ularning iqidiki ḫəmmə baturlar atlinip, Saul bilən ooŋullirining jəsətlirini elip, ularni Yabəxkə ḳayturup kelip, Yabəxtiki dub dərihining tüwigə dəpnə ḳildi wə yəttə kün roza tutti. 13 Xuning bilən Saul Pərwərdigaroŋa ḳiloŋan wapasizliḳi üqün əldi; u Pərwərdigarning səz-kalamioŋa kirməy wə ḫətta Pərwərdigardin yol sorimay, bəlki palqi jinkəxning yenioŋa berip uningdin yol sorioŋanidi. Xunga Pərwərdigar uni əltürüp, padixaḫliḳini Yəssəning ooŋli Dawutḳa ətküzüp bərdi.

11 U qaoŋda barlik Israil jamaiti Ḫebroneoŋa kelip Dawutning ḳexioŋa yioŋilixip: «Ḳarisila, biz əzlirining ət-səngəkliridurmiz! 2 Burun Saul bizning üstimizdə səltənət ḳiloŋandimu Israil həlḳigə jənggə qiḳip-kirixkə yolbaxqi boloŋan əzliri idila. Əzlirining Hudaliri boloŋan Pərwərdigarmu əzlirigə: — Sən Mening həlḳim Israilning padiqisi bolup ularni baḳisən wə Israilning əmiri bolisən, degənidi» — dedi. 3 Xuning bilən Israil aḳsaḳallirining ḫəmmisi Ḫebroneoŋa kelip padixaḫ Dawutning ḳexioŋa kelixti; Dawut Ḫebronda Pərwərdigarning aldida ular bilən bir əḫdə tüzüxti. Andin ular Pərwərdigarning Samuilning wastisi bilən eytḳini boyiqə, Dawutni Məsiḫ ḳilip, Israilni idarə ḳilixḳa padixaḫ ḳilip tiklidi. 4 Dawut bilən barlik Israil həlḳi Yerusalemoŋa kəldi (Yerusalem xu qaoŋda «Yəbus» dəp atilatti, zemindiki aḫalə boloŋan Yəbusiylar xu yərdə turatti). 5 Yəbus aḫalisi Dawutḳa: «Sən bu yərgə ḫeqḳaqan kirəlməysən!» dedi. Birak Dawut Zion degən ḳoroŋanni aldi (xu yər «Dawutning xəḫiri» dəpmu atilidu). 6 Dawut: «Kim aldi bilən Yəbusiylaroŋa ḫujum ḳilsa, xu kixi yolbaxqi wə sərdar bolidu» dedi. Zəruiyaning ooŋli Yoab aldi bilən atlinip qiḳip, yolbaxqi boldi. 7 Dawut ḳoroŋanda turatti, xunga kixilər u ḳoroŋanni «Dawut xəḫiri» dəp ataxti. 8 Dawut xəḫərni Millodin baxlap tət ətrapidiki sepilioŋiqə yengiwaxtin yasatti; xəḫərning ḳaloŋan ḳismini Yoab yasatti. 9 Dawut kündin küngə ḳudrət tapti, qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar uning bilən billə idi. 10 Təwəndikilər Dawutning palwanliri iqidə yolbaxqilar idi; ular Pərwərdigarning Israiloŋa eytḳan səzi boyiqə pütkül Israil bilən birlixip, Dawutning padixaḫliḳini mustəḫkəm ḳilip, birliktə uni padixaḫ ḳilixḳa küqidi. 11 Təwəndikilər Dawutning palwanlirining tizimliki boyiqə hatiriləngəndur: — Ḫakmoniylardin boloŋan Yaxobiam yolbaxqilar iqidə bexi idi; u nəyzisini piḳiritip bir ḳetimdila üq yüz adəmni əltürgən. 12 Uningdin ḳalsa Ahohiy Dodoning ooŋli Əliazar bolup, u «üq palwan»ning biri idi; 13 Ilgiri Filistiylər Pas-Dammimda jəng ḳilixḳa yioŋiloŋanda, u Dawut bilən u yərdə idi. U yərdə arpa əsüp kətkən bir etizliḳ bolup, həlḳ Filistiylərning aldidin bədər ḳaqḳanidi; 14 ular bolsa etizliḳning otturisida turuwelip, ḫəm etizliḳni ḳooŋdioŋan, ḫəm Filistiylərni tarmar ḳiloŋan; Pərwərdigar ənə xu yol bilən ularni oŋayət zor oŋəlibigə erixtürgən. 15 Ottuz yolbaxqi iqidin [yənə] üqəylən Ḳoram taxliḳtiki Adullamning oŋarioŋa qüxüp Dawutning yenioŋa kəldi. Filistiylərning ḳoxuni bolsa «Rəfayim jiloŋisi»da bargaḫ ḳuroŋanidi. 16 Bu qaoŋda Dawut ḳoroŋanda, Filistiylərning ḳarawulgaḫi Bəyt-Ləḫəmdə idi. 17 Dawut ussap: «Aḫ, birsi manga Bəyt-Ləḫəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su əkilip bərgən bolsa yahxi bolatti!» dewidi, 18 bu üq palwan Filistiylərning ləxkərgaḫidin bəsüp ətüp, Bəyt-Ləḫəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su tartti wə Dawutḳa elip kəldi; lekin u uningdin iqkili unimidi, bəlki suni Pərwərdigaroŋa atap təküp: 19 «Hudayim bu ixni məndin neri ḳilsun! Mən ḫayatining həwptə ḳelixioŋa ḳarimioŋan bu kixilərning ḳenini iqsəm ḳandaḳ bolidu? Qünki buni ular ḫayatining həwptə ḳelixioŋa ḳarimay elip kəlgən!» dedi. Xunga Dawut bu suni iqkili unimidi. Bu üq palwan ḳiloŋan ixlar dəl xular idi. 20 Yoabning inisi Abixay üqining bexi idi; u üq yüz adəm bilən ḳarxilixip nəyzisini piḳiritip ularni əltürdi. Xuning bilən u bu «üq palwan» iqidə nami qiḳḳanidi. 21 U muxu «üq palwan» iqidə ḫəmmidin bək ḫərmətkə sazawər boloŋan bolsimu, lekin yənila awwalḳi üqəyləngə yətməytti. 22 Yəḫoyadaning ooŋli Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi; u kəp ḳaltis ixlarni ḳiloŋan. U Moabiy Ariəlning ikki ooŋlini əltürgən. Yənə ḳar yaoŋḳan bir küni azgaloŋa qüxüp, bir xirni əltürgənidi. 23 U yənə ḳolida bapkarning oḳidək bir nəyzisi bar, boyining egizliki bəx gəz kelidioŋan bir Misirliḳni ḳətl ḳildi; u bir ḫasa bilən uningoŋa ḫujum ḳilip, uning nəyzisini ḳolidin tartiwelip əz nəyzisi bilən əltürdi. 24 Yəḫoyadaning ooŋli Binaya mana bu ixlarni ḳiloŋan. Xuning bilən üq palwan iqidə nam qiḳaroŋanidi. 25 Mana, u ḫeliḳi ottuz palwandinmu bəkrək xəḫrət ḳazanoŋan bolsimu, lekin aldinḳi üq palwanoŋa yətməytti. Dawut uni əzining pasiban begi

kilip təyinligən. 26 Koxundiki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asahəl, Bəyt-Ləhəmlik Dodoning oogli Əlhanan, 27 Harorluk Xammot, Pilonluk Hələz, 28 Təkoalik Ikkəxning oogli Ira, Anatotluk Abiezər, 29 Huxatlik Sibbəkay, Ahohluk Ilay, 30 Nitofatlik Maharay, Nitofatlik Baanahning oogli Hələb, 31 Binyamin əwladliridin Gibeahlik Ribayning oogli Ittay, Piratonluk Binaya, 32 Gaax wadiliridin kəlgən Huray, Arbatlik Abiyəl, 33 Baharumluk Azmawət, Xalbonluk Elyahba, 34 Gizonluk Haxəmning oogulliri, Hararlik Xagining oogli Yonatan, 35 Hararlik Sakarning oogli Ahiyam, Urning oogli Elifal, 36 Məkəratlik Həfər, Pilonluk Ahiyah, 37 Karməllik Həzro, Əzbayning oogli Naaray, 38 Natanning inisi Yoel, Hagrining oogli Mibhar, 39 Ammonluk Zələk, Zəruiyaning oogli Yoabning yaraog kətürgüqisi bologan Bəərotluk Naharay, 40 Itrilik Ira, Itrilik Garəb, 41 Hittiy Uriya, Ahlayning oogli Zabad, 42 Rubən kəbilisidin Xizaning oogli, Rubənlər iqidə yolbaxqi bologan Adina wə uningoga əgəxkən ottuz adəm, 43 Maakahning oogli Hanan, Mitnilik Yoxafat, 44 Axtaratlik Uzziya, Aroərlik Hotamning oogli Xama bilən Jəiyəl, 45 Ximrining oogli Yediyayəl bilən uning inisi tizilik Yoha, 46 Mahawilik Əliyəl, Əlnaamning oogulliri Yəribay bilən Yoxawiya, Moablik Yitma, 47 Əliyəl, Obəd wə Məzobalik Yaasiyəllərdin ibarət idi.

12 Dawut kixning oogli Saulning besimi səwəbidin Ziklagda yoxurunup yatkan qaogda munu kixilər Dawutning yenioga kelixti (ularning hammisi Dawutka jəng kilixta yardəm bərgən baturlardin idi; 2 okya bilən korallanogan bolup, ong koli bilənmu, sol koli bilənmu okya wə saloga atalaytti; ular Saulning Binyamin kəbilisidin bologan tuogkanliri idi): 3 — ularning yolbaxqisi Ahiezər, andin kalsa Yoax bolup, ikkisi Gibeahlik Xemaahning oogli idi; yənə Azmawətning oogli Yəziyəl bilən Pələtmu; yənə Bərakah bilən Anatotluk Yəhu, 4 Gibeonluk Yixmayamu bar idi. Yixmaya «ottuz palwan» iqidə batur bolup xu ottuzioga yetəkqilik kiloguqi idi; yənə Yərəmiya, Yahaziyəl, Yohanan wə Gədəratlik Yozabad, 5 Əluzay, Yərimot, Bialiya, Xəmariya, Harufluk Xəfatiya, 6 Korahliklardin bologan Əlkanah, Yixiya, Azarəl, Yoezər wə Yaxobiamlar; 7 yənə Gədorluk Yərohamning oogli Yoelah bilən Zəbadiya bar idi. 8 Gad kəbilisidin bəzilər qəldiki koroganoga berip Dawutka bekindi. Ularning hammisi jənggə mahir, kalkan wə nəyzə bilən korallanogan batur jəngqilər idi; ularning turki bəəyni xirога, qakkanliki bəəyni taogdiki bəkəngə ohxaytti. 9 Ularning birinqisi Ezər, ikkinqisi Obadiya, üqinqisi Eliab, 10 tətinqisi Mixmannah, bəxinqisi Yərəmiya, 11 altinqisi Attay, yəttinqisi Əliyəl, 12 səkkizinqisi Yohanan, tokkuzinqisi Əlzabad, 13 oninqisi Yərəmiya, on birinqisi Makbannay idi. 14 Bularning hammisi Gad kəbilisidin, koxun iqidə sərdarlar idi; əng kiqiki yüz ləxkərgə, əng qongi ming ləxkərgə yetəkqi idi. 15 Birinqi ayda, Iordan dəryasi texip kiroqaktin axkan qaogda, dəryadin ətüp, xərkkə wə ogərbkə karaydiogan barlik jilogilardikilərni tiripirən kilip kaquroganlar dəl muxu adəmlər idi. 16 Binyamin kəbilisi bilən Yəhuda kəbilisidinmu kixilər koroganoga kelip Dawutka bekinogan. 17 Dawut qikip ularni karxi elip: «Əgər silər tinqlik niyitidə manga yardəm berixkə kəlgən bolsanglar, silər bilən bir jan bir dil bolimən, lekin kollirimda heq nahəklik bolmiogan meni düxmənlirimgə setiwətməkqi bolsanglar, ata-bowilirimning Hudasi buni nəzirigə elip həküm qikaroqay!» — dedi. 18 Bu qaogda Hudaning Rohi heliki ottuz palwanning yolbaxqisi Amasayoga qüxiwidi, u: «Ah Dawut, biz sanga bekindukmiz; Ah Yəssəning oogli, biz sən bilən billidurmiz; Əzünggə aman-tinqlik, aman-tinqlik bologay! Sanga yardəm bərgüqilərgimu aman-tinqlik bologay! Qünki sening Hudaying sanga mədətkardur» Xuning bilən Dawut ularni elip kelip, «zərbidar ətrət baxliklri» kildi. 19 Dawut ilgiri Filistiylər bilən birliktə Saulога karxi uruxka atlanoganda, Manassəh kəbilisidiki bəzilər Dawut tərəpkə ətti (lekin ular [Filistiylərgə] yardəm bərmidi, qünki Filistiylərning əmirliri: «Dawut əz ojojisi Saul tərəpkə ətüp ketixi mumkin, undakta beximiz kətməy kalmaydu!» dəp məslihətlixip ularni kayturup kətməkqi bologanidi). 20 Dawut Ziklagka kaytip baroganda, Manassəh kəbilisidiki Adnah, Yozabad, Yədiyayəl, Mikail, Yozabad, Elihu, Ziltaylar kelip uningoga koxuldi. Bularning hammisi Manassəh kəbilisining mingbexiliri idi. 21 Ular Dawut karakqilaroga karxi jəng kiloganda uningoga yardəmləxti; ularning hammisi batur palwanlar, koxundiki yolbaxqilar idi. 22 Qünki xu künlərdə Dawutka yardəm berix üqün hər küni adəmlər kelip koxulup, huddi Hudaning koxunidək zor bir koxun bolup kətkənidi. 23 Pərwərdigarning səz-kalami əməlgə axurulup, Saulning padixahlikini Dawutka elip bərməkqi bologan korallanogan jəngqilər yolbaxqiliri bilən Hebronoga, uning yenioga kəldi. Ularning sani təwəndikiqə: — 24 Yəhudalardin kalkan wə nəyzə bilən

қorallanoғanlar jəmiy altə ming səkkiz yüz kixi bolup, ҳəmmisi jənggə təyyarlanoғanidi. **25** Ximeonlardin jənggə təyyarlanoғan batur jəngqilər jəmiy yəttə ming bir yüz kixi, **26** Lawiylardin jəmiy tət ming altə yüz kixi; **27** Yəһoyada Ҳarunlarning jəmət bexi bolup, uningoғa əgəxkənlər jəmiy üq ming yəttə yüz kixi idi. **28** Yənə yax bir batur jəngqi Zadok wə uning jəmətidin yigirmə ikki yolbaxqi bar idi. **29** Binyaminlardin, Saulning uruқ-tuoғқanliridinmu üq ming kixi bar idi; xu qaoғқa қədər bularning kəpinqisi Saul jəmətini қollap kəlməktə idi. **30** Əfraimlardin, əz jəmətliridə yüz-abroy tapқan batur əzimətlər jəmiy yigirmə ming səkkiz yüz kixi idi. **31** Manassəһ yerim қəbilisi iqidə nami pütülgən, Dawutni padixaһ қilip tikləxkə kəlgənlər jəmiy on səkkiz ming kixi idi. **32** Issakarlardin zaman-wəziyətni qüxinidioғan, Israilning қandaқ қilixi kerəklikini bilidioғan yolbaxqilar jəmiy ikki yüz kixi idi; ularning ҳəmmə kerindaxliri ularning əmrigə boysunatti. **33** Zəbulunlardin jənggə təyyarlanoғan, ҳərһil қoral-yaraoғlar bilən қorallanoғan, ala kəngüllük қilmaydioғan, Dawutning yardimigə kəlgən jəmiy əllik ming kixi idi. **34** Naftalilardin yolbaxqi boloғan ming kixi bar idi; ularoғa əgixip қolioғa қalқan wə nəyzə aloғanlar jəmiy ottuz yəttə ming kixigə yetətti. **35** Danlardin jənggə təyyarlanoғan jəmiy yigirmə səkkiz ming altə yüz kixi idi. **36** Axirlardin jənggə qikip қoxun sepigə atlinixқa təyyar boloғan jəmiy kirik ming kixi idi. **37** Iordan dəryasining xərқ təripidiki Rubən қəbilisi, Gad қəbilisi wə Manassəһ yerim қəbilisidin қolioғa ҳərһil қoral-yaraoғ elip jənggə təyyarlanoғan jəmiy bir yüz yigirmə ming kixi idi. **38** Yuқirida tiloғa elinoғan bu əzimətlərning ҳərbiy yürüxi təkxi bolup, Dawutni pütkül Israil üstigə padixaһ қilip tikləx üqün bir jan bir dil bolup, Ҳebronoғa kelixkənidi; қaloғan Israillarmu bir niyət bir məқsəttə Dawutni padixaһ қilip tikliməkqi boluxқanidi. **39** Ular xu yərdə Dawut bilən üq kün billə yəp-iqip oғizalandi, qünki ularning kerindaxliri ularoғa təyyarlap қoyuxқanidi. **40** Ularning əpqürisidiki həlқlər, ҳətta Issakar, Zəbulun wə Naftalilarning zeminidikilər exək, təgə, kəqir wə kalilaroғa artip ularoғa naһayiti kəp ozuқluқ elip kəlgən; ular zor miқdarda un, ənjür poxkili, üzüm poxkili, xarab, zəytun meyi wə nuroғun қoy-kalilarni yətküzüp berixkənidi; pütkül Israil xad-huramlikқa qəmgənidi.

13 Dawut mingbexi, yüzbexi wə barliқ yolbaxqilar bilən məsliһətləxti; **2** andin pütün Israil ammisioғa: «Əgər silər maқul kərsənglar, xundaқla bu ixni Hudayimiz Pərwərdigardin dəp bilsənglar, biz Israilning zeminlirining ҳərқaysi jayliriоғa xu yərdə қaloғan kerindaxlirimizoғa ҳəmdə ular bilən billə xəһərlərdə wə etizliқlirida turuwatқan kaһin ҳəm Lawiylaroғa muxu yərgə yioғilix tooғruluқ adəm əwətəyli. **3** Biz Hudayimizning əһdə sanduқini məxəgə yətkəp keləyli; qünki Saulning künliridə ҳeqқaysimiz [əһdə sanduқi] aldida Hudadin yol sorap baқmiduқ» dedi. **4** Bu ixni pütün amma tooғra tapқaqқa, ҳəmməylən maқul boluxti. **5** Xunga Dawut Misirning Xiһor dəryasidin tartip Hamat eoғizioғiqə boloғan pütkül Israil həlқini qaқirtip kelip, Hudaning əһdə sanduқini Kiriat-Yearimdin yətkəp kəlməkqi boldi. **6** Andin Dawut bilən pütkül Israil Hudaning əһdə sanduқini yətkəp kelix üqün Baalaһқa, yəni Yəһudaoғa təwə boloғan Kiriat-Yearimoғa kəldi; ikki kerubning otturisida olturoғuqi Pərwərdigar bu əһdə sanduқi üstigə Өz namini қoyoғanidi. **7** Ular Hudaning əһdə sanduқini Abinadabning əyidin elinoғan yengi bir ҳarwioғa қoydi; Uzzaһ bilən Ahiyo ҳarwini ҳəydidi. **8** Dawut bilən barliқ Israil jamaiti Hudaning aldida ҳə dəp nəoғmə-nawa қilip, qiltar, təmbur, dap, qanglar wə kanay-sunaylar qalatti. **9** Lekin ular Kidon haminioғa kəlgəndə kalilar aldioғa müdürəp ketip yiқiloғanda Uzzaһ əһdə sanduқini yəliwalay dəp қolini uningoғa sozdi. **10** Uzzaһning əһdə sanduқioғa қoli təgkənliki üqün, Huda uningoғa oғəzəplinip uni urup əltürdi. Xuning bilən Uzzaһ xu yərdə Hudaning aldida əldi. **11** Lekin Dawut Pərwərdigarning Uzzaһning tenini bəskənlikigə aqqiқlandi wə u yərni «Pərəz-Uzzaһ» dəp atidi; u yər taki ҳaziroғiqə xu nam bilən atilip kəlməktə. **12** Xu küni Dawut Hudadin қorқup: «Mən zadi қandaқ қilip Hudaning əһdə sanduқini bu yərgə yətkəp kelələymən?» dedi. **13** Xunga Dawut əһdə sanduқini əzi turuwatқan «Dawut xəһiri»gə yətkəp kəlməy, Gatliқ Obəd-Edomning əyigə apirip қoydi. **14** Hudaning əһdə sanduқi Obəd-Edomning əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar Obəd-Edomning ailisini wə uning barliқ təəlluқatlirini bərikətlidi.

14 Tur padixaһi Ҳiram Dawut bilən kərüxüxkə əlqilərni, xundaқla uning üqün orda selixқa kedir yaoғiqi, taxqi wə yaoғaqqilarni əwətti. **2** Bu qaoғda Dawut Pərwərdigarning əzini Israil üstigə ҳəkümranliқ қilidioғan padixaһ boluxқa jəzmən tikləydioғanliқini kərüp yətti; qünki Pərwərdigar Өz həlқi Israil üqün uning padixaһliқini gülləndürgənidi.

3 Dawut Yerusalemda yənə birmunqə hotun aldi
ḥəmdə yənə ooɣul-ḳizlarni kərdi. 4 Təwəndikilər
uning Yerusalemda kərgən pərzəntlirining isimliri:
Xammuya, Xobab, Natan, Sulayman, 5 Ibḥar, Əlixuya,
Əlpələt, 6 Nogaḥ, Nəfəg, Yafiya, 7 Əlixama, Bəəliyada wə
Əlifələt. 8 Dawutning məsiḥ ḳilinip pütkül Israilning
üstigə padixaḥ ḳilinoɣanliḳini angliɣan Filistiylərning
ḥəmmisi Dawut bilən ḳarxilixix pursitini izləp kəldi;
Dawut buni anglap ularoɣa ḳarxi jənggə atlandi. 9
Filistiylər «Rəfayim jiloɣisi»oɣa bulang-talang ḳiloɣili
kirdi. 10 Dawut Hudadin: «Mən Filistiylərgə ḳarxi
jənggə qiḳsam bolamdu? Ularni mening ḳolumoɣa
tapxuramsən?» dəp soriwidi, Pərwərdigar uningoɣa:
«Jənggə qiḳ, Mən ularni səzsiz ḳolungoɣa tapxurimən»
dedi. 11 Filistiylər Baal-Pərazimoɣa ḥujum ḳiloɣili
kəlgəndə, Dawut ularni xu yərdə məoɣlup ḳildi wə:
«Huda mening ḳolum arḳiliḳ düxmənlirim üstigə
huddi kəlkün yarni elip kətkəndək bəsüp kirdi» dedi.
Xunga u yər «Baal-Pərazim» dəp ataloɣan. 12 Filistiylər
əzlirining butlirini xu yərgə taxlap ḳaqḳanliḳtin,
Dawut adəmlirigə ularni kəydürüwetixni tapilidi. 13
Filistiylər yənə ḥeliḳi jiloɣioɣa bulang-talang ḳiloɣili
kiriwidi, 14 Dawut yənə Hudadin yol soridi. Huda
uningoɣa: «Ularni arḳisidin ḳooɣlimay, əgip ətüp,
ularoɣa üjmilikning udulidin ḥujum ḳiloɣin. 15 Sən üjmə
dərəhlirining üstidin ayaoɣ tiwixini anglixing bilənla
jənggə atlan; qünki u qaoɣda Huda sening aldingda
Filistiylərning ḳoxunioɣa ḥujumoɣa qiḳḳan bolidu»
dedi. 16 Xuning bilən Dawut Hudaning degini boyiqə ix
tutup, Filistiylərning ḳoxunioɣa Gibeondin Gəzərgiqə
ḳooɣlap zərbə bərdi. 17 Xu səwəbtin Dawutning xəḥriti
barliḳ yurt-zeminlaroɣa pur kətti, Pərwərdigar uning
ḳorḳunqini barliḳ əllərning üstigə saldi.

15 Dawut Dawut xəḥiridə əzigə əy-ordilar saldurdi,
ḥəm Hudaning əḥdə sanduḳioɣa jay ḥazirlidi
wə uningoɣa qedir tiktürdi. 2 U qaoɣda Dawut:
«Hudaning əḥdə sanduḳini Lawiylardin bələk
kixilərning kətürüxigə bolmaydu, qünki Pərwərdigar
uni kətürüxkə wə mənggü əzining hizmitidə
boluxḳa xularni tallioɣanidi» dedi. 3 Andin Dawut
Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini ḥazirlap ḳoyoɣan
yərgə yətkəx üqün pütkül Israillarni Yerusalemoɣa
yioɣdi. 4 Dawut yənə Ḥarunning əwladlirini wə
Lawiylarni yioɣdi: 5 Koḥatning əwladliri jəmət bexi
boloɣan Uriyəl wə uning ḳerindaxliri bir yüz yigirmə
kixi; 6 Mərari əwladliridin jəmət bexi boloɣan Asaya
wə uning ḳerindaxliridin ikki yüz yigirmə kixi; 7
Gərxomning əwladliridin jəmət bexi boloɣan Yoel wə
uning ḳerindaxliri bir yüz ottuz kixi; 8 Əlizafanning
əwladliridin jəmət bexi boloɣan Xemaya wə uning
ḳerindaxliri ikki yüz kixi; 9 Ḥebronning əwladliridin
jəmət bexi boloɣan Əliyəl wə uning ḳerindaxliri səksən
kixi; 10 Uzziyəlning əwladliridin jəmət bexi boloɣan
Amminadab wə uning ḳerindaxliri bir yüz on ikki
kixi idi. 11 Dawut kaḥinlardin Zadok bilən Abiyatarni,
xuningdək lawiliylardin Uriyəl, Asaya, Yoel, Xemaya,
Əliyəl wə Amminadabni qaḳirtip kelip ularoɣa: 12 «Silər
Lawiy jəmətining baxlirisilər; əzünglarni wə silərning
ḳerindaxliringlarni Israilning Hudasi Pərwərdigarning
əḥdə sanduḳini mən təyyarlap ḳoyoɣan yərgə kətürüp
kelix üqün pak ḳilinglar. 13 Qünki ilgiri silər
xundaḳ ḳilmay, bəlgiləngən tərtip boyiqə uningdin
yol sorimioɣinimizdin Hudayimiz Pərwərdigar bizgə
zərbə bərgən» dedi. 14 Xuning bilən kaḥinlar bilən
Lawiylar Israilning Hudasi Pərwərdigarning əḥdə
sanduḳini kətürüp mengix üqün əzlirini pak ḳildi.
15 Lawiylar əmdi Musaning Pərwərdigarning səz-
kalami bilən tapilioɣini boyiqə, Hudaning əḥdə
sanduḳini baldaḳ bilən mürisigə elip kətürdi. 16
Dawut yənə Lawiylarning yolbaxqilirioɣa əzlirining
ḳerindaxliridin nəoɣmiqilərni təyinləxni buyrudi; ular
jümlidin təmbur, qiltar, janglar ḳatarliḳ ḥərhil sazlarni
qelip awazini yuḳiri kətürüp xad-huramliḳ iqidə küy
eytixḳa təyinləndi. 17 Xunglaxḳa, Lawiylar Yoelning
ooɣli Ḥemanni wə uning jəmətidiki Bərəkiyaning
ooɣli Asafni ḥəm ularning ḳerindaxliridin boloɣan
Mərarilardin Kuxayaḥning ooɣli Etanni bəlgilidi. 18
Ular bilən birliktə yənə ḳerindaxliridin Zəkəriya,
Bin, Yaaziyəl, Xemiramot, Yəḥiyəl, Unni, Eliab,
Binayaḥ, Maaseyaḥ, Mattitiyaḥ, Əlifələḥ, Mekniya
ḥəm dərwaziwən Obəd-Edom bilən Jəiyəlni ikkinqi
dərijilik ətrət ḳilip təxkillidi. 19 Nəoɣmiqi Ḥeman,
Asaf wə Etanlar mis qanglar qelip, yangraḳ awaz
qiḳiratti; 20 Zəkəriya, Yaaziyəl, Xemiramot, Yəḥiyəl,
Unni, Eliab, Maaseyaḥ wə Binayalar təmbur qelip
«Alamot uslubi»da təngkəx ḳilatti; 21 Mattitiyaḥ,
Əlifələḥ, Mekniya, Obəd-Edom, Jəiyəl wə Azaziyalar
qiltar qelip baxlamqiliḳ ḳilip, «Xəminit uslubi»da
təngkəx bolatti. 22 Lawiylarning yolbaxqisi Kənaniya
muzikioɣa naḥayiti pixxiḳ boloɣaqḳa, məhsus nəoɣmə-
nawaqiliḳḳa məs'ul bolup muzika əgitətti. 23 Bərəkiya
bilən Əlkanaḥ əḥdə sanduḳioɣa məs'ul ixikbaḳarlar idi.
24 Xəbaniya, Yəḥoxafat, Nətanəl, Amasay, Zəkəriya,
Binaya wə Əliezər ḳatarliḳ kaḥinlar Hudaning əḥdə

sanduқi aldida kanay qalatti; Obəd-Edom bilən Yəhiyaһmu əһdə sanduқioɣa məs'ul ixikbaқar қilinip қoyuloɣanidi. **25** Xuning bilən Dawut Israil aқsaқalliri wə mingbexi қatarliқlar bilən birgə Obəd-Edomning əyidin huxalliққa qəmgən һalda Pərwərdigarning əһdə sanduқini kətürüp qiққili bardi. **26** Wə xundaқ boldiki, [Dawutlar] Huda Pərwərdigarning əһdə sanduқini kətürüp mangoɣan Lawiylaroɣa yardəm bərgənlikini kərüp, yəttə buқa wə yəttə қoqқar қurbanliқ қildi. **27** Dawut wə xundaқla əһdə sanduқini kətüridioɣan Lawiylar һəmdə nəoɣmiqilər һəm nəoɣmənawa bexi boloɣan Kənaniyalarning һəmmisi kanap libas kiyixkənidi; Dawut uning üstigə yənə kanap əfod kiygənidi. **28** Pütkül Israil həlқi əmdi xu tərikidə təntənə қilip, buroɣa, kanay, jangjang, təmbur, qiltar қatarliқ türlük sazlar bilən yuқiri awazda muzika qelip, Pərwərdigarning əһdə sanduқini kətürüp kelixti. **29** Pərwərdigarning əһdə sanduқi Dawut xəһirigə yetip kəlgəndə Saulning қizi Miқal pənjirdin təwəngə қarap turatti; u Dawutning səkrəp oynap-qelip təntənə қiliwatқinini kərüp iqidə uni zanglиқ қildi.

16 Ular Hudaning əһdə sanduқini kətürüp kirip Dawut uningoɣa һazirlap қoyoɣan qedirning otturisioɣa қoyup, andin Hudaning aldida kəydürmə қurbanliқ bilən inaқliқ қurbanliқi sundi. **2** Dawut kəydürmə қurbanliқi bilən inaқliқ қurbanliқi sunup boloɣandin keyin Pərwərdigarning namida həlққə bəht tilidi. **3** U yənə ər-ayal deməy Israillarning һər birigə birdin nan, birdin horma poxkili, birdin üzüm poxkili üləxtürüp bərdi. **4** Dawut bir қisim Lawiylaroɣa Pərwərdigarning əһdə sanduқi aldida hizmәttə bolux, yəni dua-tilawət oқux, Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəһmət eytix wə küy-munajat oқuxni buyrudi. **5** Ularning yolbaxqisi bolsa Asaf, andin Zəkəriya idi; baxқiliri bolsa Jəiyəl, Xemiramot, Yəһiyəl, Mattitiyaһ, Eliab, Binaya, Obəd-Edom wə Jəiyəllər idi. Ular təmbur-qiltar qelixқa қoyuldi; Asaf bolsa qanglarni qalatti. **6** Binaya bilən Yaһaziyəldin ibarət ikki kaһin Hudaning əһdə sanduқi aldida һərdaim kanay qelixқa қoyuldi. **7** Xu küni Dawut Asaf wə қerindaxlirini Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəһmət eytixқa bəlgiləp ularoɣa birinqidin munu küyni tapxurdi: — **8** «Pərwərdigaroɣa təxəkkür қilinglar, Uning namini qaқirip nida қilinglar, Uning қiloɣanlirini əllər arisida ayan қilinglar! **9** Uningoɣa nahxilar eytip, Uni küylənglar, Uning pütkül karamət məjiziliri üstidə seoɣinip oylininglar. **10** Mukəddəs namidin pəһirlinip danglanglar, Pərwərdigarni izdigüqilərning kəngli xadlansun! **11** Pərwərdigarni wə Uning қudritini izdənglar, Uning yüz-һuzurini tohtimay izdənglar. **12** Uning yaratқan məjizilirini, Karamət alamətlirini һəm aoɣzidin qiққan һəkümlirini əstə tutunglar, **13** I uning қuli Israilning nəsli, Өzi tallioɣanliri, Yaқupning ooɣulliri! **14** U, Pərwərdigar — Hudayimiz, Uning һəkümliri pütkül yər yüzididur. **15** U Өzi tüzgən əһdini əbədiy yadinglarda tutunglar — — Bu uning ming əwladқiqə wədiləxkən səzidur — **16** Ibraһim bilən tüzgən əһdisi, Yəni Isһaққa iqkən қəsimidur. **17** U buni Yaқupқimu nizam dəp jəzmləxtürdi, Israiloɣa əbədiy əһdə қilip berip: — **18** «Sanga Қanaan zeminini berimən, Uni mirasing boloɣan nesiwəng қilimən» — dedi. **19** U qaoɣda silər ajiz idinglar, adiminglar az һəm u yərdə musapir idinglar; **20** Bu əldin u əlgə, bir қəbilidin yənə bir қəbiligə kəqüp yürgən. **21** Pərwərdigar һərқandaқ adəmning ularni bozək қilixioɣa yol қoymidi, Ularni dəp padixaһlaroɣimu tənbiһ berip: — **22** «Mən məsiһ қiloɣanlaroɣa təgmə, Pəyoɣəmbərlirimgə yaman ix қilma!» — dedi. **23** Pütün jaһan, Pərwərdigarni küylənglar, Nijatini һər küni elan қilinglar! **24** Uning julasini əllərdə bayan қilinglar, Uning məjizilirini barliқ həlқlər arisida jakarlanglar. **25** Qünki Pərwərdigarimiz uluoɣdur, Zor һəmdusanaoɣa layiқtur; U barliқ ilaһlardin üstün, Uningdin қorқux kerəktur; **26** Qünki barliқ əllərning ilaһliri — butlar halas, Biraқ Pərwərdigar asman-pələkni yaratқandur. **27** Xanuxəwkət wə һəywət Uning aldida, Қudrət wə huxluқ Uning jayididur. **28** Pərwərdigaroɣa təəlluқini bərgəysilər, i əl-қəbililər, Pərwərdigaroɣa xan-xərəp wə қudrətni bərgəysilər! **29** Pərwərdigarning namioɣa layiқ boloɣan xan-xəһrətni Uningoɣa bərgəysilər; Sowoɣa-salam elip Uning aldioɣa kiringlar, Pərwərdigaroɣa pak-mukəddəslikning güzəllikidə səjdə қilinglar; **30** Pütkül yər-yüzi, Uning aldida titrənglar! Dunya məzmut қilinoɣan, u təwrənməs əsla. **31** Asmanlar xadlansun, wə yər-jaһan hux bolsun, Əllər arisida elan қilinsun: — «Pərwərdigar һəküm süridu!». **32** Dengiz-okyan wə uningoɣa toloɣan һəmmə quқan selip jux ursun! Dalilar һəm ulardiki һəmmə yayrisun! **33** U qaoɣda ormandiki pütkül dərəһlər Pərwərdigar aldida yangritip nahxa eytidu; Qünki mana, U pütün jaһanni soraқ қilixқa kelidu! **34** Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytinglar! Qünki U meһribandur, Əbədiydur Uning meһir-muһəbbiti. **35** Wə: Bizni қutқuzoɣin, i nijatimiz boloɣan Huda! Bizni

[yeningoɣa] yioɣiwaloɣaysən, Mukəddəs namingoɣa təxəkkür kilixkə, Yayrap Seni mədhiyiləxkə, Bizni əllərdin kutkuzup qikkaysən! — dənglar! **36** Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa, Əzəldin ta əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Pütkül həlk «Amin!» dedi həmdə Pərwərdigaroɣa həmdusana okuxti. **37** [Dawut] xu yərdə, yəni Pərwərdigarning əhdə sanduki aldida hər kündiki wəzipigə muwapik, əhdə sanduki aldidiki hizmättə dawamlik boluxka Asaf bilən uning kerindaxlirini kaldurup koydi; **38** Ularning iqidə Obəd-Edom bilən uning kerindaxliridin atmix səkkiz kixi bar idi; xuningdək Yədutunning ooɣli Obəd-Edom bilən Hosah dərwaziwənlikkə koyuldi. **39** Kahin Zadok bilən uning kahin kerindaxliri Gibeon egizlikidiki Pərwərdigarning qediri aldida, **40** Pərwərdigarning Israiloɣa tapilioɣan kanun-əhkamlirida barlik yeziloɣini boyiqə, hərküni ətisi-ahximi kəydürmə kurbanlik kurbangahi üstidə Pərwərdigaroɣa atap kəydürmə kurbanliklarni sunuxka koyuldi. **41** Ular bilən billə boloɣanlar, yəni Heman, Yədutun wə kaloɣan tallanoɣanlar, xundakla barlik ismi tiziloɣanlar Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəhmət eytixka koyuldi (qünki Uning əzgərməs muhəbbiti əbədgiqidur!). **42** Heman wə Yədutun bolsa nəoɣmiqilikkə, jümlidin kanay, jang-jang wə barlik mədhiyə sazlirini qelixka məs'ul kilindi. Yədutunning ooɣulliri dərwazioɣa karaxka koyuldi. **43** Bu ixlardin keyin barlik həlk əz əylirigə kaytixti; Dawutmu əz əyidikilərgə bəht tiləxkə kaytti.

17 Dawut əz əyidə turuwatkan qeoɣida, Natan pəyoɣəmbərgə: «Kara, mən kedir yaoɣiqidin yasaloɣan əydə turuwatimən, Pərwərdigarning əhdə sanduki bolsa qedir pərdiliri astida turuwatidu» dedi. **2** Natan Dawutka: «Kənglüngdə pükkənliringgə əməl kiloɣin; qünki Huda sən bilən billidur» — dedi. **3** Xu küni keqidə Hudaning səzi Natanoɣa kelip yətti: **4** «Sən berip kulum Dawutka mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: Sən Mən üqün turaloɣu əy salsang bolmaydu. **5** Qünki mən Israillarni baxlap qikkan kündin tartip bügüngə kədər bir əydə turup bakmioɣanmən, pəkət bu qedirdin u qediroɣa, bir qedirgahdin baxka birigə yətkilip yürdüm, halas. **6** Mən Israil həlki bilən billə məyli kəyərgə barmay, heqkaqan Israilning birər hakimioɣa, yəni Mening həlkimni bekixni tapilioɣan birərsigə: Nemixka silər Manga kedir yaoɣiqidin əy selip bərməysilər? — dedimmu? **7** Əmdi sən kulum Dawutka mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar eytiduki, Mən seni əmdi yaylaklardin, koylarning arkisidin elip, həlkim Israilning üstigə əmir bolux üqün qakirtip qiktim. **8** Məyli kəyərgə barmioɣin, Mən haman sening bilən billə boldum wə sening aldingdin barlik düxmənliringni yokitip kəldim; yər yüzidiki uluoɣlar nam-xəhrətkə igə boloɣandək seni nam-xəhrətkə sazawər kilidim. **9** Mən həlkim boloɣan Israiloɣa bir jayni bekitip, ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz zeminida turidioɣan, parakəndiqilikkə uqrimaydioɣan bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək wə mən həlkim Israil üstigə həkümranlik kilixka hakimlarni təyinligən künlərdikidək, ularoɣa kaytidin zulum salmaydu. Mən barlik düxmənliringni sanga bekindürdimən. Wə mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip koyayki, mən sening üqün bir əyni yasap berimən! **11** Sening künliring toxup, ata-bowiliringning yenioɣa kaytkan waktingda sening nəslingdin, yəni ooɣulliringdin birini sening ornungni basidioɣan kilimən; Mən uning padixahlikini mustəhkəm kilimən. **12** U Manga bir əy yasaydu, Mən uning padixahlik təhtini mənggü mustəhkəm kilimən. **13** Mən uningoɣa ata bolimən, u Manga ooɣul bolidu; mehri-xəpkitimni seningdin awwal ətkən [idarə kiloɣuqidin] juda kiloɣinimdək uningdin hərgiz juda kilmaymən; **14** uni Mening əyümdə wə Mening padixahlikimda mənggü turoɣuzimən; uning təhti mənggü məzmut bolup turoɣuzulidu». **15** Natan bu barlik səzlər wə barlik wəhiyni heqnemə kaldurmay, Dawutka eytip bərdi. **16** Xuning bilən Dawut kirip Pərwərdigarning aldida olturup mundak dedi: «I Huda Pərwərdigar, mən zadi kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu dərijigə kəturgüdək? **17** Lekin i Huda Pərwərdigar, [bu mərtiwigə kətürgining] sening nəziringdə kiqikkinə bir ix hesablandi; qünki Sən mən kulungning əyining yirak kəlgüsi tooɣruluk səzliding wə meni uluoɣ mərtiwilik zat dəp karading, i Huda Pərwərdigar! **18** Sən kəminəng üstigə qüxürgən xundak xan-xərəp tooɣruluk Dawut Sanga nemə diyəlisun? Qünki Sən dərwəkə Əz kulungni Əzüng bilisən. **19** Ah Pərwərdigar, pekir kulung üqün həmdə Əz kənglüngdiki niyiting boyiqə bu barlik uluoɣlukni kərsitip, bu qong ixlarning hammisini ayan kilding. **20** Ah Pərwərdigar, kulikimiz toluk angliɣini boyiqə Sanga təng kəlgüdək heqkim yok; Seningdin bələk heqbir ilah yoktur. **21** Dunyada kaysi

bir əl həlkiŋ Israiloŋa təŋ keləlisun? Ularni Өzünggə has birdinbir həlk bolux üqün kutulduruxka barding həmdə Misirdin kutuldurup qikkan həlkiŋ aldidin yat əllərni kooŋlap qikirip, uluoŋwar wə bəhəywət ixlar arkilik Өz namingni tikliding! 22 Sən həlkiŋ Israilni mənggü Өzüngning həlkiŋ kilding; ah Pərwərdigar, Sənmu ularning Hudasi boldung. 23 Ah Pərwərdigar, əmdi pekir kulung wə uning өyi tooŋruluk kiloŋan wədəng mənggügə əməl kilinsun; Sən degənliring boyiqə ixni ada kiloŋaysən! 24 Amin, wədəng əməl kilinsun, xundakla naming mənggü uluoŋlansun, kixilər: «Samawi koxunning Sərdari Pərwərdigar Israilning Hudasi, həkikətən Israiloŋa Hudadur!» desun; wə xundak bolup, pekir kulung Dawutning өy-jəməti Sening aldingda məzmut turoŋuzulsun. 25 Ah Hudayim, Sən pekir kulungoŋa sanga өy yasaymən, degən wəhiy kəltürdüng; xunga kulung Sening aldingda muxundak dua kilixka jür'ət kildi. 26 Ah Pərwərdigar, Sən birdinbir Hudadursən, Sən pekir kulungoŋa muxundak amətni berixni wədə kilding; 27 əmdi pekir kulungning өy-jəmətigə iltipat kilip, uning Sening aldingda mənggü turuxioŋa sakliŋaysən. Qünki Sən, ah Pərwərdigar, [pekirning өy-jəmətigə] iltipat kilding wə xuning bilən u mənggügə bəht-iltipatka nesip bolidu».

18 Xu ixtin keyin xundak boldiki, Dawut Filistiylərgə hujum kilip ularni boysundurup, ularning kolidin Gatni wə uningoŋa təwə yeza-kəntlərni tartiwaldi. 2 U yənə Moabiylaroŋa hujum kildi; Moabiylar uningoŋa bekinip, olpan tələydioŋan boldi. 3 Zobahning padixahi Hadad'ezər өz təwəsini Əfrat dəryasioqiqə kengəytixkə atlinip qikkanda, Dawut taki Hamatka kədər uningoŋa hujum kildi. 4 Dawut uning ming jəng harwisini olja aldi, yəttə ming atlik ləxkirini, yigirmə ming piyadə ləxkirini əsir aldi. Dawut barlik jəng harwilirining atlirining peyini kirkitiwetip, pəkət yüz harwioŋa koxkidək atnila elip kaldi. 5 Dəməxktiki Suriylər Zobahning padixahi Hadad'ezərgə yardəm berixkə kəldi; Dawut Suriylərdin yigirmə ikki ming əskərni eltürdi. 6 Dawut Suriyədiki Dəməxk rayonioŋa karawul ətrətlirini turoŋuzuwidi, Suriylər Dawutka bekinip, uningoŋa olpan tələydioŋan boldi. Dawut kəyərgə [jənggə] qikmisun, Pərwərdigar uni kooŋdap turdi. 7 Dawut Hadad'ezərning hizmətkarliri ixlitidioŋan altun kalkanlarning həmmisini Yerusalemoŋa elip kaytti. 8 U yənə Hadad'ezərgə təwə Tibhat bilən kundin ibarət ikki xəhərdin nuroŋun mis olja aldi; keyinki zamanlarda Sulayman muxu mislarni ixlitip mis kəl, mis tüwrüklər wə baxka barlik mis əswablarni yasatkan. 9 Hamat padixahi Tow Dawutning Zobah padixahi Hadad'ezərning pütün koxunini məoqlup kioŋanlikini anglap, 10 Өz ooŋli Hadoramni Dawutka salam berip, uning Hadad'ezər bilən jəng kilip, uni məoqlup kiloŋan oŋəlibisini təbrikləxkə əwətti. Qünki Tow əslidə Hadad'ezər bilən daim uruxup turatti. Hadoram hərhil altun, kümüx, mis əswab-jabduklarni sowoŋa kilip əkəldi. 11 Dawut padixah bu əswab-jabduklarni hərkaysi əllərdin, jümlidin Edom, Moab, Ammonlardin, Filistiylərdin wə Amaləklərdin olja aloŋan altun-kümüxlər bilən koxup həmmisini Pərwərdigaroŋa beoqixlidi. 12 Zəruiyaning ooŋli Abixay «Xor wadisi»da Edomiylardin on səkkiz ming adəmni eltürdi. 13 Dawut Edomda karawul ətrətlirini turoŋuzdi; Edomlarning həmmisi Dawutka bekindi. Dawut kəyərgə jənggə qikmisun, Pərwərdigar uni kooŋdap turdi. 14 Dawut padixah bolup pütün Israil üstigə həkümranlik kilip, barlik həlkigə adalət wə həkkaniylik bilən muamilə kildi. 15 Zəruiyaning ooŋli Yoab koxunoŋa sərdar, Ahiludning ooŋli Yəhoxafat mirza, 16 Ahitubning ooŋli Zadok bilən Abiyatarning ooŋli Abimələk [bax] kahin, Xawxa katip, 17 Yəhoyadaning ooŋli Binaya Kərətiylər bilən Pələtiylərning yolbaxqisi idi; Dawutning ooŋulliri uning yenidiki əməldarlar boldi.

19 Keyinki wakitlarda xundak boldiki, Ammonlarning padixahi Nahax əldi; ooŋli Hanun ornioŋa padixah boldi. 2 Dawut: «Nahax manga iltipat kərsətkini üqün, uning ooŋli Hanunoŋa iltipat kərsitimən» dəp, atisining pətisigə uning kənglini soraxka Hanunning yenioŋa əlqilərni əwətti. Dawutning əlqiliri Ammonlarning zeminoŋa yetip kelip, kənglini sorioŋili Hanun bilən kərüxməkqi boldi. 3 Lekin Ammonlarning əməldarliri Hanunoŋa: «Dawutni rastla atilirining izzət-hərmitini kilip siligə kəngül sorioŋili adəm əwətiptu, dəp karamla? Uning hizmətkarlirining өzlirining aldiliriŋa kelixi bu yərni küzitix, aoŋdurmiqilik kilix, qarlax üqün əməsmidu?» — dedi. 4 Xuning bilən Hanun Dawutning hizmətkarlirini tutup, ularning sakal-burutlirini qüxürgüziwetip həm kiyimlirining bəldin təwinini kəstürüwetip andin ularni koyuwətti. 5 Bəzilər kelip Dawutka əlqilərning əhwalini ukturdi; u ularni kütüwelixka aldioŋa adəm əwətti, qünki ular tolimu iza-ahanəttə kaloŋanidi. Xunga padixah uloroŋa:

«Saḳal-burutinglar əskiqilik Yeriho xəḥiridə turup andin yenip kelinglar» dedi. 6 Ammonlar əzlirining Dawutning nəpritigə uqrioɣanlikini bildi, Ḥanun wə Ammonlar Aram-Naḥaraim, Aram-Maakaḥ wə Zobaḥdin jəng ḥarwisi wə atlik ləxkər yallaxḳa adəm əwətip ming talant kümüx bərdi. 7 Ular ottuz ikki ming jəng ḥarwisi, xundakla Maakaḥ padixaḥi bilən uning ḳoxunini yalliwaldi; ular Mədəbaning aldioɣa kelip bargaḥ ḳurdi. Ammonlarmu jəng ḳilix üqün ḥərkaysi xəḥərliridin kelip jəm boluxti. 8 Dawut buni anglap Yoab bilən barlik əskər ḳoxunini [ularning aldioɣa] qikardi. 9 Ammonlar qikip xəḥər dərwazisining aldida səp tüzüp turdi; jənggə atlinip qikḳan padixaḥlarmu dalada ayrim səp tüzüp turuxti. 10 Yoab əzining aldi-kəynidin ḥujumoɣa uqraydioɣanlikini kərüp, pütün Israildin bir ḳisim sərhil adəmlərni tallap, Suriylər bilən jəng ḳilixḳa ularni səptə turoɣuzdi; 11 u ḳaloɣan adəmlirini inisi Abixayoɣa tapxurdi, xuningdək ular əzlirini Ammonlar bilən jəng ḳilixḳa səp ḳilip təyyarlidi. 12 Yoab Abixayoɣa: «Əgər Suriylər manga küqlük kəlsə, sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammonlar sanga küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. 13 Jür'ətlik boloɣin! Əz həlkimiz üqün wə Hudayimizning xəḥərliri üqün baturluk ḳilayli. Pərwərdigar Əzigə layik kərünginini ḳiloɣay! — dedi. 14 Əmdi Yoab wə uning bilən boloɣan adəmlər Suriylərgə ḥujum ḳiloɣili qikti; Suriylər uning aldidin ḳaqti. 15 Suriylərning ḳaqḳanlikini kərgən Ammonlarmu Yoabning inisi Abixayning aldidin ḳeqip, xəḥərgə kiriwaldi. Andin Yoab Yerusalemoɣa ḳaytip kəldi. 16 Suriylər bolsa əzlirining Israillarning aldida məoɣlup boloɣinini kərgəndə, əlqi əwətip, [Əfrat] dəryasining u təripidiki Suriylərni qakirtip kəldi. Ḥadad'ezərning ḳoxunining sərdari boloɣan Xofak ularoɣa yetəkqi idi. 17 Buningdin həwər tapḳan Dawut pütkül Israil həlkini yioɣip Iordan dəryasidin ətüp, Suriylərning yenioɣa kelip ularoɣa ḳarxi səp tüzüp turdi. Dawutning səp tüzgənlikini kərgən Suriylər jənggə atlandi. 18 Suriylər Israillarning aldidin ḳaqti; Dawut Suriylərdin yəttə ming jəng ḥarwilikni wə ḳirik ming piyadə ləxkərni əltürdi wə yənə Suriylərning sərdari Xofakni əltürdi. 19 Ḥadad'ezərning əməldarliri Israil aldida yengilginini kərgəndə, Dawut bilən sülḥ ḳilip uningoɣa bekindi; xuningdin keyin Suriylər ikkinqi Ammoniylaroɣa yardəm berixni halimaydioɣan boldi.

20 Xundak boldiki, yengi yilning bexida, padixaḥlar jənggə atlanoɣan wakitta, Yoab küqlük ḳisimni baxlap kelip, Ammonlarning yərlirini wəyran ḳilip, andin Rabbaḥni muḥasirigə aldi. U qaoɣda Dawut Yerusalemda turuwatatti. Yoab Rabbaḥoɣa ḥujum ḳilip xəḥərni wəyran ḳilip taxlidi. 2 Dawut ularning padixaḥining bexidin tajni eliwidi (altunining eoɣirlik bir talant qikti, uningoɣa yakutlar ḳondurulоɣanidi), kixilər bu tajni Dawutning bexioɣa kiydürüp ḳoydi. Dawut xəḥərdin yənə nuroɣun jəng oɣəniymətlirini elip kətti. 3 U yənə xəḥərdiki həlkni elip qikip ḥərə, jotu wə palta bilən ixləxkə saldi; Dawut Ammonning ḥərkaysi xəḥərliridiki həlklərnimu xundak ixlətti; andin Dawut kəpqilik bilən Yerusalemoɣa ḳaytti. 4 Xu wəḳədin keyin [Israillar] Gəzərdə Filistiylər bilən soḳuxti; u qaoɣda Huxatlik Sibbikay Rəfayiylardin boloɣan Sippay isimlik birini əltürüwətti, Filistiylər tiz pükti. 5 Keyinqə [Israillar] bilən Filistiylər yənə soḳuxti; Yairning ooɣli Əlḥanən Gatlik Goliyatning inisi Lahmini əltürdi; bu adəmning nəyzisining dəstisi bapkarning okidək tom idi. 6 Keyinki wakitlarda Gatta yənə soḳux boldi; u yərdə naḥayiti bəstlik bir adəm bar idi, uning ḳolidimu, putidimu altidin barmak bolup, jəmiy yigirmə tət barmiki bar idi; umu Rəfayiylardin idi. 7 Bu adəm Israillarni tillioɣili turuwidi, Dawutning akisi Ximiyaning ooɣli Yonatan qikip uni əltürüwətti. 8 Bular Gatlik Rafaning əwladliri bolup, ḥəmmisi Dawut wə uning hizmətkarlirining ḳolida əldi.

21 Xəytan Israillaroɣa zərbə berix üqün, Dawutni Israillarni sanaktin ətküzüxkə ezikturdi. 2 Xunga Dawut Yoabḳa wə həlkning yolbaxqilirioɣa: «Silər Bəər-Xebadin Danoɣiqə arilap Israillarni sanaktin ətküzüp kelip mening bilən kərüxünglar, ularning sanini biləy» dedi. 3 Lekin Yoab jawabən: —«Pərwərdigar Əz həlkini ḥazir məyli ḳanqilik bolsun, yüz ḥəssə axuruwətkəy. Lekin i hojam padixaḥim, ularning ḥəmmisi əzüngning hizmitingdə turuwatḳanlar əməsmu? Hojam bu ixni zadi nemə dəp tələp ḳilidu? Hojam Israilni nemixḳa gunaḥḳa muptila ḳilidila?» — dedi. 4 Lekin padixaḥning səzi Yoabning səzini besip qüxti; xunga Yoab qikip pütün Israil zeminini arilap Yerusalemoɣa ḳaytip kəldi. 5 Yoab sanaktin ətküzülgən həlkning sanini Dawutḳa məlum ḳildi; pütün Israilda ḳolida ḳiliq kətürələydioɣan adəmlər bir milyon bir yüz ming; Yəḥudalardin ḳolida ḳiliq kətürələydioɣan adəmlər tət yüz yətmix ming bolup qikti. 6 Birak Lawiylar bilən Binyaminlarla sanakḳa kirmidi; qünki padixaḥning

bu buyruḳi Yoabning nəziridə yirginqlik idi. 7 Huda
bu ixni yaman kərgəqkə, Israillarоɣa zərbə bərdi.
8 Dawut Hudaoɣa: «Mən bu ixni ḳilip qong gunaḥ
ətküzüptimən; əmdi mənki ḳulungning bu ḳəbiḥlikini
kəqürüxingni tiləymən, qünki mən tolimu əhmiḳanə
ix ḳiptimən» — dedi. 9 Pərwərdigar Dawutning
aldin kərgüqisi boloɣan Gadḳa: 10 Sən berip Dawutḳa
eytip: «Pərwərdigar mundaḳ dəyduki, Mən sanga
üq bala-ḳazani aldingda ḳoyimən; xuningdin birini
talliwal, Mən xuni bexinglaroɣa qüxürimən» degin, —
dedi. 11 Xuning bilən Gad Dawutning yenioɣa kelip:
«Pərwərdigar mundaḳ dəydu: 12 «Ḳeni tallioɣin: Ya üq
yil aqarqiliḳta ḳelixtin, ya üq ay düxmənlərning aldidin
ḳeqip, yawliring təripidin ḳooɣlap ḳiliqlinixidin wə
yaki üq kün Pərwərdigarning ḳiliqining uruxi — yəni
waba kesilining zeminda tarḳilixi, Pərwərdigarning
Pərixtisining Israilning pütün qegrisini harab ḳilixidin
birini tallioɣin». Əmdi oylinip kər, bir nemə degin;
mən meni əwətküqigə nemə dəp jawap berəy?»
dedi. 13 Dawut Gadḳa: «Mən bək ḳattiḳ təngliktə
ḳaldim; əmdi Pərwərdigarning ḳolioɣa qüxəy dəymən,
qünki U tolimu xəpḳətliktur. Pəḳət insanlarning
ḳolioɣa qüxmisəm, dəymən» dedi. 14 Xu səwəblik
Pərwərdigar Israiloɣa waba tarḳatti; Israillardin
yətmix ming adəm əldi. 15 Huda Yerusalemni
wəyran ḳilip taxlax üqün bir Pərixtini əwətti; u
wəyran ḳiliwatḳanda, Pərwərdigar əḥwalni kərüp əzi
qüxürgən bu bala-ḳazadin puxayman ḳilip ḳaldi-də,
wəyran ḳiloɣuqi Pərixtigə: «Bəs! Əmdi ḳolungni tart!»
dedi. U qaoɣda Pərwərdigarning Pərixtisi Yəbusiy
Ornanning haminining yenida turatti. 16 Dawut bexini
kətürüp, Pərwərdigarning Pərixtisining asman bilən
yərning arilikida, ḳolidiki oɣilaptin suoɣuroɣan ḳiliqini
Yerusalemoɣa təngləp turoɣanlikini kərdi. Dawut bilən
aḳsaḳallarning ḥəmmisi bəz rəhtkə oraloɣan ḥalda
yərgə düm yiḳildi. 17 Dawut Hudaoɣa: «Həlḳning sanini
elip qiḳixni buyruoɣuqi mən əməsmu? Gunaḥ ḳilip bu
rəzillik ətküzgüqi məndurmən; bu bir pada ḳoylar
bolsa, zadi nemə ḳildi? Aḥ, Pərwərdigar Hudayim,
ḳolung Өz həlḳinggə əməs, bəlki manga wə mening
jəmətimgə qüxkəy, wabani Өz həlḳingning üstigə
qüxürmigəysən!» dedi. 18 Pərwərdigarning Pərixtisi
Gadḳa: Sən berip Dawutḳa eytḳin, u Yəbusiy Ornanning
haminioɣa qiḳip Pərwərdigaroɣa bir ḳurbangaḥ salsun,
dewidi, 19 Dawut Gadning Pərwərdigarning namida
eytḳini boyiqə xu yərgə qiḳti. 20 U qaoɣda Ornan
buoɣday tepiwatatti; Ornan burulup Pərixtini kərüp,
əzi tət ooɣli bilən məküwaloɣanidi. 21 Dawut Ornanning
yenioɣa kəlgəndə, u bexini kətürüp Dawutni kərüp,
hamandin qiḳip kəldi-də, bexini yərgə təgküdək egip
Dawutḳa təzim ḳildi. 22 Dawut Ornanoɣa: «Həlḳ iqidə
taraloɣan wabani tosup ḳelix üqün, muxu hamanni
wə ətrapidiki yərni manga setip bərsəng, bu yərdə
Pərwərdigaroɣa atap bir ḳurbangaḥ salay dəymən. Sən
toluḳ baḥa ḳoyup bu yeringni manga setip bərsəng»
dedi. 23 — Alsila, oɣojam padixaḥimning ḳandaḳ
ḳiloɣusi kəlsə xundaḳ ḳiloɣay; ḳarisila, ḳurbanliḳ ḳilixḳa
kalilarni berəy, haman tepidioɣan tirnilarni otun ḳilip
ḳalisila, buoɣdayni ax ḥədiyəsigə ixlətsilə; bularning
ḥəmmisini mən əzlirigə tuttum, dedi Ornan Dawutḳa.
24 «Yaḳ», — dedi Dawut Ornanoɣa, — «ḳandaḳla
bolmisun mən toluḳ baḥasi boyiqə setiwalimən;
qünki mən seningkini eliwelip Pərwərdigaroɣa atisam
bolmaydu, bədəl təliməy kəydürmə ḳurbanliḳni
ḥərgiz sunmaymən». 25 Xuning bilən Dawut altə
yüz xəkəl altunni əlqəp Ornanoɣa berip u yərni
setiwaldi. 26 Dawut u yərgə Pərwərdigaroɣa atap
bir ḳurbangaḥ saldi wə kəydürmə ḳurbanliḳ wə
inaḳlik ḳurbanliḳi sunup, Pərwərdigaroɣa nida ḳildi;
Pərwərdigar uning tiligini ḳobul kərüp, jawabən
asmandin kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḥioɣa ot
qüxürdi. 27 Pərwərdigar Pərixtisini buyruwidi, U
ḳiliqini ḳaytidin oɣilipioɣa saldi. 28 U qaoɣda, Dawut
Pərwərdigarning Yəbusiylardin boloɣan Ornanning
haminida uning tilikigə jawab bərgənlikini kərüp, xu
yərdə ḳurbanliḳ sunuxḳa baxlidi. 29 U qaoɣda, Musa
qəldə yasatḳan Pərwərdigarning qediri wə kəydürmə
ḳurbanliḳ ḳurbangaḥi Gibeonning egizlikidə idi; 30
lekin Dawut Pərwərdigarning Pərixtisining ḳiliqidin
ḳorḳup, u yərning aldioɣa berip Hudadin yol soraxḳa
jür'ət ḳilalmaytti.

22 Xunga Dawut: «Mana bu Pərwərdigar Hudaning
əyi bolidioɣan jay, mana bu Israil üqün kəydürmə
ḳurbanliḳ sunidioɣan ḳurbangaḥ bolidu» — dedi.
2 Dawut Pərwərdigarning əyini saldurux üqün
Israil zeminidiki yat əldikilərni yioɣixni buyrudi
ḥəm taxlarni oyuxḳa taxqilarni təyinlidi. 3 Ixik-
dərwazilaroɣa ixlitixkə miḳ wə girə-baldaḳ yasax
üqün nuroɣun təmür təyyarlidi; yənə nuroɣun mis
təyyarlidiki, uning eoɣirlikini tarazilap bolmaytti; 4
u yənə san-sanaḳsiz kedir yaoɣiqi təyyarlidi, qünki
Zidonluḳlar bilən Turluḳlar Dawutḳa nuroɣun kedir
yaoɣiqi yətküzüp bərgənidi. 5 Dawut kənglidə:
«Ooɣlum Sulayman tehi yax, bir yumran kəqət halas,

Pərwərdigarоԓa selinidiоԓan ey naһayiti bəһəywət wə katta boluxi, xan-xəһriti barliқ yurtlarоԓa yeyilixi kerək; xuning bilən bu eygə ketidiоԓan materiyallarni һazirlap қoyuxum kerək» dəp oylidi. Xunga Dawut əlüxtin ilgiri nuroԓun materiyal һazirlap қoydi. **6** Dawut ooԓli Sulaymanni қiqқirip uningoԓa Israilning Hudasi boloԓan Pərwərdigarоԓa ey selixni tapilidi. **7** Dawut Sulaymanоԓa mundaқ dedi: «I ooԓlum, mən əslidə Pərwərdigar Hudayimning namiоԓa atap bir ey selixni oyliоԓan, **8** lekin Pərwərdigarning manga: «Sən nuroԓun adəmning қenini təktüng, nuroԓun qong jənglərni қilding; sening Mening namimoԓa atap ey selixingoԓa bolmaydu, qünki sən Mening aldimda nuroԓun adəmning қenini yərgə təktüng. **9** Қara, seningdin bir ooԓul tərülidu; u aram-tinqliқ adimi bolidu, Mən uni һər tərəptiki düxmənliridin aram tapқuzimən; uning ismi dərwəқə Sulayman atilidu, u təһttiki künliridə Mən Israiloԓa aram-tinqliқ wə asayixliқ ata қilimən. **10** U Mening namimoԓa atap ey salidu; u Manga ooԓul bolidu, Mən uningoԓa ata bolimən; Mən uning Israil üstidiki padixaһliқ təһtini mənggü məzmut қilimən» degən sөz-kalami manga yətti. **11** I ooԓlum, əmdi Pərwərdigar sening bilən billə boloԓay! Xuning bilən yolung rawan bolup, Uning sening tooԓruluқ bərgən wədisi boyiqə Pərwərdigar Hudayingning eyini salisən. **12** Pərwərdigar sanga pəm wə əқil bərgəy wə Israilni idarə қilixқa kərsətmə bərgəy, seni Pərwərdigar Hudayingning muқəddəs қanunioԓa əməl қilidiоԓan қiloԓay. **13** Xu waқitta, Pərwərdigar Israillar üqün Musaoԓa tapxuroԓan bəlgilimə-һөkümlərgə əməl қilsang, yolung rawan bolidu. Қəysər, batur bol! Қorқma, һoduқupmu kətmə. **14** Қara, mən Pərwərdigarning eyi üqün japa-müxəққətlirim arқiliқ yüz ming talant altun, ming ming talant kümüx wə intayin kөp, san-sanaқsiz mis, təmür təyyarlidim; yənə yaoԓaq wə tax təyyarlidim; buningoԓa yənə sən қoxsang bolidu. **15** Buningdin baxқa seningdə yənə tax kəsküqi, tamqi, yaoԓaqqi һəm һərhil hizmətlərni қilalaydiоԓan nuroԓun ustilar bar; **16** altun-kümüx, mis, təmür bolsa san-sanaқsiz; sən ixқa tutuxuxқa ornungdin tur, Pərwərdigarim sening bilən billə boloԓay!» **17** Dawut yənə Israildiki əməldarlaroԓa ooԓli Sulaymanоԓa yardəm berixni tapilap: **18** «Hudayinglar boloԓan Pərwərdigar silər bilən billə əməsmu? Һər ətrapinglarda silərgə tinq-aramliқ bərgən əməsmu? Qünki U bu zemindiki aһalini қolumoԓa tapxurdi; zemin Pərwərdigarning aldida wə həlқining aldida tizginləndi. **19** Əmdi silər pütün қəlbinglar, pütün jeninglar bilən қət'iy niyətkə kelip, Hudayinglar boloԓan Pərwərdigarni izləng lar; Pərwərdigarning əһdə sanduқini wə Hudaning muқəddəshanisidiki қaqa-əswablirini Uning namioԓa atap selinoԓan eyigə apirip қoyux üqün, Pərwərdigar Hudaning muқəddəshanisini selixқa ornunglardin қopunglar!» dedi.

23 Dawut қerip künliri toxay dəp қaloԓanda, ooԓli Sulaymanni Israil üstigə padixaһ қilip tiklidi. **2** Dawut Israildiki əməldarlarni, kaһinlarni wə Lawiylarni yiоԓdi. **3** Lawiylardin ottuz yaxtin axқanlarning һəmmisi sanaқtin ətküzüldi; tizimlanoԓini boyiqə, ulardin ərlər jəmiy ottuz səkkiz ming kixi idi. **4** Dawut: «Bularning iqidə yigirmə tət ming kixi Pərwərdigarning eyini baxқurux hizmitigə, altə ming kixi əməldar wə sotqiliққa, **5** tət ming kixi dərwaziwənlikkə wə yənə tət ming kixi mən yasioԓan sazlar bilən Pərwərdigaroԓa һəmdusana oқux ixioԓa қoyulsun» — dedi. **6** Dawut ularni Lawiyning ooԓli Gərxon, Koһat wə Mərari jəmətliri boyiqə guruppilaroԓa bəldi: — **7** Gərxoniylardin Ladan bilən Ximəy bar idi; **8** Ladanning ooԓli: tunji ooԓli Yəһiyəl, yənə Zitam bilən Yoeldin ibarət üq kixi idi; **9** Ximəyning ooԓlidin Xelomit, Һaziyəl wə Һarandin ibarət üq kixi idi; yuқirиқilar Ladanning jəmət baxliқliri idi. **10** Ximəyning ooԓulliri Jaһat, Zina, Yəux wə Beriyaһ, bu tətəylənning һəmmisi Ximəyning ooԓli idi. **11** Jaһat tunji ooԓul, Ziza ikkinqi ooԓul idi; Yəux bilən Beriyaһning əwladliri kөp bolmioԓaqқa, bir [jəmət guruppisi] dəp һesablanoԓan. **12** Koһatning ooԓulliri Amram, Izһar, Һebron wə Uzziyəldin ibarət tət kixi idi. **13** Amramning ooԓli Һarun bilən Musa idi. Һarun bilən uning əwladliri əng muқəddəs buyumlarni paklax, Pərwərdigarning aldida mənggügə [қurbanliқlarni] sunux, uning hizmitini қilix, mənggü uning namidin bəht tiləp dua berixkə ayriloԓanidi. **14** Hudaning adimi Musaoԓa kəlsək, uning əwladliri Lawiy қəbilisidin dəp һesablinip pütülgən. **15** Musaning ooԓli Gərxom bilən əliezər idi. **16** Gərxomning ooԓulliridin Xəbuyəl qong ooԓli idi. **17** əliezərning ooԓli Rəһabiya idi; əliezərning baxқa ooԓli bolmioԓan, lekin Rəһabiyaning ooԓulliri naһayiti kөp idi. **18** Izһarning tunji ooԓli Xelomit idi. **19** Һebronning ooԓulliri: tunji ooԓli Yeriya, ikkinqi ooԓli Amariya, üqinqi ooԓli Yaһaziyəl, tətinqi ooԓli Jəkamiyam idi. **20** Uzziyəlning ooԓulliri: tunji ooԓli Mikaһ, ikkinqi ooԓli Yixiya idi. **21** Mərarining ooԓli

Maḫli bilən Muxi idi; Maḫlining ooɳli Əliazar bilən Kix idi. 22 Əliazar ølgəndə ooɳli yoḳ, ḳizlirila bar idi; ularning tuoɳḳanliri, yəni Kixning ooɳulliri u ḳizlarni əmrigə aldi. 23 Muxining Maḫli, Edər wə Yərəmot degən üqla ooɳli bar idi. 24 Yuḳirikilarning ḥəmmisi Lawiyning əwladliri bolup, jəmətliri boyiqə, yəni jəmət baxliri boyiqə yigirmə yaxtin axḳan ərkəklər royhətkə elinoɳan; ular Pərwərdigarning øyidiki wəzipilərni ətəxkə ismiliri boyiqə tizimlanoɳanidi. 25 Qünki Dawut: «Israilning Hudasi Pərwərdigar Øz həlḳigə aram berip, Øzi mənggü Yerusalemda makan ḳilidu; 26 xuning bilən Lawiylarning muḳəddəs qedirni wə uning iqidiki ḥərḳaysi ḳaqa-əswablarni kətürüp yürüxning ḥajiti yoḳ» degənidi. 27 Xunga Dawutning jan üzük aldidiki wəsiyiti boyiqə, Lawiylarning yigirmə yaxtin yuḳirilirining ḥəmmisi sanaḳtin ətküzülgənidi. 28 Ularning wəzipisi bolsa Ḥarunning əwladlirining yenida turup, Pərwərdigarning øyining ixlirini ḳilix idi; ular ḥoyla-aramlarni baxḳurux, barliḳ muḳəddəs buyumlarni pakiz tutux, ḳiskisi, Pərwərdigarning øyining hizmət wəzipilirini bejirixkə məs'ul idi; 29 yənə «tiziloɳan təḳdim nan», ax ḥədiyə unliri, petir ḳoturmaqlar, ḳazan nanliri wə maylik nanlaroɳa, xundaḳla ḥərhil əlqəx əswablirioɳa məs'ul idi; 30 ular yənə ḥərküni ətigəndə ərə turup Pərwərdigaroɳa təxəkkür eytip ḥəmdusana oḳuytti, ḥərküni kəqlikimu xundaḳ ḳilatti. 31 Yənə xabat küni, ḥər yengi ayda, xuningdək bekitilgən ḥeyt-bayramlarda sunulidioɳan barliḳ køydürmə ḳurbanliḳlaroɳa məs'ul idi. Øzlirigə ḳaritiloɳan bəlgilimə boyiqə, ular daim Pərwərdigarning aldioɳa bekitiligən sani wə nøwiti bilən hizməttə turatti. 32 Ular jamaət qedirini ḥəm muḳəddəs jayni baḳatti, xundaḳla øzlirining Pərwərdigarning øyidiki hizməttə boluwatḳan ḳerindaxliri, yəni Ḥarunning əwladlirioɳa ḳaraytti.

24 Ḥarun əwladlirining nøwətqilikkə bəlünüxi təwəndikiqə: Ḥarunning ooɳli Nadab, Abiḫu, Əliazar wə Itamar. 2 Nadab bilən Abiḫu atisidin burun ølüp kətkən ḥəm pərzənt kərmigənidi; xunga Əliazar bilən Itamar kaḫinlikni tutatti. 3 Dawut wə Əliazarning əwladliridin Zadok wə Itamarning əwladliridin Ahimələk ularning ḳerindaxlirini guruppilaroɳa bəlüp, wəzipisi boyiqə ixḳa ḳoydi; 4 Əliazarning əwladliridin jəmət bexi boloɳanlar Itamarning əwladliridin jəmət bexi boloɳanlardin kəp ikənlikini bilip, ularni xuningoɳa asasən ayrip nøwət-guruppilaroɳa bəldi. Əliazarning əwladliridin jəmət bexi boloɳanlar on altə kixi idi, Itamarning əwladliridin jəmət bexi boloɳanlar səkkiz kixi idi; 5 ular qək taxlax yoli bilən təngxəp nøwət-guruppilaroɳa bølündi. Xundaḳ ḳilip muḳəddəshanidiki ixlaroɳa məs'ul boloɳanlar wə Hudaning aldidiki ixlaroɳa məs'ul boloɳanlar ḥəm Əliazarning əwladliridinmu ḥəm Itamarning əwladliridinmu boldi. 6 Lawiy Nətanəlning ooɳli Xemaya katip bolsa padixaḥ, əməldarlar, kaḫin Zadok, Abiyatarning ooɳli Ahimələk, xundaḳla kaḫinlarning wə Lawiylarning jəmət baxliḳliri aldida ularning ismini pütüp ḳoydi. Əliazarning əwladliri iqidin bir jəmət tallandi, andin Itamarning əwladliri iqidinmu bir jəmət tallandi. 7 Birinqi qək Yəḫoyaribḳa, ikkinqi qək Yədayaoɳa, 8 üqinqi qək Ḥarimoɳa, tətinqi qək Seorimoɳa, 9 bəxinqi qək Malkiyaoɳa, altinqi qək Miyaminoɳa, 10 yəttinqi qək Ḥakkozoɳa, səkkizinqi qək Abiyaoɳa, 11 toḳḳuzinqi qək Yəxuaoɳa, oninqi qək Xekaniyaoɳa, 12 on birinqi qək Əliyaxibḳa, on ikkinqi qək Yakimoɳa, 13 on üqinqi qək Ḥuppaoɳa, on tətinqi qək Yəxəbiabḳa, 14 on bəxinqi qək Bilgaḫḳa, on altinqi qək Immərgə, 15 on yəttinqi qək Ḥeziroɳa, on səkkizinqi qək Ḥappizəzgə, 16 on toḳḳuzinqi qək Pitaḫiyaoɳa, yigirminqi qək Yəḫəzkəlgə, 17 yigirmə birinqi qək Yaḳinoɳa, yigirmə ikkinqi qək Gamuloɳa, 18 yigirmə üqinqi qək Delayaoɳa, yigirmə tətinqi qək Maaziyaoɳa qikti. 19 Mana bu ularning hizmət tərtipi; bu Israilning Hudasi Pərwərdigar ularning atisi Ḥarunning wastisi bilən buyruoɳan nizam boyiqə, Pərwərdigarning øyigə kirix nøwiti idi. 20 Lawiyning ḳaloɳan əwladliri munular: Amramning əwladliridin Xubayəl; Xubayəlning əwladliri iqidə Yəḥdeya bar idi. 21 Rəḥabiyaoɳa kəlsək, uning ooɳulliri, jümlidin tunji ooɳli Yixiya bar idi. 22 Izḫarning ooɳulliri iqidə Xelomot; Xelomotning ooɳulliri iqidə Jaḫat bar idi. 23 Ḥebronning ooɳulliri: tunji ooɳli Yəriya, ikkinqisi Amariya, üqinqisi Yaḥaziyəl, tətinqisi Jəkamiyam idi. 24 Uzziyəlning ooɳulliri: Mikaḫ; Mikaḫning ooɳulliridin Xamir bar idi. 25 Mikaḫning inisi Isxiya idi; Yisxiyaning ooɳulliri iqidə Zəkəriya bar idi. 26 Mərarining ooɳulliri: Maḫli wə Muxi; Yaaziyaning ooɳli Beno idi. 27 Mərarining ooɳli Yaaziyadin boloɳan əwladliri Beno, Xoḥam, Zakkur wə Ibri bar idi. 28 Maḫlining ooɳli Əliazar idi; Əliazarning ooɳli yoḳ idi. 29 Kixkə kəlsək, uning ooɳulliri iqidə Yərahmiyəl bar idi. 30 Muxining ooɳulliri Maḫli, Edər wə Yərimot idi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Lawiyning əwladliri bolup,

jəmətliri boyiqə pütülgənidi. 31 Ularmu ularning
ḳerindaxliri Ḥarunning əwladlirioŋa ohxax, Dawut
padixaḥ, Zadok, Ahimələk wə xuningdək kaḥinlar wə
Lawiylarning jəmət baxliḳlirining aldida qək tartti;
ḥərḳaysi jəmət baxliri wə ularning tuoŋḳanliridin əng
kiqiklirimu ohxaxla qək tartti.

25 Dawut bilən ḳoxunning sərdarliri Asaf, Ḥeman
wə Yədutunlarning ooŋlulliriooŋimu wəzipə
yükləp, ularni qiltar, təmbur wə jang-janglar qelip,
bexarət berix hizmitigə ḳoydi. Ulardin wəzipigə
ḳoyuloŋanlarning sani təwəndikiqə: 2 Asafning
ooŋulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya wə Axarilaḥ
bar idi; Asafning ooŋullirining ḥəmmisi Asafning
kərsətmisigə ḳaraytti; Asaf padixaḥning kərsətmisi
boyiqə bexarət berip səzləytti. 3 Yədutunoŋa
kəlgəndə, uning Gədaliya, Zeri, Yəxaya, Ximəy,
Ḥaxabiya wə Mattitiyaḥ degən altə ooŋli bolup,
atisi Yədutunning kərsətmisigə ḳaraytti. Yədutun
Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytip mədḥiyə oḳux üqün
qiltar qelip bexarət berətti. 4 Ḥemanning bolsa,
uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyəl, Xəbuyəl, Yərimot,
Ḥananiya, Ḥanani, Əliyata, Giddalti wə Romamti-
Ezər, Yoxbikaxa, Malloti, Ḥotir wə Mahaziot degən
ooŋulliri bar idi. 5 Bularning ḥəmmisi Ḥemanning
ooŋulliri bolup, Hudaoŋa boloŋan mədḥiyisini yangritix
üqün ḳoyuloŋan (Ḥeman bolsa padixaḥḳa Hudaning
səz-kalamini yətküzidioŋan aldin kərgüqi idi); Huda
Ḥemanoŋa on tət ooŋul, üq ḳiz ata ḳiloŋanidi. 6
Bularning ḥəmmisi atilirining baxlamqiliḳida bolup,
Pərwərdigarning əyidə nəoŋmə-nawa ḳilix üqün,
jang-jang, təmbur wə qiltar qelip Hudaning əyidiki
wəzipisini ətəytti. Asaf, Yədutun wə Ḥeman [bu
ixlarda] padixaḥning kərsətmisigə ḳaraytti. 7 Ular wə
ularning ḳerindaxlirining sani jəmiy ikki yüz səksən
səkkiz idi (ular ḥəmmisi Pərwərdigarni mədḥiyilər
nəoŋmə-nawaliḳida alaḥidə tərbiyə kərgən, küy eytixḳa
usta idi). 8 Bular qong-kiqikigə, ustaz-xagirtliḳioŋa
ḳarimay ḥəmmisi birdək qək tartip guruppilaroŋa
bəlüngənidi. 9 Birinqi qək Asafning ooŋli Yüsüpkə,
ikkinqi qək Gədaliyaoŋa qiḳti; u, uning iniliri wə
ooŋulliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 10 üqinqi qək
Zakkuroŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; 11 tətinqi qək Izrioŋa qiḳti; u,
uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
12 bəxinqi qək Nətaniyaoŋa qiḳti; u uning ooŋulliri
wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 13 altinqi qək
Bukkiyaoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
on ikki kixi idi; 14 yəttinqi qək Yəxarilaḥḳa qiḳti; u,
uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
15 səkkizinqi qək Yəxayaoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 16 toḳḳuzinqi qək
Mattaniyaoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; 17 oninqi qək Ximəygə qiḳti; u,
uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi;
18 on birinqi qək Azarəlgə qiḳti; u wə uning ooŋulliri,
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 19 on ikkinqi qək
Ḥasabiyaoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; 20 on üqinqi qək Xubayəlgə
qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki
kixi idi; 21 on tətinqi qək Mattitiyaḥḳa qiḳti; u, uning
ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 22 on
bəxinqi qək Yərimotḳa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 23 on altinqi qək
Ḥananiyaoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; 24 on yəttinqi qək Yoxbikaxaoŋa
qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki
kixi idi; 25 on səkkizinqi qək Ḥananioŋa qiḳti; u, uning
ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 26 on
toḳḳuzinqi qək Mallotioŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə
iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 27 yigirminqi qək
Əliyataoŋa qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup
jəmiy on ikki kixi idi; 28 yigirmə birinqi qək Ḥotiroŋa
qiḳti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki
kixi idi; 29 yigirmə ikkinqi qək Giddaltioŋa qiḳti; u,
uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi
idi; 30 yigirmə üqinqi qək Mahaziotḳa qiḳti; u, uning
ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; 31
yigirmə tətinqi qək Romamti-Ezərgə qiḳti; u, uning
ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi.

26 Dərwaziwənlərning guruppilinixi təwəndikidək
boldi: Koraḥ jəmətidikilərdin Asafning əwladliri
iqidə Korəning ooŋli Məxələmiya bar idi. 2
Məxələmiyaning birnəqqə ooŋli bolup, tunjisi Zəkəriya,
ikkinqisi Yədiyayəl, üqinqisi Zəbadiya, tətinqisi
Yatniyəl, 3 bəxinqisi Elam, altinqisi Yəḥoḥanan,
yəttinqisi Əlyoyinay idi. 4 Obəd-Edomning ooŋulliri:
tunji ooŋli Xemaya, ikkinqisi Yəḥozabad, üqinqisi Yoaḥ,
tətinqisi Sakar, bəxinqisi Nətanəl, 5 altinqisi Ammiyəl,
yəttinqisi Issakar, səkkizinqisi Peultay; dərwəḳə Huda
Obəd-Edomoŋa bəht-saadət ata ḳiloŋanidi. 6 Uning
ooŋli Xemayamu birnəqqə ooŋul pərzənt kərgən
bolup, ḥəmmisi ata jəməti iqidə yolbaxqi idi, qünki
ular batur əzimətlər idi. 7 Xemayaning ooŋulliri:
Otni, Refayəl, Obəd wə Əlzabad idi. Əlzabadning

iniliri Elihu bilən Səmakiyaning ikkisi batur idi. 8 Bularning ḫəmmisi Obəd-Edomning əwladliri bolup, ular wə ularning ooɣulliri, ḳerindaxlirining ḫəmmisi [Hudaning] hizmitidə ḳolidin ix kelidioɣan adəmlər idi. Obəd-Edomning əwladi jəmiy atmix ikki adəm idi. 9 Məxələmiyaning ooɣulliri wə ḳerindaxliri bar idi; ḫəmmisi batur bolup, jəmiy on səkkiz adəm idi. 10 Mərarining əwladi boloɣan Hosaḫning birnəqqə ooɣli bar idi, qong ooɣli Ximri (Ximri əslidə tunji ooɣul bolmisimu, atisi uni qong ooɣul ḳilip tikligən), 11 ikkinqi ooɣli Ḫilḳiya, üqinqisi Təbaliya, tətinqisi Zəkəriya idi. Hosaḫning ooɣulliri wə ḳerindaxliri jəmiy bolup on üq adəm idi. 12 Yuḳiriḳilarning ḫəmmisi jəmət baxliri boyiqə dərwaziwənlərning guruppilaroɣa bəlünüxi idi; ularning ḫəmmisigə ḳerindaxliri bilən billə Pərwərdigarning əyidiki hizmət wəzipisi tapxuruloɣanidi. 13 Ular, məyli qong bolsun yaki kiqik bolsun, əz jəməti boyiqə qək tartip ḫərbir dərwazioɣa bəlgiləndi. 14 Xərḳiy dərwazida dərwaziwənlik ḳilixḳa qək qiḳḳini Xələmiya boldi; andin ular uning ooɣli Zəkəriya (aḳilanə məsliḫətqi idi) üqün qək tartti; uningoɣa ximaliy dərwazining dərwaziwənlik qeki qiḳti. 15 Jənubiy dərwazining qeki Obəd-Edomoɣa qiḳti. Uning ooɣulliri ambar-ḫəzinilərgə məs'ul boldi. 16 Xuppim bilən Hosaḫḳa oɣərbiy dərwazining wə xuningdək dawan yolidiki Xalləkət dərwazisining qeki qiḳti; dərwaziwənlər yandixip turatti. 17 Xərḳiy dərwazioɣa ḫərküni altə Lawiy dərwaziwən məs'ul idi; ximaliy dərwazioɣa ḫərküni tət adəm, jənubiy dərwazioɣa ḫərküni tət adəm məs'ul idi; ambar-ḫəzinilərning ḫərbirigə ikki adəm bir guruppa bolup ḳaraytti. 18 Oɣərb tərəptiki dəḫlizning aldidiki yolda tət kixi, dəḫlizning əzidə ikki kixi pasibanliḳ ḳilatti. 19 Yoḳuridiki kixilər dərwaziwənlərning guruppilinixi bolup, Koraḫning wə Mərarining əwladliridin idi. 20 Ularning [baxḳa] Lawiy ḳerindaxliridin Hudaning əyidiki ḫəzinilərni wə muḳəddəs dəp beoɣixlanoɣan buyumlar ḫəzinisini baxḳuruxḳa Ahiyaḫ ḳoyuldi. 21 Gərxon jəmətidiki Ladanning əwladliridin, Gərxoniy Ladan jəmətigə yolbaxqi boloɣini: Jəḫiyəli idi; 22 Jəḫiyəlining ooɣulliri Zetam bilən uning inisi Yoel idi; ular Pərwərdigarning əyidiki ḫəzinilərgə məs'ul idi. 23 Amram jəməti, Izḫar jəməti, Ḫebron jəməti wə Uzziyəl jəmətidikilərmu [wəzipigə ḳoyuldi]: 24 Musaning nəwrisi, Gərxomning ooɣli Xibuəl bax ḫəziniqi boldi. 25 Uning Əliezərdin boloɣan ḳerindaxliri: Əliezərning ooɣli Rəḫabiya, Rəḫabiyaning ooɣli Yəxaya, Yəxayaning ooɣli Yoram, Yoramning ooɣli Zikri, Zikrining ooɣli Xelomit idi. 26 Muxu Xelomit bilən uning ḳerindaxliri muḳəddəs dəp beoɣixlanoɣan buyumlar saḳlinidioɣan barliḳ ḫəzinilərni baxḳuratti; bu buyumlarni əslidə Dawut padixaḫ, jəmət baxliḳliri, mingbexilar, yüzbexilar wə ḳoxun sərdarliri beoɣixlioɣanidi. 27 Ular jənggaḫlarda bulang-talang ḳilip kəlgən mal-mülüklərdin wə oljidin Pərwərdigarning əyini puhta ḳilixḳa beoɣixlioɣanidi. 28 [Bularning iqidimu] aldin kərgüqi Samuil, Kixning ooɣli Saul, Nərning ooɣli Abnər wə Zəruiyaning ooɣli Yoablar muḳəddəs dəp ayrioɣan nərsilər bar idi; barliḳ muḳəddəs dəp ayriloɣan nərsilərni Xelomit bilən uning ḳerindaxliri baxḳuratti. 29 Izḫar jəmətidin Kenaniya wə uning ooɣulliri [muḳəddəs əyning] sirtida Israilda mənsəpdar wə sotqilar ḳilip ḳoyuldi. 30 Ḫebron jəmətidin Ḫaxabiya wə uning ḳerindaxliri, ḫəmmisi batur bolup, Iordan dəryasining oɣərbiy təripidə Israilda mənsəp tutup, Pərwərdigarning hizmitigə wə padixaḫning ixlirioɣa məs'ul boluxḳa ḳoyuloɣan. Ular jəmiy birming yəttə yüz kixi idi. 31 Ḫebron jəməti iqidə, jəmətning nəsəbnamisi boyiqə Yəriya jəmət bexi idi. Dawutning səltənitining ḳirikinqi yili [nəsəbnamilərni] təkxürüx arḳiliḳ Gileadning Yaazər degən yeridə bu jəmättinmu batur əzimətlər tepildi. 32 Yəriyaning ḳerindaxliridin yənə jəmiy bolup ikki ming yəttə yüz kixi bar idi; ularning ḫəmmisi batur bolup, xu jəmət baxliri idi; padixaḫ Dawut ularni Rubən ḳəbilisi, Gad ḳəbilisi wə Manassəḫ yerim ḳəbilisidiki Hudaoɣa wə padixaḫning hizmitigə dair barliḳ ixlarni baxḳuruxḳa ḳoydi.

27 Təwəndikilər Israillar iqidə padixaḫning hizmitidə ḫərbiy ḳisimlaroɣa məs'ul boloɣan ḫərḳaysi jəmət baxliri, mingbexi, yüzbexi wə barliḳ mənsəpdarlar idi. Ular sanioɣa ḳarap ḳisimlaroɣa bəlüngənidi. Ular ḫər yili ay boyiqə nəwətlixip turatti, ḫər ḳisimda yigirmə tət ming adəm bar idi. 2 Birinqi aydiki birinqi nəwətqi ḳoxunoɣa Zabdiyəlning ooɣli Yaxobiam məs'ul boloɣan, uning axu ḳismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 3 U Pərəz əwladliridin bolup, birinqi aydiki axu ḳoxun ḳismining sərdarlirini baxḳuratti. 4 Ikkinqi aydiki nəwətqi ḳoxunoɣa məs'ul kixi Aḫoḫluḳ Doday bolup, uning ḳoxunining orunbasar sərdari Miklot bar idi; bu ḳisimda yigirmə tət ming adəm bar idi. 5 Üqinqi aydiki üqinqi nəwətqi ḳoxunning sərdari kaḫin Yəḫoyadaning ooɣli Binaya idi; u uning axu ḳoxunioɣa

bax bolup, uningda yigirmə tət ming adəm bar idi. 6 Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, axu ottuz adəmni baxquratti; uning qismida yənə uning ooqli Ammizabad bar idi. 7 Tətinqi aydiki tətinqi nəwətqi qoxunning sərdari Yoabning inisi Asahəl idi; uningdin keyin ooqli Zəbadiya uning ornini basti. Uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 8 Bəxinqi aydiki bəxinqi nəwətqi qoxunning sərdari Izrahlik Xamhut idi, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 9 Altinqi aydiki altinqi nəwətqi qoxunning sərdari Təkoalik Ikkəxning ooqli Ira idi, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 10 Yəttinqi aydiki yəttinqi nəwətqi qoxunning sərdari Əfraim əwladliri iqidiki Pilonluk Hələz bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 11 Səkkizinqi aydiki səkkizinqi nəwətqi qoxunning sərdari Zərah jəmətidiki Huxatlik Sibbikay bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 12 Tokquzinqi aydiki tokquzinqi nəwətqi qoxunning sərdari Binyamin qəbilisidiki Anatotluk Abiəzər bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 13 Oninqi aydiki oninqi nəwətqi qoxunning sərdari Zərah jəmətidiki Nitofatlik Maharay bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 14 On birinqi aydiki on birinqi nəwətqi qoxunning sərdari Əfraim qəbilisidiki Piratonluk Binaya bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 15 On ikkinqi aydiki on ikkinqi nəwətqi qoxunning sərdari Otniyəl jəmətidiki Nitofatlik Həlday bolup, uning qismida yigirmə tət ming adəm bar idi. 16 Israilning hərqaysi qəbililirini idarə qilip kəlgənlər təwəndikilər: Rubəniylar üqün Zikrining ooqli Əliezər qəbilə baxliqi idi; Ximeoniylar üqün qəbilə baxliqi Maakahning ooqli Xəfatiya; 17 Lawiy qəbilisi üqün Kəmuəlning ooqli Hasabiya qəbilə baxliqi idi; Haruniylar üqün jəmət bexi Zadok; 18 Yəhuda qəbilisi üqün Dawutning akisi Elihu qəbilə baxliqi idi; Issakariylar üqün Mikailning ooqli Omri qəbilə baxliqi idi; 19 Zəbuluniylar üqün Obadiyaning ooqli Yixmaya qəbilə baxliqi idi; Naftali qəbilisi üqün Azriyəlning ooqli Yərimot qəbilə baxliqi idi; 20 Əfraimiylar üqün Azaziyaning ooqli Hoxiya qəbilə baxliqi idi; Manassəh yerim qəbilisi üqün Pidayaning ooqli Yoel qəbilə baxliqi idi; 21 Gileadta makanlaxqan Manassəh yerim qəbilisi üqün Zəkəriyaning ooqli Iddo qəbilə baxliqi idi; Binyamin qəbilisi üqün Abnərning ooqli Yaasiyəl qəbilə baxliqi idi; 22 Dan qəbilisi üqün Yərohamning ooqli Azarəl qəbilə baxliqi idi. Yuqiridikilər Israil qəbililiri üqün qəbilə baxliqi idi. 23 Dawut Israillar iqidə yigirmə yaxtin təwənlərni tizimlimioqan; qünki Pərwərdigar Israillarning sanini asmandiki yultuzdək kəp qilimən degənidi. 24 Zəruiyaning ooqli Yoab sanini elixqa kirixkən, lekin tügimigən; qünki muxu ix wəjidin [Hudaning] oqəzipi Israillarning bexioqa yaoqduruloqan; xu səwəbtin Israillarning sani «Dawut padixahning yilnamiliri» degən hatirigə kirgüzülmigən. 25 Padixahning ambar-həzinilirini baxquroquqi Adiyəlning ooqli Azmawət idi; dala, xəhər, yeza-kənt wə munarlardiki ambar-həzinilərni baxquroquqi Uzziyaning ooqli Yonatan idi. 26 Etiz-eriklarda terikqilik qiloquqilarni baxquroquqi Kelubning ooqli Əzri idi; 27 Üzümzarliklarni baxquroquqi Ramahlik Ximəy; üzümzarliklardiki xarab ambarlirini baxquroquqi Xifmilik Zabdi; 28 Xəfəlah tüzlənglikidiki zəytun wə üjmə dərəhlirini baxquroquqi Gədərlik Baal-Hanan idi; may ambarlirini baxquroquqi Yoax; 29 Xaronda bekilidioqan kala padilirini baxquroquqi Xaronluk Sitray; jiloqilardiki kala padilirini baxquroquqi Adlayning ooqli Xafat; 30 təgilərni baxquroquqi Ismaillardin Obil; exəklərni baxquroquqi Mironotluk Yəhdiya; 31 qoy padilirini baxquroquqi Hagarlik Yaziz idi. Bularning hammisi Dawut padixahning mal-mülkini baxquroquqi əməldarlar idi. 32 Dawutning taoqisi Yonatan məslihətqi bolup, danixmən həm Təwrat həttatqisi idi; Hakmonining ooqli Yəhiyəl padixahning ooqullirining ustazi idi. 33 Ahitofəlmu padixahning məslihətqisi idi; Arklik Huxay padixahning jan dosti idi. 34 Ahitofəldin keyin Binayaning ooqli Yəhoyada bilən Abiyatar uning ornioqa məslihətqi boldi; Yoab padixahning qoxun sərdari idi.

28 Dawut Israildiki barlik əməldarlarni, hərqaysi qəbilə baxlikliri, nəwətlixip padixahning hizmitini qilidioqan qoxun bexi, mingbexi, yüzbexi, padixah wə xahzadilərning barlik mal-mülük, qarwa mallirini baxquridioqan əməldarlarni, xuningdək məhrəm-oqojidarlar, palwanlar wə barlik batur jəngqilərni Yerusalemoqa qakirtip kəldi. 2 Padixah Dawut ornidin turup mundak dedi: — I buradərlirim wə həlkim, gepimgə kulak selinglar: Kənglümdə Pərwərdigarning əhdə sanduqi üqün bir aramgah, Hudayimizning təhtipərisi bolidioqan bir əy selix arzuyum bar idi həmdə uni selixqa təyyarlikmu kərüp qoyoqanidim. 3 Lekin Huda manga: «Sən Mening namimoqa atap əy salsang bolmaydu, qünki Sən jəngqi, adəm eltürüp qan tökkənsən» dedi. 4 Israilning Hudasi

boloŋan Pərwərdigar atamning pütün jəmətidin meni əbədil'əbəd Israiloŋa padixaḥ boluxķa tallidi; qünki U Yəhudani yolbaxqi boluxķa talliоŋan; U Yəhuda jəməti iqidə atamning jəmətini talliоŋan, atamning ooŋulliri iqidə məndin razi bolup, meni pütün Israiloŋa padixaḥ ķilip tikligən; **5** mening ooŋullirim iqidin (Pərwərdigar dərwəķə manga kəp ooŋul ata ķiloŋan) U yənə ooŋlum Sulaymanni Pərwərdigarning padixaḥliķining təhtigə olturup, Israiloŋa ḥəkümran boluxķa tallidi. **6** U manga: «Sening ooŋlung Sulayman bolsa Mening əyüm wə ḥoyliliriмni saloŋuqi bolidu; qünki Mən uni Əzümgə ooŋul boluxķa tallidim, Mənmu uningoŋa ata bolimən. **7** U Mening əmr-bəlgilimiliriмgə bügünkidək qing turup riayə ķilidioŋan bolsa, uning padixaḥliķini mənggü mustəḥkəm ķilimən» degənidi. **8** Xunga bügün Pərwərdigarning jamaiti pütkül Israil həlķining, xundaķla Hudayimizning aldida [xuni eytimən]: — Bu yahxi yurtķa igidarqiliķ ķilix üqün wə kəlgüsidə baliliringlaroŋa mənggülük miras ķilip ķaldurux üqün, silər Hudayinglar Pərwərdigarning barliķ əmrlirini izdəp tutunglar. **9** — I, sən ooŋlum Sulayman, atangning Hudasi boloŋan Pərwərdigarni bil, sap dil wə pidakarliķ bilən Uning hizmitidə boloŋin. Qünki Pərwərdigar jimi adəmning kənglini kəzitip turidu, barliķ oy-niyətlirini pərķ etidu. Sən Uni izdisəng, U Əzini sanga tapķuzidu; Uningdin tenip kətsəng, seni mənggü üzüp taxlaydu. **10** Əmdi sən kəngül ķoyoŋin, Pərwərdigar muķəddəshana ķilix üqün bir əyni selixķa seni tallidi; batur bol, uni ada ķil!». **11** Dawut [muķəddəsgaḥning] dəḥlizi, haniliri, həziniliri, balihaniliri, iqki əyliri wə kafarət təhtidiki əyining layiḥisining ḥəmmisini ooŋli Sulaymanoŋa tapxurdi; **12** [Hudaning] Roḥidin tapxuruwaloŋini boyiqə u Pərwərdigarning əyining ḥoyliliri, tət ətrapidiki kiqik əylər, muķəddəshanidiki həzinilər, muķəddəs dəp beoŋixlanoŋan buyumlar ķoyulidioŋan həzinilərning layiḥilirini ķaldurmay uningoŋa kərsətti. **13** Yənə kaḥinlar bilən Lawiylarning guruppilinixi, Pərwərdigarning əyidiki ḥərhil wəzipilər, xuningdək Pərwərdigarning əyigə eḥtiyajliķ barliķ əswablar tooŋrisidiki bəlgilimilərni kərsətti; **14** wə ḥərhil ixlaroŋa kerəklik altun əswablarni yasitixķa ketidioŋan altun, ḥərhil ixlaroŋa kerəklik kümüx əswablarni yasitixķa ketidioŋan kümüx, **15** altun qiraoŋdanlaroŋa, ularoŋa təwə altun qiraoŋlaroŋa, yəni ḥərbir qiraoŋdan wə qiraoŋlaroŋa ketidioŋan altun; kümüx qiraoŋdanlaroŋa, yəni ḥərbir qiraoŋdan wə xuningoŋa təwə qiraoŋlar üqün ketidioŋan kümüxni tapxurup bərdi. U ḥərbir qiraoŋdanoŋa ixlitix ornioŋa ķarap kerəklikini bərdi; **16** nan tizidioŋan altun xirələrni yasitixķa, yəni ḥərbir xirə üqün kerəklik altun bərdi; kümüx xirələrni yasitixķa kerəklik kümüx bərdi; **17** wilka-ilməklər, təhsə-piyalə wə qəgünlərni yasaxķa, altun qinilər, yəni ḥərhil qinini yasaxķa kerəklik boloŋan sap altun bərdi; kümüx qinilərni yasaxķa, yəni ḥərbir qinə üqün kerəklik kümüx bərdi; **18** huxbuygaḥ yasaxķa kerəklik esil altun bərdi. U yənə ķanatlirini kerip Pərwərdigarning əḥdə sanduķini yepip turidioŋan altun kerublar ķaraydioŋan [kafarət] təhtining nushisini tapxurup bərdi. **19** «Bularning ḥəmmisi, Pərwərdigar Əz ķolini üstümgə ķoyoŋanda manga kərsətkən barliķ nusha-əndizilər boloŋaqķa, mən yezip ķoydum» dedi Dawut. **20** Dawut yənə ooŋli Sulaymanoŋa: «Sən batur wə jasarətlik bol, buni ada ķil; ķorķma, alaķzadimu bolup kətmə; qünki Pərwərdigar Huda, mening Hudayim sening bilən billə bolidu; taki Pərwərdigarning əyidiki keyinki ibadət hizmiti üqün təyyarliķ ixliri tügigəngə ķədər U səndin ḥeq ayrilmaydu yaki taxlapmu ķoymaydu. **21** Ķara, Hudaning əyidiki barliķ hizmitini bejiridioŋan kaḥinlar wə Lawiylarning guruppiliri təyyar turidu; sening yeningda ḥərhil ḥünərgə usta, ḥərbir hizmətkə təyyar turoŋan ḥünərwənlərmu razilik bilən turidu; uning üstigə əməldarlar wə barliķ həlķ sening əmringni kütidu» dedi.

29 Dawut pütkül jamaətkə səz ķilip mundaķ dedi: — Huda Əzi talliоŋan ooŋlum Sulayman tehi yax, bir yumran kəqət, halas, bu ķurulux bolsa tolimu qong; qünki bu muķəddəs orda insan üqün əməs, bəlki Pərwərdigar Huda üqün yasilidu. **2** Mən Hudayimning əyi üqün pütün küqümni qiķirip, altun bilən yasilidioŋanlirioŋa altun, kümüx bilən yasilidioŋanlirioŋa kümüx, mis bilən yasilidioŋanlirioŋa mis, təmür bilən yasilidioŋanlirioŋa təmür, yaoŋaq bilən yasilidioŋanlirioŋa yaoŋaq təyyarlap ķoydum; yənə aķ ḥeķiķ, kəzlük yaķut, rənglik tax wə ḥərhil esil taxlarni, yənə naḥayiti kəp mərmərni yioŋip ķoydum. **3** Mən Hudayimning əyidin səyünidioŋanliķim üqün Hudayimning əyini selixķa təyyarlioŋan barliķ nərsilərdin baxķa, əzümning təəlluķatidin altun-kümüxlərni Hudayimning əyigə atidim; **4** yəni əyning tamlirini ķaplax üqün Ofir altunidin üq ming talant, sap kümüxtin yəttə ming talant təķdim ķildim; **5** altundin yasilidioŋanlirioŋa altun, kümüxtin yasilidioŋanlirioŋa kümüx wə ḥünərwənlərning ķoli

bilən ḥərhil yasilidioŋanlirioŋa kerək boloŋinini təḳdim ḳildim. Bügün yənə kimlərning Pərwərdigaroŋa birnemə atioŋusi bar?». **6** Xuning bilən Israil ḳəbililiridiki ḥərḳaysi jəmət baxliri, ḳəbilə baxliḳliri, mingbexi, yüzbexi wə padixaḥning ixlirioŋa məs'ul boloŋan oŋojidarlarmu beoŋixlaxḳa kirixti. **7** Ular Hudaning əyidiki ibadət hizmətliri üqün bəx ming talant altun wə on ming darik altun, on ming talant kümüx, on səkkiz ming talant mis wə bir yüz ming talant təmür təḳdim ḳildi. **8** Yaḳuti barlar yaḳutni Pərwərdigarning əyining həzinisigə, yəni Gərxoniy Yəḥiyəlning ḳolioŋa tapxurdi. **9** Halayiḳ kixilərning mundaḳ əz ihtiyarliḳi bilən təḳdim ḳiloŋanliḳliridin huxal bolup ketixti; qünki ular qin ḳəlbidin Pərwərdigaroŋa təḳdim ḳilixḳanidi. Dawutmu alamət hux boldi. **10** Xunga Dawut pütkül jamaət aldida Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə eytip mundaḳ dedi: — «Aḥ Pərwərdigar, bowimiz Israilning Hudasi, Sən əbədil'əbədgiqə ḥəmdusanaoŋa layiḳsən. **11** I Pərwərdigar, uluoŋluḳ, küq-ḳudrət, xan-xərəp, xanuxəwkət wə ḥəywət Sanga mənsuptur; asmandiki wə yərdiki bar-yoḳi Seningkidur; i Pərwərdigar, padixaḥliḳ Seningkidur, ḥəmmidin üstün boloŋan idarə ḳiloŋuqisən. **12** Dələt bilən izzət Seningdinla kelidu, Sən ḥəmmigə ḥəkümdarsən. Küq bilən ḳudrət Sening ḳolungda; ḥərkimni uluoŋ wə ḳudrətlik ḳilix pəḳət ḳolungdindur. **13** Əmdi, aḥ Hudayimiz, biz Sanga təxəkkür oḳuymiz, xan-xərəplik namingoŋa mədḥiyə oḳuymiz! **14** Mana muxundaḳ əzlükümizdin təḳdim ḳilalaydioŋan boloŋan mən kim idim, həlḳim nemə idi? Qünki barliḳ nərsə Səndin kelidu, biz pəḳət Əz ḳolungdin kəlginidin Əzünggə ḳayturduḳ, halas! **15** Biz Sening aldingda yaḳa yurtluḳlar, barliḳ ata-bowilirimizoŋa ohxax musapirmiz, halas; yər yüzidiki künlirimiz goya bir sayə, ümidsiz ətküzülidu. **16** I Hudayimiz Pərwərdigar, biz Sening namingoŋa atap əy selixḳa təyyarlap yioŋḳan bu baylik-dunyaning ḥəmmisi Sening ḳolungdin kəlgən, əsli Seningkidur. **17** I Hudayim, xuni bilimənki, Sən insanning ḳəlbini sinap, durusluḳtin hursən bolisən; mən bolsam durus ḳəlbimdin bularni ihtiyarən təḳdim ḳildim; wə bu yərdə ḥazir turoŋan həlḳingningmu Sanga təḳdim ḳiloŋinini huxal-huramliḳ bilən kərdüm. **18** I Pərwərdigar, ata-bowilirimiz boloŋan Ibraḥim, Isḥaḳ wə Israilning Hudasi, Əz həlḳingning kənglidiki bundaḳ oy-niyətni mənggü mustəḥkəm ḳiloŋaysən, kənglini Əzünggə tartḳuzoŋaysən! **19** Ooŋlum Sulaymanoŋa Sening əmrliring, agaḥ-guwaḥliḳliring wə bəlgilimiliringni tutup, ḥəmmini ada ḳilip, mən ḥazirlap ḳoyoŋanlirimni ixlitip ordini yasaxḳa durus bir ḳəlb bərgəysən». **20** Dawut pütün jamaətkə: «Silər Hudayinglar boloŋan Pərwərdigaroŋa təxəkkür-ḥəmdusana oḳup mədḥiyiləŋlar!» dewidi, pütün jamaət ata-bowilirining Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə oḳup səjdə ḳildi; ular Pərwərdigar ḥəm padixaḥ aldida bax urdi. **21** Ətisi ular Pərwərdigaroŋa atap ḳurbanliḳlar wə kəydürmə ḳurbanliḳlarni kəltürdi; xu küni ular ming buḳa, ming ḳoqḳar, ming ḳozini xarab ḥədiyəliri bilən ḳoxup təḳdim ḳildi, xundaḳla yənə pütün Israil üqün nuroŋun ḳurbanliḳlarni təḳdim ḳildi. **22** Ular xu küni Pərwərdigarning aldida alamət huxal bolup oŋizalandi. Ular Dawutning ooŋli Sulaymanni ikkinqi ḳetim padixaḥ tikləx murasimi ətküzdi; uni Pərwərdigarning aldida xaḥ boluxḳa, Zadokni kaḥin boluxḳa məsiḥ ḳildi. **23** Xuningdin keyin Sulayman Pərwərdigaroŋa təwə təhtkə olturup, atisi Dawutning ornioŋa padixaḥ boldi wə intayin rawaj tapti; pütkül Israil həlḳi uningoŋa itaət ḳildi. **24** Barliḳ əməldarlar, palwanlar wə xundaḳla padixaḥ Dawutning ooŋullirining ḥəmmisi Sulaymanoŋa beḳinip boysundi. **25** Pərwərdigar Sulaymanni Israil həlḳi aldida naḥayiti uluoŋ ḳildi; U uningoŋa ata ḳiloŋan xaḥanə ḥəywət xundaḳ yuḳiriki, uningdin ilgiri ətkən ḥərḳandaḳ Israil padixaḥlirida ḥeq bolup bakḳan əməs. **26** Yəssəning ooŋli Dawut pütün Israiloŋa xundaḳ padixaḥ boloŋanidi. **27** Uning Israiloŋa ḥəkümranliḳ ḳiloŋan wakti jəmiy ḳirik yil boldi; u Ḥebronda yəttə yil, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət ḳildi. **28** U uzun əmür, dələt-baylik wə izzət-ḥərmət kərüp, heli kəp yaxap, aləmdin ətti; ornioŋa uning ooŋli Sulayman padixaḥ boldi. **29** Padixaḥ Dawutning barliḳ ixliri, baxtin ahirioŋiqə mana aldin kərgüqi Samuilning hatiriliri, Natan pəyoŋəmbərning hatiriliri wə aldin kərgüqi Gadning hatiriliridə pütülgəndur. **30** Uning səltəniti, kərsətkən küq-ḳuwwiti, xundaḳla uning, Israil wə ḥərḳaysi dələt-məmlikətlərning bexidin ətkən wəḳələrmu xu hatirilərdə pütülgəndur.

Tarih-təzkirə 2

1 Dawutning ooɣli Sulaymanning ḥəkümranliḳi mustəḥkəmləndi; qünki uning Hudasi Pərwərdigar uning bilən billə bolup, uni bək büyük ḳildi. **2** Sulayman pütkül Israillarni, mingbexi, yüzbexi, soraḳqi wə pütkül Israilning ḳəbilə-jəmət baxliḳliri boloɣan əməldarlarni qaḳirtip ularoɣa səz ḳildi. **3** Sulayman barliḳ jamaət bilən birliktə Gibeonning egizlikigə bardi; qünki u yərdə Hudaning «jamaət qediri», yəni Pərwərdigarning ḳuli Musa bayawanda yasatḳan qedir bar idi. **4** Hudaning əḥdə sanduḳini bolsa Dawut Kiriat-Yearimdin elip qiḳip, əzi uningoɣa təyyarlioɣan yərgə əkəlgənidi; qünki u Yerusalemda əḥdə sanduḳi üqün bir qedir tiktürgənidi. **5** Hurning nəwrisi, Urining ooɣli Bəzalәl yasioɣan mis ḳurbangaḥ bolsa [Gibeonda], yəni Pərwərdigarning jamaət qediri aldida idi; Sulayman jamaət bilən birliktə berip, xu yərdə [Pərwərdigardin] tilək tilidi. **6** Sulayman jamaət qedirining aldidiki mis ḳurbangaḥning yenioɣa, Pərwərdigarning aldioɣa kelip, ḳurbangaḥta ming malni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳildi. **7** Xu keqisi Huda Sulaymanoɣa ayan bolup, uningoɣa: — Sən nemini tilisəng, xuni berimən, dedi. **8** Sulayman Hudaoɣa: — Sən atam Dawutḳa zor meḥir-muḥəbbət ata ḳiloɣan, meni uning ornioɣa padixaḥ ḳilding. **9** I Pərwərdigar Huda, əmdi Sən atam Dawutḳa bərgən wədəngni puhta orunlioɣaysən; qünki Sən meni yərdiki topidək nuroɣun həlḳḳə ḥəkümranliḳ ḳilidioɣan padixaḥ ḳilding. **10** Əmdi Sən manga bu həlḳḳə yetəkqilik ḳiloɣudək danaliḳ wə bilim bərgəysən; undaḳ bolmisa Sening munqiwala qong bu həlḳinggə kim ḥəküm sürəlisun? — dedi. **11** Huda Sulaymanoɣa: — Mən seni həlḳimgə padixaḥ ḳilip tiklidim. Əmdi sən muxundaḳ niyətkə kelip, nə baylиḳ, mal-mülük, nə izzət-ḥərmət wə düxmənliringning janlirini tilimәy, nə uzun ömür kərüxni tilimәy, bəlki bu həlḳimgə ḥəküm sürüxkə danaliḳ wə bilim tiligən ikənsən, **12** Danaliḳ wə bilim sanga təḳdim ḳilindi; wə Mən sanga baylиḳ, mal-mülük wə izzət-ḥərmətmu berəy; xundaḳ boliduki, seningdin ilgiri ətkən padixaḥlarning ḥeqbiridə undaḳ bolmioɣan, seningdin keyin boloɣusi padixaḥlardimu undaḳ bolmaydu, dedi. **13** Bu ixtin keyin Sulayman Gibeon egizlikidiki «jamaət qediri»din Yerusalemoɣa ḳaytip kelip, Israil üstidə səltənət ḳildi. **14** Sulayman jəng ḥarwiliri bilən atliḳ ləxkərlərni toplidi: — uning bir ming tət yüz jəng ḥarwisi, on ikki ming atliḳ ləxkiri bar idi; u bularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə ḥəm padixaḥning yenida turux üqün Yerusalemoɣa orunlaxturdi. **15** Padixaḥ Yerusalemda altun-kümüxlərni taxlardək kəp, kedir dərəhlirini tüzlənglikтiki üjmə dərəhliridək kəp ḳildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin ḥəm kuwədin kəltürülətti; padixaḥning sodigərliri kuwədin tohtitiloɣan baḥasi boyiqə setiwalatti. **17** Ular Misirdin setiwaloɣan ḥərbir ḥarwining baḥasi altə yüz kümüx tənggə, ḥərbir atning baḥasi bir yüz əllik kümüx tənggə idi; at-ḥarwilar yənə Ḥittiylarning padixaḥliri wə Suriyə padixaḥlirioɣimu ənə xu [sodigərlərning wastisi] bilən setiwelinatti.

2 Sulayman Pərwərdigarning namioɣa atap bir өy ḥəm padixaḥliḳi üqün bir orda selix niyitigə kəldi. **2** Xuningdin keyin Sulayman yətmix ming adəmni ḥammallikḳa, səksən ming adəmni taoɣda tax kesixkə, üq ming altə yüz kixini nazarətqilikkə təyinlidi. **3** Sulayman Tur padixaḥi Ḥuramoɣa adəm əwətip: «Өzliri atam Dawutning turaloɣusi bolsun dəp orda selixioɣa kedir yaoɣiqi yətküzüp bərgən idiliоɣu, mangimu xundaḳ ḳiloɣayla. **4** Mana, mən əmdi Pərwərdigar Hudayimning namioɣa atap bir өy salmaḳqimən; өy uning aldida huxbuy yeḳix, «təḳdim nanlar»ning üzülməy ḳoyuluxi, ḥərküni ətə-ahxamlirida, xabat künliridə, yengi ayning birinqi künidə wə Pərwərdigar Hudayimiz bekitip bərgən ḥeyt-ayəmlərdə kəydürmə ḳurbanliḳlarning sunuluxi üqün bolidu. Bu ixlar Israil həlḳigə mənggülük bir bəlgilimə bolidu. **5** Mən salmaḳqi boloɣan өy ajayip ḥəywətlik bolidu; qünki bizning Hudayimiz ḥəmmə ilaḥlardin üstündur. **6** Lekin asmanlar wə asmanlarning üstidiki asmanmu Uni sioɣduralmaydioɣan tursa, kim Uningoɣa өy salalisun? Mən kim idim, ḳandaḳmu Uningoɣa өy salduroɣudək ḳudrətkə igə bolay? Mən pəḳət Uning aldida ḳurbanliḳlarni kəydürgüdəkla adəmmən, halas! **7** Əmdi өzliri manga atam Dawut Yəḥudada wə Yerusalemda təyyarlap ḳoyoɣan ustilar bilən billə ixləx üqün, altun-kümüxtə, mis wə təmürdə ixləxkə pixxiḳ, səsün, toḳ ḳizil wə kək rənglik yip ixləxkə puhta ḥəm nəḳḳaxliḳni bilidioɣan bir ustamni əwətkəyla. **8** Ḥəm manga Liwandin kedir, arqa-ḳarioɣay wə səndəl dərəhlirini yətküzüp bərgən bolsila; qünki өzlirining hizmətkarlirining Liwanda yaoɣaqni kesixkə ustiliḳini bilimən; mana, manga kəpləp yaoɣaqlarni təyyarlap berix üqün mening hizmətkarlirim өzlirining hizmətkarliri bilən billə ixlisun; qünki mən salidioɣan өy intayin ḥəywətlik wə

ajayib karamət bolidu. 10 Mana, mən əzlirining yaoʏaq
kesidioʏan hizmətkarlirioʏa yigirmə ming kor buoʏday,
yigirmə ming kor arpa, yigirmə ming bat xarab,
yigirmə ming bat zəytun meyi berimən» — dedi.
11 Turning padixaḥi Ḥuram Sulaymanoʏa jawabən
məktup yollap: «Pərwərdigar Өz həlḳini səygəqkə
U əzlirini ularning üstigə padixaḥ ḳildi» — dedi.
12 Ḥuram yənə: «Asman-pələk bilən yər-zeminni
yaratḳan Israilning Hudasi Pərwərdigaroʏa Ḥəmdusana
boloʏay! Qünki U padixaḥ Dawutḳa yorutuloʏan, pəm-
parasətlik, Pərwərdigar üqün bir əy, uning padixaḥliḳi
üqün bir orda salalaydioʏan bir danixmən ooʏul bərdi.
13 Mana mən ḥazir əzlirigə ḥünərdə kamalətkə yətkən,
əḳil-parasət bilən yorutuloʏan, Ḥuram-Abi degən bir
adəmni əwətəy. 14 Uning anisi Dan ḳəbilisilik bir
ayal, atisi Turluḳ ikən. U altun, kümüx, mis, təmür,
taxlar, yaoʏaqqiliḳ ixlirioʏa maḥir, səsün, toḳ ḳizil, aḳ
wə kək rənglik yip ixləxkə puhta, ḥərhil nəḳḳaxliḳ
ixlirioʏimu usta, tapxuruloʏan ḥərḳandaḳ layiḥigə
amalini ḳilalaydu. Bu kixi əzlirining ḥünərwənliri
bilən wə atiliri boloʏan hojam Dawutning ḥünərwənliri
bilən billə ixlisun. 15 Əmdi hojam tiloʏa aloʏan buoʏday,
arpa, may wə xarab bolsa, bularni əz hizmətkarlirioʏa
yətküzüp bərgəyla. 16 Biz bolsaḳ siligə ḳanqə kerək
bolsa Liwanda xunqə yaoʏaq kesip, sal ḳilip baoʏlap,
dengiz arḳiliḳ Yoppaoʏa yətküzüp berimiz; andin
sili u yərdin Yerusalemoʏa toxup kətsilə bolidu»
dedi. 17 Atisi Dawut Israil zeminida turuxluḳ yaḳa
yurtluḳlarni sanaḳtin ətküzgəndək, Sulaymanmu
ularni sanaḳtin ətküzdi. Ular jəmiy bir yüz əllik üq
ming altə yüz adəm qiḳti. 18 U ulardin yətmix ming
kixini ḥammalliḳḳa, səksən ming kixini taoʏda tax
kesixkə wə ix ḳiliwatḳanlar üstidin nazarət ḳilip
turuxḳa üq ming altə yüz kixini təyinlidi.

3 Sulayman Yerusalemda Pərwərdigar atisi Dawutḳa
ayan boloʏan Moriya teoʏida, yəni Yəbusiy
Ornanning haminida, Dawut təyyar ḳilip ḳoyoʏan
yərdə, Pərwərdigarning əyini selix ixini baxlidi. 2
Sulaymanning səltənitining tətinqi yili, ikkinqi ayning
ikkinqi küni u ḳuruluxni baxlidi. 3 Sulayman saloʏan
Hudaning əyining uli mundaḳ: — uzunluḳi (ḳədimki
zamanda ḳollanoʏan əlqəm boyiqə) atmix gəz, kəngliki
yigirmə gəz idi. 4 Өyning aldidiki aywanning uzunluḳi
yigirmə gəz bolup, əyning kənglikigə tooʏra kelətti;
egizliki yigirmə gəz idi; u iqini sap altun bilən
ḳaplatti. 5 U əyning qong zelining tamlirini arqa-
ḳarioʏay tahtayliri bilən ḳaplatti, andin keyin sap
altun ḳaplatti wə üstigə horma dərihining xəkli bilən
zənjir nəḳixlirini oydurdi. 6 U əyni alamət qiraylik
ḳilip tamlirini yənə esil tax-yaḳutlar bilən zinnətlətti.
U ixlətkən altunlar pütünləy parwayim altuni idi. 7
U pütün əyni, əyning limliri, ixik bosuoʏa-kexəkliri,
barliḳ tamliri wə ixiklirini altun bilən ḳaplidi; u
tamoʏa kerublarning nəḳixlirini oydurdi. 8 Sulayman
yənə əng muḳəddəs jayni yasatti; uning uzunluḳi
yigirmə gəz bolup (əyning kəngliki bilən təng idi),
kənglikimu yigirmə gəz idi; u uning iqini pütünləy
sap altun bilən ḳaplatti; altun jəmiy bolup altə yüz
talalnt idi. 9 Altun miḳning eoʏirliḳi jəmiy əllik xəkəl
boldi. Balihanilirining iqimu altun bilən ḳaplandi. 10
Əng muḳəddəs jay iqidə u ikki kerubning ḥəykilini
yasap, ularni pütünləy altun bilən ḳaplidi. 11 Ikki
kerubning ḳanitining uzunluḳi jəmiy yigirmə gəz
idi; bir kerubning bir ḳanitining uzunluḳi bəx gəz
bolup, əyning temioʏa tegip turatti; ikkinqi tərəptiki
ḳanitining uzunluḳimu bəx gəz bolup, ikkinqi bir
kerubning ḳanitioʏa yetətti. 12 Yənə bir kerubning
ḳanitining uzunluḳimu bəx gəz bolup, umu əy temioʏa
tegip turatti; ikkinqi bir ḳanitining uzunluḳimu bəx
gəz bolup, aldinḳi bir kerubning ḳanitioʏa yetətti. 13
Bu ikki kerubning ḳanatliri yeyiloʏan ḥalda bolup,
uzunluḳi jəmiy yigirmə gəz kelətti; ikkila kerub ərə
turoʏuzuloʏan bolup, yüzliri əyning iqigə ḳaraytti.
14 Sulayman yənə kək rənglik, səsün rənglik, toḳ
ḳizil wə aḳ rənglik yip toḳulmiliridin wə nəpis
kanaptin [əyning iqidiki] pərdisini yasatti, uning
üstigə kerublarni kəxtə ḳilip toḳutti. 15 Өyning aldioʏa
yənə egizliki ottuz bəx gəz kelidioʏan ikki tüwrük
yasap ḳoydurdi; ḥər tüwrükning bexining egizliki
bəx gəz kelətti. 16 U yənə (iqki kalamhanidikidək)
marjansiman zənjir yasitip, tüwrük baxliri üstigə
ornatti; u yüz danə anar yasitip ularni zənjirlərgə
ornatti. 17 U bu ikki tüwrükni əyning aldioʏa, birsini
ong təripidə, birsini sol təripidə turoʏuzdi; u ong
tərəptikisini Yaḳin, sol tərəptikisini Boaz dəp atidi.

4 Uzunluḳi yigirmə gəz, kəngliki yigirmə gəz, egizliki
on gəz kelidioʏan bir mis ḳurbangaḥ yasatti. 2 U
mistin «dengiz» yasatti; uning xəkli dügilək bolup, u
girwikidin bu girwikigiqə on gəz kelətti; egizliki bəx
gəz, aylanmisi ottuz gəz idi. 3 «Dengiz»ning sirtḳi
asta ḳismi buḳining xəkli bilən qərüldürüp bezəlgən
bolup, buḳilar ḥərbir gəzgə ondin, ikki ḳatar ḳilinip,
mis «dengiz» bilən təng ḳuyup qiḳiloʏanidi. 4 Mis
«dengiz»ni on ikki mis buḳa kətürüp turatti; uning üqi

ximaloɣa, üqi oƣərbkə, üqi jənubқa, üqi xərkkə қarap turatti. «dengiz» buқining dümbisigə yatқuzuloɣan bolup, buқilarning қuyruқi iqi tərəptə idi. **5** Mis dengizning қelinliқi bir alқan bolup, qərisi qinining girwikidək nilupər xəklidə қilinoɣan, uningoɣa üq ming bat su patatti. **6** U yənə on «yuyux desi» yasitip, bəxini mis dengizning ong təripigə, bəxini sol təripigə қoyoɣuzdi; kəydürmə қurbanliқlaroɣa ixlitidioɣan buyum-əswablirining ḥəmmisi xu daslarda yuyulatti; «dengiz» bolsa kaḥinlarning yuyunuxi üqün ixlitilətti. **7** U yənə bəlgiləngən xəkildə on altun qiraoɣdan yasitip muқəddəs jayning iqigə ornatti; uning bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə қoydurdi. **8** Yənə on xirə yasitip muқəddəs jayning iqigə қoyoɣuzdi; uning bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə қoyoɣuzdi. U yənə yüz danə altun qinə yasatti. **9** U yənə «kaḥinlar ḥoylisi», qong ḥoyla wə qong ḥoylining dərwazilirini yasatti wə dərwazilarning ḥəmmisini mis bilən қaplatti. **10** U mis «dengiz»ni ibadəthanining ong təripigə, yəni xərқiy jənub təripigə қoyoɣuzdi. **11** Ḥuram yənə қazan, kürək wə қaqa-қuqilarni ətküzdi. Ḥuram xu tərikidə Sulayman padixaḥ üqün Hudaning əyining barliқ қurulux hizmitini püttürdi, **12** Yəni ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apқursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turidioɣan ikki torni yasitip püttürdi. **13** Xu ikki tor üstigə қayqilaxturuloɣan tət yüz anarni yasatti; bir torda ikki қatar anar bolup, tüwrük üstidiki apқursiman ikki baxni yepip turatti. **14** U on das təgliki wə das təgliкigə қoyulidioɣan on «yuyux desi»ni, **15** «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis buқini yasatқuzdi. **16** Қazan, kürək, wilka-ilmələr, wə munasiwətlik barliқ əswablarni Ḥuram-Abi Pərwərdigarning əyini dəp Sulayman padixaḥқa parқiraydioɣan mista yasitip bərdi. **17** Padixaḥ bularni Iordan tüzləngliкidə, Sukkot bilən Zərədataḥ otturisida, [xu yərdiki] seoɣiz layda қelip yasap, қuydurup qiқti. **18** Sulayman yasatқuzoɣan bu əswablarning sani intayin kəp idi; kətkən misning eoɣirliқini əlqəp bolmaytti. **19** Sulayman yənə Hudaning əyi iqidiki barliқ əswablarni yasatti — yəni altun huxbuygaḥni, «təқdim nan» қoyulidioɣan xirələrni **20** wə sap altunda қilinoɣan qiraoɣdanlar bilən qiraoɣlirini yasatқuzdi; bu qiraoɣlar bəlgilimə boyiqə iqki «kalamhana» aldida yandurux üqün boldi. **21** U yənə qiraoɣdanning gülliri, qiraoɣ wə pilik қayqilirining ḥəmmisini altundin қildurdi (ular sap aldundin idi). **22** U yənə peqaқlar, tawaқlar, piyalə-қaqa wə küldanlarning ḥəmmisini sap altundin қildurdi. U əyning ixiklirini, yəni iqidiki əng muқəddəs jayoɣa kiridioɣan iqki қatlima ixiklər wə əyning «muқəddəs jay»ining taxқiriқi ixiklirini altundin қildurdi.

5 Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning əyi üqün қilidioɣan barliқ қuruluxlar tamam boloɣanda, u atisi Dawut [Hudaoɣa] atap beoɣixlioɣan nərsilərni (yəni kümüx, altun wə ḥəmmə baxқa buyumlarni) elip kelip, Pərwərdigarning əyining həzinilirigə қoydurdi. **2** Xu qaoɣda Sulayman Pərwərdigarning əḥdə sanduқini «Dawut xəḥiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil aқsaқallirini, қəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoɣa yioɣilixқa qaқirdi. **3** Buning üqün Israilning ḥəmmə adəmliri Etanim eyida, yəni yəttinqi ayda, bekitilgən ḥeytta padixaḥning қexioɣa yioɣildi **4** Israilning ḥəmmə aқsaқalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əḥdə sanduқini kətürüp [mangdi]. **5** Ular əḥdə sanduқini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barliқ muқəddəs buyumlarni kətürüp elip qiқti. Kaḥinlar boloɣan Lawiylar muxularni elip qiқti. **6** Sulayman padixaḥ wə barliқ Israil jamaiti əḥdə sanduқining aldida mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioɣan san-sanaқsiz қoy bilən kalini қurbanliқ қiliwatatti. **7** Kaḥinlar Pərwərdigarning əḥdə sanduқini əz jayioɣa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioɣa, yəni əng muқəddəs jayoɣa elip kirip kerublarning қanatlirining astioɣa қoydi. **8** Kerublarning yeyilip turoɣan қaniti əḥdə sanduқining orni üstidə boloɣaqқa, əḥdə sanduқi bilən uni kətürüp turidioɣan baldaқlarni yepip turatti. **9** Bu baldaқlar sanduқning tutқuqliridin naḥayiti uzun qiқip turoɣaqқa, kalamhanining aldida turup əḥdə sanduқining yenidiki ikki baldaқning uqlirini kərgili bolatti, birak əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaқlar taki bügüngə қədər xu yərdə turmaқta. **10** Əḥdə sanduқining iqidə Musa pəyoɣəmbər Ḥorəb teoɣida turoɣanda iqigə saloɣan ikki tahtaydin baxқa ḥeqnərsə yoқ idi (Israillar Misir zeminidin qiққandin keyin Pərwərdigar ular bilən Ḥorəbdə əḥdə tüzgənidi). **11** Kaḥinlar muқəddəs jaydin qiқixti (xu yərdə ḥazir boloɣan barliқ kaḥinlar, əz nəwitigə қarimay əzlirini Hudaoɣa atap pakizlioɣanidi; **12** nəoɣmə-nawaqi barliқ Lawiylar, jümlidin Asaf, Ḥeman, Yədutun wə ularning ooɣulliri ḥəm қerindaxliri qəkmən tonlirini kiyixip, қurbangaḥning xərқidə turup qang, təmbur wə qiltarlar qelixiwatқanidi; ular bilən billə kanay qeliwatқan yənə bir yüz yigirmə

kaḥin bar idi) **13** wə xundaḳ bolduki, kanayqilar bilən nəoɣmə-nawaqilar ḥəmmisi birdək qelip, bir awaz bilən Pərwərdigaroɣa təxəkkür-ḥəmdusana eytiwatḳanda, yəni kanaylar, janglar wə ḥərhil sazlarni qelip, yuḳiri awaz bilən «Pərwərdigar meḥribandur, əzgərməs muḥəbbiti əbədil'əbədgiqidur» dəp Pərwərdigarni mədḥiyələwatḳanda — xu ḥaman ibadəthana, yəni Pərwərdigarning əyi bir bulut bilən tolduruldi; **14** kaḥinlar əxu bulut tüpəylidin wəzipilirini ətüxkə turalmaytti, qünki Pərwərdigarning julasi Hudaning əyini tolduroɣanidi.

6 Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum ḳarangoɣuluḳ iqidə turimən, dəp eytḳanidi; **2** Lekin, [i Pərwərdigar], mən Sening üqün bir ḥəywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioɣan bir əyni yasidim, dedi. **3** Andin padixaḥ burulup barliḳ Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barliḳ jamaiti uning aldida turatti. **4** U mundaḳ dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə boloɣay! U Əz aoɣzi bilən atam Dawutḳa wədə ḳiloɣanidi wə Əz ḳoli bilən uni əməlgə axurdi. U əslidə Dawutḳa: — **5** «Mən Əz həlḳim Israilni Misir zeminidin elip qiḳḳan kündin buyan namim üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning ḥərḳaysi ḳəbililirining xəḥərliridin ḥeqḳaysisini tallimidim, yaki həlḳim Israiloɣa ḥəkümran boluxḳa ḥeqḳaysi adəmni tallimidim; **6** ḥalbuki, Mən namim xu yərdə bolsun dəp Yerusalemni tallidim wə həlḳim boloɣan Israiloɣa ḥəkümranliḳ ḳilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. **7** Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioɣa atap bir əy selix arzu-niyiti bar idi. **8** Biraḳ Pərwərdigar atam Dawutḳa: «Kənglüngdə Mening namimoɣa bir əy yasaxḳa ḳiloɣan niyiting yahxidur; **9** əmma xu əyni sən yasimaysən, bəlki puxtungdin bolidioɣan ooɣlung, u Mening namimoɣa atap xu əyni salidu», degənidi. **10** Mana əmdi Pərwərdigar Əz səzigə əməl ḳildi. Mən Pərwərdigar wədə ḳiloɣinidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioɣa atap bu əyni saldim. **11** Mən bu əydə əḥdə sanduḳini ḳoydum; əḥdə sanduḳi iqidə Pərwərdigarning Israillar bilən tüzgən əḥdə [tahtiliri] bardur» dedi. **12** Andin Sulayman Israilning barliḳ jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning ḳurbangaḥining aldida turup ḳollirini kətürüp: — **13** (qünki baya Sulayman mistin uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz kelidioɣan bir pəxtaḳ yasitip, taxḳiriḳi ḥoylining otturisioɣa jaylaxturoɣanidi. U ənə xu pəxtaḳ üstigə qiḳip turup, pütkül Israil jamaiti aldida yükünüp olturup, asmanoɣa ḳarap oɣuliqini yayoɣanidi) **14** — u mundaḳ dua ḳildi: — I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə asmanda nə zeminda Səndək Huda yoḳtur; Sening aldingda pütün ḳəlbi bilən mangidioɣan Əz ḳulliring üqün əḥdəngdə turup əzgərməs muḥəbbitingni kərsitisən. **15** Qünki Sən Əz ḳulung atam Dawutḳa bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoɣzing bilən eytḳan səzüngni mana bügünkidək Əz ḳolung bilən wujudḳa qiḳarding. **16** Əmdi ḥazir, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Əz ḳulung atam Dawutḳa: — «Əgər sening əwladliring əz yollirioɣa səgək bolup sən Mening aldimda mangoɣandək, ḳanunumoɣa əməl ḳilip mangsila, sanga əwladingdin Israilning təhtidə olturidioɣan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turoɣaysən. **17** Əmdi ḥazir, i Israilning Hudasi, Sən ḳulung Dawutḳa eytḳan səzliring əməlgə axuruloɣay, dəp ətünimən! **18** Lekin Huda Əzi rastla yər yüzidə insanlar bilən makan ḳilamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini Seni sioɣduralmaydioɣan yərdə, mən yasioɣan bu əy ḳandaḳmu Sening makaning bolalisun?! **19** Lekin i Pərwərdigar Hudayim, ḳulungning dua wə iltijasioɣa ḳulaḳ selip, ḳulungning Sanga kətürgən nidasi wə tilikini angliɣaysən. **20** Xuning bilən Əz kəzliringni keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namimni u yərdə ayan ḳilimən» dəp eytḳan jayoɣa keqə-kündüz tikkəysən; Əz ḳulungning u jayoɣa ḳarap ḳiloɣan duasioɣa ḳulaḳ saloɣaysən. **21** Ḳulung wə həlḳing Israil bu jayoɣa ḳarap dua ḳiloɣan qaoɣda, ularning iltijalirioɣa ḳulaḳ selip, Əz makaning ḳiloɣan asmanlardin turup angliɣaysən, angliɣiningda ularni kəqürgəysən. **22** Əgər birsi əz ḳoxnisioɣa gunaḥ ḳilsa wə xundaḳla ixning rast-yaloɣanliḳini bekitix üqün ḳəsəm iqküzülsə, bu ḳəsəm bu əydiki ḳurbangaḥingning aldioɣa kəlsə, **23** Sən ḳəsəmni asmanda turup anglap, amal ḳilip Əz bəndiliring otturisida ḥəküm qiḳaroɣaysən; gunaḥi bar adəmning gunaḥini əzigə ḳayturup, əz yolini əz bexioɣa yandurup, gunaḥsiz adəmni aḳlap əz adilliḳioɣa ḳarap uningoɣa ḥəḳḳini bərgəysən. **24** Əz həlḳing Israil Sening aldingda gunaḥ ḳiloɣini üqün düxməndin yengilsə, yamanliḳidin ḳaytip bu əydə turup, namingni etirap ḳilip sanga dua bilən iltija ḳilsa, **25** Sən asmanda anglap, Əz həlḳing Israilning gunaḥini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioɣa wə əzlirigə təḳdim ḳiloɣan zeminoɣa ḳayturup kəlgəysən. **26** Ular Sanga gunaḥ ḳiloɣini üqün asman etilip yamoɣur

yaoɣmaydioɣan kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayoɣa karap Sanga dua kilip namingni etirap kilip, Sening ularni kiyinqilikka saloɣining tüpəylidin əz gunahidin yenip towa kilsa, **27** Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən; qünki Sən ularoɣa mengix kerək boloɣan yahxi yolni əgitisən wə Əz həlkinggə miras kilip bərgən zeminning üstigə yamoɣur yaoɣdurisən! **28** Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaki qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining kowukliriɣa hujum kilip korxiwalsa, ya hərkandak apət ya kesəllik bolsa, **29** undakta barlik həlking Israil bolsun, hərkandak kixi bolsun, əzigə kəlgən apətni wə əz dərdini bilip, kollirini bu əygə sunup, məyli kandak dua yaki iltija kilsun, **30** əmdi Sən turuwatkan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm kiloɣaysən, Sən hərbir adəmning kəlbini bilgəqkə, əzining yollirini əzigə yanduroɣaysən (qünki Sənla, pəkət Sənla hammə insan balilirining kəlblirini bilgüqidursən); **31** xundak kilip, ular Sən ata-bowilirimizoɣa təkdim kiloɣan zeminda olturup əmrining hammə künliridə Səndin korkup yolliringda mangidioɣan bolidu. **32** Əz həlking Israildin bolmioɣan, Sening uluoɣ naming, kudrətlik kolung wə sozoɣan biliking tüpəylidin yirak-yiraklardin kəlgən musapir bolsa, u kelip bu əy tərəpkə karap dua kilsa, **33** Sən turuwatkan makaning boloɣan asmanlarda uningoɣa kulak selip, u musapir Sanga nida kilip tiliginining həmmisigə muwapik kiloɣaysən; xuning bilən yər yüzidiki barlik əllər namingni tonup yetip, Əz həlking Israildək Səndin korkidioɣan bolup, mən yasioɣan bu əyning Sening naming bilən ataloɣinini bilidu. **34** Əgər Sening həlking Sening tapxurukung bilən düxmini bilən jəng kilixka qikkanda, Sən tallioɣan bu xəhərgə, xundakla mən namingoɣa atap yasioɣan bu əy tərəpkə karap Sən Pərwərdigaroɣa dua kilsa, **35** Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioɣa kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən. **36** Əgər ular Sanga gunah sadir kiloɣan bolsa (qünki gunah kilmaydioɣan heqkixi yoktur) Sən ularoɣa oɣəzəplinip, ularni düxmənlirining kolioɣa tapxuroɣan bolsang, bular ularni yirak-yekinoɣa, əz zeminioɣa sürgün kilip elip baroɣan bolsa, **37** lekin ular sürgün kilinoɣan yurtta əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün boloɣan yurtta Sanga: — Biz gunah kilip, kəbihlikkə berilip Səndin yüz ərüp kəttuk, dəp yelinsa, **38** — əgər ularni sürgün kiloɣanlarning zeminida pütün kəlbi wə pütün jenidin Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-bowilirioɣa təkdim kiloɣan zeminoɣa, Sən tallioɣan xəhər tərəpkə wə mən namingoɣa atap yasioɣan bu əy tərəpkə yüzini kilip dua kilsa, **39** Sən turuwatkan makaning boloɣan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijalirini anglap ular üqün həküm kikirip, Əz həlkingning Sanga sadir kiloɣan gunahini kəqürüm kiloɣaysən; **40** əmdi i Hudayim, Səndin ətünimən, bu yərdə kiloɣan dualaroɣa kəzüng oquk, kulking ding boloɣay! **41** Əmdi ornungdin turoɣin, i Pərwərdigar Huda, Sən kudritingning ipadisi boloɣan əhdə sandukung bilən, Əz aramgahingoɣa kirgəysən! Kahinliring həkkaniylik bilən kiydürülsun, Məmin bəndiliring yahxilikingdin xadlansun! **42** I Pərwərdigar Huda, Əzüng məsih kiloɣiningning yüzini yandurmioɣaysən; Kulung Dawutka kərsətkən əzgərməs muhəbbitingni esingdə tutkaysən!».

7 Sulayman duasini tügitixigila, asmandin ot qüxüp kəydürmə kurbanlik həmdə baxka kurbanliklarni koymay kəydürüwətti; Pərwərdigarning xan-xəripi əyni toldurdi. **2** Pərwərdigarning xan-xəripi əyni tolduruwətkəqkə, kahinlar Pərwərdigarning əyigə kirəlmidi. **3** Ot qüxkənlikini wə Pərwərdigarning xan-xəripi əyning üstidə tohtioɣanlikini kərüp, Israillarning hammisi tax yatkuzuloɣan məydanda yükünüp bax urup: «Pərwərdigar mehribandur, Uning əzgərməs muhəbbiti mənggügiqə turidu!» dəp Pərwərdigaroɣa ibadət kilip təxəkkür-mədhiyə okuxti. **4** Padixah wə pütkül həlk Pərwərdigarning aldida kurbanliklirini sundi. **5** Sulayman padixah yigirmə ikki ming kala, bir yüz yigirmə ming koyni kurbanlik kilip sundi. Xundak kilip padixah wə pütkül həlk Hudaning əyini [Hudaoɣa] beoɣixlidi. **6** Kahinlar wə xundakla Pərwərdigaroɣa atioɣan sazlarni tutkan Lawiylar əz orunlirida turatti (padixah Dawut bu sazlarni Pərwərdigarning mədhiyisidə ixlətkili yasioɣanidi, [u Pərwərdigaroɣa]: «Uning əzgərməs muhəbbiti əbədgiqidur» dəp mədhiyə okuoɣinida ularni ixlitətti); kahinlar Lawiylarning udulida turup kanay qelixatti; Israillarning hammisi xu yərdə ərə turuxkanidi. **7** Sulayman Pərwərdigarning əyining aldidiki hoylisining otturisini ayrip mukəddəs kilip, u yərdə kəydürmə kurbanliklar wə inakliq kurbanlikilirining yaoɣlirini sundi; qünki Sulayman yasatkan mis kurbangah kəydürmə kurbanliklar, ax hədiyiliri wə kurbanliklarning yaoɣlirini kobul kilixka kiqik kəldi. **8** Xuning bilən u wakitta Sulayman wə

uning bilən bolоqan pütün Israil, yəni Hamat rayonioqa kirix eoqizidin tartip Misir ekinioqiqə ḥəmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət ḥeyt ətküzdi. **9** Səkkizinqi küni ular təntənilik bir ibadət yioqilixi ətküzdi; ular yəttə kün ḳurbangaḥni Hudaoqa atap beoqixlioqanidi andin ular yənə yəttə kün ḥeyt ətküzdi. **10** Yəttinqi ayning yigirmə üqinqi küni padixaḥ həlḳni əz əyqedirlirigə ḳayturdi; ular Pərwərdigarning Dawutḳa, Sulaymanoqa wə Θz həlḳi Israiloqa ḳiloqan yahxiliḳliri üqün ḳəlbidə xad-huram bolup ḳaytip kətti. **11** Xundaḳ ḳilip Sulayman Pərwərdigarning əyini wə padixaḥning ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning kəngligə Pərwərdigarning əyidə wə əzining ordisida nemə ḳilix kəlgən bolsa, xu ixlarning ḥəmmisi onguxluḳ pütti. **12** Andin Pərwərdigar keqidə Sulaymanoqa ayan bolup uningoqa: «Mən sening duayingni anglidim wə Θzümgimu bu jayni «ḳurbanliḳ əyi» boluxḳa tallidim. **13** Əgər Mən asmanni yamoqur yaoqmaydioqan ḳilip etiwətsəm yaki qekətkilərgə zemindiki məḥsulatlarni yəp taxlaxni buyrusam wə yaki həlḳim arisioqa waba tarḳitiwətsəm, **14** [xu qaoqda] namim bilən ataloqan bu həlḳim əzini kəmtər tutup, dua ḳilip yüzümni izləp, rəzil yolliridin yansa, Mən asmanda turup anglap, ularning gunaḥini kəqürimən wə zeminini saḳaytimən. **15** Əmdi bu yərdə ḳilinoqan dualaroqa Mening kəzlirim oquḳ wə ḳulaḳlirim ding bolidu. **16** Mən əmdi namim mənggü bu yərdə ayan ḳilinsun dəp bu əyni tallap, uni Θzümgə muḳəddəs ḳildim; kəzümmu, ḳəlbimmu ḥəmixə xu yərdə bolidu. **17** Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoqinidək sənmu sanga buyruoqinimning ḥəmmisigə muwapiḳ əməl ḳilix üqün bəlgilimilirim wə ḥəkümlirimni tutup aldimda mangsang, **18** Mən əmdi atang Dawutḳa: «Israilning təhtidə sanga əwladingdin olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp əḥdə ḳiloqinimdək, Mən sening padixaḥliḳ təhtingni Israilning üstidə məḥkəm ḳilimən. **19** Biraḳ əgər silər Meningdin yüz ərüp, Mən silərning aldinglarda jakarlioqan bəlgilimilirim wə əmrlirimni taxlap, baxḳa ilaḥlarning ḳulluḳioqa kirip qoḳunsanglar, **20** xu qaoqda Mən Israilni ularoqa təḳdim ḳiloqan zeminidin yulup taxlaymən; wə Θz namimni kərsitixkə Θzümgə muḳəddəs ḳiloqan bu əyni nəzirimdin taxlaymən wə Israilni ḥəmmə həlḳlər arisida səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti ḳilimən; **21** bu əy gərqə ḥazir uluoq bolsimu, xu zamanda uningdin ətkənlərning ḥəmmisi ḳattiḳ ḥəyran ḳilixip: «Pərwərdigar bu zeminoqa wə bu əygə nemixḳa xundaḳ ḳiloqandu?» dəp soraydu. **22** Kixilər: — Qünki [zemindiki həlḳlər] ata-bowilirining Hudasi, yəni ularni Misir zeminidin qiḳaroqan Pərwərdigarni taxlap, əzlirini baxḳa ilarḥlaroqa baoqlap, ularoqa səjdə ḳilip ḳulluḳida boloqanliḳi üqün, U bu pütkül külpətni ularning bexioqa qüxürüptu, dəp jawab beridu.

8 Xundaḳ boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman Pərwərdigarning əyi bilən padixaḥning əyini yasap boloqandin keyin, **2** u Ḥiram əzigə sowoqa ḳiloqan xəḥərlərni ḳaytidin ḳurup qiḳti; Israillar xu yərdə olturaḳlaxti. **3** Sulayman Hamat-Zobaḥ xəḥirigə berip uni ixoqal ḳildi. **4** U yənə qəldiki Tadmorni wə əzining Hamatta ḳuroqan barliḳ həzinə xəḥərlirini yənə ongxitip ḳurdi. **5** U yənə Üstünki Bəyt-Ḥoron bilən Astinḳi Bəyt-Ḥoronni sepil, baldaḳliḳ ḳowuḳliri boloqan ḳoroqanliḳ xəḥərlərgə aylandurdi; **6** Baalatni, xundaḳla əzigə has ḥəmmə həzinə xəḥərlirini, «jəng ḥarwisi xəḥərliri»ni, atliḳlarni orunlaxturoqan xəḥərlərni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioqan barliḳ zeminda halioqinini bina ḳildi. **7** Israildin bolmioqan Ḥittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida ḳelip ḳaloqanlarning ḥəmmisini bolsa, **8** Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yoḳatmioqan əllərning ḳaloqan əwladlirini ḳulluḳ ḥaxaoqa tutti. Ular bügünki küngiqə xundaḳ bolup kəldi. **9** Lekin Israillardin Sulayman əz ixliri üqün ḥeqkimni ḳul ḳilmay, bəlki ularni ləxkər, ḥəkümdar-əməldar, ḥarwa bilən atliḳlarning sərdarliri ḳildi. **10** Bulardin padixaḥ Sulaymanning ixligüqilərning üstigə ḳoyoqan qong nazarətqiliri bolup, ikki yüz əllik idi. **11** Sulayman Pirəwnning ḳizini «Dawutning xəḥiri»din əzi uningoqa salduroqan ordioqa əkəltürdi; qünki u: «Ayalimning Israil padixaḥi Dawutning ordisida turuxi muwapiḳ əməs; qünki Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi baroqanliki jaylarning ḥəmmisi muḳəddəstur», — dedi. **12** Sulayman bu qaoqda Pərwərdigarning ḳurbangaḥida, yəni [muḳəddəs jayning] aywanining aldioqa salduroqan ḳurbangaḥta Pərwərdigaroqa atap kəydürmə ḳurbanliḳ təḳdim ḳilatti; **13** — yəni Musa pəyoqəmbərning tapxuruḳi boyiqə, ḥər küni, xabat künliridə, ayning birinqi künliridə wə ḥər yilda üq ḳetim ətküzülidioqan alaḥidə ḥeyt künliridə — «petir nan ḥeyti», «ḥəptilər ḥeyti» wə «kəpilər ḥeyti»diki künlərdə bekitilgən burqluḳ ḳurbanliḳlarni ḳilatti. **14** Sulayman yənə atisi Dawutning bəlgiləp bərgini boyiqə kaḥinlarning hizmətlirining wə Lawiylarning burqlirining ada ḳilinixi üqün nəwət-guruppilarni

bekitti; Lawiylarning ḫər küni mədḫiyə oḳux wə kaḫinlarning aldida hizmətlərni ada ḳilix burqi bar idi. Sulayman yənə dərwaziwənlərni nəwiti boyiqə ḫər dərwazining hizmitini ḳilixḳa bekitti; qünki Hudaning adimi Dawutning buyruḳi xundaḳ idi. **15** [Kaḫin-lawiylar] padixaḫning kaḫinlaroɣa wə Lawiylaroɣa buyruoɣanliridin, məyli ḳandaḳ ix bolsun yaki həzinilərgə dair ix bolsun ḫeq bax tartmaytti. **16** Pərwərdigarning əyini selixta, əy uli selinoɣan kündin tartip pütküqə Sulaymanning barliḳ ḳurulux ixliri puhta tamamlandi. Xundaḳ ḳilip Pərwərdigarning əyi pütti. **17** Andin Sulayman Edom zeminida [Ḳizil] dengiz boyidiki Əzion-Gəbərgə wə Elatḳa ḳarap mangdi. **18** Ḫuram [padixaḫ] əz hizmətkarliri arḳiliḳ kemilər wə dengiz yollirioɣa pixxiḳ adəmlirini Sulaymanning yenioɣa əwətti. Ular Sulaymanning hizmətkarliri bilən billə Ofiroɣa berip, u yərdin tət yüz əllik talant altun elip, uni padixaḫ Sulaymanning ḳexioɣa yətküzüp kəldi.

9 Xebaning ayal padixaḫi bolsa Sulaymanning dangḳ-xəḫritini anglap, uni ḳiyin qigix-soallar bilən sinioɣili Yerusalemoɣa kəldi. U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yaḳut-gəḫərlər artiloɣan təgilərni elip, qong dəbdəbə bilən kəldi. Sulaymanning ḳexioɣa kəlgəndə əz kəngligə pükkən ḫəmmə ix tooɣruluḳ uning bilən səzləxti. **2** Sulayman uning ḫəmmə sorioɣanlirioɣa jawab bərdi. Ḫeqnemə Sulaymanoɣa ḳarangoɣu əməs idi, bəlki ḫəmmisidə uningoɣa jawab bərdi. **3** Xebaning ayal padixaḫi Sulaymanning danaliḳioɣa, yasioɣan orda-sarayoɣa, **4** dastihandiki taamlaroɣa, əməldarlarning ḳatar-ḳatar olturuxlirioɣa, hizmətkarlirining ḳatar-ḳatar turuxlirioɣa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning saḳiyliri wə ularning kiygən kiyimlirigə wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoɣan kəydürmə ḳurbanliḳlirioɣa ḳarap, üni iqigə qüxüp kətti. **5** U padixaḫḳa: — Mən əz yurtumda silining ixliri wə danaliḳliri tooɣrisida anglioɣan həwər rast ikən; **6** əmma mən kelip əz kəzlirim bilən kərmigüqə bu səzlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən ḫətta yeriminimu anglimioɣan ikənmən; silining danaliḳliri bilən bərikət-bayaxatliḳliri mən anglioɣan həwərdin ziyadə ikən. **7** Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-ḫə! Həmixə silining aldilirida turup danaliḳlirini anglaydioɣan bu hizmətkarliri nəḳədər bəhtliktur! **8** Silidin səyüngən, silini əzi üqün Israilning təhtigə olturoɣuzoɣan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Hudaliri Israiloɣa baoɣlioɣan muḫəbbiti üqün, ularni mənggü məzmut tursun dəp U silini tooɣra ḫəküm wə adalət sürgili ular üstigə padixaḫ ḳildi, dedi. **9** U padixaḫḳa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yaḳut-gəḫərlərni sowoɣa ḳildi. Xebaning ayal padixaḫi Sulayman padixaḫḳa sunoɣan xunqə zor miḳdardiki huxbuy buyumlar xuningdin keyin ḫeq kərüngən əməs **10** (Ofirdin altunlarni əpkelidioɣan Ḫuramning hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkarliri yənə intayin zor miḳdardiki səndəl yaoɣiqini wə yaḳut-gəḫərlərnimu elip kəldi. **11** Padixaḫ səndəl yaoɣiqidin Pərwərdigarning əyi üqün wə padixaḫning ordisi üqün pələmpəylər yasap ḫəm nəoɣmə-nawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin yasatti. Xundaḳ esil səndəl yaoɣiqi Yəḫuda zeminida bu waḳitḳiqə ḫeq kərülüp baḳmioɣanidi). **12** Sulayman padixaḫ Xebaning ayal padixaḫioɣa uning əzigə ḳiloɣan sowoɣiliridin axurup sowoɣa tutti, ayal padixaḫning kəngli tartḳan ḫəmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin u hizmətkarliri bilən yoloɣa qiḳip əz yurtioɣa ḳaytip kətti. **13** Sulaymanoɣa ḫər yili kəltürülgən altunning əzi altə yüz atmix altə talant idi. **14** Bu kirimdin baxḳa, oḳətqi-tijarətqilər, barliḳ ərəb padixaḫlar wə əz zeminidiki əməldarlarmu altun-kümüxlərni elip Sulaymanoɣa tapxuratti. **15** Sulayman padixaḫ ikki yüz qong siparni soḳturdi wə ḫər siparoɣa altə yüz xəkəl altun kətti. **16** Xundaḳla üq yüz ḳalḳanni yapilaḳlanoɣan altundin yasidi; ḫərbir ḳalḳanni yasaxḳa üq yüz xəkəl altun ixlitildi; padixaḫ ularni «Liwan ormini sariyi»oɣa esip ḳoydi. **17** Padixaḫ pil qixliridin qong bir təht yasap, uni sap altun bilən ḳaplatti. **18** Təhtning altə ḳəwətlik pələmpiyi bar idi, uning bir altun putpərisi təht bilən tutixip turatti; orunduḳning ikki yenida tayanoɣuqisi bar idi, ḫərbir tayanoɣuqning yenida birdin ərə turoɣan xirning ḫəykili bar idi. **19** Altə ḳəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoɣan on ikki xirning ḫəykili bolup, ḫərbir baskuqning ong-sol təripidə birdin bar idi; baxḳa ḫeqḳandaḳ əldə uningoɣa ohxax yasaloɣini yoḳ idi. **20** Sulayman padixaḫning barliḳ jam-piyaliliri altundin yasaloɣan; «Liwan ormini Sarayi»diki barliḳ ḳaqa-ḳuqilar tawlanoɣan altundin yasaloɣan; Sulaymanning künliridə kümüx ḫeqnemə ḫesablinatti. **21** Qünki padixaḫning kemiliri Ḫuramning hizmətkarliri bilən billə Tarxixḳa berip turatti; «Tarxix kemə»lər ḫər üq yilda bir ḳetim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkeləttti. **22** Sulayman padixaḫ yər yüzidiki barliḳ

padixahlardin baylikta wə danalikta üstün idi. 23 Hudaning Sulaymanning kəngligə saloɣan danalikini anglax üqün yər yüzidiki barlik padixahlar uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti; 24 kəlgənlərning həmmisi əz sowoɣitini elip kelətti; yəni kümüx kaqa-kuqilar, altun kaqa-kuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloɣa-sawutlar, tetitkular, atlar wə kəqirlarni elip kelətti. Hər yili ular bəlgilik mikdarda xundak kilatti. 25 Wə Sulaymanning jəng harwisioɣa katidioɣan atliri üqün tət ming eoɣili bar idi, xuningdək on ikki ming atlik əskiri bar idi; u ularni «jəng harwisi xəhərliri»gə wə əzi turidioɣan Yerusalemoɣa orunlaxturdi. 26 Sulayman [Əfrat] dəryasidin Filistiyə zeminioɣiqə taki Misirning qegrisioɣa kədər boloɣan barlik padixahliklar üstidin həkümranlik kildi. 27 Padixah Yerusalemda kümüxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki üjmə dərəhlirigə ohxax nuroɣun kildi. 28 Kixilər atlarni Misirdin wə harkaysi yurtlardin Sulaymanoɣa yətküzüp berip turatti. 29 Sulaymanning baxka əməlliri baxtin ahirioɣiqə «Natan pəyoɣəmbərning bayanliri», «Xiloh luk Ahiyah ning bixariti», xundakla Nibatning ooɣli Yəroboam tooɣruluk «Aldin kərgüqi Iddo kərgün alamət kərünüxlər» degən kitablaroɣa pütülgən əməsmidi? 30 Sulayman Yerusalemda turup pütün Israilning üstidin kirik yil səltənət kildi. 31 Sulayman ata-bowiliri arisida uhlidi; halayik uni atisi Dawutning xəhiridə dəpnə kildi; uning ooɣli Rəhoboam uning ornioɣa padixah boldi.

10 Rəhoboam Xəkəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni padixah tikligili Xəkəmgə kəlgənidi. 2 Nibatning ooɣli Yəroboam xu ixni angliɣanda xundak boldiki, Misirdin kaytip kəldi (qünki u Sulayman padixahtin kəqip Misirda turuwatatti). 3 Əmdi halayik adəm əwətip uni qakirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül Israil kelip Rəhoboamoɣa: — 4 Silining atiliri boynimizoɣa saloɣan boyunturukini eoɣir kildi. Sili əmdi atilirining bizgə koyoɣan kattik tələpliri bilən eoɣir boyunturukini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti. 5 U uloɣa: — Hazirqə kaytip üq kündin keyin andin kəximoɣa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlk tarilip kətti. 6 Rəhoboam padixah əz atisi Sulayman hayat wakti da uning hizmitidə turoɣan moysipitlardin məslihət sorap: — Bu həlkkə beridioɣan jawabim tooɣrisida nemə məslihət kərsitisilər? — dedi. 7 Ular uningoɣa: — Əgər sili razilik bilən bügün bu həlkni hux kilip uloɣa mehriban muamilə kərsitip, uloɣa yahxi sözlər bilən jawab kilsila, ular silining barlik künliridə hizmətliridə bolidu, dedi. 8 Lekin u moysipitlarning kərsətkən məslihətini kayrip koyup, əzi bilən qong boloɣan, aldida hizmitidə boluwatkan yaxlardin məslihət sorap 9 uloɣa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloɣan boyunturukni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlkkə jawab beriximiz tooɣruluk kandak məslihət berisilər? — dedi. 10 Uning bilən qong boloɣan bu yaxlar uningoɣa: — «Silining atiliri boyunturukimizni eoɣir kildi, əmdi sili uni bizgə yenik kiloɣayla» dəp eytkan bu həlkkə söz kilip: — «Mening qimqilak barmikim atamning belidin tomraktur. 11 Atam silərgə eoɣir boyunturukni saloɣan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eoɣir kilimən. Atam silərgə kamqilar bilən tənbih-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə «qayanlik kamqilar» bilən tənbih-tərbiyə berimən», degəyla, — dedi. 12 Rəhoboam padixah uloɣa: «Üq kündin keyin andin kəximoɣa yənə kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barlik həlk üqinqi küni uning kəxioɣa kəldi. 13 Rəhoboam padixah moysipitlarning məslihətini taxlap kəpqilikkə kattiklik bilən jawab bərdi. 14 U yaxlarning məslihəti boyiqə uloɣa: — Atam silərgə eoɣir boyunturukni saloɣan, lekin mən uni tehimu eoɣir kilimən. Atam silərgə kamqilar bilən tənbih bərgən bolsa mən silərgə «qayanlik kamqilar» bilən tənbih-tərbiyə berimən, dedi. 15 Xuning bilən padixah həlkning səzini anglimidi. Bu ix Huda təripidin boloɣan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xiloh luk Ahiyah ning wasitisidə Nibatning ooɣli Yəroboamoɣa eytkan səzi əməlgə axurulidioɣan boldi. 16 Pütkül Israil padixah ning ularning səzigə kulak salmioɣinini kərgəndə həlk padixah kka jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning ooɣlida bizning heq mirasimiz yoktur! Harbiringlar əz əy-qedirliringlaroɣa kaytinglar, i Israil! I Dawut, sən əz jəmətinggila igə bol — dedi. Xuning bilən Israillar əz əy-qedirlirioɣa kaytip ketixti. 17 Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoɣan Israillaroɣa bolsa, Yəroboam ularning üstigə həküm sürdi. 18 Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni Israillaroɣa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək kilip əltürdi. U qaoɣda Rəhoboam padixah aldirap, əzining jəng harwisioɣa qikip, Yerusalemoɣa tikiwətti. 19 Xu tərikidə Israil Dawutning jəmətidin yüz ərüp, bügüngə kədər uningoɣa karxi qikip kəldi.

11 Rəhoboam Yerusalemoɣa kelip, Israil bilən jəng kilip padixah likni əzigə kayturup əkilix üqün Yəhuda bilən Binyamin jəmətidin bir yüz səksən

ming hillanoƣan jənggiwar əskərni toplidi. **2** Lekin Hudaning səzi Hudaning adimi Xemayaoƣa kelip: — **3** «Yəhudaning padixaḥi, Sulaymanning ooƣli Rəḥoboamoƣa, Yəḥuda bilən Binyamindiki Israillaroƣa səz ḳilip: — **4** «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḥujumoƣa qiḳmanglar, ḳerindaxliringlar bilən jəng ḳilmanglar; ḥərbiringlar əz əyünglaroƣa ḳaytip ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi. Wə ular Pərwərdigarning səzlirigə ḳulaḳ saldi, Yəroboamoƣa ḥujum ḳilixtin yandi. **5** Rəḥoboam Yerusalemda turatti, wə Yəḥudada ḳoroƣanliḳ xəḥərlərni saloƣuzoƣanidi. **6** U Bəyt-Ləḥəm, Etam, Təkoa, **7** Bəyt-Zur, Sokoḥ, Adullam, **8** Gat, Marəxaḥ, Zif, **9** Adorayim, Laḳix, Azikaḥ, **10** Zoraḥ, Ayjalon, Ḥebronni yasatti; bularning ḥəmmisi ḳoroƣanliḳ xəḥərlər bolup, Yəḥuda wə Binyaminning zeminida idi. **11** U barliḳ ḳəl'ə-ḳoroƣanlarni mustəḥkəmlidi wə ularda sərdarlarni təyinlidi, zapas axliḳ, may wə xarablarni təyyarlidi. **12** U yənə ḥərḳaysi xəḥərlərni kəpligən ḳalḳan wə nəyzilər bilən ḳorallandurup, alamət mustəḥkəmliwətti. Yəḥuda bilən Binyamin uning təripidə turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatḳan kaḥinlar bilən Lawiylar ḳaysi yurtta bolmisun uning təripidə turatti. **14** Qünki Yəroboam bilən uning ooƣulliri Lawiylarni qətkə ḳekip, ularning Pərwərdigarning hizmitidə bolup kaḥinliḳ ətküzüxini qəkligənliki üqün, ular əzlirining otlaḳliri wə mal-mülkini taxlap Yəḥuda zeminoƣa wə Yerusalemoƣa kelixkənidi **15** (qünki Yəroboam «yuḳiri jaylar»diki hizmət üqün «tekə ilaḥliri» wə əzi yasioƣan mozay məbudlirining ḳulluḳida boluxḳa əzi üqün kaḥinlarni təyinligənidi). **16** Wə bu [Lawiylaroƣa] əgixip, Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin kənglidə Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoƣinip-izdəxkə iradə tikligənlər ata-bowilirining Hudasi boloƣan Pərwərdigaroƣa ḳurbanliḳ ḳilix üqün Yerusalemoƣa kelixti. **17** Xundaḳ ḳilip ular Yəḥuda padixaḥliḳining küqini axurup, Sulaymanning ooƣli Rəḥoboamni üq yil küqləndürdi; qünki [Yəḥudadikilər] üq yil Dawutning wə Sulaymanning yolida mangoƣanidi. **18** Rəḥoboam Maḥalatni əmrigə aldi. Maḥalat Dawutning ooƣli Yərimotning ḳizi; uning anisi Yəssəning ooƣli Eliabning ḳizi Abiḥayil idi. **19** Maḥalattin Rəḥoboamoƣa Yəux, Xemariya wə Zaḥam degən ooƣullar tərəldi. **20** Keyinki waḳitlarda Rəḥoboam yənə Abxalomning [nəwrə] ḳizi Maakaḥni əmrigə aldi; u uningoƣa Abiya, Attay, Ziza wə Xelomitlarni tuoƣup bərdi. **21** Rəḥoboam Abxalomning [nəwrə] ḳizi Maakaḥni əmrigə aloƣan barliḳ ayalliri wə kenizəkliridin bəkrək səyətti; qünki u jəmiy on səkkiz ayal wə atmix kenizəkni əmrigə aloƣan; u jəmiy yigirmə səkkiz ooƣul, atmix ḳiz pərzənt kərgən. **22** Rəḥoboam Maakaḥdin boloƣan ooƣli Abiyani ḳerindaxliri iqidə ḥəmmidin qong xaḥzadə ḳilip tiklidi, qünki u uni padixaḥliḳḳa waris ḳilmaḳqi idi. **23** Rəḥoboam aḳilanilik bilən ix kərüp, ooƣullirini Yəḥudaning barliḳ zeminliri wə Binyaminning barliḳ zeminliridiki barliḳ ḳoroƣanliḳ xəḥərlərgə orunlaxturup, ularni naḥayiti kəp zapas ozuḳ-tülük bilən təminlidi; u yənə ularoƣa nuroƣun hotun elip bərdi.

12 Rəḥoboamning padixaḥliḳi mustəḥkəm boloƣanda, xundaḳla küqəygəndə, xundaḳ boldiki, u Pərwərdigarning ḳanun-əḥkamlirini tərk ḳildi wə pütkül Israillarmu uningoƣa əgixip kətti. **2** Wə ularning Pərwərdigaroƣa wapasizliḳ ḳiloƣini tüpəylidin, Rəḥoboam səltənitining bəxinqi yilida xundaḳ boldiki, Misirning padixaḥi Xixak Yerusalemoƣa ḥujum ḳozoƣidi. **3** Xixak bir ming ikki yüz jəng ḥarwisi, atmix ming atliḳ əskərni baxlap kəldi; u əzi bilən billə Misirdin elip qiḳḳan ləxkərlər, jümlidin Liwiyəliklər, Sukkiylər wə Efiopiylər san-sanaḳsiz idi. **4** U Yəḥudaoƣa təwə boloƣan ḳoroƣanliḳ xəḥərlərni ixoƣal ḳildi, andin Yerusalemoƣa ḥujum ḳilixḳa kəldi. **5** Bu qaoƣda Xixak səwəbidin Yəḥuda əməldarliri Yerusalemoƣa yioƣilixḳanidi; Ximaya pəyoƣəmbər Rəḥoboam wə əməldarlarning yenioƣa kelip ularoƣa: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Silər meningdin waz kəqkininglar üqün, Mənmu silərdin waz keqip Xixakning ḳolioƣa tapxurdum» dəydu, dedi. **6** Xuni anglap, Israil əməldarliri bilən padixaḥ əzlirini təwən ḳilip: — Pərwərdigar adildur, deyixti. **7** Pərwərdigar ularning əzlirini təwən ḳiloƣanliḳini kərüp Pərwərdigarning səzi Ximayaoƣa yetip kelip: —«Ular əzlirini təwən ḳiloƣanikən, Mən ularni ḥalak ḳilmay, bəlki ularoƣa azoƣinə nijat kərsitimən wə Mening ḳaynap turoƣan oƣəzipim Xixakning ḳoli bilən Yerusalemoƣa təkülməydu. **8** Ḥalbuki, ularning Manga beḳinix bilən dunyadiki padixaḥliḳlaroƣa beḳinixning ḳandaḳ pərḳi barliḳini bilip yetixi üqün, ular Xixakḳa beḳindi bolidu» — deyildi. **9** Xuning bilən Misir padixaḥi Xixak Yerusalemoƣa ḥujum ḳilip, Pərwərdigarning əyidiki həzinə-bayliḳlar bilən padixaḥning ordisidiki həzinə-bayliḳlarni elip kətti. U ḥəmmisini, jümlidin Sulayman yasatḳan altun

sipar-ḳalḳanlarni ḳoymay elip kətti. 10 Ularning ornida Rəḥoboam padixaḥ mistin birmunqə sipar-ḳalḳanlar yasitip, ularni padixaḥ ordisining kirix yolini saḳlaydioŋan pasiban bəglirining ḳolioŋa tapxurdi. 11 Padixaḥ ḥər ḳetim Pərwərdigarning əyigə kiridioŋan qaoŋda, pasibanlar u ḳalḳanlarni elip tutup turatti, andin ularni yənə pasibanhanioŋa əkelip ḳoyuxatti. 12 Xuning bilən padixaḥ əzini təwən ḳiloŋandin keyin, Pərwərdigarning oŋəzipi uningdin yenip, uni tamamən yoḳitiwətmidi; Yəḥudadikilər iqidimu az-tola yahxi ixlar tepildi. 13 Padixaḥ Rəḥoboam Yerusalemda asta-asta ḳudrət tepip, əz səltənitini sürətti. Rəḥoboam təhtkə qiḳḳan qeoŋida ḳirik bir yaxta idi; u Yerusalemda, yəni Pərwərdigar Əz namini tikləx üqün pütkül Israil ḳəbililiri iqidin tallioŋan xəḥərdə on yəttə yil səltənət ḳildi; Rəḥoboamning anisining ismi Naamaḥ bolup, u Ammoniy idi. 14 Rəḥoboam kənglidə Pərwərdigarni izdəxni niyət ḳilmioŋanliḳi tüpəylidin rəzillik ḳildi. 15 Rəḥoboamning barliḳ ḳiloŋan ixliri baxtin-ahirioŋiqə nəsəb hatiriliridiki «Ximaya pəyoŋəmbərning səzliri» wə «Aldin kərgüqi Iddoning səzliri»də pütülgən əməsmidi? Rəḥoboam bilən Yəroboam otturisida uruxlar tohtimay bolup turatti. 16 Rəḥoboam ata-bowiliri arisida uhlidi, «Dawutning xəḥiri»gə dəpnə ḳilindi. Ooŋli Abiya uning ornioŋa padixaḥ boldi.

13 Padixaḥ Yəroboamning səltənitining on səkkizinqi yili Abiya Yəḥudaning üstigə padixaḥ boldi. 2 U Yerusalemda üq yil səltənət ḳildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u Gibeaḥliḳ Uriyəlning ḳizi idi. Abiya bilən Yəroboam otturisida urux boldi. 3 Abiya jəng ḳilix üqün hillanoŋan jəngqilərdin tət yüz mingni baxlap qiḳti; Yəroboammu hillanoŋan batur jəngqilərdin səkkiz yüz mingni baxlap qiḳip, Abiyaoŋa ḳarxi səp tüzüp turdi. 4 Abiya Əfraim taoŋliḳ rayonidiki Zəmarayim teoŋioŋa qiḳip mundaḳ dedi: — «I Yəroboam wə Israil həlḳi, gepimgə ḳulaḳ selinglar! 5 Bilməmsilər, Israilning Hudasi Pərwərdigar «tuzluḳ əḥdə» ḳilip, Israilning üstidiki padixaḥliḳni Dawutḳa wə uning əwladlirioŋa mənggügə təḳdim ḳiloŋanoŋu? 6 Lekin Dawutning ooŋli Sulaymanning ḳuli, Nibatning ooŋli Yəroboam ḳozoŋilip əz oŋojisidin yüz əridi. 7 Xuning bilən bəzi muttəḥəmlər, «Beliyalning baliliri» uning yenioŋa yioŋilip, Sulaymanning ooŋli Rəḥoboam bilən ḳarxilixixḳa əzlirini küqləndürdi; Rəḥoboam u qaoŋda tehi yax, səbiy balidək boloŋaqḳa, ularoŋa təng kelәlmidi. 8 Əmdi silər Pərwərdigarning Dawutning əwladlirining ḳolioŋa tapxuroŋan padixaḥliḳioŋa ḳarxi qiḳip «əzimizni kərsitimiz» dəysilər; silərning adiminglar dərwəḳə kəptur; silərdə yənə Yəroboam silərgə yasap bərgən, ilaḥlar dəp ḳarilidioŋan altun mozaylar bar. 9 Silər Pərwərdigarning kaḥinliri boloŋan Ḥarunning əwladliri bilən Lawiylarni ḳooŋliwetip, yər yüzidiki baxḳa əllər ḳiloŋinidək əzliringlaroŋa [halioŋanqə] kaḥin tikliwaloŋan əməsmidinglar? Kimdəkim bir torpaḳ wə yəttə ḳozini elip kelip əzümni [kaḥinliḳḳa] beoŋixlaymən desə, u Huda bolmioŋan butlaroŋa kaḥin bolalaydu! 10 Lekin biz bolsaḳ, Pərwərdigar bizning Hudayimizdur, biz uningdin waz kəqmiduḳ; Pərwərdigarning hizmitidə boloŋan kaḥinlar bolsa Ḥarunning əwladliridur, Lawiylar ularning hizmitidə turmaḳta. 11 Ular ḥər küni ətisi-ahximi Pərwərdigaroŋa kəydürmə ḳurbanliḳlarni sunup, esil huxbuy yaḳidu. Pakiz xirəgə «təḳdim nanlar»mu tizip ḳoyulidu, ḥər küni kəqtə ular altun qiraoŋdan üstidiki qiraoŋlarni yandurulidu; qünki biz Hudayimiz Pərwərdigarning tapxuruḳioŋa əməl ḳilip keliwatimiz. Biraḳ silər bolsanglar uningdin waz kəqtinglar. 12 Ḳaranglar, Huda bizni Baxlioŋuqi bolup biz bilən billidur; ḳollirioŋa kanay aloŋan, silərgə ḥujum ḳilixḳa signal qilixḳa təyyar turidioŋan uning kaḥinlirimu biz bilən billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning Hudasi boloŋan Pərwərdigar bilən jəng ḳilmanglar; qünki silər ḥərgiz oŋəlibə ḳazinalmaysilər». 13 Lekin Yəroboam ularning arḳisidin ḥujum ḳilmaḳ üqün bəktürmə ḳoyoŋanidi. Xundaḳḳi, Israillar Yəḥudalarning aldi təripidə idi wə bəktürmə ḳoxun ularning arḳa təripidə saḳlap turatti. 14 Yəḥudalar burulup ḳarisa, mana əzliri aldi-arḳidin ḥujumoŋa uqrawatatti; ular Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdi, kaḥinlarmu kanaylarni qaldi. 15 Buning bilən Yəḥudalar ḳattiḳ quḳan kətürüxti; wə xundaḳ boldiki, Yəḥudalar ḳattiḳ quḳan kətürüxüwatḳanda, Huda Yəroboam bilən barliḳ Israillarni Abiya bilən Yəḥudalarning aldidin urup terə-pərəng ḳildi. 16 Israillar Yəḥudalarning aldidin ḳaqti; Huda ularni Yəḥudalarning ḳolioŋa tapxurdi. 17 Abiya bilən uning adəmliri Israillarni ḳattiḳ ḳiroŋin ḳildi; Israillardin hillanoŋan bəx yüz ming əskər ḳətl ḳilindi. 18 Bu qaoŋda Israillar təwən ḳilindi; Yəḥudadikilər ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigaroŋa tayanoŋanliḳi üqün oŋəlibə ḳazandi. 19 Abiya Yəroboamning kəynidin ḳooŋlap mangdi; u uning ilkidin birḳanqə xəḥirini, yəni Bəyt-əl wə uningoŋa ḳaraxliḳ yeza-bazarlarni,

Yexanah wə uningoɣa ḳaraxliḳ yeza-bazarlarni, əfron wə uningoɣa ḳaraxliḳ yeza-bazarlarni tartiwaldi. **20** Yəroboam Abiyaning künliridə ḳaytidin küḳlinəlmidi. Pərwərdigarning uni uruxi bilən u əldi. **21** Abiya bolsa əzini ḳudrət tapḳuzdi; u on tət hotun elip, yigirmə ikki ooɣul, on altə ḳiz pərzənt kərdi. **22** Abiyaning baxḳa ixliri, uning mangoɣan yolliri wə eytḳan səzliri «Iddo pəyoɣəmbərning təḥlili»də pütülgəndur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uhlidi, kixilər uni «Dawut xəḥiri»gə dəpnə ḳildi. Ooɣli Asa uning ornioɣa padixah boldi. Asa padixah boloɣan künlərdə on yil tinq ətti. **2** Asa Hudasi Pərwərdigarning nəziridə durus wə tooɣra boloɣanni ḳildi. **3** U yat əllərdin kəlgən but ḳurbangaḥlirini wə «yuḳiri jaylar»ni yoḳitip, «but tüwrük»lərni ərüp qeḳip, Axərah butlirini kisip taxlidi, **4** Yəhudalaroɣa ata-bowilirining Hudasi boloɣan Pərwərdigarni izdəxni, muḳəddəs ḳanun-əmrlərni tutuxni əmr ḳildi. **5** U yənə Yəhuda zeminidiki ḥərbir xəḥərlərdin «yuḳiri jaylar»ni wə «kün tüwrükliri»ni yoḳatti. U qaoɣda pütün padixaḥliḳ uning ḥəkümranliḳida tinq-asayixliḳta ətti. **6** U yənə Yəhuda zeminida birnəqqə ḳoroɣanliḳ xəḥərlərni saldurdi, qünki yurt-zemin aramliḳta boldi; Pərwərdigar uningoɣa aramliḳ bərgəqkə, xu yillarda ḥeq urux bolmidi. **7** U Yəhudalaroɣa: — Zemin aldimizda tinq turoɣanda, bu xəḥərlərni sepil bilən ḳorxaloɣan, munarliḳ, baldaḳliḳ ḳowuḳliri boloɣan xəḥərlər ḳilip ḳurayli; qünki biz Hudayimiz Pərwərdigarni izdiginimiz üqün U tinqlik bərdi; biz Uni izdəp kəlduḳ wə U bizning tət ətrapimizda bizgə aramliḳ bərdi, dedi. Xuning bilən ular ḳuruluxni baxlidi wə ixliri onguxluḳ boldi. **8** Asaning ḳoxuni bar idi; Yəhuda ḳəbilisidin ḳalḳan wə nəyzə bilən ḳorallanoɣan üq yüz ming əskiri, Binyamin ḳəbilisidin sipar wə oḳya bilən ḳorallanoɣan ikki yüz səksən ming kixilik; ularning ḥəmmisi batur əzimətlər idi. **9** U qaoɣda Zərah isimlik bir Efiopiy milyon kixilik ḳoxuni bilən üq yüz jəng ḥarwisini baxlap, [Asaoɣa] ḥujum ḳozoɣap Marəxaḥoɣa kəldi. **10** Asa uning bilən ḳarxilixixḳa atlandi; ular Marəxaḥḳa yeḳin Zəfatah jiloɣisioɣa kelip, bir-birigə ḳarxi səp tüzüp turuxti. **11** Asa Hudasi Pərwərdigaroɣa nida ḳilip: — I Pərwərdigar, Өz bəndənggə yardəm bərsəng, u küqlük bolsun, ajiz bolsun Sən üqün ḥeqḳanqə ix əməs. I Pərwərdigar Hudayimiz, bizgə yardəm ḳiloɣaysən; qünki biz Sanga tayinimiz wə Sening namingda bu zor ḳoxunoɣa ḳarxi atlinip qiḳtuḳ. I Pərwərdigar, Sən bizning Hudayimizdursən, insanlar Seningdin oɣalip kəlmisun! — dedi. **12** Xuning bilən Pərwərdigar Asa wə Yəhudalar aldida Efiopiylərni urup tiripirən ḳiliwətti, Efiopiylər ḳaqti. **13** Asa əz adəmliri bilən birliktə ularni taki Gəraroɣiqə ḳooɣlidi; Efiopiylər xundaḳ yiḳitildiki, ulardin bir adəmmu tirik ḳalmidi; qünki ular Pərwərdigarning aldida wə uning ḳoxuni aldida kukum-talḳan ḳilindi. Yəhudalar oɣayət zor jəng oɣənimətlirini ḳolioɣa elip kətti. **14** Ular yənə Gərar ətrapidiki barliḳ xəḥərlərgə ḥujum ḳilip ixoɣal ḳildi; qünki Pərwərdigardin zor bir ḳorḳunq muxu xəḥərlərdikilərni baskanidi. Yəhudalar yənə ḥəmmə xəḥərni birnimu ḳoymay bulang-talang ḳildi, qünki ularda tolimu kəp mal-mülük bar idi. **15** Ular yənə mal bakḳan qarwiqilarning qedir-ḳotanlirioɣimu zərb ḳilip, nahayiti kəp ḳoy wə təgilərni elip Yerusalemoɣa ḳaytti.

15 Hudaning Roḥi Odədning ooɣli Azariyaning üstigə qüxti. **2** Xuning bilən u Asa bilən kərüxüxkə qiḳip uningoɣa: — I Asa, pütkül Yəhudalar wə Binyaminlar, manga ḳulaḳ selinglar! Silər Pərwərdigar bilən billə boloɣininglarda, Umu silər bilən billə bolidu. Silər Uni izlisənglar U silərgə tapḳuzulidu; lekin silər Uningdin waz kəqsənglar U silərdin waz keqidu. **3** Israillar uzun künlərgiqə həḳiḳiy Huda, təlim beridioɣan kahin wə ḳanun-əḥkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lekin ular ḳiyinqiliḳta ḳaloɣan waḳitlarda Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa ḳaytip, Uni izdidi wə U ularoɣa əzini tapḳuzdi. **5** U waḳitlarda qiḳip-kirip turoɣanlaroɣa ḥeq aramliḳ bolmioɣan, qünki ḥərḳaysi əl-yurtlar malimanqiliḳ iqidə turatti. **6** Huda ularni ḥərhil ḳiyinqiliḳ-malimanqiliḳ iqidə ḳalduroɣaqḳa, məmlikət bilən məmlikət, xəḥər bilən xəḥər əzara soḳuxup wəyran boldi. **7** Lekin silər bolsanglar, ḳaysər bolunglar, məzmut turup ḳolliringlarni boxatmanglar, qünki əməlliringlarning əjir-inami bardur, dedi. **8** Asa bu gəplərni wə Odəd pəyoɣəmbər bərgən bexarətni anglioɣanda u dadillixip, pütün Yəhuda wə Binyamin zeminlirida, xundaḳla Əfraimning taoɣliḳ rayonlirida ḳoloɣa qüxürgən ḥərḳaysi xəḥərlərdiki yirginqlik butlarni yoḳatti wə yənə Pərwərdigarning əyidiki aywan aldida turoɣan Pərwərdigar ḳurbangaḥini yengibaxtin yasatti. **9** U barliḳ Yəhudalar wə Binyaminlarni, xuningdək ularning arisida olturaḳlaxḳan barliḳ Əfraimiy, Manassəḥiy, Ximeoniy musapirlirini yioɣdi (qünki nuroɣun Israillar Asaning Hudasi Pərwərdigarning

uning bilən billə ikənlikini kərgən bolup, Israildin qikip Asa tərəpkə ətkənidi). 10 Asaning səltənitining on bəxinqi yili üqinqi ayda ular Yerusalemoŋa yioŋildi. 11 Xu küni ular elip kəlgən jəng oŋənimətliridin yəttə yüz buka wə yəttə ming koyni Pərwərdigaroŋa atap kurbanlik kildi. 12 Ular yənə ata-bowilirining Hudasi boloŋan Pərwərdigarni pütün kəlbi wə bütün jeni bilən izdəxkə bir əhdə tüzüxti; 13 əhdidə, Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigarni izdimigən keri-yax, ər-ayal deməy hammisi əltürülsun, deyildi. 14 Ular yukiri awaz bilən warkirax wə kanay həm buroŋa qelix bilən Pərwərdigaroŋa kəsəm berixti. 15 Pütkül Yəhuda jamaiti iqkən kəsimidin xadlandi; qünki ular pütün kəlbi bilən kəsəm iqkən bolup, Pərwərdigarni tolimu təlmürüp izdidi; wə U ularoŋa Əzini tapkuzdi. Pərwərdigar ularoŋa tət ətrapida aramlik ata kildi. 16 Asa padixah yənə qong anisi Maakəhni yirginqlik bir «axerah» tüwrükni yasioŋini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip, ayaoŋ astida qəylidi wə Kidron jiloŋisida kəydürüwətti. 17 «Yukiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi [Pərwərdigaroŋa] pütünləy beoŋixlanoŋanidi. 18 Həm atisi həm u əzi Pərwərdigaroŋa atap yasioŋan nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük kaqa-kuqilarni Hudaning əyigə kəltürdi. 19 Xu wakittin tartip taki Asaning səltənitining ottuz bəxinqi yilioŋiqə urux bolup bakmidi.

16 Asaning səltənitining ottuz altinqi yili, Israilning padixahi Baaxa Yəhudaoŋa karxi hujum kildi; heqkim Yəhudaning padixahi Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramah xəhirini məhkəm kilip yasidi. 2 U wakitta Asa Pərwərdigarning əyidiki həzinilərdin wə padixahning ordisidiki həzinilərdin altun-kümüxni elip ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə padixahi Bən-Hadadka əwətip wə bu həwərni yətküzüp: — 3 «Mening atam bilən silining atilirining arisida boloŋandək mən bilən silining arilirida bir əhdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altun əwəttim; əmdi Israilning padixahi Baaxa bilən boloŋan əhdiliridin kollirini üzsilə; xuning bilən u meni kamal kilixtin kol üzsun» — dedi. 4 Bən-hadad Asa padixahning səzigə kirip, əz koxunining sərdarlirini Israilning xəhərlirigə hujum kilixka əwətip, Ijon, Dan, Abəl-mayim, Naftalidiki barlik ambar xəhərlirini bekindurdi. 5 Baaxa bu həwərni anglap, Ramah istihkamini yasaxtin kolini yioŋip, kuruluxlarning hammisini tohtatti. 6 Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning adəmlirini baxlap, Baaxa Ramah xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaoŋaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. U muxularni ixlitip Gebani wə Mizpahni məhkəm kilip yasidi. 7 U qaoŋda, aldin kərgüqi Hanani Yəhuda padixahi asaning yenioŋa kelip uningoŋa: — Əzüng Pərwərdigar Hudayingoŋa əməs, bəlki Suriyə padixahioŋa tayanoŋanlikiŋ üqün Suriyə padixahining koxuni əz kolungdin kutuldi. 8 Efiopiylər bilən Liwiyəliklər qong bir koxun əməsmidi? Jəng harwiliri wə atlik əskərliri intayin kəp əməsmidi? Lekin sən pəkət Pərwərdigaroŋa tayanoŋanda, u ularni kolungoŋa tapxuroŋanidi. 9 Qünki Pərwərdigar kəngli Manga tamamən sadik boloŋanlaroŋa yardəmdə bolup, Əzümni kudrətlik kərsitəy dəp, kəzlirini pütün yər yüzidə uyan-buyan yügürtidu. Sən bu ixta bək əhməklik kilding. Əmdi buningdin keyin uruxlardin halas bolalmaysən, dedi. 10 Buni anglapla Asa aldin kərgüqigə intayin oŋəzəplinip, uni zindanoŋa solap koydi; uning bu səzigə kəhri kaynap kətti. U xu wakitlarda həlktin bəzilirigə zulum selixka baxlioŋanidi. 11 Mana, Asaning kiloŋan ixliri baxtin ahirioŋiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. 12 Asaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida putida bir kesəl pəyda boldi; wə kesili baroŋanseri eoŋirlixip kətti; lekin u aoŋrioŋandimu Pərwərdigarni izdimidi, bəlki pəkət tewiplardinla yardəm izdidi. 13 Asa səltənitining kirik birinqi yilida əldi, ata-bowiliri arisida uhlidi. 14 Həlklər uni «Dawut xəhiri»də əzigə atap təyyarlitip kolioŋan kəbrigə dəpnə kildi. Ular uni ətlarning usuli bilən təngxəlgən hərtürlük dora-dərmandin boloŋan bir arilaxma pürkəlgən jinazioŋa yatkuzdi həmdə uningoŋa atap nuroŋun huxbuy yandurdi.

17 Ooŋli Yəhoxafat Asaning ornioŋa padixah boldi; u Israil padixahlikioŋa takabil turux üqün əzini küqəytti. 2 U hərbiy küqlirini Yəhudaning hammə koroŋanlik xəhərlirigə orunlaxturdi həmdə Yəhuda zeminioŋa wə atisi Asa ixoŋal kiloŋan Əfraimdiki hərkaysi xəhərlərgə mudapiə küqlirini turoŋuzdi. 3 Pərwərdigar Yəhoxafat bilən billə boldi, qünki u atisi Dawutning baxta yürgüzgən yollirida mengip Baal butlirini izdimidi, 4 bəlki atisining Hudasinila izdəp, Uning əmrliridə mengip, Israillarning kilmixlirini dorimidi. 5 Xunga, Pərwərdigar uning padixahliktiki həkümranlikini mustəhkəmlidi; pütkül Yəhudadikilər uningoŋa salam-

sowoqilarni sunup turdi; xuning bilən uning mal-mülki nahayiti kəp, xan-xəhriti nahayiti yukiri boldi. 6 U Pərwərdigarning yollirida mangoqaqka, oqəyrətlik boldi; uning üstigə u Yəhuda zeminidin «yukiri jaylar»ni wə Axərah butlirini yokatti. 7 Uning səltənitining üqinqi yili əzining əməldarliridin Bən-Hayil, Obadiya, Zəkəriya, Nətanəl, Mikayalarni Yəhudaning xəhərliridə həlkkə təlim berixkə əwətti. 8 Ular bilən billə baroqanlardin yənə Xemaya, Nətaniya, Zəbadiya, Asahəl, Xəmiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-Adoniya katarlik birkanqə Lawiylar, xundakla yənə əlixama bilən Yəhoram degən ikki kahinmu bar idi. 9 Ular Pərwərdigarning Təwrat kanuni kitabini aloqaq berip, Yəhuda zeminidiki barlik xəhərlərni arilap yürüp həlk arisida təlim berətti. 10 Yəhudaning ətrapidiki məmlikətlərning hammisini Pərwərdigarning korkunqi basti wə ular Yəhoxafat bilən urux kilixka petinalmaytti. 11 Filistiylərdin bəziliri Yəhoxafatka sowoqa-salamlar wə kümüx olpanlirini tapxurdi; ərəblərmu padiliridin uningoqa yəttə ming yəttə yüz koqkar, yəttə ming yəttə yüz tekə sowoqa kildi. 12 Yəhoxafat baroqanseri karamət kudrət tepip, Yəhudada birnəqqə koroqan wə ambar xəhiri bina kildi. 13 U Yəhudaning hərkaysi xəhərliridə nuroqun maddiy əxya zapisi təyyarlidi; Yerusalemdimu uning zəbərdəs batur jəngqiliri bar idi. 14 Jəmətliri boyiqə ularning sani təwəndikiqə: — Yəhuda kəbilisidiki mingbaxliri iqidə Adnah sərdar bolup, batur jəngqilərdin üq yüz mingoqa baxlamqilik kilatti; 15 Adnahning kol astida Yəhohanan sərdar bolup, ikki yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik kilatti; 16 Yəhohananning kol astida Zikrining ooqli Amasiya bar idi; u Pərwərdigaroqa əzini atiwətkən adəm bolup, ikki yüz ming batur jəngqigə baxlamqilik kilatti. 17 Binyamin kəbilisi iqidə Eliyada degən batur bir jəngqi bolup, okya wə kalkan bilən korallanoqan ikki yüz ming batur jəngqigə baxlamqilik kilatti; 18 Eliyadaning kol astida Yəhozabad bolup, jənggə təyyar koxundin bir yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik kilatti. 19 Bularning hammisi padixahning hizmitidə hazir turatti; padixahning yənə pütün Yəhuda zeminidiki koroqanlik xəhərlərgə orunlaxturuloqan adəmliri bolsa, ularning sirtida idi.

18 Yəhoxafatning mal-mülki nahayiti kəp, xan-xəhriti nahayiti yukiri boldi; u Ahab bilən kudilixip ittipaklaxti. 2 Birnəqqə yildin keyin u Ahab bilən kərüxüxkə Samariyəgə bardi. Ahab bolsa uningoqa wə uning hamrahliriqoqa atap nuroqun kala, koy soydi; andin u uni Gileadtiki Ramotka billə hujum kilixka unatti. 3 Israil padixahi Ahab Yəhuda padixahi Yəhoxafattin: — Özliri mening bilən billə Gileadtiki Ramotka berixka makul bolamdila? — dəp soriwidi, u: — Biz silining-mening dəp ayrimaymiz; mening həlkim əzlirining həlkidur. Mən əzliri bilən billə jəng kilixka barmay turmaymən, dəp jawap bərdi. 4 Lekin Yəhoxafat Israilning padixahiqoqa: — Ötünimənki, bügün awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla, dedi. 5 Xuning bilən Israilning padixahi pəyoqəmbərlərni, yəni tət yüz adəmni yioqdurup ulardin: — Biz jəng kiloqili Gileadtiki Ramotka qiksak bolamdu, yok?» dəp soriwidi, ular: «Qikkin, Huda uni padixahning kolioqa beridu, deyixti. 6 Lekin Yəhoxafat bolsa: — Bulardin baxka yol sorioqudək, Pərwərdigarning birər pəyoqəmbiri yokmidu? — dəp soridi. 7 Israilning padixahi Yəhoxafatka jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioqan yənə bir adəm bar; lekin u mening tooqramda kutlukni əməs, bəlki daim balayi'apətni kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlahning ooqli Mikayadur, dedi. Yəhoxafat: — I aliyliri, sili undak demigəyla, dedi. 8 Andin Israilning padixahi bir qakirini kiqkirip uningoqa: — Qakkan berip, Imlahning ooqli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi. 9 Əmdi Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwazisining aldidiki hamanda hərbiri əz təhtidə olturuxti; ularning aldida pəyoqəmbərlərning hammisi bexarət bərməktə idi. 10 Kənanahning ooqli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriylərni yokatkuqə üsüp ursila», dedi. 11 Hammə pəyoqəmbərlər xuningoqa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotka qikip səzsiz muwəppəkiyət kazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning kolioqa tapxuridikən», deyixti. 12 Mikayani kiqkiroqili baroqan həwərqi uningoqa: — Mana, hammə pəyoqəmbərlər birdək padixahka yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularningki bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi. 13 Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, Hudayim manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi. 14 U padixahning aldioqa kəlgəndə padixah uningdin: — I Mikaya, jəng kiloqili Gileadtiki Ramotka qiksak bolamdu, yok? — dəp soriwidi, u uningoqa jawab berip: —

Qikip muwəppəkiyət kazinisilər; qünki [düxmininglar] kolliringlarogа tapxurulidu, dedi. **15** Lekin padixah uningogа: — Mən sanga kanqə kətim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxkisini manga eytmaslikka kəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **16** Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoglarda padiqisiz koylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yok; bularning hərbiri tinq-aman əz əyigə kaytsun» dedi, — dedi. **17** Israilning padixahi Yəhoxafatka: — Mana, mən siligə «U mening tooгramda kutlukni əməs, bəlki haman balayi'apətni kərsitip bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **18** Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini angliogin; mən Pərwərdigarning Əz təhtidə olturoganlikini, asmanning pütkül koxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə turoganlikini kərdüm. **19** Pərwərdigar: «Kim Ahabni Gileadtiki Ramotka qikip, xu yərdə halak boluxka aldaydu?» — dedi. Birsi undak, birsi mundak deyixti; **20** xu wakitta bir roh qikip Pərwərdigarning aldida turup: «Mən berip alday» dedi. Pərwərdigar uningdin: «Kandak usul bilən aldaysən?» dəp soriwidi, **21** u: «Mən qikip uning həmmə pəyogəmbərlirining aogzida yaloganqi bir roh bolimən», dedi. Pərwərdigar: «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundak kil» — dedi. **22** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu həmmə pəyogəmbərliringning aogzigа bir yaloganqi rohni saldi; Pərwərdigar sening tooгrangda balayi'apət kərsitip səzlidi» — dedi. **23** Xuni anglap Kənanahning oogli Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitiga birni selip: — Pərwərdigarning Rohi kaysi yol bilən məndin ətüp sanga səz kilixka bardi?! — dedi. **24** Mikaya jawab berip: Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. **25** Israilning padixahi əmdi: — Mikayani elip kayturup berip, xəhər hakimi Amon bilən padixahning oogli Yoaxka tapxurup, **26** Ularoga tapilap: «Padixah mundak dəydu: — Uni zindanoga solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik kiynap, nan bilən suni az-az berip turunglar» — dənglar, dəp buyrudi. **27** Mikaya: — Əgər sən həkikətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz kilmigan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbiringlar anglanglar, dedi. **28** Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat Gileadtiki Ramotka qikti. **29** Israilning padixahi Yəhoxafatka: — Mən baxka kiyapətkə kirip jənggə qikay; sili bolsila əz kiyimlirini kiyip qikşila, dedi. Israilning padixahi baxka kiyapət bilən jənggə qikti. **30** qünki xundak boldiki, Suriyəning padixahi jəng harwisi sərdarlirigа: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəkət Israilning padixahi bilən sokuxunglar, dəp buyrudi. **31** Wə xundak boldiki, jəng harwilirining sərdarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qokum Israilning padixahi dəp, uningogа olixip hujum kilmakqi boldi; lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi, Pərwərdigar uningogа yardəm bərdi. Huda ularni uningdin yiraklaxturdi; **32** qünki xundak boldiki, jəng harwilirining sərdarliri uning Israilning padixahi əməslikini kərgəndə uni kooglimay, burulup ketip kelixti. **33** Əmma birəylən karisiogila bir okya etiwidi, ok Israilning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U harwikexigə: Harwini yandurup meni səptin qikarogin; qünki mən yaridar boldum, dedi. **34** U küni jəng baroganseri kattik boldi. Padixah kəqkiqə Suriylərning udulida əz jəng harwisiogа yəlinip ərə turdi. Kün petixi bilən u əldi.

19 Yəhuda padixahi Yəhoxafat aman-esən Yerusalemdiki ordisiogа kaytip kəldi. **2** Aldin kərgüqi Hananining oogli Yəhu padixah Yəhoxafatning aldiogа qikip: — Sening rəzillərning yardimidə bolup, Pərwərdigarogа əq bologanlarni səygining durusmu? Xu səwəbtin Pərwərdigarning ogəzipi bexingogа qüxidiogan boldi. **3** Halbuki, sən axərah butlirini zemindin yokitip taxliqining wə Hudani izdəxkə niyət kiloqining üqün səndimu yahxilik tepildi, dedi. **4** Yəhoxafat Yerusalemda olturatti; keyinki wakitlarda u həlk arisiogа qikip, Bəər-Xebadin tartip Əfraim taoglirioqiqə səpər kilip, həlkni towa kildurup ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarogа yandurdi. **5** U yənə Yəhuda təwəsidiki barlik koroganlik xəhərlərdə sorakqilarni təyinlidi; **6** u sorakqilarogа: — Əz kiloganliringlarogа ehtiyatqan bolunglar; qünki silərning həküm qikirixinglar insan üqün əməs, bəlki Pərwərdigar üqündur; silər həküm qikarogininglarda u qokum silər bilən billə bolidu. **7** Əmdi Pərwərdigarning wəhimisi kəz aldinglarda bolsun; əz kiloganliringlarogа ehtiyatqan bolunglar; qünki Pərwərdigar Hudayimizda nahəklik yok, yüz-hatir kilix yok, para yeyixmu yoktur, dedi. **8** Yəhoxafat Lawiylardin, kahinlardin wə Israil jəmətlirining baxliridin bəzilərni Yerusalemogа kayturup kelip, ularni Yerusalemdimu Pərwərdigarning həkümlirini qikirix wə həlkning ərz-dəwalirini bir tərəp kilixka təyinlidi. **9** Yəhoxafat ularogа: — Silər bu ixlarni Pərwərdigarning korkunqida bolup sadakətlik bilən

qin kənglünglardin bejiringlar. **10** Ḥərkaysi xəḥərlərdə turidioŋan ḳerindaxliringlarning aldinglaroŋa elip kəlgən barliḳ ərz-dəwasi, məyli u hun dəwasi bolsun, ḳanun-əmr wə ḥөküm-bəlgilimilər tooŋrisidiki ərz-dəwa bolsun, ularning Pərwərdigar aldida gunaḥkar bolup ḳalmasliḳi üqün, xundaḳla Pərwərdigarning oŋəzipi өz bexinglaroŋa wə ḳerindaxliringlarning bexioŋa kelip ḳalmasliḳi üqün, ularni ḥaman agaḥlandurup turunglar; xundaḳ ḳilsanglar, gunaḥkar bolmaysilər. **11** Pərwərdigaroŋa təəlluḳ ixlarda silərni bax kaḥin Amariya baxḳuridu; padixaḥḳa dair ixlarda, silərni Yəḥuda jəmətining yolbaxqisi Ismailning ooŋli Zəbadiya baxḳuridu; silərning hizmitinglarda turidioŋan Lawiylar bar. Jasarətlik bolup ixliringlarni ḳilinglar wə Pərwərdigar ixni durus ḳiloŋuqilar bilən billə bolidu! — dedi.

20 Keyinki waḳitlarda xundaḳ boldiki, Moabiylar, Ammoniylar wə Maoniylardin bəziliri birlixip kelip Yəḥoxafatḳa ḥujum ḳilixḳa qiḳti. **2** [Qaparmənlər] kelip Yəḥoxafatḳa: — [Өlük] dengizning u ḳetidin, yəni Edomdin siligə ḥujum ḳiloŋili zor bir ḳoxun qiḳip kəldi; mana, ular Ḥazazon-Tamarda, dedi (Ḥazazon-Tamar yənə «Ən-Gədi» dəpmu atilidu). **3** Buni angliоŋan Yəḥoxafat ḳorḳup, Pərwərdigarni izdəxkə niyət baoŋlap, pütün Yəḥuda təwəsidə «roza tutuximiz kerək» dəp jakarlidi. **4** Yəḥudalar əmdi Pərwərdigardin yardəm tiligili yioŋildi; həlḳ Yəḥudaning ḥərḳaysi xəḥərliridin qiḳip Pərwərdigardin yardəm tiləxkə kelixti. **5** Yəḥoxafat Yəḥuda wə Yerusalemdiki jamaət arisioŋa qiḳip, Pərwərdigar өyining yengi ḥoylisining aldida ərə turup **6** mundaḳ dua ḳilip: — «I Pərwərdigar, ata-bowilirimizning Hudasi, Sən ərxtə turoŋuqi Huda, barliḳ əl-məmlikətlərning üstidin ḥөküm sürgüqi əməsmiding? Sening ḳolung küq-ḳudrətkə toloŋandur, ḥeqkim Seni tosalmaydu. **7** I Hudayimiz, Sən bu zemindiki aḥalini Өz həlḳing Israillar aldidin ḳooŋlap, uni Өz dostung Ibraḥimning nəsligə mənggülük miras ḳilip bərgən əməsmiding? **8** Ular xu yərdə turdi ḥəm xu yərdə Sening namingoŋa atap bir muḳəddəshana selip: **9** «Mubada beximizoŋa birər balayi'apət kəlsə, məyli u ḳiliq, jaza, waba, aqarqiliḳ bolsun, ḳiyinqiliḳta ḳaloŋan waḳtimizda, muxu өy, yəni Sening aldingda turup, Sanga murajiət ḳilsaḳ (qünki Sening naming muxu өydidur), Sən anglaysən wə ḳutḳuzisən» degənidi. **10** Əmdi mana, bu yərgə Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilər besip keliwatidu! Ilgiri Israillar Misir zeminidin qiḳḳan qaoŋda Sən Israillarning ularoŋa tajawuz ḳilixioŋa yol ḳoymioŋaniding; u qaoŋda Israillar ularni yoḳatmay u yərdin aylinip ətkən. **11** Əmdi ḳara, ḥazir ularning yahxiliḳimizni ḳandaḳ yol bilən ḳayturmaḳqi boluwatḳinioŋa! Ular bizni Sən bizgə miras ḳilip bərgən bu zemindin ḳooŋlap qiḳarmaḳqi boluwatidu. **12** I Hudayimiz, Sən ularning üstidin ḥөküm qiḳarmamsən? Qünki bizning bizgə ḥujum ḳilixḳa keliwatḳan bu zor ḳoxun bilən ḳarxilaxḳudək küqimiz yoḳ; nemə ḳiliximiznimu bilməy ḳalduḳ; lekin bizning kəzimiz Sanga tikilip turmaḳta» — dedi. **13** Bu qaoŋda pütün Yəḥuda həlḳi, ularning ḳuqaḳtiki baliliri, hotun bala-qaḳilirining ḥəmmisi Pərwərdigarning aldida turatti. **14** Wə xu pəyttə Pərwərdigarning Roḥi jamaətning otturisida turoŋan Lawiylardin Asafning əwladi boloŋan Mattaniyaning qəwrisi, Jəiyəlning əwrisi, Binayaning nəwrisi, Zəkəriyaning ooŋli Yaḥaziyəlgə qüxti; **15** U: — I pütün Yəḥuda həlḳi, silər Yerusalemda turuwatḳanlar wə padixaḥ Yəḥoxafat, ḳulaḳ selinglar! Pərwərdigar silərgə mundaḳ dəydu: — «Silər bu zor ḳoxundin ḳorḳup kətmənglar wə alaḳzadə bolup kətmənglar; qünki bu jəng silərningki əməs, bəlki Hudaning Өziningkidur. **16** Ətə ularoŋa ḥujum ḳilixḳa qiḳinglar; mana, ular Ziz dawanidin qiḳip kelidu wə silər ularni Yəruəl qəlining aldidiki jiloŋa eoŋizida uqritisilər. **17** Silər bu dərəm jəngdə uruxuxunglarning ḥajiti bolmaydu; pəḳət səpkə tizilip turunglar, silər bilən billə boloŋan Pərwərdigarning nijat-nusritini kərünglər! I Yəḥuda, i Yerusalemdikilər, ḳorḳmanglar, alaḳzadimu bolup kətmənglar; ətə ularoŋa ḥujum ḳilixḳa qiḳinglar, Pərwərdigar qoḳum silər bilən billə bolidu!» — dedi. **18** Bu gəpni anglap Yəḥoxafat bexini yərgə təgküzüp tizlandi wə barliḳ Yəḥuda həlḳi ḥəm Yerusalemdikilər Pərwərdigar aldida düm yiḳilip Pərwərdigaroŋa səjdə ḳildi. **19** Koḥat əwladi wə Koraḥ əwladi iqidiki Lawiylardin boloŋanlar orunliridin turuxup intayin küqlük awaz bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarni mədḥiyiləxti. **20** Pütün həlḳ ətisi ḳaḳ səḥərdə turup Təkoa qəligə ḳarap atlandi; ular atlinip ketiwatḳanda, Yəḥoxafat ornidin turup ularoŋa: — I Yəḥuda həlḳi, i Yerusalemdikilər, gepimgə ḳulaḳ selinglar! Hudayinglar Pərwərdigaroŋa tayininglar, qoḳum məzmut turoŋuzulisilər; Uning pəyoŋəmbərlirigə ixininglar, yolunglar qoḳum rawan bolidu! — dedi. **21** Andin u həlḳ bilən obdan məsliḥətlixip, Pərwərdigarning muḳəddəs bəḥəywətlikini mədḥiyiləp, Uningoŋa atap oŋəzəl-

küy eytidioŋanlarni: «Silər Pərwərdigaroŋa rəḥmət-təxəkkür eytinglar, qünki Uning əzgərməs muḥəbbiti mənggülüktur!» dəp oḳuxḳa təyinləp, ḳoxunning aldida mangdurdi. **22** Ular təntənə ḳilip ḥəmdusana oḳuxi bilən, Pərwərdigar Yəḥuda həlḳigə ḥujum ḳilixḳa qiḳḳan Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilərgə pistirma ḳoxunni əwətip, ularni tarmar ḳildurdi. **23** Xuning bilən Ammoniylar bilən Moabiylar Seir teoŋidikilərgə ḥujum ḳilixḳa ətti, ularni birini ḳoymay ḳiriwətti; ular Seir teoŋidikilərni ḳirip tügətkəndin keyin yənə əzliri bir-birini ḳiroŋin ḳilixḳa qüxkənidi. **24** Yəḥudalar qəldiki kəzətgaḥḳa kelip xu zor ḳoxun tərəpkə ḳarisa, mana ḳeqip ḳutuloŋan birmu adəm yoḳ bolup, ḥəmmə yərni ələük ḳaplap kətkənidi. **25** Yəḥoxafat əzining adəmliri bilən düxmәndin olja bulang-talang ḳilixḳa kəlgəndə, ular ələüklər bilən billə nuroŋun mal-mülük wə kəp ḳimmətlik buyumlarni tapti. Ular salduruwaloŋanlirining tolilikidin elip kitəlməy ḳaldi; olja xunqə kəp boloŋaqḳa, uni yioŋiwelixḳa üq kün kətti. **26** Ular tətinqi küni Bərakaḥ jiloŋisioŋa yioŋilip, Pərwərdigaroŋa ḥəmdusana oḳup mubarəklidi; xunga u yər taki bügüngə ḳədər «Bərakaḥ jiloŋisi» dəp atilip kəlməktə. **27** Andin barlik Yəḥudadikilər wə Yerusalemdikilər Yəḥoxafatning baxlamqilikida huxal-huram bolup Yerusalemoŋa ḳaytti; qünki Pərwərdigar ularni düxmənliri üstidin oŋalib ḳilip huxallikḳa qəmdürgənidi. **28** Ular Yerusalemoŋa təmbur, qiltar wə kanaylar qelip kelip, Pərwərdigarning əyigə kirdi. **29** Barlik əl-məmlikətlər Pərwərdigarning Israilning düxmənlirigə ḳarxi qiḳip jəng ḳiloŋanlikini angliŋanda, Hudaning wəḥimisi ularning üstigə basti. **30** Xuning bilən Yəḥoxafatning padixaḥliḳi tinq-asayixlikta boldi; uning Hudasi uning tət ətrapini tinq ḳiloŋanidi. **31** Xundaḳ ḳilip Yəḥoxafat Yəḥuda üstigə ḥəküm sürdi. U təhtkə qiḳḳan qaoŋda ottuz bəx yaxta idi; u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Azubaḥ bolup, u Xilḥining ḳizi idi. **32** Yəḥoxafat ḳaymay atisi Asaning yolida mengip, Pərwərdigarning nəzиridə durus boloŋanni ḳildi. **33** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmioŋanidi; həlḳ tehiqə kəngüllirini ata-bowilirining Hudasioŋa mayil ḳilmioŋanidi. **34** Yəḥoxafatning ḳaloŋan ixliri bolsa, mana baxtin ahirioŋiqə «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»oŋa kirgüzülgən «Ḥananining ooŋli Yəḥuning bayan səzliri»də pütülgəndur. **35** Bu ixlardin keyin Yəḥuda padixaḥi Yəḥoxafat tola rəzil ixlarni ḳiloŋan Israil padixaḥi Aḥaziya bilən ittipaḳ tüzdi. **36** Yəḥoxafat Tarxixḳa baridioŋan kemilərni yasaxḳa uning bilən xirikləxti; xu kemilərni ular Əzion-Gəbərdə yasatti. **37** U qaoŋda Marəxaḥlik Dodawaḥuning ooŋli Əliezər Yəḥoxafatni əyibləp uningoŋa bexarət berip: — Aḥaziya bilən ittipaḳ tüzgining üqün Pərwərdigar sening yasioŋanliringni buzuwetidu» dedi. Dərwəḳə, keyinki waḳitlarda u kemilər buzoŋunqilikḳa uqrap Tarxixḳa mangalmidi.

21 Yəḥoxafat ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawut xəḥiri»də dəpnə ḳilindi; ooŋli Yəḥoram uning ornioŋa padixaḥ boldi. **2** [Yəḥoramning] birnəqqə inisi, yəni Yəḥoxafatning Azariya, Yəḥiyəl, Zəkəriya, Azariyaḥu, Mikail wə Xəfatiya degən ooŋulliri bar idi; ularning ḥəmmisi Israil padixaḥi Yəḥoxafatning ooŋulliri idi. **3** Ularning atisi ularoŋa nuroŋun altun, kümüx wə ḳimmətlik buyumlarni, xundaḳla Yəḥuda zeminidiki birḳanqə ḳoroŋanlik xəḥərni sowoŋa ḳildi; pəḳət padixaḥlikni bolsa, Yəḥoram qong ooŋli boloŋaqḳa, uningoŋa bərdi. **4** Yəḥoram atisining padixaḥlik təhtigə qiḳip ḥoḳuḳini mustəḥkəmlidi. Andin u barlik inilirini, xundaḳla Yəḥudadiki birḳanqə əməldarlarni ḳiliqlap ḳətl ḳildi. **5** Yəḥoram təhtkə olturoŋinida ottuz ikki yaxta idi; u Yerusalemda səkkiz yil səltənət ḳildi. **6** U Aḥab jəmətidikilərgə ohxax, Israilning padixaḥliri mangoŋan yolda mangdi, qünki u Aḥabning ḳizini əmrigə aloŋanidi; u Pərwərdigarning nəzиridə rəzil boloŋanni ḳildi. **7** Biraḳ Pərwərdigar Dawut bilən tüzgən əḥdisi səwəblik, Dawutḳa wə uning əwladliriŋa mənggü əqməydioŋan bir qiraoŋ ḳalduray dəp, wədə ḳiloŋini boyiqə Dawutning jəmətini yoḳ ḳilip taxlaxni halimidi. **8** [Yəḥoramning] səltənitidiki künlərdə Edomlar Yəḥudadin ayrilip qiḳip, əz aldioŋa əzlirigə ḥəkümranlik ḳilidioŋan bir padixaḥ tiklidi. **9** Yəḥoram, sərdarliri wə barlik jəng ḥarwiliri [Iordan dəryasidin] ətüp, keqidə ḳozoŋilip qiḳip, əzlirini ḳorxiwaloŋan Edomiylaroŋa wə jəng ḥarwisi sərdarliriŋa ḥujum ḳilip oŋalib kəldi. **10** Ḥalbuki, Edomiylar xuningdin etiwarən Yəḥudaoŋa ḳarxi qiḳip, taki bügüngə ḳədər Yəḥudaning ḥəkümranlikidin ayrilip turdi. Yəḥoram ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni taxlioŋini üqün Libnaḥliklarmu xu qaoŋda uningoŋa ḳarxi qiḳip uning ḳolidin ayrilip qiḳti. **11** Uning üstigə, Yəḥoram yənə Yəḥudaning taoŋlirida «yuḳiri jaylar»ni yasitip, Yerusalemda turuwatḳanlarni buzuḳqilikḳa putlaxturdi, Yəḥudalarnimu xundaḳ

azdurdi. 12 Xu waḳitlarda Iliyas pəyoɣəmbər
təripidin yeziloɣan bir məktup Yəhoramoɣa təgdi,
uningda mundaḳ deyildi: «Sening bowang Dawutning
Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Sən atang
Yəhoxafatning yollirida mangmay, xuningdək Yəhuda
padixaḥi Asaningmu yollirini tutmay, 13 bəlki
Israil padixaḥlirining yollirida mengip, Yəhudalarni
wə Yerusalemda turuwatḳanlarni huddi Aḥab
jəmətidikilər buzuḳqiliḳlar ḳiloɣandək buzuḳqiliḳlaroɣa
putlaxturoɣanliḳing üqün, xundaḳla atangning
jəmətidikilərni, yəni özüngdin yahxi boloɣan iniliringni
ḳətl ḳiloɣining üqün, 14 Pərwərdigar sening həlḳingni,
hotun bala-qaḳiliringni wə barliḳ mal-mülkünggə
alamət zor zərb bilən uridu. 15 U senimu eoɣir wabalar
bilən urup, üqəy-baoɣringni eoɣir kesəlgə muptila
ḳiliduki, kesiling kündin küngə eoɣirlixip, üqəyliring
ekip qiḳidu»» deyilgənidi. 16 Keyinki waḳitlarda
Pərwərdigar Filistiylərning wə Efiopiylərning yenidiki
Ərəblərning roḥini Yəhoramoɣa ḳarxi ḳozoɣatti. 17
Xuning bilən ular Yəhuda zeminioɣa zərb ḳilip
besip ətti wə padixaḥ ordisidiki barliḳ mal-mülükni
bulang-talang ḳilip, ooɣulliri bilən hotunlirini tutḳun
ḳilip elip kətti; ular kənji ooɣli Yəhoaḥazdin bələk
ooɣulliridin birinimu ḳaldurmidi. 18 Bu wəḳədin keyin
Pərwərdigar Yəhoramni urup, üqəylirini saḳaymas
eoɣir kesəlgə giriptar ḳildi. 19 Wə xundaḳ boldiki,
uning kesili kündin-küngə eoɣirlixip, ikki yil waḳit
ətüxkə az ḳaloɣanda, kesəllik tüpəylidin üqəyliri
texilip qüxti, u tolimu azablinip əldi; uning həlḳi
ata-bowilirini izzətləp ularoɣa huxbuy yaḳḳandək,
uningoɣa ḥeqḳandaḳ huxbuy yekip olturmidi. 20
Yəhoram təhtkə qiḳḳan qeoɣida ottuz ikki yaxta idi; u
Yerusalemda səkkiz yil səltənət ḳildi wə u dunyadin
kətkəndə ḥeqkim uningoɣa ḳayoɣu-ḥəsrət qəkmidi.
Halayiḳ uni «Dawut xəḥiri»gə dəpnə ḳildi, lekin
padixaḥlar kəbristanliḳioɣa dəpnə ḳilmidi.

22 Yerusalemda turuwtḳanlar Yəhoramning kənji
ooɣli Aḥaziyani uning ornioɣa padixaḥ ḳilip
tiklidi; qünki ərəblər bilən billə bargaḥḳa besip
kirgən ḳarakqilar Aḥaziyaning akilirini ḳoymay
əltürüwətkənidi. Xuning bilən Yəhuda padixaḥi
Yəhoramning ooɣli Aḥaziya səltənət ḳildi. 2 Aḥaziya
təhtkə qiḳḳan qeoɣida yigirmə ikki yaxta idi; u
Yerusalemda bir yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi
Ataliya bolup, Omrining [nəwrə] ḳizi idi. 3 Aḥaziyamu
Aḥab jəmətining yollirioɣa mangdi; qünki uning anisi
uni rəzillikkə ündəytti. 4 U Aḥab jəməti ḳiloɣinidək,
Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳildi; qünki
uning atisi əlgəndin keyin Aḥab jəmətidikilər uni
ḥalakətkə elip baridioɣan rəzil nəsiḥətlərni berətti. 5
U ularning nəsiḥitigə əgixip, Israil padixaḥi Aḥabning
ooɣli Yəhoram bilən birliktə Gileadtiki Ramotḳa
berip Suriyə padixaḥi Ḥazaəl bilən soḳuxti; xu
qaoɣda Suriylər Yəhoramni zəhimləndürdi. 6 Andin
Yəhoram Ramaḥda Suriyə padixaḥi bilən soḳuxḳan
qaoɣdiki jaraḥətlirini dawalitix üqün Yizrəəlgə ḳaytti.
Andin Yəhoramning ooɣli Yəhuda padixaḥi Azariya
Aḥabning ooɣli Yəhoramning kesəl bolup ḳaloɣanliḳi
səwəbidin uni yoḳlioɣili Yizrəəlgə bardi. 7 Ḥalbuki,
Aḥaziyaning Yəhoramni yoḳlioɣili baroɣini dəl özini
ḥalakətkə elip baridioɣan, Huda bekitkən ix idi.
Qünki u baroɣandin keyin Yəhoram bilən birliktə
Nimxining ooɣli Yəhuoɣa ḳarxi soḳuxuxḳa qiḳti.
Muxu Yəhu əslidə Pərwərdigar təripidin Aḥabning
jəmətini yoḳitix üqün məsiḥ ḳilinoɣanidi. 8 Wə
xundaḳ boldiki, Yəhu Huda bekitkən ḥəkümni Aḥab
jəmətining üstigə yürgüzgən waḳtida, u Yəhudadiki
əməldarlarni wə Aḥaziyaning hizmitidə boloɣan
ḳerindaxlirining ooɣullirini uqritip, ularni ḳoymay
əltürüwətti. 9 Yəhu Aḥaziyanimu izdidi; kixilər
uni tutuwaldi (u Samariyəgə yoxurunuwaloɣanidi).
Ular uni Yəhuning aldioɣa apirip əltürdi. Ular uni
dəpnə ḳildi, qünki kixilər: «Bu degən Pərwərdigarni
qin kənglidin izdigən Yəhoxafatning nəwrisidur»
degənidi. Aḥaziyaning jəmətidə padixaḥliḳni ḳolioɣa
aloɣudək birər adəm ḳalmidi. 10 Əmdi Aḥaziyaning
anisi Ataliya ooɣlining əlginini kərgəndə, Yəhuda
jəmətidiki barliḳ xaḥ nəslini əltürüxkə ḳozoɣaldi.
11 Lekin padixaḥning ḳizi Yəhoxebiyat əltürülüx
aldida turoɣan padixaḥning ooɣullirining arisidin
Aḥaziyaning ooɣli Yoaxni ooɣrilikqə elip qiḳip, uni
wə inik anisini yastuḳ-kirlik ambirioɣa yoxurup
ḳoydi. Xundaḳ ḳilip padixaḥ Yəhoramning ḳizi, (yəni
Aḥaziyaning singlisi), [bax] kaḥin Yəhuyadaning
hotuni Yəhoxebiyat Yoaxni Ataliya əltürüwətmisun
dəp Ataliyadin yoxurup ḳoydi. 12 Andin keyin Yoax
ular bilən Pərwərdigarning əyidə altə yil yoxurunup
turdi; u qaoɣda Ataliya Yəhuda zeminida səltənət
ḳilatti.

23 Yəttinqi yili, Yəhoyada jasarətkə kelip,
Yəroḥamning ooɣli Azariya, Yəhoḥananning
ooɣli Ismail, Obədning ooɣli Azariya, Adayaning ooɣli
Maaseyaḥ wə Zikrining ooɣli əlixafat ḳatarliḳ birḳanqə
yüzbexini qaḳirip ular bilən əḥdə tüzdi. 2 Ular Yəhuda

zeminini arilap, Yəhudadiki ḫərkaysi xəḫərlərdin Lawiylarni wə Israildiki qong yolbaxqilarni yiƣdi; ular Yerusalemoƣa kelixti. 3 Pütkül jamaət Hudaning əyidə padixaḫ bilən əḫdiləxti. Yəḫoyada ularoƣa: — Padixaḫning ooƣli Pərwərdigarning Dawutning əwladliri tooƣruluḳ wədə ḳiloƣinidək qoḳum səltənət ḳilidu. 4 Mana silər ḳilixinglar kerək boloƣan ix xuki: — Xabat künidə pasibanliḳ nəwiti kəlgən kaḫinlar bilən Lawiylarning üqtin biri ḫərkaysi dərwazilarni muḫapizət ḳilsun; 5 üqtin biri padixaḫ ordisini, üqtin biri «Ul dərwazisi»ni muḫapizət ḳilsun; baxḳilarning ḫəmmisi Pərwərdigar əyining ḫoylilirida bolsun. 6 Lekin kaḫinlar ḫəm wəzipə ətəydioƣan Lawiylardin bələk ḫeqkimni Pərwərdigarning əyigə kirgüzmisun (kaḫin-lawiylar pak-muḳəddəs dəp ḫesablanoƣaqḳa kirixigə bolidu). Baxḳa həlḳning ḫərbiri Pərwərdigar əzigə bekitkən jaylarni kəzət ḳilsun. 7 Lawiylarning ḫərbiri ḳolioƣa ḳorallirini elip padixaḫni orap tursun; əz məyliqə muḳəddəs əygə kirixkə urunoƣan ḫərkim əltürülsun; silər padixaḫ kirip-qiḳip yürginidə uning yenidin ayrilmanglar, — dedi. 8 Lawiylar bilən Yəḫudalarning ḫəmmisi kaḫin Yəḫoyadaning barliḳ tapilioƣanlirini bəja kəltürüxti. Lawiylarning ḫərbiri xabat küni nəwətqilikkə kirgən wə nəwətqiliktin qüxkənlərni əz yenida ḳaldurup ḳaldi; qünki kaḫin Yəḫoyada ḫeqkimni nəwətqiliktin qüxüxkə ḳoymidi. 9 Andin Yəḫoyada kaḫin Dawut padixaḫning Pərwərdigarning əyidə saḳlaḳliḳ nəyzə wə ḳalḳan-siparlirini yüzbexilaroƣa tarḳitip bərdi. 10 U yənə kəpqilikni, ḫərbiri ḳolioƣa əz nəyzisini tutḳan ḫalda, ibadəthanining ong təripidin tartip sol təripigiqə, ḳurbangaḫ bilən ibadəthanini boylap padixaḫning ətrapida turoƣuzdi. 11 Andin ular xaḫzadini elip qiḳip, uning bexioƣa tajni kiygüzüp, uningoƣa guwaḫnamilərni berip, uni padixaḫ ḳildi; Yəḫoyada wə uning ooƣulliri [huxbuy may bilən] uni məsiḫ ḳildi wə «Padixaḫ yaxisun!» dəp towlaxti. 12 Ataliya həlḳlərning qepixip yürgənlikini wə padixaḫni təripləwatḳanliḳini anglap, Pərwərdigarning əyigə kirip, kəpqilikning arisioƣa kəldi. 13 U ḳarisa, mana padixaḫ əyning dərwazisida, tüwrükning yenida turatti; padixaḫning yenida əməldarlar bilən kanayqilar tiziloƣanidi, barliḳ yurtning həlḳi xadlinip kanay qelixatti, nəoƣmiqilər ḫərhil sazlarni qelip, jamaətni baxlap mədḫiyə oḳutuwatatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiyliḳ, asiyliḳ! — dəp warḳirdi. 14 Əmma Yəḫoyada kaḫin ḳoxunoƣa məs'ul boloƣan yüzbexilarni qaḳirtip ularoƣa: — Uni səpliringlar otturisidin sirtḳa qiḳiriwetinglar; kimdəkim uningoƣa əgəxsə ḳiliqlansun, dəp buyrudi. Qünki kaḫin: — Uni Pərwərdigarning əyi iqidə əltürmənglar, dəp eytḳanidi. 15 Xuning bilən ular uningoƣa yol boxitip bərdi; u ordining «At dərwazisi» bilən padixaḫning ordisioƣa kirgəndə [ləxkərlər] uni xu yərdə əltürdi. 16 Yəḫoyada, pütkül jamaət wə padixaḫ birliktə: «Pərwərdigarning həlḳi bolayli» degən bir əḫdini tüzüxti. 17 Andin barliḳ həlḳ Baalning buthanisioƣa berip uni buzup taxlidi; uning ḳurbangaḫliri bilən məbudlirini qeḳip parə-parə ḳilip, Baalning kaḫini Mattanni ḳurbangaḫlarning aldida əltürdi. 18 Andin keyin Yəḫoyada kaḫin Pərwərdigarning əyidiki barliḳ məs'uliyətlərni Lawiy ḳəbilisining kaḫinlirining ḳolioƣa tapxurdi. Kaḫinlarni bolsa, əslidə Pərwərdigarning əy ixlirioƣa nəwət bilən ḳaraxḳa, Pərwərdigaroƣa atap kəydürmə ḳurbanliḳ sunuxḳa Dawut təyinligənidi. Ular ḳurbanliḳlarni Dawutning kərsətmiliri boyiqə, huxal-huramliḳ iqidə nəoƣmə-nawa oḳuoƣan ḫalda Musaoƣa tapxuruloƣan Təwrat-ḳanunida pütülginidək sunuxḳa məs'ul idi. 19 [Yəḫoyada] yənə Pərwərdigar əyining ḫərḳaysi dərwazilirioƣa dərwaziwənlərni təyinlidiki, ḫərḳandaḳ ixlardin napak ḳilinoƣan adəmlər kirgüzülməytti. 20 U yənə yüzbexiliri, aḳsəngəklər, həlḳ iqidiki yolbaxqilar wə yurtning ḫəmmə həlḳini baxlap kelip, padixaḫni Pərwərdigar əyidin elip qüxüp, «Yuḳiriḳi dərwaza» arḳiliḳ ordioƣa əkirip, padixaḫliḳ təḫtigə olturoƣuzdi. 21 Yurtning barliḳ həlḳi xadlinatti; ular Ataliyani ḳiliqlap əltürgəndin keyin, xəḫər tinq bolup ḳaldi.

24 Yoax təḫtkə qiḳḳan qeoƣida yəttə yaxta idi, u Yerusalemda ḳirik yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Zibiyaḫ bolup, Bəər-Xebaliḳ idi. 2 Yəḫoyada kaḫin ḫayat künliridə Yoax Pərwərdigarning nəzaridə durus boloƣanni ḳilatti. 3 Yəḫoyada uningoƣa ikki hotun elip bərdi, u birḳanqə ooƣul-ḳiz pərzənt kərdi. 4 Xuningdin keyin Yoax Pərwərdigarning əyini ḳayta yasitix niyitigə kəldi, 5 u kaḫinlarni wə Lawiylarni yiƣip ularoƣa: — Hudayinglarning əyini onglitip turux üqün Yəḫuda xəḫərlirigə berip, barliḳ Israillardin yillik ianə toplanglar; bu ixni tezdin bejiringlar! — dedi. Lekin Lawiylar bu ixni bejirixkə anqə aldirap kətmidi. 6 Buni uḳḳan padixaḫ bax kaḫin Yəḫoyadani qaḳirtip uningoƣa: — Əzliri nemixḳa Lawiylaroƣa Pərwərdigarning ḳuli Musa Israil jamaitigə Hudaning guwaḫliḳi saḳlaḳliḳ qedir

üqün bəlgiligən bajni Yəḥuda wə Yerusalemdin elip kelixkə buyrumidila? — dedi **7** (qünki əslidə rəzil hotun Ataliya wə uning ooɣulliri Hudaning əyigə bəsüp kirip, Pərwərdigarning əyidiki barlik mukəddəs buyumlarni elip Baal butlirioɣa atap təkdim kiliwətkənidi). **8** Xuning bilən padixaḥ buyruk qüxürüp, bir sanduk yasitip Pərwərdigar əyining dərwazisining sirtioɣa koyoɣuzdi; **9** andin: «Hudaning kuli Musa qəldə Israillarning üstigə bekitkən bajni yioɣip əkilip Pərwərdigaroɣa tapxurunglar» degən bir ukturux Yəḥuda bilən Yerusalem təwəsidə qikirildi. **10** Barlik əməldarlar wə barlik həlk huxal ḥalda bajni əkilip sanduk toloɣuqə uningoɣa taxlidi. **11** Lawiylar pul sandukini padixaḥ bu ixkə məs'ul kiloɣan kixining aldioɣa əkəlgəndə, ular baj pulining kəp qüxkənlikini kərsə, andin padixaḥning katipi bilən Bax kaḥinning adimi kelip pul sandukini əngtürüp kurukdioɣandin keyin, yənə əsli ornioɣa apirip koyatti. Ḥərküni xundak bolup turdi; naḥayiti kəp pul yioɣildi. **12** Padixaḥ bilən Yəḥoyada pulni Pərwərdigar əyidiki ix bejirgüqilərgə tapxurdi; ular [buning bilən] Pərwərdigarning əyini ongxax wə əsligə kəltürüx üqün taxqilar bilən yaoɣaqqilarni, təmürqilər bilən miskərlərni yallidi. **13** Ixləmqilər tohtimay ixlidi, ongxax ixi ularning kolida onguxluk elip berildi; xundak kilip ular Pərwərdigarning əyini əslidiki əlqəm-laḥiyəsi boyiqə yasidi, xundakla uni tolimu puhta kilip yasap qikti. **14** Ular ixni püttürgəndin keyin exip kaloɣan pulni padixaḥ bilən Yəḥoyadaning aldioɣa əkilip tapxurdi. Ular buning bilən Pərwərdigarning əyi üqün ḥərhil əswab-buyumlarni, jümlidin ibadət hizmitidiki ḥərhil buyumlar, kəydürmə kurbanliklaroɣa munasiwətlik kaqa-kuqa, kazan-təhsilər wə ḥərhil altun-kümüx baxka buyumlarni yasatti. Yəḥoyadaning barlik künliridə, ular Pərwərdigarning əyidə kəydürmə kurbanlikni daim sunup turdi. **15** Yəḥoyada kerip, yaxaydioɣan yexi toxup əldi; u əlgən qaoɣda bir yüz ottuz yaxta idi. **16** Ular uni «Dawut xəḥiri»də padixaḥlar katarida dəpnə kildi, qünki u Israiloɣa ḥəm Hudaoɣa wə uning əyigə nisbətən naḥayiti qong təḥpə kərsətkənidi. **17** Yəḥoyada əlgəndin keyin Yəḥudadiki yolbaxqilar padixaḥning aldioɣa kelip uningoɣa bax urdi; padixaḥ ular kərsətkən məsliḥətni maɣul kərdi. **18** Ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning əyidin waz keqip, Axəraḥ wə butlarning kulluk ioɣa kirixti. Ularning bu gunaḥi səwəblik Hudaning oɣəzipi Yəḥuda bilən Yerusalemdikilərning bexioɣa kəldi. **19** Xundak bolsimu, Pərwərdigar ularni Əzigə yandurux üqün yənila ularning arisioɣa pəyoɣəmbərlərni əwətti; bu pəyoɣəmbərlər gərqə ularni agaḥlanduroɣan bolsimu, lekin ular yənila kulak salmidi. **20** U qaoɣda Hudaning Roḥi bax kaḥin Yəḥoyadaning ooɣli Zəkəriyaoɣa qüxti, u həlkning aldida ərə turup ularoɣa: — Huda mundak dəydu: «Silər nemixka Pərwərdigarning əmirlirigə hilaplik kilisilər? Silər ḥeq rawajlik kərməysilər, qünki silər Pərwərdigardin waz kəqtinglar wə Umu silərdin waz kəqti», — dedi. **21** Halayik [Zəkəriyani] əltürüxkə kəstlidi; ahir ular uni padixaḥning əmri boyiqə Pərwərdigar əyining ḥoylisida qalma-kesək kilip əltürüwətti. **22** Padixaḥ Yoax Zəkəriyaning atisi Yəḥoyadaning əzigə kərsətkən xəpkitini yad ətmək tügül, əksiqə uning ooɣlini əltürüwətti. Zəkəriya jan üzüx aldida: — Pərwərdigar bu ixni nəzirigə elip, uning ḥesabini alsun! — dedi. **23** Xu yilning ahirida Suriyəning koxuni Yoaxka ḥujum kilip kəldi; ular Yəḥudaoɣa wə Yerusalemoɣa tajawuz kilip kirip, həlk iqidiki yolbaxqilarni əltürüp, ulardin aloɣan pütün urux oɣəniymətlirini Dəməxk padixaḥining aldioɣa elip bardi. **24** Dərwəkə Suriyə koxunidin pəkət az bir kisim əskərlər kəlgən bolsimu, lekin Yəḥudalar ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigardin waz kəqkənliki üqün Pərwərdigar qong bir koxunni ularning kolioɣa tapxurdi; ular Yoaxka jaza ijra kildi. **25** Suriylər Yoaxni taxlap kətkən qaoɣda (qünki u kattik aoɣrip kaloɣanidi) uning əz hizmətkarliri bax kaḥin Yəḥoyadaning ooɣlining keni üqün intikam elix kerək dəp uni kəstlidi; ular uni kariwitidila əltürüwətti. U xu yol bilən əldi; kixilər uni Dawut xəḥiridə dəpnə kiloɣini bilən, birak padixaḥlarning kəbristanlikioɣa dəpnə kilmidi. **26** Uni kəstligənlər munular: — Ammoniy ayal Ximiyatning ooɣli Zabad bilən Moabiy ayal Simritning ooɣli Yəḥozabad idi. **27** Yoaxning ooɣulliri, uningoɣa karitiloɣan kattik wə nuroɣun agaḥ bexarətlər, xundakla uning Hudaning əyini yengibaxtin selixka dair ixliri «padixaḥlarning təzkiriliri» degən kitabning izaḥlirioɣa pütülgəndur. Yoaxning ooɣli Amaziya uning ornioɣa padixaḥ boldi.

25 Amaziya təhtkə qikkan qeoɣida yigirmə bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Yəḥoaddan bolup, Yerusalemlik idi. **2** Amaziya Pərwərdigarning nəzəridə tooɣra boloɣan ixlarni kildi, lekin pütün kəngli bilən kilmidi. **3** Wə xundak boldiki, u

padixahlikini mustəhkəmliwaloŋandin keyin padixah atisini əltürgən hizmətkarlirini tutup əltürdi. **4** Lekin Musaoŋa qüxürülgən ḳanun kitabida Pərwərdigarning: «Nə atilarni ooŋulliri üqün əlümgə məḥkum ḳilixḳa bolmaydu nə ooŋullirini atiliri üqün əlümgə məḥkum ḳilixḳa bolmaydu, bəlki ḥərbiri əz gunaḥi üqün əlümgə məḥkum ḳilinsun» dəp pütülgən əmri boyiqə, u əltürgiqilərning balilirini əlümgə məḥkum ḳilmidi. **5** Amaziya Yəḥudalarni yioŋip, jəmətlirigə ḳarap pütün Yəḥudalarni wə Binyaminlarni mingbexi wə yüzbexilar astioŋa bekitti; u ulardin yigirmə yaxtin axḳanlarning sanini eliwidi, jənggə qikalaydioŋan, ḳolioŋa nəyzə wə ḳalḳan alalaydioŋan hil ləxkərdin üq yüz ming adəm qikti. **6** U yənə bir yüz talant kümüx sərp ḳilip Israildin yüz ming batur jəngqi yalliwaldi. **7** Lekin Hudaning bir adimi uning aldioŋa kelip: — I padixaḥim, Israil ḳoxunini əzliri bilən billə baroŋuzmioŋayla; qünki Pərwərdigar Israillar yaki Əfraimiylarning ḥeqḳaysisi bilən billə əməs. **8** Ḥətta sili qoḳum xundaḳ ḳilimən, baturanə kürəx ḳilimən desilimu, Huda əzlirini düxmən aldida yiḳitidu, qünki Huda insanoŋa yardəm berixkimu ḳadirdur, insanni yiḳitixḳimu ḳadirdur, dedi. **9** Amaziya Hudaning adimigə: — Əmisə mən Israilning yallanma ḳoxunioŋa bərgən yüz talant kümüxni ḳandaḳ ḳilsam bolidu? — dəp soriwidi, Hudaning adimi uningoŋa: — Pərwərdigar əzlirigə buningdinmu ziyadə kəp berixkə ḳadirdur, dəp jawab bərdi. **10** Xuning bilən Amaziya Əfraimdin əzigə kəltürülgən yallanma ḳoxunni ayrip qikip, əylirigə ḳayturuwətti; xu səwəbtin ular Yəḥudalaroŋa bək oŋəzəplinip, ḳattiḳ ḳəḥr iqidə əylirigə ḳaytip ketixti. **11** Amaziya jasaritini uroŋutup, əzining həlḳini baxlap «Xor wadisi»oŋa berip Seirlardin on ming adəmni yoḳatti. **12** Yəḥudalar yənə on ming adəmni tirik tutuwelip, tik yarning lewioŋa apirip, yardin ittiriwidi, ularning ḥəmmisi parə-parə ḳilinip taxlandi. **13** Ḥalbuki, Amaziya əzi bilən billə jəng ḳilixḳa ruhsət ḳilmay ḳayturuwətkən yallanma əskərlər Samariyədin Bəyt-Ḥorunoŋiqə boloŋan Yəḥudaning ḥərḳaysi xəḥərlirigə ḥujum ḳilip kirip üq ming adəmni ḳirip taxlidi ḥəm nuroŋun mal-mülükni bulap kətti. **14** Lekin xundaḳ boldiki, Amaziya Edomiylarni məoŋlup ḳilip ḳaytip kəlgən qaoŋda u Seirlarning butlirinimu elip kelip, ularni əzi üqün məbud ḳilip, ularoŋa bax urdi wə ularoŋa huxbuy yaḳti. **15** Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi Amaziyaoŋa ḳozoŋaldi, U uning aldioŋa bir pəyoŋəmbərni əwətti. Pəyoŋəmbər uningoŋa: — Əz həlḳini sening ḳolungdin ḳutḳuzalmioŋan bu həlḳning ilaḥlirini zadi nemə dəp izdəysən? — dedi. **16** Wə xundaḳ boldiki, u padixaḥḳa tehi səz ḳiliwatḳanda, padixaḥ uningoŋa: — Biz seni padixaḥning məsliḥətqisi ḳilip tikligənmu? Ḳoy, bu gepingni! Əlgüng kəldimu nemə? — dedi. Xuning bilən pəyoŋəmbər gəptin tohtidi-də, yənə: — Bu ixni ḳiloŋining ḥəm nəsiḥitimgə ḳulaḳ salmioŋining üqün Pərwərdigar seni yoḳitixni ḳarar ḳildi, dəp bilimən, — dedi. **17** Xuningdin keyin Amaziya məsliḥətlixip, Israilning padixaḥi Yəḥuning nəwrisi, Yəḥoaḥazning ooŋli Yoaxning aldioŋa əlqilərni mangdurup: «Ḳeni, [jəng məydanida] yüz turanə kərüxəyli» dedi. **18** Israilning padixaḥi Yoax Yəḥudaning padixaḥi Amaziyaoŋa əlqi əwətip mundaḳ səzlərni yətküzdi: «Liwandiki tikən Liwandiki kedir dərihigə səz əwətip: «Əz ḳizingni ooŋlumoŋa hotunluḳḳa bərgin!» — dedi. Lekin Liwandiki bir yawayi ḥaywan ətüp ketiwetip, tikənni dəssiwətti. **19** Sən dərwəḳə Edomning üstidin oŋəlibə ḳilding; kənglüngdə əz-əzüngdin məoŋrurlinip yayrap kətting. Əmdi əyüngdə ḳaloŋining yahxi; nemixḳa bexingoŋa külpət kəltürüp, əzüngni wə əzüng bilən Yəḥudani balaoŋa yiḳitisən?». **20** Əmma Amaziya ḳulaḳ salmidi. Bu ix Hudadin kəldi; qünki ular Edomning ilaḥlirini izdigənidi, Huda ularni [Yoaxning] ḳolioŋa qüxsun dəp ənə xundaḳ orunlaxturoŋanidi. **21** Xuning bilən Israil padixaḥi Yoax jənggə atlinip qikti; ikki tərəp, yəni u Yəḥuda padixaḥi Amaziya bilən Bəyt-Xəməxtə, jəng məydanida yüz turanə uqraxti. **22** Yəḥudaning adəmliri Israilning adəmliri təripidin tiripirən ḳilinip, ḥərbiri əz əyigə ḳeqip kətti. **23** Israil padixaḥi Yoax Bəyt-Xəməxtə Yəḥoaḥazning nəwrisi, Yoaxning ooŋli Yəḥuda padixaḥi Amaziyani əsir ḳilip Yerusalemoŋa elip bardi; wə u Yerusalemning sepilining Əfraim dərwazisidin tartip burjək dərwazisioŋiqə boloŋan tət yüz gəzlik bir bəlikini ərüwətti. **24** U Hudaning əyidə, Obəd-Edom məs'ul bolup saḳlawatḳan wə padixaḥning ordisidiki həzinidin tepiloŋan barliḳ altun-kümüx, ḳaqa-ḳuqilarni buliwaldi wə kepillik süpitidə birnəqqə tutḳunni elip Samariyəgə yenip kətti. **25** Israil padixaḥi Yəḥoaḥazning ooŋli Yoax əlgəndin keyin, Yoaxning ooŋli, Yəḥudaning padixaḥi Amaziya on bəx yil əmür kərdi. **26** Amaziyaning ḳaloŋan əməlliri bolsa, mana ularning ḥəmmisi baxtin ahirioŋiqə «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgən əməsmidi? **27** Amaziya Pərwərdigardin waz kəqkəndin baxlapla Yerusalemda bəzilər uni ḳəstləxkə kirixkənidi; xuning

bilən u Lakix xəhirigə keqip kətti; lekin kəstligüqilər kəynidin Lakixkə adəm əwətip, u yərdə uni eltürdi. **28** Andin ular uni atlaroƣa artip Yerusalemoƣa elip bardi. U Yerusalemda ata-bowilirining arisida «Yəhudaning xəhiri»də dəpnə kilindi.

26 Yəhudaning barlik həlki uning on altə yaxka kirkən ooƣli Uzziyani tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixah kildi **2** (padixah atisi ata-bowilirining arisida uhlioƣandin keyin, Elat xəhirini kaytidin yasap, Yəhudaoƣa yənə təwə kiloƣuqi dəl Uzziya idi). **3** Uzziya təhtkə qikkan qeoƣida on altə yax idi; u Yerusalemda jəmiy əllik ikki yil padixahlik kildi. Uning anisining ismi Yəkoliya bolup, Yerusalemlik idi. **4** U atisi Amaziyaning barlik kiloƣanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni kildi. **5** Huda bərgən alamət kərünüxlər bilən yorutuloƣan Zəkəriya Uzziyaoƣa təlim bərgəkə, u ƕayat waktida Uzziya Hudani izdidi; wə u Pərwərdigarni izdigən künlərdə Huda uning ixlirini rawan kildi. **6** U qikip Filistiylərgə ƕujum kildi wə Gatning sepilini, Jabnəƕning sepilini wə Axdodning sepilini qakturuwətti. Yənə Axdod ətrapida, xundakla Filistiylər arisida birnəqqə xəhər bərpa kildi. **7** Huda uning Filistiylər wə Gur-baalda turuwatkan Ərəblər bilən Maonlaroƣa karxi uruxioƣa yardəm bərdi. **8** Ammoniylar Uzziyaoƣa olpan təlidi; Uzziya tolimu kudrətlik bolup, nam-xəhriti taki Misirning qegrisioƣiqə tarkaldi. **9** Uzziya Yerusalemdiki «Burjək dərwazisi»da, «Jiloƣa dərwazisi»da wə sepilning kayrilidioƣan yeridə munarlar saldi wə ularni ajayip mustəƕkəm kildi. **10** U yənə qəllərdə birmunqə kəzət munarlirini saloƣuzdi wə kəp kuduklarni kolatti; qünki uning Xəfəlah tüzlənglikidə wə egizliktə nuroƣun qarwisi bar idi; u yənə terikqilikka amrak boloƣaqka, taoƣlarda wə etiz-baoƣlarda [nuroƣun] baoƣwənlərni wə üzümqilərni yallap ixlətti. **11** Uzziyaning yənə uruxka mahir koxuni bar idi. Koxun katip Jəiyəl wə əməldar Maaseyah enikioƣan sanoƣa asasən kisim-kisimlar boyiqə bəlünüp, padixahning sərdarliridin biri boloƣan Ƕananiyaning yetəkqiliki astida səp bolup jənggə qikatti. **12** Bu batur jəngqilər iqidiki hərkaysi jəmət baxliri jəmiy ikki ming altə yüz kixi idi. **13** Ularning yetəkqiliki astidiki koxun jəmiy üq yüz yətmix yəttə ming bəx yüz bolup, ƕəmmisi ixta kabil, jəngdə mahir idi, ular padixahka yardəmlixip düxməngə ƕujum kilalaytti. **14** Uzziya pütkül koxunidiki ləxkərlirini kalkan, nəyzə, dobuloƣa, sawut, okya wə saloƣilar bilənmu korallanduroƣanidi. **15** U yənə Yerusalemda ustilar ijad kiloƣan ok bexi wə yooƣan taxlarni atkuqi üskünilərni yasitip, ularni sepil munarlirioƣa wə burjəklirigə orunlaxturoƣanidi. Uning nam-xəhriti yirak-yiraklaroƣa kətkənidi, qünki u alamət yardəmlərgə erixkəqkə, karamət kudrət tapkanidi. **16** Lekin u küqəygəndin keyin, məoƣrurlinip kətti wə bu ix uni ƕalakətkə elip bardi. U Hudasi Pərwərdigaroƣa itaətsizlik kilip, huxbuygah üstidə huxbuy yakimən dəp Pərwərdigarning əyigə kirdi. **17** Kahin Azariya bilən Pərwərdigarning baxka kahinliridin səksən əzimət uning arkidin kirdi; **18** Ular padixah Uzziyani tosup: — I Uzziya, Pərwərdigaroƣa huxbuy yekix sanga təwə ix əməs, bəlki huxbuy yekixka mukəddəs hizmətkə ataloƣan kahinlar boloƣan, Ƕarunning əwladlirioƣa mənsuptur; mukəddəshanidin qikkin, qünki itaətsizlik kilip koydung; sən Huda Pərwərdigardin izzət tapalmaydioƣan bolup kalisən, dedi. **19** Uzziya kattik oƣəzəpləndi; u huxbuy yakkili turoƣan ƕalättə, kolida bir huxbuydanni tutup turatti; u Pərwərdigarning əyidiki huxbuygahning yenida turup kahinlaroƣa oƣəzəpliniwatkan qaoƣda, kahinlarning aldidila uning pixanisioƣa mahaw ərləp qikti. **20** Bax kahin Azariya bilən baxka kahinlar karisa, mana, birdinla uning pixanisioƣa mahaw ərləp qikkanidi; ular dərhal uni qikiriwetixkə ittərdi; u əzimu qikip ketixkə aldiridi, qünki Pərwərdigar uni uroƣanidi. **21** Padixah Uzziyani taki əlgüqə mahaw kesili qirmiwaldi; u mahaw kesili boloƣaqka, ayrim bir əydə turdi; xuning bilən u Pərwərdigarning əyigə kirixtin məhrum kilindi. Uning ooƣli Yotam ordining ixlirini baxkurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning baxka əməlliri bolsa baxtin ahirioƣiqə Amozning ooƣli Yəxaya pəyoƣəmbər təripidin yezip kalduruloƣandur. **23** Uzziya əzining ata-bowiliri arisida uhlidi; bəzilər: — «U mahaw boloƣan adəm» degəqkə, u ata-bowiliri katarida yatkuzuloƣan bolsimu, padixahlar kəbristanlikioƣa təwə [qətrək] bir yərlikkə dəpnə kilindi. Andin ooƣli Yotam uning ornioƣa padixah boldi.

27 Yotam təhtkə qikkan qeoƣida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi; uning anisining ismi Yəruxa bolup, Zadokning kizi idi. **2** U atisi Uzziyaning barlik kiloƣanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni kildi (lekin u Pərwərdigarning mukəddəshanisioƣa kirmidi). Lekin həlk yənila buzuk ixlarni kiliwərdi. **3** Pərwərdigar əyining yukiriki dərwazisini yasatkuqi Yotam idi; u yənə Ofəldiki sepildimu nuroƣun kuruluxlarni kildi. **4** U Yəhudaning

taoŋlik rayonida xəḥərlərni bina kildi, ormanliklardimu kəl'ə-koroŋanlar wə kəzət munarlirini yasatti. 5 U Ammoniylarning padixaḥi bilən urux kilip ularni yəngdi; xu yili Ammoniylar uningoŋa üq talant kümüx, ming tonna buoŋday, ming tonna arpa olpan bərdi; Ammoniylar ikkinqi wə üqinqi yilimu uningoŋa ohxax olpan elip kəldi. 6 Yotam Hudasi Pərwərdigar aldida yollirini tooŋra kiloŋini üqün kudrət tapti. 7 Yotamning kaloŋan ixliri, jümlidin kiloŋan jəngliri wə tutkan yollirining ḥəmmisi mana «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. 8 U təhtkə qikkan qeoŋida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. 9 Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»gə dəpnə kilindi; ooŋli Aḥaz uning ornioŋa padixaḥ boldi.

28 Aḥaz təhtkə qikkan qeoŋida yigirmə yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. U atisi Dawutka ohxax Pərwərdigarning nəzиridə durus boloŋanni kilmay, 2 Bəlki Israilning padixaḥlirining yolioŋa kirip mangdi; u ḥətta Baallaroŋa atap məbudlarni kuydurdi; 3 Pərwərdigar Israillar zeminidin ḥaydəp qikaroŋan əllərning yirginqlik gunaḥlirini dorap, Ḥinnom jiloŋisida küjə kəydürdi, əzining pərzəntlirini ottin ətküzüp kəydürdi; 4 Yənə «yukiri jaylar»da, dənglərdə wə ḥərkaysi kəkərgən dərəh astida kəydürmə kurbanlik kildi wə küjə kəydürdi. 5 Xunga, uning Hudasi Pərwərdigar uni Suriyə padixaḥining koliоŋa tapxurdi; Suriylər uni tarmar kəltürüp, Yəḥudadin nuroŋun həlkni tutkun kilip Dəməxkkə elip kətti. Huda yənə uni Israil padixaḥining koliоŋa tapxurdi, Israil padixaḥi [Yəḥudada] qong kiroŋinqilik elip bardi. 6 Rəmaliyaning ooŋli Pikaḥ Yəḥudada bir kün iqidə bir yüz yigirmə ming adəmni eltürdi, ularning ḥəmmisi əzimətlər idi; buning səwəbi, ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigardin waz kəqkənidi. 7 Zikri isimlik bir Əfraimiy əzimət bar idi; u padixaḥning ooŋli Maasiyaḥani, ordining bax oŋojidari Azrikam wə padixaḥning bax wəziri Əlkanaḥni kətl kildi. 8 Israillar əz kerindaxliridin ikki yüz ming ayal, ooŋul-kiz balilarni tutkun kilip elip kətti; ular yənə Yəḥudadin nuroŋun urux oŋəniymətlirini bulang-talang kilip Samariyəgə əkətti. 9 Lekin u yərdə Pərwərdigarning Odəd isimlik bir pəyoŋəmbiri bar idi; u Samariyəgə kaytip kəlgən koxunning aldioŋa qikip uloroŋa: — Karanglar, ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigar Yəḥudalarni aqqikida silərning kolunglaroŋa tapxurdi wə silər pələkkə yətkən kəḥri-oŋəzəp bilən ularni eltürdünglar. 10 Əmdi silər yənə Yəḥudalar bilən Yerusalemliklarni məjburiy əzünglaroŋa kul-didək kilmakqi boluwatisilər. Lekin silər əzünglarmu Hudayinglar Pərwərdigar aldida gunaḥ-itaətsizliklər ətküzdunglaroŋu? 11 Əmdi gepimgə kulak selinglar! Kerindaxliringlardin tutkun kilip kəlgənlərni kayturuwetinglar, qünki Pərwərdigarning kattik oŋəzipi bexinglaroŋa qüxəy dəp kaldi, dedi. 12 Xuning bilən Əfraimlarning birkanqə yolbaxqiliri, yəni Yoḥananning ooŋli Azariya, Məxillimotning ooŋli Bərəkiya, Xallumning ooŋli Ḥəzəkiya wə Ḥadlayning ooŋli Amasa koxoŋilip qikip jəngdin kaytip kəlgən koxunni tosuwelip 13 ularoŋa: — Bu tutkunlarni bu yərgə elip kirsənglar bolmaydu; bizning Pərwərdigarning aldida gunaḥimiz turup, yənə tehimu kəp gunaḥlar wə itaətsizliklərni aynitmakqimusilər? Qünki bizning itaətsizlikimiz ḥelimu intayin eoŋirdur, Israilning bexioŋa otluk kəḥr-oŋəzəp qüxəy dəp kaldi, dedi. 14 Xuning bilən ləxkərlər tutkunlar bilən urux oŋəniymətlirini yolbaxqilar wə pütkül jamaət aldida kaldurup koydi. 15 Yukirida ismi tiloŋa elinoŋan kixilər koxoŋilip, tutkunlarni baxlap qikti, urux oŋəniymətliri iqidin kiyim-keqək wə ayaoŋlarni ularning arisidiki barlik yalingaq, yalang ayaoŋ turoŋanlaroŋa kiygüzüp, ḥəmmisini yemək-iqmək bilən oŋizalandurdi, üstibaxlirini maylidi, barlik ajizlarni exəklərgə mindürüp, ḥəmmisini «Horma dərəhliri xəḥiri» dəp atilidioŋan Yerihooŋa, əz kerindaxlirining kexioŋa apirip koydi, andin Samariyəgə kaytti. 16 Bu qaoŋda Aḥaz padixaḥ Asuriyəning padixaḥlirioŋa yardəm tilap adəm əwətti, 17 qünki Edomiylar yənə Yəḥudaoŋa ḥujum kilip nuroŋun adəmni tutkun kilip kətkənidi. 18 Filistiylərmu Xəfəlaḥ tüzlənglikidiki wə Yəḥudaning jənubidiki xəḥərlərgə tajawuz kilip kirip, Bəyt-Xəməx, Ayjalon, Gədərot, Sokoḥ wə Sokoḥka təwə yeza-kixlaklarni, Timnaḥ wə Timnaḥka təwə yeza-kixlaklarni, Gimzo wə Gimzooŋa təwə yeza-kixlaklarni ixoŋal kilip, xu yərlərgə jaylaxkanidi. 19 Pərwərdigar Yəḥudaning padixaḥi Aḥaz tüpəylidin Yəḥudani horlukka kaldurdi; qünki Aḥaz Yəḥudani itaətsilikkə ezikturdi wə əzi Pərwərdigaroŋa eoŋir asiylik kildi. 20 Asuriyəning padixaḥi Tiglat-Pilnəsər dərwəkə uning yenioŋa kəldi, lekin yardəm berixning ornioŋa, uningoŋa kəp awariqiliklərni kəltürdi. 21 Qünki Aḥaz Pərwərdigarning əyidin, padixaḥning ordisidin,

xundakla əməldarlarning əyliridin kəp mal-dunyani qikirip, Asuriyə padixahioƣa bərgən bolsimu, lekin uningoƣa ḥeq paydisi bolmidi. **22** Muxundak intayin müxkül pəyttə bu padixah Aḥaz Pərwərdigar aldida tehimu eoƣir kəbiḥlikkə qəküp kətti. **23** U əzini məoƣlup kiloƣan Dəməxkning ilaḥlirioƣa kurbanlik sundi, qünki u: «Suriyəning padixaḥlirining ilaḥliri ularoƣa yardəm kildi, xunga mənmu ularoƣa kurbanlik sunup, ularni mangimu yardəm beridioƣan kilimən» dedi. Lekin əksiqə bu butlar uning əzini, xundakla barlik Israillarni ḥalakətkə elip bardi. **24** Aḥaz Pərwərdigarning əyidiki əswab-buyumlarni yioƣip elip qikip, ularni kesip-ezip parə-parə kiliwətti; wə Pərwərdigarning əyining dərwazilirini peqətliwətti. Ḥəm əzi üqün Yerusalemning ḥərbir dokmuxida kurbangaḥlarni saloƣuzdi. **25** U yənə Yəḥudaning ḥərkaysi xəḥərliridə baxka ilaḥlaroƣa huxbuy yekix üqün «yukiri jaylar»ni saloƣuzdi, xundak kilip ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning oƣəzipi kozoƣaldi. **26** Mana, uning kaloƣan ixliri, jümlidin barlik tutkan yolliri baxtin-ahirioƣiqə «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **27** Aḥaz ata-bowiliri arisida uhlidi; kixilər uni Yerusalem xəḥirigə dəpnə kildi, lekin uni Israil padixaḥlirining kəbristanlikioƣa dəpnə kilmidi. Ooƣli Ḥəzəkiya uning ornioƣa padixah boldi.

29 Ḥəzəkiya təhtkə qikkan qeoƣida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zəkəriyaning kizi idi. **2** [Ḥəzəkiya] atisi Dawut barlik kiloƣanliridək, Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni kildi. **3** U təhtkə qikkan birinqi yilining birinqi eyida Pərwərdigar əyining dərwazilirini aqturup, yengibaxtin yasatti. **4** U kaḥinlar bilən Lawiylarni [Hudaning əyigə] qakirip kelip, [aldinki] ḥoylisining məydanining xərk təripigə yioƣip, **5** ularoƣa: — I Lawiylar, gepimgə kulak selinglar; əzünglarni Hudaoƣa atap pakizlanglar wə ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigarning əyini uningoƣa mukəddəs kilip pakizlanglar, mukəddəshanidin barlik paskina nərsilərni qikirip taxlanglar. **6** Qünki bizning ata-bowilirimiz asiylik kilip, Hudayimiz Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni kilip, Uningdin waz kəqti, Pərwərdigarning turaloƣusidin yüzini ərüp, Uningoƣa arkini kildi. **7** Ular aywanning ixiklirini etiwətkən, qiraoƣlarni əqüriwətkən, huxbuy yakmioƣanidi wə mukəddəshanida Israilning Hudasioƣa ḥeq kəydürmə kurbanliklarni sunmaydioƣan bolup kətkənidi; **8** Xu səwəbtin Pərwərdigarning oƣəzipi Yəḥuda bilən Yerusalemdikilərning üstigə qüxüp, huddi əz kəzünglar bilən kərüp turoƣininglardək, ularni dəḥxətkə selip, wəḥimə boluxka ḥəm zanglik kilip ux-ux kilinidioƣan obyektkə aylandurup koydi. **9** Xu səwəbtin ata-bowilirimiz kiliq astida kaldi; ooƣul-kizlirimiz wə hotunlirimizmu tutkun kilindi. **10** Əmdi mən Israilning Hudasi boloƣan Pərwərdigarning oƣəzipining bizdin yanduruluxi üqün, Uning bilən əḥdilixix niyitigə kəldim. **11** I balilirim, oƣapil bolmanglar; qünki Pərwərdigar silərni Əz aldida turup hizmitidə boluxka, Uning hizmətkari bolup huxbuy yekixka tallioƣan, dedi. **12** Xuning bilən Lawiylardin təwəndikilər ornidin turup otturioƣa qikti: — Koḥatlardin boloƣan Amasayning ooƣli Maḥat wə Azariyaning ooƣli Yoel, Mərarilardin Abdining ooƣli Kix, Yəḥallələlning ooƣli Azariya, Gərxonlardin Zimmaḥning ooƣli Yoaḥ, Yoaḥning ooƣli Edən, **13** Əlizafanning əwladliridin Ximri bilən Jəiyəl, Asafning əwladliridin Zəkəriya bilən Mattaniya; **14** Ḥemanning əwladliridin Yəḥiyəl bilən Ximəy, Yədutunning əwladliridin Xemaya bilən Uzziyəllər. **15** Ular kerindaxlirini yioƣip, əzlirini [Hudaoƣa] atap paklidi, padixaḥning tapxurukı, Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning əyini pakizlaxka kirdi. **16** Kaḥinlar Pərwərdigarning əyining iqkirisigə pakizlaxka kirdi; ular Pərwərdigarning mukəddəs jayidin tapkan barlik napak-nijis nərsilərni Pərwərdigar əyining ḥoylisioƣa toxup qikti; andin ularni Lawiylar elip qikip, [xəḥər sirtidiki] Kidron jiloƣisioƣa apirip təkti. **17** Ular birinqi ayning birinqi künidin baxlap, əyni kaytidin Hudaoƣa atap pakizlaxka kirixip, səkkizinqi küni Pərwərdigar əyining aywinioƣa qikti; ular [yənə] səkkiz kün wakit sərp kilip Pərwərdigar əyini pakizlap, birinqi ayning on altinqi künigə kəlgəndə ixni tügətti. **18** Andin ular Ḥəzəkiya padixaḥning aldioƣa kirip: — Biz Pərwərdigarning pütkül əyini, jümlidin kəydürmə kurbanlik kurbangaḥini wə uningdiki barlik kaqa-kuqa, əswablarni, «təkdim nan» tizilidioƣan xirəni wə xirə üstidiki barlik kaqa-kuqa, əswablarni pakizliwəttuk; **19** Aḥaz padixah təhttiki qeoƣida asiylik kilip taxliwətkən barlik kaqa-kuqa, əswablarni təyyarlap təh kilip, pakizlap koyduk; mana, ular ḥazir Pərwərdigarning kurbangaḥi aldioƣa koyuldi, dedi. **20** Ḥəzəkiya padixah ətigəndə tang səḥər ornidin turup xəḥərdiki əməldarlarni yioƣip Pərwərdigarning

əyigə qikti. 21 Ular padixahlik üqün, mukəddəshana wə pütün Yəhudalar üqün gunah qurbanliki kilixka yəttə buka, yəttə koqkar, yəttə koza wə yəttə tekə elip kəldi; [padixah] Harun əwladliri bolоған kahinlarоға bularni Pərwərdigarning qurbangahioға sunuxni buyrudi. 22 Ular bukilarni booquzlidi, kahinlar kenini elip, qurbangahka səpti; andin ular koqkarlarnimu booquzlap, kenini qurbangahka səpti; kozilarnimu booquzlap, ularning keninimu qurbangahka səpti. 23 Ahirida gunah qurbanliki kilinidioған tekilərni padixah wə jamaət aldioға yetiləp keliwidi, [padixah wə jamaət] kollirini tekilər üstigə koyuxti. 24 Kahinlar tekilərni booquzlap, kenini barlik Israillarning gunahi üqün kəqürümkafarət süpitidə qurbangahka səpti; qünki padixah: «Kəydürmə qurbanlik wə gunah qurbanliki barlik Israillar üqün sunulsun» degənidi. 25 Padixah yənə Lawiylarni Pərwərdigar əyidə Dawutning, [Dawut] padixahning aldin kərgüqisi gadning wə Natan pəyoəmbərning buyruoinidək jangjang, təmbur wə qiltar katarlik sazlarni tutup, səp bolup turuxka təyinlidi (qünki əslidə bu əmr Pərwərdigardin, əz pəyoəmbərlirining wastisi bilən tapilanоғanidi). 26 Xuning bilən Lawiylar Dawutning sazlirini, kahinlar kanaylarni tutkan halda turuxti. 27 Həzəkiya kəydürmə qurbanlik qurbangah üstigə sunulsun, dəp buyrudi. Kəydürmə qurbanlik sunuloған haman, Pərwərdigarоға ataloған nəomənawa kilinixka, kanaylar qelinixka wə Israilning padixahi Dawutning sazliri təngkəx kilinixka baxlidi. 28 Pütkül kəydürmə qurbanlik ətküzülüp bolоған, pütkül jamaət səjdigə olturuxti, nəomənawaqilar nəomənawa kilixti, kanayqilar kanay qelip turdi. 29 Kəydürmə qurbanlik ətküzülüp bolоған, padixah wə uning bilən hazir bolоғanlarning həmmisi tizlinip səjdə kilixti. 30 Həzəkiya padixah wə əməldarlar yənə Lawiylarоға Dawutning wə aldin kərgüqi Asafning xeirliri bilən Pərwərdigarоға Həmdusana okuxni buyrudi; xuning bilən ular huxal-huramlik bilən Pərwərdigarоға həmdusana okuxup, bax egip səjdə kilixti. 31 Həzəkiya: — Silər əmdi əzünglarni Pərwərdigarоға mukəddəs boluxka beoixlioғanikənsilər, aldioға kelinglar, qurbanliklar, təxəkkür qurbanliklirini Rəbning əyigə kəltürüp sununglar, dewidi, jamaət qurbanliklar wə təxəkkür qurbanliklirini kəltürüxti; halioғanlar kəydürmə qurbanliqini kəltürüxti. 32 Jamaət elip kəlgən kəydürmə qurbanliklar təwəndikiqə: — yətmix buka, yüz koqkar, ikki yüz koza; bularning həmmisi Pərwərdigarоға atap kəydürmə qurbanlikka əkilingənidi. 33 Bulardin baxka Pərwərdigarоға ataloған altə yüz buka, üq ming koymu bar idi. 34 Kahinlar bək az bolоғaqka, kəydürmə qurbanlik mallirining terisini soyuxka ülgürəlməytti; xunga Lawiy kerindaxliri taki mallar soyulup bolоғuqə həm baxka kahinlar əzlirini [Hudaoға] atap paklap bolоғuqə yardəmləxti (qünki Lawiylar əzlirini [Hudaoға] atap paklax ixida kahinlarоға nisbətən bəkrək ihlasmən idi). 35 Uning üstigə kəydürmə qurbanliklar nahayiti kəp idi, xundakla inaklik qurbanliklirining meyi wə kəydürmə qurbanliklarоға koxuloған xarab hədiyilirimu nahayiti kəp idi. Xundak kilip Pərwərdigar əyidiki ibadət hizmətliri yengibaxtin əsligə kəltürüldi. 36 Huda Əz həlkigə bu ixlarni orunlaxturoғanliki üqün Həzəkiya wə pütkül həlk tolimu huxal boluxti; qünki bu ixlar bək tezla bejirilip bolоғanidi.

30 Həzəkiya pütün Israiloға wə Yəhudaoға adəm əwətip həmdə Əfraimlar bilən Manassəhlərgə hət yezip, ularni Israilning Hudasi bolоған Pərwərdigarni seoinip «ətüp ketix heyti»ni ətküzüx üqün Yerusalemoға, Pərwərdigarning əyigə yioilixni qakirdi 2 (Padixah, əməldarliri wə Yerusalemdiki barlik jamaət bilən billə məslihətlixip, ikkinqi ayda ətüp ketix heytini ətküzəyli dəp kararoға kelixti. 3 Lekin paklanoған kahinlar yetixmigəqkə, həlkmu Yerusalemoға yioilip bolmioғaqka, heytni wakitda ətküzəlmidi). 4 Padixah wə pütkül jamaət bu pilanni nahayiti yahxi boptu, dəp karidi. 5 Xuning bilən ular pütkül Israilning Bəər-Xebadin Danoiqə barlik həlkini Yerusalemoға kelip, Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoinip ətüp ketix heytini ətküzüxkə qakirikəmə əwətəyli, dəp bekitti; qünki ular heytni uzun wakitlardin buyan pütülgən bəlgilimə boyiqə ətküzülmigənidi. 6 Qaparmənlər padixah bilən əməldarlarning hətlirini elip, pütün Israil wə Yəhuda yurtini kezip, padixahning yarliki boyiqə mundak həwərni jakarlidi: «I Israillar, Ibrahim, Ishak wə Israilning Hudasi bolоған Pərwərdigarоға yenip kelinglar, xundak kilsanglar U Asuriyə padixahlirining qanggilidin kutuloған kaldinglarning yenioға yenip kelidu. 7 Ata-bowanglar wə kerindixinglarоға ohxax bolmanglar; ular əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarоға asiylik kiloғaqka, U huddi silər kərgəndək ularni harabiqilikkə tapxuroған. 8 Ata-

bowanglarоԓa ohxax boynunglarni ԛattiԛ ԛilmanglar; Pərwərdigarning otluԛ oԓəzipining silərdin kətürülüp ketixi üqün, əmdi silər Pərwərdigaroԓa beԛininglar, U mənggügə Əzigə has dəp atioԓan muԛəddəshanioԓa kelip, Hudayinglar boloԓan Pərwərdigarning hizmitidə bolunglar. **9** Əgər silər Pərwərdigaroԓa ԛaytsanglar, ԛerindaxliringlar wə bala-ԛaԛiliringlar əzlirini tutԛun ԛiloԓanlarning aldida rəḥim-iltipatԛa erixip, bu yurtԛa ԛaytip kelidu; qünki Hudayinglar boloԓan Pərwərdigar xapaətlik wə rəḥimliktur; silər Uning təripigə ətsənglar, U silərdin yüz ərüməydu». **10** Qaparmənlər xəḥərmu-xəḥər berip, taki Zəbulunoԓiqə Əfraim wə Manassəḥning yurtlirini kezip qiԛti; lekin u yərdikilər ularni zanglik ԛilip məshirə ԛilatti. **11** Ḥalbuki, Axir, Manassəḥ wə Zəbulunlardin bəziliri əzlirini təwən tutup Yerusalemoԓa kəldi. **12** Uning üstigə, Hudaning ԛoli Yəḥudalarning üstidə bolup, ularni bir niyəttə padixaḥning wə əməldarlarning Pərwərdigarning səzigə asasən qiԛaroԓan əmrini ixԛa axuruxԛa bir jan bir dil ԛildi. **13** Xuning bilən ikkinqi ayda nuroԓun kixilər petir nan ḥeytini ətküzüx üqün Yerusalemoԓa yioԓiloԓanidi; toplanoԓan həlԛ zor bir türküm adəm idi. **14** Ular ԛozoԓilip Yerusalem xəḥiridiki ԛurbangaḥlarni buzup yoԛitip, isrikgaḥlarnimu elip qiԛip, Kidron jiloԓisioԓa apirip taxlidi. **15** Ular ikkinqi ayning on tətinqi küni ətüp ketix ḥeytioԓa ataloԓan [ԛozilarni] soydi. Kaḥinlar bilən Lawiylar buningoԓa ԛarap hijil bolup, əzlirini [Hudaoԓa] muԛəddəs boluxԛa paklap, kəydürmə ԛurbanliԛlarni Pərwərdigarning əyigə elip kelixti. **16** Ular Hudaning adimi boloԓan Musaoԓa qüxürülgən Təwrat ԛanunioԓa asasən, bəlgilimə boyiqə əz orunlirioԓa kelip turuxti. Kaḥinlar Lawiylarning ԛolidin ԛanni elip [ԛurbangaḥԛa] səpti. **17** Jamaət iqidə paklinip bolmioԓanlar heli boloԓaqԛa, Lawiylar paklanmioԓan barlik kixilərning ornida ətüp ketix ḥeytioԓa beoԓixlanoԓan ԛozilarni Pərwərdigaroԓa atax üqün soyuxԛa məs'ul idi. **18** Qünki Əfraim wə Manassəḥ, Issakar wə Zəbulundin kəlgən kəpinqisi, heli kəp bir türküm kixilər paklanmay turupla, Təwrat bəlgilimisigə hilap ḥalda ətüp ketix ḥeytioԓa atap soyuloԓan ԛoza gəxlirini yeyixkə kirixti; birak Ḥəzəkiya ular ḥəkԛidə dua ԛilip: — Kimki əz ata-bowisining Hudasi boloԓan Pərwərdigarni qin kənglidin izləx niyitigə kəlgən bolsa, gərqə ular muԛəddəshanioԓa ait paklinix bəlgilimisigə muwapiԛ pak ԛilinmisimu, meḥriban Pərwərdigar ularni əpu ԛiloԓay, dedi. **20** Pərwərdigar Ḥəzəkiyaning duasioԓa ԛulaԛ selip həlԛni əpu ԛildi. **21** Yerusalemda turuwatԛan Israillar petir nan ḥeytini yəttə kün xundaԛ huxalliԛ iqidə ətküzdi; Lawiylar bilən kaḥinlar ḥər küni Pərwərdigaroԓa ataloԓan mədḥiyə sazliri bilən Pərwərdigaroԓa ḥəmdusana oԛuxti. **22** Ḥəzəkiya Pərwərdigarning wəḥiylirini qüxəndürüxkə maḥir Lawiylaroԓa ilḥam berip turdi; həlԛ yəttə kün ḥeyt ԛurbanliԛlirini yedi; ular inaԛliԛ ԛurbanliԛlirini sunup, ata-bowilirining Hudasi boloԓan Pərwərdigarni mədḥiyilidi. **23** Barliԛ jamaət yənə yəttə kün ḥeyt ətküzüx tooԓruluԛ məsliḥətlixip, yənə huxal-huramliԛԛa qəmgən ḥalda yəttə kün ḥeyt ətküzdi. **24** Qünki Yəḥudaning padixaḥi Ḥəzəkiya jamaətkə ming buԛa wə yəttə ming ԛoy ḥədiyə ԛildi; əməldarlarmu jamaətkə ming buԛa, on ming ԛoy ḥədiyə ԛildi. Nuroԓun kaḥinlar əzlirini [Hudaoԓa] atap paklidi. **25** Pütkül Yəḥuda jamaiti, kaḥinlar, Lawiylar, Israildin qiԛԛan barliԛ jamaət, jümlidin Israilda turuwatԛan musapirlar ḥəmdə Yəḥudada turuwatԛan musapirlarning ḥəmmisi alamət huxal boluxti. **26** Yerusalemni oԓayət zor huxalliԛ kəypiyat ԛaplidi; qünki Israilning padixaḥi Dawutning ooԓli Sulaymanning zamanidin buyan, Yerusalemda mundaԛ təntənə bolup baԛmioԓanidi. **27** Ahirida Lawiylardin boloԓan kaḥinlar ornidin ԛopup, həlԛԛə bəht-bərikət tilidi; ularning sadasi Hudaoԓa anglandi, duasi asmanlaroԓa, Uning muԛəddəs turaloԓusioԓa yətti.

31 Bu ixlarning ḥəmmisi tügigəndin keyin, bu yərdə ḥazir boloԓan Israillarning ḥəmmisi Yəḥudaning ḥərԛaysi xəḥərlirigə berip, u yərlərdiki «but tüwrük»lərni qeԛip, Axəraḥ butlirini kesip taxliwətti; yənə Yəḥuda wə Binyamin zeminda, xundaԛla Əfraim wə Manassəḥ zeminining ḥərԛaysi yərliridiki «yuԛiri jaylar» wə ԛurbangaḥlarni, ḥəmmisini buzup yoԛatԛuqə səküp taxlidi. Xuningdin keyin Israil həlԛining ḥərԛaysisi əz təwəlikigə, əz xəḥərlirigə ԛaytip ketixti. **2** Ḥəzəkiya kaḥinlar bilən Lawiylarni nəwət-guruppilaroԓa bəlüp, kaḥinlar bilən Lawiylarning ḥərԛaysisini əzigə has hizmitigə bekitip, kəydürmə ԛurbanliԛ wə inaԛliԛ ԛurbanliԛliri sunup, Pərwərdigar əyining ḥoylilirida, ixik-dərwaziliri iqidə wəzipə ətəp, Pərwərdigaroԓa təxəkkür-mədḥiyə oԛuydioԓan ԛildi. **3** Padixaḥ yənə əz melidin bir ülüxni elip kəydürmə ԛurbanliԛlar üqün ixlitixkə buyrudi; bular Pərwərdigarning Təwrat ԛanunida pütülgini boyiqə ətigənlik wə kəqlik kəydürmə ԛurbanliԛlar, xabat küni, yengi ay wə ḥeyt-bayram künliridiki

kөydürmə qurbanliqlar üqün ayrildi. 4 Padixah yənə kahinlar bilən Lawiylarning Pərwərdigarning Təwrat qanunini qing ijra kilixi üqün, təqdim kilixqa tegixlik ülüxini ularoqa beringlar, dəp Yerusalemda turuxluq həlkkə buyrudi. 5 Bu buyruk qikirilixi bilənla, Israillar hosul-məhsulatlirining dəsləpki elinoqan kismi axlik, yengi xarab, [zəytun] meyi wə həsəllərni həmdə etizliktin qikkan hərhil məhsulatlarning hosulliridin əkilixti, yənə hərhil nərsilirining ondin birini əxrigə türkümləp əkilixti. 6 Yəhudaning hərkaysi xəhərliridə turuwatkan Israillar bilən Yəhudalarmu koy-kalilirining ondin birini əxrigə wə Pərwərdigar Hudasioqa ataloqan mukəddəs buyumlarning ondin birini əxrigə əkilip, dəwə-dəwə dəwiliwətti. 7 Üqinqi aydin baxlap dəwilinip, yəttinqi ayoqa kəlgəndə tohtidi. 8 Həzəkiya əməldarlar bilən billə kelip, dəwə-dəwə boloqan bu məhsulatlarni kərüp Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyə okudi wə Uning həlki boloqan Israillaroqa bəht-saadət tilidi. 9 Həzəkiya kahinlar bilən Lawiylardin bu dəwə-dəwə məhsulatlar tooqruluk soriwidi, 10 Zadok jəmətidin boloqan bax kahin Azariya uningoqa jawap berip: — Həlk Pərwərdigarning əyigə hədiyə kəltürgili baxlioqandin buyan toyoqudək yeduk, yənə nuroqun exip kaldi. Qünki Pərwərdigar Өz həlkini bərikətligən, xunga exip kaloqinimu xunqə kəp, dedi. 11 Həzəkiya Pərwərdigarning əyidə ambarlarni təyyarlaxni buyruwidi, ular xundak kildi. 12 Ular səmimiy-sadakətlik bilən hədiyələrni, ondin bir əxrə wə Hudaoqa alahidə ataloqan nərsilərni ambarlaroqa əkirdi. Lawiylardin boloqan Kononiya bax ambarqi, inisi Ximəy muawin bax ambarqi boldi. 13 Kononiya wə inisi Ximəyning kol astida Yəhiyəl, Azariya, Nahat, Asahəl, Yərimot, Yozabad, Əliyəl, Yismakiya, Mahat wə Binayalar nazarət kilix hizmitigə məs'ul boldi; bularning həmmisini Həzəkiya padixah bilən Hudaning əyining baxkuroquqisi Azariyaning kərsətmisi bilən ixləytti. 14 Xərkiy dərwazining dərwaziwini Lawiy Yimnahning ooqli Korə Hudaoqa halis kilinoqan hədiyə-sowoqatlaroqa məs'ul idi; u Pərwərdigaroqa sunuloqan wə «əng mukəddəs» boloqan nərsilərni təksim kilatti. 15 Edən, Minyamin, Yəxua, Xemaya, Amariya wə Xekaniyalar uning kol astida bolup, ular kahinlarning hərkaysi xəhərliridə, qong-kiqiklikigə karalmay, nəwət boyiqə əz kerindaxlirioqa bularni üləxtürüp berixkə təyinləndi; 16 Buningdin baxka, ular nəsəbnamigə tizimlanoqan üq yaxtin yukiri ərkəklərdin, hər küni nəwiti boyiqə Pərwərdigarning əyigə kirip, yükləngən wəzipisini orunlaydioqanlarning həmmisigimu təksim kilip berətti. 17 Ular nəsəbi tizimlanoqan jəmətliri boyiqə kahinlaroqimu həmdə yigirmə yaxtin axkan Lawiylaroqa nəwiti wə wəzipisigə karap təksim kilip berətti; 18 nəsəbnamidə «[Lawiy jamaiti]» [dəp], pütülginigə karap bularning barlik kiqik balilirioqa, hotunliri wə ooqul-kiz pərzəntlirigimu təksim kilip berətti; qünki ular sadakətlik bilən əzlirini Hudaoqa atap paklinip, mukəddəs boluxka beoqixlioqanidi. 19 Hərkaysi xəhərlərning ətraplirida olturaklaxkan, Harunning əwladliri boloqan kahinlaroqa bolsa, hərbir xəhərdə məhsus tizimlanoqan adəm koyuloqanidi; ular kahinlar iqidiki barlik ərkəklərgə wə xundakla nəsəbnamidə pütülgən barlik Lawiylaroqa tegixlik ülüxlirini berətti. 20 Həzəkiya pütün Yəhuda zeminida xundak kildi; u əz Hudasi boloqan Pərwərdigar aldida yahxi, durus wə hək boloqanni kildi. 21 Məyli Pərwərdigarning əyidiki hizmətlərgə ait ixta bolsun, məyli Təwrat qanunioqa həm əmrlirigə əməl kilix niyitidə Hudasini izdəxtə bolsun, u pütün kəlbi bilən kildi wə ronak tapti.

32 Bu barlik ixlarni wə sadakətlik əməllərni bejirgəndin keyin, Asuriyə padixahi Sənnaherib Yəhudaoqa tajawuz kilip, koroqanlik xəhərlirigə hujum kilip bəsüp kirip, ularni ixoqal kilix üqün ularni korxiwaldi. 2 Həzəkiya Sənnaheribning kəlgənlikini kərüp, uning Yerusalemoqa hujum kilix niyitining barlikini bilgəndə, 3 əməldarliri wə batur əzimətliri bilən xəhər sirtidiki bulak-eriklarni tosuwetix tooqruluk məslihətləxti; ular uni kollidi. 4 Xuning bilən nuroqun kixilər yioqilip: «Nemə üqün Asuriyə padixahlirioqa mol su mənbəsini tepiwelixioqa kalduridikənmiz?» dəp barlik bulak kəzlirini etiwətti wə u yurt otturisidin ekip ətidioqan erikni tosuwətti. 5 Həzəkiya əzini oqəyrətləndürüp, buzulup kətkən sepillarni yengibaxtin onglatti, üstigə karawulhanilarni saldurdi, yənə bir taxki sepilmu yasatti həmdə Dawut xəhiridiki «Millo» kəl'əsini mustəhkəmlidi; u yənə nuroqun koral-yaroq wə kalkanlarni yasatti. 6 U həlkning üstigə sərdarlarni təyinlidi andin ularni xəhər dərwazisidiki məydanoqa, əz aldioqa yioqdurup, ularoqa ilhamrioqbət berip: 7 — Iradənglarni qing kilip batur bolunglar, Asuriyə padixahidin wə uningoqa əgəxkən zor koxundin korkmanglar yaki alakzadə bolup kətmənglar; qünki biz bilən birgə boloquqilar ular

bilən birgə bolоquqilardin kəptur. 8 Uning bilən birgə
bolоqini naһayiti bir insaniy ətlik bilək, halas; lekin
biz bilən billə bolоquqi bolsa bizgə mədətkar bolup,
biz üqün jəng kiloquqi Hudayimiz Pərwərdigar bardur!
— dedi. Həlk Yəһudaning padixaһi Ңəzəkiyaning
sözlirigə ixinip tayandi. 9 Xuningdin keyin Asuriyə
padixaһi Sənnaherib pütkül küq-koxuni bilən
Lakix xəһirini muһasirigə aldi; xu qaoqda u
hizmətkarlirini Yerusalemoqa, Yəһudaning padixaһi
Ңəzəkiyaoqa, xundakla Yerusalemda turuwatkan
barlik Yəһudalaroqa əwətip, ularoqa mundak sözlərni
yətküzüp: — 10 «Asuriyə padixaһi Sənnaherib:
«Yerusalem muһasirə iqidə turukluk, silər zadi
nemigə tayinip uningda tehiqə turuwatisilər? 11
Ңəzəkiya silərgə: «Pərwərdigar Hudayimiz bizni
Asuriyə padixaһining qanggilidin kutulduridu», dəp
ixəndürüp, silərni aqlik wə ussuzluktin ölümgə
tapxurmakqi boluwatmamdu? 12 Xu Ңəzəkiya
Pərwərdigaroqa ataloqan «yukiri jaylar»ni һəm
kurbangaһlarni yok kiliwəttioqu? Andin Yəһudadiki
wə Yerusalemdikilərgə: — «Silər birla kurbangaһ
aldida səjdə kilisilər wə xuning üstigila huxbuy
yakisilər» dəp əmr kiloqan əməsmidi? 13 Mening
wə mening ata-bowilirimning barlik əl həlklirigə
nemə kiloqanlikini bilməmsilər? Əl-yurtlarning ilaһ-
butliri əz zeminini mening kolumdin kutkuzuxka
birər amal kilalioqanmu? 14 Mening ata-bowilirim
üzül-kesil yokatkan əxu əl-yurtlarning but-ilaһlirining
kaysibiri əz həlkini mening kolumdin kutkuzalioqan?
Undakta silərning Hudayinglar silərni mening
kolumdin kutkuzalamti? 15 Silər əmdi Ңəzəkiyaoqa
aldanmanglar, silərni xundak kayil kilixioqa yol
koymanglar yaki uningoqa ixinipmu olturmanglar;
qünki məyli kaysi əlning, kaysi padixaһlikning ilaһi
bolsun, ңeqkaysisi əz həlkini mening kolumdin yaki
mening ata-bowilirimning kolidin ңeq kutkuzup
qikalmidi; silərning Hudayinglar silərni mening
qanggilimdin tehimu kutulduruwalalmaydu əməsmu?
— dəydu» — dedi. 16 [Sənnaheribning] hizmətkarliri
dawamlik yənə Pərwərdigar Hudani wə Uning
hizmətkari Ңəzəkiyani ңakarətləydioqan gəplərnimu
kildi. 17 Andin Sənnaherib tehi hət yezip, Israilning
Hudasi boloqan Pərwərdigarni ңakarətləp, zanglik
kilip: «Huddi һərkaysi əl-yurtlarning ilaһliri əz
həlkini mening qanggilimdin kutkuzalmioqandək,
Ңəzəkiyaning Hudasimu Uning həlkini mening
qanggilimdin kutkuzalmaydu» dedi. 18 Ular xəһərni
elix oqərizidə Yerusalem sepilidə turuwatkan həlkni
korkutup, patiparakqilikka qəmdürüx üqün Yəһudiy
tilida ünlük towlap turdi. 19 Ular Yerusalemning
Hudasini huddi yər yüzidiki yat həlklərning insanning
kolida yasaloqan ilaһlirioqa ohxitip səzlidi. 20 Xuning
tüpəylidin Ңəzəkiya padixah wə Amozning ooqli
Yəxaya pəyoqəmbər dua kilip asmanoqa karap nida
kiliwidi, 21 Pərwərdigar bir Pərixtə əwətti, u Asuriyə
padixaһi koxunining ləxkərgaһioqa kirip, pütkül
batur jəngqilərni, əməldalar wə sərdarlarni koymay
kiriwətti. Xuning bilən Asuriyə padixaһi xərməndə
bolup əz yurtioqa kaytip kətti. Əzining buthanisioqa
kirgən qeoqida əz puxtidin boloqan ooqulliri uni kiliq
bilən qepip əltürdi. 22 Ənə xu tərikidə, Pərwərdigar
Ңəzəkiyani wə Yerusalem aһalisini Asuriyə padixaһi
Sənnaheribning wə baxka barlik düxmənlərning
qanggilidin kutkuzup kaldi wə ularni һər tərəptə
kooqdidi. 23 Nuroqun kixilər ңədiyələrni Pərwərdigaroqa
atax üqün Yerusalemoqa əkəldi, xundakla nuroqun esil
nərsilərni əkilip Yəһuda padixaһi Ңəzəkiyaoqa sundi;
xuningdin etiwarən Ңəzəkiya barlik əl-yurtlarning
izzət-һərmitigə sazawər boldi. 24 Xu künlərdə Ңəzəkiya
kesəl bolup sakratka qüxüp kaldi; u Pərwərdigaroqa
tilawət kildi wə Pərwərdigar səz kilip, uningoqa bir
məjizilik alamət kərsətti. 25 Lekin Ңəzəkiya əzigə
kərsitilgən iltipatka muwapik təxəkkür eytmidi; u
könglidə təkəbburlixip kətti. Xunga Hudaning oqəzipi
uningoqa wə xuningdək Yəһuda wə Yerusalemdikilərgə
kozoqaldi. 26 Lekin Ңəzəkiya wə Yerusalemdikilər
təkəbburlikidin yenip əzlirini təwən tutup yürgəqkə,
Pərwərdigarning oqəzipi Ңəzəkiyaning künliridə
ularoqa qüxmidi. 27 Ңəzəkiyaning dunyasi tolimu
kəp, izzət-һərmiti kəwətla yukiri idi; u əzigə altun,
kümüx, gəһər-yakut, huxbuy dora-dərmək, kalkan wə
һərhil kimmətlik buyumlarni saklaydioqan һəzinilərni
saldurdi; 28 u yənə axlik, yengi xarab wə zəytun
meyi saklaydioqan ambarlarni, yənə һər türlük
mallar wə padiliri üqün eoqil-kotanlarni saldurdi.
29 U əzigə xəһərlər bina kildurdi wə nuroqun koy-
kalilaroqa igə boldi, qünki Huda uningoqa oqayət
kəp dəpinə-dunya ata kiloqanidi. 30 Ңəzəkiyadin
ibarət bu kixi Giһon ekinining yukiri ekimidiki suni
tosup, suni toptooqra Dawut xəһirining künpetix
təripigə ekip kelidioqan kiloqanidi. Ңəzəkiya barlik
kiloqan əməlliridə ronak tapti. 31 Ңalbuki, Babil
əmirlirining əlqiliri kelip Ңəzəkiya bilən kərüxüp,
Yəһuda zeminida yüz bərgən bu məjizilik alamət

tooɣruluⱪ gəp soriоɣan qaoɣda, uning kənglidə nemə barliⱪini məlum ⱪilixⱪa sinimaⱪqi, Huda uni yaloɣuz ⱪaldurup, uningdin kətti. **32** Ḥəzəkiyaning ⱪaloɣan ixliri wə yahxi əməlliri bolsa, mana ular «Yəhuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da, Amozning ooɣli Yəxaya pəyoɣəmbərning kərgən wəḥiylik hatirisidə pütülgəndur. **33** Ḥəzəkiya ata-bowiliri arisida uhlidi; ular uni Dawut əwladliri ⱪəbristanliⱪi egizlikidə dəpnə ⱪildi; u əlgən qaoɣda barliⱪ Yəhuda həlⱪi bilən Yerusalemdikilər uningоɣa ḥərmət bildürdi. Uning ornioɣa ooɣli Manassəḥ padixaḥ boldi.

33 Manassəḥ padixaḥ boloɣanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət ⱪildi. **2** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥaydəp qiⱪiriwətkən yat əlliklərning yirginⱪlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ⱪildi. **3** U atisi Ḥəzəkiya qeⱪip taxlioɣan «yuⱪiri jaylar»ni ⱪaytidin yasatti; u Baallaroɣa atap ⱪurbangaḥlarni saldurup, axərah məbudlarni yasidi; u asmandiki nuroɣunlioɣan ay-yultuzlaroɣa bax urdi wə ularning ⱪullukioɣa kirdi. **4** U Pərwərdigarning əyidimu ⱪurbangaḥlarni yasatti. Xu ibadəthana tooɣruluⱪ Pərwərdigar: «Yerusalemda Mening namim mənggü ⱪalidu» degənidi. **5** U Pərwərdigarning əyining ikki ḥoylisida «asmanning ⱪoxuni»oɣa ⱪurbangaḥlarni atap yasatti. **6** U Bən-Ḥinnomning jiloɣisida əz balilirini ottin ətküzdi; jadugərqilik, palqiliⱪ wə dəmidiqilik ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning nəziridə san-sanaⱪsiz rəzillikni ⱪilip Uning oɣəzipini ⱪozoɣidi. **7** U yasatⱪan oyma məbudni Hudaning əyigə tiklidi. Xu əy tooɣruluⱪ Pərwərdigar Dawutⱪa wə uning ooɣli Sulaymanoɣa: — «Bu əydə, xundaⱪla Israilning ḥəmmə ⱪəbililirining zeminliri arisidin Mən tallioɣan Yerusalemda Əz namimni əbədgiqə ⱪaldurimən; **8** Əgər Israil pəⱪət Mən Musaning wasitisi bilən ularoɣa tapilioɣan barliⱪ əmrlərgə, yəni barliⱪ ⱪanun, bəlgilimilər wə ḥəkümlərgə muwapiⱪ əməl ⱪilixⱪa kəngül ⱪoysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioɣa bekitkən bu zemindin ⱪaytidin neri ⱪilmaymən» — degənidi. **9** Lekin Manassəḥ Yəhudalarni wə Yerusalemdikilərni xundaⱪ azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥalak ⱪiloɣan yat əlliklərning ⱪiloɣinidinmu axurup rəzillik ⱪilatti. **10** Pərwərdigar Manassəḥ wə uning həlⱪigə agaḥlandurup səzligən bolsimu, lekin ular ⱪulaⱪ salmidi. **11** Xu səwəbtin Pərwərdigar Asuriyə padixaḥining ⱪoxunidiki sərdarlarni ularning üstigə ḥujumoɣa saldurdi. Ular Manassəḥni ilmək bilən elip, mis zənjir bilən baoɣlap Babiloɣa əkəldi. **12** Manassəḥ muxundaⱪ azabⱪa qüxkəndə Hudasi Pərwərdigaroɣa yalwurup, ata-bowilirining Hudasi aldida əzini bək təwən tutti. **13** U dua ⱪiliwidi, [Pərwərdigar] uning duasioɣa ⱪulaⱪ selip, tilikini ⱪobul ⱪilip, uni Yerusalemoɣa ⱪayturup, padixaḥliⱪioɣa ⱪaytidin igə ⱪildi. Manassəḥ xu qaoɣdila Pərwərdigarningla Huda ikənlikini bilip yətti. **14** Bu ixlardin keyin Manassəḥ «Dawut xəḥiri»ning sirtioɣa, jiloɣa otturisidiki Gihonning künpetix təripidin taki Beliⱪ dərwazisi aoɣzioɣiqə, Ofəlni qəridəp sepil yasatti wə uni naḥayiti egiz ⱪildi; Yəhudaning ḥərⱪaysi ⱪoroɣanliⱪ xəḥərliridə ⱪoxun sərdarlirini təyinlidi. **15** U yənə Pərwərdigar əyidin yat əlliklərning məbudliri bilən [əzi ⱪoyoɣan] butni, əzi Pərwərdigar əyining teoɣi bilən Yerusalemda yasatⱪuzoɣan barliⱪ ⱪurbangaḥlarni eliwetip, xəḥər sirtioɣa taxlatⱪuziwətti. **16** [Manassəḥ] Pərwərdigar ⱪurbangaḥini yengibaxtin tiklitip, ⱪurbangaḥⱪa inaⱪliⱪ ⱪurbanliⱪi bilən təxəkkür ⱪurbanliⱪlirini sundi wə Yəhudalaroɣa Israilning Hudasi Pərwərdigarning hizmitigə kirixni buyrudi. **17** Xundaⱪtimu, həlⱪ ⱪurbanliⱪni yənila «yuⱪiri jaylar»da ətküzətti; lekin ularning ⱪurbanliⱪliri əzlirining Hudasi Pərwərdigaroɣila sunulatti. **18** Manassəḥning ⱪaloɣan ixliri, jümlidin uning Hudasioɣa ⱪiloɣan duasi wə aldin kərgüqilərning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namida uningоɣa eytⱪan gəpliri bolsa, mana ular «Israilning padixaḥlirining hatiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **19** Uning duasi, Hudaning uning tiləklirini ⱪandaⱪ ijabət ⱪiloɣanliⱪi, uning əzini təwən ⱪilixidin ilgiri ⱪiloɣan barliⱪ gunaḥi wə wapasizliⱪi, xundaⱪla uning ⱪəyərdə «yuⱪiri jaylar» saldуroɣanliⱪi, Axərah məbudliri ḥəm oyma məbudlarni tikligənliki bolsa, mana ḥəmmisi «Aldin kərgüqilərning hatiriliridə» pütülgəndur. **20** Manassəḥ ata-bowiliri arisida uhlidi; kixilər uni əz ordisioɣa dəpnə ⱪildi; ooɣli Amon ornioɣa padixaḥ boldi. **21** Amon təhtkə qiⱪⱪan qeoɣida yigirmə ikki yaxta idi; u Yerusalemda ikki yil səltənət ⱪildi. **22** U atisi Manassəḥ ⱪiloɣinidək Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ⱪildi. U atisi Manassəḥ yasatⱪan barliⱪ oyma məbudlaroɣa ⱪurbanliⱪ sundi wə ularning ⱪullukioɣa kirdi. **23** U əzini Pərwərdigar aldida atisi Manassəḥ əzini təwən tutⱪandək təwən tutmidi; bu Amonning bolsa gunaḥ-ⱪəbiḥlikliri baroɣanseri exip bardi. **24** Keyin uning hizmətkarliri uni ⱪəstləp əz ordisida

əltürüwətti. 25 Lekin Yəhuda zeminidikilər Amon padixahni kəstligənlərning ḥəmmisini əltürdi; andin yurt həlki uning ornida ooɣli Yosiyani padixah kildi.

34 Yosiya padixah boloɣanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil səltənət kildi. 2 U Pərwərdigarning nəzaridə durus boloɣanni kilip, ḥər ixta atisi Dawutning yollirida yürüp, nə ongoɣa nə soloɣa qətnəp kətmidi. 3 Uning səltənitining səkkizinqi yili, u tehi güdək qeɣidila, atisi Dawutning Hudasini izləxkə baxlidi; səltənitining on ikkinqi yiliɣa kəlgəndə Yəhuda bilən Yerusalemdiki «yukiri jaylar», axərah məbudliri, oyma butlar wə kuyma butlarni yokitip, zeminni pakizlaxka kirixti. 4 Həlk uning kəz aldidila «Baallar»ning kurbangahlirini qekip taxlidi; u kurbangahlarning üstigə egiz kilip orunlaxturuloɣan «kün tüwrükliri»larni kesip taxlidi; u yənə Axərah məbudliri, oyma-kuyma butlarni qekip, uning topisini bu məbudlaroɣa kurbanlik sunoɣanlarning kəbrilirigə qeqiwətti. 5 [But] kahinlirining ustihanlirini kurbangahlirining üstidə kəydürüwətti; xundak kilip, u Yəhuda bilən Yerusalemni pakizlidi. 6 U Manassəh, Əfraim, Ximeon ḥətta Naftalioɣiqə ularning ḥərkaysi xəhərliridə wə ətrapidiki harabilərdə xundak kildi; 7 U kurbangahlarni qekip, axərah məbudliri wə oyma butlarni kokum-talkan kiliwətti, pütün Israildiki «kün tüwrükliri»ning ḥəmmisini kesip taxlap, Yerusalemoɣa kaytti. 8 Uning səltənitining on səkkizinqi yili Yəhuda zeminini wə mukəddəshanini pakizlap boloɣandin keyin, Azaliyaning ooɣli Xafan, xəhər baxliki Maaseyah wə Yoahazning ooɣli təzkiriqi Yoahni Hudasi boloɣan Pərwərdigarning əyini onglaxka əwətti. 9 Xuning bilən ular bax kahin Ḥilkiyaning aldioɣa kelip, uningoɣa Pərwərdigarning əyigə beoɣixlap əkəlgən pulni tapxurdi. Bu pulni əslidə dərwaziwən Lawiylar Manassəh, Əfraim wə Israilning kaldisidin, xuningdək Yəhuda wə Binyamin zeminidikilər wə Yerusalemdikilərdin yioɣkanidi. 10 Ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioɣan ixlarni nazarət kiloɣuqi ixqilaroɣa tapxurup bərdi. Bular ḥəm pulni Pərwərdigarning əyini ongxax wə mustəḥkəmləxkə ixligüqilərgə bərdi; 11 ular bolsa pulni Yəhuda padixahliri harabiləxtürgən əy-imarətlərgə lazimlik kesip-oyuloɣan taxlarni wə tüwrük-limlaroɣa yaoɣaq setiwalixka yaoɣaqqilar bilən tamqilaroɣa tapxurup bərdi. 12 Bu adəmlər sadakətlik bilən ixlidi. Ularni baxkuridioɣan, nazarətkə məs'ul Lawiy Mərarining əwladliridin Jaḥat bilən Obadiya, Kohatning əwladliridin Zəkəriya bilən Məxullam bar idi; bu Lawiylarning ḥəmmisi ḥərhil sazlaroɣimu mahir idi; 13 ular yənə ḥammallar wə ḥərhil ixlar üstidiki nazarətqilərni baxkuratti; Lawiylardin pütükqilərmu, əməldarlarmu, dərwaziwənlərmu bar idi. 14 Ular Pərwərdigar əyigə beoɣixlap əkəlgən pullarni elip qikidioɣan qaoɣda, Ḥilkiya kahin Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən bərgən Təwrat kanuni kitabini tepiwaldi. 15 Ḥilkiya katip Xafanoɣa: — Mən Pərwərdigarning əyidə Təwrat-kanuni kitabini tepiwaldim, dedi. Xuni eytip, Ḥilkiya kitabni Xafanoɣa bərdi. 16 Xafan uni padixahning yenioɣa apardi wə uningoɣa: «Hizmətkarliri tapxuruloɣan ixlarni bolsa, ḥəmmisini ada kiliwatidu. 17 Ular Pərwərdigar əyigə [beoɣixlanoɣan] pullarni təküp, uni nazarətqilər wə ixqilarning kolioɣa tapxurup bərdi» dəp məlumat bərdi. 18 Xafan katip yənə padixahka: — Ḥilkiya kahin yənə manga bir oram kitab bərdi dəp uni padixah aldida okudi. 19 Wə xundak boldiki, padixah Təwrat kanunidiki səzlərni anglap, əz kiyimlirini yirtti. 20 Padixah Ḥilkiya bilən Xafanning ooɣli Ahikamoɣa, Mikahning ooɣli Abdon bilən Xafan katipka wə padixahning hizmətkari Asayaoɣa buyrup: — 21 Berip mən üqün wə Israilda ḥəm Yəhudada kaldiruloɣan həlk üqün bu tepiloɣan kitabning səzliri tooɣrisida Pərwərdigardin yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabta barlik pütülgənlərgə əməl kilmay, Pərwərdigarning səzini tutmioɣanliki tüpəylidin, Pərwərdigarning bizgə təkülidioɣan oɣəzipi intayin dəhxətlik boldi, dedi. 22 Xuning bilən Ḥilkiya wə padixah təyinligən kixilər ayal pəyoɣəmbər Ḥuldahning kexioɣa bardi; Ḥuldah Hasrahning nəwrisi, Tokihatning ooɣli kiyim-keqək begi Xallumning ayali idi; u əzi Yerusalem xəḥirining ikkinqi məḥəllisidə olturatti. Ular uning bilən bu ixlar tooɣruluk səzləxti. 23 U laroɣa mundak dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silərni əwətkən kixigə mundak dənglar: — 24 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana Mən Yəhudaning padixahi aldida okuloɣan bu kitabtiki barlik lənətlərni əməlgə axurup, bu jayoɣa wə bu yərdə turoɣuqilaroɣa balayi'apət qüxürimən. 25 Qünki ular Meni taxlap, baxka ilahlaroɣa huxbuy yekip, kollirining ḥəmmə ixliri bilən Mening aqqikimni kəltürdi. Uning üqün Mening kəḥrim bu yərgə təkülidu, əqürülməydu. 26 Lekin silərni Pərwərdigardin yol sorioɣili əwətkən Yəhudaning

padixaḫioƣa bolsa, mundaķ dənglar: — Sən angliоƣan sөzlөr tooƣrisida Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaķ dөydu: — **27** Qünki kөnglüng yumxaķ bolup, Hudaning muxu jay wə uningda turoƣuqilarni əyibləp eytķan sөzlirini angliоƣiningda, Uning aldida өzüngni tөwən ķilding, xuningdək өzüngni xundaķ tөwən ķiloƣiningda, kiyimliringni yirtip, Mening aldimda yioƣliоƣining üqün, Mənmu duayingni anglidim, dөydu Pərwərdigar. **28** Mana, seni ata-bowiliring bilən yioƣilixķa, өz ķəbrənggə aman-hatirjəmlik iqidə berixķa nesip ķilimən; sening kөzliring Mən bu jay üstigə qüxüridioƣan barliķ külpətlərni kərməydu». Ular yenip berip, bu həwərni padixaḫķa yətküzdi. **29** Padixaḫ adəm əwətip, Yəḫuda bilən Yerusalemning ḫəmmə aķsaķallirini qaķirtip kəldi. **30** Padixaḫ Pərwərdigarning өyigə qiķti; barliķ Yəḫudadiki ər kixilər wə Yerusalemda turuwatķanlarning ḫəmmisi, kaḫinlar bilən Lawiylar, xundaķla barliķ həlķ, əng kiqikidin tartip qongioƣiqə ḫəmmisi uning bilən billə qiķti. Andin Pərwərdigarning өyidə tepiloƣan əḫdə kitabining ḫəmmə sөzlirini ularoƣa oķup bərdi. **31** Padixaḫ өz ornida turup Pərwərdigarning aldida: — Pərwərdigaroƣa əgixip pütün ķəlbim wə pütkül jenim bilən Uning əmrlirini, ḫөküm-guwaḫliķliri wə bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əḫdigə əməl ķilimən dəp өzini əḫdigə baoƣlidi. **32** Xuning bilən həlķning ḫəmmisimu əḫdə aldida turup uningoƣa өzini baoƣlidi. U yənə Yerusalemda turuwatķanlarning ḫəmmisini wə Binyamindiki həlķnimu bu əḫdə aldida turoƣuzup uningoƣa өzini baoƣlatti. Xuning bilən Yerusalemda turuwatķanlar Hudaning, yəni ata-bowilirining Hudasining əḫdisi boyiqə ix ķilidioƣan boldi. **33** Yosiya Israillaroƣa ķaraxliķ yurtlardin barliķ yirginqlik nərsilərni qiķirip taxlap, Israilda turuwatķanlarning ḫəmmisini Pərwərdigar Hudasining hizmitigə kiridioƣan ķildi. [Yosiyaning] barliķ künliridə həlķ ata-bowilirining Hudasi boloƣan Pərwərdigaroƣa əgixixtin ḫeq yanmidi.

35 Yosiya Pərwərdigarni seoƣinip ətüp ketix ḫeytini Yerusalemda ətküzməkqi boldi; birinqi ayning on tətinqi küni ular ətüp ketix ḫeytioƣa ataloƣan ķozilarni soydi. **2** Padixaḫ kaḫinlarning wəzipilirini bəlgilidi, ularni Pərwərdigarning өyidiki hizmətni ķilixķa rioƣbətləndürdi. **3** U yənə pütkül Israil həlķigə өzlirini Pərwərdigaroƣa atap pak-mukəddəs boluxķa təlim bərgüqi Lawiylaroƣa: — Silər mukəddəs əḫdə sandukini Israil padixaḫi Dawutning ooƣli Sulayman saldуroƣan өygə əkirip orunlaxturunglar; əmdi uni mürənglərdə kətürüp yürüx wəzipisi ķalmidi. Əmdi silər Hudayinglar Pərwərdigarning hizmitidə, xundaķla Uning həlķi Israilning hizmitidə bolunglar. **4** Xuning üqün jəmitinglar wə nөwət-guruppanglar boyiqə, Israilning padixaḫi Dawutning yazoƣini wə uning ooƣli Sulaymanning yazoƣinioƣa asasən, өzünglarni obdan təyyarlanglar. **5** Silər өz ata jəmətliringlarning nөwət-guruppa tərtipi boyiqə ķerindaxliringlardin ibarət xu addiy həlķ-puķralar jəmət-jəmətlirigə wəkil bolup, mukəddəsgaḫta turisilər; ḫərbir guruppida Lawiy jəmətidin birnəqqə adəm bolsun. **6** Silər ətüp ketix ḫeytioƣa ataloƣan ķozilarni soyusilər, өzünglarni paklanglar, [Israildiki] ķerindaxliringlar üqün, yəni ularning Pərwərdigar Musaning wastisi bilən tapilioƣan sөz-kalamioƣa beķinixi üqün, ḫəmmə ixni təyyar ķilinglar, dedi. **7** Yosiya xu yərdə ḫazir boloƣan barliķ həlķ-puķralarning ətüp ketix ḫeytioƣa atioƣan ķurbanliķi bolsun dəp, jəmiy ottuz ming ķoza wə ooƣlaķ, wə yənə üq ming buķa ḫədiyə ķildi; bu mallarning ḫəmmisi padixaḫning melidin qiķiriloƣanidi. **8** Uning əməldarlirimu өz ihtiyarliķi bilən həlķķə wə kaḫinlar bilən Lawiylaroƣa ķurbanliķ meli «kətürmə ḫədiyə» ķildi; Pərwərdigarning өyini baxķuroƣuqilardin Ḫilķiya, Zəkəriya wə Yəḫiyəlmu ikki ming altə yüz ķoza-өqkə bilən üq yüz buķini kaḫinlaroƣa ətüp ketix ḫeytioƣa atap ķurbanliķ ķilix üqün ḫədiyə ķilip tapxurdi. **9** Lawiylarning yolbaxqiliri boloƣan Konaniya wə uning ķerindaxliridin Xemaya bilən Nətanəl, xundaķla Ḫaxabiya, Jəiyəl wə Yozabadmu bəx ming ķoza bilən bəx yüz buķini Lawiylarning ḫeytķa atap ķurbanliķ ķilixioƣa «kətürmə ḫədiyə» ķildi. **10** Xundaķ ķilip, ətilidioƣan wəzipilər orunlaxturup bolunoƣandin keyin, padixaḫning tapilioƣini boyiqə, kaḫinlar өz ornida turdi, Lawiylarmu өzlirining nөwət-guruppa tərtipi boyiqə turuxti. **11** Lawiylar ətüp ketix ḫeytioƣa ataloƣan ķozilarni booƣuzlidi; kaḫinlar ularning ķolidin ķanni elip ķurbangaḫķa səpti wə xuning bilən bir wakitta Lawiylar ķurbanliķ malning terisini soydi. **12** Kөydürmə ķurbanliķķa sunulidioƣan mallarni bolsa, ular həlķ-puķraloroƣa wəkil boloƣan jəmətlər boyiqə həlķķə bəlüp berip, ularni Musaning kitabida yeziloƣinioƣa muwapiķ, Pərwərdigaroƣa sunuxķa təyyarlidi. Sunulidioƣan buķilarnimu xundaķ ķildi. **13** Andin bəlgilimə boyiqə ular ətüp ketix ḫeytioƣa ataloƣan ķoza-өqkilərni

otka ḳaḳlap kawap ḳildi; baxḳa ḳurbanliḳlardin ḳaloɣan, yəni Hudaoɣa ataloɣan ḳisimlarni ḳazanda, dangḳanda yaki dasta pixurup tezdin həlḳ-puḳralaroɣa üləxtürüp bərdi; **14** xuningdin keyin əzlirigə wə kaḥinlaroɣa ḳurbanliḳlardin təyyarlidi, qünki kaḥinlar, yəni Ḥarunning əwladliri kəq kirgüqə kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilix wə maylarni kəydürüx bilən aldirax bolup kətkənidi; xunga Lawiylar əzlirigə wə kaḥinlar boloɣan Ḥarunning əwladlirioɣimu ḳurbanliḳlardin [gəx] təyyarlap ḳoyuxti. **15** Nawa-nəoɣmiqilər, yəni Asafning əwladliri Dawut, Asaf, Ḥeman wə [Dawut] padixaḥning aldin kərgüqisi Yədutunning tapxuruḳi boyiqə əz orunlirida turuxti; dərwaziwənlər ḥərḳaysisi əz dərwazisi aldida turdi; ularning ix ornidin ajrixining ḥajiti bolmidi, qünki ularning ḳerindaxliri boloɣan Lawiylar ḳurbanliḳlardin təyyarlap ḳoyatti. **16** Xundaḳ ḳilip, xu bir kün iqidə Yosiya padixaḥning tapxuruḳi boyiqə, ətüp ketix ḥeyti ətküzülüp, Pərwərdigarning ḳurbangaḥioɣa kəydürmə ḳurbanliḳlar sunuluxi bilən Pərwərdigaroɣa beoɣixlap ətküzülgən ibadət toluḳ orunlandi. **17** Xu qaoɣda ḥazir boloɣan Israillar ətüp ketix ḥeytini ətküzüp boloɣandin keyin, yəttə kün petir nan ḥeytini ətküzdi. **18** Samuil pəyoɣəmbərning zamanidin buyan Israilda ətüp ketix ḥeyti mundaḳ ətküzülüp baḳmioɣanidi; Israil padixaḥlirining ḥeqḳaysisimu Yosiya, kaḥinlar, Lawiylar wə xu yərdə ḥazir boloɣan Yəhudalar bilən Israillar wə Yerusalemda turuwatḳanlar ətküzgəndək mundaḳ ətüp ketix ḥeyti ətküzüp baḳmioɣanidi. **19** Bu ḳetimḳi ətüp ketix ḥeyti Yosiyaning səltənitining on səkkizinqi yili ətküzüldi. **20** Yosiya [muḳəddəs] əyning ḥəmmə ixini muxundaḳ tərtipkə selip boloɣandin keyin, Misir padixaḥi Nəḳo Əfrat dəryasining boyidiki Karkemix xəḥiridə uruxḳa qiḳti, Yosiya uning aldini toskili qiḳti. **21** Nəḳo Yosiyaning aldioɣa əlqilərni əwətip uningoɣa: «I Yəhuda padixaḥi, əzlirining mening bilən nemə karliri bar? Bügün mən sili bilən uruxḳili əməs, bəlki mening bilən urux ḳiliwatḳan jəmət bilən uruxḳili qiḳanmən; yənə kelip, Huda meni tez ḥujum ḳil, dedi; Hudaning silini ḥalak ḳiliwətməsliki üqün, Uning ixioɣa kaxila ḳilmisila, qünki U mening bilən billidur» dedi. **22** Lekin Yosiya uning bilən ḳarxilixixtin yanmidi, əksiqə əzini niḳablap uningoɣa jəng ḳiloɣili qiḳti; u Hudaning Nəḳoning wastisi bilən eytḳan gepigə ḳulaḳ salmay, Məgiddo tüzlənglikigə kelip Nəḳo bilən tutuxti. **23** Okyaqilar Yosiya padixaḥḳa oḳ etip uningoɣa [təgküzdi]; padixaḥ hizmətkarlirioɣa: — Mən eoɣir yarilandim, meni elip ketinglar, dedi. **24** Uning hizmətkarliri uni jəng ḥarwisidin yələp qüxürüp, uning ikkinqi jəng ḥarwisioɣa yatḳuzup Yerusalemoɣa elip mengiwidi, u xu yərdə əldi. U ata-bowilirining kəbristanliḳioɣa dəpnə ḳilindi; barliḳ Yəhuda wə Yerusalemdikilər Yosiyaoɣa təziyə tutuxti. **25** Yərimiya [pəyoɣəmbər] Yosiya üqün mərsiyə oḳudi; nəoɣmənawaqi ər-ayallarning ḥəmmisi taki bügüngiqə Yosiyani təripləp mərsiyə oḳup kəlməktə; u ix Israilda bəlgilimigə aylandi. Mana bular «mərsiyələr» degən kitabḳa pütülgəndur. **26** Yosiyaning ḳaloɣan ixliri, uning Pərwərdigarning Təwrat kitabida yeziloɣanlirioɣa əgəxkən yahxi əməlliri, **27** ḳiloɣanliri baxtin-ahirioɣiqə ḥəmmisi «Yəhuda wə Israil padixaḥlirining Tarih-Təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur.

36 [Yəhuda] zeminidiki həlḳ Yosiyaning ooɣli Yəhoaḥazni tallap, Yerusalemda atisining ornioɣa padixaḥ ḳilip tiklidi. **2** Yəhoaḥaz təhtkə qiḳkan qeoɣida yigirmə üq yaxta idi; u Yerusalemda üq ay səltənət ḳildi. **3** Misir padixaḥi uni Yerusalemda padixaḥliḳtin bikar ḳildi wə Yəhuda zeminioɣa bir yüz talant kümüx, bir talant altun jərimanə ḳoydi. **4** Andin Misir padixaḥi Yəhoaḥazning ornioɣa uning inisi Eliakimni Yəhuda bilən Yerusalem üstigə padixaḥ ḳilip, uning ismini Yəhoakimoɣa əzgərtti; andin Nəḳo inisi Yəhoaḥazni Misiroɣa elip kətti. **5** Yəhoakim təhtkə qiḳkan qeoɣida yigirmə bəx yaxta bolup, u Yerusalemda on bir yil səltənət ḳildi; u Pərwərdigar Hudasining nəziridə rəzil boloɣanni ḳildi. **6** Babil padixaḥi Nebokadnəsar uningoɣa ḥujum ḳiloɣili qiḳip, uni mis zənjir bilən baoɣlap Babiloɣa elip kətti. **7** Nebukadnəsar yənə Pərwərdigar əyidiki bir ḳisim əswab-buyumlarni Babiloɣa apirip, əzining Babildiki buthanisioɣa ḳoydi. **8** Yəhoakimning ḳaloɣan ixliri, uning yirginqlik ixliri, uningdiki əyiblər bolsa mana, «Israil wə Yəhuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. Uning ooɣli Yəhoakin uning ornioɣa padixaḥ boldi. **9** Yəhoakin təhtkə qiḳkan qeoɣida on səkkiz yaxta bolup, u Yerusalemda üq ay on kün səltənət ḳildi; u Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳildi. **10** Yengi yil ətkəndə, Nebokadnəsar adəm əwətip Yəhoakinni Pərwərdigar əyidiki esil buyumlar bilən birliktə Babiloɣa əkəldürüp, Yəhoakinning taoɣisi Zədəkiyani Yəhuda wə Yerusalem üstigə padixaḥ ḳilip tiklidi. **11** Zədəkiya təhtkə qiḳkan qeoɣida yigirmə bir yaxta bolup, Yerusalemda on bir yil səltənət ḳildi; **12** u Pərwərdigarning nəziridə

rəzil boloƣanni ķildi; Yərəmiya pəyoƣəmbər uningoƣa Pərwərdigarning səzlirini yətküzgən bolsimu, u Yərəmiyaning aldida əzini təwən ķilmidi; **13** u əzini Hudaning namida [beķinix] ķəsimini iqküzgən Neboķadnəsardin yüz əridi; boynini ķattiķ ķilip, Israilning Hudasi Pərwərdigaroƣa towa ķilip yenixķa kənglini jaḩil ķildi. **14** Uning üstigə, kaḩinlarning barliķ baxliri bilən həlķning ḩəmmisi yat əlliklərning ḩəmmə yirginqlik ixlirini dorap, asiyliķlirini axurdi; ular Pərwərdigar Yerusalemda Өzigə atap muķəddəs ķiloƣan əyni buloƣiwətti. **15** Ularning ata-bowilirining Hudasi boloƣan Pərwərdigar Өz həlķigə wə turaloƣusioƣa iqini aoƣritķaqķa, tang səḩərdə ornidin turup əlqilirini əwətip ularni izqil agaḩlandurup turdi. **16** Birak ular Hudaning əlqilirini mazak ķilip, səz-kalamlirini mənsitməytti, pəyoƣəmbərlirini zanglik ķilatti; ahir berip Pərwərdigarning ķəḩri ərləp, ķutķuzoƣili bolmaydioƣan dərijidə həlķining üstigə qüxti. **17** Pərwərdigar xuning bilən kaldiylərning padixaḩini ularoƣa ḩujumoƣa seliwidi, padixaḩ ularning mukəddəs əyidə yaxlirini ķiliqlidi; ķiz-yigitlər, ķerilar, bexi akaroƣanlaroƣa ḩeq iq aoƣritip olturmay, ḩəmmini əltürüwətti; [Huda] bularning ḩəmmisini [Kaldiyə] padixaḩining ķolioƣa tapxurdi. **18** Kaldiyə padixaḩi Hudaning əyidiki qong-kiqik deməy, barliķ ķaqa-buyumlarni, xundakla Pərwərdigar əyidiki həzinilərni, xuningdək padixaḩning wə əməldarlirining həzinilirini ķoymay, Babiloƣa elip kətti. **19** Kaldiylər Hudaning əyini kəydürüwətti, Yerusalemning sepilini qekiwətti, xəḩərdiki ḩəmmə orda-ķoroƣanlaroƣa ot ķoyup kəydürüp, Yerusalemdiki barliķ ķimmətlik ķaqa-buyumlarni qekip kukum-talķan ķildi. **20** Ķiliqtin aman ķaloƣanlarning ḩəmmisini [Kaldiyə padixaḩi] Babiloƣa tutķun ķilip əkətti; ular taki Pars padixaḩliķining səltənitikiqə Babil padixaḩi wə əwladlirining ķullukida bolup turdi. **21** Bularning ḩəmmisi Pərwərdigarning Yərəmiyaning wastisi bilən [aldin] eytķan [agaḩ] səzi ixķa axurulux üqün boldi. Xuning bilən zemin əzigə tegixlik xabat künlirigə muyəssər boldi; qünki zemin yətmix yil toxķuqə harabiliktə turup «xabat tutup» dəm elip raḩətləndi.

Əzra

1 Pars padixaḥi Ḳorəxning birinqi yili, Pərwərdigarning Yərəmiyaning aoŋzi arḳilik eytḳan səzi əməlgə axurulup, Pərwərdigarning Pars padixaḥi Ḳorəxning roḥini ḳozoŋixi bilən pütün padixaḥliḳi təwəsidə u mundaḳ bir jakarnamə qiḳardi, xundaḳla uni yazma ḳilip püküp: — **2** «Pars padixaḥi Ḳorəx mundaḳ dəydu: — Asmanlarning Hudasi Pərwərdigar yər yüzidiki barliḳ padixaḥliḳlarning igidarqiliḳini manga bərdi; u xundaḳla meni Yəḥuda zeminioŋa jaylaxḳan Yerusalemda Өzigə bir өy selixḳa buyrudi. **3** Xuning üqün aranglarda Hudaning həlḳi boloŋanlardin ḥərḳaysinglaroŋa bolsa, uning Hudasi [Pərwərdigar] uning bilən billə boloŋay, u Yəḥuda zeminidiki Yerusalemoŋa qiḳsun, Israilning Hudasi Pərwərdigarning өyini salsun! U bolsa Hudadur, makani Yerusalemdidur! **4** [Sürgünlüktə] ḳaloŋan həlḳ ḳəyərlərdə makanlaxḳan bolsa, [u Yerusalemoŋa qiḳsun]; xu yərdiki adəmlər ularoŋa altun, kümüx, mal-mülük, qarpaylarni təminləp yardəm bərsun wə xuningdək Yerusalemda jaylaxḳan Hudaning xu өyi üqün halis ḥədiyələrni təḳdim ḳilsun» — dedi. **5** Xuning bilən Yəḥuda wə Binyamindiki ḳəbilə baxliḳliri, kaḥinlar, Lawiylar, xundaḳla Huda təripidin roḥi ḳozoŋitiloŋan barliḳ həlḳ orunliridin ḳopup Yerusalemdiki Pərwərdigarning өyini [yengiwaxtin] selixḳa berixḳa təyyarlandi. **6** Ətraptiki kixilərning ḥəmmisi kümüx ḳaqa-ḳuqa, altun, mal-mülük, qarpaylar wə ḳimmət baḥaliḳ buyumlar bilən ularni ḳollap ḳuwwətlidi, buningdin baxḳa sunulidioŋan ḥərhil ihtiyariy ḥədiyə-ḳurbanliḳ süpitidə ḥərhil sowoŋatlarni təḳdim ḳildi. **7** Padixaḥ Ḳorəx Pərwərdigarning өyidiki ḳaqa-ḳuqilirinimu, yəni ilgiri Nebokadnəsar Yerusalemdin əkilip өz ilaḥining buthanisioŋa ḳoyup ḳoyoŋan ḳaqa-ḳuqilarnimu elip qiḳti. **8** Pars padixaḥi Ḳorəx həzinə begi Mitrədatni buyrup bu ḳaqa-ḳuqilarni aldurup qiḳti; Mitrədat xularni Yəḥudaning əmiri Xəxbazaroŋa sani boyiqə sanap tapxurup bərdi. **9** Ḳaqa-ḳuqilarning sani mundaḳ: — altun das ottuz, kümüx das ming, piqaḳ yigirmə toḳḳuz, **10** altun piyalə ottuz, bir-birigə ohxax boloŋan kümüx piyalə tət yüz on; baxḳa ḳaqa-ḳuqilar bir ming. **11** Barliḳ altun-kümüx ḳaqa-ḳuqa, bəx ming tət yüz. Sürgün ḳilinoŋan həlḳ Babildin Yerusalemoŋa elip kelingən qaoŋda, Xəxbazar bu ḳaqa-ḳuqilarning ḥəmmisini elip kəlgənidi.

2 Təwəndikilər Nebokadnəsar təripidin Babiloŋa sürgün ḳilinoŋan [Yəḥudiyə] əlkisidikilərdin, ularning əwladliri ḳaytip kelip, Yerusalem wə Yəḥudiyəgə qiḳip, ḥərbiri өz xəḥirlirigə kətkənlər: — **2** — ular Zərubbabəl, Yəxua, Nəḥəmiya, Seraya, Rəilaya, Mordikay, Bilxan, Mispar, Bigway, Rəḥum wə Baanaḥlar bilən billə ḳaytip kəldi. Əmdi Israil həlḳining iqidiki ərkəklərning sani təwəndikiqə: — **3** Paroxning əwladliri ikki ming bir yüz yətmix ikki kixi; **4** Xəfatiyaning əwladliri üq yüz yətmix ikki kixi; **5** Araḥning əwladliri yəttə yüz yətmix bəx kixi; **6** Paḥat-Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən Yoabning əwladliri ikki ming səkkiz yüz on ikki kixi; **7** Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **8** Zattuning əwladliri toḳḳuz yüz ḳirik bəx kixi; **9** Zakkayning əwladliri yəttə yüz atmix kixi; **10** Banining əwladliri altə yüz ḳirik ikki kixi; **11** Bibayning əwladliri altə yüz yigirmə üq kixi; **12** Azgadning əwladliri bir ming ikki yüz yigirmə ikki kixi; **13** Adonikamning əwladliri altə yüz atmix altə kixi; **14** Bigwayning əwladliri ikki ming əllik altə kixi; **15** Adinning əwladliri tət yüz əllik tət kixi; **16** Ḥəzəkiyaning jəmətidin boloŋan Aterning əwladliri toḳsan səkkiz kixi; **17** Bizayning əwladliri üq yüz yigirmə üq kixi; **18** Yoraḥning əwladliri bir yüz on ikki kixi; **19** Ḥaxumning əwladliri ikki yüz yigirmə üq kixi; **20** Gibbarning əwladliri toḳsan bəx kixi; **21** Bəyt-Ləḥəmliklər bir yüz yigirmə üq kixi; **22** Nitofaliḳlar əllik altə kixi; **23** Anatotluḳlar bir yüz yigirmə səkkiz kixi; **24** Azmawətliklər ḳirik ikki kixi; **25** Kiriat-Arimliḳlar, Kəfiraḥliḳlar wə Bəərotluḳlar bolup jəmiy yəttə yüz ḳirik üq kixi; **26** Ramaḥliḳlar bilən Gebaliḳlar jəmiy altə yüz yigirmə bir kixi; **27** Mikmaxliḳlar bir yüz yigirmə ikki kixi; **28** Bəyt-Əlliklər bilən ayiliḳlar jəmiy ikki yüz yigirmə üq kixi; **29** Nebaliḳlar əllik ikki kixi; **30** Magbixning əwladliri bir yüz əllik altə kixi; **31** ikkinqi bir Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **32** Ḥarimning əwladliri üq yüz yigirmə kixi; **33** Lod, Ḥadid wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bəx kixi; **34** Yeriholuḳlar üq yüz ḳirik bəx kixi; **35** Sinaaḥning əwladliri üq ming altə yüz ottuz kixi. **36** Kaḥinlarning sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning əwladliri toḳḳuz yüz yətmix üq kixi; **37** Immərning əwladliri bir ming əllik ikki kixi; **38** Paxhurning əwladliri bir ming ikki yüz ḳirik yəttə kixi; **39** Ḥarimning əwladliri bir ming on yəttə kixi. **40** Lawiylarning sani təwəndikiqə: — Hodawiyaning əwladliridin,

yəni Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi; 41 Oʟəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz yigirmə səkkiz kixi. 42 Dərwaziwənlərning nəslidin: — Xallumning əwladliri, Aterning əwladliri, Talmonning əwladliri, Akkubning əwladliri, Hatitaning əwladliri bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz ottuz toḳḳuz kixi. 43 Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə: — Zihaning əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning əwladliri, 44 Kirosning əwladliri, Siyaḥaning əwladliri, Padonning əwladliri, 45 Libanaḥning əwladliri, Ḥagabaḥning əwladliri, Akkubning əwladliri, 46 Ḥagabning əwladliri, Xamlayning əwladliri, Ḥananning əwladliri, 47 Giddəlning əwladliri, Gaḥarning əwladliri, Reayaḥning əwladliri, 48 Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri, Gazzamning əwladliri, 49 Uzzaning əwladliri, Pasiyaning əwladliri, Bisayning əwladliri, 50 Asnaḥning əwladliri, Məunimning əwladliri, Nəfussimning əwladliri, 51 Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning əwladliri, 52 Bazlutning əwladliri, Məḥidaning əwladliri, Harxaning əwladliri, 53 Barkosning əwladliri, Siseraning əwladliri, Temaḥning əwladliri, 54 Nəziyaning əwladliri bilən Hatifaning əwladliri. 55 Sulaymanning hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: — Sotayning əwladliri, Sofərətning əwladliri, Pirudaning əwladliri, 56 Yaalaḥning əwladliri, Darkonning əwladliri, Giddəlning əwladliri, 57 Xəfətiyaning əwladliri, Hattilning əwladliri, Poḳərət-Ḥazzibaimning əwladliri bilən amining əwladliri. 58 Ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkari boloʟanlarning əwladliri jəmiy üq yüz toḳsan ikki kixi. 59 Təwəndiki kixilər Təl-Melaḥ, Təl-Harxa, Kerub, Addan wə Immərdin kəlgən bolsimu, lekin ular əzlirining ata jəmətining yaki nəsəbining Israil adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. 60 Bular Delayaning əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning əwladliri bolup, jəmiy altə yüz əllik ikki kixi; 61 kaḥinlarning əwladliri iqidə Habayaning əwladliri, Kozning əwladliri bilən Barzillayning əwladliri bar idi; Barzillay Gileadlik Barzillayning bir ḳizini aloʟaqḳa ularning eti bilən ataloʟanidi. 62 Bular jəmətining nəsəbnamisini izdəp tapalmidi; xunga ular «napak» ḥesablinip kaḥinliḳtin ḳalduruldi. 63 Waliy ularoʟa: — Urim wə tummimni kətürgüqi kaḥin arimizda hizmättə boloʟuqə «əng muḳəddəs yimäkliklər»gə eoʟiz təgküzməysilər, dedi. 64 Pütün jamaət jəmiy ḳirik ikki ming üq yüz atmix kixi; 65 buningdin baxḳa ularning yənə yəttə ming üq yüz ottuz yəttə ḳuldediki bar idi; yənə ikki yüz ər-ayal oʟəzəlqisi bar idi. 66 Ularning yəttə yüz ottuz altə eti, ikki yüz ḳirik bəx ḳeqiri, 67 tət yüz ottuz bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar idi. 68 Jəmət kattiwaxliridin bəziliri Yerusalemoʟa wə Pərwərdigarning əyigə kəlgən qaoʟda, Hudaning xu əyi əsli ornioʟa yengiwaxtin selinixi üqün qin kənglidin sowoʟatlarni təḳdim ḳildi. 69 Ular əzlirining ḳurbioʟa ḳarap ḳurulux həzinisigə atmix bir ming darik altun, bəx ming mina kümüx wə yüz ḳur kaḥin toni təḳdim ḳildi. 70 Xuningdin keyin kaḥinlar, Lawiylar wə bir ḳisim həlḳ ḳoxulup, oʟəzəlkəxlər, dərwaziwənlər, ibadəthana hizmətkarliri əz xəḥərlirigə makanlaxti; ḳaloʟan Israil həlḳining ḥəmmisi əz xəḥərlirigə makanlaxti.

3 Israil həlḳi ḥərḳaysisi əz xəḥərliridə makanlaxḳanidi; yəttinqi ayoʟa kəlgəndə, həlḳ bir adəmdək bolup Yerusalemoʟa yioʟildi. 2 Yozadakning ooʟli Yəxua bilən uning kaḥin ḳerindaxliri, Xealtiəlning ooʟli Zərubbabəl wə uning ḳerindaxlirining ḥəmmisi orunliridin ḳopup, Hudaning adimi Musa pütkən ḳanun kitabida pütülginidək Pərwərdigaroʟa kəydürmə ḳurbanliḳ sunux üqün Israilning Hudasining ḳurbangaḥini selixḳa kirixti. 3 Gərqə ular xu yərlik həlḳlərdin ḳorḳsimu, lekin ḳurbangaḥni əslidiki uli üstigə selip, uningda Pərwərdigaroʟa atap ətigənlik wə kəqlik kəydürmə ḳurbanliḳ ətküzüxkə kirixti. 4 Ular yənə [muḳəddəs ḳanunda] pütülgini boyiqə «kəpilər ḥeyti»ni ətküzüp, ḥər küni bəlgiləngən tələpkə muwapiḳ san boyiqə künlük kəydürmə ḳurbanliḳni sunuxatti. 5 Xuningdin keyin ular yənə ḥər künlük kəydürmə ḳurbanliḳlar, yengi ay ḳurbanliḳi wə Pərwərdigarning barliḳ muḳəddəs dəp bekitilgən ḥeytliri üqün təḳdim ḳilinidioʟan kəydürmə ḳurbanliḳlarni, xuningdək ḥərbir kixining kənglidin Pərwərdigaroʟa atap sunidioʟan ihtiyariy ḳurbanliḳlirini sunup turatti. 6 Xundaḳ ḳilip ular yəttinqi ayning birinqi künidin baxlap, kəydürmə ḳurbanliḳlarni Pərwərdigaroʟa atap sunuxḳa baxlidi; lekin Pərwərdigarning əyining uli tehi selinmidi. 7 Ular taxqilar bilən yaoʟaqqilaroʟa pul tapxurdi wə xundaḳla Pars padixaḥi Ḳorəxning ijaziti bilən Zidonluḳlar bilən Turluḳlaroʟa kedir yaoʟiqini Liwandin [Ottura] dengiz arḳiliḳ Yoppaoʟa əkəldürüx üqün ularoʟa yimək-iqmək wə zəytun meyini

təminlidi. 8 Jamaət Yerusalemdiki Hudaning əyigə
kəlgəndin keyin ikkinqi yili ikkinqi ayda Xealtiyəlning
ooɣli Zərubbabəl, Yozadakning ooɣli Yəxua wə ularning
kaḥin wə Lawiy ķerindaxlirining ķaldisi, xuningdək
sürgünlüktin ķaytip Yerusalemoɣa kəlgənlərning
ḥəmmisi ķuruluxta ix baxlidi; ular yənə yigirmə
yaxtin axķan Lawiylarni Pərwərdigarning əyini
selix ķuruluxioɣa nazarətqilikkə ķoydi. 9 Yəxua
wə uning ooɣulliri ḥəm ķerindaxliri, Kadmiyəl
bilən uning ooɣulliri, yəni Yəḥudaning əwladliri
Hudaning əyidə ixləydioɣan ixqilarni nazarət ķilixķa
bir niyəttə atlandi; Ḥenadadning ooɣulliri, ularning
ooɣullirimu wə ķerindax Lawiylar ularoɣa yardəmləxti.
10 Tamqilar Pərwərdigarning əyigə ul salidioɣan
qaoɣda kaḥinlar has kiyimlirini kiyip, kanaylirini
qelip, Asafning əwladliri boloɣan Lawiylar jangjang
qelip, ḥəmmisi ķatar-ķatar səp bolup turoɣuzuldi; ular
Dawut bəlgiligən kərsətmilər boyiqə Pərwərdigaroɣa
Ḥəmdusana oķuxti. 11 Ular Pərwərdigaroɣa atap
əzara: — «Pərwərdigar meḥribandur, uning Israiloɣa
boloɣan meḥir-muḥəbbiti mənggülüktur» dəp
ḥəmdusana wə rəḥmət-təxəkkür eytixti. Bu qaoɣda
Pərwərdigarning əyining uli selinip boloɣaqķa, halayiķ
Pərwərdigarni mədḥiyiləp towlap təntənə ķilixti. 12
Lekin kaḥinlardin, Lawiylardin wə jəmət baxliķliridin
nuroɣunliri, yəni əslidə ilgiriki əyni kərgən nuroɣun
ķeri adəmlər kəz aldida selinoɣan bu əyning ulioɣa
ķarap, ün selip yioɣlap ketixti; nuroɣun baxķa kixilər
huxal bolup təntənə ķilip towlaxti; 13 wə həlķ ḥətta
kimlərning təntənə ķilixiwatķanliķi bilən kimlərning
yioɣlawatķanliķini ayriwalalmay ķaldi; qünki jamaət
təntənə ķilip ķattiķ towlixatti; wə bu awaz yiraķ-
yiraķlaroɣa anglinatti.

4 Yəḥuda wə Binyamindiki rəķiblər sürgünlüktin
ķaytip kəlgənlər Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa
atap əyni yengiwaxtin salmaķqikən, degən gəpni
anglap, 2 Zərubbabəl wə jəmət baxliķliri bilən kərüxüp:
— Biz silər bilən billə salayli; qünki bizmu silərgə
ohxaxla silərning Hudayinglarni izləp, bizni bu yərgə
əkəlgən Asuriyə padixaḥi Esar-Ḥaddonning künliridin
tartip uningoɣa ķurbanliķ sunup keliwatimiz, deyixti.
3 Lekin Zərubbabəl, Yəxua bilən Israilning baxķa
jəmət baxliķliri ularoɣa: — Hudayimizoɣa əy selixta
silərning biz bilən ḥeqķandaķ alakənglar yoķ; bəlki
Pars padixaḥi Ķorəx bizgə buyruoɣandək, pəķət biz
əzimizla Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa əy
salimiz, deyixti. 4 Xuningdin keyin xu yərdiki aḥalə
Yəḥudalarning ķolini ajiz ķilip, ularning ķurulux
ķilixioɣa kaxila tuoɣdurup turdi. 5 Ular yənə Pars
padixaḥi Ķorəxning barliķ künliridin taki Pars
padixaḥi Darius təhtkə olturoɣan waķitķiqə, daim
məslihətqilərni setiwelip, Yəḥudalar bilən ķerixip,
ķurulux nixanini buzuxķa urunup turdi. 6 Aḥaxwerox
təhtkə qiķķan dəsləpki waķitlarda ular uningoɣa
Yəḥudiyə wə Yerusalem aḥalisi üstidin bir ərznamə
yazdi. 7 Xuningdək Artahxaxta künliridə Bixlam,
Mitridat, Tabəəl wə ularning ķaloɣan xeriklirimu Pars
padixaḥi Artahxaxtaoɣa aramiy tilida bir ərz hetini
yazdi; hət aramiy tilidin tərjimə ķilindi. 8 Waliy Rəḥum
bilən diwan begi Ximxay padixaḥ Artahxaxtaoɣa
Yerusalem üstidin təwəndikidək ərznamə yazdi: — 9
«Məzkur məktupni yazoɣanlardin, waliy Rəḥum, katip
begi Ximxay wə ularning baxķa ḥəmraḥliri boloɣan
soraķqilar, mupəttixlər, mənsəpdarlar, katiplar,
arķiwiliķlar, Babilliķlar, Xuxanliķlar, yəni Elamiylar
10 wə uluoɣ janabiy Osnappar Samariyə xəḥirigə wə
[Əfrat] dəryaning muxu təripidiki baxķa yərlərgə
orunlaxturoɣan aḥalimu bar 11 (mana bu ularning
padixaḥķa yazoɣan hetining kəqürülmisi) — əzlirining
dəryaning muxu təripidiki hizmətkarliridin padixaḥ
aliliri Artahxaxtaoɣa salam! 12 Padixaḥ aliylirigə
məlum bolsunki, əzliri tərəptin biz tərəpkə kəlgən
Yəḥudiylar Yerusalemoɣa kelixti; ular axu asiy wə
sesiķ xəḥərni ķuruwatidu, ulini yasap püttürdi,
sepilni yasap qiķti wə sepilning ullirini bir-birigə
ulap yasawatidu. 13 Əmdi uluoɣ padixaḥ aliylirigə
xu məlum boloɣayki, mubada bu xəḥər onglansa,
sepil pütküzülsə, ular baj tapxurmaydioɣan, olpan
təliməydioɣan wə paraķ tapxurmaydioɣan boluwalidu,
bundaķ ketiwərsə padixaḥlarning həzinisigə səzsiz
ziyan bolidu. 14 Biz ordining tuzini yəp turup,
padixaḥimizning bundaķ bihərmət ķilinixioɣa ķarap
turuximizoɣa ķət'iy tooɣra kəlməydu, xu səwəbtin
padixaḥimizoɣa məlum ķilixķa jür'ət ķilduķ. 15 Xuning
üqün [aliylirining] ata-bowilirining tarihnamisini
sürüxtə ķilixlirini təxəbbus ķilimiz; sili tarihnamidin
bu xəḥərning əḥwalini bilip, uning padixaḥlaroɣimu,
ḥərķaysi əlkilərgimu ziyan yətküzüp kəlgən asiy bir
xəḥər ikənlikini, ķədimdin tartip bu xəḥərdikilər
aoɣdurmiqiliķ terioɣanliķini bilgəyla; dəl xu səwəbtin
bu xəḥər wəyran ķilinoɣanidi. 16 Xunga biz aliylirioɣa
xuni ukturmaķqimizki, əgər bu xəḥər ķurulsa,
sepilliri pütküzülsə, undaķta silining dəryaning muxu
təripidiki yərlərgə ḥeqķandaķ igidarqiliķliri bolmay

kalidu». 17 Padixah mundak jawab yollidi: — «Waliy
Rəhum, diwan begi Ximxayoɣa wə Samariyə həm
Dəryaning xu təripidiki baxka yərlərdə turuxluk
həmrahliringlaroɣa salam! 18 Silərning bizgə yazoɣan
ərz hetinglar mening aldimda enik kilip okup berildi.
19 Təkxürüp kərüxni buyruwidim, bu xəhərning
dərwəkə kədimdin tartip padixahlaroɣa karxi qikip
isyan kozoɣioɣan, xəhərdə daim asiylik-kozoɣilang
kətürüxtək ixlarning bolup kəlgənliki məlum boldi. 20
Ilgiriki wakitlarda kudrətlik padixahlar Yerusalemoɣa
həkümranlik kilip, Dəryaning xu təripidiki pütün
yərlərni idarə kilip kəlgən, ular xularoɣa bekinip baj,
olpan wə parikini tapxurup kəlgənikən. 21 Əmdi silər
buyruk qüxürüp u həlkni ixtin tohtitinglar, məndin
baxka yarlik qüxürülmigüqə, bu xəhərni yengiwaxtin
kurup qikixka bolmaydioɣanliki ukturunglar. 22 Bu ixni
ada kilmay kelixtin pəhəs bolunglar; padixahlaroɣa
ziyan kəltüridioɣan apət nemixka küqiyiweridikən?».
23 Padixah Artahxaxtaning yarlikining kəqürülmisi
Rəhumoɣa, diwan begi Ximxay həm ularning
həmrahlirioɣa okup berilixi bilənla, ular alman-talman
Yerusalemdiki Yəhudalarning kexioɣa qikip, hərbiy
küq ixlitip, ularni ixni tohtitixka məjbur kildi. 24
Xuning bilən Yerusalemdiki Hudaning əyidiki ixlar
tohtidi; ix taki Pars padixahi Darius təhtkə qikip
ikkinqi yilioɣiqə tohtaoɣlik kaldi.

5 Bu qaoɣda pəyoɣəmbərlər, yəni Hagay pəyoɣəmbər
bilən Iddoning ooɣli Zəkəriya pəyoɣəmbər Yəhudiyə
wə Yerusalemdiki Yəhudiylaroɣa bexarət berixkə
baxlidi; ular Israilning Hudasining namida ularoɣa
bexarət berixti. 2 Xuning bilən Xealtiyəlning ooɣli
Zərubbabəl wə Yozadakning ooɣli Yəxua kopup
Yerusalemdiki Hudaning əyini yengiwaxtin selixka
baxlidi; Hudaning pəyoɣəmbərliri ular bilən billə
bolup ularoɣa yardəm bərdi. 3 Xu qaoɣda Dəryaning
oɣərb təripining bax waliysi Tattinay bilən Xetar-
Boznay həm ularning həmrahliri ularning yenioɣa
kelip: «Kim silərgə bu əyni yengiwaxtin selixka, bu
kuruluxni püttürüxkə buyruk bərdi?» dəp soridi. 4
Ular yənə: «Bu kuruluxka məs'ul boloɣuqilarning ismi
nemə?» dəp soridi. 5 Lekin Hudaning nəziri Yəhuda
aksakallirining üstidə idi, xunga bax waliy katarliklar
padixah Dariuska məlum kiloɣuqə, xundakla uningdin
bu həktə birər jawab yarlik kəlgüqə ularning kurulux
ixini tosmidi. 6 Dəryaning oɣərb təripining waliysi
Tattinay bilən Xetar-Boznay həm ularning həmrahliri,
yəni Dəryaning oɣərb təripidiki afarsakliklar padixah
Dariuska hət əwətti; hətning kəqürülmisi mana
təwəndikidək: 7 Ular padixahka əwətkən məlumatta
mundak deyilgən: «Darius aliylirioɣa qongkur aman-
esənlik boloɣay! 8 Padixahimizoɣa xu ix yetip məlum
bolsunki, biz Yəhudiyəgə, uluoɣ Hudaning əyigə berip
kərdukki, xu əy yooɣan taxlar bilən yasiliwatidu,
tamlirioɣa limlar ətküzülüp selinmakta; bu kurulux
tez sürəttə onguxluk elip beriliwetiptu. 9 Andin
biz u yərdiki aksakallardin: — Kim silərgə bu əyni
selixka, bu kuruluxni püttürüxkə buyruk bərdi?
— dəp soriduk. 10 Wə aliylirioɣa məlum bolsun
üqün ularning isimlirini soriduk, xuningdək ularning
baxliklirining ismilirini pütüp hatirilimakqi iduk.
11 Ular bizgə: «Biz asman-zeminning Hudasining
kulliri, biz hazir buningdin uzun yillar ilgiri selinoɣan
əyni yengiwaxtin seliwatimiz. Muxu əyni əslidə
Israilning uluoɣ bir padixahi salduroɣanidi. 12 Lekin ata-
bowilirimiz asmandiki Hudaning oɣəzipini kəltürüp
koyoɣaqka, Huda ularni Kaldiyəlik Babil padixahi
Nebokadnəsarning kolioɣa tapxuroɣan; u bu əyni
qakturuwetip, həlkni Babiloɣa tutkun kilip əkətkən. 13
Lekin Babil padixahi Koreəxning birinqi yili padixah
Koreəx Hudaning bu əyini yengiwaxtin selixka yarlik
qüxürgən. 14 Wə Nebokadnəsar Yerusalemdiki bu
ibadəthanidin elip Babil buthanisioɣa apirip koyoɣan
Hudaning əyidiki altun-kümüx kaqa-kuqilarnimu
padixah Koreəx ularni Babil buthanisidin əpqikturup,
Xəxbazar isimlik bir kixigə tapxuroɣan; u uni bax
waliy kilip təyinligənidi 15 həm uningoɣa: — Bu kaqa-
kuqilarni elip ularni Yerusalemdiki ibadəthanioɣa
apirip koyoɣin; Hudaning əyi əsli jayioɣa yengiwaxtin
selinsun, dəp buyruoɣan. 16 Andin xu Xəxbazar
degən kixi kelip, Yerusalemdiki Hudaning əyigə ul
saloɣan; ənə xu wakittin baxlap haziroɣiqə yasiliwatidu,
tehi pütmidi» dəp jawap bərdi. 17 Əmdi aliylirioɣa
layik kərünsə, padixahimizning xu yərdə, yəni
Babildiki həzinini ahturup bekixini, u yərdə padixah
Koreəxning Yerusalemdiki Hudaning əyini yengiwaxtin
selix tooɣrisida qüxürgən yarlikining bar-yoklukini
təkxürüp bekixini soraymiz həm padixahimizning
bu ix tooɣrisida əz iradisini bizgə bildürüp koyuxini
ətünimiz».

6 Andin padixah Darius Babildiki dələt-baylikiar
saklanoɣan «Arhiplar əyi»ni təkxürüp qikixka
yarliklarni qüxürdi. 2 Media əlkisidiki Ahmeta
kəl'əsidin bir oram kəoɣəz tepildi, uningda mundak
bir hatirə pütülgən: 3 «Padixah Koreəxning birinqi

yili, padixah Qorəx Yerusalemdiki Hudaning əyigə dair mundak bir yarlik qüxüridu: — «Qurbanlik sunulidioƣan orun bolux üqün bu əy yengiwaxtin selinsun; uli puhta selinsun, əyning igizliki atmix gəz, kəngliki atmix gəz bolsun. 4 Üq kəwət yooƣan tax, bir kəwət yengi yaoƣaq bilən selinsun, barlik hirajət padixahlik həzinisidin qikim kilinsun. 5 Əslidə Nebokadnəsar Yerusalemdiki ibadəthanidin elip Babiloƣa apirip koyoƣan, Hudaning əyidiki altun-kümüx kaqa-kuqilarning həmmisi kayturup kelinip, Yerusalemdiki ibadəthanioƣa kaytidin yətküzülüp, hərbiri əz jayioƣa koyulsun; ular Hudaning əyigə kuyulsun!». 6 [Dariustin yarlik qüxürülüp]: «— Xunga, i dəryaning xu təripining bax waliysi Tattinay wə Xetar-Boznay həm silərning həmrahliringlar, yəni Dəryaning xu təripidiki afarsakliklar, əmdi silər u yərdin neri ketinglar! 7 Hudaning əyining kuruluxi bilən karinglar bolmisun; Yəhudiylarning bax waliysi bilən Yəhudiylarning aksakallirining Hudaning bu əyini əslidiki ornioƣa selixioƣa yol koyunglar. 8 Xuningdək mən Hudaning bu əyining selinixi üqün Yəhudalarning aksakalliri tooƣuluk silərgə buyruk qüxürdumki: — Dəryaning oƣərb təripidin, padixahlik həzinisigə tapxuruloƣan baj kirimidin silər keqiktürməy xu adəmlərgə toluk hirajət ajritip beringlar, kurulux heq tohtap kalmisun. 9 Ularoƣa nemə kerək bolsa, jümlidin asmandiki Hudaoƣa kəydürmə kurbanlik sunuxka, məyli ərkək torpak bolsun, koqkar yaki kozilar bolsimu, xular berilsun; yənə Yerusalemdiki kahinlarning bəlgiligini boyiqə buoƣday, tuz, xarab yaki zəytun maylar bolsun xularning birimu kəm kilinmay, hər küni təmin etip turulsun. 10 Xuning bilən ular asmandiki Hudaoƣa huxbuy kurbanliklarni kəltürüp, padixahka wə padixahning əwladlirioƣa uzun əmür tilisun. 11 Mən yənə buyruymənki, kimki bu yarlikni əzgərtsə, xu kixining əyining bir tal limi suoƣuruwelinip tiklənggəndin keyin, xu kixi uningoƣa esip mihlap koyulsun, əyi əhlətəhanioƣa aylanduruwetilsun! 12 Wə Əzining namini xu yərdə kalduroƣan Huda muxu Yerusalemdiki əyini əzgərtixkə yaki buzuxka kol uzartkan hərkandak padixah yaki həlkni halak kilsun! Mən Darius muxu yarlikni qüxürdum, əstayidillik bilən bəja kəltürülsun!» deyildi. 13 Andin Dəryaning oƣərb təripining bax waliysi Tattinay, Xetar-Boznay wə ularning həmrahliri padixah Dariusning əwətkən yolyoruki boyiqə əstayidillik bilən xu ixni bəja kəltürdi. 14 Yəhudiylarning akşakalliri kuruluxni dawamlaxturup, Hagay pəyoƣəmbər wə Iddoning ooƣli Zəkəriyaning bexarət berixliri bilən xu ixta ronak tapti. Ular Israilning Hudasining əmri boyiqə, xundakla Qorəx, Darius wə Artahxaxta katarlik Pars padixahlirining əmri boyiqə ixləp, əyni yengiwaxtin kurup qikix ixini püttürdi. 15 Bu əy Darius padixahi səltənitining altinqi yili, Adar eyining üqinqi küni pütküzüldi. 16 Israillar — kahinlar, Lawiylar wə kaloƣan sürgünlüktin kaytip kəlgən həlklərning həmmisi Hudaning bu əyini uningoƣa atax murasimini huxal-huramlik bilən ətküzdi. 17 Əyni Hudaning Əzigə atax murasimida ular yüz torpak, ikki yüz koqkar wə tət yüz koza sundi həm Israil kəbililirining sani boyiqə barlik Israil üqün gunah kurbanliki süpitidə on ikki tekini sundi. 18 Ular yənə Yerusalemdiki Hudaning ibadət-hizmitini ətəxkə, Musaning kitabida yeziloƣini boyiqə, kahinlarni əz nəwiti boyiqə, Lawiylarni guruppiliri boyiqə turoƣuzdi. 19 Birinqi ayning on tətinqi küni sürgünlüktin kaytip kəlgənlər «ətüp ketix heyti»ni ətküzdi. 20 Qünki kahinlar wə Lawiylar bir niyət bilən birliktə paklinix rəsimlirini ətküzüp, həmmisi paklandi; andin ular barlik sürgünlüktin kaytip kəlgənlər wə ularning kerindixi boloƣan kahinlar wə həm əzliri üqün ətüp ketix heytioƣa atioƣan [kozilirini] soydi. 21 Sürgünlüktin [yengila] kaytip kəlgən Israillar wə xuningdək Israilning Hudasi Pərwərdigarni izdəp, əzlirini zemindiki yat əlliklərning buloƣaxliridin ayrip qikkan barlik kixilər koza gəxlirini birliktə yeyixti. 22 Ular petir nan heytini huxal-huramlik iqidə yəttə kün ətküzdi; qünki Pərwərdigar ularni huxallikka qəmdürdi həm Asuriyə padixahining kənglini ularoƣa mayil kilip, Əzining əyini — Israilning Hudasining əyini kuruxka ularning kolini mustəhkəmlidi.

7 Xu ixlardin keyin Pars padixahi Artahxaxta səltənət sürgən məzgildə Əzra degən kixi [Babildin Yerusalemoƣa qikti]. U Serayaning ooƣli, Seraya Azariyaning ooƣli, Azariya Hilkiyaning ooƣli, 2 Hilkiya Xallumning ooƣli, Xallum Zadokning ooƣli, Zadok Ahitubning ooƣli, 3 Ahitub Amariyaning ooƣli, Amariya Azariyaning ooƣli, Azariya Merayotning ooƣli, 4 Merayot Zərahiyahning ooƣli, Zərahiyah Uzzining ooƣli, Uzzi Bukkining ooƣli, 5 Bukki Abixuaning ooƣli, Abixua Finihasning ooƣli, Finihas Əliazarning ooƣli, Əliazar bolsa bax kahin Harunning ooƣli idi; 6 — Əzra degən bu kixi Babildin kaytip qikti. U Israilning Hudasi Pərwərdigar Musaoƣa

nazil kiloɣan Təwrat kanunioɣa pixkan təwratxunas idi; uning Hudasi boloɣan Pərwərdigarning koli uningda boloɣaqka, u nemini tələp kilsa padixah xuni bərgənidi. **7** Padixah Artahxaxtaning yəttinqi yili bir kisim Israillar, kahinlar, Lawiylar, oɣəzəlkəxlər, dərwaziwənlər wə ibadəthana hizmətkarliri uning bilən birliktə Yerusalemoɣa kaytip qikti. **8** [Əzra] əmdi padixahning səltənitining yəttinqi yili bəxinqi ayda Yerusalemoɣa yetip kəldi. **9** Birinqi ayning birinqi küni u Babildin qikixka təyyarlandi; Hudaning xəpkətlik koli uningda boloɣaqka, u bəxinqi ayning birinqi küni Yerusalemoɣa yetip kəldi. **10** Qünki Əzra kəngül koyup Pərwərdigarning Təwrat-kanunini qüxinip təhsil kilixka həm uningoɣa əməl kilixka wə xuningdək Israil iqidə uningdiki həküm-bəlgilimilərni əgitixkə niyət kiloɣanidi. **11** Mana bu padixah Artahxaxta kahin həm Təwratxunas Əzraoɣa tapxuroɣan yarlik hetining kəqürülmisi: — (Əzra Pərwərdigarning əmrlirigə ait ixlaroɣa həm Uning Israillaroɣa tapxuroɣan bəlgilimilirigə pixkan təwratxunas idi): — **12** «Mənki padixahlarning padixahi Artahxaxtadin asmanlardiki Hudaning mukəmməl Təwrat-kanunioɣa pixkan təwratxunas kahin Əzraoɣa salam! **13** Əmdi mən xundak yarlik qüxürimənki, padixahlikimda turuwatkan Israillardin, xundakla ularning kahin wə Lawiyliridin kimlər Yerusalemoɣa berixni halisa, həmmisi sening bilən billə barsa bolidu. **14** Qünki sən padixah wə uning yəttə məslihətqisi təripidin təyinləngən ikənsən, kolungdiki Hudaning kanun kitabida eytiloɣanliri boyiqə, Yəhudiyə wə Yerusalemoɣa təkxürüx-hal soraxka əwətilgənsən. **15** Sən padixah wə uning məslihətqiliri əz ihtiyari bilən Israilning Hudasioɣa sunoɣan altun-kümüxlərni kətürüp berip uningoɣa təkdim kil (uning makani Yerusalemdidur); **16** Xuningdək kolung pütkül Babil əlkisidə kanqilik altun-kümüxlərni tapalisa, xuni həlk wə kahinlar Yerusalemdiki Hudaning əyigə təkdim kilixka əz ihtiyari bilən bərgən sowoɣatlaroɣa koxup aparoɣin. **17** Sən bu pullaroɣa ehtiyatqanlik bilən kurbanliklar üqün torpak, koqkar, koza wə koxumqə axlik hədiyəliri həm xarab hədiyəliri setiwelip, bularni Yerusalemdiki Hudayinglarning əyidiki kurbangahka sunoɣin. **18** Kaloɣan altun-kümüxlərni sən wə jəmətingdikilərgə kandak kilix muwapik kərünsə, Hudayinglarning iradisi boyiqə xundak kilinglar. **19** Sening Hudayingning əyidiki ixlaroɣa ixlitixkə sanga bərgən kaqa-kuqilarni Yerusalemdiki Hudaning aldioɣa koy. **20** Əgər xuningdək sanga Hudayingning əyidiki kaloɣan ixlaroɣa qikim kilidioɣanoɣa nemə hirajət kerək bolsa, sən padixah həzinisidin elip ixlətkin. **21** Xuning bilən mənki padixah Artahxaxtadin dəryaning xu oɣərb təripidiki barlik həzinə bəglirigə xundak buyruk qüxürimənki, asmandiki Hudaning Təwrat-kanunining alimi boloɣan kahin Əzra silərdin nemini tələp kilsa, silər əstayidillik bilən uning deginidək bejiringlar. **22** Uning alidioɣini kümüx yüz talantkiqə, buoɣday yüz koroɣiqə, xarab yüz batkiqə, zəytun meyi yüz batkiqə bolsun, tuzoɣa qək koyulmisun. **23** Asmanlardiki Huda nemini əmr kilsa, xu asmanlardiki Hudaning əyi üqün əstayidillik bilən bejirilsun; nemixka [Hudaning] oɣəzipini padixah wə ooɣullirining padixahlikioɣa qüxürgüdəkmiz? **24** Biz xunimu silərgə məlum kilimizki, omumən kahinlar, Lawiylar, oɣəzəlkəxlər, dərwaziwənlər, ibadəthana hizmətkarliri wə Hudaning bu əyidə hizmət kilidioɣanlarning həqkaysisidin baj, olpan wə parak elixka bolmaydu. **25** Əmdi sən əy Əzra, Hudayingning səndə boloɣan həkmitigə asasən, Dəryaning xu oɣərb təripidə Hudayingning Təwrat-kanunini bilgən, barlik həlkning dəwasini soraydioɣan, ularni idarə kilidioɣan sorakqi wə hakimlarni təyinligin; wə Təwrat-kanunini bilməydioɣanlaroɣa bolsa, ularoɣa bularni əgitinglar. **26** Hudayingning kanunioɣa wə padixahlikning kanunioɣa riayə kilmaydioɣanlar bolsa, uning üstidin adalətlik bilən həküm qikirilsun; u əlümgə, yaki sürgüngə yaki mal-mülkini musadirə kilixka wə yaki zindanoɣa taxlaxka həküm kilinsun». **27** [Əzra mundak dedi] — Ata-bowilirimizning Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa Həmdusana boloɣay! Qünki U padixahning kəngligə, Yerusalemdiki Pərwərdigarning əyini xundak kərkəm bezəx niyitini saldi, **28** yənə meni padixah wə məslihətqiliri aldida həm padixahning məhtərəm əmirliri aldida iltipatka erixtürdi. Pərwərdigar Hudayimning koli məndə bolup, U meni oɣəyrətləndürgəqkə, əzüm bilən billə [Yerusalemoɣa] qikixka Israillar iqidin birnəqqə mətiwərlərni yioɣdim.

8 Padixah Artahxaxta səltənət sürüp turoɣan wakitta, Babildin mening bilən billə kaytkanlarning ata jəmət baxlikliri wə ularning nəsəbnamiliri təwəndikiqə: — **2** Finihasning əwladliridin Gərxon, Itamarning əwladliridin Daniyal, Dawutning əwladliridin Hattux, **3** Xekaniyaning əwladliridin, yəni Paroxning əwladliridin Zəkəriya wə uning

bilən nəsəbnamidə tizimlanoŋan ərkəklər jəmiy bir yüz əllik kixi; **4** Paḥat-Moabning əwladliridin Zəraḥiyaḥning ooŋli Əlyoyinay wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər ikki yüz kixi; **5** Xekaniyaning əwladliridin boloŋan Yaḥaziyəlning ooŋli wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər üq yüz kixi; **6** Adinning əwladliridin Yonatanning ooŋli Əbəd wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər əllik kixi; **7** Elamning əwladliridin Ataliyaning ooŋli Yəxaya wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər yətmix kixi; **8** Xəfatiyaning əwladliridin Mikailning ooŋli Zəbadiya wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər səksən kixi; **9** Yoabning əwladliridin Yəḥiyəlning ooŋli Obadiya wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər ikki yüz on səkkiz kixi; **10** Xelomitning əwladliridin Yosifiyaning ooŋli wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər bir yüz atmix kixi; **11** Bibayning əwladliridin Bibayning ooŋli Zəkəriya wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər yigirmə səkkiz kixi; **12** Azgadning əwladliridin Ḥakkatanning ooŋli Yoḥanan wə uning bilən billə ḳaytḳan ərkəklər bir yüz on kixi; **13** Adonikamning əwladliridin əng ahirida ḳaytḳanlarning isimliri Əlifələt, Jəiyəl wə Xemaya bolup, ular bilən billə ḳaytḳan ərkəklər atmix kixi; **14** Bigwayning əwladliridin Utay bilən Zabbud wə ular bilən billə ḳaytḳan ərkəklər yətmix kixi. **15** — Mən ularni Ahawaoŋa aḳidioŋan Dəryaning boyioŋa yioŋdim; biz u yərdə qedir tikip üq kün turduḳ. Həlḳni wə kaḥinlarni arilap ḳarisam u yərdə Lawiylar yoḳ ikən. **16** Xunga mən baxliḳlardin Əliezər, Ariyəl, Xemaya, Əlnatan, Yarib, Əlnatan, Natan, Zəkəriya bilən Məxullamlarni wə uloroa ḳoxup oḳumuxluḳ alimlardin Yoarib bilən Əlnatanni qaḳirtip kelip, **17** uloroa ḥawalə ḳilip Kasifiya degən yərgə, Iddo degən Ataman bilən kərüxüxkə əwəttim. Mən Kasifiya degən yərdə Iddooŋa wə uning ibadəthana hizmətkarliri boloŋan ḳerindaxlirioŋa dəydioŋan gəplərni aoŋzioŋa selip, ularning bu yərgə Hudayimizning əyi üqün hizmət ḳilidioŋan hizmətqilərni bizgə əkelixni ətündum. **18** Hudayimizning xapaətlik ḳoli bizdə boloŋaqḳa, ular bizgə Israilning əwrisi, Lawiyning nəwrisi Maḥlining əwladliri iqidin oḳumuxluḳ bir adəmni, yəni Xərəbiyani wə uning ooŋulliri ḥəm ḳerindaxliri bolup jəmiy on səkkiz kixini baxlap kəldi. **19** Ular yənə Ḥaxabiya wə uning bilən billə Mərarining əwladliridin Yəxaya ḥəm uning ḳerindaxliri ḥəm ularning ooŋulliri bolup, jəmiy yigirmə kixini, **20** Yənə ilgiri Dawut wə uning əmirliri Lawiylarning hizmitidə boluxḳa təyinligən «Nətiniylar»din ikki yüz yigirmə kixini baxlap kəldi, bularning ḥəmmisi isimliri bilən tizimlandi. **21** Xu qaoŋda Ahawa dəryasi boyida mən Hudayimizning aldida əzümizni təwən ḳilip, əzimiz wə kiqik balilirimiz ḥəm barliḳ mal-mülkimiz üqün Hudayimizdin aḳ yol tiləxkə roza tutayli, dəp jakarlidim. **22** Qünki biz əslidə padixaḥḳa: «Hudayimizning ḳoli Uni barliḳ izdigənlərning üstigə iltipat kərsitixkə ḳoyulidu; lekin Uning ḳudriti bilən oŋəzipi Əzini taxlioŋanloroa zərbə berixkə təyyardur» degəniduḳ, əmdi yənə uningdin yoldiki düxmənlərgə taḳabil turuxḳa piyadə wə atliḳ ləxkərlər təyinləp berixni tələp ḳiloŋanliḳimdin ḥijil bolup ḳaldim. **23** Xuning bilən biz roza tutup Hudayimizdin xu ix tooŋruluḳ ətünduḳ, u duayimizni ijabət ḳildi. **24** Mən kaḥin baxliri iqidin on ikki adəmni wə Xərəbiya, Ḥaxabiya wə ular bilən billə boloŋan aka-ukiliridin on adəmni tallap, **25** uloroa altun, kümüx wə ḳaqa-ḳuqilarni, yəni padixaḥ, uning məsliḥətqiliri, əmirliri wə xuningdək xu yərdə turuwatḳan barliḳ Israillar «kəydürmə ḥədiyə» süpitidə Hudayimizning əyigə ḥədiyə ḳiloŋan sowoŋatlarni tapxurdum. **26** Mən kümüxtin altə yüz əllik talant, yüz talant eoŋirliḳtiki kümüx ḳaqa-ḳuqa, yüz talant altunni ularning ḳolioŋa əlqəp tapxurdum. **27** Uloroa tapxuroŋanlirimdin yənə altun das yigirmə bolup, ḳimmiti ming darik, süpətlik wə walildap parḳiraydioŋan mis qong das ikki bolup, altundək ḳimmətlik idi. **28** Mən uloroa: — Silər Pərwərdigaroa muḳəddəstursilər, ḳaqa-ḳuqilarmu muḳəddəstur, altun-kümüxlər ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigaroa ihtiyariy ḥədiyə ḳilinoŋan sowoŋattur. **29** Taki Yerusalemdiki Pərwərdigarning əyidiki ambar-həzinilərgə yətküzüp, kaḥinlar wə Lawiylarning baxliri wə Israillarning ḳəbilə-jəmət baxliḳlirining aldida tarazidin ətküzgüqə bularni obdan ḳarap ḳooŋdanglar, dedim. **30** Xuning bilən kaḥinlar bilən Lawiylar Yerusalemdiki Hudayimizning əyigə apiridioŋan, tarazidin ətküzülgən xu altun-kümüx wə ḳaqa-ḳuqilarni tapxuruwaldi. **31** Xuning bilən birinqi ayning on ikkinqi küni biz Ahawa dəryasining boyidin ḳozoŋilip Yerusalemoŋa qiḳixḳa mangduḳ. Hudayimizning ḳoli üstimizdə boloŋaqḳa, u bizni düxmənlirimizdin wə yolda paylap turoŋan ḳarakqilardinmu ḳutḳuzdi. **32** Biz Yerusalemoŋa kelip u yərdə üq kün turduḳ; **33** tətinqi küni Hudayimizning əyidə altun-kümüx wə ḳaqa-ḳuqilar tarazida əlqinip kaḥin Uriyaning ooŋli Mərəmotning

ķolioŋa tapxuruldi; uning yenida Finiḥasning oƣli
Əliazar, yənə Lawiylardin Yəxuaning oƣli Yozabad
bilən Binnuiyning oƣli Noadiyaḥlar bar idi. 34 Ḥəmmə
nərsə sani boyiqə wə eƣirliķi boyiqə əlqəndi wə
xuning bilən billə ḥərbirining eƣirliķi pütüp ķoyuldi.
35 Xu qaƣda əsli elip ketilgənlərning əwladliri,
yəni sürgünlüktin ķaytķanlar Israillarning Hudasioŋa
«kəydürmə ķurbanliķ» süpitidə pütkül Israil üqün
on ikki torpaķ, toķsan altə ķoqķar, yətmix yəttə ķoza
sundi, yənə gunaḥ ķurbanliķi süpitidə on ikki tekə
sundi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa ataloŋan
kəydürmə ķurbanliķ idi. 36 Ular padixaḥning yarliķ
hətlirini padixaḥning waliyliriƣa wə Dəryaning bu
ƣərb təripidiki ḥəkümdarlaroŋa tapxuruwidi, ular
həlķķə wə Hudaning əyining ixliriƣa izqil yardəm
bərdi.

9 Bu ixlar pütkəndin keyin əmirlər mening bilən
kərüxkili yenimƣa kelip: — Israillar, kaḥinlar wə
Lawiylar əzlirini muxu zeminlardiki taipilərdin, yəni
ularning yirginqlik adətliridin ayrip turmidi, — demək,
ular Ķanaaniylar, Ḥittiylar, Pərizziylər, Yəbusiylar,
Ammoniylar, Moabiylar, Misirliķlar wə Amoriylaroŋa
əgixip mangdi. 2 Qünki ular bu yat taipilərdin
əzlirigə wə oƣulliriƣa hotun elip berip, [Hudaƣa]
has muķəddəs nəsilni muxu zeminlardiki taipilər
bilən arilaxturuwətti; uning üstigə, əmirlər bilən
əməldarlar bu sadaķətsizlikning baxlamqiliridur, —
deyixti. 3 Mən bu ixni anglapla kənglək bilən tonumni
yirtip, qaq-saķallirimni yulup ƣəm-ķayƣuƣa qüxüp
olturup kəttim. 4 Wə Israilning Hudasining səzliridin
ķorķup titrigənlərning ḥərbiri sürgünlüktin ķaytip
kəlgənlərning sadaķətsizliki tüpəylidin yenimƣa
kəldi. Mən taki kəqlik ķurbanliķ sunulƣuqə ƣəm-
ķayƣuƣa qəmüp olturdum. 5 Kəqlik ķurbanliķ waķtida
mən əzümni təwən ķiloŋan ḥaləttin turup, kənglək
wə tonum yirtiķ ḥalda Hudayim Pərwərdigaroŋa
yüzlinip tizlinip olturup, ķollirimni yeyip, 6 dua
ķilip: — «Aḥ Hudayim, xərməndiliktə yüzümni
sanga ķaritixtin iza tartmaķtimən, i Hudayim;
qünki ķəbiḥliklirimiz toliliķidin baxlirimizdin axti,
asiyliķ-itaətsizlikimiz asmanlaroŋa taķaxti. 7 Ata-
bowilirimizning künliridin tartip bügüngə ķədər
zor itaətsizliktə yürüp kəlduķ, xunga ķəbiḥliklirimiz
tüpəylidin biz, bizning padixaḥlirimiz wə kaḥinlirimiz
huddi bügünki kündikidək ḥərķaysi yurtlardiki
padixaḥlarning ķolioŋa qüxüp, ķiliqķa, sürgünlükkə,
bulang-talangƣa, nomusķa tapxurulduķ. 8 Əmdi ḥazir
azƣinə waķit Hudayimiz kəzlirimizni nurlandurup,
ķulluķimizda bizgə azƣina aram berilsun dəp,
ķeqip ķutuloŋan bir ķaldini saķlap ķelip, bizgə
əzining muķəddəs jayidin huddi ķaķķan ķozuķtək
muķim orun berip, bizgə Hudayimiz Pərwərdigardin
iltipat kərsitildi. 9 Qünki biz ḥazir ķullarmiz;
ḥalbuki, Hudayimiz muxu ķulluķimizda yənila bizni
taxliwətməy, bəlki Pars padixaḥlirining aldida rəḥimgə
erixtürüp, Hudayimizning əyini selip, harabiləxkən
jaylirini yengiwaxtin onglaxķa bizni roḥlandurdi,
xundaķla bizni Yəḥudiyə wə Yerusalemda sepilliķ
ķildi. 10 I Huda, biz bu [iltipatlar] aldida yənə
nemə deyələymiz? Qünki biz yənila Sening məmin
bəndiliring boloŋan pəyƣəmbərlər arķiliķ tapiloŋan
əmrliringni taxliwəttuķ; Sən [ular arķiliķ]: «Silər
kirip miras ķilip igiləydioŋan zemin bolsa, xu
zemindiki taipilərning nijisliķi bilən buloŋanƣan
bir zemin; qünki ular türlük napakliķlarni ķilip,
yirginqlik adətliri bilən bu zeminni bu qəttin u
qetioŋiqə tolduruwətti. 12 Xunga silər ķizliringlarni
ularning oƣulliriƣa bərmənglar, oƣulliringlaroŋa
ularning ķizlirini elip bərmənglar; silər küqiyip,
zeminning nazu-nemətliridin yeyixkə, zeminni
əbədil'əbəd əwladliringlaroŋa miras ķilip ķaldurux
üqün mənggü ularning aman-tinqliķi yaki mənpəitini
ḥərgiz izdimənglar» — degəniding. 13 Bizning
rəzil ķilmixlirimiz wə naḥayiti eƣir itaətsizlikimiz
tüpəylidin bu ḥəmmə bala-ķaza beximizƣa kəlgənidi
wə Sən, i Hudayimiz, ķəbiḥliklirimizgə tegixlik boloŋan
jazayimizni yeniklitip, bizgə bügünkidək nijatliķ
iltipatni kərsətkən turuķluķ, 14 biz ķandaķmu yənə
əmrliringgə hilapliķ ķilip, bundaķ yirginqlik ķaidilərni
tutķan bu taipilər bilən nikaḥliniwerimiz? Mubada
xundaķ ķilidioŋan bolsaķ, Sən bizgə ƣəzəplinip, bizgə
bir ķaldi yaki ķutuloŋudək birsinimu ķaldurmay
yoķatmay ķalamsən? 15 I Israilning Hudasi boloŋan
Pərwərdigar, Sən ḥəķķaniydursən! Xu səwəbtin biz
bügünkidək ķutulup ķaloŋan bir ķaldimiz. Ķara, biz
Sening aldingda itaətsizliklirimizdə turuwatimiz,
xunga Sening aldingda ḥeqķaysimiz tik turalmay
ķalduķ» — dedim.

10 Əzra dua ķilip, gunaḥini tonup yioŋlap Hudaning
əyi aldida yiķilip düm yatķan qaƣda, Israillardin
naḥayiti qong bir jamaət, ər-ayallar wə balilar uning
yenioŋa kelip yioŋildi; kəpqilikmu ķattiķ yioŋlap ketixti.
2 Elamning əwladliridin, Yəḥiyəlning oƣli Xekaniya
əzraƣa: — Biz Hudayimizƣa sadaķətsizlik ķilip bu

zemindiki yat taipilərdin hotun aptuқ. Ḥalbuki, Israil üqün yənila ümid bar; 3 biz əmdi Hudayimiz bilən əḥdilixəyli, hojamning wə Hudayimizning əmrliridin қorқup titrigənlərning nəsiḥitigə asasən bu hotunlarni wə ulardin tərəlgən pərzəntlərni yoloɳa selip қoyayli. Ḥəmmə ix Təwrat қanuni boyiqə қilinsun. 4 Tur! Bu ix sanga baoɳliқtur, biz seni қollaymiz; jür'ətlik bolup ixni ada қiloɳin, — dedi. 5 Xuning bilən Əzra ornidin қopup, kaḥinlarning Lawiylarning wə pütkül Israil jamaitining baxliқlirini xu səz boyiqə ix қilimiz, dəp қəsəm iqixkə ündidi, ular қəsəm iqti. 6 Andin Əzra Hudaning өyi aldidin қopup əliyaxibning ooɳli Yəḥoḥananning өyigə kirdi; u u yərgə kəlgəndə oɳizamu yemidi, sumu iqmidi, qünki u sürgünlüktin қaytip kəlgənlərning sadaқətsizliki üqün eqinatti. 7 Xuning bilən Yəḥudiyə wə Yerusalemda sürgünlüktin қaytip kəlgənlərning ḥəmmisigə jakarlinip, Yerusalemoɳa yioɳilinglar, 8 əmirlər wə aқsaқallarning nəsiḥiti boyiqə, kimki üq kün iqidə yetip kəlmisə, uning pütün mal-mülki musadirə қilinidu, sürgündin қaytip kəlgənlərning jamaitidinmu ayrilidu, dəp, jakarnamə qiқirildi. 9 Xuning bilən Yəḥuda wə Binyamindiki barliқ ərlər üq küngiqə Yerusalemoɳa yioɳilip boldi. U toққuzinqi ayning yigirminqi küni idi; barliқ həlқ Hudaning өyining ḥoylisidiki məydanoɳa kelip olturdi, kөpqilik bu ixtin қorқaqқa, xuningdək қattiқ yaoɳқan yamoɳur tüpəylidin, titrəp ketixti. 10 Kaḥin Əzra ornidin қopup uloroɳa: — Silər Hudaoɳa sadaқətsizlik қilip yat taipilərning қizlirini hotunluққa elip Israillarning itaətsizlikini axurdunglar. 11 Əmdi silər ata-bowanglarning Hudasi boloɳan Pərwərdigar aldida gunaḥinglarni tonup, uning nəziridə durus boloɳanni қilip, өzünglarni bu zemindiki taipilərdin wə bu yat əllik hotunliringlardin arini oquқ қilinglar, dedi. 12 Pütün jamaət yuқiri awazda jawap berip: — Maқul, biz өzlirining xu gəpliri boyiqə ix kərimiz. 13 Biraқ adəmlər bək kөp, yənə kelip yamoɳur pəsli boloɳaqқa talada turalmaymiz; uning üstigə bu degən bir-ikki kündə pütidioɳan ix əməs, qünki bizdə bu ixta itaətsizlik қiloɳanlar naḥayiti kөptur! 14 Hudaning muxu ix tüpəyli kəlgən қattiқ oɳəzipining bizdin kətküqə, baxliқlirimiz pütkül jamaətkə wəkil bolup Pərwərdigarning aldida tursun; bizning ḥərқaysi xəḥərlirimizdə yat əllərdin hotun aloɳanlarmu bəlgilәngən waқitta xu xəḥərning aқsaқal wə ḥakimliri bilən birliktə kelip bu ixni bir tərəp қilsun, — dedi. 15 Bu ixқa pəқət Asaḥəlning ooɳli Yonatan bilən Tiқwaḥning ooɳli Yaḥziya қarxi qiқti, Məxullam bilən Lawiy Xabbitay ularni қollidi. 16 Xuning bilən sürgündin қaytip kəlgənlər ənə xundaқ қildi. Kaḥin Əzra wə ata jəmətlirining baxliқliri boloɳanlar jəməti boyiqə bu ixқa ayrildi; ularning ḥəmmisi ismiliri boyiqə tizimlandi. Ular oninqi ayning birinqi küni bu ixni təkxürüp bir tərəp қilixқa kirixti. 17 Ular yat əllik hotunlarni aloɳan ərlərning soriқini birinqi ayning birinqi küni tügətti. 18 Kaḥinlarning əwladliri iqidə yat əllik hotunlarni aloɳanlardin muxular qiқti: — Yozadakning ooɳli Yəxuaning wə uning қerindaxlirining əwladliridin: — Maaseyaḥ, Əliezər, Yarib, Gədaliya. 19 Ular hotunlirimizni yoloɳa selip қoyimiz dəp [қəsəm қilip] қol berixti wə gunaḥi üqün itaətsizlik қurbanliki süpitidə қoy padisidin bir қoqқarni sundi. 20 Immərning əwladliridin Ḥanani bilən Zəbadiya; 21 Ḥarimning əwladliri iqidə Maaseyaḥ, Eliyaḥ, Xemaya, Yəḥiyəl wə Uzziya; 22 Paxhurning əwladliridin Əlyoyinay, Maaseyaḥ, Ismail, Nətanəl, Yozabad wə Əlasaḥ. 23 Lawiylar iqidə Yozabad, Ximəy, Kelaya (Kelita»mu deyilidu), Pitaḥiya, Yəḥuda bilən Əliezər; 24 oɳəzəlkəxlər iqidə Əliyaxib; dərwaziwənlər iqidə Xallum, Tələm, Uri. 25 Israillardin: — Paroxning əwladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Əliazar, Malkiya, Binaya; 26 Elamning əwladliridin Mattaniya, Zəkəriya, Yəḥiyəl, Abdi, Yərimot bilən Eliyaḥ; 27 Zattuning əwladliridin Əlyoyinay, Əliyaxib, Mattaniya, Yərimot, Zabad bilən Aziza; 28 Bibayning əwladliridin Yoḥoḥanan, Ḥananiya, Zabbay bilən Atlay; 29 Banining əwladliridin Məxullam, Malluқ, Adaya, Yaxub, Xeal bilən Ramot; 30 Paḥat-Moabning əwladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaseyaḥ, Mattaniya, Bəzalәl, Binnuiy bilən Manassəḥ; 31 Ḥarimning əwladliridin Əliezər, Yixiya, Malkiya, Xemaya, Ximeon, 32 Binyamin, Malluқ wə Xəmariya; 33 Haxumning əwladliridin Mattinay, Mattataḥ, Zabad, Əlifələt, Yərəmay, Manassəḥ wə Ximəy; 34 Banining əwladliridin Maday, Amram, Uəl, 35 Binaya, Bədiya, Keluḥay, 36 Waniya, Mərəmot, Əliyaxib, 37 Mattaniyaḥ, Mattinay, Yaasu, 38 Bani, Binnuiy, Ximəy, 39 Xələmiya, Natan, Adaya, 40 Maknadibay, Xaxay, Xaray, 41 Azarəl, Xələmiya, Xəmariya, 42 Xallum, Amariya, Yüsüp; 43 Neboning əwladliridin Jəiyəl, Mattitiyaḥ, Zabad, Zebina, Yadday, Yoel wə Binaya. 44 Bularning ḥəmmisi yat əllik hotunlarni aloɳanlar idi, wə xuningdək ulardin bəzilərning hotunliri pərzəntmu kərgənidi.

Nəḩəmiya

1 Ḩakaliyaning ooɣli Nəḩəmiya xundaḳ bayan ḳildiki:
— Yigirminqi yili Kisləw eyida, mən Xuxan ḳəl'əsidə
turattim, **2** Θz ḳerindaxlirimdin biri boloɣan Ḩanani
bilən birnəqqə kixi Yəḩudiyədin qiḳip kəldi; mən
ulardin sürgünlüktin ḳutulup ḳaloɣan Yəḩudalar
wə Yerusalem tooɣrisida soridim. **3** Ular manga: —
Sürgünlüktin ḳutuloɣan həlḳning ḳaldisi [Yəḩudiyə]
əlkisidə ḳattiḳ japa-muxəkḳət astida wə aḩanət
iqidə ḳaldi. Yerusalemning sepili bolsa ərüwetildi,
ḳowuḳlirimu kəydürüwetildi, dəp eytip bərdi. **4**
Mən bu gəplərni anglap olturup yioɣlap kəttim,
birnəqqə küngiqə nalə-pəryad kətürüp, asmanlardiki
Huda aldida roza tutup, dua ḳilip **5** mundaḳ dedim:
— «I asmandiki Huda Pərwərdigar, Θzini səyüp,
əmrlirini tutḳanlaroɣa əzgərməs meḩir kərsitip
əḩdisidə turoɣuqi uluoɣ wə dəḩxətlik Təngri, **6**
əmdi Sening aldingda muxu pəyttə ḳulliring Israillar
üqün peḳir ḳulungning keqə-kündüz ḳiliwatḳan bu
duasioɣa ḳuliḳing selinoɣay, kəzüng oquḳ boloɣay!
Mən biz Israillarning Sening aldingda sadir ḳiloɣan
gunaḩlirimizni etirap ḳilimən; mənmu, atamning
jəmətimu gunaḩ ḳilduḳ! **7** Biz Sening yolungoɣa
tətür ix ḳilip, Sən ḳulung Musaoɣa tapilioɣan
əmrliring, bəlgilimiliring wə ḩəkümliringni ḩeq
tutmiduḳ. **8** Sening Θz ḳulung Musaoɣa tapilap:
«Əgər silər wapasizliḳ ḳilsanglar, silərni pütün
taipilərning arisioɣa tarḳitiwetimən; lekin Manga
yenip kelip, Mening əmrlirimni tutup əməl ḳilsanglar,
gərqə aranglardin ḩətta asmanlarning əng qetigə
ḳooɣliwetilgənlər bolsimu, Mən ularni xu yərdin yioɣip,
Mening namimni tikləxkə tallioɣan jayoɣa elip kelimən»
degən səzüngni yad ḳiloɣaysən, dəp ətünimən. **10**
Bularning ḩəmmisi Sening ḳulliring wə Sening
həlḳing, Θzüngning zor ḳudriting wə küqlük ḳolung
bilən ḩərlükkə ḳutḳuzdung. **11** I Rəbbim, ḳulungning
duasioɣa ḩəm Sening namingdin əyminixtin səyüngən
ḳulliringningmu duasini ḳuliḳing tingxioɣay; bügün
ḳulungning ixlirini onguxluḳ ḳiloɣaysən, uni xu
kixining aldida iltipatḳa erixtürgəysən». Xu waḳitta
mən padixaḩning saḳiysi idim.

2 Wə xundaḳ boldiki, padixaḩ Artaḩxaxtaning
yigirminqi yili Nisan eyi, padixaḩning aldioɣa
xarab kəltürülgənidi; mən xarabni elip padixaḩḳa
sundum. Buningdin ilgiri mən padixaḩning aldida
ḩeqḳaqan oɣəmkin kərüngən əməs idim. **2** Xuning bilən
padixaḩ meningdin: — Birər kesiling bolmisa, qiraying
nemixḳa xunqə oɣəmkin kərünidu? Kənglüngdə
qoḳum bir dərd bar, dewidi, mən intayin ḳorḳup
kəttim. **3** Mən padixaḩḳa: — Padixaḩim mənggü
yaxioɣayla! Ata-bowilirimning ḳəbriliri jaylaxḳan
xəḩər harabilikkə aylanoɣan, dərwaza-ḳowuḳliri
kəydürüwetilgən tursa, mən ḳandaḳmu oɣəmkin
kərünməy? — dedim. **4** Padixaḩ meningdin: —
Sening nemə təliping bar? — dəp soriwidi, mən
asmandiki Hudaoɣa dua ḳilip, **5** andin padixaḩḳa:
— Əgər padixaḩimning kəngligə muwapiḳ kərünsə,
ḳulliri əzlirining aldida iltipatḳa erixkən bolsa,
meni Yəḩudiyəgə əwətkən bolsila, ata-bowilirimning
ḳəbriliri jaylaxḳan xəḩərgə berip, uni yengiwaxtin
ḳurup qiḳsam, dedim. **6** Padixaḩ (xu qaoɣda hanix
padixaḩning yenida olturatti) məndin: — Səpiringgə
ḳanqilik waḳit ketidu? Ḳaqan ḳaytip kelisən? —
dəp soridi. Xuning bilən padixaḩ meni əwətixni
muwapiḳ kərdi; mənmu uningoɣa ḳaytip kelidioɣan bir
waḳitni bekittim. **7** Mən yənə padixaḩtin: — Aliyliroɣa
muwapiḳ kərünsə, manga [əfrat] dəryasining u ḳetidiki
waliylaroɣa meni taki Yəḩudiyəgə baroɣuqə ətkili
ḳoyux tooɣruluḳ yarliḳ hətlirini pütüp bərgən bolsila;
8 Wə yənə padixaḩlik ormanliḳioɣa ḳaraydioɣan Asafḳa
muḳəddəs əygə təwə boloɣan ḳəl'əning dərwaziliri,
xuningdək xəḩərning sepili wə əzüm turidioɣan
əygə ketidioɣan limlarni yasaxḳa kerəklik yaoɣaqlarni
manga berix tooɣruluḳmu bir yarliḳni pütüp bərgən
bolsila, dedim. Hudayimning xəpḳətlik ḳoli üstümdə
boloɣaqḳa, padixaḩ iltipat ḳilip bularning ḩəmmisini
manga bərdi. **9** Xuning bilən mən dəryaning u
ḳetidiki waliylarning yenioɣa berip padixaḩning
yarliḳlirini tapxurdum. Padixaḩ yənə birnəqqə ḳoxun
sərdarliri bilən atliḳ ləxkərlərnimu manga ḩəmraḩ
boluxḳa orunlaxturoɣanidi. **10** Ḩoronluḳ Sanballat
bilən Ammoniy Tobiya degən əməldar Israillarning
mənpəətini izdəp adəm kəptu, degən həwərni anglap
intayin narazi boldi. **11** Mən Yerusalemoɣa kelip
üq kün turdum. **12** Andin keqisi mən wə manga
ḩəmraḩ boloɣan birnəqqə adəm ornimizdin turduḳ
(mən Hudayimning kənglümgə Yerusalem üqün
nemə ixlarni ḳilixni saloɣanliḳi tooɣrisida ḩeqkimgə
birər nemə demigənidim). Θzüm mingən ulaoɣdin
baxḳa ḩeqḳandaḳ ulaoɣmu almay, **13** keqisi «Jiloɣa
ḳowuḳi»din qiḳip «Əjdiḩa buliḳi»oɣa ḳarap mengip,
«Tezək ḳowuḳi»oɣa kelip, Yerusalemning buzuwetilgən
sepillirini wə kəydürüwetilgən ḳowuḳ-dərwazilirini

kəzdin kəqürdum. 14 Yənə aldiƣa mengip «Bulaķ ķowuķi» bilən «Xaḥanə kəl»gə kəldim; lekin xu yərdə mən mingən ulaƣning ətüxikə yol bək tar kəlgəqkə, 15 keqidə mən jiloƣa bilən qikip sepilni kəzdin kəqürüp qiktim. Andin yenip «Jiloƣa ķowuķi»din xəḥərgə kirip, əygə kayttim. 16 Əməldarlarning ḥeqkaysisi mening nəgə baroƣanlikimni wə nemə kiloƣanlikimni bilməy kelixti, qünki mən ya Yəhudiylaroƣa, kaḥinlaroƣa, ya əmir-ḥakimlaroƣa wə yaki baxķa hizmət kilidioƣanlaroƣa ḥeqnemə eytmioƣanidim. 17 Keyin mən ularoƣa: — Silər beximizoƣa kəlgən balayi'apətni, Yerusalemning harabigə aylanoƣanlikini, sepil ķowuklirining kəydürüwetilgənlikini kərdünglar; kelinglar, ḥəmmimiz ḥakarətkə keliwərməslikimiz üqün Yerusalemning sepilini kaytidin yasap qikayli, — dedim. 18 Mən yənə ularoƣa Hudayimning xəpkətlik ķolining mening üstümdə boloƣanlikini wə padixaḥning manga kiloƣan gəplirini eytiwidim, ular: — Ornumizdin turup uni yasayli! — deyixip, bu yahxi ixni kilixka əz kollirini kuwwətləndürdi. 19 Lekin Ḥoronluķ Sanballat, hizmətkar Ammoniy Tobiya ḥəm ərəb boloƣan Gəxəm bu ixni anglap bizni zanglik kilip mənsitməy: — Silərning bu kiloƣininglar nemə ix? Silər padixaḥka asiylik kilmakqimusilər? — deyixti. 20 Mən ularoƣa jawab berip: — Asmanlardiki Huda bolsa bizni oƣəlibigə erixtüridu wə Uning ķulliri boloƣan bizlər ķopup ķurimiz. Lekin silərning Yerusalemda ḥeqkandak nesiwənglar, ḥokukunglar yaki yadnaməŋglar yok, — dedim.

3 Xu qaoƣda bax kaḥin əliyaxib wə uning kaḥin kerindaxliri ķopup «Ķoy ķowuķi»ni yengiwaxtin yasap qikti; ular ķowukning ķanatlirini ornitip, uni [Hudaoƣa] atap mukəddəs dəp bekitti; ular «Yüzning munari» bilən «Ḥananiyəlning munari»oƣiqə boloƣan arilikтiki sepilni ongxap, uni mukəddəs dəp bekitti; 2 Uningoƣa tutax kismini Yeriholuklar yasidi; yənə uningoƣa tutax kismini Imrining ooƣli Zakkur yasidi. 3 «Belik ķowuķi»ni Sənaaḥning ooƣulliri yasidi; ular uning lim-kexəklirini selip, ķanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti. 4 Uningoƣa tutax kismini Ḥakozning nəwrisi, Uriyaning ooƣli Mərəmot yasidi; uningoƣa tutax kismini Məxəzabəlning nəwrisi, Bərəkiyaning ooƣli Məxullam yasidi. Uningoƣa tutax kismini Baanaḥning ooƣli Zadok yasidi. 5 Uningoƣa tutax kismini Təkoaliklar yasidi; lekin ularning qongliri əz hojisining ixini zimmisigə ilixka unimidi. 6 «Kona ķowuk»ni Pasiyaning ooƣli Yəḥoda bilən Besodiyaning ooƣli Məxullam yasidi; ular uning lim-kexəklirini selip, ķanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti. 7 Ularning yenidiki tutax kismini Gibeonluk Məlatiya, Meronotluk Yadon ḥəmdə Dəryaning bu oƣərbiy təripidiki waliylarning baxķuruxi astidiki Gibeonluklar bilən Mizpaḥliklar yasidi. 8 Ularning yenidiki tutax kismini zərgərlərdin boloƣan Harḥayaning ooƣli Uzziyəl yasidi. Uningoƣa tutax kismini huxbuy buyum yasaydioƣan ətirqilərdin Ḥananiya yasidi. Ular Yerusalem [sepilini] taki «Kelin tam»oƣiqə ongxap yasidi. 9 Ularning yenidiki tutax kismini Yerusalemning yerimining ḥakimi boloƣan Hurning ooƣli Refaya yasidi. 10 Ularning yenida, Harumafning ooƣli Yədaya əzining əyining udulidiki kismini yasidi. Ularning yenidiki kismini Haxabniyaning ooƣli Ḥattux yasidi. 11 Ḥarimning ooƣli Malkiya bilən Paḥat-Moabning ooƣli Ḥaxxub sepilning baxķa bir bəliki bilən «Humdanlar munari»ni yasidi. 12 Ularning yenidiki tutax kismini Yerusalemning yerimining ḥakimi Halloḥəxning ooƣli Xallom əzi wə uning kizliri yasidi. 13 «Jiloƣa ķowuķi»ni Ḥanun bilən Zanoaḥ xəḥirining aḥalisi yasidi. Ular uni yasap, uning ķanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti wə yənə «Tezək ķowuķi»oƣiqə ming gəz sepilnimu yasidi. 14 «Tezək ķowuķi»ni Bəyt-Ḥakkərəm yurtining baxliķi Rəkabning ooƣli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning ķanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti. 15 «Bulaķ ķowuķi»ni Mizpaḥ yurtining baxliķi Kol-Ḥozəḥning ooƣli Xallum yasidi. U uni yasap, əgzisini yepip, uning ķanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti wə yənə xaḥanə baoƣning yenidiki Siloam kəlining sepilini «Dawutning xəḥiri»din qüxidioƣan pələmpəygiqə yengiwaxtin yasidi. 16 Uningdin keyinki tutax kismini Dawutning ķəbrilirining udulidiki wə uningdin keyinki sün'iy kəlgə ḥəm uning kəynidiki «Palwanlarning əyi»gə kədər Bəyt-Zur yurtining yerimining ḥakimi, Azbukning ooƣli Nəḥəmiya yasidi. 17 Uningdin keyinki tutax kismini Lawiylar — Yəni Banining ooƣli Rəḥum yasidi, uning yenidiki tutax kismini Keilaḥning yerim yurtining ḥakimi Ḥaxabiya əz yurtioƣa wakalitən yasap qikti. 18 Uning yenidiki tutax kismini ularning kerindaxliri — Keilaḥning ikkinqi yerimining ḥakimi, Ḥenadadning ooƣli Baway yasidi. 19 Uning yenida, Mizpaḥning ḥakimi Yəxuyaning ooƣli Ezər koral-yaraoƣ ambirioƣa qikix yolining udulida, sepilning dokmuxidiki yənə bir bəlikini yasidi. 20 Zabbayning ooƣli Baruk uningdin keyinki yənə bir bəlikini, yəni

sepilning dokmuxidin taki bax kahin əliyaxibning
əyining dərwazisioqiqə boloqan bəlikini kəngül
koyup yasidi. 21 Uning yenida Hakozning nəwrisi,
Uriyaning ooqli Mərəmot sepilning əliyaxibning
əyining dərwazisidin taki əliyaxibning hoylisining
ahirioqiqə boloqan yənə bir bəlikini yasidi. 22 Bulardin
keyinki bir kismini Iordan tüzlənglikidikilər, kahinlar
yasidi. 23 Bularning yenida, Binyamin bilən Haxxub
əz əyining udulidiki bəlikini yasidi. Ulardin keyin
Ananiyaning nəwrisi, Maaseyahning ooqli Azariya
əz əyining yenidiki kisimni yasidi. 24 Uning yenida,
Azariyaning əyidin taki sepilning dokmuxioqiqə
boloqan yənə bir bəlikini Henadadning ooqli Binnuiy
yasidi. 25 [Uning yenida], Uzayning ooqli Palal
padixah ordisining dokmuxi, xuningdək ordidiki
qokqiyip turoqan, zindan hoylisining yenidiki egiz
munarning udulidiki bəlikini yasidi. Uningdin keyinki
bir bəlikini Paroxning ooqli Pidaya yasidi. 26 Əmdi
Ofəldə turidioqan ibadəthana hizmətkarliri künqikix
tərəptiki «Su kowuki»ning udulidiki wə qokqiyip
turoqan munarning udulidiki sepilni yasidi. 27 Qokqiyip
turoqan qong munarning udulida Təkoalikлar taki
Ofəl sepilioqiqə boloqan ikkinqi bir bəlikini yasidi. 28
«At kowuki»ning yukiri bir bəlikini kahinlar hərbiri
əz əyining udulidiki kismini yasidi. 29 Immərning
ooqli Zadok ularning yenida, keyinki kismini, əz
əyining udulidiki bir bəlikini yasidi. Uning yenidiki
tutax kismini «xərkiy dərwaza»ning dərwaziwəni
Xekaniyaning ooqli Xemaya yasidi. 30 Uning yenida,
Xələmiyaning ooqli Hananiya bilən Zalafning altinqi
ooqli Hanun ikkinqi bir bəlikini yasidi; ularning
yenida, Bərəkiyaning ooqli Məxullam əz korusining
udulidiki bir bələkni yasidi. 31 Uning yenida, xu yərdin
tartip ibadəthana hizmətkarliri bilən sodigərlərning
koruliridin ətüp, «Təkxürüx kowuki»ning udulidiki
sepil dokmuxining balihanisioqiqə boloqan bəlikini
zərgərlərdin boloqan Malkiya yasidi. 32 Dokmuxning
balihanisi bilən «Koy kowuki»ning arilikidiki bələkni
zərgərlər bilən sodigərlər yasidi.

4 Xundak boldiki, Sanballat bizning sepilni
yengiwaxtin ongxawatkanlikimizni anglap
oqəzəplinip, kəhri bilən Yəhudalarni məshirə
kildi. 2 U əz kerindaxliri wə Samariyə koxuni
aldida: — Bu zəip Yəhudalar nemə kiliwatidu?
Ular əzlirini xundak mustəhkəmliməkqimu? Ular
kurbanlikлarni sunmakqimu? Ular bir kün iqidə
püttürüxməkqimu? Topa dəwiliri iqidin kəyüp kətkən
taxlarni kolap qikirip ularoqa jan kirgüzəmdikən?
— dedi. 3 Uning yenida turuwatkan Ammoniy
Tobiya: — Ular hərkanqə yasisimu, bir tülkə
sepilning üstigə yamixip qikса, ularning tax temini
ərüwetidu! — dedi. 4 — I Hudayimiz, kulak selip
anglioqaysən, kəmsitilməktimiz, ularning kiloqan
hakarətlirini əz bexioqa yanduroqaysun; ularni tutkun
kilip elip beriloqan yaka yurtta həkning oljisioqa
aylanduroqaysun! 5 Ularning kəbihlikini yapmioqaysən,
gunahliri aldingdinmu əqürüwetilmisun; qünki ular
sepilni ongxawatkanlarning kəngligə azar bərdi! 6
Xundaktimu sepilni yengiwaxtin ongxawərduk; uni
ulap, egizlikini yerimioqa yətküzduk; qünki kəpqilik
kəngül koyup ixlidi. 7 Xundak boldiki, Sanballat,
Tobiya, Ərəblər, Ammoniylar, Axdodlukлar Yerusalem
sepillirini yengiwaxtin ongxax kuruluxining
yənila elip beriliwatkanlikini, sepil bəsüklirining
etiwetilgənlikini anglap kattik oqəzəpkə kelixtidə, 8 birliktə Yerusalemoqa hujum kilip uningda
kalaymikanqilik tuoqduruxni kəstləxti. 9 Xunga biz
Hudayimizoqa iltija kilduk həm ularning səwəbidin
keqə-kündüz kəzətqi koyup, əzlirimiz ulardin
mudapiələnduk. 10 Bu qaoqda Yəhudiyədikilər: —
Ixqi-hammallar halidin kətti, xuningdək qalmakesək əhlətlər yənila nahayiti kəp, biz sepilni
ongxaxka hətta sepiloqimu yekinlixalmiduk! —
deyixti. 11 Xuning bilən bir wakitta düxmənlirimiz:
— Ular səzməstə, ular kərməstə, ularning arisioqa
kiriwelip ularni əltürüp, kuruluxni tohtitiwetimiz!
— deyixti. 12 Wə xundak boldiki, ularning ətrapida
turuwatkan Yəhudalarmu yenimizoqa on kətim kelip:
— Kaysi tərəpkə karisanglar, ular xu tərəptin kelip
silərgə hujum kilmakqi! — dəp həwər yətküzüxti.
13 Xunga mən həlkni jəmət-jəmət boyiqə, koliola
kiliq, nəyzə wə okyalirini elip, sepili pəs boloqan
yaki hujumoqa oquk turoqan yərlərdə sepilning
arkisida karawullukta turuxka koydum. 14 Kəzdin
kəqürüp qikkandin keyin ornumdin kopup mətiwərlər
bilən əməldarlar wə baxka həlkkə: — Ulardin
korkmanglar; uluoq wə dəhxətlik Rəbni esinglarda
tutunglar, əz kerindaxliringlar, ooqul-kizliringlar,
ayalliringlar wə əy-makaninglar üqün jəng kilinglar,
dedim. 15 Xundak boldiki, əzlirining suyikəstini
bilip kaloqanlikimiz düxmənlərning kulikioqa yetip
baroqaq, xuningdək Huda ularning suyikəstini bitqit
kiloqaq, biz hammimiz sepiloqa kaytip, hərbirimiz
əsli ix ornimizda ixni dawamlaxturiwərduk. 16

Ənə xu qaoɣdin baxlap hizmətkarlirimning yerimi
ix bilən boldi, yerimi ɣolioɣa nəyzə, ɣalkan, okya
tutɣan, dobuloɣa-sawut kiygən ɦalda yürüxti. Sərdar-
əməldarlar sepilni ongxawatɣan barlik Yəɦuda
jəmətidikilərning arkisida turdi. Ɦəm yüklərni
toxuwatɣanlar ɦəm ularoɣa yük artiwatɣanlarmu bir
ɣolida ixləp, bir ɣolida yaraoɣlirini qing tutuxɣanidi.
18 Tamqilarning ɦərbiri bəllirigə ɣiliq-hənjərlirini
askan ɦalda [sepilni] yasawatatti; kanayqi bolsa
yenimda turatti. 19 Mən mətiwərlər, əməldarlar wə
baxka həlkkə: — Bu ɣurulux naɦayiti qong, dairisi
kəng; biz ɦəmmimiz sepilda bələk-bələklər boyiqə
tarkilip ixləp, bir-birimizdin yirak turuwatimiz.
20 Xunga məyli kəyərdə bolunglar, kanay awazini
anglisanglarla, biz bar xu yərgə kelip yioɣilinglar;
Hudayimiz biz üqün jəng kilidu, — dedim. 21 Biz ənə
xu tərikidə ixliduk; həlkning yerimi tang atkandin
tartip yultuz qikkuqə nəyzilirini qing tutup turuxti.
22 U qaoɣda mən yənə həlkkə: — Ɦəmməylən əz
hizmətkari bilən keqini Yerusalemoɣa kirip ətküzsun,
xundak bolsa ular keqisi bizning muɦapizətqilikimizni
kilidu, kündüzi ixləydu, dedim. 23 Xundak kilip ya
mən, nə kerindaxlirim, ya hizmətkarlirim yaki manga
əgəxkən muɦapizətqilərning ɦeqkaysisi kiyimlirini
selixmidi; ɦərbiri ɦətta suoɣa baroɣandimu əzining
yaraoɣlirini eliwalatti.

5 U qaoɣda halayik wə ularning hotunliri əz
kerindaxliri boloɣan Yəɦudalar üstidin xikayət
kilip kattik dad-pəryad kətürüxti. 2 Bəzilər: —
Biz wə ooɣul-kizlirimizning jan sanimiz kəp, kün
kəqüriximiz üqün toyoɣudək axlik almisak bolmaydu,
deyixti. 3 Yənə bəzilər: — Biz aqarqilikta kaloɣan
waktimizda axlik elip yəymiz dəp etizlirimiz,
üzümzarliklirimizni wə əylirimizni rənigə berixkə
məjbur bolduk, deyixti. 4 Wə yənə bəzilər:
— Padixaɦning etizlirimiz wə üzümzarliklirimiz
üstigə saloɣan baj-selikni tapxuruxka pul kərz
alduk. 5 Gərqə bədənlirimiz kerindaxlirimizning
bədənlirigə, pərzəntlirimiz ularning pərzəntlirigə
ohxax bolsimu, lekin ooɣul-kizlirimizni kul-dedək
boluxka tapxurmay amalimiz bolmidi; əməliyəttə
kizlirimizdin bəziliri alliqaqan dedək bolupmu kətti;
ularni bədəl tələp ɦərlükkə qikirixka kurbimiz
yətmidi, qünki bizning etizlar wə üzümzarliklirimiz
ɦazir baxkilarning kolididur, — deyixti. 6 Mən
ularning dad-pəryadlirini wə eytkan bu gəplirini
anglioɣandin keyin kattik oɣazəpləndim. 7 Kənglümdə
birər kur oyliniwaloɣandin keyin, mətiwərlər bilən
əməldarlarni əyibləp: — Silər əz kerindaxliringlaroɣa
kərz berip ulardin əsüm alidikənsilər-ɦə! — dəp
tənbiɦ bərdim. Andin ularning səwəbidin qong bir
yioɣin eqip 8 ularni: — Biz küqimizning yetixiqə
yat taipilərgə setiwetilgən kerindiximiz Yəɦudalarni
kayturup setiwalduk, lekin silər bizni ularni kayturup
setiwalsun dəp kerindaxliringlarni yənə setiwətməkqi
boluwatamsilər? — dəp əyibliwidim, ular dəydioɣan
gəp tapalmay, xük turup kaldi. 9 Andin mən ularoɣa
yənə: — Silərning bu kiloɣininglar kamlaxmaptu.
Silər düxmənlirimiz boloɣan taipilər aldida bizni
aɦanətkə kaldurmay, Hudayimizning korkunqida
mangsanglar bolmasmidi? 10 Mənmu, kerindaxlirim
wə hizmətkarlirim ularoɣa pul wə axlik ətnə berip
turup əsüm alsak alattuk! Silərdin ətünimən, mundak
əsüm elixtin waz keqəyli! 11 Ətünüp kalay, silər dəl
bügün ularning etizlirini, üzümzarlik, zəytunzarlik
wə əylirini kayturup beringlar, wə xuningdək silər
ulardin ündürüwaloɣan pul, axlik, yengi məy-xarab wə
yengi zəytun maylirining əsümini ularoɣa kayturup
beringlar, dedim. 12 Ular: — Kayturup berimiz, əmdi
ulardin ɦeq əsüm almaymiz; sili nemə desilə, biz
xundak kilimiz, deyixti. Mən kaɦinlarni kakirtip
kelip, ularni bu wədə boyiqə xundak ijra kilixka
kəsəm iqküzdüm. 13 Mən tonumning pexini kekip
turup: — Kim muxu wədini ada kilmisa, Huda xu
yol bilən uning əzini əz əyidin wə mal-mülkidin
məɦrum kilip kekiwətsun! Xu yol bilən uning
ɦəmmə nemisi kurukdilip kaloɣuqə kekiwetilsun!
— dedim. Pütkül jamaət birdək: «Amin!» deyixti
ɦəm Pərwərdigaroɣa Ɦəmdusana okuxti. Andin
kəpqilik xu wədisi boyiqə deginidək kilixti. 14
Xuningdək, Yəɦudiyə zeminida ularoɣa waliy boluxka
tikləngən kündin buyan, yəni padixaɦ Artahxaxtaning
yigirminqi yilidin ottuz ikkinqi yilioɣiqə boloɣan on
ikki yil iqidə nə mən, nə mening uruk-tuoɣanlirim
waliylik nenini ɦeq yemiduk. 15 Məndin ilgiri waliy
boloɣanlar həlkkə eoɣirqilik selip, ulardin [kündilik]
axlik, məy-xarab wə xuningdək kirik xəkəl kümüx
elip kəlgənikən; ɦətta ularning hizmətkarlirimu
həlkning üstidin ɦokukwazlik kilip kəlgənikən.
Lekin mən Hudadin korkidioɣinim üqün undak
kilmidim. 16 Mən dərwəkə sepilning kuruluxioɣila
berilgəqkə, biz ɦətta birər etiznimu setiwalmiduk;
mening barlik hizmətkarlirimmu kuruluxta ixləxkə
xu yərgə yioɣilatti. 17 Ətrapimizdiki yat əllərdin

bizning yenimizoɣa kəlgənlərdin bələk, mening bilən bir dastihanda oɣiza yəydioɣanlar Yəhudiylar wə əməldarlardin bir yüz əllik kixi idi. 18 Ḥərküni bir kala, hillanoɣan altə qoy təyyarlinatti, yənə manga bəzi uqar quxlar təyyarlinatti; ḥər on kündə bir ketim ḥərhil mol məy-xarab bilən təminlinətti. Xundaq bolsimu mən yənila «waliy neni»ni tələp kilmidim; qünki qurulux Ixi həlqning üstidiki eoɣir yük idi. 19 — Aḥ Hudayim, mən muxu həlq üqün kiloɣan barlik iximni yad ətkəysən, manga xapaət kərsətkəysən!

6 Xundaq boldiki, Sanballat, Tobiya, ərəb boloɣan Gəxəm wə düxmənlirimizning kaloɣan kismi mening sepilni yengiwaxtin ongxap qikkanlikimni, sepilning əmdi bəsüklirining kalmioɣanlikini anglap (lekin u qaoɣda mən tehi sepil kowuklirining kanatlirini ornatmioɣanidim), 2 Sanballat bilən Gəxəm manga: — Kəlsila, biz Ono tüzlənglikidiki Kəfirim kəntidə kərüxəyli! — dəp adəm əwətiptu. Əməliyəttə ular manga kəst kilmakqi ikən. 3 Xunglaxka mən əlqilərni əwətip: — Mən uluoɣ bir ix bilən xuoɣulliniwatkanlikimdin silər tərəpkə qüxməymən. Mən kandakmu silərning kexinglaroɣa barimən dəp, ixni taxlap uni tohtitip koyay? — dedim. 4 Ular uda tət ketim muxu tərikidə adəm əwətti, mən ḥər ketim xundaq jawap bərdim. 5 Andin Sanballat bəxinqi ketim xu tərikidə əz hizmətkarioɣa peqətlənmigən hətni kolioɣa tutkuzup əwətiptu. 6 Həttə: «Ḥərkaysi əllər arisida mundaq bir gəp tarkilip yüridu, wə Gəxəmmu xundaq dəydu: — Sən wə Yəhudalar birgə isyan kətürməkqi ikənsilər; xunga sən sepilnimu yengiwaxtin ongxaxka kirixipsən; eytixlaroɣa karioɣanda sən əzüngni ularoɣa padixaḥ kilmakqikənsən. 7 Sən yənə Yerusalemda əzüng tooɣruluk: «Mana, Yəhudiyədə əzimizning bir padixaḥimiz bar!» dəp jar selip təxwik kilixka birnəqqə pəyoɣəmbər koyupsən. Əmdi bu gəplər səzsiz padixaḥning kulikioɣa yetip bayan kilinidu. Xunga, kəlgin, biz birliktə məslihətlixiwalayli» deyilgənikən. 8 Mən uningoɣa: «Sən eytkan ixlar ḥeqkaqan kilinoɣan əməs; bular bəlki əz kənglüngdin oydurup qikaroɣining, halas» dəp jawap kayturdum. 9 Əməliyəttə, ular: «Muxundaq kilsak ularning koli maoɣdursizlinip, qurulux ixi ada kilinmay kalidu!» dəp oylap bizni korkatmakqi idi. — «Əmdi mening kolumni ixta tehimu küqləndürgəysən!». 10 Məḥətabəlning nəwrisi, Delayaning ooɣli Xemaya əzini əz əyigə kamiwaloɣanidi; mən uning əyigə kəlsəm u: — Biz Hudaning əyidə, ibadəthanining iqidə kərüxəyli wə ibadəthanining dərwaza kanatlirini etip koyayli; qünki ular seni əltürgili kelidu; xübḥisizki, keqisi kelip seni əltürməkqi boldi! — dedi. 11 Mən: — Manga ohxax bir adəm kandakmu keqip kətsun? Məndək bir adəm jenimni kutkuzimən dəp kandakmu ibadəthanioɣa kiriwaloɣudəkmən? Mən ḥərgiz u yərgə kiriwalmaymən! — dəp jawap bərdim. 12 Qünki mən karisam, uning Huda təripidin əwətilgən əməs, bəlki Tobiya bilən Sanballat təripidin setiwelinip, manga zeyan yətküzməkqi bolup bu bexarət bərgənlikigə kəzüm yətti. 13 Uni setiwelixidiki məksət, meni korkutup, xularning deginidək kiloɣuzup gunaḥ kilduruxtin ibarət idi. Xundaq kiloɣan bolsam, namimni buloɣap meni karilaxka xikayət kilalaydioɣan bolatti. 14 — «Aḥ Huda, Tobiya bilən Sanballatni esingda tutup, ularning kiloɣanlirioɣa yarixa əz bexioɣa yanduroɣaysən, xundakla meni korkatmakqi boloɣan ayal pəyoɣəmbər Noadiya bilən baxka pəyoɣəmbərlərningmu kiloɣanlirini əz bexioɣa yanduroɣaysən!». 15 Elul eyining yigirmə bəxinqi küni sepil pütti, pütün kuruluxka əllik ikki kün wakit kətti. 16 Xundaq boldiki, düxmənlirimiz buningdin həwər tapti wə ətrapimizdiki barlik əllər korkup ketixti; əz nəzaridə ḥəywiti bək qüxüp kətti wə bu [kuruluxni] Hudayimizning Θzi elip baroɣan ix ikənlikini bilip yətti. 17 Xu künlərdə Yəhudiyədiki mətiwərlər Tobiyaoɣa nuroɣun hət yazdi, Tobiyamu ularoɣa jawabən daim hət yezip turdi. 18 Qünki Yəhudiyədə Tobiyaoɣa baoɣlinip kelip, kəsəm iqkən nuroɣun kixilər bar idi; qünki u Arahning ooɣli, Xekaniyaning küy'ooɣli idi, ḥəmdə uning ooɣli Yohanan Bərəkiyaning ooɣli Məxullamning kizini hotunlukka aloɣanidi. 19 Xuningdək ular yənə mening aldimda pat-pat Tobiyaning yahxi ixlirini tiloɣa elip koyuxatti ḥəm mening gəplirimnimu uningoɣa yətküzüp turuxatti; Tobiya bolsa manga pat-pat təḥdit selip hət yezip turatti.

7 Sepil ongxilip bolup, mən dərwazilarni ornitip, dərwaziwənlərni, oɣəzəlkəxlərni wə Lawiylarni bekitip təyinligəndin keyin xundaq boldiki, 2 Mən inim Ḥanani bilən kəl'ə sərdari Ḥananiyani Yerusalemni baxkuruxka koydum; qünki Ḥananiya ixənqlik adəm bolup, Hudadin korkuxta kəp adəmlərdin exip ketətti. 3 Mən ularoɣa: — Kün issioɣuqə Yerusalemning kowukliri eqilmisun; kowuklarning kanatliri etilgəndə, baldaklar takaloɣan wakitliridimu dərwaziwənlər yenida turup kəzət kilisun; xuningdək

Yerusalemda turuwatḳanlardin ḳarawullar kəzət nəwətlirigə ḳoyulup bekitilsun; ḥərbir adəm əzining bir kəzitigə məs'ul bolsun, xundaḳla ḥərbirining kəziti əz əyining udulida bolsun, dəp tapilidim. **4** Xəḥər qong ḥəm kəngri boloɣini bilən aḥalə az, əylər tehi selinmioɣanidi. **5** Hudayim kənglümgə mətiwərlər, əməldarlar wə həlḳning ḥərbirini nəsəbnamisi boyiqə royhətkə elixḳa ularni yioɣix niyitini saldi. Mən awwal birinqi ḳetim ḳaytip kəlgən adəmlərning nəsəbnamisini taptim, uningda mundaḳ pütülgənidi: — **6** Təwəndikilər Yəḥudiyə əlkisidikilərdin, əsli Babil padixaḥi Neboḳadnəsar təripidin sürgün ḳilinoɣanlardin, Yerusalem wə Yəḥudiyəgə qiḳip, ḥərbiri əz xəḥirlirigə kətti: — **7** Ular Zərubbabəl, Yəxua, Nəḥəmiya, Azariya, Raamiya, Naḥamani, Mordikay, Bilxan, Mispərət, Bigway, Nəḥum wə Baanaḥlar billə ḳaytip kəldi. Əmdi Israil həlḳining iqidiki ərkəklərning sani təwəndikiqə: — **8** Paroxning əwladliri ikki ming bir yüz yətmix ikki kixi; **9** Xəfatiyaning əwladliri üq yüz yətmix ikki kixi; **10** Araḥning əwladliri altə yüz yətmix bəx kixi; **11** Paḥat-Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən Yoabning əwladliri ikki ming səkkiz yüz on səkkiz kixi; **12** Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **13** Zattuning əwladliri səkkiz yüz ḳirik bəx kixi; **14** Zakkayning əwladliri yəttə yüz atmix kixi; **15** Binnuiyning əwladliri altə yüz ḳirik səkkiz kixi; **16** Bibayning əwladliri altə yüz yigirmə səkkiz kixi; **17** Azgadning əwladliri ikki ming üq yüz yigirmə ikki kixi; **18** Adonikamning əwladliri altə yüz atmix yəttə kixi; **19** Bigwayning əwladliri ikki ming atmix yəttə kixi; **20** Adinning əwladliri altə yüz əllik bəx kixi; **21** Ḥəzəkiyaning jəmətidin boloɣan Aterning əwladliri toḳsan səkkiz kixi; **22** Ḥaxumning əwladliri üq yüz yigirmə səkkiz kixi; **23** Bizayning əwladliri üq yüz yigirmə tət kixi; **24** Ḥarifning əwladliri bir yüz on ikki kixi; **25** Gibeonning əwladliri toḳsan bəx kixi; **26** Bəyt-Ləḥəmliklər bilən Nitofaliḳlar jəmiy bir yüz səksən səkkiz kixi; **27** Anatotluḳlar bir yüz yigirmə səkkiz kixi; **28** Bəyt-Azmawətliklər ḳirik ikki kixi. **29** Kiriat-yearimliḳlar, Kəfirahliḳlar wə Bəərotluḳlar bolup jəmiy yəttə yüz ḳirik üq kixi; **30** Ramaḥliḳlar bilən Gebaliḳlar jəmiy altə yüz yigirmə bir kixi; **31** Mikmaxliḳlar bir yüz yigirmə ikki kixi; **32** Bəyt-Əlliklər bilən ayiliḳlar jəmiy bir yüz yigirmə üq kixi; **33** ikkinqi bir Nebodikilər əllik ikki kixi; **34** ikkinqi bir Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **35** Ḥarimning əwladliri üq yüz yigirmə kixi; **36** Yeriholuḳlar üq yüz ḳirik bəx kixi; **37** Lod, Ḥadid wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bir kixi; **38** Sinaaḥning əwladliri üq ming toḳḳuz yüz ottuz kixi. **39** Kaḥinlarning sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning əwladliri toḳḳuz yüz yətmix üq kixi; **40** Immərning əwladliri bir ming əllik ikki kixi; **41** Paxhurning əwladliri bir ming ikki yüz ḳirik yəttə kixi; **42** Ḥarimning əwladliri bir ming on yəttə kixi. **43** Lawiylarning sani təwəndikiqə: — Hodwaḥning əwladliridin, yəni Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi. **44** Oɣəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz ḳirik səkkiz kixi. **45** Dərwaziwənlərning nəslidin: — Xallumning əwladliri, Aterning əwladliri, Talmonning əwladliri, Akkubning əwladliri, Hatitaning əwladliri bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz ottuz səkkiz kixi. **46** Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə: — Zihaning əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning əwladliri. **47** Kirosning əwladliri, Siyaning əwladliri, Padonning əwladliri, **48** Libanaḥning əwladliri, Ḥagabaḥning əwladliri, Xalmayning əwladliri, **49** Ḥananning əwladliri, Giddəlning əwladliri, Gaḥarning əwladliri, **50** Reayaḥning əwladliri, Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri, **51** Gazzamning əwladliri, Uzzaning əwladliri, Pasiyaning əwladliri, **52** Bisayning əwladliri, Məunimning əwladliri, Nəfussəsimning əwladliri, **53** Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning əwladliri, **54** Bazlitning əwladliri, Məḥidaning əwladliri, Harxaning əwladliri, **55** Barkosning əwladliri, Siseraning əwladliri, Temaḥning əwladliri, **56** Nəziyaning əwladliri bilən Hatifaning əwladliridin ibarət. **57** Sulaymanning hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: — Sotayning əwladliri, Sofərətning əwladliri, Peridaning əwladliri, **58** Yaalaning əwladliri, Darkonning əwladliri, Giddəlning əwladliri, **59** Xəfətiyaning əwladliri, Hattilning əwladliri, Poḳərət-Ḥazzibaimning əwladliri bilən Amonning əwladliridin ibarət. **60** Ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkari boloɣanlarning əwladliri jəmiy üq yüz toḳsan ikki kixi. **61** Təwəndiki kixilər Təl-Melaḥ, Təl-Harxa, Kerub, Addon, Immərdin kəlgən bolsimu, lekin ular əzlirining ata jəmətining yaki nəsəbining Israil adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. **62** Bular Delayaning əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning əwladliri bolup, jəmiy altə yüz ḳirik ikki kixi; **63** Kaḥinlardin Habayaning əwladliri, kozning əwladliri bilən Barzillayning əwladliri bar idi; Barzillay Gileadlik

Barzillayning bir ḳizini aloꞑaqḳa ularning eti bilən ataloꞑanidi. 64 Bular jəmətining nəsəbnamisini izdəp tapalmidi; xunga ular «napak» ḥesablinip kaḥinliḳtin ḳalduruldi. 65 Waliy ularoꞑa: — Urim wə tummimni kətürgüqi kaḥin arimizda hizmättə boloꞑuqə «əng muḳəddəs yimäkliklər»gə eoꞑiz təgküzməysilər, dedi. 66 Pütün jamaət jəmiy ḳirik ikki ming üq yüz atmix kixi; 67 Buningdin baxḳa ularning yənə yəttə ming üq yüz ottuz yəttə ḳul-dediki bar idi; yənə ikki yüz ḳirik bəx ər-ayal oꞑəzəlqisi bar idi. Ularning yəttə yüz ottuz altə eti, ikki yüz ḳirik bəx ḳeqiri, 69 tət yüz ottuz bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar idi. 70 Jəmət kattiwaxliridin bəziliri [ibadəthana] ḳuruluxi üqün ḥədiyələirini təḳdim ḳildi; waliy həzinigə ming darik altun, əllik das wə bəx yüz ottuz ḳur kaḥin toni təḳdim ḳildi; 71 jəmət kattiwaxliridin bəziliri ḳurulux həzinisigə yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx; 72 həlḳning ḳaloꞑini yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx, atmix yəttə ḳur kaḥin tonini təḳdim ḳildi. 73 Xuningdin keyin kaḥinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oꞑəzəlkəxlər wə bir ḳisim həlḳ ḳoxulup, ibadəthana hizmətkarliri, xundaḳla ḳaloꞑan Israil həlḳining ḥəmmisi əz xəḥərlirigə makanlaxti.

8 Yəttinqi ayoꞑa kəlgəndə, Israillarning ḥəmmisi əz xəḥərlirigə kelip orunlixip boldi. Bu qaoꞑda pütün halayiḳ huddi bir adəmdək bolup «Su ḳowuḳi» aldidiki məydanoꞑa yioꞑilip, təwratxunas Əzradin Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən Israiloꞑa tapilioꞑan Təwrat-ḳanun kitabini kəltürüxni tələp ḳildi. 2 Yəttinqi ayning birinqi küni kaḥin Əzra Təwrat-ḳanun kitabini jamaətkə, yəni ər-ayallar, xundaḳla anglap qüxinələydioꞑan barliḳ kixilərning aldioꞑa elip qiḳti; 3 «Su ḳowuḳi»ning aldidiki məydanda, ətigəndin qüxkiqə, ər-ayallaroꞑa, xundaḳla anglap qüxinələydioꞑan kixilərgə oḳup bərdi. Pütkül jamaətning ḳulaḳliri Təwrat-ḳanun kitabidiki səzlərdə idi. 4 Təwratxunas Əzra məhsus muxu ixḳa ḥazirlanoꞑan yaoꞑaq munbərgə qiḳip turdi; uning ong təripidə turoꞑini Mattitiya, Xema, Anayaḥ, Uriya, Ḥilḳiya bilən Maaseyaḥlar idi; sol təripidə turoꞑini Pidaya, Mixaəl, Malkiya, Ḥaxom, Ḥaxbaddana, Zəkəriya bilən Məxullam idi. 5 Əzra pütkül halayiḳning kəz aldida kitabni aqti, qünki u pütün halayiḳtin egizdə turatti; u kitabni aqḳanda, barliḳ halayiḳ ornidin ḳopti. 6 Əzra uluoꞑ Huda boloꞑan Pərwərdigaroꞑa mədḥiyələr oḳuwidi, barliḳ halayiḳ ḳollirini kətürüp jawabən: «Amin! Amin!» deyixti; andin tizlinip, pixanisini yərgə yeḳip, Pərwərdigaroꞑa səjdə ḳildi. 7 Andin keyin Lawiylardin Yəxuya, Bani, Xərəbiya, Yamin, Akkub, Xabbitay, Hodiya, Maaseyaḥ, Kelita, Azariya, Yozabad, Ḥanan wə Pelayalar halayiḳḳa Təwrat ḳanunini qüxəndürdi; jamaət ərə turatti. 8 Ular jamaətkə kitabtin Hudaning Təwrat-ḳanunini jaranglik oḳup bərdi wə oḳuloꞑanni qüxiniwelixi üqün uning mənisi wə əḥmiyiti tooꞑrisida enik təbir bərdi. 9 Waliy Nəḥəmiya bilən təwratxunas kaḥin Əzra wə həlḳḳə ḳanunning mənisini əgitidioꞑan Lawiylar pütkül jamaətkə: — Bügün Hudayinglar boloꞑan Pərwərdigaroꞑa ataloꞑan muḳəddəs kündur, yioꞑa-zar ḳilmanglar! — dedi. Qünki halayiḳning ḥəmmisi Təwrat ḳanunidiki səzlərni anglap yioꞑa-zar ḳilip ketixkənidi. 10 Andin [Nəḥəmiya] ularoꞑa: — Silər berip nazu-nemətlərni yəp, xərbətlərni iqinglar, əzigə [yimək-iqmək] təyyarliyalmioꞑanlaroꞑa yemək-iqmək bəlüp beringlar; qünki bügün Rəbbimizgə ataloꞑan muḳəddəs bir kündur. Oꞑəmkin bolmanglar; qünki Pərwərdigarning xadliḳi silərning küqünglardur, dedi. 11 Lawiylarmu: — Bügün muḳəddəs kün boloꞑaqḳa, tinqlininglar, oꞑəmkin bolmanglar! — dəp jamaətni tinqlandurdi. 12 Jamaət ḳaytip berip, yəp-iqixti, baxḳilaroꞑimu yimək-iqmək üləxtürüp bərdi, xad-huramlikḳa qəmdi; qünki ular berilgən təlim səzlirini qüxəngənidi. 13 Ətisi halayiḳ iqidiki ḳəbilə kattiwaxliri, kaḥinlar wə Lawiylar təwratxunas Əzraning yenioꞑa yioꞑilip, Təwrat ḳanunidiki səzlərni tehimu qüxinip pəm-parasətkə erixməkqi boldi. 14 Ular Təwrat ḳanunida Pərwərdigar Musaning wastisi bilən Israillaroꞑa yəttinqi aydiki ḥeytta kəpilərdə turuxi kerəkliki pütülgənlikini uḳti, 15 xundaḳla əzliri turuwatḳan barliḳ xəḥərlərdə wə Yerusalemda: «Silər taoꞑḳa qiḳip, zəytun xehi bilən yawa zəytun xahlirini, hadas əjmə xahlirini, horma dərəhlirining xahlirini wə yopurmaḳliri baraḳsan dərəh xahlirini əkilip, Təwratta yeziloꞑinidək kəpilərni yasanglar» degənlikini tarḳitip jarkalaxni buyruoꞑanliḳini uḳti. 16 Xuning bilən halayiḳ qiḳip xah əkilip əzliri üqün, ḥərbiri əylirining əgziliridə, ḥoylilirida, Hudaning əyidiki ḥoylilarda, «Su ḳowuḳi»ning qong məydanida wə «Əfraim dərwazisi»ning qong məydanida kəpilərni yasap tikti. 17 Sürgünlüktin ḳaytip kəlgən pütkül jamaət kəpilərni yasap tikti wə xundaḳla kəpilərgə jaylaxti; Nunning ooꞑli Yəxuaning künliridin tartip xu küngiqə Israillar undaḳ ḳilip baḳmioꞑanidi. Ḥəmməylən ḳattiḳ huxal boluxti. 18 Birinqi kündin ahirḳi küngiqə [Əzra]

ḫərküni Hudaning Təwrat-ḳanun kitabini oḳudi. Ular yəttə kün ḫeyt ətküzdi; səkkizinqi küni bəlgilimə boyiqə təntənilik ibadət yiƣilixi ətküzüldi.

9 Xu ayning yigirmə tətinqi küni Israillar roza tutup, boz kiyip, üsti-bexiƣa topa qaqḳan ḫalda yiƣildi; **2** Israil nəsli əzlirini barliḳ yat taipilərdin ayrip qiḳti, andin ərə turup əzlirining gunaḫlirini wə ata-bowilirining ətküzgən ḳəbiḫliklirini etirap ḳildi. **3** Ular xu künning tətdin biridə əz yeridə turup əzlirining Hudasi boloƣan Pərwərdigarning Təwrat-ḳanun kitabini oḳudi; künning yənə tətdin biridə əzlirining gunaḫlirini tonudi wə Hudasi boloƣan Pərwərdigaroƣa səjdə ḳildi. **4** Lawiylardin Yəxua, Bani, Kadmiyəl, Xəbaniya, Bunni, Xərəbiya, Bani wə Kenanilar pələmpəylərdə turup əzlirining Hudasi boloƣan Pərwərdigaroƣa ünlük awaz bilən nida ḳildi. **5** Lawiy Yəxua, Kadmiyəl, Bani, Ḫaxabiniya, Xərəbiya, Hodiya, Xəbaniya wə Pitaḫiyalar: «Ornunglardin ḳopup Hudayinglar boloƣan Pərwərdigaroƣa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḫiyə ḳayturunglar» — dedi wə mundaḳ [dua-ḫəmdusana uḳudi]: — «[I Huda], insanlar Sening xanu-xəwkətlik namingni uluƣlisun! Bərḫək, barliḳ təxəkkür-mədḫiyilər namingoƣa yetixməydu! **6** Sən, pəḳət Sənla Pərwərdigardursən; asmanlarni, asmanlarning asminini wə ularning barliḳ ḳoxunlirini, yər wə yər üstidiki ḫəmmini, dengizlar wə ular iqidiki ḫəmmini yaratḳuqidursən; Sən bularning ḫəmmisigə ḫayatliḳ bərgüqisən, asmanlarning barliḳ ḳoxunliri Sanga səjdə ḳiloƣuqidur. **7** Sən bərḫək Pərwərdigar Hudadursən, Sən Abramni talliding, uni Kaldiyəning Ur xəḫiridin elip qiḳting, uningoƣa Ibraḫim degən namni ata ḳilding. **8** Sən uning ḳəlbining Өzünggə sadiḳ-ixənqilik ikənlikini kərüp, uning bilən əḫdə tüzüp Ḳanaaniylarning, Ḫittiylarning, Amoriylarning, Pərizziylərning, Yəbusiylarning wə Girgaxiylarning zeminini uning əwladliriƣa təḳdim ḳilip berixni wədə ḳilding; Sən ḫəḳḳaniy boloƣanliḳingdin, səzliringni ixḳa axurdung. **9** Sən ata-bowilirimizning Misirda jəbir-zulum qekiwatḳanliḳini kərüp, ularning Ḳizil dengiz boyidiki nalisiƣa ḳulaḳ salding. **10** Sən Misirliḳlarning ularoƣa ḳandaḳ yooƣanqilik bilən muamilə ḳiloƣanliḳini bilginingdin keyin Pirəwn, uning barliḳ hizmətqiliri wə uning zeminidiki barliḳ həlḳḳə məjizilik alamət wə karamətlərni kərsitip, Өzüng üqün bügüngə ḳədər saḳlinip keliwatḳan uluƣ bir nam-xəḫrətni tikliding. **11** Sən yənə [ata-bowilirimiz] aldida dengizni bəlüp, ular dengizning otturisidin ḳuruḳ yər üstidin mengip ətti; ularni ḳooƣlap kəlgənlərni qongḳur dengiz tegigə taxlap oƣərḳ ḳiliwətting, huddi juxḳunluḳ dengiziƣa taxlanoƣan taxtək oƣərḳ ḳilding. **12** Sən ularni kündüzi bulut tüwrüki bilən, keqisi ot tüwrüki bilən yetəkliding, bular arḳiliḳ ularning mangidioƣan yolini yorutup bərding. **13** Sən Sinay teoƣioƣa qüxüp, asmanda turup ular bilən səzlixip, ularoƣa tooƣra ḫəküm, ḫəḳiḳiy ixənqlik ḳanunlar, yahxi bəlgilimilər wə əmrlərni ata ḳilding. **14** Sən ularoƣa Өzüngning muḳəddəs xabat kününgni tonuttung, ḳulung Musaning wastisi bilən ularoƣa əmrlər, bəlgilimilər wə Təwrat ḳanunini tapiliding. **15** Sən ularoƣa aq ḳaloƣanda yesun dəp asmandin nan, ussioƣanda iqsun dəp ḳoram taxtin su qiḳirip bərding; Sən ularoƣa berixkə ḳolungni kətürüp ḳəsəm ḳiloƣan əxu zeminni kirip igilənglar, deding. **16** Lekin ular, yəni ata-bowilirimiz məoƣrulinip, boyni ḳattiḳliḳ ḳilip əmrliringgə ḳulaḳ salmidi. **17** Ular itaət ḳilixni rət ḳildi, Sening ularning otturisida yaratḳan karamət məjiziliringni yad ətmidi, bəlki boyni ḳattiḳliḳ ḳildi, asiyliḳ ḳilip, ḳul ḳilinoƣan jayoƣa kətməkqi bolup, əz aldioƣa yolbaxqi tiklidi. Lekin Sən əpuqan, meḫir-xəpḳətlik ḫəm rəḫimdil, asan oƣəzəplənməydioƣan, zor meḫir-muḫəbbətlik Təngridursən; xunga Sən ularni taxliwətmiding. **18** Ular ḫətta tehi əzlirigə bir ḳuyma mozayni yasap: «Mana bu silərni Misirdin elip qiḳḳan ilaḫ!» degən waḳtida ḫəm ḳattiḳ kupurluḳ ḳiloƣinida, **19** Sən tolimu rəḫimdil boloƣanliḳing üqün ularni yənila bayawanda taxlap ḳoymiding; kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin neri kətməy, ularoƣa yol baxlidi; keqisi ot tüwrükimu ulardin neri kətməy, ularoƣa nur berip, mangidioƣan yolini kərsətti. **20** Sən Өzüngning meḫribanə Roḫingni qüxürüp ularoƣa təlim bərding; Sən ularning yeyixi üqün «manna»ni ayimiding, ussuzluḳini ḳandurux üqün suni bərding. **21** Sən ularni bayawanda ḳiriḳ yil ḳamdap kəlding; ḫeqnemisi kəm bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ixximidi. **22** Sən padixaḫliḳlar wə taipilərni ularning ḳolioƣa bərding, bularni ularning zemینioƣa qegralar ḳilip bərding. Xuning bilən ular Siḥon padixaḫning zeminini, Ḫəxbonning padixaḫining zeminini wə Baxan padixaḫi Ogning zeminini igilidi. **23** Sən ularning pərzənt-əwladlirini asmandiki yultuzlardək awuttung; Sən ularni ata-bowiliriƣa: «Silər bu zeminni igiləxkə uningoƣa kiringlar» dəp təḳdim ḳiloƣan zeminoƣa baxlap

kirding. 24 Ularning əwladliri kirip u zeminni igilidi;
Sən u zeminda turuwatqan Kanaan aһalisini ularoɣa
bekindurdung һəm zemindiki padixaһlarni wə
ularning kəbilə-kowmlirini: «Silər ularoɣa halioɣanqə
muamilə kilinglar» dəp ularning kolioɣa tapxurdung.
25 Ular mustəһkəm xəһərlərni, munbət yərlərni ixoɣal
kilip, һərhil esil buyumlaroɣa toloɣan əylərgə, kolap
koyuloɣan kuduklaroɣa, üzümzarliklar, zəytunluklar
wə intayin kəp mewilik dərəһlərgə igə boldi; yəp-iqip
səmrip, Sening zor meһribanlikingdin səyünüxti!
26 Lekin ular gədənkəxlik kilip Seningdin yüz
ərüp, Təwrat kanunungni arkisioɣa taxlidi, ularni
yeningoɣa yandurmak üqün agaһ-guwaһlik yətküzgən
pəyoɣəmbərliringni əltürüp əxəddiy kupurluk kildi.
27 Xunga Sən ularni jəbir-zulum saloɣuqilarning
kolioɣa tapxurdung, dərwəkə ular ularni kiynidi;
ular kiynaloɣan wakitlirida Sanga yalwuruxkanidi,
Sən asmanlarda turup ularoɣa kulak salding, zor
rəһimdilliking boyiqə ularoɣa kutkuzoɣuqilarni
əwətətting, ular bularni əzgüqilərning kolidin
kutkuzatti. 28 Lekin ular aramlikka erixkəndin keyin
yənə Sening aldingda rəzillik kilixka baxliwidi, Sən
ularni yənə düxmənlirining kolioɣa tapxurdung, ular
ularning üstidin һəkümranlik kildi; ular yənə Sening
aldingda nalə-pəryat kilixiwidi, Sən asmanlarda
turup kulak selip, rəһimdillikliring boyiqə ularni
yenix-yenixlap kutkuzdung. 29 Sən ularni Өzüngning
Təwrat-kanunungoɣa kaytixka agaһlandurdung;
lekin ular məoɣrurlinip, əmrliringgə kulak salmidi,
һəkümliring aldida gunaһ kildi (insan һəkümliringgə
əməl kilsa, ular xu səwəbtin һayatta bolidu). Ular
jaһillik bilən boynini toloɣap, gədənkəxlik kilip sanga
kulak selixni rət kildi. 30 Ularoɣa uzun yil səwr-takət
kilding, Roһing pəyoɣəmbərliringning wastisi bilən
agaһ-guwaһlik bərgən bolsimu, ular yənila kulak
salmidi; xunga Sən ularni һərkaysi əl-yurtlardiki
taipilərning kolioɣa tapxurdung. 31 Ualbuki, Sən zor
rəһimdillikliring tüpəylidin ularning nəslini pütünləy
kurutuwətmiding һəm ularni taxliwətmiding;
qünki Sən meһir-xəpkətlik һəm rəһimdil
Təngridursən. 32 Əmdi aһ Hudayimiz, əһdəngdə
turup özgərməs muһəbbitingni kərsitidioɣan uluoɣ,
kudrətlik wə dəһxətlik Təngri, əmdi Seningdin
bizning, padixaһlirimizning wə əmirlirimizning,
kaһinlirimizning, pəyoɣəmbərlirimizning, ata-
bowilirimizning xundakla Өzüngning barlik
həlkingning Asuriyə padixaһining zamanidin buyan
bügüngiqə beximizoɣa qüxkən barlik azab-okubətlərni
kiqik ix dəp karimaslikingni ətünimiz. 33 Beximizoɣa
kəlgən barlik ixta Sən adilsən; qünki Sening kiloɣining
һəkikət boyiqə boldi, bizning kiloɣinimiz rəzilliktur.
34 Padixaһlirimiz, əmirlirimiz, kaһinlirimiz bilən ata-
bowilirimizning һəmmisi Sening Təwrat kanunungoɣa
əməl kilmay, əmrliringgə wə Sening ularoɣa ispatlap
bərgən agaһ-guwaһlikliringoɣa һeq kulak salmidi.
35 Ular Sən ularoɣa muyəssər kiloɣan padixaһlikta
turuxtin, ularoɣa ata kiloɣan zor məmurqilikтin wə
xuningdək ularning aldioɣa yayoɣan bu kəng munbət
zemindiki turmuxtin bəһrimən boluwatkan bolsimu,
lekin ular Sening ibadət-hizmitingdə bolmidi yaki
özlirining rəzil kilmixliridin yanmidi. 36 Mana, biz
bügün kullarmiz! Sən mewisi bilən nazu-nemətliridin
yeyixkə ata-bowilirimizoɣa təkdim kilip bərgən
zeminda tursakmu, biz mana uningda kul bolup
kalduk! 37 [Zemin] Sən bizning gunaһlirimiz üqün
bizni idarə kilixka bekitkən padixaһlaroɣa mol
məһsulatlirini berip turidu; ular bədənlirimizni һəm
qarwa mallirimizni əz məyliqə baxkurup keliwatidu;
biz zor dərd-ələmdə bolduk». 38 «— Biz mana muxu
barlik ixlar tüpəyli mukim bir əһdini tüzüp yezip
kiktuk; əmirlirimiz, Lawiylirimiz bilən kaһinlirimiz
buningoɣa əz məһürlirini basti».

10 Buningoɣa birinqi bolup məһür baskanlar
Һakaliyaning ooɣli, waliy Nəһəmiya bilən
Zədəkiya idi; 2 Andin [kaһinlardin] Seraya, Azariya,
Yərəmiya, 3 Paxhur, Amariya, Malkiya, 4 Һattux,
Xəbaniya, Malluk, 5 Һarim, Mərəmot, Obadiya,
6 Daniyal, Ginniton, Baruk, 7 Məxullam, Abiya,
Miyamin, 8 Maaziyaһ, Bilgay, Xemayalar; ular kaһinlar
idi. 9 Lawiylardin: — Azaniyaning ooɣli Yəxua,
Һenadadning əwladliridin Binnui bilən Kadmiyəl
10 wə ularning kerindaxliridin Xəbaniya, Hodiya,
Kelita, Pelaya, Һanan, 11 Mika, Rəhob, Һaxabiya,
12 Zakkor, Xərəbiya, Xəbaniya, 13 Hodiya, Bani,
Beninu idi. 14 Jamaət baxlikliridin: Parox, Paһat-
Moab, Elam, Zattu, Bani, 15 Bunni, Azgad, Bibay, 16
Adoniya, Bigway, Adin, 17 Ater, Һəzəkiya, Azzur, 18
Hodiya, Һaxum, Bizay, 19 Һarif, Anatot, Nebay, 20
Magpiyax, Məxullam, Һezir, 21 Məxəzabəl, Zadok,
Yaddua, 22 Pilatiya, Һanan, Anaya, 23 Һoxiya,
Һananiya, Һaxxub, 24 Һallohəx, Pilha, Xobək, 25
Rəһum, Һaxabnaһ, Maaseyaһ, 26 Ahiyaһ, Һanan,
Anan, 27 Malluk, Harim, Baanaһlar idi. 28 Kaloɣan həlk:
— Kaһinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oɣəzəlkəxlər,

ibadəthanining hizmətkarliri wə xuningdək əzlirini zeminlardiki taipilərdin ayrip qiḳip, Hudaning Təwrat ḳanuniọa ḳaytḳanlarning ḥərbiri wə ularning ayalliri wə ooɣul-ḳiz pərzəntliri ḳatarlik ḥidayət tepip yorutuloɣanlarning ḥəmmisi **29** əz ḳerindaxliri boloɣan mətiwərlər bilən ḳoxulup: «Əzimizni ḳarọix ḳəsimi bilən əḥdigə baoɣlap, Hudaning ḳuli Musa arḳilik jakarliọan Təwrat ḳanunida mengip, Rəbbimiz Pərwərdigarning barlik əmirliri, ḥəküm-bəlgilimilirini tutup əməl ḳilimiz; **30** ḳizlirimizni bu yurttiki yat əlliklərgə yatlik ḳilmaymiz ḥəm ooɣullirimizọimu ularning ḳizlirini elip bərməymiz; **31** bu yurttiki yat əlliklər xabat künidə mal-tawar wə axliḳlirini əkilip satmaḳqi bolsa, xabat künliri yaki ḥərḳaysi baxḳa muḳəddəs künlərdimu ulardin ḳət'iy ḥeqnemə setiwalmaymiz; ḥər yəttinqi yili yərni terikṣiz ak ḳaldurimiz ḥəm barlik ḳərzlərni kəqürüm ḳilimiz» — deyixti. **32** Biz yənə əzimizgə ḥərbir adəm ḥər yili Hudayimizning əyining hizmət hirajiti üqün üqtin bir xəkəl kümüx berixkə bəlgilimilərni bekittuḳ; **33** bu pul «tizilidioɣan təḳdim nan»lar, daimiy axlik ḥədiyələr, daimiy kəydürmə ḳurbanliḳlar, xabat küni bilən yengi aylardiki kəydürmə ḳurbanliḳlar, ḳərəli bekitilgən ḥeytlarda ḳilinidioɣan kəydürmə ḳurbanliḳlar üqün, ḥərhil muḳəddəs buyumlar üqün, Israiloɣa kafarət kəltüridioɣan gunah ḳurbanliḳliri üqün, xuningdək Hudayimizning əyidiki barlik hizmətlərning hirajiti üqün ixlitilsun dəp bəlgiləndi. **34** Biz yənə ata jəmətlirimiz boyiqə kaḥinlar, Lawiylar wə həlḳ arisida qək taxlap, ḥər yili bəlgiləngən ḳərəldə Hudayimizning əyigə Təwrat ḳanunida pütülginidək Pərwərdigar Hudayimizning ḳurbangaḥida ḳalax üqün otun yətküzüp berix nəwətlirini bekittuḳ; **35** yənə ḥər yili etizimizdiki tunji pixḳan ḥosulni, ḥəmmə mewilik dərəhlərning tunji pixḳan mewilirini Pərwərdigarning əyigə yətküzüp berixni, **36** xundaḳla Təwrat ḳanunida pütülginidək, tunji ooɣlimizni wə kala, ḳoy-ooɣlaḳ padiliridin tunji qarpiyimizni Hudaning əyigə apirip, u əydə wəzipə ətəwatḳan kaḥinlaroɣa əpkelixni, **37** ḥərbir yengi hemirning dəsləp pixḳan nanliridin birni, xundaḳla barlik «kətürmə ḥədiyə»lirimizni təḳdim ḳilixni, ḥərhil dərəhlərdin dəsləpki pixḳan mewilərni, yengi xarab, yengi zəytun meyini Hudayimizning əyining həzinə-ambarliriọa apirip berixni, yəni kaḥinlaroɣa yətküzüp berixni, xuningdək etizlirimizdin qikḳan ḥosulning ondin biri boloɣan əxrini Lawiylaroɣa berixni bekittuḳ; Lawiylar bizning terikqilikḳa tayinidioɣan xəḥərlirimizdin qikḳan ḥosulning ondin biri boloɣan əxrini tapxuruwalsun dəp bekittuḳ; **38** xuningdək, Lawiylar qikḳan ḥosulning ondin birini tapxuruwaloɣan qaoɣda Ḥarunning əwladliridin kaḥin boloɣan birsi ular bilən billə bolsun, Lawiylar əxu ondin bir ülüxning yənə ondin bir ülüxini ayrip Hudaning əyigə, uning həzinə-ambarliriọa saḳlaxḳa tapxursun dəp bəlgiliduḳ. **39** Israillar bilən Lawiylar axliḳtin, yengi xarabtin, yengi zəytun meyidin «kətürmə ḥədiyə» ḳilip muḳəddəs jaydiki əswab-üsküniləp saḳlinidioɣan həzinə-ambarlaroɣa, yəni wəzipə ətəydioɣan kaḥin, dərwaziwən wə oɣəzəlkəxlər turidioɣan jayoɣa tapxuruxi kerək. Biz Hudayminizning əyining ḥajətliridin ḥərgiz əzimizni tartmaymiz!

11 U qaoɣda həlḳ iqidiki əmirlər Yerusalemda turatti; ḳaloɣan puḳralar qək taxlinix bilən ondin biri muḳəddəs xəḥər Yerusalemda olturaḳlixip, ḳaloɣan ondin tokḳuzi baxḳa xəḥərlərdə olturaḳlaxti. **2** Əz ihtiyari bilən Yerusalemda olturaḳlixixḳa otturioɣa qikḳanlaroɣa bolsa, jamaət ularoɣa bəht-bərikət tilidi. **3** Yəḥudiyə əlkisidin, Yerusalemoɣa makanlixip ḳaloɣan bəg-əmirlər təwəndikidək (Israillar, kaḥinlar, Lawiylar, ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkarlirining əwladliri Yəḥudiyə xəḥərliridə, ḥərbiri əz təwəlikidə makanlaxḳan bolsimu, Yəḥudalardin wə Binyaminlardin bəziliri Yerusalemda makanlaxti): — Bularning iqidə, Yəḥudalardin: — Pərəzning əwladidin boloɣan Uzziyaning ooɣli Ataya; Uzziya Zəkəriyaning ooɣli, Zəkəriya Amariyaning ooɣli, Amariya Xəfatiyaning ooɣli, Xəfatiya Maḥalalelning ooɣli idi. **5** Yənə Barukning ooɣli Maaseyaḥ; Baruḳ Kol-Ḥozəḥning ooɣli, Kol-Ḥozəḥ Ḥazayaning ooɣli, Ḥazaya Adayaning ooɣli, Adaya Yoaribning ooɣli, Yoarib Zəkəriyaning ooɣli, Zəkəriya Xilonining ooɣli. **6** Yerusalemoɣa makanlaxḳan barlik Pərəz jəmətidikilər jəmiy tət yüz atmix səkkiz kixi bolup, ḥəmmisi əzimətlər idi. **7** Binyaminning əwladliridin: — Məxullamning ooɣli Sallu; Məxullam Yoədning ooɣli, Yoəd Pidayaning ooɣli, Pidaya Kolayaning ooɣli, Kolaya Maaseyaḥning ooɣli, Maaseyaḥ Itiyəlning ooɣli, Itiyəl Yəxayaning ooɣli. **8** Uningoɣa əgəxkənlər, Gabbay wə Sallay idi; xularoɣa munasiwətlik jəmiy tokḳuz yüz yigirmə səkkiz kixi idi. **9** Zikrining ooɣli Yoel ularni baxḳuridioɣan əməldar idi; Sinuaḥning ooɣli Yəḥuda xəḥərning muawin ḥakimi idi. **10** Kaḥinlardin: — Yoaribning ooɣli Yədaya bilən Yaḳin,

11 xundakla Hudaning əyining bax oɳojidari Seraya;
Seraya Ḥilḳiyaning ooɳli, Ḥilḳiya Məxullamning
ooɳli, Məxullam Zadokning ooɳli, Zadok Merayotning
ooɳli, Merayot Ahitubning ooɳli idi; 12 yənə uning
ḳerindaxliridin ibadəthanidiki hizməttə boloɳanlardin
jəmiy səkkiz yüz yigirmə ikki kixi bar idi;
yənə Yərohamning ooɳli Adaya bar idi; Yərohəm
Pelaliyaning ooɳli, Pelaliya Amzining ooɳli, Amzi
Zəkəriyaning ooɳli, Zəkəriya Paxhurning ooɳli, Paxhur
Malkiyaning ooɳli idi; 13 uning ḳerindaxlirining
həmmisi jəmət baxliḳi bolup, jəmiy ikki yüz ḳirik
ikki kixi idi; yənə Azarəlning ooɳli Amaxsay bar idi;
Azarəl Ahzayning ooɳli, Ahzay Məxillimotning ooɳli,
Məxillimot Immərning ooɳli idi; 14 yənə ularning
ḳerindaxliridin, palwan-əzimətlərdin, jəmiy bir yüz
yigirmə səkkiz kixi bar idi; Gedolimning ooɳli Zabdiyəl
ularni baxḳuridioɳan əməldar idi. 15 Lawiylardin:
— Ḥaxxubning ooɳli Xemaya bar idi; Ḥaxxub
Azrikamning ooɳli, Azrikam Ḥaxabiyaning ooɳli,
Ḥaxabiya Bunnining ooɳli idi; 16 yənə Lawiylarning
ḳəbilə baxliḳliri boloɳan Xabbitay bilən Yozabad
bolup, Hudaning əyining texidiki ixlaroɳa məs'ul idi.
17 Yənə Mikaning ooɳli Mattaniya dua waḳitlirida
təxəkkür-rəḥmətlər eytixḳa yetəkqilik ḳilatti; Mika
Zabdining ooɳli, Zabdi Asafning ooɳli idi; Bakbukiya
ḳerindaxliri iqidə muawinliḳ wəzipisini ətəytti;
yənə Xammuaning ooɳli Abda bar idi; Xammua
Galalning ooɳli, Galal Yədutunning ooɳli idi. 18
Muḳəddəs xəḥərdə turuwatḳan Lawiylarning ḥəmmisi
ikki yüz səksən tət kixi idi. 19 Dərwaziwənlərdin:
— dərwazilarda kəzəttə turidioɳan Akkub bilən
Talmon wə ularning ḳerindaxliri bar idi; ular jəmiy
bir yüz yətmix ikki kixi idi. 20 Ḳaloɳan Israillar,
kaḥinlar, Lawiylar Yəḥudiyə xəḥərliridə, ḥərbiri əz
mirasida makanlaxti. 21 Ibadəthanining hizmətkarliri
bolsa Ofəl dəngigə makanlaxti; ibadəthanining
hizmətkarlirini Ziha bilən Gixpa baxḳurdi. 22
Yerusalemda Lawiylarni baxḳuroɳuqi Banining
ooɳli Uzzi idi; Bani Ḥaxabiyaning ooɳli, Ḥaxabiya
Mattaniyaning ooɳli, Mattaniya Mikaning ooɳli idi —
demək, Uzza Asafning əwladliridin, yəni Hudaning
əyidiki hizmətkə məs'ul boloɳan oɳəzəlkəxlərdin idi. 23
Qünki padixah ular tooɳruluḳ yarliḳ qüxürgən bolup,
oɳəzəlkəxlərning ḥər künlük ozuḳ-tülükini, xundakla
ətəydioɳan wəzipisini bekitkənidi. 24 Yəḥudaning
ooɳli Zəraḥning əwladliridin Məxəzabəlning ooɳli
Pitaḥiya puḳralarning barliḳ ixlirida padixaḥning
məsliḥətqisi idi. 25 Yeza-ḳixlarḳlar wə ularoɳa təwə
ətrapidiki jaylarda Yəḥudalardin bəziliri turatti;
Kiriat-Arba wə uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, Dibon
wə uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, Yəkabziyəl wə
uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, 26 xundakla Yəxua,
Moladaḥ, Bəyt-Pələt, 27 Ḥazar-Xual, Bəər-Xeba wə
uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, 28 Ziklag, Mikona
wə uning təwəsidiki yeza-kəntlərdə, 29 Ən-Rimmon,
Zoraḥ, Yarmut, 30 Zanoaḥ, Adullam wə bu ikki yərgə
təwə ḳixlaḳlarda, Laḳix wə uningoɳa təwə yərlərdə,
Azikaḥ wə uningoɳa təwə yeza-kəntlərdə makanlaxti;
ular makanlaxḳan yərlər Bəər-Xebadin taki Ḥinnom
jiloɳisioɳa ḳədər sozuldi. 31 Binyaminlar bolsa Geba,
Mikmax, Ayja, Bəyt-əl wə uning təwəsidiki yeza-
kəntlərdə, 32 bəziliri Anatot, Nob, Ananiya, 33 Ḥazor,
Ramaḥ, Gittaim, 34 Ḥadid, Zəboim, Niballat, 35 Lod,
Ono, xundakla Ḥünərwənlər jiloɳisida makanlaxḳanidi.
36 Əslidə Yəḥudiyəgə təyinlənggən Lawiylar ḳisimliridin
bəziliri Binyamin ḳəbilisining zemiɳioɳa makanlaxti.

12 Xealtiyəlning ooɳli Zərubbabəl wə Yəxua bilən
birliktə [sürgünlüktin] qiḳḳan kaḥin wə Lawiylar
təwəndikilər: — [kaḥinlar] Seraya, Yərəmiya, Əzra,
2 Amariya, Malluḳ, Ḥattux, 3 Xekaniya, Rəḥum,
Mərəmot, 4 Iddo, Ginnitoy, Abiya, 5 Miyamin, Maadiya,
Bilgaḥ, 6 Xemaya, Yoarib, Yədaya, 7 Sallo, Amok,
Ḥilḳiya wə Yədaya. Bular bolsa Yəxuaning künliridə
kaḥin boloɳanlar wə ularning ḳerindaxlirining jəmət
baxliḳliri idi. 8 Lawiylardin bolsa Yəxua, Binnuiy,
Kadmiyəl, Xərəbiya, Yəḥuda, Mattaniyalar; Mattaniya
wə uning ḳerindaxliri təxəkkür-rəḥmətlər eytixḳa
məs'ul boldi. 9 Ularning ḳerindaxliri Bakbukiya
bilən Unni nəwiti boyiqə ular bilən udulmu'udul
hizməttə turatti. 10 Yəxuadin Yoyakim tərəldi,
Yoyakimdin Əliyaxib tərəldi, Əliyaxibtin Yoyada
tərəldi, 11 Yoyadadin Yonatan tərəldi, Yonatandin
Yaddua tərəldi. 12 Yoyakimning künliridə kaḥinlardin
jəmət baxliḳi boloɳanlar munular: — Seraya jəmətigə
Meraya; Yərəmiya jəmətigə Ḥananiya; 13 Əzra jəmətigə
Məxullam; Amariya jəmətigə Yəḥoḥanan; 14 Meliku
jəmətigə Yonatan; Xəbaniya jəmətigə Yüsüp; 15 Ḥarim
jəmətigə Adna; Merayot jəmətigə Ḥəlkay; 16 Iddo
jəmətigə Zəkəriya; Ginniton jəmətigə Məxullam; 17
Abiya jəmətigə Zikri; Minyamin bilən Moadiyalarning
jəmətigə Piltay; 18 Bilgaḥ jəmətigə Xammua; Xemaya
jəmətigə Yəḥonatan; 19 Yoarib jəmətigə Mattinay;
Yədaya jəmətigə Uzzi; 20 Sallay jəmətigə Kallay; Amok
jəmətigə Ebər; 21 Ḥilḳiya jəmətigə Ḥasabiya; Yədaya

jəmətigə Nətanəl. 22 Əliyaxib, Yoyada, Yoḥanan wə Yadduaning künliridə Lawiylarning jəmət baxliḳliri tizimlanoɣan wə ohxaxla, Pars padixaḥi Darius təhttiki qaoɣlaroɣiqə kaḥinlarmu tizimlinip kəlgən. 23 Jəmət baxliḳi boloɣan Lawiylar taki Əliyaxibning nəwrisi Yoḥananning waḳtioɣiqə təzkirinamidə tizimlinip kəlgən. 24 Lawiylarning jəmət baxliḳi boloɣan Ḥasabiya, Xərəbiya, Kadmiyəlning ooɣli Yəxualar ḳerindaxliri bilən udulmu'udul turup, Hudaning adimi Dawutning əmri boyiqə nəwətlixip mədḥiyə-munajat, təxəkkür-rəḥmətlər eytip turatti. 25 Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Məxullam, Talmon bilən Akkublar dərwaziwənlər bolup, sepil ḳowuḳlirining ambarlirioɣa ḳarayttı. 26 Bu kixilər Yozadakning nəwrisi, Yəxuaning ooɣli Yoyakimning künliridə, xuningdək waliy Nəḥəmiya bilən təwratxunas kaḥin Əzraning künliridə wəzipigə təyinlənɣən. 27 Yerusalem sepilini [Hudaoɣa] atap tapxurux murasimi ətküzülidioɣan qaoɣda, jamaət Lawiylarni turoɣan ḥərḳaysi jaylardin izdəp tepip, ularni təxəkkür-rəḥmətlər eytix, oɣəzəl oḳux, qang, təmbur wə qiltarlarni qelixḳa, huxal-huramlik bilən atap tapxurulux murasimi ətküzüxkə Yerusalemoɣa elip kəldi. 28 Oɣəzəlkəxlar Yerusalemning ətrapidiki tüzlənɣliktin, Nitofatliḳlarning yeza-kəntliridin, 29 Bəyt-Gilgaldin, Geba bilən Azmawət etizliḳliridin yioɣiloɣanidi; qünki oɣəzəlkəxlar Yerusalemning tət ətrapioɣa əzlirigə məḥəllə-ḳixlaḳlar ḳuruwaloɣanidi. 30 Kaḥinlar bilən Lawiylar əzlirini paklidi, andin həlḳni wə sepil dərwazilirini ḥəm sepilning əzinimu paklidi. 31 Mən [Nəḥəmiya] Yəḥudaning əmirlirini baxlap sepiloɣa qiḳip, təxəkkür-ḥəmdusana oḳuydioɣan ikki qong ətrət adəmni uyuxturdum, bir ətrət sepilning ong təripidə «Tezək ḳowuḳi»oɣa ḳarap mangdi, 32 ularning arḳisidin Ḥoxaya bilən Yəḥudaning əmirlirining yerimi mangdi; 33 yənə Azariya, Əzra, Məxullam, 34 Yəḥuda, Binyamin, Xemaya, Yərəmiyamu mangdi; 35 xuningdək kaḥinlarning ooɣulliridin bəziliri ḳollirioɣa kanay aloɣan ḥalda mangdi: — Ulardin Yonatanning ooɣli Zəkəriya bar idi (Yonatan Xemayaning ooɣli, Xemaya Mattaniyaning ooɣli, Mattaniya Mikayaning ooɣli, Mikaya Zakkurning ooɣli, Zakkur Asafning ooɣli idi). 36 Uning ḳerindaxliridin Xemaya, Azarəl, Milalay, Jilalay, Maayi, Nətanəl, Yəḥuda, Ḥananiyalar bar idi; ular ḳollirioɣa Hudaning adimi Dawutning sazlirini elixḳanidi; təwratxunas Əzra ularning bexida mangoɣanidi. 37 Ular «Bulaḳ ḳowuḳi»oɣa kelip «Dawutning xəḥiri»ning pələmpiyigə qiḳip, «Dawutning ordisi»din ətüp, künqiḳix tərəptiki «Su ḳowuḳi»oɣa kəldi. 38 Təxəkkür-ḥəmdusana oḳuydioɣan ikkinqi ətrət sol tərəp bilən mangdi, mən wə jamaətning yerimi ularning arḳidin mengip, sepil üstidə «Humdanlar munari»din ətüp, udul «Kəng sepil»oɣiqə mengip, 39 «Əfraim ḳowuḳi», «Kona ḳowuḳ», «Beliḳ ḳowuḳi» üstidin ətüp, «Ḥananiyəl munari» wə «Yüzning munari»din ətüp, udul «Ḳoy ḳowuḳi»oɣa kelip, andin «Ḳarawullar ḳowuḳi»da tohtiduḳ. 40 Andin təxəkkür-ḥəmdusana oḳuydioɣan ikki ətrət adəm Hudaning əyidə əz orunlirida turdi; mən bilən əməldarlarning yerimimu xu yərdə turduḳ; 41 kaḥinlardin Eliakim, Maaseyaḥ, Minyamin, Migaya, Əlyoyinay, Zəkəriya bilən Ḥananiyalar karnaylirini elip turuxti; 42 yənə Maaseyaḥ, Xemaya, Əliazar, Uzzi, Yəḥoḥanan, Malkiya, Elam bilən Ezərmu turuxti; oɣəzəlkəxlər Yizraḳiyaning yetəkqilikidə jaranglik oɣəzəl oḳuxti. 43 Xu küni jamaət naḥayiti qong kələmlik ḳurbanliḳlarni sundi ḥəm bək huxal bolup ketixti, qünki Huda ularni zor xadliḳ bilən xadlanduroɣanidi; ayallar bilən balilarmu xundaḳ xadlandi; Yerusalemdiki bu huxalliḳ sadaliri yiraḳ-yiraḳlaroɣa anglandi. 44 U qaoɣda bir ḳisim kixilər kətürmə ḳurbanliḳlar, dəsləpki pixḳan ḥosullar wə əxrilərni saḳlaydioɣan həzinə-ambarlaroɣa məs'ul boluxḳa təyinləndi; ḥərḳaysi xəḥərlərdiki etizliḳlardin, Təwrat ḳanunida kaḥinlaroɣa wə Lawiylaroɣa berixkə bəlgiləngən ülüxlər xu yərdə saḳlinatti. Qünki Yəḥuda həlḳi əz hizmitidə turuwatḳan kaḥinlar bilən Lawiylardin huxal idi. 45 [Kaḥinlar bilən Lawiylar], oɣəzəlkəxlər bilən dərwaziwənlərmu, əz Hudasining tapilioɣan wəzipisini wə xuningdək paklax wəzipisining ḥəmmisini Dawutning wə uning ooɣli Sulaymanning əmri boyiqə ətəytti. 46 Qünki ḳədimdə, Dawutning wə Asafning künliridə, oɣəzəlkəxlərgə yetəkqilik ḳilixḳa ḥəm Hudaoɣa təxəkkür-ḥəmdusana küylirini oḳuxḳa yetəkqilər boloɣanidi. 47 Zərubbabəlning künliridə wə Nəḥəmiyaning künliridə oɣəzəlkəxlərning wə dərwaziwənlərning ülüxlirini, ḥər künlük təminatini pütkül Israil həlḳi berətti; ular yənə Lawiylar üqün muḳəddəs ḥesablanoɣan nərsilərni üləxtürüp berətti; Lawiylarmu muḳəddəs ḥisablanoɣan nərsilərdin Ḥarunning əwladlirioɣa berip turatti.

13 Xu kündə Musaning kitabi jamaət aldida oḳup berildi, kitabta: Ammoniylar bilən Moabiylar mənggü Hudaning jamaitigə kirmisun, 2 Qünki

ular Israillarni ozuқluқ wə su əkilip қarxi almay, əksiqə ularni қaroɳaxқa Balaamni yalliwaloɳan; ḥalbuki, Hudayimiz u қaroɳaxlarni bəht-bərikətkə aylanduriwətkən, dəp yeziloɳan sözlər qiқti. **3** Xundaқ boldiki, jamaət bu қanun sözlirini anglap barliқ xaloɳut kixilərni iloɳap qiқiriwətti. **4** Bu ixtin awwal, Hudayimizning əyining həzinisini baxқuruxқa məs'ul kaḥin Əliyaxib Tobiyaning tuoɳқini bolup, **5** uningoɳa kəngri bir əyni təyyarlap bərgənidi. Xu əydə ilgiri axliқ ḥədiyələr, məstiki, қaqa-қuqa, xuningdək Lawiylar, oɳəzəlkəxlər wə dərwaziwənlərgə berixkə buyruloɳan axliқ əxrilər, yengi xarab wə yengi zəytun meyi, xundaқla kaḥinlaroɳa ataloɳan «kətürmə қurbanliқ»lar saқlinatti. **6** Bu waқitlarda mən Yerusalemda əməs idim; qünki Babil padixaḥi Artahxaxtaning ottuz ikkinqi yili mən padixaḥning yenioɳa қaytip kətkənidim; bir məzgildin keyin mən yənə padixaḥtin ruhsət elip **7** Yerusalemoɳa қaytip barsam, əliyaxibning Hudaning əyidiki ḥoylilarda Tobiyaoɳa əy ḥazirlap bərgənlikidək rəzil ixni uқtum. **8** Bu ix meni қattiқ azablidi, mən Tobiyaning əyidiki barliқ əy jaḥazlirini қoymay talaoɳa taxlatқuziwəttim. **9** Mən yənə əmr қilip, u əylərni paklatқuzup, andin Hudaning əyidiki қaqa-қuqa, axliқ ḥədiyələr bilən məstikni u yərgə əkirgüzüp қoydum. **10** Mən yənə həқlərning Lawiylarning elixқa tegixlik ülüxlirini bərmigənlikini, ḥətta wəzipigə қoyuloɳan Lawiylar bilən oɳəzəlkəxlərning ḥərbirining əz yər-etizliқioɳa қeqip kətkənlikini bayқidim; **11** xunga mən əməldarlar bilən soқuxup, ularni əyibləp: — Nemixқa Hudaning əyi xundaқ taxliwetildi?! — dəp, [Lawiylarni] yioɳip ularni ilgiriki ornioɳa yengiwaxtin turoɳuzdum. **12** Andin barliқ Yəḥudiyə həlқi axliқ əxrisini, yengi xarab wə yengi zəytun meyini həzinə-ambarlirioɳa elip kelip tapxurdi. **13** Mən həzinə-ambarlaroɳa məs'ul boluxқa həziniqi-ambarqilarni təyinlidim; ular kaḥin Xələmiya, təwratxunas Zadok bilən Lawiylardin boloɳan Pidaya idi; ularning қol astida Mattaniyaning nəwrisi, Zakkurning ooɳli Ḥanan bar idi; qünki bularning ḥəmmisi sadiқ, ixənqlik dəp ḥesablinatti; ularning wəzipisi қerindaxlirioɳa tegixlik ülüxlərni üləxtürüp berix idi. **14** — «Aḥ Hudayim, muxu ix yüzisidin meni yad əyligəysən, Hudayimning əyi wə uningoɳa ait hizmətlər üqün kərsətkən meḥrimni əqürüwətmigəysən!» **15** Xu künlərdimu mən Yəḥudiyədə bəzilərning xabat künliridə xarab kəlqəklirini qəyləwatқinini, ənqilərni baoɳlap, bularni wə xuningdək xarab, üzüm, ənjür wə ḥərhil yüklərni exəklərgə artip, toxup yürgənlikini kərdüm; ular bularni Yerusalemoɳa xabat künidə elip kirdi; ularning muxu ax-tülüklərni setip yürgən küni mən ularni guwaḥliқ berip agaḥlandurup қoydum. **16** Yənə Yəḥudiyədə turuwatқan bəzi Turluқlar beliқ wə ḥərhil mal-tawarlarni toxup kelip xabat küni Yəḥudiyəliklərgə satidikən, yənə kelip bularni Yerusalemda satidikən! **17** Xu səwəbtin mən Yəḥudiyə əmirliri bilən soқuxup, ularni əyibləp: — Silərning xabat künini buloɳap, rəzil ix қiloɳininglar nemisi? **18** Ilgiri ata-bowanglar ohxax ixni қiloɳan əməsmu, xuning bilən Hudayimiz bizning beximizoɳa wə bu xəḥərgə ḥazirқi bu balayi'apətni yaoɳduroɳan əməsmu? Əmdi silər xabat künini buloɳap, Israilning bexioɳa Hudaning oɳəzipini tehimu yaoɳduridioɳan boldunglar, dedim. **19** Xunga, xundaқ boldiki, xabat künidin ilgiri, gugum sayisi Yerusalem қowuқlirioɳa qüxkən waқtida, mən xəḥər қowuқlirini etixni buyrudum wə xuningdək xabat küni ətüp kətküqə қowuқlarni aqmasliқ tooɳrisida buyruқ qüxürdum. Mən yənə ḥeqқandaқ yükning toxulup қowuқlardin kirgüzülməsliki üqün hizmətkarlirimning bəzilirini xəḥər қowuқlirioɳa kəzətqi қilip turoɳuzup қoydum. **20** Xundaқ bolsimu sodigərlər wə ḥərhil mal-tawar satidioɳanlar bir-ikki қetim Yerusalemning sirtida tünidi. **21** Mən ularni agaḥlandurup: — Silər nemixқa sepilning aldida tünəysilər? Yənə xundaқ қilidioɳan bolsanglar, mən üstünglaroɳa қol salimən, dewidim, ular xuningdin baxlap xabat künidə kəlmidi. **22** Andin xabat künining muқəddəslikini saқlax üqün, mən Lawiylaroɳa: — Özünglarni paklanglar; andin kelip sepil dərwazilirini beқinglar, dedim. — «I Hudayim, muxu ix yüzisidinmu meni yad əyligəysən, Özüngning zor əzgərməs muḥəbbiting bilən meni ayioɳaysən!» **23** Xu künlərdə mən yənə Axdod, Ammon wə Moab қizlirini hotunluққa aloɳan bəzi Yəḥudalarni bayқidim. **24** Ularning pərzəntlirining yerimi Axdodqə səzləydikən (wə yaki yuқiriқi əllərning birining tilida səzləydioɳan) wə Yəḥudiy tilida xəzliyəlməydikən. **25** Mən ularni [soқuxup] əyiblidim, ularni қaroɳidim, bir nəqqisini urup qaq-saқallirini yuldum, Hudaning nami bilən қəsəm iqküzüp: — Silərning қizliringlarni ularning ooɳlirioɳa bərməysilər, ooɳlliringlaroɳimu, özünglaroɳimu ulardin қiz almaysilər! **26** Israil padixaḥi Sulayman muxundaқ ixlarda gunaḥ sadir қiloɳan əməsmu? Nuroɳun əllər arisida uningoɳa ohxax

ḥeqḳandaḳ padixaḥ yoḳ idi; u əz Hudasi təripidin səyülgən, Huda uni pütkül Israil üstigə padixaḥ ḳilip tikligən bolsimu, lekin ḥətta unimu yat əllik ayallar azdurup gunaḥḳa patḳuzoɣan. **27** Əmdi silərning gepinglaroɣa kirip bundaḳ qong rəzillik ḳilip, yat əllik ḳizlarni elip Hudayimizoɣa wapasizliḳ ḳilimizmu? — dedim. **28** Bax kaḥin Əliyaxibning nəwrisi, Yoyadaning ooɣulliridin biri Ḥoronluḳ Sanballatning küy'ooɣli idi; mən uni yenimdin ḳooɣliwəttim. **29** — «I Hudayim, Sən ularni yadingda tutḳaysən, qünki ular kaḥinliḳḳa daoɣ təgkügüqilər, kaḥinliḳ ḥəm Lawiylaroɣa təwə əḥdinimu buloɣioɣuqilardur!». **30** Xuning bilən mən ularni yat əlliklərning buloɣaxliridin neri ḳilip paklandurdum wə kaḥinlar bilən Lawiylarning wəzipilirinimu [yengiwaxtin] bəlgiləp, ḥərkimni əzining ixioɣa igə ḳildim. **31** Mən yənə əz waḳtida otun-yaoɣaq elip kelinixi wə dəsləpki ḥosulni yətküzüp turuxḳimu adəm orunlaxturdum. «Aḥ Hudayim, meni yadingda tutup, manga xapaət kərsətkəysən!».

Əstər

1 Aḥaxwerox (Ḥindistandin Ḥəbəxistanoƣiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkigə ḥəkümranlik ḳiloƣan Aḥaxwerox)ning təhttiki künliridə xundak bir wəḳə boldi: — **2** Xu künlərdə, u padixaḥ Aḥaxwerox Xuxan ḳəl'əsidiki xaḥanə təhtidə olturoƣinida, **3** u səltənət sürüp üqinqi yili barlik əmirliri wə bəg-ḥakimliriƣa ziyapət bərdi; Pars wə Medianing ḳoxuni, xuningdək ḥərḳaysi əlkilərning esilzadiliri wə bəglirining ḥəmmisi uning ḥuzuriƣa ḥazir boldi. **4** U səltənitining bayliḳining xanu-xəwkiti wə ḥəywitining katta julasini kəp künlər, yəni bir yüz səksən kün kərgəzmə ḳildi. **5** Bu künlər ətüp kətkəndin keyin padixaḥ yənə Xuxan ḳəl'əsidiki barlik həlḳḳə qong-kiqik deməy, ordining qarbeoƣidiki ḥoylida yəttə kün ziyapət bərdi. **6** U yər ak wə kək kəndir yiptin toḳuloƣan pərdilər bilən bezəlgən bolup, bu pərdilər mərmər tax tüwrüklərgə bekitilgən kümüx ḥalḳilaroƣa ak rənglik kəndir yip wə səsün yungluk xoynilar bilən esiloƣanidi; ak ḳaxtax wə ak mərmər taxlar, sədəp wə ḳara mərmər taxlar yatḳuzuloƣan məydan üstigə altun-kümüxtin yasaloƣan diwanlar ḳoyuloƣanidi. **7** Iqimliklər altun jamlarda tutup iqilətti; jamlar bir-birigə ohximaytti; xaḥanə məy-xarablar padixaḥning səltənitigə yarixa mol idi. **8** Xarab iqix ḳaidisi boyiqə, zorlaxḳa ruhsət ḳilinmaytti; qünki padixaḥ ordidiki barlik oƣojidarlaroƣa, ḥərkimning iqixi əz haḥixi boyiqə bolsun, dəp bekitip bərgənidi. **9** Hanix Waxtimu padixaḥ Aḥaxweroxning ordisida ayallar üqün ziyapət bərdi. **10** Yəttinqi küni Aḥaxwerox padixaḥ xarabtin kəypi qaoƣ boloƣinida, aldida hizmitidə turoƣan Məḥuman, Bizta, Ḥarbona, Bigta, Abagta, Zetar, Karkas degən yəttə ḥərəm'aoƣisini **11** hanix Waxtining puḳralar wə əmirlərning aldida güzəllikini kərsətsun dəp, uni hanixlik tajini kiyip kelixkə qarḳiroƣili əwətti; qünki u tolimu qiraylik idi. **12** Lekin ḥərəm'aoƣiliri hanix Waxtioƣa padixaḥning əmrini yətküzgəndə, u kelixni rət ḳildi; xuning bilən padixaḥ intayin oƣəzəplinip, uning ḳəḥri ərlidi. **13** Xu wakitlarda padixaḥning ixliri tooƣruluk ḳanun-əḥkamlarni pixxik bilgənlərdin məslihət sorax aditi bar idi; xunga padixaḥ wəziyətni pixxik qüxinidioƣan danixmənlərdin soridi **14** (u qaoƣda danixmənlərdin uning yenida Karxina, Xetar, Admata, Tarxix, Mərəs, Marsena, Məmukan ḳatarlik yəttə Pars bilən Medianing əmirliri bar idi; ular daim padixaḥ bilən kərüxüp turatti, padixaḥlikta ular aldinki ḳatarda turatti). **15** Padixaḥ ulardin: — Hanix Waxti mənki padixaḥ Aḥaxweroxning ḥərəm'aoƣilar arḳilik yətküzgən əmrim boyiqə ix ḳilmioƣini üqün uni ḳanun boyiqə ḳandak bir tərəp ḳilix kerək? — dəp soridi. **16** Məmukan padixaḥ wə əmirlərning aldida jawap berip: — Hanix Waxti aliylirining zitioƣa tegipla ḳalmay, bəlki padixaḥimiz Aḥaxweroxning ḥərḳaysi əlkiliridiki barlik əmirlər wə barlik puḳralarningmu zitioƣa təgdi. **17** Qünki hanixning xu ḳiloƣini barlik ayallarning ḳulikioƣa yətsə, ular «Padixaḥ Aḥaxwerox: «Hanixi Waxtini yenimoƣa elip kelinglar» dəp əmr ḳilsa, u kəlməptu!» dəp əz ərlirini mənsitməydioƣan ḳilip ḳoyidu. **18** Pars wə Mediadiki məlikə-hanimlar hanixning bu ixini anglap, bügünla padixaḥning barlik bəg-əmirlirigə xuningoƣa ohxax dəydioƣan bolidu, xuning bilən mənsitməslik wə hapilik üzülməydu. **19** Padixaḥimoƣa muwapik kərünsə, aliyliridin mundak bir yarlik qüxürülsun, xuningdək u Parslar wə Medialarning mənggü əzgərtilməydioƣan ḳanun-bəlgilimiliri iqigə pütülgəyki, Waxti ikkinqi padixaḥ Aḥaxweroxning ḥuzuriƣa kəlmigəy; uning hanixlik mərtiwisi uningdin yahxi birsigə berilgəy. **20** Aliylirining jakarlioƣan yarliḳi pütün səltənitigə yetip anglanoƣan ḥaman (uning səltənitining zemini bipayan bolsimu), ayallarning ḥərbiri əz erigə, məyli qong bolsun kiqik bolsun ularoƣa ḥərmət ḳilidioƣan bolidu, — dedi. **21** Məmukanning bu gepi padixaḥ bilən əmirlirini hux ḳildi; padixaḥ uning gepi boyiqə ix kərdi. **22** U padixaḥning barlik əlkilirigə, ḥərbir əlgigə əz yeziḳi bilən, ḥərḳaysi əl-millətkə əz tili bilən hətlərni əwətip: «Ḥərbir ər kixi əz ailisi iqidə hojayin bolsun, xundakla əz ana tili bilən səzlisun» degən əmrni qüxürdi.

2 Bu ixlar ətüp, padixaḥ Aḥaxweroxning oƣəzipi besiloƣanda, u Waxtini seoƣinip, uning ḳiloƣinini ḥəm uning üstidin qiḳiriloƣan yarliḳi ḥəḳḳidə əsləp oylinip ḳaldi. **2** Xu səwəbtin padixaḥning hizmitidə turoƣan oƣojidarlar uningoƣa: — Aliyliri üqün saḥibjamal yax ḳizlarni izdəp tepip kəltürgəyla; **3** aliyliri padixaḥlikidiki ḥərḳaysi əlkilərdə barlik güzəl ḳizlarni yioƣip, Xuxan ḳəl'əsidiki ḥərəmsarayoƣa kəltürüxkə əməldarlarni təyingəyla; ḳizlar ordidiki ḳiz-ayallaroƣa məs'ul boloƣan ḥərəm'aoƣisi Ḥegayning ḳolioƣa tapxuruloƣay; ularoƣa kerəklik upa-əngliklər təminləngəy. **4** Aliylirini səyündürgən ḳiz Waxtining ornini besip hanix bolsun, dedi. Bu gəp padixaḥni

hux қildi wə u xundaқ қildi. 5 Xuxan қəl'əsidə Binyamin қəbilisidin, Kixning əwrisi, Ximəyning nəwrisi, Yairning ooɳli Mordikay isimlik bir Yəhudiy bar idi 6 (Kix bolsa Babil padixaһi Nebokadnəsar Yəhuda padixaһi Yəkoniyaһ bilən bir top kixilərni tutқun қilip Yerusalemdin əkətkəndə, ular bilən billə əsir қilinip ketilgənidi). 7 Mordikay əzining taoɳisining қizi Һadassaһni (yəni Əstər) bekip qong қiloɳanidi, qünki uning ata-anisi yoқ idi. Bu қiz güzəl, təқi-turқi kelixkən idi; ata-anisi ölüp kətkən boloɳaqқa Mordikay uni əz қizi қatarida bekip qong қiloɳanidi. 8 Padixaһning əmri wə yarliқi jakarlanoɳandin keyin nuroɳun қizlar Xuxan қəl'əsigə kəltürülüp Һegayning қolioɣa tapxuruldi; xundaқ boldiki, Əstərmu ordioɣa kəltürülüp ordidiki қiz-ayallaroɣa məs'ul boloɳan Һegayning қolioɣa tapxuruldi. 9 Əstər Һegayoɣa yaққan bolup, u uningoɣa iltipat kərsətti; u tezla uningoɣa upa-ənglik wə tegixlik yeməkliklərni təminlidi һəm ordidin uningoɣa tallanoɳan yəttə kenizəkni bərdi; andin uni kenizəkliri bilən һərəmsarayning əng esil jayidin orun bərdi. 10 Əstər əzining milliti wə tegi-təktini һeqkimgə eytmidi, qünki Mordikay uningoɣa buni axkarilimasliқni tapilioɳanidi. 11 Mordikay Əstərning һal-əһwalidin həwər tepix wə uningoɣa қandaқ muamilə қilinidioɳanliқini bilix üqün, һərküni һərəmsarayning һoylisi aldida aylinip yürətti. 12 Қizlaroɣa ait rəsmiyət boyiqə, һərbir қizning ordioɣa kirip padixaһ Aһaxwerox bilən billə bolux nəwitidin awwal, on ikki ay bədinini tazilixi kerək idi, qünki қizlarning «tazilinix künliri» mundaқ yol bilən ada қilinatti: — altə ay murməkki meyi bilən, altə ay ətir-ənglik wə xundaқla қizlarning bədinini pakizlaydioɳan baxқa buyumlar bilən pərdaz қilinixi kerək idi. 13 Қiz padixaһning һuzurioɣa kiridioɳan qaoɳda mundaқ қaidə bar idi: — Ordioɣa kirgəndə uning nemə təlipi bolsa, xular һərəmsaraydin uningoɣa berilətti. 14 Қiz ahximi kirip ketip, ətisi ətigəndə қaytip qikқanda һərəmsarayning «ikkinqi bəlüm»igə қayturulup, toқal-kenizəklərgə məs'ul boloɳan padixaһning һərəm'aoɳisi Xaaxoɣazning қolioɣa tapxurulatti; padixaһ u қizoɣa amraқ bolup қelip, ismini atap qaқirmioɳuqə, u ikkinqi ordioɣa kirip padixaһ bilən billə bolmaytti. 15 Mordikayning taoɳisi Abihailning қizi Əstər, yəni Mordikay əz қizi қilip bekiwaloɳan қizning padixaһ bilən billə boluxқa kirix nəwiti kəlgəndə, u қizlaroɣa məs'ul boloɳan padixaһning һərəm'aoɳisi Һegay əzigə təyyarlap bərgən nərsilərdin baxқa һeqnərsini tələp қilmidi. Əstərni kərgənlərning һəmmisi uni yaқturup қalatti. 16 Padixaһ Aһaxwerox səltənət sürüp yəttinqi yilining oninqi eyioɣa, yəni Təbət eyioɣa kəlgəndə, Əstər uning bilən billə boluxқa xaһanə ordioɣa baxlap kirildi. 17 Padixaһ Əstərni baxқa barliқ қizlardin yahxi kərüp қaloɳaqқa, xundaқla Əstər uning iltipati һəm amraқliқioɣa erixkən boloɳaqқa, padixaһ hanix tajini uning bexioɣa kiydürüp, uni Waxtining ornioɣa hanix қilip tiklidi. 18 Andin padixaһ əzining barliқ əmirliri wə bəg-һakimlirioɣa Əstərning izzət-һərmiti üqün katta ziyapət bərdi; u yənə һərқaysi əlkilərgə baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qiқardi һəmdə xaһanə bayliқliridin sehiyliқ bilən in'amlarni bərdi. 19 Ikkinqi қetim қizlar xundaқ yioɳiloɳan wақitta Mordikayning orda dərwazisida olturidioɳan orni bar boloɳanidi 20 (Əstər Mordikayning tapilioɳini boyiqə, əzining milliti wə tegi-təktini yənila baxқilaroɣa eytmioɳanidi; qünki Əstər Mordikayning gepini ilgiri bakқan wақtida angliоɳandək anglaytti). 21 U künlərdə, Mordikay orda dərwazisidiki ornida olturoɣan wақtida, padixaһning Bigtan wə Tərəx degən ikki dərwaziwən һərəm'aoɳisi padixaһ Aһaxweroxқa oɳəzəplinip, uningoɣa қol selixni қəstləwatқanidi. 22 Bu suyiқəstni Mordikay sezip қelip, uni hanix Əstərgə eytti; Əstər bu ixni Mordikayning namida padixaһқa səzləp bərdi. 23 Bu ix sürüxtə қiliniwidi, rast bolup qiқti wə u ikkisi daroɣa esildi. Bu wəқə padixaһning kəz aldida tarih-təzkirə kitabida pütüldi.

3 Bu ixlardin keyin padixaһ Aһaxwerox Agagiylardin boloɳan Һammidataning ooɳli Һamanning mənsipini əstürdi; padixaһ uning ornini əstürüp, əzi bilən billə ixləydioɳan barliқ əmirlərningkidin yuқiri қildi. 2 Padixaһ uning һəққidə əmr қiloɳaqқa, orda dərwazisida turoɳan padixaһning barliқ əməldarliri Һamanning aldida təzim қilip bax uratti; lekin Mordikay bolsa Һamanoɣa nə təzim қilmidi, nə bax urmidi. 3 Orda dərwazisida turoɳan padixaһning hizmətkarliri Mordikaydin: — Sili nemixқa padixaһning əmrigə hilapliқ қilidila? — dəp soraytti. 4 Xundaқ boldiki, ular һər küni nəsiһət қilixқan bolsimu, u қulaқ salmioɳandin keyin, ular: — Қeni, Mordikayning қiloɳan bu ixioɣa yol қoyulamdu-yoқ, bir kərəyliqu, dəp buni Һamanoɣa eytti; qünki u ularoɣa əzining Yəhudiy ikənlikini eytқanidi. 5 Һaman Mordikayning əzigə bax urup təzim қilmioɳanliқini kərüp қattiқ oɳəzəpləndi. 6 Lekin u «Mordikayning

üstigə ḳol selixni kiqikkinə bir ix» dəp ḥesablidi; qünki ular Mordikayning millitini uningoɣa dəp ḳoyoɣanidi; xunga Ḥaman Aḥaxweroxning pütkül padixaḥliḳidiki Yəhudiylarni, yəni Mordikayning həlḳini birakla yoḳitix yolini izdəp yürdi. **7** Padixaḥ Aḥaxweroxning on ikkinqi yili birinqi ayda, yəni Nisan eyida, birsi Ḥamanning aldida [ḳutluḳ] ay-künni bekitix üqün ḥər kün, ḥər ay boyiqə «pur», yəni qək taxliwidi, on ikkinqi ayoɣa, yəni «Adar eyi»oɣa qiḳti. **8** Ḥaman padixaḥ Aḥaxweroxḳa: — Padixaḥliklirining ḥarḳaysi əlkiliridiki əl-millətlər arisida qeqilip yaxawatḳan bir həlḳ bar; ularning ḳanun-bəlgilimiliri baxḳa həlklərningkigə ohximaydu, ular aliylirining ḳanun-bəlgilimilirigimu boysunmaydu; xunga ularning yaxixioɣa yol ḳoyux aliylirioɣa ḥeq payda yətküzməydu. **9** Əgər padixaḥimoɣa layiḳ kərünsə, ularni yoḳitix tooɣruluḳ yarliḳ pütüp qüxürgəyla; mana mən əz yenimdin on ming talant kümüxni aliylirining həzinilirigə selix üqün padixaḥlikning ixlirini baxḳuridioɣan hadimlarning ḳolioɣa tapxurimən, dedi. **10** Xuning bilən padixaḥ əzining barmiḳidin üzükni siyrip qiḳirip, Yəhudiylarning rəḳibi, Agagiy Ḥammidataning ooɣli Ḥamanoɣa berip: **11** — Xu kümüxlərni əzünggə in'am ḳildim, u həlḳnimu sanga tapxurdum, ularni ḳandaḳ ḳilixni halisang, xundaḳ ḳil! — dedi. **12** Andin birinqi ayning on üqinqi küni padixaḥning mirziliri qaḳirilip, yarliḳ Ḥamanning barliḳ tapilioɣini boyiqə pütüldi; u ḥarḳaysi əlkilərgə əz yeziḳida, ḥarḳaysi əl-millətkə əz tilida yazdurulup, ḥərbir əlkilərning waliylirioɣa, ḥərbir əl-millətning əmirlirigə əwətildi; yarliḳ padixaḥ Aḥaxweroxning namida pütülgən bolup, uning üzük məḥüri bilən peqətləndi. **13** Yarliḳ məktupliri qaparmənlərning ḳoli bilən padixaḥliḳning ḥarḳaysi əlkilirigə yətküzüldi; uningda bir kün iqidə — On ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni ḳeri-yax, balilar wə ayallar deməy, barliḳ Yəhudiylarni ḳoymay ḳirip, əltürüp, nəsli ḳurutuwetilsun, ularning mal-mülki olja ḳilinsun, deyilgənidi. **14** Xu yarliḳ ḥərbir əlkidə jakarlinix üqün, xundaḳla xu küni ḥərbir həlḳ xundaḳ ḳilixḳa təyyar bolup turuxi üqün, məktupning kəqürmə nushiliri ḥərbir əl-millətkə elan ḳilinmaḳqi boldi. **15** Qaparmənlər padixaḥning əmri boyiqə dərḥal yoloɣa qiḳti; yarliḳ Xuxan ḳəl'əsining əzidimu elan ḳilindi. Bu qaoɣda padixaḥ Ḥaman bilən xarab iqixkə olturoɣanidi. Lekin Xuxan xəḥiridikilər dəkkə-dükkigə qəmüp ketixti.

4 Mordikay boluwatḳan ixlardin həwər tapḳandin keyin eginlirini yirtip, üstigə bəz artip, wə usti-bexioɣa kül qeqip, xəḥərning otturisioɣa qiḳip naḥayiti ḳattiḳ wə ələmlik pəryad kətürdi. **2** U orda dərwazisi aldioɣa kelip tohtap ḳaldi; qünki boz yepinoɣan ḥərḳandaḳ adəmning orda dərwazisidin kirixigə ruhsət yoḳ idi. **3** Padixaḥning əmri wə yarliḳi yətküzülgən ḥarḳaysi əlkilərdə Yəhudiylar arisida ḳattiḳ nalə-pəryad kətürüldi; ular roza tutup, kəz yexi ḳilip, yioɣa-zar ḳildi; nuroɣun kixilər boz yepinip küldə eoɣinap yetixti. **4** Əstərning hizmitidə boloɣan dedəkliri wə ḥərəm'aoɣiliri bu ixni uningoɣa eytiwidi, hanixning kəngli intayin eoɣir boldi; Mordikayning bozni taxlap, kiyiwelixioɣa kiyim-keqək qiḳartip bərdi, lekin Mordikay ḳobul ḳilmidi. **5** Xuning bilən Əstər əzining hizmitidə boluxḳa padixaḥ təyinləp əwətkən ḥərəm'aoɣiliridin Ḥataḳ isimlik birini qaḳirip, uni Mordikayning ḳexioɣa berip, bu ixning zadi ḳandaḳ ix ikənlikini, nemə səwəbtin boluwatḳanliḳini ting-tinglap kelixkə əwətti. **6** Xuning bilən Ḥataḳ orda dərwazisi aldidiki məydanoɣa kelip Mordikay bilən kərüxti. **7** Mordikay bexioɣa kəlgən ḥəmmə ixni, Ḥaman Yəhudiylarning nəslini ḳurutuwetix üqün padixaḥning həzinilirigə tapxuruxḳa wədə ḳiloɣan kümüxning sanini ḳaldurmay eytip bərdi. **8** Mordikay yənə Ḥataḳḳa Xuxanda jakarlanoɣan, Yəhudiylarni yoḳitix tooɣrisidiki yarliḳning kəqürmisini Əstərning kərüp beḳixioɣa yətküzüp berixkə tapxurdi ḥəmdə uningoɣa Əstərgə əḥwalni qüxəndürüp, ordioɣa kirip padixaḥ bilən kərüxüp əz həlḳi üqün padixaḥtin ətünüp iltija ḳilip beḳixḳa ündəxni tapilidi. **9** Ḥataḳ ḳaytip kelip Mordikayning gəplirini Əstərgə yətküzdi. **10** Əstər Ḥataḳḳa Mordikayoɣa eytidioɣan gəplərni tapxurup, uni Mordikayning yenioɣa yənə əwətti: — **11** «Padixaḥning barliḳ hizmətkarliri wə ḥarḳaysi əlkə həlḳliri, məyli ər bolsun ayal bolsun, qaḳirtilmay turup iqki ḥoylioɣa, padixaḥning ḥuzurioɣa əz məyliqə kirsə, padixaḥ uningoɣa iltipat kərsitip altun ḥasisini təngləp əlümdim kəqürüm ḳilmisa, undaḳta u kixigə nisbətən bexioɣa qüxidioɣan birla ḳanun-bəlgilimə bardur: — u ölüm jazasini tartidu. Ḥazir mening padixaḥ bilən kərüxüxkə qaḳirtilmioɣinimoɣa ottuz kün boldi». **12** Əstərning səzliri Mordikayoɣa yətküzülüwidi, **13** Mordikay munu gəplərni Əstərgə yətküzüxni ḥawalə ḳildi: — «Sən kənglüngdə mən ordida yaxawatimən, xunga barliḳ baxḳa Yəhudiylardin bihətər bolup ḳutulimən, dəp hiyal əylimə. **14** Əgər bu qaoɣda sən jim

turuwalsang, Yəhudiylaroŋa baxkə tərəptin mədət wə nijat qikixi mumkin; lekin u qaoŋda sən əz ata jəməting bilən koxulup yokitilisən. Kim bilsun, sening hanixlik mərtiwisigə erixkining dəl bügünki muxundak pəyt üqün boloŋanmu?». **15** Əstər Mordikayoŋa mundak dəp jawab kayturdi: — **16** «Sən berip, Xuxandiki barlik Yəhudiylarni yioŋkin; mening üqün roza tutup, üq keqə-kündüz heq yemənglar, heq iqmənglar; mən həm dedəklirimmu xundak roza tutimiz. Andin keyin mən kanunoŋa hilaplik kilip padixahning huzurioŋa kirimən, manga ölüm kəlsə, ələy!». **17** Xuning bilən Mordikay u yərdin ketip, Əstərning tapilioŋinidək kildi.

5 Üqinqi küni Əstər xahanə kiyimlirini kiyip, ordining iqkiriki hoylisioŋa kirip, padixahning əylirining udulida turdi; padixah bolsa əz xahanə əyidiki təhtidə, əydin dərwazioŋa karap olturatti. **2** Padixah hanix Əstərning hoylida turoŋinini kərdi; hanix uning nəzəridə iltipat tapkaq, u kolidiki altun hasisini uningoŋa tənglidi. Əstər aldioŋa kelip xahanə hasining uqioŋa kolini təgküzdi. **3** Padixah uningdin: — I hanixim Əstər, birər ixing barmidi? Nemə təliping bar? Hətta padixahlikimning yerimini tələp kilsangmu xu sanga berilidu, dedi. **4** — Əgər aliylirioŋa layik kərünsə, padixahimning Hamanni elip əzlirigə təyyarlioŋan ziyapitimgə dahil bolup kədəm təxrip kilixlirini ətünimən, — dedi Əstər. **5** Padixah: — Tez berip Hamanni kiqkirip kelinglar, Əstərning deginidək kilinsun, — dedi. Xuning bilən padixah Hamanni elip Əstər təyyarlioŋan ziyapətkə bardi. **6** Dastihan üstidə xarab iqiliwatkanda padixah Əstərgə: — Nemə təliping bar? U sanga berilidu; nemə iltijaying bar? Hətta padixahlikimning yerimini tələp kilsangmu xundak kilinidu, dedi. **7** Əstər uningoŋa jawab berip: — Mening təlipim wə iltijayim bolsa, — **8** Mubada mən aliylirining nəzəridə iltipatka erixkən bolsam, xundakla padixahimoŋa mening təlimni ijabət kilix həm iltijayimni orundax muwapik kərünsə, aliylirining Hamanni birgə elip ətə silərgə təyyarlaydioŋan ziyapitimgə yənə bir ketim dahil boluxlirini ətünimən; ətə mən qokum padixahimning əmri boyiqə ix kilimən, — dedi. **9** Xu küni Haman kənglidə yayrap, huxal-huram kaytip qikti; lekin Mordikayning orda dərwazisida uning aldida nə ornidin kopmay nə midirlimay olturoŋanlikini kərgəndə, kəngli uningoŋa kattik kəhr-oŋəzəpkə toldi. **10** Lekin Haman oŋəzipini besiwelip, əyigə kəldi-də, dost-aoŋinilirini wə hotuni Zərəxni qakirtip, **11** əzining bayliklirining xan-xəripi, pərzəntlirining kəplüki, xundakla padixahning əzini kandak östürüp barlik hərmət-izzətkə sazawər kiloŋanliki, əzini kandak kilip padixahning həmmə əmirliri wə əməldarliridin üstün mərtiwigə igə kiloŋanliki tooŋrisida bir-birlər səzlər kətti. **12** Haman yənə: — Silərgə desəm, hanix Əstər meningdin baxka mehman qillimay, pəkət padixah bilən ikkimiznila əzi təyyarlioŋan ziyapətkə qillioŋanidi, ətimu meni padixah bilən billə əzi [təyyarləydioŋan ziyapətkə] qillidi. **13** Xuoŋinisi, orda dərwazisida olturoŋan heliki Mordikay degən Yəhudiyni kərginimdə, bularning həmmisi manga tolimu mənisiz tuyulidu, dedi. **14** Andin ayali Zərəx wə barlik dost-aoŋiniliri uningoŋa jawab berip: — Əllik gəz egizliktiki dardin birni təyyarlap, ətə ətigəndə padixahtin Mordikayni daroŋa esixni tələp kilsila bolmidimu, xuningdin keyin huxal yayrioŋan halda padixah bilən billə ziyapətkə baridila, deyixti. Bu gəp Hamanni hux kiliwətti, xuning bilən u dar yasitip koydi.

6 Xu küni keqisi padixahning uykusi keqip, tarih-təzkirinamini əkəldürdi wə bular uning aldida okup berildi. **2** Bir yərdə: «Padixahning Bigtana, Tərəx dəydioŋan orda dərwazisini bakidioŋan ikki hərəm'aoŋisi bar idi, ular padixah Ahaxweroxka kol selixka kəstligəndə, Mordikay bu ixni pax kilip həwər yətküzgən, dəp pütülgənidi. **3** Padixah: — Bu ix üqün Mordikayoŋa kandak nam-xəhrət wə izzət-ikram nail kilindi? — dəp soridi. — U heq nemigə erixmidi, — dəp jawap berixti padixahning yenidiki hizmättə boloŋan oŋulamliri. **4** — Orda hoylisida kim bar? — dəp soridi padixah. Bu qaoŋda Haman padixahtin Mordikayni əzi təyyarlap koyoŋan daroŋa esixni tələp kiloŋili kelip, ordining taxkiriki hoylisioŋa kirgənidi. **5** — Mana, Haman hoylida turidu, — deyixti padixahning oŋulamliri uningoŋa. — Kirsun, — dedi padixah. **6** Haman kiriwidi, padixah uningdin: — Padixah izzət-hərmitini kilixni yahxi kərgən kixigə nemə ixlarni kilixi kerək? — dəp soriwidi, Haman kənglidə: «Padixah izzət-hərmitini kilixni yahxi kərgən kixi meningdin baxka yənə kim bolatti?» — dəp oylidi-də **7** padixahka: — Padixah izzət-hərmitini kilixni yahxi kərgən kixigə **8** padixahim daim kiyidioŋan xahanə kiyim-keqək wə daim minidioŋan aroŋimak, yəni bexioŋa xahanə taj-bəlgə takaloŋan aroŋimak elip kelinip, **9** xahanə kiyim bilən aroŋimakni padixahning

əng muḥtərəm əmirliridin birigə tutquzsun, u kiyimni padixaḥim izzət-ḥörmitini kilixni yahxi kərgən kixigə kiygüzüp wə uni aroɣimaqqa mindürüp xəḥər məydan-koqilirini aylandursun wə uning aldida: «Qaranglar! Padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yahxi kərgən kixigə muxundaq muamilə kilinidu!» dəp jakarlap mangsun, — dedi. **10** Xuning bilən padixaḥ Ḥamanoɣa: — Tez berip degininggdək xaḥanə kiyim bilən aroɣimaqni əpkəl, orda dərwazisining aldida olturoɣan awu Yəhudiy Mordikayoɣa dəl səzüngdək kiloɣin; sening degənliringning birərsimu kəm bolup qalmisun! — dedi. **11** Xundaq kilip Ḥaman xaḥanə kiyim bilən aroɣimaqni əkelip, aldi bilən Mordikayoɣa xaḥanə kiyimni kiygüzdi, andin uni aroɣimaqqa mindürüp, xəḥər məydan-koqilirini aylandurdi wə uning aldida: — «Mana, padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yahxi kərgən kixigə muxundaq muamilə kilinidu!» dəp jakarlap mangdi. **12** Mordikay yənila orda dərwazisining aldioɣa qaytip bardi; Ḥaman bolsa oɣəm-qayoɣuoɣa petip, bexini qümkigən ḥalda aldirap-tenəp əz əyigə qaytip kətti. **13** Ḥaman hotuni Zərəxkə wə barlik dost-aoɣinilirigə bexioɣa kəlgənlirining ḥəmmisini eytip bərdi. Andin uning danixmənliri bilən hotuni Zərəx buni anglap uningoɣa: — Mordikayning aldida yengilixqa baxlaptila; u əgər Yəhudiylarning nəslidin bolsa, uni yengəlməyla, əksiqə səzsiz uning aldida məoɣlup bolidila, deyixti. **14** Ular tehi Ḥaman bilən səzlixiwatqan qeoɣida, padixaḥning ḥərəm'aoɣiliri kelip Ḥamanni Əstər təyyarlioɣan ziyapətkə berixqa aldiratti.

7 Xuning bilən padixaḥ bilən Ḥaman hanix Əstərning ziyapitigə dahil boluxqa kəldi. **2** Padixaḥ ikkinqi qetimlik ziyapət üstidə xarab iqiliwatqanda Əstərdin: — I hanix Əstər, nemə təliping bar? U sanga ijabət kilinidu. Nemə iltimasing bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini iltimas kilsangmu xundaq kilinidu, — dedi. **3** — Əgər nəzərliridə iltipatqa erixkən bolsam, i aliyliri, wə padixaḥimoɣa muwapik kərünsə, mening iltimasim əz jenimni ayioɣayla, xuningdək mening təlipim əz həlkimni saqlioɣayla; **4** qünki biz, yəni mən wə mening həlkim birgə yokitilip, kirilip, nəslimizdin kurutuluxqa setiwetilduq. Əgər biz kul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaq, süküt kiloɣan bolattim; lekin padixaḥimning tartidioɣan ziyininimu düxmən tələp berəlməytti, — dəp jawap bərdi Əstər. **5** Padixaḥ Aḥaxwerox hanix Əstərdin: — Bundaq kilixqa petinoɣan kixi kim ikən? U kəyərdə?! — dəp soridi. Əstər jawabən: — **6** Bu düxmən wə zəḥərhəndə mana muxu rəzil Ḥaman! — dewidi, Ḥaman padixaḥ bilən hanix aldida xu zamatla dəkkə-dükkigə qüxti. **7** Xuning bilən padixaḥ kəḥri-oɣəzəpkə kelip ziyapət-xarab üstidin turdi-də, qaribaoɣqa qikip kətti; Ḥaman bolsa hanix Əstərdin jenini tiləxkə qaldi; qünki u padixaḥning əzigə jaza bərməy koymaydioɣan niyətkə kəlgənlikini kərüp yətkənidi. **8** Padixaḥ qaribaoɣdin ziyapət-xarab dastihinioɣa qaytip kəlginidə Ḥamanning əzini Əstər yələngən diwanoɣa taxlioɣiniqə turoɣinini kərdi-də: — — Qara, uning ordida mening aldimdila hanixqa zorluk kiloɣiliwatkinini?! — dewidi, bu səz padixaḥning aoɣzidin qikixi bilənla adəmlər Ḥamanning bax-kəzini qümkəp koydi. **9** Padixaḥning aldida turuwatqan ḥərəm'aoɣiliridin Ḥarbona isimlik birsi: — Yənə bir ix bar, mana, Ḥaman aliylirining ḥayati üqün gəp kiloɣan Mordikayni esix üqün, əllik gəz igizliktə yasatqan dar təyyar turidu, u dar ḥazir muxu Ḥamanning ḥoylisida, dewidi, padixaḥ: — Ḥamanni uningoɣa esinglar! — dedi. **10** Xuning bilən ular Ḥamanni u Mordikayoɣa təyyarlap koyoɣan daroɣa asti; xuning bilən padixaḥning oɣəzipi besildi.

8 Padixaḥ Aḥaxwerox xu küni Yəhudiylarning düxmini Ḥamanning əy-zeminini iltipat kilip hanix Əstərgə bərdi; Mordikaymu padixaḥning ḥuzurioɣa kəltürüldi, qünki Əstər əzining Mordikay bilən tuoɣqan ikənlikini padixaḥqa dəp bərgənidi. **2** Padixaḥ əzining Ḥamandin qayturuwaloɣan üzükini qikirip Mordikayoɣa bərdi, Əstərmu Mordikayni Ḥamanning əy-jayini baxquruxqa koydi. **3** Əstər yənə padixaḥning aldioɣa kelip ayioɣioɣa yikilip, kəzigə yax aloɣan ḥalda padixaḥtin Agagiylardin boloɣan Ḥaman kəltürüp qikkan balayi'apətni ḥəm uning Yəhudiylarni yokitix suyikəstini bikar kilixni yelinip ətündi. **4** Padixaḥ altun ḥasisini Əstərgə təngliwidi, Əstər ornidin kopup padixaḥning aldida turdi. **5** — Əgər aliyliri makul kərsə, əgər mən padixaḥning aldida iltipatqa erixkən bolsam, əgər padixaḥim bu ixni tooɣra dəp karisa, xuningdək məndin məmnun bolsa, yarlik qüxürüp Agagiylardin Ḥammidataning ooɣli Ḥaman yazoɣan məktuplarni, yəni padixaḥimning ḥərqaysi əlkisidiki Yəhudiylarni yokitix tooɣrisidiki məktuplarni bikar kilidioɣan bir yarlik yezilixini tiləymən. **6** Qünki mən əz həlkimgə qüxidioɣan bu balayi'apətkə qandaqmu qidap karap turalaymən? Əz tuoɣqanlirimning yokitilixioɣa qandaqmu qidap karap turalaymən? — dedi Əstər padixaḥqa. **7** Padixaḥ

Aһaxwerox hanix Əstər bilən Yəһudiy Mordikayoŋa: — Mana, Ңaman Yəһudiylaroŋa ziyankəxlik kilmakqi boloŋaqka, mən uning əy-zeminini Əstərgə bərdim wə uning əzini ular daroŋa asti. **8** Əmdi silər əzünglarning tooŋra tapkini boyiqə mening namimda Yəһudiylar üqün bir yarlik yezip, mening üzük məһürümni besinglar; qünki padixaһning namida yeziloŋan, padixaһning üzük məһüri besiloŋan yarlikni ңeqkim bikar kilalmaydu, dedi. **9** Xu qaoŋda, üqinqi ayda, yəni Siwan eyining yigirmə üqinqi küni, padixaһning mirzilirining ңəmmisi qakirip kelindi. Ular Mordikayning barlik buyruoŋini boyiqə yarlik yazdi; yarlik Yəһudalarning ixi tooŋruluk Ңindistandin Ңəbəxstanoŋiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkining waliylirioŋa, əlkə baxliki wə bəglirigə yeziloŋan bolup, məktuplar ңərkaysi əlkigə əz yeziki bilən, ңərkaysi əlmillətlərgə əz tili bilən, xundakla Yəһudiylaroŋa əz yeziki bilən, əz tilida pütülgənidi. **10** Mordikay yarlikni padixaһ Aһaxweroxning namida yezip, uningoŋa padixaһning üzük məһürini basti; yarlik məktuplirini padixaһlikning atlikliri bilən, yəni tolparlaroŋa, at kəqirlaroŋa wə təgilərgə mingən qəwəndazlar arkilik ңərkaysi jaylaroŋa yollidi. **11** Yarlikta: «Padixaһ ңərkaysi xəһərlərdiki Yəһudiylarning uyuxup, əz ңayatini kooŋdixioŋa, xundakla əzirigə düxmənlik kilidioŋan ңər millət wə ңər kaysi əlkilərdiki küqlərni, jümlidin ularning bala-qakilirini koymay yokitixioŋa, kirixioŋa, nəslini kurutuxioŋa, xundakla mal-mülkini olja kilixioŋa ijazət berildi; **12** bu ix bir kündə, yəni on ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni padixaһ Aһaxweroxning ңərkaysi əlkiliridə ijra kilinsun» dəp pütülgənidi. **13** Yarlik ңərkaysi əlkigə əwətilip, pərman süpitidə elan kilinsun, Yəһudiylarning əxu küni düxmənliridin intikam elixka təyyarlinip koyuxi üqün yarlikning kəqürülmisi ңərkaysi əl-millətlərgə ukturulsun, dəp bekitildi. **14** Xuning bilən qəwəndazlar tolparlaroŋa wə kəqirlaroŋa minip padixaһning buyruki boyiqə jiddiy yoloŋa atlandi; yarlik Xuxan kəl'əsidimu jakarlandi. **15** Mordikay kək wə ak rənglik xaһanə kiyim kiyip, bexioŋa katta altun tajni takap, səsün rəng kəndir yepinqini yepinip, padixaһning ңuzuridin qikti; Xuxan xəһərdiki həlk ңuxallikka qəmüp təntənə kilixti. **16** Yəһudiylar yorukluk, xad-huramlik wə izzət-ikramoŋa muyəssər boldi. **17** Ңərkaysi əlkə, ңərkaysi xəһərlərdə, padixaһning əmr-yarliki yetip baroŋanliki yərlərdə, Yəһudiylar xad-huramlikka qəmüp, ziyapət kilip mubarək bir künni ətküzüxti; nuroŋun yərlik aһalilər əzlirini Yəһudiy deyixiwaldi; qünki Yəһudiylardin korkux wəһimisi ularni besiwaloŋanidi.

9 On ikkinqi ay, yəni Adar eyining on üqinqi küni, padixaһning əmri bilən yarliki ijra kilinixka az kaloŋan qaoŋda, yəni Yəһudiylarning düxmənliri ularning üstidin oŋalib kelixkə ümid kilip kütkən küni, əksiqə Yəһudiylarning əz düxmənlirining üstidin oŋalib kelidioŋan künigə aylinip kətti. **2** Yəһudiylar padixaһ Aһaxweroxning ңərkaysi əlkiliridiki əzliri turuxluk xəһərlərdə ularoŋa kəst kilmakqi boloŋanlaroŋa ңujum kilix üqün yioŋilixka baxlidi; ңeqkim ularning aldida turalmaytti; ulardin boloŋan korkunq ңərbir əl-millətni baskanidi. **3** Ңərkaysi əlkilərdiki bəglər, waliylar, əlkə baxlikliri, xundakla padixaһning ixlirini ijra kiloŋuqilarning ңəmmisi Yəһudiylarni kollidi; qünki Mordikaydin boloŋan korkunq ularni baskanidi. **4** Qünki Mordikay degən kixi ordida intayin nopuzluk bolup, namxəһriti ңəmmə əlkilərgə tarkaloŋanidi; uning ңokuki baroŋanseri qongiyip ketiwatatti. **5** Xuning bilən Yəһudiylar əzlirining ңəmmə düxmənlirini kiliqlap, kiroŋin kilip yokatti; əzlirigə əq boloŋanlaroŋa kandak kilixni halisa xundak kildi. **6** Xuxan kəl'əsidila Yəһudiylar bəx yüz adəmni kətl kilip yokatti. **7** Ular yənə Parxandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adaliya, Aridata, **9** Parmaxta, Arisay, Ariday wə Wayizatani kətl kildi; **10** bu on adəm Ңammidataning nəwrisi, Yəһudiylarning düxmini boloŋan Ңamanning ooŋli idi; lekin ular ularning mal-mülkini olja kilixka kol salmidi. **11** Xu küni Xuxan kəl'əsidə kətl kilinoŋan adəm sani padixaһka məlum kilindi. **12** Padixaһ ңanix Əstərgə: — Yəһudiylar Xuxan kəl'əsidə bəx yüz adəmni kətl kilip yokitiptu, yənə Ңamanning on ooŋlini kətl kiptu; ular padixaһning baxka əlkiliridə nemə kildikin? Əmdi nemə iltimasing bar? U sanga berilidu. Yənə nemə təliping bar? Umu bəja əylinidu, — dedi. **13** — Aliyilirioŋa muwapik kərünsə, Xuxandiki Yəһudiylarning ətimu bügünki yarlikta deyilgəndək ix kilixioŋa ңəmdə Ңamanning on ooŋlining [jəsətlirini] daroŋa esip koyuxka ijazət bərgəyla, dedi Əstər. **14** Padixaһ xundak kilixka buyruk qüxürdi; yarlik Xuxan kəl'əsidə kikiriloŋanda, kixilər Ңamanning on ooŋlini daroŋa esip koyuxti. **15** Adar eyining on tətinqi küni Xuxandiki Yəһudiylar yənə yioŋilip üq yüz adəmni əltürdi; lekin ularning mal-mülkini olja kilixka kol salmidi. **16** Padixaһning ңərkaysi baxka

əlkiliridiki ḳaloŋan Yəhudiylar yioŋilip əz janlirini saḳlaxḳa səptə turup əzlirigə əq boloŋanlardin jəmiy yətmix bəx ming adəmni əltürdi, əmma ularning malmülkini olja ḳilixḳa ḳol salmidi. Xuning bilən ular düxmənliridin ḳutulup aramlikḳa muyəssər boldi. **17** Bu Adar eyining on üqinqi künidiki ix idi; on tətinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip bekitti. **18** Lekin Xuxandiki Yəhudiylar bolsa on üqinqi, on tətinqi künliri toplixip jəng ḳildi; on bəxinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip bekitti. **19** Xu səwəbtin səḥradiki Yəhudiylar, yəni yeza-ḳixlaḳlarda turuwatḳan Yəhudiylar Adar eyining on tətinqi künini ziyapət berip xadlinidioŋan mubarək kün bekitip, bir-birigə sowoŋa-salam berixidioŋan boldi. **20** Mordikay bu wəḳələrni hatiriləp ḥəmdə Aḥaxweroxning ḥərḳaysi əlkilirining yiraḳ-yeḳin jaylirida turuwatḳan barliḳ Yəhudiylaroŋa məktuplarni yollidi. **21** Xundaḳ ḳilip u ularning arisida ḥəryili Adar eyining on tət, on bəxinqi künini bayram ḳilip ətküzülsun dəp bekitti; **22** u bu ikki künni Yəhudiylarning düxmәndin ḳutulup aramlikḳa erixkən küni süpitidə, xu ayni ularning ḳayoŋu-ḥəsriti xadlikḳa, yioŋa-zarliri mubarək küngə aylanoŋan ay süpitidə əsləp, bu ikki künni ziyapət ḳilip xadlinidioŋan, kəpqilik bir-birigə salam-sowoŋa beridioŋan, kəmbəoŋəllərgə həyr-eḥsan ḳilidioŋan kün ḳilixḳa buyrudi. **23** Xu səwəbtin Yəhudiylar dəsləp baxlioŋan xu [ḥeytni] dawamlaxturuxḳa wə xuningdək Mordikayning ularoŋa yazoŋanlirinimu orunlaydioŋanoŋa wədə berixti. **24** Qünki əslidə barliḳ Yəhudiylarning küxəndisi boloŋan Agagiy Ḥammidataning ooŋli Ḥaman Yəhudiylarni ḥalak ḳilixni kəstligən, xundaḳla ularni nəslidin ḳurutup yoḳatmaḳqi bolup «pur», yəni qək taxlioŋanidi. **25** Lekin bu ix padixaḥning ḳulikioŋa yətkəndə, padixaḥ məktuplarni yezip, Ḥaman kəstligən rəzil ix, yəni uning Yəhudiylarni kəst ḳiloŋan ixi uning əz bexioŋa yansun, dəp yarliḳ qüxürdi; ḥəm kixilər uni wə uning ooŋullirini daroŋa asti. **26** Xunglaxḳa, kixilər «pur» (qək) degən isim boyiqə bu ikki künni «Purim bayrimi» dəp atidi; xunga Yəhudiylar əxu həttə pütülgənliri boyiqə, ḥəm kərgən, ḥəm baxtin ətküzgənlirigə asasən, **27** əzliri, əwladliri ḥəmdə əzliri bilən birləxkən barliḳ kixilərning pütülgən əḥkamni tutup, bəlgiləngən waḳitta əxu ikki künni ḥər yili mənggü üzüldürməy bayram ḳilixini ḳarar ḳildi, **28** xundaḳla bu ikki kün ḥərbir dəwrdə, ḥərbir jəmət-ailidə, ḥərḳaysi əlkə, ḥərḳaysi xəḥərdə hatirilinip təbriklnip tursun wə «Purim bayrimi» bolidioŋan muxu künlərning təbriklinixi Yəhudiy həlḳi iqidə mənggü üzülüp ḳalmisun, hatiriləx paaliyətliri ularning uruḳ-nəsli arisidinmu yoḳap kətmisun, dəp ḳarar ḳildi. **29** Andin Abihailning ḳizi, hanix Əstər wə Yəhudiy Mordikay Yəhudiylaroŋa yazoŋan «Purim bayrimi» tooŋrisidiki xu ikkinqi hətni toluḳ ḥoḳuḳi bilən təkitləp, yənə bir hətni yollidi. **30** Mordikay hatirjəmlik wə ḥəḳiḳətning səzlirini yətküzidioŋan məktuplarni Aḥaxweroxning padixaḥliḳidiki bir yüz yigirmə yəttə əlkidiki barliḳ Yəhudiylaroŋa əwətip, **31** Xu «Purim» künliri bəlgiləngən waḳitlirida ətküzülsun, xuningdək Yəhudiy Mordikay wə hanix Əstərning tapilioŋanliri boyiqə, xundaḳla ularning əz-əzigə wə nəsligə bekitkənliri boyiqə əyni waḳittiki tutuloŋan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun, dəp təkitlidi. **32** Əstərning yarliḳi «Purim bayrimi»diki xu ixlarni bekitip bərdi; bu ix tarihnamioŋimu pütüldi.

10 Padixaḥ Aḥaxwerox ḳurukluḳ wə dengiz aralliridiki aḥalilərning ḥəmmisigə alwan təligüzətti. **2** Uning nopuz-ḥəywiti wə ḳudritini ayan ḳiloŋan barliḳ ḳiloŋan-ətkənliri, xundaḳla Mordikayning padixaḥning əstürüxi bilən erixkən katta xəḥriti tooŋrisidiki təpsilatlar Media wə Pars padixaḥlirining tarih-təzkiriliridə pütülgən əməsmu? **3** Qünki Yəhudiy Mordikayning mərtiwisi padixaḥ Aḥaxweroxtin keyinla ikkinqi orunda turatti; u daim əz həlḳ-millitining bəhtini kəzləp, barliḳ nəslidikilərgə aman-esənlik tilək səzlirini ḳilatti, Yəhudiylarning arisida zor izzət-ḥərmət tepip, ḳerindaxlirining ḳədirlixigə erixkənidi.

Ayup

1 «Uz» degən yurtta, Ayup isimlik bir adəm yaxioɣanidi. Bu adəm bolsa ḳusursiz, durus, Hudadin ḳorḳidioɣan, yamanliḳtin əzini yiraḳ tutidioɣan adəm idi. **2** Uningdin yəttə ooɣul wə üq ḳiz tuoɣuldi. **3** Uning yəttə ming ḳoy, üq ming təgə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək ḳatarliḳ mal-mülki bar idi. Uning malayliri bək kəp idi; u xərḳliḳlər iqidə ḥəmmidin uluoɣ idi. **4** Uning ooɣulliri nəwət boyiqə bekitkən kündə əz əyidə baxḳilar üqün dastihan selip ziyapət ḳilatti. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaḳlinixḳa qaḳiritatti. **5** Ularning xu ziyapət künliri ayaoɣlixi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixḳa orunlaxturatti. U tang səḥərdə ornidin turup ularning sanioɣa asasən kəydürmə ḳurbanliḳlarni ḳilatti. Qünki Ayup: «Balilirim gunaḥ ḳilip ḳoyup, kənglidə Hudaoɣa biḥərmətlik ḳilip ḳoyamdikin» dəp oylaytti. Ayup ḥərdaim ənə xundaḳ ḳilip turatti. **6** Bir küni, Hudaning ooɣulliri Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḥazir boldi. Xəytanmu ularning arisioɣa kiriwaldi. **7** Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroɣa jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyaḳ-buyaḳlarni aylinip qərgilap kəldim, dedi. **8** Pərwərdigar uningoɣa: — Mening ḳulum Ayupḳa dikḳət ḳiloɣansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin ḳorḳidioɣan ḥəm yamanliḳtin yiraḳ turidioɣan adəm yoḳ, — dedi. **9** Xəytan Pərwərdigaroɣa jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar ḳorḳmioɣandu? **10** Əzüng uning əzi, ailisidikiliri ḥəm uning ḥəmmə nərsisining ətrapioɣa ḳaxa ḳoyoɣan əməsmu? Sən uning ḳolioɣa bərikət ata ḳilding, xuning bilən uning təəlluḳati tərəp-tərəptin güllinip awumaḳta. **11** Əgər Sən ḳolungni sozup, uning ḥəmmə nərsilirigə tegip ḳoysang, u Səndin yüz ərüp, Seni tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! — dedi. **12** Pərwərdigar Xəytanoɣa: — Mana, uning ḥəmmə nərsisini sening ḳolungoɣa tutḳuzdum! Biraḳ uning əzigə təgküqi bolma! — dedi. Xundaḳ ḳilip Xəytan Pərwərdigarning ḥuzuridin qiḳip kətti. **13** Bir küni, Ayupning ooɣul-ḳizliri qong akisining əyidə tamaḳ yəp, xarab iqip olturatti. **14** Bir həwərqi Ayupning yenioɣa kelip uningoɣa: — Kalilar bilən yər ḥəydəwatattuḳ, exəklər ətrapta otlawatatti; **15** Xebaliḳlar ḥujum ḳilip kala-exəklərni bulap kətti. Ixləwatḳan yaxlarni ḳiliqlap əltüriwətti. Yaloɣuz mənla ḳutulup ḳelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, — dedi. **16** Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupḳa: — Asmandin Hudaning oti qüxüp ḳoylar wə ixləwatḳan yaxlarni kəydüriwətti; yaloɣuz mənla ḳutulup ḳaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **17** Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupḳa: — Kaldiylər üq tərəptin ḥujum ḳilip təgilərni bulap elip kətti, ixləwatḳan yaxlarni ḳiliqlap əltürüwətti; yaloɣuz mənla ḳutulup ḳaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **18** Bu adəmning gepi tehi tügiməy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupḳa: — Ooɣulliri wə ḳizliri qong akisining əyidə tamaḳ yəp, xarab iqip olturoɣinida, **19** tuyuḳsiz, qəldin ḳattiḳ bir boran qiḳip əyning tət bulungini ḳattiḳ soḳup, əy oɣulap qüxüp yaxlarni əltürüwətti; yaloɣuz mənla ḳutulup ḳaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini qüxüriwetip, əzini yərgə taxlap Hudaoɣa ibadət ḳildi: — **21** Mən apamning ḳorsiḳidin yalingaq qüxkən, u yərgimu yalingaq ḳaytimən; ḥəmmini Pərwərdigar [manga] bərgən, əmdi Pərwərdigar [məndin] elip kətti; Pərwərdigarning namioɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturulsun! — dedi. **22** Bularning ḥəmmisidə Ayup gunaḥ ḳilmidi wə yaki Hudani ḥeqḳandaḳ nalayiḳlik bilən əyiblimidi.

2 Yənə bir küni, Hudaning ooɣulliri Pərwərdigarning ḥuzurioɣa ḥazir boluxḳa kəldi. Xəytanmu ularning arisioɣa kiriwaldi. **2** Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroɣa jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyaḳ-buyaḳlarni aylinip qərgilap kəldim, — dedi. **3** Pərwərdigar uningoɣa: — Mening ḳulum Ayupḳa dikḳət ḳiloɣansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin ḳorḳidioɣan ḥəm yamanliḳtin yiraḳ turidioɣan adəm yoḳ. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət ḳiloɣan bolsangmu, u yənila sadaḳətlikidə qing turuwatidu, — dedi. **4** Xəytan Pərwərdigaroɣa jawabən: — Ḥər adəm əz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, ḥətta ḥəmmə nemisinimu berixkə təyyardur; **5** Biraḳ Sən ḥazir ḳolungni sozup uning səngək-ətlirigə təgsəng, u Səndin yüz ərüp tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! — dedi. **6** Pərwərdigar Xəytanoɣa: — Mana, u ḥazir sening ḳolungda turuwatidu! Biraḳ uning jenioɣa təgmə! — dedi. **7** Xundaḳ ḳilip Xəytan Pərwərdigarning ḥuzuridin qiḳip, Ayupning bədinini tapinidin bexioɣiqə intayin azabliḳ ḥürrək-ḥürrək yarilar bilən toxḳuziwətti. **8** Ayup bolsa bədinini

tatilax-oɣirdax üqün bir sapal parqisini ḳolioɣa elip, küllükkä kirip olturdi. 9 Ayali uningoɣa: — Əjəba sən tehiqə əz sadaḳətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani ḳaroɣa, əlüpla tügəx! — dedi. 10 Lekin Ayup uningoɣa: — Sən ḥamaḳət ayallardək gəp ḳiliwatisən. Biz Hudaning yahxiliḳini ḳobul ḳiloɣanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən külpətnimu ḳobul ḳiliximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eoɣizda ḥeqḳandaḳ gunaḥ ətküzmidi. 11 Ayupning dostliridin üqəylən uningoɣa qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanliḳ Elifaz, Xuhaliḳ Bildad wə Naamatliḳ Zofar degən kixilər bolup, əz yurtliridin qiḳip, Ayupḳa ḥesdaxliḳ bildürüx ḥəm təsəlli berix üqün uning yenioɣa berixḳa billə kelixkənidi. 12 Ular kelip yiraḳtinla uningoɣa ḳariwidi, uni toniyalmay ḳaldi-də, awazlirini kətürüp yioɣlap taxlidi. Ḥərbiri əz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoɣa etip əz baxlirioɣa qeqixti. 13 Ular uning bilən billä daḳ yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningoɣa ḥeqkim gəp ḳilmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablиḳ ikənlikini kərüp yətkənidi.

3 [Yəttə kündin] keyin, Ayup eoɣiz eqip [əḥwalioɣa ḳarita] əzining kərüwatḳan künigə lənət oḳup mundaḳ dedi: — 3 «Mən tuoɣuloɣan axu kün bolmioɣan bolsa boptikən! «Ooɣul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmioɣan bolsa boptikən! 4 Xu künni zulmət ḳaplioɣan bolsa boptikən! Ərxtə turoɣan Təngri kəz aldidin xu künni yoḳitiwətkən bolsa boptikən, Ḳuyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən! 5 Xu künni ḳarangoɣuluḳ ḥəm əlümning kələnggisi əz ḳoynioɣa alsa boptikən! Bulutlar uni yutup kətsə boptikən, Xu künni kün ḳarangoɣulatḳuqilar ḳorḳitip kətküziwətkən bolsa boptikən! 6 Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən; Xu kün yil iqidiki [baxḳa] künlər bilən billə xatlanmisa boptikən! Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa boptikən! 7 Mana, xu keqidə tuoɣut bolmisa boptikən! U keqidə ḥeqḳandaḳ xad-huramliḳ awaz yangrimisa boptikən! 8 Künlərgə lənət ḳiloɣuqilar xu küngə lənət ḳilsa boptikən! Lewiatanni ḳozoɣaxḳa petinalaydioɣanlar xu küngə lənət ḳilsa boptikən! 9 Xu kün tang səḥərdiki yultuzlar ḳarangoɣulaxsa boptikən! U kün ḳuyax nurini biḥudə kütsə boptikən! Xu kün sübḥining ḳapaḳlirining eqilixini biḥudə kütsə boptikən! 10 Qünki xu kün meni kətürgən baliyatḳuning ixiklirini ətmigən, Mening kəzlirimni dərd-ələmni kərəlməs ḳilmioɣan. 11 Aḥ, nemixḳa anamning ḳorsiḳidin qüxüpla ölüp kətmigəndimən?! Nemixḳa ḳorsaḳtin qiḳḳandila nəpəstin ḳalmioɣandimən? 12 Nemixḳa meni ḳobul ḳilidioɣan etəklər boloɣandu? Nemixḳa meni emitidioɣan əmqəklər boloɣandu? 13 Muxular bolmioɣan bolsa, undaḳta mən mənggü tinq yetip ḳalattim, Mənggülük uyḳuoɣa kətkən bolattim, xu qaoɣda aram tapḳan bolattim. 14 Xu qaoɣda əzliri üqünla hilwət jaylaroɣa mazar saloɣan yər yüzidiki padixaḥlar ḥəm məsliḥətqilər bilən, 15 Yaki altun yioɣḳan, Өyliri kümüxkə toloɣan bəg-xaḥzadilər bilən bolattim; 16 Ḳorsaḳtin məzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun balidək, Nurni kərməy qaqrap kətkən balidək ḥayat kəqürmigən bolattim. 17 Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu, Axu yərdə ḥalidin kətkənlər aram tapidu; 18 Axu yərdə əsirlər raḥəttə jəm bolidu, Ular əzgüqilərning awazini anglimaydu; 19 Oɣeriblarmu ḥəm uluoɣlarmu axu yərdə turidu, Ḳul bolsa hojayinidin azad bolidu. 20 Japa tartḳuqioɣa nemə dəp nur berilidu? Nemixḳa dərd-ələmgə qəmgənlərgə ḥayat berilidu? 21 Ular təxnaliḳ bilən ölümni kütidu, Biraḳ u kəlməydu; Ular ölümni yoxurun gəḥərni kezip izdigəndinmu əwzəl bilidu, 22 Ular gərni tapḳanda zor huxal bolup, Xad-huramlikḳa qəmidu. 23 Əz yoli enikṣiz adəmgə, Yəni Təngrining tosiḳi selinoɣan adəmgə nemixḳa [nur wə ḥayat] berilidu? 24 Xunga tamiḳimning ornioɣa nalilirim kelidu; Mening ḳattiḳ pəryadlirim xarḳiratmidək xarḳiraydu. 25 Qünki mən dəl ḳorḳḳan wəḥxət əz beximoɣa qüxti; Mən dəl ḳorḳidioɣan ix manga kəldi. 26 Məndə ḥeq aramliḳ yoḳtur! Ḥəm ḥeq hatirjəm əməsmən! Ḥeq tinq-amanliḳim yoḳtur! Biraḳ parakəndiqilik ḥaman üstümgə qüxməktə!».

4 Temanliḳ Elifaz jawabən mundaḳ dedi: — 2 «Birsi sən bilən səzləxməkqi bolsa, eoɣir alamsən? Biraḳ kim aoɣzioɣa kəlgən gəpni yutuwatalaydu? 3 Ḳara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən adəmsən, Sən jansiz ḳollaroɣa küq bərgənsən, 4 Səzliring dəldəngxip aran mangidioɣanlarni rioɣbətləndürgən, Tizliri pükülgənlərni yəligənsən. 5 Biraḳ ḥazir nəwət sanga kəldi, Xuninglиḳ bilən ḥalingdin kətting, Balayi'apət sanga tegixi bilən, Sən alaḳzadə bolup kətting. 6 Ihlasmənliking tayanqing bolup kəlmigənmu? Yolliringdiki durusluḳ ümidingning asasi əməsmidi? 7 Esinggə al, kim bigunaḥ turup wəyran bolup baḳḳan? Duruslarning ḥayati nədə üzülüp ḳaloɣan? 8 Mən kərginimdək, gunaḥ bilən yər aoɣdurup awariqilik terioɣanlar, Ohxaxla ḥosul alidu. 9 Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu, Uning oɣəzipining partlixi

bilən ular yoḳilip ketidu. 10 Xirning ḥərkirəxliri, Ḥəm
əxəddiy xirning awazi [bar bolsimu], Xir arslanlirining
qixliri sundurulidu; 11 Batur xir bolsa ow tapalmay
yoḳilixḳa yüzlinidu, Qixi xirning küqükliri qeqilip
ketidu. 12 — Mana, manga bir səz oɣayibanə kəldi,
Ḳulikimoɣa bir xiwirlioɣan awaz kirdi, 13 Tün keqidiki
oɣayibanə kərünüxlərdin qikḳan oylarda, Adəmlərni
qongḳur uyḳu basḳanda, 14 Ḳorḳunq wə titrəkmu
meni basti, Səngək-səngəklirimni titritiwətti; 15 Kəz
aldimdin bir roḥ ətüp kətti; Bədinimdiki tüklirim
ḥürpiyip kətti. 16 U roḥ ornida midirlimay turdi,
birak turḳini kərəlmidim; Kəz aldimda bir gəwdə
turuptu; Xiwirlioɣan bir awaz anglandi: — 17 «Insan
balisi Təngridin ḥəkḳaniy bolalamdu? Adəm əz
Yaratḳuqisidin pak bolalamdu? 18 Mana, U Əz ḳullirioɣa
ixənmigən, Ḥətta pərixtilirinimu «Nadanlik ḳiloɣan!»
dəp əyibligən yərdə, 19 Uli topilardin boloɣan insanlar,
Laydin yasaloɣan əylərdə turoɣuqilar ḳandak bolar!?
Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu! 20 Ular tang
bilən kəq arilikida kukum-talḳan bolidu; Ular ḥeqkim
nəzirigə almioɣan ḥalda mənggügə yoḳilidu. 21
Ularning qedir tanisi yulup taxlanoɣanoɣu? Ular ḥeq
danalikḳa tehi erixməyla əlüp ketidu!».

5 Ḳeni, iltija ḳilip bak, sanga jawab ḳiloɣuqi barmikin?
Mukəddəslərning ḳaysisidin panaḥ tiləysən? 2
Qünki əhməkning aqqiki əzini əltüridu, Ḳəḥri
nadanning jenioɣa zamin bolidu. 3 Mən əz kəzüm
bilən əhməkning yiltiz tartḳanlikini kərgənmən; Lekin
xu ḥaman uning makanini «Lənətkə uqraydu!» dəp
bildim, 4 Uning baliliri amanlikṯin yiraḳtur; Ular
xəḥər dərwazisida sot ḳilinoɣanda basturuldi; Ularoɣa
ḥeqkim ḥimayiqi bolmaydu. 5 Uning ḥosulini aqlar
yəp tügitidu; Ular ḥətta tikən arisida ḳaloɣanlirinimu
elip tügitidu; Ḳiltaḳqimu uning mal-mülüklirini
yutuwelixḳa təyyar turidu. 6 Qünki awariqilik əzəldin
topidin ünüp qikmaydu, Külpətmu yərdin əsüp
qikḳanmu əməs. 7 Birak uqkun yukirioɣa uqidioɣandək,
Insan külpət tartixḳa tuoɣuloɣandur. 8 Ornungda
mən bolsam, Təngrioɣila murajiət ḳilattim, Mən
iximni Hudayimoɣila tapxuriwetəttim. 9 U ḥesabsiz
karamətlərni, San-sanaḳsiz məjizilərni yaritidu. 10 U
yərgə yamoɣur təḳdim ḳilidu; U dala üstigə su əwətip
beridu. 11 U pəs orunda turidioɣanlarning mərtiwisini
üstün ḳilidu; Matəm tutḳanlar amanlikḳa kətürülidu.
12 U ḥiyligərlərning niyətlirini bikar ḳiliwetidu,
Nətijidə ular ixini püttürəlməydu. 13 U məkkarlarni əz
ḥiyligərlikidin tuzakḳa alidu; Əgrilərning nəyrəngliri
ekitip ketilidu. 14 Kündüzdə ular ḳarangoɣulukḳa
uqraydu; Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu. 15
Birak u miskinlərni məkkarlarning ḳiliqi wə aoɣzidin
ḳutḳuzidu, Ularni küqlüklərning qanggilidin ḳudrətlik
ḳoli bilən ḳutḳuzidu. 16 Xunga, ajizlar üqün ümid
tuoɣulidu, Kəbiḥlik aoɣzini yumidu. 17 Ḳara, Təngri
ibrət bərgən adəm bəhtliktur, Xunga, Ḥəmmigə
Ḳadirning tərbiyisigə səl ḳarima jumu! 18 Qünki
U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U
sanjiydu, birak Uning ḳolliri yənə saḳaytidu. 19
U seni altə ḳiyinqiliktin ḳutḳuzidu; Ḥətta yəttə
külpəttə ḥeqḳandak yamanlik sanga təgməydu. 20
Aqarqilikṯa U sening ülüminggə, Uruxta U sanga
uruloɣan ḳiliq zərbisigə nijatkar bolidu. 21 Sən
zəḥərlik tillarning zərbisidimu baxpanaḥlik iqigə
yoxurunisən, Wəyranqilik kəlgəndə uningdin ḥeq
ḳorḳmaydioɣan bolisən. 22 Wəyranqilik wə kəḥətqilik
aldida külüpla ḳoyisən; Yər yüzidiki ḥaywanlardinmu
ḥeq ḳorḳmaysən. 23 Sən daladiki taxlar bilən əḥdidax
bolisən; Yawayi ḥaywanlarmu sən bilən inak ətidu.
24 Sən qediringning tinq-amanlikṯa bolidioɣanlikini
bilip yetisən; Mal-mülküngni editlisəng, ḥəmmə
nemənging təl ikənlikini bayḳaysən. 25 Nəsling
kəp bolidioɣanlikini, Pərzəntliringning ot-qəptək
kəp ikənlikini bilisən. 26 Sən əz waḳtidila yetilip
yioɣiloɣan bir baoɣ buoɣdaydək, Pəḳət waḳit-saiting
pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən. 27 Biz əzimiz
buni təkxürüp kərgənmiz — ular ḥəḳikətən xundaḳtur.
Xunga əzüng anglap bil, bularni əzünggə tətbiḳlap
oylap bak».

6 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Aḥ, mening
dərdlik zarlirim tarazida əlqənsə! Aḥ, beximoɣa
qüxkən barlik bala-ḳaza bular bilən billə tarazilansa! 3
Xundak ḳilinsa u ḥazir dengizdiki ḳumdin eoɣir bolup
qikidu; Xuning üqün səzlirim təlwilərqə boluwatidu.
4 Qünki Ḥəmmigə Ḳadirning okliri manga sanjilip
iqimdə turuwatidu, Ularning zəḥirini roḥim iqməktə,
Təngrining wəḥimiliri manga ḳarxi səp tüzüp ḥujum
ḳiliwatidu. 5 Yawa exək ot-qəp tapḳanda ḥangramdu?
Kala bolsa yəm-həxək üstidə mərəmdu? 6 Tuz bolmisa
təmsiz nərsini yegili bolamdu? Ham tuhumning
ekining təmi barmu? 7 Jenim ularoɣa təgsimu
səskinip ketidu, Ular manga yirginqlik tamak bolup
tuyulidu. 8 Aḥ, mening təxna boloɣinim kəlsidi! Təngri
intizarimni ijabət ḳilsidi! 9 Aḥ, Təngri meni yanjip
taxlisun! U ḳolini ḳoyuwetip jenimni üzüp taxlaxḳa
muwapik kərsidi! 10 Xundak bolsa, manga təsəlli

bolatti, Ḥətta rəḥimsiz aoɣrikləṛda kiynalsammu, xadlinattim; Qünki Mukəddəs Boloɣuqining səzliṛidin tanmioɣan bolattim! 11 Məndə əlümni kütküdək yənə kanqilik maoɣdur kaldi? Mening səwr-takətlik bolup ḥayatimni uzartiximning nemə nətijisi bolaṛ? 12 Mening küqüm taxtək qingmu? Mening ətlirim mistin yasaloɣanmidi? 13 Özümgə yaṛdəm bəṛgüdək maoɣdurum kalmidi əməsmu? Ḥəṛkandak əkil-tədbiṛ məndin koɔɣliwetilgən əməsmu? 14 Ümidsizlinip ketiwatkan kixigə dosti meḥṛibanlik kəṛsətmiki zəṛürdur; Bolmisa u Ḥəmmigə kadiṛdin koṛkuxtin waz keqixi mumkin. 15 Birak buradəṛlirim wakitlik «aldamqi erik» süyidək, Manga ḥeligəṛlik bilən muamilə kilmakta; Ular suliṛi ekip tügigən erikka ohxaydu. 16 Erigən muz suliṛi erikka kirgəndə ular karidap ketidu, Karlaṛ ularning iqidə yokilip ketidu, 17 Ular pəsilning illixi bilən kurup ketidu; Ḥawa issip kətkəndə, izidin yokilip ketidu. 18 Səpəṛdaxlaṛ mangoɣan yolidin qikip, erikka burulidu; Ular erikni boylap mengip, qəldə ezip əlidu. 19 Temalik karwanlaṛmu erik izdəp mangdi; Xebalik sodigəṛləṛmu ularoɣa ümid bilən karidi; 20 Birak ular ixənginidin ümidsizlinip nomusta kaldi; Ular axu yəṛgə kelixi bilən parakəndiqilikkə uqridi. 21 Mana silər ularoɣa ohxax [manga tayini] yok bolup kaldinglaṛ; Silər koṛkunqluk bir wəḥimini kəṛüpla koṛkup ketiwatisilər. 22 Mən silərgə: «Manga beringlaṛ», Yaki: «Manga mal-mülüklіringlaṛdin ḥədiyə kilinglaṛ?» — degənni kaqan dəp bakkan? 23 Yaki: «Meni ezitkuqining kolidin kutkuzunglaṛ!» Yaki «Zoṛawanlaṛning kolidin gəṛügə pul bəṛsənglaṛ!» dəp bakkanmu? 24 Manga əgitip koyunglaṛ, süküt kilimən; Nədə yoldin qikkanlikimni manga kəṛsitip beringlaṛ. 25 Tooɣra səzlər nemidegən ətkür-ḥə! Birak əyibliṛinglaṛ zadi nemini ispatliyalaydu?! 26 Ümidsizlənгən kixining gəpliṛi ətüp ketidioɣan xamaldək tuṛsa, Pəkət səzlənṛila əyibliməkqimusilər? 27 Silər yetim-yesiṛlaṛning üstidə qək taxlixisilər! Dost-buṛadiṛinglaṛ üstidə sodilixisilər! 28 Əmdi manga yüz tuṛanə karap bekinglaṛ; Aldinglaṛdila yaloɣan səz kilalamdim? 29 Ətünimən, boldi kilinglaṛ, gunaḥ bolmisun; Rast, kaytidin oylap bekinglaṛ, Qünki əzümning tooɣṛilikim [tarazida] tuṛidu. 30 Tilimda hatalik barmu? Tilim yamanlikni zadi tetiyalmasmu?

7 Insanoɣa zeminda jəwrə-japa qekidioɣan turmux bekitilgən əməsmu? Uning künliṛi bir mədikarningkigə ohxax əməsmu? 2 Kul kəqkurunning sayisigə təxna boloɣandək, Mədikar əz əmgikining ḥəkkini kütkəndək, 3 Mana biḥudə aylaṛ manga bekitilgən, Oɣəxlikkə toloɣan keqilər manga nesip kilinoɣan. 4 Mən yatkinimda: «Kaqan koparmən?» dəp oylaymən, Birak kəq uzundin uzun bolidu, Tang atkuqə pütün bir keqə mən toloɣinip yatimən. 5 Ətlirim kurtlaṛ ḥəm topa-qanglaṛ bilən kaplandi, Terilirim yerilip, yiringlap kətti. 6 Künlirim bapkarning mokisidinmu ittik ətidu, Ular ümidsizlik bilən ayaoɣlixay dəp kaldi. 7 [Aḥ Huda], mening jenim bir nəpəsla halas. Kəzüm yahxilikni kaytidin kərməydioɣanliki esingdə bolsun; 8 Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi ketim manga karimaydu, Sən nəziriṅgni üstümgə qüxürginingdə, mən yokaloɣan bolimən. 9 Bulut oɣayib bolup, kayta kərünmigəndək, Ohxaxla təḥtisaraoɣa qüxkən adəm kaytidin qikmaydu. (Sheol h7585) 10 U yənə əz əyigə kaytmaydu, Əz yurti uni kayta tonumaydu. 11 Xunga mən aoɣzimni yummay, Roḥimning dərd-əlimi bilən səz kilay, Jenimning azabidin zarlaymən. 12 Nemixka Sən üstümdin kəzət kilisən? Mən [hətərlik] bir dengizmu-ya? Yaki dengizdiki bir əjdiḥamumən? 13 Mən: «Aḥ, yatkan ornum manga raḥət beridu, Kərpəm nalə-pəryadimoɣa dərman bolidu» — desəm, 14 Əmdi Sən qüxlər bilən meni koṛkutiwatisən, Oɣayibanə alamətlər bilən manga wəḥimə salisən. 15 Xuning üqün booɣuluxumni, ələmni, Bu səngəklirimgə karap olturuxtin artuk bilimən. 16 Mən əz jenimdin toydum; Mening mənggügə yaxioɣum yok, Meni məylimgə koyiwətkin, Mening künlirim biḥudidur. 17 Insan balisi nemidi? Sən nemixka uni qong bilisən, Nemə dəp uningoɣa kəngül berisən? 18 Ḥər ətigəndə uni sürüxtürüp kelisən, Ḥər nəpəs uni sinaysən! 19 Kaqanoɣiqə meningdin nəziriṅgni almaysən, Manga kaqanoɣiqə aoɣzimdiki serik suni yutuwaloɣudək aram bərməysən? 20 Mən gunaḥ kiloɣan bolsammu, i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə kiliptimən?! Mən Sanga yük bolup kaldimmu? Buning bilən meni Özünggə zərbə nixani kiloɣansənmu? 21 Sən nemixka mening itaətsizlikimni kəqürüm kilip, Gunaḥimni sakit kilmaysən? Qünki mən pat arida topining iqidə uhlaymən; Sən meni izdəp kelisən, lekin mən məwjut bolmaymən».

8 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — 2 «Sən kaqanoɣiqə muxularni səzləysən? Aoɣzingdiki səzlər küqlük xamaldək kaqanoɣiqə qikidu? 3 Təngri adalətni burmilioɣuqimu? Ḥəmmigə

Қадир адиллиқни бурмиламду? 4 Сening балилиринг
Uning aldida gunah қилған bolsa, U ularnimu
итаәтсизликининг jazasiға tapxurған, halas. 5 Бирақ
әгәр өзүнг ҳазир qin кәнглүнгдин Тәнгрини izdisәngla,
Ҳәммигә Қадирға iltija қилсангла, 6 Әгәр сән sap
dil ҳәм durus болған bolsang, Хүбһисизки, U сән
үқүн oyoқinidu, Qoқum sening ҳәққаниyliқingoға
tolоған turalоғungni гүлләндүридu. 7 Сән дәсләптә
etibarsiz қaralоған bolsangmu, Бирақ сән ahirida
qoқum tehimu гүллинисән. 8 Xunga səndin ётүнәyki,
өткәнки дәврләрдин sorap bakққin, Ularning ata-
bowilirining izdinixlirigimu кәнгүл қoyoқin 9 (Qünki
biz bolsaқ tünügünla tuoқuloғanmiz; Künlirimiz пәқәт
bir sayə boloқaqқa, ҳеqnemini bilməymiz). 10 Sanga
кәрсәтмә berip өгәтәләydioған ular әмәsmu? Ular
өз кәнглидикини sanga сөзлиməmdu? 11 Latқa bolmisa
yekənlər egiz өсәләmdu? Қomuxluқtiki ot-qəplər susiz
өсәләmdu? 12 Ular yexil peti bolup, tehiqə orulmioған
bolsimu, Ҳәрқандақ ot-qəptin tez tozup ketidu. 13
Тәнгрини untuoған kixilərning ҳәммисининг aқiwətliri
mana xundaқtur; Iplaslarning ümidi mana xundaқ
yoққa ketər. 14 Qünki uning tayanoқini qürük bir nərsə,
halas; Uning ixəngini bolsa өмүқүкning toridur, halas.
15 U өз uwisioға yəlinidu, birақ u məzmut turmaydu;
U uni qing tutuwaloған bolsimu, birақ u bərdaxlik
berəlməydu. 16 U қuyax astida кәкligән bolsimu,
Uning piləkliri өз beoқini қaplioған bolsimu, 17 Uning
yiltizliri tax dəwisigə qirmixip кәткән bolsimu, U
taxlar arisida orun izdigən bolsimu, 18 Lekin [Huda]
uni ornidin yuliwətsə, Axu yər uningdin tenip: «Мән
seni кәрмигән!» — dəydu. 19 Mana uning yolining
xadlikі! Uningdin keyin ornioға baxқiliri tupraқtin
ünidu. 20 Қara, Huda durus adəmni taxlimaydu,
Yaki yamanlik қiloқuqilarning қolini tutup ularni
yəliməydu. 21 U yənə sening aoқzingni külkə bilən,
Ləwliringni xadlik awazliri bilən tolduridu, 22 Sanga
nəprətlәngənlərgə xərməndilik qaplinidu, Əskilərning
qediri yoқitilidu».

9 Ayup jawabən mundaқ dedi: — 2 Way, seningla
tooқra, [dunyani] ҳəқikətən sən degəndək dəp
bilimən! Birақ insan balisi қandaқ қilip Tənqri
aldida ҳəққaniy bolalisun? 3 Ҳətta əgər birsi uning
bilən dəwalixixқa petinalisa, Xu [kixi] məsililərning
mingdin birigimu jawab berəlməydu. 4 Uning қəlbidə
qongқur danalik bardur, U zor küq-қudrətkə igidur;
Kimmu Uningoға қarxi qiқip, yürikini tom қilip,
Keyin tinq-aman қaloған? 5 U taoқlarni oқəzipidə
oқulatқanda, Ularoқa ҳeq bildürməyla ularni yulup
taxlaydu. 6 U yər-zeminni təwritip өz ornidin
қozoқitidu, Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp
ketidu. 7 U қuyaxқa kətürülmə dəp səz қilsila,
u қopmaydu; U [halisa] yultuzlarningmu nurini
peqətləp қoyalaydu. 8 Asmanlarni кәng yayoқuqi
pəқət udur, U dengiz dolқunliri üstigə dəssəp yüridu.
9 U yəttə қaraқqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə
қəlb yultuz topini, Jənubiy yultuz türkümlirinimu
yaratқan. 10 U ҳesablioқusiz uluoқ ixlarni, Sanap
tügitəlməydioған karamət ixlarni қilidu. 11 Қara,
U yenimdin өtidu, birақ mən Uni кәрməymən; U
өtüp ketidu, birақ Uni bayқiyalmaymən. 12 Mana,
U elip ketidu, kim Uni Өz yolidin yanduralisun?
Kim Uningdin: «Немə қiliwatisən» dəp soraxқa
petinalisun? 13 Тәнгri oқəzipini қayturuwalmaydu;
Raһabning yardəmqiliri Uning ayioқioға bax egidu.
14 Xundaқ turuқluқ, mən қandaқmu uningoға jawab
berələyttim. Mən munazirə қiloқudək қandaқ sөzlərni
talliyalayttim? 15 Mubada mən ҳəққaniy bolsammu,
Mən yənila Uningoға jawab berəlməyttim; Mən pəқət
sotqimoға iltijala қilalayttim. 16 Mən Uningoға iltija
қiloған wə U manga jawab bərgən bolsimu, Mən tehi
Uning sadayimni angliоanliқioға ixənq қilalmioған
bolattim; 17 U boran-qapқunlar bilən meni ezidu, U
yarilirimni səwəbsiz awutmaқta. 18 U manga ҳətta
nəpəs elixқimu ruhsət bərməydu, Əksiqə U manga
dərd-ələmni yükliwətti. 19 Küq-қudrət tooқrisida gəp
қilsaқ, mana, Uningdin küqlük [yənə baxқa kim] bar?
Adalətkə kəlsək, kim Uni sotқa qaқiralisun?! 20 Мән
өzümni aқlimaқqi bolsam, өz aoқzim өzümni gunahқa
paturar, Қosursiz boloған bolsam, U yənila meni əgri
dəp bekitər. 21 Birақ мән əslidə eyibsiz idim. Məyli,
өzümning қandaқ bolidioғanliқim bilən pərwayim
pələk! Өz jenimdin toydum! 22 Ҳəммə ix ohxax ikən;
xunga мән dəymənki, U duruslarnimu, yamanlarnimu
ohxaxla yoқitidu. 23 Tuyuқsiz bexioға қaza kelip өlsə,
U bigunahlaroға қilinoған bu sinaққa қarap külidu. 24
Yər yüzi yamanlarning қolioға tapxuruldi; Birақ U
sotqilarning kəzlirini bu adalətsizlikni kərəlməydioған
қilip қoyidu; Muxundaқ қiloқuqi U bolmay, yənə
kim bolsun? 25 Mening künlirim yəltapanning
yügürüxidinmu tez өtidu; Ular məndin қeqip ketidu,
Ularning ҳeqқandaқ yahxiliқi yoқtur. 26 Ular қomux
kemilərdək qapsan өtüp ketidu; Aloqur бүрүт owni
tutқili xungoқuoқandək tez mangidu. 27 Әгәр: «Nalə-
pəryadtin tohtap, Qirayimni tutuldurmay hux qiray

bolay» desəmmu, 28 Mən yənila azablirimning
ḥəmmisidin ḳorḳup yürimən; Qünki Seni meni
bigunaḥ ḥesablimaydu dəp bilimən. 29 Mən ḥaman
əyiblik adəm bolsam, Mən biḥudə japa tartip nemə
ḳilay? 30 Ḥətta ḳar süyi bilən yuyunup, Ḳolumni
xunqə pakizlioɣan bolsammu, 31 Sən yənila meni
əwrəzgə qəmüldürisənki, Өz kiyimimmu məndin
nəprətlinidioɣan bolidu! 32 Qünki U mən Uningoɣa
jawab bəräligüdək, manga ohxax adəm əməs. Mening
Uning bilən sotta dəwalaxḳuqilikim yoḳtur. 33
Otturimizda ḥər ikkimizni əz ḳoli bilən təng tutidioɣan
kelixtürgüqi bolsidi! 34 U Өzining tayiḳini məndin
yiraḳ ḳilsun, Uning wəḥimisi meni ḳorḳatmisun; 35
Xundila mən Uningdin ḳorḳmay səzliyələyttim; Biraḳ
əḥwalim undaḳ əməstur!

10 Mən əz jenimdin nəprətlinimən; Өz dərdimni
təküwalay; Ḳəlbimdiki aḥ-zarimni səzliwalay.
2 Mən Təngrigə: «Mening gunaḥimni bekitmə;
manga kərsətkinki, Sən zadi nemə üqün mən bilən
dəwalixisən? 3 Adəmni əzgining, Өz ḳolung bilən
yaratḳiningni qətkə ḳaḳḳining Sanga paydiliḳmu?
Yamanlarning suyiḳəstigə nur qaqḳining yahximu? 4
Sening kəzüng insanningkidək ajizmu? Sən adəmlər
kərgəndək hirə kərəmsən? 5 Sening künliring əlidioɣan
insanning künliridək qəklikmu? Sening yilliring
insanning yilliridək ḳiskimu? 6 Sən mening rəzil
adəm əməslikimni bilip turup, Sening ḳolungdin
ḳutulduroɣudək ḥeqkimning yoḳluḳini bilip turup,
Nemixḳa mening hataliḳimni sorap yürisən? Nemixḳa
mening gunaḥimni sürüxtürisən?» — dəymən. 8 —
Sən Өz ḳolliring bilən meni xəkilləndürüp, bir gəwdə
ḳilip yaratḳansən; Biraḳ Sən meni yoḳatmaḳqisən!
9 Sən layni yasioɣandək meni yasioɣiningni esingdə
tutḳaysən, dəp yelinimən; Sən meni yənə tupraḳḳa
ḳayturamsən? 10 Sən [ustiliḳ bilən] meni süttək ḳuyup
qayḳap, Meni irimqiktək uyutḳan əməsmu? 11 Sən
terə ḥəm ət bilən meni kiyindürgənsən, Ustihan
ḥəm pəy bilən birləxtürüp meni toḳuoɣansən. 12 Sən
manga ḥayat ḥəm meḥir-xəpḳət təḳdim ḳilioɣansən,
Sən səygüng bilən roḥimdin həwər alding. 13 Biraḳ
bu ixlar Sening ḳəlbingdə yoxuruḳluḳ idi; Bularning
əslidə ḳəlbingdə püküklikini bilimən. 14 Gunaḥ ḳilioɣan
bolsam, Sən meni kəzitip yürgən bolatting; Sən
mening ḳəbiḥlikimni jazalimay ḳoymaytting. 15 Rəzil
ḥesablanoɣan bolsam, manga bala kelətti! Ḥəm yaki
ḥəḳḳaniy ḥesablansammu, ḳattiḳ nomuskə qəmüp,
azabḳa qəmginimdə, Beximni yənila kətürüxkə jür'ət
ḳilalmayttim; 16 Ḥətta [beximni] kətürüxkə jür'ət
ḳilsammu, Sən əxəddiy xirdək mening peyimgə
qüxətting; Sən manga karamət küqüngni arḳa-
arḳidin kərsitətting. 17 Sən meni əyibləydioɣan
guwaḥqiliringni ḳaytidin aldimoɣa kəltürisən; Manga
ḳaritioɣan oɣəzipingni zor ḳilisən; Küqliring manga
ḳarxi dolḳunlap kəlməktə. 18 Sən əslidə nemixḳa
meni baliyatḳudin qiḳaroɣansən? Kaxki, mən qaqrap
kətkən bolsam, ḥeq adəm meni kərməs idi! 19
Mən ḥeqḳaqan bolmioɣan bolattim! Baliyatḳudin
biwasitə gərgə apirioɣan bolattim! 20 Mening azoɣinə
künlirim tügəy degən əməsmu? Xunga mən barsa
kəlməs yərgə baroɣuqə, — Ḳarangoɣuluḳ, əlüm sayə
boloɣan zeminoɣa, — Zulmət bir zeminoɣa, yəni
ḳarangoɣuluḳning əzining zeminioɣa, Өlüm sayisining
zeminioɣa, Tərtipsiz, ḥətta əz nuri ḳapḳarangoɣu
ḳilinoɣan xu zeminoɣa baroɣuqə, Manga azraḳ jan kirix
üqün, Ixingni bir dəḳiḳə tohtat, məndin neri bol!».

11 Andin Naamatliḳ Zofar jawabən mundaḳ dedi:
— 2 «Gəp mundaḳ kəp tursa, uni jawabsiz
ḳalduroɣili bolmas? Səzmən kixi əzini aḳlisa bolamdu?
3 Sening səpsətəliring kəpqilikning aoɣzini tuwaḳlisa
bolamdu? Sən mazaḳ ḳilip səzligəndin keyin, ḥeqkim
bu ixni yüzünggə salmisunmu? 4 Qünki sən: «Mening
əḳidilirim saptur, Mən sən [Hudaning] aldida pakmən»
— deding. 5 Aḥ, Təngri gəp ḳilsidi! Aoɣzini eqip seni
əyiblisidi! 6 Xundaḳ ḳilip U danaliḳning sirlirini sanga
eqip bərsidi! Qünki danaliḳ ikki tərəpliktur! Təngrining
gunaḥingning heli bir ḳismini kətüriwetip, ulardin
ətidioɣanliḳini obdan bilip ḳoy! 7 Sən Təngrini izdigən
təḳdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?! Ḥəmmigə
Ḳadirning qəksizlikini qüxinip yetələmsən? 8 [Bundaḳ
danaliḳ] asmandin egizdur, [uningoɣa erixixkə] nemə
amaling bar? U təḥtisaradin qongḳurdur, sən nemini
bilələysən? (Sheol h7585) 9 Uning uzunluḳi yər-zemindin
uzundur, Kəngliki dengiz-okyanlardin kəngdur. 10 U
ətüp ketiwetip, adəmni ḳamisa, uni soraḳḳa qaḳirsa,
kimmu Uni tosalisun? 11 Qünki U sahta adəmlərni
obdan bilidu, U təkxürməy turupla aldamqiliḳni
alliḳaqan kərüp boloɣan. 12 «Insan tuoɣulup bir
yawa exəkning təhiyigə aylanoɣuqə, Nadan adəm
dana bolur!». 13 Biraḳ sən bolsang, əgər ḳəlbingni
tooɣrilatsang, Ḳolungni Hudaoɣa ḳarap sozsang,
14 Ḳolungdiki ḳəbiḥlikni əzüngdin neri ḳilsang,
Qedirliringda ḥeq yamanliḳni turoɣuzmisangla, 15
Sən u qaoɣda yüzüngni ḳusursiz kətürüp yürisən,
Təwrənməs, ḳorḳunqsiz bolisən; 16 Japayingni

untuysən, Ḥətta ekip ətüp kətkən suni oylioꝗandək ularni əsləysən; 17 Künliring qüxtiki nurdin yoruḳ bolidu, Seni ḥazir ḳarangoꝗuluḳ baskini bilən, tangdək parlaḳ bolisən. 18 Ümiding bar boloꝗaqḳa, sən ḥimayigə igə bolisən, Sən ətrapingoꝗa hatirjəm ḳarap aram elip olturisən. 19 Rast, sən yatḳiningda, ḥeqkimning wəswəsisi bolmaydu, Əksiqə nuroꝗunlioꝗan kixilər sening ḥimmitingni izdəp kelidu. 20 Biraḳ rəzillərning kəzliri nuridin ketidu, Ularoꝗa ḳeqixḳa ḥeq yol ḳalmaydu, Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas».

12 Ayup jawabən mundaḳ dedi: — 2 Silər bərḥəḳ əl-əḥlisilər! Əlsənglar ḥekmətmu silər bilən billə ketidu! 3 Meningmu silərdək ɵz əḳlim bar, Əḳildə silərdin ḳalmaymən; Bunqilik ixlarni kim bilməydu?! 4 Mən ɵz dostlirimoꝗa mazaḳ obyekti boldum; Məndək Təngrigə iltija ḳilip, duasi ijabət boloꝗan kixi, Ḥəḳḳaniy, durus bir adəm mazaḳ ḳilindi! 5 Raḥəttə olturoꝗan kixilər kɵnglidə ḥərḳandaḳ külpətni nəzirigə almaydu; Ular: «Külpətlər putliri teyilix aldida turoꝗan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu. 6 Ḳarakqilarning qedirliri awatlixidu; Təngrigə ḥakarət kəltüridioꝗanlar aman turidu; Ular ɵzining ilaḥini ɵz alḳinida kətüridu. 7 Əmdi ḥaywanlardinmu sorap baḳ, Ular sanga ɵgitidu, Asmandiki uqar-ḳanatlarmu sanga dəydu; 8 Wə yaki yər-zeminoꝗa gəp ḳilsangqu, Umu sanga ɵgitidu; Dengizdiki beliḳlar sanga səz ḳilidu. 9 Bularning ḥəmmisini Pərwərdigarning ḳoli ḳiloꝗanliḳini kim bilməydu? 10 Barliḳ jan igiliri, barliḳ ət igiliri, Jümlidin barliḳ insanning nəpisi uning ḳolididur. 11 Eoꝗizda taamni tetioꝗandək, Ḳulaḳmu səzining tooꝗriliḳini sinap baḳidu əməsmu? 12 Yaxanoꝗanlarda danaliḳ rast tepilamdu? Künlirining kəp boluxi bilən yorutulux keləmdu? 13 Uningdila danaliḳ ḥəm ḳudrət bar; Uningdila yolyoruḳ ḥəm yorutux bardur. 14 Mana, U harab ḳilsa, ḥeqkim ḳaytidin ḳurup qiḳalmaydu; U ḳamap ḳoyoꝗan adəmni ḥeqkim ḳoyuwetəlməydu. 15 Mana, U sularni tohtitiwalsa, sular ḳurup ketidu, U ularni ḳoyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran ḳilidu. 16 Uningda küq-ḳudrət, qin ḥekmətmu bar; Aldioꝗuqi, aldanoꝗuqimu uningoꝗa təwədur. 17 U məsliḥətqilərni yalingaq ḳildurup, yalap elip ketidu, Soraḳqilarni rəswa ḳilidu. 18 U padixaḥlar [əl-əḥligə] saloꝗan kixənlərni yexidu, Andin xu padixaḥlarni yalingaqlap, qatraḳlirini lata bilənla ḳaldurup [xərməndə ḳilidu]. 19 U kaḥinlarni yalingayaoꝗ mangdurup elip ketidu; U küq-ḥokuḳdarlarni aoꝗduridu. 20 U ixənqlik ḳaraloꝗan zatlarning aoꝗzini etidu; Aḳsaḳallarning əḳlini elip ketidu. 21 U aḳsəngəklərning üstigə ḥaḳarət təkidu, U palwanlarning bəlweoꝗini yexip [ularni küqsiz ḳilidu]. 22 U ḳarangoꝗuluḳtiki qongḳur sirlarni axkarilaydu; U ələmning sayisini yorutidu. 23 U əl-yurtlarni uluoꝗlaxturidu ḥəm andin ularni gumran ḳilidu; Əl-yurtlarni kengəytidu, ularni tarḳitidu. 24 U zemindiki əl-jamaətning kattiwaxlirining əḳlini elip ketidu; Ularni yolsiz dəxt-bayawanda sərsan ḳilip azduridu. 25 Ular nursizlandurulup ḳarangoꝗuluḳta yolni silaxturidu, U ularni məst bolup ḳaloꝗan kixidək galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, mening kəzüm bularning ḥəmmisini kərüp qiḳḳan; Mening ḳuliḳim bularni anglap qüxəngən. 2 Silərning bilgənliringlarni mənmu bilimən; Mening silərdin ḳelixḳuqilikim yoḳ. 3 Biraḳ mening arzuyum Ḥəmmigə ḳadir bilən səzlixixtur, Mening Huda bilən munazirə ḳiloꝗum kelidu. 4 Silər bolsanglar təḥmət qaplioꝗuqilar, Ḥəmminglar yaramsiz tewipsilər. 5 Silər pəḳətla süküttə turoꝗan bolsanglar'idi! Bu silər üqün danaliḳ bolatti! 6 Mening munazirəmgə ḳulaḳ selinglar, Ləwlirimdiki muḥakimilərni anglap beḳinglar. 7 Silər Hudaning wakalətqisi süpitidə boluwelip biadil səz ḳilamsilər? Uning üqün ḥiylə-mikirlik gəp ḳilmaḳqimusilər? 8 Uningoꝗa yüz-hatirə ḳilip [huxamət] ḳilmaḳqimusilər?! Uningoꝗa wakalitən dəwa sorimaḳqimusilər? 9 U iq-baoꝗringlarni ahturup qiḳsa, silər üqün yahxi bolattimu? Insan balisini aldioꝗandək uni aldimaḳqimusilər? 10 Silər yüz-hatirə ḳilip yoxurunqə huxamət ḳilsanglar, U qoḳum silərni əyibləydu. 11 Buningdin kərə Uning ḥəywisining silərni ḳorḳatḳini, Uning wəḥimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu? 12 Pənd-nəsiḥətinglar pəḳət külgə ohxax səzlər, halas; Silər [ixənq baoꝗlioꝗan] istiḥkaminglar pəḳət lay istiḥkamlar, halas. 13 Meni ihtiyarimoꝗa ḳoyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp ḳiloꝗili ḳoyunglar. Beximoꝗa ḥərnemə kəlsə kəlsun! 14 Ḳandaḳla bolmisun, jenim bilən təwəkkul ḳilimən, Mən jenimni alḳinimoꝗa elip ḳoyimən! 15 U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoꝗa tayinimən; Biraḳ ḳandaḳla bolmisun mən tutḳan yollirimni Uning aldida aḳlimaḳqimən; 16 Bundaḳ ḳilixim manga nijatliḳ bolidu; Qünki iplas bir adəm uning aldioꝗa baralmaydu. 17 Səzlirimni dikḳət bilən anglanglar, Bayanlirimoꝗa obdan ḳulaḳ selinglar.

18 Mana, mən əz dəwayimni tərtiplik kilip təyyar
kildim; Mən əzümning ḥakikətən aklinidioqanlikimni
biliman. 19 Mən bilən bəs-munazirə kilidioqan keni
kim barkin? Ḥazir süküt kiloqan bolsam, tiniktin
tohtioqan bolattim! 20 [Aḥ Huda]! Manga pəkət
ikki ixnila kilip bərgin; Xundak boloqandila, mən
əzümni Səndin kaqurmayman: 21 — Kolungni məndin
yirak kiloqin; — Wəḥimәng meni korkatmisun. 22
Andin meni sot kilixka qakir, mən sanga jawab
berimən; Yaki mən Sanga [dəwayimdin] səz kilsam,
Sənmu manga jawab berisən. 23 Mening kəbiḥliklirim
ḥəm gunaḥlirim zadi kanqilik? Itaətsizlikim ḥəm
gunaḥimni manga kərsitip bər! 24 Nemixka didaringni
məndin yoxurisən? Nemixka meni Əz düxmining dəp
bilding? 25 Uyak-buyakka uquruwetilidioqan anqiki
bir yopurmakni wəḥimigə salmakqimusən? Kurup
kətkən pahalni kooqlimakqimusən? 26 Qünki Sən
mening üstümdin zəḥərdək ərzlərni yazisən, Sən
yaxlikimdiki kəbiḥliklirimni manga kayturuwatisən.
27 Mən qirip kətkən bir nərsə, Mən pəkət küyə
yegən bir kiyimla boloqinim bilən, Lekin Sən mening
putlirimni kixənləysən, Ḥəmmə yollirimni kəzitip
yürisən; Tapanlirimoqa mangmaslik üqün qək sizip
koyoqansən.

14 Anidin tuoquloqanlarning künliri azdur, Palakət
uningoqa yardur. 2 U güldək dunyaoqa kelip andin
tozuydu, U [kuyax aldidin] sayigə ohxax kəqip ketidu.
3 Birak Sən tehi xundak bir ajiz boloquqioqa kəzüngni
tikip, Meni Əz aldingoqa sorakka tartiwatamsən? 4
Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? —
ḥeqkim! 5 [Insanning] künliri bekitilgəndikin, Uning
aylirining sani Sening ilkingdə boloqandikin, Sən
uning ətsə bolmaydioqan qəklirini bekitkəndikin,
6 Uning bir'az dəm elixi üqün uningdin kəzüngni
elip kaqkin, Xuning bilən mədikardək uningoqa əz
künliridin səyünüx nesip bolsun! 7 Qünki dərəh
kesiwetilgəndin keyin, kayta əsüxtin ümid bar;
Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu;
8 Uning yiltizi yərdə kurup kətkən bolsimu, Uning
kətiki topida əlüp kətkən bolsimu, 9 Birak suning
purikì bilənla u yənə kəkiridu, Yumran ot-qəptək
yengi bihlarni qikiridu. 10 Birak adəm bolsa əlidu,
ilajsiz ongda yatidu, bərḥək, Insan nəpəstin kalidu,
andin nədə bolidu? 11 Dengizdiki sular paroqa aylinip
tügəp kətkəndək, Dəryalar kaoqjirap kurup kətkəndək,
12 Ohxaxla adəm yetip kalsila kaytidin turmaydu;
Asmanlar yokimioquqə, ular oyoqanmaydu, uykudin
turmaydu. 13 Aḥ, təḥtisaraoqa meni yoxurup koysang
idi, Oqəziping ətüp kətküqə meni məhpiy saklap
koysang idi, Meni esinggə alidioqan bir wakit-saətni
manga bekitip bərsəng idi! (Sheol h7585) 14 Adəm əlsə,
kayta yaxamdu? Xundak bolsa manga xundak əzgirix
wakti kəlgüqə, Muxu japaoqa toloqan künlirim ətküqə,
səwr-takət bilən kütəttim! 15 Xundak bolsa Sən
meni qakirsang, jawab berəttim; Sən Əz kolung bilən
yaratkiningoqa ümid-arzuyung bolatti. 16 Birak Sən
ḥazir ḥərbir dəssigən kədəmlirimni sanap, Gunaḥimni
kəzitiwatisənoqu! 17 Itaətsizlikim haltioqa selinip
peqətləndi, Gunaḥlirimni dəwə-dəwə kilip saklap
koydung. 18 Dərwəkə taoqmu yimirilip yokaloqandək,
Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək, 19 Sular tax-
xeoqillarni upritip yokatkandək, Topanlar zemindiki
topini süpürüp kətkəndək, Sən adəmning ümidini yok
kilisən. 20 Sən mənggügə uning üstidin oqalib kelisən,
Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutuldurisən,
Uni Əz yeningdin yirak kilisən. 21 Uning ooqulliri
ḥərmətkə erixidu, birak u buni bilməydu; Ular pəs
kilinsimu, Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu.
22 U [pəkət] əz tenidiki aoqrikidinla azablinidu, U
kənglidə əzi üqünla ḥəsrət-nadamət qekidu.

15 Temanlik Elifaz buningoqa jawabən mundak
dedi: — 2 Danixmən kixining kuruk xamaldək
səpsətə bilən jawab berixi tooqrimu? [Danixmən]
korsikini issik məxrik xamili bilən toyoquzsa bolamdu?
3 Paydisiz səzlər bilən, Tayini yok gəplər bilən
munazirilixixi muwapikmu? 4 Bərḥək, sən iman-
ihlasni yok kiliwətməkqisən, Hudaning aldida dua-
istikamətkə tosaloqu bolisən. 5 Qünki kəbiḥliking
aoqzingoqa səz salidu, Sən məkkarlarning tilini
tallap kollinisən. 6 Mən əməs, bəlki əz aoqzing
əzüngning gunaḥingni bekitidu, Əz ləwliring sanga
karxi guwaḥlik beridu. 7 Sən insanlar iqidə tunji bolup
tuoquloqanmu? Sən taoq-dawanlardin awwal apiridə
boloqanmu? 8 Təngrining məhpiy kengixini anglap
kəlgənmusən? Danalik sən bilənla qəklinəmdu? 9 Sən
bilgənlərni bizning bilməydioqanlirimiz barmu? Sən
qüxəngənni bizning qüxənməydioqinimiz barmu? 10
Aksakallar ḥəm kerilar bizning təripimizdə turidu,
Ular sening atangdinmu yaxta qongdur. 11 Təngrining
təsəlliliri, Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan
muxu səz sən üqün azlik kilamdu? 12 Nemixka
kəngülning kəynigə kirip ketisən? Kəzüngni nemigə
parkiritisən? 13 Xundak kilip sən roḥingni Təngrigə
karxi turoquzdung, Eoqizingdin xundak səzlərning

qikixioƣa yol ḳoyuwatisən! 14 Insan nemə idi? Өz-
өzini pakliyalioƣudək? Anidin tuoƣuloƣan adəm balisi
nemə idi? Ḥəḳḳaniy bolalioƣudək? 15 Ḳara, [Huda]
Өz muḳəddəslirigimu ixənmigən yərdə, Asmanlarmu
uning nəziridə pak bolmioƣan yərdə, 16 Yirginqlik
boloƣan, sesip kətkən, Ḳəbiḥlikni su iqkəndək iqidioƣan
insan balisi zadi ḳandaḳ bolar? 17 Mən sanga kərsitəy,
manga ḳulaḳ sal; Kөzüm kərgənni bayan ḳilmaḳimən.
18 Danixmənlər ata-bowiliridin bularni anglioƣan,
Yoxurmay bularni bayan ḳiloƣan: — 19 (Pəḳət xularoƣila,
[yəni ata-bowilirioƣila] yər-zemin tapxuruloƣanidi,
Ularning arisidin yat adəm ətüxkə petinalmaytti)
20 — Rəzil adəm barliḳ künliridə azablinidu, Zalim
kixigə yillar sanaḳliḳla bekitilgəndur. 21 Uning
ḳuliḳioƣa wəḥimilərning awazi kiridu, Bayaxatliḳida
bulangqi uning ustigə besip qüxidu. 22 Ḳarangoƣuluḳtin
ḳutuluxḳa uning kəzi yətməydu, U ḳiliq bilən qepilixḳa
saḳlanoƣandur. 23 U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?»
dəp yolda tenəp yüridu, U zulmət künining uningoƣa
yeḳinlaxḳanliḳini bilidu. 24 Dərd-ələm ḥəm azab
uningoƣa wəḥimə ḳilidu, Ḥujumoƣa təyyar boloƣan
padixaḥtək uning üstidin oƣəlibə ḳilidu. 25 Qünki u
Təngrigə ḳarxi ḳolini kətürgən, Ḥəmmigə ḳadiroƣa küq
kərsətməkqi boloƣan, 26 Xunga u boynini ḳattiḳ ḳilip,
Kөp kəwətlik ḳalḳanni kətürüp uningoƣa ḳarap etilidu.
27 Yüzini yaoƣ baskan bolsimu, Beḳinliri səmrəp kətkən
bolsimu, 28 U harabə xəḥərlərdə, Adəm ḳonoƣusi
kəlməydioƣan, Kesək düwiliri boluxḳa bekitilgən
өylərdə yaxaydu; 29 U ḥeq beyimaydu, Uning mal-
mülki bolsa üzülüp ḳalidu, Uning təəlluḳatliri zemin
üstidə kengəyməydu. 30 U ḳarangoƣuluḳtin ḳeqip
ḳutulalmaydu, Yalḳun uning xahlirini kөydürüp
ḳurutidu, [Hudaning] bir nəpisi bilən u [dunyadin]
ketidu. 31 U sahtiliḳḳa tayanmisun! U aldinip kətkən,
xunga sahtiliḳning өzi uning in'ami bolidu; 32 Uning
küni tehi toxmay turupla, Uning xehi tehi kөkirip
bolmayla, bu ixlar əməlgə axurulidu. 33 Üzüm teli
silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək, Zəytun
dərihining qeqiki eqilipla tөkülüp kətkəndək bolidu.
34 Qünki iplaslarning jəməti tuoƣmas bolidu, Ot para
yegənlərning qedirlirini kөydüriwetidu. 35 [Birak]
ular [ḥərdaim] yamanliḳni oylap, ḳəbiḥlik tuoƣduridu,
Kөnglidə ḥaman ḥiylə-mikir təyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawabən mundaḳ dedi: — 2
Mən muxundaḳ gəplərni kөp anglioƣanmən;
Silər ḥəmminglar azab yətküzidioƣan ajayib təsəlli
bərgüqi ikənsilər-ḥə! 3 Mundaḳ watildap ḳiloƣan
gəpliringlarning qeki barmu? Silərgə mundaḳ jawab
berixkə zadi nemə ḳutratḳuluḳ ḳildi? 4 Halisamla өzüm
silərgə ohxax səz ḳilalayttim; Silər mening ornumda
bolidioƣan bolsanglar, Mənmu səzlərni baoƣlaxturup
eytip, silərgə zərbə ḳilalaytim, Beximnimu silərgə
ḳaritip qayḳiyalayttim! 5 Ḥalbuki, mən əksiqə aoƣzim
bilən silərni rioƣbətləndürəttim, Ləwlirimning təsəllisi
silərgə dora-dərman bolatti. 6 Lekin mening səzlixim
bilən azabim azaymaydu; Yaki gepimni iqimgə
yutuwalisammu, manga nemə aramqiliḳ bolsun?
7 Birak U meni ḥalsizlandürüwətti; Xundaḳ, Sən
pütkül ailəmni wəyran ḳiliwətting! 8 Sən meni
ḳamalliding! Xuning bilən [əḥwalim manga] guwaḥliḳ
ḳilmaḳta; Mening oruḳ-ḳaḳxal [bədinim] ornidin
turup өzümni əyibləp guwaḥliḳ ḳilidu! 9 Uning oƣəzipi
meni titma ḳilip, Meni ow oljisi ḳilidu; U manga
ḳarap qixini oƣuqurlitidu; Mening düxminimdək
kəzini alayitip manga tikidu. 10 [Adəmlər] manga
ḳarap [mazaḳ ḳilixip] aoƣzini aqidu; Ular nəprət bilən
məngzimgə kaqatlaydu; Manga ḥujum ḳilay dəp səp
tüzidu. 11 Huda meni əskilərgə tapxuroƣan; Meni
rəzillərning ḳolioƣa taxliwətkənikən. 12 Əslidə mən
tinq-amanliḳta turattim, birak u meni paqaḳlidi; U
boynumdin silkip bitqit ḳiliwətti, Meni Өz nixani
ḳiloƣanikən. 13 Uning oḳyaqiliri meni ḳapsiwaldi;
Ḥeq ayimay U üqəy-baoƣrimni yirtip, Өtümni yərgə
tөküwətti. 14 U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp
zəhim ḳilip bəsüp kiridu; U palwandək manga
ḳarap etilidu. 15 Terəmning üstigə bəz rəht tikip
ḳoydum; Өz izzət-ḥərmitimni topa-qangoƣa selip
ḳoydum. 16 Gərqə ḳolumda ḥeqḳandaḳ zorawanliḳ
bolmisimu, Duayim qin dilimdin boloƣan bolsimu,
Yüzüm yioƣa-zaridin ḳizirip kətti; Ḳapaḳlirimni ələm
sayisi basti. 18 Aḥ, yər-zemin, ḳenimni yapmioƣin!
Nalə-pəryadim tohtaydioƣanoƣa jay bolmioƣay! 19 Birak
mana, asmanlarda ḥazirmu manga xaḥit Boloƣuqi
bar! Ərxlərdə manga kapalət Boloƣuqi bar! 20 Өz
dostlirim meni mazaḳ ḳiloƣini bilən, Birak kөzüm
tehiqə Təngrigə yax təkməktə. 21 Aḥ, insan balisi
dosti üqün kelixtürgüqi boloƣandək, Təngri bilən
adəm otturisidimu kelixtürgüqi bolsidi! 22 Qünki yənə
birnəqqə yil ətüxi bilənla, Mən barsa ḳaytmas yolda
mengip ḳalimən.

17 Mening roḥim sunuḳ, Künlirim tügəy dəydu,
Gərlər meni kütməktə. 2 Ətrapimda aldamqi
mazaḳ ḳiloƣuqilar bar əməsmu? Kөzümning ularning
eqitḳulukioƣa tikilip turuxtin baxḳa amali yoḳtur.

3 Аһ, jenim üqün Өzüng halioƣan kapalətni elip
Өzüngning aldida manga borun boloƣaysən; Səndin
baxkа kim meni kollap borun bolsun? 4 Qünki Sən
[dostlirimning] kənglini yorukluktin kalduroƣansən;
Xunga Sən ularni oƣəlibidinmu məһrum kilisən! 5
Oƣəniymət alay dəp dostlirioƣa pəxwa atkan kixining
bolsa, Һətta balilirining kəzlirimu kor bolidu. 6
U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə koydi;
Mən kixilər yüzümgə tüküridioƣan adəm bolup
kaldim. 7 Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti, Barlik
əzalirim kələnggidək bolup kaldi. 8 Bu ixlarni
kərüp duruslar һəyranuһəs bolidu; Bigunaһlar
iplaslaroƣa karxi turuxka koƶoƣilidu. 9 Birak һəkkaniy
adəm өz yolida qing turidu, Koli pak yüridioƣan
adəmning küqi tohtawsiz uloƣiyidu. 10 Əmdi kəni,
һəmminglar, yənə kelinglar; Aranglardin birmu
dana adəm tapalmaymən. 11 Künlirim ahirlixay dəp
kaptu, Muddialirim, kənglümdiki intizarlar üzüldi.
12 Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmakqi;
Ular karangoƣulukka karap: «Nur yekinlixiwatidu»
deyixiwatidu. 13 Əgər kütsəm, өyüm təһtisara bolidu;
Mən karangoƣulukka ornumni raslaymən. (Sheol h7585)
14 «Qirip ketixni: «Sən mening atam!», Kurtlarni:
«Apa! Aqa!» dəp qakirimən! 15 Undakta ümidim
nədə? Xundak, ümidimni kim kərəlisun? 16 Ümidim
təһtisaraning təmür pənjiriliri iqigə qüxüp ketidu!
Biz birliktə topioƣa kirip ketimiz! (Sheol h7585)

18 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — 2
Səndək adəmlər kaqanoƣiqə mundak səzlərni
tohtatmaysilər? Silər obdan oylap bekinglar, andin
biz səz kilimiz. 3 Biz nemixka silərning aldinglarda
һaywanlar һesablinimiz? Nemixka aldinglarda əһmək
tonulimiz? 4 Һəy өzüngning oƣəzipidə өzüngni
yirtkuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?! Taoƣ-
taxlar өz ornidin kətürülüp ketəmdu?! 5 Kandakla
bolmisun, yaman adəmning qirioƣi əqürülidu, Uning
ot-uqkunliri yalkunlimaydu. 6 Qediridiki nur
karangoƣulukka aylinidu, Uning üstigə askan qirioƣi
əqürülidu. 7 Uning məzmut kədəmliri kisilidu, Өzining
nəsiһətliri өzini mollak atkuzidu. 8 Qünki өz putliri
өzini toroƣa əwətidu, U dəl torning üstigə dəssəydioƣan
bolidu. 9 Kiltak uni tapinidin iliwalidu, Tuzak uni
tutuwalidu. 10 Yərdə uni kütidioƣan yoxurun aroƣamqa
bar, Yolida uni tutmakqi boloƣan bir kapkan bar.
11 Uni һər tərəptin wəһimilər besip korkitiwatidu,
Һəm ular uni iz koƶoƣlap koƶoƣlawatidu. 12 Maoƣdurini
aqarqilik yəp tügətti; Palakət uning yenida paylap
yüridu. 13 Өlümning qong balisi uning terisini
yəwatidu; Uning əzalirini xoraydu. 14 U өz qediridiki
amanliktin yulup taxlinidu, [Өlümning tunjisi] uni
«wəһimilərning padixaһi»ning aldioƣa yalap apiridu.
15 Өyidikilər əməs, bəlki baxkilar uning qedirida turidu;
Turaloƣusining üstigə günggürt yaoƣdurulidu. 16 Uning
yiltizi tegidin kurutulidu; Üstidiki xahliri kesilidu. 17
Uning əslimisimu yər yüzidikilərning esidin kətürülüp
ketidu, Sirtlarda uning nam-abruyi kalmaydu. 18 U
yorukluktin karangoƣulukka koƶoƣliwetilgən bolup,
Bu dunyadin һəydiwetilidu. 19 Əl-yurtta һeqkandak
pərzəntliri yaki əwladliri kalmaydu, U musapir bolup
turoƣan yərlərdimu nəsli kalmaydu. 20 Uningdin
keyinkilər uning künigə karap alakzadə bolidu,
Huddi aldinkilarmu qəqüp kətkəndək. 21 Mana,
kəbiһ adəmning makanliri xübһisiz xundak, Təngrini
tonumaydioƣan kixiningmu orni qokum xundaktur.

19 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Silər kaqanoƣiqə
jenimni azablimakqisilər, Kaqanoƣiqə meni səz
bilən əzməkqisilər? 3 Silər meni on ketim harlidinglar;
Manga uwal kilixka nomus kilmaysilər. 4 Əgər mening
səwənlikim bolsa, Mən əmdi uning [dərdini] tartimən.
5 Əgər silər meningdin üstünlük talaxmakqi bolsanglar,
Yüzüm aldida xərm-һayani kərsitip meni əyibliməkqi
bolsanglar, 6 Əmdi bilip koyunglarki, manga uwal
kiloƣan Təngri ikən, U tori bilən meni qirmaxturup
tartti; 7 Kara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanlik!»
dəp warkiraymən, Birak һeqkim anglimaydu; Mən
warkiraymən, birak manga adalət kəlməydu. 8 U
yolumni meni ətüwalmisun dəp qit bilən tosup koydi,
Kədəmlirimgə karangoƣuluk saldi. 9 U məndin xan-
xəripimni məһrum kildi, Beximdin tajni tartiwaldi.
10 U manga һər tərəptin buzoƣunqilik kiliwatidu,
mən tügəxtim; Ümidimni U dərəһni yuloƣandək
yuluwaldi. 11 Oƣəzipini manga karitip koƶoƣidi, Meni Өz
düxmənliridin һesablidi. 12 Uning koxunliri səp tüzüp
atlandi, Pələmpəylirini yasap manga һujum kildi,
Ular qedirimni korxawoƣa elip bargaһ tikiwaldi. 13 U
kerindaxlirimni məndin neri kildi, Tonuxlirimning
meһrini məndin üzdi. 14 Tuoƣkanlirim məndin
yatlixip kətti, Dost-buradərlirim meni unutti. 15
Өyümdə turoƣan musapirlar, һətta dedəklirimmu meni
yat adəm dəp һesablaydu; Ularning nəziridə mən
musapir bolup kaldim. 16 Mən qakirimni qakirsam, u
manga jawab bərməydu; Xunga mən uningoƣa aoƣzim
bilən yelinixim kerək. 17 Tiniкimdin ayalimning
kuskusi kelidu, Aka-ukilirim sesiкlikimdin bizar.

18 Ḥətta kiqik balilar meni kəmsitidu; Ornumdin
turmaḳqi bolsam, ular meni ḥaḳarətləydu. 19 Mening
sirdax dostlirimning ḥəmmisi məndin nəprətlinidu,
Mən səygənlər məndin yüz əridi. 20 Ət-terilirim
ustihanlirimoŋa qaplixip turidu, Jenim ḳil üstidə ḳaldi.
21 Aḥ, dostlirim, manga iqinglar aoŋrisun, iqinglar
aoŋrisun! Qünki Təngrining ḳoli manga kelip təgdi. 22
Silər nemixḳa Təngridək manga ziyankəxlik ḳilisilər?
Silər nemixḳa ətlirimgə xunqə toymaysilər! 23 Aḥ,
mening səzlirim yezilsidi! Ular bir yazmioŋa pütüklük
boloŋan bolatti! 24 Ular təmür ḳələm bilən ḳooquxun
iqigə yezilsidi! Əbədil'əbəd tax üstigə oyup pütülgən
bolatti! 25 Birak mən xuni bilimənki, əzümning
Ḥəmjəmət-Ḳutḳuzoquqim ḥayattur, U ahirət künidə
yər yüzidə turup turidu! 26 Ḥəm mening bu terə-
ətlirim buzuloŋandin keyin, Mən yənila tenimdə turup
Təngrini kərimən! 27 Uni əzümla əyni ḥalda kərimən,
Baxḳa adəmning əməs, bəlki əzümning kəzi bilən
ḳaraymən; Aḥ, ḳəlbim buningoŋa xunqə intizardur!
28 Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, Uni ḳandak
ḳilip ḳistap ḳooŋliwetələymiz?!» — desənglar, 29
Əmdi əzünglar ḳiliqtin ḳorkḳininglar tüzük! Qünki
[Hudaning] oŋəzipi ḳiliq jazasini elip kelidu, Xuning
bilən silər [Hudaning] sotining ḳuruk gəp əməslikini
bilisilər».

20 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi:
— 2 «Meni biaram ḳiloŋan hiyallar jawab berixkə
ündəwatidu, Qünki ḳəlbim biaramlikta ərtənməktə.
3 Mən manga ḥakarət kəltürüp, meni əyibləydioŋan
səzlərni anglidim, Xunga mening roḥ-zeḥnim meni
jawab berixkə ḳistidi. 4 Sən xuni bilməmsənki,
Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boloŋandin beri, 5
Rəzillərning oŋalibə təntənisi ḳisḳidur, Iplaslarning
huxalliḳi birdəmliktur. 6 Undak kixining xan-xəripi
asmanoŋa yətkən bolsimu, Bexi bulutlaroŋa takaxsimu,
7 Yənila əzining poḳidək yoḳap ketidu; Uni kərgənlər:
«U nədidur?» dəydu. 8 U qüxtək uqup ketidu, Ḳayta
tapḳili bolmaydu; Keqidiki oŋayibanə alaməttək u
ḥəydiwetilidu. 9 Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu,
Uning turoŋan jayi uni ḳayta uqratmaydu. 10 Uning
ooŋulliri miskinlərgə xəpkət ḳilixka məjburlinidu;
Xuningdək u ḥətta əz ḳoli bilən baylikirini ḳayturup
beridu. 11 Uning ustihanliri yaxlik maoŋdurioŋa toloŋan
bolsimu, Birak [uning maoŋduri] uning bilən billə
topa-qangda yetip ḳalidu. 12 Gərqə rəzillik uning
aoŋzida tatlik tetioŋan bolsimu, U uni til astioŋa
yoxuroŋan bolsimu, 13 U uni yutḳusi kəlməy meḥrini
üzəlmisimu, U uni aoŋzida ḳaldursimu, 14 Birak
uning ḳarnidiki tamiḳi əzgirip, Kobra yilanning
zəhərigə aylinidu. 15 U baylikarni yutuwetidu,
birak ularni yanduridu; Huda ularni axḳazinidin
qikiriwetidu. 16 U kobra yilanning zəhərini xoraydu,
Qar yilanning nəxtiri uni əltüridu. 17 U ḳaytidin erik-
əstənglərgə ḥəwəs bilən ḳariyalmaydu, Bal wə serik
may bilən akidioŋan dəryalardin ḥuzurlinalmaydu.
18 U erixkənni yutalmay ḳayturidu, Tijarət ḳiloŋan
paydisidin u ḥeq ḥuzurlinalmaydu. 19 Qünki u
miskinlərni ezip, ularni taxliwətkən; U əzi salmioŋan
əyni igiliwaloŋan. 20 U aqkəzlüktin əsla zerikməydu, U
arzulioŋan nərsiliridin ḥeqḳaysisini saḳlap ḳalalmaydu.
21 Uningoŋa yutuwaloqudək ḥeqnərsə ḳalmaydu, Xunga
uning bayaxatliḳi mənggülük bolmaydu. 22 Uning
tokḳuzi təl boloŋanda, tuyuksiz ḳisilqilikḳa uqraydu;
Ḥərbir ezilgüqining ḳoli uningoŋa ḳarxi qikidu. 23 U
ḳorsikini toyoquziwatḳinida, Huda dəḥxətlik oŋəzipini
uningoŋa qüxüridu; U oŋizaliniwatḳanda [oŋəzipini]
uning üstigə yaoŋduridu. 24 U təmür ḳoraldin ḳeqip
ḳutulsimu, Birak mis okya uni sanjiydu. 25 Təgkən
ok kəynidin tartip qikiriwelginidə, Yaltirak ok uqi
ettin qikiriwelginidə, Wəḥimilər uni basidu. 26
Zulmət ḳarangoquluk uning baylikirini yutuwetixkə
təyyar turidu, Insan püwlimigən ot uni yutuwalidu,
Uning qedirida ḳelip ḳaloŋanlirinimu yutuwetidu.
27 Asmanlar uning ḳəbiḥlikini axkarilaydu; Yər-
zeminmu uningoŋa ḳarxi ḳozoŋilidu. 28 Uning mal-
dunyasi elip ketilidu, [Hudaning] oŋəzəplik künidə
kəlkün uloŋiyip əy-bisatini oŋulitidu. 29 Hudaning rəzil
adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaḳtur, Bu Huda
uningoŋa bekitkən mirastur».

21 Ayup jawabən mundak dedi: — 2 «Gəplirimgə
ḳulak selinglar, Bu silərning manga bərgən
«təsəlliliringlar»ning ornida bolsun! 3 Səz ḳiliximoŋa
yol ḳoysanglar; Səz ḳiloŋinimdin keyin, yənə mazak
ḳiliweringlar! 4 Mening xikayitim bolsa, insanoŋa
ḳaritiliwatamdu? Roḥim ḳandakmu bitakət bolmisun?
5 Manga obdan ḳaranglarqu? Silər qoḳum ḥəyran
ḳalisilər, Ḳolunglar bilən aoŋzinglarni etiwalisilər. 6
Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəḥimigə qəmimən,
Pütün ətlirimni titrək basidu. 7 Nemixḳa yamanlar
yaxiweridu, Uzun əmür kəridu, Ḥətta zor küq-
ḥoḳukluk bolidu? 8 Ularning nəsli əz aldida, Pərzəntliri
kəz aldida məzmut əsidu, 9 Ularning əyliri wəḥimidin
aman turidu, Təngrining tayiḳi ularning üstigə
təgməydu. 10 Ularning kaliliri jüplənsə uruklimay

қалмайду, Иниқи мозайлайду, Моziйинимu таxлимайду. **11** [Рəзиллəр] киқик балилирини қоу падисидək талаоɣа қиқiриwеридu, Уларниң пəрзəнтлiри тақлап-səкрəп ussул оynап үүридu. **12** Улар дап ҳəм қилтароɣа təнгкəx қилidu, Улар nəyning awazidin xadlinidu. **13** Улар күнлирини awатqилиқ iqидə өтküzidu, Andin kəzni yumup aqқuqila təҳtisaraoɣa qüxüp ketidu. **(Sheol h7585)** **14** Ҳəм улар Təнгригə: «Bizdin neri bol, Bizning yolliring bilən tonuxқimiz yoқtur!» — dəydu, **15** — «Ҳəммигə Қadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu? Uningoɣa dua қilsaқ bizgə nemə payda bolsun?!». **16** Қaranglar, ularning bəhti өz қolida əməsmu? Biraқ yamanlarning nəsiҳiti məndin neri bolsun! **17** Yamanlarning qiriоi қanqə қetim өqidu? Ularni өzlirigə layiқ külpət basamdu? [Huda] oɣəzipidin ularoɣa dərdlərni bəlüp berəmdu? **18** Улар xamal aldidiki engizoɣa ohxax, Қara қuyun uqurup ketidioɣan pahaloɣa ohxaxla yoқamdu? **19** Təngri uning қəbiҳlikini balilirioɣa qüxürüxkə қalduramdu? [Huda] bu jazani uning өzigə bərsun, uning өzi buni tetisun! **20** Өzining ҳalakitini өz kəzi bilən kərsun; Өzi Ҳəммигə Қadirning қəҳrini tetisun! **21** Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin, U қandaқmu yənə өz өydikiliridin ҳuzur-ҳalawət alalisun? **22** Təngri kattilarning üstidinmu ҳəküm қiloɣandin keyin, Uningoɣa bilim өgitələydioɣan adəm barmidur?! **23** Birsi saқ-salamət, pütünləy oɣəm-əndixsiz, azadiliktə yilliri toxқanda өlidu; **24** Beқinliri süt bilən semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu. **25** Yənə birsi bolsa aqqiқ armanda tügəp ketidu; U ҳeqқandaқ raҳət-paraoɣət kərmigən. **26** Улар bilən billə topa-qangda təng yatidu, Қurutlar ularoɣa qaplixidu. **27** — Mana, silərning nemini oylawatқanliқinglarni, Meni қarilax niyətliringlarni bilimən. **28** Qünki silər məndin: «Esilzadining өyi nəgə kətkən? Rəzillərning turoɣan qedirliri nədidur?» dəp sorawatisilər. **29** Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu? Ularning xu bayanlirioɣa kəngül қoymidinglarmu? **30** [Demək], «Yaman adəm palakət künidin saқlinip қalidu, Ular oɣəzəp künidin қutulup қalidu!» — [dəydu]. **31** Kim [rəzilning] tutқan yolini yüz turanə əyibləydu? Kim uningoɣa өz қilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu? **32** Əksiqə, u ҳəywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu, Uning қəbrisi kəzət astida turidu. **33** Jiloқining qalmiliri uningoɣa tatliқ bilinidu; Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək, Uning kəynidinmu barliқ adəmlər əgixip baridu. **34** Silər nemixқa manga қuruқ gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silərning jawabliringlarda pəқət sahtiliқla tepilidu!

22 Andin Temanliқ Elifaz mundaқ dedi: — **2** Adəm Hudaoɣa қandaқmu payda kəltürəlisun? Dana adəmlərmu Uningoɣa nemə payda kəltürəlisun? **3** Sən ҳəққaniy bolsangmu, Ҳəммигə Қadiroɣa nemə bəҳrə berələytting? Yolliring əyibsiz boloɣan təқdirdimu, sən Uningoɣa nemə oɣəniymətlərni elip kələləysən? **4** Uning seni əyibləydioɣanliқi, Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidioɣini sening ihlasmən boloɣining üqünmu-ya? **5** Sening rəzilliking zor əməsmu? Sening gunaҳliring ҳesabsiz əməsmu? **6** Sən қerindaxliringdin səwəbsiz kepillik aloɣansən; Sən yalangtüxlərni kiyim-keqəkliridin məҳrum қiliwətkənsən. **7** Ҳalsizlanoɣanlaroɣa su bərmiding, Aq қaloɣanlaroɣa axnimu ayap bərmiding, **8** Gərqə sən yər-zeminlik boloɣan қoli uzun adəm bolsangmu, Yər-zemin tutup ҳərmətlinip kəlgən adəm bolsangmu, **9** Sən tul hotunlarnimu қuruқ қol yanduroɣansən, Yetim-yesirlarning қolinimu yanjitiwətkənsən. **10** Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaқlar yatidu, Uxtumtut pəyda boloɣan wəҳimimu seni basidu. **11** Xu səwəbtinmu seni қarangoɣuluқ besip kərəlməs қildi, Bir kəlkün kelip seni oɣərқ қildi. **12** Təngri ərxalaning qoққisida turidu əməsmu? Əng egiz yultuzlarning nəқədər aliy ikənlikigə қarap baқ! **13** Biraқ sən: «Təngri nemini bilidu? U rast xunqə zulmət қarangoɣuluқta birnemini pərқ etələmdu?!» dəwatisən. **14** Yənə: «Қoyuқ bulutlar uni tosiwalidu, Xunga U pələk üstidə aylinip mangoɣinida bizni kərməydu!» — dəysən. **15** Yaman adəmlər mangoɣan kona yolni sənmu tutiwerəmsən? **16** Ular waқti toxmay turupla elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün təripidin eқitilip ketilgən. **17** Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Ҳəммигə Қadir bizni nemə қilalisun?» — dəytti. **18** Biraқ ularning өylirini esil nərsilər bilən tolduroɣan dəl Uning Өzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsiҳitidin yiraқlaxқanmən! **19** Ҳəққaniylar ularning bərbat boloɣanliқini kərüp xadlinidu; Bigunaҳlar ularni mazaқ қilip: — **20** «Bizgə қarxi qiққuqilar xübҳisiz wəyran bolidu, Ot ularning bayliқlirini yutuwətməmdu?» — dəydu. **21** [Xunga] Hudaoɣa boysunup Uni tonusang, Xu qaoɣdila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga amət kelidu. **22** Uning aoɣzidin kəlgən nəsiҳətnimu қobul қil, Uning səzlirini kənglünggə püküp қoy. **23** Sən Ҳəммигə Қadirning yenioɣa қaytip kəlsəng, muқərrərki, Қaytidin қurulup qiқalaysən; Əgər sən

kəbihlikni qedirliringdin yiraqlaxtursang, 24 əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang, Ofirdiki altunungni xiddətlik eqinning taxlirioqa qoxuwətsəng, 25 Undaqta Həmmigə Qadirning Özi sanga altun bolidu. Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu. 26 U qaoqda sən Həmmigə Qadirdin səyünisən, Yüzüngni Təngrigə qarap kətürələysən. 27 Sən Uningoqa dua qilsang, U qulaq salidu, Xundaqla sənmu iqkən qəsəmliringgə əməl qilisən. 28 Sən qarar qiloqan ix əməlgə axidu, Yolliring üstigə nur qüxidu. 29 Adəmlər pəs qilinoqanda, sən ularoqa: «Ornunglardin turunglar!» dəysən, Xuning bilən [Huda] qirayi sunoqanlarni qutquzidu. 30 U hətta gunahi bar adəmnimu qutquzidu, U qolungdiki halalliqtin qutquzulidu.

23 Ayup jawabən mundaq dedi: — 2 «Bügünmu xikayitim aqqiqtur; Uning meni baskan qoli ah-zarlirimdinmu eoqirdur! 3 Ah, Uni nədin tapalaydioqanlikimni bilgən bolsam'idi, Undakta Uning olturidioqan jayioqa barar idim! 4 Xunda mən Uning aldida dəwayimni bayan qilattim, Aoqzimni munazirilər bilən toldurattim, 5 Mən Uning manga bərməkqi boloqan jawabini bilələyttim, Uning manga nemini deməkqi boloqanlikini qüxinələyttim. 6 U manga qarxi turup zor küqi bilən mening bilən talixamti? Yak! U qokum manga qulaq salatti. 7 Uning huzurida həkkaniy bir adəm uning bilən dəwalixalaytti; Xundak bolsa, mən əz Sotqim aldida mənggügiqə aklanoqan bolattim. 8 Əpsus, mən aloqa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yok; Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən. 9 U sol tərəptə ix qiliwatkanda, mən Uni baykiyalmaymən; U ong tərəptə yoxurunoqanda, mən Uni kərəlməymən; 10 Birak U mening mangidioqan yolumni bilip turidu; U meni tawlioqandin keyin, altundək sap bolimən. 11 Mening putlirim uning kədəmlirigə qing əgəxkən; Uning yolini qing tutup, heq qətnimidim. 12 Mən yənə Uning ləwlirining buyrukidin bax tartmidim; Mən Uning aoqzidiki sözlərni əz köngüldikilirimdin kimmətlik bilip kədirləp kəldim. 13 Birak Uning bolsa birla muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun? U könglidə nemini arzu qiloqan bolsa, xuni qilidu. 14 Qünki U manga nemini iradə qiloqan bolsa, xuni bərhək wujudka qikiridu; Mana muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroqundur. 15 Xunga mən Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən; Bularni oylisamla, mən Uningdin qorkup ketimən. 16 Qünki Təngri könglümni ajiz qiloqan, Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu. 17 Halbuki, mən qarangoquluk iqidə ujukturulmidim, Wə yaki yüzümni oriwaloqan zulmət-qarangoqulukkimu heq süküt kilmidim.

24 — Nemixka Həmmigə Qadir [sorak] künlirini bekitməydu? Nemixka Uni tonuoqanlar Uning xu künlirini bikardin-bikar kütidu? 2 Mana, adəmlər pasil qilinoqan taxlarni yətkiwetidu; Ular zorawanlik bilən baxkilarning padilirini bulap-talap əzliri [oquk-axkara] bakidu; 3 Ular yetim-yesirlarning exikini bulap həydəp ketidu; Ular tul hotunning kalisini kepillik üqün eliwalidu. 4 Ular miskinlərni yoldin neri ittiriwetidu; Xuning bilən zemindiki ezilgənlərning həmmisi məküxüwalidu. 5 Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək, Tang səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qikidu; Janggal ular wə ularning baliliri üqün yeməklik təminləydu. 6 Ular yamanning [kaliliri] üqün dalada ot-qəp oridu, Uning üqün axkan-taxkan üzümlirini teriydu; 7 Ular keqini kiyimsiz yalang ətküzidu, Sooqukta bolsa yepinoqudək kiyimi yoktur. 8 Ular taoqka yaoqkan yamoqurlar bilən süzmə bolup ketidu, Panahsizlikidin taxni kuqaklixidu. 9 Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu, Ular miskinlərdin [bowakларni] kepillikkə alidu. 10 [Miskinlər bolsa] kiyimsiz, yeling ətidu, Baxkilar üqün buoqday baoqlirini kətürsimu, yənila aq kalidu; 11 Ular baxkilarning əyidə zəytunlarni qəyləp yaoq qikaroqan bolsimu, Hoylilirida xarab kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila ussuzlukta kalidu. 12 Xəhərdin adəmlərning ah-zarliri qikip turidu, Kiliq yegənlərning janliri nalə-pəryad kətüridu; Birak Təngri heqkimning iplaslikini əyibliməydu. 13 — Nuroqa qarxi isyan kətüridioqanlarmu bar; Ular nurning yollirini bilməydu, Uning tərikiliridə turmaydu. 14 Katil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəoqəllər wə miskinlərni əltüridu; Keqidə u ooqridək yüridu. 15 Zinahormu «Meni heq kəz kərməydu» dəp zawal waktini kütidu, Baxkilar meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə tartiwalidu. 16 Karangoqulukta [ooqrilar] əyning tamlirini kolap texidu; Kündüzdə ular əzlirini əz əyigə kamap koyidu; Ular nurni tonumaydu. 17 Ular üqün tang səhər ölüm sayisidək tuyulidu; Ular kap-karangoqulukning wəhimilirini dost tutidu. 18 Ular sularning yüzidiki köpüklərdək yokap kətsun! Ularning yər-zemindiki nesiwisi lənət kilinoqanki, Xunga ulardin heqkim üzümzarlikka yənə mangmisun! 19 Kuroqakqilik həm tomuz issik kar sulirinimu yəp

tügitidu; Təhtisaramu ohxaxla gunah kiloŋanlarni yəp tügətsun! (Sheol h7585) 20 Uni, tuoŋkan anisimu untusun! Kurt xəlgəylirini ekitip uni yesun! Əskə heq elinmisun! Xuning bilən həkkaniysizlik dərəhtək kesilsun! 21 U balisi yok tuoŋmaslardin olja alidu, U tul hotunlaroqimu heq xəpkət kərsətməydu. 22 Birak [Huda] Əz kudriti bilən mundak küq-hokuki barlarning [künini] uzartidu; Ular hətta hayatidin ümidsizlənsimu kaytidin ornidin turidu. 23 [Huda] yənila ularni amanlikta mukimlaxturidu, Xunga ular hatirjəm bolidu; U ularning yollirini kəzdə tutkan əməsmu? 24 Ularning mərtiwisi birdəmlik əstürülidu, Andin ular yok bolidu; Ular ongda kaldurulidu, andin baxka adəmlərgə ohxaxla yioqip elip ketilidu; Ular pəkətla pixkan sərhil buoŋday baxakliridək kesilip ketidu. 25 Bu ixlar mundak bolmisa, keni kim meni yaloŋanqi dəp ispatliyalaydu. Mening gəplirimni kim kuruk gəp deyələydu?».

25 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — 2 «Uningda həkümranlik həm həywət bardur; U asmanlarning kəridiki ixlarnimu tərtipkə salidu. 3 Uning koxunlirini sanap tügətkili bolamdu? Uning nuri kimning üstigə qüxməy kalar? 4 Əmdi insan balisi kandakmu Təngrining aldida həkkaniy bolalisun? Ayal zatidin tuoŋuloŋanlar kandakmu pak bolalisun? 5 Mana, Uning nəziridə hətta aymu yoruk bolmioŋan yərdə, Yultuzlarmu pak bolmioŋan yərdə, 6 Kurt boloŋan insan, Sazang boloŋan adəm balisi [uning aldida] kandak bolar?».

26 Ayup [Bildadka] jawabən mundak dedi: — 2 «Maoŋdursiz kixigə kaltis yardəmlərni beriwətting! Biləkliri küqsiz adəmni karamət kutkuzuwətting! 3 Əkli yok kixigə kaltis nəsihətlərni kiliwətting! Wə uningoŋa alamət bilimlərni namayan kiliwətting! 4 Sən zadi kimning məditi bilən bu səzlərni kilding? Səndin qikiwatkini kimning rohi? 5 — «Ərwahlar, yəni su astidikilər, Xundakla u yərdə barlik turuwatkanlar toloŋinip ketidu; 6 Bərhək, [Hudaning] aldida təhtisaramu yepinqisiz kərünidu, Halakətningmu yapkuqi yoktur. (Sheol h7585) 7 U [yərning] ximaliy [kutupini] aləm boxlukioqa sozoŋan, U yər [xarini] boxluk iqidə muəllək kiloŋan; 8 U sularni koyuk bulutliri iqigə yioqidu, Bulut ularning eoŋirliki bilənmu yirtilip kətməydu. 9 U ayning yüzini yapidu, U bulutliri bilən uni tosidu. 10 U sularning üstigə qəmbər sizip koyoŋan, Buning bilən U yorukluk həm karangoŋulukning qegrasini bekitkən. 11 Asmanlarning tüwrükliri təwrəp ketidu, Uning əyibini anglapla alakzadə bolup ketidu. 12 U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu; Əz hekmiti bilən Rahabni parə-parə kilip yanjiwetidu. 13 Uning Rohi bilən asmanlar bezəlgən, Uning koli tez kaqkan əjdihani sanjiydu. 14 Mana, bu ixlar pəkət uning kiloŋanlirining kiqikkinə bir kismidur, halas; Uning səz-kalamidin anglawatkinimiz nahayiti pəs bir xiwirlax, halas! Uning pütkül zor kudritining güldürmamisini bolsa kimmu qüxinəlisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: — 2 «Mening həkkimni tartiwaloŋan Təngrining hayati bilən, Jenimni aoŋritkan Həmmigə Kadirning həkki bilən kəsəm kilimənki, 3 Tenimdə nəpəs bolsila, Təngrining bərgən Rohi dimioqimda tursila, 4 Ləwlirimdin həkkaniysiz səzlər qikmaydu, Tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu! 5 Silərningkini tooŋra deyix məndin yirak tursun! Jenim qikkanoŋa kədər duruslukumni əzümdin ayrimaymən! 6 Adillikimni qing tutuwerimən, uni koyup bərməymən, Wijdanim yaxioŋan heqbir künümdə meni əyiblimisun! 7 Mening düxminim rəzillərgə ohxax bolsun, Manga karxi qikkanlar həkkaniysiz dəp karalsun. 8 Qünki Təngri iplas adəmni üzüp taxlioŋanda, Uning jenini aloŋanda, Uning yənə nemə ümidi kalar? 9 Balayi'apət uni besip qüxkəndə, Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu? 10 U Həmmigə Kadirdin səyünəmdu? U hərdaim Təngrigə iltija kilalamdu? 11 Mən Təngrining kolining kiloŋanliri tooŋrisida silərgə məlumat berəy; Həmmigə Kadirda nemə barlikini yoxurup yürməymən. 12 Mana silər alliburun bularni kərüp qiktinglar; Silər nemixka axundak pütünləy kuruk hiyallik bolup kaldinglar? 13 Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən akiwiti xundakki, Zorawanlarning Həmmigə Kadirdin alidioŋan nesiwisi xundakki: — 14 Uning baliliri kəpəysə, kiliqlinix üqünla kəpiyidu; Uning pərzəntlirining neni yetixməydu. 15 Uning əzidin keyin kaloŋan adəmliri ələüm bilən biwasitə dəpnə kilinidu, Buning bilən kaloŋan tul hotunliri matəm tutmaydu. 16 U kümüxlərni topa-qangdək yioqip dəwilisimu, Kiyim-keqəklərni laydək kəp yioqsimu, 17 Bularning həmmisini təyyarlisimu, Birak kiyimlərni həkkaniylar kiyidu; Bigunahlarmu kümüxlərni bəlüxidu. 18 Uning yasioŋan əyi pərwanining oŋozisidək, Üzümzarning kəzətqisi əzigə saloŋan kəpidək box bolidu. 19 U bay bolup yetip

dəm aloɣini bilən, Birak əng ahirki ketim keliduki, Kəzini aqkanda, əmdi tügəxtim dəydu. **20** Wəḥimilər kəlkündək bexioɣa kelidu; Kəqtə kara kuyun uni qanggilioɣa alidu. **21** Xərk xamili uni uqurup ketidu; Xiddət bilən uni ornidin elip yirakka etip taxlaydu. **22** Boran uni ḥeq ayimay, bexioɣa urulidu; U uning qanggilidin kutulux üqün ḥə dəp urunidu; **23** Birak [xamal] uningoɣa karap qawak qalidu, Uni ornidin «ux-ux» kilip kooɣliwetidu».

28 — «Xübḥisizki, kümüx tepilidioɣan kanlar bar, Altunning tawlinidioɣan əz orni bardur; **2** Təmür bolsa yər astidin keziwelinidu, Mis bolsa taxtin eritilip elinidu. **3** Insanlar [yər astidiki] karangoɣulukka qək koyidu; U yər kərigiqə qarlap yürüp, Karangoɣulukka təwə, ələmning sayisidə turoɣan taxlarni izdəydu. **4** U yər yüzidikilərdin yirak jayda tik boloɣan kudukni kolaydu; Mana xundak adəm ayaoɣ basmaydioɣan, untuloɣan yərlərdə ular aroɣamqini tutup boxlukta pulanglap yüridu, Kixilərdin yirakta esilip turidu. **5** Axlik qikidioɣan yər, Təkti kolanoɣanda bolsayalkundək kərünidu; **6** Yərdiki taxlar arisidin kək yakutlar qikidu, Uningda altun rudisimu bardur. **7** U yolni ḥeqkandak aloɣur kux bilməydu, Ḥətta sarning kəzimu uningoɣa yətmigən. **8** Ḥakawur yirtkuqlarmu u yərni ḥeq dəssəp bakmioɣan, Əxəddiy xirmu u jaydin ḥeqkaqan ətüp bakmioɣan. **9** Insan balisi kolini qakmak texining üstigə təgküzidu, U taoɣlarni yiltizidin komuriwetidu. **10** Taxlar arisidin u kanallarni qapidu; Xundak kilip uning kəzi ḥərhil kimmətlik nərsilərni kəridu; **11** Yər astidiki ekinlarni texip kətmisun dəp ularni tosuwalidu; Yoxurun nərsilərni u axkarilaydu. **12** Birak danalik nədin tepilar? Yorutuluxning makani nədidu? **13** Insan baliliri uning kimmətliklikini ḥeq bilməs, U tiriklərning zeminidin tepilmas. **14** [Yər] tegi: «Məndə əməs» dəydu, Dengiz bolsa: «Mən bilənmu billə əməstur» dəydu. **15** Danalikni sap altun bilən setiwaloɣili bolmaydu, Kümüxnimu uning bilən bir tarazida tartkili bolmas. **16** Ḥətta Ofirda qikidioɣan altun, ak ḥekik yaki kək yakut bilənmu bir tarazida tartkili bolmaydu. **17** Altun wə ḥrustalnimu uning bilən selixturoɣili bolmaydu, Esil altun kaqa-kuqilar uning bilən ḥeq almaxturulmas. **18** U ünqə-marjan, ḥrustalni adəmning esidin qikiridu; Danalikni elix kizil yakutlarni elixtin əwzəldur. **19** Efiopiyədiki serik yakut uningoɣa yətməs, Serik altunmu uning bilən bəslixələydu. **20** Undakta, danalik nədin tepilidu? Yorutuluxning makani nədidu? **21** Qünki u barlik ḥayat igilirining kəzidin yoxuruloɣan, Asmandiki uqar-kanatlardinmu yoxurun turidu. **22** Ḥalakət wə ələm pəkətla: «Uning xeḥritidin həwər alduk» dəydu. **23** Uning mangoɣan yolini qüxinidioɣan, Turidioɣan yerini bilidioɣan pəkətla bir Hudadur. **24** Qünki Uning kəzi yərning kərigiqə yetidu, U asmanning astidiki barlik nərsilərni kəridu. **25** U xamallarning küqini tarazioɣa saloɣanda, [Dunyaning] sulirini ələqigəndə, **26** Yamoɣurlaroɣa kanuniyət qüxürginidə, Güldürmamining qakmikioɣa yolini bekitkinidə, **27** U qaoɣda U danalikka karap uni bayan kiloɣan; Uni nəmunə kilip bəlgiligən; Xundak, U uning bax-ayioɣioɣa karap qikip, **28** Insanoɣa: «Mana, Rəbdin korkux danalikтur; Yamanliktin yiraklixix yorutuluxtur» — degən».

29 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: — **2** «Aḥ, əḥwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri məndin həwər aloɣan künlərdikidək bolsidi! **3** U qaoɣda Uning qirioɣi beximoɣa nur qaqkan, Uning yorukluki bilən karangoɣuluktin ətüp kətkən bolattim! **4** Bu ixlar mən kiran waktimda, Yəni Təngri qedirimda manga sirdax [dost] boloɣan wakitta boloɣanidi! **5** Ḥəmmigə Kadir mən bilən billə boloɣan, Mening yax balilirim ətrapimda boloɣan; **6** Mening baskan kədəmlirim serik mayoɣa qəmülgən; Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi bolup akkan; **7** Xəḥər dərwazisioɣa qikkan waktimda, Kəng məydanda ornum təyyarlanoɣanda, **8** Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlirini qətkə alatti, Kerilar bolsa ornidin turatti, **9** Xaḥzadilərmu gəptin tohtap, Koli bilən aoɣzini etiwalatti. **10** Aksəngəklərmu tinqlinip, Tilini tangliyioɣa qapliwalatti. **11** Kulak səzümni anglisila, manga bəht tiləytti, Kəz meni kərsila manga yahxi guwaḥlik berətti. **12** Qünki mən manga ḥimayə bol dəp yelinoɣan ezilgüqilərni, Panaḥsiz kaloɣan yetim-yesirlarnimu kutkuzup turattim. **13** Ḥalak bolay degən kixi manga bəht tiləytti; Mən tul hotunning kənglini xadlandurup nahxa yangratkuzattim. **14** Mən ḥəkkaniylikni ton kilip kiyiwaldim, U meni əz gəwdisi kildi. Adalətlikim manga yepinqa ḥəm səllə boloɣan. **15** Mən koroɣa kəz bolattim, Tokuroɣa put bolattim. **16** Yoksullaroɣa ata bolattim, Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qikattim. **17** Mən adalətsizning ḥinggayoɣan qixlirini qekip taxlayttim, Oljisini qixliridin elip ketəttim. **18** Ḥəm: «Mening künlirim kumdək kəp bolup, Əz uwamda raḥət iqidə ölimən» dəyttim; **19** Ḥəm: «Yiltizim sularoɣiqə tartilip

baridu, Xəbnəm pütün keqiqə xehimoɣa qaplixip yatidu; **20** Xəḥritim ḥərdaim məndə yengilinip turidu, Ḳolumdiki oḳyayim ḥərdaim yengi bolup turidu» dəyttim. **21** Adəmlər manga ḳulaḳ salatti, kütüp turatti; Nəsiḥətlirini anglay dəp süküt iqidə turatti. **22** Mən gəp ḳiloɣandin keyin ular ḳayta gəp ḳilmaytti, Səzlirim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti. **23** Ular yamoɣurlarni kütkəndək meni kütətti, Kixilər [waḳtida yaoɣḳan] «keyinki yamoɣur»ni ḳarxi aloɣandək səzlirimni aoɣzini eqip iqətti! **24** Ümidsizlənginidə mən ularoɣa ḳarap külümsirəyttim, Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. **25** Mən ularoɣa yolini tallap kərsitip berəttim, Ularning arisida kattiwax bolup olturattim, Ḳoxunliri arisida turoɣan padixaḥdək yaxayttim, Birak buning bilən matəm tutidioɣanlaroɣa təsəlli yətküzgüqimu bolattim».

30 — «Birak ḥazir bolsa, yaxlar meni mazak ḳilidu, Ularning dadilirini ḥətta padamni bakidioɣan itlar bilən billə ixləxkə yol ḳoyuxnimu yaman kərəttim. **2** Ularning maoɣduri kətkəndin keyin, Ḳolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun? **3** Yoḳsuzluḳ ḥəm aqliḳtin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp kətkən dəxt-bayawanda ḳuruḳ yərni oɣajaydu. **4** Ular əmən-xiwaḳni qatḳallar arisidin yulidu, Xumbuyining yiltizlirinimu terip əzlirigə nan ḳilidu. **5** Ular əl-yurtlardin ḥəydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla ooɣrini kərgəndək warḳirap tillaydu. **6** Xuning bilən ular sürlük jiloɣilarda ḳonup, Taxlar arisida, oɣarlar iqidə yaxaxḳa məjbur bolidu. **7** Qatḳallik arisida ular ḥangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu; **8** Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zemindin sürtoḳay ḥəydiwetilgən. **9** Mən ḥazir bolsam bularning ḥəjwiy nahxisi, Ḥətta səz-qəqikining dəstiki bolup ḳaldim! **10** Ular məndin nəprətlinip, Məndin yirak turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu. **11** Qünki [Huda] mening ḥayat rixtimni üzüp, meni japaoɣa qəmdürgən, Xuning bilən xu adəmlər aldimda tizginlirini eliwətkən. **12** Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup, Ular putumni turoɣan yeridin ittiriwətməkqi, Ular sepilimoɣa ḥujum pələmpəylirini kətürüp turidu; **13** Ular yolumni buzuwetidu, Ularning ḥeq yələnqüki bolmisimu, Ḥalakitimni ilgiri sürməktə. **14** Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirgəndək kirixidu; Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu. **15** Wəḥimilər burulup meni əz nixani ḳiloɣan; Xuning bilən ḥərmitim xamal ətüp yoḳ boloɣandək ḥəydiwetildi, Awatqiliḳimmu bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti. **16** Ḥazir bolsa jenim ḳaqidin təkülüp kətkəndək; Azablik künlər meni tutuwaldi. **17** Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimaḳta; Aoɣriḳlirim meni qixləp dəm almaydu. **18** [Aoɣriḳlar] zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; Ular kənglikimning yaḳisidək manga qaplixiwaldi. **19** Huda meni sazlikḳa taxliwətkən, Mən topa-qangoɣa wə külgə ohxax bolup ḳaldim. **20** Mən Sanga nalə-pəryad kətürməktimən, Birak Sən manga jawab bərməysən; Mən ornumdin tursam, Sən pəḳətla manga ḳarapla ḳoyisən. **21** Sən əzgirip manga bir zalim boldung; Ḳolungning küqi bilən manga zərbə ḳiliwatisən; **22** Sən meni kətürüp Xamaloɣa mindürgənsən; Boran-qapḳunda təəlluḳatimni yoḳ ḳiliwətkənsən. **23** Qünki Sən meni ahirida ölümgə, Yəni barlik ḥayat igilirining «yioɣilix əyi»gə kəltürüwatisən. **24** U ḥalak ḳiloɣan waḳtida kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U ḳolini uzatḳanda, duaning dərwəḳə ḥeqḳandak nətijisi yoḳ; **25** Mən künliri təs kixi üqün yioɣlap [dua ḳiloɣan] əməsmu? Namratlar üqün jenim azablanmidimu? **26** Mən əzüm yahxilik kütüp yürginim bilən, yamanlik kelip ḳaldi; Nur kütkinim bilən, ḳarangoɣuluḳ kəldi. **27** Iqim ḳazandək ḳaynap, aramlik tapmaywatidu; Azablik künlər manga yüzləndi. **28** Mən ḳuyax nurini kərməymu ḳaridap yürməktimən; Halayik arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən. **29** Mən qilbərilərgə ḳerindax bolup ḳaldim, Ḥuwḳuxlarning ḥəmraḥi boldum. **30** Terəm ḳariyip məndin ajrap ketiwatidu, Səngəklirim ḳiziḳtin kəyüp ketiwatidu. **31** Qiltarimdin matəm mərsiyəsi qikidu, Neyimning awazi ḥaza tutḳuqilarning yioɣisioɣa aylinip ḳaldi».

31 «Mən kəzüm bilən əḥdiləxkən; Xuning üqün mən ḳandaḳmu ḳizlaroɣa ḥəwəs ḳilip kəz taxlap yürəy? **2** Undak ḳilsam üstümdiki Təngridin alidioɣan nesiwəm nemə bolar? Ḥəmmigə ḳadirdin alidioɣan mirasim nemə bolar? **3** Bu gunaḥning nətijisi ḥəḳḳaniysizlaroɣa bala-ḳaza əməsmu? Ḳəbiḥlik ḳiloɣanlaroɣa külpət əməsmu? **4** U mening yollirimni kərüp turidu əməsmu? Ḥərbir ḳədəmlirimni sanap turidu əməsmu? **5** Əgər sahtilikḳa ḥəmraḥ bolup mangoɣan bolsam'idi! Əgər putum aldamqilik bilən billə boluxḳa aldirioɣan bolsa, **6** (Mən adillik mizanioɣa ḳoyuloɣan bolsam'idi! Undakta Təngri əyibsizlikimdin həwər alalaytti!) **7** Əgər ḳədimim yoldin qikḳan bolsa, ḳənglüm kəzümgə əgixip mangoɣan bolsa, Əgər ḳolumoɣa ḥərḳandak daoɣ qaplaxḳan bolsa, **8** Undakta mən terioɣanni baxḳa birsi

yesun! Bihlirim yulunup taxliwetilsun! 9 Əgər kəlbim
məlum bir ayaldin azduruloŋan bolsa, Xu niyəttə
koxnamning ixik aldida paylap turoŋan bolsam, 10
Өz ayalim baxkilarning tügminini tartidioŋan küngə
kalsun, Baxkilar uni ayak asti kilsun. 11 Qünki bu
əxəddiy nomusluk gunahtur; U sorakqilar təripidin
jazalinixi kerəktur. 12 [Bu gunah] bolsa adəmni halak
kiloŋuqi ottur; U mening barlik tapkanlirimni yulup
aloŋan bolatti. 13 Əgər kulumning yaki dedikimning
manga karita ərzi boloŋan bolsa, Ularning dəwasini
kəzümgə ilmioŋan bolsam, 14 Undakta Təngri meni
sorakka tartixka ornidin turoŋanda kandak kilimən?
Əgər U məndin soal-sorak alimən dəp kəlsə, Mən
Uningoŋa kandak jawab berimən? 15 Meni baliyatkuda
apiridə kiloŋuqi ularnimu apiridə kiloŋan əməsmu.
Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatkusida
tərəldürgüqi bir əməsmu? 16 Əgər miskinlərni өz
arzu-ümidliridin toskan bolsam, Əgər tul hotunning
kөz nurini karangoŋulaxturoŋan bolsam, 17 Yaki
өzümning bir qixləm nenimni yaloŋuz yegən bolsam,
Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam 18
(Əməliyəttə yax waktimdin tartip ooŋli ata bilən
billə boloŋandək umu mən bilən billə turoŋanidi,
Apamning korsikidin qikkandin tartipla tul hotunning
yələnqüki bolup kəldim), 19 Əgər kiyim-keqək
kəmlikidin halak bolay degən birigə, Yaki qapansiz bir
yoksuloŋa karap olturoŋan bolsam, 20 Əgər uning bəlliri
[kiyimsiz kelip] manga bəht tilimigən bolsa, Əgər
u koziliriming yungida issinmioŋan bolsa, 21 Əgər
xəhər dərwazisi aldida «[Həküm qikaroŋanlar arisida]
mening yələnqüküm bar» dəp, Yetim-yesirlaroŋa
ziyankəxlik kilixka kol kətürgən bolsam, 22 Undakta
mürəm taoŋikidin ajrilip qüxsun! Bilikim ügisidin
sunup kətsun! 23 Qünki Təngri qüxürgən balayi'apət
meni korkunqka salmakta idi, Uning həywitidin
undak ixlarni kət'iy kilalmayttim. 24 Əgər altunoŋa
ixinip uni өz tayanqim kiloŋan bolsam, Yaki sap
altunoŋa: «Yələnqükümsən!» degən bolsam, 25 Əgər
baylikirim zor boloŋanlikidin, Yaki kolum aloŋan
oŋəniymettin xadlinip kətkən bolsam, 26 Əgər mən
kuyaxning julasini qaqkanlikini kərüp, Yaki ayning
aydingda mangoŋanlikini kərüp, 27 Kənglüm astirtin
azduruloŋan bolsa, Xundakla [buloroŋa qokunup]
aoŋzim kolumni səygən bolsa, 28 Bumu sorakqi aldida
gunah dəp hesablinatti, Qünki xundak kiloŋan bolsam
mən yukirida turoŋuqi Təngrigə wapasizlik kiloŋan
bolattim. 29 Əgər manga nəprətləngən kixining
halakitigə karioŋinimda xadlinip kətkən bolsam,
Bexioŋa külpət qüxkənlikidin huxal boloŋan bolsam —
30 (Əməliyəttə u tügəxsun dəp karoŋap, uning өlümini
tilap aoŋzimni gunah өtküzüxkə yol koymioŋanmən) 31
Əgər qedirimdikilər mən tooŋruluk: «Hojayinimizning
dastihinidin yəp toyunmioŋan kəni kim bar?» demigən
bolsa, 32 (Musapirlardin koqida kaloŋini əzəldin
yoktur; Qünki ixikimni hərdaim yoluqilaroŋa eqip
kəlgənmən) 33 Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni
yapkan, Kəbihlikimni kənglümgə yoxuroŋan bolsam,
34 Həmdə xuning üqün pütkül halayik aldida uning
axkarilinixidin korkup yürgən bolsam, jəmiyətning
kəmsitixliri manga wəhimə kiloŋan bolsa, Xuning
bilən mən talaoŋa qikmay yürgən bolsam, ... 35
— Ah, manga kulak saloŋuqi birsi bolsidi! Mana,
imzayimni koyup berəy; Həmmigə Kadir manga
jawab bərsun! Rəkibim mening üstümdin ərz yazsun!
36 Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu? Qokum
tajlardək beximoŋa kiyiwalattim. 37 Mən Uningoŋa
kədəmlirimning pütün sanini hesablap berəttim;
Xahzadidək mən Uning aldioŋa barattim. 38 Əgər өz
etizlirim manga karxi guwah bolup kukan kətürsə,
Uning qünəkliri bilən birgə yioŋlaxsa, 39 Qünki
qikaroŋan mewisini hək təliməy yegən bolsam,
Həddigərlərni halsizlandurup nəpisini tohtatkan
bolsam, 40 Undakta buoŋdayning ornida xumbuya
əssun! Arpining ornida məstək əssun. Mana xuning
bilən [mən] Ayupning səzliri tamam wəssalam!»

32 Xuning bilən bu üq kixi Ayupka jawab berixtin
tohtidi; qünki ular Ayupning karixida өzini
həkkaniy dəp tonuydioŋanlikini bildi. 2 Andin Buzilik
Ramning ailisidin boloŋan Barahəlning ooŋli Elihu
isimlik yigitning oŋəzipi kozoŋaldi; uning oŋəzipi
Ayupka karita kozoŋaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki
өzini tooŋra hesablioŋanidi; 3 Uning oŋəzipi Ayupning
üq dostlirioŋimu karitildi, qünki ular Ayupka rəddiyə
bərgüdək səz tapalmay turup, yənila uni gunahkar
dəp bekitkənidi. 4 Birak Elihu bolsa Ayupka jawab
berixni kütkənidi, qünki bu tətəylənning kərgən
künliri өzidin kəp idi. 5 Elihu bu üq dostning aoŋzida
heqkandak jawabi yokluqini kərgəndin keyin, uning
oŋəzipi kozoŋaldi. 6 Xuning bilən Buzilik Barahəlning
ooŋli Elihu eoŋiz eqip jawabən mundak dedi: —
«Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoŋansilər;
Xundak boloŋaqka mən tartinip, bilgənlirimni silərgə
ayan kilixtin korkup kəldim. 7 Mən: «Yexi qong
boloŋanlar [awwal] səzlixi kerək; Yillar kəpəysə,

adəmgə danalikni əgitidu», dəp karayttim; **8** Birak
hərbir insanda roh bar; Həmmigə Kadirning nəpisi uni
əkil-idraklik kilip yorutidu. **9** Lekin qonglarning dana
boluxi natayin; Kerilarning tooɣra həküm qikaraliximu
natayin. **10** Xunga mən: «Manga kulak selinglar»
dəymən, Mənmu əz bilginimni bayan əyləy. **11**
Mana, silər tooɣra sözlərni izdəp yürgininglarda, Mən
sözliringlarni kütkənmən; Silərning munazirənglaroɣa
kulak salattim; **12** Xundak, silərgə qin kənglümdin
kulak saldim; Birak silərdin həqkaysinglar Ayupka
rəddiyə bərmidinglar, Həqkaysinglar uning sözlirigə
jawab berəlmidinglarki, **13** Silər: «Həkikətən danalik
taptuk!» deyəlməysilər; Insan əməs, bəlki Təngri
uningoɣa rəddiyə kilidu. **14** Uning jənggə tiziloɣan
hujum sözliri manga karitiloɣan əməs; Həm mən
bolsam silərning gəpliringlar boyiqə uningoɣa jawab
bərməymən **15** (Bu üqəylən həyranuhəs bolup, kayta
jawab berixmidi; Həmmə söz ulardin uqup kətti. **16**
Mən kütüp turattim, qünki ular gəp kilmidi, bəlki jimjit
ərə turup kayta jawab bərmidi); **17** Əmdi özümning
nəwitidə mən jawab berəy, Mənmu bilginimni kərsitip
berəy. **18** Qünki dəydioɣan sözlirim lik toldi; Iqimdiki
Roh manga türtkə boldi; **19** Mana, korsikim eqilmioɣan
xarab tulumioɣa ohxaydu; Yengi xarab tulumliri
partlap ketidioɣandək partlaydioɣan boldi. **20** Xunga
mən söz kilip iqimni boxitay; Mən ləwlirimni eqip
jawab berəy. **21** Mən heqkimgə yüz-hatirə kilmaymən;
Wə yaki heq adəmgə huxamət kilmaymən. **22** Mən
huxamət kilixni əgənmigənmən; undak bolidioɣan
bolsa, Yaratkuqum qokum tezla meni elip ketidu».

33 «Əmdiliktə, i Ayup, bayanlirimoɣa kulak
saloɣaysən, Sözlirimning hammisini anglap
qikkaysən. **2** Mana hazir ləwlirimni aqtim, Aoɣzimda
tilim gəp kilidu. **3** Sözlirim kənglümdək durus
bolidu, Ləwlirim sap boloɣan təlimni bayan kilidu. **4**
Təngrining Rohi meni yaratkan; Həmmigə Kadirning
nəpisi meni janlanduridu. **5** Jawabing bolsa, manga
rəddiyə bərgin; Sözliringni aldimoɣa səpkə koyup
jənggə təyyar turoɣin! **6** Mana, Təngri aldida mən sanga
ohxax bəndimən; Mənmu laydin xəkilləndürülüp
yasaloɣanmən. **7** Bərhək, mən sanga heq wəhimə
salmakqi əməsmən, Wə yaki mən saloɣan yük sanga
besim bolmaydu. **8** Sən dərwəkə kulikimoɣa gəp
kildingki, Öz awazing bilən: — **9** «Mən heq itaətsiz
bolmay pak bolimən; Mən sap, məndə heq gunah yok...
10 Mana, Huda məndin səwəb tepip hujum kilidu,
U meni Öz düxmini dəp karaydu; **11** U putlirimni
kixənlərgə salidu, Həmmə yollirimni kəzitip yüridu»
— degənlikingni anglidim. **12** Mana, mən sanga
jawab berəyki, Bu ixta geping tooɣra əməs; Qünki
Təngri insandin uluoɣdur. **13** Sən nemixka uning
bilən dəwalixip: — U Özi kiloɣan ixliri tooɣruluk heq
qüxənqə bərməydu» dəp yürisən? **14** Qünki Təngri
həkikətən gəp kilidu; Bir ketim, ikki ketim, Lekin insan
buni səzməydu; **15** Qüx kərgəndə, keqidiki oɣayibanə
alamättə, — (Kattik uyku insanlarni baskanda, Yaki
orun-kərpiliridə ügdək baskanda) — **16** — Xu qaoɣlarda
U insanlarning kulikini aqidu, U ularoɣa bərgən
nəsihətni [ularning yürikigə] məhürləydu. **17** Uning
məksiti adəmlərni [yaman] yolidin yanduruxtur,
Insanni təkəbburluktin saklaxtur; **18** Buning bilən
[Huda] adəmning jenini kəz yətməs hangdin yandurup,
saklaydu, uning hayatini kiliqlinixtin koɣdaydu. **19**
Yaki bolmisa, u orun tutup yetip kaloɣinida aoɣrik
bilən, Səngəklirini əz-ara sokuxturup biaram kilix
bilən, Tərbiyə kilinidu. **20** Xuning bilən uning pütün
wujudi taamdin nəprətlinidu, Uning jeni hərhil nazu-
nemətlərdin kaqidu. **21** Uning eti kəzdin yokilip ketidu,
Əslidə kərünməydioɣan səngəkliri bərtüp qikidu. **22**
Buning bilən jeni kəz yətməs hangoɣa yekin kelidu,
Hayati halak kiloɣuqi pərixtilərgə yekinlixidu; **23** Birak,
əgər uning bilən bir tərəptə turidioɣan kelixtürgüqi
bir pərixtə bolsa, Yəni mingining iqidə birsi bolsa,
— Insan balisioɣa tooɣra yolni kərsitip beridioɣan
kelixtürgüqi bolsa, **24** Undakta [Huda] uningoɣa xəpkət
kərsitip: «Uni hangdin qüxüp ketixtin kutkuzup
koyoɣin, Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» —
dəydu. **25** Buning bilən uning ətliri balilik waktidikidin
yumran bolidu; U yaxlikioɣa kaytidu. **26** U Təngrigə dua
kilidu, U xəpkət kilip uni kobul kilidu, U huxal-huram
təntənə kilip Uning didarini kəridu, Həmdə [Huda]
uning həkkaniylikini özigə kayturidu. **27** U adəmlər
aldida küy eytip: — «Mən gunah kildim, Tooɣra yolni
burmilioɣanmən, Birak tegixlik jaza manga berilmidi!
28 U rohimni hangoɣa qüxüxtin kutkuzdi, Jenim nurni
huzurlinip kəridu» — dəydu. **29** Mana, bu əməllərning
hammisini Təngri adəmni dəp, Ikki hətta üq mərtəm
ayan kilidu, **30** Məksiti uning jenini hangdin yandurup
kutkuzuxtur, Uni hayatlik nuri bilən yorutux üqündur.
31 I Ayup, manga kulak saloɣaysən; Ününgni qikarma,
mən yənə söz kilay. **32** Əgər sözliring bolsa, manga
jawab kiliwərgin; Sözligin! Qünki imkaniyət bolsila
mening seni aklioɣum bar. **33** Bolmisa, meningkini

anglap oltur; Sükût kiloɣin, mən sanga danalikni əgitip koyay».

34 Elihu yənə jawabən mundak dedi: — **2** «I danixmənlər, səzlirimni anglanglar, I təjribə-sawaklik adəmlər, manga kulak selinglar. **3** Eoɣiz taam tetip bakkandək, Kulak səzning təmini sinap bakidu. **4** Özimiz üqün nemining tooɣra bolidioɣanlikini baykap tallayli; Arimizda nemining yahxi bolidioɣanlikini biləyli! **5** Qünki Ayup: «Mən hək̡aniydurmən», Wə: «Təngri mening hək̡imni bulap kətkən» — dəydu. **6** Yənə u: «Hək̡imgə ziyan yətküzidioɣan, yaloɣan gəpni kilixim tooɣrimu? Heq asiylikim bolmioɣini bilən, manga sanjiloɣan ok zəhmigə dawa yok» — dəydu, **7** Keni, Ayupka ohxaydioɣan kim bar?! Uningoɣa nisbətən baxkilarni hakarətləx su iqkəndək addiy ixtur. **8** U kəbihlik kiloɣuqilaroɣa həmrah bolup yüridu, U rəzillər bilən billə mangidu. **9** Qünki u: «Adəm Hudadin səyünsə, Bu uningoɣa heqkandak paydisi yok» dedi. **10** Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar; Rəzillik Təngridin yirakta tursun! Yamanlik Həmmigə Kadirdin neri bolsun! **11** Qünki U adəmning kiloɣanlirini özigə kayturidu, Hər bir adəmgə öz yoli boyiqə tegixlik nesiwə tapkuzidu. **12** Dərhəkikət, Təngri heq əskilik kilmaydu, Həmmigə Kadir hökümni hərgiz burmilimaydu. **13** Kim Uningoɣa yər-zeminni amanət kiloɣan? Kim Uni pütkül jahanni baxkuruxka təyinlidi? **14** U pəkət könglidə xu niyətni kilsila, Özining Rohini həm nəpisini Özigə kayturuwalsila, **15** Xuan barlik ət igiliri birgə nəpəstin kalidu, Adəmlər topa-qangoɣa kaytidu. **16** Sən danixmən bolsang, buni angla! Səzlirimning sadasioɣa kulak sal! **17** Adalətkə öq boloɣuqi həküm sürələmdu? Sən «Həmmidin Adil Boloɣuqi»ni gunahkar bekitəmsən?! **18** U bolsa padixahni: «Yarimas!», Mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur. **19** U nə əmirlərgə heq yüz-hatirə kilmaydu, Nə baylarni kəmbəoɣəllərdin yukiri kərməydu; Qünki ularning həmmisini U Öz koli bilən yaratkandur. **20** Közni yumup aqkuqə ular ətüp ketidu, Tün yerimida həlklərmu təwrinip dunyadin ketidu; Adəmning kolisiz uluoɣlar elip ketilidu. **21** Qünki Uning nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu; U insanning bar kədəmlirini kərüp yüridu. **22** Xunga kəbihlik kiloɣuqilaroɣa yoxurunoɣudək heq karangoɣuluk yoktur, Hətta əlümning sayisidimu ular yoxurunalmaydu. **23** Qünki Təngri adəmlərni aldioɣa həküm kilixka kəltürüx üqün, Ularni uzunoɣiqə kəzitip yürüxining hajiti yoktur. **24** U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə kiliwetidu, Həm baxkilarni ularning ornioɣa koyidu; **25** Qünki ularning kiloɣanliri uningoɣa enik turidu; U ularni keqidə əriwetidu, xuning bilən ular yanjilidu. **26** U yamanlarni halayik aldida kaqatlioɣandək ularni uridu, **27** Qünki ular uningoɣa əgixixtin bax tartkan, Uning yolliridin heqbirini heq ətiwarlimioɣan. **28** Ular xundak kilip miskinlərning nalə-pəryadini Uning aldioɣa kirgüzidu, Xuning bilən U ezilgüqilərning yalwuruxini anglaydu. **29** U süküttə tursa, kim aoɣrinip kakxisun. Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun, Əgər U [xəpkitini kərsətməy] yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlisun? **30** Uning məksiti iplaslar hökümranlik kilmisun, Ular əl-əhlini damioɣa qüxürmisun degənliktur. **31** Qünki buning bilən ulardin birsi Təngrigə: «Mən təkəbburluk kiloɣanmən; Mən tooɣrini yənə burmilimaymən; **32** Özüm bilmiginimni manga əgitip koyoɣaysən; Mən yamanlik kiloɣan bolsam, mən kayta kilmaymən» — desə, **33** Sən Uning bekitkinini rət kiloɣanlikiŋ üqün, U pəkət sening pikring boyiqila insanning kiloɣanlirini Özigə kayturuxi kerəkmu. Mən əməs, sən karar kilixing kerəktur; Əmdi bilgənliringni bayan kilsangqu! **34** Əkli bar adəmlər bolsa, Gepimni angliɣan dana kixi bolsa: — **35** «Ayup sawatsizdək gəp kildi; Uning səzliridə əkil-parasəttin əsər yok» — dəydu. **36** Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin, Ahiroɣiqə sinalsun! **37** Qünki u öz gunahining üstigə yənə asiylikni koxidu; U arimizda [ahanət bilən] qawak qelip, Təngrigə karxi səzlərni kəpəytməktə».

35 Elihu yənila jawab berip mundak dedi: — **2** «Sən muxu gepingni, yəni «Hək̡aniylikim Təngriningkidin üstündur» degininginі tooɣra dəp karamsən? **3** Xundak boloɣanlikі üqün sən: «Hək̡aniylikning manga nemə paydisi bolsun? Gunah kilmioɣinimning gunah kiloɣinimoɣa karioɣanda artukqilikі nədə?» dəp soriding. **4** Özüm səzlər bilən sanga [jawab berəy], Sanga həm sən bilən billə boloɣan ülpətliringgə jawab berəy; **5** Asmanlaroɣa karap bakkin; Pələktiki bulutlaroɣa səpsaloɣin; Ular səndin yukiridur. **6** Əgər gunah kiloɣan bolsang, undakta Təngrigə kaysi ziyankəxlikni kilalaytting? Jinayətliring kəpəysimu, undakta uningoɣa kandak ziyanlarni salalar iding? **7** Sən hək̡aniy boloɣan tək̡dirdimu, Uningoɣa nemə berələytting? U sening kolungdin nemimu alar-hə? **8** Sening əskiliklіring pəkət səndək bir insanoɣila, Hək̡aniylikiŋ bolsa pəkət insan balilirioɣila təsir kilidu, halas. **9** Adəmlər

zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu; Küqlüklərning besimi tüpəylidin ular nalə-pəryad kətüridu. **10** Birak ḥeqkim: «Keqilərdə insanlaroɣa nahxa ata kilоɣuqi yaratkuqum Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu. **11** Uning bizgə əgitidioɣini yər-zemindiki ḥaywanlaroɣa əgitidioɣinidin kəp, Ḥəm asmandiki uqar-kanatlaroɣa əgitidioɣinidin artuk əməsmu? **12** Ular nalə-pəryad kətüridu, birak rəzil adəmlərning ḥakawurlukining təsiri tüpəylidin, Uni Huda ijabət kilmaydu. **13** Bərḥək, Təngri kuruk duaoɣa kulak salmioɣan yərdə, Ḥəmmigə Kadir muxularoɣa əḥmiyət bərmigən yərdə, **14** Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, [U kandak kulak salsun]? Dəwaying tehi Uning aldida turidu, Xunga Uni kütüp turoɣin. **15** Birak U ḥazir [towa kilix pursiti berip], Əz oɣəzipini tehi təkmigən əḥwalda, Ayup əzining təkəbburlukini bilməmdioɣandu? **16** Qünki Ayup kuruk gəp üqün aoɣzini aqkan, U tuturuksiz səzlərni kəpəytkən».

36 Elihu səzini dawamlaxturup mundak dedi: — **2** «Meni birdəm səzligili koysang, Mən yənə Təngrigə wakalitən kilidioɣan səzümning barlikini sanga ayan kilimən. **3** Bilimni yiraklardin elip kəltürimən, Adəmlərni Yaratkuqimni ḥəkkaniy dəp ḥesablaydioɣan kilimən. **4** Mening gepim ḥəkikətən yaloɣan əməstur; Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu. **5** Mana, Təngri degən uluoɣdur, Birak U ḥeqkimni kəmsitməydu; Uning qüxinixi qongkurdur, məksitidə qing turidu. **6** U yamanlarni ḥayat saklimaydu; Birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu. **7** U ḥəkkaniylardin kəzini elip kətməydu, Bəlki ularni mənggügə padixaḥlar bilən təhttə olturoɣuzidu, Xundak kilip ularning mərtiwisi üstün bolidu. **8** Wə əgər ular kixənləngən bolsa, Japaning asaritigə tutuloɣan bolsa, **9** Undakta U ularoɣa kiloɣanlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning kərəngləp kətkənlikini əzlirigə kərsətkən bolidu. **10** Xuning bilən U kulaklirini tərbiyigə eqip koyidu, Ularni yamanlikтin kaytixka buyruydu. **11** Ular kulak selip Uningoɣa boysunsila Ular [kaloɣan] künlirini awatqilikta, Yillirini huxlukta ətküzidu. **12** Birak ular kulak salmisa, kiliqlinip dunyadin ketidu, Bilimsiz ḥalda nəpəstin tohtap kalidu. **13** Birak kəngligə iplaslikni pükkənlər yənila adawət saklaydu; U ularoɣa asarət qüxürgəndimu ular yənila tilawət kilmaydu. **14** Ular yax turupla jan üzidu, Ularning ḥayati bəqqiwazlar arisida tügəydu. **15** Birak U azab tartkuqilarni azablardin boloɣan tərbiyə arkilik kutkuzidu, U ular har boloɣan waktida ularning kulikini aqidu. **16** U xundak kilip senimu azarning aoɣzidin kistangqiliki yok kəng bir yərgə jəlp kiloɣan bolatti; Undakta dastihining mayoɣa tolduruloɣan bolatti. **17** Birak sən ḥazir yamanlaroɣa karitiloɣan tegixlik jazalaroɣa tolduruloɣansən; Xunga [Hudaning] ḥəkümi ḥəm adaliti seni tutuwaldi. **18** Oɣəzipingning kaynap ketixining seni mazakka baxlap koyuxidin ḥuxyar bol; Undakta ḥətta zor kapalətmu seni kutkuzalmaydu. **19** Yaki baylikliring, Yaki küqüngning zor tirixixliri, Əzüngni azab-okubəttin neri kilalamdu? **20** Keqigə ümid baoɣlima, Qünki u qaoɣda həlk əz ornidin yokilip ketidu. **21** Ḥuxyar bol, əskilikkə burulup kətmə; Qünki sən [kəbiḥlikni] dərdkə [səwr boluxning] ornida talliоɣansən. **22** Mana, Təngri küq-kudriti tüpəylidin üstündur; Uningdək əgətküqi barmu? **23** Kim Uningoɣa mangidioɣan yolni bekitip bərgənidi? Wə yaki Uningoɣa: «Yaman kilding?» deyixkə petinalaydu? **24** Insanlar təbrikləydioɣan Hudaning əməllirini uluoɣlaxni untuma! **25** Ḥəmmə adəm ularni kərgəndur; Insan baliliri yiraktin ularoɣa karap turidu». **26** « — Bərḥək, Təngri uluoɣdur, biz Uni qüxinəlməymiz, Uning yillirining sanini təkxürüp enikliоɣili bolmaydu. **27** Qünki U suni tamqilardin xümürüp qikiridu; Ular paroɣa aylinip andin yamoɣur bolup yaoɣidu. **28** Xundak kilip asmanlar [yamoɣurlarni] kuyup berip, Insan baliliri üstigə molqilik yaoɣduridu. **29** Birak kim bulutlarning tokuluxini, Uning [samawi] qedirining gümbür-gümbür kilidioɣanlikini qüxinəlisun? **30** Mana, U qakmiki bilən ətrapini yoruk kilidu, Ḥətta dengiz təktinimu yoruk kilidu. **31** U bular arkilik həlklər üstidin ḥəküm qikiridu; Ḥəm ular [arkilikmu] mol axlik beridu. **32** U kollirini qakmak bilən tolduridu, Uningoɣa uridioɣan nixanni buyruydu. **33** [Hudaning] güldürmamisi uning kelidioɣanlikini elan kilidu; Ḥətta kalilarmu sezip, uni elan kilidu.

37 Xundak, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu, Yürikim kepidin qikip ketəy, dedi. **2** Mana anglioɣina! Uning ḥərkirigən awazini, Uning aoɣzidin qikiwatkan güldürmama awazini angla! **3** U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qakmikini yərning kərigiqə yətküzidu. **4** Qakmaktin keyin bir awaz ḥərkiraydu; Əz ḥəywitining awazi bilən u güldürləydu, Awazi anglinixi bilənla ḥeq ayanmay qakmaklirinimu koyuwetidu. **5** Təngri awazi bilən karamət güldürləydu, Biz qüxinəlməydioɣan nuroɣun

қaltis ixlarni қilidu. 6 Qünki u қaroға: «Yərgə yaoқ!», Һəm һəl-yeoқinoға: «Küqlük yamoқur bol!» dəydu. 7 U barliқ insanni өzining yaratқanliқini bilsun dəp, Һəmmə adəmning қolini bular bilən tosup қoyidu; 8 Yawayi һaywanlar өz uwisioға kirip ketidu, Өz қonaloқusida turoқuzulidu. 9 Boran-qapқun koһiқaptin kelidu, Һəm sooқuқ-zimistan taratқuqi xamallardin kelidu. 10 Təngrining nəpisi bilən muz һasil bolidu; Bipayan sular қetip қalidu. 11 U yənə қoyuқ bulutlaroға mol nəmlik yükləydu, U qaқmaқ kətüridioған bulutni kəng yeyip қoyidu. 12 Ular pütkül yər-zemin yüzidə U buyruoған ixni ijra қilix üqün, Uning yolyoruқliri bilən һəryaққa burulidu. 13 Yaki tərbiyə tayiқi boluxi üqün, Yaki Өz dunyasi üqün, Yaki Өz rəһimdillikini kərsitix üqün U [bulutlirini] kəltüridu. 14 I Ayup, buni anglap қoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur. 15 Təngrining bulutlarni қandaқ səptə turoқuzoған liқini biləmsən? Uning bulutining qaқmiқini қandaқ qaқturidioған liқinimu biləmsən? 16 Bulutlarning қandaқ қilip boxluқta muəllək turidioған liқini, Bilimi mukəmməl Boloқuqining karamətlirini biləmsən? 17 Һəy, Uning қandaқ қilip yər-zeminni jənubdiki xamal bilən tinqlandurup, Seni kiyim-keqikingning ottək issitқinini biləmsən? 18 Sən Uningoға һəmraһ bolup asmanni huddi қuyup qiқaroған əynəktək, Mustəһқəm қilip yayoған miding?! 19 Uningoға nemini deyiximiz kerəklikini bizgə əgitip қoyoқin! Қarangoқuluқimiz tüpəylidin biz dəwayimizni jayida səpkə қoyalmaymiz. 20 Uningoға «Mening Sanga gepim bar» deyix yaһximu? Undaқ degüqi adəm yutulmay қalmaydu! 21 Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarқitiwetidu, Birақ bulutlar arisidiki қuyax nurioға adəmlər biwasitə қarap turalmaydu. Қuyaxning altun rənggi ximal tərəptinmu pəyda bolidu; Təngrining һuzurida dəһxətlik һaywət bardur. Һəmmigə Қadirni bolsa, biz Uni məlqərliyəlməymiz; Қudriti қaltistur, Uning adaliti uluoқ, һəққaniyliқi qongқur, Xunga U adəmlərgə zulum қilmaydu. 24 Xunga adəmlər Uningdin қorқidu; Kənglidə өzini dana qaoқlaydioған laroға U һeq etibar қilmaydu».

38 Andin Pərwərdigar қara қuyun iqidin Ayupқa jawab berip mundaқ dedi: — 2 «Nəsiһətni tuturuқsiz sözlər bilən hirələxtürgən zadi kim? 3 Ərkəktək belingni qing baoқla; Xunda Mən səndin soray, Andin sən Meni həwərdar қil! 4 Mən yər-zeminni apiridə қiloқinimda, sən zadi nədə iding? Bularni qüxəngən bolsang, bayan қiliwər. 5 Kim yər-zeminning əlqimini bekitkən? — Sən buni bilməmsən? Kim uning üstigə tana tartip əlqigən? 6 Tang səһərdiki yultuzlar billə küy eytixқan waқtida, Hudaning ooқulliri huxalliқtin təntənə қilixқan waқtida, Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloған? Kim uning burjək texini saloған? 8 Baliyatқudin qiққandək, dengiz süyi bəsüp qiққanda, Kim uni dərwazilar iqigə bənd қiloған? 9 Mən bulutni dengizning kiyimi қiloқanda, Wə қap-қarangoқuni uning zakisi қiloқanda, 10 Mən uning üqün pasil kəskən waқitta, Uni qəkləp baldaқlarni һəm dərwazilarni saloқanda, 11 Yəni uningoға: «Muxu yərgiqə barisən, pasildin ətmə, Sening təkəbbur dolқunliring muxu yərdə tohtisun» degəndə, sən nədə iding? 12 Sən tuoқuloқandin beri səһərni «Qiқ» dəp buyrup bаққanmusən? Sən tang səһərgə өzi qiқidioған jayini kərsətkənmusən? 13 Sən xundaқ қilip səһərgə yər yüzining қərinimu yorutқuzup һəküm sürgüzüp, Xundaқla rəzillərni titritip yər-zemindin қooқlatқuzoған musən? 14 Xuning bilən yər-zemin seoқiz layoға besiloған məһür izlidək өzgərtilidu; Kiygən kiyimdək һəmmə eniқ bolidu; 15 Һəm xuning bilən rəzillərning «nur»i ulardin elip ketilidu; Kətürülgən biləklər sundurulidu. 16 Dengizdiki bulaқlaroға səpər қilip yətkənmusən? Okyanlarning қəridə mengip bаққanmusən? 17 Өlümning dərwaziliri sanga axkarilanoған mu? Өlüm sayisining dərwazilirini kərgənmusən? 18 Əқling yər-zeminning qonglukioға yətkənmu? Һəmmisini bilgən bolsang eniқ bayan қil! 19 Nur turuxluқ jayoға baridioған yol nədə? Қarangoқuluқning bolsa, əsliy orni nədə? 20 Sən [buni bilip] ularni өz qegrasioға apiralamsən? Ularning өyigə mangidioған yollarni bilip yetələmsən? 21 Һəə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoқliridin ilgiri tuoқuloқansən, Künliringning sani dərһəқiқət kəptin kəptur! 22 Қar қaqilanoған həzinilərgə kirip kərdüngmu. Məldür ambirlirinimu kərüp baқtingmu? 23 Bularni azab-oқubətlik zamanoға қaldurdum, Jəng wə urux küni üqün təyyarlap қoydum. 24 Qaқmaқ degən қandaқ yol bilən yerilidu? Xərқ xamili yər yüzidə қandaқ yol bilən tarқitilidu? 25 Yamoқur kəlkünining qüxidioған қanilini qepip təyyarlioған kimdu? Güldürmamining qaқmiқi üqün yol təyyarlioған kimdu? 26 Xundaқ қilip yamoқur һeq adəm yoқ boloған yər yüzigə, Һeq adəmzatsiz dəxt-bayawanoға yaoқdurulmamdu? 27 Xuning bilən qəlləxkən, қuroқaқ tupraқlar қandurulidu, Ot-qəp bih urup kəkləp qiқmamdu? 28 Yamoқurning atisi

barmu? Xəbnəmni kim tuoŋkandu? 29 Muz bolsa kimning baliyatkusidin qikidu? Asmandiki ak kirawni bolsa kim dunyaoŋa kəltüridu? 30 Xu qaoŋda su kətip taxtək bolidu, Qongkur dengizlarning yüzi kətip tutaxturulidu. 31 «Kəlb yultuzlar topi»ning baoŋlimini baoŋliyalamsən? Orionning rixtilirini boxitalamsən? 32 «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni əz pəslidə elip qikiralamsən? «Qong Eyik türkümi»ni Küqükliri bilən yetəkliyələmsən? 33 Asmanning kanuniyətlirini bilip yətkənmusən? Asmanning yər üstigə süridioŋan həkümlirini sən bəlgiləp koyoŋanmu? 34 Sən awazingni kətürüp bulutlaroŋiqə yətküzüp, Yamoŋur yaoŋdurup əzüngni kiyan-taxkinlaroŋa basturalamsən? 35 Sən qakmaklarni buyrup əz yolioŋa mangduralamsən? Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdu? 36 Adəmning iq-baoŋrioŋa danalik beoŋixlap kirgüzgən kimdu? Əkilgə qüxinix kabiliyitini bərgən kimdu? 37 Bulutlarni danalik bilən sanioŋan kim? Asmanlardiki su tulumlirini təkidioŋan kim? 38 Buning bilən topa-qanglarni katurup uyul kilduroŋan, Qalmilarni bir-birigə qaplaxturoŋuzoŋan zadi kim? 39 «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən, Xir küqüklirining ixtihasini kanduramsən? 40 Ular uwilirida zongziyip yürgən waktida, Qatkallik iqidə turup tuzak koyup, [sən ularoŋa olja berələmsən]? 41 Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakka ketip kaloŋanda, Baliliri Təngrigə iltija kilip nalə-pəryad kətürgəndə, Taoŋ kaoŋiliri həm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu?

39 Sən taoŋdiki yawa əqkilərning kaqan tuoŋidioŋanlikini biləmsən? Jərənlərning balilioŋanlikini kəzitip bakkanmusən? 2 Ularning booŋaz boloŋili nəqqə ay boloŋanlikini saniyalamsən? Ularning balilaydioŋan waktidin həwiring barmu? 3 Ular kəddini püküp, yetip balilirini tuoŋidu, Ular əzidiki toloŋakni qikirip taxlaydu; 4 Ularning baliliri küqlinip yetilidu, Ular dalada əsüp, [anisining] yenidin qikip kaytip kəlməydu. 5 Yawa exəkni dalaoŋa koyuwetip ərkinlikkə qikaroŋan kim? Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim? 6 Qəl-bayawanni uning əyi kiloŋanmən, Xorlukнimu uning turaloŋusi kiloŋanmən. 7 U xəhərning kiykas-sürənliridin yirak turup uni mazak kilidu; U exəkqining warkirixinimu anglimaydu. 8 U taoŋlarni əz yayliķim dəp kezidu, Xu yərdiki həmmə gül-giyahni izdəp yüridu. 9 Yawa kala bolsa hizmitinggə kirixkə razi bolamdu? Sening okurungning yenida turuxka unamdu? 10 Yawa kalini tana bilən baoŋlap, tapka qüxürələmsən?! U sanga əgixip jiloŋilarda mengip tirna tartamdu? 11 Uning küqi zor boloŋanlikі üqün uningoŋa tayinamsən? Əmgikingni uningoŋa amanət kilamsən? 12 Danliringni əygə kətürüp əkilixni uningoŋa tapxuramsən? «[Danlirimni] haminimoŋa yioŋixturidu» dəp uningoŋa ixənəmsən? 13 Təgikux kanatlirini xadlik bilən kakidu, Birak bular ləyləkning kanat uqliri həm pəylirigə yetəmdu? 14 U tuhumlirini yərgə taxlap koyidu, Tuhumlirim topida issitilsun, dəydu. 15 Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidioŋanlikini, Dalidiki birər haywanning asanla ularni dəssəp-qəyləydioŋanlikini untuydu. 16 Balilirini əzining əməstək baoŋrini kattik kilidu; Uning tuoŋutining əjri bikaroŋa ketidu, Birak u pisənt kilmioŋandək turidu. 17 Qünki Təngri uni kəm əkil kiloŋan, Uningoŋa danalikni bərmigən. 18 Halbuki, u yügürüx aldida məydisini yukirioŋa kətürginidə, At həm atliklarni kəmsitip mazak kilidu. 19 Sən atka küq beoŋixlioŋanmiding? Sən uning boynioŋa yəlpünüp turidioŋan yaylini kiygüzgənmiding? 20 Sən uni həywətlik purkuxliri bilən adəmni korkutidioŋan, Qekətkidək səkrəydioŋan kilalamsən? 21 U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup, Əz küqidin xadlinip ketidu, Korallik koxun bilən jəng kilixka atlinidu. 22 U korkunqka nisbətən külüpla koyidu, Heqnemidin korkmaydu; Kiliqning bisidin u yanmaydu. 23 Okdan, julalik nəyzə, Gərzimu uning yenida xarakxiydu, 24 U yərni aqqik həm oŋəzəp bilən yutuwetidu, [Jəng] kanayini bir anglapla hayajanlinip kin-kinioŋa patmay ketidu. 25 Kanaylarning awazi bilənla u: «Ayhay!» dəydu, U jəngni yiraktin purap bolidu. U sərkərdilərning towlaxlirini, jəngqilərning warkiraxlirini huxallik bilən anglaydu. 26 Sar sening əkling bilən uqamdu, Kanatlirini jənubka karap kerəmdu? 27 Bürküt buyrukung bilən yukirioŋa pərwaz kilip kətürüləmdu, Uwisini yukirioŋa salamdu? 28 U koram taxning üstidə makanlixidu, U taoŋning qokkisioŋa konidu, Tik kiyanimu turaloŋusi kilidu. 29 Xu yərdin u owni paylap baykiwalidu, Kəzliri yirak-yiraklarni kəzitidu. 30 Uning baliliri kan xoraydu; Öltürülgənlər nədə bolsa, u xu yərdə bolidu».

40 Pərwərdigar Ayupka yənə jawabən: — 2 «Hammigə Kadir bilən dəwalaxidioŋan kixi uningoŋa tərbiyə kilmakqimu? Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi. 3 Ayup bolsa Pərwərdigaroŋa jawabən: — 4 «Mana, mən heqnemigə yarimaymən; Sanga kandak jawab berələymən? Kolum bilən aoŋzimni etip gəptin kalay; 5 Bir kətim dedim,

mən yənə jawab bərməymən; Xundaq, ikki ⱪetim desəm mən ⱪayta səzliməymən» — dedi. **6** Andin Pərwərdigar ⱪara ⱪuyun iqidin Ayupⱪa jawab berip mundaq dedi: — **7** «ərkəktək belingni qing baoⱪla, Andin Mən səndin soray; Sən Meni həwərdar ⱪiloⱪin. **8** Sən dərwəⱪə Mening ⱨəkümimni pütünləy bikaroⱪa kətküzməkqimusən? Sən əzüngni ⱨəkⱪaniy ⱪilimən dəp, Meni natooⱪra dəp əyibliməkqimusən? **9** Sening Təngrining bilikidək [küqlük] bir biliking barmu? Sən Uningdək awaz bilən güldürliyələmsən? **10** Ⱪeni, ⱨazir əzüngni xan-xərəp ⱨəm salapət bilən beziwal! Ⱨəywət ⱨəm kərkəmlik bilən əzüngni kiyindürüp, **11** Oⱪəzipingning ⱪəⱨrini qeqip taxlioⱪin, Xuning bilən ⱨərbir təkəbburning kəzigə tikilip ⱪarap, Andin uni pəsləxtürgin. **12** Rast, ⱨərbir təkəbburning kəzigə tikilip ⱪarap, Andin uni boysunduroⱪin, Rəzillərni əz ornida dəssəp yər bilən yəksan ⱪil! **13** Ularni birgə topioⱪa kəmüp ⱪoy, Yoxurun jayda ularning yüzlirini kepən bilən etip ⱪoyoⱪin; **14** Xundaq ⱪilalisang, Mən seni etirap ⱪilip mahtaymənki, «Ong ⱪolung əzüngni ⱪutⱪuzidu!». **15** Mən sening bilən təng yaratⱪan begemotni kərüp ⱪoy; U kalidək ot-qəp yəydu. **16** Mana, uning belidiki küqini, Ⱪorsaⱪ muskulliridiki ⱪudritini ⱨazir kərüp ⱪoy! **17** U ⱪuyruⱪini kedir dərihidək egidu, Uning yotiliridiki singirliri bir-birigə qing toⱪup ⱪoyuloⱪan. **18** Uning səngəkliri mis turubidəktur, Put-ⱪolliri təmür qoⱪmaⱪlaroⱪa ohxaydu. **19** U Təngri yaratⱪan janiwarlarning bexidur, Pəⱪət uning Yaratⱪuqisila uningoⱪa Əz ⱪiliqini yeⱪinlaxturalaydu. **20** Taoⱪlar uningoⱪa yeməklik təminləydu; U yərdə uning yenida daladiki ⱨərbir ⱨaywanlar oynaydu. **21** U sədəpgül dərəhlikining astida yatidu, Ⱪomuxluⱪ ⱨəm sazliⱪning salⱪinida yatidu. **22** Sədəpgüllüklər əz sayisi bilən uni yapidu; Əstəngdiki tallar uni orap turidu. **23** Ⱪara, dərya texip ketidu, birak u ⱨeq ⱨoduⱪmaydu; Ⱨətta Iordandək bir dəryamu uning aoⱪzioⱪa ərkəxləp urulsimu, yənila hatirjəm turiweridu. **24** Uning aldioⱪa berip uni tutⱪili bolamdu? Uni tutup, andin burnini texip qülük ətküzgili bolamdu?

41 Lewiatanni ⱪarmaⱪ bilən tartalamsən? Uning tilini aroⱪamqa bilən [baoⱪlap] basalamsən? **2** Uning burnioⱪa ⱪomux qülükni kirgüzələmsən? Uning engikini təmür nəyzə bilən texələmsən? **3** U sanga arⱪa-arⱪidin iltija ⱪilamdu? Yaki sanga yawaxliⱪ bilən səz ⱪilamdu? **4** U sən bilən əⱨdə tüzüp, Xuning bilən sən uni mənggü malay süpitidə ⱪobul ⱪilalamsən? **5** Sən uni ⱪuxⱪaqni oynatⱪandək oynitamsən? Dedəkliringning ⱨuzuri üqün uni baoⱪlap ⱪoyamsən? **6** Tijarətqilər uning üstidə sodilixamdu? Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdu? **7** Sən uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən? Uning bexioⱪa qanggak bilən sanjiyalamsən?! **8** Ⱪolungni uningoⱪa birla təgküzgəndin keyin, Bu jəngni əsləp ikkinqi undaⱪ ⱪiloⱪuqi bolmaysən! **9** Mana, «[uni boysundurimən]» degən ⱨərⱪandaⱪ ümid biⱨudiliktur; Ⱨətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə ⱪarap ⱪalidu əməsmu? **10** Uning jenioⱪa tegixkə petinalaydioⱪan ⱨeqkim yoⱪtur; Undaⱪta Mening aldimda turmaⱪqi boloⱪan kimdur? **11** Asman astidiki ⱨəmmə nərsə Mening tursa, Mening aldimoⱪa kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp baⱪⱪan ikən, Mən uningoⱪa ⱪayturuxⱪa tegixlikmu? **12** [Lewiatanning] əzaliri, Uning zor küqi, Uning tüzülüxining güzəlliki tooⱪruluⱪ, Mən sükət ⱪilip turalmaymən. **13** Kim uning sawutluⱪ tonini salduruwetəlisun? Kim uning ⱪox engiki iqigə kiriwalalisun? **14** Kim uning yüz dərwazilirini aqalalisun? Uning qixliri ətrapida wəⱨimə yatidu. **15** Ⱪasiraⱪlirining səpliri uning pəhridur, Ular bir-birigə qing qaplaxturuloⱪanki, **16** Bir-birigə xamal kirməs yeⱪin turidu. **17** Ularning ⱨərbiri əz ⱨəmraⱨlirioⱪa qaplaxⱪandur; Bir-birigə ziq yepixturuloⱪan, ⱨeq ayrilmastur. **18** Uning qüxkürüxliridin nur qaⱪnaydu, Uning kəzliri səⱨərdiki ⱪapaⱪtəktur. **19** Uning aoⱪzidin otlar qiⱪip turidu; Ot uqⱪunliri səkrəp qiⱪidu. **20** Ⱪomux gülhanoⱪa ⱪoyoⱪan ⱪaynawatⱪan ⱪazandin qiⱪⱪan ⱨordək, Uning burun təxükidin tütün qiⱪip turidu; **21** Uning nəpisi kəmürlərni tutaxturidu, Uning aoⱪzidin bir yalⱪun qiⱪidu. **22** Boynida zor küq yatidu, Wəⱨimə uning aldida səkrixip oynaydu. **23** Uning ətliri ⱪat-ⱪat birləxtürülüp qing turidu; Üstidiki [ⱪasiraⱪliri] yepixturulup, midirlimay turidu. **24** Uning yüriki bəəyni taxtək mustəⱨkəm turidu, Ⱨətta tügmənning asti texidək məzmut turidu. **25** U ornidin ⱪozoⱪalsa, palwanlarmu ⱪorⱪup ⱪalidu; Uning toloⱪinip xawⱪunlixidin alaⱪzadə bolup ketidu. **26** Birsi ⱪiliqni uningoⱪa təgküzsimu, ⱨeq ünümi yoⱪ; Nəyzə, atarnəyzə wə yaki qanggaⱪ bolsimu bəribir ünümsizdur. **27** U təmürni samandək, Misni por yaoⱪaqtək qaoⱪlaydu. **28** Okya bolsa uni ⱪorⱪitip ⱪaqⱪuzalmaydu; Saloⱪa taxliri uning aldida pahaloⱪa aylinidu. **29** Toⱪmaⱪlarmu pahaldək ⱨeqnemə ⱨesablanmaydu; U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə ⱪarap külüp ⱪoyidu. **30** Uning asti ⱪismi bolsa

ətkür sapal parqiliridur; U lay üstigə qong tirna bilən tatilioqandək iz qalduridu. 31 U dengiz-okyanlarni qazandək qaynitiwetidu; U dengizni qazandiki məlhəmdək waraqxitidu; 32 U mangsa mangoqan yoli parqiraydu; Adəm [buzoqunlarni kərüp] qongqur dengizni ap'aq qaqliq boway dəp oylap qalidu. 33 Yər yüzidə uning təngdixi yoqtur, U həq qorqmas yaritiloqan. 34 U büyüklərning həmkandiqioqa [jür'ət bilən] nəzər selip, qorqmaydu; U barliq məoqrur haywanlarning padixahidur».

42 Ayup Pərwərdigaroqa jawab berip mundaq dedi:
— 2 «Həmmə ixni qilalaydioqiningni, Hərqandaq muddiayingni tosiwaloqili bolmaydioqinini bildim! 3 «Nəsihətni tuturuqsiz səzlər bilən hirələxtürgən kim?» Bərhək, mən əzüm qüxənmigən ixlarni dedim, Mən əqlim yətməydioqan tilsimat ixlarni eyttim. 4 Anglap baqqaysən, səzləp berəy; Mən Səndin soray, Sən meni həwərdar qiloqaysən. 5 Mən qulixim arqilik həwiringni anglioqanmən, Birak hazir kəzüm Seni kəriwatidu. 6 Xuning üqün mən əz-əzümdin nəprətlinimən, Xuning bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa qildim». 7 Pərwərdigar Ayupqa bu səzlərni qiloqandin keyin xundaq boldiki, Pərwərdigar Temanlik Elifazoqa mundaq dedi: — «Mening oqəzipim sanga həm ikki dostungoqa qarap qozoqaldi; qünki silər Mening tooqramda Θz qulum Ayup tooqra səzligəndək səzlimidinglar. 8 Birak hazir əzünglar üqün yəttə torpak həm yəttə qoqqarni elip, qulum Ayupning yenioqa berip, əz-əzünglar üqün kəydürmə qurbanlik sununglar; qulum Ayup silər üqün dua qilidu; qünki Mən uni qobul qilimən; bolmisa, Mən əz nadanliqliringlarni əzünglaroqa qayturup berəy; qünki silər Mening tooqramda qulum Ayup tooqra səzligəndək tooqra səzlimidinglar». 9 Xuning bilən Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularoqa deginidək qildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini qobul qildi. 10 Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua qiliwidi, Pərwərdigar uni azab-kiyinqiliqliridin qayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupqa burunqidin ikki həssə kəp bərdi. 11 Xuning bilən uning barliq aka-uka, aqa-singil wə uningoqa ilgiri dost-aoqinə boloqanlarning həmmisi uning yenioqa kəldi. Ular uning əyidə olturup uning bilən billə tamaqlandi; uningoqa həsdaxlik qilixip, Pərwərdigar uningoqa kəltürgən barliq azab-oqubətlər tooqrisida təsəlli berixti; həmdə hərbir adəm uningoqa bir tənggidin kümüx, birdin altun halqa berixti. 12 Pərwərdigar Ayupqa keyinki künliridə burunqidin kəprək bəht-bərikət ata qildi; uning on tət ming qoyi, altə ming təgisi, bir ming qoxluk kalisi, bir ming mada exiki bar boldi. 13 Uningdin yənə yəttə ooqul, üq qiz tuoquldi. 14 U qizlirining birinqisining ismini «Yemimah», ikkinqisining ismini «Kəziyə», üqinqisining ismini «Kərən-hapuk» dəp qoydi. 15 Pütkül zeminda Ayupning qizliridək xunqə güzəl qizlarni tapqili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor qildi. 16 Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz qirik yil yaxap, əz ooqullirini, ooqullirining ooqullirini, hətta tətinqi əwladqiqə, yəni əwrilirinimu kərgən. 17 Xuning bilən Ayup yaxinip, künliridin qanaət tepip aləmdin ətti.

Zəbur

1 Rəzillərning gepi boyiqə mangmaydioƣan,
Gunahƙarlarning yolida turmaydioƣan, Məshirə
ƙiloƣuqining ornida olturmaydioƣan adəm bəht tapur!
2 Uning hursənliki pəƙət Pərwərdigarning təwrat-
ƙanunidilidur; U Pərwərdigarning ƙanunini keqə-
kündüz seoƣinip oylaydu. **3** U huddi erik boyioƣa
tikilgən, Өz pəslidə mewisini beridioƣan, Yopurmaƙliri
solaxmaydioƣan dərəhtəktur; U nemila ƙilsa ronaƙ
tapidu. **4** Rəzil adəmlər bolsa undaƙ bolmas; Ular
huddi xamal uquriwətkən tozandəktur. **5** Xuning üqün
rəzillər soraƙ künidə tik turalmaydu, Gunahƙarlar
ħəkƙaniylarning jamaitidə ħeq bexini kətürüp
turalmaydu. **6** Qünki Pərwərdigar ħəkƙaniylarning
yolini kəngligə pükkən; Rəzillərning yoli bolsa
yoƙilidu.

2 Əllər nemixƙa quƙan salidu? Nemə üqün həlƙlər
bikardin-bikar suyiƙəst oylaydu? **2** Dunyadiki
padixaħlar səpkə tizilip, Əməldarlar ƙara niyət
əylixip, Pərwərdigar wə Uning Məsiħi bilən ƙarxilixip:
— **3** «Ularning qəklimilirini qərüwetəyli, Ularning
asarətlirini buzup taxlayli!» — deyixidu. **4** Asmanda
olturoƣuqi külidu, Rəb ularni mazaƙ ƙilidu; **5** Ħəm
aqqiƙida ularoƣa səzləp, Ƙəħri bilən ularni wəħimigə
selip: — **6** «Өzüm bolsam Zionda, yəni muƙəddəs
teoƣimda, Өzüm məsiħ ƙiloƣan padixaħni tiklidim». **7**
«Mən [ərxtiki] pərmanni jakarlaymənki, Pərwərdigar
manga: — «Sən Mening ooƣlum; Өzüm seni bügünki
kündə tuoƣuldurdum; **8** Məndin sora, Mən sanga
miras boluxƙa əllərni, Təəlluƙung boluxƙa yər yüzini
qət-qətlirigiqə berimən; **9** Sən təmür tayaƙ bilən
ularni bitqit ƙiliwetisən; Sapal qinini kukum-talƙan
ƙiloƣandək, sən ularni parə-parə ƙiliwetisən» —
dedi». **10** Əmdi, ħəy padixaħlar, əƙildar bolunglar!
Jaħandiki soraƙqilar sawaƙ elinglar; **11** Pərwərdigardin
ƙorƙux bilən uning hizmitidə bolunglar; Titrək iqidə
huxallininglar! **12** Ooƣulning oƣəzipining ƙozoƣalmasliƙi
üqün, Uni səyünglar; Qünki uning oƣəzipi səlla ƙaynisa,
Yolunglardila ħalak bolisilər; Uningoƣa tayanoƣanlar
nəƙədər bəhtliktur!

3 Dawut өz ooƣli Abxalomdin ƙeqip yürgən
künlərdə yazoƣan küy: — I Pərwərdigar, meni
ƙistawatƙanlar nəƙədər kəpiyip kətkən, Mən bilən
ƙarxilixiwatƙanlar nemidegən kəp! **2** Nuroƣunlar
mən tooƣruluƙ: — «Hudadin uningoƣa ħeq nijat
yoƙtur!» deyixiwatidu. (Selaħ) **3** Biraƙ Sən, i
Pərwərdigar, ətrapimdiki ƙalƙandursən; Xan-xəripim
ħəm beximni yəligüqidursən! **4** Awazim bilən mən
Pərwərdigaroƣa nida ƙilimən, U muƙəddəs teoƣidin
ijabət beridu. (Selaħ) **5** Mən bolsam yattim, uhlidim;
Oyoƣandim, qünki Pərwərdigar manga yar-yələk
bolidu. **6** Meni ƙorxap səp tüzgən tümənligən
adəmlər bolsimu, Mən ulardin ƙorƙmaymən! **7** I
Pərwərdigar, ornungdin tur! Meni ƙutƙuz, i Hudayim!
Mening barliƙ düxmənlirimning təstikigə saloƣaysən;
Rəzillərning qixlirini qeƙiwətkəysən! **8** Nijatliƙ bolsa
Pərwərdigardindur; Bərikiting Өz həlƙingdə bolsun!
(Selaħ)

4 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup, tarliƙ sazlar
bilən oƙulsun dəp, Dawut yazoƣan küy. — Mən
nida ƙiloƣinimda, manga jawab bərgəysən, I manga
ħəkƙaniyliƙim ata ƙiloƣuqi Huda! Besim astida
ƙaloƣanda Sən meni kəngriqilikkə qiƙarding; Manga
meħir-xəpƙət kərsitip, duayimni angla! **2** I insan
baliliri, silər mening xan-xəripimni ƙaqanoƣiqə
aħanətkə ƙaldurisilər? Ƙaqanoƣiqə biħudilikni səyüp,
Yaloƣanni izdəp yürisilər? (Selaħ) **3** Biraƙ xuni
bilip ƙoyunglarki, Pərwərdigar ihlasmənlərni Өzigə
has ƙiloƣan; Mən Uningoƣa nida ƙiloƣinimda,
Pərwərdigar anglaydu. **4** Aqqiƙinglaroƣa berilip,
gunaħ ƙilmanglar; Өz ornunglarda yetip, ƙəlbinglarda
qongƙur oylinip, Süküt ƙilinglar. (Selaħ) **5** Ħəkƙaniylиƙ
bilən ƙurbanliƙlarni ƙilinglar, Wə Pərwərdigaroƣa
tayininglar. **6** Kəp həlƙ: — «Kim bizgə yahxiliƙ
kərsitəlisun?» — dəp sorimaƙta; Jamalingning nuri
üstimizgə qüxsun, i Pərwərdigar! **7** Axliƙ wə yengi
xarabliri molqiliƙ boloƣanlarning huxalliƙidinmu,
Mening ƙəlbimni bəkrək huxalliƙƙa toldurdung. **8**
Mən yatay, ħəm hatirjəmliktə uhliwalay; Qünki meni
bihətərliktə yaxatƙuqi pəƙətla Sən, i Pərwərdigar!

5 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup, nəylər bilən
oƙulsun dəp, Dawut yazoƣan küy: — Mening
səzlirimgə ƙulaƙ saloƣaysən, i Pərwərdigar, Mening
aħlirimoƣa kəngül bəlgəysən. **2** Kətürgən pəryadlirimni
angla, mening Padixaħim, mening Hudayim, Qünki
sangila dua ƙilimən. **3** I Pərwərdigar, səħərdə
Sən awazimni anglaysən; Mən səħərdə өzümni
Sanga ƙaritimən, Yuƙirioƣa kөz tikimən. **4** Qünki
Sən rəzilliktin ħuzur aloƣuqi ilaħ əməsdursən;
Yamanliƙ ħərgiz Sən bilən billə turmaydu. **5** Poqi-
təkəbburlar kөzüng aldida turalmaydu; Ƙəbiħliƙ

қиловуқиларниң һәммиси Сангә йиргинлиқтур. 6 Ялоған
сөзлигүқиларниң һәммисини һалак қилисән; Пәрвәрдигар
қанһор, алдамқи кихиларгә нәпрәт қилур. 7 Бирақ
мән болсам, мәһри-хәпқитингниң кәнгриқилікидин
өйүнggә кирimән; Сангә болоған әйминихтин мукәддәс
ибадәтһанангоға қарап сәждә қилimән; 8 Meni әq
көргәнlәр түпәylидин Өз һәкқаниylиқиng bilән meni
yетәкligәysән, i Пәрвәрдигар; Yолungni aldimda tüz
қилоғin. 9 Qünki ularning aоғzida һеqқandaқ сәmimiylik
yoқtur; Ularning iqki dunyasi bolsa pasiқliқtur,
Ularning galliri eqiloғan қәbridәk sesiқtur, Ular tili
bilән huxamәt қiliwatidu. 10 Ularning gunaһini
bekitkәysән, i Huda; Ular әz pilanliri bilән өzliri mollaқ
atsun; Ularni өzlirining nuroғunliоғan itaәtsizlikliri
bilән һәydәp qiқaroғaysән; Qünki ular Sanga asiylik
қildi. 11 Xundaқ қiloғanda Sanga tayanoғanlarning
һәммиси xadlinidu; Ular mәnggü xadliқ bilән tәntәnә
қilidu; Sән ularni қooғdaysән; Sening namingni
sөygәnlәr seningdin yayraydu. 12 Qünki Sән, i
Пәрвәрдигар, һәққaniy adәmgә bәht ata қilisән; Uni
xapaiting bilән қalқan kәbi oraysән.

6 Nәoғmiqilәrning bexioға tapxurulup, tarliқ sazlar
һәm sәkkiz tarliқ arfa bilән oқulsun dәp, Dawut
yazoғan küy: — Пәрвәрдигар, oғәziping tutқanda
meni әyiblimә; Қәһring kәlgәndә meni әdәplimә.
2 Manga xapaәt қiloғin, i Пәрвәрдигар, qünki mән
zәiplixip kәttim; I Пәрвәрдигар, meni saқaytқin, qünki
mening ustihanlirim wәһimigә qüxti. 3 Mening
jenim dәһxәtlik dәkkә-dükkigә qüxti; I Пәрвәрдигар,
қaqanoғiqә xundaқ bolidu? 4 Yenimoға қayt, i
Пәрвәрдигар, jenimni azad қiloғaysән, Өzgәrmәs
muһәbbiting üqün meni қutқuzoғin. 5 Qünki өlümdә
bolsa Sanga seoғinixlar yoқ; Tәһtisarada kim Sanga
tәxәkkürlәrni eytsun? (Sheol h7585) 6 Mening uһ
tartixlirimdin maoғdurum қalmidi; Tün boyi orun-
kөrpәmni kөlqәk қilimән; Yaxlirim bilән kariwitimni
qөktürimән. 7 Dөrdlәrdin kөzüm hirәlixip kәtti; Barliқ
küxәndilirim tüpәylidin kөzüm kardin qiқiwatidu.
8 I қәbiһlik қiloғuqilar, һәmminglar mәndin neri
bolunglar; Qünki Пәрвәрдигар yioға awazimni anglidi.
9 Пәрвәрдигар tilawitimni anglidi; Пәрвәрдигар
duayimni ijabәt қilidu; 10 Düxmәnlirimning һәммиси
yәrgә қarap қalidu, ular zor parakәndiqilikkә duqar
bolidu; Tuyuқsiz kәynigә yenip hijalәttә қalidu.

7 Dawutning «Xiggaon»i: — Kux isimlik bir
Binyaminliқning sөzliri tooғruluқ eytқan küyi:
— I Пәрвәрдигар, mening Hudayim, mән Sanga
tayandim; Ulardin biri xirdәk meni titma-titma
қiliwәtmisun, Қutқuzoғuqi yoқluқidin paydilinip meni
eziwәtmisun, Meni barliқ қooғlioғuqilardin қutқuzoғin,
Ulardin halas қiloғin; 3 I Пәрвәрдигар Hudayim,
әgәr қolumda қәbiһlik қiloғan bolsam, Әgәr xundaқ
қiloғan bolsam: — 4 Әgәr mән bilән inaқ өtküqigә
yamanlik қayturoғan bolsam, — (Өksiqә mән bilән
bikardin-bikar düxmәnlәxkәnnimu қutқuzdum) — 5 —
Undaқta, düxmәn meni қooғlap tutuwalsun, U jenimni
qәylәp yәr bilән yәksan қilsun, Xәһritimni tupraққa
kөmsun! 6 I Пәрвәрдигар, oғәziping bilән ornungdin
turoғin, Meni әzgәnlәrning қaһrigә taқabil turuxқa
қәddingni rusliоғin, Wә mening üqün oyoғanoғin;
Sән sot wә һөkümni bekitkәnidingoғu! 7 Һәlқlәrdin
boloғan jamaәt әtirapingoға olixidu; Sән ular üqün
pәlәktiki ornungoға қaytip baroғaysән. 8 Пәрвәрдигар
һәlқlәrning üstidin һөküm qiқiridu; I Пәрвәрдигар,
өz һәққaniylikim boyiqә, Wә өzümdә boloғan
duruslikim boyiqә, Manga һөküm qiқaroғaysән. 9 Aһ,
rәzillәrning yamanliқi ahirlaxsun! Һәққaniy adәmni
qing turoғuzoғaysән; I, adәm қәlblirini һәm iqlirini
sinioғuqi һәққaniy Huda! 10 Mening қalқinim bolsa,
Durus niyәtliklәrni қutқuzoғuqi Hudadidur; 11 Huda
adil sotqidur, U kün boyi gunaһtin rәnjiydioғan Ilaһtur;
12 Birsi [yaman] yolidin yanmisa, U қiliqini biläydu, Ya
oқini tartip bәtlәp қoyidu. 13 Xundaқ adәmlәr üqün U
өlüm қorallirini tәyyarlidi; U oқlirini kөydürgüqi oқ
қildi. 14 Mana, muxundaқ kixilәr toloғaқta қәbiһlik
tuoғmaқqi, Uning boyida қaloғini yamanliқtur; Uning
tuoғқini bolsa sahtiliқtur. 15 U bir orini kolap,
uni qongқur қildi; U өzi kolioғan orioға yiқilip
qüxti. 16 Өzining yamanliқi bexioға қaytip kelidu, Өz
zorawanliқi bolsa өz üstigә қaytip qüxidu. 17 Mән
Пәрвәрдигарni һәққaniyliқi bilән mәdһiyәlәymән,
Һәммидин yuқiri turoғuqi Пәрвәрдигарning namini
yangritip, küy қilip eytimән.

8 Nәoғmiqilәrning bexioға tapxurulup, «Gittif»ta
orunlansun dәp, Dawut yazoғan küy: — I,
Өz һәywәngni asmanlardinmu yuқiri tikligәn
Пәрвәрдигар Rәbbimiz, Pütkül yәr yüzidә naming
xunqә xәrәpliktur! 2 Өz rәқibliring tüpәylidin,
Düxmәn wә қisasqilarning aoғzini etixkә, Bowaқlar
wә әmgüqilәrning aoғzidin küq tiklidingsән. 3 Mән
barmaқliringning yasioғini boloғan asmanliringoға,
Sән mәzmut bekitkән ay-yultuzlaroға қarioғinimda, 4
Sән insanni seoғinidikәnsән, Әmdi adәm degән nemә

idi? Sən uning yenioɣa kelip yoklaydikənsən, Insan balisi ḳanqilik nemə idi? 5 Qünki Sən uning ornini pərixtilərningkidin azoɣinə təwən bekittingsən, Sən uningoɣa xan-xərəp wə xəḫrətlərni taj ḳilip bərding. 6 Uni ḳolungning yasioɣanlirini idarə ḳilixḳa tikliding; Sən barliḳ nərsilərni uning puti astioɣa ḳoyoɣansən, 7 Jümlidin barliḳ ḳoy-kalilar, Daladiki barliḳ janiwarlar, 8 Asmandiki uqar-ḳanatlar, Dengizdiki beliḳlar, Dengizlarning yolliridin ətküqilərning barliḳini puti astioɣa ḳoydung. 9 I Pərwərdigar Rəbbimiz, pütkül yər yüzidə naming nemidegən xərəplik-ḫə!

9 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Mut-Labbən» degən aḫangda oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Mən Sən Pərwərdigarni pütün ḳəlbim bilən mədḫiyələymən; Mən Sening ḳiloɣan barliḳ karamətliringni bayan ḳilay; 2 Mən Səndin huxal bolup xadlinimən; Sening namingni nahxa ḳilip eytimən, i Ḫəmmidin Aliy! 3 Mening düxmənlirimning kəynigə yenixliri bolsa, Dəl ularning sening didaring aldida yiḳilip, yoḳilixidin ibarət bolidu. 4 Qünki Sən mening ḫəkḳim ḫəm dəwayimni soriding; Sən təhtkə olturup, ḫəkḳaniylarqə sotliding. 5 Sən əllərgə tənbiḫ berip, rəzillərni ḫalak ḳilding; Sən ularning namini mənggügə əqürüwətkənsən. 6 I düxminim! Ḫalakətliring mənggülük boldi! Sən xəḫərlirini yulup taxliwətting, Ḫətta ularning namlirimu yoḳap kətti; 7 Birak Pərwərdigar mənggügə olturup [ḫəküm süridu]; U Əz təhtini sot ḳilixḳa təyyarlap bekitkən; 8 Aləmni ḫəkḳaniylik bilən sot ḳiloɣuqi Udur; Həlḳlərning üstidin U adillik bilən ḫəküm qiḳiridu; 9 Ḫəm U Pərwərdigar ezilgüqilərgə egiz panaḫ, Xundaḳla azablik künlərdə egiz panaḫdur. 10 Namingni bilgənlər bolsa Sanga tayinidu; Qünki Sən, i Pərwərdigar, Əzüngni izdigənlərni ḫərgiz taxlioɣan əməssən. 11 Zionda turoɣuqi Pərwərdigaroɣa küylərni yangritinglar! Uning ḳiloɣanlirini həlḳlər arisida bayan ḳilinglar; 12 Qünki [təkülgən] ḳanning soriḳini ḳiloɣuqi udur, U dəl xundaḳ kixilərni əsləydu, Har ḳilinoɣanlarning nalə-pəryadlirini U untuoɣan əməs. 13 Manga xəpḳət kərsətkin, i Pərwərdigar, Mening əqmənlərdin kərgən horluḳlirimoɣa nəzər saloɣinki, Meni ölüm dərwaziliri aldidin kətürgəysən; 14 Xundaḳ ḳiloɣanda mən Zion ḳizining dərwazilirida turup, Sanga təəlluḳ barliḳ mədḫiyilərni jakarlaymən; Mən nijatliḳ-ḳutḳuzuxungda xadlinimən. 15 Əllər bolsa əzliri kolioɣan orioɣa əzliri qüxüp kətti, Əzliri yoxurup ḳoyoɣan toroɣa puti ḳapsilip ḳaldi. 16 Pərwərdigar qiḳaroɣan ḫəkümi bilən tonular; Rəzil adəmlər əz ḳolida yasioɣini bilən ilinip ḳaldi. Higgaon (Selaḫ) 17 Rəzillər, Yəni Hudani untuoɣan barliḳ əllər, Yandurulup, təḫtisaraoɣa taxlinidu. (Sheol h7585) 18 Qünki namratlar mənggügə əstin qiḳirilmaydu; Məminlərning ümidi mənggü əqməy, turiweridu. 19 I Pərwərdigar, ornungdin turoɣin; Adəm balilirining oɣəlibə ḳilixioɣa yol ḳoymioɣin; Ḫuzurung aldida barliḳ əllər sotlansun. 20 Ularni dəkkə-dükkigə qüxür, i Pərwərdigar; Əllər əzlirini biz pəḳət adəm baliliri halas, dəp bilsun! (Selaḫ)

10 Nemixḳa, i Pərwərdigar, yiraḳta turisən? Nemixḳa azablik künlərdə əzüngni yoxurisən? 2 Rəzil adəmlər təkəbburluḳi bilən ajiz məminlərni tap basturup ḳooɣlap yüridu; Ular əzliri tapḳan ḫiylilər bilən ilinip, bablinidu. 3 Qünki rəzillər əz arzu-ḫəwəsliri bilən mahtinidu; Aq kəzlər üqün bəht tiləydu; Pərwərdigarni bolsa kəzigə ilmaydu. 4 Ular qirayidin ḫakawurluḳ yaoɣdurup, Hudani izdiməydu; Ular barliḳ hiyallirida: «Ḫeqbir Huda yoḳtur!» dəydu. 5 Ularning yolliri ḫəmixə rawan bolidu; Sening ḫəkümliring ularning nəziridin yiraḳ wə üstün turidu; Ularning rəḳibliri bolsa, ularoɣa ḳarap «tüfi!» dəp mazaḳ ḳilidu. 6 [Rəzil adəm] kənglidə: «Mən ḫeq təwrənməy turiwerimən! Dəwrdin-dəwrgə ḫeq muxəkḳətkə uqrimaymən» — dəydu. 7 Uning aoɣzi ḳaroɣax, aldamqilik ḫəm zulumoɣa toloɣan; Tili astida əskilik wə ḳəbiḫlik yatidu. 8 U məḫəllilərdə yoxurunqə marap olturidu; U pinḫan jaylarda gunaḫsizlarni eltürüwetidu; Kəzliri yoḳsullarni kəzləydu; 9 U qatḳallikida yatḳan xirdək yoxurunqə paylap yatidu; U məminlərni tutuwelix üqün yoxurunqə marap yatidu; Məminlərni tutuwelip, ularni əz torioɣa qüxüridu. 10 [Yoḳsullar] ezilidu, püküliḍu; Dərdmənlər uning yawuzluḳliri bilən yiḳilidu. 11 U kənglidə: «Təngri buni untup ḳaldi, U yüzini yepiwelip, ḳarimaydu; Buni ḫərgiz kərməydu» — dəydu. 12 Ornungdin turoɣin, i Pərwərdigar; I Təngrim, ḳolungni kətürgin; Ezilgən məminlərni untuma! 13 Rəzil adəm nemixḳa [Sən] Hudani kəzigə ilmaydu? U kənglidə: «[Huda] buni sürüxtürməydu!» — dəydu. 14 Sən buni kərgənsən; Sən Əz ḳolung bilən yamanlik ḫəm zulumni əzlirigə ḳayturux üqün, Əzüng bularni kəzləp yürisən; Dərdmənlər əzlirini Sanga amanət ḳilidu; Qünki Sən yetim-yesirlərgə yar-yələk bolup kəlgənsən; 15 Rəzil, yaman adəmning bilikini sunduruwətkəysən; Uning rəzillikini

birmubir sürüxtürüp, üzül-kesil yoқatқaysən. 16 Pərwərdigar əbədil'əbədgiqə padixaһdur; [Imansiz] əllər bolsa [Pərwərdigarning] zeminidin yoқilar. 17 Pərwərdigar, Sən ajiz məminlərning armanlirini anglaysən; Ularning dilini toқ қilisən; 18 Yetim-yesirlar wə ezilgüqilər üqün adalətni yaқlap, Yər yüzidiki insanlarning [ajiz-məminlərgə] қaytidin wəһimə saloɳuqi bolmasliқi üqün, Қuliқingni ding tutisən.

11 Nəoɳmiqilərning bexioɳa tapxurulup oқulsun dəp, Dawut yazoɳan küy: — Pərwərdigarni baxpanaһim қildim; Əmdi silər қandaқmu manga: «Қuxtək əz teoɳingoɳa uqup қaq! 2 Qünki mana, rəzillər kamanni tartip, Қarangoɳuluқtin kəngli duruslaroɳa қaritip atmaқqi bolup, Ular oқni kiriqқa selip қoydi; 3 «Ullar һalak қilinsa, Əmdi һəққaniylar nemimu қilar?»» — dəwatisilər? 4 Pərwərdigar Əzining muқəddəs ibadəthanisididur, Pərwərdigarning təһti asmanlardidur; U nəzər salidu, Uning səzgür kəzliri insan balilirini kəzitip, sinaydu. 5 Pərwərdigar һəққaniy adəmni sinaydu; Rəzillərgə wə zorawanliққa huxtarlaroɳa u iq-iqidin nəprətlinidu. 6 U rəzillərgə қapқanlar, ot wə günggürtni yaoɳduridu; Pizoɳirim қizиқ xamal ularning қədəһidiki nesiwisi bolidu. 7 Qünki Pərwərdigar һəққaniydur; Һəққaniyliқ Uning amriқidur; Kəngli duruslar Uning didarini kəridu.

12 Nəoɳmiqilərning bexioɳa tapxurulup, xeminit bilən oқulsun dəp, Dawut yazoɳan küy: — Қutқuzoɳaysən, Pərwərdigar, qünki ihlasmən adəm tügəp kətti; Adəmlər arisidin sadiқ məminlər oɳayip boldi. 2 Һərbirsi əz yeқinliriоɳa yaloɳan eytidu; Huxamətqi ləwlərdə, alikəngüllük bilən səzlixidu. 3 Pərwərdigar barliқ huxamətqi ləwlərni, Һakawurlarqə səzləydioɳan tilni kesiwətkəy! 4 Ular: «Tilimiz bilən oɳəlibə қilimiz; Ləwlirimiz bolsa əzimizningkidur; Kim bizgə Rəb bolalisun?» — dəydu. 5 «Ezilgüqi ajizlarni baskan zulum wəjidin, Miskinlərning aһuzarliri wəjidin, Һazirla ornumdin turay» — dəydu Pərwərdigar, «Mən ularoɳa, ular zariқip kütkən azadliқni yətküzimən». 6 Pərwərdigarning səzliri bolsa sap səzlərdur; Ular yəttə қetim saplaxturuloɳan, Sapal қazanda tawlanoɳan kümüxtəktur. 7 Sən Pərwərdigar, ularni saқlaysən; Sən [məminlərni] muxu dəwrdin mənggügə қooɳdaysən; 8 [Qünki] rəzil adəmlər һəryanda oɳadiyip yürüxidu, Pəskəxlik insan baliliri arisida aliyjanablиқ dəp mahtalmaқta!

13 Nəoɳmiqilərning bexioɳa tapxurulup oқulsun dəp, Dawut yazoɳan küy: — I Pərwərdigar, қaqanoɳiqə? Sən meni mənggügə untumsən? Қaqanoɳiqə didaringni məndin yoxurisən? 2 Қaqanoɳiqə һərküni қayoɳurup, қəlbimdə? Қaqanoɳiqə düxminim məndin xadlinip oɳalib yüridu? 3 Manga қara, manga jawab bərgin, i Pərwərdigar Hudayim! Ölüm uyқusi meni besip kəlgüqə, Kəzümni yorutқaysən, 4 Düxminimning: «Mən küqiyip uning üstidin oɳəlibə қildim» deməsliki üqün, Rəқiblirim səntürülgənlikimni kərüp xadlanmasliқi üqün, [kəzümni yorutқaysən]! 5 Birak mən bolsam Sening əzgərməs muһəbbitinggə əzümni tapxurdum; Yürikim Sening nijatliқingdin xadlinidu; 6 Mən Pərwərdigaroɳa nahxa eytimən; Qünki U manga zor meһribanliқni kərsətti.

14 Nəoɳmiqilərning bexioɳa tapxurulup oқulsun dəp, Dawut yazoɳan küy: — Əһmək kixi kənglidə: «Һeqbir Huda yoқ» — dəydu. Ular qiriklixip, Yirginqlik қəbiһlikni қilixti; Ularning iqidə meһribanliқ қiloɳuqi yoқtur; 2 Pərwərdigar ərxtə turup, adəm balilirini kəzitip: «Bu insanlarning arisida insapni qüxinidioɳan birərsi barmidu? Hudani izdəydioɳanlar barmidu? 3 Һəmmə adəm yoldin qiқti, Һəmmə adəm qiriklixip kətti, Meһribanliқ қiloɳuqi yoқ, һətta birimu yoқtur. 4 Nanni yegəndək Mening həlқimni yutuwaloɳan bu қəbiһlik қiloɳuqilar һeqnemini bilməmdu?» — dəydu. Ular Pərwərdigaroɳa һeqbir iltija қilmaydu. 5 Mana ularni oɳayət zor қorқunq basti; Qünki Huda һəққaniylarning dəwrididur. 6 «Silər ezilgənlərning kəngligə pükkən ümidini yoқ қilmaқqi bolisilər; Birak Pərwərdigar uning baxpanaһidur!» 7 Aһ, Israilning nijatliқi Ziondin qiқip kəlgən bolsa idi! Pərwərdigar Əz həlқini asarəttin qiқirip, Azadliққa erixtürgən qaoɳda, Yakup xadlinidu, Israil huxallinidu!

15 Dawut yazoɳan küy: — Pərwərdigar, kim qediringda turalaydu? Kim pak-muқəddəs teoɳingda makanlixidu? 2 Kimki tamamən duruslukta mangsa, Һəққaniyliқni yürgüzsə, Kənglidə һəқiқətni səzlisə; 3 Tili bilən gəp toxumisa, Əz yeқinioɳa yamanliқ қilmisa, Қoxnisining əyibini kolap aqmisa, 4 Pəs adəmni kəzgə ilmisa, Pərwərdigardin əyminidioɳanlarni һərmətlisə, Əzigə ziyanliқ boloɳan təқdirdimu iqkən қəsimini əzgərtmisə, 5 Pulni һəқlərgə əsümgə bərmisə, Bigunaһlarning ziyinioɳa para almisa; Kimki muxularni қilsa, Mənggügə təwrənməs.

16 Dawut yazoƣan «Mihtam» küyi: Meni saƙlioƣin,
i Təngri, Qünki mən Sanga tayinimən. **2** Mening
jenim Pərwərdigaroƣa: «Sən mening Rəbbimdursən;
Səndin baxƙa mening bəht-saaditim yoƙtur» — dedi.
3 Yər yüzidiki muƙəddəs bəndiliring bolsa, Ular
aliyjanablardur, Ular mening ƕəmmə huxallikimdur.
4 Kim baxƙa ilaƕni izdəxkə aldirisa, Ularning dərdliri
kəpiyip ketidu. Oƣəyriy ilaƕlaroƣa atap ƕədiyə
ƙanlirini təkməymən, Ularning namlirini tilimoƣimu
almaymən. **5** Pərwərdigar bolsa mening mirasim
ƕəm ƙədəƕimdiki nesiwəmdur; Qək taxlinip erixkən
nesiwəmni əzüng saƙlaysən; **6** [Nesiwəmni bəlgiligən]
sizikilar manga güzəl yərlərni bekitkəndur; Bərƕək,
mening güzəl mirasim bardur! **7** Manga nəsiƕət bərgən
Pərwərdigaroƣa təxəkkür-mədƕiyə ƙayturimən; Ƕətta
keqilərdimu wijdanim manga əgitidu. **8** Mən
Pərwərdigarni ƕərdaim kəz aldimdin kətküzməymən;
U ong yenimda boloƣaqƙa, Mən ƕərgiz təwrənməymən.
9 Xunga mening ƙəlbim xadlandi, Mening roƕim
tehimu kətürülidu, Mening tenim aman-esənliktə
turidu; **10** Qünki jenimni təƕtisarada ƙaldurmaysən,
Xundaƙla Sening Muƙəddəs Boloƣuqingni qirixtin
saƙlaysən. **(Sheol h7585)** **11** Sən manga ƕayat yolini
kərsitisən; Ƕuzurungda tolup taxƙan xad-huramlik
bardur; Ong ƙolungda mənggülük bəƕrə-ləzzətlərmu
bardur.

17 Dawutning duasi: — Ƕəkƙaniy tələpni angla,
i Pərwərdigar, mening nidayimoƣa kəngül
ƙoyoƣin; Mening duayimoƣa ƙulaƙ saloƣin, U
yaloƣanqi ləwlərdin qikƙan əməs. **2** Ƕuzurungdin
ƕəkümüm qikiriloƣay! Kəzüng nemə durus ikənlikini
pərk ətkəy! **3** Sən mening ƙəlbimni sinioƣansən,
Sən keqidimu manga yekinlixip kəzətting; Sən
meni tawlap kəzüngdin kəqürdingsən, Meningdin
ƕeqbir səwənlik tapalmiding; Kənglümdə: Aoƣzim
itaətsizlik kilmisun! — dəp niyət kildim. **4** Adəm
balilirining ƕayattiki ixlirida, Ləwliringdin qikƙan
sözlər bilən zorawanlarning yolliridin əzümni
neri kildim. **5** Mening ƙədəmlirim yolliringdin
qikmioƣan, Putlirim teyilip kətmigən. **6** Mən Sanga
iltija kildim, Qünki tiləklirimni ijabət kilisən, i
Təngrim; Manga ƙulaƙ saloƣin, Sözlirimni angliƣin.
7 I, Əzünggə tayanoƣanlarni ƙarxi qikƙuqilardin
ong ƙolung bilən Ƙutƙuzoƣuqi, Karamətliringni
kərsitip, əzgərməs muƕəbbitingni ayan kiloƣaysən! **8**
Meni kəz ƙariquƙungdək saƙlioƣaysən; Ƙanatliring
sayisidə meni yoxuroƣaysən; **9** Meni bulimaƙqi
boloƣan rəzil adəmlərdin, Meni ƙorxiwaloƣan əxəddiy
küxəndilirimdin yoxuroƣin; **10** Ularning baoƣrini may
ƙaplap, ƙetip kətkən; Ularning eoƣizliri təkəbburlarqə
sözləydu; **11** Ular yolimizni toriwelip, Bizni yərgə
uruxƙa kəzini alaytip, **12** Oljioƣa aq kəzlük bilən
tikilgən xirdək, Yoxurun jaylarda marap yüridioƣan
yax xirdəktur. **13** Ornungdin turoƣaysən, i Pərwərdigar,
Uning yolini tosup, yər bilən yəksan kiloƣaysən,
Jenimni rəzil adəmdin ƙutƙuzoƣin, ƙiliqing bilən;
14 [Meni] Əz ƙolung bilən kixilərdin, Yəni muxu
dəwrdiki kixilərdin ƙutƙuzoƣin; Ularning nesiwisi bolsa
muxu dunyadiladur; Sən ularning ƙarnini nemətliring
bilən toldurisən; Ularning kəngli pərzəntliri bilən
ƙandi, Balilirioƣa bayliklirini ƙalduridu. **15** Mən
bolsam, ƕəkƙaniylikƙta yüzünggə karioƣuqi bolimən;
Oyoƣanoƣinimda, Sening didaringdin səyünimən!

18 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup okulsun
dəp, Pərwərdigarning ƙuli Dawut yazoƣan
küy; Pərwərdigar uni barlik düxmənliridin ƕəm
Saul padixaƕning ƙolidin ƙutƙuzoƣan küni, u
Pərwərdigaroƣa munu küyning sözlirini eytti: —
Aƕ, Pərwərdigarim, mening küq-ƙudritim, Mən
seni səyimən! **2** Pərwərdigar mening hada teoƣim,
mening ƙoroƣinim, mening nijatkarimdur! Mening
Təngrim, mening ƙoram texim, mən Uningdin
ƕimayə tapimən; U mening ƙalkinim, mening
ƙutƙuzoƣuqi münggüzüm, mening egiz munarimdur!
3 Mədƕiyilərgə layik Pərwərdigaroƣa nida kilimən,
Xunda düxmənlirimdin ƙutƙuzulimən; **4** Ölümning
asarətliri meni ƙorxiwaldi, Ihlassizlarning yamrap
ketixi meni ƙorkitiwətti; **5** Təƕtisaraning taniliri meni
qirmiwaldi, Ölüm sirtmakliri aldimoƣa kəldi. **(Sheol h7585)**
6 Kiynaloƣinimda mən Pərwərdigaroƣa nida kildim,
Hudayimoƣa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin
awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning ƕuzurioƣa
kəldi, Uning ƙulikioƣa kirdi. **7** Xu qaoƣ yər-zemin
təwrəp, silkinip kətti, Taoƣlarning ulliri dəƕxətlik
təwrəndi, silkinip kətti; Qünki U oƣəzəplədi. **8**
Uning dimioƣidin is ərləp turatti, Aoƣzidin qikƙan
ot ƕəmmisini yutuwətti; Uningdin kəmür qooƣliri
qikti; **9** U asmanlarni təzim kildurup qüxti, Puti
asti tum ƙarangoƣuluk idi. **10** Bir kerubni minip
pərwaz kildi, Xamalning ƙanatlirida oƣuyuldap uqup
kəldi. **11** U ƙarangoƣulukni əzining yoxurunidioƣan
jayi kildi, Sularning ƙarangoƣusini, Asmanlarning
ƙoyuk bulutlirini, Əz ətrapida qediri kildi. **12** Uning
aldidiki yoruklukƙtin, Ƙoyuk bulutlar, məldür, otluk

qooɣlar qikip ətti; 13 Pərwərdigar asmanda güldürlidi;
Ḥəmmidin Aliy Bolоɣuqi awazini yangratti, Məldür
wə otluk qooɣlar bilən. 14 Bərḥək, U oklirini etip,
[düxmənlirimni] tarkitiwətti; Qakmaklarni qakturup,
ularni kiykas-kukanoɣa saldi; 15 Xuning bilən
dengizlarning təkti kərünüp kaldi, Aləmning ulliri
axkarilandi, Tənbiḥing bilən, Dimioɣingdin qikkan
nəpəsning zərbisi bilən, i Pərwərdigar. 16 U yukiridin
kolini uzitip, meni tutti; Meni uluoɣ sulardin tartip aldi.
17 U meni küqlük düxminimdin, Ḥəm manga əqmənlik
kiloɣuqilardin kutkuzdi; Qünki ular məndin küqlük
idi. 18 Külpətkə uqrioɣan künümdə, ular manga karxi
ḥujumoɣa ətti; Birak Pərwərdigar mening tayanqim
idi. 19 U meni kəngri-azadə bir jayoɣa elip qikardi;
U meni kutkuzdi, qünki U məndin hursən boldi. 20
Pərwərdigar ḥəkkaniylikimoɣa karap manga iltipat
kərsətti; Kolumning ḥalallikini U manga kayturdi; 21
Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup kəldim; Rəzillik
kilip Hudayimdin ayrilip kətmidim; 22 Qünki Uning
barlik ḥəkümliri aldimdidur; Mən Uning bəlgilimilirini
əzümdin neri kilmidim; 23 Mən Uning bilən oɣubarsiz
yürdum, Əzümni gunaḥtin neri kildim; 24 Xuning üqün
Pərwərdigar ḥəkkaniylikimoɣa karap, Kəz aldidiki
kolumning ḥalallikioɣa karap, kiloɣanlirimni kayturdi.
25 Wapadar-mehribanlaroɣa Əzüngni wapadar-
mehriban kərsitisən; Oɣubarsizlaroɣa Əzüngni
oɣubarsiz kərsitisən; 26 Sap dilliklaroɣa Əzüngni sap
dillik kərsitisən; Tətürlərgə Əzüngni tətür kərsitisən;
27 Qünki ajiz məmin həlkni kutkuzoɣuqi Əzüngdursən;
Birak təkəbbur kəzlərni xərməndə kilisən; 28
Qirioɣimni julalik kiloɣan Səndursən; Pərwərdigar
Hudayim meni baskan karangoɣulukni nurlanduridu;
29 Qünki Sən arkilik [düxmən] koxuni arisidin yügürüp
əttüm; Sən Hudayim arkilik mən sepildin atlap
əttüm. 30 Təngrim — Uning yoli mukəmməldur;
Pərwərdigarning səzi sinap ispatlanoɣandur; U Əzigə
tayanoɣanlarning ḥəmmisigə kalkandur. 31 Qünki
Pərwərdigardin baxka yənə kim ilaḥtur? Bizning
Hudayimizdin baxka kimmu koram taxtur? 32
Yəni belimni küq-kuwwət bilən orioɣuqi Təngri,
Yolumni tüptüz, mukəmməl kiloɣuqi Təngridur; 33
U mening putlirimni keyikningkidək [uqkur] kilidu,
Xuning bilən meni egiz jaylirimda turoɣuzidu; 34
Kollirimni urux kilixka əgitidu, Xunglaxka biləklirim
mis kamanni kerələydu; 35 Sən manga nijatliking
boloɣan kalkanni ata kilding, Nening ong kolung meni
yəlidi; Sening mulayim kəmtərliking meni uluoɣ kildi.
36 Sən kədəmlirim astidiki jayni kəng kilding, Mening
putlirim teyilip kətmidi. 37 Mən düxmənlirimni
koɣlap yəttim; Ular ḥalak bolmioɣuqə ḥeq yanmidim.
38 Kaytidin ornidin turalmas kilip ularni yanjiwəttim,
Ular putlirim astida yikildi. 39 Sən jəng kilixka küq
bilən belimni baoɣliding; Sən manga ḥujum kiloɣanlarni
putum astida egildürdüng; 40 Düxmənlirimni kəz
aldimda arkisioɣa yandurup kaqkuzdung, Xuning
bilən manga əqmənlərni yokattim. 41 Ular pəryad
kətürdi, birak kutkuzidioɣan ḥeqkim yok idi; Ḥətta
Pərwərdigaroɣa nida kildi, Umu ularoɣa jawab bərmidi.
42 Mən ularoɣa sokka berip, xamal uquroɣan topidək
kiliwəttim; Koqidiki patkaktək, ularni təküwəttim.
43 Sən meni həlkning nizaliridin kutkuzoɣansən;
Sən meni əllərning bexi kiloɣansən; Manga yat
boloɣan bir həlk hizmitimdə bolmakta. 44 Səzümni
anglapla ular manga itaət kilidu; Yat əldikilər manga
biqarilərqə təslim bolidu; 45 Yat əldikilər qüxkünlixip
ketidu; Ular əz istiḥkamliridin titrigən ḥalda qikip
kelidu; 46 Pərwərdigar ḥayattur! Mening Koram Texim
mubarəklənsun! Nijatlikim boloɣan Huda [ḥəmmidin]
aliydur, dəp mədḥiyilənsun! 47 U, mən üqün toluk
kisas aloɣuqi Təngri, Həlklərni manga boysunduroɣan
[Hudadur]; 48 U meni düxmənlirimdin kutkuzoɣan;
Bərḥək, Sən meni manga ḥujum kiloɣanlardin yukiri
kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən meni kutuldurdung.
49 Xuning üqün mən əllər arisida Sanga rəḥmət
eytimən, i Pərwərdigar; Namingni uluoɣlap küylərni
eytimən; 50 [Pərwərdigar] Əzi tikligən padixaḥka
zor nusrətlərni beoɣixlaydu; Əzi məsiḥ kiloɣinioɣa,
Yəni Dawutka ḥəm uning nəsligə mənggügə əzgərməs
muḥəbbitini kərsitidu.

19 Dawut yazoɣan küy: — Ərxlər Təngrining
uluoɣlukini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning
koli yasioɣanlirini namayan kilidu; 2 Ularning səzliri
kün-künlər dəryadək ekiwatidu; Keqə-keqilap ular
bilimni ayan kiliwatidu. 3 Tilsiz ḥəm awazsiz bolsimu,
ularning sadasi [aləmgə] anglanmakta. 4 Ularning
əlqəm tanisi yər yüzidə tartilmakta; Ularning səzliri
aləmning qetigiqə yətməktə. Ularning iqidə [Huda]
kuyax üqün qedir tikkən, 5 [Kuyax] ḥujrisidin
toyoɣa qikkan yigittək qikidu, Bəygigə qüxidioɣan
palwandək xadlinidu; 6 Asmanlarning bir qetidin
ərləydu, Jahanning u qetigiqə qərgiləydu, Uning
ḥararitidin ḥeqkandak məhlukat yoxurunalmaydu.
7 Pərwərdigarning təwrat-kanuni mukəmməldur,
U insan wujudini yengilaydu; Pərwərdigar bərgən

ḥəküm-guwaḥlar muḳim-ixənqlik, U nadanlarni dana ḳilidu. **8** Pərwərdigarning kərsətmiliri durus, U ḳəlbni xadlanduridu; Pərwərdigarning pərmanliri yoruḳluḳtur, U kəzlərni nurlanduridu. **9** Pərwərdigardin əyminix pak ixtur, u mənggü dawamlixidu; Pərwərdigarning ḥəkümliri ḥəḳtur, Ḥərbiri tamamən ḥəḳḳaniyəttur. **10** Ular altundin, bərḥək kəp sap altundin ḳimmətliktur; Ḥəsəldin, ḥəsəl jəwḥiridin xerindur; **11** Ular bilən ḳulung oyoḷitilidu; Insan ularoḷa riayə ḳilixta qing tursa qong mukapat bardur. **12** Kim əz hataliḳlirini bilip yetəlisun? Meni bilip-bilməy ḳiloḷan gunaḥlirimdin saḳit ḳiloḷaysən; **13** Əz ḳul-qakaringni baxbaxtaḳ gunaḥlardin tartḳaysən; Bu gunaḥlarni manga hojayin ḳildurmioḷaysən; Xuning bilən mən ḳusursiz bolimən, Eoḷir gunaḥtin haliy boloḷaymən. **14** I Pərwərdigar, mening Ḳoram Texim wə Ḥəmjəmət-Nijatkarim, Aoḷzimdiki səzlər, ḳəlbimdiki oylinixlar nəziringdə məḳbul boloḷay!

20 Nəoḷmiqilərning bexioḷa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoḷan küy: — Külpətlik kündə Pərwərdigar sanga ijabət ḳiloḷay! Yaḳupning Hudasining nami seni egizdə aman saḳlioḷay! **2** U Əz muḳəddəs jayidin sanga mədət əwətkəy, Ziondin sanga küq-ḳuwwət bərgəy; **3** Barliḳ «axliḳ ḥədiyə»liringni yad ḳiloḷay, Kəydürmə ḳurbanliḳingni ḳobul ḳiloḷay! (Selaḥ) **4** Kənglüngdiki təxnaliḳlarni sanga ata ḳiloḷay, Kənglünggə pükkən barliḳ arzuliringni əməlgə axuroḷay. **5** Bizlər oḷəlibəngni təbrikləp təntənə ḳilimiz, Hudayimizning namida tuoḷlirimizni tikləymiz; Pərwərdigar barliḳ tələpliringni əməlgə axuroḷay! **6** Ḥazir bildimki, Pərwərdigar Əzi məsiḥ ḳiloḷinini ḳutḳuzidu; Muḳəddəs ərxliridin uningoḷa ḳudrətlik ḳutḳuzoḷuqi ḳolini uzartip jawab beridu. **7** Bəzilər jəng ḥarwilirioḷa, Bəzilər atlaroḷa [tayinidu]; Biraḳ biz bolsaḳ Pərwərdigar Hudayimizning namini yad etimiz; **8** Ular tizi püklinip yiḳildi; Biraḳ biz bolsaḳ, ḳəddimizni ruslap tik turimiz. **9** I Pərwərdigar, padixaḥḳa oḷəlibə bərgəysən; Nida ḳiloḷinimizda bizgə ijabət ḳiloḷaysən!

21 Nəoḷmiqilərning bexioḷa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoḷan küy: — Padixaḥ ḳudritingdin xadlinidu, i Pərwərdigar; Oḷəlibə-nijatliḳingdin u nəḳədər hursən bolidu! **2** Sən uning kəngül tilikini uningoḷa ata ḳilding, Ləwlirining tələpini rət ḳiloḷan əməssən. (Selaḥ) **3** Qünki Sən esil bərikətlər bilən uni ḳarxi alding; Uning bexioḷa sap altun taj kiydürdüng. **4** U Səndin əmür tilisə, Sən uningoḷa bərding, Yəni uzun künlərni, taki əbədil'əbədgiqə bərding. **5** U Sening bərgən oḷəlibə-nijatliḳingdin zor xərəp ḳuqti; Sən uningoḷa izzət-ḥaywət ḥəm xanu-xəwkət ḳondurdung. **6** Sən uning əzini mənggülük bərikətlər ḳilding; Didaringning xadliḳi bilən uni zor hursən ḳilding; **7** Qünki padixaḥ Pərwərdigaroḷa tayinidu; Ḥəmmidin Aliy Boloḷuqining əzgərməs muḥəbbiti bilən u ḥeq təwrənməydu. **8** Sening ḳolung barliḳ düxmənliringni tepip, axkarə ḳilidu; Ong ḳolung Sanga əqmənlik ḳiloḷanlarni tepip axkarə ḳilidu; **9** Sening didaring kərüngən kündə, ularni yalḳunluḳ humdanoḷa saloḷandək kəydürisən; Pərwərdigar dərəḷəzəp bilən ularni yutuwetidu; Ot ularni kəydürüp tügitidu. **10** Ularning tuhumini jaḥandin, Nəsillirini kixilik dunyadin ḳuritisən; **11** Qünki ular Sanga yamanliḳ ḳilixḳa urundi; Ular rəzil bir nəyrəngni oylap qikḳini bilən, əmma oḷəlibə ḳilalmidi. **12** Qünki Sən ularni kəynigə buruluxḳa məjbur ḳilding; Sən ularning yüzigə ḳarap okyayingni qənləysən. **13** I Pərwərdigar, Əz küqüng bilən uluoḷluḳungni namayan ḳiloḷaysən; Xuning bilən biz nahxa eytip ḳudritingni mədḥiyiləymiz.

22 Nəoḷmiqilərning bexioḷa tapxurulup, «Ayjələt-haxxaḥar» (tang səḥərdə kəlgən mədət) degən aḥangda oḳulsun dəp, Dawut yazoḷan küy: — «Aḥ Ilaḥim, Ilaḥim, nemixḳa məndin waz kəqting? Sən nemixḳa meni ḳutḳuzuxtin xunqə yiraḳsən? Nemixḳa ḳattiḳ pəryadlirimdin xunqə yiraḳ turisən, **2** Hudayim, kündüzdə nida ḳildim, lekin Sən ḥeq jawab ḳilmaysən; Keqidimu mən xundaḳ pəryad ḳilixtin aram alalmaymən. **3** Biraḳ i Israilning mədḥiyilirini əz makaning ḳiloḷuqi, Sən degən pak-muḳəddəstursən! **4** Ata-bowilirimiz seni tayanqi ḳiloḷan, Ular sanga tayanoḷan, sən ularni ḳutḳuzoḷan. **5** Ular Sanga nida ḳilixliri bilən ḳutuloḷan; Sanga tayinix bilən ularning ümidi ḥeq yərdə ḳaloḷan əməs. **6** Biraḳ mən bolsam adəm əməs, bir ḳurtmən, Insan təripidin [təḥmət bilən] rəswayialəm ḳilinoḷanmən, Halayiḳ təripidin kəmsitilgənmən. **7** Meni kərgənlərning ḥəmmisi mazaḳ ḳilip külidu, Baxlirini silkixip aoḷzilirini pürüxtürüp: **8** «U Pərwərdigaroḷa əzini tapxuroḷan əməsmu?! Əmdi Pərwərdigar uni ḳutḳuzsun! Pərwərdigar uningdin hursən bolsa əgər, Uni ḳutuldursun!» — deyixidu. **9** Biraḳ meni apamning ḳorsiḳidin qiḳaroḷuqi

өзүнгдурсән; Һәтта әмqәктики waқтимдимu meni өзүнggә tayanduroɣansән; 10 Tuoɣuloɣinimdin tartipla, мән өзümni қoynungoɣa taxlioɣanmән; Anamning baliyatқusidiki waқtimdila, Sән mening Tәngrim bolup kәlgәnsән. 11 Mәndin yiraқlaxma; Qünki riyazәt meni қistap kәldi; Manga yardәmdә boloɣuqi yoқtur. 12 Nuroɣun buқilar meni қorxiwaldi; Baxanning küqlük buқiliri meni oriwaldi; 13 Ular adәmni titma қiloɣuqi һәrkirәwatқan xirdәk, Aoɣzilirni qong eqip manga tikilip turidu. 14 Mән tөkülgән sudәk boldum, Һәmmә sөngәklirim izidin qiқip kәtti; Yürikim momdәk erip kәtti, Iq-baoɣrimda zәiplixip erip kәtti. 15 Қaoɣjirap kәtkән sapal parqisidәk maoɣdurum қalmidi, Tilim tangliyimoɣa qaplixip kәtti, Sән [Pәrwәrdigar] meni өlümning topa-qanglirioɣa қoyoɣansән. 16 Oɣaljir itlar manga olaxti, Bir top rәzillәr meni қistap kelip, Mening қolum wә putumni sanjip tәxti. 17 Sөngәklirimning һәmmisini saniyalaymән, [Ustihanlirim] manga tikilip қarap turoɣandәk қilidu. 18 Ular kiyimlirimni өz arisida üləxtürüwatidu, Kөnglikimgә erixix üqün qәk taxlixiwatidu. 19 Biraқ, i Pәrwәrdigar, mәndin yiraқlaxma! I Küq-Қudritim boloɣuqim, yardәmgә tez kәlgәysән! 20 Jenimni қiliqtin қutқuzoɣin, Mening yaloɣuz jenimni itning qanggilidin қutulduroɣin. 21 Meni xirning aoɣzidin қutқuzoɣin; Xundaқ, Sән iltijalirimni ijabәt қilip yawa kalilarning münggüzliridin қutқuzoɣansән! 22 Mән Sening namingni қerindaxlirimoɣa elan қilimән; Qong jamaәt iqidә turup Sanga boloɣan mәdһiyilirimni jakarlaymән; 23 Pәrwәrdigardin әymәngüqilәr, Uni mәdһiyilәnglar! Yaқupning barliқ nәsilliri, Uningoɣa xan-xәrәp kәltürünglar! Israilning pütün әwladliri, Uningdin әymininglar. 24 Qünki U ezilgüqining axu harlinixlirini nәziridin saқit қiloɣan әmәs, Yaki Uningdin һeq yirgәngәn әmәs; Uningdin Өz wisalini һeq yoxuroɣan әmәs; Bәlki U iltija қilip awazini kөtürginidә, Uningoɣa қulaқ selip angliоɣan. 25 Qong jamaәt iqidә manga oқuloɣan mәdһiyilәr Өzüngdindur, Hudadin әymәngüqilәrning aldida iqkәn қәsәmlirimni ixқa axurimән; 26 Ajiz mөminlәr қorsiқi toyoɣuqә tamaқlinidu; Pәrwәrdigarni izdigәnlәr Uni mәdһiyәlәydu; Silәrning қalbinglar mənggü yaxnaydu! 27 Zeminning әng qetidikilәrmu bu ixni қalbidә tutup, towa қilip Pәrwәrdigarning aldioɣa kelidu; Әl-millәtlәrning barliқ jәmәtliri aldingda ibadәt қilidu; 28 Qünki padixaһliқ Pәrwәrdigaroɣila tәwәdur; U әl-millәtlәr arisida һөküm sürgüqidur. 29 Jaһandiki baylarmu Uning aldidin yәp-iqip, ibadәt қilidu; Tupraққa kirәy dәp қaloɣanlarmu, һәtta өz jenini saқliyalmaydioɣanlarmu Uningoɣa sәjdә қilidu; 30 Kәlgüsidiki bir әwlad Uning hizmitidә bolidu; Bu әwlad Rәb üqün Өz pәrzәntliri һesablinidu. 31 Keyin ular kelip, xu qaoɣda tuoɣulidioɣan bir қowmoɣa Uning һәққaniyliқini jakarlap xuni elan қiliduki, «U buni әmәlgә axurdi!»

23 Dawut yazoɣan küy: — Pәrwәrdigar meni bakқuqi Padiqimdur, Moһtaj әmәsmәn һeq nәrsigә; 2 U meni yumran qөplәrdә yatқuzup dәm aldurar; Tinq aқidioɣan sularni boylitip baқidu; 3 U wujudumni yengilaydu; U һәққaniylik yolida Өz nami üqün yetәkläydu; 4 Һәtta mәn өlüm sayisi boloɣan jiloɣidin ətsәmmu, Һeq yamanliқtin қorқmaymәn; Qünki Sән mәn bilәn billidursән; Sening һasang һәm tayiқing manga tәsәllidur. 5 Meni har қiloɣuqilarning kөz aldida manga kәng dastihan salisән; Mening beximni may bilәn mәsiһ қilisән; Қdәһim taxidu; 6 Bәrһәқ, barliқ künlirimdә yahxiliқ wә өzgәrmәs xәpқәt manga әgixip һәmraһ bolidu; Mәnggüdin-mәnggügә Pәrwәrdigarning dәrgaһida yaxaymән!

24 Dawut yazoɣan küy: — Pәrwәrdigaroɣa mənsüptur, jaһan wә uningoɣa toloɣan һәmmә mәwjudatlar; Uningoɣa tәәlluқtur yәr yüzi wә uningda turiwatқanlarmu; 2 Qünki jaһanning ulini qongқur dengizlar üstigә orunlaxturup, Yәrni sular üstigә ornatқan Udur. 3 Pәrwәrdigarning teoɣioɣa kim qiқalaydu? Uning muқәddәs jayioɣa kim kirip turalaydu? 4 — Қolliri gunaһtin pakiz, dili sap, Қuruқ nәrsilәrgә tәlmürüp қarimioɣan, Yaloɣan қәsәm қilmioɣan kixi kirәläydu. 5 Bundaқ kixi bolsa Pәrwәrdigardin bәhtni, Өz nijatliқi boloɣuqi Hudadin һәққaniyliқni tapxuruwalidu wә [uni] kөtürüp yüridu; 6 Bu dәwr Uni izdigüqi dәwrdur, Yәni Sening didaringni izdigüqilәr, i Yaқupning [Hudasi]! (Selaһ) 7 I қowuқlar, bexinglarni kөtürünglar! [Kәng eqilinglar]! I mənggülük ixiklәr, kөtürülünglar! Xuning bilәn xan-xәrәp igisi Padixaһ kiridu! 8 Xan-xәrәp igisi Padixaһ degәn kim? U Pәrwәrdigardur, u küqlük wә қudrәtliktur! Pәrwәrdigar, jәng mәydanida қudrәtliktur! 9 I қowuқlar, bexinglarni kөtürünglar! Kәng eqilinglar! I mənggülük ixiklәr, bexinglarni kөtürünglar! Xuning bilәn xan-xәrәp igisi Padixaһ kiridu! 10 Xan-xәrәp igisi Padixaһ degәn kim?

Samawiy қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar bolsa, xan-xərəp igisi Padixaһtur! (Selaһ)

25 Dawut yazoɣan küy. Pərwərdigar, jenim Sanga tәlmürüp қaraydu; **2** Sanga tayinimәn, i Hudayim; Meni yərgə қaritip hijalәttə қaldurmioɣaysәn; Wə yaki düxmәnlirimni üstümdin oɣalib қilip xadlandurmioɣaysәn; **3** Bərһәқ, Seni kütküqilərdin һeqқaysisi xərmәndə bolmas; Birақ һeqbir səwəbsiz hainliқ қiloɣuqilar xərmәndə bolidu. **4** Meni Sening izliringni bilidioɣan қiloɣaysәn, i Pərwərdigar; Yolliringni manga өgitip қoyoɣaysәn. **5** Meni һәқiқitingdə mangdurup, manga өgətkəysәn; Qünki өzüng mening nijatliқim boloɣan Hudayimdursәn; Mən kün boyi Sanga қarap tәlmürimәn; **6** Өz rәһimdilliқliringni, өzgərməs meһirliringni yadingoɣa kәltürgəysәn, i Pərwərdigar! Qünki ular әzәldin tartip bar bolup kәlgəndur; **7** Mening yaxliқimdiki gunaһlirimni, Xundaқla itaətsizliklirimni esinggə kәltürmigəysәn; Өzgərməs muһəbbiting, meһribanliқing bilən, meni esinggə kәltürgəysәn, i Pərwərdigar; **8** Pərwərdigar meһriban wə durustur; Xunga U gunaһқarlarni durus yoloɣa salidu. **9** Məminlərni yahxi-yamanni pərқ etixkə U yetәkləydu; Məminlərgə Өz yolini өgitidu. **10** Uning әһdisi wə һәküm-guwaһlirini tutқanlarning һəmmisigə nisbətən, Pərwərdigarning barliқ yolliri өzgərməs muһəbbət wə һәқiқәttur. **11** Өz naming üqün, i Pərwərdigar, Қəbiһlikim intayin eoɣir bolsimu, Sən uni kəqüriwətkənsən. **12** Kimki Pərwərdigardin əymənsə, Huda Өzi tallioɣan yolda uningoɣa [һәқiқətni] өgitidu; **13** Uning jeni azadə-yahxiliқta yaxaydu, Uning nəsli yər yüzigə miras bolidu. **14** Pərwərdigar Өzidin əyminidioɣanlar bilən sirdaxtur; U ularoɣa Өz әһdisini kərsitip beridu. **15** Mening kəzlirim һəmixə Pərwərdigaroɣa tikilip қaraydu; Qünki U putlirimni tordin qiқiriwetidu. **16** Manga қarap meһir-xəpқət kərsətkəysәn; Qünki mən oɣeribanə, dərdməndurmən. **17** Kənglümning azarliri kəpiyip kətti; Meni baskan қismaқlardin qiқaroɣaysәn. **18** Dərdlirimni, azablirimni nəziringgə aloɣin, Barliқ gunaһlirimni kəqürgəysәn! **19** Mening düxmənlirimni nəziringgə aloɣin, Qünki ular kəptur; Ular manga qongқur өqmənlik bilən nəprətlinidu. **20** Jenimni saқlioɣaysәn, meni қutқuzoɣaysәn; Meni xərmәndiliktə қaldurmioɣaysәn; Qünki mən Seni baxpanaһim қildim. **21** Kəngül sapliқi wə durusluқ meni қooɣdioɣay; Qünki mən Sanga ümid baoɣlap kütüwatimən. **22** I Huda, Israilni barliқ külpətliridin қutқuzup һərlükkə qiқaroɣaysən!

26 Dawut yazoɣan küy: — Mən üqün һəküm qiқaroɣaysәn, i Pərwərdigar; Qünki mən өz durusluқumda turup mangdim; Mən Pərwərdigaroɣa tayinip kəlgənmən; Mən teyilip kətməymən. **2** Meni sinap bakқaysәn, i Pərwərdigar, meni təkxürüp bakқin; Wijdanimni, қəlbimni tawlioɣaysәn; **3** Qünki өzgərməs muһəbbitingni kөz aldimda tutқanmən; Mən һəқiқitingni өzümgə yetəkqi қilip mangdimmən. **4** Mən yaloɣanqilar bilən һəmdastihan olturmidim; Sahtipəzlərgə һəmraһ boluxқa kirməymən. **5** Yamanliқ қiloɣuqilar jamaitidin yirginimən; Rəzillər bilənmu olturmaymən. **6** Қollirimni gunaһsizliқta yuyimən; Xunda, қurbangaһingni aylinip yürələymən. **7** Wə һəm təxəkkürlərni anglitimən; Barliқ karamətliringni jakarlaymən. **8** I Pərwərdigar, makaning boloɣan өyni, Xan-xəriping turoɣan jayni səyüp kəldim; **9** Jenimni gunaһқarlar bilən, Һayatimni қanhorlar bilən billə elip kətmigəysən; **10** Ularning қolida suyiқəstlər bardur, Ong қoli parilərgə toldi. **11** Mən bolsam, durusluқumda mengip yüriwerimən; Meni һərlükkə qiқirip қutқuzoɣaysәn, Manga meһir-xəpқət kərsətkəysən. **12** Putum bolsa tüptüz jayda turidu; Jamaətlər arisida turup Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədһiyilər қayturimən.

27 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar mening nurum wə nijatliқimdur; Mən yənə kimdin қorқay? Pərwərdigar һayatimning қoroɣinidur; Mən kimning aldida titrəy? **2** Yamanliқ қiloɣuqilar «Uning ətlirini yəyli» dəp manga һujum қiloɣanda, Rəқiblirim, düxmənlirim manga yeқinlaxқanda, Putlixip, yiқildi ular. **3** Zor қoxun bargaһ қurup meni қorxawoɣa alsimu, Қəlbimdə һeq қorқunq yoқ; Manga urux қozoɣisimu, yənila hatirjəm turiwerimən. **4** Pərwərdigardin birla nərsini tilәp kəldim; Mən xuningoɣa intiliməktimənki: — Өmür boyi Pərwərdigarning өyidə bolsam, Pərwərdigarning güzəllikigə қarap yürsəm, Uning ibadəthanisida turup, yetəklixigə muyəssər bolsam, dəymən. **5** Beximoɣa kün qüxkəndə, U meni sayiwini astioɣa alidu; Meni qedirining iqidə aman saқlap yoxuruwalidu. U meni uyultax üstigə muқim turoɣuzidu. **6** Xunga һazir ətrapimdiki düxmənlirim aldida bexim yuқiri kətürülidu. Uning muқəddəs qedirida təntənə қilip қurbanliқlar sunimən; Nahxa-küylər eytimən,

munajatlarni eytimən Pərwərdigaroƣa! 7 Nida
ķiloƣinimda awazimni angliоƣaysən, i Pərwərdigar;
Manga meһir-xəpkət kərsitip, ijabət ķiloƣaysən. 8
Өz kənglüm: «Uning didarini izdənglar!» dəydu;
Didaringni, i Pərwərdigar, өzüm izdəymən. 9 Məndin
Өzüngni ķaqurmioƣaysən! Oƣəzəpləngəndə ķulungni
neri ķooƣlimioƣaysən; Sən meningdin yardimingni
ayimay kəlding; Sən məndin ayrilmioƣaysən, meni
taxliwətmigəysən, i Nijatkarim Huda! 10 Ata-anam
meni taxliwətsimu, Pərwərdigar meni ķuqiķioƣa alidu.
11 Manga Өz yolungni өgətkəysən, i Pərwərdigar;
Küxəndilirim [paylap yürməktə], Meni tüz yoloƣa
baxlioƣaysən. 12 Meni rəķiblirimning məyligə
tapxurmioƣaysən, Qünki manga ķara qaplaxmaķqi
boloƣan yaloƣanqilar heli kəptur, Ularning nəpəslirimu
zorawanliķtur. 13 Aһ, Pərwərdigarning meһribanliķini
tiriklərning zeminidə kərüxkə kөzüm yətmigən
bolsa...! 14 Pərwərdigarni təlmürüp kütkin! Jigərlik bol,
ķəlbing mərdanə bolsun! Xundaķ ķil, Pərwərdigarni
təlmürüp kütkin!

28 Dawut yazoƣan küy: — I Pərwərdigar, Sanga nida
ķilimən; I mening Ķoram Texim, manga süküt
ķilmioƣaysən; Qünki Sən jimjit turuwalisang, Mən
qongķur һangoƣa qüxidioƣanlaroƣa ohxaxla bolimən.
2 Sanga pəryad kətürginimdə, Sening muķəddəs
kalamhanangoƣa ķolumni kətürginimdə, Mening
iltijalirimning sadasini angliоƣaysən! 3 Meni rəzillər
wə ķəbiһlik ķiloƣuqilar bilən billə taxliwətmigəysən;
Ular aoƣzida yeķinliri bilən dostanə səzləxsimu,
Kənglidə өqmənlik bardur. 4 Ularning ķilmixlirioƣa
ķarap, Ixlirining yamanliķioƣa ķarap ix tutķaysən;
Ķolining ķiloƣanliri boyiqə өzlirigə yanduroƣaysən;
Tegixlik jazani өzlirigə ķayturoƣaysən. 5 Qünki
ular nə Pərwərdigarning ķiloƣanlirini, Nə ķollirining
ixligənlirini һeq nəzirigə almaydu, [Pərwərdigar]
ularni oƣulitip, ķaytidin bax kətürgüzməydu. 6
Pərwərdigaroƣa təxəkkür-mədһiyə ķayturulsun; Qünki
U mening iltijalirimning sadasini angliоƣan. 7
Pərwərdigar mening küqüm, mening ķalķinimdur;
Mening kənglüm uningoƣa ixəndi, Xuning bilən
yardəm taptim; Xunga kənglüm zor xadlinidu, Өz
küyüm bilən mən Uni mədһiyiləymən. 8 Pərwərdigar
Өz [һəlķining] küqidur, Xundaķla məsiһ ķiloƣinioƣa
ķutķuzoƣuqi ķoroƣandur. 9 Өz һəlķingni ķutķuzoƣaysən,
Mirasingni bərikətlik ķiloƣaysən; Ularni padiqidək
beķip ozuķlanduroƣaysən, Mənggügə ularni kətürüp
yürgəysən.

29 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigaroƣa
bərgəysilər, i Ķudrətlik Boloƣuqining pərzəntliri,
Pərwərdigaroƣa xanu-xəwkət, küq bərgəysilər! 2
Pərwərdigaroƣa Өz namioƣa layiķ xanu-xəwkət
bərgəysilər; Pərwərdigaroƣa pak-muķəddəslikning
güzəllikidə səjdə ķilinglar! 3 Pərwərdigarning sadasi
qongķur sular üstidə һөküm süridu; Xan-xərəp
igisi boloƣan Təngri güldürmamilarni yangritidu;
Pərwərdigar büyük dengizlar üstidə һөküm süridu. 4
Pərwərdigarning sadasi küqlüktur; Pərwərdigarning
sadasi һəywətkə toloƣandur; 5 Pərwərdigarning sadasi
kedir dərəһlirini sunduriwetidu; Bərһək, Pərwərdigar
Liwandiki kedirlarni sunduriwetidu. 6 U ularni
mozay oynaķlawatķandək oynaķlitidu; Yawa kalining
balisi oynaķlawatķandək, U Liwan wə Sirion teoƣini
oynaķlitidu. 7 Pərwərdigarning sadasi qaķmaķlarning
yalķunlirini xahlitiwetidu; 8 Pərwərdigarning sadasi
qəl-jəzirini zilziligə salidu; Pərwərdigar Ķədəxtiki
qəl-jəzirini zilziligə salidu; 9 Pərwərdigarning sadasi
dub dərəһlirini һəryan toloƣitidu, Ormanliķlarni
yalingaqlaydu; Uning muķəddəs ibadəthanisida
boloƣan һəmmisi «xanu-xəwkət!» dəp təntənə ķilidu.
10 Pərwərdigar topan üstigə һөkümranliķ ķilip
olturidu; Bərһək, Pərwərdigar mənggügə padixaһ
bolup һөküm sürüp olturidu. 11 Pərwərdigar Өz
һəlķigə ķudrətni bəһx etidu; Өz һəlķini aman-
hatirjəmlik bilən bərikətləydu.

30 Muķəddəs ibadəthanini Hudaoƣa ataxni təbrikləp,
Dawut yazoƣan küy: — Mən Seni aliy dəp
uluoƣlaymən, i Pərwərdigar, Qünki Sən meni
pəstin yuķiri kətürdüng, Düxmənlirimni üstümdin
huxallandurmiding. 2 I Pərwərdigar Hudayim, mən
Sanga nalə kətürdüm, Sən meni saķaytting. 3 I
Pərwərdigar, Sən təһtisaradin jenimni elip qiķting,
Ңangoƣa qüxidioƣanlar arisidin manga ңayat berip
saķliding. (Sheol h7585) 4 Pərwərdigaroƣa küy eytinglar, i
Uning ihlasmən bəndiliri, Uning pak-muķəddəslikini
yad etip təxəkkür eytinglar. 5 Qünki Uning oƣəzipi
dəķiķidə ətüp ketidu, Xapaiti bolsa өmürwayət bolidu;
Yioƣa-zar keqiqə ķonup ķalsimu, Huxallik tang səһər
bilən təng kelidu. 6 Mən bolsam өz raһət-paraoƣitimdə:
«Mənggügə təwrənməy muķim turimən» — dedim.
7 Pərwərdigar, xapaiting bilən, mening teoƣimni
mustəһkəm turoƣuzoƣaniding; Əmma Sən didaringni
ķaqurup yoxurdung; Mən alaķzadə bolup kəttim; 8
Mən Sanga nalə-pəryad kətürdüm, i Pərwərdigar;
Mən [Sən] Rəbkə iltija ķildim: — 9 — Mening

ҝenim tөkülüp, ңangoɣa kirsөm nөmө paydisi bardur? Topa-qang Seni mөdңiyilөmdu? U ңөkiҝitingni jakarliyalamdu? **10** Angliodaysөn, i Pөrwөrdigar, manga xөpkөt kөrsөtkөysөn; I Pөrwөrdigar, manga yardөmdө bolodaysөn! **11** Sөn matөm kayodusini ussul oynaxlaroɣa aylandurdung; [Ңazilik] bөz kiyimimni salduriwetip, Manga huxallikni bөlwaod kilip baodliding; **12** Xunga mening roңim sүkүt kilmay, Sanga küylөr okusun! I Pөrwөrdigar, mening Hudayim, Sanga өbөdil'өbөdgiqө tөxөkkürlөrni eytimөn!

31 Nөodmiqilөrning bexioɣa tapxurulup okulsun dөp, Dawut yazoɣan küy: — Sөn Pөrwөrdigarni, mөn baxpanaң kildim; Meni ңeqkaqan yөrgө karitip koymioɣaysөn; Өz ңөkkaniyliking bilөn meni azad kilip kutkuzoɣaysөn; **2** Manga kulak saloɣaysөn, meni tezrөk kutkuzuwaloɣaysөn; Manga koram tax, Өzümni koodaydioɣan koroɣanlik kөl'ө boloɣaysөn. **3** Qünki Sөn mening uyultexim, mening koroɣinimdursөn; Xunga Өz naming üqün meni yetөkligөysөn, meni baxlioɣaysөn. **4** Manga yoxurun selinoɣan tuzaktin kөdөmlirimni tartkaysөn; Qünki Sөn mening baxpanaңimdursөn. **5** Mөn roңimni kolungoɣa tapxurdum; Sөn manga nijatlik kilip ңөrlükkө qikaroɣansөn, i Pөrwөrdigar, ңөk Tөngri. **6** Yaloɣan ilaңlaroɣa qokunidioɣanlardin yirginip kөldim; Mөn bolsam Pөrwөrdigaroɣa etikad kilimөn. **7** Өzgөrmөs muңөbbiting bilөn huxal bolup xadlinimөn; Qünki mening harlikimni kөrdüngsөn; Jenimning azap-okubөtliridin ңөwөr tapting. **8** Meni düxmөnlirimning kolioɣa qüxürmiding, Bөlki putlirimni kөngri jayoɣa turoquzdung. **9** I Pөrwөrdigar, manga rөңim-xөpkөt kөrsөtkөysөn, Qünki beximoɣa külpөt qüxti; Dөrd-өlөmdin kөzüm tügüxөy dөp kaldi, Jenim, wujudummu xundak. **10** Ңayatim kayoqu-ңөsrөt bilөn, Yillirim oɣөm-oɣussө bilөn uprawatidu. Gunaңim tüpөylidin maoddurum ketөy dөp kaldi, Ustihanlirim sizip kөtti. **11** Mөn rөkiblirimning iza-aңanitigө kaldim, Yekinlirim aldida tehimu xundak; Tonuxlirimoɣimu bir wөңimө boldum; Koqida meni kөrgөnlөrmu mөndin dajip kaqidu. **12** Ңөmmөylөn meni өlgөn adөmdөk, kөnglidin qikirip taxlaxti; Puquk qinidөk bolup kaldim. **13** Qünki nuroɣunlarning tөңmөtlirini anglidim, Wөңimө tөrөp-tөrөplөrdө turidu; Ular manga ңujum kilixka mөslihөtlixiwatidu, Jenimni elixka kөst kilixiwatidu. **14** Birak mөn Sanga tayinimөn, i Pөrwөrdigar; «Sөn mening Hudayim!» — dedim. **15** Mening künlirim Sening kolungdidur; Meni düxmөnlirimning kolidin ңөm manga ziyankөxlik kiloɣuqilardin kutkuzoɣaysөn. **16** Kulungoɣa didaringning jilwisini qüxürgөysөn; Өzgөrmөs muңөbbiting bilөn manga nijatlik ata kiloɣaysөn. **17** I Pөrwөrdigar, meni yөrgө karitip koymioɣaysөn; Qünki mөn Sanga iltija kildim; Rөzillөr yөrgө karap kalsun; Ularning tөңtisarada zuwani tutulsun; **(Sheol h7585)** **18** Yaloɣan lөwlөr zuwandin kalsun! Ular ңөkkaniylarni halioɣanqө mazak kilip tөkөbburluk bilөn sөzlimөktө! **19** Өzüngni baxpanaң kiloɣanlar üqün insan balilirining kөz aldida kөrsөtkөn iltipatliring, Yөni Өzüngdin korkidioɣanlar üqün, saklioɣan iltipat-nemөtliring nөkөdөr moldur! **20** Sөn ularni insanlarning suyikөstliridin Өz ңuzurungdiki yoxurun dalda jayoɣa alisөn; Sөn ularni til-aңanөtlөrdin sayiwiningdө yoxurup koyisөn. **21** Pөrwөrdigaroɣa tөxөkkür-mөdңiyilөr yollansun! Qünki U өzgөrmөs muңөbbitini zulmөtlik bir xөңөrdө ajayib nimayөn kildi! **22** Qünki mөn dөkkө-dükkidө ңodukup: — Seni, meni kөzidin qikirip koydimikin, dөp korkkanidim; Ңalbuki, mөn nalө kөtürüp yelinoɣinimda, pөryadimoɣa kulak salding. **23** Pөrwөrdigarni sөyünglar, i Uning barlik mөmin bөndiliri! Pөrwөrdigar Өzigө sadiklarni koodaydu, Ңөm tөkөbburluk bilөn ix kiloquqilarning kilmixlirini өz bexioɣa ңassilөp kayturidu! **24** I Pөrwөrdigarni tөlmürüp kütkөnlөr, Jigөrlik bol, kөlbing mөrdanө kilinsun!

32 Dawut yazoɣan «Maskil»: — Itaөtsizlikliri kөqürüm kilinoɣan, Gunaңliri yepiloɣan kixi bөhtliktur! **2** Pөrwөrdigar rөzillikliri bilөn ңesablaxmaydioɣan, Roңida ңeqkandak ңiylilik yok kixi bөhtliktur! **3** Mөn [gunaңimni ikrar kilmay], sүküttө turuwaloɣanidim, Kün boyi aңu-pioɣan iqidө, Sөngөklirim qirip kөtti; **4** Qünki meni baskan kolung manga keqө-kündüz eoɣir boldi; Yazdiki kuroɣakqiliktөk yilikim kaoɣirap kөtti. (Selaң) **5** Өmdi gunaңimni Sening aldingda etirap kildim, Kөbiңlikimni Sөndin yoxuriwөrmөydioɣan boldum; Mөn: «Pөrwөrdigaroɣa asiyliklirimni etirap kilimөn» — dedim, Xuning bilөn Sөn mening rөzil gunaңimni kөqürüm kilding. (Selaң) **6** Xunga Seni tapalaydioɣan pөyttө, Ңөrbir ihlasmөn Sanga dua bilөn iltija kilsun! Qong topanlar өrlөp, texip kөtkөndө, [Sular] xu kixigө ңөrgiz yekinlaxmaydu. **7** Sөn mening dalda jayimdursөn; Sөn meni zulumdin saklaysөn; өtrapimni nijatlik nahxiliri bilөn kaplaysөn! (Selaң) **8** — «Mөn sөn mengixka tegixlik yolda seni yetөklөymөn ңөm tөrbiylөymөn; Mening kөzüm üstüngdө boluxi bilөn

sanga nəsihət kilimən. 9 Əkli yok bolоған at yaki
exəktək bolma; Ularni qəkləxkə tizginləydioған
yügən bolmisa, Ular ћargiz sanga yekin kəlməydu».
10 Rəzillərgə qüxüdioған kayoғu-ћəsrətlər kəptur,
Birak mehir-xəpkətlər Pərwərdigaroға tayanoған
kixini qəridəydu; 11 I ћəkkaniylar, Pərwərdigar
bilən xadlinip hursən bolunglar; Kəngli duruslar,
huxalliktin təntənə kilinglar!

33 Əy ћəkkaniylar, Pərwərdigar üqün təntənə
kilinglar! Mədћiyiləx duruslar üqün güzəl ixtur.
2 Rawab bilən Pərwərdigarni mədћiyilənglar; Ontaroға
təngkəx bolup, uningoға küylərni eytinglar. 3 Uningoға
atap yengi bir munajat-nahxini eytinglar; Mahirlik
bilən qelip, awazinglarni yukiri yangritinglar. 4 Qünki
Pərwərdigarning səzi bərћəktur; Uning barlik ixliri
wədilirigə sadakətliktur. 5 U ћəkkaniyət ћəm adalətni
yahxi kərgüqidur; Yər-zemin Pərwərdigarning
mehribanliki bilən toloғandur. 6 Pərwərdigarning
səzi bilən asmanlar yaritiloған, Uning aoғzidiki nəpəs
bilən ularning barlik koxunlirimuyaritiloғandur; 7
U dengizdiki sularni bir yərgə yioғip dəwiləydu;
U okyanlarni ambarlar iqidə saklap turidu; 8
Pütkül yər yüzidikilər Pərwərdigardin əymənsun;
Dunyadiki pütün jan igiliri Uningdin korkup,
ћərmətlisun; 9 Qünki Uning bir səzi bilənla ix
püttürülgənidi; Uning bir əmri bilənla degənliri
bərpa kilinoғanidi. 10 Pərwərdigar əllərning pilanini
tosiwetidu; U kowmlarning hiyallirini bikar kiliwetidu.
11 Pərwərdigarning nəsihəti mənggügə turidu;
Kəlbidiki oyliri dəwrdin-dəwrgə ixka axurulidu.
12 «Pərwərdigar bizning Hudayimizdur» dəydioған
kowm bəhtliktur! Yəni Өz mirasi boluxka tallioған
həlk bəhtliktur! 13 Pərwərdigar ərxtin yərgə nəzər
salidu, U pütkül insanlarni kərüp turidu. 14
Turaloғusidin yər yüzidikilərning ћəmmisigə karaydu;
15 U ularning ћərbirining kəlblirini Yasioғuqidur;
Ularning barlik ixlirini dəngsəp qikkuqidur. 16
Padixaћ bolsa koxunlirining kəplüki bilən oғalib
bolalmaydu; Palwan ezining zor küqi bilən ezini
kutkuzalmaydu; 17 Tolparoға tayinip həwp-hətərdin
kutkuzulux bihudiliktur, U zor küqi bilən ћeqkimni
kutkuzalmaydu; 18 Mana, ularning jenini ələmdin
kutkuzux üqün, Kəћətqiliktə ularni ћayat saklax üqün,
Pərwərdigarning kəzi Өzidin əyminidioғanlarning
üstidə turidu, Өzining əzgərməs muћəbbitigə ümid
baoғlioғanlarning üstidə turidu. 20 Bizning jenimiz
Pərwərdigaroға təlmüridu; Bizning yardəmqimiz,
Bizning kalkinimiz U bolidu. 21 Xunga Uning bilən
kəlbimiz xadlinip ketidu; Qünki Uning mukəddəs
namioға tayinip ixənduk. 22 I Pərwərdigar, biz
Sangila ümid baoғlioғinimizdək, Sening əzgərməs
muћəbbitingmu üstimizdə boloғay!

34 Dawut yazoған küy: — (Dawut Abimələk
[padixaћning] aldida yürüx-turuxini baxkiqə
kiliwaloғanda, [Abimələk] uni ћəydiwətkən wakitta
yazoған) Mən ћərkandak wakitlarda Pərwərdigaroға
təxəkkür-mədћiyə kayturimən; Uni mədћiyilək
aoғzimdin qüxməydu. 2 Kəlbim Pərwərdigarni
iptiharlinip mədћiyələydu, Məminlər buni anglap
xadlikta bolidu. 3 Mən bilən billə Pərwərdigarni
uluoғlanglar, Birliktə Uning namioға mədћiyilər
yangritayli. 4 Pərwərdigarni izdidim, U mening
duayimni ijabət kildi, Meni baskan barlik wəћimə-
korkunqlirimdin kutkuzdi. 5 [Məminlər] Uningoға
təlmürüp nurlandi; Yüzliri yərgə karitilmidi.
6 [Mən] pekir-biqarə [Uningoға] nida kildi,
Pərwərdigar anglap, meni ћəmmə awariqiliklərdin
kutkuzdi. 7 Pərwərdigarning Pərixtisi Uningdin
əyminidioғanlarni kooғdap ətrapioға qedirini tikidu,
Ularni kutkuzidu. 8 Pərwərdigarning mehribanlikini
tetip, bilgin, Uningoға ixinip tayanoған adəm
nemidegən bəhtliktur! 9 I Uning mukəddəs bəndiliri,
Pərwərdigardin əymininglar! Qünki Uningdin
əyminidioғanlarning ћeq nərsisi kəm bolmas. 10
Küqlük arslanlar ozukşiz kelip aq kalsimu, Əmma
Pərwərdigarni izdigüqilərning ћeqbir yahxi nərsisi
kəm bolmas. 11 Kelinglar balilirim, manga kulak
selinglar; Mən silərgə Pərwərdigardin əyminixni
əgitip koyay. 12 Ћayatni ətiwarlaydioған kixi kim?
Kimning uzun wə yahxi künlərni kərgüsi bar? 13
Undakta tilingni yamanliktin tartip yür, Ləwliring
məkkarliktin neri bolsun; 14 Yamanliktin ayrilip yirak
bolup, güzəl əməllərni kilip yür; Aman-hatirjəmlikni
izdəp, uni kooғlap yür. 15 Pərwərdigarning kəzi
ћəkkaniylarning üstidə turidu, Uning kuliki ularning
iltijalirioға oguk turidu; 16 Pərwərdigarning qirayi
rəzillik kiloғuqilaroға karxi qikar, Ularning ћərkandak
nam-hatirilirini yər yüzidin elip taxlar; 17 Ћəkkaniylar
iltija kilidu, Pərwərdigar anglaydu, ularni barlik azab-
muxəkkətliridin kutkuzidu; 18 Pərwərdigar kəngli
sunuklaroға yekindur, Roћi ezilgənlərni kutkuzidu. 19
Ћəkkaniylar duq kəlgən awariqiliklər kəptur; Birak
Pərwərdigar ularni bularning ћəmmisidin kutkuzidu.
20 [U ћəkkaniyning] səngəklirini sak kalduridu,

Ulardin birsimu sunup kətməydu. 21 Yamanlikning əzi
rəzillərni eltüridu; Ḥəkkaniylaroɣa nəprətlinidioɣanlar
gunaḥta kalidu. 22 Pərwərdigar Əz kullirining
janlirini bədəl tələp ḥərlükkə qikiridu; Uningoɣa
tayanoɣanlardin ḥeqkimgə gunaḥ bekitilməydu.

35 Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, mən
bilən elixkanlar bilən elixkaysən; Manga jəng
kiloɣanlaroɣa jəng kiloɣaysən! 2 Kolungoɣa sipar wə
kalkan aloɣin; Manga yardəmgə ornungdin turoɣaysən;
3 Nəyzini suoɣurup, meni koɣlawatkanlarning
yolini toskaysən; Mening jenimoɣa: «Mən sening
nijatlikingdurmən!» — degəysən! 4 Mening ḥayatimoɣa
qang salmakqi boloɣanlar yərgə karitilip xərməndə
boloɣay; Manga kəst əyligənlər kəynigə yandurulup
rəswa boloɣay. 5 Ular goya xamalda uqkan samandək
tozup kətkəy; Pərwərdigarning Pərixtisi ularni
tarkitiwətkəy! 6 Ularning yoli karangoɣu wə teyiloɣak
boloɣay, Pərwərdigarning Pərixtisi ularni koɣliwətkəy!
7 Qünki ular manga orunsiz ora-tuzak təyyarlidi;
Jenimni səwəbsiz elixka ular uni kolidi. 8 Ḥalakət
tuydurmastin ularning bexioɣa qüxkəy, Əzi yoxurun
kuroɣan toroɣa əzi qüxkəy, Ḥalakətkə yikiloɣay. 9
U qaoɣda jenim Pərwərdigardin səyünidu, Uning
nijatlik-kutkuzuxidin xadlinidu! 10 Mening ḥəmmə
ustihanlirim: — «I Pərwərdigar, kimmu Sanga təngdax
kelәlisun?» — dəydu, — «Sən ezilgən məminlərni
küqlüklərning qanggilidin, Ezilgənlər ḥəm yoksullarni
ularni bulioɣuqilardin tartiwelip kutkuzisən». 11
Yawuz, yaloɣan guwaḥqilar kopup, Həwirim bolmioɣan
gunaḥlar bilən üstümdin xikayət kilmakta. 12 Ular
mening yahxilikimoɣa yamanlik kilip, Meni panaḥsiz
yetim kilip koyoɣanidi! 13 Lekin mən bolsam, ular
kesəl boloɣanda, Bəzni yəgəp kiyiwaldim; Ularni dəp
roza tutup, əzümni təwən kildim; Əmdi duayim
bolsa ḥazir baoɣrimoɣa yenip kəldi! 14 Mən bu
ixlardin dost yaki kerindiximning bexioɣa qüxkən
ixka ohxax məyüslinip yürdum, Mən əz anisioɣa
ḥaza tutkandək, beximni selip yürdüm. 15 Birak mən
putlixip kətkinimdə, Ular huxal boluxup kətkənidi,
Bir yərgə jəm boldi; Dərwəkə jəm boluxup muxu
zorawanlar manga karxi qikixti, Birak həwirim
yok idi. Ular meni parə-parə kilix üqün tohtimay
zərbə berixti. 16 Huddi bir qixləm poxkal üstidə
qakqak wə talax kiloɣan hudasizlardək, Ular manga
qixlirini oɣuqurlitip hiris kilixti. 17 I Rəb, kaqanoɣiqə
pərwa kilmaysən? Jenimni ularning ḥalakitidin
kutkuzoɣaysən, Mening birdinbir ḥayatimni [muxu]
yirtkuq xirlarning aoɣzidin tartiwaloɣaysən! 18
Zor jamaət arisida mən Sanga təxəkkür eytimən;
Nuroɣunlioɣan həlk arisida Seni mədḥiyiləymən.
19 Yaloɣan səwəb bilən manga rəkib boloɣanlarni
üstümdin xadlandurmioɣaysən; Məndin səwəbsiz
nəprətlәngənlərni əzara kəz kisixturmioɣaysən! 20 Ular
dostanə səz kilmaydu, Zemindiki tinqlikpərwərlərgə
pitnə-ioɣwa tokumakta. 21 Ular manga karap eoɣizini
yooɣan eqip: «Way-way! Kütkünimizni əz kəzimiz
bilən kərüwalduk!» — deyixidu. 22 I Pərwərdigar,
Sən bularni kərüp qikting, süküt kilmioɣaysən;
I Rəb, məndin Əzüngni yirakləxturmioɣaysən;
23 Koɣzoɣaloɣaysən, Mən üqün ḥəküm qikirixka
oyoɣanoɣaysən, I mening Hudayim — Rəbbim!
24 Mening ixim üstidə əz ḥəkkaniyliking boyiqə
ḥəküm qikaroɣaysən, i Pərwərdigar Hudayim; Ularni
mening [onguxsizlikimdin] xadlandurmioɣaysən! 25
Ular kənglidə: «Waḥ! Waḥ! Əjəb obdan boldi!» —
deyixmisun; Yaki: «Uni yutuwəttuk!» — deyixmisun.
26 Mening ziyinimdin huxal boloɣanlar yərgə
karitilip xərməndə boloɣay; Meningdin əzlirini üstün
tutkuqilarning kiyim-keqiki hijalət wə nomussuzluk
bolsun! 27 Mening ḥəkkaniylikimdin səyüngənlər
təntənə kilip xadlansun! Ular ḥəmixə: «Əz kulining
aman-esənlikigə səyüngən Pərwərdigar uluoɣlansun!»
— degəy. 28 Xu qaoɣda mening tilim kün boyi
ḥəkkaniyliking tooɣruluk səzləydu, mədḥiyilərni
yangritidu.

36 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp,
Pərwərdigarning kuli Dawut yazoɣan küy: — Rəzil
adəmning asiyliki mening kəlbimdə bir bexarətni
pəyda kilidu: — «Uning nəzиridə Hudadin korkidioɣan
ix yoktur!». 2 Qünki u əz-əzini mahtayduki, U əz-
əzigə: — «Məndə gunaḥ tepilmas, kiloɣinim yirginqlik
ix əməstur!» — dəydu. 3 Aoɣzidiki səzlər kəbiḥlik wə
ḥiyligərliktur; Pəzilətlik ix kilix parasitidin u alliburun
məḥrumdur. 4 U ornida yatkandimu gunaḥni kəzləydu;
U durus bolmioɣan yoloɣa mengixni iradə kilidu;
Yamanliktin ḥeq nəprətlənməydu. 5 I Pərwərdigar,
əzgərməs muḥəbbiting ərxlərgə takixidu; Ḥəkikət-
sadikliking bulutlaroɣa yetidu! 6 Ḥəkkaniyliking
büyük taoɣlardək, Ḥəkümliring tilsimatlik qongkur
dengizlardəktur. I Pərwərdigar, Sən adəmlər wə
ḥaywanlarni sakliɣuqidursən; 7 Sening əzgərməs
muḥəbbiting nəkədər kimmətliktur, i Huda! Xunga
insan baliliri kanatliring sayisidə panaḥlinidu. 8 Ular
əyüngdiki mol dastihandin toyoɣuqə bəḥrimən bolidu;

Sən ularoŋa ḥuzur-ḥalawətliringning dəryasidin iqküzisən. 9 Künki Səndila bardur ḥayatliḳ buliḳi;
Nurungda bolup nurni kərimiz. 10 Aḥ, Өzüngni tonup,
bilgənlərgə muḥəbbitingni, Kəngli duruslaroŋimu
ḥəḳḳaniyliḳingni kərsitixni dawamlaxturoŋaysən. 11
Təkəbburlarning putining manga ḥujum ḳilixioŋa
yol ḳoymioŋaysən; Rəzillərning ḳoli meni ornumdin
ḳooŋliwətmisun; 12 Mana, yamanliḳ ḳiloŋuqilar yiḳildi!
Oŋulitiwetildi, ornidin ḳayta turalmaydu!

37 Dawut yazoŋan küy: — Yamanliḳ ḳiloŋuqilar
tüpəylidin əzüngni kəydürmə, Nakəslərgə ḥəsət
ḳilma. 2 Künki ular ot-qəplərdək tezla üzüp taxlinidu,
Yumran əsümlüklərgə ohxax tozup ketidu. 3
Pərwərdigaroŋa tayan, tirixip yahxiliḳ ḳil, Zeminda
makanlixip yaxap, Uning wapa-ḥəḳiḳitini ozuḳ
bilip ḥuzurlan. 4 «Pərwərdigarni hursənlikim» dəp
bilgin, U arzu-tiləkliringgə yətküzidu. 5 Yolungni
Pərwərdigaroŋa amanət ḳil; Uningoŋa tayan, U qoḳum
[tilikingni] ijabət ḳilidu. 6 U ḥəḳḳaniyliḳingni
nurdək, Adalitingni qüxtiki ḳuyaxtək qaḳnitidu. 7
Pərwərdigarning aldida tinq bolup, Uni səwrqanliḳ
bilən küt; Ḥaramdin ronaḳ tapḳan adəm tüpəylidin,
Yaman niyətliri ixḳa axidioŋan kixi tüpəylidin əzüngni
kəydürmə. 8 Aqqiḳingdin yan, oŋəzəptin ḳayt, Өzüngni
kəydürmə; U pəḳət seni yamanliḳḳa elip baridu. 9
Künki yamanliḳ ḳiloŋuqilar zemindin üzüp taxlinidu;
Pərwərdigaroŋa təlmürüp kütkənlər bolsa, Zeminoŋa
igidarqiliḳ ḳilidu. 10 : Kəzni yumup aqḳuqila, rəzil
adəm ḥalak bolidu; Uning makanioŋa səpselip ḳarisang,
u yoḳ bolidu. 11 Biraḳ yawax-məminlər zeminoŋa
miraslik ḳilidu, Wə qəksiz arambəhxliktin ḥuzurlinidu.
12 Rəzil adəm ḥəḳḳaniyoŋa ḳəst ḳilidu; Uningoŋa
qixlirini oŋuqurlitip hiris ḳilidu; 13 Lekin Rəb uningoŋa
ḳarap külidu; Künki [Rəb] uning bexioŋa kelidioŋan
künni kəridu. 14 Yawaxlar wə yoḳsullarni yiḳitix
üqün, Yoli duruslarni ḳirip taxlax üqün, Rəzillər
ḳiliqini oŋilipidin suoŋurup elip, Oḳyasining kiriqini
tartip təyyarlidi. 15 Lekin ḳiliqi bolsa əz yürikigə
sanjilidu, Oḳyaliri sunduruwetilidu. 16 Ḥəḳḳaniylardiki
«az», Kəpligən yamanlarning bayliḳliridin əwzəldur.
17 Künki rəzillərning biləkliri sundurulidu; Lekin
Pərwərdigar ḥəḳḳaniylarni yələydu; 18 Pərwərdigar
kəngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning
mirasi mənggügə bolidu. 19 Ular eoŋir künlərdə
yərgə ḳarap ḳalmaydu; Ḳəḥətqiliktimu ular toḳ
yüridu. 20 Biraḳ rəzillər ḥalak bolidu; Pərwərdigar
bilən ḳarxilaxḳuqilar qimənzardiki gül-giyaḥdək
tozup ketidu; Ular tügəydu; Is-tütündək tarḳilip
tügəydu. 21 Rəzil adəm ətnə elip ḳayturmaydu;
Əmma ḥəḳḳaniy adəm meḥribanliḳ bilən ətnə
beridu; 22 Qünki [Pərwərdigar] rəḥmət ḳiloŋanlar
zeminoŋa igə bolidu, Biraḳ uning lənitigə uqrioŋanlar
üzüp taxlinidu; 23 Mərdanə adəmning ḳədəmliri
Pərwərdigar təripidindur; [Rəb] uning yolidin
hursən bolidu. 24 U teyilip kətsimu, yiḳilip
qüxməydu; Qünki Pərwərdigar uning ḳolini tutup
yələp turidu. 25 Mən yax idim, ḥazir ḳerip
ḳaldim; Lekin ḥəḳḳaniylarning taxliwetilgənlikini,
Yaki pərzəntlirining nan tiligənlikini əsla kərgən
əməsmən; 26 U kün boyi mərd-meḥriban bolup
ətnə beridu; Uning əwladlirimu həlḳḳə bərikət
yətküzidu. 27 Yamanliḳni taxlanglar, yahxiliḳ ḳilinglar,
Mənggü yaxaysilər! 28 Qünki Pərwərdigar adalətni
səyidu, U Өz məmin bəndilirini taxlimaydu; Ular
mənggügə saḳlinidu; Lekin rəzillərning əwladliri üzüp
taxlinidu. 29 Ḥəḳḳaniylar yər-jaḥanoŋa igə bolidu,
Əbədi'əbədgiqə uningda makan tutup yaxaydu.
30 Ḥəḳḳaniy adəmning aoŋzi danaliḳ jakarlaydu;
Uning tili adil həkümlərni sözləydu; 31 Ḳəlbidə
Hudaning [muḳəddəs] ḳanuni turidu; Uning ḳədəmliri
teyilip kətməs. 32 Rəzillər ḥəḳḳaniy adəmni paylap
yüridu; Ular uni əltürgüdək pəytni izdəp yüridu.
33 Lekin Pərwərdigar uni düxmənning qanggilioŋa
qüxürməydu; Yaki ḥəkümdə uni gunaḥḳa pütməydu.
34 Pərwərdigarni təlmürüp küt, Uning yolini qing
tutḳin; U sening mərtiwəngni kətürüp, zeminoŋa igə
ḳilidu, Rəzillər ḥalak ḳilinoŋanda, Sən buni kərisən. 35
Mən rəzil adəmning zomigərlik ḳiliwatḳinini kərdüm,
U huddi ayrioŋan baraḳsan yapyexil dərəhtək ronaḳ
tapḳan. 36 Biraḳ u ətüp kətti, Mana, u yoḳ boldi;
Mən uni izdisəmmu, u tepilmaydu. 37 Mukəmməl
adəmgə nəzər sal, Durus insanoŋa ḳara! Qünki bundaḳ
adəmning ahir kəridioŋini arambəhx hatirjəmlik
bolidu. 38 Itaətsizlər bolsa birliktə ḥalak bolixidu;
Ularning keləqiki üzülidu; 39 Biraḳ ḥəḳḳaniylarning
nijatliḳi Pərwərdigardindur; U eoŋir künlərdə ularning
küqlük panaḥidur. 40 Pərwərdigar yardəm ḳilip ularni
saḳlaydu; U ularni rəzillərdin saḳlap ḳutḳuzidu; Qünki
ular Uni baxpanaḥi ḳilidu.

38 Dawut yazoŋan küy: — (əslimə üqün) I
Pərwərdigar, oŋəzipingdə tənbiḥ bərmigəysən,
Ḳəḥringdə meni jazalimioŋaysən! 2 Qünki oḳliring
meni zəhimləndürüp sanjidi, Ḳolung üstümdin ḳattiḳ
basti. 3 Ḳattiḳ oŋəziping tüpəylidin ətlirimdə ḥeq

saḳlik yoḳ, Gunaḥim tüpəylidin ustihanlirimda aram yoḳtur. 4 Qünki gunaḥlirim boyumdin taxti; Ular kətürəlmigüsiz eoɣir yüktək meni besiwaldi. 5 Əhməḳlikimdin jaraḥətlirim sesip, xəlwərəp kətti. 6 Azabtin bəllirim tolimu pükülüp kətti, Kün boyi oɣəmgə petip yürimən! 7 Qatiraḳlirim otḳa toldi, ətlirimning saḳ yeri yoḳtur. 8 Mən tolimu ḥalsirap, ezilip kəttim; Ḳəlbimdiki azab-ḳayoɣu tüpəylidin ḥərkirəymən. 9 Rəb, barlik arzuyum kəz aldingdidur; Uḥ tartixlirim Səndin yoxurun əməs; 10 Yürikim jioɣildap, ḥalimdin kəttim; Kəzlirimning nuri əqti. 11 Yar-buradərlirimmu meni uroɣan waba tüpəylidin, əzlirini məndin tartti; Yeḳinlirimmu məndin yiraḳ ḳaqti. 12 Jenimni almaḳqi boloɣanlar tuzaḳ ḳuridu; Manga ziyanni ḳəstligənlər zəḥirini qaqmaḳta; Ular kün boyi ḥiylə-mikirlərni oylimaḳta. 13 Lekin mən gas adəmdək anglimaymən, Gaqa adəmdək aoɣzimni aqmaymən; 14 Bərḥək, mən angliyalmaydioɣan gaslardək bolup ḳaldim; Aoɣzimda ḳilidioɣan rəddiyə-tənbiḥ yoḳ. 15 Qünki ümidimni Sən Pərwərdigaroɣa baoɣlidim; Rəb Hudayim, Sən iltijayimoɣa ijabət ḳilisən. 16 Qünki mən: — «Ular mening üstümgə qiḳip mahtanmioɣay; Bolmisa, putlirim teyilip kətkəndə, ular xadlinidu» — dedim mən. 17 Qünki mən dəldəngxip, tügixəy dəp ḳaldim, Azabim kəz aldimdin kətməydu. 18 Qünki mən əz yamanliḳimni iḳrar ḳilimən; Gunaḥim üstidə ḳayoɣurimən. 19 Lekin düxmənlirim juxḳun ḥəm küqlüktur; Ḳara qaplap, manga nəprətləngənlərning sani nuroɣundur. 20 Wapaoɣa japa ḳilidioɣanlar bolsa, mən bilən ḳarxilixidu; Qünki mən yahxiliḳni kəzləp, intilimən. 21 I Pərwərdigar, məndin waz kəqmigəysən! I Hudayim, məndin yiraḳlaxmioɣaysən! 22 I Rəb, mening nijatliḳim, Manga qapsan yardəm ḳiloɣaysən!

39 Nəoɣmiqilərning bexi Yədutunoɣa tapxuruloɣan, Dawut yazoɣan küy: — «Tilim gunaḥ ḳilmisun dəp, Yollirimoɣa diḳḳət ḳilimən; Rəzillər kəz aldimda bolsa, mən aoɣzimoɣa bir kəxək salimən» — degənidim. 2 Mən süküt ḳilip, zuwan sürmidim, Ḥətta yahxilik tooɣrisidiki sözlərnimu aoɣzimdin qiḳarmidim; Birak dil azabim tehimu ḳozoɣaldi. 3 Kənglümdə zərdəm ḳaynidi, Oylanoɣanseri ot bolup yandi; Andin tilim ihtiyarsiz sözləp kətti. 4 I Pərwərdigar, əz əjilimni, Künlirimning ḳanqilik ikənlikini manga ayan ḳiloɣin; Ajiz insan balisi ikənlikimni manga bildürgin. 5 Mana, Sən künlirimni pəḳət nəqqə oɣeriqla ḳilding, Sening aldingda əmrüm yoḳ ḥesabididur. Bərḥək, barlik insanlar tik tursimu, pəḳət bir tiniḳla, halas. (Selaḥ) 6 Bərḥək, ḥərbir insanning ḥayati huddi bir kələnggidur, Ularning aldirap-saldiraxliri biḥudə awariqiliktur; Ular bayliḳlarni toplaydu, lekin keyin bu bayliḳlarni kimning ḳolioɣa juoɣlinidioɣanlikini bilməydu. 7 I Rəb, əmdi mən nemini kütimən? Mening ümidim sangila baoɣliktur. 8 Meni barlik asiyliḳlirimdin ḳutḳuzoɣaysən, Meni ḥamaḳətlərning məshirisigə ḳaldurmioɣaysən. 9 Süküt ḳilip zuwan sürmidim; Qünki mana, muxu [jazani] Əzüng yürgüzgənsən. 10 Meni saloɣan wabayingni məndin neri ḳiloɣaysən; Qünki ḳolungning zərbisi bilən tügixəy dəp ḳaldim. 11 Sən tənbiḥliring bilən kixini əz yamanliḳi üqün tərbiyiliginingdə, Sən huddi nərsilərgə küyə ḳurti qüxkəndək, uning izzət-oɣururini yoḳ ḳiliwetisən; Bərḥək, ḥərbir adəm bir tiniḳla, halas. (Selaḥ) 12 I Pərwərdigar, duayimni angliɣaysən, Pəryadimoɣa ḳulaḳ saloɣaysən! Kəz yaxlirimoɣa süküt ḳilmioɣaysən! Qünki mən pütkül ata-bowilirimdək, Sening aldingda yaḳa yurtluḳ, musapirmən, halas! 13 Manga tikkən kəzüngni məndin neri ḳiloɣaysənki, Mən barsa kəlməs jayoɣa kətküqə, Meni bir'az bolsimu raḥəttin bəḥrimən ḳiloɣaysən.

40 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigaroɣa təlmürüp, küttüm, küttüm; U manga egilip pəryadimni anglidi. 2 U meni ḥalakət orikidin, Xundaḳla patḳaḳ laydin tartiwaldi, Putlirimni uyultax üstigə turoɣuzup, Ḳədəmlirimni mustəḥkəm ḳildi. 3 U aoɣzimoɣa yengi nahxa-munajatni, Yəni Hudayimizni mədḥiyiləxlərni saldi; Nuroɣun həlḳ buni kərüp, ḳorḳidu, Ḥəm Pərwərdigaroɣa tayinidu. 4 Təkəbburlardin yardəm izdiməydioɣan, Yaloɣanqilikḳa ezip kətməydioɣan, Bəlki Pərwərdigarni əz tayanqisi ḳiloɣan kixi bəhtliktur! 5 I Pərwərdigar Hudayim, Sening biz üqün ḳiloɣan karamətliring wə oy-niyətliringni baroɣanseri kəpəytip, san-sanaḳsiz ḳiloɣansən, Kimmu ularni bir-birləp ḥesablap Əzünggə [rəḥmət ḳayturup] bolalisun! Ularni sözləp baxtin-ahir bayan ḳilay desəm, Ularni sanap tügitix mumkin əməs. 6 Nə ḳurbanlik, nə ax ḥədiyələr Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən manga [səzgür] ḳulaḳlarni ata ḳilding; Nə kəydürmə ḳurbanlik, nə gunaḥ ḳurbanlikini tələp ḳilmiding; 7 Xunga jawab bərdimki — «Mana mən kəldim!» — dedim. Oram yazma dəsturda mən tooɣruluḳ pütülgən: — 8 «Hudayim, Sening kənglüngdiki iradəng mening hursənlikimdur; Sening Təwrat ḳanunung ḳəlbimgə pütüklüktur». 9 Büyük jamaət arisida turup mən ḥəḳḳaniylikni jakarlidim;

Mana bularni əzümdə kilqə elip kaloɣum yoktur, I Pərwərdigar, Əzüng bilisən. **10** Ḥəkkaniylikingni kəlbimdə yoxurup yürmidim; Wapadarlikingni wə nijatlikingni jakarlidim; Əzgərməs muḥəbbiting wə ḥəkikitingni büyük jamaətkə ḥeq yoxurmastin bayan kildim. **11** I Pərwərdigar, meḥribanlikliringni məndin ayimioɣaysən; Əzgərməs muḥəbbiting wə ḥəkikiting ḥərdaim meni sakliоɣay! **12** Qünki sansiz külpətlər meni oriwaldi; Kəbihliklirim meni besiwelip, kərəlməydioɣan boldum; Ular beximdiki qeqimdin kəp, Jasaritim tügixip kətti. **13** Meni kutkuzuxni tooɣra tapkaysən, i Pərwərdigar! I Pərwərdigar, tez kelip, manga yardəm kiloɣaysən! **14** Mening ḥayatimoɣa qang salmakqi boloɣanlar birakla yərgə karitilip rəswa kilinsun; Mening ziyinimdin hursən boloɣanlar kəynigə yandurulup xərməndə boloɣay. **15** Meni: — «Wah! Wah!» dəp məshirə kiloɣanlar əz xərməndilikidin alakzadə bolup kətsun! **16** Birak Seni izdigüqilərning ḥəmmisi Səndə xadlinip huxal boloɣay! Nijatlikingni səygənlər ḥəmixə: «Pərwərdigar uluoɣlansun» deyixkəy! **17** Mən ezilgən ḥəm yoksul bolsammu, Birak Rəb yənila meni yad etidu; Sən mening Yardəmqim, mening azad kiloɣuqim; I Hudayim, keqikməy kəlgəysən!

41 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Oɣerib-ajizlaroɣa oɣəmhorluk kiloɣan kixi nəkədər bəhtlik-ḥə! Eoɣir künlərdə Pərwərdigar uningoɣa panah bolidu. **2** Pərwərdigar uni kooɣdap, uni aman saklaydu; U zeminda turup bəhtiyar yaxaydu; Sən uni düxmənlirining ihtiyarioɣa qüxürməysən! **3** Orun tutup zəiplixip yatkinida, Pərwərdigar uningoɣa dərman bolidu; Sən uning yatkan orun-kərpilirini raslap tüzəxtürüp turisən. **4** Mən iltija kilip: — «I Pərwərdigar, manga meḥribanlik kərsətkəysən, Jenimoɣa xipalik bərgəysən; Qünki mən aldingda gunah kildim» — dedim. **5** Düxmənlirim mən tooɣruluk: — «U kaqanmu əlüp, nami-nəsli kurup ketər?» — dəp manga yamanlik tiləydu. **6** Birsi meni kərgili kəlgən bolsa, U aldamqi sözlərni kilidu; Ular kəynimdin kənglidə xumluk toplap, Andin sirtlaroɣa qikip xu ixlarni tarkitip po atidu; **7** Manga əq boloɣanlarning ḥəmmisi manga karita əzara kusurlixidu, Ular manga ziyankəxlik kəstidə bolidu. **8** Ular: «Uning bexioɣa jin-xəytandin bir kesəl qaplaxti; Əmdi u orun tutup yetip kaldi; U kaytidin turalmaydu» — deyixidu. **9** Ḥətta sirdixim dəp ixəngən kədinas dostum, Mən bilən ḥəmdastihan bolup tuzumni yegənmu manga put atti. **10** Birak Sən Pərwərdigar, manga rəḥim kiloɣaysən; Düxmənlirimdin intikam elixka, Meni turoɣuzoɣaysən; **11** Düxminimning üstümdin oɣəlibə kilip xadlanmioɣinidin, Seni məndin səyünidu, dəp bilimən. **12** Birak manga kəlsək, durus boloɣanlikimdin, sən meni yələysən; Sən meni mənggü Əz ḥuzurungda kəd kətürütküzüp turoɣuzisən. **13** Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḥiyə kayturuloɣay! Amin! Amin!

42 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan «Maskil»: — Keyik eriklardiki suoɣa təxna boloɣandək, Jenim sanga təxnadur, i Huda. **2** Mening jenim Hudaoɣa, ḥayat Təngrigə intizardur; Ah, mən kaqanmu Hudaning ḥuzurida kərünüxkə müyəssər bolimən? **3** Mening keqə-kündüz yeginim kəz yaxlirim bolup kəlgən; Həklər kün boyi məndin: «Hudaying kəyərdə?» dəp soraydu. **4** Ötkən künlərni əsləp, Jenimning dərdlirini təküwatimən (Mən kəpqilik bilən ketiwetip, Hudaning əyigə təntənə kilip mengip, Huxallikta Ḥəmdusana okup, nahxa eytip, Ḥeytni təbrikligən top-top koxundək, jamaət bilən billə barattim!). **5** — I jenim, Sən tenimdə nemixka bundak kayoɣurisən? Nemixka iqimdə bundak məyüslinip kətting? Hudaoɣa ümid baoɣla; Qünki Uning jamalidin qikkan nijatliktin, Mən Uni yənila uluoɣlaymən, — Mening Hudayimni! **6** Jenim iqimdə məyüslinip kətti; Xunga mən Seni seoɣinimən; Ḥətta musapirlikta Iordan dəryasi boyidiki wadilarda, Ḥərmon taoɣlirida, Mizar teoɣidimu Seni seoɣinimən. **7** Sening xarkiratmiliringning awazlirioɣa, Qongkur ḥang bilən qongkur ḥang maslixip ḥərkiriməktə. Sening ḥəmmə dolkunliring ḥəm kaynam-taxkinliring meni oɣərk kildi. **8** Kündüzi Pərwərdigar əzgərməs muḥəbbitini [manga] buyruydu, Keqiliri Uning nahxisi, Wə ḥəm ḥayatim boloɣan Təngrigə kiloɣan dua manga ḥəmrah bolidu. **9** Mən Koram Texim boloɣan Hudaoɣa: — «Meni nemixka untup kalding? Mən nemixka düxmənning zulumioɣa uqrap, Ḥəmixə azab qekip yürüwatimən?» — dəymən. **10** Sənqəklirimni əzgəndək rəkiblirim meni məshirə kilip əyibləydu; Ular kün boyi məndin: «Hudaying kəyərdə?» — dəp sorimakta. **11** I jenim, tenimdə nemixka bundak kayoɣurisən? Nemixka iqimdə bundak məyüslinip kətting? Hudaoɣa ümid baoɣla; Qünki mən Uni yənila mədḥiyiləymən, Yəni qirayimoɣa salamətlik, nijatlik

ata қiloɣuqi Hudayimni mədһiyiləymən! U mening Hudayimdur!

43 I Pərwərdigar, mən tooɣruluқ һəküm
qiқaroɣaysən, Dəwayimni əқidisiz bir həlқ aldida
sorioɣaysən; Meni һiyligər һəm қəbiһ adəmdin
қutulduroɣaysən. **2** Qünki Sən panaһgaһim boloɣan
Hudadursən; Nemixқa meni taxlawətkənsən?
Nemixқa düxmənning zulumioɣa uqrap, Һəmixə azab
qekip yüriwatimən?» — dəymən. **3** Өz һəқiқiting
wə nurungni əwətkin, Ular meni yetəkligəy! Meni
muқəddəs teoɣingoɣa, Makaningoɣa elip kəlgəy! **4**
Xuning bilən mən Hudaning қurbangaһi aldioɣa
baray, Yəni mening qəksiz huxluқum boloɣan
Təngrining yenioɣa baray; Bərһəқ, qiltar qelip Seni
mədһiyiləymən, i Huda, mening Hudayim! **5** I
jenim, sən nemixқa bundaқ қayoɣurisən? Nemixқa
iqimdə bundaқ biaram bolup ketisən? Hudaoɣa ümid
baoɣla! Qünki mən Uni yənila mədһiyiləymən, Yəni
qirayimoɣa salamətlik, nijatliқ ata қiloɣuqi Hudayimni
mədһiyiləymən!

44 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oқulsun dəp,
Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan «Maskil»:
— I Huda, өz қulaқlirimiz bilən angliduқ, Atilirimiz
bizgə bayan қilip, Өz künliridə, yəni қədimki
zamanlarda Sening қiloɣan zor ixliringni uқturoɣanidi;
2 Sən [ata-bowilirimizning aldida] Өz қolung bilən
yat əllərni қooɣliwetip, Ularning [zemineioɣa ata-
bowilirimizni] orunlaxturdung; Yat қowmlaroɣa apət
qüxürüp, ularni tarқitiwətting. **3** Bərһəқ, bowilirimiz
zeminni өz қiliqi bilən aloɣini yoқ, Өz biliki bilən
өzlirini қutқuzoɣinimu yoқ; Bu bəlki Sening ong
қolung, Sening biliking wə jamalingning nurining
қiloɣinidur; Qünki Sən ulardin hursənlik tapting. **4** Sən
Өzüng mening padixaһimdursən, i Huda, Sən Yaқup
üqün oɣəlibilər buyruoɣuqidursən. **5** Sən arқilиқ biz
rəқiblirimizni һəydiwetimiz; Naming bilən өzimizgə
қarxi turoɣanlarni qəyləymiz; **6** Qünki өz okyayimoɣa
tayanmaymən, Қiliqimmu meni қutқuzalmaydu. **7**
Qünki Sən bizni rəқiblirimizdin қutқuzdung, Bizgə
өq boloɣanlarni yərgə қaratting. **8** Hudani kün boyi
iptiharlinip mahtaymiz; Namingni əbədil'əbədgiqə
mədһiyiləymiz. (Selaһ) **9** Biraқ Sən [һazir] bizni
taxlawetip aһanətkə қaldurdung; Қoxunlirimiz bilən
jənggə billə qiқmaysən. **10** Sən rəқiblirimiz aldida
bizni qekindürdüng; Bizni өqmənlərgə halioɣanqə
talan-taraj қildurdung. **11** Soyuxқa tapxuruloɣan
қoylardək, bizni ularoɣa tapxurdung, Əllər arisioɣa
bizni tarқitiwətting. **12** Sən Өz həlқingni bikaroɣa
setiwətting, Uning қimmitidin Өzüng һeq beyip
kətmiding; **13** Sən bizni қoxna əllərning məshirisigə
қalduroɣansən; Ətrapimizdikilərgə aһanət, zanglиқ
obyekti қildingsən. **14** Sən bizni əllər arisida
səz-qəqəkkə қoydungsən, Yat қowmlar bizgə bax
qayқixip қaraxmaқta. **15** Məshirə һəm kupurluқ
eytқuqilarning awazi tüpəylidin, Düxmənlər wə өq
aloɣuqilar tüpəylidin, Kün boyi uyatim aldimdin
kətməydu, Yüzümning nomusi meni qirmiwaldi. **17**
Mana bularning һəmmisi beximizoɣa qüxti; Biraқ
biz Seni untumiduқ, Yaki əһdənggə һeq asiyliқ
қilmiduқ; **18** Қəlbimiz һeq yanmidi, Sanga sadaқətsizlik
қilmiduқ, Қədəmlirimiz yolungdin һeq ezip kətmidi.
19 Biraқ Sən bizni qilbərilər makanida əzding,
Bizgə ələüm sayisini qaplaxturdung. **20** Əgər biz
Hudayimizning namini untuoɣan bolsaқ, Yaki yat
bir ilaһқa қol kətürgən bolsaқ, **21** Huda Sən qoқum
buni sürüxtə қilmas idingmu, Қəlbtiki sirlarni
bilip turidioɣan tursang? **22** Biraқ Sən tüpəyli
biz kün boyi қirilmaқtimiz; Booɣuzlinixni kütüp
turoɣan қoylar kəbi һesablanmaқtimiz. **23** Oyoɣan, i
rəb! Nemixқa uhlap yatisən? Ornungdin tur, bizni
mənggügə taxlawətmigəysən! **24** Nemixқa yüzüngni
bizdin yoxurisən? Nemixқa külpətlirimizgə, uqrioɣan
zulumlirimizoɣa pisənt қilmaysən? **25** Қarioɣina,
jenimiz tuprақta beoɣirlap yüridu; Tenimiz yərgə
qaplaxti; **26** Ornungdin turup bizgə yardəmdə
boloɣaysən! Өzüngning өzgərməs muһəbbiting
səwəbidin, Bizlərni һərlükkə qiқaroɣaysən!

45 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup,
«Nilupərlər» degən aһangda oқulsun dəp,
Korahning ooɣullirioɣa tapxuruloɣan, «səyümlük yar
üqün» degən «Maskil» munajat-nahxa: — Қəlbimdin
güzəl ix tooɣrisida səzlər uroɣup qiқmaқta; Padixaһқa
beoɣixlioɣan munajitimni eytimən; Tilim goya maһir
xairning қəlimidur; **2** Insan baliliri iqidə sən əng
güzəldursən; Ləwliring xapaət bilən toldurulоɣandur;
Xunga Huda sanga mənggügə rəһmət қildi. **3** I büyük
boloɣuqi, Қiliqingni askin yeningoɣa, Һəywiting wə
xanu-xəwkiting bilən! **4** Һəқiқət, kəmtərlik һəm
adalətni aloɣa sürüxkə atlanoɣiningda, Xanu-xəwkət
iqidə oɣəlibə bilən aloɣa bas! Xuning bilən ong қolung
өzünggə karamət қorқunqluқ ixlarni kərsitidu!
5 Sening oқliring ətkürdur, Ular padixaһning
düxmənlirining yürikigə sanjilidu; Pütün əllər

ayioɣingoɣa yiḳitilidu. 6 Sening təhting, i Huda,
əbədil'əbədliktur; Padixaɦliḳingdiki Xaɦanə ɦasang,
adalətning ɦasisidur. 7 Sən ɦəkḳaniylikni səyüp,
rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda, yəni
sening Hudaying, seni ɦəmraɦliringdin üstün ḳilip
xadlik meyi bilən məsiɦ ḳildi. 8 Sening kiyimliringdin
murməkki, muəttər wə darqin ɦidi kelidu; Pil
qixi sarayliridiki sazəndilərning tarlik sazliri seni
hursən ḳilidu. 9 Padixaɦlarning məlikiliri ɦərmətlik
kenizəkliringning ḳataridídur; Hanixing Ofirdiki
sap altun [zibu-zinətlərni] takap ong ḳolungda
turidu; 10 «Angliɣin, i ḳizim, kərgin, səzlirimgə ḳulak
saloɣin; Өz ḳəbiləng wə ata jəmətingni untup ḳal!
11 Xuning bilən padixaɦ güzəl jamalingoɣa məptun
bolidu; U sening hojang, sən uningoɣa səjdə ḳil». 12
Tur xəɦirining ḳizi [aldingda] sowoɣa bilən ɦazir
bolidu; Halayik arisidiki baylar sening xapaitingni
kütidu; 13 Xaɦanə ḳizning iqki dunyasi pütünləy
parlaktur, Uning kiyimlirimu zər bilən kəxtiləngən;
14 U kəxtilik kiyimlər bilən padixaɦning ɦuzurioɣa
kəltürülidu; Kəynidin uningoɣa ḳoldax kenizəklərmu
billə yeningoɣa elip kelinidu; 15 Ular huxal-huram,
xadlik iqidə baxlap kelinidu; Ular birliktə padixaɦning
ordisioɣa kirixidu. 16 «Ata-bowiliringning ornioɣa
ooɣulliring qiḳidu; Sən ularni pütkül jaɦanoɣa ɦakim
ḳilisən. 17 Mən sening namingni əwladdin-əwladḳa
yad ətküzimən; Xunglaxḳa barlik ḳowmlar seni
əbədil'əbədgiqə mədɦiyiləydu».

46 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Pak ḳizlar
üqün» degən aɦangda oḳulsun dəp, Koraɦning
ooɣulliri üqün yeziloɣan küy: — Huda panaɦgaɦimiz
wə ḳudritimizdur; Külpətlər qüxkən ɦaman ɦazir
bolidioɣan bir yardəmqidur. 2 Xunga yər-zemin
əngtürülüp, taoɣlar gümürülüp dengiz təglirigə qüxüp
kətsimu, Uning dolḳunliri xawḳunlinip ḳaynam
bolsimu, Өrkəxliri bilən taoɣlar silkinip kətsimu,
Ḳorḳmaymiz. (Selaɦ) 4 Hudaning xəɦirini — Yəni
Ɦəmmidin Aliy Boloɣuqi makanlaxḳan mukəddəs jayni,
Hursən ḳilidioɣan eḳinliri xahlioɣan bir dərya bardur.
5 Huda uning otturisididur; U yər ɦərgiz təwrimәydu;
Huda tang etix bilənla uningoɣa yardəmgə kelidu.
6 [Barlik] əllər ḳaynap, padixaɦliḳlar titrəp kətti; U
awazini ḳoyuwətkən ɦaman, Yər erip ketidu. 7 Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar biz bilən
billə; Yaḳupning Hudasi egiz ḳoroɣinimizdur! (Selaɦ)
8 Kelinglar, Pərwərdigarning ḳiloɣanlirini kərünglar!
U yər yüzidə ḳiloɣan karamət wəyranqiliḳlarni
kərünglar! 9 U, jaɦanning u qetigiqə boloɣan
uruxlarni tohtitidu; U oḳyalarni sunduridu, Nəyzilərni
oxtuwetidu, Jəng ɦarwilirini otta kəydüriwetidu. 10
U: «Tohtax, mening Huda ikənlikimni bilip ḳoyux!
Mən pütkül əllər arisida uluoɣlinimən; Mən yər
yüzidə "büyük" dəp ḳarilimən» — dəydu. 11 Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar biz bilən
billə, Yaḳupning Hudasi bizning egiz ḳoroɣinimizdur!

47 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oḳulsun
dəp, Koraɦning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy: —
Barlik ḳowmlar, Hudani alḳixlanglar! Uningoɣa yuḳiri
awazinglar bilən huxallik təntənisini yangritinglar! 2
Qünki Ɦəmmidin Aliy Boloɣuqi, Pərwərdigar, dəɦxətlik
wə ɦəywətliktur, Pütkül jaɦanni sorioɣuqi büyük
Padixaɦtur. 3 U bizgə ɦəlḳlərni boysundurup, Bizni
əl-millətlər üstigə ɦakim ḳilidu. 4 U biz üqün
mirasimizni tallap, Yəni Өzi səygən Yaḳupning pəhri
boloɣan zeminni bekitip bərdi. (Selaɦ) 5 Huda təntənə
sadasi iqidə, Pərwərdigar sunay sadasi iqidə yuḳirioɣa
kətürüldi; 6 Hudaoɣa nahxa-küy eytinglar, nahxa-küy
eytinglar! Padixaɦimizoɣa nahxa-küy eytinglar, nahxa-
küy eytinglar! 7 Huda pütkül jaɦanning padixaɦidur;
Zeɦninglar bilən uningoɣa nahxa-küy eytinglar! 8
Huda əllər üstidə ɦəküm süridu; U Өzining pak-
mukəddəslikining təhtidə olturidu. 9 Əl-yurtlarning
kattiliri jəm bolup, Ibraɦimning Hudasining ɦəlḳigə
ḳoxuldi; Qünki jaɦandiki barlik ḳalḳanlar Hudaoɣa
təwədur; U nəḳədər aliydur!

48 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oḳulsun
dəp, Koraɦning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy: —
Uluoɣdur Pərwərdigar, Hudayimizning xəɦiridə, Uning
mukəddəsliki turoɣan taoɣda, U zor mədɦiyələrgə
layiḳtur! 2 Egizlikidin kərkəm, Zion teoɣi, Pütkül
jaɦanning hursənlikidur; Ximaliy tərəpliri güzəldur,
Büyük padixaɦning xəɦiridur! 3 Huda ḳoroɣanlirida
turidu, Bu yərdə U egiz panaɦgaɦ dəp tonulidu;
4 Mana, padixaɦlar yioɣildi, Ular xəɦərni besip
ətüp, jəm boldi. 5 [Xəɦərni] kərüpla ular alakzadə
boldi; Dəkkə-dükkigə qüxüp bədər ḳeqixti. 6 U
yərdə ularni titrək basti, Toloɣaḳ yegən ayaldək
ular azablandi; 7 Sən Tarxixtiki kemilərni xərḳ
xamili bilən wəyran ḳiliwətting. 8 Ḳulikimiz
angliɣanni, Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigarning xəɦiridə, Hudayimizning xəɦiridə,
Biz ɦazir өz kəzimiz bilən xundak kərduk; Huda
mənggügə uni mustəɦkəm ḳilidu. (Selaɦ) 9 Biz sening

muḳəddəs ibadəthanang iqidə turup, i Huda, Өzgərməs muḥəbbitingni seoɣinduḳ. 10 Namingoɣa layiḳtur, Jaḥanning qət-qətlirigiqə yətküzülgən mədḥiyiliring, i Huda; Sening ong ḳolung ḥəḳḳaniylik bilən toloɣan. 11 Sening adil ḥəkümliringdin, Zion teoɣi xadlanoɣay! Yəḥuda ḳizliri huxal boloɣay! 12 Zion teoɣini aylinip mengip, ətrapida səyli ḳilinglar; Uning munarlirini sanap beḳinglar; 13 Keyinki əwladḳa uni bayan ḳilix üqün, Sepil-istiḥkamlirini kəngül ḳoyup kəzitinglar, Ḳoroɣanlirini kəzdin kəqürünglar. 14 Qünki bu Huda əbədil'əbəd bizning Hudayimizdur; U əmürwayət bizning yetəkqimiz bolidu!

49 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oḳulsun dəp, Koraḥning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy: — I barlik həlḳlər, kəngül ḳoyup anglanglar! Yər yüzidə turuwatḳanlar, ḳulaḳ selinglar! 2 Məyli addiy puḳra, ya esilzadilər, Ya bay, ya gadaylar bolsun, ḥəmminglar anglanglar! 3 Aoɣzim danaliḳni səzləydu, Dilim əḳilgə uyoɣun ixlarni oylap qiḳidu. 4 Ḳuliḳim ḥekmətlik təmsilni zən ḳoyup anglaydu, Qiltar qelip sirlik səzni eqip berimən. 5 Eoɣir künlərdə, meni ḳiltaḳḳa qüxürməkqi boloɣanlarning ḳəbiḥlikliri ətrapimda bolsimu, Mən nemixḳa ḳorḳidikənmən? 6 Ular bayliklirioɣa tayinidu, Mal-mülüklirining zorluḳi bilən qongqilik ḳilidu; 7 Insan mənggügə yaxap, Gər-ḥangni kərməsliki üqün, Ḥeqkim əz buradərining ḥayatini pul bilən ḳayturuwalalmaydu; Wə yaki Hudaoɣa uning jenini ḳutulduroɣudək baḥani berəlməydu; (Qünki uning jenining baḥasi intayin ḳimmət, Wə bu baḥa boyiqə boloɣanda, mənggügə ḳərz tapxuruxi kerəktur) 10 Ḥəmmigə ayanki, danixmən adəmlərmu əlidu; Ḥəmmə adəm bilən təng, nadan wə ḥamaḳətlər billə ḥalak bolidu, Xundaḳla ular mal-dunyasini əzgilərgə ḳaldurup ketidu. 11 Ularning kənglidiki oy-pikirlər xundaḳki: «Өy-imaritimiz mənggügə, Makan-turaloɣulirimiz dəwrdin-dəwrgiqə bolidu»; Ular əz yərlirigə isimlirini nam ḳilip ḳoyidu. 12 Birak insan əzining nam-izzitidə turiwərməydu, U ḥalak boloɣan ḥaywanlardək ketidu. 13 Ularning muxu yoli dəl ularning nadanliḳidur; Lekin ularning kəynidin dunyaoɣa kəlgənlər, yənila ularning eytḳan səzlirigə apirin oḳuydu. (Selaḥ) 14 Ular ḳoylardək təḥtisaraoɣa yatḳuzulidu; Ölüm ularni əz ozuḳi ḳilidu; Ətisi səḥərdə duruslar ularning üstidin ḥəküm yürgüzidu; Ularning güzəlliki qiritilixḳa tapxurulidu; Təḥtisara bolsa ularning ḥəywətlik makanidur! (Sheol h7585) 15 Birak Huda jenimni təḥtisaraning ilkidin ḳutḳuzidu; Qünki U meni ḳobul ḳilidu. (Selaḥ) (Sheol h7585) 16 Birsi beyip ketip, ailə-jəmətining abruyi əsüp kətsimu, Ḳorḳma; 17 Qünki u əlgəndə ḥeqnərsisini elip ketəlməydu; Uning xəḥriti uning bilən billə [gərgə] qüxməydu. 18 Gərqə u əmür boyi əzini bəḥtlik qaoɣloɣan bolsimu, (Bərḥək, kixilər ronak tapḳiningda, əlwəttə seni ḥaman mahtaydu) 19 Ahiri berip, u yənila ata-bowilirining yenioɣa ketidu; Ular mənggügə yorukluḳni kərəlməydu. 20 Insan izzət-abruyda bolup, lekin yorutulmisa, Ḥalak bolidioɣan ḥaywanlaroɣa ohxax bolidu, halas.

50 Asaf yazoɣan küy: — Ḳadir Huda, yəni Pərwərdigar eoɣiz eqip, Künqiḳixtin künpetixḳiqə yər yüzidikilərgə murajiət ḳildi. 2 Güzəllikning jəwḥiri boloɣan Zion teoɣidin, Huda julalidi. 3 Hudayimiz kelidu, U ḥərgizmu süküt iqidə turmaydu; Uning aldida yəwətküqi ot kelidu; Uning ətrapida zor boran-qapḳun ḳaynaydu. 4 Өz həlḳini sorak ḳilix üqün, U yuḳiridin asmanlarni, Yərnimu guwaḥlikḳa qaḳiridu: — 5 «Mening məmin bəndilirimni, Yəni Mən bilən ḳurbanlik arḳilik əḥdə tüzgüqilərni ḥuzurumoɣa qaḳirip yioɣinglar!» 6 Asmanlar uning ḥəḳḳaniylikini elan ḳilidu, Qünki Huda Өzi sorak ḳiloɣuqidur! (Selaḥ) 7 «Anglanglar, i həlḳim, Mən səz ḳilay; I Israil, Mən sanga ḥəḳikətni eytip ḳoyayki, Mənki Huda, sening Hudayingdurmən. 8 Ḥazir əyibliginim sening ḳurbanliḳliring səwəbidin, Yaki ḥəmixə aldimda sunulidioɣan kəydürmə ḳurbanliḳliring səwəbidin əməs; 9 Mən sening eoɣilingdin ḥeqbir əküzni, Ḳotanliringdin ḥeqbir tekini almakqi əməsmən. 10 Qünki ormanliḳlardiki barlik ḥaywanatlar Manga mənsuptur, Mingloɣan taoɣdiki mal-waranlarmu Meningkidur; 11 Taoɣlardiki pütün uqar-ḳanatlarni bilimən, Daladiki barlik janiwarlar Meningkidur. 12 Ḳarnim aqsimu sanga eytmaymən; Qünki aləm wə uningoɣa toloɣan ḥəmmə nərsilər Meningkidur. 13 Əjəba, Mən əküzning gəxini yəmdimən? Tekining ḳenini iqəmdimən? 14 Ḳurbanlik süpitidə Hudaoɣa təxəkkürlərni eyt; Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqioɣa ḳiloɣan wədənggə wapa ḳil. 15 Bexingoɣa kün qüxkəndə Manga murajiət ḳil; Mən seni ḳutuldurimən, Sən bolsang Meni uluoɣlioɣaysən». 16 Lekin rəzillərgə Huda xundak dəydu: — «Mening əmirlirimni bayan ḳilixḳa nemə ḥəḳḳing bar? Əḥdəmni tiloɣa aloɣudək sən kim iding? 17 Sən Mening təlimlirimdin yirgənding, Səzlirimni rət ḳilding əməsmu? 18 Ooɣrini kərsəng, sən uningdin zoḳ alding, Zinahorlar bilən xerik boldung; 19 Aoɣzingdin

yaman gəp qüxməydu; Tiling yaloʏanqilikni toḳuydu. **20** Өz ḳerindixingning yaman gepini ḳilip olturisən, Anangning ooʏlioʏa təḥmət ḳilisən. **21** Sən bu ixlarni ḳiloʏiningda, Mən ün qiḳarmidim; Dərwəḳə, sən Meni əzünggə ohxax dəp oyliding; Lekin Mən seni əyibləp, Bu ixlarni kəz aldingda əyni boyiqə sanga kərsitimən. **22** — I, Təngrini untuoʏanlar, buni kəngül ḳoyup anglanglar! Bolmisa, silərni parə-parə ḳiliwetimən; Ḥeqkim silərni ḳutḳuzalmaydu. **23** Birak ḳurbanlik süpitidə rəḥmət eytḳanlarning ḥərḳaysisi Manga xərəp kəltüridu; Xundak ḳilip, uningoʏa Өz nijatlikimni kərsitiximgə yol təyyarlioʏan bolidu.

51 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoʏan küy. Bu [küy] Natan pəyoʏəmbər uning yenioʏa kelip, uni Bat-Xeba bilən boloʏan zinahorluki tooʏruluk əyibligəndin keyin yezioʏan: — Өzgərməs muḥəbbiting bilən, i Huda, manga meḥir-xəpḳət kərsətkəysən! Rəḥimdillikliringning kəplüki bilən asiyliklirimni əqürüwətkəysən! **2** Meni ḳəbiḥlikimdin yiltizimoʏiqə yuwətkəysən, Gunaḥimdin meni tazilioʏaysən. **3** Qünki mən asiyliklirimni tonup ikrar ḳildim; Gunaḥim ḥəmixə kəz aldimda turidu. **4** Sening aldingda, pəḳət Sening aldingdila gunaḥ ətküzüp, Nəziringdə rəzil boloʏan ixni sadir ḳildim; Xu wəjidin, Sən [meni əyibləp] səzlisəng, adilliking ispatlinidu; [Meni] sorak ḳiloʏiningda, Өzüngning pakliki ispatlinidu. **5** Mana, mən tuoʏuloʏinimdila, yamanlikta idim, Anamning ḳarnida pəyda boloʏinimdila mən gunaḥta boldum. **6** Bərḥək, Sən adəmlərning qin ḳəlbidin səmimiylik tələp ḳilisən; Iqimdiki yoxurun jaylirimda Sən manga danalikni bildürisən. **7** Meni [gunaḥlirimdin] zofa bilən tazilioʏaysən, Ḥəm mən pak bolimən; Meni pakpakiz yuoʏaysən, mən ḳardinmu ak bolimən. **8** Manga xad-huram awazlarni anglatḳaysən; Xuning bilən Sən əzgən ustihanlirim yənə xadlinidu. **9** Gunaḥlirimdin qirayingni yoxurup, Yamanliklirimni əqüriwətkəysən. **10** Məndə pak ḳəlb yaratḳaysən, i Huda; Wujumdiki sadik roḥimni yengilioʏaysən. **11** Meni ḥuzurungdin qikiriwətmigəysən; Meningdin Mukəddəs Roḥingni ḳayturuwalmioʏaysən. **12** Aḥ, nijatlikingdiki xadlikni manga yengibaxtin ḥes ḳildurоʏaysən; Itaətmən roḥ arkilik meni yəligəysən. **13** Buning bilən mən itaətsizlərgə yolliringni əgitəy, Wə gunaḥkarlar yeningoʏa ḳaytidu. **14** Ḳan təküx gunaḥidin meni ḳutulduroʏaysən, I Huda, manga nijatlik bərgüqi Huda, Xuning bilən tilim ḥəkḳaniylikingni yangritip küyləydu. **15** I Rəbbim, ləwlirimni aqḳaysən, Aoʏzim mədḥiyiliringni bayan ḳilidu. **16** Qünki Sən ḳurbanlikni hux kərməysən; Bolmisa sunar idim; Kəydürmə ḳurbanliklardinmu hursənlik tapmaysən. **17** Huda ḳobul ḳilidioʏan ḳurbanliklar sunuḳ bir roḥtur; Sunuḳ wə ezilgən ḳəlbni Sən kəmsitməysən, i Huda; **18** Xapaiting bilən Zioneoʏa meḥribanlikni kərsətkəysən; Yerusalemning sepillirini yengibaxtin bina ḳiloʏaysən! **19** U qaoʏda Sən ḥəkḳaniyliktin boloʏan ḳurbanliklardin, kəydürmə ḳurbanliklardin, Pütünləy kəydürülgən kəydürmə ḳurbanliklardin hursənlik tapisən; U qaoʏda adəmlər ḳurbangaḥingoʏa buka-əküzlərni təḳdim ḳilixidu.

52 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoʏan «Maskil»; Edomluk Doəg Saul padixaḥning yenioʏa berip: «Dawut Ahiməlәkning əyigə kirdi» dəp ayoʏakqilik ḳiloʏandin keyin yezioʏan: — I noqi batur, Nemə üqün rəzillikingdin mahtinisən? Təngrining əzgərməs muḥəbbiti mənggülüktur. **2** Ətkür ustira kəbi, Tiling zəḥər qaqmakqi, U yaloʏanqilik toḳuwatidu. **3** Sən yahxilikning ornida yamanlikni, Ḥək səzləxning ornida yaloʏanqilikni yahxi kərisən; **4** Ḥaman adəmni nabut ḳilidioʏan səzlərni yahxi kərisən, i aldamqi til! **5** Bərḥək, Təngri ohxaxla seni mənggügə yoḳitidu; U seni tutuwalidu, yəni əz qediringdin tartip qikidu; Tiriklərning zeminidin seni yiltizingdin ḳomurup taxlaydu. (Selaḥ) **6** Ḥəkḳaniylar buni kərüp ḳorḳuxidu, Wə uni məshirə ḳilip külüp: — **7** «Ḳaranglar, Hudani əz yələnqisi ḳilmioʏan adəm, Pəḳət əz bayliklirining kəplükigə tayanoʏan adəm; U aq kəzlüki bilən küqləndi» — dəydu. **8** Mən bolsam Hudaning əyidə əskən barakṣan zəytun dərəhtəkmən, Mən Hudaning əzgərməs muḥəbbitigə mənggügə tayinimən. **9** Mən Sanga əbədil'əbəd təxəkkür eytimən; Qünki Sən bu ixlarni ḳildingsən; Məmin bəndiliring aldida namingoʏa təlmürüp kütimən; Muxundak ḳilix əladur.

53 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup oḳulsun dəp, Mahalat aḥangida Dawut yazoʏan «Maskil»: Əhmək kixi kənglidə: «Ḥeqbir Huda yok» — dəydu. Ular qiriklixip, Nəprətlik ḳəbiḥ ixlarni ḳilixti; Ularning iqidə meḥribanlik ḳiloʏuqi yoḳtur. **2** Huda ərxtə turup, insan balilirini kəzitip: «Bu insanlarning arisida, insapni qüxinidioʏan birərsi barmidu? Hudani izdəydioʏanlar barmidu? **3** Ḥəmmə adəm yoldin qikti, Ḥəmmə adəm qiriklixip kətti, Meḥribanlik ḳiloʏuqi

yoktur, ḥətta birimu. 4 Nanni yegəndək Mening
həlkimni yutuwaloɣan, Kəbiḥlik kiloɣuqilarning bilimi
yokmidu?» — dəydu. Ular Pərwərdigaroɣa ḥeqbir iltija
kilmaydu. 5 Korkkudək ḥeq ix bolmisimu, Mana ularni
oɣayət zor korkunq basti; Qünki Huda seni korxawoɣa
aloɣanlarning ustihanlirini parqilap qeqiwətti; Sən
ularni hijillikka koydung; Qünki Huda ularni nəziridin
sakit kildi. 6 Aḥ, Israilning nijatliki Ziondin qikip
kəlgən bolsa idi! Huda Өz həlkini asaritidin qikirip,
azadlikka erixtürgən qaoɣda, Yakup xadlinidu, Israil
huxal bolidu!

54 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik
sazlar bilən okulsun dəp, Dawut yazoɣan
«Maskil» (Zif xəḥiridikilər Saul padixaḥning
yenioɣa berip: «Dawut bizning muxu yurtimizoɣa
məküwaloɣan, sili bilməmdila?» dəp ayoɣakqilik
kiloɣandin keyin yeziloɣan): I Huda, Өz naming bilən
meni kutkuzoɣaysən; Zor kudriting bilən dəwayimni
sorioɣaysən. 2 I Huda, duayimni anglioɣaysən;
Aoɣzimdiki səzlərgə kulak saloɣaysən. 3 Qünki
yat adəmlər manga ḥujum kilixka ornidin turdi;
Zomigərlər mening jenimni owlimakta; Ular Hudani
nəzirigə ḥeq ilmaydu. (Selah) 4 Kara, Huda manga
yardəm kiloɣuqidur; Rəb jenimni yəlaydioɣanlar
arisididur. (Selah) 5 U düxmənlirimning yamanlikini
өzigə kayturidu; [I Huda], Өz ḥəkikiting bilən ularni
üzüp taxlioɣaysən. 6 Mən Sanga halis kurbanliklar
sunimən; Namingni mədḥiyələymən, i Pərwərdigar;
Xundak kilix əladur. 7 Qünki U meni barlik bala-
kazalardin kutkuzdi; Düxmənlirimning məoɣlubiyitini
өz kөzum bilən kərdüm.

55 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik sazlar
bilən okulsun dəp, Dawut yazoɣan «Maskil»: —
I Huda, duayimni anglioɣaysən; Tilikimdin өzüngni
kaqurmioɣaysən, 2 Manga kulak selip, jawab bərgəysən;
Mən dad-pəryad iqidə kezip, Aḥ-zar qekip yürimən; 3
Səwəbi düxmənning təḥditliri, rəzillərning zulumliri;
Ular beximoɣa awariqiliklərni tөkidu; Ular oɣəzəplinip
manga adawət saklaydu. 4 Iqimdə yürikim toloɣinip
kətti; Ölüm wəḥxətliri wujudumni kaplidi. 5 Korkunq
wə titrək beximoɣa qüxti, Dəḥxət meni qəmküwaldi.
6 Mən: — «Kəptərdək kanitim bolsiqu kaxki, Uqup
berip aramgaḥ tapar idim» — dedim. 7 — «Yirak
jaylaroɣa kөqip, Qəl-bayawanlarda makanlixar idim;
(Selah) 8 Boran-qapkunlardin, Kara kuyundin kөqip,
panaḥgaḥoɣa aldirar idim!». 9 Ularni yutuwətkəysən,
i Rəb; Tillirini bəlüwətkəysən; Qünki xəḥər iqidə
zorawanlik ḥəm jedəlhorlukni kərdüm. 10 Ular keqə-
kündüz sepillər üstidə oɣadiyip yürməktə; Xəḥər
iqini kabahət wə xumluk kaplidi. 11 Ḥaram arzu-
ḥəwəslər uning iqidə turidu, Sahtilik wə ḥiylə-
mikirlik, koqilardin kətməydu. 12 Əgər düxmən
meni məshirə kiloɣan bolsa, uningoɣa səwr kilattim;
Birak meni kəmsitip, өzini mahtioɣan adəm manga
өqmənlərdin əməs idi; Əgər xundak boloɣan bolsa,
uningdin өzümni kaqurattim; 13 Lekin buni kiloɣan
sən ikənlikingni — Mening buradirim, sirdixim, əziz
dostum bolup qikixingni oylimaptimən! 14 Halayikka
kətilip, Hudaning өyigə ikkimiz billə mangoɣaniduk,
Өzara xerin paranglarda boloɣaniduk; 15 Muxundak
[satkunlarni] ölüm tuyuksiz qөqitiwətsun! Ular
təḥtisaraoɣa tirik qüxkəy! Qünki ularning makanlirida,
ularning arisida rəzillik turmakta. (Sheol h7585) 16 Lekin
mən bolsam, Hudaoɣa nida kilimən; Pərwərdigar meni
kutkuzidu. 17 Ətigini, ahximi wə qüxtə, Dərdimni
tөküp pəryad kətürimən; U jəzmən sadayimoɣa kulak
salidu. 18 U manga karxi kilinoɣan jəngdin meni
aman kilidu; Gərqə kөp adəmlər meni korxawoɣa
aloɣan bolsimu. 19 Təngri — əzəldin təhttə olturup
kəlgüqi! [U naləmni] anglap ularni bir tərəp kilidu;
(Selah) Qünki ularda ḥeq өzgirixlər bolmidi; Ular
Hudadin ḥeq korkmaydu. 20 [Ḥelikі buradirim] өzi
bilən dost boloɣanlaroɣa muxt kətürdi; Өz əḥdisini
buzup taxlidi. 21 Aoɣzi serik maydinmu yumxak,
Birak kөngli jəngdur uning; Uning səzliri yaoɣdinmu
silik, Əməliyəttə suoɣurup aloɣan kiliqlardur. 22
Yükүngni Pərwərdigaroɣa taxlap koy, U seni yəlaydu; U
ḥəkkaniylarni ḥərgiz təwrətməydu. 23 Birak, sən Huda
axu rəzillərni ḥalakət ḥangioɣa qüxürisən; Kanhorlar
wə ḥiyligərlər өmrining yeriminimu kərməydu; Birak
mən bolsam, sanga tayinimən.

56 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Hilwəttiki
dub dərəhliridiki pahtək» degən aḥangda okulsun
dəp, Dawut yazoɣan «Mihtam» küy (Filistiylər Gat
xəḥiridə uni əsirgə aloɣanda yeziloɣan): — I Huda,
manga xəpkət kərsətkəysən, Qünki insanlarning
nəpsi yooɣinap meni kooɣlimakta; Kün boyi ular
mən bilən jəng kilip meni basmakta; 2 Meni
kəzligən rəkiblirimning nəpsi yooɣinap kün boyi
meni kooɣlimakta; Manga ḥəywə kilip jəng kiloɣuqilar
intayin kəptur! 3 Mən korkkan künümdə, Mən
Sanga tayinimən. 4 Mən səz-kalamini uluoɣ dəp
mədḥiyələydioɣan Hudaoɣa, Hudaoɣila tayinimən;

Mən qorqmaymən; Naһayiti bir ət igisi meni nemə qilalisun? 5 Ular kün boyi sözlirimni burmilaydu,
Ularning barliq oyi manga ziyankəxlik qilixtur; 6 Ular
top bolup adəmni kəstilixip, yoxurunidu; Peyimgə
qüxüp, jenimni elixni kütidu. 7 [Gunaһ] bilən gunaһni
yepip qaqsa bolamdu? Oʏəziping bilən əllərni yərgə
uroʏaysən, i Huda! 8 Mening sərsanliqlirimni özüng
sanap kəlgən; Közdin akkan yaxlirimni tulumungoʏa
toplap saqlioʏaysən; Bular dəptiringdə pütüklük
əməsmu? 9 Xuning bilən mən Sanga nida qiloʏan
kündə, Düxmənlirim qekinidu; Mən xuni bildimki
— Huda mən tərəptidur! 10 Hudani — Uning sözkalamini uluoʏlaymən! Pərwərdigarni — Uning sözkalamini uluoʏlaymən! 11 Hudanila tayanqim qildim —
Mən qorqmaymən, naһayiti xu bir insan meni nemə
qilalisun? 12 Sanga qiloʏan wədilirimgə wapa qilimən,
i Huda; Sanga təxəkkür qurbanliqlirini sunimən. 13
Qünki Sən jenimni əlümdin qutulduroʏansən; Sən
putlirimni putlixixtin saqlimamsən? Xuning bilən
mən Hudaning һuzurida, tiriklər turidioʏan yoruqluqta
mangimən.

57 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup, «Һalak qilmioʏaysən» degən aһangda okulsun dəp, Dawut yazoʏan «Mihtam» küyi, (u Saul padixaһtin kəqip, əngkürdə yoxurunuwaloʏan qaoʏda yeziloʏan):
— I Huda, manga xəpkət kərsətkəysən, Manga xəpkət
kərsətkəysən, Qünki jenim Seni panaһim qildi. Muxu
balayi'apət ətüp kətküqə, qanatliring sayisidə panaһ
tapimən. 2 Hudaoʏa, yəni Һəmmidin Aliy Boloʏuqioʏa,
Özüm üqün һəmmini orunlaydioʏan Təngrigə nida
qilimən; 3 U ərxtin yardəm əwətip meni qutquzidu;
Manga qarap nəpsi yooʏinap, meni qooʏlawatqanlarni
U rəswa qilidu; (Selaһ) Huda Öz meһir-xəpkiti wə
һəkikitini əwətidu! 4 Jenim xirlar arisida qaldi; Mən
nəpisi yalqun kəbi boloʏanlar arisida yatimən! Adəm
baliliri — Ularning qixliri nəyzə-oklardur, Ularning
tili — ətkür qiliqtur! 5 I Huda, ərxlərdin yuqiri
uluoʏlanoʏaysən, Xan-xəriping yər yüzini kaplioʏay! 6
Ular kədəmlirimgə tor qurdi; Jenim egilip kətti; Ular
mening yolumoʏa orək kolioʏanidi, Lekin özliri iqigə
qüxüp kətti. 7 Iradəm qing, i Huda, iradəm qing; Mən
mədһiyə nahxilarni eytip, Bərһək Seni küyləymən! 8
Oyoʏan, i roһim! I nəoʏmə-sazlirim, oyoʏan! Mən səһər
kuyaxinimu oyoʏitimən! 9 Mən həlq-millətlər arisida
seni uluoʏlaymən, i Rəb; əllər arisida Seni küyləymən!
10 Qünki özgərməs muһəbbiting ərxlərgə yətküdək
uluoʏdur; Һəkikiting bulutlaroʏa takaxti. 11 I Huda,
ərxlərdin yuqiri uluoʏlanoʏaysən, Xan-xəriping yər
yüzini kaplioʏay!

58 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup, «Һalak qilmioʏaysən» degən aһangda okulsun dəp, Dawut yazoʏan «Mihtam» küyi: — I kudrət igiliri, silər
һəkikətən adalətni səzləwatamsilər? I insan baliliri,
adil һəküm qikiramsilər? 2 Yak, silər kənglünglərdə
yamanlik təyyarlaysilər; Yər yüzidə əz kolunglar
bilən kilidioʏan zorawanlikni əlqəwatisilər. 3 Rəzillər
anisining korsikidila ezip ketidu; Ular tuoʏulupla
yoldin adixip, yaloʏan səzləydu. 4 Ularning zəһiri
yilanning zəһiridur; Ular əz kulikini pütük qiloʏan
gas kobra yilandək, 5 Məyli yilanqilar xunqə qiraylik
seһirlisimu, U nəy awazioʏa kət'iy kulak salmaydu. 6 I
Huda, ularning aoʏzidiki qixlirini sunduruwətkəysən!
Muxu yax xirlarning tongkay qixlirini qekiwətkəysən,
i Pərwərdigar! 7 Ular ekip kətkən sulardək ətüp kətkəy;
Ular oklarni qənləp atqanda, Okliri uqsiz bolup kətkəy!
8 Kululə yol mangoʏanda izi yokilip kətkəndək, Ular
yokap kətsun; Ayalning qüxüp kətkən һamilisidək,
Ular kün kərmisun! 9 Qazan yantaklarning issikini
səzgüqə, (Məyli ular yumran peti, yaki ot tutaxkan
bolsun) U ularni tozutiwetidu. 10 Һəkkaniy adəm
[Hudaning] intikamini kərgəndə huxal bolidu; Öz
izlirini rəzillərning kenida yuyidu. 11 Xunga adəmlər:
«Dərwəkə, һəkkaniylar üqün in'am bardur; Dərwəkə
yər yüzidə һəküm yürgüzgüqi bir Huda bardur» —
dəydu.

59 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup, «Һalak qilmioʏaysən» degən aһangda okulsun dəp, Dawut yazoʏan «Mihtam» küyi; (bu [küy] Saul padixaһ Dawutning əyini kəzləxkə paylakqilarni
əwətip, uni əltürüwətməkqi boloʏan qaoʏda yeziloʏan):
— I Hudayim, düxmənlirimning qanggilidin
kutkuzoʏaysən; Manga karxi turoʏanlardin meni egizdə
aman sakliqaysən. 2 Meni yamanlik kiloʏuqilar
qanggilidin kutkuzuwaloʏaysən, Kanhor adəmlərdin
meni kutkuzoʏaysən. 3 Qünki mana, ular jenimni
elix üqün paylimakta, Zorawanlar manga karxi top
boluxup kəstləxməktə; Bu [kiloʏini] məndə boloʏan
birər asiylik üqün əməs, Yaki gunaһim üqün əməs, i
Pərwərdigar; 4 Məndə һeq səwənlik bolmisimu, ular
yügürüp manga karxi səp salidu; Mening yardimimgə
kelixkə oyoʏan, [Һalimni] nəziringgə aloʏaysən. 5 I
Pərwərdigar, samawiy koxunlarning Sərdari boloʏan
Huda, Israilning Hudasi, Barlik əl-yurtlarni sotlap-

jazalaxqa ornungdin turoŋaysən; Qəstləxni niyət qiloŋüqilarning ḥeqqaysisioŋa rəḥim qilmioŋaysən. (Selaḥ) **6** Ular keqisi qaytip kelip, oŋaljir ittək oŋaz-oŋuz qilip, Xəḥərni aylinip laoŋaylap yürməktə. **7** Qara, ularning aoŋzidin ekiwatqan xəlgəylirini! Ləwliridin qiliqlar qikip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?» — dəydu. **8** Lekin Sən Pərwərdigar ularni məshirə qilisən; Barlik əllərni mazaq qilisən! **9** I mening küqüm Boloŋuqi! Mən Sanga təlmürüp qarap yürimən; Qünki Huda mening yukiri panaḥgaḥimdur. **10** Manga əzgərməs muḥəbbitini kərsətküqi Huda mening aldimda mangidu; Huda manga düxmənlərning məoŋlubiyitini kərsitidu. **11** Biraq, [i Huda], bularni qətl qilmay turoŋay; Bolmisa mening həlkim Seni untuydu. Əz küqüng bilən ularni sərsan qiloŋaysən, Ularning bexini eoŋirlaxturoŋaysən; I Rəb, bizning qalqinimiz! **12** Ularning aoŋzining buzukluki tüpəylidin, Ləwlirining səzliri tüpəylidin, Ulardin qikiwatqan qaroŋaxlar ḥəm aldamqiliklar tüpəylidin, Ular əz təkəbburluki iqidə tuzakqa qüxkəy! **13** Oŋəziping bilən bu ixlaroŋa hatimə bərgəysən, Hatimə bərgəysən! Xuning bilən ular yok bolidu; Xuning bilən yər yüznining qət-qətlirigiqə Hudaning ḥəkikətən Yakupqa ḥəkümdarlik qilidioŋanliki ayan boloŋay! (Selaḥ) **14** Dərwəkə, ular ḥaziroŋiqə keqisi qaytip kelip, oŋaljir ittək oŋaz-oŋuz qilip, Xəḥərni aylinip laoŋaylap yüridu. **15** Itlardək ular ozuq izdəp ḥər yərdə qatraydu; Qarni toymioŋuqə ḥuwlap yürməktə; **16** Lekin mən bolsam qudritingni küyləymən, Bərḥək, səḥərlərdə əzgərməs muḥəbbitingni nahxa qilip yangritimən; Qünki Sən mən üqün yukiri qoroŋan, Eoŋir künlirimdə panaḥgaḥ bolup kəlgənsən. **17** I mening küqüm Boloŋuqi, Sanga küylərni eytimən; Qünki Huda mening yukiri qoroŋinimdur, Manga əzgərməs muḥəbbət kərsətküqi Hudayimdur.

60 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Guwaḥlik nilupəri» degən aḥangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan «Mihtam» küyi: — (Dawut Aram-Naharaim wə Aram-Zobaḥdiki Suriyəliklər bilən jəng qiloŋanda, [uning sərdari boloŋan] Yoab jənggə qayta berip, «Xor wadisi»da Edomdikilərdin on ikki ming əskərni qiliqlioŋan qaoŋda yeziloŋan) I Huda, Sən bizni qətkə qakting; Bizni parə-parə qiliwətting, Sən bizdin rənjiding; Əmdi bizni yeningoŋa qayturoŋin! **2** Sən zeminni təwritip yeriwətkəniding; Əmdi uning bəsüklirini sakaytqaysən; Qünki u dəldəngxip kətti! **3** Sən Əz həlkinggə külpət-harliklarni kərgüzdüng; Sən bizgə alakzadilikning xarabini iqküzdüng. **4** Sən Əzüngdin əyminidioŋanlaroŋa tuoŋ tikləp bərgənsən; U ḥəkikətni ayan qilixqa kətürülidu. (Selaḥ) **5** Əz səygənliring nijatlik tepixi üqün, Ong qolung bilən qutquzoŋaysən, [Duayimni] ijabət qiloŋaysən. **6** Huda Əz pak-mukəddəslikidə xundak degən: — «Mən təntənə qilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp berimən, Sukkot wadisini [təksim qilixqa] əloəymən. **7** Gilead Manga mənsuptur, Manassəḥmu Manga mənsuptur; Əfraim bolsa beximdiki dubuloŋamdur, Yəḥuda Mening əmr-pərman qikaroŋuqimdur; **8** Moab Mening yuyunux jawurumdur; Edomoŋa qorukumni taxlaymən; Filistiyə, Mening səwəbimdin təntənə qilinglar!» **9** Kim Meni bu mustəḥkəm xəḥərgə baxlap kirəlisun? Kim Meni Edomoŋa elip baralisun? **10** I Huda, Sən bizni rasttinla qətkə kaktingmu? Qoxunlirimiz bilən billə jənggə qikmamsən? **11** Bizni zulumlardin qutuluxqa yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur! **12** Huda arkilik biz qokum baturluk kərsitimiz; Bizgə zulum qiloŋuqilarni qəyligüqi dəl U Əzidur!

61 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar bilən okulsun dəp Dawut yazoŋan küy: — I Huda, pəryadimni angliŋaysən; Duayimoŋa qulak saloŋaysən! **2** Yərning qət-qətliridə turup, Yürikim zəiplixip kətkəndə, Mən Sanga murajiət qilimən: — Sən meni əzümdin yukiri Qoram Taxqa yetəkləysən! **3** Qünki Sən manga panaḥgaḥ, Düxminim aldida mustəḥkəm munar bolup kəlgənsən. **4** Mən qediringni mənggülük turaloŋum qilimən; Qanatliring sayisidə panaḥ tapimən. (Selaḥ) **5** Qünki Sən, i Huda, qəsəmlirimni angliding; Əzüngdin əyminidioŋanlaroŋa təwə mirasni mangimu bərdingsən. **6** Padixaḥning künlirigə kün qoxup uzartisən; Uning yilliri dəwrdin-dəwrgiqə bolidu. **7** U Hudaning aldida mənggü ḥəküm süridu; Uni aman saklaxqa muḥəbbət wə ḥəkikətni bekitip təminligəysən; **8** Xuning bilən aldingda iqkən qəsəmlirimgə ḥər küni əməl qilimən; Mən namingni mənggü küyləymən!

62 Nəoŋmiqilərning bexi Yədutunoŋa tapxuruloŋan, Dawut yazoŋan küy: — Jenim Hudaoŋila qarap süküttə kütidu; Mening nijatlikim uningdindur. **2** Pəkət Ula mening qoram texim wə mening nijatlikim, Mening yukiri qoroŋinimdur; Mən unqilik təwrinip kətməymən. **3** Silər qaqanoŋiqə xu ajiz bir insanoŋa ḥujum qilisilər? Ḥəmminglar kingoŋiyip

қалоған tamni, Ироғанглап қалоған қахани оғулатқандәк, uni оғулатмақисилар? 4 Uni хәһрәт-һәywitidin qüxürüwetixtin baxқа, ularning һеq мәслиһәti yoқtur; Yaloғanqiliқlardin hursән ular; Aoғzida bәht tiligini bilән, Ular iqidә lәnәt oқuydu. (Selah) 5 I jenim, Hudaoғila қarap süküttә kütkin; Qünki mening ümidim Uningdindur. 6 Pәқәt U mening қoram texim һәm mening nijatliқim, Mening yuқiri қoroғinimdur; Mән tәwrinip kәtmәymән. 7 Nijatliқim һәm xan-xәһritim Hudaoғa baoғliқtur; Mening küqüm boloғan қoram tax, mening panahғahim Hudadidur. 8 I halayiқ, Uningoғa һәrdaim tayininglar! Uning aldida iq-baoғringlarni tөkünglar; Huda bizning panahғahimizdur! (Selah) 9 Addiy bәndilәr pәқәt bir tiniқ, Esilzadilәrmu bir aldam sөz halas; Tarazioғa selinsa ularning қilqә salmiқi yoқ, Bir tiniқtinmu yeniktur. 10 Zomigәrlikkә tayanmanglar; Bulangqiliқtin ham hiyal қilmanglar, Bayliқlar awusimu, bularoғa kөnglünglarni қoymanglar; 11 Huda bir қetim eytқanki, Mundaқ deginini ikki қetim anglidimki: — «Küq-қudrәt Hudaoғa mөnsuptur». 12 Һәm i Rәb, Sanga өzgәrmәs muһәbbәtmu mөnsuptur; Qünki Sән һәrbir kixigә өz әmiligә yarixa қayturisән.

63 Dawut yazoғan küy (u Yәһudadiki qәl-bayawanda boloғan qaoғda yeziloғan): — I Huda, Sән mening ilaһimdursән, Tөxnaliқ bilән Seni izdidim! Mән қuroғaқ, qangқaқ, susiz zeminda turup, Jenim Sanga intizar, әtlirim tәlmürüp intilarki — 2 Muқәddәs jayingda Sanga kөz tikip қarioғinimdәk, Mән yәnә zor қudriting wә uluoғluқungni kөrsәm! 3 Өzgәrmәs muһәbbiting һayattinmu әzizdur; Lәwlirim Seni mәdһiyiläydu; 4 Xu sәwәbtin tirik bolsamla, Sanga tөxәkkür-mәdһiyә oқuymән, Sening namingda қollirimni kөtürimән. 5 Jenim nazunemәtlәrdin һam maylиқ gөxlәrdin қanaәtlәngәndәk қanaәtlәndi; Aoғzim eqilip hux lәwlirim Sanga mәdһiyilәrni yangritidu; 6 Ornumda yetip Seni әsliginimdә, Tün keqilәrdә Seni seoғinip oylinimән. 7 Qünki Sән manga yardәmdә bolup kәlgәnsән; Sening қaniting sayisidә xad-huramliқta nahxilarni yangritimән. 8 Mening jenim Sanga qing qaplixip mangidu, Sening ong қolung meni yөliməktә. 9 Biraқ jenimni yoқitixқa izdәwatқanlar yәr tөktilirigә qüxüp ketidu. 10 Ularning қeni қiliq tioғida tөkülidu, Ular qilbөrilәrgә yәm bolidu. 11 Lekin padixah Hudadin xadlinidu; Uning nami bilәn қәsәm қiloғanlarning һәmmisi roһlinip xadlinidu; Qünki yaloғan sөzligüqilәrning zuwani tuwaқlinidu.

64 Nөoғmiqilәrning bexioғa tapxurulup oқulsun dәp, Dawut yazoғan küy: — I Huda, aһlirimni kөtürgәndә, meni angliоғaysән! Һayatimni düxmәnning wәһxilikidin қuoғdioғaysән! 2 Қara niyәtlәrning yoxurun suyiқәstliridin, Yamanliқ әyligüqi қaoғa-қuzoғunlardin aman қiloғaysән. 3 Ular tillirini қiliqtәk ətkür bilidi; Mukәmmәl adәmni yoxurun jaydin etix üqün, Ular oқini bətligәndәk zәһәrlik sөzini tәyyarlidi. Ular қilqә әymәnmәy tuyuқsiz oқ qiқiridu. 5 Ular bətniyәttә bir-birini rioғbətlәndürüp, Yoxurun tuzaқ қuruxni mөslihәtlixip, «Bizni kim kөrәlәytti?» — deyixmәktә. 6 Ular қәbihliқkә intilip: — «Biz izdinip, ətraplиқ bir tədbir tepip qiқtuқ!» — dәydu; Insanning iq-baoғri wә қәlbi dөrwәқә qongқur wә [bilip bolmas] bir nөrsidur! 7 Lekin Huda ularoғa oқ atidu; Ular tuyuқsiz zәһimlinidu. 8 Ular өz tili bilәn putlixidu; Ularni kөrgәnlөrning һәmmisi өzini neri tartidu. 9 Һәmmә adәmni қorқunq basidu; Ular Hudaning ixlirini bayan қilidu, Bөrһәқ, ular uning қiloғanlirini oylinip sawaқ alidu. 10 Һәққaniylar Pөrwөrdigarda huxal bolup, Uningoғa tayinidu; Kөngli durus adәmlөr roһlinip xadlinidu.

65 Nөoғmiqilәrning bexioғa tapxurulup oқulsun dәp, Dawut yazoғan küy-nahxa: — Zionda, mədһiyә süküt iqidә Seni kütidu, i Huda; Sanga қiloғan wədә әmәlgә axurulidu. 2 I, dua Angliоғuqi, Sening aldingoғa barliқ әt igiliri kelidu. 3 Gunaһliқ ixlar, asiyliқlirimiz, [Kәlkün basқandәk] mөndin oғalip kelidu; Lekin Sən ularni yepip kәqürüm қilisән; 4 Sən tallap Өzünggә yeқinlaxturoғan kixi nemidegәn bәhtlik! U һoyliliringda makanlixidu; Bizlөr Sening makaningning, yəni muқәddәs ibadәthanangning bөrikitidin қanaәt tapimiz; 5 Sən һәққaniyliқni namayan қilidioғan karamәt wә dәһxәt ixlar bilәn bizgә jawab, I nijatliқimiz boloғan Huda, Pütkül yөr-dengizlarning qәt-qətliridikilөrgiqә tayanqi Boloғuqi! 6 Beling қudrәt bilәn baoғlanoғan bolup, Küqüng bilәn taoғlarni bөrpa қiloғansән; 7 Dengizlarning өrkөxligәn xawқunlirini, Dolқunlarning xawқunlirini, Һәmdә әllөrning quқanlirini tinjitқuqisән! 8 Jaһanning qәt-qətliridә turuwatқanlar karamәtliringdin қorқidu; Sən künqiқixtikilөrni, künpetixtikilөrni xadlandurisән; 9 Yөr yüzining [oғemini yәp] yoқlap kelip, uni suoғirisән, Uni tolimu munbətləxtürisән. Hudaning

dərya-erikliri suoɣa toloɣandur; Xundak kilip sularni təyyarlap, Kixilərni axlik bilən təminləysən. **10** Teriloɣu etizlarning qənəklirini suoɣa kandurisən, Kirlirini taraxlaysən, Tuprakni mol yeoɣinlar bilən yumxitisən; Uningda üngənlərni bərikətləysən. **11** Sən nemətliringni yilning hosulioɣa taj kilip koxup berisən; Kədəmliringdin bayaxatlik həryanoɣa tamidu; **12** Daladiki yaylaklaroɣimu tamidu; Taoɣ-dawanlar xathoramlikni əzlirigə bəlwaoɣ kilidu; **13** Kəkləmlər koy padiliri bilən kiyingən, Jiloɣilar maysilaroɣa kaplinidu; Ular huxallik bilən təntənə kilidu, Bərhək, ular nahxilarni yangritixidu!

66 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik sazlar bilən okulsun dəp, küy-nahxa: — Pütkül jahan, huxallik bilən Hudaoɣa təntənə kilinglar! **2** Uning namining uluoɣlukini nahxa kilip jakarlanglar, Uning mədhiyilirini xərəplik kilinglar! **3** Hudaoɣa: «Sening kiloɣanliring nəkədər korkunqluktur! Kudriting zor boloɣaq, Düxmənliring aldingda zəiplixip təslim bolidu; **4** Barlik yər yüzidikilər Sanga səjdə kilip, Seni küyləp, nahxa eytixidu; Ular namingni küyləp nahxa kilip eytidu» — dənglar! (Selah) **5** Kelinglar, Hudaning kiloɣanlirini kərünglar; Insan baliliri aldida kiloɣan karamətliri korkunqluktur. **6** U dengizni kuruklukka aylandurdi; [Əjdadlirimiz] dəryadinmu piyadə ətti; Biz u yərdə uningdin hursən bolduk. **7** U kudriti bilən mənggü həküm süridu; Uning kəzliri əllərni kəzitip turidu; Asiylik kiloɣuqilar məoɣrurlanmisun! (Selah) **8** I kowmlar, Hudayimizoɣa təxəkkür-mədhiyə eytinglar; Uningoɣa boloɣan mədhiyə-hamdusanalarni yangritinglar! **9** U jenimizni hayatlik iqigə tikkən, Putlirimizni teyilduruxlaroɣa yol koymaydu. **10** Qünki Sən, i Huda, bizni siniding; Kümüxni otta tawlioɣandək bizni tawliding. **11** Sən bizni toroɣa qüxürdung; Belimizgə eoɣir yükni yükliding. **12** Həklərni beximizoɣa mindürdüng; Biz ot wə kəlkünni besip ettuk; Sən ahir bizni kəngriqilikkə qikarding. **13** Mən kəydürmə kurbanliklarni elip əyünggə kirəy; Sanga kiloɣan kəsəmlirimgə əməl kilimən; **14** Bərhək, beximoɣa kün qüxkəndə ləwlirim qikaroɣan, Eoɣizim eytkan wədilirimni əməlgə axurimən. **15** Mən Sanga bordak mallarni kəydürmə kurbanlik kilip sunimən, Koqkarlarning yeoɣini hux puritip kəydürimən; Əküz wə əqkilərni əkilip sunimən. (Selah) **16** Hudadin əymingüqi həmminglar, kelinglar, kulak selinglar! Uning mən üqün kiloɣan karamətlirini bayan kilimən; **17** Aoɣzim eqip uningoɣa pəryad kətürdüm, Uning uluoɣlukini jakarlioɣan mədhiyilər tilimda boldi. **18** Kənglümdə gunahni kəzləp yürgən bolsam, Rəb [duayimni] anglimioɣan bolatti. **19** Birak Huda anglidi; U duayimoɣa kulak saldi. **20** Hudaoɣa təxəkkür-mədhiyə yaoɣdurulsun! U mening duayimni yandurmidi, Həm məndin əzgərməs muhəbbitini elip kətmidi!

67 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik sazlar bilən qelinsun, dəp yeziloɣan küy-nahxa: — Huda bizgə mehir-xəpkət kərsitip, bizni bərikətləp, Əz jamalining nurini üstimizgə qaqkay! (Selah) **2** Xundak kiloɣanda yolung pütkül jahanda, Kutulduruxnijatliking barlik əllər arisida ayan bolidu. **3** Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy, i Huda; Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy! **4** Jimi kowmlar huxallik bilən təntənə kilip küyligəy, Qünki Sən həlkmillətlərgə adillik bilən həküm qikirisən, Yər yüzidiki taipilərni, Sən yetəkləysən; (Selah) **5** Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy, i Huda; Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy! **6** Wə yər-zemin kəklirini ündüridu; Huda, bizning Hudayimiz, bizni bərikətləydu; **7** Huda bizni bərikətləydu; Xuning bilən yər yüzndikilər qətyakilaroɣiqə uningdin əyminixidu!

68 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoɣan küy-nahxa: — Huda ornidin turdi, düxmənlirini tiripirən kiliwetidu! Uningoɣa əqmənlər Uning aldidin bədər kaqidu! **2** Istütək uquruloɣandək, ularni uqurup yokitisən, Mom otta eritilgəndək, Rəzillər Hudaning aldida halak bolidu. **3** Birak həkkaniylar huxallinidu, Ular Huda aldida rohlinip, Təntənə kilip xadlinidu. **4** Hudaoɣa küylər eytinglar, Uning namini nahxa kilip yangritinglar; Qəl-bayawanlaroɣa Mingüqigə bir yolni kətürüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning aldida xadlininglar. **5** Yetimlaroɣa ata boloɣuqi, Tul hotunlarning dəwasini sorioɣuqi, Əz mukəddəs makanida turoɣan Hudadur. **6** Huda oɣeriblarni əyoqaklik kilidu; U məhbuslarni awatlikka qikiridu; Lekin asiylarni kaoɣjirak yərdə kalduridu. **7** I Huda, Əz həlkingning aldida mangoɣiningda, Qəl-bayawandin ətüp səpər kiloɣiningda, (Selah) **8** Hudaning huzuri aldida, Yəni Israilning Hudasining huzuri aldida, Yər-jahan təwrinip, Asmanlarmu yeoɣin yaoɣdurdi; Awu Sinay teoɣimu təwrinip kətti. **9** Sən, i Huda, Əz mirasing [boloɣan zemin-həlk] üstigə hasiyətlik bir yamoɣur yaoɣdurdung; Ular halsizlanoɣanda ularni küqləndürdüng. **10** Sening bakkan padang u yərgə

makanlaxti; Mehribanlikiŋ bilən məminlər üqün təyyarlik kilding, i Huda! 11 Rəb əmr kildi; Uni jakarlioquqi kiz-ayallar nemidegən zor bir koxundur! 12 «Padixahlar həm koxunliri bədər keqixti, bədər keqixti!» — [deyixti]; Øydə olturoqan kiz-ayallar bolsa oljilarni bəlixiwalidu; 13 Silər koy bakkanda padilar arisida yatkan bolsanglarmu, Zemininglar əmdi kanatlirioqa kümüx səpkən, Pəyliri parkirak altun bilən bezəlgən pahtəktək bolidu; 14 Həmmigə Kadir Huda padixahlarni zeminda tiripirən kiliwətkəndə, Yər Zalmon teoqidiki kardək akirip kətti. 15 Baxan teoqi kudrətlik bir taoq, Baxan teoqi egiz qokkiliri kəp bir taoqdur; 16 Əy egiz qokkilik taoqlar, Nemə üqün Huda Øz makani kilixni halioqan taoqka həsət bilən karaysilər? Dərwəkə, Pərwərdigar xu taoqda mənggü turidu! 17 Hudaning jəng harwiliri tümən-tümən, Milyon-milyondur; Rəb ular arisida turidu; Sinay teoqidiki mukəddəs jayda turidu. 18 Sən yukirioqa kətürüldung, Insanlarni tutkun kiloquqilarni Øzüng əsir kilip elip kətting; Yah Huda ularning arisida turuxi üqün, Hətta asiylik kiloqanlar [arisida turuxi] üqünmu, Sən insan arisida turup iltipatlarni kobul kilding. 19 Rəb mədhiyilənsun; Qünki U hər küni yüklirimizni kətürməktə; Yəni nijatlikimiz boloqan Təngri! (Selah) 20 Bizning Təngrimiz birdinbir nijatkar Təngridur; Rəbgə, yəni Pərwərdigaroqila, ələmgə baoqlik ixlar təwədur. 21 Bərhək, Huda Øz düxmənlirining bexini yaridu, Øz gunahlirida dawamlik ketiweridioqanlarning qaqlik kallisini U qakidu. 22 Rəb mundak dedi: «[Øz həlkimni] Baxan diyaridinmu, Dengizlarning qongkur jayliridinmu kayturup kelimən; 23 Xundak kilip [sən həlkim]ning puti kanoqa, Yəni düxmənliringning kenioqa milinidu, Itliringning tili buningdinmu nesiwisini [yalaydu]». 24 Ular Sening mangoqanliringni kərdi, i Huda; Yəni mening Ilahim, mening Padixahimning mukəddəs jayioqa kirip mangoqanlirini kərdi; 25 Aldingda munajatqilar, kəyningdə qaloquqilar mangdi, Otturisida dapqi kizlar bar idi: 26 «Jamaətlərdə Huda Rəbgə təxəkkür-mədhiyə eytinglar, — I Israil bulakliridin qikkanlar!» — deyixti. 27 U yərdə ularning baxlamqisi boloqan kiqik Binyamin kəbilisi mangidu; Yəhuda əmirliri, zor bir top adəmlər, Zəbulunning əmirliri, Naftalining əmirlirimu bar. 28 Sening Hudaying küqüngni buyrup bekitkən; Øzüng biz üqün kiloqiningni mustəhkəmligəysən, i Huda! 29 Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanang wəjidin, Padixahlar Sanga atap hədiyələrni elip kelidu; 30 Ah, heliki komuxluktiki [yirtkuq] janiwarni, Küqlüklərning topini, Taipilərdiki torpaklarnimu əyibligəysən; Andin ularning hərbiri kümüx tənggilərni əkilip Sanga tiz püküxidu; Uruxhumar həlklərni tiripirən kiliwətkəysən! 31 Mətiwər əlqilər Misirdin kelidu, Efiopiyə bolsa Hudaoqa karap kollirini tezdin kətüridu. 32 I yər yüzidiki əl-yurtlar, Hudani nahxa bilən mədhiyilənglar; Rəbni mədhiyilap küylərni eytinglar! (Selah) 33 Asmanlarning üstigə, Kədimdin bar boloqan asmanlarning üstigə Mingüqi tooqruluk küy eytinglar! Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küqlüktur! 34 Hudani küqlük dəp bilip jakarlanglar, Uning həywisi Israil üstidə, Uning küqi bulutlarda turidu; 35 I Huda, mukəddəs jayliringdin sürlük kərünisən! Israilning birdinbir Təngrisi! Həlkkə küq-kudrət bərgüqi bolsa, Udur! Hudaoqa təxəkkür-mədhiyə okulsun!

69 Nəoqmiqilərning bexioqa tapxurulup, «Nilupərlər» degən ahangda okulsun dəp, Dawut yazoqan küy: — Meni kutkuzoqaysən, i Huda! Sular jenimdin ətti; 2 Turoqudək jay yok qongkur patkaklikka qəküp kəttim; Suning qongkur yerigə qüxüp kəttim, Kəlkün meni oqərk kildi. 3 Pəryadlirimdin halimdin kəttim; Gallirim kurup kətti; Hudayimoqa təlmürüp, kəzümdin ketəy dəp kaldim; 4 Səwəbsiz manga əq boloqanlar qaqlirimdinmu kəptur; Meni yokatmakqi boloqanlar, Kara qaplap mən bilən düxmənlixidioqanlar küqlüktur; Xu qaoqda əzüm bulimioqan nərsini kayturimən. 5 I Huda, mening nadanlikim əzünggə ayan; Mening kəbihliklirim Səndin yoxurun əməstur. 6 Mening səwəbimdin, i Rəb, samawiy koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, Øzünggə umid baoqlap kütkənlər yərgə karap kalmioqay; I Israilning Hudasi, Øzüngni izdigüqilər mening səwəbimdin xərməndə bolmioqay; 7 Qünki Seni dəp mən rəswaqilikka uqridim; Xərməndilik yüzümgə qaplandi. 8 Mən əz kerindaxlirimoqa yat, Anamning balilirioqa yaka yurtluk boldum. 9 Qünki meni [mukəddəs] əyünggə boloqan otluk muhəbbət quloquwaloqanidi; Sanga hakarət kiloqanlarning hakarətlirimu mening üstümgə qüxti; 10 Mən yioqlidim, jenim roza tutti, Bumu manga əyib dəp karaldi. 11 Mən bəzni kiyimim kilip kiysəm, Xuning bilən ularning səz-qəqikigə kaldim. 12 Xəhər kowukida olturoqanlarning tənə gepigə kaldim, Məyhorlarning nahxisining temisi boldum. 13 Birak mən xəpkitingni kərsətkən waktingda duayimni sanga nixanlidim,

i Pərwərdigar; I Huda, əzgərməs muḥəbbitingning zorluḳidin, Nijatliḳ ixənqidə manga jawab bərgəysən; 14 Meni patḳaḳliḳtin ḳutḳuzuwaloɣaysən, Meni qəktürmigəysən; Manga əqmən boloɣanlardin, Suning qongḳur yeridin ḳutulduroɣaysən; 15 Kəlkün sulirioɣa meni oɣərḳ ḳildurmioɣaysən; Dengiz təglirigimu meni yutḳuzmioɣaysən; [Tegi] yoḳ ḥangning meni ḥap etip aoɣzini yumuwelixioɣa yol ḳoymioɣaysən! 16 Duayimni ijabət ḳiloɣaysən, i Pərwərdigar, Qünki əzgərməs muḥəbbiting yahxidur; Mol rəḥimdilliḳing bilən manga yüzləngəysən; 17 Jamilingni ḳulungdin yoxurmioɣaysən; Qünki beximoɣa kün qüxti; Tezdin manga jawab bərgəysən. 18 Jenimoɣa yeḳinlaxḳaysən, Uningoɣa ḥəmjəmət-ḳutḳuzoɣuqi boloɣaysən; Düxmənlirim aldida meni ḥərlükkə qiḳaroɣaysən; 19 Əzüng mening rəswaliḳta ḥəm ḥərmətsizliktə ḳaloɣinimni, Ḳandaḳ ḥaḳarətlənginimni bilisən; Rəḳiblirimning ḥəmmisi Əzünggə ayandur. 20 Ḥaḳarət ḳəlbimni parə ḳildi; Mən ḳayoɣuoɣa qəmüp kəttim; Azoɣinə ḥesdaxliḳḳa təlmürgən bolsammu, yoḳ boldi; Təsəlli bərgüqilərnimu izdidim, lekin birsinimu uqritalmidim. 21 Bərḥəḳ, ular ozuḳumoɣa ət süyi, Ussuzluḳumoɣa sirkini bərdi. 22 Ularning dastihini əzlirigə ḳiltaḳ, Ularning ḥalawiti ḳapḳan boloɣay. 23 Kəzliri torlixip kərməydioɣan bolup kətkəy; Bəlputlirini titrəkkə saloɣaysən; 24 Ḳəḥringni ularning üstigə qüxürgəysən, Oɣəzipingning otliri ularoɣa tutaxḳay; 25 Ularning makani harabə boloɣay, Qedirliri qəldərəp ḳaloɣay; 26 Qünki ular Sən uroɣanoɣa tehimu ziyankəxlik ḳilmaḳta; Sən zəhimləndürgənlərning azabioɣa gəp bilən azab ḳoxmaḳta. 27 Ularning gunaḥioɣa gunaḥ ḳoxḳaysən, Ḥəḳḳaniyliḳingning nesiwisigə ularni erixtürmigəysən. 28 Ular ḥayatliḳ dəptiridin əqürülgəy; Ḥəḳḳaniylarning ḳatarioɣa pütülmigəy. 29 Biraḳ mən bolsam bir ezilgən dərdmən; Nijatliḳing, i Huda, meni yuḳirioɣa kətürüp ḳutḳuzoɣay; 30 Mən munajat oḳup Hudaning namini mədḥiyiləymən; Təxəkkürlər bilən uni uluoɣlaymən; 31 Bu bolsa Pərwərdigarni hursən ḳilix üqün, Öküz təḳdim ḳiloɣandin əwzəldur; Münggüz-tuyaḳliri saḳ torpaḳ bərgəndinmu artuḳtur. 32 Yawax məminlər buni kərüp huxal bolidu; Hudani izdigənlər — Ḳəlbinglar yengilinidu. 33 Qünki Pərwərdigar yoḳsullarning iltijasini anglaydu, Əzigə təwə əsir ḳilinoɣanlarni u kəmsitməydu; 34 Asman-zemin Uni mədḥiyilisun! Dengiz-okyanlar ḥəm ularda yürgüqi barliḳ janiwarlar Uni mədḥiyiligəy! 35 Qünki Huda Zionni ḳutḳuzidu; Yəḥudaning xəḥərlirini ḳayta bina ḳilidu; Ular axu yərdə olturaḳlixip, igilik tikləydu. 36 Uning ḳullirining nəsilliri uningoɣa miras bolidu, Uning namini səygənlər u yərlərdə makanlixidu.

70 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «əslitix üqün» oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar, meni ḳutḳuzuxḳa aldirioɣaysən! Pərwərdigar, tez kelip manga yardəm ḳiloɣaysən! 2 Mening jenimni izdəwatḳanlar yərgə ḳaritilip rəswa ḳilinsun; Mening ziyinimdin hursən boloɣanlar kəynigə yandurulup xərməndə boloɣay. 3 Meni: — «Waḥ! Waḥ!» dəp məshirə ḳiloɣanlar əz xərməndilikidin kəynigə yanoɣay! 4 Biraḳ Seni izdigüqilərning ḥəmmisi Səndə xadlinip huxal boloɣay! Nijatliḳingni səygənlər ḥəmixə: «Huda uluoɣlansun» deyixkəy. 5 Biraḳ mən ezilgənmən, ḥəm yoḳsulmən; Yenimoɣa tezdin kəl, i Huda! Sən mening yardəmqim, mening azad ḳiloɣuqim; I Pərwərdigar, keqikməy kəlgəysən!

71 Səndin, Pərwərdigardin panaḥ tapimən; Meni ḥərgiz yərgə ḳaratmioɣaysən. 2 Əz ḥəḳḳaniyliḳingda meni ḳutulduroɣaysən; Manga ḳulaḳ saloɣaysən, Meni ḳutḳuzoɣaysən! 3 Manga əzüm daim panaḥlinidioɣan turaloɣu ḳoram tax boloɣaysən; Sən meni ḳutḳuzuxḳa buyruḳ qüxürgəysən; Qünki Sən egiz texim, ḳoroɣinimdursən. 4 Hudayim, meni rəzillərning ḳolidin, Ḥəḳḳaniyətsiz, rəḥimsiz adəmdin azad ḳiloɣaysən; 5 Qünki Sən mening ümidimdursən, i Rəb Pərwərdigar, Yaxliḳimdin tartipla mening tayanqimdursən; 6 Baliyatḳudiki waḳittin baxlap mən Sanga tayinip kəldim, Əzüng meni anamning ḳarnidin qiḳaroɣuqisən; Mədḥiyəmning temisi bolsa ḥərdaim Sən tooɣruluḳtur. 7 Mən nuroɣunlaroɣa oɣəyriy yaki karamət sanaldim; Qünki Sən mening mustəḥkəm panaḥgaḥimdursən. 8 Aoɣzim kün boyi mədḥiyiliring ḥəm xan-xəripinggə tolidu; 9 Əmdi ḳerioɣinimda meni taxlimioɣaysən; Maoɣdurum kətkinidə, məndin waz kəqmigəysən. 10 Qünki düxmənlirim manga ḳarxi səzlixidu; Jenimni elixḳa kəzləwatḳanlar ḳəstlixip: — 11 «Huda uningdin waz kəqti; Uni ḳooɣlap tutuwelinglar, Qünki ḳutuldurudioɣanlar yoḳtur» — deyixidu. 12 I Huda, məndin yiraḳlaxmioɣaysən; I Hudayim, manga yardəmgə tez kəlgəysən! 13 Jenimoɣa küxəndə boloɣanlar xərməndə bolup yoḳitilisun; Ziyinimoɣa intilgənlər rəswaliḳ ḥəm xərməndiqilik bilən ḳaplansun; 14 Biraḳ mən bolsam, izqil ümidtə bolimən, Seni tehimu mədḥiyiləymən. 15

Ḥəkḳaniyliḳing, nijatliḳing aoŋzimda kün boyi bayan ḳilinidu; Bular san-sanaḳsizdur, bilginimdin kəp artuḳtur. **16** Mən Rəb Pərwərdigarning büyük ixlirini jakarlioŋan ḥalda kelimən; Sening ḥəkḳaniyliḳingni yad etip jakarlaymən — Pəḳət Seningkinila! **17** I Huda, Sən yaxliḳimdin tartip manga əgitip kəlgənsən; Bügüngə kədər Sening ḳiloŋan karamət ixliringni jakarlap keliwatimən. **18** Əmdi ḥazir mən ḳerip, aḳ qaqliḳ boloŋinimda, i Huda, Mən bu dəwrgə [küqlük] bilikingni [jakarlioŋuqə], Kelər əwladning ḥəmmisigə ḳudritingni ayan ḳiloŋuqə, [Meni taxliwətmigəysən]! **19** I uluoŋ karamət ixlarni ḳiloŋan Huda, Ḥəkḳaniyliḳing pələkkə taḳaxti; Sanga kimmu ohxax bolalisun! **20** Sən manga kəp ḥəm eoŋir külpətlərni kərsətkənikənsən, Meni ḳaytidin yengilaysən, yər təgliridin ḳayturup elip qiḳisən; **21** Sən mening izzət-ḥərmitimni tehimu yuḳiri ḳilip, Ḥər tərəptin manga təsəlli berisən. **22** Mən Seni rawab qelip mədḥiyiləymən, Sening ḥəḳiḳitingni mədḥiyiləymən, i Hudayim; Qiltar qelip Seni küyləymən, i Sən, Israilning Muḳəddisi! **23** Sanga küylər eytḳinimda, ləwlirim təntənə ḳilidu, Əzüng ḥərlükkə qiḳaroŋan jenimmu xundaḳ roḥlinip eytidu; **24** Tilim kün boyi ḥəḳḳaniyliḳing tooŋrisida səzləydu; Qünki manga yamanliḳ ḳilmaḳqi boloŋanlar yərgə ḳaritilip rəswa ḳilinidu.

72 Sulayman üqün: — I Huda, padixaḥḳa ḥəkümliringni tapxuroŋaysən; Padixaḥning ooŋlioŋa Əz ḥəḳḳaniyliḳingni bərgəysən. **2** Xundaḳ boloŋanda u Əz həlḳing üqün ḥəḳḳaniyliḳ bilən, Sanga təwə ezilgən məminlər üqün adillik bilən ḥəküm qiḳiridu; **3** Taoŋlar həlḳḳə tinq-amanliḳ elip kelidu, Edirliḳlarmu ḥəḳḳaniyliḳ bilən xundaḳ ḳilidu. **4** Padixaḥ həlḳ arisidiki ezilgənlərgə adil ḥəkümlərni qiḳiridu; U namratlarning balilirini ḳutḳuzidu, Zalimlarni bitqit ḳilidu. **5** Xundaḳ boloŋanda kün wə ay yoḳ bolup kətmisila, Əwladtin-əwladḳa həlḳ Səndin əyminidu. **6** U bolsa goya yengidin oroŋan otlaḳḳa yaoŋḳan yamoŋurdək, Yər suoŋiridioŋan ḥəl-yeoŋinlardək qüxidu. **7** Uning künliridə ḥəḳḳaniylar ronaḳ tapidu; Ay yoḳ boloŋuqə tinq-amanliḳ texip turidu. **8** U dengizdin-dengizlaroŋiqə, [əfrat] dəryasidin yər yüzining qətlirigiqə ḥəküm süridu. **9** Qəl-bayawanda yaxawatḳanlar uning aldida bax ḳoyidu; Uning düxmənliri topilarni yalaydu. **10** Tarxixning wə arallarning padixaḥliri uningoŋa ḥədiyələr təḳdim ḳilidu, Xeba wə Sebaning padixaḥlirimu sowoŋatlar sunidu. **11** Dərwəkə, barliḳ padixaḥlar uning aldida səjdə ḳilidu; Pütkül əllər uning hizmitidə bolidu; **12** Qünki u pəryad kətürgən yoḳsullarni, Panaḥsiz ezilgənlərni ḳutulduridu; **13** U yoḳsul-ajizlaroŋa iqini aoŋritidu, Yoḳsullarning jenini ḳutḳuzidu; **14** Ularning jenini zulum-zomigərliktin ḥərlükkə qiḳiridu, Ularning ḳeni uning nəzəridə ḳimmətliktur. **15** [Padixaḥ] yaxisun! Xebaning altunliridin uningoŋa sunulidu; Uning üqün dua tohtawsiz ḳilinidu; Uningoŋa kün boyi bəht tilinidu; **16** Yər yüzidiki ḥosul mol bolidu, Ḥətta taoŋ qoḳḳiliridimu xundaḳ bolidu. [Mioŋ-mioŋ] qüxkən mewilər Liwandiki ormanlardək təwrinidu; Xəḥərdikilər bolsa daladiki ot-yexilliḳtək güllinidu; **17** Uning nami mənggügə əqməydu, Uning nami ḳuyax yoḳaloŋuqə turidu; Adəmlər uning bilən əzlirigə bəht tiləydu, Barliḳ əllər uni bəhtlik dəp atixidu. **18** Israilning Hudasi, Pərwərdigar Hudaoŋa təxəkkür-mədḥiyə boloŋay! Karamət ixlarni Yaratḳuqi yaloŋuz Udur! **19** Uning xərəplik namioŋa mənggügə təxəkkür-mədḥiyə oḳulsun! Uning xan-xəḥriti pütkül dunyani ḳapliqay! Amin! Wə amin! **20** Yəssəning ooŋli Dawutning dualiri xuning bilən tamam boldi.

73 Asaf yazoŋan küy: — Dərwəkə Huda Israiloŋa, Ḳəlbi sap boloŋanlaroŋa meḥribandur; **2** Lekin əzüm bolsam, putlixip yiḳilip qüxüxkə tasla ḳaldim; Ayaoŋlirim teyilip kətkili ḳil ḳaldi; **3** Qünki rəzillərning ronaḳ tapḳanliḳini kərüp, Ḥakawurlaroŋa ḥəsət ḳildim; **4** Qünki ular ölümidə azablar tartmaydu, Əksiqə teni məzmut wə saoŋlam turidu. **5** Ular insanoŋa has japani kərməydu, Yaki həḳlərdək balayi'apətkə uqrimaydu. **6** Xunga məoŋrurluḳ marjandək ularoŋa esilidu, Zorluḳ-zomigərlik tondək ularoŋa qaplixidu. **7** Ular səmrip kətkənlikidin kəzliri tompiyip qiḳti; Ularning ḳəlbidiki hiyalətlər ḥəddidin exip ketidu. **8** Baxḳilarni məshirə ḳilip zəḥərlik səzləydu; Ḥalini üstün ḳilip diwinip, doḳ ḳilidu. **9** Ular aoŋzini pələkkə ḳoyidu, Ularning tilliri yər yüzini kezip yüridu. **10** Xunga [Hudaning] həlḳi muxularoŋa mayil bolup, Ularning degənlirini su iqkəndək ahirioŋiqə iqip: — **11** «Təngri ḳandaḳ bilələytti?», «Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqida bilim barmu?» — dəydu. **12** Mana bular rəzillərdur; Ular bu dunyada raḥət-paraoŋətni kəridu, Bayliḳlarni toplaydu. **13** «Aḥ, ḥəḳiḳətən bikardin-bikar kənglümni paklanduruptimən, Gunaḥsiz turup ḳolumni artuḳqə yuyup kəptimən; **14** Bikaroŋa kün boyi japa qekiptimən; Xundimu ḥər səḥərdə [wijdanning] əyibigə uqrap kəldim!». **15** Biraḳ mən: — «Bundaḳ [desəm], Bu dəwrdiki pərzəntliringgə

asiylik қiloɣan bolmamdimən?» — dedim. **16** Ularni kallamdin ətküzəy desəm, Kəzümgə xundaқ eoɣir kəründi. **17** Təngrining muқəddəs jayliriоɣa kirgüqə xundaқ oylidim; Kirgəndila [yamanlarning] aқiwitini qüxəndim. **18** Dərwəқə Sən ularni teyiloɣaқ yərlərgə orunlaxturisən, Ularni yiқitip parə-parə қiliwetisən. **19** Ular kəzni yumup aqқuqila xunqə parakəndə bolidu, Dəhxətlər ularni besip yoқitidu! **20** Sən i Rəb, qüxtin oyoɣanoɣandək oyoɣinip, Ornungdin turup ularning siyaқini kəzgə ilmaysən. **21** Yürəklirim қaynap, Iqlirim sanjiloɣandək boloɣan qaoɣda, **22** Өzümni ҳeqnemə bilməydioɣan bir ҳamaқət, Aldingda bir ҳaywan ikənlikimni bilip yətтim. **23** Ҳalbuki, mən ҳəmixə Sən bilən billə; Sən meni ong қolumdin tutup yəliding; **24** Өz nəsiҳəting bilən meni yetəkləysən, Xan-xəripngni namayan қiloɣandin keyin, Ahirida Sən meni əzünggə қobul қilisən. **25** Ərxtə Səndin baxқa mening kimim bar? Yər yüzidə bolsa Səndin baxқa ҳeqkimgə intizar əməsmən. **26** Ətlirim ҳəm қəlbim zəiplixidu, Lekin Huda қəlbimdiki қoram tax ҳəm mənggülük nesiwəmdur! **27** Qünki mana, Səndin yiraқ turoɣanlar ҳalak bolidu; Wapasizlik қiloɣan paҳixə ayaldək Səndin waz kəqkənlərning ҳərbirini yoқitisən. **28** Biraқ mən üqün, Hudaoɣa yeқinlixix əwzəldur! Uning barlik қiloɣan ixlirini jakarlax üqün, Rəb Pərwərdigarni tayanqim қildim.

74 Asaf yazoɣan «Maskil»: — I Huda, Sən nemixқa mənggügə bizni taxliwətting? Nemixқa oɣəzipingni tütün qiқaroɣandək Өz yayliқingdiki қoyliringoɣa qiқirisən? **2** Өzüng rənə tələp azad қiloɣan jamaitingni, Yəni Өz mirasing boluxқa kədimdə uloroɣa ҳəmjəmət bolup қutқuzoɣan kəbilini, Өzüng makan қiloɣan Zion teoɣini yadingoɣa kəltürgəysən! **3** Қədəmliringni muxu mənggülük harabliқlaroɣa қaratқaysən, Düxmənlər muқəddəs jayingda gumran қiloɣan barlik nərsilərgə [қarioɣaysən]; **4** Rəқibliring jamaətgaҳingning otturisida ҳər-pər қilidu; Məjizatlar saқlanoɣan orunoɣa ular өz tuoɣlirini tikti. **5** Ҳərbiri əzlirini kərsitixip, palta oynitip orman kəsküqidək, **6** Ular ҳazir [muқəddəs jayingdiki] nəқixlərni ala қoymay, palta-bolқilar bilən qeқiwətti; **7** Ular muқəddəs jayingoɣa ot қoydi; Өz namingdiki makanni buloɣap, yər bilən təng қiliwətti. **8** Ular kənglidə: «Biz bularning ҳəmmisini yoқitayli» dəp, Təngrining zemindiki jamaətgaҳlirining ҳərbirini kəydürüwətti. **9** Bizgə əslətmə boloɣan məjizatlarni ҳeq kərəlməymiz; Pəyoɣəmbərlərmu kəlməskə kətti; Arimizdimu bu ixlarning қaqanoɣiqə bolidioɣanlikini bilidioɣan birsi yoқtur. **10** Қaqanoɣiqə, i Huda, rəқibing Seni məshirə қilidu? Düxmən namingni mənggügə ҳaқarətləmdu? **11** Sən қolungni, yəni ong қolungni nemixқa tartiwalisən? Қolungni қoynungdin elip, ularni yoқatқaysən! **12** Biraқ Huda kədimdin padixaҳim bolup kəlgən, Yər yüzining otturisida қutқuzuxlarni elip baroɣuqi Udur. **13** Sən dengiz süyini küqüng bilən bəldung, Sulardiki əjdiҳalarning baxlirini yarding. **14** Dengizdiki lewiatanning baxlirini qeқip, Uning gəxini ozuқ қilip qəldiki yawayilaroɣa bəlüp bərding. **15** Yərni yerip bulaқlarni, eriқlarni aққuzdung, Sən tohtimay eқiwatқan dəryalarni қurutuwətting. **16** Kün Sening, tünmu Seningkidur; Ay bilən қuyaxni orunlaxturdung. **17** Yər yüzining qegralirini bəlgiliding; Yaz bilən қixni — Sən xəkilləndürdüng. **18** Xuni esingdə tutқaysən, i Pərwərdigar: — Bir düxmən Seni məshirə қildi, Ҳamaқət bir həlқ namingni ҳaқarətlidi. **19** Pahtikingni yirtқuq ҳaywanlaroɣa tutup bərmigəysən; Ezilgən məminliringning ҳayatini mənggü untumioɣaysən. **20** Өz əҳdənggə қarioɣaysən, Qünki zemindiki қarangoɣu bulung-puqқaқlar zorluқ-zumbuluқning turaloɣuliri bilən toldi. **21** Ezilgüqilərni nomus bilən yandurmioɣaysən; Ezilgənlər, yoқsullar namingni mədҳiyiligəy. **22** Ornungdin turoɣin, i Huda, Өz dəwayingni sorioɣaysən; Ҳamaқət kixining Өzüngni kün boyi məshirə қiliwatқinini esingdə tutқaysən. **23** Düxmənliringning quқanlirini untumioɣaysən; Sanga қarxi қozoɣaloɣanlarning dawrangliri tohtimay kətürülməktə.

75 Nəoɣmiqilərning bexioɣa «Ҳalak қilmioɣaysən» degən aҳangda oқulsun dəp tapxuruloɣan, Asafning küy-nahxisi: — Sanga təxəkkür eytimiz, i Huda, təxəkkür eytimiz! Qünki naming bizgə yeқindur; Buni, қiloɣan karamətliring ispatlap jakarlaydu. **2** [Mənki Pərwərdigar]: — «Mən bekitkən waқitni ihtiyarimoɣa aloɣinimda, Adalət bilən soraқ қilimən; **3** Yər ҳəm yərning üstidə turuwatқanlar təwrinip tursimu, Uning tüwrüklirini turoɣuzoɣuqi Өzümdurmən» — dedi. (Selaҳ) **4** Mahtanoɣanlaroɣa: — «Mahtanmanglar», Ҳəm rəzillərgə «Münggüzüngni kətürmə» — dedim; **5** «Münggüzüngni yuқiri kətürmə; Boynungni қattiқ қilip oɣadiyip səzlimə!» **6** Qünki kətürülüx xərқtin yaki oɣərbtin əməs, Yaki jənubtinmu kəlməydu; **7** Qünki Huda sotqidur; U birsini kətüridu, birsini qüxüridu. **8** Qünki Pərwərdigarning қolida bir қədəҳ turidu; Uningdiki xarab kəpüklixiwatidu;

U əbjəx xarab bilən toldi; Huda uningdin təkidu; Dərwəkə yər yüzidiki barlik rəzillər uning duoɣini koymay iqiwetidu; **9** Mən bolsam, mənggügə guwahlik berimən: — Yakupning Hudasioɣa küylərni eytimən. **10** «Mən rəzillərning münggüzlirining ḥəmmisini kesip taxlaymən; Birak ḥəkkaniylarning münggüzliri kətürülidu!».

76 Nəoɣmiqilərning bexioɣa, tarlik sazlarda qelinsun dəp tapxuruloɣan, Asafning küy-nahxisi: — Yəhudada Huda tonuloɣandur; Uning nami Israilda uluoɣdur. **2** Uning panahiy jayi Salemda, Zion teoɣida Uning makani bar. **3** U yərdə U otluk oklarni, Kalkan, kiliq ḥəm jəng korallirini qekip taxlidi. (Selah) **4** Өzüng ow-olja taoɣliridin nəkədər xərəplik, nəkədər əlasən! **5** Baturlar bulandi; Ular uzun uykuoɣa kətti; Palwanlarning ḥeqkaysisi əz kolini kətürəlmidi. **6** Sening əyiblixing bilən, i Yakupning Hudasi, Jəng ḥarwisi ḥəm atlar əlüktək uhlitildi. **7** Səndin, Səndin korkux kerəktur; Oɣləzəpləngininggdə kim aldingda turalisun? **8** Yər yüzidiki barlik yawax məminlərni kutkuzux üqün, Sən Huda sorak kilixka ornungdin turoɣan wakɣtingda, Asmandin ḥəkümni qikirip anglatkuzdung; Yər bolsa wəhimigə qüxüp, süküt kildi. (Selah) **10** Qünki insanlarning kəhri Sanga xəhrət kəltüridu; Ularning kaloɣan kəhri Sanga bəlwaoɣ bolidu. **11** Pərwərdigar Hudayinglaroɣa kəsəm kilip, əməl kilinglar; Uning ətrapidiki yurttikilər korkuxi kerək boloɣuqioɣa ḥədiyələr sunsun; **12** U əmirlərningmu rohini sunduridu; U yər yüzidiki padixahlaroɣa dəhxətliktur.

77 Nəoɣmiqilərning bexi Yədutunoɣa tapxuruloɣan, Asaf yazoɣan küy: — Awazim Hudaoɣa kətürüldi, mən pəryad kilimən; Awazim Hudaoɣa kətürüldi, U manga kulak salidu. **2** Beximoɣa kün qüxkəndə, mən Rəbni izdidim; Keqiqə kolumni [duaoɣa] kətürüp, box koymidim; Jenim təsəllini halimay rət kildi. **3** Mən Hudani əsləp seoɣindim, ah-zar kildim; Seoɣinip oylinip, rohim parakəndə boldi. (Selah) **4** Sən mening kəzümni yumdurmiding; Qongkur oɣəxlik ilkidə boloɣanlikimdin səzliyəlməyttim. **5** Mən: «Kona zamandiki künlərni, Kədimki yillarni hiyal kilimən; **6** Keqilərdə eytkan nahxamni əsləymən; Kənglümdə qongkur hiyal sürimən» — [dedim]; Rohim intilip izdiməktə idi; **7** — «Rəb mənggügə taxliwetəmdu? U kaytidin iltipat kərsətməmdu? **8** Uning əzgərməs muḥəbbiti əmdi mənggügə tügəp kəttimu? Uning wədisi əwladtin-əwladkiqə inawətsiz bolamdu? **9** Təngri mehir-xəpkitini kərsitixni üntudimu? U oɣəzəplinip Өz rəḥimdillikini tohtitiwəttimu?». (Selah) **10** Andin mən mundak dedim: — «Bundak desəm bolmaydu, bu [etikadimning] ajizlikï əməsmu! Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining ong kolining yillirini, Yəni Yahning kiloɣanlirini — yad etimən; Kədimdin buyanki karamətliringni əsləymən. **12** Sening barlik ixligənliring üstidə seoɣinip oylinimən; Sening kiloɣanliring üstidə istikamət kilimən; **13** I Huda, yolung bolsa pak-mukəddəsliktidur; Hudadək uluoɣ bir ilah barmidur? **14** Məjizilər Yaratkuqi Ilahdursən; Əl-millətlər ara Sən küqüngni namayan kilding. **15** Өz biliking bilən Өz həlkingni, Yəni Yakup wə Yüsüpning pərzəntlirini ḥərlükkə qikaroɣansən; (Selah) **16** Sular Seni kərdi, i Huda, sular Seni kərdi; Titrək ularni basti, Dengiz təgliri patiparak boldi. **17** Kara bulutlar sularni təküwətti; Asmanlar zor sadasini anglatti; Bərhak, Sening okliring tərəp-tərəpkə etildi. **18** Güldürmamangning awazi kara kuyunda idi, Qakmaklar jahanni yorutti; Yər yüzi alakzadə bolup təwrəndi. **19** Sening yolung okyan-dengizlarda, Kədəmliring qongkur sulardidur, Ayaoɣ izliringni tapkili bolmaydu. **20** Sən koy padisini bakkandək, Musa wə Ḥarunning koli bilən Өz həlkingni yetəkliding».

78 Asaf yazoɣan «Maskil»: — I Mening həlkim, təlimimni anglanglar, Aoɣzimdiki səzlərgə kulak selinglar. **2** Mən aoɣzimni bir təmsil bilən aqimən, Kədimki tepixmaklarni elan kilimən. **3** Biz bularni anglioɣan, bilgən, Ata-bowilirimiz ularni bizgə eytip bərgən. **4** Biz bularni ularning əwladliridin yoxurmaymiz, Kelidioɣan dəwrgə Pərwərdigarning mədhiyilirini, Uning küq-kudritini, Uning kiloɣan karamət ixlirini bayan kilimiz. **5** Qünki U Yakupta bir agah-guwahni bekitkən, Israilda bir kanunni ornatkan; U ata-bowilirimizoɣa bularni əz pərzəntlirigə əgitixni buyruoɣan; **6** Xundak kilip kelər dəwr, Yəni tuoɣulidioɣan balilarmu bularni bilsun, Ularmu ornidin turup əz balilirioɣa bularni əgətsun; **7** Pərzəntliri ümidini Hudaoɣa baoɣlisun, Təngrining kiloɣanlirini untumisun, Bəlki Uning əmrlirigə kirsun; **8** Ular ata-bowilirioɣa ohximisun dəp, Yəni jahil ḥəm asiy bir dəwr, Өz kəlbini durus kilmioɣan, Rohi Təngrigə wapalikta turmioɣan bir dəwrgə ohximisun dəp, U xundak [buyruoɣandur]. **9** Mana Əfraimning əwladliri, Korallanoɣan okyaqilar bolsimu, Jəng künidə səptin

yandi. 10 Ular Hudaning əhdisini tutmidi, Bəlki Uning
Təwrat-қanunida mengixni rət қildi. 11 Ular Uning
қiloƣanlirini, Əzlirigə kərsətkən karamətlirini untudi.
12 U Misirning zeminida, Zoanning dalasida, Ularning
ata-bowilirining kəz aldida məjizilərni kərsətkənidi;
13 U dengizni bəlüwetip, Ularni otturisidin ətküzgən;
Sularni dəwə-dəwə қilip tiklidi. 14 U kündüzdə bulut
bilən, Keқidə ot nuri bilən ularni yetəklidi. 15 Qəl-
bayawanda taxlarni yeriwətti, Qongқur surlardin
uroƣup qiққandək iqimlikni mol қildi; 16 U hada taxtin
əstəng-eқinlarni ҳasil қildi, Suni dəryalardək aққuzdi.
17 Birақ ular yənə Uning aldida gunaҳ қiliwərdi,
Qəldə Ҳəmmidin Aliy Boloƣuqioƣa asiylиқ қildi. 18
Ular kənglidə Təngrini sinidi, Nəpsini қanduruxқa
yeməklikni tələp қildi. 19 Ular Hudani ҳaқarətləp: —
«Təngri qəl-dəxttə dastihan salalamdu? 20 Mana U
қoram taxni uruwidi, Sular uroƣup, Eқinlar bulaқtək
texip qiқti; Əmdi U bizgə nanmu berələmdu? Əz həlқini
gəx bilən təminliyələmdu?» — deyixti. 21 Xuning bilən
Pərwərdigar anglap, oƣəzəpləndi; Yaқupқa ot tutaxti,
Israiloƣa aqqiқi kətürüldi; 22 Qünki ular Hudaoƣa
ixənmidi, Uning nijatliқioƣa ular tayanmidi, 23 U ərxtin
bulutlarni buyrup, Asman dərwazilirini aqқanidi;
24 U ular üstigə «manna»ni yaoƣdurup, Ularoƣa
ərxtiki axliқni bərgənidi; 25 Xuning bilən insanlar
küq igilirining nenini yegənidi; U ularoƣa қanoƣuqə
ozuқni əwətkənidi. 26 Əmdi U asmanda xərқ xamili
qiқirip, Küqi bilən jənub xamilinimu elip kəldi; 27 U
gəxni qang-tozandək ular üstigə qüxürdi, Dengizlar
saҳilidiki қumlardək uqar-қanatlarni yaoƣdurdi. 28 U
bularni ularning bargaҳining otturisioƣa, Qedirlirining
ətrapioƣa qüxürdi. 29 Ular boluxiqə yəp toyuxti,
Qünki ularning nəpsi tartқinini [Huda] ularoƣa
kəltürgənidi. 30 Lekin ular nəpsi tartқinidin tehi
zerikməyla, Gəxni eoƣizlirida tehi qaynawatқinidila,
31 Hudaning oƣəzipi ularoƣa қarita қozoƣaldi; U ulardin
əng қamətliklirini қiriwətti, Israilning sərhil yaxlirini
yərgə uruwətti. 32 Mana, xundaқ bolsimu, Ular
yənila dawamliқ gunaҳ қiliwərdi, Uning məjizilirigə
tehiqila ixənmidi; 33 Xunga U ularning künlirini
biҳudiliktə, Yillirini dəkkə-dükkilik iqidə tügətküzdi.
34 U ularni əltürgili turoƣanda, Andin ular Uni izdidi;
Ular yolidin yenip, intilip Təngrini izdidi; 35 Ular
Hudaning ularning uyultexi ikənlikini, Ҳəmmidin Aliy
Boloƣuqi Təngrining ularning ҳəmjəmət-қutқuzoƣuqisi
ikənlikini esigə kəltürdi. 36 Birақ ular aoƣzi bilən
Uningoƣa huxamət қildi, Tili bilən Uningoƣa yaloƣan
səz қildi; 37 Qünki ularning kəngli Uningoƣa sadiқ
bolmidi, Ular Uning əhdisini qing tutmidi. 38 Birақ
U yənila rəҳimdil idi; Қəbiҳlikini kəqürüp, ularni
yoқatmidi; U қayta-қayta Əz oƣəzipidin yandi, U
kəҳrini қozoƣioƣini bilən ҳəmmini təkmidi. 39 U
ularning pəқət ət igiliri, Kətsə қaytip kəlməs bir
nəpəs ikənlikini yad ətti. 40 Ular qəl-dəxttə xunqə
kəp қetim Uning aqqiқini kəltürdi. Xunqə kəp қetim
bayawanda kəngligə azar bərdi! 41 Bərҳəқ, ular
қaytidin yoldin qətnəp Təngrini sinidi, Israildiki
Muқəddəs Boloƣuqining yürikini zedə қildi. 42
Ular Uning қolini [əslimidi]; Ularni zomigərning
qanggilidin ҳərlükkə қutқuzoƣan künini, Қandaқ қilip
Misirda karamətlərni yaritip, Zoan dalasida məjizilərni
kərsətkinini esidin qiқardi. 44 U [Misirliқlarning]
dəryalirini, eқinlirini қanoƣa aylandurup, Ularni
iqəlməs қilip қoydi; 45 Ularning arisioƣa nəxtərlik
qiwinlarni top-topi bilən əwətti, Ҳalak қilar paқilarni
mangdurdi; 46 Ularning ziraətlirini kepinək қurtlirioƣa
tutup berip, Məҳsulatlirini qekətkilərgə bərdi; 47
Üzüm tallirini məldür bilən urdurup, Ənjürlirini қiraw
bilən üxxütiwətti. 48 U kalilirini məldürgə soқturup,
Mallirini qaқmaқ otlirida [kəydüriwətti]. 49 U ularoƣa
oƣəzipining dəҳxətlikini — Қəhrini, aqqiқini ҳəm eoƣir
külpətlərni, Balayi'apət elip kelidioƣan bir türküm
pərixtilərnimu qüxürdi. 50 U Əz oƣəzipi üqün bir yolni
tüzləp қoydi; Ularning jenini ələmdin ayimay, Bəlki
ҳayatini wabaoƣa tapxurdi; 51 U Misirda barliқ tunji
tuoƣuloƣan balilarni, Ҳamning qedirlirida ularning
oƣururi boloƣan tunji ooƣul balilirini қiriwətti. 52 U
padiqidək Əz həlқini Misirdin səpərgə atlandurup,
Qəl-bayawandin ularni қoy padisidək baxlap mangdi;
53 Ularni aman-esən yetəkligəqkə, Ular қorқunqtin
haliy bolup mangdi; Düxmənlirini bolsa, dengiz yutup
kətti. 54 U ularni Əz muқəddəs zeminining qegrasioƣa,
Ong қoli igiliwaloƣan bu taoƣliққa elip kəldi. 55 U
əllərni ularning aldidin қooƣliwetip, Zemin üstigə
tana tartқuzup əlqəp, ularoƣa təқsim қildi; Israil
қəbililirini ularning qedirlirioƣa olturaқlaxturdi. 56
Birақ ular Hudani, Ҳəmmidin Aliy Boloƣuqini sinap
aqqiқlandurdi, Uning tapxuroƣan guwaҳ-agaҳlirini
tutmidi; 57 Bəlki ata-bowliridək yoldin teyip asiylиқ
қildi, Hain oқyadək қeyip kətti. 58 Ular egizliktə
қuroƣan ibadətgaҳlar bilən Uning oƣəzipini қozoƣidi,
Oyma butliri bilən Uning yürikini ərtidi. 59 Huda
ularni anglap oƣəzəpləndi, Israildin intayin yirgəndi.
60 U Xiloҳdiki makanini, Yəni U insan arisida turoƣan

qedirni taxlap kətti, 61 Özining qudrət bəlgisini bulap ketixkə, Xan-xəripini ixoɣaliyətqilərning qolioɣa bərdi; 62 Öz həlqini qiliqqa tapxurdi, Özining mirasi boloɣanlardin intayin oɣəzəplәndi. 63 Ot ularning yigitlirini yalmidi, Qizliri toy nahxilirida mahtalmaytti. 64 Ularning kahinliri qiliq astida yiqildi, Lekin tul hotunliri haza tutmidi. 65 Andin Rəb birsi uyqudin oyoɣandək oyoɣandi, Xarabtin jasarətlәngən palwandək towlidi. 66 U rəqiblirini urup qekindürüp, Ularni tügimәs rəswaoɣa qaldurdi. 67 Yüsüpning qedirini xallap, rət qildi; Əfraim qəbilisini tallimidi; 68 Bəlki Yəhuda qəbilisini, Yahxi kərgən Zion teoɣini tallidi. 69 [Xu yərdə] muqəddəs jayini taoɣ qoqqiliridək, Yər-zeminni əbədiy ornatqandək məzmut bina qildi; 70 U Öz quli Dawutni tallap, Uni qoy qotanliridin qaqiriwaldi; 71 Qozilirini emitidioɣan saoɣliqlarni əgixip beqixtin ayrip, Uni Öz həlqi Yaqupni, mirasi boloɣan Israilni beqixqa qikardi. 72 Dawut ularni qəlbidiki durusluqi bilən baqti, Qolining əpqilliki bilən ularni yetəklidi.

79 Asaf yazoɣan küy: — I Huda, əllər Öz mirasingoɣa bəsüp kirdi; Ular Sening muqəddəs ibadəthanangni buloɣidi; Yerusalemni dəwə-dəwə harabilərgə aylandurdi. 2 Ular qulliringning jəsətlirini asmandiki uqar-qanatlaroɣa yəm qilip, Məmin bəndiliringning ətlirini daladiki haywanatlaroɣa taxlap bərdi. 3 Ular həlqingning qanlirini Yerusalem ətrapida sudək aqquzdi, Jəsətlirini kəmgili birər adəmmu qaldurmidi. 4 Qoxnilirimiz aldida rəswaoɣa qalduq, Ətrapimizdikilərgə məshirə wə mazaq obyekti bolduq. 5 Qaqanoɣiqə, i Pərwərdigar? Sən mənggügə oɣəzəplinəmsən? Sening yüriking ot bolup ərtiniwerəmdu? 6 Qəhringni Seni tonumioɣan əllər üstigə, Namingni bilmigən padixahliqlar üstigə təkkəysən! 7 Qünki ular Yaqupni yalmap, Uning makanini harabilikkə aylanduruwətti. 8 Ata-bowilirimizning qəbihliklirini bizgə həsablimioɣaysən; Rəhimdilliqliring bizning yenimizoɣa qapsan kəlgəy! Qünki biz intayin pəs əhwaloɣa qüxürülduq. 9 Öz namingning xəhriti üqün bizgə yardəm qiloɣaysən, i nijatliqimizning Hudasi, Naming üqün bizni qutquzoɣaysən, gunahlirimizni kafarət qilip kəqürgəysən; 10 Əllər nemixqa: «Ularning Hudasi qəyərdə?» dəp mazaq qilixidu? Qulliring təkkən qan qərzining həsabi əllər arisida, kəz aldimizda qilinsun. 11 Əsirlərning ah-zarliri aldingoɣa kəlgəy; Bilikingning uluoɣluqi bilən, ələmgə buyruloɣanlarni saqlioɣaysən. 12 I Rəb, yat qoxnilirimizning Sanga qiloɣan zor haqaritini yəttə həssə qoxup əzlirigə, Yəni ularning iqi-baoɣrioɣa qayturoɣaysən; 13 Xundaq qilip, Sening həlqing — Özüng baqqan qoyliring boloɣan bizlər, Sanga mənggügə təxəkkürlər eytimiz, Əwladtin əwladqiqə Sening mədhiyiliringni ayan qilimiz.

80 «Nilupərlər» degən ahangda; bir guwahlik; Asaf yazoɣan küy: — Qulaq saloɣaysən, i Israilning padiqisi, Yüsüpni qoy padisidək bekip yetəkligüqi; I kerublar otturisida Olturoɣuqi, Nurlanoɣaysən! 2 Əfraim, Binyamin, Manassəhlərning aldida qudritingni qozoɣioɣaysən, Bizlərni qutquzoɣili kəlgəysən! 3 I Huda, bizni Öz yeningoɣa qayturoɣaysən! Jamalingning nurini qaqqaysən, xunda biz qutquzulimiz! 4 I Pərwərdigar, samawiy qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Həlqingning dualirioɣa boloɣan oɣəziping qaqanoɣiqə yalqunlap turidu? 5 Sən kəz yaxlirini ularoɣa ozuq ornida qilding, Kəz yaxlirini qaqa-qaqilap ularoɣa iqküzdung. 6 Bizni qoxnilirimizoɣa talaxqa qoydung; Düxmənlirimiz bizni məshirə qilixidu. 7 I samawiy qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Bizni Öz yeningoɣa qayturoɣaysən! Jamalingning nurini qaqqaysən, xunda biz qutquzulimiz! 8 Sən Misirdin bir tüp üzüm kəqitini elip kəlding; Yat əllərni həydiwetip, ornioɣa uni tikting. 9 Uning aldida yərni kəng aqting; U qongqur yiltiz tartip, pütün zeminoɣa yeyildi. 10 Uning sayisi taoɣlarni qaplidi; Oɣolliri qudrətlik kedir dərəhliridək əsti; 11 U xahlirini dengizoɣiqə, Piləklirini [Əfrat] dəryasi boylirioɣiqə uzartti. 12 Sən nemixqa uning qaxalirini buzup, Mewisini ətüp ketiwatqanlarning üzüp elixioɣa yol qoydung? 13 Mana ormanliqtiki yawa tongguzlar uni yeriwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozuqlinidu. 14 I samawiy qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Səndin ətünimizki, Yenimizoɣa qaytqaysən! Ərxtin halimizoɣa nəzər saloɣaysən, Kelip bu üzüm telidin həwər aloɣaysən! 15 Yəni ong qolung tikkən bu yiltizdin, Özüng üqün məzmut yetixtürgən bu ooɣlungdin həwər aloɣaysən! 16 Mana u otta kəydürüldi, Kesiwetildi; Yüzüngdiki tənbihiy qarixingni kərüp ular halak bolmaqta; 17 Qolungni ong qolungdiki adəmgə, Yəni Özüng üqün məzmut yetixtürgən Insan ooɣlioɣa qonduroɣaysən; 18 Xundaq qiloɣanda biz Səndin hərgiz qekinməymiz; Bizni yengilioɣaysən, xunda biz namingni qakirip Sanga iltija qilimiz. 19 I Pərwərdigar, samawiy qoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Bizni

Өz yeningoŋa ḳayturoŋaysən! Jamalingning nurini qaqḳaysən, xunda biz ḳutḳuzulimiz!

81 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup «Gittif»ta qelinsun dəp, Asaf yazoŋan küy: — Küḳ-ḳuwwitimiz boloŋan Hudaoŋa küy eytip yangritinglar, Yaḳupning Hudasioŋa xadlinip təntənə ḳilinglar! **2** Nahxini yangritip, dapni elip, Yeḳimlik qiltar ḥəm rawabni qelinglar! **3** Yengi ayda, bəlgiləngən waḳitta, Bayram-ḥeyt künimizdə naoŋra-sunay qelinglar! **4** Qünki bu Israil üqün bekitilgən bəlgilimə, Yaḳupning Hudasining bir pərmanidur. **5** U Misir zeminida yürüx ḳiloŋanlirida, (Xu yərdə biz qüxənməydioŋan bir tilni anglap yürəttuḳ) U buni Yüsüpkə guwaḥ ḳilip bərdi; **6** — «Uning mürisini yüktin saḳit ḳildim, Uning ḳoli sewət kətürüxtin azad boldi; **7** Ḳistaḳqilikta nida ḳilding, Mən seni azad ḳildim; Güldürmama qikḳan məhpiy jaydin sanga jawab bərdim; «Məribaḥ» suliri boyida seni sinidim». (Selaḥ) **8** — «Tingxa, həlḳim, Mən seni guwaḥlar bilən agaḥlandurmən; I Israil, Manga ḳulaḳ salsang idi! **9** Arangda yat ilaḥ bolmisun, Yat əldiki ilaḥḳa bax əgmigin! **10** Seni Misirdin elip qikḳan Pərwərdigar Hudayingdurmən; Aoŋzingni yooŋan aq, Mən uni toldurimən. **11** — Biraḳ həlḳim sadayimoŋa ḳulaḳ salmidi, Israilning Manga baoŋlanoŋusi yoḳ idi; **12** Xunga Mən ularni өz tərsalikioŋa ḳoyuwəttim; Ular өz məsliḥətliri bilən mengiwerətti. **13** — Aḥ, Mening həlḳim Manga ḳulaḳ salsa idi! Israil Mening yollirimda yürsə idi! **14** Ularning düxmənlirini tezla egildürər idim, Ḳolumni rəḳiblirigə burap, ularni basar idim. **15** Pərwərdigaroŋa nəprətləngüqilər Uning aldida zəiplixip boysunar idi; Ularning xu ahiriti mənggügə bolatti; **16** Sanga ax-buoŋdayning əng esilini yegüzər idim, Bərḥaḳ, ḳoram taxtin ḥəsəl aḳḳuzup seni ḳandurar idim».

82 Asaf yazoŋan küy: — Huda Өz ilaḥiy məjlisidə turup riyasətqilik ḳilidu, U ilaḥlar arisida ḥəküm qiḳiridu; **2** — Ḳaqanoŋiqə silər nahəḳ ḥəküm qiḳirisilər, Ḳaqanoŋiqə rəzillərgə yüz-hatirə ḳilisilər? (Selaḥ) **3** Gadaylar wə yetim-yesirlarning dəwasini soranglar, Ezilgənlər ḥəm ḥajətmənlərgə adalətni kərsitinglar; **4** Miskinlər ḥəm namratlarni ḳutḳuzunglar, Ularni rəzillərning qanggilidin azad ḳilinglar! **5** Ular bularni bilməy wə qüxənməy zulmättə kezip yürməktə, Xunga yərning ulliri təwrənməktə. **6** Mən eyttim: — «Silər ilaḥlarsilər, Ḥəmminglar Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining ooŋulliri silər; **7** Xundaḳ bolsimu silər insanoŋa ohxax əlisilər, Ḥərḳandaḳ əmir-bəgkə ohxaxla yiḳilisilər». **8** — Turoŋin, i Huda, yər-yüzini soraḳ ḳiloŋaysən! Qünki Sən barliḳ əllərgə waris boloŋuqisən!

83 Asafning küy-nahxisi: — I Huda, ün qiḳarmay turuwalma, Jim turuwalma, süküt ḳilip turuwalma, i Təngrim! **2** Qünki mana, Sening düxmənliring dawrang ḳilmaḳta, Sanga əqmənlər bax kətürməktə. **3** Ular ḳuwluḳ bilən Sening həlḳinggə suyiḳəst ḳilidu, Sening ḥimayə ḳilip ḳədirligənliring bilən ḳarxilixixni məslihətlixidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millət ḳataridin yoḳ ḳilayli! Israilning nami ikkinqi tiloŋa elinmisun!» — deməktə. **5** Ular ḥəmnəpəs, ḥəmdil məslihətləxti; Ular Sanga ḳarxi ittipaḳ tüzdi. **6** Mana, Edom wə Ismaillarning qedirliri, Moab ḥəm Ḥagriylar; **7** Gəbal, Ammon, wə Amalək; Filistiyə ḥəmdə Tur aḥaliliri, **8** Asuriyəmu ularoŋa ḳoxuldi; Ular Lut ooŋullirioŋa yar-yələk bolup kəlgən. (Selaḥ) **9** Sən Kixon dəryasida Midiyaniylaroŋa, Siseraoŋa wə Yabinoŋa ḳandaḳ taḳabil turoŋan bolsang, Ularoŋimu xundaḳ ḳiloŋaysən; **10** Bular Ən-Dor yezisida ḳiriloŋanidi, Yər üqün tizək-ooŋutḳa aylanoŋanidi. **11** Ularning əmirlirini Orəb wə Zeəbkə, Ularning daḥiylirini Zəbaḥ ḥəm Zalmunnaoŋa ohxax ḳiloŋaysən; **12** Qünki ular: «Hudaning qimən-yaylaḳlirini өzimizgə mülük ḳiliwalayli!» — dəp eytḳan. **13** I Hudayim, ularni domilinidioŋan ḳamoŋaḳtək, Xamalda uquruloŋan saman kəbi soruwətkəysən. **14** Ot ormanlikḳa tutaxḳanoŋa ohxax, Yalḳun taoŋlarni kөydürgəngə ohxax, **15** Sən yənə ularni borining bilən ḳooŋlioŋaysən, Ḳara ḳuyuning bilən wəḥimigə saloŋaysən; **16** Ularning Sening namingni izdixi üqün, Ularning yüzlirini xərm-ḥaya bilən qəmdürgəysən, i Pərwərdigar! **17** Ular nomustin əbədiy xərməndə bolsun, Jaḥanoŋa rəswa bolup yoḳitilsun. **18** Ular bilsunki, Naming Pərwərdigar boloŋan Sənla pütkül jaḥandiki əng Aliy Boloŋuqidursən.

84 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Gittif»ta qelinsun dəp, Koraḥning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — Makanliring nəḳədər əzizdur, Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar! **2** Jenim Pərwərdigarning ḥoyliliioŋa təxna bolup, Seoŋinip ḥətta ḥalidin ketidu, Dilim wə ətlirim ḥayat Təngrigə təlmürüp nida ḳilidu; **3** Mana, ḥətta mubarək ḳuḳaqmu bir makanni tapḳan, Ḳarlioŋaqmu өzigə ḥəm bala tuoŋidioŋan uwa yasaydioŋan jayni tapḳan, — Yəni Sening ḳurbangaḥliringdin, I samawi ḳoxunlarning

Sərdari bolоған Pərwərdigar, — Mening Padixaһim, mening Hudayim! 4 Sening өyüngdə turuwatқanlar bəhtliktur! Ular üzlüksiz Seni mədһiyiləydu. (Selaһ) 5 Küq-қudriti Səndin bolоған kixi bəhtliktur — Қəlbidə kətürülmə yollar bolоanlar; 6 Yiоа wadisidin ətkəndə, Ular uni bulaқlikқa aylandurar; Bərһək, küz yamоurliri uni bərikətlərgə tolduridu. 7 Ular küqigə-küq ulap mengiweridu; Hərbiri Zionоа yetip kelip, Hudaning һuzurida һazir bolidu. 8 I samawiy қoxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigar, duayimni anglioаysən; I Yaқupning Hudasi, қulaқ saloаaysən! (Selaһ) 9 Қara, i қalқinimiz bolоған Huda, Өzüng məsiһ қiloаiningning yüzigə iltipat bilən қarioаin! 10 Qünki Sening һoyliliringda ətkən bir kün Baxқa yərdə ətkən ming kündin əladur; Rəzillərning qedirliridə yaxioандin kərə, Hudayimning өyining bosuоisida turoаinim yahxidur. 11 Pərwərdigar Huda қuyax wə қalқandur, Pərwərdigar xapaət wə xan-xөһrət bəһx etidu; Durus mangoанlardin U һərқandaқ iltipatni һeq ayimaydu; 12 Samawiy қoxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigar, Bəhtliktur Sanga tayanоған insan!

85 Nəoаmiqilərning bexioа tapxurulup oқulsun dəp, Koraһning ooulliri üqün yeziloған küy: — Sən Өz zeminingoа iltipat kərsitip, Yaқupni sürgünlüktin қayturoаaniding, i Pərwərdigar. 2 Həlқingning қəbiһlikini kəqürüm қilip, Barliқ gunaһlirini yapқaniding. (Selaһ) 3 Sən pütün қəһringni iqinggə қayturuwelip, Oəzipingning əxəddiylikidin yanоanidingsən. 4 Əmdi bizni Өz yeningoа қayturoаaysən, i nijatliқimiz bolоған Huda! Bizgə bolоған aqqiқingoа һay bərgəysən! 5 Sən bizgə əbədiy oəzəplinəmsən? Əwladtin-əwladқiqə oəzipingni sozamsən? 6 Həlқing Өzüngdin xadlinixi üqün, Bizni қaytidin yengilimamsən? 7 Bizgə өzgərməs muһəbbitingni kərsətkəysən, i Pərwərdigar, Bizgə nijatliқingni ata қiloаaysən! 8 Təngri Pərwərdigarning nemilərni dəydioанliқioа қulaқ salay; Qünki U Өz həlқigə, Өz məmin bəndilirigə aman-hatirjəmlikni səzləydu; Ular yənə һamaқətlikkə қaytmisun! 9 Zeminimizda xan-xөһrətning turuxi üqün, Dərһəқiқət, Uningdin əyminidioанlaroа Uning nijatliқi yeқindur; 10 Өzgərməs muһəbbət wə һəқiқət өzara kərüxti; Һəққaniyət wə aman-hatirjəmlik bir-birini səyüxti; 11 Һəқiқət yərdin ünüp qiқmaқta, Һəққaniyət ərxlərdin қaraydu. 12 Pərwərdigar bərikət beridu, Zeminimiz һosulini beridu; 13 Һəққaniyət Uning aldida mangidu, Uning қədəmlirigə yol һazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Қuliқingni mən tərəpkə tutқin, i Pərwərdigar, manga jawab bərgəysən; Qünki mən ezilgən wə һajətməndurmən. 2 Jenimni saқlioаaysən, Qünki mən Sanga məmindurmən; I Sən Hudayim, Sanga tayanоған қulungni қutқuzoаaysən; 3 Manga meһir-xəpқət kərsətkəysən, i Rəb, Qünki mən kün boyi Sanga nida қilimən. 4 Қulungning jenini xad қiloin, Qünki jenim Sanga təlmürüp қaraydu; 5 Qünki Sən Rəb, meһriban, kəqürümqan Sən! Өzənggə iltija қiloанlarning һəmmisigə zor meһir-muһəbbət kərsətküqidursən! 6 Mening duayimoа қulaқ saloin, i Pərwərdigar, Yelinixlirimning sadasini anglioаaysən; 7 Beximoа kün qüxkəndə, Mən Sanga iltija қilimən, Qünki Sən manga jawab berisən. 8 Ilaһlar arisida Sening təngdixing yoқtur, i Rəb; Қiloған ixliringningmu təngdixi yoқtur. 9 Sən yaratқan barliқ əllər kelip sening aldingda səjdə қilidu, i Rəb, Namingni uluoаaydu. 10 Qünki Sən naһayiti büyüksən, Məjizilərni Yaratқuqidursən; Sən Hudadursən, yalouz Sənla. 11 Өz yolungni manga өgətkəysən, i Pərwərdigar, Wə Sening һəқiқitingdə yürimən; Namingoа һərmət-əyminixtə boluxum üqün, қəlbimni pütün қiloаaysən. 12 Ya Rəbbim Huda, pütün қəlbim bilən Seni mədһiyiləymən, Əbədil'əbəd namingni uluoаaymən. 13 Qünki manga bolоған meһir-muһəbbiting zordur, Sən təһtisaraning təgliridin jenimni қutқuzisən; **(Sheol h7585)** 14 I Huda, təkəbburlar manga қarxi kətürüldi, Əxəddiylərning jamaiti jenimni izdiməktə, Ular Seni nəzirigə almәydu! 15 Əmma Sən, Rəb, rəһimdil wə xəpқətlik Ilaһsən, Asanliқqə aqqiқlanmaysən, Meһir-muһəbbət һəm һəқiқət-sadiқliқing texip turidu. 16 Mən tərəpkə burulup, xəpқət kərsətkəysən; Өz қulungoа küqüngni bərgəysən, Dedikingning ooqlini қutқuzoаaysən! 17 Manga өqmənlərning uni kərüp hijil boluxi üqün, Iltipatingni kərsitidioған bir alamətni manga kərsətkin; Qünki Sən Pərwərdigar, manga yardəm қilding, Manga təsəlli berip kəlgənsən.

87 Koraһning ooqulliri üqün yeziloған küy-nahxa: — Uning uli bolsa muқəddəs taoқlardidur. 2 Pərwərdigar Zionning dərwazilirini səyidu, Yaқupning barliқ makan-jayliridinmu əwzəl kəridu; 3 Sening xəripinggə uluoқ ixlar eytilmaқta, i Hudaning xəһiri! (Selaһ) 4 «Meni tonup bilgənlər arisida Raһab bilən Babilni tiloа alimən; Mana Filistiyə, Tur bilən Efiopiyə;

Mana bu adəm xu yərdə tuoɣuloɣan» — dəymən. **5** Bərḥək, Zion toоɣruluk xundak eytilidu: — «Bu adəm, palanqi-pokunqi uningda tuoɣuloɣan, Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining Θzi uni mustəḥkəmləydu». **6** Həlk-ḳowmlarni hatiriliginidə Pərwərdigar: — «Bu kixi bu yərdə tuoɣuloɣan» — dəp alaḥidə hatirigə yezip ḳoyidu. (Selaḥ) **7** Nahxiqilar, ussulqilar xuni təng eytidu: — «Mening barlik bulak-mənbəlirim seningdidur!»

88 Koraḥning ooɣulliri üqün yeziloɣan küy-nahxa: — Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Mahalat-leanot» aḥangida oḳulsun dəp, Əzralik Ḥeman yazoɣan «Maskil»: — I Pərwərdigar, nijatlikim boloɣan Huda, Keqə-kündüz Sanga nalə ḳilip kəldim. **2** Duayim Sening aldingoɣa kirip ijabət bolsun; Nidayimoɣa ḳulak saloɣaysən; **3** Qünki dərdlərdin jenim toyoɣan, Ḥayatim təḥtisaraoɣa yeḳinlaxḳan, **(Sheol h7585)** **4** Ḥangoɣa qüxüwatḳanlar ḳatarida ḥesablinimən; Küq-madari ḳuruoɣan adəmdək bolup ḳaldim. **5** Θlüklər arisioɣa taxlanoɣanmən, Ḳirilip kəbridə yatḳanlardək; Sən ularni yənə əsliməysən, Ular ḳolungdin üzüp elinip yirak ḳilinoɣan. **6** Sən meni ḥangning əng tegigə, Zulmətlik jaylaroɣa, dengizning qongḳur yərlirigə qəmdürdüng. **7** Kəḥring üstümgə eoɣir yüktək basti, Barlik dolḳunliring bilən meni ḳiyniding. **8** Məndin dost-buradərlirimni yirakḷaxturdung; Ularni məndin yirgəndürdüng; Mən ḳamaloɣanmən, ḥeq qikalmaymən. **9** Kəzlirim azab-oḳubəttin hirələxti; Ḥər küni Sanga nida ḳilimən, i Pərwərdigar, Ḳollirimni Sanga kətürüp kəldim. **10** Θlüklərgə məjizə kərsitərsənmu? Mərḥumlar ornidin turup Sanga təxəkkür eytarmu? **11** Θzgərməs muḥəbbiting ḳəbridə bayan ḳilinarmu? Ḥalakət diyarida sadiḳlik-ḥəḳikiting mahtilarmu? **12** Karamətliring zülməttə tonularmu? Ḥəḳḳaniyliking «untulux zemini»də bilinərmu? **13** Birak mən bolsam, Pərwərdigar, Sanga pəryad kətürimən, Tang səḥərdə duayim aldingoɣa kiridu. **14** I Pərwərdigar, nemigə jenimni taxliwətting? Nemigə jamalingni məndin yoxurdung? **15** Yaxlikimdin tartip mən ezilgən, bimardurmən; Wəḥxətliringni kərüwerip ḥeq ḥalim ḳalmidi. **16** Kəḥring üstümdin ətti; Wəḥimiliring meni nabut ḳildi. **17** Ular kün boyi taxḳin suliridək meni orawaldi, Tamamən meni qəmdürdi. **18** Jan dostlirimni, aoɣinilirimni meningdin yirakḷaxturdung, Mening əziz dostum bolsa ḳarangoɣuluktur!

89 Əzraḥlik Etan yazoɣan «Maskil»: — Pərwərdigarning əzgərməs muḥəbbitini əbədiy küyləymən, Aoɣzimda dəwrdin-dəwrgiqə ḥəḳikət-sadaḳitingni ayan ḳilimən. **2** Qünki mən: Θzgərməs muḥəbbət mənggügə tiklinip mangidu, Sən ḥəḳikət-sadaḳitingni ərxiəlada mustəḥkəmləwatisən — dəp bildim; **3** Sən dedingki: — «Mən talliwaloɣinim bilən əḥdə tüzgənmən; Ḳulum Dawutḳa ḳəsəm ḳildim: — **4** Sening əwladingni mənggü dawam ḳildurimən, Təhtingni əwladtin-əwladḳa ḳurup qiḳimən». (Selaḥ) **5** Ḥəm asmanlarmu Sening məjiziliringni təbrikləydu, i Pərwərdigar, Mukəddəslərning jamaitidə ular ḥəḳikət-sadaḳitingni mədḥiyiləydu; **6** Qünki asmanlarda Pərwərdigarning təngdixi barmu? Ḳudrət Igisining ooɣulliri arisida Pərwərdigaroɣa ohxaydioɣan kim bar? **7** Təngrining ḥəywisi mukəddəslərning məjlisidikilərni ḳattik titritidu, Uning ətrapidikilərning ḥəmmisi üqün U ḳorḳunluktur. **8** I Pərwərdigar, samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Ḳudrətlik Yaḥ, Sanga ohxaydioɣan kim bar? Ətrapingda ḥəḳikət-sadaḳiting turukluktur. **9** Dengizning məoɣrurluki üstidin ḥəküm sürisən, Dolḳunliri ərkəxligəndə, sən ularni tinqlandurisən; **10** Raḥabni əlgüdək yanjidingsən, Küqlük biliking bilən düxmənliringni tiripirən ḳilip tarḳitiwətting. **11** Asmanlar seningki, yərmu Seningkidur, Jahan ḥəm uningoɣa toloɣan ḥəmmini bərpa ḳilding. **12** Ximal wə jənubni, ularni yaratḳansən, Tabor wə Ḥərmon qoḳḳiliri namingni yangritip küylər. **13** Ḳudrətlik bilək seningkidur; Küqlüktur Sening ḳolung, ong ḳolung ḥəm kətürüklüktur. **14** Təhtingning uli ḥəḳḳaniylik ḥəm adaləttur, Muḥəbbət ḥəm ḥəḳikət-sadaḳət daim didaring aldida mangidu. **15** Təntənə sadasini bilgən həlk bəhtliktur; Ular Sening jamalingning nurida mangidu, i Pərwərdigar! **16** Ular namingda kün boyi xad bolar, Ḥəḳḳaniyliḳingda ular kətürüldi. **17** Qünki ularning küqining xan-xəripi əzüngdursən, Sening iltipating bilən münggüzimiz kətürülidu. **18** Qünki Pərwərdigar bizning ḳalḳinimiz, Israildiki Mukəddəs Boloɣuqi Xaḥimizdur. **19** Sən burun Θz məmin bəndənggə oɣayibanə alamättə kərünüp səz ḳilip xuni degənidingsən: — «Mən bir əzimət üstigə yardimimni ḳondurdum, əl arisidin mən talliwaloɣan birsini kətürdüm; **20** Ḳulum Dawutni taptim, Mukəddəs meyim bilən Mən uni məsiḥ ḳilip tiklidim. **21** Ḳolum uningoɣa yar boluxḳa bekitilgən, Bilikim uni küqləndüridu. **22** Düxmən uningdin ḥeq

alwan-selik almaydu, Pəskəx adəm uni kistimaydu; 23 Bəlki Mən rəkiblirini uning aldida yanjiymən, Uni əq kərgənlərni yər bilən yəksan kilimən; 24 Өz həkikət-sadakitim həm mehir-muhəbbitim uningoła yar bolar, Həm Mening namim bilən uning münggüzi kətürülidu. 25 Mən uning kolini dengiz üstidə, Ong kolini dəryalar üstidə koyimən. 26 U Meni qakirip dəyduki: — «Sən mening Atam, mening Təngrim, Nijatlikim bolоłan koram teximdursən!». 27 Mən yənə uni Mening tunji oołlum dəp, Dunya padixahliridin əng yukurisi kilimən. 28 Mening muhəbbitimni uning üqün əbədiy kaldurimən, Mening əhdəm uning bilən məhkəm turidu; 29 Mən uning nəslini əbədiyləxtürimən, Uning təhtini asmanning künliridək dawam kildurimən. 30 Mubada oołulliri Təwrat-kanunumdin qikip, Həkümlirim boyiqə yürmisə, 31 Bəlgilimilirimni buzsa, Əmrlirimgə itaət kilmisa, 32 — U wakitta itaətsizlikini tayak bilən, Gunahini yara-jarahət bilən jazalaymən. 33 Lekin muhəbbitimni uningdin üzüp koymaymən, Həkikət-sadakitimgə hiyanət kilmaymən; 34 Mən tüzgən əhdəmni əsla buzmaymən, Ləwlirimdin qikkanlirini heq əzgərtməymən. 35 Mən bir ketim pak-mukəddəslikimgə kəsəm iqtim — Dawutka kəti yalołan səzliməymən: — 36 «Uning əwladi əbədiy dawamlixar; Uning təhti kəz aldimdiki kuyax kəbi turar; 37 U ay kəbi mənggülük mustəhkəmlinər, Asmandiki turołun guwahqidək məzmut turar». (Selah) 38 Birak Sən bularni qətkə kekip, tenip kətting; Sən məsih kilołan padixahka kattik ołəzəplənding. 39 Kulung bilən tüzgən əhdidin waz kəqting, Uning tajini yərgə taxlap daoł təgküzdung. 40 Uning barlik tam-pasillirini yikitip, Kəl'əlirini harabilikkə aylandurdung. 41 Yoldin ətüwatkanlarning həmmisi uni bulimakta, U barlik koxniliri aldida rəswa boldi. 42 Uni əzgənlərning ong kolini yukiri kətürdüng, Pütkül düxmənlirini huxal kilding. 43 Bərhək, Sən uning kiliqining bisini kayriwətting, Jəngdə uni tik turołuzmiding. 44 Uning julalikini yokitip, Uning təhtini yərgə ərüwəttingsən. 45 Yaxlik künlirini Sən kiskartting, Uni hijalətkə qəmdürdüng. (Selah) 46 Kaqanołiqə, i Pərwərdigar? Өzüngni əbədiy yoxuriwerəmsən? Kəhring ot kəbi mənggü yanarmu? 47 Manga nisbətən, əmürning kis ikənlikini əstə tutkin! Nemixkimu barlik insan balilirini bihudilikkə yaratkansən? 48 Kəni, kaysi adəm yaxap ölümni kərməydikən? U jenini təhtisaraning qanggilidin kutkuzalamdikən? (Selah) (Sheol h7585) 49 Sən həkikət-sadakitingdə Dawutka kəsəm iqkən, Awwalki mehir-muhəbbətlər kəyərdə kaldi, ya Rəbbim? 50 Kulliring uqrawatkan məshirilərni yad ətkəysən, i Rəb — Mən iqimdə pütkül küqlük əllərning mazakirini kətürüp yürimən — 51 Düxmənliringning Өzüng məsih kilołanning kədəmlirini kanqilik məshiriliginini, I Pərwərdigar, yad ətkəysən! 52 Pərwərdigaroła mənggügə təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Amin! Amin!

90 Hudaning adimi bolоłan Musaning duasi: — Ya Rəbbim, Sən barlik dəwrdə bizgə makan bolup keliwatisən; 2 Taołlar wujudka kəlməstin burun, Sən yər wə aləmni xəkilləndürməstin burun, Əzəldin əbədgiqə Təngridursən. 3 Sən insanni tuprakka aylandurup: — «Həy, insan baliliri, kaytinglar!» — dəysən. 4 Mana, Sening nəziringdə ming yil — Өtüp kətkən tünügünki bir kün, Tündiki bir jesəktur, halas. 5 Sən adəmlərni su taxkinidək elip ketisən, Ular ətüp kətkən bir uykudək, Tang səhərdə ünüp qikkan ot-qəpkə ohxaydu — 6 Ətigəndə ular kəkirip ünidu, Keqisi bolsa kesilip, solixip ketər. 7 Qünki biz oŋəziping bilən yokaymiz, Kəhring bilən dəkkə-dükkidə kalimiz. 8 Sən kəbihliklirimizni kəz aldingoła, Yoxurun kilmixlirimizni jamalingning nuri aldioła koydung. 9 Barlik künlirimiz dəroəziping astida ətüp ketidu, Yillirimizni bir uh tartix bilənla tügitimiz. 10 Өmrimizning yilliri yətmix yil, Maoldurimiz bar bolsa səksən yil; Birak ularning pəhri japa wə bihudiliktur; Hayat tezlik bilən üzər, Mana, biz uqup kəttuk. 11 Sanga bolоłan hərmət-əyminixning az-kəplükigə karap hesablinidiołan, Aqqikingning xidditini kim bilsun? 12 Xunga kənglimizni danalikka koyuximiz üqün, Künlirimizni sanaxni bizgə əgətkəysən! 13 Yenimizoła kaytkaysən, i Pərwərdigar, Seni kaqanołiqə...?! Kulliringoła rəhim kilołaysən! 14 Bizni ətigəndə əzgərməs muhəbbiting bilən kandurołaysən; Undakta barlik künlirimizdə küylərni yangritip xadlinimiz. 15 Sən bizni japaoła qəmgən künlərgə asasən, Külpətni kərgən yillirimizoła asasən yənə hursən kilołin! 16 Uluoł ixliring kulliringoła kerüngəy, Xanu-xəwkiting ularning oołulliriołimu axkara bolоłay! 17 Pərwərdigar Hudayimizning xerin mərhəmiti üstimizdə bolоłay, Kolimizning ixlirini üstimizgə bərikətlik kilołaysən, Bərhək, kolimizning ixlirini bərikətlik kilołaysən!

91 Əng Aliy Bolołuqining məhpiy jayida turołuqi, Həmmigə kadirning sayisidə aramhuda yaxaydu.

2 Mən Pərwərdigarni: — «Mening baxpanaḥim, Mening
ḳoroɣinim; Mening Hudayim, Uningoɣa tayinimən»
— dəymən. 3 Bərḥək, U ḳiltaḳqining toziḳidin seni
ḳutulduridu, Xum waba-ḳazadin ḥəm halas etidu. 4
U pəyliri bilən seni yapidu; Ḳanatliri astida panaḥ
tapisən; Uning ḥəḳiḳiti sanga ḳalḳan ḥəm istiḥkamdur.
5 Sən nə keqidiki wəḥimidin, Nə kündüzi uquwatḳan
oḳtin, 6 Nə ḳarangoɣulukta kəzgüqi wabadin, Nə qüx
waḳtida wəyranqilik ḳiloɣuqi ḥalakəttin ḳorḳmaysən. 7
Sening yeningda mingi yiḳilip, Ong yeḳingda on mingi
oɣulap qüxsimu, Lekin bala-ḳaza sanga yeḳinlaxmaydu.
8 Sən pəḳət kəzliring bilən beḳip, Pasiḳlaroɣa berilgən
jazani kərisən. 9 Pərwərdigarni panaḥim dəp bilgining
üqün, Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqini makan ḳiloɣining
üqün, 10 Bexingoɣa ḥeq palakət qüxməydu, Ḥeq waba
qediringoɣa yeḳinlaxmaydu. 11 U Өz pərixtilirigə
sening ḥəḳḳingdə əmr ḳilidu, Xuning bilən ular pütkül
yolliringda seni saḳlaydu. 12 Ayioɣing taxḳa urulup
kətməsliki üqün, Ular seni ḳollirida kətürüp yüridu.
13 Xir wə kobra yilan üstidin besip ətisən, Arslan wə
əjdiḥani dəssəp-qəyləysən. 14 «U Manga muḥəbbitini
baoɣlioɣanliḳi üqün, Mən uni ḳutuldurimən; U namimni
tən aloɣini üqün yuḳirida saḳlaymən. 15 U Manga nida
ḳilidu, Mən uningoɣa jawab berimən; Eoɣir kün uni
basḳanda uning bilən billə bolimən; Mən uni halas
ḳilip, izzət-ḥərmətkə sazawər ḳilimən. 16 Uzaḳ өmür
bilən uni ḳandurimən, Ḥəm nijatliḳimni uningoɣa
kərsitimən».

92 Xabat küni üqün bir küy-nahxa: —
Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytix, Namingni küyləx
əladur, i Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqi! 2 Өzgərməs
muḥəbbitingni səḥərdə, Keqilərdə bolsa, ḥəḳiḳət-
sadaḳitingni jakarlax, 3 On tarliḳ saz wə rawabni
qelip, Qiltar bilən mungluḳ aḥangda qelix əladur! 4
Qünki Sən Pərwərdigar, Өz ḳiloɣining arḳiliḳ meni
hursən ḳilding, Ḳolliringning ḳiloɣanliri bilən mən
roḥlinip nahxa eytimən. 5 Pərwərdigar, ḳiloɣan
ixliring nemidegən uluoɣdur! Oyliring naḥayiti
qongḳurdur! 6 Bioɣəm kixi buni bilməs, Ḥamaḳət buni
qüxənməs, 7 Rəzillər ot-qəptək ayniоɣanda, Ḳəbiḥlik
ḳiloɣuqilarning ḥəmmisi gülləngəndə, Mənggü
ḥalak bolup ketidioɣanlar xulardur! 8 Lekin Sən, i
Pərwərdigar, əbədil'əbəd üstün turisən. 9 Qünki mana
düxmənliring, i Pərwərdigar, Mana düxmənliring
yoḳilidu; Barliḳ ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilar tiripirən
ḳiliwetilidu! 10 Münggüzümni yawayi buḳiningkidək
kətürisən; Bexim yengi may sürkəp, məsiḥ ḳilinidu.
11 Meni ḳəst ḳiloɣanlarning [məoɣlubiyitini] өz
kəzum kəridu; Manga ḳarxilixixḳa ḳozoɣaloɣan
rəzillik ḳiloɣuqilarning [tən bərgənlikinimu] ḳulikim
anglaydu. 12 Ḥəḳḳaniy adəm horma dərihi kəbi
gülləp-yaxnaydu; U Liwandiki kedr dərihidək əsidu.
13 Pərwərdigarning өyigə tikilgənlər, Hudayimizning
ḥoylilirida güllinidu; 14 Ular ḳerioɣandimu yənə mewə
beridu, Suluḳ ḥəm yexil ular; 15 Xuning bilən ular
Pərwərdigar durustur, dəp ispatlaydu; U mening
ḳoram teximdur, Uningda ḥeq naḥəḳlik yoḳtur!

93 Pərwərdigar ḥəküm süridu! U ḥəywətni kiyim
ḳilip kiygən; Pərwərdigar kiyingən, U belini
ḳudrət bilən baoɣlioɣan; Bərḥək, xunga dunya
məzmut ḳilinoɣan, U təwrənməs əsla. 2 Sening
təhting ḳədimdila bərpa ḳilinoɣan; Sən əzəldin bar
boloɣuqisən! 3 Kəlkün-taxḳinlar өz sadasini kətürdi, i
Pərwərdigar, Kəlkün-taxḳinlar өz sadasini kətürdi!
Kəlkün-taxḳinlar uroɣuqi dolḳunlirini yuḳiri kətürdi!
4 Kөp sularning xawḳunliridin, Dengiz-okyandiki
ḳudrətlik dolḳunlardin, Üstün turoɣan Pərwərdigar
ḳudrətliktur! 5 Sening agaḥ-guwaḥliḳliring nemidegən
ixənqliktur! Künlər yoḳ boloɣuqə, i Pərwərdigar,
Өyünggə pak-muḳəddəslik əbədil'əbəd rawadur.

94 I itiḳamlar aloɣuqi Təngri, Pərwərdigar! I
intiḳamlar aloɣuqi Təngri, parlioɣaysən! 2
Kətürülgin, Өzüngni kətürgin, i jaḥanni Soraḳ Ḳiloɣuqi,
Məoɣrurlaroɣa jazasini bərgin! 3 Ḳaqanoɣiqə rəzillər,
i Pərwərdigar, Ḳaqanoɣiqə rəzillər təntənə ḳilip
yüriweridu? 4 Ḳaqanoɣiqə ḥakawurlarqə sөzləp
walaḳxiydu, Ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilarning ḥəmmisi yooɣan
gəp ḳilip yüridu? 5 Ular həlḳingni ezidu, i Pərwərdigar,
Sening mirasingoɣa jəbir-japa salmaḳta. 6 Tul ayal wə
oɣerip-musapirlarni ḳirip, Yetim-yesirlərni өltürüp:
— 7 «Yaḥ kərməydu», «Yaḳupning Hudasi kөngül
bəlməydu», — dəydu. 8 Silər kөngül ḳoyunglar, i əlning
ḥamaḳətliri! Əhməḳlər, ḳaqan dana bolisilər? 9 Ḳulaḳni
tikligüqining Өzi anglimamdu? Kөzni Yasioɣuqining
Өzi kərməmdu? 10 Əllərni tərbiyiligüqi, Insanoɣa
əḳil-bilim өgətküqining Өzi adəmni əyibliməmdu?
11 Pərwərdigar insanning oy-hiyallirining tutami
yoḳluḳini bilidu. 12 Sən tərbiyiligən adəm bəhtliktur, i
Yaḥ, Yəni Sən Təwrat-ḳanunungdin əḳil өgitidioɣan
kixi bəhtliktur! 13 Xundaḳ ḳilip, taki pasiḳlar
üqün orək kolanoɣuqə — Sən uni yaman künlərdin
hatirjəm saḳlaysən. 14 Qünki Pərwərdigar Өz həlḳini
tərk ətməydu, Yaki Өz mirasidin waz kəqməydu.

15 Qünki ḫöküm-pərman ḫoḳuḳi ḫaman adalətkə ḳaytidu, Barliḳ dili duruslar bolsa, uning kəynidin mangidu. 16 Mən üqün yamanlar bilən ḳarxilixixḳa kim ornidin turidu? Mən üqün ḳəbiḥlik ḳiloḳuqilar bilən ḳarxilixixiḳa kim məydanoḳa qiḳidu? 17 Əgər Pərwərdigar manga yardəmdə bolmioḳan bolsa, Jenim baldur qiḳip süküt diyarida yatar idi. 18 Ayioḳim putlixay deginidə, Өzgərməs muḥəbbiting, i Pərwərdigar, meni yəlidi. 19 Iqimdiki kəpligən oḳəm-əndixilər arisida, Sening təsəlliliring jenimni səyündürdi. 20 Insapsizliḳni ḳanunoḳa aylanduridioḳan, Aq kəz olturoḳan bir təht, Sən bilən alaḳidə bolamdu? 21 Ular ḫəḳḳaniylarning jenioḳa ḫujum ḳilixḳa yioḳilidu, Bigunaḥ ḳanni təkidioḳan ḫökümlərni qiḳarmaḳta. 22 Biraḳ Pərwərdigar mening egiz ḳoroḳinim bolidu; Ḫə, mening Hudayim panaḥ Ḳoram Teximdur. 23 U ularning ḳəbiḥlikini өz bexioḳa salidu, Ularning өz yawuzluḳliri bilən ularni üzüp taxlaydu, Bərḫək, Pərwərdigar Hudayimiz ularni üzüp taxlar.

95 Kelinglar, Pərwərdigarni yangritip küyləyli, Nijatliḳimiz boloḳan Ḳoram Teximizoḳa təntənə ḳilayli! 2 Təxəkkürlər bilən uning aldioḳa keləyli, Uningoḳa küylər bilən təntənə ḳilayli! 3 Qünki Pərwərdigar — büyük bir ilaḥtur, Pütkül ilaḥlar üstidiki büyük bir Padixaḥtur. 4 Yərning təgliri Uning ḳolididur, Taoḳlarning qoḳḳilirimu Uningkidur. 5 Dengiz Uningki, U uni yaratḳan; Ḳurukluḳni Uning ḳolliri xəkilləndürdi. 6 Kelinglar, Uningoḳa bax urup səjdə ḳilayli, Pərwərdigar Yaratḳuqimiz aldida tiz pükəyli! 7 Qünki U bizning Hudayimizdur, Biz bolsaḳ Uning yayliḳidiki həlḳ, Uning ḳoli baḳidioḳan ḳoylarmiz. Bügün, əgər Uning awazini anglisanglar, 8 Əyni qaoḳlarda Məribaḥda boloḳandək, qəl-bayawandiki Massaḥda boloḳan kündək, Yürikinglarni jaḥil ḳilmanglar! 9 Mana xu yərdə ata-bowiliringlar Meni sinidi, ispatlidi ḫəm ḳiloḳinimni kərdi. 10 Mən ḳirik yil xu dəwrdin bizar bolup: — «Bular kənglidə adaxḳan bir həlḳtur, Mening yollirimni ḫeq bilip yətmigən» — dedim. 11 Xunga Mən oḳəzəplinip ḳəsəm iqip: — «Ular ḫərgiz Mening aramgaḥimoḳa kirməydu» — dedim.

96 Pərwərdigaroḳa atap yengi nahxa eytinglar! Pütkül yər yüzi, Pərwərdigarni küylənglar! 2 Pərwərdigaroḳa nahxa eytinglar, namioḳa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar, Nijatliḳini ḫər küni elan ḳilinglar! 3 Uning xan-xəḥritini əllər arisida, Uning məjizilirini barliḳ həlḳlər arisida jakarlanglar! 4 Qünki Pərwərdigar uluoḳ, zor mədḥiyələrgə layiḳtur! U barliḳ ilaḥlardin üstün, Uningdin ḳorḳux kerəktur; 5 Qünki barliḳ həlḳlərning ilaḥliri — Butlar halas, Biraḳ Pərwərdigar asman-pələkni yaratḳandur. 6 Xanu-xəwkət wə ḫəywət Uning aldida, Muḳəddəs jayida ḳudrət wə güzəllik kərünidu. 7 Pərwərdigaroḳa [təəlluḳini] bərgəysilər, i əl-ḳəbililər, Pərwərdigaroḳa xan-xəḥrət wə ḳudrətni bərgəysilər! 8 Pərwərdigaroḳa өz namioḳa layiḳ xan-xəḥrətni bərgəysilər; Sowoḳa-salam elip ḫoyliliroḳa kiringlar! 9 Pərwərdigaroḳa pak-muḳəddəslikning güzəllikidə səjdə ḳilinglar; Pütkül yər-yüzi, Uning aldida titrənglar! 10 Əllər arisida elan ḳilinglar: — «Pərwərdigar ḫöküm süridu! Xunga mana, dunya məzmut ḳilinoḳan, u təwrənməs əsla. U adilliḳ bilən həlḳlər üstidə ḫöküm qiḳiridu. 11 Asmanlar xadlansun, yər-jaḫan hux bolsun, Dengiz-okyan wə uningoḳa toloḳan ḫəmmə quḳan selip jux ursun! 12 Dalalar ḫəm ulardiki ḫəmmə yayrisun! U qaoḳda ormandiki pütkül dərəhlər Pərwərdigar aldida yangritip nahxa eytidu; 13 Qünki mana, U kelidu! U jaḫanni soraḳ ḳilixḳa kelidu; U aləmni adilliḳ bilən, Həlḳlərni өz ḫəḳikət-sadaḳitidə soraḳ ḳilidu.

97 Pərwərdigar ḫöküm süridu! Yər-zemin hux bolsun, Kəpligən arallar xadlansun! 2 Bulutlar wə ḳarangoḳuluḳ Uning ətrapididur, Ḫəḳḳaniyət wə adalət təḥtining ulidur; 3 Uning aldida ot yalḳuni yüridu, Ətraptiki düxmənlirini kəydürüp taxlaydu; 4 Uning qaḳmaḳliri jaḫanni yorutti, Yər buni kərüp titrəp kətti; 5 Pərwərdigarning aldida, Pütkül zeminning igisining aldida, Taoḳlar momdək erip ketidu. 6 Asmanlar Uning ḫəḳḳaniyitini jakarlaydu, Barliḳ həlḳlər Uning xan-xəripini kəridu. 7 Oyma ḫəykəllərgə qoḳunoḳanlar, Butlar bilən maḥtinip yürgüqilərning ḫəmmisi uyatta ḳalidu. Barliḳ ilaḥlar, Uningoḳa səjdə ḳilinglar! 8 Sening ḫökümliring səwəbidin, i Pərwərdigar, Zion anglap xadlandi, Yəḫuda ḳizliri hux boldi. 9 Qünki Sən Pərwərdigar pütkül yər yüzi üstidiki əng aliysidursən; Sən barliḳ ilaḥlardin nəḳədər yuḳiridursən! 10 Pərwərdigarni səygənlər, yamanliḳtin nəprətlininglar! U məmin bəndilirining jenidin həwər alidu, Rəzillərning qanggilidin halas ḳilidu. 11 Ḫəḳḳaniylar üqün nur, Dili duruslar üqün xadliḳ teriloḳandur; 12 Pərwərdigardin xadlininglar, i ḫəḳḳaniylar, Uning pak-muḳəddəslikini yad etip təxəkkür eytinglar!

98 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigaroƣa atap yengi nahxa eytinglar; Qünki U karamət məjizilərni yaratti; Uning ong ḳoli ḥəm muḳəddəs biliki Өzigə zəpər-nijat kəltürdi. **2** Pərwərdigar Өz nijatliḳini ayan ḳildi; Ḥəḳḳaniyitini əllərning kөz aldida axkara kərsətti. **3** U Israil jəmətigə boloƣan meḥir-muḥəbbitini ḥəm ḥəḳiḳət-sadaḳitini esigə aldi, Zeminning qət-yaḳilirimu Hudayimizning nijatliḳini kərdi. **4** Pərwərdigaroƣa awazinglarni kətürünglar, pütkül yər yüzi; Təntənə ḳilip awazinglarni kətürünglar, nahxa eytinglar! **5** Pərwərdigaroƣa qiltar qelip nahxa eytinglar, Qiltar bilən, küyning sadasi bilən! **6** Kanay ḥəm sunay awazliri bilən, Padixaḥ boloƣan Pərwərdigar aldida təntənə ḳilinglar; **7** Dengiz-okyan ḥəm uningoƣa toloƣan ḥəmmə jux urup, Jaḥan ḥəm uningda yaxawatḳanlar xawḳunlisun! **8** Kəlkün-taxḳinlar qawak qalsun; Pərwərdigar aldida taoƣlar ḳoxulup təntənə ḳilip nahxa eytsun; **9** Qünki mana, U yərni soraḳ ḳilixḳa kelidu; U aləmni adillik bilən, Həlḳlərni Өz ḥəḳiḳət-sadaḳitidə soraḳ ḳilidu.

99 Pərwərdigar ḥəküm süridu! Həlḳlər titrisun! U kerublar otturisida olturidu; Yər-jaḥan zilziligə kəlsun! **2** Pərwərdigar Zionda büyüktur, U barliḳ həlḳlər üstidə turidioƣan aliydur. **3** Ular uluoƣ wə sürlük namingni mədḥiyiləydu; U pak-muḳəddəstur! **4** Padixaḥning ḳudriti adalətkə beoƣixlanoƣandur; Өzüng durusluḳni məḥkəm ornatḳansən; Sən Yaḳup arisida adalət wə ḥəḳḳaniyət yürgüzgən. **5** Pərwərdigar Hudayimizni uluoƣlanglar! Təhtipəri aldida egilip səjdə ḳilinglar — U muḳəddəstur! **6** Uning kaḥinliri arisida Musa wə Ḥarun bar idi, Namini qaḳiroƣanlar iqidə Samuilmu ḥazir idi; Ular Pərwərdigaroƣa iltija ḳilip, qaḳirdi, U ularoƣa jawab bərdi. **7** Huda bulut tüwrükidə ularoƣa səzlidi; Ular U tapxuroƣan agaḥ-guwaḥliḳlaroƣa ḥəm nizam-bəlgilimigə əməl ḳilixatti. **8** I Pərwərdigar Hudayimiz, Sən ularoƣa jawab bərding; Yaman ḳilmixliroƣa yarixa jaza bərgən bolsangmu, Sən ularni kəqürgüqi Ilaḥ iding. **9** Pərwərdigar Hudayimizni uluoƣlanglar! Uning muḳəddəs teoƣida egilip səjdə ḳilinglar! Qünki Pərwərdigar Hudayimiz muḳəddəstur!

100 Təxəkkür eytix üqün yeziloƣan küy: — I pütkül yər-jaḥan, Pərwərdigaroƣa awazinglarni kətürünglar! **2** Huxallik bilən Pərwərdigarning hizmitidə bolunglar, Ḥuzuroƣa təntənə-nahxilar bilən yeḳinlixinglar! **3** Bilip ḳoyunglarki, Pərwərdigar ḥəḳ Hudadur; Bizni yaratḳan Uning Өzidur, biz əməs! Biz uning həlḳidurmiz, Өz yayliḳida baḳḳan ḳoyliridurmiz. **4** Dərwazilirioƣa təxəkkür eytixlar bilən, Ḥoylilirioƣa mədḥiyələr bilən kiringlar; Uni mədḥiyiləp, namioƣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! **5** Qünki Pərwərdigar meḥribandur; Uning meḥir-muḥəbbiti əbədil'əbədgiqə, Uning ḥəḳiḳət-sadaḳiti əwladtin-əwladḳiqidur!

101 Dawut yazoƣan küy: — Mən өzgərməs muḥəbbət ḥəm adalət tooƣruluḳ nahxa eytimən, Seni, i Pərwərdigar, nahxilar bilən küyləymən. **2** Mən mukəmməl yolda eḥtiyat bilən ix kərimən; Sən ḳaqanmu yenimoƣa kelisən!? Өz өy-ordamda sap kөngül bilən yürimən. **3** Ḥeq pasiḳ nərsini kөz aldimoƣa kəltürməymən, Yoldin qətnigənlərning ḳilmixlirioƣa nəprətlinimən; Bundaḳlar manga ḥeq yepixmas əsla. **4** Əgri kөngül meningdin yiraḳ ketidu, Ḥeq rəzillikni tonuoƣum yoḳtur. **5** Kimki өz yeḳinining kəynidin təḥmət ḳiloƣan bolsa, Mən uni yoḳitimən; Nəziri üstün, dili təkəbbur adəmni mən sioƣdurmaymən; **6** Kөzlirim zemindiki məminlərdidur, Ular ordamda mən bilən billə tursun! Kim mukəmməl yolda mangsa, u mening hizmitimdə bolidu. **7** Aldamqilik yürgüzgənlərning өy-ordamda orni bolmaydu, Yaloƣan səzligənlər kөz aldimda turmaydu. **8** Pərwərdigarning xəḥiridin yamanlik ḳiloƣuqilarni üzüp taxlax üqün, Ḥər səḥərdə zemindiki barliḳ rəzil adəmlərni yoḳitimən.

102 Ezilgənning duasi: U ḥalidin kətkəndə, dad-pəryadini Pərwərdigar aldioƣa tөkkəndə: — Duayimni angliƣaysən, i Pərwərdigar; Pəryadim aldingoƣa yetip kirsun! **2** Yüzüngni məndin ḳaqurmioƣaysən; Ḳisiloƣan künümdə manga ḳulaḳ saloƣaysən; Mən nida ḳiloƣan kündə, manga tez jawab bərgin! **3** Mana, künlirim is-tütəktək tügəp ketidu, Ustihanlirim otun-qooƣlaroƣa ohxax kөydi! **4** Yürikim zəhmə yəp qəplər hazan boloƣandək ḳurup kətti, Ḥətta nenimni yeyixni untudum. **5** Mən aḥu-zar tartḳanliḳimdin, Ətlirim süngəklirimgə qaplixip ḳaldi. **6** Qəl-bayawandiki saḳiyḳuxtək, Wəyranqiliḳta ḳonup yürgən ḥuwḳuxḳa ohxaymən. **7** Uhlimay səgək turup kөzəttimən; Өgzidə yaloƣuz ḳaloƣan ḳuxḳaq kəbimən. **8** Düxmənlirim kün boyi meni məshirə ḳilmaḳta, Meni ḥaḳarətligənlər ismimni lənət ornida ixlətməktə. **9** Kəḥring ḥəm aqqiḳing tüpəylidin, Külni nan dəp yəwatimən, Iqimlikimni kөz yexim bilən arilaxturimən; Qünki Sən meni kətürüp, andin yərgə

urdung. 11 Künlirim ḳuyax uzartḳan kələnggidək yoḳulay dəp ḳaldi, Θzüm bolsam qəplər hazan boloɣandək ḳurup kəttim. 12 Lekin Sən, Pərwərdigar, əbədiy turisən, Sening nam-xəḥriting dəwrdin-dəwrgiqidur. 13 Sən ornungdin turisən, Zionoɣa rəḥim ḳilisən; Qünki uningoɣa xəpkət kərsitix waḳti kəldi, Ḥə, waḳit-saiti yetip kəldi! 14 Qünki ḳulliring uning taxliridin hursənlik tapidu, Ḥəm tupriḳioɣimu iqini aoɣritidu; 15 Əllər Pərwərdigarning namidin, Yər yüzidiki xaḥlar xan-xəripingdin əyminidu. 16 Mana, Pərwərdigar Zionni ḳaytidin ḳuroɣanda, U Θz xan-xəripidə kərünidu! 17 U oɣerib-miskinning duasioɣa etibar beridu; Ularning duasini ḥərgiz kəmsitməydu. 18 Bular kəlgüsi bir əwlad üqün hatirilinidu; Xuning bilən kəlgüsidə yaritilidioɣan bir həlḳ Yahɲi mədḥiyələydu; 19 Qünki U əsirlərning aḥ-zarlirini anglay dəp, Θlümgə buyruloɣanlarni azad ḳilay dəp, Egizdiki muḳəddəs jayidin engixip nəzər saldi, Ərxlərdin Pərwərdigar yərgə ḳaridi; 21 Xundaḳ ḳilip, ular Pərwərdigarning hizmitidə bolayli degəndə, Yəni əl-məmlikətlər jəm yioɣiloɣan waḳtida — Pərwərdigarning nami Zionda, Uning xərəpliri Yerusalemda jakarlinidu! 23 Biraḳ U meni yolda maoɣdursizlandurup, Künlirimni ḳiskartti. 24 Mən: «Təngrim, əmrümning yerimida meni elip kətmə!» — dedim. — «Sening yilliring dəwrdin dəwrgiqidur, 25 Sən yərni əlmisaḳtinla bərpa ḳiloɣansən, Asmanlarni ḥəm ḳolliring yasioɣandur; 26 Ular yoḳ bolup ketidu, Biraḳ Sən dawamlik turiwerisən; Ularning ḥəmmisi kiyimdək konirap ketidu; Ularni kona ton kəbi almaxtursang, Xunda ular kiyim-keqək yənggüxlənggəndək yənggüxlinidu. 27 Biraḳ Sən əzgərmigüqidursən, Yilliringning tamami yoḳtur. 28 Ḳulliringning balilirimu turiweridu, Ularning əwladi ḥuzuringda məzmut yaxaydu!».

103 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigaroɣa təxəkkür ḳaytur, i jenim; I pütün wujudum, Uning muḳəddəs namioɣa təxəkkür ḳaytur! 2 Pərwərdigaroɣa təxəkkür ḳaytur, i jenim, Untuma uning barliḳ meḥrimbanliḳ-bərikətlirini; 3 U pütkül ḳəbiḥlikliringni kəqüridu, Barliḳ kesəlliringgə dawa ḳilidu; 4 Ḥayatingni ḥangdin ḥərlükkə ḳutḳuzidu, Bexingoɣa meḥir-muḥəbbət ḥəm rəḥimdilliklarni taj ḳilip kiygüzidu. 5 Kənglüngni nazunemətlər bilən ḳanduridu; Yaxliḳing bürkütningkidək yengilinidu. 6 Pərwərdigar barliḳ ezilgənlər üqün ḥəḳḳaniylik ḥəm adalətni yürgüzidu; 7 U Θz yollirini Musaoɣa, Ḳiloɣanlirini Israillaroɣa namayan ḳiloɣan. 8 Pərwərdigar rəḥimdil wə xəpkətliktur, U asanliḳqə aqqiḳlanmaydu, Uning meḥir-muḥəbbiti texip turidu. 9 U uzunoɣiqə əyibləwərməydu, Yaki ta mənggügə oɣəzipidə turiwərməydu. 10 U bizgə gunaḥlirimizoɣa ḳarita muamilidə boloɣan əməs, Bizgə ḳəbiḥliklirimizgə ḳarita tegixlikini yanduroɣan əməs. 11 Asman yərdin ḳanqilik egiz bolsa, Uningdin ḳorḳidioɣanlaroɣa boloɣan muḥəbbitimu xunqilik zordür. 12 Xərḳ oɣərbtin ḳanqilik yiraḳta bolsa, Bizdiki asiyliḳlarnimu xunqə yiraḳlaxturdi. 13 Ata balilirioɣa ḳandaḳ kəyüngən bolsa, Pərwərdigarmu Θzidin ḳorḳidioɣanlaroɣa xundaḳ meḥribandur. 14 Qünki U Θzi bizning jismimizni bilidu, Tupraḳtin ikənlikimizni U esigə alidu. 15 Insan bolsa — uning künliri ot-qəpkə ohxaydu, Daladiki güldək ünüp qiḳip qeqəkləydu; 16 Uning üstidin xamal uqup ətidu, U yoḳ bolidu, əsliy makanimu uni ḳayta tonumaydu. 17 Lekin Θzidin ḳorḳidioɣanlaroɣa, Θz əḥdisigə wapa ḳiloɣanlaroɣa, Kərsətmilirini orunlax üqün ularni esidə tutḳanlaroɣa, Pərwərdigarning meḥir-muḥəbbiti əzəldin əbədgiqə, Ḥəḳḳaniyiti əwladtin əwladlirigiqidur. 19 Pərwərdigar təhtini ərxtə ḳuroɣan, Uning səltəniti ḥəmmining üstidin ḥəküm süridu; 20 I səzigə ḳulaḳ saloɣuqi, Kalamini ijra ḳiloɣuqi, ḳudriti zor boloɣan Uning pərixtiliri, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! 21 I silər, Uning barliḳ ḳoxunliri, Iradisini ada ḳiloɣuqi hizmətkarliri, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! 22 I, Uning barliḳ yasioɣanliri, Ḥəkümranliḳi astidiki barliḳ jaylarda Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! I mening jenim, Pərwərdigaroɣa təxəkkür ḳaytur!

104 Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳaytur, i jenim! I Pərwərdigar Hudayim, intayin uluoɣsən; Xanu-xəwkət wə ḥaywət bilən kiyingənsən; 2 Libas bilən pürkəngəndək yoruḳluḳḳa pürkəngənsən, Asmanlarni qedir pərdisi kəbi yayoɣansən. 3 U yuḳiriḳi rawaḳlirining limlirini sularoɣa ornatḳan, Bulutlarni jəng ḥarwisi ḳilip, Xamal ḳanatliri üstidə mangidu; 4 U pərixtilirini xamallar, Hizmətkarlirini ot yalḳuni ḳilidu. 5 Yərni U ulliri üstigə ornatḳan; U əsla təwrinip kətməydu. 6 Libas bilən oraloɣandək, uni qongḳur dengizlar bilən orioɣansən, Sular taoɣlar qoḳḳiliri üstidə turdi. 7 Sening tənbiḥing bilən sular bədər ḳaqti, Güldürmamangning sadasidin ular tezdin yandi; 8 Taoɣlar ərləp qiḳti, Wadilar qüxüp kətti, [Sular] Sən bekitkən jayoɣa qüxüp kətti. 9 Ular texip, yərni yənə ḳaplimisun dəp, Sən ularoɣa qəklimə ḳoyoɣansən. 10

[Təngri] wadilarda bulaqlarni eqip uroɣutidu, Suliri taoɣlar arisida akidu. 11 Daladiki ḥərbir janiwaroɣa
ussuluq beridu, Yawayi exəklər ussuzluqini ⱪanduridu.
12 Kəktiki ⱪuxlar ularning boyida ⱪonidu, Dərəh xahliri
arisida sayraydu. 13 U yuⱪiridiki rawaⱪliridin taoɣlarni
suoɣiridu; Yər Sening yasioɣanliringning mewiliridin
ⱪandurulidu! 14 U mallar üqün ot-qəplərni, Insanlar
üqün kəktatlarni əstüridu, Xundaⱪla nanni yərdin
qiⱪiridu; 15 Adəmning kənglini hux kilidioɣan xarabni,
Insan yüzini parⱪiritidioɣan mayni qiⱪiridu; Insanning
yürikigə nan bilən ⱪuwwət beridu; 16 Pərwərdigarning
dərəhliri, Yəni Əzi tikkən Liwan kedir dərəhliri [su
iqip] ⱪanaətlinidu. 17 Ənə axular arisioɣa ⱪuxlar
uwa yasaydu, Ləylək bolsa, arqa dərəhlirini makan
ⱪilidu. 18 Egiz qoⱪⱪilar taoɣ əqkilirining, Tik yarlar
suoɣurlarning panaḥi bolidu. 19 Pəsillərni bekitmək
üqün U ayni yaratti, Ⱪuyax bolsa petixini bilidu. 20
Sən ⱪarangoɣuluq qüxürisən, tün bolidu; Ormandiki
janiwarlarning ḥəmmisi uningda xipir-xipir kezip
yüridu. 21 Arslanlar olja izdəp ḥərkiraydu, Təngridin
ozuⱪ-tülük sorixidu; 22 Ⱪuyax qiⱪipla, ular qekinidu,
Ⱪaytip kirip uwilirida yatidu. 23 Insan bolsa əz
ixioɣa qiⱪidu, Ta kəqkiqə meḥnəttə bolidu. 24 I
Pərwərdigar, yasioɣan ḥərhil nərsiliring nəⱪədər
kəptur! Ḥəmmisini ḥekmət bilən yaratⱪansən, Yər
yüzi ijat-baylⱪliring bilən toldi. 25 Ənə büyük
bipayan dengiz turidu! Uningda san-sanaⱪsiz oɣuz-
oɣuz janiwarlar, Qong wə kiqik ḥaywanlar bar. 26 Xu
yərdə kemilər ⱪatnaydu, Uningda oynaⱪlisun dəp sən
yasioɣan lewiatanmu bar; 27 Waⱪtida ozuⱪ-tülük bərgin
dəp, Bularning ḥəmmisi Sanga ⱪaraydu. 28 Ularoɣa
bərginingdə, teriwalidu, Ⱪolungni aqkiningdila, ular
nazunemətlərgə toyidu. 29 Yüzüngni yoxursang, ular
dəkkə-dükkigə qüxidu, Roḥlirini alsang, ular jan üzüp,
Yənə tupraⱪⱪa ⱪaytidu. 30 Roḥingni əwətkiningdə, ular
yaritilidu, Yər-yüzi yengi [bir dəwr bilən] almixidu. 31
Pərwərdigarning xan-xəḥriti əbədiydur, Pərwərdigar
Əz yaratⱪanliridin hursən bolidu. 32 U yərgə bakⱪinida,
yər titrəydu, Taoɣlaroɣa təgkinidə, ular tütün qiⱪiridu.
33 Ḥayatla bolidikənmən, Pərwərdigaroɣa nahxa
eytimən; Wujudum bolsila Hudayimni küyləymən. 34
U sürgən oy-hiyallirimdin səyünsə! Pərwərdigarda
huxallinimən! 35 Gunaḥkarlar yər yüzidin tügitilidu,
Rəzillər yoⱪ bolidu. I jenim, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-
mədḥiyə ⱪaytur! Ḥəmdusana!

105 Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytinglar, Uning
namini qaⱪirip iltija ⱪilinglar, Uning
ⱪiloɣanlirini həlⱪlər arisida ayan ⱪilinglar! 2 Uningoɣa
nahxilar eytip, Uni küyləngla; Uning pütkül karamət
məjiziliri üstidə seoɣinip oylininglar. 3 Muⱪəddəs
namidin pəhirlinip danglanglar, Pərwərdigarni
izdigüqilərning kəngli xadlansun! 4 Pərwərdigarni
ḥəmdə Uning küqini izdənglar, Didar-ḥuzurini
tohtimay izdənglar. 5 Uning yaratⱪan məjizilirini,
Karamət-alamətlirini ḥəm aoɣzidin qiⱪⱪan ḥəkümlirini
əstə tutunglar, 6 I Uning ⱪuli Ibraḥim nəsli, Əzi
tallioɣanliri, Yaⱪupning ooɣulliri! 7 U, Pərwərdigar —
Hudayimiz, Uning ḥəkümliri pütkül yər yüzididur.
8 Əzi tüzgən əḥdisini əbədiy yadida tutidu — — Bu
Uning ming əwladⱪiqə wədixləxkən səzidur, — 9 Yəni
Ibraḥim bilən tüzgən əḥdisi, Isḥaⱪⱪa iqkən ⱪəsimidur.
10 U buni Yaⱪupⱪimu nizam dəp jəzmləxtürdi, Israilоɣa
əbədiy əḥdə ⱪilip berip: — 11 «Sanga Ⱪanaan zeminini
berimən, Uni mirasing boloɣan nesiwəng ⱪilimən»,
— dedi, 12 — Gərqə xu qaoɣda ularning sani az,
Etiwaroɣa elinmioɣan, xu yərdiki musapirlar bolsimu.
13 Ular u yurttin bu yurtⱪa, Bu əldin u ⱪəbiligə kezip
yürdi; 14 U ḥeqkimning ularni ezixigə yol ⱪoymidi,
Ularni dəp padixaḥlaroɣimu tənbiḥ berip: — 15
Mən məsiḥ ⱪiloɣanlirimoɣa təgmə, Pəyoɣəmbərlirimgə
yaman ix ⱪilma! — dedi. 16 U axu yurtⱪa aqarqilikni
buyrudi, Tirək boloɣan ax-nanni ⱪurutuwətti. 17 U
ulardin burun bir adəmni əwətkənidi, Yüsüp ⱪul
ⱪilip setiloɣanidi. 18 Uning putliri zənjirdə aoɣridi,
Uning jeni təmürgə kirip ⱪisildi; 19 Xundaⱪla ta əzigə
eytiloɣan wəḥiy əməlgə axuruloɣuqə, Pərwərdigarning
səz-kalami uni sinap tawlidi; 20 Pirəwn adəmlirini
əwətip uni boxatⱪuzdi, Ⱪowmlarning ḥəkümdari uni
ḥərlükkə qiⱪardi. 21 Uni əz ordisioɣa oɣojidar ⱪilip
ⱪoydi, Pütün mal-mülkigə baxlik ⱪilip təyinləp, 22
Əz wəzirlirini uning ihtiyarida bolup tərbiyilinixkə,
Akⱪsakⱪallirioɣa danalik əgitixkə tapxurdi. 23 Xuning
bilən Israil Misiroɣa kəldi, Yaⱪuplar Ḥamning zeminida
musapir bolup yaxidi. 24 [Pərwərdigar] Əz həlⱪini
kəp nəsillik ⱪilip, Əzgüqiliridin küqlük ⱪildi. 25 U
[Misirlⱪlarning] ⱪəlbidə Əz həlⱪigə nəprət ḥasil ⱪildi,
Ularni Əz ⱪullirioɣa ḥiylə-mikirlik boluxⱪa mayil
ⱪildi. 26 U Əz ⱪuli boloɣan Musani, Əzining tallioɣini
Ḥarunni yollidi. 27 Ular [Misirda] ilaḥiy alamətlərni
ayan ⱪilip, Ḥam zeminida uning məjizilirini ornatti.
28 Pərwərdigar ⱪarangoɣulukni əwətip, [Zeminni]
zulmətkə ⱪaplitiwətti; [Misirlⱪlar] Uning əmrigə
ⱪarxi turoɣan əməsmu? 29 U ularning sulirini ⱪanoɣa
aylandurdi, Belⱪlirini ⱪurutiwətti. 30 Ularning

yərlirini miz-miz pakilar basti, Xah-əmirlirining hujrilirioimu ular tolup kətti. 31 U bir səz bilənla, ouz-ouz qiwinlar besip kəldi; Həmmə bulung-puqkaklarda oing-oing uqar qümülilər. 32 U yamourning ornioa məldür yaoıdurup, Bu zeminoa yalkunluk ot qüxürdi. 33 U üzüm tallirini, ənjur dərəhlirini urdi, Zemindiki dərəhlərni sunduruwətti. 34 U bir səz kilixi bilənla, qekətkilər kəldi, Sansiz yutkur haxarətlər mizildap, 35 Zeminida bar boloan giyahlarni yutuwətti, Etizlarning barlik hosullirini yəp tügətti. 36 [Ahirda] zeminidiki barlik tunji tuouloanlarni, Ularning oururi boloan birinqi ooul balilirini kiriwətti. 37 Əz həlkini bolsa, altun-kümüxlərni kətürgüzüp qikardi, Kəbililiridə birsimu yikilip qüxüp kaloini yok. 38 Ularning qikkinioa Misir huxal boldi, Qünki ularning wəhimisi [Misirlikloroa] qüxti. 39 U uloroa bulutni sayiwən boluxka, Otni tündə nur boluxka bərdi. 40 Ular soridi, U bədinilərni qikardi, Ularni samawiy nan bilən kandurdi. 41 U taxni yardi, sular bulduklap qikti; Kakaslikta dəryadək akti. 42 Qünki U bərgən mukəddəs səzini, Əz kuli Ibrahimni əstə tutti. 43 U həlkini xad-huramlik bilən, Əz tallioinini xadiyanə təntənilər bilən [azadlikka] qikardi. 44 U uloroa əllərning zeminlirini berip, Ularni həlklərning əjir-mehnətlirigə muyəssər kildi, 45 Bu, ularning Uning bəlgilimilirini tutup, Kanunlirioa itaət kilixi üqün idi! Həmdusana!

106 Həmdusana! Pərwərdigaroa təxəkkür eytinglar! Qünki U mehribandur, əbədiydur Uning mehir-muhəbbiti. 2 Pərwərdigarning kudrətlik kiloanlirini kim səzləp berələydu? Uning bar xan-xəhritini kim jakarlap berələydu? 3 Bəhtliktur adalətni tutkan, Daim həkkaniylikni yürgüzgən kixi! 4 Həlkinggə boloan himmiting bilən meni əsligəysən, i Pərwərdigar; Nijatliking bilən yenimoa kelip həwər aloin! 5 Xuning bilən, Sən tallioanliringning bərikitini kərəy, Əz elingning xadliki bilən xad bolay, Əz mirasing [boloan həlking] bilən pəhirlinip, yayrap yürəy! 6 Biz ata-bowilirimiz katarida gunah ətküzduk, Kəbihlik kilduk, yamanlik əyliduk. 7 Misirda turoan ata-bowilirimiz məjiziliringni nəzirigə almay, Kəp mehribanlikliringni esigə almidi; Bəlki dengizda, Kizil Dengiz boyida isyan kətürdi. 8 Birak U kudritimni namayan kilay dəp, Əz nami üqün ularni kutkuzdi. 9 Uning Kizil Dengizoa tənbih berixi bilən, U kupkuruk boldi; Huddi kaojirak qəlliktin yetəkləp mangoandək, U ularni dengiz təgliridin [kuruk] ətküzdi. 10 Ularni əq kərgənlərning kolidin hərlükkə qikardi, Uloroa həmjəmət bolup düxmən qanggilidin kutkuzdi. 11 Yawlarni sular basti, Ularning heqbirsi sak kalmidi. 12 Xundila ular Uning səzlirigə ixənq kildi; Ular Uni küylidi. 13 Ular Uning kiloanlirini xunqə tez untudi, Nəsihətini kütmidi; 14 Bəlki dalada aq kəzlükkə baladək berildi, Qəl-bayawanda Təngrini sinidi. 15 Xunga U sorioinini uloroa bərdi, Birak jüdətküqi bir kesəlni janlirioa təgküzdi. 16 Ular bargahda Musaoa həsət kildi, Hudaning mukəddəs bəndisi Harunnimu kərəlmidi. 17 Yər eqilip Datanni yutuwətti, Abiramni adəmliri bilən kapsiwaldi. 18 Əgəxküqiliri arisida ot yekildi; Yalkun rəzillərni kəydüriwətti. 19 Ular Horəb teoida mozay butni yasidi, Kuyma həykəlgə səjdə kilip, 20 Əzlirining pəhir-xəhriti bolouqining ornioa, Ot-qəp yəydioan əküzning süritini almaxturdi. 21 Misirda uluo ixlarni kərsətkən Nijatkari Təngrini ular untudi. 22 Dərwəkə, Ham diyarida məjizilər yaratkan, Kizil Dengiz boyida korkunquluk ixlarni kərsətkən Hudani [untudi]. 23 U ularni halak kilimən degənidi — Əz tallioini Musa kəhrini yandurux üqün Uning aldida ariqi bolup tik turmioan bolsa, — Dərwəkə xundak kiloan bolar idi. 24 Ular yənə güzəl zeminni kəmsitip rət kildi, Uning wədisigə ixənmidi; 25 Bəlki qedirlirida kakxap yürüp, Pərwərdigarning awazioa kulak salmidi. 26 Xunga U uloroa kəsəm kilip kol kətürüp: — Silərni qəldə yikitip tügəxtürimən — 27 Əwladliringlarnimu əllər arisida yikitip tügəxtürüp, Yaka yurtlar ara tarkitiwetimən» — dedi. 28 Ular Baal-Peor butka əzini etip qokunup, Əlüklərgə atioan kurbanliklarni yedi. 29 Ular kilmixliri bilən Uning aqqikini kəltürdi, Ular arisida waba kozoaldi; 30 Finihas turdi-də, heküm yürgüzdi, Xuning bilən waba tosuldi; 31 Bu ix [Finihaska] həkkaniyət dəp hesablandi, Uning nəsligimu əwladidin əwladioiqə, əbədiy xundak hesablandi. 32 Ular yənə [Pərwərdigarni] meribah suliri boyida oəzəpkə kəltürdi, Ularning səwəbidin Musaoimu zərər yətti; 33 Qünki ular uning rohini teriktürdi, Uning ləwliri bihəstiliktə gəp kilip saldi. 34 Ular Pərwərdigarning əmrigə hilaplik kilip, [Xu] yərdiki kowmlarni yokatmidi; 35 Bəlki yat əllər bilən arilixip, Ularning kilikirini əgəndi; 36 Ularning butlirioa qokundi, Bular əzlirigə bir tuzak bolup qikti; 37 Qünki ular əz ooul-kizlirini soyup, jinlaroa kurbanlikka beoixlidi. 38 Xundak kilip ular bigunah kanni, Yəni Kanaandiki butlaroa atap kurbanlik

қилип, өз оғул-қизлирининг қенини тәкти; Земини қанға булғинип кәтти. **39** Улар өз қилмишлири билән булғанди; Қилиқлири билән паһишә ayалдәк бузулди. **40** Хунга Пәрвәрдигар Өз һәлқидин қаттиқ оғәзәпләнди, У Өз мирасидин yирғәнди; **41** Уларни yат әлләрning қолиға бәрди, Уларға өқмәнләр улар үстидин һөкүмранлиқ қилди. **42** Дүшмәнliри уларни әзди, Улар yаw қоли астида егилип пүкүлди. **43** Көп қетим [Пәрвәрдигар] уларни қутқузди; Бирақ улар болса, өз һаһишлири билән Уningға асиylиқ қилди, Улар өз қәбиһлиқи билән пәс һалға қүхти. **44** Хундақтиму У ularning налә-пәryадини anglиғанда, Ularning јәбир-јапалириға етибар бәрди; **45** Һәм улар билән түзгән әһдисини әслиди, Зор меһир-хәпқити билән, Оғәзипидин yанди, **46** У ularни сүргүн қилғанларning қәлбидә рәһим оyғатти. **47** Бизни қутқузғаysән, i Пәрвәрдигар Худayимиз! Муқәддәс namingға тәхәккүр eytixқа, Тәнтәнә қилип Seni мәдһиyиләхкә, Бизни әлләр arисидин yенingға yиғиwалғаysән! **48** Israilning Худаси болған Пәрвәрдигарға, Әзәлдин ta әбәдгиқә тәхәккүр-мәдһиyә қayтурулсун! Пүткүл һәлқ «Amin» десун! Һәмдусана!

107 Аһ, Пәрвәрдигарға тәхәккүр eytinglar! Қүнки У меһribандур, әбәдиydур Uning меһир-муһәббити! **2** Пәрвәрдигар yaw қолидин қутқузғанлар, У һәмjәмәт болуп қутқузған һәлқi буни dawамлиқ bayan қилсун — **3** Yәни У хәрқ билән оғәрбтин, ximal билән јәнубтин, Һәрқaysi yурtлардин yиғиwелинғанлар буни eytsun! **4** Улар qәl-bayawanni кезип pinһan yолда adaxti, Адәм makanlaxқан һеqбир хәһәрni tapalmastin. **5** Aq һәмдә ussuz болуп, Jeni qiқay дәп қалди. **6** Andin Пәрвәрдигарға пәryад қildi, U ularni muxәkқәtliридin azad қildi. **7** Makanlaxқудәк хәһәргә yәтküqә, U ularni tüz yолда baxlidi. **8** Улар Пәрвәрдигарға тәхәккүр eytsun! Uning өзгәрмәс muһәббити üqün, Insan balilириға кәрсәткән мәjизиliri üqün! **9** Qünki U qangқиған көngүлni қandurdi, Aq қалған janni esil nemәtlәr bilән toldurdi. **10** Zүлмәттә, өлүм көләnggisidә yaxиғанлар, Төмүр kixән selinip, azab qәkkәnlәrni bolsa, **11** (Qünki ular Тәngrining әmirlirigә қarxilиқ қildi, Һәmmidin Aliy Болуқining нәсиһәтini кәmsitti) **12** — U ularni japa-muxәkқәt tartқuzup кәmtәr қildi, Ular putlixip yиқildi, ularға yardәmgә birsimu yоқ idi. **13** Andin Пәрвәрдигарға yелинип пәryад қildi, U ularni muxәkқәtliридin azad қildi. **14** Ularni zulмәt һәм өлүм sayisidin qiқirip, Ularning zәnjir-asarәtlirini sundurup taxlidi. **15** Улар Пәрвәрдигарға тәхәккүр eytsun! Uning өзгәрмәс muһәббити üqün, Insan balilириға кәрсәткән мәjизиliri üqün! **16** Mana U mis дәrwazilarni parә-parә қilip, Төмүр тақақларни kesip taxlidi. **17** Һамақәтләр өз itaәtsizlik yолliридin, Қәbiһликliридin azablarға uqraydu; **18** Көnglidә һәrhil ozuқ-түлүктin bizar болуп, Өлүм дәrwaziliriға yeқinlixidu. **19** Andin Пәрвәрдигарға yелинип пәryад қilidu, U ularni muxәkқәtliридin azad қilidu. **20** U сөz-kalamini әwәtip, ularni saқaytidu, Ularni zawallиқliридin қutқuzidu. **21** Улар Пәрвәрдигарға тәхәккүр eytsun! Uning өзгәрмәс muһәббити üqün, Адәм balilириға кәрсәткән мәjизиliri üqün! **22** Қurbanliқ süpitidә тәхәккүрләр eytsun, Uning қiloғanlirini тәнтәnilik nahxilar bilән bayan қilsun! **23** Kemilәrдә dengizға qüxüp қatniоғuqilar, Uluоғ sularda tirikqilik қiloғuqilar, **24** Bular Пәрвәрдигарning ixliriға guwaһqidur, Qongқur okyanda кәrsәtkән karamәtlәrni kөrgüqidur. **25** Qünki U bir сөz bilәnla xiddәtlik xamalni qiқirip, Dolқunlirini өrкәxlitidu; **26** Kemiqilәr asman-pәlәk өrläydu, Sularning тәһtilirigә qüxidu, Dәһxәttin ularning jeni erip ketidu. **27** Ular мәst adәmdәk әläng-сәläng iroғanglaydu, Һәrқandaқ әқil-qarisi tügәydu; **28** Andin Пәрвәрдигарға yелинип пәryад қilidu, U ularni muxәkқәtliридin azad қilidu. **29** U boranni tinqitidu, Su dolқunlirimu jim bolidu. **30** Xuning bilән ular tinqliқidin xadlinidu; U ularni тәxna болған aramgaһiға yетәкләп baridu. **31** Улар Пәрвәрдигарға тәхәккүр eytsun! Uning өзгәрмәс muһәббити üqün, Insan balilириға кәрсәткән мәjизиliri üqün! **32** Ular һәlқning jamaitidimu Uni uluоqlisun, Aқsaқallar мәjlisidә Uni мәдһиyilisun. **33** U дәryalarni qәlgә, Bulaқlarni қaқaslиққа aylanduridu. **34** Aһalisining yamanliқi tüpәylidin, Һosulluқ yәrni xorluқ қilidu. **35** U yәnә qәl-bayawanni кәlgә, Qangқaқ yәrni bulaқlarға aylanduridu; **36** Aqlarni xu yәrgә jaylaxturup, Ular olturaқlaxқан bir хәһәrni bәrpa қilidu; **37** Ular etizlarni һәydәp-terip, үзүмzarlarni bәrpa қilidu; Bular һosul-мәһsulatni mol beridu. **38** U ularға bәrikәt beridu, Xuning bilән ularning sani helila exip baridu, U ularning mal-waranlirini һeq azaytmaydu. **39** Ular yәnә jәbir-zulum, bala-қaza һәm dәrd-әләmgә yолuқup, Sani aziyip, пүкүlidu. **40** U esilzadilәr үстигә кәmsitixlirini тәkidu, Yolsiz dәxt-сәһrada ularni sәrgәrdan қilidu; **41** Lekin miskin adәmni jәbir-zulumdin yuқiri кәtүrүp saқlaydu, Uning ailә-tawabatini қoy padisidәk көp қilidu. **42** Buni кәngli duruslar kөrүp xadlinidu; Pasiқlarning

aoɣzi etilidu. 43 Kimki dana bolsa, bularni baykisun,
Pərwərdigarning mehir-xəpkətlirini qüxənsun!

108 Dawutning küy-nahxisi: — Iradəm qing, i
Huda, iradəm qing; Mən mədhiyə nahxilirini
eytip, Bərhək, Seni küyləymən, pütün roḥim bilən!
2 I nəoɣmə-sazlirim, oyoɣan! Mən səḥər kuyaxinimu
oyoɣitimən! 3 Həlk-millətlər arisida Seni uluoɣlaymən,
i Pərwərdigar; əllər arisida Seni küyləymən! 4
Qünki əzgərməs muḥəbbiting ərxlərgə yətküdək
uluoɣtur; Ḥəkiḳiting bulutlaroɣa takaxti. 5 I Huda,
xan-xəḥriting ərxlərdin yukiri uluoɣlanoɣay, Xan-
xəriping yər yüzini kaplioɣay! 6 Əz səygənliringning
nijatlik tepixi üqün, Ong kolung bilən kutkuzoɣaysən,
Duayimni ijabət kiloɣaysən. 7 Huda Əz pak-
mukəddəslikidə xundak degən: — «Mən təntənə
kilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp berimən, Sukkot
wadisini [təksim kilixka] əlqəymən. 8 Gilead Manga
mənsuptur, Manassəḥmu Manga mənsuptur; Əfraim
bolsa beximdiki dubuloɣamdur, Yəḥuda Mening əmr-
pərman qikaroɣuqimdur; 9 Moab Mening yuyunux
jawurumdur; Edomoɣa qoruoɣumni taxlaymən; Mən
Filistiyə üstidin təntənə kilimən!». 10 Kim Meni bu
mustəḥkəm xəḥərgə baxlap kirəlisun? Kim Meni
Edomoɣa elip baralisun? 11 I Huda, Sən bizni
rasttinla qətkə kaktingmu? Koxunlirimiz bilən billə
jənggə qikmamsən? 12 Bizni zulumlardin kutuluxka
yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur!
13 Huda arkilik biz qokum baturluk kərsitimiz; Bizgə
zulum kiloɣuqilarni qəyligüqi dəl U Əzidur!

109 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun
dəp, Dawut yazoɣan küy: — I mədhiyəmning
Igisi Hudayim, jim turma! 2 Mana rəzillərning
aoɣzi, məkkarlarning aoɣzi kəz aldimda yooɣan eqildi;
Ular yaloɣanqi til bilən manga karxi səzlidi. 3
Nəprətlik səzlər bilən meni quloɣap, Ular bikardin-
bikar manga zərbə bərməktə. 4 Muḥəbbitim üqün
ular manga karxi xikayətqi boldi, Mən bolsam
— duaoɣa berildim. 5 Yahxilikim üqün yamanlik,
Səygüm üqün nəprət kayturdi. 6 Ḥərbirining üstidə
rəzil bir adəm təyinligəysən, Uning ong yenida bir
dəwagər tursun. 7 U sorak kilinoɣanda əyibdar bolup
qiksun, Duasi gunaḥ dəp ḥesablansun. 8 Künliri kiska
bolsun, Mənsipini baxkisi igilisun. 9 Baliliri yetim
kalsun, Hotuni tul bolsun. 10 Ooɣulliri sərgərdan
tiləmqi bolsun, Turoɣan harabilikliridin nan izdəp. 11
Jazanihor uning igiliki üstigə tor taxlisun, Meḥnət
əjrini yatlar bulap-talisun. 12 Uningoɣa meḥribanlik
kərsitidioɣan birsi bolmisun, Yetim kaloɣan balilirioɣa
iltipat kiloɣuqi bolmisun. 13 Uning nəsli kurutulsun;
Kelər əwladida namliri əqürülsun. 14 Ata-bowilirining
kəbiḥlikining əyibliri Pərwərdigarning yadida kalsun,
Anisining gunaḥi əqürülmisun. 15 Bularning əyibliri
daim Pərwərdigarning kəz aldida bolsun, Xuning
bilən U ularning nam-əmilini yər yüzidin əqürüp
taxlaydu. 16 Qünki [rəzil kixi] meḥribanlik kərsitixni
ḥeq esigə kəltürmidi, Bəlki ezilgən, yoksul ḥəm dili
sunuklarni əltürməkkə koɣlap kəldi. 17 U lənət
okuxka amrak idi, Xunga lənət uning bexioɣa kelidu;
Bəht tiləxkə rayi yok idi, Xunga bəht uningdin
yirak bolidu. 18 U lənətlərni əzigə kiyim kilip
kiygən; Xunga bular akkan sudək uning iq-baoɣrioɣa,
Maydək, səngəklirigə kiridu; 19 Bular uningoɣa
yepinoɣan tonidək, Ḥərdaim baoɣlanoɣan bəlweoɣidək
qaplansun. 20 Bular bolsa meni əyibligüqilərgə
Pərwərdigarning bekitkən mukapati bolsun! Mening
yaman gepimni kiloɣanlarning in'ami bolsun! 21 Birak
Sən, Pərwərdigar Rəbbim, Əz naming üqün mening
təripimdə bir ix kiloɣaysən, Meḥir-muḥəbbiting əla
boloɣaqka, Meni kutkuzoɣaysən; 22 Qünki mən ezilgən
ḥəm ḥajətməndurmən, Kəlbim həstə boldi. 23 Mən
kuyax uzartkan kələnggidək yokilay dəp kaldim,
Qekətkə kekiwetilgəndək qətkə kekiwetildim. 24
Roza tutkinimdin tizlirim ketidu, Ətlirim sizip ketidu.
25 Xunglaxka mən ular aldida rəswa boldum; Ular
manga karaxkanda, bexini silkixməktə. 26 Manga
yardəmləxkəysən, i Pərwərdigar Hudayim, Əzgərməs
muḥəbbiting boyiqə meni kutkuzoɣaysən; 27 Xuning
bilən ular buning Sening kolungdiki ix ikənlikini,
Buni kiloɣuqining Sən Pərwərdigar ikənlikini bilsun.
28 Ular lənət okuwərsun, Sən bəht ata kiloɣaysən;
Ular ḥujum kilixka turoɣanda, ḥijaləttə kalsun, Birak
kulung xadlansun! 29 Meni əyibligüqilər hijalət bilən
kiyinsun, Ular əz xərməndilikini əzlirigə ton kilip
yepinsun. 30 Aoɣzimda Pərwərdigaroɣa zor təxəkkür-
mədhiyə kaytürimən; Bərhək, kəpqilik arisida turup
Uni mədhiyiləymən; 31 Qünki ḥajətmənning jenini
gunaḥka bekitməkqi boloɣanlardin kutkuzux üqün,
[Pərwərdigar] uning ong yenida turidu.

110 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar mening
Rəbbimgə: — «Mən sening düxmənliringni
təhtipəring kiloɣuqə, Ong yenimda olturoɣin» —
dedi. 2 Pərwərdigar kudritingni kərsitidioɣan xaḥanə
ḥasangni Ziondin uzitidu; Düxmənliring arisida

ḫeküm sürgin! 3 Küqüngni kərsitidioɣan kündə, Θz
həlkiŋ halis ḳurbanlik kəbi pida bolidu; Mukəddəs
ḫəywitingdə, Xu yaxlik dəwringdikidək, Sanga
ḫazirmu xəbnəmlər səḫərning baliyatḳusidin yengi
qikḳandək qüxidu; 4 Pərwərdigar xundak ḳəsəm iqti,
Ḫəm buningdin yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə
Məlkizədəkning tipidiki bir kaḫindursən». 5 Ong
təripingdə boloɣan Rəb oɣəzipini kərsətkən kündə
padixaḫlarni urup parə-parə kiliwetidu; 6 U əllər
arisida sotlaydu; Jay-jaylarni jəsətlər bilən tolduridu;
Kəng zeminning bexini yaridu; 7 U yolda eriktin su
iqidu; U xunga kixining bexini yəligüqi bolidu.

111 Ḫəmdusana! Kəngli duruslarning məxripidə,
Ḫəm jamaəttə turup, Pərwərdigaroɣa pütün
kəlbim bilən təxəkkür eytimən. 2 Pərwərdigarning
yasioɣanliri uluoɣdur; Bulardin hursən boloɣanlar
izdinip ularni sürüxtürməktə. 3 Uning əjri xərəp wə
ḫəywəttur, Uning ḫəkḳaniyliki mənggügə turidu. 4 U
Θz məjizilirini yad ətküzidu; Pərwərdigar muḫəbbətlik
ḫəm rəḫimdilliktur. 5 U Θzidin əyminidioɣanlarni
ax bilən təminləydu; Θz əḫdisini ḫəmixə yad
etidu. 6 U əməlliridiki ḳudritini Θz həlkigə kərsitip,
Baxka əllərning miras-zeminini ularoɣa təkdim
kildi. 7 Uning ḳoli kiloɣanliri ḫəkikət-sadakət wə
adilliktur; Uning barlik kərsətmiliri ixənqliktur.
8 Bular əbədil'əbədgiqə inawətliktur; Ḫəkikəttə
ḫəm duruslukta qikiriloɣandur. 9 U Θz həlkigə
nijatlik əwətti; Θz əḫdisini əmr kilip mənggügə
bekitti; Mukəddəs ḫəm sürlüktur Uning nami. 10
Pərwərdigardin ḳorḳux danalikning baxlinixidur;
Uning ḫəkümlirini tutḳanlarning ḫəmmisi yorutuloɣan
adəmlərdur; Uning mədḫiyisi mənggü turidu.

112 Ḫəmdusana! Pərwərdigardin əyminidioɣan,
Uning əmrlirini zor hursənlik dəp bilidioɣan
adəm bəhtliktur! 2 Uning nəsli zeminda turup
küq-ḳudrətlik bolidu; Duruslarning dəwri bəhtlik
bolidu. 3 Uning əyidə dələt ḫəm bayliklar bolidu;
Ḫəkḳaniyliki mənggügə turidu. 4 Ḳarangoɣulukta
turoɣan durus adəmgə nur pəyda bolidu; U xəpkətlik,
rəḫimdil ḫəm ḫəkḳaniydur. 5 Həyrhaḫ, ətnə berip
turidioɣan adəmning bəhti bolidu; U əz ixlirini adillik
bilən yürgüzidu. 6 Bərḫək, u əbədiy təwritilməydu;
Ḫəkḳaniy adəm mənggügə əslinidu. 7 U xum həwərdin
ḳorkmaydu; Uning kəngli tok ḫalda, Pərwərdigaroɣa
tayanoɣan. 8 Dili məḫkəm kilinoɣan, u ḳorkmaydu;
Ahirida u rəkiblirining məoɣlubiyitini kəridu. 9 U
əziningkini mərdlərqə tarkatkan, Yoksullaroɣa beridu;
Uning ḫəkḳaniyliki mənggügə turidu; Uning münggüzi
izzət-xəḫrət bilən kətürülidu. 10 Rəzil adəm buni
kərüp qidimaydu, Qixlirini oɣujurlitidu, u erip ketidu;
Rəzillərning arzu-ḫəwisi yokitilidu.

113 Ḫəmdusana! Mədḫiyiləŋlar, i Pərwərdigarning
ḳulliri, Pərwərdigarning namini
mədḫiyiləŋlar! 2 Ḫazirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə,
Pərwərdigarning namioɣa təxəkkür-mədḫiyə
ḳayturulsun! 3 Kün qikardin kün pataroɣa,
Pərwərdigarning nami mədḫiyilinixkə layiktur!
4 Pərwərdigar əllərdin yukiri kətürüldi; Xan-
xəripi ərxlərdin yukiridur. 5 Kimmu Pərwərdigar
Hudayimizoɣa təng bolalisun — Θz makani yukirida
bolsimu, 6 Asmanlaroɣa ḫəm yərgə ḳarax üqün,
Θzini təwən kiloɣuqioɣa? 7 Namrat kixini U topa-
qangdin kətüridu; Kioɣliktin yoksulni yukirilitidu; 8
Uni esilzadilər ḳatarioɣa, Yəni Θz həlkining esilzadiliri
arisioɣa olturoɣuzidu; 9 U tuoɣmas ayalni əygə
orunlaxturup, Uni ooɣullarning huxal anisi kilidu.
Ḫəmdusana!

114 Israil Misirdin, Yakup jəməti yat tillik əllərdin
qikḳanda, 2 Xu qaoɣda Yəḫuda [Hudaning]
mukəddəs jayi, Israil uning səltiniti boldi, 3 Dengiz
buni kərüp bədər ḳaqti, Iordan dəryasi kəynigə yandi;
4 Taoɣlar ḳoqḳarlardək, Dənglər ḳozilardək oynaklidi. 5
Əy dengiz, sən nemə boldung, ḳaqkili? Iordan dəryasi,
yolungdin yanoɣili? 6 Taoɣlar ḳoqḳarlardək, Dənglər
ḳozilardək oynakliɣili? 7 I yər yüzi, Rəbning jamalidin,
Yakupning Hudasining jamalidin təwrən; 8 U ḳoram
taxni kəlqəkkə, Qakmak texini mol bulak sulirioɣa
aylanduridu.

115 Bizgə əməs, i Pərwərdigar, bizgə əməs
— Θzgərməs muḫəbbiting üqün, ḫəkikət-
sadakiting üqün, Θz namingoɣa xan-xərəp
kəltürgəysən. 2 Əllər nemixka «Ularning Hudasi
ḳəyərdə?» dəp [mazak] kilixidu? 3 Birak Hudayimiz
bolsa ərxlərdidur; Nemini halisa, U xuni kiloɣandur.
4 Ularning butliri bolsa pəkət kümüx-altundin
ibarət, Insanning ḳolliri yasioɣinidur, halas. 5
Ularning aoɣzi bar, birak səzliyəlməydu; Kəzliri bar,
kərməydu; 6 Kulakliri bar, anglimaydu, Burni bar,
puriyalmaydu; 7 Ḳolliri bar, siliyalmaydu; Putliri bar,
mangalmaydu; Kaniyidin ḫeqbir sada qikarmaydu.
8 Ularni yasioɣanlar ularoɣa ohxaxtur, Ularoɣa
tayanoɣanlarmu xundaktur. 9 I Israil, Pərwərdigaroɣa

tayininglar; U silərgə yardəm kiloɳuqinglar ḥəm kalkiningla̱rdur. **10** I Ḥarun jəməti, Pərwərdigaroɳa tayininglar; U silərgə yardəm kiloɳuqi ḥəm silərning kalkiningla̱rdur. **11** Pərdərdigardin əyminidioɳanlar, Pərwərdigaroɳa tayininglar; U silərgə yardəm kiloɳuqi ḥəm kalkiningla̱rdur. **12** Pərwərdigar bizni əsləp kəldi; U bəht ata kilidu; U Israil jəmətigə bəht ata kilidu; U Ḥarun jəmətigə bəht ata kilidu; **13** Pərwərdigardin əyminidioɳanlaroɳa, Qongliri ḥəm kiqiklirigimu bəht ata kilidu. **14** Pərwərdigar silərgə koxlap beridu, Silərgə ḥəm pərzəntliringlaroɳa; **15** Silərgə Pərwərdigar təripidin bəht ata kilinoɳan, Asman-zeminni Yaratkuqidin bərikətlənga̱n! **16** Asmanlar bolsa Pərwərdigarning asmanliridur; Birak zeminni bolsa insan balilirioɳa tapxuroɳandur. **17** Ölüklər Yaḥni mədḥiyiliyəlməydu, Süküt diyarioɳa qüxüp kətkənlərmu xundak; **18** Birak bizlər ḥazirdin baxlap Yaḥka əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḥiyə kayturimiz! Ḥəmdusana!

116 Mən Pərwərdigarni səyimən, Qünki U mening awazimni, yelinixlirimni angliɳan. **2** Qünki U kulikini manga saldi, Xunga mən barlik künlirimdə Uningoɳa iltija kilip kakirimən. **3** Ölüm asarətliri meni qirmiwaldi; Təḥtisaraning dərdliri meni tutuwaldi; Mən pexkəllikkə yoluktum, ələm tarttim; **(Sheol h7585)** **4** Xuning bilən mən Pərwərdigarning namioɳa tohtimay nida kildim: — «Səndin ətünimən, i Pərwərdigar, Jenimni kutulduroɳaysən! **5** Xəpkətliktur Pərwərdigar, ḥəkkaniydur; Hudayimiz rəḥimdildur. **6** Pərwərdigar nadanni sakla̱ydu; Mən harab əḥwaloɳa qüxürüldum, U meni kutkuzdi. **7** Ḥəy jenim, kaytidin hatirjəm bol; Qünki Pərwərdigar sehiylik, meḥribanlik kərsətti; **8** Qünki Sən jenimni ölümdin, kəzlirimni yaxlardin, Ayaoɳlirimni putlixixtin kutkuzoɳansən. **9** Mən Pərwərdigar aldida tiriklərning zeminida mangimən; **10** Ixənginim üqün mundak səz kiloɳanmən: — «Mən kattik har kilinoɳanmən». **11** Jiddiyləxkinimdin: — «adəmlərning ḥəmmisi yaloɳanqi!» — Degənmən. **12** Manga kərsətkən barlik yahxiliklirini mən nemə bilən Pərwərdigaroɳa kayturimən? **13** — Nijatlik kədəḥini kolumoɳa alimən, Wə Pərwərdigarning namini kakirip iltija kilimən; **14** Mən kiloɳan kəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada kilimən; Bərḥək, Uning barlik həlki aldida ularni ada kilimən. **15** Pərwərdigarning nəzaridə, Öz məmin bəndilirining ölümi kimmətlik ixtur! **16** Aḥ Pərwərdigar, mən bərḥək Sening kulungdurmən; Mən Sening kulungdurmən, dedikingning ooɳli ikənmən; Sən mening asarətlirimni yəxkənsən; **17** Mən Sanga təxəkkür kurbanlikliri̱ni sunimən, Pərwərdigarning namini kakirip iltija kilimən; **18** Mən kiloɳan kəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada kilimən; Bərḥək, Uning barlik həlki aldida ularni ada kilimən; **19** Pərwərdigarning əyining ḥoylilirida, Sening otturungda turup, i Yerusalem, [Kəsəmlirimni ada kilimən]! Ḥəmdusana!

117 Pərwərdigarni mədḥiyiləng̱lar, barlik əllər; Ḥəmmə həlklər, Uni mahtanglar! **2** Qünki bizgə baoɳlioɳan əzgərməs muḥəbbiti oɳəlibiliktur; Ḥəm Pərwərdigarning ḥəkikət-sadakiti mənggülüktur! Ḥəmdusana!

118 Pərwərdigaroɳa təxəkkür eytinglar, qünki U meḥribandur; Uning meḥir-muḥəbbiti mənggüdur! **2** Israil: «Uning meḥir-muḥəbbiti mənggüdur» — desun! **3** Ḥarun jəməti: «Uning meḥir-muḥəbbiti mənggüdur» — desun! **4** Pərwərdigardin korkidioɳanlar: «Uning meḥir-muḥəbbiti mənggüdur» — desun! **5** Kistakta kelip Yaḥoɳa nida kildim; Yaḥ jawab berip, meni kəngri-azadiliktə turoɳuzdi. **6** Pərwərdigar mən tərəptidur, mən korkmaymən; Insan meni nemə kilalisun? **7** Pərwərdigar manga yardəm kiloɳuqilar arisida bolup, mening təripimdidur; Öqmənlirimning məoɳlubiyitini kərimən. **8** Pərwərdigarni baxpanaḥim kilix, Insanoɳa tayinixtin əwzəldur; **9** Pərwərdigarni baxpanaḥim kilix, Əmirlərgə tayinixtin əwzəldur. **10** Barlik əllər meni korxiwaldi; Birak Pərwərdigarning nami bilən ularni ḥalak kilimən; **11** Ular meni korxiwaldi; bərḥək, korxiwaldi; Birak Pərwərdigarning nami bilən mən ularni ḥalak kilimən; **12** Ular ḥərilərdək meni korxiwaldi; Ular yekiloɳan yantak otidək tezla əqürülidu; Qünki Pərwərdigarning nami bilən mən ularni ḥalak kilimən. **13** Sən [düxmən] meni zərb bilən ittərding, Yikiloɳili tas kaldim; Birak Pərwərdigar manga yardəmdə boldi. **14** Küqüm wə nahxam bolsa Yaḥdur; U mening nijatlikim boldi! **15** Ḥəkkaniylarning qedirlirida xadlik wə nijatlikning təntəniliri yangritilmakta; Pərwərdigarning ong koli zəpər kuqmakta! **16** Pərwərdigarning ong koli egiz kətürülgən! Pərwərdigarning ong koli zəpər kuqmakta! **17** Mən əlməymən, bəlki yaxaymən, Yaḥning kiloɳanlirini jakarlaymən. **18** Pərwərdigar manga kattik tərbiyə bərgən bolsimu, Birak U meni ölümgə tapxurmidi. **19** Ḥəkkaniyət dərwazilirini manga eqip beringlar; Mən kirimən, Yaḥni mədḥiyiləymən. **20** Bu Pərwərdigarning dərwazisidur;

Ḥəkkaniylar buningdin kiridu! 21 Mən sanga təxəkkür
eytimən; Qünki Sən manga jawab qayturdung, Ḥəm
mening nijatliqim boldung. 22 Tamqilar taxliwətkən
tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. 23 Bu ix
Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz aldida karamət
boldi. 24 Bu Pərwərdigar yaratqan kündur; Biz
uningda xadlinip hursən bolimiz. 25 Qutquzoγaysən,
i Pərwərdigar, Səndin ətünimən; Səndin ətünimən,
bizni yaxnatqaysən! 26 Pərwərdigarning namida
Kəlgüqigə mubarək bolsun! Biz Pərwərdigarning
əyidə turup sanga «Mubarək!» dəp towliduq. 27
Pərwərdigar Təngridur; U üstimizgə nur bərgən;
Ḥeytliq qurbanliqni tanilar bilən baoγlanglar, —
Qurbangaḥning münggüzlirigə ilip baoγlanglar. 28
Sən mening Ilaḥimdursən, Mən Sanga təxəkkür
eytimən; Mening Hudayim, mən Seni uluoγlaymən.
29 Pərwərdigaroγa təxəkkür eytinglar; Qünki U
meḥribandur; Uning meḥir-muḥəbbiti mənggüdur!

119 (Aləf) Yolda mukəmməl boloγanlar, Pərwərdigar
Təwrat-qanunida mangidioγanlar bəhtliktur!
2 Uning agaḥ-guwaḥlirini tutqanlar, Uni qin qəlbi
bilən izdigənlər, 3 Ḥeqbir ḥəqsizliqni qilmioγanlar
bəhtliktur! Ular uning yollirida mangidu. 4
Kərsətmiliringgə əstayidil əməl qiliximiz üqün,
Əzüng ularni bekitkənsən. 5 Aḥ, yollirimning
yənilixi bəlgilimiliringgə əməl qilixqa bekitilgəy! 6
Xuning bilən barliq əmr-pərmanliringni ətiwarlisam,
Mən yərgə qarap qalmaymən. 7 Sening ḥəkkaniy
ḥəkümliringni əginip, Durus kəngüldin Sanga
təxəkkür eytimən. 8 Mən bəlgilimiliringni qoqum
tutimən; Meni pütünləy taxliwətmigəysən! 9 (Bət) Yax
bir yigit qandaq qilip əz yolini pak tutalaydu? Sening
səz-kalamingni anglap əməl qilix bilənla. 10 Pütün
qəlbim bilən mən Seni izdidim; Meni əmrliringdin
adaxturmioγaysən; 11 Gunaḥ qilip Sanga qarxi
qiqmasliqim üqün, Səzüngni kənglümgə məḥkəm
püküwaldim. 12 Mubarəkdursən Pərwərdigar, Manga
Əz bəlgilimiliringni əgətkəysən. 13 Ləwlirim bilən
mən bayan qilimən, Aoγzingdiki barliq ḥəkümliringni.
14 Türlük bayliqlardin xadlanoγandək, Agaḥ-
guwaḥliqliringoγa əgəxkən yolda xadlandim. 15 Mən
kərsətmiliring üstidə seoγinip oylinimən; Izliringoγa
qarap oylinimən. 16 Bəlgilimiliringni hursənlik dəp
bilimən; Səz-kalamingni untumaymən. 17 (Giməl)
Qulungoγa meḥribanliqni kərsətkəysən, xuning
bilən mən yaxaymən, Kalamingoγa boysunimən.
18 Təwrat-qanunungdin karamət sirlarni kərüxüm
üqün, Kəzlirimni aqqaysən! 19 Mən bu dunyada
musapirmən; Əmrliringni məndin yoxurmioγaysən.
20 Ḥəkümliringgə ḥərqaqan intizar bolup, Yürikim
ezilip ketəy dəp qaldi. 21 Sən lənətkə buyruloγan
təkəbburlaroγa tənbiḥ berisən, Ular əmrliringdin
adixip ketidu. 22 Məndin aḥanət ḥəm məshirini yirəkqa
kətküzgəysən; Qünki agaḥ-guwaḥliqliringni tutimən.
23 Əmirlər olturup yaman gepimni qilixmaqta;
Sening qulung bolsa bəlgilimiliring üstidə seoγinip
oylaydu. 24 Sening agaḥ-guwaḥliqliring mening
hursənlikim, Mening məsliḥətqilirimdur. 25 (Dalət)
Mening jenim tuprəkqa yepixqan; Səz-kalaming
boyiqə meni yengilanduroγaysən. 26 Əz yollirimni
aldingda oquq bayan qildim, Sən manga jawab
bərding; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. 27 Meni
kərsətmiliringning yolini qüxinidioγan qiloγaysən,
Andin mən karamətliring üstidə seoγinip oylinimən.
28 Jenim qayoγu bilən erip ketidu; Səz-kalaming boyiqə
meni küqləndürgəysən. 29 Məndin aldamqi yolni neri
qiloγaysən; Xəpqət qilip manga Təwrat-qanunungni
beoγixloγaysən; 30 Mən ḥəqiqət-sadaqət yolini
talliwaldim; Ḥəkümliringni aldimda qoydum. 31 Agaḥ-
guwaḥliringni qing tutimən; Pərwərdigar, meni uyatqa
qaldurmioγaysən. 32 Sən mening qəlbimni kəng-azadə
qilixing bilən, Əmrliring yolioγa əgixip yügürimən. 33
(He) I Pərwərdigar, bəlgilimiliringning yolini manga
ayan qiloγaysən; Mən uni ahiroγiqə tutimən. 34
Meni yorutqaysən, mən Təwrat-qanunungni tutimən,
Xundaqla pütün qəlbim bilən uningoγa əməl qilimən.
35 Meni əmrliringning yolida mangidioγan qiloγaysən;
Qünki ularni hursənlik dəp bilimən. 36 Mening
qəlbimni xəhsiy mənpəətkə əməs, Bəlki agaḥ-
guwaḥliqliringoγa mayil qiloγaysən. 37 Kəzlirimni
sahtini kərüxtin yanduroγaysən; Meni yolungda
janlanduroγaysən; 38 Sən qulungoγa boloγan wədəngni
əməlgə axuroγaysən; Xuning bilən həqlər Səndin
əyminidu. 39 Mən qorqqan xərməndilikni neri
kətküzgəysən; Qünki Sening ḥəkümliring əladur. 40
Mana, mən kərsətmiliringgə təxna bolup qəldim;
Əz ḥəqqaniyitingdə meni janlanduroγaysən; 41 :
(Waw) Wə meḥir-muḥəbbətliring yenimoγa kəlsun,
i Pərwərdigar; Wədəng boyiqə nijatliqing yenimoγa
kəlsun; 42 Xunda məndə meni məshirə qiloγuqioγa
bərgüdək jawab bolidu; Qünki səzünggə tayinimən. 43
Wə aoγzimdin ḥəqiqətning səzini elip taxlimioγaysən;
Qünki ḥəkümliringgə ümid baoγlidim; 44 Xunda
mən Sening Təwrat-qanunungni ḥər qaqan tutimən,

Bərḫək, əbədil'əbədgiqə tutimən; **45** Xunda mən azadiliktə mangimən; Qünki kərsətmiliringni izdidim. **46** Xunda mən padixaḫlar aldida agaḫ-guwaḫlikliring tooɣruluk səzləymən, Bu ixlarda mən yərgə ḳarap ḳalmaymən. **47** Wə əmrliringni hursənlik dəp bilimən, Qünki ularni səyüp kəldim; **48** Mən səyüp kəlgən əmrliringgə ḳollirimni sozup intilimən, Wə bəlgilimiliring üstidə seoɣinip oylinimən. **49** (Zain) Sən ḳulungoɣa bərgən səzüngni, Yəni manga ümid beoɣixlioɣan kalamingni əsligəysən. **50** U bolsa dərdimgə boloɣan təsəllidur; Qünki səz-wədəng meni janlandurdi. **51** Təkəbburlar əxəddiy ḫaḳarətligini bilən, Lekin Təwrat-ḳanunungdin ḫeq qətnimidim. **52** Ḳədimdə bekitilgən ḫəkümliringni yadimoɣa kəltürdüm, i Pərwərdigar, Xundaḳ ḳilip əzümgə təsəlli bərdim. **53** Təwrat-ḳanunungni taxliwətkən rəzillər wəjidin, Otluḳ oɣəzəp məndə ḳaynap taxti. **54** Musapir bolup turoɣan jayimda, Kərsətmiliring mening nahxilirim boldi. **55** Keqidə, i Pərwərdigar, namingni əsləp yürdum, Təwrat-ḳanunungni tutup kəldim. **56** Mən buningoɣa nesip boldum, Qünki mən kərsətmiliringkə itaət ḳilip kəldim. **57** (Hət) Əzüng mening nesiwəmdursən, i Pərwərdigar; «Sening səz-kalamingni tutay» — dedim. **58** Mən pütün ḳəlbim bilən didaringoɣa intilip yelindim; Wədəng boyiqə manga xapaət kərsətkəysən. **59** Mən yolliring üstidə oylandim, Ayaoɣlirimni agaḫ-guwaḫlikliringoɣa ḳaritip buridim. **60** Mən aldiridim, ḫeq keqikmidim, Sening əmrliringgə əməl ḳilixḳa. **61** Rəzillərning asarətliri meni qirmiwaloɣini bilən, Mən Təwrat-ḳanunungni ḫeq untumidim. **62** Ḫəḳḳaniy ḫəkümliring üqün, Tün keqidə təxəkkür eytḳili ḳopimən. **63** Mən Səndin ḳorḳidioɣanlarning, Kərsətmiliringgə əgəxkənlərning ḫammisining ülpitidurmən. **64** Jaḫan, i Pərwərdigar, Sening əzgərməs muḫəbbiting bilən toldi; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **65** (Tət) Səz-kalaming boyiqə, i Pərwərdigar, Əz ḳulungoɣa meḫribanlikni kərsitip kəlgənsən. **66** Manga obdan pərḳ etixni wə bilimni əgətkəysən; Qünki mən əmrliringgə ixəndim. **67** Mən azabḳa uqraxtin burun yoldin azoɣan, Birak ḫazir səzüngni tutimən. **68** Sən meḫribandursən, meḫribanlik ḳilisən, Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **69** Təkəbburlar manga ḳara qaplaxti; Birak kərsətmiliringgə pütün ḳəlbim bilən itaət ḳilimən. **70** Ularning ḳəlbi tuymas bolup kətti; Birak mən bolsam Təwrat-ḳanunungni hursənlik dəp bilimən. **71** Azabḳa uqrioɣinim yahxi boldi, Xuning bilən bəlgilimiliringni əgəndim. **72** Mən üqün aoɣzingdiki ḳanun-təlim, Minglioɣan altun-kümüx tənggidin əwzəldur. **73** (Yod) Sening ḳolliring meni yasioɣan, meni mustəḫkəmlidi; Meni yorutḳaysən, əmrliringni əginimən. **74** Səndin əyminidioɣanlar meni kərüp xadlinidu; Qünki mən səz-kalamingoɣa ümid baoɣlap kəldim. **75** I Pərwərdigar, Sening ḫəkümliringning ḫəḳḳaniy ikənlikini, Wapadarlikingdin meni azabḳa saloɣiningni bilimən. **76** Aḫ, ḳulungoɣa bərgən wədəng boyiqə, Əzgərməs muḫəbbiting təsəlliyim bolsun. **77** Mening yaxixim üqün, Rəḫimdillikliring yenimoɣa kəlsun; Qünki Təwrat-ḳanunung mening hursənlikimdur. **78** Təkəbburlar hijaləttə ḳalsun; Qünki ular manga yaloɣanqilik bilən tətürlük ḳiloɣan; Mən bolsam, kərsətmiliring üstidə seoɣinip oylinimən. **79** Səndin əyminidioɣanlar mən tərəpkə burulup kəlsun; Agaḫ-guwaḫlikliringni bilgənlərmu xundaḳ bolsun. **80** Kənglüm bəlgilimiliringdə mukəmməl bolsun; Xuning bilən yərgə ḳarap ḳalmaymən. **81** (Kaf) Jenim nijatlikingoɣa təlmürüp ḫalidin ketəy dəwatidu; Mən səz-kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **82** Kəzüm səz-wədənggə təlmürüp tügixəy dedi, «Sən ḳaqanmu manga təsəlli berərsən» — dəp. **83** Qünki mən islinip ḳurup kətkən tulumdək boldum, Birak bəlgilimiliringni untumaymən. **84** Ḳulungning künliri ḳanqə bolidu? Manga ziyankəxlik ḳiloɣanlarni ḳaqan jazalaysən? **85** Təkəbburlar manga orilarni koliɣan; Bu ixlar Təwratingoɣa muhaliptur; **86** Sening barlik əmrliring ixənqliktur; Ular yolsizlik bilən meni ḳistimakta; Manga yardəm ḳiloɣaysən! **87** Ular meni yər yüzidin yoḳatḳili ḳil ḳaldi; Birak mən bolsam, kərsətmiliringdin waz kəqmidim. **88** Əzgərməs muḫəbbiting boyiqə meni janlanduroɣaysən, Wə aoɣzingdiki agaḫ-guwaḫlikliringni tutimən. **89** (Laməd) Mənggügə, i Pərwərdigar, Səz-kalaming ərxlərdə bekitilgəndur. **90** Sening sadaḳiting dəwrdin-dəwrgiqidur; Sən yər-zeminni muḳim bekitkənsən, u məwjut bolup turidu. **91** Sening ḫəküm-ḳanuniyətliring bilən bular bügünki kündimu turidu; Qünki barlik məwjudatlar Sening hizmitingdidur. **92** Sening Təwrat-ḳanunung hursənlikim bolmioɣan bolsa, Azabimda yoḳap ketər idim. **93** Mən Sening kərsətmiliringni ḫərgiz untumaymən; Qünki muxular arḳilik manga ḫayatlik bərding; **94** Mən Seningkidurmən, meni ḳutḳuzoɣaysən; Qünki mən kərsətmiliringni izdəp kəldim. **95** Rəzillər meni ḫalak

kilixni kütməktə; Birak mən agah-guwahliringni kənglümdə tutup oylaymən. **96** Mən hammə mukəmməllikning qeki bar dəp bilip yəttim; Birak Sening əmr-kalaming qəksiz kəngdur! **97** (Məm) Ah, mening Təwrat-kanunungoła bolołan muhəbbitim nəkədər qongkurdur! Kün boyi u mening seoinip oylaydioinimdur. **98** Əmrliring hərdaim mən bilən billə turoqaqka, Meni düxmənlirimdin dana kilidu; **99** Barlik ustazlirimdin kəp yorutuloanmən, Qünki agah-guwahliring seoiniximdur. **100** Mən kerilardin kəprək qüxinimən, Qünki kərsətmiliringgə itaət kilip kəldim. **101** Səz-kalamingoła əməl kilixim üqün, Ayaołirimni hammə yaman yoldin tarttim. **102** Hökümliringdin heq qikmidim; Qünki manga əgətkən Sən özüngdursən. **103** Səzliring tilimoła xunqə xerin tetiydu! Aoizimda həsəldin tatlikтur! **104** Kərsətmiliringdin mən yorutuldum; Xunga barlik sahta yolni əq kərimən. **105** (Nun) Səz-kalaming ayioim aldidiki qiraoı, Yolumoła nurdur. **106** Kəsəm iqtim, əməl kilimənki, Mən həkkaniy hökümliringni tutimən. **107** Zor azab-okubətlərni qəktim, i Pərwərdigar; Səz-kalaming boyiqə meni janlandurołaysən. **108** Kobul kiloaysən, i Pərwərdigar, aoizimdiki halis kurbanliklarni, Manga hökümliringni əgətkəysən. **109** Jenimni alikinimda daim elip yürimən, Birak Təwrat-kanunungni pəkət untumaymən. **110** Rəzillər mən üqün kiltak kurdi; Birak kərsətmiliringdin adaxmidim. **111** Agah-guwahlikliringni miras kilip mənggügə kobul kildim; Qünki ular kənglümning xadlikidur. **112** Mən kənglümni bəlgilimiliringgə mənggügə [əməl kilixka], Yəni ahiroiqə əməl kilixka mayil kildim. **113** (Samək) Ala kəngüllərni əq kərüp kəldim; Səyginim bolsa, Təwrat-kanunungdur. **114** Sən mening dalda jayim, mening kalkanimdursən; Səz-kalamingoła ümid baoılidim. **115** Mən Hudayimning əmrlirigə əməl kilixim üqün, Məndin neri bolunglar, i rəzillik kiloquqilar! **116** Yaxixim üqün, Wədəng boyiqə meni yəligəysən; Ümidimning aldida meni yərgə karatmioaysən. **117** Meni kollap kuwwətligəysən, xunda mən aman-esən yürimən; Wə bəlgilimiliringni hərdaim kədirləymən. **118** Bəlgilimiliringdin azoanlarning həmmisini nəziringdin sakit kilding; Qünki ularning aldamqiliki kuruktur. **119** Sən yər yüzidiki barlik rəzillərni daxkaldək xallap tazilaysən; Xunga mən agah-guwahlikliringni səyimən. **120** Ətlirim Seningdin boloqan əyminixtin titrəydu; Hökümliringdin korkup yürimən. **121** (Ayin) Mən durus hökümlərni wə adalətni yürgüzdum; Meni əzgüqilərgə taxlap koymioaysən; **122** Öz kulung üqün yahxilikka kapalət boloqaysən; Təkəbburlaroła meni əzgüzmigəysən. **123** Kəzüm nijatlikingoła təxna bolup, Həm həkkaniyiting tooruluk wədənggə təlmürüp tügixəy dəp kaldi; **124** Özgərməs muhəbbiting bilən kulungoła muamilə kiloaysən; Bəlgilimiliringni manga əgətkəysən. **125** Mən Sening kulungdurmən; Agah-guwahlikliringni bilip yetixim üqün meni yorutkaysən. **126** Pərwərdigar hərikətkə kelix wakti kəldi! Qünki ular Təwrat-kanunungni bikar kiliwetidu. **127** Xu səwəbtin əmrliringni altundin artuk səyimən, Sap altundin artuk səyimən; **128** Xunga həmmə ixlarni baxkuridioqan barlik kərsətmiliringni tooıra dəp bilimən; Barlik sahta yolni əq kərimən. **129** (Pe) Agah-guwahlikliring karaməttur; Xunga jenim ularoła əgixidu. **130** Səzliringning yeximi nur elip kelidu; Nadanlarnimu yorutidu. **131** Aoizimni eqip hasirap kəttim, Qünki əmrliringgə təxna bolup kəldim. **132** Namingni səygənlərgə boloqan aditing boyiqə, Jamalingni mən tərəpkə karitip xəpkət kərsətkəysən. **133** Kədəmlirimni səzüng bilən tooriliogaysən; Üstümgə heq kəbihlikni hөküm sürgüzmigəysən. **134** Meni insanning zulumidin kutulduroqaysən, Xuning bilən Sening kərsətmiliringgə itaət kilimən. **135** Jamalingning nurini kulungning üstigə qaqturoqaysən; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **136** Kəzlirimdin yax erikliri akidu, Qünki insanlar Təwrat-kanunungoła boysunmaydu. **137** (Tsadə) Həkkaniydursən, i Pərwərdigar; Hökümliring tooridur. **138** Sən agah-guwahlikliringni həkkaniylikta buyruoqan; Ular tolimu ixənqliktur! **139** Otluk muhəbbitim özümni yokitidu, Qünki meni har kiloquqilar səzliringgə pisənt kilmaydu. **140** Səzüng toluk sinap ispatlanoqandur; Xunga kulung uni səyidu. **141** Mən terikтəkturmən, kəmsitilgənmən, Birak kərsətmiliringni untumaymən. **142** Sening həkkaniyiting əbədiy bir həkkaniyəttur, Təwrat-kanunung həkikəttur. **143** Pexkəllik wə azab manga qirmixiwaldi; Birak əmrliring mening hursənliklirimdur. **144** Sening agah-guwahlikliringning həkkaniyliki əbədiydur; Yaxioin dəp, meni yorutkaysən. **145** (Kof) Mən pütün kəlbim bilən Sanga nida kildim, i Pərwərdigar; Manga jawab bərgəysən; Mən bəlgilimiliringni tutimən. **146** Mən Sanga nida kilimən; Meni kutkuzoqaysən; agah-guwahlikliringoła əgiximən. **147** Mən tang atmay

ornumdin turup pəryad kətürimən; Səz-kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **148** Wədiliring üstidə seoɣinip oylinix üqün, Tündiki jesəklər almaxmay turup kəzüm eqilidu. **149** Өzgərməs muhəbbiting boyiqə awazimni anglioɣaysən; I Pərwərdigar, ḥəkümliring boyiqə meni janlanduroɣaysən. **150** Kəbiḥ niyətkə əgəxkənlər manga yeḳinlaxti, Ular Təwrat-ḳanunungdin yiraḳtur. **151** I Pərwərdigar, Sən manga yeḳin turisən; Barliḳ əmrliring ḥəḳiḳəttur. **152** Uzundin beri agaḥ-guwaḥliḳliringdin əgəndimki, Ularni mənggügə inawətlik ḳiloɣansən. **153** (Rəx) Mening har boloɣinimni kərgəysən, meni ḳutulduroɣaysən; Qünki Təwrat-ḳanunungni untumidim. **154** Mening dəwayimni sorioɣaysən, ḥəmjəmət bolup meni ḳutḳuzoɣaysən; Wədəng boyiqə meni janlanduroɣaysən. **155** Nijatliḳ rəzillərdin yiraḳtur; Qünki ular bəlgilimiliringni izdiməydu. **156** Rəḥimdilliḳliring kəptur, i Pərwərdigar; Ḥəkümliring boyiqə meni janlanduroɣaysən. **157** Manga ziyankəxlik ḳiloɣuqilar ḥəm meni har ḳiloɣuqilar kəptur; Biraḳ agaḥ-guwaḥliḳliringdin ḥeq qətnimidim. **158** Mən asiyliḳ ḳiloɣuqilaroɣa ḳarap yirgəndim, Qünki ular səzüngni tutmaydu. **159** Sening kərsətmiliringni xunqə səygənlikimni kərgəysən; Өzgərməs muhəbbiting boyiqə meni janlanduroɣaysən, i Pərwərdigar. **160** Səz-kalamingni mujəssəmligəndə andin ḥəḳiḳət bolur; Sening ḥərbir adil ḥəkümüng əbədiydur. **161** (Xiyn) Əmirlər bikardin-bikar manga ziyankəxlik ḳilidu; Biraḳ yürikim kalaming aldidila titrəydu. **162** Birsi zor olja tapḳandək, Wədəngdin huxallinimən. **163** Sahtiliḳtin nəprətlinip yirginimən; Səyginim Təwrat-ḳanunungdur. **164** Ḥəḳḳaniy ḥəkümliring tüpəylidin, Kündə yəttə ḳetim Seni mədḥiyiləymən. **165** Təwratingni səygənlərning zor hatirjəmliki bar; Ḥeq nərsə ularni putliyalmas. **166** Mən nijatliḳingoɣa ümid baoɣlap küttüm, i Pərwərdigar, Əmrliringgə əməl ḳilip. **167** Jenim agaḥ-guwaḥliḳliringoɣa əgixidu, Ularni intayin səyimən. **168** Barliḳ yollirim aldingda boloɣaq, Kərsətmiliring ḥəm agaḥ-guwaḥliḳliringoɣa əgiximən. **169** (Taw) Mening pəryadim aldingoɣa yeḳin kəlsun, i Pərwərdigar; Kalaming boyiqə meni yorutḳaysən. **170** Yelinixim aldingoɣa kəlsun; Wədəng boyiqə meni ḳutulduroɣaysən. **171** Manga bəlgilimiliringni əgitixing üqün, Ləwlirimdin mədḥiyilər uroɣup qiḳidu. **172** Tilim səzüngni küyləp nahxa eytidu, Qünki əmrliringning ḥəmmisi ḥəḳḳaniydur. **173** Ḳolung manga yardəmgə təyyar bolsun; Qünki mən kərsətmiliringni talliwaldim. **174** Mən nijatliḳingoɣa təlmürüp təxna bolup kəldim, i Pərwərdigar; Sening Təwrating mening hursənlikimdur. **175** Jenim yaxisun, u Seni mədḥiyiləydu, Sening ḥəkümliring manga yardəm ḳilsun. **176** Mən yoldin adaxḳan ḳoydək təmtirəp ḳaldim; Ḳulungni izdigəysən; Qünki əmrliringni untup ḳaloɣinim yoḳ.

120 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Beximoɣa kün qüxkəndə mən Pərwərdigaroɣa nida ḳildim; U manga jawab bərdi. **2** I Pərwərdigar, jenimni yaloɣan səzləydioɣan ləwlərdin, Aldamqi tildin ḳutuldoroɣaysən. **3** Sanga nemə berilidu, Sanga nemə ḳoxuluxi kerək, Əy aldamqi til? **4** — Palwan atḳan ətkür oḳlar, Arqa qooɣliri sanga təgsun! **5** Məxək diyarida musapir bolup yaxioɣinimoɣa, Kedar qedirliri arisida turoɣinimoɣa ḥalimoɣa way! **6** Mən tinqliḳḳa əqlər arisida uzundin buyan turuwatimən; **7** Mən tinqliḳpərwərmən; Biraḳ gəp ḳilsam, ular uruximizla, dəydu.

121 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Kəzlirimni taoɣlar tərəpkə kətürüp ḳaraymən; Mening yardimim ḳəyərdin kelur? **2** Mening yardimim Pərwərdigardindur; Asman-zeminni Yaratḳuqidindur. **3** U putungni ḥeq teyildurmaydu; Seni saḳlioɣuqi ḥeq mügdiməydu! **4** Mana, ḳara, Israilni saḳlioɣuqi ḥəm mügdiməydu, ḥəm uhlimaydu! **5** Pərwərdigar sening saḳlioɣuqingdur; Pərwərdigar ong yeningdiki sayiwəndur. **6** Ḳuyax kündüzdə, ay keqidə sanga zərər yətküzməydu; **7** Pərwərdigar barliḳ yamanliḳtin seni saḳlaydu; U jeningni saḳlaydu; **8** Pərwərdigar qiḳixingni, kirixingni, Buningdin keyin əbədil'əbədgiqə saḳlaydu.

122 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Ular manga: «Pərwərdigarning өyigə qiḳayli» — deginidə, Xadlandim. **2** Putlirimiz dərwaziliring iqidə turuxḳa nesip boldi, i Yerusalem! **3** I Yerusalem, sən jipsilaxturulup rətlik selinoɣan bir xəḥərdursən; **4** Kəbililər u yərgə qiḳidu, Yaḥning ḳəbililiri qiḳidu; Israiloɣa berilgən kərsətmə boyiqə, Pərwərdigarning namioɣa təxəkkür eytix üqün qiḳidu. **5** Qünki u yərdə ḥəküm qiḳirixḳa təhtlər selindi, Dawutning jəmətidikilərgə təhtlər selindi. **6** Yerusalemning aman-hatirjəmlikini izdəp dua ḳilinglar; Seni səygənlər ronaḳ tapidu. **7** Istiḥkamliring iqidə aman-hatirjəmlik bolsun, Ordiliring iqidə awat-aramliḳ bolsun! **8** Ḳerindaxlirim ḥəm yar-buradərlirim üqün, Mən: «Aman-hatirjəmlik iqingdə bolsun» — dəymən. **9**

Pərwərdigar Hudayimizning əyi üqün, Sening ronaq tepixingoƣa intilimən!

123 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» I ərxlərdə Turoƣuqisən, Sanga beximni kətürüp ƙaraymən; **2** Mana, ƙulliringning kəzi əz hojayinining ƙollirioƣa ƙandaƙ ƙarioƣan bolsa, Dedəklərning kəzi əz saƙibəsining ƙollirioƣa ƙandaƙ ƙarioƣan bolsa, Bizning kəzimiz Pərwərdigar Hudayimizoƣa xundaƙ ƙaraydu. Ta bizgə xəpƙət kərsətküqə ƙaraydu. **3** Bizgə xəpƙət kərgüzgəysən, i Pərwərdigar, Bizgə xəpƙət kərgüzgəysən; Qünki biz yətküqə horluƙ tartƙanmiz. **4** Jenimiz oƣojamlarning mazaƙlirini, Ƙakawurlarning horluƙlirini yətküqə tartƙandur.

124 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» Əgər biz tərəptə turoƣini Pərwərdigar bolmioƣan bolsa, — Aƙ, Israil xundaƙ desun — **2** Biz tərəptə turoƣini Pərwərdigar bolmioƣan bolsa, Kixilər bizgə ƙujumoƣa ƙozoƣaloƣanda, **3** Ularning oƣəzipi bizgə tutaxƙanda, — Xu qaoƣda ular bizni tirik yutuwetətti; **4** [Xu qaoƣda] sular bizni oƣərƙ ƙiliwetətti; Kəlkün beximizdin ətətti; **5** Dawaloƣuoƣan sular beximizdin ətətti! **6** Pərwərdigaroƣa təxəkkür-mədƙiyə boloƣay! Ularning qixlirioƣa ow boluxƙa bizni ƙoyup bərmidi. **7** Jenimiz tutƙuqilarning basmiƙidin ƙeqip qiƙƙan ƙuxtək ƙaqti; Basmaƙ sundurulup, biz ƙaqtuƙ! **8** Erixkən yardimimiz Pərwərdigarning namididur, Asmanzemin Yaratƙuqining namididur!

125 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» Pərwərdigaroƣa tayanoƣanlar Zion teoƣidəktur; Uni təwrətkili bolmaydu, U mənggülük turidu. **2** Yerusalem! Taoƣlar uning ətrapini oruoƣan, Həm Pərwərdigar ƙazirdin ta əbədgiqə Əz həlƙining ətrapini oraydu. **3** Qünki rəzillərning ƙokuƙ ƙasisi ƙəkƙaniylarning nesiwisini baxƙurmaydu; Bolmisa ƙəkƙaniylarmu ƙollirini ƙəbiƙlikkə uzartixi mumkin. **4** Pərwərdigar, meƙribanlaroƣa meƙribanlik ƙiloƣaysən; Kəngli duruslaroƣimu xundaƙ bolsun. **5** Birak əgri yollaroƣa burulup kətkənlərni bolsa, Pərwərdigar ularni ƙəbiƙlik ƙiloƣuqilar bilən təng xallaydu. Israiloƣa amanhatirjəmlik boloƣay!

126 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» Pərwərdigar Ziondin sürgün boloƣanlarni ƙayturup kəlgəndə, Biz qüx kərgəndəkla bolduk; **2** Aoƣzimiz külkigə, Tilimiz xadlinixƙa toldi; Xu tapta əllər arisida ular: — «Pərwərdigar ularoƣa zor ixlarni ƙilip bərdi» — deyixti. **3** Pərwərdigar dərwəkə biz üqün zor ixlarni ƙildi, Biz bulardin xadlinimiz. **4** Jənubtiki ƙuruƙ eriƙlar [xarxar sularoƣa] aylanduruloƣandək, Biz tutƙunlarnimu əz ərkimizgə ƙayturoƣaysən, i Pərwərdigar; **5** Kəz yaxlirini eƙitip terioƣanlar xadliƙ bilən orar; **6** Yioƣlap yürüp qaqidioƣan uruƙni kətürgən kixi, Bərƙək, xadliƙtəntənə bilən orioƣan baoƣlirini kətürüp ƙaytip kelidu.

127 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi»; Sulayman yazoƣan küy: — Pərwərdigar Əzi əy salmisa, Saloƣuqilar bikardin-bikar uningoƣa əjir singdüridu; Pərwərdigar xəƙərni saƙlimisa, Kəzətqilər bikardin-bikar oyoƣaƙ turidu. **2** Silərning səƙərdə ornunglardin ƙopuxunglar, Kəq boloƣanda yetixinglar, Japa-muxəkƙətni nandək yegininglar bikardin-bikardur; Qünki U Əz səyginigə uyƙuni beridu. **3** Mana, balilar Pərwərdigardin boloƣan mirastur, Baliyatƙuning mewisi Uning mukapatidur; **4** Yaxliƙta tapƙan balilar, Baturning ƙolidiki oƙlardək bolidu. **5** Oƙdeni muxular bilən toloƣan adəm bəhtliktur; [Xəƙər] dərwazisida turup düxmənlər bilən səzlixiwatƙinida, Ular yərgə ƙarap ƙalmaydu.

128 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» Pərwərdigardin ƙorƙidioƣanlar, Uning yollirida mangidioƣanlarning ƙərbiri bəhtliktur! **2** Qünki sən əz ƙolungning əjrini yəysən; Bəhtlik bolisən, ronaq tapisən; **3** Ayaling bolsa əyüng iqidə mewilik üzüm telidək bolidu; Baliliring dastihaningni qəridəp, zəytun dərəhliridək tizilip olturidu; **4** Mana, Pərwərdigardin ƙorƙidioƣan kixi xundaƙ bəhtni kəridu. **5** Pərwərdigar sanga Zion teoƣidin bəht ata ƙiloƣay; Sən əmrüng boyiqə Yerusalemning awatliƙini kərgəysən; **6** Pərzəntliringning pərzəntlirini kərgəysən; Israiloƣa aram-tinqliƙ boloƣay!

129 «Yuƙirioƣa qiƙix nahxisi» «Yaxliƙimdin tartip ular kəp ƙetim meni har ƙilip kəldi» — — Aƙ, Israil ƙazir buni desun — **2** «Ular yaxliƙimdin tartip kəp ƙetim meni har ƙilip kəldi, Birak üstümdin oƣəlibə ƙiloƣan əməs. **3** Ƙox ƙəydigüqilər dümbəmdə ƙəydigən, Qənəklirini intayin uzun tartƙan». **4** Pərwərdigar ƙəkƙaniydur; U rəzillərning asarətlirini sunduruwətti; **5** Ular xərməndə bolup arƙisioƣa yandurulsun, Ziondin nəprətlinidioƣanlarning ƙəmmisi! **6** Ular əgzidə ünüp qiƙƙan qəptək bolsun; Üzülməy turupla solixip ketidioƣan; **7** Ot-qəp orioƣuqioƣa uningdin bir tutammu qiƙmaydu; Baoƣ baoƣlioƣuqioƣa bir ƙuqaƙmu qiƙmaydu; **8** Ətüp ketiwatƙanlarmu: «Pərwərdigarning bərikiti üstünglarda boloƣay; Pərwərdigarning nami

bilən silərgə bəht tiləymiz!» — degən salamni ḫeq bərməydu.

130 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Qongḳur yərlərdin Sanga pəryad kətürimən, i Pərwərdigar; **2** I Rəb, awazimni angliоɣaysən; Ḳulaḳliringni yelinix sadayimoɣa saloɣaysən; **3** Əgər Sən Yaḫ, ḳəbiḫliklərni sürüxtürüp sanisang, Əmdi Rəb, kim tik turalaydu? **4** Biraḳ Səndə məoɣpirət-kəqürüm bardur; Xunga Səndin əyminixkə bolidu. **5** Pərwərdigarni kütüwatimən; Jenim kütüwatidu; Uning səzigə ümid baoɣlidim. **6** Tün jesəkqilirining səḫərgə boloɣan təxnasidin artuḳ, Bərḫək, tün jesəkqilirining səḫərgə boloɣan təxnasidin artuḳ, Jenim Rəbkə təxna bolup kütməktə. **7** I Israil, Pərwərdigaroɣa ümid baoɣlanglar; Qünki Pərwərdigarda əzgərməs muḫəbbət bardur; Uningda zor nijatliḳlarmu bar; **8** U Israilni barliḳ ḳəbiḫlikliridin bədəl tələp ḳutḳuzidu.

131 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi»; Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, kənglüm təkəbbur əməs, Nəzirimmu üstün əməs; Mən qong ixlar bilənmu, Yaki qamim yətməydioɣan karamət ixlar bilənmu məxoɣul bolmaymən; **2** Bərḫək, anisining ḳuqiḳida yatḳan əmqəktin ayriloɣan balidək, Əz jenimni besiwelip tinqlandurdum; Kənglüm iqimdə əmqəktin ayriloɣan balidəktur. **3** Israil Pərwərdigaroɣa ümid baoɣlisun; Ḫazirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə!

132 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» I Pərwərdigar, Dawut üqün u tartḳan barliḳ jəbir-japalarni yad ətkəysən; **2** U Pərwərdigaroɣa ḳandaḳ ḳəsəm iqkən, Yaḳuptiki ḳudrət Igisigə ḳandaḳ wədə ḳiloɣan: — **3** «Pərwərdigaroɣa turar jayni, Yaḳupning ḳudrətlik Igisigə makanni tapmioɣuqə, Əyümdiki ḫujrioɣa kirməymən, Kariwattiki kərpəmgə qiḳmaymən, Kəzümgə uyḳuni, Ḳapaḳlirimoɣa mügdəxni bərməymən». **6** Mana, biz uning həwirini Əfrataḫda angliduḳ; Uni ormanliḳ etizlardin taptuḳ; **7** Uning turar jaylirioɣa berip kirəyli, Uning təhtipəri aldida səjdə ḳilayli; **8** Ornungdin turoɣin, i Pərwərdigar, Sən ḳudritingning ipadisi əḫdə sanduḳung bilən, Əz aramgaḫingoɣa kirgin! **9** Kaḫinliring ḫəḳḳaniyliḳ bilən kiyindürülsun, Məmin bəndiliring təntənilik awazni yangratsun! **10** Ḳulung Dawut üqün, Əzüng məsiḫ ḳiloɣiningning yüzini yandurmioɣaysən; **11** Pərwərdigar Əz ḫəḳiḳiti bilən Dawutḳa xu ḳəsəmni ḳildi, U uningdin ḫeq yanmaydu: — U: — «Əz puxtingdin qiḳḳan mewidin birsini təhtingdə olturoɣuzimən; **12** Pərzəntliring Mening əḫdəmni, Ḫəm Mən uloroɣa əgitidioɣan agaḫ-guwaḫlirimni tutsa, Ularning pərzəntliri mənggügə təhtingdə olturidu» — degən. **13** Qünki Pərwərdigar Zionni tallioɣan; U Əz makani üqün uni halioɣan. **14** Mana U: — «Bu mənggügə bolidioɣan aramgaḫimdur; Muxu yərdə turimən; Qünki Mən uni halaymən. **15** Mən uning rizḳini intayin zor bərikətləymən; Uning yoḳsullirini nan bilən ḳandurimən; **16** Uning kaḫinlirioɣa nijatliḳni kiygüzimən, Uning məmin bəndiliri xadliḳtin təntənilik awazni yangritidu. **17** Mən bu yərdə Dawutning münggüzini bihlandurimən; Əzümning məsiḫ ḳiloɣinim üqün yoruḳ bir qiraoɣ bekitkənmən; **18** Uning düxmənlirigə xərməndilikni kiygüzimən; Əmma uning kiygən taji bexida ronaḳ tapidu» — dedi.

133 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi»; Dawut yazoɣan küy: — Ḳara, mana, ḳerindaxlar birliktə turux nemidegən yahxi, nemidegən xerindur! **2** U Ḫarunning bexioɣa təkülüp, saḳilidin aḳḳan awu ḳimmətlik maydək, U Ḫarunning saḳilidin ekip, Kiyim-keqəkning yaḳisioɣa qüxkən ḳimmətlik mayoɣa ohxaydu; **3** U yənə Ḫərmon teoɣidiki xəbnəmning Zion taoɣlirioɣa qüxüxigə ohxaydu; Qünki xu yərdə Pərwərdigar bərikətni — Yəni mənggülük ḫayatni buyruoɣan!

134 «Yuḳirioɣa qiḳix nahxisi» Mana, Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḫiyə ḳayturunglar, I, keqiqə Pərwərdigarning əyidə turidioɣan, Pərwərdigarning barliḳ ḳulliri! **2** Muḳəddəs jayda turup ḳolliringlarni kətürüp Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḫiyə ḳayturunglar! **3** Asman-zeminni Yaratḳuqi Pərwərdigar silərni Ziondin bərikətligəy!

135 Ḫəmdusana! Pərwərdigarning namini mədḫiyiləŋglar, Uni mədḫiyiləŋglar, Pərwərdigarning ḳulliri! **2** Uni mədḫiyiləŋglar, Pərwərdigarning əyidə turoɣanlar, Hudayimizning ḫoylilirida turoɣanlar! **3** Yaḫni mədḫiyiləŋglar, qünki Pərwərdigar meḫribandur; Uning namioɣa küy eytinglar; Qünki muxundaḳ ḳilix xerindur; **4** Qünki Yaḫ Yaḳupni Əziningki boluxḳa, Israilni Əz mirasi boluxḳa talliwaldi. **5** Qünki əzüm bilimənki, Pərwərdigar uluoɣdur; Rəbbimiz barliḳ ilaḫlardin üstündur. **6** Pərwərdigar nemə ixni muwapiḳ kərgən bolsa, U asmanlarda, Zeminda, Dengizlarda ḫəm uning barliḳ təgliridimu xuni ḳiloɣandur. **7** U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; Yamoɣurloroɣa

qaḳmaḳlarni ḥamraḥ ḳilidu; Xamalni Өz həziniliridin qiḳiridu. **8** U Misirdiki tunji ooʏullarni ḥalak ḳildi, Insanlarning bolsun, ḥaywanlarning bolsun ḥəmmini urup ḥalak ḳildi. **9** U alamətlərni, məjizilərni aranglaroʏa əwətti, i Misir; Pirəwn wə uning ḥəmmə ḳulliri üstigə əwətti. **10** U uluoʏ əllərni uruwətti, Ḳudrətlik padixaḥlarni əltürüwətti; **11** Amoriylarning padixaḥi Sihonni, Baxanning padixaḥi Ogni, Ḳanaandiki barliḳ padixaḥliḳlarni uruwətti. **12** Ularning zeminini miras ḳilip, Өz həlḳi Israiloʏa miras boluxḳa təḳdim ḳildi. **13** Sening naming, Pərwərdigar, mənggügə, Xəḥrət-hatirəng dəwrdin-dəwrgiqidur. **14** Qünki Pərwərdigar Өz həlḳining dəwasini soraydu; Өz ḳullirioʏa rəḥim ḳilidu. **15** Əllərning butliri bolsa pəḳətla kümüx-altundin ibarəttur, Ularni insanning ḳolliri yasioʏandur, halas. **16** Ularning aoʏzi bar, birak səzliməydu; Kəzliri bar, birak kərməydu; **17** Ḳulaḳliri bar, birak anglimaydu, Aoʏzida ḥeq nəpəs yoḳtur. **18** Ularni yasioʏanlar ularoʏa ohxap ḳalidu, Ularoʏa tayanoʏanlarmu xundaḳtur. **19** Israil jəməti, Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; Ḥarun jəməti, Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; **20** Lawiy jəməti, Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar; Pərwərdigardin ḳorḳidioʏanlar, Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar! **21** Yerusalemda makanlaxḳan Pərwərdigaroʏa Ziondin təxəkkür-mədḥiyə eytilsun! Ḥəmdusana!

136 Pərwərdigaroʏa təxəkkür eytinglar, U meḥribandur; Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **2** Ilaḥlarning ilaḥioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **3** Rəblərning Rəbbigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **4** Zor karamətlərni birdinbir Yürgüzguqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **5** Əḳil-parasət arḳiliḳ asmanlarni Yasioʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **6** Zeminni sular üstidə sozup Turoʏuzoʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **7** Uluoʏ nur jisimlirini Yasioʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **8** Kündüzni baxḳuridioʏan ḳuyaxni Yasioʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **9** Keqini baxḳurdioʏan ay ḥəm yultuzlarni Yasioʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **10** Ularning tunjilirini urup, Misiroʏa zərb bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **11** Israilni ular arisidin qiḳaroʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **12** Küqlük ḳol ḥəm uzatḳan bilək bilən ularni Qiḳaroʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **13** Ḳizil dengizni bələk-bələk Bəlgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **14** Ḥəm Israilni uning otturisidin Өtküzgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **15** Ḳizil dengizda Pirəwnni ḳoxunliri bilən süpürüp taxlioʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **16** Өz həlḳini qəl-bayawandin Yetəkligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **17** Büyük padixaḥlarni Uruwətküqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **18** Ḥəm məxḥur padixaḥlarni Өltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padixaḥi Sihonni Өltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **20** — Ḥəm Baxan padixaḥi Ogni Өltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **21** Ularning zeminini miras üqün Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **22** Buni bəndisi Israiloʏa miras ḳilip bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **23** Ḥalimiz harab əḥwalda, bizlərni Əsligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **24** Bizni əzgənlərdin ḳutulduroʏuqioʏa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **25** Barliḳ ət igilirigə ozuḳ Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur; **26** Ərxlərdiki Təngrigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muḥəbbiti mənggülüktur!

137 Babildiki dərya-eriḳlar boyida biz olturduḳ; Zionni əsliginimizdə, bərḥəḳ yioʏa kətürduḳ; **2** Qiltarimizni arisidiki səgətlərgə esip ḳoyduḳ. **3** Qünki bizni sürgün ḳiloʏanlar bizdin nahxa tələp ḳildi; Bizni zarlatḳuqilar bizdin tamaxa tələp ḳilip: — «Ḥəy, Zion nahxiliridin birni bizgə eytḳina» — deyixti. **4** Yaḳa yurtta turup Pərwərdigarning nahxisini ḳandaḳmu eytayli? **5** Əy Yerusalem, mən seni untusam, Ong ḳolum [maḥaritini] untusun! **6** Seni əslimisəm, — Yerusalemni əng qong hursənlikimdin əwzəl kərmisəm — Tilim tanglayimoʏa qaplixip ḳalsun! **7** I Pərwərdigar, Edom baliliridin ḥesab aloʏanda, Yerusalemning bexioʏa qüxkən künini yadingoʏa

kəltürgəysən; Qünki ular: «Uni yər bilən yəksan
qilinglar, Ulioɣiqə yər bilən yəksan qilinglar!» deyixti.
8 I bulinix aldida turoɣan Babil qizi, Bizgə qiloɣan
qilmixliringni əzünggə qayturoɣuqi bəhtliktur! 9
Bowaqliringni elip taxqa atquqi kixi bəhtliktur!

138 Dawut yazoɣan küy: — Pütün qəlbim bilən Sanga
təxəkkür eytimən; Barliq ilahlar aldida Seni
küyləymən. 2 Pak-muqəddəslikingning ibadəthanisioɣa
qarap bax urimən, Əzgərməs muhəbbiting həm
həqiqət-sadaqiting üqün namingni təbrikləymən;
Qünki Sən pütün nam-xəhritingdinmu bəkrək,
wədəngdə turidioɣiningni uluoɣ qiloɣansən. 3 Sanga
nida qiloɣan künidə, manga jawab bərgənsən; Jenimoɣa
küq kirgüzüp, meni rioɣbətləndürgənsən. 4 Aoɣzingdiki
səzlərni angliоɣanda, i Pərwərdigar, Jahandiki barliq
xahlar Seni mədhiyiləydu; 5 Ular Pərwərdigarning
yollirida yürüp nahxa eytidu, Qünki uluoɣdur
Pərwərdigarning xan-xəripi. 6 Qünki Pərwərdigar
aliydur; Birak U hali boxlaroɣa nəzər salidu;
Təkəbbularni bolsa U yiraqtin tonup yetidu. 7 Zulmət-
muxəkkətlər arisida mangoɣan bolsammu, Sən meni
janlandurisən; Düxmənlirimning oɣəzipini tosuxqa
qolungni uzartisən, Ong qolung meni qutquzidu. 8
Pərwərdigar manga təwə ixlarni pütküzidu; Mehir-
muhəbbiting, i Pərwərdigar, mənggülüktur; Əz
qolliring yasioɣanni taxlap kətmigəysən!

139 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun
dəp, Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar,
Sən meni təkxürüp qikting, Həm meni bilip
yətting; 2 Əzüng olturoɣinimni, turoɣinimnimu
bilisən; Yirakta turukluk kənglümdikini bilisən. 3
Baskan kədəmlirimni, yatkanlirimni ətkəməngdin
ətküzdung; Barliq yollirim Sanga ayandur. 4 Bərhək,
tilimoɣa bir səz kelə-kəlməstinla, i Pərwərdigar, Mana
Sən buni əyni boyiqə bilməy qalmaysən. 5 Sən
meni aldi-kəynimdin orap turisən, Qolungni mening
üstümgə qonduroɣansən. 6 Bundak bilim manga
xunqilik tilsimat bilinidu! Xundak yüksəkki, mən uni
bilip yetəlməydikənmən. 7 Rohingdin neri boluxqa
nələrgimu baralayttim? Huzurungdin əzümni qaqurup
nələrgə baralayttim? 8 Asmanlaroɣa qiksam, mana
Sən axu yərdə; Təhtisarada orun salsammu, mana
Sən xu yərdə; **(Sheol h7585)** 9 Səhərning qanatlirini
elip uqup, Dengizning əng qət yərliridə tursam,
10 Hətta axu jayda qolung meni yetəkləydu, Ong
qolung meni yələydu. 11 Mən: «Qarangoɣuluk meni
yapsa, ətrapimdiki yorukluk qoqum keqə bolidu» —
desəm, 12 Qarangoɣulukmu Səndin yoxurunalmaydu,
Keqimu Sanga kündüzdək aydingdur, Qarangoɣulukmu
[Sanga] yoruktaktur. 13 Bərhək, Sən mening iqlirimni
yasioɣansən; Anamning qorsikida meni toquoɣansən;
14 Mən Seni mədhiyiləymən, Qünki mən sürlük wə
karamət yasaloɣanmən; Sening qiloɣanliring karamət
tilsimattur; Buni jenim obdan bilidu. 15 Mən yoxurun
jayda yasaloɣinimda, Yər təglidə əpqillik bilən
toqulup xəkilləndürülginimdə, Ustihanlirim Səndin
yoxurun əməs idi. 16 Əzalirim tehi apiridə bolmioɣan
künlərdə, Ular yasiliwatqan künlərdə, Kəzüng tehi
xəkillənmigən jismimni kərüp yətkənidi; Ularning
həmmisi alliburun dəptiringdə yeziloɣanidi. 17 Ah
Təngrim, oyliring manga nəqədər qimmətliktur!
Ularning yioɣindisi xunqə zordur! 18 Ularni sanay
desəm, ular dengizdiki qumlardinmu kəptur; Uyqudin
kəzümni aqsam, mən yənila Sən bilən billidurmən!
19 Ah, Sən rəzillərni eltürüwətsəng iding, i Huda!
Qanhor kixilər, məndin yirak bolux! 20 Qünki ular
Sening tooɣruluk hiylilik bilən səzləydu; Sening
xəhərliring ular təripidin azduruldi. 21 Sanga əqmən
boloɣanlaroɣa, i Pərwərdigar, mənmu əqku? Sanga
qarxi qikqanlaroɣa mənmu yirginimənoɣu? 22 Ularoɣa
qix-tirnikimoɣiqə əqturmən; Ularni əz düxmənlirim
dəp hesablaymən. 23 Meni kəzitip təkxürgəysən, i
Təngrim! Mening qəlbimni bilip yətkəysən! Meni
sinap, oɣəmlik oylirimni bilgəysən; 24 Məndə [Əzünggə]
azar bərgüdək yolning bar-yokluqini kərgəysən; Wə
meni mənggülük yolungda yetəkligəysən!

140 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun
dəp, Dawut yazoɣan küy: — Rəzil adəmdin, i
Pərwərdigar, meni azad qiloɣaysən; Zorawan kixidin
meni saklioɣaysən. 2 Ular kənglidə yamanliklarni
oylimakta; Ular hər küni jəm boluxup urux
qikarmakqi. 3 Tilini yilanningkidək ittik qilidu; Kobra
yilanning zəhiri ləwliri astida turidu; (Selah) 4
Rəzil adəmning qolliridin meni aman qilioɣaysən,
i Pərwərdigar; Putlirimni putlaxni qəstləydioɣan
zorawan kixidin saklioɣaysən. 5 Təkəbburlar mən
üqün qiltak, tanilarni yoxurup təyyarlidi; Yol boyida
tor yaydi, Mən üqün tuzaklarni saldi; (Selah) 6
Mən Pərwərdigaroɣa: «Sən mening Təngrimdursən»
— dedim; Yelinixlirim sadasioɣa kulak saloɣaysən,
i Pərwərdigar; 7 Pərwərdigar Rəb nijatlikimning
küqidur; Sən jəng künidə beximni yepip qoodioɣansən.
8 Rəzil adəmning ümidini ijabət qilmioɣaysən, i

Pərwərdigar; Ularning ḥiylilirini akḳuzmioɣaysən; Bolmisa əzlirini qong tutuwalidu. (Selaḥ) 9 Meni ḳorxiwaloɣanlarning bolsa, Ləwliridin qikḳan xumluḳ ularning əz bexioɣa qüxsun; 10 Üstigə qooɣlar yaoɣdurulsun; Ular otḳa, Ḳaytidin qikalmioɣudək ḥanglaroɣa taxliwetilsun; 11 Tili qeḳimqi adəmning yər yüzidə orni bolmisun; Balayi'apət zorawanlarni tügəxküqə owlaydu; 12 Mən bilimənki, Pərwərdigar ezilgənlərning dəwasini soraydu, Yoḳsulning ḥəḳḳini elip beridu; 13 Bərḥək, ḥəḳḳaniylar namingoɣa təxəkkür eytidu; Kəngli duruslar ḥuzurungda yaxaydu.

141 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar, mən Sanga nida ḳildim; Yenimoɣa tezdin kəlgəysən; Sanga nida ḳiloɣinimda awazimni angliɣaysən. 2 Duayimni angliɣiningda, Sanga sunuloɣan huxbuydək yeḳimlik bolsun, Ḳolumning kətürülüxi sunuloɣan kəqlik ḳurbanliḳtək ḳobul bolsun. 3 Aoɣzim aldida kəzətqi turoɣuzoɣaysən, i Pərwərdigar; Ləwlirim dərwazisini saḳliɣaysən; 4 Kənglümni ḥeqḳandaḳ yaman ixḳa, Ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilaroɣa xerik bolup, rəzillik ḳilixḳa mayil ḳilmioɣaysən. Meni ularning nemətliridin ḥeq yegüzmigəysən! 5 Ḥəḳḳaniy adəm meni ursun — Bu manga meḥribanliḳtur; Manga tənbiḥ bərsun — Bu bolsa, bexim rət ḳilmaydioɣan, ḳuyuloɣan esil maydək bolidu. Qünki mening duayim yənila xularning rəzilliklirigə ḳarxi bolidu. 6 Ularning ḥakimliri tik yarlardin taxliwetilgəndə, [Həlḳ] mening sözlirimni anglaydu; Qünki bu sözlər xerindur. 7 Birsi otun yaroɣanda yərgə qeqiloɣan yerindilardək, Mana, ustihanlirimiz təḥtisara ixiki aldida qeqiwetildi; (Sheol h7585) 8 Bərḥək, kəzlirim Sangila tikilip ḳaraydu, Pərwərdigar Rəbbim; Sanga tayinimən; Jenimni harab ḳilip taxliwətmigəysən. 9 Ularning manga saloɣan ḳiltiḳidin, Ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilarning tuzaḳliridin meni saḳliɣaysən; 10 Rəzillər əzining torliroɣa yiḳilsun, Mən bolsam — ətüp ketimən.

142 Dawut oɣarda yoxurunup turoɣan waḳitta yazoɣan «Maskil»: — Mən Pərwərdigaroɣa awazimni anglitip nalə-pəryad kətürimən; Pərwərdigaroɣa awazim bilən yelinimən; 2 Uning aldida dad-zarlirimni təkimən; Uningoɣa awariqilikimni eytimən. 3 Roḥim iqimdə tügixəy dəp ḳaloɣanda, Xu qaoɣda baskan yolumni bilgənsən; Mən mangoɣan yolda ular manga ḳiltaḳ saldi. 4 Ong yenimoɣa ḳarap baḳḳaysən; Ətrapimda meni tonuydioɣan adəm yoḳtur; Panaḥgaḥ yoḳap kətti; Ḥeq adəm jenimoɣa kəyünməydu. 5 Mən Sanga pəryad kətürdüm, i Pərwərdigar; Sanga: «Sən mening Baxpanaḥimsən, Tiriklərning zeminida boloɣan Nesiwəmdursən» — dedim. 6 Mening pəryadimoɣa ḳulaḳ saloɣaysən; Qünki mən intayin harab əḥwaloɣa qüxürüldum; Meni ḳooɣlioɣuqilirimdin ḳutulduroɣaysən; Qünki ular məndin küqlüktur. 7 Sening namingni təbriklixim üqün, Jenimni türmidin qikaroɣaysən; Ḥəḳḳaniylar ətrapimda olixidu; Qünki Sən manga zor meḥribanlik kərsitisən.

143 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar, duayimni angliɣaysən; Yelinixlirimoɣa ḳulaḳ saloɣaysən; Ḥəḳiḳət-sadaḳitingdə ḥəm ḥəḳḳaniyitingdə manga jawab bərgəysən. 2 Əz ḳulungni soraḳḳa tartixḳa turmioɣaysən; Qünki nəziringdə tiriklərning ḥeqbiri ḥəḳḳaniy ispatlanmaydu. 3 Qünki düxmən jenimoɣa ziyankəxlik ḳilmaḳta, U ḥayatimni dəpsəndə ḳildi; Meni huddi əlgili uzun boloɣanlardək, Ḳarangoɣu jaylarda turuxḳa məjbur ḳilidu. 4 Xunga roḥim iqimdə tügixəy dəp ḳaldi; Iqimdə ḳəlbim sundi. 5 Mən ḳədimki künlərni əsləymən; Sening barlik ḳiloɣanliring üstidə seoɣinip oylinimən; Ḳolliring ixligənlirini hiyalimdin ətküzimən. 6 Ḳollirimni Sanga ḳarap sozup intilimən; Jenim qangḳioɣan zemindək Sanga təxnadur. (Selaḥ) 7 Manga tezdin jawab bərgəysən, i Pərwərdigar; Roḥim ḥalidin ketidu; Didaringni məndin yoxurmioɣaysən; Bolmisa mən ḥangoɣa qüxidioɣanlardək bolimən. 8 Meḥir-muḥəbbitingni tang səḥərdə anglatḳaysən; Qünki tayanoɣinim Sən; Mengixim kerək boloɣan yolni manga bildürgəysən; Qünki jenim Sanga təlmürüp ḳaraydu; 9 Meni ḳutulduroɣaysən, i Pərwərdigar, düxmənlirimdin; Baxpanaḥ izdəp Sening yeningoɣa ḳaqimən. 10 Əz iradənggə əməl ḳiliximḳa meni əgətkəysən; Qünki Sən mening Hudayimdursən; Sening meḥriban Roḥing meni tüptüz zeminda yetəkligəy; 11 Əz nam-xəḥriting üqün meni janlanduroɣaysən, i Pərwərdigar; Əz ḥəḳḳaniyitingdə jenimni awariqiliktin azad ḳiloɣaysən. 12 Ḥəm meḥir-xəpḳitingdə düxmənlirimni üzüp taxliwətkəysən; Jenimni har ḳiloɣanlarning ḥəmmisini ḥalak ḳiloɣaysən; Qünki mən Sening ḳulungdurmən.

144 Dawut yazoɣan küy: — Ḳollirimoɣa jəng ḳilixni, Barmaḳlirimoɣa uruxni əgitidioɣan, Mening Ḳoram Texim Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturulsun! 2 Mening əzgərməs xəpḳitim

wə mening qoroɣinim, Mening egiz munarim wə nijatkarim, Mening ⱪalⱪinim wə tayanoɣinim, mən Uningdin ḥimayə tapimən; U Өz həlⱪimni ⱪol astimda boysunduroɣuⱪidur! **3** I Pərwərdigar, Sən uningdin həwər alidikənsən, adəm degən zadi nemə? Uning tooɣruluⱪ oylaydikənsən, insan balisi degən nemə? **4** Adəm bolsa bir nəpəsturla, halas; Uning künliri ətüp ketiwatⱪan bir kələnggidur, halas. **5** I Pərwərdigar, asmanlarni egildürüp qüxkəysən; Taoɣlaroɣa tegip ulardin is-tütək qiⱪaroɣaysən; **6** Qaⱪmaⱪlarni qaⱪⱪuzup ularni tarⱪitiwətkəysən; Oⱪliringni etip ularni ⱪiyⱪas-sürəngə saloɣaysən; **7** Yuⱪiridin ⱪolliringni uzitip, Meni azad ⱪiloɣaysən; Meni uluoɣ sulardin, Yaⱪa yurttikilərning qanggilidin qiⱪaroɣaysən. **8** Ularning aoɣzi ⱪuruⱪ gəp səzləydu, Ong ⱪoli aldamqi ⱪoldur. **9** I Huda, mən Sanga atap yengi nahxa eytimən; Ontaroɣa təngkəx bolup Sanga küylərni eytimən. **10** Sən padixaḥlaroɣa nijatliⱪ-oɣəlibə beoɣixlaysən; Ⱪulung Dawutni əjəllik ⱪiliqtin ⱪutuldurisən. **11** Meni ⱪutulduroɣaysən, yat yurttikilərning ⱪolidin azad ⱪiloɣaysən; Ularning aoɣzi ⱪuruⱪ gəp səzləydu, Ong ⱪoli aldamqi ⱪoldur. **12** Xundaⱪ ⱪilip ooɣullirimiz yaxliⱪida puhta yetilgən kəqətlərgə ohxaydu, Ⱪizlirimiz ordiqə nəⱪixləngən tüwrüklərdək bolidu; **13** Axliⱪ ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük ozuⱪlar bilən təminləydioɣan, Ⱪoylirimiz otlaⱪlirimizda minglap, tümənləp ⱪozilaydioɣan; **14** Kalilirimiz booɣaz bolidioɣan; Ḥeqkim besip kirməydioɣan, ḥeqkim [jənggə] qiⱪmaydioɣan; Koqilirimizda ḥeq jedəl-oɣowoɣa bolmaydioɣan; **15** Əḥwali xundaⱪ boloɣan həlⱪ nemidegən bəhtliktur! Hudasi Pərwərdigar boloɣan həlⱪ bəhtliktur!

145 Mədḥiyə: Dawut yazoɣan küy: — Mən Seni mədḥiyiləp uluoɣlaymən, Hudayim, i Padixaḥ; Namingoɣa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḥiyə ⱪayturimən. **2** Ḥərküni Sanga təxəkkür-mədḥiyə ⱪayturimən, Namingoɣa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḥiyə ⱪayturimən! **3** Uluoɣdur Pərwərdigar, zor mədḥiyilərgə layiⱪtur! Uning uluoɣluⱪini sürüxtürüp boloɣili bolmas; **4** Bir dəwr yengi bir dəwrgə Sening ⱪiloɣanliringni mahtaydu; Ular ⱪudrətlik ⱪiloɣanliringni jakarlaydu; **5** Mən ḥəywitingning xərəplik julaliⱪini, Wə karamət məjiziliringni seoɣinip səzləymən; **6** : Xuning bilən ular ⱪorⱪunqluⱪ ixliringning ⱪudritini bayan ⱪilidu; Mənmu uluoɣ əməlliringni jakarlaymən! **7** Ular zor meḥribanliⱪingni əsləp, uni mubarəkləp tarⱪitidu, Ḥəⱪⱪanliyliⱪing tooɣruluⱪ yuⱪiri awazda küyləydu. **8** Pərwərdigar meḥir-xəpⱪətlik ḥəm rəḥimdildur; Asan oɣəzəplənməydu, U zor meḥir-muḥəbbətliktur; **9** Pərwərdigar ḥəmmigə meḥribandur; Uning rəḥimdilliⱪliri barqə yaratⱪanlirining üstididur; **10** Sening barliⱪ yasioɣanliring Seni mədḥiyiləydu, i Pərwərdigar, Sening məmin bəndiliring Sanga təxəkkür-mədḥiyə ⱪayturidu. **11** Ular padixaḥliⱪingning xəripidin həwər yətküzidu, Küq-ⱪudritingni səzləydu; **12** Xundaⱪ ⱪilip insan balilirioɣa ⱪudrətlik ixliring, Padixaḥliⱪingning xərəplik ḥəywisi ayan ⱪilinidu. **13** Sening padixaḥliⱪing əbədiy padixaḥliⱪtur, Səltəniting əwladtin-əwladⱪiqidur. **14** Pərwərdigar yiⱪilay degənlərning ḥəmmisini yələydu, Egilip ⱪaloɣanlarning ḥəmmisini turoɣuzidu. **15** Ḥəmməylənning kəzliri Sanga tikilip kütidu; Ularoɣa əz waⱪtida rizⱪini təⱪsim ⱪilip berisən; **16** Ⱪolungni eqixing bilənla, Barliⱪ jan igilirining arzusini ⱪandurisən. **17** Pərwərdigar barliⱪ yollirida ḥəⱪⱪaniydur, Yasioɣanlirining ḥəmmisigə muḥəbbətliktur. **18** Pərwərdigar Өzigə nida ⱪiloɣanlarning ḥəmmisigə yeⱪindur, Өzigə ḥəⱪiⱪəttə nida ⱪiloɣanlarning ḥəmmisigə yeⱪindur; **19** U Өzidin əyminidioɣanlarning arzusini əməlgə axuridu; Ularning pəryadini anglap ularni ⱪutⱪuzidu. **20** Pərwərdigar Өzini səygənlərning ḥəmmisidin həwər alidu; Rəzillərning ḥəmmisini yoⱪitidu. **21** Aoɣzim Pərwərdigarning mədḥiyisini eytidu; Barliⱪ ət igiliri əbədil'əbəd uning muⱪəddəs namioɣa təxəkkür-mədḥiyə ⱪayturoɣay!

146 Ḥəmdusana! I jenim, Pərwərdigarni mədḥiyilə! **2** Mən ḥayat bolsamla, Pərwərdigarni mədḥiyiləymən; Wujudum bar bolsila Hudayimoɣa küy eytimən. **3** Esilzadilərgimu, Insan balisioɣimu tayanmanglar, Ularda ḥeq mədət-nijatliⱪ yoⱪtur. **4** Mana, uning nəpisi ketidu, U əz tupriⱪioɣa ⱪaytip ketidu; Xu kündila arzu-niyətliri yoⱪap ketidu. **5** Yaⱪupning Təngrisi mədətkari boloɣan adəm, Pərwərdigar Hudasini əz ümidi ⱪiloɣan adəm bəhtliktur! **6** U asmanlarni, zeminni, Dengizni ḥəm uningda bar məwjudatlarni yaratⱪandur; U ḥəⱪiⱪət-sadaⱪəttə mənggü turidu; **7** Ezilgüqilər üqün U ḥəküm süridu; Aq ⱪaloɣanlaroɣa nan beridu. Pərwərdigar məḥbuslarni azad ⱪilidu; **8** Pərwərdigar korlarning kəzlirini aqidu; Pərwərdigar egilip ⱪaloɣanlarni turoɣuzidu; Pərwərdigar ḥəⱪⱪaniylarni səyidu. **9** Pərwərdigar musapirlardin həwər alidu; Yetim-

yesirlərni, tul hotunni yəlaydu; Birak rəzillərning yolini əgri-bügri kilidu. 10 Pərwərdigar mənggügə həküm süridu; I Zion, sening Hudaying dəwrdin-dəwrgiqə həküm süridu! Həmdusana!

147 Həmdusana! Yahni mədhiyilənglar! Bərhək, bundak kilix xerindur; Hudayimizni küyləngla r! Mədhiyə okux insanoƣa yarixidu. 2 Pərwərdigar Yerusalemni bina kilmakta; Israilning sürgün kilinoƣanlirini U yioƣip kelidu; 3 U kəngli sunuklarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. 4 U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning həmmisigə bir-birlər isim koyidu. 5 Uluoƣdur Rəbbimiz, zor kudrətliktur; Uning qüxinixi qəksizdur. 6 Pərwərdigar yawax məminlərni yəlap kətüridu; Rəzillərni yərgiqə təwən kilidu. 7 Pərwərdigaroƣa təxəkkürlər bilən nahxa eytinglar; Küylərni qiltaroƣa təngxəp eytinglar! 8 U asmanni bulutlar bilən kaplitidu, Zeminoƣa yamoƣurni bekitidu, Taoƣlarda ot-qəplərni əstüridu; 9 Mallaroƣa ozuk, Taoƣ kaoƣisining qüjiliri zarlioƣanda, ularoƣa ozuk beridu; 10 At küqidin U zok almaydu; Adəmning qəbdəs putlirini hursənlik dəp bilməydu; 11 Pərwərdigar bəlki Özidin əyminidioƣanlarni, Özining əzgərməs muhəbbitigə ümid baoƣlioƣanlarni hursənlik dəp bilidu. 12 Pərwərdigarni mahtanglar, i Yerusalem; Hudayingni mədhiyilə, i Zion. 13 Qünki U dərwaziliringning takaklirini məhkəm kilidu; Seningdə turuwatkan pərzəntliringgə bəht-bərikət bərdi. 14 U qət-qegraliringda aram-tinqlik yürgüzidu, Seni buoƣdayning esili bilən kanaətləndüridu. 15 U Öz əmr-bexarətlirini yər yüzigə əwətidu; Uning səz-kalami intayin tez yügüridu. 16 U ak karni yungdək beridu, Kirawni küllərdək tarkitidu. 17 Uning muzini nan uwakliridək kilip parqiliwetidu; Uning sooƣuki aldida kim turalisun? 18 U səzini əwətip, ularni eritidu; Uning xamilini qikirip, sularni akkuzidu. 19 U Öz səz-kalamini Yakupka, Bəlgilimilirini həm həkümlirini Israiloƣa ayan kilidu; 20 U baxka heqbir əlgə mundak muamilə kilmioƣandur; Uning həkümlirini bolsa, ular bilip bakkan əməs. Həmdusana!

148 Həmdusana! Pərwərdigarni asmanlardin mədhiyilənglar; Yukiri jaylarda Uni mədhiyilənglar; 2 Uni mədhiyilənglar, barlik pərixtiliri; Uni mədhiyilənglar, barlik koxunliri! 3 Uni mədhiyilənglar, i kuyax həm ay, Uni mədhiyilənglar, həmmə parlak yultuzlar; 4 Uni mədhiyilənglar, asmanlarning asmanliri, Asmandin yukiri jaylaxkan sular! 5 Bular Pərwərdigarning namini mədhiyilisun; Qünki U buyruoƣan ħaman, ular yaratiloƣandur; 6 U ularni əbədil'əbədgiqə turoƣuzdi; Ular üqün wakti ətməydioƣan bəlgilimini buyruoƣan. 7 Pərwərdigarni zemindin mədhiyilənglar, Dengizdiki barlik əjdihalar, dengizning barlik təgliri; 8 Ot, məldüz, kar, tuman, Uning səzigə əməl kilidioƣan judunluk xamal; 9 Taoƣlar həm barlik dənglər, Mewilik dərəhlər, barlik kedir dərəhliri, 10 Yawayi ħaywanlar, barlik mal-waranlar, Ömiligüqilər həm uqar-kanatlar; 11 Jahan padixahliri wə barlik kowmlar, Əmirlər həm yər yüzidiki barlik ħakim-sotqilar; 12 Həm yigitlər həm kizlar, Bowaylar wə yaxlar, — 13 Həmmisi Pərwərdigarning namini mədhiyilisun; Qünki pəkətla Uning nami aliydur; Uning ħaywiti yər həm asmandin üstün turidu. 14 Həm U Öz həlkining münggüzini, Yəni barlik mukəddəs bəndilirining mədhiyisini egiz kətürgüzgən; Ular Israil baliliri, Özigə yekin bir həlktur! Həmdusana!

149 Həmdusana! Pərwərdigaroƣa atap yengi bir nahxini okunglar; Mömin bəndilərning jamaitidə Uning mədhiyisini eytinglar! 2 Israil əz Yaratkuqisidin xadlansun; Zion ooƣulliri əz Padixahidin hux boloƣay! 3 Ular Uning namini ussul bilən mədhiyilisun; Uningoƣa küylərni dap həm qiltaroƣa təngxəp eytsun! 4 Qünki Pərwərdigar Öz həlkidin səyünər; U yawax məminlərni nijatlik bilən bezəydu; 5 Uning mömin bəndiliri xan-xərəptə roħlinip xad boloƣay, Orunlirida yetip xad awazini yangratkay! 6 Aoƣzida Təngrigə yüksək mədhiyiliri bolsun, Kollirida kox bislik kiliq tutulsun; 7 Xuning bilən ular əllər üstidin kisas, Həlklərgə jaza bəja yürgüzidu; 8 Əllərning padixahlirini zənjirlər bilən, Aksengəklirini təmür kixənliri bilən baoƣlaydu; 9 Ularning üstigə pütülgən həkümni bəja kəltüridu — Uning barlik mömin bəndiliri muxu xərəpkə nesip bolidu! Həmdusana!

150 Həmdusana! Təngrini Uning mukəddəs jayida mədhiyilənglar; Kudriti parlap turidioƣan ərxlərdə Uni mədhiyilənglar; 2 Uni kudrətlik ixliri üqün mədhiyilənglar; Oƣayət uluoƣluki üqün Uni mədhiyilənglar; 3 Uni buroƣa sadasi bilən mədhiyilənglar; Uni rawab həm qiltar bilən mədhiyilənglar; 4 Uni dap həm ussul bilən mədhiyilənglar; Uni tarlik sazlar həm nəy bilən mədhiyilənglar; 5 Uni jaranglik qanglar həm yangrak

qanglar bilən mədḥiyiləŋlar; **6** Barlıḳ nəpəs igiliri
Yaḥni mədḥiyilisun! Ḥəmdusana!

Pənd-nəsiḥətlər

1 Israil padixaḥi Dawutning ooɣli Sulaymanning pənd-nəsiḥətliri: — **2** Bu pənd-nəsiḥətlər sanga əkil-parasət, ədəp-əhlaḳni əgitip, seni ibrətlik səzlərni qüxinidioɣan kilidu; **3** sanga danalik, ḥəkḳaniylik, pəm-parasət wə duruslukning yolyoruḳ-tərbiyisini ḳobul kilduridu. **4** Bu [pənd-nəsiḥətlər] nadanlarni zerək kilip, yaxlarni bilimlik wə səzgür kilidu; **5** bularoɣa ḳulaḳ selixi bilən danalar bilimini axuridu, yorutuloɣan kixilər tehimu dana məsliḥətkə erixidu, **6** xundaḳla pənd-nəsiḥətlər ḥəm təmsillərning mənisini, danixmənlərning ḥekmətliri ḥəm tilsim səzlirini qüxinidioɣan kilinidu. **7** Pərwərdigardin ḳorḳux bilimning baxlinixidur; Əhməḳlər danaliḳni wə tərbiyini kəzgə ilmaydu. **8** I ooɣlum, atangning tərbiyisigə ḳulaḳ sal, anangning səz-nəsiḥətidin ayrilma; **9** qünki ular sening bexingoɣa taḳaloɣan gül qəmbirək, boynungoɣa esiloɣan marjan bolidu. **10** I ooɣlum, yamanlar seni azdursa, uloroɣa əgəxmigin. **11** Əgər ular: — Yür, tuzaḳ ḳurup adəm eltürəyli; Yoxuruniwelip, birər bigunaḥ kəlgəndə urayli! **12** Təḥtisaradək ularni yutuwetəyli, Saḳ bolsimu, ḥangoɣa qüxkənlərdək ularni yikitayli; **(Sheol h7585)** **13** Ulardin hilmuhil ḳimmətlik mal-dunyaoɣa igə bolup, Əylirimizni olja bilən toldurimiz. **14** Biz bilən xerik bol, Ḥəmyanimiz bir bolsun, desə, — **15** I ooɣlum, uloroɣa yoldax bolma, Əzüngni ularning izidin neri ḳil! **16** Qünki ularning putliri rəzillikkə yügüridu, Ḳolini ḳan ḳilix üqün aldiraydu. **17** Ḥərḳandaḳ uqar ḳanat tuyup ḳaloɣanda tuzaḳ ḳoyux bikar awariqiliktur; **18** Lekin bular dəl əz ḳenini təküx üqün saḳlaydu; Əz janlirioɣa zamin boluxni kütidu. **19** Nəpsi yooɣinap kətkən ḥərbir adəmning yollirining akiwiti mana xundaḳ; [Ḥaram mal-dunya] əz igilirining jenini alidu. **20** [Büyük] danalik koqida oquḳ-axkara hitab ḳilmaḳta, Qong məydanlarda sadasini anglatmaḳta. **21** Koqa dokmuxlirida adəmlərni qakirmaḳta, Xəḥər dərwazilirida səzlirini jakarlimaḳta: — **22** I saddilar, ḳaqanoɣiqə muxundaḳ nadanlikḳa berilisilər? Məshirə ḳiloɣuqilar ḳaqanoɣiqə məshiriliktin ḥuzur alsun? Əhməḳlər ḳaqanoɣiqə bilimdin nəprətlənsun?! **23** Tənbiḥlirimgə ḳulaḳ selip mangoɣan yolunglardin yanoɣan bolsanglar idi! Roḥimni silərgə təküp berəttim, Səzlirimni silərgə bildürgən bolattim. **24** Lekin qakirsam, anglimidinglar; Ḳolumni uzartsam, ḥeqḳaysinglar ḳarimidinglar. **25** Nəsiḥətlirimning ḥəmmisigə pərwa ḳilmidinglar, Tənbiḥimni anglaxni ḳilqə halimidinglar. **26** Xunga, bexinglaroɣa balaḳaza kəlgəndə külimən, Wəḥimə silərgə yetixi bilən məshirə ḳilimən. **27** Ḥalakət elip kəlgən wəḥimə üstünglərgə qüxkəndə, Wəyranqilik silərgə ḳuyuntazdək kəlgəndə, Silər eoɣir ḳayoɣuoɣa wə azabḳa muptila boloɣininglarda — **28** U qaoɣda muxu kixilər məndin ətünüp qakiridu, Mən pərwa ḳilmaymən, Meni təlmürüp izdisimu, tapalmaydu. **29** Ular bilimgə nəprətlənginidin, Pərwərdigardin əyminixni tallimioɣinidin, **30** Mening nəsiḥitimni ḳilqə ḳobul ḳiloɣusi yoḳluḳidin, Tənbiḥimgimu pərwa ḳilmioɣininglardin, **31** Ular əz bexini yəydu, Əz ḳəstliridin toluḳ azab tartidu; **32** Qünki saddilarning yoldin qiḳixi əz jenioɣa zamin bolidu; Əhməḳlər raḥətlik turmuxidin əzlirini ḥalak ḳilidu. **33** Lekin manga ḳulaḳ saloɣanlar aman-esən yaxaydu, Balaḳazalardin, oɣəm-əndixlərdin haliy bolup, hatirjəm turidu.

2 I ooɣlum, əgər səzlirimni ḳobul ḳilsang, Nəsiḥətlirimni ḳəlbinggə püksəng, **2** Əgərdə danaliḳḳa ḳulaḳ salsang, Yoruḳluḳḳa erixixkə kəngül bərsəng, **3** Əgər əkil-parasətkə təxna bolup iltija ḳilsang, Yoruḳluḳḳa erixix üqün yuḳiri awazda yelinsang, **4** Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng, Yoxurun gəḥərni izdigəndək izdisəng, **5** Undaḳta Pərwərdigardin [ḥəḳiḳiy] ḳorḳuxni bilidioɣan bolisən, Wə sanga Hudani tonux nesip bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar danalik bərgüqidur; Uning aoɣzidin bilim bilən yoruḳluḳ qiḳidu. **7** U durus yaxawatḳanlar üqün mol ḥekmət təyyarlap ḳoyoɣandur, U wijdanlik adəmlər üqün ḳalḳandur. **8** U adillik ḳiloɣuqilarning yollirini asraydu, Ihlasmən bəndilirining yolini ḳooɣdaydu. **9** U qaoɣda ḥəkḳaniylik, adillik wə duruslukni, Xundaḳla ḥərḳandaḳ güzəl yolni qüxinidioɣan bolisən. **10** Danalik ḳəlbinggə kirixi bilənla, Bilim kənglünggə yeḳixi bilənla, **11** Pəm-parasət seni ḳooɣdaydu, Yoruḳluḳ seni saḳlaydu. **12** Ular seni yaman yoldin, Tili zəḥər adəmlərdin ḳutḳuzidu; **13** Yəni tooɣra yoldin qətnigənlərdin, Ḳarangoɣu yollarda mangidioɣanlardin, **14** Rəzillik ḳilixni ḥuzur kəridioɣanlardin, Yamanlikning ziyanlirini huxallik dəp bilidioɣanlardin, **15** Yəni əgri yollarda mangidioɣanlardin, Ḳingoɣir yolda mangidioɣanlardin ḳutḳuzidu. **16** [Danalik] seni buzuḳ ayaldin, Yəni xirin səzlər bilən azdurmaḳqi boloɣan naməḥrəm ayallardin ḳutḳuzidu. **17** [Bundaḳ ayallar] yax waḳtida

təgkən jorisini taxlap, Huda aldidiki nikaһ kəsimini untuoʏan wapasizlardindur. 18 Uning əyigə baridioʏan yol əlümgə apiridioʏan yoldur, Uning mangidioʏan yolliri adəmni ərwaһlar makanioʏa baxlaydu. 19 Uning kəxioʏa baroʏanlarning birimu kaytip kəlgini yok, Ulardin birimu һayatlik yollirioʏa erixkini yok. 20 [Xularni qüxənsəng] yahxilarning yolida mangisən, Һəkkaniylarning yollirini tutisən. 21 Qünki durus adəm zeminda yaxap kalalaydu, Mukəmməl kixi bu yərdə makanlixalaydu. 22 Lekin rəzillər zemindin üzüp taxlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwetilidu.

3 I ooʏlum, təlimimni untuma, Degənlirimni һəmixə kənglüngdə qing tut. 2 Qünki u sanga bərikətlik künlər, uzun əmür wə hatirjəmlik koxup beridu. 3 Meһriban wə һək-səmimiy boluxtin waz kəqmə, Bularni boynungoʏa esiwal, Kəlbinggə pütiwal. 4 Xundak kiloʏanda Huda wə bəndilərning nəzəridə iltipatka layik bolisən, danixmən һesablinisən. 5 Əz əklinggə tayanmay, Pərwərdigaroʏa qin kəlbing bilən tayanoʏin; 6 Kandakla ix kilsang, Pərwərdigarni tonuxka intil; U sanga tooʏra yollarni kərsitidu. 7 Əzüngni əkillik sanima; Pərwərdigardin əyminip, yamanlikтin yirak bol. 8 Xundak kiloʏiningda, bu ixlar dərdinggə dərman, Ustihanliringoʏa yilik bolidu. 9 Pərwərdigarning һərmitini kilip mal-dunyayingdin һədiyələrni sunoʏin, Etizingdin tunji qikkan məһsulatliringdin Uningoʏa atioʏin; 10 Xundak kiloʏiningda, ambarliring axlikka tolup taxidu, Xarab kəlqəkliringdə yengi xarab exip-texip turidu. 11 I ooʏlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə bipərwalik kilma, Uning tənbiһidin bəzmə. 12 Qünki, ata əziz kərgən ooʏlioʏa tənbiһ-tərbiyə bərgəndək, Pərwərdigar kimni səygən bolsa uningoʏa tənbiһ-tərbiyə beridu. 13 Danalikka muyəssər boloʏan kixi, Yoruklukka igə boloʏan kixi nemidegən bəhtlik-һə! 14 Qünki danalikning paydisi kümüxning paydisidin kəptur, Kimmiti sap altunningkidinmu ziyadidur. 15 U ləəl-yakutlardin kimmətliktur, Intizar boloʏan һərkandak nərsəngdin һeqbirimu uningoʏa təng kəlməstur. 16 Danalikning ong kolida uzun əmür, Sol kolida baylik wə xeһrət bardur. 17 Uning yolliri sanga hux purak tuyulur, Uning barlik tərikiliri seni aram tapkuzur. 18 U əzini tapkan adəmgə «һayatlik dərihi»dur, Uni qing tutkan kixi nemidegən bəhtlik! 19 Pərwərdigar danalik bilən yər-zeminni bərpa kildi, Һekmət bilən asmanni ornatti. 20 Uning bilimi bilən yərning qongkur katlamliri yerildi, Һəmdə bulutlardin xəbnəm qüxti. 21 I ooʏlum! [Danalik bilən bilimni] kəzüngdin qikarma, Pixkan һekmət wə pəm-parasətni qing tut. 22 Xuning bilən ular jeningoʏa jan koxidu, Boynungoʏa esiloʏan esil marjandək sanga güzəllik koxidu. 23 Xu qaoʏda yolungda aman-esən mangalaysən, Yolda putlaxmaysən. 24 Yatkanda һeq nemidin korkmaysən, Yetixing bilənla tatlik uhlaysən. 25 Bexingoʏa dəһxətlik wəһimə qüxkəndə korkmioʏin, Rəzillərning wəyranqilikidin oʏəm kilmioʏin! 26 Qünki Pərwərdigar sening tayanqingdur, U putungni kapkanlardin neri kilidu. 27 Pəkət kolungdin kəlsila, ҺajətmənlərdinYahxilikni ayimioʏin. 28 Kolum-koxniliring seningdin ətnə sorap kirsə, «Kaytip ketip, ətə kəlgin, ətə berəy» — demigin. 29 Koxnangoʏa ziyankəxlik niyitidə bolma, Qünki u sanga ixinip yeningda hatirjəm yaxaydu. 30 Birsi sanga ziyan yətküzmigən bolsa, Uning bilən səwəbsiz majiralaxma. 31 Zulumhor kixigə һəsət kilma, Uning yol-tədbirliridin һeqnemini tallima. 32 Qünki kingoʏir yollarni mangidioʏanlar Pərwərdigarning nəzəridə yirginqliktur, Lekin Uning sirdax dostluki durus yaxawatkan adəmgə təəlluktur. 33 Pərwərdigarning ləniti rəzillik kiloʏuqining əyididur, Lekin U һəkkaniy adəmning əyigə bəht ata kilur. 34 Bərһək, məshirə kiloʏuqilarni U məshirə kilidu, Lekin kiqik peil kixilərgə xəpkət kərsitidu. 35 Danalar xeһrətkə warislik kilidu, Lekin Һamakətlərraswa kilinidu.

4 I ooʏullar, atanglarning nəsiһətlirini anglanglar, Kəngül koysanglar, Yoruklukka erixisilər. 2 Qünki silərgə əgitidioʏanlirim yahxi bilimdur, Kərsətmilirimdin waz kəqmənglar. 3 Qünki mənmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluk yaloʏuz ooʏli idim, 4 Atam manga əgitip mundak dedi: — Səzlirimni esingdə tut; Kərsətmilirimgə riayə kil, Xuning bilən yaxnaysən. 5 Danalikni aloʏin, əkil tap, Eytkan səzlirimni untuma, ulardin qikma. 6 [Danalikтin] waz kəqmə, u seni saklaydu; Uni səygin, u seni kooʏdaydu. 7 Danalik һəmmə ixning bexidur; Xunga danalikni aloʏin; Barlikingni sərp kilip bolsangmu, əkil tapkin. 8 [Danalikni] əzizligin, u seni kətüridu, Uni qing kuqakliloʏanda, seni һərmətkə sazawər kilidu. 9 Bexingoʏa takaloʏan gül qəmbirəktək [sanga güzəllik elip kelidu], Sanga xeһrətlik taj in'am kilidu. 10 I ooʏlum, kulak saloʏin, səzlirimni kobul kiloʏin, Xunda əmrüngning yilliri kəp bolidu. 11 Mən sanga danalik yolini əgitəy, Seni durusluk yollirioʏa baxlay. 12 Mangoʏiningda kədəmliring qəklənməydu,

Yügürsəng yiqilip qüxməysən. 13 Aloŋan tərbiyəngni
qing tut, Qolungdin kətküzmigin; Obdan saqlioŋin
uni, Qünki u sening ḥayatingdur. 14 Yaman adəmlər
mangoŋan yoloŋa kirmə, Rəzillərning izini basma.
15 Ularning [yolidin] əzüngni qaqur, [Yolioŋa] yeqin
yolima; Uningdin yandap ətüp kət, Neri kətkin. 16
Qünki [yamanlar] birər rəzillik qilmioŋuqə uhliyalmas,
Birərsini yiqitmioŋuqə uyqusi kəlməs. 17 Yamanlik
ularning ozuqidur, Zorawanlik ularning xarabidur. 18
Lekin ḥəqqaniylarning yoli goya tang nuridur, Kün
qüx boloŋuqə baroŋanseri yoruydu. 19 Yamanlarning
yoli zulmət keqidək qapqarangoŋu, Ular yiqilip,
nemigə putlixip kətkinini bilməydu. 20 I ooŋlum,
səzlirimni kəngül qoyub angla, Gəplirimgə qulaq
sal. 21 Ularni kəzüngdə tutqin, Yürikingning ketida
qədirləp saqlioŋin. 22 Qünki səzlirim tapqanlar üqün
ḥayattur, Ularning pütün tenigə salamətliktur. 23
Qəlbingni «ḥəmmidin əziz» dəp sap tut, Qünki barliq
ḥayat ixliri qəlbtin baxlinidu. 24 Aoŋzingni əgri gəptin
yiraq tart, Ləwliring ezitquluqtin neri bolsun. 25
Kəzüngni aldingoŋa tüz tikkin, Nəziringni aldingoŋa
tooŋra taxla; 26 Mangidioŋan yolungni obdan oylanoŋin,
Xundaq qilsang ixliring puhta bolidu. 27 Ongoŋa, soloŋa
qaymioŋin; Qədəmliringni yamanlik yolidin neri tart.

5 I ooŋlum, danaliqimoŋa kəngül qoyoŋin, Idraklik
səzlirimgə qulaq saloŋin. 2 Xundaq qiloŋiningda
ixqa səzgürlük bilən qaraydioŋan bolisən, Ləwliring
pəm-parasəttin ayrilmaydu. 3 Qünki buzuq hotunning
aoŋzidin ḥəsəl tamidu, Ləwliri zəytun yeoŋidin siliqtur;
4 Lekin uning aqiwiti kəkridək aqqiq, Ikki bisliq
qiliqtək ətkür. 5 Uning qədəmliri ələüm girdawioŋa
elip baridu, Tutqan yoli gərgə baxlaydu. (Sheol h7585)
6 Ḥayatlik yolini qilqə bilgüm yoq dəp, Basqan
qədəmliri turaqsiz bolidu, Nəgə baridioŋanlikini ḥeq
bilməydu. 7 Xunga, i ooŋullirim, səzlirimni kəngül
qoyup anglanglar, Mening degənlirimdin qikmanglar.
8 Undaq hotundin yiraq qaq! Ixiki aldioŋimu yeqin
yolima! 9 Bolmisa, izzət-abruyungni baxqilaroŋa
tutquzup qoyisən, [Yaxlik] yilliringni rəḥimsizlərning
qolioŋa tapxurisən! 10 Yat adəmlər bayliqliring bilən
əzini tolduridu, Japaliq əjirliringning mewisi yaqa
yurtluqning əyigə ətüp ketidu; 11 Əjilingdə nalə-
pəryad kətürginingdə, Əzayi-bədining yəm boloŋanda,
12 Xu qaoŋda sən: — «Aḥ, nəsiḥətlərdin nemanqə
nəprətləngəndimən! Kənglümdə tənbiḥlərni nemanqə
kəmsitkəndimən! 13 Nemixqa ustazlirimning səzini
anglimioŋandimən? Manga tərbiyə bərgənlərgə qulaq
salmioŋandimən? 14 jəmiyəttimu, jamaət aldidimu
ḥərhil nomuska qaloŋandək boldum!» — dəp qalisən.
15 Əzüngning kəlqikingdiki suni iqkin, Əz buliqingdin
eqiwatqan sudin ḥuzurlan. 16 Bulaqliring uroŋup
ḥər yərgə tarqilip kətsə [bolamdu]? Eriqliringdiki
sular koqilarda eqip yürsə bolamdu? 17 Bular
sangila has bolsun, Yat kixilərgə təgmisun! 18
Buliqing bəht-bərikətlik boloŋay! Yaxliqingda aloŋan
hotunung bilən ḥuzurlan. 19 U qixi keyiktək
qiraylik! Jərəndək səyümlük! Uning baoŋridin ḥəmixə
qanaəttə boloŋaysən, Uning qaynaq muḥəbbitidin
daim huxallikqa patqaysən. 20 I ooŋlum, nemixqa
yat ayaloŋa xəyda bolisən? Nemixqa yat hotunning
qoynioŋa əzüngni atisən? 21 Qünki insanning ḥəmmə
qiloŋanliri Pərwərdigarning kəz aldida axkaridur, U
uning ḥəmmə mangoŋan yollirini tarazioŋa selip turidu.
22 Yaman adəmning əz kəbiḥlikliri əzini tuzakqa
qüxüridu, U əz gunaḥi bilən sirtmakqa elinidu. 23 U
yolyoruqtin məḥrum boloŋanliqidin jenidin ayrilidu,
Qekidin axqan ḥamakətliki tüpəylidin yoldin ezip
ketidu.

6 I ooŋlum, əgər dostungoŋa borun boloŋan bolsang,
Yat kixining kərzini tələxkə qol berixip wədə
bərgən bolsang, 2 Əgər əz səzüngdin ilinoŋan
bolsang, Əz wədəng bilən baoŋlinip qalsang, 3 U
yeqiningning qolioŋa qüxkənliking üqün, Amal qilip
əzüngni uningdin qutquz — Dərḥal yeqiningning
yenioŋa berip, əzüngni kəmtər tutup [xu ixtin] haliy
qilixini ətünüp sora. 4 Jərən xikarqining qolidin
qutuluxqa tirixqandək, Qux owqining qolidin qikixqa
tirixqandək, Qutulmioŋuqə uhlap yatma, Ḥətta ügdəp
arammu alma. 6 I ḥurun, qəmülining yenioŋa berip
[uningdin əgən], Uning tirikqilik yollirioŋa qarap dana
bol. 7 Ularning baxliqi, əməldari, ḥəkümdari yoq
bolsimu, 8 Lekin ular yazda yilning eḥtiyaji üqün ax
topliwalidu, Ḥosul pəslidə ozuq təyyarliwalidu. 9 I
ḥurun, qaqanoŋiqə uhlap yatisən? Qaqan ornungdin
turisən? 10 Sən: — Birdəm kəz yumuwalay, birdəm
uhliwalay, Birdəm qolumni qoxturup yetiwalay, —
dəysən. 11 Lekin uhlap yatqanda, miskinlik qarakqidək
kelip seni basidu, Yoqsulluq huddi qorallik bulangqidək
ḥujumoŋa ətidu. 12 Ərziməs, pəyli buzuq adəm
ḥəmmila yərdə yaloŋan eytip, pəslikni səzləydu. 13 U
kəz qisip, Putliri bilən ixarə qilip, Barmakliri bilən
kərsitidu; 14 Kənglidə aldamqilikla yatidu, U daim
rəzillikning koyida bolidu, Ḥəmmila yərdə jedəl-
majira teriydu. 15 Xunga uningoŋa bekitilgən bala-

ķaza uni tuyuķsiz basidu, U biraķla dawaliƣusiz
yanjilidu. 16 Pərwərdigar nəprətlinidiƣan altə nərsə
bar, Bərḥəķ, yəttə nərsə Uningƣa yirginqliktur. 17
Ular bolsa, Təkəbburluķ bilən ķaraydiƣan kəz, Yalƣan
səzləydiƣan til, Bigunaḥlarning ķenini təküzidiƣan
ķol, 18 Suyiķəst oylaydiƣan kəngül, Yamanliķ ķilixķa
tez yügürəydiƣan putlar, 19 Yalƣan səzləydiƣan sahta
guwaḥqi, Buradər-ķerindaxliri arisiƣa bəlgünqilik
salƣuqi kixidur. 20 I oƣlum, atangning əmrigə
əməl ķil; Anangning kərsətmisidin qiķma. 21
Ularning səzini ķəlbinggə tengip, Ularni boynungƣa
marjandək ķilip esiwal. 22 Yolƣa qiķķiningda ular seni
yetəkləydu, Uhliƣiningda ular seni saķlaydu, Uyķudin
oyƣanƣiningda ular seni həwərləndüridu. 23 Qünki
[Hudaning] pərmani yoruķ qiraƣ, Uning muķəddəs
ķanuni nurdur; Tərbiyəning tənbiḥliri bolsa ḥayatliķ
yolidur. 24 Ular seni buzuķ hotundin saķliƣuqi, Yat
hotunning xerin səzliridin yiraķ ķilƣuqidur. 25 Uning
guzəllikigə kənglüngni baƣlimiƣin, Uning ķax-kəz
oynitixi seni əsirgə almisun. 26 Qünki buzuķ ayallar
tüpəylidin adəmlər bir parqə nanƣimu zar bolidu, Yat
adəmning [zinahor] ayali bolsa kixining ķimmətlik
jenini əzigə ow ķiliwalidu. 27 Otni ķoynungƣa salsang,
Əz kiyimingni kəydürməmsən? 28 Qoƣning üstidə
dəssəp mangsang putungni kəydürməmsən? 29
Baxķilarning ayali bilən bir orunda yatidiƣan kixi
xundaķ bolidu; Kim uningƣa tegip kətsə aķiwitidin
ķutulalmaydu. 30 Aq ķalƣanda ķorsiķini toyƣuzux
üqün oƣrilik ķilƣan kixini baxķilar kəmsitməydu;
31 Xundaķ turuķluķ u tutulup ķalsa, Igisigə yəttini
tələxkə toƣra kelidu; U əz əyidiki ḥəmmə nərsisini
tapxuridu. 32 Ḥalbuki, baxķilarning hotuni bilən
zina ķilƣuqi uningdinmu [bəttər bolup], tolimu
ƣəplətliktur; Undaķ ķilƣuqi əz-əzini ḥalak ķilidu. 33
U zəhmət yəydu, xərməndə bolidu, Uning rəswasi ḥeq
əqürülməydu. 34 Qünki künləx oti ərni dərƣəzəpkə
kəltüridu, Intiķam alƣan künidə u ḥeq rəḥim
ķilmaydu. 35 Tələm puli berəy desəngmu u ķobul
ķilmaydu, Ḥərķanqə sowƣa-salam bərsəngmu uni
besiķturƣili bolmaydu.

7 I oƣlum, səzlirimgə əməl ķil, Tapxuruķlirimni
yürikingdə saķla. 2 Tapxuruķlirimƣa əməl ķilsang,
yaxnaysən; Təlimlirimni kəz ķariquķungni asriƣandək
asra. 3 Ularni barmaķliringƣa tengip ķoy, Ķəlb
tahtangƣa yeziwal. 4 Danaliķni, sən ḥədə-singlim,
degin, Pəm-parasətni «tuƣķinim» dəp qaķir. 5 Xundaķ
ķilsang, ular seni yat hotundin yiraķlaxturidu, Aƣzidin
siliķ səz qiķidiƣan yoqun ayaldin neri ķilidu. 6
[Bir ķetim] əyning derizə kəznəkliridin taxķiriƣa
ķariƣinimda, 7 Birnəqqə yax, sadda yigitlərni kərdüm,
Ularning iqidin bir əķilsizni kərüp ķaldim, 8 U koqa
boylap buzuķ [hotun turuxluķ] doķmuxtin ətüp,
Andin uning əyi tərəpkə ķarap mangdi. 9 Kəqķurun
ķarangƣu qüxkəndə, Zulmət keqə, ay ķarangƣusida
[ixiki aldidin ətti]. 10 Mana, əydin bir hotun qiķip
uni kütüwaldi; Kiyimi paḥixə ayallarningkidək bolup,
Niyiti ḥiylə-mikir idi. 11 Aƣzi bixəm-ḥayasiz, naḥayiti
jaḥil bir hotun, U əyidə turmaydu, 12 Birdə məḥəllidə,
birdə məydanlarda, U koqilardiki ḥər doķmuxta
paylap yüridu. 13 Ḥeliķi yax yigitni tartip, uni səyüp,
Nomussizlarqə uningƣa: — 14 «Əyümdə «inaķliķ
ķurbanliķi» gəxi bar, Mən bügün Hudaƣa ķəsəm
ķilƣan ķurbanliķni ķildim, 15 Xunga mən sizni
qaķirƣili qiķtim, Didaringizƣa təlpünüp izdidim. Əmdi
sizni tepiwaldim! 16 Karwitimƣa Misirning kəxtilik,
yolluķ libas yapķuqlirini yaptim. 17 Orun-kərpilirimgə
hux puraķ murməkki, muəttər wə ķowzaķ darqinlarni
qaqtim. 18 Keling, tang atķuqə muḥəbbətlixəyli, oynap
ḥuzurlinayli, Kənglimiz ķanƣuqə əzara əyx-ixrət
ķilayli, 19 Erim əydə yoķ, yiraķ səpərgə qiķip kətti.
20 U bir ḥəmyan pul elip kətti, Ay tolƣuqə u əygə
kəlməydu» — dedi. 21 Ayal kəp xerin səzliri bilən rasa
ķiziķturdi, Qiraylik gəpliri bilən uni əsir ķiliwaldi.
22 Soyuxķa elip mangƣan əküzdək, Ḥamaķət kixi
kixən bilən jazaƣa mangƣandək, Ķiltaķķa qüxkən
ķuxtək, Yigit uning kəynidin mangdi. Jigirini oķ texip
ətmiguqə, U bu ixning ḥayatiƣa zamin bolidiƣanliķini
ḥeq bilməydu. 24 I oƣullirim, səzlirimni kəngül
ķoyup anglanglar, Degənlirimgə ķulaķ selinglar, 25
Ķəlbinglarni bundaķ hotunning yoliƣa kətküzmənglar,
Uning aldam haltisiƣa qüxüp kətmənglar. 26 Bundaķ
ayal nurƣun kixilərni yiķitip yarilandurƣan, Uning
boƣuzliƣan adəmliri tolimu kəptur, 27 Uning əyi
bolsa təḥtisaraning kirix eƣizidur, Adəmni «ḥalakət
meḥmanhanisi»ƣa qüxürüx yolidur. (Sheol h7585)

8 [Ķulaķ sal,] danaliķ qaķiriwatmamdu? Yoruķluķ
sada qiķiriwatmamdu? 2 Yollarning egiz jayliridin,
Doķmuxlardin u orun alidu, 3 Xəḥərgə kiridiƣan
ķowuķlarning yenida, Ḥərķandaķ dərwaza eƣizlirida
u murajiət ķilmaķta: — 4 «I mətiwərlər, silərgə murajət
ķilimən, Ḥəy, adəm baliliri, sadani silər üqün ķilimən,
5 Gədək bolƣanlar, zerəklikni əginiwelinglar, Əhməķ
bolƣanlar, yoruķluķķa erixinglar! 6 Manga ķulaķ
selinglar, Qünki güzəl nərsilərni dəp berimən, Aƣzimni

eqip, durus ixlarni [silərgə] yətküzimən. 7 Eytqanlirim
həqiqəttur, Aoɣzim rəzilliktin nəprətlinidu; 8
Səzlirimning həmmisi həq, Ularda heqqandaq
hiyligərlik yaki əgitmilik yoqtur. 9 Ularning həmmisi
qüxəngənlər üqün enik, Bilim aloɣanlar üqün durus-
tooɣridur. 10 Kümüxkə erixkəndin kərə, nəsihətlirimni
qobul qilinglar, Sap altunni elixtin kərə bilimni
elinglar. 11 Qünki danalik ləəl-yaqutlardin əwzəl,
Hərqandaq ətiwarlik nərsəngmu uningoɣa təng
kəlməstur. 12 Mən bolsam danalikmən, Zerəklik bilən
billə turimən, Istikaməttin kelip qikkan bilimni ayan
qilimən. 13 Pərwərdigardin əyminix — Yamanlikqa
nəprətlinix deməktur; Təkəbburluk, məoɣrurluk,
yaman yol həm xum eoɣizni əq kərimən. 14 Məndə
obdan məslihətlər, pixqan hekmət bar; Mən degən
yoruqluk, qudrət məndidur. 15 Padixahlar mən
arqilik həküm süridu, Mənsiz hakimlar adil həküm
qikarmas. 16 Mən arqilikla əmirlər idarə qilidu,
Aliyjanablar, yər yüzidiki barlik soraqqilar [tooɣra]
həküm qilidu. 17 Kimki meni səysə, mənmu uni
səyimən, Meni təlmürüp izdigənlər meni tapalaydu;
18 Məndə baylik, xəhrət, Hətta konirimas, kəqməs
dələt wə həkkaniyətmu bar. 19 Məndin qikkan mewə
altundin, Hətta sap altundin qimmətliktur, Məndin
alidioɣan daramət sap kümüxtinmu üstündur. 20
Mən həkkaniyət yolioɣa mangimən; Adalət yolining
otturisida yürimənki, 21 Meni səygənlərni əməliy
nərsilərgə miras qildurimən; Ularning həzinilirini
toldurimən. 22 Pərwərdigar ixlirini baxlixidila,
Qədimdə yasioɣanliridin burunla, Mən uningoɣa
təwədurmən. Əzəldin tartipla — mukəddəmdə,
Yər-zemin yaritilmastila, Mən tikləngənmən. 24
Qongqur hanglar, dengiz-okyanlar apiridə boluxtin
awwal, Mən məydanoɣa qikiriloɣanmən; Mol su
uroɣup turidioɣan bulaqlar bolmastinla, 25 Egiz
taoɣlar əz orunlirioɣa qoyulmastinla, təpiliklər
xəkillənməstinla, [Pərwərdigar] bipayan zemin, kəng
dalalarni, Aləmning əsliydiki topa-qanglirinimu tehi
yaratmastinla, Mən məydanoɣa qikiriloɣanmən. 27
U asmanlarni bina qiliwatqinida, Dengiz yüzigə
upuk sizikini siziwatqinida, Ərxtə bulutlarni
orunlaxturup, Qongqur dengizdiki bulaq-mənbələrni
mustəhkəmləwatqinida, Dengiz sulirini bekitkən
dairidin exip kətmisun dəp pərman qüxüriwatqinida,
Bipayan zeminning ullirini quruwatqinida, Mən u
yərdə idim; 30 Xu qaoɣda goya usta bir hünərwəndək
Uning yenida turoɣanidim, Mən hərdaim Uning
aldida xadlinattim, mən Uning kündilik dil'arami
idim; 31 Mən Uning alimidin, yər-zeminidin xadlinip,
Dunyadiki insanlardin hursənlik tepip yürəttim, 32
Xunga i balilar, əmdi manga qulaq selinglar; Qünki
yollirimni qing tutqanlar nəqədər bəht tapar! 33
Aloɣan nəsihətkə əməl qilip, Dana boloɣin, uni rət
qilma. 34 Səzümgə qulaq selip, Hərküni dərwazilirim
aldidin kətməy, Ixiklirim aldida meni kütidioɣan kixi
nəqədər bəhtliktur! 35 Kimki meni tapsa hayatni
tapidu, Pərwərdigarning xəpqitigə nesip bolidu. 36
Lekin manga gunah qiloɣan hərkim əz jenioɣa ziyan
kəltüridu, Meni yaman kərgənlər əlümni dost tutqan
bolidu».

9 Danalik əzigə bir əy selip, Uning yəttə tüwrükini
ornatti. 2 U mallirini soyup, Esil xarablirini
arilaxturup təyyarlap, Ziyapət dastihinini yaydi; 3
Dedəklirini [meɣman qakirixqa] əwətti, Əzi xəhərning
əng egiz jaylirida turup: 4 «I saddilar, bu yərgə
kelinglar, — dəp qakiriwatidu; Nadanlaroɣa: 5 Qeni,
nanlirimdin eoɣiz tegip, Mən arilaxturup təyyarlioɣan
xarablardin iqinglar; 6 Nadanlar qataridin qikip,
hayatqa erixinglar, Yoruqluk yolida menginglar», —
dəwatidu. 7 Hakawurlaroɣa tənbih bərgüqi aɣanətkə
uqraydu, Kəbihlərni əyibligüqi özigə daoɣ kəltüridu.
8 Hakawurlarni əyiblimə, qünki u sanga əq bolup
qalidu; Halbuki, dana kixini əyiblisəng, u seni səyidu.
9 Dana adəmgə dəwət qilsang, əqli tehimu toluk
bolidu; Həkkaniy adəmgə durus yol kərsətsəng, Bilimi
tehimu axidu. 10 Pərwərdigardin əyminix danalikning
baxlinixidur, Mukəddəs boloɣuqini tonux yoruqluktur.
11 Mən [danalik] səndə bolsam, künliringni uzartimən,
Əmrüngning yilliri kəpiyər. 12 Səndə danalik bolsa,
paydini kəridioɣan özüngsən, Danalikni mazak qilsang
ziyan tartidioɣanmu özüngsən. 13 Nadan hotun aoɣzi
bisərəmjan, əqilsizdur, Heqnemə bilməstur. 14 U
ixik aldida olturup, Xəhərning əng egiz jaylirida
orun elip, 15 Udul ətüp ketiwatqanlaroɣa: 16
«Kimki sadda bolsa, bu yərgə kəlsun!» — dəwatidu,
Wə əqilsizlərni: 17 «Ooɣrilikqə iqkən su tatlik
bolidu, Ooɣrilap yegən nan təmlik bolidu!» — dəp
qarqiwatidu. 18 Lekin qakiriloɣuqi əlüklərning uning
əyidə yatqanlikidin bihəwərdur, Uning [burunki]
mehmanlirining allikaqan təhtisaraning təglirigə
qüxüp kətkənlikini u səzməs. (Sheol h7585)

10 Padixah Sulaymanning pənd-nəsihətliri: — Dana
ooɣul atisini xad qilar; əqilsiz ooɣul anisini qayoɣu-

ḥəsrətkə salar. **2** Ḥaram baylıqlarning ḥeq paydisi bolmas; Ḥəkḳaniyət insanni ələümdin ḳutuldurar. **3** Pərwərdigar ḥəkḳaniy adəmning jenini aq ḳoymas; Lekin u ḳəbiḥlərning nəpsini booɳup ḳoyar. **4** Ḥurunluḳ kixini gaday ḳilar; Ixqanlıḳ bolsa bayaxat ḳilar. **5** Yazda ḥosulni yioɣiwaloɳuqi — dana ooɳuldur; Lekin orma waḳtida uhlap yatḳuqi — hijalətkə ḳalduridioɳan ooɳuldur. **6** Bərikət ḥəkḳaniy adəmning bexioɣa qüxər; Əmma zorawanlıḳ yamanlarning aoɳzioɣa urar. **7** Ḥəkḳaniy adəmning yadikari mubarəktur; Yamanlarning nami bolsa, sesiḳ ḳalar. **8** Dana adəm yolyoruḳ-nəsiḥətlərni ḳobul ḳilar; Kot-kot, nadan kixi əz ayioɣi bilən putlixar. **9** Ɔɳubarsiz yürgən kixining yürüx-turuxi turaḳlıḳtur, Yollirini əgri ḳiloɳanning kiri ahiri axkarilinidu. **10** Kəz ixaritini ḳilip yüridioɳanlar adəmni daoɳda ḳaldurar; Kot-kot, nadan kixi əz ayioɣi bilən putlixar. **11** Ḥəkḳaniy adəmning aoɳzi ḥayatlıḳ bulıḳidur, Əmma zorawanlıḳ yamanning aoɳzioɣa urar. **12** Əqmənlik jedəl ḳozoɳar; Meḥir-muḥəbbət ḥəmmə gunaḥlarni yapar. **13** Əḳil-idraḳlık adəmning aoɳzidin danalıḳ tepilar; Əḳilsizning dümbisigə palaḳ tegər. **14** Dana adəmlər bilimlərni ziyadə toplar; Lekin əhməḳning aoɳzi uni ḥalakətkə yeḳinlaxturar. **15** Mal-dunyaliri goya məzmut xəḥərdək bayning kapalitidur; Miskinni ḥalak ḳilidioɳan ix dəl uning namratlıḳidur. **16** Ḥəkḳaniylarning əjirliri janoɣa jan ḳoxar, Ḳəbiḥlərning ḥosuli gunaḥnila kəpəytixtur. **17** Nəsiḥətni anglap uni saḳlioɳuqi ḥayatlıḳ yolioɣa mangar; Tənbiḥlərni rət ḳiloɳan kixi yoldin azoɳanlardur. **18** Adawət saḳlioɳan kixi yaloɳan səzliməy ḳalmas; Təḥmət qaplioɳanlar əhməḳtur. **19** Gəp kəp bolup kətsə, gunaḥtin haliy bolmas, Lekin aoɳzioɣa igə boloɳan əḳilliḳtur. **20** Ḥəkḳaniy adəmning səzi huddi sap kümüx; Yamanning oyliri tolimu ərziməstur. **21** Ḥəkḳaniy adəmning səzliri nuroɳun kixini ḳuwwətlər; Əhməḳlər əḳli kəmlikidin ələr. **22** Pərwərdigarning ata ḳiloɳan bərikiti adəmni dələtmən ḳilar; U bərikitigə ḥeqbir japa-muxəḳḳət ḳoxmas. **23** Əhməḳ ḳəbiḥlikni tamaxa dəp bilər; Əmma danalıḳ yorutuloɳan kixining [hursənlikidur]. **24** Yaman kixi nemidin ḳorḳsa xuningoɣa uqrar; Ḥəkḳaniy adəmning arzusi əməlgə axurular. **25** Yaman adəm ḳuyundək ətüp yoḳar; Lekin ḥəkḳaniy adəm mənggülük uldəktur. **26** Adəm aqqiḳ su yutuwaloɳandək, Kəzigə is-tütək kirip kətkəndək, Ḥurun adəmni ixḳa əwətkənmu xundaḳ bolar. **27** Pərwərdigardin əyminix əmürni uzun ḳilar, Yamanning əmri ḳiskartilar. **28** Ḥəkḳaniy adəmning ümidi hursənlik elip kelər; Lekin rəzilning kütkini yoḳḳa qiḳar. **29** Pərwərdigarning yoli durus yaxawatḳanlaroɣa baxpanaḥdur; Ḳəbiḥlik ḳiloɳuqilaroɣa bolsa ḥalakəttur. **30** Ḥəkḳaniylarning orni mustəḥkəmdur; Yamanlar zeminda uzun turmas. **31** Ḥəkḳaniy adəmning aoɳzidin danaliḳ qiḳar; Lekin xumluḳ til kesip taxlinar. **32** Ḥəkḳaniy adəmning səzi kixigə mok huxyaḳar; Yaman adəmning aoɳzidin xumluḳ qiḳar.

11 Yaloɳan taraza Pərwərdigaroɣa yirginqliktur; Adil jing texi Uni hursən ḳilar. **2** Təkəbburluḳ bilən birgə xərməndiqilik əgixip kelər; Lekin danaliḳ kiqik peillaroɣa ḥəmraḥ bolar. **3** Tooɣrilarning səmimiyliki əzini yetəklər; Lekin kazzaplarning əgriliki əzini wəyran ḳilar. **4** Hudaning oɣəzəp künidə mal-dunyaning paydisi bolmas; Lekin ḥəkḳaniyət adəmni ələümdin ḳutḳuzar. **5** Kamil adəmning ḥəkḳaniyliḳi əzini tüz yoloɣa baxlar; Yaman adəm əz yamanliḳidin yiḳilar. **6** Durus adəmlərning ḥəkḳaniyliḳi əzlirini ḳutḳuzar; Lekin kazzaplar əz ḥiylə-nəyringidin tutular. **7** Rəzil adəm ölsə, uning ümidi yoḳḳa qiḳar; Gunaḥkarning ümidi ahiri ḳuruḳ ḳalar. **8** Ḥəkḳaniy adəm ḳiyinqiliḳtin haliy ḳilinar; Rəzil adəm uning ornioɣa tutular. **9** Munapiḳlar əz aoɳzi bilən yeḳinini buzar; Lekin ḥəkḳaniylar bilimi bilən ḳutḳuzular. **10** Ḥəkḳaniy adəm ronaḳ tapsa, xəḥər hux bolar; Rəzil adəm ḥalak bolsa, həlḳ təntənə ḳilar. **11** Tooɣrilarning bərikət tiləxliri bilən xəḥər güllinər; Lekin rəzillərning tili bilən wəyran bolar. **12** Əz yeḳinini səkidioɳan kixi — əḳilsizdur; Əmma yorutuloɳan adəm aoɳzini yioɳar. **13** Gəp toxuoɳuqi məhpiyətlərni axkarilar; Sadiḳ adəm amanətkə hiyanət ḳilmas. **14** Yolyoruḳ kəm bolsa, əl-yurt yiḳilar; Uluoɳ bir məsliḥətqi bolsa, əl nijat tapar. **15** Yatḳa borun boloɳan kixi ziyan tartmay ḳalmas; Ḳol berixip kepil boluxni yaman kərgən kixining ḳuliḳi tinq bolar. **16** Xapaətlik ayal izzət-ḥərmətni ḳoldin bərməs; Zorawanlar baylıḳni ḳoldin bərməs. **17** Rəḥimdil əz-əzigə bəht yaritar; Rəḥimsiz əz tenini aoɳritar. **18** Yaman adəmlərning aloɳan ix ḥəkḳi ularni aldar, bərikətsiz bolar; Əmma ḥəkḳaniyət terioɳuqi adəm əməliy in'am alar. **19** Ḥəkḳaniyət adəmgə ḥayatlıḳ tapḳuzar; Yamanliḳni kəzləp yüridioɳan kixi ölümgə yüz tutar. **20** Niyiti buzuḳ kixi Pərwərdigaroɣa yirginqliktur; Əmma yoli diyanətlik kixilər uning hursənlikidur. **21** Ḳol tutuxup birləxsimu, yamanlar jazaoɣa tartilmay ḳalmas; Lekin ḥəkḳaniylarning nəsli nijat tapar. **22** Qiraylıḳ əmma tetiḳsiz hotun,

Qoxkining tumxukioɣa altun ḥalka saloɣandəktur. **23** Ḥəkkaniylarning arzusi pəkət yahxi mewə elip kelər; Yamanlarning kütkini oɣəzəp-nəprəttur. **24** Biraw mərdlərqə tarkatsimu, güllinər; Yənə biraw berixkə tegixlikini ayisimu, pəkət namratlixar. **25** Mərd adəm ətlinər; Baxkilarni suoɣaroɣuqi əzimu suoɣirilar. **26** Axlikni satmay besiwaloɣan kixi ælning lənitigə uqraydu; Lekin axlikni setip bərgüqigə bərikət tilinər. **27** Yahxilikni izdəp intilgən adəm xapaət tapar; Yamanlikni izdigən adəm əzi yamanlik kərər. **28** Əz mal-duniyasioɣa tayanoɣuqi yikilar; Ḥəkkaniy kixi yopurmaktək kəkirər. **29** Əz əyigə azarqilik saloɣan kixi xamaloɣa miras bolar; əkilsiz adəm akilanining kuli bolup kalar. **30** Ḥəkkaniyning beridioɣan mewisi «ḥayatlik dərihi»dur; Dana kixi köngüllərni [ḥayatlikka] mayil kilar. **31** Karanglar, ḥəkkaniy adəm bu dunyada [səwənliki üqün] bədəl təligən yərdə, Rəzillər bilən gunaḥkarlarning akiwiti kandak bolar?

12 Kimki tərbiyini kədirlisə, bilimnimu səygüqidur; Lekin tənbiḥkə nəprətlənqən nadan-ḥamakəttur. **2** Yahxi niyətlik adəm Pərwərdigarning iltipatioɣa erixər; Əmma Pərwərdigar ḥiylə-mikirlik adəmning gunaḥini bekitər. **3** Adəmlər yamanlik kilip amanlik tapalmas; Lekin ḥəkkaniylarning yiltizi təwrənməs. **4** Pəzilətlik ayal erining tajidur; Əmma uni uyatka saloɣuqi hotun uning ustihinini qiritər. **5** Ḥəkkaniy adəmning oy-pikri durus ḥəküm qikirar; Yamanlarning nəsiḥətliri məkkarliktur. **6** Yamanlarning səzliri kan tökidioɣan kiltaktur; Lekin durusning səzi adəmni kiltaktin kutuldurar. **7** Yamanlar aoɣdurulup, yokilar; Lekin ḥəkkaniylarning əyi məzmut turar. **8** Adəm əz zerikliki bilən mahtaxka sazawər bolar; Əgri niyətlik kixi kəzgə ilinmas. **9** Pekir turup hizmətkari bar kixi, Əzini qong tutup aq yürgən kixidin yahxidur. **10** Ḥəkkaniy adəm əz ulioɣinimu asrar; Əmma rəzil adəmning bolsa ḥətta rəḥimdillikimu zalimliktur. **11** Tirixip terikqilik kiloɣan deḥkanning korsiki tok bolar; Əmma ham hiyallaroɣa berilgən kixining əkli yoktur. **12** Yaman adəm yamanlik kiltikini kəzləp olturar; Əmma ḥəkkaniy adəmning yiltizi mewə berip turar. **13** Yaman adəm əz aoɣzining gunaḥidin tutular; Ḥəkkaniy adəm muxəkkət-kiyinqiliktin kutular. **14** Adəm əz aoɣzining mewisidin kanaət tapar; Əz koli bilən kiloɣanliridin uningoɣa yandurular. **15** Əhmək əz yolini tooɣra dəp bilər; Əmma dəwətkə kulak saloɣan kixi akilanidur. **16** Əhmək̃ning aqqiki kəlsə, tezla bilinər; Zerək kixi ḥakarətkə səwr kilar, sətqilikni axkarilimas. **17** Ḥəkikətni eytkan kixidin adalət bilinər; Yaloɣan guwaḥlik kiloɣuqidin aldamqilik bilinər. **18** Bəzlilərning yeniklik bilən eytkan gepi adəmgə sanjiloɣan kiliqka ohxar; Birak akilanining tili dərdkə dərmandur. **19** Rastqil mənggü turoɣuzulidu; Ləwzi yaloɣan bolsa birdəmliktur. **20** Yamanlikning koyida yürgüqining kənglidə ḥiylə sakɬanoɣandur; Amanlikni dəwət kiloɣuqilar huxallikka qəmər. **21** Ḥəkkaniy adəmning bexioɣa ḥeq külpət qüxməs; Kəbiḥlər bala-kazaoɣa qəmülər. **22** Yaloɣan səzləydioɣanning ləwliri Pərwərdigaroɣa yirginliktur; Lekin ləwzidə turoɣanlaroɣa U apirin eytar. **23** Pəmlik adəm bilimini yoxurar; Birak əhmək nadanlikini jakarlar. **24** Tirixqan kol ḥokuk tutar; Ḥurun kol alwanoɣa tutular. **25** Kəngülning oɣəm-əndixisi kixini mükqəytər; Lekin mehribanə bir səz kixini roḥlandurar. **26** Ḥəkkaniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər; Birak yamanlarning yoli əzlirini adaxturar. **27** Ḥurun əzi tutkan owni pixurup yeyəlməs; Birak ətiwarlik bayliklar tirixqanoɣa mənsuptur. **28** Ḥəkkaniylikning yolida ḥayat tepilar; Xu yolda ælüm kərünməstur.

13 Dana ooɣul atisining tərbiyisigə kəngül koyar; Məshirə kiloɣuqi tənbiḥkə kulak salmas. **2** Adəm durus eoɣizining mewisidin ḥuzurlinar; Tuzkorlar zorawanlikka ḥəwəs kilip zorawanlikka uqrar. **3** Səzdə eḥtiyatqan kixi jenini saklap kalar; Aoɣzi ittik ḥalakətkə uqrar. **4** Ḥurunning arzu-tiliki bar, lekin erixəlməs; Lekin tirixqan ətlinər. **5** Ḥəkkaniy adəm yaloɣanqilikin yirginər; Kəbiḥ bolsa sesip, xərməndə bolar. **6** Yoli durusni ḥəkkaniyət koɣdar; Lekin gunaḥkarni rəzillik yikitar. **7** Bəzilər əzini bay kərsətkini bilən əməliyəttə kuruk sələt̃tur; Bəzilər əzini yoksul kərsətkini bilən zor baylikliri bardur. **8** Əz bayliki gərügə tutuloɣan bayning jenioɣa ara turar; Birak yoksullar ḥeq wəḥimini anglimas. **9** Ḥəkkaniy adəmning nuri xadlinip parlar; Birak yaman adəmning qirioɣi əqürülər. **10** Kibirliktin pəkət jedəl-majirala qikar; Danalik bolsa nəsiḥətni anglioɣanlar bilən billidur. **11** Ixlimay tapkan ḥaram baylik bərikətsizdur; Tər təküp ḥalal tapkan güllinər. **12** Təlmürginigə kütüp erixəlməslik kəngülni sunuk kilar, Lekin təxnalikta erixkini «ḥayatlik dərihi»dur. **13** [Hudaning] kalam-səzigə pisənt kilmioɣan adəm gunaḥning təlimigə kərzdar bolar; Lekin pərmanni kədirligən adəm yahxilik kərər. **14** Akilanining təlimi ḥayatlik bərgüqi bulaktur, U seni ælüm tuzakliridin

қутулдурар. **15** Ақилanilик адәмни илтипатқа ерихтүрәр; Бирақ тузкорларниң йоли әгри-бүгри, япалиқ болар. **16** Пәм-парасәтлик адәм билими билән их кәрәр; Ғамақәт өз надanлиқини ахкарилар. **17** Рәзил алақиқи бала-қазаоға уқрар; Садиқ әлқи болса дәрдкә дәрмандур. **18** Тәрбиянi рәт қилоған адәм намратлихип уятқа қалар; Әмма тәнбиһни қобул қилоған һөрмәтkә ерихәр. **19** Әмәлгә ахқан арзу кихигә херин туюлар; Лекин әһмәқләр yаманлиқни таxлаxни yаман кәрәр. **20** Ақилanилəр билән биллә үргән Dan. болар; Бирақ әһмәқләргә һәмраһ болоған налә-пәryадta қалар. **21** Бала-қаза гунаһқарларниң кәynидин бесип мангар; Лекин һәққаniylар yахилиқниң әjрini тапар. **22** Yахи адәм пәрзәнтлирining пәрзәнтлиригә миras қалдурар; Гунаһқарларниң yиоқкан мал-дунyалири һәққаniylар үқүн toплинар. **23** Yоқсулниң таxланduқ yери мол һосул берәр, Лекин адаләтсизликтин u wәyран болар. **24** Тayақни ayиоған кихи ооқлini yахи кәрмәс; Балini сөygән кихи уни әстayидil тәрбиyiләр jазалар. **25** Ғәққаniy адәм кәngли қанаәт тапқуқә озуқ yәр; Yаманning қорсиқi aq қалар.

14 Ғәрбир дана ayал өз ailисini awат қилар; Әһмәқ ayал ailисini өз қоli билән wәyран қилар. **2** Durusluқ yолида mangidioған кихи Пәрwәрдigardin қорқар; Қingoқir yолда mangoған кихи [Hudani] кәzgә ilmas. **3** Әһмәқning тәкәббur aoқzi өzigә tayақ болар; Ақilanining ләwliri өzini қooқdar. **4** Ulaoқ bolmisa, eoқil pak-pakiz turar; Бирақ өкүzning күqi boloқandila [sangoға] axliқ tolar. **5** Ixәnqlik guwaһqi yалоған eytmas; Sahta guwaһqi yалоған gәpni нәpәstәk tinar. **6** Ғакawurlar danaliқ izdәp tapalmas; Бирақ yорутuloған адәмgә bilim elix asanoға qüxәr. **7** Birawning aoқzida bilim yoқluқini bilip yәtкәndә, Uningdin өzüngni neri tart. **8** Әқil-parasәtlik кихining danaliқi өz yолini oylinixtidur; Әһмәқләрning әқilsizliki bolsa өzlirining aldinixidur. **9** Әһмәқләр bolsa «itaәtsizlik қurbanliқi»ni кәzgә ilmaydu, Ғәққаniylар arisida bolsa iltipat tepilar. **10** Кәngüldiki дәрдni пәқәт өzila кәtürәlәr; Кәngüldiki huxluққimu baxқilar xerik bolalmas. **11** Yаманning өyi өrülüp qüxәr; Ғәққаniy адәмning qediri güllinip кетәр. **12** Адәм balisioға tooқridәk кәrünidioған bir yol bar, Lekin aқiwiti ғалакәtkә baridioған yollardur. **13** Oyun-külkә bolsa қәlbtiki oқәm-қayoқuni yapar, Huxallиқ өtüp кәtкәndә, oқәm-қayoқu yәnila қалар. **14** Tooқra yoldin burulup yanoған адәм ғаман өz yolidin toyar; Yахи адәм өz ixidin қанаәtlinәr. **15** Saddilar ғәммә gәpkә ixinip кетәр; Lekin pәm-parasәtlik кихi ғәrbir қәдәmni awaylap basar. **16** Dana адәм eһtiyatqan bolup awariqiliktin neri кетәр; Әһмәқ ғакawurluқ қilip, өzigә ixinip aldioға mangar. **17** Terikkәk әһмәқliқ қilar; Nәyrәngwaz адәм nәprәtkә uqrar. **18** Saddilar әһмәқliққа warisliқ қilar; Пәm-parasәtliklәr bilimni өz taji қilar. **19** Yаманlar yахилarning aldida igilәr; Қәbiһlәr ғәққаniyning дәrwaziliri aldida [bax urar]. **20** Namrat кихi ғәtta өz yeқinioқimu yaman кәrünәr. Bayning dosti bolsa кәptur. **21** Yeқinini pәs кәrgәn gunaһқardur; Lekin miskinlәrgә rәһim қiloған bәrikәt tapar. **22** Yаманliқ oylioқanlar yoldin adaxқanlardin әmәsmu? Бирақ yахилиқ oylioқanlar rәһim-xәpқәt, ғәқikәt-sadiқliққа muyәssәr bolar. **23** Ғәммә meһnәttin payda qiқar; Бирақ қuruқ paranglar adәmni moһtajliқta қалdurar. **24** Ақilanilәr үқүn bayliқlar bir tajdur; әһмәқlәrning nadanliқidin пәқәt yәnә xu nadanliқla qiқar. **25** Ғәққaniy guwaһliқ bәrgüqi кихilәrning ғayatini қutқuzar; Yaloған-yawidaқ sөzlәydioған [guwaһqi] yалоған gәpni нәpәstәk tinar. **26** Пәrwәrdigardin қorқidioқanning küqlük yәlәnqüki bar, Uning balilirimu ғimayigә igә bolar. **27** Пәrwәrdigardin қorқux ғayatning buliқidur; U кихini әjәllik tuzaқlardin қutқuzar. **28** Padixaһning xan-xәripi puқrasining кәplikidindur; Puқrasining кәmliki әmirning ғalakitidur. **29** Eoқir-besiқ кихi intayin aқil кихidur; Qeqiloқaқ әһмәқliқni uluoқlar. **30** Ғatirjәm кәngül tәnning saқliқidur; Ғәsrәt qekix bolsa sөngәklәrni qiritar. **31** Miskinni bozәk қiloқuqi — Пәrwәrdigaroға ғaқarәt қiloқuqidur; Ғajәtmәnlәrgә xapaәt қilix Uni ғәrmәtligәnliktur. **32** Yаман өz yamanliқi iqidә yiқitilar; Ғәққaniy adәm ғәtta sәkratta yatқandimu ғatirjәm bolar. **33** Yорутuloған кихining кәnglidә danaliқ yatar; Бирақ әһмәқning кәnglidikisi axkara bolmay қалmas. **34** Ғәққaniyәt ғәrқaysi әlni yuқiri кәtürәr; Gunaһ ғәrқandaқ millәtni nomuska қалdurar. **35** Padixaһning iltipati әқillиқ hizmәtkarning bexioға qüxәr; Бирақ uning oқәzipi nomusta қалduroқuqi uyatsiz hizmәtkarining bexioға qüxәr.

15 Mulayim jawab oқәzәpni basar; Қopal sөz aqqiқni қozoқar. **2** Ақilanilәrning tili bilimni jari қilar; Әһмәқning aoқzi қuruқ gәp tәkәr. **3** Пәrwәrdigarning кәzi ғәr yәrdә yürәr; Yахи-yamanlarni кәrüp turar. **4** Xipa yәtküzgüqi til huddi bir «ғayatliқ dәrihi»dur; Tili әgrilik кихining roһini sundurar. **5** Әһмәқ atisining tәrbiyisigә pisәnt қilmas; Lekin atisining tәnbiһigә қulaқ saloған zerәk bolar. **6**

Ḥəkḳaniyning əyidə gəḥərlər kəptur; Birak yamanning tapawiti əzigə awariqilik tapar. 7 Dananing ləwliri bilim tarḳitar; Əhməḳning kənglidin ḥeq bilim qikmas. 8 Yamanlarning ḳurbanliḳi Pərwərdigarƣa yirginqliktur; Duruslarning duasi Uning hursənlikidur. 9 Yamanlarning yoli Pərwərdigarƣa yirginqliktur; Lekin ḥəkḳaniyətni intilip izdigüqini U yahxi kərər. 10 Tooƣra yoldin qikḳanlar azablik tərbiyini kərər; Tənbiḥgə əq bolƣuqi ələr. 11 Təḥtisara wə ḥalakət Pərwərdigarning kəz aldida oquḳ turoƣan yərdə, Insan kənglidiki oy-pikirni ḳandaḳmu Uningdin yoxuralisun?! (Sheol h7585) 12 Ḥakawur tənbiḥ bərgüqini yakturmas; U akilanilərdin nəsiḥət elixḳa barmas. 13 Kəngül xad bolsa, hux qiray bolar; Dərd-ələm tartsa, roḥi sunar. 14 Yorutuloƣan kəngül bilimni izdər; Əkilsizning aoƣzi nadanlikni ozuḳ kilar. 15 Ezilgənlərning ḥəmmə künliri təstə ətər; Birak xad kəngül ḥərkünini ḥeyttək ətküzər. 16 Zor baylik bilən biaramlik tapḳandin, Azoƣa xükür kilip, Pərwərdigardin əyməngən əwzəl. 17 Nəprət iqidə yegən bordak gəxtə kilinoƣan katta ziyapəttin, Meḥir-muḥəbbət iqidə yegən kəktat əwzəl. 18 Terikkək kixi jedəl qikirar; Eoƣir-besik talax-tartixlarni tinqlandurar. 19 Ḥurunning yoli tikənlik ḳaxadur, Durus adəmning yoli kətürülgən yoldək daoƣdamdur. 20 Dana ooƣul atisini xad kilar; Əkilsiz adəm anisini kəmsitər. 21 Əkli yok kixi əhməkliki bilən huxtur; Yorutuloƣan kixi yolini tooƣrilap mangar. 22 Məsliḥətsiz ix kiloƣanda nixanlar əməlgə axmas; Məsliḥətqi kəp boloƣanda muddialar əməlgə axurular. 23 Kixigə jayida bərgən jawabidin hux bolar, Dəl waktida kiloƣan səz nəḳədər yahxidur! 24 Ḥayatlik yoli əkillik kixini yukiriƣa baxlayduki, Uni qongkur təḥtisaradin ḳutkuzar. (Sheol h7585) 25 Pərwərdigar təkəbburning əyini yuluwetər; Birak U tul hotunlaroƣa pasillarni turoƣuzar. 26 Yamanlarning oy-pikri Pərwərdigarƣa yirginqliktur; Birak sap dilning səzliri səyümlüktur. 27 Aq kəz kixi əz ailisigə awariqilik kəltürər; Para elixḳa nəprətlənƣan kixi kün kərər. 28 Ḥəkḳaniy adəm ḳandak jawab berixtə ḳayta-ḳayta oylinar; Yaman adəmning aoƣzidin xumluḳ təkülər. 29 Pərwərdigar yaman adəmdin yiraktur; Birak U ḥəkḳaniyning duasini anglar. 30 Hux kəzlər kəngülni xadlandurar; Hux həwər ustihanlaroƣa gəx-may ḳondurar. 31 Ḥayatlikḳa elip baridioƣan tənbiḥkə ḳulak saloƣan kixi danalarning ḳataridin orun alar. 32 Tərbiyəni rət kiloƣan əz jenini har kilar; Tənbiḥgə ḳulak saloƣan yorutular. 33 Pərwərdigardin ḳorḳux adəmgə danalik əgitər; Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəḥrət kelər.

16 Kəngüldiki niyətlər insanoƣa təwədur; Birak tilning jawabi Pərwərdigarning ilkididur. 2 Insan əzining ḥəmmə kiloƣan ixini pak dəp bilər; Lekin ḳəlbdiki niyətlərni Pərwərdigar tarazioƣa selip tartip kərər. 3 Niyət kiloƣan ixliringni Pərwərdigarƣa tapxuroƣin, Xundak kiloƣanda pilanliring pixip qikar. 4 Pərwərdigar barlik məwjudiyətning ḥərbirini məlum məḳsət bilən apiridə kiloƣan; Ḥətta yamanlarnimu balayi'apət küni üqün yaratḳandur. 5 Təkəbburlukḳa toloƣan kəngüllərning ḥərbiri Pərwərdigarƣa yirginqliktur; Ḳol tutuxup birləxsimu, jazasiz ḳalmas. 6 Muḥəbbət-xəpkət wə ḥəkikət bilən gunaḥlar kafarət kilinip yepilar; Pərwərdigardin əyminix adəmlərni yamanlikin haliy kilar. 7 Adəmning ixliri Pərwərdigarni hursən kilsa, U ḥətta düxmənlirinimu uning bilən inakłaxturar. 8 Ḥalal aloƣan az, Ḥaram aloƣan kəptin əwzəldur. 9 Insan kənglidə əz yolini tohtitar; Əmma ḳədəmlirini tooƣrilaydioƣan Pərwərdigardur. 10 Ḥətta padixaḥning ləwlirigə ḳaritip əpsun okulsimu, Uning aoƣzi tooƣra ḥəkümdin qətnimas. 11 Adil taraza-mizanlar Pərwərdigarƣa hastur; Taraza taxlirining ḥəmmisini U yasioƣandur. 12 Padixaḥ rəzillik kilsa yirginqliktur, Qünki təht ḥəkḳaniyət bilənla məḥkəm turar. 13 Ḥəkḳaniy səzligən ləwlər padixaḥlarning hursənlikidur; Ular durus səzligüqilərni yahxi kərər. 14 Padixaḥning ḳəḥri goya ələmning əlqisidur; Birak dana kixi [uning oƣəzipini] tinqlandurar. 15 Padixaḥning qirayining nuri kixigə jan kirgüzər; Uning xəpkiti waktida yaoƣkan «keyinki yamoƣur»dur. 16 Danalik elix altun elixtin nəḳədər əwzəldur; Yorutuluxni tallax kümüxni tallaxtin xunqə üstündur! 17 Durus adəmning egiz kətürülgən yoli yamanlikin ayrilixtur; Əz yolioƣa eḥtiyat kiloƣan kixi jenini saklap ḳalar. 18 Məoƣrurluḳ ḥalak boluxtin awwal kelər, Təkəbburluḳ yikilixtin awwal kelər. 19 Kəmtər bolup miskinlər bilən bardi-kəldidə bolux, Təkəbburlar bilən ḥaram mal bəlüxkəndin əwzəldur. 20 Kimki ixni pəm-parasət bilən kilsa payda tapar; Pərwərdigarƣa tayanoƣan bolsa, bəht-saadət kərər. 21 Kəngli dana kixi səgək atilar; Yekimlik səzlər adəmlərning bilimini axurar. 22 Pəm-parasət əzigə igə boloƣanlaroƣa ḥayatlikning bulikidur; Əkilsizlərgə təlim bərməkning əzi əkilsizliktur. 23 Akilanə kixining ḳəlbi aoƣzidin əkil qikirar; Uning ləwzigə bilimni ziyadə kilar. 24 Yekimlik səzlər goya

ҳəsəldur; Kəngüllərni hux kilip təngə dawadur. 25 Adəm balisioɣa tooɣridək kərünidioɣan bir yol bar, Lekin akiwiti ҳalakətkə baridioɣan yollardur. 26 Ixligüqining ixtiyi uni ixka salar; Uning karni uningoɣa ҳəydəkqilik kilar. 27 Muttəҳəm kixi yaman gəpni kolap yürər; Uning ləwliri lawuldap turoɣan otka ohxar. 28 Əgri adəm jedəl-majira tuoɣduroɣuqidur; Oɣəywətqi yekin dostlarni ayriwetər. 29 Zorawan kixi yekin adimini azdurar; Uni yaman yoloɣa baxlap kirər. 30 Kəzini yumuwaloɣan kixi yaman niyətni oylar; Lewini qixligən kixi yamanlikka təyyardur. 31 Ҳəkkaniyət yolida akaroɣan qaq, Adəmning xeҳrət tajidur. 32 Asan aqqiklimaydioɣan kixi palwandin əwzəldur; Özini tutuwaloɣan xəҳər aloɣandinmu üstündur. 33 Qək etəkkə taxlanoɣini bilən, Lekin nətijisi pütünləy Pərwərdigardindur.

17 Kurbanlik gəxlirigə toloɣan jedəllik əydin, Bir qixləm kuruk nan yəp, kəngül tinqlikta boloɣan əwzəl. 2 Hizmətkar qewər bolsa, hojisining nomusta koyoɣuqi ooɣlini baxkurar; Kəlgüsidə u hojining ooɣli katarida turup uning mirasni təksim kilar. 3 Sapal kazan kümüxni tawlar, qanak altunni tawlar, Birak adəmning kəlbini Pərwərdigar sinar. 4 Kəbiҳ kixi yaman səzlərgə ixinər; Yaloɣanqi pitniqilərning səzigə kulak salar. 5 Miskinlərni məshirə kiloɣuqi, əzini Yaratkuqini ҳakarətligüqidur; Baxkilarning bəhtsizlikidin huxal boloɣan kixi jazasiz kalmas. 6 Kerilarning nəwriliri ularning tajidur; Pərzəntlərning pəhri ularning atiliridur. 7 Əhmək yarixik gəp kilsa uningoɣa yaraxmas; Mətiwər yaloɣan səzlisə uningoɣa tehimu yaraxmas. 8 Para — uni bərgüqining nəzиridə esil bir gəҳərdur; Goya uni nəgila ixlətsə muwəppəkiyətkə erixidioɣandək. 9 Baxkilarning hatalikini yoputup kəqürgən kixi meҳir-muҳəbbətni kəzlər; Kona hamanni sorioɣan kixi yekin dostlarni düxmən kilar. 10 Akilanigə singgən bir eoɣiz tənbiҳ, Əhməkkə uruloɣan yüz dərridin ünümlüktur. 11 Yamanlar pəkət asiylikni kəzlər; Uni jazalaxka rəҳimsiz bir əlqi əwətilər. 12 Əhmikanə ix kiliwatkan nadan kixigə uqrap kaloɣandin kərə, Baliliridin ayriloɣan eyikka yolukup kaloɣan yahxi. 13 Kimki yahxilikka yamanlik kilsa, Ixikidin bala-kaza neri kətməs. 14 Jedəlning baxlinixi tosmini su elip kətkəngə ohxaydu; Xunga jedəl partlaxtin awwal talax-tartixtin kol üzgin. 15 Yamanni akliɣan, Ҳəkkaniyoɣa kara qaplioɣan, Ohxaxla Pərwərdigaroɣa yirginliktur. 16 Əhməkning kəngli danalikni ətiwarlimisa, Kandakmu uning kolida danalikni setiwaloɣudək puli bolsun? 17 [Ҳəkikiy] dost ҳərdaim sanga muҳəbbət kərsitər, [Ҳəkikiy] kerindax yaman kününg üqün yardəmgə dunyaoɣa kəlgəndur. 18 Əkilsiz kixi kol berip, Yekini üqün kepil bolidu. 19 Jedəlgə amrak gunahka amraktur; Bosuoɣini egiz kiloɣan ҳalakətni izdər. 20 Niyiti buzuloɣan yahxilik kərməs; Tilida ҳək-naҳəkni astin-üstün kiloɣuqi balaoɣa yolukar. 21 Bala əhmək bolsa, ata oɣəm-kayoɣuoɣa patar; Ҳamakətning atisi huxallik kərməs. 22 Xad kəngül xipalik doridək təngə dawadur; Sunuk roҳ-dil adəmning yilikini kurutar. 23 Qirik adəm yəng iqidə parini kobul kilar; U adalətning yolini burmilar. 24 Danalik yorutuloɣan kixining kəz aldida turar; Birak əkilsizning kəzi hiyalkəxlik kilip kututpta yürər. 25 Galwang bala atini azaboɣa salar; Uni tuoɣkuqiningmu dərdi bolar. 26 Ҳəkkaniylaroɣa jərimanə koyuxka kət'iy bolmas; Əmirlərni adalətni kollioɣini üqün dumbalaxka bolmas. 27 Bilimi bar kixi kəm səzlük bolar; Yorutuloɣan adəm kaltis eoɣir-besik bolar. 28 Ҳətta əhməkmu az səzlisə dana ҳesablinar; Tilini tizginligən kixi danixmən sanilar.

18 Kəpqiliktin ayrilip yaloɣuz yürgən kixi ҳaman əz nəpsigə qooɣ tartar; Ҳərkandak qin ҳekmətkə ҳaman jan-jəҳli bilən karxi qikar. 2 Əhmək yorutuluxka kizikmas; Kizikidioɣini pəkət əz oylioɣanlirini kərsitixla, halas. 3 Yaman kixi kəlsə, nəprətmu pəyda bolar; Nomussiz ix iza-ahanəttin ayrilmas. 4 Adəmning səzliri qongkur sularoɣa ohxar; Danalik bulikі erik süyidək ərkəxləp akar. 5 Yamanoɣa yan besixka, Sorakta ҳəkkaniyoɣa uwal kilixka kət'iy bolmas. 6 Əhməkning ləwliri uni jedəlgə baxlar; Uning aoɣzi «Meni dumbala» dəp təklip kilar. 7 Əhməkning aoɣzi əz bexioɣa ҳalakəttur; Uning ləwliri əz jenioɣa kapkandur. 8 Oɣəywəthorning səzliri ҳərhil nazunemətlərdək, Kixining kəlbigə qongkur singdürülər. 9 Ixida ҳurun boloɣan kiximu, Buzoɣunqi bilən ülpətdax bolidu. 10 Pərwərdigarning nami məzmut munardur; Ҳəkkaniylar uning iqigə yügürüp kirip yukirida aman bolar. 11 Bay adəm mal-dunyasini «mustəҳkəm xəҳirim» dəp bilər; Nəziridə əzini saklaydioɣan egiz sepildək turar. 12 Bitqit boluxtin awwal, kəngülgə təkəbburluk kelər; Awwal kəmtərlik bolsa, andin xeҳrət kelər. 13 Səzni anglimay turup, aldirap jawab bərgən, Əhməkliкini kərsitip əzini hijaləttə kaldurur. 14 Təndiki aoɣrik azabioɣa adəmning əz roҳi bərdaxlik bərgüzər; Birak roҳi sunoɣan bolsa uni kim kətürər? 15 Yorutuloɣanning kəlbi

bilimgə erixməktə, Akilanining kulakliri bilimni izdiməktə. 16 Sowoɣat əz igisigə ixikni daoɣdam eqip berər; Uni qong ərbablar aldioɣa yətküzər. 17 Dəwa kiloɣanda, awwal səzligüqining səzliri orunluk kərünər; Lekin karxi tərəp soal koyup ixni sürüxtürər. 18 Qək taxlax jedəllərni tügitər; Oɣojilarning arisidiki ixnimu həl kilar. 19 Rənjigən kerindaxning kənglini elix mustəhkəm xəhərni elixtinmu təs; Jedəl-majira koroɣanning takak-baldaklirioɣa ohxaxtur. 20 Adəm [durus] səzligənlikidin korsiki tok bolar; Əz kənglidin qikkan səzliridin mol hosul alar. 21 Hayat-mamat tilning ilkididur; Kimki uning təsirini ətiwarlisa uning mewisidin yər. 22 Hotunni tallap aloɣan kixi yahxilik tapidu, U Pərwərdigarning mərhimitigə erixkən bolidu. 23 Miskinlər pəs awazda yelinip səzlər; Bay bolsa kopallik bilən jawab berər. 24 Dostni kəp tutkan kixi harab bolar; Lekin kerindaxtinmu yekin baoɣlanoɣan bir dost bardur.

19 Pəzilətlik yolda mangoɣan kəmbəoɣəl, Hiyligər səzlük əhməktin yahxidur. 2 Yənə, oɣəyriti bar kixi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangoɣu yoldin qikar. 3 Kixining əhməkliki əz yolini astin-üstin kiliwetər; Xundak turukluk u kənglidə Pərwərdigardin rənjip aoɣrinar. 4 Baylik dostni kəp kilar; Miskinlər bar dostidinmu ayrilip kalar. 5 Yaloɣan guwahlik kiloɣan jazalanmay kalmas; Yaloɣan eytkuqimu jazadin kutulalmas. 6 Tola adəm sehiydin iltipat kəzlər; Sowoɣat berip turoɣuqioɣa həmmə kixi dosttur. 7 Namratlaxkandin kerindaxlirimu zerikər; Uning dostliri tehimu yirak kaqar; Yalwurup kooɣlisimu, ular tepilmas. 8 Pəm-parasətkə erixküqi əzigə kəyünər; Nurni saklioɣan kixining bəhti bolar. 9 Yaloɣan guwahlik kiloɣan jazalanmay kalmas; Yaloɣan eytkuqimu halak bolar. 10 Həxəmətlik turmux əhməkkə yaraxmas; Kulning əmәldarlar üstidin həküm sürüxi tehimu kamlaxmas. 11 Danixmənlik igisini asanlikqə aqqiklanmaydioɣan kilar; Hatalikni yoputup kəqürüx uning xəhritidur. 12 Padixahning oɣəzipi xirning huwlixioɣa ohxax dəhxətlik bolar; Uning xəpkiti yumran ot-qəpkə qüxkən xəbnəmdək xerindur. 13 Əhmək ooɣul atisi üqün bala-kazadur; Uruxkak hotunning zarlaxliri tohtimay temip qüxkən tamqə-tamqə yeoɣinoɣa ohxaxtur. 14 Əy bilən mal-mülük ata-bowilardin mirastur; Birak pəm-parasətlik hotun Pərwərdigarning iltipatidindur. 15 Hurunluk kixini oɣəplət uykuoɣa oɣərk kilar; Bikar tələp aqarqilikning dərdini tartar. 16 [Pərwərdigarning] əmrigə əməl kiloɣan kixi əz jenini saklar; Əz yolliridin hezi bolmioɣan kixi ələr. 17 Kəmbəoɣəllərgə rəhimdillik kiloɣan, Pərwərdigaroɣa kərz bərgən bilən barawərdur; Uning xəpkitini [Pərwərdigar] kayturar. 18 Pərzəntingning tərbiyini kobul kilixioɣa ümidwar bolup, Uni jazalap tərbiyə berip turoɣin; Lekin uni ələgüqə har bolsun degüqi bolma. 19 Kəhrlik kixi jaza tartar; Uni kutkuzmakqi bolsang, kayta-kayta kutkuzuxung kerək. 20 Nəsihətni angliɣin, tərbiyəni kobul kiloɣin, Undak kiloɣanda keyinki künliringdə dana bolisən. 21 Kixining kənglidə nuroɣun niyətlər bar; Ahirida pəkət Pərwərdigarning dalalət-hidayitidin qikkan ix akar. 22 Kixining yekimliki uning mehir-muhəbbitidindur; Miskin bolux yaloɣanqiliktin yahxidur. 23 Pərwərdigardin əyminix kixini hayatka erixtürər; U kixi hatirjəm, tok yaxap, bala-kaza qüxürülüxidin haliy bolar. 24 Hurun kolini sunup kaqioɣa tikkini bilən, Oɣizani aoɣzioɣa selixkimu hurunluk kilar. 25 Hakawuroɣa kilinoɣan tayak jazasi saddioɣa kilinoɣan ibrəttur; Yorutuloɣan kixigə berilgən tənbih, Uning bilimini tehimu ziyadə kilar. 26 Atisining melini buliɣan, Anisini əyidin həydəp qikaroɣan, Rəswalik, iza-ahanət kalduroɣuqi ooɣuldur. 27 I ooɣul, nəsihətkə kulikingni yupuruwalsang, əkilning təlimliridin yiraklaxkiningdur. 28 Pəskəx guwahqi adalətni mazak kiloɣuqidur; Yaman adəmning aoɣzi rəzillikni yutar. 29 Hakawurlar üqün jazalar təyyardur, əhməklərning dümbisigə uridioɣan kamqa təyyardur.

20 Xarab kixini rəswa kilar, Harak kixini oɣaljirlaxturar; Kimki uningoɣa berilip ezip kətsə, əkilsizdur. 2 Padixahning oɣəzipi xirning hərkirixigə ohxax korkunqluktur; Uning aqqikini kəltürgən, əz jenioɣa jaza qüxürər. 3 Əzini majiradin neri kilix kixining izzitidur; Birak hərbir əhmək əzini basalmas. 4 Hurun adəm kixta yər həydiməs; Yioɣim waktida yoklukta kelip axlik tilər. 5 Kixining kənglidiki oy-niyətliri qongkur suoɣa ohxaxtur; Yorutuloɣan adəm ularni tartip alalaydu. 6 Əzini sadik dəydioɣanlar kəptur; Birak ixənqlik bir adəmni kim tapalisun? 7 Həkkaniy adəm diyanətlik yolda mangar; Uning pərzəntlirigə bəht-bərikət kaldurular! 8 Padixah adalət təhtidə olturoɣanda, Həmmə yamanlikni kəzi bilən kooɣlaydu. 9 Kim əzini gunahdin tazilandim, Wijdanim paklandi, deyələydu? 10 Ikki hil taraza texi, Ikki hil kürə ixlitix, Ohxaxla Pərwərdigaroɣa yirginqliktur. 11 Hətta bala əz hisliti bilən bilinər; Uning kiloɣanlirining pak, durus yaki əməsliki hərikətliridin kərünüp

turar. 12 Kəridioŋan kəzni, anglaydioŋan ḳulaḳni, Ḥər
ikkisini Pərwərdigar yaratti. 13 Uyḳuoŋa amraḳ bolma,
namratliḳḳa uqraysən; Kəzüngni eqip oyoŋaḳ bol,
nening mol bolar. 14 Heridar mal aloŋanda: «Naqar
ikən, naqar ikən!» dəp ḳaḳxaydu; Elip kətkəndin
keyin [«Esil nərsə, ərzan aldim» dəp] mahtinidu.
15 Altun bar, ləəl-yaḳutlarmu kəptur; Biraḳ bilimni
beoŋixlioŋan ləwlər nemidegən ḳimmətlik gəḥərdur!
16 Yatḳa kepil boloŋan kixidin ḳərzgə tonini tutup
aloŋin; Yat hotunoŋa kapalət bərgən kixidin kapalət
puli al. 17 Aldap erixkən tamaḳ tatliḳtur; Keyin, uning
yegini xeoŋil bolar. 18 Pilanlar məsliḥət bilən bekitilər;
Pixḳan kərsətmə bilən jəng ḳiloŋin. 19 Gəp toxuoŋuqi
sirlarni axkarilar; Xunga walaḳtəkkür bilən arilaxma.
20 Kimki ata-anisini ḥaḳarət ḳilsa, Uning qirioŋi zulmət
ḳarangoŋusida əqər! 21 Tez erixkən miras ḥaman
bərikətlik bolmas. 22 Yamanliḳḳa yamanlik ḳayturay
demə; Pərwərdigaroŋa tayinip küt, U dərdinggə yetər.
23 Ikki hil taraza texi Pərwərdigaroŋa yirginqliktur;
Sahta əlqəm ḳət'iy yarimas. 24 Insanning ḥayatlik
ḳədəmlirini Pərwərdigar bəlgiləydu; Undaḳta insan əz
musapisini nədin bilsun? 25 Bir nərsisini yeniklik bilən
«[Hudaoŋa] ataloŋan!» dəp wədə berix, Ḳəsəmlərdin
keyin ikkilinip ḳayta oylinix, Θz jenini ḳiltaḳḳa
qüxürgəngə barawər. 26 Dana padixaḥ yamanlarni
topanni soruoŋandək soruwetidu, Haman təpkəndək
tuluḳ bilən yanjiwetər. 27 Adəmning roḥ-wijdani
— Pərwərdigarning qirioŋidur, U ḳəlbning ḥərbir
təglirini təkxürüp pərḳ etər. 28 Meḥir-xəpḳət wə
ḥəḳikət padixaḥni saḳlaydu; U meḥir-xəpḳət bilənla
əz təhtini mustəḥkəmləydu. 29 Yax yigitlərning
ḳawulluḳi ularning pəhridur; Ḳerilarning izziti aḳ
qaqliridur. 30 Tərbiyə yariliri yamanlikni tazilap
qiḳirar, Tayaḳ izliri iq-baoŋirni taza ḳilar.

21 Padixaḥning kəngli eriḳlardiki sudək
Pərwərdigarning ḳolididur; [Pərwərdigar]
ḳəyərgə tooŋrilisa, xu tərəpkə mangidu. 2 Insan
əzining ḥəmmə ḳiloŋan ixini tooŋra dəp bilər; Lekin
Pərwərdigar ḳəlbdiki niyətlərni tarazioŋa selip tartip
kərər. 3 Pərwərdigarning nəziridə, Ḥəḳḳaniylik
bilən adalət yürgüzüx ḳurbanliḳ ḳilixtin əwzəldur. 4
Təkəbbur kəzlər, məoŋrur ḳəlb, yamanlarning qirioŋi —
ḥəmmisi gunaḥtur. 5 Əstayidil kixilərning oyliri ularni
pəḳət bayaxatliḳḳa yetəklər; Qeqilangoŋularning oyliri
bolsa, ularni pəḳət yoḳsuzluḳḳila yetəklər. 6 Yaoŋlima
til bilən erixkən bayliḳlar, Θlümni izdəp yürgənlər
ḳooŋlap yürgən bir tütünla, halas. 7 Yamanlarning
zalimliḳi əzlirini qirmiwalar; Qünki ular adalət yolida
mengixni rət ḳiloŋan. 8 Jinayətkar mangidioŋan yol
naḥayiti əgridur; Sap dil adəmning ḥərikiti tüptüzdur.
9 Soḳuxḳaḳ hotun bilən [azadə] əydə billə turoŋandin
kərə, Θgzining bir bulungida [yaloŋuz] yetip ḳopḳan
yahxi. 10 Yaman kixining kəngli yamanliḳḳila
ḥerisməndur; U yeḳinioŋimu xapaət kərsətməs. 11
Ḥakawurning jazaoŋa tartilixi, bilimsizgə ibrət bolar;
Dana kixi ḳobul ḳiloŋan nəsiḥətlərdin tehimu kəp bilim
alar. 12 Ḥəḳḳaniy Boloŋuqi yamanning əyini kəzlər;
U ḥaman yamanlarni yamanliḳḳa ḳoyup yiḳitar.
13 Miskinlərning nalisioŋa ḳuliḳini yoputup kari
bolmioŋuqi, Ahiri əzi pəryad kətürər, Biraḳ ḥeqkim
pərwa ḳilmas. 14 Yoxurun sowoŋat oŋəzəpni basar;
Yəng iqidə berilgən para ḳəḥr-oŋəzəpni pəsəytər. 15
Adalətni bəja kəltürüx ḥəḳḳaniylarning huxalliḳidur,
Biraḳ yamanlik ḳiloŋuqilaroŋa wəḥimidur. 16 Ḥekmət
yolidin ezip kətkən kixi, Ərwaḥlarning jamaiti
iqidikilərdin bolup ḳalar. 17 Tamaxaoŋa berilgən kixi
namrat ḳalar; Yaoŋ qaynaxḳa, xarab iqixkə amraḳ
beyimas. 18 Yaman adəm ḥəḳḳaniy adəm üqün gərü
pulining ornida ḳalar; [Ezilgən] duruslarning ornioŋa
iplaslar ḳalar. 19 Soḳuxḳaḳ wə terikkək ayal bilən
ortaḳ turoŋandin, Qəl-bayawanda yaloŋuz yaxioŋan
yahxidur. 20 Aḳilanining əyidə baylik bar, zəytun
may bar; Biraḳ əhməḳlər tapḳinini utturluḳ buzup-
qaqar. 21 Ḥəḳḳaniyət, meḥribanliḳni izdigüqi adəm,
Ḥayat, ḥəḳḳaniyət wə izzət-ḥərmətkə erixər. 22
Dana kixi küqlüklər xəḥirining sepilioŋa yamixar,
Ularning tayanqi boloŋan ḳoroŋinini oŋulitar. 23 Θz
tilioŋa, aoŋzioŋa igə boloŋan kixi, Jenini awariqiliklərdin
saḳlap ḳalar. 24 Qongqiliḳ ḳiloŋanlar, «Ḥakawur»,
«ḥali qong», «mazaḳqi» atilar. 25 Ḥurun kixi əz
nəpsidin ḥalak bolar, Qünki uning ḳoli ixḳa barmas;
26 Nəpsi yaman bolup u kün boyi təmə ḳilip yürər;
Biraḳ ḥəḳḳaniy adəm ḥeqnemini ayimay sədiḳə
ḳilar. 27 Yaman adəmning ḳurbanliḳi Pərwərdigaroŋa
yirginqliktur; Rəzil oŋərəzdə əpkelingən bolsa tehimu
xundaḳtur! 28 Yaloŋan guwaḥliḳ ḳiloŋuqi ḥalak bolar;
Əyni əḥwalni anglap səzligən kixining səzi əbədgiqə
aḳar. 29 Yaman adəm yüzini ḳelin ḳilar; Durus kixi
yolini oylap puhta basar. 30 Pərwərdigaroŋa ḳarxi
turalaydioŋan ḥeqḳandaḳ danaliḳ, əḳil-parasət yaki
tədbir yoḳtur. 31 Atlar jəng küni üqün təyyar ḳilinoŋan
bolsimu, Biraḳ oŋəlibə-nijat pəḳət Pərwərdigardindur.

22 Yahxi nam zor baylikḳa igə boluxtin əwzəl;
Ḳədir-ḳimmət altun-kümüxtin üstündur. 2 Gaday

bilən bay bir zeminda yaxar; Ḥər ikkisini yaratḳan Pərwərdigardur. 3 Zerək kixi bala-ḳazani aldin kərüp ḳaqar; Saddilar aldioŋa berip ziyan tartar. 4 Өzini təwən tutup, Pərwərdigardin əyminixning bərikiti — bayaxatliḳ, izzət-ḥörmət wə ḥayattur. 5 Ḥiyligərlərning yolida tikənlər, tuzaḳlar yatar; Өz yolioŋa ḥezi boloŋan kixi ulardin yiraḳ bolar. 6 Balioŋa kiqikidə mijəzigə ḳarap durus tərbiyə bərsəng, Qong boloŋanda u xu yoldin qiḳmas. 7 Baylar miskinlərni baxḳurur; Ḳərzdar ḳərz igisining ḳulidur. 8 Naḥəḳliḳ uruḳini qaqḳanning alidioŋan ḥosuli balayi'apəttur; Uning oŋəzəp-ḥəywisi qüxər. 9 Sehiy adəm bərikət tapar; Qünki u miskinlərgə əz nenidin bəlüp bərgüqidur. 10 Ḥakawurni ḳooŋliwətsəng, jedəl-majira besilar; Kelixməsliklər wə xərməndiqiliklər tügər. 11 Pak niyətni ḳədirləydioŋan kixining səzliri güzəldur; Xunga padixaḥ uning bilən dost bolar. 12 Pərwərdigarning kəzi ilim-ḥəḳiḳətni saḳlar; U iplaslarning səzlirini eqip taxlap bikar ḳilar. 13 Ḥurun adəm: «Taxḳirida bir xir turidu, Koqioŋa qiḳsam əltürülimən!» — dəydu. 14 Zinahor ayalning aoŋzi qongḳur bir oridur; Pərwərdigar narazi boloŋan kixi uningoŋa qüxüp ketər. 15 Nadanliḳ səbiy balilarning ḳəlbigə baoŋlaoŋliḳtur; Biraḳ tərbiyə tayiḳi buni uningdin yiraḳ ḳilar. 16 Miskinlərni ezix bilən bay boloŋan, Wə baylaroŋa sowoŋat sunidioŋan kixi, Ahiri pəḳət yoḳsulluḳta ḳalar. 17 Ḳulaḳ sal, sanga aḳilanilərning səzlirini əgitəy; Kəngül ḳoyup bilimimni əgəngin. 18 Ularni ḳəlbingdə qing tutsang, Ular sanga xerin bolar, Ləwliringdə səp bolup təyyar turidu. 19 Qin ḳəlbing bilən Pərwərdigaroŋa tayinixing üqün, Bügün [bu ḥekmətlik səzlərni] baxḳa birsigə əməs, Bəlki sanga yətküzdum. 20 Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning iqidə nəsiḥətlər ḥəm bilim bar. 21 Bular bilən ḥəḳiḳətning səzlirining dərwəḳə ḥəḳiḳət ikənlikini bilələysən, Wə xundaḳ ḳilip seni əwətküqilərgə ḥəḳiḳətning səzliri bilən jawab ḳayturalaysən. 22 Yoḳsuldin bulap alma, u kəmbəoŋəl tursa, Ajiz məminlərni soraḳ ornida bozək ḳilma. 23 Qünki Pərwərdigar ularning dəwasini kətürər, Ulardin bulap aloŋanlardin bulap alar. 24 Mijəzi ittik adəm bilən dost bolma, Ḳəḥrlik adəm bilən arilaxma, 25 Bolmisa, uning yaman yolini əginip ḳelip, ḳiltaḳḳa qüxisən. 26 Baxḳilaroŋa [kepil bolup] ḳol bərgüqilərdin bolma, Ḳərzlərni tələxkə kapalət bərgüqilərdin bolma; 27 Sening ḳayturalioŋudək nərsəng boloŋan bolsa, Ular orun-kərpiliringni bikardin-bikar astingdin elip kətmigən bolatti! 28 Ata-bowiliring pasilni bəlgiləp bərgən kona qegra taxlirini yətkimə. 29 Ixni əstayidil wə qaḳḳan bejiridioŋan kixini kərgənmiding? U pəs adəmlərning hizmitidə bolmas; Padixaḥlarning aldida turar.

23 Katta ərbab bilən ḥəmdastihan bolsang, Aldingdiki kim ikənlikini obdan oylan. 2 Ixtiying yaman bolsa, Gelingoŋa piqaḳ tənggləp turoŋandək əzüngni tart. 3 Uning nazunemətlirini tama ḳilma, Ular adəm aldaydioŋan tamaḳlardur. 4 Bay bolimən dəp əzüngni upratma; Өzüngning zeḥningni bu ixḳa ḳaratma. 5 [Baylikḷaroŋa] kəz tikixing bilənla, ular yoḳ bolidu; Pul-mal dərwəḳə əzigə ḳanat yasap, Huddi bürküttək asmanoŋa uqup ketər. 6 Aq kəzning nenini yemə, Uning esil nazunemətlirini tama ḳilma; 7 Qünki uning kəngli ḳandaḳ boloŋandək, əzimu xundaḳ. U aoŋzida: — Ḳeni, alsila, iqsilə! — desimu, Biraḳ kənglidə seni oylioŋini yoḳ. 8 Yegən bir yutum taamnimu ḳusuwetisən, Uningoŋa ḳiloŋan qiraylik səzliringmu bikaroŋa kətkən bolidu. 9 Əhməḳḳə yol kərsitip salma, Qünki u əḳil səzliringni kəzgə ilmas. 10 Ḳədimdə bekitkən yərning pasil taxlirini yətkimə, Yetimlarning etizlirioŋimu ayaoŋ basma; 11 Qünki ularning Ḥəmjəmət-Ḳutḳuzoŋuqisi intayin küqlüktur; U Өzi ular üqün üstüngdin dəwa ḳilar. 12 Nəsiḥətkə kəngül ḳoy, Ilim-bilimlərgə ḳulaḳ sal. 13 Balangoŋa tərbiyə berixtin erinmə; Əgər tayaḳ bilən ursang, u ölüp kətməydu; 14 Sən uni tayaḳ bilən ursang, Bəlkim uni təḥtisaradin ḳutḳuziwalisən. **(Sheol h7585)** 15 I ooŋlum, dana bolsang, Mening ḳəlbim ḳanqə hux bolar idi! 16 Aoŋzingda orunluḳ səzlər bolsa, iq-iqimdin xadlinimən. 17 Gunaḥ sadir ḳiloŋuqilaroŋa rəxk ḳilma, Ḥərdaim Pərwərdigardin əyminixtə turoŋin; 18 Xundaḳ ḳiloŋiningda jəzmən kəridioŋan yahxi kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroŋa kətməs. 19 I ooŋlum, səzümgə ḳulaḳ selip dana bol, Ḳəlbingni [Hudaning] yolioŋa baxlioŋin. 20 Məyhorlaroŋa arilaxma, Nəpsi yaman gəxhorlar bilən bardi-ḳəldi ḳilma; 21 Qünki ḥarakḳəx bilən nəpsi yaman ahirida yoḳsulluḳta ḳalar, Oŋəplət uyḳusioŋa patḳanlaroŋa jəndə kiyimni kiygüzər. 22 Seni tapḳan atangning səzini angla, Anang ḳerioŋanda uningoŋa ḥərmətsizlik ḳilma. 23 Ḥəḳiḳətni setiwal, Uni ḥərgiz setiwətmə. Danaliḳ, tərbiyə wə yorutuluxnimu al. 24 Ḥəḳḳaniy balining atisi qong huxalliḳ tapar; Dana ooŋulni tapḳan atisi uningdin hursən bolar. 25 Ata-anangni səyündürüp, Seni tuoŋḳan anangni hux ḳil. 26 I ooŋlum, ḳəlbingni

manga tapxur; Kəzliringmu ḫayatlik yollirimoɣa tikilsun! 27 Qünki paḫixə ayal qongkur oridur, Buzuk yat ayal tar zindandur; 28 Ular karakqidək məküwelip, Insaniyət arisidiki wapasizlarni kəpəytər. 29 Kimdə azab bar? Kimdə dərd-ələm? Kim jedəl iqidə kalar? Kim nalə-pəryad kətürər? Kim səwəbsiz yarilinar? Kimning kəzi kizirip ketər? 30 Dəl xarab üstidə uzun olturoɣan, Əbjəx xarabtin tetixka aldirioɣan məyhorlar! 31 Xarabning ajayib kizillikioɣa, uning jamdiki julalikioɣa, Kixining gelidin xundak silik ətkənlikigə məptun bolup kalma! 32 Ahirida u zəhərlik yilandək qekiwalidu, Ok yilandək nəxtirini sanjiydu. 33 Kəz aldingda oɣəlitə mənzirilər kərünidu, Aoɣzingdin kalaymikan sözlər qikidu. 34 Huddi dengiz-okyanlarda ləyləp kaloɣandək, Yəlkənlik kemining moma yaoɣiqi üstidə yatkandək bolisən. 35 Sən qokum: — Birsi meni urdi, lekin mən yarilanmidim! Birsi meni tayak bilən urdi, birak aoɣrikini səzmidim!» — dəysən. Birak sən yənə: «Ḫoxumoɣa kəlsəmla, mən yənila xarabni izdəymən! — dəysən.

24 Yamanlaroɣa rəxk kilma, Ular bilən bardi-kəldi kilixni arzu kilma; 2 Qünki ularning kəngli zorawanlikinila oylar; Ularning aoɣzi azar yətküzüxni səzlər. 3 Ailə bolsa danalik asasida bərpa kilinar; Qüxinix bilən mustəḫkəmlinər. 4 Bilim bilən əyning haniliri ḫərhil kimmətlik, esil gəhərlərgə toldurular. 5 Dana adəm zor küqkə igidur; Bilimi bar adəm kudritini axurar. 6 Puhta nəsiḫətlər bilən jəng kiloɣin; Oɣəlibə bolsa Birdinbir Uluoɣ Məsliḫətqi bilən bolar. 7 Danalik əkilsiz adəmgə nisbətən tolimu egiz, qüxiniksizdur; [Qonglar] xəḫər dərwazisi aldioɣa yioɣiloɣanda u zuwan aqalmas. 8 Əskilikni niyətligən adəm «suyikəstqi» atilar. 9 Əhməkliktin boloɣan niyət gunaḫdur; Ḫakawur kixi adəmlərgə yirginqliktur. 10 Bexingoɣa eoɣir kün qüxkəndə jasarətsiz bolsang, Küqsiz ḫesablinisən. 11 [Səwəbsiz] ölümgə tartiloɣanlarni kutkuzoɣin; Booɣuzlinix həwpidə turoɣanlardin yardəm kolungni tartma; 12 Əgər sən: «Bu ixtin həwirimiz yoktur» desəng, Ḫər adəmning kənglini tarazioɣa Saloɣuqi buni kərməsmu? Jeningni ḫayat Sakliɣuqi uni bilməsmu? U ḫərbir insan balsining əz kiloɣanliri boyiqə ularning əzigə yandurmasmu? 13 I ooɣlum, ḫəsəl [tapsang] istimal kil, u yahxidur. Ḫərə kənikidin aloɣan ḫəsəl bolsa tatlik tetiydu; 14 Danalik bilən tonuxsang, umu kənglünggə xuningdək bolar; Uni tapkiningda jəzmən yahxi kəridioɣan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroɣa kətməs. 15 I rəzil adəm, ḫəkkaniyning əyigə yoxurun ḫujum kilixni kütmə, Uning turaloɣusini bulioɣuqi bolma! 16 Qünki ḫəkkaniy yəttə kətim yikilip qüxər, Birak ahiri yənə ornidin turar. Lekin rəzil kixi külpət iqigə putlixip qüxər. 17 Rəkibing yikilip kətsə hux bolup kətmə, Düxmining putlixip qüxsə xadlanma; 18 Pərwərdigar buni kərgəndə, Bu kilikingni yahxi kərməy, Bəlkim oɣəzipini rəkibinggə qüxürməsliki mumkin. 19 Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup kətmə; Rəzillərgə rəxk kilma. 20 Qünki yamanlarning keləqiki yoktur, Uning qirioɣimu əqürülər. 21 I ooɣlum, Pərwərdigardin korkkin, padixaḫnimu ḫərmət kil. Kutratkuqilar bilən arilaxma. 22 Bundak kixilərgə kelidioɣan balayi'apət uxtumtut bolar, [Pərwərdigar bilən padixaḫning] ularni kandak yokitidioɣanlikini biləmsən? 23 Bularmu akilanilərning səzliridur: — Sot kiloɣanda bir tərəpkə yan besix kət'iy bolmas. 24 Jinayətqigə: «Əyibsiz sən» dəp ḫəküm qikaroɣan kixigə, Həlklər lənət eytar; Əl-yurtlar uningdin nəprətlinər. 25 Birak ular jinayətqining gunaḫini eqip taxlioɣan kixidin hursən bolar, Ular uningoɣa bəht-saadət tilixər. 26 Durus jawab bərgüqi, Goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur. 27 Awwal sirtta ixliringning yolini ḫazirlap, Etiz-erikliringni təyyarla, Andin əyüngni saloɣin. 28 Yekiningoɣa karxi asassiz guwaḫlik kilma; Aoɣzingdin ḫeq yaloɣanqilik qikarma. 29 «U manga kandak kiloɣan bolsa, mənmu uningoɣa xundak kilimən, Uning manga kiloɣinini əzigə yandurimən», degüqi bolma. 30 Mən ḫurunning etizlikidin əttim, Əkilsizning üzümzarliki yenidin mangdim, 31 Mana, ḫər yeridin tikənlər əsüp qikkan, Hohilar yər yüzini besip kətkən, Koruk temi ərülüp kətkən! 32 Ularni kərgəq, obdan oylandim; Kərginimdin sawak aldim: — 33 Sən: «Yənə birdəm kəzümni yumuwalay, Yənə birdəm uhliwalay, Yənə birdəm put-kolumni almap yetiwalay» — desəng, 34 Namratlik bulangqidək seni besip kelər, Ḫajətmənlik kalkanlik əskərdək sanga ḫujum kilar.

25 Təwəndə bayan kilinidioɣanlirimu Sulaymanning pənd-nəsiḫətliri; bularni Yəḫudaning padixaḫi Ḫəzəkiyaning ordisidikilər kəqürüp hatiriligən: — 2 Pərwərdigarning uluoɣluki — Əzining kiloɣan ixini axkarilimioɣinida; Padixaḫlarning uluoɣluki — bir ixning sirini yexəliginidə. 3 Ərxning egizlikini, Zeminning qongkurlukini, Wə padixaḫlarning kənglidikini məlqərləp bilgili bolmas. 4 Awwal kümüxning poki ayrilip tawlansa, Andin zərgər nəpis bir kaqa yasap qikar. 5 Awwal padixaḫning

aldidiki rəzil hizmətkarliri qoƣliwetilsə, Andin uning təhti adalət üstigə kurular. **6** Padixaɦning aldida əzüngni ɦəmmining aldi kilip kərsətmə, [Uning aldidiki] ərbablarning ornida turuwalma; **7** Ornungni əzüngdin yukiri janabkə berip, uning aldida pəgaɦkə qüxürülginingdin kərə, Өzgilərning seni tərgə təklip kiloƣini yahxidur. **8** Aldirap dəwaoƣa barmioƣin, Mubada berip, yekining [üstün qikip] seni lət kilsa, kandak kilisən? **9** Yekining bilən munaziriləxsəng, Baxkilarning sirini aqma. **10** Bolmisa, buni bilgüqilər seni əyibləydu, Sesik namdin kutulalmaysən. **11** Wakti-jayida kilinoƣan səz, Kümüx ramkilaroƣa tiziloƣan altun almilardur. **12** [Kulakka] altun ɦalka, nəpis altundin yasaloƣan zinnət buyumi yaraxkandək, Akilanining agaɦlanduruxi kəngül koyoƣanning kulikioƣa yarixar. **13** Huddi orma wakʧidiki tomuzda [iqkən] kar süyidək, Ixənqlik əlqi əzini əwətküqilərgə xundak bolar; U hojayinlirining kəksi-karnini yaxartar. **14** Yamoƣuri yok bulut-xamal, Yaloƣan sowoƣatni wədə kilip mahtanoƣuqioƣa ohxaxtur. **15** Uzunoƣiqə səwr-takət kilinsa, ɦəkümdarmu kayil kilinar, Yumxak til səngəklərdinmu ətər. **16** Sən ɦəsəl tepiwaldingmu? Uni pəkət toyoƣuqila yə, Kəp yesəng yanduruwetisən. **17** Koxnangning bosuoƣisioƣa az dəssə, Ular səndin toyup, əq bolup kalmisun. **18** Yaloƣan guwaɦlik bilən yekinioƣa kara qaplioƣuqi, Huddi gürzə, kiliq wə ətkür okka ohxaxtur. **19** Sunuk qix bilən qaynax, Tokur put [bilən mengix], Külpət künidə wapasiz kixigə ümid baoƣlioƣandəktur. **20** Kix künidə kixilərning kiyimini salduruwetix, Yaki suda üstigə aqqik su kuyux, Kayoƣuluk kixining aldida nahxa eytkandəktur. **21** Düxminingning korsiki aq bolsa, Nan bər; Ussioƣan bolsa su bər; **22** Xundak kilsang, bexioƣa kəmür qooƣini toplap saloƣan bolisən, Wə Pərwərdigar bu ixni sanga yanduridu. **23** Ximal tərəptin qikkan xamal kattik yamoƣur elip kəlgəndək, Qekimqi xum qirayni kəltürər. **24** Sokuxkak hotun bilən [azadə] əydə billə turoƣandin kərə, Өgzining bir bulungida [yaloƣuz] yetip-kopkan yahxi. **25** Ussap kətkən kixigə muzdək su berilgəndək, Yirak yurttin kəlgən hux həwərmu ənə xundak bolar. **26** Petikdilip süyi leyip kətkən bulak, Süyi buloƣiwetilgən kuduk, Rəzillərgə yol koyoƣan ɦəkkaniy adəmgə ohxaxtur. **27** Ɦəsəlni ɦəddidin ziyadə yeyix yahxi bolmas; Birak uluoƣlukni izdəxning əzi uluoƣ ixtur. **28** Өzini tutalmaydioƣan kixi, Wəyran boloƣan, sepilsiz kaloƣan xəɦərgə ohxaydu.

26 Yazda kar yeoƣix, Orma wakʧida yamoƣur yeoƣix kamlaxmioƣandək, Izzət-ɦörmət əhməkkə layik əməstur. **2** Ləyləp uqup yürgən kuqkaqtək, Uqkan karlioƣaq yərgə konmioƣandək, Səwəbsiz karoƣix kixigə ziyan kəltürəlməs. **3** Atka kamqa, exəkkə nohta lazim boloƣinidək, Əhməkning dümbisigə tayak layiktur. **4** Əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningoƣa jawab bərmigin, Jawab bərsəng əzüng uningoƣa ohxap kelixing mumkin. **5** Əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningoƣa jawab bərgin, Jawab bərmisəng u əzining əhməkликini əkillik dəp qaoƣlar. **6** Өz putini kesiwətkəndək, Өz bexioƣa zulmət tiligəndək, Əhməktin həwər yollaxmu xundak bir ixtur. **7** Tokurning karoƣa kəlmigən putliridək, Əhməkning aoƣzioƣa selinoƣan pənd-nəsiɦətmu bikar bolur. **8** Saloƣioƣa taxni baoƣlap atkandək, Əhməkkə ɦörmət bildürüxmu əhmikanə ixtur. **9** Əhməkning aoƣzioƣa selinoƣan pənd-nəsiɦət, Məstning koliooƣa sanjiloƣan tikəndəktur. **10** Өz yekinlirini karisioƣa zəhimləndürgən okyaqidək, Əhməkni yaki udul kəlgən adəmni yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur. **11** It aylinip kelip əz kusukini yalioƣandək, Əhmək əhməkликini kaytilar. **12** Өzini dana qaoƣlap məmnun boloƣan kixini kərdüngmu? Uningoƣa ümid baoƣlimaktin əhməkkə ümid baoƣlimak əwzəldur. **13** Ɦurun adəm: — «Taxkirida dəɦxətlik bir xir turidu, Koqida bir xir yüridu!» — dəp [əydin qikmas]. **14** Өz mujukida eqilip-yepilip turoƣan ixikkə ohxax, Ɦurun kariwatta yetip u yak-bu yakka ərülməktə. **15** Ɦurun kolini sunup kaqioƣa tikkini bilən, Oƣizani aoƣzioƣa selixtinmu erinər. **16** Ɦurun əzini pəm bilən jawab bərgüqi yəttə kixidinmu dana sanar. **17** Koqida keliwetip, əzigə munasiwətsiz majiraoƣa arilaxkan kixi, Itning kulikini tutup sozoƣanoƣa ohxax hətərgə duqar bolar. **18** Өz yekinlirini aldap «Pəkət qakqak kilip koydum!» dəydioƣan kixi, Otkaxlarni, oklarni, ɦərhil əjəllik korallarni atkan təlwigə ohxaydu. **20** Otun bolmisa ot əqər; Oƣəywət bolmisa, jedəl besilar. **21** Qooƣlar üstigə qaqkan kəmürdək, Ot üstigə koyoƣan otundək, jedəlqi jedəlni uloƣaytar. **22** Oƣəywəthorning səzliri ɦərhil nazunemətlərdək, Kixining kəlbigə qongkur singdürülər. **23** Yalkunluk ləwlər rəzil kəngüllərgə koxuloƣanda, Sapal kaqioƣa kümüx ɦəl bərgəngə ohxaxtur. **24** Adawət saklaydioƣan adəm əqini gəpliri bilən yapsimu, Kənglidə kat-kat suyikəst saklaydu. **25** Uning səzi qiraylik bolsimu, ixinip kətmigin; Kəlbidə yəttə kat iplaslik bardur. **26** U

əqmənlikini qiraylik gəp bilən yapsimu, Lekin rəzilliki jamaətning aldida axkarilinar. **27** Kixigə ora kolioɣan əzi qüxər; Taxni domilatkan kixini tax dumilap kaytip kelip uni yanjar. **28** Sahta til əzi ziyankəxlik kiloɣan kixilərgə nəprətlinər; Huxamət kiloɣuqi eoɣiz adəmni halakətkə ittirər.

27 Ətiki kününg tooɣruluk mahtanma, Qünki bir küni nemə bolidioɣiningnimu bilməysən. **2** Seni baxkilar mahtisun, əz aoɣzing mundak kilmisun, Yat adəm seni mahtisun, əz ləwliring undak kilmisun. **3** Tax eoɣir, kum heli jing basar, Birak əhmək kəltüridioɣan hapiqilik ikkisidin tehimu eoɣirdur. **4** Oɣəzəp rəhimsizdur, Kəhr bolsa kəlkündək adəmni ekitip ketər, Birak kim həsəthorluk aldida takabil turalisun? **5** Axkara əyibləx yoxurun muhəbbəttin əladur. **6** Dostning kolidin yegən zəhimlər sadiklikтin bolidu; Birak düxmənning səyüxliri hiyligərliktur. **7** Tok kixi həsəl kənikidinmu bizardur, Aq kixigə hərkandak aqqik nərsimu tatlik bilinər. **8** Yurt makanidin ayriloɣan kixi, Uwisidin ayrilip yürgən kuxka ohxar. **9** Ətir wə huxbuy kəngülni aqar, Jan kəyər dostning səmimiy məslihəti kixini rioɣbətləndürər. Jan kəyər dostning səmimiy, huxhuy məslihəti kixini hux kilur. **10** Əz dostungni, atangning dostinimu untuma; Bexingoɣa kün qüxkəndə kerindixingning əyigə kirip yelinma; Yekindiki dost, yiraktiki kerindaxtin əla. **11** I ooɣlum, dana bol, kənglümni hux kil, Xundak kiloɣiningda meni məshirə kilidioɣanlaroɣa jawab berələymən. **12** Zerək kixi bala-kazani aldin kərüp kaqar; Saddilar aldioɣa berip ziyan tartar. **13** Yatka kepil boloɣan kixidin kərzgə tonini tutup aloɣin; Yat hotunoɣa kapalət bərgən kixidin kapalət puli al. **14** Kak səhərdə turup, yukiri awazda dostioɣa bəht tiligənlik, Əzini karoɣax hesablinar. **15** Yamoɣurluk kündiki tohtimay qüxkən tamqə-tamqə yeoɣin, Wə sokuxkak hotun bir-birigə ohxaxtur. **16** Uni tizgənləx boranni toskanoɣa, Yaki yaoɣni ong kol bilən qanggallioɣanoɣa ohxaxtur. **17** Təmürni təmürgə bilisə ətkürləxkəndək, Dostlarmu bir-birini ətkürləxtürər. **18** Ənjür kəqitini pərwix kiloɣuqi uningdin ənjür yəydu; Hojayinini asrap kütkən kul izzət tapidu. **19** Suda adəmning yüzi əks ətkəndək, Insanning kəlbining kandakliki əz yenidiki kixi arkilik bilinər. **20** Təhtisara wə halakət hərgiz toymioɣandək, Adəmning [aq] kəzliri kanaət tapmas. **(Sheol h7585)** **21** Sapal kazan kümüxni, qanak altunni tawlar, Adəm bolsa mahtaloɣanda sinilar. **22** Əhmək̃ni buoɣday bilən birgə səndəldə talkan kilip sokʂangmu, Əhmək̃liki yənila uningda turar. **23** Padiliringning əhwalini obdan bilip tur, Mal-waranliringdin yahxi həwər al; **24** Qünki baylikning mənggü kapaliti bolmas, Taj-təhtmu dəwrdin-dəwrgiqə turamdu? **25** Kuruoɣan qəplər oruloɣandin keyin, Yumran qəplər əsüp qikkanda, Taoɣ baoɣridinmu yawayi qəplər yioɣiloɣanda, **26** Xu qaoɣda kozilarning yungliri kirkilip kiyiming bolar; Əqkilərni satkan puloɣa bir etiz kelər, **27** Həmdə əqkilərning sütliri sening həm ailidikiliringning ozuklukini, Dedəkliringning korsikini təminləxkimu yetər.

28 Yamanlar heqkim koɣlimisimu kaqar; Birak həkkaniylar xir yürək batur kelər. **2** Yurtta gunahlar kəpəysə, uning əmirliri kəp almixar, Lekin uni sorioɣuqi yorutuloɣan wə bilimlik bolsa, yurt amanmukim uzun turar. **3** Miskinlərgə zulum seliwatkan bir kəmbəoɣəl, Huddi [ziraətlərni] yatkuzup denini koymaydioɣan kara yamoɣuroɣa ohxaydu. **4** Təwrat kanunidin waz kəqkənlər yamanlarni yahxi dəp mahtar; Birak kanunni tutkuqilar ularoɣa karxi kürəx kilar. **5** Rəzillər adalətni qüxənməs; Birak Pərwərdigarni izdigüqilər həmmə ixni qüxinər. **6** Pəzilətlik yolda mangoɣan miskin kixi, Sahta, ikki yüzlimə bay adəmdin yahxidur. **7** Təwrat-kanunioɣa itaət kiloɣan yigit əkillik ooɣuldur; Birak nan kepilaroɣa həmrah boloɣuqi atisini nomuska kaldurar. **8** Jazanihorluk kilip yukiri əsüm arkilik baylikлar tapkan kixi, Ahirida bularni miskinlərgə həyrihahlik kiloɣuqining kolioɣa ətküzüx üqün toplioɣandur. **9** Kimki Təwrat-kanunini anglimaymən dəp kulikini yopursa, Hətta dualirimu ləniti bolup kalar. **10** Kimki duruslarni yaman yoloɣa azdursa, Əzi kolioɣan orisioɣa əzi qüxər; Birak pak-diyanətlik adəm yahxilikka mirashor bolar. **11** Bay dərwəkə əzini dana sanar; Birak yorutuloɣan miskin uni haman kərüp yetər. **12** Həkkaniylar oɣalibiyətlik bolsa, Jahanni təntənə kaplar; Birak yamanlar mərtiwigə qikʂa, halayik əzlirini kaqurar. **13** Əz gunahlirini yoxuroɣan kixi ronak tapmas; Birak ularni tonup ikrar kilip, ulardin waz kəqkən kixi rəhim-xəpkətkə erixər. **14** [Pərwərdigardin] hərdaim korkup yürgən kixi xunqə bəhtliktur! Birak kənglini tax kiloɣan balayi'apətkə kalar. **15** Hərkirəp turoɣan xir, Yaki [owni izdəp] keziwatkan eyik kandak bolsa, Yokʂul pukralarning üstidiki rəzil hakimmu xundaktur. **16** Yorutulmioɣan əmir haman zor bir zalim bolup qikar, Birak haram baylikлaroɣa nəprətlənsə, təhtidə uzun olturar. **17**

Қан төккән кишиләр қәрз билән ғәнгоға қарап йүгүрәр; Уни ғәқким тосмисун! **18** Сәмимий, диянәтлик йолда мангоған қутулар; Икки йолда мангоған сахта кишиләр уларниң биридә ғаман йиқилип қүхәр. **19** Өз йеригә тирихип ишлигән дәһқанниң нени йетип ахар; Бирақ бикар йүрүп ғам һиялларни қоолиоған кишиләрниң йоқсуллуқи мол болар! **20** Растқил кишиләрниң бәхти көпиярәр; Бирақ бай болуқа алдириоған кишиләр жазадин қечип қутулалмас. **21** Бирigә йан бесих қәт'иy болмас; Қүнки бәзилəр ғәтта бир бурда нан үқүнму гунаһ өткүзәр. **22** Нәпси тоймас кишиләрни көзләп алдираиду, У намратлиқниң өз бехиоға қүхидиоғинидин бихәвәрдур. **23** Бахқилариниң хатәлиқини оқуқ әйибligән кишиләр, Ғаман хуҗамәт қилоғуқиоға қариоғанда көпрәк илтипат тапар. **24** Ата-анисиниң тәәллуқатини ооғрилап, «Бу ғәқғандақ гунаһ әмәс» дегән кишиләр, Ғалақ қилоғуқиниң хәрикидур. **25** Нәпси тоймиоғур кишиләр жедәл-мажира тәриду; Бирақ Пәрвәрдигароға таяноған кишиләр әтлинәр. **26** Өзиниң көнгligә ишәнгән кишиләр әһмәқтур; Бирақ данәлиқ билән мангоған нијат тапар. **27** Намратлароға һәйрһаһлиқ қилидиоған кишиләр мохтажлиқ тартмас; Лекин ғаҗәтмәнни көрсиму көрмәскә салоған кишиләр көпligән қароғихқа уқрар. **28** Ямanлар мәртиwигә қиқса, ғалайиқ өзлирини қаqурар; Лекин улар заwал тапса, ғәкғаниylар рawаж тапар.

29 Қайта-қайта әйиблинип турup йәнә бойни қаттиқлиқ қилоған кишиләр, Туюқсиздин дawалиоғусиз йанjилар. **2** Ғәкғаниylар гүллəнсə, пуқраliри хадлинар, Қәбиһлəр ғоқуқ тутса пуқра налə-пəрyад кәтүрәр. **3** Данәлиқни сөygән ооғул атисини һух қилар; Бирақ паһиxилəргә ғəмраһ болоған уning мал-мүлкини буzup-qaqар. **4** Падихаһ адалəт билән йуртини тинq қилар; Бирақ баjселиқ салоған болса, уни wəйран қилар. **5** Өз йекинioға хуҗамәт қилоған кишиләр, Уning путлириоға тор тəyyарlап қоyоғандур. **6** Рəзил адəмning гунаһи өзигә қапқан йасап қурар; Бирақ ғәкғаниy кишиләр нахилар билән хадлинар. **7** Ғәкғаниy кишиләр миskinning дəwасioға кəнгүл бəлүр; Бирақ йаманлар болса бу ихни қüхəнмəс. **8** Ғакawур кишиләр хəһəрни қутритип дawалоғутар; Бирақ акилaниләр аqqиқ оғəзəплəрни йандурар. **9** Дана кишиләр əһмəқ билəн дəwалаxса, əһмəқ ғүрпиyиду йаки күлиду, нəтижиси ғаман тинqлиқ болмас. **10** Қанһорлар пакдиянәтликләргә нəпрəтлинəр; Дуруслarning jенини болса, улар қəстлəр. **11** Əһмəқ ғəрдаим иқидики ғəммини аxкара қилар; Бирақ дана өзини бесиwалар. **12** Ғəкümдар йалоған сөзлəргə қулақ салса, Уning барлиқ хизмəткарлири йаман өгəнмəй қалмас. **13** Гадай билəн уни əзгüqи кишиләр земинда йахар; Ғəр иккисining көзини нурландуроғуқи Пəрwəрдигардур. **14** Йоқсуллarni диянəт билəн сориоған падихаһning болса, Тəһти мəнggүгə мəһкəм турар. **15** Тайақ билəн тənбиһ-нəсиһəт балилароға данәлиқ йəткүзəр; Бирақ өз мəyлигə қоyуп берилгəн бала анисини хижалəткə қалдурар. **16** Ямanлар güллинип кəтсə, наһəқлик көпиярәр; Лекин ғəқғаниylар уларning йиқилоғинини көрәр. **17** Ооғлungни тəрбиyəлисəng, у сени аram тапқузар; У кəнглüngни сəyүндүрәр. **18** [Пəрwəрдигарning] wəһiysi болмиоған əлning пуқраliри йолдин қиқип баxпанаһсиз қалар; Лекин Тəwрат-қануниоға əмəл қилидиоған кишиләр бəһтликтур. **19** Қулни сəz билəнла түзəткили болмас; У сəзüngни қüхəнгəн болсиму, етибар қилмас. **20** Аоғзини басалмaydиоған кишиләрни көргəнму? Уningдин üмид кütкəндин, əһмəқтин üмид кütüx əwзəлдур. **21** Кимки өз қулини киқикидин тартип өз мəyлигə қоyуп бəрсə, Күнлəрning биридə uning бехиоға қиқар. **22** Терикkəк кишиләр жедəл-мажира қозоғап турар; Асан аqqиқлинидиоған кишиләрning гунаһliри көптур. **23** Мəоғрурлуқ кишини пəс қилар, Бирақ кəмтəрлик кишини ғəрмəткə ерихтүрәр. **24** Ооғри билəн херик болоған кишиләр өз jениоға дüxмəндур; У сорақqининг [гуwаһ берихкə] агаһланduруxини англисиму, лекин раст гəп қилиxқа петиналмас. **25** Инсан балисидин қорқux адəмни туzаққа қüxüридu; Бирақ кимки Пəрwəрдигароға тайаноған болса, у бихəтəр кətүрүлəр. **26** Көп кишилəр ғəкümдардин илтипат издəп йүрəр; Бирақ адəмning ғəқризқи пəқəт Пəрwəрдигарningла қолидидур. **27** Наһəқлəр ғəқғаниylароға йиргинqликтур; Дурус йолда мангоған кишилəр йаманлароға йиргинqликтур.

30 Төwəндикилəр Якəһning ооғли Агуроға wəһiy билəн кəлгəн сəзлəрдур: Бу адəм Итиyəлгə, йəни Итиyəл билəн Укалоға мундақ сəзлəрни дегəн: — **2** Мəн дəрwəқə инсанлар арисидики əng надини, ғаywаноға охxаxтурмəн; Мəндə инсан əқли йоқ. **3** Данәлиқни ғеq өгəнмидим; Əng Пак-Муқəддəс Болоғуқи ғəқғидимu сawатим йоқтур. **4** Ким ərxкə кətүрүлгəн, йаки ərxтин қüxкəн? Ким xамалni қоллирида тутқан? Ким сularни Өз тониоға уəгəп қоyоған? Ким йəр-земинning қегралирини бəлгиligəн? Уning исми немə? Уning Ооғlining исми немə? Биləмсən-йоқ? **5** Тəнgрining ғəрбир сəзи синилип испатлинип кəлгəндур; У Өзигə тайаноғанларning ғəммисини қооғдаydиоған қалқандур. **6** Уning сəзлиригə ғеq нəрсə қоxма; Ундақ қилсang, У сени əйибləydu, Сening йалоғанқилиқing аxкарилинidu. **7** I [Hudayim], Səndin ikki nərsini tiləymən; Мəн өлгüqə буларни мəндин айимиоғайсән: — **8** Sahtilik wə

yaloŋanqilikni məndin yirak kiloŋaysən; Meni gadaymu kilmay, baymu kilmay, bəlki eḫtiyajimoŋa layikla rizik bərgəysən. 9 Qünki ziyadə toyup kətsəm, Səndin yenip: «Pərwərdigar degən kim?» — dəp kelixim mumkin. Yaki gaday bolup kalsam, ooŋrilik kilip, Sən Hudayimning namioŋa daoŋ kəltürüxim mumkin. 10 Hojayinining aldida uning kuli üstidin xikayət kilma, Bolmisa u seni karoŋap lənət kilidu, əyibkar bolisən. 11 Өz atisini karoŋaydioŋan, Өz anisioŋa bəht tiliməydioŋan bir dəwr bar, 12 Өzini pak qaoŋlaydioŋan, əməliyəttə məynətqilikidin ḫeq yuyulmioŋan bir dəwr bar, 13 Bir dəwr bar — aḫ, kibirlikidin nəziri nemidegən üstün, Ḫakawurlukidin ḫali nemidegən qong! 14 Uning ajizlar wə yoksullarni yalmap yutuwetidioŋan qixliri kiliqtək, Ezik qixliri piqaktək boloŋan bir dəwr bar! 15 Zülükning ikki kizi bar, ular ḫərdaim: «Bərgin, bərgin» dəp towlixar. Ḫərgiz toyunmaydioŋan üq nərsə bar, ḫərgiz kanaətlənməydioŋan tət nərsə bar, ular bolsimu: — 16 Gər, tuoŋmas hotunning karni, Suoŋa toyunmioŋan kuroŋak Yər. Wə ḫərgiz «boldi, toydum» deməydioŋan ottin ibarət. (Sheol h7585) 17 Atisini məshirə kilidioŋan, Anisini kəmsitidioŋan kəzni bolsa, Kaoŋa-kuzoŋunlar qokular, Bürkütning balilirimu uni yər. 18 Mən üqün intayin tilsimat üq nərsə bar; Xundak, mən qüxinəlməydioŋan tət ix bar: — 19 Bürkütning asmandiki uqux yoli, Yilanning taxta beoŋirlap mangidioŋan yoli, Kemining dengizdiki yoli wə yigitning kizoŋa axik boluxtiki yolidur. 20 Zinahor hotunning yolimu xundakтur; U bir nemini yəp bolup aoŋzini sürtiwətkən kixidək: «Mən ḫeqkandak yamanlikni kilmidim!» — dəydu. 21 Yər-zemin üq nərsə astida biaram bolar; U kətürəlməydioŋan tət ix bar: — 22 Padixaḫ boloŋan kul, Tamakka toyoŋan ḫamakət, 23 Nəprətkə patkan, ərgə təgkən hotun, Өz hanimining ornini baskan dedək. 24 Yər yüzidə teni kiqik, lekin intayin əkillik tət hil janiwar bar: — 25 Qəmülilər küqlük həlk bolmisimu, birak yazda ozuk təyyarliwelixni bilidu; 26 Suoŋurlar əzi ajiz bir kowm bolsimu, hada taxlarning arisioŋa uwa salidu; 27 Qekətkilərning padixaḫi bolmisimu, lekin katar tizilip rətlik mangidu; 28 Kəslənqükni kol bilən tutuwaloŋili bolidu, Lekin han ordilirida yaxaydu. 29 Kədəmliri ḫəywətlik üq janiwar bar, Kixigə zok berip mangidioŋan tət nərsə bar: — 30 Ḫaywanatlar iqidə əng küqlük, ḫeq nemidin korkmas xir, 31 Zilwa bəygə iti, Tekə, Wə pukraliri kollaydioŋan padixaḫdur. 32 Əgər sən əhməklik kilip əzüngni bək yukiri orunoŋa koyuwaloŋan bolsang, Wə yaki təlwə bir oyda boloŋan bolsang, Kolung bilən aoŋzingni yum! 33 Kala süti koqulsa serik may qikar; Birining burni mijilsa, kan qikar; Adawət kozoŋap intikam oylisa jedəl-majira qikar.

31 Təwəndikilər, padixaḫ Ləmuəlgə uning anisi arkilik wəḫiy bilən kəlgən səzlərdur; anisi bu səzlərni uningoŋa əgətkən: 2 I ooŋlum, i mening amrikim, kəsəmlər bilən tiligən arzulukum, mən sanga nemə dəy? 3 Küq-kuwwitingni ayal-hotunlar təripigə sərp kilmioŋin; Yaki padixaḫlarnimu wəyran kilidioŋan ixlaroŋa berilgüqi bolma! 4 I Ləmuəl, xarab iqix padixaḫlaroŋa layik əməs, Əmirlərgimu ḫarakka humar bolux yaraxmas. 5 Bolmisa ular xarab iqip, [mukəddəs] bəlgilimilərni untup, Bozək bəndilərning ḫəkkini astin-üstün kiliwetixi mumkin. 6 Küqlük ḫarak əlgüsi kəlgənlərgə, ḫəsrətkə qəmgənlərgə berilsun! 7 Ular xarabni iqip, miskinlikini untup, Kaytidin dərd-əlimini esigə kəltürmisun! 8 Өzliri üqün gəp kilalmaydioŋanlaroŋa aoŋzingni aqkin, Ḫalak bolay degənlərning dəwasidə gəp kil. 9 Süküt kilma, ular üqün lilla ḫəküm kil, Ezilgənlərning wə miskinlərning dərdigə dərman bol. 10 Pəzilətlik ayalni kim tapalaydu? Uning kimmiti ləəl-yakutlardinmu zor exip qüxidu. 11 Erining kəngli uningoŋa tayinip hatirjəm turidu, U boloŋaqka erining aloŋan oljisi kəm əməstur! 12 U əmür boyi erigə wapadar bolup yahxilik kilidu, Uni ziyanoŋa uqratmaydu. 13 U koy yungi wə kəndir tepip, Өz koli bilən jan dəp əjir kilidu. 14 U soda kemilirigə ohxax, [ailini bekixtiki] ozuk-tülüklərni yirak jaylardin toxuydu. 15 Tang yorumasta u ornidin turidu, ailisidikilərgə yeməklik təyyarlaydu, Hizmətkar-dedəklərgə nesiwisini təksim kilidu. 16 U bir parqə etizni əzi kərüp alidu; Koli bilən yioŋkan daramättin u bir üzümzar bina kilidu. 17 [Ixka karap] u belini küq bilən baoŋlar, Biləklirini küqləndürər; 18 Өz ixining paydilikliкioŋa kəzi yetər, Keqiqə qirioŋini əqürməy ix kilar. 19 U kolliri bilən qakni qərər, Barmakliri yip urqukini tutar. 20 Ajizlaroŋa yardəm kolini uzitar; Ḫajətmənlərgə kollirini sozar. 21 Kar yaoŋkanda u ailisi tooŋruluk əndixə kilmaydu, Өyidikilərning ḫəmmisigə kizil kiyimlər kiydürülgən. 22 Kariwat yapkuqlirini əzi tokuydu; Өzining kiyim-keqəkliri kanap wə səsün rəhttindur. 23 Erining xəḫər dərwazilirida abruyi bar; Xu yərdə u yurttiki akşakallar kataridin orun alidu. 24 U nəpis kanaptin kiyim-keqək tikip uni satidu; Bəlwaoŋlarni tikip sodigərlərni

təminləydu. 25 Kiyimi küq-ḳudrət wə izzət-ḥərməttur;
U keləqəkkə ümid bilən külüp ḳaraydu. 26 Aoɣzini
aqsila, dana səz ḳilidu, Tilida meḥribanə nəsiḥətlər
bar. 27 ailisidiki ixlardin daim həwər alidu, Bikaroɣa
nan yeməydu. 28 Pərzəntliri ornidin turup uningoɣa
bəht-bərikət tiləydu; Erimu mubarəkləp uni mahtap:
— 29 «Pəzilət bilən yaxioɣan ayallar kəptur, Birak sən
ularning ḥəmmisidinmu exip qüxisən» — dəydu. 30
Güzəllik seḥri aldamqidur, Ḥəsn-jamalmu pəḳət bir
kəpük, halas, Pəḳət Pərwərdigardin ḳorḳidioɣan ayalla
mahtilidu! 31 U əz meḥnitining mewiliridin bəḥrimən
bolsun! Əjirliri uni dərwazilarda ḥərmət-xəḥrətkə
erixtürsun!

Ḫekmət toplioquqi

1 Yerusalemda padixaḫ bolоan, Dawutning ooli «Ḫekmət toplioquqi»ning səzliri: — **2** «Bimənilik üstigə bimənilik!» — dəydu «Ḫekmət toplioquqi» — «Bimənilik üstigə bimənilik! Ḫəmmə ix bimənilikturˈ!» **3** Kuyax astida tartkan japaliridin insan nemə paydioa erixər? **4** Bir dəwr ətidu, yənə bir dəwr kelidu; Birak yər-zemin mənggügə dawam kilidu; **5** Kün kikidu, kün patidu; Wə kikidioan jayoa karap yənə aldirap mangidu. **6** Xamal jənubka karap sokidu; Andin burulup ximaloa karap sokidu; U aylinip-aylinip, Ḫərdaim əz aylanma yolioa kaytidu. **7** Barlik dəryalar dengizoa karap akidu, birak dengiz tolmaydu; Dəryalar kaysi jayoa akkan bolsa, Ular yənə xu yərgə kaytidu. **8** Barlik ixlar japaoa toloandur; Uni eytip tügətküqi adəm yoktur; Kəz kərüxtin, Kulak anglaxtin ḫərgiz toymaydu. **9** Boloan ixlar yənə bolidioan ixlardur; Kiloan ixlar yənə kilinidu; Kuyax astida ḫeqkandak yengilik yoktur. **10** «Mana, bu yengi ix» degili bolidioan ix barmu? U bəribir bizdin burunki dəwrlərdə allikaqan bolup ətkən ixlardur. **11** Burunki ixlar ḫazir ḫeq əslənməydu; Wə kəlgüsidə bolidioan ixlarmu ulardin keyin yaxaydioanlarning esigə ḫeq kəlməydu. **12** Mənki ḫekmət toplioquqi Yerusalemda Israiloa padixaḫ boloanmən; **13** Mən danalik bilən asmanlar astida barlik kilinoan ixlarni kətirkinip izdəxkə köngül koydum — Hulasəm xuki, Huda insan balilirining əz-əzini bənd kilip upritix üqün, uloa bu eoir japani təkdim kiloan! **14** Mən kuyax astidiki barlik kilinoan ixlarni kərüp qiktim, — Mana, ḫəmmisi bimənilik wə xamalni koolioandək ixtin ibarəttur. **15** Əgrini tüz kiloili bolmas; Kəmni toluk dəp sanioili bolmas. **16** Mən əz kənglümdə oylinip: «Mana, mən uluolinip, məndin ilgiri Yerusalem üstigə barlik ḫəküm sürgənlərdin kəp danalikka erixtim; mening kənglüm nuroun danalik wə bilimgə erixti» — dedim. **17** Xuning bilən danalikni bilixkə, xuningdək təlwilik wə əhmikanilikni bilip yetixkə köngül koydum; muxu ixnimu xamal koolioandək ix dəp bilip yəttim. **18** Qünki danalikning kəp boluxi bilən azab-okubətmu kəp bolidu; bilimini kəpəytküqining dərd-əlimimu kəpiydu.

2 Mən kənglümdə: «Keni, mən əzümgə tamaxining təmini tetiouzup bakimən; kənglüm eqilsun!» — dedim. Birak mana, bumu bimənilikturˈ. **2** Mən külkə-qakqakka «Təlwilik!» wə tamaxioa «Uning zadi nemə paydisi?» — dedim. **3** Kənglümdə əz bədinimni xarab bilən kandak rohlanduroili bolidioanlikini (danalik bilən əzümni yetəkligən ḫalda) bilixkə berilip izdəndim, xuningdək «sanakliq künliridə insan balilirioa yahxilik yətküzidioan nemə paydilik ixlar bar?» degən tügünni yəxsəm dəp əhmikanilikni kandak tutup yetixim kerəklikini intilip izdidim. **4** Mən uluo kuruluxloroa kirixtim; əzüm üqün əylərni saldim; əzüm üqün üzümzarlarni tiktim; **5** Əzüm üqün xahanə bao-baoqilarni yasidim; ularda ḫərhil mewə beridioan dərəhlərni tiktim; **6** Əzüm üqün ormandiki baraksan dərəhlərni obdan suoirix üqün, kəlqəklərni yasap qiktim; **7** Kullaroa wə dedəklərgə igə boldum; əyümdə ulardin tuouloanlarmu meningki idi; Yerusalemda məndin ilgiri boloanlarning ḫəmmisiningkidin kəp mal-waranlar, koy wə kala padilirim bar boldi. **8** Əz-əzümgə altun-kümüxlərni, padixaḫlarning ḫəm ḫərkaysi əlkilərning ḫərhil ətiwarlik alahidə gəhərlirini yioidim; kiz-yigit nahxiqilaroa ḫəmdə adəm balilirining dilkəyərligə, yəni kəpligən güzəl kenizəklərgə igə boldum. **9** Uluo boldum, Yerusalemda məndin ilgiri boloanlarning ḫəmmisidin ziyadə ronak taptim; xundak boloini bilən danalikim məndin kətmidi. **10** Kəzlirimgə nemə yakkan bolsa, mən xuni uningdin ayimidim; əz kənglümgə ḫeqkandak huxallikni yak demidim; qünki kənglüm barlik əjrimdin xadlandi; mana, bular əz əjrimdin boloan nesiwəm idi. **11** Andin əz kolum yasioanlirining ḫəmmisigə, xundakla singdürgən əjrimning nətijisigə karisam, mana, ḫəmmisi bimənilik wə xamalni koolioandək ix idi; bular kuyax astidiki ḫeq paydisi yok ixlardur. **12** Andin zeḫnimni yioip uni danalikka, təlwilik wə əhmikanilikkə karaxka koydum; qünki padixaḫtin keyin turidioan adəm nemə kilalaydu? — kilsimu allikaqan kilinoan ixlardin ibarət bolidu, halas! **13** Xuning bilən nur karangouluktin əwzəl boloandək, danalikning bioərəzliktin əwzəllikini kərüp yəttim. **14** Dana kixining kəzliri bexididur, əhmək bolsa karangoulukta mangidu; birak uloa ohxax birla ixning bolidioanlikini qüxinip yəttim. **15** Kənglümdə: «Əhməkkə bolidioan ix mangimu ohxax bolidu; əmdi mening xundak dana boluxumning zadi nemə paydisi?!» — dedim. Andin mən kənglümdə: «Bu ixmu ohxaxla bimənilikturˈ!» — dedim. **16** Qünki mənggügə dana kixi əhməkkə nisbətən ḫeq artuk

əslənməydu; qünki kəlgüsidiki künlərdə ḥəmmə ix alliḳaqan untulup ketidu; əmdi dana kixi ḳandaḳ əlidu? — Əhməḳ kixi bilən billə! **17** Xunga mən ḥayatḳa əq boldum; qünki ḳuyax astida ḳilinoɣan ixlar manga eoɣir kelətti; ḥəmmisi bimənilik wə xamalni ḳoɔɣlioɣandək ix idi. **18** Xuningdək mən ḳuyax astidiki barlik əjrimgə əq boldum; qünki buni məndin keyin kəlgən kixigə ḳaldurmasliḳḳa amalim yoḳ idi. **19** Uning dana yaki əhməḳ ikənlikini kim bilidu? U bəribir mən japalik bilən singdürgən ḥəmdə danalik bilən ada ḳiloɣan ḳuyax astidiki barlik əjrim üstigə ḥəküm süridu. Bumu bimənilikтur. **20** Andin mən rayimdin yandim, kənglüm ḳuyax astidiki japa tartḳan barlik əjrimdin ümidsizlinip kətti. **21** Qünki əjrini danalik, bilim wə əp bilən ḳiloɣan bir adəm bar; birak u əjrini uningoɣa ḥeq ixlimigən baxḳa birsining nesiwisi boluxḳa ḳalduruxi kerək. Bumu bimənilik wə intayin aqqiḳ külpəttur. **22** Qünki insan ḳuyax astida əzini upritip, əzining barlik əmgikidin wə kənglining intilixliridin nemigə igə bolidu? **23** Qünki uning barlik künliri azabliktur, uning əjri oɣəxliktur; ḥətta keqidə uning kəngli ḥeq aram tapmaydu. Bumu bimənilikтur. **24** Insan üqün xuningdin baxḳa yahxi ix yoḳki, u yeyixi, iqixi, əz jenini əz əjridin ḥuzur alduruxidin ibarəttur; buni Hudaning ḳolidindur, dəp kərüp yəttim. **25** Qünki uningsiz kim yeyəlisun yaki besip ixliyəlisun? **26** Qünki u əz nəzirigə yaḳidioɣan adəmgə danalik, bilim wə xadlikni ata ḳilidu; birak gunaḥkar adəmgə u mal-mülük yioɣip-toplaxḳa japalik əmgəkni beridu, xuningdək u yioɣip-toplioɣinini Hudaning nəzиridə yahxi boloɣanoɣa tapxuridioɣan ḳilidu. Bumu bimənilik wə xamalni ḳoɔɣlioɣandək ixtin ibarəttur.

3 Ḥərbir ixning muwapiḳ pəsli bar, asmanlar astidiki ḥəmmə arzuning əz wakṭimu bar; **2** Tuoɣuluxning bir wakṭi bar, əlüxningmu bir wakṭi bar; Tikix wakṭi bar, tikilgənni səküx wakṭi bar; **3** Əltürüx wakṭi bar, sakaytix wakṭi bar; Buzux wakṭi bar, ḳurux wakṭi bar; **4** Yioɣlax wakṭi bar, külüx wakṭi bar; Matəm tutux wakṭi bar, ussul oynax wakṭi bar; **5** Taxlarni qəriwetix wakṭi bar, taxlarni yioɣip-toplax wakṭi bar; Ḳuqaḳlax wakṭi bar, ḳuqaḳlaxtin əzini tartix wakṭi bar; **6** Izdəx wakṭi bar, yoḳaldi dəp waz keqix wakṭimu bar; **7** Yirtix wakṭi bar, tikix wakṭi bar; Süküt ḳelix wakṭi bar, səz ḳilix wakṭi bar; **8** Səyüx wakṭi bar, nəprətlinix wakṭi bar; Urux wakṭi bar, tinqlik wakṭi bar. **9** Ixligən əz ixliginidin nemə payda alidu? **10** Mən Huda insan balilirioɣa yükligən, ixləp japa tartix kerək boloɣan ixni kərgənmən. **11** U ḥərbir ixning wakṭi kəlgəndə güzəl bolidioɣanlikini bekitkən; u yənə mənggülükni insanlarning kəngligə saloɣan; xunga, insan Hudaning əz ḥayatioɣa baxtin ahiroɣiqə nemini bekitkənlikini bilip yətməstur. **12** Insanlaroɣa ḥayatida xadlinix wə yahxilik ḳilixtin baxḳa əwzəl ix yoḳ ikən dəp bilip yəttim. **13** Xundaḳla yənə, ḥərbir kixining yeyix-iqixi, əzining barlik əjridin ḥuzur elixi, mana bu Hudaning sowoɣisidur. **14** Hudaning ḳiloɣanlirining ḥəmmisi bolsa, mənggülük bolidu, dəp bilimən; uningoɣa ḥeqnərsini ḳoxuxḳa wə uningdin ḥeqnərsini eliwetixkə bolmaydu; Hudaning ularni ḳiloɣanlirining səwəbi insanni Өzidin əymindürüxtur. **15** Ḥazir boloɣanliri ətkəndimu boloɣandur; kəlgüsidə bolidioɣan ix alliḳaqan boloɣandur; Huda ətkən ixlarni soraydu. **16** Mən ḳuyax astida yənə xu ixni kərdümki — sorak ornida, xu yərdə ḥelihəm rəzillik turidu; ḥəḳḳaniylik turux kerək boloɣan jayda, mana rəzillik turidu! **17** Mən kənglümdə: «Huda ḥəḳḳaniy ḥəm rəzil adəmni sorakḳa tartidu; qünki ḥərbir arzu-məḳsət wə ḥərbir ixning əz wakṭi bar» — dedim. **18** Mən kənglümdə: — Bundak boluxi insan balilirining səwəbidindur; Huda ularni sinimakqi, [bu ixlar] ular əzlirining pəḳət ḥaywanlaroɣa ohxax ikənlikini kərüxi üqün boloɣan, dəp oylidim. **19** Qünki insan balilirining bexioɣa kelidioɣini ḥaywanlaroɣimu kelidu, ularning kəridioɣini ohxax bolidu. Ulardin aldinḳisi ḳandaḳ əlgən bolsa, keyinkisimu xundaḳ əlidu, ularda ohxaxla birla nəpəs bardur. Insanning ḥaywanlardin ḥeq artuḳqiliḳi yoḳ; qünki ḥəmmə ix bimənilikтur. **20** Ularning ḥəmmisi bir jayoɣa baridu; ḥəmmisi topa-qangdin qiḳḳan, ḥəmmisi topa-qangoɣa ḳaytidu. **21** Kim adəm balilirining roḥini bilidu? U yuḳirioɣa qiḳamdu, buni kim bilidu? Ḥaywanlarning roḥi, u yər tegigə qüxəmdu, kim bilidu? **22** Xuning bilən mən insanning əz əjridin ḥuzurlinixidin artuḳ ix yoḳtur, dəp kərdum; qünki mana, bu uning nesiwisidur; qünki uni əzidin keyin bolidioɣan ixlarni kərüxkə kim elip kelidu?

4 Andin mən ḳaytidin zeḥnimni yioɣip ḳuyax astida daim boluwatḳan barlik zorluḳ-zumbuluḳni kərdüm; mana, ezilgənlərning kəz yaxliri! Ularoɣa ḥeq təsəlli bərgüqi yoḳ idi; ularni əzgənlərning küqlük yələnqüki bar idi, birak ezilgənlərgə ḥeq təsəlli bərgüqi yoḳ idi. **2** Xunga mən alliḳaqan əlüp kətkən əlgüqilərni tehi ḥayat boloɣan tiriklərdin üstün dəp təriplidim; **3** xundaḳla bu ikki hil kixilərdin bəhtliki

tehi apiridə bolmioƣan kixidur; qünki u ķuyax astida ķilinoƣan yamanliķlarni ḥeq kərüp baķmioƣan. 4 Andin mən barliķ əjir wə barliķ hizmətning utuķliridin xuni kərüp yəttimki, u insanning yeķinini kərəlməslikidin bolidu. Bumu bimənilik wə Xamalni ķooƣlioƣandək ixtur. 5 Əhmək ķol ķoxturup, əz gəxini yəydu. 6 Japa qekip xamalni ķooƣlap oqumini toxķuzimən degəndin, qanggilini toxķuzup hatirjəmliktə bolux əladur. 7 Mən yənə zeḥnimni yioƣip, ķuyax astidiki bir bimənilikni kərdum; 8 birsi yaloƣuz, tikəndək bolsimu, xundaķla nə ooƣli nə aka-ukisi bolmisimu — biraķ uning japasining ahiri bolmaydu, uning kəzi bayliķlaroƣa toymaydu. U: «Mən bundaķ japaliķ ixləp, jenimdin zadi kimgə yahxiliķ ķaldurimən?» — degənni sorimaydu. Bumu bimənilik wə eoƣir japadin ibarəttur. 9 Ikki birdin yahxidur; qünki ikki bolsa əmgikidin yahxi in'am alidu. 10 Yiķilip kətsə, birsi ḥəmraḥini yələp kətüridu; biraķ yaloƣuz ḥaləttə yiķilip kətsə, yəligüdək baxķa birsi yoķ bolsa, bu kixining ḥalioƣa way! 11 Yənə, ikkisi billə yatsa, bir-birini illitidu; lekin birsi yaloƣuz yatsa ķandaķ illitilsun? 12 Yənə, biraw yaloƣuz bir adəmni yengiwaloƣan bolsa, ikkisi uningoƣa taķabil turalaydu; xuningdək üq ķat aroƣamqa asan üzülməs. 13 Kəmbəoƣəl əmma aķil yigit yənə nəsiḥətning ətiwarini ķilmaydioƣan ķeri əhmək padixaḥtin yahxidur; 14 Qünki gərqə u bu padixaḥning padixaḥliķida kəmbəoƣəl bolup tuoƣuloƣan bolsimu, u zindandin təhtkə olturuxķa qiķti. 15 Mən ķuyax astidiki barliķ tiriklərning axu ikkinqini, yəni [padixaḥning] ornini baskuqini, xu yigitni ķollaydioƣanliķini kərdum. 16 Barliķ həlķ, yəni ularning aldida turoƣan barliķ puķralar sanaķsiz bolsimu, biraķ ulardin keyinkilər yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimənilik wə xamalni ķooƣlioƣandək ixtur.

5 Hudaning əyigə baroƣanda, awaylap yürgin; əhməķlərqə ķurbanliķlarni sunux üqün əməs, bəlki anglap boysunux üqün yeķinlaxķin; qünki əhməķlər rəzillik ķiliwatķini bilməydu. 2 Aoƣzingni yeniklik bilən aqma; kənglüng Huda aldida birnemini eytixķa aldirmisun; qünki Huda ərxlərdə, sən yər yüzididursən; xunga səzliring az bolsun. 3 Qünki ix kəp bolsa qüxmu kəp boloƣandək, gəp kəp bolsa, əhməķning gepi bolup ķalidu. 4 Hudaoƣa ķəsəm iqsəng, uni ada ķilixni keqiktürmə; qünki U əhməķlərdin ḥuzur almaydu; xunga ķəsimingni ada ķiloƣin. 5 Ķəsəm iqip ada ķilmioƣandin kərə, ķəsəm iqməsliking tüzüktur. 6 Aoƣzing teningni gunaḥning ihtiyarioƣa ķoyuwətmisun; pərixtə aldida: «Hata səzləp saldim» demə; nemixķa Huda gepingdin oƣəzəplinip ķolliring yasioƣanni ḥalak ķilidu? 7 Qünki qüx kəp bolsa bimənilikmu kəp bolidu; gəp kəp bolsimu ohxaxtur; xunga, Hudadin ķorkķin! 8 Sən namratlarning ezilgənlikini yaki yərlik mənsəpdarlarning ḥaķ-adalətni zorawanlarqə ķayrip ķoyoƣanliķini kərsəng, bu ixlardin ḥəyran ķalma; qünki mənsəpdardin yuķiri yənə birsi kəzliməktə; wə ulardinmu yuķirisimu bardur. 9 Biraķ nemila bolmisun yər-tupraķ ḥəmmə adəmgə paydiliķtur; ḥətta padixaḥning əzimu yər-tupraķķa tayinidu. 10 Kümüxkə amraķ kümüxkə ķanmas, bayliķlaroƣa amraķ əz kirimigə ķanmas; bumu bimənilikturu. 11 Mal-mülük kəpəysə, ularni yegüqilərmu kəpiyidu; mal igisigə ularni kəzləp, ulardin ḥuzur elixtin baxķa nemə paydisi bolsun? 12 Az yesun, kəp yesun, əmgəkqining uyķusi tatliķtur; biraķ bayning tokluķi uni uhlatmas. 13 Mən ķuyax astida zor bir külpətni kərdüm — u bolsimu, igisi əzigə ziyan yətküzidioƣan bayliķlarni toplaxtur; 14 xuningdək, uning bayliķliri balayi'apət tüpəylidin yoķilixidin ibarəttur. Undaķ adəmning bir ooƣli bolsa, [ooƣlining] ķolioƣa ķalduroƣudək ḥeqnemisi yoķ bolidu. 15 U apisining ķorsikidin yalingaq qikip, kətkəndimu yalingaq peti ketidu; u əzining japaliķ əmgikidin ķolioƣa aloƣudək ḥeqnemini epkətəlməydu. 16 Mana bumu eoƣir ələmlik ix; qünki u ķandaķ kəlgən bolsa, yənə xundaķ ketidu; əmdi uning xamaloƣa erixix üqün əmgək ķiloƣinining nemə paydisi? 17 Uning barliķ künliridə yəp-iqkini ķarangoƣuluķta bolup, oƣəxliki, kesəlliki wə hapiliķi kəp bolidu. 18 Mana nemining yaramlik wə güzəl ikənlikini kərdum — u bolsimu, insanning Huda uningoƣa təķdim ķiloƣan əmrining ḥərbir künliridə yeyix, iqix wə ķuyax astidiki barliķ meḥnitidin ḥuzur elixtur; qünki bu uning nesiwisidur. 19 Huda ḥərbirsini bayliķlaroƣa, mal-dunyaoƣa igə boluxķa, xuningdək ulardin yeyixkə, əz rizķini ķobul ķilixķa, əz əmgikidin ḥuzur elixķa muyəssər ķiloƣan bolsa — mana bular Hudaning sowoƣitidur. 20 Qünki u əmridiki tez ətidioƣan künliri üstidə kəp oylanmaydu; qünki Huda uni kənglining xadliķi bilən bənd ķilidu.

6 Ķuyax astida bir yaman ixni kərdum; u ix adəmlər arisida kəp kərülidu — 2 Huda birsigə bayliķlar, mal-dunya wə izzət-ḥərmət təķsim ķildi, xuning bilən uning əz kəngli haliƣinidin ḥeqnərsisi kəm bolmidi; biraķ Huda uningoƣa bulardin ḥuzur elixķa muyəssər

қилмиди, бәлки yат бир адәм улардин һуzур алиду; мана бу бимәнилик wә еғир азабтур. **3** Бирси yүz бала көрүп көп yил yахиxи мумкин; бирақ uning yил-күнliри xунqилик көп болсиму, uning jени бәhтни көрмисә, һәтта gөрни көрмигән болсиму, туғулуп qаqрап кәтkән bоwақ uningдин әwзәлдур дәymән. **4** Qүнки qаqриған бала бимәнилик бilән келиду, қарангғулуқта кетиду, қарангғулуқ uning исмини қаplaydu; **5** U күннимu көрмигән, bилмигән; бирақ һеq болмиғанда u бириnqисигә nисбәтән aрам тapқандур. **6** Бәrһәқ, һелиқи киxи һәтта икки һәссә ming yил yахиған болсиму, бирақ бәhтни көрмисә, әһwали ohxaxтур — һәrбир киxи ohxax бир jайоға baридu әмәсmu? **7** Адәmning тartқан барлиқ japаси өz аоғzи üqүндур; бирақ uning ixтиһаси һәrgиz қanmaydu. **8** Xундақта дана киxining әһмәқтin нemә артuқqилиқi болсун? Namрат киxi baxқилар aldида қandақ mengиxни bилгән болсиму, uning нemә paydisi bолсun? **9** Көzning көrüxi arzu-һәwәsning uyan-buyan yүrüxидin әwзәldur. Bундақ қilixmu бимәнилик wә xамalni қoоғлиоғандәк ixтur. **10** Өтüп кәтkән ixларning болса allиқaqан nami bекитilip ataлоған; insanning нemә ikәnlikimu ayan болоған; xунga insanning өzидin қudрәтлик болоғuqi bилән қarxилixиxиоға bолmaydu. **11** Qүнки gәp қanqә көp bолса, бимәнилик xунqә көp bолиду; buning insanоға нemә paydisi? **12** Qүнки insanning өmridә, yәni uning sayидәк tezла өтidиоған мәnisiz өmridiki барлиқ күnliridә uningоға nemining paydилиқ ikәnlikini kim bilsun? Qүнки insanоға u кәtkәndin keyin қuyax astida нemә ixning bолidиоғanлиқini kim дәp berәlisun?

7 Yахxi nam-abroy қimmәtlik tutiyadin әwzәl; adәmning әlüx küni tuоғulux künidin әwзәldur. **2** Matәm tutux өyigә berix ziyapәt-toy өyigә berixtin әwzәl; qүнки axu yәrdә insanning aқiwiti ayan қilinidu; tirik болоғanlar buni кәngligә püküxi kerәk. **3** Оғәxlik külkidin әwzәldur; qүнки qirayning pәrixanliқi bилән қәlb yahxilinidu. **4** Dana kixining қәlbi matәm tutux өyidә, бирақ әhмәқning қәlbi tamaxining өyididur. **5** Әhмәқlәrning nahxisini angliоғandin kәrә, dana kixining tәnbiһini angliоғin; **6** Qүнки әhмәқning külkisi қazan astidiki yantaқlarning paraslixidәk, halas; bumu бимәniliktur. **7** Jәbir-zulum dana adәmni nadanоғa aylanduridu, Para bolsa қәlbni һalak қilidu. **8** Ixning ayiоғi bexidin әwzәl; Səwr-taқәtlik roһ тәкәbbur roһtin әwзәldur. **9** Roһingda hapa boluxқa aldirima; Qүнки hapilik әhмәқlәrning baoғrida қonup yatidu. **10** «Nemixқa burunқi künlәr һazirқi künlәrdin әwzәl?» — demә; qүнки sening bundақ soriоғining danaliқtin әmәs. **11** Danaliқ miraskа ohxax yahxi ix, қuyax nuri kәrgüqilәrgә paydiliқtur. **12** Qүнки danaliқ pul panaһ болоғandәk, panaһ bolidu; бирақ danaliқning әwзәlliki xuki, u өz igilirini һayatқa erixtüridu. **13** Hudaning қiloғanlirini oylap kәr; qүнки U әgri қiloғanni kim tüz қilalisun? **14** Awat künidә һuzur al; wә yaman künidimu xuni oylap kәr: — Huda ularning birini, xundakla yәnә birinimu tәng yaratқandur; xuning bilән insan өzi kәtkәndin keyin bolidиоғan ixlarni bilip yetәlmәydu. **15** Mән buning һәmmisini bimәnә künlirimdә kөrüp yәttim; ҳәққaniy bir adәmning өz ҳәққaniyliқi bilән yoқilip kәtkәnlikini kөrdüm, xuningdәk rәzil bir adәmning өz rәzilliki bilән өmrini uzaratқanliқini kөrdüm. **16** Өzüngni dәp ҳәddidin ziyadә ҳәққaniy bolma; wә өzüngni dәp ҳәddidin ziyadә dana bolma; sәn өz-өzüngni alaқzadә қilmaқimusәn? **17** Өzüngni dәp ҳәddidin ziyadә rәzil bolma, yaki әhмәқ bolma; өz әjiling toxmay turup өlmәkimusәn? **18** Xунga, bu [agaһni] qing tut, xuningdin u [agaһnimu] қolungdin bәrmigining yahxi; qүнки Hudadin қorқidиоғan kixi һәr ikkisi bилән utuқluқ bolidu. **19** Danaliқ dana kixini bir xәһәrni baxқuridиоғan on ҳәkümrandin ziyadә küqlük қilidu. **20** Bәrһәқ, yәr yüzidә daim mehribanlik yürgüzidиоғan, gunaһ sadir қilmaydиоғan ҳәққaniy adәm yoқtur. **21** Yәnә, hәқlәrning ҳәmmila gәp-sözlirigә anqә dikқәt қilip kәtmә; bolmisa, өz hizmәtkaringning sanga lәnәt oқuоғanliқini anglap қelixing mumkin. **22** Qүнки kөnglüngdә, өzüngningmu xuningоғa ohxax baxқilaroғa kөp қetim lәnәt қiloғanliқingni obdan bilisәn. **23** Bularning ҳәmmisini danaliқ bilән sinap baқtim; mән: «Dana bolimәn» desәmmu, әmma u mәndin yiraқ idi. **24** Barliқ yüz bәrgән ixlar bolsa әқlimizdin yiraқ, xuningdәk intayin sirliқtur; kim uni izdәp bilip yetәlisun? **25** Mән qin kөnglümdin danaliқ wә әқliy bilimni bilixkә, sürüxtürüxkә wә izdәxkә, xundakla rәzillikning әhмәқliқini, әhмәқliқning tәlwilik ikәnlikini bilip yetixkә zeһnimni yiоғdim. **26** Xuning bilән kөngli tor wә қiltaқ, қolliri asarәt болоғan ayalning өlümdin aqqiқ ikәnlikini bayқidim; Hudani hursәn қilidиоғan kixi uningdin өzini қaquridu, бирақ gunaһkar adәm uningоғa tutulup қalidu. **27** Bu bayқioғanlirimоғa қara, — dәydu ҳekmәt topliоғuqi — pakitlarni bir-birigә baoғlap selixturup, әқil izdidim; **28** mening қәlbim uni yәnila izdimәktә, бирақ tehi tapalmidim! — Ming kixi arisida bir durus

ərkəkni taptim — birak xu ming kixi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. 29 Mana kərgin, mening bayķioɣanlirim pəķət muxu birla — Huda adəmni əsli durus yaratķan; birak adəmlər bolsa nuroɣunlioɣan ḥiylə-mikirlərni izdəydu.

8 Kim dana kixigə təng kelələydu? Kim ixlarni qüxəndürüxni bilidu? Kixining danaliķi qirayini nurluk ķilidu, yüzining sürini yorutidu. 2 Padixaḥning pərmanioɣa ķulak selixingni dəwət ķilimən; bolupmu Huda aldida iqkən ķəsəm tüpəylidin xundak ķiloɣin. 3 Uning aldidin qiķip ketixkə aldirima; yaman bir dəwani ķollaxta qing turma; qünki padixaḥ nemini halisa xuni ķilidu. 4 Qünki padixaḥning səzi ḥokukтur; kim uningoɣa: «Əzliri nemə ķilila?» — deyəlisun? 5 Kim [padixaḥning] pərmanini tutķan bolsa ḥeq yamanliķni kərməydu; dana kixining kəngli ḥəm pəytni ḥəm yolni pəmliyələydu. 6 Qünki hərbir ix-arzuning pəyti wə yoli bar; insan keyinki ixlarni bilmigəqkə, uning dərd-əlimi əzini ķattik basidu. Kim uningoɣa ķandak bolidioɣanliķini eytalisun? 8 Ḥeqkim əz roḥioɣa igə bolalmas, yəni ḥeqkimning əz roḥini əzidə ķaldurux ḥokuķi yokтur; ḥeqkimning ölüx künini əz ķolida tutux ḥokuķi yokтur; xu jəngdin ķeqixķa ruhsət yokтur; rəzillik rəzillikkə berilgüqilərni ķutķuzmas. 9 Bularning ḥəmmisini kərüp qiķtim, xundakla ķuyax astida ķilinoɣan hərbir ixķa, adəmning adəm üstigə ḥokuk tutķanliķi bilən ularoɣa ziyan yətküzidioɣan muxu waķitķa kəngül ķoydum. 10 Xuningdək rəzillərning dəpnə ķilinoɣanliķini kərdüm; ular əslidə mukəddəs jayoɣa kirip-qiķip yürətti; ular [mukəddəs jaydin] qiķipla, rəzil ixlarni ķiloɣan xu xəḥər iqidə mahtilidu tehi! Bumu bimənilikтur! 11 Rəzillik üstidin ḥəküm tezdin bəja kəltürülmigəqkə, xunga insan balilirining kəngli rəzillikni yürgüzüxkə pütünləy berilip ketidu. 12 Gunaḥkar yüz ķetim rəzillik ķilip, künlirini uzartsimu, Hudadin ķorķidioɣanlarning əḥwali ulardin yahxi bolidu dəp bilimən; qünki ular uning aldida ķorķidu. 13 Birak rəzillərning əḥwali yahxi bolmaydu, uning künliri sayidək tezla ətüp, künliri uzartilmaydu, qünki u Huda aldida ķorķmaydu. 14 Yər yüzidə yürgüzülgən bir bimənilik bar; bexioɣa rəzillərning ķiloɣini boyiqə kün qüxidioɣan ḥəķķaniy adəmlər bar; bexioɣa ḥəķķaniy adəmlərning ķiloɣini boyiqə yahxiliķ qüxidioɣan rəzil adəmlərmu bar. Mən bu ixnimu bimənilik dedim. 15 Xunga mən tamaxini təriplidim; qünki insan üqün ķuyax astida yeyix, iqix wə ḥuzur elixtin yahsi ix yokтur; xundak ķilip uning əmgikidin boloɣan mewə Huda təķdim ķiloɣan ķuyax astidiki əmrining barliķ künliridə əzigə ḥəmrah bolidu. 16 Kənglümni danaliķni wə yər yüzidə ķilinoɣan ixlarni bilip yetix üqün ķoyoɣanda, xundakla Huda ķiloɣan barliķ ixlarni kərginimdə xuni bayķidim: — Insan ḥətta keqə-kündüz kəzlirigə uyķuni kərsətmisimu, ķuyax astidiki barliķ ixni bilip yetəlməydu; u uni qüxinixkə ķanqə intilsə, u xunqə bilip yetəlməydu. Ḥətta dana kixi «Buni bilip yətтim» desimu, əməliyəttə u uni bilip yətməydu.

9 Mən xularning ḥəmmisini eniķlax üqün kəngül ķoydum; xuni bayķidimki, məyli ḥəķķaniy kixi yaki dana kixi bolsun, xundakla ularning barliķ ķiloɣanliri Hudaning ķolididur, dəp bayķidim; insan əzigə muḥəbbət yaki nəprətning kelidioɣanliķini ḥeq bilməydu. Uning aldida ḥərķandak ix boluxi mumkin. 2 Ḥəmmə adəmgə ohxax ixlar ohxax peti kelidu; ḥəķķaniy wə rəzil kixigə, meḥriban kixigə, pak wə napak, ķurbanliķ ķiloɣuqi wə ķurbanliķ ķilmioɣuqioɣimu ohxax ķismət bolidu; yahxi adəmgə ķandak bolsa, gunaḥkaroɣa xundak bolidu; ķəsəm iqküqigə wə ķəsəm iqixtin ķorkķuqioɣimu ohxax bolidu. 3 Mana ḥəmmigə ohxaxla bu ixning kelidioɣanliķi ķuyax astidiki ixlar arisida külpətlik ixtur; uning üstigə, insan balilirining kəngülliri yamanliķķa toloɣan, pütün ḥayatida kənglidə təlwilik turidu; andin ular ölgənlərgə ķoxulidu. 4 Qünki tiriklərgə ķoxuloɣan kixi üqün bolsa ümid bar; qünki, tirik it ölgən xirdin əla. 5 Tiriklər bolsa əzlirining əlidioɣanliķini bilidu; birak ölgənlər bolsa ḥeqnemini bilməydu; ularning ḥeq in'ami yənə bolmaydu; ular ḥətta adəmning esidin kətürülüp ketidu, ķayta kəlməydu. 6 Ularning muḥəbbiti, nəpriti wə ḥəsəthorluķimu alliķaqan yoķaloɣan; ķuyax astida ķilinoɣan ixlarning ḥeqķaysisidin ularning mənggügə ķayta nesiwisi yokтur. 7 Baroɣin, neningni huxallik bilən yəp, xarabingni huxhuyluk bilən iqkin; qünki Huda alliķaqan mundak ķilixingdin razi boloɣan. 8 Kiyim-keqəkliring ḥərdaim ap'ak bolsun, huxbuy may bexingdin kətmisun. 9 Huda sanga ķuyax astida təķsim ķiloɣan bimənə əmrüngning barliķ künliridə, yəni bimənilikтə ətküzgən barliķ künliringdə, səyümlük ayaling bilən billə ḥayattin ḥuzur aloɣin; qünki bu sening ḥayatingdiki nesiwəng wə ķuyax astidiki barliķ tartķan japayingning əjridur. 10 Ķolung tutķanni barliķ küqüng bilən ķiloɣin; qünki sən baridioɣan təḥtisarada ḥeq hizmət, məķsət-pilan, bilim yaki

ḫekmət bolmaydu. (Sheol h7585) 11 Mən zeḫnimni yioɣip, ḳuyax astida kərdumki, musabiḳidə oɣəlibə yəltapanoɣa bolmas, ya jəngdə oɣəlibə palwanoɣa bolmas, ya nan dana kixigə kəlməs, ya bayliḳlar yorutuloɣanlaroɣa kəlməs, ya iltipat bilimliklərgə bolmas — qünki pəyt wə tasadipiyliḳ ularning ḫəmmisigə kelidu. 12 Bərḫək, insanmu əz waḳti-saitini bilməydu; beliḳlar rəḫimsiz toroɣa elinoɣandək, ḳuxlar tapan-tuzaḳḳa ilinoɣandək, bularoɣa ohxax insan baliliri yaman bir kündə tuzaḳḳa ilinidu, tuzaḳ bexioɣa qüxidu. 13 Mən yənə ḳuyax astida danaliḳning bu misalini kərdum, u meni qongḳur təsirləndürdi; 14 Kiqik bir xəḫər bar idi; uningoɣa ḳarxi büyük bir padixaḫ qiḳip, uni ḳorxap, uningoɣa ḫujum ḳilidioɣan yooɣan potəylərni ḳurdi. 15 Biraḳ xəḫərdin namrat bir dana kixi tepilip ḳaldi; u uni əz danaliḳi bilən ḳutuldurdi; biraḳ keyin, ḫeqkim bu namrat kixini esigə kəltürmidi. 16 Xuning bilən mən: «Danaliḳ küq-ḳudrəttin əwzəl» — dedim; biraḳ xu namrat kixining danaliḳi keyin kəzgə ilinmaydu, uning səzliri anglanmaydu. 17 Dana kixining jimjitliḳta eytḳan səzliri əhməḳlər üstidin ḫoḳuḳ sürgüqining warḳiraxliridin eniḳ anglinar. 18 Danaliḳ urux ḳoralliridin əwzəldur; biraḳ bir gunaḫkar zor yahxiliḳni ḫalak ḳilidu.

10 Huddi əlük qiwinlər əttarning ətirini sesitiwetidioɣandək, azraḳḳinə əhməḳliḳ tarazida danaliḳ wə izzət-ḫərməttinmu eoɣir tohtaydu. 2 Danaliḳning kəngli ongoɣa mayil, əhməḳningki soloɣa. 3 Əhməḳ kixi ḫətta yolda mengiwatḳandimu, uning əḳli kəm boloɣaqḳa, u əhməḳ ikənlikini ḫəmmigə ayan ḳilidu. 4 Ḫəkümdarning sanga aqqiḳi kəlsə, ornungdin istepa bərmə; qünki tinq-səwriqanliḳ hata-səwənliktin boloɣan zor hapiliḳni tinqitidu. 5 Ḳuyax astida yaman bir ixni kərdumki, u ḫəkümdardin qiḳḳan bir hata ixtur — 6 əhməḳlər yuḳiri mənsəptə, xuning bilən təng baylar pəs orunda olturidu; 7 mən ḳullarning atḳa mingənlikini, əmirlərning ḳullardək piyadə mangoɣanliḳini kərdum. 8 Orini kolioɣan kixi uningoɣa yiḳilixi mumkin; tamni buzoɣan kixini yilan qeḳixi mumkin; 9 taxlarni yətkigən kixi tax təripidin yarilinixi mumkin; otun yaridioɣan kixi həwpkə uqraydu. 10 Palta gal bolsa, birsi tioɣini bilimisə, paltini küqəp qepixḳa tooɣra kelidu; biraḳ danaliḳ adəmni utuḳ-muwəppəḳiyətkə erixtüridu. 11 Yilan oynitilmay turup, yilanqini qaḳsa, yilanqioɣa nemə payda? 12 Dana kixining səzliri xəpḳətliktur; biraḳ əhməḳning ləwliri əzini yutidu. 13 Səzlirining bexi əhməḳliḳ, ayioɣi rəzil təlwiliktur; 14 əmma əhməḳ yənila gəpni kəpəytidu. Biraḳ ḫeqkim kəlgüsini bilməydu; uningdin keyinki ixlarni kim uningoɣa eytalisun? 15 Əhməḳlər japasi bilən əzlirini upritidu; qünki ular ḫətta xəḫərgə baridioɣan yolnimu bilməydu. 16 I zemin, padixaḫing bala bolsa, əmirliring səḫərdə ziyapət ətküzsə, ḫalingoɣa way! 17 I zemin, padixaḫing mətiwərning ooɣli bolsa wə əmirliring kəyp üqün əməs, bəlki əzini ḳuwwətləx üqün muwapiḳ waḳtida ziyapət ətküzsə, bu sening bəhting! 18 Ḫurunluḳtin əyning torusi oɣulay dəp ḳalidu; ḳollarning boxluḳidin əydin yamoɣur ətidu. 19 Ziyapət külkə üqün təyyarlinar, xarab ḫayatni hux ḳilar; lekin pul ḫəmmə ixni ḫəl ḳilar! 20 Padixaḫḳa lənət ḳilma, ḫətta oyungdimu tillima; ḫujrangdimu baylarni tillima; qünki asmandiki bir ḳux awazingni taritidu, bir ḳanat igisi bu ixni ayan ḳilidu.

11 Nanliringni sularoɣa əwət; kəp künlərdin keyin uni ḳaytidin tapisən. 2 Bir ülüxni yəttə kixigə, səkkizigimu bərgin; qünki yər yüzidə nemə yamanliḳ bolidioɣanliḳini bilməysən. 3 Bulutlar yamoɣuroɣa toloɣan bolsa, əzlirini zemin üstigə boxitidu; dərəh ximal tərəpkə ərülsə, yaki jənub tərəpkə ərülsə, ḳaysi tərəpkə qüxkən bolsa, xu yərdə ḳalidu. 4 Xamalni kəzitidioɣanlar terikqiliḳ ḳilmaydu; bulutlaroɣa ḳaraydioɣanlar orma ormaydu. 5 Sən xamalning yolini bilmigininggdək yaki boyida barning ḫamilisining ustihanlirining baliyatḳuda ḳandaḳ əsidioɣanliḳini bilmigininggdək, sən ḫəmmini yasioɣuqi Hudaning ḳiloɣinini bilməysən. 6 Səḫərdə uruḳungni terioɣin, kəqtimu ḳolungni ixtin ḳaldurma; qünki nemə ixning, u yaki bu ixning paydiliḳ bolidioɣanliḳini wə yaki ḫər ikkisining ohxaxla yahxi bolidioɣanliḳini bilməysən. 7 Nur xerin bolidu, aptapni kərüxmu ḫuzurluḳ ixtur. 8 Xunga birsi kəp yil yaxioɣan bolsa, bularning ḫəmmisidin ḫuzur alsun. Ḫalbuki, u yənə ḳarangoɣuluḳ künlirini esidə tutsun, qünki ular kəp bolidu; kəlgüsidiki ixlarning ḫəmmisi bimənilikturl! 9 Yaxliḳingdin ḫuzur al, i yigit; yaxliḳing künliridə kənglüng əzünggə huxallikni yətküzgəy; kənglüng halioɣini boyiqə wə kəzliring kərgini boyiqə yürgin; biraḳ xuni bilginki, bularning ḫəmmisi üqün Huda seni soraḳḳa tartidu. 10 Əmdi kənglüngdin oɣəxlikni elip taxla, teningdin yamanliḳni neri ḳil; qünki balilik wə yaxliḳmu bimənilikturl.

12 Əmdi yaman künlər bexingoɣa qüxmigüqə, xundakla sən: «Bulardin ḥeq ḥuzurum yoḳtur» degən yillar yeḳinlaxmioɣuqə yaxlikingda Yaratḳuqingni esingdə qing tut; **2** ḳuyax, yorukluḳ, ay wə yultuzlar ḳarangoɣulixip, yamoɣurdin keyin bulutlar ḳaytip kəlmigüqə uni esingdə tutḳin. **3** Xu küni «əyning kəzətqiliri» titrəp ketidu; palwanlar egilidu, əzgüqilər azlikidin tohtap ḳalidu, derizilərdin sirtḳa ḳarap turoɣuqilar oɣuwalixip ketidu; **4** koqioɣa ḳaraydioɣan ixiklər etilidu; tügmənning awazi pəsiydu, kixilər ḳuxlarning awazini anglisila qəqüp ketidu, «nahxiqi ḳizlar»ning sayraxliri sus anglinidu; **5** kixilər egizdin ḳorḳidu, koqilarda wəḥimilər bar dəp ḳorḳup yüridu; badam dərihi qiqəkləydu; qekətkə adəmgə yük bolidu, xindir mewisi solixidu; qünki insan mənggülük makanioɣa ketidu wə xuning bilən təng, matəm tutḳuqilar koqida aylinip yüridu; **6** kümüx tana üzülgüqə, altun qinə qeḳiloɣuqə, aptuwa bulaḳ yenida parə-parə boloɣuqə, ḳudukḳtiki qaḳ kardin qikḳuqə, **7** topa-qang əsli tuprakḳa ḳaytḳuqə, roḥ əzini bərgən Hudaoɣa ḳaytḳuqə — Uni esingdə tutḳin! **8** Bimənilik üstigə bimənilik!» — dəydu ḥekmət toplioɣuqi — «Bimənilik üstigə bimənilik! Ḥəmmə ix bimənilikturˈ» **9** Xuningdək, ḥekmət toplioɣuqi dana bolupla ḳalmastin, u yənə həlkḳə bilim əgitətti; u oylinip, kəp pənd-nəsiḥətlərni tarazioɣa selip, rətləp qikḳti. **10** Ḥekmət toplioɣuqi yeḳimlik səzlərni tepixḳa intilgən; uxbu yeziloɣini bolsa durus, ḥəḳikət səzliridin ibarəttur. **11** Dana kixining səzliri zihḳa ohxaydu, ularning yioɣindisi qing bekitilgən mihtəktur. Ular Birla Padiqi təripidin berilgəndur. **12** Uning üstigə, i ooɣlum, bulardin sirt ḥərḳandaḳ yeziloɣanlardin pəhəs bol; qünki kəp kitablarning yezilixining ayioɣi yoḳ, xuningdək kəp əginix tənni upritidu. **13** Biz pütün ixḳa dikḳət ḳilayli; Hudadin ḳorḳkin wə uning əmr-pərmanlirioɣa əməl ḳiloɣin; qünki bu insanning toluḳ məjburiyitidur; **14** qünki adəm ḳiloɣan ḥərbir ix, jümlidin barliḳ məhpiy ixlar, yahxi bolsun, yaman bolsun, Huda ularning soriḳini ḳilidu.

Küylərning küyi

1 «Küylərning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluk aoʏzi bilən meni səysun; Qünki sening muḫəbbiting xarabtin xerindur. **3** Huxpurakṯur sening ətiriling; Kuyuloʏan purakḳlik may sening namingdur; Xunglaxḳa ḳizlar seni səyidu. Kənglümni əzünggə məḫliya ḳiloʏaysən — Biz sanga əgixip yügürəyli! — Padixaḫ meni əz ḫujrilirioʏa əkirgəy!» **4** «Biz səndin huxal bolup xadlinimiz; Sening muḫəbbətliringni xarabtin artuk əsləp təripləymiz». **5** «Ular seni durusluk bilən səyidu». — «Kara tənlik boloʏinim bilən qiraylikmən, i Yerusalem ḳizliri! Bərḫək, Kedarlikḷarning qedirliridək, Sulaymanning pərdiliridək ḳarimən. **6** Manga tikilip ḳarimanglar, Qünki ḳaridurmən, Qünki aptap meni kəydürdi; Anamning ooʏulliri məndin rənjigən; Xunga ular meni üzümzarlarni bakḳuqi ḳildi; Xunga əz üzümzarimni bakalmioʏanmən». **7** «Ḫəy, jenim səyginim, deginə, Padangni ḳəyərdə bakisən? Uni kün ḳiyamida ḳəyərdə aram aloʏuzisən? Ḫəmraḫliringning padiliri yenida qümpərdilik ayallardək yürüxümning nemə ḫajiti?» **8** «I ḳiz-ayallar arisidiki əng güzili, əgər sən buni bilmisəng, Padamning baskan izlirini besip mengip, Padiqining qediri yenida əz ooʏlakliringni ozukḷanduroʏin». **9** «I səyümlüküm, mən seni Pirəwnning jəng ḫarwilirioʏa ḳetiloʏan bir baytaloʏa ohxattim; **10** Sening məngziliring tiziloʏan munqaklar bilən, Boynung marjanlar bilən güzəldur. **11** Biz sanga kümüx kəzlər ḳuyuloʏan, Altundin zibuzinnətlərni yasap berimiz». **12** «Padixaḫ toy dastihinida olturoʏinida, sumbul məlḫimim purak qaqidu; **13** Mening səyümlüküm, u manga bir monək murməkkidur, U kəkslirim arisida ḳonup ḳalidu; **14** Mening səyümlüküm manga Ən-Gədidiki üzümzarlarda əskən bir oʏunqə henə gülidəktur». **15** «Mana, sən güzəl, amrikim! Mana, sən xundak güzəl! Kəzliring pahtəklərningkidəktur!» **16** «Mana, sən güzəl, səyümlüküm; Bərḫək, yekimlik ikənsən; Bizning orun-kərpimiz yexildur; **17** Əyimizdiki limlar kedir dərihidin, Wasilirimiz arqilardindur.

2 Mən bolsam Xarun otlikidiki zəpiran, halas; Jiloʏilarda əskən bir nilupər, halas!» **2** «Tikənjioʏanlar arisidiki nilupərdək, Mana insan ḳizliri arisida mening amrikim xundaktur!». **3** «Ormandiki dərəhlər arisida əskən alma dərihidək, Ooʏul balilar arisididur mening amrikim. Uning sayisi astida dilim aləmqə səyünüp olturdum; Uning mewisi manga xerin tetidi; **4** U meni xarabhanioʏa elip kirdi; Uning üstümdə kətürgən tuoʏi muḫəbbəttur. **5** Meni kixmix poxkallar bilən ḳuwwətlənglar; Almilar bilən meni yengilandurunglar; Qünki muḫəbbəttin zəiplixip kəttim; **6** Uning sol ḳoli bexim astida, Uning ong ḳoli meni silawatidu. **7** I Yerusalem ḳizliri, Jərənlər wə daladiki marallarning ḫərmiti bilən, Silərgə tapilaymənki, Muḫəbbətning wakit-saiti bolmioʏuqə, Uni oyoʏatmanglar, ḳozoʏimanglar!» **8** «Səyümlükümning awazi! Mana, u keliwatidu! Taoʏlardin səkrəp, Edirlardin oynaklap keliwatidu! **9** Mening səyümlüküm jərən yaki yax buoʏidəktur; Mana, u bizning əyning temining kəynidə turidu; U derizilərdin ḳaraydu, U pənjirə-pənjirilərdin marap bakidu». **10** «Mening səyümlüküm manga səz ḳilip mundak dedi: — «Ornungdin tur, amrikim, mening güzilim, mən bilən kətkin; **11** Qünki mana, ḳix ətüp kətti, Yamoʏur yeoʏip tügidi, u ketip ḳaldi; **12** Yər yüzidə güllər kəründi; Nahxilar sayrax wakti kəldi, Zeminimizda pahtəkning sadasi anglanmakta; **13** Ənjür dərihi ḳixlik ənjürlirini pixurmakta, Üzüm talliri qeqəkləp əz purikini qaqmakta; Ornungdin tur, mening amrikim, mening güzilim, mən bilən kətkin! **14** Aḫ mening pahtikim, Ḳoram tax yeriḳi iqidə, Ḳiya daldisida, Manga awazingni anglatḳaysən, Qünki awazing xerin, jamaling yeḳimliktur!» **15** «Tülkilərni tutuwalayli, Yəni üzümzarlarni buzoʏuqi kiqik tülkilərni tutuwalayli; Qünki üzümzarlirimiz qeqəkliməktə». **16** «Səyümlüküm meningkidur, mən uningkidurmən; U nilupərlər arisida padisini bekiwatidu». **17** «Tang atḳuqə, Kələnggilər ḳeqip yokioʏuqə, Manga ḳarap burulup kəlgin, i səyümlüküm, Ḫijranlik taoʏliri üstidin səkrəp kelidioʏan jərən yaki buoʏidək boloʏin!».

3 «Orun-kərpəmdə yetip, keqə-keqilərdə, Jenimning səyginini izdəp təlmürüp yattim; Izdidim, birak tapalmayttim; **2** Mən ḫazir turup, xəḫərni aylinay; Koqilarda, məydanlarda, Jenimning səyginini izdəymən» — dedim; Izdidim, birak tapalmayttim; **3** Xəḫərni qarlioʏuqi jesəkqilər manga uqridi, mən ulardin: — «Jenimning səyginini kərdünglarmu?» — dəp soridim. **4** — Ulardin ayrilipla jenimning səyginini taptim; Uni anamning əyigə, Əz ḳorsikida meni ḫamilidar boloʏanning ḫujrisioʏa elip kirmigüqə, Uni tutuwelip ḳət'iy ḳoyup bərməyttim». **5** «I Yerusalem ḳizliri, Jərənlər wə daladiki marallarning ḫərmiti

bilən, Silərgə tapilaymənki, Muḥəbbətning waḳitsaiti bolmioɣuqə, Uni oyoɣatmanglar, ḳozoɣimanglar».
6 «Bu zadi kim, qəl-bayawandin keliwatḳan? Istütək tüwrükliridək, Mürməkki ḥəm məstiki bilən puritiloɣan, Ətirpuruxning ḥərhil ipar-ənbərliri bilən puritiloɣan?» **7** «Mana, uning təhtirawani, U Sulaymanning əziningdur; Ətrapida atmix palwan yüridu, Ular Israildiki baturlardindur. **8** Ularning ḥəmmisi əz ḳiliqi tutuḳluḳ, Jəng ḳilixḳa tərbiyilənginlərdur; Tünlərdiki wəswəsilərgə təyyar turup, Ḥəmmisi əz ḳiliqini yanpixioɣa asidu». **9** «Sulayman padixaḥ əzi üqün alaḥidə bir xaḥanə sayiwənlik kariwat yasioɣan; Liwandiki yaoɣaqlardin yasioɣan. **10** Uning tüwrükliri kümüxtin, Yələnqüki altundin, Selinqisi bolsa səsün rəhttin; Iqi muḥəbbət bilən bezəlgən, Yerusalem ḳizliri təripidin. **11** Qiḳinglar, i Zion ḳizliri, Sulayman padixaḥḳa ḳarap beḳinglar, Toy boloɣan künidə, Kəngli huxal boloɣan künidə, Anisi uningoɣa tajni kiygüzgən ḳiyapəttə uningoɣa ḳarap beḳinglar!»

4 «Mana, sən güzəl, səyümlüküm! Mana, sən güzəl! Qümpərdəng kəynidə kəzliring pahtəklərdək ikən, Qaqliring Gilead teoɣi baoɣrida yatḳan bir top əqkilərdəktur. **2** Qixliring yengila yuyuluxtin qiḳḳan ḳirḳiloɣan bir top ḳoylardək; Ularning ḥəmmisi ḳoxkezək tuoɣḳanlardin, Ular arisida ḥeqbiri kəm əməstur. **3** Ləwliring pərəng tal yiptək, Gəpliring yeḳimliḳtur; Qümbiling kəynidə qekiliring parqə anardur. **4** Boynung bolsa, Ḳoralhana boluxḳa təyyarlioɣan Dawutning munaridəktur, Uning üstigə ming ḳalḳan esiḳliḳtur; Ularning ḥəmmisi palwanlarning siparliridur. **5** Ikki kəksüng huddi ikki maraldur, Nilupər arisida ozuḳliniwatḳan jərənning ḳoxkezəkliridəktur; **6** Tang atḳuqə, Kələnggilər ḳeqip yoḳioɣuqə, Mən əzümni murməkkə teoɣioɣa, Məstiki dəngigə elip ketimən. **7** Sən pütünləy güzəl, i səyümlüküm, Səndə ḥeq daoɣ yoḳtur». **8** «Liwandin mən bilən kəlgin, i jərəm, Mən bilən Liwandin kəlgin — Amanaḥ qoḳḳisidin ḳara, Senir ḥəm Ḥərmon qoḳḳiliridin, Yəni xirlar uwiliridin, Yilpizlarning taoɣliridin ḳara!» **9** «Sən kənglümni alamət səyündürdüng, i singlim, i jərəm, Kəzüngning bir ləp ḳilip ḳarixi bilən, Boynungdiki marjanning bir tal ḥalḳisi bilən, Kənglümni səyündürdüng. **10** Sening muḥəbbiting nemidegən güzəl, I singlim, i jərəm! Sening muḥəbbətliring xarabtin xunqə xerin! Sening ətirliringning puriḳi ḥərḳandaḳ tetitḳudin pəyzidur! **11** Ləwliring, i jərəm, ḥərə kənikidək temitidu, Tiling astida bal wə süt bar; Kiyim-keqəkliringning puriḳi Liwanning puriḳidur; **12** Sən peqətləngən bir baoɣdursən, i singlim, i jərəm! Etiklik bir bulaḳ, yepiḳlik bir fontandursən. **13** Xahliring bolsa bir anarlik «Erən baoɣqisi»dur; Uningda ḳimmətlik mewilər, Henə sumbul əsümlükliri bilən, **14** Sumbullar wə iparlar, Kalamus wə ḳowzaḳdarqin, Ḥərhil məstiki dərəhliri, Murməkkə, muəttər bilən ḥəmmə esil tetitḳular bar. **15** Baoɣlarda bir fontan sən, Ḥayatlik sulirini beridioɣan, Liwandin aḳidioɣan bir bulaḳsən». **16** «Oyoɣan, ximaldiki xamal; Kəlgin, i jənubtiki xamal! Mening beoɣim üstidin uqup ətkəy; Xuning bilən tetitḳuliri sirtḳa puraḳ qaqidu! Səyümlüküm əz beoɣioɣa kirsun! Əzining ḳimmətlik mewilirini yesun!»

5 «Mən əz beoɣimoɣa kirdim, Mening singlim, mening jərəm; Murməkkəmni tetitḳulirim bilən yioɣdim, Ḥərə kənikimni ḥəsilim bilən yedim; Xarabimni sütlirim bilən iqtim». «Dostlirim, yənglar! Iqinglar, kənglünglər halioɣanqə iqinglar, i axiḳməxuḳlar!» **2** «Mən uhlawatattim, biraḳ kənglüm oyoɣaḳ idi: — — Səyümlükümning awazi! Mana, u ixikni ḳeḳiwatidu: — — «Manga eqip bər, i singlim, i amriḳim; Mening pahtikim, mening oɣubarsizim; Qünki bexim xəbnəm bilən, Qaqlirim keqidiki nəmlik bilən ḥəl-ḥəl bolup kətti!» **3** «Mən təxək kiyimlirimni seliwətkən, Ḳandaḳmu uni yənə kiyiwalay? Mən putlirimni yudum, Ḳandaḳmu ularni yənə buloɣay?» **4** Səyümlüküm ḳolini ixik təxükidin tiḳti; Mening iq-baoɣrilirim uningoɣa təlmürüp kətti; **5** Səyümlükümgə eqixḳa ḳoptum; Ḳollirimdin murməkki, Barmaḳlirimdin suyuḳ murməkki temidi, Taḳaḳning tutḳuqliri üstigə temidi; **6** Səyümlükümgə aqtim; Biraḳ səyümlüküm burulup, ketip ḳaloɣanidi. U səz ḳiloɣanda roḥim qiḳip kətkənidi; Uni izdidim, biraḳ tapalmidim; Uni qaḳirdim, biraḳ u jawab bərmidi; **7** Xəḥərni aylinidioɣan jesəkqilər meni uqritip meni urdi, meni yarilandurdi; Sepillardiki kəzətqilər qümpərdəmni məndin tartiwaldi. **8** I Yerusalem ḳizliri, səyümlükümni tapsanglar, Uningoɣa nemə dəysilər? Uningoɣa, səygining: «Mən muḥəbbətin zəiplixip kəttim! — dedi, dənglar». **9** «Sening səyümlüküngning baxḳa bir səyümlüktin ḳandaḳ artuḳ yeri bar, I, ayallar arisidiki əng güzili? Sening səyümlüküngning baxḳa bir səyümlüktin ḳandaḳ artuḳ yeri bar? — Sən bizgə xundaḳ tapilioɣanoɣu?». **10** «Mening səyümlüküm ap'aḳ wə parḳiraḳ, yürəklik əzimət, On ming arisida

tuoɳdək kərünərliktur; 11 Uning bexi sap altundindur,
Budur qaqliri atning yaylidək, Taoɳ ḳaoɳisidək ḳara.
12 Uning kəzliri ekinlar boyidiki pahtəklərdək, Süt
bilən yuyuloɳan, Yarixikida ḳoyuloɳan; 13 Uning
məngziliri bir təxtək puraḳlik əsümlüktəktur; Ayniоɳan
yeḳimlik güllüktək; Uning ləwliri nilupər, Ular suyuḳ
murməkkini temitidu; 14 Uning ḳolliri altun turubilar,
Iqigə beril yaḳutlar ḳuyuloɳan. Ḳorsiḳi nəḳixlik pil
qixliridin yasaloɳan, Kək yaḳutlar bilən bezəlgən.
15 Uning putliri mərmər tüwrüklər, Altun üstigə
tikləngən. Uning salapiti Liwanningkidək, Kedir
dərəhliridək kərkəm-ḥəywətliktur. 16 Uning aoɳzi
bəkmu xerindur; Bərḥək, u pütünləy güzəldur; Bu
mening səyümlüküm, — Bərḥək, bu mening amriḳim,
I Yerusalem ḳizliri!»

6 «Sening səyümlüküng nəgə kətkəndu, Ḳiz-
ayallar arisida əng güzəl boloɳuqi? Sening
səyümlüküng ḳəyərgə burulup kətti? Biz sən bilən
billə uni izdəyli!» 2 «Mening səyümlüküm əz
beoɳioɳa qüxti, Tetitḳu otyaxliḳlaroɳa qüxti. Baoɳlarda
ozuḳlinixḳa, Nilupərlərni yioɳixḳa qüxti. 3 Mən
mening səyümlükümningkidurmən, Wə səyümlüküm
meningkidur; U əz padisini nilupərlər arisida baḳidu»
4 «Sən güzəl, i səyümlüküm, Tirzaḥ xəḥiridək
güzəl; Yerusalemdək yeḳimlik, Tuoɳlarni kətürgən
bir ḳoxundək ḥəywətliktursən; 5 Aḥ, kəzliringni
məndin kətküzgin! Qünki ular mening üstümdin oɳalib
keliwatidu; Qaqliring Gilead teoɳi baoɳrida yatḳan
bir top əqkilərdəktur. 6 Qixliring yengila yuyuluxtin
qikḳan ḳirḳiloɳan bir top ḳoylardək; Ularning ḥəmmisi
ḳoxkezək tuoɳḳanlardindur; Ular arisida ḥeqbiri kəm
əməstur; 7 Qümbiling kəynidə qekiliring parqə
anardur. 8 Atmix hanix, səksən kenizəkmu bar;
Ḳizlar sanaḳsiz; 9 Biraḳ mening pahtikim, oɳubarsizim
bolsa birdinbirdur; Anisidin tuoɳuloɳanlar iqidə
təngdaxsiz boloɳuqi, Өzini tuoɳḳuqining talliоɳinidur.
Ḳizlar uni kərüp, uni bəḥtlik dəp ataxti, Hanixlar
wə kenizəklərmu kərüp uni mahtaxti». 10 «Tang
səḥər jaḥanoɳa ḳarioɳandək, Aydək güzəl, aydingdək
roxən, Illiḳ ḳuyaxtək yoruḳ, Tuoɳlarni kətürgən
ḳoxunlardək ḥəywətlik boloɳuqi kimdur?» 11
«Meoɳizlar beoɳioɳa qüxtüm, Jiloɳidiki gül-giyaḥlarni
kərüxkə, Üzüm telining bihlioɳan-bihlimioɳanlikini
kərüxkə, Anarlarning qeqəkligən-qeqəklimigənlikini
kərüxkə; 12 Biraḳ bilə-bilməy, Jenim meni kətürüp,
Esil həlḳimning jəng ḥarwiliri üstigə ḳoyoɳanikən».
13 «Ḳaytḳin, ḳaytḳin, i Xulamit — Ḳaytḳin, ḳaytḳin,
bizning sanga ḳarioɳumiz bardur!» «Silər Xulamitning
nemisigə ḳarioɳunglar bar?» «“Ikki bargaḥ” ussuloɳa
qüxkən waḳtidikidək uningoɳa ḳaraymiz!»

7 «I xaḥzadining ḳizi, Kəxliringdə sening ḳədəmliring
nemidegən güzəl! Toloɳioɳan yampaxliring
gəḥərlərdək, Qewər ḥünərwən ḳolining ḥüniridur.
2 Kindiking yumulaḳ bir ḳədəḥtur; Uning əbjəx
xarabi kəm əməs; Ḳorsiḳing buoɳday dəwisidur,
Ətrapioɳa nilupərlər olixidu. 3 Ikki kəksüng ikki
maraldək, jərənning ḳoxkezikidur; 4 Boynung pil
qixliridin yasaloɳan munardur; Kəzliring Bat-Rabbim
ḳowuḳi boyidiki Ḥəxbon kəlqəkliridək, Burnung
Dəməxḳḳə ḳaraydioɳan Liwan munaridəktur; 5
Üstüngdə bexing Karməl teoɳidək turidu; Bexingdiki
ərümə qaqliring səsün rəngliktur, Padixaḥ büdür
qaqliringning məḥbusidur. 6 I səyginim, ḥuzurlar
üqün xunqə güzəl, xunqə yeḳimlikṭursən! 7
Sening boyung palma dərihidək, Kəksüng üzüm
oɳunqiliridəktur. 8 Mən: — «Palma dərihi üstigə
qikimən, Xahlirini tutup yamiximən; Kəksiliring
dərwəkə üzüm tal oɳunqiliridək, Burnungning
puriḳi almilardək, tanglayliringning təmi əng esil
xarabdəktur...». 9 «...mening səyümlükümning gelidin
silik ətüp, Ləwlər, qixlardin teyilip qüxsun...! 10
Mən mening səyümlükümningkidurmən, Uning
təḳazzasi manga ḳaritilidu». 11 «I səyümlüküm,
keləyli, Etizloroɳa qikayli; Yezilarda tünəp keləyli, 12
Üzümzarlikḳa qikixḳa baldur orundin turayli, Üzüm
tallirining bihlioɳan-bihlimioɳanlikini, Qeqəklərning
eqiloɳan-eqilmioɳanlikini, Anarlarning bərḳ uroɳan-
urmioɳanlikini kərəyli; Axu yərdə muḥəbbətlirimni
sanga beoɳixlaymən. 13 Muḥəbbətgüllər axu yərdə əz
purikini puritidu; Ixiklirimiz üstidə ḥərhil esil mewə-
qiwilər bardur, Yengi ḥəm konimu bardur; Sən üqün
ularni toplap təyyarlidim, i səyümlüküm!»

8 «Aḥ, apamning kəksini xorioɳan inimdək
bolsang’idi! Seni talada uqritar bolsam, səyəttim,
Wə ḥeqkim meni kəmsitməytti. 2 Mən seni
yetəkləyttim, Apangning əyigə elip kirəttim; Sən
manga təlim berətting; Mən sanga tetitḳu xarabidin
iqküzəttim; Anarlirimning xərbitidin iqküzəttim.
3 Uning sol ḳoli bexim astida bolatti, Uning ong
ḳoli meni silaytti!». 4 «Silərgə tapilaymənki, i
Yerusalem ḳizliri — «Uning waḳit-saiti bolmioɳuqə,
Silər muḥəbbətni oyoɳatmanglar, ḳozoɳimanglar!» 5
«Daladin qikiwatḳan bu zadi kim? Өz səyümlükigə

yəlinip?» «Mən alma dərihi astida seni oyoɣatqanidim; Axu yərdə apang toloɣaq yəp seni dunyaoɣa qikaroɣanidi; Axu yərdə seni tuoɣquqi toloɣaq yəp seni qikaroɣanidi». **6** «Meni kənglünggə məhürdək, Bilikinggə məhürdək basqaysən; Qünki muhəbbət ələmdək küqlüktur; Muhəbbətning qizoɣinixi təhtisaradək rəhimsiz; Uningdin qikqan ot uqqunliri, — Yahning dəhxətlik bir yalqunidur! **(Sheol h7585)** **7** Kəp sular muhəbbətni əqürəlməydu; Kəlkünlər uni oɣərq qilalmaydu; Birsi: «Əy-təəlluqatlirimning həmmisini berip muhəbbətkə eriximən» desə, Undaqta u adəm kixining nəziridin pütünləy qüxüp ketidu». **8** «Bizning kiqik singlimiz bardur, Biraq uning kəksi yoqtur; Singlimizoɣa əlqilər kəlgən künidə biz uning üqün nemə qilimiz?» **9** «Əgər u sepil bolsa, Biz uningoɣa kümüx munar salimiz; Əgər u ixik bolsa, Biz uni kedir tahtaylar bilən qaplaymiz». **10** «Əzüm bir sepildurmən, Həm mening kəksilirim munarlardəktur; Xunga mən uning kəz aldida hatirjəmlik tapqan birsidək boldum». **11** «Sulaymanning Baal-Hamonda üzümzari bar idi, Üzümzarini baoɣwənlərgə ijarigə bərdi; Ularning həmmisi mewisi üqün ming tənggə apirip berixi kerək idi; **12** Əzümning üzümzarim mana mening aldimda turidu; Uning ming tənggisi sanga bolsun, i Sulayman, Xuningdək ikki yüz tənggə mewisini baqquqilaroɣa bolsun». **13** «Həy baoɣlarda turoɣuqi, Həmrahlar awazingni angliɣusi bar; Mangimu uni anglatquzoɣaysən». **14** «I səyümlüküm, tez bolə, Jərən yaki yax buoɣidək bol, Tetitqular taoɣliri üstidə yügürüp!»

Yəxaya

1 Uzziya, Yotam, Aḥaz wə Ḥəzəkiyalar Yəhudaoɣa padixaḥ boloɣan waḳitlarda, Yerusalem wə Yəhuda tooɣrisida, Amozning ooɣli Yəxaya kərgən oɣayibanə wəḥiy-alamətlər: — **2** «I asmanlar, anglanglar! I yər-zemin, ḳulaḳ sal! Qünki Pərwərdigar səz eytti: — «Mən balilarni bekip qong ḳildim, Birak ular Manga asiyliḳ ḳildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Exəkmu hojayinining okuriɣa [mangidioɣan yolni] bilidu, Birak Israil bilməydu, Өz həlḳim ḥeq yorutuloɣan əməs. **4** Aḥ, gunaḥkar «yat əl», Kəbiḥlikni toplap əzigə yükligən həlḳ, Rəzillərning bir nəsli, Nijis bolup kətkən balilar! Ular Pərwərdigardin yiraḳlixip, «Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi»ni kəzigə ilmidi, Ular kəynigə yandi. **5** Nemixḳa yənə dumbalanoɣunglar kelidu? Nemixḳa asiyliḳ ḳiliwerisilər? Pütün baxliringlar aoɣrip, Yürikinglar pütünləy zəiplixip kətti, **6** Bexinglardin ayioɣinglaroɣiqə saḳ yeringlar ḳalmidi, Pəḳət yara-jaraḥət, ixxiḳ wə yiring bilən toldi, Ular tazilanmioɣan, tengilmioɣan yaki ularoɣa ḥeq məlḥəm sürülmigən. **7** Wətininglar qəlləxti; Xəḥərliringlar kəyüp wəyranə boldi; Yər-zemininglarni bolsa, yatlar kəz aldinglardila yutuweliwatidu; U yatlar təripidin dəpsəndə ḳilinip qəllixip kətti. **8** Əmdi üzümzaroɣa selinoɣan qəllidək, Tərhəməḳlikkə selinoɣan kəpidək, Muḥasirigə qüxkən xəḥərdək, Zionning ḳizi zəip ḳalduruldi. **9** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar bizgə azoɣinə «ḳaldisi»ni ḳaldurmioɣan bolsa, Biz Sodom xəḥirigə ohxap ḳalattuḳ, Gomorra xəḥirining ḥalioɣa qüxüp ḳalattuḳ. **10** I Sodomning ḥəkümranliri, Pərwərdigarning səzini anglap ḳoyunglar, «I Gomorraning həlḳi, Hudayimizning ḳanun-nəsiḥitigə ḳulaḳ selinglar! **11** Silər zadi nemə dəp Manga atap nuroɣunlioɣan ḳurbanliḳlarni sunisilər?» — dəydu Pərwərdigar. — «Mən kəydürmə ḳoqḳar ḳurbanliḳinglardin, Bordaḳ malning yaoɣliridin toyup kəttim, Bukilar, paklanlar, tekilərning ḳanliridin ḥeq hursən əməsmən. **12** Silər Mening aldimoɣa kirip kəlgininglarda, Silərdin ḥoyla-aywanlirimni xundaḳ dəssəp-qəyləxni kim tələp ḳiloɣan? **13** Biḥudə «axliḳ ḥadiyə»lərni elip kelixni boldi ḳilinglar, Huxbuy bolsa Manga yirginqlik bolup ḳaldi. «Yengi ay» ḥeytliri wə «xabat kün»lirigə, Jamaət ibadət sorunlirioɣa qaḳirilixlaroɣa — Ḳiskisi, ḳəbiḥliktə ətküzülgən daoɣduoɣiliḳ yioɣilixlaroɣa qidioɣuqilikim ḳalmidi. **14** «Yengi ay» ḥeytinglardin, bekitilgən ḥeyt-bayriminglardin ḳəlbim nəprətlinidu; Ular manga yük bolup ḳaldi; Ularni kətürüp yürüxtin qarqap kəttim. **15** Ḳolunglarni kətürüp duaoɣa yayoɣininglarda, Kəzümni silərdin elip ḳaqimən; Bərḥəḳ, kəpləp dualarni ḳiloɣininglarda, anglimaymən; Qünki ḳolliringlar ḳanoɣa boyaldi. **16** Өzünglarni yuyup, paklininglar; Ḳilmixliringlarning rəzillikini kəz aldimdin neri ḳilinglar, Rəzillikni ḳilixtin ḳolunglarni üzünglar; **17** Yahxiliḳ ḳilixni əgininglar; Adilliḳni izdənglar, Zomigərlərgə tənbiḥ beringlar, Yetim-yesirlərni naḥəḳliḳtin halas ḳilinglar, Tul hotunlarning dəwasini soranglar. **18** Əmdi kelinglar, biz munazirə ḳilixayli, dəydu Pərwərdigar, Silərning gunaḥinglar ḳip-ḳizil bolsimu, Yənila ḳardək aḳiridu; Ular ḳizil ḳuruttək toḳ ḳizil bolsimu, Yungdək ap'aḳ bolidu. **19** Əgər itaətmən bolup, anglisanglar, Zemindiki esil məḥsulattin bəḥrimən bolisilər; **20** Birak rət ḳilip yüz ərisənglar, Ḳiliq bilən ujukturulisilər» — Qünki Pərwərdigar Өz aoɣzi bilən xundaḳ degən. **21** Sadiḳ xəḥər ḳandaḳmu paḥixə bolup ḳaldi!? Əslidə u adalət bilən toloɣanidi, Ḥəḳḳaniyliḳ uni makan ḳiloɣanidi, Birak ḥazir ḳatillar uningda turuwatidu. **22** Kümüxüng bolsa daxḳaloɣa aylinip ḳaldi, Xarabingoɣa su arilixip ḳaldi; **23** Əmirliring asiyliḳ ḳiloɣuqilar, Ooɣrilaroɣa ülpət boldi; Ularning ḥərbiri parioɣa amraḳ bolup, Sooɣa-salamlarni kəzləp yürməktə; Ular yetim-yesirlər üqün adalət izdiməydu; Tul hotunlarning dəwasi ularning aldioɣa yətməydu. **24** Xunga — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigar — Yəni Israildiki ḳudrət Igisi eytidu: — Mən küxəndilirimni [jazalap] puhadin qiḳimən, Düxmənlirimdin ḳisas alimən; **25** Ḳolumni üstünggə təgküzüp, Seni tawlap, səndiki daxḳalni təltəküs tazilaymən, Səndiki barliḳ arilaxmilarni elip taxlaymən. **26** Ḥəkümran-soraḳqiliringlarni awwalḳidək, Məslihətqiliringlarni dəsləptikidək ḥaloɣa kəltürimən. Keyin sən «Ḥəḳḳaniyliḳning Makani», «Sadiḳ Xəḥər» — dəp atilisən. **27** Əmdi Zion adilliḳ bilən, Wə uningoɣa ḳaytip kəlgənlər ḥəḳḳaniyliḳ bilən ḳutḳuzulup ḥər ḳilinidu. **28** Birak asiylar wə gunaḥkarlar birdək ujukturulidu, Pərwərdigardin yüz ərigüqilər bolsa ḥalak bolidu. **29** Xu qaoɣda silər təxna boloɣan dub dərəhliridin nomus ḳilisilər, Talliɣan baoɣlardin hijil bolisilər. **30** Qünki əzünglar huddi yopurmaḳliri ḳurup kətkən dub dərihidək, Susiz ḳuruḳ bir baoɣdək bolisilər. **31** Xu küni küqi barlar otḳa xam piliki, Ularning əjri bolsa, uqḳun bolidu; Bular ḥər

ikkisi tängla köyüp ketidu, Ularni əqürüxkə ḥeqkim qiḳmaydu.

2 Bular Amozning oоli Yəxaya Yerusalem wə Yəḥuda tooрisida kərgən kalamdur: — **2** Ahir zamanlarda, Pərwərdigarning əyi jaylaxḳan taoɳ taoɳlarning bexi bolup bekitilidu, Ḥəmmə dəng-egizlktin üstün ḳilip kətürülidu; Barliḳ əllər uningoɳa ḳarap eḳip kelixidu. **3** Nuroɳun həlḳ-millətlər qiḳip bir-birigə: — «Kelinglar, biz Pərwərdigarning teoɳioɳa, Yaḳupning Hudasining əyigə qiḳḳayli; U Өz yolliridin bizgə əgitidu, Biz Uning tərikiliridə mangimiz» — deyixidu. — Qünki ḳanun-yolyoruḳ Ziondin, Pərwərdigarning səz-kalami Yerusalemdin qiḳidioɳan bolidu. **4** U əllər arisida ḥəküm qiḳiridu, Nuroɳun həlklərning ḥəḳ-naḥəklirigə kesim ḳilidu; Buning bilən ular ḳiliqlirini sapan qixliri, Nəyzilirini oroɳaḳ ḳilip soḳuxidu; Bir əl yənə bir əlgə ḳiliq kətürməydu, Ular ḥəm yənə uruxni əgənməydu. **5** — «I Yaḳup jəmətidikilər, Kelinglar, Pərwərdigarning nurida mangayli!». **6** — Sən Өz həlḳing boloɳan Yaḳup jəmətini taxlap ḳoydung; Qünki ular xərḳtiki hurapatlar bilən tolduruldi; Ular Filistiylərdək pal salidu; Ular qətəlliklər bilən ḳol tutuxidu; **7** Zemini bolsa altun-kümüxkə tolup kətti; Baylikliri tügimәs; Yər-zemini atlaroɳimu tolup kətti, Jəng ḥarwiliri ḥəm tügimәs; **8** Zemini butlar bilənmu liḳ bolup kətti; Ular өz ḳolliri bilən yasioɳanlirioɳa, Barmakliri bilən xəkilləndürgənlirigə səjdə ḳilixidu. **9** Xuning bilən puḳralar egildürülidu, Mətiwərlərmu təwən ḳilinidu; Sən ularning ḳəddini ruslimaysən ḥəm ḥeq kəqürüm ḳilmaysən. **10** Əmdi Pərwərdigarning wəḥxitidin, Ḥəywisining xan-xəripidin өzüngni ḳaqur, [Hada] taxlar iqigə kiriwal, Topa-qanglar iqigə məküwal! **11** Qünki adəmning təkəbbur kəzliri yərgə ḳaritilidu, Insanlarning ḥakawurluḳi pəs ḳilinidu; Xu künidə yaloɳuz Pərwərdigarla üstün dəp mədḥiyilinidu. **12** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigarning xundaḳ bir küni təyyar turidu: — Xu küni ḥərbir təkəbbur wə məmədanlarning üstigə, Өzini yuḳiri sanioɳanlarning üstigə qüxidu (Xuning bilən ularning ḥəmmisi pəs ḳilinidu!), **13** Xuningdək Liwanning egiz, pələkkə yetidioɳan barliḳ kedir dərəhlirining üstigə, Baxandiki barliḳ dub dərəhlirining üstigə, **14** Egiz taoɳlarning ḥəmmisigə, Yuḳiri kətürülgən barliḳ dənglərning üstigə, **15** Ḥərbir ḥəywətlik munarning üstigə, Ḥərbir mustəḥkəm sepilning üstigə, **16** Tarxixtiki ḥərbir soda kemisining üstigə, Xundaḳla barliḳ güzəl kemə gəwdisining üstigə xu küni qüxüxkə təyyar turidu. **17** Adəmlərning kərəngliki təwən ḳilinip qüxürülüp, Insanlarning təkəbburliḳi pəs ḳilinidu, Xu künidə yaloɳuz Pərwərdigarla üstün dəp mədḥiyilinidu. **18** Butlar bolsa ḥəmmisi kəzdin yoḳilidu. **19** Pərwərdigar yərni dəḥxətlik silkindürüxkə ornidin turidioɳan qaoɳda, Ular өzlirini Uning wəḥxitidin, Uning ḥəywisining xan-xəripidin ḳaqurup, Hada tax oɳarlirining iqigə, Yər yüzidiki əngkürlərgə kiriwalidu; **20** Xu künidə kixilər өzigə qoḳunuxḳa yasioɳan kümüx butliri wə altun butlirini ḳarioɳu qaxḳanlaroɳa wə xəpərənglərgə taxlap beridu; **21** Pərwərdigar yərni dəḥxətlik silkindürüxkə ornidin turidioɳan qaoɳda, Ular өzlirini Uning wəḥxitidin, Uning ḥəywisining xan-xəripidin ḳaqurup, Hada tax qaklirining iqigə, Yarlarning yeriḳlirioɳa kiriwalidu; **22** Ümidinglarni nəpisi dimioɳidila turidioɳan insandin üzünglar, Qünki insan zadi nemə idi?!

3 Qünki, ḳara! Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Rəb Pərwərdigar, Yerusalem wə Yəḥudaoɳa ḳuwwət wə yələnqük boloɳan [barliḳ nərsilərni yoḳ ḳilidu], — Yəni ḳuwwət boloɳan pütkül ax-nan, Yələnqük boloɳan ḥəmmə su, **2** Palwan wə ləxkər, Sotqi wə pəyoɳəmbər, Palqi wə aḳsaḳal, **3** Əllik bexi, mətiwər wə məsliḥətqi, Ḥünərwən ustilar wə jadu ḳiloɳuqilarni yoḳ ḳilidu. **4** — «[Ularning ornioɳa] yaxlarni əmәldar ḳilimən, Bəthuy balilar ularning üstidin idarə ḳilidu. **5** Puḳralar bir-birini ezidu, Ḥərbiri ḳoxnisi təripidin ezilidu; Balilar ḳerilaroɳa, Muttəḥəmlər mətiwərlərgə ədəpsizlik ḳilidu; **6** Xu küni birsi ata jəmətidiki ḳerindixini tutuwelip, uningoɳa: — «Sizning kiyim-keqikingiz bar; bizgə yetəkqi bolung, bu harabilər ḳolingiz astida bolsun», — dəydu; U jawabən ḳolini kətürüp [ḳəsəm iqip]: «Dərdinglaroɳa dərman bolalmaymən; Өyümdimu ya ax-nan ya kiyim-keqək yoḳ; Meni həlḳḳə yetəkqi ḳilmanglar!» — dəydu. **8** Qünki Yerusalem putlixidu-qüxkünlixidu, Yəḥuda bolsa yiḳilidu; Səwəbi, ularning tili wə illətliri Pərwərdigaroɳa ḳarxi qiḳip, Xərəp Igisining kəzliri aldida isyankarliḳ ḳildi. **9** Ularning qirayi өzlirigə ḳarxi guwaḥliḳ beridu; Ular Sodom xəḥiridək gunaḥini ḥeq yoxurmay, Oquḳ-axkara jakarlaydu. Ularning jenioɳa way! Ular yamanlikni өz bexioɳa qüxürgən! **10** Ḥəḳḳaniylaroɳa eytḳinki, Ular aman-esənliktə turidu, Ular өz əmllirining mewisini yəydu; **11** Rəzillərgə way! Bexioɳa yamanliḳ qüxidu, Qünki өz ḳoli bilən ḳiloɳanliri өzigə yanidu. **12** Mening

həlkimdə bolsa, balilar ularni har kilidu, Ayallar ularni idarə kilidu; I həlkim! Silərni yetəkləwatkanlar silərni azduridu, Ular mangidioɣan yolliringlarni yok kilidu. 13 Pərwərdigar Өz dəwasini soraxka orun alidu, Həlk-millətlər üstidin ḥəküm kikirixka ərə turidu; 14 Pərwərdigar Өz həlkining akṣakalliri wə əmirliri bilən dəwalixip, ularoɣa: — Üzümzarni yəp tügətkənlər silər өzünglar, Ajiz məminlərdin aloɣan olja eyünglarda yatidu, dəydu. 15 — Silərning həlkimni axundak ezip, Ajiz məminlərning yüzlirigə dəssəp zadi nemə kiloɣininglar? — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigar. 16 Pərwərdigar yənə mundak dedi: — «Zion kiz-ayalliri təkəbburluk kilip, Kax-kirpiklirini süzüp, Kəzlirini oynitip, naz kilip taytanglixip, Putlirini jildirlitip mengip yürixidu; 17 Xunga Rəb Zion kiz-ayallirining bax qokkilirini taz kilidu, Pərwərdigar ularning uyat yərlirini eqiwetidu». 18 Axu küni Rəb ularni güzəllikidin məḥrum kilidu; — Ularning oxuk jildirakliri, Bax jiyəklirini, ay xəkillik marjanlirini, 19 Ḥalkilirini, biləzüklirini, qümpərdə-qaqwanlirini, 20 Romallirini, oxuk zənjirlirini, potilirini, ətirdanlirini, tiltumarlirini, 21 Üzüklirini, burun ḥalkilirini, 22 Ḥeytlik tonlirini, yopuklirini, pürkənjilirini, ḥəmyanlirini, 23 Əynəklirini, ap'ak iq kəynəklirini, səllilirini wə tor pərdilirining ḥəmmisini elip taxlaydu. 24 Əmdi xundak boliduki, ətir purikining ornioɣa bətbuyluk; Potining ornida aroɣamqa, Qiraylik yasioɣan qaqlirining ornida taz bexi, Kelixkən tonning ornida bəz rəhtlər, Güzəllikining ornida daoɣmal tamoɣisi bolidu. 25 Sening yigitliring kiliqlinip, Baturliring jəngdə yikilidu. 26 [Zionning] kowukliri zar kətürüp matəm tutidu; U yalingaqlanoɣan ḥalda yərgə olturup kalidu.

4 Xu küni yəttə ayal bir ərni tutuwelip, uningdin: — «Biz өz nenimizni yəymiz, өz kiyim-keqəklirimizni kiyimiz; pəkət bizni rəswaliktin halas kilix üqün, bizni namingizoɣa təwə kilixingizni ətünimiz!» — dəydu. 2 Xu küni «Pərwərdigarning xehi» uning güzəlliki ḥəm xəripini kərsətküqi bolidu, Zemin bərgən mewə bolsa, Keqip kutuloɣan Israildikilərgə xəḥrət wə güzəllik kəltüridu. 3 Ḥəm xundak ix boliduki, Zionda kaloɣanlar, Yerusalemda tohtitiloɣanlar, Yəni Yerusalemda ḥayat dəp tizimlanoɣanlarning ḥəmmisi pak-mukəddəs dəp atilidu. 4 Xu qaoɣda Rəb adalət yürgüzgüqi roḥ ḥəm kəydürgüqi roḥ bilən, Zion kizlirining pasiklikini yuyup, Yerusalemning kan daoɣlirini tazilaydu. 5 Xu qaoɣda Pərwərdigar kündüzdə Zion teoɣidiki ḥərbir өy, Xundakla barlik ibadət sorunlarning üstigə is-tütək wə bulut, Kəqtə bolsa ot yalkunining julasini yaritidu; Qünki xan-xərəpning üstidə sayiwən bar bolidu. 6 Xu küni, kündüzdə tomuz issikka sayə kilidioɣan, Hətərdin panaḥlinidioɣan, boran-yamoɣurlaroɣa dalda bolidioɣan bir sayiwənlik kəpə bolidu».

5 Mən өz səygən yarimoɣa, Mening səyümlüküm üqün өz üzümzari tooɣuluk bir küy eytip berəy; Səyümlükümning munbət bir dəng üstidə üzümzari bar idi; 2 U ḥəmmə yerini kolap taxlarni elip taxlidi, Əng esil üzüm teli tikti; U üzümzar otturisioɣa kəzitix munari saldi, Üzümzar iqidimu xarap kəlqiki kazdi, Andin üzümdin yahxi ḥosul kütti; Birak buning ornioɣa, üzümzar aqqik üzümlərnila bərdi. 3 Keni, i Yerusalemdikilər wə Yəḥudaning adəmliri, Mən bilən üzümzarimning otturisidin ḥəküm kikiringlar! 4 Mening üzümzarimda kiloɣudək yənə nemə ixim kaldi? Yahxi üzümlərni kütkinimdə, Nemixka pəkət aqqik üzümnila kikirip bərdi? 5 Əmdi ḥazir Өz üzümzarimni nemə kilidioɣinimni silərgə eytip berəy: — Uning qitlaklirini elip taxlaymən, u yutuwetilidu; Uning tamlirini qekip oɣulitimən, u qəylinidu. 6 Mən uni qəllükkə aylandurimən; Ḥeqkim uni qatap-putap, pərwix kilmaydu; Jioɣanlar wə tikənlər uningda өsüp qikidu; Bulutlaroɣa uning üstigə ḥeq yamoɣur yaoɣdurmanglar dəp buyruymən. 7 Qünki samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning üzümzari — Israil jəməti, Uning huxalliki boloɣan өsümlük bolsa — Yəḥudadikilərdur; U adalət mewisini kütkən, Birak mana əmdi zulum kərdi; Ḥəkkaniylikni kütkən, Birak mana əmdi nalə-pəryad boldi! 8 Həklərgə ḥeq orun kaldurmay өyni-өygə, etizni-etizoɣa ulioɣanlaroɣa way! Өzünglarni yaloɣuz zeminda kaldurmakqimusilər? 9 Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mening kulikimoɣa mundak dedi: — «Kəpligən өylər, Dərwəkə ḥəywətlik, ḥəxəmətlik өylər adəmzatsiz, harab bolidu. 10 Bərḥək, kirik moluk üzümzar pəkət altə küp xarab beridu, Ottuz kürə dan bolsa pəkət üq kürə ḥosul beridu. 11 Məy iqixkə aldirap tang atkanda ornidin turoɣanlaroɣa, Karangoɣu qüxixigə karimay, xarabtin kəyp boloɣuqə besip olturoɣanlaroɣa way! 12 Ularning ziyapətliridə qiltar wə lira, təmbur wə nəy, xarabmu bar; Birak ular Pərwərdigarning kiloɣanlirioɣa wə kol ixlirioɣa ḥeq etiwar kilmaydu. 13 Xu səwəbtin өz həlkim bilimdin həwərsiz boloɣanliki tüpəylidin sürgün bolup ketidu; Esilzadiliri eqirkixip,

Puқraliri ussuzluқtin қurup ketidu. 14 Xunga
təһtisara nəpsini yooɣinitip, Aoɣzini һang aqidu;
Ularning xəһrətliri, top-top adəmliri, қiқas-sürən
kətürgüqiliri wə nəoɣmə oynioɣuqiliri birақla iqigə
qüxüp ketidu. (Sheol h7585) 15 Puқralar egildürülidu,
Mətiwərlərmu təwən қilinidu, Təkəbburlarning kəzliri
yərgə қaritilidu; 16 Birақ samawi қoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar adalət yürgüzginidə
üstün dəp mədһiyilinidu, Pak-muқəddəs boloɣuqi
Təngri һəққaniyliқidin pak-muқəddəs dəp bilinidu.
17 Xu qaoɣda қozilar өz yaylaқlirida turoɣandək
otlaydu, Musapirlarmu baylarning wəyranə өyliridə
ozuқlinidu. 18 Қəbiһlikni aldamqiliқning yipliri
bilən, Gunaһni һarwa aroɣamqisi bilən tartқanlaroɣa
way! 19 Yəni: «[Huda] aldirisun! Ixlirini Өzi ittikrək
ada қilsun, Xuning bilən biz uni kərələymiz!
«Israildiki Muқəddəs Boloɣuqi»ning niyət қiloɣini
yeқinlixip ixқa axuruloɣay, Biz uni biliwalayli!»
— degənlərgə way! 20 Yamanni yahxi, yahxini
yaman degüqilərgə, Қarangoɣuluқni nurning, nurni
қarangoɣuluқning ornioɣa қoyoɣuqilaroɣa, Aqqiқni
tatliқning, tatliқni aqqiқning ornioɣa қoyoɣuqilaroɣa
way! 21 Өzlirini dana dəp qaoɣlioɣanlaroɣa, Өz nəzиridə
өzlirini əқillиқ dəp қarioɣanlaroɣa way! 22 Xarab
iqixkə batur boloɣanlaroɣa, Һarақni əbjəx қilixta
қəһriman boloɣanlaroɣa, 23 Yəni para üqün rəzillərni
aқlap, Xuning bilən һəққaniylarning adalitini rət
қiloɣuqilaroɣa way! 24 Xunga, ot yalқunliri samanlarni
yutuwətkəndək, Yalқunlarda mənggənlər solixip
yoқaloɣandək, Ularning yiltizliri qirip ketidu, Gül-
qeqəkliri qang-tozangdək tozup ketidu; Qünki ular
samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning
yolyoruқ-қanunini qətkə қaққan, Israildiki Muқəddəs
Boloɣuqining səz-kalamini kəzgə ilmioɣanidi. 25
Xunga Pərwərdigarning oɣəzipi Өz həlқigə қarap
қaynaydu, U ularoɣa қarap қolini kətürüp, ularni
urup yiқitidu. Taoɣlar təwrinip ketidu; Өlüklər
əhlətlərdək koqilar otturisida dəwə-dəwə bolidu.
Muxundaқ ixlar bolsimu, Uning oɣəzipi yənila
yanmaydu, Sozoɣan қoli yənila қayturulmay turidu.
26 U yiraқtiki əllərni qaқirip tuoɣni kətüridu, U yər
yüzining qət yaқisidin bir əlni üxқirtip qaқiridu;
Mana ular tezdin aldirap kelidu! 27 Ulardin һeqbiri
qarqap kətməydu, Putlixipmu kətməydu. Һeqbiri
mügdiməydu, uhlimaydu, Baoɣlioɣan bəlwaoɣliridin
һeqbiri boximaydu, Qoruқlirining booɣquqliridin
һeqbiri üzülməydu; 28 Ularning oқliri ittik, Barliқ
oқyalirining kiriqliri tartilip təyyar turidu, Atlirining
tuyaқliri qaқmaқ texidək bolidu, [Jəng һarwilirining]
qaқliri қoyuntazdək aylinidu; 29 Ularning һərkirəxliri
xirningkidək bolidu, Ular arslanlardək һərkirixidu,
Dərwəқə, ular owoɣa erixkəndə oɣaz-oɣuz қilip
һərpiyixidu; Owni қutқuzoɣudək һeqkim bolmay,
Ular uni elip ketidu. 30 Xu küni ular dengizlar
һərkürigəndək owoɣa һərkirixidu; Əgər birərsi yər-
zeminoɣa қarioɣudək bolsa, Pəқət қarangoɣuluқ, dərd-
ələmnila kəridu! Һərқandaқ nur bulut-tuman təripidin
oɣuwalixidu.

6 Uzziya padixaһ aləmdin ətkən yili mən Rəbni
kərdüm; U intayin yuқiri kətürülgən bir təһttə
olturatti; Uning toni muқəddəs ibadəthanioɣa bir
kəlgənidi. 2 Uning üstidə saraflar pərwaz қilip
turatti; Һərbirining altə tal қaniti bar idi; Ikki қaniti
bilən u yüzini yapatti, Ikki қaniti bilən u putini
yapatti, Wə ikki қaniti bilən u pərwaz қilip turatti. 3
Ulardin biri baxқa birsigə: — «Samawi қoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar, muқəddəs, muқəddəs,
muқəddəstur! Barliқ yər yüzi uning xan-xəripigə
toloɣan!» — dəp towlawatatti. 4 Towlioɣuqining
awazidin dərwazining kexəkliri təwrinip kətti, Өy
is-tütək bilən қaplandi. 5 Xuning bilən mən: —
«Өzümgə way! Mən tügəxtim! Qünki mən ləwliri napak
adəmmən һəm napak ləwlik һəlқ bilən arilixip turup,
өz kəzüm bilən Padixaһқa, yəni samawi қoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa қaridim!» — dedim. 6
Xuning bilən saraflardin biri қolida қurbangaһtin bir
qooɣni lahxigiroɣa қisip elip, yenimoɣa uqup kəldi; 7
u uni aoɣzimoɣa təgküzüp: — «Mana, bu ləwliringgə
təgdi; sening қəbiһliking elip taxlandi, gunaһing
kafarət bilən kəqürüm қilindi» — dedi. 8 Andin mən
Rəbning: — «Mən kimni əwətimən? Kim Bizgə wəkil
bolup baridu?» degən awazini anglidim. Xuning bilən
mən: — «Mana mən! Meni əwətkəysən» — dedim. 9
Wə U: «Baroɣin; muxu һəlққə mundaқ dəp eytқin:
— «Silər anglaxni anglaysilər, biraқ qüxənməysilər;
Kərüxni kərüsilər, biraқ bilip yətməysilər. 10 Muxu
һəlқning yürikini tax қiloɣin; Ularning қulaқlirini
eoɣir, Kəzlirini kor қiloɣin; Bolmisa, ular kəzliri bilən
kərələydioɣan, Қuliқi bilən angliyalaydioɣan, Kəngli
bilən qüxinələydioɣan қilinip, Yolidin yandurulup
saқaytiloɣan bolatti». 11 Andin mən: — «Rəb, bu
əһwal қaqanoɣiqə dawamlixidu?» — dəp soriwidim, U
jawabən: — «Ta xəһərlər harab қilinip aһalisiz, Өylər
adəmzatsiz, Zemin pütünləy qəlgə aylinip boloɣuqə, 12

Pərwərdigar adəmlirini yiraqlaroƣa yətkəp, Zemindiki taxliwetilgən yərlər kəp boloƣuqə bolidu» — dedi. **13** «Ḥalbuki, zeminda adəmlərning ondin birila ḳalidu; Ular [zeminoƣa] ḳaytip kelip yənə yutuwetilidu, Kesilgən bir dub yaki arar dərihining kətikidək bolidu; Kətək bolsa «muḳəddəs nəsil» bolur.

7 Yəḥuda padixaḥi Aḥaz (Uzziyaning nəwrisi, Yotamning ooƣli) təhtkə olturoƣan künliridə, mundaḳ ix boldi: — Suriyəning padixaḥi Rəzin wə Israil padixaḥi Rəmaliyaning ooƣli Pikaḥ Yerusalemoƣa ḳarxi jəng ḳildi, lekin üstünlükkə erixəlmidi. **2** Dawutning jəmətigə: — «Suriyə Əfraim bilən ittipaḳlixip birləxmə ḳoxun ḳurdi» — degən həwər kəldi. Xuning bilən padixaḥ jəmətidikilərning kəngli wə həlḳining kəngli ormanlar xamalda silkinip kətkəndək silkinip kətti. **3** Andin Pərwərdigar Yəxayaoƣa mundaḳ dedi: — «Sən wə ooƣlung Xear-Jaxub qiḳip, kir yuoƣuqilarning etizining boyidiki yoloƣa, yuḳiri kəlqək norining bexioƣa berip, axu yərdə Aḥaz bilən kərüxkin. **4** Sən uningoƣa: — «Sən eḥtiyat bilən kənglüngni toḳ tut! Bu ikki kəyməs otḳaxning kətikidin, yəni Rəzin ḥəm Suriyəning wə Rəmaliyaning ooƣlining dəxtiƣəzəpliridin ḳorḳma, yürəkzadi bolup kətmə! **5** Qünki Suriyə, Əfraim wə Rəmaliyaning ooƣli seni ḳəstləp: — **6** «Biz Yəḥudaoƣa besip kirip, parakəndiqilik tuoƣdurup, əzimiz üqün talan-taraj ḳilip, uningoƣa bir padixaḥni, yəni Tabəəlning ooƣlini tikləyli!» degənidi. **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Bu səz aḳmaydu, ḥeq əməlgə axmaydu; **8** Qünki Suriyəning bexi Dəməxḳ xəḥiri wə Dəməxḳ xəḥirining bexi Rəzindur, halas; Wə atmix bəx yil iqidə Əfraim xundaḳ bitqit boliduki, ularni «bir həlḳ» degili bolmaydu; **9** Wə Əfraimning bexi Samariyə xəḥiridur, Samariyə xəḥirining bexi Rəmaliyaning ooƣlidur, halas; Silər bularoƣa ixənmisənglar, mustəḥkəmlənməysilər» — degin». **10** Pərwərdigar yənə Aḥazoƣa səz ḳilip: — **11** «Əzüng üqün bexarət sora; məyli yərning tegidə yaki pələkning ḳəridə bolsun sorawər» — dedi. **(Sheol h7585)** **12** Biraḳ Aḥaz jawabən: «Mən ḥəm sorimaymən ḥəm Pərwərdigarni sinaḳta ḳoymaymən» — dedi. **13** Andin [Yəxaya]: — Əmdi i Dawut jəmətidikilər, anglap ḳoyunglar, adəmlərning səwr-taḳitini ḳoymioƣiningларni az dəp, silər Hudayimning səwr-taḳitinimu ḳoymioƣiliwatamsilər? **14** Xunga Rəb Əzi silərgə bir bexarət beridu: — Mana, pak ḳiz ḥamilidar bolup bir ooƣul tuoƣidu; u uning ismini «Immanuel» dəp ataydu. **15** Yaḥxiliḳni tallap, yamanliḳni rət ḳilixni bilgüqə u pixlaḳ wə bal yəydu. **16** Qünki bu yax bala yaḥxiliḳni tallap, yamanliḳni rət ḳilixni bilgüqə, sən nəprətlinidioƣan bu ikki padixaḥning yər-zeminliri taxlinip ḳalidu. **17** Qünki Pərwərdigar sening wə atangning jəmətigə Əfraim Yəḥudadin ayriloƣan kündin buyan bolup baḳmioƣan ḳattiḳ künlərni qüxüridu. U künlər bolsa Asuriyəning padixaḥidin ibarəttur! **18** Xu küni Pərwərdigar Misirning pinḥan eriḳliridiki paxilarni wə Asuriyədiki ḥərilərni üxḳirtip qaḳiridu; **19** ularning ḥəmmisi kelip ḥərbir hilwət jiloƣilaroƣa, taxlarning ḥərbir araqliroƣa, ḥəmmə yantaḳlaroƣa wə ḥəmmə yaylaḳlaroƣa oƣuzƣidə ḳonuxidu. **20** Axu küni, Rəb Əfrat dəryasining nerisidin ijarigə aloƣan bir ustira bilən, yəni Asuriyə padixaḥi bilən qaq qüxüridu; muxu ustira baxning qeqini, putning tüklirini wə saḳalnimu qüxürüp oƣirdaydu; **21** xu künlərdə bir kixi yax bir siyir wə ikki ḳoy baḳidu, **22** ularning xunqə kəp süt bərginidin u seriḳ may yəydu; dərwəḳə, zeminda ḳaloƣanlarning ḥəmmisi seriḳ may wə bal yəydu. **23** Wə xundaḳ boliduki, ḥər teli bir kümüx tənggigə yaraydioƣan, ming teli bar üzümzarliḳ boloƣan ḥərbir jay jioƣanliḳḳa wə tikkənlikkə aylinip ketidu; **24** Axu yərgə adəmlər pəḳət okya kətürüp kelidu, qünki pütkül zemin jioƣanliḳḳa wə tikənlikkə aylinip ketidu. **25** Ilgiri kətmən qepiloƣan ḥərbir taoƣliḳ jiloƣilaroƣa bolsa, — ular u yərlərgə jioƣanlardin wə tikənlərdin ḳorḳup barmaydu; Bu yərlər pəḳət kalilarni otlitidioƣan, Ḳoylar dəssəpqəyləydioƣan jaylar bolup ḳalidu, halas.

8 Pərwərdigar manga: — «Qong bir tahtayni ḳolungoƣa elip, eniḳ ḥərplər bilən: — «Mahar-Xalal-Hax-Baz» dəp yazoƣin» — dedi. **2** Mən xundaḳ ḳilip əzümgə «ixənqlik guwaḥqilar» süpitidə muxuni hatiriləxkə kaḥin boloƣan Uriya wə Yərəbəḳiyaning ooƣli Zəkəriyani qaḳiriwaldim. **3** Andin mən ayal pəyoƣəmbər bilən billə yattim. Xundaḳ ḳilip u ḥamilidar bolup, bir ooƣul tuoƣdi. Xuning bilən Pərwərdigar manga: — «Uning ismini «Mahar-Xalal-Hax-Baz» dəp atioƣin; **4** qünki bala «Dada, apa» dəp qaḳirixni bilgüqə, Dəməxḳ bayliḳliri wə Samariyədiki olja Asuriyə padixaḥi təripidin bulap elip ketilidu» — dedi. **5** Pərwərdigar yənə manga səz ḳilip mundaḳ dedi: — **6** «Muxu həlḳ Xiloaḥ əstingidiki lərzan eḳiwatḳan sularni rət ḳilip, Ularning ornida Rəzin wə Rəmaliyaning ooƣlidin hursən boloƣaqḳa, **7** Xunga mana, Rəb ularning üstigə dolḳunlap aḳidioƣan, əlwək Əfrat dəryasining sulirini,

— Yəni Asuriyəning padixaḥini toluḳ ḥəywə-xəḥriti bilən elip kelidu; U dəryadək barliḳ eriḳ-əstəngliridin texip ketidu, Ḥəmmə ḳiroɣaḳlirini bəsüp taxlaydu; **8** U taki Yəḥudaoɣiqə xiddət bilən texip, ḥətta boynioɣiqə kelidu; U ḳanatlirini yayoɣanda pütkül zeminingoɣa sayə bolup qüxidu, i Immanuel! **9** — Oɣəzəpliniweringlar, i əllər, birak sundurulisilər! Jaḥanning barliḳ qət jayliri ḳulaḳ selinglar! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar, sundurulisilər! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar, sundurulisilər! **10** Pilaninglarni tüziweringlar, u bikaroɣa ketidu; Məsliḥətinglarni ḳiliweringlar, umu akmaydu; Səwəbi — Immanuel!». **11** Qünki Pərwərdigar küqlük ḳolini manga təgküzüp, Mening bu həlkning yolida mangmasliḳimoɣa yolyoruḳ berip, mundak səz ḳildi: — **12** «Muxu kixilər kəp ixlarda «suyikəst bar» desə, silər bolsanglar «suyikəst bar» dəp yürmənglar; Ularning ḳorkḳinidin silər ḳorkmanglar, Yaki ḥeq wəḥimigə qüxmənglar; **13** Pəḳət samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarnila ḥəmmidin üstün dəp bilinglar; U silərning Ḳorkidioɣininglar bolsun, Silərning wəḥimənglar bolsun! **14** U bir mukəddəs panaḥgaḥ bolidu, Ḥəmdə Israildiki ikki jəmət üqün putlikaxang tax, adəmni yikitidioɣan ḳoram tax, Yerusalemdikilər üqünmu ḳiltak wə tapantuzak bolidu; **15** Ulardin kəplər [Uningoɣa] putlixip, yikilip, yanjilip, ḳiltakḳa qüxüp, əsirgə elinidu». **16** — «Bu guwaḥnamini yəgəp, Təwrat ḳanunini mening muhlislirim arisida peqətləp ḳoyoɣin. **17** Mən bolsam, yüzini Yakup jəmətidin yoxuruwatkan Pərwərdigarni kütimən; Wə mən Uni təlmürüp saḳlaymən. **18** Ḳaranglar, manga wə Pərwərdigar manga bərgən balilaroɣa, Biz Zion teoɣini Өz makani ḳiloɣan samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Israilda namayan ḳiloɣan bexarət wə karamətlərning süpitidurmiz». **19** — Baxḳilar silərgə: — «Biz wiqir-wiqir, gudung-gudung ḳilidioɣan «ərwaḥlarni qaḳiroɣuqi»lar wə dahanlardin yol sorayli» — desə, silər jawab berip: — «Bir həlkning өz Hudasini izdəp yol sorixi kerək əməsmu? Tiriklərning ölüklərdin yol sorixi tooɣrimu?!» — dənglar. **20** — Təwrat ḳanuni wə guwaḥnamə asas ḳilinsun! Muxularni asas ḳilip səz ḳilmisa, ularoɣa tang nuri qüxməydu! **21** Əksiqə, ular ḳisiloɣan, aq ḥalda zeminni kezip yürixidu; aq ḳaloɣan qaoɣda, ular oɣəzəplinip asmanoɣa ḳarap, padixaḥini ḥəm Hudasini ḳaroɣap tillaydu; **22** ular yərgə ḳarisa, mana, japa-muxəkḳət, ḳarangoɣu-zulmət, ḥəsrət-nadamət wə parakəndiqilik turidu; Ular ḳap-ḳarangoɣulukḳa ḥəydiwetilidu.

9 Birak, ḥəsrət-nadamətkə ḳaloɣanlaroɣa zulmət boliwərməydu; U ətkən zamanlarda Zəbulun zeminini wə Naftali zeminini har ḳilduroɣan; Birak kəlgüsidə U muxu yərni, yəni «yat əllərning makani» Galiliyəgə, jümlidin «dengiz yoli» boyidiki jaylar wə Iordan dəryasining ḳarxi ḳiroɣakliriɣa xan-xəḥrət kəltüridu; **2** Ḳarangoɣulukta mengip yürgən kixilər zor bir nurni kərdi; Өlüm sayisining yurtida turoɣuqilaroɣa bolsa, Dəl ularning üstigə nur parlidi. **3** — Sən əlni awuttung, Ularning xadlikini ziyadə ḳilding; Həlklər ḥosul wakitta xadlanoɣandək, Jəng oljisini üləxtürgən wakitta huxallikḳa qəmgəndək, Ular aldingda xadlinip ketidu. **4** Qünki Midiyanning [üstidin oɣəlibə ḳiloɣan] küngə ohxax, Sən uningoɣa selinoɣan boyunturukni, Mürisigə qüxkən əpkəxni, Ularni əzgüqining tayikini sundurup taxliwətting. **5** Qünki [ləxkərlərning] uruxta kiygən ḥərbir ətükliri, Ḳanoɣa miləngən ḥərbir tonliri bolsa pəḳətla ot üqün yekiloɣu bolidu. **6** Qünki biz üqün bir bala tuoɣuldi; Bizgə bir ooɣul ata ḳilindi; Ḥөkümranlik bolsa uning zimmisigə ḳoyulidu; Uning nami: — «Karamət Məsliḥətqi, Ḳudrətlik Təngri, Mənggülük Ata, aman-hatirjəmlik Igisi Xaḥzadə» dəp atilidu. **7** U Dawutning təhtigə olturoɣanda wə padixaḥlikioɣa ḥөkümranlik ḳiloɣanda, Xu qaoɣdin baxlap ta əbədil'əbədgiqə, Uni adalət ḥəm ḥəḳḳaniylik bilən tikləydu, xundakla məzmut saḳlaydu, Uningdin kelidioɣan ḥөkümranlik wə aman-hatirjəmlikning exixi pütməs-tügimәs bolidu. Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning otluk muḥəbbiti muxularni ada ḳilidu. **8** Rəb Yakup jəmətigə bir səz əwətti, U pat arida Israiloɣa qüxidu, **9** Barliḳ həlk, yəni Əfraim wə Samariyədikilər xu [səzning] tooɣrilikini bilgən bolsimu, Lekin kənglidə təkəbburlixip yooɣanlik ḳilip, ular: — **10** — «Hixlar qüxüp kətti, Birak ularning ornioɣa yonuloɣan taxlar bilən ḳayta yasaymiz; Erən dərəhliri kesilip boldi, Birak ularning ornida kedir dərəhlirini ixlitimiz» — deyixidu; **11** Xunga Pərwərdigar Rəzinning küxəndilirini [Israiloɣa] ḳarxi küqləndürdi, [Yakupning] düxmənlirini ḳozoɣidi. **12** Xərḳtin Suriyəliklər, oɣərəbtə Filistiylər, Ular aoɣzini ḥangdək eqip Israilni yutuwalidu. Ixlar xundak deyilgəndək bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan ḳoli yənila ḳayturulmay turidu. **13** Birak həlk өzlirini Uroɣuqining yenioɣa tehi yenip kəlmidi, Ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarni

izdimәywatidu. 14 Xunga Pәrwәrdigar bir kün iqidә Israilning bexi wә қuyruқini, Palma xehi wә қomuxini kesip taxlaydu; 15 Moysipit wә mәһtәrәmlәr bolsa baxtur; Yaloңanqilиқ өgitidioңan pәyoңәmbәr — қuyruқtur. 16 Qünki muxu hәlқning yetәkqiliri ularni azduridu, Yetәklängüqilәr bolsa yutuwelinip yoқilidu. 17 Xunga Rәb ularning yigitliridin hursәnlik tapmaydu, Yetim-yesirliri wә tul hotunlirioңa rәһim қilmaydu; Qünki һәrbiri iplas wә rәzillik қiloңuqi, Һәmmә eoңizdin qiққini pasiқliқtur. Һәmmisi xundaқ bolsimu, Uning oңәzipi yänila yanmaydu, Sozoңan қoli yänila қayturulmay turidu. 18 Qünki rәzillik ottәk kөyidu, U jioңan wә tikänlәrni yutuwalidu; U ormanning baraқsan jayliri arisida tutixidu, Ular is-tütәklik tüwrük bolup purқirap yuқirioңa өrläydu; 19 Samawi қoxunlarning Sәrdari boloңan Pәrwәrdigarning dәroңәzipi bilän zemin kөydürüp taxlinidu, Һәlқ bolsa otning yeқiloңusi bolidu, halas; Һeqқim өz қerindixini ayap rәһim қilmaydu. 20 Birsi ong tәrәptә gөx kesip yәp, toymaydu, Sol tәrәptin yalmap yәpmu, қanaätlänmәydu; Һәrkim өz bilikini yәydu; 21 Mänassәһ Әfraimni, Әfraim bolsa mänassәһni yәydu; Uning üstigә ikkisimu Yәһudaoңa қarxi turidu. Һәmmisi xundaқ bolsimu, Uning oңәzipi yänila yanmaydu, Sozoңan қoli yänila қayturulmay turidu.

10 Қäbiһlik қanunlirini tüzgüqilärgä, Azablиқ pärman-һөkümlärni yazoңuqilaroңa way! 2 Tul hotunlarni oljimiz қilayli, Yetim-yesirlarni bulap-talayli däp, Ular miskinlärgä adalәtni bärmәy, Hәlқimdiki ajiz-beqarilärdin һoқuқni bulap ketidu. 3 Һesab alidioңan künidä, Yäni yiraқtin kälgän tuyuқsiz balayi'apәt künidä, Nemä қilisilär? Kimdin baxpanaһlиқ izdәp yürisilär? Baylиқ-xeһritinglarni nәgä amanәt қoyisilär? 4 Ularoңa әsirlär arisida zongziyip olturuxtin, Yaki өltürülgänlär arisida yiқilixtin baxқa һeqnemä қalmidi! Һәmmisi xundaқ bolsimu, Uning oңәzipi yänila yanmaydu, Sozoңan қoli yänila қayturulmay turidu. 5 Қolioңa oңәzipimning toқmiқi tutқuzuloңan, Өzümning dәroңәzipimning tayiқi boloңan Asuriyәlikkä way! 6 Män uni hudasiz bir «yat әl»gä, Dәroңәzipim қaritiloңan һәlқimgä zәrbä berixkä әwätimän; Uningoңa olja tutuwelixқa, Oңäniymätni bulaxқa, [Hәlқimni] koqilardiki lay-patқaқlarni dässigändәk dässәxkä buyruymän. 7 Biraқ [Asuriyәlikning] kөzdә tutқini muxu әmәs, U xundaқ һeq oylioңan әmәs. Uning oylioңini wәyran қilix, Kөp dөlәtlärni yoқitixtin ibarәttur. 8 U: — «Mening sәrdarlirimningmu һәmmisi padixaһlaroңa barawәr әmәsmu? 9 Kalno xәһiri Karkemix xәһirigä, Hamat xәһiri Arpad xәһirigä, Samariyә xәһiri Dәmәxқ xәһirigä ohxax әmәsmu? 10 Mәbudliri Samariyәning wә Yerusalemningkidin uluoң boloңini bilän, Mening қolum muxu mәbudқa tәwә boloңan padixaһlиқlaroңa igä boluxқa yätkүdәk tursa, 11 Samariyә wә uning mәbudlirini қandaқ қiloңan bolsam, Yerusalem wә uning mәbudlirini ohxaxla xundaқ қilmamdimän?» — dәydu. 12 Biraқ Rәb Zion teoңi wә Yerusalemda pütkül jaza ixini pütküzüp boloңandin keyin, U: — «Män Asuriyә padixaһining kөnglidiki baxbaxtaқliқning aқiwitini [uningoңa qüxürimän], Uning kөzliridiki kibirlik nәzәrlirini jazalaymän» dәydu. 13 Qünki u: — «Bu ixlarni өz қolumning küqi bilän, Өz danaliқim bilän män қiloңanmän; Qünki män әқilliқturmän; Män әllärning pasillirini yoқattim, Ularning һäzinilirini buliwaldim, Tәhtkä olturoңanlarni batur kәbi qüxürüp taxlidimmän; 14 Män қolumni bir қux uwisioңa uzatқandәk әllärning bayliқlirioңa uzattim, Birsi taxliwetilgän tuhumlarni tärgändәk män pütkül dunyani yioңқanmän; Ulardin һeqbirimu қanatlirini palaқlatmidi, Tumxuқini aqmidi, Yaki quk-quk қilip awaz qiқarmidi» — dәydu. 15 Palta өzini ixlätküqisigä lap atsa bolamdu? Һärә һäridigüqigä poqiliқ қilsa bolamdu? Xundaқ ix ikän, huddi tayaқ өzini kätürgüqisini oynitalisa bolidioңandәk, Huddi һasa yaoңaq әmәs boloңuqini kätürgändәk bolatti әmәsmu?! 16 Xunga samawi қoxunlarning Sәrdari boloңan Rәb Pәrwәrdigar xu [Asuriyәlkning] palwanliri arisioңa oruқlitix kesilini әwätidu, Uning xan-xәripining astida lawuldap yalқunlaydioңan bir otni yaқidu. 17 «Israilning Nuri»ning Өzi ot, Uningdiki Muқәddәs Boloңuqi yalқun bolidu, U bir kün iqidә uning jioңanliri wә tikänlirini kөydürüp, yutuwalidu. 18 Һәm uning ormanzarliқ wә baoң-etizlirining xan-xәripini, jan wә tenini kөydürüp kül қiliwetidu; Ular bәәyni jüdәp ketiwatқan kesәl adәmdәk bolup қalidu. 19 Buning bilän ormanzarliқtiki dәrәhlärning қep қaloңini xunqә az boliduki, Kiqik bala ularni sanap hatiriliyәläydu. 20 Xu küni xundaқ boliduki, Israilning қaldi hәlқi, yäni Yaқupning jәmәtidin қeqip қaytқanlar өzlirini uroңuqioңa ikkinqi tayanmaydu; bәlki ular һәқiқәtän Pәrwәrdigar, yäni «Israildiki Muқәddәs Boloңuqi»oңa tayinidu. 21 Bәrһәқ, bir «қaldi» қaytip kelidu, Yäni Yaқupning «қaldisi»

ḳudrətlik Təngrining yenioƣa ḳaytip kelidu. 22 I
Israil, həlḳing dengizdiki ḳumdək kəp boloƣini bilən,
Pəḳət bir ḳaldisi ḳaytidu; [Qünki] ḥəkḳaniylik bilən
yürgüzülgən, bir ḥalakətning texip üstünglaroƣa
qüxüxi bekitilgəndur; 23 Qünki bir ḥalakətni —
bekitilgən bir ḥalakətni samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloƣan Pərwərdigar pütkül yər yüzidə əməlgə axuridu.
24 Xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — « — I Zion teoƣida
turoƣan həlḳim, Asuriyədin ḳorḳma! U seni tayaḳ bilən
uridioƣan, Wə Misirliḳlardək sanga ḳarap ḥasisini
kətüridioƣan bolsimu, 25 Pəḳət azoƣinə waḳit ətüxi
bilənla, Silərgə ḳaratḳan muxu dəroƣəzipim tügəp,
Oƣəzipimniularoƣa ḥalakət qüxsun dəp ḳaritimən. 26
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar
bolsa, ularoƣa ḳamqa bilən ḥujum ḳozoƣaydu; Ularning
ḥali «Orəbning ḳoram texi»da boloƣan Midiyan
ḳiroƣinqiliḳidək ḥaləttə bolidu; U ḥasisini dengizoƣa
ḳaritip, Uni Misirliḳlarning üstigə kətürgəndək
kətüridu; 27 Andin xu künidə xundaḳ boliduki,
Uning yüki mürəngdin, Boyunturuḳi boynungdin elip
taxlinidu; Mayliring səwəbidin, Boyunturuḳ sundurup
yoḳitilidu. 28 Mana, ular Ayatḳa yetip, Migrondin
ətkən, Mihmaxta yük-taḳlirini ḳoyup ḳoyidu; 29
Ular bosuoƣa-dawandin ətkən, Gebada ḳonup ḳalidu;
Ramaḥ titrəp ketidu; Saulning yurti Gibeaḥdikilər
bolsa ḳeqip kətkən; 30 I Gallimning ḳizi, pəryadingni
kətür! Ḥəy Laix, anglap ḳoy! I biqarə Anatot! 31
Madmənaḥ bolsa ḳaqti; Gebimdikilər bədər ḳaqti; 32
Xu kün ətmigüqə ular Nob dəngidə tohtap ḳalidu; Axu
yərdə u Zion ḳizining teoƣioƣa, Yəni Yerusalemdiki
dənggə ḳarap muxtini oynitidu. 33 Mana, samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigar qong
xahlarni xiddət bilən kesiwetidu; Xuning bilən egiz
əskənlər kesip yiḳitilidu; Ḥali üstünlər pəsləxtürülidu.
34 U təmür [ḳorallar] bilən ormanliḳning Baraḳsan
yərlirini kesip ḳaḳaslik ḳiliwetidu; Liwan bolsa uluoƣ
birsi təripidin yiḳitilidu.

11 Wə bir tal nota Yəssəning dərihining kətikidin
ünüp qiḳidu; Uning yiltizidin ünüp qiḳḳan bir
xah kəp mewə beridu. 2 Wə Pərwərdigarning Roḥi,
Yəni danaliḳning wə yorutuxning Roḥi, Nəsiḥət
wə küq-ḳudrətning Roḥi, Bilim wə Pərwərdigardin
əyminixning Roḥi uning üstigə qüxüp turidu; 3
Uning hursənliki bolsa Pərwərdigardin əyminix
ibarət bolidu; U kəzi bilən kərginigə asasən ḥəküm
qiḳarmaydu, Yaki ḳuliḳi bilən angliƣiniƣa asasən
kesim ḳilmaydu. 4 U namratlaroƣa ḥəkḳaniylik
bilən ḥəküm qiḳiridu, Yər yüzidiki miskin-məminlər
üqün adalət bilən kesim ḳilidu. U jaḥanni aoƣzidiki
zakon tayiḳi bilən uridu, Rəzillərni ləwliridin qiḳḳan
nəpəsi bilən əltüridu. 5 Uning bəlweoƣi ḥəkḳaniylik,
Qatraḳliḳi bolsa sadiḳlik bolidu. 6 Bərə bolsa ḳoza
bilən billə turidu, Yilpiz ooƣlaḳ bilən billə, Mozay,
arslan wə bordaḳ kala bilən billə yatidu; Ularni
yetiligüqi kiqik bir bala bolidu. 7 Kala eyiḳ bilən
billə ozuḳlinidu, Ularning baliliri billə yetixidu, Xir
bolsa kalidək saman yəydu. 8 Əmməydioƣan bala
kobra yilanning təxükigə yeḳin oynaydu, Əmqəktin
ayriloƣan bala ḳolini zəḥərlik yilanning owisioƣa tiḳidu;
9 Mening muḳəddəs teoƣimning ḥəmmə yeridə ḥeq
ziyankəxlik bolmaydu; Ḥeq buzoƣunqiliḳ bolmaydu;
Qünki huddi sular dengizni ḳaplioƣandək, Pütkül
jaḥan Pərwərdigarni bilix-tonux bilən ḳaplinidu. 10
Xu künidə «Yəssəning Yiltizi» ḥərḳaysi əl-millətlər
üqün tuoƣ süpitidə kətürülüp turidu; Barliḳ əllər Uni
izdəp kelip yioƣilidu; Wə U aramgaḥḳa talliƣan jay
xan-xərəpkə tolidu. 11 Xu küni Rəb ikkinqi ḳetim Өz
həlḳining saḳlanoƣan ḳaldisini ḳayturux üqün, yəni
Asuriyə, Misir, Patros, Kux, Elam, Xinar, Hamat wə
dengizdiki yiraḳ arallardin ḳayturux üqün Өz ḳolini
yənə uzartidu. 12 U əllərni qaḳirix üqün bir tuoƣ
kətüridu; xundaḳ ḳilip U yər yüzining qət-qətliridin
Israilning oƣeriblirini jəm ḳilip, Yəḥudadin tarḳilip
kətkənlərni yioƣidu. 13 Xuning bilən Əfraimoƣa boloƣan
ḥəsəthorluḳ yoḳaydu, Yəḥudani harlioƣanlarmu üzüp
taxlinidu; Əfraim Yəḥudaoƣa ḥəsət ḳilmaydu, Yəḥuda
bolsa Əfraimni horlimaydu. 14 Biraḳ ular oƣərb tərəptə
Filistiylərning mürisigə uqup qüxidu; Ular birliktə
xərḳtiki həlḳlərdin olja alidu; Ular Edom wə Moab
üstigə ḳollirini uzartidu; Ammoniylarmu ularoƣa
beḳinidu. 15 Pərwərdigar Misirdiki dengizning «tili»ni
yoḳ ḳilidu; U küqlük pizoƣirin xamal bilən [Əfrat]
dəryasining üstigə ḳolini beoƣirlitip uquridu, Uni
adəm ayioƣi ḳuruḳ ḥalda mengip ətküdək yəttə eriḳ
ḳilip uridu; 16 Xuning bilən Өz həlḳining ḳaldisi
üqün, Misirdin qiḳḳan künidə Israil üqün təyyarioƣan
yoloƣa ohxax, Asuriyədə ḳaloƣanlar üqün axu yərdin
kelidioƣan bir kətürülgən egiz yol bolidu.

12 — Wə xu küni sən: — — I Pərwərdigar, mən
Seni mədḥiyiləymən; Sən manga oƣəzəpləngining
bilən, Oƣəziping məndin yətkilip kətti, Wə sən
manga təsəlli bərding. 2 Mana, Təngri mening
nijatimdur; Mən Uningoƣa tayinimən, ḳorḳmaymən,

Yah Pərwərdigar mening küqüm wə nahxamdur; U yənə mening nijatim boldi, — dəysən. 3 — Xadlik bilən silər nijatlik kudukliridin su tartisilər. 4 Xu künidə silər: — «Pərwərdigarogа rəhmət eytinglar, Uning namini qakirip nida kilinglar; Uning əməllirini həlklər arisida ayan kilinglar, Uning namining zor abruy tapkanlikini jakarlanglar. 5 Pərwərdigarogа küylər eytinglar, Qünki U uluoq ixlarni kiloqan; Mana bu pütkül jahanoqa ayan kilinsun! 6 Ziondikilər, təntənə kilip jar selinglar; Qünki aranglarda turoqan Israildiki Mukəddəs Boloquqi büyüktur!» — dəysilər.

13 Amozning ooqli Yəxaya kərgən, xundakla uningoqa yüklängən Babil tooqrisidiki wəhiy: — 2 [Babil] aksəngəklirining kowuklardin ətüp kirixi üqün, Kakas taoq üstidə tuoq kətürünglar, Ularni yukiri awazda qakiringlar, Kolunglarni pulanglitip ixarət kilinglar. 3 Mən bolsam, məhsus tallioqanlirimoqa buyruk qüxürgənmən, Өz palwanlirimni, yəni təkəbburluktin yayrap kətkən adəmlirimni oqəzipimni bəja kəltürüxkə qakirdim. 4 Anglanglar, büyük bir əlning adəmliridək top-top adəmlərning taoqlarda yangratkan kiykas-sürənlirini, Həmmə əl-yurtlar wə padixahliklar [jənggə] yioqilip dolkunlatkan kaynam-taxkinlikni! Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar koxunlarni jənggə yioqidu. 5 Ular, yəni Pərwərdigar wə Өz oqəzipining koralliri, Yirak yurttin, hətta asmanlarning kəridinmu pütkül jahanni halak kilixka kəlgən. 6 Pəryad qekip huwlanglar! Qünki Pərwərdigarning küni yekinlaxti; U Həmmigə kadirdin kelidioqan halakəttək kelidu. 7 Buningdin hərbir kol boxixip ketidu, Həmmə adəmning yüriki erip ketidu. 8 Ular wəhimigə qüxidu; Azab-okubət wə kayoqu-həsrət ularni kaplaydu, Toloqiki tutkan ayaldək ular toloqinip ketidu, Ular bir-birigə wəhimə iqidə tikilip karixidu; Yüzliri bolsa yalkundək kizirip ketidu. 9 Mana Pərwərdigarning küni kelidu, Xu kün jimi yər-jahanni wəyran kilixka, Rəhimsiz bolup, oqəzəp wə kəhr bilən toloqandur; U gunahkarlarni jahandin yokitidu. 10 Qünki asmandiki yultuzlar həm yultuz türkümliri nurini bərməydu; Kuyax bolsa qikipla karangoqulixidu, Aymu həq yorumaydu. 11 Mən dunyani rəzilliki üqün, Kəbihlərni gunahliri üqün jazalaymən; Hakawurlarning təkəbburlukini tügəl yokitimən; Zorawanlarning kibirlirini pəs kilimən. 12 Mən insanlarni sap altundin az kilimən, Adəmni hətta Ofirdiki altundin az kilimən. 13 Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning oqəzipidə, Uning kayniogan kəhrlik künidə, Mən [Huda] asmanlarni təwritimən, Yər bolsa өz ornidin yətkilidu; 14 Xunga owlanoqan bir jərəndək, Heqkim yioqmaydioqan bir padidək, Harbirsi өz əl-jamaitini izdəp kətməkqi bolidu, Harbiri өz yurt-makanioqa kaqmakqi bolidu; 15 Keqip tutuloqanlarning hammisi sanjip əltürülidu; Əsirgə qüxkənlərmu kiliqlinidu. 16 Ularning balilirimu kөz aldida parə-parə kilinidu; Ularning өyliri bulang-talang kilinidu, Ayallirimu ayaoq asti kilinidu. 17 Mana, Mən ularoqa karxi turuxka Medialiklarni kozoqaymən, Ular kümüxlərgə heq karimaydu, Altundin bolsa ular zok almaydu. 18 Ularning okyaliri yigitlərni ətmə-təxük kiliwetidu, Ular baliyatkuning mewisigə heq rəhim kilmaydu, Kөzliri balilarni heq ayimaydu. 19 Padixahliklarning gəhiri, Kaldiylərning pəhirlinidioqan güzəlliki boloqan Babil bolsa, Hudaning Sodom wə Gomorra xəhərlirini ərüwətkinigə ohxax bolidu. 20 U yərdə heqkim hərgiz turmaydu, Dəwrdin-dəwrgiqə u adəmzatsiz kalidu. Ərəblər bolsa xu yərdə qedir tikməydu, Malqilar padilirini xu yərdə yatkuzmaydu. 21 Birak qəl-bayawandiki janiwarlar xu yərdə konidu, Ularning [harab] өylirigə huwlaydioqan məhluklar tolidu, Huwkuxlar xu yərdə makanlixidu, «Өqkə jin»lar səkrəp oynaklixidu. 22 Yawayi itlar kəl'ə-koroqanlarda, Qilbərilər uning həxəmətlik ordilirida huwlixidu, Bərhək, uning wakti toxuxka az kaldi, Uning künliri uzunoqa barmaydu.

14 Qünki Pərwərdigar Yakupka rəhimdillik kərsitidu, Yənə Israilni tallaydu; U ularni өz yurt-zeminida makanlaxturidu. Xuning bilən yat adəmlər ular bilən birlixip, Yakup jəmətigə koxulidu. 2 Harkaysi əl-millətlər ularni elip өz yurtioqa apiridu; Israil jəməti bolsa Pərwərdigarning zeminida ularoqa kul wə dedək süpitidə igidarqilik kilidu; Ular өzlirini tutkun kiloqanlarni tutidu; Өzlirini əzgənlərning üstidin idarə kilidu. 3 Wə xundak boliduki, Pərwərdigar silərgə azabtin, sarasimidin wə əsir bolup məjburlanoqan muxəkkətlik kulluktin aramlik bərgən künidə, 4 Silər Babil padixahi tooqrisida mundak makal-təmsilni eytisilər: — «Kara, bu jazanihor kandak halak boldi, Talan-taraj kilip altun toplioquqi kandak yokaldi! 5 Pərwərdigar rəzillərning hasisini, Hakimlarning zakon tayikini, 6 Yəni həlk-millətlərni aqqiki bilən üzlüksiz uroqanni, Əllərgə oqəzəp kilip tizginsiz ziyankəxlik kiloqanni sunduruwətti. 7 Pütkül yər yüzi aram tepip tinqlinidu;

Ular nahxa eytip təntənə kilidu. 8 Karioqaylar bolsa halingdin xadlinidu, Liwandiki kedirlarmu: — «Sən gərüngdə yatkuzuloqandin keyin, Heqbir kəsküqi bizni korkatmaydu!» — dəydu. 9 Sən qüxüxüng bilən təhtisaradikilər seni karxi elixka sarasimə bolup ketidu; Sən üqün ələüklərning rohliri, Jahandiki jimiki «əqkə jinlar» kozoqilidu; Əllərning həmmə padixahliri təhtliridin turoquzulidu; (Sheol h7585) 10 Ularning həmmisi sanga karap mundak dəydu: — «Sening halingmu bizlərningkidək boxap kəttimu? Bizgə ohxax bolup kaldingmusən?!» 11 Sening xanu-həywiting qiltariliringning awazliri bilən billə təhtisaraoqa qüxürülüp tügidi; Astingda qiwin kurti mizildap ketidu, Üstüngni sazanglar kaplap ketidu. (Sheol h7585) 12 I Qolpan, Səhər balisi, Sən kandak kilip asmandin yikilip qüxkənsən! I tehi ətkəndila əllərni yərgə yikitkuqi, Sən yər yüzigə taxliwetilding! 13 Sən əslidə kənglüngdə: — «Mən asmanlaroqa qikimən, Təhtimni Hudaning yultuzliridin üstün kilimən; Mən jamaətning teoqida, Yəni ximal tərəplərdimu olturimən; 14 Mən bulutlarning egiz jayliridin yukirioqa ərləymən; Həmmidin Aliy bilən təng bolimən!» — deding. 15 Halbuki sən təhtisaraoqa, Qongkur hangning tegilirigə qüxürüldung». (Sheol h7585) 16 Seni kərgənlər sanga yekindin sinqilap karap: — «Jahanni zilziligə kəltürgən, padixahliklarni titrətkən adəm muxumidu? 17 Yər yüzini qəl-bayawan kilip, Uningdiki xəhərlərni oqulatkan, Tutkan əsirlərni əz yurtioqa heq koyup bərmigən muxumidu?» — deyixidu. 18 Mana əllərning xahliri birimu kalmay «xan-xərəp»tə, [karangoquluktiki] əz əyidə yetixidu, 19 Birak sən kəmsitilgən [qirigən] bir xah kəbi, Əltürülgənlərning dəwisi astida, Kiliq bilən sanjiloqan, hangning təhtigə qüxidioqanlaroqa ohxax, Ayaoq astida dəssəp-qəyləngən ələüktək, Əz gərüngdin məhrum bolup taxliwetilding. 20 Sən axu padixahlar bilən birgə dəpnə kilinmaysən, Qünki əz yurtungni wəyran kiloqansən, Əz həlkingni əltürüwətkənsən; Rəzillik kiloquqilarning nəsli hərgiz yənə tiloqa elinmaydu. 21 Ata-bowilirining kəbihlikliri tüpəylidin, Uning ooqullirini kətl kilixka təyyar kilinglar; Xundak kiloqanda, ular ornidin turup yər-jahanni ixoqal kilmaydu, Yər yüzini xəhərgə toxkuzuwetəlməydu. 22 Qünki Mən ularoqa karxi qikimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, — Mən Babildin uning namini wə uning kalduklirini, nəsil-pərzəntlirini üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar, 23 — Wə uni huwkuxning makanioqa, sazliklaroqa aylandurimən; Halakət süpürgisi bilən uni süpürüp taxlaymən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar. 24 Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak kəsəm iqkənki, — Mən kandak oylisam, xundak bolidu; Kandak məksətni kənglümgə püksəm, xu tiklinidu, 25 Məksitim Əz zeminimda Asuriyəlikni kiyma-qiyma kilixtin ibarət; Əz taoqlirimda uni dəssəp-qəyləymən; U saloqan boyunturuk həlkimning boynidin, U artkan yük mürisidin elip taxlinidu. 26 Mana bu pütkül yər yüzi tooqruluk iradə kilinoqan məksəttur, Mana bu barlik əllərning üstigə uzartiloqan koldur. 27 Pərwərdigar mundak məksətni pükkənikən, Kim uni tosalisun? Uning koli uzartiloqanikən, kim uni yanduralisun? 28 Ahaz padixah ələgən yilida mundak wəhiy yükləndi: — 29 I Filistiyə, həmminglar, «Bizni uroqan tayak sundi» dəp xadlanmanglar; Qünki yilanning yiltizidin zəhərlik bir yilan qikidu, Uning nəsli bolsa dəhxətlik uqar yilan bolidu. 30 Xuning bilən yoksullarning tunji baliliri ozuklinidu, Məminlər bolsa tinq-amanlikta yatidu; Birak Mən yiltizingni aqarqilik bilən yokitimən Kaloqan kismingmu u tərəptin ələtürülidu. 31 Xunga i kowuk, nalə kətürgin, I xəhər, pəryad qəkkin! I Filistiyə, sən bolsang erip kətkənsən! Qünki ximal tərəptin is-tütəklik bir tüwrük ərləydu; Uning yioqiloqan koxunlirida heqkim səpsiz kalmaydu. 32 Əmdi bu əlning əlqilirigə kandak jawab berix kerək? — «Zionni tikligüqi Pərwərdigardur; Uning həlki iqidiki ezilgüqilər uningdin baxpanah tapidu» — degin!»

15 Moab tooqrisida yükləngən wəhiy; Halakətlik bir kəqtila, Moabtiki Ar xəhiri wəyran kilinidu; Halakətlik bir kəqtila, Moabtiki Kir xəhiri yok kilinidu; 2 Yioqa-zarlar kətürüx üqün, Mana u buthanisioqa, Dibonoqa, xundakla [barlik] egizliklirigə qikti; Moab Nebo wə Mədəba xəhərliri üqün pəryad kətüridu; Həmmə baxlar takir kərünidu, Jimiki sakallar kesilip qüxürüldi. 3 Koqilarda ular bəz kiyidu; Əgziliridə, məydanlirida, hərbir adəm kəz yaxlirini yaoqdurup pəryad kətüridu. 4 Həxbonoqa, Elealah xəhərlirigə yioqa olixidu, Awazliri Yahaz xəhirigimu yetip baridu. Xunga Moabning əskərlirimu nida kilidu; Uning wujud-baoqrini titrək basidu. 5 Mening kəlbimmu Moab üqün yioqa-zar kətüridu; Ularning kaqkunliri Zoaroqa həm Əglat-Xeli-Xijaoqa bədər kaqidu; Mana ular toplixip, yioqlioqan peti Luhitka qikidioqan dawan yoli bilən yukirioqa mangidu, Horonaimoqa qüxidioqan

yolda turup ḫalakättin nalə-zar kətüridu. 6 Qünki Nimrimdiki sular ḳurup ketidu, Ot-qəplər solixip, Gülgiyaḫ tügəp ketidu; Ḥeq yap-yexillix ḳalmaydu. 7 Xunga ular baylixliri, tapḳan-tərginini yioɣip «Tərək wadisi»din ətməkqi bolidu; 8 Ularning kətürgən yioɣisi Moabning qegrasioɣa, Aḫu-zarliri əglaimoɣa, Pioɣanliri Bəər-elimoɣa yetidu. 9 Dimonning suliri ḳanoɣa tolup ketidu, Qünki Dimonning üstigə tehimu kəp balayi'apətni toplaymən; Qünki Moabning ḳaqḳunliri ḫəm zeminida ḳaloɣanliriningmu üstigə bir xirni əwətimən.

16 «Əmdi [oɣəllə-parak] ḳozisini Sela [rayondin] elip, Qəl-bayawandin ətüp zeminlarning ḫəkümranioɣa, Yəni Zion ḳizining teoɣioɣa əwətkin!» 2 Uwisidin quwulup patiparak bolup kətkən ḳuxlardək, Moab ḳizliri Arnon dəryasining keqikliridə [alakzadə] yüridu. 3 «Parasət bilən ḫəküm ḳilinglar!» 4 «[I Zion ḳizi], sayingizni qüxürüp qüxtiki yoruḳluḳni tün ḳarangoɣusidək ḳiling, Xu oɣeriblarni yoxurup ḳoyoɣaysiz; Ḳooɣlanoɣanlarni axkarilap ḳoymioɣaysiz! Mening Moabdiki musapirlirimni əzingiz bilən billə turoɣuzoɣaysiz, Ular üqün wəyran ḳiloɣuqining aldida baxpanaḫ boloɣaysiz!». 5 «[Ətünüxünglar tooɣra], qünki əzgüqi yoḳilidu, Ḫalakət yoḳ bolidu, Əzgüqilərning ḫəmmisi zemindin yoḳilidu. Əzgərməs meḫir-xəpḳət bilən bir təht tiklinidu; «Dawutning qediri» iqidiki xu təht üstidə birsi olturidu. U bolsa, ḫəḳikətən adalət yürgüzidioɣan, xundaḳla adalətni izdəydioɣan, Ḫəḳḳaniyliḳni ilgiri süridioɣan bolidu. 6 — Biz Moabning ḫakawurluḳi tooɣrisida angliduḳ (u intayin ḫakawur!), Yəni uning ḫakawurluḳi, təkəbburluḳi, noqilik ḳilidioɣanliḳi tooɣrisida angliduḳ; Birak uning qong gəpliri bikar bolidu! 7 Xunga Moab Moab üqün zar yioɣlaydu; Ularning ḫəmmisi zar-zar yioɣlaydu; Ḳayoɣu-ḫəsrətkə qəmüp Kir-Ḥarəsətning «kixmix poxkalliri» üqün zar-zar yioɣlanglar! 8 Ḫəxbon rayonidiki etizlar, Sibmaḫdiki üzüm tallirimu yigləp ketidu; Əllərning əmirliri uning sərhil əsümlüklirini buzup qəyləydu; Ular əslidə Yaazərgiqə yetip, qəl-dalalarni kəzgənidi; Peləkliri sozulup, «[Ölük] Dengiz»ning nerisioɣa yətti. 9 Xunga Mən Yaazərning zar-yioɣisi bilən billə Sibmaḫning üzüm teli üqün yioɣlaymən; I Ḫəxbon, Elealaḫ, Öz kəz yaxlirim bilən silərni suoɣirimən! Qünki yazlik mewiliringgə, ḫosulung üstigə təntənə bir sada yangritilidu. 10 Huxallik mewilik baoɣlardin məḫrum ḳilinip, Xadlikmu yoḳ ḳilinidu; Üzümzarliḳlarda nə nahxa awazliri anglanmaydu, Nə təntənə ḳilinmaydu; Dəssigüqilər üzüm kəlqəklirini qəyliməydu. Qünki Mən üzüm kəlqəkliridiki huxal warḳiraxlarni tohtattim. 11 Xunga iq-baoɣrilirim Moab üqün qaloɣan qiltardək aoɣrip mungluḳ yangraydu, Iqim Kir-Ḫarəsdikilər üqünmu xundaḳ; 12 Xundaḳ boliduki, Moab əzini upritip dua ḳiloɣili əzining «yuḳiri orni»oɣa qikip kəlgəndə, Yaki dua ḳiloɣili «muḳəddəs əyi»gə kirgəndə, U muwəppəḳiyətkə erixəlməydu. 13 Mana muxu sözlərni Pərwərdigar Moab tooɣruluḳ burun eytḳan. 14 Birak ḫazir Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — «Üq yil iqidə mədikar ḫesabliɣandək, Moabning kəpligən ḳoxunaḫalisi boloɣini bilən, Uning pəhirlərgən xəḫriti yəksan bolidu; Ularning ḳaldukliri bolsa intayin az wə ḫalsiz bolidu».

17 Dəməxḳ tooɣruluḳ yükləngən wəḫiy: — Mana, Dəməxḳ xəḫər bolup turuwərməy, naḫayiti bir dəwə harabiliḳḳa aylandurulidu. 2 Aroərdiki xəḫərlər adəmzatsiz bolup, Ḳoy padilirioɣa ḳaldurulidu, Ular tinq-aman yatidu, Ularni ḳorḳutḳudək ḫeqbir adəmmu kərünməydu. 3 Əfraimda bolsa, ḳoroɣanlik xəḫərlər yoḳilidu, Dəməxḳning xaḫanə ḫoḳuḳi, Suriyəning ḳaldukliri yoḳilidu; Ular «Israilning xəḫriti»dək yoḳ bolidu. — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. 4 Xu küni xundaḳ boliduki, Yaḳupning xəḫriti suslixip, Tenidiki semiz ətlər sizip ketidu. 5 Ularning ḫali bolsa ormiqi buoɣday oroɣandin keyin, Yəni biliki bilən yioɣip oroɣandin keyin, Ḫətta Rəfayim jiloɣisida adəmlər baxaḳlarni tərgəndin keyinki ḫalətkə ohxax, [ḳaloɣini yoḳ deyərlik bolidu]; 6 Ḫalbuki, yənə azrak tərgüdək baxak, Zəytun dərihi silkingəndin keyin, Əng uqida ikki-üq tal mewə, Kəp mewiligən xahlirida tət-bəx tal mewə ḳaldurulidu, — dəydu Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar. 7 — Xu küni insan bolsa Yaratḳuqisioɣa nəzirini tikidu, Kəzi Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqida bolidu. 8 Ular əz ḳurbangaḫlirioɣa, yəni əz ḳoli bilən yasioɣanlirioɣa, Yaki barmaḳliri bilən xəkilləndürgənlirigə ḫeq ḳarimaydu, Nə «Axərah»laroɣa nə «kün tüwrükliri»gə ḫeq ümid baoɣlimaydu. 9 Xu künidə uning ḳoroɣanlik xəḫərliri, Əslidiki Israillarning aldida qatḳallikḳa wə takir taoɣlaroɣa aylanduruloɣan harabə xəḫərlərdək, Ḫəmmisi wəyran bolup ketidu. 10 Qünki nijating boloɣan Hudani untup ḳalding, Küqüng boloɣan «Ḳoram Tax Boloɣuqi»ni əslimiding; Xunga sən «sərhil» əsümlüklərni tikip ḳoyoɣining bilən, Wə yaḳa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilən, 11

Ularni tikkən künila yaxartkining bilən, Tikkən ətisila ularni qeqəklətkining bilən, Ḥosulioɣa erixkən künidə, u pəkət bir patman dawalioɣusiz kayoɣuḥəsrət bolidu, halas! **12** Ḥəy! Kəp həlklərning kukan-sürənliri! Ular dengiz-okyanlarni uroɣutup dolkunlardək xawkunlarni kətüridu, Aḥ, əllərning kaynam-taxkinliri! Dolkunlanoɣan küqlük sulardək ular kaynam-taxkinlarni kətüridu. **13** Əllər uluoɣ sularning kaynam-taxkinliridək dolkunlinip ketidu; Birak U ularning dəkkisini berixi bilənla, ular yirakka bədər kəqip ketidu. Ular taoɣdiki ot-qəplərning topatopanliri xamalda yirakларoɣa uquruwetilgəndək, Kara kuyun aldida qang-tozanglar kuyun boloɣandək ḥəydiwetilidu! **14** Kəqtə — wəḥimə! Tang səḥərdə — yok birak! Mana bizni bulap kətkənlərning nesiwisi, Bizdin olja-oɣəniymət eliwaloɣanlarning akiwitidur!

18 Aḥ, Efiopiyə dəryalirining boyliridiki kanatlarning wizildioɣan awazliri bilən kaplanoɣan yər-zemin! — Sən komux kemilər üstidə əlqilərni dengizdin ətküzüp əwətisən; — I yəl tapan həwərqilər, Egiz boyluk ḥəm silik terilik bir əlgə, Yirak-yekinlaroɣa korkunq bolidioɣan bir millətkə, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir əlgə [kaytip] beringlar! **3** Jaḥanda turuwatkanlarning ḥəmmisi, Jimiki yər yüzidikilər! Taoɣlarda bir tuoɣ kətürülgəndila, Kərünglar! Kanay qelinoɣandila, Anglanglar! **4** Qünki Pərwərdigar manga mundak dedi: — Mən tinqlikta turimən, Nur üstidə yalildap turoɣan issiktək, Issik ḥosul məzgilidiki xəbnəmlik buluttək, Öz turaloɣumda kəzitimən; **5** Qünki ḥosul elix aldida, Üzüm qeqəkligəndin keyin, Qeqəklər üzüm boloɣanda, U putioɣuqi piqaklar bilən bihlarni kesip, Ḥəm xahlirini kesip taxlaydu. **6** Ular yioɣixturulup taoɣdiki aloɣur kuxlaroɣa, Yər yüzidiki ḥaywanlaroɣa kaldurulidu. Aloɣur kuxlar ulardin ozukinip yazni ətküzidu, Yər yüzidiki ḥaywanlar ular bilən kixni ətküzidu. **7** Xu künidə samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa bir sowoɣat elip kelinidu; Yəni egiz boyluk ḥəm silik terilik bir millättin, Yirak-yekinlaroɣa korkunq bolidioɣan bir əldin, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir millättin berilidu; Samawi koxunlarning Sərdari Pərwərdigarning nami boloɣan jayoɣa, Yəni Zion teoɣioɣa elip kelinidu.

19 Misir tooɣruluk yüklängən wəḥiy: — Mana, Pərwərdigar tez uqidioɣan bulut üstigə minip, Misiroɣa yetip kelidu; Misirdiki butlar uning aldida təwrinip ketidu, Misirning yüriki bolsa iqidin erip ketidu. **2** — «Wə Mən Misirlikларni bir-birigə karxi kutritimən; Ularning ḥəmmisi əz kerindaxlirioɣa karxi turixidu, Öz koxniliri bilənmu sokixidu; Xəḥər bilən xəḥər, Padixaḥlik bilən padixaḥlik bir-birigə karxi urixidu; **3** Wə Misirning roḥi əz iqidin yokap ketidu; Mən ularni məslihətsiz kaldurimən; Xunga ular butlarni wə ərwaḥlarni, Ərwaḥlarni qakiroɣuqilarni ḥəm palqilarni izdəp məslihət soraydu; **4** Mən Misirlikларni rəḥimsiz bir ḥəkümranning kolioɣa tapxurimən; Əxəddiy bir padixaḥ ularning üstidin ḥəkümranlik kilidu» — dəp jakarlaydu samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigar; **5** Ḥəm sular «dengiz»din yokaydu, Dəryasi kaoɣjirap pütünləy kurup ketidu; **6** Dəryalarni sesikqilik kaplaydu, Misirning əstəngkanalliri kaoɣjirap tügəydu; Komuxlar ḥəm yekənlər solixidu; **7** Nil dəryasi boyidiki yərlər, Nil dəryasining kuyulux aoɣzidiki yərlər giyaḥsiz kalidu, Nil dəryasi boyidiki ziraətlərning ḥəmmisi kurup, tozup, yokilidu. **8** Belikqilar bolsa zar kakxaydu; Nil dəryasioɣa karmak taxlioɣuqilarning ḥəmmisi nalə kətüridu; Sularning üstigə tor yayoɣuqilarning bexi sanggilap ketidu. **9** Zioɣirqilar ḥəm libas tokuoɣuqilar hijalətqiliktə kalidu, **10** jəmiyətning «tüwrük»liri parə-parə bolup, Mədikarlarning kənglimu yerim bolidu. **11** Tolimu əhmək Zoan xəḥirining əməldarliri! Pirəwnning əng dana məslihətqiliridin əhmikanə məslihətlər qikidu! Silər kandakmu Pirəwngə: — «Mən bolsam danalarning əwladi, Kədimki padixaḥlarning nəslidurmən!» — dəwatkansilər tehi? **12** [Misir], sening danixmənliring ḥazir kəni? Ular danixmən bolsa, samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning Misir tooɣruluk nemilərni kəngligə pükkənlikini sanga ayan kilsun! **13** Zoan xəḥirining əməldarliri nadanlaxti, Məmfis xəḥirining əməldarliri aldinip kətti; Misir kəbililirining «burjək tax»liri bolsa ularni ezikturup koydi. **14** Pərwərdigar ularning arisioɣa bir kaymukturoɣuqi roḥni arilaxturiwətti; Xunga birsi məst bolup əz kusukida teyilip ələng-sələng boloɣandək, Ular Misirdikilərni ḥərbir ixida ələng-sələng kiliwətti. **15** Xuning bilən Misiroɣa, Bax, kuyruk, palma xehi yaki komuxlar kilalioɣudək ḥeqkandak amal kalmaydu. **16** Xu küni Misirdikilər kiz-ayallaroɣa ohxap kalidu, Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar kolini ularning üstigə tənglixi bilən titrəp korkidu, **17**

Ḥəmdə Yəḥuda zemini bolsa Misiroƣa wəḥimə bolup ḳalidu; Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigarning bekitkən iradisi tüpəylidin, Yəni Uning əzlirigə ḳaritiloƣan iradisi tüpəylidin, Kimgə Yəḥudaning gepi ḳilinsila xu qəqüydu. **18** Xu küni Ḳanaanning tili səzləydioƣan, Wə samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigaroƣa beḳinip sadiḳlik ḳəsimi ḳilidioƣan Misirning bəx xəḥiri bolidu; Ulardin biri «Ḥalak xəḥiri» dəp atilidu. **19** Xu küni Misirning zemini otturisida Pərwərdigaroƣa ataloƣan bir ḳurbangaḥ, Ḥəm qegrasida Pərwərdigaroƣa ataloƣan bir tüwrük bolidu. **20** Bular bolsa samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigaroƣa ḥəm bəlgə ḥəm xaḥit bolidu; Qünki əzgüqilər tüpəylidin ular Pərwərdigaroƣa nalə kətürgən bolidu; U ularni ərkinlikkə qiḳiridioƣan bir ḳutḳuzoƣuqi ḥəm ḳooƣdioƣuqini əwətidu. **21** Pərwərdigar Misirliḳlaroƣa tonutulup ayan ḳilinidu; Xu küni Misir Pərwərdigarni tonuydu; Ular uningoƣa ḳurbanlik axlik ḥədiyəliri bilən ibadət ḳilidu; Ular Pərwərdigaroƣa ḳəsəm iqidu wə uningoƣa əməl ḳilidu. **22** Pərwərdigar Misirni uridu; U ularni uridu ḥəm saḳaytidu; Xuning bilən ular Pərwərdigarning yenioƣa ḳaytidu, U ularning dua-tilawitini ḳobul ḳilip ularni saḳaytidu. **23** Xu küni Misirdin Asuriyəgə mangidioƣan, egiz kətürülgən tüz yol eqilidu; Asuriyəliklər Misiroƣa kiridu, Misirliḳlar Asuriyəgə kiridu; Misir Asuriyə bilən billə [Hudaning] hizmət-ibaditidə bolidu. **24** Xu küni Israil Misir wə Asuriyə bilən bir bolup, Üqisi, yər yüzidikilərgə bəht yətküzgüqilər bolidu. **25** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar ularoƣa bəht ata ḳilip: — «Həlḳim boloƣan Misiroƣa, Θz ḳolumning ijadi boloƣan Asuriyəgə Wə Θz mirasim boloƣan Israiloƣa bəht yar bolsun!» — dəydu.

20 Asuriyəning [sərdari boloƣan] «Tartan» Axdod xəḥirigə kelip muḥasirə ḳiloƣan yili Asuriyə padixaḥi Sargon uni əwətkən (u Axdodḳa ḳarxi jəng ḳilip uni ixoƣal ḳildi): — **2** — Xu qaoƣda Pərwərdigar Amozning ooƣli Yəxaya arḳiliḳ səz ḳiloƣanidi. U uningoƣa: — «Qatriḳingdin bəz iq tambilingni seliwət, putungdiki kəxingni seliwət» — degənidi; U xundaḳ ḳildi; yalingaq wə yalang ayaoƣ mengip yürdi. **3** Wə Pərwərdigar ahirida mundaḳ dedi: — «Mening ḳulum Yəxaya Misir wə Efiopiyə tooƣruluḳ həwər beridioƣan bexarət ḥəm karamət süpitidə bolux üqün yalingaq ḥəm yalang ayaoƣ üq yil mengip yürgəndək, **4** Ohxaxla Misirliḳ əsirlər wə Efiopiyəlik sürgünlər yax bolsun, ḳeri bolsun, yalingaq ḥəm yalang ayaoƣ, kasisi oquḳ ḥalda Asuriyə padixaḥi təripidin Misirni xərməndiliktə ḳaldurup, yalap epketilidu. **5** Ular bolsa ḳorḳuxup, əz tayanqisi boloƣan Efiopiyədin wə pəhri boloƣan Misirdin ümidsizlinip ketidu. **6** Xuning bilən bu dengiz boyidikilər: — «Mana bu Asuriyə padixaḥining wəswəsidin ḳorḳup baxpanaḥliḳ izdəp baroƣan tayanqimizoƣu, bizlər əmdi ḳandaḳmu ḳutulalaymiz?» — deyixidu»».

21 «Dengizning qəl-bayawini» tooƣrisida yükləngən bir wəḥiy: — «Jənub tərəptə ḳoyuntazlar ətüp ketiwatḳandək, Dəḥxətlik zemindin bir nemilər keliwatidu!». **2** — Azablik bir wəḥiy-kərünüx manga ayan ḳilindi; Hain hainlik ḳiliwatidu, Bulangqi bulangqilik ḳiliwatidu. «I Elam, ornungdin tur, qik! Media, muḥasirə ḳilip ḳorxiwal!» Uning səwəbidin kətürülgən ḥəmmə nalə-pəryadlarni tügitiwəttim. **3** — Xunga iq-baoƣrim aoƣrik-azab bilən toldi, Toloƣiḳi tutḳan ayalning azabliridək, Kərgənlirimdin toloƣinip kəttim, Angliƣinimdin parakəndə boldum. **4** Xunga kənglüm parakəndə bolup ḥasirap kəttim, Meni dəḥxət ḳorḳunq basti; U mən zoḳ alidioƣan keqini sarasimə bolidioƣan keqigə aylandurdi. **5** Ular dastihan wə giləm-kərpilərnimu salidu; Ular yeyixidu, iqixidu; «Ḥəy esilzadilər, ornunglardin turup ḳalḳanni maylanglar!» **6** Qünki Rəb manga: — «Baroƣin, kərgənlirini əyni boyiqə eytidioƣan bir kəzətqini təhləp ḳoyoƣin» — degənidi. **7** — «U jəng ḥarwilirini, jüp-jüp atliḳ əskərlərni, Jəng ḥarwilirini exəklər bilən, Jəng ḥarwilirini təgilər bilən kərgəndə, U diḳḳət bilən, naḥayiti diḳḳət bilən kəzətsun!» **8** U jawabən xirdək towlidi: — «Rəb, mən kəzət munarida üzlüksiz kün boyi turimən, Ḥər keqidə kəzəttə turimən; **9** — Wə mana, u jəng ḥarwiliri jüp-jüp atliḳ əskərlər bilən keliwatidu!» Wə yənə jawab berip xundaḳ degən: — Babil bolsa yiḳildi, yiḳilip qüxti, Wə U ularning ilaḥlirining ḥərbir oyma məbudlirini yərgə taxlap parə-parə ḳiliwətti!». **10** — I Mening tepilgən danlirim, Mening haminimdiki buoƣdaylirim, Israilning Hudasi, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigardin angliƣanni silərgə eytip bərdim! **11** «Dumaḥ» tooƣruluḳ yükləngən wəḥiy; Birsi Seirdin kelip məndin: — «I kəzətqi, keqining ḳanqiliki ətti? I kəzətqi, keqining ḳanqiliki ətti?» — dəp soraydu. **12** Kəzətqi jawabən mundaḳ dəydu: — «Səḥər kelidu, keqimu kelidu; Yənə sorioƣing bolsa, yənə kelip sora; Yolungdin ḳaytip manga yeḳin kəl!» **13** Ərəbiyəning keqisi tooƣruluḳ yükləngən wəḥiy: — «I Dedanliḳlarning karwanliri, silər Ərəbiyədiki

janggalda қonup қalisilər; 14 Ussap kətkənlərgə su apirip beringlar! I Temadikilər, nanliringlarni elip қaqқanlarni kütüwelinglar! 15 Qünki ular қiliqlardin, Оҗilaptin elinoғan қiliqtin, Kerilgən okyadin, Uruxning azabidin қaqidu. 16 Qünki Rəb manga xundaқ degən: — Bir yil iqidə mədikar һesabliоғandək, Andin Kedarning bar xəripi yoқilidu, 17 Okyaqilarning қaldukliri, Yəni Kedarning palwan-batur boloғan ooғulliri az қalidu; Qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi xundaқ səz қiloғan».

22 Alamət kərünüx berilgən jiloғa tooғrisida yüklәngən wəһiy: — Silər һəmminglar əgzilərning üstigə qiқiwaloғininglar zadi nemə қiloғininglar? 2 Silər huxallиқ dəbdəbisini kətüridioғan, Warang-qurungoғa toloғan yurt, Xadlinidioғan xəһər; Silərdin əltürülgənlər қiliq bilən qepiloғan əməs, Yaki jənglərdə əlgən əməs; 3 Əmirliringlarning һəmmisi birakla қeqixti; Ular okyasiz əsir boldi; Yirakқa қaqқan bolsimu, Silərdin tepiwelinoғanlarning һəmmisi birliktə əsir boldi. 4 Xunga mən: — «Nəziringlarni meningdin elinglar; Meni қattiқ yioғlaxқa қoyunglar; Həlқimning bulinip ketixi tooғruluқ manga təsəlli berixkə aldirap əzünglarni upratmanglar» — dedim. 5 Qünki samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigardin «Alamət kərünüx berilgən jiloғa»ning bexioғa bir kün qüxidu, U bolsa awariqilik bolidioғan, Ayaoғ asti қilinip petiқdilidioғan, Adəmlər қaymuқturulidioғan, Sepil soқulup qeқilidioғan, Taoғlaroғa қarap yalwurup qirқiraydioғan bir küni bolidu. 6 Elam jəng һarwiliri wə adəmliri bilən, atliқ əskərliri bilən oқdanni kətürüp kelidu, Kir bolsa қalқanni eqip təyyar қilidu. 7 Wə xundaқ boliduki, Əng güzəl jiloғiliring jəng һarwiliri bilən tolup ketidu, Atliқ əskərlər dərwazang aldida səp tartip turidu. 8 Ular Yəһudaning üstidiki қalқanni elip taxlaydu; Birak sən [Zion] xu künidə «Orman sarayi»diki қorallaroғa ümid baoғlioғansən; 9 Silər Dawutning xəһirining bəsülgən jaylirining kəp ikənlikini kərüp, Pəstiki kəlqək sulirini bir yərgə yioғip su ambiri қildinglar; 10 Yerusalemdiki əylərni sanap, ulardin bəzilirini buzup sepilni mustəһkəmləx üqün ixlattinglar, 11 Xundaқla kona kəlqəktiki sularni ikki sepil otturisioғa yioғip ambar қildinglar; Birak muxularni Yaratқuqioғa һeq қarimidinglar, Burundin burun bularni Xəkilləndürüp Bekitküqigə һeq ümid baoғlimidinglar! 12 Xu küni samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigar silərni yioғlap matəm tutuxқa, Qaqni qüxürüp paynəkbax boluxқa, Bəz kiyim kiyixkə murajiət қildi. 13 Birak bularning ornida, mana huxallиқ wə xadliқ, Kalilarni soyux, қoylarni booғuzlax, Gəxlərni yeyix, xarablarni iqix, «yəyli, iqəyli, qünki ətə dunyadin ketimiz» — deyixlər boldi! 14 Samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigar təripidin қuliқimoғa ayan қilindiki, «Bərһək, muxu gunaһ silər əlmigüqə kəqürülməydu» — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigar. 15 Samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigar mana xundaқ dəydu: — «Baroғin, muxu oғojidar, Ordini baxқuridioғan muxu Xəbnaning yenioғa kirgin, uningoғa: — 16 Sanga muxu yərdə nemə bar? Yaki muxu yərdə kiming bar? Birsi egizlikkə əzi üqün bir gər қazoғandək, Əzi қoram taxtin bir қonaloғuni yonuoғandək, Əzüng üqün bir gər kolidingmu? 17 Mana һəy palwan, Pərwərdigar seni əz qanggilioғa elip, qing siқimdap, 18 Andin pomdaқtək seni bipayan, yirak bir zeminoғa taxliwetidu. Sən axu yərdə əlisən, Һəm axu yərdə һəywətlik jəng һarwiliringmu қalidu, I oғojangning jəmətigə xərməndilik kəltürgüqi! 19 Mən seni mənsipingdin eliwetimən, Xuning bilən seni ornungdin qüxüriwetimən. 20 Xu künimu xundaқ boliduki, Mən Ḫilқiyaning ooғli Əz қulum boloғan Eliakimni qaқirimən; 21 Sening tonungni kiydürimən, Sening potang bilən uning belini qing қilimən; Ḫəkümranliқingni uning қolioғa tapxurimən; Xuning bilən u Yerusalemdikilərgə wə Yəһuda jəmətigə ata bolidu. 22 Dawut jəmətining aqқuqini mən uning mürisidə қoyimən; U aqsa, ḫeqkim etəlməydu, Ətsə, ḫeqkim aqalmaydu. 23 Mən uni muқim bir jayoғa қozuқ қilip bekitimən; U bolsa atisining jəməti üqün xərəplik ḫoқuқ-təһt bolidu; 24 Həlқ uning üstigə atisining jəmətining barliқ xəһrətlirini yükləydu; Yəni barliқ uruқ-nəsillirini, Barliқ kiqik қaqa-қuqilarni, Piyalə-jamlardin tartip barliқ küp-idixlaroғiqə asidu. 25 Xu künidə — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Pərwərdigar: — muқim jayoғa bekitilgən қozuқ bolsa, egilip ketidu wə kesip taxlinidu; Uning üstigə esiloғan yüklər üzüp taxlinidu», — Qünki Pərwərdigar xundaқ degənidi.

23 Tur tooғruluқ yüklәngən wəһiy: — — I Tarxixtiki kemilər, aһ-zar kətürünglar! Qünki u harab қilindi, Xu yərdə əy yoқ, portmu yoқ. Seprus arilidin bu həwər [kemidikilər]gə ayan қilinidu. 2 Zidondiki sodigərlər dengizdin ətüp silərni təminləp kəldi, i araldikilər, Əmdi xük bolunglar! 3 Xiһordiki bipayan

sular üstidin yətkigən danlar, Yəni Nil dəryasining ḫosuli Turning daramiti boloɣanidi; U əllərning baziri boloɣanidi! **4** I Zidon, hijalət bol, Qünki dengiz — yəni Turoɣa ḳoroɣan boloɣan dengiz dəyduki: — «Məndə ḫeq toloɣaḳ bolmidi, ḫeq tuoɣmidim, Yigitlərni yaki ḳizlarni ḫeq baḳmioɣandəkmən!» **5** Muxu həwər Misiroɣa yətkəndə, Ularmu bu həwər huddi turoɣa kəlgəndək ḳattiḳ azablinidu. **6** — Silər dengizdin ətüp Tarxixḳa ketinglar! I dengiz boyidikilər, aḫ-zar kətürünglar! **7** Silərning ḳədim əyyamdin bar boloɣan, Xad-huramlikḳa toloɣan xəḫiringlar muxumu?! Mana ularning putliri əzlirini musapir ḳilixḳa yiraḳlaroɣa kətürüp baridu! **8** Tajlarni iltipat ḳiloɣuqi boloɣan, Sodigərliri əmirlər boloɣan, Dəllalliri jaḫanda abruyluḳlar ḫesablanoɣan turning bu təoɣdirini kim bekitkən? **9** — Bularni bekitküqi samawi ḳoxunlarning Sərdari Pərwərdigardur! Məḳsiti bolsa xan-xəḫrəttin kelip qikḳan jimi təkəbburluḳni rəswa ḳilix, Jaḫandiki jimiki yüz-abruyluḳlarni pəsləxtürüxtin ibarət! **10** Tarxixning ḳizi, Nil dəryasidək əz zemininggda ərkin-azadə yayra! Qünki [Turdin] kəlgən tizgin ḫazir yoḳ. **11** Qünki Pərwərdigar ḳolini dengiz üstigə uzitip, Dələtlərni təwritidu. U Ḳanaan tooɣruluḳ əmr ḳiloɣan, Uningdiki ḳəl'ə-ḳoroɣanlarni yoḳutulsun dəp pərman qüxürgən. **12** Wə: — «I baskunqilikḳa uqrioɣan Zidon ḳizi, Sən ikkinqi ḫeq təntənə ḳilmaysən, Ornungdin turup, Seprus arilioɣa ətüp kətkin, Ḫətta xu yərdə sən ḫeq aram tapmaysən» — dedi. **13** Ḳaranglar, Babil-kaldiylərning zeminini! Bu yərning həlḳi bolup baḳmioɣandək ḳilidu; Asuriyə uni qəl-bayawan janiwarliri üqün makan ḳiloɣan; Potəylərni yasap, ularning saray-ordilirini wəyran ḳilip, harabilikkə aylanduruwətkən. **14** I Tarxixtiki kemilər, aḫ-zar kətürünglar! Qünki ḳoroɣininglar harab ḳilindi. **15** Wə xu küni boliduki, Padixaḫning künlərni ḫesablioɣinidək, Tur yətmix yil untulidu. Yətmix yil ətkəndin keyin, Turning əḫwali paḫixə ayalning nahxisidək bolidu; **16** Qiltarni elip, xəḫərni aylinip yür, I untuloɣan paḫixə ayal! Əzünggə yənə həḳning dikḳitini tartay desəng, Yeḳimlik bir pədə qelip, kəprək nahxilarni eyt! **17** Əmdi xundaḳ boliduki, Yətmix yilning ətüxi bilən, Pərwərdigar Turni yoḳlaydu; Xuning bilən u yənə əzini ijarigə berip, Yər yüzidiki ḫəmmə padixaḫliḳlar bilən yənə buzukqiliḳ ḳilidu; **18** Xuning bilən uning malliri wə əzini setip, tapḳan puli bolsa Pərwərdigaroɣa atilip mukəddəs bolidu; U həzinigə selinmaydu yaki toplanmaydu, Qünki uning muxu sodisi bolsa Pərwərdigarning aldida turoɣanlar üqün ayrim ḳilinidu; U ularoɣa ḳanoɣuqə yəp-iqixkə, xundaḳla ularning esil kiyim-keqəkliri üqün ixlitilidu.

24 Mana, Pərwərdigar yər yüzini bərbat, wəyran ḳilip, Uni astin-üstün ḳiliwetip, Uningda turuwatḳanlarni tərəp-tərəpkə tarḳitidu; **2** Xu waḳitta xundaḳ boliduki, Həlḳlər ḳandaḳ bolsa, kaḫin xundaḳ bolidu; Ḳul ḳandaḳ bolsa, hojayini xundaḳ bolidu; Dedək ḳandaḳ bolsa, ayal hojayini xundaḳ bolidu; Setiwaloɣuqi ḳandaḳ bolsa, setiwətküqi xundaḳ bolidu; Ətnə aloɣuqi ḳandaḳ bolsa, ətnə bərgüqi xundaḳ bolidu; Əsüm aloɣuqi ḳandaḳ bolsa, əsüm bərgüqi xundaḳ bolidu. **3** Yər yüzi pütünləy bərbat ḳilinidu, Pütünləy bulang-talang ḳilinidu; Qünki Pərwərdigar muxu səzni ḳildi. **4** Yər yüzi matəm tutidu, u zəiplixidu, Jaḫan ḫalsizlinip zəiplixidu, Yər yüzidiki bəg-tərilərmu ḫalidin ketidu. **5** Yər-zemin əzidə turuwatḳanlar təripidin buloɣinidu; Qünki ular kərsətmə-ḳanundin qətligən; [Təbiətning] ḳanuniyət-tərtipini əzgərtiwətkən, Mənggülük əḫdinimu yoḳḳa qikiriwətkən. **6** Xunga lənət yər yüzini yutuwalidu, Uningda turuwatḳanlar «gunaḫi bar» dəp ḫesablinidu, Xunga yər yüzidikilər yutuwelinidu, Insanlar az ḳalidu. **7** Yengi xarab tügəy dəp ḳaldi, Üzüm talliri bolsa solixip ketidu; Kəypliktin kəngli hux adəmlərmu uḫ tartixidu; **8** Daplarning xoh sadaliri tohtaydu, Kəngül eqiwatḳanlarning warang-qurunglirimu tügəydu, Qiltarning xadliḳ munglirimu tohtaydu. **9** Xarab iqkənlərningmu nahxisi yoḳaydu; Ḫaraḳ iqkənlərgə ḫaraḳ aqqiḳ tuyulidu. **10** Tərtipsiz, mənisiz xəḫər buzulidu; Ḫeqkim kirmisun dəp ḫəmmə əylər etilidu; **11** Koqilarda xarab üqün nalə-pəryad kətürülidu; Bar xad-huramliḳ tütəkkə aylinidu; Yər-zemindiki xadliḳ yoḳaydu. **12** Xəḫərdə pəḳət wəyranqiliḳla ḳalidu, Dərwaza bolsa qeḳiloɣan, Ḫəmmisi — harab bolidu! **13** Qünki həlḳ-millətlərning arisida, Yər-jaḫanning otturisida xundaḳ boliduki, Zəytun dərihini ḳaḳḳandin keyin ḳep ḳaloɣan zəytunlardək, Üzüm ḫosulini yioɣiwaloɣandin keyin tərgüdək birnəqqila üzüm ḳaloɣandək, bir ḳaldisi ḳaldurulidu. **14** [Ḳaldilar] bolsa awazlirini yuḳiri kətüridu; Pərwərdigarning ḫəywisigə ḳarap təntənə ḳilidu; Ular dengiz tərəptin sürən salidu. **15** Xunga Pərwərdigarni xərḳtimu, Israilning Hudasi Pərwərdigarning namini oɣərbtiki yiraḳ arallardimu uluoɣlanglar; **16** Jaḫanning qət-qətliridin biz nahxilarni angliduḳ: — «Ḫəḳḳaniy Boloɣuqioɣa xan-xərəp bolsun!» Biraḳ mən xundaḳ

dedim: — «Aḫ, mening yadangoꝗulukum! Mening yadangoꝗulukum! Ḫalimoꝗa way! Qünki hainlar hainlik ḳiliwatidu; Bərḫək, hainlar nomussizlarqə hainlik ḳiliwatidu! **17** I yər yüzidə turuwatḳan insanlar! Wəḫimə, ora wə tuzaḳ bexingoꝗa qüxidu; **18** Wə xundaḳ boliduki, Wəḫimə sadasidin ḳaqḳanlar orioꝗa qüxidu, Oridin qiḳḳan bolsa tuzaḳḳa tutulidu. Qünki asmandiki derizilər eqilidu, Yər ulliri təwrəp ketidu. **19** Yər mutləḳ dəzlinip ketidu, Yər pütünləy parə-parə bolup ketidu, Yər dəḫxətlik təwrinidu. **20** Yər məst adəmdək ileng-sileng mangidu; Huddi lapastək iroꝗangxip ḳalidu. Qünki uningdiki asiylik gunaḫi əzini ḳattik basidu, U yiḳilip, ikkinqi turalmaydu. **21** Xu künidə xundaḳ boliduki, Pərwərdigar yuḳirida turoꝗan ḳoxunlarni yuḳirida, Wə yər yüzidiki padixaḫlarni yər yüzidə jazalaydu. **22** Ular orəkkə yioꝗilidioꝗan bir top əsirlərdək yioꝗiwelinidu, Gundihanioꝗa solap ḳoyulidu. Nuroꝗun künlərdin keyin ular jazalinidu. **23** Ay uyatlikta ḳalidu; Künmu hijil bolup kərünməydu; Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꝗan Pərwərdigar Zion teoꝗida, yəni Yerusalemda səltənitini yürgüzidu; Uning xan-xəripi Өz aḳsaḳalliri aldida parlaydu!

25 Pərwərdigar, Sən mening Hudayim; Mən Seni üstün dəp mədḫiyiləymən, Mən Sening namingni mubarəkləymən, Qünki Sən karamət ixlarni, Sadiḳlik wə ḫəḳiḳət iqidə ḳədimdin buyan ḳəlbinggə pükkənliringni bəja kəltürgənsən. **2** Qünki Sən xəḫərni harabilik, Ḳəl'ə-ḳoroꝗanlik yurtni harab, Yatlarning ordisini xəḫər bolalmas ḳiloꝗansən, U ikkinqi ḫərgiz ḳurulmaydu. **3** Xunga ḫeliḳi küqlük həlḳ Seni uluoꝗlaydu, Əxəddiy əllərning ḫeliḳi xəḫiri Səndin ḳorḳidu; **4** Qünki Sən miskinlərgə ḳoroꝗan, Yoḳsullarning dərdi-ḫajitigə ḳoroꝗan, Boranoꝗa dalda, Issiḳḳa sayə boloꝗansən; Qünki əxəddiylərning zərbə dolḳuni tamoꝗa uruloꝗan borandək, Ḳaoꝗjiraḳ yərni baskan issiḳ ḫawadək boldi. Biraḳ issiḳ ḫawa bulut sayisi bilən tosuloꝗandək, Sən yatlarning qukan-sürənlirini pəsəytisən; Əxəddiylərning oꝗəlibə nahxisi pəs ḳilinidu. **6** Wə muxu taoꝗda samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꝗan Pərwərdigar barliḳ ḳowmlar üqün ziyapət ḳilidu — Maylik yeməkliklər, Süzdürülgən kona xarablar, Yiliki toḳ maylik yeməkliklər, Süzdürülgən, yahxi saḳlanoꝗan kona xarablardin boloꝗan ziyapət bolidu; **7** Wə U muxu taoꝗda ḫəmmə ḳowmlarni yapidioꝗan qümpərdini, Barliḳ əllərni yapidioꝗan yapḳuqni yoḳitidu; **8** U ələmni mənggügə yutup yoḳitidu! Rəb Pərwərdigar ḫərbir yüzdiki yaxlarni sürtiwetidu; Pütkül yər-zemin aldida Өz həlḳining xərməndilikini elip taxlaydu; Qünki Pərwərdigar xundaḳ eytḳan. **9** Wə xu künidə deyiliduki: — «Mana, Hudayimiz muxu, biz Uningoꝗa təlmürüp kəlgən, U bizni ḳutḳuzidu; Mana, muxu Pərwərdigardur, biz Uningoꝗa təlmürüp kəlgən, Biz xadlinip Uning nijat-ḳutulduruxidin hursən bolimiz». **10** Qünki muxu taoꝗḳa Pərwərdigarning ḳoli ḳonup turidu; Wə saman azgalda tezək bilən qəyləngəndək, Moab Uning putliri astida qəylinidu; **11** [Moab] axu [tezəklik] azgaldin üzüp qiḳix üqün ḳolini keridu, Biraḳ uning ḳoli qewər boloꝗini bilən, [Rəb] uning təkəbburluḳini pəs ḳilidu. **12** U sepilliringning egiz mudapiəlik ḳoroꝗanlirini oꝗulitip, Yər bilən yəksan ḳilip, Topa-qangoꝗa aylanduridu.

26 Xu künidə Yəḫudaning zeminida munu nahxa eytilidu: — «Mustəḫkəm bir xəḫirimiz bar; U nijatlikni uningoꝗa sepil wə tirəklər ḳilip bekitip ḳoyidu. **2** Wapadarlikta qing turoꝗan ḫəḳḳaniy əlning kirixi üqün, Dərwazilarni eqip beringlar! **3** Kim əzining əḳidə, oy-hiyali Sanga baoꝗlioꝗan bolsa, Sən uni mutləḳ hatirjəmliktə saḳlaysən; Qünki u Sanga ixənq-etiḳad baoꝗlioꝗandur. **4** Mənggügə Pərwərdigaroꝗa tayininglar; Qünki Yaḫ Pərwərdigar ḫəḳiḳətən əbədil'əbədlik bir ḳoram taxtur. **5** Qünki U yuḳirida turoꝗanlarni pəskə qüxüridu; Axu aliy xəḫərni, U pəs ḳilidu; Uni yərgə qüxürüp, Topa-qangoꝗa aylanduridu. **6** U put bilən qəylinidu; U məminlərning putliri, Miskinlərning ḳədəmliri bilən qəylinidu! **7** Ḫəḳḳaniyning yoli bolsa tüzdur; I Əng Tüz Yolluḳ Boloꝗuqi, Sən ḫəḳḳaniy adəm üqün uning yolini ong ḳilisən. **8** I Pərwərdigar, biz dərḫəḳiḳət Sening ḫəkümliringning yolida mengip, Seni kütüp kəlduḳ; Jenimizning təxnaliḳi xudurki, naming wə xəḫriting axsun! **9** Wujudum bilən keqilərdə Sanga təxna boldummən; Bərḫək, tang səḫərlərdimu roḫim bilən iq-iqimdin Seni izdidim; Qünki ḫəkümliring yər yüzidə kərüngən bolsa, Yər yüzidikilər ḫəḳḳaniyliḳni əginidu. **10** Rəzil adəmgə rəḫim kərsitilsimu, U yənila ḫəḳḳaniyliḳni əgənməydu; Ḫətta durusluḳ turoꝗan zemindimu u yənila adilsizlik ḳiliweridu, Pərwərdigarning xanu-xəwkitini kərməydu. **11** I Pərwərdigar, ḳolung kətürüldi, Biraḳ ular kərməydu. Ḫalbuki, Өz həlḳinggə boloꝗan otluḳ muḫəbbitingni ular kəridu ḫəm hijil bolidu; Küxəndiliring üqün [təyyarlanoꝗan] ot ularni bərḫək yutuwetidu. **12** I Pərwərdigar, Sən bizgə hatirjəmlik nesip ḳilisən; Qünki bizning əməllirimizning ḫəmmisini əzüng

wujuқa qiқaroɣansən. 13 Dərwəқə, i Pərwərdigar Hudayimiz, ilgiri Səndin baxқa «rəblər» üstimizdin ḥəkümranlik қiloɣan; Əmdiliktə pəқət Sanga tayinipla namingni əsləp tiloɣa alimiz. 14 Ular bolsa əldi, қaytidin yaximaydu; Ərwaḥ bolup kətti, қayta tirilməydu; Qünki Sən ularni jazalap yoқatting, Ularni adəmlərning esidimu қilqə қaldurmiding. 15 Sən əlni uloɣaytқansən, i Pərwərdigar; Əlni uloɣaytқansən, Өzünggə xan-xərəp kəltürgənsən; Zeminning qegralirini ḥərtərəpkə uzartқansən. 16 I Pərwərdigar, ular dərd-ələm iqidə қaloɣanda, Seni izdidi; Tərbiyilik jazalixing ularning bexioɣa qüxkəndə, Ular aḥ urup, piqirlap bir duani қildi: — 17 «Boxinix aldida turoɣan, toloɣiқi tutup, aoɣriқtin warқirioɣan bir ḥamilidar ayaldək, Biz Sening aldingda xundaқ bolduқ, i Pərwərdigar. 18 Biz ikki қat bolup, Toloɣaққa qüxtuқ, Birақ pəқət yəlla qiқarduқ; Yər yüzidikilər üqün ḥeq nijat-қutқuzuxni yətküzmiduқ; Dunyadiki adəmlər ḥeq tuoɣulmidi». 19 «Sanga təwə əlgən adəmlər yaxaydu; Mening jəsitimning [tirilixi bilən təng] ularmu tirilidu. I topa-qangda yatқanlar, oyoɣinip nahxa yangritinglar! Xəbniming tang səḥərning xəbnimidəktur; Yər-zemin өzidə əlgənlərni tuoɣup beridu. 20 I həlқim, kelinglar, Өyünglaroɣa kirip, kəyninglardin ixiklərni etip қoyunglar; Mening dəroɣəzipim ətküqə, өzüngni bir dəmlik yoxuruwal. 21 Qünki қara, Pərwərdigar Өz jayidin qiқip, Yər yüzidikilərning gunaḥini өzlirigə қayturmaқqi; Yər bolsa üstigə tөkülgən қanlarni axkarilaydu, Өzidə əltürülgənlərni ḥaman yepiwərməydu.

27 Xu künidə Pərwərdigar Өzining dəḥxətlik, büyük wə küqlük xəmxiri bilən uqқur yilan lewiatanni, Yəni toloɣanoɣuqi yilan lewiatanni jazalaydu; U yənə dengizda turoɣan əjdiḥani əltüridu. 2 Xu küni sap xarab beridioɣan bir üzümzar bolidu! U tooɣruluқ nahxa eytinglar! 3 Өzüm Pərwərdigar uni saқlaymən; Mən ḥər dəқiқə uni suoɣirimən; Birsi uningoɣa ziyan yətküzmisun dəp keqə-kündüz saқlaymən. 4 Oɣəzəp Məndə қalmidi; Aḥ, Manga қarxi jəng қilidioɣan tikənlər yaki jioɣanlar bolsaidi! Undaқ bolsa Mənularoɣa қarxi yürüx қilattim, Ularni yioɣixturup kөydürüwetəttim! 5 Bolmisa u Meni baxpanaḥlik қilip tutsun; U Mən bilən birliktə hatirjəmliktə bolsun, Dərḥəқiқət, u Mən bilən birliktə hatirjəmliktə bolsun! 6 Kəlgüsi künlərdə, Yaқup yiltiz tartidu; Israil bihlinip, qeqəkləydu, Ular pütkül yər yüzini mewə-qewə bilən қaplaydu. 7 [Pərwərdigar Israilni] uroɣanlarni uroɣanqilik [Israilni] urup baққanmu? U қiroɣanlardək [Israil] қirilip baққanmu? 8 Sən ularni əyibligəndə əlqəmdin təwən jazalap ularni paliwətkənsən; Xərқ xamili qiққan künidə U Uning zərblik xamili bilən ularni қooɣliwətkən. 9 Əmdi xu yol bilən Yaқupning қəbiḥliki kəqürüm қiliniduki, — Uning gunaḥining elip taxlanoɣanliқining pixқan mewisi xu boliduki: — U қurbangaḥtiki ḥəmmə taxlarni kukum-talқan қilidu, «Axəraḥ»larni wə «kün tüwrükliri»ni zadila turoɣuzmaydu. 10 Qünki mustəḥkəmləngən xəḥər oɣerib bolup қalidu, Adəmzatsiz makan ḥəm taxliwetilgən bayawandək bolidu; Xu yərdə mozay ozuқlinidu, Xu yərdə yetip, uning xahlirini yəydu. 11 Uning xahliri solixix bilən üzülidu; Ayallar kelip ularni otun қilip kөydüriwetidu. Qünki bu bir yorutulmioɣan həlқ; Xunga ularni Yaratқuqi ularoɣa rəḥim қilmaydu; Ularni Xəkilləndürgüqi ularoɣa xəpқət kərsətməydu. 12 Wə xu küni xundaқ boliduki, Pərwərdigar Əfrat dəryasining eқimliridin tartip Misir wadisioɣiqə ḥər yərni silkiydu, Wə silər bir-birlap terip yioɣiwelinisilər, I Israil baliliri! 13 Wə xu küni xundaқ boliduki, Büyük kanay qelinidu; Xuning bilən Asuriyə zeminida tügixəy dəp қaloɣanlar, Wə Misir zeminida musapir boloɣanlar kelidu; Ular Yerusalemda muқəddəs taoɣ üstidə Pərwərdigaroɣa ibadət қilidu.

28 Əfraimdiki məyhorlarning bexidiki təkəbburluқ bilən taқiwaloɣan güllük tajioɣa way! Munbət jiloɣining bexioɣa taқiwaloɣan, Yəni ularning solixip қaloɣan «pəhri» boloɣan güligə way! I xarabning əsiri boloɣanlar! 2 Mana, Rəb bir küq wə қudrət igisini ḥazirlidi; U bolsa, məldürlük judun ḥəm wəyran қiloɣuqi borandək, Dəḥxət bilən taxқan kəlkün suliridək, Əxəddiylərqə [tajni] yərgə uridu. 3 Əfraimdiki məyhorlarning bexidiki təkəbburluқ bilən taқiwaloɣan güllük taji ayaoɣ astida qəylinidu; 4 Wə munbət jiloɣining bexida taқiwaloɣan, Ularning «pəhri» boloɣan solixip қaloɣan güli bolsa, Baldur pixқan ənjürdək bolidu; Uni kərgən kixi kərüpla, Қolioɣa elip kap etip yutuwalidu. 5 Xu künidə, samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Өz həlқining қaldisi üqün xərəplik bir taj, Xundaқla kərkəm bir qəmbirək bolidu. 6 U yənə ḥəküm qiқirixқa olturoɣanlaroɣa tooɣra ḥəküm qiқaroɣuqi Roḥ, Wə dərwazida jəngni qekindürgüqigə küq bolidu. 7 Birақ bularmu xarab arқiliқ hatalaxti, Ḥaraқ bilən eziқip kətti: — Ḥəm kaḥin ḥəm pəyoɣəmbər ḥaraқ arқiliқ eziқip kətti; Ular xarab təripidin yutuwelinoɣan; Ular

ḫarak tüpəylidin ələng-sələng bolup eziḳip kətti; Ular aldin kərüxtin adaxti, Ḫəküm ḳilixta eziḳixti; **8** Qünki ḫəmmə dastihan box orun ḳalmay ḳusuḳ wə nijasət bilən toldi. **9** «U kimgə bilim əgətməkqidu? U zadi kimni muxu həwərni qüxinidioŋan ḳilmaḳqidu?» **10** Eoŋizlanduruloŋanlaroŋa əməsmu?! Əmqəktin ayriloŋan bowaḳlaroŋa əməsmu?! Qünki həwər bolsa wəzmuwəz, wəzmuwəzdur, Ḳurmuḳur, ḳurmuḳurdur, Bu yərdə azraḳ, Xu yərdə azraḳ bolidu... **11** Qünki duduḳlaydioŋan ləwlər wə yat bir til bilən U muxu həlḳḳə səz ḳilidu. **12** Uularoŋa: — «Mana, aram muxu yərdə, Ḫali yoḳlarni aram aldurunglar; Yengilinix muxudur» — degən, Birak ular ḫeqnemini anglaxni halimioŋan. **13** Xunga Pərwərdigarning səziularoŋa: — «Wəzmuwəz, wəzmuwəzdur, Ḳurmuḳur, ḳurmuḳurdur. Muxu yərgə azraḳ, Xu yərgə azraḳ bolidu; Xuning bilən ular aldioŋa ketiwetip, Putlixip, ongda qüxidu, Sundurulup, Tuzaḳḳa qüxüp tutulup ḳalidu. **14** — Xunga ḫəy silər mazaḳ ḳiloŋuqilar, Yerusalemda turoŋan muxu həlḳni idarə ḳiloŋuqilar, Pərwərdigarning səzini anglap ḳoyunglar! **15** Qünki silər: — «Biz ölüm bilən əḫdə tüzduḳ, Təḫtisara bilən billə bir kelixim bekittuḳ; Ḳamqa taxḳindək ətüp kətkəndə, U bizgə təgməydu; Qünki yaloŋanqilikni baxpanaḫimiz ḳilduḳ, Yaloŋan səzlər astida məkünüwalduḳ» — dedinglar, **(Sheol h7585)** **16** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Zionda ul bolux üqün bir Tax, Sinaḳtin ətküzülgən bir tax, Ḳimmətlik bir burjək texi, Ixənqlik ḫəm muḳim ul texini saloŋuqi Mən bolimən. Uningoŋa ixinip tayanoŋan kixi ḫeq ḫoduḳmaydu, aldirimaydu. **17** Wə Mən adalətni ölqəm tanisi ḳilimən, Ḫəkḳaniylikni bolsa tik ölqigüq yip ḳilimən; Məldür baxpanaḫi boloŋan yaloŋanqilikni süpürüp taxlaydu, Wə kəlkün məküwaloŋan jayini texip əpketidu. **18** Xuning bilən ölüm bilən tüzgən əḫdənglar bikar ḳiliwetilidu; Silərning təḫtisara bilən bekitkən keliximinglar aḳmaydu; Ḳamqa taxḳindək ətüp kətkəndə, Silər uning bilən qəyliwetilisilər. **(Sheol h7585)** **19** U ətüp ketixi bilənla silərni tutidu; Ḫəm səḫər-səḫərlərdə, Ḫəm keqə-kündüzlərdimu u ətüp turidu, Bu həwərni pəḳət anglap qüxinixning əzila wəḫimigə qüxüx bolidu. **20** Qünki kariwat sozulup yetixḳa ḳiskilik ḳilidu, Yotḳan bolsa adəm tügülüp yatsimu tarlik ḳilidu. **21** Qünki Pərwərdigar Öz ixini, Yəni Özining oŋəyriy əmilini yürgüzüx üqün, Özigə yat boloŋan ixni wujudḳa qikirix üqün, Pərazim teoŋida turoŋinidək ornidin turidu, U Gibeon jiloŋisida oŋəzəpləngənidək oŋəzəplinidu; **22** Xunga mazaḳ ḳiloŋuqilar bolmanglar; Bolmisa, kixənliringlar qing bolidu; Qünki mən samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigardin bir ḫalakət tooŋrisida, Yəni pütkül yər yüzigə kət'iylik bilən bekitkən bir ḫalakət tooŋrisidiki həwərni angliоŋanmən. **23** — Ḳulaḳ selinglar, awazimni anglanglar; Tingxanglar, səzlirimni anglanglar. **24** Yər ḫəydigüqi deḫḳan terix üqün yərni kün boyi ḫəydəmdu? U pütün kün yərni aoŋdurup, Qalmilarni ezəmdu? **25** U yərning yüzini təkxiligəndin keyin, Ḳarakəz bədiyanni taxlap, Zirini qeqip, Buoŋdayni taplarda selip, Arpini terixḳa bekitilgən jayoŋa, Ḳara buoŋdayni etiz ḳirlirioŋa terimamdu? **26** Qünki uning Hudasi uni tooŋra ḫəküm ḳilixḳa nəsiḫət ḳilidu, U uningoŋa əgitidu. **27** Bərḫək, ḳarakəz bədiyan qixlik tirna bilən tepilməydu; Tuluḳ zirə üstidə ḫəydəlməydu; Bəlki ḳarakəz bədiyan bolsa ḳamqa bilən soḳulidu, Zirə bolsa təmür-tayaḳ bilən urulup dan ajritilidu. **28** Un tartixḳa danni ezix kerək, əmma [deḫḳan] uni mənggügə tepewərməydu; U ḫarwa qaḳliri yaki at tuyaḳliri bilən uni mənggügə tepewərməydu; **29** Muxu ixmu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigardin kelidu; U nəsiḫət berixtə karamət, Danalikta uluoŋdur.

29 Ariəlgə, Dawut əz makani ḳiloŋan Ariəlgə way! Yənə bir yil yillaroŋa ḳoxulsun, Ḫeyt-bayramlar yənə aylinip kəlsun; **2** Birak Mən dərd-ələmni Ariəlgə kəltürimən; Dad-pəryadlar kətürülüp anglinidu; U Manga ḫəḳiḳətən bir «Ariəl» bolidu. **3** Qünki Mən seni ḳapsap qedirlar tiktürüp, Seni ḳamal ḳilip muḫasirə istiḫkamlirini salimən, Potəyliri bilən seni ḳorxiwalimən. **4** Xuning bilən pəs ḳilinisən, Sən yər tegidin səzləydioŋan, Gəpliring pəstin, yəni topa-qangdin kelidioŋan, Awazing ərwaḫlarni qaḳiroŋuqiningkidək yər tegidin qiḳidu, Səzliring topa-qangdin xiwirlap qiḳḳandək bolidu; **5** Xu qaoŋda düxmənliringning topi huddi yumxaḳ topa-qanglardək, Yawuzlarning topi xamal uqurup taxlaydioŋan topandək tozup ketidu. Bu ix birdinla, tuyuḳsiz bolidu! **6** Əmdi samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar sening yeningoŋa kelidu; Güldürmama, yər təwrəx, küqlük xawḳun, ḳuyuntaz, boran wə yutuwaloŋuqi ot yalḳunlar bilən səndin ḫesab alidu. **7** Xundaḳ ḳilip Ariəlgə ḳarxi jəng ḳilidioŋan, Yəni uningoŋa wə ḳəl'ə-ḳoroŋanlik mudapiələrgə jəng ḳiliwatḳan barlik əllərning nuroŋunlioŋan ḳoxunliri keqisi kərgən qüxtiki kərünüxtək yoḳap ketidu. **8**

Aq ḳaloɣan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə bir nemə yəydu; Birak oyoɣansa, mana ḳorsiḳi ḳuruḳ turidu; Qangḳioɣan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə su iqidu; Birak oyoɣansa, mana u ḥalidin ketidu, U yənila ussuzluḳḳa təxna bolidu; Mana Zion teoɣioɣa ḳarxi jəng ḳiliwatḳan əllərning nuroɣunlioɣan ḳoxunliri dəl xundak bolidu. **9** Əmdi arisaldi boliwerip, Ḳaymuḳup ketinglar! Өzünglarni ḳarioɣu ḳilip, ḳarioɣu bolunglar! Ular məst boldi, birak xarabtin əməs! Ular ilənglixip ḳaldi, birak ḥaraḳtin əməs! **10** Qünki Pərwərdigar silərgə oɣəplət uyḳusi basḳuqi bir roḥni təküp, Kəzünglarni etiwətti; U pəyoɣəmbərlər wə bax-kəzünglar boloɣan aldin kərgüqilərnimu qümkiwətti. **11** Muxu kərgən pütkül wəḥiy bolsa, silər üqün peqətliwetilgən bir yəgimə kitabdək bolup ḳaldi; Həḳ kitabni sawatlik birsigə berip: — «Oḳup berixingizni ətünimən» — desə, u: — «Oḳuyalmaymən, qünki peqiti bar ikən» — dəydu. **12** Kitab sawatsiz birsigə berilip: — «Oḳup berixingizni ətünimən» — deyilsə, u: — «Mən sawatsiz» — dəydu. **13** Wə Rəb mundak dəydu: — «Muxu həlḳ aoɲzi bilən Manga yeḳinlaxḳanda, Tili bilən Meni ḥərmətligəndə, Birak ḳəlbi bolsa Məndin yirak turoɣaqḳa, Məndin boloɣan ḳorḳuxi bolsa, pəḳət insan balisining pətiwaliridinla bolidu, halas; **14** Xunga mana, Mən muxu həlḳ arisida yənə bir karamət kərsitimən; Karamət bir ixni karamət bilən ḳilimən; Xuning bilən ularning danixmənlirining danaliḳi yoḳilidu; Ularning aḳillirining əḳilliri yoxurunuwaloɣan bolidu». **15** Өzining pükkən niyətlirini Pərwərdigardin yoxurux üqün astin yərgə kiriwaloɣan, Өz ixlirini ḳarangoɣuluḳta ḳilidioɣan, Wə «Bizni kim kəridu» wə «Kim bizni bilgən» degənlərgə way! **16** Aḥ, silərning tətürlüküngla! Sapalqini seoɲiz layoɣa ohxatḳili bolamdu? Xundaḳla ix əzini Ixligüqigə: «U meni ixlimigən», Yaki xəkilləndürülgən əzini Xəkilləndürgüqigə: «Uning əḳli yoḳ» desə bolamdu?! **17** Qünki ḳiska wakit iqidila, Liwan mewilik baoɣoɣa aylandurulmamdu? Mewilik baoɣ bolsa orman ḥesablanmamdu? **18** Xu künidə gaslar xu yəgimə kitabning səzlirini anglaydioɣan, Karioɣular zulmət ḥəm ḳarangoɣuluḳtin qiḳip kəzliri kəridioɣan bolidu; **19** Məminlər bolsa Pərwərdigardin tehimu hursən bolidu; Insanlar arisidiki miskinlər Israildiki Mukəddəs Boloɣuqidin xadlinidu. **20** Rəḥimsiz boloɣuqi yoḳaydu, Mazak ḳiloɣuqi oɣayib bolidu; Ḳəbiḥlik pursitini kütidioɣanlarning ḥəmmisi ḥalak ḳilinidu; **21** Mana [muxundak adəmlər] adəmni bir səz üqünla jinayətqi ḳilidu, Dərwazida turup rəzillikkə tənbiḥ bərgüqi üqün tuzak təyyarlap ḳoyidu, Ḥəḳḳaniy adəmning dəwasini səwəbsiz bikar ḳiliwetidu. **22** Xunga Ibraḥim üqün bədəl tələp ḳutḳuzoɣan Pərwərdigar Yaḳupning jəməti tooɣruluk mundak dəydu: — «Ḥazir bolsa Yaḳup hijillikḳa ḳalmaydu, Ḥazir bolsa u tit-tit bolup qirayi tatirip kətməydu; **23** Qünki [Yaḳup] ḳolumning ixligən əmili boloɣan, Өz arisida turoɣan əwladlirini kərgən waḳtida, Ular namimni mukəddəs dəp uluoɣlaydioɣan, Yaḳupning Mukəddəs Boloɣuqisini pak-mukəddəs dəp bilidioɣan, Israilning Hudasidin ḳorḳidioɣan bolidu. **24** Roḥi ezip kətkənlər yorutulidioɣan, Ḳaḳxap yürgənlər nəsiḥət-bilim ḳobul ḳilidioɣan bolidu.

30 «Asiy ooɣullarning əḥwalioɣa way!» — dəydu Pərwərdigar, — «Ular pilanlarni tüzməkqi, birak Məndin almaydu; Ular mudapiə tosuḳini bərpa ḳilidu, Birak u Mening Roḥim əməs; Xundak ḳilip ular gunaḥi üstigə gunaḥ ḳoxuwalidu. **2** Ular Məndin ḥeq sorimayla Misiroɣa yol aldi; Pirəwnning ḳaniti astidin panaḥ izdəp, Misirning sayisigə ixinip tayinidu yənə! **3** Qünki Pirəwnning ḳaniti bolsa silərni yərgə taxlap lət ḳilidu. Misirning sayisigə ixinip tayinix silərgə bax ḳetimqilik bolidu. **4** Pirəwnning əmirliri Zoan xəḥiridə bolsimu, Uning əlqiliri Ḥanəs xəḥirigə ḥərdaim kelip tursimu, **5** Awam ḥəmmisi өzigə paydisi bolmaydioɣan, Ḥeq yardimi wə paydisi təgməydioɣan, Bəlki lət ḳilip yərgə taxlaydioɣan, Ḥətta rəswa ḳilidioɣan bir həlḳtin nomus ḳilidioɣan bolidu. **6** Nəgəwdiki ulaoɣlar tooɣrisida yüklängən wəḥiy: — Ular japalik, dərd-ələmlik zemindin ətidu; Xu yərdin qixi xirlar wə ərkək xirlar, Qar yilan wə wəḥxiy uqar yilanmu qiḳidu; Ular bayliḳlirini exəklərning dümbisigə, Gəḥərlirini təgə lokkilirioɣa yükləp, Өzlirigə ḥeq payda yətküzməydioɣan bir həlḳning yenioɣa kətürüp baridu. **7** Misir!? Ularning yardimi bikar ḥəm ḳuruḳtur! Xunga Mən uni: «Ḥeqnemini ḳilip bərməydioɣan Raḥab» dəp atioɣanmən. **8** — Əmdi bu səzning kəlgüsi zamanlar üqün, Guwaḥlik süpitidə əbədil'əbədgə turuwerixi üqün, Ḥazir berip buni ḥəm tax tahtioɣa ḥəm yəgimə kitabḳa yezip ḳoyoɣin. **9** Qünki bular bolsa asiy bir həlḳ, Naəḥli ooɣullar, Pərwərdigarning Təwrat-tərbiyisini anglaxni halimaydioɣan ooɣullardur. **10** Ular aldin kərgüqilərgə: — «Wəḥiyni kərmənglar!», Wə pəyoɣəmbərlərgə: «Bizgə tooɣra bexarətlərni kərsətmənglar; Bizgə adəmni azadə ḳilidioɣan, yaloɣan bexarətlərni kərsitinglar; **11** Sənlər [durus] yoldin qiḳix, Tooɣra tərikidin ayrilix! Israildiki Mukəddəs

Boloɣuqini aldimizdin yoḳ ḳilix!» — dəydu. **12** — Əmdi Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi mundaḳ dəydu: — «Qünki silər muxu həwərni qətkə ḳeḳip, Zulumni yələnqük ḳilip, burmilanoɣan oloɣa tayanoɣininglar tüpəylidin, **13** Xunga muxu ḳəbiḥlik silərgə egiz tamning bir yeriḳidək bolidu, Tam pultiyip ḳaloɣanda, u biraḳla uni qeḳiwetidu; **14** Huddi sapal qinə ḥeq ayimay qeḳiwetilgəndək U uni qeḳiwetidu; Uningdin ḥətta oqaḳtin qooɣ aloɣudək, Baktin su usḳudək birər parqisimu ḳalmaydu». **15** Xunga Rəb Pərwərdigar, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi mundaḳ dəydu: — «Yenimoɣa towa bilən ḳaytip kelip aram tapisilər, ḳutḳuzulisilər; Hatirjəmliktə ḥəm amanesənliktə küq alisilər!», — Biraḳ silər rət ḳiloɣansilər. **16** Silər: — «Yaḳ, biz atlaroɣa minip ḳaqimiz» — dedinglar, Xunga silər rast ḳaqisilər! Wə «Biz qapḳur ulaoɣlaroɣa minip ketimiz» — dedinglar; — Xunga silərni ḳoozlioɣuqilarmu qapḳur bolidu. **17** Minginglar birining wəḥimisidin ḳaqisilər; Bəxining wəḥimisidə [ḥəmminglar] ḳaqisilər; Ḳeqip, taoɣ üstidiki yeganə bayraḳ hadisidək, Dəng üstidiki tuoɣdək ḳalisilər. **18** Wə xunga silərgə meḥir-xəpḳət kərsitimən dəp, Pərwərdigar kütidu; Xunga U silərgə rəḥim ḳilimən dəp ornidin ḳozoɣilidu; Qünki Pərwərdigar ḥəküm-ḥəḳiḳət qiḳaroɣuqi Hudadur; Uni kütkənlərning ḥəmmisi bəhtliktur! **19** Qünki halayiḳ yənila Zionda, yəni Yerusalemda turidu; Xu qaoɣda silər yənə ḥeq yioɣlimaysilər; Kətürgən naləngdə U Əzini sanga intayin xəpḳətlik kərsitidu; U naləngni anglisila, jawab beridu. **20** Rəb silərgə nan üqün müxküllükni, Su üqün azab-oḳubətni bərsimu, Xu qaoɣda sening Ustazing yənə yoxuruniwərməydu, Bəlki kəzüng Ustazingni kəridu; **21** Silər ong tərəpkə burulsanglar, Yaki sol tərəpkə burulsanglar, Ḳuliḳing kəyningdin: — «Yol mana muxu, uningda menginglar!» degən bir awazni anglaysən. **22** Xu qaoɣda silər oyuloɣan məbudliringlaroɣa berilgən kümüx ḥəlgə, Ḳuyma məbudliringlaroɣa berilgən altun ḥəlgimu daoɣ təgküzisilər; Silər ularni adət latisini taxlioɣandək taxliwetip: — «Neri tur» — dəysilər. **23** U sən teriydioɣan uruḳung üqün yamoɣur əwətidu; Yərdin qiḳidioɣan axliḳ-məḥsulat ḥəm küq-ḳuwwətlik ḥəm mol bolidu; Xu küni malliring kəng-azadə yaylaḳlarda yaylaydu; **24** Yər ḥəydigən kala wə exəklər bolsa, Gürjək wə ara bilən soruoɣan, tuzlanoɣan ḥələp yəydu. **25** Qong ḳiroɣinqilik boloɣan küni, Yəni munarlar ərülgən küni, Ḥərbir uluoɣ taoɣda wə ḥərbir egiz dəngdə bolsa, ənḥarlar wə eriḳlar bolidu. **26** Pərwərdigar Өz həlḳining jaraḥitini tangidioɣan, Ularning ḳamqa yarisini saḳaytḳan xu künidə, Ay xolisi ḳuyax nuridək bolidu, Ḳuyax nuri bolsa yəttə ḥəssə küqlük bolidu, Yəni yəttə kündiki nuroɣa barawər bolidu. **27** Mana, Pərwərdigarning nami yiraḳtin kelidu, Uning ḳəḥri yalḳunlinip, Ḳoyuḳ is-tütəkliri kətürülidu; Ləwliri oɣəzəpkə tolup, Tili yutuwaloɣuqi yanoɣin ottək bolidu. **28** Uning nəpəsi huddi texip boyunoɣa yetidioɣan kəlkündək bolidu, Xuning bilən U əllərni bimənilikni yoḳatḳuqi oɣəlwir bilən taskaydu, Xundaḳla həlḳ-millətlərning aoɣzioɣa ularni azduridioɣan yügən salidu. **29** Muḳəddəs bir ḥeyt ətküzülgən keqidikidək, kənglünglardin nahxa uroɣup qiḳidu, Israilioɣa uyultax boloɣan Pərwərdigarning teoɣioɣa nəy nawasi bilən qiḳḳan birsining huxalliḳidək, kənglünglar huxal bolidu. **30** Pərwərdigar ḥəywətlik awazini yangritidu; U ḳayinioɣan ḳəḥri, yutuwaloɣuqi yalḳunluḳ ot, güldürmamilik yamoɣur, boran-xawḳun, məldürlər bilən Өz bilikini sozup kərsitidu. **31** Qünki Pərwərdigarning awazi bilən Asuriyə yanjilidu, — Baxḳilarni urux tayiḳi [boloɣan Asuriyə] yanjilidu! **32** Wə Pərwərdigar təyyarlioɣan kaltək bilən ḥər ḳetim uni uroɣanda, Buningoɣa daplar ḥəm qiltarlar təngkəx ḳilinidu; U ḳolini oynitip zərb ḳilip uning bilən kürəx ḳilidu. **33** Qünki Tofət ḳədimdin tartip təyyar turoɣanidi; Bərḥəḳ, padixaḥ üqün təyyarlanoɣan; [Pərwərdigar] uni qongḳur ḥəm kəng ḳiloɣan; Otunliri kəp yalḳunluḳ bir gülhan bar, Pərwərdigarning nəpəsi bolsa günggürt eḳimidək uni tutaxturidu.

31 — Yardəm izdəp Misiroɣa baroɣanlarning ḥalioɣa way! Ular atlaroɣa tayinip, Kəp boloɣanliḳidin jəng ḥarwilirioɣa, Intayin küqlük boloɣanliḳidin atliḳ əskərlərgə ixinip kətti! Biraḳ Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqioɣa ḳarimaydu, Pərwərdigarni izdiməydu. **2** Biraḳ Umu danadur! U külpət elip kelidu, Degənlirini ḳayturuwalmaydu; U buzuḳlarning jəmətigə, Xundaḳla ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilaroɣa yardəmdə boloɣanlaroɣa ḳarxi ornidin ḳozoɣilidu. **3** Misirliḳlar Təngri əməs, adəmlər halas; Ularning atliri bolsa roḥtin əməs, əttin halas; Pərwərdigar bolsa ḳolini uzartidu, Yardəm bərgüqi bolsa putlixidu; Yardəm berilgüqi bolsa yiḳilidu; Ular ḥəmmisi biraḳla yoḳilidu. **4** Qünki Pərwərdigar manga mundaḳ degən: — «Owni tutuwaloɣan xir yaki arslanni bir tərəp ḳilixḳa top-top padiqilar qaḳiriloɣanda, Xir yaki arslan ularning awazliridin ḥeq ḳorḳmay, Xawḳunliridin ḥeq ḥoduḳmay, Bəlki owni astioɣa besiwelip oɣar-oɣur talioɣinidək, Samawi ḳoxunlarning

Sərdari boloan Pərwərdigarmu ohxaxla Zion teoi wə
egizlikliri üqün qüxüp jəng ķilidu. 5 Üstidə pərwaz
ķilidioan ķuxlardək samawi ķoxunlarning Sərdari
boloan Pərwərdigar Өz ķaniti astioa Yerusalemni
alidu; Ķaniti astioa elip, Zionni ķutķuzidu; Uning
«ɵtüp ketixi» bilən Zion nijatliķķa erixidu. 6 Silər
dəhxətlik asiyliķ ķiloan Igənglarning yenioa towa
ķilip ķaytinglar, I Israil baliliri! 7 Qünki xu künidə
insanlar ḩərbiri ɵzi üqün ɵz ķoli bilən yasioan
kümüx butlarni wə altun butlarni: — «Gunaḩtur!»
dəp taxliwetidu». 8 «Xu qaoda Asuriyə ķiliq bilən
yiķilidu, Biraķ baturning ķiliqi bilən əməs; Bir ķiliq uni
yutuwalidu, biraķ ķiliq adəttiki adəmningki bolmaydu;
U jenini elip ķiliqtin ķaqmaķqi bolidu, Arisidiki yigitliri
alwanoa selinidu. 9 Wəḩimidin uning «ul texi»
yoķaydu; Uning sərdarliri jəng tuoidin alaķzadilixidu»
— dəp jakarlaydu Zionda oti kɵyiwatķan, Yerusalemda
humdeni yalķunlawatķan Pərwərdigar.

32 Mana, ḩəķķaniylik bilən ḩɵkümranliķ ķiloquqi
bir padixaḩ qiķidu; Əmirlər bolsa tooria ḩɵküm
qiķirip idarə ķilidu. 2 Ḩəm xamaloa dalda boloudək,
Boranoa panaḩ boloudək, Ķaojiraķ jayoa eriķ-
sulardək, Qangķap kətkən zeminoa ķoram taxning
sayisidək boloan bir adəm qiķidu. 3 Xuning
bilən kɵrgüqilərning kɵzliri ḩeq torlaxmaydu,
Anglaydioanlarning ķuliķi eniķ tingxaydu; 4
Bəngbaxning kɵngli bilimni tonup yetidu, Kekəqning
tili tez ḩəm eniķ sɵzləydu. 5 Pəsəndilər əmdi
pəzilətlik dəp atalmaydu, Piķsiķ iplaslar əmdi mərd
dəp atalmaydu, 6 Qünki pəsəndə adəm pəslikni
sɵzləydu, Uning kɵngli buzuķqiliķ təyyarlaydu,
Iplasliķ ķilixķa, Pərwərdigaroa dao kəltürüxkə,
Aqlarning ķorsiķini aq ķalduruxķa, Qangķioanlarning
iqimlikini yoķitiwetixkə niyətlinidu. 7 Bərḩəķ,
iplas adəmning tədbirliri ķəbiḩtur; U ķəstlərni
pəmləp olturidu, Mɵminlərni yaloan gəp bilən,
Yoķsulning dəwasida gəp ķilip uni wəyran ķilixni
pəmləp olturidu. 8 Pəzilətlik adəmning ķiloan
niyətliri bərḩəķ pəzilətliktur; U pəziləttə muķim
turidu. 9 Ornunglardin turup, i hatirjəm ayallar,
awazimni anglanglar! I əndixisiz ķizlar, sɵzlirimgə
ķulaķ selinglar! 10 Bir yil ɵtə-ɵtməyla, i bioəm
ayallar, Parakəndə ķilinisilər! Qünki üzüm ḩosuli
bikaroa ketidu, Mewə yioix yoķ bolidu. 11 I
hatirjəm ayallar, titrənglar! I əndixisiz ķizlar, patiparaķ
bolunglar! Kiyiminglarni seliwetinglar, ɵzünglarni
yalang ķilinglar, qatriķinglaroa bɵz baolanglar!
12 Güzəl etiz-baolar üqün, Mewilik üzüm talliri
üqün məydənglaroa urup ḩəsrət qekinglar! 13
Üstidə tikən-yantaķlar ɵsidioan ɵz həlķimning
zemini üqün, Xad-huram ɵylər, warang-qurung ķilip
oynaydioan bu xəḩər üqün ķayourunglar! 14 Qünki
orda taxlinidu, Adəmlər bilən liķ toloan xəḩər
adəmzatsiz bolidu, Istiḩkam wə kɵzət munarliri uzun
zamanoiqə pəķətla yawayi exəklər zoķ alidioan,
Ķoy padiliri ozuķlinidioan boz yərlər bolidu. 15
Taki Roḩ bizgə yuķiridin tɵkülgüqə, Dalalar mewilik
bao-etizlar bolouqə, Mewilik bao-etizlar ormanzar
dəp ḩesablanouqə xu peti bolidu. 16 Xu qaoda
adalət dalani, Ḩəķķaniyliķ mewilik bao-etizlarni
makan ķilidu. 17 Ḩəķķaniyliķtin qiķidioini hatirjəmlik
bolidu, Hatirjəmlikning nətijisi bolsa mənggügə
bolidioan aram-tinqliķ wə aman-esənlik bolidu. 18
Xuning bilən mening həlķim hatirjəm makanlarda,
Ixənqlik turaloularda wə tinq aramgaḩlarda turidu.
19 Orman kesilip yiķitiloanda məldür yaoəimu, Xəḩər
pütünləy yər bilən yəksan ķiliwetilsimu, 20 Su boyida
uruķ teriouqilar, Kala wə exəklərni kəng dalaoa
ķoyuwetidioanlar bəhtliktur!

33 I ɵzüng bulang-talang ķilinmioan, baxķilarni
bulang-talang ķiloquqi, Baxķilar sanga asiyliķ
ķilmioan, Өzüng asiyliķ ķiloquqi, Sening ḩalingoa
way! Sən bulang-talangni boldi ķilixing bilən, Өzüng
bulang-talang ķilinisən; Sən asiyliķni boldi ķilixing
bilən, Өzüng asiyliķķa uqraysən; 2 I Pərwərdigar, bizgə
meḩir-xəpķət kɵrsətkəysən; Biz Seni ümid bilən kütüp
kəlduķ; Өtünimizki, Sən ḩər səḩər [Israiloa] küqlük
bilək-ķol, Ķiyinqiliķ pəytliridə nijatimiz boloaysən. 3
Top-top adəmlərning oowoa-quķanliridin həlķlər
bədər ķaqidu; Sən [Huda] ķəddingni tik ķilixing bilən
əllər pitirap ketidu; 4 Qekətkə liqinkiliri ot-kɵklərni
yioip yəwaloandək, Silərgə bekitip berilgən olja
yioiwelinidu; Qekətkilər uyan-buyan yügürgəndək
adəmlər olja üstidə uyan-buyan yügürüxidu. 5
Pərwərdigar üstün turidu, Bərḩəķ, Uning turaloqusi
yuķirididuṛ; U Zionoa adalət wə ḩəķķaniyliķ toldurdi;
6 U bolsa künliringlarning tinq-amanliķi, nijatliķ,
danaliķ wə bilimning bayliķliri bolidu; Pərwərdigardin
ķorķux Uning üqün gəḩərdur. 7 Mana, ularning
palwanliri sirtta turup nalə-pəryad kɵtüridu; Sülḩ-
əḩdə tüzgən əlqilər ķattiķ yioixidu; 8 Yollar adəmsiz
ķaldi; Өtkünqi yolqilar yoķ boldi; U əḩdini buzup
taxlidi; Xəḩərlərni kɵzigə ilmaydu, Adəmlərni ḩeq
ətiwarlimaydu. 9 Zemin matəm tutidu, zəiplixidu;

Liwan hijaləttin solixidu; Xaron qəl-bayawanoŋa aylandi; Baxan wə Karməl bolsa kirip taxlandi. **10** Mana ḥazir ornumdin turimən, — dəydu Pərwərdigar, — Ḥazir Өzümni üstün kərsitimən, Ḥazir kəddimni kətürimən. **11** — Silərning boyunglarda kuruk ot-qəpla bar, Pahal tuoŋisilər; Өz nəpəsliringlar ot bolup əzünglarni yutuwetidu; **12** Əllər bolsa ḥak kəydürülgəndək kəydürilidu; Oruloŋan jioŋantikənlərdək otta kəydürüwetilidu. **13** — I yiraktikilər, Mening kiloŋanlirimni anglanglar; Yekindikilər, Mening küq-kudritimni tonup yetinglar. **14** Ziondiki gunaḥkarlar korkidu; Wəḥimə iplaslarni besiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim mənggülük yutkur Ot bilən billə turidu? Kim əbədil'əbəd yalkunlar bilən bir makanda bolidu?» — dəydu. **15** — «Ḥəkkaniylik yolida mangidioŋan, Durus-lilla gəp kilidioŋan, Zalimliktin kəlgən ḥaram paydioŋa nəprətlinidioŋan, Parilarni sunoquqilarni kolini pulangxitip rət kilidioŋan, Kanning gepi bolsila kulikini yopurup anglimaydioŋan, Pəslikrəzillikkə karaxni rət kilip, kəzini kaquridioŋan; **16** U yukirini makan kilidu; Koram taxlar uning koroŋini bolup, Yukiri uning baxpanaḥi bolidu; Өz riski uningoŋa berilidu, Uning süyi kapalətlik bolidu». **17** — «Kəzliring Padixaḥni güzəllikidə kəridu; Kəzliring uzunoŋa sozuloŋan zeminoŋa nəzər salidu. **18** Kənglüng wəḥimə tooŋrisida qongkur oyoŋa patidu; Royhətqi bəg keni? Oljini əlqəydioŋan taraziqi bəg keni? Istiḥkam-munarlarni saniouqi bəg keni? **19** Kaytidin əxəddiy həlkni kərməysən, — Sən angkiralmaydioŋan, booquzida səzləydioŋan, Dudukləp gəp kilidioŋan, gepini qüxinəlməydioŋan bir həlkni ikkinqi kərməysən. **20** Ibadət ḥeytlirimiz ətküzülidioŋan xəḥər Zionoŋa kara; Sening kəzüng Yerusalemning tinq-aman makan boloŋanlikini, Kozukliri ḥərgiz yulunmaydioŋan, Taniliri ḥərgiz üzülməydioŋan, Ikkinqi yətkəlməydioŋan qedir boloŋanlikini kəridu; **21** Xu yərdə Pərwərdigarning xan-xəripi bizgə kərünidu, — U Өzi dəryalar, kəng əstənglər ekip turidioŋan bir jay bolidu; Palaklar bilən ḥəydəlgən ḥeqkandak kemə u jayda katnimaydu, Wə yaki ḥeq ḥəywətlik kemə u jaydin ətməydu; **22** Qünki Pərwərdigar bizning nijatkar-ḥakimimiz, Pərwərdigar bizgə kanun Bərgüqidur, Pərwərdigar — bizning Padixaḥimiz, U bizni kutkuzidu! **23** Sening tana-aroŋamqiliring boxioŋan bolsimu, [Israil] yəlkən hadisining turumini mustəḥkəm kilalmisimu, Yəlkənni yeyip qikiralmisimu, U qaoŋda zor bir olja üləxtürülidu; Ḥətta akşak-tokurlarmu oljini alidu. **24** Xu qaoŋda xu yərdə turoquqi: «Mən kesəl» deməydu; Xu jayni makan kiloŋan həlkning gunaḥliri kəqürüm kilinidu.

34 Yekin kelinglar, i əllər, anglanglar! I kowm-həlklər, kulak selinglar! Yər-zemin wə uningdiki barlik məwjudatlar, Jimi aləm wə uning iqidin qikkan ḥəmmə məwjudatlar, Tingxanglar! **2** Qünki Pərwərdigarning barlik əllərgə karita oŋəzipi bar, Uning dəroŋəzipi ularning barlik koxunlirioŋa karxi turidu; U ularni ḥalakətkə pütüp koyoŋan, Ularni kiroŋinqilikka tapxuruwətkən; **3** Ulardin əltürülgənlər sirtka taxliwetilidu, Jəsətliridin sesikqilik puraydu, Taoŋlar ularning keni bilən eritilidu; **4** Asmanlardiki jimiki jisim-koxunlar qirip yok bolidu, Asmanlar yəgimə kitabdək türülidu; Üzüm telining yopurmakliri hazan bolup, solixip qüxkəndək, Yigləp kətkən ənjür xehidin qüxkəndək, Ularning jimiki jisim-koxunliri yikilidu; **5** Qünki xəmxirim asmanlarda [kan bilən] suoquruldi; Karanglar, xəmxirim Mening ḥalakət lənitimgə uqrioŋan həlkkə, Yəni Edom üstigə jazalax üqün qüxidu; **6** Pərwərdigarning bir xəmxiri bar; U kanoŋa boyaldi; U yaoŋlik nərsilərning yeoŋi bilən, Өqkəkozilarning keni bilən, Koqkar bərikining yeoŋi bilən ozukləndurulogan; Qünki Pərwərdigarning Bozrah xəḥiridə bir kurbanliki, Edomda zor bir kiroŋinqiliki bar. **7** Muxu kiroŋinqiliklar bilən yawayi kalilar, Torpaklar wə küqlük bukilarmu yikilidu. Ularning zemini kanoŋa qəmülidu, Topa-qangliri yaoŋ bilən maylixip ketidu. **8** Qünki Pərwərdigarning kisas alidioŋan bir küni, Zion dəwasidiki ḥesab alidioŋan yili bar. **9** [Edomdiki] ekinlar karimayoŋa, Uning topiliri günggürtkə aylandurulidu; Zemini bolsa kəyüwatkan karimay bolidu. **10** Uning oti keqəkündüz əqürülməydu; Is-tütəkliri mənggügə erləydu; U dəwrdin-dəwrgiqə harabiliktə turidu; Ḥeqkim ikkinqi u yərgə ayaoŋ basmaydu. **11** Qəl ḥuwkuxi wə qirkiriouqi ḥuwkuxlar uni igiliwalidu; Qong ḥuwkux wə kaoŋa-kuzoqunlar xu yərdə uwilaydu; Huda uningoŋa «tərtipsizlik-bimənilikni əlqəydioŋan tana»ni, Wə «kup-kuruklukni əlqəydioŋan tik əlqigüq»ni tartidu. **12** Birsi kelip [Edomning] esilzadilirini padixaḥlikini [idarə kilixkə] qakirsa, Ulardin ḥeqkim bolmaydu; Uning əmirliri yok kiliwetilgən bolidu. **13** Ordilirida tikənlər, Kəl'ə-koroŋanlirida qakkak-jioŋanlar əsüp qikidu; U qilbərilərning makani, «Ḥuwkuxlarning ordisi» bolidu. **14** Xu yərdə qəl-bayawandiki janiwarlar,

yawayi itlar jəm bolidu; Ḥərbir «əqkə jin» əz ḳerindixioŋa towlaydu; Tün məhlukliri xu yərdə makanlixidu, Uni əzigə aramgaḥ ḳilip turidu. **15** «Oḳ yilan» xu yərdə uwilaydu, Uning sayisidə tuhumlaydu, Balilirini yioŋip baḳidu. Ḳorultaz-tapḳuxlar ḥərbiri əz jüpi bilən xu yərdə toplinidu; **16** Pərwərdigarning yəgimə kitabidin izdəp oḳup bakḳin; Ulardin ḥeqbiri qüxüp ḳalmaydu; Ḥeqḳaysisining əz jorisi kəm bolmaydu; Qünki Əzining aoŋzi ularoŋa buyruoŋan; Uning Əz Roḥi ularni topliоŋan. **17** Qünki [Pərwərdigar] Əzi ular üqün qək taxlap, Əz ḳoli bilən zeminoŋa tana tartip ularoŋa təḳsim ḳilip bərgən; Ular uningoŋa mənggügə igidarlik ḳilidu, Dəwrdin-dəwrgiqə xu yərni makan ḳilidu.

35 — Dala ḥəm ḳaoŋjirap kətkən jaylar ular üqün huxal bolidu; Qəl-bayawan xadlinip zəpirandək qeqəkləydu; **2** U bərḳ urup qeqəkləydu, Xadlikḳa xadlik ḳoxulup təntənə ḳilidu; Liwanning xan-xəripi, Karməl wə Xarondiki güzəllik wə sür uningoŋa berilidu; Ular Pərwərdigarning xan-xəripini, Hudayimizning güzəlliki wə ḥəywitini kəridu. **3** Ajiz ḳollarni küqləndürünglar, Egilip mangidioŋan tizlarni qingitinglar, **4** Yüriki aoŋḳanlaroŋa: — «Qing turunglar! Ḳorḳmanglar! Mana, Hudayinglaroŋa ḳarap bekinglar; Ḳisas kelidu — Hudaning ḥesab elix küni kelidu! U Əzi kelidu, silərni ḳutḳuzidu!» — dəng! **5** Andin ḳarioŋuning kəzi eqilidu, Gasning ḳulakliri oḳuḳ ḳilinidu, **6** Andin aḳsaḳ-tokurlar keyiktək oynaḳlap səkrəydu; Gaqining tili nahxa eytidu; Qünki dalada sular, Qəl-bayawanlarda dərya-ekinlar uroŋup taxidu; **7** Pizoŋirin qəl-jəzirə kəlqəkkə, Qangḳioŋan yərlər bulaḳlaroŋa aylinidu; Qilbərilərning makani — ular yatḳan jay, Ḳomux wə yekənlər əsüp, qimənlikkə aylinidu. **8** Xu yərdə egiz kətürülgən bir yol, Tüptüz bir yol bolidu; U «pak-muḳəddəslikning yoli» dəp atilidu; Napaklar uningdin ətüxkə bolmaydu, Xu yol məhsus xular üqün bekitilip yasaloŋanki, — Ḥətta nadanlarmu uningda ezip kətməydu; **9** Xu yərdə xir bolmaydu, Uning üstigə ḥeq yirtḳuq ḥaywan qikmaydu; (Ular xu yərdə ḥeq tepilmaydu) — Nijat arḳilik ḥərlükkə qikḳanlar xu yərdə mangidu! **10** Pərwərdigarning bədəl tələp ḳutḳuzoŋanliri ḳaytip kelidu, Küylərni eytip Zionoŋa yetip kelidu; Ularning baxlirioŋa mənggülük xad-huramlik ḳonidu; Ular huxallik wə xadlikḳa qəmgən bolidu; Ḳayoŋu-ḥəsrət ḥəm uḥ-nadamətlər bədər ḳaqidu.

36 Ḥəzəkiyaning on tətinqi yili xundak boldiki, Asuriyə padixaḥi Sənnaherib Yəḥudaning barlik ḳəl'ə-ḳoroŋanlik xəḥərlirigə ḥujum ḳilip qikip, ularni ixoŋal ḳildi. **2** Andin Asuriyə padixaḥi «Rab-Xakəḥ» [degən sərdarni] qong bir ḳoxun bilən Lakix xəḥiridin Yerusalemoŋa əwətti. U Kir yuoŋuqilarning etizining boyidiki yolda, yukiri kəlqəkning norining bexioŋa kelip turdi. **3** Xuning bilən Ḥilḳiyaning ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, ordining diwanbegi boloŋan Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi boloŋan Yoaḥlar uning yenioŋa kəldi **4** wə Rab-Xakəḥ ularoŋa mundak dedi: — Silər Ḥəzəkiyaoŋa: — «Uluoŋ padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥi sanga mundak dedi, dənglar: — «Sening muxu ixəngən tayanqing zadi nemiti? Sən: (u pəḳət gəpla, halas!) — «Urux ḳilix tədbir-məsliḥitimiz ḥəm küqimiz bar» — dəysən; sən zadi kimgə tayinip manga ḳarxi əktə ḳopisən? **6** Mana, sən yeriḳi bar axu ḳomux ḥasa, yəni Misiroŋa tayinisən! Birsi uningoŋa yələnsə, uning ḳolioŋa sanjip kiridu; mana Misir padixaḥi Pirəwngə tayanoŋanlarning ḥəmmisi xundak bolidu! **7** Əgər sən manga: «Biz Hudayimiz boloŋan Pərwərdigaroŋa tayinimiz» — desəng, Ḥəzəkiya əzi Yəḥudadikilərgə wə Yerusalemdikilərgə: «Silər pəḳət Yerusalemdiki muxu ibadətgaḥ aldidila Pərwərdigaroŋa ibadət ḳilixinglar kerək» dəp, xu [Pərwərdigaroŋa] ataloŋan «yukiri jaylar»ni ḥəm ḳurbangaḥlarni yoḳ ḳiliwəttioŋu? Ular axu Pərwərdigarning yukiri jayliri əməsmidi? **8** Əmdi hojam Asuriyə padixaḥi bilən bir tohtamoŋa kəl: — «Əgər səndə atḳa minəligüdək əskərliring bolsa, mən sanga ikki ming atni bikaroŋa berəy!» **9** Səndə undaḳlar bolmisa, hojamning əməldarlirining əng kiqiki boloŋan bir ləxkər bexini ḳandaḳmu qekindürələysilər?! Sən jəng ḥarwiliri wə atlarni elix üqün Misiroŋa tayinisən tehi! **10** Mən əmdi muxu zeminni ḥalak ḳilix üqün Pərwərdigarsiz kəldimmu? Pərwərdigar dərwəḳə manga: «Muxu zeminni ḥalak ḳilixḳa qikḳin!» — dedi!»» **11** Eliakim, Xəbna wə Yoaḥ Rab-Xakəḥgə: — «Pekirlirioŋa aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə ibraniy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoŋanlarning ḳulikioŋa kirmisun!» — dedi. **12** Birak Rab-Xakəḥ: — «Hojam meni muxu gəpni hojanglaroŋa wə silərgila eytixḳa əwətkənmu? Muxu gəpni silər bilən birliktə sepilda olturoŋanlaroŋa deyixkə əwətkən əməsmu? Qünki ular silər bilən birliktə əz pokini yegüqi ḥəm əz süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. **13** Andin Rab-

Xakəḥ ibraniy tilida yuḳiri awaz bilən: — «Uluoŋ padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥining səzlirini anglap ḳoyunglar!» — dəp warḳiridi. **14** «Padixaḥ mundaḳ dəydu: — «Ḥəzəkiya silərni aldap ḳoymisun! Qünki u silərni ḳutḳuzalmaydu. **15** Uning silərni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən ḳutḳuzidu; muxu xəḥər Asuriyə padixaḥining ḳolioŋa qüxüp kətməydu» dəp Pərwərdigaroŋa tayanduruxioŋa yol ḳoymanglar!». **16** Ḥəzəkiyaoŋa ḳulaḳ salmanglar; qünki Asuriyə padixaḥi mundaḳ dəydu: — «Mən bilən sülḥilixip, mən tərəpkə ətünglar; xundaḳ ḳilsanglar ḥərbiringlar ezünglarning üzüm baringidin ḥəm ezünglarning ənjür dərihidin mewə yəysilər, ḥərbiringlar ez su kəlqikinglardin su iqisilər; **17** ta mən kelip silərni buoŋdayliḳ ḥəm xarabliḳ bir zeminoŋa, neni bar ḥəm üzümzarliri bar bir zeminoŋa, — zemininglaroŋa ohxax bir zeminoŋa apirip ḳoyoŋuqə yəp-iqiweringlar! **18** Ḥəzəkiyaning silərgə: — «Pərwərdigar bizni ḳutḳuzidu» dəp ixəndürüxigə yol ḳoymanglar! Əl-yurtlarning ilaḫ-butlirining biri ez zeminini Asuriyə padixaḥining ḳolidin ḳutḳuzoŋanmu? **19** Hamat wə Arpad degən yurtlarning ilaḫ-butliri ḳeni? Səfarwaim xəḥirining ilaḫ-butliri ḳeni? Ular Samariyəni mening ḳolumdin ḳutḳuzoŋanmu?! **20** Muxu əl-yurtlarning ilaḫ-butliridin ez zeminini ḳutḳuzoŋan zadi kim bar? Xundaḳ ikən, Pərwərdigar Yerusalemni mening ḳolumdin ḳutḳuzalamdu?»». **21** Angliouqilar süküt ḳilip uningoŋa jawabən ḥeqḳandaḳ bir səz ḳilmidi; qünki padixaḫning buyruḳi xuki: — «Uningoŋa jawab bərmənglar». **22** Andin Ḥilḳiyaning ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi Yoaḥlar kiyim-keqəklirini yirtixip, Ḥəzəkiyaning yenioŋa kelip, Rab-Xakəḥning gəplirini uningoŋa uḳturdi.

37 Xundaḳ boldiki, Ḥəzəkiya buni angliooŋanda, kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən ḳaplap Pərwərdigarning eyigə kirdi. **2** U Ḥilḳiyaning ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə kaḥinlarning aḳsaḳallirini bəz yepinqaḳlioŋan peti Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbərgə əwətti. **3** Ular uningoŋa: — «Ḥəzəkiya mundaḳ dəydu: — «Balilar tuoŋulay dəp ḳaloŋanda anining tuoŋḳudək ḥali ḳalmioŋandək, muxu kün külpət qüxidioŋan, rəswa wə mazaḳ ḳilinidioŋan bir kündur. **4** Ez hojisi boloŋan Asuriyə padixaḥi tirik Hudani mazaḳ ḳilixḳa əwətkən Rab-Xakəḥning gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə elip tingxisa, bularni angliooŋan Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini berərmikin? Xunga ḳep ḳaloŋan ḳaldilar üqün awazingni kətürüp, bir duayingni bərsəng»» — dedi. **5** Xu gəplər bilən Ḥəzəkiyaning hizmətkarliri Yəxayaning aldioŋa kəldi. **6** Yəxaya ularoŋa: — «Hojayininglaroŋa: — «Pərwərdigar mundaḳ dedi: — «Asuriyə padixaḥining qaparmənlirining sən angliooŋan axu manga kupurluḳ ḳiloŋuqi gəpliridin ḳorḳma; **7** Mana, Mən uningoŋa bir roḥni kirgüzimən; xuning bilən u ioŋwani anglap, ez yurtioŋa ḳaytidu. U ez zeminida turoŋanda uni ḳiliq bilən eltürgüzimən» — dənglar» — dedi. **8** Rab-Xakəḥ kəlgən yoli bilən ḳaytip mangoŋanda, Asuriyə padixaḥining Laḳix xəḥiridin qekingənlikini anglap, uning yenioŋa kəldi; Asuriyə padixaḥi Libnaḥ xəḥirigə ḳarxi jəng ḳiliwatḳanidi. **9** Andin padixaḥ: «Efiopiyə padixaḥi Tirḥakaḥ sizgə ḳarxi jəng ḳilmaḳqi bolup yoloŋa qikti» degən həwərni anglidi. Xu həwərni angliooŋanda u yənə Ḥəzəkiyaoŋa əlqilərni mundaḳ hət bilən əwətti: — **10** «Silər Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaoŋa mundaḳ dənglar: — «Sən tayinidioŋan Hudayingning sanga: «Yerusalem Asuriyə padixaḥining ḳolioŋa tapxurulmaydu» deginigə aldanma; **11** Mana, sən Asuriyə padixaḥlirining ḥəmmə əl-yurtlarni nemə ḳiloŋanlirini, ularni ilaḫ-butlirioŋa atap ḥalak ḳiloŋanlikini angliooŋansən; əmdi özüng ḳandaḳmu ḳutḳuzulisən? **12** Ata-bowilirim ḥalak ḳiloŋan əllərni bolsa, ularning ilaḫ-butliri ḳutḳuzoŋanmu? Gozan, Ḥaran, Rəzəf xəḥiridikilərniqu? Telassarda turoŋan Edənlərniqu? **13** Hamat padixaḥi, Arpad padixaḥi, Səfarwaim, Hena ḥəm Iwwaḥ xəḥərlirining padixaḥliri ḳeni?»». **14** Ḥəzəkiya hətni əkəlgüqilərning ḳolidin elip oḳup qikti. Andin u Pərwərdigarning eyigə kirip, Pərwərdigarning aldioŋa hətni yeyip ḳoydi. **15** Ḥəzəkiya Pərwərdigaroŋa dua ḳilip mundaḳ dedi: — **16** «I kerublar otturisida turoŋan, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi: — Sən Özüngdursən, jaḥandiki barliḳ əl-yurtlarning üstidiki Huda pəḳət Özüngdursən; asman-zeminni Yaratḳuqisən. **17** I Pərwərdigar, ḳuliḳingni təwən ḳilip angliooŋaysən; kəzüngni aqḳaysən, i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip mənggü ḥayat Hudani ḥaḳarətləp eytḳan ḥəmmə gəplirini angliooŋaysən! **18** I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḫliri ḥəḳiḳətən ḥəmmə yurtlarni wə xularoŋa beḳindi boloŋan yurtlarnimu harabə ḳilip, **19** Ularning ilaḫ-butlirini otḳa taxliwətkən; qünki ularning ilaḫliri ilaḫ əməs, bəlki insan ḳoli bilən yasaloŋanlar, yaoŋaq wə tax, halas; xunga Asuriyəliklər ularni ḥalak ḳildi.

20 Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz, jaһandiki barlik
əl-yurtlarоɣa Sening, pəkət Seningla Pərwərdigar
ikənlikingni bildürüx üqün, bizni uning kolidin
kutkuzоɣaysən!». 21 Xuning bilən Amozning ooɣli
Yəxaya Һəzəkiyaоɣa səz əwətip mundak dedi: —
— Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu:
— «Sən Manga Sənnaherib tooɣruluk dua kilixing
bilən, 22 Pərwərdigarning uningоɣa karita degən
səzi xudurki: — «Pak kiz, yəni Zionning kizi seni
kəmsitidu, Seni mazak kilip külidu; Yerusalemning kizi
kəyninggə karap bexini qaykaydu; 23 Sən kimni mazak
kilip kupurluk kilding? Sən kimgə karxi awazingni
kətürüp, Nəziringni üstün kilding? Israildiki Mukəddəs
Bоlоɣuqiоɣa karxi! 24 Kulliring arkilik sən Rəbni
mazak kilip: — «Mən nuroɣunliоɣan jəng harwilirim
bilən taoɣ qokkilirioɣa, Liwan taoɣ baoɣirliriоɣa
yetip kəldimki, Uning egiz kedir dərəhlirini, esil
karioɣaylirini kesiwetimən; Mən uning əng yukiri
egizlikigə yamixip qikip, Uning əng bük-baraksan
ormanzarlikioɣa kirip yetimən. 25 Өzüm kuduk
kolap su iqtim; Putumning uqidila mən Misirning
barlik dərya-östənglirini kurutuwəttim — deding.
26 — Sən xuni anglap bakmioɣanmiding? Uzundin
buyan Mən xuni bekitkənmənki, Kədimdin tartip
xəkilləndürgənmənki, Hazir uni əməlgə axurdumki,
Mana, sən kəl'ə-koroɣanlik xəһərlərni harabilərgə
aylandurdung; 27 Xuning bilən u yərdə turuwatkanlar
küqsizlinip, Yərgə karitip koyuldi, xərməndə kilindi;
Ular etizdiki ottək, Yumran kək qəplərdək, Өgzidiki
ot-qəplər əsməy kurup kətkəndək boldi. 28 Birak
sening olturoɣiningni, ornungdin turoɣiningni, qikip-
kirginingni wə Manga karxi oɣaljirlixip kətkiningni
bilimən; 29 Manga karxi oɣaljirlixip kətkənlikingning,
һakawurlixip kətkənlikingning kuliкimoɣa yətkini
tüpəylidin, Mən karmikimni burningdin ətküzimən,
Yüginimni aoɣzingoɣa salimən, Өzüng kəlgən yol
bilən seni kayturimən. 30 I [Һəzəkiya], xu ix sanga
alamət bexarət boliduki, — Muxu yili əzlükidin əskən,
Ikkinqi yili xulardin qikkanlarmu rizkinglar bolidu;
Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini
tikisilər; Ulardin qikkan mewilərni yəysilər. 31 Yəһuda
jəmətidiki kutuloɣan kaldisi bolsa yənə təwəngə
karap yiltiz tartidu, Yukirioɣa karap mewə beridu;
32 Qünki Yerusalemdin bir kaldisi, Zion teoɣidin
kəqip kutuloɣanlar qikidu; Samawi koxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigarning otluk muһəbbiti
muxuni ada kilidu. 33 Xunga Pərwərdigar Asuriyə
padixaһi tooɣruluk mundak dəydu: — U nə muxu
xəһərgə yetip kəlməydu, Nə uningoɣa bir tal okmu
atmaydu; Nə kalkanni kətürüp aldioɣa kəlməydu,
Nə uningoɣa karita kaxalarnimu yasimaydu. 34 U
kaysi yol bilən kəlgən bolsa, Xu yol bilən kaytidu wə
muxu xəһərgə kəlməydu, — dəydu Pərwərdigar. 35
— Qünki Өzüm üqün wə Mening kulum Dawut üqün
bu xəһərni ətrapidiki sepildək kooɣdap kutkuzimən».
36 Xuning bilən Pərwərdigarning Pərixtisi qikip,
Asuriyəliklərning bargaһida bir yüz səksən bəx
ming əskərni urdi. Mana, kixilər ətigəndə ornidin
turoɣanda, ularning һəmmisining əlgənlikini kərdi! 37
Xunga Asuriyə padixaһi Sənnaherib qekinip, yoloɣa
qikip, Ninəwə xəһirigə kaytip turdi. 38 Xundak
boldiki, u өz buti Nisrokning buthanisida uningoɣa
qokunuwatkanda, ooɣulliri Adrammələk һəm Xarezər
uni kiliqlap ətürüwətti; andin ular Ararat degən
yurtka kəqip kətti. Uning ooɣli Esarһaddon uning
ornida padixaһ boldi.

38 Xu künlərdə Һəzəkiya əjəl kəltürgüqi bir
kesəlgə muptila boldi. Amozning ooɣli Yəxaya
pəyoɣəmbər uning kexioɣa berip, uningoɣa: —
Pərwərdigar mundak dəydu: — — Өyüng tooɣruluk
wəsiyət kiloɣin; qünki əjəl kəldi, yaximaysən, — dedi. 2
Һəzəkiya yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigaroɣa dua
kilip: 3 — I Pərwərdigar, Sening aldingda һakikət wə
pak dil bilən mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda
durus boloɣan ixlarni kiloɣanlikimni əsləp koyoɣaysən,
— dedi. Wə Һəzəkiya yioɣlap ekip kətti. 4 Andin
Pərwərdigarning səzi Yəxayaoɣa yetip mundak deyildi:
— 5 Berip Һəzəkiyaoɣa mundak degin: — Pərwərdigar,
atang Dawutning Hudasi mundak dəydu: — «Duayingni
anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, künliringgə
yənə on bəx yil koximən; 6 Xuning bilən Mən seni wə
bu xəһərni Asuriyə padixaһining kolidin kutkuzimən;
Mən sepil bolup bu xəһərni koodaymən. 7 Xuning
bilən Pərwərdigarning Өzi eytkan ixini jəzmən
kilidioɣanlikini sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin
mundak bexarətlik alamət boliduki, 8 Mana, Mən
kuyaxning Aһaz padixaһ kuroɣan pələmpəy üstigə
qüxkən sayisini on kədəm kəynigə yandurimən».
Xuning bilən kuyaxning qüxkən sayisi on baskuq
kəynigə yandi. 9 Yəһuda padixaһi Һəzəkiya kesəl
bolup, andin kesilidin əsligə kəlgəndin keyin mundak
hatirilərni yazdi: 10 — «Mən: «Өmrümning otturisida
təһtisaraning dərwazilirioɣa beriwatimən, Kaloɣan
yillirimdin məһrum boldum» — dedim. (Sheol h7585) 11

Mən: — «Tiriklərning zeminida turup Hudayim Yahni, Yahni kərəlməydioɣan, Xundakla «ḥəmmə nərsə yok boloɣan» jayda turoɣanlar bilən billə turup, insannimu kərəlməydioɣan boldum» — dedim. **12** Mening turaloɣum qarwiqining qediridək əzümdin yətkilip kətti; Mən bapkar əz tokuoɣinini türüwətkinidək ḥayatimni türiwəttim; U meni tokux dəstigahidin kesiwətti; Tang bilən kəq arilikida Sən [Huda] jenimni alisən; **13** Tang atkuqə mən kütüp, əzümni tinqlandurup yürimən, Birak U xiroɣa ohxax ḥəmmə səngəklirimni sunduroɣandək kilidu; Tang bilən kəq arilikida Sən [Huda] jenimni alisən. **14** Mən karlioɣaq yaki turnidək wiqirlap yürimən; Pahtəktək ah-uh urimən; Kəzlirim yukirioɣa karax bilən ajizlixip ketidu; I rəb, meni zulum basti! Jenimoɣa kepil boloɣin! **15** Nemə desəm bolar? Qünki U manga səz kildi wə Əzi muxu ixni kildi! Jenim tartkan azab tüpəylidin mən bar yillirimda kədəmlirimni sanap besip awaylap mangimən. **16** I Rəb, adəmlər muxundak sawaklar bilən yaxixi kerək; Rohim muxu sawaklardin ḥayatini tapidu; Sən meni əslimgə kəltürüp, meni ḥayat kilding! **17** Mana, əzümning bəht-tinqlikim üqün azab üstigə azab tarttim; Manga boloɣan səygüng tüpəylidin jenimni ḥalakət ḥangidin qikardingsən; Sən ḥəmmə gunahlirimni kəyninggə qerüwəttingsən. **18** Qünki təḥtisara Sanga rəḥmət eytalmaydu; Ölüm Seni mədḥiyiliyəlməydu; Ḥangoɣa qüxiwatkanlar Sening ḥəkikət-wapalikingoɣa ümid baoɣliyalmaydu. **(Sheol h7585)** **19** Əzüm bügün kiloɣinimdək Sanga rəḥmət eytidioɣanlar tiriklər, tiriklərdur; Ata boloɣuqi ooɣullirioɣa ḥəkikət-wapalikingni bildüridu. **20** Pərwərdigar meni kutkuzuxka niyət baoɣlioɣandur; Biz bolsak, kaloɣan əmrimizdə ḥər küni Pərwərdigarning əyidə saz qelip mədḥiyə nahxlirimni eytimiz!». **21** (Yəxaya bolsa: — «Ənjür poxkili təyyarlap, yarisioɣa qaplanglar, u əsligə kelidu», degənidi **22** wə Ḥəzəkiya: — «Mening Pərwərdigarning əyigə qikidioɣanlikimni ispatlaydioɣan kandak bexarətlik alamət berilidu?» dəp sorioɣanidi).

39 Xu pəyttə Baladanning ooɣli Babil padixahi Merodak-Baladan Ḥəzəkiyaning kesəl bolup yetip kaloɣanlikini ḥəm əsligə kəlgənlikini angliɣaqka, Ḥəzəkiyaoɣa hətlərni ḥədiyə bilən əwətti. **2** Ḥəzəkiya əlqilərni huxallik bilən kütüp, uning həzinə-ambarlirida saklanoɣan nərsilirini kərsətti; yəni kümüxni, altunni, dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-korallarni saklaydioɣan əyning ḥəmmisini wə baylikliriningbarlikini kərsətti; uning ordisi wə yaki pütkül padixahliki iqidiki nərsilərdin Ḥəzəkiya ularoɣa kərsətmigən birimu kalmidi. **3** Andin Yəxaya pəyoɣəmbər Ḥəzəkiyaning aldioɣa berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni yoklaxka nədin kəlgən?» — dəp soridi. Ḥəzəkiya: — «Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən», dedi. **4** Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp soridi. Ḥəzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular kərdi; baylikliriminga arisidin ularoɣa kərsətmigən birimu kalmidi» — dedi. **5** Yəxaya Ḥəzəkiyaoɣa mundak dedi: — Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning səzini anglap koyoɣin: — **6** — Mana xundak künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə bügüngə kədər ata-bowiliring toplap, saklap koyoɣan ḥəmmə nərsə Babiloɣa elip ketilidu; ḥeqnərsə kalmaydu — dəydu Pərwərdigar, **7** — ḥəmdə [Babillikilar] ooɣulliringni, yəni əzüngdin boloɣan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular Babil padixahining ordisida aoɣwat bolidu. **8** Xuning bilən Ḥəzəkiya əz-əzigə: «Əz künlirimdə bolsa aman-tinqlik, [Hudaning] ḥəkikət-wapaliki bolidikənoɣu» dəp, Yəxayaoɣa: — «Siz eytkan Pərwərdigarning muxu səzi yahxi ikən» — dedi.

40 Həlkimgə təsəlli beringlar, təsəlli beringlar, dəpla yüridu Hudayinglar; **2** Yerusalemning kəlbigə səz kilip uningoɣa jakarlanglarki, Uning jəbir-japalik wakti ahirlaxti, Uning kəbihliki kəqürüm kilindi; Qünki u Pərwərdigarning kolidin barlik gunahlirining ornioɣa ikki ḥəssiləp [mehir-xəpkitini] aldi. **3** Anglanglar, dalada birsining towlioɣan awazini! «Pərwərdigarning yolini təyyarlanglar, Qəl-bayawanda Hudayimiz üqün bir yolni kətürüp tüptüz kilinglar! **4** Barlik jiloɣilar kətürülidu, Barlik taoɣ-dənglər pəs kilinidu; Əgri-tokaylar tüzlinidu, Ongoɣul-dongoɣul yərlər təkxilinidu. **5** Pərwərdigarning xan-xəripi kərünidu, Wə barlik tən igiliri uni təng kəridu; Qünki Pərwərdigarning Əz aoɣzi xundak səz kiloɣan!». **6** — Anglanglar, bir awaz «jakarla» dəydu; Jakarlioɣuqi bolsa mundak sorap: — «Mən nemini jakarlaymən?» — dedi. [jawab bolsa: —] «Barlik tən igiliri ot-qəptur, halas; Wə ularning barlik wapaliki daladiki gülgə ohxax; **7** Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu, Qünki Pərwərdigarning Rohi üstigə püwləydu; Bərḥək, [barlik] həlkmu ot-qəptur! **8** Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu; Birak Hudayimizning kalam-səzi mənggügə turidu!» **9** — I Zionoɣa hux həwər elip kəlgüqi, yukiri bir

taoŋka qikḳin; Yerusalemoŋa hux həwərni elip kəlgüqi, Awazingni küqəp kətürgin! Uni kətürgin, ḳorḳmioŋin! Yəhudaning xəhərlirigə: — «Mana, Hudayinglaroŋa ḳaranglar» degin! **10** Mana, Rəb Pərwərdigar küqḳudritidə keliwatidu, Uning biliki Өzi üqün ḥoḳuḳ yürgüzidu; Mana, Uning aloŋan mukapati Өzi bilən billə, Uning Өzining in'ami Өzigə ḥəmraḥ bolidu. **11** Ḳoyqidək U Өz padisini baḳidu; U ḳozilarni bilək-ḳolioŋa yioŋidu, ularni ḳuqaḳlap mangidu, Emitküqilərni U mulayimliḳ bilən yetəkləydu. **12** Kim dərya-okyanlarning sulirini oqumida əlqəp bəlgiligən, Asmanlarni oŋeriqlap bekitkən, Jaḥanning topa-qanglirini misḳallap saloŋan, Taoŋlarni tarazida tarazilap, Dənglərni jingda tartip ornatḳan? **13** Kim Pərwərdigarning Roḥioŋa yolyoruḳ bərgən? Kim Uningoŋa məsliḥətqi bolup əgətkən? **14** U kim bilən məsliḥətləxkən, Kim Uni əḳilliḳ ḳilip tərbiyəligən? Uningoŋa ḥəküm-ḥəḳiḳət qiḳirix yolida kim yetəkligən, Yaki Uningoŋa bilim əgətkən, Yaki Uningoŋa yorutulux yolini kim kərsətkən? **15** Mana, Uning aldida əl-yurtlar Uningoŋa nisbətən qeləktə ḳaloŋan bir tamqa sudək, Tarazida ḳaloŋan topa-qangdək ḥesablinidu; Mana, U arallarni zərriqə nərsidək ḳolioŋa alidu; **16** Pütkül Liwan bolsa [ḳurbangaḥ] otioŋa, Uning ḥaywanliri bolsa bir kəydürmə ḳurbanliḳḳa yətməydu. **17** Əl-yurtlar uning aldida ḥeqnərsə əməstur; Uningoŋa nisbətən ular yoḳning ariliḳida, Ḳuruḳ-mənisiz dəp ḥesablinidu. **18** Əmdi silər Təngrini kimgə ohxatmaḳqisilər? Uni nemigə ohxitip selixturisilər? **19** [Bir butḳimu?!] Uni ḥünərwən ḳelipḳa ḳuyup yasaydu; Zərgər uningoŋa altun ḥəl beridu, Uningoŋa kümüx zənjirlərni soḳup yasaydu. **20** Yoḳsullarning beoŋixlioŋudək undaḳ ḥədiyiliri bolmisa, qiriməydioŋan bir dərəhni tallaydu; U lingxip ḳalmioŋudək bir butni oyup yasaxḳa usta bir ḥünərwən izdəp qaḳiridu. **21** Silər bilməmsilər? Silər anglap baḳmioŋanmusilər? Silərgə əzəldin eytilmioŋanmidu? Yər-zemin apiridə boloŋandin tartip qüxənməywatamsilər? **22** U yər-zeminning qəmbirikining üstidə olturidu, Uningda turuwatḳanlar uning aldida qaḳqiḳirlardək turidu; U asmanlarni pərdidək tartidu, Ularni huddi makan ḳilidioŋan qedirdək yayidu; **23** U əmirlərni yoḳḳa qiḳiridu; Jaḥandiki sotqi-bəglərni artuḳqə ḳilidu. **24** Ular tikildimu? Ular terildimu? Ularning oŋoli yiltiz tarttimu? — Biraḳ U üstigila püwləp, ular solixip ketidu, Ḳuyun ularni topandək elip taxlaydu. **25** Əmdi Meni kimgə ohxatmaḳqisilər? Manga kim təngdax bolalisun?» — dəydu Muḳəddəs Boloŋuqi. **26** Kəzliringlarni yuḳirioŋa kətürüp, ḳaranglar! Muxu məwjudatlarni kim yaratḳandu? Ularni kim türküm-türküm ḳoxunlar ḳilip tərtiplik əpqiḳidu? U ḥəmmisini nami bilən bir-birlap qaḳiridu; Uning küqining uluoŋluḳi, ḳudritining zorluḳi bilən, Ulardin birimu kəm ḳalmaydu. **27** — Nemixḳa xuni dəwerisən, i Yaḳup? Nemixḳa mundaḳ səzləwerisən, i Israil: — «Mening yolum Pərwərdigardin yoxurundur, Hudayim mening dəwayimoŋa erən ḳilmay ətiweridu!»? **28** Silər bilmigənmusilər? Anglap baḳmioŋanmusilər? Pərwərdigar — Əbədil'əbədlik Huda, Jaḥanning ḳərilirini Yaratḳuqidur! U ya ḥalsizlanmaydu, ya qarqimaydu; Uning oy-bilimining tegigə ḥərgiz yətkili bolmaydu. **29** U ḥalidin kətkənlərgə ḳudrət beridu; Maoŋdursizloroŋa U bərdaxliḳni ḥəssiləp awutidu. **30** Ḥətta yigitlər ḥalidin ketip qarqap kətsimu, Baturlar bolsa putlixip yiḳilsimu, **31** Biraḳ Pərwərdigaroŋa təlmürüp kütkənlərning küqi yengilinidu; Ular bürkütlərdək ḳanat kerip ərləydu; Ular yügürüp, qarqimaydu; Yolda mengip, ḥalidin kətməydu!

41 — «I arallar, süküt ḳilip Mening aldimoŋa kelinglar; Həlḳlərmu küqini yengilisun! Ular yeḳin kəlsun, səz ḳilsun; Tooŋra ḥəküm ḳilix üqün əzara yeḳinlixayli!» **2** «Kim xərḳtiki birsini oyoŋitip, Uni ḥəḳḳaniylik bilən Өz hizmitigə qaḳirdi? U əllərni uning ḳolioŋa tapxuridu, Uni padixaḥlar üstidin ḥəkümranliḳ ḳilduridu; Ularni uning ḳiliqioŋa tapxurup topa-qangoŋa aylanduridu, Ularni uning okyasi aldida xamal uquroŋan pahal-topandək ḳilidu. **3** U ularni ḳooŋliwetip, Putini yərgə təgküzməy degüdək mangidu, aman-esənlik iqidə ətiweridu; **4** Əlmisaḳtin tartip dəwrlərni «Barliḳḳa kəl» dəp qaḳirip, Bularni bekitip ada ḳiloŋan kim? Mən Pərwərdigar Awwal Boloŋuqidurmən, Ahiri boloŋanlar bilənmu billə Boloŋuqidurmən; Mən degən «U»durmən. **5** Arallar xu ixlarni kərüp ḳorḳixidu; Jaḥanning qət-qetidikilər titrəp ketidu; Ular bir-birigə yeḳinlixip, aldioŋa kelidu; **6** Ularning ḥərbiri əz ḳoxnisioŋa yardəm ḳilip, Өz ḳerindixioŋa: «Yürəklik bol!» — dəydu. **7** Xuning bilən nəḳḳaxqi zərgərni rioŋbətləndüridu, Metalni yapilaḳlap bolḳa oynatḳuqi səndəlni bazoŋan bilən soḳḳuqini rioŋbətləndürüp: «Kəpxərligini yahxi!» dəydu; Xuning bilən uni lingxip ḳalmisun dəp butning putini mihlar bilən bekitidu. **8** Biraḳ sən, i ḳulum Israil, I Өzüm tallioŋan Yaḳup, Ibraḥim Mening dostumning əwladi: — **9** Mən jaḥanning kəridin

elip kəlgən, Yərning əng qətliridin qaḳirioɣinim sən ikənsən; Mən sanga «Sən mening ḳulumdursən, Mən seni tallioɣan, Seni ḥərgiz qətkə ḳaḳaymən» — degənidim. **10** — Ḳorḳma; qünki Mən sən bilən billidurmən; Uyan-buyan ḳarap ḥodukmanglar; Qünki Mən sening Hudayingdurmən; Mən seni küqəytimən, Bərḥək, Mən sanga yardəmdə bolimən! Bərḥək, Mən Əzümning ḥəkḳaniyliḳimni bildürgüqi ong ḳolum bilən seni yeləymən. **11** Mana, sanga ḳarap oɣaljirlixip kətkənlərning ḥəmmisi hijil bolup xərməndə bolidu; Sanga xikayət ḳiloɣuqilar yoḳ deyərlik bolidu, ḥalak bolidu. **12** Sən ularni izdisəng, ḥeq tapalmaysən; Sən bilən dəwalaxḳuqilar — Sanga ḳarxi urux ḳiloɣuqilar yoḳ deyərlik, ḥeq bolup bakmioɣandək turidu. **13** Qünki Mən Pərwərdigar Hudaying ong ḳolungni tutup turup, sanga: — «Ḳorḳma, Mən sanga yardəmdə bolimən!» dəymən. **14** Ḳorḳma, sən ḳurt boloɣan Yaḳup, Israilning baliliri! Mən sanga yardəmdə bolimən!» — dəydu Pərwərdigar, yəni sening Ḥəmjəmət-Ḳutḳuzoɣuqing, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi. **15** Mana, Mən seni kəp ḥəm ətkür qixlik yengi bir dan ayrioɣuqi tirna ḳilimən; Sən taoɣlarni yanjip, ularni parə-parə ḳiliwetisən, Dənglərnimu kəküm-talḳanoɣa aylanduruwetisən. **16** Sən ularni soruysən, Xamal ularni uqurup ketidu, Ḳuyun ularni tarḳitiwetidu; Wə sən Pərwərdigar bilən xadlinisən, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqini iptiharlinip mədḥiyələysən. **17** Bozəklər wə yoḳsullar su izdəydu, lekin su yoḳ; Ularning tili ussuzluḳtin ḳaoɲjirap ketidu; Mən Pərwərdigar ularni anglaymən; Mən Israilning Hudasi ulardin waz kəqməymən. **18** Mən ḳaḳas egizliklərdə dəryalarni, Jiloɣilar iqidə bulaḳlarni aqimən; Dalani kəlqəkkə aylandurimən, Tatirang yərdin sularni uroɣutup su bilən ḳaplap berimən. **19** Dalada kedir, akatsiyə, hadas wə zəytun dərəhlirini əstürüp berimən; Qəl-bayawanda arqa, ḳarioɣay wə boksus dərəhlirini birgə tikimən; **20** Xundaḳ ḳilip ular bularni kərüp, bilip, oylinip: — «Pərwərdigarning ḳoli muxularni ḳiloɣan, Israildiki Muḳəddəs Boloɣuqi uni yaratḳan!» dəp təng qüxinixidu. **21** — Muḥakimiliringlarni otturioɣa ḳoyunglar, dəydu Pərwərdigar; — Küqlük səwəbliringlarni qiḳiringlar, dəydu Yaḳupning Padixaḥi. **22** — [Butliringlar] elip kirilsun, Bizgə nemilərning yüz beridioɣanliḳini eytsun; Ilgiriki ixlarni, ularning üjür-büjürlirigiqə kəz aldimizda kərsətsun, Xundaḳla bulardin qiḳidioɣan nətijilərni bizgə bildürüx üqün eytip bərsun; — Yaki bolmisa, kəlgüsidiki ixlarni anglap biləyli; **23** Silərning ilaḥlik ikənlikinglarni biliximiz üqün, Keyinki yüz beridioɣan ixlarni bizgə bayan ḳilinglar; Ḳandaḳla bolmisun, Bizni ḥang-tang ḳilip uni təng kəridioɣan ḳilix üqün, Birər yahxi ix yaki yaman bir ixni ḳilinglar! **24** Mana, silər yoḳning arilikida, Ixligininglarmu yoḳ ixtur; Silərni tallioɣuqi bir lənitidur. **25** Birsini ximal tərəptin ḳozoɣidim, u kelidu; U künqiḳixtin Mening namimni jakarlap kelidu; U birsi ḥak layni dəssigəndək, sapalqi lay qəyligəndək əməldarlarning üstigə ḥujum ḳilidu; **26** Bizgə uḳturux üqün, kim muḳəddəmdin buyan buni eytḳan? Yaki Bizni «U ḥəḳikəttur» degüzüp bu ixtin burun uni aldin'ala eytḳan? Yaḳ, ḥeqkim eytmaydu; Bərḥək, ḥeqkim bayan ḳilmaydu; Səzünglarni angliyalioɣuqi bərḥək yoḳtur! **27** Mən dəsləptə Zionoɣa: — «Muxu ixlaroɣa kəz tikip turunglar! Kəz tikip turunglar!» dedim, Yerusalemoɣa hux həwərni yətküzgüqini əwətip bərdim. **28** Mən ḳarisam, xular arisida ḥeqkim yoḳ — Məsliḥət bərgüdək ḥeqkim yoḳ, Xulardin sorisam, jawab bərgüdək ḥeqkimmu yoḳ. **29** Ḳaranglar, ular ḥəmmisi ḳuruḳ; Ularning yasioɣanliri yoḳ ixtur, Ḳuyma məbudliri ḳuruḳ xamaldək mənisizdur.

42 Ḳaranglar, mana Mən yələydioɣan Əz ḳulumoɣa! Jenimning huxalliḳi boloɣan Mening talliooɣinim; Mən Əz Roḥimni uning wujudioɣa ḳondurimən, Xuning bilən u əllərgə ḥəküm-ḥəḳikətni yətküzüp beridu. **2** U nə warḳirap-jarḳirimaydu, nə quḳan kətürməydu nə awazini koqilarda anglatmaydu. **3** Taki u oɣəlibə bilən tooɣra ḥəkümlərni qiḳaroɣuqə, Yanjiloɣan ḳomuxni sundurmaydu, Tütəp əqəy dəp ḳaloɣan pilikni əqürməydu; **4** Ḥəküm-ḥəḳikətni yər yüzidə tiklimigüqə, U ḥalsizlanmaydu, kəngli yanmaydu; Arallarmu uning pərman-ḳanunini təlmürüp kutidu. **5** Asmanlarni yaritip ularni kərgən, Yər-zeminni ḥəm uningdin qiḳḳanlarni yayoɣan, Uningda turuwatḳan həlḳḳə nəpəs, Uning üstidə mengiwatḳanlaroɣa roḥ bərgüqi Təngri Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — **6** Mənki Pərwərdigar seni ḥəḳḳaniylik bilən xuningoɣa qaḳiroɣanmənki, — Sening ḳolungni tutimən, Seni ḳooɣdap saḳlaymən, Ḥəm seni həlḳḳə əḥdə süpitidə, Əllərgə bir nur ḳilip berimən; **7** Ḳarioɣu kəzlərni eqixḳa, Zindandin məḥbuslarni, Türmidə ḳarangoɣuluḳ iqidə olturoɣanlarni ḳutḳuzuxḳa seni [əwətimən]. **8** Mən Pərwərdigardurmən; Mening namim xudur; Xan-xəripimni baxḳa birsigə, Manga təwə boloɣan mədḥiyini oyma məbudlaroɣa bərməymən. **9** Mana, aldinḳi ixlar bolsa əməlgə axuruloɣan; Silərgə yengi

ixlarni jakarlaymən; Ular tehi yüz bərmigüqə, Mən ularni silərgə bayan kilimən. **10** — Pərwərdigarоqa yengi nahxa eytinglar, I dengizda yürgənlər ћəm uning iqidiki ћəmmə məwjudatlar, Arallar ћəm ularda turoqanlarmu, Jaћanning qət-qətliridin Uni mədћiyilənglar! **11** Dala ћəm uningdiki xəћərlər, Kedar kəbilisidikilər turoqan kəntlər awazini kətürsun, Seladikilər yukiri awazda nahxa eytsun, Taoqlarning qokkiliridin təntənə kilsun! **12** Ular Pərwərdigarni uluoqlisun, Uning mədћiyiliri arallardimu jakarlansun. **13** Pərwərdigar palwandək qikidu, Batur ləxkərdək otluk muћəbbitini kozoqaydu; U warkiraydu, bərћək xirdək ћərkiraydu; Düxmənliri üstigə zor küq-kudritini kərsitidu. **14** — «Mən əbədil'əbəd süküttə turup kəldim; Jim turup əzümni besiwelip kəldim; Birak ћazir toloqiki tutkan ayaldək inqiklap towlaymən; Ћəm ћasiraymən ћəm ingraymən! **15** Mən taoqlarni ћəm dənglərni qəldəritimən, Ularning ћəmmə yexillikirini kurutiwetimən; Dəryalarni arallaroqa aylanduruwetimən; Kəlqəklərnimu kaoqjiritimən. **16** Karioqularni əzi bilmigən bir yol bilən apirip koyimən, Ularni ular bilmigən yollarda yetəkləymən; Ularning aldida karangoqulukni nur, Əgri-tokay yərlərni tüptüz kilimən. Mən muxu ixlarni kilmay kalmaymən, Ulardin ћeq waz kəqməymən. **17** Oyma məbudlaroqa tayanoqanlar, Kuyma məbudlaroqa: «Silər ilaћlirimizdur» degənlər bolsa, Ular yoldin yandurulmay kalmaydu, Kattik xərməndə kilinidu. **18** — «Anglanglar, i gaslar! Karioqular, kərüx üqün karanglar! **19** Mening kulumdin baxka yənə kim karioqu? Mening əwətkən «əlqim»din baxka yənə kim gas? Kim Mən bilən əћdiləxkəndək xunqə karioqudu? Kim Pərwərdigarning kulidək xunqə karioqudu? **20** Sən nuroqun ixlarni kərgining bilən, Birak nəziringgə ћeq almaysən; Uning kuliki eqiloqini bilən, U anglimaydu». **21** Pərwərdigar Əz ћəkkaniyliki üqün layik kərdiki, Təwrat-kanunini uluoq ћəm xan-xərəplik dəp kərsətti. **22** Birak xular bolsa olja elinoqan ћəm bulang-talang kilinoqan bir ћəlktur; Ularning ћəmmisi ora-tuzakta tutuloqan, Gündihanilarda kamilip oqayib bolidu; Ular oqəniymət bolidu, Ћeqkim kutkuzmaydu; Ular olja bolidu, Ћeqkim: «Kayturup berix!» deməydu. **23** Birak aranglarda kim buningoqa kulak salsun? Kim bularni anglap kəlgüsi zamanlaroqa kəngül koysun? **24** Əmdi kim Yakupni olja kiloqan? Kim Israilni bulangqilaroqa tapxurup bərgən? Buni kiloqini bolsa, biz gunaћ kilip kəmsitkən Pərwərdigar əməsmu? Qünki ular Uning yollirida mengixni halimaytti; Yaki Uning kanunioqa itaət kilmaytti. **25** Xunga U ular üstigə oqəzəp-kəћrini, Uruxning zorawanlikini təküp qüxürdi; Bular uning ətrapioqa ot tutaxturdi; Birak u tonup yətmidi; Bular uni kəydürdi, birak u ћeq sawak almidi.

43 Birak ћazir i Yakup, seni Yaratkuqi Pərwərdigar, I Israil, seni Xəkilləndürgüqi mundak dəydu: — «Korkma; qünki Mən sanga ћəmjəmət bolup seni kutkuzoqan; Seni Əz namim bilən atioqanmən; Sən Meningkidursən! **2** Sən sulardin ətkiningdə, Mən sən bilən billə bolimən; Dəryalardin ətkiningdə, ular seni oqərk kilmaydu; Sən otta mengip yürginingdə, sən kəyməysən; Yalkunlar üstüngdə ot almaydu. **3** Qünki Mən bolsam Hudaying Pərwərdigar, Israildiki Mukəddəs Boloquqi, Kutkuzoquqingdurmən; Seni kutuldurux üqün Misirni bədəl kilip bərdim, Ornungoqa Efiopiyə ћəm Sebani almaxturdum. **4** Sən nəzirimdə kimmətlik boloqaqka, Mən sanga izzət-ћərmət kəltürgən ћəm seni səygən; Xunga Mən yənə ornungoqa adəmlərni, Jeningoqa həlklərni tutup berimən; **5** Korkma, qünki Mən sən bilən billədurmən; Mən nəslingni xərktin, Seni oqərbtin yioqip əpkelimən; **6** Mən ximaloqa: — «Tapxur ularni!» Wə jənubka: — «Ularni tutup kalma! Ooqullirimni yirakтin, kizlirimni jaћanning qət-qətliridin əpkelip bər; **7** Mening namim bilən ataloqan ћərbirsini, Mən Əz xan-xəripim üqün yaratkan ћərbirsini əpkelip bər!» — dəymən, «Mən uni xəkilləndürdüm, Mən uni apiridə kildim!»». **8** U «kəzi bar» karioqu həlkni, Yəni «kuliki bar» gaslarni aldioqa elip kəldi. **9** — «Barlik əllər yioqilsun, Həlklər jəm bolsun! Ulardin kimmu mundak ixlarni jakarliyalisun? Yəni kim muxundak «ilgiriki ixlar»ni [aldin'ala] bizgə anglitip bakkan? Bar bolsa, əzlirini ispatlaxka guwaћqilirini aldioqa kəltürsun; Bolmisa, ular bu ixlarni anglioqandin keyin: — «Bu bolsa ћəkikət!» dəp etirap kilsun! **10** Silər [həlkim] Mening guwaћqilirim, Ћəm Mən tallioqan kulum [mən üqün] guwaћqidur, Xundak ikən, silər Meni tonup, Manga ixinip, Ћəm qüxinip yətkəysilərki: — «Mən degən «U»durmən, Məndin ilgiri ћeq ilaћ xəkillənmigən, Ћəm Məndin keyinmu ћeq xəkillənməydu; **11** Mən, Mən Pərwərdigardurmən; Məndin baxka Kutkuzoquqi yoktur». **12** — Aranglarda «yat ilaћ» bolmioqan wakitta, Mən [məksitimni] jakarlioqan, Mən kutkuzoqan ћəm xu ixlarning dangkini qikaroqanmən; Xunga silər Mening Təngri ikənlikimgə guwaћqisilər, — dəydu Pərwərdigar. **13**

«Bərḥək, əzəldin buyan Mən degən «U»durmən,
Mening ḳolumdin ḥeqkim ḥeqkimni ḳutḳuzalmaydu;
Mən ix ḳilsam, kim tosalisun? **14** Ḥəmjəmət-
Ḳutḳuzoɳuqinglar boloɳan Pərwərdigar, Israildiki
Muḳəddəs Boloɳuqi mundaḳ dəydu: — Silərni dəp Mən
Babilni jazalatḳuzup, Ularning ḥəmmisini, jümlidin
kaldiylərni, Ḳaqḳun süpitidə əzliri huxallik bilən
pəhirləngən kemilərgə olturuxḳa qüxüriwetimən. **15**
Mən bolsam Pərwərdigar, silərgə Muḳəddəs Boloɳuqi,
Israilni Yaratḳuqi, silərning Padixaḥinglardurmən.
16 Dengizdin yolni qiḳaroɳuqi, Dawaloɳuoɳan sulardin
yol aqḳuqi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — **17** (U jəng
ḥarwisini wə atni, ḳoxun-küqlərni qiḳaroɳuqidur:
— Ular birakla yiḳilidu, turalmaydu; Ular əqüp
ḳaloɳan, qiraoɳ pilikidək əqürülgən) **18** — Muxu
ətkən ixlarni əsliməŋglar, Ḳədimki ixlar tooɳrulukmu
oylanmanglar; **19** Qünki mana Mən yengi bir ixni
ḳilimən; U ḥazirla barlikḳa kelidu; Silər uni kərməy
ḳalamsilər?! Mən ḥətta dalalardimu yol aqimən, Qəl-
bayawanda dəryalarni barlikḳa kəltürimən! **20** Daladiki
ḥaywanlar, qilbərilər ḥəm ḥuwḳuxlar Meni uluoɳaydu;
Qünki Mən Əz həlḳim, yəni Əz talliɵinimoɳa iqimlik
təminləxkə, Dalalarda sularni, Qəl-bayawanlarda
dəryalarni qiḳirip berimən. **21** Mən muxu həlḳni
Əzüm üqün xəkilləndürgənmən; Ular Manga boloɳan
mədḥiyilərni eytip ayan ḳilidu. **22** Birak, i Yakup,
sən namimni qaḳiroɳining bilən Əzümni izdimiding, I
Israil, əksiqə sən Məndin kənglüng yenip ḥarsinding;
23 Sən elip kəlgən «kəydürmə ḳurbanlik» ḳoyliringni
Manga ḳiloɳan əməs, «Inak ḳurbanlik»liring bilən Meni
ḥərmətligən əməssən; Mən «axlik ḥədiyə»ni ḳilix
bilən seni «ḳulluk»ḳa ḳoymakqi əməsmən, Huxbuy
yeḳip seni ḥarsindurmakqi boloɳan əməsmən! **24**
Sən pulni həjləp Manga ḥeq egir elip kəlmigənsən,
Sən «Inak ḳurbanlik»liringning yeoɳi bilən Meni
razi ḳilip ḳanaətləndürgən əməssən; Əksiqə sən
gunaḥliring bilən Meni ḳullukḳa ḳoymakqi boloɳansən,
Itaətsizliking bilən Meni ḥarsindurdung. **25** Mən, Mən
Əzüm üqünla sening asiyliḳliringni əqüriwətküqimən,
Mən sening gunaḥliringni esimgə kəltürməymən.
26 Əmdi ətmüxüng tooɳruluk Meni əslitip ḳoyoɳin,
Munazirə ḳilixayli, Əzüngni aklioɳudək geping bolsa
dəwərgin! **27** Birinqi atang gunaḥ ḳiloɳan; Sening
xərḥqiliring bolsa Manga asiylik ḳildi. **28** Xunga
Mən ibadəthanamdiki yetəkligüqilərni napak ḳilimən,
Ḥəmdə Yakupni ḥalak lənitigə uqraxḳa, Israilni
rəswaqilikta ḳalduruxḳa bekittim.

44 Birak ḥazir, i Yakup Mening ḳulum, I Mening
talliɵinim Israil, angla! — **2** Seni yasioɳan,
baliyatḳudin tartipla seni xəkilləndürgən, sanga
yardəmdə boloɳuqi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: —
«Ḳorḳma, i Mening ḳulum Yakup, I Mening talliɵinim
«Yəxurun», ḳorḳma! **3** Qünki Mən ussap kətkənning
üstigə suni, Ḳaoɳjirak yərning üstigə kəlkünlərni ḳuyup
berimən; Nəsling üstigə Roḥimni, Pərzəntliring üstigə
bərikitimni ḳuyimən; **4** Ular yumran qəplər arisidin,
Erik-əstənglər boyidiki məjnun tallardək əsidu; **5**
Birsi: «Mən Pərwərdigaroɳa təwəmən» — dəydu, Yənə
birsi bolsa Yakupning ismi bilən əzini ataydu; Yənə
baxḳa birsi ḳoli bilən: «Mən Pərwərdigaroɳa təwəmən»
dəp yazidu, Xundakla Israilning ismini əzining ismigə
yandax ḳoxidu. **6** Israilning padixaḥi Pərwərdigar,
Yəni Israilning ḥəmjəmət-ḳutḳuzoɳuqisi, samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Mən bolsam Tunji ḥəm Ahiridurmən;
Məndin baxḳa ḥeq ilaḥ yoḳtur. **7** Ḳeni, kim
Mening ḳədimki həlḳimni tikləp bekitkinimdək
bir ixni jakarlap, aldin'ala bayan ḳilip, andin
uni Mening aldimoɳa Məndək tikləp ḳoyalaydu?
Ḳeni, kim keyinki ixlarni, kəlgüsidə bolidioɳan
ixlarni aldin'ala bayan ḳilalisun! **8** Ḳorḳmanglar,
sarasimigə qüxüp kətmənglər! Mən ilgiri muxularni
silərgə anglitip, aldin bayan ḳiloɳan əməsmu? Muxu
tooɳruluk silər Mening guwaḥqilirimdursilər. Məndin
baxḳa ilaḥ barmu? Bərḥək, baxḳa Ḳoram Tax yoḳ;
ḥeqbiridin həwirim yoḳtur. **9** Oyuloɳan məbudni
xəkilləndürgənlərning ḥəmmisining əḥmiyiti yoḳ;
Ularning ətiwarlioɳan nərsilirining ḥeq paydisi yoḳtur;
Muxularoɳa boloɳan «guwaḥqilar» bolsa, əzliri ḳarioɳu,
ḥeqnemini bilməs; Dərwəkə nətijisi ularning əzlirigə
xərməndiliktur. **10** Kim bir «ilaḥ»ni xəkilləndürgən
bolsa, Ḥeq paydisi yoḳ bir məbudni ḳuyoɳan, halas!
11 [Məbudning] barlik ḥəmraḥliri xərməndə bolidu;
Məbudni yasioɳuqilar bolsa adəmdur, halas; Ularning
ḥəmmisi yioɳilip, ornidin turup kərsun, Ular ḳorḳuxup,
xərməndiqiliktə ḳalidu. **12** Mana təmürqi saymanlirini
[ḳolioɳa elip], Qooɳlar üstidə [muxu nərsini] bazoɳanliri
bilən soḳup xəkilləndüridu; Andin u küqlük ḳoli bilən
uningoɳa ixləydu; Birak uning ḳorsiḳi eqip maoɳduridin
ḳalidu; Su iqməy u ḥalsizlinip ketidu. **13** Yaoɳaqqi
bolsa yaoɳaq üstigə əlqəx yipini tartidu; U ḳələm bilən
üstigə əndizə sizidu; Uni rəndə bilən rəndiləydu; U
yənə pərka bilən sizip jijaydu; Ahirda u uni adəmning
güzəllikigə ohxitip insan təḳi-turḳini xəkilləndüridu;

Xuning bilən u əydə turuxqa təyyar qilinidu. **14** Mana u bir küni əzi üqün kedir dərəhlirini kesixkə qiqidu! (U əslidə arqa wə dub dərəhlirini elip əzi üqün ormanlik arisioqa tikip qong qiloqanidi; U qarioqaymu tikkənidi, yamoqur uni ündürdi). **15** Muxu yaoqaqlardin otun elinidu; Birsi uningdin elip, issinidu; Mana, u ot yeqip, nan yeqiwatidu; U yənə uningdin elip bir ilahni yasaydu həm uningoqa ibadət qilidu; Uni oyuloqan məbud qilip uningoqa bax uridu. **16** Demək, yerimini otta kəydüriwetidu; Yerimi bilən gəx yəydu; U kawab qilip qanoquqə yəydu; Bərhək, u issinip, əz-əzigə: — «Ah, rahətlinip issindimmən, otni kərüwatimən!» — dəydu. **17** Birak qaloqini bilən u bir ilahni yasaydu; Bu uning məbudi bolidu; U uning aldioqa yiqilip ibadət qilidu; U uningoqa dua qilip: «Meni qutquzoqaysən; Qünki sən mening ilahimdursən» — dəydu. **18** Bu [kixilər] heq bilməydu, heq qüxənməydu; Qünki u ularni kərmisun dəp kəzlirini, Ularni qüxənmisun dəp kənglini suwak bilən suwiwətkən. **19** Ulardin heqbiridə muxularni kəngligə kəltürüp: — «Yaoqaqning yerimini mən otta kəydürdüm, Yerimining qooqliri üstidə mən nan yaqtim; Mən kawabmu qilip yəwaldim; Qaloqinini bir lənətlik nərsə qilamtim? Mən bir parqə yaoqaqqa bax uramtim!» — degudək heq bilim yaki yorutulux yoqtur. **20** Uning yegini küllərdur! Uning kəngli eziqturuloqan! U əz-əzini azdurdi! Xuning bilən u əzining jenini qutquzalmaydu, Yaki: «Mening ong qolumda bir sahtilik bar əməsmu?» — deyəlməydu. **21** Muxu ixlarni esingdə tut, i Yakup, I Israil, qünki sən Mening qulumdursən; Mən seni yasap xəkilləndürdüm; Sən Mening qulumdursən, i Israil, Sən Mening esimdin heq qikmaysən! **22** Itaətsizlikliringni bulutni əqürüwətkəndək, Gunahliringni tumanni əqürüwətkəndək əqürüwəttim; Mening yenimoqa qaytip kəl; Qünki Mən seni həmjəmətlik qilip hərlükkə setiwaldim. **23** I asmanlar, nahxa eytinglar, qünki Pərwərdigar xu ixni qiloqan! I yərning tegiliri, xadlinip, yangranglar! I taoqlar, ormanlar wə ulardiki hərbir dərəhlər, Yangritip nahxilar eytinglar! Qünki Pərwərdigar Yakupni həmjəmətlik qilip hərlükkə setiwaldi, U Israil arqilik güzəllikini kərsitidu!». **24** «Sening Həmjəmət-Qutquzoquqing boloqan, seni baliyatquda yasap xəkilləndürgən Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən bolsam həmmini Yaratquqi, Asmanlarni yaloquz kərgənmən, Əz-əzümdinla yər-zeminni yayoqan Pərwərdigardurmən; **25** (U bolsa yaloqan [pəyoqəmbərlərning] bexarətlirini bikar qiloquqi, Palqilarni qaymuqturoquqi, Danalarni yolidin yanduroquqi, Ularning bilimlirini nadanlikqa aylanduroquqi; **26** Əz qulining səzini əməlgə axuroquqi, Rosul-əlqilirining nəsihətlirini muwəppəqiyətlik qiloquqi, Yerusalemoqa: «Sən ahalilik bolisən», Yəhuda xəhərlirigə: «Qaytidin qurulisilər; harabənglarni əsligə kəltürimən» — degüqi; **27** Qongqur dengizoqa: «Quruq bol, Dəryaliringni qurutimən» — degüqi; **28** Həm Qorəx tooqrisida: «U Mening qoy padiqim, u Mening kənglümdikigə toluq əməl qilip, Yerusalemoqa: «Qurulisən», Həm ibadəthanioqa: «Sening ulung selinidu» dəydu» — degüqidur): —

45 Pərwərdigar Əzi «məsih qiloqini»oqa, Yəni əllərni uningoqa bekindurux üqün Əzi ong qolidin tutup yəligən Qorəxkə mundak dəydu: — (Bərhək, Mən uning aldida padixahlarning tambilini yəxtürüp yalingaqlitimən, «Qox qanatlik dərwazilar»ni uning aldida eqip berimən, Xuning bilən qowuqlar ikkinqi etilməydu) — **2** «Mən sening aldingda mengip egizliklərni tüz qilimən; Mis dərwazilarni qekip taxlaymən, Təmür takaqlirini sunduruwetimən; **3** Wə sanga qarangoquluqtiki gəhərlərni, Məhpiy jaylarda saqlanoqan yoxurun baylikларni berimən; Xuning bilən əzünggə isim qoyup seni qakiroquqini, Yəni Mən Pərwərdigarni Israilning Hudasi dəp bilip yetisən. **4** Mən Əz qulum Yakup, Yəni Əz tallioqinim Israil üqün, Ismingni əzüm qoyoqan; Sən Meni bilmigining bilən, Mən yənila sanga isim qoydum. **5** Mən bolsam Pərwərdigar, Məndin baxqa biri yok; Məndin baxqa Huda yoqtur; Sən Meni tonumioqining bilən, Mən belingni baoqlap qingittimki, **6** Künqikixtin künpetixkiqə boloqanlarning həmmisi Məndin baxqa heqkandak birining yoklukini bilip yetidu; Mən bolsam Pərwərdigar, baxqa biri yoqtur. **7** Nurni xəkilləndürgüqi, qarangoqulukni Yaratquqidurmən, Bəht-hatirjəmlikni Yasioquqi, balayi'apətni Yaratquqidurmən; Muxularning həmmisini qiloquqi Mən Pərwərdigardurmən». **8** — «I asmanlar, yukiridin yaoqdurup beringlar, Bulutlarmu həkqaniylik təküp bərsun; Yər-zemin eqilsun; Nijat həm həkqaniylik mewə bərsun; Zemin ikkisini təng əstürsun! Mən, Pərwərdigar, buni yaratmay qoymaymən». **9** — «Əz Yaratquqisining üstidin ərz qilmakqi boloqanoqa way! U yər-zemindiki qinə parqiliri arisidiki bir parqisi, halas! Seoqiz lay əzini xəkilləndürgüqi sapalqioqa: — «Sən nemə yasawatisən?» desə, Yaki yasioqining sanga: «Sening

қolung yoқ» desə bolamdu? 10 Өz atisiоға: «Sən nemə tuоғdurmaқqi?» Yaki bir ayaloға: — «Seni nemining toloқiқi tutti?» — dəp sorioғanoға way! 11 Israildiki Muқəddəs Boloғuqi, yəni uni Yasioғuqi Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Əmdi kəlgüsi ixlar tooғruluқ sorimaқqimusilər yənə? Өz ooғullirim tooғruluқ, Өz қolumda ixliginim tooғruluқ Manga buyruқ bərməқqimusilər!? 12 Mən pəқətla yər-zeminni yasioғan, uningoға insanni Yaratқuқidurmən, halas! Өz қolum bolsa asmanlarni kərgən; Ularning samawi қoxunlirinimu səpkə saloғanmən. 13 Mən uni ḥəқḳaniylиқ bilən turoғuzoғan, Uning barliқ yollirini tüz қildim; U bolsa xəḥirimni қuridu, Nə ḥəқ nə in'am sorimay u Manga təwə boloғan əsirlərni қoyup beridu» — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloғan Pərwərdigar. 14 Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Misirning məḥsulatliri, Efiopiyəning wə egiz boyluқlar boloғan Sabiyliқlarning malliri sanga ətidu; Ular əzliri seningki bolidu, Sanga əgixip mangidu; Өzliri kixən-zənjirlərgən peti sən tərəpkə ətidu, Ular sanga bax urup səndin iltija bilən ətünüp: — «Bərḥəқ, Təngri səndə turidu, baxқa biri yoқ, baxқa ḥeqқandaқ Huda yoқtur» dəp etirap қilidu. 15 «I Israilning Hudasi, Nijatkar, dərḥəқiқət Өzini yoxuruwaloғuqi bir Təngridursən!». 16 Ular ḥəmmisi istisnasiz hijil bolup, xərməndə bolidu; Məbudni yasioғanlar xərməndə bolup, birliktə ketip қalidu; 17 Israil bolsa Pərwərdigar təripidin mənggülük nijat-қutulux bilən қutқuzulidu; Əbədi'əbədgiqə hijil bolmaysilər, Ḥeq xərməndiqilikni kərməysilər. 18 Qünki asmanlarni yaratқan, yər-zeminni xəkilləndürüp yasioғan, uni məzmut қiloғan Huda boloғan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — (U uni қuruқ-mənisiz boluxқa əməs, bəlki adəmzatning turaloғusi boluxқa yaratқanidi) «Mən bolsam Pərwərdigar, baxқa biri yoқtur; 19 — Mən məhpiy ḥalda yaki zemindiki birər қarangoғu jayda səz қiloғan əməsmən; Mən Yaқupқa: «Meni izdixinglar biḥudilik» degən əməsmən; Mən Pərwərdigar ḥəқ səzləymən, Tüz gəp қilimən; 20 Yioғilinglar, kelinglar; I əllərdin қaqқanlar, jəm bolup Manga yeқinlixinglar; Өzi oyoғan butni kətürüp, ḥeq қutқuzalmaydioғan bir «ilaḥ»қa dua қilip yüridioғanlarning bolsa ḥeq bilimi yoқtur. 21 Əmdi ular əz gəplirini bayan қilix üqün yeқin kəlsun; Məyli, ular məslihətlixip baқsun! Kim muxu ixni қədimdinla jakarlioғanidi? Kim uzundin beri uni bayan қiloғan? U Mən Pərwərdigar əməsmu? Dərwəқə, Məndin baxқa ḥeq ilaḥ yoқtur; Ḥəm adil Huda ḥəm қutқuzoғuqidurmən; Məndin baxқa biri yoқtur. 22 I yər-zeminning qət-yaқiliridikilər, Manga təlpünüp қutқuzulunglar! Qünki Mən Təngridurmən, baxқa ḥeqbiri yoқtur; 23 Mən Өzüm bilən қəsəm iqkənmən, Muxu səz ḥəқḳaniylиқ bilən aoғzimdin qiқti, ḥərgiz қaytmaydu: — «Manga barliқ tizlar püküldu, Barliқ tillar Manga [itaət iqidə] қəsəm iqidu». 24 Xu qaoғda: «Ḥəқḳaniylиқ wə küq bolsa pəқət Pərwərdigardidur» — deyilidu, Kixilər dəl Uningla қexioға kelidu; Oғaljirlixip, uningoға oғəzəpləngənlərning ḥəmmisi xərməndə bolidu. 25 Israilning əwladlirining ḥəmmisi Pərwərdigar təripidin ḥəқḳaniy қilinidu, Wə ular Uni danglixidu.

46 Bəl bolsa tiz pükti, Nebo engixiwatidu; Ularning məbudliri ulaoғlarning zemmisigə, kalilarning zimmisigə qüxti; Silər kətürgən nərsiliringlar əmdi ulaoғlaroға artiloғan bolup, Ḥalsiz ulaoғlaroға eoғir yük bolidu! 2 Ular engixidu, birliktə tiz pükixidu; Ular muxu yükni қutқuzalmaydu, Bəlki əzliri əsirgə qüxidu. 3 I Yaқupning jəməti, Xundaқla Israil jəmətining қaldisi, Ananglarning қorsiқidiki qaoғdin tartip üstümgə artiloғanlar, Baliyatқudiki qaoғdin tartip kətürülüp kəlgənlər, — Manga қulaқ selinglar! 4 Silər қerioғuqimu Mən yənila xundaқturmən, Qeqinglar aқaroғuqimu Mən silərni yüdüp yürimən; Silərni yasioғan Məndurmən, silərni kətürimən; Silərni yüdüp қutқuzimən. 5 Əmdi Meni kimgə ohxatmaқqi, Yaki kimni Manga təng қilmaқqisilər? Uni Manga ohxax dəp, Silər kimni Mən bilən selixturmaқqisilər? 6 Ular bolsa ḥəmyanidin altunni qeqip berip, Kümüxnimu tarazioға salidu, Bir zərgərni yalliwalidu, U bir məbudni yasap beridu; Ular yiқilidu, dərwəқə qoқunidu! 7 Ular uni mürisigə artidu, Uni kətürüp, əz ornioға қoyidu; Andin u axu yərdə ərə turidu; U ornidin қozoғilalmaydu; Birsi uningoға yelinip tiləydu, Lekin u jawab bərməydu; U kixini awariqilikidin қutқuzmaydu. 8 Muxu ixlarni esinglarda tutunglar; Xundaқla əzünglarni ḥəқiқiy ərəklərdək kərsitinglar; I, itaətsizlər, Buni esinglaroға kəltürünglar; 9 Ilgiriki ixlarni, yəni қədimdin boloғan ixlarni esinglaroға kəltürünglar; Qünki Mən Təngridurmən, baxқa biri yoқtur; Mən Hudadurmən, Manga ohxaxlar yoқtur; 10 Mən: «Mening bekitkinim orunlinidu, Kənglümgə barliқ pükkənlərni əməlgə axurmay қoymaymən» dəp, Ixning nətijisini baxtila, Aldin'ala tehi қilinmioғan ixlarni ayan қilip eytқuqidurmən; 11 Künqiқixtin yirtқuq bir қuxni, Yəni kənglümgə pükkinimni ada

ķilǫuqi bir adəmni yirak yurttin qaķirǫuqidurmən.
Bərḥək, Mən səz ķilǫan, Bərḥək, Mən uni qoķum
əməlgə axurimən; Buni niyət ķilǫanmən, Bərḥək,
Mən uni wujudķa qiķirimən. 12 I ḥəķķaniyliķtin yirak
kətkən jaḥillar, Manga ķulak selinglar: — 13 Mən
ḥəķķaniyliķimni yeķin ķilimən, U yiraķlaxmaydu;
Xuningdək Mening nijatim ḥəm keqikməydu; Mən
Zionǫa nijat yətküzüp, Israilǫa julalik-güzəllikimni
tikləp berimən».

47 «I Babilning pak ķizi, kelip topa-qangǫa oltur;
I kaldiylərning ķizi, təhtsiz bolup yərgə oltur!
Qünki sən «latapətlik wə nazuk» dəp ikkinqi
atalmaysən. 2 «Tügmən texini qərüp, un tart
əmdi, Qümpərdəngni eqip taxla, Kənglikingni
seliwət, Paqiķingni yalingaqla, Dəryalardin su keqip
ət; 3 Uyatliķing eqilidu; Bərḥək, nomusungǫa
tegilidu; Mən intiķam alimən, Ḥeqkimni ayap
ķoymaymən. 4 Bizning Ḥəmjəmət-Ķutķuzǫuqimiz
bolsa, «Samawi ķoxunlarning Sərdari bolǫan
Pərwərdigar» Uning nami; U Israildiki Muķəddəs
Bolǫuqidur. 5 I kaldiylərning ķizi, süküt ķelip jim
oltur, Ķarangǫuluķķa kirip kət; Qünki buningdin keyin
ikkinqi «səltənətlərning hanixi» dəp atalmaysən. 6
Mən Əz həlķimdin ǫəzəpləndim, Xunga Əzümning
mirasimni bulǫiwəttim, Xuning bilən ularni ķolungǫa
tapxurup bərdim; Sən bolsang ularǫa ḥeqķandak
rəḥim kərsətmiding; Yaxanǫanlarning üstigimu
boyunturuķlarni intayin eǫir ķilip salding; 7 Xuning
bilən sən: — «Mən mənggügə hanix bolimən»
dəp, Muxu ixlarni kənglüngdin ḥeq ətküzmiding;
Ularning aķiwitini ḥeq oylap baķmidingsən. 8 Əmdi
ḥazir, i əndixisiz yaxap kəlgüqi, Əz-əzigə: «Mənla
bardurmən, məndin baxķa ḥeqkim yoķtur, Mən
ḥərgiz tul ayalning japasini yaki balilardin məḥrum
boluxning japasini tartmaymən» — degüqi, I sən
əyx-ixrətkə berilgüqisən, Xuni anglap ķoy: — 9 «Dəl
muxu ikki ix, — Balilardin məḥrum bolux wə tulluķ —
Bir dəķiķidə, bir kün iqidila bexingǫa təng qüxidu;
Nurǫunliǫan jadugərlikliring tüpəylidin, Bək kəp
əpsunliring üqün ular toluķ bexingǫa kelidu. 10
Qünki sən əzüngning rəzillikinggə tayanǫansən,
Sən «Ḥeqkim meni kərməydu» — deding; Sening
danaliķing wə biliming əzüngni eziķturup, Sən
kənglüngdə: — «Mənla bardurmən, məndin baxķa
biri yoķtur» — deding. 11 Biraķ balayi'apət seni besip
kelidu; Sən uning kelip qiķixini bilməysən; Ḥalakət
bexingǫa qüxidu; Sən ḥeqķandak «ḥamiy puli» bilən
uni tosalmaysən; Sən ḥeq kütmigən wəyranqilik
tuyuķsiz seni besip qüxidu. 12 Əmdi ķeni, yaxliķingdin
tartip əzüngni upritip kəlgən əpsunliringni, Xundaķla
nurǫunliǫan jadugərlikliringni ḥazir oķup turiwər;
Kim bilsun, sən ulardin payda kərüp ķalamsən?
Birər nemini təwritip ķoyalarsən ḥərķaqan?! 13 Sən
alǫan məsliḥətliring bilən ḥalsizlinip kətting; Əmdi
asmanlarǫa ķarap təbir bərgüqilər, Yultuzlarǫa ķarap
palqilik ķilǫuqilar, Yengi aylarni kəzitip munəjjimlik
ķilip ixlarni «aldin'ala eytķuqilar» ornidin təng turup
bexingǫa qüxidiǫanlardin seni ķutķuzsun! 14 Mana,
ular pahaldək bolup ketidu; Ot ularni kəydüriwetidu;
Ular əzlirini yalķunning ķolidin ķutķuzalmaydu;
Biraķ ularda adəmni issitķudək ḥeq kəmür, Yaki
adəm issinǫudək ḥeq gülhan yoķtur! 15 Seni awarə
ķilǫan, Yaxliķingdin tartip səndə soda ķilǫanlar
sanga muxundak paydisiz bolidu; Ḥərbiri əz yolini
izdəp ketip ķalidu; Seni ķutķuzǫudək ḥeqkim yoķtur.

48 I Yaķupning jəməti, «Israil»ning ismi bilən
atalǫanlar, «Yəḥuda bulaķliri»din qiķķansilər,
Pərwərdigarning namini ixlitip ķəsəm ķilǫuqisilər,
Israilning Hudasini tilǫa alǫuqisilər, Biraķ bular
ḥəķiķət ḥəm ḥəķķaniyliķtin əməs! Munularni anglap
ķoyunglar: — 2 (Qünki ular «muķəddəs xəḥər»ning
namini ixlitip əzlirigə isim ķilidu, Tehi Israilning
Hudasiǫa «tayinar»mix! Uning nami bolsa samawi
ķoxunlarning Sərdari bolǫan Pərwərdigardur!) 3
Mən burunla «ilgiriki ixlar»ni aldin'ala bayan
ķildim; Ular Əz aǫzimdin qiķķan, Mən ularni
anglattim; Mən bularni tuyuķsiz wujudķa qiķirip, Ular
əməlgə axuruldi; 4 Qünki Mən sening jaḥilliķingni,
boynungning pəylirining təmür, Yüzüngning daptək
ikənlikini bildim; 5 Sening: «Mening butum muxularni
ķildi», Yaki «Oyma məbudum, ķuyma məbudum
bularni buyrudi» — deməsliking üqün, Xunga Mən
baldur muxularni sanga bayan ķildim; Ix yüz
bərgüqə ularni sanga anglitip turdum. 6 Sən bularni
angliǫansən; Əmdi ularning ḥəmmisini kərüp baķ!
Buni rast dəp etirap ķilmamsilər? Mən bayatin
«yengi ixlar»ni, yəni saķlinip yoxurunǫan ixlarni
bayan ķildim, Sən bularni bilgən əməssən. 7 Sening:
«Dərwəķə, mening ulardin baldur həwirim bar
idi» deməsliking üqün, Ular burun əməs, ḥazirla
yaritilidu; Muxu kündin ilgiri sən ularni anglap
baķmiǫansən. 8 Bərḥək, sən ķulak salmiding, Bərḥək,
sən həwərmu almiding, Bərḥək, sening ķuliķing
heli burunla eqilmay etiklik ķaldi; Qünki Mən

sening wapasizlik қiliweridiоɣanliқingni, Baliyatқudiki qeоɣingdin tartip «asiy» dəp atilidiоɣanliқingni bildim. 9 Өz namim üqün oɟəzipimni keqiktürimən, Xəһritim üqün seni üzüp taxlimaymən dəp oɟəzipimni besiwaldim; 10 Қara, Mən seni tawlidim, Birақ kümüxni tawliоɣandək tawlandurmidim; Mən azab-oқubətning humdanida seni talliwaldim; 11 Өz səwəbimdin, Өz səwəbimdin Mən muxuni қilimən; Mening namimoɣa daoɣ təgsə қandaқ bolidu? Mən Өzümning xan-xəһritimni baxқa birsigə ətküzüp bərməymən. 12 I Yaқup, I qaқiroɣinim Israil! Manga қulaқ saloɣin; Mən «U»durmən; Mən Tunjidurmən, bərһək һəm Ahirқidurmən; 13 Mening қolum yər-zeminning ulini saloɣan, Ong қolum asmanlarni kərgən; Mən ularni qaқirsamla, ular jəm bolup ornidin turidu. 14 Һəmminglar, jəm bolup yioɣilinglar, anglap қoyunglar; [Butlar] arisida қaysisi muxundaқ ixlarni bayan қiloɣan? Pərwərdigar yahxi kərgən kixi bolsa uning kənglidiki ixlarni Babilda ada қilidu, Uning bilək-қoli kaldiylərning üstigə zərb bilən qüxidu; 15 Mən, Mən səz қiloɣanmən; Dərһəқiқət, Mən uni qaқirdim; Mən uni aldioɣa qiқiriwaldim; Uning yoli muwəppəқiyətlik bolidu. 16 — Manga yeқin kelinglar, muxuni anglap қoyunglar; Mən əzəldin səzümni yoxurun қiloɣan əməs; [Səzüm] əməlgə axuruloɣinidimu yənila xu yərdə boloɣanmən; Һazir bolsa Rəb Pərwərdigar wə Uning Roһi Meni əwətti! 17 Һəmjəmət-nijatkaring Pərwərdigar, Israildiki Muқəddəs Boloɣuqi mundaқ dəydu: — «Өzünggə payda bolsun dəp sanga Өgətküqi, Sanga tegixlik boloɣan yolda seni yetəkligüqi Mən Pərwərdigar Hudayingdurmən; 18 Sən Mening pərmanlirimoɣa қulaқ saloɣan bolsang'idi! Undaқ boloɣanda bəht-hatirjəmliking dəryadək, Һəққaniyliқing dengiz dolқunliridək bolatti! 19 Sening nəsling bolsa uning қumliridək, Iq-қarningdin qiққan pərzəntliring қum danqiliridək sansiz bolatti! Ularning ismi Mening aldimda һərgiz oqürüwetilməydioɣan yaki yoқitiwetilməydioɣan bolatti! 20 Babildin qiқinglar, kaldiylərdin қeqip ketinglar! Nahxa awazlirini yangritip muxuni jakarlanglar, Bu həwərni anglitinglar, Jaһanning qət-yaқiliriоɣiqə uni yətküzüp mundaқ dənglar: — «Pərwərdigar Өz қuli Yaқupni һəmjəmətlik қilip қutқuzdi! 21 Ular qəl-bayawanlardin ətkəndə һeq ussap қalmidi; U sularni taxtin aққuzup bərdi; Bərһək, U taxni yaroɣuzdi, sular uningdin uroɣup qiқti!». 22 «Rəzillər üqün» — dəydu Pərwərdigar, «bəht-hatirjəmlik yoқtur».

49 «I arallar, mening gepimni anglanglar, Yiraқtiki əl-yurtlar, manga қulaқ selinglar! Baliyatқudiki qeоɣimdin tartip Pərwərdigar meni qaқirdi; Apamning қorsiқidiki qeоɣimdin tartip U mening ismimni tiloɣa aldi; 2 U aoɣzimni ətkür қiliqtək қildi; Өz қolining sayisi astida meni yoxurup kəldi, Meni siliқlanoɣan bir oқ қildi; U meni oқdenioɣa selip saқlidi, 3 Wə manga: «Sən bolsang əzüngdə Mening güzəllik-julaliқim ayan қilinidioɣan Өz қulum Israildursən» — dedi». 4 Əmma mən: — «Mening əjrim bikaroɣa kətti, Һeqnemigə erixməy küq-maoɣdurumni қuruқ sərp қildim; Xundaқtimu baһalinixim bolsa Pərwərdigardindur, Mening əjrimnimu Hudayimoɣa tapxurdum» — dedim; 5 Əmdi meni Өz қuli boluxқa, Yaқupni towa қilip uning yenioɣa қayturuxқa meni baliyatқuda xəkilləndürgən Pərwərdigar mundaқ dəydu: — (Israil қayturulup yenioɣa toplanmioɣan bolsimu, Mən yənila Pərwərdigarning nəziridə xan-xərəpkə igə boldum, Xuningdək Hudayim mening küqümdur) 6 — U mundaқ dəydu: — «Sening Yaқup қəbililirini [gunaһtin қutқuzup] turoɣuzuxқa, Һəmdə Israildiki «saқlanoɣan sadiқlar»ni bəhtkə қayturuxқa қulum boluxung sən üqün zərriqilik bir ixtur; Mən tehi seni əllərgə nur boluxқa, Yər yüzining qət-yaқiliriоɣiqə nijatim boluxung üqün seni atidim». 7 Əmdi Israilning һəmjəmət-қutқuzoɣuqisi, uningdiki Muқəddəs Boloɣuqi Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Adəmlər iq-iqidin nəprətlinidioɣan kixigə, Yəni kəpqilik lənitiy dəp қarioɣan, Əməldarloroɣa қul қilinoɣan kixigə mundaқ dəydu: — «Səzidə turoɣuqi Pərwərdigar, Yəni seni tallioɣan Israildiki Muқəddəs Boloɣuqining səwəbidin, Padixaһlar kəzlirini eqip kərüp ornidin turidu, əməldarlarmu bax uridu; 8 Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Xapaət kərsitilidioɣan bir pəyttə duayingni ijabət қilixni bekitkənmən, Nijat-қutқuzulux yətküzülidioɣan bir künidə Mən sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən; Mən seni қoɣdaymən, Seni һəlқimgə əһdə süpitidə berimən; Xundaқ қilip sən zeminni əsligə kəltürisən, [Həlқimni] harabə bolup kətkən miraslirioɣa warislik қildurisən, 9 Sən məһbuslaroɣa: «Buyaққa kelinglar», Қarangoɣulukta olturoɣanlaroɣa: «Nuroɣa qiқinglar» — dəysən; Ular yollar boyidimu otlap yüridu, Һətta һərbir taқir taoɣlardin ozuқluқ tapidu; 10 Ular aq қalmaydu, ussap kətməydu; Tomuz issiқmu, қuyax təptimu ularni urmaydu; Qünki ularoɣa rəһim Қiloɣuqi ularni yetəkləydu, U ularoɣa bulaқlarni

boylitip yol baxlaydu. **11** Xuningdək Mən barlik taoƣlirimni yol kilimən, Mening yollirim bolsa egiz kətürülidu. **12** Mana, muxu kixilər yiraktin keliwatidu, Mana, bular bolsa ximaldin wə oƣərbtin keliwatidu, Ḥəm muxular Sinim zeminidinmu keliwatidu. **13** Huxallikṯin towlanglar, i asmanlar; I yər-zemin, xadlan; Nahxilarni yangritinglar, i taoƣlar; Qünki Pərwərdigar Θz həlkigə təsəlli bərdi, Θzining har boloƣan pekir-məminlirigə rəḥim kilidu. **14** Birak Zion bolsa: — «Pərwərdigar məndin waz kəqti, Rəbbim meni untup kətti!» — dəydu. **15** Ana əzi emitiwatkan bowikini untuyalamdu? Θz korsikidin tuoƣkan ooƣlioƣa rəḥim kilmay turalamdu? Ḥətta ular untuoƣan bolsimu, Mən seni untuyalmaymən. **16** Mana, Mən seni Θz alkanlirimoƣa oyup pütkənmən; [Harabə] tamliring hərdaim kəz aldimdidur. **17** Ooƣul baliliring [ƣaytixka] aldiriwatidu; Əslidə seni wəyran kiloƣanlar, harab kiloƣanlar seningdin yirak ketiwatidu; **18** Bexingni egiz kətürüp ətrapingoƣa karap bak! Ularning ḥəmmisi jəm bolup kexingoƣa ƣaytip keliwatidu! Θz ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Pərwərdigar, Sən ularni əzünggə zibu-zinnətlər kilip kiyisən; Toyi bolidioƣan kizdək sən ularni takaysən; **19** Qünki harabə ḥəm qəldərəp kətkən jayliring, Wəyran kilinoƣan zemining, Ḥazir kelip, turmakqi boloƣanlar tüpəylidin sanga tarqilik kilidu; Əslidə seni yutuwaloƣanlar yiraklap kətkən bolidu. **20** Seningdin juda kilinoƣan baliliring bolsa sanga: — «Muxu jay turuxumoƣa bək tarqilik kilidu; Manga turoƣudək bir jayni boxitip bərsəng!» — dəydu; **21** Sən kənglüngdə: — «Mən balilirimdin ayrilip kaloƣan, Oƫerib-musapir wə sürgün bolup, uyan-buyan ḥəydiwetilgən tursam, Kim muxularni manga tuoƣup bərdi? Kim ularni bekip qong kildi? Mana, mən oƫerib-yaloƣuz kalduruloƣanmən; Əmdi muxular zadi nədin kəlgəndur?» — dəysən. **22** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən əllərgə koluмni kətürüp ixarət kilimən, Əl-millətlərgə kərünidioƣan bir tuoƣni tikləymən; Ular ooƣulliringni kuqikida elip kelixidu; Ular kizliringni ḥapax kilip kelidu. **23** Padixaḥlar bolsa, «Atak dadiliring, » Hanixlar bolsa inik'aniliring bolidu; Ular sanga bexini yərgə təgküzüp təzim kilip, Putliring aldidiki qang-topinimu yalaydu; Xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisən; Qünki Manga ümid baoƣlap kütkənlər ḥərgiz yərgə karap kalmaydu. **24** Oljini baturlardin eliwaloƣili bolamdu? Ḥəkkaniyət jazasi səwəbidin tutkun kilinoƣan bolsa kutulduroƣili bolamdu? **25** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Ḥətta baturlardin əsirlərnimu kayturuwaloƣili, Əxəddiylərdin oljini kutkuziwaloƣili bolidu; Wə sən bilən dəwalaxkanlar bilən Mənmu dəwaliximən, Xuning bilən baliliringni kutkuzup azad kilimən. **26** Seni əzgüqilərni əz gəxi bilən əzini ozuklandurimən; Ular yengi xarab iqkəndək əz kəni bilən məst bolup ketidu; Xundak kilip barlik ət igiliri Mən Pərwərdigarning sening Kutkuzoƣuqing ḥəm Ḥəmjəmət-Nijatkaring, Yakuptiki kudrət Igisi ikənlikimni bilip yetidu.

50 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən koyuwətkən ananglarning talak heti kəni? Manga kərz bərgüqilərning kaysisioƣa silərni setiwətkənmən? Mana, silər əz gunaḥliringlar arkilik əz-əzünglarni setiwətkənsilər; Silərning asiylikliringlar tüpəylidin ananglar koyuwetilgənidi. **2** Mən silərdinmu soraymən: Mən kəlginimdə, nemixka ḥeq adəm qikmidi? Mən qakiroƣinimda, nemixka ḥeqkim «Mana mən» dəp jawab bərmidi? Ḥərlükkə qikirixka kolum kiskilik kilamdu? Kutkuzoƣudək küqüm yokmidu? Mana, Mən bir əyibləpla dengizni kurutup, Dəryalarni qəlgə aylanduruwetimən; Su bolmioƣaqka ularning belikliri sesip ketidu, Ussuzluktin əlidu; **3** Asmanlarni karilik bilən kiydürimən, Ularning kiyim-keqəklirini [kara] bəzdin kilimən». **4** «Rəb Pərwərdigar mening japa qəkkənlərning kənglini yasaxni bilixim üqün manga təlim-tərbiyə aloƣuqilarning tilini təkdim kildi; U meni ḥər səḥər oyoƣitip turidu, Tərbiyilənгənlərning katarida mening kulikimni oyoƣitidu. **5** Rəb Pərwərdigar kulikimni aqti; Mən bolsam itaətsizlik kilmidim, Yaki yolidin bax tartmidim. **6** Dümbəmni sawioƣuqilaroƣa, Məngzlirimni tük yuloƣuqilaroƣa tutup bərdim; Horluk ḥəm tükürüxlərdin yüzümni kaqurmidim; **7** Birak Rəb Pərwərdigar yardimimdə bolidu; Xunga mən yərgə karap kalmaymən; Xunga mən [niyitimni kət'iy kilip] yüzümni almastək qing kildim; Hijillikka kaldurulmaydioƣanlikimni bilimən. **8** Meni Akliokuqi yenimdidur; Kim manga ərz-xikayət kilalisun? Bar bolsa birliktə dəwalixayli; Kim mening üstümdin əyibliməkqi bolsa, Aldimoƣa kəlsun! **9** Manga yardəmdə boloƣuqi Pərwərdigardur; Əmdi meni ərz kilalaydioƣan kimkən? Ularning ḥəmmisi bir tal kiyimdək əskirəp ketidu; Pərwanilər ularni yutuwetidu». **10** — «Aranglarda Pərwərdigardin korkidioƣan, Uning kulining səzigə itaət kilidioƣan kim bar? Karangoƣulukta mangidioƣan, yorukluki bolmioƣan kixi bolsa, Pərwərdigarning namioƣa ixinip

hatirjəmlənsun, Hudasioɣa yələnsun! **11** Mana, əzliri üqün ot yaḳidioɣan, Ətrapinglarni məx'əllər bilən oraydioɣan ḥəmminglar! Ḳeni, əz otunglarning nurida, Əzünglar yaḳḳan məx'əllər arisida menginglar; Birak silər xuni ḳolumdin alisilərki: — «Azab-ḥəsrət iqidə yatisilər!».

51 «I ḥəḳḳaniyliḳḳa intilgüqilər, Pərwərdigarni izdigüqilər, Manga ḳulak selinglar: — Silərni yonup qiḳaroɣan taxḳa, Silərni kolap qiḳaroɣan orəkkə nəzər selinglar; **2** Atanglar Ibraḥimoɣa, silərni tuoɣup bərgən Sarahḳa nəzər selinglar; Qünki Mən uni yaloɣuz qeoɣida qaḳirdim, Uningoɣa bəht ata ḳildim, Ḥəm uni awundurdum. **3** Qünki Pərwərdigar Zionoɣa təsəlli bərməy ḳoymaydu; Uning barliḳ harabə yərlirigə qoḳum təsəlli beridu; U qoḳum uning janggallirini Erən baoɣqisidək, Uning qəl-bayawanlirini Pərwərdigarning beoɣidək ḳilidu; Uningdin huxallik ḥəm xad-huramlik, Rəḥmətlər ḥəm nahxa awazliri tepilidu. **4** Mening həlḳim, gepimni anglanglar, Əz elim, manga ḳulak selinglar; Qünki Məndin bir ḳanun-təlim kelidu, Wə Mən ḥəküm-ḥəḳiḳitimni əl-yurtlar üqün bir nur ḳilip tikləymən. **5** Mening ḥəḳḳaniyliḳim silərgə yeḳin, Mening nijatim yoloɣa qikti; Mening biləklirim əl-yurtlaroɣa ḥəküm-ḥəḳiḳətni elip kelidu; Arallar Meni kütüp umid baoɣlaydu, Ular Mening bilikimgə tayinidu. **6** Bexinglarni kətürüp asmanlaroɣa, Astinglarda turoɣan yər-zeminoɣimu ḳarap bekinglar; Qünki asmanlar is-tütəktək oɣayib bolidu, Yər-zemin bolsa bir tal kiyimdək konirap ketidu; Uningda turuwatḳanlarmu ohxaxla əlidu; Birak nijatim bolsa əbədil'əbədgiqidur, Mening ḥəḳḳaniyliḳim ḥərgiz yanjilmaydu. **7** I ḥəḳḳaniyliḳimni bilgənlər, Kəngligə ḳanun-təlimimni pükkən həlḳ, Manga ḳulak selinglar; Insanlarning ḥaḳarətliridin ḳorḳmanglar, Ulardiki kupurluk wə oɣaljirlaxlardin patiparak bolup kətmənglar; **8** Qünki küyə ularni kiyimni yəwaloɣandək yəwalidu, Ḳurt yung yəwaloɣandək yəwalidu; Birak ḥəḳḳaniyliḳim əbədil'əbədgiqidur, Mening nijatim dəwrdin-dəwrgiqidur. **9** Oyoɣan, oyoɣan, küqni əzünggə kiyim ḳilip kiygəysən, i Pərwərdigarning Biliki! Ḳədimki wakitlarda, Ötkən zamanlardiki dəwrlərdə oyoɣanoɣiningdək oyoɣan! Raḥabni ḳiyma-qiyma ḳilip qepiwətkən, Əjdiḥani sanjip zəhimləndürgən əsli Sən əməsmu? **10** Dengizni, dəḥxətlik ḥanglardiki sularni ḳurutiwetip, Dengizning tegilirini Sən ḥəmjəmətlik ḳilip ḳutḳuzoɣanlarning ətüx yoli ḳiloɣan Əzüng əməsmu? **11** Xunga Pərwərdigar bədəl tələp ḳutḳuzoɣanlar ḳaytip kelidu, Ular nahxilarni eytip Zionoɣa yetip kelidu; Ularning baxlirioɣa mənggülük xad-huramlik ḳonidu; Ular huxallik wə xadlikḳa erixidu; Ḳayoɣu-ḥəsrət ḥəm uḥ-nadamətlər bədər ḳaqidu. **12** Silərgə təsəlli bərgüqi Əzüm, Əzümdurmən; Əlüx aldida turoɣan bir insandin, Teni ot-qəplərgə aylinip ketidioɣan insan balisidin ḳorḳup kətkining nemisi? **13** Asmanlarni kərgən, Yər-zeminning ulini saloɣan Yasioɣuqing Pərwərdigarni untup yürisən, Xundaḳla kün boyi ḥalakət yürgüzməkqi boloɣan zalimning ḳəḥridin tohtawsiz ḳorḳup yürisən; Əmdi zalimning ḳəḥri ḳeni? **14** Bax əgkən əsir bolsa tezdin boxitilidu; U ḥangoɣa qüxməydu, xuning bilən əlməydu, Uning riskimu tügəp ḳalmaydu. **15** Mən bolsam dengizni ḳozoɣap, dolḳunlarni ḥərkirətküqi Pərwərdigar Hudayingdurmən; «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar» Mening namimdur; **16** Wə asmanlarni tikləxkə, Yər-zeminning ulini selixḳa, Wə Zionoɣa: «Sən Mening həlḳimdur» deyixkə, Mən səzümni aoɣzingoɣa ḳuyoɣanmən, Sən [ḳulumni] ḳolumning sayisi bilən yapḳanmən. **17** I Pərwərdigarning ḳolidiki ḳəḥrlik ḳədəḥni iqiwətkən Yerusalem, Oyoɣan, oyoɣan, ornungdin tur; Adəmni wəḥimigə saloɣuqi jam-ḳədəḥni sən iqting, birakla kətüriwətting; **18** Uning tuoɣup bərgən barliḳ baliliri arisida uni yetəkligüdək ḥeqkim yoḳ, Uning bekip qong ḳiloɣan barliḳ baliliridin uning ḳolini tutup yəligüdək ḥeqbirimu yoḳ. **19** Bu ikki ix bexingoɣa qüxti — (Kim sən üqün iq aoɣritip yioɣlar?!) — Bulangqilik ḥəm wəyranqilik, Aqarqilik ḥəm ḳiliq; Mənmu sanga təsəlli berələymənmikin? **20** Sening baliliring ḥalsizlinip ḥoxidin kətti, Toroɣa qüxkən jərəndək ḥərbir koqining doḳmuxida yatidu; Ular Pərwərdigarning ḳəḥri bilən, Hudayingning tənbiḥi bilən tolduruldi; **21** Xunga ḥazir buni anglap ḳoy, i har boloɣan, — Məst boloɣan, birak xarab bilən əməs: — **22** Əz həlḳining dəwasini yürgüzgüqi Rəbbing Pərwərdigar, Yəni sening Hudaying mundak dəydu: — «Mana, Mən ḳolungdin adəmni wəḥimigə salidioɣan jam-ḳədəḥni, Yəni ḳəḥrimgə toloɣan ḳədəḥni eliwaldim; Sən ikkinqi uningdin ḥeq iqməysən; **23** Mən uni seni harliwatḳanlarning ḳolioɣa tutḳuzimən; Ular sanga: «Biz üstüngdin dəssəp ətimiz, egilip tur» dedi; Xuning bilən sən teningni yər bilən təng ḳilip, Üstüngdin ətküqilər üqün əzüngni koqidiki yol ḳilding».

52 — Oyoʏan, oyoʏan, i Zion, küqüngni kiyiwal, I Yerusalem, muḳəddəs xəḥər, güzəl kiyim-keqəkliringni kiyiwal; Qünki bundin baxlap sünnət ḳilinmioʏanlar yaki napaklar iqinggə ikkinqi kirməydu. **2** Topa-qangdin qiḳip əzüngni silkiwət; Ornungdin tur, olturuwal, i Yerusalem; Əzüngni boynungdiki zənjirlərdin boxitiwətkin, i tutḳun boloʏan Zion ḳizi! **3** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Silər əzünglarni pulsiz setiwətkənsilər; Pulsiz ḳayturup setiwelinisilər». **4** Qünki mundaḳ dəydu Rəb Pərwərdigar: — Həlḳim dəsləptə Misiroʏa musapir süpitidə qüxkənikən, Xundaḳla yeḳinda Asuriyə ularni əzgən yərdə, **5** (əmdi ḥazir həlḳim pulsiz elip kelinginidə, — dəydu Pərwərdigar) Mening karim bolmamdikən? Ular üstidin ḥəkümranliḳ ḳiloʏuqilar ularni zar ḳaḳxatḳan, — dəydu Pərwərdigar, — Xundaḳla namim bolsa kün boyi tohtawsiz ḥaḳarətləngən tursa, Mening karim bolmamdikən?!» **6** Xunga Əz həlḳim Mening namimni bilidu; Xunga xu küni ular Mening «U» ikənlikimni, xundaḳla ularoʏa: «Kər, Meni!» dəydioʏanliḳimni bilidu. **7** Taoʏlar üstidə hux həwər elip kəlgüqining ayaoʏliri nemidegən güzəl-ḥə! U aram-hatirjəmlikni jakarlaydu, Bəhtlik hux həwərni elip kelidu, Nijat-ḳutuluxni elan ḳilidu, U Zionoʏa: «Hudaying ḥəmmigə ḥəküm süridu!» **8** Kəzətqiliringning awazini angla! Ular awazini kətüridu, Nahxilarni yangritip towlaydu; Qünki Pərwərdigar Zionni elip ḳaytḳanda, ular əz kəzi bilən kəridu! **9** I Yerusalemning harabiliri, nahxilarni yangritip təntənə ḳilinglar! Qünki Pərwərdigar Əz həlḳigə təsəlli bərgən, U Yerusalemni ḥəmjəmətlik ḳilip ḳutḳuzoʏan! **10** Pərwərdigar əllərning ḥəmmisining aldida Əz muḳəddəs Bilikini eqip ayan ḳiloʏan; Xuning bilən yər-zeminning barliḳ qət-yaḳiliri Hudayimizning nijat-ḳutuluxini kəridu. **11** Qiḳip ketinglar, qiḳip ketinglar; Ḥeq napak nərsigə təgməy xu yərdin qiḳip ketinglar; Uning otturisidin qiḳip ketinglar; Pərwərdigarning muḳəddəs ḳaqa-ḳuqilirini kətürgüqilər, əzünglarni pak tutunglar; **12** Qünki silər aldirioʏan peti əməs, Patiparaḳ ḳaqḳan peti əməs qiḳip ketisilər; Qünki Pərwərdigar aldinglarda mangidu, Israilning Hudasi arḳa muḥapizətqinglar bolidu. **13**« — Kərünglarki, Mening ḳulum danaliḳ bilən ix kəridu, U [aləm aldida] kətürülidu, yuḳiri orunoʏa qiḳirilidu, naḥayiti aliy orunoʏa erixtürülidu. **14** Lekin nuroʏun kixilər seni kərüp, intayin ḥayran ḳelixidu, — Qünki uning qirayi baxḳa ḥərḳandiḳiningkidin kəp zəhimləngən, [Ḳulning] ḳiyapiti xu dərijidə buzuwetilgənki, uningda ḥətta adəm siyaḳimu ḳalmioʏan! **15** U xu yol bilən nuroʏun əllərning üstigə [ḳan] qaqidu. Ḥətta xaḥ-padixaḥlarmu uning karamitidin aoʏzini tutupla ḳalidu; Qünki əzlirigə əzəldin eytilmioʏanni ular kərələydu, Ular əzəldin anglap baḳmioʏanni qüxinələydu.

53 Bizning həwirimizgə kimmu ixəngən? Ḥəm «Pərwərdigarning Biliki» boloʏuqi kimgimu ayan ḳilinoʏan? **2** U bolsa [Pərwərdigarning] aldida huddi yumran maysidək, Yaki huddi ḳaoʏjirak tuprakta tartḳan bir yiltizdək əsidu; Uningda jəzbidarliḳ yaki ḥaywə yoḳ bolidu, Biz uni kərginimizdə, uning bizni jəlb ḳiloʏudək təḳi-turḳimu yoḳ bolidu. **3** U kixilər təripidin kəmsitilidu, ular uningdin yiraḳlixidu; U kəp dərd-ələmlik adəm bolup, Uningoʏa azab-oḳubət yar bolidu; Xuning bilən uningdin yüzlər ḳaqurulidu; U kəmsitilidu, biz uni ḥeq nərsigə ərziməs dəp ḥesabliduḳ. **4** Biraḳ əməliyəttə bolsa, U bizning ḳayoʏu-ḥəsritimizni kətürdi, Azab-oḳubətlirimizni əz üstigə aldi. Biz bolsaḳ, bu ixlarni u wabaoʏa uqrioʏanliḳidin, Huda təripidin jazalinip uruloʏanliḳidin, Xundaḳla ḳiyin-ḳistaḳḳa elinoʏanliḳidin dəp ḳariduḳ! **5** Lekin u bizning asiyliḳlirimiz tüpəylidin yarilandi, Bizning gunaḥlirimiz üqün zəhimləndi; Uning jazalinix bədiligə, biz aram-hatirjəmlik taptuḳ, Ḥəm ḳamqidin boloʏan yariliri arḳiliḳ biz xipamu taptuḳ. **6** Ḥəmmimiz huddi ḳoylardək yoldin ezip, Ḥərbirimiz əzimiz halioʏan yoloʏa mangoʏaniduḳ; Biraḳ Pərwərdigar ḥəmmimizning ḳəbiḥlikini uning üstigə yioʏip yüklidi. **7** U ḳiynilip, azab qəkkən bolsimu eoʏiz aqmidi; U huddi booʏuzlaxḳa yetilap mengioʏan paḳlandək booʏuzlaxḳa elip mengildi, Xundaḳla yung ḳirḳioʏuqilar aldida ḳoy ün-tinsiz yatḳandək, u zadila eoʏiz aqmidi. **8** U ḳamap ḳoyulup, ḥəḳ soraḳtin məḥrum bolup elip ketildi, Əmdi uning əwladini kimmu bayan ḳilalisun?! Qünki u tiriklərning zeminidin elip ketildi, Mening həlḳimning asiyliḳi üqün u waba bilən uruldi. **9** Kixilər uni rəzillər bilən ortaḳ bir gərgə bekitkən bolsimu, Lekin u ölümidə bir bay bilən billə boldi, Qünki u ḥeqḳaqan zorawanliḳ ḳilip baḳmioʏan, Uning aoʏzidin birər eoʏizmu ḥiylə-mikirlik sөz tepilmas. **10** Biraḳ uni ezixni layiḳ kərgən Pərwərdigardur; U uni azabḳa qəmüldürgüzdi. Gərqə u əz jenini gunaḥni yuyidioʏan ḳurbanliḳ ḳiloʏan bolsimu, Lekin u əzining uruḳ-əwladlirini qoḳum kərüp turidu, Xundaḳla uning kəridioʏan künliri uzartilidu; Wə Pərwərdigarning kəngli səyünidioʏan ixlar uning

ilkidə bolup, rawaj tepip əməlgə axurulidu. **11** U əzi tartqan japaning mewisini kərüp məmnun bolidu; Həkkaniy boloquqi Mening qulum əzining bilimliri bilən nuroqun kixilərgə həkkaniylikni yətküzidu. Qünki u ularning qəbihliklirini əzigə yükliwalidu. **12** Bu ixliri üqün Mən xu «nuroqun kixilər»ni uningoqa hədiyə qilip nesiwisi qilimən, Xuning bilən u əzi küqlüklərni oqənimət süpitidə üləxtürüp beridioqan bolidu; Qünki u ta ölüxkə qədər «[xarab hədiyə]»ni tökkəndək, əz jenini tutup bərdi, Xundaqla əzining asiylik qiloquqilarning qatarida sanilixioqa yol qoydi. Xuning bilən u nuroqun kixilərning gunahini əz üstigə aldi, Əzini asiylik qiloquqilarning ornioqa qoyup ular üqün dua qildi».

54 — Təntənə qil, i pərzənt kərmigən tuoqmas ayal! Nahxilarni yangrat, xadlinip towla, i toloqaq tutup bakimioqan ayal! — Qünki oqerib ayalning baliliri eri bar ayalningkidin kəptur! — dəydu Pərwərdigar, — **2** Qediringning ornini kengəytip, Turaloquliringning etiklirini ular yaysun; Küqüngni həq ayimay qedir taniliringni uzartqin, Qozuqliringni qingaytqin; **3** Qünki sən ong wə sol tərəpkə kengiyisən; Sening əwlading baxqa əllərni igələydu; Ular oqerib xəhərlərni ahalilik qilidu. **4** Qorkma, qünki sən həq hijaləttə bolmaysən, Həq uyatqa qaldurulmaysən, Qünki yərgə həq qaritilip qalmaysən, Qünki yaxliqingdiki hijilqanlikni untuysən, Tulluqungning ahanitini həq esinggə kəltürəlməysən. **5** Qünki seni yaritip Xəkilləndürgüqing bolsa sening ering, Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar Uning nami; Həmjəmət-Qutquzoquqing bolsa Israildiki Mukəddəs Boloquqi, U barlik yər-zeminning Hudasi dəp atilidu. **6** Qünki Pərwərdigar seni qakirdi, — Huddi eri əzidin waz kəqkən, kəngli sunuq bir ayaldək, Yaxlikida yatlik bolup andin taxliwetilgən bir ayalni qakiroqandək qakirdi» — dəydu sening Hudaying; **7** Mən bir dəqikə səndin ayrilip kəttim, Birak zor kəyümqanlik bilən seni yenimoqa yioqimən; **8** Oqəzipimning texixi bilən Mən bir dəqikila yüzümni səndin yoxurup qoydum; Birak mənggülük mehir-muhəbbitim bilən sanga kəyümqanlik kərsitimən» — dəydu Həmjəmət-Qutquzoquqing Pərwərdigar. **9** Muxu ixlar huddi Nuh [pəyoqəmbər] dəwridiki topan suliridək bolidu — Mən Nuh dəwridiki sular ikkinqi yər yüzini besip ətməydu dəp qəsəm iqkinimdək, — Mən xundak qəsəm iqkənmənki, Səndin ikkinqi oqəzəplənməymən, Sanga ikkinqi tənbih bərməymən. **10** Qünki taoqlar yoqilidu, Dənglərmu yətkilip ketidu, Birak mehir-muhəbbitim səndin hərgiz kətməydu, Sanga aram-hatirjəmlik bərgən əhdəmmu səndin neri bolmaydu» — dəydu sanga kəyümqanlik qiloquqi Pərwərdigar. **11** I har boloqan, boranda uyan-buyan qayqaloqan, həq təsəlli qilinmioqan [qiz], Mana, Mən taxliringni rəngdar semont lay bilən qirlaymən, Kək yakutlar bilən ulungni salimən; **12** Parqirak munarliringni ləəllərdin, Dərwaziliringni qaknak yakutlardin, Barlik sepilliringni jawahiratlardin qilip yasaymən. **13** Sening baliliringning həmmisi Pərwərdigar təripidin əgitilidu; Baliliringning aram-hatirjəmliki zor bolidu! **14** Sən həkkaniylik bilən tiklinisən; Sən zulumdin yirak, (Qünki sən həq qorkmaysən) Wəhxəttinmu yirak turoquqi bolisən, Qünki u sanga həq yekinlaxmaydu. **15** Mana, birərsi həman yioqilip sanga hujum qilsa, (Birak bu ix Mening ihtiyarimda boloqan əməs), Kimki yioqilip sanga hujum qilsa sening səwəbingdin yikilidu. **16** Mana, kəmür otini yəlpütüp, Əzigə muwapik bir qoralni yasioquqi təmürqini Mən yaratkanmən, Həm har qilix üqün halak qiloquqinimu Mən yaratkanmən; **17** Sanga qarxi yasaloqan heqkandak qoral karoqa kəlməydu; Sanga ərz-xikayət qiloquqi hərbir tilni sən mat qilisən. Mana xular Pərwərdigarning kullirining alidioqan mirasidur! Ularning həkkaniyliki bolsa məndindur!

55 Həy! Barlik ussap kətkənlər, Suoqa kelinglar! Puli yoklar, kelinglar, ax-nan setiwelip yənglar; Mana kelinglar, nə pul nə bədəl təlimeyla xarab həm süt setiwelinglar; **2** Nemixka həkixiy ax-nan bolmaydioqan nərsigə pul həjləysilər? Əjiringlarni adəmni həq kanaətləndürməydioqan nərsilər üqün sərp qilisilər? Gepimni kəngül qoyup anglanglar, yahxisidin yənglar, Kənglünglar molqiliktin kanaətlinidu; **3** Manga kulak selinglar, yenimoqa kelinglar; Anglanglar, jeninglar hayatka erixidu; Wə Mən silər üqün mənggülük bir əhdə tüzüp berimən: — Xu əhdə — Dawutka wədə qilinoqan mehir-xəpkətlərdur! **4** Mana, Mən uni əl-yurtlaroqa guwahqi süpitidə, əl-yurtlaroqa yetəkqi həm sərkərdə süpitidə təkdim qildim — **5** — «Mana, sən əzünggə yat bir əlni qakirisən, Seni bilmigən bir əl yeningoqa yügürüp kelidu; Səwəbi bolsa Pərwərdigar Hudaying, Israildiki Mukəddəs Boloquqining Əzidur; Qünki U seni uluoqlap sanga güzəllik-julalikni yar qildi». **6** — Izdənglar Pərwərdigarni, U Əzini tapkuzmakqi boloqan pəyttə; U yekin turoqan waktida uningoqa nida kilinglar! **7**

Rəzil adəm əz yolini, Naһək adəm əz oy-hiyallirini taxlisun, Pərwərdigarning yenioƣa ƙaytip kəlsun, U uningoƣa rəһimdillik kərsitidu; Hudayimizning yenioƣa ƙaytip kəlsun, U zor kəqürüm ƙilidu. **8** Qünki Mening oylioƣanlirim silərning oylioƣanliringlar əməs, Mening yollirim bolsa silərning yolliringlar əməstur; **9** Qünki asman yərdin ƙanqə yuƙiri boloƣinidək, Mana Əz yollirim silərning yolliringlardin, Mening oylioƣanlirim silərning oylioƣanliringlardin xunqə yuƙiridur. **10** Yamoƣur һəm ƙar asmandin qüxüp, Yər yüzini suoƣirip uni kəkərtip, qeqəklitip, Terioƣuqioƣa urukni, yegüqigə ax-nanni təminligüqə ƙaytmaydioƣandək, **11** Mana Mening aoƣzimdin qikƙan səz-kalamim xundaƙtur; Əz kənglümdikini əməlgə axurmioƣuqə, Uni əwətix məƙsitimgə toluƙ yətmigüqə, U Əzümgə bikardin-bikar ƙaytmaydu. **12** Qünki silər xad-huram һalda qiƙisilər; Aram-hatirjəmliktə yetəklinip qiƙisilər; Taoƣlar һəm dənglər silərning aldinglarda nahxa yangritidu, Dalalardiki barliƙ dəl-dərəһlər qawak qelixip təntənə ƙilidu; **13** Yantaƙlikning ornida ƙarioƣay, Jioƣanlikning ornida hadas dərihi əsidu; Muxular bolsa Pərwərdigaroƣa bir nam kəltüridu, Mənggügə üzülməs karamət bolidu.

56 Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Adalət һəm ƙidayəttə qing turunglar, Һəƙƙaniylikni yürgüziweringlar; Qünki Mening nijatim yeƙinlaxti, Һəƙƙaniyliƙim ayan ƙilinay dəwatidu, **2** Muxularni ƙiloƣuqi kixi, Muxularda qing turoƣuqi insan balisi — Xabat künini buloƣimay pak-mukəddəs saƙlioƣuqi, Ƙolini һərƙandaƙ rəzilliktin tartƙuqi kixi nemidegən bəhtliktur! **3** Əzini Pərwərdigaroƣa baoƣlioƣan yat yurtluƙ adəm: — «Pərwərdigar qoƙum meni əz həlƙidin ayriwetidu!», Yaki aoƣwat boloƣan kixi: — «Mana, ƙaƙxal bir dərəһmən!» degüqi bolmisun. **4** Qünki Pərwərdigar: — Mən Əz «xabat künlirim»ni saƙlaydioƣan, Kənglümdiki ixlarni tallioƣan, Əһdəmdə qing turidioƣan aoƣwatlaroƣa mundaƙ dəymənki: — **5** Mən ularoƣa Əz əyümdə, Yəni Əz tamlirim iqidə orun һəm nam-ataƙ ata ƙilimən; Muxu nam-ataƙ ooƣul-ƙizliri barlarningkidin əwzəldur; Mən ularoƣa üzülməs, mənggülük namni berimən. **6** Pərwərdigarning hizmitidə boluxƙa, Uning namioƣa seoƣinixƙa, Uning ƙulliri boluxƙa Pərwərdigaroƣa əzini baoƣlioƣan, Xabat künini buloƣimay pak-mukəddəs saƙlioƣan, Əһdəmni qing tutƙan yat yurtlukning pərzəntlirini bolsa, **7** Ularnimu Əz mukəddəs teoƣimoƣa elip kelimən, Mening duagaһ boloƣan əyümdə ularni huxal ƙilimən; Ularning kəydürmə ƙurbanliƙliri һəm təxəkkür ƙurnanliƙliri Mening ƙurbangaһim üstidə ƙobul ƙilinidu; Qünki Mening əyüm «Barliƙ əl-yurtlar üqün dua ƙilinidioƣan əy» dəp atilidu. **8** Israildin tarƙilip kətkən oƣeriblarni yioƣip ƙayturidioƣan Rəb Pərwərdigar: — Mən yənə uningoƣa baxƙilarni, Yəni yioƣilip boloƣanlaroƣa baxƙilarnimu ƙoxup yioƣimən! — dəydu. **9** — I dalalardiki barliƙ һaywanlar, kelip ozuƙtin elinglar, Ormanliƙtiki barliƙ һaywanlar, kelinglar! **10** [Israilning] kəzətqiliri һəmmisi ƙarioƣu; Ular һeq bilməydu; Һəmmisi ƙawaxni bilməydioƣan gaqa itlar, Qüxəkəp yatidioƣan, uyƙuoƣa amraƙlar! **11** Muxu itlar bolsa nəpsi yaman, toyoƣanni bilməydu, Ular bolsa [həlƙimni] «baƙƙuqi»larmix tehi! Ular yorutuluxni һeq bilməydu, Ularning һəmmisi halioƣanqə yol tallap ƙeyip kətkən, Birsimu ƙalmay һərbiri əz mənpəitini kəzləp yürgüqilər! **12** Ular: «Ƙeni, xarab kəltürimən, Ƙaraƙni ƙanoƣuqə iqəyli; Ətimu bolsa bügünkidək bolidu, Tehimu molqiliƙ bolidu yənə!» — dəweridu.

57 Һəƙƙaniy adəm aləmdin ətidu, Һeqkim buningoƣa kəngül bəlməydu; Meһriban adəmlər yioƣip elip ketilidu, Biraƙ һeqkim oylap qüxinəlməyduki, Һəƙƙaniy adəmlər yaman künlərni kərmisun dəp yioƣip elip ketilidu. **2** U bolsa aram-hatirjəmlik iqigə kiridu; Yəni əzlirining durus yolida mangoƣan һərbir kixi, Əz ornida yetip aram alidu. **3** Biraƙ sənlər, i jadugər ayalning baliliri, Zinahor bilən paһixə ayalning nəsli; Buyaƙƙa yeƙin kelinglar; **4** Silər kimni mazaƙ ƙiliwatisilər? Yaki kimgə ƙarxi aoƣzinglarni kalqaytip, Tilinglarni uzun qikirisilər? Silər bolsanglar asiyliƙtin tərəlgən balilar, Aldamqiliƙning nəsli əməsmusilər? **5** Һərbir qong dərəh astida, Һərbir yexil dərəh astida xəһwaniylik bilən kəyüp kətküqi, Kiqik balilarni jiloƣilaroƣa һəm hada taxlarning yeriƙlirioƣa elip soyoƣuqisilər! **6** Eriƙtiki siliƙlanoƣan taxlar arisida sening nesiwəng bardur; Xular, xularla sening təƙsimatingdur; Xundaƙ, sən ularoƣa atap «xarab һədiyəsi»ni ƙuyup, Ularoƣa «axliƙ һədiyə»nimu sunup bərdingoƣu; Əmdi muxularoƣa razi bolup Əzümni besiwalsam bolamti? **7** Sən yuƙiri, egiz bir taoƣ üstidə orun-kərpə selip ƙoydung, Sən axu yərdimu ƙurbanliƙlarni ƙilixƙa qiƙting. **8** Ixiklərning kəynigə wə kəyni kexəklirigə «əslətmiliring»ni bekitip ƙoydung, Qünki sən Məndin ayrilding, Sən yalingaqlinip ornungoƣa qiƙting; Orun-kərpəngni kengəytip [heridarliring] bilən əzüng

üqün əhdiləxting; Ularning orun-kərpisigə kənglüng qüxti, Sən ularda küq-ḥoḳuḳni kərüp ḳalding. **9** Sən zəytun meyi ḥədiyisini elip, ətirliringni üstibexinggə boluxioꞑa qeqip, Padixaḥning aldioꞑa barding; əlqiliringni yiraḳḳa əwətip, Ḥətta təḥtisaraoꞑa yətküqə əzüngni pəs ḳilding. **(Sheol h7585)** **10** Sən besip mangoꞑan barliḳ yolliringda qarqioꞑining bilən, Yənə: «Poḳ yəptimən, boldi bəs!» dəp ḳoymiding tehi, Ezip yürüxkə yənila küqüngni yioꞑding, Ḥeq jaḳ toymiding. **11** Sən zadi kimdin yürəkzadə bolup, ḳorḳup yürisən, Yaloꞑan gəp ḳilip, Meni esinggə ḥeq kəltürməy, Kənglüngdin ḥeq ətküzmiding. Mən uzunoꞑiqə süküttə turup kəldim əməsmu? Sən yənila Məndin ḥeq ḳorḳup baḳmiding! **12** Sening «ḥəḳḳaniyliḳing»ni ḥəm «təḥpiliring»ni bayan ḳilimən: — Ularning sanga ḥeq paydisi yoḳtur! **13** Qirḳioꞑanliringda sən yioꞑip topliꞑan [butlar] kelip seni ḳutḳuzsun! Biraḳ xamal püw ḳilip ularning ḥəmmisini uqurup ketidu, Bir nəpəsla ularni elip ketidu; Birak Manga tayanoꞑuqi zeminoꞑa miraslik ḳilidu, Mening muḳəddəs teoꞑimoꞑa igidarqilik ḳilidu. **14** [Xu qaoꞑda]: — «Yolni kətürünglar, kətürünglar, uni təyyarlanglar, Həlḳimning yolini boxitip barliḳ putlikaxanglarni elip taxlanglar» deyilidu. **15** Qünki nami «Muḳəddəs» Boloꞑuqi, Yuḳiri ḥəm Aliy Boloꞑuqi, Əbədil'əbədgiqə ḥayat Boloꞑuqi mundaḳ dəydu: — «Mən yuḳiri ḥəmdə muḳəddəs jayda, Ḥəm xundaḳla roḥi sunuḳ ḥəm kiqik peil adəm bilən billə turimənki, Kiqik peil adəmning roḥini yengilaymən, Dili sunuḳning kənglini yengilaymən. **16** Qünki Mən ḥərgiz mənggügə ərz ḳilip əyibliməymən, Ḥəm əbədil'əbədgiqə oꞑəzəplənməymən; Xundaḳ ḳilsam insanning roḥi Mening aldimda suslixip yoḳaydu, Əzüm yaratḳan nəpəs igiliri tügixidu. **17** Uning əz nəpsaniyətlik ḳəbiḥlikidə Mən uningdin oꞑəzəplinip, uni uroꞑanmən; Mən uningdin yoxurun turup, uningoꞑa oꞑəzəpləngənlikim bilən, U yənila arḳisioꞑa qekinginiqə əz yolini mengiwərdi; **18** Mən uning yollirini kərüp yətkən təḳdirdimu, Mən uni saḳaytimən; Mən uni yetəkləymən, Mən ləwlərning mewisini yaritimən, Uningoꞑa wə uningdiki ḥəsrət qəkküqilərgə yənə təsəlli berimən; Yiraḳ turuwatḳanoꞑa, yeḳin turuwatḳanoꞑimu mutləḳ aram-hatirjəmlik bolsun! Wə Mən uni saḳaytimən! **20** Birak rəzillər bolsa tinqilinixni ḥeq bilməydioꞑan, Dolḳunliri lay-latḳilarni uroꞑutuwatḳan, Dawaloꞑuwatḳan dengizdəktur. **21** Rəzillərgə, — dəydu Hudayim — ḥeq aram-hatirjəmlik bolmas.

58 — Nida ḳilip jakarlioꞑin, Awazingni ḳoyup berip boluxiqə towla, Awazingni kanaydək kətür, Mening həlḳimgə ularning asiylikini, Yaḳupning jəmətigə gunaḥlirini bayan ḳiloꞑin. **2** Birak ular Meni ḥər küni izdəydioꞑan, Ḥəḳḳaniylikni yürgüzidioꞑan, Mening yollirimni bilixni huxallik dəp bilidioꞑan, Hudasining ḥəküm-pərmanlirini taxliwətməydioꞑan bir əlgə ohxaydu; Ular Məndin ḥəḳḳaniylikni bekitidioꞑan ḥəküm-pərmanlarni soraydu; Ular Hudaoꞑa yeḳinlixixni hursənlik dəp bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuḳ, Əmdi nemixḳa sən kəzünggə ilmiding? Biz jenimizni ḳiyniduḳ, Əmdi nemixḳa buningdin həwiring yoḳ?» — [dəp soraydu]. — Ḳaranglar, roza küni əz kənglünglardikini ḳiliwerisilər, Hizmətqiliringlarni ḳattiḳ ixlitisilər; **4** Silərning roza tutuxliringlar jənggi-jedəl qiḳirix üqünmu? Ḳəbiḥ ḳolliringlar muxt bilən adəm uruxni məḳsət ḳiloꞑan ohximamdu? Ḥazirki roza tutuxliringlarning məḳsiti awazinglarni ərxlərdə anglitix əməstur! **5** Mən tallioꞑan xu roza tutux küni — Adəmlərning jenini ḳiynaydioꞑan künmu? Bexini ḳomuxtək egip, Astioꞑa bəz wə küllərni yeyix kerək boloꞑan künmu? Silər muxundaḳ ixlarni «roza», «Pərwərdigar ḳobul ḳiloꞑudək bir kün» dəwatamsilər? **6** Mana, Mən tallioꞑan roza muxuki: — Rəzillik-zulumning asarətlirini boxitix, Boyunturuḳning tasmilirini yexix, Ezilgənlərni boxitip ḥər ḳilix, Ḥərḳandaḳ boyunturuḳni qeḳip taxlax əməsmidi? **7** Ax-neningni aqlaroꞑa üləxtürüxüng, Ḥajətmən musapirlarni ḥimayə ḳilip əyünggə apirixing, Yalingaqlarni kərginingdə, uni kiydürüxüng, Əzüngni əzüng bilən bir jan bir tən boloꞑanlardin ḳaqurmasliḳingdin ibarət əməsmu? **8** Xundaḳ ḳiloꞑanda nurung tang səḥərdək wallidə eqilidu, Salamətliking tezdin əsligə kelip yaxnaysən; Ḥəḳḳaniyliḳing aldingda mangidu, Arḳangdiki muḥapizətqing bolsa Pərwərdigarning xan-xəripi bolidu. **9** Sən qaḳirsang, Pərwərdigar jawab beridu; Nida ḳilisən, U: «Mana Mən!» dəydu. Əgər aranglardin boyunturuḳni, Təngləydioꞑan barmaḳni, Ḥəm təḥmət gəplirini yoḳ ḳilsang, **10** Jeningni aqlar üqün pida ḳilsang, Ezilgənlərning ḥajətliridin qiḳsang, Xu qaoꞑda nurung ḳarangoꞑuluḳta kətürülidu; Zulmiting qüxtək bolidu; **11** Ḥəm Pərwərdigar sening daimlik yetəkligüqing bolidu, Jeningni ḳuroꞑaḳqilik boloꞑan waḳtidimu ḳamdaydu, Ustihanliringni küqəytidu; Sən suoꞑirilidioꞑan bir baoꞑ, Suliri uroꞑup tügiməydioꞑan, adəmni aldimaydioꞑan bir bulaḳ bolisən; **12** Səndin

tərəlgənlər kona harabilərni қaytidin қurup qiқidu; Nuroғun dəwrlər қalduroғan ullarni қaytidin kətürisən, Xuning bilən «Bəsülgən tamlarni қaytidin yasioғuqi, Koqa-yol wə turaloғularni əsligə kəltürgüqi» dəp atilisən. **13** Əgər sən xabat künidə қədəmliringni sanap mangsang, Yəni Mening muқəddəs künümdə əzüngningki kənglüngdikilərni қilmay, Xabatni «huxallиқ», Pərwərdigarning muқəddəs künini «һərmətlik kün» dəp bilsəng, Һəm Uni һərmətləp, Өz yolliringda mangmay, Өz bilginingni izdiməy, Қuruқ parang salmisang, **14** Undaқta Pərwərdigarni kənglüngning huxalliқi dəp bilisən, Һəm Mən seni yər yüzidiki yuқiri jayloroғa mingüzüp mangdurimən; Atang Yaқupning mirasi bilən seni ozuқlandurimən — Qünki Pərwərdigar Өz aoғzi bilən xundaқ səz қildi.

59 — Қaranglar, Pərwərdigarning қoli қutқuzalmioғudək küqsiz bolup қaloғan əməs; Yaki Uning қuliқi anglimioғudək eoғir bolup қaloғan əməs; **2** Biraқ silərning қəbiһlikinglar silərni Hudayinglardin yiraқlaxturdi, Gunaһinglar Uning yüzini silərdin қaqurup Uningoғa tilikinglarni anglatқuzmidi. **3** Qünki қolliringlar қan bilən, Barmaқliringlar қəbiһlik bilən miləngən, Ləwliringlar yaloғan gəp eytқan, Tilinglar kaldirlap kerixip səzligən; **4** Һəққaniylиқ tərəptə səzligüqi yoқtur, Һəқiқət tərəptə turidioғan һəküm sorioғuqi yoқtur; Ular yoқ bir nərsigə tayinip, aldamqiliқ қilmaқta, Ularning қorsiқidikisi ziyandax, Ularning tuoғuwatқini қəbiһlik; **5** Ular qar yilanning tuhumlirini tərəldüridu, Өmüqükning torini torlaydu, Kim uning tuhumlirini yesə əlidu; Ulardin biri qeқilsa zəһərlik yilan qiқidu. **6** Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Өzliri ixligənliri bilən əzlirini yapalmaydu; Ixligənliri bolsa қəbiһ ixlardur; Ularning қolida zorawanlik turidu; **7** Қədəmliri yamanlik tərəpkə yügüridu, Gunaһsiz қanni tөküxkə aldiraydu, Ularning oyliri қəbiһlik tooғrisidiki oylardur; Baroғanla yərdə wəyranqiliқ wə һalakət tepilidu. **8** Tinqliқ-aramlik yolini ular һeq tonumaydu; Yürüxliridə һeq һəқiқət-adalət yoқtur; Ular yollirini əgri-toқay қiliwaldi; Kim bularda mangoғan bolsa tinq-aramliқni kərməydu. **9** — Xunga һəқiқət-adalət bizdin yiraқ turidu; Һəққaniylиқ yetip bizni qümkigən əməs; Nurni kütimiz, biraқ yənila қarangoғuluқ! Birla oғil-pal parlioғan yoruқluқnimu kütimiz, Yənila zulmättə mangimiz. **10** Қarioғulardək biz tamni silaxturup izdəymiz, Kəzsiz boloғandək silaxturimiz; Gugumda turoғandək qüxtimu putlixip ketimiz, Qət yaқilarda ələüklərdək yürimiz. **11** Eyiқlardək nərə tartimiz, Pahtəklərdək қattiқ aһ urimiz; Biz һəküm-һəқiқətni kütüp қaraymiz, biraқ u yoқ; Nijat-қutuluxni kütimiz, biraқ u bizdin yiraқtur; **12** Qünki itaətsizliқlirimiz aldingda kəpiyip kətti, Gunaһlirimiz bizni əyibləp guwaһliқ beridu; Qünki itaətsizliқlirimiz һərdaim biz bilən billidur; Қəbiһliқlirimiz bolsa, bizgə roxəndur: — **13** Qünki Pərwərdigaroғa itaətsizlik қilmaқtimiz, wapasizliқ қilmaқtimiz, Uningdin yüz ərimaқtimiz, Zulumni һəm asiyliқni təroғip қilmaқtimiz, Yaloғan səzlərni oydurup, iq-iqimizdin səzliməktimiz; **14** Adalət-halisliқ bolsa yoldin yenip kətti; Һəққaniylиқ yiraқta turidu; Qünki һəқiқət koqida putlixip ketidu; Durus-diyanətningmu kirgüdək yeri yoқtur. **15** Xuning bilən һəқiқət yoқay dəp қaldi; Өzümni yamanliқtin neri қilay degən adəm һəқning olja nixani bolup қaldi! **16** Һəm Pərwərdigar kərdi; Һəküm-һəқiқətning yoқluқi Uning nəziridə intayin yaman bilindi. Wə U [amal қiloғudək] birmu adəmning yoқluқini kərdi; [Gunaһқarloroғa] wəkil bolup dua қiloғuqi һeqkimning yoқluқini kərüp, azablinip kəngli parakəndə boldi. Xunga Uning Өz Biliki əzigə nijat kəltürdi; Uning Өz һəққaniyliқi Өzini қollap qidamliқ қildi; **17** U һəққaniylиқni қalқan-sawut қildi, Bexioғa nijatliқ dubuloғisini kiydi; Қisas libasini kiyim қildi, Muһəbbətlik қizoғinliқni ton қilip kiydi. **18** Adəmlərning қiloғanliri boyiqə, u uloroғa қayturidu; Rəқiblirigə қəһr qüxüridu, Düxmənlirigə ixlirini қayturidu, Qət arallardikilərgimu u ixlirini қayturidu. **19** Xuning bilən ular oғərbtə Pərwərdigarning namidin, Künqiқixta Uning xan-xəripidin қorқidu; Düxmən kəlkündək besip kirginidə, Əmdi Pərwərdigarning Roһi uningoғa қarxi bir tuoғni kətürüp beridu; **20** Xuning bilən Һəmjəmət-Қutқuzoғuqi Zioноғa kelidu, U Yaқup jəmətidikilər arisidin itaətsizliktin yenip towa қiloғanloroғa yeқinlixidu, — dəydu Pərwərdigar. **21** Mən bolsam, mana, Mening ular bilən boloғan əһdəm xuki, — dəydu Pərwərdigar — «sening üstünggə қonup turoғan Mening Roһim, xundaқla Mən sening aoғzingoғa қuyoғan səz-kalamim bolsa, Buningdin baxlap əbədil'əbədgiqə əz aoғzingdin, nəslingning aoғzidin yaki nəslingning nəslining aoғzidin һərgiz qüxməydu! — dəydu Pərwərdigar.

60 — Ornungdin tur, nur qaq! Qünki nurung yetip kəldi, Pərwərdigarning xan-xəripi üstüngdə kətürüldi! **2** Qünki қarangoғuluқ yər-zeminni, Қapқara zulmət əl-yurtlarni basidu; Biraқ Pərwərdigar

üstüngdə kətürülidu, Uning xan-xəripi seningdə kərünidu; **3** Həm əllər nurung bilən, Padixahlar sening kətürülgən yoruқluқung bilən mangidu. **4** Bexingni kətür, ətrapingoƣa қarap bақ; Ularning һəmmisi jəm bolup yioƣilidu; Ular yeningoƣa kelidu, — Ooƣulliring yiraқtin kelidu, Қizliring yanpaxlaroƣa artilip kətürüp kelinidu. **5** Xu qaoƣda kərisən, Kəzliring qaқnap ketidu, Yürəkliring tipqəklәp, iq-iqinggə patmay қalisən; Qünki dengizdiki baylиқlar sən tərəpkə burulup kelidu, Əllərning mal-dunyaliri yeningoƣa kelidu. **6** Top-top bolup kətkən təgilər, Həm Midiyan һəm Əfaһdiki taylaқlar seni қaplaydu; Xebadikilərning һəmmisi kelidu; Ular altun һəm huxbuy elip kelidu, Pərwərdigarning mədһiyilirini jakarlaydu. **7** Kedarning barliқ қoy padiliri yeningoƣa yioƣilidu; Nebayotning қoqқarliri hizmitingdə bolidu; Ular Mening қobul қiliximoƣa erixip қurbangaһimoƣa qiқirilidu; Xuning bilən güzəllik-julaliқimni ayan қilidioƣan өyümni güzəlləxtürimən. **8** Kəptərhanilirioƣa қaytip kəlgən kəptərlərdək, Uqup keliwatқan buluttək keliwatқan kimdu? **9** Qünki arallar Meni kütidu; Xular arisidin ooƣulliringni yiraқtin elip kelixkə, Өz altun-kümüxlirini billə elip kelixkə, Tarxixtiki kemilər birinqi bolidu. Ular Hudaying Pərwərdigarning namioƣa, Israildiki Muқəddəs Boloƣuqining yenioƣa kelidu; Qünki U sanga güzəllik-julaliқ kəltürdi. **10** Yat adəmlərning baliliri sepilliringni қuridu, Ularning padixahliri hizmitingdə bolidu; Qünki oƣəzipimdə Mən seni urdum; Biraқ xapaitim bilən sanga rəһim-meһribanliқ kərsəttim. **11** Dərwaziliring һərdaim oquқ turidu; (Ular keqə-kündüz etilməydu) Xundaқ қiloƣanda əllərning baylиқlirini sanga elip kəlgili, Ularning padixahlirini aldingoƣa yetəkləp kəlgili bolidu. **12** Qünki sanga hizmәttə boluxni rət қilidioƣan əl yaki padixahliқ bolsa yoқilidu; Muxundaқ əllər pütünləy bərbat bolidu. **13** Mening muқəddəs jayimni güzəlləxtürüxkə, Liwanning xəripi, — Arqa, қarioƣay wə boksus dərəһlirining һəmmisi sanga kelidu; Xundaқ қilip ayioƣim turoƣan yərni xərəplik қilimən. **14** Seni harlioƣanlarning baliliri bolsa aldingoƣa egilginiqə kelidu; Seni kəmsitқənlərning һəmmisi ayioƣingoƣa bax uridu; Ular seni «Pərwərdigarning xəһiri», «Israildiki Muқəddəs Boloƣuqining Zioni» dəp ataydu. **15** Sən taxliwetilgən һəm nəprətkə uqrioƣanliқing üqün, Һeqkim zeminingdin ətmigən; Əmdiliktə Mən seni mənggülük bir xan-xeһrət, Əwlad-əwladlarning bir hursənliki қilimən. **16** Əllərning sütini emisən, Padixahlarning əmqikidin əmgəndək [meһir-xəpқitigə] erixsən; Xuning bilən sən Mən Pərwərdigarni өzüngning Nijatkaring һəm Һəmjəmət-Қutқuzoƣuqing, «Yaқuptiki қudrət Igisi» dəp bilisən. **17** Misning ornioƣa altunni, Təmürning ornioƣa kümüxni əpkelip almaxturimən; Yaoƣaqning ornioƣa misni, Taxlarning ornioƣa təmürni əpkelip almaxturimən; Sening һakimliringni bolsa tinq-aramliқ, Bəgliringni һəққaniylиқ қilimən. **18** Zeminingda zorawanliқning һeq sadasi bolmaydu, Qegraliring iqidə wəyranqiliқ wə һalakətmu yoқ bolidu; Sən sepilliringni «nijat», Dərwaziliringni «mədһiyə» dəp ataysən. **19** Nə қuyax kündüzdə sanga nur bolmaydu, Nə ayning julasi sanga yoruқluқ bərməydu; Bəlki Pərwərdigar sening mənggülük nurung bolidu, Sening Hudaying güzəl julaliқing bolidu. **20** Sening қuyaxing ikkinqi patmaydu, Eying tolunluқidin yanmaydu; Qünki Pərwərdigar sening mənggülük nurung bolidu, Һəsrət-қayoƣuluқ künliringgə һatimə berilidu. **21** Sening һəlқingning һəmmisi һəққaniy bolidu; Yər-zeminoƣa mənggügə igidarqiliқ қilidu; Ularning Mening güzəl julaliқimni ayan қilixi üqün, Ular Өz қolum bilən tikkən maysa, Өz қolum bilən ixliginim bolidu. **22** Səbiy bala bolsa mingoƣa, Əng kiqiki bolsa uluƣ əlgə aylinidu, Mənki Pərwərdigar bularni өz waқtida tezdin əməlgə axurimən.

61 «Rəb Pərwərdigarning Roһi mening wujudumda, Qünki Pərwərdigar meni ajiz ezilgənlərgə hux həwərlər yətküzüxkə məsiһligən. U meni sunuқ kəngüllərni yasap saқaytixқa, Tutқunlaroƣa azadliқni, Qüxəp қoyuloƣanlaroƣa zindanning eqiwetilidioƣanliқini jakarlaxқa əwətti; **2** Pərwərdigarning xapaət kərsitidioƣan yilini, Һəm Hudayimizning қisasliқ künini jakarlaxқa, Barliқ қayoƣu-һəsrət qəkkənlərgə təsəlli berixkə meni əwətti. **3** Ziondiki һəsrət-қayoƣu qəkkənlərgə, Küllərning ornioƣa güzəllikni, Һəsrət-қayoƣuning ornioƣa sürkilidioƣan xad-huramliқ meyini, Oƣəxlik-məyüslük roһining ornioƣa, Mədһiyə tonini kiydürüxkə meni əwətti; Xundaқ қilip ular «һəққaniyliқning qong dərəһliri», «Pərwərdigarning tikkən maysiliri» dəp atilidu, Ular arқiliқ uning güzəllik-julaliқi ayan қilinidu. **4** Ular қədimki harabzarliқlarni қaytidin қuridu, Əslidə wəyran қilinoƣan jaylarni қaytidin tikləydu, Harabə xəһərlərni, dəwrdin-dəwrgə wəyranliқta yatқan jaylarni yengibaxtin қuridu; **5** Yaқa yurtluқlar turoƣuzulup, padiliringni baқidu; Yatlarning

baliliri qoxqiliringlar, üzümqiliringlar bolidu. 6 Biraq silər bolsanglar, «Pərwərdigarning kahinliri» dəp atilisilər; Silər tooranglarda: «Ular Hudayimizning hizmətkarliri» deyilidu; Ozuqliringlar əllərning bayliqliri bolidu, Silər ularning xan-xərəplirigə ortaq bolisilər. 7 Horlinip, xərməndiliktə qaloqininglarning ornioqa ikki həssə nesiwənglər berilidu; Rəswa qilinoqanliqning ornioqa ular təqsimatida xadlinip təntənə qilidu; Xuning bilən ular zeminoqa ikki həssiləp igidarqiliq qilidu; Mənggülük xad-huramliq ularningki bolidu. 8 Qünki Mən Pərwərdigar tooqra həküm, həqiqətni əzizləymən; Kəydürmə qurbanliq qilixta hərqandaq bulangqiliq wə aldamqiliqqa nəprətlinimən; Mən ularoqa həqiqət bilən tegixlikini qayturup berimən; Mən ular bilən mənggülük bir əhdini tüzimən. 9 Xundaq qilip ularning nəslining dangqi əllər arisida, Pərzəntlirining dangqi həlqi-aləm arisida qiqidu; Ularni kərgənlərning həmmisi ularni tonup etirap qiliduki, «Ular bolsa Pərwərdigar bəht ata qiloqan nəsildur»». 10 — «Mən Pərwərdigarni zor xad-huramliq dəp bilip xadlinimən, Jenim Hudayim tüpəylidin huxallinidu; Qünki toy qilidioqan yigit əzigə «kahinliq səllə» kiyiwaloqandək, Toy qilidioqan qiz ləəl-yaqutlar bilən əzini pərdazlioqandək, U nijatliqning kiyim-keqikini manga kiydürdi, Həqqaniyliq toni bilən meni pürkəndürdi. 11 Qünki zemin əzining bihini qikaroqinidək, Baoq əzidə teriloqanlarni ündürginidək, Rəb Pərwərdigar ohxaxla barliq əllərning aldida həqqaniyliqni həm mədhiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning həqqaniyliqi julalinip qaqnap qikquqə, Uning nijati lawuldawatqan məx'əldək qikquqə, Zion üqün həq aram almaymən, Yerusalem üqün hərgiz süküt qilmaymən; 2 Həm əllər sening həqqaniyliqingni, Barliq padixahlar xan-xəripingni köridu; Həm sən Pərwərdigar Əz aoqzi bilən sanga qoyidioqan yengi bir isim bilən atilisən, 3 Xundaqla sən Pərwərdigarning qolida turoqan güzəl bir taj, Hudayingning qolidiki xahanə bax qəmbiriki bolisən. 4 Sən ikkinqi: «Ajraxqan, taxliwetilgən» dəp atalmaysən, Zemining ikkinqi: «Wəyran qilip taxliwetilgən» dəp atalmaydu; Bəlki sən: «Mening huxalliqim dəl uningda!», dəp atilisən, Həm zemining: «Nikahlanoqan» dəp atilidu; Qünki Pərwərdigar səndin huxalliq alidu, Zemining bolsa yatliq bolidu. 5 Qünki yigit qizoqa baoqlanoqandək, Ooqulliring sanga baoqlinidu; Toy yigiti qizdin xadlanoqandək, Hudaying seningdin xadlinidu. 6 Mən sepilliringda kəzətqilərni bekitip qoydum, i Yerusalem, Ular kündüzmu həm keqisimu aram almaydu; I Pərwərdigarni əslətküqi boloqanlar, süküt qilmanglar! 7 U Yerusalemni tikligüqə, Uni yər-jahanning otturisida rəhmət-mədhiyilərning səwəbi qiloquqə, Uningoqa həq aram bərmənglar!». 8 Pərwərdigar ong qoli həm Əz küqi boloqan biliki bilən mundaq qəsəm iqti: — «Mən ziraətliringni düxmənliringgə ozuq boluxqa ikkinqi bərməymən; Japa tartip ixligən yengi xarabnimu yatlarning pərzəntliri ikkinqi iqməydu; 9 Ziraətlərni orup yioqanlar əzlirila uni yəp Pərwərdigarni mədhiyiləydu; [Üzümlərni] üzgənlər muqəddəs əyümning səynalirida ulardin iqidu». 10 — Ətünglar, dərwazilardin ətünglar! Həlqning yolini tüz qilip təyyarlanglar! Yolni kətürünglar, kətürünglar; Taxlarni elip taxliwetinglar; Həlq-millətlər üqün [yol kərsitidioqan] bir tuoqni kətürünglar. 11 Mana, Pərwərdigar jahanning qət-yaqilirioqa mundaq dəp jakarlidi: — Zion qizioqa mundaq dəp eytqin: — «Qara, sening nijat-qutuluxung keliwatidu! Qara, Uning Əzi aloqan mukapiti Əzi bilən billə, Uning Əzining in'ami Əzigə həmrah bolidu. 12 Wə həqlər ularni: «Pak-muqəddəs həlq», «Pərwərdigar həmjəmətlik qilip qutquzoqanlar» dəydu; Sən bolsang: «Intilip izdəlgən», «Həq taxliwetilmigən xəhər» dəp atilisən.

63 «Bozrah xəhiridin qikqan, üstibexi qenik qizil ranglik, Kiyim-keqəkliri qaltis-karamət, Zor küq bilən qol selip mengiwatqan, Edomdin muxu yərgə keliwatquqi kim?» «Həqqaniyliq bilən səzligüqi Mən, Qutquzuxqa küq-qudrətkə Igə Boloquqidurmən». 2 «Üstibexingdikisi nemixqa qizil, Qandaqsigə kiyim-keqəkliring xarab kəlqikini qəyligüqiningkigə ohxap qaldi?». 3 «Mən yaloquz xarab kəlqikini qəylidim; Bar əl-yurtlardin həqkim Mən bilən billə boloqini yoq; Mən ularni oqəzipimdə qəylidim, Qəhrimdə ularni dəssiwəttim; Ularning qanliri kiyim-keqəklirim üstigə qaqridi; Mening pütün üstibexim boyaldi; 4 Qünki qəlbimgə qisas küni pükülgənidi, Xundaqla Mən həmjəmətlirimni qutquzidioqan yil kəldi; 5 Mən qarisam, yardəm qiloqudək həqkim yoq idi; Həqkimning qollimaydioqanliqini kərüp azablinip kənglüm parakəndə boldi; Xunga Əz bilikim Əzümgə nijat kəltürdi; Əz qəhrim bolsa, Meni qollap Manga qidam bərdi; 6 Xuning bilən əl-yurtlarni oqəzipimdə dəssiwətkənmən, Qəhrimdə ularni məst qiliwəttim, Qanlirini yərgə təküwəttim». 7 «Mən Pərwərdigarning xəpqətliri tooruluq

əslitip səzləymən; Pərwərdigarning mədһiyəgə layik
kiloƣanliri, Uning rəһimdilliklirioƣa asasən, Uning
nuroƣunlioƣan xəpkətlirigə asasən, Pərwərdigarning
bizgə kiloƣan iltipatliri, Israil jəmətigə iltipat kiloƣan
zor yahxilikliri tooƣruluk əslitip səzləymən; **8** U ularni:
— «Ular Mening həlkim, Aldamqilik kilmaydioƣan
balilar» dəp, Ularning Kutkuzoƣuqisi boldi. **9** Ularning
barlik dərdlirigə Umu dərddax idi; «Uning yüzidiki
Pərixtisi» bolsa ularni kutkuzoƣan, U Өz muһəbbiti
һəm rəһimdilliki bilən ularni һəmjəmətlik kilip
kutkuzoƣan; Axu kədimki barlik künlərdə ularni Өzigə
artip kətürgən; **10** Birak ular asiylik kilip Uning
Mukəddəs Roһioƣa azar bərdi; Xunga ulardin yüz ərüp
U ularning düxminigə aylinip, Ularoƣa karxi jəng kildi.
11 Birak U: — «Musa pəyoƣəmbirim! Mening həlkim!»
dəp əyni künlərni əslәp tohtidi. Əmdi Өz [padisi
boloƣanlarni] padiqiliri bilən dengizdin qikiriwaloƣuqi
keni? Өzining Mukəddəs Roһini ularning arisioƣa
turoƣuzup koyoƣuqi keni? **12** Uning güzəl xərəplik
biliki Musaning ong koli arkilik ularni yetəkligüqi
boldi, Өzi üqün mənggülük bir namni tikləp, Ular
aldida sularni bəlüwətküqi, **13** Ularni dalada ərkin
kezip yüridioƣan attək, Һeq putlaxturmay ularni
dengizning qongkur yərliridin ətküzgüqi keni? **14**
Mallar jiloƣioƣa otlaxka qüxkəndək, Pərwərdigarning
Roһi uloroƣa aram bərdi; Sən Өzüng güzəl-xərəplik
bir namoƣa erixix üqün, Sən muxu yollar bilən
həlkingni yetəkliding. **15** Aһ, asmanlardin nəziringni
qüxürgin, Sening pak-mukəddəsliking, güzəllik-
xəriping turoƣan makaningdin [һalimizoƣa] karap
bak! Keni otluk muһəbbiting wə küq-kudriting!?
Iqingni aoƣritixliring, rəһimdilliкliring keni? Ular
manga kəlgəndə besilip kaldimu? **16** Qünki gərqə
Ibraһim bizni tonumisimu, Yaki Israil gərqə bizni
etirap kilmisimu, Sən һaman bizning Atimiz; Sən
Pərwərdigar bizning Atimizdursən; Əzəldin tartip
«Һəmjəmət-Kutkuzoƣuqimiz» Sening namingdur. **17** I
Pərwərdigar, nemixka bizni yolliringdin azduroƣansən?
Nemixka Өzüngdin korkuxtin yandurup kənglimizni
tax kiloƣansən?! Kulliring üqün, Өz mirasing boloƣan
kəbililər üqün, Yenimizoƣa yenip kəlgəysən! **18**
Mukəddəs həlking pəkət azoƣinə wakitla [təwəlikigə]
igə bolalioƣan; Düxmənlirimiz mukəddəs jayingni
ayaoƣ asti kildi; **19** Xuning bilən biz uzundin buyan
Sən idarə kilip bakmioƣan, Sening naming bilən atilip
bakmioƣan bir həlktək bolup kalduk!

64 Aһ, Sən asmanlarni yirtiwetip, Yərgə qüxkən
bolsang'idi! Taoƣlar bolsa yüzüng aldida erip
ketətti! Mana muxundak boloƣanda tuturukka ot
yakkandək, Ot suni kaynatkandək, Sən namingni
düxmənliringgə ayan kiloƣan bolatting, Əllər
yüzüngdinla titrəp ketətti! **3** Sən biz kütmigən
dəһxətlik ixlarni kiloƣan waktingda, Sən qüxkəniding;
Yüzüngdin taoƣlar rastla erip kətti! **4** Səndin
baxka Өzigə təlmürüp kütkənlər üqün ixligüqi
bir Hudani, Adəmlər əzəldin anglap bakmioƣan,
Kulakka yetip bakmioƣan, Kəz kərüp bakmioƣandur!
5 Sən һəkkaniylikni yürgüzüxni hursənlik dəp
bilgən adəmning, Yəni yolliringda mengip, Seni
seoƣinoƣanlarning һajitidin qikkuqi həmraһdursən;
Birak mana, Sən oƣəzəptə boldung, Biz bolsak gunaһta
bolduk; Undak ixlar uzun boliwərdi; Əmdi biz
kutkuzulamduk? **6** Əmdi biz napak bir nərsigə
ohxax bolduk, Kiliwatkan barlik «һəkkaniyətlirimiz»
bolsa bir əwrət latisioƣila ohxaydu, halas; Һəmmimiz
yopurmaktək hazan bolup kəttuk, Kəbiһliklirimiz
xamaldək bizni uqurup taxliwətti. **7** Sening namingni
qakirip nida kiloƣuqi, Iltipatingni tutuxka koƣoƣaloƣuqi
һeq yoktur; Qünki Sən yüzüngni bizdin kaqurup
yoxurdung, Kəbiһliklirimizdin bizni solaxturoƣuzdung.
8 Birak һazir, i Pərwərdigar, Sən bizning Atimizdursən;
Biz seoƣiz lay, Sən bizning sapalqimizdursən;
Һəmmimiz bolsak kolungda yasaloƣandurmiz; **9**
I Pərwərdigar, bizgə karatkan oƣəzipingni zor
kilmioƣaysən, Kəbiһlikni mənggügiqə əslәp yürmigin;
Mana, karioƣin, һəmmimiz Sening həlkingdurmiz! **10**
Mukəddəs xəһərliring janggal, Zionmu janggal bolup
kaldi; Yerusalem wəyran boldi; **11** Ata-bowimiz Seni
mədһiyiligən jay, Pak-mukəddəslik, güzəl-parlaklik
turaloƣusi boloƣan əyimiz bolsa ot bilən kəyüp kül
boldi; Kədir-kimmətlik nərsilirimizning һəmmisi
wəyran kiliwetildi. **12** Muxu ixlar aldida Өzüngni
qətkə alamsən, i Pərwərdigar? Süküt kilip turamsən?
Bizni boluxiqə har kilip uriwerəmsən?»

65 Əzəldin Meni izdimigənlərgə Meni sorax yolini
aqtim; Mən Өzümgə intilmigənlərgə Өzümni
tapkuzdum. Mening namim bilən atalmioƣan yat bir
əlgə Mən: — «Manga kara, Manga kara» — dedim.
2 Birak yaman yolda mangidioƣan, Өzining pikir-
hiyalioƣa əgixip mangidioƣan, Asiylik kiloƣuqi bir
həlkkə bolsa Mən kün boyi kolumni uzitip intilip
kəldim. **3** Yəni baoƣlarda kurbanlik kilip, Ularni
hixlik supilar üstidimu kəydürüp, Kəz aldimdila

zərdəmgə tegidioƣan bir həlk; **4** Ular ƙəbrilər arisida olturidu, Məhpiy jaylardimu tünəp olturidu; Ular qoxƙa gəxini yəydu, Ƙazan-ƙaqilirida ḥərƙandaƙ yirginqlik nərsilərning xorpisi bar. **5** Ular: «Əzüng bilən bol, Manga yeƙinlaxƙuqi bolma; Qünki mən səndin pakmən» — dəydu; Muxular dimioƣimoƣa kirgən is-tütək, Kün boyi əqməy turidioƣan ottur! **6** Mana, Mening aldimda pütüklük turiduki: — Mən süküt ƙilip turmaymən — dəydu Pərwərdigar — Bəlki ḥəm silərning ƙəbiḥliklirinlarni, Xundaƙla taoƣ qoƙƙilirida isriƙ yaƙƙan, Dənglər üstidimu Meni ḥaƙarətligən ata-bowiliringlarning ƙəbiḥliklirini birliktə ƙayturimən, — Xularni əz ƙuqaƙlirioƣa ƙayturimən; Bərḥəƙ, Mən ilgiriki ƙiloƣanlirini əz ƙuqaƙlirioƣa əlqəp ƙayturimən. **8** Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Sapaƙ üzümning «sarƙindi xirnə»si kərüngəndə, Həklərning: «Uni qəyliwetip wəyran ƙilmisun, qünki uningda bərikət turidu» deginidək, Mən Əz ƙullirimning səwəbidinla xundaƙ ƙilimənki, Ularning ḥəmmisini wəyran ƙilmaymən. **9** Xundaƙ ƙilip Mən Yaƙuptin bir nəsilni, Yəḥudadinmu taoƣlirimoƣa bir igidarni qiƙirimən; Xuning bilən Mening tallioƣanlirim [zeminoƣa] igə bolidu, Mening ƙullirim xu yərdə makanlixidu. **10** Meni izdigən həlƙim üqün, Xaron bolsa yənə ƙoy padilirioƣa ƙotan, Ahor bolsa kala padilirioƣa ƙonaloƣu bolidu. **11** Biraƙ Pərwərdigarni taxlap, Muƙəddəs teoƣimni untuoƣuqi, «Təlay» [degən but] üqün dastihan saloƣuqi, «Təƙdir» [degən but] üqünmu əbjəx xarabni ƙuyup ƙaqilarni tolduroƣuqisilər, **12** Mən silərni ƙiliqƙa «təƙdir» ƙildim, Silərning ḥəmminglar ƙiroƣinqilikƭa bax egisilər; Qünki Mən qaƙirdim, silər jawab bərmidinglar; Mən səz ƙildim, silər ƙulaƙ salmidinglar; Əksiqə nəzirimdə yaman boloƣanni ƙiliwatisilər, Mən yaƙturmaydioƣanni tallioƣansilər. **13** Xunga, Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Mana, Mening ƙullirim yəydu, Silər aq ƙalisilər; Mana, Mening ƙullirim iqidu, Biraƙ silər ussuz ƙalisilər; Mana, Mening ƙullirim xadlinidu, Silər xərməndiliktə ƙalisilər; **14** Mana, kənglidiki xad-huramliƙtin ƙullirim nahxa eytidu, Silər kəngüldiki azabtin zar-zar yioƣlaysilər, Roḥ-ƙəlb sunuƙluƙidin nalə-pəryad kətürisilər. **15** Isminglarni Mening tallioƣanlirimoƣa lənət boluxƙa ƙaldurisilər. Rəb Pərwərdigar seni əltüridu, Ḥəm uning ƙullirioƣa baxƙa bir isimni ƙoyup beridu. **16** Xuning üqün kimki əzigə bir bəhtni tilisə, «Amin» degüqi Hudaning nami bilən axu bəhtni tiləydu; Kimki ƙəsəm iqməkqi bolsa, Əmdi «Amin» degüqi Hudaning nami bilən ƙəsəm iqidu; Qünki burunƙi dərd-ələmlər untuloƣan bolidu, Qünki ularni kəzümdin yoxurdum. **17** Qünki ƙaranglar, Mən yengi asmanlarni wə yengi zeminni yaritimən; Ilgiriki ixlar ḥeq əslənməydu, Ḥətta əskə kəlməydu. **18** Əksiqə silər Mening yaritidioƣanliƙimdin huxallininglar; Mənggügə xad-huramliƙta bolunglar, Qünki Mən Yerusalemni xad-huramliƙ, Uning həlƙini huxalliƙ bərgüqi ƙilip yaritimən. **19** Əzümmu Yerusalemdin xad-huramliƙta bolimən, Xundaƙla Əz həlƙimdin huxallinimən; Uningda nə yioƣa awazi, Nə nalə-pəryadlar ikkinqi anglanmaydu; **20** Uningda yənə birnəqqə künlük qaqrap kətkən bowaƙ bolmaydu, Yaki waƙti toxmay waƙitsiz kətkən boway bolmaydu; Yüz yaxƙa kirgən bolsa «yigit» sanilidu, Xuningdək gunaḥkar yüz yaxƙa kirip əlgən bolsa «Hudaning lənitigə uqrioƣan» dəp ḥesablinidu. **21** Ular əylərni salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarni bərpa ƙilidu, ulardin mewə yəydu; **22** Ular yasioƣan əylərdə, baxƙa birsi turmaydu; Tikilgən üzümzarlardin, baxƙa birsi mewə elip yeməydu; Qünki həlƙimning künliri dərəhning əmridək bolidu; Mening tallioƣanlirim əzliri əz ƙoli bilən yasioƣanliridin əz əmridə toluƙ bəḥrimən bolidu. **23** Ularning ƙiloƣan əmgiki bikaroƣa kətməydu; Yaki ularning baliliri tuoƣuloƣanda keləqiki tooƣruluƙ wəḥimə məwjut bolmaydu; Qünki ular Pərwərdigar bəht ata ƙiloƣan nəsildur, Ularning pərzəntlirimu xundaƙ. **24** Wə xundaƙ boliduki, Ular nida ƙilip qaƙirmastinla, Mən ijabət ƙilimən; Ular dua ƙilip səzləwatƙinidila, Mən ularni anglaymən. **25** Bərə ḥəm paƙlan bilən billə ozuƙlinidu; Xir bolsa kalidək saman yəydu; Yilanning rizƙi bolsa topa-qangla bolidu. Mening muƙəddəs teoƣimning ḥəmmə yeridə ḥeq ziyankəxlik bolmaydu; Ḥeq buzoƣunqilik bolmaydu, dəydu Pərwərdigar.

66 «Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — «Asmanlar Mening təhtim, Zemin bolsa ayaoƣlirimoƣa təhtipərimdur, Əmdi Manga ƙandaƙ əy-imarət yasimaƙqisilər? Manga ƙandaƙ yər aramgaḥ bolalaydu? **2** Bularning ḥəmmisini Mening ƙolum yaratƙan, ular xundaƙ boloƣaqƙila barliƙƙa kəlgən əməsmidi? — dəydu Pərwərdigar, — Lekin Mən nəzirimni xundaƙ bir adəmgə salimən: — Məmin-kəmtər, roḥi sunuƙ, Səzlirimni angliƣanda ƙorƙup titrək basidioƣan bir adəmgə nəzirimni salimən. **3** Kala soyoƣan kixi adəmnimu əltüridu, Ƙozini ƙurbanliƙ ƙiloƣan kixi itning boynini sundurup əltüridu; Manga ḥədiyə tutƙuqi qoxƙa ƙeninimu tutup bərməkqidur;

Duasini əslitixkə huxbuy yakḳuqi məbudḳimu mədḥiyə oḳuydu; Bərḥək, ular əzi yakṯuridioɣan yollirini talliɣan, Kəngli yirginqlik nərsiliridin hursən bolidu. **4** Xunga Mənmu ularning külpətlirini tallaymən; Ular dəl ḳorḳidioɣan wəḥimilərni bexioɣa qüxürimən; Qünki Mən qaḳiroɣinimda, ular jawab bərmidi; Mən səz ḳiloɣinimda, ular ḳulaḳ salmidi; Əksiqə nəzirimdə yaman boloɣanni ḳildi, Mən yakṯurmaydioɣanni tallidi». **5** «I Pərwərdigarning səzi aldida ḳorḳup titrəydioɣanlar, Uning deginini anglanglar: — «Silərni namimoɣa [sadiḳ boloɣanliḳinglar] tüpəylidin qətkə ḳaḳḳanlar bolsa, Yəni silərdin nəprətlinidioɣan ḳerindaxliringlar silərgə: — «Ḳeni Pərwərdigarning uluoɣluḳi ayan ḳilinsun, Xuning bilən xadliḳinglarni kərələydioɣan bolimiz!» — dedi; Biraḳ xərməndiliktə ḳaloɣanlar əzliri bolidu. **6** Anglanglar! — xəḥərdin kəlgən quḳan-sürənlər! Anglanglar! — ibadəthanidin qiḳḳan awazni! Anglanglar! — Pərwərdigar Əz düxmənlirigə [yamanliḳlirini] ḳayturuwatidu!» **7** — Toloɣiḳi tutmayla u boxinidu; Aoɣriḳi tutmayla, ooɣul bala tuoɣidu! **8** Kimning muxundaḳ ix tooɣruluḳ həwiri bardu? Kim muxundaḳ ixlarni kərüp baḳḳan? Zemin bir həlḳni bir kün iqidila tuoɣidioɣan ix barmu? Dəḳiḳə iqidila bir ələning tuoɣuluxi mumkinmu? Qünki Zionning əmdila toloɣiḳi tutuxioɣa, u ooɣul balilirini tuoɣdi! **9** Birsini boxinix ḥalitigə kəltürgən bolsam, Mən balini qiḳaroɣuzmay ḳalamtim? — dəydu Pərwərdigar, Mən Əzüm tuoɣduroɣuqi tursam, baliyatḳuni etiwetəmdimən? — dəydu Hudaying. **10** Yerusalem bilən billə xad-huramliḳta bolunglar; Uni səygüqilər, uning üqün huxallininglar! Uning üqün ḳayoɣu-ḥəsrət qəkkənlər, Uning bilən billə xadliḳ bilən xadlininglar! **11** Qünki silər uning təsəlli beridioɣan əmqəkliridin emip ḳanaətlinisilər; Qünki silər ḳanoɣuqə iqip qiḳisilər, Uning xan-xəripining zorluḳidin kənglünglar hursən bolidu». **12** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən uningoɣa taxḳan dəryadək aram-hatirjəmlikni, Texip kətkən eḳimdək əllərning xan-xərəplirini sunup berimən; Silər emisilər, Silər yanpaxḳa elinip kətürülisilər, Etəktə əkilitilisilər. **13** Huddi ana balisioɣa təsəlli bərgəndək, Mən xundaḳ silərgə təsəlli berimən; Silər Yerusalemda təsəlligə igə bolisilər. **14** Silər bularni kərgəndə kənglünglar xadlinidu, Səngəkliringlar yumran ot-qəptək yaxnap ketidu; Xuning bilən Pərwərdigarning ḳoli Əz ḳullirioɣa ayan ḳilinidu, U düxmənlirigə ḳəḥrini kərsitidu. **15** Qünki oɣəzipini ḳəḥr bilən, Tənbiḥini ot yalḳunliri bilən qüxürüxi üqün, Mana, Pərwərdigar ot bilən kelidu, U jəng ḥarwiliri bilən ḳuyundək kelidu. **16** Qünki ot bilən ḥəm ḳiliq bilən Pərwərdigar barliḳ ət igilirini soraḳ ḳilip jazalaydu; Pərwərdigar əltürgənlər nuroɣun bolidu. **17** «Baoɣqilar»oɣa kirix üqün pakizlinip, Əzlirini ayrim tutup, Otturida turoɣuqining gepigə kirgənlər, Xundaḳla qoxḳa gəxini, yirginqlik boloɣanni, jümlidin qaxḳanlarni yəydioɣanlar bolsa jimisi təng tügixidu — dəydu Pərwərdigar. **18** Qünki ularning ḳiloɣanliri ḥəm oylioɣanliri Mening aldimdidur; Biraḳ barliḳ əllər, ḥəmmə tilda səzləydioɣanlarning yioɣilidioɣan waḳti kelidu; Xuning bilən ular kelip Mening xan-xəripimni kəridu; **19** Wə Mən ularning arisida bir karamət bəlgini tikləymən; Ḥəm ulardin ḳeqip ḳutuloɣanlarni əllərgə əwətimən; Nam-xəḥritimni anglimioɣan, xan-xəripimni kərüp baḳmioɣan Tarxixḳa, Liwiyəgə, oḳyaqiliḳta dangḳi qiḳḳan Ludḳa, Tubal, Gretsiyəgə ḥəm yiraḳ qətlərdiki arallaroɣa ularni əwətimən; Ular əllər arisida Mening xan-xəripimni jakarlaydu. **20** Xuning bilən Israillar «axliḳ ḥədiyə»ni pakiz ḳaqilaroɣa ḳoyup Pərwərdigarning əyigə elip kəlgəndək, Xular bolsa, Pərwərdigaroɣa atap beoɣixlioɣan ḥədiyə süpitidə ḳerindaxliringlarning ḥəmmisini əllərdin elip kelidu; Ularni atlaroɣa, jəng ḥarwilirioɣa, sayiwənlik ḥarwa-zəmbillərgə, ḳeqirlaroɣa ḥəm nar təgilərgə mindürüp muḳəddəs teoɣimoɣa, yəni Yerusalemoɣa elip kelidu, — dəydu Pərwərdigar. **21** Ḥəm Mən ulardin bəzilirini kaḥinlar ḥəm Lawiylar boluxḳa tallaymən — dəydu Pərwərdigar. **22** Qünki Mən yaritidioɣan yengi asmanlar ḥəm yengi zemin Əzümning aldida daim turoɣandək, Sening nəsling ḥəm isming turup saḳlinidu. **23** Ḥəm xundaḳ boliduki, yengi aymu yengi ayda, Xabat künimu xabat künidə, Barliḳ ət igiliri Mening aldimoɣa ibadət ḳiloɣili kelidu — dəydu Pərwərdigar. **24** — Xuning bilən ular sirtḳa qiḳip, Manga asiyliḳ ḳiloɣan adəmlərning jəsətlirigə ḳaraydu; Qünki ularni yəwatḳan ḳurtlar əlməydu; Ularni kəydürüwatḳan ot əqməydu; Ular barliḳ ət igilirigə yirginqlik bilinidu.

Yərəmiya

1 Binyamin kəbilisi zeminidiki Anatot yezisida
turuwatkan kahinlardin bolоған Hilkiyaning oоғli
Yərəmiyaning səzliri [təwəndə hatirilinidu]: —
2 Yəhuda padixahi, Amonning oоғli Yosiyaning
künliridə, yəni u təhtkə olturоған on üqinqi yilida
[Yərəmiyaоға] Pərwərdigarning səzi kəldi; **3** Yəhuda
padixahi Yosiyaning oоғli Yəhoakimning künliridə
həmdə Yəhuda padixahi Yosiyaning oоғli Zədəkiyaning
on birinqi yilining ahiriоғiqə, yəni xu yilning
bəxinqi eyida Yerusalemdikilər sürgün kilinоғuqə
uningоға Pərwərdigarning səzi yənə kelip turdi. **4**
Pərwərdigarning səzi manga kelip: **5** — Anangning
korsikida seni apiridə kilixtin ilgirila Mən seni biləttim;
sən baliyatkudin qikixtin burun seni Өzümgə atap,
əllərgə pəyоғəmbər boluxka tiklidim, — deyildi. **6**
Mən bolsam: — Apla, Pərwərdigar! Mən gəp kilixni
bilməymən; qünki mən gədək balidurmən, dedim.
7 Lekin Pərwərdigar manga: — Өzüngni gədək bala,
demə; qünki Mən seni kimgə əwətsəm, sən xularоға
barisən; wə Mən seni nemə də dəp buyrusam, sən xuni
dəysən. **8** Ulardin korkma; qünki seni kutkuzux üqün
Mən sən bilən billidurmən, — dedi. **9** Wə Pərwərdigar
kolini sozup aоғzimоға təgküzdi; Pərwərdigar manga:
Mana, Өz səzlirimni aоғzingоға koydum; **10** Kara, muxu
küni Mən seni yulux, səküx, halak kilix wə erüx, kurux
wə terip əstürüx üqün əllər wə padixahliklar üstigə
tiklidim, — dedi. **11** Wə Pərwərdigarning səzi manga
kelip: «Yərəmiya, nemini kərüwatisən?» — deyildi.
Mən: «Badam dərihining xehini kərüwatimən» —
dedim. **12** Pərwərdigar manga: «Kərgining yahxi boldi;
qünki Mən səzümning əməliylixixi üqün səzümni
kəzitip turimən» — dedi. **13** Wə Pərwərdigarning səzi
manga ikkinqi ketim kelip: «Nemini kərüwatisən?»
— deyildi. Mən: «Poruk-poruk kaynawatkan, aоғzi
ximal təripidin kiysayоған bir kazanni kərdüm» —
dedim. **14** Pərwərdigar manga: — Külpət ximal tərəptin
kelip bu zeminda turuwatkanlarning həmmisi üstigə
bəsüp kelidu — dedi. **15** — Qünki mana, Mən ximaliy
padixahliklarning barlik jəmətlirini qakirimən, —
dəydu Pərwərdigar; — ular kelidu, padixahlar hərbiri
əz təhtini Yerusalem kowukliri aldioға selip, həmmə
sepillaroға wə Yəhudaning barlik xəhərlirigə hujumoға
təyyarlinidu; **16** xuning bilən Mən [Yəhudadikilərning]
barlik rəzillikliri üqün ularning üstidin həkümlərni
jakarlaymən; qünki ular Məndin waz keqip, baxka
ilahlaroға huxbuy yekip, əz kolliri yasioғanlirioға
qokundi. **17** Sən əmdi belingni baoғlap ornungdin
turup, sanga buyruoғanlirimning həmmisini ularoға
eyt; ular aldida hodukup kətmigin; bolmisa Mən seni
ular aldida hodukturimən. **18** Kara, Mən bügün seni
Yəhudaning padixahlirioға, əmirlirigə, kahinlirioға
həm pütkül zemin həlkigə karxi turoғuqi mustəhkəm
xəhər, təmür tüwrük wə mis sepillardək tiklidim. **19**
Ular sanga karxi jəng kilidu, lekin sening üstüngdin
oғəlibə kilalmaydu — Qünki Mən seni kutkuzux üqün
sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar.

2 Əmdi Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — **2** Berip Yerusalemdikilərning kulakliriоға
mundak jar saloғin: — «Pərwərdigar mundak dəydu:
— Mən sening yax waktingdiki wapadarlikingni,
yəni kizning axikioға boloған muhəbbitidək sening
qəl-bayawanda, yəni terilmioған yərlərdə Manga
əgixip yürgənliringni sening üqün əsləymən. **3**
Xu qaoғda Israil həlki Pərwərdigaroға pak, alahidə
ataloған, ular uning əz hosulining tunji mewisi
dəp karaloғanidi; ularni yəwalmakqi boloғanlarning
həmmisi gunahkar dəp hesablanoғanidi həm ularning
baxlirioға balayi'apət qüxkənidi, — dəydu Pərwərdigar.
4 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yakupning
jəmati, Israil jəmətining barlik ailə-tawabiatliri: —
5 Pərwərdigar mundak dəydu: — Ata-bowiliringlar
Məndə zadi kandak adalətsizliklərni baykaptu, ular
Məndin xunqə yiraklixidu? Ular nemixka bimənə
butlaroға bax urup, əzliri bimənə bolup kətti? **6**
Ular heqkaqan: «Bizni Misir zeminidin kutkuzup
qikirip, bayawandin, yəni qəl-dəxt wə tik azgallar
bilən kaplanoғan jaylardin, kuroғakqilik wə əlüm sayisi
orap turoған yərlərdin, adəmzat ətməydioған həmdə
insan turmaydioған xu bayawandin bizni ətküzgən
Pərwərdigar keni?» dəp sorap koyuxmaptioғu? **7**
Mən silərni mewisi həm molqilikidin huzurlinix
üqün munbət bir zeminoға elip kəlgənmən; silər
kelip zeminimni buloғidinglar, Mening mirasimni
yirginqlik bir nərsigə aylandurup koydunglar. **8**
Kahinlar: «Pərwərdigar keni?» dəp heq sorap koymidi;
Təwrat-kanun ijraqiliri meni heq tonumidi; həlk
padiqiliri manga asiylik kildi; pəyоғəmbərlər bolsa
Baalning namida bexarət bərdi, ularning həmmisi
heq paydisiz bimənə nərsilərgə əgixip kətti. **9**
Xunga silər bilən dəwalaxmakqimən, baliliringlar həm
baliliringlarning baliliri bilən dəwaliximən, — dəydu
Pərwərdigar; **10** — silər Siprustiki dengiz boylirioға

ətüp bekinglar, Kedaroƣa təkxürüxkə adəm əwətip bekinglar — muxundak bir ix zadi bolup bakkanmu-yok dəp kərüp bekinglar — **11** Kaysi bir əl əz ilahlirini (ular ħeq ilah əməs, əlwəttə) əzgərtkənmu? Lekin Mening həlkim əzlirining xan-xəripi Boloƣuqisini bolsa paydisiz-bimənə bir nərsigə almaxturoƣan. **12** Buningoƣa əjəbliningлar, i asmanlar; ħang-tang bolunglar! Sarasimigə qüxünglar! Qəqünglar! — dəydu Pərwərdigar, **13** — qünki Mening həlkim ikki rəzil ixni kildi; ular ħayatlik su mənbəsi boloƣan Məndin waz kəqti; andin əzliri üqün su azgallirini, yəni su turmaydioƣan yerik su azgallirini yonup qikti. **14** Israil əsli kulmidi? U hojayinning əyidə tuoƣuloƣan kulmidi? Nemixka əmdi u oljioƣa aylinip kaldi? **15** Yax xirlar uni olja kilip ħərkiridi; ular awazini koyuwətti; ular [Israil] zeminini wəyranə kildi; xəħərliri kəydürüldi, adəmzatsiz kaldi. **16** Uning üstigə ħətta Nof wə Taħpanəs xəħiridikilərmu qokkangni yeriwətti. **17** Bu ixlarni əzüng kəltürüp qikaroƣan əməsmu? — Qünki sanga yol baxlawatkinida Pərwərdigar Hudayingdin waz kəqkəniding. **18** Əmdi bügünki kündə yənə Xiħor dəryasining süyini iqix üqün Misirning yolini baskining nemisi? [Əfrat] dəryasining süyini iqix üqün Asuriyəning yolini baskining nemisi? **19** Əz rəzilliking əzünggə sawak elip kelidu, əzüngning yenimdin qətnəp kətkining əzünggə tənbiħ bolidu; əmdi sening Pərwərdigar Hudayingdin waz kəqkining wə Mening korkunqumning səndə bolmaslikining intayin rəzil ħəmdə zərdapka toloƣan ix ikənlikini bilip koy, — dəydu Rəb, samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **20** Qünki sən kədimdinla Mən sanga saloƣan boyunturukni buzup, uning rixtini üzüp taxliwətkənsən; sən: «Kullukungda bolmaymən!» deding. Qünki barlik dəng-egizliktə wə barlik yexil dərəh astida sən paħixə ayaldək kerilip yatkansən. **21** Lekin Mən bolsam seni əsli esil sortluk üzüm telidin, sərhil uruktin tikkənidim; sən Manga nisbətən kandakmu yat wə yawa bir sesik üzüm telioƣa aylinip kalding? **22** Qünki sən xulta bilən yuyunsangmu, kəp akartkuq sopun ixlətsəngmu sening kəbiħliking Mening aldimda tehi daoƣ bolup turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **23** Sən kandakmu: «Mən ħeq buloƣanoƣan əməsmən, mən «Baallar»oƣa ħeq əgəxmidim!» deyələysən? Jiloƣida mangoƣan yolungni kərüp bak, kilmixliringni ikrar kil — sən əz yollirida uyan-buyan katrap yüridioƣan qakkak ħinggandursən! **24** Sən qəl-bayawanoƣa adətləngən, ħəwisi kozoƣaloƣanda xamalni purap yüridioƣan bir yawayi mada exəksən! Küyligəndə kim uni tosalisun? Uni izdigən ħanggilar əzlirini ħeq upratmaydu; xu wakitlarda uni izdəp tapmak asandur. **25** [I Israil], [bikar yügürüp], putungni ayaoƣsiz, gelingni ussulukşiz kilip koyma! Lekin sən buningoƣa: «Yak! Ham hiyal kilma! Qünki mən bu yat [ilahlarni] yahxi kərüp kaldim, ularning kəynidin mangimən!» — deding. **26** Ooƣri tutulup kelip hijalətkə kaloƣandək, Israil jəmətimu hijalətkə kalidu — yəni əzliri wə ularning padixaħliri, kaħinliri wə pəyoƣəmbərliri — **27** ular yaoƣaq kətikigə: «Atam!» wə taxka: «Sən meni tuoƣdurdung!» dəydu; qünki ular yüzini Manga karatmay, əksiqə Manga arkisini kildi; lekin külpət bexioƣa qüxkəndə ular: «Ornungdin turup, bizni kutkuzoƣaysən!» dəydu. **28** Əmdi əzünggə yasioƣan ilaħliring keni!? Külpət bexingoƣa qüxkəndə seni kutkuzalaydioƣan bolsa, ular ornidin tursun! — Qünki xəħərliring kanqə kəp bolsa butliringmu xunqə kəptur, i Yəħuda! **29** Nemixka silər Mən bilən dəwaoƣa qüxməkqisilər? Silər ħəmminglar Manga asiylik kiloƣansilər, — dəydu Pərwərdigar. **30** Baliliringni bikardin bikar urup koydum; ular ħeq tərbiyini kobul kilmidi. Əz kiliqing yirtkuq xirdək pəyoƣəmbərliringni yəwətti. **31** I bu dəwr kixiliri! Pərwərdigarning səzigə kəngül koyunglar! Mən Israiloƣa qəl-bayawan yaki kapkarangoƣuluk baskan zemin bolup bakkanmu? Mening həlkim nemixka: «Nəgila barsak əz ərkimiz; əmdi yeningoƣa yənə kəlməymiz!» — dəydu? **32** Kiz zibu-zinnətlirini untuyalamdu? Toy kilidioƣan kiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lekin əz həlkim san-sanakşiz künliridə Meni untudi. **33** Sən ixk izdəp baridioƣan yollaroƣa xunqə maħir bolup kətting! Bərħək, ħətta əng buzuk ayallaroƣa yolliringni kərsətting. **34** Uning üstigə tonungning pəxliridə gunaħsiz namratlarning keni bar! Sən ularni temingni texip ooƣrilikka kirgini üqün əltürdingmu?! Ixlarning ħəmmisi xundak tursimu, **35** sən tehi: «Məndə gunaħ yok; [Rəb] məndin rənjiwərməydu!» dəysən. Bilip koy! Mən üstüngdin ħəküm qikirimən, qünki sən: «Mən gunaħ sadir kilmidim!» — dəwerisən. **36** Sən nemixka bunqiwala uyan-buyan katrap ala kəngüllük kilisən? Sən Asuriyə təripidin yərgə karitiloƣandək Misir təripidinmu yərgə karitilisən. **37** Bərħək, sən Misirdin kolliringni bexingoƣa aloƣan peti qikisən; qünki Pərwərdigar sən yələnqük kiloƣanlarni qətkə kakti; sən ulardin ħeq payda kərməysən.

3 Xundaq deyiliduki, birsi ayalini qoyuwətsə, ayal
uningdin ajraxsa wə keyin u baxqa ərgə yatliq
boloɣan bolsa, birinqi eri uning bilən qayta yarixiwalsa
bolamdu? Bundaq ix bu zeminni mutləq buloɣimamdu?
Lekin sən xunqə kəp axniliring bilən buzuqluq qilip
turup yənə yenimoɣa qaytay dəwatamsən tehi? **2**
Bexingni kətürüp yuqirioɣa qarap baq; — Sən zadi nədə
yat ilaɦlar bilən buzuqluq ətküzmigənsən?! — Sən
qəl-bayawanda kütüp olturoɣan ərəbdək ularni yollar
boyi kütüp olturoɣansən; zeminni buzuqluqliring
wə rəzilliking bilən buloɣioɣansən. **3** Xuning üqün
qattiq yamoɣurlar tutup qelinip sanga berilmidi
ɦəmdə «keyinki yamoɣurlar» yaoɣmidi. Lekin səndə
tehi paɦixə ayalning qelin yüzi bar, iza tartixni
ɦeq bilgüng yoqtur. **4** Ɦətta sən bayatin Manga: «I
Atam, yaxliqimdin baxlap manga yetəkqi ɦəmraɦ
bolup kəlding!» — dəysən, wə: — **5** «U ɦərdaim
oɣəzipini saqlamdu? U oɣəzipini ahioɣiqə tutamdu?»
— dəysən. Mana, sən xundaq degining bilən, lekin
sən qolungdin kelixiqə rəzillik qiloɣansən. **6** Yosiya
padixaɦning künliridə Pərwərdigar manga: «Wapasiz
Israilning nemə qiloɣanliqini kərdüngmu? U barliq
egiz taoɣqa qiqip ɦəm barliq yexil dərəh astioɣa kirip
xu yərlərdə paɦixidək buzuqluq qiloɣan» — dedi. **7**
— «Mən: U bularning ɦəmmisini qiloɣandin keyin,
qoqum yenimoɣa qaytip kelidu, — dedim; lekin u
qaytip kəlmidi. Uning asiy singlisi, yəni Yəɦuda
buni kərdi; **8** lekin wapasiz Israilning barliq zina
qiloɣanliri tüpəylidin uningoɣa talaq hetini berip uni
qoyuwətkinimni kərüp, asiy singlisi Yəɦuda qorqmidi,
bəlki əzimu berip paɦixilik qildi. **9** Xundaq boldiki, əz
buzuqqiliqini xunqə kiqik ix dəp qarioɣaqqa, u ɦətta
yaoɣaq wə tax bilən zina qilip zeminni buloɣiwətti. **10**
Bularning ɦəmmisigə qarimay Israilning asiy singlisi
Yəɦuda tehi pütün kəngli bilən əməs, pəqət sahtilik
bilən yenimoɣa qaytip kəlgəndək boluwaldi, — dəydu
Pərwərdigar. **11** Pərwərdigar manga mundaq dedi:
— «Wapasiz Israil əzini asiy Yəɦudadin ɦəqqaniy
kərsətti. **12** Baroɣin, ximaloɣa qarap bu səzlərni
jakarlap mundaq degin: — «Qaytip kəl, i yoldin
qiqquqi Israil, — dəydu Pərwərdigar — wə Mən sanga
qapiqimni qayta türməymən; qünki Mən rəɦimdil,
— dəydu Pərwərdigar — Mən oɣəzipimni mənggügə
saqlap turmaymən. **13** Pəqət sening qəbiɦlikingni,
— Pərwərdigar Hudayingoɣa asiylik qiloɣanliqingni,
uyan-buyan qatrap yürüp əzüngni ɦərbir yexil
dərəh astida yat ilaɦlaroɣa beoɣixlioɣanliqingni,
xuningdək awazimoɣa ɦeq qulaq salmioɣanliqingni
iqrar qilsangla [Məndin rəɦim-xəpqət kərisən] —
dəydu Pərwərdigar. **14** Qaytip kelinglar, i yoldin qiqquqi
balilar, — dəydu Pərwərdigar — qünki Mən silərni
ɦəqiqiy səygüqidurmən; [silər xundaq qilsanglarla]
Mən silərdin tallioɣanlarni, yəni ɦərqaysi xəɦərdin
birdin, ɦərqaysi jəmættin ikkidin puqrani Zioɣa
qayturup kelimən. **15** Mən silərgə kənglümdikidək
ɦəlq padiqilirini təqsim qilimən; ular silərni danaliq-
bilim, əqil-parasət bilən beqip ozuqlanduridu. **16**
Xundaq boliduki, xu künlərdə silər zeminda kəpiyip,
kəp pərzəntlik boloɣininglarda, — dəydu Pərwərdigar,
— silər: «Pərwərdigarning əɦdə sanduqi!» dəp yənə
tiloɣa almaysilər; u ɦeq esinglaroɣa kəlməydu, uni
ɦeq əsliməysilər wə uni ɦeq seoɣinimaysilər; silər
baxqa bir sanduqmu yasimaysilər. **17** Xu tapta ular
Yerusalemni «Pərwərdigarning təɦti» dəp ataydu;
barliq əllər uningoɣa yioɣilidu, — yəni Pərwərdigarning
namioɣa, Yerusalemoɣa yioɣilidu; ular qəlbidiki rəzil
jaɦilliqioɣa qaytidin ɦeq əgixip mangmaydu. **18** Xu
künlərdə Yəɦuda jəməti Israil jəməti bilən birliktə
mangidu; ular ximal zeminidin billə qiqip Mən ata-
bowilirioɣa miras boluxqa təqdim qiloɣan zeminoɣa
kelidu. **19** Mən: «Mən seni balilirim qatarioɣa qoyup,
sanga güzəl zeminni, yəni kəpligən əllərning zeminliri
arisidiki əng kərkəm jayni miras qilip ata qilixni
xunqilik halayttim!» — dedim, wə: «Sən Meni «mening
atam» dəysən, wə Məndin yüz ərüməysən!» — dedim.
20 Lekin bərɦək, asiylik qiloɣan ayal əz jərisidin
ayriloɣandək, silər Manga asiylik qiloɣansilər, i Israil
jəməti, — dəydu Pərwərdigar. **21** Yuqiri jaylardin
bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jəmətidikilərning
yioɣa-pəryadliri; qünki ular əz yolini burmilioɣan,
Pərwərdigar Hudasini untuoɣan. **22** — Qaytip kelinglar,
əy yoldin qiqquqi balilar; Mən silərning yoldin qiqip
ketixinglaroɣa xipa bolimən. — «Mana, biz yeningoɣa
barimiz; qünki Sən Pərwərdigar Hudayimizdursən»
— dənglar! **23** — Bərɦək, egizliklərdə ɦəm taoɣlarda
anglitiloɣan [butpərəslikning] qiyqas-sürənliri biɦudə
ixtur! Bərɦək, Israilning qutquzux-nijati Pərwərdigar
Hudayimizdinladur. **24** Lekin yaxliqimizdin tartipla,
ata-bowilirimizning əjrini, yəni ularning kala-
qoy padilirini, qiz-ooqullirini axu uyat-nomus yəp
kətkən; **25** Nətijidə biz uyat-hijillik iqidə yattuq,
qalaymiqanqilik wə alaqzadilik bizni qapliwaldi; qünki
yaxliqimizdin tartip bügünki küngə qədər biz wə ata-
bowilirimiz ɦəmmimiz Pərwərdigar Hudayimiz aldida

gunah sadir kilip kəlduk, Pərwərdigar Hudayimizning awazioƣa ḥeq kulak salmiduk.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» desəng, i Israil — dəydu Pərwərdigar — Əmdi Mening yenimoƣa burulup kaytip kəl! Əgər bu yirginqlikliringni kəzümdin neri kilsang, wə xundakla yoldin yənə tenəp kətmisəng, **2** — əgər sən: «Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp kəsəm iqkiningdə, u kəsəm ḥəkikət, adalət wə ḥəkkaniylik bilən bolsa, undakta yat əllərmu Uning namida əzlirigə bəht tilixidu wə Uni əzining pəhir-xəḥriti kilidu. **3** Qünki Pərwərdigar Yəḥudadikilər wə Yerusalemdikilərgə mundak dəydu: — «Boz yeringlarni qepip aoƣdurunglar; tikənlik arisioƣa uruk qaqmanglar! **4** Əzliringlarni Pərwərdigarning yolida sünnət kilinglar; kəlbinglarni sünnət kilinglar, i Yəḥudadikilər wə Yerusalemda turuwatkanlar! — Bolmisa, Mening kəḥrim partlap ot bolup silərni kəydüriwetidu; kilmixliringlarning rəzilliki tüpəylidin uni əqürələydioƣan ḥeqkim qikmaydu. **5** — Yəḥudada muxularni elan kilip, Yerusalemda: — «Zemin-zeminda kanay qelinglar!» — dəp jakarlanglar; «Yioƣilinglar! Mustəḥkəm xəḥərlərgə kəqip kirəyli!» — dəp nida kilinglar! **6** Zionni kərsitidioƣan bir tuoƣni tiklənglar; dərḥal kəqinglar, kəqikip kalmanglar! Qünki Mən külpət, yəni zor bir ḥalakətni ximaldin elip kelimən. **7** Xir əz qatkallikidin qikti, «əllərni yokatkuqi» yoloƣa qikti; u əz jayidin qikip zeminingni wəyran kilixka kelidu; xəḥərliring wəyran kilinip, adəmzatsiz bolidu. **8** Bu səwəbtin əzliringlaroƣa bəz kiyim oranglar, dad-pəryad kətürüp nalə kilinglar! Qünki Pərwərdigarning kattik oƣəzipi bizdin yanmidi! **9** Xu küni xundak boliduki, — dəydu Pərwərdigar, — padixaḥning yüriki, əmirlərning yürikimu su bolup ketidu, kaḥinlar alakzadə bolup, pəyoƣəmbərlər təəjjüplinidu. **10** — Andin mən: — Aḥ, Rəb Pərwərdigar! Bərḥək Sən bu həlkni, jümlidin Yerusalemni: «Silər aman-tinq bolisilər» dəp aldiding; əməliyəttə bolsa kiliq janoƣa yetip kəldi, dedim. **11** — Xu qaoƣda bu həlkkə wə Yerusalemoƣa mundak deyilidu: «Qəl-bayawandiki egizliklərdin qikkan issik bir xamal həlkimning kizining yolioƣa karap qüxidu; lekin u haman soruxka yaki dan ayrixka muwapik kəlməydu! **12** — Buningdin əxəddiy bir xamal Məndin qikidu; mana, Mən ḥazir ularoƣa jaza ḥəkümlirini jakarlaymən. **13** Mana, u top bulutlardək kelidu, uning jəng ḥarwiliri kara kuyundəktur, uning atliri bürkütlərdin tezdur! — «Ḥalimizoƣa way! Qünki biz nabut bolduk!» **14** — «I Yerusalem, əz kutuluxung üqün kəlbingni rəzilliktin yuyuwət; kaqanoƣiqə kənglünggə bihudə oy-hiyallarni püküp turisən? **15** Qünki Dan diyaridin, Əfraimdiki egizliklərdinmu azab-külpətni elan kilidioƣan bir awaz anglitilidu: — **16** Ular: Əllərgə elan kilinglar, Yerusalemoƣimu anglitinglar: — Mana, korxawoƣa aloƣuqilar yirak yurttin keliwatidu! Ular Yəḥuda xəḥərlirigə karxi jəng kukanlirini kətürüxkə təyyar! — dəydu. **17** Etizlikni mudapiə kiliwatkanlardək, ular Yerusalemni korxiwalidu; qünki u Manga asiylik kiloƣan, — dəydu Pərwərdigar. **18** Sening yolung wə kilmixliring muxularni əz bexingoƣa qüxürdi; bu rəzillikingning akiwitidur; bərḥək, u azablikтur, yürikinggimu sanjiydu!». **19** — [Mən]: «Aḥ, iq-baoƣrim! Iq-baoƣrim! Toloƣakka qüxtüm! Aḥ, kənglüm azablandi! Yürikim düpüldəwatidu, süküt kilip turalmaymən; qünki mən kanayning awazini anglaymən; jəng kukanliri jenimoƣa sanjidi. **20** Apət üstigə apət qüxti! Pütkül zemin wəyran boldi; qedirlirim dəkikidə bərbat kilindi, pərdilirim ḥayt-ḥuytning iqidə yirtip taxlandi! **21** Kaqanoƣiqə tuoƣka karap turuxum, jəng awazlirini anglixim kerək?» — [dedim]. **22** — «Qünki Mening həlkim nadandur; ular Meni ḥeq tonumioƣan; ular əkli yok balilar, ular ḥeq yorutulmioƣan; rəzillikkə nisbətən ular danadur, əmma yahxilikka nisbətən ular bilimsizdur». **23** — «Mən yər yüzigə karidim; mana, u xəkilsiz wə kup-kuruk boldi; asmanlaroƣimu karidim, u nursiz kaldi; **24** taoƣlaroƣa karidim, mana, ular zilziligə kəldi, barlik dənglər əxəddiy silkinip kətti. **25** Karap turuwərdim, wə mana, insan yok idi, asmandiki barlik uqar-kanatlarmu əzlirini daldioƣa aldi. **26** Mən karidim, mana, baoƣ-etizlar qəl-bayawanoƣa aylandi, barlik xəḥərlər Pərwərdigar aldida, yəni uning kattik oƣəzipi aldida wəyran boldi. **27** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — «Pütkül zemin wəyran bolidu; əmma Mən uni pütünləy yokatmaymən. **28** Buning tüpəylidin pütkül yər yüzi matəm tutidu, yukirida asman karilik bilən kaplinidu; qünki Mən xundak səz kildim, Mən xundak niyətkə kəlgənmən; Mən uningdin əkünməymən, uningdin ḥeq yanmaymən; **29** atliklar wə okyaliklarning xawkun-süräni bilən ḥərbir xəḥərdikilər kəqip ketidu; ular qatkallikлaroƣa kirip məküwalidu, taxlar üstigə qikiwalidu; barlik xəḥərlər taxlinip adəmzatsiz kalidu. **30** — Sən, i ḥalak boloƣuqi, nemə kilmakqisən? Gərqə sən pərəng kiyimlərni kiygən bolsangmu, altun zibu-zinnətlərni takioƣan bolsangmu, kəz-kaxliringni osma bilən pərdazlioƣan

bolsangmu, əzüngni yasioɣining bikardur; sening axiḳliring seni kəmsitidu; ular jeningni izdəwatidu. **31** Qünki mən toloɣaḳḳa qüxkən ayalningkidək bir awazni, tunji balini tuoɣḳandikidək azabda boloɣan Zion ḳizining awazini anglawatimən; u ḳollirini sozup: «Ḥalimoɣa way! Bu ḳatillar tüpəylidin ḥalimdin kəttim!» dəp ḥasirimaḳta.

5 [Pərwərdigar]: — Yerusalemning rəstə-koqilirida uyan-buyan aylinip yügürünglar, obdan kərüp biliwelinglar; məydanliridin izdəp kərünglar; adalət bilən ix kəridioɣan, wədisidə turuxḳa intilidioɣan birla adəmni tapsanglar, xunda mən bu [xəḥərni] kəqürimən! **2** Gərqə ular: «Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp ḳəsəm iqkən bolsimu, ular yaloɣandin səzləydu, [dedi]. **3** — I Pərwərdigar, kəzüng adalət-bitərəplikni izdəp yüridu əməsmu? Sən bularni urdung, lekin ular azablanmaydu; Sən ularni nabut ḳilip tügəxtürdüng, lekin ular tərbiyə ḳobul ḳilixni rət ḳilip kəldi; ular yüzlirini taxtin ḳattiḳ ḳildi, ular yolidin yenixni rət ḳilidu» **4** — mən: «Xübḥisizki, bundaḳ ḳiloɣanlar pəḳət namratlar, ular nadanlar; qünki ular Pərwərdigarning yolini, Hudasining ḥəküm-kərsətmilirini bilməydu» — dedim. **5** — «Mən mətiwərlərning yenioɣa berip ularoɣa səzləymən; qünki ular Pərwərdigarning yolini, Hudasining ḥəküm-kərsətmilirini bilidu». Biraḳ ularmu boyunturuḳni üzül-kesil buzup, rixtilirini üzüp taxlioɣan. **6** — Xunga ormandin qiḳḳan bir xir ularni əltüridu, bayawandin qiḳḳan bir bərə ularni wəyran ḳilidu; yilpiz xəḥərlərgə ḳarap paylaydu; xəḥərlərdin qiḳḳan ḥərbiri titma-titma ḳilinidu; qünki ularning asiyliḳliri kəpiyip, wapasizliḳliri awuydu. **7** Mən zadi nemigə asasən seni kəqürimən? Sening baliliring Məndin waz keqip, Huda əməslərgə ḳəsəm iqməktə; Mən ḥəmmə ḥajətliridin qiḳḳan bolsammu, lekin ular zinahorluḳ ḳilip, paḥixilərning əyigə top-top bolup mengiwatidu. **8** Ular səmrigən ixḳwaz ayoɣirlar, ular ḥərbiri əz yeḳinining ayalioɣa ḥəwəs ḳilip kixnəwatidu. **9** Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay ḳoyamdim? — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundaḳ bir əldin ḳisas almay ḳoyamdu? **10** Uning üzüm qünəkliridin ətüp, tallirini wəyran ḳilinglar; lekin ularni pütünləy nabut ḳilmanglar; xahlirini ḳirip taxlanglar, qünki ular Pərwərdigaroɣa təwə əməstur; **11** qünki Israil jəməti wə Yəḥuda jəməti Manga mutləḳ wapasizliḳ ḳildi, — dəydu Pərwərdigar. **12** Ular: «U ḥeqnemə ḳilmaydu! Bizgə ḥeq apət qüxməydu; nə ḳiliq nə ḳəḥətqilikni kərməymiz!» — dəp Pərwərdigardin tenip kətti. **13** Pəyoɣəmbərlər bolsa pəḳət bir xamaldin ibarət bolidu, halas; [Pərwərdigarning] səz-kalami ularda yoḳtur; ularning səzliri əz bexioɣa yansun! **14** Xunga Pərwərdigar, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda manga mundaḳ dəydu: — Bu həlḳ muxu səzni ḳiloɣini üqün, mana, Mən aoɣzingoɣa saloɣan səzlirimni ot, bu həlḳni otun ḳilimənki, ot ularni kəydürüp taxlaydu. **15** — Mana, Mən yiraḳtin bir əlni elip kelimən, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar, — U küqlük bir əl, ḳədimiy bir əl, tilini sən bilməydioɣan wə gəplirini sən ḥeq qüxənməydioɣan bir əl bolidu; **16** ularning oḳdeni yooɣan eqiloɣan bir gərdur; ularning ḥəmmisi batur palwanlardur. **17** Ular ḥosulingni wə neningni yəp ketidu, ooɣul-ḳizliringni yəp ketidu, kala-ḳoy padiliringni yəp ketidu, üzüm talliringni wə ənjur dərəhliringni yəp ketidu; ular sən tayanoɣan mustəḥkəm xəḥərliringni ḳiliq bilən wəyran ḳilidu. **18** Ḥalbuki, — dəydu Pərwərdigar, — xu künlərdimu silərni pütünləy tügəxtürməymən. **19** Xu qaoɣda [həlḳing]: «Pərwərdigar Hudayimiz nemixḳa muxu ixlarning ḥəmmisini beximizoɣa qüxürgən?» — dəp sorisa, əmdi sən [Yərəmiya] ularoɣa: «Silər Məndin yüz ərüp, əz zemininglarda yat ilaḥlarning ḳulluḳida boloɣininglardək, silər əz wətininglar bolmioɣan bir zeminda yat boloɣanlarning ḳulluḳida bolisilər» — degin. **20** — Yaḳupning jəmətidə xuni jakarlioɣinki wə Yəḥuda arisida xuni elan ḳiloɣinki, **21** «Buni anglanglar, i nadan wə əḳli yoḳ, kəzi turup kərməydioɣan, ḳuliḳi turup anglimaydioɣan bir həlḳ: — **22** Məndin ḳorḳmamsilər? — dəydu Pərwərdigar, — Dengiz süyi üqün saḥilni mənggülük qəklimə ḳilip, «Bu yərdin ətmə» dəp bekitkən Mening aldimda təwrimməmsilər? Mana, dolḳunliri ərkəxligini bilən ular saḥil üstidin ḥeq oɣəlibə ḳilmaydu; xawḳunlioɣini bilən bu qəktin ḥərgiz ḥalḳip ətəlməydu. **23** Lekin bu həlḳning jaḥil wə asiylik kəngli bardur; ular yoldin qiḳip əz beximqiliḳ ḳilip kətti. **24** Ular kənglidə: «Əz waḳtida yamoɣurlarni, yəni awwalḳi ḥəm keyinki yamoɣurlarni Bərgüqi, bizgə ḥosul pəslini bekitip aman-esən Saḳlioɣuqi Pərwərdigar Hudayimizdin əyminəyli» degənni ḥeq deməydu. **25** Silərning kəbiḥlikliringlar muxu ixlarni silərgə nesip ḳilmioɣan; silərning gunaḥliringlar silərdin bərikətni məḥrum ḳiloɣan. **26** Qünki həlḳim arisida rəzillər bardur; ular pistirmida yatḳan ḳiltaḳqilardək paylap yüridu; ular tuzaḳ selip, adəmlərni tutuwalidu. **27** Tutḳan ḳuxlaroɣa

toloƣan ķapəstək, ularning əyliri aldamqiliķtin erixkən mallar bilən toloƣan; ular xu yol bilən büyük ḥəm bay bolup kətti. **28** Ular səmrip, parķirap kətti; bərḥək, ular rəzil ixlarni ķilixķa maḥir bolup kətti; ular əz mənpəətini kəzləp həķlərning dəwasini, yetim-yesirlərning dəwasini sorimaydu; namratlarning ḥoķuķini ķooƣdaydioƣan ḥəkümni ular qiķarmaydu. **29** Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay ķoyamdim?! — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundak bir əldin ķisas almay ķoyamdu? **30** Zeminda intayin ķorķunquluk wə yirginqlik bir ix sadir ķilinoƣanki — **31** Pəyoƣəmbərlər yaloƣan-sahta bexarətlərni bərməktə; kaḥinlar bolsa əz ḥoķuk dairisini kengəytip ḥəkümranlik ķilmaķta; Mening həlķimmu bu ixlarni yaķturidu. Lekin bularning aķiwitidə ķandak ķilisilər?

6 Jeninglarni ķutķuzux üqün Yerusalem xəḥiridin ķeqinglar, i Binyamin jəmətidikilər! Təkoa yezisida kanay qelinglar! Bəyt-Ḥakkərəmdə is signalini kətürünglar! Qünki balayi'apət, yəni dəḥxətlik ḥalakət ximal tərəptin pəyda bolidu. **2** Zion ķizi, yəni nazinin saḥibjamalni, mən nabut ķilimən. **3** Yerusalemoƣa ķarxi qiķiwatķan pada bakķuqilarmu əz padilirini epkelidu; ular Yerusalemni ķorxawoƣa elip qedirlirini tikidu; ularning ḥəmmisi əzi igiligən jayda pada baķidu. **4** [Ular]: «Uningoƣa ķarxi jənggə təyyarlininglar! Turunglar, qüx waķtidin paydilinip ḥujum ķilayli!», «Apla! Kün patay dəp ķaptu, kəqtiki sayilər uzirawatidu!» — [dəydu], [andin]: **5** «Xunga, keqiqə ḥujum ķilip qiķayli, uning mustəḥkəm ordilirini yoķitayli!» — dəydu. **6** — Qünki samawi ķoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar ularoƣa mundak dəydu: — Dərəhlərni kesip, ular bilən Yerusalem ətrapida dəng-potəylərni yasanglar; qünki u jazalanmisa bolmaydioƣan xəḥərdur; uningda barlik ixlar zulum-zomigərliktur. **7** Ķuduk əz sulirini uroƣutup qiķaroƣandək, umu rəzilliklirini uroƣutup qiķarmaķta; uningdin zulmət-zorawanlik wə ḥalakət sadaliri anglanmaķta; mening kəz aldimda ḥəmixə aoƣrik-kesəllər ḥəm yarilanoƣanlar pəyda bolmaķta. **8** I Yerusalem, təlim-tərbiyə ķobul ķil; bolmisa jenim səndin waz keqidu, — bolmisa, Mən seni harabilik, adəmzatsiz bir zemin ķiliwetimən. **9** Samawi ķoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar manga mundak dəydu: — Ular üzüm telini pasangdioƣuqilardək Israilning ķaldisini pasangdaydu; xunga sən üzüm üzgüqidək üzüm telidiki xahlar üstidin yənə bir ķetim ķolungni ətküzgin! **10** [Mən]: — Mən ḥazir kimgə səz ķilip agaḥlanduray? Ulardin angliooƣudək zadi kim bar? Mana, ularning ķulaķliri sünnət ķilinmioƣan, ular ḥeq angliyalmaydu. Mana, Pərwərdigarning səzi ularoƣa eoƣir kelidu; ularoƣa ḥeq huxyaķmaydu, — [dedim]. **11** — Ķəlbim Pərwərdigarning oƣəzəp otliri bilən tolup taxti; uni iqimgə sioƣduruxtin ḥalsirap kəttim; uni koqidiki balilar, yigitlərning məxrəp sorunlirioƣa təkkəysən. Ər-ayallar, ķerilar ḥəm yaxanoƣanlarmu buningdin mustəsna bolmisun! **12** — Ularning əyliri, etizliri ayalliri bilən billə əzgilərgə tapxurulidu; qünki Mən ķolumni zemindikilərgə sozimən, — dəydu Pərwərdigar. **13** — Qünki əng kiqikidin qongioƣiqə ularning ḥəmmisi aqkəzlükkə berilgən; pəyoƣəmbərdin kaḥinoƣiqə ḥəmmisi ohxaxla aldamqilik ķilidu; **14** ular: «Aman-esənlik! Aman-esənlik!» dəp həlķimning ķizining yarisini susluķ bilən ķol uqida qala tengip ķoydi. Lekin aman-esənlik yoķtur! **15** Ular yirginqlik ixlarni sadir ķiloƣinidin hijil boldimu? — Yaķ, ular ḥeq hijil bolmidi, ḥətta ķizirixnimu ular ḥeq bilməydu. Xunga ular yiķilip əlgənlər iqidə yiķilip əlidu; ularni jazalaxķa kəlginimdə ular putlixip ketidu, — dəydu Pərwərdigar. **16** Xunga Pərwərdigar [Əz həlķigə] mundak dəydu: — Silər tət aqa yolda turuwatisilər; xunga yolunglarni obdan kərüp ķoyunglar, ķədimki, yahxilikķa elip baroƣan yollarni sorap, ularda menginglar; xundak ķiloƣanda jeninglar obdan aram tapidu. Lekin ular: «Biz xularda mangmaymiz!» — dəydu. **17** Mən: Silərgə «Kanayning agaḥ sadasioƣa ķulak selinglar!» dəydioƣan agaḥ bərgüqi kəzətqilərni tiklidim; lekin silər: «Ķulak salmaymiz» dedinglar. **18** Xunga i əllər, anglanglar; guwaḥqilar bolup ular arisida bolidioƣan ixlarni bilip ķoyunglar! **19** Angla, i yər-zemin! Ķara, Mən bu həlķning bexioƣa külpət, yəni ularning oy-hiyallirining aķiwitini qüxürimən; qünki ular səzlirimgə ķulak salmioƣan; Mening Təwrat-ķanunumni bolsa, ular qətkə ķaķķan. **20** — Əmdi zadi nemə məķsəttə Xebadin qiķķan huxbuy, yiraķ yurttin elip kelingən egir Manga sunulidu? Kəydürmə ķurbanliķliringlar ķobul ķilarlik əməs, silərning «təxəkkür ķurnanlik»liringlar Meni hursən ķilmaydu. **21** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən bu həlķ aldioƣa putlikaxanglarni salimən; xuning bilən ḥəm atilar ḥəm ooƣullar billə putlixidu; ķoxnilar wə dostlar ohxaxla nabut bolidu. **22** Pərwərdigar mundak dəydu: — Ķara, ximaliy zemindin bir həlķ kelidu, yər yüzining əng ķəriliridin uluƣ bir əl

қозоқилиду; 23 ular oқya wə қiliq bilən қorallinidu;
ular zalim, ңeq rəңim қilmaydu; ularning awazi
dengiz dolқunidək xawқunlaydu; ular atlaroқa minidu,
jənggiwar adəmlərdək səp-səp bolup turidu; ular
sanga қarxi jəng қilixқa kelidu, i Zion қizi! 24 «Biz
ular tooқruluқ həwər angliduқ; қolimiz boxixip kətti;
oқəxlik, toloқaқta қaloқan ayaldək azab bizni tutti»
— [dedim]. 25 «Dalaoқa qiқmanglar, yollar bilən
mangmanglar, qünki düxmənning қiliqi bar, tərəp-
tərəplərni wəңimə basidu. 26 I həlқimning қizi, sən
əzünggə bəz kiyim kiyiwal, küllər iqidə eoқinap yat;
əzüngning bir tal ooқlungdin juda boloқandək қattiқ
yioқlap matəm tut; qünki bulang-talang қiloқuqi bizgə
қarap tuyuқsiz kelidu». 27 [Pərwərdigar manga]: —
Mən seni roda sinioқuqi қilip tiklidim, həlқim bolsa
huddi təkxürülidioқan rodidək bolidu; seni ularning
yollirini kəzitip sinaxқa tiklidim, — [dedi]. 28 —
Ularning ңərbiri asiyning asiysi, ular təңmət qaplap
uyan-buyan қatrap yürmək tə; ular mis wə təmürning
əzidur, ңəmmisi qirip kətkəndur; 29 təmürqining
kərükimu kəyüp kətti, қooquxun bolsa otta yəm boldi;
rodini eritip tawlax bikar boldi; həlқim yamanlardin
haliy bolmidi. 30 Ular «daxқal kümüx» dəp atilidu;
qünki Pərwərdigar ularni rət қildi.

7 Pərwərdigardin Yərəmiyaoқa mundaқ bir səz kəldi:
— 2 Pərwərdigarning əyidiki dərwazida turup muxu
səzni jakarlap: «Pərwərdigarning səzini anglanglar, i
Pərwərdigaroқa ibadət қilix üqün muxu dərwazilardin
kiriwatқan barliқ Yəңudalar!» — degin. 3 —
«Samawi қoxunlarning Sərdari boloқan Pərwərdigar
— Israilning Hudasi mundaқ dəydu: — Yolliringlar
ңəm қilmixliringlarni tüzitinglar; xundaқ boloқanda
Mən silərni muxu yərdə muқim turoquzimən. 4
«Pərwərdigarning ibadəthanisi, Pərwərdigarning
ibadəthanisi, Pərwərdigarning ibadəthanisi dəl
muxudur!» dəp aldamqi səzlərgə tayinip kətmənglar.
5 Əgər silər ңaқiқətən yolliring ңəm қilmixliringlarni
tüzətsənglar, — əgər kixilər wə қoxnanglar arisida
adalət yürgüzsənglar, 6 — əgər silər musapir, yetim-
yesir ңəm tul hotunlarni bozək қilixtin, muxu yərdə
gunaңsiz қanlarni təküxtin, — xundaқla əzünglaroқa
ziyan yətküzüp, baxқa ilaңlaroқa əgixip ketixtin қol
üzsənglar, — 7 xundaқ қiloқiningларда Mən silərni
muxu yərdə, yəni Mən ata-bowiliringlaroқa қədimdin
tartip mənggügiqə təқdim қiloқan bu zeminda muқim
turidioқan қilimən. 8 Lekin mana, silər ңeqқandaқ
payda yətküzməydioқan aldamqi səzlərgə tayinip
kətkənsilər. 9 Əmdi nemə degülük?! Ooқrilиқ, қatilliқ,
zinahorluқ қilip, sahta қəsəm iqip, Baaloқa isriқ
yeқip wə silər ңeq tonumioқan yat ilaңlaroқa əgixip,
10 andin Mening namimda ataloқan muxu əygə
kirip Mening aldimda turup: «Biz қutқuzuloқan!»
dəmsilər?! Muxu lənətlik ixlarda turuwerix üqün
қutқuzuloқanmusilər?! 11 Mening namimda ataloқan
muxu əy silərning nəziringlarda bulangqilarning
uwisimu?! Mana, Mən Əzüm bu ixlarni kərgənmən,
— dəydu Pərwərdigar. 12 Xunga, Mən əslidə Əz
namimda turaloqu қiloқan Xiloң degən jayoқa berip,
həlқim Israilning rəzilliki tüpəylidin uni nemə
қiliwatkənlikimni kərüp beқinglar! 13 Əmdi ңazir, silər
muxundaқ қilmixlarni sadir қiloқininglar tüpəylidin,
— dəydu Pərwərdigar, — Mən silərgə tang səңərdə
ornumdin turup səz қilip kəldim, lekin silər ңeq қulaқ
salmidinglar; Mən silərni qaқirdim, lekin silər Manga
jawab bərmidinglar — 14 əmdi Mən Xiloңdiki əyni
қandaқ қiloқan bolsam, silər tayanoқan, xundaқla
namim қoyuloқan bu əyni wə Mən silərgə ңəm ata-
bowiliringlaroқa təқdim қiloқan bu zeminnimu xundaқ
қilimən; 15 Mən silərning barliқ қerindaxliringlar,
yəni Əfraimning barliқ nəslini ңəydiwətkinimdək
silərnimu kəzümdin yiraқ ңəydəymən. 16 Əmdi
sən, [Yərəmiya], bu həlқ üqün dua қilma, ular
üqün nalə-pəryad kətürmə yaki tilək tilimə, Mening
aldimda turup ularning [gunaңlirini] ңeq tilimə,
qünki Mən sanga қulaқ salmaymən. 17 Ularning
Yəңuda xəңərliridə wə Yerusalem koqilirida nemə
қiloқanlirini kərüwatmamsən? 18 Balilar otun teridu,
atilar ot қalaydu, ayallar қəstən Meni rənjitixkə
«Asmanning Hanixi» üqün poxkallarni selixқa
hemirni yuoquridu, xuningdək yat ilaңlaroқa «xarab
ңədiyə»lərni қuyidu. 19 Azablinip oқəzəplinidioқini
Mənmu? — dəydu Pərwərdigar; — Əz yüzlirigə xərm
qaplap, azablinidioқini əzliri əməsmu? 20 Xunga
Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana, Mening
oқəzipim wə қəңrim muxu jayoқa təkülidu; insan
üstigə, ңaywan üstigə, daladiki dərəңlər üstigə,
tupraқtiki mewilər üstigə təkülidu; u ңəmmini
kəydüridu, uni ңeq əqürəlməydu. 21 Samawi
қoxunlarning Sərdari boloқan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundaқ dəydu: — Beriweringlar, kəydürmə
қurbanliқliringlarni baxқa қurbanliқlaroқa қoxup
қoyunglar, barliқ gəxlirini yəwelinglar! 22 Qünki Mən
ularni Misir zeminidin қutқuzup qikaroқan künidə ata-
bowiliringlaroқa «kəydürmə қurbanlik»lar yaki baxқa

қурбанликлар тоғрисида гәп қилмиғлан вә яки әмр бәрмигәнидим; 23 бәлки Мән уларға мундақ әмр қилип: «Авазимға қулақ селинглар, хундақ қилип Мән силәрниң Худайинглар болимән, силәр Мениң һәлқим болисиләр; Мән өзүнглариға йолиңларниң барлиқ йолда менинглар» — дәп буйруғанидим. 24 Лекин улар һеч англимиған, Манга һеч қулақ салмиған, бәлки өз рәзил көнглидики јаһиллиқи билән өз хиял-һаһихлириға әгишип мәңгиwәргән; улар алдиға әмәс, бәлки кәйнигә маңған. 25 Ата-бowилиринглар Мисир земинидин қиққандин тартип бүгүнки күңгә қәдәр Мән қуллирим болған пәйғәмбәрләрни йенинглариға әwәтип кәлдим; Мән һәрküни тang сәһәрдә орнумдин турup уларни әwәтип кәлдим. 26 Лекин һәлқим англимиған, һеч қулақ салмиған; улар бойнини қаттиқ қилған; рәзилликтә ата-бowилиридин exип кәткән. 27 Сән бу сөзләрни уларға eytисән; лекин улар сanga қулақ салмaydu; сән уларни [towa қилиxқа] қақирисән, лекин улар jawab бәрмәйду. 28 — Сән уларға: — «Пәрwәрдигар Hudasining awazini англимиған wә һеч түзитixни қобул қилмиған һәлқ дәл muxu!» — дәйсән. Улардин һәқиқәт-wapaliқ йоқап кәтти; бу уларниң еғизидинму үзүлүп кәтти. 29 Qeқingni қүxүрүп уни taxliwәт; йуқири jaylarda бир мәрсийә оқуғин; қүнки Пәрwәрдигар Өз оғәзипини қүxүрмәкqi болған бу дәwрни рәт қилип, uningдин waz кәqti. 30 Қүнки Йәһудадикиләр көз алдимда рәзиллик қилған, — дәйду Пәрwәрдигар, — улар Мening namimda аталған өygә yirginqlik нәрсиләрни әкирип uni булғиған; 31 wә өз оғул-қизлирини otta қурбанлиқ қилип көйдүрүx үqүн «Һиннomning оғли»ning jилғисидики Тофәтning йуқиридики jaylarni қуруған; бундақ ixni Мән һеч buyrumиғанмән, u oyumға һеч kirip бақмиғандur. 32 Xunga, mana, xундақ күнләр keliduki, — дәйду Пәрwәрдигар, — «Тофәт» яки «Ibn-Һinnomning jилғisi» әмди һеч тилға elinmaydu, бәлки «Қәтl jилғisi» deyilidu; қүнки улар Тофәттә јәсәтләрни йәр қалмиғуқә көмidu. 33 Бу һәлқning јәсәтliri asmandiki uqar-қанатларning wә zemindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni өлүкләрдин қоркутup һәйдәйдиған һеqkim bolmaydu. 34 Мән Йәһуда хәһәрliridin һәм Yerusalem хәһәрliridin oyun-tamaxining sadasini, xad-huramliқ sadasini wә toyi boluwatқan yigit-қizining awazini мәһрум қилимән; қүнки zemin wәyranә bolidu.

8 Xu qaғда, — дәйду Пәрwәрдигар, — улар Йәһudaning padixaһliрining ustihanlirini, ularning әмирлирining ustihanlirini, каһинларning ustihanlirini, пәйғәмбәрләрning ustihanlirini wә Yerusalemda turoғanlarning ustihanlirini gөrliridin elip qiқiridu; 2 xundaқ қилип улар bularni қуyax, ay wә asmanlardiki barliқ jisimlar astida yayidu; қүнки улар bularni сөygән, bularning қуллуқида болоған, bularға әgөxkән, bularni izdigән, bularға qoқunoған; ularning jәsәtliri bir yәргә һеч yioғilmaydu, һеч көмүлмәйду; улар zemin yүzidә ooғut bolup yatidu. 3 Мән bulardin қалоғанлирини һәydigән jaylarda, bu рәзил jәмәттin barliқ tirik қалоғанлар һayatning ornioға mamatni tallaydu, — дәйду samawi қoxunlarning Сәрдари болоған Пәрwәрдигар. 4 Әмди сән уларға мундақ degin: Пәрwәрдигар мундақ дәйду: — Адәмләр yiқilsa қaytidin turmamdu? Birsi yoldin qiқip кәтсә қaytip кәлмәмду? 5 Nemixқa Yerusalemdiki bu һәлқ һәmixә yoldin qiқix bilәnla yenimdin yiraқlap ketidu? Улар aldamqiliқni qing tutidu, yenimоға қaytip kelixni рәт қилidu. 6 Мән көнгүл қoyup anglidim; lekin улар durusluқni сөzliмәйду; ularning рәзиллikliridin: «Мән zadi nemilәrni қилip қoydum?!» дәп towa қilidioған һеqkim yoқ; at jәnggә burulup etiloғandәk һәrbirsi өz yoliға burulup etilidu. 7 Һәtta asmandiki ләyләkmu өzigә bekitilgән waқtilirini bilidu; pahtәk, қarlioғaq wә turnilarmu көqüp kelidioған waқtilirini esidә tutidu; lekim Mening һәlқim Мән Pәrwәrdigarning ularға bekitkәnlirimni һеq bilмәйду. 8 Силәр қandaқmu: «Biz danadurmiz, Пәрwәrdigarning Тәwrat-қanuni bizdә bardur!» дәysilәr? Mana, bәrһәқ, әlima-көqүrgүqilәrning yaloғanqi қәlimi uni burmilioған. 9 Danixmәnlәр hijil bolidu, ular yәргә қarap қaldi; mana, ular Пәрwәrdigarning сөzini qәtkә қaққandin keyin, ularda zadi nemә danaliқ қalidu? 10 Xunga Мән ularning ayallirini baxқilarға, ularning etizlirini yengi igilirigә tapxurup berimән; қүнки әng kiqikidin qongioqiqә ularning һәmmisi aqkөzlүkkә berilgән; pәyғәmbәrdin kaһinoғiqә һәmmisi sahta ix kөridu. 11 Ular: «Aman-esәnlik! Aman-esәnlik!» дәp һәlқimning қizining yarisini susluқ bilәn қol uqida qala tengip қoydi. Lekin aman-esәnlik yoқtur! 12 Ular yirginqlik ixlarni sadir қiloғinidin hijil boldimu? — Yaқ, ular һеq hijil bolmidi, һәtta қizirixnimu ular һеq bilмәйду. Xunga ular yiқilip өlgәnlәr iqidә yiқilip өlidu; ularni jazalaxқa kәlginimdә ular putlixip ketidu, — дәйду Пәрwәrdigar. 13 Мән ularning һosulini elip taxlaymән, — дәйду Пәрwәrdigar; үзүм telida үзүмләр, әnjүr dәrihidә әnjүrlәr һеq қalmidi; yopurmaқliri solixip kәtti; Мән

ularoɣa nemə beoɣixlioɣan bolsam, əmdi xular ulardin ətküzüwelinidu. 14 «Biz nemixkə muxu yərdə bikar olturuwerimiz? Yioɣilayli, mustəhkəm xəhərlərgə kirip xu yərlərdə [kürəx kilip] tügixəyli! Qünki Pərwərdigar Hudayimiz bizni tügəxtürüp, bizgə ət süyini bərdi; qünki biz Pərwərdigar aldida gunah sadir kilduk. 15 Aman-tinqlikni ümid kilip kütüp kəlduk, lekin heq yahxilik bolmidi; xipa waktini küttuk, lekin mana, wəhimə basti! 16 Düxmən atlirining hartildaxliri Dan zeminidin tartip anglanmakta; ayoɣirlirining kixnəxliri pütkül zeminni koркitip təwrətmətkə. Ular zemin wə uningda turuwatkan hammini, xəhərni wə uningda turuwatkanlarning hammisini yokitixka kelidu!». 17 — Mana, Mən aranglaroɣa yilanlarni, yəni heqkim sehirliyəlməydioɣan zəhərlik yilanlarni əwətimən, ular silərni qakidu» — dəydu Pərwərdigar. 18 [Mən]: «Mening dərd-əlimim dawalioɣusiz! Yürikim zəyiplixip kətti!» — [dedim]. 19 «Mana, həlkimning kizining intayin yirak yurttin kətürülgən pəryadining sadasi! [Ular] — «Pərwərdigar Zionda əməsmu? Zionning padixahi u yərdə turmamdu?!» — [dəydu]». «Nemixkə əmdi ular Meni oyma məbudliri bilən, ərziməs yat nərsilər bilən oɣəzəpləndüridu?!» 20 — «Orma wakti ətüp kətti, yaz tügidi, lekin biz bolsak yənila kutkuzulmiduk!» 21 «Həlkimning kizining sunuk yarisi tüpəylidin əzüm sunukmən; matəm tutimən; Dəkkə-dükkə meni besiwaldi, — 22 Gileadta tutiya tepilmamdikən? U yərdə tewip yokmikən? Nemixkə əmdi mening həlkimning kizioɣa dawa tepilmaydu?!».

9 Ah, mening bexim suning bexi, Kəzüm yaxning buliki bolsiidi! Undakta həlkimning kizi arisidiki əltürülgənlər üqün keqə-kündüz yioɣlayttim! 2 Ah, mən üqün qəl-bayawanda yoluqilar qüxkidək bir turaloɣu bolsiidi! Undakta həlkimni taxlap, ulardin ayriloɣan bolattim! Qünki ularning hammisi zinahorlar, Munapiklarning bir jamaitidur!» 3 — Ular okyaqi ləxkərlər okyayini egildürgəndək tilini yaloɣanqilikka egildürüxkə təyyarioɣan; ular zeminda üstünlük kazanoɣan, birak bu səmimiylik bilən boloɣan əməs; ular rəzillik üstigə rəzillik kiloɣan, Meni heq tonup bilmigən» — dəydu Pərwərdigar. 4 — Hərbiringlar əz yekiningliardin hezi bolunglar, kerindaxliringlaroɣa heq tayanmanglar; qünki hərbir kerindax pəkətla aldioɣuqi, halas, hərbir yekinliring bolsa təhmətchorlukta yürməktə. 5 Ular hərbiri əz yekinlirioɣa aldamqilik kilmakta, heqkim həkikətni səzliməydu; ular əz tilini yaloɣan səzləxkə əgitidu, ular kəbihliktə əzlirini upritidu. 6 Ular jəbir-zulum üstigə jəbir-zulum kilmakta, aldamqilikta yənə bir aldamqilikka ətməktə; ular Meni tonuxni rət kilidu, — dəydu Pərwərdigar. 7 Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən ularni eritip tawlap sinaymən; həlkimning kizining rəzillikigə Manga baxka yol kalmidimu? 8 Ularning tili əjəl okidur; u aldamqilikni səzləydu; hərbir eoɣiz səzidə yekini bilən tinq-amanlikni səzləydu, lekin kənglidə kiltak təyyarlaydu. 9 Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay koyamdim? — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundak bir əldin kisas almay koyamdu? 10 «Taoɣlardiki yaylaklar üqün yioɣa wə nalə-pəryad kətürimən, Daladiki otlaklar üqün mərsiyə okuymən; Qünki ular kəyüp kəttiki, heqkim u yərdin ətməydu; Kalilarning hərkirəxliri anglanmaydu; Həm asmandiki uqar-kanatlar həm haywanatlarmu kəqip, Xu yərdin kətti!». 11 — Mən Yerusalemni harablaxkan top-top dəwə, qilbərilərning bir turaloɣusi kilimən; Yəhuda xəhərlirini adəm turmaydioɣan dərijidə wayranə kilimən. 12 — Kim bu ixlarni qüxinixkə danixmən bolidu? Kim Pərwərdigarning aoɣzidin səz elip bularni qüxəndürələydu? Nemixkə zemin wəyranə, heqkim ətmigüdək, kəyüp qəl-bayawandək bolup kətti? 13 Pərwərdigar dəydu, — Qünki ular Mən ular aldioɣa koyoɣan Təwrat-kanunni taxliwətkən, Mening awazimoɣa kulak salmioɣan wə uningda mangmioɣan, 14 Bəlki əz kəlbidiki jahillikka əgəxkən, ata-bowiliri ularoɣa əgətkəndək Baallarning kəynigə əgixip kətkən, 15 Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bu həlkkə kəkrini yegüzimən, ularoɣa ət süyini iqküzimən, 16 ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri heq tonumaydioɣan əllər arisioɣa tarkitimən; Mən ularni yokatkuqə ularning kəynidin koolaxka kiliqni əwətimən. 17 Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Kəngül koyunglar, matəmqi ayallarni kelixkə qakiringlar, yioɣlaxka əng usta boloɣan kiz-ayallarni qakirip kelixkə adəm əwətinglar! 18 — Bərhək, ular tez kəlsun, biz üqün zor yioɣa kətürsunki, bizning kəzlirimizdinmu yaxlar taramlap təkülsun, qanaklirimizdinmu yax tamqiliri akşun — 19 qünki Ziondin yioɣa awazi anglinip: — «Biz kanqilik bulang-talang kilinduk! Kanqilik xərməndə bolduk! Ular turaloɣulirimizni ərüwətti, biz

zeminimizni taxliduḳ!» — deyilidu. **20** Pərwərdigarning
səzini anglanglar, i ayallar, Uning aoɣzidiki səzgə
ḳulaḳ selinglar; Ḳizinglaroɣa yioɣlaxni əgitinglar,
Ḥərbiringlar yeḳininglaroɣa mərsiyə oḳutunglar;
21 Qünki ələüm bolsa derizilirimizdin yamixip
kirgən, Orda-istiḥkamlirimizoɣimu kirgən; U balilarni
koqilardin, Yigitlərni rəstə-məydanlardin yulup
taxlioɣan. **22** [Yeḳinliringlaroɣa] uḳturup: «Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — Bərḥəḳ, jəsətlər dalada tezəktək
yiḳilidu; Ular ormiqining oroɣiḳining astioɣa yiḳiloɣan,
Lekin ḥeqkim yioɣmaydioɣan baxaḳtək yərgə qeqilidu!»
— dənglar! **23** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Dana
kixi danaliḳi bilən, küqlük kixi küqlükliki bilən,
bay baylikliri bilən pəhirlinip mahtanmisun; **24**
pəhirlinip mahtioɣuqi bolsa xuningdin, yəni Meni,
yər yüzidə meḥir-muḥəbbət, adalət wə ḥəkḳaniylikni
yürgüzgüqi Mən Pərwərdigarni tonup yətkənlikidin
pəhirlinip mahtansun; qünki Mening hursənlikim dəl
muxu ixlardindur, — dəydu Pərwərdigar. **25** Mana,
xundaḳ künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən
hətnə ḳilmioɣanlarni hətnə ḳilinoɣanlar bilən billə
jazalaymən; **26** yəni Misir, Yəḥuda, Edom, Ammoniylar
wə Moabiylar, jümlidin qəl-bayawanda turuwatḳan,
qekə qaqlirini qüxürüwətkən ələrni jazalaymən;
qünki bu ələrning ḥəmmisi hətnisizdur; Israilning
barliḳ jəmətimu kənglidə hətnisizdur.

10 Pərwərdigarning silərgə eytḳan səzigə ḳulaḳ
selinglar, i Israil jəməti: — **2** Pərwərdigar
mundaḳ dəydu: — ələrning yollirini əgənmənglar;
gərqə ələr asmandiki ḥadisə-alamətlərdin ḳorḳup
dəkkə-dükkigə qəmgən bolsimu, silər bulardin
ḥeq qəqüp kətmənglar. **3** Qünki ələrning ḳaidə-
yosunliri bimənilikтur; ḥəmmisi ormanliḳtin kesilgən
dərəḥtin, yaoɣaqqining iskinisi bilən oyuloɣan nərsigə
asaslanoɣandur. **4** Ular buni altun-kümüx bilən
ḥəlləydu; uni yiḳilmisun dəp ular bolḳa, mihlar bilən
bekitidu. **5** Bundaḳ butlar tərhəməkliktə turidioɣan
bir ḳaranquḳtur, halas; ular ḥeq səzliyəlməydu;
ular baxḳilar təripidin kətürülüxi kerək, qünki ular
mangalmaydu. Ulardin ḳorḳmanglar; qünki ular
rəzillik ḳilalmaydu, ularning ḳolidin yahxiliḳ ḳilixmu
kəlməydu. **6** — Sanga ohxaydioɣan ḥeqkim yoḳ, i
Pərwərdigar; Sən uluoɣ, küq-ḳudriting bilən naming
uluoɣdur. **7** Kim Səndin ḳorḳmay turalisun, i barliḳ
ələr üstigə ḥəkümran padixaḥ!? Qünki bu Sanga
tegixliktur; qünki ələrdiki danixmənlər arisida wə
barliḳ padixaḥliḳlar arisida Sanga ohxax ḥeqkim
yoḳtur. **8** [Əllərning] ḥəmmisi istisnasiz əḳli yoḳ,
nadanlardur; bu ərzimələr yaoɣaqtur, halas! Ular
təlim berələmdu!? **9** Soḳup yalpaḳlanoɣan kümüx
Tarxixtin elip kelinidu; altunmu Ufazdin elip kelinidu;
andin ḥünərwən wə zərgərlərning ḳoli bu yasioɣinioɣa
kək wə səsün rəht bilən kiyim kiygüzidu — bularning
ḥəmmisi xübḥisizki, danixmən ustilarning əjridur!
10 Lekin Pərwərdigar Hudaning Өzi ḥəḳiḳəttur; U
ḥayat Hudadur, mənggülükning Padixaḥidur; Uning
oɣəzipi aldida yər-zemin titrəydu; ələr Uning ḳəḥrini
kətürəlməydu. **11** Ularoɣa mundaḳ degin: «Asman bilən
zeminni yaratmioɣan ilaḥlar, ular zemin yüzidin wə
asman astidin yoḳaydu!». **12** [Pərwərdigar bolsa] yər-
zeminni küq-ḳudriti bilən yasioɣan, Aləmni danaliḳi
bilən bərpa ḳiloɣan, Asmanlarni əḳil-parasiti bilən
yayoɣuqidur. **13** U awazini ḳoyuwətsə, asmanlarda
sular xawḳunlaydu; U yər qətliridin bulut-tumanlarni
ərlitidu; U yamoɣurlaroɣa qaḳmaḳlarni ḥəmrah ḳilip
bekitidu, Wə xamalni əz həziniliridin qiḳiridu. **14** Muxu
kixilərning ḥərbiri əḳilsiz, bilimdin məḥrumlardur;
Zərgərlərning ḥərbiri əzliri oyoɣan but təripidin
xərməndigə ḳalidu; Qünki uning ḳuyma ḥəykili
yaloɣanqiliḳ, ularda ḥeq tiniḳ yoḳtur. **15** Ular
bimənilərdur, mazaḳ obyektidur; Jazalinix waḳti
ularning üstigə kəlgəndə, ular yoḳitilidu. **16** Yaḳupning
Nesiwisi Boloɣuqi bulardək əməstur, Qünki barliḳ
məwjudatni yasioɣuqi Xudur; Israil bolsa Uning
Өz mirasi boloɣan ḳəbilidur; Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar Uning namidur. **17**
Zemindin qiḳixḳa yük-taḳingni yioɣixturup al, i
muḥasirigə elinoɣuqi ḳiz; **18** qünki Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Mana, Mən bu waḳitta zemindikilərni
elip u yərdin qəriwetimən wə ularning kəngli
tonup yətküqə azar berimən!». **19** Jaraḥitim üqün
ḥalimoɣa way! Mening yaram dawalioɣusizdur! Biraḳ
əslidə mən: «Bu pəḳət bir kesəllik, halas, uningoɣa
qidioɣudəkmən» — dəptikənmən. **20** Mening qedirim
ḥalak boldi, barliḳ tanilirim üzüldi; balilirim məndin
juda bolup, ular yoḳ boldi; qedirimni ḳaytidin sozup
tikküdək, qedir pərdilirini asḳudək ḥeqkim ḳalmidi.
21 Qünki həlḳ padiqiliri əḳilsiz bolup, Pərwərdigarni
izdəp yol sorimaydu; xunga ular danixmənlərdək
ix kərəlməydu, ularning barliḳ padisi tarḳilip kətti.
22 Anglanglar! Bir gəpning xəpisi! Mana, u kelidu,
ximaliy zemindin qiḳḳan zor bir quḳan-sürən!
Yəḥudaning xəḥərlirini bir wəyranə, qilbərilərning
turaloɣusioɣa aylanduroɣuqi keliwatidu! **23** Bilimənki, i

Pərwərdigar, insanning өz yolini bekitixi өz қolida
әmәstur; mengiwatқan adәmning өzidә қәdәmlirini
halioқanqә taxlax қudriti bolmastur; 24 Pərwərdigar,
meni tüzigәysәn, lekin oқәziping bilәn әmәs, adil
һөküming bilәn tüzigәysәn; bolmisa Sәn meni yoққa
barawәr қilisәn. 25 Қәһringni Seni tonumaydioқan
әllәr һәmdә namingoқa nida қilmaydioқan jәmәtlәr
üstigә tөkkәysәn; qünki ular Yaқupni yәp kәtkәn;
bәrһәқ, ular uni yutup tügәxtürüp, turoқan jayini
mutlәқ wәyran қiloқan.

11 Yәrәmiyaoқa Pərwərdigardin kәlgәn sөz mundaқ
idi: 2 — Bu әһdining sөzlirigә қulaқ
selinglar; xundaқla Yәһuda kixilirigә, Yerusalemda
turuwatқanlaroқa ularni yәtküzünglar, 3 — sәn
Yәrәmiya ularoқa mundaқ eytқin: — — Pərwərdigar,
Israilning Hudasi mundaқ dәydu: — Bu әһdining
sөzlirigә kim boysunmisa u lәnәttә қalidu; 4 Mәn
bu әһdini ata-bowiliringlarni Misir zeminidin, yәni
tөmür tawlaydioқan humdandin қutқuzup qiқaroқan
künidә ularoқa tapilap: «Awazimoқa қulaқ selip, bu
sөzlәrgә, yәni Mәn silәrgә tapxuroқan barliқ әmrlәrgә
әmәl қilinglar; xundaқ қiloқininglarda, silәr Mening
һәlқim bolisilәr, Mәn silәrning Hudayinglar bolimәn;
5 xundaқ boloқinida Mәn ata-bowiliringlaroқa: «Silәrgә
süt һәm bal ekip turidioқan bir zemin tәқdim қilimәn»
dәp iqkәn қәsәmni әmәlgә axurimәn» — degәnidim.
Silәr bügünki kündә dәl xu zeminda turuwatisilәr!
Mәn bolsam jawabәn «Amin, Pərwərdigar!» — dedim.
6 Pərwərdigar manga mundaқ dedi: — Yәһudaning
xәһәrliridә, Yerusalemning koqilirida bu sөzlәrni
jakarla: — Bu әһdining barliқ sөzlirigә қulaқ selip
әmәlgә axurunglar! 7 Qünki Mәn ata-bowiliringlaroқa
Misir zeminidin қutқuzup qiқaroқan künidin bügünki
küngiqә «Mening awazimoқa қulaқ selinglar!» dәp
jekilәp agaһlandurup keliwatimәn; Mәn tang sәһәrdә
ornumdin turup ularni agaһlandurup kәldim. 8 Lekin
ular һeq anglimioқan yaki қulaқ salmioқan; ularning
һәrbiri rәzil kөngүlliridiki jaһillikқa әgixip mangoқan;
xuning bilәn Mәn bu әһdidiki barliқ sөzlәrni ularning
bexioқa qüxürdüm; Mәn bularning һәmmisini ularoқa
tapilioқanmәn, lekin ular һeq әmәlgә axurmioқan. 9
Pərwərdigar manga mundaқ dedi: — Yәһudadikilәr wә
Yerusalemda turuwatқanlarning arisida bir suyiқәst
bayқaldi; 10 ular sөzlirimni anglaxni rәt қiloқan
ata-bowilirining қәbiһliklirigә қaytip kәtti; ularning
ibaditidә bolayli dәp baxқa ilaһlaroқa әgixip kәtti. Israil
jәmәti һәm Yәһuda jәmәti ata-bowiliri bilәn tüzgәn
әһdәmni buzdi. 11 Xunga Pərwərdigar mundaқ dәydu:
— Mana, Mәn ularning üstigә һeq қutulalmas apәt
qüxürimәn; ular Manga pәryad kәtüridu, lekin Mәn
ularni anglimaymәn. 12 Andin Yәһudaning xәһәrliri
wә Yerusalemda turuwatқanlar isriқ yekip qoқunoқan
butlarni izdәp ularoқa pәryad kәtüridu; lekin apәt
qüxkәn waқtida ular bularni һeq қutқuzmaydu. 13
Qünki xәһәrliring қanqә kөp boloқanseri, butliring
xunqә kөp boldi, i Yәһuda; Yerusalemning koqiliri
қanqә kөp boloқanseri, silәr «yirginqlik boloқuqi»oқa
xunqә қurbangaһlarni қurdunglar, yәni Baaloқa isriқ
yeқix üqün қurbangaһlarni bәrpa қildinglar. 14
Әmdi sәn, [i Yәrәmiya], bu һәlқ üqün dua қilma,
ular üqün һeq pәryad yaki tilawәt қilma; qünki
apәt bexioқa qüxüxi bilәn ular Manga nida қiloқan
waқtida Mәn ularni anglimaymәn. 15 — Mening
sөyümlük һәlқimning өyümdә turuxioқa nemә һәққi?
Qünki kөpinqinglar өzünglarning rәzil mәқsәtlirigә
yetixkә orunisilәr; silәr rәzillikinglar әmәlgә axқanda
hursәn bolsanglar, undaқta «muқәddәs gөxlәr»
muxu asiylikinglarni silәrdin elip taxliyalamdu?
16 Pərwərdigar ismingni «Yapyexil, mol mewilik,
baraқsan zәytun dәrihi» dәp atioқanidi; lekin
[Pərwərdigar] dәrәһkә xawқunlaydioқan zor bir otni
salidu wә xahliri yoқ қilinidu. 17 Qünki seni tikkәn
samawi қoxunlarning Sәrdari boloқan Pərwərdigar
sanga қarap külpәt bekitip jakarlioқan; sәwәbi,
Israil jәmәti wә Yәһuda jәmәti өzining mәnpәәtini
kөzlәp rәzillik қilip, Baaloқa isriқ yekip, Mening
oқәzipimni kәltürdi. 18 «Pərwərdigar manga һәwәr
yәtküzdi, xuning bilәn mәn qüxәndim; U manga
ularning қilmixlirini ayan қildi; 19 mәn bolsam
huddi booқuzlaxқa yetilәp mangoқan kөnük paқlandәk
idim; mәn әsli ularning manga қarap: «Dәrәһni
mewisi bilәn yoқitayli, uning ismi қayta әskә һeq
kәltürülmisun, uni tiriklәr zeminidin üzüp taxlayli»
degәn қәstlirini һeq bilmәyttim; 20 lekin Sәn, i
adil һөküm Qiқaroқuqi, adәmning wijdan-қәlbini
Sinioқuqi, samawi қoxunlarning Sәrdari boloқan
Pərwərdigar, Sening ularning üstigә qüxüridioқan
қisasingni өz kөzüm bilәn kөrüxkә nesip қiloқaysәn;
qünki dәwayimni Sangila ayan қilip tapxurdum». 21
Xuning bilәn Pərwərdigar [manga] mundaқ dedi: —
«Pərwərdigarning namida bexarәt bәrmә, bolmisa
jening қolimizda tügixidu» — dәp sanga doқ қilip
yürgәn Anatottiki adәmlәr jeningni izdәp yüridu.
Әmdi ular tooқrisida mundaқ sөzüm bar: — 22 —

bu ixkа kарap samawi koxunlarning Sərdari bolоɳan Pərwərdigar mundak dedi: — Mana, Mən ularni jazalaymən; yigitlər kiliq bilən əlidu, ooɳul-kizliri bolsa kəhətqilik bilən əlidu. **23** Ulardin hеqbir kaldisi kalmaydu; qünki Mən ular jazalinidiоɳan yilida, xu Anatottiki adəmlər üstigə apət qüxürimən.

12 Mən dəwayimni aldingоɳa elip kəlsəm, adil bolup kəlding, i Pərwərdigar; lekin Sən bilən Өz həkümliring tooɳruluk səzləxməkqimən; nemixkа rəzillərning yoli ronak tapidu? Asiylik kiloɳuqilarning həmmisi nemixkа kəngri-azadiliktə turidu? **2** Sən ularni yər yüzigə tikkənsən, ularmu yiltiz tartkan; ular əsüp güllinidu, ular mewiləydu; Sən ularning aoɳzioɳa yekin ohxaysən, lekin wijdanidin yiraksən; **3** lekin Sən, i Pərwərdigar, meni bilisən; Sən meni kərüp kəlgənsən, Өzünggə bolоɳan sadiklikimni siniоɳansən. Ularni booɳuzlaxkа bekitilgən koylardək ayrip sərəp qikkaysən, ularni kətl künigə ayrioɳaysən. **4** Zemin kaqanoɳiqə kaoɳjiraydu, etizdiki ot-qəplər kaqanoɳiqə kuroɳan haləttə turidu? Zeminda turuwakanlarning rəzilliki tüpəylidin haywanlar həm uqar-kanatlar kaqanoɳiqə yokap tügəydu? Qünki bu həlk: «[Huda] akiwitimizni hеq kərməydu» dəwatidu. **5** — Sən yügürgən ləxkərlər bilən bəsləxkəndə, ular seni halsiratkan bolsa, əmdi sən atlar bilən bəsləxsəng kandak bolar? Sən pəkət aman-tinqlikta turoɳan zemindila hatirjəm bolup [Manga] ixinisən, əmdi Iordan dəryasi boyidiki koyuk qatkalliklarda kandak yürisən? **6** Qünki hətta өz kerindaxliring, atangning jəmətimu sanga asiylik kiloɳan. Ularmu seni yokitix üqün awazini koyup bərgən. Gərqə ular sanga mehirlik səzlərni kiloɳan bolsimu, ularoɳa ixənmə!» **7** — Өzüm ailəmdin waz keqimən, mirasimni taxliwetimən, jan-jigirimni düxmənlirining koliоɳa tapxurimən. **8** Mening mirasim [bolоɳan həlk] bolsa Manga ormanlikтiki bir xirgə ohxax bolup kaldi; ular Manga karxi awazini kətürdi; xunga Mən ularni yaman kərimən. **9** Mening mirasim Manga sar-bürküt yaki qilbəridək bolup kaldi əməsmu? Lekin uning ətrapioɳa baxkа sar-bürkütlər olaxmakta! Beringlar, ularni yəwetixkə barlik daladiki haywanlarni yioɳip kelinglar! **10** Nuroɳunlioɳan həlk padiqiliri üzümzarimni halak kilidu, ular Mening nesiwəmni ayaoɳ asti kilidu, ular Mening yekimlik nesiwəmni oɳerib bir qəl-bayawanoɳa aylanduridu; **11** ular uni oɳerib kiliwetidu; u Mening aldimda oɳerib həm kaoɳjirak turidu; pütkül zemin oɳerib kalidu; əmma hеq adəm buningoɳa kənglini bəlməydu. **12** Qəl-bayawandiki barlik egizliklər üstigə halak kiloɳuqilar oɳuzuldap qikip kelidu; qünki Pərwərdigarning kiliqi zeminning bir qetidin yənə bir qetigiqə həmmini yutidu; hеq ət igisining tinq-hatirjəmliki bolmaydu. **13** [Həlkim] buoɳdayni terioɳan bolsimu, lekin tekənlərni oriydu; ular əzlirini upratkini bilən, payda kərməydu; xunga [naqar] məhsulatliringlar tüpəylidin, Pərwərdigarning kattik oɳəzipi tüpəylidin, yərgə karap kalisilər. **14** Mənki Pərwərdigar Өz həlkim Israilni waris kiloɳan miraskа qanggal saloɳan, zeminimning həmmə rəzil koxniliri tooɳruluk mundak dəymən: — Mana, Mən ularni əz zeminidin yulup alimən, xuningdək Yəhuda jəmətini ular arisidin yuluwalimən; **15** lekin xundak boliduki, ularni yuluwaloɳandin keyin Mən bu yoldin yenip, ularoɳa iqimni aoɳritimən, ularning harbirini əz mirasioɳa, harbirini əz zemenioɳa kayturimən. **16** Xundak kilip, əgər (ular ətkəndə həlkimgə Baalning ismioɳa kəsəm iqixni əgətkəndək) kəngül koyup həlkimning yollirini əgənsə, jümlidin Mening namimoɳa kəsəm iqixni əgənsə, — əmdi ularoɳa həlkim arisidin [mukim] orun berilip, ular gülləndürülidu. **17** Birak ular anglimisa, Mən xu əlni mutlək yulup taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar.

13 Pərwərdigar manga mundak dedi: — Baroɳin, kanap iq tambalni al, belinggə baoɳla; lekin uni suoɳa qilima. **2** Xunga Pərwərdigar manga degəndək mən bir iq tambalni aldim wə belimgə baoɳlap koydum. **3** Əmdi Pərwərdigarning səzi ikkinqi ketim manga kelip mundak deyildi: — **4** «Sən puloɳa aloɳan, belinggə baoɳlanoɳan iq tambalni elip, ornungdin tur, Fratkа berip xu yərdə taxning yerikioɳa yoxurup koy». **5** Xunga mən bardim wə Pərwərdigar manga buyruoɳandək uni Fratkа yoxurup koydum. **6** Kəp künlər ətkəndin keyin, Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur, Fratkа berip, Mən sanga xu yərgə yoxuruxkа buyruoɳan iq tambalni kolungoɳa al» — dedi. **7** Xunga mən Fratkа bardim; mən yoxuroɳan yərdin iq tambalni kolap qikirip koloɳoɳa aldim; mana, iq tambal sesip qirip kətkənidi, pütünləy kiygüsiz boloɳanidi. **8** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **9** Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Yəhudaning pəhrini wə Yerusalemning qong pəhrini muxu halda yokitimən; **10** Mening səzlirimni anglaxni rət kiloɳan, kənglidiki jahillikida mangidioɳan, baxkа ilahlarning kullukida bolup, ularoɳa ibadət kilixkа intilidioɳan bu rəzil

həlk pütünləy kardin qikkan bu iq tambaloqa ohxax bolidu. 11 Qünki huddi iq tambal adəmning qatirikioqa qing baoqlanoqandək, ularmu Manga [yekin] bir həlk bolsun, Manga nam-abruy, mədhiyə wə xan-xərəp kəltürsun dəp, Mən Israilning pütkül jəmətini wə Yəhudaning pütkül jəmətini Özümgə qing baoqlanduroqanmən — dəydu Pərwərdigar, — lekin ular heq kulak salmidi. 12 Ularoqa muxu səzni degin: — Israilning Hudasi boloqan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Həmmə xarab idixi xarab bilən toluxi kerək». Ular sanga: «Əjəba, həmmə xarab idixi xarab bilən toluxi kerəklikini obdan bilməmduk?» — dəydu; 13 Sən ularoqa mundak dəysən: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, mən bu zeminda barlik turuwatkanlarni, Dawutka wəkil bolup uning təhtigə olturoqan padixahlarni, kahinlarni wə pəyoqəmbərlərni həmdə Yerusalemda barlik turuwatkanlarni məstlik-bihoxluk bilən toldurimən. 14 Mən ularni bir-birigə, yəni ata bilən ooqullirinimu ohxaxla bir-birigə sokuxka salimən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən ularoqa iqimni aoqritmaymən, ularni ayimaymən, ularoqa rəhim kilmaymən; ularni nabut kilixka heqnərsə meni tosumaydu. 15 Anglanglar, kulak selinglar, hali qong bolmanglar; qünki Pərwərdigar səz kiloqan. 16 Əmdi U bexinglaroqa zulmət qüxürgiqə, putunglar zawal qüxkən taoqlarda putlaxkandək putlaxkuqə, U silər izdigən nurni ölüm sayisioqa, kapkarangoqulukka aylanduroquqə, Pərwərdigar Hudayinglaroqa layik xan-xərəp kayturunglar! 17 Buni anglimisanglar, silərning hakawurlukunglar tüpəylidin jenim yoxurunqə yioqlaydu; aqqik yioqlap kəz yaxlirim ekip taxidu; qünki silər, i Pərwərdigarning padisi, sürgün kilinisilər. 18 Padixah wə hanixka: «Təhtinglardin qüxüp yərgə olturunglar; qünki kərkəm tajliringlar bexinglardin qüxürülidu» — degin. 19 Jənubdiki xəhərlər korxiwelnip takilidu; ularni aqidioqan heqkim bolmaydu; pütkül Yəhuda sürgün bolidu; ularning hammisi əsirgə qüxüp sürgün bolidu. 20 Bexingni kətür, [i Zion], ximaldin qikkanlaroqa kara; sanga tapxuruloqan pada, yəni yekimlik padang nəgə kətkəndu? 21 [Pərwərdigar] seni baxkuruxka dostliringni bekitkinidə sən nemə deyələytting? Əsli özüng ularoqa baxkuruxni əgətkən tursang! Xu tapta toloqak tutkan ayaldək azab-okubətlər seni tutmamdu? 22 Sən əgər kənglüngdə: Bu ixlar nemixka beximoqa qüxti? — dəp sorisang, bu ixlar kəbihlıking intayin eoqir boloqanlikidin boldi — kəyniking saldurup taxlandi, yotiliring zorawanlikta axkarilandi. 23 Efiopiyəlik kara terisini özgərtələmdu? Yaki yilpiz qipar tənggilirini özgərtələmdu? Undak boloqanda silər rəzillikni kilixka kəngənlərmu yahxilikni kilalaydioqan bolisilər! 24 Əmdi qəl-bayawandiki xamal haydiwətkən samandək Mən silərni haydəp qaqimən. 25 Bu sening akiwiting bolidu, Mən sanga bekitkən nesiwəng, — dəydu Pərwərdigar; qünki sən Meni untuoqansən, yaloqanqilikka tayanoqansən. 26 Xunga Mən kəynikingning pəxlirini yüzüng üstigə kətürüp taxlaymən, nomusung kərülidu. 27 Ah, sening zinaliring, ayoqirningkidək pohur kixnəxliring, egizliklərdə wə etizlarda boloqan buzukqiliqliringning pəskəxliki! — Barlik yirginqlikliringni kərdum! Halingoqa way, i Yerusalem! Sən pak kilinixni kaqanoqiqə rət kilmakqisən?!

14 Yərəmiyaoqa qüxkən, Pərwərdigarning kuroqakqiliklar toqruluk səzi: — 2 Yəhuda matəm tutidu, uning dərwaziliri zawaloqa yüz tutmakta, həlk yərgə qaplixip karilik tutidu; Yerusalemdin nalə-pəryad kətürülməktə. 3 Mətiwərliri qaparmənlirini su əkilixkə əwətidu; ular su azgallirioqa baridu, lekin heq su tapalmaydu; ularning küpliri kuruk kaytip kelidu; ular yərgə karap kalidu, sarasimigə qüxidu; ular bexini yepip təwən sanggilitidu. 4 Heq yamoqur bolmioqaqka yər yüzi yerilip kətti; yər haydigüqilər yərgə karap bexini yepip təwən sanggilitidu. 5 Maral bolsa dalada bala kozilaydu, andin kozisidin waz keqidu; qünki ot-qəp yok. 6 Yawa exəklər egizliklərdə turup qilbərilərdək hasirap ketidu; ozuk izdəp kəzliri karangoqulixip ketidu, qünki ozuk yok. 7 — I Pərwərdigar, kəbihliklirimiz bizni əyibləp guwahlik bərgini bilən, Özüngning naming üqün bir ixni kiloqaysən! Qünki bizning yolungdin qikip ketiximiz intayin kəptur; biz Sening aldingda gunah sadir kilduk. 8 I Israilning Arzusi, külpət qüxkəndə ularning kutkuzoquqisi Boloquqi, Sən nemixka bizgə zeminimizdiki musapirdək, bir keqila konmakqi boloqan bir yoluqidək bolisən? 9 Nemixka heq amalsiz kixidək, heqkimni kutkuzalmaydioqan bir palwanoqa ohxax bolisən? Lekin Sən, i Pərwərdigar, arimizda turisən, biz Sening naming bilən ataloqandurmiz; bizdin waz keqip kətmə! 10 Pərwərdigar muxu həlkkə mundak dəydu: — Ular dərhəkikət [məndin] tezip, kezixkə amraktur; ular kədəmlirini [yaman yoldin] heq tizginliməydu; Pərwərdigarning ulardin heqkandak hursənliki yok; əmdi hazir ularning

kəbiһlikini esigə kəltürüp ularning gunaһlirini jazalaydu. 11 Andin Pərwərdigar manga: — Bu həlқning bəht-bərikiti üqün dua қilma — dedi. 12 — Ular roza tutқanda, pəryadini anglimaymən; ular kəydürmə қurbanliқlarni axliқ һədiyələr bilən sunoɣanda, Mən ularni қobul қilmaymən; Mən ularni қiliq, қəһətqilik wə wabalar arқiliқ yoқitimən. 13 Mən bolsam: — Aһ, Rəb Pərwərdigar! Mana, pəyoɣəmbərlər ularoɣa: «Silər қiliqni һeq kərməysilər, қəһətqilikkimu duq kəlməysilər; qünki Mən bu yərdə silərning aman-esənlikinglaroɣa kapalətlik қilimən» dəydu, — dedim. 14 Əmdi Pərwərdigar manga mundaқ dedi: — Pəyoɣəmbərlər Mening namimda yaloɣan bexarətlər beridu; Mən ularni əwətmigənmən, ularni buyruoɣan əməsmən, wə ularoɣa gəp қiloɣinim yoқ. Ular silərgə sahta kərünüx, palqiliқ, ərziməs nərsilər tooɣruluқ əz kənglidiki ham hiyallarni eytip bexarət bərməktə. 15 Xunga Pərwərdigar: — Mening namimda bexarət beriwatқan, Mən əwətmigən, yəni: «Қiliq wə қəһətqilik bu zeminoɣa һeq kəlməydu» dəydioɣan pəyoɣəmbərlər tooɣruluқ: — bu pəyoɣəmbərlər қiliq wə қəһətqilik bilən yoқitilidu; 16 ular bexarət bərgən həlқning bolsa, қiliq wə қəһətqilik tüpəylidin jəsətliri Yerusalem koqilirioɣa taxliwetilidu; ularning əzlirini, ayallirini, қiz-ooɣullirini kəmgüdək һeqқim қalmaydu; Mən ularning rəzillikini əz bexioɣa təkimən. 17 Sən ularoɣa xu səzni eytisən: — «Kəzlirimdin keqə-kündüz yax tohtimisun; qünki mening pak қizim boloɣan həlқim yarisi bəsülgəndək қattiқ bir zərb yəp, intayin eoɣir yarilandi», — dəydu. 18 Mən dalaoɣa qiқsam, mana қiliqtin əltürülgənlər; xəһərgə kirsəm, mana қəһətqiliktin solixip kətkənlər! Qünki pəyoɣəmbər һəm kaһin һər ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zeminda əz sodisi bilənla bolup kətti. 19 Sən Yəһudadin nemixқa waz kəqting? Jening Ziondin Zeriktimu? Sən nemixқa bizni xunqə dawalioɣusiz dərijidə uroɣaniding? Biz aram-tinqliқni küttuқ, lekin һeq қutluқ künlər yoқtur; xipaliқ bir wақitni küttuқ, lekin mana dəkkə-dükkə iqididurmiz! 20 I Pərwərdigar, rəzillikimizni, ata-bowilirimizning қəbiһlikini tonup iқrar қilimiz; qünki Sening aldingda gunaһ sadir қilduқ. 21 Əzüng naming üqün [Yerusalemni] kəzünggə ilmay қoymioɣaysən; xan-xərəplik təһting boloɣan jayni rəswa қilmioɣaysən; əһdəngni esinggə kəltürgəysən, uni buzmioɣaysən! 22 Əllər qoқunidioɣan «ərziməslər» arisida yamoɣur yaoɣduroɣuqi barmidu? Yeoɣinni asmanlar əzlirila berəmdu? [Bularni əməldə kərsətküqi] Sən əməsmu, i Pərwərdigar Hudayimiz! Xunga Seni təlpünüp kütimiz; qünki Sənla bularni қiloɣuqidursən.

15 Pərwərdigar manga mundaқ dedi: — «Musa yaki Samuil [pəyoɣəmbərlər] aldimda turoɣan bolsimu, kənglüm bu həlққə һeq қarimaytti. Ularni kəz aldimdin kətküzüwət! Ular Məndin neri qiқip kətsun! 2 Əgər ular səndin: «Biz nəgə qiқip ketimiz?» desə, sən ularoɣa: «Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Ölümgə bekitilgənlər ölümgə, қiliqқa bekitilgənlər қiliqқa, қəһətqilikkə bekitilgənlər қəһətqilikkə, sürgün boluxқa bekitilgənlər sürgün boluxқa ketidu» — dəysən. 3 Qünki Mən tət hil jaza bilən ularning üstigə qüximən, — dəydu Pərwərdigar, — əltürüx üqün қiliq, titma-titma қilix üqün itlar, yutux wə һalak қilix üqün asmandiki uqar-қanatlar wə yər-zemindiki һaywanatlarni jaza boluxқa bekittim; 4 Yəһuda padixaһi Һəzəkiyaning ooɣli Manassəһning Yerusalemda қiloɣanliri tüpəylidin Mən ularni yər yüzidiki barliқ padixaһliқlar arisida wəһimigə saloɣuqi bir obyekt қilimən. 5 Qünki kim sanga iqini aoɣritidu, i Yerusalem? Kim sən üqün aһ-zar uridu? Kim əһwalingni soraxқa yolda tohtap yeningoɣa baridu? 6 Sən Meni taxliwətkənsən, — dəydu Pərwərdigar, — sən qekinip kətting; Mən üstünggə қolumni sozup seni nabut қilixқa turdum; Mən [sanga] iqimni aoɣritixtin һalsirap kəttim. 7 Xunga Mən ularni zemindiki xəһər қowuқlirida yəlpügüq bilən soriwetimən; Mən ularni balilardin juda қilimən wə həlқimni nabut қilimən; ular əz yolliridin һeq yanmidi. 8 Kəz aldimda ularning tul hotunliri dengiz қumliridin kəpiyip ketidu; qüx waқtida Mən ularoɣa, yəni yigitlərning anisioɣa bir һalak қiloɣuqini elip kelimən; Mən uxtumtut ularning bexioɣa dərd wə wəһimə qüxürimən. 9 Yəttə balini tuoɣқan ana solixip tiniқidin қalay dəp қalidu; küpkündüzdə bu anining қuyaxi tuyuқsiz [məoɣripkə] patidu; u xərməndə bolup horluқ-һaқarətlərgə uqraydu. Ulardin қaloɣanlarni bolsa Mən düxmənlər aldida қiliqқa tapxurimən, — dəydu Pərwərdigar. 10 Aһ, ana, һalimoɣa way, qünki sən meni pütkül zemin bilən қarixilixidioɣan bir adəm, ular bilən elixidioɣan bir adəm süpitidə tuoɣқansən! Mən ularoɣa əsümgə kərzmu bərmidim, yaki ulardin əsümgə kərzmu almidim; lekin ularning һərbiri meni қaroɣaydu! 11 Pərwərdigar mundaқ dedi: — Bərһəқ, Mən bəhtinggə seni azad қilimən; külpət wə balayi'apət boloɣan künidə Mən sanga düxmənni

qiraylik uqraxturimən. 12 Təmür sunamdu? Ximaldin
qikkan təmür, yaki mis sunamdu? 13 Bəlki kiloŋan barlik
gunahliring tüpəylidin, u qetingdin bu qetinggiqə
Mən baylikliring ham həziniliringni olja boluxka
haksiz tapxurimən; 14 Mən seni düxmənliring bilən
billə sən heq bilməydioŋan bir zeminoŋa etküzimən;
qünki oŋazipimdə bir ot kozoŋaldi, u üstünggə qüxüp
seni köydüridu. 15 I Pərwərdigar, Sən halimni
bilisən; meni esingdə tutkaysən, manga yekin kelip
məndin həwər aloŋaysən wə manga ziyankəxlik
kiloŋuqilardin intikamimni aloŋaysən; Sən uloroŋa
səwr-takət kərsətküng bolsimu, meni yokatmioŋaysən!
Mening Seni dəp horliniwakanlikimni bilgəysən. 16
Səzliringgə erixip, ularni yəwaldim; səzliring ham
meni xadlanduroŋuqi wə kəlbimning huxalliki boloŋan;
qünki mən Sening naming bilən ataloŋanmən, i
Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Huda! 17 Mən bəzmə kiloŋuqilarning sorunida oynap-
külüp olturmidim; Sening meni tutkan kolung
tüpəylidin yaloŋuz olturdum; qünki Sən meni [ularning
kiloŋanliri bilən] kattik oŋəzəpləndürdüng. 18 Mening
azabim nemixka tohtimaydu, mening yaramning
dawasi yok, nemixka xipa tapmaydu? Sən manga
huddi «aldamqi erik» wə tuyuksiz oŋayib bolidioŋan
sulardək bolmakqisən? 19 Xunga Pərwərdigar mundak
dəydu: — Sən hazirki halitingdin yenip yenimoŋa
kaytsang, Mən kaytidin seni aldimdiki hizmättə
turuxka yandurup kelimən; sən kimmətlik [səzlər]
bilən ərziməs [səzlərni] pərkləndürəlisəng, sən yənə
aoŋzimdək bolisən; bu həlk sən tərəpkə kaytip kəlsun,
lekin sən ularning təripigə hərgiz kaytmaslikiŋ
kerək; 20 Wə Mən seni bu həlkkə nisbətən mistin
kopuruloŋan, mustəhkəm bir sepil kilimən; ular sanga
hujum kilidu, lekin ular üstüngdin oŋəlibə kilalmaydu;
qünki Mən seni kutkuzuxka, ulardin halas kilixka
sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar. 21 —
Bərhək, Mən seni rəzillərning qanggilidin kutkuzimən;
əxəddiylərning qanggilidin kutkuzidioŋan nijatkaring
bolimən.

16 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — 2 Sən ayal zatini əmringgə almaysən,
xundakla muxu zeminda ooŋul-kiz pərzənt tapmaysən.
3 Qünki Pərwərdigar bu yərdə tuoŋuloŋan ooŋul-kizlar,
bu zeminda ularni tuoŋkan anilar wə ularni tuoŋduroŋan
atilar tooŋrisida mundak dəydu: — 4 Ular ələmlik
kesəllər bilən əlidu; ular üqün heq matəm tutulmaydu,
ular kəmülməydu; ələkliri tezəktək tuprak yüzidə
yatidu, ular kiliq, kəhətqilik bilən yəp ketilidu; jəsətliri
asmandiki uqar-kanatlar wə zemindiki haywanatlar
üqün ozuk bolidu. 5 Qünki Pərwərdigar mundak dəydu:
— Sən [Yərəmiya], haza boluwatkan heqbir əygə kirmə,
yaki əlgənlər üqün ah-zar kətürüx yaki əkünüxkə
barma; qünki Mən bu həlktin hatirjəmlikimni, mehir-
muhəbbitimni wə rəhimdilliklirimni elip taxlidim, —
dəydu Pərwərdigar. 6 Uluoŋlardin tartip pəslərgiqə
bu zeminda əlidu; ular yərgə kəmülməydu; heqkim
ular üqün ah-zar kətürməydu, yaki ularni dəp, ya
ətlirini tilmaydu, ya qaqlirini qüxürüwətməydu; 7
ular karilik tutkanlarni yoklap, nan oxtumaydu,
əlgənlər üqün kəngül sorimaydu; ata-anisi əlgənlər
üqün heqkim təsəlli kədəhini sunmaydu. 8 Sən
bolsang əl-yurt bilən billə yəp-iqixkə toy-bəzmə
boloŋan əygimu kirmə; 9 qünki samawi koxunlarning
Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Mana, Mən əz künliringlarda wə əz kəz
aldinglarda, bu yərdin tamaxining sadasini, xad-
huramlik sadasini wə toyi boluwatkan yigit-kizning
awazlirini tohtitimən. 10 Xundak boliduki, sən bu
həlkkə bu səzlərning hammisini eytkiningda, ular
səndin: «Nemixka Pərwərdigar muxundak zor bir
külpətni beximizoŋa qüxürüxkə bekitkən? Bizning
kəbihlikimiz zadi nemə? Pərwərdigar Hudayimiz
aldida zadi sadir kiloŋan nemə gunahimiz bardu?» —
dəp soraydu. 11 Əmdi sən uloroŋa mundak dəysən:
— Qünki ata-bowiliringlar Məndin waz kəqkən,
— dəydu Pərwərdigar, — hamdə baxka ilahlaroŋa
əgixip ularning kullukida boloŋan, uloroŋa qokunoŋan;
ular Məndin waz kəqkən, Təwrat-kanunumni heq
tutmioŋan; 12 silər bolsanglar, ata-bowililiringlardin
tehimu bättər kiloŋansilər; mana, hərbiringlar əz rəzil
kənglidiki jahillikning kəynigə kirip, Manga heq kulak
salmioŋansilər; 13 Xunga Mən silərni bu zemindin
elip, silər yaki ata-bowiliringlar heq bilməydioŋan
baxka bir zeminoŋa taxlaymən; silər xu yərdə keqə-
kündüz baxka ilahlarning kullukida bolisilər; qünki
Mən silərgə heq mehirni kərsətməymən. 14 Xunga
mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar,
— «Israillarni Misir zeminidin kutkuzup qikaroŋan
Pərwərdigarning hayati bilən!» degən kəsəm kaytidin
ixlitilməydu, 15 bəlki [xu künlərdə] «Israillarni
ximaliy zeminidin wə Əzi ularni həydigən barlik
zeminlərdin kutkuzup qikaroŋan Pərwərdigarning
hayati bilən!» dəp kəsəm iqilidu. Qünki Mən ularni
ata-bowilirioŋa təkdim kiloŋan zemioŋa kayturimən.

16 Ḥalbuki, mana ḥazir bolsa, Mən nuroḷun belikqilarni
əwətip ularni tutkuzuxka qakirimən, — dəydu
Pərwərdigar; — andin nuroḷun owqilarni əwətip
ularni koolap owlaxka qakirimən; ular ularni
hərbir taoḷdin, hərbir egizliktin, kiya taxlarning
oḷar-kisilqakliridin tepiwalidu. 17 Qünki kəzlirim
ularning barlik yolliri üstidə turidu; ular aldimda
ḥeq sukunalmidi, ularning kəbiḥliki kəzlirimdin ḥeq
yoxurulmidi. 18 Lekin Mən awwal ularning kəbiḥlikini
wə gunaḥini bexioḷa həssiləp kayturimən; qünki
ular zeminimni yirginqlik nərsilərning ələkliri bilən
buloḷioḷan, Mening mirasimni lənətlik nərsiliri bilən
tolduroḷan. 19 — I Pərwərdigar, Sən mening küqüm wə
koroḷinimsən, azab-okubət künidə baxpanaḥimsən.
Əllər bolsa yər yüzining qət-qətliridin yeningoḷa
kelidu wə: «Bərḥək, ata-bowilirimiz yaloḷanqilik
ḥəm bimənilikkə mirashorluk kiloḷan; bu nərsilərdə
ḥeq payda yoktur. 20 Insanlar əz-əzigə hudalarni
yasiyalamdu?! Lekin yasioḷini Huda əməstur!» —
dəydu. 21 — Xunga, mana, Mən bu ketim [bu rəzil
həlkkə] xuni obdan bildürimən, — ularoḷa Mening
kolum wə küq-kudritimni obdan bildürimən; xuning
bilən ular Mening namimning Pərwərdigar ikənlikini
bilidu!

17 Yəḥudaning gunaḥi almas uqluk təmür
kələm bilən taxtahtay kəbi yürəklirigə wə
kurbangaḥliridiki münggüzlərgə oyuloḷan; 2
balilirimu yexil dərəhlər boyida tikləngən, egiz
dənglər üstidə yasioḷan [butlirining] kurbangaḥlirini
wə «Axərah»lirini ḥərdaim seoḷinidu. 3 Mən
taoḷliringlarda wə etizliringlarda, ḥəm baylikliringni
ḥəm həziniliringni, — sening «yukiri jaylar»ingmu
buning sirtida əməs — bu qetingdin u qetinggiqə
boloḷan gunaḥing tüpəylidin olja boluxka tapxurimən;
4 Əzüngning xori, Mən sanga təkdim kiloḷan
mirasing kolungdin ketidu; Mən sən tonumaydioḷan
bir zeminda seni düxmənliringning kullukioḷa
tapxurimən; qünki silər oḷəzipimgə ot yekip uni
kozoḷioḷansilər; u mənggügə kəyidu. 5 Pərwərdigar
mundak dəydu: — — Adəmgə tayanoḷan, adəmning ət-
küqini tayanqi kiloḷan, kəlbi Pərwərdigardin qətnigən
adəmning ḥalioḷa lənət bolsun! 6 U qəl-bayawanda
əskən kara arqa qatkilidək bolidu; bəht-yahxilik
kəlsimu u buni kərməydu; u bəlki qəldiki kaoḷjirak
yərlərdə, adəmzatsiz xorluk bir zeminda turidu. 7
Pərwərdigaroḷa tayanoḷan, Pərwərdigarni tayanq
kiloḷan adəm bəht-bərikətlik bolidu! 8 U sular boyida
tikləngən, erik boyida kəng yiltiz tartkan dərəhdək;
pizoḷirim issiktin u korkmaydu; uning yopurmakliri
ḥəmixə yexildur; kuroḷakqilik yili u solaxmaydu wə
mewə berixtin kalmaydu. 9 Kəlb ḥəmmidin aldamqi,
uning dawasi yoktur. Kimmu uni qüxinəlisun? 10
Mənki Pərwərdigar insan kəlbini kəzitip təkxürimən;
ḥərbirsigə əz yolliri boyiqə, kiloḷan əməllirining
mewisi boyiqə təkşim kilix üqün, insan wijdanini
sinaymən. 11 Huddi əzi tuoḷmioḷan tuhumlarni
besiwaloḷan kəkliktək, ḥaramdin bayliklaroḷa erixkən
kiximu xundak bolidu; künlirining yerimi ətməyla
erixkinidin ayrilidu, u ahirida əhmək bolup qikidu. 12
Xan-xərəplik bir təht, əzəldin yukirioḷa tikləngən,
dəl bizning baxpanaḥimiz boloḷan jaydur; 13 i
Pərwərdigar, Sən Israilning ümidisən! Səndin waz
kəqkən ḥəmməylən yərgə karap kalidu; Səndin
yirakliaxkanlar tuprakta yatkanlar arisida tizimlinidu;
qünki ular ḥayatlik sulirining mənbəsi boloḷan
Pərwərdigardin waz kəqkən. 14 Meni sakaytkin, i
Pərwərdigar, mən xuning bilən jəzmən sakaytilimən!
Meni kutkuzoḷin, xuning bilən jəzmən kutkuzulimən!
— Qünki Əzüng mening mədḥiyəmdursən! 15 Mana,
ular manga: — Pərwərdigarning səz-bexariti kəni?!
Kəni, u əməlgə axurulsun!» — dəydu. 16 Lekin
mən bolsam, Sanga əgəxkinimdə «pada bakkuqi»
boluxtin ḥeq kaqkan əməsmən, wə əjəl künini ḥeq
arzu kilmioḷanmən, — Sən bilisən! Aoḷzimdin barlik
qikkanlar Sening yüz aldingda boloḷan. 17 Manga
wəḥimə bolmioḷaysən; külpətlik künidə Sən mening
baxpanaḥimdursən. 18 Manga ziyankəxlik kiloḷuqilar
yərgə karap kalsun, lekin meni yərgə karatmioḷaysən!
Ular dəkkə-dükkigə qüxsun, lekin meni dəkkə-
dükkigə qüxürmigəysən; ularning bexioḷa külpət
künini qüxürgəysən; ularni ikki ḥəssilik ḥalakət bilən
üzül-kesil paqaklap taxlioḷaysən! 19 Pərwərdigar
manga mundak degən: — Baroḷin, Yəḥuda padixaḥliri
xəḥərgə kiridioḷan wə qikidioḷan «Həlkning baliliri»
degən dərwazida, ḥəmdə Yerusalemning barlik
dərwazilirida turoḷin, ularoḷa mundak degin: —
20 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i muxu
dərwazilardin kiridioḷan Yəḥudaning padixaḥliri,
barlik Yəḥuda wə Yerusalemda turuwatkan halayik!
21 Pərwərdigar mundak dəydu: — Əz jeninglaroḷa
ḥezi bolunglar! «xabat» künidə ḥeqkandak yükni
kətürmənglar, Yerusalemning dərwaziliridin
ḥeqnərsini epkirmənglar; 22 xabat künliridə
əyliringlardin ḥeq yükni kətürüp elip qikmanglar,

wə ḥeqḳandaḳ əmgək ḳilmanglar; bəlki Mən ata-bowiliringlaroŋa buyruoŋinimdək, xabat künini Өzümgə ataloŋan muḳəddəs bir kün dəp ḳaranglar. **23** Lekin ular ḥeq anglimioŋan yaki ḳulaḳ salmioŋan, bəlki anglimasliḳḳa ḥəm tərbiyini ḳobul ḳilmasliḳḳa boynini ḳattiḳ ḳiloŋan. **24** Xundaḳ boliduki, silər awazimni kəngül ḳoyup anglisanglar, — dəydu Pərwərdigar, — yəni xabat künidə xəḥər dərwaziliridin ḥeq yükni elip kirmisənglar wə ḥeq əmgək ḳilmasliḳ arḳiliḳ xabat künini Manga pak-muḳəddəs bir kün ḥesablisanglar, **25** bu xəḥər dərwaziliridin Dawutning təhtigə olturidioŋan padixaḥliri wə əmirliri jəng ḥarwilirioŋa olturup wə atlaroŋa minip kiridu; ular, ularning əmirliri, Yəḥudadikilər wə Yerusalemda turuwatḳanlarmu kirip-qiḳixidu; bu xəḥər mənggü awat bolidu. **26** Xundaḳ ḳilsanglar, həlḳlər Yəḥuda xəḥərliridin, Yerusalem ətrapidiki yezilardin, Binyaminning zeminidin, [oŋərbtiki] «Xəfələḥ» egizlikidin, jənubtiki [taoŋliḳtin], Yəḥudadiki jənubiy bayawanlardin Pərwərdigarning əyigə «kəydürmə ḳurbanliḳ»lar, «inaḳliḳ ḳurbanliḳliri», «axliḳ ḥədiyə»lər wə huxbuylarni tutup, [Pərwərdigaroŋa boloŋan] rəḥmətlirini eytixḳa kiridioŋan bolidu. **27** Lekin silər Manga ḳulaḳ salmisanglar, yəni xabat künini Өzümgə pak-muḳəddəs ḥesablimay, xabat künidə Yerusalemning dərwaziliridin yük kətürüp kirsənglar, əmdi Mən dərwazilaroŋa bir ot yaḳimən, u Yerusalemdiki ordilarni yəwetidu, uni ḥeq əqürəlməydu.

18 Bu səz Pərwərdigardin Yərəmiyaoŋa kelip, mundaḳ deyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalqining əyigə qüxkin, Mən sanga səzlirimni anglitimən». **3** Xunga mən sapalqining əyigə qüxtum; wə mana, sapalqi oŋaltək üstidə bir nərsini yasawatḳanidi. **4** U seoŋiz laydin yasawatḳan ḳaqa turup-turup ḳoli astida buzulatti. Xu qaoŋda sapalqi xu laydin əzi layiḳ kərgən baxḳa bir ḳaqini yasaytti. **5** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **6** «I Israil jəməti, bu sapalqi ḳiloŋandək Mən sanga ḳilalmamdim? — dəydu Pərwərdigar. — Mana, seoŋiz layning sapalqining ḳolida boloŋinioŋa ohxax, silər Mening ḳolumdisilər, i Israil jəməti. **7** Bəzidə Mən məlum bir əl, məlum bir məmlikət tooŋruluḳ, yəni uning yulunuxi, buzuluxi wə ḥalak ḳilinixi tooŋruluḳ səzləymən; **8** xu qaoŋ Mən agaḥlanduroŋan xu əl yamanliḳidin towa ḳilip yansa, Mən ularoŋa ḳilmaḳqi boloŋan yamanliḳtin yanimən. **9** Mən yənə bəzidə məlum bir əl, məlum bir məmlikət tooŋruluḳ, yəni uning ḳuruluxi wə tikip əstürülüxi tooŋruluḳ səzləymən; **10** xu qaoŋ xu əl kəz aldimda yamanliḳ ḳilip awazimni anglimisa, Mən yənə ularoŋa wədə ḳiloŋan, ularni bərikətliməkqi boloŋan yahxiliḳtin yanimən. **11** Əmdi ḥazir Yəḥudadikilərgə wə Yerusalemda turuwatḳanlaroŋa mundaḳ degin: — «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən silərgə yamanliḳ təyyarlawatimən, silərgə ḳarxi bir pilan tüziwatimən; xunga ḥərbiringlar rəzil yolunglardin yeninglar, yolliringlarni wə ḳilmixliringlarni tüzitinglar. **12** — Lekin ular: «Yaḳ! Ham hiyal ḳilma! Biz əz pilanlirimizoŋa əgixiwerimiz, əz rəzil kənglimizdiki jaḥilliḳimiz boyiqə ḳiliwerimiz» — dəydu. **13** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əllər arisidin: «Kim muxundaḳ ixni anglap baḳḳan?!» dəp soranglar. «Pak ḳiz» Israil dəḥxətlik yirginqlik ixni ḳiloŋan! **14** Liwan ḳarliri aydaladiki ḳiyaliḳtin yoḳap ketəmdu? Uning yiraḳtin qüxkən muzdək suliri ḳurup ketəmdu? **15** Lekin Mening həlḳim bolsa Meni untuoŋan; ular yoḳ bir nərsilərgə huxbuy yaḳidu; mana, bular ularni yaxawatḳan yolidin, yəni ḳədimdin boloŋan yollardin putlaxturup, kətürülüp tüz ḳilinmioŋan bir yolda mangduroŋan. **16** Xuning bilən ularning zeminini dəḥxət basidioŋan ḥəm daim kixilər ux-ux ḳilidioŋan obyekt ḳilidu; uningdin ətüwatḳanlarning ḥəmmisini dəḥxət besip, bexini qayḳixidu. **17** Mən huddi xərḳtin qiḳḳan xamaldək ularni düxmən aldida tarḳitiwetimən; Mən balayi'apət künidə ularoŋa yüzümni əməs, bəlki arḳamni ḳilimən». **18** Kixilər: «Kelinglar, Yərəmiyaoŋa ḳəst ḳilayli; qünki ya kaḥinlardin ḳanun-tərbiyə, ya danixmənlərdin əḳil-nəsiḥət ya pəyoŋəmbərlərdin səz-bexarət kəmlik ḳilmaydu. Kelinglar, tilimizni bir ḳilip uning üstidin xikayət ḳilayli, uning səzliridin ḥeqḳaysisioŋa ḳulaḳ salmayli» — deyixti. **19** — I Pərwərdigar, manga ḳulaḳ saloŋaysən; manga ḳarxilixidioŋanlarning dəwatḳanlirini angliоŋaysən. **20** Yahxiliḳḳa yamanliḳ ḳilix bolamdu? Qünki ular jenim üqün ora koliоŋan; mən ularoŋa yahxi bolsun dəp, oŋəzipingni ulardin yandurux üqün Sening aldingda [dua ḳilip] turoŋanliḳimni esingdə tutḳaysən. **21** Xunga baliliringni ḳəḥətqilikkə tapxuroŋaysən, ḳiliqning bisioŋa elip bərgəysən; ayalliri baliliridin juda ḳilinip tul ḳalsun; ərliri waba-ələm bilən yoḳalsun, yigitlər jəngdə ḳiliqlansun. **22** Ularning üstigə basmiqilarni elip kəlginingdə əyliridin nalə-pəryad anglansun; qünki ular meni tutuxḳa ora

koliоqan, putlirim üqün kismakларni yoxurun saloqan. 23 Əmdi Sən, i Pərwərdigar, ularning meni kətl kilixka boloqan kəstlirining ћəmmisini obdan bilisən; ularning kəbiћliklirini kəqürmigəysən, ularning gunaћlirini kəzüng aldidin yumioqaysən; bəlki ular Sening aldingda yikitilsun; oqəziping qüxkən künidə ularni bir tərəp kiloqaysən.

19 Pərwərdigar mundak dəydu: — Baroqin, sapalqidin bir sapal kozini aloqin; andin əlning akşakalliridin wə kaћinlarning akşakalliridin birnəqqini apirip, 2 «Sapal parqiliri» dərwazisioqa yekin boloqan «Ћinnomning ooqlining jiloqisi»oqa berip xu yərdə Mən sanga eytidioqan səzlərni jakarlioqin. 3 Mundak degin: — Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yəћudaning padixaћliri wə Yerusalemdikilər! Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən muxu yərgə balayi'apətni qüxürimənki, kimki uni anglisila kulakliri zingildap ketidu. 4 Qünki bu həlk Məndin waz keqip, bu yərni Manga «yat» kiloqan, uningda nə əzliri, nə ata-bowiliri, nə Yəћuda padixaћliri ћeq tonumioqan baxka ilaћlaroqa huxbuy yakkan; ular bu yərni gunaћsizlarning kanliri bilən tolduroqan. 5 Ular Baaloqa əz balilirini kəydürmə kurbanliklar süpitidə kəydürüx üqün Baalning «yukiri jaylar»ini kuroqan; Mən bundak bir ixni ћeqkaqan buyrup bakmioqan, ћeq eytmioqan, u ћərgiz oyumoqa kirip bakmioqan. 6 Xunga mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — bu yər kəlgüsidə «Tofət», yaki «Ћinnomning ooqlining jiloqisi» dəp atalmaydu, bəlki «Kətl jiloqisi» dəp atilidu. 7 Mən bu yərdə Yəћuda ћəm Yerusalemning pilan-tədbirlirini kuruk kiliwetimən; Mən ularni düxmənlirining kiliqi bilən, yəni janlirini izdigüqilərning kolida yikitimən; Mən jəsətlirini asmandiki uqar-kanatlaroqa wə yər-zemindiki ћaywanatlaroqa ozuk boluxka beriwetimən. 8 Mən bu xəћərni dəћxət basidioqan ћəm kixilər ux-ux kilidioqan obyekt kilimən; uningdin ətüwatkanlarning ћəmmisi uning barlik yara-wabaliri tüpəylidin dəћxət besip üxkirtidu. 9 Mən ularni düxmənlirining ћəm janlirini izdigüqilərning kattik kistaydioqan korxawining besimi astida ooqullirining gəxini ћəm kizlirining gəxini yəydioqan kilimən, ularning ћərbiri əz yekinining gəxini yəydu. 10 Əmdi sən əzüng bilən billə aparoqan ћəmraћliringning kəz aldida ћelikі kozini qekiwətkin; 11 xundak kilip ularoqa mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundak dəydu: — Birsi sapalqining kozisini kaytidin ћeq yasiyalmioqudək dərijidə qekiwətkinidək Mənmu bu həlk wə bu xəћərni xundak qekiwetimən. Ular jəsətlirini Tofəttə kəmidu, ћətta kəmgüdək yər kalmioquqə. 12 Mən bu yərni wə buningda turuwatkanlarnimu muxundak kilimən, — dəydu Pərwərdigar, — bu xəћərni Tofətkə ohxax kilimən. 13 Yerusalemdiki əylər wə Yəћuda padixaћlirining əyliri, — yəni ularning əgziliridə turup asmandiki barlik yultuz-səyyarilərgə huxbuy yakkan wə Məndin baxka yat ilaћlaroqa «xarab ћədiyə»lərni təkkən barlik əyliri huddi Tofət degən jaydək buloqanoqan jaylar bolidu. 14 Wə Yərəmiya Pərwərdigar uni bexarət berixkə əwətkən Tofəttin kaytip kelip, Pərwərdigarning əyining ћoylisioqa kirip turup barlik həlkkə mundak dedi: 15 — Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bu xəћər wə uning barlik xəћərlirigə karap eytkan balayi'apətning ћəmmisini ularning bexioqa qüxürimən; qünki ular boynini kattik kilip Mening səzlirimni ћeqkaqan anglimioqan.

20 Əmdi Immərning ooqli, kaћin Paxhur — u Pərwərdigarning əyidə «amanlik saklax begi»mu idi, Yərəmiyaning bu bexarətlərni bərgənlikini anglidi. 2 Paxhur Yərəmiya pəyoqəmbərni uroquzdi wə uning putini Pərwərdigarning əyidiki «Binyaminning yukiri dərwazisi»ning yenidiki takakka saldi. 3 Ikkinqi küni, Paxhur Yərəmiyani takaktin boxatti; Yərəmiya uningoqa: — Pərwərdigar ismingni Paxhur əməs, bəlki «Magor-missabib» dəp atidi, dedi. 4 — Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən seni əzünggə wə barlik aoqinilіringgə wəћimə saloquqi obyekt kilimən; ular düxmənlirining kiliqi bilən yikilidu; sən əz kəzüng bilən buni kərisən; Mən barlik Yəћudani Babil padixaћining koliоqa tapxurimən; u ularni Babiloqa sürgün kilip elip ketidu ћəmdə ularni kiliq bilən uridu. 5 Mən bu xəћərning ћəmmə baylikliri — barlik məћsulatliri, barlik kimmət nərsiliri wə Yəћuda padixaћlirining barlik ћəzinilirini düxmənlirining koliоqa tapxurimən; ular ularni olja kilip buliwelip Babiloqa elip ketidu. 6 Sən bolsang, i Paxhur, ћəmmə əydikiliring birgə sürgün bolup ketisilər; sən Babiloqa kelisən; sən xu yərdə dunyadin ketisən, xu yərgə kəmülisən; sən ћəm sening yaloqan bexarətliringgə kulak saloqan aoqinilіringmu xundak bolidu. 7 I Pərwərdigar, Sən

meni ⱪayil ⱪilip [pəyoɣəmbərlikkə] kəndürdüng, mən xundaⱪla kəndürüldüm; Sən məndin zor kəlding, xundaⱪla oɣəlibə ⱪilding; mən pütün kün tapatənining obyekti bolimən; ḥəmmə kixi meni mazaⱪ ⱪilidu. **8** Mən ⱪaqanla səz ⱪilsam, «Zorawanliⱪ ḥəm bulangqiliⱪ kelidu» dəp jakarlixim kerək; xunga Pərwərdigarning səzi meni pütün kün aḥanət wə məshirining obyekti ⱪilidu. **9** Lekin mən: «Mən uni tiloɣa almaymən, wə yaki Uning nami bilən ikkinqi səz ⱪilmaymən» desəm, Uning səzi ⱪəlbimdə lawuldap ot bolup, səngəklirimgə ⱪapsaloɣan bir yalⱪun bolidu; iqimgə sioɣduruxⱪa ḥalim ⱪalmay, eytmay qidap turalmaymən. **10** Xundaⱪ, ⱪiliwerimən, gərqə mən nuroɣun kixilərning piqirlaxⱪan ⱪəstlirini anglisammu; tərəp-tərəplərni wəḥimə basidu! «Uning üstidin ərz ⱪilinglar! Uning üstidin ərz ⱪilayli!» dəp, barliⱪ ülpət-ḥəmraḥlirim putlixip ketiximni paylap yürməktə; ular «U bəlkim aldinar, xundaⱪ boloɣanda biz uning üstidin oɣəlibə ⱪilimiz, uningdin intiⱪam alalaymiz» deyixiwatidu. **11** Lekin Pərwərdigar bolsa ⱪudrətlik wə dəḥxətlik bir palwandək mən bilən billidur; xunga manga ziyankəxlik ⱪiloɣuqilar putlixip oɣəlibə ⱪilalmaydu; ular muwəppəⱪiyət ⱪazanmioɣaqⱪa, ⱪattiⱪ hijil bolup yərgə ⱪarap ⱪalidu; ularning bu rəswaqiliⱪi mənggülük bolup, ḥərgiz untulmaydu. **12** Əmdi Sən, i ḥəⱪⱪaniylarni sinaydioɣan, insanning wijdani wə ⱪəlbini kəridioɣan samawi ⱪoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, ularning üstigə boloɣan ⱪisasingni manga kərgüzgəysən; qünki mən dəwayimni aldingoɣa ⱪoyoɣanmən. **13** Pərwərdigarni küy eytip mahtanglar, Uni mədḥiyilənglər; qünki U namrat kixini rəzillik ⱪiloɣuqilardin ⱪutⱪuzoɣan. **14** Mening tuoɣuloɣan künümgə lənət bolsun; apam meni tuoɣⱪan küni mubarək bolmisun! **15** Atamoɣa həwər elip: «sanga ooɣul bala tuoɣuldi!» dəp uni alamət xadlanduroɣan adəmgə lənət bolsun! **16** Bu adəm Pərwərdigar rəḥim ⱪilmay oɣulatⱪan xəḥərlərdək bolsun; u ətigəndə nalə, qüxtə alaⱪzadilik quⱪanlirini anglisun — **17** qünki u meni baliyatⱪudin qüxkinimdila əltürüwətmigən; apam mening gərüm bolsiidi, uning ⱪorsiⱪi mən bilən təng ḥəmixə qong bolsiidi! **18** Nemixⱪa mən japa-muxəⱪⱪət, azab-oⱪubətni kərüxkə, künlirimni hijalət-aḥanət iqidə ətküzüxkə baliyatⱪudin qiⱪⱪandimən?

21 Padixaḥ Zədəkiya Malkiyaning ooɣli Paxhurni ḥəm Maaseyaḥning ooɣli, kaḥin Zəfaniyani əwətkəndə, Yərəmiyaoɣa Pərwərdigardin təwəndiki munu bir səz kəldi: — **2** ([Ular]: «Biz üqün Pərwərdigardin yardəm sorioɣin; qünki Babil padixaḥi Nebokadnəsar bizgə ḥujum ⱪilidu; Pərwərdigar Özining [ətkənki] karamət ⱪiloɣan ixliri boyiqə, bizgimu ohxax muamilə ⱪilip, uni yenimizdin yandurarmikin?» — [dəp soridi]. **3** Yərəmiya ularoɣa: — Zədəkiyaoɣa mundaⱪ dənglar, — dedi) **4** — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaⱪ dəydu: — Mana, Mən ⱪolliringlar tutⱪan, silərni ⱪorxiwaloɣan Babil padixaḥi ḥəm kaldiylərgə sepil sirtida jəng ⱪilixⱪa ixlitidioɣan, jəng ⱪoralliringlarni ⱪayriwetimən wə bularni bu xəḥərning otturisida yioɣiwalimən; **5** Mən Özümmu sozuloɣan ⱪolum wə küqlük bilikim bilən, oɣəzipim bilən, ⱪəḥrim bilən wə ḥəssiləngən aqqiⱪim bilən silərgə jəng ⱪilimən! **6** Mən bu xəḥərdə turuwatⱪanlarni, insan bolsun, ḥaywan bolsun urimən; ular dəḥxətlik bir waba bilən ölidu. **7** Andin keyin, — dəydu Pərwərdigar, — Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyani, hizmətkarlirini, həlⱪni, yəni bu xəḥərdə wabadin, ⱪiliqtin wə ⱪəḥətqiliktin ⱪelip ⱪaloɣanlar bolsa, Mən ularni Babil padixaḥi Nebokadnəsarning ⱪolioɣa, ularning düxmənlirining ⱪolioɣa wə jenini izdigüqilərning ⱪolioɣa tapxurimən; Nebokadnəsar ularni ⱪiliq tioɣi bilən uridu; u nə ularni ayimaydu, nə uloɣa iqini ḥeq aoɣritmaydu, nə rəḥim ⱪilmaydu. **8** Lekin sən bu həlⱪⱪə mundaⱪ deyixing kerək: «Pərwərdigar mundaⱪ dəydu: — Mana, Mən aldinglarda ḥayat yoli wə mamat yolini salimən; **9** kim bu xəḥərdə ⱪalmaⱪqi bolsa, ⱪiliq, ⱪəḥətqilik wə waba bilən ölidu; lekin kim xəḥərdin qiⱪip, silərni ⱪorxiwaloɣan kaldiylərgə təslim bolsa, u ḥayat ⱪalidu; uning jeni özigə aloɣan oljidək bolidu. **10** Qünki Mən bu xəḥərgə yahxiliⱪ üqün əməs, bəlki yamanliⱪ ⱪilix üqün yüzümni ⱪaratⱪuzdum, — dəydu Pərwərdigar; u Babil padixaḥining ⱪolioɣa tapxurulidu, u uni ot selip kəydüriwetidu. **11** Wə Yəḥuda padixaḥining jəməti tooɣruluⱪ Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **12** I Dawutning jəməti, Pərwərdigar mundaⱪ dəydu: — ḥər ətigəndə adalət bilən ḥəküm qiⱪiringlar, bulanoɣan kixini əzgüqining ⱪolidin ⱪutⱪuzunglar; bolmisa, ⱪiloɣanliringlarning rəzilliki tüpəylidin, ⱪəḥrim partlap, ottək ḥəmmini kəydüridu; uni əqürələydioɣan ḥeqkim bolmaydu; **13** Mana, Mən sanga ⱪarxidurmən, i jiloɣa üstidə, tüzləngliktiki ⱪiyada olturoɣuqi, yəni «Kim üstimizgə qüxüp ḥujum ⱪilalisun, kim əylirimizgə besip kirəlisun?!» degüqi, — dəydu Pərwərdigar. **14** Mən silərning ⱪilmixinglarning

mewisi boyiqə silərgə yeқinlixip jazalaymən, — dəydu Pərwərdigar; wə Mən uning ormanliқida bir ot yaқimən, u bolsa uning ətrapidiki ḥəmmini kəydürüp tügitidu.

22 Pərwərdigar manga mundaқ dedi: «Baroɣin, Yəḥuda padixaḥining ordisioɣa qüxüp bu səzni xu yərdə қiloɣin: — **2** Pərwərdigarning səzini angla, i Dawutning təhtigə olturoɣuqi, Yəḥuda padixaḥi — Sən, ələmdar-hizmətkarliring wə muxu dərwazilardin kirip-qiқidioɣan həlқing, — **3** Pərwərdigar mundaқ dəydu: Adalət wə ḥəқ̈aniylиқ yürgüzünglar; bulanoɣan kixini əzgüqining қolidin қutқuzunglar; musapirlarni, yetim-yesirlərni wə tul hotunlarni ḥeq harlimanglar yaki bozək қilmanglar, gunaḥsiz қanlarni bu yərdə təkmənglar. **4** Silər bu əmrlərgə ḥəқiқətən əməl қilsanglar, əmdi Dawutning təhtigə olturoɣan padixaḥlar, yəni ular, ularning əmәldar-hizmətkarliri wə həlқi jəng ḥarwilirioɣa olturup wə atlaroɣa minip bu өyning dərwaziliridin kirip qiқixidu. **5** Biraқ silər bu səzlərni anglimisanglar, Mən Өz namim bilən қəsəm iqkənki, — dəydu Pərwərdigar, — bu orda bir harabə bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar Yəḥuda padixaḥining өyi tooɣruluқ mundaқ dəydu: — Sən Manga huddi Gilead, Liwanning qoққisidək boloɣining bilən, bərḥəқ Mən seni bir qəl-bayawan, adəmlər waz kəqkən xəḥərlərdək қilimən. **7** Mən ḥərbiri yahxi қorallanoɣan wəyran қiloɣuqilarni sanga қarxi əwətimən; ular «esil kedirliringni» kesiwetip, otқa taxlaydu. **8** Nuroɣun əllər bu xəḥərdin ətüp, ḥərbiri yeқinidin: «Nemixқa Pərwərdigar bu uluoɣ xəḥərni bundaқ қiloɣandu?» dəp soraydu. **9** Wə ular jawabən: «Qünki ular Pərwərdigar Hudasining əḥdisidin waz keqip, baxқa ilaḥlaroɣa qoқunup ularning қullukioɣa kirgən» — dəydu. **10** Өlginigə yioɣlimanglar, uning üqün aḥ-zarlimanglar; bəlki sürgün boloɣini üqün қattiқ yioɣlanglar, qünki u өz yurtioɣa ḥeqқaqan қaytip kəlməydu. **11** Qünki Yəḥuda padixaḥi Yosiyaning ooɣli, yəni atisi Yosiyaning ornioɣa təhtigə olturoɣan, bu yərdin sürgün boloɣan Xallum tooɣruluқ Pərwərdigar mundaқ dəydu: U ḥərgiz bu yərgə қaytmaydu; **12** qünki u əsir қilinip apiriloɣan yurtta өlidu, u bu zeminni ikkinqi kərməydu. **13** Өyini adilsizliқ bilən, balihana-rawaқlirini adalətsizlik bilən қuroɣanning ḥalioɣa way! U қoxnisini bikar ixlitip, əmgikigə ḥeqқandaқ ḥəқ bərməydu; **14** u: «Өzümgə kəngtaxa bir ordini, azadə rawaқlar bilən қoxup salimən; tamlirioɣa derizilərni kəng qiқirimən; tamlirini kedir tahtaylar bilən bezəymən, өylirini pərəng sirlaymən» — dəydu. [Uning ḥalioɣa way]! **15** Sən kedir yaoɣiqidin yasaloɣan tahtaylarni qaplap, [ata-bowiliring] bilən bəsləxsəng қandaқmu padixaḥ boluxқa layiқ bolisən? Sening atang yəp-iqixkə təxəkkür eytip, adalət wə durus ixlarni yürgüzgən əməsmu? Xunga u buning yahxiliқini kərgən. **16** U məminlərning wə namratlarning dəwasini tooɣra sorioɣan; xunga həlқning əḥwali yahxi idi. Bundaқ ix Meni tonuxtin ibarət əməsmu?» — dəydu Pərwərdigar. **17** — Biraқ kəzüng wə kənglüng bolsa pəқət өz jazanə-mənpəətinggə erixix, gunaḥsizlarning қenini təküx, zorluқ-zumbuluқ wə bulangqiliқ қilix pəytini kəzləp tikilgəndur. **18** Xunga Pərwərdigar Yəḥuda padixaḥi Yosiyaning ooɣli Yəḥoakim tooɣruluқ mundaқ dəydu: — Həlқ uning өlümidə: «Aḥ, akam! Aḥ, singlim!» dəp aḥ-zarlar kətürməydu; yaki uning üqün: «Aḥ, begim! Aḥ, uning ḥəywisi!» dəp aḥ-zarlar kətürməydu; **19** u exəkning dəpnisidək kəmülidu, jəsiti Yerusalem dərwazilirining sirtioɣa qərüp taxlinidu. **20** Liwanoɣa qiқip pəryad қil, Baxanda awazingni kətür, Abarimning qoққiliridinmu nalə kətür; qünki sening «axniliring»ning ḥəmmisi nabut қilindi. **21** Mən aman-esən turoɣiningda sanga agaḥlandurdum; lekin sən: «Anglimaymən!» — deding. Yaxliқingdin tartipla bundaқ қilip Mening awazimoɣa қulaқ salmaslиқ dəl sening yolung bolup kəlgən. **22** Xamal barliқ «bakқuqi»liringoɣa «bakқuqi» bolup ularni uqurup ketidu, xuning bilən axniliring sürgün boluxқa qiқidu; bərḥəқ, sən xu qaoɣda barliқ rəzilliking tüpəylidin hijil bolup rəswa bolisən. **23** I «Liwan»da turoɣuqi, kedir dərəhliri üstigə uwilioɣuqi, sən toloɣaқ tutқan ayalning azabliridək, dərd-ələmlər bexingoɣa qüxkəndə қanqilik ingrap ketərsən! **24** Өz ḥayatim bilən қəsəm iqimənki, — dəydu Pərwərdigar, — sən Yəḥoakimning ooɣli Koniya ḥətta ong қolumdiki məḥürlük üzük bolsangmu, Mən seni xu yərdin yulup taxlaymən; **25** Mən seni jeningni izdigüqilərning қolioɣa wə sən қorққan adəmlərning қolioɣa, yəni Babil padixaḥi Nebokadnəsarning қolioɣa wə kaldiylərning қolioɣa tapxurimən. **26** Mən seni ḥəm seni tuoɣқan anang ikkinglarni өzünglar tuoɣulmioɣan yat bir yurtқa qəriwetimən; silər xu yərdə өlisilər. **27** Jeninglar қaytip kelixkə xunqə təxna boloɣan bu zeminoɣa bolsa, silər ḥərgiz қaytip kelәlməysilər. **28** Koniya degən bu kixi qeқioɣan, nəzərgə elinmaydioɣan sapal kozimu? Ḥeqkim қarimaydioɣan bir қaqimu? Əmdi nemixқa ular, yəni u wə uning nəsli boloɣanlar qəriwetilgən,

ular tonumaydioɣan bir yurtқa taxliwetilidu? **29** I zemin, zemin, zemin, Pərwərdigarning səzini angla! **30** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Bu adəm «pərzəntsiz, əz künidə ḥeq oɣəlibə қilalmioɣan bir adəm» dəp yazoɣin; qünki uning nəslidin ḥeqқandaқ adəm oɣəlibə қilip, Dawutning təhtigə olturup Yəhuda arisida ḥəküm sürməydu.

23 Mening yayliқimdiki қoylarni ḥalaқ қiloɣuqi wə tarқitiwətküqi pada baққuqilarning ḥalioɣa way! — dəydu Pərwərdigar. **2** Xunga Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar Əz həlқini xundaқ beқiwatқan baққuqilaroɣa mundaқ dəydu: «Silər Mening padamni tarқitiwətkənsilər, ularni ḥəydiwətkənsilər wə ularni izdimigənsilər wə ulardin ḥeq həwər almioɣansilər; mana, Mən silərning қilmixliringlarning rəzillikini əz bexinglaroɣa qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar — **3** wə padamning қaldisini bolsa, Mən ularni ḥəydiwətkən barliқ padixaһliқlardin yioɣimən, ularni əz yaylaқlirioɣa қayturimən; ular awup kəpiyidu. **4** Mən ularning üstigə ularni ḥəқiқiy baқidioɣan baққuqilarni tikləymən; xuning bilən ular ikkinqi қorқmaydu yaki parakəndə bolmaydu, ulardin ḥeqқaysisi kəm bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **5** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Dawut üqün bir «Ḥəққaniy Xah»ni əstürüp tikləymən; u padixaḥ bolup danaliқ bilən ḥəküm sürüp, zeminda adalət wə ḥəққaniyliқ yürgüzidu. **6** Uning künliridə Yəhuda қutқuzulidu, Israil aman-tinqliқta turidu; u xu nami bilən atiliduki — «Pərwərdigar Ḥəққaniyliқimiz». **7** Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — «Israillarni Misir zeminidin қutқuzup qiқaroɣan Pərwərdigarning ḥayati bilən!» degən қəsəm қaytidin ixlitilməydu, **8** bəlki xu künlərdə «Israillarni ximaldiki zemindin wə Əzi ularni ḥəydigən barliқ padixaһliқlardin қutқuzup qiқaroɣan Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp қəsəm iqilidu. Andin ular əz yurtida turidu. **9** Pəyoɣəmbərlər tooɣruluқ: — Mening kənglüm iq-baoɣrimda sunuқtur; səngəklirimning ḥəmmisi titrəydu; mən məst boloɣan adəm, xarab təripidin yengilgən adəmgə ohxaymən; bundaқ boluxum Pərwərdigar wə Uning pak-mukəddəs səzliri tüpəylidindur; **10** qünki zemin bolsa zinahorlaroɣa toloɣan; ularning yügürüxliri tooɣra yolda əməs; ularning ḥoқuқi ḥəққaniyliқ yolida əməs. Xunga [Pərwərdigarning] ləniti tüpəylidin zemin қaoɲjiraydu; daladiki ot-qəp solixidu; **11** qünki ḥəm pəyoɣəmbər ḥəm kaһin ḥaram boldi; ḥətta Əz əyümdimu ularning rəzil қilmixlirini bayқidim, — dəydu Pərwərdigar. **12** — Xunga ularning yoli əzlirigə қarangoɣuluқta mangidioɣan, teyiloɣaқ yollardək bolidu; ular bu yollarda putlixip, yiқilidu; qünki ular jazalinidioɣan yilida Mən ularning bexioɣa yamanliқ qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar. **13** Mən awwal Samariyədiki pəyoɣəmbərlərdə əhməқliқni kərgənmən; ular Baalning namida bexarət berip, həlқim Israilni azduroɣan; **14** biraқ Yerusalemdiki pəyoɣəmbərlərdimu yirginqlik bir ixni kərdum; ular zinahorluқ қilidu, yaloɣanliқta mangidu, rəzillik қiloɣuqilarning қolini küqəytiduki, nətijidə ḥeqқaysisi rəzillikidin yanmaydu; ularning ḥəmmisi Manga Sodomdək, [Yerusalemda] turuwatқanlar Manga Gomorradək boldi. **15** Xunga samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar pəyoɣəmbərlər tooɣruluқ mundaқ dəydu: — Mana, Mən ularni əmən bilən ozuқlandurimən, ularoɣa ət süyini iqküzimən; qünki Yerusalemdiki pəyoɣəmbərlər ḥaramliқning mənbəsi bolup, ḥaramliқ ulardin pütkül zeminoɣa tarқilip kətti. **16** Samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Silərgə bexarət beriwatқan pəyoɣəmbərlərning səzlirigə қulaқ salmanglar; ular silərni bimənilikkə yetəkləydu; ularning səzliri Pərwərdigarning aoɣzidin qiққan əməs, bəlki əz kənglidə təsəwwur қiloɣan bir kərünüxni səzləwatidu. **17** Ular Pərwərdigarning səzini kəzigə ilmaydioɣanlaroɣa: «Silər aman-tinqliқta turisilər» dəydu wə əz kənglining jaḥilliқida mangidioɣanlarning ḥərbirigə: «Ḥeqқandaқ yamanliқ bexinglaroɣa qüxməydu» — dəydu. **18** Biraқ ulardin қaysi birsi Pərwərdigarning kengixidə Uning səz-kalamini bayқap qüxinix wə anglax üqün turoɣan? Ulardin kim Uning səzini қulaқ selip angliɣan? **19** Mana, Pərwərdigardin qiққan bir boran-qapқun! Uningdin kəһr qiқti; bərһək, dəһxətlik bir қara қuyun qiқip kəldi; u pirқirap rəzillərning bexioɣa qüxidu. **20** Uning kənglidiki niyətlirini ada қilip toluқ əməl қiloɣuqə, Pərwərdigarning oɣəzipi yanmaydu; ahirқi künlərdə silər buni obdan qüxinip yetisilər. **21** Mən bu pəyoɣəmbərlərni əwətmigənmən, lekin ular həwərni jar қilixқa қatrioɣan; Mən ularoɣa səz қilmidim, lekin ular bexarət bərgən. **22** Ḥalbuki, ular Mening kengiximdə turoɣan bolsa, Mening həlқimgə səzlirimni anglatқuzoɣan bolsa, əmdi həlқimni rəzil yolidin wə қilmixlirining rəzillikidin yanduroɣan bolatti. **23** Mən pəқət bir yərdila turidioɣan

Hudamu? — dəydu Pərwərdigar, — Mən yiraḳ-yiraḳlardiki ḥərjayda turidioɣan Huda əməsmu? **24** Birsi yoxurun jaylarda məküwalsa Mən uni kərəlməmdimən? — dəydu Pərwərdigar; — asman-zemin Mən bilən toldurulоɣan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **25** Mən Mening namimda yaloɣan bexarətlər beridioɣan pəyoɣəmbərlərning: «Bir qüx kərdüm! Bir qüx kərdüm!» degənlirini anglidim; **26** bundaḳ pəyoɣəmbərlər yaloɣan bexarətlərni beridu, ular əzining kənglidiki ezitḳu təsəwwurliridin pəyoɣəmbərlər boluxiwaloɣan. Əmdi ular bundaḳ ixlarni ḳaqanoɣiqə kəngligə pükidu? **27** Ular ḥərbiri ḳaqanoɣiqə əz yeḳinioɣa eytḳan qüxliri arḳiliḳ (huddi ata-bowilirining Baaloɣa qoḳunup namimni untuoɣinioɣa ohxax) həlḳimgə namimni untulduruxni pəmləydu? **28** Qüxni kərgən pəyoɣəmbər, qüxni eytip bərsun; Mening səzümni anglioɣan kixi bu səzümni əstayidilliḳ bilən səzlisun; pahalning buoɣday bilən selixturoɣuqilik nemisi bardu? — dəydu Pərwərdigar. **29** — Mening səzüm huddi kəydürgüqi bir ot wə taxni qaḳidioɣan bazoɣan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **30** Xunga mana, Mən pəyoɣəmbərlərgə ḳarxidurmən, — dəydu Pərwərdigar, — ularning ḥərbiri əz yeḳinidin «Mening səzlirim»ni ooɣrilap doramqilik ḳilidu. **31** Mana, Mən pəyoɣəmbərlərgə ḳarxidurmən, — dəydu Pərwərdigar, — ular əz tillirini qaynap: «[Pərwərdigar] dəydu...» dəp bexarət beridu. **32** Mana, yaloɣan qüxlərni bexarət ḳilip bularni yətküzüp, yaloɣanqiliḳi wə baxbaxtaḳliḳi bilən Mening həlḳimni azduroɣanlaroɣa ḳarxidurmən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən ularni əwətmigənmən, ularni buyruoɣan əməsmən; ular bu həlḳḳə ḥeqḳandaḳ payda yətküzməydu, — dəydu Pərwərdigar. **33** Əmdi yaki bu həlḳ, yaki pəyoɣəmbər, yaki kaḥin səndin: «Pərwərdigarning sanga yükligən səzi nemə?» dəp sorisa, sən ularoɣa: «Ḳaysi yük?! Mən silərni Əzümdin yiraḳ taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar. **34** «Pərwərdigarning yükligən səzi» dəydioɣan ḥərḳaysi pəyoɣəmbər, kaḥin yaki həlḳ bolsa, Mən bu kixini əyidikilər bilən təng jazalaymən. **35** Əmdi silərning ḥərbiringlar əz yeḳinidin wə ḥərbiringlar əz ḳerindixidin muxundaḳ: «Pərwərdigar nemə jawab bərdi?» wə «Pərwərdigar nemə dedi?» dəp sorixinglar kerək. **36** Silər «Pərwərdigarning yükligən səzi» degənni ḳaytidin aoɣzinglaroɣa almaysilər; qünki ḥərbiringlarning əz səzi əzigə yük bolidu; qünki silər Hudayimiz, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, tirik Hudaning səzlirini burmilioɣansilər. **37** Ḥərbiringlar pəyoɣəmbərdin muxundaḳ: «Pərwərdigar sanga nemə dəp jawab bərdi?» wə «Pərwərdigar nemə dedi?» dəp sorixing kerək. **38** Lekin silər: «Pərwərdigarning yükligən səzi» dəwərgininglar tüpəylidin, mana Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Qünki silər: «Pərwərdigarning yükligən səzi» dəwerisilər wə Mən silərgə: ««Pərwərdigarning yükligən səzi» demənglər» dəp həwər əwətkənmən, **39** xunga mana, Mən silərni pütünləy untuymən, Mən silərni silərgə wə ata-bowiliringlaroɣa təḳdim ḳiloɣan xəḥər bilən təng yüzümdin yiraḳ taxlaymən; **40** Mən üstünglaroɣa mənggü rəswaqilik wə ḥərgiz untulmaydioɣan mənggülük xərməndilikni qüxürimən!

24 Babil padixaḥi Neboḳadnəsar Yerusalemdin Yəḥoakimning ooɣli, Yəḥuda padixaḥi Yəkoniyaḥ, Yəḥuda əmir-xaḥzadiliri, ḥünərwənlər wə təmürqilərni əsirgə elip Babiloɣa sürgün ḳiloɣandin keyin, Pərwərdigar manga Əz ibadəthanisi aldidiki ikki sewət ənjürni «mana kər» dəp kərsətkən. **2** Bir sewəttə dəsləpki pixḳan ənjürdək intayin yahxi ənjürlər bar idi; ikkinqi sewəttə yegili bolmaydioɣan, intayin naqar ənjürlər bar idi. **3** Andin Pərwərdigar manga: «Nemə kərdüng, Yərəmiya?» — dəp soridi. Mən: «Ənjürlərni kərdüm; yahxiliri bolsa intayin yahxikən; naqarliri yegili bolmaydioɣan, intayin naqar ikən» — dedim. **4** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **5** Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən Yəḥudadin sürgün boloɣanlarni, yəni Mening bu yərdin kaldiylərning zeminioɣa əwətkənlirimni bu yahxi ənjürlərdək yahxi dəp ḳaraymən; **6** Mən ularoɣa yahxi bolsun dəp kəzümni ularoɣa tikimən wə ularni bu zeminoɣa ḳayturimən; Mən ularni oɣlitip taxlimaymən, bəlki ularni ḳurimən; ularni yulup taxlimaymən, bəlki tikip əstürimən. **7** Mən ularoɣa Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidioɣan, Meni tonuydioɣan bir ḳəlbni təḳdim ḳilimən; xuning bilən ular Mening həlḳim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən; qünki ular pütün ḳəlbi bilən yenimoɣa ḳaytidu. **8** Lekin naqar ənjürlər, yəni yegili bolmaydioɣan, intayin naqar ənjürlər ḳandaḳ boloɣan bolsa, — dəydu Pərwərdigar, — Bərḥəḳ, Mən Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyani, əmir-xaḥzadilirini wə Yerusalemdikilərning ḳaloɣan ḳismini, bu zeminda ḳaloɣanlarni wə Misirda turuwatḳanlarni xuningoɣa ohxax ḳilimən; **9** Mən ularni yər yüzidiki barliḳ padixaḥliḳlaroɣa wəḥimə

salоɳuqi bir obyekt boluxқa, külpətkə qüxüxkə tapxurimən; mən ularni ḥəydiwətkən barliқ jaylarda ularni rəswaqiliқning obyekti, səz-qəqək, tapatənining obyekti wə lənət səzliri boluxқa tapxurimən. **10** Mən ularoɳa ḥəm ata-bowilirioɳa təқdim қiloɳan zemindin yoқitiloɳuqə ular arisioɳa қiliq, қəḥətqilik wə wabani əwətimən.

25 Yosiyaning ooɳli, Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakimning tətinqi yilida (yəni Babil padixaḥi Nebokadnəsarning birinqi yilida) Yəḥudaning barliқ həlқi tooɳruluқ Yərəmiyaoɳa kəlgən səz, — **2** Bu səzni Yərəmiya pəyoɳəmbər Yəḥudaning barliқ həlқi wə Yerusalemda barliқ turuwatқanlaroɳa eytip mundaқ dedi: — **3** Amonning ooɳli, Yəḥuda padixaḥi Yosiyaning on üqinqi yilidin baxlap bügünki küngiqə, bu yigirmə üq yil Pərwərdigarning səzi manga kelip turoɳan wə mən tang səḥərdə ornumdin turup uni silərgə səzləp kəldim, lekin silər ḥeq қulaқ salmidinglar; **4** wə Pərwərdigar silərgə barliқ hizmətkarliri boloɳan pəyoɳəmbərlərni əwətip kəlgən; U tang səḥərdə ornidin turup ularni əwətip kəlgən; lekin silər қulaқ salmay ḥeq anglimidinglar. **5** Ular: «Silər ḥərbiringlar yaman yolunglardin wə қilmixliringlarning rəzillikidin towa қilip yansanglar, Mən Pərwərdigar silərgə wə ata-bowiliringlaroɳa қədimdin tartip mənggügiqə təқdim қiloɳan zeminda turuwerisilər. **6** Baxқa ilaḥlaroɳa əgixip ularning қulluқida bolup qoқunmanglar; Meni қolliringlar yasioɳanlar bilən oɳəzəpləndürmənglar; Mən silərgə ḥeq yamanliқ kəltürməymən» — dəp jakarlioɳan. **7** Lekin silər Manga қulaқ salmidinglar, Meni қolliringlar yasioɳanlar bilən oɳəzəpləndürüp əzünglaroɳa ziyan kəltürdünglar, — dəydu Pərwərdigar. **8** Xunga samawi қoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Silər Mening səzlirimgə қulaқ salmioɳan boloɳaqқa, **9** mana, Mən ximaldiki ḥəmmə jəmətlərni wə Mening қulumni, yəni Babil padixaḥi Nebokadnəsarni qaқirtimən, ularni bu zeminoɳa, uningda barliқ turuwatқanlaroɳa ḥəmdə ətraptiki ḥəmmə əllərgə қarxilixixқa elip kelimən; Mən [muxu zemindikilər wə ətraptiki əllərni] pütünləy wəyran қilip, ularni tolimu wəḥimilik қilimən ḥəm ux-ux obyekti, daimliқ bir harabilik қilimən; **10** Mən ulardin tamaxining sadasini, xadhuramliқ sadasini, toyi boluwatқan yigit-қizining awazini, tügmən texining sadasini wə qiraoɳ nurini məḥrum қilimən; **11** bu pütkül zemin wəyranə wə dəḥxət saloɳuqi obyekt bolidu, wə bu əllər Babil padixaḥining yətmix yil қulluқida bolidu. **12** Wə xundaқ boliduki, yətmix yil toxқanda, mən Babil padixaḥining wə uning elining bexioɳa, xundaқla Kaldiylərning zemini üstigə əz қəbiḥlikini qüxürüp, uni mənggügə harabilik қilimən. **13** Xuning bilən Mən xu zemin üstigə Mən uni əyibligən barliқ səzlirimni, jümlidin bu kitabta yeziloɳanlarni, yəni Yərəmiyaning barliқ əllərni əyibligən bexarətlirini qüxürimən. **14** Qünki kəp əllər ḥəm uluoɳ padixaḥlar [bu padixaḥ ḥəm қowmlirinimu] қul қilidu; Mən ularning қiloɳan ixliri wə қolliri yasioɳanliri boyiqə ularni jazalaymən. **15** Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar manga [alamət kərünüxtə] mundaқ dedi: — Mening қolumdiki oɳəzipimgə toloɳan қədəḥni elip, Mən seni əwətkən barliқ əllərgə iqküzgin; **16** ular iqidu, uyan-buyan iroɳanglaydu wə Mən ular arisioɳa əwətkən қiliq tüpəylidin sarang bolidu. **17** Xunga mən bu қədəḥni Pərwərdigarning қolidin aldim wə Pərwərdigar meni əwətkən barliқ əllərgə iqküzdüm, **18** — yəni Yerusalemoɳa, Yəḥudaning xəḥərlirigə, uning padixaḥlirioɳa wə əmir-xaḥzadilirigə, yəni ularni bügünki kündikidək bir harabə, wəḥimə, ux-ux obyekti boluxқa ḥəm lənət səzliri boluxқa қədəḥni iqküzdüm; **19** Misir padixaḥi Pirəwngə, hizmətkarlirioɳa, əmir-xaḥzadilirioɳa ḥəm həlқigə iqküzdüm; **20** barliқ xaloɳut əllər, uz zeminidiki barliқ padixaḥlar, Filistiylərning zeminidiki barliқ padixaḥlar, Axkelondikilər, Gazadikilər, Əkrondikilərgə wə Axdodning қaldukliriоɳa iqküzdüm; **21** Edomdikilər, Moabdikilər wə Ammoniylar, **22** Turning barliқ padixaḥliri ḥəm Zidonning barliқ padixaḥliri, dengiz boyidiki barliқ padixaḥlar, **23** Dedandikilər, Temadikilər, Buzdikilər wə qekə qaqlirini qüxürüwətkən əllər, **24** Ərəbiyədiki barliқ padixaḥlar wə qəl-bayawanda turuwatқan xaloɳut əllərning barliқ padixaḥliri, **25** Zimridiki barliқ padixaḥlar, Elamdiki barliқ padixaḥlar, Medialiқlarning barliқ padixaḥliri, **26** ximaldiki barliқ padixaḥlaroɳa, yiraқtiki bolsun, yeқindiki bolsun, bir-birləp iqküzdum; jaḥandiki barliқ padixaḥliқlaroɳa iqküzdüm; ularning arқidin Xexaқning padixaḥimu [қədəḥni] iqidu. **27** Andin sən ularoɳa: «Israilning Hudasi, samawi қoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Iqinglar, məst bolunglar, қusunglar, Mən aranglaroɳa əwətkən қiliq tüpəylidin yiқilip қaytidin dəs turmanglar» — degin. **28** Wə xundaқ boliduki,

ular qolungdin elip iqixni rət qilsa, sən ularoqa: «Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundaq dəydu: — Silər qoqum iqisilər!» — degin. **29** Qünki mana, Mən Өz namim bilən ataloqan xəhər üstigə apət qüxürgili turoqan yərdə, silər jazalanmay qalamsilər? Silər jazalanmay qalmaysilər; qünki Mən yər yüzidə barliq turuwatqanlarning üstigə qiliqni qüxüxkə qaqirimən, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar. **30** Əmdi sən [Yərəmiya], ularoqa muxu bexarətning səzlirining həmmisini jakarlioqin: — Pərwərdigar yuqiridin xirdək hərkirəydu, Өz muqəddəs turaloqusidin U awazini qoyuwetidu; U Өzi turuwatqan jayi üstigə hərkirəydu; U üzüm qəyligüqilər towlioqandək yər yüzidə barliq turuwatqanlarni əyibləp towlaydu. **31** Sadasi yər yüzining qətlirigiqə yetidu; Qünki Pərwərdigarning barliq əllər bilən dəwasi bar; U ət igilirining həmmisi üstigə həküm qiqiridu; Rəzillərni bolsa, ularni qiliqqa tapxuridu; — Pərwərdigar xundaq dəydu. **32** Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, balayi'apət əldin əlgə həmmisi üstigə qiqip tarqilidu; Yər yüzining qət-qətliridin dəhxətlik buran-qapqun qiqidu. **33** Pərwərdigar əltürgənlər yərning bir qetidin yənə bir qetigiqə yatidu; ularoqa matəm tutulmaydu, ular bir yərgə yioqilmaydu, həq kəmülməydu; ular yər yüzidə tezəktək yatidu. **34** I bakquqilar, zarlanglar, nalə kətürünglar! Topa-qang iqidə eoqininglar, i pada yetəkqiliri! Qünki qiroqin qilinix künliringlar yetip kəldi, Mən silərni tarqitiwetimən; Silər ərülgən esil qinidək parqə-parqə qekilisilər. **35** Pada bakquqilirining baxpanahi, Pada yetəkqilirining qaqar yoli yoqap ketidu. **36** Bakquqilarning azablik pəryadi, Pada yetəkqilirining zarlaxliri anglinidu; Qünki Pərwərdigar ularning yaylaqlirini wəyran qilay dəwatidu; **37** Pərwərdigarning dəhxətlik oqəzipi tüpəylidin, Tinqlik qotanliri harabə bolidu. **38** Pərwərdigar Өz uwisini taxlap qikqan xirdəktur; Əzgüqining wəhxiyliki tüpəylidin, Wə [Pərwərdigarning] dəhxətlik oqəzipi tüpəylidin, Ularning zemini wəyranə bolmay qalmaydu.

26 Yəhuda padixahi Yosiyaning ooqli Yəhoakim təhtkə olturoqan məzgilning bexida xu səz Pərwərdigardin kelip mundaq deyildi: — **2** Pərwərdigar mundaq dəydu: — Sən Pərwərdigarning əyining hoylisida turup ibadət qilix üqün Pərwərdigarning əyigə kirgən Yəhudaning barliq xəhərliridikilərgə Mən sanga buyruoqan hərbir səzlərni jakarlioqin; əynən eytqin! **3** Ular bəlkim anglap qoyar, hərbiri өz rəzil yolidin yanar; xundaq qilsa, Mən qilmixlirining rəzilliki tüpəylidin bexioqa külpət qüxürməkqi boloqan niyitimdin yanimən. **4** Sən ularoqa mundaq degin: — «Pərwərdigar mundaq dəydu: — Manga qulaq salmay, Mən silərning aldinglaroqa qoyoqan Təwrat-qanunumda mangmisanglar, **5** Mən tang səhərdə ornumdin turup əwətkən hizmətkarlirim boloqan pəyoqəmbərlərning səzlirini anglimisanglar (silər ularoqa həq qulaq salmay kəlgənsilər!), **6** undaqta, Mən Xiloh̨ni qandaq qiloqan bolsam, əmdi bu əynimu xuningoqa ohxax qilimən, bu xəhərni yər yüzidiki barliq əllərgə lənət səzi qilimən». **7** Xuning bilən kahinlar, pəyoqəmbərlər wə barliq həlq Yərəmiyaning bu səzlirini Pərwərdigarning өyidə jakarlioqanliqini anglidi. **8** Xundaq boldiki, Yərəmiya barliq həlqqə Pərwərdigar uningoqa tapilioqan bu səzlərning həmmisini eytip bərgəndin keyin, kahinlar wə pəyoqəmbərlər wə barliq həlq uni tutuwelip: «Sən qoqum əlüxüng kerək! **9** Sən nemixqa Pərwərdigarning namida bexarət berip: «Bu өy Xiloh̨dək bolidu, bu xəhər harabə, adəmzatsiz bolidu!» — deding?» — dedi. Xuning bilən Pərwərdigarning өyidiki barliq həlq Yərəmiyaoqa doq kilip uni oriwelixti. **10** Yəhuda əmirliri bu ixlarni anglidi; ular padixahliq ordisidin qikip Pərwərdigarning өyigə kirdi, Pərwərdigarning өyidiki «Yengi dərwaza»da sotqa olturdi. **11** Kahinlar wə pəyoqəmbərlər əmirlərgə wə həlqqə səzləp: «Bu adəm ölümgə layiq, qünki silər өz qulaqliringlar bilən anglioqandək u muxu xəhərni əyibləp bexarət bərdi» — dedi. **12** Andin Yərəmiya barliq əmirlərgə wə barliq həlqqə səzləp mundaq dedi: — «Pərwərdigar meni bu əyni əyibləp, bu xəhərni əyibləp, silər anglioqan bu barliq səzlər bilən bexarət berixkə əwətkən. **13** Həzir yolliringlarni wə qilmixinglarni tüzitinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning awazini anglanglar! Xundaq boloqanda, Pərwərdigar silərgə jakarlioqan külpəttin yanidu. **14** Lekin mən bolsam, mana, qolliringlardimən; manga kəzünglərgə nemə yahxi wə durus kərülsə xundaq qilinglar; **15** pəqət xuni bilip qoyunglarki, meni əltürüwətsənglər gunahsiz qanning jazasini өz bexinglaroqa, bu xəhərgə wə uningda turuwatqanlarning bexioqa qüxürisilər; qünki deginim həq, Pərwərdigar həqiqətən bu səzlərning həmmisini qulaqliringlaroqa deyixkə meni əwətkən». **16** Əmirlər wə barliq həlq kahinlaroqa

wə pəyoɣəmbərlərgə: «Bu adəm ölümgə layiḳ əməs; qünki u Pərwərdigar Hudayimizning namida bizgə səzlidi» — dedi. **17** Andin zemindiki bəzi aḳsaḳallar ornidin turup həlḳ kengixigə mundaḳ dedi: — **18** «Morəxətlik Mikaḥ Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaning künliridə barliḳ Yəḥuda həlḳigə bexarət berip: — «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Zion teoɣi etizdək aoɣdurulidu, Yerusalem dəng-təpilər bolup ḳalidu, «Öy jaylaxḳan taoɣ» bolsa, Ormanliḳning otturisidiki yuḳiri jaylarla bolidu, halas» — degənidi. **19** Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiya wə barliḳ Yəḥuda həlḳi Mikaḥni ölümgə məḥkum ḳiloɣanmu? Ḥəzəkiya Pərwərdigardin ḳorḳup, Pərwərdigardin ətüngən əməsmu? Wə Pərwərdigar ularoɣa ḳilmaḳqi bolup jakarlioɣan külpəttin yanoɣan əməsmu? Biz [bu yoldin yanmisaḳ] əz jenimiz üstigə zor bir külpətni qüxürgən bolmamdimiz?». **20** (Pərwərdigarning namida Yərəmiyaning barliḳ degənliridək bu xəḥərni wə bu zeminni əyibləp bexarət bərgən, Kiriat-Yearimlik Xəmayaning ooɣli Uriya isimlik yənə bir adəm bar idi. **21** Padixaḥ Yəḥoakim wə barliḳ palwanliri, barliḳ əmirliri uning səzlirini angliɣanda, padixaḥ uni əltürüxkə intilgən; lekin Uriya buni angliɣanda ḳorḳup, Misiroɣa ḳaqti. **22** Lekin Yəḥoakim qaparmənlərni, yəni Akborning ooɣli Əlnatan wə baxḳilarni Misiroɣa əwətkən; **23** ular Uriyani Misirdin elip qiḳip padixaḥ Yəḥoakimning aldioɣa aparoɣan; u uni ḳiliqlap, jəsitini puḳralarning gərlükigə taxliwətkən.) **24** — Ḥalbuki, xu qaoɣda Xafanning ooɣli Aḥikam ularning Yərəmiyani ölümgə məḥkum ḳilip həlḳning ḳolioɣa tapxurmasliḳi üqün, uni ḳollidi.

27 Yəḥuda padixaḥi Yosiyaning ooɣli Zədəkiyaning təḥtkə olturoɣan dəsləpki məzgilidə, xu səz Yərəmiyaoɣa Pərwərdigardin kelip mundaḳ deyildi: — **2** Pərwərdigar manga mundaḳ dedi: — Asarətlər wə boyunturuḳlarni yasap əz boynungoɣa sal; **3** bu boyunturuḳlarni Edomning padixaḥioɣa, Moabning padixaḥioɣa, Ammoniylarning padixaḥioɣa, Turning padixaḥioɣa wə Zidonning padixaḥioɣa Yerusalemoɣa, Yəḥuda padixaḥining aldioɣa kəlgən ularning əz əlqilirining ḳoli arḳilik əwətkin; **4** ḥərbirini əz hojayinlirioɣa xundaḳ bir həwərni yətküzüxkə buyruoɣin: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Əz hojayinliringlaroɣa mundaḳ dənglar: — **5** Mən zemin wə zemin yüzidə turuwatḳan adəmlər wə ḥaywanlarni zor ḳudritim wə sozuloɣan bilikim bilən yaratḳanmən; wə kim kəzümgə layiḳ kərünsə, bularni xularoɣa təḳdim ḳilimən. **6** Ḥazir Mən bu zeminlarning ḥəmmisini Babil padixaḥi, Mening ḳulum boloɣan Nebokadnəsarning ḳolioɣa tapxurdum; ḥətta daladiki ḥaywanlarnimu uning ḳulluḳida boluxḳa təḳdim ḳildim. **7** Barliḳ əllər uning, ooɣlining ḥəm nəwrisining ḳulluḳida bolidu; andin əz zeminining waḳti-saiti toxḳanda, kəp əllər wə uluoɣ padixaḥlar unimu ḳullukḳa salidu. **8** Xundaḳ boliduki, ḳaysi əl yaki padixaḥliḳ Babil padixaḥi Nebokadnəsarning ḳulluḳida boluxni, yəni boynini Babil padixaḥining boyunturuḳi astioɣa ḳoyuxni rət ḳilsa, Mən xu əlni Nebokadnəsarning ḳoli arḳiliḳ yoḳatkuzoɣuqə ḳiliq, ḳəḥətqilik wə waba bilən jazalaymən, — dəydu Pərwərdigar. **9** — Silər bolsanglar, «Babil padixaḥining ḳulluḳida ḥeq bolmaysilər» degən pəyoɣəmbərliringlaroɣa, palqiliringlaroɣa, qüx kərgüqiliringlaroɣa, rəm aqḳuqiliringlaroɣa yaki jadugərliringlaroɣa ḳulaḳ salmanglar; **10** qünki ular silərgə yaloɣanqiliḳ ḳilip bexarət beridu; [gəplirigə kirsənglar], silərni əz yurtunglardin sürgün ḳilidu; qünki Əzüm silərni yurtunglardin ḥəydəymən, silər nabut bolisilər. **11** Lekin ḳaysi əl boynini Babil padixaḥining boyunturuḳi astioɣa ḳoyup ḳullukioɣa kirsə, xu əlni əz yurtida turoɣuzimən, ular uningda terikqilik ḳilip yaxaydu. **12** — Mən Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaoɣimu xu səzlər boyiqə mundaḳ dedim: «Boynunglarni Babil padixaḥining boyunturuḳi astioɣa ḳoyup uning wə uning həlḳining ḳulluḳida bolsanglar, ḥayat ḳalisilər. **13** Əmdi nemixḳa Pərwərdigarning Babil padixaḥining ḳullukioɣa boysunmioɣan ḥərḳaysi əllər tooɣrisida deginidək, sən wə həlḳing ḳiliq, ḳəḥətqilik wə waba bilən ölməkqi bolisilər? **14** Pəyoɣəmbərlərning: «Babilning ḳulluḳida bolmaysilər» degən səzlirigə ḳulaḳ salmanglar; qünki ular silərgə yaloɣanqiliḳtin bexarət ḳilidu. **15** Mən ularni əwətkən əməs, — dəydu Pərwərdigar, — lekin ular Mening namimda yaloɣandin bexarət beridu; bu səzlərning aḳiwiti xuki, Mən silərni yurtunglardin ḥəydiwetimən, xuningdək nabut bolisilər; silər wə silərgə bexarət bərgən pəyoɣəmbərlər nabut bolisilər». **16** Andin Mən kaḥinlaroɣa wə bu barliḳ həlḳḳə mundaḳ dedim: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərgə bexarət beridioɣan pəyoɣəmbərlərning: «Mana, Pərwərdigarning əyidiki ḳimmətlik ḳaqa-ḳuqilar pat arida Babildin ḳayturulidu» degən səzlirigə ḳulaḳ

salmanglar; qünki ular silärgä yaloŋanqiliktin bexarät kilidu. 17 Ularoŋa kulak salmanglar; Babil padixahining kullukida bolsanglar, hayat kalisilär; bu xähär nemixka wäyran bolsun? 18 Äger bular häkikätän päyoŋämbärlär bolsa häm Pärwärdigarning säzi ularda bolsa, ular hazir Pärwärdigarning äyidä, Yähuda padixahining ordisida wä Yerusalemning äzidä kaloŋan kimmätlik kaqa-kuqilar Babiloŋa elip ketilmisun däp samawi koxunlarning Särdari boloŋan Pärwärdigaroŋa dua-tilawät kilsun! 19 Qünki samawi koxunlarning Särdari boloŋan Pärwärdigar ikki [mis] tüwrük, [mis] «dengiz», das harwiliri wä bu xähärdä kaloŋan [kimmätlik] kaqa-kuqilar tooŋruluk mundak däydu: — 20 (bularni bolsa Babil padixahi Nebokadnäsar Yähoakimning ooŋli Yähuda padixahi Yäkoniyahni Yähudadiki wä Yerusalemdiki barlik esilzad-ämirlär bilän täng Yerusalemdin Babiloŋa sürgün kiloŋanda u elip kätmigänidi) 21 Bärhäk, Israilning Hudasi Pärwärdigarning äyidä, Yähuda padixahining ordisida wä Yerusalemda kaloŋan [kimmätlik] kaqa-kuqilar tooŋruluk samawi koxunlarning Särdari boloŋan Pärwärdigar mundak däydu: — 22 ularmu Babiloŋa elip ketilidu; ular Män ulardin kaytidin häwär alidioŋan küngiqä xu yärdä turidu, — däydu Pärwärdigar: — xu wakit kälgändä, Män ularni elip bu yärgä kayturup berimän.

28 Xu yilda, Yähuda padixahi Zäkäriya täxtkä olturoŋan däsläpki mäzgildä, yäni tätinqi yili, bäxinqi ayda, Azzurning ooŋli, Gibeon xähiridiki Hananiya päyoŋämbär, kahinlar wä barlik halayik aldida Pärwärdigarning äyidä manga: — 2 Samawi koxunlarning Särdari boloŋan Pärwärdigar — Israilning Hudasi mundak däydu: — «Män Babil padixahining boyunturukini sunduriwättim! 3 Babil padixahi Nebokadnäsar muxu yärdin epkätkän, Babiloŋa aparoŋan, Pärwärdigarning äyidiki kaqa-kuqilarning hämmisini bolsa, ikki yil ätmäyla Män muxu yärgä kayturup epkelimän; 4 wä Män Yähuda padixahi, Yähoakimning ooŋli Yäkoniyahni Yähudadin Babiloŋa sürgün kilinoŋanlarning hämmisi bilän täng muxu yärgä kayturup berimän, — däydu Pärwärdigar, — qünki Män Babil padixahining boyunturukini sundiriwetimän!» — dedi. 5 Andin Yärämiya päyoŋämbär kahinlar wä Pärwärdigarning äyidä turoŋan barlik halayik aldida Hananiya päyoŋämbärgä säz kildi. 6 Yärämiya päyoŋämbär mundak dedi: «Amin! Pärwärdigar xundak kilsun! Pärwärdigar sening bexarät bärgän säzliringni ämälgä axursunki, U Özining äyidiki kaqa-kuqilar wä Yähudadin Babiloŋa sürgün kilinoŋanlarning hämmisini muxu yärgä kaytursun! 7 Lekin äz kulikingoŋa wä barlik hälkning kulikioŋa selip koyulidioŋan mening bu säzümni angla! 8 — Mening wä seningdin burun, kädimdin tartip boloŋan päyoŋämbärlärmu nuroŋun padixahliklar wä uluoŋ dölätlär tooŋruluk, urux, apät wä wabalar tooŋruluk bexarät berip kälgän; 9 tinqlik-awatlik tooŋruluk bexarät bärgän päyoŋämbär bolsa, xu päyoŋämbärning säzi ämälgä axuruloŋanda, u häkikätän Pärwärdigar äwätkän päyoŋämbär däp tonuloŋandur!». 10 Andin Hananiya päyoŋämbär Yärämiya päyoŋämbärning boynidiki boyunturukni elip uni sunduriwätti. 11 Hananiya hälk aldida säz kilip: «Pärwärdigar mundak däydu: — Män xuningoŋa ohxax, ikki yil ätmäyla Babil padixahi Nebokadnäsarning boyunturukini barlik ällärning boynidin elip sunduriwetimän!» — dedi. Xuning bilän Yärämiya päyoŋämbär qikip kätti. 12 Hananiya päyoŋämbär Yärämiya päyoŋämbärning boynidiki boyunturukni elip uni sunduriwätkändin bir'az keyin, Pärwärdigarning säzi Yärämiyaoŋa kelip mundak deyildi: — 13 Baroŋin, Hananiyaoŋa mundak degin: — Pärwärdigar mundak däydu: — «Sän yaoŋaqtin yasaloŋan boyunturukni sunduroŋining bilän, lekin uning ornioŋa tämürdin boloŋan boyunturukni selip koydung! 14 Qünki samawi koxunlarning Särdari boloŋan Pärwärdigar — Israilning Hudasi mundak däydu: — Män xuningoŋa bu barlik ällärning boynioŋa tämürdin yasaloŋan boyunturukni salimänki, ular Babil padixahi Nebokadnäsarning kullukida bolidu; bärhäk, ular uning kullukida bolidu; Män uningoŋa hätta daladiki haywanlarnimu täkdim kiloŋanmän». 15 Andin Yärämiya päyoŋämbär Hananiya päyoŋämbärgä: «Kulak sal, Hananiya! Pärwärdigar seni äwätkänämäs! Sän bu hälkni yaloŋanqilikka ixändürgänsän! 16 Xunga Pärwärdigar mundak däydu: Mana, Män seni yär yüzidin äwätiwetimän! Sän däl muxu yilda ölisän, qünki sän adämlärni Pärwärdigaroŋa asiylik kilixka däwät kiloŋansän». 17 Hananiya päyoŋämbär däl xu yili yättinqi ayda öldi.

29 Yärämiyaning Yerusalemdin sürgün boloŋanlar arisidiki hayat kaloŋan akśakallaroŋa, kahinlaroŋa, päyoŋämbärlärgä wä Nebokadnäsar äsir kilip Babiloŋa elip kätkän barlik hälkkä Yerusalemdin yollioŋan heti: — 2 (hät padixah Yäkoniyah, hanix, wäzirlär, Yähuda

wə Yerusalemdiki xaḫzadə-əmirlər wə ḫünərwənlər Yerusalemdin kətkəndin keyin, 3 Xafanning ooɣli Əlasaḫning wə Ḫilḳiyaning ooɣli Gəmariyaning ḳoli bilən yollanoɣan — Yəḫuda padixaḫi Zədəkiya bu kixilərni Babil padixaḫi Neboḳadnəsarning aldioɣa yollioɣan). Yollioɣan hət mundaḳ: — 4 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi Yerusalemdin Babiloɣa sürgüngə əwətkənlərning ḫəmmisigə mundaḳ dəydu: — 5 Öylərni ḳurunglar, ularda turunglar; baoɣlarni bərpa ḳilinglar, ularning mewisini yənglar; 6 əylininglar, ooɣul-ḳizliḳ bolunglar; ooɣulliringlar üqün ḳizlarni elip beringlar, ḳizliringlarni ərlərgə yatliḳ ḳilinglar; ularmu ooɣul-ḳizliḳ bolsun; xu yərdə kəpiyinglarki, aziyip kətmənglar; 7 Mən silərni sürgüngə əwətkən xəḫərning tinq-awatliḳini izdənglar, uning üqün Pərwərdigaroɣa dua ḳilinglar; qünki uning tinq-awatliḳi bolsa, silərmu tinq-awat bolisilər. 8 Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Aranglardiki pəyoɣəmbərlər wə silərning palqiliringlar silərni aldap ḳoymisun; silər ularoɣa kərgüzgən qüxlərgə ḳulaḳ salmanglar; 9 qünki ular Mening namimda yaloɣandin bexarət beridu; Mən ularni əwətkən əməsmən, — dəydu Pərwərdigar. 10 Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Babiloɣa bekitilgən yətmix yil toxḳanda, Mən silərning yeninglaroɣa kelip silərgə iltipat kərsitimənki, silərni muxu yurtḳa ḳayturuxum bilən silərgə ḳiloɣan xapaətlik wədəmni ada ḳilimən; 11 Qünki Özümning silər tooɣruluḳ pilanlirimni, apət elip kelidioɣan əməs, tinq-awatliḳ elip kelidioɣan, ahirda silərgə ümidwar keləqəkni ata ḳilidioɣan pilanlirimni obdan bilimən, — dəydu Pərwərdigar. 12 Xuning bilən ilər Manga nida ḳilip, yenimoɣa kelip Manga dua ḳilisilər wə Mən silərni anglaymən. 13 Silər Meni izdəysilər wə Meni tapisilər, qünki silər pütün ḳəlbinglar bilən Manga intilidioɣan bolisilər. 14 Mən Özümni silərgə tapḳuzimən, — dəydu Pərwərdigar — wə Mən silərni sürgünlüktin ḳayturup əsligə kəltürimən, Mən silərni ḫəydiwətkən barliḳ əllərdin wə ḫəydiwətkən barliḳ jaylardin yioɣimən, — dəydu Pərwərdigar, — Mən silərni elip, əsli sürgün ḳilip ayrioɣan yurtḳa ḳayturimən. 15 Silər: «Pərwərdigar bizgə Babilda pəyoɣəmbərlərni tiklidi» desənglar, 16 əmdi Pərwərdigar Dawutning təhtigə olturoɣan padixaḫ wə bu xəḫərdə turuwatḳan barliḳ həlḳ, yəni silər bilən billə sürgün ḳilinmioɣan ḳerindaxliringlar tooɣruluḳ xuni dəydu: — 17 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən ularni azablaydioɣan ḳiliq, ḳəḫətqilik wə waba əwətimən; xuning bilən ularni huddi sesioɣan, yegili bolmaydioɣan naqar ənjürlərdək ḳilimən; 18 ularni ḳiliq, ḳəḫətqilik wə waba bilən ḳooɣlaymən, ularni yər yüzidiki barliḳ padixaḫliḳlaroɣa ḫəydəp apirimən; ularni xu əllərgə wəḫimə, lənət, dəḫxət, ux-ux ḳilinidioɣan wə rəswa ḳilinidioɣan obyekt ḳilimən. 19 qünki Mən tang səḫərdə ornumdin turup, hizmətkarlirim boloɣan pəyoɣəmbərlərni əwətip sözlirimni ularoɣa eytḳinim bilən, ular ḳulaḳ salmioɣan; silər [sürgün boloɣanlarmu] ḫeq ḳulaḳ salmioɣansilər, — dəydu Pərwərdigar. 20 Lekin i silər sürgün boloɣanlar, Mən Yerusalemdin Babiloɣa əwətkənlər, Pərwərdigarning sözini anglanglar: — 21 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Mening namimda silərgə yaloɣandin bexarət beridioɣan Kolayaning ooɣli Aḫab tooɣruluḳ wə Maaseyaḫning ooɣli Zədəkiya tooɣruluḳ mundaḳ dəydu: — Mana, Mən ularni Babil padixaḫi Neboḳadnəsarning ḳolioɣa tapxurimən, u ularni kəz aldinglarda əlümgə məḫküm ḳilidu; 22 xuning bilən ular misal ḳilinip Babilda turoɣan Yəḫudadiki barliḳ sürgün ḳilinoɣanlarning aoɣzida: «Pərwərdigar seni Babil padixaḫi Neboḳadnəsar otta kawab ḳiloɣan Zədəkiya wə Aḫabdək ḳilsun!» degən lənət sözi bolidu; 23 qünki ular Israil iqidə iplasliḳ ḳiloɣan, ḳoxnilarning ayalliri bilən zina ḳiloɣan wə Mening namimda yaloɣan sözlərni, Mən ularoɣa ḫeq tapilmioɣan sözlərni ḳiloɣan; Mən bularni Bilgüqi wə guwaḫ Boloɣuqidurmən, — dəydu Pərwərdigar. 24 «Sən Yərəmiya Nəḫələmlik Xemayaoɣa mundaḳ degin: — 25 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Qünki sən öz namingda Yerusalemdiki barliḳ həlḳḳə, kaḫin boloɣan Maaseyaḫning ooɣli Zəfaniyaoɣa wə barliḳ kaḫinlaroɣa hətlər yollioɣining tüpəylidin, — 26 ([sən Zəfaniyaoɣa mundaḳ yazoɣan]: «Pərwərdigar seni kaḫin Yəḫuyadaning ornioɣa kaḫin tikligən əməsmu? U seni Pərwərdigarning öyidə xuningoɣa nazarətqi ḳiloɣanki, bexarət beridioɣan pəyoɣəmbər boluwaloɣan ḫərbir təlwini besix üqün puti wə boynioɣa taḳaḳ selixing kerək. 27 Əmdi sən nemixḳa silərgə özini pəyoɣəmbər ḳiliwaloɣan Anatotluḳ Yərəmiyani əyiblimiding? 28 Qünki u ḫətta Babilda turuwatḳan bizlərgimu: «Xu yərdə boloɣan waḳtinglar uzun bolidu; xunga öylərni

selinglar, ularda turunglar, baoɣlarni bərpa kilinglar, ularning mewisini yənglar» dəp hət yollidi!») **29** — Zəfaniya muxu hətni Yərəmiya pəyoɣəmbər aldida okudi. **30** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — **31** Barlik sürgün boloɣanlaroɣa hət yollap mundak degin: — Pərwərdigar Nəhəlamlik Xəmaya tooɣruluk munak dəydu: Qünki Mən uni əwətmigən bolsammu, Xemayaning silərgə bexarət berip, silərni yaloɣanqilikka ixəndürgənliki tüpəylidin, **32** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Nəhəlamlik Xemayani nəsli bilən billə jazalaymən; muxu həlk arisida uning heqkandak nəsli tepilmaydu; u Mən Øz həlkim üqün kilmakqi boloɣan yahxilikni heq kərməydu, — dəydu Pərwərdigar: — qünki u adəmlərni Manga asiylikka kutratti.

30 Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa kəlgən səz: — **2** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən sanga hazir dəydioɣan muxu barlik səzlirimni yazmioɣa yazoɣin; **3** Qünki mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən həlkim Israil həm Yəhudani sürgünlüktin kayturup əsligə kəltürimən, ularni ata-bowilirioɣa təkdim kiloɣan zeminoɣa kayturimən, ular uningoɣa igə bolidu. **4** Pərwərdigarning Israil tooɣruluk wə Yəhuda tooɣruluk degən səzliri təwəndikidək: — **5** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Anglitilidu alakzadilik həm korkunqlukning awazi, Bolsun nədə aman-tinqlik! **6** Soranglar, xuni kərüp bekinglarki, ər bala tuoɣamdu? Mən nemixka əmdi toloɣakka qüxkən ayaldək hərbir ər kixining qatirikini koli bilən tutkanlikini kərimən? Nemixka yüzliri tatirip kətkəndu? **7** Ayhay, xu küni dəhxətliktur! Uningoɣa heqkandak kün ohximaydu; u Yakupning azab-okubət künidur; lekin u uningdin kutkuzulidu. **8** Xu künidə əməlgə axuruliduki, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — Mən uning boyunturukini boynungdin elip sunduruwetimən, asarətliringni buzup taxlaymən, yat adəmlər uni ikkinqi kullukka qüxürməydu. **9** Xuning ornida ular Pərwərdigar Hudasining həmdə Mən ular üqün kaytidin tikləydioɣan Dawut padixahining kullukida bolidu. **10** Əmdi sən, i kulum Yakup, korkma, — dəydu Pərwərdigar; — alakzadə bolma, i Israil; qünki mana, Mən seni yirak yərlərdin, sening nəslingni sürgün boloɣan zemindin kutkuzimən; Yakup kaytip kelidu, aram tepip azadə turidu wə heqkim uni korkutmaydu. **11** Qünki Mən seni kutkuzux üqün sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən seni tarkitiwətkən əllərning həmmisini tügəxtürsəmmu, lekin seni pütünləy tügəxtürməymən; pəkət üstüngdin həküm kikirip tərbiyə-sawak berimən; seni jazalimay koyup koymaymən. **12** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: Sening zedəng dawalioɣusiz, sening yarang bolsa intayin eoɣirdur. **13** Sening dəwayingni soraydioɣan heqkim yok, yarangni tangoɣuqi yoktur, sanga xipalik dorilar yoktur; **14** sening barlik axniliring seni untuoɣan; ular sening halingni heq sorimaydu. Qünki Mən seni düxməndək zərb bilən uroɣanmən, rəhimsiz bir zalimdək sanga sawak bolsun dəp uroɣanmən; qünki sening kəbihliking həddi-hesabsiz, gunahliring həddidin ziyadə boloɣan. **15** Nemixka zedəng tüpəylidin, dərd-əliming dawalioɣusiz boloɣanliki tüpəylidin pəryad kətürisən? Kəbihlikingning həddi-hesabsiz boloɣanlikidin, gunahliring həddidin ziyadə boloɣanlikidin, Mən xularni sanga kiloɣanmən. **16** Lekin seni yutuwaloɣanlarning həmmisi yutuwelinidu; sening barlik küxəndiliring bolsa sürgün bolidu; seni bulioɣanlarning həmmisi bulang-talang kilinidu; seni ow kiloɣanlarning həmmisini owlinidioɣan kilimən. **17** Qünki Mən sanga tengik tengip koyimən wə yariliringni sakaytimən — dəydu Pərwərdigar; — qünki ular seni: «Oɭerib-biqarə, heqkim halini sorimaydioɣan Zion dəl muxudur» dəp hakarətligən. **18** Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Yakupning qedirlirini sürgünlüktin kayturup əsligə kəltürimən, Uning turaloɣuliri üstigə rəhim kilimən; Xəhər harabiliri ul kilinip kaytidin kurulidu, Orda-kəl'ə øz jayida yənə adəmzatlik bolidu. **19** Xu jaylardin təxəkkür küyliri wə xad-huramlik sadaliri anglinidu; Mən ularni kəpaytimənki, ular əmdi azaymaydu; Mən ularning hərmitini axurimən, ular heq pəs bolmaydu. **20** Ularning baliliri kədimdikidək bolidu; ularning jamaiti aldimda məzmut turoɣuzulidu; Ularni horlioɣanlarning həmmisini jazalaymən. **21** Ularning bexi əzliridin bolidu, Ularning həküm sürgüqisi əzliri otturisidin qikidu; Mən uni øz yenimoɣa kəltürimən, xuning bilən u Manga yekin kelidu; Qünki yenimoɣa kəlgüqi [jenini] təwəkkül kiloɣuqi əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **22** — Xuning bilən silər Mening həlkim bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **23** Mana, Pərwərdigardin qikkan bir boran-qapkun! Uningdin kəhr qikti; Bərhək, dəhxətlik bir kara kuyun qikip kəldi; U pirkirap rəzillərning bexioɣa qüxidu. **24** Kənglidiki niyətlirini ada kilip toluk əməl kiloɣuqə,

Pərwərdigarning ḳattiḳ oɣəzipi yanmaydu; Ahirḳi künlərdə silər buni qüxinip yetisilər.

31 Xu waḳitta, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israilning jəmətlirining Hudasi bolimən, ular Mening həlḳim bolidu. **2** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḳiliqtin aman ḳaloɣan həlḳ, yəni Israil, qəlbayawanda iltipatḳa igə boloɣan; Mən kelip ularni aram tapḳuzimən. **3** Pərwərdigar yiraḳ yurtta bizgə kərünüp: «Mən seni mənggü bir muḥəbbət bilən səyüp kəldim; xunga Mən əzgərməs meḥribanliḳ bilən seni Əzümgə tartip kəlgənmən. **4** Mən seni ḳaytidin ḳurimən, xuning bilən sən ḳurulisən, i Israil ḳizi! Sən ḳaytidin dapliringni elip xad-huram ḳiloɣanlarning ussullirioɣa qiḳisən. **5** Sən ḳaytidin Samariyəning taoɣliri üstigə üzümzarlar tikisən; ularni tikküqilər əzliri tikip, mewisini əzliri yəydu. **6** Qünki Əfraimning egizlikidə turoɣan kəzətqilər: «Turunglar, Pərwərdigar Hudayimizoɣa ibadət ḳilixḳa Zioneɣa qiḳayli!» — dəp nida kətüridioɣan küni kelidu. **7** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Yaḳup üqün xadhuramliḳ bilən nahxa eytinglar, əllərning bexi boloɣuqi üqün ayḥay kətürünglar; Jakarlanglar, mədḥiyə oḳup: «I Pərwərdigar, Sening həlḳingni, Yəni Israilning ḳaldisini ḳutḳuzoɣaysən!» — dənglar! **8** Mana, Mən ularni ximaliy yurtlardin epkelimən, Yər yüzining qətqətliridin yioɣimən; Ular arisida əmalar wə tokurlar bolidu; Ḥamilidar wə tuoɣay degənlər billə bolidu; Ular uluoɣ bir jamaət bolup ḳaytip kelidu. **9** Ular yioɣa-zarlar kətürüp kelidu, Ular dua-tilawət ḳiloɣanda ularni yetəkləymən; Mən ularni eriḳ-əstənglər boyida, ḥeq putlaxmaydioɣan tüz yol bilən yetəkləymən; Qünki Mən Israiloɣa ata bolimən, Əfraim bolsa Mening tunji ooɣlumdur. **10** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i əllər, Dengiz boyidiki yiraḳ yurtlaroɣa: — «Israilni tarḳatḳuqi uni ḳaytidin yioɣidu, Pada bakḳuqi padisini bakḳandək U ularni bakidu; **11** Qünki Pərwərdigar Yaḳupni bədəl tələp ḳutulduroɣan, Uningoɣa Ḥəmjəmət bolup əzidin zor küqlük boloɣuqining qanggilidin ḳutḳuzoɣan!» — dəp jakarlanglar. **12** Ular kelip Ziondiki egizliklərdə xad-huramliḳta towlaydu, Pərwərdigarning iltipatidin, yəni yengi xarabtin, zəytun meyidin, mal-waranning ḳoziliridin bərḳ uridu; Ularning jeni huddi mol suoɣiriloɣan baoɣdək bolidu, Ular ikkinqi ḥeq solaxmaydu. **13** Xu qaoɣda ḳizlar ussulda xadlinidu, Yigitlər wə moysipitlarmu təng xundaḳ bolidu; Qünki Mən ularning aḥ-zarlirini xadhuramliḳḳa aylandurimən; Mən ularoɣa təsəlli berip, dərd-əlimining ornioɣa ularni xadliḳḳa qəmdürimən. **14** Mən kaḥinlarni molqiliḳ bilən toyoɣuzimən, Həlḳim iltipatimoɣa ḳanaət ḳilidu, — dəydu Pərwərdigar. **15** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ramaḥ xəḥiridə bir sada, Aqqiḳ yioɣa-zarning pioɣani anglinidu, — Bu Raḥiləning əz baliliri üqün kətürgən aḥ-zarliri; Qünki u baliliri bolmioɣaqḳa, təsəllini ḳobul ḳilmay pioɣan kətüridu. **16** Pərwərdigar [uningoɣa] mundaḳ dəydu: — Yioɣa-zaringni tohtat, kəzliringni yaxlardin tart; qünki munu tartḳan japayingdin mewə bolidu, — dəydu Pərwərdigar; — ular düxmənning zeminidin ḳaytidu; **17** bərḥəḳ, keləqiking ümidlik bolidu, — dəydu Pərwərdigar; — wə sening baliliring yənə əz qegrisidin kirip kelidu. **18** Mən dərwəḳə Əfraimning əzi tooɣruluḳ əkünüp: «Sən bizgə xax torpaḳḳa tərbiyə bərgəndək sawaḳ-tərbiyə bərding; Əmdi bizni towa ḳilduroɣaysən, Biz xuning bilən towa ḳilip ḳaytip kelimiz, Qünki Sən Pərwərdigar Hudayimizdursən; **19** Qünki biz towa ḳilduruluximiz bilən ḥəḳiḳətən towa ḳilduḳ; Biz əzimizni tonup yətkəndin keyin, yotimizni urduḳ; Biz yaxliḳimizdiki [ḳilmixning] xərmḥayasi tüpəylidin nomus ḳilip, hijaləttə ḳalduḳ!» — degənlikini anglidim. **20** — Əfraim Manga nisbətən jan-jigər balam əməsmu? Qünki Mən uni əyibligən təḳdirdimu, uni ḥərdaim kənglümdə seoɣinimən; Xunga iq-baoɣrim uningoɣa aoɣriwatidu; Mən uningoɣa rəḥim ḳilmisam bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **21** — Xunga əzünggə yol bəlgilirini bekitip ḳoyoɣin; Sən sürgüngə mangoɣan yoloɣa, xu kətürülgən yoloɣa kəngül ḳoyup diḳḳət ḳiloɣin; Ḥazir xu yol bilən ḳaytip kəl, i jan-jigirim Israil ḳizi, Muxu xəḥərliringgə ḳarap ḳaytip kəl! **22** Sən ḳaqanoɣiqə tenəp yürisən, i yoldin qiḳḳuqi ḳizim? Qünki Pərwərdigar yər yüzidə yengi ix yaritidu: — Ayal kixi baturning ətrapida yepixip həwər alidu! **23** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Mən ularni sürgünlüktin ḳayturup əsligə kəltürginimdə Yəḥudaning zeminida wə xəḥərliridə həklər yənə [Yerusalem tooɣruluḳ]: «Pərwərdigar seni bəhtliḳ ḳiloɣay, i ḥəḳḳaniyliḳ turoɣan jay, pakmuḳəddəslikning teoɣi!» dəydioɣan bolidu. **24** Xu yərdə Yəḥuda — xəḥərliridikilər, dehḳanlar wə pada bakḳuqi kəqmən qarwiqilar ḥəmmisi billə turidu. **25** Qünki Mən ḥerip kətkən jan igilirining ḥajitidin qiḳimən, ḥərbir ḥalidin kətkən jan igilirini yengilandurimən. **26** — Mən [Yərəmiya] buni anglap oyoɣandim, ətrapḳa ḳaridim, naḥayiti tatliḳ uhlaptimən. **27** Mana, xu

künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəmətidə wə Yəhuda jəmətidə insan nəslini wə ḥaywanlarning nəslini terip əstürimən. **28** Xundaḳ boliduki, Mən ularni yulux, səküx, ḥalak ḳilix, aoḷdurux üqün, ularoḷa nəzirimni saloḷandək, Mən ularni ḳurux wə tikip əstürüx üqünmu ularoḷa nəzirimni salimən, — dəydu Pərwərdigar. **29** Xu künlərdə ular yənə: «Atilar aqqiḳ-qüqük üzümlərni yegən, xunga balilarning qixi ḳeriḳ sezilidu» degən muxu maḳalni ḥeq ixlətməydu. **30** Qünki ḥərbirsi əz gunaḥi üqün əlidu; aqqiḳ-qüqük üzümlərni yegənlərning bolsa, əzining qixi ḳeriḳ sezilidu. **31** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəməti wə Yəhuda jəməti bilən yengi əḥdə tüzimən; **32** bu əḥdə ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əḥdigə ohximaydu; xu əḥdini Mən ata-bowilirini ḳolidin tutup Misirdin ḳutḳuzup yetəkliginimdə ular bilən tüzgənidim; gərqə Mən ularning yoldixi boloḷan bolsammu, Mening ular bilən tüzüxkən əḥdəmni buzoḷan, — dəydu Pərwərdigar. **33** Qünki xu künlərdin keyin, Mening Israil jəməti bilən tüzidioḷan əḥdəm mana xuki: — Mən Əz Təwrat-ḳanunlirimni ularning iqigə salimən, Ḥəmdə ularning ḳəlbigimu yazimən. Mən ularning Ilaḥi bolimən, Ularmu Mening həlḳim bolidu. **34** Xundin baxlap ḥeqkim əz yeḳinioḷa yaki əz ḳerindixioḷa: — «Pərwərdigarni tonuoḷin» dəp əgitip yürməydu; qünki ularning əng kiqikidin qongioḷiqə ḥəmmisi Meni tonup boloḷan bolidu; qünki Mən ularning ḳəbiḥlikini kəqürimən ḥəmdə ularning gunaḥini ḥərgiz esigə kəltürməymən, — dəydu Pərwərdigar. **35** Ḳuyaxni kündüzdə nur bolsun dəp bərgən, ay-yultuzlarni keqidə nur bolsun dəp bəlgiligən, dolḳunlirini xarḳiritip dengizni ḳozoḷaydioḷan Pərwərdigar mundaḳ dəydu (samawi ḳoxunlarning Sərdari boloḷan Pərwərdigar Uning namidur): — **36** — Muxu bəlgiligənlirim Mening aldimdin yoḳap kətsə, — dəydu Pərwərdigar, — əmdi Israilning əwladlirimu Mening aldimdin bir əl boluxtin mənggügə ḳelixi mumkin. **37** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Yuḳirida asmanlar məlqərlənsə, təwəndə yər ulliri təkxürülüp bilinsə, əmdi Mən Israilning barliḳ əwladlirining ḳiloḷan ḥəmmə ḳilmixliri tüpəylidin ulardin waz keqip taxlioḷuqi bolimən, — dəydu Pərwərdigar. **38** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — xəḥər məḥsus Manga atilip «Ḥananiyəlning munari»din «Doḳmux dərwazasi»oḷiqə ḳaytidin ḳurulidu; **39** əlqəm tanisi ḳaytidin əlqəx üqün xu yərdin «Garəb dəngi»giqə, andin Goatḳa burulup sozulidu; **40** jəsətlər wə [ḳurbanliḳ] külliri taxlinidioḷan pütkül jiloḷa, xundaḳla Kidron dəryasioḷiqə ḥəm xərḳkə ḳaraydioḷan «At dərwazisi»ning doḳmuxioḷiqə yatḳan etizlarning ḥəmmisi Pərwərdigaroḷa pak-muḳəddəs dəp ḥesablinidu; xəḥər ḳaytidin ḥeq yulup taxlanmaydu, ḥərgiz ḳaytidin aoḷdurup taxlanmaydu.

32 Yəhuda padixaḥi Zədəkiyaning oninqi yili, Yərəmiyaoḷa Pərwərdigardin kəlgən səz təwəndə hatiriləngən (xu yil Neboḳadnəsarning on səkkizinqi yili idi; **2** Xu qaoḷda Babil padixaḥining ḳoxuni Yerusalemni ḳorxuwaloḷanidi; Yərəmiya pəyoḷəmbər bolsa Yəhuda padixaḥining ordisidiki ḳarawullarning ḥoylisida ḳamap ḳoyuloḷanidi. **3** Qünki Yəhuda padixaḥi Zədəkiya uni əyibləp: «Nemixḳa sən: «Mana, Mən bu xəḥərni Babil padixaḥining ḳolioḷa tapxurimən; u uni ixoḷal ḳilidu; Yəhuda padixaḥi Zədəkiya kaldiylərning ḳolidin ḳeqip ḳutulalmaydu; qünki u Babil padixaḥining ḳolioḷa tapxurulmay ḳalmaydu; u uning bilən yüz turanə səzlixidu, əz kəzi bilən uning kəzigə ḳaraydu. U Zədəkiyani Babiloḷa apiridu, u mən uningoḷa yeḳinlixip toluḳ bir tərəp ḳiloḷuqə xu yərdə turidu, dəydu Pərwərdigar; silər kaldiylər bilən ḳarxilaxsanglarmu oḷəlibə ḳilalmaysilər! — dəydu Pərwərdigar» — dəp bexarət berisən?» — dəp uni ḳamap ḳoyoḷanidi). **6** Yərəmiya: — Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi — dedi: — **7** Mana, taoḷang Xallumning ooḷli Ḥanaməəl yeningoḷa kelip: «Əzüng üqün Anatottiki etizimni setiwal; qünki uni setiwelixḳa sening ḥəmjəmətlik ḥoḳuḳung bar» — dəydioḷan bolidu. **8** Andin Pərwərdigarning deginidək taoḷamning ooḷli Ḥanaməəl, ḳarawullarning ḥoylisida yenimoḷa kelip manga: «Binyaminning zeminidiki mening Anatottiki etizimni setiwaloḷaysən; qünki ḥəmjəmət ḥoḳuḳi seningkidur; əzüng üqün setiwal» — dedi; andin mən buning ḥəḳiḳətən Pərwərdigarning səzi ikənlikini bilip yəttim. **9** Xunga mən taoḷamning ooḷli Ḥanaməəldin Anatottiki bu etizni setiwaldim; pulni, yəni on yəttə xəkəl kümüxni girgə selip əlqidim. **10** Mən tohtam hetigə imza ḳoyup, üstigə məḥürni besip peqətlidim; buningoḷa guwaḥqilarni guwaḥ bərgüzdum, kümüxni tarazioḷa saldim; **11** tohtam hetini ḳolumoḷa aldim, — birsidə soda tüzümi wə xərtliri hatirilinip peqətlənggən, yənə birsi peqətlənmigənidi — **12** wə mən taoḷamning ooḷli Ḥanaməəlning kəz aldida, bu soda hetigə imza

қоюлған guwаһқилар wə қаrawullarning һоylisida olturuлған Yəһudiylarning һəmmisi aldida hətlərni Maaseyaһning nəwrisi, Neriyaning ooлli boloлған Barukқа tapxurdum. **13** Ularning aldida mən Barukқа mundaқ tapilap dedim: — **14** Samawi қoxunlarning Sərdari boloлған Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu: — Bu hətlərni, yəni peqətləngən wə peqətlənmigən bu tohtam hətlirini elip, bular uzun waқitқiqə saқlansun dəp sapal idix iqigə saloлin; **15** Qünki samawi қoxunlarning Sərdari boloлған Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu: — Kəlgüsidə bu zeminda һəm əylər, һəm etizlar, һəm üzümzarlar қaytidin setiwelinidu. **16** Mən tohtam hetini Neriyaning ooлli boloлған Barukқа tapxuroлandin keyin, Pərwərdigaroлa dua қilip mundaқ dedim: — **17** «Aһ, Rəb Pərwərdigar! Mana, Sən asman-zeminni Өzüngning zor қudriting wə sozuloлған biliking bilən yasioлansən; Sanga һeqқandaқ ix təs əməstur; **18** Sən minglioлған kixilərgə rəһim-xəpқət kərsitisən һəmdə atilarning қəbiһlikining jazasinimu keyin balilirining қoynioлa қayturisən; aһ Sən uluoл, Қudrət Igisi Təngridursən — Samawi қoxunlarning Sərdari boloлған Pərwərdigar Sening namingdur; **19** oy-nixanliringda uluoл, қiloлan ixliringda қudrətliksən; kəzliring bilən insan balilirining өz yolliri wə қiloлanlirining mewisi boyiqə һərbirigə [inam yaki jaza] қayturux üqün, ularning barliқ yollirini kəzligüqidursən; **20** — Sən bügünki küngiqə Misir zeminida, Israil iqidə һəm barliқ insanlar arisida məjizilik alamətlərni һəm karamətlərni ayan қilip kəlgənsən; xunglaxқa bügüngiqə Sening naming eoлizdin-eoлizoлa tarқilip kəlməktə. **21** Sən məjizilik alamətlər, karamətlər қudrətlik қolung, sozuloлған biliking wə dəһxətlik wəһxət arқiliқ Өz həlқing Israilni Misir zeminidin qiқaroлansən; **22** Sən ularoлa ata-bowilirioлa təқdim қilimən dəp қəsəm қiloлan, süt һəm bal ekip turidioлan bu zeminni təқdim қiloлansən. **23** Ular dərwəқə zeminoлa kirip uningoлa igə boloлan; lekin ular Sening awazingoлa қulaқ salmioлan, Təwrat-қanunungda mangmioлan; ularoлa əmr қiloлanlarning һeqқaysisioлa əməl қilmioлan; xunga Sən bu külpətlərning һəmmisini ularning bexioлa qüxürgənsən. **24** Mana, xəһərni besip kirix üqün sepiloлa selip qikiriloлan dənglük-potəylərgə қarioлaysən! Қiliq, қəһətqilik wə waba tüpəylidin xəһər һujum қiliwatқan kaldiylərning қolioлa tapxurulmay қalmaydu; Sən aldin'ala eytқining һazir əməlgə axuruldi; mana, Өzüng kərisən. **25** Lekin Sən, i Rəb Pərwərdigar, gərqə xəһər kaldiylərning қolioлa tapxurulidioлan bolsimu, manga: «Өzüng üqün etizni kümüxkə setiwal wə buni guwaһqiloroлa kərgüzgin!?» — deding». **26** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoлa kelip mundaқ deyildi: — **27** Mana, Mən Pərwərdigar, barliқ ət igilirining Hudasidurmən; Manga təs qüxidioлan birər ix barmidu? **28** Xunga Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana, Mən bu xəһərni kaldiylərning қolioлa wə Babil padixaһi Nebokadnəsarning қolioлa tapxurimən; ular uni igiliwalidu. **29** Bu xəһərgə һujum қiliwatқan kaldiylər uningoлa besip kirip ot қoyup uni kəydüriwetidu; ular xəһərdikilərning өylirinimu kəydüriwetidu; ular bu өylərning өgziliri üstidə Meni oлəzəpləndürüp Baaloлa isriқ yaққan, yat ilaһloroлa «xarab һədiyə»lərni қuyoлan. **30** Qünki Israillar wə Yəһudalar yaxliқidin tartip kəz aldimda pəқət rəzillikla қilip kəlməktə; Israillar pəқətla өz қolliri yasioлanlar bilən oлəzipimni қozoлioлandin baxқa ix қilmioлan, — dəydu Pərwərdigar. **31** Qünki bu xəһər қuruloлan künidin tartip bügünki küngiqə Mening oлəzipim wə қəһrimni xundaқ қozoлioлuqi bolup kəldiki, Mən uni Өz yüzüm aldidin yoқatmisam bolmaydu. **32** Israillar wə Yəһudalar — ular wə ularning padixaһliri, əmirliri kaһinliri, pəyoлəmbərliri, Yəһuda adəmliri wə Yerusalemda turuwatқanlarning meni oлəzəpləndürgən barliқ rəzilliki tüpəylidin [xəһərni yoқitimən]. **33** Ular Manga yüzini қaratқan əməs, bəlki Manga arқisini қilip tətür қarioлan; gərqə Mən tang səһərdə ornumdin turup ularoлa өgətkən bolsammu, ular anglimay təlim-tərbiyini қobul қilixni rət қiloлan. **34** Ular Өz namim bilən ataloлan өydə yirginqlik butlirini selip uni buloлioлan; **35** ular өz ooлul-қizlirini ottin ətküzüp «Moləк»kə atap қurbanliқ қilix üqün « Һinnomning ooлlining jiloлisi»diki, Baaloлa beoлixlanoлan «yuқiri jaylar»ni қurup qikқan; Mən ularning bundaқ ix қilixini zadi buyrup baқmioлanmən; ularning Yəһudani gunaһқa patқuzup, muxundaқ lənətlik ix қilsun degən oy-niyəttə һeqқaqan bolup baқmioлanmən. **36** Silər muxu xəһər tooлruluқ: «Dərһəқikət, u қiliq, қəһətqilik wə waba arқiliқ Babil padixaһining қolioлa tapxurulidu!» — dəwatisilər; lekin Pərwərdigar — Israilning Hudasi muxu xəһər tooлruluқ һazir mundaқ dəydu: — **37** Mana Mən, Mən ularni oлəzipim, қəһrim wə zor aqqiқim bilən һəydiwətkən barliқ padixaһliқlardin yioлimən; Mən ularni қaytidin muxu yərgə epkelimən,

ularni aman-tinqliqta turoquzimən. 38 Ular Mening
həlqim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. 39
Mən ular wə ulardin keyin boloqan balilirini barliq
künliridə Məndin əyminip yahxiliq kərsun dəp,
uloroa bir qəlb, bir yolni ata qilimən. 40 Mən uloroa
iltipat qilixtin qolumni ikkinqi üzməslikim üqün
ular bilən mənggülük bir əhdə tüzimən; ularning
qaytidin yenimdin qətliməsliki üqün Mən qəlbigə
qorquncumni salimən. 41 Mən uloroa yahxiliq ata
qilixtin huzur elip xadlinimən wə pütün qəlbim, pütün
jenim bilən ularni muxu zeminoqa tikip turoquzimən!
42 Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən huddi bu
həlqning bexioqa bu dəhxətlik külpətning həmmisini
qüxürginimdək, Mən ular tooqruluq wədə qiloqan
barliq bəht-bərikətlərni ularning üstigə qüxürimən;
43 Silər muxu zemin tooqruluq: «U wəyranə,
adəmzatsiz wə haywanatsizdur; kaldiylərning qolioqa
tapxuruloqan!» dəysilər. Lekin kəlgüsidə uningda
etizlar qaytidin setiwelinidu! 44 Binyaminning yurtida,
Yerusalemning ətrapidiki yezilirida, Yəhudaning
xəhərliridə, [jənubtiki] taoqlik xəhərliridə, oqərbtiki
«Xəfəlah» egizlikidiki xəhərlərdə, [Yəhudaning]
jənubiy bayawanliridiki xəhərlərdimu kixilər qaytidin
kümüxkə etizlarni setiwalidu, tohtam hətlirigə imza
qoyidu, məhürləp, guwahqilarni guwahqa hazir
qilidu; qünki Mən ularni sürgünlüktin qayturup əsligə
kəltürimən — dəydu Pərwərdigar.

33 Yərəmiya tehi qarawullarning hoylisida qamap
qoyuloqan waqtida, Pərwərdigarning səzi
uningoqa ikkinqi qetim kelip mundaq deyildi: — 2
Ixni qiloquqi Mən Pərwərdigar, ixni xəkilləndürgüqi
həm uni bekitküqi Mənki Pərwərdigar mundaq
dəymən — Pərwərdigar Mening namimdur — 3
Manga iltija qil, Mən sanga jawab qayturimən,
xundaqla sən bilməydioqan, büyük həm tilsimat ixlarni
sanga ayan qilimən. 4 Qünki [düxmənning] dəng-
potəylirigə həm qiliqioqa taqabil turuxqa istihqamlar
qilix üqün qeqiloqan bu xəhərdiki əylər wə Yəhuda
padixahlirining ordiliri tooqruluq Israilning Hudasi
Pərwərdigar mundaq dəydu: — 5 «Kaldiylər bilən
qarxiliximən» dəp xəhərgə kirgənlərning həmmisi,
pəqət Mən oqəzipim wə qəhrimdə uriwətkənlərning
jəsətliri bilən bu əylərni toldurux üqün kəlgənlər,
halas. Qünki Mən ularning barliq rəzilliki tüpəylidin
yüzümni bu xəhərdin ərüp yoxuroqanmən. 6 Halbuki
mana, Mən bu xəhərgə xipa qilip dərdigə dərman
bolimən; Mən ularni saqaytimən, uloroa qəksiz
arambəhx həm həqiqətni yexip ayan qilimən. 7 Mən
Yəhudani həm Israilni sürgündin qayturup əsligə
kəltürimən; ularni awwalqidək qurup qiqimən. 8
Mən ularni Mən bilən qarxilixip gunahqa petip sadir
qiloqan barliq qəbihliqikidin paklandurimən, Mening
aldimda gunahqa petip, Manga asiylik qiloqan barliq
qəbihliklirini kəqürimən; 9 yər yüzidiki barliq əllər
Mən uloroa yətküzgən barliq iltipatni anglaydu,
xuning bilən bu [xəhər] kixini xadlandurup, Əzümgə
mədhiyələrni qozoqap, xan-xərəp kəltürüp nam-
xəhrət hasil qilidu; əllər Mən uloroa yətküzgən
barliq iltipat wə arambəhxliktin [Məndin] qorqup
titrəydioqan bolidu. 10 Pərwərdigar mundaq dəydu:
— Silər muxu yər tooqruluq: «U bir harabilik,
adəmzatsiz wə haywanatsiz boldi!» dəysilər —
durus. Lekin harabə boloqan, adəmzatsiz, ahalisiz,
haywanatsiz boloqan Yəhudaning xəhərliridə wə
Yerusalem koqilirida 11 yənə tamaxining sadasi,
xad-huramlik sadasi wə toyi boluwatqan yigit-
qizning awazi anglinidu, xundaqla Pərwərdigarning
əyigə «təxəkkür qurbanliqliri»ni aparoqanlarning
«Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa
təxəkkür eytinglar, qünki Pərwərdigar mehribandur,
uning muhəbbiti mənggülüktur» dəydioqan awazliri
qaytidin anglinidu; qünki Mən sürgün boloqanlarni
qayturup zemindiki awatliqni əsligə kəltürimən, —
dəydu Pərwərdigar. 12 Qünki samawi qoxunlarning
Sərdari boloqan Pərwərdigar mundaq dəydu: — Harabə
boloqan adəmzatsiz wə haywanatsiz boloqan bu yərdə
wə uning barliq xəhərliridə qoy baqquqilarning
əz padilirini yatquzidioqan qotanliri qaytidin bar
bolidu. 13 [Jənubiy] taoqliqtiki xəhərlərdə, [oqərbtiki]
Yəhudaning «Xəfəlah» egizlikidiki xəhərlərdə, jənubiy
bayawanlardiki xəhərlərdə, Binyaminning yurtida,
Yerusalemning ətrapidiki yezilirida wə Yəhudaning
xəhərliridimu qoy padiliri ularni sanioquqining qoli
astidin qaytidin ətidu, — dəydu Pərwərdigar. 14 Mana,
xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən
Israil jəmətigə həm Yəhuda jəmətigə eytqan xəpqətlik
wədəmgə əməl qilimən. 15 Xu künlər wə u qaoqda Mən
Dawut nəslidin «Həkqaniy Xah»ni zeminda əstürüp
qiqirimən; U zeminda tooqra həküm wə həkqaniylik
yürgüzidu. 16 Xu künlərdə Yəhuda qutquzulidu,
Yerusalem arambəhxtə turidu; [xu qaoqda] Yerusalem:
«Pərwərdigar həkqaniyliqimizdur» degən nam bilən
atilidu. 17 Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: —
Dawutning Israil jəmətining təhtigə olturuxqa layiq

nəsli üzülüp kalmaydu, 18 yaki Lawiylardin boloɣan kahinlardin, «køydürmə kurbanlik», «axlik hədiyə» wə baxka kurbanliklarni Mening aldimda daim sunidioɣan adəm üzülüp kalmaydu. 19 Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — 20 Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər Mening kündüz bilən tüzgən əhdəmni wə keqə bilən tüzgən əhdəmni buzup, kündüz wə keqini əz waktida kəlməydioɣan kilip koysanglar, 21 xu qaoɣda Mening Kulum Dawut bilən tüzgən əhdəm buzulup, uningoɣa: «Əz təhtinggə həküm süridioɣan bir ooɣlung daim bolidu» deginim əməlgə axurulmaydu wə hizmətkarlirim, kahinlar boloɣan Lawiylar bilən tüzgən əhdəm buzuloɣan bolidu. 22 Asmanlardiki koxunlar boloɣan yultuzlarni sanap boloɣili bolmioɣandək, dengizdiki kumlarni əlqəp boloɣili bolmioɣandək, mən kulum Dawutning nəslini wə Əzümgə hizmət kilidioɣan Lawiylarni kəpəytimən. 23 Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — 24 Bu həlkning: «Pərwərdigar Əzi tallioɣan bu ikki jəmättin waz keqip, ularni taxlidi» deginini baykimidingmu? Xunga ular Mening həlkimni: «Kəlgüsidə heq bir əl-dələt bolmaydu» dəp kəzgə ilmaydu. 25 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mening kündüz wə keqini bekitkən əhdəm əzgirip kətsə, yaki asman-zemindiki kanuniyətlərni bekitmigən bolsam, 26 Mən Yakupning nəslidin wə Dawutning nəslidin waz keqip ularni taxlaydioɣan bolimən, xuningdək Ibrahim, Ishak wə Yakupning nəsli üstigə həküm sürüx üqün [Dawutning] nəslidin adəm tallimaydioɣan bolimən! Qünki bərhək, Mən ularni sürgünlüktin kayturup ularni əsligə kəltürimən, ularoɣa rəhimdillik kərsitimən.

34 Babil padixahi Nebokadnəsar, pütün koxuni wə həkümranlikioɣa bekinoɣan barlik padixahliklar wə əllərning həmmisi Yerusalemoɣa wə uning ətrapidiki barlik xəhərlərgə jəng kiloɣan waktida, Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa kəlgən səz: — 2 Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Zədəkiyaning yenioɣa berip uningoɣa mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, bu xəhərni Babil padixahining kolioɣa tapxurimən, u uningoɣa ot koyup kəydüriwetidu. 3 Sən bolsang, uning kolidin kaqalmaysən; bəlki sən tutulup uning kolioɣa tapxurulisən; sening kəzliring Babil padixahining kəzlirigə karaydu, uning bilən yüz turanə səzlixisən wə sən Babiloɣa sürgün bolup ketisən. 4 Lekin, i Yəhuda padixahi Zədəkiya, Pərwərdigarning səzini angla; Pərwərdigar sening tuoɣrangda mundak dəydu: — Sən kiliq bilən əlməysən; 5 sən aman-tinqlikta əlisən; ata-bowiliring boloɣan əzüngdin ilgiriki padixahlar üqün matəm tutup huxbuy yakkandək ular ohxaxla sən üqünmu [huxbuy] yakidu; ular sən üqün: «Ah, xahim!» dəp matəm tutidu; qünki Mən xundak wədə kiloɣanmən, — dəydu Pərwərdigar. 6 Andin Yərəmiya pəyoɣəmbər bu səzlərning həmmisini Yəhuda padixahi Zədəkiyaoɣa Yerusalemda eytti. 7 Xu qaoɣda Babil padixahining koxuni Yerusalemda wə Yəhudadiki kaloɣan xəhərlərdə, yəni Lakixta wə Azikahta jəng kiliwatatti; qünki Yəhudadiki mustəhkəm xəhərlər arisidin pəkət bularla ixoɣal bolmioɣanidi. 8 Padixah Zədəkiya [kullirimizoɣa] azadlik jakarlayli dəp Yerusalemdikilərning həmmisi bilən əhdini kesip tüzgəndin keyin, Pərwərdigardin təwəndiki bu səz Yərəmiyaoɣa kəldi 9 (əhdə boyiqə hərbiri əz ibraniy kullirini, ər bolsun, kiz-ayal bolsun, koyuwetixi kerək idi; heqkaysisi əz kerindixi boloɣan Yəhudiyni kullukta kaldurmasliki kerək idi. 10 Əhdigə koxuloɣan barlik əmirlər wə barlik həlk xuningoɣa, yəni hərkaysimiz əz kuli yaki dedikini koyuwetəyli, ularni kullukta kalduruwərməyli degən səzigə boysundi. Ular boysunup ularni koyuwətti. 11 Lekin uningdin keyin ular bu yoldin yenip koyuwətkən kul-dedəklərni əzigə kayturuwaldi. Ular bularni kaytidin məjburiy kul-dedək kiliwaldi). 12 — Xu qaoɣda Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — 13 Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən ata-bowiliringlarni Misirning zeminidin, yəni «kulluk əyi»din qikaroɣinimda, ular bilən əhdə tüzgənidim; 14 [xu əhdə boyiqə] hərbiringlar yəttinqi yilida silərgə əzini satkan hərkaysi kerindixinglar boloɣan ibraniy kixilirini koyuwetixinglar kerək; u kullukungda altə yil boloɣandin keyin, sən uni azadlikka koyuwetixing kerək, degənidim. Lekin ata-bowiliringlar buni anglimay heq kulak salmioɣan. 15 Lekin silər bolsanglar, [xu yaman yoldin] yenip, kəz aldimda durus ixni kərüp, hərbiringlar əz yekinioɣa «azad bol» dəp jakarlidinglar, xuningdək Əz namim bilən ataloɣan əydə əhdə tüzüdinglar; 16 lekin silər yənə yenip Mening namimoɣa daoɣ kəltürüp, hərbiringlar əz rayioɣa koyuwətkən kulni həm ihtiyarioɣa koyuwətkən dedəkni kayturuwelip kaytidin əzünglaroɣa kul-dedək boluxka məjburlidinglar. 17 Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər manga kulak salmidinglar, hərbiringlar əz kerindixinglaroɣa, hərbiringlar əz yekininglaroɣa azad bolunglar dəp heq

jakarlimidinglar; mana, Mən silərgə bir hil azadlikni — yəni kiliqka, wabaoɣa wə kəhətqilikkə boloɣan bir azadlikni jakarlaymən; silərni yər yüzidiki barlik padixahliklaroɣa bir wəhxət baskuqi kilimən. **18** Xuning bilən Mən əhdəmni buzoɣan, kəz aldimda kesip tüzgən əhdining səzlirigə əməl kilmioɣan kixilərni bolsa, ular əzliri soyup ikki parqə kilip, otturisidin ətkən heliki mozaydək kilimən; **19** Yəhudaning əmirliri wə Yerusalemning əmirliri, ordidiki ələmdarlar, kahinlar, xuningdək mozayning ikki parqisining otturisidin ətkən barlik həlkni bolsa, **20** Mən ularni düxmənlirining kolioɣa, jenini izdigüqilərning kolioɣa tapxurimən; xuning bilən jəsətliri asmandiki uqar-kanatlaroɣa wə zemindiki haywanlaroɣa ozuk bolidu; **21** Yəhuda padixahi Zədəkiya wə uning əmirlirinimu düxmənlirining kolioɣa, jenini izdigüqilərning kolioɣa, xundakla silərgə hujum kilixtin qikinip turoɣan Babil padixahining koxunining kolioɣa tapxurimən. **22** Mana, Mən əmr kilimən, — dəydu Pərwərdigar, wə ular bu xəhər aldioɣa yənə kelidu; ular uningoɣa hujum kilip ot koyup kəydüriwetidu; wə Mən Yəhudaning xəhərlirini wəyranə, heq adəmzatsiz kilimən.

35 Yəhuda padixahi Yosiyaning oɣli Yəhoakimning künliridə, Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa səz kelip: — **2** «Rəkabning jəmətidikilərning yenioɣa berip ular bilən səzlixip ularni Pərwərdigarning əyigə apirip, uning kiqik əylirining birigə təklip kilip ularning aldioɣa xarab tutkin» — deyildi. **3** Xuning bilən mən Habazziniyaning nəwrisi, Yərəmiyaning oɣli Jaazaniyani, uning ukilirini wə barlik bala-qakilirini, xuningdək Rəkabning pütkül jəmətini elip kelixkə qiktim; **4** Mən ularni Pərwərdigarning əyigə, Igdaliyaning oɣli, Hudaning adimi boloɣan Hananning oɣullirioɣa təwəlik əygə apardim; bu əy əmirlərning əyining yenida, Xallumning oɣli, ixikbakar Maaseyahning əyining üstidə idi; **5** mən Rəkabning jəmətidikilərning aldioɣa xarabka lik toloɣan piyalilər wə kədəhlərni koyup ularoɣa: «Xarabka eoɣiz teginglar!» — dedim. **6** Ular manga mundak dedi: «Biz xarabni iqməymiz; qünki əjdadimiz Rəkabning oɣli Yonadab bizgə: «Silər wə oɣul-əwladliringlar zadi xarab iqmənglar; **7** yənə kelip əylərni kurmanglar, nə uruk terimanglar, nə üzümzarlarni tikmənglar, nə bulardin heqkaysisioɣa zadi igə bolmanglar; barlik künliringlarda qedirlarda turunglar; xuning bilən silər turuwatkan zeminda uzun künlərni kərisilər» — dəp əmr kalduroɣan. **8** Xuning bilən bizning əjdadimiz Rəkabning oɣli Yonadabning: «Barlik kününglərdə zadi xarab iqmənglar» degən awazioɣa kulak selip, biz wə bizning ayallirimiz həm oɣul-kizlirimiz uning əmrigə toluk əməl kilip kəlgənmiz; **9** biz yənə turoɣudək əylərni salmioɣan; bizdə heq üzümzar, etiz, uruk degənlər yok; **10** bəlki biz qedirlarda turup kəlduk, əjdadimiz Yonadabning bizgə barlik əmr kiloɣanlirioɣa əməl kilip kəlduk. **11** Lekin Babil padixahi Nebokadnəsar zemioɣa besip kirgəndə, xundak ix boldiki, biz: «Barayli, Kaldiylərning koxuni həm Suriyəning koxunidin kəqip Yerusalem xəhirigə kirəyli» — deduk. Mana xu səwəbtin Yerusalemda turuwatimiz». **12** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — **13** «Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Baroɣin, Yəhudadikilər wə Yerusalemda turuwatkanlaroɣa mundak degin: — Buningdin tərbiyə almamsilər, xuningdək Mening səzlirimgə kulak salmamsilər? — dəydu Pərwərdigar. **14** — Mana, Rəkabning oɣli Yonadabning oɣul-pərzəntlirigə «xarab iqmənglar» dəp tapilioɣan səzlirigə əməl kilinip kəlgən; bügünki küngiqə ular heq xarab iqip bakmioɣan, qünki ular atisining əmrigə itaət kiloɣan. Lekin Mən tang səhərdə ornumdin turup silərgə səz kilip kəlgən bolsammu, silər Manga heq kulak salmioɣansilər. **15** Mən tang səhərdə ornumdin turup kullirim boloɣan pəyoɣəmbərlərni əwətip: «Hərbiringlar hazir əz rəzil yolunglardin yenip, kilmixinglarni tüzitinglar, baxka ilahlaroɣa əgixip qokunmanglar; xundak kilsanglar Mən ata-bowiliringlaroɣa təkdim kiloɣan zeminda turuwerisilər» dəp kəlgənmən; lekin silər Manga kulak salmay heq anglimioɣansilər. **16** Bərhək, Rəkabning oɣli Yonadabning əwladliri atisining ularoɣa tapilioɣan əmrigə əməl kiloɣan; lekin bu həlk Manga heq kulak salmioɣandur. **17** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən Yəhudaning üstigə həm Yerusalemning üstigə Mən aldin'ala eytkan barlik balayi'apətni qüxürimən; qünki Mən ularoɣa səz kiloɣan, lekin ular anglimioɣan; Mən ularni qakiroɣan, lekin ular jawab bərmigən». **18** Andin Yərəmiya Rəkab jəmətigə mundak dedi: — Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Qünki silər atanglar Yonadabning əmrigə itaət kilip, barlik yolyoruklirini tutup, silərgə tapilioɣanlirining həmmisi boyiqə ix kərüp kəlgənsilər,

— 19 əmdi samawi qoxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Rəkabning ooqli Yonadabning nəslidin aldimda hizmət qilоquqi hərgiz üzülüp qalmaydu.

36 Yəhuda padixahi Yosiyaning ooqli Yəhoakimning tətinqi yili, Yərəmiyaoqa Pərwərdigardin təwəndiki səz kəldi: — 2 Өzünggə oram qəoqəz aloqin; uningoqa Yosiyaning künliridə sanga səz qilоqinimdin tartip bügünki küngiqə Mən Israilni əyibligən, Yəhudani əyibligən həm barliq əllərni əyibligən, sanga eytqan səzlərning həmmisini yazoqin. 3 Yəhudaning jəməti bəlkim Mən bexioqa qüxürməkqi bolоqan barliq balayi'apətni anglap, hərbiri əzlirining rəzil yolidin yanarmikin; ular xundaq qilsa, Mən ularning qəbihlikini wə gunahini kəqürüm qilimən. 4 Xuning bilən Yərəmiya Neriyaning ooqli Baruqni qaqirdi; Baruq Yərəmiyaning aoqzidin qikqanlirini anglap Pərwərdigarning uningoqa eytqan səzlirining həmmisini bir oram qəoqəzgə yezip bərdi. 5 Yərəmiya Baruqqa tapilap mundaq dedi: — Өzüm qamap qoyuloqanmən; Pərwərdigarning əyigə kiriximgə ruhsət yoq; lekin əzüng berip kirgin; 6 Pərwərdigarning əyidə roza tutqan bir künidə, sən aoqzimdin qikqanlirini anglap yazoqan, Pərwərdigarning bu oram yazmida hatirilənggən səzlirini həlqning qulaqlirioqa yətküzgin; həmmə xəhərlərdin kəlgən Yəhudadikilərning qulikioqimu yətküzgin. 7 Ular bəlkim Pərwərdigar aldioqa dua-tilawitini qilip hərbiri əzlirining rəzil yolidin yanarmikin; qünki Pərwərdigarning bu həlqqə agahlanduroqan oqəzipi wə qəhri dəhxətliktur. 8 Neriyaning ooqli Baruq Yərəmiya pəyoqəmbər uningoqa tapilioqinining həmmisini ada qilip, Pərwərdigarning əyidə Pərwərdigarning səzlirini oqup jakarlidi. 9 Yəhuda padixahi Yosiyaning ooqli Yəhoakim təhtkə olturoqan bəxinqi yili tokquzinqi ayda xundaq boldiki, barliq Yerusalemdikilər həmdə Yəhuda xəhərliridin qikip Yerusalemoqa kəlgən barliq həlq üqün, Pərwərdigar aldida bir məzgil roza tutuximiz kerək dəp elan qilindi. 10 Xu waqit Baruq Pərwərdigarning əyigə kirip, pütükqi Xafanning ooqli Gəmariyaning əyidə turup, Yərəmiyaning səzlirini barliq həlqning qulikioqa yətküzüp oqudi; bu əy Pərwərdigarning əyining yuqiriqi həylisidiki «Yengi dərwaza»oqa jaylaxqanidi. 11 Xafanning nəwrisi, Gəmariyaning ooqli Mikah bolsa yazmidin Pərwərdigarning səzlirining həmmisigə qulaq saldi. 12 Andin u padixahning ordisioqa qüxüp pütükqining əyigə kiriwidi, mana, əmirlərning həmmisi xu yərdə olturatti; pütükqi əlixama, Xemayaning ooqli Delaya, Akborning ooqli əlnatan, Xafanning ooqli Gəmariya wə Hananiyaning ooqli Zədəkiya qatarlik barliq əmirlər xu yərdə olturatti. 13 Xuning bilən Mikah Baruqning səzligənlirini həlqning qulikioqa yətküzüp oquoqanda əzi angliоqan barliq səzlərni ularoqa bayan qildi. 14 Xuning bilən barliq əmirlər Kuxining əwrisi, Xələmiyaning nəwrisi, Nətaniyaning ooqli Yəhudiyni Baruqning yenioqa əwətip uningoqa: «Sən həlqning qulikioqa yətküzüp oquoqan oram yazmini qolungoqa elip yenimizoqa kəl» — dedi. Xuning bilən Neriyaning ooqli Baruq oram yazmini qolioqa elip ularning yenioqa kəldi. 15 Ular uningoqa: «Oltur, uni qulikimizoqa yətküzüp oqup bər» — dedi. Baruq uni ularoqa anglitip oqudi. 16 Xundaq boldiki, ular barliq səzlərni angliоqanda, alaqzadə bolup bir-birigə qarixip: «Bu səzlərning həmmisini padixahqa yətküzmisək bolmaydu» — dedi. 17 Andin Baruqtin: «Bizgə degin əmdi, sən bu səzlərning həmmisini qandaq yazding? Ularni Yərəmiyaning əz aoqzidin anglidingmu?» — dəp soridi. 18 Baruq ularoqa: «U bu səzlərning həmmisini əz aoqzi bilən manga eytti, mən oram qəoqəzgə siyah bilən yazdim» — dedi. 19 Əmirlər Baruqqa: «Baroqin, sən wə Yərəmiya məküwelinglar. Qəyərdə bolsanglar heqkimgə bildürmənglar» — dedi. 20 Xuning bilən ular oram yazmini pütükqi əlixamaning əyigə tikip qoyup, ordioqa kirip padixahning yenioqa kelip, bu barliq səzlərni uning qulikioqa yətküzdi. 21 Padixah Yəhudiyni yazmini elip kelixkə əwətti, u uni əlixamaning əyidin epkəldi. Yəhudiy uni padixahning qulikioqa wə padixahning yenida turoqan barliq əmirlərning qulaqlirioqa yətküzüp oqudi. 22 Xu qaoq tokquzinqi ay bolup, padixah «qixlik əy»idə olturatti; uning aldidiki oqaqta ot qalaqlik idi. 23 Xundaq boldiki, Yəhudiy uningdin üq-tət səhipini oquoqanda, padixah qələmtiraxi bilən bu qismini kesip, yazmining həmmisini bir-birlap otta kəyüp yoqioquqə oqaqtiki otqa taxlidi. 24 Lekin bu barliq səzlərni angliоqan padixah yaki hizmətkarlirining heqqaysisi qorqmidi, ulardin kiyim-keqəklirini yirtqanlar yoq idi. 25 Uning üstigə əlnatan, Delaya wə Gəmariyalar padixahtin oram yazmini kəydürməslikini ətüngənidi, lekin u ularoqa qulaq salmidi. 26 Padixah bolsa xahzadə Yerahməəl, Azriəlning ooqli Seraya wə Abdəəlning ooqli Xələmiyani pütükqi Baruqni wə

Yərəmiya pəyoɣəmbərni ḳoloɣa elixḳa əwətti; lekin Pərwərdigar ularni yoxurup saḳlidi. **27** Padixaḥ Baruḳ Yərəmiyaning aoɣzidin anglap yazoɣan səzlərni hatiriligən oram yazmini kəydürüwətkəndin keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundaḳ deyildi: — **28** Yənə bir oram ḳəoɣəzni elip, uningoɣa Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim kəydürüwətkən birinqi oram yazmida hatiriləngən barliḳ səzlərni yazoɣin. **29** Wə Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakimoɣa mundaḳ degin: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sən bu oram yazmini kəydürüwətting wə Mening tooɣruluḳ: Sən buningoɣa: «Babil padixaḥi qoḳum kelip bu zeminni wəyran ḳilidu, uningdin ḥəm insanni ḥəm ḥaywanni yoḳitidu» — dəp yezixḳa ḳandaḳmu petinding?» — deding. **30** Xunga Pərwərdigar Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim tooɣruluḳ mundaḳ dəydu: — Uning nəslidin Dawutning təhtigə olturuxḳa ḥeq adəm bolmaydu; uning jəsiti sirtḳa taxliwetilip kündüzdə issiḳta, keqidə ḳirawda oquḳ yatidu. **31** Mən uning wə nəslining bexioɣa, hizmətkarlirining bexioɣa ḳəbiḥlikining jazasini qüxürimən; Mən ularning üstigə, Yerusalemda turuwatḳanlarning üstigə ḥəm Yəḥudaning adəmliri üstigə Mən ularoɣa agaḥlanduroɣan barliḳ külpətlərni qüxürimən; qünki ular Manga ḥeq ḳulaḳ salmioɣan. **32** Xuning bilən Yərəmiya baxḳa bir oram ḳəoɣəzni elip Neriyaning ooɣli Baruḳḳa bərdi; u Yərəmiyaning aoɣzioɣa ḳarap Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakim otta kəydürüwətkən oram yazmida hatiriləngən ḥəmmə səzlərni yazdi; ular bu səzlərgə ohxaydioɣan baxḳa kəp səzlərnimu ḳoxup yazdi.

37 Babil padixaḥi Nebokadnəsar Zədəkiyani Yəḥudaning zeminioɣa padixaḥ ḳildi; xuning bilən u Yosiyaning ooɣli Yəḥoakimning ooɣli Koniyaning ornioɣa ḥəküm süridi. **2** U, yaki hizmətkarliri, yaki zemindiki həlḳ Pərwərdigarning Yərəmiya pəyoɣəmbər arḳilik eytḳan səzlirigə ḥeq ḳulaḳ salmidi. **3** Padixaḥ Zədəkiya Xələmiyaning ooɣli Yəḥukalni ḥəm kaḥin Maaseyaḥning ooɣli Zəfaniyani Yərəmiya pəyoɣəmbərning yenioɣa əwətip uningoɣa: «Pərwərdigar Hudayimizoɣa biz üqün dua ḳiloɣaysən» — degüzdi **4** (xu qaoɣda Yərəmiya zindanda ḳamaḳlik əməs idi; u həlḳ arisioɣa qikip-kirixkə ərkin idi. **5** Pirəwnning ḳoxuni Misirdin qikḳanidi; Yerusalemni ḳorxiwaloɣan Kaldiylər bularning həwirini anglap Yerusalemdin qekinip kətkənidi). **6** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiya pəyoɣəmbərgə kelip mundaḳ deyilidi: — **7** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərni manga iltija ḳildurup izdəxkə əwətkən Yəḥuda padixaḥioɣa mundaḳ dənglar: — Mana, silərgə yardəm berimiz dəp qikip kəlgən Pirəwnning ḳoxuni bolsa, əz zemininioɣa, yəni Misiroɣa ḳaytip ketidu. **8** Andin Kaldiylər bu xəḥərgə ḳaytip kelip jəng ḳilip uni ixoɣal ḳilidu, uni ot ḳoyup kəydüriwetidu. **9** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əz-əzünglarni aldap: «Kaldiylər bizdin qekinip kətkən» — deməngləp; ular kətkən əməs! **10** Qünki gərqə silər əzünglaroɣa jəng ḳilidioɣan Kaldiylərning toluḳ ḳoxunini uruwətkən bolsanglarmu wə ularningkidin pəḳət yarilanoɣanlarla ḳaloɣan bolsimu, ularning ḥərbiri yənila əz qediridin turup bu xəḥərni ot ḳoyup kəydürüwətkən bolatti. **11** Pirəwnning ḳoxuni tüpəylidin Kaldiylərning ḳoxuni Yerusalemdin qekinip turoɣan waḳitta, xu wəḳə yüz bərdi: — **12** Yərəmiya Binyamindiki zeminoɣa yol elip, xu yərdiki yurtdaxliri arisidin əz nesiwisini igiləx üqün Yerusalemdin qikḳanda, **13** u «Binyamin dərwazisi»oɣa yətkəndə, Ḥananiyaning nəwrisi, Xələmiyaning ooɣli kəzət begi Iriya xu yərdə turatti; u: «Sən Kaldiylərgə qekinip təslim bolmaḳqisən!» dəp uni tutuwaldi. **14** Yərəmiya: «Yaloɣan! Mən Kaldiylər tərəpkə ḳeqip təslim bolmaḳqi əməsmən!» — dedi. Lekin u uningoɣa ḳulaḳ salmidi; Iriya Yərəmiyani ḳoloɣa elip uni əmirlər aldioɣa apardi. **15** Əmirlər bolsa Yərəmiyadin oɣəzəplinip uni uroɣuzup, uni diwanbegi Yonatanning əyidiki ḳamaḳhanioɣa solidi; qünki ular xu əyni zindanoɣa aylanduroɣanidi. **16** Yərəmiya zindandiki bir gundihanioɣa ḳamilip, xu yərdə uzun künlər yatḳandin keyin, **17** Zədəkiya padixaḥ adəm əwətip xu yərdin ordisioɣa elip kəldi. U xu yərdə astirtin uningdin: «Pərwərdigardin səz barmu?» dəp soridi. Yərəmiya: «Bar; sən Babil padixaḥining ḳolioɣa tapxurulisən» — dedi. **18** Yərəmiya Zədəkiya padixaḥḳa iltija ḳilip: — «Mən sanga yaki hizmətkarliringoɣa yaki bu həlḳḳə nemə gunaḥ ḳiloɣinimoɣa, bu zindanoɣa ḳamap ḳoydunglar? **19** Silərgə bexarət berip: «Babil padixaḥi sanga yaki bu zeminoɣa jəng ḳilixḳa qikmaydu!» degən pəyoɣəmbərliringlar ḳeni?» — dedi **20** — «Əmdi i padixaḥ təḳsir, səzlirimgə ḳulaḳ selixingni ətünimən; iltijayim aldingda ijabət bolsun, dəp ətünimən; diwanbegi Yonatanning əyigə meni ḳaytḳuzmioɣaysən; sən undaḳ ḳilsang, xu yərdə əlimən». **21** Zədəkiya padixaḥ pərman qüxürüp, Yərəmiyani ḳarawullarning ḥoylisida turoɣuzuxni, xuningdək xəḥərdiki ḥəmmə nan tügəp kətmisila, uningoɣa ḥərküni «Naway

koqisi»din bir nan berilixni tapilidi; xuning bilən Yərəmiya ķarawullarning ḫoylisida turdi.

38 Mattanning ooŋli Səfatiya, Paxhurning ooŋli Gədaliya, Xəməliyaning ooŋli Jukal wə Malkiyaning ooŋli Paxhurlar bolsa Yərəmiyaning həlkķə: — **2** «Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Bu xəḫərdə ķelip ķaloŋan adəmlər bolsa ķiliq, ķəḫətqilik wə waba bilən əlidu; lekin kimki qiķip Kaldiylərgə təslim bolsa ḫayat ķalidu; jeni əzigə oljidək ķalidu; u ḫayat ķalidu. **3** Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Bu xəḫər qoķum Babil padixaḫining ķoxunining ķolioŋa tapxurulidu, u uni ixoŋal ķilidu» — dəwatķan səzlirini anglidi. **4** Əmirlər padixaḫķa: «Silidin ətünimiz, bu adəm əlümgə məḫķum ķilinsun; qünki nemixķa uning bu xəḫərdə ķelip ķaloŋan jənggiwar ləxkərlərning ķollirini wə həlķning ķollirini ajiz ķilixioŋa yol ķoyulsun? Qünki bu adəm həlķning mənpəətini əməs, bəlki ziyinini izdəydu» — dedi. **5** Zədəkiya padixaḫ: «Mana, u silərning ķolliringlaroŋa tapxuruldi; silərning yolunglarni tosķudək mən padixaḫ ķanqilik bir adəm idim?» — dedi. **6** Xuning bilən ular Yərəmiyani tutup ķarawullarning ḫoylisidiki xaḫzadə Malkiyaning su azgilioŋa taxliwətti; ular Yərəmiyani aroŋamqilar bilən uningoŋa qüxərdi; azgalda bolsa su bolmay, pəķət patķaķla bar idi; Yərəmiya patķaķķa petip kətti. **7** Əmma padixaḫning ordisidiki bir aoŋwat Efiopiyəlik Əbəd-Mələk Yərəmiyaning su azgilioŋa ķamap ķoyuloŋanliķini anglidi (xu qaoŋda padixaḫ bolsa «Binyamin dərwazisi»da olturatti). **8** Əbəd-Mələk ordidin qiķip padixaḫning yenioŋa berip uningoŋa: **9** «I padixaḫi'aləm, bu adəmlərning Yərəmiya pəyoŋəmbərgə barliķ ķiloŋini, uni su azgilioŋa taxliwətkini intayin əsəbiy rəzilliktur; u axu yərdə ķəḫətqiliktin ölüp ķalidu; qünki xəḫərdə ozuķ-tülük ķalmidi» — dedi. **10** Padixaḫ Efiopiyəlik Əbəd-Məlәkkə buyruķ berip: «Muxu yərdin ottuz adəmni əzüng bilən elip berip, Yərəmiya pəyoŋəmbərni ölüp kətməsliki üqün su azgilidin elip qiķaroŋin» — dedi. **11** Xuning bilən Əbəd-Mələk adəmlərni elip ularoŋa yetəkqilik ķilip, padixaḫning ordisidiki həzinining astidiki əygə kirip xu yərdin lata-puta wə jul-jul kiyimlərni elip, xularni tanilar bilən azgaloŋa, Yərəmiyaning yenioŋa qüxürüp bərdi. **12** Efiopiyəlik Əbəd-Mələk Yərəmiyaoŋa: — Bu lata-puta wə jondaķ kiyimlərni ķoltuķliring ḫəm tanilar arisioŋa tiķip ķoyoŋin — dedi. Yərəmiya xundaķ ķildi. **13** Xuning bilən ular Yərəmiyani tanilar bilən tartip, su azgilidin qiķardi; Yərəmiya yənila ķarawullarning ḫoylisida turdi. **14** Padixaḫ Zədəkiya adəm əwətip Yərəmiya pəyoŋəmbərni Pərwərdigarning əyidiki üqinqi kirix ixikigə, əz yenioŋa aparoŋuzdi. Padixaḫ Yərəmiyaoŋa: — Mən səndin bir ixni sorimaķqimən; uni məndin yoxurmioŋaysən — dedi. **15** Yərəmiya Zədəkiyaoŋa: «Mən uni sanga ayan ķilsam, sən meni jəzmən ölümgə məḫķum ķilmamsən? Mən sanga məslihət bərsəm, sən anglimaysən!» — dedi. **16** Padixaḫ Zədəkiya Yərəmiyaoŋa astirtin ķəsəm iqip uningoŋa: «Bizgə jan-tiniķ ata ķiloŋan Pərwərdigarning ḫayati bilən ķəsəm iqimənki, mən seni ölümgə məḫķum ķilmaymən, yaki seni jeningni izdigüqi kixilərning ķolioŋa tapxurmaymən» — dedi. **17** Yərəmiya Zədəkiyaoŋa: Samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaķ dəydu: — Sən ihtiyarən Babil padixaḫining əmirlirining yenioŋa qiķip təslim bolsang, jening ḫayat ķalidu wə bu xəḫər otta kəydürüwetilməydu; sən wə əydikiliring ḫayat ķalisilər. **18** Lekin sən qiķip Babil padixaḫining əmirlirigə təslim bolmisang, bu xəḫər kaldiylərning ķolioŋa tapxurulidu, ular uningoŋa ot ķoyup kəydürüwetidu, sən ularning ķolidin ķaqalmaysən — dedi. **19** Padixaḫ Zədəkiya Yərəmiyaoŋa: «Mən Kaldiylərgə qiķip təslim boloŋan Yəḫudiylardin ķorķimən; Kaldiylər bəlkim meni ularning ķolioŋa tapxuruxi, ular meni ķiyin-ķistaķ ķilixi mumkin» — dedi. **20** Yərəmiya mundaķ dedi: — Ular seni tapxurmaydu. Səndin ətünimənki, gepimgə kirip Pərwərdigarning awazioŋa itaət ķiloŋaysən; xundaķ ķilsang sanga yahxi bolidu, jening ḫayat ķalidu. **21** Lekin sən qiķip təslim boluxni rət ķilsang, Pərwərdigar manga ayan ķiloŋan ix mundaķ: — **22** mana, Yəḫuda padixaḫining ordisida ķaloŋan barliķ ķiz-ayallar Babil padixaḫining əmirlirining aldioŋa elip ketilidu. Xuning bilən bu [ķiz-ayallar] sanga [tənə ķilip]: «Sening jan dostliring seni eziķturdi; ular sening üstüngdin oŋəlibə ķildi; əmdi ḫazir putliring patķaķķa pitip kətkəndə, ular yüz ərüp sanga arķisini ķildi!» — dəydu. **23** Sening barliķ ayalliring ḫəm baliliring kaldiylərgə elip ketilidu. Sən əzüng ularning ķolidin ķaqalmaysən; qünki sən Babil padixaḫining ķoli bilən tutuwelinisən, xundaķla sən bu xəḫərning otta kəydürüwetilixigə səwəbqi bolisən. **24** Zədəkiya Yərəmiyaoŋa mundaķ dedi: — Sən bu səḫbitimizni baxķa ḫeqkimgə qandurmioŋin, xundila sən ölməysən. **25** Əmirlər mening sən

bilən səzləxkinimni anglap yeningoɣa kelip səndin: «Sening padixaḥқa nemə degənliringni, xundaқla uning sanga қandaқ səzlərni қiloɣanliқini bizgə eyt; uni bizdin yoxurma; xundaқ қilsang biz seni əltürməymiz» desə, **26** undaқta sən ularoɣa: «Mən padixaḥning aldioɣa: «Meni Yonatanning əyigə қaytқuzmioɣaysən, bolmisa, mən xu yərdə əlimən» — degən iltijayimni қoyoɣanmən» — dəysən. **27** Dərwəқə əmirlərning ḥəmmisi Yərəmiyaning yenioɣa kelip xuni soridi; u ularoɣa padixaḥ buyruoɣan bu barliқ səzlər boyiqə jawab bərdi. Xuning bilən ular jimip ketip uning yenidin qiқip kətti; qünki bu ix ḥeqkimgə qandurulmioɣanidi. **28** Xundaқ қilip Yerusalem ixoɣal қilinoɣuqə Yərəmiya қarawullarning ḥoylisida turdi.

39 Yerusalem ixoɣal қilinoɣanda təwəndiki ixlar yüz bərdi: — Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaning toққuzinqi yili oninqi ayda, Babil padixaḥi Neboқadnəsar wə barliқ қoxuni Yerusalemoɣa jəng қilixқa kelip uni muḥasirigə aldi; **2** Zədəkiyaning on birinqi yili, tətinqi ayning toққuzinqi künidə, ular xəḥər sepilidin bəsüp kirdi. **3** Xuning bilən Babil padixaḥining əmirlirining ḥəmmisi, yəni Samgarliқ Nərgal-Xarəzər, bax həziniqi Nebu-Sarseқim, bax seḥirgər Nərgal-xarəzər wə Babil padixaḥliқining baxқa əməldarliri kirip «Ottura dərwaza»da olturdi. **4** Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya wə barliқ jənggiwar ləxkərlər ularni kərüp қaqmaқqi bolup, tün keqidə xəḥərdin bədər tikiwetixti; u padixaḥning baoɣqisi arқiliқ, «ikki sepil» ariliқidiki dərwazidin qiқip [Iordan jiloɣisidiki] «Arabaḥ tüzləngliki»gə қarap қeqixti. **5** Kaldiylərning қoxuni ularni қooɣlap Yeriho tüzləngliқidə Zədəkiyaoɣa yetixip uni қoloɣa elip Hamat zeminidiki Riblaḥ xəḥirigə, Babil padixaḥi Neboқadnəsarning aldioɣa apardi; u xu yərdə uning üstidin ḥəküm qiқardi. **6** Babil padixaḥi Riblaḥ xəḥiridə Zədəkiyaning ooɣullirini kəz aldida əltürüwətti; Babil padixaḥi Yəḥudadiki barliқ mətiwərlərnimu əltürüwətti. **7** U Zədəkiyaning kəzlirini oyup, uni Babiloɣa apirix üqün mis kixənlər bilən kixənləp қoydi. **8** Kaldiylər padixaḥning ordisini wə puқralarning əylirini ot қoyup kəydürüp Yerusalemning sepillirini kəmürüp taxlidi. **9** Xaḥanə қarawul begi Nebuzar-Adan xəḥərdə қelip қaloɣan baxқa həlқni, əzigə təslim bolup qiққanlarni, yəni қaloɣan həlқning ḥəmmisini қoloɣa elip, Babiloɣa sürgün қildi. **10** Ḥalbuki, қarawul begi Nebuzar-Adan Yəḥuda zeminida ḥeq təwəliki bolmioɣan bəzi namratlarni қaldurdi; xu qaoɣda u ularoɣa üzümzarlar wə etizlarni təқsimləp bərdi. **11** Babil padixaḥi Neboқadnəsar Yərəmiya tooɣruluқ қarawul begi Nebuzar-Adan arқiliқ: «Uni tepip uningdin həwər al; uningoɣa ḥeq ziyan yətküzmə; u nemini halisa xuni uningoɣa қilip bər» — dəp pərman qüxürgənidi. **13** Xunga қarawul begi Nebuzar-Adan, xundaқla bax həziniqi Nebuxazban, bax seḥirgər Nərgal-Xarəzər wə Babil padixaḥining baxқa bax əməldarlirining ḥəmmisi adəm əwətip **14** Yərəmiyani «Қarawullarning ḥoylisi»din elip Xafanning nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliyaning əz əyigə apirixi üqün uning қolioɣa tapxuroɣuzdi. Lekin Yərəmiya puқralar arisida turdi. **15** Yərəmiya «Қarawullarning ḥoylisi»da қamap қoyuloɣan waқtida, Pərwərdigarning səzi uningoɣa kelip mundaқ deyilgənidi: — **16** Baroɣin, Efiopiyəlik Əbəd-Məlәkkə mundaқ degin: «Samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu: — Mana, Mən əz səzlirimni muxu xəḥər üstigə qüxürimən; awat-ḥalawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürimən; xu küni bu ixlar əz kəzüng aldida yüz beridu. **17** Lekin xu küni Mən seni қutқuzimən, — dəydu Pərwərdigar; — Sən қorқidioɣan adəmlərning қolioɣa tapxurulmaysən; **18** qünki Mən qoқum seni қutқuzimən; sən қiliqlanmaysən, bəlki əz jening əzünggə oljidək қalidu; qünki sən Manga tayinip kəlgənsən — dəydu Pərwərdigar».

40 Қarawul begi Nebuzar-Adan uni Ramaḥ xəḥiridin қoyuwətkəndə, Pərwərdigar Yərəmiyaoɣa səz қildi. U qaoɣda Nebuzar-Adan Yerusalem ḥəm Yəḥudadiki barliқ əsirlərni elip Babiloɣa sürgün қilmaқqi idi; Yərəmiyamu ularning arisida zənjir bilən baoɣlanoɣan ḥalda elip mengiloɣanidi. **2** Қarawul begi Yərəmiyani bir qətkə tartip uningoɣa mundaқ dedi: «Pərwərdigar Hudaying muxu yərgə balayi'apət qüxürimən dəp agaḥlandurdi; **3** Mana, Pərwərdigar Əz degini boyiqə xundaқ қilip uni kəltürdi; qünki silər Pərwərdigar aldida gunaḥ sadir қiloɣansilər wə uning awazioɣa қulaқ salmioɣansilər; xunga bu ix bexinglaroɣa qüxti. **4** Lekin mən қolungni ixkəlləngən zənjirlərdin yexip seni қoyuwetimən; mən bilən billə Babiloɣa berix sanga muwapiқ kərünsə, қeni kəl, mən səndin həwər alimən; əmma mən bilən billə Babiloɣa berixni muwapiқ əməs dəp қarisang, kerək yoқ. Mana, pütkül zemin aldingda turidu; қəyərgə berix sanga layiқ, durus kərünsə xu yərgə baroɣin». **5** Yərəmiya tehi yenidin mangmay turup, Nebuzar-Adan uningoɣa: «Boldi, Xafanning

nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliyaning yenioɣa ḳayt; Babil padixaḥi uni Yəḥudadiki xəḥərlərgə ḥəkümranlik ḳilixḳa bəlgiligən; həlḳ arisida uning bilən billə turiwər, yaki ḥərḳandaḳ baxḳa yərgə baray desəng xu yərgə baroɣin» — dedi. Xuning bilən ḳarawul begi uningoɣa ozuḳ-tülük ḥəmdə bir sowoɣat berip uni ḳoyuwətti. **6** Xuning bilən Yərəmiya Mizpaḥ xəḥirigə, Xafanning nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliyaning yenioɣa kəldi; u uning bilən billə, puḳralar arisida turdi. **7** Dalada ḳaloɣan Yəḥudaning ləxkər baxlikliri ḥəm ləxkərliri Babil padixaḥining Xafanning nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliyani zemin üstigə ḥəkümranlik ḳilixḳa bəlgiligənlikini, xuningdək uningoɣa Babiloɣa sürgün bolmioɣan zemindiki yoḳsul ər-ayallar bala-qaḳiliri bilən tapxuruloɣanlikini anglap ḳaldi; **8** xuning bilən bu ləxkər baxlikliri adəmliri bilən Mizpaḥ xəḥirigə, Gədaliyaning yenioɣa kəldi; baxlikliri bolsa Nətaniyaning ooɣli Ixmail, Kareaḥning ooɣulliri Yoḥanan ḥəm Yonatan, Tanhumətning ooɣli Seraya, Nətofatlik Əfayning ooɣulliri wə Maakatlik birsining ooɣli Yəzaniya idi. **9** Xafanning nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliya ular wə adəmlirigə: «Kaldiylərgə beḳinixtin ḳorḳmanglar; zeminda olturaḳlixip Babil padixaḥioɣa beḳininglar, xundaḳ ḳilsanglar silərgə yahxi bolidu. **10** Mən bolsam Kaldiylər zeminoɣa kəlgəndə [silərgə] wəkil bolup ularning aldida turux üqün Mizpaḥ xəḥiridə turimən; silər bolsanglar, xarab, ənjür-hormilar wə zəytun meyi məḥsulatlirini elip küp-idixinglaroɣa ḳoyunglar, əzünglar tutḳan xəḥərlərdə turiweringlar» — dəp ḳəsəm iqti. **11** Ohxaxla Moabda, Ammoniylar arisida, Edomda ḥəm baxḳa ḥərbir yurtlarda turoɣan Yəḥudiylarmu Babil padixaḥi Yəḥudada həlḳning bir ḳaldisini ḳalduroɣan wə ular üstigə ḥəkümranlik ḳilixḳa Xafanning nəwrisi, Aḥikamning ooɣli Gədaliyani bəlgiligən dəp anglidi; **12** xuning bilən barlik Yəḥudiylar ḥəydəp tarḳitiwetilgən ḥəmmə jay-yurtlardin ḳaytip, Yəḥuda zeminioɣa, Mizpaḥ xəḥirigə, Gədaliyaning yenioɣa kəldi. Ular xarab, ənjür-hormilarning məḥsulatlirini zor kəngriqiliktə aldi. **13** Kareaḥning ooɣli Yoḥanan wə dalada ḳaloɣan ləxkərlərning barlik baxlikliri Mizpaḥ xəḥirigə, Gədaliyaning yenioɣa kelip uningoɣa: **14** «Sən Ammoniylar padixaḥi Baalis Nətaniyaning ooɣli Ixmailni seni əltürüxkə əwətkənlikini bilməmsən?» — deyixti. Lekin Aḥikamning ooɣli Gədaliya ularning gepigə ixənmidi. **15** Kareaḥning ooɣli Yoḥanan Mizpaḥda Gədaliyaoɣa astirtin səz ḳilip: «Manga ruhsət ḳiloɣaysən, baxḳilar uningdin həwər tapḳuqə mən berip Nətaniyaning ooɣli Ixmailni əltürəy; ḥeqkim buni bilməydu. Uning seni əltürüp, xuning bilən ətrapingoɣa yioɣiloɣan Yəḥudadikilərning ḥəmmisi tarḳitiwetilip, Yəḥudaning ḳaldisi yoḳitiwetilixining nemə ḥajiti bar? — dedi. **16** Birak Gədaliya Kareaḥning ooɣli Yoḥananoɣa: «Sən undaḳ ḳilma; qünki sən Ixmail tooɣruluḳ yaloɣan eytiwatisən» — dedi.

41 Əmdi yəttinqi ayda xundaḳ boldiki, xaḥzadə, xundaḳla padixaḥning bax əməldarliridin biri boloɣan Əlixamaning nəwrisi, Nətaniyaning ooɣli Ixmail on adəm elip Mizpaḥoɣa, Aḥikamning ooɣli Gədaliyaning yenioɣa kəldi; ular xu yərdə, yəni Mizpaḥda nan oxtup ɵizalanoɣanda, **2** Nətaniyaning ooɣli Ixmail ḥəm u epkəlgən on adəm ornidin turup, Aḥikamning ooɣli Gədaliyaoɣa ḳiliq qapti; ularning xundaḳ ḳilixi Babil padixaḥi Yəḥuda zemini üstigə ḥəkümranlikḳa bəlgiligənni əltürüxtin ibarət idi. **3** Ixmail Mizpaḥda Gədaliyaoɣa ḥəmraḥ boloɣan barlik Yəḥudiylar wə xu yərdə turuwatḳan barlik Kaldiy jənggiwar ləxkərlərni əltürüwətti. **4** Xundaḳ boldiki, Gədaliyani əltürüwətkəndin keyin, ikkinqi künigiqə ḥeqkim tehi uningdin həwər tapmioɣanidi, **5** mana Xəḳəm, Xiloḥ ḥəm Samariyədin səksən adəm yetip kəldi. Ular saḳilini qüxürgən, kiyimlirini yirtḳan, ətlirini tiloɣan, Pərwərdigarning əyigə sunuxḳa ḳolida ḥədiyələrni ḥəm huxbuyni tutḳan ḥalda kəlgənidi. **6** Nətaniyaning ooɣli Ixmail ularni ḳarxi elixḳa mangoɣiniqə yioɣloɣanoɣa selip Mizpaḥdin qiḳti; uloroɣa: «Mərḥəmət, Aḥikamning ooɣli Gədaliya bilən kərüxüxkə apirimən» — dedi. **7** Xundaḳ boldiki, ular xəḥər otturisioɣa yətkəndə, Nətaniyaning ooɣli Ixmail wə uning bilən billə boloɣan adəmlər ularni əltürüp jəsətlirini su azgilioɣa taxliwətti. **8** Ḥalbuki, ular arisidin on adəm Ixmailoɣa: «Bizni əltürüwətmə, qünki dalada bizning yoxurup ḳoyoɣan buoɣday, arpa, zəytun meyi wə ḥəsəl ḳatarlik ozuḳ-tülükimiz bar» — dedi. Xunga u ḳolini yioɣip, buradərliri arisidin ularni əltürmidi. **9** Ixmail əltürgən adəmlərning jəsətlirini taxliwətkən bu azgal bolsa, intayin qong idi; uni əsli padixaḥ Asa Israil padixaḥi Baaxadin ḳorḳup kolap yasioɣanidi. Nətaniyaning ooɣli Ixmail bu azgalni jəsətlər bilən toldurdi. **10** Ixmail Mizpaḥta turoɣan həlḳning ḳaldisining ḥəmmisini, jümlidin ḳarawul begi Nebuzar-Adan Aḥikamning ooɣli Gədaliyaoɣa tapxuroɣan padixaḥning ḳizliri wə Mizpaḥda ḳaloɣan barlik kixilərni əsirgə elip kətti; Nətaniyaning ooɣli

Ixmail ularni əsirgə elip Ammoniylarning ḳexioɣa ətüxkə yol aldi. 11 Kareaḥning ooɣli Yoḥanan wə uning ḳexidiki ḥəmmə ləxkər baxliḳliri Nətaniyaning ooɣli Ixmail sadir ḳiloɣan barliḳ rəzilliktin həwər tapti; 12 xuning bilən ular barliḳ adəmlirini elip Nətaniyaning ooɣli Ixmailoɣa jəng ḳilixḳa qiḳti; ular Gibeondiki qong kəl boyida uning bilən uqraxti. 13 Ixmailning ḳolida turoɣan barliḳ həlḳ Kareaḥning ooɣli Yoḥanan ḥəm uning ḥəmraḥliri boloɣan barliḳ ləxkər baxliḳlirini kərgəndə huxal boldi. 14 Ixmail Mizpaḥdin elip kətkən barliḳ həlḳ yoldin yenip, Kareaḥning ooɣli Yoḥananning yenioɣa kəldi. 15 Lekin Nətaniyaning ooɣli Ixmail səkkiz adimi bilən Yoḥanandin ḳeqip, Ammoniylar təripigə ətüp kətti. 16 Andin Kareaḥning ooɣli Yoḥanan ḥəm uning ḥəmraḥliri boloɣan barliḳ ləxkər baxliḳliri Nətaniyaning ooɣli Ixmail Aḥikamning ooɣli Gədaliyani eltürgəndin keyin Mizpaḥdin elip kətkən həlḳning ḳaldisining ḥəmmisini əz ḳexioɣa aldi; u ularni, yəni jənggiwar ləxkərlər, ḳiz-ayallar, balilar wə orda əməldarlirini Gibeondin elip kətti. 17 Ular Kaldiyilərdin əzlirini ḳaqurux üqün Misiroɣa ḳarap yol elip Bəyt-Ləḥəmgə yeḳin boloɣan Gerut-Ḳimhamda tohtap turdi. 18 Səwəbi bolsa, ular Kaldiylərdin ḳorḳatti; qünki Babil padixaḥi zemin üstigə ḥəkümranliḳḳa bəlgiligən Aḥikamning ooɣli Gədaliyani Nətaniyaning ooɣli Ixmail eltürüwətkənidi.

42 Barliḳ ləxkər baxliḳliri, jümlidin Kareaḥning ooɣli Yoḥanan ḥəm Ḥoxayaning ooɣli Yəzaniya wə əng kiqikidin qongioɣiqə barliḳ həlḳ 2 Yərəmiya pəyoɣəmbərning yenioɣa kelip uningdin: «Təlipimizni ijabət ḳiloɣaysən, Pərwərdigar Hudayingoɣa həlḳning ḳaldisi boloɣan bizlər üqün dua ḳiloɣaysənki (kəzüng kərginidək burun kəp boloɣan bizlər ḥazir intayin az ḳalduḳ), 3 Pərwərdigar Hudaying bizgə mangidioɣan yol, ḳilidioɣan ixni kərsətkəy» — dəp iltija ḳildi. 4 Yərəmiya pəyoɣəmbər ularoɣa: «Maḳul! Mana, mən Pərwərdigar Hudayinglaroɣa səzliringlar boyiqə dua ḳilimən; xundaḳ boliduki, Pərwərdigar silərgə ḳandaḳ jawab bərsə, mən uni silərgə ḥeqnemisini ḳaldurmay toluḳi bilən bayan ḳilimən» — dedi. 5 Ular Yərəmiyaoɣa: «Pərwərdigar Hudaying seni əwətip bizgə yətküzidioɣan səzning ḥəmmisigə əməl ḳilmisaḳ, Pərwərdigar bizgə ḥaḳiḳiy, gepidə turudioɣan guwaḥqi bolup əyiblisun!» — dedi. 6 «Biz seni Pərwərdigar Hudayimizning yenioɣa əwətimiz; jawab yahxi bolsun yaman bolsun, uning awazioɣa itaət ḳilimiz; biz Hudayimizning awazioɣa itaət ḳiloɣanda, bizgə yahxi bolidu». 7 Xundaḳ boldiki, on kündin keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kəldi. 8 U Kareaḥning ooɣli Yoḥanan, ləxkər baxliḳlirining ḥəmmisi wə əng kiqikidin qongioɣiqə barliḳ həlḳni qaḳirip 9 ularoɣa mundaḳ dedi: — «Silər meni təlipinglarni Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldioɣa yətküzüxkə əwətkənsilər. U mundaḳ dedi: — 10 «Silər yənila muxu zeminda turiwərsənglarla, Mən silərni ḳurup qiḳimən; silərni oɣulatmaymən; Mən silərni tikip əstürimən, silərni yulmaymən; qünki Mən bexinglaroɣa qüxürgən balayi'apətkə əkünimən. 11 Silər ḳorḳidioɣan Babil padixaḥidin ḳorḳmanglar; uningdin ḳorḳmanglar, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən silərni ḳutḳuzux üqün, uning ḳolidin ḳutuldurux üqün silər bilən billə bolimən. 12 Mən silərgə xundaḳ rəḥimdilliḳni kərsitimənki, u silərgə rəḥim ḳilidu, xuning bilən silərni əz zemininglaroɣa ḳaytixḳa yol ḳoyidu. 13 Biraḳ silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ salmay «Bu zeminda ḳət'iy turmaymiz» — desənglar 14 wə: «Yaḳ. biz Misir zeminiɣa barayli; xu yərdə nə uruxni kərməymiz, nə kanay-agaḥ signalini anglimaymiz, nə nanoɣa zar bolmaymiz; xu yərdə yaxaymiz» — desənglar, 15 əmdi Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yəḥudaning bu ḳaldisi boloɣan silər: Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — «Silər Misiroɣa kirip, xu yərdə olturaḳlixixḳa ḳət'iy niyətkə kəlgən bolsanglar, 16 əmdi xundaḳ boliduki, silər ḳorḳidioɣan ḳiliq Misirda silərgə yetixiwalidu, silər ḳorḳidioɣan ḳəḥətqilik Misirda silərgə əgixip ḳoɣlap baridu; xu yərdə silər əlisilər. 17 Xundaḳ boliduki, Misiroɣa kirip xu yərdə turayli dəp ḳət'iy niyət ḳiloɣan adəmlərning ḥəmmisi ḳiliq, ḳəḥətqilik wə waba bilən əlidu; ularning ḥeqḳaysisi tirik ḳalmaydu wə yaki Mən bexioɣa qüxüridioɣan balayi'apəttin ḳutulalmaydu. 18 Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Oɣəzipim wə ḳəḥrim Yerusalemdikilərning bexioɣa qüxürülgəndək, silər Misiroɣa kirgininglarda, ḳəḥrim bexinglaroɣa qüxürülidu; silər lənətkə ḳalidioɣan wə dəḥxət basidioɣan obyekt, lənət səzi ḥəm rəswaqiliḳning obyekti bolisilər wə silər bu zeminni ḳaytidin ḥeq kərməysilər. 19 Pərwərdigar silər, yəni Yəḥudaning ḳaldisi tooɣruluḳ: «Misiroɣa barmanglar!» — degən. — Əmdi xuni bilip ḳoyunglarki, mən bügünki künidə silərni agaḥlandurdum!». 20 — Silərning meni Pərwərdigar Hudayinglarning yenioɣa əwətkininglar

«Pərwərdigar Hudayimizoŋa biz üqün dua kiloŋaysən; Pərwərdigar Hudayimiz bizgə nemə desə, bizgə yətküzüp bərsəŋ biz xuning ḥəmmisigə əməl kilimiz» degüzgininglar əzünglarni aldap jeninglaroŋa zamin boluxtin ibarət boldi, halas. **21** Mən bügünki kündə silərgə Uning deginini eytip bərdim; lekin silər Pərwərdigar Hudayinglarning awaziоŋa wə yaki Uning meni silərning yeninglaroŋa əwətkən ḥeqkaysi ixta Uningoŋa itaət kilmidinglar. **22** Əmdi ḥazir xuni bilip koyunglarki, silər olturakлixayli dəp baridioŋan jayda kiliq, kəḥətqilik wə waba bilən əlisilər».

43 Xundak boldiki, Yərəmiya ularning Hudasi Pərwərdigarning ḥəmmə səzlirini barlik həlkkə eytip tügətti (Hudasi Pərwərdigar Yərəmiyani ularoŋa bu barlik səzlərni eytix üqün əwətkən), — **2** xuning bilən Ḥoxiyaning ooŋli Azariya wə Kareaḥning ooŋli Yoḥanan wə xundakla barlik ḥali qong adəmlər Yərəmiyaoŋa mundak dedi: — «Sən yaloŋan eytiwatisən! Hudayimiz Pərwərdigar seni bizgə: «Silər Misirda olturakлixix üqün barmanglar!» deyixkə əwətkən əməs; **3** bəlki Neriyaning ooŋli Baruk qokum seni bizgə karxilaxturup, bizni Kaldiylərning koliоŋa tapxuruxka küxkürtməktə; xuning bilən ular bizni əlümgə məḥkum kilidu yaki bizni Babiloŋa sürgün kilidu». **4** Xuning bilən Kareaḥning ooŋli Yoḥanan, ləxkər baxlikлirining ḥəmmisi wə barlik həlk Pərwərdigarning: «Yəḥuda zeminida turup kelinglar» degən awaziоŋa kulak salmidi; **5** bəlki Kareaḥning ooŋli Yoḥanan wə barlik ləxkər baxlikлiri ḥəydiwetilgən barlik əllərdin Yəḥuda zeminida olturakлixixka kaytip kəlgən Yəḥudaning pütün kaldisini, **6** yəni ərlər, kiz-ayallar, balilar wə padixaḥning kizlirini, jümlidin karawul begi Nebuzar-Adan Aḥikamning ooŋli Gədaliyaoŋa tapxuroŋan ḥərbir kixini ḥəmdə Yərəmiya pəyoŋəmbər ḥəm Neriyaning ooŋli Barukni elip, **7** Misir zeminioŋa kirip kəldi; ular Pərwərdigarning əmrigə itaət kilmidi. Ular Taḥpanəs xəḥirigə yetip kəldi. **8** Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa Taḥpanəstə kelip mundak deyildi: — **9** Yəḥudiylarning kəz aldidila, kolungoŋa birnəqqə qong taxlarni elip Pirəwnning Taḥpanəstiki ordisining kirix yolining yenidiki hixlik yoldiki seoŋiz layoŋa kəmüp yoxurup, **10** ularoŋa mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən Mening kulum boloŋan Babil padixaḥi Nebokadnəsarni qakirip epkelimən, u mən kəmüp yoxuroŋan bu taxlar üstigə əz təḥtini salidu; ularning üstigə xaḥanə qedirini yeyip tikidu. **11** U kelip Misir zeminida jəng kilidu; ələmgə bekitilgənlər ələdu; sürgün boluxka bekitilgənlər sürgün bolidu; kiliqka bekitilgənlər kiliqlinidu. **12** Mən Misirdiki butlarning əylirigə ot yakturoŋuzimən; u ularni kəydürüp, butlirini elip sürgün kilidu; koy padiqisi əz tonini kiygəndək Nebokadnəsarmu Misir zeminini əzigə kiyiwalidu; u xu yərdin aman-esən qikidu. **13** U Misir zeminidiki «Kuyax ibadəthanisi»diki tüwrüklərni qekiwetidu; u Misirdiki butlirining əylirigə ot koyup kəydüriwetidu.

44 Misirda turoŋan, yəni Migdolda, Taḥpanəstə, Nofta wə [Misirning jənubiy təripi] Patros zeminida turoŋan barlik Yəḥudiylar tooŋruluk bu səz Yərəmiyaoŋa kelip mundak deyildi: — **2** «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mən Yerusalem ḥəm Yəḥudadiki ḥəmmə xəḥərlər üstigə qüxürgən barlik balayi'apətni kərgənsilər; mana, ularning sadir kiloŋan rəzilliki tüpəylidin bügünki kündə ular harabilik bolup, adəmzatsiz kaldi; qünki ular nə əzliri, nə silər, nə ata-bowiliringlar bilməydioŋan yat ilaḥlaroŋa qokunuxka, huxbuy yekixka berip, Meni oŋəzəpləndürgən. **4** Mən tang səḥərdə ornumdin turup kullirim boloŋan pəyoŋəmbərlərni silərgə əwətip: «Mən nəprətlinidioŋan bu yirginxlik ixni kiloŋuqi bolmanglar!» — dəp agaḥlanduroŋanmən. **5** Lekin ular itaət kilmioŋan, ḥeq kulak salmioŋan; ular rəzillikidin, yat ilaḥlaroŋa huxbuy yekixtin kolini zadi üzmigən. **6** Xuning bilən kəḥrim ḥəm oŋəzipim [ularoŋa] təkülgən, Yəḥudadiki xəḥərlərdə ḥəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda yekiloŋan, kəygən; ular bügünki kündə wəyranə wə harabilik bolup kaldi. **7** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Silər nemixka əz-əzünglaroŋa zor külpət kəltürməkqisilər, əzünglaroŋa ḥeqkandak kaldi kaldurmay əzünglardin, yəni Yəḥudaning iqidin ər-ayal, bala-bowakларni üzməkqisilər!? **8** Nemixka əz kolliringlarning yasioŋini bilən, silər olturakлaxkan Misir zeminida yat ilaḥlaroŋa huxbuy yekip Meni oŋəzəpləndürisilər? Xundak kilip silər ḥalak bolup yər yüzidiki barlik əllər arisida lənət səzi wə rəswa kilinidioŋan bir obyekt bolisilər. **9** Silər Yəḥuda zeminida ḥəm Yerusalemning rəstə-koqilirida sadir kilinoŋan rəzillikni, yəni ata-bowiliringlarning rəzillikini, Yəḥuda padixaḥlirining rəzillikini wə ularning ayallirining rəzillikini, silərning

əz rəzillikinglarni ḥəm ayalliringlarning rəzillikini untup ḳaldinglarmu? **10** Bügünki küngə ḳədər həlḳinglar əzini ḥeq təwən tutmidi, Məndin ḥeq ḳorḳmidi, ular Mən silərning aldinglaroꞑa ḥəm ata-bowiliringlarning aldioꞑa ḳoyoꞑan Təwrat-ḳanunumda yaki bəlgilimilirimdə ḥeq mangoꞑan əməs. **11** Xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꞑan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Mana, Mən bexinglaroꞑa külpət qüxürüp, barliḳ Yəḥudani ḥalak ḳiloꞑuqə silərgə yüzümni ḳaritimən; **12** Mən Misir zemini oꞑa xu yərdə olturaḳlixayli dəp ḳət'iy niyət ḳiloꞑan Yəḥudaning ḳaldisioꞑa ḳol salimən, ularning ḥəmmisi Misir zeminida tügixidu; Misir zeminida yiḳilidu; ularning əng kiqikidin qongioꞑiqə ḳiliq bilən, ḳəḥətqilik bilən əlidu; ular ḳiliq bilən wə ḳəḥətqilik bilən əlidu, ular lənət oḳulidioꞑan wə dəḥxət baskuqi obyekt, lənət səzi ḥəm rəswa ḳilinidioꞑan bir obyekt bolidu. **13** Mən Misir zeminida turuwatḳanlarni Yerusalemni jazalioꞑandək ḳiliq bilən, ḳəḥətqilik bilən wə waba bilən jazalaymən; **14** xuning bilən Misir zeminida olturaḳlixayli dəp xu yərgə kirgən Yəḥudaning ḳaldisidin Yəḥuda zemini oꞑa ḳaytixḳa ḥeqḳaysisi ḳaqalmaydu yaki ḥeqkim ḳalmaydu; xu yərgə ḳaytip olturaḳlixixḳa intizar bolsimu, ḳaqalioꞑan az bir ḳismidin baxḳiliri ḥeqḳaysisi ḳaytmaydu». **15** Andin əz ayallirining yat ilaḥlaroꞑa huxbuy yaḳidioꞑanliḳini bilgən barliḳ ərlər, wə yenida turoꞑan barliḳ ayallar, — zor bir top adəmlər, yəni Misirning [ximaliy təripi wə jənubiy təripi] Patrostin kəlgən barliḳ həlḳ Yərəmiyaoꞑa mundaḳ jawab bərdi: — **16** «Sən Pərwərdigarning namida bizgə eytḳan səzgə kəlsək, biz sanga ḥeq ḳulaḳ salmaymiz! **17** Əksiqə biz qoḳum əz aoꞑzimizdin qiḳḳan barliḳ səzlərgə əməl ḳilimiz; əzimiz, ata-bowilirimiz, padixaḥlirimiz wə əmirlirimiz Yəḥudadiki xəḥərlərdə ḥəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda ḳiloꞑinidək bizlər «Asmanlarning hanixi»oꞑa huxbuy yeḳiwerimiz wə uningoꞑa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyuwerimiz; qünki əyni qaoꞑda bizning nenimiz pütün bolup, tokḳuzimiz təl, ḥeq külpətni kərməy ətkən. **18** Əmma «Asmanlarning hanixi»oꞑa huxbuy yeḳixni wə uningoꞑa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyuxni tohtatḳinimizdin baxlap, bizning ḥəmmə nərsimiz kəm bolup, ḳiliq bilən ḥəm ḳəḥətqilik bilən ḥalak bolup kəlduḳ. **19** Biz ayallar «Asmanlarning hanixi»oꞑa huxbuy yaḳḳinimizda wə uningoꞑa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyoꞑinimizda, bizning uningoꞑa ohxitip poxkallarni etiximizni ḥəm uningoꞑa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyuximizni ərlirimiz ḳollimioꞑanmu?». **20** Yərəmiya barliḳ həlḳḳə, ḥəm ərlər ḥəm ayallaroꞑa, muxundaḳ jawabni bərgənlərning ḥəmmisigə mundaḳ dedi: — **21** — «Pərwərdigarning esidə ḳelip kəngligə təgkən ix dəl silər, ata-bowiliringlar, padixaḥliringlar, əmirliringlar xundaḳla zemindiki həlḳning Yəḥudadiki xəḥərlərdə ḥəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda yaḳḳan huxbuyi əməsmu? **22** Ahirida Pərwərdigar silərning ḳilmixinglarning rəzillikigə ḥəm sadir ḳiloꞑan yirginqlik ixliringlaroꞑa qidap turalmioꞑan; xunga zemininglar bügünki kündikidək harabilik, adəmni dəḥxət baskuqi, lənət obyekti wə adəmzatsiz boloꞑan. **23** Səwəbi, silər huxbuy yaḳḳansilər, Pərwərdigarning aldida gunaḥ sadir ḳilip, Uning awazioꞑa ḳulaḳ salmay, Uning nə Təwrat-ḳanunida, nə bəlgilimiliridə nə agaḥ-guwaḥliḳlirida ḥeq mangmioꞑansilər; xunga bügünki kündikidək bu balayi'apət bexinglaroꞑa qüxti». **24** Yərəmiya barliḳ həlḳḳə, bolupmu barliḳ ayallaroꞑa mundaḳ dedi: — «I Misirda turoꞑan barliḳ Yəḥuda Pərwərdigarning səzini anglanglar! **25** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꞑan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Silər ayallar əz aoꞑzinglar bilən: «Biz «Asmanlarning hanixi»oꞑa huxbuy yeḳix, uningoꞑa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyux üqün iqkən ḳəsəmlirimizgə qoḳum əməl ḳilimiz» degənsilər wə uningoꞑa əz ḳolliringlar bilən əməl ḳiloꞑansilər. Əmdi ḳəsiminglarda qing turiweringlar! Ḳəsiminglaroꞑa toluḳ əməl ḳiliweringlar! **26** Lekin xundaḳ boloꞑanda, i Misirda turoꞑan barliḳ Yəḥuda Pərwərdigarning səzini anglanglar! Mana, Mən Əzümning uluoꞑ namim bilən ḳəsəm ḳiloꞑanmənki, — dəydu Pərwərdigar, — Misirning barliḳ zeminida turuwatḳan Yəḥudaliḳ ḥeqḳaysi kixi Mening namimni tiloꞑa elip: «Rəb Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp ḳaytidin ḳəsəm iqməydu. **27** Mana, Mən ularning üstigə awat-ḥalawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürüx üqün ularni kəzləwatimən; xunga Misirda turuwatḳan Yəḥudadiki barliḳ kixilərning ḥəmmisi tügigüqə ḳiliq wə ḳəḥətqilik bilən ḥalak bolidu. **28** Ḳiliqtin ḳutulup ḳaqḳanlar bolsa intayin az bir top adəmlər bolup, Misir zeminidin Yəḥuda zemini oꞑa ḳaytip kelidu; xuning bilən Misir zemini oꞑa olturaḳlixayli dəp kəlgən Yəḥudaning ḳaldisi kimning səzining, Meningki yaki ularning inawətlik boloꞑanliḳini ispatlap bilip yetidu. **29** Mening silərni bu yərdə jazalaydioꞑanliḳimoꞑa, Mening səzlirimning qoḳum silərgə külpət kəltürməy ḳoymaydioꞑanliḳini

bilixinglar üqun silərgə xu aldin'ala bexarət boliduki,
— dəydu Pərwərdigar, 30 — Mana, Mening Yəhuda
padixahi Zədəkiyani uning düxmini, jenini qooqlap
izdigən Babil padixahi Nebokadnəsarning qolioqa
tapxuroqinimdək Mən ohxaxla Misir padixahi Pirəwn
Hofrani əz düxmənlirining qolioqa həmdə jenini
izdigən kixilərning qolioqa tapxurimən — dəydu
Pərwərdigar».

45 Yəhuda padixahi Yəhoakimning tətinqi yili,
Neriyaning ooqli Baruk Yərəmiyaning aoqzioqa
karap bu səzlərni oram kəoqəzgə yazoqinida, Yərəmiya
pəyoqəmbər uningoqa bu səzni eytkan: — 2 «Israilning
Hudasi Pərwərdigar sən Baruk tooqruluk mundak
dəydu: — 3 Sən: «Halimoqa way! Qünki Pərwərdigar
kayoqumoqa dərd-ələm koxup koydi; mən ah-zarlar
kilixtin qarqidim, zadila aram tapalmidim!» — deding.
4 — [Yərəmiya], sən uningoqa mundak degin: —
Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən kurup
qikkanlirimni hazir oqulitimən, Mən tikkənlirimni,
yəni bu pütkül jahanni hazir yulup taxlaymən. 5
Mən bundak kiloqan yərdə sən əzüng üqün uluoq
ixlarni izdixinggə tooqra keləmdu? Bularni izdimə;
qünki mana, Mən barlik ət igiliri üstigə balayi'apət
qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar, — lekin jeningni
sən baridioqan barlik yərlərdə əzünggə olja kilip
berimən».

46 Yərəmiya pəyoqəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning
əllər tooqruluk səzi təwəndə: — 2 Misir tooqruluk:
Əfrat dəryasi boyidiki Karkemix xəhirining yenida
turuwatkan, Pirəwn-Nəkoning koxuni tooqruluk
(bu koxunni Babil padixahi Nebokadnəsar Yəhuda
padixahi Yəhoakimning tətinqi yili bitqit kiloqan):
— 3 «Kalkan-siparlarni elip səpkə qüxünglar!
Jənggə qikixka təyyarlininglar! 4 Atlarni harwiloroqa
ketinglar! Atliringloroqa mininglar! Bexinglaroqa
dubuloqa selip səptə turunglar! Nəyziliringlarni biləp
ittiklitinglar! Sawut-kuyaklarni kiyiwelinglar! 5 Lekin
Mən nemini kərimən?! — dəydu Pərwərdigar; — Mana,
muxu [ləxkərlər] dəkkə-dükkigə qüxüp qekinidu;
batur-palwanliri bitqit kilinip kəynigə karimay bədər
kaqidu! Tərəp-tərəplərni wəhimə basidu! — dəydu
Pərwərdigar. 6 — Əmdi əng qakkanlarmu kaqalmaydu,
batur-palwanlarmu aman-esən kutulup kalmaydu;
mana, ximal təripidə, Əfrat dəryasi boyida ular putlixip
yikilidu! 7 Suliri dəryalardək əzlirini dolkunlitip, Nil
dəryasi [kəlkün kəbi] kətürülgəndək əzini kətürgən
kimdur!? 8 Suliri dəryalardək əzlirini dolkunlitip, Nil
dəryasidək əzini kətürgən dəl Misir əzidur; u: «Mən
əzümni kətürüp pütkül yər yüzini kaplaymən; mən
xəhərlər həm ularda turuwatkanlarni yokitimən!»
— dəydu. 9 Etilinglar, i atlar! Hə dəp aloqa besip
qepinglar, i jəng harwiliri! Kalkan kətürgən Efiopiyə
həm Liwiyədikilər, okyalirini egildürgən Lidiyədikilər,
palwan-baturlar jənggə qikşun! 10 Lekin bu kün bolsa
samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning
künidur; u kisaslik bir kün, yəni Əz yawliridin
kisas alidioqan küni bolidu; Uning kiliqi kixilərni
toyoquqə yutidu; u kanoquqə ularning kanlirini iqidu;
qünki samawi koxunlarning Sərdari boloqan Rəb
Pərwərdigarning ximaliy zeminda, Əfrat dəryasi
boyida kilmakqi boloqan bir kurbanliki bar! 11 Gileadka
qikip tutiya izdəp tap, i Misirning kizi! Lekin sən
əzünggə nuroqun dorilarni alsangmu bikar; sən üqün
heq xipalik yoktur! 12 Əllər hijaliting tooqruluk
anglaydu, sening pəryadliring pütkül yər yüzigə
pur ketidu; palwan palwanoqa putlixidu, ikkisi təng
məoqlup bolup yikilidu! 13 Pərwərdigarning Babil
padixahi Nebokadnəsarning Misir zeminioqa tajawuz
kilip kirixi tooqruluk Yərəmiya pəyoqəmbərgə eytkan
səzi: — 14 Misirda jakarla, Migdolda elan kil, Nofta wə
Tahpanəstimu elan kil: Qing tur, jənggə bəl baoqla;
qünki kiliq ətrapingdikilərni yutuwatidu; 15 Sening
baturliring nemixka süpürüp taxlinidu? Ular qing
turalmaydu; qünki Pərwərdigar ularni səptin ittirip
yikitiwetidu. 16 U ulardin kəplirini putlaxturidu;
bərhək, ular kaqkanda bir-birigə putlixip yikilidu;
xuning bilən ular: «Bolə, turayli, zomigərning kiliqidin
keqip əz həlkimizgə wə ana yurtimizoqa kaytip
ketəyli!» — dəydu; 17 Xu yərgə [kaytkanda] ular:
«Misir padixahi Pirəwn pəkət bir kiykas-sürən, halas!
U pəytni bilməy ətküziwətti!» — dəydu. 18 Əz hayatim
bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Padixah, nami samawi
koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, — taoqlar
arisida Tabor teoqi boloqandək, Karməl teoqi dengiz
boyida [asmanoqa takixip] turoqandək birsi kelidu. 19
Əmdi sən, i Misirda turuwatkan kiz, sürgün boluxka
layik yük-takларni təyyarlap koy; qünki Nof harabə
bolup kəydürülidu, heq adəmzatsiz bolidu. 20 Misir
bolsa qiraylik bir inəktur; lekin uni nixan kiloqan bir
kəküyün keliwatidu, ximaldin keliwatidu! 21 Uning
arisidiki yallanma ləxkərlər bolsa bordak torpaklardək
bolidu; ularmu arkioqa burulup, birliktə keqixidu;
ular qing turuwalmaydu; qünki külpətlik kün, yəni

jazalinix küni ularning bexioɣa qüxkən bolidu. 22 [Misirning] awazi yilanningkidək «küx-küx» kilip anglinidu; qünki [düxmən] koxunliri bilən atlinip, otun kəsküqilərdək uningoɣa karxi paltilarni kətürüp kelidu. 23 Ormanliki koyuklukidin kirgüsiz bolsimu, ular uni kesip yikitidu, — dəydu Pərwərdigar, — qünki kəsküqilər qekətkə topidin kəp, san-sanaksiz bolidu. 24 Misirning kizi hijalättə kaldurulidu; u ximaliy ələning kolioɣa tapxurulidu. 25 Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən No xəhiridiki but Amonni, Pirəwnni, xundakla Misir wə uning ilahliri bilən padixahlirini jazalaymən; bərhək, Pirəwn wə uningoɣa tayanoɣanlarning həmmisini jazalaymən; 26 Mən ularni ularning jenini izdigüqilər, yəni Babil padixahi Nebokadnəsarning kolioɣa həm hizmətkarlirining kolioɣa tapxurimən. Birak keyin, [Misir] kədimki zamanlardək kaytidin ahalilik bolidu — dəydu Pərwərdigar. 27 Lekin sən, i kulum Yakup, korkma, alakzadə bolma, i Israil; qünki mana, Mən seni yirak yurttin, nəslingni sürgün boloɣan zemindin kutkuzup qikirimən; xuning bilən Yakup kaytip, hatirjəmlik wə arambəhxtə turidu, heqkim uni korkutmaydu. 28 Korkma, i kulum Yakup, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən sən bilən billidurmən; Mən seni tarkitiwətkən əllərning həmmisini tügəxtürsəmmu, lekin seni pütünləy tügəxtürməymən; pəkət üstüngdin həküm qikirip tərbiyə-sawak berimən; seni jazalimay koymaymən.

47 Pirəwn Gaza xəhirigə zərbə berixtin ilgiri, Yərəmiya pəyoɣəmbərgə kəlgən, Pərwərdigarning Filistiylər tooɣrisidiki səzi: — 2 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, ximaldin [dolkunluk] sular ərləydu; ular texip bir kəlkün bolidu; u zemin wə uningda turoɣan həmmining üstidin, xəhər wə uningda turuwatkanlarning üstidin taxkin bolup basidu; xuning bilən uning adəmliri nalə-pəryad kətüridu, zeminda barlik turuwatkanlar [azabtin] nalə-zar kilidu; 3 tolparlirining tuyaklirining tarakxixlirini, jəng harwilirining taraklaxlirini, qaklirining güldürləxlirini anglap, atilar əz baliliridin həwər elixkimu kolliri boxap, arkioɣimu karimaydu. 4 Qünki barlik Filistiylərni nabut kilidioɣan kün, həm Tur wə Zidonni ularoɣa yardəmdə boloɣudək barlik kaloɣan adəmlərdin məhrum kilidioɣan kün yetip kəldi; qünki Pərwərdigar Filistiylərni, yəni Kret arilidin qikip kəlgənlərning kaldukini nabut kilidu. 5 Gazaning üsti takirlik bolidu; Axkelon xəhiridikilər dang ketip kalidu; kaqanoɣiqə ətliringlarni tilisilər, i Filistiyə küqliridin aman kaloɣanlar? 6 Apla, i Pərwərdigarning kiliqi, sən kaqanoɣiqə tinmaysən? Əz kiningoɣa kaytkin, aram elip tinqlanoɣin! 7 Lekin u kandakmu tohtiyalisun? Qünki Pərwərdigar uningoɣa pərman qüxürgən; Axkelon xəhirigə həm dengiz boyidikilərgə zərb kilixka uni bekitkəndur!

48 Moab tooɣruluk: Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Neboning halioɣa way! Qünki u harabə kilinidu; Kiriatayim hijalətkə kaldurulup, ixoɣal kilinidu; yukiri koroɣan bolsa hijalətkə kaldurulup alakzadə bolup kətti. 2 Moab yənə heq mahtalmaydu; Həxbonda kixilər uningoɣa: «Uni əl kataridin yokitayli» dəp suyikəst kilidu; sənmu, i Madmən, tügəxtürülisən; kiliq seni koɣlaydu. 3 Horonaimdin ah-zarlar kətürülidu: — «Ah, wəyranqilik, dəhxətlik patiparakqilik!» 4 Moab bitqit kilindi! Uning kiqikliridin pəryadliri anglinidu. 5 Bərhək, Luhitka qikidioɣan dawan yolidin tohtimay yioɣilar kətürülidu; Horonaimoɣa qüxidioɣan yolda halakəttin azablik nalə-pəryadlar anglinidu. 6 Kəqinglar, jeninglarni elip yügürünglar! Qəldiki bir qatkal bolunglar! 7 Qünki sən əz kiloɣanliringoɣa wə baylikliringoɣa tayanoɣanliking tüpəylidin, sənmu əsirgə qüxisən; [butung] Kemox, uning kahinliri həm əmirliri bilən billə sürgün bolidu. 8 Wəyran kiloɣuqi hərbir xəhərgə jəng kilidu; xəhərlərdin heqkaysi kəqip kutulalmaydu; Pərwərdigar degəndək jiloɣimu harabə bolidu, tüzlənglikmu halakətkə yüzlinidu. 9 Daldioɣa berip kəqix üqün Moabka kanatlarni beringlar! Qünki uning xəhərliri harabilik, adəmzatsiz bolidu 10 (Pərwərdigarning hizmitini kəngül koyup kilmioɣan kixi lənətkə kalsun! Kiliqini kan təküxtin kalduroɣan kixi lənətkə kalsun!). 11 Moab yaxlikidin tartip kəng-kuxadə yaxap arzangliri üstidə tinoɣan xarabtək əndixisiz bolup kəlgən; u heqkaqan küptin küpkə kuyuloɣan əməs, yaki heq sürgün boloɣan əməs; xunga uning təmi birhil bolup, puriki heq əzgərmigən. 12 Xunga, — dəydu Pərwərdigar, — Mən uning yenioɣa ularni əz küpidin təkidioɣan təkküqilərni əwətimən; ular uning küplirini kurukdaydu, uning qəgünlirini qekiwetidu. 13 Ətkəndə Israil jəməti əz tayanqisi boloɣan Bəyt-əl tüpəylidin yərgə karap kaloɣandək Moabmu Kemox tüpəylidin yərgə karap kalidu. 14 Silər kandakmu: «Biz batur, jənggiwar

palwanmiz!» — deyələysilər? 15 Moabning zemini harabə kilinidu; [düxmən] ularning xəhərlirining [sepillirioŋa] qikidu; uning esil yigitliri katl kilinixka qüxidu, — dəydu padixah, yəni nami samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. 16 — Moabning halakiti yekinlaxti, uning külpiti bexioŋa qüxüxkə aldiraydu. 17 Uning ətrapidiki həmməylən uning üqün ah-zar kətürünglar; uning nam-xəhritini bilgənlər: «Küqlük xahanə hasisi, güzəl tayikimu xunqə sunduruldioŋu!» — dənglar. 18 Xan-xəhritingdin qüxüp kaoŋjirap kətkən yərdə oltur, i Dibonda turuwatkan kiz; qünki Moabni halak kiloŋuqi sanga jəng kilixka yetip kəldi; u istihkam-koroŋanliringni bərbat kilidu. 19 Yol boyida kəzət kil, i Aroərdə turuwatkan kiz; bədər tikiwatkan ərdin wə keqiwatkan kizdin: «Nemə boldi?» dəp sora; 20 «Moab hijalətkə kaldi, qünki u bitqit kilindi!» [dəp jawab berilidu]. Ah-zar tartip nalə-pəryad kətürünglar; Arnonda: «Moab halak kilindi» — dəp jakarlanglar. 21 Jaza həkümi tüzlənglik jayliri üstigə qikirildi; Holon, Yahaz wə Məfaat üstigə, 22 Dibon, Nebo həm Bəyt-Diblataim üstigə, 23 Kiriatayim, Bəyt-Gamul həm Bəyt-Meon üstigə, 24 Keriot, Bozrah həm Moabdiki yirak-yekin barlik xəhərlərning üstigə qikirilidu. 25 Moabning Münggüzi kesiwetilidu, uning biliki sundurulidu, — dəydu Pərwərdigar. 26 — Uni məst kilinglar, qünki u Pərwərdigaroŋa aldida hakawurluk kiloŋan; Moab əz kusukida eoŋinap yatsun, xuning bilən rəswa kilinsun. 27 Qünki sən [Moab] Israilni mazak kiloŋan əməsmu? U ooŋrilar katarida tutuwelinoŋanmu, sən uni tiloŋa alsangla bexingni qaykaysən?! 28 Xəhərlərdin qikip tax-kiyalar arisini turaloŋu kilinglar, i Moabda turuwatkanlar; oŋar aoŋzida uwilioŋan pahtəktək bolunglar! 29 Biz Moabning hakawurluki (u intayin hakawur!), yəni uning təkəbburluki, hakawurluki, kənglidiki məoŋrur-kərəngliki tooŋrisida angliduk. 30 Mən uning noqilik kilidioŋanlikini bilimən, — dəydu Pərwərdigar, — birak [noqiliki] karoŋa yarimaydu; uning qong gəpliri bikar bolidu. 31 Xunga Mən Moab üqün zar yioŋlaymən, Moabning hammisi üqün zar-zar kətürimən; Kir-Harəsəttikilər üqün ah-pioŋan anglinidu. 32 I Sibmahtiki üzüm teli, Mən Yaazərning zar-yioŋisi bilən təng sən üqün yioŋlaymən; sening peləkliring sozulup, əslidə «Ölük dengiz»ning nerioŋa yətkənidi; ular əslidə Yaazər xəhirigiqimu yətkənidi. Lekin sening yazlik mewiliringgə, üzüm hosulung üstigə buzoŋuqi besip kelidu. 33 Xuning bilən xadlik wə huxallik Moabning baoŋ-etizliridin wə zeminidin məhrum kilinidu; Mən üzüm kəlqəklərdin xarabni yokitimən; üzüm qəyligüqilərning təntənə awazliri kaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa təntənə awazliri əməs, jəng awazliri bolidu. 34 Qünki nalə-pəryadlar Həxbondin kətürülüp, Yahazoŋiqə wə Elealahoŋiqə yetidu; nalə awazliri Zoardin kətürülüp, Horonaimoŋiqə wə Əglat-Xelixiyaoŋiqə yetidu; hətta Nimrimdiki sularmu kurup ketidu. 35 Mən Moabta «yukiri jaylar»da kurbanlik kiloŋuqilarni wə yat ilahlaroŋa huxbuy yakkuqilarni yokitimən, — dəydu Pərwərdigar. 36 — Xunga Mening kəlbim Moab üqün nəydək mungluk mərsiyə kətüridu; Mening kəlbim Kir-Hərəstikilər üqünmu nəydək mungluk mərsiyə kətüridu; qünki u igiliwaloŋan baylik-həzinilər yokap ketidu. 37 Həmmə bax takir kilduruloŋan, həmmə sakal qüxürülgən; həmmə kol titma-titma kesilgən, həmmə qatirakka bəz kiyilgən. 38 Moabning barlik əy əgziliri üstidə wə məydanlarda matəm tutuxtin baxka ix bolmaydu; qünki Mən Moabni heqkimgə yakmaydioŋan bir kaqidək qekip taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar, 39 — ular pioŋandin zarlixidu; [Moab] xunqilik parə-parə kiliwetiliduki, u hijalət tin kəpqilikkə arkisini kilidu; Moab ətrapidiki həmmə təripidin rəswa kilinidioŋan, wəhimə saloŋuqi obyekt bolidu. 40 Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, birsi bürküttək kanatlirini kerip [pərwaz kilip], Moab üstigə xungoŋup qüxidu. 41 Xəhərliri ixoŋal bolidu, istihkamlar igiliwelinidu; xu küni Moabdiki palwanlarning yüriki toloŋakka qüxkən ayalning yürikidək bolidu. 42 Moab əl kataridin yokitilidu; qünki u Pərwərdigar aldida hakawurluk kiloŋan; 43 wəhxət, ora wə kiltak bexinglaroŋa qüxüxni kütməktə, i Moabda turuwatkanlar, — dəydu Pərwərdigar. 44 — wəhxəttin kaqkan orioŋa yikilidu; oridin qikkan kiltakka tutulidu; qünki uning üstigə, yəni Moab üstigə jazalinix yilini qüxürimən — dəydu Pərwərdigar. 45 Kaqkanlar Həxbon [sepilining] daldisida turup amalsiz kalidu; qünki Həxbondin ot, həm [məhrum] Sihon [padixah]ning zemini otturisidin bir yalkun partlap qikidu wə Moabning qekilirini, sokuxkak həlkning bax qokkilirini yutuwalidu. 46 Halingoŋa way, i Moab! Kemoxka təwə boloŋan əl nabut boldi; ooŋulliring əsirgə qüxidu, kizliring sürgün bolidu. 47 Lekin, ahirki zamanlarda Moabni sürgünlükidin kayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. Moab üstigə qikiridioŋan həküm muxu yərgiqə.

49 Ammoniylar tooғruluқ. Pərwərdigar mundaқ
dəydu: — Israilning pərzəntliri yoқmikən?
Uning mirashorliri yoқmidu? Əmdi nemixқa Milkom
Gadning zeminioғa warislиқ қildi, Milkomoғa təwə
boloғan həlқ nemixқa Gadning xəһərliridə turidu?
2 Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu
Pərwərdigar, — Ammoniylarning Rabbaһ xəһiridə
jəng sadalirini anglitimən; u harabilik dəng bolidu;
təwə xəһərliri ot қoyup küydürülidu; Israil қaytidin
əzlirini igiliwaloғanlaroғa igidarqiliқ қilidu, — dəydu
Pərwərdigar. **3** — Zarlanglar, i Һəxbon! Qünki Ayi
xəһiri harabə қilinoғan! Rabbaһ қizliri, əzünglaroғa
bəz rəһtni baoғlap matəm tutunglar; sepil iqidə uyan-
buyan patiparaқ yügürünglar; qünki Milkom wə uning
kaһinliri, uningoғa təwəlik əmirliri sürgün bolidu.
4 Nemixқa küq-һəywitingni danglaysən? Sening
küqüng eқip ketiwatidu, i: «Kim manga yeқinlixixқa
petinalisun?» dəp əz bayliқliringoғa tayanoғan, asiyliқ
қiloғuqi қiz! **5** Mana, Mən barliқ ətrapingdikilərdin
wəһxət qiқirip üstünggə qüxürimən, — dəydu samawi
қoxunlarning Sərdari boloғan Rəb Pərwərdigar, —
xuning bilən silər һərbiringlar һəydiwetilisilər,
aldi-kəybinggə қarimay қaqisilər; қaqқanlarni yənə
yioғoғuqi һeqkim bolmaydu. **6** Lekin keyinki
künlərdə, Ammoniylarni sürgünlükidin қayturup
əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. **7** Edom
tooғruluқ: Samawi қoxunlarning Sərdari boloғan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu: —
Temanda һazir danaliқ tepilmamdu? Danixmənliridin
nəsiһət yoқap kəttimu? Ularning danaliқini dat besip
қaloғanmu?! **8** Burulup қeqinglar, pinһan jaylardin
turaloғu tepip turunglar, i Dedanda turuwatқanlar!
Qünki Mən Əsawoғa tegixlik balayi'apətni, yəni uni
jazalaydioғan künini bexioғa qüxürimən. **9** Üzüm
üzgüqilər yeningoғa kəlsimu, ular azraқ wasanglarni
қalduridu əməsmu? Ooғrilar keqilәp yeningoғa kirsimu,
ular əzlirigə quxluқla buzup, ooғrilaydu əməsmu?
10 Mən Əsawni yalingaqliwetimən, u yoxurunoғudək
jay қalmioғuqə dalda jaylirini eqip taxlaymən; uning
nəsli, қerindaxliri һəm қoxniliri yoқaydu; u əzi yoқ
bolidu. **11** Lekin yetim-yesirliringni қaldur, Mən
ularning һayatini saқlaymən; tul hotuninglar Manga
tayansun. **12** Qünki Pərwərdigar mundaқ dəydu:
— Mana, [oғəzipimning] қədəһidin iqixkə tegixlik
bolmioғanlar qoқum uningdin iqməy қalmaydioғan
yərdə, sən jazalanmay қalamsən? Sən jazalanmay
қalmaysən; sən qoқum uningdin iqisən. **13** Qünki Өz
namim bilən қəsəm iqkənmənki, — dəydu Pərwərdigar,
— Bozraһ dəһxət basidioғan һəm rəswa қilinidioғan
bir obyekti, harabilik wə lənət səzi bolidu; uning
ətrapidiki xəһərliri daimliқ harabilik bolidu. **14** Mən
Pərwərdigardin xu bir həwərni anglaxқa muyəssər
boldum, — wə bir əlqi əllər arisioғa əwətilgənidi —
U: «Uningoғa һujum қilixқa yioғilinglar! Uningoғa
jəng қilixқa ornunglardin turunglar!» — dəp həwər
beridu. **15** Mana, Mən seni əllər arisida kiqik, Insanlar
arisida kəmsitilgən қilimən. **16** Sening əzgilərgə
dəһxət salidioғanliқing, Kənglüngdiki təkəbburluқung
əzüngni aldap қoydi; Һəy tik қiyaning yerikliri
iqidə turoғuqi, Turaloғung egizlikning yuқiri təripidə
boloғuqi, Gərqə sən qanggangni bürkütningkidək
yuқiri yasisangmu, Mən xu yərdin seni qüxüriwetimən,
— dəydu Pərwərdigar. **17** — Wə Edom tolimu wəһimilik
bolidu; Edomdin ətidioғanlarning һəmmisi uning
barliқ yara-wabaliri tüpəylidin wəһimigə qüxüp, ux-
ux қilidu. **18** Sodom, Gomorra wə ularning ətrapidiki
xəһərliri bilən birgə ərüwetilgəndək Edommu xundaқ
bolidu, — dəydu Pərwərdigar, — һeqkim xu yərdə
turmaydu, insan baliliri xu yərdə olturaқlaxmaydu.
19 Mana, Iordan dəryasidiki qawar-qatқalliқtin qiқip,
daim eқip turidioғan xu sular boyidiki yaylaқtiki
[қoylarni] tarқatқan bir xirdək Mən [Edomdikilərni]
bədər қaqқuzimən. Əmdi kimni halisam Mən uni
Edomning üstigə tikləymən; qünki Manga kim
təng kelələydu? Kim Meningdin һesab elixқa Meni
qaқiralaydu? Mening aldimda turalaydioғan pada
baққuqi barmu? **20** Xunga Pərwərdigarning Edomni
jazalaxtiki məқsitini, xuningdək Temandikilərni
jazalax niyitini anglanglar: ularning kiqiklirimu tartip
epketilidu; bərһəқ, қilmixliri tüpəylidin Pərwərdigar
uning yayliқini wəyranə қilidu. **21** Ularning yiқilip
kətkən sadasini anglap yər yüzidikilər təwrinip ketidu;
nalə-pəryadliri «Қizil dengiz»oғiqə anglinidu. **22**
Mana, birsi bürküttək қanat yeyip pərwaz қilip,
Bozraһ üstigə xungoғup qüxidu. Xu küni Edomdiki
palwanlarning yüriki toloғaққa qüxkən ayalning
yürikidək bolidu. **23** Dəməxқ tooғruluқ: — Hamat,
Arpad xəһiridikilər hijalətkə қaldurulidu; qünki ular
xum həwər anglaydu; ularning yüriki su bolup ketidu;
dawuloғup kətkən dengizdək ular һeq tinqlinalmaydu.
24 Dəməxқ zəipləxti, қeqixқa burulidu; uni wəһimə
basidu; azablar toloғaққa qüxkən ayalni tutқandək,
azab wə dərd-қayoғu uni tutidu. **25** Nam-dangқi qiққan
yurt, Mən һuzur aloғan xəһər xu dərijidə taxliwetilgən

bolidu! 26 Xunga uning yigitliri koqilirida yiқilidu,
jənggiwar palwanlar xu küni yoқitilidu, — dəydu
samawi қoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar;
27 — ḥəm Mən Dəməxқning sepiligə bir ot yaқimən,
u Bən-Ḥadadning ordilirini yutuwalidu. 28 Babil
padixaḥi Neboқadnəsar yənggən Kedar tooɳuluқ ḥəm
Ḥazorning padixaḥliқliri tuoɳuluқ səz: — Pərwərdigar
mundaқ dəydu: — «Ornungdin tur, Kedaroɳa ḥujum
қilip, xərқtiki adəmlərni bulang-talang қil!» —
deyilidu; 29 Ḥujum қiloɳanlar ularning qedirliri ḥəm
padilirini elip ketidu; ularning qedir pərdiliri, barliқ
қaqa-қuqa, təgilirini bulap ketidu; həқ ularoɳa: «Tərəp-
tərəplərni wəḥimə basidu!» dəp warқiraydu. 30
Қeqip ketinglar, bədər tikip pinḥan jaylardin turaloɳu
tepip turunglar, i Ḥazordikilər, — dəydu Pərwərdigar,
— qünki Babil padixaḥi Neboқadnəsar silərgə jəng
қilixқa қəst қiloɳan, silərgə қarap niyiti buzuloɳan. 31
— Ornungdin tur, sepil-dərwazilaroɳa igə bolmioɳan
aramhuda yaxap, tinq-aman turoɳan əlgə jəng қilixқa
qiқ; ular yaloɳuz turidu — dəydu Pərwərdigar, 32 —
ularning təgiliri olja, top-top mal-waranliri oɳəniymət
bolidu; Mən qekə qaqlirini qüxürgənlərni tət xamaloɳa
tarқitimən, ularning bexioɳa ḥər ətrapidin külpət
qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar; 33 — Ḥazor
bolsa qilbərilərning turaloɳusi, mənggügə wəyranə
bolidu. Ḥeqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri
xu yərdə olturaқlaxmaydu. 34 Yəḥuda padixaḥi
Zədəkiya təhtkə olturoɳan dəsləpki waқitlirida,
Yərəmiya pəyoɳəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning səzi
mundaқ idi: — 35 Samawi қoxunlarning Sərdari
boloɳan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana, Mən
Elamning oɳolluқ küqi boloɳan okyasini sundurimən. 36
Asmanlarning tət qetidin tət xamalni qiқirip Elamning
üstigə qüxürimən; Mən ularni bu tət xamaloɳa
tarқitimən; xuning bilən Elamdin ḥəydəlgənlərning
barmaydioɳan əl-məmlikətlər қalmaydu. 37 Mən
Elamni düxmənliri aldida ḥəm jenini izdigüqilərning
aldida dəkkə-dükkigə qüxürimən; dəḥxətlik oɳəzipimni
bexioɳa təküp, külpətlərni qüxürimən; ularni bərbat
қiloɳuqə Mən қiliqni ularning kəynidin қooɳlaxқa
əwətimən. 38 Mən Өz təhtimni Elamda tikləymən, xu
yərdin padixaḥi wə xaḥzadilirini yoқ қilimən, — dəydu
Pərwərdigar. 39 — Lekin ahirқi zamanlarda, Mən
Elamni sürgünlükidin қayturup əsligə kəltürimən, —
dəydu Pərwərdigar.

50 Pərwərdigar Yərəmiya pəyoɳəmbər arқiliқ Babil
tooɳuluқ, yəni Kaldiylərning zemini tooɳuluқ
eytқan səz: — 2 Əllər arisida xu həwərni elan
қilip jakarlanglar, tüoɳ kətürünglar; jakarlanglar,
uni yoxurmanglar! — «Babil ixoɳal қilindi; Bəl bolsa
hijalətkə қalduruldi, Marduk patiparaқ bolup kətti;
Babilning oyma butliri hijalətkə қalduruldi, yirginqlik
nərsiliri patiparaқqiliққa qüxti!» — dənglar. 3 Qünki
ximaldin uningoɳa jəng қilmaқqi boloɳan bir əl
kelidu; u uning zeminini wəyran қilidu, ḥeqkim
xu yərdə turmaydu; insan ḥəm ḥaywanmu қeqip
ketidu, ular yoқ bolidu. 4 Xu künlərdə, xu qaoɳda,
— dəydu Pərwərdigar, — Israil həlқi kelidu, ular
ḥəm Yəḥuda həlқi bilən billə kelidu, ular yioɳlioɳan
ḥalda mengip Pərwərdigar Hudasini izdəxkə kelidu.
5 Ular Zionning yolini soraydu, yüzlirini uningoɳa
қaritip: «Ḥərgiz untulmas mənggülük bir əḥdə bilən
əzimizni Pərwərdigaroɳa baoɳlayli» — dəydu. 6 —
Mening həlқim azoɳan қoylardur; ularning bаққuqiliri
ularni azduroɳan, ularni taoɳlarda tenitip yürgən;
ular taoɳdin dənggə kezip yürüp, өz aramgaḥini
untuoɳandur. 7 Ularni uqratқanlarning ḥəmmisi ularni
yəp kətkən, küxəndiliri ular tooɳuluқ: «Bizdə [bu
ixlarda] ḥeq gunaḥ yoқ, qünki ular ata-bowilirining
ümidi boloɳan Pərwərdigar, yəni ḥəққaniyliқning
yaylaқ-turaloɳusi boloɳan Pərwərdigarning aldida
gunaḥ sadir қiloɳan!» — degən. 8 [I həlқim],
Babil otturisidin қeqinglar, kaldiylərning zeminini
taxlap qiқinglar, padini yetəkligüqi tekilərdək
bolunglar. 9 — Qünki mana, ximaliy zemindin Babiloɳa
ḥujum қilmaқqi boloɳan zor bir top uluoɳ əllərni
қozoɳaymən; ular өzlirini uningoɳa қarxi səpkə қoxidu;
xuning bilən Babil xu yərdin qiққanlar təripidin
əsirgə qüxidu. Ularning oқlirining ḥəmmisi batur
mərgənlərningkidək bolidu; ularning ḥeqқaysisi
jəngdin қuruқ қol kəlməydu. 10 Kaldiyə bolsa
olja bolidu; olja aloɳan barliқ bulioɳuqilar uningdin
қanaətlinidu, — dəydu Pərwərdigar; 11 — Qünki silər
xadlanoɳansilər, silər yayrap kətkənsilər, i mirasim
boloɳan [həlқimni] bulang-talang қiloɳuqilar! Qünki
silər qeməndə turoɳan mozaylardək səkrigənsilər,
ayoɳirlardək huxalliқtin kixnigənsilər! 12 Əmdi ana
[yurtung] zor hijalətkə қaldurulidu; rəswaqiliқ seni
tuoɳoɳuqini қaplaydu; mana, u əllərning daxқili, — bir
janggal, қaoɳjiraқ yər wə qəl-bayawan bolup қalidu.
13 Pərwərdigarning oɳəzipi tüpəylidin, uning ḥeq
aḥalisi bolmaydu, bəlki toluқ taxliwetilgən bolidu;
Babildin ətidioɳanlarning ḥəmmisi uning barliқ yara-
wabaliri tüpəylidin wəḥimigə qüxüp ux-ux қilidu.

14 Babiloɣa jəng kilix üqün uning ətrapida səpkə
tizilinglar, barlik okyaqilar; uningoɣa etinglar, oklarni
ḥeq ayimanglar; qünki u Pərwərdigar aldida gunaḥ
sadir kiloɣan. 15 Uning ətrapida jəng qukanlirini
kətürünglar; u təslim bolup kol kətüridu; munarliri
ərülidu, sepilliri oɣulitilidu; qünki bu Pərwərdigarning
aloɣan kisasidur. Uningdin kisas elinglar; u baxkilaroɣa
nemə kiloɣan bolsa uningoɣimu xuni kilinglar. 16
Babildin uruk teriоɣuqi ḥəm ḥosul wakitidiki oroɣak
saloɣuqilarni yok kilinglar; zulumkarning kiliqining
korkunqi tüpəylidin bularning ḥərbiri əz eligə kaytip,
ḥərbiri əz ana yurtioɣa kaqsun! 17 Israil tarkitiwetilgən
koy padisidur; xirlar ularni ḥəydiwətkən; dəsləptə
Asuriyəning padixaḥi ularni yəp kətkən, ahirida bu
Babil padixaḥi Nebokadnəsar uning ustihanlirini ezip
oɣajilioɣan. 18 Xunga samawi koxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak
dəydu: — Mana, Mən Asuriyəning padixaḥining yenioɣa
kelip, uni jazalioɣinimdək, mən Babil padixaḥini
ḥəm zeminini jazalaymən. 19 Mən Israilni kaytidin
əz yaylikioɣa kayturimən, u Karməl teoɣida, Baxan
zeminida ozuklinidu, uning jeni Əfraim teoɣi üstidə
ḥəm Gilead zeminida kanaətlinidu. 20 Xu künlərdə, xu
qaoɣda, — dəydu Pərwərdigar, — Israilning kəbiḥliki
izdəlsə, ḥeq tepilmaydu; Yəḥudaning gunaḥliri izdəlsə,
ḥeq tepilmaydu; qünki Mən kalduroɣan kaldisini
kəqürüm kilimən. 21 — Merataimning zeminioɣa zərb
bilən jəng kilixka, Pekodta turuwatkanlaroɣimu jəng
kilixka qiking; ularni wəyran kilinglar, kaldukinimu
ḥalak kilinglar, — dəydu Pərwərdigar, — Mən nemini
sanga buyuroɣan bolsam xuni ada kilinglar. 22 Jəng
sadaliri [Babil] zeminida anglinidu; u zor ḥalakətning
sadasidur! 23 Əslidə pütkül yər yüzini uroɣan bazoɣan
xu dərijidə sundurup qekiwetildioɣu! Babil əllər arisida
xunqə bir dəḥxət baskuqi bolup qikkantioɣu! 24
Mən sanga tuzak kurdum; sən, i Babil, ḥeq bilməyla
uningoɣa tutuldung; Pərwərdigar bilən karxilixixing
tüpəylidin sən tepilip tutuldung. 25 Pərwərdigar
koral ambirini eqip, oɣəzipidiki korallirini elip qikardi;
qünki samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Rəb
Pərwərdigar kaldiylərning zeminida kilidioɣan ixi
bardur. 26 Uning ḥər qət-qətliridin kelip uningoɣa
ḥujum kilinglar, ambarlirini eqiwetinglar; ənqilərni
dəwiligəndək uni harabə-harabə kilip dəwiləp wəyran
kilinglar; uning ḥeqnemisini kaldurmanglar! 27 Uning
barlik torpaklirini əltürüwetinglar! Ular soyuluxka
qüxsun! Ularning ḥalioɣa way! Qünki ularning küni,
yəni jazalinix wakti yetip kəldi. 28 Anglanglar! Zioноɣa
kelip, Pərwərdigar Hudayimizning kisasini, yəni
ibadəthanisi üqün aloɣan kisasini jakarlaydioɣan, Babil
zeminidin kaqkan panaḥ izdigüqilərning awazini
anglanglar! 29 Babiloɣa ḥujum kilix üqün okyaqilarni,
yəni barlik kamanni əgküqilərni qakiringlar; Babilning
ətrapida bargaḥ kurup korxiwelinglar; ḥeqkimni
kaqkuzmanglar; əz kilmixini əz bexioɣa qüxürünglar;
u nemilərni kiloɣan bolsa, uningoɣimu xuni kilinglar;
qünki u Pərwərdigaroɣa — Israildiki Mukəddəs
Boloɣuqioɣa karxi kərəngləp kətkənidi. 30 Xunga uning
yigitliri koqilirida yikilidu; xu künidə uning barlik
jəngqi palwanliri yokitilidu, — dəydu Pərwərdigar. 31
Mana, Mən sanga karxidurmən, i kərəngləp kətkuqi,
— dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar, — qünki sening kününg, yəni Mən
yeningoɣa yekin kelip jazalaydioɣan kün yetip kəldi;
32 kərəngləp kətkuqi putlixip yikilidu, ḥeqkim uni
kaytidin yələp turoɣuzmaydu; bərḥək, Mən uning
xəḥərlirigə ot yakimən, u uning ətrapidikilərning
ḥəmmisini kəydürüp yutup ketidu. 33 Samawi
koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundak dəydu: — Israillar Yəḥudalar bilən
billə ezilip horlukni kərgən; ularni əsir kiloɣanlar
ularni kattik kamap tutkanidi; ularni koyuwetixni rət
kiloɣan. 34 Lekin ularning Ḥəmjəmət-Kutkuzoɣuqisi
küqlüktur; samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar ularning dəwasini əstayidillik bilən
soraydu, xuning bilən U ularning zeminioɣa aramlik
beridu, Babildikilərgə aramsizlik yətküzidu. 35
Kaldiylər üstigə, Babilda turuwatkanlar üstigə ḥəmdə
Babilning əmirliri wə danixmənliri üstigə kiliq qüxidu,
— dəydu Pərwərdigar; 36 kiliq palqilar üstigə qüxkəndə,
ular ḥamakət-əḥməklərdək kərünidu; kiliq ularning
palwanliri üstigə qüxüp, ular patiparak bolup ketidu;
37 kiliq ularning atliri üstigə, jəng ḥarwiliri üstigə,
ularning səpliridə turoɣan barlik yat ləxkərlər üstigə
qüxidu, ular ayallardək bolidu; kiliq həziniliri üstigə
qüxidu, ular bulang-talang kilinidu. 38 Kuroɣakqilik
ularning suliri üstigə qüxüp, ular kurup ketidu;
bularning səwəbi zemini oyma butlaroɣa tolup, ular
korkunqluk məbudlar tüpəylidin təlwixip kətkən. 39
Xunga qəldiki janiwarlar wə qilbərilər birliktə xu yərdə
turidu; xu yərdə ḥuwkuxlar makanlixidu; u mənggügə
adəmzatsiz bolidu, dəwrdin-dəwrgə ḥeq aḥalilik
bolmaydu. 40 Huda Sodom wə Gomorrani ətrapidiki
xəḥərliri bilən billə ərüwətkinidək, ḥeqkim xu yərdə

turmaydu, insan baliliri xu yərdə olturaqlaxmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **41** — Mana, ximaldin bir həlk, uluoŋ bir əl qikip kelidu; yər yüzining qət-qətliridin nuroŋun padixahlar kozoŋilidu. **42** Ular okya ħəm nəyzini tutup korallinidu; ular wəħxiy, ħeq rəħim kərsətməydioŋan bolidu; atlirioŋa mingəndə ularning awazliri dengizdək xawkunlaydu; ular jənggə atlatkan adəmlərdək səp-səp bolup, sanga ħujum kilmakqi, i Babil kizi! **43** Babil padixahi ularning həwirini anglapla kolliri titrəp boxap ketidu; oŋəm-kayoŋu uni tutidu, toloŋakka qüxkən ayaldək azablar uni besiwalidu. **44** Mana, Iordan dəryasi boyidiki qawar-qatkallikтin qikip, daim ekip turidioŋan xu sular boyidiki yaylaktiki koylarni tarkatkan bir xirdək Mən Babildikilərni bədər kaqkuzimən. Əmdi kimni halisam Mən uni uning üstigə tikləymən; qünki Manga kim təng kelələydu? Kim Meningdin ħesab elixka Meni qakiralaydu? Mening aldimda turalaydioŋan pada bakkuqi barmu? **45** Xunga Pərwərdigarning Babilni jazalaxtiki məksitini, xuningdək kaldiylərning zeminini jazalax niyitini anglanglar: Ularning kiqiklirimu tartip epketilidu; bərħək, kilmixliri tüpəylidin [Pərwərdigar] uning yaylikini wəyranə kilidu. **46** Babilning ixoŋal kilinoŋanlikini anglap yər yüzi təwrinip ketidu; uning nalə-pəryadi barlik əllərgiqə anglinidu.

51 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Babilni sokidioŋan ħəm «Ləb-kamay»da turuwatkanlarni sokidioŋan bitqit kiloŋuqi xamalni kozoŋap qikirimən; **2** Mən Babiloŋa yat adəmlərni əwətimən; ular uni soruwetidu, zeminini yər bilən yəksan kiliwetidu; uning bexioŋa külpət qüxkən künidə ular uningoŋa tərap-tərəptin karxilixixka kelidu. **3** Uning okyaqilirioŋa kiriqni tartkudək, ornidin turoŋuqilaroŋa dubuloŋa-sawut kiygüdək pursət bərmənglar; uning yigitlirining ħeqkaysisini ayap koymanglar; uning pütkül koxunini bitqit kilinglar. **4** Kaldiylərning zeminida sanjiloŋanlar, koqilirida kiliqlanoŋanlar yikilsun! **5** Qünki Israil yaki Yəħudamu əz Hudasi təripidin, yəni samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar təripidin taxliwetilgən əməs; qünki [Babilning] zemini Israildiki Mukəddəs Boloŋuqi aldida sadir kiloŋan gunaħ bilən toloŋandur. **6** [Barlik əllər], Babil iqidin kəqinglar, əz jeninglarni elip bədər kəqinglar! Uning kəbiħlikigə qetilip kelip ħalak bolmanglar; qünki bu Pərwərdigarning kisas alidioŋan waktidur; U kilmixini əz bexioŋa kayturidu. **7** Babil Pərwərdigarning kolidiki pütkül jaħanni məst kiloŋuqi altun kədəħ boloŋan; əllər uning xaribidin iqkən; əllər xuning bilən sarang bolup kətkən. **8** Babil tuyuksiz yikilip bitqit bolidu; uningoŋa aħ-zar kətürünglar! Uning azabliri üqün tutiya elinglar; u bəlkim sakaytilarmikin? **9** — «Biz Babilni sakaytmakqiduk, lekin u sakaymidi; uningdin waz keqip ħəmmimiz əz yurtimizoŋa kaytayli; qünki uning üstigə qikirilidioŋan ħəküm jazasi asmanoŋa takixip, kəkkə yetidu». **10** — «Pərwərdigar ħakkaniylikimizni barlikka kəltürgəndur; keləyli, Zionda Pərwərdigar Hudayimizning kiloŋan ixini jakarlayli!» **11** — Oklarni uqlanglar! Kalkanlarni tutunglar! Pərwərdigar Medianing padixahlirining rohini uroŋutti; qünki Uning niyiti Babiloŋa karxidur, uni bərbat kilix üqündur; bu Pərwərdigarning kisasidur, yəni Uning ibadəthanisi üqün aloŋan kisasidur. **12** Babilning sepillirioŋa karitip jəng tuoŋini kətürünglar; kəzətni tehimu qingrak kilinglar, kəzətqilərni [Babilni qəriditip] səptə turoŋuzunglar; bəktürmə koyunglar; qünki Pərwərdigar Babildikilərning jazasi tooŋruluk nemilərni degən bolsa, U xuni kənglidə pəmləp, uni ada kilidu. **13** — I əlwək sular üstidə turoŋuqi, baylikliri nuroŋun boloŋuqi, əjiling yetip kəldi, jening əlqinip üzülüx wakti toxti. **14** Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Özi bilən kəsəm kilip: «Top-top qekətkilərdək Mən seni adəmlər bilən toldurimən; ular sening üstüngdin oŋəlibə təntənilirini kətüridu» dedi. **15** — U bolsa yər-zeminni küq-kudriti bilən yasap, Aləmni danaliki bilən bərpa kilip, Asmanlarni əkil-parasiti bilən yayoŋuqidur; **16** U awazini koyuwətsə, asmanlarda sular xawkunlaydu; U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; U yamoŋurloroŋa qakmaklarni ħəmrah kilip bekitidu, Xamalni Öz həziniliridin qikiridu. **17** Bu [butpərəslərning] ħərbiri əkilsiz, bilimdin məħrumlardur; Ħərbir zərgər əzi oyoŋan but təripidin xərməndigə kalidu; Qünki uning kuyma ħəykili yaloŋanqilik, Ularda ħeq tinik yoktur. **18** Ular bimənilərdur, mazak obyektidur; Ularning üstigə jazalinix wakti kəlgəndə, ular yokitilidu. **19** Yakupning nesiwisi Boloŋuqi bulardək əməstur; Qünki ħəmmini yasioŋuqi Xudur; Israil bolsa Uning Öz mirasi boloŋan kəbilisidur; Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Uning namidur. **20** Sən [Israil] Mening gərzəm, Mening jəng koralimdursən; Sening bilən Mən əllərni bitqit kilimən, Sening bilən padixahlikларni tarmar kilimən; **21** Sening bilən ħəm at ħəm at mingüqini bitqit kilimən; Sening bilən ħəm jəng

ḫarwisi ḫəm ḫəydigüqisini bitqit ḳilimən; **22** Sening bilən ḫəm ər ḫəm ayalni bitqit ḳilimən; Sening bilən ḫəm ḳeri ḫəm yaxlarni bitqit ḳilimən; Sening bilən ḫəm yigit ḫəm ḳizni bitqit ḳilimən; **23** Sening bilən ḫəm padiqi ḫəm ḳoy padisini bitqit ḳilimən; Sening bilən ḫəm deḫḳan ḫəm boyunturukḳa ḳetiloɣan kalilirini bitqit ḳilimən; Sening bilən ḫəm waliylar ḫəm ḫəkümranlarni bitqit ḳilimən. **24** — Mən kəz aldinglarda Babilning ḫəm barlik kaldiylərning Zionda ḳiloɣan barlik rəzillikini əz bexioɣa qüxürüp yandurimən, — dəydu Pərwərdigar. **25** — Mana, Mən sən [Babiloɣa] ḳarximən, i pütkül yər yüzini ḫalak ḳiloɣuqi taoɣ; Mən ḳolumni üstünggə sozup, Seni tik yarlardin oɣulitip, Domilitip qüxürüp, seni kəyüp tügigən bir yanar taoɣ ḳilimən, — dəydu Pərwərdigar. **26** Xuning bilən ular səndin bürjək qiḳirix üqünmu tax tapalmaydu, Yaki ul üqünmu ḫeqyərdin tax tapalmaydu; Qünki sən mənggügə bir wəyranə bolisən, — dəydu Pərwərdigar. **27** — Zeminda jəng tuoɣini kətürünglar, əllər arisida kanay qelinglar; Babiloɣa jəng ḳilixḳa əllərni təyyarlanglar; Ararat, minni wə Axkinaz padixaḫliḳlirini qaḳirip yioɣinglar; Uningoɣa ḫujum ḳiloɣuqi ḳoxunlaroɣa bir sərdar bekitinglar; Atlarni top-top qekətkə leqinkiliridək zeminoɣa türkümləp qiḳiringlar; **28** Uningoɣa jəng ḳilixḳa əllərni təyyarlanglar, — Medialiḳlarning padixaḫliri, waliyliri wə barlik ḫəkümdarlirini, xundaḳla u ḫəküm sürgən zeminlarning barlik adəmlirini təyyarlanglar! **29** Xuning bilən yər yüzi təwrinip azablinidu; qünki Pərwərdigarning Babiloɣa ḳarxi baoɣlioɣan niyətliri, yəni Babilning zeminini ḫeq adəm turmaydioɣan qəl-bayawan ḳiliwetix niyiti əməlgə axmay ḳalmaydu. **30** Babildiki palwanlar uruxtin ḳol üzidu; Ular ḳoroɣanlirida amalsiz olturidu; Ularning dərmani ḳalmaydu, Ular ayallardək bolup ḳalidu; Uning turaloɣulirioɣa ot ḳoyulidu; Dərwaza salasunliri sundurulidu. **31** Yügürüp keliwatḳan bir qaparmən yənə bir qaparməngə, bir həwərqi yənə bir həwərqigə Babil padixaḫining aldidila uqrixip ḳelip uningoɣa: — «Silining pütkül xəḫərliri u qəttin bu qətkiqə ixoɣal ḳilindi; **32** Dərya keqikliri igiliwelindi, Ḳomuxluḳlar otta kəydürüldi, Palwanliri dəkkə-dükkigə qüxüxti!» — dəp jakarlixidu. **33** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Babilning ḳizi təkxilinip qingdilidioɣan waḳti boloɣan hamandək besilidu; Birdəmdila, uning ḫosuli orulidioɣan waḳti yetip bolidu! **34** Zionda turoɣuqi ḳiz: — «Babil padixaḫi Nebokadnəsar meni yutup, Meni oɣajilap əzgən; U iqimni boxitiloɣan ḳaqidək ḳilip ḳoyoɣan; U əjdiḫadək meni yutup, Өzini nazu-nemətlirim bilən toyoɣuzoɣan, Meni ḳurukdap pak-pakiz ḳiliwətkən. Manga, mening tenimgə ḳiloɣan zorawanliḳi Babilning bexioɣa qüxürülsun» — dəydu, Wə Yerusalem: «Mening ḳanlirim Kaldiyədə turoɣuqilarning bexioɣa təkülsun» — dəydu. **36** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən sening dəwayingni soraymən, Sən üqün ḳisas alimən; Mən uning dengizini ḳurutimən, bulikini ḳaoɲjiritimən. **37** Babil bolsa dəwə-dəwə harabilər, Qilbərilərning turaloɣusi bolidu; Zemini adəmni dəḫxət basidioɣan ḫəm daim ux-ux ḳilinidioɣan obyekt bolidu, Ḫeq adəm xu yərdə turmaydu. **38** Ularning ḫəmmisi yax xirlardək ḫuwlixidu, Arslanlardək bir-birigə hiris ḳilixidu; **39** Ularning kəypiyati ḳizip kətkəndə, Mən ularoɣa bir ziyapət təyyarlap ḳoyimənki, ularni məst ḳiliwetimən; xuning bilən ular yayrap-yaxnap ketidu, — andin mənggügə uyḳuoɣa oɣərḳ bolup, ḳaytidin ḫeq oyoɣanmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **40** Booɣuzlaxḳa yetiligən ḳozilardək wə billə yetiləngən ḳoqḳarlar ḫəm tekilərdək Mən ularni booɣuzlaxḳa qüxürimən. **41** Xexaḳning ixoɣal ḳilinoɣanlikioɣa ḳara! Pütkül yər yüzining pəhrining tutuloɣanlikioɣa ḳara! Babilning əllər arisida adəmni dəḫxət basidioɣan obyekti boloɣanlikioɣa ḳara! **42** Dengiz Babil üstidin ərləp kətti; U nuroɣunlioɣan dolḳunlar bilən oɣərḳ boldi. **43** Uning xəḫərliri adəmni dəḫxət basidioɣan obyekt, Ḳaoɲjirak yər, bir qəl, ḫeqkim turmaydioɣan zemin boldi; Ḫeqḳandak insan balisi ḳaytidin xu yərlərdin ətməydu. **44** Mən Babilda Bəlni jazalaymən; Mən uning aoɣzidin yutuwaloɣinini yanduriwalimən; əllər ḳaytidin uningoɣa ḳarap ekip kelixməydu; Bərḫək, Babilning sepili oɣulap ketidu. **45** Uning otturisidin qiḳinglar, i həlḳim! Ḫərbiringlar Pərwərdigarning ḳattiḳ oɣəzipidin əz jeninglarni elip bədər ḳeqinglar! **46** Silər zeminda angliniwatḳan pitnə-ioɣwadin yürikinglarni su ḳilmanglar wə ḳorḳmanglar; Bu yil bir pitnə-ioɣwa, kelər yili yənə bir pitnə-ioɣwa qiḳidu; Zeminda zulum-zorawanlik partlaydu, ḫəkümdarlar ḫəkümdarlaroɣa ḳarxi qiḳidu. **47** Xunga mana, xu künlər keliduki, Mən Babildiki oyma məbudlarni jazalaymən; Xuning bilən uning pütkül zemini hijalətkə ḳaldurulidu, Uningda əltürülgənlər uning iqidə yiḳilidu; **48** Xuning bilən asman wə zemin wə ularda bar boloɣanlar Babil üstidin xadliḳtin yangraydu; Qünki ximaldin

ḫalak ḳiloɳuqilar uningoɣa jəng ḳilixḳa kelidu — dəydu Pərwərdigar. 49 Babil tüpəylidin pütkül yər yüzidiki əltürülgənlər yiḳiloɳandək, Babil Israilda əltürülgənlər tüpəylidin Babil yiḳilmay ḳalmaydu. 50 Ḳiliqtin ḳaqḳanlar, yiraḳ ketinglar, ḫayal bolmanglar; Qət yərlərdin Pərwərdigarni seoɣininglar, Yerusalemni esinglaroɣa kəltürünglar. 51 «Biz hijalətkə ḳalduḳ, qünki ḫaḳarətkə uqriduḳ; Xərməndiqiliktin yüzimiz təküldi; Qünki yat adəmlər Pərwərdigarning əyidiki muḳəddəs jaylaroɣa besip kirdi!». 52 Xunga xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən uningdiki oyma məbudlarni jazalaymən; Uning pütkül zemini boyida yarilinip jan ḫəlḳumida ingrixidu. 53 Babil asmanlaroɣa kətürülgən bolsimu, Uning yuḳiri istiḫkam-ḳoroɣini mustəḫkəmləngən bolsimu, Lekin Meningdin uningoɣa ḫalak ḳiloɳuqilar yetip baridioɣan boldi, — dəydu Pərwərdigar. 54 Babildin nalə-pəryadning awazi, Kaldiylərning zeminidin zor ḫalakətning sadasi kətürülidu. 55 Qünki Pərwərdigar Babilni ḫalak ḳilmaḳqi bolidu; U uningdin warang-qurunglirini yoḳitidu;Ularning dolḳunliri ərkəxləwatḳan sulardək xarḳiraydu, Ularning awazi xawḳunlap kelidu. 56 Qünki ḫalak ḳiloɳuqi uningoɣa, yəni Babiloɣa jəng ḳilixḳa kelidu, Xuning bilən uning palwanliri əsirgə qüxidu; Ularning oḳyaliri sundurulidu; Qünki Pərwərdigar — ḳisaslar aloɳuqi Təngridur; U yamanliḳni yandurmay ḳalmaydu. 57 — Mən uning əmirliri, danixmənliri, waliyliri, ḫəkümdarliri wə palwanlirini məst ḳilimən; Ular mənggügə uhlaydu wə ḳaytidin ḫeq oyoɣanmaydu — dəydu Padixaḫ, — Nami samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. 58 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Babilning kəng sepilliri yər bilən yəksan ḳilinidu, Uning egiz dərwaziliri pütünləy kəydürülidu; Xuning bilən əllərning jan tikip tapḳan meḫniti biḫudə bolidu, əl-yurtlarning əzlirining japaliḳ əjiri pəḳət otḳa yeḳiloɳu bolidu. 59 Yəḫuda padixaḫi Zədəkiya təḫtkə olturoɣan tətinqi yili, Babiloɣa baroɣinida Maḫseyaḫning nəwrisi, Neriyaning ooɣli Seraya Zədəkiyaoɣa ḫəmraḫ bolup baroɣan (Seraya bax oɣojidar idi). Yərəmiya pəyoɣəmbər uningoɣa səz tapilioɣan. 60 Yərəmiya oram ḳəoɣəzgə Babilning bexioɣa qüxidioɣan barliḳ külpətlərni, — yəni Babil tooɣruluḳ pütüklük bu barliḳ səzlərni yazoɣanidi; 61 wə Yərəmiya Serayaoɣa mundaḳ dedi: — Sən Babiloɣa yetip baroɣanda, bu səzlərning ḫəmmisini oḳup qiḳip wə: — 62 «Pərwərdigar, Sən bu jay tooɣruluḳ: — Mən uni yəksan ḳilimənki, uningda ḫeqkim, nə insan nə ḫaywan turmaydioɣan, mənggügə bir wəyranə bolidu — degənsən» — dəysən; 63 xundaḳ ḳilip bu yazmini oḳup qiḳḳandin keyin, uningoɣa tax tengip, Əfrat dəryasining otturisioɣa qərüwət, 64 wə: «Mən uning üstigə qüxürməkqi boloɣan külpətlər tüpəylidin, Babil [xu taxḳa] ohxaxla oɣərḳ bolup ḳaytidin ərliməydu; ular ḫalidin ketidu» — dəysən. Yərəmiyaning səzliri muxu yərdə tügidi.

52 Zədəkiya Yəḫudaoɣa padixaḫ boloɣanda yigirmə bir yexida idi; u Yerusalemda on bir yil ḫəküm sürdi. Uning anisi Libnaḫlik Yərəmiyaning ḳizi bolup, ismi Ḫamutal idi. 2 U [padixaḫ] Yəḫoakimning ḳiloɳinidək, Pərwərdigarning nəzaridə rəzil ixlarni ḳildi. 3 Pərwərdigarning Yerusalemoɣa ḫəm Yəḫudaoɣa ḳaratḳan oɣəzipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Өz ḫuzuridin ḫəydiwətküqə boloɣan arilikta, təwəndiki ixlar yüz bərdi. Birinqidin, Zədəkiya Babil padixaḫioɣa isyan kətürdi. 4 Xundaḳ boldiki, uning səltənitining toḳḳuzinqi yili oninqi ayning oninqi künidə Babil padixaḫi Neboḳadnəsar pütkül ḳoxunioɣa yetəkqilik ḳilip Yerusalemoɣa ḫujum ḳilixḳa kəldi; ular uni ḳorxiwelip bargaḫ ḳurup, uning ətrapida ḳaxa-potəylərni ḳuruxti. 5 Xuning bilən xəḫər Zədəkiyaning on birinqi yilioɣiqə muḫasiridə turdi. 6 Xu yili tətinqi ayning toḳḳuzinqi küni xəḫərdə eoɣir ḳəḫətqilik ḫəmmini baskan wə zemindikilər üqünmu ḫeq ax-ozuḳ ḳalmioɣanidi. 7 Xəḫər sepili bəsüldi; barliḳ jənggiwar ləxkərlər ḳaqmaḳqi bolup, tün keqidə xəḫərdin bədər tikiwetixti. Ular padixaḫ baoɣqisioɣa yeḳin «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin ketixti (Kaldiylər bolsa xəḫərning ḫəmmə təripidə bar idi). Ular [Iordan jiloɣisidiki] «Arabaḫ tüzlənglikI»ni boylap ḳeqixti. 8 Lekin Kaldiylərning ḳoxuni padixaḫni ḳooɣlap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoɣa yetixti; uning pütün ḳoxuni uningdin tarḳilip kətkənidi. 9 Wə ular padixaḫni tutup, Hamat zeminidiki Riblaḫ xəḫirigə, Babil padixaḫining aldioɣa apardi; u [xu yərdə] uning üstidin ḫəküm qiḳardi. 10 Babil padixaḫi Zədəkiyaning ooɣullirini uning kəz aldida ḳətl ḳildi; u Yəḫudaning barliḳ əmirlirinimu Riblaḫ xəḫiridə ḳətl ḳildi; 11 andin Zədəkiyaning kəzlirini oyuwətti; Babil padixaḫi uni mis kixənlər bilən baoɣlap Babiloɣa elip kelip, əlgüqə zindanoɣa ḳamap ḳoydi. 12 Bəxinqi ayning oninqi künidə (bu Babil padixaḫi Neboḳadnəsarning on toḳḳuzinqi yili idi) Babil padixaḫining hizmitidə boloɣan, pasiban

begi Nebuzar-Adan Yerusalemoɣa yetip kəldi. 13 U Pərwərdigarning өyini, padixaһning ordisini wə xəһərdiki barlik өylərni kөydüriwətti; barlik bəһəywət imarətlərgə u ot қoyup kөydüriwətti. 14 Wə pasiban begi yetəkqilikidiki Kaldiylərning pütkül қoxuni Yerusalemning ətrapidiki pütkül sepilini ərüwətti. 15 Pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namrat kixilərdin bir қismini, xəһərdə қaloɣan baxқa kixilərni, Babil padixaһi tərəpkə қeqip təslim boloɣanlarni wə қaloɣan һünərwənlərni əsir қilip ularni elip kətti. 16 Lekin pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namratlarning bir қismini üzümzarliқlarni pərwix қilixқa wə terikqilik қilixқa қaldurdi. 17 Kaldiylər Pərwərdigarning өyidiki mistin yasaloɣan ikki tüwrükni, das təgliklirini wə Pərwərdigarning өyidiki mistin yasaloɣan «dengiz»ni qeқip, barlik mislirini Babiloɣa elip kətti. 18 Ular yənə [ibadəttə ixlitilidioɣan] idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlar, қaqilar, piyalə-təһsilər һəm mistin yasaloɣan barlik əswablarni elip kətti; 19 daslar, huxbuydanlar, қaqilar, küldanlar, qiraoɣdanlar, piyalilər wə jam-қədəһlərni bolsa, altundin yasaloɣan bolsimu, kümüxtin yasaloɣan bolsimu, ularning һəmmisini pasiban begi elip kətti. 20 Sulayman padixaһ Pərwərdigarning өyi üqün mistin yasatқan ikki tüwrük wə «dengiz», xundaқla uning təgiliki boloɣan on ikki buқini u elip kətti; qünki bu mis saymanlarning eoɣirliқini əlqəx mumkin əməs idi. 21 Ikki tüwrük bolsa, һərbirining egizliki on səkkiz gəz, aylanmisi on ikki gəz kelətti; һərbirining iqi kawak bolup, misning қelinliқi tөt barmaқ idi. 22 Tüwrükning üstidiki bexi bolsa mis bolup, egizliki bəx gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə һəm anar nushisi bilən bezəlgənidi, һəmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningoɣa ohxax bolup, umu anar nushisi bilən bezəlgənidi. 23 Һərbir tüwrükning bexining yanlirida toқsan altə anar nushisi bar idi; torda jəmiy bolup yüz anar nushisi bar idi. 24 Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kaһin Seraya, orunbasar kaһin Zəfaniya wə ibadəthanidiki üq nəpər ixikbaқarnimu əsirgə aldi. 25 U xəһərdin ləxkərlərni baxқuridioɣan bir aoɣwat əməldarni, xəһərdin tapқan orda məsliһətqiliridin yəttini, yərlik həlқni ləxkərlikkə tizimlioɣuqi, yəni қoxunning sərdarining katipini wə xəһərdin atmix nəpər yərlik kixini tutti. 26 Pasiban begi Nebuzar-Adan bularni Babil padixaһining aldioɣa, Riblaһoɣa elip bardi. 27 Babil padixaһi Hamat zeminidiki Riblaһda bu kixilərni қiliqlap өltürüwətti. Xu yol bilən Yəһuda өz zeminidin sürgün қilindi. 28 Neboқadnəsar sürgün қiloɣan kixilərning sani mundaқ idi: — yəttinqi yili üq ming yigirmə üq Yəһudiy; 29 Neboқadnəsarning on səkkizinqi yili u Yerusalemdin səkkiz yüz ottuz ikki kixini sürgün қildi; 30 Neboқadnəsarning yigirmə üqinqi yili pasiban begi Nebuzar-Adan Yəһudiylardin yəttə yüz қirиқ bəx kixini sürgün қildi; jəmiy bolup sürgün қilinoɣanlarning sani tөt ming altə yüz kixi idi. 31 Xundaқ boldiki, Yəһuda padixaһi Yəһoakin sürgün boloɣan ottuz yəttinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə bəxinqi küni xu ix yüz bərdi: Əwil-Merodaқ Babiloɣa padixaһ boloɣan birinqi yili, u Yəһuda padixaһi Yəһoakinning қəddini kətürüp, uni zindandin qiқardi; 32 u uningoɣa mulayim səz қilip, uning ornini Babilda uning bilən birgə turoɣan baxқa padixaһlarning ornidin yuқiri қildi; 33 xuning bilən Yəһoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, өmrining қaloɣan һərbir künidə һərdaim padixaһ bilən billə һəmdastihan boluxқa muyəssər boldi. 34 Uning nesiwisi bolsa, Babil padixaһining uningoɣa beoɣixlioɣan daimliқ iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni u uningoɣa taki aləmdin ətkiqə өmrining һərbir küni muyəssər қilinoɣan.

Yərəmiyaning yioɣa-zarliri

1 (Aləf) Aḥ! Ilgiri adəmlər bilən lik tolоɣan xəḥər,
Ḥazir xunqə yiganə olturidu! Əllər arisida katta
boloɣuqi, Ḥazir tul hotundək boldi! Əlkilər üstidin
ḥəküm sürgən məlikə, Ḥaxaroɣa tutuldi! **2** (Bət)
U keqiqə aqqik yioɣa kətürməktə; Məngzidə kəz
yaxliri taramlimakta; Axniliri arisidin, Uningoɣa təsəlli
beridioɣan ḥeqbiri yoktur; Barlik dostliri uningoɣa
satkunluk kildi, Ular uningoɣa düxmən bolup kətti. **3**
(Gimәl) Yəḥuda jəbir-japa ḥəm eoɣir kulluk astida,
Sürgünlükkə qikti; U əllər arisida musapir boldi, Ḥeq
aram tapmaydu; Uni koоɣlioɣuqilarning ḥəmmisi,
Uningoɣa yetixiwelip, uni tar yolda kistaydu; **4** (Dalət)
Ḥeqkim ḥeytlaroɣa kəlmigənliki tüpəylidin, Zionoɣa
baridioɣan yollar matəm tutmakta. Barlik kowukliri
qəldərəp kaldi, Kaḥinliri aḥ-zar kətürməktə, Kizliri
dərd-ələm iqididur; Əzi bolsa, Kattik azablanmakta. **5**
(He) Küxəndiliri uningoɣa hojayin boldi, Düxmənliri
ronak tapmakta; Qünki uning kəpligən asiyliklири
tüpəylidin, Pərwərdigar uni jəbir-japaoɣa koydi. Uning
baliliri kəlməskə kətti, Küxəndisigə əsir bolup sürgün
boldi. **6** (Waw) Barlik ḥərmət-xəḥriti Zionning kizidin
kətti; Əmirliri yaylakni tapalmioɣan kiyiklərdək boldi;
Ularning owqidin əzini kaquroɣudək ḥeq dərmani
kalmidi. **7** (Zain) Harlanoɣan, sərgərdan boloɣan
künliridə, Həlki küxəndisining kolioɣa qüxkən, Ḥeqkim
yardəm kolini sozmioɣan qaoɣda, Yerusalem kədimdə
əzigə təwə boloɣanlirini, Kimmətlik baylikliрini yadioɣa
kəltürməktə; Küxəndiliri uningoɣa məshirilik karaytti;
Küxəndiliri uning nabut boloɣanlikini məshirə kilixti.
8 (Hət) Yerusalem əxəddiy eoɣir gunaḥ sadir kiloɣan;
Xuning bilən u ḥaram boldi; Uning yalingaqlikini
kərgəqkə, Uni ḥərmətligənlər ḥazir uni kəmsitidu;
Uyatta, uḥ tartkiniqə u kəynigə buruldi. **9** (Tət)
Uning əz ḥəyzliri etəklirini buloɣiwətti; U akiwitini
ḥeq oylimioɣandur; Uning yikilixi ajayib boldi;
Uningoɣa təsəlli bərgüqi yoktur; — «Aḥ Pərwərdigar,
harlanoɣinimoɣa kara! Qünki düxmən [ḥalimdin]
mahtinip kətti!» **10** (Yod) Küxəndisi kolini uning
kimmətlik nərsiliri üstigə sozdi; Əzining mukəddəs
jayioɣa əllərning besip kirgənlikini kərdi; Sən əsli
ularni ibadət jamaitinggə «kirixkə bolmaydu» dəp
mən'i kiloɣanoɣu! **11** (Kaf) Bir qixləm nan izdəp,
Uning həlkining ḥəmmisi uḥ tartmakta; Jenini
saklap kelix üqünla, Ular kimmətlik nərsilirini
axlikka tegixti. «Aḥ Pərwərdigar, kara! Mən ərziməs
sanaldim. **12** (Lamәd) Əy ətüp ketiwatkanlar, Bu silər
üqün ḥeq ix əməsmu? Karap bak, mening dərd-
əlimimdək baxka dərd-ələm barmidu? Pərwərdigar
otluk oɣəzipini qüxürgən künidə, Uni mening üstümgə
yüklidi. **13** (Məm) U yukiridin ot yaoɣdurdi, ot
səngəklirimdin ətüp kəydürdi. U ularning üstidin
oɣəlibə kildi. U putlirim üqün tor-tuzakni koyup
koydi, Meni kəynimgə yandurdi, U meni nabut kildi,
Kün boyi U meni zəipləxtürdi. **14** (Nun) Asiyliklirim
boyunturuk bolup boynumoɣa baoɣlandi; Kolliri
tanini qing qigip qəmbərqas kiliwətti; Asiyliklirim
boynumoɣa artildi; U dərmanimni məndin kətküzdi;
Rəb meni mən karxilik kərsitəlməydioɣanlarning
kolliriоɣa tapxurdi. **15** (Samək) Rəb barlik baturlirimni
otturumdila yərgə uruwətti; U mening hil yigitlirimni
ezixkə, Üstümdin ḥəküm qikirixka kengəx qakirdi.
Rəb goya üzüm kəlqikidiki üzümlərni qəyligəndək,
Yəḥudaning pak kizini qəyliwətti. **16** (Ayin) Muxular
tüpəylidin taramlap yioɣlimaktimən; Mening kəzlirim,
mening kəzlirimdin su ekiwatidu; Manga təsəlli
bərgüqi, jenimni əsligə kəltürgüqi məndin yirakтur;
Balilirimning kəngli sunuktur, Qünki düxmən oɣəlibə
kildi. **17** (Pe) Zion kolini sozmakta, Lekin uningoɣa
təsəlli bərgüqi yok; Pərwərdigar Yakup tooɣruluk
pərman qüxürdi — Koxniliri uning küxəndiliri bolsun!
Yerusalem ular arisida nijis nərsə dəp karaldi. **18**
(Tsadə) Pərwərdigar ḥakkaniydur; Qünki mən Uning
əmrigə hilaplik kildim! Əy, barlik həlklər, anglanglar!
Dərdlirimgə karanglar! Pak kizlirim, yax yigitlirim
sürgün boldi! **19** (Kof) Axnilirimni qakirdim, Lekin
ular meni aldioɣanidi; Jan saklioɣudək ozuk-tülük
izdəp yürüp, Kaḥinlirim ḥəm akсakallirim xəḥərdə
nəpəstin kaldi. **20** (Rəx) Kara, i Pərwərdigar, qünki
azar qekiwatimən! Ḥəddidin ziyadə asiylik kiloɣinim
tüpəylidin, Iq-baoɣrim kiyniliwatidu, Yürikim ərtilip
kətti. Sirtta kiliq [anisini balisidin] juda kildi, Əylirimdə
bolsa ələm-waba ḥəküm sürməktə! **21** (Xiyn) [Həklər]
aḥ-zarlirimni anglidi; Lekin təsəlli bərgüqim yoktur;
Düxmənlirimning ḥəmmisi külpitimdin həwərdar
bolup, Bu kiloɣiningdin huxal boldi; Sən jakarlioɣan
künni ularning bexioɣa qüxürgəysən, Xu qaoɣda
ularning ḥali meningkidək bolidu. **22** (Taw) Ularning
barlik rəzillikini kəz aldingoɣa kəltürgəysən, Barlik
asiyliklirim üqün meni kandak kiloɣan bolsang,

Ularoŋimu xundak kiloŋaysən; Qünki aḥ-zarlirim nuroŋundur, Kəlbim azabtin zəiplixip kətti!

2 (Aləf) Rəb oŋəzəp buluti bilən Zion kizini xundak kaplidi! U Israilning xərəp-julasini asmandin yərgə qərüwətti, Oŋəzipi qüxkən künidə Öz təhtipərini ḥeq esidə kaldurmidi. **2** (Bət) Rəb Yakupning barlik turaloŋulirini yutuwətti, ḥeq ayimidi; U kəḥri bilən Yəhudaning kizining kəl'ə-koroŋanlirining ḥəmmisini oŋulatti; U padixaḥlikni əmirliri bilən nomuska koyup, Yər bilən yəksan kiliwətti. **3** (Giməl) U kattik oŋəzəptə Israilning ḥəmmə münggüzlirini kesiwətti; Düxmənni tosuoŋan ong koloni Uning aldidin tartiwaldi; Lawuldap kəygən öz ətrapini yəp kətküqi ottək, U Yakupni kəydürüwətti. **4** (Dalət) Düxməndək U okyasini kərdi; Uning ong koli etixka təyyarlanoŋanidi; Kəzigə issik kərüngənlərning ḥəmmisini küxəndisi kəbi kirdi; Zion kizining qediri iqidə, Kəḥrini ottək yaoŋdurdi; **5** (He) Rəb düxməndək boldi; U Israilni yutuwaldi, Ordilirining ḥəmmisini yutuwaldi; Uning kəl'ə-koroŋanlirini yokatti, Yəhudaning kizida matəm wə yioŋa-zarlarni kəpəytti. **6** (Waw) U Uning kəpisini baoŋqini paqaklatkandək paqaklatti; U ibadət sorunlirini yokitiwətti; Pərwərdigar Zionda ḥeyt-bayramlar ḥəm xabatlarni [həlkining] esidin qikiriwətti; Oŋəzəp oti bilən padixaḥ ḥəm kaḥinni qətkə kekiwətti. **7** (Zain) Rəb kurbangaḥini taxliwətti, Mukəddəs jayidin waz kəqti; U Ziondiki ordilarning sepillirini düxmənning koliola tapxurdi; Ḥətta Pərwərdigarning öyidə, Ular ḥeyt-ayəm künidikidək təntənə kilixti! **8** (Hət) Pərwərdigar Zion kizining sepilini qekiwetixni karar kiloŋan; U uningoŋa [ḥalak] əlqəm tanisini tartip koyoŋan; U koloni qekixtin ḥeq üzmidi; U ḥəm istiḥkamlarni ḥəm sepilni zarlatti; Ikkisi təng ḥalsirap kayoŋurmakta. **9** (Tət) Uning dərwaziliri yər tegigə oŋərk bolup kətti; U uning təmür-takaklirini parə-parə kiliwətti. Padixaḥi ḥəm əmirliri əllər arisioŋa palandi; Təwrattiki tərbiyə-yolyoruk yokap kətti, Pəyoŋəmbərliri Pərwərdigardin wəḥiy-kərünüxlərni izdəp tapalmaydu. **10** (Yod) Zion kizining akśakalliri, Yərdə zuwan sürməy olturmakta; Ular baxlirioŋa topa-qang qeqixti; Ular beligə bəz yəgiwelixti; Yerusalemning pak kizlirining baxliri yərgə kirip kətküdək boldi. **11** (Kaf) Mening kəzlirim taramlioŋan yaxlirimdin ḥalidin kətti; Iqi-baoŋrilirim zərdapoŋa toldi; Jigirim yər yüzigə təkülüp parə-parə boldi, Qünki həlkimning kizi nabut kilindi, Qünki xəḥər koqilirida narsidilər ḥəm bowaklar ḥoxsiz yatmakta. **12** (Laməd) Ular xəḥər koqilirida yarilanoŋanlardək ḥalidin kətkəndə, Anilirining kuqikida yetip jan talaxkanda, Anilirioŋa: «Yemək-iqmək nədə?» dəp yalwuruxmakta. **13** (Məm) Mən dərdinggə guwaḥqi bolup, seni nemigə ohxitarmən? Seni nemigə selixturarmən, i Yerusalem kizi? Sanga təsəlli berixtə, nemini sanga təng kilarmən, i Zionning pak kizi? Qünki sening yarang dengizdək qəksizdur; Kim seni sakaytalisun? **14** (Nun) Pəyoŋəmbərliringning sən üqün kərgənliri bimənilik ḥəm əhməkliktur; Ular sening kəbiḥlikingni ḥeq axkarə kilmidi, Xundak kilip ular sürgün boluxungning aldini almidi. Əksiqə ularning sən üqün kərgənliri yaloŋan bexarətlər ḥəm ezitkuluklardur. **15** (Samək) Yeningdin ətüwatkanlarning ḥəmmisi sanga karap qawaklixidu; Ular üxkirtip Yerusalemning kizioŋa bax qaykaxmakta: — «Güzəllikning jəwḥiri, pütkül jahanning hursənliki» dəp ataloŋan xəḥər muxumidu?» **16** (Pe) Barlik düxmənliring sanga karap aoŋzini yooŋan eqip [mazak kilmakta], Ux-ux kilixip, qixlirini oŋuqurlatmakta; Ular: «Biz uni yutuwalduk! Bu bərḥək biz kütkən kündur! Biz buni öz közimiz bilən kərüxkə muyəssər bolduk!» — deməktə. **17** (Ayin) Pərwərdigar Öz niyətlirini ixka axurdi; Kədimdin tartip Özining bekitkən səzigə əməl kildi; U ḥeq rəḥim kilmay oŋulatti; U düxmənni üstüngdin xadlandurdi; Küxəndiliringning münggüzini yukiri kətürdi. **18** (Tsadə) Ularning köngli Rəbgə nida kilmakta! I Zion kizining sepili! Yaxliring dəryadək keqə-kündüz akśun! Özünggə aram bərmə; Yax tamqiliring taramlaxtin aram almisun! **19** (Kof) Tün keqidə ornungdin tur, Kəqtə jesək baxlinixi bilən nida kil! Könglüngni Rəbning aldioŋa sudək tök; Narsidiliringning ḥayati üqün uningoŋa kolliringni kətür! Ular barlik koqiliring dokmuxida kəḥətqiliktin ḥalidin kətməktə. **20** (Rəx) Kara, i Pərwərdigar, oylap bakkaysən, Sən kimgə muxundak muamilə kilip bakkan?! Ayallar öz mewiliri — ərkə bowaklirini yeyixkə bolamdu? Kaḥin ḥəm pəyoŋəmbərni Rəbning mukəddəs jayida ələtürüxkə bolamdu?! **21** (Xiyn) Yaxlar ḥəm kerilar koqilarda yetixmakta; Pak kizlirim wə yax yigitlirim kiliqlinip yikildi; Ularni oŋəziping qüxkən künidə kirdingsən; Ularni ḥeq ayimay soydungsən. **22** (Taw) Sən ḥeyt-bayram künidə jamaətni qakiroŋandək, Meni tərəp-tərəplərdin besixka wəḥimilərni qakirding; Pərwərdigarning oŋəzəp künidə kaqkanlar yaki tirik kaloŋanlar yok idi; Özüm ərkilitip qong kiloŋanlarni düxminim yəp kətti.

3 (Aləf) Mən uning oŋəzəp tayiķini yəp jəbir-zulum kərgən adəmdurmən. **2** Meni U ḥəydiwətti, Nuroŋa əməs, bəlki ķarangoŋulukķa mangdurdi; **3** Bərḥək, U kün boyi ķolini manga ķayta-ķayta ḥujum ķildurdi; **4** (Bət) Ətlirimni wə terilirimni ķaķxal ķiliwətti, Səngəklirimni sunduruwətti. **5** U manga muḥasirə ķurdi, Ət süyi wə japa bilən meni ķapsiwaldi. **6** U meni əlgili uzun boloŋanlardək ķapķarangoŋu jaylarda turuxķa məjbur ķildi. **7** (Gimәl) U meni qiķalmaydioŋan ķilip qitlap ķorxiwaldi; Zənjirimni eoŋir ķildi. **8** Mən warķirap nida ķilsammu, U duayimni ḥeq ixtimidi. **9** U yollirimni jipsilaxķan tax tam bilən tosuwaldi, Qioŋir yollirimni əgri-toķay ķiliwətti. **10** (Dalət) U manga paylap yatķan eyiķtək, Pistirmida yatķan xirdəktur. **11** Meni yollirimdin burap tetma-titma ķildi; Meni tügəxtürdi. **12** U oķyasini kerip, Meni oķining ķarisi ķildi. **13** (He) Oķdenidiki oķlarni bərəklirimgə sanjitķuzdi. **14** Mən əz həlķimgə rəswa obyekti, Kün boyi ularning məshirə nahxisining nixani boldum. **15** U manga zərdabni toyoŋuqə yutķuzup, Kəkrə süyini toyoŋuqə iqküzdi. **16** (Waw) U qixlirimni xeoŋil taxlar bilən qeķiwətti, Meni küllərdə tügüldürdi; **17** Jenim tinq-hatirjəmliktin yiraķlaxturuldi; Arambəhxning nemə ikənlikini untup kəttim. **18** Mən: «Dərmanim ķalmidi, Pərwərdigardin ümidim ķalmidi» — dedim. **19** (Zain) Mening har ķilinoŋanlirimni, sərgədan boloŋanlirimni, Əmən wə ət süyini [yəp-iqkinimni] esinggə kəltürgəysən! **20** Jenim bularni ḥərdaim əsləwatidu, Yərgə kirip kətküdək bolmaķta. **21** Lekin xuni kənglümgə kəltürüp əsləymənki, Xuning bilən ümid ķaytidin yanidu, — **22** (Hət) Mana, Pərwərdigarning əzgərməs meḥribanliķliri! Xunga biz tügəxmiduķ; Qünki Uning rəḥimdilliklirining ayioŋi yoķtur; **23** Ular ḥər səḥərdə yengilinidu; Sening ḥəķiķət-sadiķliķing tolimu moldur! **24** Əz-əzümgə: «Pərwərdigar mening nesiwəmdur; Xunga mən Uningoŋa ümid baoŋlaymən» — dəymən. **25** (Tət) Pərwərdigar Əzini kütkənlərgə, Əzini izdigən jan igisigə meḥribandur; **26** Pərwərdigarning nijatini kütüx, Uni süküt iqidə kütüx yahxidur. **27** Adəmning yax waķtida boyunturuķni kətürüxi yahxidur. **28** (Yod) U yeganə bolup süküt ķilip oltursun; Qünki Rəb buni uningoŋa yüklidi. **29** Yüzini topa-tupraķķa təgküzsun, — Eḥtimal, ümid bolup ķalar? **30** Məngzini uroŋuqioŋa tutup bərsun; Til-aḥanətlərni toyoŋuqə ixitsun! **31** (Kaf) Qünki Rəb əbədil-əbəd insandin waz kəqməydu; **32** Azar bərgən bolsimu, Əzgərməs meḥribanliķlirining molluķi bilən iqini aoŋritidu; **33** Qünki U insan balilirini har ķilixni yaki azablaxni halioŋan əməstur. **34** (Lamәd) Yər yüzidiki barliķ əsirlərni ayaoŋ astida yanjixķa, **35** Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining aldida adəmni əz ḥəķķidin məḥrum ķilixķa, **36** Insanoŋa əz dəwasida uwal ķilixķa, — Rəb bularning ḥəmmisigə guwaḥqi əməsmu? **37** (Məm) Rəb uni buyrumioŋan bolsa, Kim deginini əməlgə axuralisun? **38** Külpətlər bolsun, bəht-saadət bolsun, ḥəmmisi Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining aoŋzidin kəlgən əməsmu? **39** Əmdi tirik bir insan nemə dəp aoŋrinidu, Adəm balisi gunaḥlirining jazasidin nemə dəp waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni təkxürüp sinap biləyli, Pərwərdigarning yenioŋa yənə ķaytayli; **41** Ķollirimizni kənglimiz bilən billə ərxtiki Təngrigə kətürəyli! **42** Biz itaətsizlik ķilip səndin yüz əriduķ; Sən kəqürüm ķilmiding. **43** (Samәk) Sən əzüngni oŋəzəp bilən ķaplap, bizni ķooŋliding; Sən əltürdüng, ḥeq rəḥim ķilmiding. **44** Sən Əzüngni bulut bilən ķaplioŋansənki, Dua-tilawət uningdin ḥeq ətəlməs. **45** Sən bizni həlķlər arisida daxķal wə nijasət ķilding. **46** (Pe) Barliķ düxmənlirimiz bizgə ķarap aoŋzini yooŋan eqip [mazaķ ķildi]; **47** Üstimizgə qüxti alaķzadilik wə ora-tuzaķ, Wəyranqiliķ ḥəm ḥalakət. **48** Həlķimning ķizi nabut boloŋini üqün, Kəzümdin yaxlar əstəng bolup akmaķta. **49** (Ayin) Kəzüm yaxlarni üzülməy təküwatidu, Ular ḥeq tohtiyalmaydu, **50** Taki Pərwərdigar asmanlardin təwəngə nəzər selip [ḥalimizoŋa] ķarioŋuqə. **51** Mening kəzüm Roḥimoŋa azab yətküzməktə, Xəḥirimning barliķ ķizlirining Ḥali tüpəylidin. **52** (Tsadə) Manga səwəbsiz düxmən boloŋanlar, Meni ķuxtək ḥədəp owlap kəldi. **53** Ular orida jenimni üzməkqi bolup, Üstümgə taxni qəridi. **54** Sular beximdin texip aķti; Mən: «Üzüp taxlandim!» — dedim. **55** (Kof) Ḥangning tüwliridin namingni qaķirip nida ķildim, i Pərwərdigar; **56** Sən awazimni angliding; Ķutulduruxķa nidayimoŋa ķuliķingni yupuruwalmioŋin! **57** Sanga nida ķiloŋan künidə manga yeķin kəlding, «Ķorķma» — deding. **58** (Rəx) I rəb, jenimning dəwasini əzüng soriding; Sən manga ḥəmjəmət bolup ḥayatimni ķutķuzdung. **59** I Pərwərdigar, manga boloŋan uwalliķni kərdüngsən; Mən üqün ḥəküm qiķaroŋaysən; **60** Sən ularning manga ķiloŋan barliķ əqmənliklirini, Barliķ ķəstlirini kərdungsən. **61** (Xiyn) I Pərwərdigar, ularning aḥanətlirini, Meni barliķ ķəstligənlirini anglidingsən, **62** Manga ķarxi turoŋanlarning xiwirlaxlirini, Ularning kün boyi

kəynimdin kusur-kusur kilixkanlirini anglidingsən. 63 Olturoɣanlirida, turoɣanlirida ularoɣa kariɣaysən! Mən ularning [məshirə] nahxisi boldum. 64 (Taw) Ularning kolliri kiloɣanliri boyiqə, i Pərwərdigar, bexioɣa jaza yanduroɣaysən; 65 Ularning kəngüllirini kaj kiloɣaysən! Bu sening ularoɣa qüxidioɣan lənitinɣ bolidu! 66 Oɣəzəp bilən ularni kooɣlioɣaysən, Ularni Pərwərdigarning asmanliri astidin yokatkaysən!

4 (Aləf) Ah! Altun xunqə julasiz bolup kətti! Sap altun xunqə tutuk bolup kətti! Mukəddəs əydiki taxlar hərbir koqining bexioɣa tökülüp qeqildi! 2 (Bət) Zionning ooɣulliri xunqə kimmətlik, Sap altunoɣa tegixküsiz idi, Hazir sapal kozilardək, Sapalqining koli yasioɣanliriqilikmu [kimmiti yok] dəp kariliwatidu! 3 (Giməl) Hətta qilbərilər əmqikini tutup berip balilirini emitidu; Lekin mening həlkim qəldiki təgikuxloroɣa ohxax rəhimsiz boldi. 4 (Dalət) Bowakning tili ussuzluktin tangliyioɣa qaplixiwatidu; Kiqik balilar nan tiliməktə, Heqkim ularoɣa oxtup bərməywatidu. 5 (He) Nazunemətlərni yəp kəngənlər koqilarda saroɣiyip yüridu; Səsün kiyim kiydürülüp qong kilinoɣanlar tezəklikni kuqaklap yetiwatidu. 6 (Waw) Həlkimning kizining kəbihlikigə qüxkən jaza Sodomning gunahining jazasidin eoɣirdur; Qünki Sodom birakla ərüwetilgənidi, heq adəmning koli uni kiynimioɣanidi. 7 (Zain) Həlkimning «Nazariy»liri bolsa kardin sap, süttin ak, teni kizil yakutlardin parkirak idi, Təki-turki kək yakuttək idi. 8 (Hət) Hazir qirayliri kurumdin kara; Koqilarda kixilər toniyalmioɣudək bolup kaldi; Bir terə-bir ustihan bolup kaldi; U kakxallixip yaoɣaqtək bolup kətti. 9 (Tət) Kiliqta əltürülgənlər kəhətqiliktə əlgənlərdin bəhtliktur; Qünki ular kakxal bolup kətməktə, Tuprakning mewiliri bolmioɣaqka yikitilmakta. 10 (Yod) Baoɣri yumxak ayallar əz kolliri bilən balilirini kaynitip pixurdi; Həlkimning kizi nabut kilinoɣinida balilar ularning gəxi bolup kaldi. 11 (Kaf) Pərwərdigar kəhrini qüxürüp pioɣandin qikti, Otluk oɣəzipini tökti; Zionda bir ot yekip, Uning ullirini yutuwətti. 12 (Laməd) Yər yüzidiki padixahlar wə jahanda barlik turuwatkanlar bolsa, Nə küxəndə nə düxmənning Yerusalemning kowukliridin bəsüp kiridioɣanlikioɣa ixənməytti. 13 (Məm) Halbuki, pəyoɣəmbərlirining gunahliri tüpəylidin, Kahnlirining kəbihlikliri tüpəylidin, Ularning [Zionda] həkkaniylarning kanlirini tökkənliki tüpəylidin, — Bu ix [bexioɣa] qüxti! 14 (Nun) Hazir ular karoɣulardək koqilarda tenəp yürməktə, Ular kanoɣa buloɣanoɣanki, Heqkim kiyimlirigə təgküqi bolmaydu. 15 (Samək) Hək ularoɣa: «Yokulux! Napaklar! Yokulux! Yokulux, bizgə təgküqi boluxma!» dəp warkirixmakta. Ular kəqip tərəp-tərəpkə sərgərdan bolup kətti; Lekin əllər: «ularning arimizda turuxioɣa bolmaydu!» — dəwatidu. 16 (Pe) Pərwərdigar Özi ularni tarkitiwətti; U ularni kayta nəzirigə almaydu; Kahinlarning hərmiti kilinmidi, Yaxanoɣanlarmu heq mehribanlik kərmidi. 17 (Ayin) Kəzimiz yardəmni bihudə kütüp halidin kətti; Dərwəkə bizni kutkuzalmioɣan bir əlni kütüp kəzət munarlirimizda turup kəlduk. 18 (Tsadə) Düxmənlirimiz izimizdin kooɣlap yürdi; Xunga koqilarda yürəlməyttuk; Əjilimiz yekinlaxti, künlirimiz toxti; Qünki əjilimiz kəldi! 19 (Kof) Peyimizgə qüxkənlər asmandiki bürkütlərdin ittik; Taoɣlardimu bizni kooɣlap yügürdi, Bayawandimu bizni bəktürmidə paylaxti. 20 (Rəx) Jenimizning nəpisi boloɣan, Pərwərdigarning Məsih kiloɣini ularning ora-tuzakliridə tutuldi; Biz u tooɣrisida: «uning sayisidə əllər arisida yaxaymiz» dəp oyliduk! 21 (Xiyn) I uz zeminida turoɣuqi, Edomning kizi, huxal-huram yayrioɣin! Lekin bu [jaza] kədəhi sangimu ətidu; Sənmu məst bolisən, yalingaqlinisən! 22 (Taw) Kəbihlikingning jazasioɣa Hatimə berilidu, i Zion kizi; U seni sürgünlükkə kayta elip kətməydu; Lekin, i Edom kizi, u sening kəbihlikingni jazalaydu; U gunahliringni eqip taxlaydu!

5 Beximizoɣa qüxkənlərni esinggə kəltürgəysən, i Pərwərdigar; Kara, bizning rəswaqilikta kaloɣinimizni nəziringgə aloɣaysən! 2 Mirasimiz yatlaroɣa, Öylirimiz yaka yurtlukloroɣa tapxuruldi. 3 Biz yetim-yesirlər, atisizlar bolup kalduk; Anilirimizmu tul kaldi. 4 Iqidioɣan suni setiweliximiz kerək; Otunni pəkət puloɣa aloɣili bolidu. 5 Bizni kooɣlioɣuqilar tap basturup keliwatidu; Halsirap, heq aram tapalmaymiz. 6 Jan sakliɣudək bir qixləm nanni dəp, Misir həm Asuriyəgə kol berip boysunoɣanmiz. 7 Ata-bowilirimiz gunah sadir kilip dunyadin kətti; Biz bolsak, ularning kəbihlikining jazasini kətürüxkə kalduk. 8 Üstimizdin həküm sürgüqilər kullardur; Bizni ularning kolidin azad kiloɣuqi yoktur. 9 Dalada kiliq tüpəylidin, Nenimizni tepixka jenimizni təwəkkul kilmaktimiz. 10 Terimiz tonurdək kizik, Aqlik tüpəylidin kizitma bizni basmakta. 11 Zionda ayallar, Yəhuda xəhərliridə pak kizlar ayaoɣ asti kilindi. 12 Əmirlər kolidin daroɣa esip koyuldi; Aksakallarning hərmiti heq kilinmidi. 13 Yax yigitlər yaroɣunqakta japa tartmakta, Ooɣul balilirimiz

otun yüklərni yüdüp dəldəngxip mangmakta. **14** Akşsakallar xəhər dərwazisida olturmas boldi; Yigitlər nəoɣmə-nawadin kaldi. **15** Xad-huramlik kənglimizdin kətti, Ussul oyniximiz matəmgə aylandi. **16** Beximizdin taj yikildi; Halimizoɣa way! Qünki biz gunah sadir kilduk! **17** Buning tüpəylidin yürəklirimiz mujuldi; Bular tüpəylidin kəzlirimiz karangoɣulaxti — **18** — Zion teoɣioɣa karap kəzlirimiz karangoɣulaxti, Qünki u qəldərəp kətti, Qilbərə uningda paylap yürməktə. **19** Sən, i Pərwərdigar, mənggügə həküm sürisən; Təhting dəwrdin-dəwrgə dawamlixidu. **20** Sən nemixka bizni daim untuysən? Nemixka xunqə uzunoɣiqə bizdin waz keqisən? **21** Bizni yeningoɣa kayturoɣaysən, i Pərwərdigar! Xundak boloɣanda biz kaytalaymiz! Künlirimizni kədimkidək əsligə kəltürgəysən, **22** — əgər sən bizni mutlək qətkə kakmioɣan bolsang, əgər bizdin qəksiz oɣəzəplənmigən bolsang!

Əzakiyal

1 Ottuzinqi yili, tətinqi ayning bəxinqi künidə, mən
Kewar dəryasiƣa sürgün kilinƣanlar arisida turƣan
məzgildə, mana asmanlar eqilip, mən Hudaning alamət
kərünüxlirini kərdüm. **2** Tətinqi ayning bəxinqi küni
— Yəhoakinning sürgün boloƣanlikining bəxinqi yili
idi — **3** Kaldiylərning zeminida, Kewar dəryasi boyida,
Buzining ooƣli Əzakiyal kahinoƣa Pərwərdigarning
səzi kəldi — xu yərdə Pərwərdigarning koli uning
wujudioƣa kondi. **4** Mən kərdüm, mana! Ximaldin
boran-qapkun kətürüldi; yooƣan bir bulut wə uni
orap turoƣan bir ot, uning ətrapida bir yorukluk
julalinip turatti; otturisidin, yəni xu ot iqidin, issiktin
julalanoƣan parkirak mistək bir kərünüx kəründi. **5**
Yənə uning otturisidin, tət hayat məhluk kəründi;
ularning kərünüxi xundak idiki: — ularda insanning
kiyapiti bar idi; **6** ularning hərbirining təttin yüzi
bar idi; hərbirining təttin kaniti bar idi. **7** Ularning
tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning
tuyakliriƣa ohxaytti; ular parkiritiloƣan mistək parlap
turatti. **8** Tət yenida, kanatliri astida insanningkidək
birdin koli bar idi; tətisining hərbirining təttin yüzi
wə təttin kaniti bar idi; **9** ularning kanatliri bir-
birigə tutax idi; ular yürgəndə heqyakka burulmaytti;
ular həmmisi udul aldioƣa yürətti. **10** Ularning
yüz kərünüxliri insanningkidək idi; u tətisining
ong təripidə xirningkidək yüzi bar idi; tətisining
sol təripidə bukiningkidək yüzi bar idi; tətisining
bürkütningkidək yüzimu bar idi. **11** Ularning yüzliri
ənə xundak idi. Kanatliri yukirida kerilip turatti;
hərbirining ikki kaniti ikki təripidiki məhlukning
kanitioƣa tutixatti; yənə ikki kaniti əz tenini yepip
turatti. **12** Ularning hərbiri uduloƣa karap mangatti;
ularda boloƣan roh nəgə barimən desə, ular xu
yərgə mangatti; ular mangoƣanda heqkaysi tərəpkə
burulmaytti. **13** Hayat məhluklarning kiyapiti bolsa,
kəyüp yalkunlap turoƣan otning qooƣidək, məx'əllərdək
idi; muxu ot uyan-buyan aylinip məhluklar arisida
yürətti; ot intayin yalkunluk idi, ottin qakmaklar
qekip turatti; **14** hayat məhluklar qakmaktək pal-pul
kilip uyaktin-buyakka yügürüp turatti. **15** Mən hayat
məhluklaroƣa karidim, mana hayat məhluklarning
hərbirining yenida yərdə turidioƣan, ularning yüzigə
udullanoƣan birdin qak turatti; **16** qaklarning xəkli
wə yasilixi beril yakutning kərünüxidə idi; tətisining
birhilla kərünüxi bar idi; ularning xəkli wə yasilixi
bolsa, qakning iqidə qak bardək idi. **17** Məhluklar
mangoƣanda, ular yüzləngən tət təripining həmmisigə
udul mangatti; mangoƣanda ular heq burulmaytti. **18**
Qaklarning ultangliri bolsa, intayin egiz həm dəhxətlik
idi; ular tətisining ultanglirining pütün ətrapi kəzlər
bilən toloƣanidi. **19** Hayat məhluklar mangoƣanda,
qaklar ularoƣa yandixip mangatti; hayat məhluklar
yərdin kətürülgəndə, qaklarmu kətürülətti. **20** Roh
nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti — demək,
ularning rohi [Rohka] əgixip mangatti. Qaklar ular
bilən təng kətürülətti; qünki məhluklarning rohi
qaklirida idi. **21** Məhluklar mangoƣanda, qaklarmu
mangatti; məhluklar tohtioƣanda, qaklarmu tohtaytti;
ular yərdin kətürülginidə, qaklarmu ularoƣa koxulup
təng kətürülətti; qünki hayat məhluklarning rohi
qaklarda idi. **22** Hayat məhluklarning baxliri üstidə bir
yooƣan kəz yətküsiz gümbəzgə ohxaydioƣan bir nərsə
turatti; u hrustaldək dəhxətlik parkirap, ularning bexi
üstidə yeyilip turatti. **23** Bu gümbəzdək nərsining
astida ularning kanatliri kerilip, bir-birigə tegixip
turatti; hərbir məhlukning əz tenining ikki yenini
yapidioƣan ikkidin kaniti bar idi. **24** Ular mangoƣanda,
mən kanatlirining sadasini anglidim — u uluoƣ
sularning xarkirioƣan sadasidək, Həmmigə Kadirning
awazidək — koxunning yürüx kiliwatkan qaoƣdiki
sürən-xawkunlirining sadasidək idi; ular tohtap
turoƣan qaoƣlarda, ular kanatlirini təwəngə qüxürətti.
25 Wə ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidin
bir awaz anglandi. Ular tohtap turoƣan qaoƣlarda,
ular kanatlirini təwəngə qüxürətti. **26** Ularning bexi
üstidiki gümbəzdək nərsə üstidə, kək yakut kəbi bir
təhtning siymasi turatti; bu təht siymasining üstidə,
tolimu yukirida, insan kiyapitidə kərüngən bir zat
turatti. **27** Wə mən bu zatni belining üsti təripining
turki mistək parkiroƣan, ətrapini ot orap turoƣan
kiyapəttiki bir kərünüxtə kərdüm; wə belining asti
təripining turki, otning kiyapitidə idi, uning ətrapida
küqlük yorukluk turatti. **28** Bu ətrapida turoƣan
küqlük yorukluking kərünüxi bolsa, yamoƣurluk
künidiki bulutta pəyda boloƣan həsən-həsənning
kərünüxidək idi. Bu bolsa Pərwərdigarning xan-
xəripining kiyapitining kərünüxi idi. Buni kərüpla
mən düm yikildim; wə mən səzləwatkan birsining
awazini anglidim.

2 Wə U manga: I insan ooƣli, ornungdin dəs tur, wə
Mən sanga səz kilimən, — dedi. **2** U manga səz
kiloƣanda, Roh manga kirip, meni dəs turoƣuzdi; wə

mən manga səz Kiloɳuqining awazini anglap turdum.
3 Wə U manga: — «I insan ooɳli, Mən seni Israil
balilirioɳa, yəni Manga asiylik kiloɳan asiy «yat əllər»gə
əwətimən; bügüngə kədər ham ular ham ularning
ata-bowliri Manga yüz ərüp asiylik kilip kəlməktə»,
— dedi. 4 — «Bu balilar bolsa nomussiz wə köngli
kattiktur; Mən seni ularoɳa əwətimən; sən ularoɳa:
«Rəb Pərwərdigar xundak dəydu!» — degin — 5 xuning
bilən ular məyli kulak salsun, salmisun (qünki ular
asiylik kilidioɳan bir jəmət) — əzliri arisida həkikiy bir
pəyoɳəmbərning turoɳanlikini tonup yetidu. 6 Əmdi
sən, i insan ooɳli, gərqə sanga tikən-jioɳanlar həmrah
bolsimu, wə sən qayanlarning arisida tursangmu,
ulardin korkma, wə səzliridinmu korkma; xundak,
ularning səzliridin korkma, wə zərdilik karaxliridin
dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmättur. 7
Sən ular tingxisun, tingximisun Mening səzlirimni
ularoɳa yətküz; qünki ular asiylik kiloɳuqilardur. 8 Wə
sən, i insan ooɳli, sanga eytkan səzlirimgə kulak sal;
bu asiy jəmättək tətür bolmioɳin; aoɳzingni eqip, Mən
sanga bərginimni yegin». 9 — Mən karisam, mana
manga sozuloɳan bir kol turuptu; wə mana, uningda
bir oram yazma turuptu. 10 U kəz aldimda uni eqip
yeyip koydi; uning aldi-kəynining həmmə yerigə hət
yeziloɳanidi; uningoɳa yeziloɳanliri mərsiyə, matəm
səzliri wə dərd-ələmlərdin ibarət idi.

3 Wə U manga: — I insan ooɳli, erixkiningni yegin; bu
yazmini yəp, berip Israil jəmətigə səz kiloɳin, dedi.
2 Xuning bilən mən aoɳzimni aqtim, U manga yazmini
yegüzdi. 3 U manga: — I insan ooɳli, korsikingni
tok kilip, iqi-baoɳringni Mən sanga bərgən bu oram
yazma bilən tolduroɳin, — dedi. Xuning bilən mən
yedim, aoɳzimda u həsəldək tatlik idi. 4 Wə U manga
mundak dedi: «I insan ooɳli, baroɳin, Israil jəmətigə
baroɳin, Mening səzlirimni ularoɳa yətküzgin. 5 Qünki
sən oɳəyriy yezikiki yaki tili təs bir əlgə əməs, bəlki
Israil jəmətigə əwətilding; 6 — oɳəyriy yezikiki həm
tili təs, səzlirini qüxəngili bolmaydioɳan kəp əllərgə
əwətilmiding; Mən seni xularoɳa ətətkən bolsam, ular
sanga kulak salatti! 7 Birak Israil jəməti sanga kulak
salmaydu, qünki ularning həqbiri Manga kulak selixni
halimaydu; qünki pütün Israil jəmətining kapiki tong
wə köngli kattiktur. 8 Mana, Mən yüzüngni ularning
yüzlirigə karxi taxtək, wə sening pexanəngni ularning
pexanilirioɳa karxi taxtək kildim. 9 Bərhək, sening
pexanəngni qakmak texidin kattik, hətta almastək
kildim. Ulardin korkma, wə ular tüpəylidin dəkkə-
dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmättur». 10 Wə
U manga: — I insan ooɳli, Mening sanga eytmakqi
boloɳan həmmə səzlirimni kənglünggə püküp koyoɳin,
ularni kəngül koyup angliɳin. 11 Wə hazir baroɳin,
sürgün boloɳanlaroɳa, yəni əz elingdikilərgə səz kil,
ular anglisun, anglimisun ularoɳa: «Rəb Pərwərdigar
xundak dəydu!» — degin! — dedi. 12 Xuning bilən
Roh meni kətürdi, mən arkamdin zor xarkiriɳan bir
awazni anglidim — «Pərwərdigarning xan-xəripigə
təxəkkür-mədhiyə əz jaylirida okulsun!» — 13 —
Hayat məhlukларning kanatlirining bir-birigə tegixkən
awazi, wə ularning yenidiki qaklarning awazliri
bəhəywət xarkirak bir sada idi. 14 Wə Roh meni
kətürüp, yirakka apardi; wə mən kattik azab, rohimdiki
oɳəzəp bilən bardim, wə Pərwərdigarning koli mening
wujudumda küqlük idi. 15 Xuning bilən mən Təl-
Abib xəhiridə sürgün boloɳanlar, yəni Kewar dəryasi
boyida turoɳanlarning yenioɳa yetip kəldim; mən
ular turoɳan jayda olturdum; ularning arisida yəttə
kün hang-tang ketip olturdum. 16 Mana yəttə kün
toxup, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak
deyildi: — 17 «I insan ooɳli, Mən seni Israil jəməti üqün
kəzətqi kilip tiklidim; sən Mening aoɳzimdin səzni
anglap, ularoɳa Məndin boloɳan agahni yətküzgin.
18 Mən rəzillərgə: «Sən jəzmən əlisən» — desəm,
birak sən uni agahlandurmisang — yəni bu rəzil
adəmni hayatka erixsun dəp rəzil yolidin yandurup,
uni hayatka erixsun dəp agahlandurmisang, xu rəzil
adəm əz kəbihlikidə əlidu; birak Mən uning keni
üqün səndin hesab alimən. 19 Birak sən axu rəzil
adəmni agahlandursangmu, u rəzillikidin, yəni əz
rəzil yolidin yanmisa, u əz kəbihlikidə əlidu; lekin
sən əz jeningni kutkuzup kalisən. 20 Yaki bolmisa bir
həkkaniy adəm əz həkkaniylikidin yenip, kəbihlik
kilidioɳan bolsa, uning aldioɳa qomak salsam, u əlidu;
qünki sən uni agahlandurmiding, u əz gunahida əlidu,
wə u kiloɳan həkkaniy ixlar əslənməydu; birak uning
keni üqün səndin hesab alimən. 21 Wə əgər sən
həkkaniy adəmni gunah sadir kilma dəp agahlandurup
tursang, wə u gunah sadir kilmisa, u qaoɳda u jəzmən
hayat kalidu, qünki u agahka köngül koydi; xuning
bilən sən əz jeningni kutkuzup kalisən». 22 Wə
Pərwərdigarning koli mening wujudumda turatti; U
manga: — Ornungdin tur, tüzlənglikkə baroɳin, Mən
xu yərdə sən bilən səzliximən, — dedi. 23 Xuning bilən
mən ornumdin turup, tüzlənglikkə qiktim; wə mana,
mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən xan-xəraptək,

Pərwərdigarning xan-xəripi xu yərdə turatti; kərüpla mən düm yiḳildim. 24 Wə Roḥ iqimgə kirip meni tik turoɳuzdi; U manga səz ḳilip mundaḳ dedi: — «Baroɳin, əygə kirip əzüngni bənd ḳiloɳin. 25 Wə sən, i insan ooɳli, mana, ular aroɣamqilarni üstünggə selip, ular bilən seni baoɳlaydu; buning bilən sən talaoɣa qiḳalmay, əl-yurt iqigə ḥeq kirəlməysən. 26 Xundaḳla ularoɣa tənbiḥ bərgüqi bolmasliḳing üqün, Mən seni gaqa ḳilip, tilingni tangliyingoɣa qaplaxturimən; qünki ular asiy bir jəmättur. 27 Wə Mən sən bilən səzləxkinimdə, aoɳzingni eqip, sən ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu!» dəysən; kim anglaymən desə anglisun, kim anglimaymən desə anglimisun; qünki ular asiy bir jəmättur.

4 Əmdi sən, i insan ooɳli, bir kesəkni elip əz aldingoɣa ḳoyoɳin; uning üstigə bir xəḥərni — yəni Yerusalemni oyup ḳoyoɳin. 2 Andin uni muḥasirigə elip, uningoɣa potəylərni ḳurup, sepiloɣa qiḳidioɣan bir dənglük yasap, uning ətrapioɣa bargaḥlarni tikip wə sepilni bəsküqi bazoɣanlarni tikləp ḳoyoɳin. 3 Bir təmür tahtini elip, uni əzüng bilən xəḥərning arisioɣa tiklə; yüzüngni uningoɣa ḳaritip tiklə; u muḥasirigə elinidu, sən əzüng uni muḥasirigə alisən; bu ixning əzi Israil jəmətigə bexarət bolidu. 4 Wə sən, sol yeningoɣa yanpaxlap yatḳin; Israil jəmətining ḳəbiḥlikini əz üstünggə ḳoy; soloɣa yanpaxlap ḳanqə kün yatsang, sən xunqə kün ularning ḳəbiḥlikini kətürisən. 5 Mən sanga yetix kerək boloɣan künlərni ularning ḳəbiḥlik ḳiloɣan yilliri boyiqə, yəni üq yüz toḳsan kün ḳilip bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən. 6 Bu künlər tügigəndin keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəḥuda jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən; sanga ḳirik künni bekitkənmən, ḥərbir kün bir yilni ipadiləydu. 7 Wə sən yüzüngni Yerusalemning muḥasirisigə ḳaritip, yengingni türgən ḥalda, uni əyibləp bexarət berisən; 8 wə mana, Mən üstünggə aroɣamqilarni salimənki, sən muḥasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoɣa ḥeq ərülməysən. 9 Wə sən əzünggə buoɳday, arpa, purqaḳ, ḳizil max terik wə ḳara buoɳdaylarni elip bir idix iqigə sal; wə buningdin əzüng üqün tamaḳ təyyarlaysən; sən buni yanpaxlap yatḳan künlərdə, yəni üq yüz toḳsan kündə yəysən; 10 sən yəydioɣan tamaḳ bolsa miḳdari boyiqə ḥər küni yigirmə xəkəldin boluxi kerək; sən uni bəlgiləngən waḳitlarda yəysən; 11 wə [ḥər küni] sunimu norma boyiqə, yəni altidin bir ḥin iqisən; [ḥər kündiki] bəlgiləngən waḳitlarda iqisən. 12 Sən uni arpa kəmiqi xəklidə ḳilip yəysən; sən uni ularning kəz aldida insan nijasiti üstidə pixurisən». 13 Pərwərdigar: «Israillar Mən ularni ḥəydəp qiḳiridioɣan əllər arisida turup xu ḥaram yolda əz nenini ḥaram yəydu» — dedi. 14 Andin mən: «I Pərwərdigar! Mən əzümni ḥeqḳaqan buloɣap ḳoymidim, wə yaxliḳimdin tartip bügüngə ḳədər mən əzi əlgəndin, yaki yirtḳuqlar booɳup ḳoyoɣan nərsidin ḥeq yemigənmən; ḥeqḳandaḳ yirginqlik gəxkə aoɳzim tegip baḳmioɣan!» — dedim. 15 Wə U manga: «Mana, Mən sanga insanning nijasitining ornioɣa kalining tezikini bərdim; sən neningni xuning üstidə pixurisən» — dedi. 16 Wə U manga: «I insan ooɳli, mana Mən Yerusalemda ularoɣa yələnqük boloɣan nanni ḳurutiwetimən; ular nanni tarazioɣa selip, uni təxwix iqidə yəydu, suni əlqəm bilən alaḳzidilik iqidə iqidu; 17 Qünki nan wə su ulardin ḳalidu; ular bir-birigə ḳarixip dəḥxət basidu, əz ḳəbiḥlikidin ḳurup ketidu».

5 «Wə sən, i insan ooɳli, əzüng ətkür bir ḳiliqni al; uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə saḳilingoɣa sürtüp ḳoy; andin tarazini elip aloɣan qaqlarni təng bəlgin. 2 Muḥasirə künliri tügigəndə, üqtin birini xəḥər iqidə kəydürgin; yənə üqtin birini elip xəḥər ətrapioɣa qepiwətkin; yənə üqtin birini xamaloɣa soriwətkin; Mən bir ḳiliqni suoɣurup ularni ḳooɣlaymən. 3 Sən yənə ulardin birnəqqə talni elip tonungning pexigə tiḳip ḳoyoɳin; 4 bulardin yənə nəqqə talni elip ot iqigə taxlap kəydüriwətkin; bulardin pütün Israil jəmətigə ot tutixip ketidu». 5 Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, bu Yerusalem; Mən uni əllərning dəl otturisioɣa orunlaxturdum; baxḳa məmlikətlər uning əpqərisidə turidu; 6 Biraḳ u Mening ḥəkümlirimgə ḳarxilixip rəzilliktə əllərdinmu axuruwətti, bəlgilimilirimgə ḳarxilixixta əpqərisidiki məmlikətlərdinmu axuruwətti; qünki Mening ḥəkümlirimni ular rət ḳildi, Mening bəlgilimilirim bolsa, ularda aḳmaydu. 7 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Qünki silər əpqərənglərdiki əllərdinmu bəkrək baxbaxtaḳliḳ ḳiloɣanliḳinglardin, Mening bəlgilimilirimdə mangmasliḳinglardin wə ḥəkümlirimni tutmasliḳinglardin, ḥətta əpqərənglərdiki əllərning ḥəkümliridimu mangmasliḳinglar tüpəylidin, 8 Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, Mən Əzümki sanga ḳarximən, [i Yerusalem]; sening arangoɣa əllərning kəz alidila jazalarni yürgüzimən; 9 Wə sening

barlik yirginqlikliring tüpəylidin arangda Өzüm kilip bakmioŋan ḥəmdə kəlgüsi ikkinqi kilmaydioŋan ixni kilimən. 10 Xuning bilən atilar өz balilirini yəydioŋan bolidu, balilar өz atilirini yəydioŋan bolidu; wə Mən sanga jazalarni yürgüzimən, wə sening barlik kaloŋanliringning ḥəmmisini ḥər tərəptin qikkan xamaloŋa soriwetimən. 11 Xunga, Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — qünki sən Mening mukəddəs jayimni өzüngning barlik lənətlik nərsiliring ḥəm barlik yirginqlikliring bilən buloŋioŋining tüpəylidin, bərḥək, Mən silərni kiroŋin kilimən; kəzüm sanga rəḥim kilmaydu, iqimnimu sanga aoŋritmaymən. 12 Xəḥərdikilərdin üqtin bir kismi waba kesili bilən өlidu ḥəmdə aranglarda bolidioŋan aqarqilikтin bexini yəydu; üqtin bir kismi өpqөrənglə… kiliqlinidu; wə Mən üqtin bir kismini ḥər tərəptin qikkan xamaloŋa soriwetimən, andin bir kiliqni oŋilaptin suoŋurup ularni kooŋlaymən. 13 Xuning bilən Mening oŋəzipim besikidu, Mening kəḥrimni ularning üstigə qüxürüp konoŋuzup, pioŋandin qikimən; Mən Өz kəḥrimni ular üstigə təküp tügətkəndin keyin, ular Mən Pərwərdigarning rəzillikkə qidimaydioŋan otumdin səz kiloŋanlikimni tonup yetidu. 14 Wə Mən sening өpqөrəngdiki əllər arisida ḥəmdə ətüp ketiwatkanlarning kəz aldida seni wəyranə kilimən wə məshirə obyekti kilimən; 15 sening üstünggə oŋəzəp ḥəm kəḥr wə kəḥrlik əyiblər bilən jazalarni yürgüzginimdə sən өpqөrəngdiki əllərgə horluk wə tapa-tənining obyekti, bir ibrət ḥəm alakzadilik qikaroŋuqi bolisən; qünki Mən Pərwərdigar xundak səz kildim! 16 Mən ularoŋa ḥalakət elip kəlgüqi, aqarqilik zəḥərlik okirini yaoŋduroŋinimda, silərning üstünglardiki aqarqilikni küqəytimən, wə yələnqük boloŋan neningni kurutiwetimən. 17 Wə üstünglaroŋa өz baliliringlarni өzünglardin juda kilidioŋan aqarqilik ḥəm yirtkuq ḥaywanlarni əwətimən; waba kesilliri wə kan tөkküqilər aranglaroŋa yamrap ketidu; üstünglaroŋa kiliq qüxürimən; Mənki Pərwərdigar səz kildim!».

6 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — 2 I insan ooŋli, Israilning taoŋlirioŋa yüzüngni karitip ularni əyibləp mundak dəp bexarət bərgin: — 3 «Israilning taoŋliri, Rəb Pərwərdigarning səzini anglap koyunglar: Rəb Pərwərdigar taoŋlar wə egizliklərgə, wadilar wə jiloŋilaroŋa mundak dəydu: — Mana, Mən üstünglaroŋa bir kiliqni qüxürüp, «yukiri jay»liringlarni wəyran kilimən. 4 Xuning bilən silərning kurbangaḥliringlar wəyranə bolidu, «kün tüwrük»liringlar buzulidu; silərdin əltürülgənlərni butliringlarning aldioŋa taxlaymən. 5 Israillardin boloŋan ölüklərni өz butliri aldioŋa yatkuzimən; kurbangaḥliringlar ətrapioŋa ustihanlirini qeqiwetimən. 6 Silər turoŋan barlik jaylarda xəḥərlər yər bilən yəksan kilinidu, «yukiri jaylar» wəyranə bolidu; xuning bilən kurbangaḥliringlar ḥalak bolidu, butliringlar qekilip yokilidu, «kün tüwrük»liringlar kesilip oŋulitilidu, wə ḥəmmə yasioŋininglar yok kiliwetilidu; 7 Wə əltürülgənlər aranglarda yikilixi bilən, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. 8 Birak Mən silərdin bir kaldini kaldurimən; qünki yat məmlikətlərgə tarkitiwetilgininglarda, silərdin əllər arisida kiliqtin kutulup kaloŋanlar bolidu. 9 Wə silərdin [kiliqtin] kutulup kaloŋanlar sürgün kilinoŋan məmlikətlərdə Məndin yanoŋan wapasiz kəlbliri wə butlirioŋa pahixiwazlardək ḥəwəs kiloŋan kəzliri bilən baoŋrimni parə-parə kiloŋanlikini esigə kəltüridu; xuning bilən ular kiloŋan rəzillikliri ḥəm yirginqlik kilmixliri tüpəylidin өz-өzliridin nəprətlinidu. 10 Wə ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; Mən muxu külpətni silərning bexinglaroŋa qüxürimən degənlikim bikardin-bikar əməs». 11 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Alikiningni-alikiningoŋa urup, putung bilən yərni təpkin: «Israil jəmətining barlik kəbiḥ, yirginqlik kilmixliri üqün way! Qünki ular kiliq, aqarqilik wə waba kesili bilən yikilidu» — degin! 12 Yirakta turoŋan wabadin өlidu; yekinda turoŋan kiliq bilən yikilidu; ḥəm tirik kaloŋan, yəni muḥasirigə qüxkən kixi aqarqilikтin өlidu; xuning bilən mening ularoŋa boloŋan kəḥrimni qüxürüp pioŋandin qikimən. 13 Əmdi ulardin өltürülgənlər өz butliri arisida, ularning kurbangaḥliri ətrapida, өz butlirioŋa huxbuy yakkan ḥər bir egiz dəng üstidə, taoŋ qokkilirida, barlik yexil dərəḥ wə barakşan dub astida yatkan qaoŋda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. 14 Wə Mən Өz kolumni ularning üstigə sozimən, ular ḥər turoŋan jaylirida zeminni Diblattiki qəl-bayawandin bəttər wəyran kiliwetimən. Andin ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

7 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — 2 «Sən angla, i insan ooŋli, Rəb Pərwərdigar Israil zeminioŋa mundak dedi: Hatimə! Zeminning tət bulungioŋa hatimə berilidu! 3 Sanga ḥazir hatimə berilidu! Өz oŋəzipimni bexingoŋa qüxürimən, өz

yolliring boyiqə üstünggə ḥəküm qiḳirip jazalap, əzüngning barliḳ yirginqlik ixliringni əz bexingoꞑa yandurimən. **4** Mening kəzüm sanga rəḥim ḳilmaydu ḥəm iqimnimu sanga aoꞑritmaymən; əksiqə əz yolliringni bexingoꞑa yandurimən, əz yirginqlikliring əz arangda bolidu; andin silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər». **5** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Balayi'apət! Ḥeq bolup baḳmioꞑan balayi'apət kelidu! Mana, u kəldi! **6** Hatimə, hatimə! U sanga ḳarxi ḳozoꞑaldi! Mana, u keliwatidu! **7** Ḥalakət yeningoꞑa kəldi, i zeminda turoꞑuqi; waḳit-saiti toxti, axu kün yeḳinlaxti; huxallik warḳiraxliri əməs, bəlki dawaloꞑuluḳ bir ḳiyḳas-sürən taoꞑlarda anglinidu. **8** Mən tezla ḳəḥrimni üstünggə təküp, sanga ḳaratḳan oꞑəzipim bilən pioꞑandin qiḳimən; Mən əz yolliring boyiqə üstünggə ḥəküm qiḳirip jazalap, əzüngning barliḳ yirginqlikliringni bexingoꞑa ḳayturup qüxürimən. **9** Mening kəzüm sanga rəḥim ḳilmaydu ḥəm iqimnimu sanga aoꞑritmaymən; Mən əz yolliringni bexingoꞑa yandurimən, wə əz yirginqlik ixliring əz arangoꞑa qüxidu; xuning bilən silər əzünglarni uroꞑuqining Mən Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **10** Mana, axu kün! Mana u kəldi! Ḥalakət qiḳip yüriwatidu! — tayaḳ bihlandi, ḥakawurluḳ qeqəklidi! **11** Zorawanliḳ yetilip rəzillik tayiḳi bolup qiḳti; ularningkidin ḥeqnərsə ḳalmaydu — ularning adəmlər topidin, dələt-bayliḳliridin yaki ḥəywisidin ḥeqnemə ḳalmaydu. **12** Waḳit-saiti kəldi, küni yeḳinlaxti; aloꞑuqi huxal bolup kətmisun, satḳuqi matəm tutmisun; qünki ḳattiḳ oꞑəzəp muxu bir top kixilərning ḥəmmisining üstigə qüxidu. **13** Qünki gərqə aloꞑuqi bilən satḳuqi tirik ḳalsimu, satḳuqi əzi setiwətkinigə ḳaytidin igə bolmaydu; qünki bu top kixilər tooꞑruluḳ kərüngən bexarət inawətsiz bolmaydu; ulardin ḥeqḳaysisi ḳəbiḥliki bilən əz ḥayatini saḳliyalmaydu. **14** Ular kanayni qelip ḥəmmini təyyarlidi, biraḳ ḥeqkim jənggə qiḳmaydu; qünki Mening oꞑəzipim muxu bir top kixilərning ḥəmmisigə ḳaritiloꞑan. **15** Talada ḳiliq, iqidə waba wə aqarqiliḳ turidu; dalada boloꞑan kixini ḳiliq, xəḥərdə boloꞑan kixini bolsa, waba wə aqarqiliḳ uni yutuwetidu. **16** Wə ulardin ḳutulup ḳelip bulardin ḳaqḳanlar taoꞑlarda yürüp ḥərbiri əz kəbiḥliki üqün jiloꞑidiki pahtəklərdək buḳuldap matəm tutidu. **17** Ḥərbirining ḳoli dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qiliḳ-qiliḳ ḥəl bolup ketidu; **18** Ular əzigə bəz kiyimini baoꞑlaydu, wəḥxət ularni basidu; ḥərḳaysining yüzidə hijalət, baxliri taḳir kərünidu. **19** Ular əz kümüxlirini koqilaroꞑa taxlaydu, ularning altunliri buloꞑanoꞑan nərsidək bolidu; ularning altun-kümüxliri Pərwərdigar oꞑəzipini kərsətkən künidə ularni ḳutḳuzmaydu; ular bulardin aqliḳini ḳanduralmaydu, ḳorsiḳini tolduralmaydu, qünki bu nərsilər ularoꞑa adəmlərni putlaxturidioꞑan kəbiḥlik boldi. **20** U Uning güzəl bezəkini ḥaywə bilən tiklidi; biraḳ ular uning iqidə yirginqlik məbudlarni ḥəmdə lənətlik nərsilirini yasidi; xunga Mən uni ular üqün paskinqiliḳḳa aylandurimən. **21** Mən uni olja süpitidə yat adəmlərning ḳolioꞑa, oꞑənimət ḳilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən; ular buni buloꞑaydu. **22** Mən yüzümni ulardin ərüymən, wə kixilər Mening əziz jayimni buloꞑaydu; zorawanlar kirip u yərni buloꞑaydu. **23** Zənjirni təyyarlanglar; qünki zemin ḳanliḳ jinayətlərgə, xəḥər zorawanliḳḳa toloꞑan. **24** Xunga Mən əllər iqidiki əng rəzilini kəltürimən, ular ularning əylirigə igə bolidu; Mən zomigərlərning ḥakawurluḳini yoḳitimən; ularning «muḳəddəs jayliri» buloꞑinidu. **25** Wəḥxət keliwatidu! Ular tinq-amanliḳni izdəydioꞑan bolidu, biraḳ ḥeq tapalmaydu. **26** Apət üstigə apət, xum həwər üstigə xum həwər kelidu; ular pəyoꞑəmbərdin bexarət soraydu, biraḳ kaḥinlardin Təwratning bilimi, aḳsaḳallardin, moysipitlərdin nəsiḥət yoḳap ketidu. **27** Padixaḥ matəm tutidu, xaḥzadə ümidsizlikkə qəmülidu, zemindiki həlḳlərning ḳolliri titrəp ketidu; Mən ularni əz yolliri boyiqə bir tərəp ḳilimən, əz ḥəkümliri boyiqə uloroꞑa ḥəküm qiḳirip jazalaymən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

8 Altinqi yili, altinqi ayning bəxinqi künidə xundaḳ əməlgə axuruldiki, mən əz əyümdə olturoꞑinimda, Israilning aḳsaḳallirimu mening aldimda oltuoꞑinida, Rəb Pərwərdigarning ḳoli wujudumoꞑa qüxti. **2** Mən ḳaridim, mana, otning ḳiyapitidə bir zatning kərünüxi turatti; belining təwini ot turḳida turatti; belining üsti bolsa julalioꞑan yoruḳluḳ, ḳizitiloꞑan mis parḳirioꞑandək kərünüx turatti. **3** U ḳolning kərünüxidək bir xəkilni sozup, beximdiki bir tutam qaqni tutti; Roḥ meni asman bilən zemin otturisioꞑa kətürüp, Hudaning alamət kərünüxliridə Yerusalemoꞑa, yəni ibadəthanining ximaloꞑa ḳaraydioꞑan iqki dərwazisining bosuoꞑisioꞑa apardi. Axu yər «pak-muḳəddəslikkə ḳarxlaxḳan məbud», yəni Hudaning pak-muḳəddəs oꞑəzipini

қозоғаydioғan məbud turoғan jay idi. 4 Mana, mən tüzləngliktə kərgən alamət kərünüxtək, Israilning Hudasining xan-xəripi xu yərdə turatti. 5 U manga: — I insan ooғli, bexingni kətürüp ximal tərəpkə қarap baқ, dedi. Mən beximni kətürüp ximal tərəpkə қaridim, mana, қurbangahning dərwazisining ximaliy təripidə, bosuoғida xu «pak-muқəddəslikkə қarxilaxқan məbud» turatti. 6 Wə u manga: — I insan ooғli, ularning bundaқ қilmixlirini — Israil jəmətining Meni muқəddəs jayimdin yiraқ kətküzidioғan, muxu yərdə қiloғan intayin yirginqlik ixlirini kərdüngsən? Biraқ sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi. 7 Wə U meni ibadəthana ҳoylisining kirix eoғiziоғa apardi, mən қaridim, mana, tamda bir təxük turatti. 8 U manga: — I insan ooғli, tamni kolap təxkin, dedi. Mən tamni kolap təxtim, mana, bir ixik turatti. 9 U manga: — Kirgin, ularning muxu yərdə қiloғan rəzil yirginqlik ixlirini kərüp baқ, dedi. 10 Mən kirip қaridim, mana, ətrapidiki tamlaroғa nəқix қilinoғan ҳərhil əmiligüqi ҳəm yirginqlik ҳaywanlarni, Israil jəmətining ҳəmmə butlirini kərdüm. 11 Wə bularning aldida Israil jəmətining yətmix aқsaқili turatti. Ularning otturisida Xafanning ooғli Jaazaniya turatti; ularning ҳərbiri қolida əz huxbuydenini tutup turatti; huxbuy қuyuқ buluttək ərləp qiқti. 12 Wə U manga: — I insan ooғli, Israil jəmətidiki aқsaқallarning қarangoғulуқta, yəni ҳərbirining əz məbud nəқix қilinoғan ҳujrisida nemə қiloғanliқini kərdüngmu? Qünki ular: «Pərwərdigar bizni kərməydu; Pərwərdigar zeminni taxlap kətti» — dəydu, — dedi. 13 Wə U manga: — Biraқ sən ularning tehimu yirginqlik қilmixlirini kərisən, dedi. 14 U meni Pərwərdigarning əyining ximaliy dərwazisining bosuoғisioғa apardi; mana, xu yərdə «Tammuz üqün matəm tutup» yioғlawatқan ayallar olturatti. 15 Wə U manga: — I insan ooғli, sən muxularni kərdungmu? Biraқ sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi. 16 Wə U meni Pərwərdigarning əyining iqki ҳoylisioғa apardi. Mana, Pərwərdigarning ibadəthanisining kirix yolida, pexaywan wə қurbangahning otturisida, yigirmə bəx adəm, Pərwərdigarning ibadəthanisioғa arқisini қilip xərққə қarap қuyaxқa qoқuniwatatti. 17 Wə U manga: — I insan ooғli, sən muxularni kərdungmu? Yəhuda jəməti əzi muxu yərdə қiloғan yirginqlik қilmixlirini yenik dəp, ular yənə buning üstigə zeminni jəbir-zulum bilən toldurup mening aqqiқimni қayta-қayta қozoғatsa bolamdu? Wə mana, ularning yənə xahni burnioғa tutiwatқinioғa қara! 18 Xunga Mən қəҳr bilən ularni bir tərəp қilimən; Mening kəzüm ularoғa rəҳim қilmaydu, iqimnimu ularoғa aoғritmaymən; ular қuliқimoғa yuқiri awazda nida қilsimu, ularni anglimaymən, — dedi.

9 U қuliқimoғa küqlük bir awazda towlap: — Yeқin kelinglar, xəҳərgə məs'ul boloғuqilar, ҳərbiringlar əz ҳalakət қoralinglarni қolunglaroғa tutunglar, — dedi. 2 Wə mana, altə kixining [ibadəthanining] ximalioғa қaraydioғan «Yuқiri dərwaza» tərəptin keliwatқinini kərdüm. Ҳərbirisi қolida bitqit қiloғuqi қoralini tutқan; ularning otturisida yenioғa pütükqining siyaҳdeni esiқliқ turoғan, kanap kiyimlərni kiygən birsi bar idi; wə ular [ibadəthanioғa] kirip, mis қurbangahning yenida turdi. 3 Xu qaoғda Israilning Hudasining xan-xəripi əsli turoғan kerubtin kətürülüp əyning bosuoғisida turdi. Pərwərdigar yenioғa pütükqining siyaҳdeni esiқliқ turoғan, kanap kiyimlərni kiygən kixini qaқirip uningoғa: — 4 Xəҳərning otturisidin, yəni Yerusalemning otturisidin ətüp, xəҳər iqidə ətküzülgən barliқ yirginqlik ixlar tüpəylidin aҳ-nadamət qəkkən kixilərning pexanlirigə bir bəlgə saloғin, — dedi. 5 Wə manga anglitip baxқa kixilərgə: — Bu kixining kəynidin xəҳərni kezip, adəmlərni қiringlar; kəzünglar rəҳim қilmisun, ularoғa iqinglarni aoғritmanglar! 6 Birnimu қoymay ҳəmmini — қerilar, yax yigit-қizlar, bowaқ-balilar wə ayallarni қoymay əltürüwetinglar; pəқət bəlgə қoyuloғan kixilərgə yeқinlaxmanglar; bu ixni əz muқəddəs jayimdin baxlanglar, — dedi. Xunga ular Hudaning əyi aldida turoғan ҳeliқi aқsaқallardin baxlioғan. 7 Wə U ularoғa: — Əyni buloғanglar, ҳoylilirini əltürülgənlər bilən toldurunglar; əmdi beringlar! — dedi. Xuning bilən ular qiқip xəҳər boyiqə adəmlərni қirixқa baxlidi. 8 Wə xundaқ boldiki, ular adəmlərni қiroғinida, mən yaloғuz қaldim; əzümni yərgə düm taxlidim wə: — Aҳ, Rəb Pərwərdigar! Sən Yerusalemoғa қaritiloғan kəҳringni təkkəndə Israilning barliқ қaldisini ҳalak қilamsən? — dedim. 9 Wə U manga: — Israil wə Yəhuda jəmətining қəbiҳliki intayin rəzil; qünki ular: «Pərwərdigar zeminni taxlap kətti; Pərwərdigar bizni kərməydu» — dəydu. 10 «Mən bolsam, Mening kəzüm ularoғa rəҳim қilmaydu, iqimnimu ularoғa aoғritmaymən; Mən ularning yolini əz bexioғa qüxürimən, — dedi. 11 Wə mana, yenioғa pütükqining siyaҳdenini asқan, kanap kiyimlərni kiygən kixi қiloғan ixni məlum қilip: «Manga Sən buyruoғan ixni orundidim» — dedi.

10 Mən qaridim, mana, kerublarning bexi üstidiki gümbəz üstidə, kək yaqutning qiyapitidək bir təhtning kərünüxi turatti; **2** Wə [təhtkə Olturoquqi] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Kerublarning astidiki qaqlarning arisioqa kir, qolliringni kerublar arisida kəyüwatqan qooqlaroqa toldurup, ularni xəhər üstigə qeqiwət» — dedi. Mən qaridim, u xundaq qilixqa baxlidi. **3** Bu kixi kirgəndə kerublar əyning ong təripidə turatti; [xan-xərəplik] bulut əyning iqki hoylisini toldurdi. **4** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi kerub üstidin qiqip, əyning bosuoqisioqa kəlgənidi; əy bulutqa toldi, hoyla bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining julaliqioqa qəmgən. **5** Kerublarning qanatlirining sadasi həmmidin qadirning səzligən qaoqdiki awazidək bolup, sirttiki hoylioqa anglinip turatti. **6** Wə xundaq boldiki, [Rəb] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Qaqlar arisidin, yəni kerublar arisidin ot aloqin» — dəp buyruoqinida, u kirip bir qaqning yenida turdi. **7** Wə kerublardin biri əz qolini kerublar otturisidiki otqa sozup uningdin ot elip, kanap kiyimlərni kiygən kixining qollirioqa saldi; u buni elip qiqip kətti **8** (kerublarning qanatliri astida, adəmning qollirining qiyapiti kərünüp turatti). **9** Mən qaridim, mana, kerublarning yenida tət qaq bar idi, bir kerubning yenida bir qaq, yənə bir kerubning yenida yənə bir qaq turatti; qaqlarning qiyapiti bolsa beril yaqutning kərünüxidə idi. **10** Ularning xəkli bolsa, tətilisining ohxax idi, yəni qaq iqidə qaq bardək kərünətti. **11** Kerublar mangoqanda, ular yüzləngən tətila tərəpkə udul qarap mangatti; mangoqanda ular heq burulmaytti, bəlki bexi qaysi tərəpkə qarioqan bolsa, ular xu tərəpkə mangatti; ular mangoqanda heq burulmaytti. **12** Ularning pütün teni, dümbiliri, qolliri, qanatliri wə ularning qaqlirimu, yəni tətisigə təwə qaqlarning ətrapi kəzlər bilən toloqanidi. **13** Qaqlarni bolsa: «pirqiraydioqan qaqlar!» — dəp atioqinini əz qulixim bilən anglidim. **14** Hərbir kerubning tət yüzi bar idi; birinqisi kerubning yüzi, ikkinqisi adəmning yüzi, üqinqisi xirning yüzi, tətinqisi bürkütning yüzi idi. **15** Kerublar yuqirioqa ərlidi. Bular dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən hayat məhluqlar idi. **16** Kerublar mangoqanda, qaqlarmu ularoqa yandixip mangatti; kerublar yərdin ərləxkə qanatlirini kətürginidə, qaqlarmu ularning yenidin burulup kətməytti. **17** Ular turoqanda, qaqlarmu turatti; ular kətürülgəndə, qaqlarmu ular bilən kətürületti; qünki hayat məhluqlarning rohi qaqlarda idi. **18** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi əyning bosuoqisi üstidin qiqip, kerublar üstidə turdi; **19** Kerublar qanatlirini kerip, kəz aldimda yərdin kətürüldi; ular əydin qiqqanda, qaqlarmu ularning yenida idi; ular Pərwərdigarning əyining xərqiy dərwazisida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ularning üstidə yuqiri turatti. **20** Bular bolsa dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən, Israil Hudasining astida turoqan məhluqlar idi; ularning kerublar ikənlikini bildim. **21** Ularning hərbirining təttin yüzi, hərbirining təttin qaniti, qanatliri astida insan qoli siyaqidiki qolliri bar idi. **22** Ularning yüzlirining qiyapiti bolsa, ular mən Kewar dəryasi boyida kərgən yüzlər idi; ularning turqi wə yüzliri mən kərgəngə ohxax idi; ularning hərbiri əz udulioqa qarap mangatti.

11 Roh meni kətürüp, Pərwərdigarning əyining xərqiy, yəni xərqqə qaraydioqan dərwazisioqa apardi; wə mana, dərwazining bosuoqisida yigirmə bəx adəm turatti; mən ularning otturisida awamning aqsaqili boloqan, Azzurning ooqli Jaazaniya həm Bənayaning ooqli Pilatiyani kərdüm. **2** Wə U manga: — I insan ooqli, qəbihlikni oylap qiqquqi, muxu xəhərdə rəzil məslihət bərgüqi adəmlər dəl bulardur. **3** Ular: «Əylərni selix waqti yeqinlaxti əməsmu? Bu xəhər bolsa qazan, biz bolsaq, iqidiki gəx» — dəydu. **4** Xunga ularni əyibləp bexarət bərgin; — Bexarət bərgin, i insan ooqli! — dedi. **5** Xuning bilən Pərwərdigarning Rohi wujudumoqa urulup qüxüp, manga səz qiloqan: «Pərwərdigar mundaq dəydu» — degin. «Silərning xundaq degininglarni, i Israil jəməti; kənglünglərgə pükkən oy-pikringlarni, Mən bilimən. **6** Silər muxu xəhərdə adəm eltürüxni kəpəytkənsilər; silər rəstə-koqilarni eltürülgənlər bilən tolduroqansilər». **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Silər eltürgən kixilər bolsa, dəl xu gəxtur, xəhər bolsa qazandur; biraq silərni bolsa uningdin tartiwalimən. **8** Silər qiliqtin qorqup kəlgənsilər, wə Mən üstünlaroqa bir qiliq qüxürimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** «Xuning bilən Mən silərni xəhərdin tartiwelip, yat adəmlərning qolioqa tapxurimən, silərning üstünglardin həküm qiqirip jazalaymən. **10** Silər qiliqlinip yiqilisilər; Israil qegralirida üstünlaroqa həküm qiqirip jazalaymən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **11** Bu xəhər silər üqün «qazan» bolmaydu, həm silərmu uningki «gəx»i bolmaysilər; Mən Israil qegralirida üstünglardin həküm qiqirip jazalaymən. **12** Wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər; silər Mening bəlgilimilirimdə yürmigən, həkümlirim

boyiqə mangmioŋansilər, bəlki əpqərənglardiki əllərning ḥəkümliri boyiqə mangoŋansilər». **13** Xundaḳ boldiki, Mən bexarət beriwatḳinimda, Bənayaning ooŋli Pilatiya jan üzdi. Mən düm yiḳildim: «Aḥ, Rəb Pərwərdigar! Sən Israilning ḳaldisini pütünləy yoḳatmaḳimusən?» — dəp ḳattiḳ awazda nida ḳildim. **14** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **15** I insan ooŋli, Yerusalemda turuwatḳanlarning: «Pərwərdigardin yiraḳ ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras ḳilip təḳdim ḳilinoŋan!» degən gepi, sening ḳerindaxliring, yəni sening ḳerindaxliring boloŋan sürgünlərgə ḥəm Israilning pütkül jəmətigə ḳaritip eytiloŋan. **16** Xunga ularoŋa mundaḳ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: Gərqə Mən ularni yiraḳ yərlərgə, əllər arisioŋa yətkiwətkən ḥəm məmlikətlər iqigə tarḳitiwətkən bolsammu, ular baroŋan yərlərdimu Mən Өzüm ularoŋa kiqikkinə bir pak-muḳəddəs baxpanaḥ bolimən». **17** Xunga mundaḳ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən silərni əllərdin yioŋimən, tarḳitiwetilgən məmlikətlərdin silərni jəm ḳilimən, andin Israil zeminini silərgə ḳayturup təḳdim ḳilimən. **18** Xuning bilən ular u yərgə ḳaytip kelidu, ular barliḳ lənətlik nərsilərni ḥəm barliḳ yirginqlik ixlirini u yərdin yoḳ ḳilidu. **19** Mən ularoŋa bir ḳəlbni berimən, iqinglaroŋa yengi bir roḥni salimən; Mən ularning tenidin taxtək ḳəlbni elip taxlaymən, ularoŋa meḥrlik bir ḳəlbni berimən. **20** Xuning bilən ular Mening bəlgilimilirimdə yüridu, Mening ḥəkümlirimni qing tutup ularoŋa əməl ḳilidu. Ular Mening həlḳim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. **21** Biraḳ kəngülliri lənətlik nərsilərgə wə yirginqlik ḳilmixlirioŋa beoŋixlanoŋanlar bolsa, Mən ularning yollirini өz bexioŋa qüxürimən», — dəydu Rəb Pərwərdigar». **22** Kerublar ḳanatlirini yaydi, ularning qaḳliri өz yenida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ular üstidə yuḳiri turatti; **23** wə Pərwərdigarning xan-xəripi xəḥərning otturisidin qiḳip, xəḥərning xərḳ təripidiki taoŋ üstidə tohtidi. **24** Xuning bilən Roḥ meni kətürüp, Hudaning Roḥi bərgən bu kərünüxtə meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boloŋanlaroŋa apardi; xuan mən kərgən bu kərünüx məndin kətti. **25** Xuning bilən mən sürgün boloŋanlaroŋa Pərwərdigar manga kərsətkən barliḳ ixlarni səzləp bərdim.

12 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **2** I insan ooŋli, sən asiy bir jəmət arisida turisən; ularning kərüxkə kəzi bar əmma kərməydu, anglaxḳa ḳuliḳi bar, əmma anglimaydu, qünki ular asiy bir jəmättur. **3** Wə sən, i insan ooŋli, sürgün boloŋuqining yük-taḳlirini təyyarlap ḳoyoŋin; wə kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boloŋuqidək өz jayingdin baxḳa jayoŋa baroŋin. Gərqə ular asiy bir jəmət bolsimu, eḥtimalliḳi yoḳ əməski, ular qüxinip yetidu. **4** Kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boluxḳa təyyarlioŋan yük-taḳlardək yük-taḳliringni elip qiḳ; andin kəq kirəy degəndə ularning kəz aldida sürgün bolidioŋan kixilərdək jayingdin qiḳip kətkin; **5** tamni kolap texip, yük-taḳliringni elip qiḳḳin; **6** ularning kəz aldida buni mürünggə elip, gugumda kətürüp qiḳip kətkin; yərni kərəlməsliking üqün yüzüngni yapḳin; qünki Mən seni Israil jəmətigə bexarət ḳildim. **7** Wə mən buyruloŋan boyiqə xundaḳ ḳildim; kündüzdə mən sürgün boloŋuqi kixidək yük-taḳlirimni elip qiḳtim; wə kəq kirgəndə ḳolum bilən tamni kolap texip, yül-taḳilirimni qiḳirip, gügümdə ularning kəz aldida mürəmgə elip kətürüp mangdim. **8** Ətigəndə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyilidi: — **9** «I insan ooŋli, Israil jəməti, yəni asiy bir jəmət, səndin: «Bu nemə ḳiloŋining» dəp sorioŋan əməsmu? **10** Ularoŋa: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: Bu yükləngən wəḥiy Yerusalemdiki xaḥzadə ḥəm xu yərdiki barliḳ Israil jəmətidikilər tooŋruluḳtur» — degin. **11** Ularoŋa: «Mən silər üqün bexarət. Mən ḳandaḳ ḳiloŋan bolsam, əmdi ularoŋimu xundaḳ ixlar ḳildurulidu; ular əsir bolup sürgün bolidu» — degin. **12** Ular arisidiki xaḥzadə өz yük-taḳlirini gugumdə mürisidə kətürüp qiḳidu; ular tamni kolap texip təxüktin nərsilirini qiḳiridu; u өz yüzini yepip zeminni kərəlməydioŋan bolidu. **13** Xuning bilən Өz torumni uning üstigə yayimən, u Mening ḳiltiḳimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərning zemini boloŋan Babiloŋa apirimən, biraḳ u u yərni өz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu. **14** Uningoŋa yardəmləxkən əpqərisidikilərning ḥəmmisini ḥəm barliḳ ḳoxunlirini Mən barliḳ xamaloŋa tarḳitiwetimən; Mən ḳiliqni oŋilaptin suoŋurup ularni ḳooŋlaymən. **15** Mən ularni əllər arisioŋa tarḳitiwətkinimdə, məmlikətlər iqigə taratḳinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **16** Biraḳ ularning iqidiki az bir ḳismini, ḳiliq, aqarqiliḳ ḥəm waba kesilidin halas ḳilimən; məḳsitim xuki, ularoŋa өzliri baridioŋan əllərdə өzlirigə yirginqlik ḳilmixlirini etirap ḳilduruxtin ibarət; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». **17** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **18** «Insan ooŋli, өz neningni titrigən ḥalda yegin, süyüngni dir-dir ḳilip ənsirigən ḥalda iqkin;

19 ھەم хu zemindiki kixilərgə mundaқ dəp eytқin:
«Rəb Pərwərdigar Yerusalemdikilər wə Israil zeminidə
turuwatқanlar tooғruluқ mundaқ dəydu: «Ular өz
nenini ənsirəx iqidə yəydu, süyini dəkkə-dükkidə
iqidu; qünki zemində turuwatқanlarning jəbir-zulumi
tüpəylidin, u yər ھəmmisi yəksan қilinidu. 20 Aһalilik
xəһərlər harabə bolup, zemin wəyranə bolidu; xuning
bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetisilər». 21 Pərwərdigarning səzi manga kelip
mundaқ deyildi: — 22 «I insan ooғli, Israil zeminidə:
«Künlər uzartilidu, һərbir alamət kərünüx bikaroға
ketidu» degən maқalni eytқini nemisi? 23 Əmdi
ularoға: — Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: «Mən
bu maқalni yoқ қilimən; Israilda bu maқal ikkinqi
ixlitilməydu; sən əksiqə ularoға: «Künlər yeқinlaxti,
һərbir alamət kərünüxning əməlgə axuruluximu
yeқinlaxti» — degin. 24 Qünki Israil jəmətidə yaloған
«alamət kərünüx» yaki adəmni uqurudioған palqiliқlar
қayta bolmaydu. 25 Qünki Mən Pərwərdigardurmən;
Mən səz қilimən, һəm қiloған səzüm qoқum əməlgə
axurulidu, yənə keqiktürülməydu. Qünki silərning
künliringlarda, i asiy jəmət, Mən səz қilimən һəm uni
əməlgə axurimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar». 26
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaқ deyildi:
— 27 «I insan ooғli, mana, Israil jəmətidikilər
sening tooғruluқ: «U kərgən alamət kərünüxlər
uzun künlərdin keyinki waқitlarni kərsitidu, u
bizgə yiraқ kəlgüsi tooғruluқ bexarət beridu» —
dəydu. 28 Xunga ularoға: — Rəb Pərwərdigar
mundaқ dəydu: «Mening səzlirimdin һeqқaysisi
yənə keqiktürülməydu, bəlki қiloған səzüm əməlgə
axurulidu, dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin».

13 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaқ
deyildi: — 2 «I insan ooғli, sən Israilning
bexarət bərgüqi pəyoғəmbərliri, yəni өz təsəwwuri
bilən bexarət bərgüqilərni əyibləp bexarət berip:
«Pərwərdigarning səzini anglanglar!» — degin. 3
Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Өz roһioға
əgixip mangidioған, һeq wəһiyni kərmigən һamaқət
pəyoғəmbərlərning һalioға way! 4 I Israil, sening
pəyoғəmbərliring huddi harabilər arisida yürüwatқan
tülkilərdək boldi. 5 Silər bəsülgən jaylaroға
qiқmioғansilər, uning Pərwərdigarning künidə
bolidioған jəngdə puhta turuxi üqün Israil jəmətining
buzuloған temini һeq yasimidinglar. 6 «Pərwərdigar
mundaқ dəydu» degüqilər bolsa pəқət sahta
bir kərünüxni wə yaloған palni kərgənlərdin
ibarəttur; Pərwərdigar ularni əwətmigən; biraқ ular
өz səzining əməlgə axuruluxini ümid қilidu. 7
Silər «Pərwərdigar mundaқ dəydu» degininglarda,
Mən һeq səz қilmioған tursam, silər sahta bir
«alamət kərünüx»ni kərgən, yaloған palni eytқan
əməsmu? 8 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu:
«Silər oydurma səzligininglar, yaloған «alamət
kərünüx»lərni kərgininglar tüpəylidin, əmdi mana,
Mən silərgə қarximən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, 9 —
Mening қolum sahta «alamət kərünüx»ni kərgən wə
yaloған palni eytқan pəyoғəmbərlər bilən қarxilixidu;
ular өz һəlқimning kengixidə olturmaydu, ular
Israil jəmətining nəsəbnamisidə hatirilənməydu; ular
Israilning zemiioға һeq kirgüzülməydu; xuning bilən
silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetisilər. 10 Bərһəқ, ular tinq-amanlik bolmioғandimu
«tinq-amanlik!» dəp jar selip, һəlқimni eziқturoғanliқi
üqün, birsi nepiz ara tamni қopursa, ular kelip pəқət
uni һak suwaқ bilən aқartip қoyoғanliқi üqün —
11 Tamni һak suwaқ bilən aқartiwatқanlaroға: «Bu
tam yiқilidu!» degin! Kəlkündək bir yamoғur yaoғidu!
I yooғan məldürlər, silər qüxisilər! Dəһxətlik bir
xamal qiқidu; 12 wə mana, tam ərülüp qüxkəndə,
һəқ silərdin: «Silər bu tamni suwioған һak suwaқ
қeni!» dəp sorimamdu? 13 Xunga Rəb Pərwərdigar
mundaқ dəydu: «Өz қəһrim bilən dəһxətlik bir xamal
partlitip qiқirimən; Mening aqqiқimdin kəlkündək
bir yamoғur wə һəmmini һalak қilidioған қəһrlik
məldürlər yaoғidu. 14 Xuning bilən Mən silər һak
suwaқ bilən aқartқan tamni oғulitip, uning ulini
axkarə қilip, uni yər bilən yəksan қilimən; u oғulap
qüxkəndə, silər uning arisida һalak bolisilər; wə
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.
15 Xundaқ қilip Mən қəһrimni tam һəm uni һak
suwaқ bilən aқartқanlarning üstigə qüxürüp pioғandin
qiқimən; wə: «Tam yoқ boldi, xundaқla uni һak
suwaқ bilən aқartқanlar, yəni Yerusalem tooғruluқ
bexarət bərgüqi, һeq tinq-amanlik bolmioғandimu
u tooғruluқ tinq-amanliқni kərsətkən «alamət
kərünüx»ni kərgən Israilning pəyoғəmbərlirimu yoқ
boldi» — dəymən». 17 «Əmdi sən, i insan ooғli, өz
təsəwwuri boyiqə bexarət bərgüqi өz һəlқingning
қizlioға yüzüngni қaritip, ularni əyibləp bexarət berip
mundaқ degin: — 18 Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu:
«Өz beoғixlirining һərbirigə [seһirlik] biləzüklərni
қadap, janlarni tuzaққa elix üqün һərқandaқ egiz-
pakar adəmlərning bexioға pərənqini yasioғanlaroға

way! Əmdi silər əz həlkimning janlirini tuzakka qüxürüp, janliringlarni sak kaldurimiz dəwatamsilər? **19** Nəqqə tutam arpa, nəqqə qixləm nanni dəp silər Manga kupurluk kilip, yaloƣan səzgə kulak salidioƣan Mening həlkimgə yaloƣanqilikinglar arkilik əlməskə tegixliklirini əltürüp, tirik kalmaslikka tegixliklirini hayat kaldurmakqimusilər? **20** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən silərning kuxlarni tuzakka qüxürgəndək kixilərni tuzakka qüxürgüqi sehirlik «tengik»liringlaroƣa karximən, Mən ularni bilikinglardin yirtip taxlaymən; xuning bilən silər kuxlarni tuzakka qüxürgəndək tutkan kixilərni ərkinlikkə uquriwetimən. **21** Mən silərning pərənjiliringlarnimu yirtip taxliwetip, həlkimni kolunglardin kutkuzimən; ular yənə kolunglarda olja bolup turmaydu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **22** Silər yaloƣanqilik bilən, Əzüm azar bərmigən hakkaniy adəmlərning kəngligə azar bərgənlikinglar üqün, xundakla rəzil adəmlərning hayatini saklap kutkuzuxka ularni rəzil yolidin yandurmay, əksiqə ularning kolini küqəytkininglar üqün, **23** silər kuruk «alamət kəzünüx»lərni ikkinqi bolup kərməysilər, yaki yaloƣan palqilik kilmaysilər; Mən Əz həlkimni kolunglardin kutkuzimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

14 Israil aksakallirining bəziliri Mening yenimoƣa kelip aldimda olturuxti. **2** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **3** «I insan ooƣli, muxu adəmlər əz butlirini kəngligə tikləp, adəmlərni putlaxturidioƣan əz kəbihlikini kəz aldioƣa koyoƣanidi. Əmdi ularning Meni izdəp Məndin yol sorixini kobul kilamdimən? **4** Əmdi ularoƣa səz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Israil jəmətidiki kənglidə əz butlirini tikləp, adəmlərni putlaxturidioƣan əz kəbihlikini kəz aldioƣa koyup, andin pəyoƣəmbər aldioƣa kelidioƣan hərbir adəmni bolsa, Mənki Pərwərdigar uningoƣa butlirining kəplüki boyiqə jawab kayturimən. **5** Xundak kilip Mən Israil jəmətining kənglini Əzümgə igildurimən; qünki ular barlik butliri bilən Manga yat bolup kətti». **6** — Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Towa kilinglar! Butliringlardin yenip [yenimoƣa] kaytip kelinglar! Barlik yirginqlik kilmixinglardin yüzünglarni ərünglar! **7** Qünki Israil jəmətidiki əzlirini Məndin ayrip, əz butlirini kənglidə tikləp, adəmlərni putlaxturidioƣan əz kəbihlikini kəz aldioƣa koyup, andin Məndin sorax üqün pəyoƣəmbərning aldioƣa kelidioƣan hərkaysi adəm yaki xuningoƣa ohxax Israilda turuwatkan hərkaysi musapirlar bolsa, Mənki Pərwərdigar Əzüm ularoƣa jawab kayturimən; **8** Mən muxu kixini bir agah bexariti kilip uni səz-qəqəkkə kalduruxka yüzümni uningoƣa karxi kilimən; Mən həlkimning arisidin uni üzüp taxlaymən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **9** Birak pəyoƣəmbər əzi ezikturulup, bir bexarətlik səz kiloƣan bolsa, u qaoƣda Əzüm Pərwərdigar xu pəyoƣəmbərni ezitkuoƣa uqratkanmən; Mən uningoƣa karxi kolumni uzartip, uni həlkim arisidin halak kilimən. **10** Ular kəbihlikining jazasini tartidu; pəyoƣəmbərgə berilidioƣan jaza bilən sorioƣuqioƣa berilidioƣan jaza ohxax bolidu. **11** Xuning bilən Israil jəməti yənə Məndin qətnəp kətməydu, yaki yənə asiylikliri bilən əzlirini buloƣimaydu; ular Mening həlkim, wə Mən ularning Hudasi bolimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar». **12** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **13** «I insan ooƣli, məlum bir zemin Manga asiylik kilip gunah kiloƣanda, Mən xuning bilən kolumni uningoƣa karxi uzartip, ularning yələnqüki boloƣan nenini kurutuwetip, uning üstigə aqarqilikni əwətimən həm insan wə haywanlarni uningdin üzimən; **14** əmdi u qaoƣda Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatkan bolsimu, ular əz həkkaniyliki tüpəylidin pəkət əz janlirinila sakliyaloƣan bolatti — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Əgər Mən zemindin yirtkuq haywanlarni ətküzsəm, ular uni baliliridin juda kilsa, haywanlar tüpəylidin uningdin ətküqi heqbir adəm bolmay, u wəyranə bolsa, **16** əmdi Mən əz hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatkan bolsimu, ular nə əz ooƣulliri nə kizlirini kutkuzalmaytti; ular pəkət əz janlirini kutkuzalaytti, zeminning əzi wəyranə peti kalatti. **17** Yaki bolmisa Mən xu zeminoƣa kiliqni qüxürup, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, **18** əmdi hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatkan bolsimu, ular nə əz ooƣulliri nə kizlirini saklap kutkuzalmaytti; ular pəkət əz janlirini kutkuzalaytti. **19** Yaki bolmisa Mən xu zeminoƣa waba kesilini qüxürup, Əz kəhrimni kan təktürulüxi bilən üstigə təksəm, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, **20** əmdi hayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatkan

bolsimu, ular nə əz ooɣlini nə ɣizini ɣutɣuzalmaytti; ular pəɣət ɧəkɧaniyliɣi bilən əz janlirini ɣutɣuzalaytti. **21** Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaɣ dəydu: — Əmdi xundaɣ boloɣandin keyin, insan ɧəm ɧaywanni üzüwetix üqün Yerusalemoɣa tət jazayimni, yəni ɣiliq, aqarqilik, yirtɣuq ɧaywan wə waba kesilini qüxürsəm ɣandaɣ bolar? **22** Biraɣ mana, uningda ɣelip ɣaloɣanlar bolidu, yəni ooɣul-ɣizlar uningdin qiɣirilip ɣutɣuzulidu; mana, ular silərning yeninglaroɣa qiɣip, silər ularning yolliri ɧəm ɣilmixlirini kərüp yetisilər; xuning bilən silər Mən Yerusalemoɣa qüxürgən külpət, yəni uningoɣa qüxürülgən barliɣ ixlar tooɣruluɣ təsəlli alisilər; **23** əmdi silər ularning yolliri ɧəm ɣilmixlirini kərgininglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu; silər Mening uningda barliɣ ɣiloɣan ixlirimni bikardin-bikar ɣilmioɣanliɣimni tonup yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar».

15 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaɣ deyildi: — **2** «I insan ooɣli, üzüm teli yaoɣiqining baxɣa dərəh yaoɣaqliridin nemə artuɣqiliɣi bar, uning xehining ormandiki dərəhlər arisida nemə alaɧidiliki bar? **3** Uningdin birər jabduɣni yasaxɣa materiyal aloɣanning paydisi barmu? Uningdin qinilərni asɣudək ɣozuɣni yasioɣili bolamdu? **4** Mana, u otɣa yeɣiloɣu boloɣanda, ot uning ikki uqini kəydürgəndə, otturisimu yerim kəygəndə, əmdi uni birər ixɣa ixlətkili bolamdu? **5** Mana, u saɣ boloɣanda, ɧeqɣandaɣ ixɣa ixlətkili bolmioɣan yərdə, əmdi ot uni kəydürüp yəp kətkəndə, uni birər ixɣa ixlətkili bolamdu? **6** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaɣ dəydu: «Mən ormandiki dərəhlər arisidiki üzüm telining yaoɣiqini otɣa tapxuroɣinimdək, Yerusalemda turuwatɣanlarni otɣa tapxurimən. **7** Yüzümni ularoɣa ɣarxi ɣilip ɣaritimən; ular bir ottin qiɣsa, baxɣa bir ot ularni yəwetidu. Əz yüzümni ularoɣa ɣarxi bolup ɣaratɣanda, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **8** Ularning ɣiloɣan wapasizliɣliri tüpəylidin mən zeminni wəyranə ɣilimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

16 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaɣ deyildi: — **2** I insan ooɣli, əzining yirginqlik ɣilmixlirini Yerusalemning yüzigə selip mundaɣ degin: — **3** Rəb Pərwərdigar Yerusalemoɣa mundaɣ dəydu: «Sening əsliy zating wə tuoɣuluxung Ɣanaaniylarning zeminida boloɣan; sening atang Amoriy, apang Hittiy ɣiz idi. **4** Sening tuoɣuluxuoɣa kəlsək, sən tuoɣuloɣan kününgdə kindiking kesilmigən, sən suda yuyulup pakiz ɣilinmioɣan; ɧeqkim sanga tuz sürkmigən yaki seni zakilimioɣan. **5** ɧeqkimning kəzi muxu ixlar üqün sanga rəɧim ɣilmioɣan yaki iqini sanga aoɣritmioɣan; əksiqə sən dalaoɣa taxliwetilgənsən, qünki tuoɣuloɣan kününgdə kəmsitilgənsən. **6** Xu qaoɣda Mən yeningdin ətüp ketiwetip, seni əz ɣeningda eoɣinap yatɣiningni kərgən; wə Mən əz ɣeningda yatɣan ɧalitingdə sanga: «Yaxioɣin!» — dedim. Bərɧək, sən əz ɣeningda yatɣan ɧalitingdə Mən sanga: «Yaxioɣin!» — dedim. **7** Mən seni daladiki ot-qəplərdək aynittim; sən əsüp heli boy tartip qiraylik bezilip wayioɣa yətting; kəksiliring xəkilləndi, qaqliring üzün əsti; biraɣ sən tehi tuoɣmayalingaq iding. **8** Mən yənə yeningdin ətüwetip sanga ɣaridim; mana, ixɣ-muɧəbbət məzgiling yetip kəldi; Mən tonumning pexini üstünggə yeyip ɣoyup, yalingaqliɣingni əttim; Mən sanga ɣəsəm iqip, sən bilən bir əɧdə tüzdum, dəydu Rəb Pərwərdigar, wə sən Meningki boldung. **9** Mən seni su bilən yuyup, ɣeningni teningdin yuyuwetip, sanga puraɣliq mayni sürttüm. **10** Mən sanga kəxtilik kəngləkni kiygüzüp, ayioɣingoɣa dəlfin terisidin tikkən kəxlərni saptim; seni nepis kanap bilən orap, yipək bilən yepip ɣoydum. **11** Seni zibu-zinnətlər bilən pərdazlidim, ɣolliringoɣa biləzüklərni, boynungoɣa marjanni taɣap ɣoydum; **12** burnungoɣa ɧalɣini, ɣulaɣliringoɣa zirilərni, bexingoɣa güzəl tajni kiygüzdum. **13** Xundaɣ ɣilip sən altun-kümüx bilən pərdazlanding; kiyim-keqəkliring nepis kapap, yipək wə kəxtilik rəɧttin idi. Yegining aɣ un, bal ɧəm zəytun meyi idi; sən intayin güzəl bolup, hanix mərtiwisigə kətürüldung. **14** Güzəlliking tüpəylidin əllərdə dangɣing qiɣti; qünki Mən sanga kərkəmlikimni beoɣixlixim bilən güzəlliking kamalətkə yətti, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Biraɣ sən güzəllikinggə tayinip, dangɣingdin paydilinip paɧixə boldung; sən ɧərbir ətküqi kixigə paɧixə muɧəbbətliringni təktüng; güzəlliking uning boldi! **16** Sən kiyim-keqəkliringdin elip əzüng üqün rənggarəng bezəlgən «yuɣiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstidə buzuɣluɣ ɣiloɣansən. Bundaɣ ixlar yüz berip baɣmioɣan, wə ikkinqi yüz bərməydu! **17** Sən Mən sanga beoɣixlioɣan güzəl zibu-zinnətlirim wə altun-kümüxüm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzuɣluɣ ɣiloɣansən. **18** Sən əz kəxtilik kiyimliringni elip ularoɣa kiygüzdüng; Mening meyim wə Mening huxbuyumni ularoɣa sunup beoɣixliding; **19** Mən əzünggə bərgən nenimni, Mən sanga ozuɣka

bərgən ak an, zəytun meyi wə balni bolsa, sən ularning aldiƣa huxpurak ḥadiyə süpitidə atap sundung: ixlar dəl xundak idi! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **20** — Uning üstigə sən Өzümgə tuƣup bərgən kiz-ooƣulliringni elip, məbudlarning ozuki bolsun dəp ularni kurbanlik kilding. Sening buzuklukung azlik kiloƣandək, **21** sən Mening balilirimni soyup ularni ottin ətküzüp məbudlaroƣa atap koydungoƣu? **22** Sening barlik yirginqlik kilmixliring ḥəm paḥixə buzukluklikingda, sən yaxlikingda tuoƣma-yalingaq bolup өz kəningda eoƣinap yatkan künliringni ḥeqkaqan esinggə kəltürmiding. **23** Əmdi sening bu rəzillikliringdin keyin — (Way, ḥalingoƣa way! — dəydu Rəb Pərwərdigar) **24** sən yənə өzüng üqün bir pəxtak kurup, ḥərbir məydanoƣa bir «yukiri jay»ni yasiding; **25** sən ḥərbir koqining bexida «yukiri jay»ingni salding; sən өz güzəllikingni yirginqlik kilip, teningni ḥərbir ətküqigə tutup, putungni eqip өzüngni berip paḥixə buzukluƙungni kəpəytting. **26** Sən ixƙwaz ərliki qong koxnang boloƣan Misirliklar bilən buzukluk ətküzdüng; Mening aqqikimni kozoƣap, paḥixə buzukluƙungni kəpəytting. **27** Wə mana, Mən Өz kolumni üstünggə uzartip, sening nesiwəngni azaytip koydum. Mən seningdin nəprətlinidioƣan, buzuk yolungdin nomus kilip qəqigənlərning, yəni Filistiylərning kizlirining koliƣa tapxurdum. **28** Sən yənə kanmay yənə Asuriyliklər bilən buzukluk ətküzdung; buzukluk ətküzgəndin keyin yənə kanaət kilmiding. **29** Xunga sən sodigərning zemini, yəni Kaldiyə bilən boloƣan buzukluƙungni kəpəytip, buningdin yənə kanaət kilmiding. **30** Muxundak barlik ixlarni, yəni nomussiz paḥixə ayalning ixlirini kilisən, nemanqə suyuk sening kəlbing! — dəydu Rəb Pərwərdigar, **31** Өzüngning pəxtikingni ḥər koqining bexida kuridioƣan, ḥərbir məydanda «yukiri jay»ingni yasaydioƣan! Uning üstigə sən paḥixə ayaldək əməs iding, qünki sən ḥəkni nəziringgə almaytting! **32** I wapasiz ayal, erining ornida yat adəmlərgə kəngül beridioƣan! **33** Həklər paḥixə ayaloƣa ḥəmixə ḥək beridu; birak sən axniliringni buzukluk muḥəbbətliridin ḥuzur elixka ḥəryandin yeningoƣa kəlsun dəp ularning ḥəmmisigə üstək berip in'am kilisən; **34** buzukluƙta sən baxka ayallarning əksisən, qünki ḥeqkim sening buzuk muḥəbbitingni izdəp kəlmidi; sən üstək bərding, ḥeq ḥək sanga berilmidi — sən ḥəkikətən ularning əksisən! **35** Xunga, i paḥixə ayal, Pərwərdigarning səzini angla! **36** — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Sening tənggiliring təkülüp, axniliring bilən boloƣan buzukluƙliring bilən sening uyat yering axkarilanoƣanliki tüpəylidin, barlik yirginqlik məbudliring tüpəylidin, ularoƣa atap sunoƣan balililiringning keni tüpəylidin — **37** xunga mana, Mən sening өzünggə əyx-ixrət mənbəsi kiloƣan, barlik səygən ḥəm barlik nəprətlənggən axniliringni yioƣimən — Mən ularni sanga karxi qikirip ətirapingdin yioƣip, sening uyat yeringni ularoƣa axkarə kilimən, ular sening barlik uyat yeringni kəridu. **38** Xuning bilən seni buzukluk kiloƣan ḥəm kan təkkən ayallarni jazalioƣandək jazalaymən; Mən kəḥr bilən, ottək oƣəzipimning təlipi bilən üstünggə kanlik jazani qüxürimən; **39** Wə Mən seni ularning koliƣa tapxurimən; ular sening pəxtakliringni oƣulitidu, sening «yukiri jay»liringni qekip taxlaydu; ular kiyim-keqikingni üstüngdin saldurup taxlap, güzəl zibu-zinnətliringni bulap-talap, seni tuoƣma-yalingaq kalduridu. **40** Ular sanga karxi bir top kixilərni yioƣip epkelidu, ular seni qalma-kesək kilidu ḥəm seni kiliqliri bilən qepiwetidu. **41** Ular өyliringni ot bilən kəydüridu, kəp ayallarning kəz aldida üstünggə jazalarni qüxüridu; xuning bilən Mən seni paḥixə ayal boluxtin kaldurimən; sən yənə ḥeqkandak «muḥəbbət ḥəkki»ni bərməysən. **42** Xuning bilən Mən sanga karatkan kəḥrimni tohtitimən, Mening mukəddəslikimdin qikkan oƣəzəp səndin ketidu; Mən tinqlinip kayta aqqiklanmaymən. **43** Sən yaxlik künliringni esinggə kəltürmiding, əksiqə muxu kilmixliring bilən Meni oƣəzəpləndürdüng; xunga mana, өz yolungni өz bexingoƣa kayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən bu buzukluƙni baxka yirginqlik kilmixliring üstigə koxup ikkinqi kilmaysən. **44** Mana, makallarni ixlitidioƣanlarning ḥəmmisi sən tooƣruluk: «Anisi kandak bolsa, kizi xundak bolar» degən bir makalni tiloƣa alidu. **45** Sən өz eri ḥəm baliliridin nəprətlənggən anangning kizidursən; ḥəm өz ərliri ḥəm baliliridin nəprətlənggən aqa-singilliringning arilikidikisən; sening anang bolsa Ḥittiy, sening atang Amoriy idi. **46** Sening aqang bolsa sol təripingdə turoƣan Samariyə, yəni u wə uning kizliri; singling bolsa ong təripingdə turoƣan Sodom wə uning kizliri. **47** Sən nə ularning yolliridida mangmioƣan, nə ularning yirginqlik kilmixliri boyiqə ix kilmioƣansən; Yak! Bəlki kiskioƣinə bir wakit iqidə sən barlik yolliringda ulardin buzuk bolup kətting. **48** Өz ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — singling Sodom, yəni u yaki kizliri sən yaki sening

kizliringning kilmixliridək kilmidi; 49 Mana, muxu singling Sodomning kəbihliki — u wə kizlirining təkəbbuluki, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning kolini həq küqəytmigənliki idi. 50 Ular təkəbburlixip, Mening aldimda yirginqlik ixlarni kildi; Mən buni kərginimdə, ularni yokattim. 51 Samariyə bolsa sening gunahliringning yerimidəkmu gunah sadir kilmidi; halbuki, sən bolsang yirginqlik kilmixliringni ularningkidin kəp awutup kilding; xundak kilip sən yirginqlik kilmixliring tüpəylidin aqa-singlingni huddi hakkaniydək kəründürgəniding. 52 Sən əslidə əz aqa-singlingning üstidin həküm kiloquqi iding; əmdi sənmu, əz xərməndilikingni kətürüp yür! Sening ularningkidin tehimu nəprətlik gunahliring tüpəylidin ular səndin hakkaniy kərünidu; xunga sənmu aqa-singlingni hakkaniy kərsətkining tüpəylidin hijalətkə kelip xərməndilikingni kətürüp yür! 53 Wə mən ularni sürgündin, yəni Sodom həm kizlirini sürgündin, Samariyə həm kizlirini sürgündin qikirip, xundakla ularning arisioqa sürgün boloqanliringni qikirip sürgünlüktin əsligə kəltürimən; 54 xuning bilən uloqa təsəlli bərginingdə, sən əz xərməndilikingni kətürisən, sening barlik kilmixliring tüpəylidin hijalətkə kalisən. 55 Sening aqa-singling, Sodom həm kizliri əsli halioqa, Samariyə həm kizlirimu əsli halioqa kelidu; sənmu wə sening kizliring əsliy halinglaroqa kelisilər. 56 Sening rəzilliking pax kilinmay, təkəbburlukta yürgən kününgdə, singling Sodom aoqzingda səz-qəqək boloqan əməsmidi? Əmdi hazir sən əzüng Suriyə kizliri wə uning ətrapidikilərning həmmisi həmdə Filistiyə kizliri, yəni seni kəzgə ilmaydioqan ətrapingdikilərning mazak obyekti bolup kalding. 58 Sən buzuklukung, yirginqlik kilmixliringning jazasini kətürisən, dəydu Pərwərdigar. 59 Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əz kiloqanliring, yəni iqkən kəsəmingni kəmsitip, əhdini buzoqanliking boyiqə seni bir tərəp kilimən; 60 Halbuki, Mən sening bilən yaxlik künliringdə tüzgən əhdəmni əsləymən, həm sən bilən mənggülük bir əhdə tüzimən. 61 Xuning bilən sən əzüngdin qong aqiliring həmdə seningdin kiqik singilliringni tapxuruwaloqiningda, sən yolliringni esinggə kəltürüp hijalətkə kalisən; qünki muxu [aqa-singilliringni] sanga kizlar süpitidə tapxurimən; birak bu ixlar seningdiki əhdə tüpəylidin bolmaydu. 62 Mən Əz əhdəmni sən bilən tüzimən, sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən; 63 xuning bilən seni kəqürüm kiloqinimda, sən kilmixliringni esinggə kəltürüp hijil bolup, xərməndiliking tüpəylidin kaytidin aoqzingni həq aqmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

17 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — 2 I insan ooqli, bir tepixmakni otturioqa koyup, Israil jəmətigə bir təmsilni səzləp berip mundak degin: — 3 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kəng kanatlik, ziq rənggarəng uzun pəylik qong bir bürküt Liwanoqa kelip, xu yərdiki egiz kedir dərihining uqidiki xahni aldi; 4 U əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminioqa apirip, tijarətqilərning xəhirigə tikti. 5 U yənə zemindin baxka urukni elip baoqlik bir etizoqa tikti; uni mol sular boyida selip, sügət telidək tiklidi. 6 U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluk üzüm teli bolup qikti; uning xahliri [bürküt] tərəpkə karap əsti, yiltizlirimu uning astioqa sozuldi. Xu yol bilən u üzüm teli bolup, xahlandi, bihlandi. 7 Əmdi kəng kanatlik, ziq pəylik yənə bir qong bürküt pəyda boldi; wə mana, bu üzüm teli «U meni suoqarsun» dəp, tikilgən qənəkliridin yiltizlirini uningoqa karap tartti, xahlirini uningoqa karap sozdi; 8 Mana, u obdan xahlap mewə bərsun, esil üzüm teli bolsun dəp munbət etizda, mol sular boyioqa tikilgənidi». 9 Əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «U ronak tapamdu? Uni kakxal kiliwetix üqün [bürküt] yiltizlirini yulup, mewisini kesiwətməmdu? Uning yumran yopurmakliri hazan bolidu; xu qaoqda uni yiltizliridin yuluwelixka küqlük bir bilək yaki nuroqun həklərning həq keriki bolmaydu. 10 Əmdi hətta kaytidin tikilgən bolsa, ronak tapamdu? Xərk xamili uningoqa təgkəndila taza kaojirap kətməmdu? U tikilip əskən qənəkliridə kaojirap ketidu». 11 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — 12 «Asiy jəmättin: «Muxu ixlarning mənisini biləmsilər?» dəp sorap, uloqa mundak degin: «Mana, Babil padixahi Yerusalemoqa kelip, uning padixahi həm xahzadilirini elip əzi bilən Babiloqa kayturup apardi. 13 Xu wakitta u padixahning nəslidin bir kixini elip uning bilən əhdə tüzüp uningoqa kəsəm iqküzdi. U yənə zemindiki esil-mətiwər boloqanlarni uning bilən elip kətti; 14 məksət, padixahlikning təwən ajiz halättə bolup, kəddini rusliyalmay, pəkət uning əhdisini tutuxi bilən jenini jan ətküzüx üqün idi. 15 Birak u Misir bizgə atlar həm qong koxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningoqa asiylik kildi. Əmdi u ronak tapamdu? Mundak ixlarni kiloquqi tirik kalamdu? U əhdini buzup tirik kalamdu? 16 Mən hayatim bilən

kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bərhək u əzini padixah kiloɣan padixahning zeminidə, — yəni uning kəsimini kəmsitkən, əhdisini buzoɣan helikі padixahning zeminidə, — uning yenida, Babilning otturisida əlidu. **17** Bolidioɣan jəngdə, ular kelip nuroɣun kixilərni kirix üqün [sepiloɣa] qikidioɣan dənglüklərni selip, potəylərni kuroɣanda, Pirəwn küqlük koxun həm nuroɣunlioɣan əskərlərni baxlap kəlsimu, uning üqün heqnemə kilip berəlməydu. **18** U kəsəmni kəmsitip, əhdini buzdi; mana, u kol elixip səz bərdi, birak u muxu ixlarni kildi; xunga u tirik keqip kutulalmaydu». **19** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, bərhək, u kəmsitkən kəsimim həmdə buzoɣan əhdəmni bolsa, bularni əz bexioɣa kiygüzimən. **20** Mən Əz torumni üstigə yeyip taxlaymən, u Mening kiltikimda tutulidu; Mən uni Babiloɣa apirimən həmdə xu yərdə Manga kiloɣan mutlək wapasizliki üqün uning üstigə həküm qikirip jazalaymən. **21** Uning bilən billə barlik kaqkanlar, barlik koxunliri kiliq bilən yikilidu; bulardin kaloɣanlar hərbir xamaloɣa tarkitilidu; xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning səz kiloɣanlikini tonup yetisilər». **22** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mənmu egiz kedirning uqidin bih elip tikimən; uning yapyax xahqilirining uqidin yumran birsini üzüp, egiz həywətlik taoɣ üstigə tikimən; **23** Israil egizlikidiki taoɣka Mən uni tikimən; u obdan xahlap, mewə berip, esil kedir dərihi bolidu; uning astioɣa hərkandak uqar-kanatlar konidu; uning xahlirining sayisida ular konup turidu; **24** xuning bilən daladiki barlik dərəhlər biliduki, Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni kaoɣjirattim, kakxal dərəhni kökərtip barakşan kildim; Mənki Pərwərdigar mundak səz kildim wə xuni ada kilimən».

18 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** «Israil zemini tooɣruluk silər: «Atilar aqqik-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi kerik sezilidu» degən muxu makalni ixlitidioɣan kixilər zadi nemə deməkqisilər? **3** Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, dəydu Rəb Pərwərdigar, silər Israil iqidə muxu makalni kaytidin ixlətməysilər. **4** Mana, barlik janlar Meningkidur; atining jeni Meningkidək, balining jenimu Meningkidur; gunah sadir kiloɣuqi jan igisi bolsa, u əlidu. **5** Birsi həkkaniy bolsa, adillik wə adalət yürgüzidioɣan bolsa, **6** — u nə taoɣlar üstidə butka ataloɣan taamni yemigən, nə Israil jəmətidiki butlaroɣa bax kətürüp ulardin tilimigən, nə koxnisining ayalini heq buzmioɣan, nə ay kərgəndə ayaloɣa yekin kəlmigən **7** nə heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, bəlki kərzdardin kapalət aloɣanni kayturidioɣan, bulangqilik kilmioɣan, əz nenini aq kaloɣanlaroɣa təksim kilip bərgən, yeling-yalingaqka kiyim kiygüzgən; **8** pulni əsümgə bərməydioɣan, jazanə almaydioɣan, bəlki kolini kəbihliktin tartip, ikki adəm arisida durus həküm kikiridioɣan; **9** Mening bəlgilimilirimdə mangidioɣan, baxkiloɣa adil muamilə kilix üqün həkümlirimni tutidioɣan bolsa — mana muxu kixi hakkaniy, u jəzmən hayat bolidu, dəydu Rəb Pərwərdigar. **10** Əgərdə əz puxti boloɣan, zorawanlik kiloɣuqi, kan tökküqi boloɣan, xundak yamanliklarning birini əz kerindixioɣa kiloɣan, həmdə yukiriki yahxilikning heqkaysisini kilmioɣan, bir ooɣli bolsa, — yəni taoɣlar üstidə butka ataloɣan taamni yegən, koxnisining ayalini buzoɣan, **12** ajiz-namratlaroɣa zulum-zumbuluk ixlətkən, bulangqilik kiloɣan, kərzdardin kapalət aloɣanni kayturmioɣan, butlaroɣa bax kətürüp ulardin tiligən, yirginqlik ixlarni kiloɣan, **13** pulni əsümgə bərgən, jazanə aloɣan bir ooɣli bolsa — əmdi u hayat kalamdu? U hayat kalmaydu; u muxundak yirginqlik kilmixlarni kiloɣini üqün u jəzmən əlidu; uning əz keni əz bexi üstigə qüxidu. **14** Birak mana, muxu kiximu bir ooɣul tapsa, u atisining sadir kiloɣan barlik gunahlirini kərgən bolsimu, həm kərgini bilən xundak kilmisa **15** — yəni taoɣlar üstidə butka ataloɣan taamni yemigən, Israil jəmətidiki butlaroɣa bax kətürüp ulardin tilimigən, koxnisining ayalini buzmioɣan, **16** heqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, kərzdardin kapalət elixni heq əzigə tutmioɣan, bulangqilik kilmioɣan, əz nenini aq kaloɣanlaroɣa təksim kilip bərgən, yeling-yalingaqka kiyim kiygüzgən, **17** əz kolini kəbihliktin tartidioɣan, pulni əsümgə bərmigən, əsüm-jazanə almioɣan, bəlki Mening həkümlirimgə əməl kilidioɣan, bəlgilimilirimdə mangidioɣan bolsa — u əz atisining kəbihliki tüpəylidin əlməydu, u jəzmən hayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluk ixlətkən, əz kerindixioɣa bulangqilik kiloɣan, əz həlki arisida natooɣra ixlarni kiloɣanlikі tüpəylidin, mana u əz kəbihliki iqidə əlidu. **19** Silər: «Nemixka ooɣul atisining kəbihlikining jazasini kətürməydu?» dəp soraysilər; birak ooɣul adillik həm adalətni yürgüzgən, Mening barlik bəlgilimilirimni tutup ularoɣa əməl kiloɣan; u jəzmən hayat bolidu; **20** gunah sadir kiloɣuqi jan igisi əlidu. Ooɣul atisining kəbihlikining jazasini

kətürməydu, wə yaki ata ooɣlining ⱪəbiһlikining jazasini kətürməydu; һəⱪⱪaniy kixining һəⱪⱪaniyliⱪi əz üstidə turidu, rəzil kixining rəzilliki əz üstidə turidu; **21** wə rəzil kixi barliⱪ sadir ⱪiloɣan gunaһliridin yenip towa ⱪilip, Mening barliⱪ bəlgilimilirimni tutup, adilliⱪ һəm adalətni yürgüzidioɣan bolsa, u jəzmən һayat bolidu, u əlməydu. **22** Uning sadir ⱪiloɣan barliⱪ itaətsizlikliri uning һesabioɣa əslənməydu; u ⱪiloɣan һəⱪⱪaniyliⱪi bilən һayat bolidu. **23** Mən rəzil adəmning əlümidin һuzur alamdimən? — dəydu Rəb Pərwərdigar. Əksiqə, məndiki һuzur uning əz yolidin yenip towa ⱪiloɣanlilⱪidin əməsmu? **24** Һəⱪⱪaniy kixi əz һəⱪⱪaniyliⱪidin yenip, ⱪəbiһlik ⱪiloɣan, rəzil adəmlərning yirginqlik ⱪilmixliri boyiqə ix ⱪiloɣan bolsa, u һayat ⱪalamdu? Uning ⱪiloɣan һəⱪⱪaniyliⱪliridin һeqⱪaysisi əslənməydu; ətküzgən asiyliⱪi, sadir ⱪiloɣan gunaһ iqidə, u əlidu. **25** Əmma silər: «Rəbning yoli adil əməs» dəysilər; əmdi, i Israil jəməti, anglanglar; Mening yolum adil əməsmu? Silərning yolliringlar adilsizlik əməsmu? **26** Һəⱪⱪaniy kixi һəⱪⱪaniyliⱪidin yenip, ⱪəbiһlikni ətküzgən bolsa, u əlidu; ətküzgən ⱪəbiһliki bilən u əlidu. **27** Һəm rəzil adəm ətküzgən rəzillikidin yenip towa ⱪilip, adilliⱪ һəm adalət yürgüzidioɣan bolsa, u əz jenini һayat saⱪlaydu. **28** Qünki u oylinip, barliⱪ ətküzgən itaətsizlikliridin yandi; u jəzmən һayat bolidu, u əlməydu. **29** Lekin Israil jəməti «Rəbning yoli adil əməs» dəydu; i Israil jəməti, Mening yollirim adil əməsmu? Adil bolmioɣini silərning yolliringlar əməsmu? **30** Xunga Mən üstünglaroɣa, yəni һərbiringlarni əz yolliringlar boyiqə һeküm qiⱪirip jazalaymən, i Israil jəməti, dəydu Rəb Pərwərdigar. Ⱪaytip yenimoɣa kelinglar, barliⱪ itaətsizlikliringlardin yenip towa ⱪilinglar; xuning bilən ⱪəbiһlik silərgə ⱪiltaⱪ bolmaydu. **31** Əzünglardin barliⱪ ətküzgən itaətsizlikliringlarni taxliwetinglar, əzünglaroɣa yengi ⱪəlb wə yengi roһni tikləngləp; nemixⱪa əlməkqisilər, i Israil jəməti? **32** Qünki əlidioɣan kixining əlümidin manga һuzur yoⱪtur, dəydu Rəb Pərwərdigar; xunga yolunglardin yenip towa ⱪilip һayat bolunglar!».

19 — «Əmdi sən, Israil xaһzadilirigə bir mərsiyəni aoɣzingoɣa elip mundaⱪ dəp oⱪuoɣin: — **2** «Xirlar arisida anang ⱪandaⱪ bir qixi xir idi! U yax xirlar arisida yatⱪan, u arslanlirini bekip ⱪuwwətlidi. **3** U arslanliridin birini qong ⱪildi, u yax xir bolup qiⱪti; U owni tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. **4** Əllər uningdin həwər anglidi; U ularning ora toziⱪida tutuwelindi; Ular uning burnioɣa ilməkni selip, Misir zeminioɣa epkətti. **5** Qix xir əzining arminini bikar kütkinini, Ümidning yoⱪaloɣanliⱪini kərüp, U baxⱪa bir arslinini elip, Uni bekip yax xir ⱪildi; **6** U xirlar arisida uyan-buyan kəzdi; U yax xir bolup, Owni tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. **7** U ularning istiһkamlirini buzup, Ularning xəһərlirini harabə ⱪiliwətti; Zemin wə uning üstidiki һəmmisi uning һərkirigən awazi bilən dəkkə-dükkigə qüxti. **8** Andin əllər uning ətrapidiki rayonlardin kelip uningoɣa ⱪarxi qiⱪti; Ular uning üstigə torini yeyip taxlidi; U ularning ora toziⱪida tutuwelindi. **9** Ular burnioɣa ilmək selip kəpəskə solidi; Uni Babilning padixaһioɣa apardi; Ular uni torlirioɣa eliwaldi; Xuning bilən uning awazi Israil taoɣlirida ⱪaytidin anglanmaydu. **10** Sening anang üzümzaringda bir üzüm teli idi; U su boyida tikləngənidi; Sularning molluⱪidin, U intayin mewilik, kəp xahlik boldi. **11** Uning küqlük xahliri bar idi, Һəküm sürgüqilərning xaһanə ⱨasilirioɣa layiⱪ idi; Uning boyi bulutlardinmu egiz kəkkə taⱪaxti, U egizliki wə xahlirining nuroɣunliⱪi bilən kərünərlik idi; **12** Birak u ⱪəһr bilən yulundi, U yərgə taxlandi, Xərⱪ xamili mewisini ⱪurutiwətti; Uning küqlük xahliri sunduruldi, ⱪaoɣjirap kətti; Ot ularni yutuwaldi. **13** Ⱨazir u qəl-bayawanda, Qangⱪak, susiz bir yərdə tikildi; **14** Uning xahlirining birsidin ot qikip, Uning bihliri һəm mewisini yutuwaldi; Xuning bilən uningda һəkümdarning xaһanə ⱨasisi boloɣudək küqlük xehi ⱪalmidi. Bu səzlər mərsiyədur, bular pəⱪət mərsiyə üqünla ixlitilidu».

20 Yəttinqi yili, bəxinqi ayning oninqi küni xundaⱪ boldiki, Israilning bəzi aⱪsaⱪalliri Pərwərdigarni izdəp uningdin sorioɣili mening aldimoɣa kelip olturdi. **2** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaⱪ deyildi: — **3** I insan ooɣli, Israilning aⱪsaⱪallirioɣa səz ⱪilip mundaⱪ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaⱪ dəydu: — Silər Məndin sorioɣili kəldinglar? Əz һayatim bilən ⱪəsəm ⱪilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mən silərning Məndin sorixinglaroɣa yoloɣa ⱪoymaymən. **4** Əmdi ularning üstigə һeküm qiⱪiramsən, i adəm balisi, һeküm qiⱪiramsən? Ularoɣa ata-bowilirining yirginqlik ⱪilmixlirini ayan ⱪilip ularoɣa mundaⱪ degin: — **5** Rəb Pərwərdigar mundaⱪ dəydu: — Mən Israilni talliɣan künidə, Yaⱪup jəmətining nəsligə ⱪol kətürüp ⱪəsəm ⱪilip, Misir zeminida Əzümni ularoɣa ayan ⱪiloɣinimda, yəni ularoɣa ⱪol kətürüp ⱪəsəm ⱪilip ularoɣa: «Mən

Pərwərdigar sening Hudayingdurmən» deginimdə **6** — xu küni Mən ularni Misir zeminidin qiqirip ular üqün alahidə izdəp tapqan süt həm bal ekip turidioqan, həmmə zemin arisidiki əng güzəl zeminning güli boloqan zeminoqa kirgüzüx üqün, qol kətürüp qəsəm qildim; **7** Mən ularoqa: «Hərbiringlar əz kəzünglar aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwetinglar, Misirning butliri bilən əzünglarni buloqimanglar; Mən Pərwərdigar Hudaynglardurmən» — dedim. **8** Lekin ular Manga asiylik qilip Manga qulaq selixni halimaytti; heqqaysisi nə əz kəzi aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwətmidi, nə Misirning butliridin heq ayrilmidi. Andin Mən qəhrimni Misir zemini iqidə ularoqa təküp, ularoqa qaratqan aqqiqimni basimən, dedim — **9** halbuki, namimning ular turoqan əllər arisida buloqanmasliqi üqün, Əz namim üqün hərikət qildim; qünki Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qiqirixim bilən Əzümni ayan qiloqanidim; **10** xunga Mən ularni Misir zeminidin [toluq] qiqirip, qəl-bayawanoqa apardim. **11** Wə Mən bəlgilimilirimni berip, Əz həkümlirimni ularoqa ayan qildim — ularoqa əməl qilidioqan kixi ularning səwəbidin hayatqa erixidu. **12** Əzüm həm ular arisidiki bexarət bolsun dəp, Mening ularni pak-muqəddəs qilidioqan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üqün «xabat kün»lirimni ularoqa beoqixlidim; **13** lekin Israil jəməti qəl-bayawanda Manga asiylik qildi; qünki ular Mening bəlgilimilirimdə mangmidi, Mening həkümlirimni qətkə qaqti (əgər adəmlər bu əmrlərgə əməl qilsa, u ularning səwəbidin hayatqa erixidu) wə Mening «xabat kün»lirimni qattiq buloqidi; Mən ularning üstigə qəl-bayawanda ular halak qilinoquqə qəhrimni təkimən dedim — **14** halbuki, namimning əllər arisida buloqanmasliqi üqün, Əz namim üqün hərikət qildim; qünki Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qutquzup qiqaroqanmən. **15** Mən yənə qəl-bayawanda ularoqa süt həm bal ekip turidioqan, həmmə zeminning güli boloqan zeminoqa kirgüzməymən dəp, qolumni kətürüp qəsəm qilimən dedim **16** (qünki ularning qəlbi butlirioqa əgixip kətkəqkə, Mening bəlgilimilirimni qətkə qaqqan, Mening həkümlirimdə mangmioqan, Mening «xabat kün»lirimni buzoqan); — **17** halbuki, kəzüm ularoqa rəhim qilip ularni halak qilmidim yaki ularni qəl-bayawanda tügəxtürmidim. **18** Mən qəl-bayawanda ularning balilirioqa mundaq dedim: «Ata-bowiliringlarning bəlgimiliridə mangmanglar, nə ularning həkümlirini tutmanglar nə butliri bilən əzünglarni buloqimanglar. **19** Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən; Mening bəlgilimilirimdə mengip, Mening həkümlirimni tutup ularoqa əməl qilinglar; **20** Mening «xabat kün»lirimni pak-muqəddəs dəp ətiwarlanglar; u silərning Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilixinglar üqün Mən wə silər otturimizdiki bir bexarəttur. **21** Lekin balilirimu Manga asiylik qildi; ular nə Mening bəlgilimilirimdə mangmioqan nə Mening həkümlirimni tutmioqan (birsi ularoqa əməl qilsa, u ular bilən hayatqa erixidu) ular Mening «xabat kün»lirimni buloqioqan; xunga Mən qəhrimni ular üstigə təküp ularoqa qaratqan aqqiqimni qüxürüp pioqandin qiqimən, dedim; **22** lekin jazadin qolumni tartip, namimni əllərning kəz aldida buloqanmisun dəp Əz namim üqün hərikət qildim; Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qutquzup qiqaroqanmən. **23** Qəl-bayawanda Mən qolumni kətürüp ularoqa silərni əllər arisioqa tarqitimən, məmlikətlər iqigə taritimən dəp qəsəm qilimən, dedim; **24** qünki ular Mening həkümlirimni ada qilmioqan, bəlgilimilirimni qətkə qaqqan, Mening «xabat kün»lirimni buzoqan; ular kəzlirini ata-bowilirining butlirioqa tikməktə idi; **25** xunga Mən ularoqa yahxi bolmioqan bəlgilimilərni, ularni hayatqa elip barmaydioqan həkümlərni beoqixlidim; **26** wə ularni əz-əzidin səskəndürüp, Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetixi üqün, Mən ularni əz hədiyəliri arqilik buloqidim, qünki ular hədiyə süpitidə barlik tunji balilirini atap qoyatti. **27** Xunga, i insan ooqli, Israil jəmətigə səz qilip mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Ata-bowiliringlar xu ixtimu Manga kupurluq qiloqanki, ular Manga wapasizlik qiloqan; **28** ular Mən Əz qolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp qəsəm qiloqan yərgə kirgəndə, ular xu yərdiki udul kəlgən hərbir yuqiri dəng həm baraqsan dərəhni kərüpla xu jaylarda ular qurbanliqlirini qilip, Meni aqqiqlanduridioqan hədiyələrni qilatti; ular xu yərdimu «huxpuraq hədiyə»lirini puritip, «xarab hədiyə»lirini təkətti; **29** xuning bilən Mən ulardin: «Silər qiqidioqan bu yuqiri jay degən nemə?» dəp soridim; xunga bügüngə qədər uning ismi «Bamah»dur. **30** Xunga Israil jəmətigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Silər ata-bowiliringlarning yolida əzliringlarnimu buloqimaqqimusilər? Ularning nəprətlik qilmixlirioqa əgixip buzukluk qilmaqqimusilər? **31** Əmdi silər hədiyəliringlarni sunup, əz ooqulliringlarni ottin

ətküzgəndə, silər yənila bügüngə kədər əzünglarni barlik butliringlar bilən buloŋawatisilər; əmdi Mən silərning Meni izdəp sorixinglaroŋa yol koyamdimən, i Israil jəməti?! Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən silərning Meni izdəp sorixinglaroŋa yol koymaymən! **32** Xuningdək silərning kənglünglərdiki «Biz yat əllərdək, baxka yurtlardiki jəmətlərdək yaoŋaq ḥəm tax məbudlaroŋa qokunimiz» degən koyunglar əməlgə axurulmaydu! **33** Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Mən bərḥək küqlük kol, uzartkan bilikim ḥəm təküp yaoŋduroŋan kəḥrim bilən üstünglardin ḥəkümranlik kilimən. **34** Mən küqlük kol, uzartkan bilikim ḥəm təküp yaoŋduruloŋan kəḥr bilən silərni əllərdin qikirip epkelimən, tarkitiloŋan məmlikətlərdin silərni yioŋimən; **35** silərni əllərgə təwə boloŋan qəl-bayawanoŋa kirgüzüp, xu yərdə üstünglardin yüz turanə ḥəküm qikirip jazalaymən; **36** ata-bowiliringlarning üstidin Misir zeminidiki qəl-bayawanoŋa ḥəküm qikirip jazaloŋinimdək, silərning üstünglardin yüz turanə ḥəküm qikirip jazalaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **37** Mən silərni ḥasa astidin ətküzüp, əḥdining rixtisigə baoŋlandurimən. **38** Mən aranglardin Manga wapasizlik kiloŋan asiylarni xallap qikirimən; ularni turuwatkan jaylardin qikirimən, birak ular Israil zeminioŋa kirməydu; xuning bilən silər Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **39** — Əmdi silər bolsanglar, i Israil jəməti, Rəb Pərwərdigar silərgə mundak dəydu: — Manga kulak salmaymiz desənglar, beriweringlar, ḥərbiringlar əz butliringlaroŋa qokuniweringlar! Birak silər yənə ḥədiyəliringlar ḥəm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloŋimaysilər! **40** Qünki Mening mukəddəs teoŋimda, yəni Israilning egizlikidiki taoŋda, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — barlik Israil jəməti, ularning ḥəmmisi Manga zemində turup hizmət kilidu; Mən u yərdə ularni kobul kilimən wə u yərdə Mən silərdin «kətürmə ḥədiyə»liringlarni, tunji ḥosul boloŋan kəktat-mewiliringlarni, xundakla barlik mukəddəs dəp ayrip beoŋixlioŋan nəsriliringlarni tələp kilimən. **41** Mən silərni əllər arisidin qikirip, məmlikətlərdin elip yioŋkinimda, esil huxbuydək silərni kobul kilimən; xuning bilən əllərning kəz aldida aranglarda Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsitimən. **42** Ata-bowiliringlaroŋa kolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kiloŋan Israil zeminioŋa silərni kirgüzginimdə, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **43** Silər u yərdə əz yolliringlarni wə əzünglarni buloŋioŋan barlik kilmixliringlarni əsləysilər; xuning bilən ətküzgən rəzil ixliringlar tüpəylidin silər əz-əzünglarni kəzgə ilmaysilər, əz-əzünglardin nəprətlinisilər. **44** Mən rəzil yolliringlaroŋa asasən əməs, yaki buzuk kilmixliringlaroŋa asasən əməs, bəlki Əz namim üqün silərgə xəpkətlik muamilə kiloŋandin keyin, i Israil jəməti, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **45** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **46** I insan ooŋli, yüzüngni Teman xəḥirigə karitip, jənubtikilərni əyibləp, Nəgəw ormanlik dalasini əyibləydioŋan bexarət berip, — **47** Yəni Nəgəw ormanlik dalasioŋa mundak degin: — Pərwərdigarning səzini angla; Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga bir ot yakimən; u səndiki ḥəmmə yexil dərəḥni ḥəmdə ḥəmmə kakxal dərəḥni yəwetidu; yalkunluk ot ḥeq əqməydu, jənubtin ximaloŋiqə pütkül yər yüzi uning bilən köyüp ketidu; **48** barlik ət igiliri Mənki Pərwərdigar uni yakkanlikimni kərüp yetidu; u ḥeqkaqan əqürülməydu!». **49** Wə mən: — Aḥ, Pərwərdigar! Ular mən tooŋruluk: «U pəkət təmsillərnila səzləwatidu» dəydu! — dedim.

21 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooŋli, yüzüngni Yerusalemoŋa karitip, «mukəddəs jaylar»ni əyibləp, Israil zeminini əyibləp bexarət berip, **3** Yəni Israil zeminioŋa mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga karxidurmən; kiliqimni oŋilaptin suoŋurup, səndin ḥəm ḥəkkaniylar ḥəm rəzillərni üzüp taxlaymən. **4** Mən səndin ḥəm ḥəkkaniylar ḥəm rəzillərni üzüp taxlimakqi boloŋinim üqün, kiliqim barlik ət igiliri, yəni jənubtin ximaloŋiqə boloŋan ḥəmməylən bilən karxilixioŋa oŋilaptin qikidu; **5** xuning bilən barlik ət igiliri Mənki Pərwərdigarning Əz kiliqimni oŋilaptin suoŋuroŋanlikimni tonup yetidu; kiliq oŋilapka kaytidin yenip kirməydu. **6** Əmdi uḥ tartkin, i insan ooŋli; iq-baoŋring eqixkudək dərd-ələm bilən ularning kəz aldida uḥ-zar kil. **7** Wə xundak boliduki, ular səndin: «Nemixka uḥ tartisən?» dəp sorioŋanda, sən ularoŋa: «Boloŋan xum həwər tüpəylidin! Mana, u kelidu! Barlik yürəklər erip, barlik kollar boxap ketidu, barlik roḥlar zəiplixip, barlik tizlar süydük bilən qilik-qilik ḥəl bolup ketidu; mana u keliwatidu! U yetip kəldi! — dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin. **8** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak

deyildi: — **9** I insan oоli, bexarət berip mundaқ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana, bir қiliq, bir қiliq, bislanoғan, parқiritiloғan! **10** U zor қiroғinqilik üqün bislanoғan, uni yaltiraxқa parқiratқan; Θz oоlumning xaһanə һasisi һərқandaқ addiy tayaқni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə tooғra keləmdu? **11** U қiliqni parқiritilixқa, қol bilən tutuxқa bekitkən; Қiliq biləngən, parқiritiloғan, Қətl қiloғuqining қolioғa tutқuzuxқa təyyarlanoғandur! **12** Nalə-pəryad kətürüp pioғan qəkkin, i insan oоli, Qünki [қiliq] Mening həlқimgə қarxi qiққan; U Israilning barliқ xaһzadilirigə қarxi qiққan; Ular Θz həlқim bilən təng қiliqқa tapxuruloғan; Xunga yanpixingoғa қattiқ urup қoyoғin! **13** Qünki sinaқ kəldi; əmdi bu «xaһanə һasa » baxқa yaoғaqlarni kəmsitkini bilən, u bəribir tügixidu əməsmu?! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **14** — Əmdi sən, i insan oоli, bexarət bərgin, qawaқ qaloғin! Қiliq ikki қetim, üq қetim urup қirsun! U қiroғuqi қiliq, ularni һər tərəptin қorxiwaloғan zor қətl қiloғuqi қiliqtur! **15** Ularning yürəklirini erisun dəp, ulardin nuroғunliri putlixip kətsun dəp, Mən ularning barliқ dərwazilirioғa təһdit saloғuqi қiliqni қaritip қoydum. Way! U qaқmaқtək parқiritiloғan, u қirixқa suoғuruloғan; **16** i қiliq, ong tərəpkə ətkür bol! Sol tərəpkə burulup qap! Bisingni kəyərgə қaratқan bolsa xu yərgə qap! **17** Mənki Pərwərdigar Θz қolum bilən qawaқ qalimən, Θz қəһrimni təküp pioғandin qiқimən; Mənki Pərwərdigar xundaқ səz қildim. **18** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaқ deyildi: — **19** Sən i insan oоli, Babil padixaһining қiliqining mengixioғa təyyarlanoғan ikki yolni bekitip қoyoғin; ikkilisi bir zemindin qiқidioғan bolsun; [Yerusalem] xəһirigə mangidioғan yolning bexida bir yol bəlgisini tikləp қoyoғin; **20** yəni қiliqning yetip kelixi üqün Ammoniylarning Rabbaһ xəһirigə bir yol һəmdə Yəһudaoғa, yəni istiһkami məstəһkəm Yerusalem xəһirigə yənə bir yolni bekitip қoyoғin; **21** qünki Babilning padixaһi aqa yolda, yəni ikki yolning bexida pal aqқuzidu; u oқlarni silkiydu, «kəqmə məbudlar»din soraydu, jigərni təkxüridu. **22** Əmdi sepilni bəsküqi bazoғanlarni tikləxni, қan təküxkə pərman қilixni, jəng elan қilip towlaxni, dərwazilaroғa uruloғuqi bazoғanlarni tikləxni, sepiloғa qiқidioғan dənglüklərni yasaxni, potəylərni қuruxni, Yerusalemni [muһasirigə elixni] kərsitidioғan pal uning ong қolioғa qüxidu; **23** gərqə bu pal ularoғa yaloғan kərüngini bilən, ular iqkən қəsəmlər tüpəylidin, Yəһudadikilərni qanggilioғa alsun dəp padixaһ ularning қəbiһlikini esigə kəltüridu. **24** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: Silərning asiyliқinglar axkarilinip, barliқ қilmixliringlarda gunaһliringlar kərüngəqkə, қəbiһlikinglarni əskə kəltürgininglar tüpəylidin — yəni əzünglar pax қilinip əskə elinoғininglar tüpəylidin, silər қoloғa elinisilər. **25** Əmdi sən, i Israilning munapiқ һəm rəzil xaһzadisi, қəbiһlikingning jazalinix waқti-saiti toxқinida, kəridioғan küning kelidu! **26** Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Səllini uningdin eliwət, tajni eliwət; ixlar əz petida turiwərməydu; pəs turoғanni egiz қil, egiz turoғanni pəs қil; **27** uning [təһtini] ərüwət, ərüwət, ərüwət! Uning һoқuқining Igisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni Uningoғa təқdim қilimən. **28** Əmdi i insan oоli, bexarət berip mundaқ degin: — Rəb Pərwərdigar Ammoniylar wə ularning mazaқliri tooғrisida mundaқ dəydu: «Bir қiliq, bir қiliq қətl қilixқa suoғuruloғan; u adəmni yəwetixkə, qaқmaқtək yaltiraxқa parқiritiloғan!» — degin! **29** Qünki palqilar sən қiliq tooғrungda қuruқ alamət kərünüxlərni kərüp, sən üqün yaloғandin bir pal salidu; rəzillərning kəridioғan küni kəlgəndə, қəbiһlikning jazalinix waқti-saiti toxқanda, bular seni xu қiriloғan rəzillərning boyunliri üstigə қoxup yatқuzidu! **30** Bu қiliqni əz oғilapioғa қayturup sal! Mən sening üstünggə əzüng yaritiloғan jayda, yəni sən tərülgən jayda һəküm qiқirip jazalaymən. **31** Xuning bilən Mən üstünggə қəһrimni təküp yaoғdurup, Oғəzipimning oti қilip püwləymən; Mən seni қatilliққa maһir yawuz adəmlərning қolioғa tapxurup berimən; **32** Sən otқa yeқiloғu bolisən; Sening қening əz zeminingdə təkülidu; Sən қaytidin əslənməysən; Qünki Mənki Pərwərdigar səz қiloғan.

22 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaқ deyildi: — **2** Əmdi sən, i insan oоli, қanliқ xəһər üstigə һəküm qiқarmamsən? Һəküm qiқarmamsən? Əmdi uning yirginqlik қilmixlirini yüzigə selip mundaқ degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: «Θz jaza künining kelixi üqün əz iqidə қan təkküqi xəһər, əzini buloғax üqün əzigə məbudlarni yasioғan xəһər — **4** Sən təkkən қan tüpəylidin gunaһkar boldung, yasioғan məbudlar tüpəylidin əzüngni buloғiding; sən əz jaza künliringni yeқinlaxturdung, yilliringni toxturdung; xunga Mən seni əllərgə rəswa, barliқ məmlikətlərgə mazaқning obyekti қildim. **5** Sanga yeқindikilər һəmdə səndin yiraқtikilər seni mazaқ қilidu, i қiya-qiyaoғa toloғan bətnamliқ xəһər! **6** Israilning xaһzadiliri, һər

birining ḫoḳuḳidin paydilinip iqingdə ḳandaḳ ḳan tökkənlikigə ḳara! 7 Sening iqingdə ular ata-anisini kəzgə ilmioɣan; aranglarda musapirlaroɣa zulum-zumbuluḳ ḳiloɣan, yetim-yesirlər ḫəm tul hotunlaroɣa uwal ḳiloɣan; 8 Mening pak-muḳəddəs nərsilirimni sən kəmsitkən, Mening «xabat kün»lirimni buloɣap buzoɣansən; 9 sening iqingdə ḳanoɣa təxna töḫməthor adəmlər boloɣan; ular taoɣlar üstidə butpərəslik exini yegən; sening iqingdə ular buzuḳluḳ pəsəndilik ḳiloɣan; 10 səndə əz atisining nomusioɣa təgkənlər bar; ay kərgən ḳiz-ayallarni ayaoɣ asti ḳiloɣanlarmu bar. 11 Birsi ḳoxnisining ayali bilən yirginqlik buzuḳluḳ ḳiloɣan; yənə birsi əz kelinini buzup xəḫwaniyət ḳiloɣan; səndə boloɣan yənə birsi əz singlisioɣa, yənə atisining ḳizioɣa basḳunqilik ḳiloɣan. 12 Ular ḳan töküx üqün arangda «sowoɣatlar»ni ḳobul ḳiloɣan; sən əsüm-jazanə aloɣan; sən əz ḳoxniliringdin ḫaramni məjburiy yuluwelip, Meni untuoɣansən — dəydu Rəb Pərwərdigar. 13 Wə mana, Mən ḫaramni məjburiy yuluwelixingoɣa wə sən əz arangda tökkən ḳanlaroɣa ḳarap ḳolumni-ḳolumoɣa urdum! 14 Mən seni bir tərəp ḳilidioɣan künlərdimu yüriking yənila toḳ, ḳolliring qing turiwerəmdu? Mənki Pərwərdigar səz ḳildim, Əzüm uni ada ḳilimən. 15 Mən seni əllər arisioɣa tarḳitimən, məmlikətlər iqigə taritimən, otturangda boloɣan pəsəndilikinggə hatimə berimən. 16 Əmdi sən əzüng arḳilik əllərning kəz aldida buloɣinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. 17 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — 18 I insan ooɣli, Israil jəməti Manga huddi daxḳal bolup qiḳti; ularning ḫəmmisi humdanda ḳaloɣan mis, ḳələy, təmür wə ḳooɣuxunlardur; ular kümüxning poḳi bolup qiḳti. 19 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḫəmminglar daxḳal bolup qiḳḳaqḳa, mana əmdi Mən silərni Yerusalem otturisioɣa yioɣimən; 20 kixilər üstigə ot püwləp, ularni eritip tawlax üqün kümüx, mis, təmür, ḳooɣuxun wə ḳələyni humdan iqigə yioɣḳandək, Mən oɣəzipim wə ḳəḫrim bilən silərni yioɣip [xəḫər] iqigə selip silərni eritimən. 21 Xundaḳ, Mən silərni yioɣip, oɣəzipimning otini üstünglərgə püwləymən, silər uning otturisida erip ketisilər; 22 kümüx humdanda eritilgəndək, silər xəḫər otturisida eritilisilər; wə silər Mənki Pərwərdigarning Əz ḳəḫrimni üstünglərgə tökkənlikimni tonup yetisilər. 23 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — 24 I insan ooɣli, xəḫərgə mundaḳ degin: — Oɣəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmioɣan, yamoɣur qüxmigən bir zeminsən. 25 Əz oljisini titma ḳilidioɣan, ḫərkirəydioɣan xirdək ularning pəyoɣəmbərliri uningda suyiḳəst ixlitidu; ular janlarni yəwetidu; ḫəzinilərni, ḳimmətlik nərsilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul hotunlarni kəpəytməktə. 26 Uning kaḫinliri Təwrat-ḳanunumni buzup taxlap, pak-muḳəddəs nərsilirimni buloɣioɣan; ular pak-muḳəddəs bilən addiy nərsilərni pərḳ ḳilmaydu; ular «xabat kün»lirimgə kəzini yumup yüridu; xuning bilən ular arisida Manga bətnam qaplinidu. 27 Uning iqidiki xaḫzadilər huddi oljisini titma ḳilidioɣan bərilərdək; ular ḳan təküxidu, janlarni nabut ḳilixidu, ḫaram mənpəətni bulixidu. 28 Uning pəyoɣəmbərliri ularning [ḳilmixlirini] «ḫak suwaḳ» bilən aḳartḳan, «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu!» dəp sahta kərünüxlərni kərüwelip, pal selip yaloɣanqilik yətküzidu; lekin Pərwərdigar ularoɣa səz ḳiloɣan əməs. 29 Zemindiki addiy puḳralarmu jəbir-zulum ḳilixip, bulang-talang ḳilidu; ular ajiz-namratlarni bozək ḳilip, musapirlaroɣa zulum selip uwal ḳilidu. 30 Mən ular arisidin tamni ḳaytidin yasitip beridioɣan, Meni ularning zeminini wəyran ḳiliximdin yanduridioɣan, uning yeriḳini ətküdək, Mening aldimda turidioɣan ariqi bir əzimətni izdəp kəldim; biraḳ ḫeqbirni tapalmidim. 31 Xunga Mən ḳəḫrimni üstigə tökimən; oɣəzipimning oti bilən Mən ularni ḫalak ḳilimən; Mən ularning yollirini əz bexioɣa ḳayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

23 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — 2 I insan ooɣli, bir anidin tuoɣuloɣan ikki ayal bar ikən; 3 ular Misir zeminidə paḫixilik ḳiloɣan; ular yaxliḳta paḫixilik ḳiloɣan; xu yərdə ularning kəksiliri mijiḳlinip, ḳizliḳ əmqək topqiliri silanoɣan. 4 Ularning isimliri bolsa, qongining Oḫolaḫ, kiqikining Oḫolibaḫ idi; ular Meningki idi; ular ooɣul-ḳizlarni tuoɣḳan. Samariyə bolsa Oḫolaḫ, Yerusalem Oḫolibaḫdur. 5 Oḫolaḫ Meningki boloɣan təḳdirdimu yənə buzuḳluḳ ḳiloɣan — u axiḳlirioɣa, yəni ḳoxniliri boloɣan Asuriylərgə pəs arzu-ḫəwəslərdə boloɣan; 6 kək kiyim kiygən, əməldar-ḫəkümdarlar, ḫəmmisi kelixkən yigitlər, atḳa mingən qəwəndazlar idi. 7 U əz buzuḳluḳini ularning üstigə beoɣixlioɣan; ularning ḫəmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi; əz arzu-ḫəwəslirini barliḳ ḳozoɣatḳanlar bilən wə ularning barliḳ məbudliri bilən u əzini buloɣioɣan. 8 U yənila Misirda boloɣan paḫixilikliridin waz kəqmidi; qünki uning yaxliḳida axu yərdikilər uning bilən billə yatti, ḳizliḳ kəksilirini silap, əz buzuḳluḳlirini uning üstigə

təkti. 9 Xunga Mən uni əz axnilirining, yəni uning
arzu-ḫəwəslirini ḳozoŋatḳan Asuriylərning ḳolioŋa
tapxurdum; 10 ular uning nomusini axkarilap, uning
ooŋul-ḳizlirini elip ketip, uni ḳiliqlap əltürüwətti; u
ayallar arisida [yaman] atakḳa ḳaldi; uning üstigə
ḫəküm qiḳirilip jazalandi. 11 Uning singlisi Oḫolibaḫ
buni kərüp turupmu, arzu-ḫəwəsliridə ḫədisidin
tehimu buzuḳ, paḫixilikliri ḫədisiningkidin kəp
bolup kətti. 12 U əz ḳoxniliri boloŋan Asuriylərgə
pəs arzu-ḫəwəslərni ḳozoŋatḳan; ular əməldar-
ḫəkümdarlar, ḫəxəmətlik sawut, formilarni kiygən,
atḳa mingən qəwəndazlar, ularning ḫəmmisi kelixkən
yigitlər idi. 13 Mən uning buloŋinip kətkənlikini
kərdum; ular ikkilisi bir yolluḳ idi. 14 U uning
paḫixiliklirini axurdi; qünki u tamda pərəng bilən
sürətləngən adəmlərni, yəni Kaldiylərning rəsimlirini
kərdi; 15 ularning bəlliri potilar bilən oraloŋan,
bexioŋa ḳuyruḳluḳ səllilər kiyilgən; ularning ḫəmmisi
ləxkər bexidək, yəni tuoŋuloŋan yurti Kaldiyədiki
Babilliḳlarning ḳiyapitidə idi. 16 U xuan ularoŋa
ḳarap ularning xəḫwaniy ḫəwsini ḳozoŋioŋan, xuning
bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərni əwətkən. 17
Xuning bilən Babilliḳlar uningoŋa, yəni uning axniliḳ
orun-kərpilirigə yeḳin kelip, uni əz zinaliri bilən
buloŋioŋan; u əzini ular bilən billə buloŋioŋandin
keyin ulardin bizar boldi. 18 U əz buzuḳluḳlirini
oquḳ ḳilip, nomusini axkarilixi bilən, jenim ḫədisidin
yirgəngəndək uningdinmu yirgəndi. 19 Biraḳ u
yənə əzining yaxliḳ künlirini, yəni Misir zeminida
buzuḳluḳ paḫixilik ḳiloŋan künlirini esigə kəltürüp
əz buzuḳluḳlirini tehimu kəpəytti. 20 Uning ərliki
exək mədəkliridək, mənisi atlarningkidək boloŋan
Babilning paḫixiwaz ərkəklirigə ḳarap ḫəwəsliri
ḳozoŋaldi. 21 Sən yaxliḳingdiki buzuḳluḳliringoŋa, yəni
yaxliḳingda Misirliḳlarning əmqəkliringni silioŋinioŋa
yənə təxna bolup təlmürdung. 22 Xunga, i Oḫolibaḫ,
— dəydu Rəb Pərwərdigar — Mana, Mən jening ḫazir
bizar boloŋan axniliringni əzünggə ḳarxi ḳozoŋitimən,
ularni sən bilən ḳarxilixixḳa ḫəmmə təripingdin elip
kelimən; 23 Babilliḳlar, barliḳ Kaldiylər, Pekodlar,
Xoalar, Koallar ḫəmdə Asuriylərning ḫəmmisini
ular bilən təng ḳozoŋaymən; ularning ḫəmmisi
kelixkən yigitlər, əməldar-ḫəkümdarlar, uluoŋ bəglər
wə janablar, ḫəmmisi atḳa mingən qəwəndazlardur; 24
ular ḳoral-yaraḳlar, jəng ḫarwiliri, yük ḫarwiliri ḫəm
zor bir top həlḳlər bilən sanga ḳarxi qiḳidu; ular əzlirini
ḫəmmə təripingdə sipar-ḳalḳanlar wə dubuloŋalarni
kiyip sanga ḳarxi səpras bolidu; bexingoŋa qüxidioŋan
tegixlik jazani ularoŋa tapxurimən, ular əz ḫəkümliri
boyiqə jazalaydu. 25 Mən muḳəddəslikimdin qiḳḳan
oŋəzəpni sanga ḳaritimən; xuning bilən ular ḳəḫr
bilən seni bir tərəp ḳilidu. Ular sening burnung wə
ḳulaḳliringni kesiwetidu; səndin ahirḳi ḳaloŋanlar
ḳiliqlinidu; ular ooŋul-ḳizliringni elip ketidu, səndin
yənila ḳaloŋanlar otta yutuwetilidu. 26 Ular
səndin kiyim-keqəkliringni eliwelip, güzəl zibu-
zinnətliringni bulaydu. 27 Xuning bilən Mən səndə
Misir zeminida baxlanoŋan buzuḳluḳliringni wə
paḫixilikliringni toḫtitimən; sən bu ixlaroŋa yənə
təlmürməysən, Misirni ḳayta əsliməysən. 28 —
Qünki Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana,
Mən seni əzüng nəprətləngənlərning ḳolioŋa, yəni
jening yirgəngənlərning ḳolioŋa tapxurimən; 29
ular seni əqmənlik bilən bir tərəp ḳilip, barliḳ
əjirliringni elip ketip, seni tuoŋma-yalingaq ḳaldurup,
paḫixilikliringning nomusini axkarilaydu. Sən əllər
bilən paḫixilik ḳiloŋanliḳing, ularning məbudliri
bilən əzüngni buloŋioŋanliḳing tüpəylidin, sening
buzuḳluḳliring ḫəm paḫixilikliring bularni bexingoŋa
qüxürdi. 31 Ḫədəngning yolida əzüng mangoŋansən;
xunga Mən uningdiki ḳədəḫni sening ḳolungoŋimu
tutḳuzdum. 32 — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: —
Ḫədəngning ḳədəḫini, qongḳur wə qong bir ḳədəḫni
sənmu iqisən; sən rəswa bolup mazaḳ ḳilinisən,
qünki uning ḫəjimi qongdur; 33 sən dəḫxətlik wə
ḫalakət ḳədəḫi, yəni ḫədəng Samariyəning ḳədəḫi
bilən məstlik ḫəm dərd-ələmgə toldurulisən; 34 sən
uni iqiwetip yənə yalaysən, ḫətta uning parqilirinimu
oŋajilaysən, andin kəksiliringnimu yulup taxlaysən;
qünki Mən xundaḳ səz ḳildim, dəydu Rəb Pərwərdigar.
35 Xuning üqün Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: —
Qünki sən Meni untup arḳangoŋa taxliwətkənliking
üqün, xunga əz buzuḳluḳung ḫəm paḫixilikliringning
jazasini kətürisən. 36 Wə Pərwərdigar manga mundaḳ
dedi: — I insan ooŋli, sən Oḫolaḫ wə Oḫolibamaḫ
üstigə ḫəküm qiḳiramsən? Əmdi ularoŋa əz yirginqlik
ḳilmixlirini ayan ḳilip kərsətkin. 37 Qünki ular
buzuḳluḳ ḳildi; ḳolliri ḳan boldi; ular əz butliri
bilən buzuḳluḳ ḳilip, uning üstigə Manga tuoŋḳan
əz balilirini ularning ozuḳi süpitidə ḳurbanliḳ ḳilip
ətküzüp beoŋixlidi. 38 Uning üstigə ular Manga xundaḳ
ix ḳiloŋanki, ohxax bir kündə ular Mening muḳəddəs
jayimni buloŋap, «xabat kün»lirimni buzoŋan. 39
Qünki ular əz balilirimni butlirioŋa soyoŋan qaoŋda,

ular ohxax bir kündə mukəddəs jayimni buloŋaxka kirdi; mana, ular Mening əyüm otturisida xundak kiloŋan. **40** Uning üstigə adəmlərni yirakṭin qakirdi, ularni elip kelixkə əlqi əwətti; mana, ular kəldi; sən ularni dəp yuyunup, kəz-kaxliringoŋa osma koyup, əzüngni zibu-zinnətlər bilən pərdazliding; **41** ḥəxəmətlik bir diwanda olturdung, uning aldioŋa üstigə Mening huxbuyum ḥəm zəytun meyim koyuloŋan dastihanni koydung; **42** oŋəmsiz yürgən bir top kixilərning awazi uningda anglandi; qüprəndə adəmlər bilən billə qəl-bayawandin Sebaiylarmu elip kelindi; ular [ḥədə-singilning] kollirioŋa biləzüklər, bexioŋa qiraylik tajlarni saldi. **43** Əmdi Mən zina-buzukluklar bilən uprap kerioŋan paḥixə tooŋruluk: «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun; qünki u ḥəkikətən [paḥixə]» — dedim. **44** — Xuning bilən ular paḥixə ayaloŋa yekinlaxkandək uningoŋa yekin berip billə yatti; ular xundak kilip Oholah wə Oholibamah bu ikki buzuk ayaloŋa yekinlixip billə yatti. **45** Birak ḥəkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni wə kan tökküqi ayallarni jazalioŋanoŋa ohxax, ularning üstigə ḥəküm qikirip jazalaydu; qünki ular zinahor ayallar, ularning kolliri kandur. **46** Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bir top adəmlərni ularoŋa karxi qikirip elip kelimən, ularni ḥəryanoŋa ḥəydiwetixkə wə bulangqilik kilixka tapxurimən. **47** Bu top kixilər ularni taxlar bilən qalma-kesək kilip, kiliqliri bilən qepip soyidu; ular ularning ooŋul-kizlirini eltüridu, əylirini ot bilən kəydüriwetidu. **48** Xuning bilən Mən zemində buzuklukka hatimə berimən; xuning bilən barlik ayallar silərdin sawak elip silərning buzuklukliringni dorimaydu. **49** Ular buzuklukungni əz bexingoŋa kayturup qüxüridu, wə silər məbudliringloroŋa qetixlik boloŋan gunahlarni kətürisilər; silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

24 Tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooŋli, bu künni, dəl muxu künning qislasini yeziwaloŋin; qünki dəl muxu kündə Babilning padixaḥi Yerusalemni muḥasirigə aldi. **3** Asiy jəmətning aldioŋa bir təmsilni koyup mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kazanni otning üstigə koyunglar, ot üstigə koyunglar, uningoŋa su koyunglar; **4** gəx parqiliri, ḥərbir esil gəx parqilirini, put wə kolini uningoŋa yioŋip selinglar; esil ustihanlarnimu koxunglar; **5** koy padisidin əng esillirini elinglar; ustihanlarni pixuruxka uning astioŋa otun toplap koyunglar; uni kattik kaynitinglar, uningdiki ustihanlar obdan kaynisun. **6** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Kanhor xəḥərning ḥalioŋa, yəni dat baskan kazanoŋa, ḥeq deti kətməydioŋan kazanoŋa way! Uningdiki ḥəmmini birdin-birdin al; uningoŋa nesiwə qeki taxlanmisun! **7** Qünki u təkkən kan uning otturisida turidu; u kanni topa bilən kəmgili boloŋudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə təkti. **8** Kəḥrimni kozoŋax, intikam elix üqün, u təkkən kanning yepilmasliki üqün takir tax üstigə kaldurdum. **9** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Kanhor xəḥərning ḥalioŋa way! Mənmu uning otun dəwisini yooŋan kilimən! **10** Otunni dəwiləŋlar, otni yikip quhqulanglar, gəx obdan pixsun, dora-dərməklərni koxunglar, ustihanlar kəyüp kətsun! **11** Andin kazanni kizitip, uningdiki misni kipkizil kilinglar, iqidiki daoŋ-kirlar eritilip, uning deti qikiriwetilix üqün uni kuruk peti qooŋlar üstigə koyunglar! **12** Uning kiloŋan awariqilikliri Meni upratti; Lekin uning kelin deti uningdin kətmidi; Xunga uning deti otta turiwərsun! **13** Sening paskiniqilikingdə buzuk paḥixilik bardur; Mən seni pakizlimakqi boldum, lekin sən paskiniqilikṭin pakizlandurulmaymən deding; əmdi kəḥrimni üstünggə təküp tohtatmioŋuqə sən paskiniqilikṭin pakizlandurulmaysən. **14** Mənki Pərwərdigar xundak səz kildim; u əməlgə axurulidu, Mən uni ada kilimən; Mən nə buningdin yanmaymən, nə ḥeq sanga iqimni aoŋritmaymən, nə uningdin əkünməymən; ular sening yolliring wə kilmixliring boyiqə üstünggə ḥəküm qikirip jazalaydu — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **16** «I insan ooŋli, Mən sening səyümlük kəz kariqukungni bir urux bilən səndin elip ketimən; birak sən ḥeq matəm tutma, ḥeq yioŋlima, ḥeq kəz yexi kilma; **17** süküt iqidə uḥ-zar tartisən; əlgüqi üqün ḥeq ḥaza tutma; səlləngni bexingoŋa orap, kəxliringni putungoŋa baoŋlioŋin; yüzüngning təwinini yepiwətmə, adəmlər epbərgən nandin yemə». **18** Xuning bilən Mən ətigəndə həlkkə səz kildim; kəqkurunda ayalim əldi. Ikkinqi küni ətigəndə mən buyruloŋini boyiqə ix kildim. **19** Əmdi halayik manga: «Sening bu kiloŋan ixliringning nemini kərsətkənlikini deməmsən?» dedi. **20** Mən ularoŋa mundak dedim: — Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **21** Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən Əz mukəddəs jayimni, yəni sən pəhirlərgən küq-

tayanqingni, kəzünglarni huxal kiloɣuqi, jeninglar təxna boloɣan nərsini buloɣay dəwatimən; silərning kəyninglarda kaloɣan kiz-ooɣullar kiliq bilən yokilidu. **22** Xu tapta silər Mən [Əzakiyal] ḥazir kiloɣinimdək kilisilər; silər yüzünglarning təwinini yapmaysilər, adəmlər epbərgən nandin yeməysilər; **23** səlləŋlar bexinglarda, kəxinglar ayaoɣliringda boliweridu; silər ḥeq matəm tutmaysilər yaki ḥeq yioɣlimaysilər; silər kəbiḥlikliringlar iqidə solixip, bir-biringlaroɣa karixip uḥ-zar tartisilər. **24** Xundak kilip Əzakiyalning əzi silərgə bexarət bolidu; u kandak kiloɣan bolsa, silər xundak kilisilər; bu ix əməlgə axuruloɣanda, silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **25** — Wə sən, i insan ooɣli, Mən ulardin küq-istiḥkamini, ular pəhriləngən güzək gəḥrini, səyümlük kəz kariqukirini, jan-jegiri boloɣan kiz-ooɣullirini ulardin məḥrum kilidioɣan künidə, **26** — yəni xu künidə, sanga bu həwərni kulikingoɣa yətküzüx üqün bir kaqkun yeningoɣa kəlməmdu? **27** Xu künidə aoɣzing eqiloɣan bolidu, sən bu kaqkun bilən səzlixisən, yənə ḥeq gaqa bolmaysən; xundak kilip ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

25 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, yüzüngni Ammoniylaroɣa karitip, ularni əyibləp bexarət berip mundak degin: — **3** — Ammoniylaroɣa mundak degin — Rəb Pərwərdigarning səzini anglanglar! Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mening mukəddəs jayim buloɣanoɣanda, Israil zemini wəyran kilinoɣanda, Yəḥuda jəməti sürgün kilinoɣanda sən ularoɣa karap: «Waḥ! Yahxi boldi!» degining tüpəylidin, **4** əmdi mana, Mən seni xərktiki əllərning igidarqilikioɣa tapxurimən; ular sening arangda bargaḥ kurup, arangda qedirlirini tikidu; ular mewiliringni yəp, sütüngni iqidu. **5** Mən Rabbaḥ xəḥirini təgilər üqün otlak, Ammoniylarning yerini koy padiliri üqün aramgaḥ kilimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **6** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Israil zeminioɣa karap qawak qelip, putungni tepqəklitip, kəlbingdiki pütün əqmənlik bilən hux boloɣanlikiŋ tüpəylidin, **7** əmdi mana, Mən üstünggə kolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxka tapxurimən; Mən seni həlklər iqidin üzimən, məmlikətlər iqidin yokitimən; Mən seni ḥalak kilimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **8** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki Moab wə Seirning: «Yəḥuda pəkət barlik baxka əllər bilən ohxax, halas» degini tüpəylidin, **9** xunga mana, Mən Moabning yenini — qegrasidiki xəḥərlərni, zeminining pəhri boloɣan Bəyt-Yəximot, Baal-Meon wə Kiriatayim xəḥərliridin baxlap yerip aqimən; **10** ularni Ammoniylarning zemini bilən billə xərktiki əllərgə tapxurimən; Mən Ammoniylarning yənə əllər arisida əslənməsliki üqün, ularning igidarlikioɣa tapxurimən; **11** wə Moab üstigə ḥəküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **12** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — qünki Edom Yəḥuda jəmətidin əq elip yamanlik kilip, xuningdək eoɣir gunaḥkar boloɣini tüpəylidin, intikam aloɣnini tüpəylidin, **13** — əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Edomoɣa kolumni sozimən; xuning bilən uni zeminidin adəmlər ḥəm ḥaywanlardin məḥrum kilimən; Mən uni Teman xəḥiridin tartip wəyran kilimən; ular Dedan xəḥirigiqə kiliq bilən yikilidu. **14** Xuning bilən Mən həlkim Israilning koli arkilik Edom üstidin Əz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim ḥəm kəḥrim boyiqə Edomda ix kilidu; Edomiylar Mening intikamimning nemə ikənlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Filistiylər intikam niyiti bilən ḥarikət kilip, kona əqmənliki bilən Yəḥudani yokitayli dəp iq-iqidin əq aloɣini tüpəylidin, **16** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Filistiyəning üstigə kolumni uzartimən; Mən Kərətiylərni kiriwetimən, dengiz boyidikilərning kalduklirinimu wəyran kilimən. **17** Mən ularning üstigə kəḥrilik tənbiḥlərni qüxürüp kattik intikam alimən; ularning üstidin intikam aloɣinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

26 On birinqi yili, ayning birinqi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, Turning Yerusalem tooɣruluk: «Waḥ! Yahxi boldi! Əllərning dərwazisi boloɣuqi wəyran boldi! U manga karap kayrilip eqildi; uning wəyran kilinixi bilən əzümni toyoɣuzimən!» degini tüpəylidin, **3** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, i Tur, Mən sanga karximən, dengiz dolkunlarni kozoɣioɣandək, kəp əllərni sən bilən karxilixka kozoɣaymən; **4** ular Turning sepillirini bərbat kilip, uning munarlirini qekip yokitidu. Uning üstidiki topilirini kirip taxlap, uni takir tax kilip koyimən. **5** U pəkət dengiz otturisidiki torlar yeyilidioɣan jay bolidu; qünki Mən xundak

səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar; u əllər üqün olja bolup kalidu. 6 Uning kuruklukta kalogan kizliri kiliq bilən kirilidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. 7 — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Tur bilən karxilixixka Babil padixahi Nebokadnəsar, yəni «padixahlarning padixahi»ni, atlar, jəng harwiliri bilən, atlik qəwəndazlar, koxun wə zor bir top adəmlər bilən ximal təripidin kirip epkelimən. 8 U kuruklukta kalogan kizlirini kiliq bilən soyidu, sanga muhasirə potəylirini kuridu, sepilogа qikidiogan dənglükni yasaydu, sanga karap kalkanlirini kətüridu. 9 U sepilliringogа bəsküqi bazoganlarni karitip tikləydu, koral-paltiliri bilən munarliringni qekip ogulitidu. 10 Uning atlirining kəplükidin ularning kətürgən qang-topisi seni kaplaydu; sepilliri bəsülgən bir xəhərgə bəsüp kirgəndək u sening kowukliringdin kirgəndə, sepilliring atlik əskərlərning, qaklarning həm jəng harwilirining sadasi bilən təwrinip ketidu. 11 Atlirining tuyakliri bilən u barlik rəstə-koqiliringni qəyləydu; u pukraliringni kiliq bilən kiridu, küqlük tüwrükliring yərgə yikilidu. 12 Ular baylikliringni olja, mal-tawarliringni ogənimət kilidu; ular sepilliringni buzup ogulitip, həxəmətlik əyliringni harabə kilidu; ular sening taxliring, yaogaq-limliring wə topa-qangliringni dengiz suliri iqigə taxlaydu. 13 Mən nahxliringning sadasini tügitimən; qiltarliringning awazi kaytidin anglanmaydu. 14 Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidiogan bir jay bolisən, halas; sən kaytidin kurulmaysən; qünki Mənki Pərwərdigar xundak degənmən, dəydu Rəb Pərwərdigar. 15 Rəb Pərwərdigar Turoga mundak dəydu: — Sən ogulap kətkiningdə, yarilanoganlar ah-zarliginida, otturungda kiroqin-qapkun kilinoganda, dengizning qət yakiliri təwrinip kətməmdu? 16 Dengizdiki xahzadilər təhtliridin qüxüp, tonlirini biryakka taxlap, kəxtilik kiyim-keqəklirini seliwetidu; ular əzlirini korkunq-titrək bilən pürkəydu; ular yərgə olturup, heq tohtawsiz titrəp, sanga karap sarasimigə qüxidu. 17 Ular sən üqün bir mərsiyəni okup sanga mundak dəydu: — «I ahaləng dengizdikilərdin bologan, dangki qikkan, Dengiz üstidin küqlük həküm sürgən, Əz wəhxətliringni barlik dengizda turuwatkanlaroga salogan xəhər! Sən wə sənda turuwatkanlar nəkədər halak bologan! 18 Hazir sening ogulap kətkən kününgdə, Dengiz boyidikilər titrəp ketidu; Dengizdiki arallar wə kiroqakтikilər sening yok bolup kətkiningdin dəkkə-dükkigə qüxüp kaldi». 19 — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən seni adəmzatsiz xəhərlərdək, harabə xəhər kiloginimda, Mən üstünggə dengiz qongkurluklirini qikirip seni qəkürginimdə, Uluog sular seni besip yapkanda, 20 Xu tapta Mən seni hangoga qüxkənlər bilən billə qüxürimən, Kədimki zamandikilərning katarioga qüxürimən; Seni yərning tegiliridə turoguzimən; Seningdə kaytidin adəmzat bolmasliki üqün, Seni kədimki harabilər arisioga, Hangoga qüxkənlər bilən billə boluxka qüxürimən; Birak tiriklərning zeminida bolsa güzəllik tikləp koyimən; 21 Mən seni baxkilaroga bir agahi-wəhxət kilimən; Sən kaytidin heq bolmaysən; Ular seni izdəydu, birak sən mənggügə tepilmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

27 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — 2 Sən, i insan oogli, Tur tooguluk bir mərsiyəni aogzingoga elip uningoga mundak degin: — 3 I dengizlarning kirix aogzida turukluk, dengiz boyliridiki kəp əllər bilən sodilaxkuqi, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «I Tur, sən «Mening güzəllikim kamalətkə yətti!» deding. 4 Sening qegraliring bolsa dengizlarning otturisida idi; Seni yasioganlar güzəllikingni kamalətkə yətküzdi. 5 Ular barlik tahtayliringni Senirdiki karioaylardin yasioган; Sanga moma üqün ular Liwandin kedir dərihini epkəlgən; 6 Palakliringni Baxandiki dub dərəhliridin yasioган; Palubangni səmxit dərəhliridin yasap, Kupros dengiz boyidiki pil qixi bilən nəkixligən. 7 Yəlkining Misirdin kəltürülgən kəxtilik libastin yasaloган, u sanga tuog bologan; Sayiwining bolsa dengiz boyidiki Elixahdiki kək wə səsün rəhtlərdin idi; 8 Zidondikilər həm Arwadtikilər sening palak uroguqiliring idi; Səndə bologan danixmənlər, i Tur, sening yol baxlioguqiliring idi. 9 Gəbaldiki akсakallar wə uning danixmənliri səndə bolup, kawakliringni etətti; Dengiz-okyandiki barlik kemilər wə ularning dengizqiliri mal almaxturuxka yeningoga kelətti. 10 Parslar, Ludtikilər, Liwiyədikilər koxunoga tizimlinip, sening ləxkərliring bologan; Ular kalkan-dubuloqilirini üstünggə esip, seni həywətlik kiloган; 11 Arwadtikilər koxuning bilən hər təripingdə sepilliringda turup kəzəttə bologan; Gammadtikilərmu munarliringda turoган; Ular kalkan-korallirini ətrapingoga, sepilliringoga esip koyoган; Ular güzəllikingni kamalətkə yətküzgən; 12 Tawarliringning mol bologanlikidin Tarxix sanga heridar bologan; Məhsulatliringoga ular kümüx, təmür, kələy, koguxun

tegixip bərgən. 13 Jawan, Tubal wə Məxək sən bilən soda qiloŋan; Ular tawarliringoŋa adəmlərning janliri, mis qaqa-qazanlarni tegixkən. 14 Torgamah jəmətidikilər məhsulatliring üqün atlar, jəng atliri wə qeqirlarni tegixip bərgən. 15 Dedandikilər sən bilən sodilaxqan; Dengiz boyliridiki kəp həlq sanga heridar boloŋan; Ular sanga dəndan, əbnus yaoŋiqini təligən; 16 Suriyə qol hünərliringning mol boloŋanliqidin sanga heridar boloŋan; Ular məhsulatliringoŋa mawi yaqutlar, səsün rəhtlərni, kəxtilərni, nəpis kanap rəhtlərni, marjanlarni, qizil yaqutlarni tegixip bərgən. 17 Yəhuda wə Israil zeminidikilərdinmu sən bilən sodilaxquqilar boloŋan; Tawarliringoŋa ular Minnitning buoŋdayliri, peqinilər, həsəl, zəytun meyi, məlhəm dorilarni tegixip bərgən. 18 Dəməxq qol hünərliringning mol boloŋanliqidin, Hərhil bayliqliring tüpəylidin sanga heridar bolup sanga Həlbonning xarablirini, aq yunglarni tegixip bərgən. 19 Wedan wə Uzaldin qiqqan Jawandikilər məhsulatliringoŋa soquloŋan təmür, qowzaqdarqin, egirni tegixkənidi. 20 Dedan sanga at toqumlirini tegixip bərgən; 21 Ərəbistan wə Kedardiki barliq xahzadilər sanga heridar boldi; Sanga pahlanlar, qoqqarlar wə əqkilərni tegixip bərgən. 22 Xeba həm Raamahdiki sodigərlər sən bilən tijarət qiloŋan; Məhsulatliringoŋa ular hərhil sərhil tetitqular, qimmətlik jawahiratlar wə altun almaxturup bərgən. 23 Haran, Kannəh, Edəndikilər wə Xeba, Axur, Hilmadtiki sodigərlər sən bilən tijarət qiloŋan; 24 Ular sanga həxəmətlik kiyim-keqək, səsün rəhtlər wə kəxtilər, rəngmurəng giləmlərni tegixip bərgən; Bularning həmmisi tügünqəklinip tana-aroŋamqilar bilən qing baoŋlinip, bazaringoŋa kirdi. 25 Tarxixtiki kemilər tawarliringni kətürgən karwanlardək boloŋan; Xuning bilən sən dengiz-okyanning baoŋrida mal bilən toldurulup, intayin eoŋirlixip kətkənsən; 26 Sening palaq oroŋuqiliring seni uluoŋ sularoŋa apardi; Xərq xamili seni dengiz-okyanning baoŋrida parə-parə qiliwətti; 27 Sening mal-mülükliring, bazarliring, dengizqiliring wə yol baxlioŋuqiliring, Kawaklirингni ətküqilər, sən bilən sodilaxqan sodigərlər, səndə boloŋan barliq ləxkərliring, Jümlidin arangda toplanoŋan adəmlərning həmmisi sən ərülüp kətkən kününgdə ərülüp dengiz-okyanning qoynioŋa oŋərq bolup ketidu. 28 Yol baxlioŋuqiliringning ah-zarliridin daladikilər təwrəp ketidu. 29 Palaq oroŋuqilarning həmmisi, Dengizqilar, dengizda barliq yol baxlioŋuqilar əz kemiliridin qüxidu; Ular qurukluqta turidu; 30 Ular sanga qarap awazini anglitip, Qattiq ah-zar kətüridu; Ular topa-qang qikirip bexioŋa qaqidu; Ular küllər iqidə eoŋinaydu. 31 Ular seni dəp qaqlirini qüxürüp əzlirini taz qilip, bəz kiyimlərgə oraydu; Ular qattiq matəm tutup sən üqün zor dərd-ələm iqidə yioŋlaydu. 32 Ular ah-zarlirini kətürginidə sən üqün bir mərsiyəni oqup, sən tooŋruluq haza qilip mundaq dəydu: — «Tur dengiz-okyanlar otturisida, hazir jimjit qilinoŋan! Əsli kim uningoŋa təng kelələytti? 33 Məhsulatliring dengiz-okyanlardin ətüp kətkəndə, Sən kəp həlklərni qanaətləndürgən; Bayliqliring wə tawarliringning molluki bilən yər yüzidiki padixahlarni beyitqansən. 34 Sən sularning qongqur tegidə dengiz-okyanlar təripidin parə-parə qilinoŋanda, Tawarliring həm arangda boloŋan top-top adəmliringmu ərülüp oŋərq bolup kətti. 35 Barliq dengiz boyidikilər sanga qarap alaqzadə boloŋan; Ularning padixahliri dəhxət qorqup, ularning yüzlirini sur basqan. 36 Həlklər arisidiki sodigərlər sanga qarap «ux-ux» qildi; Sən əzüng bir wəhxət iding, əmdi qaytidin bolmaysən»».

28 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — 2 I insan ooŋli, turning xahzadisigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Sening əzüngni qong tutup: «Mən bir ilahturmən; Mən Hudaning təhtigə, yəni dengiz-okyanlarning baoŋrida olturimən», degənsən; (Biraq sən insan, Huda əməssən!) Sən əz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap qalding. 3 Mana, sən Daniyaldin danasən; Heqqandaq sir səndin yoxurun əməs; 4 Danaliqing wə əkling bilən sən bayliqlaroŋa igə boldung, Altun-kümüxni həziniliringgə toplap qoydung; 5 Tijarəttə boloŋan zor danaliqing bilən bayliqliringni awuttung; Bayliqliring tüpəylidin əzüngni qong tuttung: — 6 Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Sən əz kənglüngni Hudaning kəngli dəp oylap kətkənlikingdin, 7 Əmdi mana, Mən yat adəmlər, Yəni əllərning dəhxitini üstünggə epkelimən; Ular danaliqingning parlaqliqini yoqitixqa qiliqlirini suoŋurup, Xan-xəripingni buloŋaydu; 8 Ular seni hangoŋa qüxüridu; Xuning bilən sən dengiz-okyanlarning qoynida ətürülgənlərning ələmidə əlisən. 9 Əmdi seni ətürgüqining aldida: «Mən Huda» — dəmsən? Biraq sən əzüngni sanjip ətüridioŋanning qoli astida Təngri əməs, insan bolup qiqisən. 10 Sən yat adəmlərning qolida hətnə qilinmioŋanlaroŋa layiq boloŋan ələm bilən əlisən; Qünki Mən xundaq səz

ķilƣan», — dəydu Rəb Pərwərdigar. 11 Pərwərdigarning
səzi manga kelip mundaķ deyildi: — 12 I insan
oƣli, Turning padixaḥi toƣruluķ awazingni kətürüp
bu mərsiyəni aƣzingƣa elip uningƣa mundaķ
degin: — Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — «Sən,
kamalətning jəwḥiri bolƣan, Danaliķķa tolƣan,
güzəlliktə kamalətkə yətkəniding; 13 Sən Erəm
baƣqisi, yəni Hudaning baƣqisida bolƣansən; Ḥərbir
ķimmətlik taxlar, yəni ķizil yaķut, seriķ gəḥər wə
almas, beril yaķut, aķ ḥeķiķ, anartax, kək yaķut,
zumrət wə kək ķaxtax sanga yəgək bolƣan; Yaķut
kəzliring wə nəķķaxliring altun iqigə yasalƣan; Sən
yaritilƣan kününgdə ular təyyarlanƣanidi. 14 Sən
bolsang məsiḥləngən muḥapizətqi kerub idingsən,
Qünki Mən seni xundaķ bekitkənidim; Sən Hudaning
muķəddəs teƣida bolƣansən; Sən otluķ taxlar arisida
yürətting; 15 Sən yaritilƣan kündin beri, səndə
ķəbiḥlik pəyda bolƣuqə, yolliringda mukəmməl
bolup kəlgəniding. 16 Ķilƣan sodiliringning kəp
bolƣanliķidin sən zorluķ-zumbuluķ bilən tolup, gunaḥ
sadir ķilƣan; Xunga Mən seni Hudaning teƣidin ḥaram
nərsə dəp taxliwətkənmən; Mən seni, i muḥapizətqi
kerub, otluķ taxlar arisidin ḥəydəp yoķatķanmən; 17
Sening kənglüng güzəlliking bilən təkəbburlixip kətti;
Parlaķliķing tüpəylidin sən danaliķingni bulƣiƣansən;
Mən seni yərgə taxliwəttim; Padixaḥlar seni kərüp
yetixi üqün Mən seni ular aldida yatķuzdum. 18
Sening ķəbiḥlikliringning kəplüki tüpəylidin, Ķilƣan
sodangning adilsizliķi tüpəylidin, Əz muķəddəs
jayliringni bulƣiƣansən; Mən əzüngdin bir otni
qiķardim, U seni kəydürüp yəwətti; Xuning bilən
sanga ķarap turƣanlarning ḥəmmisining kəz aldida,
Mən seni yərdə ķalƣan küllərgə aylanduruwəttim. 19
Seni tonuƣanlarning ḥəmmisi sanga ķarap sarasimidə
ķalidu; Sən əzüng bir wəḥxət bolup ķalding, əmdi
ķaytidin bolmaysən». 20 Pərwərdigarning səzi
manga kelip mundaķ deyildi: — 21 I insan oƣli,
yüzüngni Zidonƣa ķaritip uni əyibləp bexarət berip
mundaķ degin: — 22 Rəb Pərwərdigar mundaķ
dəydu: — «Mana, Mən sanga ķarxi, i Zidon; Əzüm
arangda uluƣlinimən; Mən uning üstigə ḥəküm
qiķirip jazaliƣinimda, Əzümni uningda pak-muķəddəs
ikənlimni kərsətkinimdə, Ular Mening Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetidu. 23 Mən ularƣa wabani
əwitip, rəstə-koqilirida ķan aķķuzimən; Uningƣa
ķarxi qiķķan ķiliqning ḥər ətrapida bolƣanliķidin
otturisida əltürülgənlər yiķilidu; Xuning bilən ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; 24
Ular yənə Israil jəmətini kəzgə ilmiƣan ətrapidikilər
arisida, Israil üqün adəmni sanjiƣuqi jiƣan yaki dərd-
ələmlik tikən bolmaydu; Xuning bilən ular Mening
Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». 25 Rəb
Pərwərdigar mundaķ dəydu: «Mən ular tarķitilƣan
əllər arisidin Israil jəmətini ķaytidin yiƣķinimda,
ularda əllərning kəz aldida Əzümning pak-muķəddəs
ikənlikimni kərsətkinimdə, əmdi ular Mən Əz ķulum
bolƣan Yaķupķa təķdim ķilƣan, əzining zeminida
olturidu; 26 ular uningda tinq-amanliķ iqidə yaxap,
əylərni selip üzümzarlarni tikidu; Mən ularni kəzgə
ilmaydiƣan ətrapidikilərning ḥəmmisining üstigə
ḥəküm qiķirip jazaliƣinimda, ular tinq-amanliķ
iqidə turidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar,
ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu».

29 Oninqi yili, oninqi ayning on ikkinqi künidə
Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaķ
deyildi: — 2 I insan oƣli, yüzüngni Misir padixaḥi
Pirəwngə ķaritip uni wə Misirning barliķ əḥlini
əyibləp bexarət berip munu səzlərni degin: —
3 Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — «I əz-
əzigə: «Bu dərya əzümningki, mən uni əzüm
üqün yaratķanmən» degüqi bolƣan, əz dəryaliri
otturisida yatķan yoƣan əjdiḥa Misir padixaḥi
Pirəwn, mana, Mən sanga ķarximən! 4 Mən
ķarmaķlarni engəkliringgə selip, dəryaliringdiki
beliķlarni əz ķasiraķliringƣa qaplaxturup seni
dəryaliring otturisidin qiķirimən; dəryaliringdiki
barliķ beliķlar ķasiraķliringƣa qaplixidu. 5 Mən seni,
yəni sən wə dəryaliringdiki barliķ beliķlarni qəl-
bayawanƣa taxlaymən; sən dalaƣa qüxüp yiķilisən.
Ḥeqkim seni yiƣmaydu, dəpnə ķilmaydu; Mən seni
yər yüzidiki ḥaywanlar, asmandiki uqar-ķanatlarning
ozuķi boluxķa təķdim ķilimən. 6 Xuning bilən Misirda
barliķ turuwatķanlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni
tonup yetidu; qünki ular Israil jəmətigə «ķomux
ḥasa» bolƣan. 7 Ular seni ķol bilən tutķanda,
sən yerilip, ularning pütkül mürilirini tiliwətting;
ular sanga tayanƣanda, sən sunup, pütkül bəllirini
mitkut ķiliwətting». 8 Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaķ
dəydu: «Mana, Mən üstünggə bir ķiliq qiķirip, səndiki
insan wə ḥaywanlarni ķiriwetimən. 9 Misir zemini
wəyranə wə harabilər bolup ķalidu; xuning bilən
ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu;
qünki Pirəwn: «Nil dəryasi meningki, mən uni
yaratķanmən» degənidi. 10 Xunga mana, Mən sanga

ḥəm sening dəryaliringoɣa ḳarximən; Mən Misir zeminini Migdoldin Səwəngiqə, yəni Efiopiyəning qegrasioɣiqə pütünləy harabə-wəyranə ḳiliwetimən. **11** Ḳirik yil iqidə, insanning yaki ḥaywanning ayioɣi uni besip ətməydu wə uningda ḥeq adəm turmaydu. **12** Mən Misir zeminini wəyran ḳilinoɣan zeminlar arisida wəyran ḳilimən; wə uning xəḥərliri harabə ḳilinoɣan xəḥərlər arisida ḳirik yil wəyran bolidu; Mən Misirliḳlarni əllər arisioɣa tarḳitiwetimən, ularni məmlikətlər arisioɣa taritimən». **13** Biraḳ Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Ḳirik yilning ahirida Mən Misirliḳlarni tarḳitiloɣan əllərdin yioɣip ḳayturimən; **14** Mən Misirni sürgündin əsligə kəltürüp, ularni Patros zemininioɣa, yəni tuoɣuloɣan zeminoɣa ḳayturimən; ular xu yərdə təwən dərijilik bir məmlikət bolidu. **15** U məmlikətlər arisida əng təwən turidu; u ḳaytidin özini baxḳa əllər üstigə kətürməydu; Mən ularni pəsəytimənki, ular ḳaytidin baxḳa əllər üstidin ḥəküm sürməydu. **16** [Misir] ḳaytidin Israil jəmətining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panaḥ izdəx gunaḥining əslətmisi bolidu; andin ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu». **17** Yigirmə yəttinqi yili, birinqi ayning birinqi künidə xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **18** I insan ooɣli, Babil padixaḥi Neboḳadnəsar Turoɣa jəng ḳilixta ḳoxunini ḳattiḳ japaliḳ əmgəkkə saldi; xuning bilən ḥərbir bax taḳir bolup kətti, ḥərbir mürə sürkilip yeoɣir bolup kətti; biraḳ nə u nə ḳoxuni Tur bilən ḳarxilaxḳan əmgəktə ḥeqḳandaḳ ḥaḳ almidi; **19** xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Misir zeminini Babil padixaḥi Neboḳadnəsaroɣa təḳdim ḳilimən; u uning bayliḳlirini elip, oljisini bulap, oɟənimitini tutup elip ketidu; bular uning ḳoxuni üqün ix ḥəḳḳi bolidu. **20** Mən uningoɣa [Turoɣa] jəng ḳiloɣanning ix ḥəḳḳi üqün Misir zeminini təḳdim ḳildim; qünki ular Meni dəp əjir ḳildi, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **21** — Mən xu kündə Israil jəməti üqün bir münggüz əstürüp qiḳirimən, wə sən [əzakiyalning] aoɣzingni ular arisida aqimən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

30 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **2** I insan ooɣli, bexarət berip: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Silər dadpəryad selip: «Way xu küni!» — dənglar!» — degin. **3** Qünki kün yeḳinlaxti; bərḥəḳ, Pərwərdigarning küni, bulutlar ḳaplanoɣan kün yeḳinlaxti; u əllərning bexioɣa qüxidioɣan kündur. **4** Xuning bilən bir ḳiliq Misir üstigə qüxidu; əltürülgənlər Misirda yiḳiloɣanda, uning zor bayliḳliri bulinip kətkəndə, uning ulliri ərülüp qüxkəndə, Efiopiyəliklər dərdələm tartidu. **5** Efiopiyə, Put, Lud, barliḳ Ərəbiyə, Liwiyə wə əḥdə ḳilinoɣan zemindikilərmu Misir bilən billə ḳiliqlinidu. **6** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Misirni ḳollaydioɣanlar yiḳilidu; uning küqidin boloɣan pəhri yərgə qüxidu; Migdoldin Səwəngiqə boloɣan həlḳ ḳiliqlinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **7** — Ular wəyran ḳilinoɣan zeminlar arisida wəyran ḳilinidu; uning xəḥərliri harabə ḳilinoɣan xəḥərlər arisida yatidu. **8** Xuning bilən, Mən Misiroɣa ot saloɣinimda, uning yardimidə boloɣanlar sunduruloɣanda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; **9** Xu küni əlqilər Efiopiyəni ḳorḳitix üqün kemilərdə olturup məndin qiḳidu; Misirning bexioɣa qüxkən kündək ularoɣimu azab-oḳubət qüxidu; mana, u keliwatidu! **10** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixaḥi Neboḳadnəsarning ḳoli bilən tügitimən. **11** U wə uning bilən kəlgən həlḳi, yəni əllərning arisidiki əng dəḥxətliki zeminni ḥalak ḳilixḳa elip kelinidu; ular Misir bilən ḳarxilixḳa ḳiliqlarni suoɣurup, zeminni əltürülgənlər bilən tolduridu. **12** Mən Nil dəryalirini ḳurutimən, Wə zeminni rəzil adəmlərning ḳolioɣa setiwetimən; Zemin wə uningda turoɣan ḥəmmini yat adəmlərning ḳolida wəyranə ḳilimən; Mənki Pərwərdigar xundaḳ səz ḳiloɣan». **13** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən Nof xəḥiridin butlarni yoḳitimən, oyoɣan məbudlarnimu yoḳitimən; Misir zeminidin ḳaytidin xaḥzadə bolmas; Mən Misir zeminini ḳorḳunqḳa qüxürimən. **14** Mən Patros xəḥirini wəyranə ḳilip, Zoan xəḥiridə ot salimən, No xəḥiri üstidin ḥəküm qiḳirip jazalaymən. **15** Misirning istiḥkami boloɣan Sin xəḥirining üstigə ḳəḥrimni təkimən; No xəḥirining top-top adəmlirini ḳiriwetimən. **16** Mən Misirda bir ot salimən; Sin azablardin toloɣinip ketidu; No xəḥiri bəsülidu, Nof xəḥiri ḥər küni yawloroɣa yüzlinidu. **17** Awən wə Pibəsət xəḥərliridiki yigitlər ḳiliqlinidu; bu xəḥərlər sürgün ḳilinidu. **18** Mening xu yərdə Misirning boyunturuḳlirini sunduroɣinimda, Taḥpanəs xəḥiridə kün ḳarangoɣulixidu; uningda əz küqidin boloɣan pəhri yoḳilidu; bir bulut uni ḳaplaydu; uning ḳizliri sürgün ḳilinidu. **19** Mən xundaḳ ḳilip Misir üstidin ḥəküm qiḳirip jazalaymən; wə xular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup

yetidu». 20 On birinqi yili, birinqi ayning yəttinqi
künidə xundaq boldiki, Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundaq deyildi: — 21 I insan ooƣli, Mən Misir
padixaḥi Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana,
u dawalinixqa tengilmidi, yaki ƙiliq tutuxqa tengiq
bilən küqəytilmidi. 22 — Xunga Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: «Mana, Mən Misir padixaḥi Pirəwngə
ƙarximən; Mən uning biləklirini, ḥəm küqlük boloƣinini
ḥəm sunduruloƣan bilikini üzüwetimən; xuning bilən
ƙiliqini ƙolidin qüxürmən; 23 Misirliƙlarni əllərgə
tarƙitiwetimən, məmlikətlər arisioƣa taritimən. 24
Mən Babil padixaḥining ƙolini küqəytip, ƙiliqimni
uning ƙolioƣa tutquzimən; Mən Pirəwnning biləklirini
sundurimənki, u Babil padixaḥi aldida əjili toxƙan
yarilanoƣan adəmdək aḥ-zarlar bilən ingraydu. 25
Mən Babil padixaḥining biləklirini küqəytimən, wə
Pirəwnning biləkliri sanggilap ƙalidu; Mən Θz ƙiliqimni
Babil padixaḥining ƙolioƣa tutquzoƣinimda, u uni Misir
zemini üstigə sozoƣinida, ular Mening Pərwərdigar
ikənlimni tonup yetidu; 26 wə Mən Misirliƙlarni əllər
arisioƣa tarƙitimən, məmlikətlər iqigə taritimən; wə
ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu».

31 On birinqi yili, üqinqi ayning birinqi künidə
xundaq boldiki, Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundaq deyildi: — 2 I insan ooƣli, Misir padixaḥi
Pirəwngə wə uning top-top adəmlirigə mundaq degin:
— Əmdi sən büyüklüküngdə kim sən bilən təng
bolalaydu? 3 Mana, Asuriyəmu Liwandiki bir kedir
dərihi idi; uning ormanliƙƙa sayə bərgən güzəl xahliri
bolup, u intayin egiz boyluq idi; uning uqi bulutlaroƣa
taƙaxƙanidi; 4 Sular uni yooƣan ƙilip, qongƙur bulaƙlar
uni egiz ƙilip əstürgəndi; eriƙliri uning tüwidin,
ətrapidin ekip ətətti, ular əz əstənglirini daladiki barliq
dərəhlərgiqə əwətkənidi. 5 Xuning bilən, u bihlanoƣan
waƙitta, mol sular bilən egizliki barliq dərəhlərdin
egiz boloƣan, uning xahliri kəpəygən wə xahqiliri
uzun boloƣan; 6 asmandiki barliq uqar-ƙanatlar
uning xahlirida uwilioƣan, xahqiliri astida daladiki
barliq janiwarlar balilioƣan; uning sayisi astida barliq
uluƣ əllər yaxioƣan. 7 Xundaq bolup uning xahliri
kengiyip, u büyüklükidə güzəlləxkən; qünki uning
yiltizliri mol sularoƣa yətkən. 8 Hudaning baoƣqisidiki
kedir dərəhlərmu uni tosalmaytti; ƙarioƣaylar uning
xahliridək, qinar dərəhliri uning xahqiliridəkmu
kəlməytti; Hudaning baoƣqisidiki ḥeqƙandaq dərəh
güzəlliktə uningoƣa ohximaytti. 9 Mən uni xahlirining
kəplüki bilən güzəl ƙiloƣanmən; Hudaning baoƣqisida
boloƣan barliq dərəhlər, yəni Erəmdiki dərəhlər
uningdin ḥəsət ƙiloƣanidi. 10 Xunga Rəb Pərwərdigar
mundaq dəydu: — Qünki u əzini egiz kətürüp,
uqini bulutlaroƣa taƙaxturup uzartƙanliƙi, egizlikidin
kənglining təkəbburlaxƙanliƙi tüpəylidin, 11 əmdi Mən
uni üzül-kesil bir tərəp ƙilixqa uni əllərning arisidiki
mustəbitning ƙolioƣa tapxurdum; Mən uni rəzilliki
tüpəylidin ḥəydəp qətkə ƙaƙƙanidim. 12 Yat adəmlər,
yəni əllər arisidiki əng wəḥxilər uni kesip taxlidi.
Xahliri taoƣlar wə barliq jiloƣalaroƣa yiƙilip, uning
xahqiliri zemindiki barliq jiralaroƣa sundurulup yatidu;
yər yüzidiki həlƙlər uning sayisidin qiƙip uningdin
neri kətti. 13 Uning yiƙiloƣan oƣoli üstigə asmandiki
barliq uqar-ƙanatlar ƙonup yaxaydu; daladiki barliq
janiwarlar xahliri üstidə turidu. 14 Buning məƙsiti,
sulardin suoƣirilidioƣan dərəhlərning ḥeqbiri əzini egiz
kətürmisun, yaki uqini bulutlaroƣa taƙaxturmisun,
yahxi suoƣirilidioƣan dərəhlərning ḥeqbiri undaq
egizlikkə kətürülmisun üqündur; qünki ularning
ḥəmmisi ələmgə bekitilgən — yərning tegilirigə
qüxüxkə bekitilgənlərning, ələidioƣan adəm balilirining,
ḥangoƣa qüxidioƣanlarning ƙatarididur. 15 — Xunga Rəb
Pərwərdigar mundaq dəydu: — U təḥtisaraoƣa qüxkən
künidə, Mən üning üqün bir matəm tutquzoƣanmən;
qongƙur sularni etiwetip uning bulaƙ-eriƙlirini
tosuwətkənmən; xuning bilən uning uluƣ suliri
tizginləngən. Mən Liwanni uning üqün ƙarilik
kiygüzdüm; uning üqün daladiki barliq dərəhlər solixip
kətti. (Sheol h7585) 16 Mən uni ḥangoƣa qüxidioƣanlar bilən
billə təḥtisaraoƣa taxliwətkinimdə, uning yiƙiloƣan
qaoƣdiki sadasi bilən əllərni təwritiwəttim; xuning
bilən Erəm baoƣqisidiki barliq dərəhlər, Liwandiki
sərhil wə əng esil dərəhlər, yahxi suoƣiriloƣan ḥəmmə
dərəhlər yər tegilidə turup təsəlli tapƙan. (Sheol
h7585) 17 Uning sayisidə turoƣanlar wə əllər arisida uni
ƙollaydioƣanlar uning bilən təng təḥtisaraoƣa, ƙiliq
bilən əltürülgənlərning yenioƣa qüxkən. (Sheol h7585) 18
Ƙeni eytə, Erəm baoƣqisidiki dərəhlərning ƙaysisi xan-
xərəp wə güzəlliktə sən [Misiroƣa] təng kelələytti?
Birak sənmu Erəm baoƣqisidiki dərəhlər bilən təng
yər tegilirigə qüxürülisən; sən hətnə ƙilinmioƣanlar
arisida, ƙiliq bilən əltürülgənlər bilən billə yatisən;
mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining
ḥəmmisining nesiwisidur, dəydu Rəb Pərwərdigar.

32 On ikkinqi yili, on ikkinqi ayning birinqi künidə
xundaq boldiki, Pərwərdigarning səzi manga
kelip xundaq deyildi: — 2 I insan ooƣli, Misir

padixaḥi Pirəwn üqün bir mərsiyəni aoɣzingoɣa elip uningoɣa mundaḳ degin: — Sən əzüngni əllər arisida bir xiroɣa ohxatḳansən, biraḳ sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdiḥasən, halas; sən palaḳlixip eriḳliringni exip taxturup, sulirini ayaoɣliring bilən qaloɣitip, dəryalirini leyitip ḳoydung. **3** — Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Kəp əllərning top-top adəmliri aldida Θz torumni üstünggə yeyip taxlaymən; ular seni torumda tutup tartixidu. **4** Mən seni ḳurukluḳta ḳaldurup, dalaoɣa taxlaymən; asmandiki barliḳ uqar-ḳanatlarni üstünggə ḳondurup, yər yüzidiki janiwarlarni seningdin toyundurimən; **5** gəxüngni taoɣlar üstigə ḳoyimən, jiloɣilarni pütkül əzaying bilən toldurimən; **6** Mən ḳeningning eḳixliri bilən zeminni ḥətta taoɣlaroɣiqimu suoɣirimən; jiralar sən bilən toxup ketidu. **7** Nurungni əqürginimdə, Mən asmanlarni tosuwetimən, yultuzlarni ḳara ḳilimən; ḳuyaxni bulut bilən ḳaplaymən, ay nur bərməydu. **8** Asmanlardiki barliḳ parlaydioɣan nurlarni üstüngdə ḳara ḳilip, zemininggə ḳarangoɣuluḳni ḳaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** Mən əllər arisioɣa, yəni sən tonumioɣan məmlikətlər arisioɣa sening ḥalaktin [ḳaloɣan adəmliringni] elip kətkinimdə, kəp əllərning yürikini biaram ḳilimən; **10** Mən kəp əllərni sən bilən alaḳzadə ḳilimən, ularning padixaḥliri sanga ḳarap dəḥxətlik ḳorḳixidu; Mən ḳiliqimni ularning kəz aldida oynatḳinimda, yəni sening yiḳiloɣan küningdə ularning ḥərbiri əz jan ḳayoɣusida ḥər dəḳikə təwrinidu. **11** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Babil padixaḥining ḳiliqi üstünggə qiḳidu. **12** Palwanlarning ḳiliqliri bilən Mən sening top-top adəmliringni yiḳitimən; ularning ḥəmmisi əllər arisidiki mustəbitlərdur; ular Misirning pəhrini yoḳitidu, uning top-top adəmliri ḳurutuwetilidu. **13** Mən zor sular boyidin barliḳ ḥaywanlirinimu ḥalak ḳilimən; insan ayioɣi ḳaytidin ularni qaloɣatmaydu, ḥaywanlarning tuyaḳliri ḳaytidin ularni leyitmaydu. **14** Xuning bilən Mən ularning sulirini tindurimən; ularning eriḳlirini süpsüzük maydək aḳturimən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Mən Misir zeminini wəyranə ḳiloɣinimda, zemin əzining barliḳidin məḥrum boloɣinida, Mən uningdiki barliḳ turuwatḳanlarni uruwətkinimdə, əmdi ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **16** — Bu bir mərsiyə; ular uni oḳuydu — əllərning ḳizliri matəm ḳilip uni oḳuydu; mərsiyəni ular Misir wə uning barliḳ top-top adəmlirigə oḳuydu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **17** On ikkinqi yili, ayning on bəxinqi künidə [yənə] xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — **18** I insan ooɣli, Misirning top-top adəmliri üqün aḥ-zar qəkkin; xuningdək ularni, yəni uni küqlük əllərning ḳizliri bilən billə təwəngə, ḥangoɣa qüxidioɣanlaroɣa ḥəmraḥ boluxḳa yər tegilirigə qüxürüp taxliwət; **19** güzəlliktə sən kimdin artuḳ iding? Əmdi qüxüp, hətnə ḳilinmioɣan bilən billə yat! **20** Ular ḳiliq bilən əltürülgənlər arisioɣa yiḳilidu; ḳiliq suoɣuruldi; u wə uning top-top adəmlirining ḥəmmisi sərəp apiriwetilsun! **21** Əmdi palwanlarning arisidiki batur-əzimətlər təḥtisaraning otturisida turup [Misir] wə uni ḳollioɣanlaroɣa səz ḳilidu: —«Mana, ular qüxti, ular jim yatidu — hətnə ḳilinmioɣanlar, ḳiliq bilən əltürülgənlər!». **(Sheol h7585)** **22** — Mana, xu yərdidur Asuriyə wə uning yioɣiloɣan ḳoxuni; uning gərliri əz ətrapididur; mana ularning ḥəmmisi əltürülgən, ḳiliqlanoɣan. **23** Ularning gərliri qongḳur ḥangning tegididur; uning yioɣiloɣan ḳoxuni əz gəri ətrapida turidu; ular tiriklərning zeminida adəmlərgə wəḥxət saloɣanlar — bularning ḥəmmisi əltürülgən, ḳiliqlanoɣan. **24** Mana Elam wə uning gərining ətrapida turoɣan uning barliḳ top-top adəmliri; ularning ḥəmmisi əltürülgən, ḳiliqlanoɣan, ular hətnə ḳilinmioɣan peti yər tegilirigə qüxkənlər — yəni tiriklərning zeminida adəmlərgə əz wəḥxitini saloɣanlar! Biraḳ ḥazir ular ḥangoɣa qüxkənlər bilən billə iza-aḥanətkə qəmidu. **25** Kixilər uning üqün əltürülgənlər arisida, top-top adəmliri arisida bir orun rasliɣan; həlḳining gərliri uning ətrapididur; ularning ḥəmmisi hətnə ḳilinmioɣanlar, ḳiliqlanoɣanlar; xunga ular ḥangoɣa qüxkənlər bilən billə iza-aḥanətkə ḳalidu; ular əltürülgənlər arisioɣa yatḳuzulidu — gərqə tiriklərning zeminida ularning wəḥxiti adəmlərgə selinoɣan bolsimu! **26** Mana xu yərdə Məxək bilən Tubal barliḳ top-top adəmliri bilən turidu; ularning gərliri əz ətrapididur; ularning ḥəmmisi hətnə ḳilinmioɣanlar, ḳiliqlanoɣanlar — gərqə ular tirik turuwatḳanlarning zeminida əz wəḥxitini adəmlərgə saloɣan bolsimu! **27** Ular jəng ḳoralliri bilən təḥtisaraoɣa qüxkən, ḳiliqliri əz bexi astioɣa ḳoyuloɣan, hətnə ḳilinmay turup yiḳiloɣan palwanlar arisida yatmaydu; ularning ḳəbiḥlikliri əz ustihanliri üstidə bolidu — gərqə ular tiriklərning zeminida baturlaroɣimu wəḥxət saloɣan bolsimu! **(Sheol h7585)** **28** Sən [Pirəwnmu] hətnə ḳilinmioɣanlar arisida tarmar bolup, ḳiliq bilən əltürülgənlər arisida yatisən. **29** Mana xu yərdə Edom, uning padixaḥliri, barliḳ

xaḫzadilirimu; ular küqlük bolsimu, ḳiliqlanoɣanlar bilən billə yatḳuzulidu; ular hətnə ḳilinmioɣanlar arisida, ḫangoɣa qüxidioɣanlar bilən billə yatidu. **30** Mana ximaldiki xaḫzadilər, ḫammisi; mana barlik Zidondikilər, əltürülgənlər bilən billə qüxkən; gərqə əz küqi bilən wəḫxət saloɣan bolsimu, ular ḫazir hijaləttə ḳaldi; ular hətnə ḳilinmioɣan bolup, ḳiliqlanoɣanlar arisida yetip, ḫangoɣa qüxidioɣanlar bilən billə hijalətkə ḳalidu. **31** Pirəwn bularni kəridu, xuningdək əzining ḳiliqlanoɣan top-top adəmliri tooɣruluḳ, yəni əzi wə ḳoxuni tooɣruluḳ ulardin təsəlli alidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **32** — Gərqə Mən uning wəḫxitini tirik turuwatḳanlarning zeminioɣa salduroɣan bolsammu, birak u hətnə ḳilinmioɣanlar arisioɣa, ḳiliq bilən əltürülgənlər arisioɣa yatḳuzulidu, — yəni Pirəwn wə uning barlik top-top adəmliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

33 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, əl-yurtungdikilərgə səz yətküzüp ularoɣa mundak degin: — Mən ḳiliqni məlum bir zemin üstigə qikaroɣinimda, zemindiki həlk əz arisidin bir adəmni tepip uni kəzətqi beketsə, — **3** u ḳiliqning zemin üstigə qikḳanlikini kərüp, kanay qelip həlkni agaḫlandursa, **4** kimdikim kanay awazini anglap, agaḫni almisa, ḳiliq kelip uni elip kətsə, əmdi uning ḳeni əz bexi üstigə bolidu. **5** U kanay awazini anglap, agaḫni almioɣan; xunga uning ḳeni əzigə bolidu; u agaḫ aloɣan bolsa, jenini ḳutḳuzoɣan bolatti. **6** Birak kəzətqi ḳiliqning keliwatḳinini kərüp, kanay qalmay, həlkni agaḫlandurmisa, əmdi ḳiliq kelip ular arisidin birawni elip kətsə, undakta u əz ḳəbiḫlikidə elip ketilidu; birak uning ḳeni üqün Mən kəzətqidin ḫesab alimən. **7** Əmdi, i insan ooɣli, Mən seni Israil jəməti üqün kəzətqi dəp bekitkənmən; sən Mening aoɣzimdin həwər anglap, ularoɣa Məndin agaḫ yətküzisən. **8** Mən rəzil adəmgə: «I rəzil adəm, sən qokum əlisən» desəm, wə əzüng bu rəzilni yolidin yanduruxka səz ḳilmay uni agaḫlandurmisang, u rəzil əz ḳəbiḫlikidə əlidu; birak uning ḳeni üqün səndin ḫesab alimən. **9** Birak sən rəzilni yolidin yenix tooɣruluḳ agaḫlandursang, u yolidin yanmisa, u əz ḳəbiḫlikidə əlidu; birak əzüng əz jeningni ḳutḳuzup ḳalisən. **10** Əmdi sən, i insan ooɣli, Israil jəmətigə səz ḳilip: — Silər: «Bizning itaətsizliklirimiz wə gunaḫlirimiz beximizdidur, biz ular bilən zəiplixip ketiwatimiz; əmdi biz ḳandakmu ḫayatka eriximiz?» dəysilər. **11** Ularoɣa səzümni yətküzüp: «Mən ḫayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən rəzil adəmning əlümidin ḫeq hursənlikim yoktur; pəkət ularni rəzil yolidin yenip ḫayatka erixsun dəymən; rəzil yolliringlardin yeninglar, yeninglar! Nemixka əlgünglar kelidu, i Israil jəməti?!» — degin. **12** Wə sən, i insan ooɣli, əl-yurtungdikilərgə mundak degin: — Ḫəkḳaniy adəmning ḫəkḳaniyliki asiylik ḳiloɣan künidə uni ḳutḳuzmaydu; ḫəm rəzil adəm bolsa, u əz rəzillikidin yanoɣan künidə rəzillikidin yikilmaydu; ḫəkḳaniy adəm gunaḫ sadir ḳiloɣan künidə, u əslidiki ḫəkḳaniyliki bilən ḫayatta turiwərməydu. **13** Mən ḫəkḳaniyoɣa: «Sən bərḫək ḫayatka erixsən» deginimdə, u əz ḫəkḳaniylikioɣa tayinip kəbiḫlik sadir ḳilsa, əmdi uning ḫəkḳaniy ixliridin ḫeqkaysisi əslənməydu; əksiqə u ətküzgən kəbiḫliki tüpəylidin əlidu. **14** Əmdi mən rəzilgə: «Sən qokum əlisən» desəm, birak u gunaḫidin yenip, kəz aldimda adalət wə ḫəkḳaniylikni yürgürsə — **15** Rəzil adəm kərzgə kapalətkə aloɣan nərsini ḳayturup bərsə, — bulangqilikta aloɣanni ḳayturup bərsə — kəbiḫlik sadir ḳilmay, ḫayat bəlgilimiliridə mangsa — əmdi u bərḫək ḫayatka igə bolidu, u əlməydu. **16** Uning sadir ḳiloɣan gunaḫliridin ḫeqkaysisi əslənməydu; u adalət wə ḫəkḳaniylikni yürgürgən — u bərḫək ḫayatka igə bolidu. **17** Birak əl-yurtungdikilər: «Rəbning yoli ḫəmmigə barawər əməs» dəydu; əməliyəttə ularning yoli bolsa ḫəmmigə barawər əməs. **18** Ḫəkḳaniy adəm əz ḫəkḳaniylikidin yenip, kəbiḫlikni sadir ḳilsa, u buningda əlidu. **19** Rəzil adəm əz rəzillikidin yenip, adalət wə ḫəkḳaniylik yürgürsə, bu ixlardin ḫayatka igə bolidu. **20** Lekin silər: «Rəbning yoli ḫəmmigə barawər əməs» dəysilər; i Israil jəməti, Mən ḫərkaysinglaroɣa əz yolliringlar boyiqə üstünglərgə ḫəküm qikirimən! **21** Wə xundak boldiki, sürgün boloɣan on ikkinqi yili, oninqi ayning bəxinqi künidə, Yerusalemdin kaqkan birsi yenimoɣa kelip: «Xəḫər bəsüldi!» — dedi. **22** Əmdi kaqkan adəmning yetip kelixining aldinki ahximida Pərwərdigarning koli mening wujudumoɣa konoɣanidi; xuning bilən U aoɣzimni eqip koydi; aoɣzim eqilip, mən yənə gaqa bolmidim. **23** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **24** I insan ooɣli, Israil zeminidiki harabə jaylarda turuwatḳanlar: «Ibraḫim pəkət bir adəm turupmu bu zeminoɣa miras boloɣanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdim ḳilindi» — dəp eytiwatidu. **25** Xunga ularoɣa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər gəxni ḳan

bilən yəysilər; silər əz məbudliringlarni bax kətürüp izdəysilər; silər ḳan tökümatisilər; əmdi silər zeminoḡa miras bolamsilər? **26** Silər ḳiliqinglaroḡa tayinisilər, silər yirginqlik ixlarni qiḳirisilər, ḥərbiringlar əz ḳoxnisining ayalioḡa buzuḳqilik ḳilidu. Əmdi silər zeminoḡa miras bolamsilər?». **27** Ularoḡa mundaḳ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: Mən ḥayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, bərḥək, harabə jaylarda turuwatḳanlar ḳiliqlinip yiḳilidu; dalada ḳaloḡanni yawayi ḥaywanlarning yəwetixkə tapxurimən; istiḥkamlar wə oḡarlarda turoḡanlarmu waba kesilidin əlidu. **28** Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan ḳilimən; uning küqidin boloḡan pəhri yoḳilidu; Israilning taoḡliri wəyranə boliduki, ulardin ətküqi ḥeqbir adəm bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgən yirginqlik ḳilmixliri tüpəylidin Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan ḳiloḡinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». **30** — Əmdi sən bolsang, i insan ooḡli, əl-yurtungdikilər ḥərdaim seni aoḡzioḡa elip əylirining tamlirining yenida wə dərwazilarda səzləp bir-birigə ḥəm ḥərbiri əz ḳerindixioḡa sən tooḡruluḳ: «Ḳeni berip, Pərwərdigardin nemə səz barkin, anglap keləyli!» — dəydu. **31** Ular jamaət süpitidə yeningoḡa kelip, Mening həlḳimning süpitidə aldingda olturidu; ular səzliringni anglaydu, birak ularoḡa əməl ḳilmaydu; ular aoḡzi bilən sanga muḥəbbət kərsitidu, birak köngli ḥaram mənpəətkə tartidu; **32** mana, sən ular üqün pəḳət yeḳimlik awaz bilən, sazliri obdan təngxilip eytiloḡan muḥəbbət nahxisisən, halas; ular səzliringni anglaydu, birak ularoḡa əməl ḳilmaydu. **33** Əmdi buning ḥəmmisi əməlgə axuruloḡinida (u bərḥək əməlgə axurulidu!) ular bir pəyoḡəmbərning ularning arisida boloḡanliḳini tonup yetidu».

34 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — **2** I insan ooḡli, bexarət berip Israilni baḳḳuqi padiqilarni əyibləp mundaḳ degin: — Padiqilaroḡa mundaḳ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Özlirinila beḳiwatḳan Israilning padiqirining ḥalioḡa way! Padiqilarning padisini ozuḳlandurux kerək əməsmu? **3** Silər yeoḡini əzünglar yəysilər, yungini əzünglar kiysilər; bordaloḡan esil malni soyusilər; lekin ḳoylarni baḳmaysilər. **4** Ajizlarni küqəytmidinglar, kesəllərni saḳaytmidinglar, zəhimləngənlərni tengip ḳoymidinglar, tarḳilip kətkənlərni ḳayturup əkəlmidinglar, ezip kətkənlərni izdəp barmidinglar; əksiqə silər zorluḳ-zumbuluḳ wə rəḥimsizlik bilən ular üstidin ḥəküm sürüp kəlgənsilər. **5** Ular padiqisiz bolup tarḳilip kətti; ular tarḳilip ketip daladiki barliḳ ḥaywanlaroḡa ozuḳ bolup kətti. **6** Mening ḳoylirim barliḳ taoḡlar arisidin, ḥər yuḳiri egizlik üstidə tenəp kətti; Mening ḳoylirim pütkül yər yüzigə tarḳip kətti, birak ularni tepixḳa tirixḳuqi yaki izdigüqi yoḳ idi. **7** Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **8** Mən ḥayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Ḳoylirimning padiqisi bolmioḡaqḳa, ular ow bolup ḳaldi, daladiki ḥərbir ḥaywanoḡa ozuḳ boldi; qünki Mening padiqilirim Öz padamni izdiməydu, ular pəḳət əzlirini baḳidu, Mening ḳoylirimni baḳmaydu. **9** — Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar! **10** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən padiqilaroḡa ḳarximən; Mən Öz ḳoylirimning ḥesabini ulardin alimən, wə ularni padini beḳixtin tohtitimən; xuning bilən padiqilar əzlirinimu baḳmaydu; wə Mən ḳoylirimni ularoḡa yənə ozuḳ bolmisun üqün ularning aoḡzidin ḳutuldurimən. **11** Qünki Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Özüm əz ḳoylirimni izdəp ularning ḥalini soraymən; **12** padiqi əzining ḳoyliri arisida, tarap kətkən ḳoylarni tepip baḳḳandək, Mənmu ḳoylirimni izdəp baḳimən; ular bulutluḳ ḳarangoḡu kündə tarilip kətkən ḥərbir jaylardin Mən ularni ḳutuldurimən. **13** Mən ularni həlḳlərdin epkelimən, ularni məmlikətlərdin yioḡimən, əz zeminioḡa apirimən; Mən ularni Israil taoḡliri üstidə, eriḳ-üstənglər boyida wə zemindiki barliḳ turaloḡu jaylarda baḳimən; **14** Mən ularni esil qimənzarda baḳimən; Israil taoḡliri ularning yayliḳi bolidu; ular xu yərdə obdan yaylaḳta yatidu; Israil taoḡliri üstidə, munbət qimənzarda ozuḳlinidu. **15** Mən Özüm Öz padamni baḳimən, ularni yatḳuzimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** — Mən yoldin tenəp kətkənlərni izdəymən, tarḳilip kətkənlərni ḳayturimən; zəhimləngənlərni tengip ḳoyimən, ajizlarni küqəytimən; birak səmrigənlər wə küqlüklərni yoḳitimən; padamni adalət bilən baḳimən. **17** Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən ḳoy wə ḳoy arisida, ḳoqḳarlar wə tekilər arisida ḥəküm qiḳirimən. **18** Əmdi silərning yahxi qimənzarni yegininglar azliḳ ḳilip, qiməndiki ḳaloḡan ot-qəplərni ayaoḡliringlar bilən qəyliwetixinglar kerəkmu? Silər süpsüzük sulardin iqkəndin keyin, ḳaloḡinini ayaoḡliringlar bilən leyitiwetixinglar kerəkmu? **19** Xunga Mening ḳoylirimoḡa silərning ayaoḡliringlar qəyliwətkənni

yeyixtin, ayaoɣliringlar dəssəp leyitiwetkənni iqixtin baxkа amal yoқ. **20** Xunga Rəb Pərwərdigar ularoɣa mundak dəydu: — Mana Mən, Mən Өzüm səmrigən koylar wə oruқ koylar arisida ҳəküm qikirimən. **21** Qünki silər mürə-yanpaxliringlar bilən ittirip, münggüzliringlar bilən ularni tərəp-tərəpkə tarkitiwətküqə üsisilər, **22** — Mən ularni yənə ow obyekti bolmisun dəp Өz padamni kutkuzimən; wə Mən koy wə koy arisida ҳəküm qikirimən. **23** Mən ularning üstigə bir padiqini tikləymən, u ularni bakidu; u bolsa Mening kulum Dawut; u ularni bekip, ularoɣa padiqi bolidu; **24** wə Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu; Mənki Pərwərdigar xundak səz kildim. **25** Mən ular bilən aman-hatirjəmlik beoɣixlaydioɣan əҳdini tüzüp, yirtkuq ҳaywanlarni zemindin tügitimən; ular bihətər bolup janggalda turidu, ormanlikларda konup uhlaydu. **26** Mən ularni ҳəm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən; yamoɣur-yeoɣinlarni əz pəslidə yaoɣdurimən; bular bərikətlik yamoɣurlar bolidu. **27** Daladiki dərəҳlər mewilirini, tuprak ündürmilirini beridu; ular əz zeminida bihətər turidu; Mən ularning boyunturuk-asarətlirini sundurup, ularni kulukka tutkanlarning kolidin kutulduroɣinimda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu. **28** Ular yənə əllərgə ow bolmaydu, yər yüzidiki ҳaywanlar yənə ularni yəwətməydu; ular bihətər turidu, ҳeqkim ularni korkatmaydu. **29** Mən ular üqün dangki qikkan alaҳidə bir bostanlik jayni təminləymən; ular kaytidin zeminda aqarqilikta yigləp kalmaydu, yaki kaytidin əllərning mazak obyekti bolmaydu. **30** Andin ular Mənki Pərwərdigar Hudasining ular bilən billə bolidioɣanlikimni wə əzlirining, yəni Israil jəmətining Mening həlkim bolidioɣanlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **31** — Əmdi silər bolsanglar, i Mening koylirim, Mening qimənzarimdiki koylirim, insanlardursilər, halas; Mən bolsam silərning Hudayinglardurmən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

35 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, yüzüngni Seir teoɣioɣa karitip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, i Seir teoɣi, Mən sanga karximən; Mən kolumni üstünggə uzartip, seni bir wəyranə wə qəl-bayawan kilimən. **4** Mən xəҳərliringni harabə kiliwetimən, wə sən wəyranə bolisən; andin sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **5** Qünki sən mənggügə əqmənlik sakлap kəlgənsən, Israillarning bexioɣa külpət qüxkən künidə, kəbiҳlikning jazalinix wakti-saiti toxkanda, ularni kiliq küqigə tapxurup bərgənliking tüpəylidin, **6** Xunga Mən ҳayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sanga kan təkülüxni bekittim; kan seni kooɣlaydu. Sən kan təküxtin nəprətlənmigənliking tüpəylidin, əmdi kan seni kooɣlap yüridu. **7** Mən Seir teoɣini wəyranə wə qəl-bayawan kilip, uningdin besip ətküqi ҳəm uningoɣa kaytkuqini üzüp taxlaymən. **8** Mən uning taoɣlirini əltürülgənliri bilən toldurimən; sening egizlikiringdə, sening jiloɣiliringda, sening barlik jiraliringda kiliq bilən əltürülgənlər yikilidu. **9** Mən seni mənggügə wəyranə kilimən; sening xəҳərliring adəmzatsiz bolidu; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **10** — Qünki sən: «Bu ikki əl, ikki məmlikət Meningki bolidu, biz ularoɣa igə bolimiz» degining tüpəylidin — gərqə Mən Pərwərdigar xu yərdə boloɣan bolsammu —, **11** əmdi Mən ҳayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sening nəpritingdin qikkan aqqiking boyiqə wə ҳəsiting boyiqə sanga muamilə kilimən; Mən üstünggə ҳəküm qikirip jazalixim bilən, Mən ular arisida Өzümni kərsitimən. **12** Xuning bilən sening Israil taoɣlirioɣa karap: «Ular wəyran boldi, ular bizgə yəm boluxka təkdim kilindi» degən barlik ҳakarətliringni Mən Pərwərdigarning angliɣinimni sənlər tonup yetisilər. **13** Uning üstigə aoɣzinglarda silər Manga karxi qikip əzünglarni qong kərsitip, Manga kupurluk kiloɣan səzünglərni kəpəytkənsilər; Mən ularni anglidim. **14** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Pütkül yər yüzi xadlinip kətkinidə, Mən seni wəyranə kilimən. **15** Israil jəmətining mirasi wəyran kilinoɣanda buningdin sən xadlanoɣiningdək, Mənmu sanga xundak kilimən; sənmu, i Seir teoɣi wə barlik Edom — silərning barlikinglar wəyranə bolidu; wə [Edomiylar] Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

36 Əmdi sən, i insan ooɣli, Israil taoɣlirioɣa bexarət berip mundak degin: — Israil taoɣliri, Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **2** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Düxmənning silərgə karap: «Wah! Mənggü yukiri jaylar bizgə təəlluk boldi!» degini tüpəylidin, **3** xunga bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bərҳək, qünki ular silərni wəyranə kilip, əllərdin kaloɣanlirioɣa təwə kilixka ҳəryandin silərni əzgənliki tüpəylidin, wə

silər əllər arisida səz-qəqək wə təḫmət obyekti bolup ḳaloŋanliḳinglardin, **4** əmdi xunga, i Israil taoŋliri, Rəb Pərwərdigarning səzini anglanglar: — Rəb Pərwərdigar əllərdin ḳaloŋanlirioŋa olja ḫəm mazaḳ obyekti bolup ḳaloŋan taoŋlar, egizliklər, jiralar wə jiloŋilaroŋa, wəyran boloŋan harabilər wə taxliwetilgən xəḫərlərgə mundaḳ dəydu: — **5** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Huxal boluxup ḳəlbidiki pütün əqmənliki bilən Mening zeminimni əzlirigə təəlluḳ boluxḳa bekitip, uni bulang-talang ḳiliwalayli degən əllərdin ḳaloŋanlirioŋa wə Edomdikilərning ḫəmmisigə bərḫək, Mən [Əz həlḳimgə] boloŋan ḳizoŋinliḳimdin qiḳḳan aqqiḳ otida səz ḳildim: — **6** Israil zemini tooŋruluḳ bexarət berip, taoŋlar, egizliklər, jiralar wə jiloŋilaroŋa səz ḳilip mundaḳ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Əz [həlḳimgə boloŋan] ḳizoŋinliḳimdin ḳəḫrim bilən səz ḳildim — qünki silər əllərning mazaḳ-aḫanətlirini yegənsilər. **7** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən ḳolumni kətürüp xundaḳ ḳəsəm iqkənki, bərḫək, ətrapinglardiki əllər əzining mazaḳ-aḫanətlirini əzi ixitidu. **8** Lekin silər, i Israil taoŋliri, xahlinisilər, həlḳim Israiloŋa mewə berisilər; qünki ular pat arida ḳaytip kelidu. **9** Qünki mana, Mən silər təripinglardidurmən; Mən silərgə ḳaraymən, silər yumxitilisilər ḫəm terilisilər. **10** Wə Mən üstünglərdə adəmlərni, yəni Israilning pütkül jəmətini, ularning barliḳini kəpəytimən; xəḫərlər aḫalilik bolidu, harabilər ḳaytidin ḳurulidu. **11** Mən üstünglərdə adəm ḫəm ḫaywanlarni kəpəytimən, ular awup nəsil kəridu; Mən ətkən zamanlardikidək silərni olturaḳlik ḳilimən; bərḫək, ḫalinglarni əslidikidin əwzəl ḳilimən; silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **12** Mən üstünglərgə adəmlərni, yəni həlḳim Israilni mangdurimən; ular silərgə igidarqilik ḳilidu, silər ularning mirasi bolisilər; silər yənə ularni baliliridin juda ḳilmaysilər. **13** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Qünki ularning silərgə: «Silər adəmlərni yəysilər, əz elinglarni balilardin juda ḳiloŋansilər!» degini tüpəylidin, **14** əmdi silər yənə adəmlərni yeməysilər, əz elinglarni baliliridin yənə juda ḳilmaysilər, dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Mən silərgə yənə əllərning mazaḳ-aḫanətlirini anglatḳuzmaymən; silər əllərning tapa-tənisini yənə kətürməysilər, silər əz elinglarni ḳaytidin yiḳitmaysilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaḳ deyildi: — **17** I insan ooŋli, Israil jəməti əz zeminida turoŋan qaoŋlarda, ular əz yoli ḫəm ḳilmixliri bilən uni buloŋioŋan; Mening aldimda ularning yoli ay kərgən ayalning napaklikioŋa oḫxax. **18** Xunga zeminoŋa təkkən ḳan üqün, zeminni məbudliri bilən buloŋioŋanliḳi üqün, Mən ḳəḫrimni ular üstigə təktum; **19** Mən ularni əllər arisioŋa tarḳitiwəttim, ular məmlikətlər iqigə tarilip kətti; Mən ularning yolliri ḫəm ḳilmixliri boyiqə ularning üstigə ḫəküm qiḳardim. **20** Ular baridioŋan ḫərḳaysi əllərgə kəlgəndə, ular tooŋrisida: «Bular Pərwərdigarning həlḳi, biraḳ ular Uning zeminidin qiḳḳan!» — deyilgəndə, ular yənila Mening pak-mukəddəs namimni buloŋioŋan; **21** Biraḳ Mən Israil jəməti baroŋan ḫərḳaysi əllər arisida buloŋanoŋan pak-mukəddəs namim üqün kəngül bəldüm. **22** Xunga Israil jəmətigə mundaḳ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mən bu ixni silərni dəp əməs, i Israil jəməti, bəlki silər baroŋan ḫərḳaysi əllər arisida silər buloŋioŋan əz pak-mukəddəs namim üqün ḳilimən. **23** Mən əllər arisida buloŋanoŋan, Əzümning büyük namimni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; namimni dəl silər ular arisida buloŋioŋan; ularning kəz aldida Mən Əzümni silərning aranglarda pak-mukəddəs kərsətkinimdə, əllər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **24** Mən silərni əllər arisidin elip, məmlikətlər iqidin yioŋip, silərni əz zemininglaroŋa ḳayturimən. **25** — Mən süpsüzük suni üstünglaroŋa qaqimən, buning bilən silər pak bolisilər. Silərni ḫəmmə paskinilikinglardin wə butliringlardin paklaymən. **26** Mən silərgə yengi ḳəlb berimən, iqinglaroŋa yengi bir roḫ salimən; teninglardiki tax yürəkni elip taxlap, meḫrlik bir ḳəlbni ata ḳilimən. **27** Mening Roḫimni iqinglaroŋa kirgüzüp, silərni əmr-pərmanlirim boyiqə mangoŋuzimən, ḫəkümlirimni tutḳuzimən, xuning bilən ularoŋa əməl ḳilisilər; **28** silər Mən ata-bowiliringlaroŋa təḳdim ḳiloŋan zeminda yaxaysilər; Mening ḳowmim bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **29** Mən silərni barliḳ paskiniqiliktin ḳutḳuzimən; Mən buoŋdayni awun boluxḳa buyruymən; üstünglərgə ḫeq aqarqilikni ḳoymaymən; **30** Mən dərəhlərning mewisini wə etizdiki məḫsulatlarni awutimənki, silər aqarqilik tüpəyldin əllər arisida xərməndə bolmaysilər. **31** Silər rəzil yolliringlar wə naqar ḳilmixliringlarni əsləp, ḳəbiḫlikliringlar wə yirginqlik ḳiloŋanliringlar üqün əz-əzünglardin yirginisilər. **32** Silərgə məlum bolsunki, bu ixni ḳilixim silər üqün əməs, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — əz yolliringlar üqün hijil bolup

xərməndə bolunglar, i Israil jəməti. 33 — Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mən ķəbiḥlikinglardin paklioŋan künidə, Mən xəḥərlərni aḥalilik ķilimən, harabə ķaloŋan jaylarmu ķaytidin ķurulidu. 34 Wəyran ķilinoŋan zemin ətüp ketiwatķan ḥərbirining kəz aldida wəyranə kərünsimu, u ķaytidin terilidu. 35 Xuning bilən ular: «Bu wəyran ķilinoŋan zemin huddi Erəm baoŋqisidək boldi; harabə, wəyran ķilinoŋan xəḥərlər ḥazir mustəḥkəmləndi, aḥalilik boldi» — dəydu. 36 Wə ətrapida ķaloŋan əllər Mənki Pərwərdigarning buzuloŋan jaylarni ķuroŋuqi ḥəm wəyranə ķilinoŋan yərlərni ķaytidin terioŋuqi ikənlikimni bilip yetidu; Mənki Pərwərdigar səz ķildim, buningoŋa əməl ķilimən. 37 Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mən yənila Israilning jəmətining bu ixlarni tiləydioŋan dua-tilawətlirigə ijabət ķiloŋuqi bolimən; Mən ķoy padisidək ularning adəmlirini awutimən; 38 Muķəddəs dəp ayriloŋan ķurbanlik ķoy padisidək, bekitilgən ḥeyt-bayramlirioŋa beoŋixlanoŋan ķoy padisi Yerusalemoŋa tolduruloŋandək, harabə boloŋan xəḥərlər ķaytidin adəm padiliri bilən toldurulidu; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

37 Pərwərdigarning ķoli wujudumoŋa ķondi; Pərwərdigar meni Roḥi bilən kətürüp qikip, bir jiloŋining otturisioŋa turoŋuzdi; u yər səngəklərgə toldi. 2 U meni səngəklər ətrapidin uyaķ-buyaķķa ətküzdi; mana, bu oquķ jiloŋida [səngəklər] intayin nuroŋun idi; wə mana, ular intayin ķurup kətkənidi. 3 U məndin: — I insan ooŋli, bu səngəklər ķaytidin yaxnamdu? — dəp soridi. Mən: — I Rəb Pərwərdigar, sən bilisən, — dedim. 4 U manga: I insan ooŋli, bu səngəklər üstigə bexarət berip mundaķ degin: «I ķuruķ səngəklər, Pərwərdigarning səzini anglanglar! 5 Rəb Pərwərdigar bu səngəklərgə mundaķ dəydu: — Mana, Mən silərgə bir roḥ-nəpəs kirgüzimən, wə silər ḥayat bolisilər. 6 Mən üstünglərgə pəy-singirlərni salimən, silərni terə bilən yapimən, silərgə roḥ-nəpəs kirgüzimən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər». 7 Xunga mən buyruloŋini boyiqə bexarət bərdim; mən bexarət beriximgə, bir xawķun kətürüldi, mana jalaķ-julaķ bir awaz anglandi, səngəklər jipsilixip, bir-birigə ķoxuldi. 8 Mən kərdum, mana, pəy-singirlər wə ət ularning üstigə kelip ularni ķaplidi; biraķ ularda ḥeq roḥ-nəpəs bolmidi. 9 U manga: — I insan ooŋli, roḥ-nəpəskə bexarət berip mundaķ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roḥ-nəpəs, wə muxu əltürülgənlər tirilsun üqün ularning üstigə püwlənglər» — dedi. 10 Xunga mən buyruloŋandək bexarət beriwidim, roḥ-nəpəs ularoŋa kirdi-də, ular ḥayat bolup tik turdi — büyük bir ķoxunoŋa aylandi. 11 Wə U manga: — I insan ooŋli, bu səngəklər bolsa Israilning pütün jəmətidur. Mana, ular: «Bizning səngəklirimiz ķurup kətti, ümidimiz üzüldi; biz tügəxtuķ!» — dəydu. 12 Xunga bexarət berip ularoŋa mundaķ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mana, Mən gərünglərni eqip, silərni gərünglərdin qikirimən, i Mening həlķim, silərni Israil zemininoŋa elip kirimən; 13 Mən gərünglərni aqķinimda, silərni gərünglərdin qikaroŋinimda, i Mening həlķim, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. 14 Wə Mən Əz Roḥimni silərgə kirgüzimən, silər ḥayat bolisilər; wə Mən silərni əz zemininglarda turoŋuzimən; silər Mənki Pərwərdigarni xundaķ səzni ķilip, xuni ada ķildi, dəp bilip yetisilər». 15 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaķ deyildi: — 16 I insan ooŋli, bir tayaķni elip, uning üstigə «Yəḥuda wə uning ḥəmraḥliri boloŋan Israillar üqün» dəp yazoŋin; yənə bir tayaķni elip, uning üstigə «Əfraim wə uning ḥəmraḥliri boloŋan pütün Israil jəmətidikilər üqün» dəp yazoŋin; 17 wə ularni bir-birigə ulap ķoy; ular ķolungda bir bolsun. 18 Həlķimdikilər səndin: «Bu ixlar bilən nemini qüxəndürməkqi bizgə dəp bərməmsən?» dəp sorisa, 19 ularoŋa: «Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: «Mana, Mən Əfraimning wə uningoŋa ḥəmraḥ boloŋan Israil ķəbililirining ķoli tutķan Yüsüpning tayiķini elip, uni Yəḥudaning tayiķioŋa ķoxup ulap, ularni birla tayaķ ķilimən; ular Mening ķolumda bir tayaķ bolidu. 20 Sən yazoŋan tayaķlarni ularning kəz aldida ķolungda tutup ularoŋa xundaķ degin: — 21 «Rəb Pərwərdigar xundaķ dəydu: «Mana, Mən Israil balilirini baroŋan əllər arisidin elip, ularni ḥəryandin yioŋip əz zemininoŋa epkelimən. 22 Mən ularni Israil taoŋlirining üstidə bir əl ķilimən; bir padixaḥ ularning ḥəmmisigə padixaḥ bolidu; ular ķaytidin ikki əl bolmaydu, yaki ķaytidin ikki padixaḥlikķa ḥeq bəlünməydu. 23 Ular əzlirini ķaytidin ularning məbudliri, lənətlik ixliri yaki asiyliķlirining ḥeqķayisisi bilən ḥeq buloŋimaydu; Mən ularni gunaḥ ətküzgən olturaķlaxķan jayliridin ķutķuzup, ularni paklandurimən; ular Mening həlķim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. 24 Wə mening ķulum Dawut ularoŋa padixaḥ bolidu; ularning ḥəmmisining birla padiqisi bolidu; ular Mening ḥəkümlirimdə mengip, Mening bəlgilimilirimni tutup ularoŋa əməl ķilidu.

25 Ular Mening ḳulum Yaḳupḳa təḳdim ḳiloɣan, ata-
bowiliringlar turup kəlgən zeminda turidu; ular
uningda turidu — ular, ularning baliliri, wə balilarning
baliliri mənggü turidu — Mening ḳulum Dawut
ularning xaḥzadisi bolidu. 26 Mən ular bilən aman-
hatirjəmlik beoɣixlaydioɣan bir əḥdə tüzimən; bu ular
bilən mənggülük bir əḥdə bolidu; Mən ularni jayida
makanlaxturup awutimən; wə Mening muḳəddəs
jayimni ular arisioɣa mənggügə tikləymən. 27 Mening
turaloɣu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi
bolimən, ular Mening həlḳim bolidu. 28 Mening pak-
muḳəddəs jayim ular arisida mənggügə tiklənggəndə,
əmdi əllər Θzüm Pərwərdigarning Israilni pak-
muḳəddəs ḳiloɣuqi ikənlikimni bilip yetidu».

38 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ
deyildi: — 2 Insan ooɣli, yüzüngni Magog
zeminidiki Rox, Məxək wə Tubalning əmiri Gogḳa
ḳaritip uni əyibləp bexarət berip xundaḳ degin: —
3 Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu: «Mana, i Gog,
— Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga
ḳarximən; 4 Mən seni arḳingoɣa yandurup, engikinggə
ilməklərni selip, sən wə pütün ḳoxunungni — atlar wə
atliḳ əskərlərni, ḥəmmisi toluḳ ḳorallanoɣan, sipar-
ḳalḳanlarni kətürgən, ḳiliq tutḳan top-top kixilərni
jənggə qiḳirimən; 5 Pars, Efiopiyə wə Put, ḥəmmisi
ḳalḳan-dubuloɣa bilən ḳorallinidu 6 — Gomer wə uning
barliḳ top-top adəmliri, ximalning əng ḳəridin kəlgən
Torgamaḥ jəməti wə uning barliḳ top-top adəmliri,
bu kəp əllər sanga ḥəmraḥ bolup billə bolidu. 7
Θzüngni təyyarla; sən wə sanga yioɣiloɣan barliḳ top-
top adəmliring təyyarlanoɣan petida bol; sən ularoɣa
nazarətqilik ḳilisən. 8 Kəp künlərdin keyin sən [jənggə]
qaḳirilisən; sən ahirḳi yillarda ḳiliqtin ḳutḳuzuloɣan,
kəp əllərdin yioɣiloɣan həlḳning zemineioɣa, yəni
uzundin beri wəyran ḳelinip kəlgən Israil taoɣlirioɣa
ḥujum ḳilisən; uning həlḳi əllərdin yioɣiloɣan bolup,
ularning ḥəmmisi aman-esən turiweridu; 9 sən, barliḳ
top adəmliring wə sanga ḥəmraḥ boloɣan nuroɣun
əllər bilən billə aloɣa besip, boran-qapḳundək kelisən;
sən yər yüzini ḳaplioɣan buluttək bolisən». 10 —
Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Xu küni xundaḳ
boliduki, kənglünggə baxḳiqə hiyallar kirip, sən rəzil
ḥiylə-nəyrəngni oylap qiḳisən; 11 sən: «Mən sepilsiz
yeza-kəntlər jaylaxḳan zeminoɣa besip kirimən; mən
aman-esən turuwatḳan bir həlḳḳə yeḳinliximən —
ularning ḥəmmisi sepilsiz, taḳaḳsiz wə dərwazisiz
turuwatidu», dəysən, — 12 «Xuning bilən oljilarni
elip, bulang-talang ḳilimən; ḳolumni əslidə wəyran
bolup əmdiliktə makanliḳ boloɣan jaylaroɣa, əllərdin
yioɣiloɣan, mal-dunyaoɣa igə boloɣan, dunyaning
kindikidə yaxawatḳan həlḳḳə ḳarxi ḳilimən». 13 Xu
tapta Xeba, Dedan, Tarxixtiki sodigərlər barliḳ yax
xirliri bilən səndin: «Sən olja elixḳa kəldingmu?
Sən top-top adəmliringni bulang-talang ḳiliwelixḳa
— altun-kümüxni elip ketixkə, mal-dunyani elip
ketixkə, zor bir oljioɣa erixiwelixḳa yioɣdingmu?» —
dəp soraydu. 14 Xunga bexarət bərgin, i insan ooɣli,
Gogḳa xundaḳ degin: — Rəb Pərwərdigar xundaḳ
dəydu: — Mening həlḳim Israil aman-esən bolidioɣan
künini, sən bilip yətməmsən? 15 Sən θz jayingdin,
yəni ximalning əng qət jayidin qiḳisən, sən wə sanga
ḥəmraḥ boloɣan nuroɣun əllər, ḥəmmisi atliḳ bolup,
top-top adəmlər, qong ḳoxun bolisən. 16 Sən yər yüzini
ḳaplioɣan buluttək həlḳim Israiloɣa ḳarxi qiḳisən — bu
ahirḳi zamanlarda bolidu — Mən seni θz zeminimoɣa
ḳarxilixixḳa qiḳirimən; xundaḳ ḳilip Mən sən arḳiliḳ, i
Gog, əllərning kəz aldida Θzümning pak-muḳəddəs
ikənlikimni kərsətkəndə, ular Meni tonuydu». 17
— Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu: «Mən ḳədimki
zamanlarda ḳullirim boloɣan Israildiki pəyoɣəmbərlər
arḳiliḳ bexarət ḳiloɣan birsi sən əməsmu? Ular xu
künlərdə, xundaḳla kəp yillardin beri, Mening seni
həlḳimgə ḳarxilixixḳa qiḳiridioɣanliḳim tooɣruluḳ
bexarət bərgən əməsmu? 18 Wə xu küni, yəni Gog
Israil zemineioɣa ḳarxi qiḳḳan küni xundaḳ boliduki,
— dəydu Rəb Pərwərdigar, — oɣəzipim bilən Mening
ḳəḥrim ərləp qiḳidu. 19 Mening [θz həlḳimgə] boloɣan
ḳizoɣinliḳimdin, oɣəzəp bilən xundaḳ səz ḳiloɣanmənki,
Israil zeminida zor yər təwrəx bolidu; 20 xuning
bilən dengizdiki beliḳlar, asmandiki uqar-ḳanatlar,
daladiki ḥaywanlar, yər yüzidiki əmiligüqi ḥaywanlar
wə yər yüzidə turoɣan barliḳ insanlar Mening yüzüm
aldida təwrinip ketidu; taoɣlar ərülüp, tik yarlar
oɣulap ketidu, barliḳ tamlar yərgə ərülüp qüxidu.
21 Mən barliḳ taoɣlirimda uning bilən ḳarxilixixḳa
bir ḳiliq qaḳirimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, —
ḥərbirsining ḳiliqi θz ḳerindixigə ḳarxi qiḳidu. 22
Mən waba kesili wə ḳan təküx bilən uningoɣa ḥəküm
qiḳirip jazalaxḳa kiriximən; Mən uningoɣa, uning
ḳoxunliri üstigə, uningoɣa ḥəmraḥ boloɣan nuroɣun
əllər üstigə dəḥxətlik yamoɣur, zor məldür taxliri, ot
wə güngürt yaoɣdurimən; 23 Mən Θzümni uluoɣlap,
Θzümni pak-muḳəddəs dəp kərsitimən; wə nuroɣun

əllərning kəz aldida namayan bolimən, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

39 «Əmdi sən, i insan ooɣli, Gogni əyibləp bexarət berip xundaķ degin: — Rəb Pərwərdigar xundaķ dəydu: — Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga ķarximən; **2** Mən seni arķingoɣa yandurup, yetkiləp, seni ximalning əng kəridin qikirimən, Israilning taoɣliri üstigə tajawuz kildurimən; **3** Mən okyayingni sol ķolungdin urup taxlioɣuziwetimən, okliringni ong ķolungdin qüxüriwetimən; **4** sən Israil taoɣlirining üstigə yikilisən; sən wə sening barlik ķoxunliring, sanga ḥəmraḥ boloɣan əllər yikilisilər; Mən seni barlik yirtķuq uqar-ķanatlaroɣa gəx, daladiki barlik ḥaywanlaroɣa ow boluxķa təķdim kildim. **5** Sən dalada yikilisən; qünki Mən xundaķ səz kildim, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **6** Mən Magog üstigə wə dengiz boyida aman-esən turoɣanlaroɣa ot yaoɣdurimən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **7** Mening pak-mukəddəs namimni həlkim Israil arisida tonutimən; pak-mukəddəs namimning ķaytidin buloɣinixķa kət'iy yol ķoymaymən; əllər Mening Pərwərdigar, Israilda turoɣan Mukəddəs Boloɣuqisi ikənlikimni bilip yetidu. **8** Mana, u kelidu! Bu ixlar qoķum bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bu dəl Mən eytķan künidur. **9** Israil xəḥərliridə turuwatķanlar qikip ķorallarni, jümlidin sipar-ķalķanlar, okyalar, tokmaklar wə nəyzilərni kəydürüp ot ķalaydu — ular bular bilən yəttə yil ot ķalaydu. **10** Daladin ḥeq otun elinmaydu, ormanlardin ḥeq yaoɣaq kesilməydu; qünki ular ķorallarni ot ķalaxķa ixlitidu; ular əzliridin olja tutķanlarni olja tutidu, əzlirini bulang-talang kiloɣanlarni bulang-talang kilidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **11** Wə xu künidə xundaķ boliduki, Israil zeminidin, yəni dengizning xərķiy kiroɣikidin ətidioɣanlarning jiloɣisidin Gogķa bir yərlik boluxi üqün bir orunni berimən; bu yərlik bolsa ətküqilərning yolini tosidu; ular xu yərdə Gog wə uning barlik top-top adəmlirini kəmidu; u «Ḥamon-Gog jiloɣisi» dəp atilidu. **12** Israil jəməti zeminini ḥalal kilix üqün, ularni yəttə ay kəmidu; **13** zemindiki barlik həlk ularni yərlikkə ķoyidu; xuning bilən Əzüm uluoɣlanoɣan muxu künidə bu ix ularoɣa xərəp bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **14** Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlik arilap, tajawuzqilarning zemin yüzidə ķaloɣan jəsətlirini kümüxtək alaḥidə ixni kilix üqün ayriydu; ular xu yəttə ay tügigəndə, andin jəsətlərni izdəx hizmitini baxlaydu. **15** Bu «zemindin ətküqilər» aylinip yüridu; əgər birsi adəmning ustihinini kərgən bolsa, u uning yenioɣa bir bəlgə tikləydu; «izdəp kəmgüqilər» uni Ḥamon-Gog jiloɣisioɣa dəpnə kiloɣuqə bəlgə turidu **16** ([jiloɣida] «Ḥamonaḥ» dəp ataloɣan bir xəḥər bolidu). Ular xu yol bilən zeminni paklaydu». **17** — «Wə sən, i insan ooɣli, Rəb Pərwərdigar xundaķ dəydu: — Ḥərķandaķ uqar-ķanatlar, daladiki barlik ḥaywanlaroɣa mundaķ degin: «Yioɣilixip kelinglar, Mən silərgə kilmakķi boloɣan ķurbanlikimoɣa, yəni Israil taoɣliri üstidə kilinoɣan qong ķurbanlikķa ḥəryandin jəm bolunglar! Silər xu yərdə gəx yəp, ķan iqisilər. **18** Silər baturlarning gəxini, yər yüzidiki xaḥzadilarning ķenini — ķoqķarlarning, əqkilərning, torpaķlarning ķenini iqisilər — ularning ḥəmmisi Baxandiki bordaloɣan mallardur! **19** Silər Mən silərgə kilmakķi boloɣan ķurbanlikimdin, toyoɣuqə may yəp, toyoɣuqə ķan iqisilər! **20** Silər dastihinimda atlar wə jəng ḥarwisidikilər, baturlar, barlik jəngqi palwanlar bilən toyunisilər» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **21** — wə Mən Əz xan-xəripimni əllər arisioɣa kərsitimən, barlik əllər Mening yürgüzgən jazalirimni wə ularning üstigə ķoyoɣan ķolumni kəridu. **22** Wə xu kündin tartip Israil jəməti Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu. **23** Əllər Israil jəmətining ķəbiḥliki, Manga asiylik kiloɣanlikį tüpəylidin sürgün boloɣanlikini bilip yetidu; mana, Mən yüzümni ulardin yoxurup, ularni düxmənlirining ķolioɣa tapxurdum; ularning ḥəmmisi kiliqlinip yikildi. **24** Ularning paskiniqilikį wə asiylikliri boyiqə Mən ularni bir tərəp kildim, yüzümni ulardin yoxurdum». **25** Xunga Rəb Pərwərdigar xundaķ dəydu: — Mən ḥazir Yaķupni sürgün boloɣanlikidin əsligə ķayturup, pütkül Israil jəməti üstigə rəḥim kilip, Əz pak-mukəddəs namim üqün otluķ kizoɣinlikimni kərsitimən. **26** Əz zeminida aman-esən turoɣinida, ḥeqkim ularni ķorķutmaydioɣan qaoɣ kəlgəndə, Mən ularni əllərdin ķayturup, düxmənlirining zeminliridin yioɣkinimda, wə kəp əllərning kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, xu qaoɣda ular hijalitini wə Məndin yüz ərüp kiloɣan asiylikining barlik gunaḥini kətüridu; **28** ular Mening ularni əllər arisioɣa sürgün kilduroɣanlikim tüpəylidin, wə andin ulardin ḥeqķaysisini xu yərdə ķaldurmay əz zemininoɣa yioɣkanlikim tüpəylidin, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu; **29** wə Mən yüzümni ulardin ķayta ḥeq yoxurmaymən; qünki Mən Israil jəməti

üstigə Өz Roһimni ḳuyoḷan bolimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

40 Bizning sürgün boloḷanliḳimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayning oninqi künidə, yəni xəһər bəsülgəndin on tət yil keyin — dəl axu künidə Pərwərdigarning ḳoli mening wujudumoḷa ḳondi, wə U meni [xəһərgə] apardi. **2** Hudaning alamət kərünüxliridə U meni Israil zeminioḷa apirip, intayin egiz taoḷ üstigə orunlaxturdi; taoḷning jənubiy təripidə xəһərdək bir ḳurulux turatti. **3** U meni xu yərgə apardi; mana ḳolida kanap tanisi wə əlqəm hadisini tutḳan, misning kərünüxidə boloḷan bir kixi; u dərwazida turatti. **4** Bu kixi manga: «Insan ooḷli, kəzliring bilən kərüp, ḳuliḳing bilən anglap, kənglüngni mən sanga kərsitidioḷan barliḳ ixlaroḷa baoḷlioḷin; qünki buning sanga kərsitilixi üqün sən muxu yərgə elip kelinding. Israil jəmətigə barliḳ kərginingni ayan ḳil». **5** Wə mana, ibadəthanining һəmmə təripidə tam bar idi. U kixining ḳolida altə gəzlik əlqəm hadisi bar idi; xu qaoḷdiki «bir gəz» bir gəz bir aliḳanoḷa tooḷra kelətti. U tamning kənglikini əlqidi, bir «hada» qiḳti; egizliki bolsa, bir «hada» qiḳti. **6** U xərkḳə ḳaraydioḷan dərwazioḷa kelip, uning pələmpəylirigə qiḳti; uning bosuoḷisining kənglikini əlqidi, u bir hada qiḳti. Yənə bir təripining kəngliki bir hada qiḳti. **7** [Dərwazining iqidiki] һərbir «oyuḳ əy»ning uzunluḳi bir hada, kəngliki bir hada idi; oyuḳ əylərning ariliḳi bəx gəz idi; dərwazining iqidiki bosuoḷa, yəni iqkirigə ḳaraydioḷan dəһlizning aldidiki bosuoḷining [ikki təripining] uzunluḳi [ayrim-ayrim] bir «hada» qiḳti; **8** u dərwazining iqkirigə ḳaraydioḷan dəһlizni əlqidi, [uzunluḳi] bir hada qiḳti. **9** U dərwazining dalinining uzunluḳini əlqidi, səkkiz gəz qiḳti; uning kexikining yenidiki tamning ḳelinliḳi ikki gəz qiḳti. Muxu dalan iqkirigə ḳaraytti. **10** Xərkḳə ḳarioḷan dərwazining iqidə, u təripidə üqtin, bu təripidə üqtin oyuḳ əylər bar idi. Üqilisi ohxax əlqəmdə idi; üq əyning ikki yan temi ohxax ḳelinliḳta idi. **11** U dərwazini əlqidi, kəngliki on gəz qiḳti; uning jəmiy uzunluḳi on üq gəz idi. **12** Bu yandiki oyuḳ əylərning aldida bir gəz ḳelinliḳtiki bir tosma tam bar idi, wə u yandiki oyuḳ əylərning aldida bir gəz ḳelinliḳta bir tosma tam bar idi; һəryandiki oyuḳ əylərning kəngliki altə gəz idi. **13** U dərwazining jəmiy kənglikini, yəni bu tərəptiki oyuḳ əyning əgzisining [arḳa lewidin] u tərəptiki oyuḳ əyning əgzisining [arḳa lewioḷiqə] yigirmə bəx gəz qiḳti; bu tərəptiki oyuḳ əyning ixiki bilən u tərəptiki oyuḳ əyning ixiki bir-birigə ḳarixatti. **14** U iqki һoylioḷa kirix eoḷizidiki tüwrüklərni əlqidi; ularning egizliki atmix gəz qiḳti; dərwaza temi bu һoylining tüwrüklirini orap turoḷanidi. **15** Dərwazining tüwidin dalanning iqki eoḷizioḷiqə əllik gəz qiḳti. **16** Oyuḳ əylərning һərbirining udul temida, xundaḳla oyuḳ əylərning ariliḳida, dalanning yenida ohxaxla rojəklər bar idi; muxu rojəklər sirtioḷa ḳarap tariyip mangoḷan idi; һərbir ariliḳtiki tam-tüwrüklərgə palma dərəһliri nəḳḳixləngənidi. **17** U meni sirtḳi һoylioḷa apardi; mana, kiqik hanilar, wə sirtḳi һoylini qəridəp yasaloḷan tax tahtayliḳ supa; supining üstigə ottuz kiqik hana selinoḷan. **18** Bu tax tahtayliḳ supa һoylidiki dərwazilaroḷa tutaxḳan, uning kəngliki ularning uzunluḳioḷa barawər idi; bu «pəs tax supa» idi. **19** U təwənki dərwazining iqi təripidin iqki һoylining sirtḳi temioḷiqə boloḷan ariliḳni əlqidi; xərḳ wə ximal tərəplərningmu yüz gəz qiḳti. **20** Andin sirtḳi һoylioḷa kiridioḷan, ximaloḷa ḳaraydioḷan dərwazining uzunluḳi wə kənglikini əlqidi. **21** Uning bu təripidə üqtin oyuḳ əy, u təripidə üqtin oyuḳ əy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinqi dərwaziningkigə ohxax idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz. **22** Uning deriziliri, dalanliri, palma dərəh nəḳixliri xərkḳə ḳaraydioḷan dərwaziningkigə ohxax idi; kixilər uning yəttə baskuqluḳ pələmpiyi bilən qiḳatti; uning dalini iqkirigə ḳaraytti. **23** Iqki һoylida ximal wə xərḳtiki dərwazilaroḷa udul birdin dərwazə turatti; u dərwazidin dərwazioḷiqə əlqidi, yüz gəz qiḳti. **24** U meni jənub tərəpkə apardi; mana, jənubḳimu ḳaraydioḷan bir dərwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini əlqidi, ular baxḳilirioḷa ohxax idi. **25** Dərwazining wə dalinining ətrapidiki derizilər baxḳilirioḷa ohxax idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **26** Uningoḷa qiḳidioḷan yəttə baskuq bar idi; uning dalini iqkirigə ḳaraytti; uning tüwrükliridə palma dərihining nəḳixi bar idi, u tərəptə biri, bu tərəptə biri bar idi. **27** Iqki һoylioḷa kiridioḷan, jənubḳa ḳaraydioḷan bir dərwaza bar idi; u jənubiy tərəptə dərwazidin dərwazioḷa əlqidi, yüz gəz qiḳti. **28** U meni iqki һoylioḷa jənubiy dərwazidin əkirdi; wə jənubiy dərwazini əlqidi; uning əlqəmliri baxḳa dərwazilərningkigə ohxax idi. **29** Uning oyuḳ əyliri, ariliḳ tamliri, dalinining əlqəmliri baxḳilirioningkigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida derizilər bar idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **30** Ətrapida uzunluḳi yigirmə bəx gəz, kəngliki bəx gəz ətrapida dalini bar

idi. 31 Uning dalini bolsa sirtқi ҳoylioɣa қaraytti; uning kirix eoɣizidiki ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərning nəқixi bar idi; uning qiқix yolining səkkiz basқuquluқ pələmpiyi bar idi. 32 U meni iqki ҳoylida xərқ tərəpkə apardi; u tərəptiki dərwazini ələqidi; uning ələqəmliri baxқilirioɣa ohxax idi. 33 Uning oyuқ əyliri, arilиқ tamliri, dalinining ələqəmliri baxқilirining kigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida derizilər bar idi; uning uzunluқi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. 34 Uning dalini bolsa sirtқi ҳoylioɣa қaraytti; uning [kirix eoɣizining] u wə bu təripidiki tüwrükidə palma dərəhlərning nəқixi bar idi; uning qiқix yolining səkkiz basқuquluқ pələmpiyi bar idi. 35 U meni ximaliy dərwazioɣa apardi, wə uni ələqidi; uning ələqəmliri baxқilirioɣa ohxax idi. 36 Uning oyuқ əyliri, arilиқ tamliri, dalanliri [baxқilirioɣa] ohxax idi; ətrapida derizilər bar idi. Uning uzunluқi əllik gəz, uning kəngliki yigirmə bəx gəz idi. 37 Uning dalinidiki tüwrüklər sirtқi ҳoylioɣa қaraytti; uning [kirix eoɣizidiki] ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərning nəқixi bar idi; uning qiқix yolining səkkiz basқuquluқ pələmpiyi bar idi. 38 Ҳərbir dərwaza [ikki] tüwrükining yenida ixiklik kiqik əy bar idi; ular xu əylərdə kəydürmə қurbanliқlarni yuyatti. 39 Dərwazining dalinida uyanda ikkidin xirə, buyanda ikkidin xirə bar idi; ular xirələrning üstidə kəydürmə қurbanliқ, gunaҳ қurbanliқi wə itaətsizlik қurbanliқlirini soyidu. 40 Ximaliy dərwazining dalinining kirix eoɣizidiki pələmpəyning bir yenida ikki xirə bar idi; dalanning kirix eoɣizining yənə bir yenida ikki xirə bar idi. 41 Xuningdək dərwazining u yenida tət xirə, bu yenida tət xirə bar idi — jəmiy səkkiz joza bar idi; ular ularning üstidə қurbanliқlarni soyidu. 42 Yənə taxtin yonup yasaloɣan, uzunluқi bir yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir gəz kelidioɣan tət xirə bar idi; ularning üstigə kəydürmə қurbanliқlar wə baxқa қurbanliқlarni soyidioɣan қoral-əswablar қoyulidu. 43 Dərwaza iqidə, tamliri üstigə bir alikan uzunluқtiki jüp ilməklik kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə қurbanliқ gəxliri қoyulidu. 44 Iqki ҳoyla iqidə wə iqki dərwazining sirtida mədҳiyə nahxiqiliri üqün ikki kiqik əy bar idi; biri ximaliy dərwazining yenida, jənubқa yüzləngən; yənə biri jənubiy dərwazining yenida, ximaloɣa yüzləngənidi. 45 U manga: «Jənubқa yüzləngən əy kaҳinlar, yəni ibadətxanioɣa məs'ullar üqündur. 46 Jənubқa yüzləngən əy kaҳinlar, yəni қurbangaҳ wəzipisigə məs'ullar üqündur. Bular bolsa Zadokning jəmətining ooɣul pərzəntliri; xularla Lawiy jəmətidilər arisidin Pərwərdigarning yenioɣa hizmitidə boluxқa kirələydu» — dedi. 47 U ҳoylini ələqidi; uzunluқi yüz gəz, kəngliki yüz gəz, tət qasiliқ idi; қurbangaҳ bolsa muқəddəshana aldida turatti. 48 U meni muқəddəshanining dalinioɣa apardi; u dalan eoɣizining ikki yenidiki tamlarning uzunluқini ələqidi; bir tərəptikisi bəx gəz, yənə bir tərəptikisi bəx gəz qiқti; dalan eoɣizining [əzi on tət gəz idi]; dalan eoɣizidiki tamning [iqki təripining] kəngliki bu təripi üq gəz, u təripi üq gəz idi. 49 Dalanning kəngliki yigirmə gəz, uzunluқi on bir gəz idi; uningoɣa qiқidioɣan pələmpəy bar idi; tüwrükimu bar idi, u yenida biri, bu yenida biri bar idi.

41 U meni [muқəddəshanidiki] muқəddəs jayning aldioɣa apardi; u jayning kirix eoɣizining ikki təripidiki yan tamni ələqidi, ҳər ikkisining қelinliқi altə gəz qiқti. 2 Kirix eoɣizining kəngliki bolsa on gəz idi; muқəddəs jayning kirix eoɣizidiki tooɣra tamning iqki təripining kənglikini ələqidi, ҳər ikkisi bəx gəz qiқti; u muқəddəs jayning uzunluқini ələqidi, қirиқ gəz qiқti; uning kəngliki yigirmə gəz qiқti. 3 U iqkirigə қarap mangdi, əng muқəddəs jayoɣa kirix eoɣizidiki tooɣra tamning kəngliki ikki gəz; eoɣizining kəngliki altə gəz idi; [ikki tərəptiki] tooɣra tamning uzunluқi bolsa, yəttə gəz idi. 4 U muқəddəs jayning kəynidiki «əng muқəddəs jay»ning uzunluқini ələqidi, yigirmə gəz qiқti; kənglikimu yigirmə gəz idi. U manga: «Bu əng muқəddəs jay» — dedi. 5 U muқəddəshanining temini ələqidi, қelinliқi altə gəz qiқti; yandiki kiqik hanilarning bolsa, kəngliki tət gəz idi; kiqik hanilar muқəddəshanini qəridəp selinoɣanidi. 6 Yenidiki kiqik hanilar üq қəwətlik, bir-birigə üstiləklik idi, ҳər қəwəttə ottuzdin hana bar idi; kiqik hanilarning limliri muқəddəshanining temioɣa qiқip қalmasliқi üqün, limlar kiqik hanilarning sirtқi temioɣa bekitilgənidi. 7 Yuқirilioɣanseri muқəddəshanining ətrapidiki kiqik hanilar kengiyip baroɣanidi; qünki muқəddəshanining ətrapida қurulux boloɣanliқtin bina egizligənseri hanilar kengəygən. Xu səwəbtin muқəddəshanimu egizligənseri kengəygən. Təwəndiki қəwəttin yuқiridiki қəwətkiqə otturidiki қəwət arқiliқ qiқidioɣan pələmpəy bar idi. 8 Mən muқəddəshanining egiz ulluқ supisi barliқini kərdum; u ҳəm yenidiki kiqik hanilarning uli idi; uning egizliki toptooɣra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi. 9 Yenidiki hanilarning sirtқi temining қelinliқi bəx gəz idi.

Mukəddəshanining yenidiki kiqik hanilar bilən [kahinlarning] hujriliri arilikidiki box yərning kəngliki yigirmə gəz idi; bu box yər mukəddəshanining həmmə təripidə bar idi. **11** Yenidiki kiqik hanilarƣa kirix eƣizi bolsa box yərgə karaytti; bir kirix eƣizi ximalƣa, yənə biri jənubka karaytti. Supa üstidiki hanilarni qəridigən box yərning kəngliki bəx gəz idi. **12** Ƣərbkə jaylaxkan, box yərgə karaydiƣan binaning uzunluki yətmix gəz idi; binaning sirtki temining kelinliki bəx gəz; uning kəngliki toksan gəz idi. **13** Heliki kixi mukəddəshanining əzini əlqidi; uning uzunluki yüz gəz idi. Box yərning kəngliki [yüz gəz idi], binaning tamliri koxulup jəmiy kəngliki yüz gəz idi. **14** Mukəddəshanining aldi təripi wə xərkkə jaylaxkan hoylisining kəngliki yüz gəz idi. **15** U [mukəddəshanining] kəynidiki box yərgə karaydiƣan binaning kənglikini, jümlidin u wə bu təripidiki karidorni əlqidi, yüz gəz qikti. Mukəddəshanining «mukəddəs jay»i bilən iqki «əng mukəddəs jay»i wə sirtka karaydiƣan dalini bolsa, yaƣaq tahtaylar bilən bezəlgən; uning bosuƣiliri, iqidiki üq jayning ətrapidiki rojəkliri həm dəhlizliri bolsa, bosuƣisidin tartip həmmə yər, poldin derizilərgiqə yaƣaq tahtaylar bilən bezəlgən (derizilər əzi rojəklik idi). **17** Dalandin iqki «əng mukəddəs jay»ƣiqə boloƣan torus, iqki wə sirtki «mukəddəs jay»ning tamlirining həmmə yeri kerub wə palma dərəhliri bilən əlqəmlik nəkixlənggənidi. Hər ikki kerub arisida bir palma dərihi nəkixlənggənidi; hərbir kerubning ikki yüzi bar idi. **19** Kerubning insan yüzi bu tərəptiki palma dərihi nəkixigə karaytti; xir yüzi u tərəptiki palma dərihi nəkixigə karaytti; pütkül mukəddəshanining [iqki] həmmə təripi xundak idi; **20** dalanning poldin tartip torusiƣiqə, xuningdək «mukəddəs jay»ning tamliriƣa kerublar wə palma dərəhliri nəkix kilinoƣan. **21** «Mukəddəs jay»ning ixik kexəkliri bolsa, tət qasilik idi; «əng mukəddəs jay» aldidiki ixik kexəklirimu ohxax idi. **22** «[Mukəddəs jay]»[ning] egizliki üq gəz, uzunluki ikki gəz boloƣan kurbangahi yaƣaqtin yasaloƣan; uning burjəkliri, yüzi wə tamlirining həmmisi yaƣaqtin yasaloƣan; heliki kixi manga: «Bu bolsa Pərwərdigarning aldida turidiƣan xirədur» — dedi. **23** [Mukəddəshanining] «mukəddəs jay» həm «əng mukəddəs jay»ining hərbirining kox kanatlik ixiki bar idi. **24** Hərbir kanitining ikki katlimi bar idi; bu ikki katlam katlinatti; bu tərəptiki kanitining ikki katlimi bar idi; u tərəptikisiningmu ikki katlimi bar idi. **25** Ularning üstigə, yəni «mukəddəs jay»ning ixikliri üstigə, tamlarning üstini nəkixligəndək, kerublar wə palma dərəhliri nəkixlənggənidi; sirtki dalanning aldida yaƣaqtin yasaloƣan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u wə bu təripidə rojəklər wə palma dərəh nəkixliri bar idi. Mukəddəshanining yenidiki kiqik hanilar wə aldidiki aywanning xəklimu xundak idi.

42 U meni sirtki hoyliƣa, ximal təripigə apardi; u meni yənə «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining ximaliy uduliƣa jaylaxkan kiqik hanilarƣa apardi. **2** Hanilarning jəmiy uzunluki yüz gəz idi; ularning kirix yoli ximalƣa karaytti; [hanilarning] jəmiy kəngliki əllik gəz idi. **3** Hanilar iqki hoyliƣa təwə yigirmə gəz kəngliktiki «box yər»gə karaytti, xundakla sirtki hoyliƣa təwə «tax tahtaylik supa»ning udulida idi. Üq kəwətlik hanilarning karidorining bir təripidiki hanilar yənə bir təripidiki hanilarning udulida idi. **4** Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunlukta bir karidor bar idi. Hanilarning ixikliri ximalƣa karaytti; **5** yukiridiki hanilar təwəndiki wə otturisidiki əylərdin tar idi; qünki karidorlar kəp orunni igiliwaloƣanidi. **6** Hanilar üq kəwətlik idi; birak hoyliƣa tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmiƣaqka, üqinqi kəwəttiki hanilar astinki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi. **7** Sirttiki hanilarning yenidiki, yəni hoylini hanilardin ayrip turidiƣan sirtki tamning uzunluki əllik gəz idi. **8** Sirtki hoyliƣa tutaxkan hanilarning bolsa, jəmiy uzunluki əllik gəz idi; mana, mukəddəshaniƣa karaydiƣan təripining uzunluki yüz gəz idi. **9** Bu hanilar astida, sirtki hoylidin kiridiƣan, xərk tərəpkə karaydiƣan bir kirix yoli bar idi. **10** Ibadəthanining jənubiy təripidə, xərkiy təripigə karaydiƣan iqki hoylidiki tamning kəngliki bilən təng boloƣan, «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining əzigə karaydiƣan hanilar bar idi; **11** Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular ximalƣa karaydiƣan hanilarƣa ohxaytti. Ularning uzunluki wə kəngliki, barlik qikix yolliri, xəkli wə ixikliri ohxax idi. **12** Jənubka karaydiƣan bir yürüx hanilarning ixiki aldidiki karidorning bexida bir kirix yoli bar idi; bu kirix yolimu xərkkə karaydiƣan tamning yenida idi. **13** Wə u manga: «[ibadəthanining hoylidiki] «box yər»gə tutaxlik bu ximaliy wə jənubiy yürüx hanilar bolsa, mukəddəs hanilardur; Pərwərdigarƣa yekinlixalaydiƣan kahinlar xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni yəydu. Ular xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni, yəni axlik

ҳədiyələrni, gunaҳ қurbanliқlirini wə itaətsizlik қurbanliқlirini қoyidu; qünki xu yərlər muқəddəstur. **14** Kaһinlar Huda aldiоға kirgəndin keyin, ular «muқəddəs jay»din biwasitə sirtқi ҳoyliоға qiқmaydu, bəlki xu yərgə hizmət kiyimini selip қoyidu, qünki bu kiyimlər muқəddəstur. Ular pəқət baxқa kiyimlərni kiyip, andin jamaət turоған yərgə qiқidu» — dedi. **15** U xundaқ қilip ibadəthanining iqki kəlimini əlqigəndin keyin, u meni xərқһə қaraydiоған dərwzidin qiқardi wə ətrapidiki tamni əlqidi. **16** U xərқiy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qiқti. **17** U ximaliy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qiқti. **18** U jənubiy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qiқti. **19** U оғərbiy təripigə burulup, əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qiқti. **20** U tət təripini əlqidi; ətrapida awam bilən pak-muқəddəs boloған jaylarni ayrip turidiоған, uzunluқi bəx yüz [hada], kəngliki bəx yüz [hada] tam bar idi.

43 U meni dərwaziоға, yəni xərқһə қaraydiоған dərwaziоға apardi; **2** Mana, Israilning Hudasining xan-xəripi xərқ tərəptin kəldi; Uning awazi uluоғ sularning xarқirioған sadasidək idi; yər yüzi uning xan-xəripi bilən yorutuldi. **3** Mən kərgən bu alamət kərünüx bolsa, u xəһərni һalak қilixқa kəlgən қetimda kərgən alamət kərünüxtək boldi; alamət kərünüxlər yənə mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən alamət kərünüxtək boldi; mən düm yiқildim. **4** Pərwərdigarning xan-xəripi xərқһə қaraydiоған dərwaza arқilik ibadəthanioға kirdi; **5** Roһ meni kətürüp, iqki ҳoylioға apardi; mana, Pərwərdigarning xan-xəripi ibadəthanini toldurdi. **6** Ҳeliқi kixi yenimda turоғanda, ibadəthanining iqidin Birsining səzligən awazini anglidim; **7** U manga: — I insan ooғli, bu Mening təһtim selinоған jay, Mən ayaоғ basidioған, Mən Israillar arisida mənggügə turidioған jaydur; Israil jəmətidikilər — ularning əzliri yaki padixaһliri buzuқluқi bilən yaki «yuқiri jaylar»da padixaһning jəsətliri bilən Mening pak-muқəddəs namimni yənə ҳeq buloғimaydu. **8** Ular əz bosuoғisini Mening bosuoғimning yenioға, ixik kexikini Mening ixik kexikimning yenioға saloған, ular bilən Meni pəқət bir tamla ayrip turatti, ular Mening pak-muқəddəs namimni yirginqlikliri bilən buloғioған. Xunga Mən oғəzipim bilən ularni yoқitiwəttim. **9** Əmdi ҳazir ular buzuқluқini, padixaһlarning jəsətlirini Məndin yiraқ қilsun; wə Mən ular arisida mənggügə turimən. **10** — Əmdi sən, i insan ooғli, Israil jəmətining əz қəbiһlikliridin hijalət boluxi üqün bu əyni ularоға kərsitip bərgin; ular kallisida ibadəthanini əlqəp baқsun. **11** Əgərdə ular əz қiloған liridin hijil bolsa, əmdi sən muxu əyning xəklini, uning selinixini, qiқix yollirini, kirix yollirini wə barliқ layiһisini wə barliқ bəlgilimilirini, — xundaқ, barliқ xəklini wə barliқ қanunlirini ayan қilip bərgin; ularning pütkül xəklini esidə tutuxi ҳəm uning bəlgilimilirigə əməl қilixi üqün, uni ularning kəz aldioға yazoғin. **12** Ibadəthanining қanuni xundaқ bolidu: U turоған taoғning qoққisining bekitilgən pasiloғiqə boloған dairisi «əng muқəddəs» bolidu; mana, bu ibadəthanining қanunidur. **13** Қurbangaһning «[qong] gəz»də əlqəngən əlqəmliri xundaқ idi: — bu gəz bolsa bir gəz қoxuloған bir aliқan bolidu. Қurbangaһning ətrapidiki ulining egizliki bir gəz, kəngliki bir gəz, ətrapidiki girwiki bolsa bir aliқan idi. Mana bu қurbangaһning uli idi. **14** Uning ulidin astinқi təkqigiqə ikki gəz, kəngliki bir gəz idi; bu «kiqik təkqə»din «qong təkqə»giqə tət gəz, kəngliki bir gəz idi; **15** қurbangaһning ot supisining egizliki tət gəz idi; ot supisida tət münggüz qoқqiyip qiқip turatti. **16** Қurbangaһning ot supisining uzunluқi on ikki gəz, kəngliki on ikki gəz bolup, u tət qasiliқ idi. **17** Yuқiri təkqigiqimu tət qasiliқ idi, uzunluқi on tət gəz, kəngliki on tət gəz; ətrapidiki girwiki bolsa yerim gəz idi; astining kəngliki bir gəz idi; uningоға qiқidioған pələmpiyi xərқһə қaraytti. **18** U manga xundaқ dedi: — I insan ooғli, Rəb Pərwərdigar xundaқ dəydu: Bu қurbangaһ üstigə kəydürmə қurbanliқlarni sunux wə üstigə қan sepix üqün uni yasioған künidə, xular uning bəlgilimiliri bolidu: — **19** sən Lawiy қəbilisidin boloған, yəni Mening hizmitimdə bolux üqün Manga yeқinlixidioған Zadok nəslidikilərdin boloған kaһinlaroға gunaҳ қurbanliқi süpitidə yax bir torpaқni berisən; **20** sən uning қenidin azraқ elip қurbangaһning münggüzlirigə, qong təkqining tət burjikigə ҳəm ətrapidiki girwəkliri üstigə sürisən; xuning bilən sən uni pakizlap wə uningоға kafarət қilisən. **21** Sən gunaҳ қurbanliқi boloған torpaқni elip uning jəsitini «muқəddəs jay»ning sirtida boloған, ibadəthanidiki alaһidə bekitilgən jayda kəydürisən; **22** ikkinqi künidə sən gunaҳ қurbanliқi süpitidə bejirim bir tekini sunisən; ular қurbangaһni torpaқ bilən paklanduroғandək tekə bilən uni paklaydu. **23** Sən uni paklioғandin keyin, sən bejirim yax bir torpaқ, қoy padisidin bejirim bir қoqқarni sunisən; **24** sən ularni Pərwərdigarning aldioға sunisən; kaһinlar ularning

üstigə tuz sepidu wə ularni Pərwərdigaroƣa atap kəydürmə ƙurbanliƙ süpitidə sunidu. **25** Yəttə kün sən ḥər küni gunaḥ ƙurbanliƙi süpitidə bir tekini sunisən; ular bejirim yax bir torpaƙni, ƙoy padisidin bejirim bir ƙoqƙarnimu sunidu. **26** Ular yəttə kün ƙurbangaḥ üqün kafarət ƙilip uni paklaydu; xuning bilən ular uni pak-muƙəddəs dəp ayriydu. **27** Bu künlər tügigəndə, səkkizinqi küni wə xu kündin keyin, kaḥinlar silərning kəydürmə ƙurbanliƙliringlarni wə inaƙliƙ ƙurbanliƙliringlarni ƙurbangaḥ üstigə sunidu; xuning bilən Mən silərni ƙobul ƙilimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

44 Wə u meni ibadəthanining xərƙƙə ƙaraydioƣan dərwazisioƣa apardi; u etiklik idi. **2** Pərwərdigar manga: — Bu dərwaza etiklik turidu; u eqilmaydu, ḥeqkim uningdin kirməydu; qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi uningdin kirgən; xunga u etiklik ƙalidu. **3** Pəƙət xaḥzadə, xaḥzadilik süpiti bilən xu dərwazining [karidorida] olturup Pərwərdigar aldida nan yeyixkə bolidu; u [dərwaznining] dalinidin kiridu wə xu yoldin qiƙidu, — dedi. **4** U meni ximaliy dərwazidin qiƙirip ibadəthanining aldioƣa apardi; mən kərdum, mana, Pərwərdigarning xan-xəripi Pərwərdigarning əyini toldurdi; mən düm yiƙildim. **5** Pərwərdigar manga xundaƙ dedi: — Insan ooƣli, Mening sanga Pərwərdigarning əyining barliƙ bəlgilimiliri ḥəm ƙanunliri tooƣruluƙ eytidioƣanlirimning ḥəmmisini kəngül ƙoyup kəzüng bilən kər, ƙuliƙing bilən angla; ibadəthanining kirix yoli wə muƙəddəs jayning qiƙix yollirini kəngül ƙoyup esingdə tut. **6** Andin asiylaroƣa, yəni Israil jəmətigə xundaƙ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Yirginqlik ƙilmixliringlaroƣa boldi bəs, i Israil jəməti! **7** Silər barliƙ yirginqlik ƙilmixliringlardin sirt, Manga nan, ƙurbanliƙ meyi wə ƙenini sunoƣiningларda, silər yat adəmlərni, ƙəlbidə hətnə ƙilinmioƣan, tenidə hətnə ƙilinmioƣanlarni mening muƙəddəs jayimda, yəni Mening əyümdə turup uni buloƣaxƙa kirgüzdunglar; ular əḥdəmni buzdi. **8** Silər Mening pak-muƙəddəs nərsilirimgə məs'uliyət bilən sadiƙ bolmay, bəlki muƙəddəs jayimda əzünglarning ornioƣa məs'ul boluxƙa [yat adəmlərni] ixƙa ƙoydunglar». **9** Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Israil arisida turoƣan yat adəmlərdin, yəni ƙəlbidə hətnə ƙilinmioƣan, tenidə hətnə ƙilinmioƣan ḥərƙandaƙ yat adəmning Mening muƙəddəs jayimoƣa kirixigə bolmaydu **10** lekin Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraƙlixip azoƣan, məbudlirioƣa intilgən Lawiy jəmətidikilər əz ƙəbiḥlikining jazasini tartidu; **11** ḥalbuki, ular yənila muƙəddəs ornumda, əy dərwazilirida nazarətqilik ƙilidioƣan wə əy hizmitidə bolidioƣan hizmətkarlar bolidu; ular həlƙ üqün kəydürmə wə baxƙa ƙurbanliƙlarni soyidu; ular həlƙning hizmitidə bolup ularning aldida turidu. **12** Əmma həlƙ məbudlirioƣa qoƙunoƣanda, ular həlƙning xu ixlirida, ularning hizmitidə boloƣanliƙi, xuning bilən Israil jəmətini ƙəbiḥlikkə elip baridioƣan putlikaxang boloƣanliƙi tüpəylidin, xunga Mən ularoƣa ƙolumni kətürüp ƙəsəm iqkənmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ular ƙəbiḥlikining jazasini tartidu. **13** Xunga ular Mən üqün kaḥinliƙ wəzipisini ətəxkə Mening yenimoƣa yeƙin kəlməydu, yaki Mening muƙəddəs nərsilirimgə, «əng muƙəddəs» nərsilirimgə yeƙin kəlməydu; ular bəlki əz hijalitini wə yirginqlik ƙilmixlirining jazasini tartixi kerək. **14** Biraƙ Mən ularni əyning əzining mulazimitigə, uning barliƙ hizmitigə wə uningda ƙilinidioƣan barliƙ ixlaroƣa məs'ul ƙilimən. **15** Biraƙ Israil Məndin ezip kətkəndə, Əz muƙəddəs jayimoƣa ƙaraxƙa sadiƙ kaḥinlar, yəni Lawiylar boloƣan Zadokning əwladilir — ular hizmitimdə boluxƙa yenimoƣa yeƙin kelidu; ular ƙurbanliƙilarning meyini wə ƙenini sunuxƙa Mening aldimda turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Ular muƙəddəs jayimoƣa kiridu, Mening hizmitimdə boluxƙa dastihinimoƣa yeƙin kelidu; ular Mening tapxuruƙumoƣa məs'ul bolidu. **17** Wə xundaƙ boliduki, ular iqki ḥoyla dərwaziliridin kirgəndə, kanap kiyimni kiyixi kerək; iqki ḥoyla dərwazilirida yaki muƙəddəshana aldida hizməttə boloƣanda, ularda ḥərƙandaƙ yungdin boloƣan nərsə bolmaydu; **18** bexioƣa kanaptin tikilgən səllə, belining təwinigə kanaptin tambal kiyidu; ular adəmni tərlitidioƣan ḥeqƙandaƙ nərsini kiyməsliki kerək. **19** Ular həlƙning aldioƣa sirtƙi ḥoylioƣa qiƙƙanda, ular hizmət kiyimlirini seliwetip, ularni muƙəddəs «kiqik hanilar»oƣa ƙoyup ƙoyidu; ular həlƙning bu kiyimlirining pak-muƙəddəslikigə tegip ketip ziyanoƣa uqrimasliƙi üqün baxƙa kiyimlərni kiyixi kerək. **20** Ular qaqlirini qüxürüwətməsliki, yaki qaqlirini uzun ƙoyuwətməsliki lazim; ular pəƙət ƙiskə qaq ƙoyuxi kerək. **21** Iqki ḥoylioƣa kirgəndə ḥeqƙaysi kaḥin xarab iqməsliki kerək. **22** Ular tul yaki ajraxƙan ayalni əz əmrigə almasliƙi kerək; ular Israil nəslidin boloƣan pak ƙizni, yaki kaḥindin tul ƙaloƣan ayalni elixƙa bolidu. **23** Ular həlƙimgə pak-

muḳəddəs bilən addiyning pərḳini əgitidu, ularoŋa ḥalal bilən ḥaramni ḳandaḳ pərḳ etixni kərsitidu. **24** Ərz-dəwalarda ular ḥəküm qiḳirix ornida bolidu; ular bularning üstigə əz ḥəkümlirim boyiqə ḥəküm qiḳiridu; Mən bekitkən barliḳ ḥeyt-bayramlirim tooŋrisidiki ḳanun-bəlgilimilirimni tutidu; ular Mening «xabat kün»lirimni pak-muḳəddəs dəp ətiwarlixi kerək. **25** Əzini napak ḳilmasliḳi üqün ular ölükning yenioŋa ḥeq barmasliḳi kerək; ḥalbuki, ölgən atisi, anisi, ooŋli, ḳizi, aka-ukisi yaki eri yoḳ aqa-singlisi üqün ular əzini napak ḳilixḳa bolidu. **26** Əzini paklanduroŋandin keyin, uningoŋa yənə yəttə kün sanilixi kerək; **27** u muḳəddəs jayoŋa kirgəndə, yəni muḳəddəs jayda hizmättə boluxḳa iqki ḥoylioŋa kirgən xu künidə, u əzi üqün gunaḥ ḳurbanliḳini sunuxi kerək, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **28** Bu ularoŋa miras bolidu: — Mən Əzüm ularoŋa miras bolimən; silər ularoŋa Israil zeminidin ḥeqḳandaḳ igilikni təḳsim ḳilmaysilər; Mən ularning igiliki bolimən. **29** Ular axliḳ ḥədiyə, gunaḥ ḳurbanliḳi wə itaətsizlik ḳurbanliḳliridin yəydu; Israilda məḥsus Hudaoŋa ataloŋan ḥərḳandaḳ nərsə ularningki bolidu. **30** Tunji qiḳḳan ḥərḳandaḳ məḥsulatlarning esili, barliḳ wə ḥərḳandaḳ «kətürmə ḥədiyə»lər kaḥinlar üqün bolidu. Silər [arpa-buoŋdiyinglarning] ḥosulining tunji hemirini kaḥinoŋa təḳdim ḳilixinglar kerək; xuning bilən bəht-bərikət əyünglərgə ata ḳilinidu. **31** Kaḥinlar əzlügidin əlgən, yaki yirtḳuqlar booŋup ḳoyoŋan ḥeqḳandaḳ ḥaywan yaki uqar-ḳanatlardin yeyixkə bolmaydu.

45 Silər zeminni miras ḳilip bəlüx üqün qək taxlap təḳsim ḳiloŋininglarda, silər «kətürmə ḥədiyə» süpitidə zemindiki muḳəddəs bir ülüxni Pərwərdigaroŋa atap sunisilər. Uning uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki yigirmə ming [hada] bolidu. Bu parqə yər ḥər tərəptiki qigrisioŋiqə muḳəddəs ḥesablinidu. **2** U yərdin bəx ming [hada] uzunluḳtiki, bəx ming [hada] kəngliktiki tət qasiliḳ yər muḳəddəs jayoŋa ayrilidu; uning ətrapida box yər bolux üqün əllik gəzlik kəngliktiki yər bəlünidu. **3** Bu ülüxtin sən uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] boloŋan yərni ölqəp bəlisən; buning iqi muḳəddəs jay, əng muḳəddəs jay bolidu. **4** Bu yər zeminning muḳəddəs ülüxi bolidu; u muḳəddəs jayning hizmitidə boloŋan, yəni Pərwərdigarning hizmitidə boluxḳa yenioŋa yeḳin kelidioŋan kaḥinlar üqün bolidu; u ularning əyliri üqün, xundaḳla muḳəddəs jayning orunlixixi üqün muḳəddəs orun bolidu. **5** Uningdin sirt yənə uzunluḳi yigirmə bəx ming gəz, kəngliki on ming gəz boloŋan yər, əyning hizmitidə bolidioŋan Lawiylarning igiliki, yəni əzliri turidioŋan xaḥərliri üqün bolidu. **6** Silər bu «kətürmə ḥədiyə» boloŋan muḳəddəs ülüxning yenidin xaḥər üqün kəngliki bəx ming [hada], uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada] yərni bəlüp bekitisilər. Bu pütkül Israil jəməti üqün bolidu. **7** Xaḥzadining ülüxi bolsa, bu muḳəddəs ülüxning ikki təripigə tutixidu, xundaḳla xaḥərgə təwə jayning ikki təripigə tutixidu, yəni oŋərbiy təripi oŋərbkə ḳaraydioŋan, xərḳ təripi xərḳḳə ḳaraydioŋan ikki parqə yər bolidu; bu parqə yərlərning jəmiy uzunluḳi ḳəbililərning ülüxining uzunluḳi bilən parallel bolidu. **8** Bu yər xaḥzadining Israil zeminidiki igiliki bolidu; wə Mening xaḥzadilirim həlḳimni yənə ḥeq əzməydu; zemin Israil jəmətigə, ḳəbililiri boyiqə bəlüp təḳsim ḳilinidu. **9** Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — Boldi bəs, i Israil xaḥzadiliri! Jəbir-zulum wə bulang-talangni əzünglardin neri ḳilip, tooŋra ḥəküm qiḳirip adalət yürgüzünglar; Mening həlḳimni ḳayta yeridin ḥaydiwətküqi bolmanglar, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **10** Silərdə tooŋra mizan, tooŋra əfaḥ, tooŋra «bat» bolsun. **11** «Əfaḥ» wə «bat» bolsa bir ölqəm bolsun; xuning bilən bat homirning ondin birigə, əfaḥ homirning ondin birigə barawər bolsun; homir bolsa ular ikkisi üqün ölqəm bolsun. **12** Bir xəkəl bolsa yigirmə «gəraḥ» bolsun. Yigirmə xəkəl, yigirmə bəx xəkəl, on bəx xəkəl ḳoxulup silərgə «mina» bolidu. **13** Bu silərning [xaḥzadə üqün] «kətürmə ḥədiyə»nglar bolidu; bir «homir» buoŋdaydin altidin bir əfaḥ buoŋday, bir «homir» arpidin altidin bir əfaḥ arpa sunisilər; **14** zəytun meyi bolsa, «bat» bilən ölqinidu, ḥərbir «kor»din ondin bir bat sunisilər (bir «kor» on «bat» yaki bir «homir» bolidu, qünki on bat bir homir bolidu). **15** Israilning süyi mol yaylaḳliridin, ḥər ikki yüz tuyaḳ padioŋa birdin pahlan sunisilər — bular bolsa, «axliḳ ḥədiyə», «kəydürmə ḳurbanliḳ», «inaḳliḳ ḳurbanliḳ»lar bolup, Israillar üqün kafarət ḳilix üqün bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Zemindiki həlḳning ḥəmmisining Israilning xaḥzadisigə sunoŋan bu «kətürmə ḥədiyə»gə təḥpisi bolidu. **17** Xaḥzadining wəzipisi bolsa, ḥeytlərgə, «yengi ay»laroŋa, «xabat kün»lərgə, jümlidin Israil jəmətining barliḳ «ibadət sorun»lirioŋa kəydürmə ḳurbanliḳlar, axliḳ ḥədiyələr wə xarab ḥədiyələrni təminləxtin ibarət; Israil jəməti üqün kafarət elip kelidioŋan gunaḥ ḳurbanliḳi, axliḳ ḥədiyə, kəydürmə ḳurbanliḳ wə inaḳliḳ ḳurbanliḳlirini

təminligüqi dəl xu bolidu. 18 Rəb Pərwərdigar xundak
dəydu: — Birinqi ayning birinqi künidə sən bejirim yax
bir torpakni alisən, uning bilən sən mukəddəs jayni
paklaysən. 19 Kahin bu gunah kurbanlikining kenidin
elip ibadəthanining ixik kexəklirigə, kurbangahning
yukiri təkqisidiki tət burjəkkə wə iqki hoylining
dərwazisining kirix yolining kexəklirigə süridu; 20
xuningdək yoldin azoganlar yaki nadanlar üqün sən xu
ayning yəttinqi künidə ohxax ix kilixing kerək; xuning
bilən sən ibadəthana üqün kafarət kilisən. 21 Birinqi
ayning on tətinqi künidə silər «ətüp ketix» heyti,
yəttə künlük bir heytni ətküzisilər; petir nanni yeyix
kerək. 22 Xu küni xahzadə əzi wə zemindiki barlik
həlk üqün gunah kurbanliki süpitidə bir torpakni
sunidu. 23 Heytning yəttə künining hərbiridə u
Pərwərdigaroga kəydürmə kurbanlikni, yəni yəttə
künning hərbiridə yəttə torpak wə yəttə koqkarni,
həmmisini bejirim halda sunidu; hər küni gunah
kurbanliki üqün bir tekini sunidu. 24 U hərbir torpakka
bir əfah axlik hədiyəni, hərbir koqkaroga bir əfah
axlik hədiyəni koxup sunidu; hərbir əfah unoga u bir
hin zəytun meyini koxup sunidu. 25 Yəttinqi ayning
on bəxinqi künidə baxlanoqan heytta, heytning yəttə
künining hərbiridə u muxundak gunah kurbanlikliri,
kəydürmə kurbanliklar, axlik hədiyələrni wə zəytun
meyi katarliklarni ohxax sunuxi kerək.

46 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Iqki hoylining
xərkkə karaydioqan dərwazisi altə «ix küni»də
etiklik bolidu; birak xabat künidə u eqilidu; wə
«yengi ay» boloqan künliridə u eqilidu. 2 Xahzadə
sirttin xu dərwazining dalinining yoli bilən kiridu, u
kirix eoqizining kexək temi tüwidə turidu; kahinlar
bolsa uning üqün kəydürmə kurbanlikini, inaklik
kurbanliklirini sunidu; u dərwazining bosuoqisida
səjdə kilidu andin qikidu; birak dərwaza kəqkiqə
etilməydu. 3 Zemindiki həlkmu xabat künliridə wə
«yengi ay»larda xu dərwazining kirix eoqizining
tüwidə turup Pərwərdigar aldida səjdə kilidu. 4 Xabat
künidə xahzadə Pərwərdigaroga sunoqan kurbanlik
bolsa altə bejirim pahlan, bir bejirim koqkar bolidu. 5
Bularoga koxulidioqan axlik hədiyələr koqkaroga bir
əfah, pahlanlaroga bolsa qamining yetixiqə bolidu;
hərbir əfah unoga u bir hin zəytun meyini koxup
sunidu. 6 «Yengi ay»ning künidə u sunoqan kurbanlik
yax bir bejirim torpak, altə pahlan, bir koqkar
bolidu; ularning həmmisi bejirim bolidu. 7 Bularoga
axlik hədiyələrni kuxup sunidu; torpakka bir əfah,
koqkaroga bir əfah, pahlanlaroga qamining yetixiqə
bolidu; hərbir əfah unoga bir hin zəytun meyini
koxup sunidu. 8 Xahzadə kirgəndə, dərwazining dalini
bilən kiridu, wə xu yol bilən qikidu. 9 Zemindiki
həlk heyt künliridə bekitilgən «ibadət sorun»lirioga
Pərwərdigar aldioga kirgəndə, səjdə kilixka ximaliy
dərwazidin kirgən kixi jənubiy dərwazidin qikidu;
jənubiy dərwazidin kirgən kixi ximaliy dərwazidin
qikidu; u kirgən dərwazidin qikmaydu, bəlki udulioga
mengip qikidu. 10 Həlk kirgəndə xahzadə ular bilən
billə kiridu; ular qikkanda, billə qikidu. 11 Heyt-
bayramlarda wə «ibadət sorun»lirida bolsa, u koxumqə
sunoqan axlik hədiyələr torpakka bir əfah, koqkaroga
bir əfah, pahlanlaroga bolsa qamining yetixiqə bolidu;
hərbir əfah unoga u bir hin zəytun meyini koxup
sunidu. 12 Xahzadə Pərwərdigaroga halis kəydürmə
kurbanlikni yaki halis inaklik kurbanliklirini sunmakqi
bolsa, əmdi xərkkə karaydioqan dərwaza uning üqün
eqilidu; xabat künidə kiloqandək, u əz kəydürmə
kurbanlikini wə inaklik kurbanliklirini sunidu; u
kaytip qikidu; qikkandin keyin dərwaza etilidu. 13
Hər kündə sən Pərwərdigaroga kəydürmə kurbanlik
süpitidə bir yaxlik bejirim pahlanni sunisən; sən
hər ətigini təyyarlap berisən. 14 Hər ətigəndə sən
uningoga koxup axlik hədiyə, yəni undin altidin bir
əfah wə unni maylaxka zəytun meyidin üqtin bir
hin təyyarlaysən; bu Pərwərdigaroga əbədiy bəlgilimə
bilən bekitilgən axlik hədiyə bolidu. 15 Ular hər
ətigəndə pahlanni, uning axlik hədiyəsini zəytun meyi
bilən əbədiy kəydürmə kurbanlik süpitidə sunidu.
16 Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Xahzadə əz
mirasidin ooqullirining birsigə sowoga kiloqan bolsa,
əmdi u yənə axu ooqlining əz ooqul-əjdadliri üqün
bolidu; miras yoli boyiqə u ularning igiliki bolidu.
17 Birak u əz mirasidin uning hizmətkarlirining
birigə sowoga bərgən bolsa, u uningki «halas kilix
yili»oqiqə bolidu; xu qaoqda u xahzadigə kayturulidu;
[xahzadining mirasi] əsli əz ooqullirioqila mənsup
bolidu. 18 Wə xahzadə həlkkə jəbir-zulum selip, ularni
mirasidin həydiwətməydu; u ooqullirioga əz igilikidin
miras təksim kilidu; xuning bilən Mening həlkim
əz igilikidin tarkitilmaydu. 19 Andin [heliki kixi]
meni ximaloga karaydioqan, kahinlar üqün boloqan
mukəddəs «kiqik hanilar»oga dərwazining yenidiki
kirix yoli bilən apardi; mana, uning oqərb təripidə
məhsus bir jay bar idi; 20 u manga: «Bu kahinlar
itaətsizlik kurbanliklirini wə gunah kurbanliklirini

қaynitidioғan ҳəm axliқ ҳədiyələrni pixuridioғan jaydur; bu jayni bekitixtiki məқsət, həlқning bu axlarning pak-muқəddəslikigə tegip ketip ziyanoғa uqrimasliқi üqün, ular bu [axlarni] sirtқi ҳoylioғa elip qiқmaydu. **21** U meni sirtқi ҳoylioғa apirip, meni ҳoylining tət bulungidin ətküzdi; mana, ҳoylining ҳərbir bulungida [kiqik] ҳoyla bar idi. **22** Ҳoylining tət bulungida, uzunluқi қirik gəz, kəngliki ottuz gəz boloғan tosma tamliқ ҳoylilar bar idi; bu tət ҳoylining əlqəmliri ohxax idi. **23** Bu tət ҳoyla iqidə ətrapida tax tahtayliқ təқqə bar idi; təқqə astida ҳəmmə ətrapida қazan қaynitidioғan [ot қalaydioғan] jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gəx қaynitix əyliri», muxu yərlərdə əyning hizmitidə boloғanlar həlқning қurbanliқlirini қaynitidu» — dedi.

47 [Ҳeliқi kixi] meni əyning dərwazisioғa қayta apardi. Mana, ibadəthanining bosuoғisidin sular xərққə қarap eқip qiқiwatatti; qünki əyning aldi xərққə қaraytti. Sular əyning astidin, ong təripidin, қurbangaҳning jənubiy təripidin eқip qüxətti. **2** U meni ximaloғa қaraydioғan dərwazisidin qiқardi; u meni aylandurup xərққə қaraydioғan dərwazining sirtioғa apardi; mana, sular ong təripidin eқip turatti. **3** Ҳeliқi kixi қolida əlqigüq tanini tutup, xərққə қarap mangdi; u ming gəz əlqidi, andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning oxuқioғa qiқatti. **4** U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning tizlirioғa yətti. U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning beligə qiқatti. **5** U yənə ming gəz əlqidi; u mən ətəlməydioғan dərya bolup qiқti; qünki sular ərləp kətti; uningda su üzgili bolatti, u ətkili bolmaydioғan dərya bolup qiқti. **6** U məndin: «Insan ooғli, buni kərgənsən?» dəp soridi; andin meni dəryaning қiroғiқioғa қayturup apardi. **7** Қiroғaққa қayttim, mana, dəryaning қiroғiқida, u wə bu қətida, intayin kəp dərəhlər bar idi. **8** U manga mundaқ dedi: «Bu sular yurtning xərқigə qiқidu; xu yərdin ular Arabaҳ tüzlənglikigə qüxüp, andin dengizoғa kiridu. Ular dengizoғa eқip kirixi bilən, dengiz suliri saқaytilidu. **9** Wə xundaқ boliduki, bu «jüp dərya» қaysi yərgə eқip kəlsə, xu yərdiki barliқ su üzidioғan janiwarlar yaxaydu; dengizda nuroғun beliқlar bolidu; qünki sular xu yərgə eқip kelidu, wə dengiz suliri saқaytilidu; dərya nəgə aқsa, xu yərning ҳəmmisi ҳayatқa igə bolidu. **10** Wə xundaқ boliduki, beliқqilar dengiz boyida turidu; Ən-Gədidin Ən-Əglaimgiqə ularning torliri yeyilidioғan jayliri bolidu; dengiz beliқlirining «Ottura dengiz»dikidək bək kəp sortliri bolidu; **11** biraқ uning zəy-sazliқliri saқaytilmaydu; ular xorluқ boluxқa tapxurulidu. **12** Dərya boyida, u wə bu қətida, ozuқ bolidioғan ҳərhil dərəhlər əsidu. Ularning yopurmaқliri solaxmaydu, ular mewisiz қalmaydu; ular ҳər ayda yengidin mewiləydu; qünki uni suoғiridioғan sular muқəddəs jaydin qiқidu; ularning mewisi ozuқ, ularning yopurmaқliri dora-dərmanlar bolidu. **13** Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Təwəndə Israilning on ikki қəbilisigə zemin miras süpitidə bəlünüp təқsim қilinip qegralar ayrilidu; Yüsüpning қəbilisigə ikki ülüx bəlünidu. **14** Mən қolumni kətürüp ata-bowiliringlaroғa қəsəm iqkəndək, silər bir-biringlaroғa barawərlik bilən zeminni miras boluxқa bəlisilər; u silərgə miras bolidu. **15** Zeminning [tət] təripining qegrasi mundaқ: Ximaliy təripi, «Ottura dengiz»din baxlinip Hətlonning yolini boylap, Zədad xəҳirining kirix eoғizioғiqə bolidu; **16** u Hamat, Berotaҳ, Sibraim (Dəməxқ bilən Hamatning qegrisining otturisida), Ҳawranning qegrisida boloғan Hazar-Ҳattikon xəhərlirini əz iqigə alidu; **17** xuningdək «Ottura dengiz»din baxlanoғan qegra Ҳazar-Enanoғiqə sozulidu; u Dəməxқning qegrisini boylap, Hamatning ximaliy rayonining qegrasioғa tutixidu; bu bolsa ximaliy təripi bolidu. **18** Xərқ təripining qegrisi, Ҳawran bilən Dəməxқning otturisidin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioғan Iordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Əlük dengiz»oғiqə miraslarni bəlüp əlqəysilər. Bu bolsa xərқ təripi bolidu. **19** Jənubiy təripi bolsa, Tamar xəҳiridin Meribaҳ-Қədəx dəryasining eқinlirioғiqə, andin Misir wadisidin «Ottura dengiz»oғiqə sozulidu. Bu jənubiy qegra bolidu. **20** Oғərbiy təripi bolsa «Ottura dengiz»ning əzi, Hamat rayonioғa kirix eoғizioғiqə bolidu; bu oғərbiy qegrisi bolidu. **21** Silər bu zeminni Israilning қəbilisi boyiqə əz-aranglarda ülüxüxünglar kerək. **22** Xundaқ bolux kerəkki, silər əz-aranglar wə aranglarda olturaқlaxқan, aranglarda balilиқ boloғan musapirlaroғa uni miras boluxқa qək taxlap bəlisilər; ular silərgə nisbətən wətinidə tuoғuloғan Israillaroғa ohxax boluxi kerək. Ular silər bilən təng qək taxlap Israil қəbililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir қaysi қəbilə arisida olturaқlaxқan bolsa, silər xu yərdin uningoғa miras təқsim қilisilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

48 Təwəndə қəbililər nami boyiqə tizimlinidu; ximal təripidə Dan қəbilisining bir ülüxi bar.

Uning qegrisi Israil zeminining ximaliy qegrisimu bolidu; u Hətlonning yolini boylap, Hamat rayonioƣa kirix eoƣizioƣiqə wə Ḥazar-Enan xəḥirigiqə sozuloƣan (Ḥazar-Enan Dəməxḳ qegrisioƣa yandax bolup, Dəməxḳning ximaliy təripidiki Hamat xəḥirining yenida). Uning ülüxi xərḳtin oƣərbkiqə sozuloƣandur. **2** Danning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Axir ḳəbilisining bir ülüxidur. **3** Axirning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Naftali ḳəbilisining bir ülüxidur. **4** Naftalining qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Manassəḥ ḳəbilisining bir ülüxidur. **5** Manassəḥning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Əfraim ḳəbilisining bir ülüxidur. **6** Əfraimning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Rubən ḳəbilisining bir ülüxidur. **7** Rubənning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Yəḥuda ḳəbilisining bir ülüxidur. **8** Yəḥudaning qegrisioƣa tutaxḳan, xərḳtin oƣərbkiqə sozuloƣan zemin, silərning «kətürmə ḥədiyə»nglar bolidu; uning kəngliki yigirmə bəx ming [hada], uning uzunluḳi ḳəbililərgə təḳsim ḳilinoƣan ülüxtikidək bolidu; muḳəddəs jay uning dəl otturisida bolidu. **9** Silər Pərwərdigaroƣa alaḥidə atioƣan «kətürmə ḥədiyə» bolsa, uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **10** Bu muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə» kaḥilar üqün bolidu. Ximaliy təripining uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], oƣərbiy təripining kəngliki on ming [hada], xərḳiy təripining kəngliki on ming [hada], jənubiy təripining uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada] bolidu; Pərwərdigarning «muḳəddəs jay»i uning dəl otturisida bolidu. **11** Bu yər Zadok əwladliridin boloƣan, pak-muḳəddəs dəp ayriloƣan kaḥinlar üqün bolidu. Israil ezip kətkəndə, ular Lawiylar ezip kətkəndək ezip kətmigən, bəlki Mən tapxuroƣan məs'uliyətkə sadiḳ boloƣanidi. **12** Xuning bilən bu alaḥidə «kətürmə ḥədiyə» boloƣan yər bolsa pütün «kətürmə ḥədiyə» boloƣan zeminning iqidin bolup, ularoƣa nisbətən «əng muḳəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxigə tutaxḳan bolidu. **13** Kaḥinlarning ülüxining qegrisioƣa tutax boloƣan yər Lawiylarning ülüxi bolidu. Uning uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada]. Pütkül uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **14** Ular uningdin yərni ḥeq satmaydu yaki almaxturmaydu. Ular bu zeminning esilini baxḳilaroƣa ḥeq ətküzməydu; qünki u Pərwərdigaroƣa muḳəddəs dəp ataloƣan. **15** Ḳaloƣan yər, kəngliki bəx ming [hada], uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], adəttiki yər bolup, xəḥər üqün, yəni əylər wə ortaḳ box yər üqün bolidu. Xəḥər uning otturisida bolidu. **16** Xəḥərning əlqəmliri mundaḳ bolidu; ximaliy təripi tət ming bəx yüz [hada], jənubiy təripi tət ming bəx yüz [hada], xərḳiy təripi tət ming bəx yüz [hada], wə oƣərbiy təripi tət ming bəx yüz [hada] bolidu. **17** Xəḥərning box yərliri bolsa, ximaloƣa ḳaraydioƣan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, jənubḳa ḳaraydioƣan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, xərḳḳə ḳaraydioƣan təripi ikki yüz əllik [hada] kənglikidə, oƣərbkə ḳaraydioƣan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə bolidu. **18** Ḳaloƣan ikki parqə yər muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə» boloƣan yərgə tutixip uningoƣa parallel bolidu. Ularning uzunluḳi xərḳḳə ḳaraydioƣan təripi on ming [hada], oƣərbkə ḳaraydioƣan təripi on ming [hada]; bular muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə» boloƣan yərgə tutixidu; bularning məḥsulatliri xəḥərning hizmitidə boloƣanlarni ozuḳlanduridu. **19** Uni teriydioƣanlar, yəni xəḥərning hizmitidə boloƣanlar Israilning barliḳ ḳəbililiri iqidin bolidu. **20** Pütkül «kətürmə ḥədiyə» bolsa uzunluḳi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki yigirmə bəx ming [hada] bolidu; silər bu tət qasiliḳ muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə»gə xəḥərgə təwə jaylarnimu ḳoxup sunisilər. **21** Muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə» bilən xəḥərning igidarqiliḳidiki yərning u wə bu təripidiki ḳaloƣan zeminlər xaḥzadə üqün bolidu. «Kətürmə ḥədiyə»gə yandax xərḳtin xərḳḳə sozuloƣan yigirmə bəx ming [hada] kəngliktiki yər wə oƣərbtin oƣərbkə sozuloƣan yigirmə bəx ming [hada] kəngliktiki yər [ḳəbililərning] ülüxlirigə parallel bolup, bular xaḥzadə üqündur; muḳəddəs «kətürmə ḥədiyə», jümlidin ibadəthanining muḳəddəs jayi ularning otturisida, **22** xuningdək Lawiylarning ülüxi wə xəḥərning igilikimu xaḥzadining təwəlikining otturisida bolidu. Yəḥudaning qegrisi wə Binyaminning qegrisining otturisida boloƣan bu zeminlar xaḥzadə üqün bolidu. **23** Ḳaloƣan ḳəbililərning ülüxliri bolsa: — Binyamin ḳəbilisi üqün xərḳtin oƣərb tərəpkə sozuloƣan bir ülüxi bolidu. **24** Binyaminning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Ximeon ḳəbilisining bir ülüxidur. **25** Ximeonning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Issakar ḳəbilisining bir ülüxidur. **26** Issakarning qegrisioƣa yandax boloƣan, xərḳtin oƣərbkə sozuloƣan zemin Zəbulun ḳəbilisining

bir ülüxidur. 27 Zəbulunning qegrisiƣa yandax bolƣan,
xərḳtin ƣərbkə sozulƣan zemin Gad ḳəbilisining bir
ülüxidur. 28 Gadning yan təripi, yəni jənubiy təripi,
pütkül zeminning jənubiy qegrisi Tamar xəḥiridin
Meribaḥ-Ḳədəx dəryasining eḳinliriƣiqə, andin [Misir]
wadisini boylap «Ottura dengiz»ƣiqə sozulidu. 29 Bu
silər Israilning ḳəbililirigə miras boluxḳa qək taxlap
bəlidiƣan zemin bolidu; bular ularning ülüxliri, —
dəydu Rəb Pərwərdigar. 30 Təwəndə xəḥərning qiḳix
yolliri bolidu; uning ximaliy təripining kəngliki tət yüz
əllik [hada] bolidu; 31 xəḥərning ḳowuḳliri Israilning
ḳəbililirining nami boyiqə bolidu; ximaliy təripidə
üq ḳowuḳ bolidu; biri Rubənning ḳowuḳi bolidu; biri
Yəḥudaning ḳowuḳi bolidu; biri Lawiyning ḳowuḳi
bolidu; 32 xərḳiy təripining kəngliki tət yüz əllik
[hada], uningda üq ḳowuḳ bolidu; biri Yüsüpning
ḳowuḳi bolidu; biri Binyaminning ḳowuḳi bolidu; biri
Danning ḳowuḳi bolidu. 33 Jənubiy təripining əlqimi
tət yüz əllik [hada], uningda üq ḳowuḳ bolidu; biri
Ximeonning ḳowuḳi bolidu; biri Issakarning ḳowuḳi
bolidu; biri Zəbulunning ḳowuḳi bolidu. 34 Xərḳiy
təripining kəngliki tət yüz əllik [hada], uningda
üq ḳowuḳ bolidu; biri Gadning ḳowuḳi bolidu; biri
Axirning ḳowuḳi bolidu; biri Naftalining ḳowuḳi
bolidu. 35 jəmiy bolup uning aylanmisi on səkkiz ming
[hada] bolidu; xu kündin baxlap xəḥərning nami:
«Pərwərdigar xu yərdə» bolidu.

Daniyal

1 Yəhuda padixahi Yəhoyakim təhtkə olturup üqinqi yili, Babil padixahi Neboqadnəsar Yerusalemoƣa hujum qilip uni muhasirə qiliwaldi. **2** Rəb Yəhudaning padixahi Yəhuyakimni, xundaqla Hudaning əyidiki qaqa-quqilarning bir qismini uning qolioƣa tapxurup bərdi. U əsirlərni Xinar zemینioƣa, əzi qoqunidioƣan məbudning buthanisioƣa elip bardi wə bulap kəlgən qaqa-quqilarni buthanining həzinisigə qoydi. **3** Padixah Neboqadnəsar bax aoƣwat oƣojidari Axpinazoƣa əsirgə qüxkən Israillar iqidin han jəmətidikilərdin wə esilzadə yigitlərdin birnəqqidin tallap elip qiqixni buyrudi. **4** Bu yaxlar nuqsansiz, kelixkən, danixmən-uqumuxluq, mol bilimlik, mutəpəkkur, orda hizmitidə boluxqa layaqətlik, yənə kelip kaldiylərning ilim-pənlirini ham tilini əginələydioƣan boluxi kerək idi. **5** Padixah ular tooƣrisida ular üq yiloƣiqə hər küni padixah yəydioƣan nazu-nemətlər wə xarablar bilən ozuqlandurulsun, muddət toxqanda padixahning aldida hizmättə bolsun dəp bekitti. **6** Tallanoƣan Yəhuda qəbilisidiki yaxlardin Daniyal, Hananiya, Mixael wə Azariyalar bar idi. **7** Aoƣwat bexi ularoƣa yengi isimlar, yəni Daniyaloƣa Bəltəxasar, Hananiyaoƣa Xadrak, Mixaeloƣa Mixak, Azariyaoƣa Əbədnego degən isimlarni qoydi. **8** Daniyal padixah bəlgiligən nazu-nemətlər wə xahanə xarabliri bilən əzini [Huda aldida] napak qilmasliqqa bəl baoƣlidi; xunga u aoƣwat bexidin əzining napak qilinmasliqioƣa yol qoyuxini iltimas qildi. **9** Əmdi Huda aoƣwat bexini Daniyaloƣa iltipat wə xapaət kərsitidioƣan qiloƣanidi. **10** Lekin aoƣwat bexi Daniyaloƣa: — Mən əz oƣojam padixahtin qorqimən. Silərning yemək-iqmikinglarni u əzi bəlgiligən; u əgər silərni baxqa qurdax yigitlərdək saoƣlam qiray əməs ikən dəp qarisa, undaqta silər padixahqa mening kallamni alduroƣuqi bolisilər, — dedi. **11** Xuning bilən Daniyal kelip aoƣwat bexi əzigə wə Hananiya, Mixael wə Azariyalaroƣa təyinligən oƣojidardin tələp qilip: **12** — Kəminilirini umaq, kəktat wə su bilənla bekip on künlük sinaq qilsila. **13** Andin bizning qirayimiz bilən padixahning esil tamiqini yegən yigitlərning qirayini selixturup baqsila, andin kəzitixliri boyiqə kəminilirigə ix kərgəyla! — dedi. **14** Oƣojidar ularning gepigə kirip, ularni on kün sinap kərüxkə maqul boldi. **15** On kündin keyin qarisa, ularning qirayliri padixahning nazu-nemətlirini yegən yigitlərningkidinmu nurluq wə toloƣan kəründi. **16** Xuningdin keyin oƣojidar ularoƣa padixah bəlgiligən nazu-nemətlərni wə iqixkə bəlgiligən xarabni bərməy, ularning ornida umaq, kəktatlarni berixkə baxlidi. **17** Bu tət yigitni bolsa, Huda ularni hərhil ədəbiyat wə ilim-məripəttə danixmən wə uqumuxluq qildi. Daniyalmu barlik oƣayibanə alamətlər bilən qüxlərgə təbir berixkə parasətlik boldi. **18** Padixah bəlgiligən muddət toxqinida, aoƣwat bexi yigitlərning hammisini Neboqadnəsarning aldioƣa elip bardi. **19** Padixah ular bilən bir-birləp səzləxti; yax yigitlərning heqqaysisi Daniyal, Hananiya, Mixael wə Azariyalaroƣa yətmidi. Xunga bu tətəylən padixahning hizmitidə qaldi. **20** Padixahqa danalik-hekmət kerək boloƣanda yaki yorutux kerək boloƣan hərqandaq məsiligə jawab izdigəndə, ularning jawabi uning səltənitidiki barlik rəmqi-palqi yaki pir-ustazlirining kidin on hessə tooƣra qiqatti. **21** Daniyal Pars padixahi Qorəx təhtkə olturoƣan birinqi yiloƣiqə ordida dawamlik turdi.

2 Neboqadnəsar təhtkə olturup ikkinqi yili, birnəqqə qüx kərdi; uning rohi parakəndə bolup, uykusi qaqti. **2** Xunga padixah rəmqi-palqi, pir-ustaz, jadugər wə kaldiy munəjjimlərni qüxlirigə təbir berixkə qakirixni buyrudi. Ular kelip padixahning aldida turdi. **3** Padixah ularoƣa: — Mən bir qüx kərdüm, bu qüxning mənisini bilixkə kənglüm nahayiti tit-tit boluwatidu, — dedi. **4** Andin kaldiylər padixahqa (aramiy tilida): — Aliyliri mənggü yaxioƣayla! Qeni kəminlirigə qüxlirini eytqayla, biz təbir berimiz, — dedi. **5** Padixah kaldiylərgə: — Məndin buyruq! Silər awwal kərgən qüxümni eytip andin təbir berixinglar kerək. Undaq qilmisanglar qiyma-qiyma qiliwetilisilər, əyünglar hajəthanioƣa aylanduruwetilidu! **6** Lekin qüxümni eytip, uningoƣa təbir berəlisənglar məndin sowoƣatlar, in'amlar wə aliy izzəttin muyəssər bolisilər. Əmdi qüxümni eytinglar, təbir beringlar! — dedi. **7** Ular padixahqa yənə bir qetim: — Aliyliri qüxlirini eytqayla, andin əzlirigə təbirini eytip berimiz, — dedi. **8** Bu qaoƣda padixah jawabən: — Xübhisiziki, silər pərmanimdin qaytmaydioƣinimni bilgəqkə, waqitni kəynigə sürüwatisilər. **9** Lekin qüxümni eytip bərmisənglar, silərgə pəqət buyruqumla qalidu. Qünki silər waqit əhwalni əzgərtidu, dəp bilip əzara til biriktürüp, yaloƣanqilik qilip meni aldimaqqi bolisilər. Xunga qüxümni eytsanglar, andin qüxümgə həqiqətən təbir berələydioƣanlikinglarni xu qaoƣdila bilimən, — dedi. **10** Kaldiylər padixahqa jawabən: — Dunyada aliylirining sorioƣan ixini eytip berələydioƣan

ḫeqbir adəm yoḳtur. Ḫeqḳandaḳ padixaḥ, uning ḳandaḳ uluoɳ yaki küqlük boluxidin ḳət'iynəzər, rəmqi-palqi, pir-ustaz yaki kaldiy munəjjimlərgə mundaḳ tələpni ḳoyoɳan əməs. **11** Qünki aliylirining sorioɳanliri ḥəḳiḳətən alamət müxkül, ilaḥlardin baxḳa ḫeqkim uni ayan ḳilalmaydu. Lekin ilaḥlarning makani insanlar arisida əməs, — dedi. **12** Padixaḥ ḳattiḳ oɳəzəplinip aqqiḳlanoɳan ḥalda, Babil ordisidiki barliḳ danixmənlərni əltürüxni əmr ḳildi. **13** Xuning bilən padixaḥning barliḳ danixmənlərni əltürüx tooɳrisidiki buyruḳi qüxürüldi. Xunga [hizmətkarliri] Daniyal wə uning dostlirinimu əltürüx üqün izdidi. **14** Xu qaoɳda Daniyal Babildiki danixmənlərni əltürüx əmrini ijra ḳiloɳili qiḳḳan padixaḥning hususiy muḥapizətqilər baxliḳi Arioḳḳa aḳilanə wə danixmənlərqə jawab ḳayturup **15** uningdin: — Padixaḥning qüxürgən pərmani nemə üqün xunqə jiddiy? — dəp soridi. Arioḳ əḫwalni Daniyaloɳa eytip bərdi. **16** Daniyal dərḥal padixaḥ aldioɳa kirip, padixaḥtin qüxigə təbir bərgüdək waḳit berixni tələp ḳildi. **17** Andin Daniyal əyigə ḳaytip, əḫwalni dostliri Ḫananiya, Mixael wə Azariyalaroɳa eytip bərdi. **18** U ulardin ərxtiki Hudadin bu qüxning siri tooɳruluḳ rəḥim-xəpḳət iltija ḳilip, mən Daniyal wə dostlirim tətimizning Babildiki baxḳa danixmənlər bilən billə ḥalak ḳilinmasliḳimizni tilənglar, dəp tələp ḳildi. **19** Andin keqidə Daniyaloɳa oɳayibanə kərünüxtə xu sirning yeximi wəḥiy ḳilindi. Xuning bilən Daniyal ərxtiki Hudaoɳa ḥəmdusanalar oḳup mundaḳ dedi: **20** «Hudaning nami əbədil'əbəd mədḥiyiləngəy! Qünki danaliḳ wə küq-ḳudrət Uningkidur. **21** U waḳit, pəsillərni Өzgərtküqidur; U padixaḥlarni yiḳitidu, Wə padixaḥlarni tikləydu; U danalaroɳa danaliḳ, aḳilanilaroɳa ḫekmət beridu. **22** U qongḳur wə sirliḳ ixlarni axariliouquidur, Ḳarangoɳuluḳḳa yoxurunoɳan ixlarni yahxi bilgüqidur, Nur ḥəmixə Uning bilən billidur. **23** I manga danaliḳ wə küq bərgən ata-bowilirimning Hudasi, Sanga xükür wə ḥəmdusanalar eytay! Sən ḥazirla biz dua ḳiloɳan ixni manga axkariliding, Padixaḥning sorioɳan ixini bizgə kərsitip bərding». **24** Andin Daniyal padixaḥ Babildiki danixmənlərni əltürüxkə təyinligən Arioḳning aldioɳa berip uningoɳa: — Babildiki danixmənlərni əltürmigəyla. Meni padixaḥning aldioɳa baxlap kirgəyla, mən padixaḥning qüxigə təbir berəy, — dedi. **25** Arioḳ xuan Daniyalni padixaḥ Nebokadnəsarning aldioɳa baxlap kirip, padixaḥḳa: — «Mən Yəḥudiy əsirlər iqidin aliylirining qüxigə təbir berələydioɳan bir kixini taptim» — dedi. **26** Padixaḥ Daniyal (Bəltəxasar dəpmu atilidu)oɳa: «Sən mening kərgən qüxümni ayan ḳilip, uningoɳa təbir berələməsən? — dedi. **27** Daniyal padixaḥning aldida turup xundaḳ jawab bərdi: — I aliyliri, sili sorioɳan bu sirni danixmən, pir-ustaz, rəmqi-palqi wə munəjjimlar əzlirigə yexip berəlməydu. **28** Birak ərxtə sirlarni axariliouquqi bir Huda bar. U bolsa aliylirioɳa ahirḳi zamanning künliridə nemə ixlarning bolidioɳanliḳini ayan ḳildi. Əmdi əzlirining qüxini, yəni aliyliri uhlawatḳanda kərgən oɳayibanə alamətlərni eytip berəy: — **29** — I aliyliri, sili uhlaxḳa yatḳanda kəlgüsidiki ixlarni oylap yattila. Sirlarni birdinbir Axariliouquqi əzlirigə yüz beridioɳan ixlarni kərsətti. **30** Manga kəlsək, bu sirning manga ayan ḳilinoɳini mening baxḳa jan igiliridin artuḳ ḫekmətkə igə boloɳanliḳimdin əməs, bəlki bu qüxning təbirini, xundaḳla xaḥ aliylirining kəngülliridiki oylirini əzlirigə məlum ḳilix üqündur. **31** — Əy aliyliri, sili oɳayibanə alamättə əzlirining aldilirida turoɳan gigant bir ḥəykəlni kərdilə. Bu ḥəykəl naḥayiti gəwdilik bolup, zor nur qaḳnap turidioɳan ḥəywətlik ḥəm ḳorḳunquluḳ idi. **32** Ḫəykəlning bexi esil altundin, kəkriki wə ḳolliri kümüxtin, bəl wə saoɳriliri mistin, **33** Yuta-paqiḳi təmürdin, puti təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloɳan. **34** Өzliri uni kərüwatḳan qaoɳlirida, adəm ḳoli bilən ḳezilmioɳan bir tax kelip ḥəykəlgə urulup uning təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloɳan putini qeḳiwətti. **35** Uningdiki təmür, lay, mis, kümüx, altunlar xuan parqə-parqə ḳilinip, xamal ularni bəəyni yazliḳ hamandiki topilarni uquroɳandək, ḳayta ḫeq tepilmioɳudək ḳilip uquriwətti. Lekin ḫeliḳi tax yooɳinap, pütkül jaḥanni ḳaplioɳan oɳayət zor bir taoɳḳa aylandi. **36** Kərgən qüxliri mana xudur. Əmdi biz əzlirigə bu qüxning mənisini yexip berimiz. **37** Əy aliyliri, əzliri pütkül padixaḥlarning bir padixaḥi, ərxtiki Huda siligə padixaḥliḳ, nopuz, küq wə xəḫrət ata ḳildi. **38** Insan baliliri, ḥaywanatlar, uqar-ḳanatlar məyli kəyərdə tursun, Huda ularni ḳollirioɳa tapxurup silini ularning ḥəmmisigə ḥakim ḳildi. Sili u ḥəykəlning altun bexidursila. **39** Өzliridin keyin yənə bir padixaḥliḳ kelidu. Lekin u silining padixaḥliḳlirioɳa yətməydu. Uningdin keyin üqinqi bir padixaḥliḳ, yəni mis padixaḥliḳ kelip pütkül yər yüzigə ḥakim bolidu. **40** Uningdin keyinki tətinqi padixaḥliḳ bolsa təmürdək mustəḥkəm bolidu. Təmür barliḳ baxḳa nərsilərni qeḳiwetip boysunduroɳinidək,

xuningoŋa ohxax bu təmür padixaɦlik əz aldinki padixaɦlarning ɦəmmisini ezip qekiwetidu. 41 Əzliri kərgəndək təmür bilən seoŋiz layning arilaxmisidin yasaloŋan put wə barmaklar bu padixaɦlikning bəlünmə bolup ketidioŋinini kərsitidu. Birak bu padixaɦlik təmürdək küqkə igə bolidu, qünki sili kərgəndək, təmür bilən lay arilaxkan. 42 Təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloŋan putning barmakliri u padixaɦlikning bir kismining küqiyidioŋanlikini, bir kismining ajizlixidioŋanlikini kərsitidu. 43 Əzliri təmür bilən layning arilaxkanlikini kərdilə. Bu u [padixaɦlikning ɦəkümdarliri padixaɦlikning] pukraliri bilən ittipaklaxmakqi boloŋanlikini kərsitidu. Lekin təmür lay bilən arilaxmioŋandək, birlixip ketəlməydu. 44 U [ahirki] padixaɦlar təhttə olturoŋan məzgildə, ərxtiki Huda yimirilməs bir padixaɦlik bərpa kilidu. Bu padixaɦlik ɦərgiz baxka bir həlkkə ətməydu; əksiqə u bu baxka padixaɦliklarni üzül-kesil gumran kilip, əzi mənggü məzmut turidu. 45 Əzliri adəm koli bilən kezilmioŋan bir taxning taoŋdin qikkinini wə uning ɦəykəldiki təmür, mis, lay, kümüx, altunni qekiwətkənlikini kərdilə. Xunga uluoŋ Huda aliyliriola kəlgüsidə yüz beridioŋan ixlarni bildürgən. Kərgən qüxliri qokum əməlgə axidu, berilgən təbir mutlək ixənqliktur. 46 Andin padixaɦ Nebokadnəsar əzini yərgə etip Daniyaloŋa səjdə kildi wə uningoŋa ɦədiyə berip ɦuxpurak-isrik selixni əmr kildi. 47 Padixaɦ uningoŋa: — Dərwəkə, sening Hudaying ilaɦlar iqidə əng uluoŋ Ilaɦ, padixaɦlarning hojisi wə sirlarni axkarilioŋuqi ikən, qünki sən bu sirni yəxting! — dedi. 48 Andin padixaɦ Daniyalning mərtiwisini yukiri kilip, uningoŋa nuroŋun esil sowoŋatlarni təkdim kildi. U uni pütkül Babil əlkisigə ɦakim boluxka təyinlidi wə uni Babildiki danixmən-əkildarlarning bax akşakili kildi. 49 Daniyalning padixaɦtin tələp kilixi bilən, padixaɦ Xadrak, Mixak wə Əbədnegolarni Babil əlkisining məmuriy ixlirini idarə kilixka təyinlidi. Daniyal əzi orda hizmitidə kaldi.

3 Padixaɦ Nebokadnəsar altundin egizliki atmix gəz, kəngliki altə gəz kelidioŋan bir ɦəykəl yasap, Babil əlkisining Dura tüzlənglikigə ornatti. 2 Padixaɦ barlik wəzir, waliy, ɦakim, məslihətqi, həziniqi, sotqi, sorakqilarni xundakla ɦərkaysi əlkilərdiki baxka əməldarlarning ɦəmmisini padixaɦ Nebokadnəsar ornatkan bu altun ɦəykəlni əz ilaɦioŋa atax murasimioŋa katnixixka pərman qüxürdi. 3 Xuning bilən wəzirlər, waliylar, ɦakimlar, məslihətqilər, həziniqilər, sotqilar, sorakqilar, xundakla ɦərkaysi əlkilərdiki baxka əməldarlarning ɦəmmisi atax murasimioŋa jəm boldi. Ular ɦəykəlning aldida turdi. 4 Jakarqi yukiri awaz bilən: — Əy ɦərkaysi əl-yurt, ɦərkaysi taipilərdin kəlgənlər, ɦər hil tilda səzlixidioŋan kowmlar, 5 silər sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka ɦərhil sazlarning awazini angliŋan ɦaman, yərgə bax urup padixaɦ Nebokadnəsar ornatkan altun ɦəykəlgə səjdə kilinglar. 6 Kimki bax urup səjdə kilmisa, xuan dəɦxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlinidu, — dəp jakarlidi. 7 Xunga, sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka ɦərhil sazlarning awazini angliŋan ɦaman ɦərkaysi əl-yurt, ɦərkaysi taipilərdin kəlgən, ɦərhil tilda səzlixidioŋan kowm yərgə bax urup Nebokadnəsar ornatkan altun ɦəykəlgə səjdə kilixti. 8 U qaoŋda, bəzi kaldiylər aldioŋa qikip Yəɦudiylar üstidin ərz kildi. 9 Ular padixaɦ Nebokadnəsaroŋa: — I aliyliri, mənggü yaxioŋayla! 10 Aliyliri sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka ɦərhil sazlarning awazini angliŋan ɦaman ɦəmməylən yərgə bax urup altun ɦəykəlgə səjdə kilsun, 11 xundakla kimki yərgə bax urup səjdə kilmisa, u dəɦxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlansun dəp pərman kiloŋanidila. 12 Sili Babil əlkisining məmuriy ixlirini baxkuruxka təyinligən birnəqqə Yəɦudiy, yəni Xadrak, Mixak, Əbədnegolar bar; i aliyliri, bu adəmlər siligə ɦərmətsizlik kiliwatidu. Ular padixaɦning ilaɦlirining ibaditidə bolmidi yaki padixaɦ ornatkan altun ɦəykəlgimu səjdə kilmaydu, — dedi. 13 Xuni anglap padixaɦ Nebokadnəsar dəroŋəzəp bolup, Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni əz aldioŋa kəltürüxni əmr kildi. Xuning bilən ular bu üqəylənni padixaɦ aldioŋa əpkəldi. 14 Nebokadnəsar uloroŋa: — Xadrak, Mixak, Əbəddnego, silər rasttin mening ilaɦlirimning hizmitidə bolmidinglarmu ɦəm mən ornatkan altun ɦəykəlgə səjdə kilmidinglarmu? 15 Ɦazir silər sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka ɦərhil sazlarning awazini angliŋan ɦaman, mən yasatkan ɦəykəlgə səjdə kilixka təyyar tursanglar, yahxi. Lekin səjdə kilmisanglar, silər dərɦal dəɦxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlinisilər. Xu qaoŋda kandak ilaɦ kelip silərni qanggilimdin kutkuzuwalidikin, keni?! — dedi. 16 Xadrak, Mixak, Əbədnegolar padixaɦka jawabən: — I Nebokadnəsar, bu ixta biz əzimizni akliximiz ɦajətsiz. 17 Biz səjdə kilip keliwatkan Hudayimiz bizni dəɦxətlik yalkunlap

turoƣan humdandin ḳutḳuzalaydu; i aliyliri, U ḳoḳum əzlirining ilkidin bizni ḳutḳuzidu. **18** Lekin bizni ḳutḳuzmioƣan təḳdirdimu, aliylirigə məlum bolsunki, biz yənila ilaḥlirining hizmitidə bolmaymiz wə sili ornatḳan altun ḥəykəlgə səjdə ḳilmaymiz, — dedi. **19** Buni anglioƣan ḥaman padixaḥ Neboḳadnəsarning təri buzulup, Xadrak, Mixak, Əbədnegolaroƣa ḳattiḳ oƣəzəpləndi. Xuning bilən adəmlirigə humdanni adəttikidin yəttə ḥəssə ḳattiḳ ḳizitixni buyrudi. **20** U ḳoxunidiki əng ḳawul palwanlaroƣa Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni baoƣlap, dəḥxətlik yalḳunlap turoƣan humdanoƣa taxlaxni buyrudi. **21** Xuning bilən ular tonliri, ixtanliri, səlliliri wə baxḳa libas kiyimliri selinmioƣan ḥalda baoƣlinip dəḥxətlik yalḳunlap turoƣan humdanoƣa taxlandi. **22** Padixaḥning əmrining ḳattiḳliḳi bilən humdandiki ot intayin yalḳunlap yenip turatti, xunglaxḳa humdandin qiḳiwatḳan yalḳun Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni kətürgən əskərlərni köydürüp taxlidi. **23** Xundaḳ ḳilip Xadrak, Mixak, Əbədnego üqəylən baoƣlaḳlik ḥalda dəḥxətlik yalḳunlap turoƣan humdanoƣa qüxüp kətti. **24** Andin Neboḳadnəsar qəqügən ḥalda ornidin qaqrap turup, məsliḥətqi wəzirliridin: — Biz baoƣlap ot iqigə taxlioƣinimiz üq adəm əməsmu? — dəp soridi. — Ular jawabən «Xundaḳ, i aliyliri! — dedi. **25** Padixaḥ jawabən: — Mana, mən tət adəmning baoƣlaḳsiz ḥalda ot iqidə ərkin mengip yürüwatḳinini kərüwatimənoƣu, ular ḳilqə köygəndək əməs; ḥəmdə tətinqi kixi ilaḥlarning ooƣlidək turidu! — dedi. **26** Xuning bilən Neboḳadnəsar dəḥxətlik yalḳunlap turoƣan humdanning aoƣzioƣa yeḳin kelip: — Xadrak, Mixak, Əbədnego! Ḥəmmidin Aliy Ilaḥning ḳulliri, qiḳinglar, mayaḳḳa kelinglar! — dəp towlidi. Xuning bilən Xadrak, Mixak wə Əbədnego ottin qiḳti. **27** Barliḳ wəzirlər, waliylar, ḥakimlar wə padixaḥning məsliḥətqi wəzirliri yioƣilip kelixip bu üqəyləngə tikilixip ḳaraxti; ularning ḳilqə köygən yeri yoḳ idi, qaq-saḳallirimu köymigən, kiyim-keqəklirimu xu peti idi, üsti-bexidimu is-tütünning puriḳi yoḳ idi. **28** Neboḳadnəsar mundaḳ dedi: — Xadrak, Mixak, Əbədnegolarning Hudasioƣa xükür-sanalar boloƣay! U Əz pərixtisini əwətip, Əzigə tayanoƣan ḳullirini ḳutḳuziwaldi. Ular əzlirining ilaḥidin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilaḥḳa hizmət ḳilmasliḳ üqün wə yaki bax urup səjdə ḳilmasliḳ üqün, pəḳət əz Hudayimizningla ibaditidə bolimiz dəp padixaḥning pərmanioƣa hilapliḳ ḳilip ḥayatini təwəkkul ḳildi. **29** Əmdi mən xundaḳ pərman qüxürimənki: ḲAysi əl-yurt bolsun, ḳaysi taipilərdin kəlgən bolsun, ḳaysi tilda səzlixidioƣanlar bolsun, Xadrak, Mixak, Əbədnegolarning Hudasioƣa ḳara qaplaydikən, pütün teni ḳiyma-qiyma ḳilinsun, əyliri ḥajəthanioƣa aylandurulsun! Qünki bundaḳ ḳutḳuzalaydioƣan baxḳa ilaḥ yoḳ. **30** Xuning bilən padixaḥ Xadrak, Mixak, Əbədnego üqəylənni əstürüp, Babil əlkisidə yuḳiri mənsəpkə təyinlidi.

4 «Mənki padixaḥ Neboḳadnəsardin yər yüzidiki ḥərbir əl-yurtḳa, ḥərḳaysi taipilərgə, ḥərhil tillarda səzlixidioƣan ḳowmlaroƣa aman-esənlik exip-texip turoƣay! **2** Ḥəmmidin Aliy Huda manga kərsətkən alamətlərni wə karamətlərni jakarlaxni layiḳ taptim. **3** Uning kərsətkən məjizilik alamətliri nemidegən uluoƣ! Uning karamətliri nemədegən ḳaltis! Uning padixaḥliḳi pütməs-tügiməstür, Uning ḥakimliḳi dəwrdin-dəwrgiqə dawamlixidu! **4** Mənki Neboḳadnəsar əyümdə biharaman olturoƣinimda, ordamda bayaxat turmux kəqüriwatḳinimda, **5** meni intayin ḳorḳitiwətkən bir qüxni kərdüm, ornumda yatḳinimda beximdiki oylar wə kallamdiki oƣayibanə alamətlər meni alaḳzadə ḳildi. **6** Babildiki barliḳ danixmənlərni aldimoƣa qaḳirixḳa pərman berip, ularning qüxümgə təbir berixini buyrudim. **7** Xuning bilən barliḳ rəmqi-palqi, pir-ustaz, kaldiylər wə munəjjimlar kelixti. Mən qüxümni eytip bərdim, lekin ular manga təbirini berəlmidi. **8** Lekin ahirda Daniyal kirdi (uning yənə bir ismi Bəltəxasar bolup, mening ilaḥimning namioƣa asasən ḳoyuloƣan). Muḳəddəs ilaḥlarning roḥi uningda ikən. Mən qüxümni eytip, uningoƣa: **9** — Əy palqilarning baxliḳi Bəltəxasar, muḳəddəs ilaḥlarning roḥi səndə ikənlikini, sanga ḥeqḳandaḳ sir təs kəlməydioƣanliḳini bildim, xunga mening kərgən qüxümdiki oƣayibanə alamətlərni qüxəndürgəysən, xundaḳla uningoƣa təbir bərgəysən, — dedim. **10** — Mən ornumda yatḳinimda kallamda mundaḳ oƣayibanə alamətlərni kərdüm: Mana, yər yüzining otturisida bir tüp dərəh bar ikən; u tolimu egizmix. **11** U baroƣanseri qong ḥəm məzmut əsüp, asmanoƣa taḳixiptu, u dunyaning qətlirigimu kərünidikən. **12** Uning yopurmaḳliri qiraylik, mewisi intayin mol ikən. Uningda pütkül dunyaoƣa yətküdək ozuḳ bar ikən. Uning astida daladiki ḥaywanlar sayidaxidikən, xahlirida asmandiki uqar-ḳanatlar makan ḳilidikən; mewisidin barliḳ ət igilirimu ozuḳlinidikən. **13** Ornumda yetip, kallamda kərgən oƣayibanə alamətlərni kərüwatimən, mana, asmandin

bir kəzətqi muəkkəl, yəni mukəddəs bir pərixtə qüxüp, **14** mundak jakarlidi: — «Dərəhni kesip, xahlirini kirkip, yopurmaklirini wə mewilirini kekip qüxürüp qeqiwetinglar. Dərəh tüwidiki yawayi haywanlar uningdin yiraklaxsun, uning xahliridiki kuxlar tezip kətsun. **15** Yərdə pəkət kətükinila yiltizi bilən, mis wə təmür bilən qəmbərləp, yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup tursun. Uning nesiwisi ot-qəp yəydioqan yawayi haywanlar bilən billə bolsun. **16** Adəmiy əklidin məhrum kilinip, uningoqa yawayi haywanlarning əkli berilsun, xundakla xu halättə «yəttə wakit» tursun. **17** Dunyadiki jan igiliri Həmmidin Aliy Boloquqining insanlarning padixahlikining həmmisini idarə kilidioqanliki, xundakla uning padixahlik hokukini əzi tallioqan kixi (məyli u heqnemigə ərzimäs adəm bolsimu)gə beridioqanlikini bilsun dəp, bu həküm karioquqi muəkkəllərning pərmani bilən, yəni mukəddəs pərixtilərning karar buruki bilən bəlgiləngəndur». **18** — Mən padixah Neboodnəsar mana xundak qəxni kərdum. Əy Bəltəxasar, qüxümgə təbir bərgəysən. Padixahlikimdiki danixmənlər iqidə mən üqün buningoqa təbir berələydioqan birmu adəm qikmidi. Lekin sən təbir berələysən, qünki əng mukəddəs ilahlarning rohi səndə ikən. **19** Xuning bilən Bəltəxasar dəpmu ataloqan Daniyal bir haza həyranlikta alakzadə boldi wə qüx tooqrisida oylap tolimu biaram boldi. Padixah: — Əy Bəltəxasar, bu qüx wə uning təbiri seni alakzadə kilmisun, — dedi. Bəltəxasar jawabən: — I aliyliri, bu qüx silidin nəprətlängənlərgə bolsun, uning təbiri əzlirigə əməs, düxmənlirigə qüxkəy! **20** Baroqanseri əsüp məzmut boloqan, egizliki asmanoqa takixidioqan, pütkül dunyaoqa kərünidioqan, yopurmakliri qiraylik, mewisi intayin mol boloqan, pütkül dunyaoqa yətküdək ozuk bolidioqan, sayisida yawayi haywanlar turidioqan, xahlirida uqar kuxlar makan kilidioqan dərəh bolsa, yəni sən kərgən dərəh — dəl əzliridur, i aliyliri! — Qünki sili qong wə məzmut əstila; silining həywətliri exip pələkkə yətti; həkümranlikliri yər yüzining qətlirigə yetip bardi. **22** — Qünki sili qong wə məzmut əstila; silining həywətliri exip pələkkə yətti; həkümranlikliri yər yüzining qətlirigə yetip bardi. **23** Aliyliri karap turoqan wakitlirida asmandin bir karioquqi, yəni bir mukəddəs pərixtə qüxüp: «Bu dərəhni kesip, harab kilinglar. Halbuki, yərdə kətükinila yiltizi bilən kaldurup, mis wə təmür bilən qəmbərləp, yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup tursun. «Yəttə wakit» bexidin ətkiqə uning nesiwisi ot-qəp yəydioqan yawayi haywanlar bilən billə bolsun, — dəptu. **24** — I aliyliri, qüxlirining mənisi mana xu — Bular bolsa Həmmidin Aliy Boloquqining pərmani bilən hojam padixahning bexioqa qüxidioqan ixlar — **25** Özliri kixilər arisidin həydiwetilip, yawayi haywanlar bilən billə yaxaydila, kalilardək ot-qəp bilən ozuklandurulidila, dalada asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup turidila. Taki sili Həmmidin Aliy Boloquqining pütkül insan padixahlikini idarə kilidioqanlikini wə Uning hokukini Özi tallioqan härkandak kixigə beridioqanlikini bilip yətküqə, yəttə wakit baxliridin ətidu. **26** «Dərəhning kətikini yiltizi bilən yərdə kaldurunglar» dəp buyruloqanikən, əzliri ərxlərning həmmini idarə kilidioqannlikini bilip yətkəndin keyin padixahlikliri əzlirigə kayturulidu. **27** Xunga i aliyliri, mening nəsihitim siligə layik kərülgəy, gunahliridin kol üzgəyla, ixta həkkaniy boloqayla, kəbihlikliridin tohtap kəmbəqəllərgə rəhimdillik kiloqayla. Xundak kiloqandila bəlkim dawamlik gülləp yaxnimamdila? **28** Bu ixlarning həmmisi padixah Nebokadnəsarning bexioqa qüxti. **29** On ikki aydin keyin, u Babildiki padixahlik ordisining əgzisidə səylə kiliwetip: **30** — Karanglar, mən əz izzitim wə xan-xəhritim namayan kilinsun dəp, xahanə ordamning jaylixixi üqün zor küqüm bilən yasioqan həywətlik Babil xəhiri muxu əməsmu? — dedi. **31** Uning səzi aoqzidin tehi üzülməyla, asmandin bir awaz qüxüp: — Əy padixah Nebokadnəsar, bu səz sanga kəldi: Padixahlik səndin elindi. **32** Sən kixilər arisidin həydiwetilip, yawayi haywanlar bilən billə makan kilisən wə kalilardək ot-qəp yəysən; sən Həmmidin Aliy Boloquqining insan padixahlikini idarə kilidioqanlikini wə Uning hokukini Özi tallioqan härkandak kixigə tutkuzidioqanlikini bilip yətküqə yəttə wakit bexingdin ətüp ketidu — deyildi. **33** Bu səz Nebokadnəsarda xuan əməlgə axti. U kixilər arisidin həydiwetilip, kalilardək ot-qəp yəp, teni xəbnəmdin qilik-qilik həl bolup kətti. Uning qaqliri bürkütning pəyliridək, tirnakliri kuxning tirnakliridək əsüp kətti. **34** Əmdi xu künlər toxkanda, mən Nebokadnəsar asmanoqa kəz tikip kariwidim, əkil-hoxum əsligə kəldi. Mən Həmmidin Aliy Boloquqioqa həmdusana eytip, Mənggü Hayat Turoquqini mədhiyiləp, hərmət əylidim. Uning

ḫakimliḳi mənggülük ḫakimliḳtur; Uning padixaḫliḳi əwladtin-əwladḳidur. 35 Uning aldida yər yüzidiki barliḳ insanlar ḫeqnemə ḫesablanmaydu; Ərxtiki ḳoxunlar wə zemindiki insanlar arisida U nemə ḳilixni halisa xuni ḳilidu; Uning ḳolini kim tosalisun yaki Uningdin «Nemə ḳilisən?» dəp soraxḳa jür'ət ḳilalisun? 36 Xuanla əḳil-ḫoxum əsligə kəldi; padixaḫliḳimning xan-xəripi, izzitim, padixaḫliḳ ḫəywəmmu əsligə kəltürüldi. Məsliḥətqi wəzirlirim wə əmir-esilzadilirim meni izdəp kəldi. Padixaḫliḳim mustəḫləmləndi; burunḳidinmu zor ḫəywigə yengibaxtin igə boldum. 37 Əmdi mənki Nebokadnəsar ərxtiki Padixaḫḳa ḫəmdusana oḳuymən, Uni tehimu uluɣlaymən wə Uni izzətləymən: — Uning ḳiloɣanliri ḫəḳtur, Uning yolliri tooɣridur; Uning təkəbburluḳ yolida mangoɣanlarning ḫəywisini qüxürüx ḳudriti bardur!».

5 Bir küni padixaḫ Bəlxazar əmir-esilzadilərdin ming kixini təklip ḳilip katta ziyapət berip, ularning aldida xarab iqip, əyx-ixrət kəypini sürdi. 2 Padixaḫ Bəlxazar xarabni tetip kərüp, əzi, əmir-esilzadiliri, əz hotun-kenizəkliring xarabni atisi Nebokadnəsar Yerusalemdiki muḳəddəs ibadəthanidin oljioɣa aloɣan altun-kümüxtin yasaloɣan jam-ḳaqilarda iqixigə xu jam-ḳaqilarni elip qiḳixni buyrudi. 3 [Nəwkərlər] dərḫal berip Hudaning Yerusalemdiki muḳəddəs ibadəthanisidin elip kelingən altun jam-ḳaqilarni elip qiḳti; padixaḫning əzi, əmir-esilzadiliri, uning hotunliri wə kenizəkliri ularda xarab iqti. 4 Ular xarab iqkəq, altun, kümüx, mis, təmür, yaoɣaq wə taxlardin yasaloɣan butlarni mədḫiyiləxti. 5 Dəl xu pəyttə adəm ḳolining bəx barmiḳi pəyda bolup, qiraoɣdanning udulidiki ordining tam suwiḳioɣa hət yezixḳa baxlidi. Padixaḫ hət yazoɣan ḳolning kərüngən ḳismini kərüp, 6 qirayi tatirip, kənglidə intayin alaḳzadə bolup kətti. Put-ḳolliri boxixip, putliri titrəp kətti. 7 Padixaḫ ḳattiḳ warḳirap, pir-ustazlar, kaldiylər wə munəjjimlarni qaḳirixni buyrudi. Babildiki danixmənlər kəlgən ḫaman padixaḫ ularoɣa: — Kimki tamdiki bu hətlərni oḳup mənisini manga dəp berəlisə, uningoɣa səsün rənglik bir ton kiygüzülüp, boynioɣa altun zənjir esilip, padixaḫliḳta üqinqi mərtiwə berilidu, — dedi. 8 Padixaḫning danixmənlirining ḫammisi ordioɣa ḫazir boldi; lekin ular nə hətlərni oḳuyalmaytti nə padixaḫḳa mənisini qüxəndürüp berəlməytti. 9 Bəlxazar tehimu alaḳzadə bolup, qirayi tehimu tatirip kətti. Əmir-esilzadilərmu ḳandaḳ ḳilixni biləlməy ḳaldi. 10 Padixaḫ wə əmir-esilzadilərning warḳiraxḳan awazini angliɣan hanix ziyapət zalioɣa kirip, padixaḫḳa mundaḳ dedi: — I aliyliri, mənggü yaxioɣayla! Alaḳzadə bolup kətmigəyla, qirayliri tatirap kətmigəy. 11 Padixaḫliḳlirida bir kixi bar, uningda muḳəddəs ilaḫlarning roḫi bar, atiliri təhttiki waḳtida, bu kixidə yoruḳluḳ, danaliḳ wə əḳil-parasət, yəni ilaḫlaroɣa has əḳil-parasət namayan ḳilinoɣanidi. Atiliri Nebokadnəsar, yəni padixaḫ atiliri uni pütün rəmqi-palqilar, pir-ustazlar, kaldiylər wə munəjjimlarning bexi ḳilip təyinligən. 12 Bu kixidə alaḫidə bir roḫiy hususiyət, bilim, ḫekmət, qüxlərgə təbir berələydioɣan, tepixmaḳlarni yexələydioɣan wə tügünsirlarni aqalaydioɣan ḳabiliyət bar idi. Xu kixining ismi Daniyal bolup, padixaḫ uningoɣa Bəltəxasar dəpmu isim ḳoyoɣan. Xunga bu Daniyal qaḳirtilsun, u qoḳum bu hətlərning mənisini yexip beridu. 13 Xuning bilən Daniyal padixaḫning aldioɣa elip kelindi, padixaḫ Daniyaldin: — Padixaḫ atam Yəḫuda əlkisidin sürgün ḳilip kəlgən Yəḫudiylar iqidiki ḫeliḳi Daniyal sənmu? — dəp soriwidi, 14 — Sən tooɣruluḳ həwirim bar, səndə muḳəddəs ilaḫlarning roḫi, xundaḳla yoruḳluḳ, danaliḳ wə alaḫidə əḳil-parasət bar ikən dəp anglidim. 15 Əmdi danixmənlər wə pir-ustazlarni tamdiki hətni oḳup, mənisini manga qüxəndürüp bərsun dəp aldimoɣa qaḳirtip kelindi; lekin bu ixning sirini ḫeqḳaysisi yexip berəlmidi. 16 Biraḳ sən tooɣruluḳ angliɣanmənki, sən sirlarni qüxəndürələydikənsən wə tügünlərni yexələydikənsən. Əgər bu hətlərni oḳup, mənisini qüxəndürüp berəlisəng, sanga səsün rənglik ton kiygüzülidu, boynungoɣa altun zənjir esilidu, padixaḫliḳta üqinqi dərijilik mərtiwigə erixisən, — dedi. 17 Daniyal padixaḫḳa mundaḳ jawab bərdi: — Aliylirining in'amliri əzliridə ḳalsun, mukapatlirini baxḳa kixigə bərgəyla. Əmdiliktə mən aliylirioɣa bu hətni oḳup, mənisini qüxəndürüp berəy. 18 — I aliyliri, Ḫəmmidin Aliy Huda atiliri Nebokadnəsaroɣa padixaḫliḳ, uluoɣluḳ, xan-xərəp wə ḫəywət bərdi. 19 Uningoɣa berilgən uluoɣluḳtin ḫərḳaysi əl-yurt, ḫərḳaysi taipilər wə ḫərhil tilda səzlixidioɣan ḳowmlarning ḫəmmisi uning aldida titrəp ḳorḳup turatti; u kimni halisa xuni əltürətti, kimni halisa xuni tirik ḳoyatti; kimni halisa xuni mərtiwilik ḳilatti, kimni halisa xuni pəs ḳilatti. 20 Lekin u kənglidə təkəbburlixip, roḫ-ḳəlbidə məoɣrurlinip mijəzi tərsalixip, padixaḫliḳ təhtidin qüxürülüp, izzitidin məḫrum ḳilindi. 21 U kixilər arisidin ḫəydiwetilip, uningoɣa yawayi ḫaywanlarning əḳli

berildi. U yawa exəklər bilən billə makanlixip, kalilardək ot-qəp yegüzüldi, teni xəbnəmdin qilik-qilik ḥəl bolup kətti, taki u Ḥəmmidin Aliy Hudaning insan padixaḥlikini idarə kilidioɣanlikini wə U padixaḥlikning ḥokukini Θzi tallioɣan ḥərkandak kixigə beridioɣanlikini bilip yətküqə xu ḥaləttə boldi. **22** Əy Bəlxazar, Nebokadnəsarning ooɣli turup əzliri bularning ḥəmmisidin həwərliri bolsimu, lekin əzlirini təwən kilmidila. **23** Əksiqə təkəbburlixip ərxtiki Rəbgə karxi turdila. Sili Uning mukəddəs ibadəthanisidin olja aloɣan jam-kaqilarni elip kelip, əzliri, əmir-esilzadiliri, əz hotunliri wə kenizəklirimu ularda xarab iqtinglar andin kərməydioɣan, anglimaydioɣan wə ḥeqnemini qüxənməydioɣan altun, kümüx, mis, təmür, yaoɣaq wə taxlardin yasaloɣan butlarni mədḥiyilidilə. Ḥalbuki, silining nəpəslirini Θz kolida tutkan wə silining barlik ḥərikətlirini Θz ilkidə tutkan Hudani uluoɣlimidila. **24** Xunga, Huda bu kolning kerüngən kismini əwətip bu hətlərni yazdurdi. **25** Bu hətlər: «Mene, mene, təkəl, upḥarsin» degəndin ibarət. **26** Buning qüxəndürülüxi: — «Mene» — Huda silining padixaḥlikliriniŋ ḥesabini kilip, uni ayaoɣlaxturdi. **27** «Təkəl» — sili tarazida tartiliwidila, kəm qikʧila. **28** «Pərəs» — padixaḥlikliri parqilinip, Medialiklar bilən Parslaroɣa təwə kilindi. **29** Xuning bilən Bəlxazar dərḥal nəwkərlirigə əmr kiliwidi, ular Daniyaloɣa səsün rənglik tonni kiydürüp, boynioɣa altun zənjirni esip koydi; u u tooɣruluk: «Padixaḥlik iqidə üqinqi dərijilik mərtiwigə igə bolsun» dəp jakarlidi. **30** Xu keqə kaldiylərning padixaḥi Bəlxazar əltürüldi. **31** Padixaḥlik bolsa Medialik Dariusning kolioɣa ətti. U təhminən atmix ikki yaxta idi.

6 Padixaḥ Darius pütün padixaḥlikni idarə kilix üqün bir yüz yigirmə wəzirni ḥərkaysi yurtlarni baxkuruxka təyinləxni muwapik kərdi. **2** Buningdin baxka u bu wəzirlərni nazarət kilip, bu wəzirlərning ḥesabini elix, xundakla padixaḥning ḥokuk-mənpəəti ziyanoɣa uqrimisun dəp Daniyal wə baxka ikki kixini nazarətqilikkə təyinlidi. **3** Daniyalda alaḥidə bir roḥiy hususiyət bar boloɣaqka, u baxka nazarətqilərdin wə wəzirlərdin iktidarlik qikʧi. Xunga padixaḥ uni pütkül padixaḥlikni idarə kilixka təyinliməkqi boldi. **4** Xuning bilən baxka nazarətqi wə wəzirlər uning padixaḥliktiki məmuriy ixliridin səwənlik izdidi. Lekin ular ərz kiloɣudək ḥeqkandak baḥanə-səwəb yaki səwənlik tapalmidi. Qünki Daniyal diyanətlik wə ixənqlik bolup, uningdin kilqə kəmqilik yaki səwənlik qikiralmioɣanidi. **5** Xunga xu adəmlər əzara: — Daniyalning Hudasining kanunioɣa munasiwətlik ixliridin baxka, uningdin əyibligüdək ḥeqkandak baḥanə tapalmaymiz, — deyixti. **6** Xunga ular əzara til biriktürup padixaḥning aldioɣa kirip: — Padixaḥ Darius aliyliri mənggü yaxioɣayla! **7** Aliylirining padixaḥlikliridiki barlik nazarətqi, waliy, wəzir, məslihətqi, ḥakim wə əməldarlar birliktə məslihətləxtuk; ḥərkandak kixi ottuz kün iqidə ḥərkandak ilaḥka ḥərkandak dua-tilawət kilixka wə yaki ḥərkandak kixidin bir nərsə tiləxkə ruhsət bolmisun, i aliyliri, pəkət silidinla tilixi ruhsət bolsun degən xaḥanə yarlikning qüxürülüxini layik kərduk. Bu pərman kət'iy bolsun, kimki bu pərmanoɣa hilaplik kilsa, u xirlar əngkürigə taxlansun! **8** Əmdi, i aliyliri bu pərmanni bekitip qüxürgəyla, uning əzgərtilməsliki üqün yarlikŋamigə imza koyoɣayla; qünki Media wə Pars kanuni boyiqə, pərman qikirilixi bilənla əzgərtixkə bolmaydu, — dedi. **9** Xuning bilən Darius pərmanni bekitip yarlikŋamioɣa kol koydi. **10** Daniyal bu yarlikŋamigə imza koyuloɣanlikini anglap, əyigə kaytti. Uning əyining əgzisidə bir balihana bolup, derizisi Yerusalemoɣa karaydioɣan bolup, oquk turatti. U aditi boyiqə derizining aldida tizlinip olturup, ḥər küni üq ketim Hudaoɣa dua-tilawət kilip xükür eytatti. **11** Lekin ḥeliki adəmlər billə kelip Daniyalning Hudaoɣa dua wə tilawət kiliwatkinini kərdi. **12** Andin ular birliktə padixaḥning aldioɣa berip pərman tooɣrisida gəp eqip: — I aliyliri, əzliri: Ottuz kün iqidə əzliridin baxka ḥərkandak ilaḥdin yaki ḥərkandak insandin birər nemini tiligən ḥərkandak kixi xirlar əngkürigə taxlansun, degən bir pərmanoɣa imza koyoɣan əməsmu? — dəp soridi. Padixaḥ: — Dərwəkə xundak kildim, Media wə Pars kanuni boyiqə pərmanni əzgərtkili bolmaydu, — dedi. **13** Andin ular padixaḥka jawabən: — Yəḥudadin əsir elip kelingən kixilərdin ḥeliki Daniyal, i aliyliri, silini wə sili imza koyoɣan pərmanni kəzgə ilmaydu, bəlki ḥər kündə üq ketim əz dua-tilawitini kiliwatidu, — deyixti. **14** Buni anglioɣan padixaḥ əz-əzigə kayip, kəngül koyup Daniyalni kutkuxuxka amal tapmakqi bolup, u kün patkuqə ḥərhil kutkuzux amali üstidə izdinip yürdi. **15** Lekin ahirda u kixilər yənə əzara til biriktürüp padixaḥning aldioɣa jəm bolup uningoɣa: — I aliyliri, əzlirigə məlumki, Medialar wə Parslarning kanuni dəl xuki, padixaḥning bekitkən ḥərkandak karari yaki pərmanini əzgərtixkə bolmaydu, — deyixti. **16** Xuning

bilən padixaḫning əmr ḳilixi bilən Daniyal tutup kelinip, xirlar əngkürigə taxlandi. Padixaḫ Daniyaloƣa: — Sən üzüldürməy ibadət ḳilidioƣan Hudaying seni ḳutḳuziwalidu! — dedi. **17** Bir tax elinip, əngkürning aoƣzi uning bilən etildi; Daniyalning ixlirioƣa ḫeqkim arilaxmisun dəp uni padixaḫ əz məḫüri wə uning əmir-əməldarlirining məḫürliri bilən məḫürlidi. **18** Andin padixaḫ ordioƣa ḳaytip kelip keqini roza tutup ətküzdi; əzining toḳal-kenizəkliridin ḫeqḳaysisini əz yenioƣa kəltürmidi, u keqiqə uhliyalmidi. **19** Tang etixi bilənla padixaḫ ornidin turup, aldirap xirlar əngkürigə bardi. **20** Padixaḫ əngkürgə yeḳinlixip azablanoƣan ḫalda Daniyalni qaḳirip: — Əy Daniyal, Mənggü Ḫayat Hudaning ḳuli, sən üzülməs ibadət ḳilidioƣan Hudaying seni xirlardin ḳutḳuziwalmidimu? — dəp towlidi. **21** Daniyal jawabən: — I aliyliri, mənggü yaxioƣayla! **22** Hudayimning pərixtisini əwətip xirlarning aoƣzini yumduruxi bilən ular manga ḫeq ziyan-zəhmət yətküzəlmidi; qünki U məndin ḫeqḳandaḳ əyib kərmidi. Aliylirining aldidimu mən ḫeqḳandaḳ ziyan yətküzgüdək ix ḳilmidim, — dedi. **23** Buni anglap padixaḫ intayin huxal bolup, adəmlirini Daniyalni əngkürdin elip qiḳixni buyrudi. Xuning bilən ular Daniyalni əngkürdin elip qiḳti. Uningdin ḳilqə zedə-zəhmət tapalmidi; qünki u Hudasioƣa tayanoƣanidi. **24** Andin padixaḫ buyruḳ qüxürdi, [nəwkərliri] Daniyalning üstidin xikayət ḳiloƣanlarning ḫəmmisini tutup, ularni bala-qaḳiliri wə hotunliri bilən ḳoxup xirlar əngkürigə taxliwətti. Ular əngkür tegigə qüxüp bolmayla xirlar etilip kelip, ularning ustihanlirinimu qaynap ḳiyma-qiyma ḳiliwətti. **25** Xu ixtin keyin Darius padixaḫ yər yüzidə turuwatḳan ḫərḳaysi əl-yurt, ḫəmmə taipilər, ḫər tilda səzlixidioƣan ḳowmlarning ḫəmmisigə mundaḳ pütük qüxürdi: — «Ḫəmminglaroƣa amanlik exip-texip turoƣay! **26** Mən uxbu yarliḳni qüxürimənki, padixaḫliḳimdiki ḫərbir yurttiki puḳralar Daniyalning Hudasi aldida titrəp ḳorḳsun! — Qünki U Mənggü Ḫayat Hudadur, Mənggü mustəḫkəm əzgərməstur, Uning padixaḫliḳi ḫalak ḳilinmas, Uning ḫakimiyiti əbədil'əbədgiqə bolidu. **27** U bala-ḳazadin ḳoƣdaydu wə ḳutḳuzidu, U asmanlardimu, yər yüzidimu alamət-karamətlərni yaritidu, U Daniyalni xirlarning qanggilidin ḳutḳuzdi». **28** Daniyalning bolsa xu ixlardin keyin Darius ḫəküm sürgən məzgildə, xundaḳla Pars padixaḫi Ḳurəx ḫəküm sürgən waḳitlarda ixliri rawan yürüxti.

7 Bəlxazar Babiloƣa padixaḫ boloƣan birinqi yili Daniyal ornida yetip qüxidə birnəqqə oƣayibanə alamətlərni kərdi. U qüxidə kərgənlirini mundaḳ yəkünləp hatiriliwaldi: — **2** Keqidə kərgən oƣayibanə kərünüxtə mənki Daniyal xuni kərdümki, asmanning tət təripidin xamal qiḳip, «Uluoƣ Dengiz» yüzigə urulmaḳta idi. **3** Dengizdin xəkilliri bir-birigə ohximaydioƣan tət zor məhluḳ qiḳti. **4** Birinqi məhluḳ xiroƣa ohxaytti, lekin bürkütning ḳaniti bar idi. Mən uningoƣa ḳarap turoƣinimda, ḳanatliri yulundi; andin u yərdin kətürülüp, ikki puti yərgə dəssitilip adəmdək turoƣuzulup, uningoƣa insaniy bir ḳəlb berildi. **5** Mana yənə bir məhluḳ, yəni ikkinqisi eyikḳa ohxaytti. Uning bir təripi ikkinqi bir təripidin egizlitildi. Uning qixliri üq ḳowuroƣini qixləp turatti, bir awaz uningoƣa: «Ornungdin tur, gəxni yeyixingqə yəwal!» — dedi. **6** Ḳarap turoƣinimda, mana yənə bir məhluḳ pəyda boldi. U yilpizoƣa ohxaytti, dümbisidə ḳuxningkidək tət ḳaniti bar idi; uning bexi tət idi. Uningoƣa ḫakimlik ḫoḳuḳi berildi. **7** Uningdin keyin keqidiki oƣayibanə kərünüxlərdə ḳarap turoƣinimda, mana tətinqi bir məhluḳ pəyda boldi. U intayin ḳorḳunquḳ, dəḫxətlik wə ajayib küqlük idi. U yooƣan təmür qixliri bilən owni qaynap ezip yutup, ḳalduḳini putliri bilən dəssəp-qəyləytti. U aldinḳi barliḳ məhluḳḳa ohximaytti; uning on münggüzi bar idi. **8** Mən bu münggüzlərni kəzitiwatḳinimda, mana münggüzlərning arisidin yənə bir kiqik münggüz əsüp qiḳti. Bu kiqik münggüzning aldida əslidiki münggüzlərdin üqi yuluwetildi. Bu kiqik münggüzning adəmningkidək kəzi wə qong səzləydioƣan aoƣzi bar idi. **9** Mən ḳarap turoƣinimda, u yərgə birnəqqə təhtning ḳoyuloƣanliḳini kərdüm; ularning biridə, «Əzəldin Bar Boloƣuqi» orun elip olturuptu. Uning kiyimliri ḳardək ap'aḳ, qaqliri ap'aḳ ḳoza yungidək idi. Uning təhti ot lawuldap turoƣan yalḳunlar bolup, lawuldap kəyüwatḳan ot qaḳlirining üstidə idi. **10** Uning aldidin goya rawan eḳip turoƣan dəryadək ot yalḳuni lawuldap eḳip turatti; Uning hizmitidə turoƣuqilar tümən mingliƣan idi, Uning aldida yüz milyonliƣan ḫazir turoƣuqilar bar idi. Soraḳ baxlanoƣanliḳi jakarlinip, dəsturlar eqildi. **11** Ḫeliḳi kiqik münggüzning yooƣan gəplərni ḳiliwatḳan awazidin dikḳitim xuningoƣa tartilip ḳarap turattim. Ḳarap turoƣinimda, tətinqi məhluḳ eltürülüp, uning jəsiti ḫalak ḳilinip, otḳa taxlap kəydürülüxkə tapxuruldi. **12** Ḳaloƣan üq məhluḳ bolsa, ḫakimiyitidin məḫrum ḳilindi, lekin

ularning əmri yənə bir məzgil uzartildi. 13 Keqidiki
oɣayibanə kərünüxlərdə mana, mən goya Insan Oоɣlioɣa
ohxax bir zatning asmandiki bulutlar bilən kəlginini
kərdüm. U «Əzəldin Bar Boloɣuqi»ning yenioɣa berip,
uning aldioɣa ḥazir kilindi. 14 Ḥər əl-yurt, ḥər
taipə, ḥər hil tilda səzlixidioɣan kowmlar uning
hizmitidə bolsun dəp, səltənət, xəḥrət wə padixaḥlik
ḥokuki uningoɣa berildi. Uning səltəniti mənggü
solaxmas səltənəttur, uning padixaḥliki mənggü
ḥalak kilinmas. 15 Mənki Daniyalning wujudum, dil-
roḥim bək biaramlikka qəmdi, kallamdiki oɣayibanə
alamətlər meni intayin alakzadə kildi. 16 Mən yekin
turoɣuqilardin birining aldioɣa berip, bu oɣayibanə
alamətlərning ḥəkikiti tooɣruluk soridim. U manga
təbir berip qüxəndürüp mundak dedi: — 17 «Bu
tət zor məhluk kəlgüsidə dunyada bax kətüridioɣan
tət padixaḥni kərsitidu. 18 Lekin Ḥəmmidin Aliy
Boloɣuqining mukəddəs bəndiliri padixaḥlik ḥokukini
kobul kilidu, ular uningoɣa mənggü igidarqilik kilidu,
əbədil'əbədgiqə xundak bolidu». 19 Mən baxka üq
məhlukka ohximaydioɣan tətinqi məhluk, yəni zor
korkunqluk, təmür qixlik, mis tirnaklik, owni qaynap
ezip yutup, andin kalduklirini ayaoqliri bilən dəssəp-
qəyləydioɣan ḥeliki məhluk tooɣrisidiki ḥəkikətni, 20
xundakla uning bexidiki on münggüzining wə keyin
əsüp qikkan kiqik münggüz tooɣrisidiki ḥəkikətni
tehimu enik bilməkqi boldum — uning, yəni ḥeliki
kiqikining aldida əslidə bar boloɣan baxka üq münggüz
yuluwetilgən, kəzliri wə yooɣan gəp kilidioɣan aoɣzi bar
bolup, ənə baxka münggüzlərgə karioɣanda tehimu
ḥəywətlik idi. 21 Karap turoɣinimda, u kiqik münggüz
Hudaning mukəddəs bəndiliri bilən jəng kilip ulardin
üstünlükkə igə boldi; 22 «Əzəldin Bar Boloɣuqi»
kəlgəndə, ḥəküm kilix ḥokuki Ḥəmmidin Aliy
Boloɣuqining mukəddəs bəndilirigə berildi. Xuning
bilən bekitilgən wakti kelip, [Hudaning] mukəddəs
bəndiliri padixaḥlik ḥokukini ətküziwaldi. 23 [Təbir
bərgüqi] qüxəndürüp yənə mundak dedi: — «tətinqi
məhluk kəlgüsi dunyada bax kətüridioɣan tətinqi bir
padixaḥlik bolup, u baxka ḥərkandak padixaḥliklaroɣa
ohximaydu. U pütkül dunyani yutup, uni ayaoɣ asti
kilip, kukum-talkan kilidu. 24 On münggüz bolsa,
bu padixaḥliktin qikidioɣan ḥəkümranlik kilidioɣan
on padixaḥni kərsitidu. Keyin yənə bir padixaḥ
məydanoɣa qikidu, u ilgiriki padixaḥlaroɣa ohximaydu;
u üq padixaḥni əzigə boysunduridu. 25 U Ḥəmmidin
Aliy Boloɣuqioɣa karxi kupurluk səzlərni kilidu ḥəmdə
Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining mukəddəs bəndilirini
ḥalsizlanduridu. U kalendarni, ḥeyt-ayəmlərni wə
mukəddəs kanunlarni əzgərtiwetixni kəstləydu.
Hudaning mukəddəs bəndiliri «üq yerim wakit» uning
ḥəkümranlikioɣa tapxurulidu. 26 Andin Hudaning
soti eqilidu, buning bilən uning idarə kilix ḥokuki
tartiwelinip, mənggülük üzül-kesil yokitilidu. 27 Lekin
uning padixaḥlikining ḥokuki, yəni dunyadiki ḥərkaysi
padixaḥliklarning səltəniti wə xəḥriti Ḥəmmidin Aliy
Boloɣuqining mukəddəs bəndilirigə, yəni Hudaning Өz
həlkigə ətküzülidu. Uning padixaḥliki mənggü bir
padixaḥliktur, dunyadiki pütün ḥəkümdarlar Uning
hizmitidə bolup uningoɣa itaət kilidu». 28 Bu ix mana
muxu yərgiqə boldi. Mənki Daniyal, əz oylirim əzümni
alakzadə kildi, qirayim tatirip kətti. Birak bu ixni
kəlbimdə püküp sakldim.

8 Padixaḥ Bəlxazar təhtkə olturup üqinqi yili,
mənki Daniyal ikkinqi bir oɣayibanə alamətni
kərdüm. 2 Oɣayibanə kərünüxtə, əzümni Elam
əlkisidiki Xuxan kəl'əsidə kərdüm. Kərünüxtə mən
Ulay qong əstingi boyida idim. 3 Beximni kətürüp
karisam, ikki münggüzi bar bir koqkarning qong
əstəng aldida turoɣanlikini kərdüm. Uning münggüzi
egiz bolup, bir münggüz yənə biridin egiz idi;
egizrək boloɣan münggüz yənə birsidin keyinrək əsüp
qikkanidi. 4 Mən koqkarning oɣərb, ximal wə jənub
tərəplərgə üsüwatkinini kərdüm. Ḥeqkandak ḥaywan
uningoɣa təng kelalməytti wə ḥeqkim ḥeqkimni
uning qanggilidin kutkuzalmaytti. U nemə kilixni
halisa, xuni kilatti, baroɣanseri ḥəywətlik bolup
ketiwatatti. 5 Mən bu tooɣruluk oylawatattim, mana,
oɣərb tərəptin bir tekə putliri yərgə təgmigən ḥalda
pütün jaḥanni kezip yügürüp kəldi. Uning ikki kəzi
arisioɣa kərünərlik qong bir münggüz əsüp qikkanidi.
6 U mən dəsləp kərgən ḥeliki əstəng boyida turoɣan
ikki münggüzlük koqkaroɣa karap kəḥri bilən xiddətlik
etildi. 7 Mən uning koqkaroɣa yekin kelip, oɣəzəp bilən
koqkarni üsüp ikki münggüzini sunduriwətkənlikini
kərdüm. Koqkarning karxilik kərsətküdək madari
kalmioɣanidi, tekə uni yərgə yikitip, dəssəp-qəylidi,
tekining qanggilidin uni kutkuziwalidioɣan adəm
qikmidi. 8 Tekə baroɣanseri ḥəywətlik bolup kətti;
lekin u heli küqiyip boloɣanda, qong münggüzi
sunup qüxüp, əslidiki jayidin asmandiki tət xamaloɣa
karap turidioɣan, kəzgə kərünərlik tət münggüz əsüp
qikti. 9 Bu tət münggüzning iqidiki biridin yənə bir
münggüz əsüp qikti. U kiqik münggüz əsüp intayin

ҳəywətlik boldi, jənub, xərқ tərəplərgə wə «güzəl zemin»oƣa қarap təsir küqini kengəytti. **10** U intayin ҳəywətlik bolup, ҳətta samawiy қoxundikilərgə ҳujum қiloƣudək dərijigə yətti, samawiy қoxundikilərdin wə yultuzlardin birmunqisini yərgə taxlap, ularning üstigə dəssidi **11** (u tolimu məoƣrurlinip, ҳətta samawiy қoxunning Sərdari bilən təng bolmaқqi bolup, ibadəthanida Sərdaroƣa atap kündilik қurbanliқ sunuxni əməldin қaldurdi, ҳəmdə Sərdarning ibadəthanisidiki «muқəddəs jay»ni wəyran қiliwətti. **12** Asiyliқ tüpəylidin Hudaning həlқi wə kündilik қurbanliқ qong münggüzgə tapxurulidu). U ҳəқiқətni ayaoƣ asti қilidu; uning barliқ ixliri naҳayiti onguxluқ boldi. **13** Kəynidin, bir muқəddəs [pərixtining] səz қiloƣanliқini anglidim, xuning bilən yənə bir muқəddəs [pərixtə] səz қiloƣan [pərixtidin]: — Oƣayibanə alaməttə kərüngən bu wəқələr, yəni «wəyran қiloƣuqi» asiyliқ, kündilik қurbanliқning əməldin қalduruluxi, ҳəmdə muқəddəs ibadəthanidiki «muқəddəs jay»ning ҳəm Hudaning həlқining ayaoƣ asti қilinixi қanqilik waқit dawamlixidu? — dəp sorioƣanliқini anglidim. **14** Ҳeliқi pərixtə manga jawabən: — Bu ixlar ikki ming üq yüz keqə-kündüz dawamlixidu. Bu məzgildin keyin muқəddəs ibadəthanidiki «muқəddəs jay» pakizlinip əsligə kəltürülidu, — dedi. **15** Bu oƣayibanə kərünüxni kərgəndin keyin, mənki Daniyal uning mənisini oylawatқinimda, mana, aldimda adəmning қiyapitidə birsi pəyda bolup ərə turdi. **16** Ulay əstingining otturisidin: — Əy Jəbrail, bu adəmgə oƣayibanə alamətni qüxəndürüp bər, — degən bir adəmning küqlük awazini anglidim. **17** [Jəbrail] yenimoƣa kəldi. Kəlgəndə, mən naҳayiti қorқup ketip yərgə yiқilip düm qüxtüm. U manga: — Əy insan ooƣli, sən xuni qüxinixing kerəkki, bu oƣayibanə alamət ahir zaman tooƣrisididur, — dedi. **18** U gəp қiliwatқanda mən biҳox ҳalda yərdə düm yatattim. Lekin u manga xundaқ bir yenik tegipla meni turoƣuzdi wə manga mundaқ dedi: — **19** «Mən ҳazir sanga [Hudaning] oƣəzipi kəlgən məzgildə keyinki ixlarning қandaқ bolidioƣanliқini kərsitip berəy. Qünki bu oƣayibanə alamət zamanlarning bekitilgən ahirқi nuқtisi tooƣrisididur. **20** Sən kərgən ikki münggüzlük қoqқar Media bilən Pars padixaҳlirini kərsitidu. **21** Yawa tekə bolsa Gretsiyə padixaҳliқi bolup, kəzining otturisidki kəzgə kərünərlik münggüz bolsa, uning birinqi padixaҳidur. **22** U münggüz sunup kətkəndin keyin ornidin əsüp qiққan ҳeliқi tət münggüz bu əlning tət padixaҳliққa bəlünidioƣanliқini kərsitidu. Birақ ularning küqi birinqi padixaҳliққa yətməydu. **23** Bu padixaҳliқlarning ahirқi məzgilidə, asiyliқ қiloƣuqilarning gunaҳi toxuxi bilən tolimu nomussiz, qigix məsililərni bir tərəp қilalaydioƣan bir padixaҳ məydanoƣa qiқidu. **24** Uning küqi heli zor bolidu, lekin əməliyəttə bu küq əzlükidin qiқmaydu; u misli kərülmigən wəyranqiliқni kəltürüp qiқiridu. Uning ixliri jəzmən onguxluқ bolup, nemini halisa xuni қilalaydu. U küqlüklərni wə [Hudaning] muқəddəs məmin həlқini yoқitidu. **25** Өz ustatliқi bilən uning nazariti astida ҳərқandaқ ҳiylə-mikirlik heli ronaқ tapidu. U kənglidə təkəbburlixip əzini qong tutidu; baxқilarning əzlirini bihətər ҳes қiloƣan waқtidin paydilinip tuyuқsiz zərb қilip nuroƣun kixilərni ҳalak қilidu; u ҳətta oquқtin oquқ «əmirlərning əmiri»gə қarxi qiқidu. Lekin u ahirda insanlarning қolisiz ҳalak қilinidu. **26** Sanga ayan қilinoƣan, ahxamdin ətigəngiqə dawamlaxқan bu oƣayibanə alamət əməlgə axmay қalmaydu. Lekin sən uni waқtinqə məhpiy tut. Qünki u kəp künlər keyinki kəlgüsi ҳəққididur». **27** Mənki Daniyal maoƣdurumdin қelip, birnəqqə kün aoƣrip yetip қaldim. Keyin ornumdin turup yənila padixaҳning ixlirida boldum. Lekin bu oƣayibanə alamət kənglümni parakəndə қiliwətkənidi. Uning mənisini yexələydioƣan adəm yoқ idi.

9 Medialiқ Aҳaxweroxning ooƣli Dariusning birinqi yilida (u kaldiylərning zeminioƣa padixaҳ қilindi) **2** Yəni təhtkə olturoƣan birinqi yili mənki Daniyal muқəddəs yazmilarni oқuxum bilən Pərwərdigarning Yərəmiya pəyoƣəmbərgə yətküzgən kalam-bexariti boyiqə, Yerusalemning harab bolidioƣan jaza məzgili yətmix yil ikənlikini qüxinip yəttim. **3** Xuning üqün mən Rəb Hudayimoƣa roza tutup, bəz rəhtkə yəginip, kül-topida olturup, uningoƣa yelinip dua-tilawət қilix bilən izdinixkə bəl baoƣlidim. **4** Mən Pərwərdigar Hudayimoƣa dua қilip, gunaҳlirimizni iқrar қilip mundaқ dedim: — «Aҳ Rəb, i Seni Өz əmrliringgə itaət қiloƣuqilaroƣa wədə-əҳdəngdə wapadar bolup, əzgərməs meҳringni üzlüksiz kərsətküqi uluoƣ, sürlük Təngrim! **5** Biz gunaҳ sadir қilduқ, қəbiҳlik қilduқ; rəzillik bilən Sening əmr-ҳəkümliringdin waz keqip, Sanga asiyliқ қilduқ, **6** Xundaқla Sening naming bilən padixaҳlirimiz, əmirlirimiz, ata-bowilirimiz wə pütkül zemindiki həlққə səz-kalamingni yəküzgən қulliring boloƣan pəyoƣəmbərlərgə zadi қulaқ salmiduқ. **7** I Rəb, ҳəққaniyət Səndila tepilidu, lekin Sanga

asiylik wə wapasizlik kiloŋanlikimiz tüpəylidin, bizgə, yəni Yəhudalaroŋa, Yerusalemdikilərgə wə barlik Israillaroŋa, yekinda bolsun, yirakta bolsun, Sən bizlərni sürgünlükkə həydiwətkən barlik yurtlarda bolsun, pəkət bügünkidək yüzimizni kətürəlmigüdək xərməndilikla kaldi. **8** I Rəb, bizgə, yəni padixahlirimizoŋa, əmirlirimizgə wə ata-bowilirimizoŋimu yüzimizni kətürəlmigüdək xərməndilik kaldi; qünki biz Sening aldingda gunah sadir kilduk. **9** I Rəb Hudayimiz, biz Sanga asiylik kiloŋan bolsakmu, Səndin yənila rəhimdillik wə məoŋpirət-kəqürümlər tepilidu. **10** Biz Sən Pərwərdigar Hudayimizning awazioŋa kulak salmay, kulliring boloŋan pəyoŋəmbərlər arkilik aldimizoŋa koyoŋan kanun-həkümliringdə həq mangmiduk. **11** Pütkül Israil Sening Təwrat-kanunungoŋa hilaplik kilip, awazingoŋa kulak salmay Seningdin yüz əridi. Dərwəkə, Sening kulung Musaoŋa qüxürülgən Təwrat-kanunida pütülgən lənət həmdə uning kəsəmyadidiki jazalar üstimizgə yaoŋdururuldi; qünki biz Sening aldingda gunah sadir kilduk. **12** Sən Өzüng bizgə wə üstimizdin həkümdarlik kiloŋuqimizoŋa karita degənliringgə əməl kilip bizgə zor eoŋir külpətni kəltürdüng; qünki Yerusalemda kilinoŋan ixlar asman astidiki hərkandak baxka yurtta əzəldin kilinoŋan əməs! **13** Musaoŋa tapilanoŋan Təwrat-kanunida pütülgəndək, bu pütün külpət bizgə qüxürülgən bolsimu, i Pərwərdigar Hudayimiz, lekin biz kəbihliklirimizdin kol üzüp, həkikitingni qüxinip yetidioŋan kiloŋaysən dəp tehiqə Səndin iltipatingni ətünmiduk. **14** Dərwəkə Sən Pərwərdigar xu külpətni təyyarlap saklap, bizning üstimizgə qüxürdung; qünki Sən Pərwərdigar Hudayimiz, barlik kiloŋan ixliringda adil bolup kəlding; birak awazingoŋa kulak salmiduk. **15** Əmdi, Өz küqlük kolung bilən həlkingni Misirdin elip qikting, xunglaxka bügünkidək Өzünggə nam-xəhrət tikliding, i Rəb Hudayimiz, — biz gunah sadir kilduk, biz rəzillik kilduk! **16** Ətünimən, i Rəb, pütkül həkkaniylikingoŋa uyoŋun, Yerusalem xəhiringgə, yəni mukəddəs teoŋingoŋa boloŋan kəhr-oŋəzipingni tohtatkaysən! Qünki bizning ətküzgən gunahlirimiz wə ata-bowilirimizning kiloŋan kəbihliklirining wəjidin, Yerusalem wə həlking barlik ətraptikilirimizning hakarət obyekti bolup kalduk. **17** Əmdi i Hudayimiz, kulungning dua wə tələplirigə kulak saloŋaysən, Өzüng üqün wəyran kilinoŋan mukəddəs jayingni jamalingni kərsitip yorutkaysən. **18** I Hudayim, kulak selip angliоŋaysən! Bizning wə Sening naming bilən ataloŋan xəhərning bexioŋa kəlgən külpətlərgə nəzər saloŋaysən! Bizning Sanga iltija kiloŋinimiz əzimizning kandaktur həkkaniy ix kiloŋanlikimizdin əməs, bəlki Sening zor rəhimdillikliringoŋa tayanoŋanlikimiz səwibidindur. **19** I Rəb, angliоŋaysən! I Rəb, kəqürgəysən! Kulak selip anglap amal kiloŋaysən! Өzüngning nam-xəhriting üqün əmdi təhir kilmioŋaysən! Qünki Sening bu xəhiring wə bu həlking Өz naming asasida ataloŋanidi!». **20** Mən duayimni dawamlaxturup, əzüm wə həlkim Israilning gunahlirini ikrar kilip həmdə Hudayimning mukəddəs teoŋi üqün Pərwərdigar Hudayimoŋa yelinip, **21** tehi dua kiliwatkinimda, dəsləptə manga oŋayibanə alamättə kərüngən Jəbrail degən zat yenimoŋa kelip manga kolini təgküzdi. Mən xu qaoŋda tolimu qarqap kətkənidim. U kəqlik kurbanlik sunux wakti idi. **22** Jəbrail manga əkil berip mundak dedi: — «I Daniyal, mən seni yorutup, ixlarni qongkur qüxinələydioŋan kilixka kəldim. **23** Sən Hudaoŋa iltija kilixka baxlixing bilənla, jawab-kalam berildi; sən intayin səyülgən adəm boloŋaqka, mən sanga uning jawab-kalamini yətküzgili kəldim. Əmdi bu jawab-kalam üstidə puhta oylanoŋin, oŋayibanə kərünüxni kəngül koyup qüxəngin: **24** — «[Huda] təripidin «yətmix həssə «yəttə wakit»» sening həlking bilən mukəddəs xəhiring üstigə bekitilgən. Bu wakitlar itaətsizliklərni tizginləx, gunahlarni tügitix, kəbihlik üqün kafarət kəltürüx, mənggülük həkkaniylikni üstün orunoŋa koyux, bu oŋayibanə alamət bilən pəyoŋəmbərlərning səz-kalamlirini əməlgə axurux həmdə mukəddəs ibadəthanidiki «əng mukəddəs jay» yengibaxtin məsihlinix üqün bekitilgəndur. **25** Xuni bilixing wə qüxinixing kerəkki, Yerusalemni yengibaxtin əsligə kəltürüp bina kilix buyruki jakarlanoŋandin tartip, Məsih degən əmir məydanoŋa qikkuqə yəttə həssə «yəttə wakit» koxuloŋan atmix ikki həssə «yəttə wakit» ətidu. Yerusalem xəhiri yengibaxtin bina kilinip, məydan-koqilar wə sepil-istihkam barlikka kəltürülidu, əmma bu bisərəmjan künlərdə bolidu. **26** Bu atmix ikki «yəttə wakit» məzgili ətkəndin keyin Məsih üzüp taxlinidu, uningda heqnərsə kalmaydu. Kəlgüsidə bolidioŋan əmirning həlki bu xəhər bilən mukəddəs ibadəthanini gumran kilidu. Bu akiwət kəlkündək besip kelidu; ahirioqiqə jənglər dawamlixidu; u yərdə bolidioŋan wəyranqiliklar bekitilgəndur. **27** U [əmir Hudaning] həlkining kəp kismi bilən ahirki bir «yəttə wakit»ta bir [dostluk]

əḥdisni takamul ḳilidu, lekin bu «yəttə waḳit»ning yerimiɵa kəlgəndə, u [ibadəthanidiki] ḳurbanlik wə axlik ḥədiyələrni sunuxni əməldin ḳalduridu. U qaoɳda «wəyran ḳiloɳuqi yirginqlik nomussizlik» [muḳəddəs ibadəthanining] əng egiz jayioɳa ḳoyulidu. Taki balayi'apət, [yəni Huda] bekitkən külpət wəyran ḳiloɳuqi kixining bexioɳa yaoɳduruloɳuqə xu yərdə turidu».

10 Ḳorəx Parsḳa səltənət ḳiloɳan üqinqi yili, Daniyal (yənə bir ismi Bəltəxasar boloɳan)oɳa bir həwər wəḥiy ḳilindi. U həwər ixənqliktur — lekin naḥayiti ḳattiḳ jəng judunliri tooɽisididur. Daniyal bu həwərni qüxəndi wə oɳayibanə alamət tooɽisida qüxənqigə igə boldi. **2** U qaoɳda mənki Daniyal toluḳ üq ḥaptə aḥ-zar kətürüp matəm tuttum. **3** Üq ḥaptigiqə ḥeqḳandaḳ nazu-nemət yemidim, gəx yemidim, xarab iqmidim wə tenimgə puraḳlik may sürmidim. **4** Birinqi ayning yigirmə tətinqi küni, mən uluoɳ dərya, yəni Dijlə dəryasining boyida turup, **5** beximni kətürüp kəzümni asmanoɳa tiktim, kanap kiyip, beligə Ufazdiki sap altun kəmər baoɳlioɳan bir adəmni kərdüm. **6** Uning teni seriḳ yaḳuttək julalinip, yüzliri qaḳmaḳtək yaltirlap, kəzliri yenip turoɳan ottək qaḳnaytti; uning put-ḳolliri parḳirap turidioɳan mistək walildaytti; awazi zor bir top adəmning awazidək jaranglaytti. **7** Oɳayibanə kərünüxni yaloɳuz mənki Daniyalla kərdüm, yenimdikilər alamətni kərmigənidi. Əmma zor bir wəḥimə ularni besip, intayin titrəp ketixti, məkünüwaloɳudək yərni izdəp ḳeqip kətti. **8** U yərdə əzüm yaloɳuz ḳelip bu karamət oɳayibanə kərünüxni kərdüm. Ḳilqə maoɳdurum ḳalmidi, qirayim ḳattiḳ əzgirip ələük adəmdək bolup ḳaldim, put-ḳollirimda bir'azmu maoɳdur ḳalmidi. **9** Lekin uning awazini anglidim. Uning awazini anglioɳan ḥaman yərgə yiḳilip düm qüxtüm, ḥoxumdin kəttim. **10** Mana, tuyuḳsiz bir ḳol manga təgdi, meni xuan yeləp yərgə tət putluḳ ḳilip turoɳuzdi. **11** Xu zat manga: — Əy Daniyal, intayin səyülgən adəm! Səzlirimni kəngül ḳoyup anglap qüxəngin, ərə turoɽin! Qünki mən sening yeningoɳa əwətildim, — dedi. U bu səzni ḳilixi bilən, mən titrigən ḥalda ornumdin turdum. **12** Xuning bilən u manga mundaḳ dedi: — «Əy Daniyal, ḳorḳma; qünki sən Hudayingning aldida qüxinixkə erixixkə, əzüngni təwən tutuxḳa kəngül ḳoyoɳan birinqi kündin buyan sening dua-tilawiting ijabət ḳilindi; eytḳanliring üqün mən yeningoɳa əwətildim. **13** Lekin, «Pars padixaḥliḳining əmiri» manga ḳarxi qiḳip yolumni yigirmə bir kün tosuwaldi. Mən Pars padixaḥlirining yenida əzüm yaloɳuz ḳaloɳaqḳa, bax əmirlərdin biri Mikail manga yardəm ḳiloɳili kəldi. **14** Mən sanga ahirḳi zamanlarda həlḳingning bexioɳa kelidioɳan ixlarni qüxəndürgili kəldim. Qünki bu oɳayibanə alamət kəp künlər keyinki kəlgüsi tooɽisididur». **15** U manga bu gəpni ḳiliwatḳanda, pəḳətla yərgə ḳaroɳinimqə zuwan sürəlməy turup ḳaldim. **16** Mana, goya adəmgə ohxaydioɳan birsi ḳolini uzitip ləwlirimni silap ḳoywidi, mən aoɳzimni eqip aldimda turoɳuqioɳa: — Təḳsir, bu oɳayibanə kərünüxtin iq-iqimdin azablinimən, maoɳdurumdin kəttim. **17** Təḳsirimning kəminə ḳulliri ḳandaḳmu sili təḳsirim bilən səzlixixkə petinalayttim? Qünki ḥazirla maoɳdurum tügəp, nəpəsim üzülidu, — dedim. **18** Andin goya adəmgə ohxaydioɳan biri meni yənə bir ḳetim silap, maoɳdur kirgüzdi **19** wə: — I intayin səyülgən adəm, ḳorḳma! Sanga aman-hatirjəmlik boloɳay. Oɳəyrətlik bol, əmdi oɳəyrətlik bol! — dedi. U xu səzni deyixi bilənla manga tehimu maoɳdur kirdi. Mən: — Təḳsir yənə səz ḳiloɳayla, qünki sili manga maoɳdur kirgüzdila, — dedi. **20** U mundaḳ dedi: — «Mening ḳexingoɳa nemigə kəlgənlikimni biləmsən? Mən əmdi ḳaytip berip, «Parstiki əmir» bilən jəng ḳilimən; mən u yərgə baroɳandin keyin, «Gretsiyədiki əmir» məydanoɳa qiḳidu. **21** Lekin mən berixtin awwal ḥəḳiḳətning kitabida pütülgən wəḥiylərni mən sanga bayan ḳilimən. Bu ixlarda silərning əmiringlar Mikaildin baxḳa, manga yardəm beridioɳan ḥeqkim yoḳ.

11 Mən Medialiḳ Darius padixaḥ boloɳan birinqi yilidila, uni mustəḥkəmləx ḥəm küqəytix üqün ornumdin ḳozoɳaloɳanidim. **2** Əmdi mən sanga ḥəḳiḳətni eytip berəy: — Buningdin keyin Parsḳa yənə üq padixaḥ ḥəkümranlikḳa qiḳidu; keyin tətinqi padixaḥ qiḳip, baxḳa padixaḥlardinmu kəptin kəp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin ḳudrət tepip, ḥəmmə yurtlarni Gretsiyəgə jəng ḳilixḳa ḳozoɳaydu. **3** Uningdin keyin küqlük bir padixaḥ məydanoɳa qiḳidu. U zor padixaḥliḳni idarə ḳilip, nemini halisa xuni ḳilidu. **4** Lekin u ḥoḳuḳ yürgüzüwatḳinida, padixaḥliḳi parqilinip asmanning tət xamal təripigə bəlünüp ketidu. Uning təhtigə əwladliri warislik ḳilalmaydu, keyinki padixaḥlik u ḥəküm sürgən waḳtidikidək küqlük bolmaydu; qünki uning padixaḥliḳi aoɳdurulup, baxḳilaroɳa təwə bolup ketidu. **5** Uningdiki sərdarlarning iqidin biri «jənubiy

padixah» bolup küqiyidu; lekin yənə bir sərdar uningdinmu küqlük bolidu wə əzining tehimu qong padixahliqini soraydu. **6** Birnəqqə yil ətkəndin keyin, [jənubiy padixah ximaliy padixah] bilən ittipaq tüzidu; jənubiy padixahning qizi xu ittipaqni mustəhkəmləx üqün ximaliy padixahning yenioqa baridu. Lekin keyin bu qiz erixkən hoquqidin məhrum qilinidu; ximaliy padixah əzimu hoquqini qolida tutalmay, məzmut turalmaydu. Bu qiz wə uni elip kəlgənlər, uning balisi həm xu waqitlarda uni qollioquqilarning həmmisigə satqunluq qilinidu. **7** Halbuki, uning [ata jəmət] tuoqqinidin biri qoxunning hoquqini qolioqa elip [padixah bolup], ximaliy padixahning qoroqinioqa besip kirip, ularoqa qarxi hujum qilip qong oqəlibə qilidu. **8** U ularning ilah-butliri, quyma məbudliri wə buthaniliridiki altun-kümüxtin yasaloqan jam-qaqilarni Misiroqa elip ketidu. U birnəqqə yil ximaliy padixahtin əzini neri qilidu. **9** Ximaliy padixah jənubiy padixahning zemininioqa besip kiridu, lekin ahiri əz yurtioqa qekinidu. **10** Ximaliy padixahning xahzadiliri qozoqilip, zor qoxun təxkilləydu. Xahzadilərdin biri kəlkündək kelip jənubqa besip kiridu. Keyin u yənə jəng qilip, düxmən qoroqinioqiqimu besip kiridu. **11** Jənubiy padixah qattiq oqəzəptə qoxun tartip jənggə atlinip, ximaliy padixahqa hujum qilidu. Ximaliy padixah zor bir qoxunni jənggə salidu, lekin uning xu zor qoxuni məoqlup bolup əsirgə elinidu. **12** Xu zor qoxunning əsirgə elinixi bilən jənubiy padixah intayin məoqrurlinidu. U tümənligən adəmlərni yoqitidu, biraq uning oqəlibisi uzun dawamlaxmaydu. **13** Qünki ximaliy padixah yurtioqa qaytip, burunqidinmu kəp wə küqlük qoxun təxkilləydu. Bekitilgən yillar toxqandin keyin u zor qudrətlik qoxunni kəp təminatlar bilən qoxup baxlap kelidu. **14** U qaoqda nuroqun kixilər jənubiy padixahqa qarxi turup uningoqa qarxi qozoqilang kətüridu. [I Daniyal —] sening həlqing iqidiki zorawanlar muxu oqayibanə alamətniki bexarətni əməlgə axurmaqqi bolup, yooqanqilik qilidu, lekin ular məoqlup bolidu. **15** Ximaliy padixah potəy selip mustəhkəm xəhərni muhasirə hujumi qilip besiwalidu. Jənubdiki küqlər, hətta əng hil qoxunlarmu bərdaxlik berəlməydu, ularning qarxilik qiloqudək küqi qalmaydu. **16** Ximaldiki tajawuzqi bolsa əzi halioqanqə ix qilidu, uningoqa heqkim qarxilik qilalmaydu. U «güzəl zemin»ni ixoqal qilidu; uning qolida uni wəyran qiloquqi küq bolidu. **17** [Ximaliy padixah] bəl baoqlap padixahliqidiki barlik küqlərni səpərwər qilip [Misiroqa] yol alidu; u [Misir] bilən əhdə tüzidu, əzi əhdidə turoqandək qilidu. Birak [Misirning] hakimiyitini aoqdrurux üqün u ayallirining bir qizini [Misir] padixahioqa beridu. Lekin [qizi] atisi tərəptə turmaydu, uni qollimaydu. **18** Keyin u dengiz boyidiki yurtloroqa hujum qilip, nuroqun adəmlərni əsirgə alidu. Lekin yat bir sərdar uning kixilərni har qilixlirini qəkləydu wə əksiqə, uning bu harlaxlirini özigə yanduridu. **19** U əz yurtidiki qoroqanloroqa qekinip kelidu. Lekin ahirida u putlinip yoqilip ketidu. **20** Keyin uning ornioqa yənə bir padixah təhtkə olturidu; u padixahliqning əng xan-xərəplik jayioqa bir zalim alwangbegini əwətidu. Lekin u uzun ətməyla, malimanqilikmu bolmay, jəngmu bolmay eltürülidu». **21** — «Xuningdin keyin pəs bir adəm uning ornioqa qikip ximaliy padixahliqni alidu; əmma padixahliqning hərmət-xəhriti uningoqa heq təwə bolmaydu, dəp qarilidu; lekin u həlqning asayixlik pəytidin paydilinip, yalakqilik wasitiliri bilən hakimiyətni tartiwalidu. **22** Zemioqa kəlkündək besip kirgən küqlərni u həm kəlkündək hujum qilip yoqitidu, xuningdək u həttaki «[Hudaning] əhdisidə bekitilgən əmir»nimu yoqitidu. **23** Xərtnamə tüzüx arqilik u baxqa yurtlarni aldaydu; adəmliri kiqik bir qoxun bolsimu, lekin uning küqi awup-awup, qudrət tapidu. **24** U halayiqning asayixlik pəytidin paydilinip, əng bay əlkilərgə tajawuz qilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi qilip bakmioqan ixlarni qilidu, yəni u oljini, oqənimətlərni wə nuroqun bayliklarni qol astidikilirigə üləxtürüp beridu; məlum bir məzgilgiqə qoroqanloroqimu hujum qilix qəstidə bolidu. **25** U əz küqini ixqa selip qong oqəyrət bilən qozoqilip, zor qoxunni baxlap, jənubiy padixahqa hujum qilidu. Jənubiy padixahmu nahayiti zor qudrətlik bir qoxun bilən jənggə atlinidu. Lekin jənubiy padixah hainlarning yoxurun suyiqəstigə uqrap, muwəppəqiyət qazinalmaydu. **26** Qünki uning nazu-nemətlirini yegənlər uni yiqitidu. Uning qoxuni həmmə yərgə tarqilidu; nuroqunliri eltürülidu. **27** Keyin, bu ikki padixah bir-birini qəstlixip, yaman niyət bilən bir dastihanda tamak yeyixip, bir-birigə yaloqan gəp qilixidu; lekin bu ixlar heqkimgə payda yətküzməydu, qünki bu ixlarning ahiri pəqət bəlgilənгən waqittila bolidu. **28** [Ximaliy padixah] nuroqun mal-mülüklərni elip əz yurtioqa qaytidu. U kənglidə Hudaning həlqi bilən tüzgən mukəddəs əhdigə qarxi turidu; xuning bilən u əhdigə qarxi hərikətlərni qilip, andin əz

yurtiƣa ḳaytidu. **29** Bəlgiləngən waḳitta ximaliy padixaḥ yənila jənubḳa tajawuz ḳilidu; lekin bu ḳetimḳi əḥwal ilgirikigə wə yənə kelip əng ahirḳi ḳetimḳisidiki bilənmu ohximaydu. **30** Qünki Kittim arilidin qiḳḳan kemilər ḥujum ḳilip kelidu. Xunga u dərd-ələm bilən qekinidu wə [Hudaning] Өz həlḳi bilən tüzgən muḳəddəs əḥdisigə ḳarap intayin ƣəzəplinidu, uningƣa ḳarxi halioƣinini ḳilidu; xundaḳla qekinip yanoƣanda muḳəddəs əḥdigə asiyliḳ ḳiloƣuqilarni ətiwarlaydu. **31** Uning təripidə turoƣan birnəqqə küqlər ḳoroƣan boloƣan muḳəddəs ibadəthanini buloƣaydu, «kündilik ḳurbanliḳ»ni əməldin ḳalduridu wə «wəyran ḳiloƣuqi yirginqlik nomussizliḳ»ni uning ornioƣa ḳoyidu. **32** U muḳəddəs əḥdigə hainliḳ ḳiloƣuqilarni huxamət-ḥiyligərlik bilən qirikləxtüridu; lekin əz Hudasini dost tutḳuqi həlḳ bolsa ḳəysərlik bilən hərikət ḳilidu. **33** Həlḳ iqidiki aḳillar nuroƣun ḳerindaxlirioƣa təlim yətküzidu; lekin birnəqqə künlər ularning bəziliri ḳiliqta yiḳilidu, otta kəydürülüp əltürülidu, zindanoƣa qüxidu yaki bulang-talangoƣa uqraydu. **34** Yiḳiloƣan waḳitlirida, Hudaning həlḳi azoƣinə yardəmgə igə bolidu. Əmma nuroƣun kixlər ularning ḳatirioƣa huxamət-ḥiyligərlik bilən soḳunup kiridu. **35** Bəzi aḳillar yiḳilidu. Lekin ularning yiḳilixi əzlirining sinilixi, tawlinix-tazilinixi, ḳiyamət künigiqə paklinixi üqündur. Qünki ahirət Huda bəlgiligən waḳittila kelidu. **36** Ximaliy padixaḥ əz məyliqə ḳiliweridu; u təkəbburlixip, əzini ḥərḳandaḳ ilaḥlardinmu uluoƣlap üstün ḳoyup, ḥətta ḥəmmə Ilaḥlarning Ilaḥi Boloƣuqioƣa ajayib kupurluḳ səz ḳilidu; taki Hudaning oƣəzipi toluḳ təkülgən künigiqə u dawamliḳ zor ronaḳ tapidu. Qünki Hudaning bekitkini əməlgə axmay ḳalmaydu. **37** Bu padixaḥ ata-bowiliri qoḳunoƣan ilaḥlaroƣimu pisənt ḳilmaydu, ayallaroƣimu ḥeqḳandaḳ ḥəwəs ḳilmaydu. Əməliyəttə u ḥərḳandaḳ ilaḥni ḥərmətliməydu, qünki u əzini ḥərḳandaḳ ilaḥtin uluoƣ dəp ḳaraydu. **38** Bularning ornida u «küqlər ilaḥi»ni ḥərmətləydu; uning ata-bowilirimu əzəldin qoḳunmioƣan bu ilaḥni bolsa u altun, kümüx, yaḳut wə baxḳa ḳimmətlik sowoƣatlarni təḳdim ḳilip ḥərmətləydu. **39** U əng mustəḥkəm ḳoroƣanlarni xundaḳ bir oƣəyriy ilaḥḳa tayinip igiləydu. Kimki uning ḥəkümranliḳioƣa beḳinsa, u xularoƣa xərəplik mənsəp beridu, ularni kəpqilikni baxḳuridioƣan ḳilidu wə in'am süpitidə yər-zeminni təḳsim ḳilip beridu. **40** Ahir zaman kəlgəndə, jənubiy padixaḥ əskər qiḳirip uningƣa ḥujum ḳilidu. Ximaliy padixaḥ jəng ḥarwiliri, atliḳ əskərlər wə nuroƣun kemilər bilən ḳuyundək uningƣa ḳayturma zərbə beridu. U barliḳ yurtlaroƣa tajawuz ḳilip, kəlkündək texip kəng yər-zeminlarni basidu. **41** U ḥətta «güzəl zemin»oƣa besip kiridu; nuroƣun əllər azdurulup yiḳitilidu. Lekin bular, yəni Edomlar, Moablar wə Ammonlarning qongliri uning ḳolidin ḳutulup ḳalidu. **42** Ximaliy padixaḥ barliḳ dələtlərgə ḳolini sozidu, Misir zeminimu ḳeqip ḳutulalmaydu. **43** U Misirning altun-kümüx bayliḳliri wə baxḳa ḳimmət baḥaliḳ buyumlirini talan-taraj ḳilidu. Liwiyəliklər wə Efiopiyiliklər uningƣa boysunup əgixidu. **44** Keyin xərḳ wə ximaldin kəlgən xəpilər uni alaḳzadə ḳilidu. U tehimu dəroƣəzəp bolup nuroƣun kixini ḳiroƣinqiliḳ ḳilip əltürimən dəp jəng ḳozoƣaydu **45** Wə dengizlarning otturisida, kərkəm muḳəddəs taoƣ təripigə orda qedirlirini tikidu. Lekin uning əjili xu yərdə toxidu wə ḥeqkim uni ḳutḳuzmaydu».

12 — «U qaoƣda, ḳerindaxliringni «ḳooƣdioƣuqi uluoƣ əmir» Mikail məydanoƣa qiḳidu. Bir azabliḳ məzgil bolidu; yurt-dələt barliḳḳa kəlgəndin buyan, xundaḳ qong balayi'apətlik məzgil bolup baḳmioƣan. Biraḳ xu qaoƣda həlḳing ḳutḳuzulidu; ularning iqidiki nami ḥayatliḳ dəptirigə pütülgənlərning ḥəmmisi nijatliḳḳa erixidu. **2** Tupraḳta yatḳan ölüklərdin nuroƣunliri tirilidu. Ular mənggülük ḥayattin bəḥrimən bolidu; ḳaloƣanliri nomusta ḥəm mənggülük rəswaqiliḳḳa tirilidu. **3** Aḳillar asmandiki gümbüzdək parlaḳ julalinidu; nuroƣun kixilərni ḥəḳḳaniyliḳ yolioƣa baxlap kirgənlər yultuzlaroƣa ohxax əbədil'əbəd parlap turidu». **4** U manga yənə: — I Daniyal, sən əmdi bu səzlərni tohtat; məzkur kitabning taki dunyaning ahirḳi künlirigiqə xu peti turuxi üqün uni piqətləp məḥürliwətkin. Nuroƣun kixilər uyan-buyan yüridu wə bilim axidu, — dedi. **5** Mənki Daniyal kərdümki, mana ikki zat, biri dəryaning bu təripidə, yənə biri dəryaning u təripidə turuptu. **6** Ulardin biri dərya süyi üstidə turoƣan aḳ kanap kiyim kiygən zattin: — Bu karamət ixlar tügigiqə ḳanqilik waḳit ketidu? — dəp soridi. **7** U dərya süyi üstidə turoƣan, kanap kiyim kiygən zat ong wə sol ḳolini asmanoƣa ḳaritip kətürüp, Mənggü Ḥayat Boloƣuqining nami bilən ḳəsəm ḳilip: — Bir waḳit, ikki waḳit, ḳoxumqə yerim waḳit ketidu. [Hudaning] muḳəddəs həlḳini parqilioƣuqi horluḳ ahirlaxḳanda, bu ixlar tügəydu, — dedi. **8** Uning səzini anglioƣan bolsammu, mənisini qüxənmidim. Xunga mən: — Təḳsir, bu ixlarning

akiwiti kandak bolidu? — dəp soridim. **9** U manga
mundak dedi: — «Əy Daniyal, yolungoɣa mang, qünki
bu səzlər ahir zamanoɣiqə məhpiy tutulup yepikliк
turidu. **10** Nuroɣun kixilər tazilinidu, paklinidu wə
tawlinidu. Rəzillər bolsa, dawamlik rəzillik kiliweridu;
ulardin hеqkim buni qüxinəlməydu, birak akillar
qüxinidu. **11** Kündilik kurbanlik sunuxni əməldin
kalduroɣan kündin tartip, yəni «wəyran kiloɣuqi
yirginqlik nomussizlik» koyuloɣan wakittin baxlap,
bir ming ikki yüz toksan kün ətidu. **12** Ahiroɣiqə
sadik bolup, bir ming üq yüz ottuz bəx künni kütüp
ətküzgənlər nemidegən bəhtlik-hə! **13** Əmma sən
bolsang, ahiroɣiqə yolungda mengiwərgin. Sən aram
tapisən, wə künlərning ahirida nesiwənggə muyəssər
boluxka kayta tirilisən».

Ḫoxiya

1 Pərwərdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Aḫaz wə Ḫəzəkiyalar Yəhudaoƣa, Yoaxning ooƣli Yəroboam Israiloƣa padixaḫ boloƣan waḳitlarda, kalam Bəərining ooƣli Ḫoxiyaoƣa kəldi; **2** Pərwərdigarning Ḫoxiya arḳilik kəlgən səzining baxlinixi — Pərwərdigar Ḫoxiyaoƣa: «Baroƣin, paḫixilikkə berilgən bir ayalni əmringgə aloƣin, paḫixiliktin boloƣan balilarni əz ḳolungoƣa aloƣin; qünki zemin Pərwərdigardin waz keqip paḫixilikkə pütünləy berildi» dedi. **3** Xuning bilən u berip Diblaimning ḳizi Gomərni əmrigə aldi; ayal uningdin ḫamilidar bolup bir ooƣul tuoƣdi. **4** Pərwərdigar uningoƣa: «Uning ismini «Yizrəəl» dəp ḳoyoƣin; qünki yənə azoƣina waḳit ətkəndə, Mən «Yizrəəl»ning ḳenining intiḳamini Yəhuning jəməti üstigə ḳoyimən wə Israil jəmətining padixaḫliḳioƣa hatimə berimən. **5** Wə xu künidə əməlgə axuruliduki, Mən Israilning okyasini Yizrəəl jiloƣisida sundiriwetimən». **6** [Gomər] yənə ḫamilidar bolup, ḳiz tuoƣdi. Pərwərdigar Ḫoxiyaoƣa: «Uning ismini «Lo-ruḫamaḫ» dəp ḳoyoƣin; qünki Mən Israil jəmətigə ikkinqi rəḫim ḳilaymən, ularni ḳət'iy kəqürüm ḳilaymən; **7** Biraḳ Yəhuda jəmətigə rəḫim ḳilimən wə ularning Hudasi boloƣan Pərwərdigar arḳilik ularni ḳutḳuzimən; ularni okyasiz, ḳiliqsiz, jəngsiz, atlarsiz wə atlik əskərsiz ḳutḳuzimən» — dedi. **8** Gomər Lo-ruḫamaḫni əmqəktin ayrioƣandin keyin yənə ḫamilidar bolup ooƣul tuoƣdi; **9** [Rəb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dəp ḳoyoƣin; qünki silər Mening həlḳim əməs wə Mən silərgə [Pərwərdigar] bolmaymən» dedi. **10** — Biraḳ Israilning balilirining sani dengizdiki ḳumdək bolup, uni əlqigili yaki sanioƣili bolmaydu; «Silər mening həlḳim əməssilər» deyilgən jayda xu əməlgə axuruliduki, ularoƣa: «[Silər] tirik Təngrining ooƣulliri!» — deyilidu. **11** Israil baliliri wə Yəhuda baliliri birgə yioƣilidu, əzlirigə birla baxni tikləydu wə turoƣan zemindin qiḳidu; qünki «Yizrəəlning küni» uluƣdur! Aka-ukiliringlaroƣa «Ammi! ([Mening həlḳim]!)» wə singilliringlaroƣa «Ruḫamaḫ! ([rəḫim ḳilinoƣan]!)» — dənglar!

2 — Ananglaroƣa dəwayimni yətküzüp, uning bilən dəwalixinglar; qünki u Mening ayalim əməs wə Mən uning eri əməs; u paḫixilik turḳini qirayidin, zinahorluḳ ḫalətlirini kəksining arisidin yaḳatsun! **3** Bolmisa, Mən uni ḳip-yalingaq ḳilip ḳoyimən, tuoƣuloƣan künidikidək anidin tuoƣma ḳilip ḳoyimən; Mən uni huddi qəl-bayawanoƣa ohxax ḳilimən, Uni bir ḳaoƣjiraḳ yərgə aylandurimən, Uni ussuzluḳ bilən əltürimən; **4** Uning balilirioƣa rəḫim ḳilaymən, Qünki ular paḫixiliklərdin tərəlgən balilardur. **5** Qünki ularning anisi paḫixilik ḳiloƣan, Ularni ḳarnida kətürgüqi nomussizliḳ ḳiloƣan; Qünki u: «Mən manga nan wə süyümni, yung wə kanapimni, zəytun meyim wə iqimlik-xarablirimni təminligüqi axnilirimoƣa intilip ularni ḳooƣliximən» — dedi. **6** — Xunga mana, Mən yolungni tikən-jioƣanliḳlar bilən qitlap ḳorxiwalimən, [Israilning] ətrapini tam bilən tosimən, u qioƣir yollirini tapalmaydioƣan bolidu. **7** Xuning bilən u axnilirini ḳooƣlaydu, biraḳ ularoƣa yetixəlməydu; Ularni izdəydu, tapalmaydu; Xunglaxḳa u: «Mən berip birinqi erimni tepip, uning yenioƣa ḳaytimən; qünki əḫwalim bügünkidin yahxi idi» — dəydu. **8** — U ziraətlərni, yengi xarab wə zəytun meyini təminligüqining Mən ikənlikimni, Əzliri «Baal» butlarni yasaxḳa ixlətkən kümüx-altunni kəp ḳiloƣuqining Mən ikənlikimni zadi bilmidi. **9** Xunga Mən ḳaytip kelimən, uningdiki ziraətlirimni əz waḳtida, Yengi xarablirimni əz pəslidə elip ketimən, Əzümdiki ularning yalingaqliḳini yepixḳa kerəklik yung-kanaplirimni bərməy ḳayturup ketimən; **10** Ḫazir Mən uning nomussizliḳini axnilirining kəz aldida axkarilaymən, Ḫeqkim uni ḳolumdin ḳutḳuzalmaydu. **11** Xundaḳ ḳilip uning tamaxalirioƣa hatimə berimən; Uning ḫeytlirioƣa! Uning «yengi ay»lirioƣa! Uning «xabat»lirioƣa! Ḳiskisi, uning barliḳ «jamaət ibadət sorun»lirioƣa hatimə berimən! **12** Wə Mən uning üzüm tallirini wə ənjür dərəhlirini wəyran ḳilimən; U bularni: «Bular bolsa axnilirim manga bərgən ix ḫəkḳilirimdur!» degənidi; Mən bularni janggaloƣa aylandurimən, yawayi ḫaywanlar ularni yəp ketidu. **13** Mən uning bexioƣa «Baal»larning künlirini qüxürimən; Qünki u [xu künlirida] ularoƣa isriḳ salatti, U əzini üzükliri wə zibu-zinnətliri bilən pərdazlap, Axnilirini ḳooƣlixip, Meni untudi — dəydu Pərwərdigar. **14** Xunga mana, Mən uning kənglini alimən, Uni dalaoƣa elip kelimən, kəngligə səzləymən. **15** Xundaḳ ḳilip Mən uningoƣa xu yərdə üzümzarlirini ḳayturimən, «Aḳor jiloƣisi»ni «ümid ixiki» ḳilip berimən; Andin u xu yərdə yaxliḳ künliridikidək, Misir zeminidin qiḳḳan künidək küy-nahxa eytidu. **16** Wə xu küni əməlgə axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar —«Sən Meni «erim» dəp qaḳirisən, Ikkinqi Meni «Baal»im deməysən. **17** Qünki Mən «Baal»larning namlirini sening aoƣzingdin

elip taxlaymən, Ular bu nami bilən ikkinqi ḥeqḳandaḳ əslənməydu. **18** Xuning bilən Mən ular üqün daladiki ḥaywanlar, asmandiki uqar-ḳanatlar wə yər yüzidiki əmüligüqilər bilən əḥdə tüzimən; Mən oḳya, ḳiliq wə jəngni sundurup zemindin elip taxlaymən; [həlḳimni] aman-esən yatḳuzimən. **19** Xundaḳ ḳilip Mən seni əbədil'əbəd Əzümgə baoŋlaymən; ḥəḳḳaniyliḳta, meḥir-muḥəbbəttə, rəḥim-xəpḳətlərdə seni Əzümgə baoŋlaymən; **20** Sadaḳətliktə seni Əzümgə baoŋlaymən, xuning bilən sən Pərwərdigarni bilip yetisən. **21** Wə xu künidə əməlgə axuruliduki, «Mən anglaymən» — dəydu Pərwərdigar, — «Mən asmanlarning təlipini anglaymən, bular yər-zeminning təlipini anglaydu; **22** Yər-zemin ziraətlərning, yengi xarab wə zəytun meyining təlipini anglaydu; wə bular «Yizrəəl»ning təlipini anglaydu! **23** Wə Mən Əzüm üqün uni zeminda teriymən; Mən «Lo-ruḥamaḥ»oŋa rəḥim ḳilimən; Mən «Lo-ammi»oŋa: «Mening həlḳim!» dəymən; wə ular Meni: «Mening Hudayim!» — dəydu.

3 Wə Pərwərdigar manga: — Yənə baroŋin, axnisi təripidin səyülgən, zinahor bir ayalni səygin; gərqə Israillar yat ilaḥlar təripigə eoŋip kətkən, «kixmix poxkal»larni səygən bolsimu, [Mən] Pərwərdigar uloroŋa kərsətkən səygümdək sən uni səygin, — dedi **2** (xunga mən on bəx kümüx tənggə, bir homir buoŋday wə yerim homir arpioŋa uni əzümgə ḳayturuwaldim; **3** Mən uningoŋa: «Sən mən üqün uzun künlər kütisən; sən paḥixilik ḳilmaysən, sən baxḳa ərningki bolmaysən; mənmu sən üqün ohxaxla seni kütimən» — dedim). **4** — «Qünki Israillar uzun künlər padixaḥsiz, xaḥzadisiz, ḳurbanliḳsiz, «tüwrük»siz, «əfod»siz wə ḥeq əy butlirisiz kütüp turidu. **5** Wə keyinrək, Israil baliliri ḳaytip kelidu wə Pərwərdigar boloŋan Hudasini ḥəm Dawut padixaḥini izdəydu; künlərning ahirida ular təwrinip əyminip Pərwərdigarning yenioŋa, xundaḳla Uning meḥribanliḳioŋa ḳarap kelidu».

4 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Israil baliliri; qünki Pərwərdigarning zeminda turuwatḳanlar bilən ḳilidioŋan dəwasi bar; qünki zeminda ḥeq ḥəḳiḳət, ḥeq meḥribanlik, Hudani ḥeq bilix-tonux yoḳtur; **2** Ḳaroŋax-tillax, yaloŋanqilik, ḳatillik, ooŋrilik, zinahorluḳ — bular zeminda yamrap kətti; ḳan üstigə ḳan təkülidu. **3** Mana xu səwəbtin zemin matəm tutidu, uningda turuwatḳanlarning ḥəmmisi jüdəp ketidu; ular daladiki ḥaywanlar ḥəm asmandiki uqar-ḳanatlar bilən billə jüdəp ketidu; bərḥək, dengizdiki beliḳlarmu yəp ketilidu. **4** Əmdi ḥeqkim dəwa ḳilixmisun, ḥeqkim əyibləxmisun; qünki Mening dəwayim dəl sən bilən, i kaḥin! **5** Sən kündüzdə putlixip yiḳilisən; pəyoŋəmbərmu sən bilən keqidə təng putlixip yiḳilidu; wə Mən anangni ḥalak ḳilimən. **6** Mening həlḳim bilimsizliktin ḥalak ḳilindi; wə sənmu bilimni qətkə ḳaḳḳanikənsən, Mənmu seni qətkə ḳaḳimənki, sən Manga yənə ḥeq kaḥin bolmaysən; Hudayingning ḳanun-kərsətmisini untuoŋanliḳing tüpəylidin, Mənmu sening baliliringni untuymən. **7** Ular kəpəygənseri, Manga ḳarxi kəp gunaḥ sadir ḳildi; Mən ularning xan-xəripini xərməndiqilikkə aylanduruwetimən. **8** Ular həlḳimning gunaḥini yəydioŋan boloŋaqḳa, Ularning jeni [həlḳimning] ḳəbiḥlikigə intizar bolidu. **9** Wə həlḳim ḳandaḳ bolsa, kaḥinlarmu xundaḳ bolidu; Mən [kaḥinlarning] tutḳan yollirini əz üstigə qüxürimən, əz ḳilmixlirini bexioŋa ḳayturimən. **10** Ular yəydu, biraḳ toymaydu, Ular paḥixilik ḳilidu, biraḳ ḥeq kəpəyməydu; Qünki ular Pərwərdigarni tingxaxni taxlap kətti, **11** Əzlirini paḥixilik, xarab wə yengi xarabḳa beoŋixlidi; Bu ixlar adəmning əḳil-zeḥnini bulap ketidu. **12** Həlḳim əz tayiḳidin yolyoruḳ soraydu, Ularning ḥasisi uloroŋa yol kərsitərmix! Qünki paḥixilikning roḥi ularni azduridu, Ular Hudasining ḥimayisi astidin paḥixilikkə qiḳip, **13** Taoŋ qoḳḳilirida ḳurbanliḳ ḳilidu, Dəng-egizliklərdə, xundaḳla sayisi yahxi boloŋaqḳa dub wə terək wə ḳariyaoŋaqlar astidimu isriḳ salidu; Xunga ḳizliringlar paḥixilik, kelinliringlarmu zinahorluḳ ḳilidu. **14** Mən ḳizliringlarni paḥixilikliri üqün, Yaki kelinliringlarni zinahorluḳliri üqün jazalimaymən; Qünki [atiliri] əzlirimu paḥixilər bilən sirtḳa qiḳidu, «Buthana paḥixə»liri bilən billə ḳurbanliḳ ḳilidu; Xuning bilən yorutulmioŋan bir həlḳ yiḳitilidu. **15** Sən, i Israil, paḥixilik ḳilixing bilən, Yəḥuda gunaḥḳa qetilip ḳalmisun! Nə Gilgaloŋa kəlmənglar, nə «Bəyt-Awən»gə qiḳmanglar, Nə «Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp ḳəsəm ḳilmanglar. **16** Qünki tərsa bir ḳisir inəktək, Israil tərsaliḳ ḳilidu; Pərwərdigar ḳandaḳmu pahlanni baḳḳandək, ularni kəng bir yaylaḳta ozuḳlandursun? **17** Əfraim butloroŋa qaplaxti; Uning bilən ḥeqkimning kari bolmisun! **18** Ularning xarabi tügixi bilənla, Ular əzlirini paḥixilikkə beoŋixlaydu; Ularning esilzadiliri nomussizliḳḳa əsəbiylərqə məptun boldi. **19** Bir xamal-roḥ ularni ḳanatliri iqigə oriwaldi, Ular ḳurbanliḳliri tüpəylidin iza-aḥanətkə ḳalidu.

5 Buni anglanglar, i kaḫinlar, Tingxanglar, i Israil
jəməti, Ḳulaḳ selinglar, i padixaḫning jəməti; Qünki
bu ḫəküm silərgə bekitilgən; Qünki silər Mizpaḫ
xəḫiridə bir ḳiltaḳ, Tabor teoɣida yeyiloɣan bir tor
boloɣansilər. **2** Asiy adəmlərmu ḳiroɣin-qapḳunoɣa
qeküp kətti; Biraḳ Mən ularning ḫəmmisini jazalioɣuqi
bolimən. **3** Əfraimni bilimən, Israil məndin yoxurun
əməs; Qünki i Əfraim, sən ḫazir paḫixilik ḳilding,
Israil buloɣanoɣandur. **4** Ularning ḳilmixliri ularni
Hudasining yenioɣa ḳaytixioɣa ḳoymaydu; Qünki
paḫixilikning roḫi ular arisididur, Ular Pərwərdigarni
ḫeq bilməydu. **5** Israilning təkəbburluḳi əzigə ḳarxi
guwaḫlik bərməktə; Israil wə Əfraim əz ḳəbiḫliki
bilən yiḳilip ketidu; Yəḫudamu ular bilən təng
yiḳilidu. **6** Ular ḳoy padiliri wə kala padilirini
elip Pərwərdigarni izdəxkə baridu; Biraḳ ular Uni
tapalmaydu; qünki U Θzini tartip ulardin yiraḳlaxti.
7 Ular Pərwərdigaroɣa asiylik ḳildi, Qünki ular
balilarni ḫaramdin tuoɣduroɣan; Əmdi «yengi ay»
ularni nesiwiliri bilən yəp ketidu. **8** Gibeaḫta
sunayni, Ramaḫda kanayni qelinglar; Bəyt-awəndə
agaḫ signalini anglitinglar; Kəyningdə! Ḳara, i
Binyamin! **9** Əfraim əyiblinidioɣan künidə wəyranə
bolidu; Mana, Israil ḳəbililiri arisida bekitilgən ixni
ayan ḳildim! **10** Yəḫudaning əmirliri pasil taxlarni
yətkigüqigə ohxaxtur; Mən ular üstigə oɣəzipimni
sudək təküwetimən. **11** Əfraim horlanoɣan, jazayimda
ezilgən, Qünki u əz beximqilik ḳilip «paskinilik»ni
ḳooɣlap yürdi. **12** Xunga Mən Əfraimoɣa küyə ḳurti,
Yəḫuda jəmətigə qiritküq bolimən. **13** Əmdi Əfraim
əzining kesilini, Yəḫuda əz yarisini kərgəndə, Əfraim
Asuriyəlikni izdəp bardi, «Jedəlhor padixaḫ»oɣa
təlipini yollidi; Biraḳ u ḫəm silərni saḳaytalmaytti,
Ḫəm yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Qünki Mən
Əfraimoɣa xirdək, Yəḫuda jəmətigə arslandək bolimən;
Mən, yəni Mənki, ularni titma-titma ḳiliwetip, ketip
ḳalimən; Ularni elip ketimən, ḳutḳuzalaydioɣan
ḫeqkim qiḳmaydu; **15** Mən ketimən, ular gunaḫini
tonup yetip, yüzümni izdimigüqə əz jayimoɣa ḳaytip
turimən; Bexioɣa kün qüxkəndə ular Meni intilip
izdəydu.

6 «Kelinglar, Pərwərdigarning yenioɣa ḳaytayli; Qünki
U titma-titma ḳiliwətti, biraḳ saḳaytidu; Uruwətti,
biraḳ bizni tengip ḳoyidu. **2** U ikki kündin keyin
bizni janlanduridu; Üqinqi küni U bizni tirildüridu,
Biz Uning yüzi aldida ḫayat yaxaymiz! **3** Wə biz
Uni bilidioɣan bolimiz! Biz Pərwərdigarni tonux
ḫəm bilix üqün intilip ḳooɣlaymiz! Uning bizni
ḳutḳuzuxḳa qiḳixi tang səḫərning boluxidək muḳərrər;
U yenimizoɣa yamoɣurdək, yər-zeminni suoɣiridioɣan
«keyinki yamoɣur»dək qüxüp kelidu!». **4** I Əfraim,
seni ḳandaḳ ḳilsam bolar? I Yəḫuda, seni ḳandaḳ
ḳilsam bolar? Qünki yahxiliḳinglar səḫərdiki bir parqə
buluttək, Tezdin yoḳap ketidioɣan xəbnəmdəktur. **5**
Xunga Mən pəyoɣəmbərlər arḳiliḳ ularni qepiwətkən;
Aoɣzimdiki sözlər bilən ularni əltürüwətkənmən;
Mening ḫəkümüm tang nuridək qiḳidu. **6** Qünki
Mən ḳurbanliḳlardin əməs, bəlki meḫir-muḫəbbəttin,
Kəydürmə ḳurbanliḳlardin kərə, Hudani tonux ḫəm
bilixtin hursənlik tapimən. **7** Biraḳ ular Adəm'atidək
əḫdigə itaətsizlik ḳiloɣan; Ular mana xu yol bilən Manga
asiylik ḳiloɣan. **8** Gilead bolsa ḳəbiḫlik ḳiloɣuqilarning
xəḫiri; U ḳan bilən boyaloɣan. **9** Ḳaraḳqilar adəmni
paylioɣandək, Kaḫinlar topi Xəkəmgə baridioɣan yolda
ḳatillik ḳilmaḳta; Bərḫaḳ, ular iplaslik ḳilmaḳta. **10**
Israil jəmətidə yirginqlik bir ixni kərdüm; Əfraimning
paḫixiliki xu yərdə tepilidu, Israil buloɣandi. **11** Yənə
sangimu, i Yəḫuda, terioɣan [gunaḫliringning] ḫosuli
bekitilgəndur!

7 Mən Θz həlḳimning asaritini buzup taxlap,
azadlikḳa erixtürəy degəndə, Mən Israilni
saḳaytay degəndə, Əmdi Əfraimning ḳəbiḫliki,
Samariyəning rəzillikimu axkarilinidu; Qünki ular
aldamqilik ḳilidu; Ooɣrilar bolsa bəsüp kiriwatidu,
Ḳaraḳqilar topi sirtta bulangqilik ḳiliwatidu. **2** Ular
kənglidə Mening ularning barliḳ rəzilliklirini esimdə
tutḳanliḳimni oylimaydu; Ḫazir ularning ḳilmixliri
əzlirini ḳistawatidu; Bu ixlar kəz aldimdidur. **3**
Ular padixaḫni rəzillikliri bilən, Əmirlərni yaloɣan
gəpliri bilən hursən ḳilidu; **4** Ularning ḫəmmisi
zinahorlar; Ular naway ot saloɣan tonurdək; Naway
hemirni yuoɣurup, hemir boloɣuqə uning otini yənə
uloɣaytmaydu; **5** Padixaḫimiz [təbrikləngən] künidə,
əmirlər xarabning kəypi bilən əzlirini zəipləxtürdi;
[Padixaḫ] bolsa mazaḳ ḳiloɣuqilar bilən ḳol elixixḳa
intildi! **6** Qünki ular kənglini tonurdək ḳizitip
suyiḳəst püküp ḳoyoɣanidi; Keqiqə ularning oɣəzipi
qooɣlinip turidu; Səḫərdila u yanoɣan ottək yalḳunlap
ketidu. **7** Ularning ḫəmmisi tonurdək ḳiziḳtur, ular əz
soraḳqilirini yəp ketidu; Ularning barliḳ padixaḫliri
yiḳildi — Ulardin ḫeqkim meni nida ḳilip qaḳirmaydu!
8 Əfraim yat ḳowmlar bilən arilixip kətti; U «ərülmigən
bir ḳoturmaq»dəktur. **9** Yat adəmlər uning küqini yəp
kətti, biraḳ u ḫeq səzməydu; Bərḫaḳ, [bexining] u yər-

bu yeridə ak qaqlar kərünidu, birak u ḥeq bilməydu;
10 Xuning bilən Israilning təkəbburluḳi özigə ḳarxi
guwaḥ beridu; Ular Pərwərdigar Hudasining yenioɣa
ḳaytmaydu; Yaki xundak ixlar [bexioɣa] qüxkən
bolsimu, yənila Uni izdiməydu. 11 Əfraim ḥeq əḳli
yoḳ nadan bir pahtəktək; Misiroɣa ḳarap sayraydu,
Asuriyəni izdəp baridu; 12 Ular baroɣanda, ularning
üstigə torumni taxlaymən; Huddi asmandiki uqar-
ḳanatlarni toroɣa qüxürgəndək ularni qüxürimən;
[Bu həwər] ularning jamaitigə yetixi bilənla, ularni
jazalaymən. 13 Ularoɣa way! Qünki ular Məndin
yiraḳlixip tenip kətti! Ular ḥalak bolsun! Qünki ular
Manga wapasizliḳ ḳildi! Mən ularni ḳutḳuzup ḥərlükkə
qiḳiray degəndə, Ular Mən tooɣruluḳ yaloɣan gəp ḳilidu!
14 Ular ornida yetip nalə ḳiloɣanda, Manga kənglidə
ḥeq nida ḳilmidi; Ularning jamaətkə yioɣilixi pəḳət ax
wə yengi xarab üqündur, halas; Ular Məndin qətləp
kətti. 15 Bərḥək, Mən əsli ularni tərbiyiligənmən,
Ularning biləklirini qeniḳturup küqəytküzgənidim;
Birak ular Manga ḳarxi yamanliḳ ḳəstləwatidu. 16 Ular
buruldi — birak buruluxi Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqioɣa
ḳaytix üqün əməs; Ular aldamqi bir okyaoɣa ohxax.
Ularning əmirliri əzlirining oɣaljiranə til-aḥanətliri
wəjidin ḳiliqlinidu; Bu ix Misir zeminida ularni
məshirigə ḳalduridu.

8 Kanayni aoɣzingoɣa saloɣin! Pərwərdigarning əyi
üstidə bir ḳorultaz aylinip yüridu! Qünki ular
Mening əḥdəmni buzoɣan, Təwrat-ḳanunumoɣa
itaətsizlik ḳiloɣan. 2 Ular Manga: «I Hudayim, biz
Israil həlḳi Seni tonuymiz!» dəp warkiraydu. 3 Israil
yahxiliḳ-meḥribanliḳni taxliwətkən; Xunga düxmən
uni ḳooɣlaydu. 4 Ular əzliri padixaḥlarni tikligən, birak
Mən arḳiliḳ əməs; Ular bəzilərni əmir ḳiloɣan, birak
uningdin həwirim yoḳ; Ular əz jenioɣa zamin bolux
üqün, Əzlirigə butlarni kümüx-altunliridin yasioɣan. 5
I Samariyə, sening moziying seni taxliwətti! Mening
oɣəzipim ularoɣa ḳozoɣaldi; Ular ḳaqanoɣiqə pakliḳtin
yirak turidu? 6 Xu nərsə Israildin qikḳanoɣu — Uni bir
ḥünərwən yasioɣan, halas; u Huda əməs; Samariyəning
moziyi dərwəkə parə-parə qeḳiwetilidu! 7 Qünki ular
xamal teridi, xunga ḳara ḳuyunni oridu! Ularning
xadisida ḥeq baxaḳlar yoḳ, u ḥeq ax bərməydu; Ḥətta
ax bərgən bolsimu, yat adəmlər uni yutuwaloɣan
bolatti. 8 Israil yutuwelindi; Ular yat əllər arisida
yarimas bir ḳaqa bolup ḳaldi; 9 Qünki ular yaloɣuz
yürgən yawayi exəktək Asuriyəni izdəp qiḳti; Əfraim
«axna»larni yalliwaldi. 10 Gərqə ular əllər arisidin
«yalliwaloɣan» bolsimu, Əmdi Mən ularni yioɣip bir
tərap ḳilimən; Ular tezla «Əmirlərning xaḥi»ning
besimi astida toloɣinip ketidu. 11 Əfraim «gunaḥ
ḳurbanliḳ»liri üqün ḳurbangaḥlarni kəpəytkini bilən,
Bular gunaḥ ḳozoɣaydioɣan ḳurbangaḥlar bolup ḳaldi.
12 Mən uning üqün Təwrat-ḳanunumda kəp tərəplimə
nərsilərni yazoɣan bolsammu, Ular yat bir nərsə dəp
ḥesablanmaḳta. 13 Ular ḳurbanliḳlaroɣa amraḳ! Ular
Manga ḳurbanliḳlarni ḳilip, gəxidin yəydu, Birak
Pərwərdigar bulardin ḥeq hursənlik almaydu; U
ularning ḳəbiḥlikini ḥazir esigə kəltürüp, Gunaḥlirini
əz bexioɣa qüxüridu; Ular Misiroɣa ḳaytidu! 14
Qünki Israil əz Yasioɣuqisini untup, «ibadəthana»larni
ḳuridu; Yəḥuda bolsa istiḥkamlaxturuloɣan xəḥərlərni
kəpəytkən; Birak Mən ularning xəḥərliri üstigə ot
əwətimən, Ot bularning ḳəl'ə-ordilirini yəp ketidu.

9 I Israil, yat əl-yurtlardək huxal bolup xadlinip
kətmənglar; Qünki sən Hudayingdin qətnəp
paḥixilikkə berilding; Ḥərbir hamanda sən paḥixə
ḥəkḳigə amraḳ bolup kətting. 2 Haman wə
xarab kəlqiki ularni bakalmaydu; Yengi xarab uni
yərgə ḳaritip ḳoyidu. 3 Ular Pərwərdigarning
zeminida turiwərməydu; Əfraim bəlki Misiroɣa ḳaytidu,
Ular Asuriyədə ḥaram tamaḳni yəydu. 4 Ular
Pərwərdigaroɣa ḥeq «xarab ḥədiyə»lərni ḳuymaydu,
Ularning ḳurbanliḳliri uningoɣa ḥeq hursənlik
bolmaydu; ularning neni matəm tutḳuqilarning
nenidək bolidu; Uni yegən ḥərkim «napak» bolidu;
Bu nan ḥərgiz Pərwərdigarning əyigə kirməydu.
5 Əmdi «jamaətlərning [ibadət] sorunliri» künidə,
«Pərwərdigarning ḥeyti» boloɣan künidə ḳandak
ḳilarsilər? 6 Qünki mana, ular ḥətta ḥalakəttin
ḳaḳkan bolsimu, Misir ularni yioɣiwelip, Andin
Memfis xəḥiri ularni kəmüp ḳoyidu. Ularning ḳədirlik
kümüx buyumlirini bolsa, qakḳaklar igiliwalidu;
Ularning qedirlirini yantak-tikənlər basidu. 7 Əmdi
ḥesablixix künliri kəldi, Yamanliḳ ḳayturidioɣan
künlər kəldi; Israil buni bilip yətsun! Sening
ḳəbiḥlikingning kəplüki tüpəylidin, Zor nəpriting
boloɣini tüpəylidin, Pəyoɣəmbər «əhmək», roḥḳa təwə
boloɣuqi «sarang» dəp ḥesablinidu. 8 Pəyoɣəmbər
bolsa Əfraim üstigə Hudayim bilən billə turoɣan
kəzətqidur; Birak uningoɣa barliḳ yollirida ḳiltaḳlar
ḳoyuloɣan, Hudasining əyidimu nəprət uni kütməktə.
9 Gibeaḥning künliridikidək ular əzlirini qongḳur
buloɣioɣan, U ularning ḳəbiḥlikini esigə kəltüridu,
Ularning gunaḥlirini jazalaydu. 10 — Qəl-bayawanda

üzüm uqrap ḳaloɣandək, Mən sən Israilni tapḳan; Ənjür dərihidə tunji pixḳan mewini kərgəndək, ata-bowiliringlarni yahxi kərgənmən; Andin ular «Baal-Peor»ni izdəp bardi, Өzlirini axu nomusluḳ nərsigə beoɣixlidi, Ular өzlirining «səygüqisi»gə ohxax yirginqlik boldi. **11** Əfraimning bolsa, xan-xəripi ḳuxtək uqup ketidu — Huddi tuoɣulux bolup baḳmioɣandək, Ḥamilə bolup baḳmioɣandək, Boyida apiridə bolux bolup baḳmioɣandək! **12** Ḥətta ular pərzəntlirini qong ḳiloɣan bolsimu, Mən lekin ularni birini ḳaldurmay juda ḳilimən; Bərḥək, ulardin ayrilip kətkinimdin keyin, ularning ḥalioɣa way! **13** Mən kərginimdə, Əfraimning əḥwali qimənzarda tikləngən bir «Tur xəḥiri»dək idi; Birak Əfraim balilirini ḳətl ḳiloɣuqioɣa qikirip beridu. **14** Ularoɣa bərgin, i Pərwərdigar — zadi nemə bərgining tüzük? — Ularoɣa bala qüxüp ketidioɣan baliyatḳu, ḳuruḳ əmqəklərni bərgin! **15** Ularning barliḳ rəzillikini Gilgaldin tapḳili bolidu; Qünki Mən xu yərdə ulardin nəprətləndim; Ularning ḳilmixlirining rəzilliki tüpəylidin, Ularni өyümdin ḥəydiwetimən; Mən ularni yənə səymeymən; Ularning əmirlirining ḥəmmisi tərsaliḳ ḳilidu. **16** Əfraim əmdi uruwetildi; Ularning yiltizi ḳaoɣjirap kətti, ular ḥeq mewə bərməydu; Ḥətta ular mewə bərsimu, Baliyatḳusining səyümlük mewilirini өltürüwetimən. **17** Mening Hudayim ularni qətkə ḳakti, Qünki ular uningoɣa ḳulaḳ salmidi; Ular əllər arisida sərsan bolidu.

10 Israil baraḳsan bir üzüm telidur; U өzi üqün mewə qikiridu; Mewisi kəpəygənseri u ḳurbangaḥlarnimu kəpəytkən; Zeminining esillikidin ular «esil» but tüwrüklirini yasidi. **2** Ularning kəngli ala; Ularning gunaḥkarliḳi ḥazir axkarilinidu; U ularning ḳurbangaḥlirini qekip oɣulitidu, Ularning but tüwrüklirini buzuwetidu. **3** Qünki ular pat arida: «Bizdə padixaḥ yoḳ, qünki Pərwərdigardin ḳorḳmiduḳ; Padixaḥimiz bar bolsimu, u bizgə nemə ḳilip beridu?» — dəydioɣan bolidu. **4** Ular gəplərni ḳiliweridu, əḥdini tüzüp ḳoyup yaloɣandin ḳəsəm iqidu; Xunga ular arisidiki dəwalixixlar etizdiki qənəklərgə xumbuya ünüp kətkəndək bolidu. **5** Samariyədə turuwatḳanlar «Bəyt-Awən»ning moziyi üqün oɣəm-əndixigə qüxidu; «[Bəyt-Awən]»[dikilər] dərwəḳə uning üstigə matəm tutidu, Uning «butpərəs kaḥin»lirimu uning üqün xundaḳ ḳilidu; Ular «Bəyt-Awən»ning «xan-xəripi» üqün azablinidu, Qünki u sürgün ḳilindi! **6** Bərḥək, xu nərsə «Jedəlhor padixaḥ» üqün ḥədiyə ḳilinip, Asuriyəgə kətürülüp ketilidu; Əfraim iza-aḥanətkə ḳalidu, Israil өz «əḳli»din hijil bolidu. **7** Samariyəning bolsa, padixaḥi dengiz dolḳunliri üstidiki həxəktək yoḳilip kətti; **8** «Awən»diki «yuḳiri jaylar», yəni «Israilning gunaḥi» bitqit ḳilinidu; Ḳurbangaḥlirini tikən-jioɣanlar basidu; Ular taoɣlaroɣa: «Üstimizni yepinglar!», dənglüklərgə: «Üstimizgə ərülüp qüxünglar!» — dəydu. **9** — I Israil, Gibeaḥning künliridin baxlap sən gunaḥ ḳilip kəlding; Ixlar xu peti turiwərdi; Rəzillikning baliliri üstigə ḳilinoɣan jəng ularni Gibeaḥta besiwətmidimu? **10** Mən halioɣinimda ularni jazalaymən; Ular ikki gunaḥi tüpəylidin əsirgə qüxüxkə tooɣra kəlgəndə, Yat ḳowmlar ularoɣa ḥujum ḳilixḳa yioɣilidu. **11** Əfraim bolsa kəndürülgən bir inəktur, U haman tepixkə amrak; Mən uning qiraylik gədinini upraxtin ayap kəldim; Birak ḥazir uningoɣa boyunturuḳ selip ḥəydəymən; Yəḥuda yər ḥəydisun! Yakup өzi üqün yərni tirnilixi kerək. **12** Өzünglaroɣa ḥəḳḳaniylik bilən teringlar, Meḥir-muḥəbbət iqidə ḥosul alisilər; Boz yeringlarni qanap eqinglar; Qünki Pərwərdigarni izdəx wakti kəldi, — Ta U üstünglaroɣa ḥəḳḳaniylikni yaoɣduroɣuqə! **13** [Birak] silər rəzillikni aoɣdurdunglar, Ḳəbihlik ḥosulini ordunglar, Yaloɣanqilikning mewisini yedinglar; Qünki sən өz yolungoɣa, yəni baturliringning kəplükigə ixinip tayanding; **14** Ḳowmliring arisida qukansürən kətürülidu; Xalman jəng künidə Bəyt-Arbəlni bərbat ḳiloɣandək, Barliḳ ḳoroɣanliring bərbat ḳilinidu; (xu küni [Bəyt-Arbəldiki] ana-balilar təngla parə-parə ḳiliwetilmigənmu?) — **15** Əmdi uqioɣa qikḳan rəzilliking tüpəylidin, Ohxax bir kün sening bexingoɣa qüxürülidu, i Bəyt-əl! Tang səḥərdila Israilning padixaḥi pütünləy üzüp taxlinidu.

11 Israil bala qeoɣida, Mən uni səydüm, Xuning bilən ooɣlumni Misirdin qikixḳa qakirdim. **2** Birak ular [həlḳimni] qakiriwidi, Ular dərḥal ḥuzurumdin qikip kətti; Ular «Baal»laroɣa ḳurbanlik ḳilixḳa baxlidi, Oyma məbudlaroɣa isrik saldi. **3** Əfraimoɣa mengixni əgətküqi Өzüm idim, Uning ḳolini tutup wə yələp — Birak өzini sakaytḳuqining Mən ikənlikimni ular bilmidi. **4** Mən adimətqilikning kөyünüx rixtiliri bilən, Səygüning tarliri bilən ularning kənglini tartiwaldim; Mən ularoɣa huddi engikidin boyunturuḳni eliwətküqi birsidək boloɣanmən, Egilip Өzüm ularni ozuḳlanduroɣanmən. **5** Ular Misiroɣa ḳaytidioɣan bolmamdu? Asuriyəlik dərwəḳə ularning padixaḥi bolidioɣan əməsmu? — Qünki ular yenimoɣa ḳaytixni rət ḳildi! **6** Ḳiliq

uning xəḥərliridə ḥəryan oynitilidu; [Dərwazisidiki] təmür baldaqlarni wəyran qilip yəp ketidu; Bu əz əqillirining kasapitidur! **7** Bərḥək, Mening həlqim Məndin qətləp ketixkə məptun boldi; Ular Ḥəmmidin Aliy Boloquqioqa nida qilip qaqirsimu, Lekin ḥeqkim ularni kətürməydu. **8** Mən qandaqmu seni taxlap qoyimən, i Əfraim? Mən qandaqmu seni [düxməngə] tapxurimən, i Israil?! Qandaqmu seni Admaḥ xəḥiridək qilimən?! Seni qandaqmu Zəboim xəḥiridək bir tərəp qilimən?! Qəlbim iq-baoqrimda qaynap ketiwatidu, Mening barliq rəḥimdilliqim qozoqiliwatidu! **9** Oqəzipimning qəḥrini yürgüzməymən, Ikkinqi yənə Əfraimni yoqatmaymən; Qünki Mən insan əməs, Təngridurmən, — Yəni arangda boloqan pak-muqəddəs Boloquqidurmən; Mən dəroqəzəp bilən kəlməymən. **10** Ular Pərwərdigarning kəynidin mangidu; U xirdək ḥərkirəydu; U ḥərkirigəndə, əmdi baliliri oqərbtin titrigən ḥalda kelidu; **11** Ular Misirdin quxtək, Asuriyə zeminidin pahtəktək titrigən ḥalda qikip kelidu; Xuning bilən ularni əz əylirigə makanlaxturimən, — dəydu Pərwərdigar. **12** Əfraim Meni yaloqan gəpliri bilən kəmüwetidu; Yəḥudamu Təngrigə, yəni ixənqlik, Pak-Muqəddəs Boloquqioqa tuturuqsiz boldi.

12 Əfraimning yegini xamaldur, U xərq xamilini qooqlap yüridu; U künləp yaloqanqilik, zulum-zorluqni kəpəytməktə; Ular Asuriyə bilən əḥdə tüzidu, Xuningdək Misiroqa may «sooqiliri» kətürüp apirilidu. **2** Pərwərdigarning Yəḥuda bilənmu bir dəwasi bar; U Yaqupni yolliri boyiqə jazalaydu; Uning qilmixlirini əz üstigə qayturidu. **3** U baliyatquda turup akisini tapinidin tutuwaloqan, Əz küqi bilən Huda bilən elixqan; **4** U bərḥək Pərixtə bilən elixip, oqəlibə qildi; U yioqlidi, Uningoqa dua-tilawət qildi; [Huda] uni Bəyt-Əldə tepiwaldi, Wə xu yərdə bizgə səz qildi; **5** — Yəni Pərwərdigar, samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Huda, — «Pərwərdigar» bolsa Uning hatirə namidur! **6** Xunga sən, Hudaying arqilik, Uning yenioqa qayt; Meḥribanlik wə adalətni qolungdin bərmə, Hudayingoqa ümid baoqlap, Uni izqil kütkin. **7** Mana bu sodigər! Uning qolida aldamqilik tarazisi bar; U bozək qilixqa amraqtur. **8** Əfraim: «Mən dərwəkə beyidim, Əzümgə kəp baylıqlarni toplidim; Biraq ular barliq əjirlirimdə məndin ḥeq gunaḥiy kəbiḥlikni tapalmaydu!» — dəydu. **9** Biraq Misir zeminidin tartip Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloqanmən, Mən seni yənə «[kəpilər] ḥeyti»dikidək qedirlarda turoquzimən! **10** «Mən pəyoqəmbərlərgə səz qiloqanmən, Alamət kərünüxlərni kəpəytkənmən, Xundaqla pəyoqəmbərlər arqilik təmsillərni kərsətkənmən. **11** Gilead kəbiḥmu? Ular bərḥək pəqət yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaqlarni qurbanlik qilidu; Ularning qurbangaḥliri dərwəkə etiz qirliridiki tax dəwiliridək kəptur! **12** (Yaqup Suriyəgə qeqip kətti, Xu yərdə Israil hotun elix üqün ixligən; Bərḥək, hotun elix üqün u qoylarni baqqanidi). **13** Pərwərdigar yənə pəyoqəmbər arqilik Israilni Misirdin qiqirip qutquzoqan, Pəyoqəmbər arqilik uningdin həwərmu aloqan. **14** Əfraim [Hudaning] qəḥrini intayin qattiq qozoqioqan; Uning Rəbbi u təkkən qan kərzni uning gədinigə artidu, Xərməndilik-aḥanətini əz bexioqa qayturidu.

13 [Burun] Əfraim səz qiloqanda, kixilər ḥərmətləp titrəp ketətti; U Israil qəbililiri arisida kətürülgən; Birak u Baal arqilik gunaḥ qilip əldi. **2** Ular ḥazir gunaḥning üstigə gunaḥ sadir qilmakta! Əzlirigə kümüxliridin quyma məbudlarni, Əz əqli oylap qiqqan butlarni yasidi; Bularning ḥəmmisi ḥünərwənning əjri, halas; Bu kixilər tooqruluq: «Ḥəy, insan qurbanlikini qiloquqilar, mozaylarni səyüp qoyunglar!» deyilidu. **3** Xunga ular səḥərdiki bir parqə buluttək, Tezdin oqayip bolidioqan tang səḥərdiki xəbnəmdək, Hamandin qara quyunda uqqan pahaldək, Tünglüktin qiqqan istütəktək [tezdin] yoqap ketidu. **4** Birak Misir zeminidin tartip Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloqanmən; Sən Məndin baxqa ḥeq Ilaḥni bilməydioqan bolisən; Məndin baxqa qutquzoquqi yoqtur. **5** Mən qəl-bayawanda, quroqaqqilikning zeminida sən bilən tonuxtum; **6** Ular ozuqlandurulup, toyunoqan, Toyunoqandin keyin kənglidə təkəbburlixip kətkən; Xunga ular Meni untuoqan. **7** Əmdi Mən ularoqa xirdək bolimən; Yilpizdək ularni yol boyida paylap kütimən; **8** Küqükliridin məḥrum boloqan eyiqtək Mən uloroqa uqrap, Yürək qawisini titiwetimən; Ularni qixi xirdək nək məydanda yəwetimən; Daladiki ḥaywanlar ularni yirtiwetidu. **9** Sening ḥalakiting, i Israil, dəl Manga qarxi qiqqanliking, Yəni Yardəmqinggə qarxi qiqqanliqingdin ibarəttur. **10** Əmdi barliq xəḥərliringdə sanga qutquzoquqi bolidioqan padixaḥing qeni? Sening soraqqi-ḥakimliring qeni? Sən bular tooqruluq: «Manga padixaḥ wə xaḥzadilarni təqdim qiloqaysən!» dəp tiligən əməsmu? — **11** Mən oqəzipim bilən sanga padixaḥni təqdim qiloqanmən, Əmdi uni oqəzipim bilən elip taxlidim. **12** Əfraimning qəbiḥliki qing orap-qaqilanoqan; Uning gunaḥi juqlinip saqlanoqan; **13**

Toloŋak baskan ayalning azabliri uningoŋa qüxidu;
U əkilsiz bir ooŋuldur; Qünki baliyatkuning aoŋzi
eqiloŋanda, u ḥazir bolmioŋan! 14 Mən bədəl tələp
ularni təḥtisaraning küqidin kutuldurimən; Ularoŋa
ḥəmjəmət bolup əlümdin kutkuzimən; Əy, əlüm,
sening wabaliring keni?! Əy, təḥtisara, sening
ḥalakətliring keni?! Mən buningdin puxayman
kilmaymən! (Sheol h7585) 15 [Əfraim] kerindaxliri arisida
«mewilik» bolsimu, Xərktin bir xamal qikidu, Yəni
Pərwərdigarning qəl-bayawandin qikkan bir xamili
kelidu; [Əfraimning] bulikı kurup ketidu, uning su bexi
kaoŋjirap ketidu; U [xamal] həzinisidiki barlik nəpis
kaqa-kuqilarni bulang-talang kilidu. 16 Samariyəning
əz gunaḥi əz zimmisigə koyulidu; Qünki u əz Hudasioŋa
boynini kattik kiloŋan; Ular kiliq bilən yikilidu,
Bowakliri parə-parə kilip qekiwetilidu, Ḥamilidar
ayalliri yeriwetilidu.

14 I Israil, Pərwərdigar Hudayingning yenioŋa
ikkilənməy kaytip kəl! Qünki əz kəbiḥliking bilən
putlixip yikiloŋansən. 2 Əzünglar bilən billə səzlərni
epkelinglar, Pərwərdigarning yenioŋa kaytinglar;
Uningoŋa: — «Barlik kəbiḥlikni kəqürgəysən, Xapaət
bilən bizni kobul kiloŋaysən, Xuning bilən biz Sanga
ləwlirimizdiki «buka [kurbanliklar]»ni tutimiz —
dənglar. 3 — «Asuriyə bizni kutkuzmaydu, Atlaroŋa
minməymiz; Biz ḥərgiz əz kolimiz yasioŋinioŋa: —
«Hudayimiz!» deməymiz; Qünki Səndinla yetim-
yesirlar rəḥim-xəpkət tapidu». 4 — Mən ularni
«arkioŋa qekinixliri»din sakaytimən, Mən ularni qin
kənglümdin halap səyimən; Qünki Mening oŋəzipim
uningdin yandi. 5 Mən Israiloŋa xəbnəmdək bolimən;
U nilupərdək bərk uridu, Yiltizliri Liwan [kedir]
dərihidək yiltiz tartidu; 6 Uning bihliri xahlap yeyilidu,
Uning güzəlliki zəytun dərihidək, Purikı Liwan
[kedirining kidək] bolidu. 7 Həlk kaytip kelip, uning
sayisi astida olturidu; Ular ziraətlərdək yaxnaydu,
Üzüm telidək qeqəkləydu; Liwanning xarabliri [aoŋzida
kaloŋandək], esidə xerin kalidu. 8 Əfraim: «Mening
butlar bilən yənə nemə karim!» — dəydioŋan bolidu.
«Mən uningoŋa jawab berimən, uningdin həwər
alimən! «Mən yapyexil bir karioŋaydurmən». «Sening
mewəng Məndindur!» 9 Kim dana bolup, bu
ixlarni qüxinər? Qeqən bolup, bularni bilər? Qünki
Pərwərdigarning yolliri durustur, Ḥəkkaniylar ularda
mangidu; Birak itaətsizlər ularda putlixip yikilidu.

Yo'el

1 Pərwərdigarning Petuelning ooɣli Yoeloɣa qüxkən
sözi: — **2** «I ķerilar, anglanglar; Zeminda
barlıķ turuwatķan ḥəmməylən, ķulaķ selinglar; Öz
künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning künliridimu
xundaķ bir ix bolup bakķanmu? **3** Baliliringlaroɣa
xuni eytip beringlar, Baliliringlar öz balilirioɣa eytsun,
Ularmu kelər dəwrgə eytsun: — **4** «Qixligüqi ķurt»
ķalduroɣanni qekətkə yəp boldi, Qekətkə ķalduroɣanni
qekətkə liqinkiliri yəp boldi, Qekətkə liqinkiliri
ķalduroɣanni «wəyranqi ķurt»lar yəp boldi. **5** Əy,
ḥarakķəxlər, oyoɣinip ķattiķ yioɣlanglar, Ḥuwlixinglar,
i xarab iqküqilər, Yengi xarab tüpəylidin — Qünki
u aoɣzingdin elip taxlandi. **6** Qünki bir həlķ,
küqlük, sansizlioɣan həlķ, Zeminim üstigə besip kəldi;
Uning qixliri bolsa xirning qixliri, Uningda xirning
ḥinggang qixliri bardur; **7** U Mening üzüm tallirimni
wəyranə ķiliwətti, Ənjür dərihimning ķowzaklirini
siyriwətti, Ularni yalingaqlap, taxliwətti; Ularning
xahliri aķliwetildi. **8** Yaxliķidiki eri üqün matəm tutup
bəz kiyimlərgə oranoɣan nəwjuwandək ķattiķ pioɣan
qekinglar; **9** Pərwərdigarning əyi «axliķ ḥədiyə»din
ḥəm «xarab ḥədiyə»lərdin məḥrum ķilindi; Kaḥinlar,
yəni Pərwərdigarning hizmətqiliri matəm tutidu. **10**
Etizlar qəldərəp kətti, Zemin matəm tutidu; Qünki
ziraətlər oɣazan boldi, Yengi xarab ķurup kətti,
Zəytun meyi ķaoɣjiridi. **11** Ḥəy dehķanlar, uyulunglar;
Buoɣdaylar ḥəm arpilar üqün yalwurunglar, i
üzümqilər, Qünki etizlarning ḥosulliri ķurup kətti. **12**
Üzüm teli ķaoɣjirap kətti, Ənjür dərihi solixip ķaldi,
Anar dərihi, horma palmisi ḥəm alma dərihimu,
Daladiki barliķ dərəhlər solixip kətti; Bərḥək,
xadlikmu adəm balilirida solixip kətti. **13** Belinglarni
baoɣlanglar, pəryad oķunglar, i kaḥinlar; Ḥuwlanglar, i
ķurbangaḥning hizmətqiliri; Keqiqə bəz kiyimlərni
kiyip düm yetinglar, i Hudaning hizmətqiliri; Qünki
Hudayinglarning əyidin «axliķ ḥədiyə» ḥəm «xarab
ḥədiyə» üzülüp ķaldi. **14** «Roza tutayli» dəp
[Hudaoɣa] məhsus bir məzgilni ayringlar, Jamaətkə
məhsus yioɣilimiz, dəp jakarlanglar; Aķsaķallarni,
zeminda turuwatķanlarning ḥəmmisini Pərwərdigar
Hudayinglarning əyigə yioɣip, Pərwərdigaroɣa nalə
kətürünglar! **15** «Aḥ, xu kün! Qünki Pərwərdigarning
küni yeķinlaxti, U Ḥəmmigə Ķadir təripidin ḥalakət
bolup kelidu. **16** Mana, oɣiza kəz aldimizdin elip
taxlandi əməsmu? Xadliķ, huxalliķ Hudayimizning
əyidin elip taxlandi əməsmu? **17** Uruķlar topa-
qalmilar astida qirip kətti, Ambarlar harabiləxti,
Booɣuzhanilar oɣulap qüxti; Qünki ziraətlər oɣazang
boldi. **18** Qarpaylar xundaķ ḥərkirixip kətti! Kala
padiliri patiparaķ boldi, Otlaķni tapalmioɣaq; Ķoy
padilirimu əzi «gunaḥimiz bar» degəndək məyüsləndi;
19 Aḥ, Pərwərdigar, nida ķilimən Sanga; Qünki ot
yalķunliri janggaldiki ot-qəplərni yəwətti, Yalķun
daladiki barliķ dərəhlərni kəydürüwətti. **20** Daladiki
ḥaywanlarmu Sanga nida ķilidu, Qünki eriķ-əstənglər
ķurup kətti, Ot-yalķun janggaldiki ot-qəplərni yəwətti.

2 Zion teoɣida kanay qelinglar, Muķəddəs teoɣimda
agaḥ signalini anglitinglar; Zeminda turoɣuqi
ḥəmməylən dir-dir titrisun; Qünki Pərwərdigarning
küni kelidu, u yeķindidur. **2** U kün bolsa ķarangoɣu
ḥəm sür kün, Bulutlar ķaplanoɣan ḥəm ķapķarangoɣu
zulmət kün, — tang səḥər taoɣlar üstigə yeyiloɣandək,
Zor ḥəm küqlük bir həlķ kelidu; Ularoɣa ohxax
boloɣuqilar bolup bakmioɣan, Ulardin keyinmu,
dəwrdin-dəwrgə yənə bolmaydu. **3** Ularning aldida
köydürgüqi ot mangidu, Ularning kəynidə bolsa bir
yalķun köydürüp ətidu; Kelixtin burun zemin «Erən
baoɣqisi»dək, Birak ularning tapini təgkəndin keyin
gül-giyaḥsiz qəl-bayawan bolidu; Bərḥək, ulardin
ḥeqnemə ķeqip ķutulalmaydu. **4** Ularning ķiyapiti
atķa ohxaydu, Atliķ ləxkərdək qapidu. **5** Jəng ḥarwiliri
güldürligəndək sada bilən ular taoɣ qokķiliridin
səkrəp ətidu; Pahalni paraslap köydürgən ot awazidək
taraslap mangidu, Dəbdəbilik səp tüzəp turoɣan
küqlük ķoxundək yüridu, **6** Ularning aldida əllər
ķattiķ azablinidu, Ḥəmmə qiray tatirip ketidu. **7**
Ular palwanlardək yügüridu; Jəngqilərdək sepildin
artilip ətidu; Ḥəmmisi öz aldioɣa ķarap yürüx ķilidu;
Səplirini ḥeq buzmaydu. **8** Ḥeqķaysisi öz ķerindixini
ķistimaydu; Ḥərķaysisi öz yolida mangidu; Ķorallaroɣa
etilsimu, yarilanmay ətüp mangidu; **9** Xəḥərning
ḥəmmə yerigə qepixidu; Sepil üstidə yügürüp yüridu;
Öylərgə yamixip qikidu; Derizilərdin ooɣridək kiridu.
10 Ular aldida yər-zeminni titrək basidu, Asmanlar
təwrinip ketidu; Ķuyax ḥəm ay ķarangoɣulixip ketidu,
Yultuzlar julasini ķayturuwalidu. **11** Pərwərdigar
Öz ķoxuni aldida awazini ķoyuwetidu, Qünki Uning
bargaḥi payansizdur; Uning səzini orunlioɣuqi
küqlüktur; Qünki Pərwərdigarning küni uluoɣ,
intayin dəḥxətliktur; Kim uni kətürəlisun? **12**
Birak ḥətta ḥazirmu, — dəydu Pərwərdigar, —
Qin kənglünglər bilən, rozilar bilən, yioɣilar bilən

matəm tutup Mening yenimoɣa ḳaytip kelinglar; **13** Kiyim-keḳikinglarni əməs, bəlki yürək-baoɣringlarni tilip, Pərwərdigar Hudayinglarning yenioɣa ḳaytip beringlar; Qünki U meḥir-xəpḳətlik ḥəm rəḥimdil, Asan oɣəzəplənməydu, zor meḥir-muḥəbbətliktur, Yamanliḳtin yanidioɣan [Huda]dur. **14** Kim bilidu, U jazalaxtin yenip, rəḥim ḳilip birər bərikətni, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa sunoɣudək birər «axliḳ ḥədiyə» ḥəm «xarab ḥədiyə»ni ḳaldurup ketəmdu tehi? **15** Zion teoɣida kanay qelinglar, «Roza tutayli» dəp [Hudaoɣa] məhsus bir məzgilni ayringlar, Jamaətkə məhsus yioɣilimiz, dəp jakarlanglar; **16** Əlni yioɣinglar, jamaətni paklandurunglar, Aḳsaḳallarni jəm ḳilinglar, balilarni, emiwatḳanlarnimu yioɣinglar; Toy ḳiliwatḳan yigit əz əyidin, Yatliḳ bolidioɣan ḳiz ḥujrisidin qiḳsun; **17** Kaḥinlar, yəni Pərwərdigarning hizmətqiliri aywan bilən ḳurbangaḥ otturisida yioɣa-zar kətürsun, Ular eytsunki, «I Pərwərdigar, Əz həlḳinggə iqingni aoɣritḳaysən, Əz mirasingni horluḳtin saḳlap, Ularni əllərgə səz-qəqək boluxḳa ḳoymioɣaysən; Əl-yurtlar arisida: «Ularning Hudasi ḳeni?» deyilmisun». **18** Andin Pərwərdigar Əz zemینioɣa otluḳ muḥəbbitini, Əz həlḳigə rəḥim-xəpḳətni kərsətti; **19** Pərwərdigar jawabən Əz həlḳigə mundaḳ dedi: — «Mana, Mən silərgə buoɣday, yengi xarab wə zəytun meyini əwətimən, Silər bulardin ḳandurulisilər; Wə Mən silərni ḳaytidin əllər arisida xərməndə ḳilip ḳoymaymən; **20** Ḥəm ximaldin kəlgüqini silərdin yiraḳ ḳilip, Uning aldi ḳismini xərḳiy dengizoɣa, Kəyni ḳismini oɣərbiy dengizoɣa ḳooɣliwetimən; Uni qəl bir zeminoɣa ḥəydiwetimən; Uning sesiḳliḳi purap turidu, Pasiḳ ḥidi qiḳidu; Qünki u «qong ixlarni ḳiloɣuqimən» dəp əzini uluoɣ ḳilmaḳqi bolidu. **21** Ḳorḳma, i zemin; Xadlinip huxal bol; Qünki Pərwərdigar uluoɣ ixlarni ḳiloɣan. **22** I daladiki ḥaywanlar, ḳorḳmanglar; Qünki qəllüktiki ot-qəplər bərḳ urmaḳta; Dərəh mewisini bərməktə, Ənjür dərihi, üzüm teli toluḳ ḥosul beridu. **23** Ḥəm silər, Zionning baliliri, xadlinip Pərwərdigar Hudayinglardin hursən bolunglar; Qünki U ḥəḳḳaniyliḳ boyiqə silərgə «awwalḳi yamoɣurlar»ni beridu; U silərgə ḥəl-yeoɣin beridu, Yəni baxta boloɣandək «awwalḳi yamoɣurlar» ḥəm «keyinki yamoɣurlar»ni yaoɣduridu. **24** Hamanlar buoɣdayoɣa toloɣan bolidu, Idix-küplər yengi xarab ḥəm maylaroɣa tolup taxidu. **25** Wə Mən silərgə qekətkilər, qekətkə liqinkiliri, «wəyranqi ḳurt»lar, «qixligüqi ḳurt»lar, Yəni Mən aranglaroɣa əwətkən uluoɣ ḳoxunum yegən yillarni ḳayturup berimən; **26** Silər boluxiqə yəp, ḳandurulisilər, Xuningdək silərgə karamət ixlarni kərsətkən Pərwərdigar Hudayinglarning namini mədḥiyiləysilər; Xuning bilən Mening həlḳim ḥərgiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. **27** Silər Mening Israil iqidə turoɣanliḳimni, Xundaḳla Mənki Pərwərdigar silərning Hudayinglar ikənlikimni, Məndin baxḳa ḥeqkim bolmaydioɣanliḳini bilisilər; Xuning bilən Mening həlḳim ḥərgiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. **28** Ḥəm keyin, Mən Əz Roḥimni barliḳ ət igiliri üstigə ḳuyimən; Silərning ooɣul-ḳizliringlar bexarət beridu, Ḳeriliringlar alamət qüxlərni kəridu, Yigitliringlar oɣayibanə alamət kərünüxlərni kəridu; **29** Bərḥəḳ, xu künlərdə ḳullar üstigimu, dedəklər üstigimu Roḥimni ḳuyimən. **30** Mən asmanlarda, zemində karamətlərni, Ḳan, ot, is-tütək tüwrüklirini kərsitimən. **31** Pərwərdigarning uluoɣ ḥəm dəḥxətlik küni kəlmigüqə, Ḳuyax ḳarangoɣulukḳa, Ay ḳanoɣa aylandurulidu. **32** Ḥəm xundaḳ əməlgə axuruliduki, Pərwərdigarning namini qaḳirip nida ḳiloɣanlarning ḥəmmisi ḳutḳuzulidu; Qünki Pərwərdigar deginidək, Zion teoɣida ḥəm Yerusalemda, Ḥəmdə Pərwərdigar qaḳirmaḳqi boloɣan «ḳaldisi»lar üqün ḳutḳuzux-nijat bolidu.

3 Qünki mana, xu künlərdə, xu pəyttə, Mən Yəḥuda ḥəm Yerusalemni asarəttin ḳutuldurup, azadliḳḳa erixtürginimdə, **2** Mən barliḳ əllərnimu yioɣip, Ularni «Yəḥoxafat jiloɣisi»oɣa qüxürimən; Xuning bilən ularning həlḳimni əllər arisioɣa tarḳitiwətkənlikidin, Zeminimni bəlüp parqiliwətkənlikidin, Ularni axu yərdə Mening mirasim, yəni həlḳim Israil tüpəylidin soraḳḳa tartimən. **3** Uning üstigə ular Mening həlḳimni dooɣa tikip qək taxlioɣan; Bir yigitni bir paḥixə ayaloɣa almaxturoɣan, Bir ḳizni «xarab iqimiz» dəp xarab üqün almaxturoɣan. **4** Ḥəy, Tur ḥəm Zidon, Filistiyəning barliḳ rayonliri, Mən silərni nemə ḳiliptimən? Silər Məndin əq almaḳqimusilər? (Biraḳ Məndin əq alimiz desənglar, əqni tezla əz bexinglaroɣa ḳayturup berimən!) **5** Kümüxlirim, altunlirimni buliwaloɣininglar tüpəylidin, Güzəl gəhərlirimni əz buthaniliringlaroɣa aparoɣininglar tüpəylidin, **6** Yəḥuda baliliri ḥəm Yerusalemning balilirini əz qegrasidin yiraḳ ḳilmaḳ üqün ularni Greklaroɣa setiwetkininglar tüpəylidin, **7** Mana, Mən ularni silər setiwətkən jayda ornidin turoɣuzimən, Ḥəmdə ḳiloɣininglarni əz bexinglaroɣa ḳayturimən. **8** Ooɣul-ḳizliringlarni Yəḥuda balilirining ḳolioɣa setiwetimən,

Ular xularni yiraḳtiki bir əlgə, yəni Xabiyaliḳlarоԓa setiwetidu; Qünki Pərwərdigar səz ḳiloԓan. **9** Xuni əllər arisida jakarlanglarki, «Jəŋgə təyyarlininglar, Palwanlarni ḳozoԓanglar, Jəŋgqilərning ḥəmmisi yeḳinlaxsun, Jəŋgə ḥazir bolsun; **10** Sapan qixlirini ḳiliq ḳilip, Oroԓaḳliringlarni nəyzə ḳilip soḳuxunglar; Ajiz adəmmu: «Mən küqlük» desun; **11** Ətraptiki ḥəmmə əllər, tezdin kelinglar, Ḥəmminglar xu yərgə jəm bolunglar!». «Ɵzüngning küqlükliringni axu yərgə qüxürgəysən, aḥ Pərwərdigar!» **12** «Əllər ḳozoԓilip «Yəḥoxafat jiloԓisi»oԓa kəlsun; Qünki Mən xu yərdə olturup ətraptiki ḥəmmə əllərni soraḳḳa tartimən. **13** Oroԓaḳni selinglar, Qünki ziraət pixti; Kelinglar, qüxüp qəyləŋglar, Qünki xarab kəlqəkliri liḳ tuxuḳtur, Idix-küplər tolup taxidu. Qünki ularning rəzilliki zordur» **14** Aḥ, nuroԓun, nuroԓun kixilər «Ḳarar jiloԓisi»da! Qünki Pərwərdigarning küni «Ḳarar jiloԓisi»oԓa yeḳinlaxti. **15** Ḳuyax ḥəm ay ḳarangoԓulixip ketidu, Yultuzlar ɵz julasini ḳayturuwalidu. **16** Pərwərdigar Ziondin ḥərkirəydu, Yerusalemdin awazini ḳoyuwetidu; Asmanlar, zeminlar silkinidu; Lekin Pərwərdigar Ɵz həlḳigə baxpanaḥ, Israil balilirioԓa küq-ḥimayə bolidu. **17** Xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning silərning Hudayinglar ikənlikimni, Ɵz muḳəddəs teoԓim Zionda turidioԓanliḳimni bilisilər; Yerusalem pak-muḳəddəs bolidu, Uningdin ḥeq yat adəmlər yənə ətməydu. **18** Ḥəm xu küni əməlgə axuruliduki, Taoԓlar yengi xarabni temitidu, Dəŋ-egizliklərdin süt aḳidu, Yəḥudadiki barliḳ eriḳ-ɵstənglərdə liḳ su aḳidu; Pərwərdigarning ɵyidin bir bulaḳ qiḳidu, Xittim jiloԓisini suoԓiridu. **19** Misir bolsa bir qəllük, Edom adəmzatsiz bir qəl-bayawan bolidu, Ularning Yəḥuda balilirioԓa ḳiloԓan zulum-zorawanliḳi tüpəylidin, Ular bularning zeminida bigunaḥ ḳanlarni təkkənliki tüpəylidin. **20** Biraḳ Yəḥuda mənggügə turidu, Yerusalem dəwrdin-dəwrgiqə ḳalidu; **21** Ḥəm Mən ularni təkkən ḳanlarning paklandurulmioԓan gunaḥliridin paklandurimən; Qünki Pərwərdigar Zionda makanlaxḳandur.

Amos

1 Uzziya Yəhudaoƣa, Yoaxning ooƣli Yəroboam
Israiloƣa padixah boloƣan waƙitlarda, yər təwrəxtin
ikki yil ilgiri, Təkoadiki qarwiqilar arisidiki Amosning
Israil tooƣruluƙ eytƙan sözliri: — **2** U: «Pərwərdigar
Zion teoƣidin ƫərkirəydu, Yerusalemdin awazini
ƙoyuwetidu; Padiqilarning otlaƙliri matəm tutidu,
Karməl qoƙƙisi oƣazanglixidu» — dedi. **3** Pərwərdigar
mundaƙ dəydu: — «Dəməxƙning üq gunaƫi, bərƫək
tət gunaƫi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani
yandurmaymən, Qünki ular Gileadtikilərni təmür
tirnilik sərəmlər bilən soƙƙanidi; **4** Xundaƙla
ƫazaəlning əyigə bir ot əwətimən, U Bən-ƫadadning
ordilirini yutuwalidu. **5** Dəməxƙ dərwazisidiki
təmür baldaƙni sunduriwetimən, Awən jiloƣisida
turoƣuqini, Bəyt-Edəndə xaƫanə ƫasisini tutƙuqini
üzüp taxlaymən; Suriyəning həlƙi əsirgə qüxüp kiroƣa
elip ketilidu, — dəydu Pərwərdigar. **6** Pərwərdigar
mundaƙ dəydu: — «Gaza xəƫirining üq gunaƫi,
bərƫək tət gunaƫi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani
yandurmaymən, Qünki ular Edomoƣa tapxurup
berixkə, barliƙ tutƙunlarni əsir ƙilip elip kətti. **7**
ƫəm Mən Gazaning sepilioƣa ot əwətimən, U uning
ordilirini yutuwalidu; **8** Mən Axdodta turoƣuqini,
Axkelonda xaƫanə ƫasini tutƙuqini üzüp taxlaymən,
Əkron xəƫirigə ƙarxi ƙol kətürimən; Filistiylərning
ƙalduƙi yoƙilidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **9**
Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — «Turning üq gunaƫi,
bərƫək tət gunaƫi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani
yandurmaymən, Qünki ular barliƙ tutƙunlarni
Edomoƣa tapxuruwətti, Xundaƙla ƙerindaxliƙ əƫdisini
esigə almidi. **10** ƫəm Mən Turning sepilioƣa ot
əwətimən, Ot uning ordilirini yutuwalidu. **11**
Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — «Edomning üq gunaƫi,
bərƫək tət gunaƫi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani
yandurmaymən, Qünki u barliƙ rəƫim-xəpkətni
taxliwetip, Ƙiliq bilən əz ƙerindixini ƙooƣlioƣan;
U yiriloƣudək oƣazəptə bolup, Dəroƣaziptə boloƣan
ƫalitini ƫəmixə saƙlaydu; **12** ƫəm Mən Teman
xəƫirigə ot əwətimən, Ot Bozraƫning ordilirini
yutuwalidu». **13** Pərwərdigar mundaƙ dəydu: —
«Ammonning üq gunaƫi, bərƫək tət gunaƫi üqün,
uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki
ular qegrimizni kengəytimiz dəp, Gileadtiki ƫamilidar
ayallarning ƙorsaƙlirini yeriwətti. **14** ƫəm Mən
Rabbaƫning sepilioƣa ot yaƙimən, Jəng künidə ƙiya-
qiyalar iqidə, Ƙara ƙuyunning künidə ƙattiƙ boran
iqidə, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** ƫəm ularning
padixaƫi əsirgə qüxidu, — U əmirliri bilən billə əsirgə
qüxidu, — dəydu Pərwərdigar.

2 Pərwərdigar mundaƙ dəydu: —«Moabning üq
gunaƫi, bərƫək tət gunaƫi üqün, uningoƣa
qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki u Edomning
padixaƫining ustihanlirini kəydürüp ƫak ƙiliwətti. **2**
ƫəm Mən Moab üstigə ot əwətimən, Ot Keriotning
ordilirini yutuwalidu; Wə Moab quƙan-sürənlər bilən,
ƙiya-qiyalar bilən, kanay sadasi bilən əlidu. **3** Wə
Mən ularning ƫakimini arisidin üzüp taxlaymən,
Uning əmirlirini uning bilən billə əltürüwetimən, —
dəydu Pərwərdigar. **4** Pərwərdigar mundaƙ dəydu:
— «Yəhudaning üq gunaƫi, bərƫək tət gunaƫi üqün,
uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular
Pərwərdigarning Təwrat-ƙanunini kəmsitti, Uningdiki
bəlgilimilərgə əməl ƙilmidi; Ularning sahtiliƙliri
əzlirini adaxturup ƙoydi; ularning ata-bowilirimu
buloƣa əgixip mangoƣanidi. **5** ƫəm Mən Yəhuda üstigə
ot əwətimən, Ot Yerusalemning ordilirini yutuwalidu.
6 Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Israilning üq gunaƫi,
bərƫək tət gunaƫi üqün, uni jazasidin ƙayturmaymən,
Qünki ular ƫəƙƙaniylarni kümüxkə setiwətti, Yoƙsul
adəmni bir jüp qoruƙƙa setiwətti; **7** Ular namratlarning
bexidiki qang-topilirini box ƙoyuwətməydu, Ajiz
məminlərning nesiwisini ƙayriwalidu; Ata-bala ikkisi
Mening muƙəddəs namimni buloƣap, ohxax bir
ƙizning yenioƣa təng baridu. **8** Ular [ƙizlarni] ƫəmmə
ƙurbangaƫning yenioƣa elip berip, Ƙərzgə rənigə
ƙoyoƣan kiyim-keqəklər üstidə ular bilən yatidu; Ular
əz ilaƫining əyidə jərimanə bilən aloƣan xarabni
iqməktə. **9** Biraƙ Mən Amoriylarni ularning aldidin
ƫalak ƙiloƣanmən, Amoriylar kedir dərihidək egiz,
dub dərihidək küqlük boloƣan bolsimu, Mən üstidin
uning mewisini, astidin yiltizlirini ƫalak ƙildim.
10 ƫəm Amoriylarning zeminini igilixinglar üqün,
Silərni Misir zeminidin elip qikip, Ƙirik yil qəl-
bayawanda yetəkildim. **11** Silərning ooƣulliringlardin
bəzilirini pəyoƣəmbər boluxƙa, Yigitliringlardin
bəzilirini «Nazariy» boluxƙa turoƣuzdum. Xundaƙ
əməsmu, i Israil baliliri? — dəydu Pərwərdigar. **12**
Biraƙ silər Nazariylaroƣa xarab iqküzdunglar, ƫəm
pəyoƣəmbərlərgə: «pəyoƣəmbərlik ƙilmanglar» — dəp
buyrudunglar. **13** Mana, Mən silərni basimən, Huddi
liƙ ənqə besiloƣan ƫarwa yərni baskandək, silərni
besip turimən; **14** ƫəm qapƙurlarningmu ƙaqar yoli

yoḳaydu, Palwan əz küqini ixlitəlməydu, Zəbərdəs batur əz jenini ḳutḳuzalmaydu. 15 Oḳyani tutḳuqi tik turalmaydu; Yəltapan ḳaqalmaydu, Atḳa mingüqi əz jenini ḳutḳuzalmaydu. 16 Palwanlar arisidiki əng jigərlik baturmu xu künidə yalingaq ḳeqip ketidu, — dəydu Pərwərdigar.

3 Pərwərdigar silərni əyibləp eytḳan bu səz-kalamni anglanglar, i Israil baliliri, Yəni Mən Misir zeminidin elip qiḳaroḷan bu pütkül jəmət: — 2 «Yər yüzidiki barliḳ jəmətlər arisidin pəḳət silərni tonup kəldim; Xunga üstünglaroḷa barliḳ ḳəbiḥliḳliringlarning [jazasini] qüxürimən». 3 Ikki kixi bir niyəttə bolmisa, ḳandaḳmu billə mangalisun? 4 Oljisi yoḳ xir ormanda ḥərkirəmdu? Arslan ḥeqnemini almioḷan bolsa uwisida ḥuwlamdu? 5 Tuzaḳta yəmqük bolmisa ḳux yərgə yiḳilamdu? Aloḷudək nərsə bolmisa, ḳismaḳ yərdin etilip qiḳamdu? 6 Xəḥərdə [agaḥ] kaniyi qelinsa, həlḳ ḳorḳmamdu? Pərwərdigar ḳilmioḷan bolsa, xəḥərgə yamanliḳ qüxəmdu? 7 Rəb Pərwərdigar Əz ḳulliri boloḷan pəyoḷəmbərlərgə awwal axkarilimay turup, U ḥeq ix ḳilmaydu. 8 Xir ḥərkirigən tursa, kim ḳorḳmaydu? Rəb Pərwərdigar səz ḳiloḷanda, kim [Uning] bexaritini yətküzməy turalaydu? 9 Axdodtiki ḳəl'ə-ordilarda, Xundaḳla Misirdiki ḳəl'ə-ordilarda elan ḳilip: — «Samariyə taoḷliri üstidə yioḷilinglar, Uning otturisidiki zor ḳiyḳas-sürənlərni, Uning iqidiki jəbir-zulumlarni kərüp beḳinglar» — dənglar. 10 — Ular ḥəḳ ix ḳilixni bilməydu — dəydu Pərwərdigar, — Ular ordiliriola zulum-zorawanliḳ bilən tartiwaloḷanlirini ḥəm oljilarni juoḷlioḷuqilar! 11 Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana bir yaw! U zeminni ḳorxiwaldi! U mudapiəngni elip taxlaydu, Ḳəl'ə-ordiliring bulang-talang ḳilinidu. 12 Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Padiqi xirning aoḷzidin ḳoyning ikki putini yaki ḳuliḳining bir parqisini ḳutḳuzup aloḷandək, Samariyidə olturoḷan Israillarmu xundaḳ ḳutḳuzulidu, — Xəḥərdə pəḳət kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parqə Dəməxḳ libasila ḳalidu! 13 — Anglanglar, Yaḳupning jəmətidə guwaḥliḳ beringlar, — dəydu Rəb Pərwərdigar, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloḷan Huda, 14 — Mən Israilning asiyliḳlirini əz bexioḷa qüxürgən künidə, Bəyt-əl xəḥirining ḳurbangaḥlirinimu jazalaymən; Ḳurbangaḥning burjəkliridiki münggüzlər kesiwetilip yərgə qüxürülidu. 15 Mən «Ḳixliḳ Saray» wə «Yazliḳ Saray»ni birakla uruwetimən; Pil qixi əylərmu yoḳilip ketidu, Kəpligən əylər tügixidu, — dəydu Pərwərdigar.

4 I Baxandiki inəklər, Samariyə teoḷida turup, namratlarni harlawatḳan, miskinlərni eziwatḳanlar, Hojilirioḷa: «[Xarabni] elip kelinglar, biz iqimiz» dəydioḷanlar, Bu səzni anglanglar: — 2 Rəb Pərwərdigar Əz pak-muḳəddəsliki bilən ḳəsəm iqkənki, Mana, bexinglaroḷa xundaḳ künlər qüxiduki, U silərni ilməklər bilən, Nəslinglarni qanggaklar bilən elip ketidu. 3 Ḥəm silər [ayallar] ḥərbiringlar sepilning xoraliridin ḳisilip ətüp, Udul mengip tikiwetisilər; Wə silər Ḥarmon tərəpkə qərüwetilisilər, — dəydu Pərwərdigar. 4 Əmdi Bəyt-Əlgə kelinglar, asiyliḳ ḳilinglar! Gilgaldimu asiyliḳni kəpəytinglar! Ətigəndə ḳurbanliḳliringlarni, Ḥər üqinqi küni silərning «ondin bir» ülüx əxiriliringlarni elip kelinglar, 5 «Təxəkkür ḳurbanliḳi»ni hemirturuq bilən billə kəydürünglar — Silər «halis ḳurbanliḳlar»inglarni jakarlap mahtinip yürünglar; Qünki bundaḳ ḳilixḳa amraḳsilər, i Israillar! — dəydu Rəb Pərwərdigar. 6 «Mən ḥəmmə xəḥərliringlarda «qixning pakizliḳi»ni qüxürdüm, Ḥəmmə yeringlarda silərni ax-nanoḷa boloḷan ḥajətmən ḳildim; Biraḳ silər yənila yenimoḷa ḳaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; 7 Ḥosuloḷa üq ayla ḳaloḷan bolsimu, silərdin yamoḷurni tartiwelip bərmidim; Bir xəḥər üstigə yamoḷur yaoḷdurdum, Yənə bir xəḥərgə yaoḷdurmidim; Bir parqə yər üstigə yamoḷur yaoḷdi; Yənə bir parqə yər yamoḷursiz ḳaoḷjirap ḳaldi; 8 Xuning bilən ikki, üq xəḥərning [puḳraliri] su tiləp baxḳa bir xəḥərgə ələngxip bardi, Lekin ḳanmidi; Biraḳ silər yenimoḷa yənila ḳaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; 9 Mən silərni judun ḥəm ḥal apiti bilən urdum; «Oḷajilioḷuqi ḳurt»lar nuroḷunlioḷan beoḷinglar, üzümzarliringlar, ənjür dərəhliringlar ḥəm zəytün dərəhliringlarni yəp kətti; Biraḳ silər yenimoḷa yənila ḳaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; 10 Mən aranglaroḷa Misiroḷa qüxürülgən apətlərdək apətni əwəttim; Yigitliringlarni ḳiliq bilən eltürgüzdum, Atliringlarni olja boluxḳa ḳoyuwəttim; Mən ḳarargaḥinglardin [jəsətlərning] sesiḳqiliḳini purutuwəttim, Uni dimioḷinglaroḷimu kirgüzdum, Biraḳ silər yenimoḷa yənila ḳaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; 11 Mən aranglardin bəzilərni Huda Sodom wə Gomorra xəḥərlirini ərüwətkinidək ərüwəttim, Xuning bilən silər ottin tartiwelinoḷan bir ququla otundək bolup ḳaldinglar; Biraḳ yenimoḷa yənila ḳaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; 12 Xunga Mən sanga xundaḳ ḳilixim kerək dəwatimən, i Israil; Mən buni sanga ḳilidioḷanliḳim tüpəylidin, Hudaying

bilən kərüxüxkə təyyarlan, i Israil! 13 Günki mana, taoŋlarni Xəkilləndürgüqi, Xamalni Yaratkuqi, Insanoŋa əzlirining oy-pikrining nemə ikənlikini Ayan Kiloŋuqi, Tang səhərni karangoŋulukka Aylanduroŋuqi, Yər yüzidiki yukiri jaylarning üstidə dəssəp yürgüqi dəl Xudur, Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda Uning namidur!

5 I Israil jəməti, bu səzni, Yəni Mən sən tooŋruluk okuydioŋan bir mərsiyəni anglap koy: — 2 «Pak kiz Israil yikildi; U kaytidin ornidin turmaydu; U əz tuprikioŋa taxlanoŋan, Uni turoŋuzup yəligüqi yoktur». 3 Günki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — [Israilning] ming [ləxkər] qikkan bir xəhirining yüz [ləxkirila] tirik kalidu; Yüz ləxkər qikkan bir xəhirining Israil jəməti üqün on [ləxkirila] tirik kalidu; 4 Günki Pərwərdigar Israil jəmətigə mundak dəydu: — Meni izdənglar, hayatka erixisilər; 5 Bəyt-əlni izdimənglar, Gilgaloŋimu barmanglar, Bəər-Xebaoŋa səpər kilmanglar; Günki Gilgal əsirgə elinip sürgün kilinmay kalmaydu, Bəyt-əl yokka qikidu. 6 Pərwərdigarni izdənglar, hayatka erixisilər; Bolmisa U Yüsüp jəməti iqidə ot kəbi partlap, uni yəp ketidu, Həm Bəyt-əldə otni əqürgüdək adəm tepilmaydu. 7 I adalətni əməngə aylanduroŋuqi, Həkkaniylikni yərgə taxlioŋuqilar, 8 Silər Orion yultuz türkümi wə Kəlb yultuz topini Yaratkuqi, Ölüm kələnggisini tang nurioŋa Aylanduroŋuqi, Kündüzni karangoŋuluk bilən keqigə Aylanduroŋuqi, Dengizdiki sularni qakirip, ularni yər yüzigə Kuyoŋuqini izdənglar; Pərwərdigar Uning namidur. 9 U baturlar üstigə tuyuksiz halakətni partlitidu, Istihkam üstigə halakət qüxüridu. 10 Xu [Israillar] xəhər dərwazisida tənbih beridioŋanlaroŋa əq, Durus səzləydioŋanlardin yirginidu. 11 Əmdi silər namratlarni ezip, Ulardin buoŋday «hədiyə»lərni aldinglar! Oyuloŋan taxlardin əylərni saldinglar, Birak ularda turmaysilər; Silər güzəl üzümzarlarni bərpa kiloŋansilər, Birak ularning xarabini iqəlməysilər. 12 Günki silərning asiylikliringlarning kanqilik kəplükini, Silərning gunahinglarning kanqilik zor ikənlikini obdan bilimən; Ular həkkaniy adəmni ezidu, Ular para yəydu, Xəhər dərwazisida miskinlərning həkkini kayriwalidu. 13 Xunga bundak dəwrdə «pəmlik adəm» süküt kilidu; Günki u rəzil bir dəwrdur. 14 Hayat yaxax üqün yamanlikni əməs, mehribanlik-yahxilikni izdənglar; Xundak boloŋanda silər degininglardək, Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar həkikətən silər bilən billə bolidu. 15 Yamanliktin nəprətlininglar, mehribanlik-yahxilikni səyünglar, Xəhər dərwazisida adalətni ornitinglar; Xundak kiloŋanda Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda bəlkim Yüsüpning kaldisioŋa xapaət kərsitər. 16 Xunga Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda Rəb mundak dəydu: — «Barlik kəng rəstə-bazarlarda ah-zarlar anglinidu; Ular həmmə koqilarda «Way... way!...» dəp awazini kətüridu; Ular dehkanlarnimu matəm tutuxka, Ah-zarlar kətürgüqi «ustilar»ni yioŋlaxka qakiridu. 17 Həm barlik üzümzarlardimu ah-zarlar kətürülidu; Günki Mən Özüm aranglardin ətüp ketimən» — dəydu Pərwərdigar. 18 Pərwərdigarning künigə təkəzzar boloŋan silərgə way! Pərwərdigarning küni silərgə kandak akiwətlərni kəltürər? U yorukluk əməs, bəlki karangoŋuluk elip kelidu. 19 U küni birsi xirdin kəqip, eyikka uqrap, Andin əyigə kirip, koli bilən tamoŋa yələnggəndə, Yilan uni qakkandək bir ix bolidu! 20 Pərwərdigarning küni yorukluk əməs, bəlki karangoŋulukla elip kelidu əməsmu? Uningda pakət karangoŋulukla bolup, yorukluk heq bolmaydioŋu?! 21 Heytliringlaroŋa nəprətlinimən, ulardin bizar boldum, Ibadət sorunliringlarning purikini purioŋum yok. 22 Günki silər Manga «kəydürmə kurbanlik»lar həm «ax hədiyə»liringlarni sunup atisanglarmu, Mən ularni kobul kilmayman; Silərning bordak malliringlar bilən kiloŋan «inaklik kurbanlikliringlar»oŋa karimaymən. 23 Məndin munajatliringlarning sadalirini epketinglar, Qiltarliringlarning küylirini anglimaymən; 24 Buning ornida adalət huddi xarkiratmidək, Həkkaniylik əbədiy akidioŋan ekimdək dolkunlisun! 25 Silər qəl-bayawandiki kirik yilda kiloŋan kurbanlik-hədiyilərni Manga elip kəldinglarmu, i Israil jəməti?! 26 Bərhək, silər «Sukkot» degən padixahinglar, həm «Kiun» degən butliringlarni, yəni «Yultuz ilahi»nglarni kətürüp mangdinglar! 27 Əmdi Mən silərni əsir kilip, Dəməxktin yiraklaroŋa sürgün kildurimən, — dəydu «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda» degən nam bilən ataloŋan Pərwərdigar.

6 I Zionda hatirjəm olturoŋanlar həm Samariyə teoŋioŋa tayinip aman-esən yaxioŋanlar! I əllərning kattisining ərbabliri! Israil jəməti silərni izdəp kelidu — — Silərning halinglaroŋa way! 2 [Silər həlkka]: — «Kalnəh xəhirigə berip kərünglar; Xu yərdin «büyük Hamat» xəhirigə beringlar, Andin Filistiylərning xəhiri Gatka qüxüp bekinglar; Bular silərning ikki padixahlikinglardin əwzəlmu? Ularning

qegrisi silərningkidin kəngmu?» — [dəp mahtinip səzləysilər]. **3** I yaman künni keqiktürməkqi boloŋanlar! Silər jəbir-zulumning ḥəkümranlikini ornitip, uni əzünglaroŋa yekin kilmakqi bolisilər, **4** Pil qixida nəkixlängən kariwatlar üstidə yatisilər, Diwanliringlar üstidə kerilip yatisilər, Pada topidin pahlanlarni, Kala kotanliridin mozayni tallap yəysilər, **5** Qiltar aḥangioŋa təngkəx kilip eytisilər, Dawuttək əzünglaroŋa sazlarni ijad kilisilər, **6** Xarabni qiniläp-qiniläp iqisilər, Əzünglaroŋa sərhil maylik ətirlərni sürisilər, — Birak kənglünglar Yüsüp jəmətining ziyan-zəhmiti üqün ḥeq azablanmaydu! **7** Xunga ular tunji əsirgə qüxkənlər arisida əsirgə elinidu; Kerilip yatkanlarning əyx-ixriti ahirlixidu. **8** Rəb Pərwərdigar Əz ḥayati bilən kəsəm kiloŋanki, — dəydu Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda, — Mən Yakupning oŋururidin bizar boldum, Uning orda-istiḥkamliridin nəprətlinimən; Mən bu xəḥərni, xundakla uningdiki ḥəmmini düxməngə təngla ətküzüp berimən; **9** Wə əməlgə axuruliduki, Bir əydə on adəm bolup kalsa, bu onəylənmu əlidu. **10** Əgər məlum bir əlgüqining tuoŋkini, yəni əlgüqining jəsitini kəydürüxkə məs'ul kixi ustihanlarni kətürüp əydin qikiwetip, əy iqidiki yənə birsidin: — «Kexingda yənə birsi barmu?» dəp sorisa, u «Yok» dəydu, Andin [tuoŋkini] yənə: «Süküt! Pərwərdigarning namini tiloŋa eliximizoŋa bolmaydu!» — dəydu. **11** Səwəbi, Pərwərdigar buyruk qüxüridu, Wə qong əyni parə-parə kiliwetidu, Kiqik əynimu qak-qekidin yerip qekiwetidu. **12** Atlar tax üstidə qapalamdu? Adəmlər axu yərni kalilar bilən aoŋduralamdu? Birak silər adalətni ət süyigə, Ḥəkkaniylikning mewisini əməngə aylanduroŋansilər — **13** — Yok bir nərsidin xadlinip kətkənsilər, «Əz küqimizgə tayinip kudrətkə igə boloŋanmiz» — degənsilər. **14** Qünki mana, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda, — Mən silər bilən karxilixidioŋan bir əlni turoŋuzimən; Ular Hamat xəḥirining dawinidin Arabaḥ ekimioŋiqə silərni harlaydu.

7 Rəb Pərwərdigar manga kərsəttiki — Keyinki ot-qəp bax tartkan waktida, mana U qekətkilərni yasidi (bu padixaḥ əzigə ot-qəp oroŋandin keyinki, ikkinqi ketimlik ot-qəp əskən wakit idi) **2** ḥəm xundak boldiki, qekətkilər zemindiki ot-qəpni kaldurmay yəwətkəndin keyin, mən: — «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, kəqürgəysən! Yakup kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim. **3** Pərwərdigar əmdi undak kilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Pərwərdigar. **4** Rəb Pərwərdigar manga kərsətti — Mana, Rəb Pərwərdigar [həlki] bilən kürəx kilixka otni qakirdi; Ot ḥətta qongkur dengiznimu kurutti, Miras boloŋan zeminnimu yəp kətti; **5** Əmdi mən: — «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, tohtioŋaysən! Yakup kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim. **6** Pərwərdigar xundak kilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Rəb Pərwərdigar. **7** Əmdi U manga [mundak bir ixni] kərsətti — Wə mana, Rəb tik əlqigüq yip bilən kopuruloŋan tam tüwidə, Kolida tik əlqigüq yipni tutkiniqə turatti; **8** wə Pərwərdigar məndin: — «Amos, nemini kərdung?» dəp soridi. Mən: «Tik əlqigüq yipni» — dedim. Rəb: «Mən yənə Əz həlkim Israil otturisioŋa tik əlqigüq yipni tikləymən; Mən yənə ularni jazalimay ətüp kətməymən; **9** Ḥəm Ishakning «yukiri jayliri» ḥalak bolidu, Israilning tawapgaḥliri wəyran kilinidu; Yəroboam jəmətigə kiliq bilən ḥujum kilixka ornumdin turimən» — dedi. **10** Xuning bilən Bəyt-Əldiki kahin Amaziya Israil padixaḥi Yəroboamoŋa həwər yollap: — «Amos Israil jəməti arisida turupmu siligə suyikəst kildi; zemin uning kiloŋan barlik gəplirini kətürəlməydu. **11** Qünki Amos: — «Yəroboam kiliqta əlidu, Israil əsirgə elinip əz zeminidin sürgün bolmay kalmaydu!» — dəydu» — dedi. **12** Andin Amaziya Amoska: — Ḥəy aldin kərgüqi! Bəs, yokal, Yəḥuda zemiioŋa kaq, axu yərdə bexarət berip, xu yərdə nan tepip yə! **13** Birak Bəyt-Əldə yənə bexarət bərmə; qünki u padixaḥning tawapgaḥi, xaḥlik əydur, — dedi. **14** Amos Amaziyaoŋa jawab berip mundak dedi: — «Mən əsli pəyoŋəmbər əməs idim, yaki pəyoŋəmbərning ooŋlimu əməsmən; bəlki mən bir qarwiqi, xundakla erən dərəhlirining mewisini tərgüqi idim. **15** Birak pada bekiwatkan qeoŋimda Pərwərdigar meni Əz ilkigə aldi wə manga: «Baroŋin, həlkim Israiloŋa bexarət bər» — dedi. **16** Əmdi, i Amaziya, Pərwərdigarning səzigə kulak sal! Sən manga: «Israilni əyibləydioŋan bexarətlərni bərmə, Ishak jəmətini əyibləydioŋan səzlərni eytma», deding. **17** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening ayaling xəḥərdə paḥixə bolidu, ooŋul-kizliring kiliq bilən kirilidu wə zemining əlqəx tanisi tartilixi bilən parqilinidu; sən napak bir zeminda əlisən; wə Israil əsirgə elinip əz zeminidin sürgün bolmay kalmaydu»».

8 Rəb Pərwərdigar manga mundak bir ixni kərsətti; mana, bir sewət yazlik mewə. **2** Andin U məndin:

Amos, nemini kərdung? — dəp soridi. Mən: «Bir sewət yazlik mewini» — dedim. Pərwərdigar manga: Əmdi həlkim Israiloƣa zawal yətti; Mən yənə ularni jazalimay ətüp kətməymən, — dedi. **3** — Xu küni ordidiki kizlarning nahxiliri kiya-qiyalaroƣa aylinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar; — Jəsətlər kəp bolidu; ular jay-jaylarda sirtka taxlinidu. Süküt! **4** Buni anglanglar, həy miskinlərni əzgüqilər, Zemindiki ajiz məminlərni yokatmakqi boloƣanlar — **5** «Axlikimizni satmakqi iduk, yengi ay kaqanmu ahirlixar, Buoƣday yaymisini aqattuk, xabat küni kaqan tügər?» — dəydioƣanlar, — Xundakla «əfah»ni kiqik kilip, «xəkəl»ni qong elip, Aldamqilik üqün tarazini yaloƣan kiloƣanlar! **6** — Namratlarni kümüxkə, Miskin adəmni bir jüp qorukka setiwalmakqi boloƣanlar, Buoƣdayni süpüründisi bilən koxup satmakqi boloƣanlar! **7** Pərwərdigar Yakupning oƣururi bilən xundak kəsəm kildiki, — Bərhək, Mən hərgiz ularning kiloƣanliridin heqbirini untumaymən! **8** Zemin bu ixlardin təwrinip kətməmdu? Wə uningda turuwatkanlarning həmmisi matəm tutmamdu? U Nil dəryasidək ərləp ketidu, U Misir dəryasidək ərkəxləp, andin qəküp ketidu. **9** Xu küni xundak əməlgə axuruliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Kuyaxni qüxtə patkuzimən, Zeminni xu oquk kündə karangoƣulaxturimən. **10** Heytliringlarni musibətkə, Həmmə nahxiliringlarni ah-zarlaroƣa aylanduriwetimən; Həmmə adəmning qatriki üstini bəz rəht bilən orioƣuzimən, Hərbir adəmning bexida takirlik pəyda kilimən; Bu matəmni yəkkə-yeganə bir ooƣulning matimidək, Heytning ahirini dərd-ələmlik bir kün kiliwetimən. **11** Mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Zeminoƣa kəhətqilikni əwətimən, — — Nanoƣa boloƣan kəhətqilik əməs, yaki suoƣa boloƣan qangkaxmu əməs, bəlki Pərwərdigarning səz-kalamini anglaxka boloƣan kəhətqilikni əwətimən. **12** Xuning bilən ular dengizdin dengizoƣa, ximaldin xərkkə kezip mangidu, Ular Pərwərdigarning səz-kalamini izdəp uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Xu küni güzəl kizlar həm yigitlərmu ussuzluktin halidin ketidu; **14** Həm Samariyəning gunahining [nami] bilən kəsəm iqkənlər, Yəni «Ilahingning tirikliki bilən, i Dan», yaki «Bəər-Xebadiki [ilahiy] tirik yol bilən!» dəp kəsəm iqkənlər bolsa — Ular yikilidu, ornidin hərgiz kaytidin turalmaydu.

9 Mən Rəbning kurbangahning yenida turoƣinini kərdum; U mundak dedi: — — Tüwrüklərning baxlirini urunglar, bosuoƣilar silkingiqə urunglar, Ularni [ibadəthanidikilərning] baxlirioƣa qüxürüp, parə-parə kilinglar! Mən xu [butpərəslər]din əng ahirda kaloƣanlirinimu kiliq bilən eltürimən; Ulardin kaqay degənlər kaqalmaydu, Ulardin kutulay degənlər kutulup qikalmaydu. **2** Ular təhtisara iqigə texip kirsə, kolum axu yərdin ularni tartip qikiridu; Ular asmanoƣa yamixip qikса, Mən xu yərdin ularni tartip qüxürimən; **(Sheol h7585)** **3** Ular Karməl qokkisioƣa məküwalsimu, Mən ularni izdəp xu yərdin alimən; Ular dengiz tegidə nəzirimdin yoxurunuwaloƣan bolsimu, Mən yilanni buyruymən, u ularni qakidu; **4** Düxmənlirigə əsirgə qüxkən bolsimu, Mən xu yərdə kiliqni buyruymən, u ularni eltüridu; Mən yahxilikni əməs, bəlki yamanlikni yətküzüx üqün kəzlirimni ularoƣa tikimən. **5** Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigar, Zeminoƣa təgküqi bolsa dəl Uning Əzidur; U tegixi bilənla, zemin erip ketidu, uningda turuwatkanlarning həmmisi matəm tutidu; Zemin Nil dəryasidək ərləp ketidu — Misirning dəryasidək [ərkəxləp], andin qəküp ketidu. **6** Rawakлirini ərxlərgə selip, asman gümbizini yər yüzigə bekitküqi Xudur; Dengizdiki sularni qakirip, ularni yər yüzigə kuyoƣuqi Udur; Pərwərdigar Uning namidur. **7** Silər Manga nisbətən Efiopiyə balilirioƣa ohxax əməsmu, i Israil baliliri? Mən Israilni Misirdin elip qikaroƣan əməsmu? Filistiylərni Kret arilidin, Suriyəliklərni Kir xəhiridin qikaroƣan əməsmu? **8** Karanglar, Rəb Pərwərdigarning kəzi «gunahkar padixahlik» üstigə qüxti — Mən yər yüzidin uni yokitimən; Lekin Mən Yakup jəmətini toluk yokitiwətməymən, — dəydu Pərwərdigar. **9** Qünki karanglar, Mən buyruk qüxürimən, Xuning bilən huddi birsi danni oƣlwirdə taskioƣandək, Israil jəmətini əllər arisida taskaymən, Birak ulardin əng kiqikimu yərgə qüxüp kətməydu. **10** [Halbuki], həlkimning barlik gunahkarliri, yəni: «Külpət bizgə hərgiz yekinlaxmaydu, beximizoƣa qüxməydu» degüqilər kiliq tegidə əlidu. **11** Xu küni Mən Dawutning yikiloƣan kəpisini yengibaxtin tikləymən, Uning yerikлirini etimən; Uni harabiliktin ongxap, Əyni zamandiki petidək kurimən. **12** Xuning bilən ular Edomning kaldisioƣa həmdə namim bilən ataloƣan barlik əllərgə igidarqilik kilidu, — dəydu buni bejirgüqi Pərwərdigar. **13** Mana xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Yər həydigüqi hosul yioƣkuqioƣa yetixiwalidu, Üzümlərni qəyligüqi uruk qaqkuqioƣa yetixiwalidu; Taoƣlar yengi xarabni temitip, Barlik dəng-egizliklər

erip ketidu. **14** Wə həlқim Israilni asarəttin қutuldurup,
azadlikқa erixtürimən; Ular harab xəһərlərni қayta
қurup, ularda makanlixidu; Ular üzümzarlarni tikip,
ularning xarabini iqidu; Ular baoɳlarni bərpa қilip,
mewisini yəydu. **15** Mən ularni өz zemini üstigə
tikimən, Ular Mən ularoɳa ata қiloɳan zemindin һərgiz
қaytidin yuluwetilmaydu — dəydu Pərwərdigar sening
Hudaying.

Obadiya

1 Obadiya kərgən alamət kərünüx: — Rəb Pərwərdigar Edom tooƣuluk mundak dəydu: — (Biz Pərwərdigardin bu həwərni anglaxka muyəssər bolduk) — «Bir əlqi əllər arisioƣa əwətildi; U: «Ornunglardin turunglar, biz uningoƣa karxi jəng kilix üqün turayli!» — dəp həwər beridu. **2** Mana, Mən seni əllər arisida kiqik kildim; Sən [əllər arisida] kattik kəmsitilgən həlk bolisən! **3** Həy tik kiyaning yerikliri iqidə turoƣuqi, Turaloƣusi yukiri boloƣuqi, Kənglüngdə: «Kim meni yərgə qüxürəlisun?!» degüqi, Kənglüngdiki təkəbburluk əzüngni aldap koydi! **4** Sən bürküttək əzüngni yukiri kətürsəngmu, Qanggangni yultuzlar arisioƣa tizsangmu, Mən xu yərdin seni qüxürüwetimən, — dəydu Pərwərdigar. **5** Bulangqilar kexingoƣa kəlsimu, Ooƣrilar keqiləp yeningoƣa kirsimu, (Həy, xunqə üzüp taxlinisən!) Ular əzlirigə quxlukla ooƣrilaytti əməsmu? Üzüm üzgüqilər yeningoƣa kəlsimu, azrak wasanglarni kalduridu əməsmu? **6** Birak Əsawning təəllukati kandak ahturuldi! Uning yoxurun baylikliri kandak tepip qikildi! **7** Barlik ittipakdaxliring seni qegrayingoƣiqə həydiwetidu; Sən bilən inak ətkənlər seni aldap, üstüngdin oƣəlibə kilidu; Neningni yegənlər sanga kiltak kuridu; [Sən] dərwəkə yorutulmioƣandursən! **8** Mən xu küni, — dəydu Pərwərdigar, — Edomdin danixmənlərni, Əsawdin əkil-parasətni yokatmamdimən? **9** Xuning bilən palwanliring parakəndə bolidu, i Teman, Xuning bilən Əsawning teoƣidiki hərbir adəm kiroƣinqilikta kətl kilinidu. **10** Ukang Yakupka kiloƣan zulum-zorawanliking tüpəylidin, Iza-ahanət seni kaplaydu; Sən mənggügə üzüp taxlinisən. **11** Sən bir qəttə [pərwasiz] karap turoƣan küni, Yəni yaka yurttikilər [buradiringning] mülkini bulap kətkən küni, Taipilər uning dərwaziliridin kirip Yerusalem üstigə qək taxlioƣan küni, Sən ularning bir əzasioƣa ohxax boloƣansən. **12** Birak kerindixingning apətlik künigə pərwasiz karap turmaslking kerək idi, Yəhudaning balilirining halakət künidə huxal bolup kətməsliking kerək idi; Külpətlik künidə aoƣzingni yooƣan kilmaslking kerək idi; **13** Əz həlkimni apət baskan künidə, ularning dərwazisioƣa kirməsliking kerək idi; Ularni apət baskan künidə ularning dərdələmigə erənsiz karap turmaslking kerək idi, Apət baskan künidə kolungni mal-mülkigə sozmaslking kerək idi; **14** Sən xəhərdin kəqip kutuloƣanlarni üzüp taxlax üqün aqa yolda turmaslking kerək idi; Külpət baskan künidə uningdin kutulup kaloƣanlarni düxməngə tapxurmaslking kerək idi. **15** Qünki Pərwərdigarning küni barlik əllər üstigə qüxüxkə yekin kaloƣandur; Sening baxkilaroƣa kiloƣiningdək, sangimu xundak kilinidu; Sanga tegixlik jaza əz bexingoƣa qüxidu; **16** Qünki sən Əz mukəddəs teoƣimda [oƣəzipimni] iqkiningdək, Barlik əllərmu xundak tohtawsiz iqidu; Bərhək, ular iqidu, yutidu, Andin ular heq məwjut əməstək yokap ketidu. **17** Birak Zion teoƣi üstidə panah-kutkuzulux bolidu, Taoƣ pak-mukəddəs bolidu; Yakup jəmətining təəllukatliri əzigə təwə bolidu; **18** Wə Yakup jəməti ot, Yüsüp jəməti yalkun, Əsaw jəməti ularoƣa pahal bolidu; [Ot wə yalkun] Əsaw jəməti iqidə yekilip, ularni yutup ketidu; Əsaw jəmətidin heqbirsi kalmaydu; Qünki Pərwərdigar xundak səz kiloƣan. **19** [Yəhudaning] jənubidikilər Əsawning teoƣioƣa igə bolidu; Xəfəlah tüzlənglikidikilər Filistiylərning zeminioƣa igə bolidu, Bərhək, ular Əfraimning dalasi həm Samariyəning dalasioƣa igə bolidu; Binyamin Gileadka igə bolidu; **20** Sürgün boloƣanlardin kelip kaloƣan Israillardin tərkib tapkan bu koxun Kanaandikilərgə təwə boloƣan zeminoƣa Zarəfatkiqə igə bolidu; Səfaradta sürgündə turoƣan Yerusalemdikilər bolsa jənubtiki xəhərlərgə igə bolidu. **21** Andin Zion teoƣi üstigə kutkuzoƣuqilar qikidu, Ular Əsaw teoƣi üstidin heküm süridu; Xuning bilən padixahlik Pərwərdigaroƣa təwə bolidu!

Yunus

1 Pərwərdigarning səzi Amittayning ooɣli Yunuskа yetip kelip mundak deyildi: — **2** «Ornungdin tur, dərhal Ninəwə degən axu büyük xəhərgə berip, awazingni kətürüp u yərdikilərni agahlanduroɣin; qünki ularning rəzillikliri Mening kəzümgə kadilip turidu». **3** Birak Yunus ornidin turup Pərwərdigarning yüzidin əzini kaqurux üqün Tarxix degən yurtkа kətməkqi boldi. Xunga u Yoppa xəhirigə berip, Tarxixkа baridioɣan kemə tepip, kirasini tələp uningoɣa qüxti wə kemiqilər bilən birliktə Tarxixkа berip, Pərwərdigarning yüzidin əzini kaqurmakqi boldi. **4** Pərwərdigar bolsa zor bir boranni dengizoɣa taxlidi; xunga dengizda dəhxətlik kara boran qikip, kemə parqilinip kətkili tas kaldi. **5** Kemiqilər bolsa bək korkup ketip, hərkaysisi əz ilahlirioɣa hitab kilip dua kilixti; ular kemini yeniklisun dəp uningdiki yük-taklarni dengizoɣa taxliwətti. Birak Yunus bolsa, kemining asti kəwitigə qüxüwelip, xu yərdə ələktək uhlawatkanidi. **6** Kemə baxlikі uning yenioɣa kelip uningoɣa: «Əy, uhlawatkan kixi, bu kandak kilioɣining? Ornungdin tur, ilahingni seoɣinip nida kil! Kim bilidu, ilahingning nəziri qüxüp bizni halakəttin kutkuzup kalamdu tehi?» — dedi. **7** Ular bir-birigə: — Kelinglar, bu külpətning kimning wəjidin beximizoɣa qüxkənlikini bekitix üqün qək taxlayli, — deyixti. Xundak kilip ular qək taxlaxti; ahirda qəktə Yunus qikip kaldi. **8** Ular uningdin: — Keni, eyt, beximizoɣa qüxkən bu külpət kimning səwəbidin boluwatidu? Sening tirikqiliking nemə? Nədin kəlding? Kaysi əl, kaysi milləttin sən? — dəp soridi. **9** U ularoɣa: — Mən bolsam ibraniy millitidin, ərxlərdiki Hudadin, yəni dengizni, yər-zeminni yaratkan Pərwərdigardin korkkuqimən, dedi. **10** Bu səz ularni intayin korkutiwətti. Ular: «Sən zadi nemə ix kiloɣan?» — dəp soridi [qünki ular uning Pərwərdigarning yüzidin kaqkanlikini bilgənidi, qünki ular buni uning əz aoɣzidin anglioɣanidi]. **11** Ular uningdin: — Əmdi biz seni kandak kilsak dengiz biz üqün tinqlinidu? — dəp soridi; qünki dengiz dolkuni baroɣanseri əwj elip ketiwatatti. **12** U ularoɣa: — Meni kətürüp dengizoɣa taxliwetinglar, xu qaoɣda dengiz silər üqün tinqlinidu; qünki bilimənki, bu zor boran mening səwəbimdin silərgə qüxti, — dedi. **13** Birak bu adəmlər küqəp palak urup kiroɣakkа yetixkə tirixti; əmma yetəlmidi, qünki dengiz kerixkandək tehimu dolkunlap ketiwatatti. **14** Ular Pərwərdigaroɣa iltija kilip pəryad kətürüp: — Ah Pərwərdigar, Səndin ətünimiz, bu adəmning jenini aloɣanlikimizni bizdin kərmigəysən! Bigunah bir adəmning kenini təküxning gunahini üstimizgə koymioɣaysən! Qünki Sən Pərwərdigar Əzüngning halioɣiningni kilding! — dəp nida kildi. **15** Xuning bilən ular Yunusni kətürüp elip dengizoɣa taxliwətti; dengiz dolkunlinixtin xuan tohtidi. **16** Xuning bilən bu adəmlər Pərwərdigardin kattik korkti; ular Pərwərdigaroɣa atap kurbanlik kilip kəsəm iqixti. **17** Birak Pərwərdigar Yunusni yutuwelixkа yooɣan bir belikni əwətkənidi. Yunus bolsa bu belikning karnida üq keqə-kündüz turdi.

2 Yunus belikning karnida turup Pərwərdigaroɣa mundak dua kildi: — **2** «Mən dərd-əlimimdin Pərwərdigaroɣa pəryad kətürdum, U manga ijabət kildi. Mən təhtisaraning təktidin pəryad kildim, Sən awazimoɣa kulak salding. **(Sheol h7585)** **3** Qünki Sən meni dengiz təktigə, dengiz karnioɣa taxliwətting, Kəlkün ekinliri meni arisioɣa eliwaldi, Sening barlik dolkunliring həm ərkəxliring üstümdin ətüp kətti; **4** Wə mən: «Mən nəziringdin taxliwetilgənmən; Birak mən yənila mukəddəs ibadəthanangoɣa karap ümid bilən təlmürimən» — dedim. **5** Sular meni yutup kətküdək dərijidə oriwaldi, Dengiz təkti meni kapsiwaldi; Dengiz qəpliri beximoɣa qirmixiwaldi. **6** Mən taoɣlarning təglirigiqə qüxüp kəttim; Yər-zemin tegidiki takaklar meni əbədil'əbədkiqə kamap koydi; Halbuki, Sən jenimni hang iqidin qikarding, i Pərwərdigar Hudayim. **7** Jenim iqimdə halidin kətkəndə Pərwərdigarni esimgə kəltürdum, Duayim Sanga yetip, Mukəddəs ibadəthanangoɣa kirip kəldi. **8** Bimənə ərziməs butlaroɣa qokunoɣanlar əzigə nesip boloɣan mehribanliktin məhrum bolidu. **9** Birak mən bolsam təxəkkür sadayim bilən Sanga kurbanlik kilimən; Mən iqkən kəsəmlirimni Sening aldingda ada kilimən. Nijat-kutkuzux Pərwərdigardindur!» **10** Pərwərdigar belikkа buyrudi, belik Yunusni kuruklukkа kəy kildi.

3 Pərwərdigarning səzi ikkinqi kətim Yunuskа yetip mundak deyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninəwə degən axu büyük xəhərgə berip, Mən sanga tapxuroɣan həwərni ularoɣa jakarla». **3** Yunus ornidin turup Pərwərdigarning səzi boyiqə Ninəwə xəhirigə bardi. Ninəwə bolsa nahayiti büyük bir xəhər bolup, xəhərning əzila üq künlük yol idi. **4** Yunus xəhər

iqigə kirip bir kün mangdi, u: — Kirik kündin keyin, Ninəwə xəhiri wəyran kilinidu! — dəp jakarlidi. **5** Ninəwədikilər Hudaning səzigə ixəndi. Ular roza tutulsun dəp elan kilip, mətiwərlərdin tartip əng kiqikigiqə ularning ħəmmisi bəz kiyim kiydi. **6** Bu səz padixaħka yətkəndə, umu təhtidin turup, tonini taxlap bəz kiyim kiyip küllükkə kirip olturdi. **7** U yənə əmri arkilik pütkül Ninəwə xəħirigə munularni jakarlidi: — «Padixaħ ħəm akseŋgəklərning yarlikı boyiqə, Ninəwə xəħiridiki ħeqkandak adəm, at-ulaoŋ, kala, koy padiliri ħeqnərsigə eoŋiz təgmisun; ħeqnərsini yemisun, sumu iqmisun. **8** Ħərbir adəm wə ħaywan bəz kiysun, ħərbiri Hudaoŋa kattik pəryad kətürsun; ħərbiri yaman yoldin yansun, ħərbiri kolini zorawanlikтin üzsun; **9** kim bilidu, buning bilən Huda kattik oŋəzipidin yenip bizni ħalak kilmasmikin?». **10** Xuning bilən Huda ularning əməllirini, yəni yaman yollardin yanoŋanlikini kərüp, ularoŋa karatkan bala-kazani qüxürüxtin yenip, xu baliyakazani qüxürmidi.

4 Əmma bu ix Yunusni intayin narazi kilip, uni kattik oŋəzəpləndürdi. **2** U Pərwərdigaroŋa: — «Aħ, Pərwərdigar, əz yurtumdiki qaoŋda Sening xundak kilidioŋanlikingni demigənmidim? Xunga mən əslidə Tarxixka kaqmakqi boloŋanmən; qünki mən bilimənki, Sən meħir-xəpkətlik, rəħimdil, asan oŋəzəplənməydioŋan, qongkur meħribanlikka toloŋan, kixilərning bexioŋa külpət qüxürüxtin yanoŋuqi Hudadursən. **3** Əmdi Pərwərdigar, jenimni məndin elip kət, ələüm mən üqün yaxaxtin əwzəl» — dedi. **4** Pərwərdigar uningdin: — Bundak aqqiklanoŋining tooŋrimu? — dəp soridi. **5** Andin keyin Yunus xəħərdin qikip, xəħərning xərkiy təripigə berip olturdi. U xu yərdə əzigə bir qəllə yasap, xəħərdə zadi nemə ixlar bolarkin dəp uning sayisidə olturdi. **6** Pərwərdigar Huda Yunusni əz parakəndiqilikidin kutkuzux üqün, uning bexioŋa sayə qüxsun dəp uningoŋa bir kiqik dərəhni əstürüp təyyarlidi. Yunus kiqik dərəhtin intayin hursən boldi. **7** Birak ikkinqi küni tang atkanda Huda bir kurtni təyyarlap əwətti. Kurt bu kiqik dərəhni pilikigə zərbə kilip uni kurutuwətti. **8** Kün kizaroŋanda, Huda intayin issik bir xərk xamilini təyyarlidi; kün təptini Yunusning bexioŋa qüxürdi, uni ħalidin kətküzdi. U əzigə ələüm tiləp: — Ələüm mən üqün yaxaxtin əwzəl, — dedi. **9** Birak Huda uningdin: — Sening axu kiqik dərəh səwəbidin xundak aqqikлinixing tooŋrimu? — dəp soridi. U jawab berip: — Ħəə, ħətta ələgüdək aqqikim kəlgini tooŋridur, — dedi. **10** Pərwərdigar uningoŋa mundak dedi: — «Sən ħeq əjringni singdürmigən ħəm əzüng əstürmigən bu kiqik dərəhkə iqingni aoŋritting; birak u bir keqidila əzi əsüp, bir keqidila kurup kətti; **11** Əmdi Mening ong koli bilən sol kolini pərk etəlməydioŋan yüz yigirmə ming adəm olturaklaxkan, xundakla nuroŋun mal-waranlirimu boloŋan Ninəwədək bundak büyük xəħərdikilərgə iqimni aoŋritip rəħim kiliximoŋa tooŋra kəlməmdu?».

Mikaḫ

1 Pərwərdigarning səzi — Yotam, Aḫaz wə Ḫəzəkiya Yəhudaoɣa padixaḫ boloɣan künlərdə Morəxətlik Mikaḫoɣa kəlgən: — — U bularni Samariyə wə Yerusalem tooɣrisida kərgən. **2** Anglanglar, i həlklər, ḫəmminglar! Ḳulaḳ sal, i yər yüzi wə uningda boloɣan ḫəmminglar: — Rəb Pərwərdigar silərni əyibləp guwaḫlik bərsun, Rəb muḳəddəs ibadəthanisidin silərni əyibləp guwaḫlik bərsun! **3** Qünki mana, Pərwərdigar Өz jayidin qiḳidu; U qüxüp, yər yüzidiki yuḳiri jaylarni qəyləydu; **4** Uning astida taoɣlar erip ketidu, Jiloɣilar yerilidu, Huddi mom otning aldida erigəndək, Sular tik yardin tөkülgəndək bolidu. **5** Buning ḫəmmisi Yaḳupning itaətsizliki, Israil jəmətidiki gunaḫlar tüpəylidin bolidu; Yaḳupning itaətsizliki nədin baxlanoɣan? U Samariyədin baxlanoɣan əməsmu? Yəhudadiki «yuḳiri jaylar»[ni yasax] nədin baxlanoɣan? Ular Yerusalemdin baxlanoɣan əməsmu? **6** Xunga Mən Samariyəni etizdiki tax dəwisidək, Üzüm talliri tikixkə layiḳ jay ḳiliwetimən; Mən uning taxlirini jiloɣioɣa domilitip taxlaymən, Uning ullirini yalingaqlaymən; **7** Uning barliḳ oyma məbudliri para-para qeḳiwetilidu; Uning paḫixiliktin erixkən barliḳ ḫədiyəliri ot bilən kəydürülidu; Barliḳ butlirini wəyranə ḳilimən; Qünki u paḫixə ayalning ḫəkḳi bilən bularni yioɣip toplidi; Ular yənə paḫixə ayalning ḫəkḳi bolup ḳaytip ketidu. **8** Bular üqün mən aḫ-zar kətürimən, Mən ḫuwlaymən; Yalingayaḳ, yalingaq degüdək yürimən; Mən qilbərilərdək ḫuwlaymən; Ḫuwḳuxlardək matəm tutup yürimən. **9** Qünki uning yariliri dawalioɣusizdur, U ḫətta Yəhudaoɣiqimu yetip, Həlkimning dərwazisioɣa, yəni Yerusalemoɣiqə yamridi. **10** Bu [apətni] Gat xəḫiridə səzlimənglar, Ḳət'iy yioɣlimanglar; Bəyt-lə-Afraḫ xəḫiridə topa-qangda eoɣinanglar! **11** I Xafirda turuwatḳan ḳiz, yalingaqlik wə xərməndilik iqidə [əsirlikkə] ət; Zaananda turuwatḳan ḳizlar talaoɣa ḫeq qiḳḳan əməs; Bəyt-Ezəl aḫ-zarlar kətürməktə; «[Huda] səndin muḳim jayingni elip ketidu!» **12** Marotta turuwatḳan ḳiz yahxilikḳa təlmürüp tit-tit boluwatidu; Birak yamanlik Pərwərdigardin Yerusalem dərwazisioɣa qüxti. **13** Tulparni jəng ḫarwisioɣa ḳat, i Laḳixta turuwatḳan ḳiz; (Laḳix bolsa, Zion ḳizioɣa gunaḫning baxlanoɣan yeri idi!) Qünki səndə Israilning itaətsizliki tepilidu. **14** Xunga sən huxlixix ḫədiyilirini Morəxət-Gat xəḫirigə berisən; Akzibning dukandarliri Israil padixaḫlirioɣa yaloɣanqilik yətküzidu; **15** Mən tehi sanga bir «mirashor» əpkelimən, i Maräxaḫ xəḫiridə turuwatḳan ḳiz; Israilning xan-xəripi Adullamoɣimu qüxüp kelidu. **16** Өzüngni taḳirbax ḳil, Zoḳung boloɣan balilar üqün qeqingni qüxürüwət; Ḳorultazdək aydingbaxlikingni kengəyt, Qünki ular səndin ayrilip sürgün boluxḳa kətti.

2 Ornida yetip kəbiḫlikni oylaydioɣanlaroɣa wə yamanlik əyligüqilərgə way! Pəḳət ularning ḳolidin kəlsila, ular tang etixi bilənla uni ada ḳilidu; **2** Ularning aqkəz kəzi etizlaroɣa qüxsila, ular zorawanlik ḳilip buliwalidu; Өylərgimu ḳiziḳipla ḳalsa, bularnimu elip ketidu; Ular batur kixinimu jəməti bilən bulaydu, Adəmni əz mirasliri bilən ḳoxup qanggilioɣa kirgüziwalidu. **3** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən bu ailigə ḳarap, boyunliringlardin qiḳiralmaydioɣan yaman bir [boyuntururḳni] oylap təyyarliwatimən; Silər əmdi gidiyip mangmaysilər; Qünki xu künlər yaman künlər bolidu. **4** Xu küni ular silər tooɣranglarda təmsilni tiloɣa elip, Eqinixlik bir zar bilən zarlaydu: — «Biz pütünləy bulang-talang ḳilinduḳ!; U həlkimning nesiwisini baxḳilaroɣa bəlüwətti; Uni məndin xunqə dəḫxətlik məḫrum ḳildi! U etizlirimizni munapiḳḳa təḳsim ḳilip bərdi! **5** Xunga Pərwərdigarning jamaiti arisidin, Silərdə qək taxlap zemin üstigə tana tartip nesiwə bəlgüqidin birsimu ḳalmaydu. **6** Ular: «bexarət bərmənglar!» — dəp bexarət beridu! Əgər [pəyoɣəmbərlər] bu ixlar tooɣruluḳ bexarət bərmisə, əmdi bu ar-nomus bizdin ḫərgiz kətməydu! **7** I Yaḳup jəməti, «Pərwərdigarning Roḫi səwr-taḳətsizmu? Bu ixlar rast Uning ḳiloɣanlirimu?» — degili bolamdu? Mening səzlirim durus mangoɣuqioɣa yahxilik kəltürməmdu? **8** Birak tünügünla Mening həlkim ḫətta düxməndək ornidin ḳozoɣaldi; Silər hatirjəmliktə yoldin ətüp ketiwatḳanlarning tonini iq kiyimliri bilən salduruwalisilərki, Ularni huddi uruxtin ḳaytḳanlardək [kiyimsiz] ḳaldurisilər. **9** Həlkim arisidiki ayallarni əzlirining illik əyliridin ḳooɣlaysilər; Ularning yax balilirini silər Mening güzəl gəḫirimdin mənggügə məḫrum ḳilisilər. **10** Ornunglardin turup neri ketinglar; Qünki ḫalakətni, Yəni azablik bir ḫalakətni kəltüridioɣan napaklik tüpəylidin, Bu yər silərgə təwə aramgaḫ bolmaydu. **11** Əgər biḫudiliktə, yaloɣanqilikta yürgən birsi yaloɣan gəp ḳilip: — «Mən xarab wə ḫarakḳa tayinip silərgə bexarət berimən» —

desə, Mana, u xu həlkkə pəyoɣəmbər bolup ḳalidu!
12 Mən qoḳum seni bir pütün ḳilip uyuxturimən, i
Yaḳup; Mən qoḳum Israilning ḳaldisini yioɣimən; Mən
ularni Bozraḥdiki ḳoylardək, Θz yayliḳida yioɣiloɣan
bir padidək jəm ḳilimən; Ular adimining kəplükidin
warang-qurunglukkə tolidu. 13 Bir «bəsüp ətküqi»
ularning aldioɣa qiḳip mangidu; Ular bəsüp qiḳip,
ḳowukkə yetip berip, uningdin qiḳti; Ular bəsüp qiḳti,
Yəni ḳowukkə yetip berip, uningdin qiḳti; Ularning
Padixaḥi ularning aldida, Pərwərdigar ularning aldioɣa
ətüp mangidu.

3 Mən mundaḳ dedim: «Anglanglar, i Yaḳupning
ḥakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil ḥəkümni
bilix silərgə has əməsmu? 2 I yahxiliḳni əq
kərgüqi, Yamanliḳni yahxi kərgüqilər — Silər Θz
həlḳimdin terisini, Ustihanliridin gəxini yulidioɣan,
Ularning gəxini yəydioɣan, Terisi soyuloɣuqə üstidin
sawaydioɣan, Ustihanlirini qaḳidioɣan, Ularni ḳazanoɣa
təyyarlioɣandək, Daxḳazandiki gəxni tooɣrioɣandək
tooɣraysilər! 4 Buningdin keyin ular Pərwərdigaroɣa
nida ḳilidu, Biraḳ U ularni anglimaydu; Ularning
ḳilmixliridiki hər türlük ḳəbiḥliki üqün, U qaoɣda U
yüzini ulardin ḳaqurup yoxuridu!». 5 Pərwərdigar Θz
həlḳini azduroɣuqi pəyoɣəmbərlər tooɣruluḳ mundaḳ
dəydu: — (Ular qixliri bilən qixləydu, «Aman-
tinqliḳ!» dəp warḳiraydu, Kimərkim ularning gelini
maylimisa, Xularoɣa ḳarxi urux ḥazirlaydu!) 6 —
Xunga silərni «alamət kərünüx»ni kərməydioɣan
bir keqə, Pal saloɣili bolmaydioɣan ḳarangoɣuluḳ
basidu; Pəyoɣəmbərlər üqün ḳuyax patidu, Kün
ular üstidə ḳara bolidu; 7 «Alamət kərünüxni
kərgüqilər» xərməndə bolidu, Palqilar yərgə ḳaritilidu;
Ularning ḥəmmisi kalpuklirini tosup yüridu; Qünki
Hudadin ḥeq jawab kəlməydu. 8 Biraḳ mən bərḥəḳ
Pərwərdigarning Roḥidin küqkə toloɣanmən, Yaḳupḳa
əzining itaətsizlikini, Israiloɣa uning gunaḥini jakarlax
üqün, Tooɣra ḥəkümlərgə ḥəm ḳudrətkə toloɣanmən.
9 Buni anglanglar, ətünimən, i Yaḳup jəmətining
ḥakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil ḥəkümgə
əq boloɣanlar, Barliḳ adalətni burmilaydioɣanlar, 10
Zionni ḳan təküx bilən, Yerusalemni ḥəḳḳaniyətsizlik
bilən ḳuridioɣanlar! 11 [Zionning] ḥakimliri parilar
üqün ḥəküm qiḳiridu, Kaḥinlar «ix ḥəḳḳi» üqün
təlim beridu; «Pəyoɣəmbərlər» pul üqün palqiliḳ
ḳilidu; Biraḳ ular «Pərwərdigaroɣa tayinar»mix tehi,
Wə: — «Pərwərdigar arimizda əməsmu? Bizgə ḥeq
yamanliḳ qüxməydu» — deyixidu. 12 Xunga silərning
wəjənglardin Zion teoɣi etizdək aoɣdurulidu, Yerusalem
dəng-təpilik bolup ḳalidu, «Θy jaylaxḳan taoɣ» bolsa
ormanliḳning otturisidiki yuḳiri jaylardəkla bolidu,
halas.

4 Biraḳ ahirḳi zamanda, Pərwərdigarning əyi
jaylaxḳan taoɣ taoɣlarning bexi bolup bekitilidu,
Ḥəmmə dəng-egizliktin üstün ḳilinip kətürülidu;
Barliḳ həlḳlər uningoɣa ḳarap ekip kelixidu. 2 Nuroɣun
ḳowm-millətlər qiḳip bir-birigə: — «kelinglar, biz
Pərwərdigarning teoɣioɣa, Yaḳupning Hudasining
əyigə qiḳip keləyli; U əz yolliridin bizgə əgitidu,
Wə biz uning izlirida mangimiz» — deyixidu. Qünki
ḳanun-yolyoruḳ Ziondin, Pərwərdigarning səz-kalami
Yerusalemdin qiḳidioɣan bolidu. 3 U bolsa kəp həlḳ-
millətlər arisida ḥəküm qiḳiridu, U küqlük əllər,
yiraḳta turoɣan əllərning ḥəḳ-naḥəḳlirigə kesim ḳilidu;
Buning bilən ular əz ḳiliqlirini sapan qixliri, Nəyzilirini
oroɣaḳ ḳilip soḳuxidu; Bir əl yənə bir əlgə ḳiliq
kətürməydu, Ular ḥəm yənə urux ḳilixni əgənməydu;
4 Bəlki ularning ḥərbiri əz üzüm teli wə əz ənjür dərihi
astida olturidu, Wə ḥeqkim ularni ḳorḳatmaydu; Qünki
samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar
Θz aoɣzi bilən xundaḳ eytti. 5 Barliḳ həlḳlər əz
«ilaḥ»ining namida mangsimu, Biraḳ biz Hudayimiz
Pərwərdigarning namida əbədil'əbədgiqə mangimiz.
6 Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, — Mən meyip
boloɣuqilarni, Ḥəydiwetilgənlərni wə Θzüm azar
bərgənlərni yioɣimən; 7 Wə meyip boloɣuqini bir
«ḳaldi», Ḥəydiwetilgənni küqlük bir əl ḳilimən; Xuning
bilən Pərwərdigar Zion teoɣida ular üstidin ḥəküm
süridu, Xu kündin baxlap mənggügiqə. 8 Wə sən,
i padini kəzətküqi munar, — Zion ḳizining egizliki,
[padixaḥliḳ] sanga kelidu: — — Bərḥəḳ, sanga əslidiki
ḥoḳuḳ-ḥəkümranliḳ kelidu; Padixaḥliḳ Yerusalem
ḳizioɣa kelidu. 9 Əmdi sən ḥazir nemixḳa nida ḳilip
nalə kətürisən? Səndə padixaḥ yoḳmidi? Sening
muxawiringmu ḥalak boloɣanmidi, Ayalni toloɣaḳ
tutḳandək azablar seni tutuwaloɣanmidi? 10 Azabḳa
qüx, toloɣaḳ tutḳan ayaldək tuoɣuxḳa toloɣinip tirixḳin,
i Zion ḳizi; Qünki sən ḥazir xəḥərdin qiḳisən, Ḥazir
dalada turisən, Sən ḥətta Babiloɣimu qiḳisən. Sən axu
yərdə ḳutḳuzulisən; Axu yərdə Pərwərdigar sanga
ḥəmjəmət bolup düxmənliringdin ḳutḳuzidu. 11 Wə
ḥazir nuroɣun əllər: — «U ayaoɣ asti ḳilinip buloɣansun!
Kəzimiz Zionning [izasini] kərsün!» — dəp sanga ḳarxi
jəng ḳilixḳa yioɣilidu; 12 Biraḳ ular Pərwərdigarning
oylirini bilməydu, Uning nixanini qüxənməydu; Qünki

ənqilərni hamanoŋa yioŋkandək U ularni yioŋip koydi.
13 Ornungdin turup hamanni təp, i Zion kizi, Qünki
Mən münggüzüngni təmür, tuyakliringni mis kilimən;
Nuroŋun əllərni sokup parə-parə kiliwetisən; Mən
ularning oŋənimitini Pərwərdigaroŋa, Ularning mal-
dunyalirini pütkül yər-zemin Igisigə beoŋixlaymən.

5 Əmdi əzünglar koxun-koxun bolup yioŋilinglar,
i koxun kizi; Qünki birsi bizni muhasirigə aldi;
Ular Israilning hakim-sorakqisining məngzigə hasa
bilən uridu; 2 (Sən, i Bəyt-Ləhəm-Əfratah, Yəhudadiki
minglioŋan [xəhər-yezilar] arisida intayin kiqik boloŋan
bolsangmu, Səndin Mən üqün Israiloŋa Hakim Boloŋuqi
qikidu; Uning [huzurumdin] qikixliri kədimdin, Yəni
əzəldin bar idi) 3 Xunga toloŋak tutkan ayal tuoŋup
boloŋuqə, U ularni [düxmənlirigə] taxlap koyidu; Xu
qaoŋda Uning kerindaxliri boloŋan kaldisi Israillarning
yenioŋa kaytip kelidu. 4 U bolsa Pərwərdigarning küqi
bilən, Pərwərdigar Hudasining namining həywitidə
padisini bekixka ornidin turidu; Xundak kilip ular
məzmut turup kalidu; Qünki U xu qaoŋda yər yüzining
kərilirigiqə uluoŋ dəp bilinidu. 5 Wə bu adəm
aram-hatirjəmlikimiz bolidu; Asuriyəlik zeminimizoŋa
bəsüp kirgəndə, Ordilirimizni dəssəp qəyligəndə, Biz
uningoŋa karxi yəttə həlk padiqisini, Səkkiz kabiliyətlik
yetəkqini qikirimiz; 6 Ular Asuriyə zeminini kiliq
bilən, Nimrodning zeminini ətkəllirida harabə
kilidu; Wə Asuriyəlik zeminimizoŋa bəsüp kirgəndə,
Qegrimiz iqini qəyligəndə, U adəm bizni uning
kolidin kutkuzidu. 7 Wə Yakupning kaldisi nuroŋun
həlklər arisida Pərwərdigardin qüxkən xəbnəmdək
bolidu, Qəp üstigə yaoŋkan yamoŋurlardək bolidu;
Bular insan üqün keqikməydu, Adəm balilirining
[əjrini] kütüp turmaydu. 8 Yakupning kaldisi əllər
arisida, Yəni nuroŋun həlklər arisida ormandiki
haywanlar arisidiki xirdək bolidu, Koy padiliri
arisidiki arslandək bolidu; Xir ətkəndə ularning
arisidin, Heqkim kutkuzup alalmioŋudək qəyləp
dəssəydu, Titma-tit kilip yirtiwetidu. 9 Kolung
küxəndiliring üstigə kətürülidu, Barlik düxmənliring
üzüp taxlinidu. 10 Xu künidə xundak boliduki, —
dəydu Pərwərdigar, Mən aranglardin barlik atliringni
üzüp taxlaymən, Jəng harwiliringni halak kilimən.
11 Zeminingdiki xəhərliringni yokitimən, Barlik
istihkamliringni oŋulitimən. 12 Sehirlərni kolungdin
üzüp taxlaymən; Silərdə palqilar bolmaydu. 13
Mən oyma məbudliringni, «But tüwrük»liringlarni
otturungdin üzüp taxlaymən; Sən əz kolungning
yasioŋinioŋa ikkinqi bax urmaysən. 14 Arangdin
«Axerah»liringni yuluwetimən, Wə xəhərliringni
halak kilimən; 15 Wə [Manga] kulak salmioŋan
əllərning üstigə aqqik wə dəroŋəzəp bilən intikamni
yürgüzimən.

6 Pərwərdigarning nemə dəwatkinini hazir
anglanglar: — «Ornungdin tur, taoŋlar aldida
dəwayingni bayan kil, Egizliklərgə awazingni
anglatkin». 2 «I taoŋlar, Wə silər, yər-zeminning
əzgərməs ulliri, Pərwərdigarning dəwasini anglanglar;
Qünki Pərwərdigarning Əz həlki bilən bir dəwasi bar,
U Israil bilən munazilixip əyibini kərsətməkqi; 3 I
həlkim, Mən sanga zadi nemə kildim? Seni nemə
ixta bizar kiliptimən? Mening hatalikim tooŋruluk
guwahlik berixkin! 4 Qünki Mən seni Misir zeminidin
elip qikardim, Seni kulluk makanidin hərlükkə
kutkuzdum; Aldingda yetəkləxkə Musa, Harun wə
Məryəmlərni əwəttim. 5 I həlkim, Pərwərdigarning
hakkaniyliklirini bilip yetixinglar üqün, Moab
padixahi Balakning kandak niyitining barlikini,
Beorning ooŋli Balaamning uningoŋa kandak jawab
bərgənlikini, Xittimdin Gilgaloŋiqə nemə ixlar
boloŋanlikini hazir esinglaroŋa kəltürünglar. 6 —
Mən əmdi nemini kətürüp Pərwərdigar aldioŋa
kelimən? Neməm bilən Hammidin Aliy Boloŋuqi
Hudaning aldida egilimən? Uning aldioŋa kəydürmə
kurbanliklarni, Bir yillik mozaylarni elip keləmdim? 7
Pərwərdigar minglioŋan koqkarlardin, Tümənligən
zəytun meyi dəryaliridin huzur alamdu? Itaətsizlikim
üqün tunji balamni, Tenimning puxtini jenimning
gunahioŋa atamdimən!? 8 I insan, U sanga nemə ixning
yahxi ikənlikini kərsətti, Bərhək, Pərwərdigar səndin
nemə tələp kiloŋanlikini kərsətti — Adalətni yürgüzüx,
Mehribanlikni səyüx, Sening Hudaying bilən billə
kəmtərlik bilən mengixtin baxka yənə nemə ixing
bolsun? 9 Pərwərdigarning awazi xəhərgə hitab kilip
qakiridu; (Pəm-danalik bolsa namingoŋa hərmət bilən
karaydu!) Əmdi həküm palikini wə uni Bekitkinini
anglanglar: — 10 Rəzil adəmning əyidə rəzilliktin
aloŋan bayliklar yənə barmidu? Kəm əlqəydioŋan
yirginqlik əlqəm yənə barmidu? 11 Biadil taraza bilən,
Bir halta sahta taraza taxliri bilən pak bolalamdim?
12 Qünki xəhərning bayliri zorawanlik bilən toloŋan,
Uning ahalisi yaloŋan gəp kilidu, Ularning aoŋzidiki tili
aldamqidur. 13 Xunga Mən seni urup kesəl kilimən,
Gunahliring tüpəylidin seni harabə kilimən. 14
Yəysən, birak toyunmaysən, Otturangda aq-boxluk

ķalidu, Sən mülküngni elip yөtkiməkqi bolisən,
Biraķ saķliyalmaysən; Saķlap ķaldurƣining bolsimu,
uni ķiliqķa tapxurimən. 15 Teriysən, biraķ ḥosul
almaysən; Zəytunlarni qəyləysən, biraķ өzüngni
meyini sürtüp məsiḥ ķilalmaysən, Yengi xarabni
qəyləp qiķirisən, Biraķ xarab iqəlməysən. 16 Qünki
«Omrining bəlgilimiliri»ni, «Aḥabning jəmətidikilər
ķilƣanliri»ni tutisən; Sən ularning nəsiḥətliridə
mangisən, Xuning bilən Mən seni harabə, Səndə
turuwatķanlarning ḥəmmisi isķirtix obyekti ķilimən;
Sən həlķimdiki xərməndiqilikni kөtürisən.

7 Mening ḥalimƣa way! Qünki mən huddi yazdiki
mewilər yiƣilip, Üzüm ḥosulidin keyinki wasangdin
keyin aq ķalƣan birsigə ohxaymən, Yegüdək sapaķ
yoķtur; Jenim təxna bolƣan tunji ənjür yoķtur!
2 Ihlasmən kixi zemindin yoķap kətti, Adəmlər
arisida durus birsimu yoķtur; Ularning ḥəmmisi
ķan tөküxkə paylimaķta, Ḥərbiri өz ķerindixini
tor bilən owlaydu. 3 Rəzillikni puhta ķilix üqün,
Ikki ķoli uningƣa təyyarlanƣan; Əmir «inam»ni
soraydu, Soraķqimu xundaķ; Mөtiwər janab bolsa
өz jenining nəpsini axkara eytip beridu; Ular jəm
bolup rəzillikni toķuxmaķta. 4 Ularning əng esili
huddi jiƣandək, Əng durusi bolsa, xohiliķ tosuķtin
bəttərdur. Əmdi kөzətqiliring [ķorķup] kütkən kün,
Yəni [Huda] sanga yeķinlap jazalaydiƣan küni yetip
kəldi; Ularning alaķzadə bolup ketidiƣan waķti ḥazir
kəldi. 5 Ülpitinggə ixənmə, Jan dostungƣa tayanma;
Aƣzingning ixikini ķuqiķingda yatķuqidin yepip
yür. 6 Qünki oƣul atisiƣa biḥөrmətlik ķilidu, Ķiz
anisiƣa, Kelin ķeyn anisiƣa ķarxi ķozƣilidu; Kixining
düxmənliri өz өyidiki adəmliridin ibarət bolidu. 7 Biraķ
mən bolsam, Pərwərdigarƣa ķarap ümid baƣlaymən;
Nijatimni bərgüqi Hudani kütimən; Mening Hudayim
manga ķulaķ salidu. 8 Manga ķarap hux bolup
kətmə, i düxminim; Gərqə mən yiķilip kətsəmmu,
yənə ķopimən; Ķarangƣuluķta oltursam, Pərwərdigar
manga yoruķluķ bolidu. 9 Mən Pərwərdigarning
ƣəzipigə qidap turimən — Qünki mən Uning aldida
gunaḥ sadir ķildim — U mening dəwayimni sorap,
mən üqün ḥөküm qiķirip yürgüzgüqə kütimən; U
meni yoruķluķķa qiķiridu; Mən Uning ḥəķķaniyliķini
kөrimən. 10 Wə mening düxminim buni kөridu,
Xuning bilən manga: «Pərwərdigar Hudaying ķeni»
degən ayalni xərməndilik basidu; Mening kөzüm uning
[məƣlubiyitini] kөridu; U koqidiki patķaķtək dəssəp
qəylinidu. 11 — Sening tam-sepilliring ķurulidiƣan
künidə, Xu künidə sanga bekitilgən pasiling yiraķlarƣa
yөtkilidu. 12 Xu künidə ular yeningƣa kelidu;
— Asuriyədin, Misir xəḥərliridin, Misirdin [Əfrat]
dəryasiƣiqə, dengizdin dengizƣiqə wə taƣdin
taƣƣiqə ular yeningƣa kelidu. 13 Biraķ yər yüzi bolsa
өzining üstidə turuwatķanlar tüpəylidin, Yəni ularning
ķilmixlirining mewisi tüpəylidin harabə bolidu. 14 —
Өz həlķingni, yəni ormanda, Karməl otturisida yalƣuz
turuwatķan Өz mirasing bolƣan padini, Tayaķ-ḥasang
bilən ozuķlandurƣaysən; Ķədimki künlərdikidək,
Ular Baxan ḥəm Gilead qimənzarlirida ķaytidin
ozuķlansun! 15 — Sən Misir zeminidin qiķķan künlərdə
bolƣandək, Mən ularƣa karamət ixlarni kөrsitip
berimən. 16 Əllər buni kөrüp barliķ ḥəywisidin
hijil bolidu; Ķolini aƣzi üstigə yapidu, Ķulaķliri gas
bolidu; 17 Ular yilandək topa-qangni yalaydu; Yər
yüzidiki өmiligüqilərdək өz tөxükliridin titrigən peti
qiķidu; Ular ķorķup Pərwərdigar Hudayimizning
yeniƣa kelidu, Wə sening tüpəylingdinmu ķorķidu.
18 Ķəbiḥlikni kəqüridiƣan, Өz mirasi bolƣanlarning
ķaldisining itaətsizlikidin өtidiƣan Təngridursən, U
aqqiķini mənggügə saķlawərməydu, Qünki U meḥir-
muḥəbbətni huxalliķ dəp bilidu. Kim sanga təngdax
ilaḥdur? 19 — U yənə bizgə ķarap iqini aƣritidu;
Ķəbiḥliklirimizni U dəssəp qəyləydu; Sən ularning
barliķ gunaḥlirini dengiz təglirigə taxlaysən. 20
— Sən ķədimki künlərdin beri ata-bowilirimizƣa
ķəsəm ķilƣan ḥəķiķət-sadaķətni Yaķupķa, Өzgərməs
muḥəbbətni Ibraḥimƣa yətküzüp kөrsitisən.

Naḥum

1 Ninəwə xəḥiri tooɣrisida yüklənɣən wəḥiy — əlkoxluḳ Naḥum kərgən alamət kərünüx hatirilənɣən kitab. **2** Pərwərdigar otluḳ muḥəbbətlik, intiḳam aloɣuqi bir Hudadur; Bərḥəḳ, Pərwərdigar bir intiḳam aloɣuqi, Dərɣəzəp Igisidur; Pərwərdigar yawliridin intiḳam alidu, Düxmənliri üqün adawət saḳlaydu. **3** Pərwərdigar asanliḳqə aqqiḳlanmaydu, Küq-ḳudrəttə uluɣdur, Gunaḥi barni ḥeq aḳlimaydu; Pərwərdigar — Uning yoli ḳara ḳuyunda wə borandidur, Bulutlar Uning ayaɣliri purḳiratḳan qang-tozangdur. **4** U dengizɣa tənbiḥ berip uni ḳuruḳ ḳilidu, Barliḳ dəryalarni ḳurutiwetidu; Baxan ḳaɣjirap ketidu, Karməlmu ḥəm xundaḳ bolidu; Liwandiki gül-giyaḥmu ḳaɣjiraydu. **5** Taoɣlar uning aldida titrəp ketidu, Dənglər erip ketidu, Yər yüzi Uning ḥuzuri aldiɣa kətürülidu, Jahan ḥəm uningda barliḳ yaxawatḳanlarmu xundaḳ bolidu. **6** Kim Uning ɵzipi aldida tik turalisun? Kim Uning aqqiḳining dəḥxitidə ḳəddini kerip turalisun? Uning dərɣəzipi ottək təkülidu, Uning aldida taxlar yerilidu. **7** Pərwərdigar meḥribandur, külpətlik kündə baxpanaḥdur; Ɵzigə tayanɣanlarni U bilidu. **8** Biraḳ exip taxḳan kəlkün bilən xu yərni pütünləy tügəxtüridu, Ḳarangoluḳ uning düxmənlirini ḳooɣlaydu. **9** Silər Pərwərdigar bilən ḳarxilixip nemə oylawatisilər? U ixliringlarni pütünləy tügəxtüridu; Yamanliḳ silərdin ikkinqi ḳetim qiḳmaydu. **10** Ular ḳamoɣaḳtək bir-birigə qirmixiwaloɣan bolsimu, Ɵz ḥaraḳliridin süzmə bolup kətkən bolsimu, Ular ḳuruḳ pahaldək pütünləy yəp ketilidu. **11** Səndin Pərwərdigarɣa rəzillik oylioɣuqi qiḳḳanidi, U Iblisning bir nəsiḥətqisidur. **12** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Ularning təyyarliḳliri toluḳ, sani zor kəp bolsimu, Ular ohxaxla üzüp taxlinidu, Xundaḳla kəlməskə ketidu; Mən sanga azar ḳilɣinim bilən, [i həlḳim], Ḳaytidin sanga azar ḳilmaymən. **13** Ḥazir Mən uning boyunturuḳini boynungdin sundurup eliwatimən, Wə asarətliringni bəsüp taxlaymən. **14** Pərwərdigar sən tooɣruluḳ pərman qüxürgənki, Sening naming ḳaytidin terilməydu; Butungning ɵyidin Mən oyma ḥəykəl, ḳuyma ḥəykəlni yoḳitimən; Mən ḳəbrəngni təyyarlawatimən, Qünki sən pəsəndidursən. **15** Mana taoɣlar üstidə, hux həwərni elip kəlgüqining ayaɣlirioɣa, Aram-hatirjəmlikni jakarlioɣuqining ayaɣlirioɣa ḳara! Ḥeytliringni təbriklə, i Yəḥuda, iqkən ḳəsəmliringni ada ḳil; Qünki u rəzil boloɣuqi zeminingdin ikkinqi ɵtməydu; U pütünləy üzüp taxlanoɣan bolidu.

2 Bitqit ḳilidioɣan birsi kəz aldingoɣila kəldi; Əmdi istiḥkam üstidə kəzət ḳil, Yoloɣa ḳara, belingni baoɣla, küqliringni yioɣip tehimu küqəyt! **2** (Qünki Pərwərdigar Yaḳupning xan-xəripini əsligə kəltürdi, Uni Israilning xan-xəripigə layiḳ dərijidə əsligə kəltürdi; Qünki ḳuruḳdioɣuqilar ularni ḳuruḳdap ḳoyoɣanidi, Ularning üzüm tal xahlirini wəyran ḳiloɣanidi). **3** [Bitqit ḳiloɣuqining] palwanlirining ḳalḳanliri ḳizil boyaldi, Uning baturliri pərəngdə kiygüzüldi; Təyyarliḳ künidə, jəng ḥarwiliri polatning julasida yaltirap ketidu, Nəyzilər oynitilidu; **4** Jəng ḥarwiliri koqilarda güldürlixip qepixiwatidu; Kəng yollarda bir-birigə soḳulidu; Ularning ḳiyapiti məx'əllərdək bolidu, Ular qaḳmaḳlardək yügürüxidu. **5** [Sərdar] əmirlirigə əmr qüxüridu; Ular yürüx ḳiloɣinida aldirioɣinidin bir-birigə putlixip mangidu; Ninəwəning sepilioɣa ḳarap aldiraydu, [Baxlirioɣa] bolsa «muḥasirə ḳalḳini» təyyarlinidu. **6** «Dəryalarning dərwaziliri» eqilidu, [Padixaḥning] ordisi erip ketidu. **7** Huzzabning bolsa uyatliri eqilidu — [Düxmən] təripidin yalap epketilidu, Dedəkliri huddi pahtəklərning sadasidək aḫ-uḫ tartip, Məydilirini urup ketidu. **8** Ninəwə apiridə boloɣandin beri kəl süyidək [tinq] bolup kəldi, Biraḳ ular ḥazir ḳeqip ketidu... Əy tohta! Əy tohta! — Biraḳ ḥeqkim kəynigə ḳarimaydu. **9** Kümüxlərni buliwelinglar, altunlarni buliwelinglar; Qünki uning xəwkətlik həzinisidiki ḳimmət ḳaqa-ḳuqilirining sani yoḳtur. **10** U ḳurukdaloɣan, wəyran ḳilinoɣan, bərbat boloɣan! Yüriki erip ketidu, Tizliri bir-birigə jalaḳlap təgməktə; Bəlliri toloɣaḳ tutḳandək toloɣinidu, Barliḳ yüzlər tatirip ketidu. **11** Ḳeni, xirlarning uwisi? Yax xirlar ozuḳlinidioɣan jay, Xir, qixi xir, xir arslini ḥeqkimdin ḳorḳmay yürgən jay ḳeni? **12** Xir ɵz arslanlirini ḳanduruxḳa owlarni titma-titma ḳiloɣanidi, Qixi xirliri üqün owlarni booḳanidi; Ɵngkürlirini ow bilən, uwilirini olja bilən toxḳuzoɣanidi. **13** Mana, Mən sanga ḳarximən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar; Mən sening jəng ḥarwiliringni is-tütəkkə aylandurup kəydüriwetimən; Ḳiliq yax xirliringni yəwatidu, Owangni yər yüzidin elip taxlaymən; Əlqiliringning awazliri ḳayta ḥeq anglanmaydu.

3 Қанлиқ хәһәргә way! U yaloғанқилиқ, zulum-zorawanliқ bilән toloған, U olja elixtin ҳeq қol üzgән әмәс! **2** Аһ, қamqining қarsildaxliri! Qaқlirining daқangxiwatқan, Atlarning qapqiwatқan, Pingildap ketiwatқan jәng ҳarwilirining sadaliri! **3** Қara, atliқ ləxkərlərning қangқixliri, Қiliqlarning walildaxliri, Nәyzilərning palildaxliri, Өltürülgənlərning kөplüki, Өlüklәr dөwə-dөwə! Jәsətlərning sani yoқtur; Ular jәsətlərgә putlixidu. **4** — Seһirlərning piri u, — әllәrni paһixiwazliқi, Jәmәtlərni seһirliri bilән setiwetidu; Sən xerinsuhən paһixining nuroғun paһixilikliri tüpәylidin, **5** Mana, Mən sanga қarxilixip qiққanmən, — — dәydu samawiy қoxunlarning Sərdari boloғan Pərwərdigar, Kөnglikingning etikini қayrip yüzünggә yepip, seni axkarilaymən, Әllərgә uyat yərliringni, Padixaһliқlaroғa nomusungni kərsitimən. **6** Üstünggә nijasətni taxlaymən, Seni xərmәndiqiliktә қaldurimən, Seni rəswa қilimən. **7** Wə xundaқ boliduki, Seni kөrgənlərning ҳәmmisi sәndin қeqip: — «Ninəwə wəyran қilindi! Uning üqün kim ҳaza tutidu?» — dəydu; Mən sanga təsəlli bərgüqilərni nədin tepip berimən? **8** Sən dəryalarning otturisida turoғan, Ətrapida sular boloғan, Istiһқami dengiz boloғan, Sepili dengiz boloғan No-Amon xəһiridin əwzəlmusən? **9** Efiopiyəmu, Misirmu uning küq-қudriti idi, Ularning küqi qəksiz idi; Put ҳəm Liwiyəliklər uningoғa yardəmqi idi; **10** Umu elip ketilip, əsirlikkə qüxkən; Barliқ koqa bexida bowaқliri qərüp taxliwetildi; Ular uning mətiwərliri üqün qək taxlidi, Uning barliқ ərbabliri zənjirdə baoғlanoғanidi. **11** Sənmu məst bolisən; Sən mөkünüwalisən; Sən düxməndin ҳimayə izdəp yürisən; **12** Sening barliқ istiһқamliring huddi tunji mewigə kirgən ənjür dərihining ənjürlirigə ohxaydu; Birla silkisə, ular yegüqining aoғzioғa qüxidu. **13** Mana, həlқing xəһiringdə қiz-ayallardək bolup қaldi; Zeminingning қowuқliri düxmənliringgə kəng iqilidu; Ot təmür taқaқliringni yəp ketidu. **14** Əmdi muһasirigə təyyarliқ қilip su tartip қoy! Қoroғanliringni mustəһkəmlə! Seoқiz topidin lay etip, Ҳak layni qəyləp қoy! Humdanni raslap қoy! **15** Ot seni xu yərdə yəp ketidu; Қiliq seni üzüp taxlaydu; U seni qekətkə liqinkisidək yəwatidu; Əmdi əzüngni qekətkə liqinkiliridək kəp қil, Qekətkidək əzüngni zor kəp қil! **16** Sən sodigərliringni asmandiki yultuzlardin kəp қilding; Mana, qekətkə liqinkisi қanat qiқirip, uqup ketidu! **17** Sening ərbabliring qekətkilərdək, Sərdarliring mijir-mijir qaқqiқizlardək bolidu; Mana ular sooғuқ künidə qitlar iqigə kiriwelip makan қilidu; Қuyax qiққanda, ular қeqip ketidu, Baroғan yerini tapқili bolmaydu. **18** Qopanliring mügdəp қaldi, i Asuriyəning padixaһi; Sening aқsəngəkliring jim yatidu; Həlқing taoғlar üstigə tarқilip kətti, Ҳeqkim ularni yioғmaydu; **19** Sening yarang dawasiz, Sening zəhming eoғirdur; Həwiringni angliоғanlarning ҳəmmisi üstüngdin qawak qalidu; Qünki tohtawsiz rəzilliking kimning bexioғa kəlmigəndu?

Ḥabakkuk

1 Ḥabakkuk pəyoʏəmbər kərgən, uningoʏa yükləngən
wəḥiy: — **2** Aḥ Pərwərdigar, ḳaqanoʏiqə mən Sanga
nida ḳilimən, Sən anglimaysən? Mən Sanga: «Zulum-
zorawanliḳ!» dəp nalə-pəryad kətürimən, Biraḳ Sən
ḳutḳuzmaysən. **3** Sən nemixḳa manga ḳəbiḥlikni
kərgüzisən, Nemixḳa japa-zulumoʏa ḳarap turisən?
Qünki bulangqiliḳ, zulum-zorawanliḳ kəz aldimdidur;
Jənggi-jedəllər bar, Dəwalar kəpəyməktə. **4** Xunga
ḳanun paləq bolup ḳaldi, Adalət məydanoʏa ḥeq
qiḳmaydu; Qünki rəzillər ḥaḳḳaniy adəmni ḳistimaḳta;
Xunga ḥəkümlər burmilinip qiḳirilidu. **5** Əllər arisida
bolidioʏan bir ixni kərüp beḳinglar, obdan ḳaranglar,
ḥəyranuḥəs ḳelinglar! Qünki silərning dəwringlarda
bir ix ḳilimənki, Birsi silərgə bayan ḳiloʏan təoʏdirdimu
silər ixənməyttinglar. **6** Qünki mana, Mən ḥeliḳi
mijəzi osal ḥəm aldiraḳsan əl kaldiylərni ornidin
turoʏuzimən; Əsli əzigə təwə əməs makanlarni igiləx
üqün, Ular yər yüzining kəngri jaylirini besip mangidu;
7 Ular əzlirining deginini ḥesab ḳilidu ḥəm əzini
haliоʏanqə yuḳiri tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin
ittik, Kəqtə owoʏa qiḳidioʏan bərilərdin əxəddiydur;
Atliḳ ləxkərlər atlirini məoʏruranə qapqitidu; Atliḳ
ləxkərlər yiraḳtin kelidu, Ular owoʏa xungoʏuoʏan
bürküttək uqup yüridu. **9** Ularning ḥəmmisi zulum-
zorawanliḳḳa kelidu; Ularning top-top adəmliri
yüzlirini aldioʏa bekitip, aloʏa basidu, Əsirlərni ḳumdək
kəp yioʏidu. **10** Bərḥək, u padixaḥlarni mazaḳ
ḳilidu, Əmirlərnimu nəzirigə almaydu; U ḥəmmə
istiḥkamlarni məshirə ḳilidu, Qünki u topa-tupraḳlarni
dəwə-dəwə ḳilip, ularni ixoʏal ḳilidu. **11** Xundaḳ
ḳilip u xamaldək oʏuyuldap ətidu, Ḥəddidin exip
gunaḥkar bolidu; Uning bu küq-ḳudriti əzigə ilaḥ
bolup sanilidu. **12** Sən Əzəldin Bar Boloʏuqi əməsmu, i
Pərwərdigar Hudayim, mening Muḳəddəs Boloʏuqim?
Biz əlməymiz, i Pərwərdigar; Sən uni jazayingni
bəja kəltürüx üqün bekitkənsən; Sən, i Ḳoram Tax
Boloʏuqi, uni [bizgə] ibrət ḳilip tüzitixkə bəlgiligənsən.
13 Sening kəzüng xunqə oʏubarsiz idiki, Rəzillikkə
ḳarap turmaytting; Əmdi nemixḳa Sən munapiḳlik
ḳiloʏanlaroʏa ḳarap turisən, Rəzillər əzidin adil boloʏan
kixini yutuwaloʏinida, nemixḳa süküt ḳilisən? **14** Sən
adəmlərni huddi dengizdiki beliḳlardək, Huddi əzliri
üstidə ḥeq yetəkligüqisi yoḳ əmiligüqi ḥaywanlaroʏa
ohxax ḳilisən; **15** Xu [kaldiy kixi] ularning ḥəmmisini
qanggikioʏa ilinduridu, Ularni əz tori bilən tutuwalidu,
Ularni yioʏma torioʏa yioʏidu; Xuning bilən huxal
bolup xadlinidu; **16** Wə torioʏa ḳurbanliḳ sunidu,
Yioʏma torioʏa isriḳ salidu, Qünki xular arḳiliḳ uning
nesiwisi mol, Nemətliri ləzzətlik boldi. **17** Əmdi u
xu tərikidə torini tohtawsiz boxitiwərsə, Xu tərikidə
əllərni ḥeq rəḥim ḳilmay ḳiriwərsə bolamdu?

2 «Əmdi mən əz kəzitimdə turiwerimən, Əzümni
munar üstidə dəs tikləymən, Uning manga nemə
dəydioʏanliḳini, Xuningdək əzüm bu dad-pəryadim
tooʏruluḳ ḳandaḳ tegixlik jawab tepixim kerəklikini
bilixni kütüp turimən». **2** Ḥəm Pərwərdigar jawabən
manga mundaḳ dedi: — «Oḳuoʏanlar yügürsun
üqün, Bu kərüngən alamətni yeziwal; Uni tahtaylar
üstigə eniḳ oyup qiḳ; **3** Qünki bu kərüngən alamət
kəlgüsidiki bekitilgən bir waḳit üqün, U adəmlərgə
ahirətni təlpündüridu, U yaloʏan gəp ḳilmaydu;
Uzunoʏiqə kəlməy ḳalsimu, uni kütkin; Qünki u
jəzmən yetip kelidu, ḥeq keqikməydu. **4** Ḳara,
təkəbburlixip kətküqini! Uning ḳəlbi əz iqidə tüz
əməs; Biraḳ ḥaḳḳaniy adəm əz etiḳad-sadiḳliḳi
bilən ḥayat yaxaydu. **5** Bərḥək, xarab uningoʏa
satḳunluḳ ḳilidu, — — U təkəbbur adəm, əydə tinim
tapmaydu, Ḥəwisini təḥtisaradək yooʏan ḳilidu; U
əlümdək ḥeqḳaqan ḳanmaydu; Əzigə barliḳ əllərni
yioʏidu, Ḥəmmə həlḳni əzigə ḳaritiwalidu. **(Sheol h7585)**
6 Bularning ḥəmmisi keyin u tooʏruluḳ təmsilni
səzləp, Kinayilik bir tepixmaḳni tiloʏa alidu: —
«Əzining əməsni mening dəp ḳoxuwaloʏuqioʏa way!
([Bundaḳ ixlar] ḳaqanoʏiqə bolidu?!) Gərügə ḳoyoʏan
nərsilər bilən əzini qingdioʏuqioʏa way!» **7** Səndin
jazanə-ḳərz aloʏuqilar biraḳla ḳozoʏalmamdu? Seni
titrətküqilər biraḳla oyoʏanmamdu? Andin sən ularoʏa
olja bolmamsən? **8** Sən nuroʏun əllərni bulang-talang
ḳiloʏanliḳing tüpəylidin, Ḥəm kixilərning ḳanliri,
zemin, xəhər ḥəm uningda turuwatḳan ḥəmməylərgə
ḳiloʏan zulum-zorawanliḳing tüpəylidin, Saḳlinip
ḳaloʏan əllər seni bulang-talang ḳilidu; **9** Ḥalakət
qanggilidin ḳutulux üqün, Uwamni yuḳirioʏa salay
dəp, Nəpsi yooʏinap əz jəmətigə ḥaram mənpəət
yioʏḳuqioʏa way! **10** Nuroʏun həlḳlərni wəyran ḳilip,
Əz jəmətinggə aḥanət kəltürdüng, Əz jeningoʏa ḳarxi
gunaḥ sadir ḳilding. **11** Qünki tamdin tax nida ḳilidu,
Yaoʏaqlardin lim jawab beridu: — **12** Yurtni ḳan
bilən, Xəḥərni ḳəbiḥlik bilən ḳuroʏuqioʏa way!» **13**
Mana, həlḳlərning jan tikip tapḳan meḥnitining
pəḳət otḳa yeḳiloʏu ḳilinoʏanliḳi, Əl-yurtlarning
əzlirini biḥudə ḥalsiratḳanliḳi, Samawi ḳoxunlarning

Sərdari boloŋan Pərwərdigardin əməsmu? 14 Qünki huddi sular dengizni qaplioŋandək, Pütün yər yüzi Pərwərdigarni bilip-tonux bilən qaplinidu. 15 Өz yeqiningoŋa ḥarakni iqküzgüqigə — — Uning uyat yerigə qarixing üqün, Tulumungdin quyup, uni məst qiloŋuqi sanga way! 16 Xan-xərəpning ornida xərməndiqilikkə tolisən; Өzüngmu iq, Hətniliking ayan bolsun! Pərwərdigarning ong qolidiki qədəḥ sən tərəpkə burulidu, Xan-xəripingning üstini rəswayipəslik basidu. 17 Liwanoŋa qiloŋan zulum-zorawanlik, Xundaqla ḥaywanlarni qorqitip ularoŋa yətküzgən wəyranqilikmu, Kixilərning qanliri, zemin, xəḥər ḥəm uningda turuwatqan ḥəmməyləngə qiloŋan zulum-zorawanlik tüpəylidin, Bular sening mijiqingni qiqiridu. 18 Oyma məbudning nemə paydisi, Uni uning yasioŋuqisi oyup qikkan tursa? Quyma məbudningmu wə uningoŋa təwə sahta təlim bərgüqining nemə paydisi — — Qünki uni yasioŋuqi өz yasioŋinioŋa tayinidu, Demək, zuwansiz «yoq boloŋan nərsilər»ni yasaydu? 19 Yaoŋaqqa «Oyoŋan!» degən adəmgə, Zuwansiz taxqa «Turə!» degəngə way! U wəz eytamdu? Mana, u altun-kümüx bilən ḥəlləndi, Uning iqidə ḥeq nəpəs yoqtur. 20 Birak Pərwərdigar Өz mukəddəs ibadəthanisididur! Pütkül yər yüzi Uning aldida süküt qilsun!

3 Ḥabakkuk pəyoŋəmbərning duasi, «Xiggaon» ahangida: — 2 «Pərwərdigar, mən həwiringni anglidim, əyminip qorqtum. I Pərwərdigar, yillar arisida ixingni qaytidin janlanduroŋaysən, Yillar arisida ixingni tonutqaysən; Dəroŋəzəptə boloŋiningda rəḥimdillikni esinggə kəltürgəysən! 3 Təngri Temandin, Pak-Mukəddəs Boloŋuqi Paran teoŋidin kəldi; (Selaḥ) Uning xan-xəripi asmanlarni qaplidi, Yər yüzi uning mədḥiyiliri bilən toldi; 4 Uning parqirakliqi tang nuridək boldi, Qolidin qakmak qakkandək ikki nur qikti; Xu yərdə uning küq-qudriti yoxurunup turidu. 5 Uning aldidin waba, Putliridin qooŋdək yalqun qikmakta idi; 6 U turup yər yüzini məlqərlidi; U qariwidi, əllərni dəkkə-dükkigə saldi; «mənggü taoŋlar» parə-parə qilindi, «əbədiy dong-egizliklər» egildürüldi, Uning yolliri bolsa əbədiydur. 7 Mən Kuxan qəbilisining qedirlirining parakəndiqiliktə boloŋanliqini, Midiyan zeminidiki pərdilərni titrək baskanliqini kərdum. 8 Pərwərdigar dəryalaroŋa aqqiqlandimikin? Sening oŋəziping dəryalaroŋa qaritildimikin? Qəḥring dengizoŋa qaritildimikin? Atliringoŋa, nijat-qutquzuxni epkelidioŋan jəng ḥarwiliringoŋa minip kəlgənoŋusən! 9 Sening okyaying ayan qilindi, Səzüng boyiqə, [Israil] qəbililirigə iqkən qəsəmliring üqün ayan qilindi! (Selaḥ) Sən yər yüzini dərya-kəlkünlər bilən ayriwətting. 10 Taoŋlar Seni kərüp, azablinip toloŋinip kətti; Dolqunlap akkan sular kəlkündək ətüp kətti; Qongqur dengiz awazini qoyuwetip, Qollirini yuqirioŋa ərlətti. 11 Etiloŋan oqliringning parqirak nurini kərüp, Palildioŋan nəyzəngning yoruqluqini kərüp, Quyax ḥəm ay өz turaloŋusida jim turdi. 12 Sən aqqiqingda yər yüzidin ətüp yürüx qilding; Əllərni oŋəzipingdə ziraətni sokqandək soqtung; 13 Өz həlqingning nijat-qutquzuluxi üqün, Sən Өz Məsiḥing bilən billə nijat-qutquzuxüqün qikting; Ulini boynioŋiqə eqip taxlap, Rəzilning jəmətining bexini urup-yanjip, uningdin ayriwətting; (Selaḥ) 14 Sən uning nəyziliri bilən sərdarlirining bexioŋa sanjiding; Ular dəḥxətlik qara quyundək meni tarqitiwetixkə qikti, Ularning huxalliqi ajiz məminlərni yoxurun jayda yalmap yutuxtin ibarəttur! 15 Sən atliring bilən dengizdin, Yəni dəwə-dəwə qilinoŋan uluoŋ sulardin ətüp mangding! 16 Mən bularni anglidim, iqi-baoŋrimni titrək basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustihanlirim qirip kətkəndək boldi, Putlirimni titrək basti; Qünki mən külpətlik künidə, Yəni өz həlqimgə tajawuz qiloŋuqi besip kirgən künidimu, Səwr-hatirjəmliktə turuxum kerək. 17 Qünki ənjür dərihi qeqəklimisimu, Üzüm tallirida mewə bolmisimu, Zəytun dərihigə qiloŋan əjir yoqqa qikkan bolsimu, Etizlar ḥeq ḥosul bərmigən bolsimu, Qotandin qoy padisi üzülgən bolsimu, Eoŋilda kala padisi yoq bolsimu, 18 Mən ḥaman Pərwərdigardin xadlinimən, Manga nijatimni bərgüqi Hudayimdin xadlikqa qəmülimən, 19 Pərwərdigar, Rəb, mening küq-qudritimdur; U mening putlirimni keyikningkidək qilidu; Meni yuqiri jaylirimda mangoŋuzidu! (Bu küy nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarliq sazlar bilən oqulsun).

Zəfaniya

1 Amonning ooŋli Yosiya Yəhudaoŋa padixaḥ boloŋan
wakitlarda, Ḥəzəkiyaning qəwrisi, Amariyaning
əwrisi, Gədaliyaning nəwrisi, Kuxining ooŋli
Zəfaniyaoŋa yətkən Pərwərdigarning səzi: — **2**
Mən yər yüzidin ḥəmmini kurutuwetimən, —
dəydu Pərwərdigar; **3** — Insan ḥəm ḥaywanni
kurutuwetimən, Asmandiki uqar-kanatlar ḥəm
dengizdiki belikларni, Barlik putlikaxanglarni rəzil
adəmlər bilən təng kurutuwetimən, Insaniyətni yər
yüzidin üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar.
4 — Xuning bilən Mən Yəhuda üstigə, Barlik
Yerusalemdikilər üstigə kolumni sozimən; Muxu
yərdə «Baal»ning kalduḳini, «Ḳemar»larning namini
kaḥinlar bilən billə üzüp taxlaymən; **5** Xundakla
əgzidə turup asmandiki jisimlaroŋa bax uridioŋanlarni,
Pərwərdigaroŋa bax urup, xundakla Uning nami
bilən kəsəm kilip turup, «Malkam»ning nami
bilənmu kəsəm kilidioŋanlarni, **6** Pərwərdigardin
təzgənlərni, Pərwərdigarni izdiməydioŋan yaki
Uningdin yol sorimioŋanlarnimu üzüp taxlaymən. **7**
Rəb Pərwərdigarning ḥuzuri aldida süküt kilinglar;
Qünki Pərwərdigarning küni yekindur; Qünki
Pərwərdigar kurbanlikni təyyarlidi, U meḥmanlarni
«taḥarət kildurup» ḥalal kildi; **8** Pərwərdigarning
kurbanlikining künidə xundak boliduki, Mən
əmirlərni, padixaḥlarning ooŋullirini wə yat əllərning
kiyimlirini kiyiwaloŋanlarning ḥəmmisini jazalaymən;
9 Xu küni Mən bosuoŋidin dəssiməy atlaydioŋanlarni,
Yəni zulum-zorawanlik ḥəm aldamqilikka tayinip,
hojayinlirining əylirini tolduridioŋanlarni jazalaymən.
10 Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, «Belik
dərwazisi»din «Waydad», «Ikkinqi məḥəllə»din
ḥərkirəxlər, Dəng-egizliklərdin oŋayət zor «gum-
gum» kilip wəyran kilinoŋan awazlar anglinidu.
11 «Ḥərkiranglar, i «Oymanlik məḥəllisi»dikilər;
Qünki «sodigər həlk»ning ḥəmmisi kiliqlandi, Kümüx
bilən qingdaloŋanlar kirildi!» **12** — Wə xu qaoŋda
xundak boliduki, Mən Yerusalemni qiraoŋlar bilən
ahturimən, Arzangliri üstidə tinoŋan xarabtək turoŋan
əndixisiz adəmlərni, Yəni kənglidə: «Pərwərdigar
ḥeq yahxilikni kilmaydu, yamanliknimu kilmaydu»
degənlərni jazalaymən. **13** Əmdi baylikliri olja,
Əyliri bərbat bolidu; Ular əylərni saloŋini bilən,
Ularda turmaydu; Üzümzarlarni bərpa kiloŋini bilən,
Ularning xarabini iqməydu. **14** Pərwərdigarning uluoŋ
küni yekindur; Bərḥək yekindur, intayin tez yetip
kelidu; Angla, Pərwərdigarning künining sadasi! Yetip
kəlgəndə palwanmu aləmlik warkiraydu. **15** Xu küni
kəḥr elip kelidioŋan bir kün, Külpətlik ḥəm dərd-
aləmlik bir kün, Wəyranqilik ḥəm bərbatlik qüxidioŋan
bir kün, Zulmətlik ḥəm sürlük bir kün, Bulutlar
ḥəm kap-karangoŋuluk bilən kaplanoŋan bir kün, **16**
Istiḥkamlaxkan xəḥərlərgə, sepilning egiz potəylirigə
ḥujum kilidioŋan, Kanay qelinidioŋan, agaḥ signali
kətürülidioŋan bir kün bolidu. **17** Mən adəmlər üstigə
külpətlərni qüxürimən, — Ular karioŋulardək yüridu;
Qünki ular Pərwərdigaroŋa karxi gunaḥ kildi; Ularning
kanliri topa-qangdək, Ularning üqəy-kerinliri poktək
tökülidu; **18** Pərwərdigarning kəḥri qüxkən künidə
altun-kümüxliri ularni kutkuzalmaydu; Bəlki pütkül
jahan Uning oŋəzəp oti təripidin yəwetilidu; Qünki U
barlik yər yüzidikilərning üstigə mutlək bir ḥalakət,
dəḥxətlik bir ḥalakət qüxüridu.

2 Yioŋilinglar, əzünglarni yioŋinglar, i nomussiz «yat
əl», **2** Yarlik qikkuqə, Kün topandək tez ətüp
kətküqə, Pərwərdigarning aqqik oŋəzipi üstünglərgə
qüxküqə, Pərwərdigarning oŋəzipini elip kelidioŋan
kün üstünglərgə qüxküqə, **3** Pərwərdigarni izdənglar,
i Uning ḥəkümlirini ada kiloŋan zemindiki kəmtərlər;
Ḥəkkaniylikni izdənglar, kəmtərlikni izdənglar;
Ehtimal silər Pərwərdigarning oŋəzipi boloŋan künidə
panaḥ tapkan bolisilər. **4** Qünki Gaza taxlanoŋan
bolidu, Axkelon wəyranə bolidu; Ular Axdodtikilərni
qüx bolmayla ḥəydiwetidu; Əkron yulup taxlinidu.
5 Dengiz boyidikilər, yəni Kerət elidikilərgə way!
Pərwərdigarning səzi sanga karxidur, i Kanaan,
Filistiylərning zemini! Aḥaləng kalmioŋuqə Mən seni
ḥalak kilimən. **6** Dengiz boyi padiqilar üqün qimənzar,
Koy padiliri üqün kotanlar bolidu; **7** Dengiz boyi
Yəhuda jəmətining kaldisi igidarqilikida bolidu; Axu
yərdə ular ozuklinidu; Axkelonning əyliridə ular
kəq kirgəndə yatidu, Qünki Pərwərdigar Hudasi
ularning yenioŋa berip ulardin həwər elip, Ularni
asarəttin azadlikka erixtüridu. **8** Mən Moabning
dəxnimini, Ammoniylarning ḥakarətlirini anglidim;
Ular xundak kilip Mening həlkimni mazak kilip,
Ularning qegralirini paymal kilip mahtinip kətti.
9 Xunga Mən Əz ḥayatim bilən kəsəm kilimənki,
— dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar, Israilning Hudasi, Moab jəzmən huddi
Sodomdək, Ammoniylar huddi Gomorradək bolidu —
Yəni qakkaklar wə xorluklar kaplanoŋan jay, daim bir

qəl-jəzirə bolidu; Ḥəm həlḳimning ḳaldisi ulardin olja alidu, Ḳowmimning ḳaloḫanliri bularoḫa igə bolidu. **10** Ularning təkəbburluḳidin bu ix bexioḫa kelidu, Qünki ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloḫan Pərwərdigarning həlḳini mazaḳ ḳilip mahtinip kətti. **11** Pərwərdigar ularoḫa dəḫxətlik bolidu; Qünki U yər yüzidiki butlarning ḥəmmisini ḳurutiwetidu; Xuning bilən əllər, barliḳ qət araldikilər ḥərbiri əz jayida Uningoḫa ibadət ḳilidu. **12** I Efiopiylər, silərmu Mening ḳiliqim bilən əltürülisilər. **13** U ḳolini sozup ximaloḫa təgküzüp, Asuriyəni ḥalak ḳilidu, Ninəwə xəḥirini wəyranə, qəl-bayawandək ḳəḥətqilik jay ḳilidu. **14** Uning otturisida qarwa padiliri, Xundaḳla ḥaywanlarning ḥərhilliri yatidu; Qəl ḥuwḳuxi, qirḳirioḫuqi ḥuwḳuxlar uning tüwrük baxlirida ḳonidu; Deriziliridin sayraxlar anglinidu; Bosuoḫilirida wəyranilik turidu; Qünki U buning kedir yaoḫaq nəḳixlirini oquḳqilikta ḳalduridu; **15** Mana bu əndixisiz yaxap kəlgüqi xad-huram xəḥər, Kənglidə: «Mənla bardurmən, məndin baxḳa biri yoḳtur» degən xəḥər — U xunqilik bir wəyranə, ḥaywanlarning bir ḳonaloḫusi bolup ḳaldioḫu! Uningdin ətüwatḳanlarning ḥəmmisi üxḳirtidu, Ḳolini silkiydu.

3 Asiylik ḳiloḫuqi, buloḫanoḫan, jəbir-zulum yətküzgüqi xəḥərgə way! **2** U awazni anglimidi, tərbiyini ḳobul ḳilmidi; Pərwərdigaroḫa tayanmidi, Hudasioḫa yeḳinlaxmidi. **3** Uning otturisida boloḫan əmirlirining ḥəmmisi ḥərkirəydioḫan xirlar, Uning soraḳqiliri bolsa kəqliki owlaydioḫan, ətigini oḫajilioḫudək ḥeqnərsə ḳaldurmaydioḫan bərilərdur; **4** Uning pəyoḫəmbərliri wəzinsiz, asiy kixilər; Uning kaḥinliri muḳəddəs ibadəthanini buloḫaydioḫanlar, Təwrat-ḳanunioḫa buzoḫunqilik ḳilidioḫanlar. **5** Ḥəkḳaniy Pərwərdigar uning otturisididur; U ḥeq ḥəkḳaniyətsizlik ḳilmaydu; Hər ətigəndə adil ḥəkümini ayan ḳilidu; Ḥəkümidə kəmqilik yoḳtur; Biraḳ namərd adəm ḥeq nomusni bilməydu. **6** — Mən əllərni üzüp taxliwətkənmən, Ularning istiḫkam potəyliri wəyranidur; Koqilirini ḥeqbir adəm ətmigüdək ḳilip harabə ḳiloḫanmən; Xəḥərliri adəmzatsiz, ḥeq turoḫuqisi yoḳ ḳilinip ḳalak boloḫan. **7** Mən: «Pəḳət Məndin ḳorḳunglar, tərbiyini ḳobul ḳilinglar» — dedim. Xundaḳ boloḫanda uningoḫa ḥəmmə bekitkənlirim qüxürülməy, makani ḥeq haniwəyran bolmas. Biraḳ ular baldurla ornidin turup, ḥəmmə ixlirini ḥaram ḳiliwətti. **8** Xunga Meni kütünglar, — dəydu Pərwərdigar, Mən guwaḫlik berixkə ornumdin ḳozoḫaloḫan küngiqə — Qünki Mening ḳararim — əllərni yioḫix, Padixaḫliklarni jəm ḳilixtin ibarətki, Ularning üstigə ḳəḥrimni, Ḥəmmə dəḫxətlik aqqiḳimni bexioḫa təküx üqündur. Qünki yər yüzining ḥəmmisi aqqiḳ oḫazipimning oti bilən kəydürüwetilidu. **9** Qünki xu tapta barliḳ əllərning Pərwərdigarining namioḫa nida ḳilip qaḳirixi üqün, Uning hizmitidə bir jan bir tən boluxi üqün, Mən ularning tilini sap bir tiloḫa aylandurimən, **10** Qünki Efiopiyə dəryalirining nerisidin Mening dua-tilawətqilirim, Yəni Mən tarḳatḳanlarning ḳizi, Manga sunuloḫan ḥədiyəni epkelidu. **11** Xu küni sən Manga asiylik ḳiloḫan barliḳ ḳilmixliring tüpəylidin iza tartip ḳalmaysən; Qünki xu tapta Mən təkəbburluḳungdin huxallinip kətkənlərni arangdin elip taxlaymən, Xuning bilən sən muḳəddəs teoḫim tüpəylidin ḥalingni ikkinqi qong ḳilmaysən; **12** Wə Mən arangda kəmtər ḥəm miskin bir həlḳni ḳaldurimən, Ular Pərwərdigarning namioḫa tayinidu. **13** Israilning ḳaldisi nə ḳəbiḫlik ḳilmaydu, Nə yaloḫan səzliməydu, Nə ularning aoḫzidin aldamqi til tepilmaydu; Ular bəlki ozuḳlinip, yatidu, Ḥeqkim ularni ḳorḳutmaydu. **14** Yayrap-yaxna, i Zion ḳizi! Təntənə ḳilip warḳira, i Israil! Pütün ḳəlbing bilən huxal bolup xadlan, i Yerusalemning ḳizi! **15** Pərwərdigar seni jazalaydioḫan ḥəkümlərni elip taxlidi, Düxminingni ḳayturuwətti; Israilning padixaḫi Pərwərdigar arangdidur; Yamanlikni ikkinqi kərməysən. **16** Xu küni Yerusalemoḫa eytiliduki, «Ḳorḳma, i Zion! Ḳolliring boxap, sanggilap kətmisun! **17** Pərwərdigar Hudaying arangda, Ḳutḳuzidioḫan ḳudrət Igisidur! U xadlik bilən üstüngdə xadlinidu; Əz meḫir-muḥəbbitidə aram alidu; Üstüngdə nahxilar eytip yayrap-yaxnaydu. **18** jəmiyət sorunliridiki nomussiz ibadət tüpəylidin aranglardin azablanoḫanlarni yioḫimən; Bularning xərməndilikliri uloroḫa eoḫir kelətti. **19** Mana, Mən xu tapta seni harlioḫanlarning ḥəmmisini bir tərəp ḳilimən, Aḳsaḳ boloḫan ḳizni ḳutḳuzimən; Talaoḫa ḥəydiwetilgən ḳizni yioḫimən; Dəl ular horlanoḫan barliḳ zeminlarda ularni [Əzümgə] mədḫiyə kəltürgüqi, xəḥrət boloḫuqi ḳilip tikləymən. **20** Mən xu tapta, yəni silərni yioḫkan waḳitta, silərni [əygə] epkelimən; Qünki Mən kəz aldinglarda silərni asarəttin azadlikḳa qikaroḫinimda, Silərni yər yüzidiki barliḳ əllər arisida xəḥrətlik, [Əzəmgə] mədḫiyə kəltürgüqi ḳilimən, — dəydu Pərwərdigar.

Ḥagay

1 Darius padixaḥning ikkinqi yili, altinqi ayning birinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoʏəmbər arḳilik Xealtiəlning ooʏli, Yəhudaning waliyisi Zərubbabəlgə ḥəm Yəḥozadakning ooʏli, bax kaḥin Yəxuaoʏa kəldi: — **2** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Bu həlḳ: «Waḳti kəlmidi, Pərwərdigarning əyini ḳurux waḳti tehi kəlmidi» — dəydu. **3** Wə Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoʏəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **4** Bu əy tehiqila harabə tursa, bu silər tahtaydin bezəlgən əyliringlarda yaxaydioʏan waḳitmu? **5** Mana, Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — — Ḳiliwatḳininglar üstidə kəngül ḳoyup oylininglar! **6** Terioʏininglar kəp, yioʏiwalidioʏininglar az; Yəysilər, biraḳ toymaysilər; Iqisilər, biraḳ ḳanmaysilər; Kiyisilər, biraḳ ḥeqḳandaḳ illimaysilər; Ix ḥəḳḳi aloʏuqi bolsa, Huddi ix ḥəḳḳini təxük ḥəmyanoʏa saloʏanoʏa ohxaxtur. **7** — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḳiliwatḳininglar üstidə kəngül ḳoyup oylininglar! **8** Taoʏḳa qiḳip, yaoʏaqni elip kelinglar, əyni ḳurunglar; xundaḳ ḳilsanglar Mən uningdin hursən bolimən, xan-xərəpkə eriximən, — dəydu Pərwərdigar. **9** — Silər kəpni küttünglar, mana, erixkininglar az boldi; uni əygə epkəlgininglarda, Mən uni püwləp yoḳattim; bu nemə üqün? — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar — — Qünki Mening əyümning harabə boloʏinioʏa ḳarimay, əz əyünglarni [selixḳa] yügürüxüp yürüwatisilər. **10** Xunga üstünglarda asmanlar xəbnəmni bərməydu, zeminmu ḥosulini bərməydu; **11** Mən zeminoʏa, taoʏḳa, ziraətlərgə, yengi xarablaroʏa, zəytun meyioʏa, tupraḳning ündürmilirigə, insanlaroʏa, mal-waranlaroʏa wə ḳollardiki barlik əjirlərgə ḳuroʏaḳqilikni qaḳirdim. **12** Xuning bilən Xealtiəlning ooʏli Zərubbabəl ḥəm Yəḥozadakning ooʏli bax kaḥin Yəxua wə həlḳning ḳaldisining ḥəmmisi Pərwərdigar Hudasining awazioʏa, xuningdək Pərwərdigar Hudasining Ḥagay pəyoʏəmbərni əwətixi bilən, uning səzlirigə ḳulaḳ saldi; həlḳ Pərwərdigar aldida ḳorḳti. **13** Andin Pərwərdigarning əlqisi Ḥagay Pərwərdigarning həwirini həlḳḳə yətküzüp: — «Mən silər bilən billidurmən» — dəydu Pərwərdigar, — dedi. **14** Wə Pərwərdigar Xealtiəlning ooʏli, Yəhudaning waliyisi Zərubbabəlning roḥini, xundaḳla Yəḥozadakning ooʏli, bax kaḥin Yəxuaning roḥini ḥəm həlḳ ḳaldisining ḥərbirining roḥini ḳozoʏidi; ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar Hudasining əyigə kelip ixlidi. **15** Bu Darius padixaḥning ikkinqi yili, altinqi ayning yigirmə tətinqi küni idi.

2 Yəttinqi ayning yigirmə birinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoʏəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: **2** — «Xealtiəlning ooʏli, Yəhudaning waliyisi Zərubbabəlgə, Yəḥozadakning ooʏli, bax kaḥin Yəxuaoʏa ḥəmdə həlḳning ḳaldisioʏa səz ḳilip ulardin: — **3** «Aranglardin əyni qaoʏdiki xan-xərəptə boloʏan bu əyni kərgənlərdin kim bar? Silər ḥazir uningoʏa ḳandaḳ ḳaraysilər? Nəziringlarda u ḥeqnemigə ərziməydu, xundaḳmu?» — dəp sorioʏin. **4** — Biraḳ ḥazir, i Zərubbabəl, jasarətlik bol, — dəydu Pərwərdigar, — Yəḥozadakning ooʏli, bax kaḥin Yəxua, jasarətlik bol; zemindiki barlik həlḳ, jasarətlik bolup ixlənglar, — dəydu Pərwərdigar. — qünki Mən silər bilən billidurmən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar. **5** — Misirdin qiḳḳan waḳtinglarda silərgə əḥdə ḳiloʏan səzüm wə Mening Roḥim aranglarda turup kəldi; ḥərgiz ḳorḳmanglar. **6** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — — Yənə pəḳət azoʏina waḳittin keyin Mən asmanlar, yər yüzi, dengiz ḥəm ḳuruḳlukni təwritimən; **7** Mən barlik əllərni təwritimən; nətijidə əllərning sərhil ətiwar nərsiliri elip kelinidu. Mən muxu əyni xan-xərəpkə toldurimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar. **8** — Kümüx Meningki, altun Meningki, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar. **9** — Bu əyning keyinki xan-xəripi əslidikidin zor bolidu, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar, — wə Mən muxu yərdə aramlik-hatirjəmlikni ata ḳilimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar». **10** Darius padixaḥning ikkinqi yili, toḳḳuzinqi ayning yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoʏəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **11** «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Kaḥinlaroʏa səz ḳilip ulardin Təwrat-ḳanuni tooʏruluḳ: — **12** «Birsi tonining etikidə «[Hudaoʏa] ataloʏan gəx»ni kətürüp ketiwatḳinida, uning etiki nanoʏa, umaqḳa, xarabḳa, zəytun mayoʏa yaki ḥərḳandaḳ ax-ozuḳḳa mundaḳla tegip kətsə, undaḳta u nərsilər «[Hudaoʏa] ataloʏan» bolamdu?» — dəp sorioʏin». Kaḥinlar jawabən: «Yaḳ» — dedi. **13** Wə Ḥagay: «Birsi jəsətkə tegip «napak» boloʏan bolsa, u

bu ax-ozuḳning ḳaysibirigə təgsə, undaḳta ax-ozuḳ napak bolamdu?» — dəp soridi. Kaḥinlar jawabən: «U napak bolidu» — dedi. **14** Andin Ḥagay jawabən mundaḳ dedi: —«Pərwərdigar: «Əmdi bu həlḳ, bu «yat əl» Mening aldimdimu xundaḳtur, ularning ḳollirida ixləngənlirining ḥəmmisimu xundaḳtur, xuningdək ularning xu yərdə Manga ḥərbir sunoɣanlirimu napaktur» — dəydu. **15** — Əmdi ḥazir kəngül ḳoyup oylininglar — Bügündin baxlap, muxu waḳittin tartip kərünglar — taki Pərwərdigarning ibadəthanisidiki tax üstigə yənə bir tal tax ḳoyuloɣuqə, **16** xuningdin ilgiriki künlərdə, birsi «yigirmə kürə»lik bir dəwə axliḳni aloɣili kəlgəndə, mana pəḳət on kürila qiḳti; birsi xarab küpidin əllik komzək aloɣili kəlsə, mana pəḳət yigirmə komzək qiḳti. **17** Mən ḳolliringlar bilən ixligən barliḳ ixliringlarda silərni judun, ḥal wə məldür apətliri bilən urup kəldim; biraḳ silər yenimoɣa ḳaytmidinglar. **18** Əmdi ətünimənki, kəngül ḳoyup oylininglar — bu kün, yəni toḳḳuzinqi ayning yigirmə tətinqi künidin baxlap, muxu waḳittin tartip, — yəni Pərwərdigarning ibadəthanisining ḳayta ḳuruluxini baxlioɣan künidin keyinki ixlaroɣa kəngül ḳoyup oylininglar; **19** danlar ambaroɣa yioɣildimu? Üzüm talliri, ənjür, anar ḥəm zəytun dərəhliri ḥeq mewə bərmidi. Biraḳ Mən bu kündin baxlap silərni bərikətləymən». **20** Wə Pərwərdigarning səzi xu ayning yigirmə tətinqi küni Ḥagayoɣa ikkinqi ḳetim kelip mundaḳ deyildi: — **21** — Yəḥudaoɣa waliy boloɣan Zərubbabəlgə səz ḳilip mundaḳ degin: — — «Mən asmanlarni, zeminni təwritixkə təmxiliwatimən; **22** Padixaḥliḳlarning təhtini ərüwetimən, əllərning padixaḥliḳlirining küqini yoḳitimən; jəng ḥarwiliri ḥəm uning üstidə olturoɣanlarni ərüwetimən; atlar wə atliḳ əskərlər, ularning ḥərbiri əz ḳerindixining ḳiliqi bilən mollaḳ atḳuzulidu. **23** Xu künidə — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Mən seni, yəni Xealtiəlning ooɣli Zərubbabəlni alimən, — dəydu Pərwərdigar — andin seni huddi məḥürlük üzükümdək ḳilimən; qünki Mən seni talliwaldim, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar».

Zəkəriya

1 Darius padixaḫning ikkinqi yili səkkizinqi ayda, Pərwərdigarning səzi Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning ooɣli Zəkəriya pəyoɣəmbərgə kelip mundaḳ deyildi: — **2** — «Pərwərdigar ata-bowiliringlardin intayin ḳattiḳ oɣəzəpləndi. **3** Xunga sən ularoɣa: «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: — «Mening yenimoɣa ḳaytip kelinglar, Mən silərning yeninglaroɣa ḳaytip kelimən» dəydu», — degin. **4** — Ata-bowiliringlardək bolmanglar; qünki ilgiriki pəyoɣəmbərlər ularoɣa: «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: — Rəzil yolliringlardin, rəzil ḳilmixliringlardin yenip towa ḳilinglar, degən», — dəp jakarlioɣan. Biraḳ ular Manga ḳulaḳ salmioɣan, boysunmioɣan, — dəydu Pərwərdigar. **5** — Silərning ata-bowiliringlar ḥazir ḳeni? Pəyoɣəmbərlər bolsa, mənggü yaxamdu? **6** Lekin Mening pəyoɣəmbərlərgə buyruoɣan səzlirim wə bəlgilimilirim, ata-bowiliringlarning bexioɣimu qüxkən əməsmidi?». Xuning bilən ular yolidin yenip: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar yollirimiz wə ḳilmixlirimiz boyiqə bizni ḳandaḳ ḳilimən desə, xundaḳ ḳildi, — degən. **7** Darius padixaḫning ikkinqi yili, on birinqi ay, yəni «Xebat eyi»ning yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning kalami Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning ooɣli Zəkəriya pəyoɣəmbərgə kəldi. U mundaḳ bexarətni kərdi: — **8** Mən keqidə [alamət kərünüxlərni] kərdüm; mana, toruḳ atḳa mingən bir adəmni kərdüm; u qongḳur oymanliḳtiki hadas dərəhliri arisida turatti; uning kəynidə toruḳ, ala-taoɣil wə aḳ atlar bar idi. **9** Mən uningdin: «Təḳsir, bular nemə?» — dəp soridim. Mən bilən səzlixiwatḳan pərixtə manga: «Mən sanga bularning nemə ikənlikini kərsitimən» — dedi. **10** Hadas dərəhliri arisida turoɣan zat jawabən: «Bular Pərwərdigarning yər yüzini uyan-buyan kezixkə əwətkənliri» — dedi. **11** Bu atlar hadas dərəhliri arisida turoɣan Pərwərdigarning Pərixtisigə jawab ḳilip: «Biz yər yüzidə uyan-buyan kezip kəlduḳ; mana, pütkül yər yüzi tiptinq, aramliḳta turuwatidu» — dedi. **12** Pərwərdigarning Pərixtisi jawabən: «I samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, ḳaqanoɣiqə sən bu yətmix yildin beri aqqiḳlinip keliwatḳan Yerusalem wə Yəhudaning xəḥərlirigə rəḥim ḳilmaysən?» — dedi. **13** Pərwərdigar mən bilən səzlixiwatḳan pərixtigə yeḳimlik səzlər, təsəlli bərgüqi səzlər bilən jawab bərdi. **14** Xuning bilən mən bilən səzlixiwatḳan pərixtə manga mundaḳ dedi: «Sən mundaḳ jakarlioɣin: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: «Yerusalem wə Zionoɣa boloɣan otluḳ muḥəbbitimdin yürikim lawildap kəyidu! **15** Xuning bilən Mən ərkin-azadiliktə yaxawatḳan əllərgə ḳattiḳ oɣəzəplinimən; qünki Mən [həlḳimgə] səlla oɣəzəplinip ḳoyiwidim, ular ḥəddidin exip [həlḳimgə] zor azar ḳildi», dəydu. **16** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən Yerusalemoɣa rəḥim-xəpḳətlər bilən ḳaytip kəldim; Mening əyüm uning iqidə ḳurulidu» — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — «wə Yerusalem üstigə «əlqəm tanisi» yənə tartilidu». **17** — Yənə mundaḳ jakarlioɣin: «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: Mening xəḥərlirim yənə awatlixidu, Pərwərdigar yənə Zionoɣa təsəlli beridu wə Yerusalemni yənə talliwalidu». **18** Andin mən beximni kətürdüm, mana tət münggüzni kərdüm. **19** Mən bilən səzlixiwatḳan pərixtidin: «Bular nemə?» dəp soridim. U manga: «Bu Yəḥuda, Israil wə Yerusalemni tarḳitiwətkən münggüzlərdur» — dedi. **20** Wə Pərwərdigar manga tət ḥünərwənni kərsətti. **21** Mən: «Bu [ḥünərwənlər] nemə ix ḳiloɣili kəldi?» dəp soridim. U: «Mana bular bolsa Yəḥudadikilərni ḥeqkim ḳəddini rusliyalmioɣudək dərijidə tarḳitiwətkən münggüzlər; biraḳ bu [ḥünərwənlər münggüzlərni] dəkkə-dükkigə qüxürgili, yəni əllərning Yəḥudaning zeminini tarḳitiwetix üqün kətürgən münggüzlirini yərgə taxliwətkili kəldi!» — dedi.

2 Andin mən beximni kətürüp, mana ḳolida əlqəm tanisini tutḳan bir adəmni kərdüm **2** wə uningdin: «Nəgə barisən?» dəp soridim. U manga: «Mən Yerusalemni əlqigili, uning kəngliki wə uzunluḳini [əlqəp] bilgili barimən» — dedi. **3** Mana, mən bilən səzlixiwatḳan pərixtə qiḳti; yənə bir pərixtə uning bilən kerüxüxkə qiḳti **4** wə uningoɣa mundaḳ dedi: — Yügür, bu yax yigitkə səz ḳil, uningoɣa mundaḳ degin: — «Yerusalem əzidə turuwatḳan adəmlərning wə mallarning kəplükidin sepilsiz xəḥərlərdək bolidu. **5** — wə Mən Pərwərdigar uning ətrapioɣa ot-yalḳun sepili, uning iqidiki xan-xəripi bolimən. **6** — Ḥoy! Ḥoy! Ximaliy zemindin ḳeqinglar, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən silərni asmandiki tət tərəptin qiḳḳan xamaldək tarḳitiwətkən, dəydu Pərwərdigar». **7** «— Ḥəy! I Babil ḳizi bilən turoɣuqi Zion, ḳaqḳin! **8** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əz xan-xəripini dəp U Meni

silərni bulang-talang qilоған əllərgə əwətti; qünki kim silərgə qeqilsa, xu Өzining kəz qariqoqioға qeqiloған bolidu. 9 Qünki mana, Mən Өz qolumni ularning üstigə silkiymən, ular əzlirigə qul qilinоquqilaroға olja bolidu; xuning bilən silər samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər. 10 Nahxilarni yangritip xadlan, i Zion qizi; qünki mana, keliwatimən, arangda makanliximən, dəydu Pərwərdigar, 11 — wə xu künidə kəp əllər Pərwərdigaroға baoғlinidu, Manga bir həlq bolidu; arangda makanliximən wə silər samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər; 12 xuningdək Pərwərdigar Yəhudani Өzining «mukəddəs zemini»da nesiwisi boluxqa miras qilidu wə yənə Yerusalemni talliwalidu. 13 Barliq ət igiliri Pərwərdigar aldida süküt qilsun! Qünki U Өzining mukəddəs makanidin qozoғaldi!»

3 Andin u manga Pərwərdigarning Pərixtisi aldida turuwatqan bax kahin Yəxuani, xuningdək Yəxuaning ong təripidə uning bilən düxmənlixixkə turoған Xəytanni kərsətti. 2 Pərwərdigar Xəytanoға: «Pərwərdigar seni əyiblisun, i Xaytan! Bərhək, Yerusalemni talliwaloған Pərwərdigar seni əyiblisun! Bu [kixi] ottin tartiwelinoған bir ququla otun əməsmu?» — dedi. 3 Yəxua bolsa paskina kiyimlərni kiygən halda Pərixtining aldida turatti. 4 U Uning aldida turuwatqanlaroға: «Bu paskina kiyimni uningdin salduriwetinglar» — dedi wə uningoға: «Qara, Mən kəbihlikingni səndin elip kəttim, sanga heytlik kiyim kiygüzdüm» — dedi. 5 Mən: «Ular bexioға pakiz bir səllini orisun!» — dedim. Xuning bilən ular pakiz bir səllini uning bexioға orap, uningoға kiyim kiydürdi; Pərwərdigarning Pərixtisi bir yanda turatti. 6 Wə Pərwərdigarning Pərixtisi Yəxuaoға mundaq jekilidi: — 7 «Samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar mundaq dəydu: — Əgər yollirimda mangsang, tapilioғinimni qing tutsang, Mening əyümni baxqurisən, hoylilirimoға karaydioған bolisən; sanga yenimda turuwatqanlarning arisida turux hoқuqini berimən. 8 — I bax kahin Yəxua, sən wə sening aldingda olturoған həmrahliring anglanglar (qünki ular bexarətlik adəmlər): — Mana, Mən «Xah» dəp ataloған qulumni məydanoға qikirimən. 9 Mana, Mən Yəxuaning aldioға qoyoған taxqa qara! — Bu bir taxning üstidə yəttə kəz bar; mana, Mən uning nəqixlirini Өzüm oyimən, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar, — wə Mən bu zeminning kəbihlikini bir kün iqidila elip taxlaymən. 10 Xu küni, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar, — hərbiringlar əz yeқiningларni üzüm teli wə ənjür dərihi astioға olturuxqa təklip qilisilər».

4 Andin mən bilən səzlixiwatqan pərixtə qaytip kelip meni oyoғitiwətti. Mən huddi uyqusidin oyoғitiwetilgən adəmdək bolup qaldim; 2 U məndin: «Nemini kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Mana, mən pütünləy altundin yasaloған bir qiraoғdanni kərdüm; uning üsti təripidə bir qaqa, yəttə qirioғi wə yəttə qiraoғqa tutixidioған yəttə nəyqə bar ikən; 3 uning yenida ikki zəytun dərihi bar, birsi ong tərəptə, birsi sol tərəptə», dedim. 4 Andin jawabən mən bilən səzlixiwatqan pərixtidin: «I təqsir, bular nemə?» — dəp soridim. 5 Mən bilən səzlixiwatqan pərixtə manga jawabən: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» — dedi. Mən: «Yaq, təqsir» — dedim. 6 Andin u manga jawabən mundaq dedi: «Mana samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarning Zərubbabəlgə qiloған səzi: «Ix küq-qudrət bilən əməs, iqtidar bilən əməs, bəlki Mening Roһim arqilik pütidu! — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar. 7 — I büyük taoғ, sən zadi kim? Zərubbabəl aldida sən tüzlənglik bolisən; u [ibadəthanining] əng üstigə jipsima taxni qoyidu, xuning bilən uningoға: «Iltipatlik bolsun! Iltipat uningoға!» degən towlaxlar yangrap anglinidu». 8 Andin Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — 9 «Zərubbabəlning qoli muxu əyning ulini saldi wə uning qolliri uni püttüridu; xuning bilən silər samawi qoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər. 10 Kim əmdi muxu «kiqik ixlar boloған kün»ni kəzgə ilmisun? Qünki bular xadlinidu, — bərhək, bu «yəttə» xadlinidu, — Zərubbabəlning qoli tutqan tik əlqəm texini kərgəndə xadlinidu; bu «[yəttə]» bolsa Pərwərdigarning pütkül yər yüzigə səpselip qarawatqan kəzliridur». 11 Mən jawabən pərixtidin: «Qiraoғdanning ong wə sol təripidə turoған ikki zəytun dərihi nemə?» dəp soridim; 12 wə ikkinqi qetim soalni qoyup uningdin: «Ularning yenidiki ikki altun nəyqə arqilik əzlikidin «altun» quyuwatqan xu ikki zəytun xehi nemə?» dəp soridim. 13 U məndin: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» dəp soridi. Mən: «Yaq, təqsir» — dedim. 14 U manga: «Bular pütkül yər-zeminning Igisi aldida turuwatqan «zəytun meyida məsih qilinoған» ikki ooғul balidur» — dedi.

5 Andin mən yənə beximni kətürüp, mana bir uqar
oram yazmini kərdüm. **2** U məndin: «Nemini
kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Bir uqar oram yazmini
kərdüm; uzunluki yigirmə gəz, kəngliki on gəz ikən»
— dedim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zemin üstigə
qikiriloɣan lənəttur; qünki hərbir ooɣrilik kiloɣuqi bu
təripigə yeziloɣini boyiqə üzüp taxlinidu; wə kəsəm
iqküqilərning hərbiri u təripigə yeziloɣini boyiqə üzüp
taxlinidu». **4** — «Mən bu [yazmini] qikirimən» — dəydu
samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar,
«wə u ooɣrining əyigə həmdə namim bilən yaloɣandin
kəsəm iqküqining əyigə kiridu wə xu əydə konup
uni yaoɣaq-taxliri bilən koxupla yəwetidu». **5** Andin
mən bilən səzlixiwatkan pərixtə qikip manga: «Əmdi
bexingni kətürgin, nemining qikiwatkinini kərüp
bak» — dedi. **6** Mən: «U nemə?» — dəp soridim. U
manga: «Bu qikiwatkan «əfah» sewitidur», wə: «Bu
bolsa [xu rəzillərning] pütün zemindiki kiyapitidur» —
dedi. **7** Əfah sewitining aoɣzidin dumilak bir kooɣuxun
kətürüldi, mana, əfah sewiti iqidə bir ayal olturatti. **8**
U: «Bu bolsa, rəzillik»tur» — dəp, uni əfah sewiti iqigə
kayturup taxlap, əfahning aoɣzioɣa eoɣir kooɣuxunni
taxlap koydi. **9** Beximni kətürüp, mana ikki ayalning
qikkanlikini kərdüm; xamal ularning kanatlirini
yəlpütüp turatti (ularning ləyləkningkidək kanatliri
bar idi); ular əfahni asman bilən zeminning otturisioɣa
kətürdi. **10** Mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «Ular
əfahni nəgə kətürüp mangidu?» — dəp soridim. **11**
U manga: Ular əfah üqün «Xinar zemini»da bir əy
selixka kətti; əy bərpa kilinoɣandin keyin, əfah sewiti
xu yərdə əz turaloɣusioɣa koyulidu, — dəp jawab bərdi.

6 Andin mana, mən yənə beximni kətürüp, ikki
taoɣ otturisidin tət jəng harwisining qikkanlikini
kərdüm. Taoɣlar bolsa mis taoɣlar idi. **2** Birinqi jəng
harwisidiki kizil atlar idi; ikkinqi jəng harwisidiki
kara atlar idi; **3** üqinqi jəng harwisidiki ak atlar,
tətinqi jəng harwisidiki küqlük qipar atlar idi. **4**
Mən jawabən mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin:
«Təksir, bular nemə?» — dəp soridim. **5** Pərixtə manga
jawabən: «Bular pütkül yər-zeminning Igisining
huzuridin qikkan asmanlarning tət rohi. **6** Kara atlar
kətiloɣan harwa ximaliy zeminlar tərəpkə kiridu;
aklar ularning kəynidin mangidu; qiparlar bolsa
jənubiy zeminlar tərəpkə mangidu. **7** Andin muxu
küqlük atlar qikip yər yüzidə uyak-buyak kezixkə
aldiraydu» — dedi. U ularoɣa: «Menginglar, yər yüzidə
uyak-buyak menginglar» — dedi; ular yər yüzidə
uyak-buyak mangdi. **8** Wə U manga ünlük awazda:
«Kara, ximaliy yər-zeminlar tərəpkə mangoɣanlar
Mening Rohimdiki aqqikni ximaliy zemin tərəptə
besikturdi» — dedi. **9** Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundak deyildi: — **10** Sürgün bolup kəlgənlərdin,
yəni Həlday, Tobiya wə Yədayadin sowoɣatlarni koboul
kiloɣin; xu küni ular Babildin kelip qüxkən əygə,
yəni Zəfaniyaning ooɣli Yosiyaning əyigə kirgin; **11**
xundak, kümüx wə altunni koboul kiloɣin, bulardin
qəmbərsiman bir tajni tokup wə tajni Yəhozadakning
ooɣli bax kahin Yəxuaning bexioɣa kiygüzgin; **12** wə
Yəxuaoɣa: «Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundak dəydu: Karanglar, «Xah» dəp
ataloɣan insan! U əz tüwidin ornida xahlinip,
Pərwərdigarning ibadəthanisini kuridu» — degin. **13**
«Bərhək, Pərwərdigarning ibadəthanisini kuroɣuqi
dəl xu bolidu; u xu xahanə xan-xərəpni zimmisigə
elip, əz təhtigə olturup həküm süridu; u təhtkə
olturidioɣan kahin bolidu; hatirjəmlik-aramlikni elip
kelidioɣan həmkarlik ular ikkisi arisida bolidu. **14** Muxu
qəmbərsiman taj Pərwərdigarning ibadəthanisida
Hələm, Tobiya, Yədayalaroɣa wə Zəfaniyaning ooɣlining
mehribanlikioɣa bir əslətmə üqün koyulidu. **15**
Wə yirakta turuwatkanlar kelip Pərwərdigarning
ibadəthanisini kurux hizmitidə bolidu; xuning
bilən silər samawi koxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər; əgər
Pərwərdigarning awazini kəngül koyup anglisanglar
bu ix əməlgə axurulidu».

7 Darius padixahning tətinqi yili tokkuzinqi ay, yəni
«Hisləw»ning tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi
Zəkəriyaoɣa kəldi. **2** Xu qaoɣda Bəyt-əl xəhiridikilər
Xerəzər wə Rəgəm-Mələklərni Pərwərdigardin iltipat
soraxka əwətkənidi. **3** Bəyt-əldikilər: «Samawi
koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning
əyidiki kahinlardin, xuningdək pəyoɣəmbərlərdin:
«Hərbirimiz kəp yillardin beri kiloɣinimizdək, bəxinqi
ayda hərbirimiz yənila əzimizni baxkilardin ayrip,
yioɣa-zaroɣa olturuximiz kerəkmu?» — dəp soranglar»
dəp tapilioɣanidi. **4** Pərwərdigarning səzi manga
kelip mundak deyildi: — **5** «Zemindiki barlik
turuwatkan həlkkə həm kahinlaroɣa səz kilip
mundak sorioɣin: — «Silər muxu yətmix yildin beri
bəxinqi ay wə yəttinqi aylarda roza tutup yioɣa-
zar kiloɣininglarda, silər manga, həkikətən manga
roza tuttunglarmu? **6** Yeginginglar, iqkininglar, bu
pəkət əzünglar üqünla yəp-iqkininglardin ibarət boldi

əməsmu? 7 Bular Yerusalem wə uning ətrapidiki
xəhərliri aḥalilik boloɣan, taza awatlaxḳan qaoɣlarda,
jənubiy Yəhuda wə təwən tüzlənglik aḥalilik boloɣan
qaoɣlarda, Pərwərdigar burunḳi pəyoɣəmbərlər arḳilik
jakarlioɣan sözlər əməsmu? 8 Pərwərdigarning sözi
Zəkəriyaoɣa kelip mundaḳ deyildi: — 9 «Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Ḥəḳiḳiy adalətni yürgüzünglar, bir-
biringlaroɣa meḥir-muḥəbbət wə rəḥim-xəpḳət
kərsitinglar, 10 tul hotun wə yetim-yesirlarni, yat
adəmlər wə namratlarni bozək ḳilmanglar; ḥeḳkim
əz ḳerindixioɣa kənglidə yamanlik oylimisun. 11
Biraḳ [ata-bowiliringlar] anglaxni rət ḳiloɣan, ular
jaḥillik bilən boynini toloɣap, anglimaska ḳulaḳlirini
eoɣir ḳiloɣan; 12 ular Təwrat ḳanunini wə samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning Öz
Roḥi bilən burunḳi pəyoɣəmbərlər arḳilik əwətkən
sözlirini anglimaslik üqün kənglini almastək ḳattik
ḳiloɣanidi; xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigardin intayin ḳattik oɣəzəp qüxkən; 13
xundaḳ boldiki, Mən ularni qaḳiroɣanda ular anglaxni
rət ḳiloɣandək, ular qaḳiroɣanda Mənmu anglaxni
rət ḳildim» — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar, 14 — «wə Mən ularni ular
tonumaydioɣan barlik əllər arisioɣa ḳara ḳuyun bilən
tarḳitiwəttim; ularning ketixi bilən zemin wəyran
boloɣan, andin uningdin ətkənlərmu, ḳaytḳanlarmu
boloɣan əməs; qünki ularning səwəbidin illiḳ zemin
wəyranə ḳilinoɣan».

8 Wə samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaḳ
deyildi: — 2 «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mening Zionoɣa
baoɣlioɣan otluḳ muḥəbbitim ḳaynap taxti; Mening
uningoɣa baoɣlioɣan otluḳ muḥəbbitim tüpəylidin
[uning düxmənlirigə] oɣəzipim ḳaynap taxti. 3
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən Zionoɣa ḳaytip
kəldim, Yerusalemning otturisida makanliximən;
Yerusalem «Ḥəḳiḳət xəḥiri» dəp atilidu, samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning teoɣi
«Muḳəddəs Taoɣ» dəp atilidu. 4 Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Ḳeri
boway-momaylar yənə Yerusalemning koqilirida
olturidioɣan bolidu; künliri uzun bolup, ḥərbiri
ḥasisini ḳolida tutup olturidu; 5 xəḥərning koqiliri
oynawatḳan ooɣul-ḳiz balilar bilən liḳ tolidu. 6 Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Bu ix xu künlərdə bu həlḳning ḳaldisining
kəzigə ajayib karamət kərünidioɣini bilən, u Mening
kəzümgə karamət kərünəmdu?» — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. 7 Samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ
dəydu: — «Mana, Mən Öz həlḳimni xərḳiy zeminlardin,
oɣərbiy zeminlardin ḳutḳuzimən; 8 Mən ularni elip
kelimən, ular Yerusalemda makanlixidu; ular Mening
həlḳim, Mən ḥəḳiḳət wə ḥəḳḳaniyliḳta ularning Hudasi
bolimən». 9 Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Samawi ḳoxunlarning
Sərdari boloɣan Pərwərdigarning öyining uli selinoɣan
künidə ḥazir boloɣan pəyoɣəmbərlərning aoɣzidin
muxu künlərdə bayan ḳiliniwatḳan munu sözlərni
ixitiwatisilər, muḳəddəs ibadəthanining ḳuruluxioɣa
ḳolunglar küqlük ḳilinsun! 10 Qünki xu künlərdin ilgiri
insan üqün ix ḥəḳḳi yoḳ, at-ulaoɣ üqünmu ix ḥəḳḳi yoḳ
idi; jəbir-zulum tüpəylidin qiḳḳuqi yaki kirgüqi üqün
aman-esənlik yoḳ idi; qünki Mən ḥərbir adəmni öz
yeḳinioɣa düxmənləxtürdüm; 11 biraḳ Mən bu həlḳning
ḳaldisioɣa burunḳi künlərdikidək bolmaymən, dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar; 12
qünki uruḳ ḥosulluḳ bolidu, üzüm teli mewiləydu,
tupraḳ ündürmilirini beridu, asmanlar xəbnəmlirini
beridu; xuning bilən mən bu həlḳning ḳaldisioɣa
muxularning ḥəmmisini igə ḳildurimən. 13 Xundaḳ
əməlgə axuruliduki, silər əllər arisida lənət bolup
ḳaloɣininglarning əksiqə, i Yəhuda jəməti wə Israil
jəməti, Mən silərni ḳutḳuzimən, silər [ularoɣa] bəht-
bərikət bolisilər; ḳorḳmanglar, ḳolliringlar küqlük
ḳilinsun! 14 Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərning
ata-bowiliringlar Mening oɣəzipimni ḳozoɣioɣanda
Mening silərgə yamanlik yətküzüx oyida boloɣinim
wə xu [jaza] yolidin yanmioɣinimdək — dəydu samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — 15
Mən ḥazir, muxu künlərdə yənə Yerusalem wə
Yəhuda jəmətigə yahxilik yətküzüx oyida boldum;
ḳorḳmanglar. 16 Muxu ixlaroɣa əməl ḳilinglar: —
Ḥərbiringlar öz yeḳininglaroɣa ḥəḳiḳətni sözlənglar;
dərwaziliringlarda ḥəḳiḳətkə, aman-tinqliḳḳa uyoɣun
həkümlərni yürgüzünglar; 17 ḥeḳkim kənglidə öz
yeḳinioɣa yamanlik oylimisun; ḥeqḳandaḳ yaloɣan
ḳəsəmgə xerik bolmanglar; qünki Mən dəl bularning
ḥəmmisigə nəprətlinimən, dəydu Pərwərdigar. 18 Wə
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning
sözi manga kelip mundaḳ deyildi: — 19 Samawi

қоxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Tətinqi aydiki roza, bəxinqi aydiki roza, yəttinqi aydiki roza wə oninqi aydiki roza Yəһuda jəmətigə huxallиқ wə xad-huramlиқ, bəhtlik ibadət sorunliri bolidu; xunga һəқiқət wə hatirjəmlik-tinqliқni səyünglar. **20** Samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Nuroған қowmlar wə kəp xəһərlərning aһalisi yənə muxu yərgə kelidu; **21** bir xəһərdə turuwatқanlar baxқa bir xəһərgə berip ularoға: «Pərwərdigardin iltipat tiləxkə, samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarni izdəxkə tez barayli; mənmu barimən!» — dəydioған bolidu. **22** Kəp қowmlar wə küqlük əllər Pərwərdigardin iltipat tiləxkə, samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigarni izdəxkə Yerusalemoға kelidu. **23** Samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Xu künlərdə һərhil tilda səzləydioған əllərdin on nəpər adəm qiқip Yəһudiy bir adəmning tonining etikini tutuwelip uningoға: «Biz sən bilən barayli; qünki Hudani sən bilən billidur, dəp angliduқ» — dəydu.

9 Pərwərdigarning səzidin yükləngən bexarət — Hadrak zemini wə Dəməxқ üstigə қonidu (qünki Pərwərdigarning nəziri adəmlər wə Israilning barliқ қəbililiri üstididur); **2** U bularoға qegridax boloған Hamatқa, Tur wə Zidon üstigimu қonidu. Tur tolimu «dana» boloқaqқa, **3** əzi üqün қoroған қuroған, kümüxni topidək, sap altunni koqilardiki patқaқtək dəwiləp қoyoған. **4** Mana, Rəb uni mal-dunyasidin ayriwetidu, uning küqini dengizda yoқ қilidu; u ot təripidin yəp ketilidu. **5** Axkelon buni kərüp қorқidu; Gazamu kərüp azablinip toloқinip ketidu; Əkronmu xundaқ, qünki uning arzu-ümidi tozup ketidu; padixaһ Gazadin yoқap ketidu, Axkelon adəmzatsiz қalidu. **6** Xuning bilən Axdodta һaramdin boloған birsi turidu; Mən Filistiylərning məoқrurluқi wə pəһrini yoқitimən. **7** Mən aoқzidin қanlarni, uning һaram yegən yirginqlik nərsilərni qixliri arisidin elip ketimən; andin қelip қaloқanlar bolsa, ular Hudayimizoға təwə bolup, Yəһudada yolbaxqi bolidu; Əkronning orni Yəbus қəbilisidikilərgə ohxax bolidu. **8** Mən қoxun tüpəylidin, yəni ətüp kətküqi wə қaytip kəlgüqi tüpəylidin Өz əyüm ətrapida qedirimni tiktürimən; əzgüqi қaytidin uningdin ətməydu; qünki Өz kəzüm bilən kəzitimən. **9** Zor xadlan, i Zion қizi! Təntənəlik nida қil, i Yerusalem қizi! Қaranglar, padixaһing yeningoға kelidu; U һəққaniy wə nijatliқ bolidu; Kəmtər-məmin bolup, Mada exəkkə, yəni exək təһiyigə minip kelidu; **10** Xuning bilən Mən jəng һarwilirini Əfraimdin, Atlarni Yerusalemdin məһrum қiliwetimən; Jəng oқyasimu elip taxlinidu. U bolsa əllərgə hatirjəmlik-tinqliқni jakarlap yətküzidu; Uning һəkümranliқi dengizdin dengizoқiqə, [Əfrat] dəryasidin yər yüzining qətlirigiqə bolidu. **11** Əmdi seni bolsa, sanga qüxürülgən əһdə қeni tüpəylidin, Mən arangdiki məһbuslarni susiz orəktin azadliққa qiқirimən. **12** Mustəһқəm jayoға қaytip kelinglar, i arzu-ümidning məһbusliri! Bügün Mən jakarlap eytimənki, tartқan jazaliringning əksini ikki һəssiləp sanga қayturimən. **13** Qünki Өzüm üqün Yəһudani oқyadək egildürdüm, Əfraimni oқ қilip oқyaoға saldim; Mən ooқul baliliringni ornidin turoқuzimən, i Zion — ular sening ooқul baliliringoға қarxi jəng қilidu, i Gretsiyə! I Zion, Mən seni palwanning қolidiki қiliқtək қilimən. **14** Pərwərdigar ularning üstidə kərünidu; Uning oқi qaқmaқtək etilip uqidu. Rəb Pərwərdigar kanayni qalidu; U jənubtiki dəһxətlik қara қuyunlarni billə elip yürüx қilidu. **15** Samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar ular üqün mudapiə bolidu; ular saloға taxlirini kukum қilip, dəssəp qəyləydu; ular iqiwelip, xarab kəypini sürgənlərdək қiyқas-sürən kətüridu; ular [қanoға] miləngən қurbangaһning bürjəkliridək, [қanoға] toldurulоған қaqilardək bolidu. **16** Xu küni Pərwərdigar boloған ularning Hudasi ularni Өzüm bakқan padam boloған həlқim dəp bilip қutқuzidu; qünki ular taj gəһərliridək Uning zemini üstidə kətürülidu. **17** Xunqə zordur Uning mehribanliқi, xunqə қaltistur Uning güzəlliki! Ziraətlər yigitlərni, yengi xarab қizlarni yaxnitidu!

10 Pərwərdigardin «keyinki yamoқur» pəslidə yamoқurni tələp қilinglar; Pərwərdigar qaқmaқlarni qaқturup, ularoға mol yamoқurlarni, xuningdək һərbirigə etizda ot-qəplərni beridu. **2** Qünki «ey butliri» bimənə gəplərni eytқan, palqilar yaloған «alamət»lərni kərgən, tuturuқsiz qüxlərni sözligən; ular қuruқ təsəlli beridu. Xunga həlқ қoy padisidək tenəp kətti; ular padiqisi bolmioқaqқa, azar yeməktə. **3** Mening oқzipim padiqilaroға қozoқaldi; Mən muxu «tekə» [yetəkqilərni] jazalaymən; qünki samawi қoxunlarning Sərdari boloған Pərwərdigar Өz padisidin, yəni Yəһuda jəmətidin həwər elixқa kəldi; U jəngdə ularni Өzining һəywətlik etidək қilidu. **4** Uningdin [yəni Yəһudadin] «Burjək Texi», uningdin «Қozuқ», uningdin «Jəng Oқyasi», uningdin

«Һәммигә һөкүмранлиқ Қилғуқи» қиқидu. 5 Хуниng билән улар jәнгдә, [düхмәнләрни] коқилардики патқақни дәссигәндәк қәйләйдиған палwанлардәк болиду; улар jәng қилиду, қүнки Пәрwәрдигар улар билән биллидур; улар атлиқ әскәрләрнимu yәргә қаритип қоyиду. 6 Мән Yәһуда jәмәтини күқәytимән, Yүсүпning jәмәтини қутқузимән; Мән уларни қaytидин олтурақлиxиxқа қayturимән; қүнки Мән уларға рәһим-xәпқәтни көрситимән. Улар Мән һеққаqан taxлиwәтмигәндәк болиду; қүнки Мән уларning Hудаси Пәрwәрдигармән; Мән уларға jawаб берimән. 7 Әфraимдикиләр палwандәк болиду, көнгүлliри xарab кәypини сүргәнләрдәк huxаллиниду; уларning баliliри буни көрүп huxаллиниду; уларning көngли Пәрwәрдигардин xадлиниду. 8 Мән үxқиртип, уларни yиғимән; қүнки Мән уларни бәдәл төләп һөрлүккә қиқirимән; улар илгири көpiyип кәткәндәк көpiyиду. 9 Мән уларни әлләр арисида уруқтәк qaqимән; андин улар Meни yирақ jaylарда әсләydu; хуning билән улар баliliри билән һayат қелип, қaytип келиду. 10 Мән уларни қaytидин Мисир zeминидин елип келимән, Асуriyәдинmu қиқирип yиғимән; уларни Гилеад wә Liwан zeминиға елип киргүзимән; yәр-zемин уларни патқuzалmay қалиду. 11 Хундақ қилип, U jәбир-japа dengизидин өтүп, dengизdики долқунларни uридu; Нил дәryасining тәgliри қurup ketidu; Асуriyәning мәoғrurluқi wә пәhri пәs қilinidu, Мисirdики xаһанә һasimu yoқilidu. 12 Мән уларни Пәрwәрдигар арқилиқ күқәytимән; улар Uning намида mangidu, дәydu Пәрwәрдигар.

11 I Liwan, ot sening kedir дәрәһliringni yәp ketixi üqün, дәrwaziliringni aq! 2 Waysanglar, i қariоғaylar, қünki kedir yиқildi, esil дәрәһләр wәyran қilindi; waysanglar, i Baxandiki dub дәрәһliri, қünki baraқsan orman yиқitildi! 3 Padiqilarning waysiоғan awazini angla! Qünki ularning xәripi [boloғan qimән-yaylaқ] wәyran қilindi; arslanlarning һөrkirigән awazini angla! Qünki Iordan дәryasining pәhri boloғan [bük-baraқsanliқi] wәyran қilindi. 4 Пәрwәрдигар Hudayim mundaқ дәydu: — Booғuzlaxқa bekitilgән padini baққin! 5 Ularni setiwaloғanlar ularni booғuzliwәtkәndә һeq gunaһkar дәp қaralmaydu; ularni setiwәtkәnләр: «Пәрwәрдигарға xүkri! Qünki beyip kәttim!» — дәydu; ularning өz padiqiliri ularға iqini һeq aoғritmaydu. 6 Qünki Мән zeminda turuwatқanlarға yәnә iqimni һeq aoғritmaymән, дәydu Пәrwәrdigar; — wә mana, Мән adәmlәrni, һәrbirini өz yeқinining қolioғa wә өz padixaһining қolioғa tapxurimән; mana, bular zeminni harab қilidu, Мән ularni bularning қolidin һeq қutқuzmaymән. 7 Xunga мән «booғuzlaxқa bekitilgән pada»ni beқip turdum, bolupmu padining arisidiki miskin мөminlәrni baқtim. Мән өzümgә ikki tayaқni aldim; birinqisini «xapaәt», ikkinqisini «rixtә» дәp atidim; xuning bilән мән padini baқtim. 8 Xuningдәk Мән bir ay iqidә üq padiqini һalak қildim; Mening jenim bu [һәlқtin] bizar boldi wә ularning jeni Meni өq kөrdi. 9 Мән: «Мән silәrni baқmaymән; өlәy дәp қaloғanliri өlüp kәtsun; һalak bolay дәp қaloғanliri һalak bolsun; tirik қaloғanlarning һammisi bir-birining gөxini yesun» — dedim. 10 Мән «xapaәt» degән tayiқimni elip sunduriwәttim, xuningдәk Mening barliқ әllәr bilән boloғan әһдәmni sunduruwәttim. 11 Әһдә xu küni bikar қiliwetildi; xunga pada arisidiki manga dikқәt қiloғan miskin мөminlәr buning Пәrwәrdigarning sөzi ikәnlikini bilip yәtti. 12 Wә мән уларға: «Muwapiқ kөrsәnglar, mening ix һәққimni beringlar; bolmisa boldi қilinglar» — dedim. Xunga ular mening ix һәққimgә ottuz kümüx tәnggini tarazioғa saldi. 13 Wә Пәrwәrdigar manga: «Mana bu ular Manga bekitkәn қaltis baһa! Uni sapalqining aldioғa taxlap bәr!» dedi. Xuning bilән мән ottuz kümüx tәnggini elip bularni Пәrwәrdigarning өyidә, sapalqining aldioғa qөriwәttim. 14 Andin мән Yәһуда bilән Israilning қerindaxliқini üzüx üqün, ikkinqi tayiқimni, yәni «rixtә»ni sunduruwәttim. 15 Andin Пәrwәrdigar manga mundaқ dedi: «Sәn әmdi yәnә әrzimәs padiqining қorallirini al. 16 Qünki mana, Мән zeminda bir padiqini ornidin turoғuzimәnki, u һalak bolay degәnlәrdin hәwәr almaydu, tenәp kәtkәnlәrni izdimәydu, yarilanoғanlarni saқaytmaydu, saoғlamlarnimu baқmaydu; u bәlki sәmrigәnlәrning gөxini yәydu, һәtta tuyaқlirini yirip yәydu. 17 Padini taxliwәtkәn әrzimәs padiqining һalioғa way! Қiliq uning biliki wә ong kөzigә qüxidu; uning biliki pütünlәy yigiläydu, uning ong kөzi pütünlәy қarangoғulixip ketidu.

12 Пәrwәrdigarning Israil tooғruluқ sөzidin yүklängән bexarәt: — Asmanlarni yayoғuqi, yәrning ulini saloғuqi, adәmning roһini uning iqidә Yasioғuqi Пәrwәrdigar mundaқ dәydu: — 2 Mana, Мән Yerusalemni әtrapidiki barliқ әllәrgә kixilәrni dәkkә-dükkigә salidioғan apқur қilimән; Yerusalemoғa qüxidioғan muһasirә Yәһudaoғimu qüxidu. 3 Xu küni әmәlgә axuruliduki, Мән Yerusalemni barliқ

əllərgə eoɣir yük boloɣan tax ḳilimən; kim uni əzigə yüklisə yarilanmay ḳalmaydu; yər yüzidiki barlıḳ əllər uningoɣa jəng ḳilixḳa yioɣilidu. **4** Xu küni Mən ḥəmmə atlarni sarasimigə selip, atliḳlarni sarang ḳilip urimən; birak Yəḥuda jəmətini kəzümdə tutimən; əllərdiki ḥərbir atni bolsa korluḳ bilən uruwetimən. **5** Xuning bilən Yəḥudaning yolbaxqiliri kənglidə: «Yerusalemda turuwatḳanlar samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, ularning Hudasi arḳiliḳ manga küq bolidu» dəydu. **6** Xu küni Mən Yəḥudaning yolbaxqilirini otunlar arisidiki otdandək, ənqilər arisidiki məx'əldək ḳilimən; ular ətrapidiki barlıḳ əllərni, yəni ong wə sol təripidikilərni yəwetidu; Yerusalemdikilər yənə əz jayida, yəni Yerusalem xəḥiridə turidioɣan bolidu. **7** Pərwərdigar awwal Yəḥudaning qedirlirini ḳutḳuzidu; səwəbi — Dawut jəmətining xan-xəripi ḥəm Yerusalemda turuwatḳanlarning xan-xəripi Yəḥudaningkidin uluoɣlanmasliḳi üqündur. **8** Xu küni Pərwərdigar Yerusalemda turuwatḳanlarni ḳooɣdaydu; ularning arisidiki ələngxip ḳaloɣanlarmu xu küni Dawuttək palwan bolidu; Dawut jəməti bolsa Hudadək, yəni ularning aldidiki Pərwərdigarning Pərixtisidək küqlük bolidu. **9** Xu küni əməlgə axuruliduki, Yerusalemoɣa jəng ḳilixḳa kəlgən barlıḳ əllərni ḥalak ḳilixḳa kiriximən. **10** Wə Mən Dawut jəməti wə Yerusalemda turuwatḳanlar üstigə xapaət yətküzgüqi wə xapaət tiligüqi Roḥni ḳuyimən; xuning bilən ular əzliri sanjip əltürgən Manga yənə ḳaraydu; birsining tunji ooɣli üqün matəm tutup yioɣa-zar kətürgəndək ular Uning üqün yioɣa-zar kətüridu; yəkkə-yeganə ooɣlidin juda boloɣuqining dərd-ələm tartḳinidək ular uning üqün dərd-ələm tartidu. **11** Xu küni Yerusalemda oɣayət zor yioɣa-zar kətürülidu, u Məgiddo jiloɣisidiki «Hadad-Rimmon»da kətürülgən yioɣa-zardək bolidu. **12** Zemin yioɣa-zar kətüridu; ḥərbir ailə ayrim ḥalda yioɣa-zar kətüridu. Dawut jəməti ayrim ḥalda, ularning ayalliri ayrim ḥalda, Natan jəməti ayrim ḥalda, ularning ayalliri ayrim ḥalda; **13** Lawiy jəməti ayrim ḥalda, ularning ayalliri ayrim ḥalda; Ximəy jəməti ayrim ḥalda, ularning ayalliri ayrim ḥalda; **14** barlıḳ tirik ḳaloɣan aililər, yəni ḥərbir ailə ayrim-ayrim ḥalda wə ularning ayalliri ayrim ḥalda yioɣa-zar kətüridu.

13 Xu küni Dawut jəməti ḥəm Yerusalemda turuwatḳanlar üqün gunaḥni wə paskinilikni yuyidioɣan bir bulak eqilidu. **2** Xu küni xundak boliduki, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — Mən məbudlarning namlirini zemindin yoḳitimənki, ular yənə ḥeq əslənməydu; wə Mən pəyoɣəmbərlərni wə paskina roḥnimu zemindin qiḳirip yətkiwetimən. **3** Xundak əməlgə axuruliduki, birəylən yənila pəyoɣəmbərqilik ḳilip bexarət berəy desə, uning əzini tuoɣḳan ata-anisi uningoɣa: «Sən ḥayat ḳalmaysən; qünki Pərwərdigarning namida yaloɣan gəp ḳiliwatisən» dəydu; andin əzini tuoɣḳan ata-anisi uni bexarət beriwatḳinidila sanjip əltüridu. **4** Xu küni xundak boliduki, pəyoɣəmbərlərning ḥərbiri əzliri bexarət beriwatḳanda kərgən kərünüxtin hijil bolidu; ular həḳni aldax üqün ikkinqi qupurluḳ qapanni kiyməydu; **5** U: «Mən pəyoɣəmbər əməs, mən pəḳət terikqimən; qünki yaxliḳimdin tartip tupraḳ bilən tirikqilik ḳiliwatimən» — dəydu. **6** Əmdi birsi uningdin: «Ḥəy, əmdi sening məydəngdiki bu zəhmətlər nemə?» — desə, u: «Dostlirimning əyidə yarilinip ḳaldim» — dəp jawab beridu. **7** Oyoɣan, i ḳiliq, Mening padiqimoɣa, yəni Mening xerikim boloɣan adəmgə ḳarxi qiḳ, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar; — Padiqini uruwət, ḳoylar patiparaḳ bolup tarḳitiwetilidu; Mən ḳolumni kiqik peillarning üstigə qüxürüp turoɣuzimən. **8** Zeminda xundaḳ əməlgə axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar, — üqtin ikki ḳismi ḳirilip əlidu; birak üqtin bir ḳismi uningda tirik ḳalidu. **9** Andin Mən üqinqi ḳismini otḳa kirgüzimən, ularni kümüx tawlioɣandək tawlaymən, altun sinaloɣandək ularni sinaymən; ular Mening namimni qaḳirip nida ḳilidu wə Mən ularoɣa jawab berimən; Mən: «Bu Mening həlḳim» dəymən; ular: «Pərwərdigar mening Hudayim» — dəydu.

14 Mana, Pərwərdigaroɣa has kün kelidu; [u küni] arangdin mal-mülküng bulang-talang ḳilinip bəlüxüwelinidu. **2** Mən barlıḳ əllərni Yerusalemoɣa jəng ḳilixḳa yioɣimən; xəḥər ixoɣal ḳilinidu, əylər bulang-talang ḳilinip, ḳiz-ayallar ayaoɣ-asti ḳilinidu; xəḥərning yerimi əsirgə qüxüp sürgün ḳilinidu; tirik ḳaloɣan həlḳ xəḥərdin elip ketilməydu. **3** Andin Pərwərdigar qiḳip xu əllər bilən uruxidu; U Uning jəng ḳiloɣan künidikidək uruxidu. **4** Uning putliri xu küni Yerusalemning xərḳiy təripining ənq aldi boloɣan Zəytun teoɣida turidu; xuning bilən Zəytun teoɣi otturidin xərḳ wə oɣərb tərəpkə yerilidu; zor yooɣan bir jiloɣa pəyda bolidu; taoɣning yerimi ximal tərəpkə, yerimi jənub tərəpkə yətkilidu. **5**

Wə silər Mening taoɣlirimning dəl muxu jiloɣisi bilən ḳaqisilər; qünki taoɣlarning jiloɣisi Azəlgiqə baridu; silər Yəhuda padixahi Uzziyaning künliridə boloɣan yər təwrəxtə ḳaqḳiningdardək ḳaqisilər. Andin Pərwərdigar Hudayim kelidu; ḥəmdə Sən bilən barliḳ «muḳəddəs boloɣuqilar»mu kelidu! **6** Xu küni xundaḳ boliduki, nur tohtap ḳalidu; parlaḳ yultuzlarmu ḳarangoɣulixip ketidu; **7** Birak u Pərwərdigaroɣa məlum boloɣan alahidə bir kün, ya keqə ya kündüz bolmaydu; xundaḳ əməlgə axuruliduki, kəq kirgəndə, aləm yorutulidu. **8** Xu küni xundaḳ boliduki, ḥayatliḳ suliri Yerusalemdin ekip qiḳidu; ularning yerimi xərḳiy dengizoɣa, yerimi oɣərbiy dengizoɣa ḳarap akidu; yazda wə ḳixta xundaḳ bolidu. **9** Pərwərdigar pütkül yər yüzi üstidə padixah bolidu; xu küni pəḳət bir «Pərwərdigar» bolidu, [yər yüzidə] birdinbir Uningla nami bolidu. **10** Gebadin Yerusalemning jənubidiki Rimmonoɣiqə boloɣan pütün zemin «Arabah»dək tüzlənglikkə aylandurulidu; Yerusalem bolsa «Binyamin dərwazisi»din «Birinqi dərwaza»oɣiqə wə yənə «Burjək dərwazisi»oɣiqə, «Ḥananiyəlning munari»din padixaḥning xarab kəlqəklirigiqə yuḳiri kətürülidu, lekin xəḥər yənila əz jayida xu peti turidu; **11** Adəmlər yənə uningda turidu. «Ḥalak pərmani» yənə ḥeq qüxürülməydu; Yerusalem hatirjəmliktə turidu. **12** Wə Pərwərdigar Yerusalemoɣa jəng ḳiloɣan barliḳ əllərni uruxḳa ixlətkən waba xundaḳ boliduki, ular ərə bolsila gəxliri qirip ketidu; kəzliri qanaḳlirida qirip ketidu; tilliri aoɣzida qirip ketidu. **13** Xu küni xundaḳ boliduki, ularning arisioɣa Pərwərdigardin zor bir alaḳzadilik qüxidu; ular ḥərbiri əz yeḳinining ḳolini tutuxidu, ḥərbirining ḳoli yeḳinining ḳolioɣa ḳarxi kətürülidu. **14** Yəhuḍamu Yerusalemda jəng ḳilidu; ətrapidiki barliḳ əllərning mal-mülükliri jəm ḳilip yioɣilidu — san-sanaḳsiz altun-kümüx wə kiyim-keqəklər bolidu. **15** At, ḳeqir, təgə, exək, xundaḳla ularning bargaḥlirida boloɣan barliḳ mal-waranlar üstigə qüxkən waba yuḳiriḳi wabaoɣa ohxax bolidu. **16** Xundaḳ əməlgə axuruliduki, Yerusalemoɣa jəng ḳilixḳa kəlgən ḥəmmə əllərdin barliḳ tirik ḳaloɣanlar ḥər yili Yerusalemoɣa, padixaḥḳa, yəni samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa ibadət ḳilixḳa wə «kəpilər ḥeyti»ni təbrikləxkə qiḳidu. **17** Xundaḳ boliduki, yər yüzidiki ḳowm-jəmətlərdin padixaḥḳa, yəni samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigaroɣa ibadətkə qiḳmioɣanlar bolsa, əmdi ularning üstigə yamoɣur yaoɣmaydu. **18** Misir jəməti qiḳip ḥazir bolmisa, ularoɣimu yamoɣur bolmaydu; birak Pərwərdigar «kəpilər ḥeyti»ni təbrikləxkə qiḳmaydioɣan barliḳ əllər üstigə qüxüridioɣan waba ularoɣimu qüxürülidu. **19** Bu Misirning jazasi, xundaḳla «kəpilər ḥeyti»ni təbrikləxkə qiḳmaydioɣan barliḳ əllərning jazasi bolidu. **20** Xu küni atlarning ḳongoɣuraḳliri üstigə «Pərwərdigaroɣa atilip pak-muḳəddəs bolsun!» dəp yezilidu; Pərwərdigarning əyidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqilarmu ḳurbangaḥ aldidiki ḳaqilaroɣa ohxax ḥesablinidu; **21** Yerusalemdiki wə Yəhudadiki barliḳ ḳaqa-ḳuqilarmu Pərwərdigaroɣa atilip pak-muḳəddəs bolidu; ḳurbanliḳ ḳiloɣuqilar kelip ularni elip ḳurbanliḳ gəxlirini pixuridu; xu küni samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning əyidə «ḳanaanliḳ-sodigər» ikkinqi bolmaydu.

Malaki

1 Pərwərdigardin Malakioɣa yüklängän wəһiy, u arқilиқ Israiloɣa kəlgän: — **2** — Mən silərni səyüp kəldim — dəydu Pərwərdigar, — biraқ silər: «Sən bizni қandaқmu səyüp kəlding?» — dəysilər. Əsaw Yaқupқa aka boloɣan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar, — biraқ Yaқupni səydüm, **3** Əsawoɣa nəprətləndim; uning taoɣlirini qəl қildim, mirasini qəl-bayawandiki qilbərilərgə tapxurup bərdim. **4** Edom: «Biz wəyran қilinduқ, biraқ biz harabiləxkən jaylarni қaytidin қurup qiқimiz» — desə, samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaқ dəydu: — — Ular қuridu, biraқ Mən ərüymən; həқlər ularni «Rəzillikning zemini», «Pərwərdigar mənggügə oɣəzəplinidioɣan əl» dəp ataydu. **5** Silərning kəzliringlar buni kərüp: «Pərwərdigar Israil qegrasining sirtida uluoɣlandi!» — dəysilər. **6** — Ooɣul atisini, қul igisini һörmətləydu; əmdi Mən ata bolsam, һörmitim қeni? Igə bolsam, Məndin boloɣan əyminix қeni? — samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar silərgə xundaқ dəydu, i Mening namimni kəmsitkən kaһinlar! Biraқ silər: «Biz nemə қilip namingni kəmsitiptuқ?» — dəysilər. **7** Silər қurbangaһim üstigə buloɣanoɣan ozuқni sunisilər; andin silər: «Biz nemə қilip seni buloɣap қoyduқ?» — dəysilər; əməliyəttə silər: «Pərwərdigarning dastihinining tayini yoқtur» — dəysilər. **8** Kor malni қurbanliққa sunsanglar, bu қəbiһlik əməsmu? Tokur yaki kesəl malni қurbanliққa sunsanglar, bu қəbiһlik əməsmu? Ңazir buni sening waliyingoɣa sunup baқ; u səndin hursən bolamdu? Sanga yüz-hatirə қilamdu? — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **9** — Əmdi, қeni, silər Təngridin bizgə xəpқət kərsətkəysən dəp ətünüp beқinglar; қolunglardin muxular kəlgəndin keyin, U silərdin һərқandiқinglarni қobul қilamdu? — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **10** — Aranglardin dərwazilarni etip қoyoɣudək birsi qiқmamdu? Xundaқ boloɣanda silər қurbangaһimda bikardin-bikar ot қalap yürməyttinglar. Mening silərdin ңeq hursənlikim yoқ, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — wə қolunglardin ңeqқandaқ «axliқ ңədiyə»ni қobul қilmaymən. **11** Kün qiқardin kün pataroɣa Mening namim əllər arisida uluoɣ dəp қarilidu; ңərbir jayda namimoɣa huxbuy selinidioɣan bolidu, pak bir «axliқ ңədiyə» sunulidu; qünki namim əllər arisida uluoɣ dəp қarilidu, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **12** Biraқ silər bolsanglar: «Pərwərdigarning dastihini buloɣanoɣan, uning mewisi, yəni ax-ozuқi nəprətliktur» — degininglarda, silər uni ңaram қilisilər; **13** wə silər: «Mana, nemidegən awariqilik!» dəysilər wə Manga қarap dimioɣinglarni қaқisilər, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — silər yarilanoɣan, tokur ңəm kesəl mallarni elip kelisilər. Қurbanliқ-ңədiyilərni xu peti elip kelisilər; Mən buni қolunglardin қobul қilamdimən? — dəydu Pərwərdigar. **14** Bərһəқ, padisida қoqқar turup, Rəbkə қiloɣan қəsimini ada қilix üqün buloɣanoɣan nərsini қurbanliқ қilidioɣan aldamqi lənətkə қalidu; qünki Mən uluoɣ Padixaһdurmən, namim əllər arisida ңərmətlinidioɣan bolidu, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar.

2 — Əmdi, ңəy kaһinlar, bu əmr-pərman silərgə qüxti: — **2** Silər anglimisanglar, namimoɣa xan-xərəp kəltürüxkə kəngül қoymisanglar, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — Mən aranglaroɣa lənətni qüxürüp əwətimən; silərning bərikətliringlaroɣimu lənət қilimən. Bərһəқ, Mən alliқaqan ularoɣa lənət oқudum, qünki silər [xəripimgə] kəngül қoymidinglar. **3** Mana, Mən urukliringlaroɣa tənbiһ berimən, silərning yüzünglərgə poқ, ңeytinglardiki poқni sürimən; birsi silərni xu poқ bilən billə apirip taxlaydu. **4** Xuning bilən silər Mening silərgə bu əmrni əwətkənlikimni bilisilər, məқsət, Mening Lawiy bilən tüzgən əһdəmning saқliniwerixi üqündur, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **5** — Mening uning bilən tüzgən əһdəm ңayatlik ңəm aram-hatirjəmlik elip kelidu; uni Məndin қorқsun dəp bularni uningoɣa bərdim; u Məndin қorқup namim aldida titrigənidi. **6** Aoɣzidin ңəқiқətning təlim-tərbiyisi qüxmigən, ləwliridin naһəқlik tepilmioɣan; u aramlik-hatirjəmlik ңəm duruslukta Mən bilən billə mangoɣan, nuroɣun kixilərni қəbiһliktin yanduroɣan. **7** Qünki kaһinning ləwliri ilim-bilimni saқlixi kerək, həқlər uning aoɣzidin Təwrat-қanunini izdixi lazim; qünki u samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning əlqisidur. **8** — Biraқ silər yoldin qətnəp kəttinglar; silər nuroɣun kixilər üqün Təwrat-қanunini putlikaxangoɣa aylanduruwəttinglar; silər Lawiy bilən tüzülgən əһdini buzoɣansilər — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, **9** — xunga Mən silərnimu pütün həlқ aldida nəprətlik wə pəskəx қildim,

qünki silər yollirimni tutmioƣan, xundakla Təwrat-kanunini ijra kiloƣanda bir tərəpkə yan baskan. **10** — Bizdə bir ata bar əməsmu? Bizni Yaratkuqi pəkət birla Təngri əməsmu? Əmdi nemixkа hərbirimiz əz kerindiximizoƣa wapasizlik kilip, ata-bowilirimiz bilən tüzgən əhdisini buloƣaymiz? **11** Yəhuda wapasizlik kildi, Israilda həm Yerusalemda yirginqlik bir ix sadir kilindi; qünki Yəhuda Pərwərdigar səygən mukəddəs jayini buloƣap, yat bir ilahning kizini əmrigə aldi. **12** Undak kiloƣuqi, yəni azduroƣuqi bolsun, azduruloƣuqi bolsun, samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigaroƣa «axlik hədiyə»ni elip kəlgüqi bolsun, Pərwərdigar ularni Yakupning qedirliridin üzüp taxlaydu. **13** Silər xuningdək xundak kilisilərki, kurbangahni kəz yaxliri, yioƣa, ah-zarlar bilən kaplaysilər — qünki U kurbanlik-hədiyilərgə heq karimaydioƣan boldi, uningdin heq razi bolmay kolunglardin kobul kilmaydioƣan boldi. **14** Birak silər: «nemixkа?» dəp soraysilər. — Qünki Pərwərdigar sən wə yaxlikingda aloƣan ayaling otturisida guwahqi boloƣanidi; sən uningoƣa wapasizlik kilding, gərqə u sening həmrahing wə sən əhdə tüzgən ayaling bolsimu. **15** Huda [ər-ayalni] bir kiloƣan əməsmu? Xundakla, buningoƣa Rohini kalduroƣan əməsmu? [Huda] nemixkа ularni bir kildi? Qünki U ulardin ihlasmən pərzənt kütkənidi. Əmdi hərbiringlar əz kəlb-rohinglaroƣa dikkət kilinglar, heqkaysisi yaxlikta aloƣan ayalioƣa wapasizlik kilmisun! **16** Qünki Mən talak kilixkа əqturmən, dəydu Israilning Hudasi Pərwərdigar, — xuningdək əz tonioƣa zomburluk qaplaxturuwaloƣuqioƣa əqmən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. — xunga kəlb-rohinglaroƣa dikkət kilinglar, heqkaysinglar wapasizlik kilmanglar! **17** — Silər səzliringlar bilən Pərwərdigarning səwr-takitini koymidinglar, andin silər: «Biz nemə kilip Uning səwr-takitini koymaptuk?» — dəysilər. Səwr-takitini koymioƣanlikinglar bolsa dəl: «Rəzillik kiloƣuqi Pərwərdigarning nəzaridə yahxidur, U ulardin hursən bolidu»; yaki «Adalətni yürgüzgüqi Huda zadi nədidur?» — degininglərdə bolmamdu!

3 — Mana əmdi Mən Əz əlqimni əwətimən, u Mening aldimda yol təyyarlaydu; silər izdigən Rəb, yəni silər hursənlik dəp bilgən əhdə əlqisi Əz ibadəthanisioƣa tuyuksiz kiridu; mana, U keliwatidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **2** — Birak Uning kəlgən künidə kim qidiyalisun? U kərüngəndə kim turalisun? Qünki U tawlioƣuqining oti, kirqining akartkuq xoltisidək bolidu; **3** U kümüxni tawlioƣuqi həm erioƣdioƣuqidək tawlap olturidu; Lawiyning balilirini saplaxturidu, ularni altun-kümüxni tawlioƣandək tawlaydu; xuning bilən ular Pərwərdigaroƣa həkkaniylikta kilinoƣan kurbanlik-hədiyəni sunidu. **4** Andin Yəhuda həm Yerusalemning kurbanlik-hədiyiliri Pərwərdigaroƣa kona zamanlardikidək, ilgiriki wakitlardikidək xerin bolidu. **5** Mən hesab elixkа silərgə yekin kelimən; Mən sehirgərlərgə, zinahorlaroƣa, yaloƣan kəsəm iqküqilərgə, mədikarlarning həkkini tutuwelip bozək kiloƣuqilaroƣa, tul hotunlar həm yetim-yesirlarni harlioƣuqilaroƣa, yat adəmlərni əz həkkidin ayriwətküqilərgə, xuningdək Məndin heq korkmioƣanlaroƣa tezdin əybligüqi guwahqi bolimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **6** Qünki Mənki Pərwərdigar əzgərməsturmən; xunga silər, i Yakupning ooƣulliri, tügəxmigənsilər. **7** — Ata-bowiliringlarning künliridin tartip silər bəlgilimilirimdin qətnəp, ularni heq tutmioƣansilər. Mening yenimoƣa kaytip kelinglar, Mən yeninglaroƣa kaytimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — birak silər: «Biz kandakmu kaytip kelimiz?» — dəysilər. **8** Adəm Hudaningkini bulisa bolamdu? — Birak Manga Meningkini bulap kəldinglar. Silər yənə: «Biz kandakşigə Sanga bulangqilik kiliwatimiz» — dəysilər. Silər «ondin bir» ülüx əxiriliringlarni həm «kətürmə hədiyələr»ni sunoƣininglarda xundak kilisilər! **9** Silər eoƣir bir lənətkə kaldinglar, qünki Manga bulangqilik kiliwatisilər — silər bu pütkül «yat əl» xundak kiliwatisilər! **10** Əmdi əyümdə axlik bolux üqün pütkül «ondin bir» ülüx əxrini ambaroƣa elip kelinglar wə xundakla Meni sinap bekinglar, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Mən asmanning derizilirini qong eqip silərgə patkuzalmioƣudək bir bərikətni təküp beridioƣanlikimni kərüp bakmamsilər? **11** Xundak boloƣandila Mən silərni dəp yənə yalmioƣuqini əyibləymən, u toprikinglardiki mewilərni wəyran kilmaymən; silərning baoƣ-etizliringlardiki tal üzümlər wakitsiz təkülüp kətməydu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **12** — Xuning bilən barlik əllər silərni bəhtlik dəp ataydu, qünki yeringlar adəmni huzurlanduridioƣan bir zemin bolidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **13** — Silərning səzliringlar

Manga қattiқ təgdi, dəydu Pərwərdigar, — biraқ silər yənə: «Biz sən bilən қarxilixidioɣan nemə səz қilduқ?» — dəysilər. **14** — Silər: «Hudaning hizmitidə bolux bihudiliktur» һəm: «Uning tapxuruқini qing tutuximiz wə samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar aldida matəm tutқan kixilərdək yürüximizning nemə paydisi?» — dəysilər, **15** һəm xuningdək: «Təkəbburlarni bəhtlik dəp ataymiz; rəzillik қiloɣuqilar ronaқ tapidu; ular bərһəқ Hudani sinaydu, biraқ қutulup ketidu» — dəysilər. **16** Pərwərdigardin əyminidioɣanlar [buni anglap] pat-pat bir-biri bilən mungdaxti; Pərwərdigar uni nəzirigə aldi, səzlirini anglidi. Xuning bilən Pərwərdigarning aldida Uningdin қorқup, Uning namini seoɣinoɣanlar üqün əslətmə boloɣan bir hatirə kitab yezildi. **17** — Bu kixilər bolsa Өzümning alaһidə gəһərimni yioɣқan künidə Meningki bolidu — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — wə Mən huddi adəm əz hizmitidə boloɣan ooɣlioɣa iqini aoɣritқandək ularoɣa iqimni aoɣritimən. **18** Silər қaytip kelisilər wə һəқ қaniylar bilən rəzillərni, Hudaning hizmitidə boloɣanlar bilən bolmioɣanlarni pərқ etələysilər.

4 — Qünki mana xu kün, humdandək kəydürgüqi kün kelidu; һərbir təkəbburluқ қiloɣuqi һəm һərbir rəzillik қiloɣuqi pahaldək bolidu; xu kelidioɣan kün ularni kəydüriwetidu, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — ularoɣa nə yiltiz nə xah қaldurulmaydu. **2** Lekin namimdin əyminidioɣan silər üqün, қanatlirida xipa-dərman elip kelidioɣan, һəқ қaniylixni parlitidioɣan Қuyax ornidin turidu; silər talaoɣa qiқip bordaқ mozaylardək қiyoɣitip oynaysilər; **3** silər rəzillərni qəyləp dəssiwetisilər; ular Mən təyyarlioɣan künidə tapininglar astida kül bolidu, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **4** — Mən Һorəb teoɣida pütkül Israil üqün қulum Musaoɣa buyruoɣan қanunni, yəni bəlgilimilər һəm һəkümlərni yadinglarda tutunglar. **5** — Mana, Pərwərdigarning uluoɣ һəm dəһxətlik küni kelixtin awwal Mən silərgə Ilyas pəyoɣəmbərni əwətimən. **6** U atilarning kənglini balilaroɣa mayil, balilarning kənglini atilaroɣa mayil қilidu; undaқ bolmioɣanda Mən kelip yər yüzini қaroɣax bilən uruwetimən.

NEW TESTAMENT

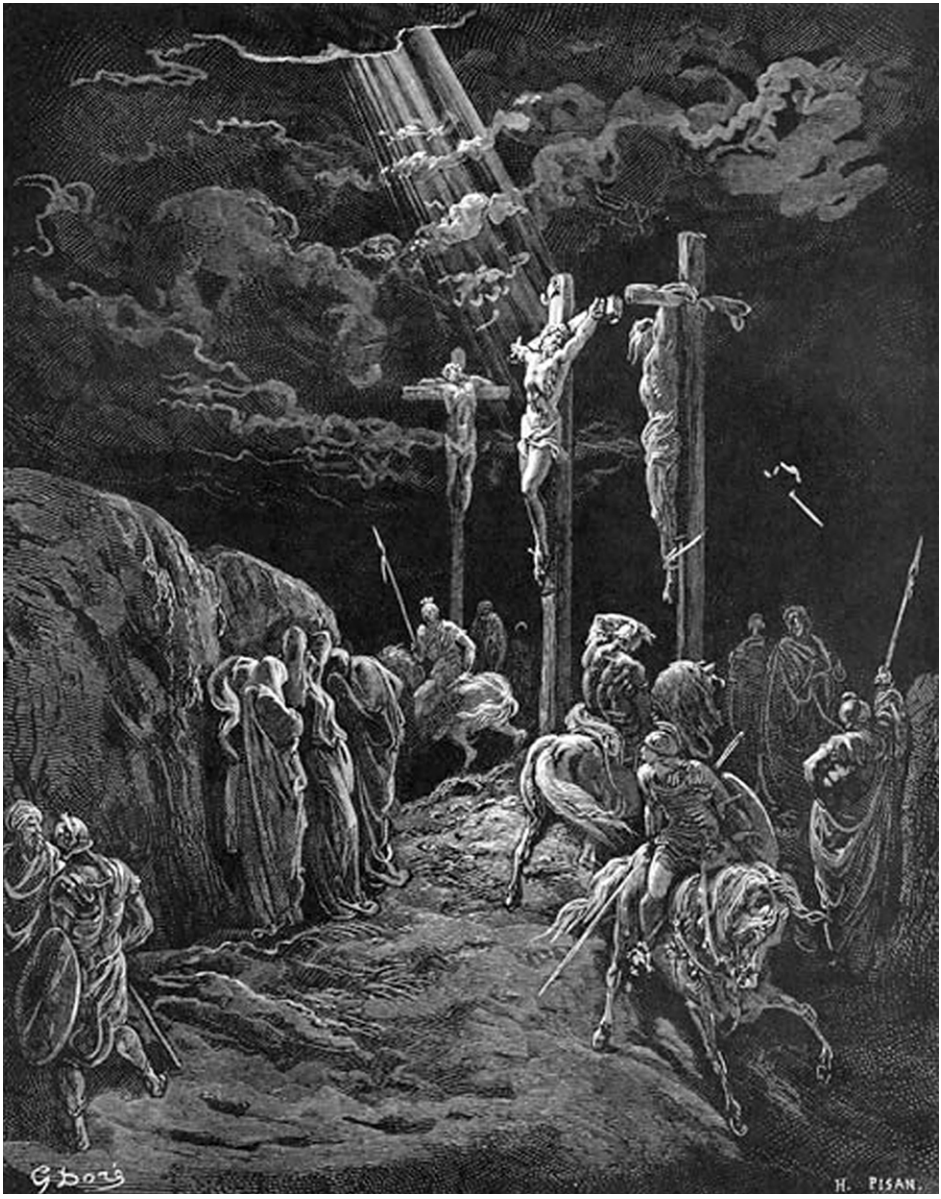

Əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular өzining nemə ķiliwatķanliķini bilməydu, — dedi.
[Ləxkərlər] qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi.
Luķa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning ooɣli wə Dawutning ooɣli bolоɣan Əysa Məsihning nəsəbnamə kitabidur: — **2** Ibrahimdin Ishak tərəldi, Ishaktin Yakup tərəldi, Yakup Yəhuda wə uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yəhudadin Tamar arkilik Pərəz wə Zərah tərəldi; Pərəzdin Həzron tərəldi, Həzrondin Ram tərəldi, **4** Ramdin Amminadab tərəldi, Amminadabdin Nahxon tərəldi, Nahxondin Salmon tərəldi, **5** Salmondin Rahab arkilik Boaz tərəldi, Boazdin Rut arkilik Obəd tərəldi, Obədtin Yəssə tərəldi, **6** Yəssədin Dawut padixah tərəldi. Dawuttin Uriyaning ayali arkilik Sulayman tərəldi, **7** Sulaymandin Rəhoboam tərəldi, Rəhoboamdin Abiya tərəldi, Abiyadin Asa tərəldi, **8** Asadin Yəhoxafat tərəldi, Yəhoxafattin Yəhoram tərəldi, Yəhoramdin Uzziya tərəldi, **9** Uzziyadin Yotam tərəldi, Yotamdin Ahaz tərəldi, Ahazdin Həzəkiya tərəldi, **10** Həzəkiyadin Manassəh tərəldi, Manassəhdin Amon tərəldi, Amondin Yoxiya tərəldi; **11** Babiloɣa sürgün kilinoɣanda Yoxiyadin Yəkoniyah wə uning aka-ukiliri tərəldi. **12** Babiloɣa sürgün boloɣandin keyin, Yəkoniyahdin Xealtiəl tərəldi, Xealtiəldin Zərubbabəl tərəldi, **13** Zərubbabəldin Abihud tərəldi, Abihuddin Eliakim tərəldi, Eliakimdin Azor tərəldi, **14** Azordin Zadok tərəldi, Zadoktin Akim tərəldi, Akimdin Əlihud tərəldi, **15** Əlihudtin Əliazar tərəldi, Əliazardin Mattan tərəldi, Mattandin Yakup tərəldi, **16** Yakuptin Məryəmning eri boloɣan Yüsüp tərəldi; Məryəm arkilik Məsih ataloɣan Əysa tuoɣuldi. **17** Xundak bolup, Ibrahimdin Dawutkiqə boloɣan arilikta jəmiy on tət əwlad boloɣan; Dawuttin Babiloɣa sürgün kilinoɣiqə jəmiy on tət əwlad boloɣan; wə Babiloɣa sürgün kilinixtin Məsih kəlgüqə jəmiy on tət əwlad boloɣan. **18** Əysa Məsihning dunyaoɣa kelixi mundak boldi: — Uning anisi Məryəm Yüsüpkə yatlik boluxka wədə kilinoɣanidi; lekin tehi nikah kilinmayla, uning Mukəddəs Rohtin hamilidar boloɣanliki məlum boldi. **19** Lekin uning [boloɣusi] eri Yüsüp, durus kixi bolup, uni jəmiyət aldida hijalətkə kalduruxni halimay, uningdin astirtin ajrixip ketixni niyət kildi. **20** Əmma u muxu ixlarni oylap yürginidə, mana Pərwərdigarning bir pərixtisi uning qüxidə kərünüp uningoɣa: — Əy Dawutning ooɣli Yüsüp, ayaling Məryəmni əz əmringgə elixtin korkma; qünki uningda boloɣan hamilə Mukəddəs Rohtin kəlgən. **21** U bir ooɣul tuoɣidu, sən uning ismini Əysa dəp koyoɣin; qünki u əz həlkini gunahliridin kutkuzidu» — dedi. **22** Mana bularning hammisi Pərwərdigarning pəyoɣəmbər arkilik degənlirining əməlgə axurulux üqün boloɣan, demək: — **23** «Pak kiz hamilidar bolup bir ooɣul tuoɣidu; ular uning ismini Immanuel (mənisi «Huda biz bilən billə») dəp ataydu». **24** Yüsüp oyoɣinip, Pərwərdigarning xu pərixtisining degini boyiqə kilip, Məryəmni əmrigə aldi. **25** Lekin Məryəm boxanoɣuqə u uningoɣa yekinlaxmidi. Bu Məryəmning tunjisi idi; Yüsüp uningoɣa Əysa dəp isim koydi.

2 Əysa Herod padixah həküm sürgən künlərdə Yəhudiyə əlkisining Bəyt-Ləhəm yezisida dunyaoɣa kəlgəndin keyin, mana bəzi danixmənlər məxrikтin Yerusalemoɣa yetip kelip, pukralardin: **2** Yəhudiylarning [yengidin] tuoɣuloɣan padixahi kəyərdə? Qünki biz uning yultuzining kətürülgənlikini kərduk. Xunga, uningoɣa səjdə kiloɣili kəlduk, — deyixti. **3** Buni angliоɣan Herod padixah, xuningdək pütkül Yerusalem həlkimu alakzadilikkə qüxti. **4** U pütkül bax kahinlar wə həlkning Təwrat ustazlirini qakirip, ulardin «Məsih kəyərdə tuoɣuluxi kerək?» — dəp soridi. **5** Ular: «Yəhudiyədiki Bəyt-Ləhəm yezisida boluxi kerək, — qünki pəyoɣəmbər arkilik xundak pütülgən: — **6** «I Yəhudiyə zeminidiki Bəyt-Ləhəm, Həlking Yəhudiyə yetəkqilirining arisida əng kiqiki bolmaydu; Qünki səndin bir yetəkqi qikidu, U həlkim Israillarning bakkuqisi bolidu» — deyixti. **7** Buning bilən, Herod danixmələrni məhpiy qakirtip, yultuzning kaqan pəyda boloɣanlikini sürüxtürüp biliwaldi. **8** Andin: «Berip balini sürüxtə kilip tepinglar. Tapkan haman kaytip manga həwər kilinglar, mənmu uning aldioɣa berip səjdə kilip keləy» — dəp, ularni Bəyt-Ləhəmgə yoloɣa saldi. **9** Danixmənlər padixahning səzini anglap yoloɣa qikti; wə mana, ular xərktə kərgən heliki yultuz ularning aldida yol baxlap mangdi wə bala turoɣan yərgə kelip tohtidi. **10** Ular heliki yultuzni kərginidin intayin kattik xadlinixti **11** həm əygə kirip, balini anisi Məryəm bilən kerüp, yərgə yikilip uningoɣa səjdə kilixti. Andin, həzinilirini eqip, altun, məstiki, murməkki katarlik sowoɣatlarni sunuxti. **12** Ularoɣa qüxidə Herodning yenioɣa barmaslik tooɣrisidiki wəhiy kəlgənliki üqün, ular baxka yol bilən əz yurtioɣa kaytixti. **13** Ular yoloɣa kətkəndin keyin, Pərwərdigarning bir pərixtisi Yüsüpning qüxidə kərünüp: Ornungdin tur! Bala wə anisi ikkisini elip Misiroɣa kaq. Mən sanga ukturoɣuqə u yərdə turoɣin. Qünki Herod

balini yoḳitixḳa izdəp kelidu — dedi. 14 Xuning bilən u ornidin turup, xu keqila bala wə anisi ikkisini elip Misirоɣa ḳarap yoloɣa qikti. 15 U Ḥerod əlgüqə xu yərdə turdi. Xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning pəyoɣəmbər arḳilik aldin eytḳan: «Ooɣlumni Misirdin Mən qaḳirdim» degən səzi əməlgə axuruldi. 16 Ḥerod bolsa danixmənlərdin aldanoɣanlikini bilip, ḳattiḳ oɣəzəpləndi. U danixmənlərdin enikliоɣan waḳitḳa asasən, adəmlərni əwətip Bəyt-Ləḥəm yezisi wə ətrapidiki ikki yax wə uningdin təwən yaxtiki ooɣul balilarning ḥəmmisini əltürguzdi. 17 Xu qaoɣda Yərəmiya pəyoɣəmbər arḳilik eytiloɣan munu səz əməlgə axuruldi: — 18 «Ramaḥ xəḥiridə bir sada, Aqqiḳ yioɣa-zarning pioɣani anglinar, Bu Raḥiləning baliliri üqün kətürgən aḥ-zarliri; Balilirining yoḳ ḳiliwetilgini tüpəylidin, Təsəllini ḳobul ḳilmay pioɣan kətüridu». 19 Əmdi Ḥerod əlgəndin keyin, Hudaning bir pərixtisi Misirda turoɣan Yüsüpning qüxidə kərünüp uningoɣa: — 20 Ornungdin tur! Bala wə anisini elip Israil zeminioɣa ḳayt! Qünki balining jenini almaḳqi boloɣanlar əldi, — dedi. 21 Buning bilən Yüsüp ornidin turup bala wə anisini elip Israil zeminioɣa ḳaytti. 22 U Arhelausning atisi Ḥerod padixaḥning ornioɣa təhtkə olturup Yəhudiyə əlkisigə ḥəkümranlik ḳiliwatḳinidin həwər tepip, u yərgə ḳaytixtin ḳorḳti; wə qüxidə uningoɣa bir wəḥiy kelip, Galiliyə zeminioɣa berip, 23 Nasarət dəp atilidioɣan bir yezida olturaḳlaxti. Xuning bilən pəyoɣəmbərlər arḳilik: «U Nasarətlik dəp atilidu» deyilgini əməlgə axuruldi.

3 Xu qaoɣlarda, qəmüldürgüqi Yəḥya Yəhudiyədiki qəl-bayawanoɣa kelip 2 kixilərgə: — Towa ḳilinglar! Qünki ərx padixaliḳi yeḳinlixip ḳaldi! — dəp jakarlaxḳa baxlidi. 3 Qünki [qəmüldürgüqi Yəḥya] bolsa ilgiri Yəxaya pəyoɣəmbər bexaritidə kərsətkən kixining dəl əzi bolup: — «Bayawanda towlaydioɣan bir kixining: Rəbning yolini təyyarlanglar, Uning qioɣir yollirini tüptüz ḳilinglar! — degən awazi anglinidu». 4 Yəḥya [pəyoɣəmbər] təgə yungidin ḳilinoɣan kiyim kiygən, beligə kən tasma baoɣlioɣanidi. Yəydioɣini bolsa qekətkilər bilən yawa ḥərə ḥəsili idi. 5 Əmdi Yerusalem xəḥiri, pütün Yəhudiyə əlkisi wə pütkül Iordan dərya wadisining ətrapidiki kixilər uning aldioɣa kelixip, 6 gunaḥlirini ikrar ḳilixti wə uning əzlirini Iordan dəryasida qəmüldürüxini ḳobul ḳilixti. 7 Lekin Pərisiy wə Saduḳiy məzḥipidikilərdin kəplirining uning qəmüldürüxini ḳobul ḳiloɣili kəlgənlikini kərginidə u uloroɣa: — Əy yilanlarning baliliri! Kim silərni [Hudaning] qüxüx aldida turoɣan oɣəzipidin ḳeqinglar dəp agaḥlandurdi?! 8 Əmdi towioɣa layiḳ mewini kəltürünglar! 9 Wə əz iqinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibraḥimdur!» dəp hiyal ḳilip yürmənglar; qünki Mən xuni silərgə eytip ḳoyayki, Huda Ibraḥimoɣa muxu taxlardinmu pərzəntlərni apiridə ḳilalaydu. 10 Palta alliḳaqan dərəhlərning yiltizioɣa təngləp ḳoyuldi; yahxi mewə bərməydioɣan ḥarḳaysi dərəhlər kesilip otḳa taxlinidu. 11 Mən dərwəḳə silərni towa ḳilixinglar üqün suoɣa qəmüldürimən. Lekin məndin keyin kəlgüqi zat məndin ḳudrətliktur. Mən ḥətta uning kəxini kətürüxkimu layiḳ əməsmən; u silərni Muḳəddəs Roḥḳa ḥəm otḳa qəmüldüridu. 12 Uning soruoɣuqi küriki ḳolida turidu; u əz haminini [topa-samandin] təltəküs tazilaydu, sap buoɣdayni ambaroɣa yioɣidu, əmma topa-samanni əqməs otta kəydürüwetidu, — dedi. 13 Xu waḳitta, Əysa Yəḥyadin qəmüldürülüxni ḳobul ḳilix üqün Galiliyə əlkisidin Iordan dəryasi boyioɣa, uning yenioɣa kəldi. 14 Biraḳ Yəḥya qəmüldürüxkə unimay uni tosup: — Əsli qəmüldürülüxni mən səndin ḳobul ḳilixim kerək idi, biraḳ sən mening aldimoɣa kəpsənoɣu? — dedi. 15 Lekin Əysa uningoɣa jawabən: — Ḥazirqə xuningoɣa yol ḳoyoɣin; qünki ḥəḳḳaniylikning barlik [tələplirini] əməlgə axurux üqün, xundaḳ ḳiliximizoɣa tooɣra kelidu, — dedi. Xuning bilən, Yəḥya uningoɣa yol ḳoydi. 16 Wə Əysa qəmüldürülüp bolupla, sudin qikti; u sudin qikixi bilən mana, ərxlər uningoɣa eqilip, Hudaning Roḥi kəptər ḳiyapitidə ərxtin qüxüp, üstigə ḳonuwatḳanlikini kərdi. 17 Wə mana, ərxtin bir awaz: — «Bu Mening səyümlük ooɣlum, Mən uningdin toluḳ hursənmən!» — dəp anglandi.

4 Andin Əysa Roḥning yetəkqilikidə Iblisning sinaḳ-azduruxlirioɣa yüzlinix üqün qəl-bayawanoɣa elip berildi. 2 U ḳirik keqə-kündüz roza tutḳandin keyin, uning ḳorsiḳi eqip kətkənidi. 3 Əmdi azduroɣuqi uning yenioɣa kelip uningoɣa: — Əgər sən rasttinla Hudaning Ooɣli bolsang, muxu taxlarni nanoɣa aylinixḳa buyruoɣin! — dedi. 4 Lekin u jawabən: — [Təwratta]: «Insan pəḳət nan bilənla əməs, bəlki Hudaning aoɣzidin qikḳan ḥərbir səz bilənmu yaxaydu» dəp pütülgən, — dedi. 5 Andin Iblis uni muḳəddəs xəḥərgə elip berip, ibadəthanining əng egiz jayioɣa turoɣuzup uningoɣa: 6 — Hudaning Ooɣli bolsang, əzüngni pəskə taxlap baḳḳin! Qünki [Təwratta]: «[Huda] Əz pərixtilirigə sening ḥəḳḳingdə

əmr qilidu»; wə «putungning taxqa urulup kətməsliki üqün, ular seni qollirida kətürüp yüridu» dəp pütülgən — dedi. **7** Əysa uningoƣa: «Təwratta yənə, «Pərwərdigar Hudayingni siniƣuqi bolma!» dəpmu pütülgən — dedi. **8** Andin, Iblis uni naƕayiti egiz bir taoƣqa qikirip, uningoƣa dunyadiki barlik padixaƕliklarni xərəpliri bilən kərsitip: **9** Yərgə yikilip manga ibadət qilsang, bularning ƕəmmisini sanga beriwetimən, — dedi. **10** Andin Əysa uningoƣa: — Yoqal, Xəytan! Qünki [Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingoƣila ibadət qil, pəqət Uningla ibadət-hizmitidə bol!» dəp pütülgən, — dedi. **11** Buning bilən Iblis uni taxlap ketip qaldi, wə mana, pərixtilər kelip uning hizmitidə boldi. **12** Əmdi [Əysa] Yəhyaning tutqun qilinoƣanlikini anglap, Galiliyəgə yol aldi. **13** U Nasarət yezisini taxlap, Zəbulun wə Naftali rayonidiki [Galiliyə] dengizi boyidiki Kəpərnaƕum xəƕirigə kelip orunlaxti. **14** Xundaq qilip, Yəxaya pəyoƣəmbər arqiliq eytiloƣan xu bexarət əməlgə axuruldi, demək: — **15** «Zəbulun zemini wə Naftali zemini, Iordan dəryasining neriki təripidiki «dengiz yoli» boyida, «Yat əllərning makani» boloƣan Galiliyədə, **16** Qarangoƣulukta yaxioƣan həlk parlaq bir nurni kərdi; Yəni ölüm kələnggisining yurtida olturoƣuqilaroƣa, Dəl ularning üstigə nur qüxti». **17** Xu wakittin baxlap, Əysa: «Towa qilinglar! Qünki ərx padixaƕliki yeqinlixip qaldi!» — dəp jar qilixqa baxlidi. **18** [Bir küni], u Galiliyə dengizi boyida ketiwetip, ikki aka-uka, yəni Petrus dəpmu atiloƣan Simon isimlik bir kixini wə uning inisi Andiriyasni kərdi. Ular beliqqi bolup, dengizoƣa tor taxlawatatti; **19** u ularoƣa: — Mening kəynimdin menginglar — Mən silərni adəm tutquqi beliqqi qilimən! — dedi. **20** Ular xuan beliq torlirini taxlap, uningoƣa əgixip mangdi. **21** U xu yərdin ətüp, ikkinqi bir aka-ukini, yəni Zəbədiyning ooƣulliri Yaqup wə inisi Yuƕannani kərdi. Bu ikkisi kemidə atisi Zəbədiy bilən torlirini ongxawatatti. U ularnimu qaqirdi. **22** Ular dərƕal kemini atisi bilən qaldurup uningoƣa əgixip mangdi. **23** Wə Əysa Galiliyəning ƕəmmə yerini kezip, ularning sinagoglirida təlim berip, Hudaning padixaƕliqining hux həwirini jakarlaytti, həlk arisida ƕərhil kesəllərni wə ajiz-meyiplarni saqaytti. **24** U tooƣruluk həwər pütkül Suriyə əlkisigə tarqaldi; u yərdiki halayiq ƕərhil bimarlarni, yəni ƕərtürlük kesəllər wə aoƣriq-silaqlarni ƕəmdə jin qaplaxqanlarni, tutqaqlik wə paləq kesiligə giriptar boloƣanlarni uning aldioƣa elip kelixti; wə u ularni saqaytti. **25** Galiliyə, «on xəƕər» rayoni, Yerusalem, Yəhudiyə wə Iordan dəryasining u qetidin kəlgən top-top adəmlər uningoƣa əgixip mangdi.

5 Muxu top-top adəmlərni kərüp u bir taoƣqa qikti; u u yərdə olturoƣinida, muhlisliri uning yenioƣa kəldi. **2** U aoƣzini eqip ularoƣa təlim berixkə baxlidi: — **3** Mubarək, roƕta namrat boloƣanlar! Qünki ərx padixaƕliki ularoƣa təwədur. **4** Mubarək, pioƣan qəkkənlər! Qünki ular təsəlli tapidu. **5** Mubarək, yawax-məminlər! Qünki ular yər yüzigə mirashordur. **6** Mubarək, ƕəkqaniylikqa aq wə təxnalar! Qünki ular toluk toyunidu. **7** Mubarək, rəƕimdillar! Qünki ular rəƕim kəridu. **8** Mubarək, qəlbi pak boloƣanlar! Qünki ular Hudani kəridu. **9** Mubarək, tinqlik tərəpdarliri! Qünki ular Hudaning pərzəntliri dəp atilidu. **10** Mubarək, ƕəkqaniylik yolida ziyankəxlikkə uqrioƣanlar! Qünki ərx padixaƕliki ularoƣa təwədur. **11** Mubarək, mən üqün baxqilarning ƕaqarət, ziyankəxlik wə ƕərtürlük təƕmitigə uqrisanglar; **12** xad-huram bolup yayranglar! Qünki ərxlərdə katta in'am silər üqün saqlanmaqta; qünki silərdin ilgiriki pəyoƣəmbərlərgimu ular muxundaq ziyankəxliklərni qiloƣan. **13** Silər yər yüzidiki tuzdursilər. Ƕalbuki, əgər tuz əz təmini yoqatsa, uningoƣa qaytidin tuz təmini qandaqmu kirgüzgili bolidu? U qaoƣda, u ƕeqnemigə yarimas bolup, taxlinip kixilərning ayioƣi astida dəssilixtin baxqa ƕeq ixqa yarimaydu. **14** Silər dunyaning nuridursilər. Taoƣ üstigə selinoƣan xəƕər yoxurunalmaydu. **15** Ƕeqkim qiraoƣni yekip qoyup, üstigə sewətni kəmtürüp qoymas, bəlki qiraoƣdanning üstigə qoyidu; buning bilən, u əy iqidiki ƕəmmə adəmlərgə yoruqluk beridu. **16** Xu tərikidə, silər nurunglarni insanlar aldida xundaq qaqnitinglarki, ular yahxi əməlliringlarni kərüp, ərxtiki atanglarni uluoƣlisun. **17** Meni Təwrat qanunini yaki pəyoƣəmbərlərning yazoƣanlirini bikar qiloƣili kəldi, dəp oylap qalmanglar. Mən ularni bikar qiloƣili əməs, bəlki əməlgə axuroƣili kəldim. **18** Qünki mən silərgə xuni bərƕək eytip qoyayki, asman-zemin yoqimioƣuqə, uningda pütülgənlər əməlgə axurulmioƣuqə Təwrattiki «yod» bir ƕərp, ƕətta birər qekitmu bikar qilinmaydu. **19** Xu səwəbtin, Təwrat qanunining əqidilirigə, ƕətta uning əng kiqikliridin birini bikar qilip, wə baxqilaroƣa xundaq qilixni əgitidioƣan ƕərkim ərx padixaƕliqida əng kiqik ƕesablinidu. Əmma əksiqə, Təwrat qanuni əqidilirigə əməl qiloƣanlar wə baxqilaroƣa xundaq

kilixni əgətküqilər bolsa ərx padixahlikida uluoŋ hesablinidu. 20 Qünki mən silərgə xuni eytip koyayki, həkkaniylikinglar Təwrat ustazliri wə Pərisiylərningkidin axmisa, ərx padixahlikioŋa heqkaqan kirəlməysilər. 21 Burunkilaroŋa «Katillik kilma, katillik kiloŋan hərkandak adəm sorakka tartilidu» dəp buyruloŋanlikini angliogansilər. 22 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, əz kerindixioŋa bikardin-bikar aqqiklanoŋanlarning hərbirimu sorakka tartilidu. Əz kerindixini «əhmək» dəp tillioŋan hərkim aliy kengəxmidə sorakka tartilidu; əmma kerindaxlirini «təlwə» dəp hakarətligən hərkim dozahning otioŋa layik bolidu. (Geenna g1067) 23 Xuning üqün, sən kurbangah aldioŋa kelip [Hudaoŋa] hədiyə atimakqi boloŋiningda, kerindixingning seningdin aoŋrinoŋan yeri barliki yadingoŋa kəlsə, 24 hədiyəngni kurbangah aldioŋa koyup turup, awwal kerindixing bilən yarixiwal, andin kelip hədiyəngni ata. 25 Əgər üstüngdin dəwa kilmakqi boloŋan birsi bolsa, uning bilən birgə yolda boloŋiningda uning bilən tezdin yarixip, dost boloŋin. Bolmisa, u seni sorakqioŋa, sorakqi bolsa gundipayoŋa tapxuridu, sən zindanoŋa solitiwetilisən. 26 Mən sanga xuni bərhək eytip koyayki, [kərzingning] əng ahirki bir tiyininimu koymay təlimigüqə, xu yərdin qikalmaysən. 27 Silər «Zina kilmanglar» dəp buyruloŋanlikini angliogansilər. 28 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, birər ayaloŋa xəhwaniy niyət bilən karioŋan kixi kənglidə u ayal bilən allikaqan zina kiloŋan bolidu. 29 Əgər əmdi ong kəzüng seni gunahka azdursa, uni oyup taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahka taxlanoŋinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yok kilinoŋini kəp əwzəl. (Geenna g1067) 30 Əgər ong kolung seni gunahka azdursa, uni kesip taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahka taxlanoŋinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yok kilinoŋini kəp əwzəl. (Geenna g1067) 31 Yənə: — «Kimdikim ayalini talak kilsa, uningoŋa talak hetini bərsun» dəpmu buyruloŋan. 32 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, kimdikim əz ayalining buzukluk kilmixidin baxka [hərkandak ixni bahanə kilip] uni talak kilsa, əmdi uni zinaoŋa tutup bərgən bolidu; talak kilinoŋan ayalni əmrigə aloŋan kiximu zina kiloŋan bolidu. 33 Silər yənə burunkilaroŋa «Kəsimingdin yanma, Pərwərdigaroŋa kiloŋan kəsiminggə əməl kil» dəp buyruloŋanlikini angliogansilər. 34 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, kət'iy kəsəm kilmanglar; ərxni tiloŋa elip kəsəm kilmanglar, qünki ərx Hudaning təhtidur; 35 yaki yərni tiloŋa elip kəsəm kilmanglar, qünki yər yüzi Hudaning təhtipəridur. Yerusalemni tiloŋa elipmu kəsəm kilmanglar, qünki u yər uluoŋ padixahning xəhiridur. 36 Hətta əz bexinglarni tiloŋa elipmu kəsəm kilmanglar, qünki silərning qeqinglarning bir telinimu ak yaki kara rənggə əzgərtix kolunglardin kəlməydu. 37 Pəkət degininglar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yak, yak, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi rəzil boloŋuqidin kelidu. 38 Silər «Kəzgə kəz, qixka qix» dəp buyruloŋinini angliogansilər. 39 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, əski bilən təng bolmanglar. Kimdəkim ong məngzinggə ursa, sol məngzingnimu tutup bər; 40 wə birsi üstüngdin dəwa kilip, kənglikingni almakqi bolsa, qapiningnimu bər. 41 Birsi sanga [yük-takini yüdküzüp] ming kədəm yol yürüxkə zorlisa, uning bilən ikki ming kədəm mang. 42 Birsi səndin tilisə, uningoŋa bər. Birsi səndin ətnə-yerim kilmakqi bolsa, uningoŋa boynungni toloŋima. 43 Silər «Koxnangni səygin, düxmininggə nəprətlən» dəp eytiloŋanni angliogan. 44 Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki, silərgə düxmənlik boloŋanlaroŋa mehir-muhəbbət kərsitinglar, silərdin nəprətləngənlərgə yahxilik kilinglar, silərgə ziyankəxlik kiloŋanlaroŋa dua kilinglar. 45 Xundak kiloŋanda, ərxtiki Atanglarning pərzəntliridin bolisilər. Qünki U kuyaxining nurini yahxilaroŋimu wə yamanlaroŋimu qüxüridu, yamoŋurnimu hakkaniylaroŋimu, hakkaniyətsizlərgimu yaoŋduridu. 46 Əgər silər əzünglaroŋa muhəbbət kərsətkənlərgila mehir-muhəbbət kərsətsənglar, buning kandakmu in'amoŋa erixküqiliki bolsun? Hətta bajgirlarmu xundak kiliwatmamdu? 47 Əgər silər pəkət kerindaxliringlar bilənla salam-səhət kilixsanglar, buning nemə pəziliti bar? Hətta yat əlliklərmu xundak kilidioŋu! 48 Xunga, ərxtiki Atanglar mukəmməl boloŋinidək, silərmu mukəmməl bolunglar.

6 Hezi bolunglarki, həyr-sahawətlik ixliringlarni baxkilarning aldida kəz-kəz kilmanglar. Bundak kilsanglar, ərxtiki Atanglarning in'amioŋa erixəlməysilər. 2 Xunga həyr-sahawət kiloŋiningda, dawrang salma. Sahtipəzlərla sinagoglarda wə koqilarda adəmlərning mahtixioŋa erixix üqün xundak kilidu. Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, ular kəzligən in'amioŋa erixkən bolidu. 3 Lekin sən, həyr-sahawət kiloŋiningda ong kolungning nemə kiliwatkinini sol kolung bilmisun. 4 Xuning bilən həyr-

sahawiting yoxurun bolidu wə yoxurun ixlarni kərgüqi Atang sanga buni ⱪayturidu. **5** Dua ⱪiloɣan waⱪtingda, sahtipəzlərdək bolma; qünki ular baxⱪilaroɣa kəz-kəz ⱪilix üqün sinagoglar yaki tət koqa eoɣizida turuwelip dua ⱪilixⱪa amraⱪtur. Mən silərgə xuni bərḥək eytip ⱪoyayki, ular kəzligən in'amioɣa erixkən bolidu. **6** Lekin sən bolsang, dua ⱪiloɣan waⱪtingda, iqkiri əygə kirip, ixikni yepip, yoxurun turoɣuqi Atangoɣa dua ⱪilinglar; wə yoxurun kərgüqi Atang buni sanga ⱪayturidu. **7** Dua-tilawət ⱪiloɣanda, [butpərəs] yat əlliklərdikidək ⱪuruⱪ gəplərni təkrarlawərmənglar. Qünki ular degənlirimiz kəp bolsa [Huda] tiliginimizni qoⱪum ijabət ⱪilidu, dəp oylaydu. **8** Xunga, silər ularni dorimanglar. Qünki Atanglar silərning eḥtiyajinglarni silər tiliməstin burunla bilidu. **9** Xuning üqün, mundaⱪ dua ⱪilinglar: — «I asmanlarda turoɣuqi Atimiz, Sening naming muⱪəddəs dəp uluoɣlanoɣay. **10** Padixaḥliⱪing kəlgəy, Iradəng ərxtə ada ⱪilinoɣandək yər yüzidimu ada ⱪilinoɣay. **11** Bügünki nenimizni bügün bizgə bərgəysən. **12** Bizgə ⱪərzdar boloɣanlarni kəqürginimizdək, Sənmu ⱪərzlirimizni kəqürgəysən. **13** Bizni azduruluxlaroɣa uqratⱪuzmioɣaysən, Bəlki bizni rəzil boloɣuqidin ⱪutulduroɣaysən». **14** Qünki silər baxⱪilarning gunaḥ-səwənliklirini kəqürsənglar, ərxtiki Atanglarmu silərni kəqüridu. **15** Biraⱪ baxⱪilarning gunaḥ-səwənliklirini kəqürmisənglər, ərxtiki Atanglarmu gunaḥ-səwənlikliringlarni kəqürməydu. **16** Roza tutⱪan waⱪtinglarda, sahtipəzlərdək tatirangoɣu ⱪiyapətkə kiriwalmanglar. Ular roza tutⱪinini kəz-kəz ⱪilix üqün qiraylirini soloɣun ⱪiyapəttə kərsitidu. Mən silərgə xuni bərḥək eytip ⱪoyayki, ular kəzligən in'amioɣa erixkən bolidu. **17** Əmdi sən, roza tutⱪiningda, qaqliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. **18** Xu qaoɣda, roza tutⱪining insanlaroɣa əməs, bəlki pəⱪət yoxurun turoɣuqi Atangoɣila kərünidu; wə yoxurun kərgüqi Atang uni sanga ⱪayturidu. **19** Yər yüzidə əzünglaroɣa bayliⱪlarni toplimanglar. Qünki bu yərdə ya küyə yəp ketidu, ya dat basidu yaki ooɣrilar tam texip ooɣrilap ketidu. **20** Əksiqə, ərxtə əzünglaroɣa bayliⱪlar toplanglar. U yərdə küyə yeməydu, dat basmaydu, ooɣrimu tam texip ooɣrilimaydu. **21** Qünki bayliⱪing ⱪəyərdə bolsa, ⱪəlbingmu xu yərdə bolidu. **22** Tənning qirioɣi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lekin əgər kəzüng yaman bolsa pütün wujudung ⱪarangoɣu bolidu. Əgər wujudungdiki «yoruⱪluⱪ» əməliyəttə ⱪarangoɣuluⱪ bolsa, u ⱪarangoɣuluⱪ nemidegən ⱪorⱪunqluⱪ-ḥə! **24** Ḥeqkim [birla waⱪitta] ikki hojayinning ⱪulluⱪida bolmaydu. Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi kəridu; yaki buningoɣa baoɣlinip, uningoɣa etibarsiz ⱪaraydu. [xuningoɣa ohxax], silərning ḥəm Hudaning, ḥəm mal-dunyaning ⱪulluⱪida boluxunglar mumkin əməs. **25** Xunga mən silərgə xuni eytip ⱪoyayki, ḥayatinglaroɣa kerəklik yemək-iqmək yaki uqanglaroɣa kiyidioɣan kiyim-keqəkning oɣemini ⱪilmanglar. Ḥayatliⱪ ozuⱪtin, tən kiyim-keqəktin əziz əməsmu? **26** Asmandiki uqar-ⱪanatlaroɣa ⱪaranglar! Ular terimaydu, ormaydu, ambarlaroɣa yioɣmaydu, lekin ərxtiki Atanglar ularnimu ozuⱪlanduridu. Silər axu ⱪuxlardin kəp əziz əməsmu? **27** Aranglarda ⱪaysinglar oɣəm-ⱪayoɣu bilən əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? **28** Silərning kiyim-keqəkning oɣemini ⱪilixinglarning nemə ḥajiti?! Daladiki nelupərlərning ⱪandaⱪ əsidioɣanliⱪioɣa ⱪarap beⱪinglar! Ular əmgəkmu ⱪilmaydu, qaⱪ egirməydu; **29** lekin silərgə xuni eytayki, ḥətta Sulayman toluⱪ xan-xəroptə turoɣandimu uning kiyinixi nilupərlərning bir güliqilikmu yoⱪ idi. **30** Əmdi Huda daladiki bügün eqilsa, ətisi ⱪurup oqaⱪⱪa selinidioɣan axu gül-giyaḥlarni xunqə bezigən yərdə, silərni tehimu kiyindürməsmu, əy ixənqi ajizlar! **31** Xunga «nemə yəymiz», «nemə iqimiz», «nemə kiyimiz?» dəp oɣəm ⱪilmanglar. **32** Qünki yat əldikilər mana xundaⱪ ḥəmmə nərsigə intilidu, əmma ərxtiki Atanglar silərning bu ḥəmmə nərsilərgə moḥtajliⱪinglarni bilidu; **33** xundaⱪ ikən, ḥəmmidin awwal Hudaning padixaḥliⱪi wə ḥəⱪⱪaniyliⱪioɣa intilinglar. U qaoɣda, bularning ḥəmmisi silərgə ⱪoxulup nesip bolidu. **34** Xuning üqün, ətining oɣemini ⱪilmanglar. Ətining oɣemi ətigə ⱪalsun. Ḥər künning dərdi xu küngə tuxluⱪ bolidu.

7 Baxⱪilarning üstidin ḥəküm ⱪilip yürmənglar. Xundaⱪta [Hudaning] ḥəkümigə uqrimaysilər. **2** Qünki silər baxⱪilar üstidin ⱪandaⱪ baḥa bilən ḥəküm ⱪilsanglar, [Hudamu] silərning üstünglardin xundaⱪ baḥa bilən ḥəküm qiⱪiridu. Silər baxⱪilarni ⱪandaⱪ əlqəm bilən əlqisənglar, [Hudamu] silərni xundaⱪ əlqəm bilən əlqəydu. **3** Əmdi nemə üqün buradiringning kəzidiki ⱪilni kərüp, əz kəzüngdiki limni bayⱪiyalmaysən?! **4** Sən ⱪandaⱪmu buradiringoɣa: «Ⱪeni, kəzüngdiki ⱪilni eliwetəy!» deyələysən? Qünki mana, əzüngning kəzidə lim turidu!? **5** Əy sahtipəz! Awwal əzüngning kəzidiki

limni eliwət, andin enik kərüp, buradiringning kəzidiki kilni eliwetələysən. 6 Mukəddəs nərsini itlarоға bərmənglar, yaki ünqə-mərwayitliringlarni tongguzlarning aldiоға taxlap koymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dəssəp, andin burulup silərni talaydu. 7 Tilənglar, silərgə ata kilinidu; izdənglar, tapisilər; ixikni qekinglar, eqilidu. 8 Qünki hərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi izdiginini tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. 9 Aranglarda əz ooli nan tələp kilsa, uningоға tax beridiоланlar barmu?! 10 Yaki belik tələp kilsa, yilan beridiоланlar barmu? 11 Əmdi silər rəzil turupmu əz pərzəntliringlarоға yahxi iltipatlarni berixni bilgən yərdə, ərxtiki Atanglar Əzidin tiligənlərgə yahxi nərsilərni tehimu iltipat kilmasmu? 12 Xunga hər ixta baxkilarning əzünglarоға kandak muamilə kilixini ümid kilsanglar, silərmu ularоға xundak muamilə kilinglar; qünki Təwrat kanuni wə pəyoəmbərlərning təlimatliri mana xudur. 13 Tar dərwazidin kiringlar. Qünki kixini halakətkə elip baridiоған dərwaza kəng bolup, yoli kəngtaxa wə daoдamdur, wə uningdin kiridiоланlar kəptur. 14 Birak hayatlikka elip baridiоған dərwaza tar, yoli kistang bolup, uni tapalaydiоланlarmu az. 15 Aldinglarоға koy terisigə oriniwelip kəlgən, iqi yirtkuq qilbəridək boloған sahta pəyoəmbərlərdin hoxyar bolunglar. 16 Silər ularni mewiliridin tonuwalalaysilər. Tikəndin üzümlər, kamoақtin ənjürlər aloili bolamdu? 17 Xuningоға ohxax, hər yahxi dərəh yahxi mewə beridu, por dərəh naqar mewə beridu. 18 Yahxi dərəh naqar mewə bərməydu, por dərəh yahxi mewə bərməydu. 19 Yahxi mewə bərməydiоған hərbir dərəh kesilip otka taxlinidu. 20 Xuningdək, muxundak kixilərni mewiliridin tonuwalalaysilər. 21 Manga «Rəbbim, Rəbbim» degənlərning hammisila ərx padixahlikioға kirəlməydu, bəlki ərxtə turoquqi Atamning iradisini ada kiloanlarla kirələydu. 22 Xu künidə nuroun kixilər manga: «Rəbbim, Rəbbim, biz sening naming bilən wəhiy-bexarətlərni yətküzduk, sening naming bilən jinlarni kooliduk wə naming bilən nuroun məjizilərni kərsəttuk» dəydu. 23 Halbuki, u qaoда mən ularоға: «Silərni əzəldin tonumaymən. Kəzümdin yokilinglar, əy itaətsizlər!» dəp elan kilimən. 24 Əmdi hərbiri bu səzlirimni anglap əməl kiloған bolsa, u əz əyini koram tax üstigə saloған pəm-parasətlik kixigə ohxaydu. 25 Yamour yioip, kəlkün kelip, boran qikip soksimu, u əy ərülmidi; qünki uning uli koram taxning üstigə selinoған. 26 Birak səzlirimni anglap turup, əməl kilmaydiоған hərbiri əyini kumning üstigə kuroған əhməkkə ohxaydu. 27 Yamour yaoқanda, kəlkün kəlgəndə, boran qikkanda xu əy ərülüp kətti; uning ərülüxi intayin dəhxətlik boldi! 28 Wə xundak boldiki, Əysa bu səzlirini ahirlaxturoған dеyin, bu top-top halayik uning təlimlirigə hayranuhəs boluxti. 29 Qünki uning təlimliri Təwrat ustazliriningkigə ohximaytti, bəlki tolimu nopuzluk idi.

8 U taoдin qüxkəndə, top-top kixilər uningоға əgixip mangdi. 2 Wə mana, mahaw kesili bar boloған bir kixi uning aldiоға kelip, bexini yərgə urup tizlinip: — Təksir, əgər halisingiz, meni kesilimdin pak kilalaysiz! — dedi. 3 Əysa uningоға kolini təgküzüp turup: — Halaymən, pak boloин! — dewidi, bu adəmning mahaw kesili xuan pak bolup sakaydi. 4 Əysa uningоға: — Hazir bu ixni heqkimgə eytma, bəlki udul berip kahinoға əzüngni kərsitip, ularda bir guwahlik bolux üqün, Musa bu ixta əmr kiloған hədiyə-kurbanlikni sunoин, — dedi. 5 U Kəpərnahum xəhirigə baroланda, [rimlik] bir yüzbexi uning aldiоға kelip, uningdin yelinip: 6 — Təksir, qakirim paləq bolup kelip, bək azablinip əydə yatidu, — dedi. 7 Mən berip uni sakaytip koyay, — dedi Əysa. 8 Yüzbexi jawabən: — Təksir, torusumning astioға kirixingizgə layik əməsmən. Pəkət bir eoizla səz kilip koysingiz, qakirim sakiyip ketidu. 9 Qünki mənmu baxka birsining hokuki astidiki adəmmən, mening kol astimda ləxkərlirim bar. Birigə bar desəm baridu, birigə kəl desəm, kelidu. Kulumoға bu ixni kil desəm, u xu ixni kilidu, — dedi. 10 Əysa bu gəplərni anglap, həyran boldi. Əzi billə kəlgənlərgə: — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, bundak ixənqni hətta Israillar arisidimu tapalmioланidim. 11 Silərgə xuni eytayki, nuroun kixilər künqikix wə künpetixtin kelip, ərx padixahlikida Ibrahim, Isһak wə Yakuplar bilən bir dastihanda olturidu. 12 Lekin bu padixahlikning əz pərzəntliri bolsa, sirtta karangoулukka taxlinip, u yərdə yioға-zarlar kətüridu, qixlirini ouqurlitidu, — dedi. 13 Andin, Əysa yüzbexioға: — Əyünggə kayt, ixənginingdək sən üqün xundak kilinidu, dedi. Heliki qakarning kesili xu pəyttə sakaytildi. 14 Əysa Petrusning əyigə baroланda, Petrusning keynanisining kizip orun tutup yetip kaloинini kərdi. 15 U uning kolini tutiwidi, uning kizitmisi yandi. [Ayal] dərhal ornidin turup, Əysani kütüxkə baxlidi. 16 Kəq kirgəndə, kixilər jin qaplaxkan nuroun adəmlərni uning aldiоға elip kelixti. U bir eoiz səz bilənla jinlarni həydiwətti wə barlik kesəllərni

sakaytti. 17 Buning bilən, Yəxaya pəyoɣəmbər arkilik yətküzülgən: «U əzi aoɣrik-silaklirimizni kətürdi, kesəllirimizni üstigə aldi» degən səz əmälgə axuruldi. 18 Əysa əzini oriwaloɣan top-top kixilərni kərüp, [muhlisliriоɣa] dengizning u kətioɣa ətüp ketixni əmr kildi. 19 Xu qaoɣda, Təwrat ustazliridin biri kelip, uningoɣa: — Ustaz, sən kəyərgə barsang, mənmu sanga əgixip xu yərgə barimən, — dedi. 20 Əysa uningoɣa: — Tülkilərning əngkürliri, asmandiki kuxlarning uwiliri bar; birak Insan'ooɣlining bexini koyoɣudək yerimu yok, — dedi. 21 Muhlisliridin yənə biri uningoɣa: — Rəb, mening awwal berip atamni yərlikkə koyuxumoɣa ijazət bərgəysən, — dedi. 22 Birak Əysa uningoɣa: — Manga əgəxkin, wə ölüklər əz ölüklirini yərlikkə koysun, — dedi. 23 U kemigə qüxti, muhlislirimu qüxüp billə mangdi. 24 Wə mana, dengiz üstidə kattik boran qikip kətti; xuning bilən dolkunlar kemidin halkip kemini oɣərk kiliwetəy dəp kaldi. Lekin u uhlawatatti. 25 Muhlislar kelip uni oyoɣitip: — I ustaz, bizni kutulduroɣaysən! Biz halakət aldida turimiz — dedi. 26 — Nemixka korkisilər, i ixənqi ajizlar! — dedi u wə ornidin turup, boran-qapkunoɣa wə dengizoɣa tənbih beriwidi, həmmisi birdinla tinqidi. 27 Muhlislar intayin həyran bolup, bir-birigə: — Bu zadi kandak adəmdu? Hətta boran-qapkunlar wə dengizmu uningoɣa boysunidikən-hə! — dəp ketixti. 28 Əysa dengizning u kətidiki Gadaralikларning yurtioɣa baroɣinida, jin qaplaxkan ikki kixi gərliridin qikip uningoɣa aldioɣa kəldi. Ular xunqə wəhxiy idiki, heqkim bu yərdin ətüxkə jür'ət kilalmaytti. 29 Uni kərgəndə ular: — I Hudaning Ooɣli, sening biz bilən nemə karing! Sən wakit-saiti kəlməyla bizni kiynioɣili kəldingmu? — dəp towlidi. 30 Xu yərdin heli yirakta qong bir top tongguz padisi otlap yürətti. 31 Jinlar əmdi uningoɣa: — Əgər sən bizni koɣliwətməkqi bolsang, bizni tongguz padisi iqigə kirgüzüwətkəysən, — dəp yalwuruxti. 32 U uloroɣa: — Qikinglar! — dewidi, jinlar qikip, tongguzlarning tenigə kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik yardin etilip qüxüp, sularda oɣərk boldi. 33 Lekin tongguz bakkuqilar bədər kəqip, xəhərgə kirip, bu ixning bax-ahirini, jümlidin jin qaplaxkan kixilərning kəqürmixlirini halayikka eytip berixti. 34 Wə mana, pütün xəhərdikilər Əysa bilən kərüxkili qikti. Ular uni kərgəndə, uning əzlirining xu rayonidin ayrilip ketixini ətündi.

9 Xuning bilən u kemigə qüxüp dengizdin ətüp, əzi turoɣan xəhərgə kaytip kəldi. 2 Wə mana, kixilər zəmbilgə yatkuzuloɣan bir paləqni uning aldioɣa elip kəldi. Əysa ularning ixənqini kərüp heliki paləqkə: — Ooɣlum, yürəklik bol, gunahliring kəqürüm kilindi, — dedi. 3 Andin mana, Təwrat ustazliridin bəziliri kənglidə: «Bu adəm kupurluk kiliwatidu!» dəp oylidi. 4 Ularning kənglidə nemə oylawatkanlikini bilgən Əysa uloroɣa: — Nemə üqün kənglünglarda rəzil oylarda bolisilər? 5 «Gunahliring kəqürüm kilindi» deyix asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» deyixmu? — dedi wə yənə uloroɣa: — 6 Əmma hazir silərning Insan'ooɣlining yər yüzidə gunahlarni kəqürüm kilix hokukioɣa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — u paləq kesəlgə: — Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioɣixturup əyünggə kayt, — dedi. 7 Heliki adəm ornidin turup əyigə kaytti. 8 Buni kərgən top-top adəmlər korkuxup, insanloroɣa bundak hokukni bərgən Hudani uluoɣlaxti. 9 Əysa u yərdin qikip aldioɣa ketiwetip, baj yioɣidioɣan orunda olturoɣan, Matta isimlik bir [bajgirni] kərdi. U uningoɣa: — Manga əgəxkin! — dedi. Wə Matta ornidin turup, uningoɣa əgəxti. 10 Wə xundak boldiki, Əysa [Mattaning] əyidə mehman bolup dastihanda olturoɣanda, nuroɣun bajgirlar wə gunahkarlarmu kirip, Əysa wə uning muhlisliri bilən həmdastihan boldi. 11 Buni kərgən Pərisiylər uning muhlisliriоɣa: — Ustazinglar nemixka bajgir wə gunahkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturidu?! — dedi. 12 Bu gəpni angliоɣan Əysa: — Saoɣlam adəmlər əməs, bəlki bimarlar tewipka mohtajdur. 13 Silər berip [mukəddəs yazmilardiki]: «Izdəydioɣinim kurbanlikлар əməs, bəlki rəhim-xəpkət» deyilgən xu səzning mənisini əgininglar; qünki mən həkkaniylarni əməs, bəlki gunahkarlarni qakiroɣili kəldim, dedi. 14 Xu wakitlarda, Yəhya [pəyoɣəmbərning] muhlisliri Əysaning yenioɣa kelip uningoɣa: — Nemixka biz wə Pərisiylər pat-pat roza tutimiz, lekin sizning muhlisliringiz tutmaydu? — dəp soraxti. 15 Əysa jawabən: — Toyi boluwatkan yigit tehi toyda həmdastihan oltuoɣan qaoɣda, toy mehmanliri haza tutup oltursa kandak bolidu!? Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu kündə roza tutidu. 16 Heqkim kona kəngləkkə yengi rəhttin yamak salmaydu. Undak kilsa, yengi yamak [kirixip], kiyimni tartip yirtiwetidu. Nətijidə, yirtik tehimu yooɣinap ketidu. 17 Xuningdək, heqkim yengi xarabni kona tulumloroɣa kaqilimaydu. Əgər undak kilsa, [xarabning eqixi bilən] tulumlar yerilip ketidu-də, xarabmu təkülüp ketidu həm tulumlarmu kardin qikidu. Xuning üqün kixilər yengi xarabni

yengi tulumlaroŋa ḳaqilaydu; xundaḳ ḳiloŋanda, ḥər ikkilisi saḳlinip ḳalidu. **18** U [Yəḥyaning muhlislirioŋa] bu sözlərni ḳiliwatḳan waḳtida, mana bir ḥökümdar kelip, uning aldioŋa bax urup: — Mening ḳizim ḥazirla ölüp kətti; əmma siz berip uningoŋa ḳolingizni təgküzüp ḳoysingiz, u tirilidu, dedi. **19** Əysa ornidin turup, muhlisliri bilən billə uning kəynidin mangdi. **20** Wə mana, yolda hun təwrəx kesiligə giriptar boloŋinioŋa on ikki yil boloŋan bir ayal Əysaning arḳisidin kelip, uning tonining pexini silidi. **21** Qünki u iqidə «Uning tonini silisamla, qoḳum saḳiyip ketimən» dəp oylioŋanidi. **22** Əmma Əysa kəynigə burulup, uni kərüp: — Ḳizim, yürəklik bol, ixənqing seni saḳaytti! dedi. Xuning bilən u ayal xu saəttə saḳaydi. **23** Əmdi Əysa ḥeliḳi ḥökümdarning öyigə kirgəndə, nəy qeliwatḳan wə ḥaza tutup waysawatḳan kixilər topini kərüp, **24**ularoŋa: — Qiḳip ketinglar, bu ḳiz ölmidi, bəlki uhlawatidu, dedi. [Xuni anglap] kəpqilik uni məshirə ḳildi. **25** Kixilər qiḳiriwetilgəndin keyin, u ḳizning yenioŋa kirip, uning ḳolini tutiwidi, ḳiz ornidin turdi. **26** Bu tooŋrisidiki həwər pütün yurtta pur kətti. **27** Əysa u yərdin qiḳḳanda, ikki ḳarioŋu uning kəynidin kelip: — I Dawutning ooŋli, bizgə rəḥim ḳiloŋaysiz! — dəp nida ḳilixti. **28** U öygə kirgəndin keyin, xu ikki ḳarioŋu uning aldioŋa kəldi. Əysa ulardin: — Silər mening bu ixḳa ḳadir ikənlikimgə ixinəmsilər? — dəp soridi. — I Rəbbim, ixinimiz, — dəp jawab bərdi ular. **29** U ḳolini ularning kəzlirigə təgküzüp turup: — Ixənqinglar boyiqə bolsun! dewidi, **30** Ularning kəzliri eqildi. Əysaularoŋa: Bu ixni ḥeqkimgə eytmanglar! dəp ḳattiḳ tapilidi. **31** Lekin ular u yərdin qiḳipla, uning nam-xəḥritini pütkül yurtḳa yeyiwətti. **32** Ular qiḳip ketiwatḳanda, kixilər jin qaplaxḳan bir gaqini uning aldioŋa elip kəldi. **33** Uningoŋa qaplaxḳan jinning ḥəydilixi bilənla, ḥeliḳi adəm zuwanoŋa kəldi. Halayiḳ intayin ḥəyranuḥəs bolup: — Bundaḳ ix Israilda zadi kərülüp baḳmioŋan, — deyixti. **34** Lekin Pərisiylər: — U jinlarni jinlarning əmirigə tayinip ḳooŋlaydikən, deyixti. **35** Wə Əysa barliḳ xəḥər wə yeza-ḳixlaḳlarni kezip, ularning sinagoglirida təlim berip, ərx padixaḥliḳidiki hux həwərni jakarlidi wə ḥərhil kesəllərni wə ḥərhil meyip-ajizlarni saḳaytti. **36** Lekin u top-top adəmlərni kərüp ularoŋa iq aoŋritti, qünki ular harlinip padiqisiz ḳoy padiliridək panaḥsiz idi. **37** Xuning bilən u muhlislirioŋa: — Ḥosul dərwəḳə kəp ikən, biraḳ [ḥosul elix üqün] ixləydioŋanlar az ikən. **38** Xunga ḥosulning Igisidin, Öz ḥosulingni yioŋiwelixḳa ixləmqilərni jiddiy əwətkəysən, dəp tilənglar, — dedi.

10 U on ikki muhlisini yenioŋa qaḳirip, ularoŋa napak roḥlarni ḳooŋlax wə ḥərbir kesəllikni ḥəm ḥərbir meyip-ajizni saḳaytix ḥoḳuḳini bərdi. **2** On ikki rosulning isimliri təwəndikiqə: Awwal Petrus dəpmu atilidioŋan Simon wə uning inisi Andiriyas, andin Zəbədiyning ooŋli Yaḳup wə uning inisi Yuḥanna, **3** Filip wə Bartolomay, Tomas wə bajgir Matta, Alfayning ooŋli Yaḳup wə Ləbbaus dəpmu atilidioŋan Taday, **4** millətpərwər dəp ataloŋan Simon wə keyin Əysaoŋa satḳunluḳ ḳiloŋan Yəḥuda Ixḳariyot. **5** Əysa bu on ikkisini [həlḳning arisioŋa] mundaḳ tapilap əwətti: — Yat əlliklərning yollirioŋa qiḳmanglar, yaki Samariyəliklərning xəḥərlirigimu kirmənglar, **6** bəlki tenigən ḳoy padiliri boloŋan Israil jəmətidikilər arisioŋa beringlar. **7** Baroŋan yeringlarda: «Ərx padixaḥliḳi yeḳinlixip ḳaldi!» dəp jakarlanglar. **8** Aoŋriḳ-silaḳlarni saḳaytinglar, ölüklərni tirildürünglar, mahaw kesəllirini saḳaytinglar, jinlarni ḥəydiwetinglar. Silərgə xapaət halis berilgəndur, silərmu halis iltipat ḳilinglar. **9** Bəlweoŋinglaroŋa altun, kümüx wə mis pullarni baoŋlap elip yürmənglar. **10** Səpər üqün birla yəktəktin baxḳa nə hurjun, nə kəx, nə ḥasa eliwalmanglar. Qünki hizmətkar öz ix ḥəḳḳini elixḳa ḥəḳliḳtur. **11** Ḥərḳaysi xəḥər yaki yezioŋa baroŋan waḳtinglarda, aldi bilən xu yərdə kimning ḥərmətkə layiḳ mətiwər ikənlikini soranglar; xundaḳ kixini tapḳanda, u yərdin kətküqə uning öyidila turunglar. **12** Birər öygə kirgininglarda, ularoŋa salam beringlar. **13** Əgər u ailidikilər [ḥərmətkə] layiḳ mətiwər kixilər bolsa, tiligən amanliḳinglar ularoŋa ijabət bolsun; əgər ular layiḳ bolmisa, tiligən amanliḳinglar özünglaroŋa ḳaytsun. **14** Silərni ḳobul ḳilmioŋan, sözliringlarni anglimioŋan kimdəkim bolsa, ularning öyidin yaki xu xəḥərdin kətkininglarda, ayioŋinglardiki topini ḳeḳiwetinglar. **15** Mən silərgə xuni bərḥək eytip ḳoyayki, ḳiyamət künidə Sodom wə Gomorra zeminidikilərning ḥali xu xəḥərdikilərningkidin yenik bolidu. **16** Mana, mən silərni ḳoylarni bərilərning arisioŋa əwətkəndək əwətimən. Xunga, yilandək səzgür, pahtəktək sap dilliḳ bolunglar. **17** Insanlardin pəhəs bolunglar; qünki ular silərni tutuwelip sot məḥkimilirigə tapxurup beridu, sinagoglirida ḳamqilaydu. **18** Ular wə xundaḳla yat əlliklər üqün bir guwaḥliḳ boluxḳa, silər mening səwəbimdin əmirlər wə padixaḥlar aldioŋa elip berilip

sorakḳa tartilisilər. 19 Lekin ular silərni sorakḳa tartḳan waḳtida, ḳandaḳ jawab berix yaki nemə jawab berixtin ənsirəp kətmənglar. Qünki xu waḳti-saitidə eytix tegixlik səzlər silərgə təminlinidu. 20 Qünki səzligüqi özünglar əməs, bəlki Atanglarning roḥi silər arḳilik səzləydu. 21 Ḳerindax ḳerindixioŋa, ata balisioŋa hainlik ḳilip, ölümgə tutup beridu. Balilarmu ata-anisioŋa ḳarxi qiḳip, ularni ölümgə məḥkum ḳilduridu. 22 Xundaḳla silər mening namim tüpəylidin ḥəmmə adəmning nəpritigə uqraysilər. Lekin ahiroqiqə bərdaxlik bərgənlər bolsa ḳutḳuzulidu. 23 Ular silərgə bu xəḥərdə ziyankəxlik ḳilsa, yənə bir xəḥərgə ḳeqip beringlar. Qünki mən silərgə xuni bərḥək eytip ḳoyayki, Insan'ooŋli ḳaytip kəlgüqə silər Israilning barlik xəḥərlirini arilax [wəzipinglar] tügiməydu. 24 Muhlis ustazidin, ḳul hojayinidin üstün turmaydu. 25 Muhlis ustazioŋa ohxax bolsa, ḳul hojayinioŋa ohxax bolsa razi bolsun. Ular əyning igisini «Bəəlzibul» dəp tillioŋan yərdə, uning əyidikilirini tehimu ḳattiḳ ḥaḳarətlimə mdu? 26 Xunga ulardin ḳorḳmanglar; qünki ḥeqḳandaḳ yepiḳ ḳoyuloŋan ix axkarilanmay ḳalmaydu, wə ḥeqḳandaḳ məhpiy ix ayan bolmay ḳalmaydu. 27 Mening silərgə ḳarangoquda eytidioŋanlirimni yoruḳta eytiweringlar. Ḳuliḳinglaroŋa piqirlap eytiloŋanlarni əgzilərdə jakarlanglar. 28 Tənni əltürsimu, lekin adəmning jan-roḥini əltürəlməydioŋanlardin ḳorḳmanglar; əksiqə, tən wə jan-roḥni dozahta ḥalak ḳilixḳa ḳadir boloquqidin ḳorḳunglar. (Geenna g1067) 29 Ikki ḳuxḳaqni bir tiyingə setiwaloŋili boliduoqu? Lekin ulardin birimu Atanglarsiz yərgə qüxməydu. 30 Əmma silər bolsanglar, ḥətta ḥərbir tal qeqinglarmu sanaloŋandur. 31 Xunga, ḳorḳmanglar. Silər nuroqunlioŋan ḳuxḳaqtinmu ḳimmətliktursilər! 32 Xunga, meni insanlarning aldida etirap ḳiloŋanlarning ḥərbirini mənmu ərxtiki Atamning aldida etirap ḳilimən; 33 Biraḳ insanlarning aldida məndin tanoŋanlarning ḥərbiridin mənmu ərxtiki Atam aldida tanimən. 34 Mening dunyaoŋa keliximni tinqlik elip kelix üqündur, dəp oylap ḳalmanglar. Mən tinqlik əməs, bəlki ḳiliqni yürgürüxkə kəldim. 35 Qünki mening kelixim «Ooqulni atisioŋa, ḳizni anisioŋa, kelinni ḳeynanisioŋa ḳarxi qiḳirix» üqün bolidu. 36 Xuning bilən «Adəmning düxmənliri əz ailisidiki kixilər bolidu». 37 Ata-anisini məndinmu əziz kəridioŋanlar manga munasip əməstur. Əz ooqul-ḳizini məndinmu əziz kəridioŋanlarmu manga munasip əməs. 38 Əzining krestini kətürüp, manga əgəxmigənlərmu manga munasip əməs. 39 Əz ḥayatini ayaydioŋan kixi uningdin məḥrum bolidu; mən üqün əz ḥayatidin məḥrum boloŋan kixi uningoŋa erixidu. 40 Silərni ḳobul ḳiloŋanlar menimu ḳobul ḳiloŋan bolidu; meni ḳobul ḳiloŋanlar bolsa meni əwətküqinimu ḳobul ḳiloŋan bolidu. 41 Bir pəyoŋəmbərni pəyoŋəmbərlik salaḥiyitidə ḳobul ḳiloŋan kixi pəyoŋəmbərgə has boloŋan in'amoŋa erixidu. Ḥəḳḳaniy adəmni u ḥəḳḳaniy ikən dəp bilip ḳobul ḳiloŋanlar ḥəḳḳaniy adəmgə has boloŋan in'amoŋa erixidu. 42 Mən silərgə xuni bərḥək eytip ḳoyayki, mening bu xakiqiklirimdin əng kiqiki birini mening muhlisim dəp bilip uningoŋa ḥətta pəḳət birər qinə sooquḳ su bərgən kiximu jəzmən özigə layiḳ in'amdin məḥrum bolmaydu.

11 Əysa on ikki muhlisioŋa bu ixlarni tapilap boloŋandin keyin, əzimu xu yərdiki ḥərḳaysi xəḥərlərdə təlim berix wə [Hudaning kalamini] jakarlax üqün u yərdin kətti. 2 Zindanoŋa solanoŋan Yəḥya [pəyoŋəmbər] Məsiḥning ḳiloŋan əməllirini anglap, muhlislirini əwətip, ular arḳilik Əysadin: 3 «Kelixi muḳərrər zat özüngmu, yaki baxḳa birsini kütüximiz kerəkmu?» — dəp soridi. 4 Əysa ularoŋa jawab berip mundaḳ dedi: — Yəḥyaning yenioŋa ḳaytip berip, əz anglawatḳanliringlarni wə kərüwatḳanliringlarni bayan ḳilip — 5 Korlar kərələydioŋan wə tokurlar mangalaydioŋan boldi, mahaw kesili boloŋanlar saḳaytildi, gaslar angliyalaydioŋan boldi, əlgənlərmu tirildürüldi wə kəmbəoŋəllərgə hux həwər jakarlandi» — dəp eytinglar 6 wə [uningoŋa yənə]: «Məndin gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa bəhtliktur!» dəp ḳoyunglar, — dedi. 7 Ular kətkəndə, Əysa top-top adəmlərgə Yəḥya tooqruluḳ səzləxkə baxlidi: — «Silər əsli [Yəḥyani izdəp] qəlgə baroqininglarda, zadi nemini kərgili bardinglar? Xamalda yəlpünüp turoŋan ḳomuxnimu? 8 Yaki esil kiyingən bir ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni kiygənlər han ordiliridin tepiliduoqu! 9 Əmdi silər nemə kərgili bardinglar? Bir pəyoŋəmbərnimu? Durus, əmma mən xuni silərgə eytip ḳoyayki, [bu bolsa] pəyoŋəmbərdinmu üstün bir boloquqidur. 10 Qünki [muḳəddəs yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingoŋa əlqimni əwətimən; U sening aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp pütülgən səz dəl uning tooqrisida pütülgəndur. 11 Mən silərgə xuni bərḥək eytip ḳoyayki, ayallardin tuoquloŋanlar arisida qəmüldürgüqi Yəḥyadinmu uluoqi turoquzuloqini yoḳ; əmma ərx padixaḥliḳidiki əng kiqik boloŋinimu uningdin uluoq

turidu. 12 Əmma qəmüldürgüqi Yəhya otturioła qikkan
künlərdin bügünki küngiqə, ərx padixahlikioła kirix
yoli xiddət bilən eqildi wə kixilər uni xiddət bilən
tutuwalidu. 13 Qünki barlik pəyoəmbərlərning bexarət
berix hizmiti, xundakla Təwrattiki yazmilar arkilik
bexarət yətküzülüx hizmiti Yəhya bilən ahirlixidu.
14 Wə əgər xu səzni kobul kilalisanglar, «[kaytip]
kelixi mukərrər bolоła Ilyas [pəyoəmbər]» bolsa,
[Yəhyaning] əzidur. 15 Anglioudək kulikі barlar buni
anglisun! 16 Lekin bu dəwrdiki kixilərni zadi kimlərgə
ohxitay? Ular huddi rəstə-bazarlarda olturwelip, bir-
birigə: 17 «Biz silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul
oynimidinglar», «Matəm pədisigə qelip bərsəkmu,
yioła-zar kilmidinglar» dəp [kakxaydioła tuturuksiz]
balilaroła ohxaydu. 18 Qünki Yəhya kelip ziyapəttə
olturmaytti, [xarab] iqməytti. Xuning bilən, ular:
«Uningoła jin qaplixiptu» deyixidu. 19 Insan'ooli
bolsa kelip həm yəydu həm iqidu wə mana, ular:
«Taza bir toymas wə bir məyhor ikən. U bajgirlar
wə gunahkarlarning dosti» deyixidu. Lekin danalik
bolsa əz pərzəntliri arkilik durus dəp tonulidu». 20
Andin u əzi kəp məjizilərni kərsətkən xəhərlərdə
turuwatkanlarni towa kilmioanlikі üqün əyibləp,
mundak dedi: — 21 Halinglaroła way, əy Korazinliklar!
Halinglaroła way, əy Bəyt-Saidaliklar! Qünki silərdə
kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon xəhərliridə
kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla bəz
kiyimigə yəginip, külgə milinip towa kiloan bolatti.
22 Mən silərgə xuni eytip koyayki, kiyamət künidə Tur
wə Zidondikilərning kəridioini silərningkidin yenik
bolidu. 23 Əy ərxkə kətürülgən Kəpərnahumluklar!
Silər təhtisaraoła qüxürülisilər. Qünki aranglarda
yaritiloan məjizilər Sodomda yaritiloan bolsa, u
xəhər bügüngiqə halak bolmioan bolatti. (Hadēs g86) 24
Əmma mən silərgə xuni eytip koyayki, kiyamət künidə
Sodom zeminidikilərning kəridioini silərningkidinmu
yenik bolidu. 25 Xu wakitlarda, Əysa bu ixlaroła
karap mundak dedi: — Asman-zemin Igisi i Ata!
Sən bu [həkikətlərni] danixmən wə əkilliklardin
yoxurup, səbiy balilaroła axkarilioanlikіng üqün
Sanga mədhiyilər okuymən! 26 Bərhək, i Ata,
nəziringdə bundak kilix rawa idi. 27 Həmmə manga
Atamdin təkdim kilindi; Ooulni Atidin baxka heqkim
tonumaydu, wə Atinimu Ooul wə Ooul axkarilaxni
layik kərgən kixilərdin baxka heqkim tonumaydu. 28
Əy japakəxlər wə eoir yük yüklәngən həmminglar!
Mening yenimoła kelinglar, mən silərgə aramlik
berəy. 29 Mening boyunturukumni kiyip, məndin
əginiglar; qünki mən məmin wə kəmtərmən; xundak
kiloanda, kənglünglar aram tapidu. 30 Qünki mening
boyunturukumda bolux asan, mening artidioan
yüküm yeniktur.

12 Xu qaoılarda bir xabat küni, Əysa
buoıdayliklardin ətüp ketiwatatti. Korsiki eqip
kətkən muhlisliri baxaklarni üzüp, yeyixkə baxlidi.
2 Lekin buni kərgən Pərisiylər uningoła: — Kara,
muhlisliring xabat küni Təwratta qəklәngən ixni
kiliwatidu, deyixti. 3 Birak u ularoła: — Dawut wə
uning həmrahlirining aq kaloanda nemə kiloanlikini
[mukəddəs yazmilardin] okumioanmusilər? 4 U
Hudaning əyigə kirip, [Hudaoła] ataloan, xundakla
əzi wə həmrahlirioła nisbətən Təwrat kanuni
boyiqə yeyixkə bolmaydioan «təkdim nanlar»ni
[sorap elip], ularni [həmrahliri] bilən billə yegən.
Əslidə bu nanlarni pəkət kahinlarning yeyixigila
bolatti. 5 Silər Təwrattin xuni okup bakmioansilərki,
ibadəthanida ixləydioan kahinlar xabat künliri ixləp
xabat tərtipini buzsimu, gunahka buyrulmaydu.
6 Birak mən xuni silərgə eytip koyayki, bu yərdə
ibadəthanidinmu uluo birsi bar. 7 Əmdiliktə əgər silər
[Hudaning] «[mukəddəs yazmilarda]: «Izdəydioinim
kurbanliklar əməs, bəlki rəhim-xəpkət» deyilgən
xu səzining mənisini bilgən bolsanglar, bigunah
kixilərni gunahkar dəp bekitməyttinglar. 8 Qünki
Insan'ooli xabat künining Igisidur. 9 U u yərdin
ayrilip, ularning sinagogioła kirdi. 10 Wə mana,
u yərdə bir koli yegiləp kaloan bir adəm bar idi.
Ular uning üstidin ərz kilixka səwəb tapmakqi
bolup uningdin: — Xabat küni kesəl sakaytix Təwrat
kanunioła uyounmu? — dəp soridi. 11 Lekin u
ularoła mundak jawab bərdi: — Birərsinglarning koyi
xabat küni orioła qüxüp kətsə, uni dərhal tartip
qikiriwalmaydioan adəm barmidu? 12 Insan bolsa
koydin xunqə ətibarlikтur! Xunga, xabat küni yahxilik
kilix Təwrat kanunioła uyoundur. 13 Andin u həlikі
kesəlgə: — Kolungni uzat, — dedi. U kolini uzitixi
bilənla koli ikkinqi kolioła ohxax əsligə kəltürüldi.
14 Birak Pərisiylər taxkirioła qikip, uni kandak
yokitix həkkidə məslihət kilixti. 15 Əmma Əysa buni
biliwelip u yərdin ayrildi. Top-top kixilər uningoła
əgixip mangdi. U ularning həmmisini sakaytti; 16
andin ularoła əzining salahyitini axkarilimaslikni
kattik tapilidi. 17 Buning bilən Yəxaya pəyoəmbər
arkilik yətküzülgən munu səzlər əməlgə axuruldi:

18 — «Ķaranglar, mana Mən talliƣan Өz ķulum!
Mening səyümlükim, dilimning səyüngini! Mən
Өz Roḥimni uning wujudiƣa ķondurimən, Xuning
bilən u əllərgə ḥəküm-ḥəķiķətni jakarlaydu. 19 U
nə talax-tartix ķilmaydu nə quķan kətürməydu,
Koqilarda uning kətürgən awazini ḥeq angliƣuqi
bolmaydu. 20 Taki u ƣəlibə bilən toƣra ḥəkümlərni
qiķarƣuqə, Yanjilƣan ķomuxni sundurmaydu, Tütəp
əqəy dəp ķalƣan pilikni əqürməydu; 21 Wə əllər
uning namiƣa ümid baƣlaydu». 22 Xu qaƣda, uning
aldiƣa jin qaplixiwalƣan kor wə gaqa biri elip
kelindi. U uni saķaytti, kor gaqini səzliyələydiƣan
wə kərələydiƣan ķildi. 23 Barliķ halayiķ ḥəyran
boluxup: — Əjəba, bu Dawutning oƣlimidu? —
deyixti. 24 Lekin Pərisiylər bu səzni anglap: — U pəķət
jinlarning əmiri bolƣan Bəəlzibubķa tayinip jinlarni
ķoƣliwetidikən, deyixti. 25 Lekin u ularning nemə
oylawatķanliķini bilip ularƣa mundaķ dedi: — Өz
iqidin bəlünüp əzara soķuxķan ḥərķandaķ padixaḥliķ
wəyran bolidu; ḥərķandaķ xəḥər yaki ailə əz iqidin
bəlünüp əzara soķuxsa zawalliķķa yüz tutidu. 26 Əgər
Xəytan Xəytanni ķoƣlisa, u əz-əzigə ķarxi qiķķan
bolidu. Undaķta, uning padixaḥliķi ķandaķmu put
tirəp turalisun? 27 Əgər mən jinlarni Bəəlzibulƣa
tayinip ķoƣlisam, silərning pərzəntliringlar kimgə
tayinip jinlarni ķoƣlaydu?! Xunga ular silər toƣruluķ
ḥəküm qiķarsun! 28 Lekin mən Hudaning Roḥiƣa
tayinip jinlarni ķoƣliƣan bolsam, undaķta Hudaning
padixaḥliķi dərwəķə üstünglarƣa qüxüp namayan
boldi. 29 Bir kixi küqtünggür birsining əyigə
kirip, uning mal-mülkini ķandaķ bulap ketəlisun?
Pəķət u xu küqtünggürni awwal baƣliyalisa, andin
əyini bulang-talang ķilalaydu. 30 Mən tərəptə
turmiƣanlar manga ķarxi turƣuqidur. Mən tərəpkə
[adəmlərni] yiƣmiƣuqilar bolsa tozutuwətküqidur.
31 Xuning üqün mən silərgə xuni eytip ķoyayki,
insanlarning ətküzgən ḥərtürlük gunaḥliri wə ķilƣan
kupurluķlirining ḥəmmisini kəqürüxkə bolidu. Biraķ
Muķəddəs Roḥķa kupurluķ ķilix ḥeq kəqürülməydu.
32 Insan'oƣliƣa ķarxi səz ķilƣan kimdəkim bolsa
kəqürümgə erixələydu; lekin Muķəddəs Roḥķa ķarxi
gəp ķilƣanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu
kəqürümgə erixəlməydu. (aiōn g165) 33 Dərəh yahxi
bolsa, mewisimu yahxi bolidu — yaki dərəh por bolsa,
mewisimu naqar bolidu; qünki ḥərķandaķ dərəh əz
mewisidin bilinidu. 34 Əy yilanlarning pərzəntliri!
Silər rəzil tursanglar, aƣzinglardin ķandaķmu yahxi
səz qiķsun? Qünki adəmning ķəlbidə nemə tolup
taxķan bolsa eƣizdin xu qiķidu. 35 Yahxi adəm əz
yahxi həzinisidin yahxi nərsilərni qiķiridu. Yaman
adəm yaman həzinisidin yaman nərsilərni qiķiridu.
36 Mən silərgə xuni eytip ķoyayki, insanlar ķilƣan
ḥərbir eƣiz ķuruķ səzi üqün soraķ küni ḥesab beridu.
37 Qünki əz səzliring bilən ya ḥəķķaniy ispatlinisən,
ya səzliringlar bilən gunaḥkar dəp bekitilisən. 38 Xu
qaƣda bəzi Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uningƣa
jawabən: Ustaz, səndin bir məjizilik alamət kərgümiz
bar, — dedi. 39 Lekin u ularƣa mundaķ jawab bərdi:
— Rəzil ḥəm zinahor bu dəwr bir «alamət»ning
kəristilixini istəp yüridu. Biraķ bu dəwrdikilərgə
«Yunus pəyƣəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»tin
baxķa ḥeqķandaķ məjirilik alamət kərsitilməydu. 40
Qünki Yunus pəyƣəmbər yoƣan beliķning ķorsiķida
üq keqə-kündüz yatķandək, Insan'oƣlimu ohxaxla üq
keqə-kündüz yərning baƣrida yatidu. 41 Soraķ küni
Ninəwə xəḥiridikilər bu dəwrdikilər bilən təng ķopup,
bu dəwrdikilərning gunaḥlirini bekitidu. Qünki ular
Yunus [pəyƣəmbər] jakarliƣan həwərni anglap,
[yamanliķidin] towa ķilƣan; wə mana, muxu yərdə
Yunus [pəyƣəmbər]dinmu uluƣ birsi turidu! 42 Soraķ
küni «Jənubtiki ayal padixaḥ»mu bu dəwrdikilər
bilən təng tirilip, ularning gunaḥlirini bekitidu.
Qünki u Sulaymanning dana səzlirini anglax üqün
yər yüzining qetidin kəlgən; wə mana, ḥazir muxu
yərdə Sulaymandinmu uluƣ birsi turidu. 43 Napak
roḥ birawning tenidin qiķiriwetilgəndin keyin, u
ķurƣaķ dalalarni qərgiləp yürüp, birər aramgaḥni
izdəydu, biraķ tapalmaydu 44 wə: «Mən qiķķan
makanimƣa ķaytay» dəydu. Xuning bilən ķaytip kelip,
xu makanining yənila box turƣanliķini, xundaķla
pakiz tazilanƣanliķini wə rətləngənlikini bayķaydu-
də, 45 berip əzidinmu bəttər yəttə jinni baxlap kelidu;
ular kirip billə turidu. Buning bilən ḥeliķi adəmning
keyinki ḥali burunķidinmu tehimu yaman bolidu. Bu
rəzil dəwrdikilərning ḥalimu mana xundaķ bolidu.
46 U toplaxķan halayiķķa dawamliķ səzləwatķanda,
mana, anisi bilən iniliri kelip, uning bilən səzləxməkqi
bolup taxķirida turuxti. 47 Xuning bilən birəylən
uningƣa: — Aningiz wə iniliringiz siz bilən səzliximiz
dəp taxķirida turidu, — dedi. 48 Lekin u jawabən xu
həwərni yətküzgən kixidin: «Kim mening anam, kim
mening inilirim?» — dəp soridi. 49 Andin u ķolini
sozup muhlislirini kərsitip: — Mana mening anam,
mana mening inilirim! 50 Qünki kim ərxtiki Atamning

iradisini ada ḳilsa, xu mening aka-inim, aqa-singlim wə anamdur, — dedi.

13 Xu küni Əysa eydin qiḳip, dengiz boyida olturatti. **2** Ətrapioƣa top-top adəmlər olixiwaloƣaqḳa, u bir kemigə qiḳip olturdi. Pütkül halayiḳ bolsa dengiz boyida turuxatti. **3** U ularoƣa təmsillər bilən nuroƣun ḫekmətlərni eytip birip, mundaḳ dedi: — Mana, uruḳ qaqḳuqi uruḳ qaqḳili [etizoƣa] qiḳiptu. **4** Uruḳ qaqḳanda uruḳlardin bəziliri qioƣir yol üstigə qüxüptu, ḳuxlar kelip ularni yəp ketiptu. **5** Bəziliri texi kəp, topisi az yərlərgə qüxüptu. Tupriḳi qongḳur bolmioƣaqḳa, tezla ünüp qiḳiptu, **6** lekin kün qiḳixi bilənla aptapta kəyüp, yiltizi bolmioƣaqḳa ḳurup ketiptu. **7** Bəziliri tikənlərning arisioƣa qüxüptu, tikənlər əsüp maysilarni booƣuwaptu. **8** Bəziliri bolsa yahxi tuprakḳa qüxüptu. Ularning bəziliri yüz ḫəssə, bəziliri atmix ḫəssə, yənə bəziliri ottuz ḫəssə ḫosul beriptu. **9** Ḳuliḳi barlar buni anglisun! **10** Muhlisliri kelip, uningdin: — Sən nemə üqün ularoƣa təmsillər arḳilik təlim berisən? — dəp soridi. **11** U ularoƣa mundaḳ jawab bərdi: — Silər ərx padixaḫliḳining sirlirini bilixkə muyəssər ḳilindinglar, lekin ularoƣa nesip ḳilinmidi. **12** Qünki kimdə bar bolsa, uningoƣa tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu; əmma kimdə yoḳ bolsa, ḫətta uningda bar boloƣanlirimu uningdin məḫrum ḳilinidu. **13** Ularoƣa təmsil bilən səzliximning səwəbi xuki, ular ḳarisimu kərməydu, anglisimu tingximaydu ḫəm ḫəḳiḳiy qüxənməydu. **14** Buning bilən Yəxaya pəyoƣəmbər eytḳan bexarəttiki munu səzlər əməlgə axuruldi: — «Silər anglaxni anglaysilər, biraḳ qüxənməysilər; Ḳaraxni ḳaraysilər, biraḳ kərməysilər. **15** Qünki muxu ḫəlḳning yürikini may ḳaplap kətkən, Ular angliƣanda ḳulaḳlirini eoƣir ḳiliwaloƣan, Ular kəzlirini uhliƣandək yumuwaloƣan; Undaḳ bolmisidi, ular kəzliri bilən kərüp, Ḳuliḳi bilən anglap, Kəngli bilən qüxinip, Θz yolidin yanduruluxi bilən, Mən ularni saḳaytḳan bolattim. **16** Lekin, kəzliringlar bəhtliktur! Qünki ular kəridu; ḳulikinglar bəhtliktur! Qünki ular anglaydu. **17** Mən silərgə xuni bərḫəḳ eytip ḳoyayki, burunḳi nuroƣun pəyoƣəmbərlər wə ḫəḳḳaniy adəmlər silərning kərginiglarni kərüxkə intizar boloƣan bolsimu ularni kərmigən; silərning angliƣiningларni anglaxḳa intizar boloƣan bolsimu ularni anglimioƣan. **18** Əmdi uruḳ qaqḳuqi tooƣrisidiki təmsilning mənisini anglanglar: **19** Əgər biri [ərx] padixaḫliḳining səz-kalamini anglap turup qüxənmisə, Xəytan kelip uning kəngligə qeqiloƣan səzni elip ketidu. Bu dəl qioƣir yol üstigə qeqiloƣan uruḳlardur. **20** Taxliḳ yərlərgə qeqiloƣan uruḳlar bolsa, ular səz-kalamni anglap, huxallik bilən dərḫal ḳobul ḳiloƣanlarni kərsitidu. **21** Ḫalbuki, ḳəlbidə ḫeq yiltiz bolmioƣaqḳa, pəḳət waḳitlik məwjut bolup turidu; səz-kalamning wəjədin ḳiyinqilik yaki ziyankəxlikkə uqrioƣanda, ular xuan yoldin qətnəp ketidu. **22** Tikənlərning arisioƣa qeqiloƣini xundaḳ adəmlərni kərsətkənki, ular səz-kalamni angliƣini bilən, lekin bu dunyaning əndixiliri wə baylikning eziḳturuxi [ḳəlbidiki] səz-kalamni booƣuwetidu-də, ular ḫosulsiz ḳalidu. **(aiōn g165)** **23** Lekin yahxi yərgə qeqiloƣan uruḳlar bolsa — səz-kalamni anglap qüxəngən adəmlərni kərsitidu. Bundaḳ adəmlər ḫosul beridu, birsi yüz ḫəssə, birsi atmix ḫəssə, yənə birsi ottuz ḫəssə ḫosul beridu. **24** U ularning aldida yənə bir təmsilni bayan ḳildi: — — Ərx padixaḫliḳi huddi etizioƣa yahxi uruḳni qaqḳan bir adəmgə ohxaydu. **25** Əmma kixilər uyḳuoƣa qəmgən qaoƣda, düxmini kelip buoƣday arisioƣa kürmək uruḳlirini qeqiwetip, ketiptu. **26** Əmdi maysilar əsüp, baxaḳ qiḳaroƣanda, kürməkmu axkarlinixḳa baxlaptu. **27** Hojayinning qakarliri kelip uningoƣa: — «Əpəndi, siz etizingizoƣa yahxi uruḳ qaqḳan əməsmidingiz? Kürməklər nədin kelip ḳaldi?» dəptu. **28** Hojayin: «Buni bir düxmən ḳiloƣan» — dəptu. Qakarlar uningdin: «Siz bizni berip ularni otiwetinglar deməkqimu?» — dəp soraptu. **29** «Yaḳ, » — dəptu hojayin, «undaḳ ḳiloƣanda kürməklərni yuloƣanda, buoƣdaylarnimu yuluwetixinglar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waḳtioƣiqə billə əssun, orma waḳtida, mən ormiqilaroƣa: — Aldi bilən kürməklərni ayrip yioƣip, baoƣlap kəydürüxkə ḳoyunglar, andin buoƣdaylarni yioƣip ambirimoƣa əkiringlar, dəymən» — dəptu hojayin. **31** U ularoƣa yənə bir təmsilni eytti: — Ərx padixaḫliḳi huddi bir adəm ḳolioƣa elip etizioƣa qaqḳan ḳiqa uruḳioƣa ohxaydu. **32** Ḳiqa uruḳi dərwəkə barlik uruḳlarning iqidə əng kiqik bolsimu, u ḫərḳandaḳ ziraəttin egiz əsüp, dərəh bolidu, ḫətta asmandiki ḳuxlarmu kelip uning xahlirida uwulaydu. **33** U ularoƣa yənə bir təmsilni eytti: — Ərx padixaḫliḳi huddi bir ayal ḳolioƣa elip üq jawur unning arisioƣa yoxurup, taki pütün hemir boloƣuqə saḳlioƣan eqitḳuoƣa ohxaydu. **34** Əysa bu ixlarning ḫəmmisini təmsillər bilən kəpqilikkə bayan ḳildi. U təmsilsiz ḫeqḳandaḳ təlim bərməytti. **35** Buning bilən pəyoƣəmbər arḳilik aldin'ala eytiloƣan munu səzlər əməlgə axuruldi: — «Aoƣzimni təmsil səzləx bilən aqimən, Aləm apiridə boloƣandin beri

yoxurunup kəlgən ixlarni elan ḳilimən». 36 Xuningdin keyin, u kəpqilikni yoloƣa seliwetip əygə kirdi. Muhlisliri yenioƣa kelip uningdin: — Etizliḳtiki kürmək tooƣrisidiki təmsilni bizgə xərḥləp bərsəng, — dəp ətündi. 37 U əmdi ularoƣa jawab berip mundaḳ dedi: — Yahxi uruḳni qaqḳan kixi Insan'ooƣlidur. 38 Etizlik bolsa — dunya. Yahxi uruḳ bolsa [ərx] padixaḥliḳining pərzəntliridur, lekin kürmək rəzil boloƣuqining pərzəntliridur. 39 Kürmək qaqḳan düxmən — Iblistur. Orma orux waḳti — zaman ahiridur. Ormiqilar — pərixtilərdur. (aiōn g165) 40 Kürməklər yulunup, otta kəydürüwetilginidək, zaman ahiridimu ənə xundaḳ bolidu. (aiōn g165) 41 Insan'ooƣli pərixtilirini əwətip, ular insanlarni gunaḥḳa azduroƣuqilarning ḥəmmisini, xundaḳla barlik itaətsizlik ḳiloƣuqilarni əz padixaḥliḳidin xallap qiḳip, 42 humdanning lawuldap turoƣan otioƣa taxlaydu. U yərdə yioƣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oƣuqurlitidu. 43 U qaoƣda ḥəḳḳaniylar Atisining padixaḥliḳida huddi ḳuyaxtək julalinidu. Angliooƣudək ḳuliḳi barlar buni anglisun! 44 — Ərx padixaḥliḳi huddi etizda yoxuruloƣan bir həzinigə ohxaydu. Uni tepiwaloƣuqi həzinini ḳaytidin yoxurup, həzinining xad-huramliḳi iqidə bar-yoḳini setiwetip, xu etizni setiwalidu. 45 Yənə kelip, ərx padixaḥliḳi esil ünqə-mərwayitlarni izdigən sodigərgə ohxaydu. 46 Sodigər naḥayiti ḳimmət baḥalik bir mərwayitni tapḳanda, ḳaytip berip bar-yoḳini setiwetip, u mərwayitni setiwalidu. 47 — Yənə kelip, ərx padixaḥliḳi dengizoƣa taxlinip ḥərhil beliḳlarni tutidioƣan toroƣa ohxaydu. 48 Tor toxḳanda, [beliḳqilar] uni ḳiroƣaḳḳa tartip qiḳiridu. Andin olturup, yahxi beliḳlarni iloƣiwelip, ḳaqilaroƣa ḳaqilap, ərziməslərni taxliwetidu. 49 Zaman ahirida xundaḳ bolidu. Pərixtilər qiḳip, rəzil kixilərni ḥəḳḳaniy kixilər arisidin ayriydu (aiōn g165) 50 wə humdanning lawuldap turoƣan otioƣa taxlaydu. U yərdə yioƣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oƣuqurlitidu. 51 Əysa ulardin: — Bu ixlarning ḥəmmisini qüxəndinglarmu? dəp soridi. Qüxənduḳ, — dəp jawab bərdi ular. 52 Andin u ularoƣa: — Xunga, ərx padixaḥliḳining təlimigə muyəssər bolup muhlis boloƣan ḥərbir Təwrat ustazi huddi həzinisidin yengi ḥəm kona nərsilərni elip qiḳip tarḳatḳuqi əy hojayinioƣa ohxaydu, — dedi. 53 Əysa bu təmsillərni səzləp boloƣandin keyin, xundaḳ boldiki, u yərdin ayrilip, 54 əz yurtioƣa kətti wə əz yurtidiki sinagogta həlḳḳə təlim berixkə kirixti. Buni angliooƣan halayiḳ intayin ḥəyran boluxup: — Bu adəmning bunqiwala danaliḳi wə məjizə-karamətliri nədin kəlgəndu? 55 U pəḳət ḥeliḳi yaoƣaqqining ooƣli əməsmu? Uning anisining ismi Məryəm, Yaḳup, Yüsüp, Simon wə Yəḥudalar uning iniliri əməsmu? 56 Uning singillirining ḥəmmisi bizning arimizdioƣu? Xundaḳ ikən, uningdiki bu ixlarning ḥəmmisi zadi nədin kəlgəndu? — deyixətti. 57 Xuning bilən ular uningoƣa ḥəsət-bizar bilən ḳaridi. Xunga Əysa ularoƣa mundaḳ dedi: — Ḥərḳandaḳ pəyoƣəmbər baxḳa yərlərdə ḥərmətsiz ḳalmaydu, pəḳət əz yurti wə əz əyidə ḥərmətkə sazawər bolmaydu. 58 Ularning iman-ixənqsizlikidin u u yərdə kəp məjizə kərsətmidi.

14 U qaoƣlarda, Ḥerod ḥakim Əysaning nam-xəḥritidin həwər tepip, 2 hizmətkarlirigə: — Bu adəm qəmüldürgüqi Yəḥya bolidu, u ələmdin tirilgən bolsa kerək. Xuning üqün muxu alaḥidə ḳudrətlər uningda küqini kərsətməktə, — dedi. 3 Ḥerodning bundaḳ deyixining səwəbi, u [əgəy] akisi Filipning ayali Ḥerodiyəning wəjidin Yəḥyani tutḳun ḳilip, zindanoƣa taxlioƣanidi. 4 Qünki Yəḥya Ḥerodḳa [tənbiḥ berip]: «Bu ayalni tartiwelixing Təwrat ḳanunioƣa hilaptur» dəp kəlgənidi. 5 Ḥerod [xu səwəbtin] Yəḥyani əltürməkqi boloƣan bolsimu, birak halayiḳtin ḳorkḳanidi, qünki ular Yəḥyani pəyoƣəmbər, dəp biləttı. 6 Əmma Ḥerodning tuoƣuloƣan küni təbrikləngəndə, ayali Ḥerodiyəning ḳizi otturioƣa qiḳip ussul oynap bərdi. Bu Ḥerodḳa bək yaḳti; 7 xuning üqün u uningoƣa: — Ḥərnemə tilisəng xuni sanga berəy, dəp ḳəsəm ḳildi. 8 Lekin ḳiz anisining küxkürtüxi bilən: — Qəmüldürgüqi Yəḥyaning kallisini elip, bir təhsigə ḳoyup əkəlsilə, — dedi. 9 Padixaḥ buningoƣa ḥəsrət qəkkən bolsimu, ḳəsəmliri tüpəylidin wə dastihanda olturoƣanlar wəjidin, [kallisini] elip kelinglar, dəp buyrudi. 10 U adəm əwətip, zindanda Yəḥyaning kallisini aldurdi. 11 Xuning bilən kallisi bir təhsigə ḳoyulup, ḳizning aldioƣa elip kelindi. Ḳiz buni anisining aldioƣa apardi. 12 [Yəḥyaning] muhlisliri bolsa berip, jəsətni elip dəpnə ḳildi; andin berip Əysaoƣa bu ixlarni həwər ḳildi. 13 Əysa bu həwərni anglap, əzi yaloƣuz pinḥan bir jayoƣa ketəy dəp bir kemigə olturup u yərdin ayrildi. Halayiḳ buning həwirini tapḳanda, ətraptiki xəḥərlərdin kelixip, uning kəynidin piyadə mangdi. 14 U [ḳiroƣaḳḳa] qiḳip kətkinidə, zor bir top adəmlərni kərüwidi, ularoƣa iq aoƣritip, ularning aoƣriḳlirini saḳaytti. 15 Kəq kirgəndə, muhlisliri uning yenioƣa kelip: — Bu qəl bir jay ikən, waḳitmu bir yərgə berip ḳaldi. Halayiḳni

yoloꞑa seliwətkən bolsang, andin ular kəntlərgə berip əzlirigə ozuk setiwalsun, — dedi. **16** Lekin Əysa ularoꞑa: — Ularning ketixining ḥajiti yok, əzünglar ularoꞑa ozuk beringlar, — dedi. **17** Lekin muhlislar: — Bizdə bəx nan bilən ikki danə beliktin baxka ḥeq nərsə yok, — deyixti. **18** U: — Ularni manga elip kelinglar, dedi. **19** U halayikni qəplükning üstidə olturuxka buyruoꞑandin keyin, bəx nan bilən ikki belikni koliоꞑa elip, asmanoꞑa karap [Hudaoꞑa] təxəkkür eytti. Andin nanlarni oxtup muhlislirioꞑa bərdi, muhlisliri halayikka üləxtürüp bərdi. **20** Ḥəmməylən yəp toyundi. [Muhlislar] exip kaloꞑan parqilarni lik on ikki sewətkə teriwaldi. **21** Ozuklanoꞑanlarning sani ayallar wə balilardin baxka təhminən bəx ming kixi idi. **22** Arkidila, u muhlislirioꞑa: Əzüm bu halayikni yoloꞑa seliwetimən, angoꞑuqə silər kemigə olturup, dengizning karxi kiroꞑikioꞑa ətüp turunglar, dəp buyrudi. **23** Halayikni yoloꞑa seliwətkəndin keyin, u dua kilix üqün əzi hilwət taoꞑka qikti. Kəq kirgəndimu u yərdə yaloꞑuz kaldi. **24** Bu qaoꞑda, kemə kiroꞑaktin heli kəp qakirim yürgənidi, lekin xamal karxi yənlixitin qikiwatkaqka, kemə dolkunlar iqidə qaykilip turatti. **25** Keqə tətinqə jesək wakтida, u dengizning üstidə mengip, muhlisliri tərəpkə kəldi. **26** Muhlislar uning dengizning üstidə mengip keliwatkanlikini kərüp, alakzadə bolup: — Alwasti ikən! — dəp korkup kukan selixti. **27** Lekin Əysa dərḥal ularoꞑa: — Yürəklik bolunglar, bu mən, korkmanglar! — dedi. **28** Petrus buningoꞑa jawabən: — I Rəb, bu sən bolsang, su üstidə mengip yeningoꞑa beriximoꞑa əmr kiloꞑaysən, — dedi. **29** Kəl, — dedi u. Petrus kemidin qüxüp, su üstidə mengip, Əysaoꞑa karap ketiwatatti; **30** lekin boranning kattik qikiwatkanlikini kərüp korkup, suoꞑa qəküxkə baxlidi: — Rəb, meni kutkuzuwaloꞑaysən! — dəp warkiridi. **31** Əysa dərḥal kolini uzitip, uni tutuwaldi wə uningoꞑa: — Əy ixənqi ajiz bəndə, nemixka guman kilding? — dedi. **32** Ular kemigə qikkanda, xamal tohtidi. **33** Kemidə olturoꞑanlar uning aldioꞑa kelip səjdə kilip: — Bərḥək, sən Hudaning Ooꞑli ikənsən, — deyixti. **34** Ular dengizning karxi təripigə ətkəndə, Ginnisarət yurtida [kuruklukka] qikti. **35** U yərdiki adəmlər uni tonup kelip, ətraptiki barlik jaylaroꞑa həwər əwətti; xuning bilən kixilər barlik bimarlarni uning aldioꞑa elip kəldi; **36** ular uningdin bimarlarning ḥeqbolmioꞑanda uning tonining pexigə bolsimu kolini təgküzüwelixioꞑa yol koyuxini ətündi. Uningoꞑa kolini təgküzgənlərning ḥəmmisi səllimaza sakaydi.

15 Bu qaoꞑda, Təwrat ustazliridin wə Pərisiylərdin bəziliri Yerusalemdin kelip Əysaning aldioꞑa berip: **2** — Muhlisliring nemixka ata-bowilirimizning ən'ənilirigə hilaplik kilidu? Qünki ular kollirini yumay tamak yəydikənoꞑu, — dedi. **3** Lekin u ularoꞑa mundak jawab bərdi: — Silərqu, silər nemixka ən'ənimizni sakлaymiz dəp Hudaning əmrigə hilaplik kilisilər? **4** Qünki Huda: «Ata-anangni ḥərmət kil» wə «Atisi yaki anisini ḥakarətligənlər ölümgə məḥkum kilinsun» dəp əmr kiloꞑan. **5** Lekin silər: — Ḥərkandak kixi «Atisi yaki anisioꞑa: — Mən silərgə yardəm bərgüdək nərsilərni allikaqan [Hudaoꞑa] atiwəttim — desila, **6** uning ata-anisioꞑa ḥərmət-wapadarlik kilix məjburiyiti kalmaydu, — dəysilər. Buning bilən ən'ənənglarni dəp, Hudaning əmrini yokka qikiriwəttinglar. **7** Əy sahtipəzlər! Yəxaya pəyoꞑəmbər bərgən muxu bexarət toptooꞑra silər tooꞑruluk ikən: — **8** «Muxu həlk aoꞑzida meni ḥərmətligini bilən, Birak kəlbi məndin yirak. **9** Ular manga bihudə ibadət kilidu. Ularning əgətkən təlimliri pəkət insanlardin qikkan pətiwalarla, halas». **10** Andin u halayikni yenioꞑa qakirip, ularoꞑa: — Kulak selinglar ḥəm xuni qüxininglarki, **11** insanni napak kilidioꞑini aoꞑzidin kiridioꞑini əməs, bəlki aoꞑzidin qikidioꞑinidur, — dedi. **12** Keyin muhlisliri uning aldioꞑa kelip: — Sening bu səzüngni Pərisiylər anglap, uningdin bizar bolup rənjigənlikini bildingmu? — dedi. **13** Lekin u mundak jawab kayturdi: — Ərxtiki Atam tikmigən ḥərkandak əsümlük yiltizidin yulunup taxlinidu. **14** Silər ularoꞑa pisənt kilmanglar; ular korloroꞑa yol baxlaydioꞑan korlardur. Əgər kor koroꞑa yol baxlisa, ḥər ikkisi orioꞑa qüxüp ketidu. **15** Lekin Petrus uningoꞑa: — Baya eytkan təmsilni bizgə qüxəndürüp bərgəysən, — dedi. **16** Lekin u: — Silərmu tehiqə qüxənqigə eriximidinglar?! — dedi. **17** Eoꞑizoꞑa kirgən barlik nərsilərning axkazan arkilik tərət bolup qikip ketidioꞑanlikini tehi qüxənməmsilər? **18** Lekin eoꞑizdin qikidioꞑini kəlbtin qikidu, insanni napak kilidioꞑinimu xudur. **19** Qünki yaman oylar, katillik, zinahorluk, buzukqilik, ooꞑrilik, yaloꞑan guwaḥlik wə təḥmət katarlikлar kəlbtin qikidu. **20** Insanni napak kilidioꞑanlar mana xulardur; yuyulmioꞑan kollar bilən tamak yeyix insanni napak kilmaydu.

21 Əysa u yərdin qikip, Tur wə Zidon xəḥərlirining ətrapidiki yurtlaroꞑa bardi. **22** Mana, u qət yərlərdin kəlgən kananiy bir ayal uning aldioꞑa kelip: — I Rəb! Dawutning ooꞑli, ḥalimoꞑa rəḥim kiloꞑaysiz! Kizimoꞑa jin qaplixiwaloꞑanikən, kiynilip ketiwatidu! — dəp

uningoƣa nida kilip zarlidi. **23** Lekin u u ayaloƣa bir eoƣizmu jawab bərmidi. Muhlisliri uning yenioƣa kelip: — Bu ayalni yoloƣa salsang! Qünki u kəynimizdin əgixip yalwurup nida kiliwatidu, — dedi. **24** Əmdi u jawab berip: — Mən pakət yoldin tenigən koy padiliri boloƣan Israil jəmətidikilərgə əwətilgənmən, — dedi. **25** Əmma ƕelikі ayal uning aldioƣa kelip səjdə kilip: — Rəb, manga yardəm kiloƣaysən! — dəp yalwurdi. **26** U uningoƣa: — Balilarning nenini kiqik itlaroƣa taxlap berix yahxi əməs, — dedi. **27** Lekin ƕelikі ayal: — Durus, i Rəb, birak ƕətta itlarmu hojayinining dastihinidin qüxkən uwaklarni yəydioƣu, — dedi. **28** Xuning bilən Əysa uningoƣa: — Əy hanim, ixənqing küqlük ikən! Tiligiringdək bolsun! — dedi. U ayalning kizi xuan sakiyip kətti. **29** Əysa u yərdin qikip, Galiliyə dengizining boyidin ətüp, taoƣka qikip olturdi. **30** Uning aldioƣa top-top halayik yioƣildi. Ular tokur, karioƣu, gaqa, qolak wə nuroƣun baxka hil kesəllərnimu elip kelip, uning ayioƣi aldioƣa koyuxti; u ularni sakaytti. **31** Xuning bilən halayik gaqilarning səzliyələydioƣan boloƣanlikini, qolaklarning sakayoƣinini, tokurlarning mangoƣanlikini wə karioƣularning kəridioƣan boloƣanlikini kərüp, ƕayran boldi wə Israilning Hudasini uluoƣlidi. **32** Andin Əysa muhlislirini yenioƣa qakirip: — Bu halayikka iqim aoƣriydu; qünki ular üq kündin beri yenimda boldi, yegüdək bir nərsisimu kalmidi. Ularni əylirigə aq kayturuxni halimaymən, yolda ƕalidin ketixi mumkin, — dedi. **33** Muhlislar uningoƣa: — Bu qəldə bunqiwala adəmni toyoƣuzoƣudək kəp nanni nədin tapimiz? — deyixti. **34** Əysa ulardin: Kanqə neninglar bar? — dəp soridi. — Yəttə nan bilən birnəqqə tal kiqik belik bar, — deyixti ular. **35** Buning bilən u halayikni yərdə olturuxka buyrudi. **36** Andin, yəttə nan bilən beliklarni koliоƣa elip [Hudaoƣa] təxəkkür eytip, ularni oxtup muhlisliroƣa bərdi, muhlislar halayikka üləxtürdi. **37** Ƕəmməylən toyoƣuqə yedi; andin [muhlislar] exip kaloƣan parqilarni yioƣip yəttə qong sewətni toxkuzdi. **38** Tamak yegənlərning sani balilar wə ayallardin baxka tət ming kixi idi. **39** U halayikni yoloƣa saloƣandin keyin, kemigə qüxüp, Magadan yurtining qət yərlirigə bardi.

16 Əmdi pərisiylər bilən Sadukiylar uni sinax məksitidə yenioƣa kelip, uningdin bizgə asmandin məjizilik bir alamət kərsətsəng, dəp tələp kilixti. **2** Birak Əysa ularoƣa mundak dedi: — Kəqkurun silər kizil xəpəkni kərginiglarda, «Ƕawa ətə oquk bolidu» dəysilər **3** wə ətigəndə: «Bügün boran qikidu, qünki asmanning rənggi kizil ƕəm tutuk», dəysilər. Asman rənggi-royini pərk etələysilər-yu, lekin bu zamanda yüz beriwatkan alamətlərni pərk etəlməysilər! **4** Rəzil ƕəm zinahor bu dəwr «məjizilik bir alamət»ning kəristilixini istəp yüridu. Birak bu [dəwrdikilərgə] «Yunus pəyoƣəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»din baxka ƕeqkandak məjizilik alamət kərsitilməydu. Andin u ularni taxlap qikip kətti. **5** Muhlisliri [dengizning] u kətioƣa ətkinidə, nan eliwelixni untuoƣanidi. **6** Əysa ularoƣa: — Ƕoxyar bolunglar, Pərisiylər bilən Sadukiylarning eqitkusidin ehtiyat kilinglar, — dedi. **7** [Muhlislar] əzara mulahizilixip: — Nan əkəlmigənlikimiz üqün buni dəwatsa kerək, — deyixti. **8** Əysa ularning nemə [deyixiwatkanlikini] bilip mundak dedi: — Əy ixənqi ajizlar! Nemə üqün nan əkəlmigənlikinglar tooƣrisida mulahizə kilisilər? **9** Tehiqə qüxənmidinglarmu? Bəx nan bilən bəx ming kixining [toyoƣuzuloƣanliki], kanqə sewət ozuk yioƣiwaloƣanlikinglar esinglardin qiktimu? **10** Yəttə nan bilən tət ming kixining [toyoƣuzuloƣanliki], yənə kanqə qong sewət ozuk yioƣiwaloƣanlikinglarmu esinglardin qiktimu? **11** Silər kandakmu mening silərgə: «Pərisiylər bilən Sadukiylarning eqitkusidin ehtiyat kilinglar» deginimning nan tooƣruluk əməslikini qüxənməysilər? **12** Muhlislar xundila uning nandiki eqitkudin əməs, bəlki Pərisiylər bilən Sadukiylarning təlimidin ehtiyat kilixni eytkanlikini qüxinip yətti. **13** Əysa Kaysəriyə-Filippi rayonioƣa kəlginidə, u muhlisliridin: Kixilər mən Insan'ooƣlini kim dəp bilidikən? — dəp soridi. **14** Muhlisliri: — Bəzilər seni qəmüldürgüqi Yəƕya, bəzilər Ilyas [pəyoƣəmbər] wə yənə bəzilər Yərəmiya yaki baxka pəyoƣəmbərlərdin biri dəp bilidikən, — dəp jawab bərdi. **15** U ulardin: — Əmdi silərqu? Silər meni kim dəp bilisilər? — dəp soridi. **16** Simon Petrus: — Sən Məsih, mənggülük ƕayat Hudaning Ooƣli ikənsən, — dəp jawab bərdi. **17** Əysa uningoƣa: — Bəhtliksən, i Yunus ooƣli Simon! Buni sanga ayan kiloƣuqi ƕeq ət-kan igisi əməs, bəlki ərxtiki Atamdur. **18** Mən sanga xuni eytayki, sən bolsang Petrusdursən. Mən jamaitimni bu uyultax üstigə kurimən. Uning üstidin təhtisaraning dərwazilirimu oƣalib kelalməydu. **(Hadēs g86)** **19** Ərx padixahlikining aqkuqlirini sanga tapxurimən; sən yər yüzidə nemini baoƣlisang ərxtimu baoƣlanoƣan bolidu, sən yər yüzidə nemini koyup bərsəng, ərxtimu koyup berilgən bolidu,

— dedi. **20** Bu səzlərni eytip bolup, u muhlisliriоға
өзining Məsiһ ikənlikini ңeqkimgə tinmaslikni tapilidi.
21 Xu wakittin baxlap, Əysa muhlisliriоға өzining
Yerusalemоға ketixi, akşakallar, bax kaһinlar wə
Təwrat ustazliri təripidin kəp azab-okubət tartixi,
əltürülüxi mukərrər bolоланlikini, xundakla üqinqi
küni tirildürülidiоланlikini ayan kilixka baxlidi. **22**
Xuning bilən Petrus uni bir qətkə tartip, uni əyibləp:
— Ya Rəb, sanga rəһim kilinоlay! Bexingоға bundak
ixlar kət'iy qüxməydu! — dedi. **23** Lekin u burulup
Petruska karap: — Arkamоға ət, Xəytan! Sən manga
putlikaxangsən, sening oyliоланliring Hudaning ixliri
əməs, insanning ixliridur, — dedi. **24** Andin Əysa
muhlisliriоға mundak dedi: Kimdəkim manga əgixixni
halisa, özidin waz keqip, özining krestini kətürüp
manga əgəxsun! **25** Qünki öz jenini kutkuzmakqi
bolоған kixi qokum jenidin məһrum bolidu, lekin
mən üqün öz jenidin məһrum bolоған kixi uningоға
erixidu. **26** Qünki bir adəm pütün dunyaоға igə bolup
jenidin məһrum kalsa, buning nemə paydisi bolsun?!
U nemisini jenioға tegixsun?! **27** Qünki Insan'oоғli
Atisining xan-xəripi iqidə pərixtiliri bilən kelix aldida
turidu; wə u ңammə adəmning öz əməllirigə tuxluk
jawab kayturidu. **28** Mən silərgə xuni bərһək eytip
koyayki, bu yərdə turоғanlarning arisidin ölümning
təmini tetixtin burun jəzmən Insan'oоғlining öz
padixaһliki bilən kəlgənlikini kəridiоғanlar bardur.

17 Wə altə kündin keyin, Əysa Petrus, Yakup wə
Yakupning inisi Yuһannani ayrip elip, egiz bir
taоғka qikti. **2** U yərdə uning siyaki ularning köz
aldidila özgirip, yüzi kuyaxtək parlidi, kiyimliri nurdək
ap'ak bolup qaknidi. **3** Wə mana, [muhlislaroға] Musa
wə Ilyas [pəyoғəmbərlər] uning bilən səzlixiwatkan
ңalda kəründi. **4** Xuning bilən Petrus Əysaoға: — I Rəb,
bu yərdə boloғinimiz nemidegən yahxi! Halisang, birini
sanga, birini Musaoға, yənə birini Ilyaska atap bu yərgə
üq kəpə yasayli! — dedi. **5** Uning gepi tügiməyla, mana
nurluk bir bulut ularni kapliwaldi. Mana, buluttin:
«Bu Mening səyümlük Ooғlumdur, Mən uningdin
hursənmən. Uningоға kulak selinglar!» degən awaz
anglandi. **6** Muhlislar buni anglap özlirini yərgə
taxlap düm yetip wəһimigə qüxti. **7** Birak Əysa kelip,
ularоға kolini təgküzüp: Kopunglar, korkmanglar,
— dedi. **8** Ular bexini kətürüp kariwidi, Əysadin
baxka ңeqkimni kərmidi. **9** Taоғdin qüxüwetip, Əysa
ularоға: — Insan'oоғli ölümdin tirildürülmigüqə, bu
alamət kərünüxni ңeqkimgə eytmanglar, — dəp
tapilidi. **10** Andin muhlisliri uningdin: — Təwrat
ustazliri nemə üqün: «Ilyas [pəyoғəmbər Məsiһ
kelixtin] awwal kaytip kelixi kerək» deyixidu? — dəp
soraxti. **11** U ularоға jawabən: — Ilyas [pəyoғəmbər]
dərwəkə [Məsiһtin] awwal kelidu, ңəmmə ixni ornioға
kəltüridu. **12** Əmma mən silərgə xuni eytip koyayki,
ilyas alliкaqan kəldi, lekin kixilər uni tonumidi,
bəlki uningоға halioғanqə muamilə kildi. Xuningоға
ohxax, Insan'oоғlimu ularning kollirida azab qekix
aldida turidu, — dedi. **13** Xu qaoғda muhlislar uning
qəmüldürgüqi Yəһya tooғrisida səzləwatkanlikini
qüxəndi. **14** Ular halayikning yenioға baroғinida, bir
kixi uning aldioға kelip, tizlinip: **15** Rəb, ooғlumoға
iqingni aoғritkaysən! Qünki uning tutkaklik kesili
bar boloғaqka, zor azab qekiwatidu; qünki u daim
otning yaki suning iqigə qüxüp ketidu. **16** Uni
muhlisliringоға elip kəlgənidim, sakaytalmidi, — dedi.
17 Əysa jawabən: — Əy etikadsiz wə tətür dəwr, silər
bilən kaqanoғiqə turay?! Mən silərgə yənə kaqanoғiqə
səwr kilay? — Balini aldimоға elip kelinglar — dedi.
18 Xuning bilən Əysa [jinоға] tənbiһ beriwidi, jin
balidin qikip kətti, balimu xuan sakaydi. **19** Keyin,
Əysa ayrim kaloғanda, muhlislar uning yenioға kelip:
— Biz nemə üqün jinni koolіwetəlmiduk? — dəp
soraxti. **20** U ularоға: — Ixənqinglar bolmioғanliki
üqün. Mən silərgə xuni bərһək eytip koyayki, silərdə
kiqa urukidək zərriqə ixənq bolsila, silər awu taoғka:
«Bu yərdin u yərgə kəq» desənglar, kəqidu; xundakla
silərgə mumkin bolmaydioған ңeq ix bolmaydu.
21 Birak, bundak jinlarni dua kilix wə roza tutux
bilən bolmisa ңəydigili bolmaydu — dedi. **22** Ular
Galiliyə ölkisidə aylinip yürginidə, Əysa ularоға:
— Insan'oоғli [satkunluktin] insanlarning kolioға
tapxurulidu; **23** ular uni öltüridu, lekin üqinqi küni u
tirilidu, — dedi. Buni anglap muhlislar eoғir oғəm-
kayoғuoға qəmüp kətti. **24** Andin ular Kəpərnaһum
xəһirigə kəlginidə, [ibadəthana] «ikki drakma» [bejini]
yioғkuqilar Petrusning yenioға kelip: — Ustazinglar
«ikki drakma»ni töləmdu? — dəp soridi. **25** Töləydu,
— dedi Petrus. Lekin u өygə kirgixigila, tehi bir
nemə deməstila Əysa uningdin: — Simon, seningqə
bu dunyadiki padixaһlar kimlərdin baj alidu? Öz
pərzəntliridinmu, yaki yatlardinmu, — dəp soridi. **26**
Petrus uningоға: Yatlardin, — dewidi, Əysa uningоға:
— Undakta, pərzəntlər [bajdin] haliy bolidu. **27** Birak
[baj yioғkuqilaroға] putlikaxang bolmaslikimiz üqün,
dengizoға berip karmakni taxla. Tutkan birinqi belikni

elip, aoɣzini aqsang, tət drakmilik bir tənggə pul qikidu. Uni elip mən wə sən ikkimizning [beji] üqün ularoɣa bər, — dedi.

18 Bu qaoɣda, muhlislar Əysaning yenioɣa kelip: Ərx padixahlikida kim əng uluoɣ? — dəp soridi. **2** Əysa yenioɣa kiqik bir balini qakirip, uni otturida turoɣuzup, mundak dedi: **3** — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, əz yolunglardin yenip, kiqik balilardək səbiy bolmisanglar, ərx padixahlikioɣa hərgiz kirəlməysilər. **4** Əmdi kim əzini bu kiqik balidək kiqik peil tutsa, u ərx padixahlikida əng uluoɣ bolidu. **5** Bundak kiqik bir balini mening namimda kobul kilsa, u meni kobul kiloɣan bolidu. **6** Lekin manga etikad kiloɣan bundak kiqiklərdin birini [gunahka] putlaxturoɣan hərkandak adəmni, u boynioɣa yooɣan tügmən texi esiloɣan halda dengizning tegigə qəktürüwetilgini əwzəl bolatti. **7** Insanni gunahka putlaxturidioɣan ixlar tüpəylidin bu dunyadikilərning halioɣa way! Putlaxturidioɣan ixlar mukərrər bolidu; lekin xu putlaxturoɣuqi adəmning halioɣa way! **8** Əgər əmdi kolung yaki putung seni gunahka putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki kolung yaki ikki putung bar halda dozahtiki otka taxlanoɣiningdin kərə, qolak yaki tokur halda hayatlikka kirgining əwzəldur. **(aiōnios g166)** **9** Əgər kəzüng seni gunahka putlaxtursa, uni oyup əzüngdin neri taxliwət. Ikki kəzüng bar halda dozahtiki otka taxlanoɣiningdin kərə, birla kəzüng bilən bolsimu hayatlikka kirgining əwzəldur. **(Geenna g1067)** **10** — Bu səbiy kiqiklərning heqbirigimu səl karaxtin hezi bolunglar. Qünki xuni silərgə eytayki, ularning ərxtiki pərixtiliri ərxtiki Atamning jamalini hərdaim kərüp turidu. **11** Qünki Insan'ooɣli halakətkə azoɣanlarni kutkuzoɣili kəldi. **12** Kandak karaysilər? Birawning yüz tuyak koyi bolup, uningdin biri ezip toptin qüxüp kalsa, u toksan tokkuz koyni taoɣlaroɣa koyup koyup, heliki azoɣan koyini izdəydioɣu? **13** Wə əgər uni tepiwalsa, mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, u koy üqün boloɣan huxalliki azmioɣan tokkuziningkidin zor bolidu. **14** Xuningoɣa ohxax, bu səbiy kiqiklərning hərkandiking halakətkə ezip kelixi ərxtiki Atanglarning iradisi əməstur. **15** — Əmdi əgər kerindixing sanga ziyan selip gunah kilsa, uning yenioɣa berip ikkinglar haliy qaoɣda səwənlikini kərsitip koy. Kerindixing səzüngni anglisa, uni [ezixtin] kayturuwaloɣan bolisən. **16** Lekin anglimisa, yənə bir-ikki [guwahqini] elip, uning yenioɣa baroɣin. Xundak kilip, həmmə ix ikki-üq guwahqining səzi bilən kilinsun. **17** Lekin əgər [kerindixing] ularning səzigimu kulak salmisa, əhwalni jamaətkə yətküzüp eytkin. Əgər u jamaəttikilərgə kulak salmisa, uni yat əllik yaki bajgir katarida kərünglar. **18** Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, silər yər yüzidə nemini baoɣlisanglar, ərxtimu xu baoɣlanoɣan bolidu wə silər yər yüzidə nemini koyup bərsənglar, ərxtimu koyup berilgən bolidu. **19** Mən yənə xuni silərgə bərhək eytip koyayki, yər yüzidə aranglardin ikkisi əzliri tiligən bir ix tooɣruluk kəlbi bir bolup harkandak nərsini tiləp dua kilsa, ərxtiki Atam ularning tilikini ijabət kilidu. **20** Qünki ikki yaki üqəylən mening namim bilən kəyərdə yioɣiloɣan bolsa, mən xu yərdə ularning arisida bolimən. **21** Andin Petrus uning aldioɣa kelip: — I Rəb, kerindiximning manga ziyan selip ətküzgən kanqə kətimlik gunahini kəqürüxüm kerək? Yəttə kətimmu? — dedi. **22** Əysa uningoɣa mundak dedi: —Mən sanga xuni eytip koyayki, yəttə kətim əməs, yətmix həssə yəttə kətim! **23** Ərx padixahliki qakarliri bilən hesab-kitab kilmakqi boloɣan bir padixahka ohxaydu. **24** Hesab-kitabni baxlioɣinida, uningoɣa on ming talant pul kərzdar boloɣan bir qakar kəltürülüptu. **25** Qakarning təligüdək heqnərsisi bolmioɣaqka, hojisi qakarning əzini, hotun bala-qakisi wə bar-yokini setip, kərzini tələxini buyruptu. **26** Xunga qakar uning aldida yərgə yikilip bax urup: «Hojam, manga kəngqilik kiloɣayla, mən pütün kərzimni qokum tələymən» dəp yalwuruptu. **27** Qakarning hojisi uningoɣa iq aoɣritip, uni koyup berip, kərzini kəqürüm kiliptu. **28** Lekin qakar u yərdin qikip, əzigə yüz dinar kərzdar boloɣan yənə bir qakar buradirini uqritiptu. Uni tutuwelip, boynini booɣup turup: «Kərzni tələ!» dəptu. **29** Buning bilən bu qakar buradiri yərgə yikilip uningdin: «Manga kəngqilik kil, kərzni qokum kayturimən» dəp yalwuruptu. **30** Lekin u unimaptu wə: «Pütün kərzni təlimigüqə zindanda yatisən» dəp uni zindanoɣa taxlitiptu. **31** Bundak ixning yüz bərgənlikini kərgən baxka qakarlar intayin azablinip hojisining aldioɣa berip, əhwalni baxtin-ahir səzləp beriptu. **32** Buning bilən hojisi heliki qakarni qakirtip: «Əy rəzil qakar! Manga yelinoɣanlikiŋ üqün xunqə kəp kərzingning hammisini kəqürdüm. **33** Mən sanga iq aoɣritkinimdək, sənmu qakar buradiringgə iq aoɣritixingoɣa tooɣra kəlməmdu?!» dəptu. **34** Buning bilən hojisi oɣəzəplinip uni pütün kərzini tələp boloɣuqə adəm kiynoɣuqi gundipaylarning kolida turuxka tapxurup beriptu. **35** Xuningoɣa

ohxax, əgər ḥərbiringlar əz ḳerindaxliringlarni qin dilinglardin kəqürmisənglar, ərxtiki Atammu silərgə ohxax muamilə ḳilidu.

19 Xundaḳ boldiki, Əysa bu sözlərni eytip boloɣandin keyin, Galiliyə əlkisidin ayrilip, Yəhudiyə əlkisining qət yərlirigə, yəni Iordan dəryasining u ḳetidiki yurtlaroɣa bardi. **2** Top-top adəmlər uningoɣa əgixip kəlgən bolup, u ularni xu yərdila saḳaytti. **3** Əmdi bəzi Pərisiylər uning yenioɣa kelip uni ḳiltaḳḳa qüxürüx məḳsitidə uningdin: — Bir adəmning ḥərḳandaḳ səwəbtin ayalini ḳoyuwetixi Təwrat ḳanunioɣa uyoɣunmu? — dəp soridi. **4** Xuning bilən u jawabən mundaḳ dedi: — [Təwrattin] xuni oḳumidinglarmu, muḳəddəmdə insanlarni Yaratḳuqi ularni «Ər wə ayal ḳilip yaratti» wə **5** «Xu səwəbtin ər kixi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilən birlixip ikkisi bir tən bolidu». **6** Xundaḳ ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs, bəlki bir tən bolidu. Xuning üqün, Huda ḳoxḳanni insan ayrimisun. **7** Pərisiylər uningdin yənə: — Undaḳta, Musa [pəyoɣəmbər] nemə üqün [Təwrat ḳanunida] ər kixi əz ayalioɣa talaḳ hetini bərsila andin uni ḳoyuwetixkə bolidu, dəp buyruoɣan? — dəp soraxti. **8** U laroɣa: — Tax yürəklikinglardin Musa [pəyoɣəmbər] ayalliringlarni talaḳ ḳilixḳa ruhsət ḳiloɣan; lekin aləmning baxlimida bundaḳ əməs idi. **9** Əmdi xuni silərgə eytip ḳoyayki, ayalini buzuḳluḳtin baxḳa birər səwəb bilən talaḳ ḳilip, baxḳa birini əmrigə aloɣan ḥərḳandaḳ kixi zina ḳiloɣan bolidu. **10** Muhlislar uningoɣa: — Əgər ər bilən ayali otturisidiki əḥwal xundaḳ bolsa, undaḳta əylənməslik yahxi ikən, — dedi. **11** U laroɣa: — Bu səzni ḥəmmila adəm əməs, pəḳət nesip ḳilinoɣanlarla ḳobul ḳilalaydu. **12** Qünki anisining baliyatḳusidin tuoɣma bəzi aoɣwatlar bar; wə insan təripidin ahta ḳilinoɣan bəzi aoɣwatlarmu bar; wə ərx padixaḥliḳi üqün əzini aoɣwat ḳiloɣanlarmu bar. Bu səzni ḳobul ḳilalaydioɣanlar ḳobul ḳilsun! — dedi. **13** Ḳolungni təgküzüp dua ḳiloɣaysən dəp, bəzilər kiqik balilirini uning aldioɣa elip kəldi. Biraḳ muhlislar elip kəlgənlərni əyiblidi. **14** Əmma Əysa: — Balilar mening aldimoɣa kəltürülsun, ularni tosmanglar. Qünki ərx padixaḥliḳi dəl muxundaḳlaroɣa təwədur, — dedi. **15** Wə ḳollirini laroɣa təgküzgəndin keyin, u u yərdin ayrildi. **16** Mana, bir küni birsi uning aldioɣa kelip: — Ustaz, mən ḳandaḳ yahxi ixni ḳilsam, mənggülük ḥayatḳa eriximən? — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **17** U uningoɣa: — Nemixḳa məndin yahxilik tooɣrisida soraysən? «Yahxi boloɣuqilar» bolsa pəḳət birila bar. Əmma ḥayatlikḳa kirimən desəng, əmrlərgə əməl ḳil, — dedi. **18** Ḳaysi əmrlərgə dəysən? — dəp soridi u. Əysa uningoɣa: — «Ḳatillik ḳilma, zina ḳilma, ooɣrilik ḳilma, yaloɣan guwaḥlik bərmə, **19** ata-anangoɣa ḥərmət ḳil wə ḳoxnangni əzüngni səygəndək səy» — dedi. **20** Yax yigit uningoɣa: — Bularning ḥəmmisigə əməl ḳilip keliwatimən. Əmdi manga yənə nemə kəm? — dedi. **21** Əysa uningoɣa: — Əgər mukəmməl boluxni halisang, berip bar-yoḳungni setip, pulini kəmbəoɣəllərgə bərgin. Xuning bilən ərxtə həzinəng bolidu. Andin kelip manga əgəxkin, — dedi. **22** Yigit muxu səzni anglap, ḳayoɣuoɣa qəmüp u yərdin ketip ḳaldi. Qünki uning mal-mülki naḥayiti kəp idi. **23** Əysa muhlislirioɣa: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, baylarning ərx padixaḥliḳioɣa kirixi təsliktila bolidu. **24** Wə yənə xuni silərgə eytayki, təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixaḥliḳioɣa kirixidin asandur! — dedi. **25** Muhlislar buni anglap intayin bək ḥəyran boluxup: — Undaḳta, kim nijatḳa erixələydu? — dəp soraxti. **26** Əmma Əysa laroɣa ḳarap: — Bu ix insan bilən wujudḳa qiḳixi mumkin əməs, lekin Hudaoɣa nisbətən ḥəmmə ix mumkin bolidu, — dedi. **27** Buning bilən Petrus uningoɣa: — Mana, biz ḥəmmidin waz keqip sanga əgəxtuḳ! Biz buning üqün nemigə eriximiz? — dəp soridi. **28** Əysa laroɣa mundaḳ dedi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, aləmdiki ḥəmmə ḳaytidin yengilanoɣinida, Insan'ooɣli xanlik təhtidə olturoɣan waḳtida, manga əgəxkən silər on ikki təhttə olturup, Israillarning on ikki ḳəbilisigə ḥəküm qiḳirisilər. **29** Mening namim dəp əylər, aka-uka, aqa-singil ḳerindaxliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki yər-zeminlardin waz kəqkənlərning ḥəmmisi laroɣa yüz ḥəssə artuḳ erixidu wə mənggülük ḥayatḳa miras bolidu. **(aiōnios g166)** **30** Lekin xu qaoɣda nuroɣun aldida turoɣanlar arḳioɣa ətidu, nuroɣun arḳida turoɣanlar aldioɣa ətidu.

20 — Qünki ərx padixaḥliḳi bir yər igisigə ohxaydu. Igisi üzümzarliḳida ixləxkə adəmlərni yallax üqün tang səḥərdə sirtḳa qiḳiptu. **2** U ixləmqilər bilən künlüki üqün bir kümüx dinardin berixkə kelixip, ularni üzümzarliḳioɣa əwətiptu. **3** Saət toḳḳuzlarda u yənə sirtḳa qiḳip, bazarda bikar turoɣan baxḳa kixilərni kərüptu. **4** Laroɣa: «Silərmu üzümzarliḳimoɣa beringlar, ḥəḳḳinglaroɣa tegixlikini berimən» — dəptu. **5** Ular üzümzarlikḳa beriptu. Qüxtə wə saət üqtimu u yənə qiḳip yənə xundaḳ ḳiliptu. **6** Lekin

[kəqkurun] saət bəxlərdə qikkanda u yərdə turoɣan yənə baxkilarni kərüp, ulardin: «Nemə üqün bu yərdə kün boyi bikar turisilər?» dəp soraptu. **7** Ular: «Bizni ḥeqkim yallimidi» dəp jawab kayturuptu. Uularoɣa: «Undakta, silərmu üzümzarlikimoɣa berip ixlənglar» — dəptu. **8** Kəq boloɣanda, üzümzarlik igisi oɣojidarioɣa: «Ixləmqilərni qakirip, əng ahirida kəlgənlərdin baxlap əng awwal kəlgənlərgiqə ḥəmmisining ix ḥəkkini bər» dəptu. **9** Awwal kəqkurun saət bəxtə ixka kəlgənlər kelip, ḥərbiri bir kümüx dinardin eliptu. **10** Əng awwal yallap kelingənlərning nəwiti kəlgəndə, ular: Tehimu kəp ix ḥəkki alimizoɣu, dəp oylixiptu; birak ularmu bir kümüx dinardin eliptu. **11** Ular ix ḥəkkini aloɣini bilən yər igisidin aoɣrinip: **12** «Bu ahirda kəlgənlər pəkət bir saətla ixlidi, birak siz ularni kün boyi japalik wə kattik issikni qəkkən bizlər bilən barawər ḥesablidingizoɣu, dəp oɣudurixiptu. **13** Lekin [yər igisi] ularning birigə jawab kayturup: «Buradər, sanga nahəkliк kiloɣinim yok! Sən bilən bir kümüx dinaroɣa kelixmigənmiduk? **14** Ḥəkkingni elip kaytip kətkin. Bu ahirda kəlgəngimu sanga ohxax bərgüm bar. **15** Өzümningkini өzüm bilgənqə ixlitix ḥokukum yokmu? Sehiy boloɣanlikimoɣa kəzüng kiziriwatamdu? **16** Xundak kilip «Aldida turoɣanlar arkioɣa ətidu, arkida turoɣanlar aldioɣa ətidu»; qünki qakiriloɣanlar kəp, əmma tallanoɣanlar az bolidu. **17** Əysa Yerusalemoɣa qikiwetip, yolda on ikki muhlisini bir qətkə tartip, ularoɣa mundak dedi: **18** — Mana biz ḥazir Yerusalemoɣa qikip ketiwatimiz. Insan'ooɣli bax kahinlar wə Təwrat ustazlirioɣa tapxurulidu. Ular uni ölümgə məḥkum kilidu **19** andin uni məshirə kilip, kamqilap wə krestləxkə yat əlliklərgə tapxuridu. Lekin u üqinqi küni kayta tirilidu. **20** Xu qaoɣda, Zəbədiyning ooɣullirining anisi ikki ooɣlini elip, Əysaning aldioɣa kelip uningdin bir ixni tələp kilmakqi bolup səjdə kildi. **21** Nemə təliping bar? — dəp soridi u. Ayal uningoɣa: — Xuni əmr kiloɣaysənki, sening padixahlikingda bu ikki ooɣlumdin biri ong yeningda, biri sol yeningda oltursun, — dedi. **22** Əysa ularoɣa jawabən: — Silər nemə tələp kiliwatkininglarni bilməywatisilər. Mən iqixkə təmxəlgən kədəḥni iqələmsilər? Iqələymiz, — deyixti ular. **23** U ularoɣa: — Silər ḥəkikətənmu mening kədəḥimdin ortak iqisilər. Birak ong yaki sol yenimda olturux nesiwisi mening ihtiyarimda əməs, bəlki Atam kimlərgə təyyarlioɣan bolsa, xularoɣa nesip bolidu. **24** [Kaloɣan] on muhlis buningdin həwər tapkanda, ikki kerindixidin hapa boldi. **25** Lekin Əysa ularni yenioɣa qakirip, mundak dedi: — Silərgə məlumki, əllərdiki ḥəkümranlar kol astidikidikilər üstidin buyrukwazlik kilip ḥakimiyət yürgüzidu, wə ularning ḥokukdarliri ularni hojayinlarqə idarə kilidu. **26** Birak silərning aranglarda xundak bolmisun; bəlki silərdin kim üstün boluxni halisa, silərning hizmitinglarda bolsun; **27** wə kim aranglardikilərning aldinkisi boluxni halisa, silərning kulunglar bolsun. **28** Insan'ooɣlimu dərwəkə xu yolda kəpqilik hizmitimdə bolsun deməy, bəlki kəpqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida kilix bədiligə nuroɣun adəmlərni ḥərlükkə erixtürəy dəp kəldi. **29** Ular Yeriho xəḥiridin qikkanda, zor bir top adəmlər uningoɣa əgixip mangdi. **30** Wə mana, yol boyida olturoɣan ikki əma Əysaning u yərdin ətüp ketiwatkinini anglap: — I Rəb, Dawutning ooɣli, bizgə rəḥim kiloɣaysən, — dəp towlidi. **31** Kəpqilik ularni «Ün qikarmanglar!» dəp əyiblidi. Lekin, ular: — Ya Rəb, i Dawutning ooɣli, bizgə rəḥim kiloɣaysən! — dəp tehimu kattik towlidi. **32** Əysa kədimini tohtitip, ularni qakirip: — Silər üqün nemə ix kilip beriximni halisilər? — dəp soridi. **33** Ya Rəb, kəzlirimiz eqilsun! — deyixti ular. **34** Əysa ularoɣa iq aoɣritip, kolini ularning kəzlirigə təgküziwidi, kəzliri xuan əsligə kelip kəridioɣan boldi; ular dərḥal uningoɣa əgixip mangdi.

21 Ular Yerusalemoɣa yekinlixip, Zəytun teoɣining etikidiki Bəyt-Fagi yezisioɣa kəlginidə, Əysa ikki muhlisioɣa munularni tapilap aldin əwətti: **2** — Silər udulunglardiki yezioɣa beringlar. Barsanglarla, baoɣlakliк bir exək wə uning yenidiki bir təhəyni kərisilər. Ularni yexip aldimoɣa yetiləp kelinglar. **3** Əgər birsi silərgə bir nemə desə, «Rəbning ularoɣa ḥajiti qüxti» dənglar, u dərḥal ularni koyup beridu. **4** Bu pütün wəkə pəyoɣəmbər arkilik eytiloɣan munu səzlərni əməlgə axurux üqün boldi: — **5** «Zion kizioɣa eytinglar: — Mana, Padixaḥing keliwatidu, Kəmtərmomin bolup, minip bir exəkkə, Boyunturukluk exəkning təhiyigə, Keliwatidu yeningoɣa sening». **6** Əmdi ḥeliki ikki muhlis berip Əysaning tapilioɣinidək kildi. **7** Exək bilən təhəyni yetiləp kelip, üstigə yepinqa-qapanlirini saldi wə u üstigə mindi. **8** Əmdi top-top kixilər yepinqa-qapanlirini yoloɣa payandaz kilip saldi; yənə bir kismi dərəh xahlirini kesip yoloɣa yayatti. **9** Aldida mangoɣan wə kəynidin əgəxkən top-top halayik: — «Dawutning ooɣlioɣa ḥosanna boloɣay! Pərwərdigarning namida kəlgüqigə mubarək bolsun! Ərxiəlada təxəkkür-ḥosannalar

oḳulsun!» — dəp warḳirixatti. 10 U Yerusalemoɣa kirgəndə, pütkül xəḥər lərzigə kəldi. Kixilər: — Bu zadi kimdu? — deyixətti. 11 Halayiḳ: — Bu Galiliyə əlkisidiki Nasarətlik pəyoɣəmbər Əysa, dəp jawab berixətti. 12 Əmdi Əysa ibadəthana ḥoylilirioɣa kirip, u yərdə elim-setim ḳiliwatḳanlarning ḥəmmisini ḥəydəp qiḳardi. Pul tegixküqilərning xirəlirini wə pahtək-kəptər satḳuqilarning orunduḳlirini ərüp, 13 ularoɣa: — [Muḳəddəs yazmilarda] [Hudaning]: «Mening əyüm dua-tilawəthana dəp atilidu» degən səzi pütülgən; lekin silər uni bulangqilarning uwisioɣa aylanduruwapsilər! — dedi. 14 Ibadəthana ḥoylilirida boloɣanda ḳarioɣu wə tokurlar uning aldioɣa kəldi, u ularni saḳaytti. 15 Lekin bax kaḥinlar bilən Təwrat ustazliri uning yaratḳan məjizilirini kərüp wə balilarning ibadəthanida: «Dawutning ooɣlioɣa ḥosanna-təxəkkürlər boloɣay!» dəp towlioɣinini anglap oɣəzəpləndi. 16 Ular uningoɣa: — Bu balilarning nemə dəwatḳanliḳini anglawatamsən? — dəp soridi. U ularoɣa: — Anglawatimən! Silər [muḳəddəs yazmilardin] xuni oḳup baḳmioɣanki, «Θzünggə kiqik balilar wə bowaḳlarning tilliridin mədḥiyə səzlirini mukəmməl ḳilding»» dedi. 17 Andin u ulardin ayrilip, xəḥərdin qiḳip Bəyt-Aniya yezisioɣa berip, xu yərdə ḳondi. 18 Əmdi səḥərdə, xəḥərgə ḳaytip ketiwatḳanda, uning ḳorsiḳi aqḳanidi. 19 U yol boyidiki bir tüp ənjür dərihini kərüp, uning yenioɣa bardi. Lekin dərəhtin yopurmaḳtin baxḳa ḥeq nərsə tapalmay, uningoɣa ḳarap: — Ḥazirdin baxlap səndin mənggü mewə bolmisun! — dewidi, ənjür dərihi xuan ḳurup kətti. (aiōn g165) 20 Muhlislar buni kərüp təəjüplinip: — Ənjür dərihi nemanqə tezla ḳurup kətti! — dedi. 21 Əysa ularoɣa jawab bərdi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, əgər ḥeq guman bolmay ixənqinglar bar bolsa, ənjür dərihidə boloɣan ixlar bolupla ḳalmay, bəlki silər ḥətta bu taoɣḳa: «Bu yərdin kətürülüp dengizoɣa taxlan!» desənglar, u xundaḳ bolidu, dedi. 22 Dua ḳilip nemini tilisənglar, ixənqinglar bolsila, xularoɣa erixisilər. 23 U ibadəthana ḥoylilirioɣa kirgəndin keyin, kixilərgə təlim beriwatḳanda, bax kaḥinlar wə aḳsaḳallar uning aldioɣa kelip: — Sən ḳiliwatḳan bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatisən? Sanga bu ḥoḳuḳni kim bərgən? — dəp soraxti. 24 Əysa ularoɣa jawab berip: — Mən awwal silərgə bir soal ḳoyay. Əgər silər jawab bərsənglar, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanliḳimni eytimən. 25 Yəḥya yürgüzgən qəmüldürüx nədin kəlgən? Ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp soridi. Ular əzara mulaḥizə ḳilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undaḳta, silər nemə üqün uningoɣa ixənmidinglar?» dəydu. 26 Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, həlḳtin ḳorḳimiz, qünki ular ḥəmmisi Yəḥyani pəyoɣəmbər dəp bilidu — deyixti. 27 Buning bilən, ular Əysaoɣa: Bilməymiz, — dəp jawab berixti. — Undaḳta, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanliḳimni eytmaymən, — dedi u ularoɣa. 28 Əmdi bu ixḳa ḳandaḳ ḳaraysilər? Bir adəmning ikki ooɣli bar ikən. U birinqi ooɣlining yenioɣa kelip: «Ooɣlum, bügün üzümzarliḳimoɣa berip ixligin» dəptu. 29 «Barmaymən» dəptu u, lekin keyin puxayman ḳilip yənila beriptu. 30 U ikkinqi ooɣlining yenioɣa kelip uningoɣimu xundaḳ dəptu. U: «Hop əpəndim, baray» dəptu-yu, lekin barmaptu. 31 Bu ikkiylənning ḳaysisi atisining iradisini ada ḳiloɣan bolidu? — Birinqi ooɣli, — dəp jawab bərdi ular. Əysa ularoɣa mundaḳ dedi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, bajgirlar bilən paḥixilər Hudaning padixaḥliḳioɣa silərdin burun kirməktə. 32 Qünki gərqə Yəḥya [pəyoɣəmbər] silərgə ḥəḳḳaniyət yolini ayan ḳiloɣili kəlgən bolsimu, silər uningoɣa ixənmidinglar; lekin bajgirlar bilən paḥixilər uningoɣa ixəndi. Silər buni kərüp turup, ḥətta keyinki waḳitlarda yolunglardin puxayman ḳilmay uningoɣa ixənmidinglar. 33 Yənə bir təmsilni anglanglar: Bir yər igisi bir üzümzarliḳ bərpa ḳilip, ətrapini qitlaptu. U uningda bir xarab kəlqiki ḳeziptu wə bir kəzət munari yasaptu. Andin u üzümzarliḳni baoɣwənlərgə ijarigə berip, əzi yaḳa yurtḳa ketiptu. 34 Üzüm pəsli yeḳinlaxḳanda, əzigə tegixlik ḥosulni eliwelix üqün ḳullirini baoɣwənlərning yenioɣa əwətiptu. 35 Lekin baoɣwənlər ḳullirini tutup, birini dumbalaptu, birini əltürüwetiptu, yənə birini qalma-kesək ḳiliptu. 36 U yənə bir ḳetim aldinḳidinmu kəp ḳullirini əwətiptu, biraḳ baoɣwənlər ularoɣimu ohxax muamilə ḳiliptu. 37 Ahirda, u «Ooɣlumnioɣu ḥərmət ḳilar» dəp, ooɣlini əwətiptu. 38 Lekin baoɣwənlər ooɣulni kərüp, əzara: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni əltürüwetip mirasini igiliwalayli» deyixiptu. 39 Xuning bilən ular uni tutup üzümzarliḳning sirtioɣa taxlap əltürüwetiptu. 40 Əmdi üzümzarliḳning igisi kəlgəndə, xu baoɣwənlərni ḳandaḳ ḳilar? 41 Ular uningoɣa: — Bu rəzil adəmlərni wəḥxiylik bilən yoḳitidu. Üzümzarliḳni bolsa mewilirini əz waḳtida əzigə tapxuridioɣan baxḳa baoɣwənlərgə ijarigə beridu, — dəp jawab berixti. 42 Əysa ulardin soridi: — Muḳəddəs yazmilardiki

munu səzlərni oḳup baḳmioɣanmusilər?: — «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. Bu ix Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz aldida karamət bir ixtur». **43** Xu səwəbtin silərgə xuni eytip ḳoyayki, Hudaning padixaḥliḳi silərdin tartiwelinip, uningoɣa muwapiḳ mewilərni beridioɣan baxḳa bir əlgə ata ḳilinidu. **44** Bu «tax»ḳa yiḳiloɣan kixi parə-parə bolup ketidu; lekin bu tax ḥərkimning üstigə qüxsə, uni kukum-talḳan ḳiliwetidu. **45** Bax kaḥinlar wə Pərisiylər uning eytḳan təmsillirini anglap, ularni əzlirigə ḳaritip eytḳanliḳini qüxəndi. **46** Uni tutux yolini izdigən bolsimu, lekin halayiḳ uni pəyoɣəmbər dəp ḳarioɣaqḳa, ulardin ḳorḳuxti.

22 Əysa ularoɣa yənə təmsillər bilən mundaḳ dedi: **2** Ərx padixaḥliḳi huddi əz ooɣli üqün toy ziyapitini təyyarlioɣan bir padixaḥḳa ohxaydu. **3** U qakarlirini toy ziyapitigə təklip ḳilinoɣanlarni qaḳirixḳa əwətiptu, lekin ular kelixkə unimaptu. **4** U yənə baxḳa qakarlirini əwətip, ularoɣa tapilap: «Qaḳiriloɣanlaroɣa: — Mana, mən ziyapitimni təyyar ḳildim; mening torpaḳlirim, bordaḳ mallirim soyuldi, ḥəmmə nərsə təyyar. Ziyapətkə mərḥəmət ḳiloɣay, dəydu, dəp eytinglar, — dəptu. **5** Biraḳ ular təklipini etibaroɣa almay, birsi etizliḳioɣa kətsə, yənə biri sodisioɣa ketiptu. **6** Ḳaloɣanliri bolsa [padixaḥning] qakarlirini tutuwelip, ḥorlap əltürüwetiptu. **7** Padixaḥ buni anglap ḳattiḳ oɟəzəplinip, əskərlirini qiḳirip, u ḳatillarni yoḳitip, ularning xəḥirigə ot ḳoyuwetiptu. **8** Andin u qakarlirioɣa: «Toy ziyapiti təyyar boldi, lekin qaḳiriloɣanlar [meḥmanlikḳa] munasip kəlmidi. **9** Əmdi silər aqa yollaroɣa berip, udul kəlgən adəmlərning ḥəmmisini toy ziyapitigə təklip ḳilinglar» dəptu. **10** Buning bilən qakarlar yollaroɣa qiḳip, yahxi bolsun, yaman bolsun, udul kəlgənliki adəmlərning ḥəmmisini yioɣip əkəptu. Toy soruni meḥmanlar bilən liḳ toluptu. **11** Padixaḥ meḥmanlar bilən kərüxkili kirgəndə, u yərdə ziyapət kiyimi kiymigən bir kixini kərüptu. **12** Padixaḥ uningdin: «Buradər, ziyapət kiyimi kiyməy, bu yərgə ḳandaḳ kirding?» dəp soraptu, biraḳ u kixi jawab berəlməy ḳaptu. **13** Padixaḥ qakarlirioɣa: «Uni put-ḳolliridin baoɣlap, texidiki ḳarangoɣulukḳa aqiḳip taxlanglar! U yərdə yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oɣuqurlitidu» dəptu. **14** Qünki qaḳiriloɣanlar kəp, lekin tallanoɣanlar azdur. **15** Buning bilən Pərisiylər u yərdin qiḳip, ḳandaḳ ḳilip uni əz səzi bilən tuzaḳḳa qüxürüx ḥəḳḳidə məsliḥətləxti. **16** Ular muhlislirini Ḥerodning tərəpdarliri bilən billə uning yenioɣa əwətip: — Ustaz, silini səmimiy adəm, kixilərgə Hudaning yolini sadiḳliḳ bilən əgitip keliwatidu wə adəmlərgə ḳət'iy yüz-hatirə ḳilmay ḥeqkimgə yan basmaydu, dəp bilimiz. **17** Ḳeni, ḳandaḳ oylayla? [Rim imperatori] Ḳəysərgə bajselik tapxurux Təwrat ḳanunioɣa uyoɣunmu-yoḳ? — deyixti. **18** Lekin Əysa ularning rəzil niyitini bilip: — Əy sahtipəzlər, meni nemixḳa sinimaḳqisilər? **19** Ḳeni, bajoɣa tapxurulidioɣan bir tənggə manga kərsitinglar, — dedi. Ular bir dinar pulini əkəldi. **20** U ulardin: — Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dəp soridi. **21** Ḳəysərning, — dəp jawab bərdi ular. U ularoɣa: — Undaḳ bolsa, Ḳəysərning ḥəḳḳini Ḳəysərgə, Hudaning ḥəḳḳini Hudaoɣa tapxurunglar, — dedi. **22** Ular bu səzni anglap, ḥəyran bolup ḳelixti-də, uning yenidin ketip ḳaldi. **23** Xu küni, «Əlgənlər tirilməydu» dəydioɣan Sadukiylar uning aldioɣa kelip ḳistap soal ḳoydi: **24** — Ustaz, Musa [pəyoɣəmbər Təwratta]: «Bir kixi pərzəntsiz əlüp kətsə, uning aka yaki inisi tul yənggisini əmrigə elip, ḳerindixi üqün nəsil ḳalduruxi lazim» dəp tapilioɣan. **25** Burun arimizda yəttə aka-uka bar idi. Qongi əyləngəndin keyin əlüp kətti. Pərzənt kərmigənliktin, ayalini ikkinqi ḳerindixining əmrigə ḳaldurdi. **26** Biraḳ ikkinqisidiki əḥwalmu uningkigə ohxax boldi, andin bu ix üqinqisidə taki yəttinqi ḳerindaxḳiqə ohxax dawamlaxti. **27** Ahirda, u ayalmu əlüp kətti. **28** Əmdi tirilix künidə bu ayal yəttə aka-ukining ḳaysisining ayali bolidu? Qünki uni ḥəmmisi əmrigə aloɣan-də! **29** Əysa ularoɣa mundaḳ jawab bərdi: — Silər nə muḳəddəs yazmilarni nə Hudaning ḳudritini bilmigənlikinglar üqün azoɣansilər. **30** Qünki əlümdin tirilgəndə insanlar əylənməydu, ərgə təgməydu, bəlki Hudaning ərxtiki pərixtilirigə ohxax bolidu. **31** Əmdi əlümdin tirilix məsilisi ḥəḳḳidə Hudaning silərgə eytḳan: **32** «Mən Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳuplarning Hudasidurmən!» degən xu səzini oḳumidinglarmu? Huda əlüklərning əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur!». **33** Bu səzni angliɣan həlḳ uning təlimidin ḥəyranuḥəs ḳelixti. **34** Pərisiylər uning Sadukiylarning aoɣzini tuwaḳlioɣanliḳini anglap, bir yərgə jəm boluxti. **35** Ularning arisidiki bir Təwrat-ḳanun ustazi uni sinax məḳsitidə uningdin: **36** — Ustaz, Təwrat ḳanunidiki əng muḥim əmr ḳaysi? — dəp ḳistap soridi. **37** U uningoɣa mundaḳ dedi: — «Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün jening, pütün zeḥning bilən səygin» **38** — əng uluoɣ, birinqi orunda turidioɣan əmr mana xu. **39** Uningoɣa ohxaydioɣan ikkinqi əmr bolsa «Ḳoxnangni əzüngni səygəndək səy». **40** Pütün

Təwrat ⱪanuni wə pəyoⱪəmbərlərning səzliri bu ikki əmrgə esiloⱪan ⱨalda mangidu. **41** Pərisiylər jəm bolup turoⱪan waⱪitta, Əysa ulardin: **42** — Məsiⱨ tooⱪrisida ⱪandaⱪ oylawatisilər? U kimning ooⱪli? — dəp soridi. Dawutning ooⱪli, — deyixti ular. **43** U ularoⱪa mundaⱪ dedi: Undaⱪta, nemə üqün [Zəburda] Dawut uni Roⱨta «Rəbbim» dəp atap, — **44** «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni ayioⱪing astida dəssətküqə, Ong yenimda olturoⱪin!» — dəydu? **45** Dawut [Məsiⱨni] xundaⱪ «Rəbbim» dəp atioⱪan tursa, əmdi u ⱪandaⱪmu Dawutning ooⱪli bolidu? **46** Wə ⱨeqkim uningoⱪa jawabən bir eoⱪizmu səz ⱪayturalmidi; xu kündin etibarən, ⱨeqkim uningdin soal soraxⱪimu petinalmidi.

23 Bu səzlərdin keyin, Əysa top-top halayiⱪⱪa wə muhlisliroⱪa mundaⱪ dedi: **2** — Təwrat ustazliri wə Pərisiylər Musa pəyoⱪəmbərning [ⱨəküm qiⱪirix] ornida olturoⱪan bolidu. **3** Xunga, ularning silərgə eytⱪan ⱨəmmə səzlirigə kəngül ⱪoyup, degənlirini ⱪilinglar. Lekin ularning ⱪiloⱪanliridəⱪ ⱪilmanglar; qünki ular əzlirining deginigə əzliri əməl ⱪilmaydu, **4** Bəlki ular kətürəlmigüdəⱪ eoⱪir yüklərni baoⱪlap adəmlərning zimmisigə artip ⱪoyidu. Əmma əzliri bu yüklərni kətürüxkə birmu barmiⱪini midirlitixni huxyaⱪmaydu. **5** Ular ⱨəmmə əməllirini insanlaroⱪa kəz-kəz ⱪilix üqünla ⱪilidu; qünki ular «ayət ⱪapliri»ni kəng ⱪilip qigiwelip, tonlirining quqilirini uzun sanggilitip ⱪoyidu; **6** ular ziyapətlərdə tərdə, sinagoglarda aldinⱪi orunlarda olturuxⱪa, **7** bazarlarda kixilərning ularoⱪa boloⱪan [uzun] salamliroⱪa wə əzlirini «Ustaz, ustaz» dəp ataxliroⱪa amraⱪ kelidu. **8** Biraⱪ silər bolsanglar «Ustaz» dəp atilixni ⱪobul ⱪilmanglar; qünki silərning yaloⱪuz birla ustazinglar bar wə ⱨəmminglar ⱪerindaxtursilər. **9** Yər yüzidə ⱨeqⱪandaⱪ kixini «Atam» deməngləг, qünki pəⱪət birla Atanglar, yəni ərxtə Turoⱪuqi bardur. **10** Silər «muəllim» dəp atilixnimu ⱪobul ⱪilmanglar, qünki pəⱪət birla muəllim, yəni Məsiⱨning əzi bardur; **11** bəlki aranglarda əng mərtiwilik boloⱪan kixi silərning hizmitinglarda bolidu. **12** Əzini yuⱪiri tutmaⱪqi boloⱪini təwən ⱪilinidu, əzini təwən tutⱪini yuⱪiri ⱪilinidu. **13** Biraⱪ ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər ərx padixaⱨliⱪining ixikini insanlaroⱪa taⱪap keliwatisilər! Ya əzünglar kirməysilər, ya kirixni istigənlərning kirixigə yol ⱪoymaysilər. **14** Ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər tul ayallarning mal-dunyasini yəwatisilər, xundaⱪtimu baxⱪilar aldida təⱪwadar kərünsək dəp, uzundin-uzun dua ⱪilisilər. Xunga, silər tehimu eoⱪir jazaoⱪa tartilisilər. **15** Ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər birla adəmni etiⱪadinglaroⱪa kirgüzüx üqün, dengiz wə ⱪuruⱪluⱪni kezip qiⱪisilər. Biraⱪ u kixi kirgüzülgəndin keyin, silər uni əzliringlardin ikki ⱨəssə bəttər boloⱪan dozahning pərzənti ⱪilip yetixtürüp qiⱪisilər. **(Geenna g1067)** **16** Ⱨalinglaroⱪa way, əy ⱪarioⱪu yolbaxqilar! Silər: «Ⱨərⱪandaⱪ kixi ibadəthana bilən ⱪəsəm ⱪilsa, ⱨeqnemisi yoⱪ, biraⱪ ibadəthanidiki altunni tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪanlar ⱪəsimidə turuxⱪa ⱪərzdar bolidu» dəysilər. **17** Əy əhməⱪlər, korlar! Altun uluoⱪmu yaki altunni muⱪəddəs ⱪiloⱪan ibadəthanimu? **18** Silər yənə: «Ⱨərkim ⱪurbangaⱨ bilən ⱪəsəm ⱪilsa, ⱨeqnemisi yoⱪ, biraⱪ ⱪurbangaⱨ üstidiki ⱨədiyəni tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪanlar ⱪəsimidə turuxⱪa ⱪərzdar bolidu» dəysilər. **19** Əy korlar! Ⱨədiyə uluoⱪmu yaki ⱨədiyini muⱪəddəs ⱪiloⱪan ⱪurbangaⱨmu? **20** Xunga, ⱪurbangaⱨni tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪuqi bolsa ⱨəm ⱪurbangaⱨ bilən ⱨəm uning üstidiki barliⱪ nərsilər bilən ⱪəsəm ⱪiloⱪan bolidu. **21** Ibadəthanini tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪuqimu ⱨəm ibadəthanini, ⱨəm «ibadəthanida Turoⱪuqi»ni tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪan bolidu. **22** Ərxni tiloⱪa elip ⱪəsəm ⱪiloⱪuqi Hudaning təhti wə təhttə olturoⱪuqining nami bilən ⱪəsəm ⱪiloⱪan bolidu. **23** Ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Qünki silər ⱨətta yalpuz, arpibədiyan wə zirilərning ondin bir ülüxini əxrə ⱪilip Hudaoⱪa ataysilər-yu, biraⱪ Təwrat ⱪanunining tehimu wəzinlik tərəpliri boloⱪan adalət, rəⱨimdillik wə sadiⱪliⱪni etibaroⱪa ⱨeq almaysilər. Awwal muxu ixlarni orundixinglar kerək, andin xu ixlarnimu ada ⱪilmay ⱪoymasliⱪinglar kerək. **24** Əy ⱪarioⱪu yolbaxqilar! Silər [qinənglərdiki] paxini süzüp eliwetisilər, lekin birər təgini pütün peti yutuwetisilər! **25** Ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər qinə-ⱪaqilarning texinila yuyup pakizlioⱪininglar bilən ularning iqi ⱨərtürlük ⱨerislik wə ixrətpərəslikkə toloⱪan. **26** Əy ⱪarioⱪu Pərisiy! Awwal qinə-ⱪaqining iqini pakla, xundaⱪta teximu pak bolidu! **27** Ⱨalinglaroⱪa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər aⱪartip ⱪoyuloⱪan, sirti qiraylik kərünidioⱪan lekin iqi ələklərning ustihanliri wə ⱨərhil napak nərsilərgə toloⱪan ⱪəbrilərgə ohxaysilər. **28** Xuningdək texinglardin insanlarning aldida ⱨəⱪⱪaniy

adəmlərdək kərünisilər, lekin iqinglar sahtipəzlik wə itaətsizlik bilən toloŋan. 29 Ḥalinglaroŋa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Qünki silər pəyoŋəmbərlərning ḳəbrilirini yasap keliwatisilər, ḥəḳḳaniylarning mazarlirini bezəp keliwatisilər 30 wə silər: «Ata-bowilirimizning zamanida yaxioŋan bolsaḳ iduḳ, ularning pəyoŋəmbərlərning ḳenini təküxlirigə xerik bolmayttuḳ» — dəysilər. 31 Xunga silər əz səzünglar bilən əzünglarning pəyoŋəmbərlərni əltürgənlərning əwladliri ikənlikinglaroŋa guwaḥlik bərdinglar. 32 Undaḳta, ata-bowiliringlar baxlioŋan ḳilmixlirini toluḳlanglar! 33 Əy yilanlar! Zəḥərlik yilanlarning nəsilliri! Dozah jazasidin ḳandaḳmu ḳutulalarsilər? (Geenna g1067) 34 Xunga mana, silərgə pəyoŋəmbərlər, danixmənlər wə alimlarni əwətip turimən. Silər ularning bəzilirini krestləp əltürisilər, bəzilirini sinagogliringlarda dərrigə basisilər, xəḥərdin xəḥərgə ḳoŋlaysilər. 35 Xundaḳ ḳilip, ḥəḳḳaniy Ḥabilning ḳan ḳərzidin tartip taki silər ibadəthanidiki muḳəddəs jay bilən ḳurbangaḥning arilikida əltürgən Bərəkiyaning ooŋli Zəkəriyaning ḳan ḳərzigiqə, ḥəḳḳaniylarning yər yüzidə eḳitiloŋan barlik ḳan ḳərzliri bu dəwrning bexioŋa qüxürülidu. 36 Mən silərgə bərḥəḳ xuni eytip ḳoyayki, xu ḳilmixlarning jazasining ḥəmmisi muxu dəwrning bexioŋa qüxidu. 37 Əy Yerusalem, Yerusalem! Pəyoŋəmbərlərni əltüridioŋan, əzigə əwətilgən əlqilərni qalma-kesək ḳilidioŋan xəḥər! Mekiyan qüjilirini ḳanat astioŋa yioŋḳandək pərzəntliringni ḳanqə ḳetim ḳoynumoŋa almaḳqi boldum, lekin silər unimidinglar! 38 Mana, əmdi əyünglar silərgə harabə bolup ḳalidu! 39 Qünki mən xuni silərgə eytip ḳoyayki, silər: «Pərwərdigarning namida kəlgüqigə mubarək bolsun!» demigüqə, silər meni ḳaytidin ḥeq kərəlməysilər.

24 Əysa ibadəthanidin qiḳip, aldioŋa ketiwatḳanda, muhlisliri yenioŋa kelip uning dikḳitini ibadəthana binalirioŋa tartmaḳqi boldi. 2 U ularoŋa: — Mana bularning ḥəmmisini kərüwatamsilər? Mən silərgə bərḥəḳ xuni eytip ḳoyayki, bu yərdə bir tal taxmu tax üstidə ḳalmaydu, ḥəmmisi ḳaldurulmay gumran ḳilinidu, — dedi. 3 U Zəytun teoŋida olturoŋanda, muhlisliri astioŋina uning yenioŋa kelip: — Bizgə eytḳinqu, bu degənliring ḳaqan yüz beridu? Sening [ḳaytip] kelixing wə zamanning ahirini kərsitidioŋan ḳandaḳ alamət bolidu? — dəp soraxti. (aiōn g165) 4 Əysa ularoŋa jawabən mundaḳ dedi: — Ḥezi bolunglarki, ḥeqkim silərni azdurup kətmisun. 5 Qünki nuroŋun kixilər mening namimda kelip: «Məsiḥ mən bolimən» dəp, kəp adəmlərni azduridu. 6 Silər urux həwərliri wə urux xəpilirini anglaysilər, bulardin alaḳzadə bolup kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi muḳərrər. Lekin bular ahirət əməs. 7 Qünki bir millət yənə bir millət bilən uruxḳa qiḳidu, bir padixaḥlik yənə bir padixaḥlik bilən uruxḳa qiḳidu. Jay-jaylarda aqarqilik, wabalar wə yər təwrəxlər yüz beridu. 8 Lekin bu ixlarning yüz berixi «tuoŋutning toloŋiḳining baxlinixi» bolidu, halas. 9 Andin kixilər silərni tutup azab-oḳubətkə selip, əltüridu, mening namim wəjidin pütkül əllər silərdin nəprətlinidu. 10 Xuning bilən nuroŋunlar etiḳadidin tanidu, bir-birini tutup beridu wə bir-birigə əqmənlik ḳilidu. 11 Nuroŋun sahta pəyoŋəmbərlər məydanoŋa qiḳip, nuroŋun kixilərni azduridu. 12 Itaətsizlik-rəzilliklərning kəpiyixi tüpəylidin, nuroŋun kixilərdiki meḥir-muḥəbbət sowup ketidu. 13 Lekin ahiroŋiqə bərdaxlik bərgənlər ḳutḳuzulidu. 14 Barlik əllərgə agaḥ-guwaḥlik bolsun üqün, [Hudaning] padixaḥliḳi ḥəḳḳidiki bu hux həwər pütkül dunyaoŋa jakarlinidu; andin zaman ahiri bolidu. 15 Daniyal pəyoŋəmbər ḳəyt ḳiloŋan «wəyran ḳiloŋuqi yirginqlik nomussizlik»ning mukəddəs jayda turoŋinini kərgininglarda (kitabhan bu səzning mənisini qüxəngəy), 16 Yəhudiyə əlkisidə turuwatḳanlar taoŋlaroŋa ḳaqsun; 17 əgzidə turoŋan kixi əyidiki nərsə-kerəklirini aloŋili qüxməyla [ḳaqsun]. 18 Etizlikta turoŋan kiximu qapinini aloŋili əyigə yanmisun. 19 U künlərdə ḥamilidar ayallar wə bala emitiwatḳanlarning ḥalioŋa way! 20 Ḳaqidioŋan waḳtinglarning ḳix yaki xabat künigə tooŋra kelip ḳalmasliḳi üqün dua ḳilinglar. 21 Qünki u qaoŋda dunya apiridə boloŋandin muxu qaoŋḳiqə kərülüp bakmioŋan ḥəm kəlgüsidimu kərülməydioŋan dəḥxətlik azab-oḳubət bolidu. 22 U künlər azaytilmisa, ḥeqḳandaḳ ət igisi ḳutulalmaytti; lekin [Hudaning] Əz tallioŋanliri üqün u künlər azaytilidu. 23 Əgər u qaoŋda birsi silərgə: «Ḳaranglar, bu yərdə Məsiḥ bar!» yaki «[Məsiḥ] ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar. 24 Qünki sahta məsiḥlər wə sahta pəyoŋəmbərlər məydanoŋa qiḳidu, ḳaltis məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioŋan bolsa, ḥətta [Huda] tallioŋanlarnimu azduratti. 25 Mana, mən bu ixlar yüz berixtin burun silərgə uḳturup ḳoydum. 26 Xuning üqün, birsi silərgə: «Ḳaranglar, u qəl-bayawanda!» desə, u yərgə barmanglar. «Ḳaranglar, u iqkiridiki əylərdə!» desə,

ixənmənglar. **27** Qünki qakmak xərktin oɣərbkə yaltyult kilip kandak qakkan bolsa, Insan'ooɣlining kelixi xundak bolidu. **28** Qünki jəsət kaysi yərdə bolsa, u yərdimu kuzoɣunlar toplixidu! **29** U künlərdiki azab-okubətlər ətüp kətkən haman, kuyax kariyidu, ay yoruklukini bərməydu, yultuzlar asmandin təkülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **30** Andin Insan'ooɣlining alamiti asmandin kərünidu; yər yüzidiki pütkül kəbililər yioɣa-zar kətürüxidu. Ular Insan'ooɣlining küq-kudrət wə uluoɣ xan-xərəp iqidə asmandiki bulutlar üstidə keliwatkanlikini kəridu. **31** U pərixtilirini zor jaranglik bir kanay sadasi bilən əwətidu, ular uning tallioɣanlirini dunyaning tət bulungidin, asmanning bir qetidin yənə bir qetigiqə həryərdin yioɣip bir yərgə jəm kilidu. **32** Ənjür dərihidin mundak təmsilni biliwelinglar: — Uning xahliri kəkirip yopurmak qikaroɣanda, yazning yekinlap kaloɣanlikini bilisilər. **33** Huddi xuningdək, [mən baya degənlirimning] həmmisini kərginiglarda, uning yekinlap kaloɣanlikini, hətta ixik aldida turuwatkanlikini biliwelinglar. **34** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning həmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **35** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim hərgiz yokalmaydu. **36** Lekin xu küni wə wakit-saitining həwirini bolsa, heqkim bilməydu — hətta ərxtiki pərixtilərmu bilməydu, uni pəkət Atamla bilidu. **37** Əmdi Nuh pəyoɣəmbərning künliridə kandak boloɣan bolsa, Insan'ooɣli [kaytip] kəlgəndimu xundak bolidu. **38** Qünki topan kelixidin ilgiriki künlərdə, Nuh kemigə kirip olturoɣan küngiqə, [xu zamandiki] kixilər yəp-iqip, əylinip wə yatlik bolup kəlgənidi. **39** Topan tuyuksiz kelip həmmisini oɣərk kiloɣuqə, kixilər bu ixning uningdin həwərsiz bolup turoɣanoɣa ohxax, Insan'ooɣlining kaytip keliximu xundak bolidu. **40** U küni, etizda ikki kixi turoɣan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu; **41** ikki ayal tügmən bexida turup un tartiwatkan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu. **42** Xuning üqün, hoxyar bolunglar, qünki Rəbbinglarning kaytip kelidioɣan wakti-saitini bilməysilər. **43** Lekin xuni bilinglarki, əgər əy igisi ooɣrining keqisi kaysi jesəktə kelidioɣanlikini bilgən bolsa, səgək turup ooɣrining əyni texip kirixigə hərgiz yol koymaytti. **44** Xuningoɣa ohxax, silərmu təyyar turunglar. Qünki Insan'ooɣli silər oylimioɣan wakit-saəttə kaytip kelidu! **45** Hojayini əz əyidikilərgə məs'ul kilip, ularoɣa ozuktülükini wakti-waktida təksim kilip berixkə təyinligən ixənqlik wə pəmlik qakar kim bolidu? **46** Hojayin [əyigə] kaytkanda, qakirining xundak kiliwatkinining üstigə kəlsə, bu qakarning bəhtidur! **47** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, hojayin uni pütün igilikini baxkuruxka koyidu. **48** Lekin mubada xu qakar rəzil bolup kənglidə: «Hojayinim hayal bolup kalidu» dəp oylap, **49** baxka qakar buradərlirini bozək kilixka wə harakxəxlərgə həmrah bolup yəp-iqixkə baxlisa, **50** xu qakarning hojayini kütülmigən bir küni, oylimioɣan bir wakitta kaytip kelidu **51** wə uni kesip ikki parqə kilip, uning nesiwisini sahtipəzlər bilən ohxax təkdirdə bekitidu. Xu yərdə yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oɣuqurlitidu.

25 U wakitta, ərx padixahliki huddi kollirioɣa qiraoɣlarni elip toyi boloɣan yigitni karxi elixka qikkan on kiz koldaxka ohxaydu. **2** Bu kizlarning bəxi pəmlik, bəxi bolsa pəmsiz. **3** Pəmsiz kizlar qiraoɣlirini aloɣan bolsimu, yenioɣa may eliwalmaptu. **4** Pəmlik kizlar bolsa qiraoɣliri bilən billə kaqilirida maymu eliwaptu. **5** Yigit keqikip kəlgəqkə, ularning həmmisini uyku besip uhlap kaptu. **6** Yerim keqidə: «Mana, yigit kəldi, karxi elixka qikinglar!» degən awaz angliniptu. **7** Buning bilən bu kizlarning həmmisi ornidin turup qiraoɣlirini pərləptu. **8** Pəmsiz kizlar pəmlik kizlaroɣa: «Qiraoɣlirimiz əqüp kaloɣiliwatidu, meyinglardin beringlarqu» dəptu. **9** Birak pəmlik kizlar: «Yak, bolmaydu! Bərsək, bizgimu həm silərgimu yətməsliki mumkin. Yahxisi, əzünglar [may] satkuqilarning yenioɣa berip setiwelinglar!» dəptu. **10** Lekin ular may setiwaloɣili ketiwatkanda, yigit kelip kaptu, təyyar bolup boloɣan kizlar uning bilən birliktə toy ziyapitigə kiriptu. Ixik takiliptu. **11** Keyin kaloɣan kizlar kaytip kelip: «Oɣojam, oɣojam, ixikni eqiwətkəyla!» dəptu. **12** Birak u: «Silərgə bərhək eytayki, mən silərni tonumaymən» dəp jawab beriptu. **13** Xuning üqün səgək bolunglar, qünki nə Insan'ooɣlining kelidioɣan künini nə saitini bilməysilər. **14** [Ərx padixahliki] huddi yaka yurtka qikmakqi bolup, əz qakarlirini qakirip dunyasini ularoɣa tapxuroɣan adəmgə ohxaydu. **15** U adəm hərbir qakarning kabiliyitigə karap, birsigə bəx talant, birisigə ikki talant, yənə birsigə bir talant kümüx tənggə berip, yaka yurtka yol aptu. **16** Bəx talant tənggə aloɣan qakar berip okət kilip, yənə bəx talant tənggə payda tepiptu. **17** Xu yolda ikki talant tənggə aloɣinimu yənə ikki talant tənggə payda aptu. **18** Lekin bir talant tənggə aloɣini bolsa berip yərni

kolap, hojayini bərgən pulni kəmüp yoxurup koyuptu. **19** Əmdi uzun wakit ətkəndin keyin, bu qakarlarning oɳojisi kaytip kelip, ular bilən hesablixiptu. **20** Bəx talant tənggə aloɳini yənə bəx talant tənggini koxup elip kelip: «Oɳojam, sili manga bəx talant tənggə tapxuroɣandila. Karsila, yənə bəx talant tənggə payda aldim» dəptu. **21** Hojayini uningoɣa: Obdan boptu! Yahxi wə ixənqlik qakar ikənsən! Mən sanga hawalə kiloɣan kiqikkinə ixta ixənqlik bolup qikting, seni kəp ixlaroɣa koyimən. Kəl, hojayiningning huxallikioɣa ortak bol!» dəptu. **22** Ikki talant tənggə aloɳinimu kelip: «Oɳojam, sili manga ikki talant tənggə tapxuroɣandila. Karsila, yənə ikki talant tənggə payda aldim» dəptu. **23** Hojayini uningoɣa: «Obdan boptu! Yahxi wə ixənqlik qakar ikənsən! Mən sanga hawalə kiloɣan kiqikkinə ixta ixənqlik bolup qikting, seni kəp ixlaroɣa koyimən. Kəl, hojayiningning huxallikioɣa ortak bol!» dəptu. **24** Andin, bir talant tənggə aloɳinimu kelip: «Oɳojam, silining qing adəm ikənliklirini biləttim, qünki əzliri terimioɣan yərdin hosulni oruwalalayla, həmdə uruk qaqmioɣan yərdinmu haman alila. **25** Xunga korkup, silining bərgən bir talant tənggilirini yərgə kəmüp yoxurup koyoɣanidim. Mana pullirini alsila» dəptu. **26** Oɳojisi uningoɣa: «Əy, rəzil, hurun qakar! Sən meni terimioɣan yərdin oruwalidioɣan, uruk qaqmioɣan yərdin haman alidioɣan adəm dəp bilip, **27** heq bolmioɣanda pulumni jazanihorlaroɣa amanət koyuxung kerək idioɣu! Xundak kiloɣan bolsang mən kaytip kəlgəndə pulumni əsümi bilən aloɣan bolmamtim?! **28** Xunga, uning kolidiki talant tənggini elip, on talant tənggə bar boloɣanoɣa beringlar! **29** Qünki kimdə bar bolsa, uningoɣa tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloɣanlirimu uningdin məhrum kilinidu. **30** Bu yaramsiz qakarni texidiki karangoɣulukka aqikip taxlanglar! U yərdə yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oɣuqurlitidu» dəptu. **31** Insan'ooɳli əz xan-xəripi iqidə barlik pərixtiliri bilən billə kəlginidə, xərəplik təhtidə olturidu. **32** Barlik əllər uning aldioɣa yioɣilidu. Padiqi koylarni əqkilərdin ayrioɣinidək u ularni ayriydu; **33** u koylarni ong yenioɣa, əqkilərni sol yenioɣa ayriydu. **34** Andin Padixah ong yenidikilərgə: «Əy Atam bəht ata kiloɣanlar, kelinglar! Aləm apiridə boloɣandin beri silər üqün təyyarlanoɣan padixahlikka waris bolup igə bolunglar! **35** Qünki aq kaloɣinimda silər manga yeməklik bərdinglar, ussuz kaloɣinimda ussuluk bərdinglar, musapir bolup yürginimdə əz əyünglərgə aldinglar, **36** yalingaq kaloɣinimda kiydürdünglar, kesəl bolup kaloɣinimda halimdin həwər aldinglar, zindanda yatkinimda yokлap turdunglar» — dəydu. **37** U qaoɣda, həkkaniy adəmlər uningoɣa: «I Rəb, biz seni kaqan aq kərüp ozuk bərduk yaki ussuz kərüp ussuluk bərduk? **38** Seni kaqan musapir kərüp əyümizgə alduk yaki yalingaq kərüp kiygüzduk? **39** Sening kaqan kesəl boloɣiningni yaki zindanda yatkiningni kərüp yokлap barduk?» dəp soraydu. **40** Wə Padixah uloroɣa: «Mən silərgə bərhək xuni eytayki, muxu kerindaxlirimdin əng kiqikidin birərsigə xularni kiloɣininglarmu, dəl manga kiloɣan boldunglar» dəp jawab beridu. **41** Andin u sol yenidikilərgə: «Əy lənitilər, kəzümdin yokilinglar! Xəytan bilən uning pərixtilirigə hazirlanoɣan mənggü əqməs otka kiringlar! **(aiōnios g166)** **42** Qünki aq kaloɣinimda manga ozuk bərmidinglar, ussuz kaloɣinimda ussuluk bərmidinglar; **43** musapir bolup yürginimdə əz əyünglərgə almidinglar, yalingaq kaloɣinimda kiydürmidinglar, kesəl boloɣinimda wə zindanda yatkinimda yoklimidinglar» dəydu. **44** U qaoɣda, ular: «I Rəb, seni kaqan aq, ussuz, musapir, yalingaq, kesəl yaki zindanda kərüp turup hizmitingdə bolmiduk?» dəydu. **45** Andin padixah uloroɣa: «Mən silərgə bərhək xuni eytayki, muxulardin əng kiqikidin birərsigə xundak kilmioɣininglar mangimu kilmioɣan boldunglar» dəp jawab beridu. **46** Buning bilən ular mənggülük jazaoɣa kirip ketidu, lekin həkkaniylar bolsa mənggülük hayatka kiridu. **(aiōnios g166)**

26 Əysa bu sözlərni kilip boloɣandin keyin, muhlisliroɣa: **2** — Silərgə məlumki, ikki kündin keyin «ətüp ketix heyti» bolidu, xu qaoɣda Insan'ooɳli krestlinix üqün tutup berilidu, — dedi. **3** Bax kahinlar wə akсakallar Kayafa isimlik bax kahinning sariyida jəm boluxti. **4** Ular Əysani kandak kilip hiylə-nəyrəng bilən tutup ətürüx tooɣrisida məsliһət kilixti. **5** Birak ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri kilinmisun. Bolmisa, həlk arisida malimanqilik qikixi mumkin, — deyixti. **6** Əmdi Əysa Bəyt-Aniya yezisida, «Simon mahaw»ning əyidə boloɣinida, **7** bir ayal uning yenioɣa kirdi. U ak kaxtexi xexidə nahayiti kimmətlik ətirni elip kəlgən bolup, Əysa dastihanda olturoɣanda, ətirni uning bexioɣa kuydi. **8** Lekin muhlislar buni kərüp hapa boluxup: — Zadi nemixka bundak israpqilik kilinidu? **9** Qünki bu ətirni kəp puloɣa setip, pulini kəmbəoɣəllərgə sədikə kilsa bolattioɣu! — deyixti. **10** Lekin Əysa ularning kənglidikini bilip uloroɣa: — Bu ayalning kənglini nemə dəp aoɣritisilər? Qünki u mən

üqün yahxi bir ixni ḳildi. 11 Qünki kəmbəoŋəllər daim
silərning aranglarda bolidu, lekin mening aranglarda
boluxum silərgə daim nesip boliwərməydu! 12 Bu
ayalning bu ətirni bədinimgə ḳuyuxi mening dəpnə
ḳiliniximoŋa təyyar boluxum üqün boldi. 13 Mən
silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bu hux həwər
pütkül dunyaning ḳəyeridə jakarlansa, bu ayal əslinip,
uning ḳiloŋan bu ixi təriplinidu, — dedi. 14 Bu ixtin
keyin, on ikkiyləndin Yəḥuda Ixḳariyot isimlik biri bax
kaḥinlarning aldioŋa berip: 15 — Uni tutup bərsəm,
manga nemə berisilər? — dedi. Ular uning aldioŋa ottuz
kümüx tənggə ḳoydi. 16 Yəḥuda xuningdin etibarən
uni tutup berixkə muwapiḳ pursət izdəxkə baxlidi. 17
Petir nan ḥeytining birinqi küni, muhlislar Əysaning
yenioŋa kelip: — Ətüp ketix ḥeytining tamiḳini yeyixing
üqün ḳəyərdə təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi.
18 U ularoŋa: — Xəḥərgə kirip palanqining əyigə
berip uningoŋa: «Ustaz: — Waḳit-saitim yeḳinlixip
ḳaldi, ətüp ketix ḥeytini muhlislirim bilən birliktə
sening əyüngdə ətküzəy — dəydu» dəp eytinglar, —
dedi. 19 Muhlislar Əysaning tapilioŋinidək ətüp ketix
ḥeytining tamiḳini xu yərdə təyyarlidi. 20 Kəqḳurun,
u on ikkiylən bilən dastihanda olturdi. 21 Ular
oŋizaliniwatḳanda u: — Mən silərgə bərḥək xuni eytip
ḳoyayki, aranglardiki birəylən manga satḳunluḳ ḳilidu,
— dedi. 22 [Buni anglap] ular intayin ḳayoŋuoŋa qəmüp,
bir-birləp uningdin: — Ya Rəb, mən əməstimən? — dəp
soraxḳa baxlidi. 23 U jawabən: — Ḳolidiki nanni mən
bilən təng tawaḳḳa təgürgən kixi, manga satḳunluḳ
ḳiloŋuqi xu bolidu. 24 Insan'oolı dərwəkə [muḳəddəs
yazmilarda] əzi tooŋrisida pütülginidək [əlümgə]
ketidu; biraḳ Insan'oolının tutup berilixigə wasitiqi
boloŋan adəmning ḥalioŋa way! U adəm tuoŋulmioŋan
bolsa yahxi bolatti! — dedi. 25 Uningoŋa satḳunluḳ
ḳilidioŋan Yəḥuda: — Ustaz, mən əməstimən? — dəp
soridi. U uningoŋa: — Əzüng deding jumu, — dedi. 26
Ular oŋizaliniwatḳanda, Əysa bir nanni ḳolioŋa elip
[Hudaoŋa] təxəkkür-ḥəmdusana eytḳandin keyin, uni
oxtup, muhlislirioŋa üləxtürüp bərdi wə: —Elinglar,
yənglar, bu mening tenim, — dedi. 27 Andin, ḳolioŋa
jamni elip [Hudaoŋa] təxəkkür-ḥəmdusana eytip, uni
muhlislirioŋa tutup: — Ḥəmməylən buningdin iqinglar.
28 Bu mening nuroŋun adəmlərning gunaḥlirining
kəqürüm ḳilinixi üqün təkülidioŋan, yengi əḥdini
tüzidioŋan ḳenimdur. 29 Lekin mən xuni silərgə
eytayki, Atamning padixaḥlıḳida silər bilən birliktə
yengidin xarabtin iqmigüqə, üzüm telining xərbitini
ḥərgiz iqməymən, — dedi. 30 Ular mədḥiyə küyini
eytḳandin keyin talaoŋa qiḳip, Zəytun teoŋioŋa ḳarap
ketixti. 31 Andin Əysa ularoŋa: — Bügün keqə
silər ḥəmminglar mening tüpəylimdin tandurulup
putlixisilər, qünki [muḳəddəs yazmilarda]: — «Mən
padiqini uruwetimən, Padidiki ḳoylar patiparaḳ bolup
tarḳitiwetilidu» dəp pütülgən. 32 Lekin mən tirilgəndin
keyin Galiliyəgə silərdin burun barimən, — dedi.
33 Petrus uningoŋa jawabən: — Ḥəmməylən sening
tüpəylingdin tandurulup putlaxsimu, mən ḥərgiz
putlaxmaymən, dedi. 34 Əysa uningoŋa: — Mən sanga
bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bügün keqə horaz qillaxtin
burun, sən məndin üq ḳetim tanisən, — dedi. 35
Petrus uningoŋa: — Sən bilən billə əlüxüm kerək
bolsimu, səndin ḥərgiz tanmaymən, — dedi. Ḳaloŋan
muhlislarning ḥəmmisimu xundaḳ deyixti. 36 Andin
Əysa ular bilən billə Getsimanə degən yərgə kəldi. U
muhlislaroŋa: «Mən u yaḳḳa berip dua-tilawət ḳilip
kəlgüqə, muxu jayda olturup turunglar» dedi. 37 U
Petrusni, xundaḳla Zəbədiyning ikki ooŋlini birgə elip
mangdi wə ḳattiḳ azablinip, kəngli tolimu pərixan
boluxḳa baxlidi. 38 U ularoŋa: — Jenim əlidioŋandək
bəkmu azablanmaḳta. Silər bu yərdə ḳelip, mən
bilən birliktə oyoŋaḳ turunglar, — dewidi, 39 Wə
səl nerirəḳ berip, əzini yərgə etip düm yetip dua
ḳilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu ḳədəḥ məndin
ətüp kətsun! Lekin bu ix mən halioŋandək əməs, sən
halioŋandək bolsun, — dedi. 40 U muhlislarning yenioŋa
ḳaytip kəlginidə, ularning uhlap ḳaloŋanliḳini kərüp,
Petruskə: — Mən bilən billə birər saətmu oyoŋaḳ
turalmidinglarmu?! 41 Eziḳturuluxtin saḳlinix üqün,
oyoŋaḳ turup dua ḳilinglar. Roḥ pidakar bolsimu,
lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi. 42 U ikkinqi
ḳetim berip, yənə dua ḳilip: — I Atam, əgər mən bu
ḳədəḥni iqmisəm u məndin kətmisə, undaḳta sening
iradəng ada ḳilinsun, — dedi. 43 U ularning yenioŋa
[ḳaytip] kəlginidə, yənə uhlap ḳaloŋanliḳini kərdi,
qünki ularning kəzliri uyḳuoŋa ilinoŋanidi. 44 Xuning
bilən u ulardin ayrilip üqinqi ḳetim berip, yənə xu
səzlər bilən dua ḳildi. 45 Andin u muhlislarning yenioŋa
kelip ularoŋa: — Silər tehiqə uhlawatamsilər, tehiqə
dəm eliwatamsilər? Mana, waḳit-saiti yeḳinlaxti;
Insan'oolı gunaḥḳarlarning ḳolioŋa tapxurulidu. 46
Ḳopunglar, ketəyli; mana, manga satḳunluḳ ḳilidioŋan
kixi yeḳin kəldi! — dedi. 47 Uning səzi tehi tügiməyla,
on ikkiyləndin biri boloŋan Yəḥuda kəldi; uning yenida
bax kaḥinlar wə həlḳ aḳsaḳalliri təripidin əwətilgən,

қиliq-тоқмақларni кәтүргән zor bir top adәm bar idi. **48** Uningоға satқunluқ қiloғuqi ular bilәn alliburun ixarәtni bekitip: «Mәn kimni sөysәm, u dәl xudur. Silәr uni tutunglar» dәp kelixkәnidi. **49** U udul Әysaning aldioға berip: — Salam, ustaz! — dәp uni sөyüp kәtti. **50** Әysa uningоға: — Aоғinәm, nemә dәp kәlding? — dedi. Xuning bilәn, ḥeliқi adәmlәr yopurulup kelip, Әysaoға қol selip, uni tutқun қildi. **51** Wә mana, Әysaning yenidikilәrdin birәylәn қiliqini suoғurup, bax kaḥinning qakirioға uruwidi, uning қulikini xilip qüxürüwәtti. **52** Әysa uningоға: — Қiliqingni қinioға sal, қiliq kәtürgәnlәr қiliq astida ḥalak bolidu. **53** Yaki meni Atisioға nida қilalmaydioған boldi, dәp oylap қaldingmu?! Xundaқ қilsamla U manga xuan on ikki қisimdin artuқ pәrixtә mangdurmamdu? **54** Biraқ mәn undaқ қilsam, muқәddәs yazmilardiki bu ixlar muқәrrәr bolidu degәn bexarәtlәr қandaқmu әmәlgә axurulsun? — dedi. **55** Xu pәyttә Әysa toplaxқan adәmlәrgә қarap: — Bir қaraқqini tutidioғandәk қiliq-toқmaқlarni kәtürüp meni tutқili kәpsilәroғu? Mәn ḥәr küni ibadәthana ḥoylilirida silәr bilәn billә olturup tәlim berәttim, lekin silәr u qaoғda meni tutmidinglar. **56** Lekin bu pütün ixlarning yüz berixi pәyoғәmbәrlәrning muқәddәs yazmilirida aldin eytқanlirining әmәlgә axuruluxi üqün boldi, — dedi. Bu qaoғda, muhlislarning ḥәmmisi uni taxlap қeqip ketixti. **57** Әmdi Әysani tutқun қiloғanlar uni bax kaḥin Қayafaning aldioға elip berixti. Tәwrat ustazliri bilәn aқsaқallarmu u yәrdә jәm boluxқanidi. **58** Petrus uningоға taki bax kaḥinning sariyining [ḥoylisioғiqә] yiraқtin әgixip kelip, ixning aқiwetini kөrüx üqün iqkirigә kirip, қarawullarning arisida olturdi. **59** Bax kaḥinlar, aқsaқallar wә pütün aliy kengәxmә әzaliri Әysani өlüm jazasioға mәḥқum қilix üqün, yaloғan guwaḥ-ispat izdәytti. **60** Nuroғun yaloғan guwaḥqilar otturioға qiққan bolsimu, ular bulardin ḥeqқandaқ ispatқa erixәlmidi. Ahirda, ikki yaloғan guwaḥqi otturioға qiқip: **61** — Bu adәm: «Mәn Hudaning ibadәthanisini buzup taxlap, üq kün iqidә қayta қurup qiқalaymәn» degәn, dedi. **62** Bax kaḥin ornidin turup, uningоға: — Қeni, jawab bәrmәmsәn? Bular sening üstüngdin zadi қandaқ guwaḥliқlarni beriwatidu? — dedi. **63** Lekin Әysa süküt қilip turiwәrdi. Bax kaḥin uningоға: — [Mәnggü] ḥayat boloғuqi Huda bilәn sening қәsәm қilixingni buyruymәnki, bizgә eyt, Hudaning Ooғli Mәsiḥ sәnmu?» — dedi. **64** Әysa mundaқ jawab қayturdi: — Xundaқ, sening degiringdәk. Lekin xunimu silәrgә eytayki, buningdin keyin silәr Insan'ooғlining Қadir Boloғuqining ong yenida olturidioғinini wә kөktiki bulutlar üstidә kelidioғinini kөrisilәr. **65** Xuning bilәn bax kaḥin tonlirini yirtip taxlap: — U kupurluқ қildi! Әmdi baxқa ḥәrқandaқ guwaḥqining nemә ḥajiti? Mana, өzünglar bu kupurluқni anglidinglar! **66** Buningоға nemә dәysilәr? — dedi. — U өlüm jazasioға layiқtur! — dәp jawab қayturuxti ular. **67** Buning bilәn ular uning yüzigә tükürüp, uningоға muxt atқili turdi. Bәziliri uni kaqatlap: **68** — Әy Mәsiḥ, pәyoғәmbәrqilik қilmamsәn, eytip baққina, seni kim urdi? — deyixti. **69** Әmdi Petrus sarayning taxқiriқi ḥoylisida olturatti. Bir dedәk uning yenioға kelip: — Sәn Galiliyәlik Әysa bilәn birgә idingoғu, — dedi. **70** Lekin u ḥәmmәylәnning aldida inkar қilip: — Sening nemә dәwatқanliқingni qüxәnmidim! — dedi. **71** Andin u dalanoға qiққanda, uni kөrgәn yәnә bir dedәk u yәrdә turoғanlaroға: — Bu adәmmu Nasarәtlik Әysa bilәn birgә idi, — dedi. **72** U yәnә inkar қilip: — Mәn u adәmni tonumaymәn! — dәp қәsәm iqti. **73** Bir'azdin keyin, u yәrdә turoғanlar Petrusning yenioға kelip uningоға: — Xübḥisizki, sәn ularning biri ikәnsәn, qünki tәlәppuzung seni pax қilidu, — deyixti. **74** [Petrus] қattiқ қaroғaxlar bilәn қәsәm қilip: — U adәmni zadi tonumaymәn! — deyixigila horaz qillidi. **75** Petrus Әysaning: «Horaz qillaxtin burun, sәn mәndin üq қetim tanisәn!» degәn sөzini esigә aldi. U taxқirioға qiқip, қattiқ yioға-zar kәtürdi.

27 Tang atқandila, pütün bax kaḥinlar bilәn hәlқ aқsaқalliri Әysani өlümgә mәḥқum қildurux üqün mәsliḥәtlәxti. **2** Ular uni baoғlap apirip, waliy Pontius Pilatuska tapxurup bәrdi. **3** Uningоға satқunluқ қiloғan Yәḥuda uning өlümgә ḥөküm қilinoғanliқini kөrüp, bu ixlaroға puxayman қildi wә bax kaḥinlar bilәn aқsaқallaroға ottuz kümüx tәnggini қayturup berip: **4** — Mәn bigunaḥ bir janning қeni tөkülüxkә satқunluқ қilip gunaḥ өtküzdüm, — dedi. Buningоға bizning nemә karimiz? Өz ixingni bil! — deyixti ular. **5** Yәḥuda kümüx tәnggilәrni ibadәthanining iqigә qөriwәtti wә u yәrdin ketip, talaoға qiқip, esilip өlüwaldi. **6** Bax kaḥinlar kümüx tәnggilәrni yioғiwelip: — Bu hun tәlümi boloғan [tәnggilәrdur], ularni ibadәthanining ḥәzinisigә қoyux ḥaram, — deyixti. **7** Ular өzara mәsliḥәtlixip, bu pullar bilәn yaқa yurtluқlaroға yәrlik bolsun dәp, sapalqining bir parqә etizliқini setiwaldi. **8** Xunga bu yәr ḥaziroғiqә

«ḳanlik etiz» dəp atilip kəlməktə. 9 Xu ix bilən
Yərəmiya pəyoɣəmbər təripidin burun eytiloɣan munu
bexarət əməlgə axuruldi: — «Israil həlḳi uning üqün
baḥalap bekitkən baḥasini, Yəni ottuz kümüx tənggini
ular elixti, 10 Wə Pərwərdigar manga kərsətkəndək,
Sapalqining etizini setiwelixḳa həjləxti». 11 Əmdi
Əysa waliyning aldioɣa turoɣuzuldi. Waliy uningdin:
— Sən Yəḥudiylarning padixaḥimu? — dəp soridi.
Eytḳiningdək, — dedi Əysa. 12 Lekin bax kaḥinlar
wə aḳsaḳallar uning üstidin ərz-xikayət ḳiloɣanda, u
bir eoɣizmu jawab bərmidi. 13 Buning bilən Pilatus
uningoɣa: — Ularning sening üstüngdin ḳiloɣan xunqə
kəp xikayətlirini anglimaywatamsən? — dedi. 14 Birak
u [Pilatuskə] jawabən [xikayətlərning] birsigimu jawab
bərmidi. Waliy buningoɣa intayin ḥəyran ḳaldi. 15
Ḥər ḳetimlik [ətüp ketix] ḥeytida, waliyning halayik
tələp ḳiloɣan bir məḥbusni ularoɣa ḳoyup berix aditi
bar idi. 16 Əyni wakitta, [rimliklarning] Barabbas
isimlik atiḳi qikḳan bir məḥbusi [zindanda] idi. 17
Halayik jəm boloɣanda, Pilatus ulardin: — Kimni
silərgə ḳoyup beriximni halaysilər? Barabbasnimu
yaki Məsiḥ dəp ataloɣan Əysanimu? — dəp soridi 18
(qünki u [bax kaḥin ḳatarliklarning] ḥəsəthorluḳi
tüpəylidin uni tutup bərgənlikini bilətti). 19 Pilatus
«sorak təhti»də olturoɣanda, ayali uningoɣa adəm
əwətip: — U ḥəḳḳaniy kixining ixioɣa arilaxmioɣin.
Qünki tünügün keqə uning səwəbidin qüxümdə kəp
azab qəktim, — dəp həwər yətküzdi. 20 Lekin bax
kaḥinlar wə aḳsaḳallar bolsa halayikni makul ḳilip,
Barabbasni ḳoyup berixni wə Əysani yoḳitixni tələp
ḳildurdi. 21 Waliy jawabən ulardin yənə: — Silərgə bu
ikkisining ḳaysisini ḳoyup beriximni halaysilər? —
dəp soridi. Barabbasni, — deyixti ular. 22 Pilatus əmdi:
— Undak bolsa, Məsiḥ dəp ataloɣan Əysani ḳandak bir
tərəp ḳilay? — dedi. Ḥəmməylən: — U krestlənsun!
— deyixti. 23 Pilatus: — Nemixḳa? U zadi nemə
yamanlik ətküzüptu? — dəp soridi. Birak ular tehimu
ḳattik warḳirixip: U krestlənsun! — dəp turuwelixti.
24 Pilatus səzliwerixning biḥudə ikənlikini, bəlki
buning ornioɣa malimanqilik qikidioɣanlikini kərüp,
su elip, kəpqilikning aldida ḳolini yuoɣaq: — Bu
ḥəḳḳaniy adəmning ḳenioɣa mən jawabkar əməsmən,
buningoɣa əzünglar məs'ul bolunglar! — dedi. 25
Pütün həlḳ jawabən: — Uning ḳeni bizning üstimizgə
wə balilirimizning üstigə qüxsun! — deyixti. 26
Buning bilən Pilatus Barabbasni ularoɣa qikirip
bərdi. Əysani bolsa ḳattik ḳamqilatḳandin keyin,
krestləxkə [ləxkərlirigə] tapxurdi. 27 Andin waliyning
ləxkərliri Əysani uning ordisioɣa elip kirip, pütün
ləxkərlər topini bu yərgə uning ətrapioɣa yioɣdi.
28 Ular Əysani yalingaqlap, uqisioɣa pərəng rənglik
ton kiydürüxti. 29 Tikənlik xahqilarni ərüp bir taj
yasap, bexioɣa kiydürdi wə ong ḳolioɣa bir ḳomuxni
tutḳuzdi. Andin uning aldioɣa tizlinip: «Yaxioɣayla,
Yəḥudiylarning padixaḥi!» dəp mazak ḳilixti. 30
Uningoɣa tükürüxti, ḳomuxni elip uning bexioɣa
uruxti. 31 Uni xundak mazak ḳiloɣandin keyin, tonni
saldurup, uqisioɣa əz kiyimlirini kiydürdi wə krestləx
üqün elip mengixti. 32 Ular taxḳirioɣa qikḳinida,
Kurini xəḥirilik Simon isimlik bir kixini uqritip,
uni tutup kelip Əysaning krestini uningoɣa məjburiy
kətürgüzdi. 33 Ular Golgota, yəni «Bax səngək» degən
yərgə kəlgəndə, 34 [Əysaoɣa] iqix üqün kəkrə süyi
arilaxturuloɣan aqqik xarab bərdi; lekin u uni tetip
bakḳandin keyin, iqkili unimidi. 35 Ləxkərlər uni
krestligəndin keyin, qək taxlixip kiyimlirini əzara
bəlüxüwaldi. 36 Andin u yərdə olturup uningoɣa
kəzətqilik ḳildi. 37 Ular uning bexining yuḳiri təripigə
«Bu Əysa, Yəḥudiylarning padixaḥidur» dəp yeziloɣan
xikayətnamə tahtiyini bekitti. 38 [Əysa] bilən təng
ikki ḳarakqimu krestkə mihlanoɣan bolup, biri ong
təripidə, yənə biri sol təripidə idi. 39 Bu yərdin
ətkənlər baxlirini qayḳixip, uni ḥaḳarətləp: 40 —
Ḳeni, sən ibadəthanini buzup taxlap, üq kün iqidə
ḳaytidin yasap qikidioɣan adəm, əmdi əzüngni ḳutḳuzə!
Hudaning Ooɣli bolsang, kresttin qüxüp bakḳina!
— deyixti. 41 Bax kaḥinlarmu, Təwrat ustazliri wə
aḳsaḳallar bilən birgə uni məshirə ḳilip: 42 — Baxḳilarni
ḳutḳuzuptikən, əzini ḳutḳuzalmaydu. U Israilning
padixaḥimix! Əmdi kresttin qüxüp bakṣunqu, andin
uningoɣa etiḳad ḳilimiz. 43 U Hudaoɣa tayanoɣan!
Huda uni əzizlisə, ḥazir ḳutḳuzup bakḳay! Qünki
u: «Mən Hudaning Ooɣli» degənidi, — deyixti. 44
Uning bilən təng krestlənggən ḳarakqilarmu uni
xundak ḥaḳarətləxti. 45 Əmdi künning altinqi saitidin
tokḳuzinqi saitigiqə pütkül zeminni ḳarangoɣuluk
basti. 46 Tokḳuzinqi saətlərdə Əysa yuḳiri awazda:
«Eli, eli, ləma sawakṭani?» yəni «Hudayim, Hudayim,
meni nemixḳa taxliwətting?» dəp ḳattik nida ḳildi.
47 U yərdə turoɣanlarning bəziliri buni anglap: Bu
adəm Ilyas [pəyoɣəmbər]gə murajiət ḳiliwatidu, —
deyixti. 48 Ularning iqidin birəylən dərḥal yügürüp
berip bir parqə bulutni əkelip, uni aqqik xarabḳa
qilap, ḳomuxning uqioɣa selip uningoɣa iqküzüp

qoydi. **49** Birak baxkilar: — Tohta! Karap bakayli, Ilyas [pəyoɣəmbər] kelip uni kutkuzup kalarmikin? — deyixti. **50** Əysa yukiri awaz bilən yənə bir warkiridi-də, rohini koyuwətti. **51** Wə mana, xu dəkikidə ibadəthanining [iqkiri] pərdisi yukiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi. Yər-zemin təwrinip, taxlar yerilip, **52** Kəbrilər eqildi (U tirilgəndin keyin, [ölümdə] uhlawatkan nuroɣun mukəddəs bəndilərning tənlirimu tirildi; ular kəbrilərdin qikti wə mukəddəs xəhərgə kirip, u yərdə nuroɣun kixilərgə kəründi). **54** Əmdi Əysani kəzət kiliwatkan yüzbexi həm yenidiki ləxkərlər yərning təwrixini wə baxka yüz bərgən hadisilərni kərüp, intayin korkuxup: — U həkikətən Hudaning Ooɣli ikən! — deyixti. **55** U yərdə yənə bu ixlaroɣa yiraktin karap turoɣan nuroɣun ayallarmu bar idi. Ular əslidə Əysaning hizmitidə bolup, Galiliyədin uningoɣa əgixip kəlgənidi. **56** Ularning arisida Magdallik Məryəm, Yakup bilən Yüsüpning anisi Məryəm, Zəbədiyning ooɣullirining anisimu bar idi. **57** Kəqkurun, Arimatiyalik Yüsüp isimlik bir bay kəldi. Umu Əysaning muhlisliridin idi. **58** U Pilatusning aldioɣa berip, Əysaning jəsitini tələp kildi. Pilatus jəsətni uningoɣa tapxuruxka əmr kildi. **59** Yüsüp jəsətni elip, pakiz kanap rəht bilən orap kepənlidi **60** wə uni əzi üqün kiyada oyduroɣan yengi kəbrisigə koydi. Andin kəbrining aoɣzioɣa yooɣan bir taxni domilitip koyup, ketip kaldi **61** (xu qaoɣda Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəmmu u yərdə, kəbrining udulida olturatti). **62** Əmdi ətisi, yəni «Təyyarlax küni» ətkəndin keyin, bax kahinlar bilən Pərisiylər jəm boluxup Pilatusning aldioɣa kelip: **63** — Janabliri, həlikі aldamqining hayat waktida: «Mən ölüp üqinqi küni tirilimən» degini esimizdə bar. **64** Xuning üqün, kəbri üqinqi künigiqə məhkəm kooɣdilixi üqün əmr bərgəysiz. Undak kilinmisa, muhlisliri kelip jəsətni ooɣrilap ketip, andin həlkkə: «U ölümdin tirildi» deyixi mumkin. Bundak aldamqilik aldinkisidinmu bəttər bolidu, — deyixti. **65** Pilatus ularoɣa: — Bir guruppa kəzətqi ləxkərni silərgə tapxurdum. Kəbrini kurbinglarning yetixiqə məhkəm koɣdanglar, — dedi. **66** Xuning bilən ular [kəzətqi ləxkərlər] bilən billə berip, taxni peqətləp, kəbrini muhapizət astioɣa koydi.

28 Xabat küni ətüp, həptining birinqi küni tang atay degəndə, Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəm kəbrini kərüxkə kəldi. **2** Wə mana, yərlər tuyuksiz kattik təwrəp kətti; qünki Pərwərdigarning bir pərixtisi asmandin qüxüp, [kəbrigə] berip, taxni bir qətkə domilitip, üstidə olturoɣanidi. **3** Pərixtining kiyapiti qakmaktək, kiyimliri kardək ap'ak idi. **4** Kəzətqilər uningdin xunqə korkuxtiki, titrixip, ölüktək ketipla kaldi. **5** Pərixtə ayallaroɣa karap: — Korkmanglar! Silərning krestləngən Əysani izdəwatkininglarni bilimən. **6** U bu yərdə əməs; u əzi eytkandək tirildürüldi. Kelinglar, Rəb yatkan jayni kərünglar; **7** andin dərhal berip uning muhlislirioɣa: «U ölümdin tiriliptu. Wə mana, u silərdin awwal Galiliyəgə baridikən, uni xu yərdə kəridikənsilər» dənglar. Mana mən bularni silərgə eytip bərdim, — dedi. **8** Xunga ayallar həm korkunq həm zor huxallik iqidə kəbridin dərhal ayrilip, uning muhlislirioɣa həwər berixkə yügürüxti. **9** Ular muhlislirini həwərləndürüxkə mangoɣanda, mana Əysa ularning aldioɣa qikip: — Salam silərgə! — dedi. Ularmu aldioɣa berip, uning putioɣa esilip, uningoɣa səjdə kildi. **10** Andin Əysa ularoɣa: — Korkmanglar! Berip kerindaxlirimoɣa: Galiliyəgə beringlar, dəp ukturunglar, ular meni xu yərdə kəridu, — dedi. **11** Ayallar tehi yolda ketiwatkanda, mana kəzətqilərning bəziliri xəhərgə kirip, boloɣan wakələrning hammisi tooɣrisida bax kahinlaroɣa həwər kildi. **12** [Bax kahinlar] akşakallar bilən bir yərgə yioɣilip məslihətləxkəndin keyin, ləxkərlərgə bək kəp pul berip: **13** — Silər: «Uning muhlisliri keqisi kelip, biz uhlawatkanda uning jəsitini ooɣrilap əketiptu» — dənglar. **14** Əgər bu həwər waliyning kulikioɣa yetip kalsa, biz uni kayil kilip silərni awariqiliktin saklaymiz — dedi. **15** Xundak kilip, ləxkərlər pulni aldi wə əzlirigə tapilanoɣandək kildi. Xuning bilən bu gəp bügüngiqə Yəhudiylar arisida tarkilip kəlməktə. **16** On bir muhlis Galiliyəgə berip, Əysa ularoɣa bekitkən taoɣka qikixti. **17** Ular uni kərginidə uningoɣa səjdə kilixti; lekin bəziliri gumanlinip kaldi. **18** Əysa ularning yenioɣa kelip, mundak dedi: — Ərxtə wə yər yüzidə barlik hokuk manga berildi. **19** Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis kilip yetixtürünglar, xundakla ularni Ata, Ooɣul wə Mukəddəs Rohning namioɣa təwə kilip qəmüldürüp, **20** ularoɣa mən silərgə tapilioɣan barlik əmrlərgə əməl kilixni əgitinglar. Wə mana, mən zaman ahirioɣiqə hər küni silər bilən billə bolimən.

(aiōn g165)

Markus

1 Hudaning ooɣli Əysa Məsiһning hux həwirining baxlinixi: **2** Yəxaya pəyoɣəmbərning yazmisida hatiriləngəndək: — «Mana, aldingda əlqimni əwətimən. U sening yolungni aldin'ala təyyarlaydu. **3** Anglanglar, dalada birsining towlioɣan awazini! U: «Pərwərdigarning yolini təyyarlanglar, Uning üqün qioɣir yollirini tüptüz ƙilinglar!» — dəydu». **4** Kixilərni qəmüldürüx elip baridioɣan Yəһya [pəyoɣəmbər] qəl-bayawanda pəyda bolup, gunaһlaroɣa kəqürüm elip kelidioɣan, towa ƙilixni bildüridioɣan [suoɣa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxƙa baxlidi. **5** Pütün Yəһudiyə əlkisidikilər wə pütkül Yerusalem xəһiridikilər uning aldioɣa qiƙip, gunaһlirini iқrar ƙilixi bilən uning təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi. **6** Yəһya bolsa təgə yungidin ƙilinoɣan kiyim kiygən, beligə kən tasma baoɣlioɣanidi; yeməkliki qekətkə bilən yawa һərə һəsili idi. **7** U mundaƙ dəp jakarlaytti: — Məndin ƙudrətlik boloɣan biri məndin keyin kelidu. Mən һətta engixip kəxlirining booƙuqini yexixkimu layiƙ əməsmən! **8** Mən silərni suoɣila qəmüldürimən, lekin u silərni Muƙəddəs Roһƙa qəmüldüridu. **9** Xu künlərdə xundaƙ boldiki, Əysa Galiliyə əlkisining Nasarət xəһiridin kelip, Yəһya təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi. **10** U sudin qiƙƙandila, asmanlarning yerilip, Roһning kəptər ƙiyapitidə qüxüp, əz üstigə ƙonuwatƙanliƙini kərdi. **11** Xuning bilən asmanlardin: «Sən Mening səyümlük Ooɣlum, Mən səndin toluƙ hursənmən!» degən bir awaz anglandi. **12** Wə Roһ dərһal uni qəl-bayawanoɣa süyləp qiƙardi. **13** U qəldə ƙirik kün turup, Xəytan təripidin sinilip turatti. U xu yərdə yawayi һaywanlar bilən billə idi; xu künlərdə pərixtilər uning hizmitini ƙildi. **14** Əmdi Yəһya solanoɣandin keyin, Əysa Galiliyə əlkisigə berip: «Waƙit-saiti toxti, Hudaning padixaһliƙi yeƙinlaxti! Towa ƙilinglar, hux həwərgə ixininglar!» dəp Hudaning padixaһliƙining hux həwirini jakarlaxƙa baxlidi. **16** [Xu künlərdə] u Galiliyə dengizi boyida ketiwetip, Simon bilən inisi Andriyasni kərdi. Ular beliƙqi bolup, dengizoɣa tor taxlawatatti. **17** Əysa ularoɣa: — Mening kəynimdin menginglar, mən silərni adəm tutkuqi beliƙqi ƙilimən! — dedi. **18** Ular xuan torlirini taxlap, uningoɣa əgixip mangdi. **19** U xu yərdin bir'az ətüp Zəbədiyning ooɣli Yaƙupni inisi Yuһanna bilən kərdi. Bu ikkisi kemidə turup torlirini ongxawatatti. **20** U xuan ularnimu qaƙirdi. Ular atisi Zəbədiyni mədikarlar bilən billə kemidə ƙaldurup, əzliri uning bilən mangdi. **21** Ular KəpərNaһum xəһirigə kirdi. Xabat küni u udul sinagogƙa kirip, təlim berixkə baxlidi. **22** Halayiƙ uning təlimigə һəyranuһəs boluxti. Qünki uning təlimliri Təwrat ustazliriningkigə ohximaytti, bəlki tolimu nopuzluƙ idi. **23** Sinagogta napak roһ qaplaxƙan bir adəm bar idi. U: **24** — I Nasarətlik Əysa, biz bilən karing bolmisun! Sən bizni yoƙatƙili kəldingmu? Mən sening kimlikingni bilimən, sən Hudaning Muƙəddəs boloɣuqisisən! — dəp towlaytti. **25** Lekin Əysa [jinoɣa] tənbiһ berip: — Aoɣzingni yum, bu adəmdin qiƙ! — dedi. **26** Napak roһ һeliƙi adəmning tenini tartixturup, ƙattiƙ warƙiriɣiniqə uningdin qiƙip kətti. **27** Halayiƙ һəmmisi buningdin intayin һəyran bolup, əzara oɣuloɣula ƙilixip: — Bu ƙandaƙ ix? Yengi bir təlimoɣu! Qünki u һoƙuƙ bilən һətta napak roһlaroɣimu buyruƙ ƙilalaydikən, ularmu uning səzigə boysunidikən, — deyixti. **28** Buningdin uning xəһriti xu һaman pütün Galiliyə əlkisining ətrapioɣa pur kətti. **29** Ular sinagogdin qiƙipla, Yaƙup wə Yuһanna bilən Simon wə Andriyasning əyigə bardi. **30** Əmma Simonning ƙeynanisi ƙizitma iqidə yetip ƙaloɣanidi. Ular dərһal uning əһwalini [əysaoɣa] eytti. **31** U ayalning ƙexioɣa berip, ƙolidin tutup, yələp ərə turoɣuzdi. Uning ƙizitmisi dərһal yandi wə u ularni kütüxkə kirixti. **32** Kəqƙurun kün patƙanda, kixilər barliƙ aoɣriƙlarni wə jin qaplaxƙanlarni uning aldioɣa elip kelixti. **33** Pütün xəһərdikilər ixik aldioɣa toplaxƙanidi. **34** Xuning bilən u һər türlük kesəllərgə giriptar boloɣan nuroɣun kixilərni saƙaytti wə nuroɣun jinlarni kixilərdin һəydiwətti. Lekin u jinlarning gəp ƙilixƙa yol ƙoymidi, qünki ular uning kim ikənlikini bilixətti. **35** Ətisi ətigən tang tehi atmastinla, u ornidin turup, [xəһərdin] qiƙip, hilwət bir jayoɣa berip dua-tilawət ƙildi. **36** Simon bilən uning һəmraһliri uni izdəp qiƙti. **37** Uni tapƙanda: — Һəmmə adəm seni izdixiwatidu! — deyixti. **38** U ularoɣa: — Baxƙa yərlərgə, ətraptiki yezilaroɣimu səz-kalamni jakarlixim üqün barayli. Qünki mən dəl muxu ix üqün kelixim, — dedi. **39** Xundaƙ ƙilip, u pütkül Galiliyə əlkisini aylinip, sinagoglirida səz-kalamni jakarlaytti һəmdə jinlarni kixilərdin һəydiwetətti. **40** Mahaw kesili bar bir kixi uning aldioɣa kelip yelinip, tizlinip turup: — Əgər halisingiz, meni kesilimdin pak ƙilalaysiz! — dəp ətündi. **41** Əysa iqi aoɣrioɣaq ƙolini sozup uningoɣa təgküzüp turup: — Halaymən, pak ƙilinoɣin! — dewidi, **42** xu səz bilənla mahaw kesili dərһal bimardin ketip,

u pak ḳilindi. **43** U uningoɣa: — Ḥazir bu ixni ḥeqkimgə eytma, bəlki udul berip [məs'ul] kaḥinoɣa əzüngni kərsitip, kaḥinlarda guwaḥlik bolux üqün, Musa bu kesəldin paklanoɣanlaroɣa əmr ḳiloɣan [ḳurbanliḳlarni] sunoɣin, — dəp uni ḳattiḳ agaḥlandurup yoloɣa saldi. **45** Biraḳ u adəm qiḳip, bu ixni kəp yərlərdə jar selip, kəng yeyiwətti. Xuning bilən Əysa ḥeqḳandaḳ xəḥərgə oquḳ-axkara kirəlməy, bəlki xəḥərlər sirtidiki hilwət jaylarda turuxḳa məjbur boldi; halayiḳ ḥər tərəptin uning yenioɣa toplixatti.

2 Birnəqqə kündin keyin u ḳaytidin Kəpərnaḥumoɣa kirdi. U əydikən, degən həwər tarḳiliwidi, **2** xunqə kəp adəm u yərgə yioɣildiki, ḥətta ixik aldidimu put dəssigüdək yər ḳalmioɣanidi. U ularoɣa səz-kalam yətküzüwatatti. **3** Mana xu əsnada, birnəqqə adəm uning aldioɣa bir paləqni elip kəldi; uni ulardin təti kətürüp əkəlgənidi. **4** Adəmning kəplükidin uningoɣa yeḳinlixalmay, ular uning üstidin əgzini texip, təxük aqḳandin keyin paləqni zəmbil bilən [Əysaning aldioɣa] qüxürdi. **5** Əmdi Əysa ularning ixənqini kərüp paləqkə: — Balam, gunaḥliring kəqürüm ḳilindi, — dedi. **6** Lekin u yərdə olturoɣan bəzi Təwrat ustazliri kənglidə gumaniy soallarni ḳoyup: **7** «Bu adəm nemə üqün mundaḳ dəydu? U kupurluḳ ḳiliwatidioɣu! Hudadin baxḳa kimmu gunaḥlarni kəqürüm ḳilalisun?» deyixti. **8** Əysa xuan roḥida ularning kəngülliridə xundaḳ gumaniy soallarni ḳoyuwatḳanliḳini bilip yetip, ularoɣa mundaḳ dedi: — Silər kəngüldə nemixḳa xundaḳ soallarni ḳoyisilər? **9** Muxu paləqkə: «Gunaḥliring kəqürüm ḳilindi!» deyix asanmu, yaki «Ornungdin tur, zəmbil-kərpəngni yioɣixturup mang!» deyix asanmu? **10** Əmma ḥazir silərning Insan'ooɣlining yər yüzidə gunaḥlarni kəqürüm ḳilix ḥoḳuḳioɣa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — U paləq kesəlgə: **11** — Sanga eytayki, ornungdin tur, zəmbil-kərpəngni yioɣixturup əyünggə ḳayt! — dedi. **12** U dərḥal ornidin dəs turup, zəmbil-kərpisini yioɣixturdi wə ḥəmməylənning kəz aldida [əydin] qiḳip kətti. Ḥəmməylən ḳattiḳ ḥəyran ḳelip Hudani uluoɣlixip: — Muxundaḳ ixni əzəldin kərüp baḳmioɣaniduḳ, — deyixti. **13** U yənə dengiz boyioɣa ḳarap mangdi. Kixilər topi uning ətrapioɣa olixiwaldi. U ularoɣa təlim bərdi. **14** U yoldin ətüp ketiwatḳanda, baj alidioɣan orunda olturoɣan Alfayning ooɣli Lawiyni kərüp, uningoɣa: — Manga əgəxkin, — dedi. U ornidin turup, uningoɣa əgəxti. **15** Wə xundaḳ boldiki, u [Lawiyning] əyidə dastihanda olturoɣanda, nuroɣun bajgirlar wə gunaḥḳarlar Əysa wə uning muhlisliri bilən ḥəmdastihan boldi. Bundaḳ kixilər heli kəp idi, ularmu uningoɣa əgəxkənidi. **16** Əmdi Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uning gunaḥḳarlar wə bajgirlar bilən bir dastihanda olturoɣanliḳini kərüp, muhlislirioɣa: — U nemixḳa bajgir wə gunaḥḳarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturidu?! — deyixti. **17** Buni anglioɣan Əysa ularoɣa: — Saoɣlam adəm əməs, bəlki bimarlar tewipḳa moḥtajdur. Mən ḥaḳḳaniylarni əməs, bəlki gunaḥḳarlarni qaḳiroɣili kəldim, — dedi. **18** Əmdi Yəḥyaning muhlisliri bilən Pərisiylər roza tutuwatatti. Bəzilər uning aldioɣa kelip: — Nemixḳa Yəḥyaning muhlisliri wə Pərisiylərning muhlisliri roza tutidu, lekin sening muhlisliring tutmaydu? — dəp soraxti. **19** Əysa jawabən mundaḳ dedi: — Toyi boluwatḳan yigit tehi toyda ḥəmdastihan olturoɣan qaoɣda, meḥmanliri roza tutup oltursa ḳandaḳ bolidu!? Toyi boluwatḳan yigit toyda bolsila, ular ḥeqḳandaḳ roza tutalmaydu. **20** Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu kündə roza tutidu. **21** Ḥeqkim kona kənggləkkə yengi rəhttin yamaḳ salmaydu. Undaḳ ḳilsa, yengi yamaḳ [kirixip], kona kiyimni tartixturup yirtiwetidu. Nətijidə, yirtiḳ tehimu yooɣinap ketidu. **22** Ḥeqkim yengi xarabni kona tulumlaroɣa ḳaqilimaydu. Əgər undaḳ ḳilsa, xarabning [eqixi bilən] tulumlar yerilip ketidu-də, xarabmu təkülüp ketidu ḥəm tulumlarmu kardin qiḳidu. Xuning üqün yengi xarab yengi tulumlaroɣa ḳaqilinixi kerək. **23** Bir xabat küni xundaḳ boldiki, u buoɣdayliḳlardin ətüp ketiwatatti. Uning muhlisliri yolda mengiwatḳanda baxaḳlarni üzüxkə baxlidi. **24** Pərisiylər uningoɣa: — Ḳara, ular nemixḳa xabat küni [Təwratta] qəklәngən ixni ḳilidu? — deyixti. **25** U ularoɣa: — [Padixaḥ] Dawutning əzi wə ḥəmraḥliri ḥajətmən boloɣanda, yəni aq ḳaloɣanda nemə ḳiloɣanliḳini [muḳəddəs yazmilardin] oḳumioɣanmusilər? **26** — Demək, Abiyatar bax kaḥin boloɣan waḳtida, u Hudaning əyigə kirip, Hudaoɣa ataloɣan, Təwratta pəḳət kaḥinlarning yeyixigila bolidioɣan nanlarni [sorap] yegən, xundaḳla ḥəmraḥlirioɣimu bərgən? — dedi. **27** U ularoɣa yənə: — Insan xabat küni üqün əməs, xabat küni insan üqün yaritildi. **28** Xuning üqün, Insan'ooɣli xabat küniningmu Igisidur, — dedi.

3 U yənə sinagogḳa kirdi. Xu yərdə bir ḳoli yigiləp kətkən bir adəm bar idi. **2** [Pərisiylər] Əysaning üstidin ərz ḳilayli dəp xabat künidə kesəl saḳaytidioɣan-saḳaytmaydioɣanliḳini paylap yürətti. **3** Əysa ḳoli yigiləp kətkən adəmgə: — Ornungdin turup,

otturioƣa qikƙin! — dedi. **4** Andin, sinagogdikilərdin: — Təwrat ƙanunioƣa uyoƣun boloƣini xabat küni yahxilik ƙilixmu, yaki yamanlik ƙilixmu? Janni ƙutƙuzuxmu yaki ƕalak ƙilixmu? — dəp soridi. Lekin ular zuwan sürüxmidi. **5** U oƣəzəp bilən ətrapioƣa nəzər selip ularoƣa kəz yügürtüp, ularning tax yürəklikidin ƙayoƣurdi. Andin u kesəlgə: — Ƙolungni uzat, — dedi. U ƙolini uzitiwidi, ƙoli əsligə kəltürüldi. **6** Əmdi Pərisiylər dərƕal sirtƙa qikip, uni ƙandak yokitix tooƣrisida Ƕerod [padixaƕning] tərəpdarliri bilən məsliƕət ƙilixƙa baxlidi. **7** Andin Əysa muhlisliri bilən billə u yərdin ayrilip dengiz boyioƣa kətti; Galiliyə əlkisidin qong bir top adəmlər uningoƣa əgixip bardi; xundakƙla uning ƙiloƣan əməllirini angliоƣan ƕaman, pütün Yəƕudiyə əlkisidin, Yerusalem xəƕiridin, Idumiya əlkisidin, Iordan dəryasining ƙarxi təripidin, Tur wə Zidon xəƕərlirining ətrapidiki jaylardin zor bir top adəmlərmu uning yenioƣa kelixti. **9** U adəmlərning kəplikidin əzini ƙistap ƙoymisun dəp muhlisliriоƣa kiqik bir kemining uningoƣa yekin turuxini tapilidi. **10** Qünki u nuroƣun bimarlarni sakƙaytƙini tüpəylidin ƕərƙandak waba-kesəlliklərgə giriptar boloƣanlarning ƕəmmisi uningoƣa [ƙolumni] bir təgküzüwalsam dəp ƙistixip kelixkənidi. **11** Napak roƕlar [qaplixiwaloƣanlar] ƙaqanla uni kərsə, uning aldioƣa yikilip: «Sən Hudaning Ooƣlisən!» dəp warkirixatti. **12** Lekin u [napak roƕlaroƣa] əzining kim ikənlikini axkarilimaslikƙa ƙattik tənbiƕ berip agaƕlanduratti. **13** U taoƣka qikip, əzi halioƣan kixilərni yenioƣa qakirdi; ular uning yenioƣa kelixti. **14** U ulardin on ikkisini əzi bilən billə boluxƙa, səz-kalamni jakarlaxƙa, **15** kesəllərni sakƙaytix wə jinlarni ƕaydəx ƕokukioƣa igə boluxƙa tallap bekitti. **16** U [bekitkən on ikki kixi]: Simon (u uningoƣa Petrus dəp isim ƙoyoƣan), **17** Zəbədiyning ooƣli Yakup wə uning inisi Yuƕanna, (u ularni «Binni-Rəgaz», yəni «Güldürmama ooƣulliri» dəpmu atioƣan), **18** Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning ooƣli Yakup, Taday, millətpərwər dəp ataloƣan Simon **19** wə uningoƣa satƙunluk ƙiloƣan Yəƕuda Ixƙariyotlardin ibarət. **20** U əygə ƙaytip kəlgəndin keyin, u yərgə yənə xunqə nuroƣun adəmlər toplandiki, ularning ƕətta oƣizalanoƣudəkmu wakti qikmidi. **21** [Əysaning] ailisidikilər buni anglap, uni tutup kelixkə berixti. Qünki ular uni «əkƙlini yokitiptu» degənidi. **22** Yerusalemdin qüxkən Təwrat ustazliri bolsa: «Uningda Bəəlzibub bar», wə «U pəkət jinlarning əmirigə tayinip jinlarni ƙooƣliwetidikən», deyixətti. **23** Xuning üqün u [Təwrat ustazlirini] yenioƣa qakirip, ularoƣa təmsillərni ixlitip mundak dedi: — Xəytan Xəytanni ƙandakmu ƙooƣlisun? **24** Əgər padixaƕlik əz iqidin bəlünüp əzara sokuxƙan bolsa xu padixaƕlik put tirəp turalmaydu; **25** xuningdək əgər bir ailə əz iqidin bəlünüp əzara sokuxsa xu ailə put tirəp turalmaydu. **26** Əgər Xəytan əz-əzigə ƙarxi qikip bəlünsə, u put tirəp turalmay, yokƙalmay ƙalmaydu. **27** Ƕeqkim küqtünggür birsining əyigə kirip, uning mal-mülkini bulap ketəlməydu — pəkət u xu küqtünggürni awwal baoƣliyalisa andin əyini bulang-talang ƙilalaydu. **28** Xuni silərgə bərƕək eytip ƙoyayki, insan baliliri ətküzgən türlük gunaƕlirining ƕəmmisini, xundakƙla ular ƙiloƣan kupurlukƙlirining ƕəmmisini kəqürüxkə bolidu. **29** Birak kimdikim Mukəddəs Roƕka kupurluk ƙilsa, əbədil'əbədgiqə ƕeq kəqürülməydu, bəlki mənggülük bir gunaƕning ƕökümi astida turidu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** [Əysaning bu səzi] ularning «uningoƣa napak roƕ qaplixiptu» degini üqün [eytiloƣanidi]. **31** Xu wakitta uning anisi bilən iniliri kəldi. Ular sirtida turup, uni qakirixƙa adəm kirgüzdi. **32** Bir top halayik uning ətrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdəp sirtta turidu, — deyixti. **33** Əysa ularoƣa jawabən: — Kim mening anam, kim mening inilirim? — dedi. **34** Andin, u əpqürisidə olturoƣanlaroƣa ƙarap mundak dedi: Mana bular mening anam wə inilirim! **35** Qünki kimki Hudaning iradisini ada ƙilsa, xu mening aka-inim, aqa-singlim wə anamdur.

4 U yənə dengiz boyida [həlkƙə] təlim berixkə baxlidi. Uning ətrapioƣa zor bir top adəmlər olixiwaloƣaqƙa, u bir kemigə qikip dengizda olturdi; pütkül halayik bolsa dengiz ƙiroƣikida turuxatti. **2** U ularoƣa təmsil bilən nuroƣun ixlarni əgətti. U təlim berip mundak dedi: **3** — Ƙulak selinglar! Uruk qaqƙuqi uruk qaqƙili [etizoƣa] qikiptu. **4** Uruk qaqƙanda uruklardin bəziliri qioƣir yol boyioƣa qüxüptu, ƙuxlar kelip ularni yəp ketiptu. **5** Bəziliri tupriki az taxlik yərgə qüxüptu. Topisi qongƙur bolmioƣanlikƙtin, tezla ünüp qikiptu, **6** lekin kün qikix bilənla aptapta kəyüp, yiltizi bolmioƣaqƙa ƙurup ketiptu. **7** Bəziliri tikənlərning arisioƣa qüxüptu, tikənlər əsüp maysilarni booƣuwelip, ular ƕeq ƕosul bərməptu. **8** Bəziliri bolsa, yahxi tupraƙƙa qüxüptu. Ular əsüp awup qong boloƣanda ƕosul beriptu. Ularning bəziliri ottuz ƕəssə, bəziliri atmix ƕəssə, yənə bəziliri yüz ƕəssə ƕosul beriptu. **9** — Angliоƣudək ƙuliki barlar buni anglisun! — dedi u.

10 U uning ətrapidikilər ḫəm on ikkiylən bilən yaloɣuz
ḳaloɣanda, ular uningdin təmsillər tooɣruluḳ soraxti. 11
Uularoɣa mundaḳ dedi: — Hudaning padixaḫliḳining
sirini bilixkə silər nesip bolduŋlar. Lekin sirttikilərgə
ḫəmmə ix təmsillər bilən uḳturulidu; 12 buning bilən:
«Ular ḳaraxni ḳaraydu, biraḳ kərməydu; Anglaxni
anglaydu, biraḳ qüxənməydu; Xundaḳ bolmisidi,
ular yolidin yanduruluxi bilən, Kəqürüm ḳilinatti»
[degən səz əməlgə axurulidu]. 13 Andin u ularoɣa: —
Silər muxu təmsilnimu qüxənmidinglarmu? Undaḳta,
ḳandaḳmu baxḳa ḫərhil təmsillərni qüxinələysilər? —
dedi. 14 Uruḳ qaqḳuqi səz-kalam qaqidu. 15 Üstigə
səz-kalam qeqiloɣan qioɣir yol boyi xundaḳ adəmlərni
kərsətkənki, ular səz-kalamni anglioɣan ḫaman Xəytan
dərḫal kelip ularning ḳəlbigə qeqiloɣan səz-kalamni
elip ketidu. 16 Buningoɣa ohxax, taxliḳ yərlərgə
qeqiloɣan uruḳlar bolsa, səz-kalamni anglioɣan ḫaman
huxalliḳ bilən ḳobul ḳiloɣanlarni kərsitidu. 17 Ḫalbuki,
ḳəlbidə ḫeq yiltiz bolmioɣaqḳa, pəḳət waḳitliḳ turidu;
səz-kalamning wəjidin ḳiyinqiliḳ yaki ziyankəxlikkə
uqrioɣanda, ular xuan yoldin qətnəp ketidu. 18
Tikənlərning arisioɣa qeqiloɣini xundaḳ bəzi adəmlərni
kərsətkənki, bu adəmlər səz-kalamni angliоɣini bilən,
19 lekin kəngligə bu dunyaning əndixiliri, bayliḳlarning
eziḳturuxi wə baxḳa nərsilərgə boloɣan ḫəwəslər
kiriwelip, səz-kalamni booɣuwetidu-də, u ḫeq ḫosul
qiḳarmaydu. (aiōn g165) 20 Lekin yahxi tupraḳḳa
qeqiloɣan uruḳlar bolsa — səz-kalamni anglixi bilən
uni ḳobul ḳiloɣan adəmlərni kərsitidu. Bundaḳ adəmlər
ḫosul beridu, birsi ottuz ḫəssə, birsi atmix ḫəssə,
yənə birsi yüz ḫəssə ḫosul beridu. 21 U ularoɣa
yənə mundaḳ dedi: — Qiraoɣ sewət yaki kariwat
astioɣa ḳoyulux üqün kəltürüləmdu? U qiraoɣdanning
üstigə ḳoyulux üqün kəltürülməmdu? 22 Qünki
yoxuriloɣan ḫeqḳandaḳ ix axkarilanmay ḳalmaydu,
xuningdək ḫərḳandaḳ məhpiy ix yüz bərgəndin
keyin ayan bolmay ḳalmaydu. 23 Anglioɣudək ḳuliḳi
barlar buni anglisun! 24 Anglioɣanliringlaroɣa kəngül
bəlünglar! Qünki silər [baxḳilaroɣa] ḳandaḳ əlqəm
bilən əlqisənglar, silərgimu xundaḳ əlqəm bilən
əlqəp berilidu, ḫətta uningdinmu kəp ḳoxup berilidu.
25 Qünki kimdə bar bolsa, uningoɣa tehimu kəp
berilidu; əmma kimdə yoḳ bolsa, ḫətta uningda
bar boloɣanlirimu uningdin məḫrum ḳilinidu. 26 U
yənə mundaḳ dedi: — Hudaning padixaḫliḳi yənə
birsining tupraḳḳa uruḳ qaqḳinioɣa ohxaydu: 27 u
uhlaydu, orundin turidu, keqə-kündüzlər ətüwerip,
uruḳ bih urup əsidu. Lekin qaqḳuqi ḳandaḳ yol bilən
əsidioɣanliḳini bilməydu. 28 Tupraḳ əzlükidin ḫosul
beridu; uruḳ awwal bih uridu, keyin bax qiḳiridu,
ahirda baxaḳlar toluḳ dan tutidu. 29 Dan pixḳanda,
[qaqḳuqi] dərḫal oroɣaḳ salidu, qünki ḫosul waḳti
kəlgən bolidu. 30 U yənə mundaḳ dedi: — Hudaning
padixaḫliḳini nemigə ohxitimiz? Yaki ḳandaḳ bir
təmsil bilən sürətləp berələymiz? 31 U goya bir tal
ḳiqa uruḳioɣa ohxaydu. U yərgə teriloɣanda, gərqə yər
yüzidiki barliḳ uruḳlarning iqidə əng kiqiki bolsimu,
32 teriloɣandin keyin, ḫərḳandaḳ ziraəttin egiz əsüp
xundaḳ qong xahlayduki, asmandiki ḳuxlarmu uning
sayisigə ḳonidu. 33 U xuningoɣa ohxax halayiḳ anglap
qüxinəligüdək nuroɣun təmsillər bilən səz-kalamni
yətküzdi. 34 Lekin təmsil kəltürməy turup ularoɣa
ḫeqḳandaḳ səz ḳilmaytti. Lekin əz muhlisliri bilən
yaloɣuz ḳaloɣinida, ularoɣa ḫəmmini qüxəndürüp
berətti. 35 Xu küni kəq kirgəndə, u ularoɣa: —
Dengizning u ḳetioɣa ətəyli, — dedi. 36 Ular halayiḳni
yoloɣa seliwətkəndin keyin, uni kemidə olturoɣan
peti elip yürüp ketixti. Ular bilən billə mangoɣan
baxḳa kemilərmu bar idi. 37 Wə mana, əxəddiy ḳara
ḳuyun qiḳip kətti; xuning bilən dolḳunlar kemini
urup, su ḫalḳip kirip, kemigə toxay dəp ḳaloɣanidi. 38
Lekin u kemining ayaoɣ təripidə yastuḳḳa bax ḳoyup
uyḳuoɣa kətkənidi. Ular uni oyoɣitip: — I ustaz, ḫalak
boluwatḳinimizoɣa karing yoḳmu? — dedi. 39 U ornidin
turup, boranoɣa tənbiḫ berip, dengizoɣa: «Tinqlan!
Jim bol!» dewidi, boran tohtap, qongḳur bir jimjitliḳ
ḫəküm sürdi. 40 — Nemixḳa xunqə ḳorḳisilər? Silərdə
ḳandaḳsigə tehiqə ixənq bolmaydu? — dedi u ularoɣa.
41 Ularni intayin zor bir ḳorḳunq basti, ular bir-birigə:
— Bu adəm zadi kimdu? Ḫətta xamal wə dengizmu
uningoɣa itaət ḳilidikən-ḫə! — dəp ketixti.

5 Ular dengizning u ḳetioɣa, Gadaraliḳlarning yurtioɣa
yetip bardi. 2 U kemidin qüxüxi bilənla, napak
roḫ qaplaxḳan bir adəm gər əngkürliridin qiḳip,
uning aldioɣa kəldi. 3 U adəm əngkürlərni makan
ḳiloɣan bolup, uni ḫeqkim ḫətta zənjirlər bilənmu
baoɣliyalmaytti. 4 Qünki kəp ḳetim put-ḳolliri kixən-
zənjirlər bilən baoɣlanoɣan bolsimu, u zənjirlərni
üzüwetip, kixənlərni qeḳiwətkənidi; ḫeqkim uni
boysunduralmioɣanidi. 5 U keqə-kündüz mazarliḳta
wə taoɣlar arisida tohtawsiz warḳirap-jarḳirap yürətti,
əz-əzini taxlar bilən kesip yarilanduratti. 6 Lekin u
Əysani yiraḳtin kərüp, uning aldioɣa yügürüp berip,
səjdə ḳildi 7 wə ḳattiḳ awazda warḳirap: — Ḫəmmidin

aliy Hudaning Ooŋli Əysa, sening mening bilən nemə karing! Huda ḥəkḳi, səndin ətünüp ḳalay, meni ḳiynima! — dedi **8** (qünki Əysa uningoŋa: «Ḥəy napak roḥ, uningdin qiḳ!» degənidi). **9** U uningdin: — Isming nemə? — dəp soridi. — Ismim «ḳoxun» — qünki sanimiz kəp, — dəp jawab bərdi u. **10** Wə u Əysadin ularni bu yurttin ḥəydiwətmigəysən, dəp kəp ətünüp yalwurdi. **11** Taoŋ baoŋrida qong bir top tongguz padisi otlap yürətti. **12** Jinlar uningoŋa: — Bizni muxu tongguzlaroŋa əwətkin, ularning iqigə kirip ketixkə yol ḳoyoŋaysən, — dəp yalwuruxti. **13** Əysa dərḥal yol ḳoydi. Xuning bilən napak roḥlar qiḳip, tongguzlarning tenigə kirixi bilənla, tongguzlar tik yardin etilip qüxüp, dengizoŋa oŋərḳ boldi. Ular ikki mingoŋa yeḳin idi. **14** Tongguz baḳḳuqilar bolsa u yərdin ḳeqip, xəḥər-yezilarda bu ixlarni pur ḳildi. Xu yərdikilər nemə ix yüz bərgənlikini kərgili qiḳixti. **15** Ular Əysaning yenioŋa kəldi wə ilgiri jinlar qaplixiwaloŋan ḥeliḳi adəmning kiyimlərni kiyip, əs-ḥoxi jayida olturoŋinini — yəni «ḳoxun jinlar» qaplaxḳan xu adəmni kərüp, ḳorḳup ketixti. **16** Bu wəḳəni kərgənlər jinlar qaplaxḳan adəmdə nemə yüz bərgənlikini wə tongguzlarning aḳiwitini həlḳḳə bayan ḳilip bərdi. **17** Buning bilən halayiḳ Əysaoŋa: Yurtlirimizdin qiḳip kətkəysən, dəp yalwuruxḳa baxlidi. **18** U kemigə qiḳiwatḳanda, ilgiri jinlar qaplaxḳan ḥeliḳi adəm uningdin: Mənmu sən bilən billə baray, dəp ətündi. **19** Lekin u buningoŋa unimay: — Өz əydikiliring wə yurtdaxliringning yenioŋa berip, ularoŋa Pərwərdigarning sanga xunqilik uluoŋ ixlarni ḳilip bərgənlikini, Uning sanga rəḥim-xəpḳət kərsətkənlikini həwərləndürgin, — dedi. **20** U ḳaytip berip, Əysaning өzigə ḳandaḳ uluoŋ ixlarni ḳiloŋanliḳini «On xəḥər rayoni»da jar ḳilixḳa baxlidi. Buni angliоŋanlarning ḥəmmisi tolimu ḥəyran ḳelixti. **21** Əysa ḳaytidin kemə bilən dengizning u ḳetioŋa ətkəndə, zor bir top halayiḳ uning yenioŋa yioŋildi; u dengiz boyida turatti. **22** Mana, məlum bir sinagogning qongi Yairus isimlik bir kixi kəldi. U uni kərüp ayioŋioŋa yiḳilip: — Kiqik ḳizim ələy dəp ḳaldi. Berip uningoŋa ḳolliringizni təgküzüp ḳoysingiz, u saḳiyip yaxioŋay! — dəp ḳattiḳ yelindi. **24** Əysa uning bilən billə bardi. Zor bir top halayiḳmu olixip ḳistaxḳan ḥalda kəynidin mengixti. **25** Hun təwrəx kesiligə giriptar boloŋinioŋa on ikki yil boloŋan bir ayal bar bolup, **26** u nuroŋun tewiplarning ḳolida kəp azab tartip, bar-yoḳini həjləp tügətkən bolsimu, ḥeqḳandaḳ ünümi bolmay, tehimu eoŋirlixip kətkənidi. **27** Bu ayal Əysa ḥəkḳidiki gəplərni anglap, halayiḳning otturisidin ḳistilip kelip, arḳa tərəptin uning tonini silidi. **28** Qünki u kənglidə: «Uning tonini silisamla saḳaymay ḳalmaymən» dəp oylioŋanidi. **29** Hun xuan tohtap, ayal kesəl azabidin saḳaytiloŋanliḳini өz tenidə səzdi. **30** Əysa dərḥal wujudidin ḳudrətning qiḳḳanliḳini sezip, halayiḳning iqidə kəynigə burulup: — Kiyimimni silioŋan kim? — dəp soridi. **31** Muhlisliri uningoŋa: — Halayiḳning өzüngni ḳistap mengiwatḳanliḳini kərüp turuḳluḳ, yənə: «Meni silioŋan kim?» dəp soraysənoŋu? — deyixti. **32** Biraḳ Əysa өzini silioŋuqini tepix üqün tehiqə ətrapioŋa ḳarawatatti. **33** Өzidə nemə ixning yüz bərgənlikini səzgən ayal ḳorḳup-titrigən ḥalda kelip uning aldioŋa yiḳildi wə uningoŋa ḥəḳiḳiy əḥwalni pütünləy eytti. **34** U uningoŋa: — Ḳizim, ixənqing seni saḳaytti! Tinq-hatirjəmliktə ḳayt! Kesilingning azabidin saḳayoŋin, — dedi. **35** U bu səzni ḳiliwatḳanda, sinagogning qongining өyidin bəzilər kelip uningoŋa: Ḳizingiz өldi. Əmdi ustazni nemixḳa yənə awarə ḳilisiz?! — deyixti. **36** Lekin Əysa bu səzlərni anglap dərḥal sinagogning qongioŋa: Ḳorḳmioŋin! Pəḳət ixənqtə bol! — dedi. **37** U pəḳət Petrus, Yaḳup wə Yaḳupning inisi Yuḥanna bilən yoloŋa qiḳti; baxḳa ḥeqkimning өzi bilən billə berixioŋa yol ḳoymidi. **38** U sinagogning qongining өyi aldioŋa kəlgəndə, ḳiyḳas-quḳanni, halayiḳning ḳattiḳ nalə-pəryad wə aḥ-zar kətürgənlikini kərüp, **39** өygə kirip ularoŋa: — Nemixḳa ḳiyḳas-quḳan wə aḥ-zar kətürisilər? Bala өlməptu, uhlap ḳaptu, — dedi. **40** Ular uni məshirə ḳilixti; lekin u ḥəmməylənni taxḳirioŋa qiḳiriwetip, balining ata-anisini wə өz ḥəmrahlirini elip, bala yatḳan өygə kirdi. **41** U balining ḳolini tutup, uningoŋa: «Talita kumi» dedi. Bu səzning mənisi «Ḳizim, sanga eytimənki, ornungdin tur» degənlik idi. **42** Ḳiz dərḥal ornidin turup mangdi (u on ikki yaxta idi). Ular bu ixḳa mutləḳ ḥəyran ḳelixti. **43** U ularoŋa bu ixni ḥeqkimgə eytmasliḳni ḳattiḳ tapilidi, xundaḳla ḳizoŋa yegüdək birnemə berixni eytti.

6 U u yərdin ketip, өz yurtioŋa kəldi. Uning muhlislirimu uningoŋa əgixip bardi. **2** Xabat küni kəlgəndə, u sinagogda təlim berixkə kirixti. Təlimini angliоŋanlardin kəp adəm intayin ḥəyran boluxup: — Bu adəm bularoŋa nədin erixkəndu? Uningoŋa muxundaḳ danaliḳ ḳandaḳ berilgən? Uning ḳolida muxundaḳ məjizilər ḳandaḳ yaritilidioŋandu? **3** U ḥeliḳi yaoŋaqqi əməsmu, Məryəmning ooŋli, xundaḳla Yaḳup, Yosə, Yəḥuda wə Simonlarning akisioŋu? Uning

singillirimu bu yərdə arimizda turuwatmamdu? — deyixti. Xuning bilən ular uningoɣa ḥəsət-bizarliḳ bilən ḳaridi. **4** Xuning bilən əysa ularoɣa: — Ḥərḳandaḳ pəyoɣəmbər baxḳa yərlərdə ḥərmətsiz ḳalmaydu, pəḳət əz yurti, əz uruḳ-tuoɣḳanliri arisida wə əz əyidə ḥərmətkə sazawər bolmaydu, — dedi. **5** Xuning bilən ḳollirini birḳanqə bimarning üstigə təgküzüp, ularni saḳaytḳandin baxḳa, xu yərdə u ḥeqḳandaḳ məjizə yaritalmidi. **6** Wə u ularning iman-ixənqsizlikidin ḥəyran ḳaldi. **7** Andin u ətraptiki yeza-kəntlərni aylinip təlim bərdi. U on ikkiylənni yenioɣa qaḳirdi wə [həlḳ arisioɣa] ikki-ikkidin əwətixkə baxlidi. U ularoɣa napak roḥlarni ḥəydəx ḥoḳuḳini bərdi; **8** wə ularoɣa: — Səpərdə yeninglaroɣa ḥasidin baxḳa nərsə eliwalmanglar, nə hurjun nə nan eliwalmanglar, bəlwaoɣḳa pulmu salmanglar, **9** putunglaroɣa kəxlərni kiyinglar, birak ikki yəktək kiyiwalmanglar, — dəp tapilidi. **10** U yənə: — [Bir yurtḳa baroɣininglarda], kimning əyigə [ḳobul ḳilinip] kirsənglar, u yurttin kətküqə xu əydila turunglar. **11** Ḳaysi yərdikilər silərni ḳobul ḳilmisa, xundaḳla sözünglarni anglimisa, u yərdin kətkininglarda, ularoɣa agaḥ-guwaḥ bolsun üqün ayioɣinglardiki topini ḳeḳiwetinglar! — dedi. **12** Xuning bilən ular yoloɣa qiḳip, kixilərni gunaḥlirioɣa towa ḳilixḳa jar selip ündidi. **13** Ular nuroɣun jinlarni ḥəydidi, nuroɣun bimarlarni zəytun meyi bilən məsiḥ ḳilip saḳaytti. **14** Uning nami məxḥur boloɣaqḳa, Ḥerod padixaḥ uning ḥəḳḳidə anglap: «Bu adəm [qoḳum] əlümdin tirilgən Qəmüldürgüqi Yəḥyadur. Xuning üqün muxu alaḥidə ḳudrətlər uningda küqini kərsitidu» dəytti. **15** Baxḳilar: «U Ilyas [pəyoɣəmbər]» desə, yənə bəzilər: «Burunḳi pəyoɣəmbərlərdək bir pəyoɣəmbər bolsa kerək» deyixətti. **16** Birak bularni angliоɣan Ḥerod: — Mən kallisini aloɣan Yəḥyaning əzi xu — u əlümdin tiriliptu! — dedi. **17** Ḥerodning bundaḳ deyixining səwəbi, u [əgəy] akisi Filipning ayali Ḥerodiyəning wəjidin adəm əwətip Yəḥyani tutup, zindanoɣa taxlioɣanidi. Qünki u xu ayal bilən nikaḥlanoɣanidi; Yəḥya Ḥerodḳa [tənbiḥ berip]: «Akangning ayalini tartiwelixing Təwrat ḳanunioɣa hilap» dəp ḳayta-ḳayta degənidi. **19** Xuning üqün Ḥerodiyə Yəḥyaoɣa adawət saḳlaytti; uni əltürməkqi boloɣan bolsimu, lekin xundaḳ ḳilalmaytti. **20** Qünki Ḥerod Yəḥyani diyanətlik wə mukəddəs adəm dəp bilip, uningdin ḳorḳatti, xunglaxḳa uni ḳooɣdaytti; u uning səzlirini angliоɣan qaoɣlirida alaḳzadə bolup ketətti, lekin yənila səzlirini anglaxḳa amraḳ idi. **21** Əmma [Ḥerodiyə kütkən] pəyt ahir yetip kəldi; Ḥerod tuoɣuloɣan künidə əz əməldarliri, mingbexiliri wə Galiliyə əlkisidiki katta ərbablarni ziyapət bilən kütüwaldi; **22** ḥeliḳi Ḥerodiyəning ḳizi sorunoɣa qüxüp ussul oynap bərdi. Bu Ḥerod wə ḥəmdastihan boloɣanlaroɣa bəkmu yarap kətti. Padixaḥ ḳizoɣa: — Məndin nemə tələp ḳilsang, xuni berimən, — dedi. **23** Andin u ḳəsəm ḳilip yənə: — Məndin nemə tələp ḳilsang, ḥətta padixaḥliḳimning yerimini desəngmu xuni berimən, — dedi. **24** Ḳiz sirtḳa qiḳip, anisidin: — Nemə tələp ḳilay? — dəp soriwidi, anisi: — Qəmüldürgüqi Yəḥyaning kallisini tələp ḳil, — dedi. **25** Ḳiz dərḥal padixaḥning aldioɣa aldirap kirip: — Qəmüldürgüqi Yəḥyaning kallisini ḥazirla bir təhsigə ḳoyup əkilixlirini halaymən, — dedi. **26** Padixaḥ buningoɣa naḥayiti ḥəsrət qəkkən bolsimu, ḳəsəmliri tüpəylidin wə dastihanda olturoɣanlar wəjidin, uningoɣa bərgən səzidin yanoɣusi kəlmidi. **27** Xunga padixaḥ dərḥal bir jallat əwətip, uning kallisini elip kelixni əmr ḳildi. Jallat zindanoɣa berip Yəḥyaning kallisini elip, **28** uni bir təhsigə ḳoyup, ḳizning aldioɣa elip kelip uningoɣa bərdi. Ḳiz uni anisioɣa tapxurdi. **29** Bu ixni angliоɣan Yəḥyaning muhlisliri kelip, jəsətni elip ketip bir ḳəbrigə ḳoydi. **30** Ḳaytip kəlgən rosullar Əysaning yenioɣa yioɣildi, nemə ḳiloɣanliri ḥəm nemə təlim bərgənlirini uningoɣa məlum ḳilixti. **31** Kelip-ketiwatḳanlar naḥayiti kəplikidin ularoɣa tamaḳlinixḳimu waḳit qiḳmidi. Xunga u ularoɣa: — Yürünglar, mən bilən hilwət bir jayoɣa berip, birdəm aram elinglar, — dedi. **32** Buning bilən ular kemigə qüxüp, hilwət bir qəl yərgə ḳarap mangdi. **33** Birak nuroɣun kixilər ularning ketiwatḳanliḳini bayḳap, ularni tonuweliwidi, ətraptiki barliḳ xəḥərlərdin piyadə yoloɣa qiḳip, yügürüp, ulardin burun u yərgə berip yioɣilixti. **34** Əysa kemidin qüxüp, zor bir top adəmni kərüp, ularning padiqisiz ḳoy padisidək boloɣanliḳioɣa iq aoɣritti. Xunga u ularoɣa kəp ixlarni əgitixkə baxlidi. **35** Kəq kirip ḳaloɣanda, muhlisliri uning yenioɣa kelip: — Bu qəl bir jay ikən, kəq kirip kətti. **36** Halayiḳni yoloɣa seliwətkən bolsang, ular ətraptiki kənt-ḳixlaḳlaroɣa berip, əzlirigə nan setiwalsun; qünki ularda yegüdək nərsə yoḳ, — dedi. **37** Lekin u ularoɣa jawabən: — Ularoɣa əzünglar ozuḳ beringlar, — dedi. Muhlislar uningdin: — Ikki yüz kümüx dinaroɣa ularoɣa nan əkelip ularni ozuḳlanduramduḳ? — dəp soridi. **38** Əysa ularoɣa: — Ḳanqə neninglar bar? Berip ḳarap beḳinglar, — dedi.

Ular ḳarap bakḳandin keyin: — Bəxi bar ikən, yənə ikki belikmu bar ikən, — deyixti. **39** U ularoɣa kixilərni top-top ḳilip yexil qimində olturoɣuzuxni buyrudi. **40** Halayiḳ yüzdin, əlliktin səp-səp bolup olturuxti. **41** U bəx nan bilən ikki belikni ḳolioɣa elip, asmanoɣa ḳarap [Hudaoɣa] təxəkkür-mədḥiyə eytti, andin nanlarni oxtup, kəpqilikkə tutup berix üqün muhlislirioɣa berip turatti; ikki belikнimu ḥəmməyləngə tarḳitip bərdi. **42** Ḥəmməylən yəp toyundi. **43** [Muhlislar] exip ḳaloɣan nan wə belik parqilirini lik on ikki sewətkə teriwaldi. **44** Nanlarni yegən ərlərning sanila bəx mingqə idi. **45** Bu ixtin keyinla, u muhlislirioɣa əzüm bu halayikni yoloɣa seliwetimən, angoɣiqə silər kemigə olturup, dengizning ḳarxi ḳiroɣikidiki Bəyt-Saida yezisioɣa ətüp turunglar, dəp buyrudi. **46** Ularni yoloɣa seliwətkəndin keyin, u dua-tilawət ḳilix üqün taoɣka qikti. **47** Kəq kirgəndə, kemə dengizning otturisioɣa yətkənidi, u əzi yaloɣuz kurukluḳta idi. **48** U muhlislirining palakni küqəp uruwatḳanlikini kərdi; qünki xamal tətür yənilixtə qikḳanidi. Keqə tətinqi jesək waḳtida, u dengizning üstidə mengip, muhlisliri tərəpkə kəldi wə ularning yenidin ətüp ketidioɣandək ḳilatti. **49** Lekin ular uning dengizning üstidə mengip keliwatḳanlikini kərüp, uni alwasti ohxaydu, dəp oylap quḳan selixti. **50** Qünki ularning ḥəmmisi uni kərüp sarasimigə qüxti. Lekin u dərḥal ularoɣa: — Yürəklik bolunglar, bu mən, ḳorḳmanglar! — dedi. **51** U kemigə, ularning yenioɣa qikḳandila, xamal tohtidi. Ular buningdin ḥoxidin kətküdək dərijidə ḳattiḳ ḥəyran ḳelixip, nemini oylaxni bilməytti; **52** qünki ular nan berix [məjizisini] tehiqə qüxənmigənidi, ularning ḳəlbi bihud ḥalättə turatti. **53** Ular dengizning ḳarxi təripigə ətüp, Ginnisarət degən yurtta [ḳurukluḳḳa] qikip, kemini baoɣlap ḳoydi. **54** Ular kemidin qüxüxi bilənla, [halayi'k] uni dərḥal tonuwelip, **55** ətraptiki ḥəmmə jaylaroɣa yügürüxüp bardi wə «U palanqi yərgə qüxüptu» dəp anglixi bilənla, bimarlarni zəmbilgə selip, xu yərgə [uning aldioɣa] elip berixti. **56** U məyli yeza, məyli xəhər yaki ḳixlaḳlaroɣa barsun, həlḳ aoɣriḳlarni bazarlaroɣa elip qikip yatḳuzatti; ular uningdin aoɣriḳlar ḥeq bolmioɣanda sening yepinqangning pexigə bolsimu ḳolini təgküzüwalsaḳ dəp ətündi. Uningoɣa ḳolini təgküzgənlərning ḥəmmisi saḳaydi.

7 Bu qaoɣda, Pərisiylər wə Təwrat ustazliridin bəziliri Yerusalemdin kelip uning aldioɣa yioɣildi; **2** xu Pərisiylər wə Təwrat ustazliri uning muhlislиridin bəzilirining tamakni ḳolini yumay, yəni «napak» ḥalda yəwatḳanlikini kərüp, uningdin: — Muhlislиring nemixḳa ata-bowilirimizning ən'ənilirigə riayə ḳilmay, bəlki yuyulmioɣan ḳolliri bilən tamaḳ yəydu? — dəp soraxti (qünki Pərisiylər wə pütün Yəhudiylar ata-bowiliri təripidin ḳalduruloɣan ən'ənini qing tutḳaqḳa, awwal ḳollirini əstayidillik bilən yumisa, tamaḳ yeməydu. Xuningdək bazardin ḳaytip kəlgəndimu, ular ḳol yumay birnərsə yeməydu. Uningdin baxḳa, piyalə-kədəḥ, das-qəgün wə mis ḳaqilar wə diwanlarni yuyux tooɣrisida tapxuruloɣan nuroɣunlioɣan ən'ənilərdimu qing turidu). **6** U ularoɣa jawab berip mundaḳ dedi: — Yəxaya pəyoɣəmbər silər sahtipəzlər tooɣranglarda aldin'ala toptooɣra bexarət bərgən! [uning] yazmisida pütülgəndək: — «Muxu həlḳ aoɣzida Meni ḥərmətligini bilən, Biraḳ ḳəlbi Məndin yiraḳ; **7** Ular Manga biḥudə ibadət ḳilidu. Ularning əgətkən təlimliri pəḳət insanlardin qikḳan pətiwalarla, halas». **8** Qünki silər Hudaning əmrini taxlap ḳoyup, insanlarning ən'ənisini qing tutiwalidikənsilər — das-qəgün, piyalə-kədəḥlərni yuyux wə xuningoɣa ohxap ketidioɣan nuroɣan baxḳa ixlarni ən'ənə ḳilip yürisilər. **9** U ularoɣa yənə mundaḳ dedi: — Silər əzliringlarning ən'ənisini qing tutimiz dəp Hudaning əmrini əpqillik bilən bir qətkə ḳayrip ḳoydunglar! **10** Qünki Musa [pəyoɣəmbər]: «Ata-anangni ḥərmət ḳil» wə «Atisi yaki anisini ḥaḳarətligənlər ölümgə məḥkum ḳilinsun» dəp əmr ḳiloɣan. **11** Lekin silər: — Birsi «Atisi yaki anisioɣa: — Mən silərgə yardəm bərgüdək nərsilərni alliḳaqan «ḳurban ḳilip» Hudaoɣa atiwəttim — desila, **12** xu kixining ata-anisining ḥalidin həwər elixoɣa bolmaydu, dəp əgitisilər. **13** Xundaḳ ḳilip, silər [əwladliringlaroɣa] tapxuroɣan ən'ənənglərni dəp Hudaning əmrini yokḳa qikiriwəttinglar, wə xuningoɣa ohxax kəp ixlarni ḳilisilər. **14** Andin halayikni yənə yenioɣa qakirip, ularoɣa: — Ḥəmminglar manga ḳulaḳ selinglar wə xuni qüxiningларki, **15** insanning sirtidin iqigə kiridioɣan nərsilərning ḥeqḳandiki uni napak ḳilmaydu, bəlki əz iqidin qikidioɣan nərsilər bolsa, ular insanni napak ḳilidu. **16** Anglioɣudək ḳuliḳi barlar buni anglisun! — dedi. **17** U halayiktin ayrilip əygə kirgəndə, muhlisliri uningdin bu təmsil ḥəkḳidə soridi. **18** U ularoɣa: — Silərmu tehiqə qüxənməy yürüwatamsilər?! Sirttin insanning iqigə kiridioɣan ḥərḳandaḳ nərsining uni napak ḳilalmaydioɣanlikini tonup yətməywatmamsilər? **19** [Sirttin kirgən nərsə] insanning ḳəlbigə əməs, axḳazinioɣa kiridu, andin u yərdin tərət bolup taxlinidu, — dedi (u bu gəpni

deyix bilən, ḥəmmə yeməkliklərni ḥalal kiliwətti). **20** U yənə səz kilip mundak dedi: — Insanning iqidin
qikidioɣinila, insanni napak kilidu. **21** Qünki xular
— yaman niyətlər, zinahorluk, jinsiy buzukluklar,
katillik, ooɣrilik, aqkəzlük, rəzilliklər, aldamqilik,
xəḥwaniylik, ḥəsəthorluk, til-aḥanət, təkəbburluk wə
ḥamakətliklər insanning iqidin, yəni uning kəlbidin
qikidu **23** — bu rəzil ixlarning ḥəmmisi insanning
iqidin qikip, əzini napak kilidu. **24** U ornidin turup u
yərdin ayrilip, Tur wə Zidon ətrapidiki rayonlaroɣa
bardi wə bir əygə kirdi. Gərqə u buni ḥeqkim bilmisun
degən bolsimu, lekin yoxurup kalalmidi. **25** Dərwəkə,
napak roḥ qaplaxkan kiqik bir kizning anisi uning
tooɣrisidiki həwərni angliɣan ḥaman yetip kelip,
uning ayioɣioɣa yikildi **26** (ayal Yunanlik bolup, Suriyə
əlkisidiki Fənikiy millitidin idi). U uningdin kizidin
jinni ḥəydiwetixni ətündi. **27** Lekin Əysa uningoɣa:
— Aldi bilən balilar korsikini toyoɣuzsun; qünki
balilarning nenini kiqik itlaroɣa taxlap berix tooɣra
əməs, — dedi. **28** Lekin u buningoɣa jawabən: —
Durus, i Rəb, birak ḥətta itlarmu üstəl astida turup
balilardin qüxkən nan uwaklirini yəydioɣu, — dedi.
29 Əysa uningoɣa: — Sening muxu səzüng tüpəylidin
yolungoɣa kayt, jin kizingdin qikip kətti, — dedi. **30** Ayal
əyigə kaytip kəlgəndə, mana kiz kariwatta yatatti, jin
uningdin qikip kətkənidi. **31** Əysa yənə Tur wə Zidon
xəḥirining ətrapidiki rayonlardin qikip, «On xəḥər»
rayoni otturisidin ətüp, yənə Galiliyə dengizioɣa kəldi.
32 Halayik uning aldioɣa tili eoɣir, gas bir adəmni elip
kelip, uning uqisioɣa kolungni təgküzüp koysang,
dəp ətünüxti. **33** U u adəmni halayiktin ayrip bir
qətkə tartip, barmaklirini uning kulakliriɣa tikti,
tükürüp, [barmikini] uning tilioɣa təgküzdi. **34** Andin
u asmanoɣa karap uḥ tartip horsinoɣandin keyin, u
adəmgə: «Əffata» (mənisi «eqil») dedi. **35** U adəmning
kulakliri dərḥal eqilip, tilimu eqilip rawan gəp kilixka
baxlidi. **36** Əysa ularoɣa buni ḥeqkimgə eytmaslikni
tapilidi. Lekin ularoɣa ḥərkanqə tapilioɣan bolsimu, bu
həwərni yənila xunqə kəng tarkitiwətti. **37** Halayik
[bu ixka] mutlək ḥəyran kelixip: — U ḥəmmə ixlarni
kaltis kilidikən! Ḥətta gaslarni anglaydioɣan, gaqilarni
səzləydioɣan kilidikən, — deyixti.

8 Xu künlərdə, yənə zor bir top halayik yioɣiloɣanidi.
Ularning yegüdək ḥeqnemisi bolmioɣaqka, u
muhlislirini yenioɣa qakirip: **2** — Bu halayikka iqim
aoɣriydu. Qünki ular mening yenimda turoɣili üq
kün boldi, ularda yegüdək ḥeqnərsimu kalmidi. **3**
Ularni əylirigə aq korsak kaytursam, yolda ḥalidin
ketixi mumkin. Qünki bəziliri yiraktin kəlgənikən,
— dedi. **4** Muhlisliri buningoɣa jawabən: — Bundak
hilwət bir jayda bu kixilərni toyduroɣudək nanni
nədin tapkili bolsun? — deyixti. **5** — Kanqə neninglar
bar? — dəp soridi u. Yəttə, — deyixti ular. **6** Buning
bilən u həlkni yərdə olturuxka buyrudi. Andin yəttə
nanni kolioɣa aldi wə [Hudaoɣa] təxəkkür-mədḥiyə
eytip oxtup, kəpqilikkə tutuxka muhlisliriɣa bərdi.
Ular halayikka üləxtürüp bərdi. **7** [Muhlislar]da yənə
birkanqə kiqik belikmu bar idi. U Hudaoɣa təxəkkür
eytip ularni bərikətləp, muhlisliriɣa üləxtürüp berixni
eytti. **8** Halayik toyoɣuqə yedi; ular exip kaloɣan
parqilarni yəttə sewətkə teriwaldi. **9** Yegənlər tət
mingqə kixi idi. U ularni yoloɣa saldi, **10** andin
muhlisliri bilən billə dərḥal kemigə qüxüp, Dalmanuta
tərəplirigə bardi. **11** Pərisiylər qikip, uni sinax
məksitidə uningdin bizgə asmandin bir məjizilik
alamət kərsətsəng, dəp tələp kilixip, uning bilən
munaziriləxkili turdi. **12** U iqidə bir uluoɣ-kiqik
tinip: — Bu dəwr nemixka bir «məjizilik alamət»ni
istəp yüridu? Xuni silərgə bərḥək eytip koyayki, bu
dəwrgə ḥeqkandak məjizilik alamət kərsitilməydu,
— dedi. **13** Andin ulardin ayrilip, yənə kemigə qikip,
dengizning u qetigə ətüp kətti. **14** Muhlislar nan
elip kelixni untuoɣan bolup, kemidə bir tal nandin
baxka yəydioɣini yok idi. **15** U ularni agaḥlandurup: —
Eḥtiyat kilinglar, Pərisiylərning eqitkusi wə Ḥerodning
eqitkusidin ḥezi bolunglar, — dedi. **16** Muhlislar
əzara mulaḥizilixip: — Uning bundak deyixi nan
əkəlmigənlikimizdin bolsa kerək, — deyixti. **17** Əysa
ularning nemə [deyixiwatkanlikini] bilip: — Nemixka
nan yokluki tooɣrisida mulaḥizə kilisilər? Silər tehiqə
pəm-parasət yaki qüxənqigə igə bolmidinglarmu?
Kəlbliringlar tehimu bihudlixip ketiwatamdu? **18**
Kəzünglar turup kərməywatamsilər? Kuliking
turup anglimaywatamsilər? Esinglarda yokmu? **19**
Bəx ming kixigə bəx nanni oxtuoɣinimda, parqilaroɣa
lik toloɣan kanqə kiqik sewətni yioɣiwaldinglar? —
dedi. — On ikkini, — jawab bərdi ular. **20** — Yəttə
nanni tət ming kixigə oxtuoɣinimda, parqilaroɣa
lik toloɣan kanqə sewətni yioɣiwaldinglar? — dedi
u. — Yəttini, — Jawab bərdi ular. **21** U ularoɣa: —
Undakta, kandaksigə silər tehi qüxənməysilər? —
dedi. **22** Ular Bəyt-Saida yezisioɣa kəldi; halayik bir kor
adəmni uning aldioɣa elip kelip, uningoɣa kolungni
təgküzüp koysang, dəp ətündi. **23** U kor adəmning

қолидин тутуп йезининг сиртиоға йетиләп бардиː униң көзлиригә түкүрүп, үстигә қоллирини тәгküзүпː — Бирәр нәрсә көрүватамсән? — дәп соридиː **24** У бехини кәтүрүпː — Кишиләрни көрүватимән; улар худди мәнгип йүрүватқан дәрәһләрдәк көрүнүватиду, — дедиː **25** Андин у қайтидин қоллирини у адәмниң көзлиригә тәгküздиː У көзлирини еқиwидиː көзлири әсligә келип, һәммә нәрсини еник көрдиː **26** Әysa уни өyigә қayturupː — Йезиоғimu кирмә, яки йезидики һеқкимгә бу ихни уқturma, — дәп тапилидиː **27** Әysa muhlisliri билән қиқип Қәysәриyә-Филиппи rayoniоға қaraxlik кәnt-йезилароға бардиː Йолда у muhlisliridinː — Кишиләр meni ким дәydu? — дәп соридиː **28** Улар униңоға: — Бәзилəр seni Qәmüldürgüqi Йәһya, бәзилəр Ilyas [pәyoғәmbәr] wә йәнә бәзилəр ilgiriki pәyoғәmbәrlәrdin biri дәп қaraydikән, — дәп jawab berixtiː **29** У уларди: — Әmdi силәrqu, силәр meni ким дәп bilisilәr? — дәп соридиː Петрус jawabәn: — Сән Мәsiһdursән, — дедиː **30** У ularoға өzi тоoғruluқ һеқкимгә tinmaslikni jiddiy tapilidiː **31** Хуning билән у Insan'ooғlining nuroғun azab-oқubәt tartixi, aқsaқallar, bax kaһinlar wә Тәwrat ustazliri тәripidin qәtkә кеқilixi, өltürülüxi wә üq күндин keyin tirildürülüxi muқәrrәr ikәnlikini [muhlisliriоға] өgitixkә baxlidiː **32** У бу ихни oquқ-axkara сөzlәp бәрди. Буning билән Петрус уни бир qәtkә tartip, уни әyibläxkә baxlidiː **33** Lekin u burulup muhlisliriоға қarap, Петрусни әyibläp: — Arқamoға өt, Хәytan! Sening oylioғanliring Hudaning ixliri әmәs, insanning ixliridur, — дедиː **34** Андин muhlisliri билән halayiқnimu qaқirip mundaқ дедиː — Кимдәkим manga әgixixni niyәt қilsa, өzidin keqip, өzining krestini кәtүрүп manga әgәxsun! **35** Qünki кимдәkим өz jenini қutқuzay desә, qoқum uningdin mәһrum bolidu; lekin кимдәkим mәn üqün wә hux hәwәr üqün өz jenidin mәһrum bolsa, уни қutқuzidiu. **36** Qünki bir adәm пүткүл dunyaoға igә bolup, jenidin mәһrum қalsa, buning nemә paydisi bolsun?! **37** У nemisini jenioға tegixsun?! **38** Qünki кимдәkим zinahor wә gunaһkar bu dәwr aldida mәndin wә mening sөzlirimdin nomus қilsa, Insan'ooғlimu atisining xan-xәripi iqidә muқәddәs pәrixtilәr билән billә kәlginidә, uningdin nomus қilidu.

9 У ularoға yәnә: — Mәn силәrgә xuni bәrһәқ eytip қoyayki, bu yәrdә turoғanlarning arisidin өlümning tәmini tetixtin burun jәzmәn Hudaning padixaһliқining küq-қudrәt билән kәlgәnlikini көridioғanlar bardur. **2** Wә altә күндин keyin, Әysa Петрус, Yaқup wә Yuһannani ayrip elip, egiz bir taoққa qiқti. У yәrdә uning siyaқi ularning көz aldidila өzgirip, **3** kiyimliri yәr yüzidiki һеqbir aқartқuqimu aқartalmioғudәk dәrijidә parқirap қardәk ap'aқ boldi. **4** Ularning көz aldida Musa wә Ilyas [pәyoғәmbәrlәr] tuyuқsiz көрүндиː улар Әysa билән sөzlixiwatқanidi. **5** Петрус бу ixқa jawabәn Әysaoға: — Ustaz, бу yәrdә boloғinimiz intayin yahxi boldi! Birini sanga, birini Musaoға, yәnә birini Ilyaskа atap бу yәrgә üq kәpә yasayli! — дедиː **6** (qünki Петрус немә deyixini bilmәy қaloғanidi, qünki улар қorқunqқa qөmüp кәtкәnidi). **7** Tuyuқsiz bir parqә bulut уларни қapliwaldi wә buluttin: «Бу Mening sөyümlük Ooғlumdur; uningoға қulaқ selinglar!» degәn awaz anglandi. **8** Улар lappidә әtrapioға қarixiwidi, lekin yәnә һеqkimni көrmidi, өz yenida pәқәt Әysanila көрди. **9** Улар taoғdin qüxüwatқanda, Әysa ularoға, Insan'ooғli өlümdin tirildürülmigüqә, көргәnlirini һеqkimgә eytmaslikni әmr қilip tapilidi. **10** Улар uning бу sөzini kөngligә püküp, «өlümdin tirilix» degәnning zadi немә ikәnliki һәққidә өzara mulaһiziläxti. **11** Улар uningdin yәnә: — Тәwrat ustazliri немә üqün: «Ilyas [pәyoғәmbәr Мәsiһ kelixtin] awwal қaytip kelixi kerәk» deyixidu? — дәп soraxti. **12** У ularoға jawabәn: — Ilyas [pәyoғәmbәr] dәrwәkә [Мәsiһtin] awwal kelidu, andin һәммә ixni ornioға kәltüridu; әmdi nemixқa muқәddәs yazmilarda Insan'ooғli kөp azab-oқubәt qekidu wә horlinidu, дәп пүтүлгән? **13** Lekin mәn силәrgә xuni eytayki, Ilyas [pәyoғәmbәr] dәrһәқiқәt kәldi wә dәl muқәddәs yazmilarda u һәққidә пүтүлгәндәk, kixilәr uningoға nemini halisa xundaқ қildi. **14** Улар muhlislarning yenioға қaytip baroғinida, zor bir top adәmlәrning ularning әtrapioға olixiwaloғanlikini, birnәqqә Тәwrat ustazlirining ular билән munazirә қilixiwatқanlikini көрди. **15** Uni көргән пүтүн halayiқ intayin һәyran boluxti wә yügürüp kelip uning билән salamlaxti. **16** У уларди: — Улар билән немә tooғruluқ munazirә қilixiwatisilәr, — дәп соридиː **17** Halayiқtin birәylәn uningoға: — Ustaz, mәn ooғlumni sening aldingoға elip kәldim, qünki uningoға gaqa қiloғuqi bir roһ qaplixiwaloғan. **18** Һәr қetim roһ uni qirmiwalsa, uni tartixturup yiқitidu, xuning билән balining aoғzi көpüklixip, qixliri kirixip ketidu; қaқxal bolup қalidu. Muhlisliringdin jinni һәydiwәtkәysilәr дәп tilidim, birақ улар қilalmidi, — дедиː **19** У jawabәn: — Әy etiқadsiz dәwr, силәr билән қaqanoғiqa turay?! Mәn силәrgә yәnә қaqanoғiqә sәwr қilay? — Balini aldimoға

elip kelinglar — dedi. 20 Ular balini uning aldiƣa elip kəldi. Əysani kərüx bilənla roh balining pütün bədinini tartixturuwətti. Bala yikilip, aƣzidin kəpük qikkan peti yərdə yumilap kətti. 21 U balining atisidin: — Bu ix bexiƣa kəlginigə kanqə uzun boldi? — dəp soridi. U: — Kiqikidin tartip xundak, 22 jin uni halak kilix üqün kəp ketim otka wə suoƣa taxlidi. Əmdi bir amal kilalisang, bizgə iq aƣritip xapaət kiloƣaysən! — dedi. 23 Əysa uningoƣa: — «Kilalisang!» dəysənoƣu! Ixənqtə boloƣan adəmgə həmmə ix mumkindur! — dedi. 24 Balining atisi dərhal: — Mən ixinimən; ixənqsizlikimgə mədət kiloƣaysən! — dedi yioƣlap nida kilip. 25 Əmdi Əysa kəpqilikning yügürüxüp kəlgənlikini kərüp, heliki napak rohka tənbih berip: — Əy adəmni gas wə gaqa kiloƣuqi roh! Buyruk kilimənki, uningdin qik, ikkinqi kirgüqi bolma! — dedi. 26 Xu haman jin bir qirkiridi-də, balini dəhxətlik tartixturup, uningdin qikip kətti. Bala əlüktək yetip kaldi, halayikning kəpinqisi «U əldi!» deyixti. 27 Lekin Əysa balini kolidin tutup yəlidi, bala ornidin turdi. 28 Əysa əygə kirgəndin keyin, muhlisliri uning bilən yaloƣuz kaloƣanda uningdin: — Biz nemə üqün jinni həydiwetəlmiduk? — dəp soraxti. 29 U ularoƣa: — Bu hil [jin] dua wə rozidin baxka yol bilən qikirilmas, — dedi. 30 Ular xu yərdin ayrilip, Galiliyədin ətüp ketiwatatti. Birak u buni heqkimning bilixini halimaytti. 31 Qünki u muhlisliriƣa: — Insan'ooƣli insanlarning kolioƣa tapxurulup, ular uni əltüridu. Əltürülüp üq kündin keyin u tirilidu, — degən təlimni beriwatatti. 32 Lekin [muhlislar] bu səzni qüxənmidi həmdə uningdin soraxkimu petinalmidi. 33 U KəpərNahum xəhirigə kəldi. Əygə kirgəndə u ulardin: — Yolda nemə tooƣrisida mulahiziləxtinglar? — dəp soridi. 34 Lekin ular xük turdi, qünki ular yolda kaysimiz əng uluƣ dəp bir-biri bilən mulahiziləxkənidi. 35 U olturup, on ikkəylənni yenioƣa qakirip, ularoƣa: — Kim birinqi boluxni istigən bolsa, xu həmməylənning əng ahirkisi wə həmməylənning hizmətkari bolsun, — dedi. 36 Andin u kiqik bir balini otturida turoƣuzdi wə uni kuqikioƣa elip turup, ularoƣa mundak dedi: 37 — Kim mening namimda muxundak kiqik balini kobul kilsa, meni kobul kiloƣan bolidu. Kim meni kobul kilsa, u meni əməs, bəlki meni əwətküqini kobul kiloƣan bolidu. 38 Yuhanna uningoƣa: — Ustaz, sening naming bilən jinlarni həydəwatkan birsini kərduk. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxkənlərdin bolmioƣaqka, uni tostuk, — dedi. 39 Lekin Əysa: — Uni tosmanglar. Qünki mening namim bilən bir məjizə yaratkan birsi arkidinla mening üstümdin yaman gəp kilixi mumkin əməs. 40 Qünki bizgə karxi turmioƣanlar bizni kollioƣanlardur. 41 Qünki mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, Məsihkə mənsup boloƣanlikinglar üqün, mening namimda silərgə hətta birər piyalə su bərgən kiximu əz in'amioƣa erixməy kalmaydu. 42 Lekin manga etikad kiloƣan bundak kiqiklərdin birini gunahka putlaxturoƣan hərkandak adəmni, u boynioƣa yooƣan tügmən texi esiloƣan halda dengizoƣa taxliwetilgini əwzəl bolatti. 43 Əgər əmdi kolung seni gunahka putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki kolung bar halda dozahka, yəni əqürülməs otka kirginingdin kərə, qolak halda hayatlikka kirgining əwzəldur. (Geenna g1067) 44 Qünki dozahta xularni [yəydioƣan] kurt-kongoƣuzlar əlməydu, yalkunluk ot əqməydu. 45 Əgər əmdi putung seni [gunahka] putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki putung bar halda dozahka, yəni əqürülməs otka taxlanoƣiningdin kərə, tokur halda hayatlikka kirgining əwzəl. (Geenna g1067) 46 Qünki dozahta xularni [yəydioƣan] kurt-kongoƣuzlar əlməydu, yalkunluk ot əqməydu. 47 Əgər kəzüng seni [gunahka] putlaxtursa, uni oyup taxliwət. Ikki kəzüng bar halda otluk dozahka taxlanoƣiningdin kərə, singar kəzlük bolup Hudaning padixahlikioƣa kirgining əwzəl. (Geenna g1067) 48 Qünki dozahta xularni [yəydioƣan] kurt-kongoƣuzlar əlməydu, yalkunluk ot əqməydu. 49 Həmmə adəm ot bilən tuzlinidu wə harbir kurbanlik tuz bilən tuzlinidu. 50 Tuz yahxi nərsidur. Halbuki, əgər tuz əz tuzlukini yokatsa, uningoƣa kaytidin tuz təmini kandakmu kirgüzgili bolidu? Əzünglarda tuz tepilsun wə bir-biringlar bilən inaklikta ətünglar.

10 U u yərdin kozoƣilip, Yəhudiyə əlkisi tərəpliridin ətüp, Iordan dəryasining u ketidiki rayonlaroƣimu bardi. Top-top adəmlər yənə uning ətrapioƣa olixiwaloƣanidi. U aditi boyiqə ularoƣa təlim berixkə baxlidi. 2 Bəzi Pərisiylər uning yenioƣa kelip uni kiltakka qüxürüx məksitidə uningdin: — Bir adəmning ayalini talak kilixi Təwrat kanunioƣa uyoƣunmu? — dəp soridi. 3 Lekin u jawabən: — Musa [pəyoƣəmbər] silərgə nemə dəp buyruoƣan? — dedi. 4 Ular: — Musa [pəyoƣəmbər] kixining ayalini bir parqə talak heti yezipla talak kilixioƣa ruhsət kiloƣan, — deyixti. 5 Əysa ularoƣa: — Tax yürəklikinglardin u silərgə bu əmrni pütkən; 6 lekin Huda aləm apiridə boloƣinida [insanlarni] «ər wə ayal kilip yaratti». 7 «Xu səwəbtin

ər kixi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilən birlixip **8** ikkilisi bir tən bolidu». Xundaq ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs, bəlki bir tən bolidu. **9** Xuning üqün, Huda qoxqanni insan ayrimisun, — dedi. **10** Ular øygə qaytip kelip kirgəndə, muhlisliri uningdin bu ḥaqtə soridi. **11** U ularoɣa: — Ayalini talaq qilip, baxqa birini əmrigə aloɣan kixi ayalioɣa gunaḥ qilip zina qiloɣan bolidu. **12** Erini qoyuwetip, baxqa ərgə təgkən ayalmu zina qiloɣan bolidu, — dedi. **13** Qolungni təgküzgəysən dəp, kixilər kiqik balilirini uning aldioɣa elip keliwatatti. Birak muhlislar elip kəlgənlərni əyiblidi. **14** Buni kərgən Əysa aqqiqlinip, muhlislirioɣa: Balilar aldimoɣa kəlsun, ularni tosmanglar. Qünki Hudaning padixaḥliqi dəl muxundaqlaroɣa təwədur. **15** Mən silərgə xuni bərḥək eytip qoyayki, Hudaning padixaḥliqini səbiy balidək qobul qilmisa, uningoɣa ḥərgiz kirəlməydu, — dedi. **16** Xuning bilən u balilarni quqiqioɣa elip, ularoɣa qollirini təgküzüp bəht tilidi. **17** U yoloɣa qiqqanda, birsi uning aldioɣa yügürüp kelip, uning aldida tizlinip uningdin: — I yahxi ustaz, mən qandaq qilsam mənggülük ḥayatqa miraslik qilimən? — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **18** Lekin Əysa uningoɣa: — Meni nemixqa yahxi dəysən? Pəqət biridin, yəni Hudadin baxqa ḥeqkim yahxi əməstur. **19** Sən Təwrattiki «Zina qilma, qatillik qilma, ooɣrilik qilma, yaloɣan guwaḥlik bərmə, hiyanət qilma, ata-anangni ḥərmət qil» degən pərḥiz-pərzlərni bilisən, — dedi. **20** U adəm jawabən: — Ustaz, bularning ḥəmmisigə kiqikimdin tartip əməl qilip keliwatimən, — dedi. **21** Əysaning uningoɣa qarap muḥəbbiti qozoɣaldi wə uningoɣa: — Səndə yənə bir ix kəm. Berip pütün mal-mülkingni setip, pulini yoqsullaroɣa bərgin wə xundaq qilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip krestni kətürüp manga əgəxkin! — dedi. **22** Lekin muxu səzni anglap, uning qirayi tutulup, qayoɣuoɣa qəmüp u yərdin kətti. Qünki uning mal-dunyasi naḥayiti kəp idi. **23** Andin Əysa qərisigə səpselip qarap, muhlislirioɣa: — Mal-dunyasi kəplərning Hudaning padixaḥliqioɣa kirixi nemidegən təsliktə bolidu-ḥə! — dedi. **24** Muhlislar uning səzlirigə intayin ḥəyran boluxti, lekin Əysa ularoɣa yənə jawabən: — Balilirim, mal-mülükkə tayanoɣanlar üqün Hudaning padixaḥliqioɣa kirix nemidegən təs-ḥə! **25** Təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixaḥliqioɣa kirixidin asandur! — dedi. **26** Ular buni anglap intayin bək ḥəyran boluxup, bir-biridin: Undaqta, kim nijatqa erixələydu? — dəp soraxti. **27** Əysa ularoɣa qarap: — Bu ix insan bilən wujudqa qiqixi mumkin əməs, lekin Huda üqün mumkin əməs bolmaydu; qünki Hudaoɣa nisbətən ḥəmmə ix mumkin bolidu, — dedi. **28** Buning bilən Petrus uningoɣa: — Mana, biz bolsaq, ḥəmmini taxlap sanga əgəxtuq!? — degili turdi. **29** Əysa uningoɣa jawabən mundaq dedi: — Mən silərgə bərḥək xuni eytip qoyayki, mən üqün wə hux həwər üqün øyi, aka-ukiliri, aqa-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yər-zeminliridin waz kəqkənlərning ḥəmmisi **30** bu zamanda bularning yüz ḥəssisigə, yəni øy, aka-uka, aqa-singil, ana, balilar wə yər-zeminlaroɣa (ziyankəxliklər qoxuloɣan ḥalda) muyəssər bolmay qalmaydu wə kelidioɣan zamandimu mənggülük ḥayatqa erixməy qalmaydu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Lekin xu qaoɣda nuroɣun aldida turoɣanlar arqioɣa ətidu, nuroɣun arqida turoɣanlar aldioɣa ətidu. **32** Ular Yerusalemoɣa qiqidioɣan yolda idi, Əysa ḥəmmining aldida ketiwatatti. [Muhlisliri] bək ḥəyran idi ḥəmdə uningoɣa əgəxkənlərmu qorquq iqidə ketiwatatti. Əysa on ikkəylənni yənə øz yenioɣa tartip, ularoɣa øz bexioɣa qüxidioɣanlirini uqturuxqa baxlap: **33** — Mana biz ḥazir Yerusalemoɣa qiqip ketiwatimiz. Insan'ooɣli bax kaḥinlar wə Təwrat ustazlirioɣa tapxurulidu. Ular uni ølümgə məḥkum qilidu wə yat əlliklərgə tapxuridu. **34** Ular bolsa uni məshirə qilip, qamqilap, uning üstigə təküridu wə uni øltüridu. Lekin üq kündin keyin u qayta tirilidu, — dedi. **35** Zəbədiyning ooɣulliri Yaqup bilən Yuḥanna uning aldioɣa kelip: — Ustaz, səndin nemə tilisək orundap bərsəng, dəp ətünimiz, — deyixti. **36** U ularoɣa: — Silərgə nemə qilip beriximni halaysilər? — dedi. **37** — Sən xan-xəripingdə boloɣiningda, birimizni ong yeningda, birimizni sol yeningda olturoɣuzoɣaysən, — deyixti ular. **38** Əysa ularoɣa jawabən: — Nemə tələp qiloɣanliqinglarni bilməywatisilər. Mən iqidioɣan qədəḥni iqələmsilər? Mən qobul qilidioɣan qəmüldürüxni silərmu qobul qilalamsilər? **39** — Qilalaymiz, — deyixti ular. Əysa ularoɣa: — Dərwəqə, mən iqidioɣan qədəḥimni silərmu iqisilər wə mən qobul qilidioɣan qəmüldürülüx bilən qəmüldürülisilər. **40** Birak ong yaki sol yenimda olturuxqa nesip bolux mening ilikimdə əməs; bəlki kimlərgə təyyarlanoɣan bolsa, xularoɣa berilidu, — dedi. **41** Buningdin həwər tapqan [qaloɣan] on [muhlis] Yaqup bilən Yuḥannadin hapa boluxqa baxlidi. **42** Lekin Əysa ularni yenioɣa qaqirip, mundaq dedi: — Silərgə məlumki, yat əllər üstidiki ḥəkümran dəp ḥesablanoɣanlar qol astidiki həlq üstidin buyruqwazlik

қилип ҳакимиятә үргүзиду, wә ҳоқуқдарлири уларни hojayinlarqә idarә қилиду. **43** Бирақ силәрниң араңларда bundaқ ix bolmaydu; бәлки силәрдин ким мәртиwилик boluxni halisa, u силәрниң hizmitinglarda bolsun; **44** wә ким араңларда birinqi boluxni istisә, u ҳәммә adәmning қули bolsun. **45** Қünki Insan'оғлимu дәрwәқә xu yolda кәpqilik mening hizmitimdә bolsun demәy, бәлки кәpqilikning hizmitidә bolay wә jenimni pida қилиx bәdiligә nuroғun adәmlәrni ҳәрлүккә қиқiray dәp кәldi. **46** Ular Yeriho xәһirigә кәldi. [Әysa] muhlisliri wә zor bir top adәmlәr bilәn billә Yerihodin қиққan waқitta, Timayning Bartimay isimlik қarioғu оғli yol boyida olturup, tiләmqilik қiliwatatti. **47** U «Nasarәtlik Әysa»ning u yәrdә ikәnlikini anglap: — I Dawutning оғli Әysa, manga rәһim қилоғaysәn! — dәp towlaxқa baxlidi. **48** Nuroғun adәmlәr uni «Ün қиқarma» dәp әyiblidi. Lekin u: — I Dawutning оғli, manga rәһim қилоғaysәn, — dәp tehimu ünlük towlidi. **49** Әysa tohtap: Uni qaқiringlar, — dedi. Xuning bilәn ular қarioғuni qaқirip uningoғa: — Yürәklik bol! Ornungdin tur, u seni qaқiriwatidu! — deyixti. **50** U adәm qapinini selip taxlap, ornidin dәs turup Әysaning aldioғa кәldi. **51** Әysa jawabәn uningdin: — Sәn meni nemә қил dәysәn? — dәp soridi. Қarioғu: — I igәm, қayta kәridioғan bolsam'idi! — dedi. **52** Әysa uningoғa: — Yolungoғa қaytsang bolidu, etiқading seni saқaytti, — dewidi, u xuan kөrәlәydioғan boldi wә yol boyi Әysaoғa әgixip mangdi.

11 Ular Yerusalemoғa yeқinlixip, Zәytun teoғining etikidiki Bәyt-Fagi wә Bәyt-Aniya yezilirioғa yeқin кәlginidә, u ikki muhlisioғa aldin mangdurup ularoғa: — Silәr udulunglardiki yezioғa beringlar. Yezioғa kiripla, adәm balisi minip baқmioғan, baoғlaқlиқ bir tәһәyni kөrisilәr. Uni yexip bu yәrgә yetilәp kelinglar. **3** Әgәr birsi silәrdin: «Nemixқa bundaқ қилисilәr?» dәp sorap қalsa, «Rәbning buningoғa ҳajiti qüxti wә u ҳelila uni bu yәrgә әwәtip beridu» — dәnglar, — dәp tapilidi. **4** Ular ketip aqa yol üstidiki өyning dәrwazisi sirtida baoғlaoғlиқ turoғan bir tәһәyni kөrdi. Ular tanini yәxti. **5** U yәrdә turoғanlardin bәzilәr: — Tәһәyni yexip nemә қилисilәr? — deyixti. **6** Muhlislar Әysaning buyruoғinidәk jawab bәrdi, ҳeliқi kixilәr ularoғa yol қoydi. **7** Muhlislar tәһәyni Әysaning aldioғa yetilәp kelip, üstigә өz yepinqa-qapanlirini taxlidi; u üstigә mindi. **8** Әmdi nuroғun kixilәr yepinqa-qapanlirini yoloғa payandaz қилip saldi; baxқiliri dәrәһlәrdin xah-xumbilarni kesip yoloғa yaydi. **9** Aldida mangoғan wә kәynidin әgәxkәnlәr: «Ҳosanna! Pәrwәrdigarning namida kәlgüqigә mubarәk bolsun! **10** Atimiz Dawutning kelidioғan padixaһliқioғa mubarәk bolsun! Әrxiәlada tәxәkkür-ҳosannalar oқulsun!» — dәp warқirixatti. **11** U Yerusalemoғa berip ibadәthana ҳoylilirioғa kirdi; wә әtrapidiki ҳammini kөzdin kәqürgәndin keyin, waқit bir yәrgә berip қaloғaqқa, on ikkәylәn bilәn billә yәnә Bәyt-Aniyaoғa qiқti. **12** Әtisi, ular Bәyt-Aniyadin qiққanda, uning қorsiқi eqip kәtkәnidi. **13** Yiraқtiki yopurmaқlиқ bir tüp әnjür dәrihini bayқap, uningdin birәr mewә tapalarmәnmikin dәp yenioғa bardi; lekin tüwigә kәlgәndә yopurmaқtin baxқa ҳeq nәrsә tapalmidi. Qünki bu әnjür pixidioғan pәsil әmәs idi. **14** U dәrәһkә sөz қилip: — Buningdin keyin mәnggü ҳeqkim sәndin mewә yemigәy! — dedi. Muhlislirimu buni anglidi. **(aiōn g165)** **15** Ular Yerusalemoғa кәldi; u ibadәthana ҳoylilirioғa kirip, u yәrdә elim-setim қiliwatқanlarni ҳәydөxkә baxlidi wә pul tegixküqilәrning xirәlirini, pahtәk-kәptәr satқuqilarning orunduқlirini өrüwәtti; **16** wә ҳeqkimning ҳeqқandaқ mal-buyumlarni ibadәthana ҳoylililiridin kәtürüp өtüxigә yol қoymidi. **17** U hәlққә: — Muқәddәs yazmilarda: «Mening өyüm barliқ әllәr üqün dua-tilawәthana dәp atilidu» dәp pütülgәn әmәsmu? Lekin silәr uni bulangqilarning uwisioғa aylanduruwәttinglar! — dәp tәlim baxlidi. **18** Bax kaһinlar wә Tәwrat ustazliri buni anglap, uni yoқitixning qarisini izdөxkә baxlidi; pütkül halayiқ uning tәlimigә tәәjjuplinip қaloғaqқa, ular uningdin қorқatti. **19** Kөqқurun, u [muhlisliri] [bilәn] xәһәrning sirtioғa qiқip kәtti. **20** Әtisi sәһәrdә, ular әnjür dәrihining yenidin өtüp ketiwetip, dәrәhning yiltizidin қurup kәtkәnlikini bayқaxti. **21** [Dәrәhni ҳalitini] esigә kәltürgәn Petrus: — Ustaz, қara, sәn қaroғioғan әnjür dәrihi қurup ketiptu! — dedi. **22** Әysa ularoғa jawabәn mundaқ dedi: — Hudaning ixәnqidә bolunglar. **23** Mәn silәrgә xuni bәrһәқ eytip қoyayki, kimdәkim bu taoғқa: Bu yәrdin kәtürülüp dengizoғa taxlan!» desә wә xundaқla қәlbidә ҳeq guman қилmay, бәлки eytқinining әmәlgә exioғa ixәnq bar bolsa, u eytқan ix uning üqün әmәlgә axidu. **24** Xu sәwәbtin mәn silәrgә xuni eytimәnki, dua bilәn tiligәn ҳәrbir nәrsә bolsa, xuningoғa erixtim, dәp ixininglar. Xunda, tiligininglar әmәlgә axidu. **25** Wә ornunglardin turup dua қилоғiningларda, birәrsigә oғuminglar bolsa, uni kәqürünglar. Xuning bilәn әrxtiki Atanglarmu

silərning gunaḥliringlarni kəqürüm ḳilidu. 26 Lekin silər baxḳilarni kəqürüm ḳilmisanglar, ərxtiki Atanglarmu silərning gunaḥliringlarni kəqürüm ḳilmaydu. 27 Ular Yerusalemoɣa ḳaytidin kirdi. U ibadəthana ḥoylilirida aylinip yürgəndə, bax kaḥinlar, Təwrat ustazliri wə aḳsaḳallar uning yenioɣa kelip: 28 — Sən ḳiliwatḳan bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatisən? Sanga bu ixlarni ḳilix ḥoḳuḳini kim bərgən? — dəp soridi. 29 Əysa ularoɣa jawabən: — Mənmu silərdin bir soal soray. Silər uningoɣa jawab bərsənglar, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanliḳimni eytip berimən: 30 — Yəḥya yürgüzgən qəmüldürüx bolsa, ərxtinmu, yaki insanlardinmu? Manga jawab bərsənglarqu! 31 Ular əzara mulaḥizə ḳilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undaḳta, silər nemə üqün Yəḥyaoɣa ixənmidinglar?» dəydu. 32 Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, ... bolmaydu! — deyixti (qünki barliḳ həlḳ Yəḥyani pəyoɣəmbər dəp ḳarioɣaqḳa, ular həlḳtin ḳorḳatti). 33 Buning bilən, ular Əysaoɣa: — Bilməymiz, — dəp jawab berixti. — Undaḳta, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanliḳimni eytmaymən, — dedi u ularoɣa.

12 Andin, u ularoɣa təmsillər bilən səzləxkə baxlidi: — Bir kixi bir üzümzarliḳ bərpa ḳilip, ətrapini qitlaptu; u bir xarab kəlqiki ḳeziptu wə bir kəzət munarini yasaptu. Andin u üzümzarliḳni baoɣwənlərgə ijarigə berip, əzi yaḳa yurtḳa ketiptu. 2 Üzüm pəsli kəlgəndə, baoɣwənlərdin üzümzarliḳtiki mewilərdin [tegixlikini] əkelix üqün bir ḳulini ularning yenioɣa əwətiptu. 3 Lekin ular uni tutuwelip dumbalap, ḳuruḳ ḳol ḳayturuptu. 4 Hojayin yənə bir ḳulni ularning yenioɣa əwətiptu. Uni bolsa ular qalma-kesək ḳilip, bax-kəzini yerip, ḥaḳarətləp ḳayturuptu. 5 Hojayin yənə birsini əwətiptu. Lekin uni ular əltürüptu. U yənə tola ḳullarni əwətiptu, lekin ular bəzilirini dumbalap, bəzilirini əltürüptu. 6 Hojayinning yenida pəḳət uning səyümlük bir ooɣlila ḳaloɣaqḳa, ular ooɣlumnioɣu ḥərmət ḳilar dəp, u uni əng ahiri bolup baoɣwənlərning yenioɣa əwətiptu. 7 Lekin xu baoɣwənlər əzara: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni əltürüwetəyli, xuning bilən mirasi bizningki bolidu!» deyixiptu. 8 Xunga ular uni tutup əltürüp, üzümzarliḳning sirtioɣa taxliwetiptu. 9 Əmdi üzümzarliḳning hojayini ḳandaḳ ḳilidu? U əzi kelip baoɣwənlərni əltüridu wə üzümzarliḳni baxḳilaroɣa beridu. 10 Əmdi silər muḳəddəs yazmilardin munu ayətni oḳup baḳmioɣanmusilər? — «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. 11 Bu ix Pərwərdigardindur, Kəzimiz aldida karamət bir ixtur» 12 Ular uning bu təmsilni əzlirigə ḳaritip eytḳanliḳini qüxəndi; xunga ular uni tutux yolini izdəxti; ḥalbuki, halayiḳtin ḳorḳuxup, uni taxlap ketip ḳaldi. 13 Xuningdin keyin, ular birnəqqə Pərisiy wə Ḥerodning tərəpdarlirini uni əz səzi bilən ḳiltaḳḳa qüxürüx məḳsitidə uning aldioɣa əwətti. 14 Ular kelip uningoɣa: — Ustaz, silini səmimiy adəm, adəmlərgə ḳət'iy yüz-hatirə ḳilmaydu, ḥeqkimgə yan basmaydu, bəlki kixilərgə Hudaning yolini sadiḳliḳ bilən əgitip keliwatidu, dəp bilimiz. [Siliqə], [Rim imperatori] Ḳəysərgə baj-seliḳ tapxurux Təwrat ḳanunioɣa uyoɣunmu-yoḳ? 15 Zadi baj tapxuramduḳ-tapxurmamduḳ? — deyixti. Lekin u ularning sahtipəzlikini bilip ularoɣa: — Nemixḳa meni sinimaḳqisilər? Manga bir «dinar» pulni əkelinglar, mən kərüp baḳay, — dedi. 16 Ular pulni elip kəldi, u ulardin: — Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dəp soridi. — Ḳəysərning, — deyixti ular. 17 Əysa ularoɣa jawabən: — [Undaḳ bolsa], Ḳəysərning ḥəḳḳini Ḳəysərgə, Hudaning ḥəḳḳini Hudaoɣa tapxurunglar, — dedi. Xuning bilən ular uningoɣa intayin ḥəyran ḳelixti. 18 Andin «Ɵlgənlər tirilməydu» dəydioɣan Sadukiylar uning aldioɣa kelip ḳistap soal ḳoydi: 19 — Ustaz, Musa [pəyoɣəmbər] Təwratta bizgə: «Bir kixi əlüp ketip, ayali tul ḳelip, pərzənt kərmigən bolsa, uning aka yaki inisi tul ḳaloɣan yənggisini əmrigə elip, ḳerindixi üqün nəsil ḳalduruxi lazim» dəp yazoɣan. 20 Burun yəttə aka-uka bar idi. Qongi əylinip pərzənt ḳaldurmayla əldi. 21 Ikkinqi ḳerindixi yənggisini əmrigə elip, umu pərzənt kərməy əldi. Üqinqisining əḥwalimu uningkigə ohxax boldi. 22 Xu tərikidə yəttisi ohxaxla uni elip pərzənt kərməy kətti. Ahirda, u ayalmu aləmdin ətti. 23 Əmdi tirilix künidə ular tirilgəndə, bu ayal ḳaysisining ayali bolidu? Qünki yəttisining ḥəmmisi uni hotunluḳḳa aloɣan-də! — deyixti. 24 Əysa ularoɣa mundaḳ jawab bərdi: — Silər nə muḳəddəs yazmilarni nə Hudaning ḳudritini bilmigənlikinglar səwəbidin muxundaḳ azoɣan əməsmusilər? 25 Qünki ölümdin tirilgəndə insanlar əylənməydu, ərgə təgməydu, bəlki ərxtiki pərixtilərgə ohxax bolidu. 26 Əmdi əlgənlərning tirilixi məsilisi ḥəḳḳidə [Təwratta], yəni Musaoɣa qüxürülgən kitabtiki «tikənlik» wəḳəsidə, Hudaning uningoɣa ḳandaḳ eytḳinini, yəni: «Mən Ibraḥimning Hudasi, Isḥaḳning Hudasi wə Yaḳupning

Hudasidurmən!» deginini oḳumidinglarmu? **27** U
əlüklərning Hudasi əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur!
Xunga silər ḳattiḳ ezip kətkənsilər! **28** Ularoḡa yeḳin
kəlgən, munaziriləxkənlirini angliоḡan wə Əysaning
ularoḡa yahxi jawab bərgənlikini kərgən bir Təwrat
ustazi uningdin: — Pütün əmrlərning iqidə əng
muḥimi ḳaysi? — dəp soridi. **29** Əysa mundaḳ
jawab bərdi: — Əng muḥim əmr xuki, «Angliоḡin, əy
Israil! Pərwərdigar Hudayimiz boloḡan Rəb birdur.
30 Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün
jening, pütün zeḥning wə pütün küqüng bilən səygin».
Mana bu əng muḥim əmr. **31** Uningoḡa ohxaydioḡan
ikkinqi əmr bolsa: — «Ḳoxnangni əzüngni səygəndək
səy». Heqḳandaḳ əmr bulardin üstün turmaydu. **32**
Təwrat ustazi uningoḡa: — Tooḡra eyttingiz, ustaz,
ḥəḳiḳət boyiqə səzlidingiz; qünki U birdur, Uningdin
baxḳisi yoḳtur; **33** insanning Uni pütün ḳəlbi, pütün
əḳli, pütün jeni wə pütün küqi bilən səyüxi ḥəm
ḳoxnisinimu əzini səygəndək səyüxi barliḳ kəydürmə
ḳurbanliḳlar ḥəm baxḳa ḳurbanliḳ-ḥədiyələrdinmu
artuḳtur. **34** Əysa uning aḳilanilik bilən jawab
bərginini kərüp: — Sən Hudaning padixaḥliḳidin yiraḳ
əməssən, — dedi. Xuningdin keyin, ḥeqkim uningdin
soal soraxḳa petinalmidi. **35** Ibadəthana ḥoylilirida
təlim bərgəndə, Əysa bularoḡa jawabən mundaḳ
soalni otturioḡa ḳoydi: Təwrat ustazlirining Məsiḥni
«Dawutning ooḡli» deginini ḳandaḳ qüxinisilər? **36**
Qünki Dawut əzi Muḳəddəs Roḥta mundaḳ degənoḡu:
— «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən
sening düxmənliringni təhtipəring ḳiloḡuqə, Mening
ong yenimda olturoḡin!». **37** Dawut [Məsiḥni] xundaḳ
«Rəbbim» dəp atioḡan tursa, əmdi [Məsiḥ] ḳandaḳmu
[Dawutning] ooḡli bolidu? U yərdiki top-top həlḳ uning
səzini hursənlik bilən anglaytti. **38** U ularoḡa təlim
bərginidə mundaḳ dedi: — Təwrat ustazliridin ḥoxyar
bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwaloḡan ḥalda
kerilip yürüxkə, bazarlarda kixilərning ularoḡa boloḡan
[uzun] salamlirioḡa, **39** sinagoglarda aldinḳi orunlarda,
ziyapətlərdə tərdə olturuxḳa amraḳ kelidu. **40** Ular
tul ayallarning barliḳ əy-besatlirini yəwalidu wə
kəz-kəz ḳilip yaloḡandin uzundin-uzun dualar ḳilidu.
Ularning tartidioḡan jazasi tehimu eoḡir bolidu! **41** U
ibadəthanidiki sədiḳə sanduḳining udulida olturup,
uningoḡa pullirini taxlawatḳan halayiḳḳa ḳarap turatti.
Nuroḡun baylar uningoḡa heli kəp pul taxlaxti. **42**
Namrat bir tul ayalmu kelip, tiyinning təttin biri
ḳimmitidiki ikki ləptonni taxlidi. **43** U muhlislirini
yenioḡa qaḳirip, ularoḡa mundaḳ dedi: — Mən silərgə
bərḥəḳ xuni eytip ḳoyayki, bu namrat tul ayalning
ianə sanduḳioḡa taxlioḡini baxḳilarning ḥəmmisining
taxlioḡanliridin kəptur. **44** Qünki baxḳilar əzlirining
exip taxḳanliridin sədiḳə ḳildi; lekin bu ayal namrat
turupmu, əzining bar-yoḳini — tirikqilik ḳilidioḡinining
ḥəmmisini sədiḳə ḳilip taxlidi.

13 U ibadəthanidin qiḳiwatḳanda, muhlisliridin
biri uningoḡa: — Ustaz, ḳara, bu nemidegən
ḥəywətlik taxlar wə imarətlər-ḥə! — dedi. **2** Əysa
uningoḡa jawabən: — Sən bu ḥəywətlik imarətlərni
kərdüngmu? Bir tal taxmu tax üstidə ḳalmaydu,
ḥəmmisi ḳaldurulmay gumran ḳilinidu, — dedi.
3 U Zəytun teoḡida, yəni ibadəthanining udulida
olturoḡanda, Petrus, Yaḳup, Yuḥanna wə Andriyaslar
uningdin astioḡina: **4** — Bizgə eytḳinqu, bu ixlar
ḳaqan yüz beridu? Bu barliḳ wəḳələrning yüz
beridioḡanliḳini kərsitidioḡan nemə alamət bolidu?
— dəp soraxti. **5** Əysa ularoḡa jawabən səz baxlap
mundaḳ dedi: — Ḥezi bolunglarki, ḥeqkim silərni
azdurup kətmisun. **6** Qünki nuroḡun kixilər mening
namimda kelip: «Mana əzüm xudurmən!» dəp, kəp
adəmlərni azduridu. **7** Silər urux həwərliri wə urux
xəpilirini angliоḡininglarda, bulardin alaḳzadə bolup
kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi muḳərrər.
Lekin bu zaman ahiri yetip kəlgənliki əməs. **8** Qünki
bir millət yənə bir millət bilən uruxḳa qiḳidu, bir
padixaḥlik yənə bir padixaḥlik bilən uruxḳa qiḳidu.
Jay-jaylarda yər təwrəxlər yüz beridu, aqarqiliḳlar
wə ḳalaymiḳanqiliḳlar bolidu. Mana bu ixlarning
yüz berixi «tuoḡutning toloḡiḳining baxlinixi» bolidu,
halas. **9** Silər bolsanglar, əzünglaroḡa pəhəs bolunglar;
qünki kixilər silərni tutḳun ḳilip sot məḥkimilirigə
tapxurup beridu, sinagoglarda ḳamqilinisilər. Silər
mening səwəbimdin əmirlər wə padixaḥlar aldioḡa elip
berilip, ular üqün bir guwaḥliḳ bolsun dəp soraḳḳa
tartilisilər. **10** Lekin bulardin awwal hux həwər pütkül
əllərgə jakarlinixi kerək. **11** Əmdi ular silərni apirip
[soraḳḳa] tapxuroḡanda, nemə deyix ḥəḳḳidə nə əndixə
nə mulaḥizə ḳilmanglar, bəlki xu waḳit-saitidə silərgə
ḳaysi gəp berilsə, xuni eytinglar; qünki səzligüqi silər
əməs, Muḳəddəs Roḥtur. **12** Ḳerindax ḳerindixioḡa, ata
balisioḡa hainliḳ ḳilip ələümgə tutup beridu. Balilarmu
ata-anisi bilən zitlixip, ularni ələümgə məḥḳum
ḳilduridu. **13** Xundaḳla silər mening namim tüpəylidin
ḥəmmə adəmning nəpritigə uqraysilər, lekin ahiroḡiqə
bərdaxliḳ bərgənlər ḳutḳuzulidu. **14** «Wəyran ḳiloḡuqi

yirginqlik nomussizlik»ning əzi turuxka tegixlik bolmioɣan yərdə turoɣinini kərgininglarda, (kitabhan bu səzning mənisini qüxəngəy) Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoɣlaroɣa kaqsun. **15** Əgzidə turoɣan kixi əyigə qüxməy yaki əyidiki birər nemini aloɣili iqigə kirməy [kaqsun]. **16** Etizlarda turuwatkan kixi bolsa qapinini aloɣili əyigə yanmisun. **17** U künlərdə hamilidar ayallar wə bala emitiwatkanlarning halioɣa way! **18** [Kaqidioɣan] wakɵinglarning kixka tooɣra kelip kalmaslikɨ üqün dua kilinglar. **19** Qünki u qaoɣda Huda yaratkan dunyaning apiridə kilinoɣandin buyan muxu qaoɣkiqə kərülüp bakmioɣan həm kəlgüsidimu kərülməydioɣan zor azab-okubət bolidu. **20** Əgər Pərwərdigar u künlərni azaytmisa, heqkandak ət igisi kutulalmaydu. Lekin U Əz tallioɣanliri üqün u künlərni azaytidu. **21** Əgər u qaoɣda birsi silərgə: «Karanglar, bu yərdə Məsih bar!» yaki «Karanglar, u ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar. **22** Qünki sahta məsihlər wə sahta pəyoɣəmbərlər məydanoɣa qikidu, məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioɣan bolsa, ular hətta [Huda] tallioɣanlarni həm azduridu. **23** Xuning üqün, silər hoxyar bolunglar. Mana, mən bu ixlarning həmmisini silərgə aldin'ala ukɵurup koydum. **24** Əmdi xu künlərdə, xu azab-okubət ətüp kətkən haman, kuyax kariyidu, ay yoruklukini bərməydu, **25** yultuzlar asmandin tökülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **26** Andin kixilər Insan'ooɣlining uluoɣ küq-kudrət wə xan-xərəp bilən bulutlar iqidə keliwatkanlikini kəridu. **27** U əz pərixtilirini əwətidu, ular uning tallioɣanlirini dunyaning tət təripidin, zeminning qətliridin asmanning qətlirigiqə yioɣip jəm kilidu. **28** — Ənjür dərihidin mundak təmsilni biliwelinglar: — Uning xahliri kəkirip yopurmak qikaroɣanda, yazning yekinlap kaloɣanlikini bilisilər. **29** Huddi xuningdək, [mən baya degənlirimning] yüz beriwatkanlikini kərgininglarda, uning yekinlap kaloɣanlikini, hətta ixik aldida turuwatkanlikini biliwelinglar. **30** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning həmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **31** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim hərgiz yokalmaydu. **32** Lekin xu küni yaki wakɵit-saiti tooɣruluk həwərni heqkim bilməydu — hətta nə ərxtiki pərixtilərmu bilməydu, nə ooɣul bilməydu, uni pəkət Atila bilidu. **33** Hoxyar bolunglar, səgək bolup dua kilinglar, qünki u wakɵit-saətning kaqan kelidioɣanlikini bilməysilər. **34** Bu huddi yaka yurtka qikmakqi bolioɣan adəmning əhwalioɣa ohxaydu. Yoloɣa qikidioɣan qaoɣda, u kullirioɣa əz hokukini bekitip, hərbirigə əz wəzipisini tapxuridu wə dərwaziwənningmu səgək boluxini tapilaydu. **35** Xuningdək, silərmu səgək bolunglar; qünki əyning igisining [kaytip] kelidioɣan wakɵining — kəqkurunmu, tün yerimimu, horaz qillioɣan wakitmu yaki səhər wakɵimu — uni bilələysilər; **36** u tuyuksiz kəlgəndə, silərning uhlawatkininglarning üstigə qüxmisun! **37** Silərgə eytkinimni mən həmməylərgə eytimən: Səgək turunglar!

14 «Ətüp ketix» heyti wə «petir nan heyti»oɣa ikki kün kaloɣanidi. Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri uni hiylə-nəyrəng bilən tutup eltürüxning qarisini izdəytti. **2** Qünki ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri kilinmisun. Bolmisa, həlk arisida malimanqilik qikixi mumkin, — deyixətti. **3** Əmdi u Bəyt-Aniya yezisida, «Simon mahaw»ning əyidə dastihanda olturoɣanda, ak kaxtexi xixidə nahayiti kimmətlik sap sumbul ətirni kətürüp kəlgən bir ayal uning yenioɣa kirdi. Ayal ak kaxtexi xexini qekip, ətirni Əysaning bexioɣa kuydi. **4** Lekin bəzilər buningoɣa hapa boluxup, bir-birigə: — Bu ətir nemə dəp xundak israp kilinidu? **5** Qünki bu ətirni üq yüz dinardin artuk puloɣa satkili bolatti, puli kəmbəoɣəllərgə sədikə kilinsa bolmamti! — deyixti. Ular ayaloɣa xundak tapa-tənə kiloɣili turdi. **6** Lekin Əysa ularoɣa: — Uning ihtiyarioɣa koyunglar, nemə dəp uning kənglini aoɣritisilər? U mening üstümgə yahxi ix kildi. **7** Qünki kəmbəoɣəllər daim aranglarda bolidu, halioɣan wakitinglarda ularoɣa həyr-sahawət kərsitələysilər; lekin mening aranglarda boluxum silərgə daim nesip boliwərməydu! **8** Ayal qamining yetixiqə kildi; u mening bədinimning dəpnə kilinixioɣa aldin'ala təyyarlik kilip, uningoɣa ətir-may kuyup koydi. **9** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu hux həwər pütkül dunyaning kəyeridə jakarlansa, bu ayal əslinip, uning kiloɣan bu ixi təriplinidu, — dedi. **10** Xu wakitta, on ikkiyləndin biri boloɣan Yəhuda Ixkariyot uni ularoɣa tutup berix məksitidə bax kahinlarning aldioɣa bardi. **11** Ular buni anglap huxal bolup kətti wə uningoɣa pul berixkə wədə kilixti. Yəhuda uni tutup berixkə muwapik pursət izdəp yürətti. **12** Petir nan heytining birinqi küni, yəni ətüp ketix heytining kurbanlik [kozisi] soyulidioɣan küni, muhlislar uningdin: — Ətüp ketix heytining [tamikini] yeyixing üqün bizning kəyərgə berip təyyarliximizni halaysən? — dəp

soridi. 13 U muhlisliridin ikkiylənni aldin mangoʏuzup ularoʏa: — Xəḥərgə kiringlar, u yərdə kozida su kətürüwaloʏan bir ər kixi silərgə uqraydu. Uning kəynidin menginglar. 14 U adəm nəgə kirsə xu əyning igisigə: «Ustaz: Muhlislirim bilən ətüp ketix ḥeytining tamiḳini yəydioʏan meḥmanhana ḳəyərdə?— dəp sorawatidu» — dənglar. 15 U silərni baxlap üstünki ḳəwəttiki rətləngən sərəmjanlaxturuloʏan qong bir eoʏiz əyni kərsitidu. Mana xu yərdə bizgə təyyarliḳ ḳilip turunglar, — dedi. 16 Muhlislar yoloʏa qiḳip xəḥərgə kirip, yoluḳḳan ixlarning ḥəmmisi u eytḳandək boldi. Xu yərdə ular ətüp ketix ḥeytining tamiḳini təyyarlaxti. 17 Kəq kirgəndə, u on ikkəylən bilən əygə kəldi. 18 Ular dastihanda olturup oʏizalanoʏanda Əysa: — Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, aranglardiki birəylən, mən bilən billə oʏizaliniwatḳan birsi manga satḳunluḳ ḳilidu, — dedi. 19 Ular [bu səzdin] ḳayoʏuoʏa qəmüp, bir-birləp uningdin: — Mən əməstimən? — dəp soridi. Yənə birsi: — Mən əməstimən? — dedi. 20 Lekin u ularoʏa: — [Xu kixi] on ikkəylənning biri, yəni ḳolidiki nanni mən bilən təng tawaḳḳa təgürgüqi bolidu. 21 Insan'ooʏli dərwəḳə əzi tooʏrisida [muḳəddəs yazmilarda] pütülgəndək aləmdin ketidu; biraḳ Insan'ooʏlining tutup berilixigə wasitiqi boloʏan adəmning ḥalioʏa way! U adəm tuoʏulmioʏan bolsa uningoʏa yahsi bolatti! — dedi. 22 Ular oʏizaliniwatḳanda, Əysa bir nanni ḳolioʏa elip təxəkkür eytḳandin keyin, uni oxtup, muhlisliroʏa üləxtürüp bərdi wə: — Elinglar, bu mening tenim, — dedi. 23 Andin u ḳolioʏa jamni elip [Hudaoʏa] təxəkkür eytḳandin keyin, uni muhlisliroʏa sundi. Ularning ḥəmmisi uningdin iqixti. 24 U ularoʏa: — Bu mening ḳenim, nuroʏun adəmlər üqün təkülidioʏan, yengi əḥdini tüzidioʏan ḳenimdur. 25 Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, Hudaning padixaḥliḳida yengidin xarabtin iqidioʏan küngiqə, üzüm telining xərbitini ḥərgiz iqməymən, — dedi. 26 Ular bir mədḥiyə küyini eytḳandin keyin talaoʏa qiḳip, Zəytun teoʏioʏa ḳarap ketixti. 27 Andin Əysa ularoʏa: Silər ḥəmminglar tandurulup putlixisilər, qünki [muḳəddəs yazmilarda]: «Mən padiqini uruwetimən, ḳoylar patiparaḳ bolup tarḳitiwetilidu» dəp pütülgən. 28 Lekin mən tirilgəndin keyin Galiliyəgə silərdin burun barimən, — dedi. 29 Lekin Petrus uningoʏa: — Ḥəmməylən tandurulup putlaxsimu, mən ḥərgiz putlaxmaymən, dedi. 30 Əysa uningoʏa: — Mən sanga bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bügün, yəni bügün keqə horaz ikki ḳetim qillioʏuqə, sən məndin üq ḳetim tanisən, — dedi. 31 Lekin Petrus tehimu ḳət'iylik bilən uningoʏa: — Sən bilən billə əlidioʏan ix kerək bolsimu, səndin ḥərgiz tanmaymən, — dedi. Ḳaloʏan ḥəmmisimu xundaḳ deyixti. 32 Andin ular Getsimanə degən bir jayoʏa kəldi. U muhlislaroʏa: — Mən dua-tilawət ḳilip kəlgüqə, muxu yərdə olturup turunglar, dedi. 33 U Petrus, Yaḳup wə Yuḥannani birgə elip mangdi wə sür besip, roḥ-ḳəlbidə tolimu pərixan boluxḳa baxlidi. 34 U ularoʏa: — Jenim əlidioʏandək bəkmu azablanmaḳta. Silər bu yərdə ḳelip, oyoʏaḳ turunglar, — dedi. 35 U səl nerираḳ berip, əzini yərgə etip düm yatti wə mumkin bolsa, u dəḳiḳining əz bexioʏa qüxməy ətüp ketixi üqün dua ḳilip: 36 — I Abba Ata, Sanga ḥəmmə ix mumkindur; bu ḳədəḥni məndin ətküzüwətkəysən! Lekin bu ix mən halioʏandək əməs, sən halioʏandək bolsun, — dedi. 37 U [üqəylənning] yenioʏa ḳaytip kəlginidə, ularning uhlap ḳaloʏanliḳini kərüp, Petruska: — Əy Simon, uhlawatamsən?! Bir saətmu oyoʏaḳ turalmidingmu?! 38 Eziḳturuluxtin saḳlinix üqün, oyoʏaḳ turup dua ḳilinglar. Roḥ pidakar bolsimu, lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi. 39 Andin u yənə berip, ohxax səzlər bilən ḳaytidin dua ḳildi. 40 U ularning yenioʏa ḳaytip kəlginidə, ularning yənə uhlap ḳaloʏanliḳini kərdi, qünki ularning kəzliri uyḳuoʏa ilinoʏanidi. Ular uningoʏa nemə deyixini bilməy ḳaldi. 41 U üqinqi ḳetim ularning yenioʏa ḳaytip ularoʏa: — Silər tehiqə uhlawatamsilər, tehiqə dəm eliwatamsilər? Əmdi boldi bəs! Waḳit-saiti kəldi; mana, Insan'ooʏli gunaḥkarlarning ḳolioʏa tapxuruldi! 42 Ḳopunglar, ketəyli; mana, manga satḳunluḳ ḳilidioʏan kixi yeḳin kəldi! — dedi. 43 Wə xu dəḳiḳidə, uning səzi tehi tügiməyla, mana, on ikkəyləndin biri boloʏan Yəḥuda kəldi; uning yenida bax kaḥinlar, Təwrat ustazliri wə aḳsaḳallar təripidin əwətilgən ḳiliq-toḳmaḳlarni kətürgən zor bir top adəm bar idi. 44 Uningoʏa satḳunluḳ ḳiloʏuqi ular bilən alliburun ixarətni bekitip: «Mən kimni səysəm, u dəl xudur. Silər uni tutup, yalap elip ketinglar» dəp kelixkənidi. 45 U kelip udul [əysaning] aldioʏa berip: — Ustaz, ustaz! — dəp uni səyüp kətti. 46 Ular uningoʏa ḳol selip, uni tutḳun ḳildi. 47 Wə uning yenida turoʏanlardin birəylən ḳiliqini suoʏurup, bax kaḥinning qakirioʏa uruwidi, uning ḳuliḳini xilip qüxürüwətti. 48 Əysa jawabən ularoʏa: — Bir ḳaraḳqini tutidioʏandək ḳiliq-toḳmaḳlarni kətürüp meni tutḳili kəpsilərоʏu? 49 Mən ḥər küni ibadəthana ḥoylilirida silər bilən billə bolup təlim berəttim, lekin silər u qaoʏda meni tutmidinglar.

Lekin bu ixlarning yüz berixi mukəddəs yazmilarda aldin pütülgənlərning əməlgə axuruluxi üqün boldi, — dedi. **50** Bu qaoɣda, həmməylən uni taxlap kəqip ketixti. **51** Pəkət uqisioɣa kanap rəht yepinqakliwaloɣan bir yigit uning kəynidin əgixip mangdi. Yax əskərlər uni tutuweliwidi, **52** lekin u kanap rəhttin boxinip, yalingaq peti ulardin kəqip kətti. **53** Əmdi ular əysani bax kahinning aldioɣa elip berixti. Bax kahinlar, barlik akşakallar bilən Təwrat ustazlirimu u yərgə uning yenioɣa yioɣildi. **54** Petrus uningoɣa taki bax kahinning sarayidiki hoylining iqigiqə yirakтin əgixip kəldi; u karawullar bilən billə otning nurida otsinip olturdi. **55** Bax kahinlar wə pütün aliy kengəxmə əzaliri Əysani ölümgə məhkum kilix üqün, guwahlispat izdidi, əmma tapalmidi. **56** Qünki nuroɣun kixilər uni ərz kilip yaloɣan guwahqilik bərgən bolsimu, ularning guwahliкliri bir-birigə udul kəlməytti. **57** Bəzi adəmlər ornidin turup, uning üstidin ərz kilip yaloɣan guwahlik berip: **58** — Biz uning: «Insan koli bilən yasaloɣan bu ibadəthanini buzup taxlap, insan koli bilən yasalmioɣan baxka bir ibadəthanini üq kün iqidə yasap qikimən» degənlikini angliduk, — dedi. **59** Hətta ularning bu həkтiki guwahliкlirimu bir-birigə mas kəlmidi. **60** Andin bax kahin həmməylənning aldida ornidin turup, Əysadin: — Kəni, jawab bərməmsən? Bular sening üstüngdin zadi kandak guwahliklarni beriwatidu? — dəp soridi. **61** Lekin Əysa xük turup, həqkandak jawab bərmidi. Bax kahin uni kistap yənə uningdin: — Sən Mubarək Boloɣuqining Ooɣli Məsihmusən? — dəp soridi. **62** Xundak, mən əzüm, — dedi Əysa, — wə silər keyin Insan'ooɣlining Kudrət Igisining ong yenida olturidioɣanlikini wə asmandiki bulutlar bilən kelidioɣanlikini kərisilər. **63** Xuning bilən bax kahin tonlirini yirtip taxlap: — Əmdi baxka hərkandak guwahqining nemə hajiti? **64** Özünglar bu kupurlukni anglidinglar! Əmdi buningoɣa nemə dəysilər? — dedi. Ularning həmmisi u ölüm jazasioɣa buyrulsun, dəp həküm qikirixti. **65** Andin bəziliri uningoɣa tükürüxkə baxlidi, yənə uning kəzlirini tengip, muxtlap: «Kəni, [pəyoɣəmbərqilik kilip] bexarət berə!» deyixti. Karawullarmu uni xapilak bilən kaqatlidi. **66** Petrus sarayning təwənki hoylisida turoɣanda, bax kahinning dedəkliridin biri kelip, **67** issinip olturoɣan Petrusni kərüp, uningoɣa tikilip karap: — Sənmu Nasarətlik Əysa bilən billə idingoɣu, — dedi. **68** Lekin u tenip: — Sening nemə dəwatkanlikingni bilmidim həm qüxənmidim, — dedidə, taxkirioɣa, dərwazining aywanioɣa qikip turdi. Xu əsnada horaz bir qillidi. **69** Uni yənə kərgən həlikі dedək yənə u yərdə turoɣanlaroɣa: — Bu ulardin biri, — degili turdi. **70** [Petrus] yənə inkar kildi. Bir'azdin keyin, u yərdə turoɣanlar Petruska yənə: — Bərhək, sən ularning birisən. Qünki sənmu Galiliyəlik ikənsənoɣu?! — deyixti. **71** Lekin u kattik karoɣaxlar bilən kəsəm kilip: — Silər dəwatkan həlikі adəmni tonumaymən! — dedi. **72** Dəl xu qaoɣda horaz ikkinqi kətim qillidi. Petrus Əysaning özigə: «Horaz ikki kətim qillioɣuqə, sən məndin üq kətim tanisən» degən səzini esigə aldi; wə bularni oylap yioɣlap kətti.

15 Ətisi tang etixi bilənla, bax kahinlar akşakallar, Təwrat ustazliri wə pütkül aliy kengəxmidikilər bilən məslihətlixip, Əysani baoɣlap apirip, [waliy] Pilatuska tapxurup bərdi. **2** Pilatus uningdin: — Sən Yəhudiylarning padixahimu? — dəp soridi. U jawabən: — Eytkiningdək, — dedi. **3** Bax kahinlar uning üstidin kayta-kaytidin ərz-xikayətlərni kilixti. **4** Pilatus uningdin yənə: — Jawab bərməmsən? Kara, ular üstüngdin xunqiwala xikayət kiliwatidu!? — dəp soridi. **5** Birak Əysa yənila həq jawab bərmidi; Pilatus buningoɣa intayin həyran kaldi. **6** Hər kətimlik [ətüp ketix] həytida, halayik kaysibir məhbusni tələp kilsa, waliy uni koyup berətti. **7** Əyni wakitta, zindanda Barabbas isimlik bir məhbus bar idi. U özi bilən billə topilang kətürgən həmdə topilangda katillik kiloɣan nəqqəylən bilən təng solanoɣanidi. **8** Halayik qukansürən selip waliydin burun həmixə ularoɣa kiloɣinidək yənə xundak kilixini tiləxti. **9** Pilatus ularoɣa: — Silər Yəhudiylarning padixahini koyup beriximni halamsilər? — dedi **10** (qünki u bax kahinlarning həsətхorluki tüpəylidin uni tutup bərgənlikini bilətti). **11** Lekin bax kahinlar halayikni: «Buning ornioɣa, Barabbasni koyup bər» dəp tələp kilixka küxkürtti. **12** Pilatus jawabən ulardin yənə: — Undak bolsa, silər «Yəhudiylarning padixahi» dəp atioɣan kixini kandak bir tərəp kil dəwatisilər? — dedi. **13** — Ular yənə awazini kətürüp: — Uni krestligin! — dəp warkirixatti. **14** Pilatus ularoɣa: — Nemixka? U nemə rəzillik ətküzüptu? — dedi. Birak ular tehimu oɣaljirlixip: — Uni krestligin! — dəp warkiraxti. **15** Xunga Pilatus, halayikni razi kilmakqi bolup, Barabbasni ularoɣa qikirip bərdi. Əysani bolsa kamqilatkandin keyin, krestləx üqün [ləxkərlirigə] tapxurdi. **16** Andin ləxkərlər Əysani waliy ordisidiki səynaoɣa elip kirip, pütün ləxkərlər topini bu yərgə jəm boluxka qakirdi. **17**

Ular uning uqisioɣa səsün rənglik ton kiydürüxti, andin ular tikənlik xahqilardin toḳuoɣan bir tajni bexioɣa kiygüzdi. **18** Andin uni mubarəkləp: «Yaxioɣayla, i Yəhudiylarning padixaḥi!» deyixti. **19** Andin bexioɣa ḳomux bilən ḥədəp urup, uningoɣa ḳarap tükürüxti wə uning aldida tiz püküp, səjdə ḳilixti. **20** Ular uni xundaḳ mazaḳ ḳiloɣandin keyin, uningdin səsün tonni salduruwetip, uqisioɣa əz kiyimlirini kiydürdi; andin ular uni krestləx üqün elip qiḳixti. **21** Kurini xəḥiridin boloɣan, Simon isimlik bir kixi yezidin kelip, u yərdin ətüp ketiwatatti (bu kixi Iskəndər bilən Rufusning atisi idi). [Ləxkərlər] uni tutup kelip, [Əysaning] krestini uningoɣa məjburiy kətürgüzdi. **22** Ular Əysani Golgota (tərjimisi, «bax səngək») degən yərgə elip kəldi; **23** andin ular uningoɣa iqix üqün murməkki arilaxturuloɣan aqqiḳ xarab bərdi; lekin u uni ḳobul ḳilmidi. **24** Ular uni krestligəndin keyin, kiyimlirini əzara bəlüxüwelix üqün, ḥərḳaysisining ülüxini bekitixkə ḥərbir kiyimning üstigə qək taxlidi. **25** Uni krestligən waḳit künning üqinqi saiti idi. **26** Uni əyibligən xikayətnamidə «Yəhudiylarning padixaḥi» dəp pütülgənidi. **27** Ular uning bilən təng ikki ḳarakqinimu krestlidi, biri ong təripidə, yənə biri sol təripidə idi. **28** Xundaḳ ḳilip, muḳəddəs yazmilardiki: «U jinayətqilərning ḳatarida sanaldi» degən səz əməlgə axuruldi. **29** U yərdin ətkənlər baxlirini qayḳixip, uni ḥaḳarətləp: — Uḥuy, sən ibadəthanini buzup taxlap, üq kün iqidə ḳaytidin yasap qiḳidioɣan adəm, **30** əmdi əzüngni ḳutḳuzup kresttin qüxüp baḳḳina! — deyixti. **31** Bax kaḥinlar bilən Təwrat ustazlirimu əzara xundaḳ məshirə ḳilip: — U baxḳilarni ḳutḳuzuptikən, əzini ḳutḳuzalmaydu. **32** Israilning padixaḥi boloɣan Məsiḥ əmdi kresttin qüxüp baḳsunqu, xuni kərsəkla uningoɣa etiḳad ḳilimiz! — deyixti. Uning bilən təng krestləngənlərmu uni xundaḳ ḥaḳarətləxti. **33** Əmdi [künning] altinqi saiti kəlgəndə, pütkül zeminni ḳarangoɣuluḳ ḳaplidi wə tokḳuzinqi saitigiqə dawam ḳildi. **34** Tokḳuzinqi saəttə Əysa yuḳiri awaz bilən: «Eloi, Eloi, lama xawaḳtani?», mənisi: — «Hudayim, Hudayim, meni nemixḳa taxliwətting?» dəp ḳattiḳ nida ḳildi. **35** U yərdə turuwatḳanlarning bəziliri buni anglap: — Mana, u Ilyas pəyoɣəmbərgə nida ḳiliwatidu, — deyixti. **36** Ulardin birəylən yügürüp berip, bir parqə bulutni aqqiḳ xarabḳa qilap, ḳomuxning uqioɣa selip uningoɣa iqküzüp: — Tohtap turunglar! Ḳarap baḳayli, ilyas [pəyoɣəmbər] uni qüxürgili kelərmikin? — dedi. **37** Əysa ḳattiḳ warḳiridi-də, roḥini ḳoyuwətti. **38** Wə [xu əsnada] ibadəthanining iqkiri pərdisi yuḳiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi. **39** Əmdi uning udulida turoɣan yüzbexi uning ḳandaḳ nida ḳilip roḥini ḳoyuwətkənlikini kərüp: — Bu adəm ḥəḳiḳətən Hudaning ooɣli ikən! — dedi. **40** U yərdə yənə bu ixlaroɣa yiraḳtin ḳarap turuwatḳan birnəqqə ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdallik Məryəm, kiqik Yaḳup bilən Yosəning anisi Məryəm wə Salomilar bar idi. **41** Ular əslidə Əysa Galiliyə əlkisidə turoɣan waḳitta uningoɣa əgixip, uning hizmitidə boloɣanlar idi; bulardin baxḳa uning bilən Yerusalemoɣa birgə kəlgən yənə nuroɣun ayallarmu [uning əḥwalioɣa] ḳarap turatti. **42** Kəqḳurun kirip ḳaloɣanda («təyyarlax küni», yəni xabat künining aldinḳi küni boloɣaqḳa), **43** aliy kengəxmining tolimu mətiwər əzasi, Arimatiyalik Yüsüp bar idi. Umu Hudaning padixaḥlikini kütüwatḳan bolup, jür'ət ḳilip [waliy] Pilatusning aldioɣa kirip, uningdin Əysaning jəsitini berixni tələp ḳildi. **44** Pilatus Əysaning allikaqan əlgənlikigə ḥəyran boldi; u yüzbexini qaḳirip, uningdin Əysaning əlginigə heli waḳit boldimu, dəp soridi. **45** Yüz bexidin əḥwalni ukḳandin keyin, Yüsüpkə jəsətni bərdi. **46** Yüsüp esil kanap rəht setiwelip, jəsətni [kresttin] qüxürüp kanap rəhttə kepənlidi wə uni ḳiyada oyuloɣan bir ḳəbrigə ḳoydi; andin ḳəbrining aoɣzioɣa bir taxni domilitip ḳoydi. **47** Wə Magdallik Məryəm bilən Yosəning anisi Məryəm uning ḳoyuloɣan yerini kərüwaldi.

16 Xabat küni ətüxi bilənla, Magdallik Məryəm, Yaḳupning anisi Məryəm wə Salomilar berip Əysaning jəsitigə sürüx üqün huxpuraḳlik buyumlarni setiwaldi. **2** Ḥəptining birinqi küni ular bək baldur, tang səḥərdə ornidin turup, kün qiḳixi bilən ḳəbrigə bardi. **3** Ular əzara: «Bizgə ḳəbrining aoɣzidiki taxni kim domilitixip berər?» deyixti. **4** Lekin ular baxlirini kətürüp ḳariwidi, taxning bir yanoɣa domilitiwetilginini kərdi — əslidə u tax naḥayiti yooɣan idi. **5** Ular ḳəbrigə kirgəndə, ong tərəptə olturoɣan, aḳ ton kiygən, yax bir adəmni kərdi, wə ḳattiḳ dəkkə-dükkigə qüxti. **6** Lekin u ularoɣa: — Dəkkə-dükkigə qüxmənglar. Silər krestləngüqi Nasarətlik Əysani izdəwatisilər. U tirildi, u bu yərdə əməs. Mana ular uni ḳoyoɣan jay! **7** Lekin beringlar, uning muhlisliroɣa wə Petruska: «U Galiliyəgə silərdin awwal baridikən; u silərgə eytḳinidək, silər uni xu yərdə kəridikənsilər» dənglar, — dedi. **8** Ular ḳəbridin qiḳipla bədər ḳaqti. Ularni titrək besip ḥoxini yoḳitay

degənidi; bək ḳorḳup kətkəqkə, ḥeqkimgə ḥeqnemini eytmidi. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** Əysa ḥəptining birinqi küni tang səḥərdə tirilgəndin keyin, awwal Magdallik Məryəmgə kəründi. U əslidə uningdin yəttə jinni ḥəydiwətkənidi. **10** Məryəm qiḳip, matəm tutup yioꞯlixip turoꞯan, burun uning bilən billə boloꞯanlaroꞯa həwər bərdi. **11** Uning tirik ikənlikini wə Məryəmgə kərüngənlikini angliooꞯanda, ular ixənmidi. **12** Bu ixlardin keyin, u ularning iqidiki yezioꞯa ketiwatḳan ikkiyləngə baxḳa siyaḳta kəründi. **13** Bularmu ḳaloꞯanlarning yenioꞯa ḳaytip, ularoꞯa həwər ḳiloꞯan bolsimu, lekin ular bularoꞯimu ixənmidi. **14** Andin on birəylən dastihanda olturup oꞯizaliniwatḳanda, u ularoꞯa kəründi wə ularning etiḳadsizliḳi wə tax yürəkliki üqün ularni tənbiḥ berip əyiblidi; qünki ular əzining tirilginini kərgənlərgə ixənmigənidi. **15** U ularoꞯa mundaḳ dedi: — Pütkül jaḥanoꞯa berip, yaritiloꞯuqilarning ḥərbirigə hux həwərni jakarlanglar. **16** Etiḳad ḳilip, qəmüldürüxni ḳobul ḳiloꞯanlar ḳutḳuzulidu. Etiḳad ḳilmioꞯanlar bolsa gunaḥḳa bekitilidu. **17** Etiḳad ḳiloꞯanlarning izlirioꞯa muxundaḳ məjizilik alamətlər əgixip ḥəmraḥ bolidu: — ular Mening namim bilən jinlarni ḥəydiwetidu; ular yengi tillarda səzləydu, **18** ular yilanlarni ḳollirida tutidu, ḥərḳandaḳ zəḥərlik nərsini iqsimu, ularoꞯa zərər yətküzməydu; ḳollirini bimarlaroꞯa təgküzüp ḳoysa, kesəlliri saḳiyip ketidu. **19** Xunga Rəb ularoꞯa bu səzlərni ḳilip boloꞯandin keyin, asmanoꞯa kətürüldi, Hudaning ong yenida olturdi. **20** Muhlislar qiḳip, ḥər yərgə berip hux həwərni jakarlap yürdi. Rəb ular bilən təng ixləp, səz-kalamioꞯa ḥəmraḥ bolup əgəxkən məjizilik alamətlər bilən uningoꞯa ispat bərdi.

Luḳa

1 Gərqə nuroɣun adəmlər arimizda mutləḳ ixənqlik
dəp ḳaraloɣan ixlarni toplap yezixḳa kirixkən
bolsimu, **2** (huddi səz-kalamoɣa baxtin-ahir əz
kəzi bilən guwaḥqi boloɣanlar, xundaḳla uni saḳlap
yətküzgüqilərning bizgə amanət ḳiloɣan bayanliridək),
3 mənmu barliḳ ixlarni baxtin təpsiliy təkxürüp
eniḳlioɣandin keyin, i ḥərmətlik Teofilus janabliri,
siligə bu ixlarni tərtipi boyiqə yezixni layiḳ taptim.
4 Buningdin məḳsət, sili ḳobul ḳiloɣan təlimlərning
mutləḳ ḥəḳiḳət ikənlikigə jəzm ḳilixliri üqündur. **5**
Yəhudiyə əlkisigə padixaḥ boloɣan Ḥerod səltənət
ḳiloɣan künliridə, «Abiya» kaḥinliḳ nəwitidin bir
kaḥin bar bolup, ismi Zəkəriya idi. Uning ayalimu
Ḥarunning əwladidin bolup, ismi Elizabit idi. **6**
Ular ikkisi Hudaning alidida ḥəḳḳaniy kixilər bolup,
Pərwərdigarning pütün əmr-bəlgilimiliri boyiqə
əyibsiz mangatti. **7** Əmma Elizabit tuoɣmas boloɣaqḳa,
ular pərzənt kərmigənidi. Uning üstigə ular ikkisi
helila yaxinip ḳaloɣanidi. **8** U əz türkümidiki kaḥinlar
arisida [ibadəthanida] nəwətqilik wəzipisini Huda
aldida ada ḳiliwatḳanda, **9** [xu qaoɣdiki] kaḥinliḳ aditi
boyiqə, ular Pərwərdigarning «muḳəddəs jay»ioɣa
kirip huxbuy selixḳa muyəssər boluxḳa qək taxlioɣanda
xundaḳ boldiki, qək uningoɣa qiḳti. **10** Əmdi u huxbuy
seliwatḳan waḳtida, jamaət taxḳirida turup dua
ḳilixiwatatti. **11** Tuyuḳsiz Pərwərdigarning bir pərixtisi
uningoɣa huxbuygaḥning ong təripidə kəründi. **12**
Uni kərgən Zəkəriya ḥoduḳup ḳorḳunqḳa qəmüp
kətti. **13** Biraḳ pərixtə uningoɣa: — Əy Zəkəriya,
ḳorḳmioɣin! Qünki tiliking ijabət ḳilindi, ayaling
Elizabit sanga bir ooɣul tuoɣup beridu, sən uning
ismini Yəḥya ḳoyoɣin. **14** U sanga xad-huramlik
elip kelidu, uning dunyaoɣa kelixi bilən nuroɣun
kixilər xadlinidu. **15** Qünki u Pərwərdigarning
nəzaridə uluoɣ bolidu. U ḥeqḳandaḳ ḥaraḳ-xarab
iqməsliki kerək; ḥətta anisining ḳorsiḳidiki waḳtidin
tartipmu Muḳəddəs Roḥḳa toldiruloɣan bolidu. **16**
U Israillardin nuroɣunlirini Pərwərdigar Hudasining
yenioɣa ḳayturidu. **17** U [Rəbning] aldida Iliyas
pəyoɣəmbərgə has boloɣan roḥ wə küq-ḳudrəttə
bolup, atilarning ḳəlblirini balilaroɣa mayil ḳilip,
itaətsizlərni ḥəḳḳaniylarning aḳilanilikigə kirgüzüp,
Rəb üqün təyyarlanoɣan bir həlḳni ḥazir ḳilix üqün
uning aldida mangidu, — dedi. **18** Zəkəriya bolsa
pərixtidin: Mənmu ḳerip ḳaloɣan, ayalimmu heli
yaxinip ḳaloɣan tursa, bu ixni ḳandaḳ jəzm ḳilalaymən?
— dəp soridi. **19** Pərixtə jawabən: — Mən Hudaning
ḥuzurida turoɣuqi Jəbrailmən. Sanga səz ḳilixḳa, bu
hux həwərni sanga yətküzüxkə mən əwətildim. **20**
Waḳit-saiti kəlgəndə qoḳum əməlgə axurulidioɣan
bu səzlirimgə ixənmigənliking tüpəylidin, bu ixlar
əməlgə axuruloɣan künigiqə mana sən tiling tutulup,
zuwanoɣa kelələməysən, — dedi. **21** Əmdi jamaət
Zəkəriyani kütüp turatti; ular u muḳəddəs jayda
nemə üqün bunqiwala ḥayal boldi, dəp ḥəyran
ḳaloɣili turdi. **22** U qiḳḳanda ularoɣa gəp ḳilalmidi;
uning ularoɣa ḳol ixarətlirini ḳilixidin, xundaḳla
zuwan sürəlmigənlikidin ular uning muḳəddəs jayda
birər alamət kərünüxni kərgənlikini qüxinip yətti.
23 Xundaḳ boldiki, uning [ibadəthanidiki] hizmət
mudditi toxuxi bilənla, u əyigə ḳaytti. **24** Dərwəḳə,
birnəqqə kündin keyin uning ayali Elizabit ḥamilidar
boldi; u bəx ayoɣiqə tala-tüzgə qiḳmay: **25** «Əmdi
Pərwərdigar mening ḥalimoɣa nəzirini qüxürüp, meni
halayiḳ arisida nomuska ḳelixtin halas ḳilip, manga bu
künlərdə xunqilik xapaət kərsətti» — dedi. **26** [Elizabit
ḥamilidar bolup] altə ay boloɣanda, pərixtə Jəbrail
Huda təripidin Galiliyə əlkisidiki Nasarət degən bir
xəḥərgə, pak bir ḳizning ḳexioɣa əwətildi. Ḳiz bolsa
Dawut [padixaḥning] jəmətidin boloɣan Yüsüp isimlik
bir kixigə deyixip ḳoyuloɣanidi; ḳizning ismi bolsa
Məryəm idi. **28** Jəbrail uning aldioɣa kirip uningoɣa:
— Salam sanga, əy xəpḳətkə muyəssər boloɣan ḳiz!
Pərwərdigar sanga yardur! — dedi. **29** U pərixtini
kərgəndə, uning səzidin bək ḥoduḳup kətti, kənglidə
bundaḳ salam səzi zadi nemini kərsitidioɣandu, dəp
oylap ḳaldi. **30** Pərixtə uningoɣa: — Əy Məryəm,
ḳorḳmioɣin. Sən Huda aldida xəpḳət tapḳansən. **31**
Mana, sən ḥamilidar bolup bir ooɣul tuoɣisən, sən
uning ismini Əysa dəp ḳoyisən. **32** U uluoɣ bolidu,
Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining ooɣli dəp atilidu; wə
Pərwərdigar Huda uningoɣa atisi Dawutning təhtini ata
ḳilidu. **33** U Yaḳupning jəməti üstigə mənggü səltənət
ḳilidu, uning padixaḥliḳi tügiməstur, — dedi. **(aiōn g165)**
34 Məryəm əmdi pərixtidin: — Mən tehi ər kixigə
təgmigən tursam, bu ix ḳandaḳmu mumkin bolsun? —
dəp soridi. **35** Pərixtə uningoɣa jawabən: — Muḳəddəs
Roḥ sening wujudungoɣa qüxidu wə Ḥəmmidin Aliy
Boloɣuqining küq-ḳudriti sanga sayə bolup yeḳinlixidu.
Xunga, səndin tuoɣulidioɣan muḳəddəs [pərzənt]
Hudaning Ooɣli dəp atilidu. **36** Wə mana, tuoɣḳining
Elizabitmu yaxinip ḳaloɣan bolsimu, ooɣuloɣa ḥamilidar

boldi; tuoɣmas deyilgüqining ḳorsaḳ kətürginigə ḥazir altə ay bolup ḳaldi. 37 Qünki Huda bilən ḥeqḳandaḳ ix mumkin bolmay ḳalmaydu, — dedi. 38 Məryəm: — Mana Pərwərdigarning dedikimən; manga sözüng boyiqə bolsun, — dedi. Xuning bilən pərixtə uning yenidin kətti. 39 Məryəm xu künlərdə ornidin ḳopup aldirap Yəhudiyə taoɣliḳ rayonidiki bir xəḥərgə bardi. 40 U Zəkəriyaning өyigə kirip, Elizabitḳa salam bərdi. 41 Wə xundaḳ boldiki, Elizabit Məryəmning salimini angliɣandila, ḳorsiḳidiki bowaḳ oynaḳlap kətti. Elizabit bolsa Muḳəddəs Roḥḳa toldurulup, yuḳiri awaz bilən təntənə ḳilip mundaḳ dedi: — Ḳiz-ayallar iqidə bəhtliktursən, ḳorsiḳingdiki mewimu bəhtliktur! 43 Manga xundaḳ [xərəp] nədin kəldikin, Rəbbimning anisi boloɣuqi meni yoḳlap kəldi! 44 Qünki mana, saliming ḳuliḳimoɣa kirgəndila, ḳorsiḳimdiki bowaḳ səyünüp oynaḳlap kətti. 45 Ixəngən ḳiz nəḳədər bəhtliktur; qünki uningoɣa Pərwərdigar təripidin eytiloɣan səz jəzmən əməlgə axurulidu! 46 Məryəmmu hux bolup mundaḳ dedi: — «Jenim Rəbni uluoɣlaydu, 47 roḥim Ḳutḳuzoɣuqim Hudadin xadlandi, 48 Qünki U dedikining miskin ḥalioɣa nəzər saldi; Qünki mana, xundin baxlap barliḳ dəwrlər meni bəhtlik dəp ataydu; 49 Qünki Ḳadir Boloɣuqi mən üqün uluoɣ ixlarni əməlgə axurdi; Muḳəddəstur Uning nami. 50 Uning rəḥim-xəpḳiti dəwrdin-dəwrgiqə Өzidin ḳorḳidioɣanlarning üstididur, 51 U biliki bilən küq-ḳudritini namayan ḳildi, U təkəbburlarni kənglidiki niyət-hiyalliri iqidila tarmar ḳildi. 52 U küqlük ḥəkümdarlarni təhtidin qüxürdi, Peḳirlarni egiz kətürdi. 53 U aqlarni nazi-nemətlər bilən toyundurdi, Lekin baylarni ḳuruḳ ḳol ḳayturdi. 55 U ata-bowilirimizoɣa eytḳinidək, Yəni Ibraḥim ḥəm uning nəsligə mənggü wədə ḳiloɣinidək, U Өz rəḥim-xəpḳitini esidə tutup, Ḳuli Israiloɣa yardəmgə kəldi». (aiōn g165) 56 Məryəm Elizabitning yenida üq ayqə turup, өz өyigə ḳaytti. 57 Elizabitning tuoɣutining ay-küni toxup, bir ooɣul tuoɣdi. 58 Əmdi uning ḳolum-ḳoxniliri wə uruḳ-tuoɣḳanliri Pərwərdigarning uningoɣa kərsətkən meḥir-xəpḳitini xunqə uloɣaytḳanliḳini anglap, uning bilən təng xadlandi. 59 Wə xundaḳ boldiki, bowaḳ tuoɣulup səkkiz kün boloɣanda, halayiḳ balining hətnisini ḳiloɣili kəldi. Ular uningoɣa Zəkəriya dəp atisining ismini ḳoymaḳqi boluxti. 60 Lekin anisi jawabən: — Yaḳ! Ismi Yəhya atalsun — dedi. 61 Ular uningoɣa: — Biraḳ uruḳ-jəmətingiz iqidə bundaḳ isimdikilər yoḳḳu! — deyixti. 62 Xuning bilən ular balining atisidin pərzəntingizgə nemə isim ḳoyuxni halaysiz, dəp ixarət bilən soraxti. 63 U bir parqə [mom] tahtayni əkilixni tələp ḳilip: «Uning ismi Yəḥyadur» dəp yazdi. Ḥəmməylən intayin ḥəyran ḳelixti. 64 Xuan uning aoɣzi eqildi, uning tili yexilip, zuwanoɣa kəldi wə xuning bilən Hudaoɣa təxəkkür-mədḥiyə eytti. 65 Ularning өpqürisidikilərning ḥəmmisini ḳorḳunq basti; Yəhudiyə taoɣliḳ rayonlirida bu ixlarning ḥəmmisi əl aoɣzida pur kətti. 66 Bu ixlardin həwər tapḳuqilarning ḥəmmisi ularni kəngligə püküp: «Bu bala zadi ḳandaḳ adəm bolar?» deyixti. Qünki Pərwərdigarning ḳoli dərwəḳə uningoɣa yar idi. 67 Xu qaoɣda balining atisi Zəkəriya Muḳəddəs Roḥḳa toldurulup, wəḥiy-bexarətni yətküzüp, mundaḳ dedi: — 68 «Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə oḳulsun! Qünki U Өz həlḳini yoḳlap, ulardin həwər elip, bədəl tələp ularni ḥər ḳildi. 70 U ḳədimdin beri muḳəddəs pəyoɣəmbərlirining aoɣzi arḳiliḳ wədə ḳiloɣinidək, Ḳuli boloɣan Dawutning jəməti iqidin biz üqün bir nijat münggüzini əstürüp turoɣuzdi; Bu zat bizni düxmənlirimizdin wə bizni өq kəridioɣanlarning ḳolidin ḳutḳuzoɣuqi nijattur. (aiōn g165) 72 U xu yol bilən ata-bowilirimizoɣa iltipat əyləp, Muḳəddəs əḥdisini əməlgə axurux üqün, Yəni atimiz Ibraḥimoɣa boloɣan ḳəsimini esidə tutup, Bizni düxmənlirining ḳolidin azad ḳilip, Barliḳ künlirimizdə ḥeqkimdin ḳorḳmay, Өz aldida ihlasmənlik wə ḥəḳḳaniylik bilən, Hizmət-ibaditidə bolidioɣan ḳildi. 76 Əmdi sən, i balam, Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining pəyoɣəmbiri dəp atilisən; Qünki sən Rəbning yollirini təyyarlax üqün Uning aldida mangisən. 77 Wəzipəng uning həlḳigə gunaḥlirining kəqürüm ḳilinixi arḳiliḳ bolidioɣan nijatning həwirini bildürüxtür; 78 Qünki Hudayimizning iqi-baoɣridin uroɣup qiḳḳan xəpḳətlər wəjidin, Ḳarangoɣuluḳ wə өlüm kələnggisi iqidə olturoɣanlarni yorutux üqün, Putlirimizni amanliḳ yolioɣa baxlax üqün, Ərxtin tang xəpiḳi üstimizgə qüxüp yoḳlidi. 80 Bala bolsa өsüp, roḥta küqləndürüldi. U Israil jamaitining aldida namayan ḳilinoɣuqə qəllərdə yaxap kəldi.

2 Əmdi xu künlərdə, [Rim imperatori] Ḳəysər Awoɣustustin barliḳ həlḳtin baj elix üqün ularning royheti tizimlansun dəp pərman qüxti. 2 Tunji ḳetimlik bu nopus tizimlax Kiriniyus Suriyə өlkisini idarə ḳilip turoɣan waḳtida elip beriloɣanidi. 3 Xuning bilən ḥəmmə adəm nopuska tizimlinix üqün өz yurtlirioɣa ḳaytix kerək boldi. 4 Yüsüpmu Dawut

[padixaһning] jəmətidin bolоqaqқa, xundaқla uning biwasitə əwladi bolоqaqқa, Galiliyə əlkisidiki Nasarət xəһiridin ayrilip, Yəһudiyə əlkisidiki, Dawutning yurti Bəyt-Ləһəm degən xəһərgə kətti. **5** Nopuska tizimlinix üqün layiқi, bolоqusi ayali Məryəmmu billə bardi. Məryəm һamilidar bolup, қorsiқi helila yooқinap қaloqanidi. **6** Wə xundaқ boldiki, ular Bəyt-Ləһəmdə turoqan waқtida Məryəmning tuoqutining ay-küni toxup қaldi. **7** Biraқ sarayda ularoqa orun bolmioqaqқa, Məryəm xu yərdə tunji ooқlini tuoqқanda uni zakilap, eoqildiki oқuroqa yatқuzdi. **8** Xu yərning ətrapidiki bəzi padiqilar dalada turatti; ular keqiqə tünəp, padisioqa қaraytti. **9** Wə mana, Pərwərdigarning bir pərixtisi ularning aldida turatti; Pərwərdigarning parlaқ xəripi ularning ətrapini yorutuwətti. Ular intayin bək қorқup kətti. **10** Biraқ pərixtə ularoqa: — Қorқmanglar! Qünki mana, pütün һəlққə huxallиқ bolidioqan bir hux həwərni silərgə elan қilimən. **11** Qünki bügün Dawutning xəһiridə silər üqün bir Қutқuzoquqi tuoquldi. U — Rəb Məsiһdur! **12** [Uni] tepixinglar [üqün] xu alamət boliduki, bowaқni zakilanoqan һalda bir oқurda yatқan petidə tapisilər, — dedi. **13** Birdinla, pərixtining ətrapida zor bir top samawi қoxundikilər pəyda bolup, Hudani mədһiyiləp: **14** «Ərxiələda Hudaoqa xan-xərəplər boloqay! Yər yüzidə bolsa u səyünidioqan bəndilirigə aram-hatirjəmlik bolsun!» deyixti. **15** Pərixtilər ulardin ayrilip asmanoqa qiқip ketiwidi, padiqilar bir-birigə: — Bəyt-Ləһəmgə yol elip, Pərwərdigar bizgə uқturoqan, əməlgə axuroqan bu ixni kərüp keləyli, — deyixti. **16** Xuning bilən ular aldirap xəһərgə berip, Məryəm bilən Yüsüpni wə oқurda yatқan bowaқni izdəp tapti. **17** Padiqilar [bowaқni] kərgəndin keyin, əzlirigə uning һəққidə eytiloqan səzlərni kəng tarқitiwətti. **18** Buni anglioqanlarning һəmmisi padiqilarning degənlirigə intayin һəyran қelixti. **19** Məryəm bolsa bu ixlarning һəmmisini kəngligə püküp, qongқur oylinip yürətti. **20** Padiqilar kərgən wə anglioqanlirining һəmmisi üqün Hudani uluoqlap, mədһiyə oқuxқan peti қaytixti; barliқ ixlar dəl ularoqa həwərləndürülgəndək bolup qiққanidi. **21** Bowaқni һətnə қilix waқti, yəni səkkizinqi küni toxқanda, uningoqa Əysa dəp isim қoyuldi. Pərixtə bu isimni u tehi anisining baliyatқusida apiridə bolmayla қoyoqanidi. **22** Əmdi Musa [pəyoqəmbərgə] qüxürülgən қanun boyiqə Yüsüp bilən Məryəmning paklinix waқti toxқanda ular balini Pərwərdigaroqa atap tapxurux üqün Yerusalemoqa elip bardi **23** (Pərwərdigarning Təwrat қanunida: «Barliқ tunji ooqul Pərwərdigaroqa muқəddəs mənsup atilixi kerək» dəp yeziloqinidək) **24** wə xundaқla Pərwərdigarning Təwrat қanunida deyilgini boyiqə, bir jüp pahtək yaki ikki kəptər baqkisini қurbanliққa sunux kerək idi. **25** Wə mana xu qaoqlarda, Yerusalemda Simeon isimlik bir kixi turatti. U һəm һəққaniy wə ihlasmən adəm bolup, «Israiloqa Təsəlli Bərgüqi»ni intizarliқ bilən kütkənidi. Muқəddəs Roһ uning wujudioqa yar idi. **26** U Muқəddəs Roһtin kəlgən wəһiydin əzining Pərwərdigarning Məsiһini kərmigüqə ölüm kərməydioqanliқini bilgənidi. **27** U Muқəddəs Roһning baxlixi bilən ibadəthanining [һoylilirioqa] kirdi; ata-anisi Təwratta bekitilgən adətni bejirix üqün bowaқ Əysani kətürüp kirgəndə, **28** Simeon bowaқni қuqiқioqa elip, Hudaoqa təxəkkür-mədһiyə oқup mundaқ dedi: — **29** «Əmdi, i Igəm, һazir səzüng boyiqə қulungning bu aləmdin hatirjəmlik bilən ketixigə yol қoyoqaysən; **30** Qünki əz kəzüm Sening nijatingni kərdi, **31** Uni barliқ həlқlər aldida һazirlioqansən; **32** U əllərgə wəһiy bolidioqan nur, Wə həlқing Israilning xan-xəripidur!» **33** Balining ata-anisi bala һəққidə eytiloqanlirioqa intayin һəyran қelixti. **34** Simeon ularoqa bəht tiləp, apisi Məryəmgə mundaқ dedi: — Mana! Bu bala Israildiki nuroqun kixilərning yiқilixi wə nuroqun kixilərning kətürülüxi üqün təyinləndi, xundaқla kixilər қarxi qiқip һaқarətləydioqan, [Hudaning] bexarətlik alamiti bolidu. **35** Xuning bilən nuroqun kixilərning kənglidiki oqərəzliri axkarilinidu — wə bir қiliqmu sening kənglünggə sanjilidu! **36** Xu yərdə Axir қəbilisidin boloqan Fanuilning қizi Anna isimlik heli yaxanoqan bir ayal pəyoqəmbərmu bar idi. U қiz waқtida ərgə təgkəndin keyin uning bilən yəttə yil billə yaxap, **37** andin səksən tət yil tul turoqan idi. U ibadəthana һoyliliridin qiқmay, keqə-kündüz roza tutuxlar wə dualar bilən Hudaoqa ibadət қilatti. **38** U dəl xu pəyttə yetip kelip Pərwərdigaroqa təxəkkür eytti, һəmdə Yerusalemda nijat-һərlükni kütüwatқan barliқ halayiққa bala tooqrisida səz қildi. **39** [Yüsüp] bilən [Məryəm] Təwratta bekitilgən barliқ ixlarni ada қiloqandin keyin, Galiliyəgə, əz xəһiri Nasarətkə қaytti. **40** Bala bolsa əsüp, dana-aқilanilik bilən tolup, roһta küqləndürüldi, Hudaning meһir-xəpқitimu uning üstidə idi. **41** Uning ata-anisi һər yili «ətüp ketix һeyti»da Yerusalemoqa baratti. **42** Əysa on ikki yaxқa kirgən yili, ular uni elip, һeytning aditi boyiqə yənə qiқip bardi. **43** Һeyt künlirini ətküzgəndin keyin,

ular əyigə ⱪarap ketiwatⱪanda, bala Əysa Yerusalemda ⱪaldi. Ata-anisining bu ixtin həwiri yoⱪ idi, **44** bəlki uni səpərdax-ⱨəmraⱨliri bilən billə keliwatidu, dəp oylap, bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruⱪ-tuoⱪanlari wə dost-buradərliri arisidin izdəxkə baxlidi; **45** izdəp tapalmay, ular kəynigə yenip Yerusalemoⱪa berip yənə izdidi. **46** Wə xundaⱪ boldiki, üqinqi küni ular uni ibadətⱨana ⱨoylisida Təwrat ustazlirining arisida olturup, ularning təlimlirini anglawatⱪan ⱨəm ulardin soal sorawatⱪanning üstidə tapti. **47** Uning səzlirini angliоanlarning ⱨəmmisi uning qüxənqisigə wə bərgən jawablirioa intayin ⱨəyran ⱪelixti. **48** Ata-anisi uni kərüp naⱨayiti ⱨəyranuⱨəs boluxti, uning anisi uningoa: — Way balam! Nemixⱪa bizgə xundaⱪ muamilə ⱪilding? Atang ikkimiz parakəndə bolup seni izdəp kəlduⱪ! — dedi. **49** U ularoa: — Nemixⱪa meni izdidinglar? Əjəba, mening Atamning ixlirida boluxum kerəklikimni bilməmtinglar? — dedi. **50** Lekin ular uning ularoa eytⱪinini qüxənmidi. **51** Andin u ular bilən Nasarətkə ⱪaytti wə ularning gepigə izqil boysunatti. Lekin anisi bu ixlarning ⱨəmmisini kəngligə püküp ⱪoydi. **52** Xundaⱪ ⱪilip, Əysa aⱪilanilik-danaliⱪta wə ⱪaməttə yetilip, Huda wə kixilər aldida baroanseri səyülməktə idi.

3 Rim imperatori Tiberius Ⱪəysərning səltənitining on bəxinqi yili, Pontius Pilatus Yəⱨudiyə əlkisining waliysi, Ⱨerod han Galiliyə əlkisining ⱨakimi, Ⱨerod hanning inisi Filip han Ituriyə wə Trahonitis əlkisining ⱨakimi, Lisanyas han Abiliniy əlkisining ⱨakimi boloanda, **2** Ⱨannas ⱨəm Ⱪayafa bax kaⱨinlik ⱪiliwatⱪanda, Hudaning səz-kalami qəldə yaxawatⱪan Zəkəriyaning ooli Yəⱨyaoa kəldi. **3** U Iordan dəryasi wadisidiki barliⱪ rayonlarni kezip, kixilərgə gunaⱨlaroa kəqürüm elip kelidioan, towa ⱪilixni bildüridioan [suoa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxni baxlidi. **4** Huddi Təwrattiki Yəxaya pəyoəmbərning səzliri hatiriləngən ⱪisimda pütülgəndək: «Bayawanda towliouqi bir kixining: Rəbning yolini təyyarlanglar, Uning yollirini tüz ⱪilinglar! — degən awazi anglandi. **5** Barliⱪ jiloilar toldurulidu, Barliⱪ taoⱪ-dənglər pəslitilidu; Əgri-toⱪay jaylar tüzlinidu, Ongoul-dongoul yərlər təkxi yollar ⱪilinidu. **6** Xundaⱪ ⱪilip, barliⱪ ət igiliri Hudaning nijatini kərələydioan bolidu! — dəp towlaydu». **7** Yəⱨya əmdi aldioa qəmüldürüxni ⱪobul ⱪilixⱪa qikⱪan top-top halayikⱪa: — Əy zəⱨərlik yilan baliliri! Kim silərni [Hudaning] qüxüx aldida turoan oəzipidin ⱪeqinglar dəp agaⱨlandurdi?! **8** Əmdi towioa layiⱪ mewilərni kəltürünglar! Wə əz iqinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibraⱨimdur!» dəp hiyal əylimənglar; qünki mən xuni silərgə eytip ⱪoyayki, Huda Ibraⱨimoa muxu taxlardinmu pərzəntlərni yaritip berələydu. **9** Palta alliⱪaqan dərəhlərning yiltizioa təngləp ⱪoyuldi; yahxi mewə bərməydioan ⱨərⱪandaⱪ dərəhlər kesip otⱪa taxlinidu!» — dedi. **10** [Uning ətrapioa] toplaxⱪan kixilər əmdi uningdin: — Undaⱪta, biz ⱪandaⱪ ⱪiliximiz kerək? — dəp soridi. **11** U jawabən: — Ikki ⱪur qapini bar kixi birini yoⱪ kixigə bərsun, yəydioini bar kiximu xundaⱪ ⱪilsun, — dedi. **12** Bəzi bajgirlarmu qəmüldürüxni ⱪobul ⱪiloili uning aldioa kelip: — Ustaz, biz ⱪandaⱪ ⱪilimiz? — dəp soridi. **13** U ularoa: — Bəlgiləngəndin artuⱪ baj almanglar, — dedi. **14** Andin bəzi ləxkərlərmu uningdin: — Bizqu, ⱪandaⱪ ⱪiliximiz kerək? — dəp soraxti. U ularoa: — Baxⱪilarning pulini zorawanlik bilən eliwalmanglar, ⱨeqkimgə yaloandin xikayət ⱪilmanglar wə ix ⱨaⱪⱪinglaroa razi bolunglar, — dedi. **15** Əmdi həlⱪ təⱪəzzaliⱪta bolup ⱨəmməylən kənglidə Yəⱨya tooruluⱪ «Məsiⱨ muxu kiximidu?» dəp oylaxti. **16** Yəⱨya ⱨəmməyləngə jawabən: — Mən silərni dərwəⱪə suoa qəmüldürimən. Lekin məndin ⱪudrətlik boloan birsi kelidu; mən ⱨətta kəxlirining booⱪuqini yexixkimu layiⱪ əməsmən! U silərni Muⱪəddəs Roⱨⱪa ⱨəm otⱪa qəmüldüridu. **17** Uning soruouqi küriki ⱪolida turidu; u əz haminini topa-samandin təltəküs tazilaydu, sap buoⱪdayni ambaroa yioidu, əmma topa-samanni əqməs otta kəydürüwetidu, — dedi. **18** Əmdi xundaⱪ kəp baxⱪa nəsiⱨətlər bilən Yəⱨya hux həwərni həlⱪⱪə yətküzdi. **19** [Keyin], ⱨakim Ⱨerod [əgəy] akisining ayali Ⱨerodiyəni [tartiwaloanliki] tüpəylidin wə xuningdək uning barliⱪ baxⱪa rəzil ⱪilmixliri üqün Yəⱨya təripidin əyibləngən, **20** Ⱨerod bu barliⱪ rəzillikining üstigə yənə xuni ⱪildiki, Yəⱨyani zindanoa taxlidi. **21** Xundaⱪ boldiki, ⱨəmmə həlⱪ Yəⱨyadin qəmüldürüxni ⱪobul ⱪiloanda, Əysamu qəmüldürüxni ⱪobul ⱪildi. U dua ⱪiliwatⱪanda, asmanlar yerilip, **22** Muⱪəddəs Roⱨ kəptər siyaⱪida qüxüp uning üstigə ⱪondi. Xuning bilən asmandin: «Sən Mening səyümlük Ooⱪlum, Mən səndin toluⱪ hursənmən!» degən bir awaz anglandi. **23** Əysa əz [hizmitini] baxlioanda, ottuzoa kirip ⱪaloanidi. U (həⱪning nəziridə) Yüsüpning ooⱪli idi; Yüsüp Heliyning ooⱪli, **24** Heliy Mattatning ooⱪli, Mattat Lawiyning ooⱪli, Lawiy Məlkiyning ooⱪli, Məlkiy Yannayning ooⱪli, Yannay Yüsüpning

oоɳli, 25 Yüsüp Mattatiyaning oоɳli, Mattatiya Amosning oоɳli, Amos Naһumning oоɳli, Naһum Һeslining oоɳli, Һesli Naggayning oоɳli, 26 Naggay Maһatning oоɳli, Maһat Mattatiyaning oоɳli, Mattatiya Seməyning oоɳli, Seməy Yüsüpning oоɳli, Yüsüp Yudaning oоɳli, 27 Yuda Yoananning oоɳli, Yoanan Resaning oоɳli, Resa Zərubbabəlning oоɳli, Zərubbabəl Salatiyəlning oоɳli, Salatiyəl Neriyning oоɳli, 28 Neriy Məlkiyning oоɳli, Məlkiy Addining oоɳli, Addi Ԛosamning oоɳli, Ԛosam Elmadamning oоɳli, Elmadam Erning oоɳli, 29 Er Yosəning oоɳli, Yosə Əliezərning oоɳli, Əliezər Yorimning oоɳli, Yorim Mattatning oоɳli, Mattat Lawiyning oоɳli, 30 Lawiy Simeonning oоɳli, Simeon Yəһudaning oоɳli, Yəһuda Yüsüpning oоɳli, Yüsüp Yonanning oоɳli, Yonan Əliaқimning oоɳli, 31 Əliaқim Meleaһning oоɳli, Meleaһ Mənnaning oоɳli, Mənna Mattataning oоɳli, Mattata Natanning oоɳli, Natan Dawutning oоɳli, 32 Dawut Yəssəning oоɳli, Yəssə Obədning oоɳli, Obəd Boaznng oоɳli, Boaz Salmonning oоɳli, Salmon Naһxonning oоɳli, Naһxon Amminadabning oоɳli, 33 Amminadab Aramning oоɳli, Aram Һezronning oоɳli, Һezron Pərəzning oоɳli, Pərəz Yəһudaning oоɳli, 34 Yəһuda Yaқupning oоɳli, Yaқup Isһaқning oоɳli, Isһaқ Ibraһimning oоɳli, Ibraһim Təraһning oоɳli, Təraһ Naһorning oоɳli, 35 Naһor Serugning oоɳli, Serug Raoɳuning oоɳli, Raoɳu Pələgning oоɳli, Pələg Ebərning oоɳli, Ebər Xelaһning oоɳli, 36 Xelaһ Ԛainanning oоɳli, Ԛainan Arpahxadning oоɳli, Arpahxad Xəmning oоɳli, Xəm Nuһning oоɳli, Nuһ Ləməһning oоɳli, 37 Ləməһ Mətuxəlaһning oоɳli, Mətuxəlaһ Ԛanohning oоɳli, Ԛanoh Yarədning oоɳli, Yarəd Maһalalilning oоɳli, Maһalalil Ԛenanning oоɳli, 38 Ԛenan Enoxning oоɳli, Enox Setning oоɳli, Set Adəm'atining oоɳli, Adəm'ata bolsa, Hudaning oоɳli idi.

4 Andin Əysa Muқəddəs Roһқa tolup, Iordan dəryasidin қaytip kelip, Roһ təripidin qəlbayawanoɳa elip berildi. 2 U u yərdə қirik kün Iblis təripidin sinaldi. U bu künlərdə һeqnərsə yemidi. Künlər ayaoɳlaxқanda, uning қorsiқi taza aqқanidi. 3 Əmdi Iblis uningoɳa: — Sən əgər Hudaning Oоɳli bolsang, muxu taxқa: «Nanoɳa aylan!» dəp buyruoɳin — dedi. 4 Əysa uningoɳa jawabən: — [Təwratta]: «Insan pəқət nan bilənla əməs, bəlki Hudaning һərbir sözi bilənmu yaxaydu» dəp yeziloɳan, — dedi. 5 Iblis yənə uni egiz bir taoɳқa baxlap qiқip, bir dəқiқə iqidə dunyadiki barliқ dələtlərni uningoɳa kərsətti. 6 Iblis uningoɳa: — Mən bu һakimiyətning һəmmisini wə uningoɳa təwə barliқ xanuxəwkətlərni sanga təқdim қilimən; qünki bular manga tapxuruloɳan, mən uni kimgə berixni halisam, xuningoɳa berimən. 7 Əgər bax қoyup manga səjdə қilsang, bularning һəmmisi seningki bolidu, — dedi. 8 Əysa uningoɳa jawab berip: — [Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingoɳila ibadət қil, pəқət Uningla қulluқida bol!» dəp yeziloɳan, — dedi. 9 Andin Iblis uni Yerusalemoɳa elip bardi wə uni ibadəthanining əng egiz jayioɳa turoɳuzup: — Hudaning Oоɳli bolsang, özüngni pəskə taxlap baққin! 10 Qünki [Təwratta]: «[Huda] Өz pərixtilirigə seni қoоɳdax һəққidə əmr қilidu»; 11 wə, «Putungning taxқa urulup kətməsliki üqün, ular seni қollirida kətürüp yüridu» dəp yeziloɳan, — dedi. 12 Əysa uningoɳa: — «[Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingni sinioɳuqi bolma!» dəpmu yeziloɳan, — dedi. 13 Iblis barliқ sinaxlarni ixlitip qiққandin keyin, uni waқtinqə taxlap ketip қaldi. 14 Əysa Roһning küq-қudriti iqidə Galiliyə əlkisigə қaytip kəldi. Xuning bilən uning həwər-xəһriti ətraptiki һərbir yurtloroɳa tarқaldi. 15 U ularning sinagoglirida təlim bergili turdi wə ularning uluoɳlaxlirioɳa sazawər boldi. 16 U özi beқip qong қilinoɳan yurti Nasarətkə kelip, xabat küni adəttikidək sinagogқa kirdi wə xundaқla [muқəddəs yazmilarni] oқuxқa ərə turdi 17 wə Təwrattiki «Yəxaya» degən қisim uningoɳa tapxuruldi. U oram yazmini eqip, munu sözlər yeziloɳan yərni tepip oқudi: 18 — «Pərwərdigarning Roһi mening wujudumda, Qünki U meni yoқsulloroɳa hux həwərlər yətküzüxkə məsiһ қildi. Tutқunloroɳa azadliқni, Wə korloroɳa kərüx xipasini jakarlaxқa, Ezilgənlərni halas қilixқa, Pərwərdigarning xapaət kərsitidioɳan yilini jakarlaxқa meni əwətti». 20 U yazmini türüwetip, sinagog hizmətqisigə қayturup berip, olturdi. Sinagogta olturoɳanlarning һəmmisining kəzliri uningoɳa tikilip turatti. 21 U kəpqilikkə: — Mana bu ayət bügün қuliқinglaroɳa anglanoɳinida əməlgə axurulmaқta, — dedi. 22 Һəmmisi uning yahxi gepini қilixip, uning aoɳzidin qiқiwatқan xapaətlik sözlirigə һəyran қelixip: — Bu Yüsüpning oоɳli əməsmu? — deyixti. 23 U uloroɳa: — Xübһisizki, silər manga «Əy tewip, awwal özüngni saқayt!» degən təmsilni kəltürüp, «Həwər tapқinimizdək, Kəpərnaһum xəһiridə nemə ixlar yüz bərgən bolsa, muxu yərdimu, өz yurtungdimu xularni kərsətməmsən?» dəwatisilər, — dedi. 24 — Birақ xuni silərgə bərһəқ eytip қoyayki, һeqқandaқ pəyoɳəmbər

əz yurti təripidin ḳobul ḳilinoɣan əməs. **25** Mən silərgə xu ḥəḳiḳətni əslitimənki, Ilyas [pəyoɣəmbər]ning waḳtida, asman uda üq yil altə ay etilip, dəḥxətlik bir ḳəḥətqilik barliḳ zeminni basḳanda, Israilda nuroɣun tul ayallar bar idi; **26** biraḳ Ilyas ularning ḥeqḳaysisining ḳexioɣa əməs, bəlki Zidonning Zarəfat xəḥiridiki bir tul ayalning ḳexioɣila əwətilgən. **27** Wə [xuningoɣa ohxax], Elixa pəyoɣəmbərning waḳtida, Israilda mahaw kesiligə giriptar boloɣanlar nuroɣun bolsimu, lekin Suriyəlik Naamandin baxḳa, ḥeqḳaysisi saḳaytiloɣan əməs! — dedi. **28** Sinagogdikilər bu səzlərni anglap, ḥəmmisi ḳattiḳ oɣəzəpləndi; **29** ornidin turuxup, uni xəḥərdin ḥəydəp qiḳirip, xu xəḥər jaylaxḳan taoɣning lewigə əqiḳip, tik yardin taxliwətməkqi boluxti. **30** Lekin u ularning arisidin bimalal ətüp, əz yolioɣa qiḳip kətti. **31** U Galiliyə əlkisining Kəpərnaḥum degən bir xəḥirigə qüxti, u yərdə xabat künliridə həlḳḳə təlim berətti. **32** Ular uning təlimigə ḥəyran ḳelixti, qünki uning səzi tolimu nopuzluḳ idi. **33** Əmdi sinagogta napak jinning roḥi qaplaxḳan bir kixi bolup, [uningdiki jin] ḳattiḳ awazda: **34** — Əy Nasarətlik Əysa, sening biz bilən nemə karing?! Bizni yoḳatḳili kəldingmu? Mən sening kimlikingni bilimən, Hudaning Muḳəddəs Boloɣuqisisən! — dəp towlap kətti. **35** Lekin Əysa jinoɣa tənbiḥ berip: — Aoɣzingni yum! Uningdin qiḳ! — dewidi, jin ḥeliḳi adəmni halayiḳ otturisida yiḳitiwetip, uningdin qiḳip kətti. Lekin uningoɣa ḥeq zərər yətküzmidi. **36** Ḥəmməylən buningdin ḳattiḳ ḥəyran boluxup, bir-birigə: — Bu zadi ḳandaḳ ix! U dərwəḳə ḥoḳuḳ wə ḳudrət bilən napak roḥlaroɣa əmr ḳilsila, ular qiḳip ketidikən, — deyixti. **37** Xuning bilən uning həwər-xəḥriti ətraptiki ḥərbir yurtlaroɣa tarḳaldi. **38** Əysa sinagogtin qiḳip, Simonning əyigə kirdi. Lekin Simonning ḳeynanisi eoɣir təp kesili bolup ḳaloɣanidi; ular Əysadin uning ḥajitidin qiḳixini ətündi. **39** U ayalning bexida turup, təpkə tənbiḥ beriwidi, təp xuan uningdin kətti. U dərḥal ornidin turup, ularni kütüxkə baxlidi. **40** Kün petixi bilənla, kixilər ḥərhil kesəllərgə giriptar boloɣan yeḳinliri bolsila, ularni uning aldioɣa elip kelixti. U laroɣa bir-birləp ḳolini təgküzüp, ularni saḳaytti. **41** Kixilərgə qaplaxḳan nuroɣun jinlar ulardin qiḳip: «Sən Hudaning Ooɣli!» dəp towlap ketətti. Lekin u laroɣa tənbiḥ berip, səz ḳilixioɣa yol ḳoymidi; qünki ular uning Məsiḥ ikənlikini bilətti. **42** Kün qiḳixi bilən, u xəḥərdin qiḳip, pinḥan bir jayoɣa kətti. Biraḳ top-top halayiḳ uni izdəp yürətti; ular uni tapḳanda aldioɣa kelip, uni arimizda ḳalsun dəp ketixidin tosmaḳqi boluxti. **43** Lekin u laroɣa: — Hudaning padixaḥliḳining hux həwirini baxḳa xəḥər-yezilaroɣimu yətküzüxüm kerək; qünki mən dəl bu ixḳa əwətilgənmən, — dedi. **44** Xuning bilən u Galiliyədiki sinagoglarda təlim berip yüriwərdi.

5 Xundaḳ boldiki, u Ginnisarət kəlining boyida turoɣanda, halayiḳ Hudaning səz-kalamini anglax üqün uning ətrapioɣa olixip ḳistilixip turatti. **2** U kəl boyida turoɣan ikki kemini kərdi. Beliḳqilar bolsa kemidin qüxüp, [ḳiroɣaḳta] torlirini yuyuxuwatatti. **3** U kemilərdin birigə, yəni Simonningkigə qiḳip, uningdin kemini ḳiroɣaḳtin səl yiraḳlitixni iltimas ḳildi. Andin u kemidə olturup top-top halayiḳḳa təlim bərdi. **4** Səzi tügigəndin keyin, u Simonoɣa: — Kemini qongḳurraḳ yərgə ḥəydəp berip, beliḳlarni tutuxḳa torliringlarni selinglar, — dedi. **5** Simon uningoɣa jawabən: — Ustaz, biz pütün keqiqə japa tartip ḥeq nərsə tutalmiduḳ. Biraḳ sening səzüng bilən torni salsam salay, dedi. **6** Ular xundaḳ ḳiliwidi, nuroɣun beliḳlar toroɣa qüxti; tor səkülüxkə baxlidi. **7** Xuning bilən ular baxḳa kemidiki xeriklirini yardəmgə kelixkə ixarət ḳilixti. Ular kelip, [beliḳlarni] ikki kemigə liḳ ḳaqiliwidi, kemilər qəküp ketəy dəp ḳaldi. **8** Simon Petrus bu ixni kərüp, Əysaning tizliri aldida yiḳilip: — Məndin yiraḳlaxḳaysən, i Rəb! Qünki mən gunaḥkarmən! — dedi. **9** Qünki bunqə kəp beliḳ tutuloɣanliḳidin u wə uningoɣa ḥəmraḥ boloɣanlirini ḥəyranliḳ basḳanidi. **10** Wə Simonning xerikliri — Zəbədiyning ooɣulliri Yaḳup bilən Yuḥannamu ḥəm xundaḳ ḥəyran ḳaldi. Əmdi Əysa Simonoɣa: — Ḳorḳmioɣin, buningdin keyin sən adəm tutḳuqi bolisən — dedi. **11** Ular kemilərni ḳiroɣaḳḳa qiḳirip, ḥəmmə nərsini taxlap ḳoyup, uningoɣa əgixip mangdi. **12** Xundaḳ boldiki, u xəḥər-yezilarning biridə boloɣanda, mana xu yərdə, pütün bədinini mahaw besip kətkən bir adəm bar idi; u Əysani kərüpla uning ayioɣioɣa əzini etip uningdin: — Təḳsir, əgər sən halisang, meni saḳaytip pak ḳilalaysən! — dəp yalwurdi. **13** Əysa ḳolini sozup uningoɣa təgküzüp turup: — Halaymən, paklanoɣin! — dewidi, bu adəmning mahaw kesili dərḥal uningdin kətti. **14** Əysa uningoɣa: — Ḥazir bu ixni ḥeqkimgə eytma, bəlki udul berip kaḥinoɣa əzüngni kərsitip, ularda bir guwaḥliḳ bolux üqün, Musa bu ixta əmr ḳiloɣandək əzüngning saḳaytiloɣining üqün bir [ḳurbanliḳni] sunoɣin, — dedi. **15** Lekin u tooɣrisidiki həwər tehimu tarḳilip pur

kətti; xuning bilən top-top həlk uning səzini anglax wə əz aoɣrik-kesəllirini sakaytixi üqün uning aldioɣa yioɣilip kelətti. **16** Ḥalbuki, u pat-pat ulardin qekinip qəllük yərlərgə berip dua kilatti. **17** Xu künlərning biridə xundak boldiki, u təlim beriwatkanda, yenida Pərisiylər wə Təwrat əhliliri olturatti. Ular Galiliyə, Yəhudiyə əlkilirining ḥərkaysi yeza-kixlakliri wə Yerusalemdin kəlgənidi. Pərwərdigarning kesəllərni sakaytix küq-kudriti uningoɣa yar boldi. **18** Xu pəyttə, mana birkanqə kixi zəmbilgə yatkuzuloɣan bir paləqni kətürüp kəldi. Ular uni uning aldioɣa əkirixkə intilixti. **19** Birak adəmlərning tolilikidin kesəlni əkirixkə amal tapalmay, ular əgzigə elip qikip, əgzidiki kaḥixlarni eqip, kesəlni əyning iqigə zəmbildə yatkan ḥalda halayikning otturisioɣa, Əysaning aldioɣa qüxürdi. **20** U ularning ixənqini kərüp [paləqkə]: — Buradər, gunaḥliring kəqürüm kilindi! — dedi. **21** Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər kəngülliridə: — Bundak kupurluk səzligən bu adəm kimdur?! Hudadin baxka gunaḥlarni kəqürələydioɣan kim bar? — dəp oylaxti. **22** Birak Əysa ularning kənglidə əyib izdəxlirini bilip yetip, jawabən: — Silər kənglünglarda nemixka əyib izdəysilər? **23** «Gunaḥliring kəqürüm kilindi!» deyix asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» deyixmu? **24** Əmma ḥazir silərning Insan'ooɣlining yər yüzidə gunaḥlarni kəqürüm kilix ḥokukioɣa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — U paləq kesəlgə: — Sanga eytayki, ornungdin tur, ornungni yioɣixturup əyünggə kayt! — dəp buyrudi. **25** Ḥelikі adəm dərḥal ularning aldida ornidin dəs turup, əzi yatkan zəmbilni elip, Hudani uluoɣliqiniqə əyigə kaytti. **26** Ḥəmməylənni dəḥxətlik ḥəyranlik basti; ular Hudani uluoɣlixip, ḳorkunqka qəmgən ḥalda: — Biz bügün tilsimat ixlarni kərduk! — deyixti. **27** Bu ixlardin keyin, u yoloɣa qikip, Lawiy isimlik bir bajgirni kərdi. U baj yioɣidioɣan orunda olturatti. U uningoɣa: — Manga əgəxkin! — dedi. **28** U ornidin turup, ḥəmmini taxlap, uningoɣa əgəxti. **29** Lawiy əyidə uningoɣa katta bir ziyapət bərdi. Ular bilən zor bir top bajgirlar wə baxkilarmu xu yərdə ḥəmdastihan boloɣanidi. **30** Birak Pərisiylər wə ularning ekimidiki Təwrat ustazliri oɣudungxup uning muhlislirioɣa: — Silər nemixka bajgir wə gunaḥkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturisilər?! — dəp aoɣrinixti. **31** Əysa ularoɣa jawabən: — Saoɣlam adəmlər əməs, bəlki kesəl adəmlər tewipka moḥtajdur. **32** Mən ḥəkkaniylarni əməs, bəlki gunaḥkarlarni towioɣa qakiroɣili kəldim, — dedi. **33** Andin ular uningdin: — Nemixka Yəḥyaning muhlisliri daim roza tutup dua-tilawət kilidu, Pərisiylərning muhlislirimu xundak kilidu, lekin sening muhlisliring yəp-iqipla yüridioɣu! — dəp soraxti. **34** U ularoɣa: — Toyi boluwatkan yigit toyda toy meḥmanliri bilən ḥəmdastihan olturoɣan qaoɣda ularni roza tutkuzalamsilər? **35** Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu künlərdə roza tutidu. **36** U ularoɣa bir təmsilmu kəltürdi: — Ḥeqkim yengi kəngləktin yirtip, uni kona kəngləkkə yamak kilmaydu. Undak kilsa, yengi kəngləknimu yirtkan bolidu, xundakla yengidin aloɣan yamakmu kona kəngləkkə mas kəlməydu. **37** Xuningdək, ḥeqkim yengi xarabni kona tulumlaroɣa kaqilimaydu. Undak kilsa, yengi xarabning [kəpüxi bilən] tulumlar yerilidu-də, xarabmu tekülüp ketidu; tulumlarmu kardin qikidu. **38** Xunga yengi xarab yengi tulumlaroɣa kaqilinix kerək, xundakta ikkilisi saklinip kalidu. **39** Uning üstigə, ḥeqkim kona xarabtin keyin yengisini iqixni halimaydu, qünki u: «Boldi, konisi yahxi!» dəydu.

6 Ikkinqi «muḥim xabat küni», u buoɣdayliklardin ətüp ketiwatatti. Uning muhlisliri baxaklarni üzüwelip, alikinida uwulap yəwatatatti. **2** Lekin buni kərgən bəzi Pərisiylər ularoɣa: — Silər nemixka xabat küni Təwratta qəkləngən ixni kilisilər? — deyixti. **3** Əysa ularoɣa jawabən: — Silər ḥətta Dawut [pəyoɣəmbər] wə uning ḥəmraḥlirining aq kaloɣanda nemə kiloɣanlikini [mukəddəs yazmilardin] okumioɣanmusilər? **4** Demək, u Hudaning əyigə kirip, [Hudaoɣa] ataloɣan, [Təwratta] kaḥinlardin baxka ḥərkandak adəmning yeyexi qəkləngən «təkdim nanlar»ni [sorap] elip yegən wə ḥəmraḥlirioɣimu bərgən — dəp jawab bərdi. **5** Ahirida u ularoɣa: — Insan'ooɣli xabat küniningmu Igisidur, — dedi. **6** Yənə bir xabat küni xundak boldiki, u sinagogka kirip təlim beriwatatti. Sinagogta ong koli yigilap kətkən bir adəm bar idi. **7** Əmdi Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning üstidin ərz kiloɣudək birər ixni izdəp tapayli dəp, uning xabat künimu kesəl sakaytidioɣan-sakaytmaydioɣanlikini paylap yürüxətti. **8** Birak Əysa ularning kənglidikini bilip, koli yigilap kətkən adəmgə: — Ornungdin tur, otturioɣa qikkin! — dewidi, ḥelikі adəm ornidin kopup xu yərdə turdi. **9** Andin Əysa ularoɣa: — Silərdin sorap bakayqu, Təwratka uyoɣun boloɣini xabat küni yahxilik kilixmu, yaki yamanlik kilixmu? Janni kutkuzuxmu yaki janoɣa zamin boluxmu? — dəp soridi. **10** Ətrapidikilərning

ҳəммисигə нəзəр салоғандин кейин, у ҳəлиқи адəмгə: — Қолунгни узат, — деди. У хундақ қилиси билəнла қоли əсligə кəлтүрүлүп иккинқи қолиға оххах болди. **11** Лекин улар оғəзəптин ҳохини йоқитип, Əысаға қандақ тақабил турух тооғрисида мəслиҳətлихихкə baxлиди. **12** Ху күнлəрдə хундақ болдики, у дуа қилихқа таоғқа қиқти wə у yəрдə Худаға кеқиқə дуа қилди. **13** Тang атқанда, muhлислирини алдиға қақирип, уларning iқидин он иккиyлəнни тallap, уларни rосул дəп atиди. **14** Улар: Simon (Əысa uni Petrus дəpmu atиғan) wə uning inisi Andiriyas; Yақup wə Yuҳanna, Filip wə Bartolomay, **15** Matta wə Tomas, Alfayning ооғли Yақup wə миллəтpəрwəр дəp ataлоған Simon, **16** Yақupning ооғли Yəҳуда wə keyin uningоға satқunluқ қилоған Yəҳуда Ихқариyotлар idi. **17** Əысa [rosulliri] билəн таоғдин қüхüп, bir түзləngliktə turatti. Xu yəрдə nuroғun muhлисliri ҳəмдə пүткүл Yəҳудиyə əлкисидин wə Yerusalemdin, Tur wə Zidon хəҳəрлиригə қaraydиоғan dengiz boyidiki yurtlardin top-top кixилəр yиоғилixti. Улар uning тəлимлирини anglax wə кесəллиригə xipaliқ izдəx üqün кəлгənidi. **18** Napak roҳлардin azablanoғanлarmu xipaliқ tepixti. **19** Bu top-top adəмлəрning ҳəммиси қоллирини uningоға тəgküzüwelixқа intiлətti; qünki küq-қudrət uning wujudidin qiқip уларning ҳəммисигə xipaliқ beriwatatti. **20** Xuning билəн u bexini кətürüp muhлисliriоға қarap mundaқ dedi: — «Mubarək, əy yoқsullar! Qünki Hudaning padixaҳliқi silərningkidur. **21** Mubarək, əy ҳazir aq қaлоғанлар! Qünki silər toluқ toyunisilər. Mubarək, əy yioғlawatқanlar! Qünki күлидиоған bolisilər. **22** Кixилəр Insan'ooғlining wəjidin silərdin nəprətlənsə, silərni əzliridin qətkə қaқsa, silərgə təҳmət-ҳaқarət қilsa, naminglarni rəzil dəp қaroғisa, silərgə mubarək! **23** Xu küni xadlinip təntənə қilip səkrənglar. Qünki mana, ərxtə boloғan in'aminglar zordur. Qünki ularning ata-bowiliri [burunқi] pəyoғəmbərlərgimu ohxax ixlarni қилоған. **24** — Lekin ҳalinglarоға way, əy baylar! Qünki silər allиқaqan raҳət-paraoғitinglarоға igə boldunglar! **25** Ҳalinglarоға way, əy қarni toyunoғanлar! Qünki silər aq қalisilər. Ҳalinglarоға way, əy күлüwatқanлar! Qünki ҳaza tutup yioғlaysilər. **26** Ҳəмməylən silərni yahxi degəndə, ҳalinglarоға way! Qünki ularning ata-bowilirimu [burunқi] sahta pəyoғəmbərlərgə xundaқ қилоған». **27** — Birақ manga қulaқ saloғan silərgə xuni eytip қoyayki, düxmənliringlarоға meҳir-muҳəббət кərsitinglar; silərgə əq boloғanlarоға yahxilиқ қилинглар. **28** Silərni қaroғioғanlarоға bəht tiləнglar; silərgə yaman muamilidə boloғanlaroғimu dua қилинглар. **29** Birsi məngzinggə ursa, ikkinqi məngzingnimu tutup bər; birsi qapiningni eliwaliмən desə, kənglikingnimu ayimay bərgin. **30** Birsi səndin birnemə tilisə, uningоға bərgin. Birsi sening birər nərsəngni elip kətsə, uni қayturup berixni sorima. **31** Baxқilarning əzünglaroғa қandaқ muamilə қilixini ümid қilsanglar, silərmu ularoғa xundaқ muamilə қилинглар. **32** Əgər silər əzünglarni yahxi kərgənlərgila meҳir-muҳəббət кərsətsənglar, undaқda silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ҳətta gunaҳқarlarmu əzini yahxi kərgənlərgə meҳir-muҳəббət кərsitidioғu. **33** Əgər silər əzünglaroғa yahxilиқ қилоғанlaroғila yahxilиқ қilsanglar, undaқta silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ҳətta gunaҳқarlarmu xundaқ қилидиоғu! **34** Əgər silər қərzni «qoқum қayturup beridu» dəp oylioғanlaroғa bərsənglar, undaқta silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ҳətta gunaҳқarlarmu əynən қayturup alimiz dəp baxқa gunaҳқarlaroғa қərz beridioғu! **35** Lekin silər bolsanglar, düxminiglaroғimu meҳir-muҳəббət кərsitinglar, yahxilиқ қилинглар, baxқilaroғa ətnə beringlar wə «Ular bizgə bernemə қayturidu» dəp oylimanglar. Xu qaoғda, in'aminglar zor bolidu wə silər Ҳəммидин Aliy Boloғuqining pərzəntliri bolisilər. Qünki u tuzkorlaroғa wə rəzillərgimu meҳribanliқ қилиду. **36** Atanglar meҳriban boloғinidək silərmu meҳriban bolunglar. **37** — Baxқilarning üstidin ҳəküm қилип yürmənglar. Bolmisa, silər [Hudaning] ҳəкümигə uqraysilər. Baxқilarni gunaҳқa bekitmənglar wə silərmu gunaҳқa bekitilməysilər. Baxқilarni kəqürünglar wə silərmu kəqürüm қilinisilər. **38** Beringlar wə silərgimu berilidu — ҳətta qong əlqigüqkə liқ qingdap, silkip toldurulup üstidin texip qüxkidək dərijidə қoynunglaroғa təküp berilidu. Silər baxқilaroғa қandaқ əlqəm bilən əlqəp bərsənglar, silərgimu xundaқ əlqəm bilən əlqəp berilidu. **39** Andin u ularoғa təmsil eytip mundaқ dedi: — Қarioғu қarioғuni yetiləp mangalamdu? Undaқ қilsa, ҳər ikkisi orəkkə qüxüp kətməmdu? **40** Muhlis ustazidin üstün turmaydu; lekin takamullaxturuloғini ustazioғa ohxax bolidu. **41** Əmdi nemə üqün buradiringning kəzidiki қilni kərüp, əz kəzüngdiki limni bayқiyalmaysən?! **42** Sən қandaқmu əz kəzüngdə turoғan limni kərməy turup buradiringoғa: «Қeni, kəzüngdiki қilni eliwetəy!» deyələysən?! Əy sahtipəz! Awwal əzüngning kəzidiki limni eliwət, andin enиқ kərüp, buradiringning kəzidiki қilni eliwetələysən. **43** Qünki ҳeqқandaқ yahxi dərəh

yaman mewə bərməydu, ḫeqḳandaḳ yaman dərəhmu yahxi mewə bərməydu. **44** Ḫərḳandaḳ dərəhni bərgən mewisidin pərḳ ətkili bolidu. Qünki tikəndin ənjürni üzgili bolmas, yantaḳtin üzüm üzgili bolmas. **45** Yahxi adəm ḳəlbidiki yahxiliḳ həzinisidin yahxiliḳ qiḳiridu; rəzil adəm ḳəlbidiki rəzillik həzinisidin rəzillikni qiḳiridu. Qünki ḳəlb nemigə toldurulоɣan bolsa, eоɣizdin xu qiḳidu. **46** — Silər nemixḳa meni «Rəb! Rəb!» dəysilər-yu, biraḳ silərgə eytḳanlirimоɣa əməl ḳilmaysilər? **47** Əmisə, mening aldimоɣa kelip, sөzlirimni anglap əməl ḳiloɣan ḫərkimning kimgə ohxioɣanliḳini silərgə kөrsitip berəy. **48** U huddi qongḳur kolap, ulini ḳoram taxning üstigə selip өy saloɣan kixigə ohxaydu. Kəlkün kəlgəndə, su eḳimi u өyning üstigə zərb bilən uruloɣini bilən, uni midirsidir ḳilalmidi, qünki u puhta selinoɣan. **49** Lekin sөzlirimni anglap turup, əməl ḳilmaydioɣan kixi bolsa, ḳuruḳ yərning üstigə ulsiz өy saloɣan kixigə ohxaydu. [Kəlkün] eḳimi xu өyning üstigə uruluxi bilən u өrülüp kətti; uning өrülüxi intayin dəḫxətlik boldi!

7 Əysa kөpqilikkə bu sөzlərning ḫəmmisini ḳilip boloɣandin keyin, Kəpərnaḫum xəḫirigə [ḳayta] kirdi. **2** U yərdə məlum bir yüzbexining ətiwarliḳ ḳuli eoɣir kesəl bolup, səkratta yatatti. **3** Yüzbexi Əysaning həwirini anglap, birnəqqə Yəḫudiy aḳsaḳalni uning yenioɣa berip, uning kelip ḳulini ḳutḳuzuxi üqün ətünüxkə əwətti. **4** Ular Əysaning aldioɣa kəlgəndə uningoɣa: — Bu ixni tiligüqi bolsa, tilikini ijabət ḳilixingizoɣa ḫəḳiḳətən ərziydioɣan adəm. **5** Qünki u bizning [Yəḫudiy] elimizni yahxi kөridu wə ḫətta biz üqün bir sinagogmu selip bərdi, — dəp jiddiy ḳiyapəttə ətünüxti. **6** Əysa ular bilən billə bardi. Biraḳ өyigə az ḳaloɣanda, yüzbexi Əysaning aldioɣa birnəqqə dostini əwətip uningoɣa mundaḳ degüzdi: — «Təḳsir, өzlirini awarə ḳilmisila, өzlirining torusumning astioɣa kelixlirigə ərzimәymən. **7** Xunga өzümnimu silining aldiliriоɣa berixḳa layiḳ ḫesablimidim. Sili pəḳət bir eoɣiz sөz ḳilip ḳoysila, ḳulum saḳiyip ketidu. **8** Qünki mənmu baxḳa birsining ḫoḳuḳi astidiki adəmmən, ḳol astimdimu ləxkərlirim bar. Birigə bar desəm baridu, birigə kəl desəm, kelidu; ḳulumoɣa bu ixni ḳil desəm, u xu ixni ḳilidu». **9** Əysa bu gəpni anglap [yüzbexioɣa] təəjjübləndi. U burulup kəynigə əgəxkən halayiḳḳa: Dərwəḳə, ḫətta Israildimu bundaḳ zor ixənqni tapalmioɣanidim! — dedi. **10** Yüzbexi əwətkən kixilər ḳaytip baroɣanda, kesəl boloɣan ḳulning səllimaza saḳayoɣanliḳini kərdi. **11** Bu ixtin keyin u Nain degən bir xəḫərgə bardi. Uning muhlisliri wə yənə top-top kixilər uningoɣa əgixip mangdi. **12** U xəḫər ḳowuḳioɣa yeḳinlaxḳanda, mana kixilər jinaza kətürüp qiḳiwatḳanidi. Өlgüqi anisining yəkkə-yeganə ooɣli idi, uning üstigə anisi tul ayal idi. Xəḫərdin qong bir top adəm ayaloɣa ḫəmraḫ bolup qiḳḳanidi. **13** Rəb uni kөrüp, uningoɣa iqini aoɣritip: — Yioɣlimioɣin, — dedi. **14** Xuning bilən u ətüp, tawutḳa ḳolini təgküziwidi, tawut kətürgənlər tohtidi. U: — Yigit, sanga eytimən, oyoɣan! — dedi. **15** Өlgüqi bolsa ruslinip tik olturdi wə gəp ḳilixḳa baxlidi. [Əysa] uni anisioɣa tapxurup bərdi. **16** Ḫəmməylənni ḳorḳunq besip, ular Hudani uluoɣlap: — «Arimizda uluoɣ bir pəyoɣəmbər turoɣuzuldi!» wə «Huda Өz həlḳini yoḳlap kəldi!» — deyixti. **17** Uning tooɣrisidiki bu həwər pütün Yəḫudiyə zemini wə ətraptiki rayonlaroɣa tarḳilip kətti. **18** Yəḫyaning muhlisliri əmdi bu barliḳ ixlarning həwirini uningoɣa yətküzdi. Yəḫya muhlisliridin ikkiylənni өzigə qaḳirip, **19** Ularni Əysaning aldioɣa əwətip: «Kelixi muḳərrər zat өzüngmu, yaki baxḳa birsini kütüximiz kerəkmu?» dəp sorap kelixkə əwətti. **20** Ular Əysaning aldioɣa berip: — Qəmüldürgüqi Yəḫya bizni səndin: «Kelixi muḳərrər zat өzüngmu, yaki baxḳa birsini kütüximiz kerəkmu?» dəp sorap kelixkə yeningoɣa əwətti — dedi. **21** Dəl xu waḳitta [Əysa] aoɣriḳ-silaḳ wə kesəl-waba baskan wə yaman roḫlar qaplaxḳan nuroɣun kixilərni saḳaytti wə nuroɣun ḳarioɣularni kəridioɣan ḳildi. **22** Xuning bilən u [Yəḫyaning muhlisliroɣa]: — Silər ḳaytip berip, Yəḫyaoɣa өz anglioɣan wə kөrgənliringlar tooɣruluḳ həwər yətküzüp — «Korlar kөrələydioɣan wə tokurlar mangalaydioɣan boldi, mahaw kesili boloɣanlar saḳaytildi, gaslar angliyalaydioɣan boldi, өlgənlərmu tirildürüldi wə kəmbəoɣəllərgə hux həwər jakarlandi» — dəp eytinglar. **23** [Uningoɣa yənə]: «Məndin gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa bəhtliktur!» dəp ḳoyunglar, — dedi. **24** Yəḫyaning əlqiliri kətkəndin keyin, u top-top adəmlərgə Yəḫya tooɣruluḳ sөz eqip: — «Silər [burun Yəḫyani izdəp] qөlgə baroɣininglarda, zadi nemini kөrgili bardinglar? Xamalda yəlpünüp turoɣan ḳomuxnimu? **25** Yaki esil kiyim kiygən bir ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni kiygən, əyx-ixrət iqidə yaxaydioɣanlar padixaḫlarning ordiliridin tepiliduoɣu! **26** Əmdi silər nemə kөrgili bardinglar? Bir pəyoɣəmbərnimu? Durus, əmma mən xuni silərgə eytip ḳoyayki, [bu bolsa] pəyoɣəmbərdinmu üstün bir boloɣuqidur. **27** Qünki

[mukəddəs yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingoɣa əlqimni əwətimən; U sening aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp yeziloɣan səz mana dəl uning tooɣrisida yeziloɣandur. **28** Qünki mən silərgə xuni eytip qoyayki, ayallardin tuoɣuloɣanlar arisida Yəhyadinmu uluoɣi yoq; əmma Hudaning padixahliqidiki əng kiqik boloɣinimu uningdin uluoɣ turidu **29** (əmdi [Yəhyani] anglioɣan puqralar, ḥətta bajgirlarmu Hudaning yolini tooɣra dəp Yəhyaning qəmüldürüxi bilən qəmüldürülgənidi. **30** Lekin Pərisiylər wə Təwratxunaslar Yəhyaning qəmüldürüxini qobul qilmay, Hudaning əzlirigə boloɣan məqsət-iradisini qətkə qaqqanidi). **31** Lekin bu zamanning kixilirini zadi kimlərgə ohxitay? Ular kimlərgə ohxaydu? **32** Ular huddi rəstə-bazarlarda olturuwelip, bir-birigə: «Biz silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul oynimidinglar», «Matəm pədisigə qelip bərsəkmu, yioɣa-zar qilmidinglar» dəp [qaqxaydioɣan tuturuqsiz] balilaroɣa ohxaydu. **33** Qünki Qəmüldürgüqi Yəhya kelip ziyapəttə olturmaytti, [xarab] iqməytti. Xuning bilən silər: «Uningoɣa jin qaplixiptu» deyixisilər. **34** Insan'ooɣli bolsa kelip ḥəm yəydu ḥəm iqidu wə mana silər: «Taza bir toymas wə məyhor ikən. U bajgirlar wə gunaḥkarlarning dostidur» deyixisilər. **35** Lekin danalik bolsa əzining barlik pərzəntliri arqilik durus dəp tonulidu». **36** Pərisiylərdin biri uningdin əyümdə meḥman bolsingiz dəp ətündi. Əmdi u Pərisiyning əyigə kirip dastihanda olturdi. **37** Wə mana, u xəḥərdə buzuk dəp tonuloɣan bir ayal Əysaning bu Pərisiyning əyidə dastihanda olturoɣanliqini anglap, ak qaxtexidin yasaloɣan bir qutida murməkki elip kəldi. **38** U yioɣlioɣan peti uning kəynidə, putioɣa yeqin turup, kəz yaxliri qilip, putlirini ḥəl qiliwətti; andin qaqliri bilən uning putlirini ertip qurutti ḥəm putlirini tohtimay səyüp, üstigə ətir sürdi. **39** Əmdi uni qaqiroɣan Pərisiy bu ixni kərüp, iqidə: «Bu adəm rast pəyoɣəmbər boloɣan bolsa, əzigə tegiwatqan bu ayalning kim wə qandaq ikənlikini bilətti. Qünki u bir buzuk!» dəp oylidi. **40** Xuning bilən Əysa uningoɣa jawabən: — Simon, sanga dəydioɣan bir gepim bar, — dedi. — Eyting, ustaz, — dedi Simon. **41** — Ikki adəm məlum bir qərz igisigə qərzdar ikən. Biri bəx yüz kümüx dinaroɣa, yənə biri bolsa əllik kümüx dinaroɣa qərzdar ikən. **42** Lekin ḥər ikkisining qərzni qayturoɣili ḥeqnərsisi bolmioɣaqqa, qərz igisi meḥribanlik qilip ḥər ikkisining qərzini kəqürüm qiptu. Seningqə, ularning qaysisi uni bəkrək səyidu? — dəp soridi Əysa. **43** Simon jawabən: — Meningqə, [qərzi] kəprək kəqürüm qilinoɣan kixi, — dedi. — Tooɣra ḥəküm qilding, — dedi Əysa. **44** Andin ḥeliqi ayaloɣa burulup, Simonoɣa: — Bu ayalni kərdüngmu? Mən əyünggə kirginim bilən, sən putlirimni yuyuxqa su bərmigəniding; lekin u kəz yexi bilən putlirimni yudi wə qeqi bilən ertip qurutti. **45** Sən meni salam berip səymiding; lekin u mən kirgəndin tartip putlirimni səyüxtin tohtimidi. **46** Sən beximoɣimu may sürkimigəniding; birak u mening putlirimoɣa murməkkini sürkəp qoydi. **47** Xunga xuni sanga eytip qoyayki, uning nuroɣun gunaḥliri kəqürüm qilindi. Qünki mana, uning kərsətkən meḥir-muḥəbbiti qongqur əməsmu? Əmma kəqürümi az boloɣanlarning meḥir-muḥəbbətni kərsitiximu az bolidu, — dedi. **48** Andin u ayaloɣa: — Gunaḥliring kəqürüm qilindi, — dedi. **49** Ular bilən ḥəmdastihan olturoɣanlar kənglidə: «Kixilərning gunaḥlirinimu kəqürüm qiloɣuqi bu adəm zadi kimdu?» deyixti. **50** Əysa ḥeliqi ayaloɣa: — Etiqading seni qutquzdi; aman-hatirjəmlik bilən qaytqin! — dedi.

8 Keyin, [Əysa] xu yurtlarni kezip, xəḥərmu-xəḥər, yezimu-yeza Hudaning padixahliqining hux həwirini elan qilip jakarlidi; on ikkiylənmu uning bilən birgə bardi. **2** Uning bilən billə baroɣanlardin yənə yaman roḥlardin wə aoɣriq-silaqlardin saqaytiloɣan bəzi ayallarmu bar idi; ularning arisida əzidin yəttə jin ḥəydəp qikiriloɣan Məryəm (Magdallik dəp ataloɣan), **3** Ḥerod [han]ning saray oɣojidari Huzaning ayali Yoanna, Suzanna wə baxqa nuroɣun ayallarmu bar idi. Bular əz mal-mülükliri bilən u [wə uning muhlislirining] ḥajətliridin qikatti. **4** Qong bir top adəmlər yioɣiloɣanda, xundakla ḥərqaysi xəḥərlərdin kixilər uning yenioɣa kəlgəndə, u ularoɣa bir təmsil səzləp bərdi: **5** — «Uruk qaqkuqi uruk qaqqili [etizoɣa] qikiptu. Uruk qaqqanda, uruklardin bəziliri qioɣir yol üstigə qüxüp, dəssilip ketiptu wə asmandiki uqar-qanatlar kelip ularni yəp ketiptu. **6** Baxqa bəziliri taxlik yərgə qüxüptu. Yərdə nəmlik bolmioɣaqqa, ünüp qikkini bilən qurup ketiptu. **7** Baxqa bəziliri tikənlərning arisioɣa qüxüptu, tikənlər maysilar bilən təng əsüp maysilarni booɣuwaptu. **8** Baxqa bəziliri bolsa yahxi tuprakqa qüxüptu. Üngəndin keyin, yüz ḥəssə ḥosul beriptu». Bularni degəndin keyin u yuqiri awaz bilən: — Angliodudək kuliqi barlar buni anglisun! dəp towlidi. **9** Keyin uning muhlisliri uningdin: — Bu təmsilning mənisi nemə? — dəp soridi. **10** U ularoɣa mundaq dedi: — Hudaning padixahliqining sirlirini

bilix silərgə nesip kilindi. Birak bu ixlar kaloɣan baxkilaroɣa təmsillər bilənla eytilidu. Məksiti xuki, «Ular karisimu kərməydu, anglisimu qüxənməydu». **11** Əmdi təmsilning mənisi mundak: — Uruk bolsa, Hudaning səz-kalamidur. **12** Qioɣir yol boyidikilər bolsa muxular: Ular səz-kalamni anglaydu; lekin Iblis kelip, ularning ixinip kutkuzuluxining aldini elixi üqün ularning kəlbidiki səzni elip ketidu. **13** Taxlik yərgə qüxkən uruklar səz-kalamni anglioɣan haman huxallik bilən kobul kiloɣanlaroɣa təmsil kilinoɣan. Ularda yiltiz bolmioɣaqka, pəkət bir məhəl ixinip, andin sinak-müxküllük wakti kəlgəndə, [etikadtin] teyilip ketidu. **14** Tikənlikkə qüxkən uruklar bolsa xundak adəmlərni kərsətkənki, səzni anglioɣan bolsimu, yoloɣa qikkandin keyin bu paniy hayattiki əndixilər, bayliklar wə halawətlərning ezikturuxliri bilən booɣulup, uruk pixmay hosul bərməydu. **15** Lekin yahxi tuprakka qeqiloɣan uruklar bolsa — səz-kalamni anglap, səmimiy wə yahxi kəlbi bilən uni tutidioɣanlarni kərsitidu; bundak adəmlər səwrqanlik bilən hosul beridu. **16** Heqkim qiraoɣni yekip koyup üstigə idixni kəmtürüp koymas yaki kariwat astioɣa turoɣuzmas, bəlki qiraoɣdanning üstigə koyidu; buning bilən əygə kirgənlər yorukluknı kəridu. **17** Qünki yoxuruloɣan heqkandak ix axkarilanmay kalmaydu, wə heqkandak məhpiy ix ayan bolmay, yoruklukka qikmay kalmaydu. **18** Xuning üqün, anglixinglarning kandak ikənlikigə kəngül koyunglar! Qünki kimdə bar bolsa, uningoɣa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta bar dəp hasablioɣinimu uningdin məhrum kilinidu. **19** Əmdi uning anisi wə iniliri uning bilən kərüxkili kəldi. Lekin adəm nuroɣun boloɣaqka, yenioɣa keləlmigənidi. **20** Xuning bilən birsi uningoɣa: — Aningiz wə iniliringiz siz bilən kərüximiz dəp, sirtta turidu, — dedi. **21** Lekin u jawabən: — Mening anam wə aka-uka kerindaxlirim bolsa Hudaning səzini anglap, uningoɣa əməl kiloɣuqilardur, dedi. **22** Wə xundak boldiki, xu künlərdin biri, u muhlisliri bilən bir kemigə qüxüp, ularoɣa: — Kəlning u ketioɣa barayli, — dedi. Xuning bilən ular yoloɣa qikti. **23** Kemə ketiwatkanda u uykuoɣa kətkənidi. Kəlgə tuyuksiz kara boran kelip, kemigə su toxup ketip, ular həwptə kaldi. **24** Muhlislar kelip uni oyoɣitip: — Ustaz, ustaz, tügixidioɣan bolduk! — dedi. Lekin u ornidin turup, boranoɣa wə dawaloɣuoɣan dolkunlaroɣa tənbih bərdi; həmmisi tohtap, tinq boldi. **25** U muhlislirioɣa karap: — Ixənqinglar nəgə kətti? — dedi. Ular həm korkuxup, həm bəkmu həyran bolup, bir-birigə: — Bu adəm zadi kimdu, buyruk kilsa, hətta xamallar wə dolkunlarmu uningoɣa boysunidikənhə! — dəp ketixti. **26** Xuning bilən ular Galiliyəning udulidiki Gerasalikiklarning yurtioɣa yetip bardi. **27** U kiroɣakka qikixi bilənla, uzundin beri jinlar qaplaxkan, xəhərdin kəlgən məlum adəm uning aldioɣa kəldi. Bu adəm kiyim kiyməy, heq əydə turmay, gərlər arisida yaxaytti. **28** Lekin u Əysani kərüpla warkirap, uning ayioɣioɣa yikilip kattik awaz bilən: — Həmmidin Aliy Hudaning Ooɣli Əysa, sening mən bilən nemə karing! Səndin ətünimənki, meni kiynima! — dəp towlap kətti. **29** Qünki Əysa napak rohning uningdin qikixini buyruwatatti (qünki jin nuroɣun ketim uni tutuwaloɣanidi; u qaoɣlarda kixilər uning put-kollirini kixən-zənjirlər bilən baoɣlap uni kamap koyoɣan bolsimu, u zənjirlərni üzüp keqip qikkan wə jin təripidin qəl-bayawanlaroɣa həydiwetilgənidi). **30** Əysa bu adəmdin: — Isming nemə? — dəp soriwidi, u: — Ismim «Koxun», — dedi. Qünki nuroɣun jinlar uning iqigə kirip qaplixiwaloɣanidi. **31** Əmdi ular Əysadin əzlirini tegi yok hangoɣa kətküzməslikni ətünüp yalwurdi. **(Abyssos g12)** **32** Xu yərdə taoɣ baoɣrida qong bir top tongguz padisi ozukliniwatatti. Jinlar Əysaoɣa yalwurup, tongguzlarning tenigə kirixkə ijazət berixini ətündi. U ularoɣa ijazət bərdi. **33** Jinlar xu adəmdin qikip, tongguzlarning tenigə kiriwaldi; xuning bilən pütkül tongguz padisi tik yardin etilip qüxüp, kəlgə oɣərk boldi. **34** Tongguzlarni bakkuqilarmu bu wəkəni kərüp u yərdin kəqip, xəhər-yezilarda bu həwərni tarkatti. **35** Halayik zadi nemə ix boloɣanlikini kərgili qikti; Əysaning aldioɣa kəlgəndə, xu yərdə əzidin jinlar qikkan helikі adəmning kiyim-keqəkni kiyip, əshoxi jayida halda Əysaning ayioɣi aldida olturoɣinini kərdi; ular korkup ketixti. **36** Bu wəkəni kərgənlərmu jinlar qaplaxkan adəmning kandak sakaytiloɣinini kəpqilikkə təswirləp bərdi. **37** Andin Gerasalikiklarning yurtidikilər wə ətrapidiki barlik kixilər uning ularning arisidin ketixini ətünüxti. Qünki dəhxətlik korkunq ularni baskanidi. Xunga u kemigə qüxüp, kaytixka yol aldi. **38** Əmma jinlar əzidin qikip kətkən helikі adəm uningoɣa, Mən sən bilən billə ketəy, — dəp yalwurdi. Lekin u uni yoloɣa selip: **39** — Öyünggə kaytip berip, Hudaning sanga xunqə qong ixlarni kilip bərgənlikini yətküzgin, — dedi. U adəm kaytip berip, pütkül xəhərni arilap, Əysaning əzigə xunqə qong ixlarni kilip bərgənlikini elan kildi. **40** Əysa kaytip kəlginidə, xundak boldiki, halayik uni huxallik bilən karxi elixti;

qünki ḥəmməylən uning ⱪaytip kelixini kütüp turatti. **41** Wə mana, bir kixi, sinagogning qongi bolоŋan Yairus isimlik kiximu Əysaning aldiоŋa kelip ayiоŋiоŋa əzini etip, uning əyigə berixini ətündi. **42** Qünki uning on ikki yaxliⱪ yaloŋuz ⱪizi səkratta idi. Əysa u yərgə baroŋinida, top-top kixilər uning ətrapiоŋa ziq olixip uni ⱪistixatti. **43** Arisida hun təwrəx kesiligə giriptar bolоŋiniоŋa on ikki yil bolоŋan bir ayal bar idi; u bar-yoⱪini tewiplaroŋa həjləp tügətkən bolsimu, ḥeqⱪaysisidin xipa tapmiоŋanikən. **44** U [Əysaning] arⱪisidin kelip, uning tonining pexini siliwidi, xuan hun tohtidi. **45** Əysa: — Manga ⱪol təgküzgən kim? — dəp soridi. Ḥəmməylən inkar ⱪiloŋanda, Petrusmu wə uning bilən boloŋanlarmu: — Ustaz, halayiⱪ top-top bolup tət ətrapingni olixip, seni ⱪistixiwatⱪan yərdə, sən «Manga təgkən kim?», dəp soraysənoŋu? — dedi. **46** Lekin Əysa: — Yaⱪ! Birsi manga təgdi; qünki wujudumdin ⱪudrətning qiⱪip ketiwatⱪinini səzdim, — dedi. **47** Ḥeliⱪi ayal əzining yoxurup ⱪalalmaydiоŋanliⱪini bilip, titrigən ḥalda uning aldiоŋa yiⱪildi wə kəpqilik aldida əzining nemə səwəbtin Əysaoŋa ⱪol təgküzgənlikini, xundaⱪla xuan ⱪandaⱪ saⱪayoŋanlikini eytti. **48** Əysa uningoŋa: — Yürəklik bol, ⱪizim, ixənqing seni saⱪaytti! Aman-hatirjəmlik bilən mangoŋin! — dedi. **49** U səz ⱪiliwatⱪanda, sinagog qongining əyidin qiⱪⱪan birəylən kelip sinagog qongiоŋa: — Ⱪizingiz jan üzdi. Əmdi ustazni kayitmiоŋin, — dedi. **50** Lekin Əysa buni anglap uningoŋa: — Ⱪorⱪmiоŋin! Pəⱪət ixənqtə bol, u saⱪiyip ketidu, — dedi. **51** U əygə baroŋanda Petrus, Yuḥanna, Yaⱪup wə ⱪizning ata-anisidin baxⱪa ḥeqkimning əzi bilən billə əygə kirixigə ruhsət ⱪilmidi. **52** U yərdikilər həmmisi ⱪiзoŋa matəm tutup yiоŋa-zar kətürüwatatti. Lekin u: — Boldi, yiоŋlimanglar! Qünki ⱪiz əlmidi, pəⱪət uhlap ⱪaptu! — dedi. **53** Ular bolsa ⱪizning alliⱪaqan jan üzdi dəp bilgəqkə, uni məshirə ⱪildi. **54** Lekin u ularni qiⱪiriwetip, ⱪizning ⱪolidin tartip: — Balam, ornungdin tur, — dəp qaⱪirdi. **55** [Ⱪizning] roḥi ⱪaytip kelip, u dərḥal ornidin turdi. U ⱪizoŋa yegüdək birnemə berixni eytti. **56** Ⱪizning ata-anisi intayin ḥəyran ⱪelixti. Lekin u uloroŋa bu ixni ḥeqkimgə eytmasliⱪni tapilidi.

9 Əysa on ikkiylənni qaⱪirip, uloroŋa barliⱪ jinlarni ḥəydiwetix wə kesəllərni saⱪaytixⱪa ⱪudrət wə ḥoⱪuⱪ bərdi. **2** Andin ularni Hudaning padixaḥliⱪini jar ⱪilix wə kesəllərni saⱪaytixⱪa əwətti. **3** U uloroŋa: — Silər səpər üqün ḥeq nərsə almanglar, nə ḥasa, nə hurjun, nə nan, nə pul eliwalmanglar; birər artuⱪ yəktəkmu eliwalmanglar. **4** Wə ⱪaysi əygə [ⱪobul ⱪilinip] kirsənglar, u yurttin kətküqə xu əydə turunglar. **5** Əmdi ⱪaysi yərdiki kixilər silərni ⱪobul ⱪilmisa, u xəḥərdin qiⱪⱪininglarda uloroŋa agaḥ-guwaḥ bolsun üqün ayioŋinglardiki topinimu ⱪeⱪiwetinglar! — dedi. **6** Muhlislar yoloŋa qiⱪip, yeza-ⱪixlaⱪlarni arilap hux həwərni elan ⱪilip, ḥəmmə yərdə kesəllərni saⱪaytti. **7** Əmdi Ḥerod ḥakim uning barliⱪ ⱪiloŋanliridin həwər tepip, ⱪaymuⱪup ⱪaldi. Qünki bəzilər: «Mana Yəḥya ölümdin tiriliptu!» desə, **8** yənə bəzilər: «Ilyas pəyoŋəmbər [ⱪayta] pəyda boldi» wə yənə baxⱪilar: «Ⱪədimki pəyoŋəmbərlərdin biri ⱪaytidin tiriliptu!» dəytti. **9** Ḥerod: «Mən Yəḥyaning kallisini alduroŋanidim, əmdi mən muxu gepini anglawatⱪan zat zadi kimdu?» — dedi. Xuning bilən u uni kərüx pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa ⱪaytip kelip, əzlirining ⱪiloŋan ixlirining ḥəmmisini Əysaoŋa məlum ⱪildi. U ularni elip, hupiyanə ḥalda Bəyt-Saida degən xəḥərdiki hilwət bir yərgə kəldi. **11** Biraⱪ halayiⱪ buningdin həwər tepip uningoŋa əgixip kəldi. U ularni ⱪarxi elip, uloroŋa Hudaning padixaḥliⱪi tooŋrisida səzlidi wə xipaoŋa moḥtajlarni saⱪaytti. **12** Kün olturay degəndə, on ikkiylən uning aldiоŋa kelip uningoŋa: — Halayiⱪni yoloŋa salsang, ular ətraptiki yeza-ⱪixlaⱪloroŋa wə etizloroŋa berip ⱪonoŋudək jaylar wə ozuⱪ-tülük tapsun; qünki muxu yər qəllük ikən, — dedi. **13** Lekin u uloroŋa: — Uloroŋa əzünglar ozuⱪ beringlar, — dedi. — Bizdə pəⱪət bəx nan bilən ikki beliⱪtin baxⱪa nərsə yoⱪ. Bu barliⱪ həlⱪⱪə ozuⱪ-tülük setiwelip keləmduⱪ?! — deyixti ular. **14** Qünki xu yərdə yiоŋiloŋan ərlərningla sani bəx mingqə idi. U muhlisloroŋa: — Halayiⱪni əlliktin-əlliktin bəlüp olturoŋuzunglar, — dedi. **15** Ular uning deginiqə ⱪilip ḥəmməylənni olturoŋuzdi. **16** Əysa bəx nan bilən ikki beliⱪni ⱪoliоŋa elip, asmanoŋa ⱪarap [Hudaoŋa] təxəkkür eytip bularni bərikətlidi. Andin ularni oxtup, halayiⱪⱪa sunup berix üqün muhlisliriоŋa bərdi. **17** Ḥəmməylən yəp toyundi. Andin xulardin exip ⱪaloŋan parqilirini on ikki sewətkə yioŋip ⱪaqilidi. **18** Wə xundaⱪ boldiki, u əzi yaloŋuz dua ⱪiliwatⱪanda, muhlisliri yenida turatti. U ulardin: — Halayiⱪ meni kim dəydu? — dəp soridi. **19** Ular jawabən: — Bəzilər seni Qəmüldürgüqi Yəḥya, bəzilər Ilyas [pəyoŋəmbər], wə yənə bəzilər ⱪədimki pəyoŋəmbərlərdin biri tiriliptu dəydu, — dedi. **20** U ulardin: — Silərqu? Silər meni kim dəp bilisilər? — dəp soridi. Petrus jawab berip:

— Sən Hudaning Məsiḥidursən, — dedi. **21** U ularoɣa ḳattiḳ jekiləp, bu ixni ḥeḳimgə tinmanglar, dəp tapilidi. **22** — Qünki Insan'ooɣlining nuroɣun azab-oḳubət tartixi, aḳsaḳallar, bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri təripidin qətkə ḳeḳilixi, əltürülüxi wə üq kündin keyin tirildürülüxi muḳərrər, — dedi. **23** Andin u ularning ḥəmmisigə mundaḳ dedi: — Kimdəkim manga əgixixni niyət ḳilsa, əzidin keqip, ḥər küni əzining krestini kətürüp manga əgəxsun! **24** Qünki kimdəkim əz ḥayatini ḳutḳuzimən dəydikən, qoḳum uningdin məḥrum bolidu, lekin mən üqün əz ḥayatidin məḥrum boloɣan kixi ḥayatini ḳutḳuzidu. **25** Qünki bir adəm pütün dunyaoɣa igə bolup, əzini ḥalak ḳilsa yaki əzidin məḥrum ḳalsa, buning nemə paydisi bolsun?! **26** Qünki kimdəkim məndin wə mening səzlirimdin nomus ḳilsa, Insan'ooɣli əzining xan-xəripi iqidə, uning Atisining wə muḳəddəs pərixtilərning xan-xəripi iqidə ḳaytip kəlginidə uningdinmu nomus ḳilidu. **27** Lekin mən dərḥəḳiḳət silərgə xuni eytip ḳoyayki, bu yərdə turoɣanlarning arisidin ölümning təmini tetixtin burun jəzmən Hudaning padixaḥliḳini kəridioɣanlar bardur. **28** Bu səzlərdin təhminən səkkiz kün keyin xundaḳ boldiki, u Petrus, Yuḥanna wə Yaḳupni elip, dua ḳilix üqün bir taoɣḳa qiḳti. **29** U dua ḳiliwatḳinida, uning yüzining ḳiyapiti əzgərdi wə kiyimliri ap'aḳ bolup qaḳmaḳtək qaḳnidi. **30** Wə mana, ikki adəm pəyda bolup uning bilən səzlixixiwatḳanidi; ular Musa wə Ilyas [pəyoɣəmbərlər] idi. **31** Ular parlaḳ jula iqidə ayan bolup, uning bilən Yerusalemda ada ḳilidioɣan «dunyadin ətüp ketix»i tooɣrisida səḥbətləxti. **32** Əmdi Petrus wə uning ḥəmraḥlirini heli ügidək basḳanidi; lekin ularning uyḳusi toluḳ eqiloɣanda ular uning xan-xəripini wə uning bilən billə turoɣan ikki adəmzatni kərdi. **33** Wə xundaḳ boldiki, bu ikkisi Əysadin ayriliwatḳanda, Petrus əzining nemini dəwatḳanliḳini bilmigən ḥalda Əysaoɣa: — Ustaz, bu yərdə boloɣinimiz intayin yahxi boldi! Birini sanga, birini Musaoɣa, yənə birini Ilyaska atap bu yərgə üq kəpə yasayli, — dedi. **34** Lekin u bu gəplərni ḳiliwatḳanda, bir parqə bulut pəyda bolup ularni ḳapliwaldi; ular bulut iqigə kirip ḳaloɣinida ḳorḳuxup kətti. **35** Buluttin tuyuḳsiz bir awaz anglinip: — Bu Mening səyümlük Ooɣlumdur. Uningoɣa ḳulaḳ selinglar! — dedi. **36** Awaz anglanoɣandin keyin, ḳarisa, Əysa əzi yaloɣuz ḳaloɣanidi. Ular süküt ḳilip ḳelixti wə xu künlərdə əzliri kərgən ixlardin ḥeqḳaysisini ḥeqkimgə eytmidi. **37** Ətisi, ular taoɣdin qüxkən waḳtida, zor bir top kixilər uni ḳarxi aldi. **38** Mana, topning arisidin birəylən warḳirap: — Ustaz, ətünüp ḳalay, ooɣlumoɣa iqingni aoɣritip ḳarap ḳoyoɣaysən! Qünki u mening birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir roḥ tutuwelip, u əziqila warḳirap-jarḳirap ketidioɣan bolup ḳaldi; u uning bədinini tartixturup, aoɣzidin aḳ kəpük kəltürüwetidu. [Jin] uni daim degüdək ḳiynap, uningoɣa ḥeq aram bərməydu. **40** Mən muhlisliringizdin roḥni ḥəydiwetixni ətünüwidim, biraḳ ular undaḳ ḳilalmidi, — dedi. **41** Əysa jawabən: — Əy etiḳadsiz wə tətür dəwr, silər bilən ḳaqanoɣiqə turup, silərgə səwr ḳilay? — Ooɣlungni aldimoɣa elip kəlgin — dedi. **42** Bala tehi yolda keliwatḳanda, jin uni yiḳitip, pütün bədinini tartixturdi. Əysa napak roḥḳa tənbiḥ berip, balini saḳaytti wə uni atisioɣa ḳayturup bərdi. **43** Ḥəmməylən Hudaning xərəplik küq-ḳudritigə ḳin-ḳinioɣa patmay təəjjüpləndi. Ḥəmmisi Əysaning ḳiloɣanlirioɣa ḥəyran ḳelixip turoɣanda, u muhlislirioɣa mundaḳ eytti: **44** — Bu səzlərni ḳulaḳliringlaroɣa obdan singdürüp ḳoyunglar. Qünki Insan'ooɣli pat arida [satḳunluḳtin] insanlarning ḳolioɣa tapxurup berilidu, — dedi. **45** Biraḳ ular bu səzni qüxinəlmidi. Buning mənisi ular qüxinip yətmisun üqün ulardin yoxuruloɣanidi. Ular uningdin bu səz tooɣruluḳ soraxḳimu petinalmidi. **46** Əmdi muhlislar arisida ulardin kimning əng uluo bolidioɣanliḳi tooɣruluḳ talax-tartix pəyda boldi. **47** Əmma Əysa ularning kənglidiki oylarni kərüp yetip, kiqik bir balini elip yenida turoɣuzup, **48** uloroɣa: — Kim mening namimda bu kiqik balini ḳobul ḳilsa, meni ḳobul ḳiloɣan bolidu wə kim meni ḳobul ḳilsa, meni əwətküqini ḳobul ḳiloɣan bolidu. Aranglarda əzini əng təwən tutḳini bolsa uluo bolidu, — dedi. **49** Yuḥanna jawabən uningoɣa: — Ustaz, sening naming bilən jinlarni ḥəydəwatḳan birsini kərduḳ. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxmigənliki tüpəylidin, uni tostuḳ, — dedi. **50** Lekin Əysa uningoɣa: — Uni tosmanglar. Qünki kim silərgə ḳarxi turmisa silərni ḳollioɣanlardindur, — dedi. **51** Wə xundaḳ boldiki, uning asmanoɣa elip ketilidioɣan künlirining toxuxioɣa az ḳaloɣanda, u ḳət'iylik bilən yüzini Yerusalemoɣa berixḳa ḳaratti. **52** [Xuning üqün] u aldin əlqilərni əwətti. Ular yoloɣa qiḳip, uning kelixigə təyyarliḳ ḳilix üqün Samariyə əlkisidiki bir yezioɣa kirdi. **53** Biraḳ u yüzini Yerusalemoɣa ḳaratḳanliḳi tüpəylidin yezidikilər Əysani ḳobul ḳilmidi. **54** Uning muhlisliridin Yaḳup bilən Yuḥanna bu ixni kərüp: — I Rəb, ularni kəydürüp yoḳitix

üqün Iliyas pəyoɣəmbərdək asmandin ot yeoɣixini qiḳiriximizni halamsən? — dedi. 55 Lekin u burulup ularni əyibləp: «Silər ḳandaḳ roḥtin boloɣanliḳinglarni bilməydikənsilər» — dedi. 56 Andin ular baxḳa bir yezioɣa ətüp kətti. 57 Wə xundaḳ boldiki, ular yolda ketiwatḳanda, birsi uningoɣa: — I Rəb, sən ḳəyərgə barma, mən sanga əgixip mangimən, — dedi. 58 Əysa uningoɣa: — Tülkilərning əngkürliri, asmandiki ḳuxlarning uwiliri bar. Biraḳ Insan'ooɣlining bexini ḳoyoɣudək yerimu yoḳ, — dedi. 59 U yənə baxḳa birsigə: — Manga əgəxkin! — dedi. Lekin u: — Rəb, awwal berip atamni yərlikkə ḳoyoɣili ijazət bərgəysən, — dedi. 60 Lekin Əysa uningoɣa — Ɵlüklər əz ɵlüklirini kəmsun! Biraḳ sən bolsang, berip Hudaning padixaḥliḳini jakarlioɣin, — dedi. 61 Yənə birsi: — Əy Rəb, mən sanga əgiximən, lekin awwal əyümgə berip, əydikilirim bilən hoxlixiximoɣa ijazət bərgəysən, — dedi. 62 — Kim ḳolida ḳoxning tutḳuqini tutup turup kəynigə ḳarisa, u Hudaning padixaḥliḳioɣa layiḳ əməstur, — dedi.

10 Bu ixlardin keyin, Rəb muhlislardin yənə yətmixini təyinləp, əzi barmaḳqi boloɣan barliḳ xəḥər-yezilaroɣa ikki-ikkidin əzidin burun əwətti. 2 U ularoɣa mundaḳ tapilidi: — Yioɣilidioɣan ḥosul dərwəḳə kəp, lekin ḥosulni yioɣḳuqi ixləmqilər az ikən. Xunga ḥosul Igisidin kəprək ixləmqilərni Əz ḥosulungni yioɣixḳa əwətkəysən, dəp tiləngla. 3 Menginglar! Mən ḳozilarni bərilərning arisioɣa əwətkəndək silərni əwətimən. 4 Ḥəmyan, hurjun wə kəxlər almanglar; yolda kixilər bilən salamlixixḳa [tohtimanglar]. 5 Ḳaysi əygə kirsənglar, aldi bilən: «Muxu əydikilərgə aramliḳ boloɣay!» dənglar. 6 U əydə «aramliḳ igisi» bolsa, tiligən aramliḳinglar xu əygə ḳonidu; əgər bolmisa, u aramliḳ əzünglaroɣa yanidu. 7 Andin qüxkən əydə turup yətkəlmənglər, xu əydikilərning bərginini yəp-iqinglar, qünki ixləmqi əz ix ḥəḳḳini elixḳa ḥəḳliḳtur. U əydin bu əygə yətkilip yürmənglar. 8 Silər ḳaysi xəḥərgə kirsənglar, ular silərni ḳobul ḳilsa, ular aldinglaroɣa nemə ḳoysa xuni yənglar. 9 U yərdiki kesəllərni saḳaytip, ularoɣa: «Hudaning padixaḥliḳi silərgə yeḳinlaxti!» dənglar. 10 Biraḳ silər ḳaysi xəḥərgə kirsənglar, ular silərni ḳobul ḳilmisa, ularning rəstə-koqilirioɣa qiḳip kəpqilikkə: 11 «Silərgə agaḥ bolsun üqün ḥətta xəḥiringlarning ayioɣimizoɣa qaplaxḳan topisinimu ḳeḳip qüxürüwetimiz! Ḥalbuki, xuni bilip ḳoyunglarki, Hudaning padixaḥliḳi silərgə [rasttinla] yeḳinlaxti!» — dənglar. 12 Mən silərgə eytip ḳoyayki, xu küni ḥətta Sodom xəḥiridikilərning kəridioɣini bu xəḥərdikilərningkidin yenik bolidu. 13 Ḥalinglaroɣa way, əy ḳorazinliḳlar! Ḥalinglaroɣa way, əy Bəyt-Saidaliḳlar! Qünki silərdə kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon xəḥərliridə kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla bəzgə yəginip, külgə milinip towa ḳiloɣan bolatti. 14 Ḳiyamət künidə Tur wə Zidondikilərning kəridioɣini silərningkidin yenik bolidu. 15 Əy ərxkə kətürülgən Kəpərnaḥumluḳlar! Silər təḥtisaraoɣa qüxürülisilər! (Hadēs g86) 16 [U muhlisliroɣa yənə]: — Kimdəkim silərni tingxisa, menimu tingxioɣan bolidu; kimdəkim silərni qətkə ḳaḳsa, menimu qətkə ḳaḳḳan bolidu; kim meni qətkə ḳaḳḳan bolsa, meni əwətküqinimu qətkə ḳaḳḳan bolidu, — dedi. 17 Yətmix muhlis huxal-huramliḳ iqidə ḳaytip kelip: — I Rəb! Ḥətta jinlarmu sening naming bilən bizgə boysunidikən! — dəp məlum ḳildi. 18 U ularoɣa: — Mən Xəytanning asmandin ḳaḳmaḳtək qüxüp kətkənlikini kərgənmən. 19 Mana, mən silərgə yilan-qayanlarni dəssəp yanjixḳa wə düxmənning barliḳ küq-ḳudritini besip taxlaxḳa ḥoḳuḳ bərdim. Ḥeqḳaqan ḥeqḳandaḳ nərsə silərgə zərər yətküzəlməydu. 20 Lekin silər roḥlarning silərgə boysunoɣanliḳi tüpəylidin xadlanmanglar, bəlki naminglarning ərxlərdə pütülgənliki tüpəylidin xadlininglar, — dedi. 21 Xu waḳitta, Əysa roḥta huxallinip mundaḳ dedi: «Asman-zemin Igisi i Ata! Sən bu ḥəḳiḳətlərni danixmən wə əḳilliḳlardin yoxurup, səbiy balilaroɣa axkarilioɣanliḳing üqün seni mədḥiyiləymən! Bərḥəḳ, i Ata, nəziringdə bundaḳ ḳilix rawa idi. 22 Ḥəmmə manga Atamdin təḳdim ḳilindi; Ooɣulning kimlikini Atidin baxḳa ḥeqkim bilməydu, wə Atiningmu kimlikini Ooɣul wə Ooɣul axkarilaxni layiḳ kərgən kixilərdin baxḳa ḥeqkim bilməydu». 23 Andin u muhlisliroɣa burulup, ularoɣa astioɣina: Silər kərüwatḳan ixlarni kərgən kəzlər nəḳədər bəhtliktur! 24 Qünki mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, nuroɣun pəyoɣəmbərlər wə padixaḥlar silər kərgən ixlarni kərüxkə intizar boloɣini bilən ularni kərmigən; wə silər anglawatḳan ixlarni anglaxḳa intizar boloɣini bilən, ularni anglap baḳmioɣan, — dedi. 25 Wə mana, Təwrat ustazliridin biri ornidin turup Əysani sinimaḳqi bolup: — Ustaz, mənggülük ḥayatḳa waris bolmaḳ üqün nemə ixni ḳilixim kerək? — dəp soridi. (aiōnios g166) 26 U jawabən: — Təwrat ḳanunida nemə pütülgən? Buningoɣa əzüng ḳandaḳ ḳaraysən? — dedi. 27 Ḥeliḳi kixi jawabən: — «Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün jening, pütün küqüng wə

pütün zeһning bilən səygin»; wə «Ḳoxnangni əzüngni səygəndək səy» — dedi. **28** Əysa uningoƣa: — Tooƣra jawab bərding. Mana xundaḳ ḳilsang ḥayat bolisən, — dedi. **29** Lekin əzini ḥəḳḳaniy dəp ispatlimaḳqi bolup, Əysadin yənə sorap: — Əmdi «Mening ḳoxnam» kimdur? — dedi. **30** Əysa jawabən mundaḳ dedi: — Bir adəm Yerusalemdin Yeriho xəһirigə qüxüwetip, yolda ḳaraḳqilarning ḳolioƣa qüxüp ḳaptu. Ḳaraḳqilar uning kiyim-keqəklirini salduruwelip, uni yarilandurup, qala əlük ḥalda taxlap ketiptu. **31** Wə xundaḳ boldiki, məlum bir kaһin xu yoldin qüxüwetip, ḥeliḳi adəmni kərüp, yolning u qeti bilən mengip ətüp ketiptu. **32** Xuningdək bir Lawiyliḳ [roһaniy] bu yərgə kəlgəndə, yenioƣa kelip ḳarap ḳoyup, yolning u qeti bilən mengip ətüp ketiptu. **33** Lekin səpərdə boloƣan bir Samariyəlik ḥeliḳi adəmning yenioƣa kəlgəndə, uni kərüpla iq aoƣritiptu **34** wə aldioƣa berip, jaraһətlirigə may wə xarab ḳuyup, tengip ḳoyuptu. Andin uni əz ulioƣiḳa mindürüp, bir sarayoƣa elip berip, u yərdə ḥalidin həwər aptu. **35** Ətisi yoloƣa qiḳḳanda, ikki kümüx dinarni elip saraywəngə berip: «Uningoƣa ḳarap ḳoyung, buningdin artuḳ qiḳim bolsa, ḳaytiximda sizgə tələymən» dəptu. **36** [Əmdi Əysa ḥeliḳi ustazdin]: — Seningqə, bu üq adəm iqidə ḳaysisi ḳaraḳqilarning ḳolioƣa qüxkən ḥeliḳi kixigə [ḥəḳiḳiy] ḳoxna boloƣan? — dəp soridi. **37** — Uningoƣa meһribanliḳ kərsətkən kixi, — dəp jawab bərdi u. Əysa uningoƣa: — Undaḳ bolsa, sən ḥəm berip xuningoƣa ohxax ḳiloƣin, — dedi. **38** Wə xundaḳ boldiki, u [muhlisliri bilən billə] yolda ketiwetip, məlum bir yezioƣa kirdi. U yərdə Marta isimlik bir ayal uni əyigə qaḳirip meһman ḳildi. **39** Martaning Məryəm isimlik bir singlisi bar idi. U Əysaning ayioƣi aldida olturup, uning səz-kalamini tingxiwatatti. **40** Əmdi meһmanlarni kütüx ixlirining kəplükidin kəngli bəlünüp kətkən Marta Əysaning aldioƣa kelip: — I Rəb, singlimning meni meһman kütkili yaloƣuz taxlap ḳoyoƣinioƣa karing bolmamdu? Uni manga yardəmlixixkə buyruoƣin! — dedi. **41** Lekin Əysa uningoƣa jawabən: — Əy Marta, Marta, sən kəp ixlarning oƣemini yəp awarə bolup yürüwatisən. **42** Biraḳ birla ix zərürdur; wə Məryəm xuningdin əzigə nesiwə bolidioƣan yahxi ülüxni tallidi; bu ḥərgiz uningdin tartiwelinmaydu — dedi.

11 Əmdi xundaḳ boldiki, u bir yərdə dua ḳiliwatatti; dua ayaoƣlaxḳanda, muhlisliridin biri uningdin: — I Rəb, Yəһya əz muhlisliroƣa əgətkinidək, sənmu bizgə dua ḳilixni əgətsəng, — dedi. **2** U uloroƣa mundaḳ dedi: — Dua ḳiloƣininglarda, mundaḳ dənglar: «I Ata, Sening naming muḳəddəs dəp uluoƣlanoƣay. Sening padixaһliḳing kəlgəy. **3** Ḥər künlük nenimizni bizgə ḥərküni bərgəysən. **4** Bizgə ḳərzdar boloƣan ḥərkimni kəqürginimizdək, Sənmu gunaһlirimizni kəqürgəysən. Bizni azduruluxloroƣa uqratḳuzmioƣaysən». **5** U səzini [dawam ḳilip] uloroƣa mundaḳ dedi: — Silərning iqinglardin biringlarning bir dosti bolup, yerim keqidə uning ḳexioƣa berip: Əy dostum, manga üq nan ətnə bərgin; **6** qünki manga səpərdin bir dostum kəldi wə uning aldioƣa ḳoyoƣudək bir nərsəm ḳalmaptu, desə, **7** u əyining iqidə turup: «Meni awarə ḳilmioƣin, ixik taḳaḳliḳ, balilar orunda yenimda yatidu. Sanga elip berixkə ḳopalmaymən», deyixi mumkin. **8** Silərgə xuni eytimənki, gərqə u uning dosti bolux süpiti bilən berixkə ornidin turmisimu, uning ḥijil bolmay ḳayta-ḳayta yalwuruxi bilən u qoḳum ornidin turup, ḳanqə lazim bolsa uningoƣa beridu. **9** Xuning üqün mən silərgə eytayki, tilənglar, silərgə ata ḳilinidu; izdənglar, tapisilər. Ixikni qekinglar, eqilidu. **10** Qünki ḥərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi izdiginini tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. **11** Aranglarda ata boloƣuqilar əz ooƣli nan tələp ḳilsa, uningoƣa tax beridioƣanlar barmu?! Yaki beliḳ tələp ḳilsa, yilan beridioƣanlar barmu? **12** Tuhum tələp ḳilsa, qayan beridioƣanlar barmu? **13** Əmdi silər rəzil turup əz pərzəntliringlaroƣa yahxi iltipatlarni berixni bilgən yərdə, ərxtiki Ata Əzidin tiligənlərgə Muḳəddəs Roһni tehimu ata ḳilmasmu? **14** Əmdi u bir kixidin «adəmni gaqa ḳiloƣuqi» jinni ḥəydiwətkəndə, xundaḳ boldiki, jin uningdin qiḳḳanda, gaqa zuwanoƣa kəldi. Halayiḳ buningoƣa intayin ḥəyran boluxti. **15** Biraḳ ulardin bəziliri: «U jinlarni jinlarning əmiri boloƣan Bəəlzəbuloƣa tayinip ḥəydiwetidu» — dedi. **16** Wə baxḳa bəzilər uni sinax məḳsitidə uningdin bizgə asmandin bir məjizilik alamət kərsətsəng, dəp tələp ḳiloƣili turdi. **17** Lekin u ularning nemə oylawatḳanliḳini bilip uloroƣa mundaḳ dedi: — Əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxḳan ḥərḳandaḳ padixaһliḳ wəyran bolidu; wə ḥərḳandaḳ ailə əz iqidin bəlünüp əzara soḳuxsa zawallikḳa yüz tutidu. **18** Xuningoƣa ohxax, əgər Xəytan əz-əzigə ḳarxi qiḳḳan bolsa, undaḳta, uning padixaһliḳi ḳandaḳmu put tirəp turalisun? Qünki silər meni, «Jinlarni Bəəlzəbuloƣa tayinip ḥəydəydikən» dəysilər. **19** Əgər mən jinlarni Bəəlzibuloƣa tayinip ḳooƣlisam, silərning pərzəntliringlar kimgə tayinip jinlarni ḳooƣlaydu?! Xunga ular silər tooƣruluḳ ḥəküm

qikarsun! 20 Lekin mən Hudaning barmiki bilən jinlarni kooqlisam, undakta Hudaning padixahliki üstünglaroqa qüxüp namayan boloqan bolidu. 21 Toluk korallanoqan küqtünggür əz əyini kooqdap turoqanda, uning mal-mülki aman kalidu; 22 lekin uningdin küqtünggür biri uning üstigə hujum kilip uni yəngsə, uning tayanoqan korallirini tartiwalidu wə mal-mülüklirini olja kilip əzidikilərgə təksim kilip beridu. 23 Mən tərəptə turmioqanlar manga karxi turoquqidur. Mən tərəpkə [adəmlərni] yioqmioquqilar bolsa tozutuwətküqidur. 24 Napak roh birawning tenidin qikiriwetilixi bilən, u kuroqak jaylarni qərgiləp yürüp birər aramgahni izdəydu; birak tapalmioqandin keyin, «mən qikkan makanimoqa kaytay!» dəydu. 25 Xuning bilən kaytip kelip, xu makanining pakiz tazilanoqanlikini wə rətlənggənlikini baykaydu-də, 26 berip əzidinmu bəttər yəttə rohni baxlap kelidu; ular kirip billə turidu. Buning bilən heliki adəmning keyinki hali burunkidinmu tehimu yaman bolidu. 27 Wə xundak boldiki, u bu gəplərni kiliwatkanda, kəpqilik arisida bir ayal awazini kətürüp: — Seni kətürgən korsak wə emitkən əmqək bəhtliktur! — dedi. 28 Birak u jawabən: — Bəlki Hudaning səzini anglap, Uningoqa itaət kilidioqanlar bəhtliktur! — dedi. 29 Xu qaoqda, top-tap adəmlər uning ətrapioqa olaxkanda, u mundak səzləxkə baxlidi: — Bu dəwr dərwəkə rəzil bir dəwrdur; u məjizilik bir alamətning kəristilixni istəp yüridu. Birak buningoqa «Yunus pəyoqəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»tin baxka heqkandak ikkinqi bir alamət kərsitilməydu. 30 Qünki Yunus pəyoqəmbərning əzi Ninəwə xəhiridikilərgə alamət-karamət boloqinioqa ohxax, Insan'ooqlimu bu dəwrgə yənə xundak bolidu. 31 Kiyamət küni «Jənubtin kəlgən ayal padixah»mu bu dəwrdikilər bilən təng tirilip, ularning gunahlirini bekitidu. Qünki u Sulaymanning dana səzlirini anglax üqün yər yüzining qetidin kəlgən; wə mana, Sulaymandinmu uluoq birsi muxu yərdə turidu. 32 Kiyamət küni Ninəwəlikilər bu dəwrdikilər bilən təng kopup, bu dəwrdikilərning gunahlirini bekitidu. Qünki Ninəwəliklər Yunus pəyoqəmbər jakarlioqan həwərni anglap towa kiloqan; wə mana, Yunus pəyoqəmbərdinmu uluoq birsi muxu yərdə turidu! 33 Heqkim qiraoqni yekip koyup, uni yoxurun jayda koymas, yaki üstigə sewətni kəmtürüp koymas, bəlki qiraoqdanning üstigə koyidu; buning bilən əygə kirgənlər yoruklukni kəridu. 34 Tənning qirioqi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. Lekin əgər kəzüng hunük bolsa pütün wujudung karangoqu bolidu. 35 Xuning üqün hezi boloqinki, wujudungdiki «yorukluk» karangoquluk bolmisun! 36 Əmdi əgər barqə wujudung yoruk bolsa wə uning heq yeri karangoqu bolmisa, wujudung huddi qiraoq parlak nuri bilən seni yorutkandək tamamən ayding bolidu. 37 Əysa səz kiliwatkanda, bir Pərisiy uni əyigə oqizaoqa təklip kildi. Xuning bilən u əygə kirip, dastihanda olturdi. 38 Lekin heliki Pərisiy uning tamaktin ilgiri kol yumioqinini kərüp, intayin həyran boldi. 39 Lekin Rəb uningoqa: — Əmdi silər əy Pərisiylər, qinə-kaqilarning texinila yuyup pakizlioqininglar bilən iqinglar hərtürlük herislik wə rəzillikkə toloqandur. 40 Əy nadanlar, texini Yaratkuqi iqinimu yaratkan əməsmu?! 41 Əmdi əz iq-iqinglardin həyrhahlik kilinglar wə mana, həmmə nərsə silərgə pakiz bolidu. 42 Halinglaroqa way, əy Pərisiylər! Qünki silər hətta yalpuz bilən suzapning wə hərhil dora-dərmanlarning ondin birini əxrə kilip Hudaoqa ataysilər-yu, birak adalət wə Hudaning muhəbbitini heq etibaroqa almay ketiwerisilər. Dərwəkə, awwal muxu ixlarni orundixinglar kerək, andin xu ixlarnimu ada kilmay koymaslikinglar kerək. 43 Halinglaroqa way, əy pərisiylər! Qünki silər sinagoglarda aldinki orunlarda olturuxka, bazarlarda kixilərning silərgə boloqan [hərmətlik] salamlirioqa amraksilər. 44 Silərgə way! Qünki silər huddi kixilər ketiwetip, üstigə dəssəp selipmu səzməy ətüp kətkən gərlərgə ohxaysilər! — dedi. 45 Təwrat əhliliridin biri uningoqa: — Ustaz, bularni eytkining bizgimu hakarət boldi! — dedi. 46 U uningoqa mundak jawab bərdi: — Silərgimu way, əy Təwrat əhliliri! Qünki silər kətürəlmigüdək eoqir yüklərni adəmlərning zimmisigə artip koysilər-yu, əmma əzünglar bu yüklərni kətürüxkə birmu barmikinglarni təgküzməysilər! 47 Silərgə way! Qünki pəyoqəmbərlərning kəbrilirini yasap keliwatisilər, lekin ata-bowiliringlar ularni əltürdi. 48 Xuning bilən silər ata-bowiliringlar kiloqanlirioqa razi boloqanlikinglaroqa guwahlik berisilər. Qünki ular pəyoqəmbərlərni əltürdi wə silər ularning kəbrilirini yasaysilər. 49 Bu səwəbtinmu Hudaning danaliki dəyduki: «Mən ularoqa pəyoqəmbərlər wə rosullarni əwətimən wə bulardin bəzilirini ular əltüridu wə bəzilirini ziyankəxlik bilən kooqliwetidu». 50 Xuning bilən dunya apiridə boloqandin buyanki barlik pəyoqəmbərlərning tökülgən kan kərzliri, yəni Habilning tökülgən kenidin tartip taki [ibadəthanidiki] kurbangah bilən mukəddəs jay

arilikida ḳətl ḳilinoɣan [kaḥin] Zəkəriyaning tökülgən ḳenioɣiqə barlik ḳan ḳərzlər üqün muxu dəwrdikilərdin ḥesab elinidu. Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bularning ḥəmmisi muxu dəwrdin elinidioɣan bolidu! **52** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat əḥliliri! Qünki ḥekmət həzinisining aqḳuqini elip turup, əzünglar uning iqigə kirmidinglar wə kirəy degənlərnimu kirgüzmidinglar. **53** U xu yərdin qikḳandin keyin, Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning bilən ḳattik ḳarxilixip, uningoɣa kəp ixlarni muzakirilixixkə ḳistidi **54** wə uning üstidin xikayət ḳilixḳa səzidin birər əyib tepiwelixḳa paylap yürətti.

12 Xu qaoɣlarda, mingliɣan kixilər yioɣilip, bir-birini dəssiwətküdək ḳista-ḳistang boluxup kətkəndə, u awwal muhlislirioɣa səz ḳilip mundak dedi: — Pərisiylərning eqitḳusidin, yəni sahtipəzlikidin ḥoxyar bolunglar. **2** Qünki yoxuruloɣan ḥeqḳandak ix axkarilanmay ḳalmaydu, wə ḥeqḳandak məhpiy ix ayan bolmay ḳalmaydu. **3** Xunga silərning ḳarangoɣuda eytḳanliringlar yoruḳta anglinidu; əyning iqkiridə hupiyanə piqirlaxḳanliringlarmu əgzilərdə jakarlinidu. **4** Mən silər dostlirimoɣa xuni eytimənki, tənni əltürüp, baxḳa ḥeq ix ḳilalmaydioɣanlardin ḳorḳmanglar. **5** Lekin mən silərgə kimdin ḳorḳuxunglar kerəklikini kərsitip ḳoyay: Əltürgəndin keyin, dozahḳa taxlaxḳa ḥoḳuḳluḳ boloɣuqidin ḳorḳunglar; bərḥək silərgə eytay — Uningdin ḳorḳunglar! **(Geenna g1067)** **6** Bəx ḳuxḳaq ikki tiyingə setilidioɣu? Lekin ularning ḥeqbirimu Huda təripidin untulup ḳaloɣini yoḳ. **7** Lekin ḥətta ḥərbir tal qeqinglarmu sanaloɣandur. Xundak ikən, ḳorḳmanglar; silər nuroɣunlioɣan ḳuxḳaqtin ḳimmətliksilər! **8** — Birak mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, kim meni insanlarning aldida etirap ḳilsa, Insan'ooɣlimu uni Hudaning pərixtiliri aldida etirap ḳilidu. **9** Birak insanlarning aldida meni tonumioɣan kixi, Hudaning pərixtiliri aldidimu tonulmaydu. **10** Insan'ooɣlioɣa ḳarxi səz ḳiloɣan ḥərḳandak kixi kəqürümgə erixələydu; lekin Muḳəddəs Roḥḳa kupurluḳ ḳiloɣuqi bolsa kəqürümgə erixəlməydu. **11** Lekin kixilər silərni sinagoglaroɣa yaki ḥökümdarlar wə əməldarlarning aldioɣa elip berip sorakḳa tartḳanda, «[Ərzgə] ḳandak jawab bərsəm?» yaki «Nemə desəm bolar?» dəp əndixə ḳilmanglar. **12** Qünki nemə deyix kerəklikini xu waḳti-saitidə Muḳəddəs Roḥ silərgə əgitidu. **13** Kəpqilik arisidin birsi uningoɣa: — Ustaz, akamoɣa [atimizdin] [ḳaloɣan] mirasni mən bilən təng ülixixkə buyruoɣayla — dedi. **14** Lekin u uningoɣa jawabən: — Buradər, kim meni silərning üstünglaroɣa sotqi yaki üləxtürgüqi ḳildi? — dedi. **15** U kəpqilikkə ḳarap: — Pəhəs bolup əzünglarni ḥərhil tamahorluḳtin saḳlanglar. Qünki insanning ḥayati uning mal-mülüklirining kəplükigə baoɣlik əməstur, dedi. **16** Andin u ularoɣa mundak bir təmsilni eytip bərdi: — «Bir bayning yeri mol ḥosul beriptu. **17** U kənglidə «Ḳandak ḳilay? Qünki bunqiwala ḥosulni ḳoyoɣudək yerim yoḳ» — dəp oylaptu. **18** Andun u: — «Mundak ḳilay: — Ḥazirki ambarlirimni quwuwetip, tehimu qongini yasap, barlik məḥsulatlirim wə baxḳa mal-mülüklirimni xu yərgə yioɣip saḳlay! **19** Andin əz-əzümgə: «Əy jenim, yioɣip saḳlioɣan, kəp yil yətküdək nemətliring bar, raḥət iqidə yəp-iqip hux boloɣin!» dəydioɣan bolimən» dəp oylaptu. **20** Lekin Huda uningoɣa: «Əy əhməḳ, bügün keqila jening səndin tələp ḳilip elinidu; undakta bu toplioɣining kimgə ḳalidu?» dəptu. **21** Hudaning aldida dələtmən bolmay, əzigə həzinə yioɣkanning ḥali xundak bolar». **22** Andin u muhlislirioɣa mundak dedi: — Xuning üqün mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, turmuxunglar tooɣruluḳ, nemə yərmiz yaki nemə kiyərmiz, dəp əndixə ḳilmanglar. **23** Qünki ḥayatlik yeməkliktin, tən kiyim-keqəktin əzizdur. **24** Ḳuzoɣunlaroɣa ḳaranglar! Ular terimaydu wə yioɣmaydu, ularning ambar, iskilatlirimu yoḳ. Lekin Huda ularnimu ozuḳlanduridu. Silər ḳuxlardin ḳanqilik əziz-ḥə! **25** Aranglarda ḳaysinglar oɣəm-ḳayoɣu bilən əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? **26** Əgər xunqilik kiqikkinə ixmu ḳolunglardin kəlmisə, nemə üqün ḳaloɣan ixlar tooɣrisida oɣəm-əndixə ḳilisilər? **27** Nelupərlərning ḳandak əsidioɣanlikioɣa ḳarap bekinglar! Ular əmgəkmu ḳilmaydu, qakmu egirməydu; lekin silərgə xuni eytayki, ḥətta Sulayman toluḳ xan-xərəptə turoɣandimu uning kiyinixi nilupərləning bir güliqilikimu yoḳ idi. **28** Əy ixənqi ajizlar! Əmdi Huda daladiki bügün eqilsa, ətisi ḳurup oqakḳa selinidioɣan axu gül-giyaḥlarni xunqə bezigən yərdə, silərni tehimu kiyindürməsmu?! **29** Xundak ikən, nemə yəymiz, nemə iqimiz dəp bax ḳaturmanglar, ḥeqnemidin əndixə ḳilmanglar. **30** Qünki ḥərḳaysi əldikilər mana xundak ḥəmmə nərsilərgə intilidu. Birak Atanglar silərning bu nərsilərgə moḥtajlikinglarni bilidu; **31** xundak ikən, Uning padixaḥlikioɣa intilinglar wə u qaoɣda, bularning ḥəmmisi silərgə ḳoxulup nesip bolidu. **32** Ḳorḳmanglar, i kiqik pada! Qünki Atanglar padixaḥlikni silərgə ata ḳilixni hux kərdi. **33** Mal-mülkünglarni setip,

[kəmbəoɣəllərgə] həyrhaḫlik ḳilinglar. Өzünglaroɣa uprimaydioɣan ḥəmyan, ərxlərdə ḥərgiz tügəp kətməydioɣan bir həzinə ḥazirlanglar; — xu yərdə ooɣri yeḳin kəlməydu, küyə yəp yoḳap kətməydu. **34** Qünki baylikinglar ḳəyərdə bolsa, ḳəlbinglarmu xu yərdə bolidu. **35** Silər belinglarni qing baoɣlap, qiraoɣliringlarni yandurup turunglar; **36** huddi hojayinining toy ziyapitidin ḳaytip kelixini kütüp turoɣan qakarlardək, ḥərdaim təyyar turunglar. Xuning bilən hojayin kelip ixikni ḳaḳkanda, qakarlar dərḥal qiḳip ixikni aqidioɣan bolidu. **37** Hojayin ḳaytip kəlgəndə, qakarlirining oyoɣak, təyyar turoɣanlikini kərsə, bu qakarlarning bəhtidur! Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, hojayin өzi belini baoɣlap, ularni dastihanoɣa olturoɣuzup, ularning aldioɣa kelip xəhsən өzi ularni kütüwalidu! **38** Wə əgər hojayin ikkinqi yaki üqinqi jesəktə kəlsimu, qakarlirining xundak oyoɣakliḳini kərsə, bu ularning bəhtidur! **39** Lekin xuni bilip ḳoyunglarki, əgər өy igisi ooɣrining keqidə ḳaysi waḳitta kelidioɣanliḳini bilgən bolsa, u oyoɣak turup ooɣrining өygə texip kirixigə ḥərgiz yol ḳoymaytti! **40** Xuning üqün silərmu ḥərdaim təyyar turunglar; qünki Insan'ooɣli silər oylimioɣan waḳit-saəttə ḳaytip kelidu. **41** Petrus uningdin: — I Rəb, sən bu təmsilni bizgila ḳaritip eyttingmu yaki ḥəmməyləngə ḳaritipmu? — dəp soridi. **42** Rəb mundak dedi: — Hojayini өz өyidikilərgə məs'ul ḳilip, ularoɣa tegixlik boloɣan axliḳni waḳti-waḳtida təḳsim ḳilip berixkə təyinləydioɣan ixənqlik wə pəmlik oɣojidar kim bolidu? **43** Hojayin өyigə ḳaytḳanda, qakirining xundak ḳiliwatḳinining üstigə kəlsə, bu qakarning bəhtidur! **44** Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, hojayin uni pütün igilikini baxḳuruxḳa ḳoyidu. **45** Lekin mubada xu qakar kənglidə: «Hojayinim ḥayal bolup ḳalidu» dəp, baxḳa qakarlar wə dedəklərni bozək ḳilixḳa wə yəp-iqip, məst boluxḳa baxlisa, **46** Xu qakarning hojayini kütülmigən bir küni, oylimioɣan bir waḳitta ḳaytip kelidu wə uni kesip ikki parqə ḳilip, uning nesiwisini etiḳadsizlar bilən ohxax təḳdirdə bekitidu. **47** Əmdi hojayinining iradisini bilip turup, təyyarlinip turmioɣan wə hojayinining iradisi boyiqə ḳilmioɣan qakar boluxioɣa tayak yəydu. **48** Birak hojayinining iradisini bilməy turup, tayak yeyixkə tegixlik ixlarni ḳiloɣan qakar azrak tayak yəydu. Kimgə kəp berilsə, uningdin tələp ḳilinidioɣini kəp bolidu. Qünki adəmlər kimgə kəp amanət ḳoyoɣan bolsa, uningdin tələp ḳilidioɣinimu kəp bolidu. **49** Mən yər yüzigə ot taxlap tutaxturuxḳa kəldim wə bu otning tutixixioɣa nəḳədər təḳəzzamən! **50** Lekin mən aldi bilən bir qəmüldürüx bilən qəmüldürülüxüm kerək wə bu qümüldürülüxüm əməlgə axuruloɣuqə intayin ḳiynilimən! **51** Silər meni yər yüzigə tinqlik elip kəldimikin, dəp oylap ḳaldinglarmu? Yak, mən xuni silərgə eytayki, tinqlik əməs, bəlünüx elip kəldim! **52** Qünki buningdin keyin, bir өydiki bəx kixi bəlünidu; üqi ikkisigə ḳarsi wə ikkisi üqigə ḳarxi bəlünidu. **53** Ata ooɣlioɣa wə ooɣul atisioɣa, ana ḳizioɣa wə ḳiz anisioɣa, ḳeynana kelinigə wə kelin ḳeynanisioɣa ḳarxi turidu. **54** Əysa yənə toplaxḳan adəmlərgə mundak dedi: — Silər künpetix tərəptin bulutning qiḳḳinini kərsənglar, dərḥal «yamoɣur yaoɣidu» dəysilər, wə dərwəḳə xundak bolidu. **55** Jənub tərəptin xamalning qiḳḳinini kərsənglar, «Ḥawa issiydu» dəysilər wə dərwəḳə xundak bolidu. **56** Əy sahtipəzlər! Silər yər bilən kəkning rənggini pərk etələysilər-yu, ḳandaḳsigə bu zamanni pərk etəlməysilər?! **57** Əmdi nemixḳa ḳaysi ixlarning durus ikənlikigə өzünglar ḥөküm ḳilip baḳmaysilər?! **58** Qünki dəwagiring bilən birgə sotqi aldioɣa baroɣiningda, uning bilən yolda ketiwatḳiningda, uning bilən yarixip dost boluxḳa intilgin; bolmisa, u seni sotqioɣa, sotqi bolsa gundipayoɣa tapxuridu wə gundipay seni zindanoɣa taxlaydu. **59** Mən sanga xuni eytip ḳoyayki, [kərzingning] əng ahirḳi bir tiyininimu ḳoymay təlimigüqə, xu yərdin ḥərgiz qiḳalmaysən.

13 Xu qaoɣda, birnəqqə adəm uningoɣa [waliy] Pilatusning bir ḳisim Galiliyəliklərning ḳenini təküp, ularning ḳanlirini ular ḳiliwatḳan [ibadəthanidiki] ḳurbanliḳning ḳanliri bilən arilaxturoɣanliḳini məlum ḳildi. **2** U ularoɣa jawabən mundak dedi: — Ularning bu azablarni tartḳini üqün bu Galiliyəliklərni baxḳa Galiliyəliklərdin gunaḥi eoɣir dəp ḳaramsilər? **3** Mən silərgə eytayki, undak əməs! Bəlki silər towa ḳilmisanglar, ḥəmminglarmu ohxax aḳiwəttə ḥalak bolisilər. **4** Siloam məḥəllisidiki munar ərülüp qüxüp, on səkkiz kixini besip eltürüp ḳoyoɣan, silər ularni Yerusalemda turuwatḳan baxḳlardin kəbiḥ, dəp ḳaramsilər? **5** Mən silərgə eytayki, undak əməs! Bəlki silər towa ḳilmisanglar, ḥəmminglarmu ohxax aḳiwəttə ḥalak bolisilər. **6** Andin u bu təmsilni səzləp bərdi: — Məlum bir kixining üzümzarliḳida tikilgən bir tüp ənjür dərihi bar ikən. U u dərəhtin mewə izdəp kəptu, lekin ḥeq mewə tapalmaptu. **7** U baoɣwəngə: «Ḳara, üq yildin beri bu ənjür

dərihidin mewə izdəp keliwatimən, biraķ bir talmu mewə tapalmidim. Uni kesiwət! U nemə dəp yərni bikardin-bikar igiləp turidu?» dəptu. **8** Lekin baoɣwən: «Hojayin, uningoɣa yənə bir yil təgmigəyla. Bu waķit iqidə uning tüwidiki topilarni boxitip, ooɣutlap baķay. **9** Əgər kelər yili mewə bərsə, yahxi hop! Biraķ bərmisə, kesiwətkəyla» dəptu baoɣwən. **10** Bir xabat küni, u bir sinagogta təlim beriwatatti. **11** Mana xu yərdə on səkkiz yildin beri zəipləxtürgüqi bir jin təripidin tutulup, dəmqiyip ərə turalmaydioɣan bir ayal bar idi. **12** Əysa uni kərgəndə, yenioɣa qaķirip: — Hanim, sən bu zəiplikingdin azad boldung! — dedi. **13** Andin u ķolini uning uqisioɣa ķoyuwidi, ayal dərhal ruslinip tik turup, Hudani uluoɣlidi. **14** Biraķ sinagogning qongi Əysaning xabat küni kesəl saķaytķinidin oɣəzəplinip, kəpqilikkə: — Adəmlər ix ķilix kerək boloɣan altə kün bar, xu künlərdə kelip saķaytilinglar; lekin xabat künidə undaķ ķilmanglar, — dedi. **15** Xunga Rəb uningoɣa mundaķ jawab bərdi: — Əy sahtipəzlər! Ḥərbiringlar xabat küni torpaķ wə exikinglarni oķurdin yexip, suoɣaroɣili baxlimamsilər?! **16** Əmdi Xəytan mana on səkkiz yil booɣup kəlgən, Ibraḥimning bir ķizi boloɣan bu ayal dəl xabat künidə bu sirtmaķtin boxitilsa, bu xabat künining yarixiķi bolmamdu?! **17** U muxu səzni ķiloɣanda, uningoɣa ķarxi qiķķanlar hijalətkə ķaldi; biraķ halayiķ uning ķiliwatķan ḥəmmə ajayib ixliridin xadlinip yayridi. **18** U səzini [dawamlaxturup] mundaķ dedi: — Hudaning padixaḥliķi nemigə ohxaydu? Mən uni nemigə ohxitay? **19** U goya bir tal ķiqa urukioɣa ohxaydu; birsi uni elip əz beoɣida terioɣanidi; u əsüp yooɣan dərəh boldi; asmandiki uqar-ķanatlar kelip uning xahlirida uwulidi. **20** U yənə: — Hudaning padixaḥliķini nemigə ohxitay? U huddi eqitķuoɣa ohxaydu; bir ayal uni ķolioɣa elip, üq jawur unning arisioɣa yoxurup, taki pütün hemir boloɣuqə saķlidi, — dedi. **22** [Əysa] Yerusalemoɣa ķarap səpirini dawamlaxturup, besip ətkən ḥərķaysi xəḥər-yezilarda təlim berip mangdi. **23** Birəylən uningdin: — I təksir, ķutķuzulidioɣanlarning sani azmu? — dəp soridi. Əysa kəpqilikkə mundaķ jawab bərdi: **24** — Silər tar ixiktin kirixkə kürəx ķilinglar. Qünki mən silərgə xuni eytayki, nuroɣun adəmlər kirəy dəp izdənsimu, əmma kirəlməydu. **25** Əyning igisi ornidin turup ixikni takioɣandin keyin, silər taxķirida turup ixikni ķekip: «Rəb, bizgə aqķin!» dəp yalwuroɣili turoɣininglarda, u silərgə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən» — dəydu. **26** Andin silər: «Biz sening aldingda yegən, iqkən, sənmu bizning koqilirimizda təlim bərgən» desənglar, **27** u yənə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən, məndin neri ketinglar, əy ķəbiḥlik ķiloɣuqilar!» dəydu. **28** Silər Ibraḥim, Isḥaķ, Yaķup wə barlik pəyoɣəmbərlərning Hudaning padixaḥliķi iqidə ikənlikini, əzünglarning sirtķa taxliwetilginginglarni kərgininglarda, yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlar oɣuqurlaydu. **29** U qaoɣda, kixilər məxrik bilən məoɣribtin wə ximal bilən jənubtin kelixip, Hudaning padixaḥliķida dastihanda olturidu. **30** Xuning bilən mana, xu qaoɣda aldida turoɣanlardin arķioɣa ətidioɣanlar, arķida turoɣanlardin aldioɣa ətidioɣanlar bar bolidu. **31** Dəl xu waķitta birnəqqə Pərisiylər Əysaning aldioɣa kelip uningoɣa: — Muxu yərdin qiķip əzüngni nerioɣa al. Qünki Ḥerod seni əltürməkqi, — dedi. **32** U ularoɣa: — Berip xu tülkigə eytinglar: Mana mən jinlarni ḥəydiwetip, bügün wə ətə xipa berərmən wə üqinqi küni takamullaxturulimən, dənglar. **33** Ḥalbuki, bügün wə ətə wə əgünlükkə mengip yürüxüm kerəktur; qünki ḥeq pəyoɣəmbərning əltürülüxi Yerusalemdin baxķa ḥeqķandaķ jayda mumkin bolmas. **34** Əy Yerusalem, Yerusalem! Pəyoɣəmbərlərni əltüridioɣan wə sanga əwətilgənlərni qalma-kesək ķilidioɣan xəḥər! Mən ķanqə ķetimlap mekiyan əz qüjilirini ķanat astioɣa aloɣandək sening baliliringni ķoynumoɣa almaķqi boldum, lekin silər halimidinglar. **35** Mana əyünglar taxlinip wəyranə bolup ķalidu; wə mən silərgə xuni eytip ķoyayki, silər «Pərwərdigarning nami bilən kəlgüqigə mubarək boloɣay!» demigüqə, meni yənə kərəlməysilər.

14 Wə xundaķ boldiki, bir xabat küni u Pərisiylərdin boloɣan bir ḥəkümdarning əyigə oɣizaoɣa bardi; əmdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** Wə mana, u yərdə suluķ ixxiķ kesiligə giriptar boloɣan bir adəm bar idi. **3** Əysa Təwrat əḥliliri wə Pərisiylərdin: — Xabat küni kesəl saķaytix Təwrat ķanunioɣa uyoɣunmu-yoķ? — dəp soridi. **4** Biraķ ular lam-jim demidi. U ḥeliķi kesəlgə ķolini təgküzüp, saķaytip yoloɣa saldi. **5** Andin u ulardin yənə: — Aranglardin biringlarning mubada xabat künidə exiki ya kalisi ķudukķa qüxüp kətsə, uni dərhal tartip qiķarmaydioɣan zadi kim bar? — dəp soridi. **6** Wə ular uning bu səzlirigə ḥeq jawab berəlmidi. **7** Əysa qaķiriloɣan meḥmanlarning əzlirigə tərdin orunlarni ķandaķ tallioɣinini kərüp, ularoɣa mundaķ bir təmsilni eytip bərdi: **8** — Birsi

seni toy ziyapitigə təklip qilsa, tərdə olturmiƣin. Bolmisa, səndin ḥərmətlikrək birsi təklip qilinoƣan bolsa, **9** U qaoƣda seni wə uni qaqiroƣan saḥibhana kelip sanga: «Bu kixigə orun bərgəysiz» dəp qalsa, sən hijalättə kelip pəgaḥoƣa qüxüp qalisən. **10** Lekin sən qaqiriloƣanda, berip pəgaḥda olturoƣin. Xuning bilən seni qaqiroƣan saḥibhana kelip: «Əy dostum, yuqiriƣa qiqing» deyixi mumkin wə xuning bilən sening bilən dastihanda olturoƣanlarning ḥəmmisining aldida sanga izzət bolidu. **11** Qünki ḥərkim əzini üstün tutsa təwən qilinidu wə kimdəkim əzini təwən tutsa üstün qilinidu. **12** U əzini meḥmanoƣa qaqiroƣan saḥibhaniƣa mundaq dedi: — Meḥmanni tamaqqa yaki ziyapətkə qaqiroƣiningda, dost-buradər, qerindax, uruq-tuoƣqan yaki bay qolum-qoxniliringni qaqirmiƣin. Qünkiularmu seni meḥmanoƣa qaqirip, mərḥəmitingni qayturuxi mumkin. **13** Xuning üqün ziyapət berəy desəng, oƣerib-oƣurwa, meyip-nakar, akśaq-qolaq, kor-əmalarni qaqiroƣin **14** wə bəht-bərikət kərisən; qünki u kixilərning yahxiliqingni qayturuxning amali yoqtur. Xuning bilən ḥəqqaniylarning qayta tirilgən künidə qiloƣining əzünggə qayturulidu. **15** Uning bilən ḥəmdastihan olturoƣanlardin biri bu səzlərni anglap, uningoƣa: — Hudaning padixaḥliqida oƣizalanoƣuqilar nemidegən bəhtlik-ḥə! — dedi. **16** Birak u uningoƣa jawabən mundaq dedi: — Bir kixi katta ziyapətkə tutux qilip, nuroƣun meḥmanlarni qaqirip qoyuptu. **17** Dastihan selinoƣan xu saəttə, qakirini əwətip, qaqiriloƣan meḥmanlaroƣa: «Mərḥəmət, ḥəmmə nərsə təyyar boldi!» dəp eytiptu. **18** Birak, meḥmanlarning ḥəmmisi barmaslikqa bir-birləp əzrə-baḥanə kərsətkili turuptu. Birinqisi uningoƣa: «Mən ḥelila bir parqə yər setiwaloƣanidim, berip kərüp kəlmisəm bolmaydu. Meni əpu qiloƣayla, baralmaymən» dəptu. **19** Yənə biri: «Mən bəx qoxluk əküz setiwaldim, ḥazir berip ularni sinap kərüxüm kerək. Meni əpu qiloƣayla, baralmaymən» dəptu. **20** Yənə birsi: «Mən yengi əyləngən, xunga baralmaymən» dəptu. **21** Qakar qaytip kelip, bu ixlarni hojayiniƣa məlum qiptu. Hojayin oƣəzəpləngən ḥalda qakiriƣa: «Dərḥal xəḥərning qong-kiqik koqiliriƣa kirip, oƣerib-oƣurwa, meyip-nakar, akśaq-qolaq wə kor-əmalarni muxu yərgə yioƣip kəl» dəptu. **22** Andin qakar qaytip kelip: «Hojayin, əmr bərginingdək ada qilindi, wə yənə box orun bar!» dəptu. **23** Xuning bilən hojayin qakaroƣa: — «Əyüm meḥmanlaroƣa tolux üqün yezilardiki qong-kiqik yollarni, məḥəllilərni arilap, udul kəlgən adimingni zorlap elip kəlgin! **24** Qünki mən silərgə xuni eytayki, baxta qaqiriloƣan adəmlərning ḥeqqaysisi dastihinimdin tetimaydu», dəptu. **25** Əmdi top-top adəmlər uningoƣa ḥəmraḥ bolup ketiwatatti. U burulup ularoƣa qarap mundaq dedi: **26** — Manga əgəxkənlər [manga boloƣan səyüxliridin] əz atisi wə anisi, ayali wə baliliri, aka-ukiliri wə aqa-singilliri, ḥətta əz jeninimu yaman kərmisə manga muhlis bolalmas. **27** Kimdəkim əzining krestini yüdüp manga əgəxmisə u manga muhlis bolalmas. **28** Aranglardin birsi munar salmaqqi bolsa, aldi bilən olturup bu quruluxni pütküzgüdək hirajət əzümdə barmu-yoq dəp ḥesab qilmasmu? **29** Undaq qilmioƣanda, ulni selip pütküzəlmisə, kərgənlərning ḥəmmisi mazaq qilip: «Bu adəm binani baxlap qoyup pütküzəlmidi» — deməy qalmaydu. **31** Yaki bir padixaḥ yənə bir padixaḥ bilən jəng qiloƣili qiqsa aldi bilən olturup: — Mening üstümgə kelidioƣan yigirmə ming kixilik qoxun igisigə mən on ming əskirim bilən taqabil turalarmənmu? dəp məlqərləp kərməmdu?! **32** Əgər u «Soquxalmaymən» dəp oylisa, düxmən tehi yiraqtiki qaoƣda əlqi əwətip, sulḥ xərtlirini soraydu. **33** Xuningoƣa ohxax, silərdin kimdəkim [kənglidə] əzining bar-yoki bilən hoxlaxmisa, manga muhlis bolalmas. **34** Tuz yahxi nərsidur; ḥalbuki, tuz əz təmini yoqatsa, uningoƣa qaytidin tuz təmini qandaqmu kirgüzgili bolidu? **35** U tuprakqa ixlitixkə yaki ooƣutqa arilaxturuxqimu yarimay, talaoƣa taxlinidu. Angliƣudək quliqi barlar buni anglisun!

15 Əmdi bajgirlar wə baxqa gunaḥkarlarning ḥəmmisi uning səzini anglaxqa uning ətrapioƣa olaxmaqta idi. **2** Lekin Pərisiylər bilən Təwrat ustazliri oƣudungxup: — Bu adəm gunaḥkarlarni qarxi alidu wə ular bilən ḥəmdastihan olturidu! — deyixti. **3** Xunga u ularoƣa munu təmsilni səzləp bərdi: **4** — Əgər aranglarda birəylənning yüz tuyaq qoyi bolup, ulardin biri yitip kətsə, toksan tokquzini qəldə qoyup qoyup yitip kətkinini tapquqə izdiməsmu? **5** Uni tepiwaloƣanda, xadlanoƣan ḥalda mürisigə artidu; **6** andin əyigə elip kelip, yar-buradərliri bilən qolum-qoxnilirini qaqirip, ularoƣa: «Mən yitkən qoyumni tepiwaldim, mening bilən təng xadlininglar!» dəydu. **7** Mən silərgə xuni eytayki, xuningoƣa ohxax, towa qiliwatqan bir gunaḥkar üqün ərxtə zor hursənlik bolidu; bu hursənlik towioƣa moḥtaj bolmioƣan toksan tokquz ḥəqqaniy kixidin boloƣan hursənliktin kəp artuqtur. **8** — Yaki bir ayalning on kümüx dinari

bolup, bir dinarni yoḳitip ḳoysa, qiraoŋni yeḳip, taki uni tapḳuqə əyni süpürüp, zən ḳoyup izdiməsmu? 9 Uni tapḳanda yar-buradər, ḳolum-ḳoxnlirini qaḳirip, ularoŋa: «Mening bilən təng xadlininglar, qünki mən yoḳitip ḳoyoŋan dinarimni tepiwaldim» — dəydu. 10 Mən silərgə xuni eytayki, xuningoŋa ohxax towa ḳiliwatḳan bir gunaḥkar üqün Hudaning pərixtilirining arisida hursənlik bolidu. 11 U səzini dawam ḳilip mundaḳ dedi: — Məlum bir adəmning ikki ooŋli bar ikən. 12 Kiqik ooŋli atisioŋa: «Əy ata, mal-mülüktin tegixlik ülüxümni ḥazirla manga bərgin» dəp eytiptu. Wə u əz mal-mülüklirini ikkisigə təḳsim ḳilip beriptu. 13 Uzun ətməyla, kiqik ooŋli bar-yoḳini yioŋixturup, yiraḳ bir yurtḳa səpər ḳiliptu. U u yərdə əyx-ixrətlik iqidə turmux kəqürüp mal-dunyasini buzup-qeqiptu. 14 Dəl u bar-yoḳini sərp ḳilip tügətkən waḳtida, u yurtta ḳattiḳ aqarqilik bolup, u helila ḳisilqilikṭa ḳaptu. 15 Xuning bilən u berip, xu yurtning bir puḳrasioŋa mədikar bolup yalliniptu; u uni etizliḳioŋa qoxḳa beḳixḳa əwətiptu. 16 U ḥətta ḳorsiḳini qoxḳilarning yemi boloŋan purqaḳ posti bilən toyoŋuzuxḳa təḳəzza boptu; lekin ḥeqkim uningoŋa ḥeqnərsə bərməptu. 17 Ahir berip u ḥoxini tepip: «Atamning xunqə kəp mədikarlirining aldidin yemək-iqmək exip-texip turidu; lekin mən bolsam bu yərdə aqliḳtin ələy dəp ḳaldim! 18 Ornumdin turup, atamning aldioŋa berip uningoŋa: Əy ata, mən ərxning aldidimu wə sening aldingdimu gunaḥ ḳildim. 19 Əmdi sening ooŋlung atilixḳa layiḳ əməsmən. Meni mədikarliring süpitidə ḳobul ḳiloŋaysən! — dəymən» dəp oylaptu. 20 Xuning bilən ornidin turup atisining aldioŋa ḳaytip mengiptu. Lekin atisi yiraḳtinla uni kərüp uningoŋa iqi aoŋritip, aldioŋa yügürüp qiḳip, uning boynioŋa esilip uni səyüp ketiptu. 21 Ooŋli: «Ata, mən ərxning aldidimu, sening aldingdimu gunaḥ ḳildim. Əmdi sening ooŋlung atilixḳa layiḳ əməsmən» — dəptu. 22 Biraḳ atisi qakarlirioŋa: «Dərḥal əng esil tonni əkelip uningoŋa kiydürünglar, ḳolioŋa üzük selinglar, putlirioŋa ayaoŋ kiydürünglər; 23 wə bordaḳ torpaḳni əkelip soyunglar; andin obdan yəp, rawurus təbrikləyli! 24 Qünki mening bu ooŋlum ölgənidi, tirildi, yitip kətkənidi, tepildi!» — dəptu. Andin ular təbrikləxkili baxlaptu. 25 Əmdi qong ooŋli etizoŋa kətkənikən. U ḳaytip keliwetip əygə yeḳin kəlgəndə nəoŋmə-nawa bilən ussulning awazini anglaptu. 26 U qakarlardin birini qaḳirip, uningdin nemə ix boluwatḳinini soraptu. 27 Qakar uningoŋa: Ukang kəldi wə atang uni saḳ-salamət tepiwaloŋanliḳi üqün bordaḳ torpaḳni soydi» dəptu. 28 Lekin [qong ooŋli] hapa bolup, əygə kirgili unimaptu. Wə atisi qiḳip uning əygə kirixini ətünüptu. 29 Əmma u atisioŋa jawab berip: «Ḳara! Mən xunqə yildin beri ḳuldək hizmitingdə boldum, əsla ḥeqbir əmringdin qiḳip baḳmidim. Biraḳ sən manga əl-aoŋinilirim bilən hux ḳiloŋili ḥeqḳaqan birər ooŋlaḳmu bərmiding! 30 Lekin sening mal-mülükliringni paḥixilərgə həjləp tügətkən bu ooŋlung ḳaytip kəlgəndə, sən uning üqün bordaḳ torpaḳni soyupsən» — dəptu. 31 Biraḳ atisi yənə uningoŋa: «Əy ooŋlum, sən ḥərdaim mening yenimdisən wə mening barliḳim seningkidur. 32 Əmdi təbrikləp xadlinixḳa layiḳtur; qünki bu sening ukang əlgənidi, tirildi, yoḳilip kətkənidi, tepildi» — dəptu.

16 U muhlisliroŋa yənə mundaḳ dedi: — Bir bayning bir oŋojidari bar ikən. Birsi bayoŋa: «Bu oŋojidaringiz mal-mülkingizni buzup qaqti» dəp xikayət ḳiptu. 2 U oŋojidarni qaḳirip, uningoŋa: «Mening sening tooŋrangda angliqanlirim zadi ḳandaḳ gəp? Oŋojidarliḳingdiki ḥesab-kitabni eniḳ tapxur; qünki mundin keyin sən oŋojidar bolmaysən» — dəptu. 3 Oŋojidar əmdi əz iqidə: «Nemə ḳilay? Qünki hojayinim meni oŋojidarliḳtin məḥrum ḳilidu. Kətmən qapay desəm unqilik maoŋdur yoḳ, tiləmqilik ḳilay desəm nomus ḳilimən. 4 Ḥə, taptim! Oŋojidarliḳtin ḳaloŋinimda kixilərning meni əylirigə ḳarxi elixi üqün, nemə ḳiliximni əmdi bildim» dəp 5 əz hojayinioŋa ḳərzdar boloŋanlarni birdin-birdin qaḳirip kelip, birinqisidin: «Hojayinimoŋa ḳanqilik ḳərzingiz bar?» dəp soraptu. 6 Wə ḳərzdar: «Yüz tung zəytun meyi» dəp jawab beriptu. Oŋojidar uningoŋa: «Mana, ḥesabat dəptiringizni elip, bu yərdə olturup əllik tungoŋa əzgərtiweting!» dəptu. 7 Andin u yənə birigə: «Sizqu, ḳanqilik ḳərz boldingiz?» dəp soraptu. U: «Yüz kürə buoŋday» dəp jawab beriptu. Oŋojidar uningoŋa: «Ḥesabat dəptiringizni elip səksən kürigə əzgərtiweting!» dəptu. 8 Xuning bilən uning hojayini səmimiyətsiz oŋojidarning bu ixtiki pəmlikliki üqün uningoŋa ḳayil bolup mahtaptu. Qünki bu dunyaning pərzəntliri əz dəwridə nurning pərzəntliridin pəmliktur. **(aiōn g165)** 9 Wə mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, «Naḥəḳ dunyaoŋa təwə mal-dunya» arḳilik əzünglaroŋa dost tutunglar; xundaḳ ḳilsanglar, mal-dunya karoŋa kəlməydioŋan boloŋan [künidə] xu dostlar silərni əbədiy makanlaroŋa ḳarxi alidu. **(aiōnios g166)** 10 Kimki kiqikkinə ixta

sadiḳ bolsa, qong ixtimu sadiḳ bolidu; wə kimki kiqikkinə ixta səmimiyətsiz bolsa, qong ixtimu səmimiyətsiz bolidu. **11** Xunga əgər «naḥək dunyaoƣa təwə boloƣan mal-dunya»da sadiḳ bolmisanglar, kim silərgə ḥəḳiḳiy bayliḳlarni tapxursun? **12** Wə baxḳilarning nərsiliridə sadiḳ bolmisanglar kim silərgə əzünglarning nərsisini bərsun? **13** Ḥeqkim ikki hojayinoƣa təng hizmət ḳilalmaydu. Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi kəridu; yaki buningoƣa əzini pütünləy beoƣixlap, uningoƣa etibarsiz ḳaraydu. [Xuningoƣa ohxax], silərningmu birla waḳitta ḥəm Hudaning, ḥəm mal-dunyaning ḳulluḳida boluxunglar mumkin əməs. **14** Əmdi Pərisiylər (ular puloƣa amraḳ idi) bularning ḥəmmisini anglap Əysani məshirə ḳilixti. **15** Wə u ularoƣa mundaḳ dedi: — «Silər əzünglarni adəmlərning aldida ḥəḳḳaniy ḳilip kərsətküqidursilər; lekin Huda ḳəlbinglarni bilidu. Qünki adəmlərning arisida ḳədirlinidioƣini Hudaning nəziridə yirginqliktur. **16** Təwrat ḳanuni wə pəyoƣəmbərlərning yazmiliri [qəmüldürgüqi] Yəḥyaoƣiqə ḥidayət bolup kəldi; xu waḳittin baxlap Hudaning padixaḥliḳining hux həwiri jakarlinip keliwatidu; [padixaḥliḳḳa] kirməkqi boloƣanlarning ḥərbiri uningoƣa bəsüp kiriwelixi kerəktur. **17** Lekin asman bilən zeminning yoḳ ḳiliwetilixi Təwratning bir qekiti bikar ḳilinixtin asandur. **18** — Ḥər kim əz ayalini talaḳ ḳilip baxḳa birini alsa zina ḳiloƣan bolidu wə kimki əz eridin talaḳ ḳilinoƣanni alsa zina ḳiloƣan bolidu». **19** — Burun bir bay adəm bar idi; u səsün rənglik ton wə kanap kiyimlərni kiyip, ḥərküni əyx-ixrət iqidə təntənə ḳilatti. **20** Wə pütün əzayini qaḳa-jaḥarət besip kətkən Lazarus isimlik bir yoḳsul bar idi; u bayning dərwazisining aldioƣa [ḥərküni] yatḳuzup ḳoyulatti. **21** Uning dastihinidin qüxüp ḳaloƣan parqi-puratlardin ḳorsiḳini toyoƣuzoƣuxḳa təxna idi. Ḥalbuki, itlar kelip uning yarilirini yalaytti. **22** Əmdi xundaḳ boldiki, yoḳsul əldi wə pərixtilər uni Ibraḥimning ḳuqiḳioƣa apardi. Bay ḥəm ölüp dəpnə ḳilindi; **23** wə təḥtisarada ḳattiḳ ḳiynilip, bexini kətürüp, yiraḳtin Ibraḥimni wə uning ḳuqiḳidiki Lazarusni kərüp: **(Hadēs g86)** **24** «Əy ata Ibraḥim, manga rəḥim ḳiloƣaysən! Lazarusni əwətkəysən, u barmiḳining uqini suoƣa qilap, tilimoƣa temitip sowutḳay. Qünki mən bu ot yalḳunida ḳattiḳ azabliniwatimən!» dəp warḳirap yalwurdi. **25** Lekin Ibraḥim mundaḳ dedi: «Əy ooƣlum, ḥayat waḳtingda ḥalawətni yətküqə kərginingni wə Lazarusning dərd-bala tartḳinini yadingoƣa kəltürgin. Ḥazir u təsəlli tapti, əmma sən azab tartiwatisən. **26** Wə bulardin baxḳa, biz bilən silərning ariliḳimizda yooƣan bir ḥang bekitilgəndurki, bu yərdin silər tərəpkə ətəyli degənlər ətələməs wə andin biz tərəpkə ətimiz degənlər ətələməs». **27** Əmdi bay yənə: «Undaḳta, i ata, səndin [Lazarusni] atamning əyigə əwətixingni ətünimən. **28** Qünki mening bəx aka-ukam bar; ularning bu azab-oḳubətlik yərgə kəlməsliki üqün [Lazarus] ularni ḳattiḳ agaḥlandurup ḳoysun» — dedi. **29** Biraḳ Ibraḥim jawab berip uningoƣa: «Ularda Musa wə [baxḳa] pəyoƣəmbərlərning [agaḥ-guwaḥliḳi] bar; ular xularni anglisun» — dedi. **30** Lekin u: «Yaḳ, i Ibraḥim ata, əgər ölgənlərdin biri tirilip ularning aldioƣa barsa, ular towa ḳilidu» — dedi. **31** Əmma Ibraḥim uningoƣa: «Əgər ular Musa wə [baxḳa] pəyoƣəmbərlərning [guwaḥliḳini] anglimisa, ḥətta ölgənlərdin birsi tirilsimu, ular yənila ixinixni rət ḳilidu» — dedi.

17 U muhlisliriƣa mundaḳ dedi: — Insanni putlaxturidioƣan ixlar bolmay ḳalmaydu; lekin xu putlaxturux wasitiqisi boloƣan adəmning ḥalioƣa way! **2** Bundaḳ adəmning bu kiqik balilardin birini [gunaḥḳa] putlaxturoƣan bolsa, boynioƣa tügmən texi esiloƣan ḥalda dengizoƣa taxliwetilgini əwzəl bolatti. **3** Özünglaroƣa agaḥ bolunglar! Əgər ḳerindixing gunaḥ ḳiloƣan bolsa, uningoƣa tənbiḥ-nəsiḥət ḳiloƣin. U towa ḳilsa uni əpu ḳiloƣin. **4** Mubada u bir kün iqidə sanga yəttə mərtiwə gunaḥ ḳilsa wə yəttə mərtiwə yeningoƣa kelip: Towa ḳildim, desə, uni yənila əpu ḳiloƣin. **5** Xuning bilən rosullar Rəbgə: Ixənq-etiḳadimizni axuroƣin, — deyixti. **6** Wə Rəb ularoƣa mundaḳ dedi: — Silərdə ḳiqa uruḳidək zərriqə ixənq bolsa idi, silər awu üjmə dərihigə: «Yiltizingdin ḳomurulup, dengizoƣa kəqüp tikil!» desənglar, u səzünglarni anglap kəqətti. **7** Lekin aranglardin kimning yər ḥəydəydioƣan yaki mal baḳidioƣan bir ḳuli bolsa wə u etizliḳtin ḳaytip kəlgəndə, uningoƣa: «Tezrək kelip dastihanda olturoƣin», dəydioƣanlar barmu? **8** U bəlki uningoƣa: «Mening tamiḳimni təyyar ḳil, mən yəp-iqip boloƣuqə belingni baoƣlap meni kütkin, andin əzüng yəp-iqkin, deməsmu? **9** Ḳul əmr ḳilinoƣinidək ḳiloƣini üqün hojayin uningoƣa rəḥmət eytamdu? Meningqə, eytmaydu. **10** Xuningoƣa ohxax, silərmu əzünglaroƣa əmr ḳilinoƣanning ḥəmmisini ada ḳiloƣininglardin keyin: Biz ərziməs ḳullarmiz; biz pəḳət tegixlik burjimizni ada ḳilduḳ, halas», dəydioƣan bolisilər. **11** Wə xundaḳ boldiki, u Yerusalemoƣa qiḳip

ketiwatqanda, Samariyə bilən Galiliyəning otturisidin ətüp, **12** bir kəntkə kirginidə mahaw kesiligə giriptar bolоqan on adəm uningoqa uqrap, yirakta tohtap, **13** awazlirini kətürüp: Əy Əysa, ustaz, bizgə rəhim kiloqaysən, dəp ətündi. **14** Ularni kərgəndə u ularoqa: Berip əzünglarni kahinlaroqa kərsitinglar, dedi. Wə xundak boldiki, ular yolda ketiwatkanda, [mahawdin] paklandi. **15** Ulardin birəylən əzining sakayoqinini kərgəndə yukiri awaz bilən Hudani uluoqlap, kəynigə burulup, kaytti. **16** U kelip Əysaning ayioqioqa yikilip düm yetip təxəkkür eytti. U Samariyəlik idi. **17** Əysa bu ixka karap: Pak kilinoqanlar on kixi əməsmidi? Kaloqan tokkuzəylən kəni? **18** Bu yat əllik musapirdin baxka, Hudaoqa həmdusana okuoqili həqkim kaytip kəlməptioqu?! — dedi. **19** Andin u həlikі adəmgə: — «Ornungdin tur, yolungoqa mangoqin! Etikading seni sakaytti!» — dedi. **20** [Bir küni] Pərisiylər uningdin: «Hudaning padixahlіki kaqan kelidu?» dəp sorioqanda u ularoqa jawab berip mundak dedi: — Hudaning padixahlikining kelixini kəz bilən kərgili bolmas; **21** kixilər: «Karanglar, u mana bu yərdə!» yaki «U yərdə!» deyəlməydu. Qünki mana, Hudaning padixahlіki aranglardidur. **22** Keyin u muhlislirioqa yənə mundak dedi: — «Xundak künlər keliduki, silər Insan'ooqlining künliridin birər künini bolsimu kərüxkə təxna bolisilər, lekin kərəlməysilər. **23** Xu qaoqda kixilər silərgə: «Mana u bu yərdə!» wə yaki «Mana u u yərdə!» dəydu; silər nə barmanglar nə ularning kəynidin yügürmənglar. **24** Qünki goya asmanning bir qetidin qakmak qekip yənə bir qetigiqə yorutidioqandək, Insan'ooqlining əz künidə həm xundak bolidu. **25** Lekin u awwal kəp azab-okubətlərni tartixi bu dəwrdikilər təripidin qətkə kekilixi mukərrərdur. **26** Wə Nuh [pəyoqəmbərning] künliridə kandak boloqan bolsa, Insan'ooqlining künliridə həm xundak bolidu. **27** Taki Nuh kemigə kirip olturoqan küngiqə, kixilər yəp-iqip, əylinip wə yatlik bolup keliwatkanidi; andin topan kelip həmmisini halak kildi. **28** Həm yənə, Lutning künliridə kandak boloqan bolsa xundak bolidu — kixilər yəp-iqip, soda-setik kilip, terikqilik kilatti wə əylərni salatti. **29** Lekin Lut Sodom xəhiridin qikkan küni, asmandin ot bilən günggürt yeoqip, [bu xəhərdikilərning] həmmisini halak kildi. **30** Əmdi Insan'ooqli axkara bolidioqan kündə ənə xundak bolidu. **31** Xu küni, hərkim əgzidə turup, nərsə-kerəkliri əyidə bolsimu, aloqili qüxmisun; wə xuningoqa ohxax kimki etizlikta bolsa [əyigə] həq yanmisun. **32** Lutning ayalini yadinglaroqa kəltürünglar! **33** Kimki əz hayatini kutkuzmakqi bolsa, uningdin məhrum bolidu, lekin əz hayatidin məhrum boloqan kixi uningoqa erixidu. **34** Silərgə xuni eytayki, u keqidə ikki adəm bir orunda yatidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu. **35** Ikki ayal yaroqunqak bexida turup un tartiwatkan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu». **37** Wə ular uningoqa jawabən: Əy Rəb, bu ixlar kəyərdə yüz beridu? — dəp soridi. U ularoqa: Jəsət kaysi yərdə bolsa, kuzoqunlar xu yərgə toplixidu!

18 Wə u ularoqa, boxaxmay, hərdaim dua kilip turux kerəkliki tooqrisida bir təmsil kəltürüp mundak dedi: **2** — «Məlum xəhərdə bir sotqi bar ikən. U Hudadinmu korkmaydikən, adəmlərgimu pərwa kilmaydikən. **3** Xu xəhərdə bir tul ayal bar ikən wə u daim sotqining aldioqa kelip: «Əyibkardin həkkimni elip bərgin» dəp tələp kilidikən. **4** U heli wakitkiqə uni rət kiptu; birak keyin kənglidə: Hudadinmu korkmaymən, adəmlərgimu pərwa kilmaymən, **5** lekin bu tul hotun meni awarə kilip ketiwatidu, uning manga qaplixiwelip meni halimdin kətküzüwətməsliki üqün hərhalda uning dəwayini sorap koyay!» — dəp oylaptu». **6** Rəb: Karanglar, adalətsiz bu sotqining nemə degənlirigə! **7** U xundak kiloqan yərdə, Huda Əzigə keqə-kündüz nida kiliwatkan tallioqan bəndilirigə kandak kilar? Gərqə Huda Əz bəndilirigə həmdərd bolux bilən birgə [rəzillikkə] uzunoqiqə səwr-takət kilsimu, ahirida bəndilirining dərdigə yətməsmu? **8** Mən silərgə eytayki: U ularning dərdigə yetip nahayiti tezla həkkini elip beridu! Lekin Insan'ooqli kəlgəndə yər yüzidə iman-ixənq tapalamdu? — dedi. **9** U əzlirini həkkaniy dəp karap, baxkilarni kəzigə ilmaydioqan bəzilərgə karitip, mundak bir təmsilni eytti: **10** — Ikki adəm dua kiloqili ibadəthanioqa beriptu. Biri Pərisiy, yənə biri bajgir ikən. **11** Pərisiy ərə turup əz-əzigə mundak dua kiliptu: — «Əy Huda, mening baxka adəmlərdək bulangqi, adalətsiz, zinahor wə hətta bu bajgirdək bolmioqinim üqün sanga xükür! **12** Hər həptidə ikki ketim roza tutimən wə tapkanlirimning ondin bir ülüxini sədikə kilimən». **13** Birak həlikі bajgir yirakta turup bexini kətürüp asmanoqa karaxkimu petinalmay məydisigə urup turup: «Əy Huda, mən muxu gunahkaroqa rəhim kiloqaysən!» — dəptu. **14** Mən silərgə xuni eytayki, bu ikkiyləndin [Pərisiy] əməs, bəlki [bajgir] kəqürümgə erixip əyigə kaytiptu. Qünki hərkim əzini üstün tutsa təwən kilinar, lekin

kimki əzini təwən tutsa üstün kətürülər. **15** Əmdi qolini təgküzsun dəp, kixilər kiqik balilirinimu uning aldioƣa elip keləttı. Lekin buni kərgən muhlislar ularni əyiblidi. **16** Əmma Əysa balilarni yenioƣa qaqirip: Kiqik balilarni aldimoƣa kəlgili qoyunglar, ularni tosuxmanglar. Qünki Hudaning padixaƕliqi dəl muxundaqlardin tərkib tapqandur. **17** Mən silərgə bərhək xuni eytip qoyayki: Kimki Hudaning padixaƕliqini səbiy balidək qobul qilmisa, uningoƣa ƕargiz kirəlməydu, — dedi. **18** Məlum bir ƕəkümdar Əysadin: I yahxi ustaz, mənggülük ƕayatqa waris bolmaq üqün nemə ixni qilixim kerək, — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **19** Lekin Əysa: Meni nemə üqün yahxi dəysən? Yahxi boloƣuqi pəkət birla, yəni Hudadur. **20** Əmrlərni bilisən: — «Zina qilma, qatillik qilma, ooƣrilik qilma, yaloƣan guwaƕlik bərmə, atangni wə anangni ƕərmət qil» — dedi. **21** — Bularning ƕəmmisigə kiqikimdin tartip əməl qilip keliwatimən, — dedi u. **22** Əysa buni anglap uningoƣa: — Səndə yənə bir ix kəm. Pütkül mal-mülkingni setip, pulini yoksullaroƣa üləxtürüp bərgin wə xundaq qilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip manga əgəxkin! — dedi. **23** Əmma u bu gəpni anglap tolimu qayoƣuoƣa qəmüp kətti; qünki u naƕayiti bay idi. **24** Tolimu qayoƣuoƣa qəmüp kətkənlikini kərgən Əysa: — Maldunyasi kəplərning Hudaning padixaƕliqioƣa kirixi nemidegən təs-ƕə! **25** Təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixaƕliqioƣa kirixidin asandur! — dedi. **26** Buni angliоƣanlar: — Undaq bolsa, kim nijatqa erixəlisun? — deyixti. **27** Əmma u jawabən: — Insanlaroƣa mumkin bolmioƣan ixlar Hudaoƣa mumkindur — dedi. **28** Əmdi Petrus: — Mana, biz bar-yoqimizni taxlap sanga əgəxtuk!? — dedi. **29** U ularoƣa: — Mən silərgə bərhək xuni eytayki, Hudaning padixaƕliqi üqün əy-wak ya ataanisi ya qerindaxliri ya ayali ya baliliridin waz kəqkənlərning ƕərbiri **30** bu zamanda bularoƣa kəp ƕəssiləp muyəssər bolidu wə kelidioƣan zamandimu mənggülük ƕayatqa erixməy qalmaydu. — dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Andin u on ikkəylənni əz yenioƣa elip ularoƣa mundaq dedi: — Mana, biz ƕazir Yerusalemoƣa qikiwatimiz wə pəyoƣəmbərlərning Insan'ooƣli tooƣrisida pütkənlirining ƕəmmisi [xu yərdə] əməlgə axurulidu. **32** Qünki u yat əllərning qolioƣa tapxurulidu wə ular uni məshirə qilip, harlaydu, uning üstigə tüküridu; **33** ular uni qamqilioƣandin keyin əltürüwetidu; wə u üqinqi küni qayta tirilidu, — dedi. **34** Birak ular bu səzlərdin ƕeqnemini qüxənmidi. Bu səzning mənisi ulardin yoxuruloƣan bolup, uning nemə eytqinini bilələməy qaldi. **35** Wə xundaq ix boldiki, u Yeriho xəƕirigə yeqinlaxqanda, bir kor kixi yolning boyida olturup tiləmqilik qiliwatatti. **36** U kəpqilikning ətüp ketiwatqanlikini anglap: — Nemə ix boloƣandu? — dəp soridi. **37** Həq uningoƣa: — Nasarətlik Əysa bu yərdin ətüp ketiwatidu, — dəp həwər bərdi. **38** — I Dawutning ooƣli Əysa, manga rəƕim qiloƣaysən! — dəp warqirap kətti u. **39** Wə Əysaning aldida mengiwatqanlar uni: — Xük oltur! dəp əyibləxti. Birak u: — I Dawutning ooƣli, manga rəƕim qiloƣaysən! — dəp tehimu qattiq warqiridi. **40** Əysa qədimini tohtitip, uni aldioƣa baxlap kelixni buyrudi. Qarioƣu uningoƣa yeqin kəlgəndə u uningdin: **41** — Sən meni nemə qilip bər, dəysən? — dəp soridi. — I Rəbbim, qayta kəridioƣan bolsam'idi! — dedi u. **42** Əysa uningoƣa: — Kəridioƣan boloƣin! Etiqading seni sakaytti, — dedi. **43** Wə uning kəzi xuan eqildi; u Əysaoƣa əgixip, yol boyi Hudani uluoƣlap mangdi. Wə barlik halayiqmu buni kərüp Hudaoƣa mədƕiyə oqudi.

19 U Yeriho xəƕirigə kirip uningdin ətüp ketiwatatti. **2** Mana xu yərdə Zakay isimlik bir kixi bar idi. U «bax bajgir» bolup, intayin bay idi. **3** U Əysaning qandaq adəm ikənlikini kərüxkə pursət izdəwatatti, lekin boyi pakar boloƣaqqa, həlqning tolilikidin uni kərəlməytti. **4** Xunga u aldi tərəpkə yügürüp berip, uni kərüx üqün bir tüp üjmə dərihigə yamixip qikti; qünki Əysa u yol bilən ətətti. **5** Wə Əysa u yərgə kəlgəndə yuqirioƣa qarap uni kərüp uningoƣa: — Zakay, qapsan qüxkin! Qünki mən bügün sening əyüngdə qonuxum kerək, — dedi. **6** U aldirap qüxüp, huxallik bilən uni [əyidə] meƕman qildi. **7** Bu ixni kərgən halayiqning ƕəmmisi: U gunaƕkar kixiningkidə qonoƣili kirip kətti! — dəp oƣotuldixip kətti. **8** Lekin Zakay ornidin turup Rəbgə: — I Rəbbim, mana, mülkümning yerimini yoksullaroƣa berimən; əgər birawni yaloƣandin xikayət qilip uningdin birnemə ündürüwaloƣan bolsam birigə tətni qayturimən, — dedi. **9** Buning bilən Əysa uningoƣa [qarap]: — Bügün nijat bu əygə kirdi. Qünki bu kixi ƕəm Ibraƕimning ooƣlidur! **10** Qünki Insan'ooƣli ezip kətkənlərni izdəp qutquzoƣili kəldi, — dedi. **11** Halayiq bu səzlərni tingxawatqanda u yənə səz qilip bir təmsilni qoxup eytti. Qünki u Yerusalemoƣa yeqinlaxqanidi wə ular: «Hudaning padixaƕliqi dərƕal namayan bolidioƣu!?» — dəp oylaxqanidi. **12** Xunga u mundaq dedi: Bir akşəngək padixaƕlik təhtigə erixip

kelix üqün yirak bir yurtka karap yoloƣa qikiptu. **13** [Awwal] u ɵzining on kulini qakirip, ularoƣa on tillani üləxtürüp berip: «Mən kaytip kəlgüqə [buning bilən] okət kilinglar» — dəptu. **14** Birak ɵz yurt pukraliri uningoƣa ɵq boloƣaqka, kəynidin ələqilərni əwətip: «Bu kixining üstimizgə padixah boluxini halimaymiz!» dəptu. **15** Wə u padixahlik mənsipigə erixip kaytip kəlgəndə xundak boldiki, hərbirining tijarət bilən kanqə payda tapkinini bilməkqi bolup, pulini tapxuroƣan heliki kullirini ɵz aldioƣa qakirtiptu. **16** Wə awwalkisi kelip: «I hojam, sili bərgən tilla on tilla payda kildi» dəptu. **17** «Yaraysən, əy yahxi kul! Sən kiqikkinə ixta ixənqlik qikkanliking üqün on xəhərgə hakim boloƣin» — dəptu hojayin uningoƣa. **18** Ikkinqisi kelip: «I hojam, sili bərgən tilla bəx tilla payda kildi» dəptu. **19** Hojayin uningoƣa həm: «Sən həm bəx xəhərgə hakim boloƣin» dəptu. **20** Lekin yənə birsi kelip: «I hojam, mana sili bərgən tilla! Buni yaoƣlikka qigip bir jayda koyup saklidim. **21** Qünki sili kattik adəm ikənla, sili amanət kilmioƣanliridin payda ündürüp, ɵzliri terimioƣanliridin hosul yioƣila. Xuning üqün silidin korktum» dəptu. **22** Əmma [hojayini] uningoƣa: «Əy əski kul, sanga ɵz aoƣzingdin qikkan səzliring boyiqə həküm kilay. Sən mening amanət kilmay ündürüwalidioƣan, terimay turup yioƣiwalidioƣan kattik adəm ikənlikimni bilip turup, **23** nemə üqün mening pulumni həziniqilərgə amanət koymiding? Mən kaytip kəlgəndə, uni ɵsümi bilən almasmidim?» — dəptu. **24** Andin u yenidikilərgə: «Uningdiki tillani elip on tilla tapkan kuloƣa beringlar!» dəp buyruptu. **25** Ular uningoƣa: «I hoja, uning on tillasi tursa!» — dəptikən, **26** [hojayin yənə mundak dəptu]: «— Qünki mən silərgə xuni eytayki, kimdə bar bolsa, uningoƣa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloƣanlirimu uningdin məhrum kilinidu. **27** Əmdi üstigə padixah bolup həküm sürüxümni halimioƣan düxmənlirimni bolsa, ularni kəltürüp, mening aldimda kətl kilinglar». **28** U bu ixlarni eytkandin keyin, Yerusalemoƣa qikixka aldioƣa karap mangdi. **29** Wə xundak boldiki, u Zəytun teoƣining etikidiki Bəyt-Fagi wə Bəyt-Aniya yezilirioƣa yekin kəlginidə, ikki muhlisioƣa munularni tapilap aldin əwətti: **30** — Silər udulunglardiki yezioƣa beringlar. U yərgə kiripla heq adəm balisi minip bakmioƣan, baoƣlaklik bir təhəyni kərisilər. Uni yexip bu yərgə yetiləp kelinglar. **31** Əgər birsi silərdin: «Nemixka buni yexisilər?» dəp sorap kalsa, silər uningoƣa: «Rəbning buningoƣa hajiti qüxti» — dənglar. **32** Xuning bilən əwətilgənlər beriwidi, ix dəl u ularoƣa eytkandək boldi. **33** Ular təhəyni yexiwatkanda, uning igiliri ulardin: — Təhəyni nemixka yexisilər? — dəp soridi. **34** Ular: — Rəbning uningoƣa hajiti qüxti, — dedi. **35** Ular uni Əysaning aldioƣa yetiləp kəldi; wə yepinqa-qapanlirini təhəyning üstigə selip, Əysani yəlap üstigə mindürdi. **36** U ketip baroƣinida, həlklər yepinqa-qapanlirini yoloƣa payandaz kilip saldi. **37** Wə u Zəytun teoƣidin qüxüx yolioƣa yekinlaxkinida, pütkül muhlislar jamaiti xadlinip, ɵz kəzi bilən kərgən kudrətlik məjizilər üqün awazini kətürüp: «Pərwərdigarning namida kəlgən padixah mubarəktur! Asmanlarda tinq-inaklik tikləngəy, ərxiələda xan-xərəp ayan boloƣay!» dəp towlixip Hudaoƣa mədhiyə okuxka baxlidi. **39** Lekin topning iqidə bəzi Pərisiylər uningoƣa: — Əy ustaz, muhlisliringoƣa [muxu gəpliri üqün] tənbih bər! — deyixti. **40** Birak u ularoƣa jawabən: — Silərgə xuni eytayki, bular jim turoƣan bolsa, hətta bu taxlarmu kukan selixkan bolatti, — dedi. **41** Əmdi u xəhərgə yekinlixip uni kərüp, uning üqün yioƣlap mundak dedi: **42** — [I Yerusalem]! Sən bügün, bu kününgdə, tinq-amanliking üqün nemə kerək boloƣinini bilsəng idi! Kaxki, bu ixlar hazir kəzliringdin yoxurundur. **43** Qünki xundak künlər bexingoƣa keliduki, düxmənliring ətrapingni kaxa-istihkam bilən korxap seni kamap tət tərəptin kistaydu. **44** Ular seni wə [sepiling]ning iqingdiki baliliringni yər bilən yəksən kilip, hətta taxni taxning üstidimu kaldurmaydu; qünki [Huda]ning seni yokliƣan pəytini bilip yətmiding. **45** Wə u ibadəthana hoylilirioƣa kirip, u yərdə elim-setim kiliwatkanlarni həydəp qikirip, **46** ularoƣa: — Mukəddəs yazmilarda: «Mening ɵyüm dua-tilawəthana bolidu» dəp pütülgən bolsimu, lekin silər uni «bulangqilarning uwisi» kiliwaldinglar! — dedi. **47** Xu wakitlarda u hərküni ibadəthanida təlim berətti. Bax kahinlar, Təwrat ustazliri wə yurt qongliri uni yokitixka amal izdidi. **48** Lekin ular kandak kol selixni bilməytti, qünki barlik həlk uning səzini tingxax üqün uningoƣa kattik yepixkanidi.

20 Wə xu künlərdin bir küni u ibadəthanining hoylilirida həlkkə təlim berip hux həwərni elan kiliwatkanda, bax kahinlar wə Təwrat ustazliri bilən aksakallar uning aldioƣa kelip uningdin: **2** — Bizgə eytkin: Sən kiliwatkan bu ixlarni kaysi hokukka asasən kiliwatisən? Sanga bu hokukni kim bərgən? — dəp soridi. **3** U ularoƣa jawab berip: —

Mənmu silərdin bir ixni soray; silər manga eytip beringlarqu, **4** — Yəhya yürgüzgən qəmüldürüx ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp soridi. **5** Ular əzara mulahizə kilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undakta, silər nemə üqün [Yəhyaoƣa] ixənmidinglar?» dəydu. **6** Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, bu barlik halayik bizni qalma-kesək kilip əltüridu. Qünki ular Yəhyaning pəyoƣəmbər ikənlikigə ixəndürülgən, — deyixti. **7** Wə ular: — [Uning] [hokukining] kəyərdin kəlgənlikini bilməymiz, — dəp jawab berixti. **8** Əysa ularoƣa: — Undakta, mənmu bu ixlarni kaysi hokukka asasən kiliwatkanlikimni eytmaymən, — dedi. **9** U halayikka munu təmsilni səzləxkə baxlidi: — «Bir kixi bir üzümzarlik bərpa kilip, uni baoƣwənlərgə ijarigə berip, əzi yaka yurtka berip u yərdə uzun wakit turuptu. **10** Üzümlərni yioƣidioƣan məzgil kəlgəndə baoƣwənlərning üzümzarliktiki mewidin uningoƣa berixkə kulliridin birini ularining yenioƣa əwətiptu. Lekin baoƣwənlər uni urup-dumbalap kuruk kol yanduruwetiptu. **11** U yənə baxka bir kulni əwətiptu. Lekin ular unimu dumbalap, harlap, yənə kuruk kol kayturuwetiptu. **12** U yənə üqinqisini əwətiptu; ular unimu urup yarilandurup, talaoƣa həydəp qikiriwetiptu. **13** [Ahirda] üzümzarlikning hojayini: «Kandak kilsam bolar? Səyümlük ooƣlumni əwətəy; ular uni kərsə, heq bolmioƣanda uning hərmitini kilar?» dəptu. **14** Birak baoƣwənlər uning ooƣlini kərüp bir-biri bilən məslihətlixip: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni jayliwetəyli, andin miras bizningki bolidu» deyixiptu. **15** Xuning bilən ular uni üzümzarlikning sirtioƣa aqikip əltürüwetiptu. Əmdi bundak əhwalda üzümzarlikning hojayini ularni kandak kilidu? **16** U kelip u baoƣwənlərni yokitip üzümzarlikni baxkilaroƣa tapxuridu». Halayik buni anglap: — Bundak ixlar hərgiz bolmisun! — deyixti. **17** Lekin u ularoƣa kəzlirini tikip mundak dedi: — Undak bolsa, mukəddəs yazmilarda «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi» dəp yeziloƣan səz zadi nemini kərsitidu? **18** Bu «tax»ka yikiloƣan kixi parə-parə bolup ketidu; lekin bu tax hərkimning üstigə qüxsə, uni kukum-talkan kiliwetidu. **19** Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri uning bu təmsili əzlirigə karitip eytkanlikini bilip xu haman uningoƣa kol selix yolini izdidi; lekin ular halayiktin korkuxti. **20** Xunga ular uning kəynidin marap, uni [Rim] waliyisining həkümranlikida sorakka tartixka tapxurux üqün birnəqqə adəmlərni setiwelip, sokunup kirixkə əwətti. Ular səmimiy kiyapətkə kiriwelip, uning səzidin yoquk izdəp yürətti. **21** Ular uningoƣa mundak soal koydi: — Əy ustaz, silini durus səz kilidioƣan wə durus təlim beridioƣan, heqkandak adəmning yüz-hatirisini [kət'iy] kilmaydioƣan, bəlki Hudaning yolini sadiklik bilən əgitip keliwatkan adəm dəp bilimiz. **22** [Rim imperatori] Kəysərgə baj-selik tapxurux Təwrat kanunioƣa uyoƣunmu-yok?». **23** Əmma u ularning hiylisini kərüp yetip ularoƣa: — Nemixka meni sinimakqisilər? **24** Manga bir kümüx dinar kərsitinglar. Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dedi. Ular uningoƣa: Kəysərningki, — dedi. **25** Wə u ularoƣa: — Undak bolsa, Kəysərning həkkini Kəysərgə, Hudaning həkkini Hudaoƣa tapxurunglar, — dedi. **26** Ular halayikning aldida uning səzliridin uni tutuwaloƣudək heqkandak yoquk tapalmidi. Ular uning bu jawabioƣa həyranuhəs bolup, zuwani tutuldi. **27** Wə «əlgənlər tirilməydu» dəp inkar kilidioƣan Sadukiylarning bəziliri uning aldioƣa kelip soal koyup mundak dedi: **28** — Ustaz, Musa [pəyoƣəmbər Təwratta] bizgə: «Ayali bar, əmma pərzənt kərmigən kixi əlüp kətsə, əlgüqining aka yaki inisi tul kaloƣan yənggisini əmrigə elip, kerindixi üqün nəsil kalduruxi kerək» — dəp yazoƣan. **29** Əmdi yəttə aka-uka bar idi. Qongi əyləngəndin keyin pərzənt kərməy aləmdin ətti. **30** Ikkinqi kerindixi ayalini əmrigə elip, pərzənt kərməy aləmdin ətti. **31** Andin üqinqisi uni aldi; xundak kilip, yəttisi uni əmrigə elip pərzənt kərməy əldi. **32** Hammisidin keyin ayalmu əldi. **33** Əmdi tirilix künidə bu ayal ularning kaysisiningki bolar? Qünki yəttisi uni hotunlukka aloƣan-də?! **34** Əysa ularoƣa mundak jawab bərdi: — Bu aləmning pərzəntliri əylinidu, yatlik bolidu. **(aiōn g165)** **35** Lekin u aləmdin nesiwə boluxka, xundakla ələüklərdin tirilixkə layik sanaloƣanlar əylənməydu, yatlik bolmaydu. **(aiōn g165)** **36** Qünki ular yənə əlməydu, pərixtilərgə ohxax bolidu; «əlümdin tirilixtin tuoƣuloƣan pərzəntlər» boloƣaqka, ular Hudaning ooƣulliridur. **37** Əmdi əlgənlərning tirildürülüxini hətta Musa [pəyoƣəmbər] əzimu ayan kiloƣan; qünki [Təwrattiki] «tikənlik» degən wəkəning hatirisidə u Pərwərdigarni: «Ibrahimning Hudasi, Ishakning Hudasi wə Yakupning Hudasi» dəp bayan kiloƣan. **38** U ələüklərning Hudasi əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur; qünki uningoƣa nisbətən həmməylən tiriktur! **39** Xuning bilən Təwrat ustazliridin birkanqisi baha berip: — Ustaz, yahxi eytting, — dedi. **40** Qünki ulardin heqkim yənə

uningdin soal soraxka jür'ət kilalmidi. 41 Əmdi u ularoɣa soal koydi: — Kixilər Məsihni kandakşigə Dawutning ooɣli dəydu? 42 Qünki Dawut əzi Zəburda: Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni təhtipəring kiloɣuqə, Mening ong yenimda olturoɣin!» — degənoɣu? 44 Əmma Dawut uni «Rəbbim» dəp qakiroɣan yərdə, undakta u kandakmu uning ooɣli bolidu? 45 Wə barlik halayik kulak selip anglawatkanda, u muhlisliroɣa mundak dedi: — 46 — Təwrat ustazliridin hoxyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwaloɣan halda oɣadiyip yürüxkə, bazarlarda kixilərning ularoɣa boloɣan salamliroɣa, sinagoglarda aldinki orunlarda, ziyapətlərdimu tərdə olturuxka amrak kelidu. 47 Ular tul ayallarning barlik əy-besatlirini yəwalidu wə kəz-kəz kilip yaloɣandin uzundin-uzun dualar kilidu. Ularning tartidioɣan jazasi tehimu eoɣir bolidu!

21 U bexini kətürüp kariwidi, baylarning əz sədikilirini [ibadəthanidiki] ianə sandukioɣa taxlioɣinini kərdi. 2 U yənə sandukka ikki tiyinni taxlawatkan bir namrat tul ayalnimu kərdi. 3 Xuning bilən u: — Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu namrat tul ayalning taxlioɣini həmməylənningkidin kəptur. 4 Qünki ularning həmmisi əzlirining axkanliridin ianə kilip, Hudaoɣa atioɣan sadikilərgə koxup taxlidi; lekin bu ayal namratlikioɣa karimay, əzining tirikqilik kilidioɣinining həmmisini ianə kilip taxlidi. 5 Wə bəzilər ibadəthanining nəpis taxlar wə Hudaoɣa sunuloɣan hədiyələr bilən kandak bezəlgənliki tooɣrisida səzlixiwatatti. U: 6 — Silər kərüwatkan bu barlik nərsilərgə nisbətən, xu künlər keliduki, hətta bir tal taxmu tax üstidə kaldurulmay, həmmisi gumran kilinidu, — dedi. 7 Ular uningdin: — Ustaz, bu degənliring kaqan yüz beridu? Bu ixlarning yüz beridioɣanlikini ayan kilidioɣan kandak alamət bolidu? — dəp soridi. 8 U mundak dedi: — Azdurulup ketixtin hezi bolunglar. Qünki tola kixilər mening namimni setip: «Mana əzüm xudurmən!» wə «Axu wakit yekinlaxti!» dəydu. Xunga ularning kəynigə kirmənglar. 9 Silər urux wə topilanglarning həwirini angliɣan wakitinglardimu wəhimigə qüxmənglar; qünki bu ixlarning awwal yüz berixi mukərrər. Lekin bular, zaman ahiri yetip kəldi, degənlik əməs. 10 Andin u yənə mundak dedi: — Bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir padixahlik yənə bir padixahlik bilən uruxka qikidu. 11 Jay-jaylarda xiddətlik yər təwrəxlər, aqarqiliklar wə wabalar bolidu, [yər yüzidə] wəhxətlər wə asmanda həywətlik alamətlər kərünidu. 12 Birak bu hərbir wəkələr yüz berixtin ilgiri, kixilər silərgə kol selip tutkun kilidu wə silərgə ziyankəxlik kilip, silərni sinagoglarning sorakliroɣa tapxuridu, zindanlaroɣa taxlaydu; ular mening namim tüpəylidin silərni padixah wə hökümdarlarning aldioɣa elip baridu, 13 wə buning bilən [ularning aldida] guwahlik berix pursitinglar qikidu. 14 Uning üqün ərzgə kandak jawab berix tooɣrisida aldin'ala heq oylanmaslikka kəlbinglarda kət'iy niyət kilinglar. 15 Qünki mən silərgə barlik düxmənliringlar rəddiyə wə rət kilalmioɣudək pasahətlik til wə danixmənlik ata kilimən. 16 Hətta ata-ana, aka-uka, uruk-tuoɣkan wə yar-buradərliringlarmu silərgə hainlik kilip tutup beridu wə ular aranglardiki bəziliringlarni eltüridu. 17 Silər mening namim tüpəylidin həmmə adəmning nəpritigə uqraysilər. 18 Halbuki, bexinglardiki bir tal qaqmu halak bolmaydu! 19 Səwr-qidamlik boloɣininglarda, jeninglaroɣa igə bolalaysilər. 20 — Lekin Yerusalemning [düxmən] koxunliri təripidin korxiwelinoɣanlikini kərgininglarda, uning wəyran bolux wakti yekinlixip kaptu, dəp bilinglar. 21 U qaoɣda Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoɣlaroɣa kaqsun, xəhər iqidə turuwatkanlar uningdin qikip kətsun, yezilarda turuwatkanlar xəhərgə kirmisun. 22 Qünki xu qaoɣ «intikam jazasini tartidioɣan künlər»dur; xuning bilən [mukəddəs yazmilarda] barlik pütülgənlər əməlgə axurulidu. 23 Əmdi xu künlərdə hamilidar ayallar wə bala emitidioɣanlarning halioɣa way! Qünki bu zeminda eoɣir kisqilik bolidu wə [ərxtiki] oɣəzəp bu həlkning bexioɣa qüxidu; 24 Ular kiliqning bisida yikitilidu wə tutkun kilinip, barlik əllərgə elip ketilidu; «yat əllərning wakti» toxkuqə, Yerusalem yat əllərning ayaoɣ astida kalidu. 25 — Kuyax, ay, yultuzlardimu alamətlər bolidu; yər yüzidiki əllər arisida dengiz-okyanlarning güldürlixidin wə dolkunlarning dawaloɣuxliridin parakəndiqilik bolidu. 26 Adəmlər korkup, yər yüzigə kelidioɣan apətlərni wəhimə iqidə kütüp əs-hoxini yokitidu; qünki asmandiki küqlər lərzigə kelidu. 27 Andin kixilər Insan'ooɣlining küq-kudrət wə uluoɣ xan-xərəp bilən bir bulut iqidə keliwatkanlikini kəridu. 28 Lekin bu alamətlər kərünüxkə baxlioɣanda, kəddinglarni ruslap bexinglarni kətürünglar, qünki bu silərni azad kilixtiki nijat yekinlaxti, degənliktur. 29 U ularoɣa mundak bir təmsilni səzləp bərdi: — Ənjür dərihi wə baxka barlik dərəhlərgə karanglar. 30 Ularning

yengidin bihlanoɣanda ularoɣa ḳarap, өzünglar yazning yetip kelixigө az ḳaloɣanlixini bilisilөr. 31 Xuningdөk, baya deyilgөn alamөtlөrning yüz beriwatḳanlixini kөrgininglarda, Hudaning padixaһlixining yeḳin ḳaloɣalnlixini bilinglar. 32 Mөn silөrgө bөrһөḳ xuni eytip ḳoyayki, bu alamөtlөrning һөmmisi өmөlgө axurulmay turup, bu dөwr өtmөydu. 33 Asman-zemin yoḳilidu, biraḳ mening sөzlirim һөrgiz yoḳalmaydu. 34 — Lekin өzünglaroɣa agaһ bolunglarki, kөngülliringlar өyx-ixrөt, mөyhorluḳ wө tirikqilikning oɣөm-өndixiliri bilөn bihudlaxmisun, xu küni üstünglaroɣa tuyuḳsiz qüxmisun. 35 Qünki u goya tuzaḳtөk barliḳ yөr yüzidө һөrbir turuwatḳanlarning bexioɣa qüxidu. 36 Xunga һөrḳandaḳ waḳitlarda һoxyar bolunglar, yüz berix aldida turuwatḳan bu ixlardin өzünglarni ḳaqurup Insan'ooɣli aldida һazir bolup turuxḳa layiḳ һөsablinix üqün һөrdaim dua ḳilinglar, — dedi. 37 Өmdi u kündüzliri ibadөthanida tөlim berөtti, ahxamliri xөһөrdin qiḳip, keqini Zөytun teoɣi dөp ataloɣan taoɣda өtküzөtti. 38 Wө barliḳ һөlḳ uning tөlimini angliоɣili tang sөһөrdө ibadөthanioɣa kirip, uning yenioɣa kelөtti.

22 Өmdi petir nan һeyti («өtüp ketix һeyti» dөpmu atilidu) yeḳinlixip ḳaloɣanidi. 2 Bax kaһinlar wө Tөwrat ustazliri uni өlümgө mөһkum ḳilixḳa amal izdөp yürөtti; qünki ular һөlḳtin ḳorḳatti. 3 Xu pөyttө on ikkiylөndin biri boloɣan, Ixḳariyot dөp ataloɣan Yөһudaning kөngligө Xөytan kirdi. 4 U berip bax kaһinlar wө ibadөthana pasiban bөgliri bilөn Өysani ḳandaḳ ḳilip ularoɣa tutup berix üstidө mөsliһөtlөxti. 5 Ular intayin hux bolup, Yөһudaoɣa pul berixkө kelixti. 6 Yөһuda maḳul bolup, uni halayiḳtin ayrim ḳaloɣanda ularoɣa tutup berixkө muwapiḳ pursөt izdөxkө kirixti. 7 Өmdi petir nan һeytining [birinqi] küni yetip kөlgөnidi. Xu küni «өtüp ketix һeyti»oɣa atap ḳurbanliḳ [ḳoza] soyulatti. 8 Xuning bilөn Өysa Petrus bilөn Yuһannaoɣa: — Berip bizgө өtüp ketix һeytining [ḳozisini] birgө yegili tөyyarlanglar, — dөp ularni өwөtti. 9 — Ḳөyөrdө tөyyarliximizni halaysөn? — dөp soridi ular. 10 U ularoɣa mundaḳ dedi: — Xөһөrgө kirsөnglar, mana u yөrdө kozida su kөtürüwaloɣan bir өr kixi silөrgө uqraydu. Uning kөynidin mengip u kirgөn өygө kiringlar. 11 Wө өy igisigө: «Ustaz: — Muhlislirim bilөn өtüp ketix һeytining tamiḳini yөydioɣan meһmanhana өy ḳөyөrdө? — dөp sorawatidu» dөnglar. 12 U silөrni baxlap üstünki ḳөwөttiki rөtlөngөn sөrөmjanlaxturuloɣan qong bir eoɣiz өyni kөrsitidu. Mana xu yөrdө tөyyarliḳ ḳilip turunglar. 13 Xuning bilөn ikkisi beriwidi, һөmmө ixlar uning eytḳinidөk bolup qiḳti. Ular xu yөrdө өtüp ketix һeytining tamiḳini tөyyarlaxti. 14 Өmdi waḳti-saiti kөlgөndө, Өysa dastihanda olturdi; on ikki rosul uning bilөn billө olturuxti. 15 Andin u ularoɣa: — Mөn azab qekixtin ilgiri, silөr bilөn өtüp ketix һeytining bu tamiḳioɣa һөmdastihanda boluxḳa tolimu intizar bolup kөlgөnidim. 16 Qünki silөrgө eytayki, bu һeyt ziyapitining [өһmiyiti] Hudaning padixaһliḳida өmөlgө axurulmioɣuqө, mөn buningdin ḳayta yemөymөn, — dedi. 17 Andin u bir jamni ḳolioɣa elip, tөxөkkür eytti wө muhlislirioɣa: — Buni elip aranglarda tөḳsim ḳilip [iqinglar]. 18 Qünki xuni eytayki, mundin keyin Hudaning padixaһliḳi kөlmigüqө, һөrgiz üzüm xөrbitidin ḳөt'iy iqmөymөn, — dedi. 19 Andin u bir tal nanni ḳolioɣa elip, Hudaoɣa tөxөkkür eytti wө uni oxtup, ularoɣa ülөxtürüp berip: — Bu mening silөr üqün pida bolidioɣan tenimdur. Meni өslөp turux üqün buningdin yөnglar, — dedi. 20 U xuningdөk tamaḳtin keyinki jamni ḳolioɣa elip mundaḳ dedi: — Bu jamdiki xarab mening silөr üqün tөkülidioɣan ḳenimda boloɣan yengi өһdidur. 21 Lekin mana, meni tutup bөrgüqining ḳoli mening bilөn bir dastihandidur. 22 Wө Insan'ooɣli dөrwөḳө өzi tooɣrisida bekitilgөndөk [alөmdin] ketidu; biraḳ Insan'ooɣlining tutup berilixigө wasitiqi boloɣan adөmning һalioɣa way! 23 Andin muhlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim muxundaḳ ixni ḳilixi mumkin? — dөp munazirigө qüxüp ketixti. 24 Өmdi ularning arisida ḳaysimiz өng uluoɣ saniliximiz kerөk degөn talax-tartix pөyda boldi. 25 U ularoɣa mundaḳ dedi: — Өllөrdiki padixaһlar ḳol astidiki һөlḳ üstidin buyruḳwazliḳ ḳilip idarө ḳilidu, ularning üstidiki һoḳuḳdarliri «һөlḳpөrwөr» dөp atilidu. 26 Biraḳ silөr xundaḳ bolmanglar; bөlki aranglardiki өng mөrtiwiliki өzini өng kiqikidөk һөsablisun wө yetөkqi boloɣanlar [һөmmөylөngө] hizmөtkardөk bolsun. 27 Kim mөrtiwilik, dastihanda olturoɣanmu yaki dastihandiki kütküqimu? Dastihanda olturoɣini өmөsmu? Biraḳ mөn bolsam aranglarda hizmitinglarda boloɣuqi kütküqidөkturmөn. 28 Silөr bolsanglar, beximoɣa sinaḳlar kөlgөndө baxtin-ahir mөn bilөn billө һөmraһ boloɣansilөr. 29 Wө huddi Atam manga padixaһliḳ һoḳuḳi bekitkөndөk, mөn silөrgimu xundaḳ bekitimөn. 30 Xuning bilөn silөr mening padixaһliḳimda mөn bilөn bir dastihanda yөp-

iqisilər wə təhtlərdə olturup, Israilning on ikki qəbilisi üstidin ḫəküm qikirisilər. **31** Rəb yənə [Petruskə]: — «Əy Simon, Simon! Mana, Xəytan ḫəmminglarni huddi buoƣday taskioƣandək taskap sinaxni tiligən. **32** Lekin etikading yokimisun dəp sanga dua kildim. Əmdi sən towa kilip tüz yoloƣa kaytkandin keyin, kerindaxliringni mustəḫkəmligin» — dedi. **33** — I Rəb, — dedi Petrus, — Mən sən bilən billə zindanoƣa taxlinip, billə ölümgə berixkə təyyarmən! **34** U uningoƣa: — I Petrus, sanga eytayki, bügün horaz qillioƣuqə, sən «Uni tonumaymən» dəp məndin üq ketim tanisən, dedi. **35** Andin, u ulardin: — Silərni ḫəmyansiz, hurjunsiz wə kəxsiz [səpərgə] əwətkinimdə silərning birər nərsənglar kəm bolup kaloƣanmu? — dəp soridi. Ular: — Yak, dedi. **36** Xuning bilən u ularoƣa: — Lekin ḫazir ḫər kimning ḫəmyani bolsa, uni alsun; xundak ḫəm hurjuni bolsa, uni alsun wə bir kimning kiliqi bolmisa, qapinini setip birdin kiliq alsun. **37** Qünki mən silərgə xuni eytayki, [mukəddəs yazmilarda]: «U jinayətqilər katarida sanilidu» dəp pütülgən səz məndə qokum əməlgə axurulidu. Qünki mening tooƣramdiki barlik ixlar toluk əməlgə axmay kalmaydu — dedi. **38** — I Rəb, karioƣin, bu yərdə ikki kiliq bar ikən, dedi ular. — Boldi, yetidu! — dedi u ularoƣa. **39** Andin u qikip, aditi boyiqə Zəytun teoƣioƣa yol aldi; uning muhlisliri uningoƣa əgixip bardi. **40** U yərgə yetip baroƣanda u ularoƣa: — Azdurulmaslikinglar üqün dua kilinglar, — dedi. **41** Andin, ulardin bir tax etimiqə nerirak berip, tizlinip turup: **42** — I Ata, halisang, bu kədəḫni məndin elip kətkəysən. Lekin mening əməs, bəlki Sening iradəng ada kilinsun — dəp dua kildi; **43** wə asmandin bir pərixtə uningoƣa kerünüp uni kuwwətləndürdi. **44** U kattik azabta toloƣinip tehimu ihlaslik bilən dua kiliwərdi. Buning bilən uning tərliri yərgə təkülgən kan tamqiliridək qüxüxkə baxlidi. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup, muhlislirining yenioƣa kəldi. Ularning oƣəmgə qəküp ḫalsizlinip mügdəp kaloƣanlikini kerüwidi, ularoƣa: **46** — Uhlap kaloƣininglar nemisi? Azduruluxtin saklinix üqün kopup dua kilinglar, — dedi. **47** Uning səzi tehi ayaoƣlaxmastinla, bir top adəmlər pəyda boldi. Ularni baxlap kəlgüqi on ikkəyləndin biri boloƣan Yəḫuda degən kixi idi; u əysaoƣa [salam berip] səygili kexioƣa bardi. **48** Əysa uningoƣa: — Əy Yəḫuda, bir səyüx bilən Insan'ooƣlini tutup berərsənmu? — dedi. **49** Wə Əysaning ətrapidikilər nemə ix yüz beridioƣanlikini bilip yetip: — I Rəb, kiliq bilən uraylimu? — dedi. **50** Wə ulardin biri [kiliqini kətürüp], bax kaḫinning qakirioƣa urup, ong kulikini xiliwətti. **51** Birak Əysa buningoƣa jawabən: — Boldi, tohta! — dedi; u kolini uzitip kulikioƣa təgküzüp, uni sakaytti. **52** Əysa özini tutkili kəlgən bax kaḫinlar, pasiban bəgliri wə akşakallaroƣa karap: — Bir karakqini tutidioƣandək kiliq-tokmaklarni kətürüp kəpsilərоƣu? **53** Mukəddəs ibadəthanida ḫər küni silər bilən billə idim, silər kol salmidinglar. Ḫazir bu silərgə təwə boloƣan wakit-saəttur wə karangoƣulukning ḫəküm sürüxidur — dedi. **54** Ular Əysani tutuwelip, bax kaḫinning öyigə elip kelixti. Petrus yirakтin əgixip mangdi. **55** Əmdi ular ḫoylining otturisida ot yekip qərisidə [issinip] olturoƣanda, Petrus ularning arisioƣa kirip olturdi. **56** Andin otning nurida uning olturoƣinini kərgən bir dedək uningoƣa tikilip karap turup: — Bu adəmmu Əysa bilən billə idi, — dedi. **57** Lekin u tenip: — Əy hotun, uni tonumaymən! — dedi. **58** Andin uzun ötməy, yənə birəylən uni kərüp: — Sənmu ulardin ikənsən, — dedi. Lekin Petrus: — Əy buradər, undak əməsmən! — dedi. **59** Andin bir saətqə ötkəndə baxka birəylən: — Dərḫəkikət, bu ḫəm uning bilən billə idi; qünki umu Galiliyəliktur, — dəp qing turuwaldi. **60** Lekin Petrus: — Ḫəy buradər, nemə dəwatkiningni bilməymən! — dedi. Wə uning səzi ayaoƣlaxmastinla, horaz qillidi. **61** Əmdi Rəb kəynigə burulup, Petruska tikilip karap koydi. Xuning bilən Petrus Rəbning səzini, yəni: «Bügün horaz qillaxtin ilgiri sən məndin üq ketim tanisən» degənlikini yadioƣa kəltürdi. **62** Wə u taxkirioƣa qikip kattik yioƣlap kətti. **63** Əmdi Əysani tutup turuwatkanlar uni məshirə kilixka wə sawap-dumbilaxka baxlidi; **64** uning kəzlirini tengip uningdin: — Seni uroƣan kimdu? Keni, bexarət bərgin! — dəp soraxti **65** wə uningoƣa buningdin baxka yənə nuroƣun ḫakarətlərni yaoƣdurdi. **66** Tang atkanda, həlk akşakalliri, yəni bax kaḫinlar wə Təwrat ustazliri yioƣilixti. Ular uni öz kengəxmisigə elip berip **67** uningdin: — Eytə, sən Məsiḫmu? — dəp soraxti. U ularoƣa jawabən: — Silərgə eytsammu, kət'iy ixənməysilər. **68** Silərdin birər soal sorisam, ḫeq jawab bərməysilər. **69** Lekin bu wakittin baxlap Insan'ooƣli Ḫəmmigə Kadirning ong yenida olturidu, — dedi. **70** — Undakta, sən Hudaning Ooƣli ikənsən-də? — deyixti ular. U: — Degininglardək mən xudurmən! — dəp jawab bərdi. **71** Xuning bilən ular: — Əmdi baxka guwaḫqilikning bizgə nemə ḫajiti? Qünki özimiz uning öz aoƣzidin qikkinini angliduk! — deyixti.

23 Andin [kengəxmidikilərning] ḥəmmisi ornidin turuxup, uni [waliy] Pilatusning aldiƣa elip berixti. **2** U yərdə ular uning üstidin xikayət kilip: — Өzini Məsiḥ, yəni padixaḥ dəp atiwelip, həlkimizni azdurup wə kutritip, Kəysərgə baj-selik tapxuruxni toskan bu adəmni baykap uni tuttuk, — deyixti. **3** Pilatus uningdin: — Sən Yəhudiylarning padixaḥimusən? — dəp soridi. U: — Eytkiningdək, — dəp jawab bərdi. **4** Andin Pilatus bax kaḥinlar bilən kəpqilikkə: — Bu adəmdin birər xikayət kiliƣudək ixni tapalmidim, — dedi. **5** Lekin ular tehimu kət'iy ḥalda: — U Galiliyədin tartip taki bu yərgiqə, pütkül Yəhudiyədimu təlim berix bilən həlkni kutritidu. **6** Pilatus «Galiliyə» degən səzni anglap: — Bu kixi Galiliyəlikmu? — dəp soridi **7** wə uning Ḥerod [hanning] idarə kiliƣan əlkidin kəlgənlikidin həwər tepip, uni Ḥerodka yollap bərdi (u künlərdə Ḥerodmu Yerusalemda idi). **8** Ḥerod Əysani kərgəndə intayin huxal boldi. Qünki u uzundin beri uningƣa dair kəp ixlarni anglap, uningdin bir məjizə kərüx ümididə bolup, uni kərüx pursitini izdəwatatti. **9** U Əysadin kəp soallarni soridi, lekin u Ḥerodka bir eƣizmu jawab bərmidi. **10** Bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri yekin turup uning üstidin ḥə dəp ərz-xikayət kiliwatatti. **11** Ḥerod han wə uning ləxkərliri uni harlap məshirə kilixip, uningƣa xaḥanə ton-kiyim kiydürüp, uni yənə Pilatusning aldiƣa kayturup yollidi. **12** Mana xu kündin baxlap, Pilatus bilən Ḥerod dost bolup kaldi; qünki ilgiri ular arisida adawət boloƣanidi. **13** Waliy Pilatus bax kaḥinlarni, [Yəhudiy] ḥəkümdarlarni wə halayikni yiƣip, **14** ularƣa: — Silər bu adəmning üstidin «Həlkni azduridu wə kutritidu» dəp xikayət kilip uni aldimƣa tartip kəldinglar. Mana, mən silərning aldinglarda uni sorak kiloƣinim bilən, uningdin silər xikayət kiloƣan jinayətlərdin birinimu tapalmidim. **15** Ḥerodmu tapmidi; qünki mən silərni uning aldiƣa əwəttim. Mana, uningda əlümgə layik ḥeqkandak jinayət yok ikən. **16** Xunga mən uni jazalap, andin koyup berimən, — dedi **17** (uning ḥər ketimlik [ətüp ketix] ḥeytida, [Yəhudiy] [məḥbuslardin] birini ularƣa koyup berix məjburiyiti bar idi). **18** Lekin kəpqilik təngla kukan selixip: — Buni yokiting! Bizgə Barabbasni koyup bering! — deyixti **19** (Barabbas bolsa xəḥərdə topilang kətürgənliki wə katillik kiloƣanliki üqün zindanƣa taxlanƣan məḥbus idi). **20** Xuning bilən Pilatus Əysani koyup berixni halap, kəpqilikkə yənə səz kiloƣili turdi. **21** Lekin ular jawabən yənə kukan selixip: — Krestligin, uni krestligin! — dəp warkiraxti. **22** [Pilatus] üqinqi ketim ularƣa: — Nemixka? U zadi nemə yamanlik kiloƣan? Mən uningdin əlümgə layik ḥeq jinayət tapalmidim. Xuning üqün mən uni jazalap, koyup berimən, — dedi. **23** Birak ular yənila ḥə dəp kukan selixip: «U krestlənsun!» dəp tələp kilip qing turuwaldi. Ularning ḥəmdə bax kaḥinlarning kukanliri ahir küqlük kəldi. **24** Pilatus ularning təlipi boyiqə ada kilinsun dəp ḥəküm kikardi. **25** Wə ularning tiliginini, yəni topilang kətürüx wə katillik üqün zindanƣa taxlanƣanni koyup berip, Əysani ularning haḥixiƣa tapxurup bərdi. **26** Wə ular uni elip ketiwatkanda, yolda Kurini xəḥirilik Simon isimlik bir kixi səḥradin keliwatatti; ular uni tutuwelip, krestni uningƣa kətürgüzüp, Əysaning kəynidin mangdurdi. **27** Əysaning kəynidə zor bir top həlk, xundakla uningƣa eqinip yiƣa-zar kətürüxiwatkan ayallarmu əgixip keliwatatti. **28** Lekin Əysa kəynigə burulup ularƣa: — Əy Yerusalemning kizliri! Mən üqün yiƣlimanglar, bəlki özünglar wə baliliringlar üqün yiƣlanglar! **29** Qünki silərgə xundak eƣir künlər keliduki, kixilər: «Tuƣmaslar, bala kətürmigən korsaklar wə emitmigən əmqəklər bəhtliktur!» — deyixidu. **30** Xu qaƣda kixilər taƣlarƣa: «Üstimizgə ərül!», dənglüklərgə: «üstimizni yap!» dəp nida kilixidu. **31** Qünki adəmlər yapyexil dərəhkə xundak ixlarni kiloƣan yərdə, kurup kətkən dərəhkə nemə ixlar bolar?! — dedi. **32** Ikki jinayətqimu əlümgə məḥkum kilinƣili uning bilən təng elip kelingənidi. **33** Wə ular «bax səngək» dəp ataloƣan jayƣa kəlgəndə, u yərdə uni wə yənə ikki jinayətqini, birini uning ong yenida wə yənə birini sol yenida krestkə tartti. **34** Əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular özining nemə kiliwatkanlikini bilməydu, — dedi. [Ləxkərlər] qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi. **35** Halayik karap turatti, Yəhudiy ḥəkümdarlarmu yenida turup uningƣa dimiƣini kekip məshirə kilip: Baxkilarni kutkuzuptikən! Əgər u rasttin Hudaning Məsiḥi, Uning talliwaloƣini bolsa, özini kutkuzup bakkun! — deyixti. **36** Ləxkərlərmu uni məshirə kilixip, yeniƣa berip uningƣa sirkə tənglap: **37** — Əgər sən Yəhudiylarning Padixaḥi bolsang, özüngni kutkuzup bak! — deyixti. **38** Uning üstidiki [tahtayƣa] grekqə, latinqə wə ibraniyqə ḥərplər bilən: «Bu kixi Yəhudiylarning Padixaḥidur» dəp yezip koyuloƣanidi. **39** Uning bilən billə krestkə tartiloƣan ikki jinayətqining biri uni ḥakarətləp: — Sən Məsiḥ əməsmiding? Əmdi özüngnimu, biznimu

ḳutḳuzə! — dedi. 40 Birak yənə biri uning gepigə tənbih berip: Sən əzüng ohxax ḥəkümning tegidə turup Hudadin ḳorḳmamsən? 41 Bizning jazaliniximiz ḥəḳlik, qünki əz ḳilmixlirimizning tegixlik jazasini tarttuḳ; lekin bu kixi ḥeqḳandak natooɣra ix ḳilmioɣanoɣu! — dəp jawab bərdi. 42 Andin, u Əysaoɣa: — I Rəb, padixaḥliḳing bilən kəlginingdə, meni yad ḳiloɣin, — dedi. 43 Əysa uningoɣa: — Bərḥək, mən sanga eytayki, bügün sən mən bilən billə jənnəttə bolisən, — dedi. 44 Ḥazir altinqi saət bolup, pütün zeminni tokḳuzinqi saətkiqə ḳarangoɣuluḳ basti. 45 Ḳuyax nurini bərmidi wə ibadəthanining pərdisi tosattin otturisidin yirtilip ikki parqə bolup kətti. 46 Əysa ḳattiḳ awaz bilən nida ḳiloɣandin keyin: — I Ata! Roḥimni ḳolungoɣa tapxurdum, — dedi-də, tiniḳi tohtap, jan üzdi. 47 U yərdə turoɣan yüzbexi yüz bərgən ixlarni kərüp: — Bu adəm ḥəḳikətən durus adəm ikən! — dəp Hudani uluoɣlidi. 48 Wə bu mənzirini kərüxkə yioɣiloɣan barliḳ həlḳ yüz bərgən ixlarni kərüp kəkrəklirigə urup əylirigə ḳaytixti. 49 Wə uni tonuydioɣan barliḳ kixilər wə Galiliyədin uningoɣa əgixip kəlgən ayallar yiraḳta turup, bu wəḳələrgə ḳarap turdi. 50 Wə mana xu yərdə kengəxmidikilərdin Yüsüp isimlik biri bar idi. U əzi aḳkəngül wə adil adəm bolup, ularning məslihətigə wə ḳiloɣinioɣa ḳoxulmioɣanidi. Əzi Yəhudiyə əlkisidiki Arimatiya degən bir xəhərdin bolup, Hudaning padixaḥliḳini təlmürüp kütətti. 52 U əzi Pilatusning aldioɣa berip Əysaning jəsitini berixni tələp ḳildi; 53 Wə uni kresttin qüxürüp kanap bilən kepənləp, ḳoram taxtin oyup yasaloɣan, ḥeqkim ḳoyulmioɣan bir kəbrigə dəpnə ḳildi. 54 Bu «təyyarliḳ küni» bolup, xabat küni yeḳinlixip ḳaloɣanidi. 55 Wə uning bilən Galiliyədin kəlgən ayallar [Yüsüpkə] əgixip, kəbrini wə uning jəsətining ḳandak ḳoyuloɣinini kərdi. 56 Andin yenip berip ətirlər wə hux puraḳliḳ buyumlarni təyyar ḳildi wə [Təwrattiki] əmr boyiqə xabat küni aram elixti.

24 Əmdi ḥəptining birinqi künidə tang yuray dəp ḳaloɣanda, ayallar əzliri təyyarlioɣan ətirlərni elip, kəbrigə kəldi. 2 Ular kəbrining aoɣzidiki taxning domilitiwetilgənlikini kərdi; 3 wə kəbrigə kirip ḳariwidi, Rəb Əysaning jəsiti yoḳ turatti. 4 Wə xundak boldiki, ular buningdin patiparak bolup turoɣanda, mana, nur qaḳnap turidioɣan kiyimlərni kiygən ikki zat ularning yenida tuyuksiz pəyda boldi. 5 Ayallar ḳattiḳ wəḥimgə qüxüp, yüzlirini yərgə yeḳixti. Ikki zat ularoɣa: — Nemə üqün tirik boloɣuqini əlgənlərning arisidin izdəysilər? 6 U bu yərdə əməs, bəlki u tirildi! U tehi Galiliyədə turoɣan waḳtida, uning silərgə nemini eytḳinini, yəni: «Insan'ooɣlining gunaḥkar adəmlərning ḳolioɣa tapxurulup, krestlinip, üqinqi küni ḳayta tirilixi mukərrərdur» degənlirini əsləp bekinglar! — dedi. 8 Wə ular uning [dəl] xundak deginini esigə elixti; 9 wə ḳəbridin ḳaytip, bu ixlarning ḥəmmisini on birəylängə, xundakla ḳaloɣan muhlislarning ḥəmmisigə yətküzdi. 10 Rosullaroɣa bu ixlarni yətküzgüqilər bolsa Magdallik Məryəm, Yoanna wə Yakupning anisi Məryəm ḥəmdə ular bilən billə boloɣan baxḳa ayallar idi. 11 Lekin [ayallarning bu eytḳanliri] ularoɣa əpsanidək bilindi, ular ularning səzlirigə ixənmidi. 12 Birak Petrus ornidin turup, ḳəbrigə yügürüp bardi. U engixip ḳəbrə iqigə ḳariwidi, yaloɣuz kanap kepənlikning tilim-tilim parqilirini kərüp, yüz bərgən ixlaroɣa təəjjüplinip əygə ḳaytip kətti. 13 Wə mana, xu kündə ulardin ikkiylən Yerusalemdin on bir qaḳirim yiraḳliḳtiki Emayus degən kəntkə ketip baratti. 14 Ular yüz bərgən barliḳ ixlar tooɣrisida səzlixip ketiwatatti. 15 Wə xundak boldiki, ular səzlixip-mulaḥizilixip ketiwatḳanda, mana Əysa əzi ularoɣa yeḳinlixip kelip, ular bilən billə mangdi; 16 lekin ularning kəzliri uni tonuxtin tutuldi. 17 U ulardin: — Ketiwetip nemə ixlar tooɣruluḳ munazirə ḳilixiwatisilər? — dəp soridi. Ular ḳayoɣuluḳ ḳiyapəttə tohtap, 18 ulardin Kliyopas isimlik biri jawab berip: — Yerusalemda turupmu, muxu künlərdə xu yərdə yüz bərgən wəḳələrdin birdinbir həwər tapmioɣan musapir sən ohximamsən?! — dedi. 19 Wə u ulardin: — Nemə wəḳələr boldi? — dəp soridi. «Nasarətlik Əysaoɣa munasiwətlik wəḳələr!» — dedi ular, — «U əzi Hudaning aldidimu, barliḳ həlḳning aldidimu əməldə wə səzdə ḳudrətlik bir pəyoɣəmbər bolup, 20 bax kaḥinlar wə ḥəkümdarlirimiz uni ölüm ḥəkümigə tapxurup, krestlətti. 21 Biz əslidə uni Israiloɣa ḥəmjəmət bolup azad ḳilidioɣan zat ikən, dəp ümid ḳiloɣaniduḳ. Lekin ixlar xundak boldi, ḥazir bu wəḳələr yüz bərginigə üqinqi kün boldi; 22 yənə kelip, arimizdiki birnəqqə ayal ḥəm bizni ḥang-tang ḳalduruwətti. Qünki ular bügün tang səhərdə kəbrigə beriptikən, 23 uning jəsitini tapalmay ḳaytip kelip: «Bizgə birnəqqə pərixtə oɣayibanə kərünüxtə ayan bolup, «U tirik!» dedi» dəp eytiptu. 24 Buning bilən arimizdin birnəqqəylən kəbrigə berip, əḥwalning dəl ayallarning eytḳinidək ikənlikini bayḳaptu. Lekin uni ularmu kərməptu». 25 Əysa ularoɣa: — Əy nadanlar,

pəyoɣəmbərlərning eytḳanlirining ḥəmmisigə ixinixkə ḳəlbi gallar! **26** Məsiḥning əzigə has xan-xəripigə kirixtin burun, muxu japa-muxəkḳətlərni bexidin ətküzüxi muḳərrər əməsmidi? — dedi. **27** Andin pütün Təwrat-Zəburdin, Musa wə baxḳa barliḳ pəyoɣəmbərlərning yazmiliridin baxlap u əzi ḥəkḳidə aldin pütülgənlirini ularoɣa xərḥ berip qüxəndürdi. **28** Ular baridioɣan kəntkə yeḳinlaxḳanda, u yiraḳraḳ bir yərgə baridioɣandək turatti. **29** Lekin ular uni tutuwelip: — Kəq kirip ḳaldi, ḥelila kün olturidu. Biz bilən billə ḳonup ḳaloɣin, — dəp ətündi. Xuning bilən u ular bilən ḳonoɣili əygə kirdi. **30** Wə xundaḳ boldiki, u ular bilən dastihanda olturoɣanda, nanni ḳolioɣa elip, Hudaoɣa təxəkkür eytti, andin nanni oxtup ularoɣa tutti. **31** Ularning kəzliri xuan eqilip, uni tonudi; xuning bilən u ularning aldidin oɣayib boldi. **32** Ular bir-birigə: — U yolda biz bilən paranglixip, bizgə muḳəddəs yazmilaroɣa xərḥ bərgəndə, yürək-baoɣrimiz goya ottək yanmidimu?! — deyixti. **33** Wə ular xu ḥaman turup Yerusalemoɣa ḳaytip kəldi. Ular ikkisi on birəylən bilən ularning ḥəmraḥlirining bir yərgə yioɣilip turoɣinining üstigila qüxti, ular: «Rəb rasttin tiriliptu. U Simonoɣa kərünüptu!» deyixiwatatti. **35** Xuning bilən ular ikkiylənmu yolda yüz bərgən ixlarni wə u nanni oxtuwatḳanda uning əzlirigə ḳandaḳ tonuloɣinini kəpqilikkə səzləp bərdi. **36** Wə ular bu ixlar üstidə səzlixiwatḳanda, [Əysa] əzi tosattin ularning otturisida pəyda bolup: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! — dedi. **37** Ular birər roḥni uqrattuḳmu nemə, dəp hiyal ḳilip, alaḳzadə boluxup wəḥimigə qüxti. **38** U ularoɣa: — Nemigə xunqə alaḳzadə bolup kəttinglar? Nemixḳa ḳəlbinglarda xək-guman qiḳip turidu? **39** Ḳollirimoɣa wə putlirimoɣa ḳarap beḳinglar! Mening əzüm ikənlikimni bilinglar! Meni tutup kərünglar, roḥning ət bilən səngiki yoḳ, lekin məndə barliḳini kərisilər, — dedi. **40** Wə xundaḳ degəq ularoɣa put-ḳolini kərsətti. **41** Ular huxluḳtin [kəzlirigə] ixəngüsi kəlməy ḥəyranuḥəs turoɣinida u ulardin: — Silərning bu yərdə yegüdək nərsənglar barmu? — dəp soridi. **42** Ular bir parqə beliḳ kawipi wə bir parqə ḥəsəl kənikini uningoɣa sunuwidi, **43** u elip ularning aldida yedi. **44** Andin u ularoɣa: — Mana bu mən silər bilən boloɣan waḳtimda silərgə eytḳan: «Musa hatiriligən Təwrat ḳanuni, pəyoɣəmbərlərning yazmiliri wə Zəburda mening tooɣramda pütülgənning ḥəmmisi qoḳum əməlgə axurulmay ḳalmaydu» degən səzlirim əməsmu? — dedi. **45** Xuning bilən u muḳəddəs yazmilarni qüxinixi üqün ularning zeḥinlirini aqti **46** wə ularoɣa mundaḳ dedi: — [Muḳəddəs yazmilarda] xundaḳ aldin pütülgənki wə xu ix Məsiḥning əzigə tooɣra kəldiki, u azab qekip, üqinqi künidə əlgənlər arisidin tirilidu, **47** andin uning nami bilən «Towa ḳilinglar, gunaḥlarning kəqürümigə muyəssər bolunglar» degən həwər Yerusalemdin baxlap barliḳ əllərgə jakarlinidu. **48** Silər əmdi bu ixlaroɣa guwaḥqidursilər. **49** Wə mana, mən Atamning wədə ḳiloɣinini wujudunglaroɣa əwətimən. Lekin silər yuḳiridin qüxidioɣan küq-ḳudrət bilən kiygüzülgüqə, xəḥərdə kütüp turunglar». **50** Wə u ularni Bəyt-Aniya yezisioɣiqə baxlap bardi wə ḳollirini kətürüp ularni bərikətlidi. **51** Wə xundaḳ boldiki, ularni bərikətligəndə u ulardin ayrilip asmanoɣa kətürüldi. **52** Ular uningoɣa səjdə ḳilixti wə zor huxal-huramliḳ iqidə Yerusalemoɣa ḳaytip kelip, **53** ḥərdaim ibadəthanida turup Hudaoɣa xükür-sana oḳuxup turdi.

Yuḫanna

1 Muḳəddəmdə «Kalam» bar idi; Kalam Huda bilən
billə idi ḥəm Kalam Huda idi. **2** U muḳəddəmdə
Huda bilən billə idi. **3** U arḳilik barlik məwjudatlar
yaritildi wə barlik yaritiloɣanlarning ḥeqbiri uningsiz
yaritiloɣan əməs. **4** Uningda ḥayatlik bar idi wə
xu ḥayatlik insanlaroɣa nur elip kəldi. **5** Wə nur
ḳarangoɣuluḳta parlaydu wə ḳarangoɣuluḳ bolsa nurni
ḥeq besip qüxəligən əməs. **6** Bir adəm Hudadin kəldi.
Uning ismi Yəḥya idi. **7** U guwaḥlik berix üqün,
yəni ḥəmmə insan əzi arḳilik ixəndürülsun, dəp
nuroɣa guwaḥqi boluxḳa kəlgənidi. **8** [Yəḥyaning]
əzi xu nur əməs, bəlki pəḳət xu nuroɣa guwaḥlik
berixkə kəlgənidi. **9** Ḥəḳiḳiy nur, yəni pütkül insanni
yorutḳuqi nur dunyaoɣa keliwatḳanidi. **10** U dunyada
boloɣan wə dunya u arḳilik barlikḳa kəltürülgən
bolsimu, lekin dunya uni tonumidi. **11** U əziningkilərgə
kəlgən bolsimu, birak uni əz həlḳi ḳobul ḳilmidi.
12 Xundaḳtimu, u əzini ḳobul ḳiloɣanlar, yəni əz
namioɣa etiḳad ḳiloɣanlarning ḥəmmisigə Hudaning
pərzənti bolux ḥoḳuḳini ata ḳildi. **13** Uni ḳobul
ḳiloɣan muxular ya ḳandin, ya ətlərdin, ya insan
iradisidin əməs, bəlki Hudadin tərəlgən bolidu. **14**
Kalam insan boldi ḥəm arimizda makanlaxti wə
biz uning xan-xəripigə ḳariduḳ; u xan-xərəp bolsa,
Atining yenidin kəlgən, meḥir-xəpḳət wə ḥəḳiḳətkə
toloɣan birdinbir yeganə Ooɣliningkidur. **15** (Yəḥya
uningoɣa guwaḥlik berip: — Mana, mən [silərgə]:
«Məndin keyin kəlgüqi məndin üstündur, qünki u
mən dunyaoɣa kelixtin burunla boloɣanidi» deginim
dəl muxu kixidur! — dəp jar ḳildi) **16** Qünki ḥəmmimiz
uningdiki tolup taxḳanlardin iltipat üstigə iltipat
alduḳ. **17** Qünki Təwrat ḳanuni Musa [pəyoɣəmbər]
arḳilik yətküzülgənidi; lekin meḥir-xəpḳət wə ḥəḳiḳət
Əysa Məsiḥ arḳilik yətküzüldi. **18** Hudani ḥeqkim
kərüp baḳḳan əməs; birak Atining ḳuqiḳida turoɣuqi,
yəni birdinbir Ooɣul Uni ayan ḳildi. **19** Yerusalemdiki
Yəhudiylar Yəḥyadin «Sən kimsən?» dəp sürüxtə
ḳilixḳa kaḥinlar bilən Lawiylarni uning yenioɣa
əwətkəndə, uning ularoɣa jawabən bərgən guwaḥliḳi
mundak idi: **20** U etirap ḳilip, ḥeq ikkilənməy: —
«Mən Məsiḥ əməsmən» — dəp enik etirap ḳildi.
21 Ular uningdin: — Undaḳta əzüng kim bolisən?
Ilyas [pəyoɣəmbər]musən? — dəp soridi. — Yak,
mən u əməsmən, — dedi u. — Əmisə, sən ḥəliḳi
pəyoɣəmbərmusən? — dəp soridi ular. U yənə: —
Yak! — dedi. **22** Xunga ular uningdin: — Undaḳta,
sən zadi kim bolisən? Bizni əwətkənlərgə jawab
beriximiz üqün, [bizgə eytḳin], əzüng tooɣruluḳ nemə
dəysən? — dəp soridi. **23** Yəḥya mundak jawab
bərdi: — Yəxaya pəyoɣəmbər burun eytḳandək, qəldə
«Rəbning yolini tüz ḳilinglar» dəp towlaydioɣan
awazdurmən! **24** Əmdi [Yerusalemdin] əwətilgənlər
Pərisiylərdin idi. Ular yənə Yəḥyadin: — Sən ya Məsiḥ,
ya Ilyas yaki ḥəliḳi pəyoɣəmbər bolmisang, nemə dəp
kixilərni suoɣa qəmüldürisən? — dəp soridi. **26** Yəḥya
ularoɣa mundak dəp jawab bərdi: — Mən kixilərni
suoɣila qəmüldürimən, lekin aranglarda turoɣuqi silər
tonumioɣan birsi bar; **27** u məndin keyin kəlgüqi bolup,
mən ḥətta uning kəxining booɣḳuqini yexixkimu
layik əməsmən! **28** Bu ixlar Iordan dəryasining
xərḳiy ḳetidiki Bəyt-Aniya yezisida, yəni Yəḥya
pəyoɣəmbər kixilərni [suoɣa] qəmüldürüwatḳan yərdə
yüz bərgənidi. **29** Ətisi, Yəḥya Əysaning əzigə ḳarap
keliwatḳanliḳini kərüp mundak dedi: — Mana, pütkül
dunyaning gunaḥlirini elip taxlaydioɣan Hudaning
ḳozisi! **30** Mana, mən [silərgə]: «Məndin keyin kəlgüqi
birsi bar, u məndin üstündur, qünki u mən dunyada
boluxtin burunla boloɣanidi» deginim dəl muxu
kixidur! **31** Mən burun uni bilmisəmmu, lekin uni
Israiloɣa ayan bolsun dəp, kixilərni suoɣa qəmüldürgili
kəldim. **32** Yəḥya yənə guwaḥlik berip mundak
dedi: — Mən Roḥning pahtək ḥalitidə asmandin
qüxüp, uning üstigə ḳonoɣanliḳini kərdüm. **33** Mən
əslidə uni bilmigənidim; lekin meni kixilərni suoɣa
qəmüldürüxkə əwətküqi manga: «Sən Roḥning qüxüp,
kimning üstigə ḳonoɣanliḳini kərsəng, u kixilərni
Muḳəddəs Roḥḳa qəmüldürgüqi bolidu!» degənidi. **34**
Mən dərwəkə xu ixni kərdüm, xunga uning ḥəḳiḳətən
Hudaning Ooɣli ikənlikigə guwaḥlik bərdim! **35** Ətisi,
Yəḥya ikki muhlisi bilən yənə xu yərdə turatti. **36**
U [u yərdin] mengip ketiwatḳan Əysani kərüp: —
Ḳaranglar! Hudaning ḳozisi! — dedi. **37** Uning bu səzini
angliɣan ikki muhlis Əysaning kəynidin mengixti. **38**
Əysa kəynigə burulup, ularning əgixip keliwatḳinini
kərüp ulardin: — Nemə izdəysilər? — dəp soridi.
Ular: — Rabbi (bu [ibraniyqə səz bolup], «ustaz»
degən mənidə), ḳəyərdə turisən? — dedi. **39** — Berip
kərünglar, — dedi u. Xuning bilən, ular berip uning
ḳəyərdə turidioɣanliḳini kərdi wə u küni uning bilən
billə turdi (bu waḳit xu künning oninqi saiti idi).
40 Yəḥya [pəyoɣəmbərning] yuḳiriḳi səzini anglap,
Əysaning kəynidin mangoɣan ikkiylənning biri Simon

Petrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal əz akisi Simonni tepip, uningƣa: — Biz «Məsiḥ»ni taptuḳ! — dedi («Məsiḥ» ibraniyqə səz bolup, grek tilida «Hristos» dəp tərjimə ḳilinidu) **42** wə akisini Əysaning aldiƣa elip bardi. Əysa uningƣa ḳarap: Sən Yunusning ooƣli Simon; buningdin keyin «Kifas» dəp atilisən, — dedi (mənisi «tax»tur). **43** Ətisi, Əysa Galiliyə əlkisigə yol almaḳqi idi. U Filipni tepip, uningƣa: — Manga əgixip mang! — dedi **44** (Filip Bəyt-Saidalik bolup, Andriyas bilən Petrusning yurtdixi idi). **45** Filip Nataniyəlni tepip, uningƣa: — Musa pəyƣəmbər Təwratta wə baxḳa pəyƣəmbərlərmu [yazmilirida] bexarət ḳilip yazƣan zatni taptuḳ. U bolsa Yüsüpning ooƣli Nasarətlik Əysa ikən! — dedi. **46** Birak Nataniyəl: — Nasarət degən jaydin yahxi birnemə qiḳamdu?! — dedi. Kelip kərüp bak! — dedi Filip. **47** Əysa Nataniyəlning əzining aldiƣa keliwatḳanlikini kərüp, u tooƣruluḳ: — Mana, iqidə ḳilqə ḥiylə-mikrisi yoḳ ḥəḳikiy bir Israillik! — dedi. **48** Nataniyəl: — Meni ḳəyerimdin bilding? — dəp soridi. Əysa uningƣa jawab berip: — Filip seni qaḳirixtin awwal, sening ənjür dərihining tüwidə olturƣanlikingni kərgənidim, — dedi. **49** Nataniyəl jawabən: — Ustaz, sən Hudaning Ooƣli, Israilning Padixaḥisən! — dedi. **50** Əysa uningƣa jawabən: — Seni ənjür dərihining tüwidə kərgənlikimni eytḳanlikim üqün ixiniwatamsən? Buningdinmu qong ixlarni kərisən! — dedi **51** wə yənə: — Bərḥək, bərḥək silərgə eytip ḳoyayki, silər asmanlar eqilip, Hudaning pərixtilirining Insan'ooƣlining üstidin qiḳip-qüxüp yüridiƣanlikini kərisilər! — dedi.

2 Üqinqi küni, Galiliyədiki Kana yezisida bir toy boldi. Əysaning anisi [Məryəm] u yərdə idi **2** ḥəm Əysa wə uning muhlislirimu toyƣa təklip ḳilinƣanidi. **3** Toyda xarab tügəp ḳalƣanda, Əysaning anisi uningƣa: — Ularning xarabliri tügəp ḳaptu, — dedi. **4** Əysa uningƣa: — Hanim, mening sən bilən nemə karim? Mening waḳti-saitim tehi kəlmidi, — dedi. **5** Anisi qakarlaroƣa: — U silərgə nemə ḳil desə, xuni ḳilinglar, — dedi. **6** Əmdi xu yərdə Yəhudiylarning taḥarət aditi boyiqə ixlitilidiƣan, ḥərbirigə ikki-üq tungdin su siƣidiƣan altə tax küp ḳoyuloƣanidi. **7** Əysa qakarlaroƣa: — Küplərgə su toldurunglar, — dedi. Ular küplərni aƣziƣiqə tolduruxti. **8** Andin u ularoƣa yənə: — Əmdi buningdin usup toy baxḳuroƣuqiƣa beringlar, — dedi. Ular uni apirip bərdi. **9** Toy baxḳuroƣuqi xarabḳa aylanduruloƣan sudin tetip kərgəndə (u uning ḳəyərdin kəltürülgənlikini bilmidi, əmma buni su toxuoƣan qakarlar bilətti) toy baxḳuroƣuqi toyi boluwatḳan yigitni qaḳirip, **10** uningƣa: — Ḥərbir [toy ḳiloƣuqi] yahxi xarabni toyning bexida ḳuyidu, andin meḥmanlar ḳanoƣuqə iqkəndin keyin, naqirini ḳuyidu. Əjəba, sən yahxi xarabni muxu qaoƣḳiqə saḳlapsən! — dedi. **11** Bu bolsa, Əysa kərsətkən məjizilik alamətlərning dəsləpkisi bolup, Galiliyəning Kana yezisida kərsitilgənidi. Buning bilən u əzining xan-xəripini ayan ḳildi, wə uning muhlisliri uningƣa etiḳad ḳildi. **12** Bu ixtin keyin u, anisi, iniliri wə muhlisliri bilən Kəpərnaḥum xəḥirigə qüxüp, u yərdə birnəqqə kün turdi. **13** Yəhudiylarning «ətüp ketix ḥeyti»ƣa yeḳin ḳaloƣanda, Əysa Yerusalemƣa bardi. **14** U ibadəthana [ḥoylilirida] kala, ḳoy wə kəptər-pahtək satḳuqilarni ḥəm u yərdə olturƣan pul tegixküqilərni kərdi. **15** U tanidin ḳamqa yasap, ularning ḥəmmisini ḳoy-kaliliri bilən ḳoxup ibadəthanidin ḥəydəp qiḳardi. Pul tegixküqilərning pullirini qeqip, xirəlirini ərüwətti **16** wə pahtək-kəptər satḳuqilaroƣa: — Bu nərsilərni bu yərdin elip ketix! Atamning əyini soda-setik əyi ḳilixiwalma! — dedi. **17** Buni kərgən muhlisliri [Zəburda] mundak pütülginini esigə elixti: «Sening [muḳəddəs] əyünggə boloƣan otluḳ muḥəbbitim əzümni quloƣiwaldi!». **18** Xuning bilən Yəhudiylar u ixlaroƣa inkas bildürüp uningdin: — Bundak ixlarni ḳiloƣanikənsən, ḳeni, bizgə nemə məjizilik alamətni kərsitip berisən?! — dəp soridi. **19** Əysa ularoƣa jawab berip: — Uxbu ibadəthanini quwuwətsənglar, mən üq kün iqidə uni yengiwaxtin ḳurup qiḳimən, — dedi. **20** Xuning bilən bu Yəhudiylar yənə uningƣa: — Bu ibadəthanini yasawatḳili ḥaziroƣiqə ḳirik altə yil boloƣan tursa, sən uni ḳandaḳsigə üq kündila ḳurup qiḳalaysən?! — dedi. **21** Ḥalbuki, uning «ibadəthana» degini uning əz tenini kərsətkənidi. **22** Xunga, u ölümdin tirilgəndin keyin, muhlisliri uning bu deginini esigə aldi wə xundaḳla muḳəddəs yazmilardiki bu ḥəḳtiki bexarətkə ḥəmdə Əysaning eytḳan səzigə ixəndi. **23** Ətüp ketix ḥeytida, nuroƣun kixilər uning Yerusalemda kərsətkən məjizilik alamətlərni kərgən bolup, uning namiƣa etiḳad ḳilixti. **24** Lekin Əysa pütkül insanlarning [ḳəlbining] ḳandak ikənlikini bilgəqkə, əzini ularoƣa tapxurmaytti. **25** Insan tooƣruluḳ ḥeqkimning uningƣa guwaḥlik berixining ḥajiti yoḳ idi; qünki u insanlarning ḳəlbidə nemə bar ikənlikini əzi bilətti.

3 Yəhudiylar [kengəxmisining] Pərisiylərdin boloƣan Nikodim isimlik bir yolbaxqisi bar idi. **2** Bu adəm bir

keqisi Əysaning aldioŋa kelip: — Ustaz, sening Hudadin kəlgən təlim bərgüqi ikənlikingni bilimiz. Qünki Huda uning bilən billə bolmisa, ḥeqkimning sən kərsətkən bu məjizilik alamətlərni kərsitixi ḳət'iy mumkin əməs, — dedi. **3** Əysa uningoŋa jawabən: — Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip ḳoyayki, ḥeqkim yukiridin tuoŋulmioŋiqə, Hudaning padixaḥlikini kərəlməs! — dedi. **4** Nikodim: — Adəm ḳerioŋinida ḳandakmu ḳaytidin tuoŋulsun? Anisining ḳorsikioŋa ḳayta kirip tuoŋuluxi mumkinmu?! — dəp soridi. **5** Əysa mundak jawab bərdi: — Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip ḳoyayki, ḥəm sudin, ḥəm Roḥtin tuoŋulmioŋiqə, ḥeqkim Hudaning padixaḥlikioŋa kirəlməs! **6** Ətttin tuoŋuloŋan bolsa əttur; roḥtin tuoŋuloŋan bolsa roḥtur. **7** Sanga: «Yukiridin tuoŋuluxunglar kerək» deginimgə ḥəyran ḳalma. **8** Xamal halioŋan tərəpkə sokidu, sən uning awazini anglaysən, lekin ḳəyərdin kelip, ḳəyərgə baridioŋinini bilməysən. Roḥtin tuoŋuloŋan ḥərbirimu xundakṭur. **9** Nikodim yənə jawabən Əysaoŋa: — Bu ixlar ḳandakmu mumkin bolar? — dedi. **10** Əysa uningoŋa jawabən mundak dedi: — «Sən Israilning əlimasi turup, bunimu bilməmsən? **11** Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip ḳoyayki, biz bilginimizni eytimiz wə kərginimizgə guwaḥlik berimiz, lekin silər bizning guwaḥlikimizni ḳobul ḳilmaysilər. **12** Silərgə zemindiki ixlarni eytsam ixənmigən yərdə, ərxtiki ixlarni eytsam ḳandakmu ixinisilər? **13** Əzi ərxtə bolup, ərxtin qüxküqidin, yəni Insan'ooŋlidin baxḳa ḥeqkim ərxkə qikmidi. **14** Musa qəldə [tuq] yilanni kətürgəndək, Insan'ooŋlimu ohxaxla xundak egiz kətürülüxi kerək. **15** Xundak boloŋanda, uningoŋa etikad ḳiloŋanlarning ḥəmmisi ḥalak bolmay, mənggülük ḥayatḳa erixələydu». **(aiōnios g166)** **16** Qünki Huda dunyadiki insanlarni xu ḳədər səyiduki, Əzining birdinbir yeganə Ooŋlini pida boluxḳa bərdi. Məksiti, uningoŋa etikad ḳiloŋan ḥərbirining ḥalak bolmay, mənggülük ḥayatḳa erixixi üqündur. **(aiōnios g166)** **17** Huda Ooŋlini dunyadiki insanlarni gunaḥḳa bekitix üqün əməs, bəlki ularning u arkiliḳ ḳutkuzuluxi üqün dunyaoŋa əwətti. **18** Kimki uningoŋa etikad ḳiloŋuqi bolsa, gunaḥḳa bekitilməydu; lekin etikad ḳilmioŋuqi bolsa allikaqan gunaḥḳa bekitilgəndur; qünki u Hudaning yəkkə-yeganə Ooŋlining namioŋa etikad ḳilmioŋan. **19** Wə gunaḥḳa bekitix səwəbi mana xuki, nur dunyaoŋa kəlgən bolsimu, insanlar nurni əməs, bəlki ḳarangoŋulukni yahxi kərdi; qünki ularning əməlliri rəzil idi. **20** Qünki rəzillik ḳiloŋuqi ḥərbiri nurni yaman kərüp wə əzining ḳiloŋan-ətkənlirining axkara ḳilinmasliḳi üqün nuroŋa kəlməydu; **21** lekin ḥəḳikətni yürgüzgüqi bolsa, əməllirini Hudaoŋa tayinip ḳiloŋanliḳi ayan bolsun dəp, nuroŋa kelidu. **22** Bu ixlardin keyin, Əysa muhlisliri bilən Yəḥudiyə zemioŋa bardi; u u yərdə ular bilən billə turup, kixilərni qəmüldürdi. **23** Xu qaoŋda Yəḥya [pəyoŋəmbərmu] Salim yezisining yenidiki Aynon degən yərdə kixilərni qəmüldürüwatatti. Qünki u yərning süyi mol idi. Kixilər uning aldioŋa kelixip, qəmüldürüxni ḳobul ḳilixatti **24** (qünki xu qaoŋda Yəḥya tehi zindanoŋa taxlanmioŋanidi). **25** [xu wakitlarda] Yəḥyaning muhlisliri bir Yəḥudiy kixi bilən taḥarət ḳaidiliri tooŋrisida bəs-munazirə ḳilixip ḳaldi. **26** Andin muhlislar Yəḥyaning yenioŋa kelip: — Ustaz, Iordan dəryasining u ḳetida sən bilən birgə boloŋan, əzüng [təripləp] guwaḥliḳ bərgən ḥeliḳi kixi mana ḥazir əzi kixilərni qəmüldürüwatidu, wə ḥəmmə adəm uning yenioŋa ketixiwatidu, — dedi. **27** Yəḥya mundak jawab bərdi: — Əgər uningoŋa ərxtin ata ḳilinmioŋan bolsa, insan ḥeqnərsigə igə bolalmaydu. **28** Mening silərgə: «Mən Məsiḥ əməs, pəḳət uning aldida əwətilgənmən» deginimgə əzünglar guwaḥqisilər. **29** Kelinqəkni əmrigə aloŋuqi yigittur; ḳoldixi yigitning awazini kütidu; ḳoldax uning awazini anglap, ḳəlbidə tolimu hursən bolidu. Xuningoŋa ohxax, məndimu hursənlik tolup taxidu. **30** Uning yüksilixi, mening ajizlixixim mukərrərdur. **31** Üstündin kəlgüqi ḥəmmidin üstündur. Zemindin kəlgüqi zemioŋa təwə bolup zemindiki ixlarni səzləydu. Ərxtin kəlgüqi ḥəmmidin üstündur; **32** əzining [ərxtə] kərgən wə angliоŋanliri bolsa, u bular tooŋruluḳ guwaḥliḳ beridu; birak ḥeqkim uning guwaḥliḳini ḳobul ḳilmaydu. **33** [Ḥalbuki], kimki uning guwaḥliḳini ḳobul ḳiloŋan bolsa, Hudaning ḥaḳ ikənlikigimu məḥürini baskan bolidu. **34** Qünki Huda əwətkini Hudaning səzlirini səzləydu; qünki Huda Roḥni [uningoŋa] əlqəm bilən kəmləp bərməs. **35** Ata Ooŋulni səyidu wə ḥəmmə ixlarni uning ḳolioŋa tapxuroŋandur. **36** Ooŋuloŋa etikad ḳiloŋuqi mənggülük ḥayatḳa igidur. Lekin Ooŋuloŋa itaət ḳilmioŋuqi ḥayatni ḥeq kərməydu, bəlki Hudaning oŋəzipi xundakḷarning üstidə turidu. **(aiōnios g166)**

4 Əmdi Pərisiylərning «Əysaning muhlis ḳilip qəmüldürgənliri Yəḥyaningkidin kəp ikən» degən həwərni angliоŋinini Rəb ukḳandin keyin **2** (əməliyəttə Əysa əzi əməs, muhlisliri qəmüldürətti) **3** u Yəḥudiyə

əlkisidin qikip yənə Galiliyəgə kətti. 4 Əmdi u yol üstidə Samariyə əlkisidin ətüxi kerək idi. 5 Xuning bilən u Yakup əz ooɣli Yüsüpkə bərgən yərgə yekin boloɣan Samariyəning Sihar degən bir xəhirigə kəldi. 6 Xu yərdə «Yakupning kuduki» bar idi. Əysa səpiridə qarqioɣinidin kudukning kexioɣa kelip olturdi. Bu təhminən altinqi saət idi. 7 Əysaning muhlisliri yeməklik setiwelix üqün xəhərgə kirip kətkənidi. Xu qaoɣda, Samariyəlik bir ayal su aloɣili kəldi. Əysa uningoɣa: — Manga iqkili su bərgin, — dedi. 9 Ayal uningdin: — Əzingiz Yəhudiy tursingiz, məndək Samariyəlik bir ayaldin kandaklarqə iqkili su tələp kilip kaldingiz? — dəp soridi (qünki Yəhudiylar Samariyəliklər bilən heqkandak bardi-kəldi kilmaytti). 10 Əysa uningoɣa jawabən: — Əgər sən Hudaning sowoɣitining nemiliki wə səndin su sorioɣuqining kim ikənlikini bilsəngidi, undakta sən uningdin tiləytting wə u sanga hayatlik süyini berətti. 11 Ayal uningdin: — Təksir, su tartkudək heqnərsingiz bolmisa, uning üstigə kuduk qongkur tursa, hayatlik süyini nədin alisiz? 12 Əjəba, bu kudukni bizgə [miras] kalduroɣan atimiz Yakuptin uluoɣmusiz? Bu kuduktin əzi, ooɣulliri wə mal-waranlirimu su iqkən — dedi. 13 Əysa uningoɣa jawabən: — Bu suni iqkən hərkim yənə ussaydu. 14 Əmma mən beridioɣan suni iqküqi hərkim mənggügə ussimaydioɣan bolidu wə bəlki mən uningoɣa beridioɣan su uning iqidə uni mənggülük hayatlikka elip baridioɣan, uroɣup qikidioɣan bir bulak bolidu, — dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** 15 Ayal: — Təksir, manga bu sudin bərgəysizki, mən yənə ussimaydioɣan wə muxu yərgə su tartkili ikkinqi kəlgüqi bolmaydioɣan bolay! — dedi. 16 Əysa: — Berip eringni bu yərgə qakirip kəlgin, — dedi. 17 — Erim yok, — dəp jawab bərdi ayal. — Erim yok dəp, rast eytting. 18 Qünki bəx ərgə təgding wə hazir səndə boloɣini sening ering əməs. Buni tooɣra eytting! — dedi Əysa. 19 Ayal uningoɣa: — Təksir, əmdi kərdümki, siz əslidə pəyoɣəmbər ikənsiz! 20 Ata-bowilirimiz bu taoɣda ibadət kilip kəlgən, lekin silər [Yəhudiylar] «Ibadətni Yerusalemda kilix kerək!» dəwalisilərooɣu? — dedi. 21 Əysa uningoɣa mundak dedi: — Hanim, manga ixəngin, xundak bir wakti-saiti keliduki, silərning Atioɣa ibadət kilixinglar üqün nə bu taoɣda yaki nə Yerusalemda boluxunglarning hajiti kalmaydu. 22 Silər ibadət kiloɣininglarni bilməysilər; birak biz kimgə ibadət kiloɣinimizni bilimiz. Qünki nijat-kutkuzulux Yəhudiylar arkilik bolidu. 23 Lekin xundak bir wakit kelidu — wə xundakla hazir kəldiki, həkikiy ibadət kiloɣuqilar Atioɣa roh wə həkikət bilən ibadət kilidu. Ata Əzigə ənə xundak həkikiy ibadət kiloɣuqilarni izdiməktə. 24 Huda rohtur wə uningoɣa ibadət kiloɣuqilar roh wə həkikət bilən Uningoɣa ibadət kilixi kerəktur. 25 Ayal uningoɣa: — Məsihning, yəni «Hristos» degənning kelidioɣanlikini bilimən. U kəlgəndə, bizgə həmmə ixlarni eytip beridu — dedi. 26 Əysa uningoɣa: — Sən bilən səzlixiwatkuqi mən dəl xudurmən! — dedi. 27 Xu qaoɣda uning muhlisliri kaytip kəldi. Ular uning bir ayal bilən səzlixiwatkanlikioɣa hang-tang kelixti; lekin heqkaysisi uningdin: «Uningdin nemə izdəysən?» yaki «Nemixka uning bilən səzlixisən?» dəpmu sorimidi. 28 Xuning bilən ayal kozisini taxlap koyup, xəhərgə kaytip berip, kixilərgə: 29 — Yürünglar, hayatimda kiloɣanlirimning həmmisini manga eytip bərgən bir kixini kərüp kelinglar. Əjəba, Məsih xumidu? — dedi. 30 Buning bilən halayik xəhərdin qikip, Əysaning aldioɣa kelixti. 31 Xu arilikta muhlisliri uningoɣa: — Ustaz, bir nərsə yəwalsangqu? — dəp ətünüxti. 32 Lekin u ularoɣa: — Mening silər bilməydioɣan bir yeməklikim bar, — dedi. 33 Muhlislar bir-birigə: — Əjəba, birsi uningoɣa yegili bir nərsə əkelip bərgənmidu? — deyixti. 34 Əysa ularoɣa mundak dedi: — Mening yeməklikim — meni Əwətküqining iradisini əməlgə axurux wə uning [manga tapxuroɣan] hizmitini tamamlaxtur. 35 — Silər: «Hosul yeoɣixka yənə tət ay kaldi» dəwatmamsilər? Mana, silərgə eytayki, bexinglarni kətürüp etizlaroɣa karanglar, ziraətlər saroɣiyip oruxka təyyar boldi! 36 Wə ormiqi ix həkkini alidu wə mənggülük hayatka toplanoɣan hosulni yioɣidu, xuning bilən terioɣuqi bilən ormiqi təng xadlinidu. **(aiōnios g166)** 37 Qünki bu ixta «biri teriydu, yənə biri yioɣidu» degən səz əməlgə axurulidu. 38 Mən silərni əzünglar əmgək singdürmigən hosulni yioɣixka əwəttim; baxkilar əmgək kildi wə silər ularning əmgikining mewisini elixka nesip boldunglar. 39 Xu xəhərdiki nuroɣun Samariyəliklər helik ayalning: «U hayatimda kiloɣanlirimning həmmisini manga eytip bərdi» degən guwahlik səzini anglap, Əysaoɣa etikad kildi. 40 Xunga, ular uning aldioɣa kelip, uning əzliri bilən billə turuxini ətünüxkili turdi; xuning bilən u u yərdə ikki kün turdi. 41 Uning səz-kalami arkilik tehimu kəp adəm uningoɣa etikad kildi. 42 Ular ayaloɣa: — Bizning etikad kiliximiz əmdi sening səzliring səwəbidin əməs, qünki əzimiz uni angliduk

wə bildukki, dunyaning Kutkuzoquqisi dəl xu kixidur! — deyixti. **43** Bu ikki kündin keyin u xu yərdin qikip Galiliyəgə karap mangdi **44** (qünki Əysa əzi: «Heqbir pəyoəmbərning əz yurtida izziti yoktur» dəp guwahlik bərgənidi). **45** Xuning bilən u Galiliyəgə kəlginidə, Galiliyəliklər uning [ətüp ketix] heytida Yerusalemda kiloqan əməllirining hammisini kərgəqkə, uni karxi elixti (qünki ularmu heytka qikkanidi). **46** Əmdi Əysa bu ketim Galiliyədiki Kana yezisioqa yənə bardi (u dəl xu yərdə suni xarabka aylanduroganidi). [Xu künlərdə], Kəpərnahum xəhiridə ooqli kesəl bolup yatkan bir orda əməldari bar idi. **47** U Əysaning Yəhudiyədin Galiliyəgə kəlgənlikini anglap, uning aldioqa bardi wə: — [Əyümgə] qüxüp, səkratta yatkan ooqlumni sakaytip bərgəyla! — dəp tohtimay iltija kildi. **48** Xuning bilən, Əysa uningoqa: — Silər [Galiliyəliklər] məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərmigüqə, heq etikad kilmaysilər! — dedi. **49** Orda əməldari Əysaoqa: — Təksir, balam əlməstə qüxkəyla! — dedi. **50** Əysa uningoqa: — Baroqin, ooqlung hayat kaldi! — dedi. Heliki adəm Əysaning eytkan sözigə ixinip, əyigə karap mangdi. **51** Yolda ketip baroqinida, uning kulliri aldioqa qikip, baliliri hayat, dəp ukturdi. **52** Əməldar ulardin ooqlining kaysi saəttin baxlap yahxilinixka yüzlənqənlikini soriwidi, ular: — Tünügün yəttinqi saəttə kizitmisi yandi, — deyixti. **53** Balining atisi buning dəl Əysaning əzigə: «Ooqlung hayat kaldi!» degən saət ikənlikini bilip yətti. Xuning bilən əzi pütkül ailisidikilər bilən billə etikad kilixti. **54** Bu Əysaning Yəhudiyədin Galiliyəgə kəlgəndin keyinki kərsətkən ikkinqi məjizilik alamiti idi.

5 Bu ixlardin keyin, Yəhudiylarning bir heyti yetip kəldi wə Əysa Yerusalemoqa qikti. **2** Yerusalemdiki «Koy dərwazisi»ning yenida ibraniy tilida «Bəyt-Əsda» dəp atilidioqan bir kəlqək bolup, uning ətrapida bəx pexaywan bar idi. **3** Bu pexaywanlar astida bir top bimarlar, yəni karioqu, tokur wə paləqlər yetixatti. Ular u yərdə yetip kəlqəkning süyining qaykilixini kütətti. **4** Qünki bir pərixtə məlum wakitlarda kəlqəkkə qüxüp suni uroqutidikən; su uroquoqanda kəlqəkkə birinqi bolup qüxkən kixi əzini baskan hərkandak kesəldin sakiyidikən. **5** Əmdi u yərdə ottuz səkkiz yildin beri aoqrik azabi tartkan bir bimar bar idi. **6** Əysa bu adəmning xu yərdə yatkinini kərdi wə uning uzundin xu halättə ikənlikini bilip, uningdin: — Sakiyixni halamsən? — dəp soridi. **7** Bimar uningoqa jawabən: — Təksir, su qaykaloqanda meni suoqa qüxüridioqan adimim yok. Mən qüxəy degüqə, baxkilar mening aldimda qüxüwalidu, — dedi. **8** Əysa uningoqa: — Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioqixturup mangoqin! — dedi. **9** Heliki adəm xuan sakiyip, orun-kərpisini yioqixturup kətürüp mangdi. Xu küni xabat küni idi. **10** Xunga [bəzi] Yəhudiylar sakayoqan kixigə: — Bügün xabat küni tursa, orun-kərpəngni kətürüx [Təwratta] sanga mən'i kilinoqan! — dedi. **11** Lekin u uloroqa jawabən: — Meni sakaytkan kixi əzi manga: «Orun-kərpəngni yioqixturup mangoqin» degənidi! — dedi. **12** Ular uningdin: — Əmdi sanga: «Orun-kərpəngni yioqixturup mangoqin» degən kixi kim ikən? — dəp soraxti. **13** Birak sakayoqan adəm uning kim ikənlikini bilməytti. Qünki u yərdə adəm kəp boloqanlikтin, Əysa əzini daldioqa elip, astioqina ketip kaldi. **14** Bu ixlardin keyin Əysa heliki adəmni ibadəthanida tepip uningoqa: — Mana, sakayding. Əmdi kayta gunah sadir kilma, bexingoqa tehimu eoqir külpət qüxüp kalmisun! — dedi. **15** Heliki adəm Yəhudiylarning kexioqa berip, əzini sakaytkan Əysa ikənlikini ukturdi. **16** Əysa bu ixlarni xabat küni kiloqanliki üqün, Yəhudiylar uningoqa ziyankəxlik kilixka baxlidi. **17** Lekin Əysa uloroqa: — Atam ta haziroqiqə tohtimastin ix kilip kəlməktə, mənmu ixləymən! — dedi. **18** Xu səwəbtin Yəhudiylar uni əltürüxkə tehimu urunatti; qünki u xabat künining kaidisini buzupla kalmastin, yənə Hudani «Atam» dəp qakirip, əzini Hudaoqa barawər kiloqanidi. **19** Xunga Əysa uloroqa jawabən mundak dedi: — Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, Ooqul əzlükidin heqnemə kilalmaydu, bəlki pəkət Atining nemə kiliwatkanlikini kərüp, andin xu ixni kilidu. Ata nemə ix kilsa, Ooqulmu xu ixni ohxaxla kilidu. **20** Qünki Ata Ooqulni səyidu wə Əzining kilidioqan barlik ixlirini uningoqa ayan kilidu həm silərni həyran kalduruxka bulardin tehimu zor wə uluq ixlarni uningoqa ayan kilidu. **21** Qünki əlgənlərni Ata kandak tirildürüp, uloroqa hayatlik ata kiloqan bolsa, Ooqulmu xuningoqa ohxax əzi halioqan kixilərgə hayatlik ata kilidu. **22** Xuningdək, Ata Əzi heqkimning üstidin həküm qikarmaydu, bəlki barlik həküm ixlirini Ooquloqa tapxuroqan. **23** Buningdin məksət, — insanlarning hammisi Atioqa hərmət kiloqandək, Ooquloqimu ohxaxla hərmət kilixi üqündur. Kimki Ooqulni hərmətlimisə, uni əwətküqi Atinimu hərmətlimigənlərdin bolidu. **24** — Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, sözümni anglap, meni Əwətküqigə ixəngən hərkim mənggülük

ḥayatḳa erixkən bolidu; u adəm sorakḳa tartilmaydu, bəlki ələümdin ḥayatlikḳa ətkən bolidu. **(aiōnios g166)** **25** — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ələüklərning Hudaning Ooɳlining awazini anglaydioɳan wakit-saiti yetip kəlməktə, xundakla ḥazir kəldiki, anglioɳanlar ḥayatlikḳa igə bolidu. **26** Qünki Ata Əzidə ḳandak ḥayatlikḳa igə bolsa, Ooɳuloɳimu əzidə xundak ḥayatlikḳa igə boluxni ata ḳildi **27** wə yənə uningoɳa sorak ḳilix ḥoḳukinimu bərdi, qünki u Insan'ooɳlidur. **28** Buningoɳa təəjjüp ḳilmanglar; qünki barlik gərdə yatḳanlar uning awazini anglaydioɳan wakit kelidu **29** wə ular xuan yərlikliridin qikixidu, yahxilik ḳiloɳanlar ḥayatḳa tirilidu, yamanlik ḳiloɳanlar sorakḳa tartilixḳa tirilidu. **30** Mən əzlükümdin ḥeqnemə ḳilalmaymən, pəkət [Atamdin] anglioɳinim boyiqə ḥəküm ḳilimən; wə mening ḥəkümüm ḥəkḳaniydur, qünki mening izdiginim əzümning iradisi əməs, bəlki meni əwətküqining iradisini əməlgə axuruxtur. **31** — Əgər əzüm üqün əzüm guwaḥlik bərsəm guwaḥlikim ḥəkikət ḥesablanmaydu. **32** Lekin mən üqün guwaḥlik beridioɳan baxḳa birsi bar. Uning manga beridioɳan guwaḥlikining rastlikini bilimən. **33** Silər Yəḥyaoɳa əlqi əwətkininglarda, u ḥəkikətkə guwaḥlik bərgən **34** ([əməliyəttə], manga insanning guwaḥlikini ḳobul ḳiliximning keriki yoḳ; mening [Yəḥya tooɳruluk] xundak eytiwakinim pəkətla silərning ḳutḳuzuluxunglar üqündur). **35** [Yəḥya] bolsa kəyüp nur qeqip turoɳan bir qiraoɳ idi wə silər uning yorukida bir məzgil xadlinixḳa razi boldunglar. **36** Lekin Yəḥyaning mən üqün bərgən guwaḥlikidinmu uluoɳ bir guwaḥlik bar. U bolsimu, ata manga ada ḳilixḳa tapxuroɳan əməllər, yəni mən ḳiliwatḳan əməllər, bular mening tooɳramda Atining meni əwətkinigə guwaḥlik beridu. **37** Wə meni əwətkən Ata Əzimu mən üqün guwaḥlik bərgəndur. Silər ḥeqḳaqan uning awazini anglimidinglar, ḳiyapitini kərmidinglar **38** wə uning səz-kalami silərning iqinglardin orun almidi; qünki Uning əwətkini bolsa, uningoɳa ixənməysilər. **39** Mukəddəs yazmilarni ḳetirḳenip okup olturisilər; qünki ulardin mənggülük ḥayatḳa igə bolduk, dəp ḳaraysilər. Dəl bu yazmilar mən üqün guwaḥlik bərgüqidur. **(aiōnios g166)** **40** Xundaktimu silər yənila ḥayatlikḳa erixix üqün mening yenimoɳa kelixni halimaysilər. **41** Mən insanlarning mahtixini ḳobul ḳilmaymən; **42** lekin mən silərni bilimənki, iqinglarda Hudaning muḥəbbiti yoḳ. **43** Mən Atamning nami bilən kəlgənmən, əmma silər meni ḳobul ḳilmaysilər. Ḥalbuki, baxḳa birsi əz nami bilən kəlsə, silər uni ḳobul ḳilisilər. **44** Silər bir-biringlardin izzət-xəḥrət ḳobul ḳilisilər-yu, yeganə Hudadin kəlgən izzət-xəḥrətkə intilmisənglar, undakta silər ḳandakmu etiḳad ḳilalaysilər?! **45** Birak meni üstimizdin Atioɳa xikayət ḳilidu, dəp oylimanglar. Üstünglardin xikayət ḳiloɳuqi mən əməs, bəlki silər ümid baoɳlioɳan Musa [pəyoɳəmbərdur]. **46** Qünki əgər silər rasttin Musa [pəyoɳəmbərgə] ixəngən bolsanglar, mangimu ixəngən bolattinglar. Qünki u [mukəddəs yazmilarda] mən tooɳruluk pütkəndur. **47** Lekin uning pütkənlirigə ixənmisənglar, mening səzlirimgə ḳandakmu ixinisilər?!

6 Bu ixlardin keyin, Əysa Galiliyə dengizi (Tiberiyas dengizi dəpmu atilidu)ning u ḳetioɳa ətti. **2** Zor bir top halayik u kesəllərni sakaytḳan məjizilik alamətlirini kərdi wə uning kəynidin əgixip mangdi. **3** Əysa taoɳḳa qikip, u yərdə muhlisliri bilən billə olturdi. **4** U qaoɳda Yəḥudiylarning ḥeyti, yəni «ətüp ketix ḥeyti»oɳa az ḳaloɳan wakit idi. **5** Əysa bexini kətürüp, zor bir top halayikning əzining aldioɳa keliwatḳanlikini kərüp, Filiptin: — Bularoɳa yəydioɳanoɳa nanni nədin alimiz? — dəp soridi **6** (lekin u bu səzni Filipni sinax üqün eytḳanidi. Qünki u əzining nemə ḳilidioɳanlikini bilətti). **7** Filip jawabən: — Ikki yüz dinaroɳa nan alsakmu, ḥərbirigə kiqikkinə bir qixləmdin yeyixkimu yətməydu! **8** Muhlislardin biri, yəni Simon Petrusning inisi Andriyas Əysaoɳa: **9** — Bu yərdə kiqik bir ooɳul bala bar, uningda bəx arpa nan bilən ikki kiqik belik bar. Lekin xunqə kəp həlḳḳə bu nemə bolidu?! — dedi. **10** Əysa: — Kəpqilikni olturoɳuzunglar, — dedi (u yərdə ot-qəp mol əskənidi). Xuning bilən ər kixilər olturdi; ularning sani bəx mingqə bar idi. **11** Əysa nanlarni ḳolioɳa elip, [Hudaoɳa] təxəkkür eytḳandin keyin, olturoɳanlaroɳa üləxtürüp bərdi. Belikларnimu xundak ḳildi; kəpqilik halioɳanqə yedi. **12** Ḥəmməylən yəp toyunoɳanda, u muhlislirioɳa: — Axḳan parqilarni yioɳinglar, ḥeq nərsə zayə bolmisun, — dedi. **13** Xuning bilən ular bəx arpa nenidin yəp axḳan parqilirini on ikki sewətkə toldurup yioɳiwaldi. **14** Əmdi halayik Əysaning kərsətkən bu məjizilik alamitini kərüp: «Dunyaoɳa kelixi mukərrər boloɳan pəyoɳəmbər ḥəkikətən muxu ikən!» deyixti. **15** Xuning bilən Əysa ularning kelip əzini padixah boluxḳa zorlimakqi boloɳanlikini bilip, ulardin ayrilip, ḳaytidin taoɳḳa yaloɳuz qikip kətti. **16** Kəqkurun, Əysaning muhlisliri dengiz boyioɳa qüxüxti.

17 Ular bir kemigə olturup, dengizning u ⱪetidiki
Kəpərnaⱨum xəⱨirigə ⱪarap yol elixti (ⱪarangoƣu
qüxüp kətkənidi wə Əysa tehiqə ularning yenioƣa
kəlmigənidi). 18 Ⱪattiⱪ boran qiⱪip, dengiz dolⱪunlap
kətürülüwatatti. 19 Muhlislar palaⱪ urup on-on bir
qaⱪirimqə mangoƣanda, Əysaning dengizning üstidə
mengip kemigə yeⱪinlixiwatⱪanliⱪini kərüp, ⱪorⱪuxup
kətti. 20 Lekin u ularoƣa: — Bu mən, ⱪorⱪmanglar! —
dedi. 21 Xuni anglap ular uni kemigə qiⱪiriwaloƣusi
kəldi; u kemigə qiⱪipla, kemə dərⱨal ular baridioƣan
yərgə yetip bardi. 22 Ətisi dengizning u təripidə
ⱪaloƣan halayiⱪ [aldinⱪi küni] u yərdə Əysaning
muhlisliri qiⱪⱪan kemidin baxⱪa kemining yoⱪluⱪini,
Əysaning muhlisliri xu kemigə qiⱪⱪanda, Əysaning
ular billə qiⱪmioƣanliⱪini, bəlki muhlislirining özlirila
kətkənlikini kərgənidi. 23 Ⱨalbuki, birnəqqə kemə-
ⱪolwaⱪ Tiberiyas xəⱨiridin Rəb təxəkkür eytⱪandin
keyin həlⱪ nan yegən yərgə yeⱪin kelip tohtidi. 24
Xuning bilən halayiⱪ Əysaning wə muhlislirining u
yərdə yoⱪluⱪini kərüpla, kemilərgə olturup, Əysani
izdigili Kəpərnaⱨum xəⱨirigə mangdi. 25 Ular uni
dengizning u təripidə tepip uningoƣa: — Ustaz,
bu yərgə ⱪaqan kəlding? — dəp soraxti. 26 Əysa
ularoƣa jawabən: — Bərⱨək, bərⱨək, mən silərgə
xuni eytip ⱪoyayki, silər meni məjizilik alamətlərni
kərgənlikinglar üqün əməs, bəlki nanlardin yəp
toyunoƣininglar üqün izdəysilər. 27 Buzulup ketidioƣan
paniy ozuⱪluⱪⱪa əməs, bəlki mənggü ⱨayatliⱪⱪa
baⱪiy ⱪalidioƣan ozuⱪluⱪⱪa intilip ixlənglar; buni
Insan'ooƣli silərgə beridu; qünki uni Ata, yəni Huda
Özi məⱨürləp təstiⱪlioƣan, — dedi. (aiōnios g166) 28
Xuning bilən ular uningdin: — Nemigə intilip ixlisək
andin Hudaning ix-hizmitidə ixligən bolimiz? — dəp
soraxti. 29 Əysa ularoƣa jawab berip: — Hudaning ix-
hizmiti dəl xuki, U əwətkinigə etiⱪad ⱪilixinglardur,
— dedi. 30 Xuning bilən ular yənə: — Undaⱪ bolsa sən
bizni kərüp özünggə ixəndürgüdək ⱪandaⱪ məjizilik
alamət yaritisən? Zadi nemə ix ⱪilip berisən? 31 Ata-
bowilirimiz qəldə yürgəndə, [Zəburda]: «U ularoƣa
ərxtin qüxürülgən nan təⱪdim ⱪildi» dəp pütülgəndək,
«manna»ni yegən — deyixti. 32 Əysa ularoƣa mundaⱪ
dedi: — Bərⱨək, bərⱨək, mən silərgə xuni eytip
ⱪoyayki, silərgə asmandin qüxkən nanni bərgüqi Musa
əməs, bəlki mening Atamdur; U [ⱨazirmu] silərgə
asmandin qüxkən ⱨəⱪiⱪiy nanni beriwatidu. 33 Qünki
Hudaning neni bolsa pütkül dunyaoƣa ⱨayatliⱪ ata
ⱪilidioƣan, ərxtin qüxküqidur. 34 — Təⱪsir, ⱨəmixə
bizgə xu nanni berip turoƣaysən! — deyixti ular. 35 Əysa
ularoƣa mundaⱪ dedi: — Ⱨayatliⱪ neni özümdurmən!
Mening yenimoƣa kəlgən ⱨərkim ⱨeqⱪaqan aq
ⱪalmaydu, manga etiⱪad ⱪiloƣan ⱨərkim ⱨeqⱪaqan
ussimaydu. 36 Lekin silərgə eytⱪinimdək, silər meni
kərgən bolsanglarmu, etiⱪad ⱪilmaywatisilər. 37 Ata
manga tapxuroƣanlarning ⱨərbiri yenimoƣa kelidu
wə mening yenimoƣa kəlgənlərdin ⱨeqⱪaysisini
ⱨərgiz taxliwətməymən. 38 Qünki əz iradəmni
əməs, bəlki meni Əwətküqining iradisini əməlgə
axurux üqün ərxtin qüxtüm. 39 Meni Əwətküqining
iradisi bolsa dəl xuki, uning manga tapxuroƣanliridin
ⱨeqbirini yittürməy, bəlki ahirⱪi küni ularning
ⱨəmmisini tirildürüxümdin ibarət. 40 Qünki mening
Atamning iradisi xuki, Ooƣuloƣa kəz tikip ⱪarap,
uningoƣa etiⱪad ⱪiloƣanlarning ⱨərbirini mənggülük
ⱨayatⱪa erixtürüxtur; wə mən ahirⱪi küni ularni
tirildürimən. (aiōnios g166) 41 Əmdi Yəⱨudiylar Əysaning:
«Ərxtin qüxkən nan özümdurmən!» degini üqün
uningoƣa narazi bolup oƣotuldixixⱪa baxlidi: 42 — «Bu
Yüsüpning ooƣli Əysa əməsmu? Atisinimu, anisinimu
tonuydioƣan tursaⱪ, yənə ⱪandaⱪlarⱪə: — «Ərxtin
qüxtüm!» desun?» — deyixətti ular. 43 Əysa jawabən
ularoƣa mundaⱪ dedi: — [Mening tooƣramda] özara
oƣotuldaxmanglar. 44 Meni əwətkən Ata Özi kixilərning
ⱪəlbini tartⱪuzmisa, ⱨeqkim mening yenimoƣa
kelələməydu; mening yenimoƣa kəlgən ⱨərbirini ahirⱪi
küni tirildürimən. 45 Pəyoƣəmbərlərning yazmilirida:
«Ularning ⱨəmmisigə Huda təripidin əgitilidu» dəp
pütülgəndur. Xunga, Atining [səzini] tingxioƣan wə
uningdin əgəngən ⱨərbiri mening yenimoƣa kelidu. 46
Biraⱪ bu birərkim Atini kərgən degənlik əməs; pəⱪət
Hudaning yenidin kəlgüqi bolsa, u Atini kərgəndur.
47 Bərⱨək, bərⱨək, mən silərgə xuni eytip ⱪoyayki,
manga etiⱪad ⱪiloƣuqi mənggülük ⱨayatⱪa igidur.
(aiōnios g166) 48 Ⱨayatliⱪ neni özümdurmən. 49 Ata-
bowiliringlar qəllərdə «manna» yegini bilən yənila
əldi. 50 Lekin mana, ərxtin qüxkən nan dəl xundaⱪki,
birsi uningdin yegən bolsa əlməydu. 51 Ərxtin qüxkən
ⱨayatliⱪ neni özümdurmən; kimdəkim bu nandin yesə,
əbədil'əbədgiqə yaxaydu. Mən beridioƣan xu nan bolsa
mening ət-tenimdur, pütkül dunyadikilər ⱨayatⱪa
igə bolsun dəp, mən uni atimaⱪqimən. (aiōn g165) 52
Bu səz bilən Yəⱨudiylar özara talax-tartix ⱪilixiⱪa
baxlap: — Bu adəm bizning yeyiximizgə özining ət-
tenini ⱪandaⱪ berəlisun?! — deyixətti. 53 Xunga
Əysa ularoƣa mundaⱪ dedi: — Bərⱨək, bərⱨək, mən

silərgə xuni eytip qoyayki, silər Insan'oƣlining ət-tenini yemigüqə wə qenini iqmigüqə, silərdə ḥayatlik bolmaydu. 54 Ət-tenimni yegüqi wə qenimni iqküqi mənggülük ḥayatqa erixkən bolidu wə mən uni ahirqi küni tirildürimən. (aiōnios g166) 55 Qünki ət-tenim ḥəqiqiy ozuqluq, qenim bolsa ḥəqiqiy iqimliktur. 56 Ət-tenimni yegüqi wə qenimni iqküqi məndə yaxaydu wə mənmu uningda yaxaymən. 57 Ḥayat Ata meni əwətkən wə mən Atining boloƣanlikidin yaxawatqinimdək, meni yegüqi kixi ḥəm mening wasitəm bilən yaxaydu. 58 Mana bu ərxtin qüxkən nandur. Bu nan ata-bowiliringlar yegən «[manna]»dək əməs; qünki ular «[manna]»ni yeyixi bilən əldi; birak bu nanni istemal qiloƣuqi bolsa mənggü yaxaydu! (aiōn g165) 59 Bu səzlərni u Kəpərnaḥumdiki sinagogda təlim bərginidə eytqanidi. 60 Xuning bilən uning muhlisliridin nuroƣunliri buni anglioƣanda: — Bu təlim bək eoƣir ikən! Buni kim anglap kətürəlisun? — deyixti. 61 Birak əz iqidə muhlislirining bu tooƣrisida oƣotuldaxqinini bilgən Əysa ularoƣa: — Bu səzüm silərni taydurdimu? 62 Əmdi mubada Insan'oƣlining əsli kəlgən jayoƣa kətürülüwatqinini kərsənglar, qandak bolar?! 63 [Insanoƣa] ḥayatlik bərgüqi — Roḥtur. Insanning ətliri bolsa ḥeqqandak payda bərməydu. Mən silərgə eytkan səzlirim bolsa ḥəm roḥtur wə ḥəm ḥayatliktur. 64 Lekin aranglardin etiqad qilmioƣan bəzilər bar, — dedi (qünki Əysa etiqad qilmioƣanlarning wə əzigə satqunluk qilidioƣanning kim ikənlikini baxtila bilətti). 65 Xuning bilən u mundak dedi: — Mən xu səwəbtin silərgə xuni eyttimki, Atamdin ata qilinmisa, ḥeqkim mening yenimoƣa kelalməydu! 66 Xu wakittin tartip muhlisliridin heli kəpi qekinip qikip, uning bilən yənə mangmaydioƣan boldi. 67 Xunga Əysa on ikkiylədin: — Silərmu, ḥəm [məndin] ketixni halamsilər? — dəp soridi. 68 Simon Petrus uningoƣa jawab qilip: — I Rəb, biz kimning yenioƣa ketəttuk? Mənggü ḥayatlik səzliri səndilidur! (aiōnios g166) 69 Wə xuningoƣa ixənduk wə xuni bilip yəttuki, sən Hudaning Mukəddəs Boloƣuqisidursən! — dedi. 70 Əysa ularoƣa jawabən: — Mən silər on ikkinglarni tallidim əməsmu, birak aranglarda birsi Iblistur! — dedi 71 (uning bu degini Ixqariyotluk Simonning ooƣli Yəḥudani kərsətkənidi, qünki Yəḥuda on ikkiylənning biri boloƣini bilən, keyin əzigə satqunluk qilidu).

7 Bu ixlardin keyin, Əysa Galiliyədə aylinip yürdi. U Yəḥudiyədə aylinip yürüxni halimaytti, qünki [xu yərdiki] Yəḥudiylar uningoƣa qəst qilmakqi idi. 2 Bu qaoƣda, Yəḥudiylarning «kəpilər ḥeyti»oƣa az qaloƣanidi. 3 Xunga Əysaning iniliri uningoƣa: — Muxu yərdin ayrilip Yəḥudiyəgə baroƣin, xuning bilən muhlisliringmu [karamət] əməlliringni kərələydu! 4 Qünki əzini həlk-aləmgə tonutmakqi boloƣan ḥeqkim yoxurun jayda ix qilmaydu. Bu əməllərni qiliwatqanikənsən, əzüngni dunyaoƣa kərsət! — deyixti. 5 Qünki uning inilirimu uningoƣa etiqad qilmioƣanidi. 6 Xunga Əysa ularoƣa: — Mening wakit-saitim tehi kəlmidi. Lekin silərgə nisbətən ḥərwakit munasiptur. 7 Bu dunyadiki kixilər silərgə ḥərgiz əq bolmaydu; lekin meni əq kəridu. Qünki mən ularning qilmixlirini rəzil dəp guwaḥlik beriwatimən. 8 Silər bu ḥeytqa beriweringlar. Mən bu ḥeytqa barmaymən, qünki mening wakit-saitim tehi yetip kəlmidi, — dedi. 9 Əysa bu səzlərni qilip, Galiliyədə qaldi. 10 Əysaning iniliri ḥeytqa qikqandin keyin, u əzimu uningoƣa bardi. Əmma axkara əməs, yoxurun bardi. 11 Ḥeytta Yəḥudiylar uni izdəp: «U qəyərdidur?» dəp sorawatatti. 12 Kixilər arisida uning tooƣrisida kəp oƣuloƣula boldi. Bəzilər uni: «Yahxi adəm!» desə, yənə bəzilər: «Yak, u halayiqni azduruwatidu!» deyixti. 13 Birak Yəḥudiy [qongliridin] qorkup, ḥeqkim oquk-axkarə uning gepini qilmaytti. 14 Ḥeytning yerimi ətkəndə, Əysa ibadəthana ḥoylilirioƣa kirip həlkkə təlim berixkə baxlidi. 15 Yəḥudiylar: — Bu adəm ḥeqqandak təlim almioƣan turukluk, uning qandaqmu munqə kəp bilimi bolsun? — dəp ḥang-tang qelixti. 16 Əysa ularoƣa: — Bu təlimlər mening əməs, bəlki meni Əwətküqiningkidur. 17 Uning iradisigə əməl qilixqa əz iradisini baoƣlioƣan ḥərkim bu təlim tooƣruluk — uning Hudadin kəlgənlikini yaki əzlükümdin eytiwatqanlikimni bilidu. 18 Əz aldioƣa səzligən kixi əz xan-xəripini izdəydu, lekin əzini əwətküqining xan-xəripini izdəydioƣan kixi ḥəq-sadiktur, uningda ḥəkkaniysizlik yoktur. 19 Musa [pəyoƣəmbər] silərgə Təwrat qanunini tapxuroƣan əməsmu? Lekin ḥeqqaysinglar bu qanunoƣa əməl qilmaywatisilər! Nemixqa meni əltürməkqi bolisilər? — dedi. 20 Kəpqilik: — Sanga jin qaplixiptu! Seni əltürməkqi boloƣan kim ikən? — deyixti. 21 Əysa ularoƣa mundak jawab bərdi: — Mən bir karamətni yaritixim bilən ḥəmminglar ḥang-tang qelixtinglar. 22 — Əmdi Musa [pəyoƣəmbər] silərgə hətnə qilix tooƣruluk əmr qalduroƣan (əməliyəttə bolsa hətnə qilix Musa pəyoƣəmbərdin əməs, ata-bowilardin qaloƣan), xunga silər xabat künigə [tooƣra kelip qalsimu] xu

künidə adəmning hətnisini kiliwerisilər. 23 Əmdi Təwrat kanunioɣa hilaplik kilinmisun dəp xabat künidə adəm hətnə kilinoɣan yərdə, mən xabat künidə bir adəmni səllimaza sakaytsam, silər nemə dəp manga aqqiklinisilər? 24 Sirtki kiyapətkə karap həküm kilmanglar, bəlki həkkaniy həküm kilinglar! 25 U wakitta Yerusalemliklarning bəziliri: — [Qonglar] əltürməkqi boloɣan kixi bu əməsmidi? 26 Axkara səzləwatsimu, uningoɣa karxi heq nərsə demidioɣu! Dərwəkə, aksakallarning uning Məsih ikənlikini bilip yətkənmu? 27 Halbuki, bu adəmning kəyərdin kəlgənlikini biz enik bilimiz. Lekin Məsih kəlgəndə, uning kəyərdin kəlgənlikini heqkim bilməstioɣu, — deyixti. 28 Xunga Əysa ibadəthana hoylisida təlim beriwetip, yukiri awaz bilən mundak dedi: — Silər meni tonuymiz hamdə mening kəyərdin kəlgənlikimnimu bilimiz, [dəwatisilər]?! Birak mən əzlükümdin əməs, mən meni Əwətküqidin [kəldim], U həktur; birak silər Uni tonumaysilər. 29 Mən Uni tonuymən. Qünki mən Uning yenidin kəldim, meni U əwətti. 30 Xunga ular uni tutux yolini izdəytti, lekin heqkim uningoɣa kol salmidi; qünki uning wakit-saiti tehi yetip kəlmigənidi. 31 Lekin halayik arisidiki nuroɣun kixilər uningoɣa etikad kildi. Ular: «Məsih kəlgəndə bu kixi kərsətkən məjizilik alamətlərdin artuk [məjizə] yaritalarmu?!» deyixti. 32 Pərisiylər halayikning u tooɣruluk oɣuloɣula boluwatkan bu gəp-səzlirini anglidi; xuning bilən Pərisiylər bilən bax kahinlar uni tutux üqün birnəqqə karawullarni əwətti. 33 Xuning bilən Əysa: — Yənə bir'az wakit silər bilən billə bolimən, andin meni Əwətküqining yenioɣa ketimən. 34 Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən baridioɣan yərgə baralmaysilər, — dedi. 35 Buning bilən, Yəhudiylar bir-birigə: — U biz tapalmioɣudək kəyərlərgə barar? Greklər arisidiki tarkak Yəhudiy muhajirlarning yenioɣa berip, greklaroɣa təlim berəmdioɣandu? 36 «Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən baridioɣan yərgə baralmaysilər» degini nemisidu? — deyixti. 37 Heytning ahirki həm əng katta küni, Əysa ornidin turup, yukiri awaz bilən: — Kimdəkim ussisa, mening yenimoɣa kelip iqsun! 38 Manga etikad kiloɣuqi kixining huddi mukəddəs yazmilarda eytiloɣinidək, iq-baoɣridin hayatlik süyining dəryaliri ekip qikidu! — dəp jakarlidi 39 (u bu səzni əzigə etikad kiloɣanlaroɣa ata kilinidioɣan Mukəddəs Rohka karita eytkanidi. [Hudaning] Rohi tehi heqkimgə ata kilinmioɣanmidi, qünki Əysa tehi xan-xəripigə kirmigənidi). 40 Halayik iqidə bəzilər bu səzni anglap: — [Kelixi mukərrər boloɣan] pəyoɣəmbər hakikətən muxu ikən! — deyixti. 41 Bəzilər: «Bu Məsih ikən!» deyixətti. Yənə bəzilər bolsa: «Yak, Məsih Galiliyədin kelərttimu? 42 Mukəddəs yazmilarda, Məsih [padixah] Dawutning nəslidin həm Dawutning yurti Bəyt-Ləhəm yezisidin kelidu, deyilmigənmidi?» — deyixti. 43 Buning bilən, halayik uning wəjidin ikkigə bəlünüp kətti. 44 Bəziliri uni tutayli degən bolsimu, lekin heqkim uningoɣa kol salmidi. 45 Karawullar [ibadəthanidin] bax kahinlar bilən Pərisiylərning yenioɣa kaytip kəlgəndə, ular karawullaroɣa: — Nemə üqün uni tutup kəlmidinglar? — dəp soraxti. 46 Karawullar: — Heqkim heqkaqan bu adəmdək səzligən əməs! — dəp jawab berixti. 47 Pərisiylər ularoɣa jawabən: — Silərmu azduruldunglarmu? 48 Aksakallardin yaki Pərisiylərdin uningoɣa etikad kiloɣanlar boloɣanmu?! 49 Lekin Təwrat kanunini bilməydioɣan bu qüprəndilər lənətkə kalidu! — deyixti. 50 Ularning arisidin biri, yəni burun ahxamda Əysaning aldioɣa kəlgən Nikodim ularoɣa: 51 — Təwrat kanunimiz awwal kixining nemə kiloɣinini əzidin anglap bilməy turup, uningoɣa həküm qikiramdu! 52 Ular jawab kilip: — Sənmu Galiliyədinmu? [Mukəddəs yazmilarni] kər, ketirkinip okup bak, Galiliyədin heqkandak pəyoɣəmbər qikmaydu! — dedi. 53 Xuning bilən [ularning] hərbiri əz əyigə kətti.

8 Əysa bolsa Zəytun teoɣioɣa qikip kətti. 2 Ətisi səhərdə, u yənə ibadəthana hoylilirioɣa kirdi wə halayikning hammisi uning yenioɣa kelixkənidi. U olturup, ularoɣa təlim berixkə baxlidi. 3 [Xu qaoɣda], Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər zina kilip tutulup kaloɣan bir ayalni uning aldioɣa elip kelixti. Ular ayalni otturioɣa qikirip, 4 uningdin: — Ustaz, bu ayal dəl zina üstidə tutuwelindi. 5 Musa [pəyoɣəmbər] Təwrat kanunida bizgə muxundak ayallarni qalma-kesək kilip əltürüxni əmr kiloɣan. Əmdi sənqə, uni kandak kilix kerək? — dəp soraxti. 6 Əmdi ularning bundak deyixtiki niyiti, uni tuzakka qüxürüp, uning üstidin ərz kiloɣudək birər bahanə izdəx idi. Əmma Əysa engixip, barmiki bilən yərgə bir nemilərni yazoɣili turdi. 7 Ular xu soalni tohtimay sorawatatti, u ruslinip ularoɣa: — Aranglardiki kim gunahsiz bolsa, [bu] [ayaloɣa] birinqi taxni atsun! — dedi. 8 Andin u yənə engixip, yərgə yezixni dawamlaxturdi. 9 Ular bu səzni anglap, aldi bilən yaxanoɣanliri, andin kaloɣanliri bir-birlap [hammisi] u yərdin qikip ketixti. Ahirida Əysa otturida ərə turoɣan heliki ayal bilən yaloɣuz kaldi. 10 Əysa

ruslinip turup, xu ayaldin baxḳa ḥeqkimni kərmigən bolup, uningdin: Hanim, sanga ḥeliḳi xikayət ḳiloɣanlar ḳeni? Seni gunaḥḳa bekitidioɣan ḥeqkim qiḳmidimu? — dəp soriwidi, **11** — Ḥəzrətliri, ḥeqkim qiḳmidi, — dedi ayal. Əysa: — Mənmu seni gunaḥḳa bekitməymən. Baroɣin, buningdin keyin yənə gunaḥ ḳilmioɣin! — dedi. **12** Xunga Əysa yənə kəpqilikkə səz ḳilip: — Dunyaning nuri əzümdurmən. Manga əgəxkənlər ḳarangoɣulukta mangmaydu, əksiqə ḥayatlik nurioɣa erixidu, — dedi. **13** Pərisiylər: — Sən əzünggə əzüng guwaḥlik beriwatisən. Xunga sening guwaḥliking rast ḥesablanmaydu, — deyixti. **14** Əysa ularoɣa jawabən mundak dedi: — Ḥətta mən əzümgə guwaḥlik bərsəmmu, guwaḥliḳim ḥəktur, qünki mən əzümning ḳəyərdin kəlgənlikimni wə ḳəyərgə baridioɣanliḳimni bilimən. Lekin silər ḳəyərdin kəlgənlikimni wə ḳəyərgə baridioɣanliḳimni bilməysilər. **15** Silər ət igilirining əlqimi boyiqə ḥəküm ḳilisilər. Birak mən ḥeqkimning üstigə ḥəküm ḳilmaymən. **16** Mən ḥəküm ḳilsammu, ḥəkümüm ḥəḳiḳiydur; qünki mən yaloɣuz əməs, bəlki meni əwətkən Ata [bu ixta] mən bilən billidur. **17** Silərgə təwə boloɣan Təwrat ḳanunida: «Ikki adəmning guwaḥliḳi bolsa rast ḥesablinidu» dəp pütülgəndur. **18** Rast, mən əzüm tooɣramda əzüm guwaḥlik berimən, wə meni əwətkən Atimu mening tooɣramda guwaḥlik beridu. **19** Ular uningdin: — Atang ḳəyərdə? — dəp soraxti. Əysa ularoɣa jawab berip: — Silər ya meni tonumaysilər, ya Atamni tonumaysilər; meni tonuoɣan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dedi. **20** Əysa bu səzlərni ibadəthanida təlim bərginidə, sədiḳə sanduḳining aldida turup eytḳanidi. Birak ḥeqkim uni tutmidi, qünki uning wakit-saiti tehi yetip kəlmigənidi. **21** Xuning bilən u ularoɣa yənə: Mən bu yərdin ketimən; silər meni izdəysilər, lekin əz gunaḥinglar iqidə əlisilər. Mən ketidioɣan yərgə silər baralmaysilər, — dedi. **22** Buning bilən Yəhudiylar: — U: «Mən ketidioɣan yərgə silər baralmaysilər» dəydu. Bu uning əzini əltürüwalimən deginimidu? — deyixti. **23** Əysa ularoɣa: — Silər təwəndindursilər, mən yuḳiridindurmən. Silər bu dunyadindursilər, mən bu dunyadin əməsmən. **24** Xuning üqün silərgə: «Gunaḥliringlar iqidə əlisilər» dedim. Qünki silər mening «[Əzəldin] Bar Boloɣuqi» ikənlikimgə ixənmisənglar, gunaḥliringlar iqidə əlisilər, — dedi. **25** Sən zadi kim? — dəp soraxti ular. Əysa ularoɣa: — Baxta silərgə nemə degən bolsam, mən xu. **26** Əzümning silərning tooɣranglarda wə üstünglardin ḥəküm ḳilidioɣan nuroɣun səzlirim bar; lekin meni Əwətküqi ḥaḳtur wə mən Uningdin nemini angliɣan bolsa, bularnila dunyadikilərgə ukturup eytimən, — dedi. **27** Ular uning əzlirigə eytḳanlirining Ata tooɣruluk ikənlikini qüxinəlmidi. **28** Xunga Əysa mundak dedi: Silər Insan'ooɣlini kətürgəndin keyin, mening «[Əzəldin] Bar Boloɣuqi» ikənlikimni bilisilər wə xundakla ḥeq ixni əzlükümdin ḳilmioɣanliḳimni, pəḳət Atining manga əgətkininila səzligənlikimnimu bilisilər. **29** Meni Əwətküqi mən bilən billidur, U meni əsla yaloɣuz ḳoymidi, qünki mən ḥəmixə Uni hursən ḳilidioɣan ixlarni ḳilimən. **30** Əysa bu səzlərni ḳiliwatḳan qaoɣning əzidə, nuroɣun kixilər uningoɣa etiḳad ḳildi. **31** Əysa əzigə etiḳad ḳiloɣan Yəhudiylaroɣa: — Əgər mening səz-kalamimdin qiḳmay tursanglar, mening ḥəḳiḳiy muhlislirim boloɣan bolisilər, **32** wə ḥəḳiḳətni bilisilər wə ḥəḳiḳət silərni azadlikḳa erixtüridu, — dedi. **33** Ular jawabən: — Biz Ibraḥimning nəslimiz, — ḥeqḳaqan ḥeqkimning ḳulluḳida bolmiduḳ. Sən ḳandaḳsigə: Azadlikḳa erixsilər, dəysən? — dedi. **34** Əysa ularoɣa jawab berip: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, gunaḥ sadir ḳiloɣan kixi gunaḥning ḳulidur. **35** Ḳul ailidə mənggü turmaydu, lekin ooɣul mənggü turidu. **(aiōn g165)** **36** Xuning üqün Ooɣul silərni azad ḳilsa, ḥəḳiḳiy azad bolisilər. **37** Silərning Ibraḥimning nəsli ikənlikinglarni bilimən. Birak meni əltürməkqi boluwatisilər, qünki mening səzüm iqinglardin orun almidi. **38** Mən Atamning yenida kərgənlirimni eytiwatimən; silər bolsanglar əz atanglardin kərgənliringlarni ḳiliwatisilər! **39** Ular jawab berip: — Bizning atimiz Ibraḥimdur, — dedi. Əysa ularoɣa: — Əgər Ibraḥimning pərzəntliri bolsanglar, Ibraḥimning əməllirini ḳiloɣan bolattinglar! **40** Birak ḥazir əksiqə meni, yəni Hudadin angliɣan ḥəḳiḳətni silərgə yətküzgən adəmni əltürüxkə ḳəstləysilər. Ibraḥim undak ixni ḳilmioɣan. **41** Silər əz atanglarning ḳiloɣinini ḳiliwatisilər! — dedi. — Biz ḥaramdin boloɣan əməsmiz! Bizning pəḳət birla atimiz bar, U bolsa Hudadur! — deyixti ular. **42** Əysa ularoɣa: — Atanglar Huda boloɣan bolsa, meni səygən bolattinglar; qünki mən Hudaning baoɣridin qiḳip, bu yərgə kəldim. Mən əzlükümdin kəlgən əməsmən, bəlki Uning təripidin əwətilgənmən. **43** Səzlirimni nemixḳa qüxənməysilər? Eniḳki, mening səz-kalamim ḳuliḳinglaroɣa kirməywatidu! **44** Silər atanglar Iblistin boloɣansilər wə uning arzu-ḥəwəslirigə əməl ḳilixni halaysilər. U aləm apiridə boloɣandin tartip ḳatil idi

wə uningda ḫəkiḳət bolmioɣaqḳa, ḫəkiḳəttə turmioɣan. U yaloɣan səzligəndə, əz təbiitidin səzləydu, qünki u yaloɣanqi wə xundaḳla yaloɣanqiliḳning atisidur. **45** Lekin mən ḫəkiḳətni səzliginim üqün, manga ixənməysilər. **46** Ḳaysinglar meni gunaḫi bar dəp dəlilliyələysilər, ḳeni? Ḫəkiḳətni səzlisəm, nemə üqün manga ixənməysilər? **47** Hudadin boloɣan kixi Hudaning səzlirini anglaydu; silər ularni anglimaysilər, qünki silər Hudadin boloɣan əməssilər! **48** Yəhudiylar uningoɣa jawabən: — Əjəba, bizning seni: «Samariyəlik ḫəm jin qaplaxḳan adəm»sən deginimiz tooɣra əməsmu? — deyixti. **49** Əysa jawabən: — Manga jin qaplaxḳini yoḳ, bəlki mən Atamni ḫərmət ḳilimən; lekin silər manga ḫərmətsizlik ḳiliwatisilər. **50** Mən əz xan-xəripimni izdiməymən; lekin buni izdigüqi ḫəm [uning üstidin] ḫəküm ḳiloɣuqi Birsi bar. **51** Bərḫək, bərḫək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, mening səz-kalamimni tutidioɣan kixi əbədil'əbəd ələüm kərməydu. **(aiōn g165)** **52** Xuning bilən Yəhudiylar uningoɣa: — Sanga dərwəkə jin qaplaxḳanliḳini əmdi bilduḳ! Ḫətta [ḫəzriti] Ibraḫim wə pəyoɣəmbərlərmu ələgən tursa, sən ḳandaḳsigə: «Mening səz-kalamimni tutidioɣan kixi əbədil'əbəd ələüm tetimaydu» dəysən? **(aiōn g165)** **53** Əjəba, sən atimiz Ibraḫimdin uluoɣmusən? U əldi, pəyoɣəmbərlər ḫəm əldi!? Sən əzüngni kim ḳilmaḳqisən? **54** Əysa jawabən mundaḳ dedi: — Əgər mən əzümni uluoɣlisam, undaḳta uluoɣluḳum ḫeqnərsə ḫesablanmaytti. Biraḳ meni uluoɣlioɣuqi — silər «U bizning Hudayimiz» dəp ataydioɣan Atamning Əzidur. **55** Silər Uni tonumidinglar, lekin mən Uni tonuymən. Uni tonumaymən desəm, silərdək yaloɣanqi bolattim; biraḳ mən Uni tonuymən wə Uning səz-kalamini tutimən. **56** Atanglar Ibraḫim mening künümni kəridioɣanliḳidin yayrap-yaxnidi ḫəm dərwəkə uni aldin'ala kərüp xadlandi. **57** — Sən tehi əllik yaxḳa kirməy turup, Ibraḫimni kərdüngmu? — deyixti ular. **58** Əysa ularoɣa: — Bərḫək, bərḫək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, Ibraḫim tuoɣulmastila, mən Bar Boloɣuqidurmən! — dedi. **59** Buning bilən ular uni qalma-kesək ḳiloɣili ḳollirioɣa yərdin tax aldi; lekin Əysa ularoɣa kərünməy, ularning otturisidin ətüp ibadəthanidin qiḳip kətti.

9 Wə u yolda ketiwetip, tuoɣma ḳarioɣu bir adəmni kərdi. **2** Muhlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunaḫ ḳilip uning ḳarioɣu tuoɣuloɣinioɣa səwəb boloɣan? U əzimu ya ata-anisimu? — dəp soraxti. **3** Əysa mundaḳ jawab bərdi: — Əzi yaki ata-anisining gunaḫ sadir ḳiloɣanliḳidin əməs, bəlki Hudaning Əz əməlliri uningda ayan ḳilinsun dəp xundaḳ boloɣan. **4** Künning yoruḳida, meni Əwətküqining əməllirini ada ḳilixim kerək. Kəq kirsə, xu qaoɣda ḫeqkim ix ḳilalmaydu. **5** Mən dunyada turoɣan waḳtimda, dunyaning nuri əzümdurmən. **6** Bu səzlərni ḳiloɣandin keyin, u yərgə tükürüp, tükürüktin lay ḳilip, layni ḫeliḳi adəmning kəzlirigə sürüp ḳoydi **7** wə uningoɣa: «Siloam kəlqiki»gə berip yuyuwətkin» dedi («Siloam» [ibraniyqə səz bolup], «əwətilgən» degən mənini bildüridu). Xuning bilən ḫeliḳi adəm berip yuyuwidi, kəzi kəridioɣan bolup ḳaytip kəldi. **8** Ḳoxniliri wə u ilgiri tiləmqilik ḳiloɣinida uni kərgənlər: — Bu olturup tiləmqilik ḳilidioɣan ḫeliḳi adəm əməsmu? — deyixip kətti. **9** Bəzilər: «Ḫəə, xu ikən» desə, yənə bəzilər: «Yaḳ. u əməs, lekin uningoɣa ohxaydikən» deyixti. Biraḳ u əzi: — Mən dəl xu kixi bolimən! — dedi. **10** — Undaḳta kəzliring ḳandaḳ eqildi? — dəp soraxti ular. **11** U jawabən mundaḳ dedi: — Əysa isimlik bir kixi [tükürükidin] lay ḳilip kəzlirimgə sürüp ḳoyuwidi, manga: «Siloam kəlqikigə berip yuyuwətkin» degənidi. Mən berip yuyuwidim, kərələydioɣan boldum. **12** — U ḫazir ḳəyərdə? — dəp soraxti ular. — Bilməymən, — dedi u. **13** Halayiḳ ilgiri ḳarioɣu boloɣan bu adəmni Pərisiylərning aldioɣa elip berixti **14** (əslidə Əysa lay ḳilip bu adəmning kəzlirini aqḳan kün dəl xabat küni idi). **15** Xuning bilən Pərisiylər ḳaytidin bu adəmdin ḳandaḳ kərələydioɣan boloɣinini soriwidi, u ularoɣa: — U kəzlirimgə lay [sürüp] ḳoydi, mən yuyuwidim wə mana, kərələydioɣan boldum! — dedi. **16** Xuning bilən Pərisiylərdin bəziliri: — U adəm Hudaning yenidin kəlgən əməs, qünki u xabat künini tutmaydu, — deyixti. Yənə bəziliri: — U gunaḫkar adəm bolsa, ḳandaḳlarqə bundaḳ məjizilik alamətlərni yaritalaytti? — deyixti. Buning bilən ularning arisida bəlünüx pəyda boldi. **17** Ular ḳarioɣu adəmdin yənə: — U kəzliringni eqiptu, əmdi sən u tooɣruluḳ nemə dəysən? — dəp soraxti. U: — U bir pəyoɣəmbər ikən, — dedi. **18** Yəhudiylar kərələydioɣan ḳilinoɣan kixining ata-anisini tepip kəlmigüqə, burun uning ḳarioɣu ikənlikigə wə ḫazir kərələydioɣan ḳilinoɣanliḳioɣa ixənməytti. Xunga ular uning ata-anisini qaḳirtip, **19** ulardin: — Bu silərning ooɣlunglarmu? Tuoɣma ḳarioɣu, dəwatattinglar? Əmdi ḫazir ḳandaḳlarqə kərələydioɣan bolup ḳaldi? — dəp soraxti. **20** Ata-anisi ularoɣa: — Uning bizning ooɣlimiz ikənliki, xundaḳla tuoɣuluxidinla ḳarioɣu ikənlikini bilimiz; **21** lekin

ḥazir ḳandaḳlarḳə kərələydioɣan bolup ḳaloɣanliḳini, kəzlirini kim aqḳanliḳini bilməymiz. U qong adəm tursa, [buni] əzidin soranglar, u əzi dəp bərsun, — dəp jawab bərdi. **22** Ata-anisining xundaḳ deyixi Yəhudiylardin ḳorḳḳanliḳi üqün idi; qünki Yəhudiylar kimdəkim Əysani Məsiḥ dəp etirap ḳilsa, u sinagog jamaitidin ḳooɣlap qiḳirilsun dəp ḳarar ḳiloɣanidi. **23** Xu səwəbtin uning ata-anisi: «U qong adəm tursa, [buni] əzidin soranglar» degənidi. **24** Pərisiylər əslidə ḳarioɣu boloɣan adəmni yənə qaḳirip uningoɣa: — Hudaoɣa xan-xərəp berip [ḳəsəm ḳil]! Biz bu adəmning gunaḥkar ikənlikini bilimiz, — deyixti. **25** U mundaḳ jawab bərdi: — U gunaḥkarmu, əməsmu, bilməymən. Biraḳ mən xu birla ixni bilimənki, ḳarioɣu idim, ḥazir kərələydioɣan boldum. **26** Ular uningdin yənə bir ḳetim: — U seni ḳandaḳ ḳildi? Kəzliringni ḳandaḳ aqti? — dəp soraxti. **27** U jawabən: — Silərgə alliḳaqan eyttim, biraḳ ḳulaḳ salmidinglar. Silər nemə dəp ḳaytidin anglaxni halap ḳaldinglar? Silərmu uning muhlisliri bolay dəwatamsilər?! — dedi. **28** Buning bilən, ular uni ḳattiḳ tillap: — Sən ḥeliḳining muhlisi! Biz bolsaḳ Musa [pəyoɣəmbərning] muhlislirimiz. **29** Hudaning Musaoɣa səzligənlikini bilimiz; lekin bu nemining bolsa ḳəyərdin kəlgənlikinimu bilməymiz, — deyixti. **30** Ḥeliḳi adəm ularoɣa mundaḳ jawab ḳayturdi: — Ajayip ixḳu bu! Gərqə silər uning ḳəyərdin kəlgənlikini bilmigininglar bilən, u mening kəzlirimni aqti. **31** Biz bilimizki, Huda gunaḥkarlarning tiləklirini anglimaydu; biraḳ Əzigə ihlasmən bolup iradisigə əməl ḳiloɣuqilarningkini anglaydu. **32** Dunya apiridə boloɣandin tartip, birərsining tuoɣma ḳarioɣuning kəzini aqḳanliḳini anglap baḳḳan əməs. **(aiōn g165)** **33** Əgər bu adəm Hudadin kəlmigən bolsa, ḥeqnemə ḳilalmioɣan bolatti. **34** Ular uni: — Sən tüptin gunaḥ iqidə tuoɣuloɣan turuḳluḳ, bizgə təlim bərməḳimusən? — deyixip, uni [sinagogtin] ḳooɣlap qiḳiriwetixti. **35** Əysa ularning uni [sinagogtin] ḳooɣlap qiḳaroɣanliḳini anglap, uni izdəp tepip: Sən, Hudaning Ooɣlioɣa etiḳad ḳilamsən? — dəp soridi. **36** U jawabən: — Təḳsir, u kim? Mən uningoɣa etiḳad ḳilay, — dedi. **37** — Sən ḥəm uni kərdüng ḥəm mana, ḥazir sən bilən səzlixiwatḳan dəl xuning əzi, — dedi Əysa uningoɣa. **38** Ḥeliḳi adəm: — I Rəb, etiḳad ḳilimən! — dəp, uningoɣa səjdə ḳildi. **39** — Mən korlarni kəridioɣan bolsun, kəridioɣanlarni kor bolsun dəp bu dunyaoɣa ḥəküm qiḳirixḳa kəldim, — dedi Əysa. **40** Uning yenidiki bəzi Pərisiylər bu səzlərni anglap uningdin: — Bizmu kormu? — dəp soraxti. **41** Əysa ularoɣa: — Kor boloɣan bolsanglar, gunaḥinglar bolmaytti; lekin silər ḥazir «kərüwatimiz» degininglar üqün silərgə gunaḥ ḥesabliniweridu, — dedi.

10 Bərḥəḳ, bərḥəḳ, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḳoy ḳotinioɣa ixiktin kirməy, baxḳa yərdin yamixip kirgən kixi ooɣri wə ḳaraḳqidur. **2** Ixiktin kiridioɣan kixi bolsa ḳoylarning padiqisidur. **3** Ixik baḳar uningoɣa ixikni eqip beridu wə ḳoylar uning awazini anglap tonuydu; u əz ḳoylirining isimlirini bir-birləp qaḳirip ularni sirtḳa baxlap qiḳidu. **4** U ḳoylirining ḥəmmisini sirtḳa qiḳirip bolup, ularning aldida mangidu, ḳoylarmu uning kəynidin əgixip mengixidu; qünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lekin ular yat adəmning kəynidin mangmaydu, bəlki uningdin ḳaqidu; qünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6** Əysa bu təmsilni ularoɣa səzləp bərgini bilən, lekin ular uning əzlirigə nemə dəwatḳanliḳini ḥeq qüxənmidi. **7** Xunga Əysa ularoɣa yənə mundaḳ dedi: — Bərḥəḳ, bərḥəḳ, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḳoylarning ixiki əzümdurmən. **8** Məndin ilgiri kəlgənlərning ḥəmmisi ooɣri wə ḳaraḳqidur, lekin ḳoylar ularoɣa ḳulaḳ salmidi. **9** Ixik əzümdurmən. Mən arḳiliḳ kirgini ḳutḳuzulidu ḥəm kirip-qiḳip, ot-qəplərni tepip yeyələydu. **10** Ooɣri bolsa pəḳət ooɣrilax, əltürüx wə buzux üqünla kelidu. Mən bolsam ularni ḥayatliḳḳa erixsun wə xu ḥayatliḳi mol bolsun dəp kəldim. **11** Yahxi padiqi əzümdurmən. Yahxi padiqi ḳoylar üqün əz jenini pida ḳilidu. **12** Lekin mədikar undaḳ ḳilmaydu. U bəlki nə ḳoylarning igisi nə padiqisi bolmioɣaqḳa, bərining kəlginini kərsə, ḳoylarni taxlap ḳaqidu wə bərə kelip ḳoylarni titip tiripirən ḳiliwetidu. **13** Əmdi mədikar bolsa pəḳət ḥəḳḳini dəp ixləp, ḳoylaroɣa kəngül bəlməy bədər ḳaqidu. **14** Yahxi padiqi əzümdurmən. Ata meni tonioɣinidək mən atini tonuoɣinimdək, mən əzümningkilərni tonuymən wə əzümningkilərmu meni tonuydu; ḳoylar üqün jenim pida. **16** Bu ḳotandin bolmioɣan baxḳa ḳoylirimmu bar. Ularnimu elip baxlixim kerək wə ularmu awazimni anglaydu; xuning bilən bir pada bolidu, xundaḳla ularning bir padiqisi bolidu. **17** Ata meni xu səwəbtin səyiduki, mən jenimni ḳayturuwelixim üqün uni pida ḳilimən. **18** Jenimni ḥeqkim məndin alalmaydu, mən uni əz ihtiyarim bilən pida ḳilimən. Mən uni pida ḳilixḳa ḥoḳuḳluḳmən wə xundaḳla uni ḳayturuwelixḳimu ḥoḳuḳluḳmən; bu əmrni Atamdin tapxuruwaloɣanmən. **19** Bu səzlər tüpəylidin Yəhudiylar arisida yənə

bəlünüx pəyda boldi. 20 Ulardin kəp adəmlər: — Uningoƣa jin qaplixiptu, u jəylüwatidu, nemə üqün uning səzigə ḳulaḳ saloƣudəksilər? — deyixti. 21 Yənə bəzilər bolsa: — Jin qaplaxḳan adəmning səzliri bundaḳ bolmaydu. Jin ḳandaḳmu ḳarioƣularning kəzlirini aqalisun?! — deyixti. 22 Ḳix pəsli bolup, Yerusalemda «Ḳayta beoƣixlax ḥeyti» ətküzülüwatatti. 23 Əysa ibadəthanidiki «Sulaymanning pexaywini»da aylinip yürətti. 24 Yəhudiylar uning ətrapioƣa olixiwelip: — Bizni ḳaqanoƣiqə tit-tit ḳilip tutuḳluḳta ḳaldurmaḳqisən? Əgər Məsiḥ bolsang, bizgə oquḳini eyt, — deyixti. 25 Əysa mundaḳ jawab bərdi: — Mən silərgə eyttim, lekin ixənməysilər. Atamning nami bilən ḳiloƣan əməllirimning əzi manga guwaḥlik beridu. 26 Biraḳ mən silərgə eytḳinimdək, silər etiḳad ḳilmidinglar, qünki mening ḳoylirimdin əməssilər. 27 Mening ḳoylirim mening awazimni anglaydu, mən ularni tonuymən wə ular manga əgixidu. 28 Mən ularoƣa mənggülük ḥayat ata ḳilimən; ular əsla ḥalak bolmaydu. Ḥeqkim ularni ḳolumdin tartiwalalmaydu. (aiōn g165, aiōnios g166) 29 Ularni manga təḳdim ḳiloƣan atam ḥəmmidin üstündur wə ḥeqkim ularni atamning ḳolidin tartiwalalmaydu. 30 Mən wə Ata [əslidinla] birdurmiz. 31 Buning bilən Yəhudiylar yənə uni qalma-kesək ḳilixmaḳqi bolup, yərdin ḳollirioƣa tax elixti. 32 Əysa ularoƣa: — Atamdin kəlgən nuroƣun yahxi əməllərni silərgə kərsəttim. Bu əməllərning ḳaysisi üqün meni qalma-kesək ḳilmaḳqisilər? — dedi. 33 — Seni yahxi bir əməl üqün əməs, bəlki kupurluḳ ḳiloƣining üqün qalma-kesək ḳilimiz. Qünki sən bir insan turuḳluḳ, əzüngni Huda ḳilip kərsətting! — dedi Yəhudiylar jawabən. 34 Əysa ularoƣa mundaḳ jawab bərdi: — Silərgə təwə muḳəddəs ḳanunda «Mən eyttim, silər ilaḥlarsilər» dəp pütülgən əməsmu? 35 Huda əz səz-kalamini yətküzgənlərni «ilaḥlar» dəp atioƣan yərdə (wə muḳəddəs yazmilarda eytiloƣini ḥərgiz küqtin ḳalmaydu) 36 nemə üqün Ata Əzigə has-muḳəddəs ḳilip paniy dunyaoƣa əwətkən zat «Mən Hudaning Ooƣlimən» desə, u tooƣruluḳ «kupurluḳ ḳilding!» dəysilər? 37 Əgər Atamning əməllirini ḳilmisam, manga ixənmənglar. 38 Biraḳ ḳilsam, manga ixənmigən ḥaləttimu, əməllərning əzlirigə ixininglar. Buning bilən Atining məndə ikənlikini, meningmu Atida ikənlikimni ḥəḳ dəp bilip etiḳad ḳilidioƣan bolisilər. 39 Buning bilən ular yənə uni tutmaḳqi boldi, biraḳ u ularning ḳolliridin ḳutulup, u yərdin kətti. 40 Andin u yənə Iordan dəryasining u ḳetioƣa, yəni Yəḥya [pəyoƣəmbər] dəslipidə adəmlərni qəmüldürgən jayoƣa berip, u yərdə turdi. 41 Nuroƣun kixilər uning yenioƣa kəldi. Ular: — Yəḥya ḥeq məjizilik alamət kərsətmigən, lekin uning bu adəm tooƣrisida barliḳ eytḳanliri rast ikən! — deyixti. 42 Xuning bilən nuroƣunlioƣan kixilər bu yərdə uningoƣa etiḳad ḳildi.

11 Lazarus degən bir adəm kesəl bolup ḳaloƣanidi. U Məryəm wə ḥədisi Marta turoƣan, Bəyt-Aniya degən kənttə turatti 2 (bu Məryəm bolsa, Rəbgə huxbuy mayni sürkigən, putlirini əz qaqliri bilən ertip ḳurutḳan ḥeliḳi Məryəm idi; kesəl bolup yatḳan Lazarus uning inisi idi). 3 Lazarusning ḥədiliri Əysaoƣa həwərqi əwətip: «I Rəb, mana sən səygən [dostung] kesəl bolup ḳaldi» dəp yətküzdi. 4 Lekin Əysa buni anglap: — Bu kesəldin əlüp kətməydu, bəlki bu arḳilik Hudaning Ooƣli uluƣlinip, Hudaning xan-xəripi ayan ḳilinidu — dedi. 5 Əysa Marta, singlisi wə Lazarusni tolimu səyətti. 6 Xunga u Lazarusning kesəl ikənlikini anglioƣan bolsimu, əzi turuwatḳan jayda yənə ikki kün turdi. 7 Andin keyin u muhlisliriƣa: — Yəhudiyəgə ḳayta barayli! — dedi. 8 Muhlisliri uningoƣa: — Ustaz, yeḳindila [u yərdiki] Yəhudiylar seni qalma-kesək ḳilmaḳqi boloƣan tursa, yənə u yərgə ḳayta baramsən? — deyixti. 9 Əysa mundaḳ dedi: — Kündüzdə on ikki saət bar əməsmu? Kündüzi yol mangoƣan kixi putlaxmas, qünki u bu dunyaning yoruḳini kəridu. 10 Lekin keqisi yol mangoƣan kixi putlixar, qünki uningda yoruḳluḳ yoḳtur. 11 Bu səzlərni eytḳandin keyin, u: — Dostimiz Lazarus uhlap ḳaldi; mən uni uyḳusidin oyoƣatḳili barimən, — dəp ḳoxup ḳoydi. 12 Xunga muhlislar uningoƣa: — I Rəb, uhlioƣan bolsa, yahxi bolup ḳalidu, — dedi. 13 Ḥalbuki, Əysa Lazarusning əlümi tooƣruluḳ eytḳanidi, lekin ular u dəm elixtiki uyḳuni dəwatidu, dəp oylaxti. 14 Xunga Əysa ularoƣa oquḳini eytip: — Lazarus əldi, — dedi. 15 — Biraḳ silərni dəp, silərning etiḳad ḳilixinglar üqün, [uning ḳexida] bolmioƣanliḳimoƣa huxalmən. Əmdi uning yenioƣa barayli, — dedi. 16 «Ḳoxkezək» dəp atilidioƣan Tomas baxḳa muhlisdaxliriƣa: — Bizmu uning bilən billə barayli ḥəm uning bilən billə ələyli, — dedi. 17 Əysa muhlisliri bilən Bəyt-Aniyaoƣa baroƣanda, Lazarusning yərlikkə ḳoyuloƣinioƣa alliḳaqan tət kün boloƣanliḳi uningoƣa məlum boldi. 18 Bəyt-Aniya Yerusalemoƣa yeḳin bolup, uningdin altə qaḳirimqə yiraḳliḳta idi, 19 xuning bilən nuroƣun Yəhudiylar Marta bilən Məryəmgə inisi tooƣrisida təsəlli bərgili ularning yenioƣa kəlgənidi. 20 Marta əmdi Əysaning

keliwatkinini anglapla, uning aldioŋa qikti. Lekin Məryəm bolsa əyidə olturup kaldi. **21** Marta əmdi Əysaoŋa: — I Rəb, bu yərdə boloŋan bolsang, inim əlmigən bolatti. **22** Ḥelihəm Hudadin nemini tilisəng, Uning sanga xuni beridioŋanlikini bilimən, — dedi. **23** — Ining kayta tirilidu, — dedi Əysa. **24** Marta: — Ahirki künidə, yənə tirilix künidə uning jəzmən tirilidioŋanlikini bilimən, — dedi. **25** Əysa uningoŋa: — Tirilix wə ḥayatlik mən əzümdurmən; manga etikad kiloŋuqi kixi əlsimu, ḥayat bolidu; **26** wə ḥayat turup, manga etikad kiloŋuqi əbədil'əbəd əlməs; buningoŋa ixinəmsən? **(aiōn g165)** **27** U uningoŋa: — Ixinimən, i Rəb; sening dunyaoŋa kelixi mukərrər boloŋan Məsih, Hudaning Ooŋli ikənlikinggə ixinimən. **28** Buni dəp bolup, u berip singlisi Məryəmni astioŋina qakirip: — Ustaz kəldi, seni qakiriwatidu, — dedi. **29** Məryəm buni anglap, dərḥal ornidin turup, uning aldioŋa bardi **30** (xu pəyttə Əysa tehi yezioŋa kirmigən bolup, Marta uning aldioŋa mengip, uqrixip kaloŋan yərdə idi). **31** Əmdi [Məryəmgə] təsəlli beriwatkan, əydə uning bilən olturoŋan Yəḥudiylar uning aldirap kopup sirtka qikip kətkinini kərüp, uni kəbrigə berip xu yərdə yioŋa-zar kiloŋili kətti, dəp oylap, uning kəynidin mengixti. **32** Məryəm əmdi Əysa bar yərgə baroŋanda uni kərüp, ayioŋioŋa əzini etip: — I Rəb, bu yərdə boloŋan bolsang, inim əlmigən bolatti! — dedi. **33** Əysa Məryəmning yioŋa-zar kiloŋinini, xundakla uning bilən billə kəlgən Yəḥudiy həlkning yioŋa-zar kilixkinini kərgəndə, roḥida kattik pioŋan qekip, kəngli tolimu biaram boldi wə: **34** — Uni kəyərgə koydunglar? — dəp soridi. — I Rəb, kelip kərgin, — deyixti ular. **35** Əysa kəz yexi kildi. **36** Yəḥudiy həlki: — Karanglar, u uni kanqilik səygən! — deyixti. **37** Wə ulardin bəziliri: — Karioŋuning kəzini aqkan bu kixi kesəl adəmni əlümdin saklap kalalmasmidi? — deyixti. **38** Əysa iqidə yənə kattik pioŋan qekip, kəbrining aldioŋa bardi. Kəbri bir oŋar idi; uning kirix aoŋzioŋa qong bir tax koyukluk idi. **39** Əysa: — Taxni eliwetinglar! — dedi. Ölgüqining ḥədisi Marta: — I Rəb, yərlikkə koyoŋili tət kün boldi, ḥazir u purap kətkəndu, — dedi. **40** Əysa uningoŋa: — Mən sanga: «Etikad kilsang, Hudaning xan-xəripini kərisən» degənidimoŋu! — dedi. **41** Buning bilən halayik taxni eliwətti. Əysa kəzlirini asmanoŋa tikip mundak dua kildi: — I Ata, tilikimni angliŋining üqün sanga təxəkkür eytimən. **42** Tiləklirimni ḥəmixə anglaydioŋanlikingni bilimən; lekin xundak bolsimu, ətrapimdiki muxu halayik sening meni əwətkənlikinggə ixənsun dəp, buni eytiwatimən! **43** Bu sözlərni kiloŋandin keyin, u yukiri awazda: — Lazarus, taxkirioŋa qik! — dəp towlidi. **44** Ölgüqi kol-putliri kepənləngən, engiki tengiloŋan ḥalda taxkirioŋa qikti. Əysa ularoŋa: — Kepənni yexiwetip, uni azad kilinglar! — dedi. **45** Məryəmning yenioŋa pətə kilip kelip, uning əmillirini kərgən Yəḥudiylar iqidin nuroŋunliri uningoŋa etikad kildi. **46** Lekin ularning iqidə bəziliri Pərisiylərning yenioŋa berip, Əysaning kiloŋan ixlirini məlum kilixti. **47** Xunga bax kaḥinlar wə Pərisiylər Yəḥudiylarning kengəxmisini yioŋip: — Kandak kiliximiz kerək? Bu adəm nuroŋun məjizilik alamətlərni yaritiwatidu. **48** Uningoŋa xundak yol koyup beriwərsək, ḥəmmə adəm uningoŋa etikad kilip ketidu. Xundak boloŋanda, Rimliklar kelip bu bizning jayimiz wə kowmimizni wəyran kiliwetidu! — deyixti. **49** Ularning iqidə biri, yəni xu yili bax kaḥin boloŋan Kayafa: — Silər ḥeqnemini bilməydikənsilər! **50** Pütün həlkning ḥalak boluxining ornioŋa, birla adəmning ular üqün əlüxining əwzəllikini qüxinip yətməydikənsilər, — dedi **51** (bu səzni u əzlükidin eytmioŋanidi; bəlki u xu yili bax kaḥin boloŋanliki üqün, Əysaning [Yəḥudiy] həlki üqün, xundakla pəkət u həlk üqünla əməs, bəlki Hudaning ḥər yanoŋa tarkilip kətkən pərzəntlirining ḥəmmisini bir kilip uyuxturux üqün əlidioŋanlikidin aldin bexarət berip xundak degənidi). **53** Xuning bilən ular məslihətlixip, xu kündin baxlap Əysani əltürüwetixni kəstlidi. **54** Xuning üqün Əysa əmdi Yəḥudiylar arisida axkara yürməytti, u u yərdin ayrilip qəlgə yekin rayondiki Əfraim isimlik bir xəḥirigə berip, muhlisliri bilən u yərdə turdi. **55** Əmdi Yəḥudiylarning «ətüp ketix ḥeyti»oŋa az kaloŋanidi. Nuroŋun kixilər taḥarətni ada kilix üqün, ḥeyttin ilgiri yezilardin Yerusalemoŋa kelixti. **56** Xuning bilən billə xu kixilər Əysani izdəxti. Ular ibadəthanida yioŋiloŋanda bir-birigə: — Kandak oylawatisilər? U ḥeyt ətküzgili kəlməsmu? — deyixti. **57** Bax kaḥinlar bilən Pərisiylər bolsa uni tutux üqün, ḥərkimning uning kəyərdilikini bilsə, məlum kilixi tooŋruluk pərman qikaroŋanidi.

12 Ətüp ketix ḥeytidin altə kün ilgiri, Əysa əzi əlümdin tirildürgən Lazarus turuwatkan jay — Bəyt-Aniyaoŋa kəldi. **2** Xu wəjidin ular u yərdə uningoŋa ziyapət bərdi. Marta meḥmanlarni kütüwatatti; Lazarus bolsa Əysa bilən ḥəmdastihan boloŋanlarning biri idi. **3** Məryəm əmdi naḥayiti kimmət baḥalik sap sumbul ətirdin bir kadak əkilip, Əysaning putlirioŋa

қуydi andin qaqliri bilən putlirini ertip қurutti. Ətirning hux puriқi əyni bir aldi. **4** Lekin uning muhlisliridin biri, yəni uningoƣa pat arida satқunluқ қiloƣuqi, Simonning ooƣli Yəһuda Ixқariyot: **5** — Nemixқa bu [қimmət baһaliқ] ətir kəmbəoƣəllərgə sədiқə қilip berilixkə üq yüz dinaroƣa setilmidi? — dedi **6** (u bu səzni kəmbəoƣəllərning oƣemini yegənliki üqün əməs, bəlki ooƣri boloƣanliқi üqün degənidi; qünki u [muhlislarning ortaқ] һəmyanini saқlioƣuqi bolup, daim uningoƣa selinoƣinidin ooƣriliwalatti). **7** Əmdi Əysa: — Ayalni əz ihtiyarioƣa қoyoƣin! Qünki u buni mening dəpnə künüm üqün təyyarliқ қilip saқlioƣandur; **8** qünki kəmbəoƣəllər һəmixə silər bilən billə bolidu, lekin mən һəmixə silər bilən billə bolmaymən, — dedi. **9** Zor bir top Yəһudiylar uning xu yərdə ikənlikidin həwər tepip, xu yərgə kəldi. Ularning kelixi yaloƣuz Əysani dəpla əməs, yənə u ələmdin tirildürgən Lazarusnimu kərüx üqün idi. **10** Lekin bax kaһinlar bolsa Lazarusnimu ələtürüxni məsliһətləxkənidi; **11** Qünki uning səwəbidin nuroƣun Yəһudiylar əzliridin qekinip Əysaoƣa etiқad қiliwatatti. **12** Ətisi, «[ətüp ketix] һeyti»ni ətküzüxkə kəlgən zor bir top halayiқ Əysaning Yerusalemoƣa keliwatқanliқini anglap, **13** қollirioƣa horma xahlirini tutuxқan һalda uni қarxi aloƣili qiқixti wə: «Təxəkkür-һosanna! Pərwərdigarning namida kəlgüqi, Israilning padixaһioƣa mubarək boloƣay!» dəp warқiraxti. **14** Əysa bir təһəyni tepip, uningoƣa mindi; huddi [muқəddəs yazmilarda] mundaқ pütülgəndək: — **15** «Қorқma, i Zion қizi! Mana, Padixaһing exək təһiyigə minip keliwatidu!». **16** Əyni qaoƣda uning muhlisliri bu ixlarni qüxənməytti, lekin Əysa xan-xərəptə uluoƣlanoƣandin keyin, bu səzlərning uning tooƣruluқ pütülgənlikini, xundaқla bu ixlarning dərwəқə uningda xundaқ yüz bərgənlikini esigə kəltürdi. **17** Əmdi u Lazarusni қəbridin qaқirip tirildürgən qaoƣda uning bilən billə boloƣan halayiқ bolsa, bu ixқa guwaһliқ beriwatatti. **18** Əysa yaratқan bu məjizilik alamətnimu angliоƣaqқa, uni қarxi elixқa xu bir top adəmlər qiқixқanidi. **19** Pərisiylər bolsa bir-birigə: — Қaranglar, [barliқ] қiloƣininglar bikar kətti! Mana əmdi pütkül jaһan uningoƣa əgəxməktə! — deyixti. **20** Ətüp ketix һeytida ibadət қiloƣili kəlgənlər arisida birnəqqə greklarmu bar idi. **21** Bular əmdi Galiliyəning Bəyt-Saida yezisidin boloƣan Filipning yenioƣa kelip: — Əpəndim, biz Əysa bilən kərüxsək, — dəp tələp қilixti. **22** Filip berip buni Andriyaska eytti. Andin Andriyas wə Filip ikkisi Əysaoƣa məlum қildi. **23** Lekin Əysaularoƣa jawabən mundaқ dedi: — «Insan'ooƣlining xan-xərəptə uluoƣlinidioƣan waқit-saiti yetip kəldi. **24** Bərһəқ, bərһəқ, mən silərgə xuni eytip қoyayki, buoƣday deni tupraқ iqigə qüxüp əlmigüqə, əzi yənila yaloƣuz қalidu; lekin əlsə, mol һosul beridu. **25** Kimdəkim əz һayatini ayisa uningdin məһrum bolidu; lekin bu dunyada əz һayatidin nəprətlənsə, uni mənggülük һayatlikқa saқliyalaydu. **(aiōnios g166)** **26** Kimdəkim hizmitimdə boluxni halisa, manga əgəxsun. Mən қəyərdə bolsam, mening hizmətqimmu xu yərdə bolidu. Kemdəkim mening hizmitimdə bolsa, Ata uningoƣa izzət қilidu. **27** Һazir jenim қattiқ azabliniwatidu. Mən nemə deyixim kerək? «Ata, meni bu saəttin қutқuzoƣin!» dəymu? Lekin mən dəl muxu waқit-saət üqün kəldim. **28** Ata, namingoƣa xan-xərəp kəltürgin!». Xuan, asmandin bir awaz anglinip: — Uningoƣa xan-xərəp kəltürdüm wə yənə uningoƣa xan-xərəp kəltürimən!» — deyildi. **29** Buni anglioƣan xu yərdə turoƣan halayiқ: — Һawa güldürlidi, — deyixti. Yənə bəzilər bolsa: — Bir pərixtə uningoƣa gəp қildi, — deyixti. **30** Əysa bolsa jawabən: — Bu awaz meni dəp əməs, silərni dəp qüxti. **31** Əmdi dunyaning üstigə һəküm qiқirilix waқti kəldi; һazir bu dunyaning һəkümdarining taxқirioƣa қooƣlinix waқti kəldi. **32** Wə mən bolsam, yərning üstidin kətürülginimdə, pütkül insanlarni əzümgə jəlp қilip tartimən, — dedi **33** (uning buni degini əzining қandaқ ələüm bilən əlidioƣanliқini kərsətkini idi). **34** Halayiқ buningoƣa jawabən uningdin: — Biz muқəddəs қanundin Məsiһning əbədgiqə қalidioƣinini anglioƣan; sən қandaқsigə «Insan'ooƣli kətürülüxi kerək» dəysən?! Bu қandaқmu «Insan'ooƣli» bolsun? — dəp soridi. **(aiōn g165)** **35** Xunga Əysa ularoƣa: — Nurning aranglarda bolidioƣan waқti uzun bolmaydu. Xunga қarangoƣuluқning silərni besiwalmasliқi üqün, nur bar waқtida [uningda] menginglar; қarangoƣuluқta mangoƣan kixi əzining қəyərgə ketiwatқanliқini bilməydu. **36** Nur aranglarda bar waқitta, uningoƣa ixininglar; buning bilən nurning pərzəntliri bolisilər, — dedi. Əysa bu səzlərni қiloƣandin keyin, ulardin ayrilip yoxurunuwaldi. **37** Gərqə u ularning kəz aldida xunqə tola məjizilik alamət kərsətkən bolsimu, ular tehi uningoƣa etiқad қilmidi. **38** Xuning bilən Yəxaya pəyoƣəmbərning yazmisida aldin'ala kərsitilgən bexarət dəl əməlgə axurdi: «I Pərwərdigar, bizning yətküzgən həwirimizgə kimmu ixəngən? Һəm «Pərwərdigarning biliki» Boloƣuqi kimgimu

ayan kilinoɣan?» 39 Halayikning etikad kilmioɣinining
səwəbi dəl xuki (huddi Yəxaya pəyoɣəmbər yənə
aldin'ala eytkandək): «[Pərwərdigar] ularning kəzlirini
kor, Kəlbini tax kildi; Məksət, ularning kəzlirining
kərüp, Kəlbining qüxinip, [Gunahliridin] yenixining
aldini elix üqündur; Bolmisa, Mən ularni sakaytkan
bolattim, — [dəydu Pərwərdigar]». 41 Bu səzlərni
Yəxaya [pəyoɣəmbər] [Məsihning] xan-xəripini kərüp
uningoɣa karita aldin'ala səz kiloɣinida eytkanidi. 42
Wəhalənki, gərqə hətta Yəhudiy akşakalliridinmu
nuroɣunlioɣan adəmlər uningoɣa etikad kiloɣan
bolsimu, ular Pərisiylər wəjidin korkup, əzlirining
sinagogtin koolap qikiriwetilməsliki üqün uni etirap
kilmidi. 43 Buning səwəbi, ular insanlardin kelidioɣan
izzət-xəhrətni Hudadin kelidioɣan izzət-xəhrəttin
yahxi kərətti. 44 Birak Əysa yukiri awaz bilən mundak
dedi: — Manga etikad kiloɣuqi mangila əməs, bəlki
meni Əwətküqigə etikad kiloɣuqidur. 45 Kimki meni
kərgüqi bolsa, meni Əwətküqini kərgüqi bolidu. 46 Mən
manga etikad kiloɣuqilar karangoɣulukta kalmisun
dəp, nur süpitidə dunyaoɣa kəldim. 47 Birsi səzlirimni
anglap, ularni tutmisa, uni sorakka tartkili əməs, bəlki
dunyadikilərni sorakka tartkili əməs, bəlki
dunyadikilərni kutkuzoɣili kəldim. 48 Birak meni qətkə
kakkuqini, xundakla səzlirimni kobul kilmioɣanni
bolsa, uni sorakka tartkuqi birsi bar. U bolsimu, mən
eytkan səz-kalamimdur. U ahirki küni uni sorakka
tartidu. 49 Qünki mən əzlükümdin səzliginim yok,
bəlki meni əwətkən Ata mening nemini deyixim wə
kandak səzlixim kerəklikigə əmr bərgən. 50 Uning
əmrining mənggülük hayatlik ikənlikini bilimən.
Xunga nemini səzlisəm, Ata manga buyruoɣinidək
səzləymən. (aiōnios g166)

13 Ötüp ketix heytidin ilgiri, Əysa bu dunyadin
ayrilip, Atining yenioɣa baridioɣan wakit-saətning
yetip kəlgənlikini bildi wə xuning üqün bu dunyadiki
əz adəmlirigə kərsitip kəlgən mehir-muhəbbitini
ahiroɣiqə toluk kərsitip turdi. 2 Əmdi kəqlik tamak
yeyiliwatkanidi; Iblis alliburun Simonning ooɣli
Yəhuda Ixkariyotning kəngligə Əysaoɣa satkunluk
kilix wəswəsisini saloɣanidi. 3 Əysa Atining hər ixni
uning koliɣa tapxuroɣinini, wə əzining Hudaning
yenidin kelip, Hudaning yenioɣa kaytidioɣanlikini
bilgəqkə, 4 dastihandin turup, ton-kənglikini yexip,
bir lənggə bilən belini baoɣlidi. 5 Andin jawuroɣa su
kuyup, muhlislarning putlirini yuyuxka wə beligə
baoɣlioɣan lənggə bilən sürtüp kurutuxka baxlidi. 6
Nəwət Simon Petruska kəlgəndə, Petrus uningoɣa:
— I Rəb, putumni sən yusang kandak boloɣini?! —
dedi. 7 Əysa uningoɣa: — Nemə kiliwatkinimni hazir
bilməysən, lekin keyin bilisən, — dedi. 8 Petrus: — Sən
mening putumni yusang hərgiz bolmaydu! — dedi.
Əysa uningoɣa jawabən: — Seni yumisam, mening bilən
təng nesiwəng bolmaydu, — dedi. (aiōn g165) 9 Simon
Petrus: — I Rəb, undakta pəkət putlirimnila əməs,
kollirimnimu, beximnimu yuoɣaysən! — dedi. 10 Əysa
uningoɣa: — Bədini yuyulup, tamamən pakiz boloɣan
adəm pəkət putlirini yusila kayta yuyunuxining
hajiti bolmaydu. Silər pakiz, lekin həmminglar
əməs, — dedi 11 (qünki u əzini kimning tutup
beridioɣanlikini bilətti; xuning üqün u «Həmminglarla
pakiz əməs» degənidi). 12 Xuning bilən u ularning
putlirini yuyup boloɣandin keyin, ton-kənglikini kiyip,
yənə dastihanoɣa olturup ularoɣa mundak dedi: —
Silərgə nemə kiloɣinimni uktunglarmu? 13 Silər meni
«Ustaz» wə «Rəb» dəysilər wə rast eytisilər, mən
xundakturmən. 14 Əgər mən Rəb wə ustazinglar
turukluk, putliringlarni yuoɣanikənmən, silərmu bir-
biringlarning putlirini yuyuxunglar kerək. 15 Mən
silərgə kiloɣandək silərningmu həm xundak kilixinglar
üqün bu ülgini kaldurdum. 16 Bərhək, bərhək,
mən silərgə xuni eytip koyayki, kul hojayinidin
üstün turmaydu, əlqimu əzini əwətküqidin üstün
turmaydu. 17 Bu ixlarni bilgənikənsilər, xundak
kilsanglar bəhtliksilər! 18 Mən bularni həmminglaroɣa
karitip eytmidim. Mən tallioɣanlirimni bilimən, lekin
[mukəddəs yazmilarda] aldin pütülgən: «Mən bilən
həmdastihan bolup nenimni yegənmu manga put
atti!» degən bu səz əməlgə axurulmay kalmaydu.
19 Mən bu ix yüz berixtin awwal uni silərgə eytip
koyayki, u ixlar yüz bərgəndə mening «Bar Boloɣuqi»
ikənlikimgə ixinisilər. 20 Bərhək, bərhək, silərgə
xuni eytip koyayki, kimki mən əwətkən hərkandak
birsini kobul kiloɣan bolsa, meni kobul kiloɣan bolidu;
wə meni kobul kiloɣuqilar meni Əwətküqini kobul
kiloɣan bolidu. 21 Əysa bu səzlərni eytkandin keyin,
rohta kattik pioɣan qekip, mundak guwahlik bərdi:
— Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki,
aranglarda birəylən manga satkunluk kilidu! 22
Muhlislar kimni dəwatkanlikini bilalməy, bir-birigə
karaxti. 23 Əmdi dastihanda muhlisliridin biri Əysaning
məydisigə yəlinip yatkanidi; u bolsa «Əysa səyidioɣan
muhlis» idi. 24 Simon Petrus uningdin [Əysaning]
kimni dəwatkinini sorap bekixini ixarət kildi. 25

Xuning bilən u Əysaning məydisigə yəlinip turup uningdin: — I Rəb, u kimdur? — dəp soridi. **26** Əysa jawab berip: — Bu bir qixləm nanni axqa təgürüp kimgə sunsam, xudur, — dedi. Xuning bilən u bir qixləm nanni [axqa] təgürüp, Simonning ooɣli Yəhuda Ixkariyotka sundi. **27** Yəhuda nanni eliwidi, Xəytan uning iqigə kirdi. — Kilidioɣiningni qapsan kil, — dedi Əysa uningoɣa. **28** (Əmdi dastihanda olturoɣanlarning heqkaysisi uning [Yəhudaoɣa] bu səzlərni nemə üqün deginini bilmidi. **29** Yəhuda ularning ortak həmyanini tutkini üqün, bəzilər Əysa uningoɣa: «Bizgə kerəklik heytlik nərsilərni elip kəl» yaki «Kəmbəoɣəllərgə birər nərsə bər» dəwatsa kerək, dəp oylaxti). **30** Yəhuda bu bir qixləm nanni elipla taxkirioɣa qikip kətti (bu qaoɣ keqə idi). **31** Yəhuda taxkirioɣa qikip kətkəndin keyin, Əysa mundak dedi: — Əmdi Insan'ooɣli uluoɣlinidioɣan wakit-saət yetip kəldi wə Huda u arkilik uluoɣlinidu. **32** Wə əgər Huda uningda uluoɣlansa, Hudamu Өzidə uni uluoɣlaydu, xundakla dərhal uni uluoɣlaydu. **33** Balilirim, silər bilən billə bolidioɣan yənə azoɣina waktim kaldi. Silər meni izdəysilər, lekin mening Yəhudiylaroɣa: «Mən baridioɣan yərgə silər baralmaysilər» dəp eytkinimdək, buni silərgimu eytimən. **34** Silərgə yengi bir əmr tapxurimənki, «bir-biringlarni səyünglar». Silərni səyginimdək, silərmu bir-biringlarni səyünglar. **35** Aranglarda bir-biringlaroɣa mehir-muhəbbitinglar bolsa, həmmə adəm silərning mening muhlislirim ikənlikinglarni bilidu. **36** Simon Petrus uningdin: — I Rəb, kəyərgə barisən? — dəp soridi. Əysa jawabən: — Mən ketidioɣan yərgə hazirqə əgixip baralmaysən, lekin keyin manga əgixip barisən, — dedi. **37** Petrus uningoɣa: — I Rəb, nemə üqün hazir sening kəyningdin əgixip baralmaymən? Sən üqün jenimni pida kilay! — dedi. **38** Əysa jawabən mundak dedi: — Mən üqün rasttinla jeningni pida kilamsən? Bərhək, bərhək, sanga eytip koyayki, horaz qillioɣuqə, sən məndin üq ketim tanisən!

14 Kənglünglarni parakəndə kilmanglar! Hudaoɣa ixinisilər, mangimu ixininglar. **2** Atamning əyidə nuroɣun makanlar bar. Bolmioɣan bolsa, buni silərgə eytkan bolattim; qünki mən hərbiringlaroɣa orun təyyarlax üqün xu yərgə ketip barimən. **3** Mən silərgə orun təyyarlioɣili baridioɣanikənmən, qokum kaytip kelip, silərni өzümgə alimən; xuning bilən, mən kəyərdə bolsam, silərmu xu yərdə bolisilər. **4** Silər mening kəyərgə ketidioɣanlikimni wə u yərgə baridioɣan yolni bilisilər. **5** Tomas uningoɣa: — I Rəb, sening kəyərgə ketidioɣanlikingni bilməymiz. Xundak ikən, yolni kandak bilimiz? — dedi. **6** Əysa uningoɣa: — Yol, həkikət wə hayatlik өzümdurmən. Meningsiz heqkim Atining yenioɣa baralmaydu. **7** Əgər meni tonuoɣan bolsanglar, Atamnimu tonuoɣan bolattinglar. Hazirdin baxlap uni tonudunglar həm uni kərdünglar, — dedi. **8** — I Rəb, Atini bizgə kərsitip koysangla, xu kupayə, — dedi Filip. **9** Əysa uningoɣa mundak dedi: — «I Filip, silər bilən birgə boloɣinimoɣa xunqə wakit boldi, meni tehiqə tonumidingmu? Meni kərgən kixi Atini kərgən bolidu. Xundak turukluk, sən nemixka yənə: «Bizgə Atini kərsətkəysən» dəysən? **10** Mən Atida, Ata məndə ikənlikigə ixənməmsən? Silərgə eytkan səzlirimni өzlükümdin eytkinim yok; bəlki məndə turuwatkan Ata Өz əməllirini kiliwatidu. **11** Mening Atida boloɣanlikimoɣa, Atining məndə boloɣanlikioɣa ixininglar. Yaki heqbolmioɣanda, mening kiloɣan əməllirimdin manga ixininglar. **12** Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, manga ixəngən kixi mening kiliwatkan əməllirimni kilalaydu; wə bulardinmu tehimu uluoɣ əməllərni kilidu, qünki mən Atining yenioɣa [kaytip] ketimən. **13** Wə Atining Ooɣulda uluoɣlinixi üqün, hərnemini mening namim bilən tilisənglar, xularni ijabət kilimən. **14** Mening namim bilən hərkandak nərsini tilisənglar, mən silərgə xuni ijabət kilimən». **15** — «Meni səysənglar, əmrlirimgə əməl kilisilər. **16** Mənmu Atidin tiləymən wə U silərgə baxka bir Yardəmqi ata kilidu. U silər bilən əbədgiqə birgə bolidu. **(aiōn g165)** **17** U bolsimu Həkikətning Rohidur. Uni bu dunyadikilər kobul kilalmaydu, qünki Uni nə kərməydu, nə tonumaydu. Birak silər Uni tonuysilər, qünki U silər bilən billə turuwatidu həm silərdə makan kilidu. **18** Mən silərni yetim kaldurmaymən, yeninglaroɣa yənə kaytip kelimən. **19** Azoɣina wakittin keyin, bu dunya meni kərməydu, lekin silər kərüsilər. Mən hayat boloɣanlikim üqün, silərmu hayat bolisilər. **20** Xu kündə mening Atamda boloɣanlikim, silərning məndə boloɣanlikinglar wə mənmu həm silərdə boloɣanlikimni bilisilər. **21** Kim əmrlirimgə igə bolup ularni tutsa, meni səygüqi xu bolidu. Meni səygüqini Atammu səyidu, mənmu uni səyimən wə өzümni uningoɣa ayan kilimən». **22** Yəhuda (Yəhuda Ixkariyot əməs) uningdin: — I Rəb, sən өzüngni bu dunyadikilərgə ayan kilmay, bizgila ayan kilixing kandak ix? — dəp soridi. **23** Əysa uningoɣa jawabən mundak dedi: — «Birkim meni səysə, səzümni

tutidu; Atammu uni səyidu wə [Atam] bilən ikkimiz uning yenioʏa berip, uning bilən billə makan ḳilimiz. **24** Meni səyməydioʏan kixi səzlirimni tutmaydu; wə silər anglawatḳan bu səz bolsa mening əməs, bəlki meni əwətkən Atiningkidur. **25** Mən silər bilən billə boluwatḳan qeoʏimda, bularni silərgə eyttim. **26** Lekin Ata mening namim bilən əwətidioʏan Yardəmqi, yəni Muḳəddəs Roḥ silərgə ḥəmmini əgitidu ḥəm mening silərgə eytḳan ḥəmmə səzlirimni esinglaroʏa kəltüridu. **27** Silərgə hatirjəmlik ḳaldurimən, əz hatirjəmlikimni silərgə berimən; mening silərgə bərginim bu dunyadikilərning bərginidək əməstur. Kənglünglarni parakəndə ḳilmanglar wə jür'ətsiz bolmanglar. **28** Silər mening: «Mən [silərdin] ayrilip ketimən, keyin yeninglaroʏa yənə ḳaytip kelimən» deginimni anglidinglar. Meni səygən bolsanglar, Atining yenioʏa ketidioʏanliḳim üqün hursən bolattinglar. Qünki Ata məndin uluoʏdur. **29** Silərning bu ixlar yüz bərginidə ixinixinglar üqün bu [ixlar] yüz berixtin awwal silərgə eyttim. **30** Mundin keyin silər bilən kəp səzləxməymən; qünki bu dunyaning ḥəkümdari kelix aldida turidu wə məndin kirgüdək ḥeq yoquḳ tapalmaydu. **31** Lekin bu dunyaning adəmlirining mening Atini səyidioʏanliḳimni bilixi üqün Ata manga nemə əmr ḳiloʏan bolsa, mən dəl xuni əməlgə axurimən. Turunglar, bu jaydin ketəyli».

15 — «Ḥəḳiḳiy üzüm teli» əzümdurmən, Atam bolsa baoʏwəndur. **2** Baoʏwən məndiki mewə bərməydioʏan ḥərbir xahni kesip taxlaydu. Mewə bərgənlirini bolsa tehimu kəp mewə bərsun dəp, pak ḳilip putap turidu. **3** Əmdi silər mən silərgə yətküzgən səzüm arḳiliḳ alliburun pak boldunglar. **4** Silər məndə izqil turunglar, mənmu silərdə izqil turimən. Xah talda turmay, əzi mewə berəlməydioʏinidək, silərmu məndə izqil turmisanglar, mewə berəlməysilər. **5** «Üzüm teli» əzümdurmən, silər bolsanglar xahliridursilər. Kim məndə izqil tursa, mənmu xundaḳla uningda turoʏinimda, u kəp mewə beridu. Qünki mənsiz ḥeqnemini ḳilalmaysilər. **6** Birsi məndə turmisa, u [kerəksiz] xahtək taxlinip, ḳurup ketidu. Bundaḳ xahlar yioʏip kelinip otḳa taxlinidu. **7** Silər məndə izqil tursanglar wə səzlirim silərdə izqil tursa, nemini tələp ḳilsanglar, silərgə xu ijabət bolidu. **8** Silərning kəp mewi berixinglar, xundaḳla mening muhlislirim ikənlikinglarni ispatlixinglar bilən xanxərəp Atamoʏa kəltürülidu. **9** Atam meni səyginidək, mənmu silərni səydüm; mening meḥir-muḥəbbitimdə izqil turunglar. **10** Əgər əmrlirimni tutsanglar, huddi mən Atamning əmrlirini tutḳan wə ḥəmixə uning meḥir-muḥəbbitidə turoʏinimdək, silərmu ḥəmixə mening meḥir-muḥəbbitimdə turisilər. **11** Mening huxalliḳim silərdə bolsun wə xuningdək huxalliḳinglar tolup taxsun dəp, mən bularni silərgə eyttim. **12** Mening əmrim xuki, mən silərni səyginimdək, silərmu bir-biringlarni səyünglar. **13** Insanlarning əz dostliri üqün jenini pida ḳilixtin qongḳur meḥir-muḥəbbiti yoḳtur. **14** Silərgə buyruoʏan əmrlirimni ada ḳilsanglar, mening dostlirim bolisilər. **15** Əmdi mundin keyin mən silərni «ḳul» dəp atimaymən. Qünki ḳul hojayinining nemə ḳiliwatḳinini bilməydu. Uning ornioʏa silərni «dost» dəp atidim, qünki Atamdin anglioʏanlirimning ḥəmmisini silərgə yətküzdüm. **16** Silər meni tallioʏininglar yoḳ, əksiqə mən silərni tallidim wə silərni berip mewə bərsun ḥəmdə mewiliringlar daim saḳlansun, mening namim bilən Atidin nemə tilisənglar, u silərgə bərsun dəp silərni tiklidim. **17** Silərgə xuni əmr ḳilimənki, bir-biringlarni səyünglar. **18** Bu dunyadikilər silərdin nəprətlənsə, silərdin awwal məndin nəprətləngənlikini bilinglar. **19** Silərmu bu dunyadikilərdin boloʏan bolsanglar, bu dunyadikilər silərni əzimizningki dəp, səygən bolatti. Biraḳ silər bu dunyadin bolmioʏaqḳa, bəlki mən silərni bu dunyadin ayrip tallioʏanliḳim üqün, əmdi bu dunyadikilər silərdin nəprətlinidu. **20** Mən silərgə eytḳan səzni esinglarda tutunglar: «Ḳul hojayinidin üstün turmaydu». Ular manga ziyankəxlik ḳiloʏan bolsa, silərgimu ziyankəxlik ḳilidu. Mening səzümni tutḳan bolsa, ular silərningkinimu tutidu. **21** Biraḳ mening namim tüpəylidin ular silərgimu xu ixlarning ḥəmmisini ḳilidu, qünki ular meni Əwətküqini tonumaydu. **22** Əgər mən kelip ularoʏa səz ḳilmioʏan bolsam, ularda gunaḥ yoḳ dəp ḥesablinatti. Lekin ḥazir gunaḥi üqün ularning ḥeq baḥanisi yoḳtur. **23** Kimdəkim məndin nəprətlənsə Atamdinmu nəprətləngən bolidu. **24** Mən ularning arisida baxḳa ḥeqkim ḳilip baḳmioʏan əməllərni ḳilmioʏan bolsam, ularda gunaḥ yoḳ dəp ḥesablinatti. Lekin ular ḥazir [əməllirimni] kərgən turuḳluḳ, yənila ḥəm məndin ḥəm Atamdin nəprətləndi. **25** Lekin bu ixlar ularoʏa təwə boloʏan Təwrat ḳanunida: «Ḥeqḳandaḳ səwəbsizla məndin nəprətləndi» dəp pütülgən səz əməlgə axuruluxi üqün xundaḳ yüz bərdi. **26** Lekin mən silərgə Atining yenidin əwətidioʏan Yardəmqi, yəni

Atining yenidin qiⱪⱪuqi Ḫəⱪiⱪətning Roḫi kəlgəndə, U manga guwaḫliⱪ beridu. **27** Silərmu manga guwaḫliⱪ berisilər, qünki silər baxtin tartip mən bilən billə boldunglar.

16 Silərning putlixip kətməslikinglar üqün bularni silərgə eyttim. **2** Ular silərni sinagoglarning jamaətliridin ⱪooŋlap qiⱪiriwetidu; ḫəmdə xundaⱪ bir waⱪit-saət keliduki, silərni əltürgüqi əzini Hudaoŋa hizmət ⱪiliwatimən, dəp ḫesablaydu. **3** Ular bularni ya Atini, ya meni tonumioŋanliⱪi üqün ⱪilidu. **4** Lekin mən bu ixlarni silərgə eyttimki, waⱪit-saiti kəlgəndə, mən xundaⱪ aldin'ala eytⱪinimni esinglaroŋa kəltürələysilər. **5** — Mən baxta bularni silərgə eytmidim, qünki mən silər bilən billə idim. Lekin əmdi meni əwətküqining yenioŋa ⱪaytip ketimən. Xundaⱪ turuⱪluⱪ, aranglardin ḫeⱪkim məndin: «Nəgə ketisən?» dəp sorimaywatidu. **6** Əksiqə, silərgə bularni eytⱪinim üqün, ⱪəlbinglar ⱪayoŋuoŋa qəmüp kətti. **7** Əmma mən silərgə ḫəⱪiⱪətni eytip ⱪoyayki, mening ketixim silərgə paydiliⱪtur. Qünki əgər kətmisəm, Yardəmqi silərgə kəlməydu. Əmma kətsəm, Uni silərgə əwətimən. **8** U kəlgəndə, bu dunyadikilərgə gunaḫ tooŋrisida, ḫəⱪⱪaniyliⱪ tooŋrisida wə ahirət soriⱪi tooŋrisida ḫəⱪiⱪətni bilgüzidu. **9** U ularni gunaḫ tooŋrisida bilgüzidu, qünki ular manga etiⱪad ⱪilmidi. **10** Ularni ḫəⱪⱪaniyliⱪ tooŋrisida [bilgüzidu], qünki Atamning yenioŋa ⱪaytip barimən wə silər meni yənə kərəlməysilər. **11** Ularni ahirət soriⱪi tooŋrisida [bilgüzidu], qünki bu dunyaning ḫəküməari üstigə ḫəküm qiⱪirildi. **12** Silərgə eytidioŋan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin silər ularni ḫazirqə kətürəlməysilər. **13** Lekin U, yəni Ḫəⱪiⱪətning Roḫi kəlgəndə, U silərni barliⱪ ḫəⱪiⱪətkə baxlap baridu. Qünki U əzlükidin səzliməydu, bəlki nemini anglioŋan bolsa, xuni səzləydu wə kəlgüsidə bolidioŋan ixlardin silərgə həwər beridu. **14** U meni uluoŋlaydu; qünki U məndə bar boloŋanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu. **15** Atida bar boloŋanning ḫəmmisi ḫəm meningkidur; mana xuning üqün mən: «U məndə bar boloŋanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu» dəp eyttim. **16** Az waⱪittin keyin, meni kərməysilər; wə yənə bir'az waⱪit ətkəndin keyin, meni ⱪayta kərisilər, qünki mən Atamning yenioŋa ketimən». **17** Xunga muhlislarning bəziliri bir-birigə: — Bizlərgə: — «Az waⱪittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az waⱪit ətkəndin keyin, meni ⱪayta kərisilər» wə yənə «Qünki mən Atamning yenioŋa ketimən» degini nemə deginidu? **18** «Az waⱪittin keyin» degən səzining mənisi nemə? Uning nemilərni dəwatⱪanlirini bilmiduⱪ, — deyixidu. **19** Əysa ularning əzidin nemini sorimaⱪⱪi boloŋinini bilip ularoŋa mundaⱪ dedi: — «Mening «Az waⱪittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az waⱪit ətkəndin keyin, meni kərisilər» deginimning mənisini bir-biringlardin sorawatamsilər? **20** Bərḫəⱪ, bərḫəⱪ, mən silərgə xuni eytip ⱪoyayki, silər yioŋa-zar kətürüsilər, lekin bu dunyadikilər huxal boluxup ketidu; silər ⱪayoⱪurisilər, lekin ⱪayoⱪuliringlar xadliⱪⱪa aylinidu. **21** Ayal kixi tuoⱪutta azablinidu, qünki uning waⱪit-saiti yetip kəlgən; lekin bowiⱪi tuoⱪulup boloŋandin keyin, bir pərzəntning dunyaoŋa kəlgənlikining xadliⱪi bilən tartⱪan azabini untup ketidu. **22** Xuningoŋa ohxax, silərmu ḫazir azabliniwatisilər, lekin mən silər bilən ⱪayta kərüximən, ⱪəlbinglar xadlinidu wə xadliⱪinglarni ḫeⱪkim silərdin tartiwalalmaydu. **23** Xu kündə silər məndin ḫeⱪnərsə sorimaysilər. Bərḫəⱪ, bərḫəⱪ, mən silərgə xuni eytip ⱪoyayki, mening namim bilən Atidin nemini tilisənglar, u xuni silərgə beridu. **24** Ḫaziroŋiqə mening namim bilən ḫeⱪnemə tilimidinglar. Əmdi tiləŋglar, erixisilər, buning bilən xadliⱪinglar tolup taxidu! **25** Silərgə bularni təmsillər bilən eytip bərdim. Biraⱪ xundaⱪ bir waⱪit keliduki, u qaoŋda silərgə yənə təmsillər bilən səzliməymən, Ata tooŋruluⱪ silərgə oquⱪ eytimən. **26** Xu küni tiləkliringlarni mening namim bilən iltija ⱪilisilər. Mən silər üqün Atidin tələp ⱪilimən, dəp eytmaymən; **27** qünki Ata əzimu silərni səyidu; qünki silər meni səyisilər wə mening Hudaning yenidin kəlgənlikimgə ixəndinglar. **28** Mən Atining yenidin qiⱪip bu dunyaoŋa kəldim; əmdi mən yənə bu dunyadin ketip Atining yenioŋa barimən». **29** Muhlisliri: — Mana sən ḫazir oquⱪ eytiwatisən, təmsil kəltürüp səzlimiding! **30** Biz sening ḫəmmini bilginingni, xundaⱪla ḫeⱪkimning səndin soal sorixining ḫajiti yoⱪluⱪini əmdi bilip yəttuⱪ. Xuningdin sening Hudaning yenidin kəlgənlikinggə ixənduⱪ, — deyixti. **31** Əysa jawabən ularoŋa: — Ḫazir ixəndinglarmu? **32** Mana, xundaⱪ waⱪit-saiti keləy dəp ⱪaldi, xundaⱪla kelip ⱪaldiki, ḫəmminglar meni yaloⱪuz taxlap ḫərbiringlar əz yolliringlaroŋa tarⱪilip ketisilər. Biraⱪ mən yaloⱪuz əməsmən, qünki Ata mən bilən billidur. **33** Silərning məndə hatirjəmlikkə igə boluxunglar üqün bularni silərgə eyttim. Bu dunyada turup azab-oⱪubət tartisilər, əmma oəyrətlik bolunglar! Mən bu dunya üstidin oələbə ⱪildim!

17 Əysa bu səzlərni ķiloŋandin keyin, kəzlirini ərxkə tikip, mundaķ dua ķildi: — I Ata, waķit-saət yetip kəldi; Sən Ooŋlungni uluoŋlatķuzoŋaysən; buning bilən Ooŋlungmu Seni uluoŋlatķuzidu; **2** yəni, uning Sən uningoŋa tapxuroŋan insanlaroŋa mənggülük ħayat ata ķilixi üqün, uningoŋa pütkül ət igiliridin üstün ħoķuķ ata ķiloŋiningdək, uni uluoŋlatķuzoŋaysən. **(aiōnios g166)** **3** Mənggülük ħayat xuki, birdinbir ħəķiķiy Huda — Seni wə Sən əwətkən Əysa Məsiħni tonuxtin ibarəttur. **(aiōnios g166)** **4** Mən Sening əməl ķilixim üqün tapxuroŋan ixingni orundixim bilən Seni yər yüzidə uluoŋlatķuzdum. **5** I Ata, Sening aləm apiridə boluxtin burun mən Əzüngning yeningda igə boloŋan xan-xərəp bilən meni Əzüngning yeningda uluoŋlatķuzoŋaysən. **6** Sən bu dunyadin manga tallap bərgən adəmlərgə Sening namingni ayan ķildim. Ular Seningki idi, Sən ularni manga bərding wə ular Sening səz-kalamingni tutup kəldi. **7** Ular ħazir Sən manga bərgən ħəmmə nərsilərning Seningdin kəlgənlikini bildi. **8** Qünki Sən manga tapxuroŋan səzlərni uloroa yətküzdüm; ularmu bularni ķobul ķildi, xuning bilən Səndin qiķķinimni ħəķiķətən bilip yətti ħəmdə Sening meni əwətkənlikinggimu ixəndi. **9** Bularoŋa dua ķilimən; bu dunyadiki adəmlərgə əməs, bəlki Sən manga bərgən adəmlərgə dua ķilimən; qünki ular Seningkidur. **10** Mening barliķim Seningkidur wə Sening barliķing bolsa meningkidur wə mən ularda xərəp taptim. **11** Mən əmdi bu dunyada turiwərməymən; lekin ular bu dunyada ķaldi wə mən Sening yeningoŋa ketiwatimən. I muķəddəs Ata, Sən manga bərgən naming arķilik ularni saķlioŋinki, biz ikkimiz bir boloŋinimizdək, ularmu bir boloŋay. **12** Mən ular bilən billə boloŋan waķtimda, Sən manga bərgən naming bilən ularni saķlidim ħəm ķooŋdidim; wə muķəddəs yazmilardiki bexarətning əməlgə axuruluxi yolida, ularning iqidin ħalakətkə has boloŋan kixidin baxķa birimu yoķalmidi. **13** Mana əmdi sening yeningoŋa barimən. Mening xadliķim ularda tolup taxsun dəp, bu səzlərni dunyadiki waķtimda səzlidim. **14** Mən uloroa səz-kalamingni tapxurdum. Mən bu dunyadin bolmioŋinimdək, ularmu bu dunyadin bolmioŋini üqün, bu dunyaning adəmliri ulardin nəprətlinidu. **15** Ularni bu dunyadin ayriwətkəysən dəp tiliməymən, bəlki ularni rəzil boloŋuqidin saķlioŋaysən, dəp tiləymən. **16** Mən bu dunyadin bolmioŋinimdək, ularmu bu dunyadin əməstur. **17** Ularni ħəķiķət arķilik Əzünggə muķəddəs ķilip atioŋuzoŋaysən, qünki səz-kalaming ħəķiķəttur. **18** Sən meni dunyaoŋa əwətkiningdək, mənmu ularni dunyaoŋa əwəttim. **19** Ularmu ħəķiķəttə muķəddəs ķilinip Əzünggə atalsun dəp, əzümni Sanga has ataymən. **20** Mən yaloŋuz ular üqünla əməs, yənə ularning səzi arķilik manga etiķad ķilidioŋanlar üqünmu dua ķilimən. **21** Ularning ħəmmisi bir boloŋay; i Ata, Sən məndə, mən Səndə boloŋandək, ularmu Bizdə bir boloŋay; xundaķ boloŋanda, bu dunyadikilər meni Sening əwətkənlikinggə ixinidu. **22** Sən manga ata ķiloŋan xan-xərəpni uloroa ata ķildimki, biz ikkimiz bir boloŋandək, ularmu bir boloŋay; **23** yəni mən ularda, sən məndə bolup, ular birliktə kamil ķilinoŋay. Xu arķilik bu dunyadikilər meni əwətkənlikingni ħəm meni səyginingdək ularnimu səygənlikingni bilidu. **24** I Ata, Sən manga bərgənliringning ħəmmisining mən boloŋan yərdə mən bilən birgə boluxini, xundaķla mening xan-xəripimni, yəni Sən aləm apiridə boluxtin burun meni səygənliking üqün, manga bərgən xan-xərəpni ularning kərüxini halaymən. **25** I ħəķķaniy Ata, bu dunyadikilər seni tonumioŋan, əmma mən Seni tonuymən wə bularmu meni Sening əwətkənlikingni bildi. **26** Wə mən Sening namingni uloroa ayan ķildim wə yənə dawamlik ayan ķilimən. Xuning bilən, Sening manga kərsətkən meħir-muħəbbiting ularda bolidu wə mənmu ularda bolay.

18 Əysa bularni eytķandin keyin, muhlisliri bilən billə taxķirioŋa qikip Kidron jiloŋisining u ķetioŋa ətti. U yərdə bir baoŋqə bar idi. Əysa bilən muhlisliri u baoŋqigə kirdi. **2** Uningoŋa satķunluk ķilidioŋan Yəħudamu u yərni bilətti, qünki Əysa muhlisliri bilən pat-pat u yərdə yioŋilip olturatti. **3** Xuning bilən Yəħuda bir top Rim ləxkərliri bilən bax kaħinlar ħəm Pərisiylər əwətkən ķarawullarni baxlap bu yərgə kəldi. Ularning ķollirida panus, məx'əl wə ķorallar bar idi. **4** Əysa bexioŋa qüxidioŋanlarning ħəmmisini bilip, ularning aldioŋa qikip: — Kimni izdəysilər? — dəp soridi. **5** Nasarətlik Əysani, — dəp jawab berixti ular. Əysa uloroa: — Mana mən bolimən, — dedi. (Uningoŋa satķunluk ķiloŋan Yəħudamu ularning arisida turatti). **6** Əysa: «Mana mən bolimən» dewidi, ular arķisioŋa yenip yərgə yiķilixti. **7** Xuning bilən Əysa ulardin yənə bir ķetim: — Kimni izdəysilər? — dəp soridi. — Nasarətlik Əysani, — deyixti ular. **8** Əysa: — Silərgə eyttimoŋu, mən xu bolimən. Əgər izdigininglar mən bolsam, bularni kətkili ķoyunglar, — dedi. **9** Buning bilən əzining: «[Ata], Sən manga bərgənlərdin ħeqķaysisini yittürmidim» degən səzi

əməlgə axuruldi. **10** Simon Petrusning yenida bir ḳiliq
boloŋaq, u xuan uni suoŋurup, bax kaḥinning qakirioŋa
birni urup, ong ḳulikini xilip qüxürüwətti. Qakarning
ismi Malkus idi. **11** Əysa Petruskа: — Ḳiliqni oŋilapkа sal!
Ata manga tapxuroŋan kədəḥni iqməmdim? — dedi.
12 Xuning bilən, ləxkərlər topi bilən mingbexi ḥəm
Yəḥudiylarning ḳarawulliri Əysani tutup baoŋlaxti. **13**
Andin uni aldi bilən Annasning aldioŋa elip berixti.
Annas bolsa xu yili bax kaḥin bolup turoŋan Ḳayafaning
ḳeynatisi idi. **14** Burun Yəḥudiy kengəxmisidikilərgə:
«Pütün həlḳning [ḥalak boluxining] ornioŋa, birla
adəmning ular üqün ḥalak boluxi yahxi» dəp məsliḥət
bərgən kixi dəl xu Ḳayafa idi. **15** Əmdi Simon Petrus
bilən yənə bir muhlis Əysaning kəynidin əgixip
baroŋanidi. U muhlis bax kaḥinoŋa tonux boloŋaqkа,
bax kaḥinning sariyioŋa Əysa bilən təng kirdi. **16** Lekin
Petrus bolsa dərwazining sirtida ḳaldi. Xunga bax
kaḥinoŋa tonux boloŋan ḥelikі muhlis taxkirioŋa qikip,
dərwaziwən ḳiz bilən səzlixip, Petrusni iqkirigə baxlap
kirdi. **17** Dərwaziwən boloŋan xu dedək Petrustin:
— Sənmu bu adəmning muhlisliridin əməsmu? —
dəp soridi. Yaḳ, əməs, — dedi Petrus. **18** Əmdi ḥawa
sooŋuḳ boloŋanlikі üqün, qakarlar wə ḳarawullar
xahardin gülhan yakḳan bolup, uning qərisidə issinip
turuxatti. Petrusmu ularning yenida turup issindi.
19 Bax kaḥin bolsa Əysadin muhlisliri tooŋruluḳ wə
təlimi tooŋruluḳ soal soraxkа baxlidi. **20** Əysa uningoŋa
jawabən mundaḳ bərdi: — Mən həlḳ-aləm aldida
axkara səz ḳiloŋanmən, barliḳ Yəḥudiylar yioŋilidioŋan
sinagoglarda wə ibadəthanida daim təlim berip kəldim,
mən yoxurun ḥeqnemə demidim. **21** Bularni nemixkа
məndin soraysən? Eytḳan səzlirimni angliоŋanlardin
sorioŋin; mana, ular nemə degənlikimni bilidu. **22** Əysa
bu səzlərni ḳiloŋanda, yenida turoŋan ḳarawullardin
biri uni bir kaqat urup: — Bax kaḥinoŋa muxundaḳ
jawab ḳayturamsən? — dedi. **23** — Əgər yaman səz
ḳiloŋan bolsam, uning yaman ikənlikini kəpqilikning
aldida kərsətkin. Əmma eytḳanlirim durus bolsa,
meni nemə üqün urisən? — dedi Əysa uningoŋa.
24 Buning bilən Annas uni baoŋlaḳlik peti bax
kaḥin Ḳayafaoŋa yollidi. **25** Simon Petrus [otning]
aldida issinip turuwatḳanidi. [Yenidikilər]: — Sənmu
uning muhlisliridin əməsmiding? — deyixti. — Yaḳ,
əməsmən, — dəp tandi Petrus. **26** U yərdə bax
kaḥinning qakarliridin, Petrus ḳulikini kesip taxlioŋan
kixigə tuoŋkan birsi bar idi. U Petruskа: — Baoŋqidə
seni uning bilən billə kərgənidimoŋu?! — dedi. **27**
Petrus yənə tandi. Dəl xu qaoŋda horaz qillidi. **28** Andin
ular Əysani Ḳayafaning yenidin rimlik waliyning
ordisioŋa elip kəldi (xu qaoŋda tang atḳanidi). Uni
elip kəlgən [Yəḥudiylar] bolsa əzimizni napak ḳilip
buloŋimayli dəp, ordioŋa kirmidi. Bolmisa ətüp ketix
ḥeytining dastihinidin oŋizalinalmaytti. **29** Xunga
[waliy] Pilatus sirtḳa qikip, ularning aldioŋa berip
ularoŋa: — Bu adəmning üstidin nemə ərz ḳilisilər?
— dəp soridi. **30** Ular: — Bu adəm jinayətqi bolmisa,
uni sizgə tapxurmioŋan bolattuḳ, — dəp jawab
berixti. **31** — Uni əzünglar elip ketip, əz ḳanununglar
boyiqə ḥəküm qikiringlar! — dedi Pilatus ularoŋa.
Yəḥudiylar: — Bizning ḥeqkimni əlümgə məḥkum
ḳilix ḥoḳuḳimiz yoḳ tursa, — deyixti. **32** Bu ixlar
Əysaning əzi ḳandaḳ əlüm bilən əlüdioŋini tooŋrisidiki
aldin eytḳan bexarətlik səzining əməlgə axuruluxi
üqün yüz bərdi. **33** Andin Pilatus yənə ordisioŋa kirip,
Əysani qaḳirtip, uningdin: — Sən Yəḥudiylarning
padixaḥimu? — dəp soridi. **34** Əysa uningoŋa: —
Bu soalni əzüng sorawataməsən, yaki baxkilar mən
tooŋruluḳ sanga xundaḳ eytḳanmu? — dedi. **35** — Mən
bir Yəḥudiymu?! Seni manga tapxuroŋanlar əz həlḳing
wə bax kaḥinlaroŋu! Nemə [jinayət] ətküzgəniding? —
dedi Pilatus. **36** Əysa jawabən: — Mening padixaḥlikim
bu dunyaoŋa təwə əməstur. Əgər bu dunyaoŋa təwə
boloŋan bolsa, ḥizmətqilirim mening Yəḥudiylaroŋa
tapxurulmaslikim üqün jəng ḳiliwatḳan bolatti.
Ḥalbuki, mening padixaḥlikim bu yərgə təwə əməstur,
— dedi. **37** Xunga Pilatus uningoŋa: — Undaḳta, sən
padixaḥmu? Əysa jawabən: — Xundaḳ, eytḳiningdək,
padixaḥmən. Mən xuningoŋa tuoŋuloŋanmən, wə
xuningoŋa dunyaoŋa kəldim: — ḥəḳikətkə guwaḥlik
berixim üqündin ibarəttur. Ḥəḳikətkə təwə boloŋan
ḥərbir kixi bolsa mening awazimoŋa ḳulaḳ salidu, —
dedi. **38** Pilatus uningdin: — «Ḥəḳikət» degən nemə?
— dəp soridi. Pilatus muxularni dəp, yənə taxkirioŋa,
Yəḥudiylarning aldioŋa qikip ularoŋa: — Mən uningdin
ḥeqḳandaḳ jinayət tapalmidim. **39** Lekin ḥər yili
ətüp ketix ḥeytida silər üqün [məḥbuslardin] birni
ḳoyup berix ḳaidəm bar. Xunga bu «Yəḥudiylarning
padixaḥi»ni silərgə ḳoyup beriximni halamsilər? —
dedi. **40** Ularning ḥəmmisi jawab berip: — Bu adəmni
əməs, Barabbasni ḳoyup bering! — dəp ḳiyḳas-sürən
selixti (Barabbas bolsa bir ḳarakqi idi).

19 Xuning bilən, Pilatus Əysani elip berip ḳamqilatti.
2 Ləxkərlər tikənlik xahlarni ərüp, bir taj yasap,
uning bexioŋa kiydürüxti wə uningoŋa [xaḥanə] səsün

rənglik bir ton kiydürüp, 3 uning aldiƣa kelip:
— Yaxiƣayla, i Yəhudiylarning «padixaḥi»! — dəp
məshirə kilixip, uning yüzigə kayta-kayta kaqat saldi.
4 Pilatus bolsa yənə ordisidin qikip, halayikka: — Mana!
Uningdin ḥeqkandak jinayət tapalmiƣanlikimni
bilixinglar üqün, uni silərning aldinglaraƣa elip qiktim,
— dedi. 5 Buning bilən Əysa bexiƣa tikənlik taj wə
uqisiƣa səsün ton kiygüzülgən ḥalda taxkirisiƣa elip
qikildi. Pilatus ularaƣa: — Karanglar, u adəmgə! —
dedi. 6 Bax kahinlar wə karawullar uni kərüp: —
Uni krestləng, krestləng! — dəp warkiraxti. Pilatus
ularaƣa: — Uni elip berip əzünglar krestlənglar! Qünki
mən uningdin ḥeqkandak jinayət tapalmidim! —
dedi. 7 Yəhudiylar uningƣa jawabən: — Bizdə xundak
bir kanun bar. Xu kanunimizƣa asasən u əlümgə
məḥkum kilinixi kerək, qünki u əzini Hudaning
Ooƣli dəp atiwaldi. 8 Pilatus bu səzni anglap tehimu
korkup, 9 yənə ordisiƣa kirip, Əysadin: — Sən zadi
kəyərdin kəlgən? — dəp soridi. Lekin Əysa uningƣa
jawab bərmidi. 10 Xunga Pilatus uningƣa: — Sən
manga gəp kilmamsən? Seni koyup berixkə ḥokukum
barlikini, xundakla krestləxkimu ḥokukum barlikini
bilməmsən? — dedi. 11 Əysa jawabən: — Sanga
ərxtin berilmigən bolsa, mening üstümdin ḥeqkandak
ḥokukung bolmiƣan bolatti. Xuning üqün meni sanga
tapxurup bərgən adəmning gunaḥi tehimu eƣirdur,
— dedi. 12 Xu qaƣdin tartip, Pilatus uni koyuwetixkə
amal izdəytti. Lekin Yəhudiylar warkirixip: — Bu
adəmni koyuwətsingiz, siz Kəysərning dosti bolmiƣan
bolisiz! Əzini padixaḥ degən ḥərbir kixi Kəysərgə
karxi qikkan bolidu! — dəp kukan selixti. 13 Pilatus
bu səzlərni anglap, Əysani taxkirisiƣa qikardi wə «tax
tahtaylik ḥoyla» dəp ataloƣan, ibraniy tilida «Gabbata»
dəp ataloƣan yərdə «sorak təhti»gə olturdi 14 (u wakit
ətüp ketix ḥeytining təyyarlik künining altinqi saiti
ətrapida idi). Pilatus Yəhudiylaraƣa: Mana bu silərning
padixaḥinglardur! — dedi. 15 Lekin ular warkirixip:
— Yokiting, yokiting, uni krestləng! — dedi. Pilatus
ularaƣa: — Meni padixaḥinglarni krestligin, dəmsilər?
— dedi. Bax kahinlar jawabən: — Kəysərdin baxka
ḥeqkandak padixaḥimiz yoktur! — dəp [towlaxti].
Buning bilən Pilatus uni krestləxkə ularaƣa tapxurup
bərdi. 16 [Ləxkərlər] Əysani elip mangdi. U əz krestini
yüdüp, «Bax səngək jayi» (ibraniy tilida «Golgota»)
degən yərgə bardi. 18 Ular uni xu yərdə yənə ikki
kixi bilən təng krestkə tartti; bu təripidə birsi, u
təripidə birsi wə Əysa ularning otturisida krestkə
tartildi. 19 Pilatus tahtiƣa elan yezip krestkə bekitip
koydi. Uningƣa: — «Nasarətlik Əysa — Yəhudiylarning
padixaḥi» dəp yeziloƣanidi. 20 Əysa krestlinidiƣan yər
xəhərgə yekin boloƣaqka, nuroƣun Yəhudiylar tahtidiki
səzlərni okudi. Tahtidiki səzlər ibraniyqə, latinqə wə
grekqə yezikta yeziloƣanidi. 21 Xunga Yəhudiylarning
bax kahinliri Pilatuska: — «Yəhudiylarning padixaḥi»
dəp yazmang, bəlki «U əzini mən Yəhudiylarning
padixaḥi, degən» dəp yezing, — deyixti. 22 Birak
Pilatus jawabən: — Yazidiƣanni yezip boldum! —
dedi. 23 Ləxkərlər Əysani krestligəndin keyin, uning
kiyimlirini elip, tətkə bəlüp, ḥərbir ləxkər bir ülüxtin
elixti; ular ḥəm iqidiki uzun kənglaknimu elixti; lekin
bu kənglək tikilmigən, üstidin ayiƣiƣiqə bir pütün
tokuloƣanidi. 24 Xuning üqün ləxkərlər bir-birigə:
— Buni yirtmayli, bəlki qək tartixayli, kimgə qikса
xu alsun, — deyixti. Bu ixlar mukəddəs yazmilardiki
munu səzlər əməlgə axurulux üqün yüz bərdi: —
«Ular mening kiyimlirimni əz arisida üləxti, Mening
kənglikimgə erixix üqün qək taxlaxti». Dərwəkə,
ləxkərlər xundak kilixti. 25 Əysaning krestining
yenida anisi, anisining singlisi, Klopasning ayali
Məryəm wə Magdallik Məryəmlər turatti. 26 Əysa anisi
bilən əzi səyidiƣan muhlisining birgə turoƣanlikini
kərüp, anisiƣa: — I hanim, mana sening ooƣlung!
— dedi. 27 Andin u bu muhliska: — Mana sening
anang! — dedi. Xundin etibarən, u muhlis uni əzining
əyidə turoƣuzdi. 28 Andin Əysa ḥəmmə ixlarning
tamam boloƣinini bilip (mukəddəs yazmilardiki bexarət
əməlgə axurulux üqün): — Ussap kəttim! — dedi. 29
U yərdə sirkə xarab bilən tolduruloƣan bir koza bar
idi. Ular bir parqə bulutni sirkə xarabka qilap, bir
lepəkgül oƣlioƣa baoƣlap, Əysaning aoƣzioƣa tənglidi.
30 Əysa sirkə xarabni iqkəndin keyin: — Tamam
boldi! — dedi-də, bexini təwən kilip, roḥini tapxurup
bərdi. 31 U küni [ətüp ketix ḥeytining] təyyarlik
küni boloƣaqka, krestləngənlərning jəsətlirini xabat
künidə kresttə kaldururmaslik üqün (xabat küni
«uluoƣ kün» ḥesablanoƣaqka) Yəhudiylar Pilatustin
krestləngənlərning putlirini qekip andin jəsətlirini
kresttin tezrək qüxürüwetixni tələp kildi. 32 Xuning
bilən ləxkərlər berip Əysa bilən billə krestləngən
birinqi andin ikkinqi adəmning putlirini qakti. 33
Lekin Əysaƣa kəlgəndə, uning allikaqan əlgənlikini
kərdi, xuning bilən uning putini qakmidi. 34 Əmma
ləxkərlərdin biri uning bikinioƣa nəyzini sanjiwidi,
xuan kan wə su ekip qikti. 35 Buni kərgüqi silərning

ixinixinglar üqün guwahḷiḳ beridu; kərgüqining guwahḷiḳi ḥəḳtur, u əzining eytḳanlirini ḥəḳ dəp bilidu. **36** Bu ixlarning ḥəmmisi muḳəddəs yazmilarda: «Uning bir tal səngikimu sundurulmaydu» wə yənə bir bexarəttə: «Ular əzliri sanjioɣan adəmgə ḳaraydu» dəp aldin eytiloɣanlarni əməlgə axurux üqün yüz bərdi. **38** Bu ixlardin keyin, Arimatiyaliḳ Yüsüp Pilatustin Əysaning jəsitini elip ketixni tələp ḳildi (Yüsüp Əysaning muhlisliridin idi, lekin Yəhudiylardin ḳorḳḳini üqün buni məhpiy tutatti); Pilatus ruhsət bərdi, xuning bilən Yüsüp berip Əysaning jəsitini elip kətti. **39** Burun bir keqisi Əysaning yenioɣa kəlgən ḥeliḳi Nikodimmu murməkki bilən səbrə arilaxturuloɣan huxbuy dora-dərmandin yüz jingqə elip, [uning] [bilən billə] kəldi. **40** Ikkiylən Əysaning jəsitini Yəhudiylarning dəpnə ḳilix aditi boyiqə dora-dərmanlarni qeqip, kanap rəhtlər bilən orap kepənlidi. **41** Əysa krestləngən yərdə bir baoɣ bolup, baoɣning iqidə tehi ḥeqkim yərlənmigən yengi bir box yərlik bar idi. **42** Bu Yəhudiylarning ḥeytining təyyarliḳ küni boloɣaqḳa ḥəm bu yərlik yeḳin jayda boloɣanliḳi üqün, ular Əysani xu yərlikkə ḳoydi.

20 Ḥəptining birinqi küni tang səḥər, Magdallik Məryəm ḳəbrigə bardi wə ḳəbrining aoɣzidiki taxning eliwetilgənlikini kərdi. **2** Xunga u yügürginiqə kelip Simon Petrus wə Əysa səygən ḥeliḳi muhlisning yenioɣa kelip, ularoɣa: — Ular Rəbni ḳəbridin yətkiwetiptu, uni ḳəyərgə ḳoyoɣinini bilmiduḳ! — dedi. **3** Petrus bilən ḥeliḳi muhlis taxḳirioɣa qiḳip, ḳəbrigə ḳarap yol aldi. **4** Ikkiylən təng yügürüp mangdi, lekin ḥeliḳi muhlis Petrustin tez yügürüp, ḳəbrigə birinqi bolup yetip bardi. **5** U engixip iqigə ḳarap, kanap kepənlərning u yərdə yeyiḳlik turoɣanliḳini kərdi, lekin iqkirigə kirmidi. **6** Uningoɣa əgixip kəlgən Simon Petrus yetip kelip, ḳəbrigə kirdi wə u yərdə yeyiḳlik turoɣan kanap kepənlərni, **7** xundaḳla Əysaning bexioɣa oraloɣan yaoɣliḳnimu kərdi. Yaoɣliḳ kepənlər bilən bir yərdə əməs, bəlki ayrim yərdə yəgəklik turatti. **8** Andin ḳəbrigə awwal kəlgən ḥeliḳi muhlismu ḳəbrigə kirip, əḥwalni kərüp ixəndi **9** (qünki ular uning ölümdin ḳayta tirilixining muḳərrərliki ḥəḳḳidə muḳəddəs yazmilardiki bexarətni tehiqə qüxənməytti). **10** Xuning bilən ikkiylən əz turaloɣulirioɣa ḳaytixti. **11** Əmma Məryəm bolsa ḳəbrining sirtida turup yioɣlawatatti. U yioɣlap turup ḳəbrining iqigə engixip ḳariwidi, **12** mana aḳ kiyim kiygən ikki pərixtə turatti; ularning biri Əysaning jəsiti ḳoyuloɣan yərning bax təripidə, yənə biri ayaoɣ təripidə olturatti. **13** Ular Məryəmdin: — Hanim, nemixḳa yioɣlaysən? — dəp soridi. — Rəbbimni elip ketiptu, uni nəgə ḳoyoɣanliḳini bilələməywatimən, — dedi u ularoɣa. **14** U xu sözlərni ḳilipla, ḳəynigə buruluwidi, Əysaning xu yərdə turoɣanliḳini kərdi. Lekin u uning Əysa ikənlikini bilmidi. **15** Əysa uningdin — Hanim, nemixḳa yioɣlaysən, kimni izdəysən? — dəp soridi. Məryəm uni baoɣwən xu, dəp oylap: — Təḳsir, əgər uni siz xu yərdin yətkiwətkən bolsingiz, ḳəyərgə ḳoyoɣanliḳingizni eytip bərgəysiz. Mən uni elip ketimən, — dedi. **16** Məryəm! — dedi Əysa uningoɣa. Məryəm burulupla, ibraniy tilida: — Rabboni! — dedi (bu səz «ustaz» degən mənidə). **17** Əysa uningoɣa: — Manga esilmioɣin! Qünki mən tehi atamning yenioɣa qiḳmidim. Berip ḳerindaxlirimoɣa: Meni «Silərningmu Atanglarning, yəni mening Atamning, silərning Hudayinglarning, yəni mening Hudayimning yenioɣa qiḳimən!» dəydu, — dəp yətküzgin, dedi. **18** Xuning bilən Magdallik Məryəm muhlislarning yenioɣa berip, ularoɣa: «Rəbni kərdüm!» dedi wə xundaḳla Əysa əzigə eytḳan u səzlərni ularoɣa yətküzdi. **19** Xu küni kəqtə, yəni ḥəptining birinqi küni kəqtə, Yəhudiylardin ḳorḳḳanliḳi üqün muhlislar yioɣiloɣan əydə ixiklirini ḥim taḳiwaloɣanidi; xu waḳitta, Əysa kelip ularning otturisida [kərünüp], ərə turoɣan ḥalda ularoɣa: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! — dedi. **20** Buni dəp, ḳollirini wə biḳinini ularoɣa kərsətti. Xuning bilən muhlislar Rəbni kərginidin xadlandi. **21** Xunga Əysa ularoɣa yənə: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! Ata meni əwətkinidək, mənmu silərni əwətimən, — dedi. **22** Bu səzni eytḳandin keyin, u ularning üstigə bir püwləp: — Muḳəddəs Roḥni ḳobul ḳilinglar. **23** Kimning gunaḥlirini kəqürsənglar, uning gunaḥi kəqürüm ḳilinidu; kimning gunaḥlirini tutuwalsanglar, xuning gunaḥi tutuwelinidu! — dedi. **24** Əmma on ikkiylənning biri, yəni «ḳoxkezək» dəp ataloɣan Tomas Əysa kəlgəndə ularning yenida əməs idi. **25** Xunga baxḳa muhlislar uningoɣa: — Biz Rəbni kərduḳ! — deyixti. Lekin Tomas ularoɣa: — Uning ḳollirida mihlarning izini kərmigüqə, mihlarning izioɣa əz barmiḳimni wə biḳinioɣa əz ḳolumni tiḳip baḳmioɣuqə, ḥərgiz ixənməymən, — dedi. **26** Səkkiz kündin keyin, muhlislar yənə xu əy iqidə jəm boloɣanda, Tomasmu ular bilən billə idi. Ixiklər taḳaḳliḳ tursimu, Əysa kelip ularning arisida turup: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! — dedi. **27** Andin u Tomaskə: — Barmiḳingni bu yərgə təgküzüp, ḳollirimoɣa ḳara. Ḳolungni uzitip,

biḵinimoɣa tiḵip, gumanda bolmay, ixəngüqi boloɣin! — dedi. **28** Tomas uningoɣa: — Mening Rəbbim ḥəm mening Hudayimsən! — dəp jawab bərdi. **29** Əysa uningoɣa: — Meni kərgənliking üqün ixənding. Kərməy turup ixəngüqilər bəhtliktur! — dedi. **30** Əysa muhlislirining aldida bu kitabta hatirilənmigən baxḵa nuroɣun məjizilik alamətlərnimu kərsətti. **31** Lekin muxular silərni Əysaning Məsiḥ, xundaḵla Hudaning Ooɣli ikənlikigə ixənsun ḥəm bu arḵilik [uningoɣa] etiḵad ḳilip, uning nami arḵilik ḥayatlikḵa erixsun, dəp yezildi.

21 Bu ixlardin keyin, Əysa Tiberiyas dengizining boyida muhlisliriɣa yənə bir ḳetim kəründi. Uning bu ḳetimḳi kərünüxi mundaḳ boldi: **2** Simon Petrus, «ḳoxkezək» dəp ataloɣan Tomas, Galiliyədiki Kanalik Nataniyəl, Zəbədiyning ooɣulliri wə baxḵa ikki muhlis billə idi. **3** Simon Petrus: Mən belik tutḳili barimən, — dedi. Kəpqilik: Bizmu sən bilən billə barimiz, — deyixti. Ular taxḳiriɣa qikip, kemigə olturdi, lekin xu bir keqə ḥeqnərsə tutalmidi. **4** Tang atay deginidə, Əysa ḳiroɣakṭa turatti, birak muhlislar uning Əysa ikənlikini bilmidi. **5** Xunga Əysa: — Balilar, silərdə yegüdək bir nərsə yoḳ̇u? — dəp soridi. — Yoḳ̇, — dəp jawab bərdi ular. **6** Əysa ularoɣa — Torni kemining ong təripigə taxlanglar, xundaḳ ḳilsanglar tutisilər, — dedi. Xuning bilən ular torni [xu yaḵḳa] taxlap, xundaḳ kəp belik tuttiki, ḥətta torni tartip qiḳiralmay ḳaldi. **7** Əysa səygən muhlis Petruskа: — Bu Rəbḳu! — dedi. Simon Petrus uning Əysa ikənlikini anglap, tonini əzigə yəgəp (qünki [belining asti] yalingaq idi) əzini dengizoɣa taxlidi. **8** Ḳiroɣakṭin anqə yirak əməs bolup, təhminən ikki yüz gəz yiraḳlikṭa boloɣaqḳa, ḳaloɣan muhlislar belik bilən toloɣan torni tartip kiqik kemisi bilən ḳiroɣakḵa kəldi. **9** Ular ḳiroɣakḵa qikḳanda, xahardin yeḳiloɣan, üstidə belik ḳoyuḳluk gülhanni wə nanni kərdi. **10** Əysa: — Əmdi tutḳan belikinglardin əkelinglar, — dedi. **11** Simon Petrus [kemigə] qikip, torni ḳiroɣakḵa tartip qikardi. Tor qong beliḳlar bilən toloɣan bolup, jəmiy bir yüz əllik üq belik bar idi. Belik xunqə kəp boloɣini bilən, tor yirtilmioɣanidi. **12** Əysa: — Kelinglar, naxta ḳilinglar, — dedi. Muhlislarning iqidin ḥeqkim uningdin: — Sən kim bolisən? — dəp soraxḵa petinalmidi. Qünki ular uning Rəb ikənlikini bildi. **13** Əysa nanni əkilip ularoɣa bərdi ḥəm beliḳlarnimu xundaḳ ḳildi. **14** Mana bu Əysaning əlgəndin keyin tirilip, əzini muhlisliriɣa üqinqi ḳetim ayan ḳilixi idi.

15 Ular naxta ḳiloɣandin keyin, Əysa Simon Petrustin: — Yunusning ooɣli Simon, sən meni bulardinmu qongḳur səyəmsən? — dəp soridi. — Xundaḳ Rəb, mening seni səyidioɣanlikimni sən bilisən! — dedi Petrus. Əysa uningoɣa: Undaḳta, ḳozilirimni otlitip baḳ! — dedi. **16** U ikkinqi ḳetim yənə uningdin: — Yunusning ooɣli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus yənə: — Xundaḳ, Rəb, mening seni səyidioɣanlikimni bilisən, — dedi. Əysa uningoɣa: — Undaḳta, ḳoylirimni baḳ, — dedi. **17** Üqinqi ḳetim uningdin yənə: — Yunusning ooɣli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus Əysaning üqinqi ḳetim əzidin: «Meni səyəmsən?» dəp sorioɣanlikioɣa kəngli yerim bolup: — Rəb, sən ḥəmmini bilisən, seni səyidioɣanlikimnimu bilisən, — dedi. Əysa uningoɣa: — Undaḳta, ḳoylirimni otlat. **18** Bərḥək, bərḥək, sanga xuni eytip ḳoyayki, yax waḳtingda belingni əzüng baoɣlap, kəyərgə baray desəng xu yərgə mangatting; lekin yaxanoɣanda, ḳolliringni uzitisən wə baxḵa birsi seni baoɣlap, sən halimaydioɣan yərgə elip ketidu, — dedi. **19** Əysa bu səzni Petrusning ḳandaḳ əlüx arḵilik Hudaoɣa xan-xərəp kəltüridioɣanlikini enik bildürüx üqün eytti. Andin, uningoɣa yənə: — Manga əgəxküqi boloɣin, — dedi. **20** Petrus kəynigə burulup, Əysa səyidioɣan muhlisning əgixip keliwatḳanlikini kərdi (bu muhlis kəqlik tamaḳta Əysaning ḳuqikioɣa yəlinip: «I Rəb, seni tutup beridioɣan kimdu?» dəp sorioɣan muhlis idi). **21** Petrus uni kərüp, Əysadin: — I Rəb, bu adəm keyin ḳandaḳ bolar? — dəp soridi. **22** Əysa uningoɣa: — Əgər mən ḳayta kəlgüqə uning turup ḳelixini halisammu, sening buning bilən nemə karing?! Manga əgəxküqi boloɣin, — dedi. **23** Buning bilən ḳerindaxlar arisida «Ḥeliḳi muhlis əlməydu» degən gəp tarḳaldi. Lekin Əysa Petruskа: «U əlməydu» demigənidi, bəlki pəḵət: «Əgər mən ḳayta kəlgüqə uning turup ḳelixini halisammu, sening buning bilən nemə karing?!» degənidi. **24** Bu ixlaroɣa guwaḥlik bərgüqi ḥəmdə bu ixlarni hatiriligüqi ənə xu muhlistur. Uning guwaḥlikining ḥəḳikəṭ ikənlikini bilimiz. **25** Əysa bulardin baxḵa nuroɣun ixlarnimu ḳiloɣanidi; əgər ularning ḥəmmisi bir-birləp yeziloɣan bolsa, meningqə yeziloɣan kitablar pütkül aləmning əzigə sioɣmaytti!

Rosullarning paaliyətliri

1 I [ḥərmətlik] Teofilos, mən dəsləp yazoɣan bayan
Əysa əzi tallioɣan rosullaroɣa Muḳəddəs Roḥ arḳilik
əmrlərni tapxurup asmanoɣa kətürülgən küngüqə
boloɣan uning barlik əməlliri ḥəm barlik təlim
berixlirining baxlanmisi tooɣrisida idi. **3** U azab-
oḳubətlərni tartḳandin keyin, ularoɣa kəp ispatlar
bilən əzining tirik ikənlikini kərsətkən; u ularoɣa ḳirik
kün iqidə kərüngən bolup, Hudaning padixaḥliḳioɣa
ait ixlar tooɣruluḳ səzləp bərgən; **4** wə ular bilən
jəm ḳilinoɣanda mundaḳ əmr ḳildi: — «Yerusalemdin
ayrilmay, silər məndin angliоɣan, Atining wədisini
kütünglar. **5** Qünki Yəḥya suda qəmüldürgən, lekin
silər bolsanglar kəp künlər ətməy Muḳəddəs Roḥta
qəmüldürülisilər». **6** Rosullar [uning bilən] jəm
ḳilinoɣanda, uningdin: — I Rəb, sən muxu waḳitta
Israilning padixaḥliḳini əsligə kəltürməkqimusən?
— dəp soraxḳa baxlidi. **7** U ularoɣa mundaḳ dedi: —
Ata Өz ḥoḳuḳioɣa asasən bekitkən waḳit-pəytlərni
silərning bilix nesiwənglar yoḳ. **8** Biraḳ Muḳəddəs Roḥ
üstünglaroɣa qüxkəndə silər küq-ḳudrətkə igə bolisilər,
Yerusalem, pütün Yəhudiyə wə Samariyə boyiqə ḥəm
jaḥanning qətlirigiqə manga guwaḥqi bolisilər. **9** U bu
səzlərni ḳilip bolup, ular ḳarap turoɣanda kətürüldi,
bir parqə bulut uni arioɣa aldi-də, u ularning nəziridin
oɣayib boldi. **10** U asmanoɣa kətürülgəndə, ular kəzlirini
kəkkə tikip ḳaraxḳanda, mana tuyuḳsiz ularning
yenida aḳ kiyim kiygən ikki adəm pəyda bolup:
11 — Əy Galiliyəliklər, nemixḳa ərə turoɣininglarqə
asmanoɣa ḳarap ḳaldinglar? Silər silərdin ayrilip
ərxkə kətürülgən xu Əysaning asmanoɣa ḳandaḳ
kətürülginini kərgən bolsanglar, yənə xu ḥalda ḳaytip
kelidu, — dedi. **12** Andin ular Yerusalemoɣa yeḳin,
uningdin bir qaḳirimqə yiraḳliḳtiki Zəytun teoɣidin
Yerusalemoɣa ḳaytip kəldi. **13** Ular xəḥərgə kirip, əzliri
turuwatḳan ɵyning üstünki ḳəwitidiki bir ɵygə qiḳti.
Xu yərdə Petrus, Yuḥanna, Yaḳup, Andiriyas, Filip,
Tomas, Bartolomay, Matta, Alfayning ooɣli Yaḳup,
«millətpərwər» Simon wə [yənə bir] Yaḳupning
ooɣli Yəḥuda bar idi. **14** Bular bir jan bir dil bolup
üzüldürməy berilip dua-tilawət ḳilixti; bu ixta bir
yərgə jəm boloɣanlardin birḳanqə ayal, jümlidin
Əysaning anisi Məryəm ḥəmdə Əysaning inilirimu
bar idi. **15** Xu künlərning biridə, Petrus ḳerindaxlar
otturisida ərə turup (jəm boluxḳanlar bir yüz yigirmigə
yeḳin idi) mundaḳ dedi: **16** — Ḳerindaxlar, Əysani
tutḳanlaroɣa yol baxlioɣuqi boloɣan Yəḥuda ḥaḳḳidə
Muḳəddəs Roḥning burun Dawut arḳilik aldin eytḳan
muḳəddəs yazmilardiki səzliri əməlgə exixi muḳərrər
idi. **17** Qünki [Yəḥuda]mu arimizdin biri ḥesablanoɣan
wə [Hudaning] bu ḥizmitidin nesiwisi bar idi **18**
(u ḳiloɣan ḳəbiḥlikning in'amidin erixkən puloɣa
bir parqə yər setiwaloɣanidi, u xu yərdə bexiqilap
yiḳilip, üqəy-ḳerini quwulup kətti; **19** bu ix pütkül
Yerusalemdikilərgə məlum bolup, ular u yərni ɵz
tili bilən «Ḥaḳəldəma» dəp ataxti. Buning mənisi
«ḳan təkülgən yər» degənliktur) **20** Qünki Zəburda
[Yəḥudaoɣa] [ḳaritiloɣan] munu səzlər pütülgən: —
«Uning turaloɣusi qəlgə aylansun, Uningda ḥeq
turoɣuqi bolmisun!» Wə: — «Uning yetəkqilik ornioɣa
baxḳa birsi qiḳsun!» **21** Xuning üqün, Rəb Əysaning
tirilgənlikigə biz bilən təng guwaḥliḳ berixi üqün, bir
kixini talliximiz kerək. Bu kixi Əysa arimizda yürgən
künlərdə, Yəḥya [pəyoɣəmbər]din qəmüldürüxni ḳobul
ḳiloɣan kündin baxlap taki asmanoɣa kətürülgən
küngiqə biz bilən baxtin-ahir billə boloɣan kixilərdin
boluxi kerək, — dedi. **23** Xuning bilən ular Yüsüp
(yənə Barsabas dəpmu ataloɣan, yənə bir ismi Yustus)
bilən Mattiyas degən ikki kixini bekitip, mundaḳ dua
ḳilixti: **24** — Sən, i ḥəmmə adəmning ḳəlbini bilgüqi
Pərwərdigar! Yəḥuda teyilip bu hizmət wə rosulluḳtin
məḥrum bolup ɵzigə has boloɣan yərgə kətti. Əmdi u
taxlap ḳoyoɣan hizmət wə rosulluḳning nesiwisigə
igə boluxḳa bu ikkiyləndin ḳaysisini tallioɣanliḳingni
kərsətkəysən! **26** Andin ular bu ikki kixigə qək
taxliwidi, qək Mattiyaska qiḳti. Xuning bilən u on bir
rosul bilən bir ḳatardin orun aloɣan ḥesablandi.

2 Əmdi «orma ḥeyt» künining waḳti-saiti toxḳanda,
bularning ḥəmmisi Yerusalemda bir yərgə jəm
boloɣanidi. **2** Asmandin tuyuḳsiz küqlük xamal
sokḳandək bir awaz anglinip, ular olturuwatḳan ɵyni
bir aldi. **3** Ot yalḳunidək tillar ularoɣa kərünüp,
ularning ḥərbirining üstigə tarḳilip ḳondi. **4** Ularning
ḥəmmisi Muḳəddəs Roḥḳa toldurulup, Roḥ ularoɣa
səz ata ḳilixi bilən ular naməlum tillarda səzligili
turdi. **5** U qaoɣda, asman astidiki barlik əllərdin kəlgən
nuroɣun ihlasmən Yəḥudiy ərlərmu Yerusalemda
turuwatḳanidi. **6** Əmdi [etiḳadqilarning] bu awazi
anglinip, top-top adəmlər xu yərgə jəm boluxti
ḥəmdə [etiḳadqilarning] ɵzliri turuxluḳ jaydiki
tillarda səzlixiwatḳanlikini anglap, tengirḳap ḳelixti.

7 Ular ھəyran bolup təəjjüplinip: — Karanglar, səzlixiwatkanlarning ھəmmisi Galiliyəlikləroɣu? 8 Kandakларqə ularning bizning ana yurtimizdiki tillirimizda səzlixiwatkanlikini anglawatkandimiz? 9 Arimizda Partiyalar, Medialar, Elamlar, xundakla Mesopotamiyə, Yəھudiyə, Kapadokiya, Pontus, Asiya, 10 Frigiyə ھəm Pamfiliyə, Misir, Liwiyəning Kurinigə yekin jayliridin kəlgənlər, xuningdək muxu yərdə musapir bolup turuwatkan Rim xəھiridin kəlgənlər — Yəھudiylar bolsun, Təwrat etikadioɣa kirgənlər bolsun, Kretlar wə Ərəblər bolsun, ھəmmimiz ularning Hudaning kiloɣan uluoɣ əməllirini bizning ana tillirimizda səzləwatkanlikini anglawatimiz! — deyixti. 12 Ular ھang-tang kelip alakzadilik bilən bir-birigə: — Bu zadi kandak ixtu? — deyixti. 13 Əmma bəzilər: — Bular yengi xarab bilən obdanla məst bolup kaptu! — dəp məshirə kilixti. 14 Əmma Petrus kaloɣan on birəylən bilən ornidin turup, awazini kətürüp kəpqilikkə mundak dedi: — Əy Yəھudiyədikilər wə Yerusalemda barlik turuwatkanlar! Bu ix silərgə məlum boloɣayki, səzlirimgə kulak selinglar! 15 Bular silər oylioɣandək məst əməs, qünki ھazir pəkət ətigən saət tokkuz boldi. 16 Əməliyəttə bu dəl Yoel pəyoɣəmbər arkilik aldin eytiloɣan xu ixtur: 17 — «Huda mundak dedi: «Mən ahirki künlərdə Öz Roھimni barlik ət igiliri üstigə kuyimən; Silərning ooɣul-kizliringlar wəھiylik bexarət yətküzidu, Silərning yigitliringlar oɣayibanə alamət kərünüxlərni kəridu; Silərning keriliringlar alamət qüxlərni kəridu; 18 Bərھək, xu künlərdə kullirim üstigimu, dedəklirim üstigimu Roھimni kuyimən, ular bexarət yətküzidu. 19 Mən yukirida asmanlarda karamət ixlar, təwəndə, zeminda məjizilik alamətlərni, Kan, ot, is-tütək tüwrüklirini kərsitimən. 20 Rəbning uluoɣ ھəm karamət-xərəplik küni bolmioɣuqə, Kuyax karangoɣulukkə, Ay kanoɣa aylandurulidu. 21 ھəm xu qaoɣda xundak əməlgə axuruliduki, Rəbning namini qakirip nida kiloɣanlarning ھəmmisi kutkuzulidu». 22 Əy Israillar, muxu səzlərni anglanglar. Nasarətlik Əysa bolsa, Huda aranglarda u arkilik kərsətkən kudrətlik əməllər, karamətlər wə məjizilik alamətlər bilən silərgə təstikliɣan bir zat — bu ixlar ھəmminglaroɣa məlum — 23 u kixi Hudaning bekitkən məksiti wə aldin'ala bilixi boyiqə satkunlukkə uqrap tutup berilgəndin keyin, silər uni Təwrat kanunisiz yürgən adəmlərning koli arkilik krestləp eltürgüzdünglar. 24 Lekin Huda uni ölümning azablarning ilkidin azad kilip kayta tirildürdi. Qünki ölümning uni tutkun kilixi ھərgiz mumkin əməs. 25 Dawut [Zəburda] u tooɣruluk mundak aldin eytkan: «Mən Pərwərdigarni ھərdaim kəz aldimda kərüp keliwatimən; U ong yenimda boloɣaqka, Mən ھərgiz təwrənməymən. 26 Xunga mening kəlbim huxallandi, Mening tilim xadlinip yayridi; Mening tenim ümid-arzu iqidə turidu; 27 Qünki Sən jenimni təھtisarada kaldurmaysən, Xundakla Sening Mukəddəs Boloɣuqungoɣa qirixlərni kərgüzməysən. (Hadēs g86) 28 Sən manga ھayat yollirini kərsətkənsən; Ḥuzurung bilən meni xad-huramlikka tolup taxkuzisən». 29 Kerindaxlar, mən atimiz [padixaھ] Dawut tooɣruluk ھeq ikkilənməy xuni eytimənki, u əldi wə uning kəbrisi bügünki küngiqə arimizda bar. 30 Əmdi u pəyoɣəmbər bolup, Hudaning uning təhtigə olturuxka əz puxtidin birəylənni turoɣuzuxka kəsəm bilən wədə bərgənlikini bilətti. 31 U Məsiھning [ölgəndin keyin] tirildürülidioɣinini aldin'ala kərüp yətkən wə bu munasiwət bilən Məsiھning təھtisarada kaldurulmaydioɣinini wə tenining qiriməydioɣinini tiloɣa aloɣan. (Hadēs g86) 32 Huda dəl bu Əysani ölümdin tirildürdi, wə ھəmmimiz bu ixning guwaھqilirimiz. 33 U Hudaning ong yenida xan-xərəp iqidə olturoɣuzulup, xundakla Ata wədə kiloɣan Mukəddəs Roھni kobul kilip, ھazir kərüwatkan ھəm anglawatkanliringlarni təküp [bizlərgə] qüxürdi. 34 Qünki Dawut əzi ərxkə qikkan əməs; lekin u munu səzlərni [Zəburda] eytkan: — «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni təhtipəring kilmioɣuqə, Mening ong yenimda olturoɣin!»». 36 Xuning üqün, pütkül Israil jəmətidikilər xuni kət'iy bilsunki, Huda silər krestligən dəl uxbu Əysani ھəm Rəb ھəm Məsiھ kilip tiklidi!». 37 Bu səzlər angliɣanlarning yürikigə sanjiloɣandək kattik təgkən bolup ular Petrus wə baxka rosullardin: — I kerindaxlar, undakta biz nemə kiliximiz kerək? — dəp soraxti. 38 Petrus ularoɣa: — Towa kilinglar, ھərbiringlar Əysa Məsiھning namida gunahliringlarning kəqürüm kilinixi üqün qəmüldürüxni kobul kilinglar wə xundak kilsanglar Hudaning iltipati boloɣan Mukəddəs Roھ silərgə ata kilinidu. 39 Qünki bu wədə silərgə wə silərning baliliringlaroɣa, yirakta turuwatkanlarning ھəmmisigə, yəni Pərwərdigar Hudayimiz əzigə qakiroɣanlarning ھəmmisigə ata kilinidu. 40 Petrus yənə nuroɣun baxka səzlər bilən ularni agahlandurup ularoɣa: — Silər əzünglarni bu iplas dəwrdin

қутқузунглар! — дәп јекилиди. **41** Хуниң билән
униң сөзини қобул қилоғанлар қәмүлдүрүлүхти. Ху
күни [јамаәткә] қохулоғанлар үқ мингқә кихи иди.
42 Улар өзлирини изқил ҳалда росуллариң тәлимигә,
[етиқадқилариң] бирлик-ҳәмдәмликигә, нанни охтуҳқа
wә дулароға беоғихлиди. **43** Wә қорқунq уларниң
ҳәрбиринең үстигә қүхти wә росуллариң wаситиси
билән нуроғун карамәтләр wә мөјизилик алямәтләр үз
бәрди. **44** Пүтүн етиқадқилар дawамлиқ јәм болуп биллә
ҳахап, барлиқини ортақ тутухти. **45** Улар мал-мүлүклирини
сетип, пулини ҳәркимниң еҳтиҳајиоға қарап ҳәммисигә
тәқсим қилихатти. **46** Улар ҳәр күни ибадәтһана ҳоҳлисиоға
бир ниҳәттә јәм болухатти, өй-өҳләрдә хуҳал-хурамлиқ
wә ақ көнгүллүк билән ортақ оғизалинихип, нанни охтуп
ҳеҳихип, **47** Худаоға мәдҳиҳә оқуҳатти; улар пүткүл
халаҳиқниң иззитигә сазаwәр болди. Рәб ҳәр күни
қутқузуluwатқанларни јамаәткә қоҳатти.

3 Бир күни ибадәтһанида дуа қилинидиоған wақитта, ҳәни
қүхтин кеҳин саәт үқтә, Петрус билән Хуҳаннаму
ибадәтһаниоға қиқип бароғаниди. **2** Ху пәҳттә бир туоғма
токур адәммu бу ҳәргә елип келиниwатқаниди. Ҳәр күни,
кихиләр уни ибадәтһаниоға киргәнләрдин сәдиқә тилисун
дәп, ибадәтһанидики «Güзәл дәрwаза» алдиоға әкелип
қоҳатти. **3** U Петрус билән Хуҳаннаниң ибадәтһаниоға
кирип кетиwатқинини көрүп, улардин сәдиқә тилиди. **4**
Петрус билән Хуҳанна унингоға нәзирини салди. Петрус
унингоға: — Бизгә қара! — дәди. **5** U улардин бир
нәрсә күтүп, көзлирини үзмәй қарап туратти. **6** Бирақ
Петрус унингоға: — Мәндә алтун яки күмүх йоқ;
лекин қолумда барини санга берәй. Насарәтлик Әјса
Мәсиҳниң нами билән, орнungдин турup mang! —
дewиди, **7** uni ong қолидин тартип, јөләп туроғuzди. U
адәмниң put wә oxuқ беоғихliри xuан күқләндүрүлүп,
8 ornidin дәs turup mengixқa baxlidi. U mengip wә
сәкрәп, Худаоға мәдҳиҳә оқуоғанлиқини көрүп **10** uning
ибадәтһанидики «güzәl dәrwaza» aldida sәdiқә tiләp
olturidioғan ҳeliқi adәm ikәnlikini tonup, uningda
үз бәргинигә ҳәҳранuҳәs bolup dang қetip қelixti. **11**
[Сақаҳоған кихи] Петрус билән Хуҳаннаоға qing esilip
turuwaloғanda, ҳәҳран boluxқan barliқ ҳәлқ ularning
yenioғa [ibadәtһanidiki] «Sulayman pexaywini» degән
ҳәргә үгүрүп келихти. **12** Бу әҳwални көргән Петрус
халаҳиққа мундақ дәди: — I Israillar! Бу ихқа немanqә
ҳәҳран bolisilәr? Biz huddi өz küq-kudritimiz yaki
ihlasmәnlikimizgә tayinip bu adәmni mangduroғandәk
bizgә nemanqә tikilip қaraysilәr? **13** Әмәлиҳәттә bolsa,
ata-bowilirimizning Hudasi, ҳәни Ibraһim, Isһaқ wә
Yaқupning Hudasi Өz hizmәtkari boloғan Әysani xan-
хәрәр bilән uluoғlioғan. Biraқ silәr bolsanglar uni
[rimliқlaroғa] tutup bәrdinglar; andin [waliy] Pilatus
uni қoyup berixni ҳөküm қiloғandin keyin, silәr
Pilatusning aldida uningdin tenip rәt қilixtinglar.
14 Mana silәr Muқәddәs wә Ҳәққaniy Boloғuqidin
tenip, uni rәt қilip [Pilatustin] uning ornioғa bir
қatilni қoyup berixni tәlәp қildinglar. **15** Xundaқ қilip,
ҳayatliқni barliққa Kәltürgüqini өltürdünglar! Biraқ
Huda uni өlümdin tirildürdi, biz mana buningoғa
guwaһqidurmiz. **16** Mana uning namioғa қiloғan
etiқad arқilik, uning nami silәr көrüwatқan wә
tonuydioғan bu adәmgә dәrman kirgüzdi; uning arқilik
boloғan etiқad u kixini kөz aldinglarda sәllimaza
saқ-salamәt қildi. **17** Әmdi kөrindaxlar, silәrning
wә xuningdәk silәrning baxliқliringlarningmu bu
ixni oғәplәttә қiloғanliқinglarni bilimәn. **18** Lekin
Huda barliқ pәyoғәmbәrlәrning aoғzi bilән aldin'ala
jakarlioғanlirini, ҳәни uning Mәsiһining azab-oқubәt
tartidioғanliқini xu yol bilән әmәlgә axurdi. **19**
Xuning üqün gunaһinglarning өqürüwetilixi üqün
ҳazir towa қilip yolliringlardin burulunglar! Xundaқ
қiloғanda, insanlarning jenini yengilanduridioғan
pөsil-künlәr Pәrwәrdigarning ҳuzuridin qiқip kelidu
20 wә u silәr üqün aldin tiklingәn Mөsiһ, ҳәni Әysani
kөxinglaroғa қaytidin әwәtidu. **21** Ҳazirqә bolsa,
Hudaning dөsliptiki zamanlardin tartip muқәddәs
pәyoғәmbәrlirining aoғzi bilәn eytқinidәk, ҳәmmә
mөwjudatlar yengilinidioғan wақit kәlmigüqә, өrxlәr
uni қobul қilip, uningoғa makan bolidu. **(aiōn g165)** **22**
Musa dөrwәқә mundaқ degәnidi: — «Pәrwәrdigar
Hudayinglar өz kөrindaxliringlar arisidin manga
ohxax bir pәyoғәmbәr turoғuzidu. Uning silөrgә
eytқan barliқ sөzlirini anglap, uningoғa toluқ itaәt
қilixinglar kөrәk! **23** Qünki bu pәyoғәmbөrning
sөzini anglimaydioғanlarning ҳөrbiri hөlқ қataridin
üzüp taxlinidu». **24** Dөrwәқә, Samuil [pәyoғәmbөr]
wә uningdin keyin kelip bexarәtlөrni yөtküzgөn
pәyoғәmbөrlөrning ҳөmmisi bu künlөr tooғrisida aldin
eytқan. **25** Silөr bu pәyoғәmbөrlөrning pөrzөntlirisilөr
wә Huda ata-bowanglar bilөn tüzgөn өһdining
pөrzөntliridursilөr — bu өһdө boyiqө Huda Ibraһimoғa:
«Sening nөsling arқilik yөr yüzidiki barliқ ailө-
jөmөtlөrgө bөht-bөrikөt ata қilinidu» dөp wөdө bөrgөn.
26 Xunga Huda ҳөrbiringlarni өz rөzilliklirinlardin

қayturup, silərgə bəht-bərikət ata қilix üqün, hizmətkari Əysani turoɳuzup, uni awwal silərgə əwətti.

4 Petrus bilən Yuһanna halayiққa gəp қiliwatқanda, kaһinlar, ibadəthana қarawullirining baxliқi wə Sadukiylar ularning yenioɳa kelip қaldi. **2** Ular [rosullarning] halayiққa təlim berixi, jümlidin «Əysaning wasitisi bilən əlgənlər tirildürülidu» dəp jakarlioɳini üqün intayin əsəbiyləxti. **3** Ular ularni tutқun қilip, ətisigiqə türmigə solap қoydi, qünki kəq kirip қaloɳanidi. **4** Lekin jar қilinoɳan söz-kalamni angliooɳanlarning kəpi etiқad қildi; xuning bilən etiқad қiloɳan ərlərning sanila bəx mingoɳa yətti. **5** Ətisi, [Yəһudiylarning kengəxmisidiki] baxliқlar, aқsaқallar wə Təwrat ustazliri Yerusalemda toplandi. **6** Ularning arisida bax kaһin Annas, Қayafas, Yuһanna, Iskəndər wə bax kaһinning baxқa jəmətidikilər bar idi. **7** Ular [Petrus bilən Yuһannani] arisioɳa turoɳuzup: — Silər bu ixni қaysi küq-қudrətkə tayinip yaki kimning nami bilən қildinglar? — dəp soridi. **8** Petrus Muқəddəs Roһқa toldurulоɳan һalda ularoɳa mundaқ dedi: Həlқning һəkümranliri wə Israilning aқsaқalliri! **9** Əgər biz bügün bu tokur adəmgə kərsətkən yahxi əməl һəm uning қandaқ saқaytiloɳanliқi səwəblik sorakқa tartiloɳan bolsaқ, **10** silər wə pütkül Israil həlқi xuni bilsunki, silər krestligən, əmma Huda ölümdin tirildürgən Nasarətlik Əysa Məsiһning nami bilən, uning [küq-қudriti] arқilik bu kixi muxu yərdə aldinglarda pütünləy saқ-salamət turidu! **11** Bu [Əysa] bolsa, [muқəddəs yazmilarda] [pütülgəndək], dəl silər tamqilar etibarsiz dəp taxliwətkən, biraқ burjək texi bolup tikləngən taxtur. **12** Uningdin baxқa һeqkimdə nijatlik yoқ, qünki pütkül asman astida insanlar arisioɳa təқdim қilinoɳan, Əysadin baxқa bizni қutқuzidioɳan һeqқandaқ bir nam yoқtur. **13** Petrus bilən Yuһannaning bu jüritini kərgən һəkümranlar ularning okumioɳan adəttiki adəmlərdin ikənlikini bilip, һəyran boluxti; ularning burun Əysa bilən billə boloɳanliқinimu bildi. **14** Uning üstigə, saқayoɳan һeliқi adəmning ularning yenida turuwatқanliқini kərüp, ular һeqқandaқ gəp yanduralmidi. **15** Xuning bilən һəkümranlar ularni kengəxmidin qiқixқa buyrudi. Andin bir-biri bilən məslihətlixip: **16** — Bularni қandaқ қilimiz? Qünki ularning wasitisi bilən heli kərünərlik məjizilik bir alamət yüz bərgənliki pütkül Yerusalemdikilərgə ayan boldi wə biz uni inkar қilixқa amalsizmiz. **17** Lekin bu ixning həlқ iqidə tehimu kəng yeyilip kətməsliki üqün, ularoɳa bundin keyin bu adəmning namida һeqkimgə һeqnemə deməslikkə agaһ-təһdit salayli! — deyixti. **18** Xuning bilən ularni qaқirtip, bundin keyin Əysaning namida һeq səzliməslik yaki təlim bərməslikni қət'iy buyrudi. **19** Lekin Petrus bilən Yuһanna: — Hudaning aldida silərgə itaət қilix tooɳrimu yaki Hudaoɳimu, buningoɳa əzünglar bir nemə dənglar! **20** Əmma biz bolsaқ, kərgən wə angliooɳanlirimizni eytmay turalmaymiz! — dəp jawab bərdi. **21** [Һəkümranlar] bolsa halayiқtin қorқup, ularni jazalaxқa layiқ səwəb tapalmay, ularoɳa tehimu təһdit selip, қoyup bərdi. Qünki halayiқ boloɳan wəқə tüpəylidin Hudani uluoɳlioɳanidi. **22** Qünki bu saқaytilix məjizilik alamiti kərsitilgən kixining yexi қiriқtin axқanidi. **23** Ular қoyup berilgəndin keyin, əz һəmraһlirining yenioɳa қaytip kelip, bax kaһinlar wə aқsaқallarning қiloɳan səzlirini baxtin-ahir kəpqilikkə uқturdi. **24** Ular buni angliooɳanda, awazini bir niyət bir dil bilən Hudaoɳa kətürüp mundaқ nida қildi: — I Igimiz, Sən asman-zemin, dengiz-okyanlarni wə ulardiki barliқ məwjudatlarni yaratқan Hudadursən. **25** Sən Muқəddəs Roһ bilən hizmətkaring boloɳan Dawutning aoɳzi arқilik mundaқ degənoɳu: «Əllər nemixқa quқan salidu? Nemə üqün bikardin-bikar suyiқəst oylaydu? **26** Dunyadiki padixaһlar səp tartip, Əməldarlar yioɳilixip, Pərwərdigar wə Uning Məsiһi bilən қarxilixқa jəm boluxti». **27** — Qünki dərwəқə dəl bu xəһərdə Һerod һəm Pontius Pilatus, yat əlliklər һəm Israil həlқliri birlixip, Sən məsiһligən muқəddəs hizmətkaring Əysaoɳa қarxi qiқip toplanoɳanidi, **28** xuning bilən küq-қudriting wə iradəng boyiqə Sən burunla nemining əməlgə axuruluxini bekitkən bolsang, ular xularni қiloɳan. **29** Əmdi i Pərwərdigar, ularning seliwatқan təһditlirini kərgəysən, қulliringni söz-kalamingni toluқ yürəklik bilən səzləp yətküzidioɳan қiloɳaysən; **30** kesəllərni saқaytixқa қolungni uzitip, muқəddəs hizmətkaring Əysaning namida məjizilik alamətlər wə karamətlərni yaratқaysən. **31** Ularning duasi ayaoɳlaxқanda, ular turoɳan yər təwrinip kətti. Ular һəmmisi Muқəddəs Roһқa toldurulup, Hudaning söz-kalamini yürəklik səzləp yətküzüxkə baxlidi. **32** Top-top etiқadqilar bir jan-bir dil, bir məқsəttə idi. Һeqkim əzigə təəlluқ pul-melini «əzümning» deməytti, bəlki һəmmisigə ortaқ idi. **33** Rosullar zor küq-қudrət bilən Rəb Əysaning tirilgənlikigə guwaһlik berətti. Hudaning zor meһri-xəpқiti ularning һəmmisining üstigə қondi. **34** Ularning arisidikilərning һeqnemigə һajiti qüxməytti.

Qünki yər-zemin, əy-jay igidarliri boloŋanlar ularni setip, pulini elip kelip **35** rosullarning ayioŋi aldioŋa qoyatti; andin ḥərkimning eḥtiyajioŋa qarap təqsim qilinatti. **36** Ularning iqidə Lawiy qəbilisidin boloŋan, Siprusta tuoŋuloŋan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yəni «Rioŋbətləndürgüqi ooŋul bala» dəp atioŋan); **37** uningmu bir parqə etizi bar idi; u xu yolda uni setip, pulini elip rosullarning ayioŋi aldioŋa tapxurdi.

5 Əmdi Ananiyas isimlik yənə bir adəmmu ayali Safira bilən bir parqə yerini satti. **2** Ananiyas pulning bir qismini əzigə qaldurdi, yəni bir qismini elip kelip, rosullarning ayioŋi aldioŋa qoydi. Ayalimu buningdin toluq həwərdar idi. **3** Biraq Petrus uningoŋa: — Ananiyas, nemixqa qəlbingni Xəytanning ilkigə tapxurup, Muqəddəs Roḥqa yaloŋan eytip, yər satqan pulning bir qismini əzünggə qaldurdung? **4** Yər setilmioŋanda, seningki əməsmidi? Setiloŋandin keyin, pulmu əz ihtiyaringda bolmamti? Xundaq turuqluq, nemixqa qəlbingdə bu ixni niyət qilding? Sən insanlaroŋa əməs, bəlki Hudaoŋa yaloŋan eytting! — dedi. **5** Ananiyas bu sözlərni anglioŋan ḥaman yiqilip jan üzdi. Bu ixni angliouquilarni qattiq qorquŋq basti. **6** Əmdi yax yigitlər ornidin turup jəsətni kepənləp, sirtqa apirip dəpnə qildi. **7** Təhminən üq saəttin keyin, [Ananiyasning] ayali kirip kəldi; biraq u boloŋan wəqədin həwərsiz idi. **8** Petrus uningdin: — Manga eytqin, silər yərni muxu puloŋa sattinglarmu? — dəp soridi. — Xundaq, muxunqilik puloŋa sattuq, — dəp jawab bərdi u. **9** Petrus: — Silər nemə üqün Muqəddəs Roḥni sinaxqa til biriktürdünglar? Qara, eringni dəpnə qilip kəlgənlərning putliri ixik tüwidə turidu, ular senimu əketidu! — dedi. **10** Umu xuan uning ayaoŋliri aldioŋa yiqilip, jan bərdi. Ḥeliqi yax yigitlər kirip, uning ölgənlikini kərdi; ular unimu elip berip erining yenioŋa dəpnə qildi. **11** Pütün jamaətni, xundaqla bu ixni angliouanlarning ḥərbirini qattiq qorquŋq basti. **12** Rosullarning qoli arqiliq həlq iqidə nuroŋun məjizilik alamətlər wə karamətlər kərsitildi. (Barliq [etiqadqilar] bir niyəttə bolup ibadəthanidiki «Sulayman pexaywini»da daim jəm bolatti. **13** Biraq baxqa kixilər ularoŋa qoxuluxqa jür'ət qilalmaytti; əmma halayiq ularni intayin ḥərmətləytti. **14** Xundaqtimu, etiqad qiloŋuqilar baroŋanseri köpiyip, ḥəm ərlər ḥəm ayallar top-top bolup Rəbgə qoxuloŋili turdi). **15** Xuning bilən kixilər ḥətta Petrus ətüp ketiwatqanda ḥeqbolmioŋanda uning sayisi bolsimu üstigə qüxsun dəp, kesəllərni koqilaroŋa elip qiqip kərpə wə zəmbillərgə yatquzup qoyatti. **16** Yənə top-top kixilər Yerusalem ətrapidiki xəḥər-yezilardin kesəllərni wə napak roḥlar qaplixiwaloŋan kixilərni elip kelətti. Ularning ḥəmmisi saqiyip qaytixatti. **17** Bax kaḥin wə uning tərəpdarliri, yəni Saduqiy məzḥəpidikilər qozoŋilip bu ixlaroŋa oŋəzəplinip, **18** rosullarni tutqun qilip, qamaqḥanioŋa qamidi. **19** Lekin xu keqə, Rəbning bir pərixtisi qamaqḥanining dərwazilirini eqip, rosullarni elip qiqip, ularoŋa: **20** — Silər ibadəthana ḥoylisioŋa kirip, halayiqqa bu ḥayatliq tooŋrisidiki ḥəmmə sözlərni jakarlanglar — dəp tapilidi. **21** Rosullar bu sözni anglap, tang atqanda ibadəthana ḥoylisioŋa kirip, kixilərgə təlim berixkə baxlidi. Bax kaḥin wə uning tərəpdarliri kəlgəndə, aliy kengəxmidikilər wə Israillarning barliq aqsaqallirini jəm boluxqa qaqirdi. Andin [rosullarni] elip kəlsun dəp qamaqḥanioŋa adəm əwətti. **22** Lekin sipaḥlar zindanoŋa yetip baroŋanda, rosullarning u yərdə yoqluqini bayqap qaytip berip, kengəxmidikilərgə: **23** — Biz barsaq, zindan məḥkəm taqaqlik turuptu, qarawullarmu dərwazilirida kəzəttə turuptu. Lekin dərwazilarni eqip qarisaq, iqidə birmu adəm yoq! — dəp məlumat bərdi. **24** Bu həwərni angliouan ibadəthanidiki [məs'ul] kaḥin ḥəm qarawullarning baxliqi wə bax kaḥinlar: — «Əmdi bu ix zadi qandaq bolup ketər?» deyixip alaqzadilikkə qəmdi. **25** Dəl xu qaoŋda, bir kixi kirip: — Qaranglar, silər zindanoŋa qamioŋan adəmlər ibadəthana ḥoylisida turup halayiqqa təlim beriwatidioŋu! — dəp həwər qildi. **26** Buning bilən, ḥeliqi qarawullar baxliqi sipaḥlirini baxlap berip, [rosullarni] elip kəldi. Biraq ular halayiq bizni qalma-kesək qilixi mumkin dəp qorqup, ularoŋa zorluq ixlətmidi. **27** Ular [rosullarni] elip kəlgəndin keyin, ularni kengəxmidikilər aldida turoŋuzdi. Bax kaḥin ularni soraq qilip: **28** — Biz əsli silərni bu namda kixilərgə təlim bərmənglar, dəp qattiq agaḥlanduroŋaniduq. Lekin mana, silər yənə xu təliminglar bilən pütkül Yerusalemni qaplidinglar ḥəmdə bu kixining qan kərzini bizgə artmaqqi boluwatisilər! — dedi. **29** Lekin Petrus wə [baxqa] rosullar jawab berip mundaq dedi: — Insanoŋa əməs, Hudaoŋa itaət qilix kerək! **30** Silər tutup yaoŋaqqa esip əltürgən Əysani, ata-bowimizning Hudasi tirildürdi. **31** Huda Israil həlqini towa qilixqa wə gunaḥlirining kəqürülixikə muyəssər qilix üqün, uni uluoŋlap Yetəkqi ḥəm Qutquzoŋuqi süpitidə Əzining ong yenioŋa kətürüp olturoŋuzdi. **32** Biz bu ixlaroŋa guwaḥqilarmiz;

xundakla Huda Өzigə itaət kiloɣuqilaroɣa ata kiloɣan Mukəddəs Roһmu bu ixlaroɣa guwaһqidur. 33 Ular bu
səzlərni anglap kəlbigə sanjiloɣandək bolup [rosullarni]
əltürüxkə məsliһətləxti. 34 Lekin kengəxmə iqidə
pütün həlkning һərmitigə sazawər boloɣan Pərisiy
məzһipidiki Gamaliyəl isimlik bir Təwrat əlimasi
bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdəm sirtka
qikirip turunglar, — dəp buyrudi. 35 Andin u
[kengəxmidikilərgə] mundak dedi: — Əy Israillar,
silər bu kixilərni bir tərəp kilixta өzünglaroɣa eһtiyat
kilinglar! 36 Ilgiri, һelikі Təwdas isimlik өzini
qong tutup otturioɣa qikkanidi. Uningoɣa təhminən
tөt yüz adəm koxuldi. Birak u өzi əltürüldi wə
barlik əgəxküqiliri tarkilip ketip, uning ixi yokka
qikti. 37 Andin keyin nopus tizimlax künliridə,
Galiliyəlik Yəһudamu bax kөtürüp qikip, bir top
kixini toplap өzigə əgəxtürgən. Umu yokitilip, barlik
əgəxküqilirimu tarkitiwetilgən. 38 Əmdi silərgə
nəsiһitim xuki: Bu kixilər bilən karinglar bolmisun!
Ularni ihtiyarioɣa koyup beringlar. Qünki əgər bu
ekim yaki bu ix pəkət insandin kəlgən bolsa, jəzmən
yokka qikidu. 39 Lekin əgər Hudadin bolsa, silər
ularni yokitalmaysilər! Һətta өzünglar Hudaoɣa һujum
kiloɣuqilar bolup qikisilər! 40 Aliy kengəxmidikikilər
nəsiһətni koboul kildi; ular rosullarni qakirtip kirip,
ularni kamqilitip, ularoɣa һərgiz Əysaning namida
səzliməslikni agaһlandurdi. Andin ularni koyup bərdi.
41 Rosullar əmdi kengəxmining otturisidin qikip,
өzlirining mubarək nam üqün horluk azabi qekixkə
layik kөrülgənlikidin xadlandi. 42 Ular yənila һər
küni ibadəthana һoylisida wə өymu-өy berip təlim
berixtin wə «Əysa — Məsiһdur!» degən hux həwərni
jakarlaxtin һeq tohtimidi.

6 Xu künlərdə, muhlislarning sani baroɣanseri
kəpiyip, grekqə səzləydioɣan Yəһudiylar yərlik
ibraniy kerindaxlaroɣa: — Kündilik ozuk-tülük təksim
kilinixta arimizdiki tul ayallar etibaroɣa elinmidi,
dəp narazilik bildürüxti. 2 Xunga, on ikkiylən
pütkül muhlislarni qakirip yioɣip, ularoɣa mundak
dedi: — Bizning Hudaning səz-kalamini yətküzüx
hizmitini taxlap koyup, ozuk-tülük təksim kilix bilən
bolup ketiximiz tooɣra bolmaydu. 3 Xuning üqün, i
kerindaxlar, aranglardiki nam-abruyi bar, Mukəddəs
Roһka wə danalikka toloɣan yəttə kixini iloɣap
tallanglar, wə biz ularni bu ixka məs'ul kilimiz. 4 Biz
bolsak, өzimizni dua kilix wə səz-kalamning hizmitidə
boluxka beoɣixlaymiz. 5 Bu məslihət halayikning
һəmmisini hux kildi. Xuning bilən ular iman-
ixənqkə wə roһka toloɣan Istipan isimlik bir adəmni
tallidi, wə yənə Filip, Prokorus, Nikanor, Timon,
Parmenas һəmdə burun Təwrat etikadioɣa kirgən
Antakyalik Nikolasni tallap, 6 ularni rosullarning
aldioɣa elip qikti. Rosullar ularning [bu hizmətni kilixi
üqün] kollirini ularning üstigə təgküzüp turup, dua
kilixti. 7 Wə Hudaning səz-kalami dawamlik tarkaldi;
Yerusalemdiki muhlislarning sanimu baroɣanseri
zor dərijidə kəpəydi. Nuroɣun kaһinlarmu [Məsiһ]
etikadioɣa itaət kilixka kirixiwatatti. 8 Wə Istipan
[Hudaning] meһir-xəpkiti wə küq-kudritigə toloɣan
bolup, həlk iqidə karamətlər wə zor məjizilik
alamətlərni kөrsətti. 9 Birak «Kulluktin qikkan һərlər»
dəp ataloɣan sinagogtiki bəzilər, yəni Kurini wə
Iskəndəriyə xəһərliri wə Kilikiyə һəm Asiya əlkiliridin
kəlgən bəzi [Yəһudiylar] Istipanoɣa karxi qikip, uning
bilən munazirə kilixka baxlidi. 10 Lekin ular u səz
kiloɣanda uningda boloɣan danalik wə roһka takabil
turuxka amalsiz kaldi. 11 Buning bilən ular bəzi
adəmlərning aoɣzini maylap: — Biz bu adəmning
Musa wə Hudaoɣa karita kupurluk səzligənlikini
angliduk, — degənni ularning aoɣzioɣa saldi. 12 Ular
muxundak kilip halayikni, akсakallarni wə Təwrat
ustazlirini kutratti; andin Istipanning aldini tosup uni
tutkun kilip, aliy kengəxmigə elip bardi. 13 Ular sahta
guwaһqilarni otturioɣa qikirip mundak degüzdi: — Bu
adəm bu mukəddəs jayoɣa wə Təwrat kanunioɣa karxi
səzlərni kilixtin tohtimaydu. 14 Qünki biz uning һelikі
Nasarətlik Əysa tooɣruluk: «U bu jayni wəyran kilidu
wə Musa pəyoɣəmbər bizgə tapxuroɣan ən'əniwi kaidə-
yosunlirimizni өzgərtidu!» degənlikini angliduk. 15
Kengəxmidə olturoɣanlarning һəmmisi Istipanoɣa kөz
tikip karioɣinida, uning qirayining pərixtiningkidək
parkirak ikənlikini kördi.

7 Bax kaһin Istipandin: — Bularning eytkanliri
rastmu? — dəp soridi. 2 Istipan mundak jawab
bərdi: — Kerindaxlar wə ata-bowilar, səzümgə
kulak selinglar! Atimiz Ibraһim tehi Mesopotamiyə
rayonida turuwatkanda, yəni Haran xəһirigə kөqüp
makanlixixtin ilgiri, xan-xərəpning Igisi Huda
uningoɣa ayan bolup: 3 «Sən өz yurtung wə uruk-
jəmətingdin ayrilip qikip, Mən sanga kөrsitidioɣan
zeminoɣa baroɣin» degənidi. 4 Buning bilən u
Kaldiylərning zeminini taxlap, Haran xəһirigə berip
olturaklaxti. Atisi əlgəndin keyin, Huda uni bu
zeminoɣa, yəni silər һazir turuwatkan zeminoɣa yətkəp

kəldi. 5 U wakitta, [Huda] uningoɣa bu zemindin miras bərmidi, ḥətta uningkə təwə put koyoɣudəkmu bir yər bərmigənidi. Gərqə u tehiqə pərzənt kərmigən bolsimu, [Huda] bu zeminni uningoɣa wə uning nəsligə igiliki bolux üqün berixkə wədə kildi. 6 Andin Huda uningoɣa mundak dedi: «Sening nəsilliring yaka yurtta musapir bolup turidu, xu yurttikilər ularni kul kilip tət yüz yil horlaydu. 7 Birak ularni kullukka saloɣan əlni jazalaymən», dedi Huda, «wə uningdin keyin, [nəsilliring] u yərdin qikip, bu yərdə Mening ibadət-hizmitimdə bolidu». 8 Keyin Huda Ibraḥim bilən bəlgisi hətnə boloɣan əḥdini tüzgən, xuning bilən Isḥak uningdin tərəldi; [Ibraḥim] uni səkkizinqi küni hətnə kildi; xundak kilip Isḥaktin Yakup [tərəldi], Yakuptin on ikki «kəbilə atisi» [tərəldi]. 9 Keyin, «kəbilə atiliri» inisi Yüsüpkə ḥəsət kilip, uni Misiroɣa kullukka setiwətti. Lekin Huda uning bilən billə bolup, 10 uni barlik jəbir-japalardin kutkuzup, uni Misir padixaḥi Pirəwnning nəzaridə iltipatka igə kilip, uningoɣa danixmənlik ata kildi. Padixaḥ uni Misiroɣa bax wəzir, ordisioɣa bax oɣojidar kildi. 11 Keyin, eoɣir aqarqilik pütkül Misir wə Kanaan yərlirini besip, zor kiyinqilik boldi. Ata-bowilirimiz ozuk-tülük tapalmidi. 12 Yakup əmdi Misirda axlik barlikini angliɣan bolup, [ooɣullirini], yəni ata-bowilirimizni u yərgə birinqi kətim əwətti. 13 Ikkinqi kətim baroɣanda, Yüsüp akilirioɣa özini axkarilidi. Xuning bilən Yüsüpning jəmətidikilər Pirəwn padixaḥka məlum boldi. 14 Andin Yüsüp atisi Yakupning aldioɣa həwər yətküzüp, uni pütün ailə-jəməti bilən, jəmiy yətmix bəx kixini Misiroɣa özigə qakirdi. 15 Xuning bilən Yakup Misiroɣa qüxti wə xu yərdə öldi; keyin [uningdin boloɣan] ata-bowilirimizmu xu yərdə öldi. 16 Ularning jəsətliri keyin Xəkəm xəḥirigə kayturulup, Ibraḥim burun Ḥamorning ooɣulliridin məlum puloɣa setiwaloɣan, Xəkəmdiki bir yərlikkə koyuldi. 17 Lekin Huda Ibraḥimoɣa əsli kiloɣan wədining wakti yekinlaxkanda, Misirda turuwatkan [Israil] həlkining nopusi heli kəpəygənidi. 18 U wakitta, Yüsüptin həwiri bolmioɣan yengi bir padixaḥ Misirda təhtkə qikti. 19 Bu padixaḥ kowmimizoɣa ḥiylə-mikirlər bilən muamilə kilip, ata-bowilirimizni ezip horlidi, ḥətta ularni öz bowaklirini ḥayat kaldurmaslikı üqün taxliwetixkə məjbur kildi. 20 Musa mana xu qaoɣlarda tuoɣuloɣanidi. U Hudaning aldida alaḥidə yekimlik bala bolup, atisining öyidə üq ay bekildi. 21 Keyin u sirtka koyup koyuloɣanda, Pirəwnning kizi uni [sudin] elip, öz ooɣli kilip qong kildi. 22 Musa Misirlikларning barlik bilim-ḥekmiti bilən tərbiyilinip, səzdə wə əməldə intayin kabiliyətlik adəm bolup qikti. 23 Lekin uning tuoɣuloɣinioɣa kirik yil toxkanda, öz kerindaxliri boloɣan Israillarning ḥalioɣa yetix niyitigə kəldi. 24 U ulardin birining uwal kilinip bozək kiliniwatkanlikini kərüp, uni kooɣdap, harlanoɣan kixi üqün intikam elip harlioɣuqi Misirlikni öltürdi. 25 Qünki u öz kerindaxlirini: — Huda mening kolum arkilik bizgə kutkuzux yolini aqkan dəp qüxinidioɣu, dəp oylioɣanidi. Lekin ular buni qüxənmidi. 26 Ətisi, Musa ularning arisidiki bir urux-jedəlni kərüp, arisioɣa kirip yaraxturmakqi bolup: Silər kerindax turup, nemixka bir-biringlaroɣa yolsizlik kiliwatisilər? — dedi. 27 Birak kerindixini yolsiz bozək kiloɣan kixi uni qətkə ittiriwetip: — Kim seni bizgə bax ḥəm sorakqi bolsun dəptu?! 28 Menimu tünügünki Misirlikni öltürgəndək öltürməkqimusən? — dedi. 29 Musa bu səzni anglap korkup, Misirdin keqip Midiyan zemininioɣa berip, u yərdə musapir bolup turup kaldi. U xu yərdə ikki ooɣul pərzənt kərdi. 30 Kirik yil toxkandin keyin, Sinay teoɣining yenidiki qöldə, köyüwatkan bir qatkallikning ot yalkunida bir pərixtə uningoɣa kəründi. 31 Bu oɣayibanə kərünüxni kərgən Musa uningoɣa intayin ḥəyran bolup kaldi; buning kandak ix ikənlikini biləy dəp yekinrak baroɣanda Pərwərdigarning awazi anglinip: 32 «Mən sening ata-bowiliringning Hudasi, yəni Ibraḥim, Isḥak wə Yakupning Hudasidurmən» dedi. Musa korkunqta titrəp, karaxkimu jür'ət kilalmidi. 33 Pərwərdigar uningoɣa yənə: — Ayioɣingni seliwət; qünki sən turuwatkan yər mukəddəstur. 34 Mən dərḥəkikət Misirda turuwatkan həlkimning harliniwatkanlikini kərdüm, ularning nalə-pəryadlirini anglidim. Xunga mən ularni elip qikkili qüxtüm. Əmdi baroɣin, mən seni Misiroɣa əwətəy!» dedi. 35 Mana ḥelikı kixilər: «Kim seni bizgə bax ḥəm sorakqi bolsun dəptu!?» dəp rət kiloɣan dəl muxu Musani, Huda uningoɣa qatkallikta kərüngən pərixtining koli bilən Israillaroɣa ḥəm bax ḥəm kutkuzoɣuqi boluxka əwətti. 36 Ənə xu Musa həlkkə yetəkqilik kilip, ularni [Misirdin] qikardi ḥəmdə Misir zeminida, Kizil dengizning boyida wə kirik yilni ətküzgən qəldə karamətlərni wə məjizilik alamətlərni kərsətti. 37 Ənə xu Musa özi Israillaroɣa: «Huda kerindaxliringlar arisidin manga ohxax bir pəyoɣəmbərni tikləydu» degənidi. 38 Qəl-bayawandiki jamaətkə ḥəmrah boloɣan, Sinay teoɣida özigə səz kiloɣan pərixtə bilən billə boloɣan, ata-bowilirimiz

bilən billə bolоған һəmrah dəl ənə xu idi; һayatlik bəhx yətküzidioған wəһiylərni bizgə yətküzüx üqün kobul kiloғuqi bolоған dəl ənə xu idi; **39** xundak bolsimu, ata-bowilirimiz uningoға itaət kilixni halimay, uni qətkə kekip, kənglidə Misiroға kaytixni arzu kildi; **40** xunga ular Harunoға: — «Bizgə yol baxlaydioған ilahlarni yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin elip kikkan həlikі Musaning nemə bolup kətkənlikini bilәlmiduk» dedi. **41** Xuning bilən xu künlərdə ular mozay xəklidə bir but yasap, bu məbudka atap kurbanlik sundi. Xundak kilip ular əz kolliri bilən yasioған bir nərsini huxal-huramlik bilən təbrikləxkə kirixti. **42** Lekin Huda ulardin yüzini ərüp, ularni asmandiki yultuz koxunlirioға qokunuxka koyup bərdi. Xuning bilən pəyoғəmbərlərning mukəddəs yazmisida pütülgədək, [Huda ularni mundak əyiblidi]: — «Silər qəl-bayawanda bolоған kirik yil jəryanida kiloған kurbanlik-һədiyələrni һəkikətən Manga elip kəlgənmusilər, i Israil jəmәti? **43** Bərһək, silər qokunux üqün yasioған məbudlar, yəni «Molok»ning qediri һəm butung bolоған «Rəmfan»ning yultuz bəlgisini kətürüp mangdinglar; əmdi Mən silərni əsir kilip Babildin yirakka sürgün kildurimən». **44** Ata-bowilirimiz qəldin kəzgən wakтida, «һəküm-guwaһlik» qediri ularning otturisida tikləngənidi; u dəl Musaoға səz-kalam Yətküzgüqining buyruoғinidək, kərsitilgən ərnək boyiqə yasaloғanidi. **45** Xu ibadət qedirini ata-bowilirimiz ilgiridikilərdinmu igidarqilikioға tapxurup, Yəxuaning yetəkqilikidə, Huda ularning aldidila kooғlioған əllərning zeminlirini besiwaloғinida, uni bu yərgə elip kəlgən; qedir xundakla [padixah] Dawutning zamanioғiqə turoған. **46** Dawut Hudaning xapaitigə erixip, Yakupning Hudasi üqün bir mukim makan selixka ijazət sorioған. **47** Birak keyin, [Huda] üqün ibadəthana saloған [Dawut əməs], əməliyəttə Sulayman boldi. **48** Halbuki, Һəmmidin Aliy Bolоғuqi insanning kolliri bilən yasioған makanlarda turmaydu; huddi pəyoғəmbər mundak deginidək: — **49** «Asmanlar Mening təһtim, Zemin bolsa ayaoғlirimoға təһtipərdur, Əmdi Manga kandak əy-imarət yasimakqisilər? Manga kandak yər aramgah bolalaydu? **50** Bularning һəmmisini Mening kolum yaratkan əməsmidi?» **51** — Əy, boyni kattik, yüriki wə kulikі hətnisiz bolоғanlar! Silər Mukəddəs Roh bilən daim karxilixisilər; silər ata-bowiliringlar nemə kiloған bolsa, xuni ohxax kiliwatisilər! **52** Pəyoғəmbərlərdin zadi kaysisioға ata-bowiliringlar ziyankəxlik kilip bakmioған? Xundak kilip ular «Həkkaniy Boloғuqi»ning kelidioғanlikini aldin jakarlioғuqilarni eltürüxkən. Əmdi u əzi һazir kəlgəndə, silər uningoға satkunluk kiloғuqi wə katil bolup qiktinglar, **53** I silər Təwrat kanunini pərixtilərning əmri-tapilioғanliri bilən tapxuruwelip turup, uningoға əməl kilmioғuqilar!» **54** [Istipanning] bu səzlirini angliоған [aliy kengəxmidikilər] yürikigə [hənjər] sanjiloғandək bolup, uningoға qixlirini oғuqurlatti. **55** Lekin u bolsa Mukəddəs Roһka toloған, kəzlirini kəkkə tikip, Hudaning julasini, xundakla uning ong yenida Əysaning turoғanlikini kərüp, **56** — Karanglar! Asmanlar eqilip, Insan'ooғlining Hudaning ong yenida turoғanlikini kərüwatimən! — dedi. **57** Ular buningoға kulaklirini kolliri bilən etiwelip, awazini kattik kətürüp warkirixip birliktə uningoға yopurulup keliwidi, **58** uni xəһərning sirtioға ittirip qikirip, qalma-kesək kilixka baxlidi. [Uni ərz kiloған] guwaһqilar [uni qalma-kesək kilixtin awwal] qapanlirini Saul isimlik bir yaxning puti aldida koyup koyuxti. **59** Ular Istipanni qalma-kesək kiloғinida u: — I Rəb Əysa, mening roһimni kobul kiloғaysən! — dəp nida kildi. **60** Andin u tizlinip turup kattik awaz bilən: — I Rəb, bu gunaһning һesabini ulardin almioғaysən, — dedi. U bu səzni kilip bolupla jan üzüp uhlap kətti.

8 Istipanning eltürülüxini Saulmu kollaytti. Xu kündin baxlap, Yerusalemdiki jamaətkə karitiloған dəһxətlik ziyankəxlik kozoғaldi. Rosullardin baxka barlik jamaəttikilər Yəһudiyə wə Samariyəning һərkaysi yurtlirioға tarkilip ketixti. **2** Bəzi ihlasmən kixilər Istipanni dəpnə kilip, uningoға kattik yioға-zarlarni kətürüxti. **3** Lekin Saul jamaətkə wəyranqilik selip, əymu-əy ahturup, ər-ayaloға karimay ularni sərəp qikip zindanoға taxlidi. **4** Əmdi tarkilip kətkənlər tarkaloған yurtlarda kezip səz-kalamning hux həwirini jakarlidi. **5** Ularning iqidin Filip bolsa Samariyəning məlum bir xəһirigə berip, yərlik kixilərgə Məsiһni jakarlidi. **6** Top-top kixilər uni anglap һəmdə u kərsətkən məjizilik alamətlərni kərüp, bir jan bir dili bilən uning səzlirigə kulak saldi. **7** Qünki napak roһlar bolsa, qaplixiwaloған kixilərdin kattik warkirioғiniqə qikip kətti. Nuroғun paləq, tokurlarmu sakaytildi; **8** zor xad-huramlik xu xəһərni kaplidi. **9** U xəһərdə əsli jadugər-seһirgərlik bilən xuoғulliniwatkan Simon isimlik bir adəm bar idi; u xu yol bilən pütkül Samariyədikilərni һang-tang kaldurup, əzini kaltis zat kərsətməkqi bolup kəlgənidi. **10** Pekirdin tartip ambaloғiqə ularning һəmmisi uningoға ihlas kilip

қаraytti wə «Hudaning uluoɣ küq-қudriti mana xu!» deyixətti. 11 Halayiқ uningoɣa xundaқ ihlas қilixi uning uzundin beri jadugər-seһirgərliki bilən ularni һang-tang қaldurup kəlgənliki tüpəylidin idi. 12 Lekin əmdi Filip Hudaning padixaһliқi wə Əysa Məsiһning nami tooɣrisidiki hux həwərni jakarlioɣinida ular uning səzlirigə ixəndi wə ərlər bolsun, ayallar bolsun qəmüldürüxni қobul қildi. 13 Simon əzimu ixəndi. U qəmüldürülgən bolup, һəmixə Filipning yenida yürdi һəmdə [Filip] kərsitiwatқan məjizilik alamətlər wə қudrətlik ixlaroɣa қarap, intayin һəyran boldi. 14 Yerusalemdiki rosullar Samariyəliklərning Hudaning səzini қobul қiloɣanliқini anglap, Petrus bilən Yuһannani ularoɣa əwətti; 15 ikkiylən u yərgə qüxüxi bilənla, ularni Muқəddəs Roһning ata қilinoɣuqisi bolsun dəp dua қildi. 16 Qünki Muқəddəs Roһ tehi ularning һeqқaysisioɣa qüxmigənidi; ular pəқət Rəb Əysaning nami bilən qəmüldürülgənidi. 17 Petrus bilən Yuһanna ularning üstigə қolini təgküzüxi bilən, Muқəddəs Roһ ularoɣa ata қilindi. 18 Lekin Simon Muқəddəs Roһning rosullarning қolini təgküzüp қoyuxi bilən ata қilinoɣanliқini kərüp, ularoɣa pul təngləp: 19 — Bu küq-қudrəttin mangimu beringlarki, mənmu һərkimning üstigə қollirimni təgküzsəm, uningoɣa Muқəddəs Roһ ata қilinsun, — dedi. 20 Lekin Petrus uningoɣa mundaқ jawab bərdi: — Hudaning bu iltipatini puloɣa setiwaloɣili bolidu, dəp oylioɣining üqün, pulung sən bilən təng һalakətkə barsun! 21 Sening bu ixta һeq һəssəng yaki nesiwəng yoқtur! Qünki sening niyiting Huda aldida durus əməs! 22 Xunga, bu rəzillikingdin towa қilip, Rəbtin, mumkin bolsa kənglümdiki bu niyitim kəqürüm қilinoɣay, dəp ətün! 23 Qünki sening aqqiқ һəsətkə tolup, һəққaniysizliқning asaritida ikənliking manga məlum. 24 Simon ularoɣa: — Mən üqün Rəbdin ətününglarki, silər eytқan ixlardin һeqbiri beximoɣa kəlmigəy! — dedi. 25 Petrus bilən Yuһanna yənə xu yərdə agaһ-guwaһliқ berip Rəbning səz-kalamini yətküzgəndin keyin, Samariyəning nuroɣun yeza-kəntlirigə berip hux həwər yətküzgəq, Yerusalemoɣa қaytip kətti. 26 Xu waқitta, Hudaning bir pərixtisi Filipқa: — Ornungdin turup jənubқa қarap Yerusalemdin Gaza xəһirigə mangidioɣan yol bilən mang! — dedi (xu yol qəldiki yoldur). 27 Xunga Filip ornidin turup yoloɣa qiқti. Wə mana, yolda Efiopiyə ayal padixaһi Kandasning bir əmәldari, pütkül һəzinigə məs'ul Efiopiyəlik aoɣwat wəzir turatti. U Yerusalemoɣa Hudaoɣa ibadət қiloɣili baroɣanidi; һazir қaytix yolida əzining jəng һarwisida olturup, Yəxaya pəyoɣəmbərning yazmisini oқuwatatti. 29 Roһ Filipқa: — Bu һarwining yenioɣa berip uningoɣa yeқinlaxқin, — dedi. 30 Filip yügürüp berip, [wəzirning] Yəxaya pəyoɣəmbərning yazmisidin oқuwatқanlirini anglap, uningdin: — Oқuwatқiningizni qüxiniwatamsiz? — dəp soridi. 31 Wəzir uningoɣa: — Biri manga qüxəndürüp bərmisə, mən қandaқmu qüxinələymən?! — dəp, Filipni һarwisioɣa qiқip yenida olturuxқa ətündi. 32 U oқuwatқan yazma қismi bolsa: «U goya booɣuzlaxқa yetilәp mengiloɣan қoydək booɣuzlaxқa elip mengildi, Қirқioɣuqi aldida ün-tinsiz yatқan қozidək, u zadila eoɣiz aqmidi. 33 U horlinidu, u һəқ soraқtin məһrum boldi, Əmdi uning əwladini kimmu bayan қilalisun?! Qünki һayati yər yüzidin elip ketildi». 34 Aoɣwat Filiptin: — Dəp bərsingiz, pəyoɣəmbərning bu səzi kimgə қaritip eytiloɣan? Өzigimu yaki baxқa birsigimu? — dəp soridi. 35 Filip aoɣzini eqip xu yazmining xu қismidin baxlap, uningoɣa Əysa tooɣrisidiki hux həwərni jakarlap bərdi. 36 Ular yolda ketiwetip, su bar bir yərgə kəlgəndə, aoɣwat: — Mana bu yərdə su bar ikən. [Muxu yərdila] qəmüldürülüxümgə қandaқ tosaloɣu bar? — dedi. 38 U һarwini tohtitixni buyrudi. Filip wə aoɣwat ikkisi billə suoɣa qüxüp, uni qəmüldürdi. 39 Ular sudin qiққanda, Rəbning Roһi Filipni kətürüp elip kətti. Aoɣwat uni қayta kərmidi, əmma u xadlinip yolini dawamlaxturdi. 40 Filip bolsa Axdod xəһiridə pəyda boldi; u xu yurtni kezip, xu yərdin Қəysəriyə xəһirigə kəlgüqə boloɣan һəmmə xəһərlərdə hux həwər jakarlidi.

9 Əmma [xu qaoɣlar] Saul һər nəpisidə Rəbning muhlisliroɣa tehiqə izqil қiroɣinqiliқ təһditliri seliwatқan pəyt idi. U Bax kaһinning aldioɣa berip, 2 Dəməxқ xəһiridiki sinagoglaroɣa təwsiyə heti yezip berixni soridi. Xundaқ boloɣanda, u Dəməxқtə [Məsiһ] yolidikilərdin birərsini, məyli ər bolsun, ayal bolsun tepiwalsila, baoɣlap tutқun қilip, Yerusalemoɣa elip kelixkə ruhsət bolatti. 3 Saul yoloɣa qiқip, Dəməxқ xəһirigə yeқinlaxқanda, tuyuқsiz asmandin küqlük bir nur qüxüp, uning ətrapini yorutuwətti. 4 U yərgə yiқildi wə əzigə: — Saul, Saul! Manga nemixқa ziyankəxlik қilisən? — degən bir awazni anglidi. 5 — I Rəb, sən kimsən? — dəp soridi u. Awaz: — Mən sən ziyankəxlik қiliwatқan Əysadurmən. 6 Ornungdin tur, xəһərgə kir, nemə қilixing kerəkliki sanga eytip berilidu» — dedi. 7 Uning bilən billə mangoɣan adəmlər awazni anglisimu, һeqkimni kərəlmigəqkə, xu yərdə

ün qiḳiralmay turupla ḳaldi. 8 Saul yərdin turup,
kəzlirini eqip ḳaridi, lekin ḥeq nərsini kərəlmidi.
Ḥəmraḥliri uni ḳolidin yetiləp Dəməxḳḳə elip kirdi. 9 U
üq küngiqə kəzi kərməs bolup nə yemidi nə iqmidi. 10
Dəməxḳtə Ananiyas isimlik məlum bir muhlis bar idi.
Rəb uningoŋa bir oŋayibanə kərünüxtə kərünüp uni: —
Ananiyas! — dəp qaḳirdi. — Mana mən, i Rəb, — dəp
jawab bərdi u. 11 Rəb uningoŋa: — Sən dərḥal «Tüz» dəp
ataloŋan koqioŋa berip, Yəḥudaning əyidin Tarsusluḳ
Saul isimlik birini sorap tap; qünki mana, u dua-
tilawət ḳiliwatidu. 12 U dua ḳiliwatḳinida, oŋayibanə
kərünüxtə Ananiyas isimlik bir kixining kelip, kəzini
kəridioŋan ḳilix üqün üstigə ḳolini təgküzgənlikini
kərdi, — dedi. 13 Ananiyas: — I Rəb, mən bu adəmning
həwirini nuroŋun kixilərdin anglidim, u Yerusalemdiki
muḳəddəs bəndiliringgə xunqə kəp ziyan-zəhmət
yətküzgən! 14 Ḥazir u muxu yərdə namingoŋa nida
ḳiloŋanlarning ḥəmmisini tutup baoŋlax üqün bax
kaḥinlardin ḥoḳuḳ aptu — dedi. 15 Lekin Rəb uningoŋa:
— Bariwər! Qünki u namimni əllərning wə ularning
padixaḥlirining ḥəm Israillarning aldida ayan ḳilix
üqün əzümgə alaḥidə talliоŋan bir əswabtur. 16
Qünki mən uningoŋa namim üqün ḳanqilik azab-
oḳubətlərni tartixining muḳərrər ikənlikini ayan
ḳilimən, — dedi. 17 Buning bilən Ananiyas berip,
xu əygə kirdi; u ḳollirini Saulning üstigə təgküzüp
uningoŋa: — Ḳerindax Saul, Rəb, yəni bu yərgə
keliwatḳan yolungda sanga kərüngən əysa, kəzliringni
kərələydioŋan bolsun dəp wə sening Muḳəddəs Roḥḳa
tolduruluxung üqün meni xəhsən əzi əwətti, — dewidi,
18 Saulning kəzliridin huddi belik ḳasirikidək boloŋan
bir nərsilər qüxüp, kəzliri eqilip kərələydioŋan boldi.
U ornidin turup, qəmüldürüxni ḳobul ḳildi. 19 U
oŋizalanoŋandin keyin, ḳuwwətlinip maoŋduroŋa kirdi.
20 [Saul] Dəməxḳtiki muhlislarning yenida birnəqqə
kün turdi wə wakitni ətküzməy sinagoglaroŋa kirip, «U
kixi Hudaning Ooŋlidur» dəp əysani jakarlaxḳa baxlidi.
21 Uni angliоŋanlar səzliridin intayin ḥəyran boluxup:
— Bu adəm Yerusalemda bu namoŋa nida ḳiloŋuqilarni
ḳattiḳ wəyran ḳiloŋan ḥeliḳi adəm əməsmu? Bu
yərgimu muxundaḳlarni baoŋlap bax kaḥinlaroŋa tutup
berix məḳsitidə kəlgənmidu? — deyixti. 22 Lekin
Saulning ḳayil ḳilix küqi baroŋanseri exip, Əysaning
Məsiḥ ikənlikini ispatlap Dəməxḳtiki Yəḥudiylarni
parakəndiqilikkə qəmdürdi. 23 Kəp künlərdin keyin,
Yəḥudiylar Saulni yoḳatmaḳḳa kəst ḳilmaḳqi boldi.
24 Lekin Saul ularning suyiḳəstidin həwər tapti; uni
tutup əltürüx üqün ular keqə-kündüz xəḥərning
ḳowuḳlirida paylap yürdi. 25 Lekin muhlislar bir
küni keqidə uni qong sewətkə olturoŋuzup, sepil
[kamaridin] qüxürdi. 26 Saul Yerusalemoŋa yetip
berip, u yərdiki muhlislaroŋa ḳoxulmaḳqi boldi,
lekin ularning ḥəmmisi uning muhlis ikənlikigə
ixənməy, uningdin ḳorḳti. 27 Biraḳ Barnabas uni elip
berip, rosullar bilən kərüxtürdi. U uloroŋa Saulning
Dəməxḳning yolida Rəbni ḳandaḳ kərgənlikini,
Rəbningmu uningoŋa gəp ḳiloŋanliḳini qüxəndürdi wə
uning Dəməxḳtə əysaning namida ḳandaḳ jür'ətlik
bilən səz-kalam yətküzgənlikini uḳturdi. 28 Buning
bilən, Saul Yerusalemda rosullar bilən billə oquḳ-
axkarə yürüp, yürəklik ḥalda Rəbning namida səz-
kalam yətküzətti. 29 U yənə grekqə səzlixidioŋan
Yəḥudiylar bilənmu səzlixip munazirilixətti; nətijisi,
ular uningoŋa ḳəst ḳilmaḳqi boldi. 30 Ḳerindaxlar bu
ixtin həwər tepip, uni Ḳəysəriyə xəḥirigə elip berip,
andin u yərdin Tarsus degən xəḥərgə yoloŋa saldi. 31
U qaoŋda, pütkül Yəḥudiyə, Galiliyə wə Samariyədiki
jamaətlər [bir məzgil] tinqliḳḳa erixip, [etiḳadta]
ḳuruldi; Rəbning ḳorḳunqida mengip, Muḳəddəs
Roḥning rioŋbət-təsəllisi bilən ularning sanlirimu
baroŋanseri kəpəyməktə idi. 32 Xu waḳitlarda xundaḳ
boldiki, Petrus ḥərḳaysi jaylarni arilap yürgəndə,
Lidda xəḥiridiki muḳəddəs bəndilərnimu yoḳlaxḳa
qüxti. 33 U yərdə u Əneyas isimlik bir adəmni uqratti.
Bu adəm paləq bolup, orun tutup yatḳili səkkiz yil
boloŋanikən. 34 Petrus uningoŋa: — Əneyas, Əysa,
yəni Məsiḥ boloŋuqi seni saḳaytidu. Ornungdin turup,
palisingni yioŋixtur! — dedi. U dərḥal ornidin turdi.
35 [Əneyasni] kərgən Lidda xəḥiridiki wə Xaron
rayonidikilərning ḥəmmisi towa ḳilip Rəbgə baoŋlandi.
36 Yoppa xəḥiridə bolsa Tabita isimlik bir ayal muhlis
bar idi (uning ismi grekqidə «Dorkas» idi). U ḥərdaim
yahxi əməllər wə həyr-sahawətlik ixlaroŋa beriləttı.
37 Xu künlərdə xundaḳ boldiki, u kesəl bolup, ölüp
kətti. Kixilər jəsətni yuyup, üstünki ḳəwəttiki bir
əygə yatḳuzup ḳoydi. 38 Yoppa xəḥiri Lidda xəḥirigə
yeḳin boloŋaqḳa, Yoppadiki muhlislar Petrusning
Liddada ikənlikini anglap, uning aldioŋa ikki adəm
əwətti. Ular: «Ḥayal bolmay yenimizoŋa kəlsəng!» —
dəp yelindi. 39 Petrus ornidin turup ular bilən billə
Yoppaoŋa bardi. Yoppaoŋa yetip kelixi bilən ular uni
üstünki ḳəwəttiki əygə baxlap qiḳti. Barliḳ tul ayallar
Petrusning ətrapioŋa olixip, yioŋa-zar ḳilixip uningoŋa
Dorkasning ular bilən billə boloŋan waḳtida əzlirigə

tikip bərgən kənglək-kiyimlirini kərsitixti. 40 Lekin Petrus ḥəmməylənni qiḳiriwetip, tizlinip olturup dua ḳildi. Andin u jəsətkə ḳarap: — Tabita, ornungdin tur! — dedi. Tabita kəzini eqip, Petrusni kərüp, ornida olturdi. 41 Petrus uningoƣa ḳolini uzitip uni yəlap turoƣuzdi wə mukəddəs bəndilər bilən tul ayallarni qaḳirip, Dorkasni ularoƣa tirik tapxurup bərdi. 42 Bu həwər pütkül Yoppaoƣa tarḳilip, nuroƣun kixilər Rəbgə etiḳad ḳildi. 43 Xundaḳ boldiki, Petrus Yoppada Simon isimlik bir kənqining əyidə uzun künlər turdi.

10 Ḳəysəriyə xəḥiridə Korniliy isimlik bir adəm bolup, u [Rim] ḳoxunidiki «Italiyəliklər» ḳismining yüzbexi idi. 2 U ihlasmən adəm bolup, əzi wə pütkül əyidikiliri Hudadin ḳorḳatti. U mərdlik bilən namratlaroƣa həyr-sahawət ḳilip, daim Hudaoƣa dua-tilawət ḳilatti. 3 Bir küni qüxtin keyin saət üqlərdə, u oƣayibanə bir kərünüxtə Hudaning bir pərixtisining əzining yenioƣa kəlgənlikini oquḳ kərdi. Pərixtə uni: — Korniliy! — dəp qaḳirdi. 4 Korniliy uningoƣa kəzlirini tikip ḳattiḳ qəqüp: — Təksir, nemə ix? — dəp soridi. Pərixtə uningoƣa: — Sening dualiring wə həyr-sahawətlik ixliring Huda aldioƣa əslətmə ḳurbanliḳtək berip yətti. 5 Əmdi sən Yoppaoƣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioƣan Simon isimlik adəmni qaḳirtip kəl. 6 U Simon isimlik bir kənqining əyidə meḥman bolup turuwatidu. Simonning əyi dengiz boyida, — dedi. 7 Uningoƣa səzligən pərixtə kətkəndin keyin, Korniliy əydiki hizmətqilərdin ikkini wə daim yenida turup hizmət ḳiloƣuqilar iqidiki ihlasmən bir ləxkərni qaḳirdi. 8 Barliḳ ixlarni qüxəndürgəndin keyin, ularni Yoppaoƣa əwətti. 9 Ətisi ular səpər ḳilip xəḥərgə yeḳinlaxḳanda, qüx waḳti bolup, Petrus dua ḳilix üqün əgzigə qiḳti. 10 Uning ḳorsiḳi eqip ketip, bir nərsə yəy dedi. Birak ular oƣiza təyyarlawatḳanda, oƣayibanə bir alamət Petrusni oruwaldi. 11 U asman eqilip, tət burjikidin baoƣlanoƣan ḥalda yər yüzigə qüxürülüwatḳan kəng dastihandək bir nərsini kərdi. 12 Dastihanda ḥərhil tət putluḳ ḥaywanlar, yər beoƣirlioƣuqilar, asmandiki uqar-ḳanatlarmu bar idi. 13 Uningoƣa bir awaz anglandi: — «Ornungdin tur, Petrus, ulardin soyup yə!» 14 — Yaḳ, Rəb, ḥərgiz bolmaydu! Mən ḥeqkaqan ḥeqḳandaḳ napak yaki ḥaram nərsini yegən əməsmən! — dedi Petrus. 15 Awaz ikkinqi ḳetim kelip uningoƣa: — Huda ḥalal dəp pakliƣanni sən ḥaram demə! — deyildi. 16 Bu ix üq ḳetim yüz berip, andin dastihandək boloƣan xu nərsə dərḥal asmanoƣa elip qiḳip ketildi. 17 Petrus kərgən oƣayibanə alamətning mənisi tooƣrisida ḳaymuḳup turoƣanda, mana Korniliy əwətkən kixilər Simonning əyini tepip, dərwaza aldida turatti. 18 Ular birsini qaḳirip, uningdin Petrus dəpmu atilidioƣan Simon degən birsi bu yərdə turamdu? — dəp soridi. 19 Petrus tehiqə xu oƣayibanə alamətning mənisi üstidə oyliniwatḳanda, Roḥ uningoƣa: — Mana, seni üq adəm izdəp kəldi. 20 Ornungdin tur, pəskə qüx, ḥeq ikkilənməy ular bilən billə baroƣin. Qünki ularni əwətküqi Mən! — dedi. 21 Petrus pəskə qüxüp, ḥeliḳi adəmlərgə: — Silər izdigən kixi mana mən bolimən. Bu yərgə kelix səwəbinglar nemikin? — dedi. 22 Ular jawabən: — Ḥəḳḳaniy bir adəm, Hudadin ḳorḳidioƣan, xundaḳla pütkül Yəḥudiy həlḳi təripligən Korniliy isimlik rimliḳ yüzbexi mukəddəs bir pərixtə təripidin sizni əyigə qaḳirtip, sizdin səz-kalam anglaxḳa əmr ḳilinoƣan! — dedi. 23 Xunga Petrus ularni əygə təklip ḳilip, ḳondurup meḥman ḳildi. Ətisi ornidin turup u ular bilən billə yoloƣa qiḳti. Yoppadiki ḳerindaxlardin bəziliri ularoƣa ḥəmraḥ bolup mangdi. 24 Ikkinqi küni, ular Ḳəysəriyəgə yetip bardi. Əmdi Korniliy tuoƣḳanliri wə yeḳin yar-buradərlirini əyigə qaḳirip, Petruslarni təḳḳəzarliḳ bilən kütüp turatti. 25 Petrus əygə kirgəndə, Korniliy aldioƣa qiḳip, ayioƣioƣa əzini etip səjdə ḳildi. 26 Lekin Petrus [dərḥal] uni yəlap turoƣuzup: — Ornungdin turoƣin! Mənmu bir insan, halas! — dedi. 27 U Korniliy bilən gəp ḳiloƣaq əygə kiriwidi, əyning iqigə yioƣiloƣan top-top adəmlərni kərdi. 28 U ularoƣa: — Silərgə məlumki, biz Yəḥudiylarning yat əlliklərdin birsi bilən bardi-kəldi ḳilixi yaki əylirigə kirixi Təwrat ḳanun-əḳidilirimizgə hilap. Lekin Huda manga ḥeqḳandaḳ adəmni napak yaki ḥaram deməslikim kerəklikini ayan ḳildi. 29 Xuning üqün silər adəm əwətip meni qaḳiroƣanda, ḥeq rət ḳilmay aldinglaroƣa kəldim. Əmdi soray, meni nemə dəp qaḳirdinglar? — dedi. 30 Korniliy mundaḳ dedi: — Tət künning aldida bügünki muxu waḳitḳiqə roza tutḳanidim; saət üqlərdə mən əydə dua ḳiliwatattim. Tuyuḳsiz kiyimliridin nur qaḳnap turidioƣan bir adəm aldimda pəyda bolup ərə turdi: 31 «Korniliy! Duaying ijabət ḳilindi wə həyr-sahawətlik ixliring Huda aldioƣa əslətmə ḳurbanliḳtək yətti. 32 Xunga Yoppaoƣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioƣan Simon isimlik adəmni qaḳirtip kəl. U dengiz boyida olturaḳluḳ Simon isimlik bir kənqining əyidə meḥman bolup turuwatidu» dedi. 33 Xuning üqün, dərḥal əzlirini qaḳirip kelixkə adəm əwətkənidim. Əzliri külbəmgə kelip yahxi ḳildila! Əmdi biz ḥəmməylən

Huda əzlirigə əmr kiloɣan barlik səzlərni anglax üqün Hudaning aldida ḥazir turuwatimiz. **34** Petrus aoɣzini eqip mundak dedi: — Bərḥək, mən Hudani ḥeqkandak adəmgə yüz-hatirə kilmaydu, dəp qüxinip yəttim; bəlki ḥər əldin boloɣanlar iqidə Uningdin korkidioɣan wə ḥəkkaniyət yürgüzidioɣan kixi bolsila, Uning aldida məkbuldur. **36** Huda Israil həlkigə yətküzgən səz-kalam, yəni Əysa Məsiḥ arkilik (u pütkül məwjudalaroɣa Rəbdur) inak-jatirjəmlik jakarlanoɣan hux həwər silərgə məlumoɣu; **37** Silərningmu Yəḥya [pəyoɣəmbər] qəmüldürüx qakirikini yətküzgəndin tartip, Galiliyədin baxlap pütkül Yəḥudiyə zeminlirida Nasarətlik Əysa tooɣruluk guwaḥliktin — yəni Hudaning kandak kilip uni Mukəddəs Roḥ wə küq-kudrət bilən məsiḥligənliki, xuning bilən u ḥəmmə yərni kezip, yahxi əməllərni kilip, Iblisning ilkidə boloɣanlarning ḥəmmisini sakaytkanlikidin həwiringlar bardur. Qünki Huda uning bilən billə idi. **39** Bizmu uning ḥəm Yəḥudiylarning zeminida ḥəm Yerusalemda kiloɣan pütün əməllirining guwaḥqiliri. Ular uni yaoɣaqka esixi bilənmu eltürdi. **40** Birak üqinqi küni, Huda uni kayta tirildürüp namayan kildi. Birak ḥəmmə kixilərgə əməs, pəkət Huda Özi aldi bilən tallioɣan guwaḥqilar, yəni u ölümdin tirilgəndin keyin uning bilən ḥəmdastihan boloɣan bizlərning arimizda namayan kildi. **42** U bizgə həlkkə hux həwər yətküzüxni wə özining Huda təripidin tiriklər wə ölgənlərning sorakqisi kilinip təyinləngüqi ikənlikini jakarlaxni əmr kildi. **43** Barlik pəyoɣəmbərlər uningoɣa guwaḥlik beriduki, ḥərkim uningoɣa etikad kiloɣan bolsa uning nami arkilik gunahliri kəqürüm kilinidu. **44** Petrus tehi bu səzlərni kiliwatkanda, Mukəddəs Roḥ səz-kalamni anglawatkan ḥəmmə kixigə qüxti. **45** Petrus bilən billə kəlgən hətnilik boloɣan ixəngüqilərning ḥərbiri Mukəddəs Roḥning yat əllərdikilərgimu ata kilinip tökülgənlikini kərüp bək ḥayran boluxti. **46** Qünki ularning [karamət naməlum] tillarda səzlixip Hudani uluoɣlioɣanlikini anglidi. Xunga Petrus: **47** — Muxu kixilər bizgə ohxax Mukəddəs Roḥni kobul kiloɣuqi boloɣan bolsa, kim ularning suoɣa qəmüldürüxni kobul kilixini tosalisun?! — dedi. **48** Xuning bilən u ularning Rəbning namida qəmüldürülüxini buyrudi. Andin ular Petrusning ular bilən birnəqqə kün turuxini ətündi.

11 Rosullar wə pütkül Yəḥudiyədiki baxka kerindaxlar [yat] əlliklərningmu Hudaning səz-kalamini kobul kiloɣanlikini anglidi. **2** Xunga, Petrus Yerusalemoɣa kaytkanda, hətnilik boloɣan [ixəngüqilər] uni əyibkə buyrup: **3** — Sən hətnə kilinmioɣan adəmlərning öyidə meḥman bolup, ular bilən ḥəmdastihan boldung?! — dedi. **4** Birak Petrus pütün ixni baxtin-ahirioɣiqə ularoɣa bir-birlap qüxəndürüp **5** mundak dedi: — Yoppa xəḥiridə dua kiliwatkinimda, oɣayibanə kərünüx meni oriwelip, bir alamətni kərdüm. Kəng dastihandək bir nərsə tət burjikidin baoɣlanoɣan ḥalda asmandin qüxüp, mening yenimda tohtidi. **6** Uningoɣa kəz tikip karisam, iqidə ḥərhil tət putluk ḥaywanlar, yawayi ḥaywanatlar, yər beoɣirlioɣuqilar, asmandiki uqar-kanatlarmu bar ikən. **7** Andin: «Ornungdin tur Petrus, ulardin soyup yə!» degən bir awazni anglidim. **8** Mən: «Yak Rəb, ḥərgiz bolmaydu! Mən ḥeqkaqan ḥərkandak napak yaki ḥaram nərsini aoɣzimoɣa aloɣan əməsmən!» dedim. **9** Birak manga yənə: «Huda ḥalal dəp paklioɣan nərsini sən ḥaram demə!» degən awaz anglandi. **10** Bu ix üq ketim xundak təkrarlinip, ahir bularning ḥəmmisi asmanoɣa kaytidin tartip ketildi. **11** Mana dəl xu qaoɣda, Kəysəriyədin meni qakirixka əwətilgən üq kixi mən turoɣan öyning aldioɣa kəldi. **12** Mukəddəs Roḥ meni ḥeq ikkilənməy ular bilən billə berixka buyrudi. Muxu altə kerindaxmu mən bilən billə bardi. [Kəysəriyəgə yetip kelip], ḥeliki adəmning öyigə kirduk. **13** Bu kixi bizgə özining öyidə payda bolup turoɣan bir pərixtini kandak kərgənlikini eytti. Pərixtə uningoɣa: «sən Yoppaoɣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan Simon isimlik bir adəmni qakirtip kəl, **14** u sanga seni wə pütkül ailənggə nijatlik yətküzidioɣan bir həwərni eytip beridu» degənikən. **15** Mən gəpni baxlioɣinimda, Mukəddəs Roḥ huddi baxta bizning üstimizgə qüxkinidək, ularoɣimu qüxti. **16** Xu qaoɣda, Rəbning səz-kalamini, yəni: «Yəḥya kixilərni suoɣa qəmüldürgən, lekin silər bolsanglar Mukəddəs Roḥka qəmüldürülisilər» deginini esimgə aldim. **17** Xunga, əgər Huda əmdi muxularoɣa biz Rəb Əysa Məsiḥkə etikad kiloɣinimizdin keyin bizgə bərgən iltipatka ohxax iltipat ata kiloɣan bolsa, Hudani tosaloɣudək mən zadi kim idim? **18** Ular bu səzlərni anglioɣanda, əyibləxtin tohtap, Hudaoɣa mədḥiyə okup: — Bərḥək, Huda əllərgimu ḥayatlikka elip baridioɣan towa kilixni nesip kiliptu! — deyixti. **19** U qaoɣda, Istipanning ixi bilən ziyankəxlikkə uqrap ḥərkaysi jaylaroɣa tarkilip kətkənlər Fənikiyə rayoni, Siprus arili wə Antakya xəḥiri katarlik jaylaroɣiqə yetip berip, bu jaylarda səz-kalamni pəkət Yəḥudiylaroɣila yətküzətti. **20** Lekin ulardin Siprus arili wə Kurini

xəḫiridin kəlgən bəzilər Antakya xəḫirigə baroŋanda, Rəb Əysaning hux həwirini Greklərgimu yətküzdi. **21** Rəbning ḳoli ular bilən billə bolup, tolimu nuroŋun kixilər ixinip towa ḳilip Rəbgə baoŋlandi. **22** Bu həwər Yerusalemdiki jamaətning ḳulikioŋa yetip kəldi. Xuning bilən ular Barnabasni Antakyaoŋiqə arilap ətüxkə əwətti. **23** Barnabas yetip berip, Hudaning meḫirxəpḳitini kərüp, huxal boldi. U ularning ḫəmmisini jan-dilidin ḳət'iylik bilən Rəbgə qing baoŋlinixḳa rioŋbətləndürdi. **24** Qünki u Muḳəddəs Roḫḳa wə imanixənqkə tolduruloŋan bolup, yahxi bir adəm idi. Xuning bilən zor bir top adəmlər Rəbgə ḳoxuldi. **25** Xuning bilən Barnabas Tarsus xəḫirigə Saulni izdəp bardi. **26** Uni tepip Antakyaoŋa elip kəldi; xundaḳ boldiki, ikkiylən jamaət bilən billə saḳ bir yil yioŋilip, nuroŋun adəmgə təlim bərdi. Muhlislarning «Hristianlar» dəp tunji atilixi Antakyadin baxlandi. **27** U künlərdə bəzi pəyoŋəmbərlər Yerusalemdin Antakyaoŋa qüxüp kəldi. **28** Bulardin Agabus isimlik birəylən otturioŋa qiḳip, Roḫning wəḫiyini yətküzüp, ḳattiḳ bir aqarqilikning pütkül dunyani basidioŋanlikini aldin eytti (bu aqarqilik dərwəḳə «Klawdiyus Ḳəysər» ḫeküm sürgən waḳitta yüz bərdi). **29** Buning bilən [Antakyadiki] muhlislarning ḫərbiri əz ḳurbioŋa ḳarap pul yioŋip, Yəhudiyədə turuwatḳan ḳerindaxlaroŋa yardəm berixni ḳarar ḳildi. **30** Ular bu ḳararni ada ḳilip, ianini Barnabas wə Saulning ḳoli arḳilik [Yəhudiyədiki jamaət] aḳsaḳallirioŋa yətküzüp bərdi.

12 Xu qaoŋlarda, Ḫerod padixaḫ jamaəttikilərdin bəzilirigə ziyankəxlik ḳilmaḳqi bolup ularoŋa ḳol saldi. **2** U Yuḫannaning akisi Yaḳupni ḳiliqlap əltürdi. **3** Əzining bu ḳiloŋan ixining Yəhudiylaroŋa yaḳḳanlikini kərüp, u Petrusnimu tutḳun ḳildurudi (xu qaoŋda «petir nan ḫeyti» məzgili idi). **4** Petrusni tutḳandin keyin, uni zindanoŋa taxlap, tət ləxkər bir guruppa ḳilinoŋan tət ḳarawwul topioŋa tapxurdi. Pasha ḫeyttin keyin, Ḫerod uni halayiḳ aldida soraḳ ḳilmaḳqi idi. **5** Xunga Petrus zindanda tutup ḳelindi. Lekin jamaət Hudaoŋa jan-dil bilən uning üqün dua ḳilixiwatatti. **6** Əmdi Ḫerod uni elip qiḳip sot ḳilixning aldinḳi keqisi, Petrus ikki zənjir bilən baoŋlaḳlik peti, ikki ḳarawulning otturisida uhlawatatti; ixikning sirtidimu birnəqqə ḳarawul zindanni kəzət ḳiliwatatti. **7** Wə tuyuḳsiz Rəbning bir pərixtisi kərünüp, bir nur kamerni yorutti. Pərixtə Petrusning biḳinioŋa noḳup: — Tez tur! — dəp oyoŋatti. Uning ḳolliridiki zənjir xu ḫaman boxap qüxüp kətti. **8** Pərixtə uningoŋa: — Belingni baoŋliwal! Kəxingnimu kiy! — dedi. Petrus uning deginini ḳildi. Andin u: — Qapiningni yepinqaḳlap kəynimdin mang! — dedi. **9** Petrus uningoŋa əgixip [kamerdin] qiḳti. Biraḳ u pərixtining wasitisi bilən boluwatḳan bu ixlarning rastlikini bilməy, bəlki bir oŋayibanə kərünüx kərüptimən, dəp oylawatatti. **10** Ular birinqi wə ikkinqi kəzəttin ətüp, zindanning xəḫərgə qiḳidioŋan təmür dərwazisioŋa baroŋanda, dərwaza ular üqün əzlükidin eqilip kətti. Ular qiḳip, bir koqidin ətkəndə, pərixtə tuyuḳsiz uning yenidin kətti. **11** Xu qaoŋda, Petrus esigə kelip, əz-əzigə: «Dərwəḳə əmdi Rəb Əz pərixtisini əwətip, meni Ḫerodning ḳolidin wə Yəhudiy həlḳining kütkənlirining ḫəmmisidin ḳutḳuzuptu, dəp bildim» — dedi. **12** Ḫəḳiḳiy əḫwalni qüxinip yətkəndə, u Markus dəpmu atilidioŋan Yuḫannaning anisi Məryəmning əyigə bardi. U yərdə nuroŋun kixilər yioŋilip dua-tilawət ḳiliwatatti. **13** U dərwazining ixikini ḳaḳḳanda, Roda isimlik bir dedək awazni anglap qiḳti. **14** U Petrusning awazini tonup, huxalliḳidin ixikni eqixḳimu ülgürməy yügürüp kelip, ḫəmməyləngə: — Petrus dərwaza aldida turidu! — dəp həwər ḳildi. **15** Lekin ular: — Sarang bolup ḳaldingoŋu! — deyixti. Biraḳ u: — Rast xundaḳ, dəp turuwaldi. Ular: — U uning pərixtisi bolsa kerək! — deyixti. **16** Biraḳ Petrus dərwazini ḳeḳiwərdi. Ular qiḳip dərwazini eqip, uning əzini kərgəndə ḫəmməylən ḫang-tang boluxti. **17** Petrus ularoŋa ün qiḳarmaslikḳa ḳol ixariti ḳilip, ularoŋa Rəbning əzini zindandin ḳandaḳ elip qiḳḳanlikini eytip bərdi. Andin keyin, u: — Bu həwərni Yaḳupḳa wə ḳerindaxlaroŋa yətküzüp ḳoyunglar, — dəp, əzi u yərdin baxḳa yərgə kətti. **18** Tang atḳanda, ḳarawullar Petrus zadi nemə boldi dəp sarisimigə qüxti. **19** Ḫerod uni izdəp uning iz-derikini tapalmioŋaqḳa, ḳarawullarni soraḳ ḳilip, ularni əlümgə məḫkum ḳilixni buyrudi. Bu ixtin keyin, u Yəhudiyədin qüxüp Ḳəysəriyə xəḫirigə berip xu yərdə turdi. **20** Əslidə Ḫerod [han] bilən Tur wə Zidondikilər arisida ḳattiḳ jedəl bar idi. Ḫalbuki, Tur wə Zidondikilər birlixip, Ḫerodning aldioŋa kəldi. Uning bilən yarixiwelix üqün ular aldi bilən hanning Bilastus isimlik xəhsiy oŋojidarini əzlirigə yar-yələk boluxḳa ḳayil ḳiloŋanidi. Qünki bu yurttikilər axlikni hanning ilkidiki jaylardin alatti. **21** Bəlgiləngən kərüxüx künidə Ḫerod xaḫanə tonlirini kiyip, soraḳ təhtidə olturup, ularoŋa nutuḳ sözlidi. **22** Anglioŋan həlḳ: — Bu adəmning awazi əməs, bəlki bir ilaḫning awazidur! — dəp warḳiraxti. **23** Xuan Pərwərdigarning bir pərixtisi hanni urdi;

qünki u xan-xərəpni Hudaoɣa beoɣixlimidi. Nətijidə, u ḳurtḳa yəm bolup əldi. 24 Əmma Hudaning səz-kalami dawamlik bərḳ urup kengəydi. 25 Barnabas bilən Saul Yerusalemda ianilirini tapxurux hizmitini ada ḳiloɣandin keyin, Antakyaoɣa ḳaytip kətti. Ular Markus dəpmu atilidioɣan Yuḥannani billə elip bardi.

13 Antakyadiki jamaət iqidə bəzi pəyoɣəmbərlər wə təlim bərgüqilər bar idi. Ular Barnabas, «Ḳara» dəpmu atilidioɣan Ximeon, Kurinilik Lukius, Ḥerod han bilən billə qong boloɣan Manaən wə Saullar idi. 2 Ular Rəbning ibaditidə bolup roza tutuwatḳan bir məzgildə, Muḳəddəs Roḥ ularoɣa: — Barnabas bilən Saulni Mən ularni ḳilixḳa qaḳiroɣan hizmət üqün Manga ayrip ḳoyunglar, — dedi. 3 Xuning bilən, ular yənə roza tutup dua ḳiloɣandin keyin, ikkiylənning üstigə ḳollirini təgküzüp uzitip ḳoydi. 4 Ular Muḳəddəs Roḥ təripidin əwətilgən bolup, Səlyukiyə xəḥirigə berip, u yərdin kemigə qiḳip Siprus arilioɣa ḳarap yoloɣa qiḳti. 5 Salamis xəḥirigə yetip kelip, ular Yəhudiylarning sinagoglirida Hudaning səz-kalamini yətküzüxkə baxlidi. Yuḥanna ularning yardəmqisi idi. 6 Ular pütün aralni arilap qiḳip, Pafos xəḥirigə kəldi. Ular u yərdə Baryəxua isimlik bir kixi bilən uqrixip ḳaldi. U seḥirgər bolup, sahta pəyoɣəmbər boloɣan bir Yəhudiy idi. 7 U kixi bu [aralning] rimlik waliyisi Sergiyus Pawlusning ḥəmraḥi idi. Waliy uḳumuxluḳ bir kixi bolup, Barnabas bilən Saulni qaḳirtip, Hudaning səz-kalamini anglimaḳqi boldi. 8 Lekin ḥeliḳi seḥirgər (uning grekqə ismi Əlimas bolup, «seḥirgər» degən mənidə) ularoɣa ḳarxi qiḳip, waliyning rayini etiḳadtin ḳayturuxni urunmaḳta idi. 9 Birak Muḳəddəs Roḥḳa tolduruloɣan Saul (yənə «Pawlus» dəpmu atilidu) ḥeliḳi seḥirgərgə tikilip ḳarap 10 uningoɣa: — Əy, ḳəlbing ḥərhil ḥiyligərlik wə aldamqilik bilən toloɣan Iblisning ooɣli, ḥəmmə ḥəḳḳaniylikning düxmini! Pərwərdigarning tüz yollirini burmilaxni zadi tohtatmamsən?! 11 Əmdi Rəbning ḳoli üstünggə qüxti! Kəzliring kor bolup, bir məzgil künning yoruḳini kərəlməysən! — dedi. Xuan, bir hil tuman wə ḳarangoɣuluḳ uni basti. U yolni silaxturup, kixilərdin meni ḳolumdin yetilənglar, dəp iltija ḳilatti. 12 Yüz bərgən ixni kərgən waliy Rəbning təlimigə ḳattiḳ ḥəyran bolup, Uningoɣa etiḳad ḳildi. 13 Pawlus bilən uning ḥəmraḥliri kemigə qiḳip, Pafostin Pamfiliyə əlkisidiki Pərgə xəḥirigə bardi. U yərdə Yuḥanna ulardin ayrilip Yerusalemoɣa ḳaytti. 14 Pawluslar bolsa Pərgə xəḥiridin qiḳip, dawamlik mengip Pisidiyə rayonidiki Antakya xəḥirigə berip, xabat küni sinagogḳa kirdi. 15 Təwrat ḳisimliridin wə pəyoɣəmbərlərning yazmiliridin oḳuloɣandin keyin, sinagogning qongliri ularni qaḳirtip: — Ḳerindaxlar, əgər halayiḳḳa birər nəsiḥət səzünglar bolsa, eytinglar, — dedi. 16 Pawlus ornidin turup, ḳol ixiriti ḳilip, halayiḳḳa mundaḳ dedi: — Əy Israillar wə Hudadin ḳorḳḳanlar, ḳulaḳ selinglar! 17 Bu Israil həlḳining Hudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup yaxioɣan waḳitlarda ularni uluoɣ ḳildi, Өzining egiz kətürgən biliki bilən ularni Misirdin ḳutḳuzup qiḳti. 18 U qəldə ularoɣa təhminən ḳirik yil oɣəmhorluḳ ḳildi 19 andin Ḳanaan zeminidiki yəttə əlni yoḳitip, ularning zeminlirini ularoɣa miras ḳilip bərdi. 20 Bu ixlaroɣa aldi-kəyni bolup təhminən tət yüz əllik yil kətti. Keyin, taki Samuil pəyoɣəmbər otturioɣa qiḳḳiqə, u ularoɣa batur ḥakimlarni tikləp bərdi. 21 Andin ular bizgə bir padixaḥni bərsikən, dəp [Samuil pəyoɣəmbərdin] tilidi. Xuning bilən Huda ularoɣa Binyamin ḳəbilisidin Kix isimlik adəmning ooɣli Saulni tikləp bərdi. U ḳirik yil ḥəküm sürdi. 22 Birak [Huda] Saulni səltənitidin qüxürüp, ularoɣa Dawutni padixaḥ ḳilip turoɣuzup bərdi. Huda uning ḥəḳḳidə guwaḥlik berip: «Kənglümdikidək bir adəmni, yəni Yəssəning ooɣli Dawutni taptim. U Mening toluḳ iradəmgə əməl ḳilidu», — dedi. 23 Өzi wədə ḳiloɣandək Huda bu adəmning nəslidin Israil həlḳigə bir ḳutḳuzoɣuqi tikləp bərdi — u bolsa Əysaning əzidur! 24 U həlḳning otturisioɣa qiḳixtin alwwal, Yəḥya [pəyoɣəmbər] qiḳip, barliḳ Israil həlḳini towa ḳilixni [bildüridioɣan] qəmüldürüxni ḳobul ḳilinglar, dəp jakarlidi. 25 Yəḥya [pəyoɣəmbər] wəzipini tamamlioɣanda, halayiḳḳa mundaḳ degənidi: «Silər meni kim dəp bilisilər? Mən silər kütkən zat əməsmən. Birak mana, məndin keyin birsi kelidu, mən ḥətta uning ayaoɣ kəxlirini yexixkimu layiḳ əməsmən!» 26 Əy ḳerindaxlar, Ibraḥimning jəmətining nəsilliri wə aranglardiki Hudadin ḳorḳḳanlar, bu nijatliḳning səz-kalami silərgə əwətildi! 27 Yerusalemda turuwatḳanlar wə ularning ḥakimliri [Əysani] tonumay, uning üstidin gunaḥkar dəp ḥəküm qiḳaroɣini bilən, ḥər xabat küni oḳulidioɣan pəyoɣəmbərlərning aldin eytḳan səzlirini əməlgə axurdi. 28 Gərqə ular uningdin ölüm jazasioɣa ḥəküm ḳilixḳa tegixlik birər gunaḥ tapalmioɣan bolsimu, waliy Pilatustin yənila uni ölümgə məḥkum ḳilixni ətündi. 29 Ular [bu] [ixlarni ḳilip] muḳəddəs yazmilarda uning ḥəḳḳidə aldin pütülgənlərning

ҳəммисини [əзлири билмигəн ҳалда] əмəлгə ахуроғандин кейин, унинг јəситини кресттин қüхүрüп, бир қəбригə қоydi. 30 Лекин Худа уни өлümдин тирилдүрди! 31 Тирилгəндин кейин, у бурун əзи билəн Галилиyədин Йерусалемоғиқə əгиxип кəлгəнлəргə кəп күнлəр иқидə [нəққə қетим] көрүнüп турди. Бу кихилəр ҳазир [Израил] ҳəлқигə унинг гуwаҳқилири болuwатиду. 32 Бизму ата-бowилиримизоға қилиноған wədining ҳух һəwирини силəргə ҳазир јакарлаymиз — Худа Əysани [арimизда] тикləп, бу wədini уларning əwладлири болоған бизлəргə əмəлгə ахурди. Бу ҳəқтə Зəбурning иккинқи күyидə алdin'ала мундақ пütүлгəн: «Сən Мening Ооғлум, Өзüм seni бүгүнки күнидə туоғдурdum». 34 Əмдиликтə Худаning Əysaоға қирихни қayта көргүзмəy өлümдин тирилдüридиоғанлиқи ҳəққидə u [мукəддəс yазмилarda] мундақ алdin eytқan: «Dawутқа wədə қилоған мehир-хəpкətлəрни силəргə ата қилимəн!» 35 Хунга yənə bu ҳəқтə yənə bir ayəttə: — «[I Худа], Sening мукəддəс Болоғuqungоға tenining қирихini көргүзмəysən». 36 Қünki Dawut дəрwəкə Худаning iradisi boyиqə өz дəwри üqün hизмəт қилip, өz ata-bowилириоға қoxулup өлümдə uhлap uning teni қирip кətкənidi. 37 Lekin Худа өлümдин тирилдүргüqi bolsa қирихni ҳеq көрmidi. 38 Əмди хунга силəр хуni bилixinglar керəкki, i қерindaxлar, ҳазир gunahлardin кəqüрüм қилinix yoli dəl хu кixi arқилиқ силəргə јакарliniwatidu. 39 Musa pəyоғəмбəргə qüхүрülгəн Təwrat қanuni билəн силəр halas bolalmaywatқan ixлardin uningоға etиқad қилоғuqилar u arқилиқ halas қилinip ҳəққaniy қилinidu! 40 Хунga, pəyоғəмбəрлəр aldin eytқan xu balayi'apət bexinglaroғa qüхмəsliki üqün eҳtiyat қilinglar! — 41 «Қaranglar, i mazaқ қилоғuqилar, ҳəyranuҳəs bolup ҳалак bolunglar! Қünki силərning күнliringlarda bir ix қилimənki, Uni birsi силəргə elan қилsimu силəр xu ixқa ҳəргиz ixənməysилəр!» 42 Pawлus билəн Barnabas sinagogdin қиқiwatқanda, jamaət улароға келəрki xabat күни bu ixлar ҳəққидə yənə səzləxni yelindi. 43 Sinagogtiki jamaət tarқaloғanda, нуроғun Yəҳudiylar wə Hudadin қorққan Təwratқa etиқad қилоғan Yəҳudiy əməsləрmu Pawlus билəн Barnabaskа əgəxti. Ikkisi улароға səz қilip, уларni Hudaning mehир-хəpкitidə qing turuxқa dəwət қildi. 44 Keyinki xabat күни, pütün хəhər həlқi degüdək Hudaning səz-kalamini angliоғili kelixti. 45 Бирақ bundaқ top-top adəмлəрni көргəн Yəҳudiylar ҳəsətkə qəmüp, Pawlusning səzlirigə қarxi tətür gəp қilip, uningоға təhmət қildi. 46 Əмди Pawlus билəн Barnabas tehimu yürəklik ҳалda мундақ dedi: — Худаning səz-kalamini aldi билəн силəр [Yəҳudiy həlқigə] yətküzüx kerək idi. Lekin силəр uni qətkə қekip əzünglarni mənggülük ҳayatқa layiқ kərmigəndin keyin, mana biz [силəрдин] burulup əллəргə yüzlinimiz! (aiōnios g166) 47 Қünki Pərwərdigar [мукəддəс yазмилarda] bizgə мундақ buyруоғan: — «Mən Seni [yat] əллəргə nur boluxқa, Yər yüzining qət-yaқiliriоғiqə nijatliқ boluxung üqün Seni atidim». 48 Əллəрдикилəр bu səzni anglap, huxal boluxup Rəbning səz-kalamini uluоғlaxti; mənggülük ҳayatқa erixixkə bekitilгəнлəрning ҳəmmisi etiқad қildi. (aiōnios g166) 49 Хундақ қилip, Rəbning səz-kalami pütkül zeminоғa tarқaldi. 50 Бирақ Yəҳudiylar Hudadin қorққan yuқiri təbiқilik ayallarni ҳəm хəhər mətiwərlirini қutritip, Pawlus билəн Barnabaskа ziyankəxlik қilоғuzup, ular ikkisini өz yurtliridin қooғlap қiқardi. 51 Əмma Pawlus билəн Barnabas улароға қarap ayaoғliridiki topini қekixturuwetip, Konya хəhirigə қarap mangdi. 52 [Antakyadiki] muhlislar bolsa huxallиққа ҳəmdə Muқəддəс Roҳқа tolduruldi.

14 Konya хəhiridə хундақ boldiki, Pawlus билəн Barnabas Yəҳudiylarning sinagogioғa kirgəndə, jamaətkə хундақ səzlidiki, nətijidə Yəҳudiylar wə Greklərdinmu нуроғan кихилəр etиқad қildi 2 (ҳalbuki, ixənmigən Yəҳudiylar [yat] əlliklərning kəngüllirini zəhərləp, уларni қerindaxлароғa қarxi turuxқa қutratti). 3 Хунga [Pawlus билəн Barnabas] u yərdə heli uzun turup, Rəbgə tayinip yürəklik ҳalda [hux həwərni] jakarlidi; Rəb уларning қolliri билəн məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitip өz mehир-хəpкitining səz-kalamioғa guwaҳliқ bərdi. 4 Buning билəн хəhər həlқi ikkigə bəlünüp ketip, bəziliri Yəҳudiylar tərəptə, bəziliri bolsa rosullar tərəptə turdi. 5 Ahirda, bir қisim yat əlliklər билəн Yəҳudiylar arisida (өz baxliқliri билəн birliktə) rosullarni қiynap, qalma-kesək қilix қutratқuluқi bax kətürdi. 6 Lekin ular bu ixtin həwər tepip, xu yərdin қeqip Likawunya rayonidiki Listra wə Dərbə хəhərliri ҳəmdə ətraptiki yurtlaroғa қarap mangdi. Ular xu yərlərdə hux həwərni dawamliқ jakarlawərdi. 8 Xu qaoғda, Listra хəhiridə putlirida maoғduri yoқ, ҳeq mengip baқmioғan bir tuoғma paləq olturatti. 9 Pawlus səz қiliwatқanda, bu adəм uningоғa қulaқ selip olturatti. Pawlus uningоғa kəz tikip uning saқaytilixioғa ixənqi barliқini kərüp yetip, 10 yuқiri awaz bilən: — Ornungdin dəs tur! — dedi. Ҳeliқi adəм xuan ornidin dəs turup mengixқa baxlidi. 11 Lekin Pawlusning bu ixini kərgən top-top adəмлəр

Likawunya tili bilən: — Ilahlar insan kiyapitigə kirip arimizoƣa qüxüptu! — dəp warkirixip kətti. **12** Ular Barnabasni «Ilah Zeus» dəp ataxti wə Pawlusni səzləxtə baxlamqi boloƣaqka uni «Ilah Hermis» dəp ataxti. **13** Xəhərning sirtida «Zeus Ilah»ning buthanisi bar idi. Xu [buthanidiki] kahin xəhər dərwazisioƣa öküz wə gül qəmbirəklərni elip kelip, həlk bilən billə rosullaroƣa atap kurbanlik kilmakqi boldi. **14** Lekin rosullar Barnabas bilən Pawlus bu ixni anglap, kiyim-keqəklirini yirtkan halda, kəpqilikning arisioƣa yügürüp kirip, warkirap mundak dedi: **15** — Halayik, bu ixlarni nemə dəp kiliwatisilər?! Biz silərgə ohxax hessiyattiki insanlarmiz! Biz silərgə bu ərzimәs nərsilərni taxlap, asman-zemin, dengiz-okyan wə ulardiki barlik məhluklarni Yaratkuqi hayat Hudaoƣila ibadət kilixinglar kerək dəp jakarlawatimiz! **16** Burunki dəwrlərdə, u harkaysi əllərni öz yollirida mengixka yol koyoƣan. **17** Xundak bolsimu, U Özini ispatlaydioƣan guwahlikni kaldurmioƣan əmәs. Qünki U hәmixə silərgə xapaət kərsitip, yamoƣurni öz waktida ərxtin yaoƣdurup mol hosul ata kilip, ax-tamak bilən silərni toyoƣuzup, kəlbinglarni huxallikka qəmdürüp kəldi. **18** Hətta ular bu səzlərni kiloƣan bolsimu, halayikning ularoƣa atap kurbanlik kilixini aranla tosuwaldi. **19** Lekin Antakya wə Konya xəhərliridin bəzi Yəhudiylar kelip, kixilərni özlirigə kayil kilixi bilən, həlk Pawlusni qalma-kesək kildi, andin uni öldi dəp karap, xəhər sirtioƣa sörəp aqikip taxliwətti. **20** Lekin muhlislar uning ətrapioƣa olaxkanda, Pawlus ornidin turup, xəhərgə kaytip kirdi. Ətisi, u Barnabas bilən billə Dərbə xəhirigə kətti. **21** Əmdi ular Dərbə xəhiridə hux həwər jakarlap, nuroƣun adəmlərni [Məsihgə] muhlis boluxka kirgüzgəndin keyin, ikkiylən Listra, Konya wə Antakya xəhərlirigə kaytip bardi. **22** Ular u yərlərdə muhlislarning kəlblirini küqəytip, ularni etikadta qing turuxka rioƣbətləndürüp, xundakla: — Biz Hudaning padixahlikioƣa kirixtə nuroƣun japa-muxəkkətlərni beximizdin ətküzüximiz mukərrər bolidu, — dəp nəsihət kildi. **23** Ular yənə harkaysi jamaət iqidə akşakallarni tallap bəlgiləp, dua kilix wə roza tutux arkilik ularni özliri etikad baoƣlioƣan Rəbgə tapxurdi. **24** Ikkiylən Pisidiyə rayonidin ətüp Pamfiliyə əlkisigə kəldi. **25** Ular Pərgə xəhiridə səz-kalamni yətküzgəndin keyin, Attalya xəhirigə bardi. **26** Andin u yərdin kemigə qikip, [Suriyədiki] Antakyaoƣa karap kətti. Ular əslidə xu yərdə özliri hazir tamamlioƣan bu wəzipini ada kilixka [jamaəttikilər təripidin] Hudaning mehri-xəpkitigə tapxuruloƣanidi. **27** Kaytip kəlgəndə, ular jamaətni bir yərgə jəm kiloƣanda, ularoƣa Hudaning özliri arkilik kiloƣan barlik əməllirini, xundakla Hudaning kandak kilip əllərgə etikadning bir ixikini aqkanlikini səzləp bərdi. **28** Ular u yərdə muhlislar bilən billə uzun məzgil turdi.

15 Xu qaoƣlarda bəzilər Yəhudiyə əlkisidin kelip, [Antakyadiki] kerindaxlaroƣa: — Silər Musa [pəyoƣəmbərgə] tapxuruloƣan yosun boyiqə hətnə kilinixni kobul kilmisanglar, kutkuzulmaysilər! — dəp təlim berixkə baxlidi. **2** Bu ix tooƣrisida qong majira qikkan bolup, Pawlus bilən Barnabas ikkiylən xu kixilər bilən kəskin munazirə kilixkandin keyin, [kerindaxlar] Pawlusni, Barnabasni, xundakla ularning arisidin birnəqqəylənni bu məsilə tooƣrisida rosullar wə akşakallar bilən kərüxüxkə Yerusalemoƣa barsun dəp bekitgən. **3** Xundak kilip ular jamaət təripidin yoloƣa selinip, səpiridə Fənikiyə rayoni wə Samariyə əlkisini besip ətüp, baroƣanla yeridə əllərningmu towa kilip [etikad] yolioƣa kirgənlikini təpsiliy səzlidi. Bu həwər barlik kerindaxlarni zor xadlikka qəmgüzdi. **4** Pawluslar Yerusalemoƣa kəlginidə, ular jamaəttikilər, rosullar wə akşakallar təripidin karxi elinip, kəpqilikkə Hudaning özliri arkilik barlik kiloƣan əməllirini bayan kilip bərdi. **5** Lekin Pərisiy məzhipidikilərdin etikad yolioƣa kirgən bəzilər ornidin turuxup: — Muxu [yat əlliklərni] hətnə kilix kerək, xundakla ularoƣa Musaoƣa qüxürülgən Təwrat kanunioƣa əməl kilixi kerəklikini jekiləx kerək! — dedi. **6** Xunga rosullar bilən akşakallar bu məsilini muzakirə kilix üqün jəm boluxti. **7** Uzun səhbətlixixtin keyin, Petrus ornidin turup mundak dedi: — Kerindaxlar, dəsləptiki künlərdə Hudaning iqinglardin meni tallap mening aoƣzim arkilik hux həwərdiki səz-kalamni yat əlliklərgə anglitip ularning etikad kilixida wasitə kilixka bekitkənlikidin həwiringlar bar. **8** Wə insanlarning kəlbini bilgüqi Huda Mukəddəs Rohni bizgə ata kiloƣinidək, ularoƣimu ata kildi. **9** Xundak kilip, Huda ularni biz bilən heqkandak pərkləndürməy, ularning kəlblirini etikad arkilik pak kildi. **10** [Əhwal mana xundak ikən], əmdi silər nemə üqün özimiz wə ata-bowilirimizmu kətürəlmigən bir boyunturukni muhlislarning boynioƣa artmakqi bolup, Hudani sinimakqi bolisilər?! **11** Əmdiliktə, biz bolsak Rəb Əysaning mehir-xəpkitigə tayinip ularoƣa ohxax kutkuzulimiz, dəp ixinimiz. **12** [Bu səzdin keyin], Barnabas bilən Pawlus qikip, Huda

əzliri arkilik yat əlliklərning arisida kərsətkən barlik məjizilik alamətlərni wə karamətlərni bayan kilip bərdi; kəpqilik ularoɣa kulak selip süküttə turdi. **13** Ularning səzi tügigəndin keyin, Yakup mundak dedi: — Kerindaxlar, manga kulak selinglar! **14** Bayatin Ximeon Hudaning yat əlliklərnimu baxtinla xapaət bilən yoklap, ularning arisidin Θz nami üqün bir həlk qikiridioɣanlikini qüxəndürüp ətti. **15** Pəyoɣəmbərlərning eytkanlirimu buningoɣa uyoɣun kelidu, huddi [mukəddəs yazmilarda] munu səzlər pütülgəndək: — **16** — ««Muxu ixlardin keyin, Mən kaytip kelip, Dawutning yikiloɣan qedirini yengibaxtin kurup tikləymən, Uning harabiliklirini kayta bina kilip, əsligə kəltürimən. **18** Xundak kilip, jahandiki baxka insanlarmu, yəni Mening namim bilən ataloɣan barlik əllər Meni izdəp tapidu» dəydu bu ixlarni əməlgə Axuroɣuqi wə xundakla ularni əzəldin ayan kilip kəlgən Pərwərdigar!» **(aiōn g165)** **19** — Xuning üqün hulasəm xuki, yat əlliklər arisidin towa kilip Hudaoɣa etikad baoɣlioɣanlaroɣa awarə-eoɣirqilik selip koymaslikimiz kerək; **20** pəkət ularoɣa: «Butlaroɣa atilip buloɣanoɣan nərsilərni yeyixtin, jinsiy buzukluktin, kanni wə booɣup soyuloɣan haywanlarning gəxliridinmu yeyixtin neri bolunglar» dəp tapilap, bir parqə hət yazayli. **21** Qünki kədimki dəwrlərdin tartip hər xəhərdə xabat künidə sinagoglarda Musa [pəyoɣəmbər]ning eytkanliri okulup, uning kərsətmiliri əgitilip kəlgən. **22** Xuning bilən rosullar, aksakallar, xundakla Yerusalemdiki pütkül jamaəttikilər əz arisidin birnəqqə adəmni tallap, ularni Pawlus wə Barnabas bilən billə Antakyaoɣa əwətixni layik kərdi. Əslidə kerindaxlar iqidə baxlamqi boloɣan Yəhuda (Barsabas dəpmu atilidu) bilən Silaslar buningoɣa tallandi. **23** Hət bolsa ularoɣa tapxuruldi, uningda mundak yeziloɣanidi: — «I Antakya, Suriyə wə Kilikiyədə turuwatkan yat əllik kerindaxlar, — [Yerusalemdiki] kerindaxliringlardin, rosullar bilən aksakallardin silərgə salam! **24** Arimizdin bəzi kixilər qikip yeninglaroɣa berip, səzliri bilən silərni biaramlikka selip kənglünglarni parakəndə kilip koyoɣanlikini angliduk. Lekin biz ularoɣa heqkandak səz-əmr kilmiduk. **25** Xu səwəbtin, biz bu ixta oylirimiz bir yərdin qikkandin keyin, arimizdin tallanoɣan birnəqqəylənni səyümlük Barnabas wə Pawlusimiz bilən billə yeninglaroɣa əwətixni karar kilduk. **26** Bu ikkiylən Rəbbimiz Əysa Məsihning nami üqün hayatini hətərgə təwəkkül kiloɣan kixilərdur. **27** Xunga biz Yəhuda bilən Silasni yazoɣanlirimizni silərgə əz aoɣzi bilənmu səzləp bərsun dəp, yeninglaroɣa əwəttuk. **28** Gəpning poskallisioɣa kəlsək, Mukəddəs Rohka, xundakla bizlərgimu xu layik kərüngənki, təwəndiki zərür boloɣan ixlardin sirt, silərgə heqkandak baxka ixni yükliməslikimiz kerək: **29** — Butlaroɣa ataloɣan nərsilərdin, kanni wə booɣup soyuloɣan haywanlarning gəxliridin yeyixtin wə jinsiy buzukluktin neri bolux — silər muxu birnəqqə ixtin saklansanglar, yahxi kiloɣan bolisilər. Aman-hatirjəm bolunglar!» **30** Xundak kilip, ular [kerindaxlar] təripidin yoloɣa selinip, Antakyaoɣa bardi. U yərdə pütün jamaəttikilərni yioɣip, hətni ularoɣa tapxurdi. **31** Ular hətni okup, uningdin boloɣan rioɣbət-təsəllidin zor xadlandi. **32** Yəhuda wə Silaslar əzlirimu pəyoɣəmbərlərdin bolup, kerindaxlarni nuroɣun səz-nəsihətlər bilən rioɣbətləndürüp, ularni kuwwətləndürdi. **33** [Yəhuda wə Silaslar] u yərdə bir məzgilni ətküzgəndin keyin, Antakyadiki kerindaxlarning səpirigə amanlik tiligən halda uzitixi bilən, ular əzlirini əwətkən [Yerusalemdikilərning] kexioɣa kaytti. **34** Lekin Pawlus wə Barnabas Antakyada kelip, baxka nuroɣun kerindaxlarning həmkarlikida təlim berip Rəbning səz-kalamidiki hux həwirini jakarlap turdi. **36** Lekin yənə birnəqqə künlərdin keyin Pawlus Barnabaska: Biz burun Rəbning səz-kalamini yətküzgən həmmə xəhər-yezilaroɣa berip, kerindaxlarning yenioɣa berip, halini sorap keləyli, — dedi. **37** Barnabas bolsa Yuhanna (Markusmu deyilidu)ni billə elip barmakqi boloɣanidi. **38** Birak Pawlus aldinki ketim Pamfiliyə əlkisidə ulardin ayrilip kətkən, Rəbning hizmitidə ular bilən billə [dawamlik] səpər kilmioɣan Markusni yənə elip berixni akilanilik əməs dəp karidi. **39** Xuning bilən ikkiylən otturisida bək kəskin ihtilap bolup, ahir berip ular bir-biridin ayrilip ketixti. Barnabas Markusni elip, kemigə olturup Siprus arilioɣa kətti. **40** Pawlus bolsa Silasni tallidi; kerindaxlarning ikkiylənni Hudaning xapaitigə amanət kilixi bilən u ikkisi yoloɣa qikti. **41** U əmdi Suriyə wə Kilikiyə əlkilirini arilap ətüp, [hərkaysi jaylarda] jamaətlərni kuwwətləndürdi.

16 Andin u Dərbə wə Listra xəhərlirigimu bardi. Mana, xu yərdə etikadqi Yəhudiy bir ayalning ooɣli, Timotiy isimlik bir muhlis bar idi. Uning atisi bolsa grek idi. **2** Listra wə Konya xəhərliridiki kerindaxlarning həmmisi uning tooɣruluk yahxi guwahlik berətti. **3** Pawlus uni əzi bilən billə elip mangmakqi boldi. Birak bu yərdiki Yəhudiylarning

ḫəmmisi [Timotiyning] atisining grek ikənlikini bilgəqkə, Pawlus uni elip hətnə ḳildurdi. **4** Ular xəḫər-yezilardin ətkəq, Yerusalemdiki rosullar bilən aḳsaḳallar [yat əllərgə] bekitkən bəlgilimilərni ularning riayə ḳilixi üqün tapxurdi. **5** Xundaḳ ḳilip, jamaətlər etiḳadta küqəytilip, sanlirimu kündin-küngə kəpəydi. **6** Muḳəddəs Roḥ ularning Asiya əlkisidə səz-kalamni jakarlixioɣa yol ḳoymioɣan bolup, Pawluslar əmdi Frigiyə wə Galatiya rayonliridin ətüp, **7** Misiyə rayonioɣa kəlgəndin keyin, Bitiniyə əlkisigə kirməkqi boldi. Biraḳ Əysaning Roḥi ularoɣa bundaḳ ḳilixiḳimu yol ḳoymidi. **8** Xuning bilən ular Misiyədin ətüp, dengiz boyidiki Troas xəḫirigə qüxti. **9** Xu küni kəqtə, Pawluskə bir oɣayibanə kərünüx kərünüp, Makedoniyəlik bir kixi uning aldida ərə turup: — [Dengizdin] ətüp, Makedoniyəgə kelip, bizgə yardəm bərgəysən! — dəp ətündi. **10** U bu kərünüxni kərgəndin keyin, Rəb bizni jəzmən u kixilərning ḳexioɣa berip, ularoɣa hux həwər jakarlaxḳa qaḳiroɣan, degən hulasigə kelip, dərḫal Makedoniyəgə berixḳa təyyarlanduḳ. **11** Biz kemigə qiḳip, Troastin yoloɣa qiḳip, Samodrak arilioɣa ḳarap yol alduḳ wə ətisi [Makedoniyədiki] Neapolis xəḫirigə yetip barduḳ. **12** U yərdin Makedoniyəning xu rayonidiki Filippi degən muḫim xəḫirigə ettuḳ. Bumu Rimdiki bir mustəmlikə xəḫər idi. Biz bu yərdə birnəqqə kün turduḳ. **13** Xabat küni, [xəḫər] dərwazisidin qiḳip dərya saḫiligə barduḳ; qünki biz u yərdə dua-tilawət ḳilidioɣan bir jay bar dəp oyliduḳ; dərwəkə xundaḳ boldi. Biz olturup, u yərgə yioɣiloɣan ayallaroɣa səzləxkə baxliduḳ. **14** Ularning iqidə səsün rəht sodisi ḳilidioɣan, Tiyatira xəḫirilik, Hudadin ḳorḳidioɣan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Rəb uning ḳəlbini Pawlusning eytḳanlirini ḳobul ḳilixḳa aqti. **15** U ailisidikilər bilən qəmüldürülgən bolup bizdin ətünüp: — Əgər silər meni [ḫəḳiḳətən] Rəbgə etiḳad ḳiloɣuqi dəp bilsənglər, mening əyümgə berip turunglar! — dəp qing turup bizni maḳullatti. **16** Bir küni biz xu dua ḳilidioɣan jayoɣa ketip baroɣinimizda, bir dedək bizgə yoluḳti; bu ḳizoɣa pal saloɣuqi bir jin qaplixiwaloɣanidi; dedək hojayinlirioɣa pal selix yoli bilən nuroɣun payda tepip bərgənidi. **17** U yol boyi Pawlus wə bizgə əgixip: — Bu kixilər Ḫəmmidin aliy Hudaning ḳulliri, ular silərgə nijatliḳ bir yolini jakarlaydu! — dəp warḳirap mangdi. **18** U uda kəp künlər xundaḳ warḳiridi. Bu ix Pawlusning ḳəlbini azablap, u ḳizoɣa burulup, jinoɣa: — Əysa Məsiḫning nami bilən buyruymənki, uningdin qiḳ! — deyixigila, jin xuan qiḳip kətti. **19** Dedəkning hojayinliri uningoɣa baoɣlioɣan pul tepix ümidining yoḳḳa qiḳḳanliḳini kərüp, Pawlus bilən Silaskə ḳol selip, ularni bazar məydanioɣa sərəp, ḫəkümdarlarning aldioɣa elip bardi. **20** Ular ikkiylənni soraḳqi əməldarlarning aldioɣa qiḳirip: — Bu adəmlər Yəḫudiylar bolup, xəḫirimizni ḳalaymiḳanlaxturuwətməktə. **21** Biz bolsaḳ rimliḳlarmiz, ular ḳanunimizoɣa hilap boloɣan wə ḳobul ḳilixḳa yaki yürgüzüxkə bolmaydioɣan ḳaidə-yosunlarni tərəɣib ḳiliwatidu! — dəp xikayət ḳildi. **22** Toplanoɣan halayiḳmu ularoɣa ḫujum ḳilixḳa ḳozoɣaldi; soraḳqi əməldarlar ularning kiyimlirini yirtip yalingaqlap, kaltək bilən dumbilaxḳa əmr qüxürdi. **23** Ikkiylənni kaltək bilən kəp dumbilioɣandin keyin, ularni zindanoɣa taxlidi wə xundaḳla gundipayni ḳattiḳ kəzitixkə buyrudi. **24** U buyruḳni tapxuruwelix bilən ularni zindanning iqkiridiki kameroɣa solap, putlirioɣa ixkəl saldi. **25** Tün yerimda, Pawlus bilən Silas dua ḳilip, Hudaoɣa mədḫiyə küylirini eytiwatatti. Baxḳa məḫbuslar bolsa ḳulaḳ selip anglawatatti. **26** Tuyuḳsiz ḳattiḳ yər təwrəx yüz bərdi; zindanning ullirimu təwrinip kətti wə zindanning ḫəmmə ixikliri xuan eqilip, ḫərbir məḫbusning kixənlirimu qüxüp kətti. **27** Gundipay uyḳudin oyoɣinip, zindanning ixiklirining oquḳ turoɣanliḳini kərüp, məḫbuslar ḳeqip ketiptu dəp oylap, ḳiliqini suoɣurup elip, özini eltürüwalmaḳqi boldi. **28** Lekin Pawlus ḳattiḳ awazda: — Özünggə zərər yətküzmə, ḫəmmimiz bar! — dəp warḳiridi. **29** Gundipay: Qiraoɣlarni kəltürünglar dəp towlap iqkirigə etilip kirip, titrigən ḫalda Pawlus bilən Silasning ayioɣioɣa yiḳildi. **30** Andin ularni taxḳirioɣa elip qiḳip: — Ḳutḳuzuluxum üqün nemə ḳilixim kerək? — dəp soridi. **31** Rəb Əysaoɣa etiḳad ḳiloɣin, wə xundaḳ ḳilsang, özüng ḫəm ailəngdikilərmu ḳutḳuzulidu! — dedi ular. **32** Xuning bilən, ikkiylən uningoɣa wə uning barliḳ ailisidikilərgə Rəbning səz-kalamini yətküzdi. **33** Keqə xu saətning özidila [gundipay] ularni baxlap qiḳip, yarilirini yuyup tazilidi; andin u dərḫal ailisidikilər bilən qəmüldürüxni ḳobul ḳildi; **34** ikkiylənni öz öyigə baxlap kelip, ularning aldioɣa dastihan saldi. U pütkül ailisidikilər bilən Hudaoɣa etiḳad ḳiloɣanliḳtin zor xadlandi. **35** Ətisi ətigəndə, soraḳqi əməldarlar yasawullarni zindanoɣa əwətip: — U ikkiylənni ḳoyuwetinglar! — dəp buyrudi. **36** Gundipay Pawluskə bu səzni yətküzüp: — Soraḳqi əməldarlar ikkinglarni ḳoyuwetix yarliḳini qüxürdi. Silər əmdi zindandin qiḳip, tinq-aman yolunglaroɣa qiḳinglar, —

dedi. **37** Biraķ Pawlus yasawullaroŋa: — Biz Rim puķraliri bolsaķmu, əməldarlar bizni sorak ķilmayla halayiķning aldida kaltək bilən dumbalap, zindanoŋa taxlidi. Əmdi ular ḥazir bizni yoxurunqə ķooŋlimaķqimu? Yaķ, bundak ķilsa bolmaydu! Əməldarlar əzliri kelip bizni qiķarsun! — dedi. **38** Yasawullar bu səzlərni sorakqi əməldarlaroŋa yətküzdi. Ular ikkiylənning Rim puķrasi ikənlikini anglap ķorķup kətti; **39** ularning kənglini elixķa [zindanoŋa] berip, ularni zindandin elip qiķķandin keyin, xəḥərdin qiķip ketixni ķayta-ķayta ətündi. **40** Ikkiylən zindandin qiķixi bilən Lidyaning əyigə bardi; andin u yərdə ķerindaxliri bilən kərüxüp, ularni rioŋbətləndürgəndin keyin, yoloŋa qiķip kətti.

17 Ular səpirini dawam ķilip Amfipolis wə Apolloniya xəḥərliridin ətüp, Tesalonika xəḥirigə kəldi. U yərdə Yəḥudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiqə ularning arisioŋa kirip, uda üq xabat küni u yərdə jəm boloŋanlar bilən mukəddəs yazmilarni xərḥləp munazirilixip, **3** ularoŋa Məsiḥning azab-okubətlər tartķandin keyin ölümdin tirilixi mukərrər dəp qüxəndürdi ḥəm ispatlidi wə: — Mən silərgə jakarlioŋan muxu Əysa dəl Məsiḥning Өzi xu! — dedi. **4** [Yəḥudiylarning] iqidin bəzilər ķayil bolup ixinip, Pawlus bilən Silaska ķoxuldi; xundakla Hudadin ķorķidioŋan Greklərdin zor bir top adəmlər wə az bolmioŋan yukiri təbiķidiki grek ayallarmu xundak ixəndi. **5** Biraķ Yəḥudiylar buningoŋa ḥəsət ķilip, birnəqqə kəbiḥ adəmlərni yioŋip, bir top kixilərni toplap, xəḥərni astin-üstün ķiliwətti. Yəḥudiylar Pawlus bilən Silasni xəḥər həlk [kengəxmisigə] tapxurup berix üqün ularni tutux məķsitidə Yason isimlik birsining əyigə basturup bardi. **6** Lekin ular ikkiylənni tapalmay ular Yason wə baxķa birnəqqə ķerixdaxni xəḥər əməldarlirining aldioŋa tartip apirip: — Jaḥanni astin-üstün ķiliwətkən axu adəmlər muxu yərgimu yetip kəldi; **7** Yason ularni əyidə ķobul ķildi. Ular Əysa isimlik baxķa bir padixaḥ bar dəp jakarlap, Kəysərning pərmanlirioŋa ķarxi qiķiwatidu! — dəp ķukan selixti. **8** Ular bu səzlər bilən halayikni wə xəḥər əməldarlirini dəkkə-dükkigə selip ķoydi. **9** Əməldarlar Yason wə baxķa tutup kelingənlərdin kapalət puli aloŋandin keyin, ularni ķoyuwətti. **10** Ķerindaxlar ḥayal bolmay Pawlus bilən Silasni xu küni keqidə Beriya xəḥirigə əwətiwətti. Ular u yərgə yetip baroŋanda, Yəḥudiylarning sinagogioŋa kirdi. **11** U yərdiki [sinagogdikilər] Tesalonikadikilərgə ķarioŋanda esil hislətlik bolup, səz-kalamni ķiziķip anglidi wə ularning eytķanlirining tooŋra yaki hatalikini enikalap bilix üqün, ḥərküni mukəddəs yazmilarni ķetirķinip izləndi. **12** Nətijidə, ulardin nuroŋun Yəḥudiylar, esilzadə grek ayallardin bir ķismi wə xundakla heli kəp grek ərlər etiķad ķildi. **13** Lekin Tesalonikadiki Yəḥudiylar Hudaning səz-kalamining Pawlus arķilik Beriyadimu jakarliniwatķinini anglap, u yərgimu berip topilang kətürməkqi bolup, ammini ķutratti. **14** Xuning bilən ķerindaxlar Pawlusni dərḥal dengiz boyioŋa əwətiwətti. Silas bilən Timotiy bolsa Beriyada ķaldi. **15** Pawlusni uzitip mangoŋanlar uni Afina xəḥirigiqə elip bardi. Andin ular Pawlusning: — «Silər Silas bilən Timotiyoŋa mumkinķədər mening yenimoŋa tezrak kəlsun dəp yətküzüp ķoyunglar» degən tapxurukini elip, [Beriyaoŋa] ķaytip kəldi. **16** Pawlus Afina xəḥiridə Silas bilən Timotiyni kütüp turoŋanda, pütkül xəḥərdikilərning butpərəslikkə berilip kətkənlikini kərüp, roḥi ķattik azablandi. **17** Xunga u sinagogda Yəḥudiylar wə Hudadin ķorķidioŋanlar bilən ḥəm xuningdək ḥərküni bazarda uqrioŋanla kixilər bilən munazirilixətti. **18** «Epikurlar» wə «Stoiklar» dəp ataloŋan bəzi pəylasoplarmu uning bilən munazirilixixkə baxlidi. Ulardin bəzilər: — Bu bilərmən poqi nemə dəp jəylüwatidu? — deyixti. Yənə bəzilər Pawlusning Əysa wə adəmlərning ölümdin tirildürülidioŋanlikı ḥəkķidiki hux həwərni jakarlioŋanlikidin: — U yat ilaḥlarning tərəqibatqisi ohxaydu! — deyixti. **19** Xunga, ular Pawlusni elip «Areopagus» degən [kengəx] məydanioŋa apirip: — Sən tarķitiwatkan yengi təlimingning nemə ikənlikini bizmu bilsək ķandak? **20** Qünki sən bəzi oŋəyriy ixlarni ķulikimizoŋa yətküzüwatisən, biz ularning mənisi zadi nemə ikənlikini bilgümiz bar, — deyixti **21** (əmdi Afinalikлar wə u yərdə turuwatkan qətəlliklərning ḥəmmisi waķtini birər yengilikni yətküzüx yaki anglaxtin baxķa ixķa sərp ķilmaytti). **22** Xunga Pawlus Areopagus məydanining otturisioŋa qiķip mundak dedi: Əy Afina həlķi! Silərning ḥər jəḥəttin jin-ilaḥlaroŋa qoķunuxķa ķattak berilgənlikinglarni kərdum. **23** Qünki ḥəmmə yərni arilap, silərning tawapgaḥliringlarni kəzdin kəqürginimdə, üstigə «Naməlum bir Hudaoŋa ataloŋan» dəp pütülgən beoŋixlimisi bar yənə bir ķurbangaḥni kərdüm. Əmdi mən silər tonumay turup ibadət ķiliwatkan xu [Hudani] mana ḥazir silərgə tonuxturup jakarlay. **24** Pütkül aləmni wə uningdiki barlik məwjudatlarni yaratkan Huda asman-zeminning

Igisi bolup, insanlarning ḳoli bilən yasaloɣan ibadəthanilarda turmaydu, **25** yaki birər nərsigə ḥajiti qüxkəndək insanlarning ḳollirining əjrigə moḥtaj əməstur, qünki U Өzi ḥəmmə janiwaroɣa ḥayatlik, nəpəs, xundaḳla [eḥtiyajlik boloɣan] ḥəmmə nərsini ata ḳilidu. **26** U birla adəmdin insaniyəttiki barlik millətlərni barlikḳa kəltürdi, ularni pütün yər yüzigə orunlaxturup, ularoɣa has boloɣan pəyt-pəsillər ḥəmdə turidioɣan jaylirining pasillirini aldin bəlgiləp bərdi. **27** Bularning məḳsiti «Insanlar meni izdisun, bəlkim silaxturup tapsun» degənliktur. Əməliyəttə, u ḥeqḳaysimizdin yirak əməs. **28** Qünki biz Uningda yaxaymiz, ḥərikət ḳilimiz wə Uningda wujudimiz bardur; aranglardiki bəzi xairlar eytḳinidək: «Biz Uning nəslidurmiz!». **29** Xunga, Hudaning nəsli boloɣaqḳa, biz Təngri Boloɣuqini altun-kümüx yaki taxtin yasaloɣan, ḥünərwənning maḥariti wə təsəwwuri bilən oyuloɣan birər nərsigə ohxaydu, dəp oylimasliḳimiz kerək. **30** Xunga Huda burunḳi zamanlardikilərning xundak oɣəplətlik waḳitlirini nəziridin saḳit ḳiloɣini bilən, lekin bügünki kündə U ḥəmmila yərdə pütün insanlarni gunaḥlirioɣa towa ḳilixḳa əmr ḳilmaḳta! **31** Qünki U Өzi tikligən insan arḳilik pütkül dunyani ḥəḳḳaniylik bilən sorak ḳilidioɣan bir künini bəlgilidi; U uni ölümdin tirildürgənliki bilən bu ixning mukərrər ikənlikigə ispat bərgənidi. **32** [Pawlusning] «ölgənlərning tirilixi» ḥəḳḳidə eytḳanlirini angliɣanda bəzilər uni məshirə ḳilixḳa baxlidi. Yənə bəzilər: — Bu ix ḥəḳḳidə səndin yənə anglayli, — dedi. **33** Buning bilən, Pawlus məydandin qiḳip kətti. **34** Birak bəzilər uningoɣa ḳoxulup, etiḳad ḳildi. Bularning iqidə «Areopagus» kengəxmə ḥəy'ətliridin biri boloɣan Diyonisiyus wə Damaris isimlik bir ayal, xuningdək baxḳa birḳanqə kiximu bar idi.

18 Bu ixlardin keyin, Pawlus Afina xəḥiridin ayrilip Korint xəḥirigə bardi. **2** U u yərdə Pontus əlkisidə tuoɣuloɣan Akwila isimlik bir Yəhudiy bilən uning ayali Priskillani uqratti. Ular [Rim] [imperatori] Klawdiyusning barlik Yəhudiylar Rim xəḥiridin qiḳip ketixi kerək, degən yarliḳi səwəblik yeḳinda Italiyədin kəlgənidi. Pawlus ular bilən tonuxup, **3** ular bilən kəsipdax boloɣaqḳa, billə turup ixlidi (qünki ular qedirqilik bilən xuoɣullinatti). **4** Ḥərbir xabat künidə u Yəhudiylarning sinagogioɣa kirip, Yəhudiylar wə greklar bilən munazirilixip ularni [Hudaning səz-kalamioɣa] ḳayil ḳilixḳa tirixatti. **5** Birak Silas bilən Timotiy Makedoniyədin kəlgəndin keyin, Pawlus səz-kalamni yətküzüxkə aldiridi, jan kəydürüp Yəhudiylaroɣa: — Əysa — Məsiḥning Өzidur, dəp guwaḥlik bərdi. **6** Lekin, ular uningoɣa ḳarxi qiḳip uni ḥaḳarətlidi. Buning bilən Pawlus pexini ḳeḳip, ularoɣa: — Өz ḳeninglar өz bexinglaroɣa qüxsun! Mən buningoɣa jawabkar əməsmən! Bügündin baxlap, mən [silərdin burulup] yat əlliklərgə barimən, — dedi. **7** Buning bilən Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yustus isimlik, Hudadin ḳorḳidioɣan bir kixining өyigə berip turdi. Uning өyi sinagogning yenida idi. **8** Əmdi sinagogning qongi Krispus pütün ailisidikilər bilən Rəbgə etiḳad ḳildi. Nuroɣun Korintliklarmu bu həwərni anglap, etiḳad ḳilip qəmüldürüxni ḳobul ḳildi. **9** Rəb keqidə Pawluska bir oɣayibanə kərünüx arḳilik wəḥiy yətküzüp uningoɣa: — Ḳorḳma, süküt ḳilmay səzlə, **10** qünki Mən sən bilən billə. Ḥeqkim sanga ḳol selip zərər yətküzməydu, qünki Mening bu xəḥərdə nuroɣun kixilirim bar, — dedi. **11** Xuning bilən Pawlus u yərdə bir yil altə ay turup, u yərdiki kixilər arisida Hudaning səz-kalamini əgətti. **12** Əmma Galliyo Ahaya əlkisining waliysi boloɣan waḳtida, Yəhudiylar birlixip Pawlusni tutup Galliyoning «sorak təhti»ning aldioɣa apirip, uning üstidin: Bu adəm kixilərni ḳanunoɣa hilap ḥalda Hudaoɣa ibadət ḳilixḳa ḳayil ḳiliwatidu! — dəp xikayət ḳildi. **14** Pawlus aoɣzini aqay dəp turuxioɣa, waliy Galliyo Yəhudiylaroɣa: — Dərwəḳə, i Yəhudiylar, bu xikayitinglar birər naḥəḳlik yaki eoɣir jinayət tooɣrisida boloɣan bolsa, səwrqanlik bilən silərgə ḳulak salsam orunluk bolatti. **15** Birak bu ix [pəḳət] bəzi nam-isimlar, səzlər wə өzünglarning [Təwrat] ḳanuninglar üstidə talax-tartixlaroɣa qetixlik ikən, uni өzünglar bir tərəp ḳilinglar! Mən bundak ixlaroɣa sorakqi bolmaymən! — dedi. **16** Xuning bilən u ularni sorak təhti aldidin ḥəydəp qiḳardi. **17** Halayik sinagogning qongi Sostenisni tutuwelip, sorak təhtining aldida ḳattik uroɣili turdi. Birak [waliy] Galliyo bu ixlarning ḥeqḳaysisioɣa ḳilqə pisənt ḳilmidi. **18** Pawlus Korint xəḥiridə yənə kəp künlərni ətküzgəndin keyin, ḳerindaxlar bilən hoxlixip, Priskilla wə Akwilalarning ḥəmraḥliḳida kemigə olturup, Suriyəgə ḳarap kətti. [Yoloɣa qiḳixtin ilgiri] u Kənḳriya xəḥiridə Hudaoɣa iqkən bir kəsimidin qaqlirini qüxürüwətkənidi. **19** Ular Əfəsus xəḥirigə baroɣandin keyin, u Priskilla wə Akwilani ḳaldurup ḳoyup өzi [xu yərdiki] sinagogḳa kirip, Yəhudiylar bilən munaziriləxti. **20** Ular uni uzunrak turuxḳa

tələp kiliwidi, u koxulmay, 21 «Mən kandakla bolmisun kelər heytni Yerusalemda ətküzimən; andin Huda buyrusa, silərning yeninglaroqa yənə kelimən», — dəp ular bilən hoxlixip, Əfəsustin kemə bilən yoloqa qikti. 22 U Kəysəriyə xəhiridə kemidin qüxüp, [Yerusalemoqa] qikip jamaət bilən hal soraxkandin keyin, Antakya xəhirigə qüxüp kətti. 23 Antakyada bir məzgil turoqandin keyin, u yənə yoloqa qikip Galatiya wə Frigiyə yurtlirini birbirlər arilap, baroqanla yeridə barlik muhlislarning etikadini kuwwətlidi. 24 Bu arida, Iskəndəriyə xəhiridə tuoqulogan Apollos isimlik bir Yəhudiy Əfəsus xəhirigə kəldi. U natik adəm bolup, mukəddəs yazmilardin helila qongkur sawati bar adəm idi. 25 U Rəbning yoli tooqruluk təlim aloqan bolup, otluk roh bilən Əysa həkkidə aynən səzləp təlim berətti. Birak uning həwiri pəkət Yəhya [pəyoqəmbər]ning yürgüzgən qəmüldürüxi bilən qəklinətti. 26 U sinagogda yürəklik səzləxkə baxlidi. Uni anglioqan Priskilla bilən Akwila uni əyigə elip berip, uningoqa Hudaning yolini tehimu təpsiliy qüxəndürdi. 27 Keyin, Apollos Ahaya əlkisigə barmakqi boloqanda, [Əfəsusluk] kerindaxlar [Ahayadiki] muhlislaroqa hət yezip, ulardin Apollosni karxi elixni bəkmu tələp kildi. U xu yərgə berip, Hudaning mehir-xəpkiti arkilik etikad kiloqanlaroqa koxulup, ularoqa zor yardəmdə boldi. 28 Qünki u həlkaləm aldida Yəhudiylar bilən munazirilixip, ularoqa küqlük rəddiyə berip, mukəddəs yazmilarni xərhlixi bilən Məsihning Əysa ikənlikini ispatlap bərdi.

19 Apollos Korint xəhiridiki wakitda, Pawlus səpər kilip, iqki kurukluk arkilik Əfəsus xəhirigə kəldi. U yərdə bəzi muhlislar bilən uqrixip, 2 ulardin: — Silər etikad kiloqininglarda, Mukəddəs Roh silərgə ata kilinoqanmu? — dəp soridi. — Yak, biz hətta Mukəddəs Roh bar degənni zadi anglimaptikənmiz, — dəp jawab bərdi ular. 3 Pawlus yənə: — Undakta, silər kandak qəmüldürülüxtə qəmüldürülgənsilər? — dəp soridi. — Biz Yəhya [pəyoqəmbər] yətküzgən qəmüldürülüxni kobul kilduk, — dedi ular. 4 Pawlus: — Yəhya [pəyoqəmbər] həlkkə yətküzgən qəmüldülürüx bolsa gunahlaroqa towa kilixni bildüridioqan qəmüldürülüx bolup, ularoqa əzidin keyin kəlgüqigə, yəni Əysaoqa etikad kilix kerəklikini tapilioqanidi, — dedi. 5 Ular buni anglap, Rəb Əysaning namida qəmüldürülüxni kobul kildi. 6 Pawlus kolini ularning üstigə təgküzüp turuxi bilən, Mukəddəs Roh ularoqa qüxti. Buning bilən ular naməlum tillarda səzləxkə həm pəyoqəmbərlərqə wəhiy-bexarətlərni yətküzüxkə baxlidi. 7 Ular təhminən on ikki ərkək kixi idi. 8 Pawlus üq ay dawamida [Əfəsus xəhiridiki] sinagogka kirip, yürəklik bilən səz kilip, ular bilən Hudaning padixahlikidiki ixlar tooqrisida munazirilixip kayil kilixka tirixti. 9 Lekin bəziliri jahillik kilip ixinixni rət kilip, halayik aldida [Rəbning] yolioqa hakarət kəltürgəndə, Pawlus ulardin qikip, muhlislarnimu ayrip qikti. U hərküni Tirannus isimlik adəmning leksiyihanisida munazirəmuzakirə ətküzdi. 10 Bu ix ikki yil dawamlaxti. Nətijidə, Asiya əlkisidiki pütün həlk, Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun həmməylən Rəbning səzkalamini anglidi. 11 Huda Pawlusning kolliri arkilik karamət məjizilərni yaratti. 12 Kixilər hətta kol yaoqlik wə pərtuklarni Pawlusning tenigə təgküzüp, andin kesəllərning yenioqa apirip, ularning üstigə yapatti. Nətijidə, kesəllər sakiyip, yaman rohlar ulardin qikip ketətti. 13 Lekin xu ətrapta yüridioqan, «jinkəx» Yəhudiylarin bəzilirimu Rəb Əysaning namini ixlitip bakkusi kelip, jin qaplaxkanlar üstidə turup jinlaroqa: «Pawlus jakarlawatkan Əysaning namidin sanga kattik buyruk berimən!» dəydioqan boldi. 14 Bu ixni kilidioqanlarning arisida Skewa isimlik bir Yəhudiy bax kahinning yəttə ooqlimu bar idi. 15 Lekin [ular kooqliwətməkqi boloqan] yaman Roh ularoqa jawabən: — Əysani tonuymən, Pawlustin həwirim bar, birak əzünglar kim bolisilər?! — dewidi, 16 yaman Roh qaplixiwaloqan kixi ularoqa etilip qikip, ularni urup xama kilip, ularning üstidin oqalib kəldi. Ular yalingaq wə yarilanoqan halda əydin kəqip qikip kətti. 17 Bu ix Əfəsus xəhiridə turuwatkan barlik Yəhudiylar wə Greklərgimu məlum bolup, korkunq həmmisini basti wə Rəb Əysaning nami uluoqlandi. 18 Nətijidə, nuroqun etikadqilar burunki kiloqanlirini ikrar kilip, aldioqa qikti. 19 Sehirgərlik kiloqanlardin nuroqun adəmlər əzlirining sehirgərlik kitab-palnamilirini əkelip [bir yərgə dəwiləp], kəpqilikning aldida kəydürüxti. Bu kitablarning kimmiti jəmiy əllik ming kümüx tənggigə yetətti. 20 Xundak kilip, Rəbning səz-kalami küqgə igə bolup, bərk urup üstünlükkə ətti. 21 Bu ixlar yüz bərgəndin keyin, Pawlus kənglidə, Makedoniyə wə Ahaya əlkisidin ətüp Yerusalemoqa berixka niyət baoqlidi. U: — U yərgə baroqandin keyin, Rim xəhirini kərüp kelixim kerək, — dedi. 22 Xuning bilən, u əzigə yardəmdə boluwatkanlardin Timotiy bilən Erastus ikkiylənni Makedoniyəgə əwətiwetip, əzi yənə bir məzgil Asiya əlkisidə turdi. 23 Dəl xu qaoqda, [əfəsus

xəḥiridə] [Rəbning] yoli tooɣruluḳ eoɣir malimaqilik kətürüldi. **24** Ayal ilaḥ Artemisni sürətləp kümüx təkqə-ḥəykəllərni yasioɣuqi Dimitriy isimlik bir zərgər bar idi. Uning bu ixi ḥünərwənlərgə kəp payda tapḳuzatti. **25** Dimitriy ḥünərwənlərni wə xuningoɣa ohxax ixlar bilən xuoɣulliniwatḳan baxḳa ustilarni yioɣip, ularoɣa: — Buradərlər, bizning gülliniximizning bu ix bilən baoɣlik ikənlikini bilisilər; **26** ḥazir ḥeliḳi Pawlusning nemə ixlarni ḳilip yürgənlikini anglioɣan ḥəm kərgən boluxunglar kerək. U: «Ḳol bilən yasiwaloɣan nərsilər ilaḥlar əməs» deyix bilən, pəḳət Əfəsusta əməs, bəlki pütkül Asiya əlkisidə degüdək nuroɣunlioɣan kixilərni ḳayil ḳilip, azdurup burawatidu. **27** Əmdi ḥazir bizning bu sodimizoɣa bətnam qaplax həwpi bolupla ḳalmay, bəlki büyük ayal ilaḥ Artemisning buthanisimu ərzimәs dəp ḳarilip, ḥətta Asiya əlkisi wə pütkül jaḥan ibadət ḳilidioɣan [bu ayal ilaḥimizning] xan-xəripimu yoḳilix həwpigə duq keliwatidu! — dedi. **28** Bu sözlərni angliоɣan kəpqilik oɣəzəpkə qəmüp, ḳayta-ḳayta: — Əfəsusluḳlarning Artemisimiz büyüktur! — dəp quḳan kətürüxkə baxlidi. **29** Buning bilən pütkül xəḥər malimatang bolup kətti. Halayiḳ Pawlusning səpərdaxliridin Makedoniyəlik Gayus wə Aristarhuslarni tutup sərəp, serk məydanioɣa təngla yopurulup mangdi. **30** Pawlus halayiḳ arisioɣa kirməkqi boloɣanidi, lekin muhlislar uning kirixigə yol ḳoymidi. **31** Ḥətta Pawlusning dostliri boloɣan əlkə əməldarliridin bezilirimu uningoɣa həwər yətküzüp, uni serk məydanioɣa berixḳa təwəkkül ḳilmasliḳḳa jekilidi. **32** Əmdi bəzilər buni dəp warḳirisa, bəzilər uni dəp warḳirixip, pütün sorun warang-qurungoɣa toldi; kixilərning kəpinqisi əzlirining nemigə yioɣiloɣanliḳinimu bilməytti. **33** Yəḥudiylar Iskəndər isimlik adəmni aldioɣa ittirip qiḳiriwidi, kəpqilik uni aldioɣa turoɣuzdi. Iskəndər kəpqilikkə ḳol ixariti ḳilip, [Yəḥudiylarni] aḳlimaḳqi boldi. **34** Biraḳ kəpqilik uning Yəḥudiy ikənlikini bilip ḳelip, ḥəmmisi təngla: — Əfəsusluḳlarning Artemisimiz büyüktur! — dəp ikki saətqə quḳan kətürüp turuxti. **35** Ahirda, xəḥərning bax mirzisi halayiḳni tinqlandurup mundaḳ dedi: — Əy Əfəsusluḳlar! Biz Əfəsusluḳlarning xəḥirining büyük Artemisning buthanisining wə uning asmandin qüxkən süritining ḳooɣdioɣuqisi ikənlikini bilməydioɣan kim bar! **36** Bu ixlarni inkar ḳilalmioɣanikən, əzünglarni besiwelixinglar, baxbaxtaḳlik ḳilmasliḳinglar kerək. **37** Qünki silər bu kixilərni bu yərgə [soraḳḳa tartixḳa] elip kəldinglar; lekin ular ya buthanilarni buloɣuqilar ya bizning ayal ilaḥimizoɣa kupurluḳ ḳiloɣuqilardin əməs. **38** Əgər Dimitriy wə uningoɣa ḳoxuloɣan ḥünərwənlərning məlum bir kixining üstidin xikayiti bolsa, soraḳhanilar oquḳ turmaḳta wə soraḳqi waliylarmu bar. Ular xu yərlərdə bir-biri bilən dəwalaxsun; **39** wə baxḳa birər məsililiringlar bolsa, rəsmiy sorunda bir tərəp ḳilinixi lazim. **40** Biz əmdi yənə bügünki wəḳəni topilang dəp ərz ḳilinix həwpidə turuwatimiz; qünki bu malimanqlikning ḥeq səwəbi kərsitilmigəqkə, ḥesabinimu berəlməymiz-də! **41** Bu sözlərni ḳilip bolup, u yioɣiloɣan halayiḳni tarḳitiwətti.

20 Topilang besiḳḳandin keyin, Pawlus muhlislarni qaḳirip, ularni rioɣbətləndürdi wə ular bilən hoxlixip, Makedoniyəgə ḳarap kətti. **2** U xu ətraptiki yurtlarni arilap, etiḳadqilarni nuroɣun səz-təlimlər bilən rioɣbətləndürgəndin keyin, Yunanoɣa berip, **3** u yərdə üq ay turdi. Pawlus kemigə olturup Suriyəgə mangay dəp turoɣanda, Yəḥudiylarning uni əltürüx suyiḳəsti bilinip ḳelip, u Makedoniyə arḳilik [ḳurukluk bilən] ḳaytip ketix ḳararioɣa kəldi. **4** Uningoɣa ḥəmraḥ boloɣanlar Beriyalik Pirrusning ooɣli Sopater, Tesalonikaliḳlardin Aristarhus bilən Sekundus, Dərbəlik Gayus, Timotiy wə Asiya əlkisidin Tikikus bilən Trofimuslar idi. **5** Ular awwal Troas xəḥirigə berip, bizning yetip beriximizni kütüp turdi. **6** Biz bolsaḳ «petir nan ḥeyti» künliridin keyin, Filippi xəḥiridin kemigə olturup, bəx kündin keyin Troaskə kelip, ular bilən uqraxtuḳ wə u yərdə yəttə kün turduḳ. **7** Ḥəptining birinqi küni, biz nan oxtuxḳa jəm boloɣanda, Pawlus ətisi kətməkqi boloɣaqḳa, jamaətkə səz ḳilixḳa baxlidi; səzini tün yerimgiqə uzartti. **8** Biz jəm boloɣan yuḳiriḳi ḳəwəttiki əydə nuroɣun ḳara qiraoɣlar yenip turatti. **9** Əwtikus isimlik bir yigit derizidə olturoɣanidi. Pawlus səzləp heli bir yərgə baroɣanda, uni mügdək besiwatḳanidi. Andin u oɣərḳ uyḳuoɣa ketip, u üqinqi ḳəwəttin yərgə yiḳilip qüxti. Kəpqilik uni yərdin kətürüp ḳarisa, u ölüp boloɣanidi. **10** Pawlus pəskə qüxüp, uning üstigə etilip, ḳuqaḳlap turup: Azablanmanglar, u tirikkən! — dedi. **11** Ḳaytidin əygə qiḳip, nanni oxtup yegəndin keyin, Pawlus ular bilən tang atḳuqə uzun səzləxti wə u bu yərdin yoloɣa qiḳti. **12** [Troastikilər] bolsa ḥeliḳi yigitni əyigə ḥayat apirip ḳoydi. Ular buningdin qəksiz təsəlli tapti. **13** Biz bolsaḳ Pawlustin burun Assos xəḥirigə kemə bilən barduḳ. Qünki Pawlus xu yərgə piyadə baray, silər məndin awwal yetip berip, u yərdə meni kemigə

eliwelixni kütünglar, dəp orunlaxturoŋanidi. 14 Assosta
u biz bilən uqraxkandin keyin biz uni kemigə elip
Mitulin xəhirigə kəlduk. 15 Andin xu yərdin kikip,
ətisi Hiyos arilining udulioŋa kelip turduk. Üqinqi küni
Samos arilioŋa yetip kəlduk wə Trogillium xəhiridə
konduk; uning ətisi Miletus xəhirigə barduk. 16 Qünki
Pawlus Asiya əlkisidə kəp wakitni ətküzüwətməslik
üqün, dengiz səpiridə Əfəsusta tohtimay ətüp
ketixni karar kiloŋanidi. Səwəbi, u «orma heyti»
künini mumkinkədər Yerusalemda ətküzüx üqün
aldiraytti. 17 Əmdi Miletus xəhiridin Əfəsuska adəm
əwətip, jamaəttiki aksakallarni qakirdi. 18 Ular
kəlgəndin keyin, u ularoŋa mundak dedi: — Mən
Asiya əlkisigə ayaoŋ baskan birinqi kündin tartip, silər
bilən kandak ətkənlikim hərbiringlaroŋa məlum. 19
Rəbning hizmitidə hər tərəptə kəmtər bolup, kəz
yaxlirim tökülgənlikini, xundakla Yəhudiylarning
suyikəstliri tüpəylidin beximdin ətkən sinaklarda
qidioŋanlikimni bilisilər, 20 wə yənə məyli ammiwi
sorunlarda bolsun yaki əy-əylərdə bolsun, silərgə
təlim bərginimdə, silərgə paydilik bolsila heqnemini
ayimay jakarlap, 21 Yəhudiylar həm Greklərgimu
Huda aldida towa kilix wə Rəbbimiz Əysa Məsihgə
etikad kilix kerəklikigə guwahlik berip jekiligənlikim
həmminglaroŋa məlum. 22 Hazir mana, rohta
baoŋlanoŋan halda Yerusalemoŋa ketiwatimən. U
yərdə nemə ixlarning beximoŋa qüxidioŋanlikini
ukmaymən; 23 Pəkət xuni bilimənki, Mukəddəs
Roh mən baroŋanla xəhərlərdə zindan kixənliri wə
azab-okubətlərning meni kütüp turidioŋanlikini aldin
enik eytip kəlməktə. 24 Lekin mən əz musapəmni
tamamlixim, Rəb Əysadin tapxuruwaloŋan hizmətni
ada kilixim, yəni Hudaning mehir-xəpkiti tooŋrisidiki
hux həwərning toluk guwahqisi boluxum üqün, əz
hayatimni kilqə ayimaymən. 25 Mən silər bilən arilixip,
həmminglar arisida yürüp Hudaning padixahlikini
jakarlidim; əmdi mana manga məlumki, buningdin
keyin silərdin heqkim yüzümni kayta kərəlməysilər.
26 Xuning üqün, bügün silərgə guwahlik kilip eytip
koyayki, mən heqbirining kenioŋa kərzdar əməsmən.
27 Qünki mən Hudaning toluk məksət-iradisini kilqə
elip kalmay silərgə bayan kilip yətküzüxtin bax
tartmidim. 28 Mukəddəs Roh silərni Hudaning
jamaitini bekix üqün Uning padisi iqidə yetəkqi kilip
tikligənidi; əmdi əzünglaroŋa həm Əz Ooŋlining keni
bilən setiwaloŋan barlik padisioŋa səgək bolunglar! 29
Qünki manga ayanki, mən kətkəndin keyin, qilbərilər
aranglaroŋa kirip, padini heq ayimaydu, 30 həmdə hətta
aranglardinmu bəzilər muhlislarni əzlirigə tartiwelix
üqün həkikətni burmilioŋan türlük ixlarni səzləydu.
31 Xunga, səgək bolunglar, mening üq yil keqə-kündüz
deməy, hərbiringlaroŋa kəz yaxlirim bilən tohtimay
nəsihət berip turoŋanlikimni esinglarda tutunglar. 32
Əmdi mən silərni Hudaoŋa wə Uning mehir-xəpkət
yətküzidioŋan səz-kalamioŋa tapxurimən. Bu səz-kalam
etikadinglarni kuruxka həm pak-mukəddəs kilinoŋan
barlik həlki arisida iltipat kilinidioŋan mirastin
silərni nesip kilixka kadirdur. 33 Mən heqkaqan
heqkimdin kiyim-keqək yaki altun-kümüx tama kilip
bakmioŋanmən. 34 Silərgə məlumki, mən ikki bilikimgə
tayinip, əzümning wə həmrahlirimning hajitidin
kiktim. 35 Bundak kilip hərbir ixlarda mən silərgə
muxundak əjir-əmgək arkilik ajiz-hajətmənlərgə
yardəm berix lazimlikini, xundakla Rəb Əysa əzi
eytkan: «Bərmək almaktinmu bəhtliktur» deginini
esinglardin qikarmaslikinglar kerəklikini kərsəttim.
36 Bu səzlərni kilip bolup, u həmməylən bilən birliktə
tizlinip olturup dua kildi. 37 Həmməylən kattik
yioŋlixip kətti; Pawlusning boynioŋa esilip kuqaklap,
kizoŋin səyüxti. 38 Ularni əng azablioŋini Pawlusning,
«Buningdin keyin yüzümni kayta kərəlməysilər»
degən səzi boldi. Keyin, ular uni kemigə qikirip uzitip
koydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip qikkandin keyin, kemə
bilən udul Kos arilioŋa karap yol alduk. Ətisi,
Rodos arilioŋa, u yərdin Patara xəhirigə barduk. 2
Patarada Fənikiyə rayonioŋa baridioŋan bir kemini
tepip, uningoŋa olturup yoloŋa qiktuk. 3 Siprus arili
kərüngəndin keyin, uni sol təripimizdə kaldurup ətüp,
Suriyəgə karap mengip, Tur xəhiridə kuruklukka
qiktuk. Qünki kemə bu yərdə yük qüxürməkqi idi. 4 U
yərdə muhlislarni tepip, ularning yenida yəttə kün
turduk. Ularoŋa Mukəddəs Rohning wəhiyisi kelip,
ular Pawluska ayioŋing Yerusalemoŋa basmisun, dəp
nəsihət kildi. 5 Birak biz u yərdə turux waktimiz
toxkanda, səpirimizni dawamlaxturduk. Ularning
həmmisi, jümlidin hotun-baliliri bizni xəhərning
sirtioŋiqə uzitip qikti. Həmmimiz dengiz boyida tizlinip
olturup billə dua kilduk. 6 Kuqaklixip hoxlaxkandin
keyin, biz kemigə qiktuk, ular əylirigə kaytixti. 7 Tur
xəhiridin dengiz səpirimizni dawamlaxturup, ahirida
Pitolimays xəhirigə kəlduk. U yərdiki kerindaxlar
bilən kərüxüp, ularning yenida bir kün turduk. 8 Ətisi,
u yərdin ayrilip, Kəysəriyə xəhirigə kəlduk. Biz burun

[Yerusalemdiki] «yättə hizmətkar»din biri bolоған, hux həwərqi Filipning өyigə berip қonduқ. 9 Bu kixining tehi yatliқ қilinmiоған, bexarət-wəһiylərni yətküzidiоған tət қizi bar idi. 10 Biz u yərdə birnəqqə kün turоғandin keyin, Agabus isimlik bir pəyоғəmbər Yəһudiyə өlkisidin qüxti. 11 Bu kixi bizning aldimizоға kelip, Pawlusning bəlweоғini қoliоға elip, өzining put-қolini baoғlap: — Muқəddəs Roһ mundaқ dəydu: — Yəһudiylar bu bəlwaoғning igisini Yerusalemda muxundaқ baoғlap, yat əlliklərning қoliоға tapxuridu! — dedi. 12 Bularni anglap, һəm biz һəm xu yərlik kixilər bilən birliktə Pawlustin Yerusalemоға barmiоғin dəp ətünduқ. 13 Lekin Pawlus jawabən: — Silər nemixқa bunqiwala yiоғlap, yürikimni ezisilər? Mən Yerusalemda Rəb Əysaning nami üqün tutқun boluxla əməs, xu yərdə өlüxkimu təyyarmən, — dedi. 14 Biz uni қayil қilalmay, ahirida süküt қilip: — Rəbning iradisi ada қilinsun! — deduқ. 15 Bu künlərdin keyin, yük-taқimizni yiоғixturup, Yerusalemоға qiқip barduқ. 16 Қəysəriyəlik muhlislardin birnəqqisi biz bilən səpərdax boldi; ular Minason isimlik bir kixining өyidə қonimiz dəp uni birgə elip mangdi; bu kixi Siprusluқ, қeri muhlis idi. 17 Yerusalemоға yətkəndə қerindaxlar bizni huxallиқ bilən қarxi aldi. 18 Ətisi, Pawlus biz bilən billə Yaқupni kərgili bardi. Yaқup bilən aқsaқallarning һəmmisi u yərgə yiоғiloғanidi. 19 Pawlus ular bilən salamlaxқandin keyin, Hudaning өzining hizmiti arқiliқ əllər arisida қiloғan ixlirini bir-birlər ularоға təpsiliy eytip bərdi. 20 Bularni angliоғanda, ular Hudaоға mədһiyə oқudi, andin Pawluska: — Kərüwatisən, i қerindixim, Yəһudiylar iqidə қanqə mingliоғan etiқad қiloғuqilar bar! Ularning һəmmisi Təwrat қanuniоға [əməl қilixқa] intayin қizоғin ikən. 21 Ular sening tooғrangda: «U əllərning arisida yaxiоғan pütün Yəһudiylaroға Musa [pəyоғəmbərgə] tapxuruloғinidin yenixni, yəni balilirini һətnə қildurmasliқni, Yəһudiylarning ən'ənilirigə riayə қilmasliқni өgitidu» dəp anglidi. 22 Əmdi қandaқ қilix kerək? Qünki halayiқ qoқum sening bu yərgə kəlgənlikingni anglap қalidu. 23 Xunga bizning deginimizdək қiloғin: Arimizda қəsəm iqkən tət adəm bar. 24 Sən ularni elip, ular bilən birliktə [Təwrattiki] tazilinix қaidisidin ətüp, ularning [қurbanliқ] qiқimlirini өzüng kətürgin, andin ular qaqlirini qüxürələydu. Buning bilən, һəmməylən sən tooғruluқ angliоғanlirining һəmmisining rast əməslikini wə sening өzüng Təwratқa tərtipi boyiqə riayə қiliwatliқingni bilip yetidu. 25 Əmma əllərdin bolоған etiқadqilaroға kəlsək, biz ularoға pəқətla butlaroға ataloған nərsilərni yeməslik, қanni wə booғup soyuloған һaywanning gəxinimu yeyixtin wə jinsiy buzukluқtin өzlirini saқlax tooғruluқ қararimizni ətkənki һət arқiliқ uқturduқ. 26 Buning bilən, Pawlus u kixilərni elip, ətisi өzi ular bilən billə tazilinix қaidisini ətküzüxti; andin u ibadətһanioға kirip, [kaһinlaroға] өzlirining paklinix mudditining қaqan toxudioғanliқi, yəni һərқaysisi üqün қurbanliқ қilinixning қaysi küni bolidioғanliқini uқturup қoydi. 27 Yəttə künlük muddət toxuxқa az қaloғanda, Asiya өlkisidin kəlgən bəzi Yəһudiylar Pawlusni ibadətһanida kərüp, halayiқni қutritip, uningoға қol selip: 28 — Əy Israillar, yardəmdə bolunglar! Һəmmə yərdila, һəmmə adəmgə həlқimizgə, Təwrat қanunioға wə ibadətһanioға қarxi səzlərni өgitiwatқan adəm dəl xu. Uning üstigə, u yənə Greklərni ibadətһanimizoға baxlap kirip, bu muқəddəs jayni buloғidi! — dəp quқan kətürdi 29 (ularning bundaқ deyixining səwəbi, əslidə ular xəһərdə Əfəsusluқ Trofimusning Pawlus bilən billə boloғanliқini kərgənidi wə Pawlus uni ibadətһanioға baxlap kirgən, dəp oylioғanidi). 30 Xuning bilən, pütün xəһər zilziligə kəldi. Halayiқ tərəp-tərəptin yügürüp kelip, Pawlusni tutup, ibadətһanidin sərəp elip qiқti. Ibadətһanining dərwaziliri dərһal taқiwetildi. 31 Bu top adəm Pawlusni [urup] əltürüwətməkqi bolup turoғanda, pütkül Yerusalemni malimanqliқ қaplap kətkənliki tooғrisidiki bir həwər u yərdə turuxluқ [Rim] қismining mingbexioға yətküzüldi. 32 Mingbexi dərһal ləxkər wə birnəqqə yüzbexini elip, top-top adəmlərni basturuxқa yügürüp kəldi. Mingbexi wə əskərlərni kərgən halayiқ Pawlusni uruxtin tohtidi. 33 Mingbexi aldioға ətüp, ləxkərlərni Pawlusni tutup ikki zənjir bilən baoғlaxқa buyrudi. Andin u: — Bu adəm kim? U nemə gunaһ қildi? — dəp soridi. 34 Lekin [topilangqilarning] iqidə bəzilər uni desə, bəzilər buni deyixip warқirixatti. Malimanqiliқ tüpəylidin mingbexi һəқiқiy əһwalni eniқlaxқa amalsiz қelip, ahir Pawlusni қəl'əgə elip ketixni buyrudi. 35 Lekin Pawlus қəl'əning pələmpiyigə kəlgəndə, topilangqilar tehimu zorawanlixip kətkəqkə, ləxkərlər uni kətürüxkə məjbur boldi. 36 Qünki ularning kəynidin top-top adəmlər əgixip mengip: — U yoқitilsun! — dəp warқirixatti. 37 Kələgə əkirilixigə az қaloғanda, Pawlus mingbexioға: — Sizgə bir eoғiz səz қilsam bolamdikin? — dəp soridi. Mingbexi: — Grekqə

biləmsən? 38 Undakta, ilgiri isyan kətürüp, «hənjərqi
katillar»din tət ming adəmni baxlap qəlgə kəqip
kətkən ħeliki Misirlik əməsmusən? — dəp soridi. 39
Lekin Pawlus: — Mən Yəhudiy, Kilikiyə əlkisidiki uluo
xəhər Tarsusning pukrasimən. Halayikka birnəqqə
eoiz səz kiliximoa ijazət kilixingizni ətünimən, —
dedi. 40 [Mingbexi] ijazət beriwidi, Pawlus pələmpəydə
turup, halayikka kol ixariti kildi. Kattik jimjitlik
baskanda, u ibraniy tilida səzləxkə baxlap: —

22 — Kerindaxlar wə ata-bowilar! Əmdi əzümni
akłax səzlirimgə kulak saloaysilər, — dedi. 2 Ular
Pawlusning ibraniy tilida səzliginini anglap, tehimu
jim boluxti. U səzini dawam kildi: 3 — Mən bir Yəhudiy,
Kilikiyədiki Tarsus xəhiridə tuouldum; lekin bu
xəhərdə bekip qong kilindim, Gamaliyəlning kol astida
ata-bowilirimizoa tapxuruloan Təwrat kanunining
zir-zəwərlirini koymay əginip təlim-tərbiyə aldim.
Mən silərning bügün boloiningloroa ohxax, Huda
yolioa intayin kizoin idim. 4 Mən bu yoldikilərni hətta
əltürüxkiqə ziyankəxlik kilip, ularni ər-ayal deməy
tutkun kilip zindanoa saldurdum. 5 Bu tooruluk bax
kahin wə aliy kengəxmidiki barlik akşakallarmu manga
guwahqidur. Mən ulardin Dəməxktiki [Yəhudiy]
kerindaxloroa yeziloan hətlərni tapxuruwelip,
xu yərdə turuwatkan bu [yoldikilərni] jazalax
üqün, ularni tutkun kilip Yerusalemoa apirimən
dəp yoloa qikkanidim. 6 Əmdi xundak boldiki,
səpər kilip Dəməxkkə yekinlaxkanda, qüxkə yekin,
tuyuksiz asmandin küqlük bir nur qüxüp, ətrapimni
yorutuwətti. 7 Mən yərgə yikilip kəttim, andin manga:
«Saul, Saul, Manga nemixka ziyankəxlik kilisən?»
degən awazni anglidim. 8 «I Rəb, sən kimsən?»
dəp sorisam, U manga: — «Mən sən ziyankəxlik
kiliwatkan Nasarətlik Əysadurmən!» dedi. 9 Mən bilən
billə mengiwatkanlar u nurni kərgən bolsimu, lekin
manga kiloan səzlərni qüxənmidi. 10 Mən yənə, «I
Rəb, nemə kilixim kerək?» dəp sorisam, Rəb manga,
«Ornungdin tur, Dəməxkkə kir, xu yərdə sən ada kilix
bekitilgən ixlarning həmmisi tooruluk sanga eytip
berilidu!» dedi. 11 Heliki nurning julalikidin kəzlirim
kərməs bolup kaldi. Yenimdikilər kolumdin yetəkləp,
Dəməxkkə elip kirdi. 12 U yərdə Təwrat kanunioa
ihlas baoliloan, Dəməxktiki barlik Yəhudiylarning
hərmitigə sazawər boloan Ananiyas isimlik bir kixi bar
idi. 13 U kelip, yenimda turup: «Kerindax Saul, bexingni
kətürüp kara!» dedi. Mən xuan beximni kətürüp
karap uni kərdum. 14 U manga: «Ata-bowilirimizning
Hudasi seni iradisini bilixing, Həkkaniy Boloquqini
kərüxüng wə uning aoqzidin qikkan awazni anglixing
üqün allikaqan tallidi. 15 Qünki sən pütün insanlar
aldida kərgən-angliqanliringoa Uning guwahqisi
bolisən! 16 Xundak ikən, sən yənə nemigə hayal
bolisən? Ornungdin turup, Uning namioa nida kilip
qəmüldürülüp, gunahliringni yuoquzoin!» dedi. 17
Xundak boldiki, Yerusalemoa kaytip kəlginimdin
keyin, ibadəthanida dua kiliwatkinimda, bir oayibanə
kərünüx meni oruwaldi 18 wə [Rəbning] manga:
«Qapsan bol, Yerusalemdin dərhal kət. Qünki ular
sening manga kiloan guwahlikingni kobul kilmaydu!»
dəwatkanlikini kərdüm. 19 Mən, «I Rəb, ular
mening Sanga etikad kiloanlarni zindanoa solap,
hərbir sinagoglaroa kirip ularni uroanlikimni
bilidu. 20 Sening guwahqing boloan Istipanning keni
tökülginidə, mənmu yenida turup uni əltürgənlərning
kilmixlirioa koxulup, ularning kiyimlirigə karap
bərdim!» — dedim. 21 Birak u manga: «Kətkin! Seni
yirakтiki əllərgə əwətimən!» — dedi. 22 Pawlus muxu
səzni degüqə halayik uningoa kulak seliwatatti.
Lekin buni anglap ular awazini kətürüp: — Undak
bir kixi yər yüzidin yokitilsun! U tirik turuxka layik
əməs! — dəp qukan selixti. 23 Ular qirkirixip, qapan-
yepinqilirini selip taxlap, topa-qang soruwatkanda,
24 mingbexi Pawlusni kəl'əgə elip kirip ketixkə əmr
kiliwidi, halayikning uningoa nemə üqün bundak
qukan salidioanlikini enikiax üqün ləxkərlirigə uni
kamqilap sorak kilixni buyrudi. 25 Lekin ular Pawlusni
kamqilax üqün oulaqlitip baoliloanda, u yenida
turoan yüzbexioa: — Bir Rim pukrasini jinayiti
bekitilməyla kamqilixinglar kanunoa uyounmu? —
dedi. 26 Bu səzni angliqan yüzbexi mingbexining
aldioa berip: — Siz nemə ix kilay dəwatisiz? Qünki u
kixi Rim pukrasi ikən! — dedi. 27 Mingbexi Pawlusning
aldioa berip, uningdin: — Manga eytkin, sən rasttinla
Rim pukrasimu? — dəp soridi. — Rast, dedi u. 28
— Mən nahayiti yukiri bahada muxu pukralikka
igə boldum, — dedi mingbexi. Pawlus: Əmma mən
tuoquluxumdinla xundak! — dedi. 29 Xuning bilən,
uni sorakka tartmakqi boloan ləxkərlər dərhal
uningdin əzlirini qətkə aldi. Mingbeximu uning Rim
pukrasi ikənlikini bilip, uni baolatkanliki tüpəylidin
korkup kətti. 30 Mingbexi Yəhudiylarning Pawlusning
üstidin kiloan xikayitining həkikiy səwəbini bilix
üqün, ətisi uni yexip, bax kahinlar wə pütün aliy

kengəxmidikilərning bir yərgə yioɣilixini buyrudi. Andin Pawlusni elip kelip, ularning aldioɣa turoɣuzdi.

23 Pawlus aliy kengəxmə ḥəy'ətlirigə tikilip turup: Ḳerindaxlar, mən bügüngiqə Hudaning aldida pak wijdanda mengip kəldim, — dedi. **2** Buni angliоɣan bax kaḥin Ananiyas [Pawlusning] yenida turoɣanlaroɣa uning aoɣzioɣa uruxni buyrudi. **3** Pawlus uningoɣa: — Huda seni uridu, əy akartiloɣan tam! Sən u yərdə meni Təwrat ḳanuni boyiqə sorakḳa tartixḳa olturisən, lekin Təwrat ḳanunioɣa hilap ḥalda meni urunglar dəp buyrudingoɣu?! — dedi. **4** — Sən Hudaning bax kaḥinioɣa axundak ḥakarət kəltürəmsən?! — deyixti yenida turoɣanlar. **5** Pawlus: — I ḳerindaxlar, mən uning bax kaḥin ikənlikini bilməptimən. Qünki Təwratta: «Həlḳingni idarə ḳiloɣuqining yaman gepini ḳilma!» deyilgən, — dedi. **6** Lekin Pawlus ularning bir ḳismining Sadukiy, yənə bir ḳismining Pərisiylər ikənlikini bilip, aliy kengəxmidə yukiri awaz bilən: — Ḳerindaxlar, mən bolsam Pərisiylərdin bolimən wə Pərisiylərning pərzəntimən. Mən ölgənlər ḳayta tirilixḳa baoɣlioɣan ümid tooɣruluk bu yərdə sorakḳa tartiliwatimən! — dəp warkiridi. **7** U bu səzni deyixi bilənla, Pərisiylər bilən Sadukiylar arisida jedəl-oɣowoɣa ḳozoɣilip, kengəxmidikilər ikkigə bölünüp kətti **8** (qünki Sadukiylar ölgənlərning ḳayta tirilixi, yaki pərixtə yaki roḥlar məwjut əməs, dəydu. Lekin Pərisiylər ḥəmmisini etirap ḳilidu). **9** Buning bilən ḳattik bir quḳan-sürən kətürülüp, Pərisiy tərəpdari boloɣan bəzi Təwrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu adəmdin ḥeqḳandak əyib tapalmiduk! Bir roḥ yaki pərixtə uningoɣa səz ḳiloɣan bolsa nemə boptu! — dəp ḳattik munaziriləxti. **10** Quḳan-sürən tehimu küqiyip kətkəqkə, mingbexi [Yəḥudiylarning] Pawlusni tartixturup titma-titma ḳiliwetixidin ḳorḳup, ḳisimoɣa zaloɣa qüxüp uni ularning arisidin zorluk bilən tartip qiḳip, ḳəl'əgə əkirip ketixini buyrudi. **11** Xu küni keqisi, Rəb Pawlusning yenida turup: — Jasarətlik bol! Qünki Yerusalemda Mən tooɣramdiki ixlaroɣa toluk guwaḥlik bərginingdək, Rim xəḥiridimu xundak guwaḥlik ḳilixing mukərrər bolidu! — dedi. **12** Ətisi ətigəndə, Yəḥudiylar Pawlusni eltürüxni ḳəstləp, uni eltürmigüqə ḥeqnərsə yeməymiz, iqməymiz, dəp özlirigə ləniti bir ḳəsəmni ḳilixti. **13** Bu suyikəst ḳəsimini iqkənlər ḳirik nəqqə kixi idi. **14** Ular bax kaḥinlar wə akṣakallarning aldioɣa berip: — Biz Pawlusni eltürmigüqə ḥeqnərsə tetimasliḳḳa ḳattik ḳəsəm iqtuk. **15** Ḥazir silər wə aliy kengəxmə uning ixlirini tehimu təpsiliy təkxürüxni baḥanə ḳilip, wəkil əwitip uni kengəxmigə elip kelixni mingbexidin tələp ḳilinglar. U bu yərgə yeḳin kəlməyla uni jayliwetixkə təyyar turimiz, — dedi. **16** Lekin Pawlusning singlisining ooɣli bəktürmidin həwər tepip ḳəl'əgə kirip, Pawluskə məlum ḳilip ḳoydi. **17** Buning bilən Pawlus yüzbexiliridin birini qaḳirtip, uningoɣa: — Bu balini mingbexi bilən kərüxtürüp ḳoysingiz. Qünki uningoɣa məlum ḳilidioɣan ixi bar ikən, — dedi. **18** Yüzbexi uni elip mingbexining aldioɣa baxlap kirip: — Məḥbus Pawlus meni qaḳirtip, bu balini siz bilən kərüxtürüp ḳoyuxumni tələp ḳildi. Qünki uning sizgə məlum ḳilidioɣan ixi bar ikən, — dedi. **19** Mingbexi uni ḳolidin tutup, bir qətkə tartip: — Manga məlum ḳilidioɣan nemə ixing bar? — dəp soridi. **20** U jawabən mundak dedi: — Yəḥudiylar Pawlusning ixlirini təpsiliy təkxürəyli dəp səwəb kərsitip özliridin ətə uni aliy kengəxmigə elip berixni tələp ḳilix üqün til biriktürüxti. **21** Ularoɣa ḳayil bolmioɣayla, qünki ḳiriḳtin artuk adəm uni paylap turidu. Ular Pawlusni eltürmigüqə ḥeqnərsə yeməymiz, iqməymiz, degən ḳaroɣix kəsimigə baoɣliniptu. Ular ḥazir özlirining ularning təlipigə makul boluxlirini kütüp turidu. **22** Mingbexi uningoɣa: — Bu ixni manga məlum ḳiloɣanliḳingni ḥeqkimgə tinma! — dəp tapilap, balini ḳayturdi. **23** Mingbexi yüzbexidin ikkini qaḳirtip: — Ikki yüz piyadə ləxkər, yətmix atlik ləxkər wə ikki yüz nəyziwaz ləxkərni bügün keqə saət tokḳuzda Ḳəysəriyə xəḥirigə ḳarap yoloɣa qiḳixḳa ḥazirlanglar! **24** Xuning bilən billə, Pawlusni waliy Feliksning yenioɣa saḳ-salamət yətküzüx üqün, uning minixigə ulaoɣlarni təyyarlanglar! — dəp buyrudi. **25** Mingbexi [Felikskə] mundak bir hət yazdi: — **26** «Ḥərmətlik waliy Feliks janablirioɣa Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Uxbu adəmni Yəḥudiylar tutuwaloɣan bolup, uni eltürməkqi boloɣanda, uning Rim puḳrasi ikənlikini bilip yetip, ḳisimni baxlap berip uni ḳutḳuzdum. **28** Mən ularning bu kixi üstidin ḳiloɣan xikayitining nemə ikənlikini eniḳlimakqi bolup, uni Yəḥudiylarning aliy kengəxmisigə elip bardim. **29** Əməliyəttə ularning uning üstidin ḳiloɣan xikayitining özlirining Təwrat ḳanunioɣa dair dətalax məsililərgə munasiwətlik ikənlikini bayḳidim, birak uningdin ölüm jazasi berixkə yaki zindanoɣa taxlaxḳa layik birər xikayət ḳiloɣudək ixni tapalmidim. **30** Keyin, Yəḥudiylarning uni eltürüwetix ḳəstidə yürüwatḳanliḳi ḥəḳḳidiki ahbarat manga məlum ḳilinoɣanda, dərḥal uni

siligə yollattim wə xuning bilən billə, uningoƣa ərz ķiloƣuqilarning əzlirining aldida xikayətlirini eytixini buyrudum. Həyr!». 31 Ləxkərlər əmdi buyruķ boyiqə Pawlusni keqilәp Antipatris xəhirigə yətküzdi. 32 Ətisi, atliķ ləxkərlər Pawlusni elip mengixķa ķaldurulup, ķaloƣan ləxkərlər [Yerusalemdiki] ķəl'əgə ķaytip kəldi. 33 Atliķlar Ķaysəriyəgə kirip, hətni waliyoƣa tapxurdi wə Pawlusnimu uning aldida ħazir ķildi. 34 Waliy hətni okuoƣandin keyin, Pawlusning ķaysi əlkidin ikənlikini sorap, uning Kilikiyədin kəlgənlikini bilip, 35 Uningoƣa: — Üstüngdin ərz ķiloƣuqilar kəlgəndə ixliringni toluķ anglaymən, — dedi wə uni Ħerod hanning ordisida nəzərbənd ķilip ķoyuxni buyrudi.

24 Bəx kündin keyin, bax kaħin Ananiyas akśakallardin birnəqqəylən wə Tərtullus isimlik bir adwokat bilən Ķaysəriyəgə qüxüp, Pawlus tooƣrisidiki rəsmiy xikayətlirini waliyoƣa sundi. 2 Pawlus qakirtilip, Tərtullus uning üstidin xikayət ķilip mundaķ dedi: — Ħərmətlik Feliks janabliri! Biz əzlirining ķol astilirida ħər tərəptin aman-esənlikkə nesip bolup kəlməktimiz wə aldin kərərlikliri bilən həlķimiz arisida dana islaħatlar barlikķa kəltürülməktə, biz bu ixlardin ħər wakit, ħər jayda toluķ minnətdarlik bilən bəħriman boluwatimiz. 4 Biraķ əz wakitlirini kəp elip ķoymaslikim üqün, xəpķətliri bilən səzimizni ķiskila anglaxlirini ətünüp soraymən. 5 Qünki biz xuni tonup yəttuķki, bu adəm balahor bolup, pütkül jaħandiki Yəħudiylar arisida majira-topilang pəyda ķilixni küxkürtküqi, xundakla «Nasarətliklər» dəp ataloƣan məzħəpning kattiwaxliridin biridur. 6 U bizning ibadəthanimiznimu buloƣimakqi boloƣanidi. Xunga, biz uni tutuwalduķ wə uni əz ķanunimiz boyiqə sotlayttuķ. Lekin mingbexi Lisiyas əxəddiy zoruķ bilən uni ķollirimizdin tartiwaldi wə uningoƣa ərz ķiloƣuqilarni əzlirining aldioƣa kelixkə buyruoƣanidi. 8 Uni soraķ ķilip kərsilə, bizning uningoƣa ķiloƣan ərzlirimizning tooƣriliķini bilip yetidila! 9 Sorunda boloƣan Yəħudiylarmu uning eytķanlirioƣa ķoxulup: Rast, rast, dəp xikayətni küqəytti. 10 Waliy Pawluska səz ķiloƣin dəp ķol ixaritini ķiloƣanda, u mundaķ dedi: — Mən silining uzun yillardin beri bu həlķni sorap kəlgənliklirini bilgəqkə, hatirjəmlik bilən aldilirida əzüm tooƣramda jawab berimən. 11 Asanla bilələydiliki, mən Yerusalemoƣa ibadət ķilixķa baroƣinimdin ħaziroƣiqə pəķət on ikki künla ətti. 12 Ular mening ibadəthanida birər adəm bilən munaziriləxkinimni kərmigən, yaki sinagoglarda yaki xəħərdə ammini topilangoƣa ķutratķanlikimnimu ħeq kərmidi. 13 Ular yənə ħazir janablirioƣa mening üstümdin ķiloƣan xikayətlirigə ħeq ispatmu kəltürəlməydu. 14 Biraķ siligə xuni etirap ķilimənki, mən ular «məzħəp» dəp atioƣan yol bilən mengip, Təwratta wə pəyoƣəmbərlərning yazmilirida pütülgənlərningmu ħəmmisigə ixinip, ata-bowilirimning Hudasioƣa ibadət ķilimən. 15 Mening Hudaoƣa baoƣlioƣan ümidim barki (bu kixilərmu bu ümidni tutidu), kəlgüsidə ħəm ħəkķaniylarning ħəm ħəkķaniysizlarning ələümdin tirilixi bolidu. 16 Xu səwəbtin, əzüm ħəmixə Huda aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanlik boluxķa intilimən. 17 Mən [Yerusalemdin] ayriloƣili heli yillar boloƣan bolup, bu ķetim u yərgə əz həlķimgə həyr-sədikə yətküzüp bərgili wə Huda aldioƣa ħədiyə sunoƣili baroƣanidim. 18 Mən bu ixlarda boluwatattim, bəzilər meni tazilinix ķaidisini ada ķilip boloƣan qaoƣda ibadəthana ħoylisida uqratti; lekin mən ətrapimoƣa adəm topliоƣinimmu yoķ, malimanqilik qikaroƣinimmu yoķ. 19 Əməliyəttə meni uqratķanlar bolsa Asiya ələkisidin kəlgən bəzi Yəħudiylar idi; ularning üstümdin xikayətliri bar bolsa, əsli ular əzliri kelip, silining aldilirida ərz ķilixķa tooƣra kelətti. 20 Bolmisa, muxu sorundikilər aliy kengəxmə aldida turoƣinimda, meningdin ķandaķ jinayət tapķanlikini eytip bakşun! 21 Pəķət mundaķ bir ix boloƣanidi: — Mən ularning aldida, «Bügünki kündə ələnlərning ķayta tirilixi tooƣruluķ silərning soriķinglaroƣa tartiloƣanmən!» dəp warķirioƣanidim. 22 [Rəbning] yoli tooƣruluķ təpsiliy həwiri bar boloƣan Feliks soraķni tohtitip, ularoƣa: — Mingbexi Lisiyas kəlgəndə dəwayinglar tooƣrisidiki ħəkümni qikirimən, — dedi. 23 U yüzbexioƣa Pawlusni nəzərbənd astioƣa elip, əmma uningoƣa bir'az kəngqilik ķilip, dost-buradərlirining ħərķaysisining uning ħajətliridin qikixini tosmioƣin, dəp buyrudi. 24 Birnəqqə kündin keyin, waliy Feliks ayali Drusila bilən billə kəldi (Drusila Yəħudiy idi). U Pawlusni qakirtip, uningdin Məsiħ Əysaoƣa etiķad ķilix yoli tooƣruluķ anglidi. 25 Pawlus ħəkķaniy yaxax, əzini tutuwelix, ķiyamət künidiki soal-soraķ ķilinixlar tooƣrisida səzləwatķanda, Feliks wəħimigə qüxüp uningoƣa: — Ħazirqə ķaytip tursang bolidu. Keyin manga pəyt kəlgəndə, yənə qakirtimən, — dedi. 26 U xuning bilən bir wakitta Pawlusning para berixini ümid ķilatti. Xuning üqün, uni imkanķədər pat-pat qakirtip, uning bilən səzlixətti. 27 Lekin ikki yil toxķanda, Feliksning ornioƣa Porkiyus Festus waliy

boldi. Feliks Yəhudiylarоqa iltipat kərsitip ularning kənglini elix üqün Pawlusni solakta kaldurdi.

25 Festus [Yəhudiyə] əlkisigə kirip, üq kündin keyin Kəysəriyədin qikip Yerusalemoqa baroqanidi. **2** Bax kahinlar bilən Yəhudiylarning mətiwərliri uning aldida Pawlusning üstidin rəsmiy xikayət kilip, uningdin iltipat sorap, adəm əwitip Pawlusni **3** Yerusalemoqa elip kelixni ətündi. Məksiti, ular yol üstidə bəktürmə təyyarlap Pawlusni əltürüx idi. **4** Festus buni anglap ularoqa: — Pawlus hazir Kəysəriyədə solakta turiwərsun. Mən yekinda u yərgə kaytip kətməkimən. **5** Aranglardin hokukdar boloqanlar mən bilən billə qüxsun. Əgər uning birər əyibi bolsa, ular xu yərdə xikayət kilsa bolidu, — dəp jawab bərdi. **6** Festus ularning iqidə səkkiz-on kündin artuk turmay, Kəysəriyəgə kaytip qüxti. Ətisi sorak təhtigə olturup, Pawlusni elip kelixni buyrudi. **7** Pawlus kəlgəndə, Yerusalemdin qüxkən Yəhudiylar uning ətrapioqa olixip, uningoqa nuroqun eoqir jinayətlər bilən karilap xikayətlərni kildi. Birak bularning heqkaysisioqa ispat kərsitip berəlmidi. **8** Pawlus əzini aklap: — Mən heqkaysi ixta Yəhudiylarning kanunioqa, ibadəthanisioqa yaki [imperator] Kəysərgə karxi birər jinayətmu sadir kilmidim, — dedi. **9** Lekin, Festus Yəhudiylarning kənglini elixka, ularoqa iltipat kərsətməkqi bolup Pawlustin: — Yerusalemoqa berip, u yərdə mening aldimda bu xikayətlərgə asasən sotlinixka razi bolamsən? — dəp soridi. **10** Lekin Pawlus jawab berip mundak dedi: — Mən hazir Kəysərning sorak təhti aldida turimən. Meni sorak kilixka tegixlik yər mana muxu. Əzlirigə enik məlum boloqandək, mən Yəhudiylarоqa heqkandak nahəklik kilmidim. **11** Əgər jinayitim bolsa, xundakla ələmgə layik birər ix kiloqan bolsam, mən əzümni ələmdin kaqurmaymən. Birak ularning mening üstümdin kiloqan xikayətlirining asasi bolmisa, heqkimning meni ularoqa tapxurup berixkə həkki yok. Mən Kəysərgə murajiət kilimən! **12** Andin Festus məslihətqiliri bilən sözləxkəndin keyin, Pawluska: — Sən Kəysərgə murajiət kilding — uning aldioqa əmdi barisən! — dedi. **13** Birnəqqə kündin keyin, Agrippa han bilən [singlisi] Bərniki Festuska təbrik-salamoqa Kəysəriyəgə kəldi. **14** U yərdə uzun künlər turoqandin keyin, Festus Pawlusning ixini hanoqa məlum kilip: — Bu yərdə Feliks kaldurup kətkən bir məhbus bar. **15** Mən Yerusalemoqa baroqinimda, Yəhudiy bax kahinliri bilən aksakalliri uning üstidin xikayət kilip, məndin uni jazaoqa məhkum kiliximni tələp kilixti. **16** Mən ularoqa, ərz kilinoquqi ərz kiloquqilar bilən yüzləxtürülüp, uningoqa əzini aklax pursiti berilmigüqə, uni jazaoqa tapxurux rimliklarning aditi əməstur, dəp eyttim. **17** Xunga ular mən bilən billə bu yərgə kəlgəndin keyin, mən wakitni kəynigə sozmay, ətisila sorak təhtigə olturup u kixini əkilixni buyrudum. **18** Ərz kiloquqilar orunliridin turoqanda, ularning uning üstidin xikayət kiloqanliri mening oylioqinimdək rəzil ixlar əməs idi, **19** Bəlki ularning əz ibadət tüzümi tooqruluk wə Əysa isimlik bir kixi həkkidə məlum talax-tartix məsililiri bar ikən. U kixi ölgən bolup, Pawlus bolsa u tirildi dəydikən. **20** Bu məsililərni zadi kandak enikləxni biləlməy, mən Pawlustin Yerusalemoqa berip, u yərdə bu ixlar tooqruluk sorakka tartilixka razi bolux-bolmaslikini sorioqanidim. **21** Pawlus solakta turup imperator janablirining sorak kararini qikirixini murajiət kiloqandin keyin, mən uni Kəysərning aldioqa əwətküqə, solakta tutup turuxni buyrudum. **22** Agrippa Festuska: — Meningmu bu kixining səzlirini anglap bakkum bar, — dedi. — Ətə anglaysiz, — dedi u. **23** Xuning bilən ətisi, Agrippa bilən Bərniki həywət bilən ammiwiy yioqin zalioqa kirip kəldi, mingbexilar wə xəhər kattiwaxlirimu ular bilən billə kirip kelixti. Festus əmr kiliwidi, Pawlus elip kirildi. **24** Festus mundak dedi: — Agrippa padixah aliyliri wə muxu sorunoqa yioqiloqan janablar! Bu kixini kərüwatisilər. Həm Yerusalemda həm bu yərdə pütün Yəhudiy ahalisi uning tooqruluk ərz kilip manga murajiət kilip, u tirik kalduruxka bolmaydu! — dəp qurkiraxkanidi. **25** Lekin mən uningdin ölüm jazasi berixkə tegixlik birər jinayət tapalmidim. Hazir bu kixi imperator janablirioqa murajiət kildi. Xuning bilən uni [Rimoqa] əwətixni karar kildim. **26** Birak uning həkkidə oqojamoqa məlum kilip yazoqudək ix yok. Xuning bilən əhwalni rəsmiy təkxürüp birər yazoqudək məlumatka igə bolux məksitidə uni hərbirlirining aldioqa, bolupmu sili, Agrippa padixah aliylirining aldioqa elip kəldim. **27** Qünki məhbusni sotka əwətkəndə, uning üstidin kilinoqan xikayətlərni enik kərsətməslik manga nisbətən orunluk əməstək bilinidu.

26 Xuning bilən, Agrippa Pawluska: — Əzüngning gepingni kilixingoqa ruhsət, — dedi. Pawlus kolini sozup əzini aklaxka baxlidi: **2** — I Agrippa han, bügün aldilirida Yəhudiylar mening üstümdin xikayət kiloqan pütün ixlar tooqruluk jawab berix

pursitigə nesip boloƣanlikim üqün, bolupmu əzlirining Yəhudiylarning adətliri wə ularning arisidiki talax-tartixliridin həwərliri boloƣanliki üqün əzümni bəhtlik ḥesablaymən! Xuning üqün degənlirimni səwrqanlik bilən anglap bekixlirini ətünimən. **4** Mening dəsləpki wakitlirimda, yəni kiqikimdin tartip əz elimdə, Yerusalemda yürüx-turuxumning ƙandak ikənliki Yəhudiylarning ḥəmmisigə ayan. **5** Ular xu dəsləpki wakƭimdin beri meni tonuoƣaqka (əgər halisaidi, xuningoƣa guwaḥlik berətti), mening ibadət tüzümidiki əng tələpqan məzhəpning xərtliri boyiqə yaxap, yəni Pərisiy bolup əmrümni ətküzginimni bilidu. **6** Əmdi mən Huda ata-bowilirimizoƣa kiloƣan wədigə baoƣlioƣan ümidim tüpəylidin ḥazir sorak kiliniwatimən. **7** Xu [wədining] nesiwisigə yetixni bizning pütkül on ikki ƙəbilimiz keqə-kündüz tohtawsiz Hudaoƣa ibadət kilip ümid kilmakta. I aliyliri, Yəhudiylarning mening üstümdin kiloƣan xikayətliri dəl xu ümidkə baoƣlikƭur! **8** [Halayik], Huda əlgənlərni tirildürsə, nemə üqün ixinixkə bolmaydu, dəp ƙaraysilər? **9** Dərwəkə, əzümmu əslidə Nasarətlik Əysaning namioƣa ƙarxi nuroƣun ixlarni kilixim kerək dəp ƙayil idim **10** wə Yerusalemda ənə xundak ixlarni kiloƣanidim. Bax kaḥinlardin ḥokuk elip, əzüm Hudaning nuroƣun mukəddəs bəndilirini zindanoƣa tutup bərgən, ular əlümgə ḥəküm kilinoƣandimu, ḥəkümgə awaz ƙoxƙanidim. **11** Mən ḥəmmə sinagoglarda kəp ƙetim ularni izdəp tepip jazalap, kupurluk gəp kilixka zorlioƣanidim. Mən ularoƣa tələwilərqə əq bolup, ḥətta yaka yurttiki xəḥərlərgə berip, ularoƣa ziyankəxlik kiloƣanidim. **12** Bu ixlarda bolup bax kaḥinlar bərgən toluk wəkillik ḥokuki bilən Dəməxk xəḥirigə ƙarap səpər kiliwatattim. **13** Qüx wakƭida yolda ketiwetip, asmandin qüxkən, ƙuyax nuridinmu küqlük bir nurning ətrapimni wə billə ketiwatƙanlarni yorutuwətkənlikini kərdüm. **14** Ḥəmmimiz yərgə yikiloƣan bolup mən ibraniy tilida eytiloƣan: «Əy Saul, Saul! Manga nemixka ziyankəxlik kilisən? Seni zihlaxlaroƣa ƙarxi təpmiking sən üqün təs kelidu!» degən bir awazni anglidim. **15** Mən: — «I Rəb, sən kimsən?» dəp sorisam, Rəb manga: «Mən sən ziyankəxlik kiliwatƙan Əysadurmən! **16** Əmdi ornungdin tur; qünki Mən seni sən kərgən ixlaroƣa ḥəmdə Əzüm sanga ayan kilinoƣinimda kəridioƣan ixlaroƣa həziniqi oƣojidar wə guwaḥlik bərgüqi boluxka tikləx üqün, sanga ayan boldum. **17** Mən seni əz həlkingning ḥəm əllərning ƙolidin ƙutƙuzimən — qünki mən seni yat əlliklərning kəzlirini eqip, ularning ƙarangoƣulukƭin yorukluƙka, Xəytanning ilkidin Hudaoƣa baoƣlinixka buruluxi üqün ularning arisioƣa əwətimən. Xuning bilən ular gunaḥlirining kəqürümigə, xundakla Manga etikad kilix arkilik pak-mukəddəs kilinoƣanlarning arisida miraska muyəssər bolidu» — dedi. **19** Xunga, i Agrippa aliyliri, mən ərxtin kəlgən bu oƣayibanə kərünüxkə itaətsizlik kilmidim. **20** Bəlki aldi bilən Dəməxk həlkigə, andin Yerusalem xəḥiridikilərgə, pütün Yəhudiyə əlkisidikilərgə ḥəmdə yat əlliklərgimu, «Towa kilip, Hudaoƣa baoƣlininglar, xundakla towa kilixka uyoƣun əməllərni kərsitinglar» dəp jakarlap həwər yətküzüp kəldim. **21** Bu ixlar tüpəylidin Yəhudiylar meni ibadəthana ḥoylisida tutup, muxtlap əltürüwətməkqi boluxti. **22** Lekin bügüngiqə Hudaning yardəm-məditigə muyəssər bolup mən qing turuwatimən, təwəndikilər bolsun yukiridikilər bolsun ḥəmməyləngə guwaḥlik berip kəldim. Guwaḥlikim dəl pəyoƣəmbərlər ḥəm Musa əzi bexarət kilip eytƙanliridin baxka nərsə əməs — **23** demək, Məsiḥ jəzmən azab-okubət qekip, tunji bolup ölümdin tirilgüqi bolup [Yəhudiy] həlkigə ḥəm pütkül əllərgimu yorukluk jakarlaydu. **24** Pawlus bu ixlarni eytip əzini xundak aklax jawabini bərgəndə, Festus yukiri awaz bilən uningoƣa: — Pawlus, sarang bolupsən! Biliming ning kəpliki əklingni azduruptu! — dedi. **25** Lekin Pawlus: — Sarang əməsmən, i Festus janabliri, mən bəlki ḥəkikətkə uyoƣun ḥəm salmiki bar sözlərni jar kilimən. **26** Qünki [Agrippa] aliylirining bu ixlardin həwiri bar. Mən uningoƣa yürəklik bilən oquk sözləwatimən, qünki bu ixlarning ḥeqkaysisining uningdin yoxurun əməslikigə ixinimən. Qünki bu ix bulung-puqkaklarda kilinoƣan əməs! **27** — Əy Agrippa aliyliri, əzliri pəyoƣəmbərlərning eytƙanlirioƣa ixinəmdila? Mən ixinidioƣanlikirini bilimən! — dedi. **28** Agrippa Pawluska: — Sən meni muxunqilik kiskioƣina wakitta hristian boluxka ƙayil kilmakqimusən? — dedi. **29** Pawlus: — Məyli kiska wakit iqidə yaki uzun wakitta bolsun, pəkət əzlirining əməs, bəlki bügün sözümni angliouqilarning ḥəmmisi manga ohxax boloƣay (pəkət məndiki zənjirlər silərdə bolmisun!) dəp Hudadin tiləymən, — dedi. **30** Xuning bilən [Agrippa] han, xundakla waliy, Bərniki wə ular bilən billə olturoƣanlar orunliridin turup, **31** [zaldin] qikip, bir-birigə: — Bu kixining ölümgə yaki türmigə solaxka tegixlik ḥeqbir jinayiti yok ikən! — deyixti. **32** Agrippa

Festuskа: — Bu adəm Kəysərgə murajiət kilmioɣan bolsa, koyup berilsə bolidikəntuk! — dedi.

27 Bizning Italiyəgə dengiz yoli bilən beriximiz karar kilinoɣandin keyin, əməldarlar Pawlus bilən baxka birnəqqə məhbusni «Awoɣustus kismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbexioɣa tapxurdi. **2** Biz Adramittiumning bir kemisigə kiktuk. Kemə Asiya əlkisining dengiz boyliridiki xəhərlərgə baratti. Tesalonika xəhiridin boloɣan Makedoniyəlik, Aristarhus isimlik bir kixi biz bilən həmsəpər boldi. **3** Ətisi biz Zidon xəhirigə yetip kəlduk. Yuliyus Pawluska kəngqilik kilip, xu yərdiki dost-buradərlirining yenioɣa berip ularning oɣəmhorlikini kobul kilixioɣa ruhsət kildi. **4** Biz u yərdin yənə dengizoɣa kiktuk. Xamallar kerixkəndək karxi təripimizdin kikkanliki üqün, Siprus arilining xamaloɣa dalda təripi bilən mangduk. **5** Kilikiyə wə Pamfiliyə əlkilirining udulidiki dengizdin ətüp, Likiyə əlkisidiki Mira xəhirigə kəlduk. **6** Xu yərdə yüzbexi Iskəndəriyə xəhiridiki Italiyəgə baridioɣan baxka bir kemini tepip, bizni uningoɣa kikirip koydi. **7** Dengizda kəp künlər nahayiti asta mengip, təsliktə Kinidos xəhirining udulioɣa kəlduk. Xamal mingix yəniliximizni tosuoɣaqka, Kret arilining xamaldin dalda təripi bilən mengip, Salmoniy [yerim arili]din ətüp, **8** dengizda təsliktə ilgiriləp kiroɣakni boylap, Laseya xəhirigə yekin boloɣan «Güzəl aramgah» dəp atilidioɣan bir yərgə kəlduk. **9** Səpər bilən heli wakitlar ətüp, roza küni allikaqan ətkən boloɣaqka, dengizda səpər kilix hətərlik idi. Xunga Pawlus kəpqilikkə nəsihət kilip: **10** — Buradərlər, bu səpərning balayi'apət wə eoɣir ziyan bilən tügəydioɣanlikini kərüwatimən; mal wə kemidin məhrum bolupla kalmay, səpər əz jenimizoɣimu zamin bolidu! — dəp agahlandurdi. **11** Birak yüzbexi bolsa Pawlusning səzigə ixənməy, kemə baxliki bilən kemə igisining səzigə ixəndi. **12** Uning üstigə, bu portmu kixlaxka muwapik jay bolmioɣaqka, kəpqilik yənə dengizoɣa kikip, mumkinkədər Feniks xəhirigə yetip berip, xu yərdə kixlaxni kuwwətlidi. Feniks bolsa Kret arilidiki bir dengiz porti bolup, bir təripi oɣərbiy jənubka wə bir təripi oɣərbiy ximaloɣa karaytti. **13** Jənubtin məyin xamal kikiwatatti, kəpqilik nixanimizoɣa yetidioɣan bolduk dəp, lənggərni eliwetip, kemini Kret arilining kiroɣikini boylap həydəp mangdi. **14** Lekin uzun ətməy, araldin kattik «xərkiy ximaldin kəlgüqi» dəp atilidioɣan əxəddiy kara boran kikip kətti. **15** Kemə buranning kamallikida kaloɣaqka, uni xamaloɣa yüzləndürəlməy, boranning məyliqə mengixioɣa koyup bərduk. **16** Klawda degən kiqik bir aralning xamaloɣa dalda təripigə ətüwelip, kolwakni kemigə kikiriwelip, aranla uni sakлap kalaliduk. Andin kemiqilər kemini aroɣamqilar bilən sirtidin orap baoɣliwaldi. Kemining Sirtis dəp ataloɣan dengiz astidiki tax-kum dəwilirigə kekilip petip kelixidin korkup, tormuz lənggərlirini qüxürüp, kemini xamalning həydixigə koyup bərdi. **18** Boran üstimizgə xiddətlik sokkaqka, ətisi malni dengizoɣa taxlaxka baxlidi. **19** Üqinqi künidə ular əz kolliri bilən kemidiki koral-jabduklirini dengizoɣa taxliwətti. **20** Kəp künlərgiqə ya kün ya yultuzlar kərünməy, boran-qapkun yənila xiddətlik üstimizgə tohtimay sokuwərgəqkə, ahirda kutulup kelix ümidimizmu yokka kikkanidi. **21** Kemidikilər birnərsə yemiginigə kəp künlər boloɣandin keyin, Pawlus ularning arisida turup: — Buradərlər, silər baldurla mening gepimgə kulak selip Krettin dengizoɣa qikmaslikinglar kerək idi. Xundak kiloɣan bolsanglar bu balayi'apət wə ziyan-zəhmətlərgə uqrimioɣan bolattinglar. **22** Lekin əmdi silərni oɣəyrətlik boluxka dəwət kilimən. Qünki aranglarda heqkaysinglar jenidin ayriloɣini yok, pəkət kemidinla məhrum kalisilər. **23** Qünki mən təwə boloɣan wə ibadət-hizmitini kilip kəlgən Hudaning bir pərixtisi tünügün keqə yenimoɣa kelip **24** manga: «Pawlus, korkma! Sən Kəysərning aldioɣa berip turuxung kerək; wə mana, Huda xapaət kilip sən bilən billə səpər kiloɣanlarning hammisining jenini tiliginingni sanga ijabət kildi!» dedi. **25** Xuning üqün əy əpəndilər, oɣəyrətlik bolunglar; qünki Hudaoɣa ixinimənki, manga kandak eytiloɣan bolsa xundak əməlgə axurulidu. **26** Birak biz məlum aralning kiroɣikioɣa urulup ketiximiz mukərrər bolidu. **27** Səpirimizning on tətinqi küni keqisi, kemə Adriatik dengizida ləyləp yürüwatkan bolup, tün nispidə, kemiqilər kuruklukka yekinlap kəliptuk, dəp oylidi. **28** Ular qongkurlukni əlqəx aroɣamqisini dengizoɣa qüxürüp, suning qongkurlukini əlqəp kərgənidi, yigirmə oɣulaq qikti. Səl aldioɣa mengip yənə əlqiwidi, on bəx oɣulaq qikti. **29** Ular kemining hada taxlaroɣa urulup ketixidin korkup, kemining kəynidin tət lənggərni taxliwetip, tang etixni tələmürüp kütüp turdi. **30** Lekin kemiqilər kemidin kaqmakqi bolup kemining bexidinmu lənggərni elip taxliwetəyli dəp bahanə kərsitip, kolwakni dengizoɣa qüxürdi. **31** Pawlus yüzbexi wə ləxkərlərgə: — Bu [kemiqilər] kemidə kalmisa, silər kutulalmaysilər! — dedi. **32** Buning

bilən ləxkərlər kemidiki ḳolwaḳning arоḷamqilirini kesip, uni ləylitip ḳoydi. 33 Tang atay degəndə, Pawlus ḥəmməylənni bir'az oḷizaliniwelixḳa dəwət ḳildi. U: — Silərning dəkkə-dükkə iqidə ḥeqnemə yeməy turoḷininglaroḷa on tət kün boldi. 34 Əmdi bir'az oḷizalinixinglarni ətünimən. Qünki ḥayat ḳelixinglar üqün muxundaḳ ḳilixḳa tooḷra kelidu; qünki ḥeqḳaysinglarning bexidiki bir tal moymu ziyanoḷa uqrimaydu! — dedi. 35 Bu səzni ḳilip bolup, u ḳolioḷa bir parqə nanni elip, kəpqilikning aldida Hudaoḷa təxəkkür eytip oxtup yedi. 36 Xuning bilən ḥəmməylən oḷəyrətlinip oḷizalinixḳa baxlidi 37 (kemidə biz jəmiy ikki yüz yətmix altə kixi iduḳ). 38 Ḥəmməylən ḳorsaḳlirini toḳlioḷandin keyin, kemini yeniklitix üqün, kemidiki buoḷdaylarnimu dengizoḷa taxliwətti. 39 Tang atḳanda, kemiqilər ḳuruḳluḳning nə ikənlikini tonumidi. Lekin uningdiki bir ḳumluḳ ḳoltuḳni bayḳap, kemini bir amal ḳilip xu yərdə uruldurup ḳuruḳluḳḳa qiḳarmaḳqi boldi. 40 Ular aldi bilən lənggərlərni boxiwetip, ularni dengizoḷa taxliwətti. Xuning bilən bir waḳitta, kemining ikki yənilix paliḳining baoḷlirini boxitip, ularni qüxürüwətti. Andin kemining bexidiki yəlkənni xamaloḷa qiḳirip, kemini ḳumluḳning ḳiroḷiḳioḷa ḳaritip mangdurdi. 41 Əmdi ikki eḳim bir-birigə uqraxḳan yərgə kirip ḳelip, ular kemini ḳiraḳḳa soḳturuwaldi; kemining bexi dengiz tegigə urulup petip, midirlimay ḳaldi, lekin kemining arḳa təripi dolḳunlarning zərbisi bilən quwulup ketixkə baxlidi. 42 Ləxkərlər məḥbuslarning suoḷa səkrəp ḳeqip ketixining aldini elix üqün, ḥəmmisini əltürüwətməkqi boldi. 43 Lekin yüzbexi Pawlusni ḳutḳuzuxni halioḷan bolup, ləxkərlərning bundaḳ ḳilixioḷa yol ḳoymidi. U aldi bilən su üzüxni bilidioḷanlarning suoḷa qüxüp ḳiroḷaḳḳa qiḳixini, 44 ḳaloḷanlarning bəzilirini tahtaylaroḷa, bəzilirini kemining quwulup kətkən parqilirioḷa esilip, ḳiroḷaḳḳa qiḳixini buyrudi. Xundaḳ boldiki, ḥəmməylən ḳutulup saḳ-salamət ḳuruḳluḳḳa qiḳti.

28 Biz ḳutulup saḳ-salamət ḳiroḷaḳḳa qiḳḳandin keyin, u aralning Malta dəp atilidioḷanliḳini bilduḳ. 2 Yərlik həlḳ bizgə intayin meḥribanliḳ bilən muamilə ḳildi; qünki u qaoḷda yamoḷur yeoḷip, ḥawa sooḷuḳ boloḷaqḳa, ular gülhan yeḳip bizni kütüwaldi. 3 Pawlus bir baoḷlam otun terip kelip otḳa taxliwidi, issiḳtin etilip qiḳḳan bir zəḥərlik yilan uning ḳolini qixliginiqə qaplixiwaldi. 4 Xu yərliklər Pawlusning ḳolioḷa yepixip turoḷan yilanni kərüp, bir-birigə: — Bu adəm qoḳum bir ḳatil ikən! Dengizdin ḳutulup qiḳḳan bolsimu, «Adilliḳ» uning tirik ḳelixioḷa yol ḳoymidi, — deyixti. 5 Lekin Pawlus yilanni otning iqigə silkip atti, əzi bolsa ḥeqḳandaḳ zəhim yemidi. 6 Həlḳ uningoḷa bədini ixxip ketidu yaki u tuyuḳsiz yiḳilip əlidu dəp ḳarap turatti. Lekin uzun waḳit ḳarap turup, uningda ḥeqḳandaḳ binormal ḥalətning bolmioḷanliḳini kərüp, oyliоḷinidin yenip: — Bu bir ilaḥ bolsa kerək! — deyixti. 7 U yərning ətrapidiki yurtta, aral baxliḳi (Publiyus dəp ataloḷan)ning birnəqqə yər-etizliri bar idi. U bizni əyigə baxlap, üq kün ḳizoḷin meḥman ḳilip kütti. 8 U qaoḷda xundaḳ boldiki, Publiyusning atisining ḳizitmisi ərləp, toloḷaḳ bolup yetip ḳaloḷanikən. Pawlus uning yenioḷa kirip, dua ḳilip üstigə ḳolini təgküzüp, uni saḳaytip ḳoydi. 9 Xuningdin keyin araldiki ḳaloḷan kesəllərning ḥəmmisi uning aldioḷa kelip, saḳaytildi. 10 Ular bizning ḥərmitimizgə nuroḷun sowoḷatlarni beoḷixlioḷan bolup, ahirda bu yərdin yənə yoloḷa qiḳḳan waḳtimizda, bizni yoloḷa lazimliḳ nərsə-kerəklər bilən təminlidi. 11 Malta arilida Iskəndəriyədin kəlgən, bexioḷa «Samawiy Ḳoxkezək» ilaḥlirining nəḳixliri oyuloḷan bir kemə ḳixlioḷanidi. Aralda üq ay turoḷandin keyin, bu kemə bilən yoloḷa qiḳtuḳ. 12 Sirakoza xəḥirigə kelip, u yərdə üq kün turduḳ. 13 Andin aylinip mengip, [Italiyədiki] Regiyum xəḥirigə kəlduḳ. Ətisi xamal yənilixi əzgirip jənubtin qiḳixi bilən, ikkinqi küni Puteoli xəḥirigə yetip kəlduḳ. 14 U yərdə birnəqqə ḳerindaxlarni taptuḳ, ularning ətünüxliri bilən biz ularda bir ḥəptə turduḳ. Xundaḳ ḳilip biz Rim xəḥirigə yetip kəlduḳ. 15 Keliwatḳanliḳimizdin həwər tapḳan xu yərdiki ḳerindaxlar bizni ḳarxi elix üqün xəḥərdin qiḳip ḥətta «Apiyus baziri»oḷiqə, [bəziliri] «Üq Saray»oḷiqə kəlgənidi. Pawlus ularni kərgəndə, Hudaoḷa rəḥmət eytip, oḷəyrətləndi. 16 Rim xəḥirigə kirginimizdə, yüzbexi məḥbuslarni orda ḳarawul begigə tapxurdi; lekin Pawlusning birla kəzətküqi ləxkər bilən bir əydə ayrim turuxioḷa ruhsət ḳilindi. 17 Üq kündin keyin, u u yərdiki Yəḥudiylarning kattiwaxlirini əzi bilən kərüxüxkə qaḳirdi. Ular jəm boloḷanda, u mundaḳ dedi: — Ḳerindaxlar! Mən həlḳimizgə yaki ata-bowilirimizdin ḳalduruloḷan ərp-adətlərgə ḳarxi ḥeqḳandaḳ ix ḳilmioḷan bolsammu, Yerusalemda turoḷinimda tutḳun ḳilinip rimliḳlarning ḳolioḷa tapxuruldum. 18 Rimliḳlar meni soraḳḳa tartip, məndə əlüm jazasioḷa məḥkum ḳiloḷudək birər jinayət bolmioḷaqḳa, meni ḳoyuwətməkqi boldi. 19 Lekin Yəḥudiylar buningoḷa ḳarxiliḳ bildürgəqkə, Ḳəysərgə

murajiət qilixqa məjbur boldum. Bularni deginim bilən, bu mening əz həlqim üstidin xikayitim bar degənlikim əməs. **20** Xu səwəbtin mən silər bilən yüz kərüxüx wə bu ḥəqtə silərgə eytix üqün silərni bu yərgə qaqirdim. Qünki bu zənjir bilən baoŋlinixning səwəbi dəl Israilning kütkən ümididur. **21** Ular Pawluskа: — Biz bolsaq Yəhudiyədin sən tooŋruluq hət almiduq, yaki u yərdin kəlgən qerindaxlarning ḥeqqaysisimu sən tooŋruluq birər yaman həwər əkəlmidi yaki yaman gepingni qilmidi. **22** Lekin sening pikirliringni anglioŋumiz bar. Qünki ḥəmmə yərdə kixilərning [sən təwə boloŋan] bu məzḥəpkə qarxi səzləwatqanliqidin həwirimiz bar! — deyixti. **23** Xuning bilən ular Pawlus bilən kərüxüxkə bir künni bekitti. U küni nuroŋun kixilər uning turaloŋusioŋa kəlgənidi; u tang atqandin kəqkiqə ularoŋa [səz-kalamni] xərḥləp, Hudaning padixaḥliqi ḥəkḳidə toluq guwaḥliq berip, Təwrat ḥəm pəyoŋəmbərlərning yazmiliridin nəqil kəltürüp, ularni əysa tooŋruluq qayil qilixqa küqidi. **24** Uning səzlirigə bəzilər ixəndürüldi, bəzilər ixinixni rət qildi. **25** Ular Pawlusning mundaq bir səzni qilixi bilən əzara kelixəlməy qaytip kətti. U mundaq dedi: — Muqəddəs Roḥ Yəxaya pəyoŋəmbər arqilik ata-bowilirimizoŋa munu səzni dəl jayida eytqan: **26** — «Baroŋin; muxu həlḳqə mundaq dəp eytqin: — «Silər anglaxni anglaysilər, birag qüxənməysilər; Kərüxni kərüsilər, birag bilip yətməysilər. **27** Qünki muxu həlqning yürikini may qaplap kətkən, Ular anglioŋanda qulaqlirini eoŋir qiliwaloŋan, Ular kəzlirini yumuwaloŋan; Undaq bolmisidi, ular kəzliri bilən kərüp, Quliqi bilən anglap, Kəngli bilən qüxinip, Əz yolidin yanduruluxi bilən, Mən ularni saqaytqan bolattim»». **28** Xunga bilixinglar kerəkki, Hudaning bu nijatliqi yat əlliklərgə əwətiliwatidu. Ular bolsa uningoŋa qulaq salmay qalmaydu! — dedi. U bu səzlərni eytqanda Yəhudiylar əz-ara qattiq talax-tartix qilixip kətti. **30** [Pawlus] əzi ijarigə aloŋan əydə toluq ikki yil turdi wə bu yərdə uning bilən kərüxüxkə kəlgən ḥəmmə kixilərni qobul qilip, **31** tolimu yürəklik bilən ḥəm ḥeq tosaloŋuoŋa uqrimay, Hudaning padixaḥliqini jar qilip, Rəb əysa Məsiḥkə dair ḥəqiqətlərni yətküzüp təlim bərdi.

Rimliqlarƣa

1 Rosullukqa tallap qaqiriloƣan, Hudaning hux həwirini jakarlaxqa ayrip təyinlәngən, Məsiһ Əysaning quli boloƣan mənki Pawlustin salam! **2** Huda bu hux həwərning kelixini heli burunla pəyƣəmbərliri arqilиq mukəddəs yazmilarda wədə qiloƣanidi. **3** Bu hux həwər Θz Ooƣli, yəni Rəbbimiz Əysa Məsiһ tooƣrisididur; jismaniy jəһəttin U Dawutning nəslidin tuƣuloƣan; birdinbir pak-mukəddəs Roһ təripidin ələmdin tirildürülüx arqilиq «küq-qudrət Igisi Hudaning Ooƣli» dəp kərsitilip bekitilgən; **5** U arqilиq, xundaqla Uning nami üqün barlиq əllər arisida Hudaƣa etiqadtin boloƣan itaətmənlik wujudqa kəltürülüxkə biz mehir-xəpkətkə wə rosullukqa muyəssər bolduq; **6** Silər ular arisida, Əysa Məsiһ təripidin qaqiriloƣansilər. **7** Xunga, Huda səygən wə U «mukəddəs bəndilirim» dəp qaqiroƣan Rim xəһiridiki һəmminglaroƣa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsiһtin mehir-xəpkət wə aman-hatirjəmlik boloƣay! **8** Aldi bilən mən Əysa Məsiһ arqilиq һəmminglar üqün Hudayimoƣa təxəkkür eytimən; qünki silərning etiqadinglar pütkül aləmgə pur kətti. **9** Θz Ooƣli tooƣrisidiki hux həwərdə qin roһ-kəlbim bilən mən hizmitini qiliwatqan Huda Θzi mening dualirimda silərni xunqə üzlüksiz əsləp turoƣanliqimoƣa guwaһtur. **10** Mən dualirimda, mumkin kədər Hudaning iradisi bilən silərning yeninglaroƣa berixqa ahir muyəssər boluxqa һəmixə ətünimən. **11** Qünki mən silərni birər roһiy iltipatqa igə qilix arqilиq mustəһkəmləx üqün silər bilən kərüxüxkə intayin təkəzzamən; **12** yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etiqadidin əzara təsəlli wə ilһam alalaymiz deməkqimən. **13** Kerindaxlar, mən silərning xuni bilixinglarni halaymənki, baxqa yərdiki əlliklərning arisida hizmitim mewə bərgəndək, silərning aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglaroƣa berixni kəp ketim niyət qildim, lekin bügüngiqə tosaloquoƣa uqrap keliwatimən. **14** Mən һərkandak adəmlərgə, məyli Yunanliqlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroƣa bolsun, һəmmisigə kərzdarmən. **15** Xuning üqün imkaniyət manga yar bərsila mən Rimdiki silərgimu hux hərwərni yətküzüp bayan qilixqa qizƣinmən. **16** Qünki mən Məsiһ tooƣrisidiki bu hux həwərdin һərgiz hijil bolmaymən! Qünki u uningoƣa ixəngüqilirining һəmmisini, aldi bilən Yəһudiylarni, andin keyin Greklərni nijatqa erixtüridioƣan Hudaning küq-qudritidur! **17** Qünki [hux həwərdə] etiqadqa asaslanoƣan, Hudaning birhil һəkkaniyliki etiqad qiloquqilaroƣa wəһiy qilinoƣandur. [Mukəddəs yazmilarda] yeziloƣinidək: — «Һəkkaniy adəm ixənq-etiqadi bilən һayat bolidu». **18** Qünki һəkkaniyətsizlik bilən һəkikətni basidioƣan insanlarning barlиq iplasliqioƣa wə һəkkaniyətsizlikigə nisbətən Hudaning karatkan oƣəzipi ərxtin oquq wəһiy qilinmakta. **19** Qünki insanlar Huda tooƣrisida biləlәydioƣan ixlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda һəmmini ularoƣa oquq kərsitip bərgən **20** (qünki dunya apiridə boloƣandin beri Hudaning kəzgə kərünməs əzgiqilikliri, yəni mənggülük qudriti wə birdinbir Huda ikənliki Θzi yaratkan məwjudatlar arqilиq oquq kərülməktə, xundaqla buni qüxinip yətkili bolidu. Xu səwəbtin insanlar һeq baһanə kərsitəlməydu) **(aïdios g126)** **21** — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dəp uluƣlimidi, Uningoƣa təxəkkür eytmidi; əksiqə, ularning oy-pikirliri bimənə bolup, nadan kəlbi karangoƣulixip kətti. **22** Θzlirini danixmən qilip kərsətsimu, lekin əqilsiz bolup qikti; **23** qirimas Hudaning uluƣluqining ornioƣa qirip əlidioƣan adəmzatqa, uqar-kanatlaroƣa, tət ayaƣliq һaywanlaroƣa wə yər beƣirlioquqilaroƣa ohxaydioƣan butlarni almaxturup koyoƣanidi. **24** Xunga Huda ularni kəlbidiki xəһwaniy һəwəsliri bilən iplasliq qilixqa, xundaqla bir-birining tənlirini nomuskа kalduruxqa koyup bərdi. **25** Ular Huda tooƣrisidiki һəkikətni yaloƣanoƣa aylandurdi, Yaratquqining ornioƣa yaritiloƣan nərsilərgə qoquunup, tawap-taət qiloƣanidi. Һalbuki, Yaratquqioƣa təxəkkür-mədһiyə mənggügə oqulmakta! Amin! **(aiōn g165)** **26** Mana xuning üqün, Huda ularni pəskəx xəһwaniy һəwəslərgə koyup bərdi. Һətta ayallarmu təbiiy jinsiy munasiwətni oƣayriy munasiwətkə aylandurdi; **27** xuningdək, ərlərmu ayallar bilən bolidioƣan təbiiy jinsiy munasiwətlərni taxlap, baxqa ərlərgə xəһwaniy һəwəslər bilən kəyüp pixidioƣan boldi. Ərlər ərlər bilən xərməndilikkə kirixti wə nətijidə ularning muhalip qilmixliri əz bexioƣa qikti. **28** Ular Hudani bilixtin waz keqixni layik kərgənliki tallioƣanliki üqün, Huda ularni buzuk niyətlərgə wə nalayik ixlarni qilixqa koyup bərdi. **29** Ular һərhil һəkkaniyətsizlik, rəzillik, nəpsaniyətqilik, əqmənlikkə qəmüp, һəsəthorluk, katillik, jedəlhorluk, məkkarlik wə һərhil bətniyətlər bilən toldi. Ular ioƣwagər, **30** təһmәthor, Hudaƣa nəprətlinidioƣan,

kibirlik, mahtanqaq, qongqi, ḫərhil rəzilliklərni oylap qikiridioɣan, ata-anisining səzini anglimaydioɣan, 31 yorutulmioɣan, wədisidə turmaydioɣan, kəyümsiz wə rəḫimsiz insanlardur. 32 Ular Hudaning xularoɣa boloɣan adil ḫəkümini, yəni xundaq ixlarni kiloɣuqilarning əlümgə layik ikənlikini enik bilsimu, bu ixlarni əzliri kilipla kalmay, bəlki xundaq kilidioɣan baxkilardin səyünüp ularni alkixlaydu.

2 Əmdi əy baxkilarning üstidin ḫəküm kilidioɣan insan, kim boluxungdin kət'iynəzər baḫanə kərsitəlməysən; qünki baxkilar üstidin kaysi ixta ḫəküm kilsang, xu ixta əz gunaḫingni bekitisən. Qünki əy ḫəkümqi, sən əzüngmu ularoɣa ohxax ixlarni kiliwatisən. 2 Bizgə məlumki, Hudaning undaq ixlarni kiloɣanlar üstidin ḫəküm qikirixi [mutlək] ḫəkikətkə asaslanoɣandur. 3 Xunga, i xundaq ixlarni kiloɣanlar üstidin ḫəküm qikaroɣuqi, xundakla xuningoɣa ohxax ixlarni kiloɣuqi insan, əzüng Hudaning ḫəkümidin kaqalaymən dəp hiyal kilamsən? 4 Yaki Hudaning meḫribanlikining seni towa kilix yolioɣa baxlaydioɣanlikini ḫeq bilməy, uning meḫribanliki, kəng korsakliki wə səwr-takitining molluk̇ioɣa səl karawatamsən? 5 Əksiqə, towa kilmaydioɣan jaḫillikiŋ wə tax yürəklikingdin, Huda adil ḫəkümini ayan kilidioɣan oɣəzəplik küni üqün sən əz bexingoɣa qüxidioɣan oɣəzipini toplawatisən. 6 Huda ḫərkimgə əz əməlliriga yarixa ix kəridu. 7 Yahxi ixlarni səwrqanlik bilən kilip, xan-xərəp, ḫərmət-eḫtiram wə bakiylikni izdigənlərgə U mənggülük ḫayat ata kilidu; (aiōnios g166) 8 lekin xəhsiyətqilərgə, ḫəkikətkə tən bərməy, əksiqə ḫəkkaniyətsizlikkə əgəxkənlərgə oɣəzəp-kəḫr yaoɣdurulidu; 9 yamanlik kilidioɣan barlik jan igisigə, aldi bilən Yəhudiylaroɣa, andin Greklərgə külpət wə dərd-ələm qüxidu; 10 birak, barlik yahxilik kiloɣuqilaroɣa, aldi bilən Yəhudiylaroɣa, andin Greklərgə xan-xərəp, ḫərmət-eḫtiram wə aman-hatirjəmlik təkdim kilinidu. 11 Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini kilix yoktur. 12 — qünki Təwrat kanunini bilməy gunaḫ sadir kiloɣanlarning ḫərbiri Təwrat kanunining ḫəkümigə uqrimisimu, [əyibkə uqrap] ḫalak bolidu; Təwrat kanunini bilip turup gunaḫ sadir kiloɣanlarning ḫərbiri bu kanun boyiqə sorakka tartilidu 13 (qünki Hudaning aldida kanunni angliɣanlar əməs, bəlki kanunoɣa əməl kiloɣuqilar ḫəkkaniy ḫesablinidu. 14 Qünki Təwrat kanunini bilməydioɣan əlliklər təbiiy ḫalda bu kanunoɣa uyoɣun ixlarni kilsa, gərqə bu kanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat kanuni ularda kərüngən bolidu. 15 Ularning bu kiloɣanliri əz kəlblirigə kanun tələplirining pütüklük ikənlikini kərsitidu; xuningdək, ularning wijdanlirimu əzlirigə ḫəkikətning guwaḫqisi bolup, oy-pikirliri əzini əyibləydu yaki əzini aklaydu) 16 — mən yətküzüp keliwatkan bu hux həwərgə asasən Hudaning Əysa Məsiḫ arkilik insanlarning kəlbidə pükkən məhpiy ixlar üstidin ḫəküm qikiridioɣan künidə [yukirida eytiloɣan ixlar qokum yüz beridu]. 17 Sənqu, əgər əzüngni Yəhudiy dəp atap, Təwrat kanunioɣa ümid baoɣlap, Hudaoɣa təwəmən dəp mahtansang, 18 kanundin əginip uning iradisini bilip, esil bilən pəsni pərk ətkən bolsang, 19 Təwrat kanunidin bilim wə ḫəkikətning jəwḫirigə igə boldum dəp karap, əzüngni korlaroɣa yol baxlioɣuqi, karangoɣuda kaloɣanlaroɣa mayak, nadanlaroɣa əgətküqi, gədəklərgə ustaz dəp ixəngən bolsang — 21 əmdi sən baxkilaroɣa təlim berisənu, əzünggə bərməmsən? Ooɣrilik kilmanglar dəp wəz eytisənu, əzüng ooɣrilik kilamsən? 22 «Zina kilmanglar» — dəp wəz eytiysənu, əzüng zina kilamsən? Butlardin nəprətlinisənu, əzüng buthanilardiki nərsilərni bulang-talang kilamsən? 23 Təwrat kanuni bilən mahtinisənu, əzüng xu kanunoɣa hilaplik kilip, Hudaoɣa daoɣ kəltürəmsən?! 24 Huddi [mukəddəs yazmilarda] yeziloɣinidək: «Silərning kilmixinglar tüpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukka uqrimakta». 25 Təwrat kanunioɣa əməl kilsang, hətnə kilinoɣiningning əḫmiyiti bolidu, lekin uningoɣa hilaplik kilsang, hətnə kilinoɣining hətnə kilinmioɣandək ḫesablinidu. 26 Əmdi hətnisizlər kanunning tələpligə əməl kilsa, gərqə hətnisiz bolsimu, Huda təripidin hətnilik ḫesablanmamdu? 27 Təwrat kanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk kanunoɣa hilaplik kiloɣuqi, i Yəhudiy, kanunoɣa əməl kilidioɣan jismaniy hətnisizlər təripidin sening gunaḫing üstidin ḫəküm qikiriliwatmamdu? 28 Qünki sirtki kərünüxi Yəhudiy bolsila uni [ḫəkikiy] Yəhudiy degili bolmaydu, sirtki jəḫəttiki jismaniy hətninimu [ḫəkikiy] hətnə degili bolmaydu, 29 roḫida Yəhudiy boloɣini [ḫəkikiy] Yəhudiydur; uning hətnə kilinoɣini hətnə kanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, Roḫtindur. Bundaq kixining təriplinixi insanlar təripidin əməs, bəlki Huda təripidin bolidu.

3 Undakta, Yəhudiy boloɣanning Yəhudiy əməstin nemə artukqiliki bar? Hətnilik boloɣanning nemə paydisi bar? 2 Əməliyəttə, ularning ḫər jəḫəttin kəp

artukqiliki bar. Birinqidin, Hudaning bexarətlik səzliri Yəhudiylarƣa amanət kilinƣan. **3** Əmdi gərqə ulardin bəziliri ixənqsiz qikkan bolsimu, buningƣa nemə bolatti? Ularning ixənqsizliki Hudaning ixənqliklikini yokka qikiriwetərmu? **4** Ḥərgiz undak kilmaydu! Huda rastqil ḥesablinip, ḥəmmə adəm yalƣanqi ḥesablansun! Huddi [mukəddəs yazmilarda Huda ḥəkkidə] yeziliƣinidək: — «Səzligininգdə adil dəp ispatlanƣaysən, Xikayətkə uqriƣiningda ƣələbə kiliƣaysən». **5** Lekin bizning ḥəkkaniysizlikimiz arkilik Hudaning ḥəkkaniyliki tehimu enik kərsitilsə, buningƣa nemə dəymiz? Ḥəkkaniysizlik üstigə ƣəzəp təkidiƣan Hudani ḥəkkaniy əməs dəymizmu (mən insanqə səzləymən)? **6** Mundak deyixkə ḥərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda aləmni kandak sorakka tartidu? **7** [Bəzilər yənə]: «Mening yalƣanqilkimdin Hudaning ḥəkikətliki tehimu oguk kilinsa, xundakla uluƣluki tehimu yorutulsa, əmdi mən yənə nemə üqün gunahkar dəp karilip sorakka tartilimən?» [deyixi mumkin]. **8** Undak bologanda nemixka (bəzilər bizgə təḥmət qaplimakqi bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli, buningdin yahxilik qikip kalar» — deyixkə bolmaydu? Bundak degüqilərning jazalinixi ḥəkliktur! **9** Əmdi nemə deyix kerək? Biz [Yəhudiylar] [Yəhudiy əməslərdin] üstün turamduk? Yak, ḥərgiz! Qünki biz yukurida Yəhudiylar bolsun, Greklər bolsun ḥəmmisining gunahning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk. **10** Dərwəkə, mukəddəs yazmilarda yeziloinidək: — «Ḥəkkaniy adəm yok, ḥətta birimu yoktur, **11** Yorutuloan kixi yoktur, Hudani izdiginimu yoktur. **12** Ḥəmmə adəm yoldin qətnidi, Ularning barliki ərziməs bolup qikti. Meḥribanlik kiloƣuqi yok, ḥətta birimu yoktur. **13** Ularning geli eqiloƣan kəbridək sesiktur, Tilliri kazzaplik kilmakta; Kobra yilanning zəḥiri ləwliri astida turidu; **14** Ularning zuwani karoƣax ḥəm zərdigə toloƣan. **15** «Putliri kan toküxkə aldiraydu; **16** Baroƣanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur. **17** Tinqlik-aramlik yolini ular ḥeq tonuoƣan əməs». **18** «Ularning nəzaridə Hudadin korkidioƣan ix yoktur». **19** Təwrattiki barlik səzlərning Təwrat kanuni astida yaxaydioƣanlaroƣa karita eytiloƣanliki bizgə ayan. Bularning məksiti, ḥər insanning aoƣzi baḥanə kərsitəlməy tuwaklinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan kilinsun, degənliktur. **20** Xunga, ḥeqkandak ət igisi Təwrat-kanunioƣa əməl kilixka intilixliri bilən [Hudaning] aldida ḥəkkaniy ḥesablanmaydu; qünki Təwrat kanuni arkilik insan ɵz gunahini tonup yetidu. **21** Birak, ḥazir kanun yoli bilən əməs, bəlki Hudaning Ɵzidin kəlgən birhil ḥəkkaniylik axkarilandi! Bu hil ḥəkkaniylikka kanunning ɵzi wə pəyƣəmbərlərning [yazmilirimu] guwahlik bərgəndur; **22** yəni, Hudaning Əysa Məsiḥning ixənq-sadakətliki arkilik etikad kiloƣuqilarning ḥəmmisining iqigə ḥəm üstigə yətküzidioƣan ḥəkkaniylikidur! Bu ixta ayrimqilik yoktur **23** (qünki barlik insanlar gunah sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məḥrum boldi) **24** Qünki etikadqilarning ḥəmmisi Məsiḥ Əysada boloƣan nijat-ḥərlük arkilik, [Hudaning] meḥir-xəpkiti bilən bədəlsiz ḥəkkaniy kilinidu. **25** Huda Uni gunahlarning jazasini kətürgüqi kafarət kurbanliki süpitidə təyinlidi; [insanlarning] Uning [kurbanlik] kənioƣa ixənq baoƣlixi bilən [kurbanlik] inawətliktur. Huda bu arkilik burunki zamandikilərning sadir kiloƣan gunahlirioƣa səwr-takətlik bolup, jazalimay ətküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti. **26** Buningƣa ohxax bu [kurbanlik] arkilik U ḥazirki zamanda boloƣan ḥəkkaniylikinimu kərsətkən. Xundak kilip U Ɵzining ḥəm ḥəkkaniy ikənlikini ḥəm Əysaning etikadida boloƣuqini ḥəkkaniy kiloƣuqi ikənlikinimu namayan kildi. **27** Undak bolsa, insanning nemə mahtanoƣuqiliki bar? Mahtinix yok kilindi! — Nemə prinsipka asasən? Kanunoƣa intilix prinsipi bilənmu? — Yak! «Etikad» prinsipi bilən! **28** Qünki «Insan Təwrat kanunioƣa əməl kilixka intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən ḥəkkaniy kilinidu» dəp ḥesablaymiz! **29** Əjəba, Huda pəkətla Yəhudiylarningla Hudasimu? U əllərningmu Hudasi əməsmu? Xundak, u əllərningmu Hudasidur. **30** Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoƣanlarni etikad bilən ḥəmdə hətnə kilinmioƣanlarnimu etikad bilən ḥəkkaniy kilidu. **31** Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar kiliwetimizmu? Yak, dəl buning əksiqə, uni küqkə igə kilimiz.

4 Undakta, biz [Yəhudiylarning] jismaniy jəḥəttiki atimiz Ibraḥimning erixkini tooƣrisida nemə dəymiz? **2** Əgər Ibraḥim əməlliri bilən ḥəkkaniy dəp jakarlanoƣan bolsa, uningda mahtanoƣudək ix bolatti (bəribir Hudaning aldida uning mahtinix ḥəkki yok idi). **3** Qünki mukəddəs yazmilarda nemə deyilgən? — «Ibraḥim Hudaoƣa etikad kildi; Bu uning ḥəkkaniyliki ḥesablandi» deyilidu. **4** Ixligüqigə berilidioƣan ḥək «meḥir-xəpkət» ḥesablanmaydu, bəlki birhil «kərz kayturux» ḥesablinidu. **5** Birak, ḥeq ix-

əməl kilmay, pəkət nomussiz gunahkarlarni həkkaniy kiloquqi Hudaoqa etikad kilidioqan kixining bolsa, uning etikadi həkkaniylik dəp hesablinidu! 6 Huda kiloqan əməllirigə karimay, həkkaniy dəp hesablioqan kixining bəhti tooqruluk Dawut [pəyoqəmbərmu] mundak degən: — 7 «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoqan, Gunahliri yepiloqan kixi nemidegən bəhtliktur! 8 Pərwərdigar gunahliri bilən heq hesablaxmaydioqanlar nemidegən bəhtliktur!». 9 Əmdi bəht yaloquz hətnə kilinoqanlaroqila mənsup bolamdu, yaki hətnə kilinmioqanlaroqimu mənsup bolamdu? Qünki: «Ibrahimning etikadi uning həkkaniyliki dəp hesablandi» dəwatimiz. 10 Həkkaniylik kandak əhwalda uningoqa hesablandi? Hətnə kilinixtin ilgirimu yaki hətnə kilinixtin keyinmu? U hətnə kilinoqan halda əməs, bəlki hətnə kilinmioqan halda hesablandi! 11 Uning hətnini kobul kiloqini bolsa, uni hətnə kilinixtin burunla etikadi arkilik igə boloqan həkkaniylikka məhür bəlgisi süpitidə boloqanidi. Demək, u hətnisiz turup Hudaoqa etikad kiloquqilarning hammisining atisi boldi — ularmu [etikadi bilən] həkkaniy hesablinidu! 12 U yənə hətnə kilinoqanlarningmu atisidur; demək, hətnə kilinoqan boluxi bilən təngla hətnə kilinmioqan waktidimu etikadlik yol mangoqan atimiz Ibrahimning izlirini besip mangoqanlarningmu atisi boloqandur. 13 Qünki [Hudaning] Ibrahimoqa wə nəsligə dunyaoqa mirashor bolux tooqrisidiki wədə berixi Ibrahimning Təwrat kanunioqa əməl kilixka intilginidin əməs, bəlki etikadtin boloqan həkkaniyliktin kəlgən. 14 Qünki əgər kanunoqa intilidioqanlar mirashor bolidioqan bolsa etikad bikar nərsə bolup kalatti, Hudaning wədisimu yokka qikiriloqan bolatti. 15 Qünki Təwrat kanuni [Hudaning] oqəzipini elip kelidu; qünki kanun bolmisa, itaətsizlik degən ixmu bolmaydu. 16 Xuning üqün, Hudaning wədisining [pəkət] Əz mehir-xəpkiti arkilik əməlgə axuruluxi üqün, u etikadkila asaslinidu. Buning bilən u wədə Ibrahimning barlik əwladlirioqa, pəkət Təwrat kanuni astida turidioqanlaroqila əməs, bəlki Ibrahimqə etikad kiloquqilarning hammisigimu kapalətlik kilinoqan. Qünki mukəddəs yazmilarda: «Seni nuroqun kowmning atisi kildim» dəp yeziloqinidək, Ibrahim hammimizning atisidur. Dərhəkikət, u ələklərni tirildüridioqan, məwjut bolmioqanni bar dəp məwjut kilidioqan, əzi etioqad baoqlioqan Huda aldida hammimizning atisi boldi. 18 Heqkandak ümid kalmisimu u yənila ümidtə etikad kildi wə xuning bilən uningoqa: «Sening nəsling [san-sanaksiz] bolidu» dəp aldin eytiloqandək nuroqun kowmning atisi boldi. 19 U yüz yaxka yekinlap, tenini ələgən hesablisimu, xundakla ayali Sarahningmu baliyatkusini əldi dəp karisimu, yənila etikadta ajizlaxmidi; 20 Hudaning wədisigə nisbətən etikadsizlik kilip heq ikkilənmidi, əksiqə u etikadi arkilik küqəytildi wə Hudani uluoqlidi, 21 «U nemini wədə kiloqan bolsa xuni əməlgə axurux kudritigə Igidur» dəp toluk ixəndürüldi. 22 Xuning bilən bu «uning həkkaniyliki hesablandi». 23 Bu, «Uning həkkaniyliki hesablandi» degən səz yaloquz uning üqünla əməs, 24 bəlki Rəbbimiz Əysani ələümdin tirildürgən Hudaoqa etikad kiliximiz bilən həkkaniy hesablinidioqan bizlər üqünmu yeziloqan; 25 [Məsih] bolsa itaətsizliklirimiz üqün pida yolioqa tapxuruldi wə həkkaniy kiliniximiz üqün tirildürüldi.

5 Xunga etikad bilən həkkaniy kilinoqan ikənmiz, Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inak munasiwəttə bolimiz. 2 U arkilik etikad yolida bizni qing turoquzidioqan bu mehir-xəpkitining iqigə kirix hokukioqa muyəssər bolduk, xuningdək Hudaning xan-xəripigə baoqlioqan ümidimizdin xad-huram bolimiz. 3 Xundak bolupla kalmay, müxkül əhwallar iqidə xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlikni, səwrqanlik qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz. 5 Wə bu ümid bizni yərgə karitip koymaydu, qünki bizgə ata kilinoqan Mukəddəs Roh arkilik Hudaning mehir-muhəbbiti alliburun kəlbimizgə kuyulup exip taxti. 6 Qünki biz pəkət amalsiz kaloqinimizda, Məsih biz ihlassizlar üqün [Huda] bekitkən wakitta əzini pida kildi. 7 Birsining həkkaniy adəm üqün jenini pida kilixi nahayiti az uqraydioqan ix; bəzidə yahxi adəm üqün birsi pida boluxka jür'ət kiliximu mumkin; 8 lekin Huda Əz mehri-muhəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi gunahkar waktimizda, Məsih biz üqün jenini pida kildi. 9 Hazir biz Uning keni bilən həkkaniy kilinoqan ikənmiz, əmdi U arkilik [kelidioqan] oqəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur. 10 Qünki burun Hudaoqa düxmən boloqan bolsakmu, Ooqlining ələümi arkilik bizni Uning bilən inaklaxturoqan yərdə, Uning bilən inaklaxturuloqandin keyin, əmdi [Ooqlining] hayati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduk?! 11 Buning bilənla kalmay, hazir biz Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Huda bilən inaklaxturulduk, U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz. 12 Xuningdək, gunahning dunyaoqa kirixi birla adəm arkilik boldi, ələümning

dunyaoƣa kirixi gunaḥ arḳilik boldi; xuning bilən gunaḥ arḳilik ələüm ḥəmmə adəmgə tarḳaldi; qünki ḥəmmə adəm gunaḥ sadir ḳildi **13** (qünki Təwrat ḳanunidin ilgirimu gunaḥ dunyada bar idi, əlwəttə; ḥalbuki, ḳanun bolmisa gunaḥning ḥesabi elinmaydu. **14** Xundaḳtimu, ələüm Adəm'ata waḳtidin Musa pəyoƣəmbər waḳtioƣiqə insanlaroƣimu ḥəküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir ḳiloƣan itaətsizlikidək gunaḥ sadir ḳilmioƣan bolsimu, bu insanlarmu ələüm ḥəkümidin haliy bolmidi). Adəm'atining əzi — keyin kelidioƣan Məsiḥning bir bexarətlik ülgsidur; **15** ḥalbuki, [Hudaning] xapaətlik sowoƣiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidur. Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroƣun adəm əlgən bolsa, əmdi Hudaning meḥir-xəpḳiti wə xuningdək birla adəm, yəni Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti arḳilik kəlgən sowoƣat exip-texip turoƣaqḳa, nuroƣun adəmgə yətküzülüp tehimu zor nətijə ḥasil ḳildi! **16** Xu xapaətlik sowoƣatning nətijisi bolsa, xu bir adəmning gunaḥining aḳiwitigə pütünləy ohximaydu. Qünki bir adəmning bir ḳetim ətküzgən itaətsizlikidin qiḳaroƣan ḥəküm insanlarni gunaḥkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu xapaətlik sowoƣat bolsa kəpligən kixilərning nuroƣun itaətsizlikliridin «ḥəḳḳaniy ḳilinix»ḳa elip baridu. **17** Əmdi bir adəmning itaətsizliki tüpəylidin, ənə xu bir adəm arḳilik ələüm ḥəkümran boloƣan yərdə, [Hudaning] mol meḥir-xəpḳitini, xundaḳla ḥəḳḳaniylik boloƣan xapaətlik sowoƣitini ḳobul ḳiloƣanlar bir adəm, yəni xu Əysa Məsiḥ arḳilik ḥayatta xunqə oƣalibanə ḥəkümranlik ḳiloƣuqilar bolmamdu! **18** Xunga, bir ḳetimlik itaətsizlik tüpəylidin barlik insanlar gunaḥning jazasioƣa məḥkum ḳilinoƣan bolsa, ohxaxla bir ḳetimlik ḥəḳḳaniy əməl bilən ḥayatlik elip kelidioƣan ḥəḳḳaniylik pütkül insanlaroƣa yətküzülgən. **19** Bir adəmning bir ḳetimlik itaətsizliki arḳilik nuroƣun kixilər dərwəḳə gunaḥkar ḳilinip bekitilgəndək, bir adəmning bir ḳetimlik itaətmənliki bilənmu nuroƣun kixilər ḥəḳḳaniy ḳilinip bekitilidu. **20** Əmdi Təwrat ḳanuni insanning itaətsizlikliri kəprək axkarlinip bilinsun dəp kirgüzülgənidi. Lekin gunaḥ ḳəyərdə kəpəygən bolsa, [Hudaning] meḥir-xəpḳitimu xu yərdə tehimu exip taxti. **21** Xuningdək, gunaḥ [insaniyətning] üstidin ḥəkümranlik ḳilip [ularni] ələümgə elip baroƣinidək, [Hudaning] meḥir-xəpḳiti ḥəḳḳaniyliḳḳa asaslinip ḥəkümranlik ḳilip, insanni Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arḳilik mənggülük ḥayatliḳḳa erixtüridu. **(aiōnios g166)**

6 Undaḳta, nemə degülük? Hudaning meḥir-xəpḳiti tehimu axsun dəp gunaḥ iqidə yaxawerəmduḳ? **2** Yaḳ, ḥərgiz! Gunaḥḳa nisbətən əlgən bizlər ḳandaḳmu uning iqidə yaxawerimiz? **3** Yaki silər bilməmsilər? Ḥərḳaysimiz Məsiḥ Əysaoƣa kirixkə qəmüldürülgən bolsaḳ, Uning ələümi iqigə qəmüldürülduḳ? **4** Biz qəmüldürüx arḳilik Uning ələümi iqigə kirip, Uning bilən billə kəmülduḳ; buning məḳsiti, Məsiḥ Atining xan-xəripi arḳilik ələümdin tirilginidək, bizningmu yengi ḥayatta mengiximiz üqündur. **5** Qünki [Məsiḥning] ələümigə ohxax bir ələümdə Uning bilən birgə baoƣlanoƣanikənmiz, əmdi biz qoḳum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu Uning bilən birgə bolimiz. **6** Xuni bilimizki, gunaḥning makani boloƣan tenimiz kardin qiḳirilip, gunaḥning ḳulluḳida yənə bolmasliḳimiz üqün, «kona adəm»imiz Məsiḥ bilən billə krestlinip əlgən **7** (qünki əlgən kixi gunaḥtin halas boloƣan bolidu). **8** Məsiḥ bilən billə əlgən bolsaḳ, uning bilən təng yaxaydioƣanliḳimizoƣimu ixinimiz. **9** Qünki Məsiḥning ələümdin tirilgəndin keyin ḳayta ələməydioƣanliḳi, ələümning əmdi Uning üstidin yənə ḥəkümranlik ḳilalmaydioƣanliḳi bizgə məlum. **10** Qünki Uning ələümi, U gunaḥni bir tərəp ḳilix üqün pəḳət bir ḳetimlik əldi; Uning ḥazir yaxawatḳan ḥayati bolsa, U Hudaoƣa yüzlinip yaxawatḳan ḥayattur. **11** Xuningoƣa ohxax, silərmu əzünglarni gunaḥḳa nisbətən əlgən, əmma Məsiḥ Əysada bolup Hudaoƣa yüzlinip tirik dəp ḥesablanglar. **12** Xunga gunaḥning əlidioƣan teninglarda ḥəkümranlik ḳilixioƣa yol ḳoymanglar, uning rəzil arzu-ḥəwəslirigə boysunmanglar, **13** xuningdək teninglarning ḥeq əzasini ḥəḳḳaniyətsizliḳḳa ḳoral ḳilip gunaḥḳa tutup bərmənglar. Əksiqə, ələümdin tirildürülgənlərdək, əzünglarni Hudaoƣa atanglar ḥəmdə teninglardiki əzalarni ḥəḳḳaniyətning ḳorali ḳilip Hudaoƣa atanglar. **14** Gunaḥ silərning üstünglaroƣa ḥeq ḥəkümranlik ḳilmaydu; qünki silər Təwrat ḳanunining astida əməs, bəlki Hudaning meḥir-xəpḳiti astida yaxawatisilər. **15** Undaḳta, ḳandaḳ ḳilix kerək? Ḳanunning astida əməs, meḥir-xəpḳət astida boloƣanliḳimiz üqün gunaḥ sadir ḳiliwərsək bolamdu? Yaḳ, ḥərgiz! **16** Əzliringlarni itaətmən ḳullardək birigə tutup bərsənglar, xu kixining ḳuli boloƣanliḳinglarni bilməmsilər — yaki ələümgə elip baridioƣan gunaḥning ḳulliri, yaki Huda aldida ḥəḳḳaniyliḳḳa elip baridioƣan itaətmənlikning ḳulliri boluxunglar muḳərrər? **17** Hudaoƣa təxəkkür! Burun gunaḥning ḳuli boloƣansilər, birak [Məsiḥning]

təlimigə baxlinip, bu təlim kərsətkən nəmunigə qin dilinglardin itaət kildinglar. 18 Silər gunahning küqidin kutuldurulup, həkkaniylikning kulliri boldunglar. 19 Ətliringlar ajiz bolоqaqka, silərgə insanqə səzləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni napak ixlaroqa wə əhlakсizlikka kullardək tutup berixinglar bilən tehimu əhlakсizliklarni kiloqandək, əmdi hazir tən-əzaliringlarni pak-mukəddəslikkə baxlaydioqan həkkaniylikka kullardək tutup beringlar. 20 Silər gunahning kulliri boloqan waktinglarda, həkkaniylikning ilkidə əməs idinglar. 21 Hazir nomus dəp karioqan burunki ixlardin xu qaoqda silər zadi kandak mewə kərdünglar? U ixlarning akiweti ölümdür. 22 Birak, hazir silər gunahtin ərkin kilinip, Hudaning kulliri boloqan ikənsilər, silərdə əzünglarni pak-mukəddəslikkə elip baridioqan mewə bar, uning nətijisi mənggülük hayattur. (aiōnios g166) 23 Qünki gunahning ix həkki yənila ölümdur, birak Hudaning Rəbbimiz Məsih Əysada boloqan sowoqiti bolsa mənggülük hayattur. (aiōnios g166)

7 I kerindaxlar, mən hazir Təwrat kanunini bilgənlərgə səzləwatimən; silər kanunning pəkət hayat waktidila insan üstigə hökümran bolidioqanlikini bilməmsilər? 2 Məsilən, eri bar ayal, eri hayatla bolidikən, kanun boyiqə erigə baoqlanoqan; lekin eri ölüp kətsə, [əzini erigə baoqlioqan] nikah kanunidin azad kilinidu. 3 Xuning üqün, bu ayal eri hayat waktida baxka bir ərgə baoqlansa, zinahor ayal dəp atilidu. Lekin eri ölüp kətsə, u [nikah] kanunidin ərkin bolidu; xu qaoqda baxka bir ərgə təgsə, zina kiloqan bolmaydu. 4 Huddi xuningdək, kerindaxlar, silər Əysa Məsihning [kurbanlik] teni arkilik Təwrat kanunioqa nisbətən öldünglar. Buning məksiti silərning baxka birsigə, yəni ölümdin Tirilgüqigə baoqlinixinglar wə xuning bilən Hudaoqa mewə berixinglardin ibarəttur. 5 Qünki biz «ət»ning ilkidə waktimizda, Təwrat kanuni gunahning arzu-həwəslirini tehimu kozoqap, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridioqan mewini qikaroqanidi; 6 lekin, hazir biz Təwrat kanunining ilkidin ərkin bolduk. Qünki özimizni booqup turidioqan bu kanunoqa nisbətən ölgən bolup, kanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Rohning yengi yolida [Hudaning] kullukida bolimiz. 7 Undakta nemə degülük? Təwrat kanunining özi gunahmu? Hərgiz undak əməs! Dərwəkə, kanunning kərsətmiliri bolmisa, gunahning nemə ikənlikini bilməyttim. Kanun «nəpsaniyətqilik kilma» demigən bolsa, nəpsaniyətqilikning nemə ikənlikini bilmigən bolattim. 8 Lekin gunah kanunning əmri arkilik pursət tepip, iqimdə hərhil nəpsaniyətqiliklərni kozoqidi. Təwrat kanuni bolmisa, gunahmu ölüktək jansiz bolatti. 9 Bir qaoqlarda kanunning sirtida yaxioqinimda hayat idim, lekin kanun əmrini bilixim bilənla, gunahmu janlinip, meni ölümgə elip bardi. 10 Əslidə kixigə hayatlik elip kəlsun dəp buyruloqan kanunning əmri əksiqə manga ölüm elip kəldi. 11 Qünki gunah kanunning əmri bilən hujum pursitini tepip, meni azdurdi wə əmr arkilik meni öltürdi. 12 Buningdin karioqanda kanun həkikətən pak-mukəddəstur, uning əmrimu mukəddəs, tooqra-adalətlik wə yahxidur. 13 Undakta, yahxi boloqini manga ölüm boldimu? Hərgiz undak əməs! Bəlki, gunahning kəwətla kəbih ikənliki əmr arkilik oquk axkarilinixi üqün, bu yahxi əmrning wasitisi bilən gunah məndə ölüm pəyda kildi. 14 Təwrat kanunining «rohka təwə» ikənlikini bilimiz. Birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunahka kuldək setiloqanmən. 15 Qünki nemə kiliwatkinimni özümmu bilməymən. Qünki özüm niyət kiloqan ixlarni kilmaymən; əksiqə, nəprətlinidioqinimni kilimən. 16 Lekin əgər özüm halimioqan ixlarni kilsam, özüm kanunning yahxi ikənlikini etirap kiloqan bolimən. 17 Xundak ikən, bu ixlarni mən əməs, bəlki iqimdə məwjut boloqan gunah kilduridu. 18 Iqimdə, yəni mening ətlirimdə heq yahxilikning məwjut əməslikini bilimən; qünki yahxilik kilix niyitim bar bolsimu, uni kilalmaymən. 19 Xuning üqün özüm halioqan yahxilikni kilmay, əksiqə halimioqan yamanlikni kilimən. 20 Özüm niyət kilmioqan ixni kilsam, buni kilidioqan mən əməs, bəlki iqimdə makan kiloqan gunahtur. 21 Buningdin özümdiki xundak bir kanuniyətni baykaymənki, yahxilikni kilmakqi boloqinimda, yamanlik haman iqimdə manga həmrah bolidu. 22 Kəlbimdə Hudaning kanunidin səyünimən; 23 birak tenimdiki əzalirimda baxka bir kanuniyətni sezimən. Bu kanuniyət kəlbimdiki kanun bilən jəng kilip, meni tenimdiki əzalirimdiki gunah sadir kilduroquqi kanuniyətkə əsir kilidu. 24 Nemidegən dərdmən adəmmən-hə! Ölümgə elip baridioqan bu tenimdin kimmu meni kutkuzar? 25 Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik Hudaoqa təxəkkür bolsun! Xundak kilip, kəlbim bilən Hudaning kanunioqa itaət kilimən, lekin ətlirimdə gunah sadir kilduroquqi kanuniyətkə itaət kilimən.

8 Hulasilisaḳ, Məsiḥ Əysada boloɣanlar gunaḥning jazasioɣa məḥkum bolmaydu. **2** Qünki Məsiḥ Əysada boloɣan ḥayatlikni bəhx etidioɣan Roḥning ḳanuniyiti adəmni gunaḥḳa wə ələmgə elip baridioɣan ḳanuniyəttin silərni halas ḳildi. **3** Qünki [gunaḥlik] ət elip kelidioɣan ajizlik tüpəylidin Təwrat ḳanuni ḳilalmioɣanni Hudaning Əzi [ḳildi]; U Əz Oɔlini gunaḥkar ətlik ḳiyapəttə gunaḥni bir tərəp ḳilixḳa əwətip, ətiki məwjut gunaḥni [ələmgə] məḥkum ḳiliwətti; **4** buning bilən [muḳəddəs] ḳanunning ḥəḳḳaniy təlipi ətkə əgəxməydioɣan, bəlki Roḥḳa əgixip mangidioɣan bizlərdə əməlgə axurulidu. **5** Qünki ətkə boysunidioɣanlar ətkə has ixlarning oyida yüridu; Muḳəddəs Roḥḳa boysunidioɣanlar bolsa, xu Roḥḳa ait ixlarning oyida yüridu. **6** Ətiki oy-niyətlər adəmni ələmgə elip baridu; Muḳəddəs Roḥḳa ait oy-niyətlər ḥayatlik wə hatirjəm-amanliktur; **7** qünki ətiki oy-niyətlər Hudaoɣa düxmənliktur; qünki ət Hudaning ḳanunioɣa boysunmaydu ḥəm ḥətta uningoɣa boysunuxi mumkin əməs; **8** ətkə boloɣanlar Hudani hursən ḳilalmaydu. **9** Əmma silərgə kəlsək, pəḳət Hudaning Roḥi dərwəḳə iqinglarda yaxawatḳan bolsa, silər ətkə əməs, bəlki Roḥta yaxaysilər. Əmma Məsiḥning Roḥioɣa igə bolmioɣan adəm bolsa, u Məsiḥkə mənsuplardin əməs. **10** Lekin Məsiḥ ḳəlbinglarda bolsa, teninglar gunaḥ tüpəylidin ələmning ilkidə bolsimu, ḥəḳḳaniylik tüpəylidin roḥinglar ḥayattur. **11** Ḥalbuki, ələgən Əysani ələmdin Tirildürgüqining Əzidiki Roḥ silərdə yaxisa, Məsiḥni ələmdin tirildürgüqi ḳəlbinglarda yaxawatḳan Roḥi arḳilik ələdioɣan teninglarnimu ḥayati küqkə igə ḳilidu. **12** Xuning üqün, ḳerindaxlar, biz ətkə ḳərzdar əməs, yəni uningoɣa əgixip yaxaxḳa ḳərzdar əməsmiz. **13** Qünki ətkə əgixip yaxisanglar, ḥalak bolisilər; lekin Muḳəddəs Roḥḳa tayinip ətiki ḳilmixlarni ələmgə məḥkum ḳilsanglar, yaxaysilər. **14** Qünki kimlərki Hudaning Roḥining yetəkqilikidə yaxisa, xularning ḥəmmisi Hudaning pərzəntliridur. **15** Qünki silər ḳobul ḳiloɣan roḥ ḳullukḳa ait əməs, xundaḳla silərni ḳayta ḳorḳunḳa saloɣuqi birhil roḥ əməs, bəlki silər ooɣullukḳa elip baridioɣan Roḥni ḳobul ḳiloɣansilər; U arḳilik «Abba, ata!» dəp nida ḳilimiz. **16** Roḥ bizning əz roḥimiz bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə guwaḥlik beridu. **17** Hudaning baliliri ikənmiz, əmdi mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri ḥəmdə Məsiḥ bilən təng mirashor bolimiz — pəḳətla uning bilən təng azab-oḳubət tartsaḳla, uning bilən xan-xərəptin təng bəḥrimən bolimiz. **18** Qünki mən ḥazirḳi azab-oḳubətlərning kəlgüsidə bizdə axkarilinidioɣan xan-xərəplərgə ḥeq selixturoɣuqiliḳi yoḳ dəp ḥesablaymən. **19** Qünki pütkül kainat Hudaning ooɣullirining ayan ḳilinixini intizarlik bilən kütməktə. **20** Qünki yaritiloɣan kainat [Hudaning] [ləniti astida ḳelip], bimənilikkə qəktürüldi. Bu, kainatning əz ihtiyari bilən əməs, bəlki uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundaḳ ümidi bilən boldiki, kainat əzimu qirixtin boloɣan ḳulluḳtin ḳutḳuzulup, Hudaning pərzəntlirigə beoɣixlinidioɣan xan-xərəpkə təwə boloɣan ḥərlükkə erixtürülüxtin ibarət idi. **22** Qünki pütkül kainatning ḥaziroɣiqə nalə-pəryad kətürüp, tuoɣut toloɣiḳining azabini birliktə tartiwatḳanlikini bilimiz. **23** Yaloɣuz kainat əməs, ḥətta bizmu, yəni [muḳəddəs] Roḥning tunji qiḳaroɣan mewisidin bəḥrimən boloɣan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz ḥəmdə [Hudaning] ooɣulliri süpitidə ḳobul ḳiliniximizni, yəni tenimizning nijatning ḥərlükigə qiḳirilixini intizarlik bilən kütməktimiz. **24** Biz ümidkə baoɣlanoɣaqḳa tḳuzuloɣanikənmiz. Lekin ümid ḳilinoɣan nərsə kərülgən bolsa, u yənə ümid bolamdu? Kimmu kəz aldidiki nərsini ümid ḳilsun? **25** Birak, tehi kərmiginimizgə ümid baoɣlioɣanikənmiz, uni səwrqanlik bilən kütüximiz keraktur. **26** Xuningdək, insaniy ajizliḳimizda [Muḳəddəs] Roḥ kelip bizgə yardəm ḳilidu; qünki ḳandaḳ dua ḳiliximiz kerəklikini bilməymiz. Lekin Roḥning Əzi ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz üqün [Hudaning aldida] turup dua-tilawət ḳilmaḳta. **27** Insanlarning ḳəlbini inqikilap kəzitip Karioɣuqi bolsa, [Muḳəddəs] Roḥning oy-niyətlirining nemə ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə muḳəddəs bəndiliri üqün [Hudaning aldida] dua ḳilip ətünməktə. **28** Xundaḳla xuni bilimizki, pütkül ixlar Hudani səyidioɣanlarning, yəni uning məḳsət-muddiasi boyiqə qaḳirioɣanlarning bəht-bərikitigə birliktə hizmət ḳilmaḳta. **29** Qünki Huda aldin kəngligə pükkənkixilərni, ularning kəlgüsidə Əz Oɔlining obrazioɣa ohxax bolidioɣinini, Oɔlining nuroɣun ḳerindaxliri arisidiki tunji ooɣli bolidioɣinini aldin bəlgiligən. **30** Aldin bekitkən kixilərni U qaḳirdi, qaḳiroɣan kixilərni U ḥəḳḳaniy ḳildi; ḥəḳḳaniy ḳiloɣanlaroɣa U xan-xərəp ata ḳildi. **31** Undaḳta, bu ixlaroɣa yənə nemə dəyli? Huda biz tərəptə turoɣanikən, kimmu bizgə ḳarxi qiḳalisun?! **32** Əz Oɔlinimu ayimay, Uni ḥəmmimiz üqün pida yolioɣa

tapxuroɣan [Huda], Uningoɣa ḳoxup ḥəmmini bizgə xərtsiz ata ḳilmay ḳalarmu? **33** Kimmu Hudaning tallioɣanliri üstidin xikayət ḳilalisun?! Huda ḥəḳḳaniy ḳiloɣan yərdə, **34** kimmu gunaḥḳa məḥkum ḳilalisun? Ölgən, xundaḳla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatḳan, ḥəmdə biz üqün [Hudaning aldida] turup dua-tilawət ḳiliwatḳan Məsiḥ xundaḳ ḳilarmu?! **35** Kim bizni Məsiḥning meḥir-muḥəbbitidin ayriwetəlisun? Japa-muxəḳḳətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu, aqarqilikmu, yalingaqlikmu, heyim-hətərmu yaki ḳiliqmu? **36** [Muḳəddəs yazmilarda] eytiloɣinidək: — «Seni dəp kün boyi ḳirilmaḳtimiz, Booɣuzlinixni kütüp turoɣan ḳoylardək ḥesablanmaḳtimiz». **37** Biraḳ bizni Səygüqigə tayinip bularning ḥəmmisidə oɣaliplarning oɣalipi bolmaḳtimiz; **38** Xuningoɣa ḳət'iy ḳayil ḳilindimki, məyli ölüm bolsun ḥayatlik bolsun, pərixtilər bolsun jin-xəytan ḥökümranlar bolsun, ḥazirḳi ixlar yaki kəlgüsidiki ixlar bolsun, ḥərḳandaḳ roḥiy küqlər bolsun, **39** pələk bolsun ḥang bolsun, xundaḳla pütkül kainatta yaritiloɣan ḥərḳandaḳ baxḳa bir xəy'i bolsun, bizni Rəbbimiz Məsiḥ Əysada boloɣan Hudaning meḥir-muḥəbbitidin ḥeqḳaqan ayriwətküqi bolalmaydu.

9 Mən Məsiḥtə ḥəḳiḳətni səzləymən, yaloɣan gəp eytmaymən, wijdanim Muḳəddəs Roḥning ilkidə bolup əzəmgə guwaḥlik ḳilmaḳta — **2** Ḳəlbimdə zor dərd-ələm wə tügiməs azab bar. **3** Qünki mening buradərlirim, yəni jismaniy jəḥəttiki ḳerindaxlirim boloɣan Israillarni [nijat tapḳuzalisam] [Hudaning] lənitigə ḳelip Məsiḥtin məḥrum ḳiliniximni tiləxkə razi idim; ular Israillar! — ularoɣa ooɣulluḳ ḥoḳuḳi, [Hudaning] xan-xəripining ayan ḳilinixi, əḥdiliri, Təwrat ḳanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə [Təwrat] wədiliri nesiwə ḳilindi. **5** Uluoɣ [ibraniy] ata-bowiliri ularningkidur; jismaniy jəḥəttə Məsiḥ ularning əjdadidur. U barlik məwjudat üstidin ḥəküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin! **(aiōn g165)** **6** — Biraḳ Hudaning [Israiloɣa boloɣan] səzi bikar boldi, deməymən; qünki Israildin boloɣanlarning ḥəmmisila ḥəḳiḳiy Israil ḥesablanmaydu; **7** xuningdək, Ibraḥimning əwladliri bolsimu, ḥəmmisila uning pərzəntliri ḥesablanmaydu. Qünki [muḳəddəs yazmilarda Ibraḥimoɣa]: «Isḥaḳtin tərəlgənlərla sening nəsling ḥesablinidu» — deyilgən. **8** Demək, jismaniy jəḥəttin [Ibraḥimdin] tərəlgən pərzəntlər Hudaning pərzəntliri boliwərməydu, bəlki [Hudaning] wədisi arḳilik tərəlgənlər [Ibraḥimning] ḥəḳiḳiy nəsli ḥesablinidu. **9** Qünki Hudaning bərgən wədisi mundaḳ idi: «[Kelər yili] muxu qaoɣda ḳaytip kelimən, Sarah bir ooɣuloɣa ana bolidu». **10** Uning üstigə, Riwkah bir ərdin, yəni əjdadimiz Isḥaḳtin [ḳoxkezəkgə] ḥamilidar boloɣanda, **11** Pərzəntliri tehi tuoɣulmioɣanda, ḥeqḳandaḳ yahxi yaki yaman ixnimu ḳilmasta, Huda Özining adəmlərni tallaxtiki muddiasining ularning ḳiloɣan ix-əməllirigə əməs, pəḳət Qaḳiroɣuqi boloɣanning iradisigə asaslanoɣanliḳini kərsitix üqün, Riwkaḥoɣa: «Qongi kiqikining hizmitini ḳilidu» — deyilgənidi. **13** Huddi yənə muḳəddəs yazmilarda eytiloɣinidək: «Yaḳupni səydüm, Əsawdin nəprətləndim». **14** Undaḳta, bularoɣa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Ḥərgiz yoḳ! **15** Qünki Huda Musaoɣa mundaḳ degən: — «Kimgə rəḥim ḳiloɣum kəlsə, xuningoɣa rəḥim ḳilimən, Kimgə iq aoɣritḳum kəlsə, xuningoɣa iq aoɣritimən». **16** Demək, bu ix insanning iradisigə yaki ularning tirixqanliḳioɣa əməs, bəlki rəḥimdillik kərsətküqi Hudaoɣa baoɣliḳtur. **17** Qünki Huda muḳəddəs yazmilarda Pirəwngə mundaḳ degən: — «Mening seni tikliximdiki məḳsət dəl xuki, ḳudritimni üstüngdə kərsitix ḥəmdə namimning pütkül jaḥanoɣa jakarlinixi». **18** Demək, Huda halioɣinioɣa rəḥim ḳilidu, halioɣinini tax yürək ḳilidu. **19** Əmdi bəlkim sən manga: «Hudaning iradisigə ḥeqkim ḳarxi qiḳalmaydioɣan tursa, undaḳta Huda nemə üqün insanni əyibləydu?» — deyixing mumkin. **20** Biraḳ, əy insan, Huda bilən takallaxḳudək kimsən? Ḳelipta xəkilləndürüliwatḳan nərsə özini xəkilləndürgüqigə: — «Meni nemə üqün bundaḳ yasiding?» — deyələmdu? **21** Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil oruno ixlitidioɣan ḳaqimu, xundaḳla adəttiki oruno ixlitidioɣan ḳaqimu yasax ḥoḳuḳi yoḳmu? **22** Huda Öz oɣəzipini kərsitixni wə küq-ḳudritini tonutuxni niyət ḳiloɣan bolsa, oɣəzipigə layiḳ boloɣan, ḥalakətkə təyyarlanoɣan «ḳaqilar»oɣa adəttin taxḳiri səwrqanlik bilən kəksi-ḳarnini kəng ḳilip kəlgən bolsa, uningoɣa nemə boptu? **23** Wə xuning bilən Özining rəḥim-xəpḳitining nixani ḳiloɣan wə xan-xərəpkə muyəssər boluxḳa aldin'ala təyyarlioɣan «ḳaqilar»da, yəni Özi Yəḥudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qaḳiroɣan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan ḳilix üqün xundaḳ ḳilixni halioɣan bolsa, buningoɣa nemə boptu? **25** Bu huddi Hudaning Ḥoxiya pəyoɣəmbər arḳilik eytḳinidək: — «Əsli həlḳim ḥesablanmioɣan həlḳni həlḳim, Əsli səymigənlərni səygənlirim dəymən»; **26** wə yənə:

— «Burun ularoɣa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, Kəlgüsidə dəl xu jayda ularoɣa «Tirik Hudaning ooɣulliri!» degən nam berilidu». **27** Yəxaya pəyoɣəmbərmu Israil tooɣruluk mundak jakarlioɣanidi: — «Israillarning sani dengiz saḥilidiki kumdək kəp bolsimu, lekin pəkət birla «kaldi» kutkuzulidu; **28** qünki, Pərwərdigar Өz ixini tügitiwetip, ḥəkkaniylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qünki U yər yüzidə ḥəkümini təltəküs wə tez ijra kilidu». **29** Yəxaya pəyoɣəmbər yənə aldin eytkinidək: — «Əgər samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar bizgə bir nəsil kaldurmioɣan bolsa, Sodom xəḥiridək, Gomorra xəḥiridək [yokaloɣan] bolattuk». **30** Undakta, bularoɣa nemə deyiximiz kerək? Ḥəkkaniylikka intilmigən əlliklər ḥəkkaniylikka, yəni etikadka asaslanoɣan birhil ḥəkkaniylikka erixti. **31** Lekin Israil ḥəkkaniylikni kərsətkən Təwrat kanunioɣa intilgini bilən kanunning təlipigə yetəlmidi. **32** Nemə üqün? Qünki ularning [ḥəkkaniylikka] intilixi etikad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar» bilən idi. Ular «putlikaxang tax»ka putlixip yikilip qüxti; **33** huddi [mukəddəs yazmilarda] yeziloɣinidək: «Həlkni putlixidioɣan putlikaxang taxni, Adəmni yikitidioɣan koram taxni Zionoɣa koydum, Uningoɣa etikad kiloɣuqi ḥərgiz yərgə karitilip kalmas».

10 Kerindaxlar, yürək intizarim, xundakla Hudaoɣa yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur. **2** Qünki xuningoɣa guwaḥlik berimənki, ularning Hudaoɣa ḥəkikətənmu kizoɣin intilixi bar, birak ularning intilixi ḥəkikiy bilim üstigə kuruloɣan əməs. **3** Qünki ular Hudaning ḥəkkaniylikini bilmigəqkə, uning ornioɣa əzlirining ḥəkkaniylikini tikləxkə tirixip, Hudaning ḥəkkaniylikioɣa boysunmidi. **4** Qünki Təwrat kanunining nixan-məksiti Məsiḥning Өzidur; xuning bilən etikad kiloɣuqilarning ḥərbiri üqün ḥəkkaniylik bar boldi. **5** Qünki Təwrat kanunioɣa əməl kilixtin kəlgən ḥəkkaniylik ḥəkkidə Musa pəyoɣəmbər mundak yazoɣan; «Kanunning əmrlirigə əməl kiloɣanlar xu ixliridin ḥayatlik tapidu». **6** Lekin etikadtin boloɣan ḥəkkaniylik mundak dəydu: — «Kənglüngdə: — «Kim asmanoɣa qikar?» (yəni «Kim Məsiḥni asmandin elip qüxürər?») **7** wə yaki «Ḥang tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsiḥni ölümdin kim kayturar?») — demigin». **(Abyssos g12)** **8** Əmdi xu [ḥəkkaniylik] nemə dəydu? — «Səz-kalam sanga yekindur, tilingda wə dilingdidur!» — bu səz-kalam dəl biz jakarlaydioɣan etikadning səzidur. **9** Demək, «Əysaning Rəb ikənlikini aoɣzing bilən etirap kilsang wə kəlbingdə Hudaning uni ölüklər arisidin tirildürgənlikigə ixənsəng, kutkuzulisən»! **10** Qünki insan kəlbidə etikad kilix bilən ḥəkkaniy kilinidu, eoɣizida etirap kilix bilən nijatka erixidu. **11** Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək; «Uningoɣa etikad kiloɣuqining ḥərbiri ḥərgiz yərgə karitilmas». **12** Qünki bu jəḥəttə Yəḥudiylar bilən Greklarning pərki yok; ḥər ikkisining Rəbbi ḥəmmining Rəbbidur wə Өzigə nida kiloɣanlarning ḥəmmisigə mol baylikliri ayimaydu. **13** Qünki: «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kutkuzulidu». **14** Lekin Rəbgə ixənmigən kixi kandakmu Uningoɣa nida kilalisun? U tooɣruluk anglimioɣan kixi kandakmu Uningoɣa ixənsun? Hux həwər jakarlioɣuqi bolmisa, ular uni kandakmu angliyalisun? **15** Xu jakarlioɣuqilar əwətilmigən bolsa, hux həwərni kandakmu yətküzəlisun? Mukəddəs yazmilarda yeziloɣinidək: «Aman-hatirjəmlik tooɣruluk hux həwərni, bəht-saadət tooɣruluk hux həwərni yətküzgənlərning ayaoɣliri nemidegən güzəl-ḥə!». **16** Birak, huddi Yəxaya [pəyoɣəmbərning] «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək ḥəmmə adəm hux həwərgə itaət kiloɣan əməs. **17** Xunga etikad həwərni anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsiḥ tooɣruluk səzdə anglitilidu. **18** Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərni anglimioɣanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyaoɣa, Səzliri yər yüzining kərlirigə yətti». **19** Yənə xuni soraymənki, Israillar [xu həwərdin] wakip bolmioɣanmidu? Aldi bilən, Musa [Israiloɣa] mundak bexarət bərgən: — ««Ḥeq həlk əməs» boloɣan bir həlk arkilik silərdə ḥəsət kozoɣaymən, Nadan bir həlk arkilik oɣəzipinglarni kozoɣaymən». **20** Keyin, Yəxaya pəyoɣəmbər intayin yürəklik ḥalda xu bexarətni berip: — «Өzümgə intilmigənlərgə Өzümni tapkuzdum, Meni sorimioɣanlaroɣa Өzüm kəründüm» — dedi. **21** Lekin, U Israillar ḥəkkidə: — «Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkkə kollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu.

11 Undakta, xuni soraymənki: — Huda Өz həlkidin waz kəqtimu? Ḥərgiz undak əməs! Mənmu Ibraḥim əwladidin, Binyamin kəbilisidin boloɣan bir Israiloɣu! **2** Huda aldin kəngligə pükkən Өz həlkidin waz kəqkini yok. Mukəddəs yazmilarda Ilyas [pəyoɣəmbər] ḥəkkidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu? U Israillardin azar qekip Hudaoɣa yelinip: — **3** «I Pərwərdigar, ular Sening pəyoɣəmbərliringni öltürüxti, kurbangaḥliringni qekixti. Pəkət özüm

yaloꝗuzla ḳaldim, ular yənə meningmu jenimni almaḳqi boluxuwatidu», degən. 4 Hudaning uningoꝗa ḳayturoꝗan kalami ḳandaḳ boldi? U: «Baaloꝗa tiz pükmigən yəttə ming adəmni Өzümgə elip ḳaldim» — degən. 5 Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən [Israildin] Өzi tallioꝗan bir «ḳaldi» bar. 6 [Ularning tallinixi] xapaət bilən boloꝗan bolsa, undaḳta əzlirining əjir-əmili bilən boloꝗan əməs. Əməllərdin boloꝗan bolsa, xapaət xapaət bolmay ḳalatti. 7 Nətijidə ḳandaḳ boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoꝗanlar erixti. Ḳaloꝗanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi. 8 Huddi muḳəddəs yazmilarda eytiloꝗinidək: — «Huda ularning roḥ-ḳəlbini oꝗəplətkə saldi, Bügüngə ḳədər kəzlirini kərməs, Ḳulaḳlirini anglimas ḳildi». 9 Xuningdək Dawut [pəyoꝗəmbərmu] mundaḳ degən: «Ularning dastihini əzlirigə ḳapḳan wə tuzaḳ bolup, Ularni putlaxturup, ḳilmixlirini əz bexioꝗa qüxürsun! 10 Kəzliri ḳarangoꝗulixip, kərəlmisun; Bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!» 11 Undaḳta, xunimu sorayki: [Israillar] yiḳilip ḳaytidin turoꝗuzulmaslikḳa putlaxḳanmu? Ḥərgiz undaḳ əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik ḳiloꝗanlikidin nijat yat əlliklərgə yətküzüldi. Buningdin məḳsət Israillarni ḥəsətkə ḳozoꝗaxtin ibarəttur. 12 Əmdi ularning teyilip itaətsizlik ḳilixi dunyaoꝗa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundaḳla ularning ziyan tartḳini əllərni beyitḳan bolsa, undaḳta kəlgüsidə ularning ḥəmmisining toluḳ nijatlikḳa erixixi dunyaoꝗa tehimu zor bəht elip kəlməmdu?! 13 Əmdi silər əlliklərgə səzləwatimən; mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluoꝗlaymənki, 14 janjigərlirim boloꝗanlarning ḥəsitini ḳozoꝗap, ularning bəzilirini ḳutuldurarmənmikin degən ümidtə bolimən. 15 Qünki ularning taxliwetilgənlikining nətijisi dunyadiki əllərni Huda bilən inaḳlaxturux bolsa, undaḳta ularning ḳobul ḳilinixi ölümdin tirilix bolmay nemə? 16 Ḥosuldin tunji bolup qiḳḳan hemirdiki kallək muḳəddəs ḥesablansa, pütün hemir muḳəddəs dəp ḥesablinidu. Dərəhning yiltizi muḳəddəs bolsa, xahlirimu muḳəddəs bolidu. 17 Zəytun dərihining birnəqqə xehi dərwəḳə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning ornioꝗa ulanding. Mana əmdi dərəh yiltizidin ozuḳluḳ elip, mol xirnisidin bəḥrimən boloꝗuqi boloꝗanikənsən, 18 əmdi sunduruwetilgən axu xahlardin əzüngni üstün ḳilip mahtanma. Mahtansang, xuni untumioꝗinki, sən yiltizni əməs, yiltiz seni kətürüp ḳuwwətləwatidu. 19 Sən əmdi: «Xahlar mening ulinixim üqün sunduriwetildi» — deyixing mumkin. 20 Tooꝗra, ular etiḳadsizliḳtin sunduruldi; sən bolsang, etiḳading bilən tik turisən; biraḳ uningdin məoꝗrurlanma, əksiqə [Hudadin] ḳorḳ! 21 Qünki Huda əyni waḳtida bu dərəhning əz xahlirini ayimioꝗanikən, senimu ayimasliḳi mumkin. 22 Mana, [bu ixlarda] Hudaning meḥribanlikioꝗa ḥəmdə ḳattiḳ ḳol ikənlikigə ḳara. U Өz yolidin yiḳilip qüxkənlərgə ḳattiḳ ḳol idi, lekin sanga (meḥribanlikida dawamlik tursangla) meḥribanlik kərsətməktə. Undaḳ bolmioꝗanda, sənmu kesip taxlinisən. 23 [Yəḥudiylarmu] etiḳadsizlikta qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda ularni ḳayta ulaxḳa ḳadirdur. 24 Qünki əgər sən yawa zəytun dərihidin kesip elinip, təbiiy ḳanuniyətkə hilap ḥalda [baoꝗdiki] yahxi zəytun dərihigə ulanoꝗan yərdə, əslidiki bu təbiiy xahlarning əz dərihikə ulinixi tehimu mumkinoꝗu?! 25 Ḳerindaxlar, əzünglarni üstün wə əḳillik qaoꝗlaxtin saḳlinixinglar üqün, wəḥiy ḳilinoꝗan xu sirdin həwərsiz ḳelixinglarni halimaymənki, ta [Huda tallioꝗan] Yəḥudiy əməslərning sani toluḳlanoꝗuqə, Israilning bir ḳismi tax yürəklikkə ḳaldurulidu; 26 andin pütkül Israil ḳutḳuzulidu. Bu tooꝗruluḳ muḳəddəs yazmilarda mundaḳ yeziloꝗan: — «Ḳutḳuzoꝗuqi Ziondin kelip, Iplasliḳni Yaḳuptin yoḳ ḳilidu. 27 Mən ularning gunaḥlirini elip taxliwətkinimdə, Mana bu ular bilən tüzidioꝗan əḥdəm bolidu». 28 Əmdi hux həwər jəḥəttin ḳarioꝗanda, silərning bəhtinglar üqün Yəḥudiy həlḳi [hux həwərgə] düxmən ḳilip bekitilgən; biraḳ Hudaning tallixi jəḥəttin ḳarioꝗanda, ata-bowilirimiz səwəbidin səyülgəndur. 29 Qünki Huda Өzi bərgənlirini wə qaḳiriḳini ḳayturuwalmaydu. 30 Silər əlliklərmu bir qaoꝗlarda Hudaoꝗa itaət ḳilmioꝗan bolsanglarmu, [Yəḥudiylarning] itaətsizlikining nətijisidə ḥazir rəḥim-xəpḳətkə erixtinglar. 31 Yəḥudiylar bolsa itaət ḳilmay keliwatidu; [Hudaning] buningdiki məḳsiti, silərgə kərsətkən rəḥim-xəpḳət arḳilik ularnimu rəḥim-xəpḳətkə erixtürüxtin ibarəttur. 32 Qünki Huda pütkül insanoꝗa rəḥim-xəpḳət kərsitix üqün, ḥəmməylənni itaətsizlikkə solap ḳoydi. (eleēsē g1653) 33 — Aḥ! Hudaning danaliḳi wə ilim-ḥekmitining bibaḥa bayliḳliri ḥəm ḥesabsiz qongḳurluḳi! Uning ḥəkümilirining tegigə yətkili bolmas! Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə yiraḳtur! 34 «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip

yətti? Kimmu Uningoŋa məslihətqi bolalidi?» 35 «Uningoŋa kim awwal bir nərsə berip, Keyin uni qayturup bər deyəlidi?». 36 Qünki barlik məwjudatlar Uningdin kəlgən, U arkilik məwjut bolup turidu, Həm Uning üqün məwjut bolup turidu. [Barlik] xan-xərəp əbədgiqə Uningoŋa boloŋay! Amin. (aiōn g165)

12 Xunga, əy kerindaxlar, Hudaning rəhimdilliki bilən silərdin xuni ətünimənki, teninglarni mukəddəs, Hudani hursən kilidioŋan, tirik kurbanlik süpitidə Uningoŋa beoŋixlanglar. Mana bu silərning [Hudaoŋa] kilidioŋan həkikiy ibaditinglardur. 2 Bu dunyaning kelipioŋa kirip kalmanglar, bəlki oy-pikringlarning yengilinixi bilən əzgərtilinglar; undak kiloŋanda Hudaning yahxi, kobul kilarlik wə mukəmməl iradisining nemə ikənlikini ispatlap bilələysilər. (aiōn g165) 3 Manga ata kilinoŋan xapaətkə asasən hərbiringlaroŋa xuni eytimənki, əzünglar tooŋruluk əzənglarda bar boloŋinidin artuk oylimay, bəlki Huda hərbiringlaroŋa təksim kiloŋan ixənqning mikdarioŋa asasən salmaklik bilən əzünglarni dəngsəp kərünglar. 4 Qünki tenimiz kəpligən əzalardin tərkib tapkan həmdə hərbir əzayimizning ohxax bolmioŋan roli boloŋandək, 5 bizmu kəp boloŋinimiz bilən Məsihtə bir tən bolup bir-birimizgə baoŋlinixlik əza bolimiz. 6 Xuning üqün bizgə ata kilinoŋan mehir-xəpkət boyiqə, hərhil rohiy iltipatlirimizmu bar boldi. Birsigə ata kilinoŋan iltipat wəhiyni yətküzüx bolsa, ixənqisining dairisidə wəhiyni yətküzsun; 7 baxkilarning hizmitini kilix bolsa, hizmət kilsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun; 8 rioŋbətləndürüx bolsa, rioŋbətləndürsun; sədikə berix bolsa, mərdlik bilən sədikə bərsun; yetəkləx bolsa, əstayidillik bilən yetəklisun; həyrhahlik kərsitix bolsa, huxal-huramlik bilən kilsun. 9 Mehir-muhəbbitinglar sahta bolmisun; rəzilliktin nəprətlininglar, yahxilikka qing baoŋlininglar; 10 Bir-biringlarni kerindaxlarqə kizoŋin mehir-muhəbbət bilən səyünglar; bir-biringlarni hərmətləp yukiri orunoŋa koyunglar. 11 Intilixinglarda erinmənglar, roh-kəlbinglar yalkunlap kəyüp turup, Rəbkə kullarqə hizmət kilinglar. 12 Ümidtə bolup xadlinip yürünglar; muxəkkət-kiyinqiliklaroŋa səwr-takətlik bolunglar; duayinglarni hərkandak wakitta tohtatmanglar. 13 Mukəddəs bəndilərning ehtiyajidin qikinglar; mehmandostlukka intilinglar; 14 Silərgə ziyankəxlik kiloŋuqilaroŋa bəht tilənglar; pəkət bəht tilənglarki, ularni karoŋimanglar. 15 Xadlanoŋanlar bilən billə xadlininglar; kayoŋurup yioŋlioŋanlar bilən billə kayoŋurup yioŋlanglar. 16 Bir-biringlar bilən inak ətüp ohxax oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün kilmanglar, bəlki təwən təbikidiki kixilər bilən berix-kelix kilinglar. Özünglarni danixmən dəp qaoŋlimanglar. 17 Heqkimning yamanlikioŋa yamanlik bilən jawab kayturmanglar. Barlik kixining aldida ixliringlar pəzilətlik boluxka köngül koyunglar. 18 Imkaniyətning bariqə kəpqilik bilən inak ətünglar; 19 intikam almanglar, i səyümlüklirim; uni Hudaoŋa tapxurup Uning oŋəzipigə yol koyunglar, qünki [mukəddəs yazmilarda] mundak yeziloŋan: «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, [yamanlik] Mən kayturimən». 20 Xunga əksiqə «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussioŋan bolsa, kandur. Bundak kilix bilən «uning bexioŋa kəmür qooŋini toplap saloŋan bolisən». 21 Yamanlik aldida bax əgmənglar, bəlki yamanlikni yahxilik bilən yenginglar.

13 Həmmə adəm özlirini idarə kiloŋuqi hokuk igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən həkümət yok; kaysi hokuk-həkümət məwjut bolsila Huda təripidin tikləngəndur. 2 Xuning üqün, hokuk-həkümətkə karxilik kiloŋuqi kixi Hudaning orunlaxturuxioŋa karxilik kiloŋan bolidu. Karxilik kiloŋuqilar sorakka tartilidu 3 (qünki həkümranlar yahxilik kiloŋuqilaroŋa əməs, bəlki yamanlik kiloŋuqilaroŋa korkunq kəltüridu). Həkümranlardin korkuxni halimaymən desəng, undakta yahxi əməl kil. U qaoŋda həkümət təripididin təriplinisən. 4 Qünki həkümranlar sening mənpəiting üqün Hudaning hizmətqisidur. Lekin yamanlik kilsang, uningdin korkuxung kerək! [Həkümran] kiliqni bikaroŋa esiwalmaydu, u yamanlik kiloŋuqioŋa Hudaning oŋəzipini kərsitidioŋan jaza bərgüqi süpitidə Hudaning hizmətqisidur. 5 Xuning üqün, həkümranlaroŋa boysunux kerək. Bu, pəkət jazalinixtin saklinix üqünla əməs, bəlki pak wijdanlik bolux üqündur. 6 Muxu səwəbtinmu baj tapxurunglar; həkümranlar bolsa, Hudaning məhsus bu ixlarni baxkuruxka bekitkən hizmətkarliridur. 7 Hərkimgə əz tegixlik həkkini tələnglar; oŋəllə-parak tapxuruwaloŋuqioŋa oŋəllə-parakni, baj yioŋkuqilaroŋa bajni tapxurunglar; ehtiramoŋa tegixlik boloŋanlaroŋa ehtiram kilinglar, hərmət kilixka tegixlik boloŋanni hərmət kilinglar. 8 Bir-biringlarni səyüxtin baxka, heqkimgə heqnərsidin kərzdar bolmanglar. Qünki baxkilarni səygən kixi Təwrat kanunining təlipini əməlgə axuroŋan bolidu.

9 Qünki «zina kilma, katillik kilma, oogrilik kilma, nəpsaniyətqilik kilma» degən pərhizlər wə bulardin baxka hərkandak pərzlərmu, «koxnangni əzüngni səygəndək səygin» degən bu əmrgə yioinqaklanoan. 10 Mehir-muhəbbətkə berilgən [kixi] əz yekinioa heqkandak yamanlik yürgüzməydu; xuning üqün, mehir-muhəbbət Təwrat kanunining təlipini əməlgə axuroquqidur. 11 Hazirki wakitning jiddiylikini bilip, xularni kilinglar. Qünki biz üqün allikaqan uykudin oyoinix wakit-saiti yetip kəldi. Qünki dəsləpki etikad kiloan waktimizoa nisbətən nijatimiz tehimu yekinlap kaldi. 12 Keqə ətüxkə az kaldi, kündüz yekinlaxti. Xunga, karangoulukning ixlirini taxlap, yoruklukning koral-yarakliri kiyəyli. 13 Kündüzgə muwapik diyanətlik hayat kəqürəyli, əyx-ixrət wə xarabhorlukka, zina wə kəyp-sapaoa, jedəl-majira wə həsəthorlukka berilməyli; 14 əksiqə əzünglaroa Rəb Əysa Məsihni kiyiwelinglar wə gunahkar ättiki arzu-həwəslərni kandak kanduruxni heq oylimanglar.

14 Etikadi ajizlarni kobul kilinglar, lekin ular bilən pikirdə talax-tartix kilmanglar. 2 Birsi hərkandak yeməklikni yeyixkə bolidioinioa ixinidu; lekin yənə etikadi ajiz birsi pəkət kəktatlarnila yəydu. 3 Hərkandak yeməkliklərni yəydioan kixi yeməydioan kixini kəmsitmisun; həmdə [bəzi nərsini] yeməydioan kixi hərkandak yeməkliklərni yəydioan kixi üstidin həküm kilmisun. Qünki Huda uni kobul kiloan. 4 Baxka birsining hizmətkari üstidin həküm kiloquqi sən kim iding? Hizmətkarning tik turuxi yaki yikilip ketixigə pəkətla əz hojayini məs'uldur. Həmdə [xu hizmətkarmu] tik turidioan kilinidu — qünki [hujayini] Rəb uni tik turoquzuxka kadirdur. 5 Məlum birsi məlum bir künni yənə bir kündin üstün kəridu, yənə birsi həmmə künni ohxax dəp karaydu. Hərkim əzining kəzkarixioa toluk ixənqi bolsun. 6 Məlum künni kədirləydioan kixi buning bilən Rəbbining hərmitidə uni kədirləydu. Bir nərsini yəydioan kiximu Rəbbining hərmitidə yəydu, qünki u əz rizki üqün Hudaoa təxəkkür eytidu. Məlum nərsini yeməydioan kixi yeməydioanliki bilən əzining Rəbbining hərmitidə yeməydu, umu xundakla Hudaoa təxəkkür eytidu. 7 Qünki heqkaysimiz əzimiz üqün yaximaymiz wə heqkaysimiz əzimiz üqün əlməymiz; 8 Bəlki əgər yaxisak, Rəbbimiz üqün yaxaymiz; əlsək, Rəbbimiz üqün əlimiz. Xuning üqün yaxisakmu, əlsəkmu Rəbbimizgə mənsupturmiz. 9 Qünki Məsihning əlüxi wə tirilixi dəl xu məksət bilən boldiki, Uning əlüklərning həm tiriklərning Rəbbi boluxi üqündur. 10 Undakta, sən nemə üqün kerindixing üstidin həküm kilisən? Yaki nemə üqün kerindixingni mənsitməysən? Qünki həmmimiz Hudaning sorak təhti aldida turiximiz kerək bolidu. 11 Qünki [mukəddəs yazmilarda] eytiloinidək: — «Pərwərdigar dəyduki: — Əz hayatim bilən kəsəm iqimənki, Manga barlik tizlar pükülidu, Barlik tillar Meni etirap kilip mədhiyə okuydu». 12 Xunga, hərbirimiz Huda aldida əzimiz tooruluk hesab berimiz. 13 Xuning üqün, bir-birimizning üstidin həküm kiloquqi ikkinqi biri bolmayli. Buning ornioa xundak həküm-kararoa kelinglarki, hərkandak kerindaxka gunahka yikitidioan bir nərsini yaki tuzakni koymaslik kerək. 14 Rəbbimiz Əysada boloanlikimdin xuningoa kət'iy ixəndürülüp bilimənki, hərkandak nərsə əzlikidin haram əməstur; lekin bir nərsini haram dəp karioan kixi üqün, u uningoa haramdur. 15 Əgər yeməkliking tüpəylidin kerindixingni azabka koyoan bolsang, mehir-muhəbbət yolida mangmioan bolisən. Məsih uning üqün Əz jenini pida kilip əlgən, bu [kerindixingni] yeməkliking bilən nabut kilma! 16 Əmdi silər yahxi dəp karioan ixlarning yaman deyilixigə səwəbqi bolup kalmanglar. 17 Qünki Hudaning padixahliki yemək-iqməktə əməs, bəlki Mukəddəs Rohta boloan həkkaniylik, inaklik-hatirjəmlik wə xadliktidur. 18 Bularda yaxap Məsihkə hizmət kiloquqi kixi Hudani hursən kilidu wə insanlarning təriplixigə sazawər bolidu. 19 Xuning üqün əzimizni inaklikni ilgiri süridioan wə bir-birimizning etikadini kurup kikidioan ixlaroa atayli. 20 Yeməklikni dəp Hudaning əjrini nabut kilmanglar. Həmmə nərsə dərwəkə halaldur; birak birsi yegini bilən [etikadida] putlaxsa, u uningoa yaman hesablinidu. 21 Xuning üqün gəx yeyix, xarab iqix, xundakla baxka hərkandak ixlarni kilixing kerindixingni gunahka teyilduridioan, azabka koyidioan yaki uni ajizlaxturidioan bolsa, bularni kilmioining tüzük. 22 Sening [məlum bir ixni kilixka] ixənqing barmu? Əmdi bu ixənq Huda bilən sening arangdiki ixtur. Əzi kiliwatkan ixni toora dəp karioan, xuningdin wijdanimu əyibkə buyrulmioan kixi nemidegən bəhtlik-hə! 23 Lekin [yeməkliktin] gumanlinip turup yənə xuni yegən kixi əyibkə buyrulidu, qünki buni ixənq bilən yemigən. Ixənqtin bolmioan hərkandak ix gunahtur.

15 Əmdi etikadimiz küqlük boloan bizlər əzimizni kanaətləndürüxnila oylimay, bəlki etikadi

ajizlarningmu ajizliklirini kətüriximiz kerək. 2 Ḥərbirimiz əz yeḳinimizning etiḳadini ḳurup qiḳixi üqün, uning bəht-bərikitini kəzləp, uni hursən ḳilixḳa intiləyli. 3 Qünki ḥətta Məsiḥmu Əzini ḳanduruxni oylimioɣanidi. Bu tooɣrisida muḳəddəs yazmilarda mundaḳ pütülgən: «Sən [Hudani] ḥaḳarət ḳiloɣanlarning ḥaḳarətliri Mening üstümgə qüxti». 4 Qünki burunda [wəḥiy bilən] pütülgən yazmilardiki ḥərḳaysi səzlər bizgə əgitix üqün yeziloɣan bolup, məḳsiti muḳəddəs kitablardin kəlgən səwr-taḳət wə ilhambəhx arḳilik bizdə azru-ümidning boluxi üqündur. 5 Əmdi səwr-taḳət wə ilhambəhxning Igisi Huda silərni Məsiḥ Əysani ülgə ḳilip, əzara bir oyniyətkə kəltürgəy; 6 buning bilən silər Hudani, yəni Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Atisini bir jan bir dil bilən bir eoɣizdin uluoɣlioɣaysilər. 7 Xunga, Məsiḥ silərni ḳobul ḳilip, Hudaoɣa xan-xərəp kəltürginidək, silərmu bir-biringlarni ḳobul ḳilinglar. 8 Qünki silərgə xuni eytimənki, Əysa Məsiḥ Hudaning ata-bowilaroɣa bərgən wədilirini ispatlax üqün, xu arḳilik əllərmu Hudaning rəḥim-xəpḳitini kərüp uni uluoɣlixi üqün, hətnə ḳilinoɣanlaroɣa Hudaning ḥəḳiḳitini yətküzgüqi hizmətkar süpitidə təyinləndi. Bu huddi [muḳəddəs yazmilarda]: — «Xunga Sanga əllər arisida mədḥiyə oḳuymən, Wə Sening namingni küyləymən» — dəp yeziloɣanidi. 10 Wə U yənə: — «Əy əllər, [Huda]ning həlḳi bilən billə xad-huram bolunglar!» — dəydu. 11 Wə yənə U: — «Əy barlik əllər, Pərwərdigarni mədḥiyilənglar, Əy pütkül ḳowmlər, Uni uluoɣlanglar!» — dəydu. 12 Yənə, Yəxaya [pəyoɣəmbərmu] mundaḳ dəydu: — «Yəssəning yiltizi boloɣan kixi məydanoɣa qiḳidu, Əllərgə ḥakimlik ḳilidioɣan zat ornidin turidu; Əllər dərwəḳə Uningoɣa ümid baoɣlaydu». 13 Əmdi ümidning Igisi Huda Əzigə ixiniwatḳanlikinglardin ḳəlbinglarni toluḳ xad-huramlik wə tinq-hatirjəmlikkə tolduroɣay, xuning bilən Muḳəddəs Roḥning küq-ḳudriti bilən ümidkə tolup taxḳaysilər. 14 I ḳerindaxlirim, kənglünglarning meḥribanlik bilən toloɣanlikioɣa, mol bilimlər bilən toluḳ bezəlgənlikigə, xundaḳla bir-biringlaroɣa əzara jekilәp berələydioɣanlikinglaroɣimu ḳayilmən. 15 Xundaḳ bolsimu, Huda manga ata ḳiloɣan xapaət tüpəylidin mən silərgə bir ḳisim tərəplərdin nəqqə ixlarni əslitip ḳoyuxḳa səl jür'ətlik bolup uxbu hətni yazmaḳtimən. 16 Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kaḥindək Uning ibaditini ḥəmmə yərdə wujudḳa kəltürüx hizmitidə [Yəḥudiy əməs] əllərgə Məsiḥ Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məḳsiti əllərning Hudaoɣa sunidioɣan ibaditi Muḳəddəs Roḥ arḳilik pak-muḳəddəs ḳilinip, Hudani hursən ḳilidioɣan ḳurbanliḳtək Uning ḳobul ḳilixioɣa layiḳ boluxi üqündur. 17 Xuning üqün Məsiḥ Əysada boloɣanlikimdin Hudaning manga tapxuroɣanliridin pəhirlinimən. 18 Qünki əllərning Hudaoɣa itaət ḳilixi üqün Məsiḥning manga ḳilduroɣanliridin baxḳa ḥeqnemini tiloɣa elixḳa ḥəddim əməs. Səz wə əməllər arḳilik, alamətlik məjizilər wə karamətlər arḳilik, Muḳəddəs Roḥning küq-ḳudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip ḥəmmə yərdə Məsiḥning hux həwirini toluḳ jakarlidim. 20 Xundaḳ ḳilip baxḳilar saloɣan ulning üstigə bina salmasliḳ üqün, əzəldin Məsiḥning nami anglanmioɣan yərlərdə bu hux həwərni jakarlaxḳa intilip kəldim. 21 Bu tooɣrisida [muḳəddəs yazmilarda] eytiloɣinidək: — «Uningdin həwərsiz boloɣanlar Uni kəridu, Anglimioɣanlar anglap qüxinidu». 22 Mana, xu [hizmətlirim] səwəbidin yeninglaroɣa berixni kəp ḳetim oylioɣan bolsammu, lekin tosuloɣularoɣa uqrap baralmidim. 23 Lekin ḥazir muxu ətraplarda [hux həwər yətküzülmigən] yərlər manga ḳalmioɣanliḳtin, ḥəmdə kəp yillardin beri silərni yoḳlap berix arzuyum boloɣanliḳtin, Ispaniyəgə beriximda silərnimu yoḳlap ətməkqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kərüxüp, bir məzgil ḥəmraḥliḳinglardin toluḳ huxallinip, andin silərning yardiminglarda səpirimni dawamlaxturuxumni ümid ḳilimən. 25 Birak ḥazir bolsa Yerusalemoɣa berip, u yərdiki muḳəddəs bəndilərning hizmitidə boluxḳa ketiwatimən. 26 Qünki Makedoniyə wə Ahaya əlkiliridiki jamaətlər Yerusalemdiki muḳəddəs bəndilər arisidiki yoḳsullaroɣa ianə toplap yardəm berixni layiḳ kərdi. 27 Bu ixni ular bərḥaḳ layiḳ kərdi; əməliyəttə bolsa ular Yerusalemdikilərgə ḳərzdardur. Qünki əllər [Yəḥudiy ḳerindaxlarning] roḥiy bəhtliridin bəḥrimən boloɣan bolsa, maddiy jəḥəttin ularoɣa yardəm berixkə tooɣra kelidu. 28 Mən bu ixni püttürgəndin keyin, yəni [Yerusalemdiki] ḳerindaxlarning [jamaətlərning etiḳadining] bu mewisini ḳobul ḳilixini jəzmənləxtürgəndin keyin, silərni yoḳlap ətüp Ispaniyəgə barimən. 29 Yeninglaroɣa baroɣinimda, Məsiḥning toluḳ bəht-bərikitini silərgə elip baridioɣanliḳimni bilimən. 30 Ḳerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥ wə [Muḳəddəs] Roḥning meḥir-muḥəbbiti bilən silərdin ətünimənki,

mən üqün Hudaoŋa dua kilip mən bilən birliktə kürəx kiloŋaysilər — **31** mening Yəhudiyə əlkisidiki etikad kilmioŋanlarning yaman niyətliridin saklinixim, xuningdək Yerusalemda in'amni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki mukəddəs bəndilərning kobul kilixioŋa erixixi üqün **32** ḥəmdə ahirda Huda buyrusa, pekirning xad-huramlik bilən yeninglaroŋa berip, silər bilən ortak istirahət kiliximiz üqünmu dua kiloŋaysilər. **33** Amanlik-hatirjəmlik Igisi boloŋan Huda ḥəmminglar bilən billə boloŋay! Amin!

16 Kənhria xəḥiridiki jamaətning hizmətqisi singlimiz Fibini silərgə təwsiyə kilip tonuxturimən; **2** uni mukəddəs bəndilərgə layik Rəbning muḥəbbitidə kobul kilip kütüwaloŋaysilər, uning ḥərkandak ixta silərgə ḥajiti qüxsə, uningoŋa yardəm kiloŋaysilər. Qünki u əzimu nuroŋun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardəmqi boloŋan. **3** Mən bilən birgə ixligən, Məsiḥ Əysada boloŋan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoŋa salam eytkaysilər **4** (ular meni dəp əz ḥayatining heyim-hətirigə karimidi. Ḥəm yaloŋuz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlik jamaətlərmu ulardin minnətdardur). **5** Ularning ailisidə jəm bolidioŋan jamaətkimu salam eytkaysilər. Asiya əlkisidin Məsiḥkə etikadta əng dəsləpki mewə bolup qikkan, səyümlüküm Epənitkə salam eytkaysilər. **6** Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytkaysilər. **7** Mən bilən zindandax boloŋan, Yəhudiy kerindaxlirim Andronikus wə Yunyaoŋa salam eytkaysilər. Ular məndin awwal Məsiḥtə boloŋan bolup, rosullar arisidimu abruyluktur. **8** Rəbbimizdə boloŋan səyümlüküm Ampliyatka salam eytkaysilər. **9** Biz birgə ixligən Məsiḥtə boloŋan hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm Stahuslaroŋa salam eytkaysilər. **10** Sinaklardin ətkən, Məsiḥtə sadik ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytkaysilər. Aristowulusning ailisidikilərgə salam eytkaysilər. **11** Yəhudiy kerindixim Ḥerodiyonoŋa, Narkisning ailisidikilərdin Rəbdə boloŋanlaroŋa salam eytkaysilər. **12** Rəbning hizmitidə japa tartiwatkan Trifena wə Trifosa hanimoŋa salam eytkaysilər. Rəbning hizmitidə nuroŋun japa tartkan səyümlük [singlim] Pərsiska salam eytkaysilər. **13** Rəbdə tallanoŋan Rufuska wə uning mangimu ana boloŋan anisioŋa salam eytkaysilər. **14** Asinkritus, Filigon, Ḥermis, Patrobas, Ḥermas wə ularning yenidiki kerindaxlaroŋa salam eytkaysilər. **15** Filologus wə Yulyaoŋa, Nerius wə singlisioŋa, Olimpas wə ularning yenidiki barlik mukəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər. **16** Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. Məsiḥning ḥəmmə jamaətliridin silərgə salam! **17** Kerindaxlar, silərdin xuni ətünimənki, silər əgəngən təlimgə karxi qikkan, aranglarda ihtilaplarni pəyda kilidioŋan wə adəmni etikad yolidin teyilduridioŋan kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardin neri bolunglar. **18** Bundak kixilər Rəbbimiz Məsiḥkə əməs, bəlki əz karnioŋa kul bolidu; ular silik-sipayə gəplər wə huxamət səzliri bilən saddilarning kəlbini azduridu. **19** Silərning Rəbkə boloŋan itaətmənlikinglardin ḥəmməylən həwər tapti. Xunga əḥwalinglardin xadlinimən; xundaktimu, yahxi ixlar jəḥəttə akil boluxunglarni, yaman ixlaroŋa nisbətən nadan boluxunglarni halaymən. **20** Amanlik-hatirjəmlik Igisi boloŋan Huda uzun ətməy Xəytanni ayaoŋ astinglarda yənjiydu. Rəbbimiz Əysaning meḥir-xəpkiti silərgə yar boloŋay! **21** Hizmətdixim Timotiy, Yəḥudiy kerindaxlirim Lukyus, Yason wə Sospatirlardin silərgə salam. **22** (uxbu hətkə kələm təwrətküqi mənki Tərtiymu Rəbdə silərgə salam yollaymən). **23** Manga wə əyidə daim yioŋilidioŋan pütün jamaətkə sahibhanlik kilidioŋan Gayustin silərgə salam. Xəḥərning həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, kerindiximiz Kuwartusmu xundak. **24** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpkiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay! Amin! **25** Uzun zamanlardin buyan süküttə saklinip kəlgən sirning wəḥiy kilinixi boyiqə, mening arkilik yətküzülgən bu hux həwər, yəni Əysa Məsiḥning jakarlinixi bilən silərni mustəḥkəmləxkə kadir Boloŋuqioŋa [xan-xərəp boloŋay]! **(aiōnios g166)** **26** Sir bolsa insanlarni etikadtiki itaətmənlik yolioŋa elip berix üqün, mənggü ḥayat Hudaning əmrigə binaən ḥəm biwasitə ḥəm burunki pəyoŋəmbərlərning yezip kalduroŋanliri arkilik, ḥazir barlik əllərgə wəḥiy kilindi; **(aiōnios g166)** **27** xundak kiloŋan birdinbir dana Boloŋuqi Hudaoŋa Əysa Məsiḥ arkilik xan-xərəp əbədil'əbəd boloŋay! Amin! **(aiōn g165)**

Korintliqlarοqa 1

1 Hudaning iradisi bilən Məsih Əysaning rosuli
dəp qaqiriloqan mənki Pawlustin wə qerindiximiz
Sostenistin Korint xəhiridiki jamaətkə, Məsih Əysada
pak-muqəddəs qilinip, «muqəddəs bəndilirim» dəp
qaqiriloqanlarοqa wə xuningdək hər yərlərdə Rəb Əysa
Məsihning (U ularοqa wə bizgə mənsup!) namioqa
nida qiloquqilarning həmmisigə salam! **3** Atimiz Huda
həm Rəb Əysa Məsihtin silərgə mehir-xəpqət wə
hatirjəmlik boloqay! **4** Hudaning Məsih Əysada silərgə
ata qilinoqan mehir-xəpqiti tüpəylidin Hudayimoqa
hərdaim təxəkkür eytimən; **5** buning bilən silər
Uningda hər tərəptə, hərqandaq sözdə, hər tərəptiki
bilimlərdə bay qilinoqansilər, **6** huddi Məsihning
guwahliqi silərdə təstiqlanoqandək. **7** Xuning bilən
silərdə hərqandaq roһiy iltipat kəmlik qilmastan,
Rəbbimiz Əysa Məsihning ayan qilinixini kütisilər;
8 U yənə silərni ahiroquqə mustəһkəmləyduki, Rəb
Əysa Məsihning küni kəlgüqə əyibsiz saqlinisilər;
9 Huda sözidə turoquqidur — silərni Өz Ooqli Rəb
Əysa Məsihning sirdax-һəmdəmlikigə qaqiroquqi
dəl Uning Өzidur. **10** Əmdi mən silərdin Rəbbimiz
Əysa Məsihning nami bilən xuni ətünimənki, i
qerindaxlar, gepinglar bir yərdin qiqsun, aranglarda
bəlgünqilik bolmisun, bir pikirdə, bir niyəttə kamil
birləxtürülünglar; **11** Qünki Klowining ailisidikilərning
manga silər tooqranglarda eytixiqə, i qerindaxlirim,
aranglarda talax-tartixlar bar ikən. **12** Deməkqi
boloqinim xuki, һərbiringlar: «Mən Pawlusning
tərəpdari», «Mən Apollosning tərəpdari», «Mən
Kefasning tərəpdari» wə «Mən Məsihning tərəpdari»
dəwatisilər. **13** Əjəba, Məsih bəlüngənmikən? Silər
üqün krestlənqən adəm Pawlusmidi? Silər Pawlusning
namioqa qəmüldürüldünglarmu? **14** Mən Hudaoqa
təxəkkür eytimənki, aranglardin Krispus bilən
Gayustin baxqa һeqqaysinglarni qəmüldürmidim;
15 xuning bilən һeqkim meni өzining namida
adəmlərni qəmüldürdi, deyəlməydu. **16** Durus, mən
yənə Istifanasning өyidikilərnimu qəmüldürdüm;
baxqa birawni qəmüldürginimni əsliyəlməymən.
17 Qünki Məsih meni adəmlərni qəmüldürüxkə
əməs, bəlki hux həwərni jakarlaxqa əwətti; uni
jakarlax bolsa insanning һekmətlik sözliri bilən
bolmasliqi kerək; undaq boloqanda Məsihning kresttiki
[qurbanliqining] küqi yoqitiloqan bolidu. **18** Qünki
kresttiki qurbanliqi tooruluq söz-kalam һalakətkə
ketiwatqanlarοqa əhməqlik, əmma qutulduruluwatqan
bizlərgə Hudaning küq-qudritidur. **19** Qünki mundaq
pütülgənki, «Mən danixmənlərning danixmənlikini
yoqitimən, aqillarning aqilliqini qətkə qaqimən». **20**
Undaqta, danixmənlər qeni? Təwrat əlimaliri qeni?
Bu dunyadiki bəs-munazirə qiloquqilar qeni? Huda bu
dunyadiki danaliqni əhməqlik dəp kərsətkən əməsmu?
(aiōn g165) **21** Qünki Huda danaliqi bilən bekitkini
boyiqə, dunya өz danaliqi arqilik Hudani tonumioqan,
xunga Huda əhmiqanə dəp qaraloqan, jakarliniwatqan
söz-kalam arqilik uningoqa ixəngüqilərgə nijatlik
yətküzüxni layiq kərgən. **22** Qünki Yəһudiylar məjizilik
alamətlərni, greklar bolsa «danalik»ni tələp qilidu; **23**
əmma biz bolsaq Məsihni, yəni krestlənqən Məsihni
jakarlaymiz; bu Yəһudiylarοqa nisbətən bizarlik ix,
əllərgə nisbətən əhmiqanilik dəp qarilidu; **24** əmma
qaqiriloqanlar üqün eytqanda, məyli Yəһudiylar
bolsun yaki greklar bolsun, Məsih Hudaning küq-
qudriti wə Hudaning danaliqidur. **25** Qünki Hudaning
əhmiqaniliki insanlarning danaliqidin üstündur,
Hudaning ajizliqi insanlarning küqidin üstündur. **26**
Qünki, i qerindaxlar, silərning qaqiriloqan waqittiki
һalinglar üstidə oylinip beqinglar; qaqiriloqanlar
arisida insaniy tərəptin dana qaraloqanlar anqə köp
əməs, küq-һoquqqa igə boloqanlar anqə köp əməs,
aqsöngəklər anqə köp əməs idi; **27** bəlki Huda
danalarni hijalətkə qaldurux üqün bu dunyadiki
əһmək sanaloqanlarni talliwaldi; küqlüklərni hijalətkə
qaldurux üqün bu dunyadiki ajiz sanaloqanlarni
talliwaldi; **28** U yənə bu dunyadiki qədirsizlərni, pəs
kərülidioqanlarni talliwaldi, «yoq boloqan nərsilər»ni
məwjut xəy'ilərni yoqqa qiqiriwetix üqün talliwaldi. **29**
Uning məqsiti Huda aldida һeq ət igisi mahtanmaslik
üqündur. **30** Əmma Uning təripidin silər Məsih Əysada
turisilər; U bizgə Hudadin kəlgən danalik, һəqqaniylik,
pak-muqəddəslik wə һərlük-azadlik qilinoqandur;
31 xuningdək [Təwratta] pütülgəndək: «Pəһirlinip
mahtioquqi bolsa Rəbdin pəһirlinip mahtisun!».

2 Mən bolsam, i qerindaxlar, yeninglarοqa
baroqinimda, Hudaning guwahliqini jakarlax
üqün һeq gəpdanlik yaki əqil-danalik ixlitip kəlgən
əməsmən; **2** qünki mən aranglarda Əysa Məsihdin
baxqa, yəni krestlənqən Məsihdin baxqa һeqnemini
bilməslikkə bəl baoqlioqanidim; **3** mən aranglarda
boloqan waqtimda ajizliqta, qorqunqta wə titrigən
һaləttə bolattim; **4** mening sözlirim һəm jakarlixim
bolsa adəmni qayil qiloqudək insaniy danalik sözlər

bilən əməs, bəlki Roḫning alamət kərsitixliri wə küq-kudrət bilən boloɣan idi. 5 Buningdin məḳsət silərning etiḳadinglar insaniy danaliḳḳa əməs, bəlki Hudaning küq-kudritigə baoɣlansun degəndin ibarət idi. 6 Ḫalbuki, kamalətkə yətkənlər arisida biz danaliḳni bayan ḳilimiz; bu danaliḳ bu dəwrdiki danaliḳ əməs, yaki bu dəwrdiki ḫəkümranlarning danaliḳi əməs (ular zawallikḳa yüz tutḳandur); (aiōn g165) 7 əmma biz bir sirni axkarilap, Hudaning bir danaliḳini bayan ḳilimiz; Huda əslidə axkarə ḳilinmioɣan bu danaliḳni barliḳ dəwrlərdin burun bizning xan-xərəpkə muyəssər boluximiz üqün bekitkənidi. (aiōn g165) 8 Bu danaliḳni bu dəwrdiki ḫəkümranlarning ḫeqḳaysisi qüxinip yətmigənidi; uni qüxinip yətkən bolsa, xan-xərəpning Igisi boloɣan Rəbni krestlimigən bolatti. (aiōn g165) 9 Ḫalbuki, [Təwratta] pütülgənndək: — «Əzini səygənlərgə Hudaning təyyarlioɣanliri — Dəl ḫeqḳandaḳ kəz kərmigən, Ḫeqḳandaḳ ḳulaḳ anglimioɣan, Ḫeqḳandaḳ kəngül oylap baḳmioɣan nərsilərdur». 10 Əmma bu nərsilərni Huda Roḫi arḳilik ayan ḳildi; qünki Roḫ bolsa ḫəmmə ixlarni, ḫətta Hudaning qongḳur təglirini inqikiləp izligüqidur; 11 Qünki insanlarda, insanning kənglidikini bilgüqi xu insanning roḫidin baxḳa nərsə barmu? Xuningoɣa ohxax, Hudaning Roḫidin baxḳa, Hudaning kənglidikilirini bilgüqi yoḳtur. 12 Əmma bizning ḳobul ḳiloɣinimiz bolsa bu dunyadiki roḫ əməs, bəlki Hudadin kəlgən Roḫtur; dəl xundaḳ boloɣaqḳa biz Huda təripidin bizgə sehiylik bilən ata ḳilinoɣan nərsilərni bilip yetələymiz. 13 Bu ix-xəy'ilərni insaniy danaliḳtin əgitilgən səzlər bilən əməs, bəlki [Muḳəddəs] Roḫtin əgitilgən səzlər bilən, roḫiy ixlarni roḫiy səzlər bilən qüxəndürüp səzləymiz. 14 Əmma «janoɣa təwə» kixi Hudaning Roḫining ixlirini ḳobul ḳilmaydu, qünki bu ixlar uningoɣa nisbətən əhmiḳaniliktur; u ularni ḫeq qüxinip yetəlməydu, qünki ular roḫ bilən pərḳ etilip baḫalinixi kerəktur. 15 Roḫḳa təwə kixi ḫəmmə ixloɣa baḫa berələydu; əmma uningoɣa bolsa ḫeqkim baḫa berəlməydu. 16 Qünki kim Rəbning oy-kənglini qüxinip yetip, Uningoɣa məslihətqi bolalisun? Əmma biz bolsaḳ Məsiḫning oy-kəngligə igimiz.

3 Lekin mən, i ḳerindaxlar, Roḫḳa təwə kixilərgə səz ḳiloɣandək silərgə səz ḳilalmay keliwatimən; əksiqə silərni ətkə təwə kixilər, Məsiḫdə boloɣan bowaḳ ḫesablap silərgə səzləxkə məjbur boldum. 2 Mən silərgə süt iqküzdüm, gəxni yegüzmidim; qünki silər gəxni ḫəzim ḳilalmayttinglar, xundaḳla ḫazirmu tehi ḫəzim ḳilalmaysilər; 3 Qünki silər yənila ətkə təwədursilər. Aranglarda ḫəsəthorluḳ wə talax-tartixlar bar boloɣaqḳa, silər ətkə təwə əməsmu, insanlarqə mengiwatmamsilər? 4 Qünki birsi «Mən Pawlus tərəpdari», baxḳa birsi «Mən Apollos tərəpdari» desə, silər pəḳət insanlarning yolida mangoɣan bolup ḳalmamsilər? 5 Apollos degən kim? Pawlus kim idi? Biz pəḳət silərning etiḳadinglaroɣa wasitiqi bolduḳ, halas; ḫərbirimiz pəḳət Rəb bizgə təḳsim ḳiloɣini boyiqə wəzipə ada ḳilidioɣan hizmətkarlar, halas, xundaḳ əməsmu? 6 Mən tiktim, Apollos suoɣardi; əmma əstürgüqi bolsa Hudadur. 7 Xunga tikküqi ḫeqnemigə ḫesab əməs, suoɣaroɣuqimu ḫeqnemigə ḫesab əməs, pəḳət əstürgüqi Huda Əzi ḫəmmidur. 8 Əmma tikküqi wə osa ḳiloɣuqi bolsa bir məḳsəttidur; xundaḳtimu ḫərbiri əz əjri boyiqə in'amini ḳobul ḳilidu. 9 Qünki biz Hudaoɣa təwə meḫnətdaxturmiz; silər bolsanglar Hudaning baoɣ-etizi, Hudaning ḳuruluxisilər. 10 Hudaning manga təḳsim ḳiloɣan meḫir-xəpḳiti boyiqə, huddi usta memardək ul saldim, andin baxḳa birsi uning üstigə ḳuruwatidu. Əmma ḫərbir ḳuroɣuqi ḳandaḳ ḳuruwatḳanlikioɣa eḫtiyat ḳilsun. 11 Qünki selinoɣan ulni, yəni Əysa Məsiḫdin baxḳa ḫeqḳandaḳ ulni selixḳa bolmaydu. 12 Əmdi birsi bu ul üstigə altun, kümüx, ḳimmətlik taxlar, yaoɣaq, qəplər, saman salsa, 13 ḫərbirining singdürgən əjrining ḳandakliḳi kərünidu; qünki xu küni uni axkarə ḳilidu, qünki uning maḫiyiti otta kərülidu; ot ḫərbir kixining əjrini, ḳandaḳ maḫiyəttin boloɣanliḳini sinaydu. 14 Birsining ul üstigə ḳuroɣan ixi puhta saḳlinip ḳalsa, u in'amoɣa erixidu; 15 Birsining ḳuroɣini kəyüp kətsə, u ziyan tartidu; u əzi ḳutulidu, əmma goya ottin ətüp ḳutuloɣan birsigə ohxap ḳalidu. 16 Əjəba, əzünglarning Hudaning ibadəthanisi ikənlikinglarni wə Hudaning Roḫining silərdə turoɣanliḳini bilməmsilər? 17 Birsi Hudaning ibadəthanisini harab ḳilsa, Huda uni harab ḳilidu; qünki Hudaning ibadəthanisi pak-muḳəddəstur, silər dəl xundaḳsilər. 18 Ḫeqkim əz-əzini aldimisun; birsi əzini bu dəwrdə dana dəp sanisa, nadan bolup ḳalsun; xuning bilən u dana bolidu. (aiōn g165) 19 Qünki bu dunyadiki danaliḳ Hudaoɣa nisbətən əhməḳliktur; qünki: — «U danixmənlərni əz ḫiyligərlikining tuziḳioɣa alidu», dəp wə yənə: «Rəb danixmənlərning oy-hiyallirining tutami yoḳluḳini bilidu» dəp pütüklüktur. 21 Xunga ḫeqkim insan

degənlərni pəhirlinip danglimisun; qünki ḥəmmə məwjudatlar silərgə təwədur; **22** Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kefas bolsun, dunya-jaḥan bolsun, ḥayat bolsun, ölüm bolsun, ḥazirki ixlar bolsun, kəlgüsi ixlar bolsun, ḥəmmisi silərgə mənsuptur; **23** silər bolsanglar Məsiḥning, Məsiḥ bolsa Hudaningkidur.

4 Birsi biz tooɣruluk birnemə deməkqi bolsa, bizni Məsiḥning hizmətkarliri wə Hudaning sirliri amanət kilinoɣan oɣojidarlar dəp bilsun. **2** Əmdi oɣojidar degənlərdin tələp kilinidioɣini xuki, ular wapadarsadik boluxi kerəktur. **3** Əmma mən silər təripinglardin yaki baxka ḥərkandak insaniy sot təripidin sürüxtürüp baḥalansam, bu mən üqün zioɣirqilik ix; mən ḥətta özüm tooɣruluk sürüxtürüp olturmaymən. **4** Qünki wijdanim əyibləydioɣan ḥeqkandak ixlirimdin həwirim yok; əmma bu ixning özi meni ḥəkkaniy dəp aklimaydu; meni sürüxtürüp baḥalioɣuqi bolsa Rəbdur. **5** Xunga wakti-saiti kəlmigüqə, yəni Rəb kəlmigüqə ḥeq ix tooɣruluk ḥəküm qikarmanglar; Rəb kəlgəndə u karangoɣuluktiki yoxurun ixlarni axkarilaydu, kəlb-dillardiki barlik oy-niyətlərni ayan kilidu; xu qaoɣda ḥərbiri Huda təripidin təriplinidu. **6** Əmma, i kerindaxlar, bu ixlarni silərning mənpəətinglarni dəp özümgə wə Apollosḳa tətbiklidim; məksət silər biz arkilik «pütülgənning dairisidin ḥalkip kətmənglar» degən sawakni əginixinglar, xundakla ḥeqkaysinglarning məlum birsini baxka birsidin üstün dəp pəhirlinip təkəbburlixip kətməslikinglar üqündur. **7** Qünki kim seni baxka birsidin üstün kilidu? Sanga ata kilinoɣan nərsidin baxka səndə yənə nemə bar? Ḥəmmə sanga berilgən tursa, nemixka «Məndə əsli bar idi» dəp pəhirlinip kərəngləp ketisən? **8** Silər allikaqan toyunup kəttinglar! Allikaqan beyip kəttinglar! Silər bizsiz padixaḥlar bolup ḥəküm sürdunglar! Kaxki silər ḥəkikətən ḥəküm sürgən bolsanglaridi — undakta biz silər bilən billə ḥəküm sürgən bolattuk! **9** Qünki Huda rosullar boloɣan bizlərni ölümgə məḥkum boloɣan adəmlərdək əng ahiroɣa koyup sazayi kilip otturioɣa qikaroɣan, dəp oylaymən; qünki biz pütkül aləmgə, yəni ḥəm pərixtilərgə ḥəm insanlaroɣa bir hil tamaxa bolduk. **10** Biz Məsiḥ üqün əhmək sanaloɣanlarmiz, əmma silər Məsiḥdə danasilər! Biz ajiz, əmma silər küqlüksilər; silər izzətlik, əmma biz har; **11** ḥazirki dəkikigiqə aq-yalingaq, qangkap yürməktimiz, dumbalinip, sərgərdan, makansiz bolup yürməktimiz; **12** öz kolimiz bilən ixləp japa tartmaktimiz; aḥanətkə kaloɣanda yahxilik tiləwatimiz; ziyankəxlikkə uqrioɣanda, qidawatimiz; **13** təḥmətkə uqrioɣanda, [biz ularni] qiraylikqə [towioɣa] ündəymiz; biz jaḥanning daxkili, insanlarning süpüründisi dəp kariliwatimiz, ta ḥaziroɣiqə xundak. **14** Bu ixlarni yezixim, silərni hijalətkə kaldurux üqün əməs, bəlki səyümlük balilirim süpitidə silərgə nəsiḥət kiliwatimən; **15** qünki silərning Məsiḥdə tümənligən tərbiyiligüqiliringlar bolsimu, silərning atanglar kəp əməstur; qünki mən Məsiḥ Əysada bolup silərni hux həwər arkilik tərəldürüp ata boldum. **16** Xunga mən silərdin ətünimənki, meni ülgə kilinglar. **17** Dəl bu səwəbtin mən Rəbdə boloɣan öz səyümlük wə ixənqlik ooɣlum Timotiyni yeninglaroɣa əwəttim; ḥərkaysi jaylardiki jamaəttə əgətkənlirimgə əgixip, u silərgə Məsiḥdə boloɣan yollirim tooɣruluk əslitidu. **18** Əmma bəziliringlar, «Pawlusni yenimizoɣa kəlməydu», dəp kərəngləp kəttinglar; **19** birak Rəb buyrusa mən pat arida yeninglaroɣa barimən; xu qaoɣda mən kərəngləp kətkənlərning səzlirini əməs, bəlki ularda boloɣan küq-kudrətni kərüp bakay. **20** Qünki Hudaning padixaḥliki səzdə əməs, bəlki küq-kudrəttə ispatlinidu. **21** Əmdi nemini halaysilər? Yeninglaroɣa tayak kətürüp beriximmu, yaki meḥir-mulayimlik roḥida beriximmu?

5 Ḥərtərəptin xu angliniwatiduki, aranglarda buzukqilik bar ikən — bundak buzukqilik ḥətta taipilər arisidimu tiloɣa elinmaydu — u bolsimu birsining öz atisining ayalioɣa qekilixtin ibarət. **2** Əmma silər yooɣinap kərəngləp kəttinglar! Bu rəzil ixni sadir kiloɣan kixi arimizdin kooɣliwetilsun dəp əkünüxünglaroɣa tooɣra kəlməmdu!? **3** Qünki gərqə təndə silər bilən billə bolmisammu, əmma roḥta silər bilən billə bolux süpitidə allikaqan xundak mən xu ḥəkümni qikardimki, **4** (ḥəmminglar Rəb Əysa Məsiḥning namida jəm boloɣanda, özümning roḥim silər bilən bolup, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning küq-kudritigə tayinip) — **5** xundak kiloɣan kixining ətliri ḥalak kilinsun, xuning bilən uning roḥi Rəb Əysaning künidə kutkuzuluxi üqün Xəytanning ilkigə tapxurulsun. **6** Silərning qongqilik kiloɣininglar yahxi əməs. «Kiqikkinə hemirturuq pütkül hemirni boldurup booɣinitidu» dəp bilməmsilər? **7** Kona hemirturuqni qikiriwetinglar; xuning bilən silər əsli hemirturuqsiz hemirdək yengi bir zuwula bolisilər; qünki «ətüp ketix ḥeyti»[diki kozimiz] boloɣan Məsiḥ kurbanlik kilindi; **8** xunga ḥeytni yaman niyətlik wə rəzillik boloɣan hemirturuq bilən əməs, bəlki səmimiylik

wə ḥəkiḵət boloŋan petir nan bilən təntənə ḳilip ətküzəyli. 9 Mən [aldinḳi] həttə silərgə buzuḳḳiliḳ ḳiloŋuqilar bilən arilaxmanglar dəp yazoŋanidim; 10 əmma bu deginim bu dunyadiki buzuḳḳiliḳ ḳiloŋuqilar, yaki nəpsaniyətqilər, yaki kazzaplar yaki butpərəslər bilən arilaxmanglar deginim əməs; undaḳ boloŋanda dunyadin ayrilixḳa məjbur bolattinglar; 11 əmma ḥazirḳi bu hetimdə yazoŋinim xuki, əzini «ḳerindax» dəp atiwaloŋan əmma xundaḳla buzuḳluḳ ḳiloŋuqi, nəpsaniyətqi, butpərəs, ḥaraḳḳəx yaki kazzap bolsa, undaḳ bir kixi bilən arilaxmanglar, ḥətta uning bilən ḥəmdastihanmu bolmanglar. 12 Sirttikilərni ḥəküm qiḵirip bir tərəp ḳilixning mən bilən nemə munasiwiti? Lekin iqinglardikilərni əzünglar ḥəküm qiḵirip bir tərəp ḳilix silərning ixinglar əməsmu? 13 Lekin sirttikilərning üstigə bolsa Huda Əzi ḥəküm qiḵiridu. Xunga «bu rəzil adəmni aranglardin qiḵiriwetinglar».

6 Silərning aranglarda əzara arazliḳ ix bolsa, uni muḳəddəs bəndilərning bir tərəp ḳilixioŋa tapxurmay, ḥəḳḳaniysizlarning aldida dəwalixixḳa petinalamsilər? 2 Muḳəddəs bəndilərning dunyani soraḳ ḳilidioŋanliḳini bilməmsilər? Əgər dunyani silər soraḳ ḳilidioŋan ix bolsa, əmdi zioŋirqilik ixlarni ḥəl ḳilixḳa yarimamsilər? 3 Pərixtilər üstidinmu ḥəküm qiḵiridioŋanliḳimizni bilməmsilər? Xundaḳ boloŋanikən, bu ḥayattiki ixlarni ḥəl ḳilix ḳanqilik ix idi? 4 Silərdə muxu ḥayattiki ixlar üstidin ḥəküm ḳilix zərür tepiloŋanda, jamaət arisida təwən dəp ḳaraloŋanlarni uni ḥəl ḳilixḳa salmamsilər? 5 Muxularni silərni hijalətkə ḳaldurux üqün dəwatimən. Əjəba, aranglarda əz ḳerindaxliri otturisida ḥəküm qiḵaroŋudək dana kixi yoḳmu, ḥətta birimu yoḳmu? 6 Uning ornida, ḳerindax bilən ḳerindax dəwalixiwatidu, — wə kapirlar aldida xundaḳ ḳilidu! 7 Əməliyəttə əz aranglarda dəwalarning boloŋanliḳining əzi silərgə nisbətən bir əyibtur. Nemixḳa uwalqiliḳḳa qidimaysilər? Nemixḳa naḥəḳqilikkə yol ḳoymaysilər? 8 Əksiqə, silər naḥəḳqilik ḳiliwatisilər, hiyanət ḳiliwatisilər, yənə kelip ḳerindaxliringlaroŋa xundaḳ ḳilisilər! 9 Ḥəḳḳaniysizlarning Hudaning padixaḥliḳioŋa warisliḳ ḳilalmaydioŋanliḳini bilməmsilər? Aldinip kətmənglar! Buzuḳqiliḳ ḳiloŋuqilar, butpərəslər, zina ḳiloŋuqilar, bəqqiwazlar, baxḳa ərlər bilən buzuḳluḳ ḳiloŋuqilar, 10 ooŋrilar, nəpsaniyətqilər, ḥaraḳḳəxlər, təḥmətxorlar yaki aldamqi-kazzaplar Hudaning padixaḥliḳioŋa warisliḳ ḳilalmaydu; 11 bəzinglar dərwəḳə xundaḳ boloŋansilər; əmma silər Rəb Əysa Məsiḥning namida wə Hudayimizning Roḥi bilən yuyuldunglar, pakmuḳəddəs ḳilindinglar, ḥəḳḳaniy ḳilindinglar. 12 «Ḥəmmə nərsə manga ḥalaldur», əmma ḥəmmə nərsə paydiliḳ boluwərməydu; «ḥəmmə nərsə manga ḥalaldur», əmma mən ḥeqḳandaḳ nərsining humarioŋa ḳul bolmaymən. 13 «Yeməkliklər axḳazan üqün, axḳazan bolsa yeməkliklər üqündur»; əmma Huda u wə bu ḥər ikkisini yoḳḳa qiḵiridu; tən bolsa buzuḳqiliḳ üqün əməs, bəlki Rəb üqündur; Rəb tən üqündur. 14 Huda Rəbni tirildürdi, xuningdək biznimu Əz ḳudriti bilən ölümdin tirildüridu. 15 Teninglarning Məsiḥning əzaliri ikənlikini bilməmsilər? Undaḳta, Məsiḥning əzalirini elip, paḥixə ayalning əzaliri ḳilsam bolamdu? Ḥərgiz bolmaydu! 16 Kim paḥixə ayal bilən baoŋlanoŋan bolsa uning bilən bir tən bolidu, dəp bilməmsilər? Qünki «[ər-ayal] ikkisi bir tən bolidu» — deyilgənidi. 17 Əmma Rəbgə baoŋlanoŋuqi bolsa Uning bilən bir roḥtur. 18 Buzuḳluḳtin ḳeqinglar. «Insanlarning ḥərbir sadir ḳiloŋan gunaḥi əz tenining sirtida bolidu!» — əmma buzuḳluḳ sadir ḳiloŋuqi əz tenigə ḳarxi gunaḥ ḳilidu. 19 Silərning teninglar silərni turaloŋu ḳiloŋan, Huda təripidin silərgə iltipat ḳilinoŋan Muḳəddəs Roḥning ibadəthanisi, silər əzünglarni əzümningki əməs dəp bilməmsilər? 20 Qünki silər qong bədəl bilən setiwelinoŋansilər; xunga teninglarda Hudani uluoŋlanglar.

7 Əmdi ḥazir silər hetinglarda otturioŋa ḳoyoŋan soallaroŋa keləyli, — «ər ayal zatining tenigə təgmisə yahxidur». 2 Durus. Əmma buzuḳqiliḳlardin saḳlinix üqün, ḥərbir ərkəkning əzining ayali bolsun, ḥərbir ayalning əzining eri bolsun. 3 Ər ayalioŋa nisbətən ərlik məjburiyitini ada ḳilsun, ayalmu erigə nisbətən ayallik məjburiyitini ada ḳilsun. 4 Ayal əz tenining igisi əməs, bəlki eri uning igisidur; xuningoŋa ohxaxla, ər əz tenining igisi əməs, bəlki ayali uning igisidur. 5 Pəḳət pütün zeḥninglar bilən dualaroŋa berilix məḳsitidə əz maḳullukunglar bilən waḳtinqə birgə yatmasliḳḳa kelixkəndinla baxḳa, ər-ayal əzara bir-birining jinsiy ḥəḳ-tələpini rət ḳilmisun. Xundaḳ alaḥidə məzgildin keyin yənə birgə bolunglar. Bolmisa, əzünglarni tutuwalalmaydioŋanliḳinglardin Xəytan silərni azdurux pursitini tepixi mumkin. 6 Əmma mundaḳ deyixim buyruḳ yolida əməs, bəlki məsliḥət yolididur. 7 Əmdi mən barliḳ adəmlərning manga ohxax [boytaḳ] boluxini halayttim; lekin bu ixta Hudaning ḥəmmə adəmgə bərgən əz iltpati

bar; birsi undaq, yənə birsi bundaq. **8** Əmma mən jorisiz tənha yaxioŋanlar wə tullaroŋa xuni eytimənki, məndək tənha turiwərsə yahxi bolidu; **9** əmma özünglarni tutuwalalmisanglar, nikahlininglar; qünki [ixq] otida kəygəndin kərə nikahliq boloŋan yahxi. **10** Əmma nikahlanoŋanlaroŋa kəlsək, ularoŋa mən xuni tapilaymənki, — (bu əməliyəttə mening tapilioŋinim əməs, yənila Rəbningki), ayal eridin ajraxmisun **11** (əmma u ajraxqan bolsa, u tənha ətsun, yaki eri bilən yarixiwalsun); wə ərmu ayalini qoyup bərmisun. **12** Qaloŋanliringlaroŋa kəlsək, mən xuni eytimənki (bu Rəbning eytqini əməs), qerindaxning etiqadsiz ayali bolsa wə ayali uning bilən turuwerixkə razi bolsa, u uni qoyup bərmisun; **13** [etiqadqi] ayalning etiqadsiz eri bolsa wə eri uning bilən turuwerixkə razi bolsa, u eridin ajrixip kətmisun. **14** Qünki etiqadsiz ər bolsa etiqad qiloŋan ayalda pak dəp hesablinidu; etiqadsiz ayal bolsa [etiqad qiloŋan] qerindaxta pak dəp hesablinidu; bolmisa, pərzəntliringlar haramdin boloŋan bolatti; əmma ular əmdi pak boldi. **15** Lekin etiqadsiz boloŋan tərəpning kətküsi bolsa, u ajrixip kətsun; bundaq əhwallarda qerindax aka-ukilar, hədə-singillar [nikah məjburiyitigə] baoŋlinip qaloŋan bolmaydu; qandaqla bolmisun Huda bizni inaq-hatirjəmliktə yaxaxqa qaqiroŋandur. **16** Əy [etiqadqi] ayal, eringni [etiqad qildurup] qutulduralaydioŋanliqingni nədin bilisən? Əy [etiqadqi] ər, hotunungni [etiqad qildurup] qutulduralaydioŋanliqingni nədin bilisən? **17** Halbuki, Rəb hərqaysimizoŋa qandaq təqsim qiloŋan bolsa, qandaq haləttə qaqiroŋan bolsa, u xuningda mengiwərsun; mən həmmə jamaətlərdə xundaq yolyoruqni tapilaymən. **18** Birsi sünnətlik haləttə qaqirildimu? U qayta sünnətsiz qilinmisun; birsi sünnətsiz haləttə qaqirildimu? U əmdi sünnət qilinmisun. **19** Sünnətlik bolux heqnərsə hesablanmas, sünnətsiz boluxmu heqnərsə hesablanmas; [hesab bolidioŋini] Hudaning əmrlirigə əməl qilixtin ibarəttur. **20** Hərkim qaysi haləttə qaqiriloŋan bolsa, xu haləttə qalsun. **21** Sən qaqiriloŋanda qul halitidə idingmu? Uning bilən karing bolmisun; lekin əgər hərlük pursiti kəlsə, uni qolungdin bərmə. **22** Qünki Rəbtə qaqiriloŋan qul bolsa Rəbning hər adimidur; uningoŋa ohxax, qaqirilip hər boloŋuqimu Məsihning qulidur. **23** Silər qong bədəl bilən setiwelindinglar; insanlaroŋa qul bolmanglar. **24** I qerindaxlar, hərbiringlar qaysi haləttə qaqiriloŋan bolsanglar, xu haləttə Huda bilən billə turunglar. **25** Əmma nikahlanmioŋanlar tooŋruluq Rəbdin buyruq tapxuruwalmidim; xundaqtimu Rəbdin boloŋan rəhim-xəpqətkə muyəssər boloŋanliqim üqün sadiq adəm süpitidə əz pikrimni eytimən. **26** Əmdi hazirqi qiyinqiliqqa qarioŋanda, ər kixining xu [tənha] haləttə boluxini yahxi ix dəymən. **27** Ayaloŋa baoŋlanoŋan bolsang, undaqta, uning bilən ajrixixni oylima; ayalingdin ajrixip kəttingmu? Undaqta yənə əylinixni oylima. **28** Lekin əylənsəng, sən gunah qiloŋan bolmaysən; wə nikahlanmioŋanlar nikahlansa, ularmu gunah qiloŋan bolmaydu. Əmma xundaq qilsa ular jismaniy jəhəttə japaoŋa uqraydu; mening silərni uningdin haliy qiloŋum bar. **29** Əmma xuni degüm barki, i qerindaxlar — waqit qisqidur. Xunga ayallıq boloŋanlar ayalsizlardək bolsun; **30** matəm tutqanlar matəm tutmioŋanlardək bolsun; bəht-huxallıqta boloŋanlar bəht-huxallıqta bolmioŋanlardək bolsun; mal-mülük setiwaloŋanlar mal-mülüksizlərdək bolsun; **31** bu dunyadiki bayliqlardin bəhrimən boloŋanlar dunyani əzining təəlluqati dəp bilmisun; qünki bu dunyadiki hazirqi halət ətüp ketidu. **32** Əmma silərning oŋəmsiz boluxunglarni halaymən. Ayalsiz kixi bolsa Rəbning ixlirini oylaydu, qandaq qilip Rəbni hursən qilixning oŋemidə bolidu. **33** Əmma ayallıq kixi qandaq qilip ayalini hursən qilix üqün bu dunyadiki ixlarning oŋemidə bolidu; **34** Yənə kelip ayal wə nikahlanmioŋan qizning otturisida pərq bar; nikahlanmioŋan qiz bolsa Rəbning ixlirining, qandaq qilip həm təndə həm rohta pak-muqəddəs boluxning oŋemidə bolidu; əmma yatlik boloŋan ayal qandaq qilip erini hursən qilix üqün, bu dunyadiki ixlarning oŋemidə bolidu. **35** Əmma mən bu səzni silərning mənpəətinglarni kəzdə tutup dəwatimən; boynunglaroŋa sirtmaq selix üqün əməs, bəlki ixliringlarning güzəl boluxi, kənglünglar bəlünmigən halda Rəbgə berilip Uni kütüxünglar üqün dəwatimən. **36** Əmma əgər birsi niyət qiloŋan qizoŋa nisbətən muamiləmning durus bolmioŋan yeri bar dəp qarisa, u qiz yaxlik baharidin ətüp kətkən bolsa, ikkisi əzini tutuwalalmisa, u halioŋinini qilsun, u gunah qiloŋan bolmaydu; ular nikah qilsun. **37** Biraq, birsi əz kənglidə muqim turup, heqqandaq ixq besimi astida bolmay, bəlki əz iradisini baxqurup, kənglidə niyət qiloŋan qizini əmrigə almaslikni qarar qiloŋan bolsa, yahxi qiloŋan bolidu. **38** Qisqisi, əyləngənning əylənginimu yahxi ix, əylənmigənning əylənmiginimu tehimu yahxi ix. **39** Eri hayat qaoŋda ayali uningoŋa baoŋlanoŋandur; əmma eri ölümdə uhlioŋan bolsa, u

halioɣan kixigə (pəkɋət Rəbdə, əlwəttə) nikahɭlinixkɋa ərkin bolidu. 40 Lekin kariximqə u tul kɋalsa, tehimu bəhtlik bolidu; məndimu Hudaning Roh̨i bar, dəp ixinimən!

8 Əmdi «butlaroɣa atap nəzir kɋilinoɣan taamlar» məsilisigə keləyli. «Hə̣mmimizdə bilim bar» dəp bilimiz. Hox, birakɋ bilim bolsa adəmni kərənglitidu; meh̨ir-muh̨əbbət bolsa adəmni kuridu. 2 «Mening bilimim bar» dəp h̨esablioɣan kixi, əməliyəttə h̨eqnemini tehi bilixkə tegixlik dərijidə bilmigən bolidu. 3 Əmma Hudani səygən kixi bolsa, u Uning tərip̨idin tonulidu. 4 Hox, əmdi «butlaroɣa atap nəzir kɋilinoɣan taamlar» tooɣruluk — bizgə məlumki, «Jah̨anda but degən h̨eqnemə h̨esablanmaydu», wə «birla Hudadin baxkɋa h̨eq ilah̨ yokɋtur». 5 Gərqə nuroɣun atalmix ilah̨lar bar bolsimu — məyli ular zeminda yaki asmanda turidu dəp kɋarilixidin kɋət'iynəzər (dərwəkɋə «ilah̨lar» kəp, wə «rəb»lər kəptur) 6 birakɋ biz üqün pəkɋətla bir Huda, yəni Ata bardur. Uningdin barlik məwjudatlar apiridə boloɣan, bizmu Uning üqün məwjut boloɣanmiz; [xuningdək], birla Rəb, yəni Əysa Məsih̨ bardur. Pütkül məwjudatlar U arkɋilik məwjut, bizmu U arkɋilik h̨ayatmiz. 7 Əmma bundakɋ bilim h̨əmmimizdə tehi yokɋtur; tehi butlaroɣa kəndürülginidin halas bolmioɣan bəzi [ixəngüqilər] bolsa muxundakɋ taamlarni «butkɋa atap nəzir kɋilinoɣan» dəp bilip yəydu; xundakɋla ularning wijdani ajiz boloɣaqkɋa, buloɣanoɣan bolidu. 8 Əməliyəttə taamlarning əzliri bizni Huda bilən yaraxturalmaydu; yemisək bizning kəmqilikimiz h̨esablanmaydu, yegən bolsakɋ artukɋilikɋmu h̨esablanmaydu. 9 Birakɋ h̨ərh̨alda [yeyix] ərkinlikinglarning ajizlaroɣa putlikaxang bolmaslikɋioɣa kəngül kɋoyunglar. 10 Qünki ajiz bir bəndə bilimi bar boloɣan sening buthanidiki dastihanda olturup yegənlikingni kərsə, undakɋta u əz ajiz wijdanioɣa kɋarxi h̨alda butlaroɣa atap nəzir kɋilinoɣan taamlarni yeyixkə «kɋurulup küqəytilidioɣan» bolmamdu? 11 Xuning bilən Məsih̨ uning nijati üqün əlgən, sening kɋerindixing boloɣan bu ajiz bəndə sening biliming wəjidin h̨alak bolidu. 12 Xu yol bilən kɋerindaxlaroɣa ziyan yətküzüp gunah̨ kɋilip, ularning ajiz wijdanini zəhimləndürüp, Məsih̨kə kɋarxi gunah̨ kɋiliwatisilər. 13 Xunga, əgər birər taam əz kɋerindiximni yikɋitidioɣan kɋiltak bolsa, kɋerindiximni yikɋitmaslikɋim üqün mən mənggügiqə gəxni kɋət'iy yeməymən. **(aiōn g165)**

9 Mən ərkin əməsmu? Mən rosul əməsmu? Mən Rəbbimiz Əysa Məsih̨ni kərgən əməsmu? Silər əzünglar mening Rəbdə boloɣan əjrim əməsmu? 2 Əgər baxkɋilaroɣa nisbətən rosul dəp h̨esablanmisam, mən h̨eq bolmioɣanda silərgə rosul boldum; qünki əzünglar Rəbdə mening rosul boloɣanlikɋimni təstikɋlioɣan məh̨ürdursilər. 3 Meni sürüxtə kɋilmakɋqi boloɣanlaroɣa boloɣan jawabim mundakɋ: — 4 Bizlərning yəp-iqixkə h̨okɋukɋimiz bar əməsmu? 5 Bizning baxkɋa rosullar, Rəbning Əz iniliri wə Kefasning kɋiloɣinidək, etikɋadqi bir singilni əmrimizgə elip səpərdə h̨əmrah̨ kɋilip yürüx h̨əkɋkɋimiz yokɋmu? 6 Əjəba, pəkɋət Barnabas bilən meningla əmgək kɋilmaslikɋkɋa h̨okɋukɋimiz yokɋmu? 7 Kim hirajətni əzi tələp [əskər bolup] jənggə qikɋidu? Kim üzümzar bina kɋilip uning mewisidin yeməydu? Kaysi pada bakɋkuqi padining sütidin iqməydu? 8 Bu degənlirim pəkɋət insaniy kəzkɋarax boyiqə eytiloɣanmu? Təwrat-kanunning əzidimu ohxax deyilgən əməsmu?! 9 Qünki Musaoɣa qüxürülgən kanunda: «Haman təpkən əküzning aoɣzioɣa kəxək salma» dəp pütülgəndur. Huda əküzlərgila kəyüngənmu, 10 yaki buni pəkɋət bizlərni dəp eytkɋanmu? Xübh̨isizki, bu səzlər bizlər üqün pütülgəndur; xuning üqün yər h̨aydigüqi ümidtə h̨aydixigə tegixlik, xundakɋla haman təpküqimu h̨osuldin bəh̨rimən bolux ümididə ixləxkə tegixliktur. 11 Biz silərgə roh̨iy bəht-bərikətlərni terip, silərdin maddiy jəh̨ättin yioɣiwalsakɋ bu qəktin exip kətkənlik bolamdu? 12 Baxkɋa [hizmətqilər] silərdə muxu h̨okɋukɋni ixlətkən yərdə, biz xundakɋ kɋilsakɋ tehimu bolidioɣu? Əmma Məsih̨ning hux həwirigə h̨eq tosaloɣu bolmisun dəp, biz bu h̨okɋukɋni h̨eqkɋaqan ixlitip bakɋmiduk; əksiqə, h̨ərkɋandakɋ ixlaroɣa qidap keliwatimiz. 13 Ibadəthanidiki mukɋəddəs ixlar üqün ixligüqilərning ibadəthanioɣa ataloɣan h̨ədiyələrdin yəydioɣanlikɋini, kɋurbangah̨ta hizmət kɋiliwatkɋanlarning kɋurbanlikɋlardin ülüxini alidioɣanlikɋini bilməmsilər? 14 Xuningoɣa ohxax, Rəb hux həwərni jakarlioɣuqilarning jeni hux həwərdin bekɋilsun dəp bekitkəndur. 15 Əmma mən bolsam bu h̨okɋuklarning h̨eqkɋaysisini ixlitip bakɋmidim. H̨əm h̨azirmu muxu h̨okɋuktin padilinay dəp muxularni yeziwatkɋinim yok! Qünki mən baxkɋilarning meni bu pəhirlinidioɣanlirimdin məh̨rum kɋiloɣinidin kərə əlginim tüzük! 16 Qünki mening hux həwərni jakarliximda pəhirlərngüdək ix yok; qünki uning məjburiyiti meni besip turidu; hux həwərni

jakarlimisam ḥalimoɣa way! **17** Qünki əgər uni halis ḳilsam, buningdin manga in'am bolidu; əmma əz ihtiyarim bilən bolmisa, bu pəḳət mening oɣojidarliḳ burqini ada ḳiloɣinim bolidu, halas. **18** Xundaḳ ikən, mening in'amim zadi nemə bolidu? Mening in'amim dəl xuki, hux həwər jakarlioɣinimda mən hux həwərgə kixilərni ḥəḳsiz erixtürimən — demək, in'amim hux həwər yətküzüxtiki tegixliḳ [ḥəḳ elix] ḥoḳuḳlirimni ḥeq ixlətməslikimdin ibarəttur. **19** Qünki ḥəmmə adəmning ilkidin ərkin bolup, əzümni kəpqilikkə ḳul ḳildim; xu yol bilən tehimu kəprək adəmlərni ḳayil ḳilip ḳutḳuzsam dəymən. **20** Yəhudiylarni ḳayil ḳilip ḳutḳuzux üqün Yəhudiylaroɣa nisbətən Yəhudiyoɣa ohxax boldum; Təwrat ḳanuni astida turoɣanlarni ḳayil ḳilip ḳutḳuzux üqün (Təwrat ḳanuni astida turoɣan bolmisammu) Təwrat ḳanuni astida turoɣanlaroɣa nisbətən Təwrat ḳanuni astida turoɣanoɣa ohxax boldum; **21** Təwrat ḳanunida bolmioɣanlarni ḳayil ḳilip ḳutḳuzux üqün Təwrat ḳanunida bolmioɣanlaroɣa nisbətən (Huda aldida ḳanunsiz bolmay, bəlki Məsiḥning ḳanunioɣa boysunuxum bilən) mən Təwrat ḳanunida bolmioɣanlaroɣa ohxax boldum; **22** ajizlarni ḳayil ḳilip ḳutḳuzux üqün ajizlaroɣa əzüm ajizdək boldum; mumkin ḳədər kəprək adəmni ḳutḳuzux üqün mən ḥərḳandaḳ adəmgə ḳarita xundaḳ adəm boldum. **23** Əzümning hux həwərdin nesiwəm boluxi üqün uni dəp ḥəmmə ixni ḳilimən. **24** Bəygigə qüxkənlərning ḥəmmisi yügürixidu, əmma pəḳət birila mukapatḳa erixidioɣinini bilməmsilər? Oɣəlibə ḳazinix üqün yügürünglar. **25** Musabiḳidə elixḳuqilarning ḥəmmisi əzini ḥər jəḥəttin tizginləydu; ular pəḳət bir qirip ketidioɣan tajoɣa erixix üqün xundaḳ ḳilidu, əmma biz bolsaḳ qirimas taj üqün xundaḳ ḳilimiz. **26** Xunga mən nixansiz adəmdək yügürüwatmaymən; muxt atsam ḥawaoɣa atidioɣan adəmdək bolmaymən. **27** Uning ornioɣa mən əz tenimni urup əzümgə kəndürüp, uni əzümgə ḳul ḳilimən; undaḳ ḳilmioɣanda, baxḳilaroɣa təlim jakarlap turup əzüm layaḳətlik bolmay ḳelixim mumkin.

10 Qünki, i ḳerindaxlar, mən silərning ata-bowilirimizning ḥəmmisining bulut astida yürgənlikidin wə ḥəmmisining dengizdin ətüp mangoɣanliḳidin həwərsiz yürüxünglarni halimaymən; **2** ularning ḥəmmisi bulutta ḥəm dengizda Musaning [yetəkqilikigə] qəmüldürülgən; **3** ularning ḥəmmisi ohxax roḥiy taamni yegən, **4** ḥəmmisi ohxax roḥiy iqimlikni iqkən; qünki ular əzlirigə [ḥəmraḥ bolup] əgixip yürgən roḥiy uyultaxtin iqətti (əməliyəttə, muxu uyultax Məsiḥning Əzi idi); **5** xundaḳtimu, Huda ularning kəpinqisidin razi bolmioɣanidi; qünki «Ular[ning jəsətliri] qəl-bayawanda qeqilip ḳaloɣan». **6** Əmma bu ixlar ularning bexioɣa bizlərgə sawaḳ-bexarət bolsun üqün qüxkənidi; buningdin məḳsət, bizning ularning yaman ixlaroɣa ḥəwəs ḳiloɣinidək ḥəwəs ḳilmasliḳimiz üqündur. **7** Silər yənə ularning bəzilirigə ohxax butḳa qoḳunidioɣanlardin bolmanglar; bular tooɣruluḳ: «Həlḳ yəp-iqixkə olturdi, andin kəyp-sapaoɣa turdi» dəp pütülgən. **8** Biz yənə ularning bəzilirining buzuḳqiliḳ ḳiloɣinidək buzuḳqiliḳ ḳilmayli; qünki xu wəjidin ulardin yigirmə üq ming kixi bir kündila əldi. **9** Yənə ularning bəzilirining Məsiḥni sinioɣinidək Məsiḥni sinimayli; qünki xu səwəbtin ular yilanlar qeḳixi bilən ḥalak boldi. **10** Yənə ularning bəziliri aoɣrinoɣandək aoɣrinip ḳaḳximanglar — nətijidə, ular jan aloɣuqi [pərixtə] təripidin əltürüldi. **11** Əmdi bu wəḳələrning ḥəmmisi ularning bexioɣa bexarətlik misallar süpitidə qüxkən wə ahirḳi zamanlar beximizoɣa keliwatḳan bizlərning ulardin sawaḳ-ibrət eliximiz üqün hatiriləngənidi. **(aiōn g165)** **12** Xuning bilən «Mən [etiḳadta] qing tirəp turmaḳtimən» degən kixi əzining yiḳilip ketixidin ḥezi bolsun! **13** Silər duq kəlgən sinaḳlarning ḥəmmisigə baxḳa adəmlərmu ohxax duq kəlgən. Wə Huda bolsa wədisidə turoɣuqidur, U silərni kətürəlmigüdək sinaḳlaroɣa uqratmaydu, bəlki sinaḳ bexinglaroɣa qüxkəndə, xuning bilən təng uningdin ətüp ḳutulux yolini yaritip beridu; silər xuning bilən uningoɣa bərdaxliḳ beridioɣan bolisilər. **14** Xu səwəbtin, səyümlüklirim, butpərəsliktin ḳeqinglar! **15** Silərni əḳil-ḥoxi jayida kixilər dəp ḳarap xuni eytiwatimən; səzligənlirimni baḥalap beḳinglar: — **16** Biz bərikətlik bolsun dəp tiligən, bərikətlik jamdiki xarabni iqkinimiz, Məsiḥning ḳenidin ortaḳ bəḥirlənginimiz əməsmu? Bizning oxutḳan nanni yeginimiz, Məsiḥning tenidin ortaḳ bəḥirlənginimiz əməsmu? **17** Biz nuroɣun bolsaḳmu bir nan, bir təndurmiz; qünki ḥəmmimiz xu bir nandin nesiwə alimiz. **18** Jismaniy Israiloɣa ḳaranglar; ḳurbanliḳlarni yegənlər ḳurbangaḥḳa nesipdaxlar əməsmu? **19** Əmdi nemə deməkqimən? Butḳa atap sunuloɣan ḳurbanliḳning birər əḥmiyiti barmidu? Butning birər əḥmiyiti barmidu? **20** Yaḳ, birak kapirlar butlaroɣa sunoɣan ḳurbanliḳlarni Hudaoɣa əməs, bəlki jinlaroɣa ataydu. Mən silərning jinlar bilən ortaḳ nesipdax

boluxunglarni halimaymən. 21 Rəbning jamidin wə jinlarning jamidin təng iqküqi bolsanglar bolmaydu; Rəbning dastihinioƣa wə jinlarning dastihinioƣa təng dahil bolsanglar bolmaydu. 22 Rəbning ḥəsət-oƣəzipini ḳozoƣimaḳqimizmu? Biz Uningdin küqlükmu-ya? 23 «Ḥəmmə nərsə ḥalaldur», əmma ḥəmmə nərsə paydiliḳ boluwərməydu; «ḥəmmə nərsə ḥalaldur», əmma ḥəmmə nərsə adəmning [etiḳadini] ḳuralmaydu. 24 Əmdi ḥeqkim əz mənpəətini izdimisun, bəlki əzgilərningkini izdisun. 25 Gəx bazirida setiloƣan ḥərbirnərsini wijdaninglarni dəp olturmay, ḥeqnemini sürüxtə ḳilmay yəweringlar. 26 Qünki «Jaḥan wə uningoƣa toloƣan ḥəmmə məwjudatlar Pərwərdigaroƣa mənsüptur» [dəp pütülgən]. 27 Əmma etiḳad ḳilmioƣanlarning birərsi seni ziyapətkə təklip ḳilsa wə kənglüng tartsa, aldingoƣa ḳoyuloƣan ḥəmmini wijdaningni dəp olturmay yəwər; 28 əmma birsi sanga: «Bu butlaroƣa ataloƣan ḳurbanliḳ taami» desə, undaḳta uni yemə; nemixḳa desəng, bu ixni sanga eytḳan adəmning səwəbi üqün, xundaḳla wijdanning səwəbi üqündur; 29 mən degən wijdan seningki əməs, bəlki ḥeliḳi kixining wijdani; mening ərkinlikimgə baxḳilarning wijdani təripidin yaman dəp baḥa berilixining ḥajiti barmu? 30 Mən təxəkkür eytip yesəm, təxəkkür eytḳan nərsini durus yeginim tüpəylidin yaman dəp ḳariliximning nemə ḥajiti? 31 Xunga silər nemini yesənglar, nemini iqsənglar yaki ḥərḳandaḳ baxḳa ixlarni ḳilsanglar, ḥəmmə ixlarni Hudaoƣa xan-xərəp kəltürülsun dəp ḳilinglar. 32 Mən əzüm ḥəmməylənni ḥəmmə ixta məmnun ḳilixḳa intilginimdək, əz mənpəətim üqün əməs, bəlki kəpqilikning mənpəəti, ularning ḳutḳuzuluxi üqün intilginimdək, ḥeqkimning aldioƣa — Yəḥudiylar bolsun, greklar bolsun, Hudaning jamaitidikilər bolsun aldioƣa putlikaxang bolmanglar. Mən Məsiḥni ülgə ḳiloƣinimdək, silərmu meni ülgə ḳilinglar.

11 Əmdi silərni xuning üqün təripləymənki, i ḳerindaxlar, ḥəmmə ixlarda silər meni əsləp turuwatisilər, mən silərgə tapxuroƣinimdək, kərsətmilərni tutup keliwatisilər. 3 Əmma mən silərning ḥər ərning bexi Məsiḥdur, ayalning bexi ərdur wə Məsiḥning bexi Hudadur dəp bilixinglarni halaymən. 4 Xunga, [ibadətkə ḳatnaxḳanda], ḥərḳandaḳ ər bexioƣa birnərsə artḳan ḥalda dua ḳilsa yaki bexarət bərsə, u əz bexioƣa ḥərmətsizlik ḳiloƣan bolidu. 5 Əmma [ibadətkə ḳatnaxḳanda], ḥərḳandaḳ ayal bexioƣa birər nərsə artmioƣan ḥalda dua ḳilsa yaki bexarət bərsə, u əz bexioƣa ḥərmətsizlik ḳiloƣan bolidu; bundaḳ ayalning qeqi qüxürüwetilgən, [rəswa ḳilinoƣan] ayaldin pərḳi yoḳtur. 6 Ayal kixining bexioƣa artḳini yoḳ bolsa, qaqliri qüxürüwetilsun; ayaloƣa nisbətən qaqlirining kesiwetilixi yaki qüxürüwetilixi uyatliḳ ix bolsa, əmdi uning bexioƣa birər artḳini bolsun. 7 Qünki ər kixi bolsa bexini yapmasliḳi kerək; qünki u Hudaning sürət-obrazi wə xan-xəripidur; əmma ayal kixi bolsa ərning xan-xəripidur. 8 Qünki ər bolsa ayaldin əməs, bəlki ayal ərdindur. 9 Xuningdək ər kixi ayal üqün əməs, ayal kixi ər üqün yaritiloƣandur. 10 Bu səwəbtin, ḥəm pərixtilərning səwəbidin ayal kixi bexida ḥoḳuḳ[ning] [bəlgisigə] igə boluxi kerək. 11 Ḥalbuki, Rəbdə ayal ərsiz bolmas wə ər ayalsiz bolmas; 12 qünki ayal ərdin qiḳiriloƣinidək, ər ayal arḳiliḳ [tuoƣulidu]; lekin ḥəmmə ix Hudadindur. 13 Əz kənglünglarda baḥa beringlar; ayallarning bexioƣa birnərsə artmay turup Hudaoƣa dua ḳilixi muwapiḳmu? 14 Təbiətning əzi silərgə ər kixining uzun qaqliri bolsa uningoƣa uyat ikənlikini əgətmidimu? 15 Əmma ayal kixining uzun qaqliri bolsa, bu uningoƣa xan-xərəp bolidu; qünki uning uzun qaqliri uningoƣa bezək-yepinqa bolsun dəp təḳdim ḳilinoƣan. 16 [Birsining bu ixlar tooƣruluḳ] talax-tartix ḳiloƣusi bolsa, [xuni bilsunki], bizlərdə ḥəm Hudaning jamaətliridimu xulardin baxḳa ḥeq ḳaidilər yoḳtur. 17 Əmma ḥazir deməkqi boloƣan ix, yəni silər yioƣiloƣan sorunlaroƣa kəlsək, uningda silərni təripliməymən; qünki yioƣiloƣininglarning nətijisi paydiliḳ əməs, bəlki ziyanliḳ boluwatidu. 18 Qünki birinqidin, silər jamaəttə yioƣiloƣininglarda, aranglarda guruḥlaroƣa bəlünüxlər boloƣanliḳini anglidim; bu gəpkə ḳismən ixəndim. 19 Aranglarda bəlünüxlər pəyda bolmay ḳalmaydu. Undaḳ bolmioƣanda aranglarda kimning layaḳətlik boloƣanliḳini kərüwaloƣili bolmaytti. 20 Silər bir yərgə jəm boloƣininglarda, silər [ḥəḳiḳətən] «Rəbning ziyapiti»din yeməysilər. 21 Qünki yegininglarda ḥərbiringlar baxḳilarning yeyixini kütməyla əzünglar elip kəlgən oƣizani yəwerisilər-də, birsi aq ḳalidu, yənə birsi məst bolup ketidu. 22 Yəp-iqixkə əz əyliringlar yoḳmu? Hudaning jamaitini kəzgə ilmay, yoḳsullarni hijalətkə ḳoymaḳqimusilər? Silərgə nemə desəm bolar? Silərni təripləmdimən? Yaḳ, silərni təripliməymən. 23 Qünki mən silərgə [Rəbning ziyapiti tooƣruluḳ] yətküzgənlirimni əzüm Rəbdin tapxuruwaloƣanmən; demək, Rəb Əysaoƣa satḳunluḳ ḳilinoƣan keqidə u ḳolioƣa nan elip, 24 təxəkkür

eytқandin keyin uni oxtup: «Mana, silərgə ataloɣan Mening tenim; buni Meni əsləp turux üqün muxundaқ қilinglar» — dedi. **25** Xuningdək, oɣizadin keyin u jamni қolioɣa elip: «Mana, bu jamdiki xarab қenimda boloɣan «yengi əһdə»dur; һər қetim buningdin iqkininglarda, Meni əsləp turux üqün xundaқ қilinglar» — dedi. **26** Qünki silər һər қetim bu nandin yegən, bu jamdin iqkən bolsanglar, taki Uning қaytip kelixigiqə silər Rəbning ələmini jakarlioɣan bolisilər. **27** Xuning üqün, kimki layaқətsiz һalda bu nanni yesə yaki Rəbning jamidin iqsə, Rəbning teni һəm қenioɣa nisbətən gunaһkar bolidu. **28** Xuning üqün һərbirsi bu ixlar üstidə əz-əzini təkxürüp, andin nandin yesun, jamdin iqsun. **29** Qünki [Rəbning] tenini pərқ ətməy turup yegüqi wə iqküqi һərkim əzigə һəküm-jazani yətküzüp yəp-iqidu. **30** Bu səwəbtin aranglardiki nuroɣun adəmlər zəiplixip kesəl boldi, һətta heli bir қismi [ələmdə] uhlap қaldi. **31** Lekin əgər əz üstimizni təkxürüp һəküm qiқaroɣan bolsaқ, beximizoɣa [Rəbning] һəküm-jazasi qüxürülməydioɣan bolidu. **32** Əmma gərqə üstimizgə Rəb təripidin һəküm-jazalar qüxürülgən bolsimu, əməliyəttə bu Uning bizgə qüxürgən «tərbiyə jazasi»dur; buningdin məқsət, bizning bu dunya bilən birliktə һalakətkə һəküm қilinmasliқimiz üqündur. **33** Xunga, i қerindaxlar, [Rəbning ziyapitidə] yeyixkə jəm boloɣininglarda, [һəmməylən toluқ kəlgüqə] bir-biringlarni kütünglar. **34** Birsi aq қorsaқ bolsa awwal əyidə yəp kəlsun; xundaқ қilip silərning jəm boluxunglar əzünglaroɣa һəküm-jaza yətküzməydioɣan bolidu. Қaloɣan baxқa məsililərni bolsa, mən baroɣinimda tərtipkə salimən.

12 Əmma i қerindaxlar, roһiy iltipatlaroɣa kəlsək, silərning ular tooɣruluқ bilməy қelixinglarni halimaymən. **2** Silər taipilərning arisida boloɣan waқtinglarda һərhil yollaroɣa baxlinip, gas-gaqa butlaroɣa [qoқunuxқa] azdurulup kətkininglarni bilisilər. **3** Xunga mən silərgə uқturimənki, һeqkim Hudaning Roһida turup: «Əysaoɣa lənət!» deməydu wə һərқandaқ biri Muқəddəs Roһta bolmay turup «Əysa Rəbdur!» dəp eytalmaydu. **4** Əmma iltipatlar hilmuhil, lekin Roһ bolsa birdur. **5** Hizmətlər bolsa һərhil, əmma [biz hizmitini қilidioɣan] Rəb birdur. **6** Ixləx yolliri һərhil, əmma һəmməyləndə һəmmə ixni wujudқa qiқaroɣuqi Huda birdur. **7** Əmma һəmməylənning mənpəəti üqün һərbirigə Roһning namayan boluxi beoɣixlinidu. **8** Qünki Roһ arқiliқ birigə danaliқ yətküzgüqi səz, yənə birigə xu ohxax Roһ arқiliқ һəwər yətküzgüqi səz təқsim қilinidu; **9** yənə ohxax Roһ arқiliқ baxқa birigə alaһidə ixənq, yənə birigə ohxax Roһ arқiliқ [kəsəllərni] saқaytix iltipatliri, **10** birawoɣa məjizilərni yaritix təқsim қilinidu; birawoɣa wəһiy-bexarət berix; birawoɣa һərhil roһlarni pərқ etix, birawoɣa naməlum tillarda səzləx, yənə birawoɣa naməlum tillarni tərjimə қilix iltipati təқsim қilinidu. **11** Əmma bu ixlarning һəmmisini yürgüzgüqi ohxax xu bir Roһtur, U һərbirigə Əzi layiқ kərüp, ayrim-ayrim təқsim қilip beridu. **12** Qünki insaniy tən bir bolsimu nuroɣun əzaliri boloɣinidək, xundaқla əzaliri nuroɣun bolsimu əzara қoxulup bir tən boloɣandək, Məsiһ Əzimu һəm xundaқtur. **13** Qünki һəmmimiz, məyli Yəһudiylar bolsaқmu, Greklər bolsaқmu, қullar bolsaқmu, һərlər bolsaқmu, bir Roһta bir təngə kirixkə qəmüldürülduқ wə bir Roһtin iqixkə nesip қilinduқ. **14** Qünki tən birla əzadin əməs, bəlki kəp əzalardin tərkib tapidu. **15** Əgər put: «Mən қol bolmioɣinim üqün mən təngə təwə əməsmən» desila, undaқta u һəқiқətən təngə təwə əməs bolamdu? **16** Қulaқ: «Mən kəz əməs, xunga mən təngə təwə əməsmən» desila, undaқta u һəқiқətən təngə təwə əməs bolamdu? **17** Pütün tən kəzla bolsa, undaқta anglax sezimimiz nədin bolidu? Pütün tən қulaқla bolsa, undaқta purax sezimimiz nədin bolidu? **18** Ҥalbuki, Huda Əzigə layiқ kərgən tən əzalirining һərbirini ayrim-ayrim əz jayioɣa orunlaxturoɣan; **19** əgər ularning һəmmisi ohxax əza bolsa, undaқta uni қandaқmu tən degili bolatti? **20** Əmdiliktə əzalar kəp, tən bolsa birdur. **21** Kəz қoloɣa: «Mening sanga eһtiyajim qüxməydu!» deyəlməydu; yaki bax bolsa putlaroɣa: «Mening silərgə eһtiyajim qüxməydu!» deyəlməydu. **22** Dəl əksiqə, təndiki ajiz-ərzimәs dəp kərüngən əzalar kəm bolsa bolmaydu; **23** wə һəm təndiki biz etiwarsiz dəp һesablioɣan əzalaroɣa bolsa, tehimu kəprək etiwar қilimiz; xundaқla iskətsiz dəp қaraloɣan əzalirimiz tehimu iskətlik қilinidu; **24** əslidə yariximlik boloɣan əzalirimizoɣa bolsa xundaқ қilixning ҥajiti yoқ. Əmma Huda pütün tənni xundaқ birləxtürgənki, U etiwarsiz dəp һesablanoɣan əzalaroɣa tehimu kəp etiwar beridu. **25** Buningdin məқsət təndə ҥeq bəlünüxlər bolmasliқi, bəlki barliқ əzalar əzara ohxax kəyümqanliқta boluxi üqündur. **26** Bir əza japa-dərd tartsa, barliқ əzalar uning bilən təng japa-dərd tartidu; bir əzaoɣa xərəp kəlsə, barliқ əzalar uning bilən təng xadlinidu. **27** Əmdi silər Məsiһning tenidursilər, һərbiringlar Uning ayrim-ayrim əzasidursilər. **28** Huda jamaəttə muxundaқlarni orunlaxturoɣan:

— awwal rosullarni, andin pəyoɣəmbərlərni, üqinqi bolup təlim bərgüqilərni; andin məjizə kərsətküqilərni, andin türlük kesəllərni saḳaytix iltipatlirioɣa igə boloɣanlarni, yardəm bərgüqilərni, yetəkqilik ḳiloɣuqilarni, ḫərhil naməlum tillarda səzləydioɣanlarni təyinləp orunlaxturoɣandur. **29** Ḫəmməylən rosulmu? Ḫəmməylən pəyoɣəmbərmu? Ḫəmməylən təlim bərgüqimu? Ḫəmməylən məjizə kərsətküqmu? **30** Ḫəmməyləndə saḳaytix iltipatliri barmu? Ḫəmməylən naməlum tillarda səzləmdu? Ḫəmməylən naməlum tillarni tərjimə ḳilalamdu? **31** Əmma silər qongraḳ iltipatlarni təḳəzza bolup ḳooɣlanglar; ḫalbuki, mən ḫazir silərgə ḫəmmidin əwzəl bir yolni kərsitip berəy.

13 Mən əgərdə bu dunyadiki kixilər səzləwatḳan ḫərhil tillar ḫətta pərixtilərning tilliri bilənmu səzliyələydioɣan bolsammu, biraḳ mən meḫir-muḫəbbətsiz bolsam, u qaoɣda mən pəḳət bir «dang-dang» ḳilidioɣan mis dang, bir «qang-qang» ḳilidioɣan qang bolup ḳalimən, halas. **2** Əgər mən pəyoɣəmbərlik ḳilalisam, barliḳ sirlar, barliḳ bilimlərni qüxinip boloɣan bolsammu, ḫəm xuning bilən bir waḳitta taoɣlarni yətkiyəligüdək toluḳ ixənqtə bolsammu, əmma məndə meḫir-muḫəbbət bolmisa, undaḳta mən ḫeqnərsə bolmioɣan bolimən. **3** Əgər barliḳ mal-mülkümni sədiḳigə atap ḫəm tenimni [Hudaning yolida] ḳurbanliḳ süpitidə kəydürülüxkə sunoɣan təoɣdirdimu, əmma məndə yənila meḫir-muḫəbbət bolmisa, undaḳta mening ḫeqḳandaḳ paydam yoḳ boloɣan bolidu. **4** Muḫəbbət səwr-taḳətlik bolux ḫəm meḫribanliḳtur; Muḫəbbət ḫəsətḫorluḳ ḳilmaydu: Muḫəbbət əzini mahtimaydu, Təkəbburluḳ ḳilmaydu, **5** Nomussizliḳ ḳilmaydu, Əz mənpəətini kəzləp yürməydu, Teriktürülməydu, Kənglidə əqmənlik saḳlimaydu; **6** Ḫəḳḳaniysizliḳtin huxal bolmaydu, Bəlki əməliyəttin, ḫəḳiḳəttin huxal bolidu; **7** ḫəmmə ixta ḳorsiḳi kənglik ḳilidu, ḫəmmigə yüzlinip [Hudaoɣa] ixinidu, ḫəmmə ixḳa ümid baoɣlaydu, ḫəmmigə qidaydu. **8** Meḫir-muḫəbbət ḫərgiz ahirlaxmaydu. Bexarətlər bolsa, karoɣa kəlməydu: «naməlum tillar» bolsa, tügəydu: [məjizilik] bilimlərmu karoɣa kəlməydu. **9** Qünki bizning bilidioɣanlirimiz ḳismən, bexarət beridioɣanlirimiz ḳismən; **10** lekin mukəmməllik kəlgəndə, ḳismənlik yoḳilidu. **11** Mən kiqikimdə balilarqə səzlidim, balilarqə oylidim, balilarqə ḫesablidim; qong boloɣinimda, mən balilиḳni taxlidim. **12** Qünki biz ḫazir bir tutuḳ derizidin müjməl ḫalda kərimiz, lekin xu qaoɣda yüzmuyüz kərimiz: Ḫazir mən ḳismən tonuymən, xu qaoɣda mən [Huda] meni tonup keliwatḳandək tonuymən. **13** Ḫazir ixənq, ümid, meḫir-muḫəbbəttin ibarət bu üq nərsə turuptu; bulardin əng üstün turidioɣini meḫir-muḫəbbəttur.

14 Meḫir-muḫəbbətkə intilip uni ḳooɣlixinglar wə ḫəm roḫiy iltipatlaroɣa, bolupmu bexarət berixkə intizar bolunglar. **2** Qünki naməlum tilda səzləydioɣan kixi adəmlərgə əməs, bəlki Hudaoɣa səzləydu; angliɣuqilardin ḫeqkim uni qüxənməydu, əmma u Roḫta sirliḳ ixlarni eytip beridu. **3** Lekin bexarət beridioɣan kixi bolsa adəmlərning etiḳadini ḳuruxḳa, ularni rioɣbətləndürüxkə wə təsəlli berixkə səzləydu. **4** Naməlum tilda səzligüqi əz roḫini ḳuridu; əmma bexarət bərgüqi jamaətning [etiḳadini] ḳuridu. **5** Əmdiliktə mən silərning ḫəmminglarning naməlum tillarda səzliyəlixinglarni ümid ḳilimən, lekin bexarət berixinglarni tehimu ümid ḳilimən. Naməlum tilda səzligüqi səzini tərjimə ḳilmisa, jamaətning etiḳad ḳuruluxida bexarət bərgüqi uningdin uluoɣ bolidu. **6** Ḳerindaxlar, mən yeninglaroɣa kelip, naməlum tillardila səzliginim bilən məlum wəḫiy, bilim, bexarət yaki təlimni yətküzmisəm, mən silərgə nemə payda təgküzimən? **7** Ḫətta awaz qiḳiralaydioɣan jansiz nərsilər, məyli nəy bolsun, qiltar bolsun xundaḳ; ularning aḫanglirining bir-biridin pərḳi bolmisa, ularda qelinoɣan pədə ḳandaḳmu pərḳ etilsun? **8** [Jəng] kaniyimu bəlgilik bir aḫangda qelinmisa, kim jənggə ḫazirlansun? **9** Xuningdək silər tilda eniḳ qüxinəligüdək səz ḳilmisanglar, nemə deməḳqi boloɣininglarni kim qüxinələydu? Silər ḫawaoɣa gəp ḳiloɣandək bolisilər. **10** Jaḫanda, xübḫisizki, hilmuhil til-awazlar bar wə ularning ḫeqḳaysisi mənisiz əməs; **11** əgər əmdi mən məlum awaz-tilning mənisini bilmisəm, mən səzligüqigə nisbətən yat wə u manga nisbətən yat bolidu. **12** Əḫwal silərdimu xundaḳ. Xunga, silər roḫiy iltipatlaroɣa ḳizoɣinliḳ bilən intilgənikənsilər, jamaətning etiḳadini ḳuridioɣan iltipatlaroɣa bay boluxḳa intilinglar. **13** Xunga, naməlum tilda səzləydioɣan kixi səzligənlirini tərjimə ḳilip berələydioɣan bolsam dəp dua ḳilsun. **14** Qünki naməlum tilda dua ḳiloɣinimda, roḫim dua ḳilidu, lekin əḳil-idrakimdin bolsa mewə qiḳmaydu. **15** Undaḳta ḳandaḳ ḳilix kerək? Mən bəzidə roḫim bilən dua ḳilimən, ḫəm bəzidə əḳil-idrakim bilənmu dua ḳilimən; mən bəzidə roḫim bilən mədḫiyə nahxilirini

eytimən, ḫəm bəzidə əḳil-idrakim bilənmu mədḥiyə nahxilirini eytimən; **16** bolmisa, pəḳət roḥing bilənla mədḥiyə oḳusang, ixlətkən [tilingni] bilmigənlərning ḳatarida olturoḳuqi təxəkkürunggə ḳandaḳmu «Amin» deyəlisun? Qünki u eytḳiningni qüxənməydu. **17** Sən dərhəḳiḳət təxəkkürni yahxi eytisən, əmma yeningdiki angliоḳuqining etiḳadi ḳuruloḳini yoḳ. **18** Mən bundaḳ naməlum tillarda xəhsən ḫəmminglardin kəp səzləydioḳanliḳim üqün Hudaoḳa təxəkkür eytimən; **19** ḫalbuki, jamaəttə boloḳanda, naməlum tilda tümən eoḳiz səzliginimdin kərə, baxḳilaroḳa təlim-tərbiyə berəligüdək qüxinixlik səzdin bəx eoḳizla səzliyəlisəm dəymən. **20** Ḳerindaxlar, əḳil-ḫoxunglarda bala bolmanglar; yamanliḳ jəḫətidə bowaḳ bolunglar, əmma əḳil-ḫoxunglarda pixḳədəm bolunglar. **21** Təwratta: «Qət tilliḳlarning səzi wə yat adəmlərning ləwliri arḳiliḳ Mən muxu həlḳḳə gəp ḳilimən; lekin xundaḳ bolsimu ular yənila Manga ḳulaḳ salmaydu — dəydu Pərwərdigar» dəp pütülgəndur. **22** Xunga «naməlum tillar» bolsa bir alamət bəlgidur; etiḳadqilaroḳa əməs, bəlki etiḳadsizlaroḳa alamət bəlgidur; wəḥiy-bexarətlər bolsa, etiḳadsizlar üqün əməs, bəlki etiḳadqilar üqün bolidu. **23** Xuning üqün pütkül jamaət bir yərdə jəm boloḳanda, ḫəmmisi əz aldioḳa bundaḳ naməlum tillarda səzləwərsə wə sadda yaki etiḳadsiz kixilər kirip ḳalsa, ular ḫəmminglarni sarang bolup ḳapsilər deyixməmdu? **24** Əmma ḫəmminglar wəḥiy-bexarət yətküzsənglar, etiḳadsiz yaki sadda kixi aranglaroḳa kirip ḳalsa, ḫəmminglar təripidin uning gunaḫliriоḳa tənbiḫ berilidu, ḫəmminglar təripidin uning gunaḫkar ikənliki kərsitilidu; **25** ḳəlbidiki sirlar axkarə ḳilinoḳanda, u əzini yərgə taxlap: — «Huda ḫəḳiḳətən aranglardidur» dəp Hudaoḳa səjdə ḳilidu. **26** Əmdi ḳerindaxlar, ḳandaḳ ḳiliximiz kerək? Silər bir yərgə jəm boloḳininglarda, ḫərbiringlarda [bir iltipat] bolidu; birsidə mədḥiyə nahxisi, birsidə təlim, birsidə naməlum til, birsidə wəḥiy, birsidə naməlum tilning yeximi bolidu. Ḫəmmə ixlar etiḳadning ḳuruluxi üqün bolsun. **27** Naməlum tilda səzligüqilər bolup ḳalsa, ikkisi yaki əng kəp boloḳanda üqi nəwət bilən səzlisun wə birsi ularning eytḳanlirini ərisun. **28** Əmma [jamaəttə] ərigüqi bolmisa, u süküt ḳilsun; əz-əzigə wə Hudaoḳa eytsun. **29** Wəḥiy-bexarət yətküzgüqilər bolsa, ikki-üqi səzlisun; ḳaloḳanlar gəplirining wəznini ditlap tursun; **30** Əmma olturoḳanlar arisidin baxḳa bir kixigə məlum bir wəḥiy berilsə, səzləwatḳan kixi səzini tohtitip nəwətni uningoḳa bərsun. **31** Qünki ḫəmminglar birbirlər wəḥiy-bexarət yətküzsənglar bolidu; xuning bilən ḫəmməylən əginidu, ḫəmməylən rioḫbətlinidu. **32** Pəyoḳəmbərlərning əz roḫliri pəyoḳəmbərlərning əzlirigə itaət ḳilidu. **33** Qünki Huda ḳalaymiḳanqiliḳ tuoḳduroḳuqi əməs, bəlki tinq-hatirjəmlik bərgüqidur. Barliḳ muḳəddəs bəndilərning jamaətliridə xundaḳ tərtip bar. **34** Aranglardiki ayallar jamaətlərdə süküttə oltursun; ularning səzlixigə ruhsət ḳilinmioḳan; Təwrat ḳanunida bəlgiləngəndək, ular [tərtipkə] boysunsun. **35** Əmma ular məlum ixni bilməkqi bolsa, əyidə əz ərliridin sorisun; ayalning jamaəttə səzlixi uyatliḳ ixtur. **36** Hudaning səz-kalami silərdin baxlanoḳanmu?! Yaki yaloḳuz silərgila yetip kəlgənmu?! **37** Birsi əzini wəḥiy-bexarətqi yaki roḫiy kixi dəp sanisa, u silərgə ḫazir yazoḳan bu səzümning ḫəḳiḳətən Rəbning əmri ikənlikini etirap ḳilsun. **38** Birsi buni etirap ḳilixni halimisa, u etirap ḳilinmaydu. **39** Xuning üqün, i ḳerindaxlar, wəḥiy-bexarətlərni yətküzüxkə təlmürüp intilinglar, xundaḳla naməlum tillarda səzləxni qəklimənglar. **40** [Hulasə ḳilip eytḳanda], ḫərbir ix qiraylik, tərtiplik ḳilinsun.

15 Əmma, i ḳerindaxlar, mən silərgə əslidə yətküzgən hux həwərni bayan ḳilmaḳqimən; silər bu hux həwərni ḳobul ḳiloḳan wə uningda qing turuwatisilər; **2** mən silərgə yətküzgən hux həwər boloḳan kalamda qing turoḳan bolsanglar, — (ixəngininglar bikaroḳa kətmigən bolsa) — silər uning arḳiliḳ ḳutḳuzuluwatisilər. **3** Qünki mən əzümgə amanət ḳilinoḳanlirini əng zərür ix süpitidə silərgimu tapxurdum; yəni, Təwrat-Zəburda aldin eytiloḳinidək, Məsiḫ gunaḫlirimiz üqün əldi; **4** U dəpnə ḳilindi; wə üqinqi küni yənə Təwrat-Zəburdə aldin eytiloḳinidək tirildürüldi; **5** U Kefaḳa, andin on ikkiyləngə kəründi; **6** andin U bir sorunda bəx yüzdin artuḳ ḳerindaxḳa kəründi; ularning kəpinqisi bügünki kündə tirik, əmma bəziliri ələmdə uhlawatidu; **7** U Yaḳupḳa, andin rosullarning ḫəmmisigə kəründi; **8** Ḫəmmisidin keyin U huddi waḳitsiz tuoḳuloḳan bowaḳtək boloḳan mangimu kəründi. **9** Qünki mən rosullar arisidiki əng təwinimən, rosul dəp atilixḳa layiḳ əməsmən; qünki mən Hudaning jamaitigə ziyankəxlik ḳiloḳanmən. **10** Lekin ḫazir nemila bolsam Hudaning meḫir-xəpḳiti arḳiliḳ boldum; Uning manga kərsətkən xu meḫir-xəpḳiti bikaroḳa kətmidi; qünki mən [Hudaning hizmitidə] barliḳ rosullardin bəkrək japaliḳ ixligənmən; əməliyəttə ixligüqi mən əməs, bəlki

mən bilən billə boloŋan Hudaning meһir-xəpkitidur. **11** Demək, məyli mən yaki baxka [rosullar] bolsun, һəmmimizning yətküzgənliri ohxax bolup, u dəl silər ixinip kobul kiloŋan hux həwərdur. **12** Əmma Məsih өlgənlər iqidin tirildürülgən dəp jakarlanoŋan bolsa, kandakmu aranglardiki bəzilər өlgənlərning tirilixi degən yok ix, dəydu? **13** Əmma өlgənlərning tirilixi degən yok ix bolsa, Məsihning tiriliximu yok ix boloŋan bolatti. **14** Xuningdək əgər Məsih өlümdin tirilgən bolmisa, jakarlioŋan həwirimiz bihudə boloŋan, silərning etikadinglarmu bihudə boloŋan bolatti. **15** Һətta bizmu Huda tooŋrisidiki yaloŋan guwaһqilar boloŋan bolattuk — qünki biz Hudaning Məsihni өlümdin tirildürgənlikigə guwaһlik bərduk. Əgər һəkikətən өlümdin tirilix bolmisa, Huda Məsihnimu өlümdin tirildürmigən bolatti. **16** Qünki өlgənlər kayta tirildürülmisə, Məsihmu tirilmigən bolatti. **17** Mubada Məsih tirilmigən bolsa, etikadinglar kerəksiz boloŋan, silər tehiqə gunahliringlarda yürüwatkan bolattinglar, **18** xundakla Məsihtə өlümdə uhlawatkanlarmu halakətkə yüz tutkan bolatti. **19** Əgər ümidimizni pəkət bu dunyadiki һayatimiz üqünla Məsihgə baoŋlioŋan bolsak, biz insanlar arisidiki əng biqarə adəmlərdin boloŋan bolimiz. **20** Əmma əməliyəttə, Məsih өlümdə uhlioŋanlar iqidə «һosulning tunji mewisi» bolup, өlümdin tirilgəndur; **21** qünki bir insan arkilik өlüm [aləmdə] pəyda boloŋinidək, өlümdin tirilixmu bir insan arkilik [aləmdə] pəyda boldi. **22** Adamatimizdin boloŋanlarning һəmmisi [uning tüpəylidin] өlümgə məһkum boloŋanlikioŋa ohxax, Məsihdə boloŋanlarning һəmmisi [Uning tüpəylidin] өlümdin һayatka erixidu. **23** Əmma һəmməylən өz nөwət-katarida tirilidu; tunji һosulning mewisi boloŋan Məsih birinqi; ikkinqilər bolsa Məsihning dunyaoŋa kaytip kəlginidə өzigə təwə boloŋanlar. **24** Andin ahirət bolidu; xu qaoŋda U barlik һəkümranlikni, barlik һokuk wə һərhil küqlərni əməldin kaldurup, padixaһlikni Huda-Atioŋa tapxuridu. **25** Qünki U barlik düxmənlərni [məoŋlup kilip] ayioŋi astida kiloŋuqə һəküm sürüxi kerəktur; **26** əng ahirki yokitilidioŋan düxmən bolsa өlüm өzidur. **27** Qünki [Zəburda] «[Huda] pütkül məwjudatni Uning ayioŋi astioŋa boysunduroŋan» [dəp pütüklüktur]. Əmma «pütkül məwjudat Uningoŋa boysunduroŋan» deyilginidə, roxənki, xu «pütkül» degən sөz «һəmmini Uningoŋa Boysunduroŋuzoŋuqi»ning өzini iqigə aloŋan əməstur. **28** Əmma һəmmə Uningoŋa boysunduroŋandin keyin, Ooŋul һəmmini өzigə boysunduroŋuqioŋa boysunidu; xuning bilən Huda һəmmining һəmmisi bolidu. **29** Өlümdin tirilix bolmisa, bəzilərning өlgənlər üqün qəmüldürülüxini kandak qüxinix kerək? Өlgənlər zadi tirilmisə, kixilər ular üqün nemə dəp qəmüldürülidu? **30** Bizlər nemə dəp [һər küni] һər saəttə həwp-hətərgə duq kelip yürimiz? **31** Rəbbimiz Məsih Əysada silərdin pəhirlinixim rast boloŋandək, [i kerindaxlirim], mən һərküni өlümgə duq kelimən. **32** Əgər insanlarning nukti'inəziridin eytkanda «Əfəsus xəһiridə wəһxiy һaywanlar bilən elixtim» desəm, өlgənlər өlümdin tirilmisə, buning manga nemə paydisi? «Ətə bəribir өlüp ketidioŋan boloŋandin keyin, yəp-iqip yürüwalayli» degən sөz yolluk bolmamti? **33** Aldanmanglar; qünki «Yaman һəmraһlar əһlakni buzidu». **34** Һəkkaniy bolux üqün oyoŋininglar, gunaһdin kol üzünglar; qünki bəziliringlarda Huda tooŋruluk həwər yoktur — buni eytsam silər üqün uyat əməsmu? **35** Bəlkim birsi: «Өlüklər kandak tirildürilər? Ular kandak tən bilən tirilər?» — dəp sorixi mumkin. **36** I əһmək kixi, sening terioŋining, өlməy turup kaytidin tirilməydu. **37** Һəm sening terioŋining, өsümlükning teni əməs, bəlki uning yalingaq deni — məsilən, buoŋdayning yaki baxka birər ziraətning deni, halas. **38** Wə keyin Huda Өz haһixi boyiqə uningoŋa məlum bir tənni beridu; xundakla uruk danlirining һərbirigə өzining tenini ata kilidu. **39** Janiwarlarning ətliri bolsa bir-birigə ohximaydu; insanlarning өzigə has ətliri bar, һaywanlarning өzigə has ətliri bar, uqar-kanatlarningmu bar, belikларningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yər yüzidimu jisimlar bar; əmma asmandikisining jula-xəripi baxkiqə, yər yüzidikisiningmu baxkiqə bolidu; **41** Kuyaxning xan-xəripi bir hil, ayning xəripi yənə bir hil, yultuzlarning xan-xəripi yənə bir hildur; qünki yultuzlar xan-xərəpliridə bir-biridin pərklinidu. **42** Өlümdin tirilix һəm xundaktur. [Tən] qirix halitidə terilidu, qirimas һaləttə tirildürülidu; **43** uyatlik һaləttə terilidu, xan-xərəp bilən tirildürülidu; ajiz һaləttə terilidu, əmma küq-kudrət bilən tirildürülidu. **44** U təbiətkə təwə bir tən süpitidə terilidu; roһka təwə bir tən bolup tirildürülidu; əslidə təbiətkə təwə bir «janlik» tən boloŋan bolsa, əmdi roһiy bir tən bolidu. **45** Xunga [Təwratta] mundak pütülgənki: «Tunji insan Adəm'atimiz tirik bir jan kilip yaritildi»; əmma «ahirki Adəm'ata» bolsa һayatlik bərgüqi Roһ boldi. **46** Əmma awwal kəlgini roһiy adəm

əməs, bəlki «təbiətkə təwə boloɣuqi» adəm idi, keyin «roḥiy adəm» kəldi. 47 Dəsləpki insan bolsa yərdin, tupraḳtin apiridə ḳilinoɣan; ikkinqi insan bolsa asmandin kəlgəndur; 48 Tupraḳtin apiridə ḳilinoɣini ḳandaḳ boloɣan bolsa, [uningdin] [boloɣan] «tupraḳlıḳ»larmu xundaḳ bolidu; asmandin kəlgini ḳandaḳ bolsa, uningdin boloɣan «asmanliḳlar»mu xundaḳ bolidu. 49 Bizlər «tupraḳlıḳ adəm» süritidə boloɣinimizdək, «asmanlıḳ adəm» süritidimu bolalaymiz. 50 Əmma xuni eytimənki, i ḳerindaxlar, ət wə ḳandin tərəlgənlər Hudaning padixaḥlıḳioɣa warislıḳ ḳilalmaydu; qirigüqi qirimaydioɣanoɣa warislıḳ ḳilalmaydu. 51 Mana, mən silərgə bir sirni eytip berimən; biz ḥəmmimizla [ələmdə] uhlaydioɣanlardin bolmaymiz; birak ḥəmmimiz əzgərtilimiz! 52 Bir dəḳiḳidila, kəzni bir yumup aqḳuqə, əng ahirḳi kanay qelinoɣanda əzgərtilimiz; qünki kanay qelinsila əlgənlər qirimas ḥayatḳa tirildürülidu, xundaḳla əzgərtilimiz; 53 Qünki bu qirip kətküqi qirimas ḥayatni kiyiwelixi, bu əlgüqi əlməslikni kiyiwelixi kerək; 54 Əmma qirip kətküqi qirimas ḥayatni kiygəndə, bu əlgüqi əlməslikni kiygəndə, xu qaoɣda bu səz əməlgə axurulidu: «Ölüm oɣəlibə təripidin yutulup yoḳutulidu!». 55 «Aḥ, ölüm, sening nəxtiring ḳeni?! Aḥ, ölüm, sening oɣəlibəng ḳeni?!» (Hadēs g86) 56 Ölümdiki nəxtər — gunaḥtur, gunaḥning küqi bolsa, Təwrat ḳanuni arḳilik namayan bolidu. 57 Lekin bizni Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arḳilik bularning üstidin oɣəlibigə erixtürgüqi Hudaoɣa təxəkkür! 58 Xuning üqün, səyümlük ḳerindaxlirim, qing turup təwrənməs bolunglar, Rəbning hizmitidiki ixliringlar ḥəmixə kəng ziyadiləxsun; qünki Rəbdə boloɣan əjir-japayinglar ḥərgiz biḥudə kətməydioɣanliḳini bilisilər.

16 Əmdi muḳəddəs bəndilər üqün ianə toplax tooɣruluḳ, silərmu Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə tapilioɣinimdək ḳilinglar. 2 Ḥər ḥəptining birinqi künidə ḥərbiringlar tapawitinglarning bərikiti boyiqə uningdin bir ülüxini ajritip əz yeninglarda saḳlap ḳoyunglar; xundaḳ ḳilsanglar, kəlgən waḳtimda ianə toplax ḥajət bolmaydu. 3 Mən kəlginimdə, silər ḳaysi adəmlərni layiḳ kərüp tallisanglar, mən xularoɣa [tonuxturux] hətlirini yezip berip muxu ianə-xəpḳitinglarni Yerusalemoɣa apirip berixkə əwətimən. 4 Meningmu berixim muwapiḳ kərülsə, ular manga ḥəmrah bolup baridu. 5 Əmma mən Makedoniyə əlkisidin ətkəndin keyin yeninglaroɣa kelimən — qünki mən Makedoniyədin ətməkqimən — 6 bəlkim mən silər bilən billə bir məzgil turuxum mumkin, ḥətta yeninglarda ḳixlap ḳeliximmu mumkin; xuningdək andin kəyərgə barmaḳqi bolsam, silər yardəm ḳilip, meni yoloɣa selip ḳoyarsilər. 7 Qünki bu ḳetim silərni yol üstidila kərüp ətüp ketixni halimaymən, bəlki Rəb buyrusa, silər bilən billə uzunrak bir məzgil turoɣum bar. 8 Əmma mən Əfəsus xəḥiridə orma ḥeytioɣiqə turmaḳqimən. 9 Qünki [muxu yərdə] manga ajayib qong, utuḳ-mewə beriwatḳan bir ixik kəng eqildi, xuningdək ḳarxi qiḳḳuqilarmu kəp. 10 Timotiy yeninglaroɣa berip tursa, uning aranglarda ḳorḳmay ərkin-azadə yürüxigə kəngül bəlünglar. Qünki umu manga ohxax Rəbning hizmitini ixləwatidu. 11 Xunga ḥeqkim uni təwən kərmisun; bəlki uni mening yenimoɣa kelixi üqün aman-esən uzitip yoloɣa selip ḳoyunglar; qünki uning ḳerindaxlar bilən billə kelixini kütməktimən. 12 Əmma ḳerindiximiz Apolloska kəlsəm, uningdin ḳerindaxlar bilən billə silərning yeninglaroɣa berixni kəp ətündüm. Lekin uning ḥazirqə baroɣusi yoḳ. Keyin pursət pixip yetilgəndə baridu. 13 Ḥoxyar bolunglar, etiḳadta qing turunglar; mərdanə ərdək bolunglar! Ḳəysər bolunglar! 14 Silərning ḳiloɣan ḥəmmə ixinglar meḥir-muḥəbbət bilən ḳilinsun. 15 Əmdi, i ḳerindaxlar, Ahaya əlkisidiki əng dəsləpki etiḳad mewisi boloɣan Istifanas wə uning ailisidikilərni, xundaḳla ularning Hudaning muḳəddəs bəndilirining hizmitidə boluxḳa ḳandaḳ əzlirini atioɣanliḳini obdan bilisilər; mən silərdin ətünimənki, muxundaḳ kixilərning wə ular bilən birliktə hizməttə ḥərbir japa tartiwatḳanlarning səzlirigə kiringlar. 17 Əmma [yeninglardin] Istifanas, Fortunatus wə Akayikusning bu yərgə meni yoḳlap kəlgənlikidin xadlandim; qünki ular silər tərəptin kəm boloɣanlirini toluḳlap bərdi. 18 Qünki ular mening roḥimni wə ḥəm silərningkinimu yengilandurdi; xunga xundaḳ adəmlərni ətiwarlap ḥərmətlənglar. 19 Asiyadiki jamaətlərdin silərgə salam. Akwila wə Priskilla ḥəm ularning əyidə jəm bolidioɣan jamaəttinmu Rəbdə silərgə ḳizoɣin salam yollaydu. 20 Ḳerindaxlarning ḥəmmisi silərgə salam yollaydu. Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. 21 Mana, mənki Pawlus əz ḳolum bilən salam yeziwatimən! 22 Ḥərkim Rəb Əysa Məsiḥni səygüqi bolmisa, uningoɣa lənət bolsun! Rəbbimiz, kəlgəysən! 23 Rəb Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti ḥəmminglaroɣa yar boloɣay! 24 Mening Məsiḥ Əysada boloɣan muḥəbbitim ḥəmminglar bilən billə boloɣay. Amin!

Korintliqlarƣa 2

1 Hudaning iradisi bilən bekitilgən, Məsiһ Əysaning rosuli mənki Pawlus wə ķerindax boloƣan Timotiydin Korint xəһiridə turuwatķan, Hudaning jamaitigə wə xuningdək pütkül Ahaya əlkisidiki barliq muķəddəs bəndilərgə salam! **2** Atimiz Huda һəm Rəb Əysa Məsiһtin silərgə meһir-xəpķət wə hatirjəmlik boloƣay! **3** Rəbbimiz Əysa Məsiһning Atisi, rəһimdilliqlarning igisi Ata, barliq rioƣbət-təsəllining Igisi boloƣan Hudaoƣa təxəkkür-mədһiyə oķuloƣay! **4** Biz uqrioƣan һərķandak japa-muxəķķättə U bizgə rioƣbət-təsəlli beriwatidu, xuning bilən biz Huda təripidin rioƣbətləndürülgən bolup U yətküzgən rioƣbət-təsəlli bilən һərķandak baxķa japa-muxəķķətkə uqrioƣanlaroƣa rioƣbət-təsəlli berələydioƣan bolduq. **5** Qünki, Məsiһning azab-oķubətliri biz tərəpkə exip taxķandək, Məsiһ arķilik boloƣan rioƣbət-təsəllimizmu exip taxidu. **6** Əmma biz japa-muxəķķättə ķalsaķmu bu silərning rioƣbət-təsəlli wə nijat tepixinglar üqün bolidu; bular silərning biz tartķan azab-oķubətlərgə ohxax azab-oķubətlərgə qidixinglar bilən silərdimu һasil ķilinidu; biz rioƣbət-təsəlli tapsaķmu u silərning rioƣbət-təsəlliringlar wə nijatinglar üqün bolidu; xunga bizning silərgə baoƣlioƣan ümidimiz mustəһkəmdur; qünki silər azab-oķubətlərdin ortaķ nesiwilik bolsanglar, ohxaxla rioƣbət-təsəllidin ortaķ nesiwilik bolisilər dəp bilimiz. **8** Qünki, i ķerindaxlar, silərning Asiyada duq kəlgən japa-muxəķķättin həwərsiz yürüxünglarni halimaymiz; u wakitlarda biz qidioƣusiz eoƣir besimoƣa duq kəlduķ, һətta һayatning əzidin ümid üzgüdək boloƣaniduķ. **9** Əmma əzimizgə əməs, bəlki əlgənlərni tirildürgüqi Hudaoƣa tayiniximiz üqün kəlbimizdə əlümgə məһkum ķilinoƣandək yürəttuķ. **10** U bizni bundaķ dəһxətlik bir əlümdin ķutķuzoƣan wə һazir ķutķuzmaķta, wə bizni yənila ķutķuzidu, dəp uningoƣa ümid baoƣliduķ; **11** silərmu buningda һəm biz üqün dua-tilawətlər bilən mədət beriwatisilər; xundaķ ķilip talay adəmlərning wasitisi arķilik bizgə kərsitilgən iltipat tüpəylidin talay adəmlər [Hudaoƣa] rəһmətlər eytidioƣan bolidu. **12** Qünki pəhrimiz, yəni wijdanimizning guwaһliķi xuki, Hudaning aldida sap niyətlər wə səmimiylik bilən (insaniy parasət bilən əməs, bəlki Hudaning meһir-xəpķiti bilən) biz bu dunyaoƣa nisbətən wə bolupmu silərgə nisbətən əzimizni tutuwalidioƣan bolduķ. **13** Qünki silərgə yazoƣinimiz oķuyalaydioƣan wə tonup yetələydioƣandin baxķa һeq nərsə əməs; lekin mən silərning bizni ķismən tonup yətkininglar boyiqə Rəb Əysaning künidə silər bizning pəhrimiz bolidioƣininglardək bizlərnimu silərning pəhringlar bolidu dəp bizni toluķ tonup yetixinglarni ümid ķilimən. **15** Xuning bilən muxundaķ ixənqtə bolup mən əslidə ikkinqi ķetim silərgə meһir-xəpķətni yətküzüxkə awwal silərning ķexinglaroƣa barmaķqidim; **16** yəni, ķexinglardin Makedoniyəgə ətüp, andin Makedoniyədin yənə ķexinglaroƣa kelixni, xundaķla silər təripinglardin Yəһudiyə əlkisigə uzitiliximni ümid ķiloƣanidim. **17** Məndə xundaķ niyət boloƣanda, mən uni yeniklik bilən ķarar ķiloƣanmu? Mən niyət ķiloƣanda, məndə «ətlik» kixilərdikidək: birdəm «bərһəķ, bərһəķ» wə birdəm «yaķ, yaķ» deyix barmu? **18** Əmma Өz səzidə turoƣinidək, bizning silərgə eytķan səzimiz birdəm «bərһəķ» wə birdəm «yaķ» bolmaydu; **19** Qünki biz (mən wə Silwanus wə Timotiy)ning aranglarda jakarlioƣinimiz — Hudaning Ooƣli, Əysa Məsiһ, birdəm «bərһəķ» wə birdəm «yaķ» əməstur; bəlki Uningda «bərһəķ»la bardur. **20** Qünki Hudaning ķanqilik wədiliri boluxidin ķət'iynəzər, ular Uningda «bərһəķ»tur, wə biz arķilik Uningdimu Hudaoƣa xan-xərəp kəltüridioƣan «Amin» bardur. **21** Əmdi bizlərni silər bilən billə Məsiһdə qing turoƣuzoƣuqi boloƣini һəm bizni məsiһligini bolsa Hudadur. **22** U yənə üstimizgə məһür besip, ķəlbimizgə Өz Roһini «kapalət» boluxķa ata ķildi. **23** Əmma Hudani əz jenimoƣa guwaһqi boluxķa qaķirimənki, Korintķa tehi barmioƣanliķimning səwəbi kənglunglarni ayax üqün idi. **24** Ңərgiz əzimizni iman-etiķadinglar üstigə һəküm sürgüqilərmiz, demək, bəlki silərning xad-huramliķinglarni axuruxķa silərgə һəmkarlaxķuqilarmiz; qünki silər etiķad arķilikla məzmut turisilər.

2 Lekin mən iqimdə, ķexinglaroƣa barsam yənə azar elip barmaymən degən ķararoƣa kəldim. **2** Qünki əgər mən silərgə azar bərsəm, mening tüpəylimdin azar yegənlərdin baxķa ķaysibiri meni xadlanduralisun? **3** Mən əsli meni xadlanduruxi tegixlik boloƣanlardin əksiqə azar yəp ķalmay degən məķsəttə xu hətni yazdim; qünki mening xadliķim silər һəmminglarningmu xadliķidur dəp silər һəmminglaroƣa ixənq baoƣlidim. **4** Qünki əslidə əzüm eoƣir azab iqidə ķəlbimdiki dərd-ələmdin kəp kəz yaxlirimni təkküzüp turup silərgə xu hətni yazoƣanidim; məķsitim silərgə azar berix

əməs, bəlki silərgə qongkur baoŋlanoŋan, exip taxkan muhəbbitimni bilixinglar üqün idi. **5** Əmma birərsi azar yətküzgən bolsa, uning azar yətküzgini mən əməs dəymən, u bəlki məlum dərijidə (bu ixni ziyadə eoŋir kiloŋum yok) həmminglaroŋa azar yətküzdi. **6** Bundak adəmning kəpinqinglar təripidin tənbihləngini yetərliktur; **7** Xunga hazir əksiqə, silər uningoŋa mehir-xəpkət kərsitip rioŋbət-təsəlli berixinglaroŋa tooŋra kelidu; bolmisa bundak bir kixi bəlkim oŋayət zor dərd-ələmdin əzini yokitiximu mumkin. **8** Xunga mən silərgə uningoŋa muhəbbitinglarni ispatlixinglarni jekiləymən. **9** Xu hetimni yənə bir məksəttə, yəni silərning həmmə ixlarda itaətmən yaki itaətmən əməslikinglarni sinap bilixim üqün yazdim. **10** Lekin silər kaysibirini məlum ix üqün kəqürüm kiloŋan bolsanglar, mənmu həm uni xundak kiloŋan bolimən; mənmu məlum bir ixni kəqürüm kiloŋinimda (birər ixni kəqürüm kiloŋan bolsam), mən silərni dəp Məsihning huzurida xundak kildim. **11** Xuning bilən Xəytan bizdin heq üstünlükkə erixəlməydu; qünki biz uning hiylə-mikirliridin bihəwər əməsmiz. **12** Əmdi Məsihning hux həwirini jakarlaxka Troas xəhirigə kəlginimdə wə xundakla Rəb təripidin [pursət] ixiki manga eqiloŋini bilən, **13** kerindixim Titusni tapalmioŋinim tüpəylidin rohim aram tapmidi; xuning bilən mən xu yərdikilər bilən hoxlixip, Makedoniyəgə səpər aldim. **14** Əmma bizni Məsihdə həmixə təntənə bilən oŋalibanə baxlaydioŋan, biz arkilik hər yərdə Özigə dost tartkuqi huxpurakni qaqkuqi Hudaoŋa təxəkkür! **15** Qünki biz Hudaoŋa yətküzüliwatkan Məsihning huxpurikidurmiz, həm kutkuzuluwatkanlar arisida həm halakətkə ketiwatkanlar arisida xundakmiz; **16** keyinkilərgə ələümgə boloŋan ələümning purikı, aldinkilaroŋa hayatlikka boloŋan hayatlikning purikidurmiz; əmdi muxundak ixlarning həddisidin kim qikalaydu? **17** Qünki biz kəp kixilərning kiloŋinidək Hudaning kalam-səzini soda-setik ixi kilmaymiz; əksiqə biz səmimiylik bilən Huda aldida Hudadin [əwətilgənlər] süpitidə Məsihdə səzləymiz.

3 Biz yənə əzimizni təwsiyə kiloŋili turuwatamduk? Yaki baxka bəzilərgə kerək boloŋandək, silərgə yeziloŋan yaki silər yazoŋan təwsiyinamilər bizgə kerəkmu? **2** Silər əzünglar bizning təwsiyinamimizdursilər, kəlbimizdə pütülgən, hər insanoŋa tonux boloŋan wə okulidioŋan. **3** Silərning biz təripimizdin pərwix kilinoŋan, Məsihning məktupi ikənlikinglar ayan boldi (bu məktup siyah bilən əməs, bəlki tirik Hudaning Roh bilən yeziloŋan; tax tahtaylaroŋa əməs, bəlki kəlbning ətlik tahtayliriоŋa pütüklüktur). **4** Əmdi bizning Məsih arkilik Hudaoŋa karaydioŋan xunqə zor ixənqimiz bar; **5** əzimizni birərnərsini kiloŋudək iktidarimiz bar dəp qaoŋlioŋinimiz yoktur; iktidarlikimiz bolsa bəlki Hudadindur. **6** U bizni yengi əhdining hizmətkarliri boluxka iktidarlik kildi; bu əhdə pütüklük səz-jümlilərgə əməs, bəlki Rohka asaslanoŋan. Qünki pütüklük səz-jümlilər adəmni eltüridu; lekin Roh bolsa adəmgə hayat kəltüridu. **7** Əmma səz-jümlilər bilən taxlaroŋa oyuloŋan, ələüm kəltüridioŋan hizmət xan-xərəp bilən boloŋan wə xundakla Israillar Musaning yüzidə julalanoŋan xan-xərəptin yüzigə kəzlirini tikip kariyalmioŋan yərdə (gərqə xu xan-xərəp hazir əməldin kalduruloŋan bolsimu), **8** Roh bilən yürgüzülidioŋan hizmət tehimu xan-xərəplik bolmamdu? **9** Qünki adəmning gunahini bekitidioŋan hizmət xərəplik boloŋan yərdə, insanni həkkaniy kilidioŋan hizmətning xəripi tehimu exip taxmamdu!? **10** Qünki əslidə xan-xərəplik boloŋan ixning hazirki oŋayət zor xan-xərəplik ixning aldida heqkandak xan-xərəplikliki yoktur; **11** qünki əməldin kalduruloŋan ix əslidə xan-xərəp bilən kəltürülgən yərdə, hazir ornini baskan ix tehimu xan-xərəplik bolidu. **12** Bizdə xunqə zor xundak bir ümid boloŋanikən, biz tolimu yürəklik bolimiz. **13** Biz Israillarni əməldin kalduruliduoŋan [əhdining] parlak nurioŋa kəzini tikip karaxning akiwitigə uqrap kətmisun dəp yüzigə qümpərdə tartiwaloŋan Musaoŋa ohximaymiz. **14** Əmma ularning oy-kəngülliri kadaklaxkanidi; qünki bügüngə kədər kona əhdini okuoŋinida muxu qümpərdə eliwetilməy kəldi; qünki pəkət Məsihdə boloŋandila u elip taxliwetilidu. **15** Əmma bügüngə kədər, Musaning yazmiliri okuloŋinida xu qümpərdə yənila kəlbini yepiwalmakta. **16** Əmma hərkim Rəbgə karap burulsa, qümpərdə elip taxlinidu. **17** Əmma Rəb xu Rohtur; wə Rəbning Rohi kəyərdə bolsa, xu yərdə hərlük bolidu. **18** Wə biz həmmimizning yüzimiz qümpərdisiz halda Rəbning xan-xəripigə karioŋinida, Uning ohxax süritidə boluxka Roh boloŋan Rəb təripidin xan-xərəp üstigə xan-xərəp koxulup əzgərtilməktimiz.

4 Xunga [Huda] bizgə rəhim-xəpkət kərsətkəndək, bu hizmət bizgə amanət kilinoŋanikən, biz bəl koywətməymiz; **2** əmdiliktə xərməndilikkə ait yoxurun

ixlarni taxlap, nə aldamqilıqta mangmay, nə Hudaning səzini burmilimay, bəlki ḥəqiqətni əynən ayan qilix bilən Huda aldida durusluqimizni ḥər adəmning wijdanioɣa kərsitimiz. **3** Əmma hux həwirimiz qümkəlgən bolsimu, u ḥalak boluwatqanlaroɣa nisbətən qümkəldi; **4** Qünki Hudaning sürət-obrazi boloɣan Məsiḥning xan-xəripi tooɣrisidiki hux həwərning nuri ularning üstidə yorumisun dəp, bu zamanning ilaḥi etiqadsizlarning oy-zeḥinlirini kor qildi. **(aiōn g165)** **5** Qünki biz əzimizni əməs, bəlki Məsiḥ Əysani Rəb, xuningdək əzimizni Əysa üqün silərning hizmətkaringlar dəp elan qilimiz. **6** Qünki «qarangoɣuluqtin nur yorusun» dəp buyruoɣan Huda, Məsiḥning didaridin Əzining xan-xəripini tonutuxqa boloɣan yoruqluqning [biz arqilik] qeqilixi üqün, bizning qəlbimizni yorutqandur. **7** Əmma qudrətning oɣayət zorluqi bizdin əməs, bəlki Hudadin boloɣanliqi kərünsun dəp bu gəḥərgə sapal idixlarda qaqilaqlıq ḥalda igidarlıq qilimiz. **8** Mana biz ḥərtərəptə qistilip qalduq, əmma yənjilmiduq; təmtirəp qalduq, əmma ümidsizlənmiduq; **9** ziyankəxlikkə uqrawatimiz, əmma ḥəmdəmsiz qalmiduq; yiqitilduq, əmma ḥalak bolmiduq; **10** Əysaning ḥayati tenimizdə ayan qilinsun dəp, ḥərdaim tenimizdə Əysaning ölümini kətürüp yürimiz. **11** Qünki Əysaning ḥayati əlidioɣan ətlirimizdə ayan qilinsun üqün, tirik qaloɣan bizlər ḥərdaim ölümgə tapxurulmaqtimiz. **12** Xuning bilən bizdə ölüm ixləwatidu, əmma ḥayat silərdə ixləwatidu. **13** Wə «Mən ixəndim, xunga səz qildim» dəp yeziloɣandikidək iman-ixənqtiki roḥqa igə bolup, bizmu ixənduq wə xuning bilən səz qilimiz; **14** qünki Rəb Əysani tirildürgən [Huda] bizni Əysa bilən birgə tirildüridu, xundaqla bizni silər bilən birgə Əz aldioɣa ḥazir qilidu, dəp bilimiz. **15** Qünki [bu] ḥəmmə ixlar silər üqündurki, tehimu kəp kixilərning wujudida exip taxquqə beoqixlanoɣan meḥir-xəpkət səwəbidin kəp kixilərningmu Hudani uluoɣlap eytqan təxəkkürliri exip taxidu. **16** Xunga biz bəl qoyuwətməymiz; gərqə taxqi insanliqimiz solaxsimu, dərḥəqiqət iqki insanliqimiz kündin-küngə yengilanmaqta. **17** Qünki bizning bir dəqiqilik wə yenik japa-muxəkkətlirimiz biz üqün exip taxqan, mənggülük, zor wəzinlik xan-xərəpni ḥasil qilidu. **(aiōnios g166)** **18** Xunga biz kərüngən ixlaroɣa əməs, bəlki kərünməs ixlaroɣa kəz tikimiz; qünki kərüngən ixlar waqitlik, əmma kərünməs ixlar mənggülüktur. **(aiōnios g166)**

5 Qünki bu zeminoɣa təwə əyimiz, yəni bu qedirimiz yoqitilsimu, Huda təripidin boloɣan, insan qoli bilən yasalmioɣan bir əy, yəni asmanlarda əbədiy bir makanimiz bardur dəp bilimiz. **(aiōnios g166)** **2** Əmdi bu [kona əyimizdə] turoɣinimizda asmandiki əyimizni kiyiwelixqa zor intizar bilən aḥ urmaqtimiz **3** (bərḥək, [asmandiki əyimizni] kiyiwalsaq yalingaq qalmaymiz). **4** Qünki muxu qedirda turoɣinimizda, eoɣirqilıqta aḥ urmaqtimiz; bu bizning yalingaqlinixni halioɣinimiz əməs, bəlki kiyindürülüxni, yəni bizdə əlidioɣan nemə bolsa, uning ḥayat təripidin yutuluxini halaymiz. **5** Əmdi bizni dəl muxu ixqa təyyarlioɣuqi bolsa Hudadur; U bizgə «kapalət» boloɣan Əz Roḥinimu ata qildi. **6** Xuning bilən biz ḥəmixə yurəklik bolimiz; ḥəmdə tenimizdə makan tutqinimizda Rəbdin neri boloɣan musapir bolimiz dəp bilimiz **7** (qünki biz kərüx sezimi bilən əməs, etiqad bilən mangimiz); **8** biz yurəklik bolup, xuningdək təndin neri bolup Rəb bilən billə bir makanda boluxqa tehimu hursənmiz. **9** Xuning bilən, məyli təndə bolayli, təndin neri bolayli, uni hursən qilixni istək-nixan qilip intilimiz. **10** Qünki təndə qiloɣan əməllirimizni, yahxilik bolsun, yamanlik bolsun, ḥərbirimizgə qayturuluxi üqün Məsiḥning sorax təḥti aldida ḥazir boluximiz lazim bolidu. **11** Xuning bilən Rəbning dəḥxitini bilgənlikimiz üqün, insanlarni ixəndürüxkə tiriximiz; lekin biz Hudaoɣa oquq-axkarimiz, xuningdək silərning wijdaninglardimu axkarə tonulsaq dəp ümid qilimən. **12** Biz ḥazir əzimizni qaytidin silərgə təwsiyə qiloqinimiz yoq, bəlki pəqət silərdə qəlbdiki ixlardin əməs, taxqi qiyapəttin pəḥirlinidioɣanlaroɣa bərgüdək jawab bolsun dəp, silərgə bizlərdin pəḥirlinix imkaniyitini yaritip beriwatimiz. **13** Qünki iq-iqimizgə sioɣmay qaloɣan bolsaqmu Huda aldida xundaq bolduq, salmaq bolsaqmu silər üqün xundaq bolimiz. **14** Qünki Məsiḥning muḥəbbiti bizni [xundaq qilixqa] ündəydu; qünki biz birsi ḥəmməylən üqün əldi, xunga ḥəmməylənnimu əldi, dəp ḥesablaymiz. **15** Wə U ḥəmməylənni dəp əldi, buningdin məqsət, ḥayat boloɣanlar əzliri üqün əməs, bəlki ularni dəp ölüp tirilgüqi üqün yaxixi üqündur. **16** Xuning bilən biz buningdin keyin ḥeqkimni insanlarqə tonumaymiz; ḥətta biz Məsiḥni insanlarqə tonuoɣan bolsaq, buningdin keyin uni yənə xundaq tonumaymiz. **17** Xunga əmdi birsi Məsiḥdə bolsa, u yengi bir yaritiloɣuqidur! Kona ixlar ətüp, mana, ḥəmmə ix

yengi boldi! 18 Wə barlik ixlar Hudadindur; U bizni Məsih arkilik Өzigə inaklaxturdi, xundakla bizgə inaklaxturux hizmitini tapxurdi: — 19 demək, Huda Məsihdə adəmlərning itaətsizliklirini ularning əyibi bilən hesablaxmay, aləmni Өzigə inaklaxturdi; xuningdək bizgə inaklaxturux həwirini amanət kilip tapxurdi. 20 Xunga huddi Huda biz arkilik [adəmlərdin inaklikka kelixni] ətünginidək, biz Məsihkə wakalitən əlqilərdurmiz; Məsihning ornida «Hudaoɣa inaklaxturuloɣaysilər!» dəp ətünimiz. 21 Gunahka heq tonux bolmioɣan kixini Huda bizni dəp gunahning өzi kildi; məkşiti xuki, bizning Uningda Hudaning həkkaniyliki boluximiz üqündur.

6 Əmdi [Hudaning] həmkarliri süpitidə silərdin Uning mehir-xəpkitini kobul kilip turup uni bikaroɣa kətküzmənglar dəp ətünimiz 2 (qünki u: «Xapaət kərsitilidioɣan bir pəyttə duayingni ijabət kilixni bekitkənmən, nijat-kutulux yətküzülidioɣan bir künidə Mən sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən» — dedi. Mana, hazir bolsa «xapaət kərsitilidioɣan yahxi pəyt»; mana, hazir «nijat-kutulux küni»dur!). 3 [Rəbning] hizmitigə daoɣ kəltürülmisun dəp heqkandak ixta heqkimning imanioɣa tosaloɣuluk kilmaymiz; 4 bəlki hərbir ixta өzimizni Hudaning hizmətkarliri süpitidə nəmunə kilip yürimiz; zor qidamlik bilən, jəbir-zulumlarda, japa-muxəkkətlərdə, besim-kistaklarda, 5 kamqa yarilirida, zindanlarda, kozoɣilang-topilanglar iqidə, eoɣir mehnətlərdə, tünəxlərdə, roza tutuxlarda, 6 paklik bilən, bilimlər bilən, səwr-takətlik bilən, mehribanliklar bilən, Mukəddəs Roh bilən, sahtiliksiz mehir-muhəbbət bilən, 7 həkikətning səz-kalami bilən, Hudaning küq-kudriti bilən, həkkaniylikning ong-sol kollardiki koralliri bilən, 8 həm izzət-xəhrəttə həm hakarət iqidə, təhmət həm təriplinixlər iqidə [өzimizni Hudaning hizməkarliri süpitidə namayan kilduk]; yaloɣanqilar dəp karaloɣan bolsakmu səmimiy-sadik bolup, 9 namsiz bolduk-yu, əmma məxhormiz; ələy dəp kalduk-yu, əmma mana, hayatturmiz; tərbiyidə jazalanduk-yu, əmma ölümgə məhkum kilinmiduk; 10 dərd-ələm tarttuk-yu, əmma daim xad-huramlikta turimiz; namrat boloɣinimiz bilən, əmma kəp adəmlərni bay kiloɣuqimiz; heqnemimiz yok boloɣini bilən, əmma həmmigə igidarmiz. 11 Silərgə oquk-yoruk səzliduk, əy Korintliklar, bizning baoɣrimiz silərgə kəng eqildi! 12 Silər biz tərəptin kisiloɣan əməs, lekin өz iq-baoɣringlarning tarlikidin kisilisilər; 13 əmdi adil almaxturuxta bolup — (өz pərzəntlirimgə səzligəndək səzləymən) — baoɣringlarni bizgimu kəng eqinglar. 14 Etikadsizlar bilən bir boyunturukka qetilip təngsizliktə bolmanglar; qünki həkkaniylik wə kəbihlik otturisida kandakmu ortaklik bolsun? Yorukluknıng karangoɣuluk bilən kandak həmrahliki bolsun? 15 Məsihning Belial bilən nemə inakliki bolsun? Ixəngüqining ixənmigüqi bilən kandak ortak nesiwisi bolsun? 16 Hudaning ibadəthanisining butlar bilən kandak birliki bolsun? Qünki silər tirik Hudaning ibadəthanisidursilər — Hudaning: «Mən ularda turimən, ularning arisida yürimən; ularning Hudasi bolimən wə ular Mening həlkim bolidu» deginidək [silər Uning ibadəthanisidursilər]; 17 Xuning üqün «Ularning arisidin qikip ketinglar, Manga ayrilinglar», — dəydu Rəb, — «heq napak nərsigə təgküqi bolmanglar», «xundila Mən silərni kobul kilimən», 18 wə: «Mən silərgə Ata bolimən, silər Manga ooɣul-kizlirim bolisilər» — dəydu Həmmigə Kadir boloɣan Rəb.

7 Əmdi bu wədilərgə muyəssər boloɣandin keyin, i səyümlüklər, өzimizni ətlərdiki həm rohtiki hərhil paskinilikтin tazilap, Hudaning korkunqida өzimizdə [ayan kilinoɣan] pak-mukəddəslikni kamalətkə yətküzəyli. 2 Bizni kobul kiloɣaysilər! Biz heqkimgə ziyan-zəhmət yətküzmiduk, heqkimni nabut kilmiduk, heqkimdin paydilanmiduk. 3 Muxularni dəp, silərni əyibliməkqi əməsmən; qünki mən yukirida eytkinimdək, silər kəlbimizdidursilərki, biz silər bilən billə ölüxkə, silər bilən billə yaxaxka təyyarmiz. 4 Silərgə baoɣlioɣan ixənqim zor, silərdin boloɣan pəhrim zor; xuning üqün rioɣbət-təsəlligə toldiruldum, barlik japa-müxkülqiliklirimizdə huxallikim exip taxti. 5 Qünki bərhək, Makedoniyəgə kirginimizdimu ətlirimiz heq aram tapalmay, hərtərəptin kisilip kalduk; sirtimizda jedəl-kürəxlər, iqimizdə korkunqlar bar idi. 6 Əmma qüxkünlərgə rioɣbət-təsəlli bərgüqi Huda bizgə Titusning kelixi arkilik rioɣbət-təsəlli bərdi; 7 tapkan rioɣbət-təsəllimiz pəkət uning kelixi arkilikla əməs, bəlki uning silərdin tapkan rioɣbət-təsəllisi arkilikmu boldi; qünki u silərning [bizgə] zarikip təlmürginginlarni, silərning həsritinglarni, silərning manga boloɣan kizoɣin oɣəmhorlukunglarni eytip bərdi; xuning bilən mən tehimu huxallandim. 8 Qünki gərqə mən silərni hetim bilən azablioɣan bolsammu, mən hazir uningdin puxayman kilmaymən; lekin əslidə mən xu hetimning silərni azablioɣinini kərüp puxayman

kiloɣanidim (əməliyəttə, silərning azablinixinglar kiskioɣinə bir məzgilla boloɣan). 9 Əmma ḥazir xadlinimən — azablanoɣininglardin əməs, bəlki xu azabning silərni towa kilduroɣanlikidin xadlinimən; qünki silərning azablinixinglar Hudaning yolida idi; xuning bilən silər bizdin ḥeq ziyan tartmidinglar. 10 Qünki Hudaning yolida boloɣan azab-kayoɣu adəmni ḥərgiz puxayman kilmaydioɣan nijatka baxlaydioɣan towioɣa elip baridu; əmma bu dunyadiki azab-kayoɣu adəmni ölümgə elip baridu. 11 Qünki mana, dəl muxu ix, yəni Hudaning yolida azablinixinglar, silərgə xunqə kəp əstayidillik, özliringlarni əyibtin nəkədər halas kilix, xunqə kəp oɣəzəp, xunqə kəp korkunq, xunqə kəp təkəzzarlik, xunqə kəp kizoɣinlik wə jazalaxka xunqə təyyar boluxni elip kəldi! Silər bu ixning ḥər təripidə özünglarning əyibtin halas boluxunglarni ispatlidinglar. 12 Əmdi silərgə [xu] hətni yazoɣan bolsammu, u hətni ziyan-zəhmət kiloɣuqi kixi üqün əməs, yaki ziyan-zəhmət kilinoɣuqi kixi üqün əməs, bəlki Huda aldida bizgə boloɣan kənglünglardiki kizoɣinlikning aranglarda ayan boluxi üqün yazdim. 13 Bu səwəbtin biz rioɣbət-təsəlligə erixtuk. Wə rioɣbət-təssəllimiz üstigə biz Titusning huxalliki tüpəylidin tehimu zor xadlanduk; qünki uning roḥi silər təripinglardin yengilandi. 14 Qünki mən silər tooɣranglarda birər ixta pəhirlinip mahtioɣan bolsam, u ixta ḥeq hijil kaldurulmidim; bəlki silərgə eytkanlirimizning ḥəmmisi ḥəkikət boloɣinidək, bizning Tituska silərni pəhirlinip mahtiximizmu ḥəkikət bolup ispatlandi. 15 U silərning itaətmənlikinglarni, silərning uningdin kandak əymәngən wə titrigən ḥalda uni karxi aloɣininglarni əsliginidə, uning silərgə baoɣlioɣan iq-baoɣridiki muḥəbbətliri tehimu exip taxidu. 16 Mən silərgə ḥərbir ixta ixənqim kamil boloɣanlikidin xadlinimən.

8 Əmma, i kerindaxlar, biz silərgə Hudaning Makedoniyədiki jamaətlərgə beoɣixlioɣan meḥir-xəpkitini ayan kilmakqimiz; 2 ular zor eoɣir japa-muxəkkəttə sinaloɣinida, kattik namrat əḥwalda exip taxkan xadliki bilən ularning oquk kolluking bayliki uroɣup qikti; 3 qünki ularning küqining bariqə, ḥətta küqidin artuk həyr-sahawət kiloɣanlikioɣa özüm guwaḥ. Ular ihtiyari bilən xundak kilip, 4 bizdin mukəddəs bəndilərgə xu yardəmdə boluxning bəhtigə wə xeriklikigə muyəssər boluxni kattik ətündi; 5 xundak kilip, ular kütkinimizdək əməs, ümid kiloɣinimizdin exip özlirini awwal Rəbgə, andin Hudaning iradisi bilən bizgimu beoɣixlidi; 6 xunga, Titus silərdə [bu] meḥribanlikni baxlioɣanikən, biz Titustin silərni buningoɣa nesipdax kilip uni ada kilixka ətündük. 7 Əmma silər ḥər tərəptə, yəni ixənqtə, səzdə, bilimdə, toluk əstayidillikta ḥəm bizgə boloɣan meḥir-muḥəbbitinglarda əwzəl boloɣininglardək, muxu meḥirlik ixtimu özünglarni əwzəl kərsitinglar. 8 Mən bu gəp bilən silərgə buyruk kilmakqi əməsmən, bəlki baxkilarning kizoɣinliki arkilik muḥəbbitinglarning ḥəkikiylikini ispatlimakqimən. 9 Qünki silər Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpkitini bilisilər — gərqə u bay bolsimu, silərni dəp yoksul boldiki, silər uning yoksulluki arkilik beyitilisilər. 10 Mən bu tooɣruluk pikrimni otturioɣa koyimən — bu silərgə paydilik, qünki silər aldinki yilila ianə kilixta wə xuningoɣa iradə baoɣlaxta yahxi baxlidinglar. 11 Əmdi ḥazir uni ada kilinglar; kizoɣin iradə baoɣlioɣininglardək, bar dunyayinglar bilən xu ixka əməl kilinglar. 12 Qünki [həyr-sahawətkə] bəl baoɣlioɣuqioɣa nisbətən, sowoɣining Hudaoɣa yarioɣudək boluxi kolida yokka əməs, bəlki kolida barioɣa baoɣliktur. 13 Qünki bu baxkilarning yükini yeniklitimən dəp, özünglarni kiynanglar deginim əməs, 14 bəlki silərdə artuk boloɣini ḥazirqə ularning kəm yerini tolduroɣinidək, [künlərning biridə] ularda artuk boloɣini silərning kəm yeringlarni tolduridu; xuning bilən tənglixidu. 15 Huddi [mukəddəs yazmilarda]: «Kəp yioɣkanlarningkidin exip kalmidi, az yioɣkanlarningmu kəmlik kilmidi» dəp yeziloɣandək boloɣay. 16 Əmma Titusning kəlbigə silərgə boloɣan kəyümümgə ohxax kəyümni saloɣan Hudaoɣa təxəkkürlər boloɣay; 17 qünki u dərḥəkikət bizning iltimasimizni kobul kiloɣini bilən, özining silərgə küqlük kəyümi boloɣaqka, u özlükidin yeninglaroɣa bardi; 18 əmma biz uningoɣa barlik jamaətlər arisida hux həwər hizmitidə təripləngən kerindaxni ḥəmraḥ kilip əwəttuk; 19 xuningdək u pəkət xu tərəptila əməs, bəlki jamaətlər təripidin bu həyrlik ixta bizgə ḥəmsəpər boluxka talliwelinoɣanidi. Əmdi biz bu həyr-sahawətni bolsa, Rəbning xan-xəripini ḥəm yardəmdiki kizoɣinlikimizni kərsitix üqün uni yətküzüx hizmitidə bolimiz; 20 xundak kilip biz bu mol sowoɣini məs'ul bolup yətküzüxtə ḥərkandak adəmning bizning üstimizdin təḥmət kilmasliki üqün eḥtiyat kilimiz. 21 Qünki biz pəkət Rəbning aldidila əməs, bəlki insanlarning kəz aldidimu

iximizni durus kilixka kəngül bəlüp keliwatimiz. 22 Biz yənə ular bilən billə kəp ixlarda intayin əstayidilliki nuroɣun kətim ispatlanoɣan kərindaxni əwətməkimiz; ḥazir uning silərgə baoɣlioɣan zor ixənqi tüpəylidin uning intayin əstayidilliki tehimu küqlük boldi. 23 Titus tooɣruluk soallar bolsa u mening ḥəmraḥim wə hizmitinglarda boloɣan ḥəmkarimdur; baxka ikki kərindiximiz bolsa, ular jamaətlərning əlqiliri, Məsiḥning xan-xəripidur. 24 Xunga, jamaətlərning kəz aldida muḥəbbitinglarning ispatini, xundakla bizning silərdin pəhirlinixlirimizning bikar əməslikini ularoɣa kərsitinglar.

9 Qünki mukəddəs bəndilərning bu yardəm hizmiti tooɣruluk silərgə yənə yeziximning ḥajiti yok. 2 Qünki mən silərning bu ixka kattik bəl baoɣlioɣininglarni bilimən; mən bu tooɣruluk: Ahayadikilər ətkən yildin beri həyr-sədikə berixkə təyyar turuwatidu, dəp Makedoniyədiki [kərindaxlaroɣa] pəhirlinip mahtap kəlməktimən, xuning bilən silərning kizoɣinlikinglar ularning kəpinqisining [həyr-sədikə] [berixigə] türtkə boldi. 3 Lekin kərindaxlarni əwətixtiki məksitim silərning tooɣranglarda pəhirlinip mahtiximning bu ixlarda biḥudə ix bolup kalmasliki, silərning deginimdək təyyar bolup turuxunglar üqündur. 4 Mubada Makedoniyədikilər mən bilən billə baroɣinida, silər təyyarliksiz bolsanglar, bu ixənqimiz wəjidin biz hijalətkə kaldurulimiz, silər səzsiz xundak bolisilər. 5 Xu səwəbtin mən kərindaxlardin yeninglaroɣa berip silərdin bu wədə kiloɣan həyrlik ixni aldin'ala təyyarlap püttürüxini ətünüxni zərür dəp ḥesablidim; xundakla bu silərdin birər nərsə ündüriwelix bolmisun, bəlki meḥribanlikinglardin bolsun. 6 Əmma buni [əslənglar]: Behillik bilən az terioɣan az alidu, oquk kolluk bilən terioɣini mol alidu. 7 Ḥər adəm ḥeq kiynilip kalmay yaki məjburən əməs, bəlki əz kənglidə pükkiniqə bərsun; qünki Huda huxallik bilən bərgüqini yahxi kəridu. 8 Əmma Huda ḥərbir iltipat-xapaətni silərgə exip taxturuxka kadirdur; xuning bilən silər ḥərdaim ḥərtəraptə ḥər eḥtiyajka təyyar kuwwətlinisilər, kəngriqiliktə turup kolliringlar ḥərhil güzəl ixka yetidu. 9 [Mukəddəs yazmilarda] pütülginidək: — «U əziningkini tarkatkan, U yoksullaroɣa sədikə bərgən; Uning ḥəkkaniyliki mənggügə turidu». (aiōn g165) 10 Əmdi terioɣuqioɣa terioɣili uruk, yegili nan ata kiloɣuqi silərning teriydioɣan urukliringlarni təminləp mol kilidu, ḥəkkaniyliklinglarning ḥosul-mewilirini kəpəytidu. 11 Xuning bilən silər ḥərkandak əḥwalda koli oquk boluxka ḥər tərəptə beyitilisilər, xuningdək bu ix biz arkilik Hudaoɣa kəp təxəkkürlərni elip baridu; 12 qünki bu həyrlik hizmətni ada kilix pəkət mukəddəs bəndilərning ḥajətlirini kandurupla kalmay, kəp kixilərning Hudaoɣa yətküzgən təxəkkürlirini exip taxturidu. 13 Bu yardəm hizmiti əzliringlarning Məsiḥning hux həwirini etirap kilixinglardiki mewə boloɣan itaətmənlikinglaroɣa dəlil-ispat bolidu, xundakla silərning muxu [ḥajətmən] bəndilərgə, xundakla barlik adəmlərgə kərsətkən oquk kolluk sehiylikinglardin ular Hudani uluoɣlaydu. 14 Wə Hudaning silərdə taxkinlatkan ajayib meḥir-xəpkiti tüpəylidin, ular silər üqün dua-tilawət kiloɣinida, ular silərgə təlpünüp kattik seoɣinip əslaydu. 15 Uning til bilən ipadiligüsiz ajayib sowoɣisi üqün Hudaoɣa təxəkkür boloɣay!

10 Əmma əzüm, silər bilən billə boloɣanda muamilisi yumxak, lekin silərdin ayriloɣanda silərgə karita kattik kolluk dəp karaloɣan mənki Pawlus Məsiḥning yuwax-məminliki wə mulayimliki bilən silərdin ətünümən, 2 — xuni tələp kilimənki, yeninglaroɣa baroɣinimda, bizni «ətlər boyiqə mangoɣanlar!» dəp guman bilən karaydioɣan bəzilərgə karita oylioɣinimdək kattik kolluk kilixka meni məjbur kilmanglar; 3 gərqə biz insaniy ətlərdə yürsəkmu, biz ətlər boyiqə jəng kilmaymiz. 4 Qünki jəng korallirimiz ətkə təwə korallar əməs, bəlki Huda təripidin koroɣan-istiḥkamlarni gumran kilix küqigə igə kilinoɣan korallardur; 5 biz ular bilən bəs-munazirilərni wə Hudani tonuxka karxilixixka turoɣan ḥərkandak ḥakawur tosaloɣuni gumran kilimiz, xundakla ḥərbir oy-hiyallarni Məsiḥkə bekindurup itaət kilixka kəltürimiz; 6 silər toluk itaət kiloɣandin keyin, [aranglarda] kandak itaətsizlik kaloɣan bolsa bularni jazalaxka təyyarmiz. 7 Silər pəkət kəz aldinglardiki ixlaroɣila karaydikənsilər. Əgər birsi əzini Məsiḥkə təwəmən dəp karisa, u yənə xuning üstigə oylansunki, u Məsiḥkə təwə boloɣinioɣa ohxax, bizmu Uningoɣa təwədurmiz. 8 Qünki, Rəb təripidin silərni nabut kilix üqün əməs, bəlki etikadinglarni kurux üqün bizgə amanət kilinoɣan ḥokukimiz tooɣruluk tehimu kəp ziyadirək mahtansammu, buningda ḥeq yərgə karap kalmaymən; 9 əmdi mən pəkət hətlərdila silərni korkatmakqi əməsmən; 10 qünki bəzilər: «Uning hətliri dərwəkə wəzinlik ḥəm küqlük; lekin u yetip kəlgəndə salapətsiz,

gepining tutami yoḳ bolidu» deyixidu. 11 Əmdi bundaḳ hiyal ḳiloɳuqilar xuni bilip ḳoysunki, biz yiraḳta boloɳinimizda hətlərdiki səzimiz ḳandaḳ boloɳan bolsa biz yetip baroɳinimizda əməliyitimizmu xundaḳ bolidu. 12 Qünki biz əzimizni əzini ḳaltis qaoɳlaydioɳanlar bilən bir ḳataroɳa ḳoyuxḳa yaki ular bilən selixturuxḳa petinmaymiz; xundaḳ kixilər əzlirini əzlirining əlqimi bilən əlqəp, əzlirini əzliri bilən selixturidioɳan bolup, ḥəḳiḳətən əḳilsizlardindur. 13 Biz əmdi əzimizgə bekitilgən əlqəmdin ḥalḳip mahtinip yürginimiz yoḳ. Biz bəlki ḥəmmini əlqigüqi Huda bizgə bekitkən hizmət dairisidiki əlqəm, yəni silərning [hizmitinglaroɳimu] yetidioɳan əlqəm bilən pəhirlinimiz. 14 Qünki əlqimi silərning hizmitinglaroɳa yətməydioɳan kixilərdək, [hizmitinglarda boloɳinimizda] dairimizdin ḥalḳip kətməymiz, qünki biz Məsiḥning hux həwirini yətküzüxtə [birinqi bolup] yeninglaroɳimu kəlduḳ. 15 Biz hizmət dairimizdin ḥalḳip, baxḳilarning singdürgən japa-əjirliri bilən mahtanoɳinimiz yoḳ; lekin biz silərning iman-etiḳadinglar əskənseri aranglardiki hizmitimiz bizgə bekitilgən dairimiz iqidə tehimu ziyadə kengəytilsun dəp ümid ḳilimiz; 16 xundaḳ boloɳanda, biz silərdin tehimu yiraḳ yərlərgə hux həwərni yətküzüp jakarlaydioɳan bolimiz; təyyaroɳa ḥəyyar bolup, baxḳilarning dairisidiki hizmət əjri bilən mahtinix bizgə yat. 17 Əmma «Pəhirlinip mahtioɳuqi bolsa Rəbdin pəhirlinip mahtixi kerək!». 18 Qünki əzini təripligüqi əməs, bəlki Rəb təripligən kixi ḥəḳiḳətən layaḳətliktur.

11 [Mahtanoɳan] bu azoɳinə əhməḳliḳimoɳa səwrqan boloɳaysilər! Əmdi silər manga səwriqanlik ḳilip keliwatisilər. 2 Qünki mən Hudadin kəlgən otluḳ muḥəbbət bilən silərni [azduruxlardin] ḥəsət ḳilimən; qünki ḳizni bir ərgila yatliḳ ḳiloɳandək, mən silərni Məsiḥḳila pak ḳiz süpitidə ḥazir boluxḳa wədiləxtürgənmən. 3 Əmma yilan Ḥawa'animizni ḥiyligərliki bilən azduroɳandək, oy-kənglünglar Məsiḥkə baoɳlanoɳan səmimiy, sap wapaliḳtin ezip buloɳinixi mumkin dəp ənsirəymən. 4 Qünki birsi kelip biz silərgə ḥeq jakarlap baḳmioɳan baxḳa bir Əysani jakarlisa, yaki kəlbinglardin orun bərgən Roḥning ornioɳa baxḳa bir roḥḳa orun bərsənglar wə silər ḳobul ḳiloɳan hux həwərdin baxḳa bir «hux həwər»ni ḳobul ḳilsanglar, silər bu ixlaroɳa ajayib səwr-taḳət bilən ətüwerixinglar mumkin! 5 Ḥalbuki, mən əzümni ḥərḳandaḳ ixta axu «ḳaltis uluoɳ rosullar»din kəm sanimaymən! 6 Gərqə mening gəp-səzlirim addiy bolsimu, bilim jəḥəttə mən undaḳ əməs; biz ḳiliwatḳan ḥərbir əməllirimizdə buni silərgə ḥər jəḥəttin ispatlap roxən ḳilduḳ. 7 Əmdi mən silərni kətürülsun dəp əzümni təwən tutup, Hudaning hux həwirini ḥaḳ tələp ḳilmay jakarlap gunah ḳildimmu? 8 Mən silərning hizmitinglarda boluxḳa baxḳa jamaətlərdin bulap-talap, ularning yardimini ḳobul ḳildim. 9 Silər bilən billə boloɳan waḳitlirimda, ḥajətmən boloɳan bolsammu, mən ḥeqkimgə eoɳirimni saloɳan əməs (qünki Makedoniyədin kəlgən ḳerindaxlar mening kəm-kütəmni toluḳlap bərdi); ḥərḳandaḳ ixta əzümni silərgə yük bolup ḳelixtin saḳlap kəldim wə buningdin keyinmu xundaḳ ḳilimən. 10 Məsiḥning ḥəḳiḳiti məndə rast boloɳandək, Ahaya yurtlirida ḥeqkimmu meni muxu mahtinixtin tosumaydu! 11 Nemə üqün? Silərni yahxi kərmigənlikim üqünmu?! Huda bilidu! 12 Lekin [bizgə ohxax ḥesablinix] pursitini izdigüqilərning pursitini məḥrum ḳilix üqün, xuningdək ular mahtinidioɳan ixlarda ḥəḳiḳətən bizgə ohxax bolsun dəp, mən nemə ḳiliwatḳan bolsam xuni ḳiliwerimən. 13 Qünki bundaḳ kixilər sahta rosullar, aldamqi hizmətkarlar, Məsiḥning rosullirining ḳiyapitigə kiriwaloɳanlardur. 14 Bu ix əjəblinərlik əməs, qünki Xəytan əzimu nurluḳ bir pərixtining ḳiyapitigə kiriwalidu. 15 Xunga uning hizmətqiliriningmu əzlirini ḥəḳḳaniylikning hizmətqiliri ḳiyapitigə kirgüziwelixi əjəblinərlik ix əməs; lekin ularning aḳiwiti əzlirining ixligənlirigə layiḳ bolidu. 16 Yənə xuni eytimənki, ḥeqkim meni əhməḳ dəp ḥesablimisun; ḥətta əgər meni xundaḳ dəp ḳarisanglarmu, əmdi məndək əhməḳni səwr ḳilip ḳobul ḳiloɳaysilər, xuning bilən əzümmu azoɳinə mahtiniwalay. 17 Mening ḥazir bularni səzlixim Rəb təripidin əməs, bəlki əzümning əhməḳlərqə yürəklik po etip mahtinixim, halas. 18 Nuroɳun adəmlər insanlarqə po etip mahtanoɳandikin, mənmu mahtinip baḳay. 19 Qünki əzünglar xunqə dana boloɳandin keyin, silər əhməḳlərgə səwr-taḳət ḳilixḳa razi bolisilər! 20 Məsilən birsi silərni ḳul ḳiliwalsa, birsi silərni yutuwalsa, birsi silərdin nəp alsa, birsi aldinglarda qongqiliḳ ḳilsa yaki yüzünglaroɳa kaqat salsa, silər uningoɳa yol ḳoyisilər. 21 Əpsus, nomus ḳilip eytimənki, biz undaḳ ixlaroɳa ajizliḳ ḳilduḳ! Əmma ular birər ixta mahtinixḳa petinoɳan yərdə (əhməḳlərqə səzləwatimən!) mənmu xu ixta [mahtinixḳa] petinimən. 22 Ular ibraniylarmu? Mənmu xundaḳ. Ular Israillarmu? Mənmu xundaḳ.

Ular Ibraһimning nəslimu? Mənmu xundaķ. 23 Ular Məsiһning hizmətkarlirimu? (mən əķildin azoŋanlardək səzləwatimən!); mən tehimu xundaķ; ziyadə kəp zoruķup ixlidim, intayin kəp dərriləndim, intayin kəp ķetim ķamaldim, kəp ķetim ələm həwplirigə duq kəldim; 24 Yəһudiylarning «bir kəm kirik ķamqa» jazasioŋa bəx ķetim tartildim, 25 üq ķetim tikənlik ķamqa jazasini yedim, bir ķetim qalma-kesək ķilindim, üq ķetim kemə һadisisigə uqridim, bir keqə-kündüzni dengizda ətküzdüm. 26 Daim səpərlərdə bolimən; dəryalarning həwplirini, ķaraķqilarning həwplirini, yurtdaxlirimning həwplirini, yat əlliklərning həwplirini, xəһərning həwpini, bayawanning həwplirini, dengizning həwplirini, sahta ķerindaxlar arisidiki həwplirini baxtin kəqürdüm; 27 əmgəklər wə japa ixlarda zoruķup, pat-pat tünəklərdə, aqlikta wə ussuzluķta, daim roza tutuxlarda, soоŋuklarda wə yeling-yalingaqlikta yürüp kəldim. 28 Bu sirttiki ixlardin baxķa, iq-baoŋrimda barlik jamaətlər üqün һər küni üstümni besip keliwatkan oŋəmlərni yəwatimən. 29 Ңərkim ajizlisa, mən ajizlimidimmu? Ңərkim ezip putlaxkan bolsa, mən ərtənmidimmu?! 30 Əmdi əgər mahtinixim zərür bolsa, əz ajizlikimni kərsitidioŋan ixlar bilən mahtinimən. 31 Rəb Əysaning Huda-Atisi, mənggü təxəkkür-mədһiyilərgə layik Boloŋuqioŋa ayanki, mən yaloŋan eytmidim. (aiōn g165) 32 Dəməxk xəһiridə padixaһ Aretasning ķol astidiki waliy meni tutux üqün, pütün Dəməxk xəһirini ķattik təķib astioŋa aloŋanidi. 33 Lekin mən sepildiki bir kamardin sewət bilən pəskə qüxürülüp, uning ķolidin ķutulup ķaqtim.

12 [Əpsus], mahtiniwerixning zərüriyiti bar. Gərqə uning paydisi bolmisimu, mən Rəbdin kəlgən alamət kərünüxlər wə wəһiylər üstidə tohtilay. 2 Məsiһdə boloŋan bir adəmni tonuymən; u on tət yil ilgiri (təndə boloŋan һaldimu, yaki təndin taxķirimu bilməymən, Huda bilidu) üqinqi ķat asmanoŋa kətürüldi. 3 Mən xundaķ bir kixini bilimən (təndə boloŋan һaldimu, yaki təndin taxķirimu bilməymən, Huda bilidu) — 4 u jənnətkə kətürülüp, xu yərdə til bilən ipadiligili bolmaydioŋan, insanlarning deyixi mən'i ķilinoŋan ajayip ixlarni anglidi. 5 Xundaķ bir adəm bilən mahtinimən, əzüm һəķķidə bolsa ajizlikmdin baxķa birər ix bilən mahtanmaymən. 6 Ңətta mahtinay desəmmu əһmək һesablanmaymən; qünki mən һəķikətni eytkan bolattim; əmma birsi məndə kərginidin yaki mən tooŋruluk angliоŋinidin meni (manga axkarilanoŋan wəһiylərning oŋayət zor uluoŋluķi tüpəylidin) yukiri oylap ķalmisun dəp əzümni mahtinixtin yioŋdim. Muxu wəһiylərning zor uluoŋluķi tüpəylidin kərəngləp kətməslikim üqün ətlirimgə sanjiloŋan bir tikən, yəni meni urup tursun dəp Xəytanning bir əlqisi manga təķsim ķilinoŋan; buning məķsiti, mening kərəngləp kətməslikim üqündur. 8 Buning tooŋrisida u məndin kətsun dəp Rəbgə üq ķetim yelindim; 9 lekin U manga: «Mening meһir-xəpķitim sanga yetərlik; qünki Mening küq-Kudritim insanning ajizlikida toluk əməlgə axurulidu» — dedi. Xunga mən Məsiһning küq-kudriti wujudumda tursun dəp ajizliklirimdin mahtinixni tehimu huxluk bilən talliwalimən; 10 xunga mən Məsiһ üqün ajizliklarni, һakarətlərni, kiyinqiliklarni, ziyankəxliklərni wə azab-okubətlərni hursənlik dəp bilimən. Qünki kaqan ajiz bolsam, xu qaoŋda küqlük bolimən. 11 Mən [mahtinip] dərwəkə əhmək bolup ķaldim! Lekin əzünglar meni buningoŋa məjbur ķildinglar. Əməliyəttə əslidə mən silər təripinglardin təriplinixim kerək bolatti; qünki һeq ərziməs bolsammu, mən һeliki «ķaltis uluoŋ rosullar»din һeq tərəptə һeq ixta kəm əməsmən. 12 Dərwəkə mən aranglarda boloŋan qaoŋda rosulning bexarətlik alamətliri, һərtərəplik qidam-səwrqanlik iqidə məjizilik alamətlər, karamətlər һəm kudrətlik məjizilər bilən əməldə kərsitilgən. 13 Silərni baxķa jamaətlərdin kaysi tərəptə təwən orunoŋa koydum? — pəkətla əzümni silərning üstünglərgə yük ķilip artip koymioŋinim bilənmu?! Mening bu adalətsizlikimni əpu ķiloŋaysilər! 14 Mana, һazir yeninglaroŋa üqinqi ķetim berixķa təyyarmən, xuning bilən silərgə һeq yük eoŋirimni saloŋum yok. Qünki izdiginim igilikinglar əməs, bəlki əzünglardur; pərzəntliri ata-anilar üqün əməs, bəlki ata-anilar pərzəntliri üqün mal-mülük yioŋixi kerək. 15 Əmdi jeninglar üqün igilikimdin huxluk bilən sərp ķilimən һəmdə əzümni sərp ķilimən — gərqə mən silərni ķanqə səygənseri mən xunqə az səyülsəmmu. 16 Əmdi xundaķ boloŋini bilən, mən silərgə һeq yük boloŋan əməsmən; birak һeligərlik ķilip, mən silərni bablap ķoydum! 17 Əjəba, mən silərgə əwətkən adəmlərning birərsi arkilik silərdin nəp aldimmu?! 18 Mən Titusni silərning yeninglaroŋa berixķa ündidim wə yənə һeliki kerindaxnimu uning bilən billə əwəttim. Titusning silərdin nəp elip bakķan yeri barmu? Biz ikkiylən

ohxax bir roḫta yüriwatmamduḳ? Bizning basḳan izimiz ohxax əməsmikən? 19 Yaki silər əzəldin bizni «Ular aldimizda əzlirini aḳlap keliwatidu» dəp oylawatamsilər? [Ix undaḳ əməs]. Biz pəḳət Məsiḫdə bolup Huda aldida səzləwatimiz; ḳiliwatḳan ḫəmmə ixlar, i səyümlüklirim, silərning etiḳadinglarni ḳurux üqündur. 20 Qünki mən yeninglaroꞑa baroꞑinimda, silərning ümid ḳiloꞑan yerimdin qiḳmay ḳelixinglardin, əzümningmu silərning ümid ḳiloꞑan yeringlardin qiḳmay ḳeliximdin, yəni aranglarda oꞑowoꞑajedəl, ḫəsəthorluḳ, oꞑəzəp-nəprət, mənmənqilik, təḫməthorluḳ, oꞑəywəthorluḳ, təkəbburluḳ wə parakəndiqiliklər bolarmikin dəp ənsirəymən; 21 — bu ḳetim silərning yeninglaroꞑa baroꞑinimda, aranglardiki gunaḫ sadir ḳilip, taki bügüngə ḳədər ətküzgən napakliḳ, buzuḳluḳ wə xəḫwaniy ixlardin tehi towa ḳilmioꞑan nuroꞑun adəmlərning səwəbidin Hudayim meni aldinglarda təwən ḳilip ḳoyarmikin, xularning ḳilmixliri tüpəylidin matəm tutmay turalmaymənmikin, dəp ənsirəymən.

13 Bu yeninglaroꞑa üqinqi ḳetim berixim bolidu. «Ḫər bir ḫəküm ikki-üq guwaḫqining aoꞑzida ispatlinixi kerək». 2 Mən ilgiri ikkinqi ḳetim yeninglarda boloꞑinimda burun gunaḫ sadir ḳiloꞑanlaroꞑa ḫəm ḳaloꞑan ḫəmminglaroꞑa xundaḳ eytḳan, ḫazirmu silərdin neri bolsammu ḳaytidin aldin'ala agaḫlandurup eytimənki (silər Məsiḫning mən arḳilik səzligənlikigə ispat tələp ḳilip keliwatḳininglar tüpəylidin), mən baroꞑinimda ḫeqkimni ayimaymən; dərwəḳə mən arḳilik səzləwatḳan Məsiḫ silərgə nisbətən ajiz əməs, bəlki aldinglarda intayin ḳudrətliktur; 4 U dərwəḳə ajizliḳta krestləngən bolsimu, lekin Hudaning ḳudriti bilən yənila ḫayat. Bizmu Uningda ajiz bolsaḳmu, Hudaning silərgə ḳaratḳan ḳudriti bilən, Uningoꞑa baoꞑlinip ḫayat yaxaymiz. 5 Əmdi əzünglarni etiḳadta barmu-yoḳ dəp təkxürüp kərünglar; əzünglarni sinap beḳinglar! Silər Əysa Məsiḫning əzünglarda boloꞑanliḳini (sinaḳtin xallinip ḳalmisanglar!) bilip yətməmsilər? 6 Əmdi silərning bizning sinaḳtin xallinip ḳalmioꞑanliḳimizni bilip ḳelixinglarni ümid ḳilimən. 7 Silərning ḫeqḳandaḳ rəzillik ḳilmasliḳinglar üqün Hudaoꞑa dua ḳilimiz; bu, bizning sinaḳtin ətti dəp ḳariliximiz üqün əməs — ḫətta sinaḳtin ətmidi, dəp ḳaralsaḳmu, məyli — muḫimi silərning durus boloꞑanni ḳilixinglar. 8 Qünki biz ḫəḳiḳətkə ḳarxi ḫeq ix ḳilalmaymiz; nemila ḳilsaḳ u bəribir ḫəḳiḳətni ayan ḳilidu, halas. 9 Qünki biz ajiz bolsaḳmu, silərning küqlük boloꞑininglardin xadlinimiz. Xuningdək biz yənə xuningoꞑa dua ḳilimizki, silər kamalətkə yətküzülgəysilər. 10 Silərning yeninglaroꞑa baroꞑinimda Rəb manga oꞑulitix üqün əməs, bəlki etiḳadni ḳurux üqün amanət ḳiloꞑan ḫoḳuḳimni ixlitip silərgə ḳattiḳ ḳolluḳni kərsətməslikim üqün, mən silərdin yiraḳta boloꞑinimda muxularni yazdim. 11 Əng ahirda, ḳerindaxlar, xadlininglar; kamalətkə yətküzülünglar, rioꞑbət-təsəllidə küqəytilinglar; bir oy, bir pikirdə bolunglar; inaḳ-hatirjəmliktə ətünglar; wə meḫir-muḫəbbət wə inaḳ-hatirjəmlikning Igisi Huda silər bilən billə bolidu. 12 Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. 13 Barliḳ muḳəddəs bəndilərdin silərgə salam. 14 Rəbbimiz Əysa Məsiḫning xapaiti, Hudaning meḫir-muḫəbbiti wə Muḳəddəs Roḫning ḫəmraḫ-ḫəmdəmliki silərgə yar boloꞑay!

Galatiyaliqlaroƣa

1 Mənki Pawlus, rosul boloƣan (insanlar təripidin
əməs yaki insanlarning wasitisi bilən əməs, bəlki
Əysa Məsiḥ wə Uni əlgənlərdin tirildürgüqi Huda'Ata
təripidin təyinləngən) **2** wə mən bilən billə turuwatqan
barliq ķerindaxlardin Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə
salam. **3** Huda'Ata wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdin
silərgə meḥir-xəpķət wə hatirjəmlik boloƣay! **4** U
Huda'Atimizning iradisi boyiqə bizni bu ḥazirķi rəzil
zamandin ķutķuzuxķa Əzini gunaḥlirimiz üqün pida
ķildi; **(aiōn g165)** **5** Hudaoƣa barliq xan-xərəp əbədil-
əbədgiqə boloƣay, amin! **(aiōn g165)** **6** Silər əzünglarni
Məsiḥning meḥir-xəpķiti arķilik Qaķiroƣuqining
yenidin xunqə tez yiraķlaxturup baxķiqə bir hil
«hux həwər»gə əgixip ketiwatķininglaroƣa intayin
ḥəyran ķalmaķtimən! **7** Əməliyəttə u ḥeqķandaķ baxķa
«hux həwər» əməstur! — pəķətla bəzi kixilər silərni
ķaymaķturup, Məsiḥning hux həwirini burmilimaķqi
boloƣan, halas. **8** Lekin ḥətta biz əzimiz bolayli yaki
asmandin qüxkən pərixtə bolsun, birsi bizning silərgə
jakarlioƣinimizoƣa ohximaydioƣan baxķa bir «hux
həwər»ni silərgə jakarlisa, bexioƣa lənət yaoƣsun!
9 Biz burun eytķinimizdək, ḥazirmu mən xuni
eytimənki, birsi silərning ķobul ķiloƣininglaroƣa
ohximaydioƣan baxķa bir hux həwərni jakarlisa,
bexioƣa lənət yaoƣsun! **10** Mən Hudani ixəndürüxüm
kerəkmu yaki insanlarni ixəndürüxüm kerəkmu? Yaki
insanlarni hursən ķilixim kerəkmu? Mən insanlarni
hursən ķilixni nixan ķiloƣan bolsam, Məsiḥning
ķuli bolmioƣan bolattim. **11** Əmdi, i ķerindaxlar,
silərgə xuni uķturimənki, mən jakarlaydioƣan hux
həwər insanlardin kəlgən əməs. **12** Qünki mən uni
insandin ķobul ķiloƣinim yoķ yaki birər kixi uni manga
əgətkini yoķ, bəlki Əysa Məsiḥ manga wəḥiy arķilik
yətküzgən. **13** Qünki silər mening Yəḥudiylarning
diniy yolida ķandaķ ḥayat kəqürgənlikim tooƣruluķ —
mening Hudaning jamaitigə əxəddiy ziyankəxlik ķilip
uningoƣa buzoƣunqilik ķiloƣanlikimni angliоƣansilər. **14**
Ḥəmdə mən Yəḥudiylarning diniy yolida elimizdiki
nuroƣun təngtuxlirimdin helila aldida turattim wə
ata-bowilirimning ən'ənilirini saķlaxķa pəwķul'addə
ķizoƣin idim. **15** Əmma anamning ķorsikidin tartip
meni Əzi üqün ayrip, meḥir-xəpķiti arķilik meni
qaķiroƣan Huda Əz Ooƣlini əllər arisida jakarlax
üqün məndə uni axkarilaxni layiķ kərginidə, mən
ḥeqķandaķ ķan-ət igisi bilən məsliḥətləxməy, **17** yaki
Yerusalemoƣa məndin ilgiri rosul boloƣanlar bilən
kərüxüxkə barmay, bəlki udul Ərəbistanoƣa atlandim.
Keyin Dəməxķķə ķaytip kəldim. **18** Andin üq yildin
keyin Yerusalemoƣa Petrus bilən tonuxuxķa bardim
wə uning ķexida on bəx kün turdum. **19** Əmma xu
qaoƣda Rəbning inisi Yaķuptin baxķa rosullarning
ḥeqķaysisi bilən kərüxmidim. **20** Mana, mening silərgə
ḥazir yazoƣinim Huda aldida ḥeq yaloƣan əməs! **21**
Keyin, mən Suriyə wə Kilikiyə əlkilirigə bardim.
22 Əmma Yəḥudiyədiki Məsiḥdə boloƣan jamaətlər
meni qirayimdin tonumaytti. **23** Ular pəķət burun
bizgə ziyankəxlik ķiloƣan adəmning əzi xu qaoƣda
yoķatmaķqi boloƣan etiķadni ḥazir hux həwər dəp
jakarlimaķta, dəp angliоƣanidi; **24** xuningdək ular
mening səwəbimdin Hudani uluoƣlidi.

2 Yənə buningdin on tət yil keyin, mən Barnabas
bilən Yerusalemoƣa qiķtim; Titusnimu ḥəmraḥ
ķilip bardim. **2** Mən bir wəḥiygə binaən xu
yərgə baroƣanidim; wə mən bikar qapmioƣinimni
yaki bikar qapmaywatķinimni jəzmləxtürüx üqün
[Yerusalemdikilərning] aldida (əməliyəttə pəķət
«jamaətning tüwrükliri»dəklərgə ayrim ḥalda) əllər
arisida jakarlaydioƣan hux həwərni bayan ķildim. **3**
Nətijidə, ḥətta manga ḥəmraḥ boloƣan Titus Yunanlik
bolsimu, hətnini ķobul ķilixķa məjburlanmidi; **4**
[xu qaoƣdiki «hətnə» məsilisi»] bolsa, bizning Məsiḥ
Əysada muyəssər boloƣan ḥərlükümizni nazarət
ķilix üqün arimizoƣa soķunup kiriwaloƣan, bizni
ķulluķķa qüxürüxməkqi bolup, yaloƣanqilik ķiloƣan
sahta ķerindaxlar tüpəylidin boloƣanidi. **5** Lekin biz
hux həwərning ḥəķiķiti silərdin məḥrum ķilinmisun
dəp ularoƣa ḥətta bir saətqimu yol ķoyoƣinimiz yoķ;
6 lekin abruyluķ ḥesablanoƣan adəmlərdin bolsa
(mening ularning nemə ikənliki bilən karim yoķ;
Huda ḥeqķandaķ insanning yüz hatirisini ķilmaydu!)
— muxu abruyluķ [ərbablar] dəp sanaloƣanlarning
məndiki [hux həwərgə] ķoxķini yoķ idi. **7** Dəl
əksiqə, hux həwərni hətnə ķilinoƣanlaroƣa yətküzüx
wəzipisi Petruska tapxuruloƣandək, hətnisizlərgə
yətküzüx wəzipisi manga tapxuruloƣan dəp tonup
yetip **8** (qünki Petrusni hətniliklərgə rosullukķa
Küqləndürgüqi bolsa, menimu əllərgə [rosul boluxķa]
küqləndürgənidi), **9** manga ata ķilinoƣan xu meḥir-
xəpķətni tonup yətkən «jamaətning tüwrükliri»
ḥesablanoƣan Yaķup, Kefas wə Yuḥannalar bolsa,
silər əllərgə beringlar, biz hətniliklərgə barayli dəp
Barnabas bilən ikkimizgə ḥəmdəmlik ong ķolini

berixti. 10 Ularning bizgə pəkət kəmbəoŋəllərni untumanglar degən birla təlipi bar idi; mən dəl bu ixkə kizoŋin bolup keliwatattim. 11 Birak, keyin Petrus Antakya xəhirigə kəlgəndə, uning əyiblik ikənliki enik boloŋaqkə, mən uni yüzturanə əyiblidim. 12 Qünki Yakupning yenidin bəzi adəmlər kelixtin ilgiri u yat əlliklər bilən həmdastihan boloŋanidi; birak ular kəlgəndə, hətniliklərdin korkup [xu kerindaxlardin] özini tartti. 13 Hətta baxkə Yəhudiy [kerindaxlar] uning bu sahtilikioŋa koxulup kətti; hətta Barnabasmu azdurulup ularning sahtipəzlikigə xerik boldi. 14 Əmma mən ularning hux həwərning həkikiti boyiqə durus mangmioŋanlikini kərüp, həmməylənning aldidila Petruskə: «Sən Yəhudiy turup, Yəhudiylarning adətliri boyiqə yaximay, bəlki yat əlliklərdək yaxawatisən; xundak turukluk, nemixkə sən yat əlliklərni Yəhudiylardək yaxaxkə zorlimakqimusən?» — dedim, 15 wə yənə: «Biz [ikkimiz] tuoŋuluximizdinla Yəhudiymiz, «gunahkar dəp karaloŋan yat əlliklər»din əməsmiz, 16 lekin insanning həkkaniy kilinixini Təwrat kanunioŋa əməl kilixkə intilixliri bilən əməs, bəlki Əysa Məsihning etikad-sadakətliki bilən bolidu, dəp bilimiz. Xunga Təwrat kanunioŋa əməl kilixkə intilix bilən əməs, bəlki Məsihgə baoŋlanoŋan etikad bilən həkkaniy kiliniximiz üqün bizmu Məsih Əysaoŋa etikad kilduk — qünki heq ət igisi Təwrat kanunioŋa əməl kilixkə intilixliri bilən həkkaniy kilinmaydu» — dedim. 17 Əmma Məsihtə həkkaniy kilinixkə izdənginimizdə, bizmu «gunahkar» dəp ispatlanoŋan bolsakmu, Məsih əmdi gunahning hizmitidə boloŋuqimu?! Yak, hərgiz! 18 Əmma mən əslidə oŋulatkan nərsilərni kaytidin kursam, özümni [Təwrat kanunioŋa] hilaplik kiloŋuqi dəp ispatlap kərsətkən bolimən. 19 Qünki mən Təwrat kanuni bilən Təwrat kanunioŋa nisbətən öldüm; nətijidə, mən Hudaoŋa yüzlinip yaxawatimən. 20 Mən Məsih bilən billə krestlənggənmən, lekin mana, yaxawatimən! Lekin yaxawatkini mən əməs, bəlki məndə turuwatkan Məsihdur. Wə mening hazir ətlirimdə yaxawatkan hayat bolsa, meni səygən wə mən üqün Özini pida kiloŋan Hudaning Ooŋlining iman-etikadidindur. 21 Mən Hudaning mehir-xəpkitini bikar kiliwətməymən; qünki həkkaniylik Təwrat kanuni arkilik kelidioŋan bolsa, Məsihning ölüxi bikardin-bikar bolup kalatti.

3 I əkilsiz Galatiyaliklar, kəz aldinglarda Əysa Məsih enik sürətlənggən, aranglarda krestlənggəndək kərüngənikən, kim silərni həkikətkə itaət kilixtin azdurup sehirlidi? 2 Mən pəkət xunila silərdin sorap biləyki: — Silər Rohni Təwrat kanunioŋa intilix arkilik kobul kildinglarmu, yaki [hux həwərni] anglap, etikad arkilik kobul kildinglarmu? 3 Silər xunqə əkilsizmu? Rohka tayinip [hayatni] baxlioŋanikənsilər, əmdiliktə ət arkilik kamalətkə yətməkqimu? 4 Silər [etikad yolida] boloŋan xunqə kəp azab-okubətlərni bikaroŋa tarttinglarmu? Dərwəkə bikaroŋa kəttioŋu?! 5 Silərgə Rohni Təminligüqi, aranglarda məjizilərni yaritiwatkuqi bu karamətlərni silərning Təwrat kanunioŋa intilip tayanoŋininglardin kilamdu, yaki anglioŋan həwərgə baoŋlioŋan ixənq-etikadinglardin kilamdu? 6 [Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək]: «Ibrahim Hudaoŋa etikad kildi; bu uning həkkaniyliki hesablandi». 7 Xuning üqün, xuni qüxinixinglar kerəkki, etikadtin tuoŋuloŋanlarla Ibrahimning həkikiy pərzəntliridur. 8 Mukəddəs yazmilarda Hudaning yat əlliklərni Özigə etikad kilixi arkilik ularni həkkaniy kilidioŋanliki aldin'ala kərülüp, Hudaning Ibrahimoŋa: «Səndə barlik əl-millətlərgə bəht ata kilinidu» dəp hux həwərni aldin eytkanliki hatiriləngənidi. 9 Xuning bilən, etikadtin boloŋanlar etikad kiloŋuqi Ibrahim bilən təng bəht tapidu. 10 Lekin Təwrat kanunioŋa əməl kilimiz dəp yürgənlər bolsa həmmisi lənətkə kalidu. Qünki [mukəddəs yazmilarda] mundak yeziloŋan: «Təwrat kanunida yeziloŋan həmmə əmrlərgə üzlüksiz əməl kilmaywatkan hərbir kixi lənətkə kalidu». 11 Yənə roxənki, heqkim Hudaning aldida kanunoŋa intilix arkilik həkkaniy kilinmaydu; qünki [mukəddəs kitabta yeziloŋinidək]: — «Həkkaniy adəm ixənq-etikadi bilən hayat bolidu». 12 Əmma kanun yoli etikad yolioŋa asaslanoŋan əməs, bəlki [mukəddəs kitabta]: — «Kanunning əmrlirigə əməl kiloŋuqi xu ixlar bilən hayat bolidu» deyilgəndəktur. 13 Halbuki, Məsih bizni Təwrat kanunidiki lənəttin hər kilix üqün ornimizda lənət bolup bədəl təlidi. Bu həktə [mukəddəs yazmilarda]: «Yaoŋaqkə esiloŋan hərbir kixi lənətkə kaloŋan hesablansun» dəp yeziloŋan. 14 Xuning bilən Məsih Əysa arkilik Ibrahimoŋa ata kilinoŋan bəht yat əlliklərgimu kəltürülüp, biz wədə kilinoŋan Rohni etikad arkilik kobul kilalaymiz. 15 Kerindaxlar, mən insanlarqə sözləymən; hətta insanlar arisida özara əhdə tüzülsimu, baxka heqkim uni yokka qikiriwetəlməydu yaki uningoŋa birər nərsə koxalmaydu. 16 Xuningdək, [Hudaning əhdisidiki] wədilər Ibrahim wə uning nəsligə eytiloŋan. [Mukəddəs kitabta] U: «wə sening nəsilliringgə», (yəni, kəp

kixilərgə) deməydu, bəlki «sening nəslinggə», (yəni yaloқuz bir kixigila), dəydu — bu «nəsil» Məsiһdur. **17** Mən xuni deməkqimənki, Hudaning Məsiһkə aldin tüzgən bir əһdisini tət yüz ottuz yildin keyin qüxürülgən Təwrat қanuni əməldin қalduralmaydu, Hudaning bu wədisini һeq bikar қilalmaydu. **18** Qünki [wədə қilinoқan] miras қanunoқa asaslanoқan bolsa, mana u Hudaning wədisigə asaslanoқan bolmaytti; lekin Huda xapaət bilən uni Ibraһimoқa wədə arқilиқ ata қiloқan. **19** Undaқta, Təwrat қanunini qüxürüxtiki məқsət nemə? U bolsa, insanlarning itaətsizlikliri tüpəylidin, Hudaning mirasi wədə қilinoқuqi, yəni Ibraһimning nəsli dunyaoқa kəlgüqə қoxumqə қilip berilgən; u pərixtilər arқilиқ bir wasitiqining қoli bilən bekitilip yoloқa қoyuloқan. **20** Əmma «wasitiqi» bir tərəpningla wasitiqisi əməs (bəlki ikki tərəpningkidur), lekin Huda Өzi pəқət birdur. **21** Undaқta, Təwrat қanuni Hudaning wədilirigə zitmu? Yaқ, һərgiz! Əgər birər қanun insanlarni һayatliққa erixtürələydioқan bolsa, undaқta һəққaniylиқ jəzmən xu қanunoқa asaslanoқan bolatti. **22** Һalbuki, muқəddəs yazmilar pütkül aləmni gunaһning ilkigə қamap қoyoқan; buningdiki məқsət, Əysa Məsiһning sadaқət-etiқadi arқilиқ wədining etiқad қiloquqilaroқa berilixi üqündur. **23** Lekin etiқad yoli kelip axkarə boloquqə, biz Təwrat қanuni təripidin қooqdilip, axkarə bolidioқan etiқadni kütüxkə қamap қoyuloқaniduқ. **24** Xu tərikidə, bizning etiқad arқilиқ һəққaniy қiliniximiz üqün Təwrat қanuni bizgə «tərbiyiligüqi» bolup, bizni Məsiһkə yetəklidi. **25** Lekin etiқad yoli axkara bolup, biz əmdi yənə «tərbiyiligüqi»ning nazaritidə əməsmiz. **26** Qünki һəmminglar Məsiһ Əysaoқa etiқad қilix arқilиқ Hudaning ooқulliri boldunglar. **27** Qünki һərқaysinglar Məsiһgə kirixkə qəmüldürülgən bolsanglar, Məsiһni kiyiwaloқan boldunglar. **28** Məsiһdə nə Yəһudiy bolmaydu nə Grek bolmaydu, nə қul bolmaydu nə һər bolmaydu, nə ər bolmaydu nə ayal bolmaydu, һəmminglar Məsiһ Əysada bir bolisilər. **29** Silər Məsiһkə mənsup boloқanikənsilər, silərmu Ibraһimning nəsli bolisilər wə uningoқa wədə қilinoқan [bəht-saadətkə] mirashordursilər.

4 Yənə xuni eytimənki: Gərqə bir bala pütün mülükning igisi bolsimu, mirashor gədək waқitlirida taki atisi bəlgiligən waқit toxmioquqə, u өz өyidiki қuldin pərқi bolmaydu. Qünki u yənila hojidarlar wə bala baққuqilarning baxқuruxida bolidu. **3** Xuningoқa ohxax, bizmu gədək waқtimizda, bu dunyadiki «asasiy қaidə-қanuniyətlər» astida қul boloқaniduқ. **4** Lekin, waқit-saiti toluқ toxқanda, Huda Өz Ooқlini [bu dunyaoқa] əwətti. U bir ayal kixidin tuoquloқan, xuningdək Təwrat қanuni astida tuoquloқanidi. **5** Buningdiki məқsət, Huda Təwrat қanuni astida yaxioқan [bizlərni] bədəl tələp һərlükkə qiқirip, bizning ooқullukқa қobul қiliniximiz üqündur. **6** Һəm silər Uning ooқulliri boloқanliқinglar üqün, Huda Өz Ooқlining: «Abba! Atam!» dəp qaқiroquqi Roһini əwətip қəlbimizgə saldi. **7** Xuning üqün, silər һazir қul əməs, bəlki ooқulliridursilər; ooқulliri boloқanikənsilər, Huda arқilиқ Өzigə mirashor bolisilər. **8** Burun, Hudani tonumioқan waқtinglarda dərwəқə yaloқan ilaһlarning қullukioқa tutuloқansilər. **9** Əmdiliktə, һazir [һəқiқiy] Hudani tonuoқanikənsilər, — yaki eniқrақ қilip eytқanda, Huda təripidin tonuloқanikənsilər, əmdi silər nemə dəp bu dunyadiki küqsiz, əbjəқ ərziməs «asasiy қaidə-қanuniyətlər»gə қarap yanisilər? Ularning қullukioқa yengiwaxtin қaytixni halamsilər? **10** Silər alaһidə kün, ay, pəsil wə yillarni etiwaroқa elip hatiriləxkə baxlidinglar! **11** Mən ilgiri silərgə singdürgən əjrim bikar ketərmikin, dəp silər üqün ənsirəwatimən. **12** Қerindaxlar, mən xuni silərdin ətünimənki, manga ohxax bolunglar; qünki mən silərgə ohxax boldum. Silər əslidə manga һeq azar yətküzmigənidinglar. **13** Əmma silərgə məlumki, ətlirimdiki bir zəiplik tüpəylidin, mən hux həwərni silərgə birinqi қetim yətküzgənidim. **14** U qaoқda, ətlirimdiki bu zəiplik silərgə nisbətən sinaқtək bolsimu, lekin silər meni kəmsitmidinglar yaki qətkə қaқmidinglar. Əksiqə, meni Huda əwətkən bir pərixtini, һətta Məsiһ Əysa өzini kütkəndək kütüwaldinglar. **15** U qaoқdiki bəht-bərikitinglar əmdi nəgə kətti?! Mən silərgə guwaһqi bolup eytalaymənki, u qaoқda silər mumkin bolsa, manga kəzliringlarni oyup berixkimu razi idinglar! **16** Əmdiliktə, silərgə һəқiқətni səzligənlikim üqün düxmininglaroқa aylinip қaldimmu? **17** [Mən eytip ətkən] һeliқi adəmlər silərgə қizoqinliқ kərsitidu, əmma niyiti durus əməs; ular pəқət silərni [nijatning] sirtioқa qiқirip, қizoqinliқinglarni өzlirigə қaritiwalmaқqi. **18** Əmma mən silər bilən birgə boloқan waқitlardila əməs, bəlki daim yaһxi ixқa қizoqinliқ қilixning өzi yaһxidur, əlwəttə. **19** Səyümlük balilirim! Məsiһ silərdə tərəldürülgüqə mən silər üqün toloқaқ azablirini yənə bir қetim tartiwatimən! **20** Mening һazirla yeninglaroқa berip, silərgə baxқiqə tələppuz bilən səzligüm

keliwatidu; qünki bu əḫwalinglar tooɣruluḳ nemə ḳilixni zadila bilməywatimən! 21 I Təwrat ḳanunining ilkidə yaxaxni halaydioɣanlar, silərdin xuni sorap baḳay, silər Təwratning əzidə nemə deyilgənlikigə ḳulaḳ salmamsilər? 22 Təwratta, Ibraḫimning ikki ooɣli bolup, biri dedəktin, yənə biri ḫər ayalidin boloɣan, dəp hatiriləngən. 23 Dedəktin boloɣan ooɣul «ət bilən» tuoɣuloɣan; ḫər ayalidin boloɣan ooɣul bolsa Hudaning wədisi arḳilik tuoɣuloɣandur. 24 Bu ikki ixni bir ohxitix degili bolidu. Bu ikki ayal [Hudaning insanlar bilən] tüzgən ikki əḫdisining wəkilidur. Birinqi əḫdə Sinay [teoɣidin] kelip, dərḫəḳikət balilirini ḳullukta boluxḳa tuoɣidu; mana Ḫəjər uningoɣa wəkildur; 25 demək, Ḫəjər bolsa Ərəbistandiki Sinay teoɣioɣa simwol ḳilinip, yəni bügünki Yerusalemoɣa ohxitilidu; qünki u xəḫər wə uning baliliri ḳullukta turmaḳta. 26 Əmma yuḳiridin boloɣan Yerusalem ḫerdur, u ḫəmmimizning anisidur; 27 Qünki, [muḳəddəs yazmilarda] mundaḳ yeziloɣan: — «Huxal bol, i pərzənt kərmigən tuoɣmas ayal! Təntənə ḳilip yangrat, towla, i toloɣaḳ tutup baḳimioɣan! — Qünki oɣerib ayalning baliliri eri bar ayalningkidin kəptur!» 28 Əmdi i ḳerindaxlar, Isḫaḳ Hudaning wədisidin tuoɣuloɣandək bizmu Hudaning wədisi boyiqə tuoɣuloɣan pərzəntlərmiz. 29 Lekin u qaoɣda «ətlərdin tuoɣuloɣan» bala «roḫtin tuoɣuloɣan» balioɣa ziyankəxlik ḳiloɣinidək, ḫazir xundaḳ bolidu. 30 Lekin muḳəddəs yazmilarda nemə deyilgən? Uningda: «Sən bu dedikingni ooɣli bilən ḳoxup ḫəydiwət! Qünki dedəktin tapḳan ooɣul ḫərgiz ḫər ayalingdin boloɣan ooɣul bilən miraskə ortaḳ bolmaydu!» dəp pütülgən. 31 Əmdi, ḳerindaxlar, biz dedəkning əməs, bəlki ḫər ayalning pərzəntliridurmiz. Məsiḫ bizni ḫərlüktə yaxisun dəp ḫər ḳildi. Xuning bilən uningda tapan tirəp turunglar wə ḳullukning boyunturukioɣa ḳaytidin ḳisilip ḳalmanglar.

5 Mana, mənki Pawlus silərgə xuni eytip ḳoyayki, əgər silər hətnə ḳobul ḳilsanglar, u qaoɣda Məsiḫning silərgə ḫeqḳandaḳ paydisi ḳalmaydu. 3 Mən hətnini ḳobul ḳiloɣan ḫərbir kixigə yənə agaḫlandurup ḫəḳikətni eytip ḳoyayki, ularning Təwrattiki barliḳ əmr-bəlgilimilərgə [toluḳ əməl ḳilix] məjburiyiti bardur. 4 Əy Təwrat ḳanuni arḳilik əzümni ḫəḳḳaniy adəm ḳilay degənlər, ḫərbiringlar Məsiḫdin ayrilip, məḫrum bolup, [Hudaning] xapaitidin qiḳip, yiḳilip uningdin ḳaldinglar. 5 Qünki Roḫḳa tayinip ḫəḳḳaniyliḳḳa baoɣlanoɣan arzu-armanni etiḳad bilən təlpünüp kütməktimiz. 6 Qünki Məsiḫ Əysada hətnilik küqkə igə əməs, hətnisizlikmu küqkə igə əməs, küqkə igə boloɣini pəḳət muḫəbbət arḳilik ix ḳilidioɣan etiḳadtur. 7 Silər obdan qepip mengiwatḳanidinglar; birak kim silərni ḫəḳikətkə itaət ḳilixtin tosuwaldi? 8 Bundaḳ ḳayil ḳilix amili silərni Qaḳiroɣuqidin boloɣan əməs! 9 «Kiqikkinə hemirturuq pütkül hemirni boldurup yooɣinitidu!» 10 Əzüm Rəbgə ḳarap ḳayil boldumki, silərmu bu ixta ḫeq baxḳiqə oyda bolmaysilər. Əmma silərni ḳaymuḳturuwatḳan kim boluxidin ḳət'iynəzər, u qoḳum tegixlik jazasini tartidu. 11 Ḳerindaxlar, əgər mən «hətnə ḳilinix kerək» dəp jakarlap yürgən bolsam, undaḳta mən bügünki küngiqə yənə nemə üqün [Yəhudiylardin] ziyankəxlikkə uqrap kelimən? Əgər xundaḳ ḳiloɣan bolsam, «krest bizarliḳi» yoḳ ḳilinatti! 12 Silərni ḳutritiwatḳan bu adəmlər əzlirini ahta ḳiliwətsun dəymən! 13 Qünki ḳerindaxlar, silər ərkinlikkə qaḳirildinglar. Lekin ərkinlikinglarni ətlərning arzu-ḫəwəslirigə ḳanduruxning baḫanisi ḳilmanglar, bəlki meḫir-muḫəbbət bilən bir-biringlarning ḳullukida bolunglar. 14 Qünki pütkül Təwrat ḳanuni «Ḳoxnangni əzüngni səygəndək səygin» degən birla əmrdə əməl ḳilinidu. 15 Lekin pəhəs bolunglarki, bir-biringlarni qixləp tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin yutulup kətmənglar yənə! 16 Əmma xuni dəymənki — [Muḳəddəs] Roḫta menginglar, wə xu qaoɣda silər ətlərning arzu-ḫəwəslirigə yol ḳoymaysilər. 17 Qünki ət Roḫḳa zit boloɣan ixlarni arzu ḳilidu, wə Roḫ ətkə zit boloɣan ixlarni arzu ḳilidu. Ular ikkisi bir-birigə ḳarimuḳarxidur; nətijidə, əzünglar arzu ḳiloɣan ixlarni ḳilalmaysilər. 18 Wəḫaləlnki, silər Roḫning yetəkqilikidə bolsanglar, u qaoɣda Təwrat ḳanunining ilkidə bolmaysilər. 19 Əmdi ətning əməlliri roxənki — zinahorluḳ, buzuḳluḳ, napakliḳ, xəḫwaniylik, 20 butpərəslik, seḫirgərlik, əqmənliklər, jedəllər, ḳizoɣanquḳluḳlar, oɣəzəplər, riḳabətlixixlər, bəlgünqiliklər, guruḫwazliḳlar, 21 ḫəsəthorluḳlar, ḳatilliḳlar, ḫaraḳkəxliklər, əyx-ixrətlər ḳatarliḳ ixlardur; bu ixlar tooɣruluḳ burunḳi eytḳinimdək ḫazir yənə bir ḳetim agaḫlandurimənki, bundaḳ ixlarni ḳiloɣuqilar Hudaning padixaḫliḳioɣa miraslik ḳilmaydu. 22 Wəḫaləlnki, Roḫning mewisi bolsa meḫir-muḫəbbət, xad-huramliḳ, hatirjəmlik, səwr-takət, meḫribanliḳ, yahxiliḳ, ixənq-sadiḳlik, 23 məmin-mulayimliḳ wə əzini tutuwelixtin ibarət. Muxundaḳ ixlarni tosidioɣan ḫeqḳandaḳ ḳanun yoḳtur. 24 Lekin Məsiḫkə mənsup boloɣanlar ətlirini, xundaḳla uningdiki ixḳlar wə

ḥəm ḥəwəslərni təng krestligən bolidu. **25** Roḥta yaxawatḳan bolsaḳ, Roḥḳa əgixip mangayli. **26** Bir-birimizni rənjitip, bir-birimizgə ḥəsət ḳilip, ḥakawur xəḥrətpərəslərdin bolmayli.

6 Ḳerindaxlar, aranglardin birsining ḥazirmu bir gunaḥ-səwənlik sadir ḳiliwatḳanliḳi bayḳalоḷan bolsa, aranglardiki roḥiy kixilər yuwax-mulayimliḳ roḥi bilən uni yolidin ḳayturup kelinglar. Xuning bilən bir waḳitta, əzünglarningmu azdurulup kətməslikinglaroḷa diḳḳət ḳilinglar. **2** Bir-biringlarning eoḷirqiliḳini kətürünglar. Xundaḳ ḳilsanglar, Məsiḥning ḳanunioḷa əməl ḳiloḷan bolisilər. **3** Qünki birsining tarazioḷa tohtioḷudək ixi bolmay turup əzini tarazioḷa tohtioḷudək dəp qaoḷlisa, u əz-əzini aldioḷanliḳ, halas. **4** Lekin ḥərkim əz əməliyitigə ḳarap təkxürüp baḳsun; xuning bilən baxḳilarningkidin əməs, bəlki əz əmәlliridinla pəhirlәngüdək ix bolsa, pəhirlənsə bolidu. **5** Qünki ḥərbir adəm əz yükini kətürüxi kerək. **6** Hudaning səz-kalamidin təlim aloḷuqi əzigə təlim bərgüqini əzidə bar boloḷan yahxi nərsilərdin ortaḳ bəḥrimən ḳilsun. **7** Əz-əzünglarni aldimanglar — Hudani aldap əhməḳ ḳiloḷili bolmaydu; qünki kim nemə terisa, xuni alidu. **8** Əz ətlirining arzu-ḥəwəslirini ḳanduruxḳa uruḳ qaqḳan kixi əz ətliridin qiriklik ḥosulini alidu. Lekin Roḥni hursən ḳilix üqün uruḳ qaqḳan kixi bolsa Roḥtin mənggülük ḥayat alidu. **(aiōnios g166)** **9** Xunga, yahxi ixlarni ḳilixtin ḥarmayli. Uningoḷa erinmisək waḳti-saiti toxḳanda qoḳum ḥosul alalaymiz. **10** Xu səwəbtin, bizdə pursət bolsila, ḥəmməyləngə, bolupmu etiḳadtiki ailigə mənsup boloḷanlaroḷa yahxi ixlarni ḳilip berəyli. **11** Mana, əz ḳolum bilən xunqə qong ḥərplər bilən yazoḷinimoḷa ḳaranglar! **12** Silərgə hətnini ḳobul ḳilixni məjburlimaḳqi boloḷanlar, ularning ḥərbiri pəḳət əzlirining taxḳi ḳiyapitini pərdazlap kərsətməḳqi boloḷan, halas; ularning bu məḳsiti pəḳət «Məsiḥning kresti» tüpəylidin boloḷan ziyankəxliktin ḳeqixtin ibarət, halas. **13** Qünki ular əzlirimu hətnə ḳilinoḷini bilən Təwrat ḳanunioḷa əməl ḳilmaydu; lekin ular ətliringlardin mahtinix üqün bəribir silərni hətnini ḳobul ḳildurmaḳqi bolidu. **14** Əzümni elip eytsam, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning kresttiki [ələmi]din baxḳa ḥeq ix bilən mahtanmioḷaymən! Qünki Uning kresti wasitisidin bu dunya manga nisbətən krestlәngən wə mənmu bu dunyaoḷa nisbətən krestlәngənmən. **15** Qünki Məsiḥ Əysada nə hətnilik nə hətnisizlik degənlər küqkə igə əməstur; birdinbir küqkə igə bolidioḷini pəḳət yengi bir yaraloḷuqidur! **16** Bu ḳaidə boyiqə mangidioḷanlaroḷa, ularning ḥəmmisigə wə Hudaning Israilioḷa hatirjəmlik wə rəḥim-xəpḳət boloḷay! **17** Buningdin keyin ḥeqkim bu ixlar bilən yənə meni awarə ḳilmisun! Qünki mən əz bədinimdə Əysaning yara izlirini kətürimən! **18** Ḳerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti roḥinglaroḷa yar boloḷay! Amin!

Əfəsusluḳlaroŋa

1 Hudaning iradisi bilən, Məsiḥ Əysaning rosuli
boloŋan mənki Pawlustin Əfəsusta turuwatḳan
mukəddəs bəndilərgə, yəni Məsiḥ Əysada ihlasmən
boloŋanlaroŋa salam! **2** Atimiz Huda ḥəm Rəb
Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik
boloŋay! **3** Bizni Məsiḥtə, ərxlərdə barliḳ roḥiy
bəht-bərikətlər bilən bərikətligən, Rəbbimiz Əysa
Məsiḥning Hudasi ḥəm Atisi mubarək boloŋay! **4**
Qünki U bizni, muḥəbbət iqidə bolup Өzining aldida
pak-mukəddəs, daoŋsiz turuximiz üqün aləm apiridə
ḳilinmay turupla talliwaloŋanidi; **5** U Өz iradisigə
yaḳḳini boyiqə bizni aldin'ala Əysa Məsiḥ arḳiliḳ
Өzigə ooŋullukḳa ḳobul ḳilixḳa bekitkənidi; **6** bu
ixta Uning meḥir-xəpḳitining uluoŋluḳioŋa mədḥiyə
oḳulidu; qünki U meḥir-xəpḳiti bilən bizni Өz
səyginidə xapaətləndürgənidi. **7** Biz Uningda [Atining]
meḥir-xəpḳitining molluḳi bilən Uning ḳeni arḳiliḳ
ḳulluḳtin ḥər ḳilinixḳa, itaətsizliklirimizgə ḳarita
kəqürümgə muyəssər bolduḳ; **8** U [bu meḥir-xəpḳətni]
barliḳ danaliḳ ḥəm pəm-parasət bilən bizgə zor
tartuḳlidiki, **9** — U Өz kəngligə pükkən güzəl haḥixi
boyiqə iradisidiki sirni, yəni waḳit-zamanlarning pixip
yetilixini idarə ḳilixi bilən barliḳ məwjudatlaroŋa, yəni
ərxlərdə boloŋanning ḥəmmisigə, zeminda boloŋanning
ḥəmmisigə Məsiḥni bax ḳilip ularni Məsiḥtə jəm ḳilix
məḳsitini bizgə ayan ḳildi; **11** Uningda bizmu Hudaoŋa
miras ḳilinoŋan; biz xu məḳsəttə barliḳ ixlarni əḳil-
iradisi boyiqə idarə Ḳiloŋuqining nixani bilən xu ixḳa
aldin'ala bekitilgəniduḳ; **12** xuning bilən Məsiḥni
awwal tayanq ḳiloŋan bizlər Uning xan-xərpining
uluoŋluḳini namayan ḳiloŋuqi bolduḳ; **13** ḥəḳiḳətning
kalam-səzini, yəni nijatinglardiki hux həwərni anglap
silərmu Uningoŋa tayandinglar — wə Uningoŋa
ixənginginglarda, silər wədə ḳilinoŋan Mukəddəs Roḥ
bilən məḥürləndinglar. **14** Hudaning xan-xəripining
uluoŋluḳi namayan ḳilinip, igiliki üzül-kesil ḥər-nijat
ḳilinoŋuqə, Mukəddəs Roḥ mirasimizning «kapalət»i
bolidu. **15** Xuning bilən, silərning Rəb Əysaoŋa
baoŋloŋan etiḳadinglar wə barliḳ mukəddəs bəndilərgə
boloŋan muḥəbbitinglar tooŋruluḳ angliloŋandin tartip,
16 dualirimda silərni əsləp, silər üqün rəḥmət eytixni
tohtatmidim; **17** tiləydioŋinim xuki, Rəbbimiz Əysa
Məsiḥning Hudasi, xan-xərəpning Igisi boloŋan Ata
silərning Uni toluḳ bilixinglaroŋa danaliḳ ḥəm wəḥiyni
əzləxtürgüqi roḥni ata ḳiloŋay, **18** xuning bilən
silərning ḳəlbtiki kəzliringlar roxənlixip, Uning
qaḳirikioŋa baoŋlanoŋan ümidning nemilikini, Uning
mukəddəs bəndiliridə boloŋan xərəplik mirasining
ḳimmətliklikini **19** wə Uning ixəngüqi bizlərgə zor
küqi bilən ḳaratḳan ḳudritining ḥesabsiz büyüklükini
bilip yətkəysilər; **20** dəl xu ḳudrətni U Məsiḥni
ölümdin tirildürüp, ərxlərdə Өzining ong yenida
olturoŋuzoŋinida Uningda yürgüzgənidi; **21** pəḳət
bu zamandila əməs, bəlki kəlgüsi zamandimu Uni
barliḳ ḥəkümranliḳtin, ḥoḳuḳtin, küq-ḳudrəttin,
hojayinliḳtin wə barliḳ tiloŋa elinidioŋan ḥərḳandaḳ
nam-xərəptin kəp üstün ḳoyoŋan; **(aiōn g165)** **22** barliḳ
məwjudatlarni Uning putliri astioŋa ḳoyup, jamaət
üqün Uni ḥəmmigə bax boluxḳa ata ḳiloŋan. **23** Jamaət
bolsa Uning teni, yəni ḥəmmini ḥəmmə jəḥəttin
Tolduroŋuqining mukəmməl jəwḥiridur.

2 Wə silər bolsanglar, ḳəbiḥlikliringlar ḥəm
gunaḥliringlarda əlgən bolup, **2** bu dunyaning
dəwrigə əgixip, ḥawaning ḥoḳuḳini tutḳan
ḥəkümdaroŋa, yəni bügünki kündə itaətsizliktin
boloŋan pərzəntlərni ḳutritiwatḳan roḥḳa əgixip,
bu ixlarda ilgiri mangoŋansilər; **(aiōn g165)** **3** biz
ḥərbirimizmu ilgiri xularning arisida ətlirimizdiki
xəḥwət-ḥəwəslərdə ḥayat ətküzgənmiz, ətlirimiz
ḥəm өz oy-hiyalimizning haḥixlirioŋa əməl ḳilip,
baxḳilaroŋa ohxax, maḥiyəttə «oŋəzəptiki pərzəntlər»
boloŋanmiz; **4** birak Huda, mol rəḥim-xəpḳətni
kərsətküqi bolup, bizni səygəndə bizgə kərsətkən
aləmbəhx meḥir-muḥəbbiti tüpəylidin, — **5** ḥətta
itaətsizliklərdə əlgən waḳtimizdimu, bizgə Məsiḥ
bilən billə jan kirgüzüp (meḥir-xəpḳət bilən
ḳutḳuzuldunglar!), **6** bizni Uning bilən billə tirildürüp,
ərxlərdə Məsiḥ Əysa bilən billə olturoŋuzoŋan; **7**
məḳsiti kəlgüsi zamanlarda Uning Məsiḥ Əysada
bizgə ḳaritiloŋan meḥribanliḳi bilən ipadiləngən
xapaitining xunqə oŋayət zor ikənlikini kəsitixtin
ibarəttur; **(aiōn g165)** **8** qünki silər xəpḳət bilənla
ixənq arḳiliḳ ḳutḳuzuldunglar. Bu ix өzünglardin
kəlgən ix əməs, bəlki Hudadin kəlgən iltipat, **9** u
zadila adəmlərning əməl-əjridin kəlməydu, bu ḥəm
ḥeqkimning mahtanmasliḳi üqündur. **10** Qünki biz
Hudaning ixligən ḥüniridurmiz, həyrhaḥ ixlar üqün
Məsiḥ Əysada yaritiloŋanmiz; Huda əsli bizning ularda
mengiximiz üqün bu ixlarni aldin'ala təyyarlioŋanidi.
11 Xunga silər əslidə ətliringlaroŋa asasən «yat əllər»
dəp ḥesablanoŋininglarni, — insanning ḳoli bilən
ətliridə «hətnə ḳilinoŋanlar» dəp ataloŋanlar təripidin

«hətnisiz» dəp ataloƣanlikinglarni, 12 xundakla xu
qaoƣda Məsihsiz bolup, Israilning pukralikining sirtida
turup, wədilərni elip kəlgüqi əhdilərni yat bilip,
bu dunyada ümidsiz ham hudasiz yaxioƣininglarni
esinglarda tutunglar; 13 lekin əsli yiraklarda boloƣan
silər hazir Məsihning keni arkilik yekin kilindinglar;
14 qünki U bizning inaklikimizdur, U ikki tərəpni bir
kilip otturidiki ara tamni qekiwətti; 15 yəni, Øz ətliri
arkilik əqmənlikni tügitip, bəlgilimilərni kərsətkən,
əmrlərni yətküzgən kanunni bikar kilip, ikki tərəpni
Øzidə yengi bir adəm kilip yaratti, xuning bilən
inaklikni apiridə kildi; 16 krestkə mihlinip muxuning
wasitisi bilən əqmənlikni kətl kilip, ikkisini bir təndə
Huda bilən əpləxtürdi; 17 andin U kelip, yiraklarda
turoƣan silərgimu inaklik hux həwirini jakarlidi,
yekindikilərgimu inaklikni jakarlidi. 18 Qünki hər
ikkimizning Uning arkilik bir Rohta Ata aldioƣa kirix
hokukimiz bardur. 19 Xunga xuningdin baxlap silər
musapirlar, yaka yurttikilər əməs, bəlki mukəddəs
bəndilərgə wətəndax bolisilər, Hudaning əyidikiliridin
bolisilər; 20 silər rosullar wə pəyoƣəmbərlər boloƣan
ulning üstigə kurulmaktisilər; binaning «burjək
texi» bolsa Əysa Məsih Øzidur; 21 Uningda pütkül
bina puhta jipsilaxturulup, Rəbdə mukəddəs bir
ibadəthana boluxka əsüp barmakta. 22 Silərmu
[koxulup] Uningda Hudaning bir turaloƣusi boluxka
Rohta birləxtürülüp kurulmaktisilər.

3 Xu səwəbtin silər «yat əldikilər» üqün Məsih
Əysaning məhbusi boloƣan mənki Pawlus — 2
(silər bəlkim manga tapxuruloƣan, silərgə Hudaning
xəpkitini elip baridioƣan oƣojidarlikim tooƣruluk,
3 yəni Uning manga wəhiy bilən sirni ayan
kiloƣanliki tooƣruluk həwərdar boluxunglar mumkin
(mən bu tooƣrisida ilgiri az-paz yazoƣanidim; 4
silər uni okuoƣininglarda, Məsihning siri tooƣruluk
yorutuloƣanlikimni bilip yetisilər) 5 ilgiriki dəwrlərdə
bu sir insan balilirioƣa Uning mukəddəs rosulliri
wə pəyoƣəmbərlirigə Roh arkilik hazirkidək enik
wəhiy kilinoƣandək, ayan kilinoƣan əməs. 6 Demək,
hux həwər arkilik «yat əldikilər»din boloƣanlarmu
ortak mirashorlar, təndiki ortak əzalar, Məsih Əysada
boloƣan wədidin ortak bəhrimən boloƣuqilar bolidu;
7 Hudaning xəpkiti manga elip kəlgən iltipat bilən,
Uning küq-kudritining yürgüzülüxi bilən, mən bu ixka
hizmətkar kilip təyinləndim; 8 manga — mukəddəs
bəndiliri iqidiki əng təwinidinmu təwən boloƣan
manga muxu iltipat, yəni əllər arisida Məsihning
mələqərligüsiz baylikliri tooƣruluk hux həwər jakarlax
9 wə xundakla hammini yaratkan Hudada yoxurun
bolup kəlgən bu sirning kandak əməlgə axuruluxi
tooƣruluk həmməylənni yorutux hizmiti amanət
kilindi. (aiōn g165) 10 Buning məksiti ərxlərdə boloƣan
hökümranlaroƣa ham hokuklaroƣa Hudaning kəp
tərəplimilik danaliki jamaət arkilik hazir axkarə
kilinixtin ibarəttur. 11 Bu ix bolsa, Uning Məsih
Əysa Rəbbimizdə ijra kilinoƣan mənggülük muddiasi
boyiqidur; (aiōn g165) 12 Uning ixənq-sadikliki arkilik
biz jasarətkə ham Hudaning aldioƣa hatirjəmlik bilən
kirix hokukioƣa igə bolduk; 13 xuning üqün silərdin
ətünimənki, mening silər üqün tartkan japa-jəbirlirim
tüpəylidin pərixan bolmanglar; qünki bu ix silərning
xan-xəripinglar bolidu). 14 Mən xu səwəbtin tizlirimni
Atioƣa pükimənki, 15 (asman-zemindiki barlik atilik
munasiwətlər Uningdin «ata» namini alidu) 16
U Øz xan-xəripidiki baylikllar bilən, Rohi arkilik
silərni iqki dunyayinglarda küqləndürgəy; 17 xuning
bilən Məsih kəlbinglarda ixənq arkilik turup, silər
mehir-muhəbbət iqidə yiltiz tartoƣan, ul selinoƣan,
18 barlik mukəddəs bəndilər bilən billə Məsihning
muhəbbitining kəngliki, uzunluki, qongkurluki wə
egizlikini qüxinip igiliwaloƣaysilər; yəni adəmning bilip
yetixidin həssiləp exip qüxidioƣan Uning muhəbbitini
bilip yətkəysilər, xuningdək Hudaning mukəmməl
jəwhiri bilən toldurulоƣaysilər. 20 Əmdi iqimizdə
yürgüzidioƣan kudriti boyiqə barlik tilikimiz yaki
oylioƣanlirimizdinmu həddi-hesabsiz artuk wujudka
qikirixka kadir Boloƣuqioƣa, — 21 Uningoƣa dəwrdin
dəwrgiqə, əbədil'əbədgiqə jamaəttə Məsih Əysa arkilik
xan-xərəp boloƣay! Amin! (aiōn g165)

4 Əmdi xu səwəblərdin, Rəbning məhbusi boloƣan
mənki, [Hudaning] silərni qakiroƣan [büyük]
qakirikioƣa layik halda mengixliringlarni ətünimən,
2 həmmə ixta kəmtərlik wə yuwax-mulayimlik
bilən, səwrqanlik bilən, bir-biringlaroƣa muhəbbət
iqidə kəng korsak bolup, 3 inak-hatirjəmlikning
rixtisi bilən, Rohta boloƣan birlikni tutuxka
intilixinglarni [ətünimən]. 4 Tən birdur, Roh birdur,
— huddi qakiriloƣininglarda, ohxax bir arzu-ümidkə
qakiriloƣininglardək, — 5 Rəb birdur, iman-etikad
birdur, qəmüldürülüx birdur, 6 həmmining Huda'Atisi
birdur; U bolsa həmmidin üstün turoƣuqi, həmmini
yürgüzgüqi wə həmmimizning iqidə Boloƣuqidur. 7
Xundaktimu hazir hərbirimizgə Məsihning iltipatining
əlqimi boyiqə xəpkət təkdim kilinoƣandur; 8

xunga, mukəddəs kitabta [Huda] eytkinidək: — «U yukiriоға kətürüldi, [Insanlarni] tutkun kiloғuqilarni U Өzi əsir kilip elip kətti, Həm insanlarоға iltipatlarni təkdim kildi». **9** Əmdi «kətürülgən» zat bolsa, [awwal] yərning tegigə qüxkən zatning Өzi əməsmu? **10** Qüxkən zat bolsa barlik ərxlərdin yukiriоға kətürülgənning dəl Өzidur; kətürülüxining məksiti, aləmning barlikini tolduruxtin ibarət; **11** Xunga, bəzilərni rosullar, bəzilərni pəyоғəmbərlər, bəzilərni hux həwərqilər, bəzilərni bakkuqi wə yaki təlim bərgüqilər kilip təyinligən dəl Өzidur. **12** Bularning məksiti mukəddəs bəndilərni hizmət wəzipisigə, jümlidin Məsihning tenini kurup qikixka korallandurup kamalətkə yətküzüxtin ibarət; **13** wəzipə həmmimizning etikadta həm Hudaning Ooғlini toluk tonuxta birlikkə keliximizgiqə, kamil adəm bolup yetixip qikiximizoғiqə, — yəni Məsihning mukəmməl jəwhiri gəwdiləngən kəddi-kamət ələqimigə yetiximizgiqə dawamlaxturulmakta; **14** xundak boloғanda, yənə gədək balilardin bolmay, adəmlərning kuwlukidin oylap qikkan aldamqi niyət-pilanliri bilən, ularning hiylə-nəyringidin qikkan təlimatining dolkunliridin urulup, uning hərhil xamilida uyak-buyakka uqurulup kətməymiz; **15** əksiqə, mehir-muhəbbət iqidə turup həkikətkə berilip ix kərüp, beximiz boloғan Məsihkə baoғlinixta hər jəhəttin əsüp yetilidioғan bolimiz; **16** Uningdin pütkül tən, əzaliri bir-birigə jipsilaxturulup, ozukluk təminligüqi hərbir əgə arkilik bir-birigə tutaxturulup, hərbir əzaning əzigə has ələqəngən wəzipini ətixi bilən baroғanqə əstürülüp, muhəbbət iqidə əz-əzini kurup qikixka ixliməktə. **17** Xunga xuni eytimənki, Rəbtə uni tapilaymənki, yat əllərningkidək, yəni ularning əz oy-pikirlirining bimənilikidə mangoғinidək mengiwərməslikinglar kerək; **18** ular kəlbining kattikliqidin kelip qikkan bilimsizlik tüpəylidin, Hudaning hayatidin ada-juda kilinip, qüxənqisi karangoғulixip kətkən, **19** ar-nomusni taxliwetip, nəpsaniyətqiliki awup hərhil iplasliklarni yürgüzüxkə, kəyp-sapaoға berilgən. **20** Əmma silər bolsanglar, Məsihni xundak yolda əginip tonuoғan əməssilər — **21** (həkikətning Əysada boloғinidək, uni həkikətən angliоған, uningda əgitilgən bolsanglar) — **22** demək, ilgiriki turmuxunglarоға has boloғan, aldamqi arzu-həwəslərgə əgixip əzini buloғioғuqi «kona adəm»ni seliwetip, **23** oy-zehninglarning rohida yengilinip, **24** Hudaning ohxaxlikioға asasən, həkikəttin qikkan həkkaniylikta wə pak-mukəddəsliktə yaritiloғan «yengi adəm»ni kiyiwelixinglar kerəktur. **25** Xuning bilən yaloғanqilikni seliwetip, hərbirimiz əz yekinlirimiz bilən həkikətni sözlixəyli; qünki biz bir-birimizgə nisbətən bir tənning əzaliridurmiz. **26** «Aqqiklininglar, əmma gunah kilmanglar»; oғəzipinglar kün patkuqə dawam etiwərmisun; **27** yaki Ibliska heq orun koyup bərmənglar. **28** Ooғri ikkinqi ooғrilik kilmisun; əksiqə u mehnət kilip ikki kolioға tayinip halal ix kilsunki, hajiti boloғanlarоғimu bəlüp bərgüdək əz tapkini bolsun. **29** Aoғzinglardin heqkandak iplas söz qikmisun, pəkət angliоғuqilarоға xəpkət yətsun üqün, ehtiyajka uyoғun wə adəmni kurup qikidioғan sözlərni eytinglar. **30** Hudaning Mukəddəs Rohioға azab bərmənglər; qünki silər Uning bilən hər-nijat küni üqün məhürləngənsilər; **31** əzünglardin hərkandak əq-adawət, aqqik-oғəzəp, kəhr, jedəl-majiralar, til-ahanət həmdə hərhil kara niyətlərni neri kilinglar; **32** bir-biringlarоға mehriban, yumxak dillik bolup, Huda Məsihtə silərni kəqürüm kiloғinidək bir-birininglarni kəqürüm kilinglar.

5 Xunga Hudaning səyümlük pərzəntliridin bolup, Uni ülgə kilinglar; həmdə Məsih bizni səyüp, Өzini biz üqün Hudaoға huxpurak süpitidə hədiyə-kurbanlik boluxka atap pida kiloғandək silərmu muhəbbət iqidə menginglar. **3** Əmma mukəddəs bəndilərgə layik halda, buzukluk, hərkandak paskinilik yaki nəpsaniyətqilik aranglarda hətta tiloғimu elinmisun; **4** Xundakla iplaslik, əhmikanə paranglar yaki qakina qakqaklarmu tilinglarоға elinmisun — bularmu muwapik əməstur — bəlki aoғzinglardin təxəkkürlər qikşun. **5** Qünki xuningdin həwərdarsilərki, hərkandak buzukluk kiloғuqi, napak boloғuqi yaki nəpsaniyətqi kixi (bundak kixi əməliyəttə bir butpərəskə barawər) Məsih wə Hudaning padixahlikioға mirashor bolalmaydu. **6** Heqkimgə əzünglarni kuruk gəplər bilən aldatmanglar; qünki bu ixlar tüpəylidin Hudaning oғəzipi itaətsizliktin boloған pərzəntlərning bexioға qüxidu. **7** Xunga ularоға muxu ixlarda xerik bolmanglar; **8** qünki silər əsli karangoғuluk idinglar, lekin hazir Rəbdə yorukluksilər; yorukluқning pərzəntlirigə layik menginglar **9** (qünki yorukluқning mewisi toluk mehribanlik, həkkaniylik wə həkikəttin tərkib tapkandur), **10** nemə ixlarning Rəbni hursən kilidioғanlikini əginip ispatlanglar. **11** Karangoғuluktiki mewisiz ixlar bilən qetilip kalmanglar; əksiqə, ularni eqip əyibləngilar; **12** qünki ularning yoxurunqə

ixligənlirini ḥətta tiloɣa elixmu nomus ixtur. 13 Əmma
yorukluk bilən əyibləp axkarilanoɣan ḥərkandak
nərsə oquk kərünidu; yorukluk axkarilioɣan ḥəmmə
nərsə yoruklukka aylinidu. 14 Xuning üqün U
mundak dəydu: — «Oyoɣan, əy uyquqi! Tiril ölüklər
arisidin! Wə Məsiḥ seni parlap yoritidu». 15 Xuning
üqün silərning mengiwatkan yolunglaroɣa eḥtiyat
bilən dikkət kilinglar; yolunglar nadanlarningkidək
əməs, danalarningkidək bolsun; 16 wakit-pursətni
oɣəniymət bilip tutuwelinglar; qünki muxu dəwr
rəzildur. 17 Bu səwəbtin nadan bolmanglar, bəlki
Rəbning iradisining nemə ikənlikini qüxəngüqi
bolunglar; 18 Ḥaraḳ-xarab iqip məst bolmanglar;
xundak kilik adəmni xallaklaxturidu; buning ornioɣa
Roḥka toldurulоɣuqi bolunglar, 19 bir-biringlaroɣa
zəbur-nəoɣmilər, mədḥiyə küyliri wə roḥiy nahxilar
eytixip, kəlbinglarda nahxa-nəoɣmilər yangritip Rəbni
mədḥiyilənglar; 20 hərdaim ḥəmmə ixlar üqün Rəb
Əysa Məsiḥning namida Huda ḥəm Ata Boloɣuqioɣa
təxəkkür-rəḥmət eytinglar, 21 Məsiḥtin əyminip, bir-
biringlaroɣa boysununglar. 22 Silər ayallar, Rəbkə
boysunoɣandək əz ərliringlaroɣa boysununglar; 23
qünki Məsiḥ jamaətning bexi boloɣandək, ər ayalning
bexidur; Məsiḥ yənə təngə kutkuzoɣuqidur. 24
Əmdiliktə jamaət Məsiḥkə boysunoɣandək, ayallar
ərlirigə ḥəmmə ixta boysunsun. 25 Ərlər ayalliringlarni
səyünglər, huddi Məsiḥningmu jamaətni səyüp,
uning üqün Əzini pida kiloɣinidək səyünglar; 26
[Məsiḥning jamaət üqün] xundak kilixi jamaətni
mukəddəs kilip, «dasning süyi» boloɣan səz-kalam
bilən yuyup paklandurux üqündur, 27 xuningdək
jamaətni xərəplik ḥalda Əzigə ḥazir kilip, uni ḥeq
daoɣ, koruk yaki bularoɣa ohxax ḥərkandak nərsilərdin
haliy kilip, toluk mukəddəs wə əyibsiz kilixtin
ibarəttur. 28 Xuningoɣa ohxax, ərlər əz ayallirini
əz tenini səygəndək səyüxi kerəktur; əz ayalini
səygən kixi əzini səygən bilən barawər. 29 Qünki
ḥeqkim əsla əzining etidin nəprətlənggən əməs,
əksiqə uni ozuklanduridu ḥəm asraydu; bu huddi
Məsiḥning jamaətni [ozuklanduridioɣinioɣa ḥəm uni
asraydioɣinioɣa] ohxaydu. 30 Qünki biz Uning tenining
əzaliridurmiz: — 31 «Xu səwəbtin ər ata-anisining
yenidin ayrlip, əz ayalioɣa baoɣlinidu; ikkisi bir tən
bolidu». 32 Bu sir intayin qongkurdur; əmma mən
ḥazir Məsiḥ wə jamaət tooɣruluk səzləwatimən. 33
Əmma silərmu ḥərbiringlar əz ayalinglarni əzünglarni
səygəndək səyünglar; ayal bolsa, eridin əyminip, uni
ḥərmətlisun.

6 Balilar, Rəbdə ata-aniliringlaroɣa itaət kilinglar;
qünki bu durusdur. 2 «Atangni wə anangni
ḥərmətlə» — bu bolsa əz iqigə wədini aloɣan birinqi
əmrdur — 3 «Xuning bilən sening ixliring kutluk
bolidu, zeminda uzun əmür kərisən» — [dəp wədə
kilinoɣan]. 4 Silər atilar, baliliringlarni hapa kilmanglar,
bəlki ularni Rəbning tərbiyisi ḥəm kərsətmisidə
bekinglar. 5 Silər kullar, əttin boloɣan hojayininglaroɣa
Məsiḥkə itaət kiloɣininglardək qin kənglünglardin
əyminix wə titrəx bilən itaət kilinglar; 6 pəkət kəz
aldidila hizmət kilip, adəmni hux kiloɣuqi kullardin
bolmanglar, bəlki Məsiḥning kullirining süpitidə
Hudaning iradisini jan-dil bilən bəja kəltürünglar,
7 adəmlərgə əməs, bəlki Rəbgə qin dilinglardin
hizmət kilinglar; 8 xuni bilgənki, ḥərkandak adəm
birər yahxilik kilsa, məyli u kul bolsun yaki hər
bolsun, xu ix Rəbdin uningoɣa yanidu. 9 Silər
hojayinlar, kulliringlaroɣimu ohxax yol bilən muamilə
kilip, ularoɣa ḥəywə kilixtin kol üzünglar; qünki
ularningmu wə silərningmu hojayininglar ərxtidur,
Uningda ḥərkandak adəmning yüz-hatirisini kilix
degənning yoklukini bilisilər. 10 Ahirda, kerindaxlar,
Rəbdə wə Uning küq-kudritidə küqləndürlünglar;
11 Iblisning ḥiylə-nəyrənglirigə takabil turuxunglar
üqün Hudaning pütkül sawut-yarioɣini kiyiwelinglar;
12 qünki elixidioɣinimiz ət wə kan igiliri əməs,
bəlki ḥəkümranlar, ḥokukdarlar, bu dunyadiki
karangoɣulukni baxkuroɣuqi dunyawi əmirlər, yəni
ərxlərdə turuwatkan rəzil roḥiy küqlərdur. (aiōn g165)
13 Muxu wəjidin əzünglaroɣa Hudaning pütün sawut-
yarikini elip artinglarki, rəzillik künidə bərdaxlik bilən
kattik turidioɣan, ahir ḥəmmə ixni ada kilip, yərni qing
dəssəp turidioɣan bolisilər. 14 Əmdi qing turunglar —
ḥəkikət bəlweoɣini belinglaroɣa baoɣlap, məydənglərgə
ḥəkkaniylik sawutini kiyip, putunglaroɣa hatirjəm-
inaklik hux həwirini yətküzüxkə təyyarlik qorukini
kiyip, yərni qing dəssəp turunglar. 16 Bu ixlarning
ḥəmmisidə iman-ixənqning kalkinini koloɣa elinglar;
uning bilən silər rəzil boloɣuqining barlik ot oklirini
əqüriwetələydioɣan bolisilər. 17 Ḥəmdə bexinglaroɣa
nijatning dubuloɣisini kiyip, Hudaning səz-kalamini,
yəni Roḥning kiliqini elinglar; 18 ḥəmmə wakit-pəsildə
Roḥta ḥərhil dua-tilawət ḥəm iltija bilən dua kilinglar;
dəl bu ixta kət'iy ḥoxyar turup barlik mukəddəs
bəndilər üqün ḥər tərəplimə dua-iltijalar kilinglar;

19 mən üqünmu dua ḳilinglarki, — eoŋiz aqḳinimda manga səzlər kəlsun, hux həwərning sirini dadillik bilən axkarə ḳilay. **20** Mən dəl xu ixḳa zənjirlər bilən baoŋlanoŋan əlqimən; xunga ḳilixḳa tegixlikim boyiqə, [hux həwər yətküzüxtə] dadillik bilən səz ḳiliximoŋa [dua ḳilinglar]. **21** Əmdi mening tooŋramdiki ixlardin, mening ḳandaḳ ətüwatḳanliḳimdin həwərlinixinglar üqün, səyümlük ḳerindax ḥəm Rəbdə sadiḳ hizmətkar boloŋan Tikikus silərgə ḥəmmə ixlarni məlum ḳilidu. **22** Mening uni dəl muxu ix üqün yeninglaroŋa əwətixim, silərning ixlirimizdin həwərdar boluxinglar wə uning kənglünglaroŋa təsəlli wə ilḥam berixi üqündur. **23** Ḳerindaxlaroŋa hatirjəmlik, muḥəbbət ḥəm iman-ixənq Huda'Ata wə Rəb Əysa Məsiḥdin boloŋay! **24** Rəb Əysa Məsiḥni əlməs-qirimas səygü bilən səygüqilərgə meḥir-xəpḳət yar boloŋay!

Filippilikɬaroɳa

1 Əysa Məsiḥning ɳulliri boloɳan Pawlus wə Timotiydin, Filippida turuwatɳan, Məsiḥ Əysada boloɳan barlik mukəddəs bəndilərgə, yetəkqilər wə hizmətqilərgə salam! **2** Silərgə Huda'Atimiz wə Rəb Əysa Məsiḥtin meḥir-xəpɳət wə hatirjəmlik ata ɳilinoɳay! **3** Ḥərɳetim silərni əsliginimdə mən Hudayimoɳa təxəkkür eytimən, **4** ḥərɳetim dua ɳiloɳinimda, silərning birinqi künidin tartip bügüngə ɳədər hux həwər hizmitigə boloɳan ḥəmkarlikinglar tüpəylidin tohtimay xad-huramlik bilən silərgə dua-tilawət ɳiliwatimən; **6** qünki mening dəl xuningoɳa ixənqim kamilki, silərdə yahxi ixni Baxlioɳuqi bu ixni taki Əysa Məsiḥning künigiqə kamalətkə yətküzüp tamamlaydu; **7** mening ḥəmminglar tooɳruluk xundak oylixim tooɳridur; qünki mən ɳəlbinglardidurmən; mən zindanda zənjirlənginimdimu wə hux həwərni akliɳinimdimu, dəlilliginimdimu [Huda manga yətküzgən] meḥir-xəpɳəttin silərmu ortak bəḥrimən bolisilər. **8** Mening Məsiḥ Əysaning iq-baoɳrida bolup silərni xunqilik təlpünüp seoɳinoɳanlikimoɳa Huda Əzi guwaḥqidur. **9** Mening dua-tilawitim bolsa, silərning muḥəbbitinglarning ḥərtərəplimə bilim wə ətraplik sawat bilən yorutulup tehimu exip taxkayki, **10** silər nemə ixlarning əwzəl ikənlikini pərk etələydioɳan bolup, Məsiḥning künidə pak-diyanətlik, əyibsiz bolisilər **11** ḥəmdə Əysa Məsiḥ arkilik boloɳan, Hudaning xan-xəripi ḥəm mədḥiyisini elip kelidioɳan ḥəkɳaniylikning mewisi bilən toldurulisilər. **12** Birak silərgə xuni həwərləndürməkqimənki, i ɳerindaxlar, mening bu əḥwalim əməliyəttə hux həwərning tehimu kəng tarkilixi üqün türtkə boldi; **13** Qünki mening ɳamilixim Məsiḥ üqün ikənliki imperator ordisidiki ɳarawulhanidikilərgə wə baxka ḥəmməyləngə ayan boldi. **14** Xuning bilən ɳerindaxlarning kəpinqisi mening ɳamilixim tüpəylidin Rəbgə tayinip [Hudaning] səz-kalamini ɳorkmay səzləxkə tehimu jür'ətlik boldi; **15** dərwəkə, bəziliri ḥəsət kilip yaki rikabətlixip, bəziliri ak kəngüllük bilən Məsiḥni jakarlaydu; **16** keyinkiliri bolsa bərḥək muḥəbbəttin, mening hux həwərni aklap ispatlixim üqün muxu yərgə koyuloɳanlikimni bilgənlikidin xundak kilmakta; **17** Aldinkiliri bolsa qin kənglidin əməs, bəlki xəhsiyətqilikidin, mening zənjirləngən dərdimgə dərd ɳoxmakqi bolup xundak kilmakta. **18** Əmdi bularoɳa nemə degülük? ɳandakla bolmisun, tooɳra niyəttin bolsun sahtilikтin bolsun, ohxaxla Məsiḥ jakarlinidu; mən xuningoɳa xadlinimən; bərḥək, dawamlik xadliniwerimən. **19** Qünki dualiringlar wə Məsiḥ Əysaning Roḥining ɳuwwətlixi arkilik bu ixlar nijat-ɳutkuzuluxumoɳa mədət bolidu dəp bilimən, **20** — demək, təkəzzalikim wə ümid-istikim boyiqə ḥeq ixta hijalətqiliktə ɳalmastin, tirik yaki ölük bolay, ḥərdaim boloɳinidək ḥazirmu toluk jasarət bilən Məsiḥ tenimdə uluoɳlansun! **21** Qünki manga nisbətən ḥayatimning özi Məsiḥdur, ölüx bolsa tehimu paydiliktur. **22** Jenim tenimdə ɳalsa, əmdi nesiwəm yənə mewilik hizmət bolidu; lekin ɳaysisini əwzəl bilip talliweliximni bilməywatimən; **23** mən ḥayat bilən mamat otturisida kisilip ɳaldim; qünki bu dunyadin ayrilip, Məsiḥ bilən billə boluxka intizarmən — bu ix ziyadə əwzəldur; **24** əmma silər üqün jenimning tenimdə ɳelixi tehimu zərüroɳu dəymən. **25** Əmdi buningoɳa ixənqim kamil bolup, silərning etikadta aloɳa ilgirilixinglar ḥəm xad-huram boluxunglar üqün mən silər bilən billə ɳelip dawamlik turimən dəp bilimən; **26** xuning bilən mening silərgə yənə ḥəmraḥ boloɳinim wəjidin mən arkilik Məsiḥ Əysada pəhirlinip təntənə kilixinglar tehimu ziyadilixidu! **27** Pəɳət özünglarni Məsiḥning hux həwirigə layik tutunglarki, mən yeninglaroɳa berip silər bilən didarlaxɳandimu, silərdin ayriloɳandimu, ixliringlardin anglaydioɳinim silərning bir roḥ bir janda bolup qing dəssəp turup, hux həwərdiki etikadning yolida kürəxkə intiliwatkininglar, **28** xundakla ɳarxi qikɳuqilarning ḥeqɳandak wəḥimiliridin patiparak bolup kətmigininglar bolsun; silərdiki bu oɳəyrət, ularoɳa ḥalakətning bəlgisi, silərgə bolsa ɳutkuzuluxunglarning alamiti, xuningdək alayitən Hudadin kəlgən bir alamättur; **29** Qünki Məsiḥning yolida silərgə pəɳət Uningoɳa ixinixnila əməs, yənə Uning üqün horlukka uqraxmu nesiwə kilinoɳandur. **30** Qünki silər ilgiri məndə kərgininglardək wə xuningdək ḥazir angliɳininglardək mən yolukɳan küräxkə silərmu yolukmaktisilər.

2 Əgər əmdi Məsiḥtə rioɳbət bar deyilsə, muḥəbbətning təsəllisi bar deyilsə, Roḥning sirdaxliki bar deyilsə, kəlbdə iq aoɳritixlar ḥəm rəḥimdillik bar deyilsə, **2** — əmdi ohxax bir oy-pikirdə bolup, bir-biringlaroɳa ohxax muḥəbbəttə baoɳlinip, bir jan bir niyəttə bolup, aranglarda ḥeq ix rikabəttin yaki ɳuruk xəḥrətpərəsliktin bolmisun; əksiqə,

oy-hiyalinglarda kiqik peillik bolup ḫərbiringlar baxḳilarni əzünglardin yuḳiri dəp bilinglar; xundaḳ boloŋanda xad-huramliḳimni kamil ḳilisilər. **4** Ḫərbiringlar pəḳət əz ixliringlaroŋa kəngül bəlüp ḳalmay, bəlki baxḳilarningkigimu kəngül bəlünglar. **5** Məsiḥ Əysada boloŋan oy-pozitsiyə silərdimu bolsun: — **6** U Hudaning tip-xəklidə bolsimu, Əzini Huda bilən təng ḳilixni olja ḳilip tutuwalmidi; **7** Əksiqə, U Əzidin ḫəmmini ḳuruḳdidi, Əzigə ḳulning xəklini elip, Insanlarning siyaḳioŋa kirip, insaniy təbiəttin ortaḳdax bolup, **8** Əzini təwən ḳilip, Ḫətta ələmgiqə, yəni kresttiki ələmgiqə itaətmən boldi; **9** Xunga Huda Uni intayin yuḳiri kətürüp mərtiwilik ḳildi, Uningoŋa ḫərḳandaḳ namdin üstün boloŋan namni beoŋixlidiki, **10** Əysaning namioŋa asmanlarda, yər yüzidə ḫəm yər astida barlik tizlar pükülüp, **11** Huda'Atioŋa xan-xərəp kəltürüp ḫərbir til Əysa Məsiḥning Rəb ikənlikini etirap ḳilidu. **12** Xuning bilən, əy səyümlüklirim, silər ḫəmixə itaət ḳiloŋininglardək, pəḳət mən yeninglarda boloŋinimdila əməs, bəlki ḫazirḳidək mən silərdin neri boloŋanda tehimu xundaḳ itaət bilən əyminixtə, titrigən ḫalda əz nijatinglarni ḫərtərəpkə tətbiḳlaxḳa intilinglar. **13** Qünki Hudaning güzəl haḥixi boyiqə silərning iradə tiklixinglaroŋa wə xuningdək uni əməlgə axuruxunglarda iqinglarda ixliguqi Uning Əzidur. **14** Ḫəmmə ixlarni oŋudungximay yaki talax-tartix ḳilmay ḳilinglar; **15** xuning bilən silər əyibsiz, sap dillik bolup, bu dəwrdiki tətür, əsəbbiy adəmlər otturisida yaxap, ularning arisida dunyaoŋa yoruḳluḳ bərgüqilərdək parlap, Hudaning daoŋsiz pərzəntliri bolisilər; **16** xuningdək ḫayatning səz-kalamini sunup bərgüqi boloŋininglar tüpəylidin, mən silərdin Məsiḥning künidə bikar yügürməptimən, bikar japa tartmaptimən dəp pəhirlinip təntənə ḳilaylaydioŋan bolimən. **17** Ḫətta mən «xarab ḫədiyə» süpitidə etiḳadinglardiki ḳurbanlik ḫəm hizmət-ibadətning üstigə ḳuyulsammu, mən xadlinimən, xundaḳla silər bilən billə ortaḳ xadlinimən. **18** Silərmu ohxax yolda xadlinisilər wə mən bilən billə ortaḳ xadlinixinglar kerək. **19** Lekin mən Rəbdə pat arida Timotiyni yeninglaroŋa əwətixni ümid ḳilimənki, əḫwalinglarni anglap mənmu hux bolsam; **20** qünki yenimda uningoŋa ohxax, dilimiz bir boloŋan, ixliringlaroŋa qin dilidin kəngül bəlgüqi baxḳa adəm yoḳtur. **21** Qünki ḫəmmə adəm Əysa Məsiḥning ixlirioŋa əməs, bəlki əzining ixliri bilən xuoŋullinixḳa intilidu; **22** əmma silər uning salaḥiyitini, uning hux həwərning hizmitidə huddi atisioŋa ḫəmraḥ bolup ixləydioŋan balidək mən bilən birgə meḫnət singdürgənlikini bilisilər. **23** Əmdi aḳiwitimning ḳandaḳ bolidioŋanliḳini enik bilgən ḫaman, uni dərḫal mangduruwetixni ümid ḳilimən; **24** əmma əzümning yeninglaroŋa pat arida baridioŋanliḳimoŋa Rəb arḳiliḳ ixənqim bar. **25** Əmma buningdin awwal mening ḳerindixim, hizmətdixim ḫəm səpdixim boloŋan, silərning ələqinglar ḫəm ḫajitimdin qiḳḳan ḳurbanlik yardiminglarni yətküzgüqi Epafroditni yeninglaroŋa əwətixni zərür taptim, **26** qünki u ḫəmminglaroŋa seoŋinip təlpüngənidi ḫəm silərning uning kesəl ḫalidin həwər tapḳininglar tüpəylidin azablandi. **27** U dərwəkə kesəl bolup əjəlgə yeḳinlixip ḳaldi; lekin Huda uningoŋa rəḫim ḳildi; ḫəm mening dərdimning üstigə dərd bolmisun dəp yaloŋuz uningoŋila əməs, bəlki mangimu rəḫim ḳildi. **28** Xuningdək uning bilən yənə kərüxüp xadlinixinglar wə xundaḳla əzümgə nisbətən dərdlirimni azaytix üqün uni tehimu jiddiy yoloŋa salmaḳqimən. **29** Əmdi uni xad-huramlik bilən Rəbdə ḳobul ḳilinglar ḫəm uningdək adəmlərgə ḫərmət ḳilinglar; **30** qünki u Məsiḥning hizmitini dəp, silərning manga ḳilmaḳqi boloŋan yardiminglarni bejirixtə yoluḳḳan boxluḳni toldurup əjəlgə yüzlinip, əz jenini təwəkkül ḳildi.

3 Ahirida, əy ḳerindaxlirim, Rəbdə xadlininglar! Bularni silərgə ḳayta yezix mən üqün awariqilik əməs, bəlki silərgə amanlik elip kelidu. **2** Itlardin ḫezi bolunglar, yamanlik ḳiloŋuqilardin ḫezi bolunglar, «tilim-tilim kəsküqilər»din ḫezi bolunglar! **3** Qünki ḫəḳiḳiy sünnətliklər bolsa Hudaning Roḫi arḳiliḳ ibadət ḳiloŋuqi, Məsiḥ Əysadin pəhirlinip təntənə ḳiloŋuqi, ətkə tayanmaydioŋan bizlərdurmiz. **4** Meningmu ətkə tayanoŋuqilikim bar! Baxḳilar «əz ətlirimgə tayansam bolidu» desə, mən tehimu xundaḳ; **5** sünnətkə kəlsək, mən tuoŋulup səkkizinqi küni sünnət ḳilindim; Israil millitidin, Binyaminning ḳəbilisidinmən, «Ibraniylarning ibraniyisi»mən; Təwrat-ḳanuni tərəptin eytḳanda, «Pərisiy» məzhiḫidimu boloŋanmən; **6** Hudaoŋa boloŋan ḳizoŋinliḳimoŋa kəlsək, jamaətkə ziyankəxlik ḳiloŋuqi idim; Təwrat ḳanuni tələp ḳiloŋan ḫəḳḳaniyliḳḳa kəlsək, əyibisiz idim; **7** əmma manga nemə ix «paydiliḳ» bolsa, bularni Məsiḥ səwəbidin ziyanliḳ dəp ḫesablidim; **8** Məsiḥ Əysa Rəbbimni tonuxning əwzəlliki wəjidin, mən baxḳa ḫəmmə ixni ziyanliḳ dəp ḫesablaymən; mən dərwəkə Uning üqünmu ḫəmmidin

məḩrum boloŋan; bərḩək, Məsiḩkə erixixim üqün bularni nijasət dəp ḩesablaymənki, **9** Məsiḩtə bolup, əzümdiki ḳandaḳtur ḩəḳḳaniylik (Təwrat ḳanunidin qiḳḳan ḩəḳḳaniylik)tin waz keqip, Məsiḩning etiḳad-sadiḳliḳi arḳilik boloŋan ḩəḳḳaniylik, yəni etiḳad arḳilik Hudadin boloŋan ḩəḳḳaniyliḳḳa erixələymən; **10** muddiayim Uni tonuxtur, — yəni Uning ölüp tirilixining küq-ḳudritidə yaxap, Uning azablirioŋa sirdax-ḩəmdəmliktə bolup, Uning ölümini ülgə ḳilip əzgərtilip, **11** xundaḳla mumkin ḳədər ölümdin tirilixkə yetixni muddia ḳilimən. **12** Ularoŋa erixtim yaki kamalətkə yəttim deməkqi əməsmən; lekin Məsiḩ Əysaning meni tutuwelixida boloŋan muddia-nixanini əzüm tutuwalsam dəp qepip yürməktimən. **13** Ḳerindaxlar, mən əzümni uni tutuwaldim dəp ḳarimaymən. Pəḳət xu bir ixnila ḳilimənki, ətüp kətkən ixlarni untup, aldimdiki ixlaroŋa intilip, **14** nixanni ḳooŋlap, Hudaning Məsiḩ Əysada boloŋan büyük qaḳiriḳidiki in'amioŋa ḳarap qepip yürməktimən. **15** Əmdi arimizdin kimki pixip yetilgən bolsa xu oy-məḳsəttə bolayli. Əgər baxḳiqə oy-məḳsəttə bolsanglar, Huda bunimu silərgə kərsitip beridu. **16** Ḳandaḳla bolmisun, ḳandaḳ ölqəmgə yətkən bolsaḳ, xu ölqəm boyiqə ḳədəm besiwerəyli. **17** Meni ülgə ḳilip əgixinglar, əy ḳerindaxlar, xundaḳla biz silərgə tikləp bərgən nəmunə boyiqə ohxax yolda mangoŋanlaroŋimu kəzünglarni tikip, ulardin əginiŋlar. **18** Qünki silərgə kəp ḳetim eytḳinimdək, wə ḩazirmu kəz yaxlirim bilən ḳayta eytimənki, nuroŋun kixilər Məsiḩning krestioŋa düxmən bolup mangmaḳta. **19** Ularning aḳiwiti ḩalakəttur, hudasi əzining ḳarnidur, xəripi ḳilip mahtanoŋini əz nomussizliḳidur, oylioŋanliri pəḳət bu dunyadiki ixlardur. **20** Ḩalbuki, bizning puḳraliḳimiz bolsa ərxtidur, biz dəl xu yərdin Nijatkarning qüxüxini intizarliḳ bilən kütməktimiz — U bolsa Rəbbimiz Əysa Məsiḩdur. **21** U barliḳ məwjudatlarni Өzigə boysunduridioŋan ḳudriti boyiqə bizning əbgar bu tenimizni əzgərtip, Өzining xan-xəröplik tenigə ohxax ḩaloŋa kəltüridu.

4 Əmdi, əy ḳerindaxlirim, səygənlirim wə tələpüngənlirim, mening xad-huramliḳim, mening beximning taji boloŋuqilar, Rəbdə qing turunglar, i səygənlirim! **2** Ewodiyadin ətünimən, wə Suntihədin ətünimənki, Rəbdə bir oy, bir pikirdə bolunglar! **3** Durus, mən səndinmu tələp ḳilimənki, i ḩəḳiḳiy ḩəmboyunturuḳluḳ hizmətdixim, bu ayallarning yardimidə boloŋin; mana ular mən wə Klimənt bilən billə, xundaḳla namliri «ḩayatlik dəptiri»gə hatiriləngən baxḳa hizmətdaxlirim bilən billə hux həwər hizmitini ilgiri sürüxtə birgə kürəx ḳiloŋan. **4** Rəbdə xadlininglar; mən yənə eytimənki, xadlininglar! **5** Silərning mulayimliḳinglar pütkül insanoŋa ayan bolsun; Rəb yeḳindur! **6** Ḩeq ix tooŋruluḳ əndixə ḳilmanglar; bəlki ḩərbir ixta təxəkkür eytip tilikinglarni Hudaoŋa dua ḩəm iltija arḳilik məlum ḳilinglar; **7** xu qaoŋda adəmning oylioŋinidin exip qüxidioŋan, Huda igə boloŋan hatirjəmlik ḳəlbinglarni wə oy-pikringlarni Məsiḩ Əysada ḳooŋdaydu. **8** Ahirida, əy ḳerindaxlirim, nemə ixlar ḩəḳiḳət, nemə ixlar aliyjanab, nemə ixlar ḩəḳḳaniy, nemə ixlar pak, nemə ixlar hux-yeḳimlik, nemə ixlar xan-xəḩrətlik bolsa, ḳiskisi ḩərḳandaḳ ixlarda əhlaḳ-pəzilət yaki mahtaxḳa layiḳ tərəplər bar bolsa, xu ixlaroŋa köngül ḳoyup oyliniŋlar. **9** Məndin əgəngən, ḳobul ḳiloŋan, angliioŋan wə məndə kərgənlərning ḩərḳandiki bolsa, silər xularoŋa əməl ḳilinglar; xundaḳ ḳiloŋanda hatirjəmlik Igisi boloŋan Huda silərgə yar bolidu. **10** Əmdi mən Rəbdə ziyadə xadlandimki, silər ḩazir ahirda manga boloŋan kəyümqanliḳinglarni ḳaytidin kərsəttinglar (bilimənki, manga daim kəyünüp kəldinglar, əmma pəḳətla kərsitix pursiti qiḳmidi). **11** Mən bu gepimni, birər moḩtajliḳtin eytiwatḳinim yoḳ; qünki əḩwalim ḳandaḳla boluxidin ḳət'iynəzər, barioŋa ḳanaət ḳilixni əginiwaldim. **12** Mən osal əḩwalda yaxaxni bilimən, ḩəm kəngriqiliktə yaxaxnimu bilimən. Ḩər ixta, ḩər əḩwalda, ḩəm toḳluḳta ḩəm aqliḳta, ḩəm bayaxatqiliḳta ḩəm moḩtajliḳta yaxaxning sirini əginiwaldim. **13** Manga ḳudrət Bərgüqigə tayinip ḩəmmə ixni ḳilalaydioŋan boldum. **14** Ḩalbuki, mening ḳiyinqiliḳimoŋa ortaḳ boluxunglar bilən yahxi ḳildinglar. **15** Silərgimu məlumki, əy Filippiliḳlar, mən Makedoniyə ölkisidin ayrilip qiḳḳinimda, hux həwərni baxḳa yərlərgə yətküzgən dəsləptiki waḳitlarda, silərdin baxḳa ḩeqḳandaḳ jamaət berix wə ḳobul ḳilix ixlirida mən bilən ḩəmkarlaxmioŋan. **16** Qünki Tesalonika xəḩiridiki waḳtimdimu eḩtiyajim qüxkəndə silər manga birnəqqə ḳetim yardəm əwəttinglar. **17** Mening bundaḳ deyixim, silərdin birər sowoŋatni izdəp sorioŋinim əməstur, izdiginim bolsa ḩesawatinglaroŋa [roḩiy] mewining kəp toplinixidin ibarəttur. **18** Lekin məndə ḩəmmə nərsə bar, ḩətta yetip axḳudək bar; silər əwətkənliringlarni Epafrodittin tapxuruwelip

terəmgə sioɣmay ḳaldim wə molqilikḳa qəmdum. Bu əwətkininglar intayin huxbuy, Hudaoɣa ḳobul boloɣudək, xundaḳla Uni hursən ḳilidioɣan bir ḳurbanliḳtək idi. **19** Wə mening Hudayim silər moḥtaj boloɣan ḥəmmə nərsini Məsiḥ Əysada boloɣan xan-xəripidiki bayliḳlaroɣa asasən mol təminləydu. **20** Əmdi Hudayimiz ḥəm Atimizoɣa əbədil'əbədgiqə xan-xərəp boloɣay! Amin. **(aiōn g165)** **21** Məsiḥ Əysada boloɣan barliḳ muḳəddəs bəndilərgə salam yətküzünglar. Yenimdiki ḳerindaxlardinmu silərgə salam! **22** Barliḳ muḳəddəs bəndilərdin, bolupmu Ḳəysər [imperatorning] ordisida boloɣanlardin silərgə salam! **23** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti roḥinglaroɣa yar boloɣay!

Kolossiliklərgə

1 Hudaning iradisi bilən Məsiḥ Əysaning rosuli
boloɣan mənki Pawlustin wə ḳerindax Timotiydin,
Kolossi xəḥiridə turuwatḳan muḳəddəs bəndilərgə,
yəni sadiḳ ḳerindaxlaroɣa salam! Huda Atimizdin
meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə boloɣay! **3** Biz
Məsiḥ Əysaoɣa baoɣlioɣan etiḳadinglar wə barliḳ
muḳəddəs bəndilərgə baoɣlioɣan muḥəbbitinglar
tooɣruluḳ angliɣandin keyin, silər üqün dua
ḳiloɣinimizda silər üqün ərxlərdə saḳlaḳlik ümid
tüpəylidin Rəb Əysa Məsiḥning Huda-Atisioɣa üzlüksiz
rəḥmət eytimiz; **5** Silər ilgiri bu ümid tooɣrisida
hux həwərdiki ḥəḳiḳət səzliri arḳiliḳ angliɣansilər;
6 bu hux həwər pütkül jaḥanoɣa yetip kelip mewə
berip awumaḳta, xundaḳla silərgimu yetip kelip,
silər uni anglap Hudaning meḥir-xəpḳitini ḥəḳiḳətən
bilip yətkən birinqi kündin baxlap u silərdimu
mewə berip awup barmaḳta; **7** silər hux həwərni
səyümlük ixdiximiz Əpafrastin əgəngənsilər; u
yardimizdə Məsiḥning sadiḳ hizmətqisidur; **8** u
bizgə silərning Roḥta boloɣan muḥəbbitinglarni
ayan ḳildi. **9** Bu səwəbtin bizmu buning tooɣrisida
angliɣan kündin baxlap silər üqün dua ḳilip iltija
ḳilixni tohtatmiduḳ; tiləydioɣinimiz xuki, Hudaning
iradisi ḥərtərəplik danaliḳ wə roḥiy yorutulux bilən
silərdə toluḳ bildürülsun. **10** Xundaḳ boloɣanda silər
Rəbgə layiḳ ḥalda ḥərtərəptə Hudani hursən ḳilip,
ḥərḳandaḳ güzəl ixlarda mewə bərgəndə, Hudani
ḥəḳiḳiy bilixinglar arḳiliḳ əsüp yetilisilər; **11** bizni
muḳəddəs bəndilərning yoruḳluḳta boloɣan mirasioɣa
muyəssər boluxḳa layiḳ ḳiloɣan Atioɣa təxəkkür
eytip, Uning xan-xərəplik ḳudriti boyiqə ḥərtərəplik
küq bilən ḥər ixlarda xadlikḳa tolup qidamliḳ wə
səwr-taḳətlik boluxḳa küqləndürülisilər. **13** U bizni
ḳarangoɣuluḳning ḥəkümranliḳidin azad ḳilip, səygən
Ooɣlining padixaḥliḳioɣa yətkəp ḳoydi; **14** Uningda
ḥərlük-azadlikḳa, yəni gunaḥlirimizdin kəqürümgə
muyəssər bolduḳ. **15** U bolsa kərünməs Hudaning
sürət-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** qünki
Uningda barliḳ məwjudatlar, asmandiki bolsun,
zemindiki bolsun, kərünidioɣan bolsun, kərünməs
bolsun, məyli təhtlər, hojayinlar, ḥəkümranliḳlar,
ḥoḳuḳdarlar bolsun, barliḳ ḥəmmə Uning təripidin
wə Uning üqün yaritiloɣandur. **17** U ḥəmmidin
burundur, wə ḥəmmə məwjudatlar Uningda bir-
birigə baoɣlinip turmaḳta; **18** U yənə tənning, yəni
jamaətning bexidur; u baxlinixtur, əlgənlərdin tunji
bolup tirilgüqidur; buningdiki məḳsət, Uning pütkül
məwjudatlar iqidə ḥər jəḥəttin əng üstün orunda
turuxi üqündur. **19** Qünki Huda Ɵzining mukəmməl
jəwḥirini Uningda turoɣuzuxḳa, **20** wə Uning arḳiliḳ
barliḳ məwjudatlarni Ɵzi bilən əpləxtürüxkə layiḳ
kərgənidi, yəni, Uning kresttə təkülgən ḳeni arḳiliḳ
inaḳlik elip kəlgəndin keyin, — U arḳiliḳ məyli zeminda
bolsun, ərxlərdə bolsun barliḳ məwjudatlarni Ɵzi
bilən əpləxtürüxkə layiḳ kərgənidi; **21** wə əslidə
rəzil əməlliringlar tüpəylidin Ɵzigə yat ḳilinoɣan,
kənglünglarda düxmənlik boloɣan silərnimu, U Ɵz
ətlik tenidə ɵlüm arḳiliḳ Ɵzigə pak-muḳəddəs, əyibsiz
wə daoɣsiz ḥazir ḳilix üqün Ɵzi bilən əp ḳiloɣan **23**
(əgər silər etiḳadta ul selinip mustəḥkəm turup, hux
həwərdiki ümidtin neri ḳilinmisanglar); bu hux həwər
pütkül asman astidiki kainatta jakarlanoɣan; mənki
Pawlus Uningoɣa hizmətqi ḳilindim. **24** Əmdi mən
silər üqün tartḳan japalirim üqün xadlinimən, wə
xuningdək Məsiḥning japalirida kəm boloɣanlirini ɵz
ətlirimdə Uning teni, yəni jamaət üqün toluḳlaymən; **25**
mən [jamaət] üqün Hudaning səz-kalamioɣa əməl ḳilix
üqün Uning manga silərni dəp tapxuroɣan oɣojidarliḳi
boyiqə hizmətqi ḳilindim; **26** bu səz-kalamidiki sir
barliḳ əsirlərdin wə dəwrlərdin yoxurun tutuloɣan,
əmma ḥazir muḳəddəs bəndilirigə axkarilandi; **(aiōn g165)** **27** qünki Huda ularoɣa əllər arisida əməlgə
axuruluwatḳan bu sirning xərəplik bayliḳlirini
bildürüxni halidi; bu sir bolsa xan-xərəpkə elip
baroɣuqi ümid boloɣan, silərdə turuwatḳan Məsiḥning
Ɵzidur. **28** Biz uni jakarlaymiz, ḥərbir adəmni Məsiḥdə
kamalətkə yətkən ḥalda Huda aldida ḥazir ḳilix üqün
barliḳ danaliḳ bilən ḥərbir adəmgə jekiləymiz, ḥərbir
adəmgə təlim berimiz. **29** Mən xuningoɣa intilip, Uning
wujudumda ixligini boyiqə kürəx ḳilip japa tartimən;
Uning wujudumda ixligini dərwəkə tolimu zordur.

2 Qünki məndə silər üqün, Laodikiyədikilər üqün,
xuningdək didarimni kərmigənlərning ḥəmmisi
üqün nəḳədər zor kürəxning boluwatḳanliḳini
silərgə bilgüzməkqimən; **2** küriximning nixani,
ḥəmməylənning meḥir-muḥəbbəttə bir-birigə
baoɣlinip, ḳəlblirining rioɣbətləndürülüxi, Hudaning
sirini, yəni Məsiḥni qüxinixtə wə toluḳ bilixtə
boloɣan ixənq-hatirjəmlikkə erixixi üqündur; **3**
qünki Uningda danaliḳning wə bilimning barliḳ
bayliḳliri yoxurunoɣandur. **4** Mening buni deyixim,
ḥeqkimning silərni ḳayil ḳilarliḳ siliḳ-sipayə gəpliri

bilən aldimasliqi üqündur; 5 qünki gərqə tən jəhətidin silərdin neri bolsammu, roh jəhətidin mən silər bilən billimən, silərning səptə turuwatqininglaroqa wə Məsihgə baoqloqan etiqadinglarning qinglikioqa qarap xadlinimən. 6 Məsih, Rəb Əysani qandaq qobul qiloqan bolsanglar, xu halda Uningda menginglar, 7 silər təlim berilgəndək Uningda yiltiz tartip, etiqadinglar quruluwatqan halda, etiqadta hatirjəm qilinip, rəhmət eytixlar bilən taxqinlap turoquqi bolunglar; 8 heqkimning Məsih boyiqə bolmioqan, pəylasopluq yaki bimənə aldamqiliq bilən, insanlardin kəlgən təlimlər, yəni bu dunyadiki «asasiy qaidə-qanuniyətlər» boyiqə silərni əz oljisi qilip azdurmasliqi üqün hezi bolunglar; 9 qünki Uningda, yəni Məsihdə, Hudaning barliq mukəmməl jəwhiri tən xəklidə turidu; 10 wə silər Uningda, yəni barliq həkümdarlarning həm hoquqdarlarning bexi Boloquqida mukəmməldursilər; 11 silər Uningda adəmning qolisiz boloqan sünnət bilən sünnət qilinoqansilər; demək, Məsihning sünniti bilən [gunahliq] ətkə baoqlanoqan təndin halas qilinoqansilər; 12 Uning bilən təng qəmüldürülüxtə dəpnə qilinoqansilər; silər yənə Uni əlümdin tirildürgən Hudaning wujudunglarda ixləydioqanliqioqa ixənq baoqlax bilən Uning bilən təng tirilgənsilər. 13 Əmdi gərqə itaətsizlikinglar wə ətliringlardiki sünnətsizlikinglar tüpəylidin əlgən bolsanglarmu, U silərni Məsih bilən billə janlandurdi; həmmə itaətsizliklirimizni kəqürüm qilip, 14 bəlgilimilərdə əz iqigə elinoqan üstimizdin ərz qilidioqan, bizni əyibləydioqan pütüklərni əqürüp taxlidi; U ularni bizdin neri qildi, krestkə mihlatquzdi. 15 U həkümdarlardin wə hoquqdarlardin olja elip, [kresttə] ularni rəswa qilip ularning üstidin təntənə bilən oqəlibə qildi. 16 Əmdi heqkimning yemək-iqmək, heyt-bayramlar, «yengi ay» yaki xabat künlər jəhətliridə silərning üstünglərdin həküm qikirixioqa yol qoymanglar; 17 bu ixlar bolsa bir kələnggə, halas; uning jismi bolsa Məsihningkidur! 18 Heqkimning silərni «kiqik peillik» wə pərixtilərgə ibadət qilixqa dəwət qilip in'aminglardin məhrum qilixioqa yol qoymanglar; muxundaq kixilər [gunahliq] ətliridiki oy-pikirliri bilən hakawurlixip, kərgən kərünüxlərgə esiliwalmaqtidur; 19 Ular «bax»ni qing tutqini yoqtur; lekin baxtin ügə wə singirlar arqilik pütkül tən quwwətlinidu wə bir-birigə baoqlinip, Hudadin kəlgən awux bilən axmaqta. 20 Əgər Məsih bilən bu dunyadiki qaidə-qanuniyətlərgə nisbətən əlgən bolsanglar, nemixqa (bu dunyada yaxioqanlardək) «Tutma!» «Tetima!» «Təgmə!» degəndək bəlgilimilərgə riayə qilisilər 22 (bundaq [bəlgilimilər ilkidiki] nərsilərning həmmisi istemal qilinix bilən yoqilidu)? Muxundaq bəlgilimilər pəqət insanlardin qikqan kərsətmilər wə təlimlərdin ibarət, halas; 23 ularda dərwəqə birhil pidaiylarqə ibadət, kiqik peillik wə əz tenigə qarita qattiq qolluq boluxni dəwət qilix boloqaqqa, ularda danaliqning kerünüxi bar; əməliyəttə [bundaq danaliqning] paydisi yoqtur — ular pəqət əttiki həwəslərgə yol qoyidula, halas.

3 Silər Məsih bilən təng tirildürülgən bolsanglar, əmdi yuqiridiki ixlaroqa intilip izdininglar; Məsih xu yərdə Hudaning ong yenida olturidu. 2 Kəngülzehninglarni yərdiki ixlaroqa əməs, bəlki yuqiriki ixlaroqa qoyunglar; 3 qünki silər əlgənsilər, wə hayatinglar Məsih bilən billə Hudada yoxurun turidu. 4 Əmma hayatimiz boloqan Məsih axkarilanoqan qaoqda, xuan silər uning bilən billə xan-xərəptə axkarilinidioqan bolisilər. 5 Xunga yərgə təwə ixlarni qiloquqi hərqandaq əzaliringlarni, yəni buzukluq, napaklik, iplas hessiyatlar, rəzil hahixlar wə nəpsaniyətqilik (u butpərəslikkə barawərdur)ni əlümgə məhküm qilinglar; 6 qünki bu ixlar tüpəylidin Hudaning oqəzipi itaətsiz pərzəntlərgə qüxidu. 7 Silər bular arisida yaxioqan waqtinglarda, bundaq ixlardimu mangoqansilər. 8 Əmma hazir silər muxularningmu həmmisini əzünglardin seliwetinglar — yəni oqəzəp, qəhr-səpra, yaman niyətlər, təhmət, aoqzinglardin qikidioqan iplas səzlərnimu siliwetinglar. 9 Bir-biringlaroqa yaloqan səzlimənglar; qünki silər kona adəmni qilmixliri bilən seliwətkənsilər, 10 wə yengi adəmni kiygənsilər; yengi adəm bolsa əzini Yaratquqining sürət-obrazi boyiqə toluq bilixtə daim yengilimakta; 11 uningda heqqandaq yunanlik yaki Yəhudiy, sünnətlik yaki sünnətsiz, yat mədiniyətlik, Skit, qul yaki hərlər məwjut əməstur; bəlki Məsih həmmidur, wə həmmididur. 12 Xunga, Hudaning talliwaloqanlirioqa, pak-mukəddəs wə səyüngənlərgə layiq, adəmgə iq aoqritidioqan baoqirlarni, mehribanlik, kiqik peillik, məminlik wə səwr-takətlikni kiyiwelinglar; 13 bir-biringlaroqa yol qoyunglar, narazilik ix bolsa bir-biringlarni kəqürüm qilinglar; Məsih silərni qandaq kəqürüm qiloqan bolsa silərmu xundaq qilinglar. 14 Muxu ixlarning üstigə kamil birlikning rixtisi boloqan mehir-muhəbbətni qoxup beringlar. 15 Məsihning

hatirjəmliki kəlbinglarda həküm sürsun (silər bir tən bolup bu hatirjəmliktə boluxka qakiriloŋan ikənsilər) wə xundakla rəhmət eytixlarda bolunglar. **16** Məsihning səz-kalamini əzünglarda baylik hasil kilip turoŋuzunglar, barlik danalik bilən bir-biringlaroŋa əgitinglar, jekilənglar, qin kəlbinglarda zəbur-nəoŋmilər, mədhiyə küyliri wə roh̨iy nahxilarni yangritip Hudani qiraylik mədhiyilənglar; **17** wə həmmə ixlarda, səz bolsun, əməl bolsun, həmmisini Rəb Əysaning namida kilip, uning arkilik Huda'Atioŋa rəhmət eytinglar. **18** Silər ayallar, Rəbdə boloŋan süpitinglaroŋa layik əz ərliringlaroŋa boysununglar; **19** silər ərlər, əz ayalliringlaroŋa muhəbbət kərsitinglar; ularoŋa aqqik kilmanglar. **20** Silər balilar, ata-ananglaroŋa həmmə ixlarda itaət kilinglar; qünki bundak kilix Rəbdə boloŋan güzəl ixtur. **21** Silər atilar, baliliringlarning kəngligə azar bərmənglar; undak kilsanglar kəngli yara bolidu. **22** Silər kullar, əttin boloŋan hojayininglaroŋa həmmə ixta itaət kilinglar; pəkət kəz alididila hizmət kilip, insanlarni hux kiloŋuqi kullardin bolmanglar, bəlki Rəbdin əyminip qin kənglünglardin ix kərünglar. **23** Nemə ixni kiliwatkan bolsanglar, uningda insanlar aldida əməs, bəlki Rəb aldida kiloŋandək jan-dil bilən uningoŋa ixlənglar; **24** qünki mirasning in'amioŋa Rəbdin muyəssər kilinoŋanlikinglarni bilisilər; qünki silər Rəb Məsihning ibadət-kulluki̇didursilər. **25** Əmma kim həkkaniysizlik kilsa kiloŋan həkkaniysizliki əz bexioŋa qüxidu; bu ixta heqkandak yüz-hatirə kilinix yoktur.

4 Silər hojayinlar, kulliliringlaroŋa adil wə tooŋra muamilə kilinglar; qünki ərxtə əz hojayininglarning barlikini bilisilər. **2** Dua-tilawətkə h̨ərkandak wakitta berilinglar, buningda rəhmətlər eytixip h̨oxyar turunglar; **3** xuning bilən biz üqünmu dua kiloŋaysilərki, Huda bizgə Məsihning sirini jakarlax üqün Əz səzigə ixik aqsun; mən dəl sir üqün zənjirlər bilən baoŋlanoŋanmən; **4** xunga kilixka tegixlikim boyiqə, sirni axkariliximoŋa [dua kilinglar]. **5** Sirttikilərgə nisbətən danalik bilən menginglar, pursətlər qikkanda kəngül koyup koldin bərmənglar. **6** Silərning gəp-səzliringlar h̨ardaim mehir-xəpkət bilən bolsun, tuz bilən tetitilsun; xuning bilən silər h̨ərbir adəmgə kandak jawab berixni bilisilər. **7** Səyümlük kerindax h̨əm Rəbdə sadik hizmətkar, ixdiximiz boloŋan Tikikus silərgə mən tooŋruluk h̨əmmə ixlarni məlum kilidu. **8** Mən uni dəl muxu ix üqün yeninglaroŋa əwətixim, silərning əh̨walinglarni biliwelixi wə xundakla kənglünglaroŋa ilh̨am-rioŋbət berixi üqündur. **9** Mən əzi silərdin boloŋan, sadik wə səyümlük kerindiximiz Onesimusni uning bilən əwəttim; ular silərgə muxu yərdiki barlik ixlarni məlum kilidu. **10** Türmidixim boloŋan Aristarhus silərgə salam yollaydu; Barnabasning nəwri inisi Markusmu xundak (silər uning tooŋruluk tapxurukларni tapxuruwaldinglar; u yeninglaroŋa kəlsə, uni kobul kilinglar); **11** Yustus dəp ataloŋan Yəxuamu salam yollaydu. Hudaning padixah̨liki üqün manga hizmətdax boloŋan sünnət kilinoŋanlardin pəkət muxular bardur; ular manga təsəlli boloŋan. **12** Silərdin boloŋan, Məsih Əysaning kuli Əpafras silərgə salam yollaydu; u silərning Hudaning pütkül iradisidə mukəmməl, kamalətkə yetip qing turuxunglar üqün h̨ərdaim silər üqün dualarda kürəx kilidu. **13** Qünki mən uningoŋa guwah̨qimənki, u silər üqün, Laodikiadikilər üqün wə Heyrapolistikilər üqünmu kəp japa tartidu. **14** Səyümlük tewip boloŋan Lukadin silərgə salam, Demastinmu xundak. **15** Laodikiadiki kerindaxlaroŋa bizdin salam, Nimfaoŋa h̨əm uning əyidə yioŋilidioŋan jamaətkimu salam eytinglar. **16** Bu hət aranglarda okuloŋandin keyin, silər uni Laodikiyidiki jamaəttimu okutunglar, wə Laodikiyədikilərgə yazoŋan hətni silərmu okunglar; **17** wə Arkippuska: «Sən Rəbdə tapxuruwaloŋan hizmitinggə, toluk əməl kilixing üqün kəngül koyoŋin» — dənglar. **18** Mənki Pawlustin əz kolum bilən yazoŋan salam. Mening kixənlinip kamap koyuloŋanlikimni əsləngar. Silərgə meh̨ir-xəpkət boloŋay!

Tesalonikaliķlaroŋa 1

1 Mənki Pawlus, Silas ḫəmdə Timotiydin Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiḫdə boloŋan, Tesalonika xəḫiridiki jamaətkə salam. Silərgə meḫir-xəpķət wə hatirjəmlik boloŋay! **2** Biz dualirimizda silərni yad etip turup, Hudaoŋa silər üqün ḫərdaim təxəkkür eytimiz; **3** Huda'Atimizning aldida etiķadinglardin boloŋan əməlliringlarni, meḫir-muḫəbbəttin qiķķan japaliķ əjringlarni, Rəbbimiz Əysa Məsiḫkə baoŋlioŋan ümidtə boloŋan qidamliķinglarni izqil əsləp turuwatimiz. **4** Qünki əy ķerindaxlar, Huda səygənlər, Uning silərni talliogənliķi bizgə ayan. **5** Qünki hux həwirimiz silərgə yətküzülginidə səzlər bilənla əməs, bəlki küq-ķudrət bilən, Muķəddəs Roḫ bilən, mutləķ jəzmləxtürülgən ḫalda silərgə yətküzülgən; uning üstigə, bizning silərning aranglarda boloŋinimizda silərni dəp əzimizni ķandaķ tutķanliķimizni obdan bilisilər. **6** Xuning bilən silər eoŋir azab-oķubət iqidə turuķluķmu, Muķəddəs Roḫning xadliķi bilən səz-kalamni ķobul ķilip, bizni, xundaķla Rəbning Əzini ülgə ķilip əgəxtinglar, **7** xuning bilən silər Makedoniyə wə Ahaya əlkiliridiki barliķ etiķadqilaroŋa ülgə bolup qiķtinglar; **8** qünki Rəbning səz-kalami silərdin pəķət Makedoniyə wə Ahayaoŋila yangrap ķalmastin, bəlki ḫəmmə yərgə Hudaoŋa baoŋlanoŋan etiķadinglar tooŋruluķ ḫəmmə yərgə həwər tarķiliptu; nətijidə, bizning [xu yərlərdə hux həwər tooŋruluķ] ḫeqnemə deyiximizning ḫajiti ķalmidi. **9** Qünki [biz baroŋanliki jaydiki] kixilər silərning bizni ķandaķ ķarxi aloŋanliķinglarni, silərning butlardin ķandaķ waz keqip tirik wə ḫəķiķiy Hudaning hizmitidə boluxķa, xundaķla Uning Ooŋlining, yəni U ölümdin tirildürgən, kəlgüsidə kelidioŋan oŋəzəptin bizni ķutķuzoŋuqi Əysaning ərxtin kelixini kütüxkə Hudaoŋa baķķanliķinglarni bayan ķilixidu.

2 Qünki, i ķerindaxlar, bizning aranglaroŋa kirginimiz tooŋruluķ bilisilərki, u bikaroŋa kətmidi. **2** Silərgə yənə xumu məlumki, gərqə ilgiri Filippi xəḫiridə ķiyin-ķistaķ wə harliķķa uqrioŋan bolsaķmu, zor ķattiķ ķarxiliķķa ķarimay Hudaning hux həwirini silərgə yətküzüxkə Hudayimizning mədət berixi bilən yürəklik bolduķ. **3** Qünki bizning ətünüx-jekiləxlirimizdə ḫeqķandaķ aldamqiliķ, napak niyət yaki ḫiyligərlik yoķtur. **4** Əksiqə, biz Huda təripidin hux həwərning amanət ķilinixķa layiķ kərülgən adəmlər süpitidə biz xuningoŋa munasip ḫalda adəmlərni əməs, bəlki ķəlbimizni sinioŋuqi Hudani hursən ķilix üqün [hux həwərni] jakarlaymiz. **5** Qünki silər bilgəndək biz ḫeqķaysi wakitta aranglaroŋa huxamətqilik bilən wə yaki tamahorluķķa niķab takap kəlmiduķ — (bu ixta Huda bizgə guwaḫqidur) — **6** gərqə biz Məsiḫning rosullirining süpitidə tələp yükliyələydioŋan bolsaķmu, məyli silər bolunglar yaki baxķilar bolsun, ḫeqbir insandin birər izzət-xeḫrət izdigən əməs iduķ. **7** Əksiqə biz aranglarda huddi bala imitidioŋan ana əz bowaķlirini kəyünüp asrioŋandək silərgə mulayim muamilidə bolduķ. **8** Xu qaoŋda, silərgə xundaķ tələpüngəniduķ, silərgə pəķət Hudaning hux həwərini tapxuruxnila əməs, ḫətta əz jenimizni tapxuruxķimu razimiz; qünki silər bizgə intayin ķədirlik idinglar. **9** Qünki, i ķerindaxlar, bizning ķandaķ japaliķ əmgək ķiloŋinimiz esinglarda bardur; ḫeqķaysinglaroŋa eoŋirimizni salmasliķ üqün keqə-kündüzləp meḫnət ķilduķ, Hudaning hux həwirini silərgə yətküzduķ. **10** Etiķadqilardin boloŋan silərning aranglardiki əməliyətlirimizning ķandaķ ihlasmən, ḫəķķaniy wə əyibsiz ikənlikigə əzünglar wə Hudaning Əzimu guwaḫqidur. **11** Wə yənə silər bilgininglardək, atining əz pərzəntlirigə nəsiḫət bərginidək biz ḫərbiringlaroŋa xundaķ jekiləp, rioŋbət-təsəlli berip, silərni əz padixaḫliķioŋa wə xan-xəripigə qaķiriwatķan Hudaoŋa layiķ ḫalda mengixķa dəwət ķilduķ. **13** Hudaoŋa yənə xu səwəbtin tohtawsiz təxəkkür eytimizki, silərning bizdin angliogan Hudaning səz-kalamioŋa ķulaķ saloŋininglarda, uni insanlardin kəlgən səz süpitidə əməs, bəlki uning əməliy süpitidə, yəni Hudadin kəlgən səz-kalam dəp uni ķobul ķildinglar; u [səz-kalam] ḫazir ixəngüqi silərdə ixliməktə. **14** Qünki silər, i ķerindaxlar, Yəḫudiyə əlkisidiki Məsiḫ Əysada boloŋan jamaətlərdin ülgə aldinglar; ular [xu yərdə] Yəḫudiylar təripidin ķandaķ harliķlaroŋa uqrioŋan bolsa, silərmu əz yurtdaxliringlar təripidin ohxax harliķlaroŋa uqridinglar. **15** Ular, yəni xu Yəḫudiylar, əslidə Rəb Əysani wə pəyoŋəmbərlərni eltürgən wə biznimu ziyankəxlik ķilip ķooŋliwətkənidi. Ular Hudani narazi ķilip, wə ḫəmmə insan bilən ķerixip, **16** «yat əlliklər»ning nijatliķķa erixixi üqün ularoŋa səzliximizgə toskunluk ķiliwatidu. Xuning bilən ular gunaḫlirini üzlüksiz qekigə yətküzməktə; lekin oŋəzəp ularning bexioŋa toluķi bilən qüxürülüx aldida turidu. **17** Lekin biz, i ķerindaxlar, amalsiz silərdin intayin ķiskə wakit judalaxķan bolsaķmu (təndə bolsimu, ķəlbdə əməs), silər bilən yənə didar kərüxüxkə ķəwətla

intizarliqimizdin yeninglaroƣa berixqa tehimu bək intilduk! 18 Xuningdək yeninglaroƣa baroƣumiz bar idi — əməliyəttə mənki Pawlus qayta-qayta tirixip baqtim; birak buningoƣa Xəytan toskunluk kildi. 19 Qünki bizning istək-arzuyimiz, xadliqimiz wə Rəbbimiz Əysa qaytip kəlgəndə pəhirlinidioƣan tajimiz nemə bolidu? Bu dəl silər əzünglar əməsmu? 20 Qünki silər bizning pəhrimiz, bizning xadliqimiz!

3 Xuning bilən biz [silərdin həwərsiz] takitimiz tak bolup, əzimiz Afina xəhiridə yaloƣuz kelip, 2 aldinglaroƣa kerindiximiz həm Huda yolida Məsihning hux həwiridə boluwatkan hizmətdiximiz Timotiyni silərni etikadta mustəhkəmləx-küqəytix wə rioƣbətləndürüx üqün əwətixni karar kilduk; 3 [bizning uni əwətixtiki] məksitimiz, heqkimning bexinglaroƣa qüxkən muxu zəhmət-kiyinqiliklar səwəbidin [etikadta] təwrinip kalmasliki üqündur. Qünki əzünglar bundak ixlaroƣa uqraxka aldin'ala bekitilgən, dəp bilisilər. 4 Qünki biz silər bilən billə boloƣan waktimizda, silərgə həmmimiz azab-kiyinqilikka uqrimay kalmaymiz dəp aldin'ala eytkaniduk. Əməliyəttə hazir deginimizdək boldi, dəp bilisilər. 5 Xu səwəbtin takitim tak bolup, etikadinglarning zadi kandak ikənlikini bilix üqün, azduroƣuqi silərni azdurup bizning silərgə singdürgən əjrimiz bikaroƣa kəttimikin dəp ənsirəp, Timotiyni yeninglaroƣa əwətkənidim. 6 Lekin Timotiy baya yeninglardin kaytip kəlgəndə, etikadinglar wə mehir-muhəbbitinglar tooƣrisida bizgə yahxi həwər elip kelip, silərning bizni hərdaim seoƣinip turoƣanlikinglarni wə huddi biz silər bilən didarlixixka təlpünginimizdək, silərningmu bizni kərgünglar kəlgənlikini eytti. 7 Xuningdək, əy kerindaxlar, beximizoƣa qüxkən muxundak barlik azab-okubət wə eoƣirqilik iqidə turiwatkinimizda silərdin, yəni qing etikadinglardin rioƣbət-təsəlli taptuk; 8 Qünki Rəbdə qing turoƣan bolsanglar, biz [əlməy], hayat kalimiz! 9 Əmdi silər üqün, Hudayimiz aldida silərning wəjinglardin tolimu xadlanduk, bu zor xadlikimizdin silər üqün Hudaoƣa kanqilik dərijidə təxəkkür eytsak bolar?! 10 Silər bilən didar kərüxüx wə etikadinglardiki yetərsizliklərni mukəmməl kilixka muyəssər bolux imkaniyiti üqün, keqə-kündüz Hudaoƣa zor təlmürüp yelinmaktimiz. 11 Əmdi bizning Huda'Atimizning Əzi həm Rəbbimiz Əysa bizning yolimizni yeninglaroƣa baxlioƣay; 12 əmdi mehir-muhəbbətimiz silərgə toloƣandək, Rəb silərning bir-biringlaroƣa wə həmmə adəmlərgə boloƣan mehir-muhəbbitinglarni axurup, tolup taxturoƣay; 13 həm xundak boloƣanda, Rəbbimiz Əysa Əzining barlik mukəddəs bəndiliri bilən billə kaytip kəlgəndə kəlbinglar bizning Huda'Atimiz aldida pak-mukəddəsliktə nuksansiz boluxka mustəhkəmlinidu!

4 Ahirida, i kerindaxlar, biz Rəb Əysada turup silərdin xuni ətünimiz həm jekiləymizki, silər bizdin Hudani hursən kilixka kandak mengixinglar kerəklikini tapxuruwaloƣininglardək həm hazir xu boyiqə mengiwatkininglardək, xundak kilixinglar tehimu exip taxkay. 2 Qünki silər bizning Rəb Əysa arkilik silərgə nemə əmrlərni tapilioƣanlikimizni bilisilər. 3 Qünki Hudaning iradisi xuki, pak-mukəddəs kilinix, hərkandak buzukqiliktin saklinix, 4 yəni hərbiringlar Hudani tonumaydioƣan taipilərdək xəhwaniy həwəslərgə berilməy, bəlki kandak kilip əz tenini baxkurup, uni pak-mukəddəsliktə ar-nomus bilən saklaxni əginiwelixtur. 6 Bu jəhətlərdə heqkim əz kerindixining həkkigə qang selip, əz payda-mənpəitini kooƣlimisun; qünki biz ilgiri silərgə qüxəndürüp toluk agahlanduroƣinimizdək, barlik muxundak ixlarda Rəb Əzi intikam aloƣuqidur. 7 Qünki Huda bizni napaklikka əməs, bəlki pak-mukəddəsliktə yaxaxka qakirdi. 8 Xuning üqün bu [həkikətni] rət kiloƣan adəm, insaniy hokukni əməs, bəlki silərgə Mukəddəs Rohini ata kiloƣuqi Hudani rət kiloƣan bolidu. 9 Əmdi kerindaxlik mehir-muhəbbətkə kəlsək, bu tooƣrisida silərgə yezip olturiximizning hajiti yok. Qünki Huda Əzi bir-biringlaroƣa mehir-muhəbbət kərsitixni əgətməktə. 10 Qünki silər pütkül Makedoniyə əlkisidiki həmmə kerindaxlaroƣa xundak kiliwatisilər; xundak bolsimu, i kerindaxlar, xundak kilixka berilip tehimu exip texixinglarni, 11 xundakla biz silərgə tapilioƣinimizdək, tinq yürüxni, [baxkilarning ixlirioƣa] [arilaxmay], əz ixinglar bilən bolup, ikki kolunglaroƣa tayinip yaxaxni nixan kilip intilixinglarni ətünimiz. 12 Mana xundak kilsanglar, sirttikilər aldida izzət-hərmətkə sazawər bolup mangisilər wə heqkimning koliƣa bekinip kalmaysilər. 13 Lekin, əy kerindaxlar, ümidsizlik iqidə yaxawatkan baxka həmmisidək, [aranglardiki] [ələmdə] uhlap kaloƣanlaroƣa kayoƣurup həsrət qəkməslikinglar üqün ularning hali tooƣruluk həwərsiz kelixinglarni halimaymiz. 14 Qünki biz Əysaning ələp tirilgənlikigə ixəngənikənmiz, [Əysa kayta kəlginidə], ələmdə Uningda uhlap kaloƣanlarni Huda Uning bilən billə elip kelidioƣanlikioƣa ixinimiz. 15 Qünki rəbning səz-kalami boyiqə silərgə xuni eytimizki, Rəb kayta

kəlgüqə tirik qaloɣan bizlər uning aldioɣa qikiximiz jəzmən ələmdə uhlap qaloɣanlarningkidin awwal bolmaydu; **16** Qünki Rəb qattiq bir nərə tartip, bax pərixtining awazi wə Hudaning kanay sadasi iqidə asmandin qüxidu wə Məsihdə bolup ölgənlər awwal tirilidu; **17** andin tirik qaloɣan bizlər ular bilən birgə Rəb bilən ḥawada kərüxüx üqün, bulutlar arisioɣa elinip kətürülimiz; xuning bilən biz Rəb bilən mənggü birgə bolimiz. **18** Xunga, bir-biringlaroɣa bu səzlər bilən rioɣbət-təsəlli beringlar.

5 Lekin i kerindaxlar, silərgə xu ixlarning wakitliri wə zamanliri tooɣrisida yeziximning ḥajiti yok. **2** Qünki özünglar obdan bilisilər, Rəbning küni huddi keqidə kirgən ooɣrining kelixigə ohxax [tuyuksiz] kelidu. **3** Əmdi kixilər «[Dunya] tinq-aman boluwatidu» dəp turoɣanda, huddi ḥamilidar ayalning toloɣiki uxtumtut tutkinidək, ḥalakət ularning bexioɣa tuyuksiz qüxidu; xuning bilən ular uningdin keqip kutulalmaydu. **4** Lekin silər, i kerindaxlar, karangoɣulukta turoɣuqilar əməssilər; xuning bilən u kün silərni ooɣridək qəqütüp kəlməydu. **5** Qünki silər ḥəmminglar yorukluknıng pərzəntliri, kündüzning pərzəntliridursilər; biz keqigə təwə yaki karangoɣulukka mənsup əməsmiz. **6** Xuning üqün baxka ḥəmmisidək uhlimayli, bəlki səgək wə salmak bolayli. **7** Qünki uhlaydioɣanlar keqisi uhlaydu, məst bolidioɣanlarmu keqisi məst bolidu. **8** Birak özimiz kündüzgə mənsup boloɣandin keyin, salmak bolayli, kəkrikimizgə etikad wə mehir-muḥəbbətni sawut kilip, beximizoɣa nijatka baoɣlanoɣan ümidni dubuloɣa kilip kiyiwalayli; **9** qünki Huda bizni Öz oɣəzipigə uqritix üqün əməs, bəlki Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik nijatka erixtürüx üqün tallap bekitkən. **10** U biz üqün öldi — məksiti, ḥayat kelip oyoɣak tursakmu yaki [ölümdə] uhlioɣan bolsakmu, bizning Uning bilən billə ḥayatta boluximiz üqündur. **11** Xuning üqün, ḥazir kiliwatkininglaroɣa ohxax, bir-biringlarni dawamlik rioɣbətləndürüp, bir-biringlarning [etikadini] kurunglar. **12** Əmdi i kerindaxlar, aranglarda japalik ixləwatkan wə Rəbdə silərgə yetəkqilik kilip, nəsiḥət beriwatkanlarni kədirlixinglarni ətünimiz. **13** Bu hizmətliri üqün ularni qongkur ḥörmət wə mehir-muḥəbbət bilən kədirlənglar. Bir-biringlar bilən inak ötünglar. **14** Əmma, i kerindaxlar, silərdin xunimu ətünimizki, tərtipsiz yürgənlərgə nəsiḥət beringlar, yürəksizlərni rioɣbətləndürünglar, ajizlaroɣa yar-yölək bolunglar wə ḥəmmə adəmgə səwriqan bolunglar. **15** Heqkaysinglar yamanlikka yamanlik kilmaslikka kəngül bəlünglar, bir-biringlaroɣa wə barlik kixilərgə ḥəmixə yahxilik kilixka intilinglar. **16** Ḥərdaim xadlininglar. **17** Tohtimay dua kilinglar. **18** Ḥərkandak ixta təxəkkür eytinglar. Qünki mana bular Hudaning Məsih Əysada silərgə karatkan iradisidur. **19** Roḥning otini öqürmənglar. **20** Aranglarda pəyoɣəmbərlərqə yətküzülgən bexarətlik səzlərni kəmsitmənglar; **21** ḥəmmə gəpni təkxürüp ispatlap kərünglar; durus bolsa uni qing tutup [koldin bərmənglar]. **22** Yamanlikning ḥərkandak xəklidin özünglarni yirak tutunglar. **23** Hatirjəmlikning Igisi boloɣan Huda Özi silərni özülkesil pak-mukəddəs kiloɣay, Rəbbimiz Əysa Məsih kayta kəlgüqə pütkül roḥinglar, jeninglar wə teninglarni əyibsiz sakliɣay. **24** Silərni Qakiroɣuqi bolsa sadikwapadur, U uni jəzmən ada kilmay kalmaydu. **25** Kerindaxlar, biz üqün dua kilinglar. **26** Ḥəmmə kerindaxlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. **27** Mən Rəbdə silərgə xuni jiddiy tapilaymənki, bu hətni [xu yərdiki] ḥəmmə mukəddəs kerindaxlaroɣa okup beringlar! **28** Rəbbimiz Əysa Məsihning mehirxəpkiti silərgə yar boloɣay!

Tesalonikaliḳlaroŋa 2

1 Mənki Pawlus, Silas ḥəmdə Timotiydin Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdə boloŋan, Tesalonika xəḥiridiki jamaətkə salam. **2** Huda'Atimiz wə Rəb Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik ata ḳilinoŋay! **3** Silər üqün Hudaoŋa ḥərdaim təxəkkür eytiximizoŋa tooŋra kelidu (ḥəmdə xundaḳ ḳilix tolimu layiḳtur), i ḳerindaxlar, — qünki etiḳadinglar küqlük əsməktə ḥəmdə bir-biringlaroŋa boloŋan meḥir-muḥəbbitinglarmu exip taxmaḳta. **4** Xuning bilən biz əzimiz silərning bexinglaroŋa qüxkən, xundaḳla bərdaxliḳ beriwatḳan barliḳ ziyankəxlik wə japa-eoŋirqiliḳlar iqidə kərsətkən səwr-qidamliḳ wə etiḳadinglar üqün, Hudaning ḥərḳaysi jamaətliridə silərdin pəhirlinimiz; **5** bu ixlar Hudaning kelidioŋan adil ḥəkümini kərsitidioŋan roxən bir alaməttur wə xundaḳla, bu ixlar silərning Hudaning padixaḥliḳioŋa layiḳ ḥesablinixinglar üqün bolidu; silər mana xu padixaḥliḳ üqün zulum-zəhmət qekiwatisilər; **6** xundaḳ ikən, silərgə eoŋirqiliḳ saloŋuqilaroŋa Huda eoŋirqiliḳ salsa, ḥəm xundaḳla Rəb Əysa ḳudrətlik pərixtiliri bilən ərxtin ḳayta kərüngən qaoŋda, eoŋirqiliḳḳa uqrioŋan silərgə biz bilən təng aramliḳ bərsə durus ix bolmamdu? **8** Xu qaoŋda U Hudani tonumaydioŋanlardin, xundaḳla Rəbbimiz Əysa Məsiḥning hux həwirigə itaət ḳilmaydioŋanlardin yalḳunluḳ ot bilən intiḳam alidu. **9** Bundaḳ kixilər Rəbning ḥuzuridin wə küq-ḳudritining xan-xəripidin məḥrum ḳilinip, mənggülük ḥalakət jazasini tartidu. **(aiōnios g166)** **10** U waḳitta U Θzining barliḳ muḳəddəs bəndiliridə uluoŋlinip, xu künidə barliḳ ixəngənlərdə (silər dərwəḳə bizning guwaḥliḳimizoŋa ixəngəndursilər) Θzining karamətlikini kərsitip, mədḥiyiləngili kelidu. **11** Xuning üqün, biz silər üqün daim xundaḳ dua ḳilimizki, silərni qaḳiroŋan bizning Hudayimiz silərni Θz [uluoŋ] qaḳirikioŋa layiḳ ḥesablap, yahxiliḳḳa intilgən barliḳ güzəl məḳsət-muddialiringlarni wə etiḳadinglardin qiḳḳan barliḳ hizmətliringlarni küq-ḳudriti bilən əməlgə axuroŋay. **12** Xuning bilən, Hudayimizning wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti arḳiliḳ Rəbbimiz Əysa Məsiḥning nami silərdə xan-xərəp bolup uluoŋlinidu wə silərmu Uningda xan-xərəpkə erixisilər.

2 I ḳerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning ḳayta kelixi, xundaḳla bizning Uning bilən bir yərgə jəm ḳiliniximiz tooŋrisida silərdin xuni ətünümizki, **2** Əgər silər «məlum roḥtin kəlgən wəḥiy»din bolsun, birsining səz-təlimidin bolsun yaki «bizning namimizda» yeziloŋan məlum hətlərdin bolsun «Rəbning küni yetip kəldi» degən səzni anglisanglar, jiddilixip ḥoduḳup kətmənglar yaki dəkkə-dükkigə qüxmənglar! **3** Bu ixlarda ḥərḳandaḳ adəmning ḥərḳandaḳ usul bilən silərni aldixioŋa yol ḳoymanglar; qünki awwal «[qong] yenix» bolup, andin «gunaḥiy adəm», yəni «ḥalakətkə məḥkum ḳilinoŋuqi adəm» axkarilanmioŋuqə, axu kün kəlməydu. **4** Xu adəm huda dəp ataloŋanoŋa yaki kixilər qoḳunidioŋan ḥərḳandaḳ nərsilərgə ḳarxi qiḳip, əzini ḥəmmidin üstün ḳilip kərsitidu; u xundaḳ ḳilip Hudaning ibadəthanisida olturuwelip, əzini Huda dəp kərsitip jakarlaydu. **5** Mən silər bilən billə boloŋan waḳtimda bularni silərgə eytḳinim esinglarda bardu? **6** Wə uning bəlgiləngən waḳti-saiti kəlmigüqə axkarilanmasliḳi üqün, nemining uni tosup turuwatḳanliḳi silərgə məlum. **7** Qünki «ḳanunni yoḳatḳuqi sirliḳ küq» allikəqan yoxurun ḥərikət ḳilmaḳta; lekin bu ixlarni ḥazirqə tosup keliwatḳan birsi bardur; U otturidin qiḳḳuqə xundaḳ tosuḳluḳ peti turidu; **8** andin axu «ḳanunni yoḳatḳuqi» axkarilinidu; biraḳ Rəb Əysa aoŋzidiki nəpisi bilənla uni yutuwetidu, kəlgən qaoŋdiki parlaḳ nuri bilən uni yoḳ ḳiliwetidu. **9** «Ḳanunni yoḳatḳuqi»ning məydanoŋa qiḳixi Xəytanning pəntliri bilən bolidu, u ḥər türlük küq-ḳudrət, məjizə wə yaloŋan karamətlərni kərsitip, **10** ḥalakətkə yüzləngənlərni azduridioŋan ḥərhil ḳəbiḥ ḥiylə-mikirlərni ixlitidu. Ularning ḥalakət aldida turuwatḳanliḳining səwəbi əzlirini nijatḳa yetəkləydioŋan ḥəḳiḳətni səyməy, uningoŋa ḳəlbidin orun bərməslikidindur. **11** Xu səwəbtin, Huda ularoŋa yaloŋanqiliḳḳa ixənsun dəp ḥəḳiḳəttin qətnitidioŋan bir küq əwətidu. **12** Nətijidə, ḥəḳiḳətkə ixənməy, bəlki ḳəbiḥlikni hursənlik dəp bilgənlərning ḥəmmisi jazaoŋa məḥkum ḳilinidu. **13** Lekin, əy, Rəb səygən ḳerindaxlar, biz silər üqün ḥərdaim Hudaoŋa təxəkkür eytiximizoŋa tooŋra keliduki, Huda Roḥning wasitisidə pak-muḳəddəs ḳilinixinglar wə ḥəḳiḳətkə ixinixinglar arḳiliḳ silərni nijatḳa erixixkə muḳəddəmdila talliwaldi. **14** U biz yətküzgən hux həwər arḳiliḳ silərni xu nijatḳa, yəni Rəbbimiz Əysa Məsiḥning xan-xəripigə erixixkə qaḳirdi. **15** Xuning üqün, əy ḳerindaxlar, tapan tirəp turunglar, biz silərgə eoŋizqə yaki hət arḳiliḳ yətküzgən təlimni qing tutunglar! **16** Əmdi Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Θzi wə bizni səygən,

meһir-xəpkət bilən mənggülük rioɣbət-təsəlli һəm güzəl ümid ata kiloɣan Huda'Atimiz (aiōnios g166) 17 kəlbinglarni rioɣbətləndürgəy һəmdə silərni һərbir güzəl ix kilixta, һərbir yahxi sözlərni yətküzüxtə küqləndürgəy!

3 Ahirida, i kerindaxlar, biz üqün dua kilinglarki, Rəbning sözi huddi silərgə yətkən qaoɣdikigə ohxax, [һərkandak yərdə] tez tarkalsun wə xan-xərəplik dəp uluoɣlansun; 2 xuningdək bizning kəbiһ wə rəzil adəmlərdin kutuluximiz üqünmu dua kilinglar. Qünki һəmmila adəm ixənq-etikadlik boluwərməydu. 3 Əmma Rəb Өzi ixənqliktur; U silərni mustəһkəm kilidu һəm rəzil boloɣuqidin saklaydu. 4 Əmma Rəbdə, silərgə tapilioqinimizni kiliwatisilər, xundakla dawamlik kiliweridu, dəp hatirjəmmiz. 5 Əmdi Rəb kəlbinglarni Hudaning meһir-muһəbbitigə һəm Məsiһning səwr-qidamlikioɣa qəmkəxkə yetəkligəy. 6 Əmdi kerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiһning namida xuni tapilaymizki, bizdin aloɣan təlimlərgə riayə kilmay, tərtipsiz yürgənlərdin өzünglarni neri tutunglar. 7 Bizdin kandak ülgə elixinglar kerəklikini өzünglar bilisilər; qünki biz silər bilən billə boloɣanda tərtipsiz yürmigəniduk. 8 Һeqkimning nenini bikaroɣa yeməyttuk; bəlki biz һeqkaysinglaroɣa eoɣirimizni salmaslik üqün, keqə-kündüzləp tirixip-tirmixip japalik ixləyttuk. 9 Bundak kiliximiz, silərdin yardəm kütüxkə һəklik bolmioɣanlikimizdin əməs, bəlki өzimizni silərgə bizdin yahxi ülgə kaldurup, silərning bizgə əgixixinglar üqün idi. 10 Qünki biz silərning yeninglarda boloɣinimizda silərgə: «Birsi ixliməymən desə, u yemisun!» dəp tapilioɣaniduk. 11 Qünki biz aranglarda bəzilərning tərtipsiz laoɣaylap, һeq ixliməy baxkilarning ixlirioɣa arilixip yüridioɣanlikini angliduk. 12 Biz muxundakларoɣa Rəb Əysa Məsiһdə xundak buyruymiz wə ulardin ətünüp soraymizki, tinq yaxap, əmgikinglar bilən өz neninglarni tepip yənglar. 13 Lekin silər, i kerindaxlar, yahxi ixlarni kilixtin erinmənglar. 14 Əmma əgər uxbu hetimizdiki sözlərgə itaət kilmaydioɣan birsi bolsa, uningdin һəzər əylənglar wə uni hijalətkə kaldurux üqün uning bilən bardi-kəldi kilmanglar. 15 Birak, uni düxmən katarida kərməy, əksiqə uningoɣa bir kerindax süpitidə nəsiһət kilinglar. 16 Hatirjəmlik Igisi boloɣan Rəb һər wakit һər yolda xəhsən silərgə hatirjəmlik ata kiloɣay. Rəb һəmminglar bilən billə boloɣay! 17 Mənki Pawlus bu ahirki salimimni өz kolum bilən yazdim; bu, mening һəmmə hətlirimning өzigə has bəlgisidur. Mana bu mening өz kəlimimdur. 18 Rəbbimiz Əysa Məsiһning meһir-xəpkiti һəmminglaroɣa yar boloɣay!

Timotiyoƣa 1

1 Ƙutƙuzoƣuqimiz Hudaning wə ümidimiz Məsiһ Əysaning əmri bilən Əysa Məsiһning rosuli ƙilip təyinləngən mənki Pawlustin **2** etiƙad yolidiki əzümning sadiƙ ooƣlum boloƣan Timotiyoƣa salam. Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Məsiһ Əysadin sanga meһir-xəpƙət, rəһimdillik wə hatirjəmlik boloƣay! **3** Makedoniyə əlkisigə baroƣanda, səndin ətünginimdək [xuni yənə ətünimənki], [xu yərdiki] bəzi kixilərgə bid'ət təlimlərni əgətmənglar dəp tapilixing üqün sən dawamlik Əfəsus xəһiridə ƙaloƣin; **4** ularning əpsanilər wə ayioƣi yoƙ nəsəbnamilərgə bənd bolmasliƙini tapilioƣin; bular Hudaning etiƙad arƙilikƙa əməlgə axurulidioƣan Əz əyigə boloƣan pilanini ilgiri sürməydu, bəlki pəƙət bimənə talax-tartixlarni kəltürüp qikiridu, halas. **5** Əmdiliktə bizgə tapilanoƣan təlimning muddiasi sap ƙəlb, pak wijdan wə sahtiliksiz etiƙadtin kelip qikidioƣan meһir-muһəbbəttin ibarəttur. **6** Bu ixlarda bəzi kixilər qətnəp, bimənə gəplərni ƙilixƙa burulup kətti. **7** Ularning Təwrat ƙanunining əlimasi boloƣusi bar; birak ular əzlirining nemə dəwatƙanlikini yaki əzlirining һədəp ƙəyt ƙiliwatƙan səzlirining nemə ikənlikini qüxənməydu. **8** Əmdi bizgə məlumki, əgər kixilər Təwrat ƙanunini əyni muddiasida ƙollansa, u paydiliktur. **9** Qünki biz yənə xuni bilimizki, Təwrat ƙanuni һəƙƙaniy adəmlər üqün tüzülgən əməs, bəlki ƙanunoƣa hilaplik ƙiloƣuqilar wə boyni ƙattiƙlar üqün, ihlassizlar wə gunaһkarlar üqün, iplaslar wə kupurluk ƙiloƣuqilar üqün, atisini əltürgüqilər wə anisini əltürgüqilər üqün, ƙatillar, **10** buzukluk ƙiloƣuqilar, bəqqiwazlar, adəmlərni ƙullukƙa bulioƣuqilar, yaloƣanqilar, ƙəsəmhorlar üqün wə yaki saoƣlam təlimlərgə zit boloƣan baxƙa һərƙandak ƙilmixlarda boloƣanlar üqün tüzülgən. **11** Bu təlimlər təxəkkür-mubarəkkə layik Boloƣuqi Hudaning manga amanət ƙiloƣan xan-xəripini ayan ƙiloƣan hux həwərgə asaslanoƣan. **12** Manga küq-ƙudrət bərgən, meni ixənqlik dəp ƙarap, Əz hizmitigə təyinligən Rəbbimiz Məsiһ Əysaoƣa təxəkkür eytimənki, **13** U meni təyinlidi! — burun kupurluk wə ziyankəxlik ƙiloƣuqi, zalim bir adəm bolsammu, manga rəһim kərsitildi; qünki mən bu ixlarni nadanlik wə etiƙadsizliktin ƙiloƣanidim. **14** Һalbuki, Rəbbimizning manga kərsətkən meһir-xəpƙiti ziyadilixip, Məsiһ Əysada boloƣan etiƙad wə meһir-muһəbbət wujudumoƣa elip kirilixi bilən exip taxti. **16** Muxu səz ixənqlik wə һər adəm uni ƙobul ƙilixi tegixliktur — «Məsiһ Əysa gunaһkarlarni ƙutƙuzux üqün dunyaoƣa kəldi!». Mən gunaһkarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən! Lekin dəl xu səwəbtin Məsiһ Əysaning əng əxəddiy gunaһkar boloƣan meni, keyin Əzigə etiƙad ƙilip, mənggülük һayatƙa erixidioƣanlaroƣa misal ƙilip məndə Əzining barlik səwr-takitini ayan ƙilixi üqün, manga rəһim-xəpƙət kərsitilgəndur. **(aiōnios g166)** **17** Əmdi mənggülük Padixaһƙa, yəni əlməydioƣan wə kəz bilən kərgili bolmaydioƣan, birdinbir Hudaoƣa əbədil'əbədgiqə һərmət-izzət wə xan-xərəp boloƣay! Amin! **(aiōn g165)** **18** Əy, ooƣlum Timotiy, burun sən tooƣruluk eytiloƣan bexarətlik wəһiylərgə asasən bu buyruƙni sanga tapxurimən. Bu wəһiylərni ƙoral ƙilip, etiƙadta wə pak wijdaningda qing turup, güzəl urux ƙiloƣaysən. Bəzilər wijdanida pak turuxtin qətnəp kətti, nətijidə ularning etiƙadi huddi hada taxƙa urulup oƣərk boloƣan kemidək wəyran boldi. **20** Humeneus wə Iskəndərlər mana xundak kixilərdindur. Ularni kupurluk ƙilmasliƙni əgənsun dəp, Xəytanning ilkigə tapxurdum.

2 Mən һəmmidin awwal, [etiƙadqilaroƣa] pütkül insanlar üqün Hudadin tiləklər tilixini, dua-tilawət ƙilixini, baxƙilar üqün murajiət ƙilixini wə təxəkkürlər eytixini, **2** bolupmu padixaһlar wə barlik əməldarlar üqün dua-tilawət ƙilixini jekiləymən. Xundak ƙiloƣanda, biz toluk ihlasmənlik wə salmakliк bilən tinq wə aman-esən һayat kəqürələymiz. **3** Bundak dua-tilawət ƙilix güzəl ixtur, Ƙutƙuzoƣuqimiz Hudani hursən ƙilidu. **4** Qünki U pütkül insanning ƙutƙuzuluxi wə ularning һəƙiƙətni tonup yetixini halaydu. **5** Qünki birla Huda bardur, Huda bilən insanlar arisida bir kelixtürgüqimu bar, U bolsimu Əzi insan bolup kəlgən Məsiһ Əysadur. **6** U barlik insanlarni һər ƙilix üqün Əzini ƙurban ƙilip bədəl tələdi; xundak ƙilip bekitilgən wakit-saitidə Hudaning nijatioƣa guwaһlik berildi. **7** Mən bu guwaһlikni yətküzüx üqün jakarqi wə rosul boluxƙa təyinlinip (mening bu səzlirimning һəmmisi rast, mən yaloƣan gəp ƙilmidim), yat əlliklərgə etiƙad wə һəƙiƙət yolida əgətküqi bolup tikləndim. **8** Xunga, mən xuni halaymənki, ərlər ƙəyərdə bolsun, duaoƣa jəm boloƣanda oƣəzəpsiz wə dətalaxsiz һalda, һalal əməllik ƙollirini kətürüp dua ƙilsun. **9** Ohxax yolda ayallarmu muwapik kiyinip, əzlirini ar-nomus wə salmakliк bilən pərdaz ƙilsun. Ularning əzlirini pərdazlax, qaqlirini alaһidə yasax wə altun, ünqə-mərwayit wə esil ƙimmət kiyim-keqəklər bilən əməs,

10 bəlki güzəl əməlliri bilən pərdazlixini halaymən. Bu,
Huda yolida təkwadar bolay degən ayallarοqa yarixidu.
11 [Jamaət sorunlirida], ayallar tinq olturup, toluk
itaətmənlik bilən təlim alsun. 12 Lekin ayallarning
ərlərgə təlim berixi yaki ular üstidin ḥəküm sürüxigə
yol koymaymən. Əksiqə, ular tinq bolsun. 13 Qünki
awwal Adəm'ata, keyin Ḥawa'ana yaritilοqan. 14
Awwal aldinip azduruloqanmu Adəm'ata əməs, bəlki
[Ḥawa'ana] idi. U tolimu aldanοqanlikidin ularning
itaətsizlikigə qüxüp kaloqanidi. 15 Lekin ayallar
etikadta, mehir-muḥəbbət wə pak-mukəddəsliktə
salmaklik bilən turidiοqanla bolsa, ular tuοqutta sak-
salamət kutulidu.

3 «Əgər birsi jamaətkə yetəkqi boluxka intilsə, u
güzəl bir wəzipini arzu kiloqan bolidu» degən
bu səz ḥəktur. 2 Əmdi yetəkqi bolsa əyibsiz, bir
hotunluk, salmak, pəmlik, ədəplik, mehmandost,
Huda tooqrisida təlim berələydioqan boluxi, 3
xundakla ḥarakkəx wə zorawan bolmasliki, mulayim
boluxi, səpra, nəpsaniyətqi bolmaslik, 4 əz ailisini
yahxi baxkuralaydioqan boluxi, tolimu salapətlik
bilən pərzəntlirini ata-anisioqa boysunidioqan kilip
tərbiyiliyələydioqan kixi boluxi kerək. 5 Qünki
birsi əz ailisini baxkuruxni bilmisə, u Hudaning
jamaitidin kandakmu həwər alalisun? 6 [Yetəkqi] yengi
etikadqilardin bolmisun; undak bolsa, u təkəbburlixip
ketixi mumkin, xuningdək Xəytanning əyibigə kirip,
u uqrioqan ḥəkümgə qüxidu. 7 U [jamaətning]
sirtidikilər təripidinmu obdan təriplinidioqan boluxi
kerək; xundak boloqanda, u baxkilarning karilixioqa
uqrimaydu, Xəytanning kiltikioqa qüxməydu. 8 Huddi
[yetəkqilərgə] ohxax, jamaətning hizmətkarlirimu
salmak, ikki hil gəp kilmaydioqan, ḥarak-xarabka
berilməydioqan, nəpsaniyətqi bolmioqan kixilərdin
boluxi, 9 pak wijdani bilən etikadning sirini qing
tutidioqan boluxi lazim. 10 Bundak adəmlərnimu
aldi bilən sinap kərüp, əyib tərəpliri bolmisa, andin
hizmət wəzipisigə koyuxka bolidu. 11 Xuningdək,
bu hizmətkarlarning ayallirimu təmkin, pitnə-pasat
kilmaydioqan, salmak wə ḥərkandak ixta ixənqlik
boloqanlardin boluxi lazim. 12 Hizmətkarlar bir
hotunluk, əz pərzəntliri wə ailisini yahxi baxkuridioqan
kixilərdin bolsun. 13 Hizmətkarning wəzipisini obdan
orunoqanlar əzi üqün yahxi nam-atakka sazawər
bolidu wə Məsih Əysada boloqan etikadta zor jür'ət-
ixənqkə erixidu. 14 Mən gərqə pat arida yeningoqa
yetip berixni arzu kilsammu, yənila bu hətni yazdim;
15 Mubada mən ḥayal bolup kalsam, həttin Hudaning
ailisi arisida əzüngni kandak tutux kerəklikini bilisən.
Bu ailə bolsa tirik Hudaning jamaiti, ḥəkikətning
tüwrüki wə təglikidur. 16 Ḥəmməylən etirap kilmay
turalmayduki, ihlasmənlikning siri büyüktur: — «Əzi
insan tenidə ayan boldi, Roḥ Uning ḥəkkaniylikini
ispatlidi, Pərixtilərgə u kəründi, Uning həwiri pütkül
əllərgə jakarlandi, Jahanda Uningoqa iman kəltürüldi,
U xan-xərəp iqidə ərxkə kətürüldi».

4 Əmdi Roḥ xuni alahidə eytiduki, ahir zamanlarda
bəzilər etikadtin yenip, aldamqi rohlaroqa wə
jinlarning təlimlirigə berilip əgixidu. 2 Bundak
[təlim bərgüqilər] sahtilikta yaloqanqilik kilip, huddi
daoqmallap kəydürüwətkəndək əz wijdanini yokitip
koyoqan; 3 ular nikahlinixni wə bəzi yeməkliklərni
istemal kilixni mən'i kilidu. Əmma [ular mən'i
kilidioqan] yeməkliklərni Huda Əzigə etikad kiloqan
ḥəm ḥəkikətni bilgənlərning təxəkkür eytip kobul
kilixi üqün yaratkanidi. 4 Qünki Huda yaratkan ḥəmmə
nərsə yahxidur, ular təxəkkür bilən kobul kilinsa,
ularning ḥeqkaysisini qəkləp rət kilixka bolmaydu. 5
Qünki ular Hudaning səz-kalami wə insanlarning duasi
bilən ḥalal kilinidu. 6 Bu nəsihətlərni kerindaxlarning
səmigə salsang, Məsih Əysaning yahxi hizmətkari
boloqan bolisən. Xundakla, əzüngning əstayidil
əgəxkən etikadtiki wə saoqlam təlimlərdiki səzlər
bilən kuwwətləndürülgənliking ayan bolidu. 7
Əmma ihlassizlarning wə momaylarning əpsanilirini
qətkə kekip, əzüngni ihlasmənlik yolida qenikturup
yetixtürgin. 8 Qünki «Bədənni qenikturuxning azrak
paydisi bar, lekin ihlasmənliktə intilixning ḥərtərəplik
paydisi bar; u ḥazirki wə kəlgüsi ḥayat üqün bəht
elip kelidu» 9 — bu səz ḥəktur wə uni kobul kilixka
pütünləy ərziydu. 10 Əməliyəttə biz buning üqün
japalik əjir singdürüwatimiz wə har kiliniwatimiz.
Qünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu
etikad kiloquqilarning Kutkuzoquqisi — mənggü
ḥayat Hudaoqa baoqliduk. 11 Bu ixlarni [jamaətkə]
tohtimay tapilioqin wə əgətkin. 12 Ḥeqkimning sening
yaxlikingoqa səl karixioqa yol koyma; bəlki səzliringdə,
əməlliringdə, mehir-muḥəbbət, etikad wə paklikta
etikadqilaroqa nəmunə bol. 13 Mən yeningoqa baroquqə,
əzüngni jamaətkə [mukəddəs yazmilarni] okup berix,
jekilax wə təlim berixkə beoqixlioqin. 14 [Jamaitingning]
aksakalliri kollirini uqangoqa koyoqanda, [Hudaning]
wəhiyisi arkilik sanga ata kilinixi bilən səndə boloqan
iltipatka bipərwalik kilma. 15 Bu ixlaroqa berilip,

өзүнгни улароԓа толуқ атиоԓин. Хуниң билән сениң аоԓа басқанлиқиң ҳәммәйләңгә аян болиду. **16** Өзүнggә wә бәргән тәлиминggә изқил кәңгүл қоюоԓин. Қүнки хундақ қиоԓанда өзүнгнимu wә санга қулақ саоԓанларнимu қутқузисән.

5 Yахanоԓан әрләрни әйибligәндә қattиқ сөзлимigин, бәлки улароԓа atанg сүпитидә нәсиһәт бәргин. Хуниңдәк, yигitләргә қерindахliring сүпитидә сөзligин. **2** Yахanоԓан ayаллароԓа anанg сүпитидә, yах ayаллароԓа aқa-singилliring сүпитидә ҳәр ixта пак қәlб билән muамилә қиоԓин. **3** Ҳәқиқiy tул ayаллarни ҳермәтләп, уларниң ҳалидин һәwәр al. **4** Лekин, tул ayаллarниң пәрзәнtliри yаки нәwриliри болса, улар aлди билән өз ailисигә нисбәтән ihласмәнликни өginип, өз ataанисининг әjрini yандурsун; қүнки бу ix Hудani hурsән қilидu. **5** Әмди ҳәқиқiy tул өtüwатқан, yаоԓуз қаоԓан ayаллар болса, үмидini Hудaоԓа baоԓиоԓан болup, кеqә-күндүз дua-тилawәттә болиду. **6** Лekин ҳuзур-ҳалawәткә берилгән tул hотun ҳayат болсиму, өлгәнgә барawәрdur. **7** Әмди baxқilар тәripидin әyиблinидиоԓан әһwаоԓа қüхüп қалmасliқi üқün сән улароԓа бу ixларни jекиләп тапилиоԓin. **8** Лekин бирси өз туоԓқанliридin, болupму өз ailисидикilәрdin һәwәр almисa, u etiқadтin таноԓан дәп қарilип, кapирlардin бәттәр болиду. **9** Tул ayал тizимоԓа elинsa, yехi atмixтin тәwән болmасliқi, бирla әрning ayали боԓоԓан болuxi кerәк, **10** yәнә güzәl әмәlliри bилән тәripләngән болuxi, balилirini yахi тәrbiyiләp qong қiloԓan, musapирlароԓа meһmandostluқ kөrsәtkән, muқәddәs bәndilәrning putlirini yuyup қoyoԓan, қiyinqilиқta қaloԓanlароԓа yардәм қolini uzartқan, өzini ҳәrhil hәyr-sahawәт ixлириоԓа beoԓixлиоԓанlар болuxi кerәк. **11** Лekin yах tул ayаллarни [тizимlikkә] кирgüzмә. Қünki уларниң ixқ ҳәwәsliри қozoԓilип Мәsiһdin tenip, қayта nikaһlinixni arzu қilидu; **12** xuning bилән, улар dәsләp bәrgән wәdisigә hилaplиқ қilix sәwәblik әyиблik болиду. **13** Uning üstigә улар ҳurunluқni adәt қiliwелip, өymu-өy doқurup yürüxni өginidu; xundaқla ҳurun болupla қalmay, oԓәywәt қilип, baxқilарning ixлириоԓа qepiloԓaқ болup nалayиқ ixлароԓа walaқlaydиоԓанlардin болup қelixi mumkin. **14** Xuning üqün, bundaқ yах tул ayаллarning nikaһlinip, пәrzәnt кәrüp, өy ixliri bилән xuoԓullinixini halaymән. Xundaқ қiloԓanda, bizgә қarxi turoԓuqioԓa bizni ҳәrқandaқ әyибләp-ҳaқarәtlәx pursiti qiқmaydu. **15** Қünki xundaқ bәzi tul ayаллar allиқaqan etiқadтin tenip Xәytanning кәynigә kirip кәtti. **16** Әgәr etiқadi bar bir әr yаki ayал kixining tul қaloԓan tuoԓқanliri bolsa, u өzi улароԓа yардәм bәrsun, yüki jamaәtkә qüxmisun. Xundaқ боloԓanda, jamaәt ҳәқiқiy igә-qaқisiz tul ayаллароԓа yардәм қilалaydu. **17** Jamaәtni yahxi yетәкläydиоԓан aқsaқallar, болupmu Hudaning sөz-kalamini yәtküzüx wә tәlim berixtә әjir singdürgәnlәr ikki ҳәssә ҳермәtkә sazawәr қilinsun. **18** Қünki muқәddәs yazmilarda: «Haman tәpkән өküzning aoԓzini booԓma» wә: «Mәdikar өz ҳәққini elixқa ҳәқliқtur» deyилgән. **19** Ikki yаki üq guwaһqi ҳazir bolmioԓuqә, aқsaқal üstidin қilиноԓан әrzni қobul қilma. **20** Әgәr [aқsaқallardin] birsi gunaһ sadir қiloԓan болsa, baxқilарningmu buningdin ibrәt elip қorқuxi üqün, jamaәt aldida tәnbiһ berip әyибligin. **21** Hudaning, Mәsiһ Әysaning wә Huda tallioԓan pәrixtilәrning aldida xuni sanga agaһ қilип tapilaymәnki, sән bu әmrlәrgә ҳeq ayrimiqiliқ қilmay, ҳeqқandaқ ixta bir tәrәpkә yan basmay қәt'iy әmәl қiloԓin. **22** Birawning uqisioԓa қolungni қoyuxқa aldirap kәtmә; baxқilарning gunaһliриoԓa xerik bolma. Өzüngni pak tutқin **23** (axқazining yahxi bolmioԓanliқi, xundaқla sән daim aoԓriydиоԓan боloԓaqқa, sula iqiwәrmәy, bir'az xarabmu iqip bәrgin). **24** Bәzi kixilәrning gunaһliri burunla eniқ, xundaқla sorақ künigiqә saқlinidu; lekin bәzilәrningki ularning kәynidin әgixip baridu, keyin axkarә bolidu. **25** Huddi xuningoԓa ohxax, bәzi kixilәrning güzәl әmәllirini asanla kөrüwaloԓili bolidu; ҳazir axkara bolmisa keyin axkarilanmay қalmaydu.

6 Қulluқ boyunturuқ astida боloԓanларning ҳәmmisi өz hojayinlirini ҳәr tәrәptә ҳермәtlisun. Xundaқ қiloԓanda, Hudaning nami wә Uning tәliminиng ҳaқarәtkә uqrixidin saқlanoԓili bolidu. **2** Hojayinliri etiқadqi bolsa, қulliri: «Biz ҳәmmimiz ohxaxla қerindaxlaroԓu» dәp, улароԓа ҳермәtsizlik қilmisun. Әksiqә, улароԓа tehimu әstayidil hizmәt қilsun. Қünki уларниң yahxi hizmitidin bәҳrimән bolidioԓanlar dәl sadiқ etiқadqilar ҳәm sөyümlük bәndilәrdur. Sән bu tәlimlәrni өgәtkin wә jekiligin. **3** Ohximioԓan tәlimlәrni tәroԓib қiloԓan wә saoԓlam sөzlәrni (yәni Rәbbimiz Әysa Мәsiһning ҳәқ sөzlirini), xundaқla ihласмәnlikkә yетәкläydиоԓан tәlimni қobul қilmioԓan kixi болsa, **4** undaқlar dәwәқә kөrәngläp kәtkән, ҳeqnemә qüxәnmәydioԓan kixilәrdindur. Ular niza-munazirә pәyda қilixқa wә gәp talixixқa ҳerismән; bundaқ ixlardin ҳәsәthorluқ, jedәl-majira, tәһmәt, rәzil gumanhorluқ ҳasil bolidu, **5** ҳәmdә niyiti qirikläxkән, ҳәқiқәttin mәһrum боloԓan kixilәr

arisida daimliq sürkilix kəltürüp qiqiridu. Bundaq kixilər ihlasmənlikni payda-tapawətning bir yoli dəp qaraydu. **6** Dərwəqə, [Hudaoƣa] ihlasmən wə razimən bolux oƣayət zor paydidur. **7** Qünki biz bu dunyaoƣa ħeqnemə elip kəlmiduq, xuningdək uningdin ħeqneminimu elip ketəlməymiz. **8** Xunga, yemək-iqmək wə kiyim-keqik yetərlik bolsila bulardin qanaət qilimiz. **9** Lekin bay boluxni oylaydioƣanlar bolsa ħaman azduruluxlaroƣa uqrap, tuzaqqa wə xundaqla insanlarni wəyranqiliqqa wə ħalakətkə qəktüridioƣan nuroƣun əhmiqanə ħəm ziyanliq arzu-ħəwəslərning ilkigə teyilip ketidu. **10** Qünki pulpərəslik ħərhil rəzilliklərning yiltizidur. Bəzilər buningoƣa intilixi bilən etiqadtin qətnəp, əzlirini nuroƣun dərd-qayoƣular bilən sanjidi. **11** Əmma sən, əy Hudaning adimi, bundaq ixlardin yiraq qaq; ħəkqaniyliq, ihlasmənlik, ixənq-etiqad, meħir-muħəbbət, səwr-taqət wə məmin-mulayimlikni intilip qooƣla. **12** Etiqadtiki güzəl kürəxtə küqəp kürəx qil. Mənggülük ħayatni qing tutqin. Sən dəl buningoƣa qakirilding ħəmdə uning yolida nuroƣunlioƣan guwaħqilar aldida bu etiqadning güzəl xaħitliqini qilding. **(aiōnios g166)** **13** Ħəmmigə ħayatliq beriwatqan Hudaning aldida, xundaqla Pontius Pilatus aldida güzəl xaħitlikni qilip guwaħliq bərgən Məsiħ Əysaning aldida sanga xuni tapilaymənki, **14** Rəbbimiz Əysa Məsiħ qayta ayan boloƣuqə, [Hudaning] bu əmrigə ħeq qusursiz wə daoƣsiz əməl qiloƣin. **16** Uning ayan boluxini waqit-saiti kəlgəndə birdinbir mənggü əlmigüqi, insan yekinlixalmaydioƣan nur iqidə yaxaydioƣan, ħeqkim kərmigən wə kərəlməydioƣan mubarəkləxkə layiq boloƣan birdinbir Ħəkümran, yəni padixaħlarning Padixaħi, rəblərning Rəbbi əməlgə axuridu. Uningoƣa izzət-ħərmət wə əbədil'əbəd küq-qudrət boloƣay, amin! **(aiōnios g166)** **17** Bu zamanda bay boloƣanlaroƣa məoƣrurlanmaslikni, tayanoƣusiz ətkünqi baylikqa əməs, bəlki biz bəħrimən boluxqa ħəmmini bizgə sehiylik bilən tolup taxqan ħalda təminligüqi Hudaoƣa tayinip ümid baoƣlaxni tapilioƣin; **(aiōn g165)** **18** ularoƣa yahxi əməllərni qilixta [ħəqikiy] bay bolunglar, həyr-sahawətlik ixlarda mərd, baxqilar bilən ortaq bəħrlinixkə qoli oquq bolunglar dəp tapilioƣin. **19** Ular bundaq qiloƣanda, ħəqikiy ħayatni tutux üqün keləqəktə əzlirigə puhta bir asas-ul bolidioƣan bir həzinə topliyalaydu. **20** Əy Timotiy, sanga amanət qilinoƣan [ħəqikiqətlərni] qooƣda. Əzüngni ihlassiz, quruq gəplərdin ħəmdə atalmix ilimning talax-tartixliridin neri tutqin. **21** Bəzilər muxundaq bimənə [ilimgə] egimən dəp jakarlap, etiqadtin qətnidi. Meħir-xəpqət silərgə yar boloƣay!

Timotiyoƣa 2

1 Məsiḥ Əysada wədə ḳilinoƣan ḥayatni elip berix üqün, Hudaning iradisi bilən Əysa Məsiḥning rosuli boloƣan mənki Pawlustin səyümlük balam Timotiyoƣa salam: Huda'Atimizdin wə Rəbbimiz Məsiḥ Əysadin sanga meḥir-xəpḳət, rəḥimdillik wə hatirjəmlik boloƣay! **3** Mən ata-bowilirimning izini besip sap wijdanim bilən hizmitini ḳiliwatḳan Hudaoƣa təxəkkür eytimən, qünki keqə-kündüz dualirimda seni tohtawsiz əsləp turimən; **4** kəz yaxliringni əsliginimdə, xadlikḳa qəmüxüm üqün sən bilən yənə didarlixixḳa ḳattiḳ tələpünüp yürməktimən; **5** qünki seningdə boloƣan sahtiliḳsiz etiḳad esimdin qiḳmaydu. Bu etiḳad əng awwal momang Loista, andin anang Ewnikidə bar boloƣan, əmdi ḥazir səndimu bar ikən dəp hatirjəmdurmən. **6** Xuning üqün mən xuni ḳaytidin sanga əslitimənki, ḳollirimni uqangoƣa ḳoyuxum bilən səndə boloƣan, [Huda] sanga təḳdim ḳiloƣan iltipatni ḳaytidin yalḳunlitip jari ḳiloƣin. **7** Qünki Huda bizgə ḳorḳunqaḳlikning roḥini əməs, bəlki bizgə küq-ḳudrətning, meḥri-muḥəbbətning wə salmaḳlikning Roḥini təḳdim ḳildi. **8** Xunga Rəbbimiz ḥəḳḳidiki həwər-guwaḥliḳtin, yaki Uning məḥbusi boloƣan məndin nomus ḳilma. Əksiqə, Hudaning küq-ḳudriti bilən hux həwərni jakarlax yolidiki harliḳ-muxəḳḳətni əz ḥəssəng boyiqə ortaḳ tartḳin; **9** Huda bizni əz əməllirimizgə asasən əməs, bəlki əz muddiasi wə meḥir-xəpḳitigə asasən ḳutḳuzup, pak-muḳəddəs qaḳiriḳi bilən qaḳirdi; Uning bu meḥir-xəpḳiti ḥəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila Məsiḥ Əysada bizgə beoƣixlanoƣandur; **(aiōnios g166)** **10** lekin bu meḥir-xəpḳət Ḳutḳuzoƣuqimiz Əysa Məsiḥning kelixi bilən ḥazir ayan boldi; U ölümni bikar ḳiliwetip, hux həwər arḳiliḳ ḥayatliḳ wə qirimaslikni yoruḳluḳta ayan ḳildi. **11** Mən bolsam əllərgə bu hux həwərning jakarqisi, rosuli wə təlim bərgüqisi bolup təyinləngən. **12** Mən xu səwəbtin ḥazirḳi bu harliḳ-muxəḳḳətlərni tartmaḳtimən. Lekin buningdin nomus ḳilmaymən; qünki mən kimgə etiḳad ḳiloƣanliḳimni bilimən ḥəmdə Uning manga tapxuroƣan amanitini xu küngiqə saḳliyalaydioƣanliḳioƣa ḳadir ikənlikigə ixəndürüldum. **13** Məndin anglioƣan saoƣlam təlim səzlirining nəmunilik bir üzündisini saḳlap, Məsiḥ Əysada boloƣan muḥəbbət wə etiḳad bilən qing tutḳin; **14** bizdə makanlaxḳan Muḳəddəs Roḥḳa tayinip sanga tapxuruloƣan xu güzəl amanətni saḳla. **15** Sən bilginingdək, Asiya əlkisidiki [etiḳadqilarning] ḥəmmisi [degüdək] məndin yüz əridi. Ularning arisida Figelus wə Hermogenesmu bar. **16** Rəb Onesiforning ailisidikilirigə rəḥim-xəpḳət kərsətkəy. Qünki u mening məḥbus boloƣanliḳimdin ḥeq nomus ḳilmay kəp ḳetim meni yoḳlap səyündürdi. **17** U Rim xəḥirigə kəlginidə meni tapḳuqə kəp izdəp awarə boluptu. **18** Rəb xu künidə uni Əzidin rəḥim-xəpḳətkə muyəssər ḳiloƣay; uning Əfəsus xəḥiridə manga kərsətkən hizmətlirining ḳanqilik ikənlikini obdan bilisən.

2 Xunga əy ooƣlum, sən Məsiḥ Əysada boloƣan meḥir-xəpḳətkə tayinip küqlük bol; **2** wə sən kəp guwaḥqilar aldida məndin angliƣanliringni ḥəm ixənqlik ḥəmdə baxḳilaroƣimu təlim berələydioƣan adəmlərgə amanət ḳiloƣin. **3** Əysa Məsiḥning yaxxi jəngqisi bolux süpitidə, harliḳ-muxəḳḳətni əz ḥəssəng boyiqə ortaḳ tartḳin. **4** Jəngqi boloƣan kixi özini əskərlikkə tizimlioƣan sərdarini razi ḳilix üqün adəttiki turmux ixlirini özigə ḥələk ḳiliwalmasliḳi kerək. **5** Musabiḳigə ḳatnaxḳan tənḥərikətqimu musabiḳə ḳaidilirigə riayə ḳilmisa, oƣlibə tajioƣa erixələydu. **6** Əjir singdürgən dehḳan ḥosulidin birinqi bolup bəḥrimən boluxi tegixliktur. **7** Bu səzlirim üstidə yaxxi oyla, xuning bilən Rəb sanga ḥəmmə ixta yorutidu. **8** Sən Dawutning nəsli boloƣan, ölümdin tirilgən Əysa Məsiḥni mən yətküzüwatḳan hux həwər boyiqə esingdə qing tut. **9** Bu hux həwərni dəp kəp harliḳ-muxəḳḳət qekip, ḥətta jinayətqi ḥesablinip kixənlinip yatimən. Ḥalbuki, Hudaning səz-kalami ḥeq kixənlənməydu! **10** Əmdi mən dəl xu səwəbtin, [Huda] talliƣan bəndilərning Məsiḥ Əysada boloƣan nijatḳa mənggülük xan-xərəp bilən erixixi üqün ḥəmmə ixḳa bərdaxliḳ berimən. **(aiōnios g166)** **11** Təwəndiki bu səzlər ixənqliktur: — «Uning bilən billə əlgənikənmiz, Uning bilən ḥayatta billə yaxaymiz. **12** Ḳiyinqiliḳlaroƣa bərdaxliḳ bərsək, Uning bilən billə ḥəküm sürimiz. Biz uningdin tansaḳ, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uningoƣa sadaḳətsizlik ḳilsaḳmu, U yənila sadaḳətliktur; Qünki U Əzidin ḥeq tanalmaydu». **14** Bu ixlarni dawamliḳ [ḳerindaxlarning] səmigə selip, ularni Rəb aldida bimənə səzlər üstidə talax-tartix ḳilmasliḳni əstaydilliḳ bilən agaḥlanduroƣin. Bundaḳ talax-tartixlarning ḥeqḳandaḳ paydisi bolmayla ḳalmay, bəlki angliƣuqilarni nabut ḳilidu. **15** Usta tikimqi rəhtni tooƣra piqḳandək ḥəḳiḳət səzini durus qüxəndürüp, özüngni Huda aldida təstiḳlanoƣudək,

yərgə qarap qalmaydioƣan mahir bir hizmətkar qilip kərsitixkə intilip kəngül qoyoƣin; 16 lekin iplas, quruq gəplərdin neri tur. Qünki bundaq gəplərni qiloƣuqilar bəribir tehimu ihlassizlikkə qemüp ketidu. 17 Muxundaqlarning gəpliri huddi mərəzdək tezla yamrap ketidu. Himeneyus wə Filetoslar mana xundaqlarning iqidiki ikkisidur; 18 ular həqiqəttin qətnəp, əlgənlərning tirilixi degən bu ix alliqaqan yüz berip boldi, dəydu, xundaqla bəzilərning etiqadini oƣulitidu. 19 Halbuki, Hudaning məzmut uli qing turmaqta. Uning üstigə məhür bilən: «Rəb Özigə təwə boloƣanlarni tonuydu» wə «Rəbning mubarək namini ləwzigə alidioƣanlarning həmmisi rəzilliktin qol üzsun» dəp məhürləngəndur. 20 Bay-bayaxat adəmning əyidə pəqət altun wə kümüx qaqa-quqilarla əməs, yaoƣaq, sapal qaqilarmu bolidu. Qaqa-quqilarning bəziliri ətiwarlinidu, bəziliri pəs kərülidu. 21 Əgər bir kixi əzini undaqlarning kiridin tazilap haliy qilsa, u muqəddəs qilinoƣan, hojayinimizoƣa yaraydioƣan qaqidək, hərqandaq güzəl ixlaroƣa təyyar bolidu. 22 Xunglaxqa, yaxliqning arzu-həwəsliridin əzüngni qaquroƣin, pak qəlb bilən Rəbgə nida qiloƣuqi bilən billə həqqaniylik, ixənq-etiqad, mehir-muhəbbət wə tinq-hatirjəmlikni qooƣlixip izdə. 23 Lekin əhmiqanə, bilimsizliktin qikkan talax-tartixlaroƣa arilixixni rət qil, qünki bundaq ixlarning jedəl teriydioƣanliqini bilisən. 24 Əmdiliktə Rəbning quli jedəlləxməsliki, bəlki həmmə kixilərgə mulayim-mehriban, təlim berixkə mahir, səwr-taqətlik boluxi kerək; 25 xuning bilən əz-özigə qarxi boloƣanlaroƣa u Huda bəlkim ularoƣa həqikətni tonup yetixigə towa qilidioƣan qəlbni berər dəp, məmin-mulayimlik bilən nəsihət qilsun; 26 bundaq boloƣanda ular uyqusini eqip, əzlirini əz muddiasioƣa əməl qilixqa tutqun qiloƣan Iblisning tuziqidin qutulalaydu.

3 Əmma xunimu bilginki, ahir zamanlarda eoƣir künlər bolidu. 2 U qaoƣdiki insanlar özinila oylaydioƣan, pulpərəs, mənmənqi, haqawur, kupurluq qilidioƣan, ata-anisining səzini tingximaydioƣan, tuzkor, iplas, 3 kəyümsiz, kəqürümsiz, təhmət hor, özini tutalmaydioƣan, wəhxiy, həyr-sahawətlikkə düxmən, 4 satqun, təlwə, xəhrətpərəs, huzur-halawətni Hudadin yahxi kəridioƣan, 5 sirtqi qiyapəttə ihlasmən boluwelip, əməliyəttə ihlasmənlikning qudritini inkar qilidioƣan bolidu. Bundaqlardin yiraq tur. 6 Qünki ularning arisidiki bəzilər əymu-əy soqunup kirip, gunahlar bilən besiloƣan, hərhil xəhwət-həwəslərning quli bolup qaloƣan nadan ayallarni azdurup özigə əsir qilidu. 7 Bundaq ayallar daim təlim alsimu, hərgiz həqiqətni tonup yetəlməydu. 8 Əmdi Yannis bilən Yambris Musa pəyoƣəmbərgə qandaq qarxi qikkan bolsa, bu [azduroƣuqilarmu] həqiqətkə xundaq qarxi qikidu. Ular zehin-kəngülliri qirigən, etiqad jəhəttə daxqal dəp ispatlanoƣan kixilərdur. 9 Lekin əmdi ular bu yolda aloƣa ilgiriliyəlməydu; qünki [Yannis bilən Yambris]ning həmakətliki oquq kərüngəndək, bularningmu həmmigə kərünidu. 10 Lekin sən bolsang mening təlimim, yürüx-turuxum, məqsət-iradilirim, ixənq-etiqadim, səwr-taqitim, mehir-muhəbbitim, qidamliqim, mən uqrioƣan ziyankəxliklər wə azab-oqubətlərgə, jümlidin Antakya, Koniya wə Listra xəhərliridə yüz bərgənlərgə tolimu kəngül bəlüp kəlding, xundaqla mən bərdaxlik bərgən xunqə ziyankəxliklərdin toluq həwiring bar; Rəb ularning həmmisidin meni qutquzdi. 12 Dərwəkə, Məsih Əysada ihlasmən həyat kəqürüxkə iradə tikligənlərning həmmisi ziyankəxlikkə uqraydu. 13 Lekin rəzil adəmlər wə ezitqu-kazzaplar bəribir baxqilarnimu aldap, özimu aldinip, baroƣanseri əsəbiylixidu. 14 Lekin sən bolsang, əgəngən wə toluq ixəndürülgən həqiqətlərdə qing tur; qünki bularni kimdin əgəngənlikingni bilisən, 15 həmdə balilik qaoƣliringdin tartipla mukəddəs yazmilarni bilip kəlding; bularning sanga Məsih Əysaoƣa baoƣlanoƣan etiqad arqilik boloƣan nijat tooƣruluq seni dana qilalaydioƣanliqini bilisən. 16 Pütkül mukəddəs yazmilarning həmmisi Hudaning Rohining yolyoruq-ilhami bilən yeziloƣan bolup, u təlim berix, tənbih berix, hataliklarni tüzitix wə kixilərni həqqaniyət yolioƣa baxlaxqa paydiliktur. 17 Bular arqilik Hudaning adimi toluq qorallinip, barliq yahxi əməllərni qilixqa təyyar bolalaydu.

4 Mən Huda həmdə tiriklər bilən ölüklərni soraq qilixqa təyyar turidioƣan Məsih Əysaning aldida, xundaqla Uning qayta ayan boluxi wə Uning Öz padixahliqi bilən sanga xundaq agah qilip tapilaymənki, 2 [Hudaning] səz-kalamini jakarla; waqit-pursət yar bərsun-bərmisun, uningoƣa jiddiy qara. Toluq səwr-taqət wə təlim-əqidə bilən nəsihət qiloƣin, tənbih bərgin, rioƣbətləndürgin. 3 Qünki xundaq bir zaman keliduki, insanlar saoƣlam təlimni anglaxqa qidimay, bəlki qulaqlirioƣa hux yaqidioƣan səzlərni anglax üqün ətrapioƣa öz xəhwət-həwəslirigə uyoƣun təlim bərgüqilərni toplaydu. 4 Ular həqiqətkə qulaq salmay, əpsanilərni tingxaxqa burmilinip

ketidu. 5 Lekin sən ḥərḳandaḳ əḥwalda oyoɣaḳ tur,
harliḳ-muxəḳḳətlərgə bərdaxliḳ bər, hux həwərqining
wəzipisini orunda, tapxuruloɣan hizmitingni ḥər
tərəptin toluḳ ada ḳiloɣin. 6 Qünki əzümgə kəlsəm,
jenim ḳurbanliḳning «xarab ḥədiyə»sidək təkülidioɣan
waḳti yetip kəldi, mening bu dunyadin ketix waḳtimmu
yeḳinlaxti. 7 Güzəl kürəxni mən ḳilip boldum, yügürüx
musabiḳisining mənzilini besip boldum, birdinbir
etiḳadni qing saḳlap kəldim. 8 Ḥazir ḥəḳḳaniyliḳning
[oɣəlibə] taji mən üqün saḳlinip turmaḳta. Uni,
ḥəḳḳaniy soraḳqi boloɣan Rəb xu künidə manga,
xundaḳla yaloɣuz mangila əməs, Uning kelip ayan
boluxioɣa təlpünüp turoɣanlarning ḥəmmisigə in'am
ḳilip kiygüzidu. 9 Imkaniyətning bariqə yenimoɣa
tezdin yetip kəl. 10 Qünki Demas bu ḥazirḳi dunyani
tama ḳiloɣanliḳi üqün meni taxlap Tesalonika xəḥirigə
kətti. Kriskis Galatiya əlkisigə, Titus Dalmatiya əlkisigə
kətti. (aiōn g165) 11 Yenimda yaloɣuz Luḳa ḳaldi. Markusni
əzüng bilən birgə elip kəl, qünki u hizmətlirimdə
manga kəp əsḳatidu. 12 Tikikusni bolsa Əfəsus
xəḥirigə əwətiwəttim. 13 Kelixingdə Troas xəḥiridə
Karpusning yenioɣa ḳaldurup ḳoyoɣan yepinqam
bilən kitablarni, bolupmu oram terə yazmilarni billə
aloɣaq kəlgin. 14 Miskər Iskəndər manga tola əskilik
ḳildi. Rəb uningoɣa ḳilmixlirioɣa layiḳ yandurmay
ḳalmaydu. 15 Sən ḥəm uningdin ḥoxyar bol; qünki u
biz yətküzgən səzlirimizgə ḳattiḳ ḳarxiliḳ kərsətti. 16
Tunji ḳetimliḳ soraḳta mening aḳliniximoɣa yardəm
ḳilidioɣan ḥeqkim qiḳmidi, ḥəmmisi meni taxlap
kətti. Bu ix ularoɣa ḥesablanmioɣay! 17 Lekin Rəb
mening bilən billə turup, mən arḳiliḳ Injil jakari toluḳ
ḳilinip, bu yərdiki barliḳ yat əlliklərdin boloɣanlarning
anglixi üqün meni küqləndürdi; xuning bilən mən
xirning aoɣzidin ḳutḳuziwelindim. 18 Rəb meni
barliḳ rəzil ixtin ḳutḳuzup, ərxtiki padixaḥliḳioɣa
saḳ yətküzidu! Xan-xərəp Uningoɣa əbədil'əbədgiqə
mənsup boloɣay! Amin! (aiōn g165) 19 Priska bilən
Akwilaoɣa wə Onesiforning ailisidikilərgə məndin
salam eyt. 20 Erastus Korint xəḥiridə ḳaldi. Lekin
Trofimus kesəl bolup ḳaloɣanliḳtin, uni Miletus
xəḥiridə ḳaldurup ḳoydum. 21 Ḳix qüxüp kətküqə
imkaniyətning bariqə bu yərgə kəlgin. Yubulus, Pudis,
Linos, Klawdiya wə barliḳ ḳerindaxlardin sanga salam.
22 Rəb Əysa Məsiḥ roḥing bilən billə boloɣay! Meḥir-
xəpḳət silər bilən billə boloɣay!

Tituska

1 Hudaning tallioanlirioa amanət boloan etikad wə ihlasmənlikkə elip baridioan ḥəkikətning bildürülüxi üqün, Əysa Məsiḥning rosuli kilip təyinləngən, Hudaning kuli boloan mənki Pawlustin sanga salam — **2** (bu etikad wə ḥəkikət mənggülük ḥayatka baoɳlanoɳan ümidni elip kelidu; bu mənggülük ḥayatni mutlək yaloɳan eytmaydioɳan Huda ḥəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila wədə kiloɳanidi; **(aiōnios g166)** **3** lekin [ḥazir] wədisining wakti kelip Kutkuzoɳuqimiz Huda buning kalam-həwirini Өz əmri bilən manga tapxuroɳan jakar arkilik axkarilidi) **4** — ortak etikadimizda əz ooɳlum boloɳan Tituska salam! Huda'Atimiz wə nijatkarimiz Məsiḥ Əysadin sanga meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik boloɳay! **5** Seni Kret arilida kalduruxtiki səwəb, orundilip bolmioɳan ixlarni bir tərəp kilixing üqün wə ḥər xəḥərdə sanga tapilioɳinimdək jamaətkə aksakallarni təyinlixing üqün idi. **6** Aksakallikka təyinlinidioɳan kixi əyibsiz boluxi, bir ayallik, pərzəntliri bolsa etikad kiloɳuqi boluxi wə ixlirida xallaklik kilidioɳan yaki [ata-anisioɳa] boysunmaydioɳan əyibliri bolmioɳan boluxi kerək. **7** Qünki jamaətning yetəkqisi Hudaning [ailisigə] oɳojidar bolux süpitidə, əyibsiz boluxi kerək; baxbaxtak əməs, terikkək əməs, ḥaraḳ-xarabka berilgən əməs, zorawan əməs, nəpsaniyətqi əməs, **8** bəlki meḥmandost, sahawətlik, yahxilikni səyidioɳan, salmak, adil, ihlasmən wə əzini tutuwaloɳan boluxi lazim. **9** U yənə saoɳlam təlim bilən rioɳbət-təsəlli berix üqün wə karxi qikkuqilaroɳa rəddiyə berix üqün, tapxuruloɳan təlimdiki ixənqlik kalam-səzdə qing turuxi kerək. **10** Qünki ḥazir bimənə səz kilidioɳan, kixilərning kənglini owlap ezitkuluk kilidioɳan, əz beximqilik kilidioɳan kəpligən kixilər bar, bolupmu hətniliklərdin qikkanlar bar. **11** Ularning aoɳzini etix kerək; qünki ular ḥaram dunyani dəp əgitixkə tegixlik bolmioɳan təlimlərni əgitip, ḥətta pütün aililərni nabut kilmakta. **12** Xulardin biri, yəni [Kret arilidikilərning] əzining bir pəyoɳəmbiri: «Kretlar ḥəmixə yaloɳan səzləydioɳanlar, wəḥxiy ḥaywanlar wə ḥurun toymaslardur» degən. **13** Bu guwaḥlik ḥəkikəttur; xunga ularning etikadta saoɳlam turuxi üqün, xundakla Yəḥudiy əpsanilərgə wə ḥəkikəttin qətnigənlər tokuwaloɳan insaniy kaidə-bəlgilimilərgə kulak salmasliki üqün ularni kattik əyibləp agaḥlandуroɳin. **15** Pak kixilər üqün ḥəmmə nərsə pak; lekin buloɳanoɳan napaklar wə etikadsizlar üqün ḥeqkandak nərsə pak əməstur. Qünki ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu buloɳinip kətkən. **16** Ular Hudani tonuymiz dəp dawrang kilsimu, lekin əməlliridə Uningdin tanidu; qünki ular yirginqliklər, ḥeqgəp anglimaydioɳanlar, ḥeqkandak yahxi ixlarni kilixka yarimaydioɳanlardur.

2 Lekin sən bolsang saoɳlam təlimgə kandak uyoɳun yaxaxni əgitixing kerək. **2** Yaxanoɳan ərlərgə, ḥoxyar, salmak, təmkin, etikadta, meḥir-muḥəbbəttə wə səwr-takəttə saoɳlam boluxni tapilioɳin. **3** Xuningdək, yaxanoɳan ayallaroɳa yürüx-turuxta ihlas-mukəddəslikkə layik boluxni, qekimqilik kilmaslikni, ḥaraḳ-xarabka berilməydioɳan boluxni, güzəl ixlarni əgətküqilər boluxni tapilioɳin. **4** Buning bilən ular yax ayallaroɳa ərlirigə kəyünüx, balilirioɳa kəyünüx, salmak bolux, pak bolux, əy ixlirini puhta kilix, meḥriban bolux wə əz ərlirigə boysunuxni əgitələydu. Xundak boloɳanda Hudaning səzi karilanmaydu. **6** Xuningdək yax ərlərnimu salmak boluxka jekiligin. **7** Өzüngmu ḥəmmə ixta güzəl əməlliring bilən ularoɳa ülgə boloɳin; təlim bərginingdə pak-diyanətlik, eoɳir-besik bolup, **8** ḥeqkim kusur tapalmaydioɳan, saoɳlam səzlərni yətküzgin; buning bilən, karxi qikkuqilar biz tooɳruluk yaman gəp kilidioɳan yərni tapalmay hijil bolidu. **9** Kullaroɳa əz hojayinlirini ḥəmmə ixta kanaətləndürüp ularoɳa boysunuxni əgətkin. Ular gəp yandurmay, **10** ooɳrilik kilmay, əzlirining ḥər jəḥəttə ixənqlik ikənlikini kərsətsun. Ular buning bilən Kutkuzoɳuqimiz Hudaning təlimatioɳa ḥər jəḥəttin zinnət bolidu. **11** Qünki Hudaning nijatni barlik insanlaroɳa elip kelidioɳan meḥir-xəpkiti ayan boldi; **12** u bizgə ihlassizlik wə bu dunyaning arzu-ḥəwəslirini rət kilip, ḥazirki zamanda salmak, ḥəkkaniy, ihlasmən ḥayatni ətküzüximiz bilən, **(aiōn g165)** **13** uluoɳ Huda, nijatkarimiz Əysa Məsiḥning xan-xərəp bilən kelidioɳanlikioɳa boloɳan mubarək ümidimizning əməlgə exixini intizarlik bilən kütüxni əgitidu. **14** U bədəl tələp bizni ḥəmmə itaətsizliklərdin azad kilix ḥəmdə bizni əzi üqün pak kilip, Өzigə mənsup boloɳan, yahxi əməllərgə kizoɳin intilidioɳan həlk kilixka biz üqün kurban boldi. **15** Barlik ḥokukungni ixlitip bu ixlarni jakarlap eytkin, nəsiḥət berip jekiligin wə agaḥlandуroɳin. Ḥeqkim seni kəmsitmisun.

3 [Jamaəttikilərgə] xuni əslitip turoŋinki, ular
ḥəkümranlaroŋa wə ḥoḳuḳdarlaroŋa boysunup,
xularning səzini anglisun, ḥərḳandaḳ yahxi əməllərni
ḳilixḳa təyyar tursun, 2 ḥeqkimning yaman gepini
ḳilmisun, jedəlhor bolmisun, mulayim bolsun,
ḥəmmə adəmgə ḥər jəḥəttə məminlik kərsətsun.
3 Qünki biz əzimizmu əslidə nadan bolup, itaətsiz,
azduruloŋan, ḥərhil xəḥwət-ḥəwəslərning ḥəm
ləzzətlərning ḳuli boloŋan, rəzillik wə ḥəsəthorluḳ
iqidə yaxioŋan, nəprətlik boloŋan ḥəm bir-birimizdin
nəprətlinidioŋanlardin iduḳ. 4 Biraḳ Ḳutḳuzoŋuqimiz
Hudaning insanlaroŋa boloŋan meḥribanliḳi wə
meḥir-muḥəbbiti ayan boluxi bilən, 5 (əzimizning
ḳandaḳtur ḥəḳḳaniy əməllirimiz bilən əməs, bəlki
Uning rəḥim-xəpḳiti bilən) yengidin tuoŋuluxta
yuyuxliri wə Muḳəddəs Roḥta yengilixi arḳiliḳ U
bizni ḳutḳuzdi; 6 bu Roḥni Huda Nijatkarimiz Əysa
Məsiḥ arḳiliḳ wujudimizoŋa mol ḳuydi. 7 Bu arḳiliḳ,
Hudaning meḥir-xəpḳiti bilən ḥəḳḳaniy ḳilinip,
mənggülük ḥayatḳa erixix ümidini tutḳan mirashorlar
bolduḳ. (aiōnios g166) 8 Bu səzlər ixənqliktur wə
bu ḥəḳiḳətlərni alaḥidə təkitlixingni tələp ḳilimən.
Xundaḳ ḳiloŋiningda, Hudaoŋa etiḳad ḳiloŋanlar əzlirini
yahxi əməllərni ḳilixḳa berilixkə kəngül bəlidu. Bu
ixlar insanlar üqün güzəl wə paydiliḳ. 9 Biraḳ əhmiḳanə
munazirilər, nəsəbnamilərdiki [ḳuruḳ gəplər], jedəl-
majralar, Təwrat ḳanunioŋa munasiwətlik talax-
tartixlardin əzüngni neri tutḳin; qünki bular paydisiz
wə bimənilikturr. 10 Arioŋa bəlgünqilik ḳiloŋuqi
adəmni bolsa bir-ikki ḳetim agaḥlanduroŋandin keyin
uning bilən boloŋan bardi-kəldini üziwət; 11 qünki
bundaḳ adəmni ḥəḳiḳəttin qətnidi, gunaḥ sadir
ḳiliwatidu, xundaḳla əzini əzi jazaoŋa məḥkum ḳiloŋan
dəp bilisən. 12 Artemasni yaki Tikikusni sanga
mangduroŋanda, mumkin ḳədər tezrək Nikopolis
xəḥirigə mening yenimoŋa kəlgin, qünki u yərdə
ḳixlimaḳqi boluwatimən. 13 Adwokat Zenas bilən
Apollosning səpirigə kəngül bəlüp ḥimmitingning
bariqə uzatḳin; kəm-kütiliri bolsa, ularning ḥajitidin
qiḳḳin. 14 Bizning ḳowmimiz mewisiz ḳalmasliḳi üqün
ḥajətmənlərgə yardəm ḳilip, əzlirini güzəl əməllərni
ḳilixḳa beoŋixlaxni əgənsun. 15 Yenimdikilərning
ḥəmmisidin sanga salam. Etiḳadta bizni səyidioŋalaroŋa
salam eyt. Meḥir-xəpḳət ḥəmminglaroŋa yar boloŋay!

Filemonoƣa

1 Məsiһ Əysaning məһbusi mənki Pawlus wə ķerindiximiz Timotiydin səyümlükimiz wə hizmətdiximiz Filemonoƣa **2** wə singlimiz Afiyaoƣa, səpdiximiz Arkippuska wə өyüngdə yioƣilidioƣan jamaətkə salam! **3** Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiһdin silərgə meһir-xəpķət wə hatirjəmlik boloƣay! **4** Rəbbimiz Əysaoƣa wə barlik mukəddəs bəndilərgə boloƣan meһir-muһəbbiting wə ixənq-etikadingni anglap, mən dualirimda һəmixə seni yad etip turuwatimən, sən üqün təxəkkür eytimən; **6** Bizgə nesip boloƣan, Məsiһni uluoƣlaydioƣan barlik yahxi iltipatni toluk tonup yetixing bilən, sening etikadning əməlliridə mərdlərqə ortaklixixing küqəytilsun dəp dua kilimən. **7** Qünki sening meһir-muһəbbiting manga zor huxallik wə rioƣbət elip kəldi; qünki i ķerindixim, mukəddəs bəndilərning iq-baoƣirliri sening arkilik kəp səyündürüldi. **8** Xunga, gərqə seni layik ixni kilixka buyruxka Məsiһdə jür'ətlik bolalisammu, **9** lekin yənila muһəbbətning türtkisi bilən mənki ķeri Pawlus һəmdə һazirmu Əysa Məsiһning məһbusi bolux süpitidə sanga iltimas kilip ətünüxni layik kərdum — **10** kixənlərdə turup tuoƣkan balam, yəni Onesimus tooƣruluk iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz boloƣan bolsimu, əmma һazir sangimu, mangimu paydiliktur. **12** Mən һazir uni — janjigirimni sening yeningoƣa ķayturup əwətimən. **13** Hux həwərni dəp kixənlərdə turoƣinimda uni sening ornungda mening hizmitimdə boluxka yenimda ķaldurup ķaloƣum bar idi; **14** birak sening razilikingni almay һeqnemini kiloƣum yok; xundak kiloƣanda sening manga kiloƣan yahxiliking məjburiy əməs, bəlki razimənlik bilən bolidu. **15** Qünki sening Onesimustin wakitlik məһrum boloƣiningning səwəbi, bəlkim dəl sening uningoƣa əbədil'əbədgiqə nesiwə boluxung üqün idi. **(aiōnios g166)** **16** Mening xundak deginim, uningoƣa ķul ķatarida əməs, bəlki ķuldin kəp üstün — manga nəķədər səyümlük, xundakla sanga tehimu xundak bolidioƣan (insaniy munasiwətlər bilən һəm Rəbdə boloƣan munasiwət bilən), səyümlük ķerindax ķatarida igə bolisən; **17** xuning üqün, əgər sən meni һəmdax ķatarida kərsəng, uni meni ķobul kiloƣandək ķobul kiloƣin. **18** Əgər burun u sanga birər yolsizlik kiloƣan bolsa yaki sanga ķərzdar boloƣan bolsa, buni mening һesabimoƣa yazoƣin. **19** Mana mənki Pawlus bu sezlərni əz ķolum bilən yeziwatimən: ķərzi bolsa өzüm ķayturimən; lekin mən sanga əzüngning jening bilən manga ķərzdar boloƣiningni tiloƣa almaymən. **20** Xunga, əy ķerindixim, mən Rəbdə səndin mənpəətkə erixməkqimən; iq-baoƣirlirimni Məsiһdə səyündürgin. **21** Ixənqim sezümni anglaydioƣanlikingoƣa kamil bolup wə sorioƣanlirimdin artuk orunlaydioƣanlikingni bilip, sanga muxundak yazdim. **22** Bulardin baxka, manga turaloƣu jay təyyarlap ķoyoƣin. Qünki dualiringlar arkilik mening silərgə ķayturup beriliximni ümid kilimən. **23** Əysa Məsiһkə hizmət kiloƣanliki üqün zindandixim boloƣan Əpafras, **24** hizmətdaxlirim Markus, Aristarhus, Demas wə Lukalardin sanga salam. **25** Rəbbimiz Əysa Məsiһning meһir-xəpķiti roһinglaroƣa yar boloƣay!

Ibraniylarоqa

1 Huda burunki zamanlarda ata-bowilarоqa
pəyоqəmbərlər arkilik türküm-türküm boyiqə wə
nuroqun yollar bilən səz kiloqan bolup, **2** muxu ahirki
künlərdə bolsa bizgə Ooqli arkilik səzlidi. U Ooqlini
pütkül məwjudatning mirashori kilip bekətkən, Uning
arkilik kainatlarni yaratkan. **(aiōn g165)** **3** U Hudaning
xan-xəripidin parlioqan nur, Uning əyniyitining
ipadisidur, U kudrətlik səz-kalami bilən pütkül
kainattiki məwjudatni əz ornida turoquzuwatkan
bolup, U gunahlarni tazilax hizmitini ada kiloqandin
keyin, ərxtiki xanu-xəwkət igisining ong yenida
olturdi. **4** Xuningdək, U pərixtilərdin kəp üstün nam-
mərtiwigə miras bolup, ulardin xunqə yüksək turdi. **5**
Qünki Huda [mukəddəs yazmilarda] pərixtilərning
kaysisioqa: «Sən Mening Ooqlumdursən, bügün Mən
Seni tuoqdurdum», wə yənə: «Mən Uningoqa Ata
bolimən, Umu Manga Ooqul bolidu» degənidi? **6** Uning
üstigə, U Əzining tunjisini yər yüzigə əwətkəndə,
«Barlik pərixtilər Uningoqa səjdə kilsun» degən. **7**
U pərixtilər tooqruluk: — «U pərixtilirini xamallar,
Hizmətkarlirini ot yalkuni kilidu», degənidi; **8**
lekin Ooqli həkkidə bolsa Uningoqa mundak degən:
— «Sening təhting, i Huda, əbədil'əbədliktur;
Sening padixahlikingdiki xahanə hasang adalətning
hasisidur. **(aiōn g165)** **9** Sən həkkaniyətni səyüp,
rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda, yəni
Sening Hudaying Seni həmrahliringdin üstün kilip
xadlik meyi bilən məsih kildi». **10** Huda Ooqlioqa yənə
mundak degən: — «Sən, i Rəb, həmmidin burun
zeminning ulini salding, Asmanlarni bolsa kolliring
yasioqandur; **11** Ular yok bolup ketidu, Lekin Sən
mənggü turisən; Ularning həmmisi kiyimdək konirap
ketidu; **12** Sən ularni ton kəbi yəgəp koyisən, Xunda
ular kiyim-keqək yənggüxləngəndək yənggüxlinidu.
Birak Sən mənggü əzgərmigüqidursən, Yilliringning
tamami yoktur». **13** Yənə, U kaysibir pərixtigə: —
«Mən Sening düxmənliringni təhtipəring kilmioquqə,
Mening ong yenimda olturisən» — degənidi? **14**
Xundak ikən, pərixtilərning həmmisi pəkət nijatka
miraslik kilidioqanlar üqün hizmət kilixka [Huda
təripidin] əwətilgən hizmətqi rohlar əməsmu?

2 Bu səwəbtin, allikandak yol bilən [həkikiy yoldin]
teyilip kətməslikimiz üqün, angliqan həkikətlərgə
tehimu etibar kiliximiz lazim. **2** Qünki pərixtilər
arkilik yətküzülgən səz-kalamning turaklik ikənliki
ispatlanoqan həmdə uningoqa hərbir boysunmaslik wə
itaətsizlik kilix tegixlik jazaoqa tartilidioqan yərdə, **3**
xunqə uluoq kutkuzux-nijatka etibar bərmisək, biz
kandakmu [jazadin] kəqip kutulalaymiz?! Qünki bu
nijatning həwiri dəsləptə Rəb arkilik ukturuloqan,
həm uning həklikini biwasitə angliqanlarmu bizgə
təstikliqan; **4** uning üstigə Huda bexarətlik alamətlər,
karamətlər wə hərhil kudrətlik məjizilər arkilik,
xundakla Əz iradisi boyiqə Mukəddəs Rohning ata
kiloqan iltipatliri bilən təng buningoqa guwahlik
bərgən. **5** Biz dəwatkan kəlgüsi dunyani Huda
pərixtilərning baxkuruxioqa ətküzüp bərgini yok; **6**
bəlki bu həktə [mukəddəs yazmilarning] bir yeridə
birəylən mundak guwahlik bərgəndur: — «[I Huda],
insan degən nemidi, Sən uni seoqinidikənsən? Adəm
balisi nemidi, Sən uning yenioqa kelip yoklaydikənsən?
7 Qünki Sən uning ornini pərixtilərningkidin azoqinə
təwən bekitkənsən, Sən uningoqa xan-xərəp wə
xəhrətlərni taj kilip kiydürdüngsən; Uni kolung
yasioqanlarni idarə kilixka tikliding; **8** Sən barlik
məwjudatlarni uning puti astida boysunduroqansən».
Əmdi «barlik məwjudatlarni uning puti astida
boysunduroqansən» degini, heqkandak nərsə uningoqa
boysunmaslikka kaldurulmioqan, degənliktur. Birak,
hazirqə məwjudatlarning həmmisiningla uningoqa
boysunoqanlikini tehi kərməywatimiz. **9** Lekin biz
üqün pərixtilərdin «azoqinə wakit təwən kilinoqan»,
ölüm azablirini tartkanliki üqün hazir xan-xərəp wə
hərmət taji kiydürülgən Əysani kərgüqi bolduk; qünki
U Hudaning mehir-xəpkiti bilən həmməylən üqün
ölümning təmini tetidi. **10** Qünki pütkül məwjudatlar
Əzi üqünmu həm Əzi arkilikmu məwjut bolup
turuwatkan Hudaoqa nisbətən, nuroqun ooqullarni
xan-xərəpkə baxlioqanda, ularning nijatining yol
baxlioquqisini azab-okubətlər arkilik kamalətkə
yətküzüxkə layik kəldi. **11** Qünki pak-mukəddəs
Kiloquqi bilən pak-mukəddəs kilinoqanlarning həmmisi
dərwəkə ohxax Birsidin kəlgəndur; xuning bilən U
ularni «kerindax» deyixtin nomus kilmaydu. **12** Huddi
U [Hudaoqa (mukəddəs yazmilarda yeziloqandək)]:
«Namingni kerindaxlirimoqa jakarlaymən, Jamaət
iqidə Seni nahxilarda küyləymən» degən. **13** U yənə:
«Mən sanga tayinimən» wə «Karanglar, mana Mən
bu yərdə Huda Manga ata kiloqan pərzəntlər bilən
billə» degən. **14** Pərzəntlər bolsa ət bilən kandin tənlik
boloqaqka, Ooqulmu [xu pərzəntlərningkigə] ohxaxla

ət wə ⱪandin tənlik boldi. Bundaⱪ ⱪilixtiki məⱪsət, U
əlüm arⱪiliⱪ əlüm ⱨoⱪuⱪini tutⱪan Iblisning küqini
bikar ⱪilip, **15** əmür boyi əlüm ⱪorⱪunqidin ⱪullukⱪa
tutuloⱪanlarning ⱨəmmisini azadlikⱪa qiⱪirix üqün
idi. **16** Qünki U dərwəkə pərixtilərgə əməs, bəlki
Ibraⱨimning əwladlirioⱪa tutixidu; **17** Xuning üqün, U
Hudaoⱪa ait ixlarda rəⱨimdil wə sadiⱪ bax kaⱨin boluxi
üqün, ⱨəlⱪning gunaⱨlirining kəqürüm ⱪurbanliⱪini
berəlixi üqün, U ⱨər jəⱨättin ⱪerindaxlirioⱪa ohxax
ⱪilinixi kerək idi. **18** Qünki Θzi sinaⱪlarni Θz bexidin
kəqürüp, azab-oⱪubət qəkkən boloⱪaqⱪa, U sinaⱪlaroⱪa
duq kəlgənlərgimu yardəm berələydu.

3 Xundaⱪ ikən, əy muⱪəddəs ⱪerindaxlar, ərxtin
boloⱪan qaⱪirikⱪa ortaⱪ nesip boloⱪanlar, əzimiz
etirap ⱪiloⱪan Rosul wə Bax Ⱪaⱨin, yəni Əysaoⱪa
kəngül ⱪoyup ⱪaranglar. **2** Huddi Musa [pəyoⱪəmbər]
Hudaning pütün ailisidə hizmət ⱪiloⱪanda Hudaoⱪa
sadiⱪ boloⱪandək, umu əzini təyinləp hizmətkə
Ⱪoyoⱪuqioⱪa sadiⱪ boldi. **3** Lekin əyni bərpa ⱪiloⱪuqi
əzi bərpa ⱪiloⱪan əydinmu artuⱪ xəⱨrətkə sazawər
boloⱪinidək, Umu Musadin artuⱪ xan-xərəpkə layiⱪtur.
4 Qünki ⱨəmmə əyning bərpa ⱪiloⱪuqisi bardur; lekin
pütün məwjudatning bərpa ⱪiloⱪuqisi bolsa Hudadur.
5 Musa bolsa hizmətkar salaⱨiyiti bilən Hudaning
pütün ailisidə sadiⱪliⱪ bilən keyinki axkarilinidioⱪan
ixlaroⱪa guwaⱨliⱪ berix hizmitini ⱪiloⱪan. **6** Lekin
Məsiⱨ bolsa Hudaning ailisigə Ooⱪul salaⱨiyiti bilən
ⱨəküm süridu; wə əgər biz jasaritimiz wə ümidimizdin
boloⱪan iptiharliⱪni ahiroⱪiqə qing tutsaⱪ, dərwəkə
Hudaning axu ailisigə təwə boloⱪan bolimiz. **7**
Xunga, [muⱪəddəs yazmilarda] Muⱪəddəs Roⱨning
deginidək, Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini
anglisanglar, **8** Əyni qaoⱪlarda Uni oⱪəzəpləndürüp, qəl-
bayawanda Uni sinioⱪan künidikidək, Yürikinglarni
ⱪattiⱪ ⱪilmanglar! **9** Mana xu yərdə ata-bowiliringlar
Meni sinidi, ispatlidi ⱨəm Mening ⱪiloⱪanlirimni
ⱪirik yil kərüp kəlgənidi. **10** Mən xu dəwrdin
bizar bolup: — «Bular kənglidə daim adaxⱪanlar,
Mening yollirimni ⱨeq bilip yətmigən. **11** Xunga Mən
oⱪəzəplinip ⱪəsəm iqip: — «Ular Mening aramliⱪimoⱪa
ⱪət'iy kirməydu» dedim». **12** Əmdi ⱪerindaxlar,
ⱨeqⱪaysinglarda yaman niyətlik wə etiⱪadsiz ⱪəlb
bolmisun, xundaⱪla uning mənggü ⱨayat Hudadin yüz
ərüməslikigə kəngül bəlünglar; **13** pəⱪət «bügün»la
bolidikən, ⱨeqⱪaysinglar gunaⱨning azduruxliri bilən
kənglünglarning ⱪattiⱪlaxmasliⱪi üqün ⱨər küni bir-
biringlarni jekilənglar. **14** Dəsləptiki hatirjəmlikimizni
ahiroⱪiqə qing tutsaⱪla, dərwəkə Məsiⱨ bilən xerik
boloⱪan bolimiz. **15** Yuⱪirida eytiloⱪinidək: —
«Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini anglisanglar,
Əyni qaoⱪlarda [Uni] oⱪəzəpləndürgən künidikidək,
Yürikinglarni ⱪattiⱪ ⱪilmanglar!» **16** (Əmdi Uning
awazini anglap turup, Uni oⱪəzəpləndürgənlər kimlər
idi? Musa pəyoⱪəmbərning yetəkqilikidə Misirdin
[ⱪutulup] qiⱪⱪan axu [Israillarning] ⱨəmmisi əməsmu?
17 U ⱪirik yil kimlərgə oⱪəzəpləndi? Yənila xu gunaⱨ
ətküzüp, yiⱪilip jəsətliri qəldə ⱪaloⱪanlaroⱪa əməsmu?
18 Xundaⱪla U kimlərgə Θz aramliⱪimoⱪa ⱪət'iy
kirməysilər dəp ⱪəsəm ⱪildi? Θzigə itaət ⱪilmioⱪanlarni
əməsmu? **19** Xunga bulardin kərüwalalaymizki,
ularning [aramliⱪⱪa] kirməsliki etiⱪadsiziⱪi tüpəylidin
idi).

4 Əmdi Uning aramliⱪioⱪa kirip bəⱨrimən bolux
tooⱪrisidiki wədisi [bizgə] ⱪalduruloⱪandin keyin,
aranglardiki birərsiningmu uning nesiwisidin qüxüp
ⱪelixidin ⱪorⱪunqta eⱨtiyat ⱪilayli. **2** Qünki hux
həwər huddi [qəldiki Israillaroⱪa] anglitiloⱪandək
bizlərgimu anglitildi. Lekin ularning angliоⱪanliri
etiⱪad bilən yuoⱪurulmioⱪanliⱪtin, səz-kalamning
ularoⱪa ⱨeqⱪandaⱪ paydisi bolmioⱪanidi. **3** Qünki bu
aramlikⱪa kirgənlər bolsa — etiⱪad ⱪiloⱪan bizlərmiz.
Huddi Hudaning eytⱪinidək: «Xunga mən oⱪəzəplinip
ⱪəsəm iqip: — «Ular Mening aramliⱪimoⱪa ⱪət'iy
kirməydu — degən». Hudaning əməlliri bolsa dunya
apiridə boloⱪandila ⱨəmmisi tamamlanoⱪanidi; **4**
qünki yaritilixning yəttinqi küni ⱨəⱪⱪidə muⱪəddəs
yazmilarning bir yeridə mundaⱪ deyilgən: «Yəttinqi
küni kəlgəndə, Huda ⱨəmmə əməlliridin aram aldi». **5**
Yənə kelip yuⱪirida eytiloⱪandək Huda: «Ular Mening
aramliⱪimoⱪa ⱪət'iy kirməydu» degənidi. **6** Buningdin
kərünərlikki, Hudaning aramliⱪioⱪa kirələydioⱪanlar
bar, əmma uning tooⱪrisidiki hux həwərni awwal
angliоⱪanlar itaətsizlik ⱪiloⱪanliⱪi üqün, uningoⱪa
kirəlmidi. **7** Xuning üqün, Huda ənə xu [aramliⱪ
tooⱪrisida] uzaⱪ waⱪittin keyinki məlum bir künni
«bügün» dəp bekitip, Dawut [pəyoⱪəmbər] arⱪiliⱪ
yənə xundaⱪ eytⱪan: — «Bügün uning awazini
anglisanglar, Yürikinglarni ⱪattiⱪ ⱪilmanglar!» **8**
Əgər Yəxua [pəyoⱪəmbər] [Israillarni] aramlikⱪa
kirgüzgən bolsa idi, Huda keyin yənə bir [aramliⱪ]
küni tooⱪruluⱪ demigən bolatti. **9** Kiskisi, xabat
künidiki bir aramliⱪ Hudaning ⱨəlⱪini kütməktə.
10 Qünki Hudaning aramliⱪioⱪa kirgüqilər huddi
Huda «Θz əməl-ixliridin aram aloⱪan»dək, əzlirining

ixliridin aram alidu. 11 Xunga ḫeqḳaysimizning ənə xu [Israillardək] itaətsizlik ḳiloŋan ḫalitidə yiḳilip qüxməsliki üqün, ḫərbirimiz bu aramlikḳa kirixkə intiləyli. 12 Qünki Hudaning səz-kalami janliḳtur wə küqkə igidur, ḫətta jan bilən roḫni, yilik bilən booŋumlarni bir-biridin ayriwetəligüdək dərijidə, ḫərḳandaḳ ḳox bislik ḳiliqtin ittiktur, ḳəlbdiki oy-pikir wə arzu-niyətlərning üstidin ḫəküm qiḳaroŋuqidur. 13 Uning aldida ḫeqḳandaḳ məwjudat oŋayip əməstur; bəlki bizdin ḫesab Aloŋuqining kəzliri aldida ḫəmmə ix oquḳ-axkaridur. 14 Xundaḳ boloŋanikən, xundaḳla ərx-asmanlardin ətüp qikḳan uluoŋ Bax Ḳaḫinimiz, yəni Hudaning Ooŋli Əysa boloŋanikən, biz etirap ḳiloŋan etiḳadimizda qing turayli. 15 Qünki bizgə təyinləngən bax kaḫinimiz ajizliḳlirimizoŋa ḫesdaxlik ḳilmioŋuqi əməs, bəlki bizgə ohxax ḫərhil azdurux-sinaḳlaroŋa duq kəlgən, lekin gunaḫ sadir ḳilip baḳmioŋuqidur. 16 Xunga yürikimiz toḳ ḫalda rəḫim-xəpkətkə erixix wə yardəmgə eḫtiyajlik waḳtimizda xapaət tepix üqün meḫir-xəpkət [ayan ḳilinoŋuqi] təhtkə yeḳinlixayli.

5 Ḫər ḳetimlik bax kaḫin insanlar arisidin tallinip, ḫəlḳḳə wakalitən Hudaoŋa hizmət ḳilixḳa, yəni ḫəlḳning atioŋan ḫədiyəlirini wə gunaḫlar üqün ḳiloŋan ḳurbanliḳlirini Hudaoŋa sunuxḳa təyinlinidu. 2 Uning ḫərtərəpləp ajizliḳliri boloŋaqḳa, bilimsizlər wə yoldin qətnigənlərgə mulayimlik bilən muamilə ḳilalaydu. 3 Xu ajiziḳi üqün u ḫəlḳning gunaḫliri ḫesabioŋa ḳurbanlik sunoŋandək, əz gunaḫliri üqünmu ḳurbanlik sunuxḳa tooŋra kelidu. 4 Ḫeqbir kixi bu xərəplik mərtiwini əzlükidin almaydu, pəḳət Ḫarunoŋa ohxax, Huda təripidin qaḳiriloŋandila uni alidu. 5 Huddi xuningdək Məsiḫmu bax kaḫin mərtiwisigə Əzini uluoŋlap əzlükidin erixkən əməs, bəlki Uni [uluoŋlioŋuqi Huda] Əzi idi; U Uningoŋa: — «Sən Mening Ooŋlumdursən, bügün Mən Seni tuoŋdurdum» degən. 6 U [muḳəddəs yazmilarning] yənə bir yeridə Uningoŋa: — «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaḫindursən» degən. (aiōn g165) 7 [Məsiḫ] yər yüzidiki künlərdə, Əzini ölümdin ḳutḳuzuwelixḳa ḳadir Boloŋuqioŋa ḳattiḳ nidalar wə kəz yaxliri bilən dua-tilawətlər wə yilinixlarni kətürdi. Uning ihlasmənlikidin dualiri ijabət ḳilindi. 8 Gərqə U [Hudaning] Ooŋli bolsimu, azab qekixliri arḳilik itaətmən boluxni əgəndi. 9 U mana muxundaḳ mukəmməl ḳilinoŋan boloŋaqḳa, barliḳ Əzigə itaət ḳiloŋuqilaroŋa mənggülük nijatni barliḳḳa kəltürgüqi bolup, (aiōnios g166) 10 Huda təripidin «Məlkizədəkning kaḫinliḳ tüzümi tərtipidə bax kaḫin» dəp jakarlandi. 11 Bu ix tooŋruluḳ eytidioŋan nuroŋun səzlirimiz bar, lekin ḳulaḳliringlar pang bolup kətkəqkə, bularni silərgə enik qüxəndürüx təs. 12 Qünki silər alliburun təlim bərgüqi boluxḳa tegixlik boloŋan qaoŋdimu, əməliyəttə silər yənila Hudaning səz-kalamining asasiy ḫəḳikətlirining nemə ikənlikini baxḳilarning yengiwaxtin əgitixigə moḫtajsilər; silərgə yirik yeməklik əməs, bəlki yənila süt kerəktur. 13 Qünki pəḳət süt bilənla ozuḳlinidioŋanlarning bowaḳtin pərḳi yoḳtur, ular ḫəḳḳaniyət kalamioŋa pixxiḳ bolmioŋan oŋoridur, halas. 14 Biraḳ yeməklik bolsa yetilgənlər, yəni əz ang-zeḫinlirini yahxi-yamanni pərḳ etixkə yetildurgənlər üqündur.

6 2 Xuning üqün, Məsiḫ tooŋrisidiki dəsləpki asasiy təlimdə tohtap ḳalmay, — yəni ḳaytidin «ölük ixlar»din towa ḳilix wə Hudaoŋa etiḳad baoŋlax, qəmüldürülüxlər, «ḳol təgküzüx», ölgənlərning tirildürülüxi wə mənggülük ḫəküm-soraḳ tooŋrisidiki təlimlərdin ul salayli dəp olturmay, mukəmməllikkə ḳarap mangayli. (aiōnios g166) 3 Huda halioŋanikən, biz xundaḳ ḳilimiz. 5 Qünki əslidə yorutulup, ərxtiki iltipattin tetioŋan, Muḳəddəs Roḫtin nesip boloŋan, Hudaning səz-kalamining yahxiliḳini ḫəm kəlgüsi zamanda ayan ḳilinidioŋan ḳudrətlərni ḫes ḳilip baḳḳanlar əgər yoldin qətnigən bolsa, ularni ḳaytidin towa ḳildurux ḫərgiz mumkin əməs. Qünki ular əz-əzigə ḳilip Hudaning Ooŋlini ḳaytidin krestləp rəswa ḳilmaḳta. (aiōn g165) 7 Qünki kəp ḳetimlap əz üstigə yaoŋḳan yamoŋur süyini iqkən, əzidə terioŋuqilaroŋa mənpəətlik ziraətlərni əstürüp bərgən yər bolsa Hudadin bərikət almaḳta. 8 Biraḳ tikən wə ḳamoŋaḳ əstürgən bolsa, u ərziməs bolup, lənətkə yeḳin bolup, aḳiwiti kəydürülüxtin ibarət bolidu. 9 Lekin əy səyümlüklirim, gərqə yuḳiriḳi ixlarni tiloŋa aloŋan bolsaḳmu, silərdə buningdinmu əwzəl ixlar, xundaḳla nijatliḳning elip baridioŋan ixliri bar dəp ḳayil bolduḳ. 10 Qünki Huda ḳiloŋan əməlliringlarni wə Uning muḳəddəs bəndilirigə ḳiloŋan wə ḫazirmu ḳiliwatḳan hizmitinglar arḳilik Uning nami üqün kərsətkən meḫir-muḫəbbitinglarni untup ḳalidioŋan adalətsizlərdin əməs. 11 Əmma silərning ümidinglarning toluḳ jəzm-hatirjəmlik bilən boluxi üqün, ḫərbiringlarning ahiroŋiqə xundaḳ oŋəyrət ḳilixinglaroŋa intizarmiz; 12 xundaḳla sərəlmilərdin bolmay, bəlki etiḳad wə səwrqanlik arḳilik Hudaning wədilirigə warislik ḳiloŋanlarni ülgə ḳilidioŋanlardin

boloŋaysilər. 13 Qünki Huda Ibrahimoŋa wədə kiloŋanda, Özidin üstün turidioŋan ḥeqkim bolmioŋaqka, Özi bilən kəsəm kilip: 14 «Sanga qokum bəht ata kilimən, seni qokum kəpəytip berimən» — dedi. 15 Xuning bilən, [Ibrahim] uzun wakit səwr-takət bilən kütüp, Hudaning wədisigə erixti. 16 Qünki insanlar özliridin üstün turidioŋan birini tiloŋa elip kəsəm kilidu; ularning arisida kəsəm ispat-təstik ḥesablinip, ḥər hil talax-tartixlaroŋa hatimə beridu. 17 Xuningdək Huda, Öz wədisigə warislik kiloŋanlaroŋa Öz nixan-məksitining özgərməydioŋanlikini tehimu oqukrak bildürüx üqün, kəsəm kilip wədə bərdi. 18 Xuning bilən kət'iy özgərməs ikki ix arkilik, kəz aldimizda koyuloŋan ümidni qing tutux üqün [ḥalakəttin] özimizni kaqurup uni baxpanah kiloŋan bizlər küqlük rioŋbət-ilhamoŋa erixələymiz (bu ikki ixta Hudaning yaloŋan eytixi kət'iy mumkin əməs, əlwəttə). 19 Bu ümid jenimizoŋa qing baoŋlanoŋan kemə lənggiridək xübḥisiz ḥəm mustəḥkəm bolup, [ərxtiki] ibadəthanining [iqki] pərdisidin ətüp bizni xu yərgə tutaxturidu. 20 U yərgə biz üqün yol eqip mangoŋuqi Əysa bizdin awwal kirgən bolup, Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi tərtipidə mənggülük təyinlənggən Bax Kaḥin boldi. (aiōn g165)

7 Qünki bu Məlkizədək Salem xəḥirining padixaḥi, xundakla Əng Aliy Boloŋuqi Hudaning kaḥini bolup, Ibrahim padixaḥlarni yengip jəngdin kaytkanda, uning aldioŋa qikkan wə uningoŋa bəht tiligənidi. 2 Ibrahim bolsa erixkən barlik [oljisining] ondin bir ülüxini uningoŋa atioŋanidi. [Məlkizədək degən isimning] birinqi mənisi «ḥəkkaniyət padixaḥi» degənliktur; uning yənə bir nami «Salemning padixaḥi» bolup, buning mənisi «amanlik padixaḥi» degənliktur; 3 uning atisi yok, anisi yok, nəsəbnamisi yok, künlirining baxlinixi wə ḥayatining ahirlixixi yoktur, bəlki u Hudaning Ooŋlioŋa ohxax kilinip, mənggülük kaḥin bolup turidu. 4 Əmdi karanglar, bu Məlkizədək nemidegən uluoŋ adəm-ḥə! Ḥətta ata-bowilirimizning qongi Ibrahimmu oljisining ondin birini uningoŋa atioŋan. 5 Dərwəkə Lawiyning əwladliridin kaḥinlikni zimmisigə aloŋanlar Təwrat kanuni boyiqə həlktin, yəni öz kerindaxliridin Ibrahimning puxtidin boloŋinioŋa karimay tapkinining ondin bir ülüxini yioŋixi əmr kilinoŋan. 6 Lekin bularning kəbilə-urukidin bolmioŋan Məlkizədək bolsa Ibrahimdin «ondin bir ülüxi»ni kobul kiloŋan andin Hudaning wədilirigə igə boloŋuqi Ibrahimoŋa bəht tiligən. 7 Xübḥisizki, bəht tiligüqi bəhtkə erixküqidin üstündur. 8 Bu yərdiki «ondin bir ülüx»ni kobul kiloŋuqilar əlidioŋan adəmlərdindur; u yərdiki «ondin bir ülüx»ni kobul kiloŋuqi tooŋrisida [mukəddəs yazmilarda] «U ḥayat yaxioŋuqi» dəp guwaḥlik berilgəndur. 9 Ḥətta mundak deyixkə boliduki, ondin bir ülüxni alidioŋan Lawiymu [əjdadi] Ibrahim arkilik [Məlkizədəkkə] ondin bir ülüxni bərgən. 10 Qünki Məlkizədək Ibrahimni karxi aloŋanda, Lawiyni [kəlgüsidiki puxti bolux süpitidə] yənila Ibrahimning tenidə idi, dəp ḥesablaxka bolidu. 11 Əmdi Lawiy kəbilisining kaḥinlik tüzümi arkilik mukəmməl ḥəkkaniylik kelələydioŋan bolsa (qünki xu tüzümgə asaslinip Təwrat kanuni Israil həlkigə qüxürülgənidi), keyinki wakitlarda Ḥarunning kaḥinlik tüzümi boyiqə əməs, bəlki Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi boyiqə baxka bir kaḥinning qikixining nemə ḥajiti bolatti? 12 Əmdi kaḥinlik tüzümi özgərtilgən bolsa, uningoŋa [munasiwətlik] kanun-tüzümmu özgərtilixkə tooŋra kelidu. 13 Qünki bu eytiliwatkan sözlər karitiloŋan zat bolsa baxka bir kəbilidin bolup, bu kəbilidin ḥeqkim kurbangaḥta hizməttə bolup bakmioŋan. 14 Qünki Rəbbimizning Yəḥuda kəbilisidin qikkanliki enik; Musa bu kəbilə tooŋrisida kaḥinlikka munasiwətlik ḥeqbir nərsə demigənidi. 15 Əmdi Məlkizədəktək baxka bir kaḥin qikkan bolup, bu özgirix munulardin tehimu roxən bolidu; 16 uning [kaḥinlikka] təyinlinixi ət igilirigə baoŋlik əmr bilən əməs, bəlki pütməs-tügiməs ḥayatning kudritidin boloŋandur. 17 Qünki bu ḥakta [mukəddəs yazmilarda]: «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaḥindursən» dəp guwaḥlik berilgən. (aiōn g165) 18 Qünki aldinki əmr-tüzüm ajizliki wə ünümsizliki tüpəylidin küqidin kaldurulоŋan 19 (— qünki Təwrat kanuni ḥeq ixni kamalətkə yətküzəlmidi). Uning ornioŋa bizni Hudaoŋa yekinlaxturidioŋan, uningdin əwzəl ümid elip kelindi. 21 Uning üstigə, bu ix [Hudaning] kəsimi bilən kapalətkə igə bolmay kalmidi (ilgiri ətkən kaḥinlar [Hudaning] kəsimisiz kaḥin boloŋanidi; lekin, Əysa bolsa Özigə: — «Pərwərdigar xundak kəsəm iqti, ḥəm ḥərgiz buningdin yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə kaḥindursən»» Degüqining kəsimi bilən kaḥin boldi). (aiōn g165) 22 Əmdi Əysa xundak uluoŋ ix bilən əwzəl bir əḥdining kepili kilindi. 23 Yənə kelip, ilgiri ətkən kaḥinlar kəp boluxi kerək idi; qünki ularning [ḥərbiri] ölüm tüpəylidin wəzipisini dawamlaxturalmay kaloŋan. 24 Lekin [Əysa] mənggügə turoŋaqka, Uning kaḥinliki ḥərgiz özgərtilməstur. (aiōn g165) 25 Xu səwəbtin, U

Өзи арқилиқ Худаниң алдиға кәлгәнләрни үзүл-кесил қутқузуxқа қадир; қүнки У улар үқүн Худаға мурajиәт қилиxқа мәнггү ҳayattur. **26** Муxундақ бир бax каһин дәл бизниң ҳajитимиздин қиқидиған — муқәддәс, әyибсиз, оңубарсиз, гунаһкарлардин нери қилиноңан, әрxләрдин yуқири елип кәтүрүлгән каһиндур. **27** У axу бax каһинлардәк ҳәр күни алди билән өз гунаһлири үқүн, андин һәлқниң гунаһлири үқүн қурбанлиқ сунuxқа моһтаj әмәс. Қүнки У Өзини қурбанлиқ сүпитидә суноңанда, ҳәммәйлән үқүн буни бир йолила ада қилди. **28** Қүнки Тәwрат қануни ajиз бәндә болоңан insanларни bax каһин қилип тәyинләydu, лекин Тәwрат қанунидин кейин кәлгән Худаниң қәсәм-калами мәнггүгә камаләткә yәткүзүлгән Оолни bax каһин қилип тәyинлиди. **(aiōn g165)**

8 Eytқанлиримизниң bax нуқтиси xуки: Әрxтики улуоң Болоңуқининг тәһтининг ong тәрипидә олтуроңан xундақ бир Bax Каһинимиз bar. **2** У мукәддәс jайларда, xундақла insan әмәс, бәлки Пәрwәрдигар тикkән ҳәқиқiy ибадәт қедирининг ҳәммисидә каһинлиқ hизмитини қилоңуқидур. **3** Ҳәрбир bax каһин ҳадиyә ҳәм қурбанлиқлар sunux үқүн тәyинлинidu. Xуning үқүн, [бизниң bu bax каһинимизningmu] бирәр sunidioңini bolux керәк idi. **4** Дәрwәкә әгәр У yәр yүзидә bolsidi, ҳәргиз каһин bolmaytti; қүнки bu yәрдә Тәwрат қанун-тüзүми boyиқә ҳадиyә sunidioңан каһинлар alliburunla bardur **5** (bu [каһинлар] hизмәт қилидioңан [ибадәт қедири] пәкәтла әрxтики ixларning кәqүрүлмиси wә кәләнggисидур. Musa дәл bu ибадәт қедирини қуруxқа baxlioңanda, Худаning wәһiysi uningоңа келип: «Еһтиyат қиloинki, буларning ҳәммисини sanga taoңда кәрситилгән өрнәк boyиқә yasioңin» дәп агаһландуроңан). **6** Lekin ҳazir У ([kona әһдigә ait] wәдиләрдин әwзәл wәдиләр üстигә bekitilgәq) tehimu yahxi bir әһдining wasitiqisi boloңaqқa, Uningоңа berilgән каһинлиқ hизмити baxқа каһинларningkidin xунqә әwзәл turidu. **7** Әгәр xu дәсләпki әһдә кәмкütisiz bolsa idi, keyinkisi üqün orun izдәxning ҳeqқandaқ ҳajити bolmioңan bolatti. **8** Lekin, Huda kona әһдini yетәрsiz дәп қарap, [Israillaroңа] mundaқ degән: — «Mana, xu күнләр keliduki, — дәydu Пәрwәрдигар, — Мән Israil jәмәти wә Yәһuda jәмәти üqün yengi bir әһдini әмәлгә axurimән. **9** Bu әһдә ularning ata-bowiliri bilән tüzgән әһдigә ohximaydu; xu әһдini Мән ata-bowilirini қolidin tutup Misirdin қутқузup yетәkliginimдә ular bilән tüzgәnidim; қүнки ular Мән bilән tüzüxкән әһдәмдә turmidi, мән ulardin nәzirimni yәtkidim, — дәydu Пәрwәрдигар. **10** Қүнки xu күнләрдин keyin, Mening Israil jәмәти bilән tüzidioңan әһдәm mana xuki: — «Мән Өz тәwрат-қанунлиримни ularning zeһin-әкligә salimән, ҳәмдә ularning қәlbigimu pütimән; Мән ularning Hudasi bolimән, ularmu Mening һәlқim bolidu. **11** Xундin baxlap ҳeqkim өz yurtdixioңa, yaki өz қerindixioңa: — «Пәрwәрдигарni tonuoңin» дәп өgitixining ҳajити қalmaydu; қүнки ularning ҳәммиси, әng kiqikidin qongioңiqә Meni bilip boloңan bolidu; **12** қүнки мән ularning қәbiһliklirigә rәһim қilimән ҳәмдә ularning gunaһliri wә itaәtsizlikirini мәнggүгә esimdin qiқiriwetimән». **13** Әmdi Hudaning bu әһдini «yengi» deyixi burunқisini «kona» degәnlikidur; әmdi waқti өtkән, koniriоңan ix bolsa uzun өtmәy yoқilidu.

9 Birinqi әһдidә munasiwәtlik ибадәт бәlgilimiliri wә yәr yüzigә tәwә boloңan bir mukәддәс ибадәт jayi bar idi. **2** Buningоңа bir ибадәт qediri tikilgәnidi; uning mukәддәс jay дәp ataloңan birinqi bөlümidә qiraoңdan, xirә ҳәm xirә üstidә rәtlәngән nanlar bolatti. **3** Uning ikkinqi, [yәni iqki] pәrdisining kәynidә әng mukәддәс jay дәp ataloңan yәnә bir qedir bөlümi bar idi. **4** Xu yәrgә tәwә boloңan altun huxbuygaһ wә pütünlәy altun bilән қaplanoңan әһdә sanduқi bar idi. Sanduқning iqidә altundin yasaloңan, manna selinoңan komzәk, Ҳarunning bih sürgән ҳasisi wә ikki әһdә [tax] tahtisi bar idi. **5** [Sanduқ] üstidiki «kafarәt tәhti»ning üstigә xan-xәrәplik «kerub»lar ornitiloңan bolup, қanatliri bilән uni yepip turatti. Әmdi bular tooңruluқ tәpsiliy tohtilixning ҳazir waқti әmәs. **6** Bu nәrsilәr mana xundaқ orunlaxturuloңandin keyinla, каһинлар qedirning birinqi bөlümigә [(yәni «mukәддәs jay»oңa)] ҳәrdaim kirip, ибадәт hизмитини қilidu. **7** Biraқ, [«әng mukәддәs jay» дәp ataloңan] ikkinqi bөlümgә pәкәt bax каһин yilda bir қetimla kiridu. Каһин u yәrgә өz gunaһliri wә һәlқning nadanliқtin өtküzgән gunaһliri üqün ataloңan [қurbanlik] қenini almay kirmәydu. **8** Bu ixlar arқilиқ Mukәддәs Roһ xuni kөrsitip bөrmәktiki, bu birinqi ибадәт qediridiki tüzüm inawәtlik bolup tursila, әng mukәддәs jayoңa baridioңan yol yәnila eqilmaydu. **9** Mana bular rәsimdәk ҳazirқi zamanni roxәnlәxtüridioңan bir hil obraz, halas. Buningdin xuni kөrüwelixқa boliduki, bu qedirda sunulidioңan ҳadiyә wә қurbanliқlar ибадәт қiloңuqini wijdanida pak-kamil қilalmaydu. **10** Ular pәкәt yemәk-iqmәklәr wә boyini suoңa selixning türlük rәsmiyәtlirigә baoңliқ bolup, [қanun-tüzüm]

tüzütülüx wakti kəlgüqilik küqkə igə kilinoɣan, insanlarning ətlirigila baoɣlik boloɣan bəlgilimənizamlardur. **11** Lekin Məsih bolsa kəlgüsidiki karamət yahxi ixlarni elip baroɣuqi bax kahin bolup, adəm koli bilən yasalmioɣan, bu dunyaoɣa mənsup bolmioɣan, tehimu uluoɣ wə tehimu mukəmməl ibadət qedirioɣa kirdi; **12** əqkə yaki mozaylarning [qurbanlik] qenini əməs, bəlki Özining [qurbanlik] qeni arkilik U (Özila mənggülük hərlük-nijatni igiligən bolup) bir yolila mənggügə əng mukəddəs jayoɣa kirdi. **(aiōnios g166)** **13** [Kona əhdə dəwridə] əqkə wə bukilarning qeni həm inəkning külliri napak boloɣanlarning üstigə sepilsə, ularni ət jəhətidin tazilap pak kiloɣan yərdə, **14** undakta, mənggülük Roh arkilik əzini oɣubarsiz qurbanlik süpitidə Hudaoɣa atioɣan Məsihning qeni wijdaninglarni ölük ixlardin pak kilip, bizni mənggü hayat Hudaoɣa ibadət kilixka tehimu yetəkliməmdu?! **(aiōnios g166)** **15** Xuning üqün u yengi əhdining wasitiqisidur. Buning bilən (insanlarning awwalki əhdə astida sadir kiloɣan itaətsizlikliri üqün azadlik bədili süpitidə xundak bir ölüm boloɣanikən) Huda təripidin qakiriloɣanlar wədə kilinoɣan mənggülük miraska erixələydu. **(aiōnios g166)** **16** Əgər wəsiyət kaldurulsa, wəsiyət kalduroɣuqining ölüxi təstiklanoɣuqə, wəsiyət küqkə igə bolmaydu. **17** Qünki wəsiyət pəkət ölümdin keyin küqkə igə bolidu. Wəsiyət kalduroɣuqi hayatla bolsa, wəsiyitining heqkandak küqi bolmaydu. **18** Xuningoɣa ohxax, dəsləpki əhdimu kan ekitiloɣandila, andin küqkə igə boloɣan. **19** Qünki Musa Təwrat kanuni boyiqə hərbir əmrini pütün həlkkə ukturoɣandin keyin, mozay wə əqkilərning suoɣa arilaxturuloɣan kenini kizil yung yipta baoɣlanoɣan zofa bilən kanun dəsturioɣa wə pütün həlkkə sepip, ularoɣa: **20** «Mana, bu Huda silərning əməl kilixinglaroɣa əmr kiloɣan əhdining kenidur» — dedi. **21** U yənə ohxax yolda ibadət qedirioɣa wə qedirdiki ibadətkə munasiwətlik pütkül saymanlarning üstigə kan səpti. **22** Dərwəkə, Təwrat kanuni boyiqə həmmə nərsə degüdək kan bilən paklinidu; [qurbanlik] qeni təkülmigüqə, gunahlar kəqürüm kilinmaydu. **23** Hox, ərxtikigə təklid kilip yasaloɣan bu buyumlar muxundak [qurbanliklar] bilən paklinixi kerək idi. Birak ərxtiki nərsilərning özi bulardin esil qurbanliklar bilən paklinixi kerək. **24** Qünki Məsih ərxtiki həkikiy ibadət jayioɣa təklid kilinoɣan, adəm koli bilən yasaloɣan mukəddəs jayoɣa əməs, bəlki Hudaning huzurida bizgə wəkillik kilip hazir bolux üqün ərxning özigə kirip boldi. **25** [Yər yüzidiki] bax kahinning yilmuyil öz kenini əməs, bəlki [qurbanliklarning] kenini elip, əng mukəddəs jayoɣa kayta-kayta kirip turoɣinidək, u qurbanlik süpitidə özini kayta-kayta atax üqün kirgini yok. **26** Əgər xundak kilixning zərüriyiti boloɣan bolsa, dunya apiridə boloɣandin beri Uning kayta-kayta azab qekixigə tooɣra kelətti. Lekin U mana zamanlarning ahirida gunahni yok kilix üqün, bir yolila Özini qurban kilixka otturioɣa qikti. **(aiōn g165)** **27** Həmmə adəmning bir ketim ölüxi wə əlgəndin keyin sorakka tartilixi bekitilgəngə ohxax, **28** Məsihmu nuroɣun kixilərning gunahlirini Öz üstigə elix üqün birla ketim qurbanlik süpitidə sunuloɣandin keyin, Özini təlpünüp kütkənlərgə gunahni yok kiloɣan halda nijat kəltürüxkə ikkinqi ketim axkarə bolidu.

10 Təwrat kanuni kəlgüsidə elip kelinidioɣan güzəl ixlarning öz əynini əməs, bəlki ularning kələnggisinila sürətləp bərgəqkə, u tələp kilinoɣan, yilmuyil sunulup keliwatkan ohxax qurbanliklar arkilik [Hudaoɣa] yekinlaxmakqi boloɣanlarni hərgizmu mukəmməl kilalmaydu. **2** Bolmisa, muxu qurbanliklarning sunuluxi ahirlixatti, qünki ibadət kiloɣuqilar pak kilinip, wijdani yənə öz gunahliri tüpəylidin azablanmaytti. **3** Halbuki, muxu qurbanliklar yilmuyil öz gunahlirini özlirigə əslitip turidu. **4** Qünki buka wə əqkilərning qeni gunahlarni hərgiz elip taxliyalmaydu. **5** Xuning üqün, U dunyaoɣa kəlgəndə mundak degən: — «Nə qurbanlik, nə atioɣan axlik hədiyəliri bolsa Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən Mən üqün bir tən təyyarlap bərding; **6** Nə kəydürmə qurbanliklar, nə gunah qurbanlikidinmu səyünmiding; **7** Xunga jawab bərdimki — «Mana Mən kəldim! — Kanun dəsturungda Mən tooɣruluk pütülgəndək — I Huda, iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim». **8** U yukirida: «Nə qurbanlik, nə axlik hədiyəliri, nə kəydürmə qurbanliklar nə gunahni tiligüqi qurbanliklar Sening tələp-arzuyung əməs, Sən ulardinmu səyünmiding» (bu qurbanliklar Təwrat kanunining təlipi boyiqə sunuluxi kerək idi) deginidin keyin **9** yənə: «Sening iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim» degən. Demək, [Huda] keyinkisini küqkə igə kilix üqün, aldinkisini əməldin kalduridu. **10** Hudaning bu iradisi boyiqə Əysa Məsihning tenining bir yolila qurban kilinixi arkilik biz gunahtin paklinip, [Hudaoɣa] atalduk. **11** Hər kahin hər küni ibadət hizmitidə turidu, xundakla gunahlarni hərgiz sakit kilalmaydioɣan ohxax hildiki qurbanliklarni [Hudaoɣa]

қayta-қayta sunidu. 12 Biraқ, bu [kaһin] bolsa gunaһlar üqün birla қetimliқ mənggü inawətlik bir қurbanliқni sunoɣandin keyin, Hudaning ong yenida olturdi; 13 U xu yərdə «düxmənliri Өz ayioɣi astida təһtipər қilinoɣuqə» kütidu. 14 U muxu birla қurbanliқ bilən Hudaoɣa atap pak-muқəddəs қilinoɣanlarni mənggügə mukəmməl қildi. 15 [Muқəddəs yazmilarda] [pütülgəndək], Muқəddəs Roһmu bu һəқtə bizgə guwaһliқ beridu. Qünki U awwal: — 16 «U künlərdin keyin, Mening ular bilən tüzidioɣan əһdəm mana xuki, dəydu Pərwərdigar; Mən Өz təwrat-қanunlirimni ularning zeһin-əқligimu salimən, Һəmdə ularning қəlbigimu pütimən» degəndin keyin, U yənə: — 17 «Ularning gunaһliri wə itaətsizlikirini mənggügə esimdin qiқiriwetimən» — degən. 18 Əmdi xu yolda gunaһlar kəqürüm қilinoɣanikən, gunaһlar üqün қurbanliқ қilixning һajitimu қalmaydu. 19 Xuning üqün, əy қerindaxlar, Əysaning қeni arқiliқ əng muқəddəs jayoɣa kirixkə jür'ətlik bolup, 20 (U bizgə eqip bərgən, ibadəthanining pərdisidin (yəni, Uning ət-tenidin) ətidioɣan xu yipyengi, һayatliқ yoli bilən) 21 xundaқla Hudaning ailisini baxқuridioɣan bizning uluoɣ kaһinimiz boloɣanliқi bilən, 22 dillirimiz wijdandiki buloɣunuxlardin sepilix bilən paklanoɣan wə bədinimiz sap su bilən yuyuloɣandək tazilanoɣan һalda etiқadning toluқ jəzm-hatirjəmliki wə səmimiy қəlb bilən Hudaoɣa yeқinlixayli! 23 Əmdi etirap қiloɣan ümidimizdə təwrənməy qing turayli (qünki wədə Bərgüqi bolsa səzidə turoɣuqidur) 24 wə meһir-muһəbbət kərsitix wə güzəl ix қilixқa bir-birimizni қandaқ қozoɣax wə rioɣbətləndürüxni oylayli. 25 Bəzilər adət қiliwaloɣandək, jamaəttə jəm boluxtin bax tartmayli, bəlki bir-birimizni jekilәp-ilһamlandurayli; bolupmu xu künining yeқinlaxқanliқini bayқioɣiningларda, tehimu xundaқ қilayli. 26 Һəқiқətni tonuxқa nesip boloɣandin keyin, yənila қəstən gunaһ ətküzüwərsək, u qaoɣda gunaһlar üqün sunulidioɣan baxқa bir қurbanliқ bolmas, 27 bəlki bizgə қalidioɣini pəқət soraқ, xundaқla Huda bilən қarxilixidioɣanlarni yəp tügitixkə təyyar turidioɣan yalқunluқ otni қorқunq iqidə kütüxla, halas. 28 Əmdi Musaoɣa qüxürülgən Təwrat қanunini kəzgə ilmioɣan һərқandaқ kixi ikki yaki üq guwaһqining ispati bolsa, kəngqilik қilinmayla əltürülətti. 29 Undaқta, bir kixi Hudaning Ooɣlini dəpsəndə қilsa, Hudaning əһdisining қenioɣa, yəni əzini pak қiloɣan қanoɣa napak dəp қarisa, xəpқət қiloɣuqi Roһni һaқarət қilsa, buningdin tehimu eoɣir jazaoɣa layiқ һesablinidu, dəp oylimamsilər? 30 Qünki [Təwratta] «Intiқam Meningkidur, kixining қilmixlirini əz bexioɣa əzüm yandurimən, dəydu Pərwərdigar» wə «Pərwərdigar Өz həlқini soraққa tartidu» degüqini bilimiz. 31 Mənggü һayat Hudaning қollirioɣa qüxüp jazalinix nəқədər dəһxətlik ix-һə! 32 Əmdi silər yorutuluxtin keyin, azab-oқubətlik, қattiқ kürəxlərgə bərdaxliқ bərgən axu burunқi künlərni esinglarda tutunglar. 33 Bəzi waқitlarda rəswa қilinip һaқarətləx wə harlinixlaroɣa uqridinglar wə bəzi waқitlarda muxundaқ muamililərgə uqrioɣanlaroɣa dərddax boldunglar. 34 Qünki silər һəm məһbuslarning dərdigə ortaқ boldunglar һəm mal-mülkünglar bulanoɣandimu, kəlgüsidə tehimu esil һəm yoқap kətməydioɣan baқiy təəlluқatқa igə bolidioɣanliқinglarni bilgəqkə, huxalliқ bilən bu ixni қobul қildinglar. 35 Xuning üqün, jasaritinglarni yoқatmanglar, uningdin intayin zor in'am bolidu. 36 Qünki Hudaning iradisigə əməl қilip, Uning wədə қiloɣinioɣa muyəssər bolux üqün, səwr-qidam қilixinglaroɣa tooɣra kelidu. 37 Qünki [muқəddəs yazmilarda] [Huda] mundaқ degən: — «Pəқət azoɣinə waқittin keyinla», «Kəlgüqi dərwəқə yetip kelidu, U keqikməydu. 38 Biraқ һəққaniy boloɣuqi etiқad bilən yaxaydu; Lekin u kəynigə qekinsə, Jenim uningdin səyünməydu». 39 Һalbuki, biz bolsaқ kəynigə qekinip һalak bolidioɣanlardin əməs, bəlki etiқad bilən Өz jenimizni igiligənlərdindurmiz.

11 Etiқad bolsa ümid қiloɣan ixlarning reallиқtiki ipadisi wə kərünməydioɣan xəy'ilərning dəlilidur. 2 Qünki burunқi mətiwərlirimiz қədimdə mana xu etiқad bilən [Hudadin kəlgən] yaһxi guwaһliқni aloɣan. 3 Biz etiқad arқiliқ kainatning Hudaning səz-kalami bilən ornitiloɣanliқini, xundaқla biz kərüwatқan məwjudatlarning kərgili bolidioɣan xəy'ilərdin qiққan əməslikini qüxinələymiz. (aiōn g165) 4 Etiқadi boloɣaqқa Һabil Қabilningkidinmu əwzəl bir қurbanliқni Hudaoɣa atioɣan; etiқadi boloɣaqқa Huda uning atioɣanlirini təripləp, uningoɣa һəққaniy dəp guwaһliқ bərdi. Gərqə əlgən bolsimu, etiқadi bilən u yənila bizgə gəp қilmaқta. 5 Etiқadi boloɣaqқa, Һanoh ələmni kərməyla [ərxkə] kətürüldi; Huda uni kətürüp elip kətkəqkə, u yər yüzidə һeq tepilmidi. Səwəbi u elip ketilixtin ilgiri, Hudani hursən қiloɣan adəm dəp təripləngənidi. 6 Əmdiliktə etiқad bolmay turup, Hudani hursən қilix mumkin əməs; qünki

Hudaning aldiƣa baridiƣan kixi Uning barlikiƣa, xundakla Uning Θzini izdigənlərgə əjrini kayturoƣuqi ikənlikigə ixinixi kerək. **7** Etikadi boloƣaqka, Nuh tehi kərülüp bakmiƣan wəkələr həkkidə Huda təripidin agahlanduruloƣanda, ihlasmənlik korkunqi bilən ailisidikilərni kutkuzux üqün yooƣan bir kemə yasidi; həmdə etikadi arkilik xundak kilip pütkül dunyadikilərning gunahliri üstidin həküm qikardi, xundakla etikadtin boloƣan həkkaniylikka mirashor boldi. **8** Etikadi boloƣaqka, Huda Ibrahimni uningƣa miras süpitidə bərməkqi boloƣan zeminƣa berixka qakiroƣanda, u itaət kildi; u kəyərgə baridiƣanlikini bilməy turup yoloƣa qikti. **9** Etikadi boloƣaqka u wədə kilinoƣan zeminda, huddi yaka yurtta turoƣandək musapir bolup qedirlarni makan kilip yaxidi. Hudaning uningƣa kiloƣan wədisining ortak mirashorliri boloƣan Ishak wə Yakuplarmu uning bilən birgə xuningƣa ohxax yaxidi. **10** Ibrahimning xundak kilixidiki səwəb, u ulliri mustəhkəm boloƣan xəhərni kütkənidi; xəhərning layihiligüqi həm kuroƣuqisi Huda Θzidur. **11** Etikadi boloƣaqka Sarah gərqə yaxinip kaloƣan, tuoƣut yexidin ətkən bolsimu, hamilidar bolux iktidariƣa igə boldi; qünki u wədə kiloƣan Hudani ixənqlik dəp karaytti. **12** Buning bilən birla adəmdin, yəni əlgən adəmdək bolup kaloƣan bir adəmdin asmandiki yultuzlardək kəp, dengiz sahilidiki kumdək sansiz əwladlar barlikka kəldi. **13** Bu kixilərning həmmisi Hudaning wədə kiloƣanliriƣa muyəssər bolmay turupla etikadi boloƣan halda aləmdin ətti. Birak ular hayat waktida bularning kəlgüsidə əməlgə axurulidiƣanlikini yiraktin kərüp, kuqak eqip hursənlik bilən kütkən wə əzlirini yər yüzidə musapir wə yoluqi dəp axkarə eytkanidi. **14** Bu bundak səzlərni kiloƣan kixilərning bir wətənni təxna bolup izdəwatkanlikini enik ipadiləydu. **15** Dərwəkə, ular əz yurtini seoƣinoƣan bolsa, kaytip ketix pursiti qikkan bolatti. **16** Lekin ular uningdinmu əwzəl, yəni ərxtiki bir makanni təlpünüp izdiməktə. Xuning üqün, Hudaning əzlirining Hudasi dəp atilixidin nomus kilmaydu; qünki mana, U ular üqün bir xəhər hazirliƣan. **17** Ibrahim Huda təripidin sinaloƣinida, etikadi boloƣaqka ooƣli Ishakni kurbanlik süpitidə Hudaƣa atidi; gərqə u Hudaning wədilirini, jümlidin «Sening namingni dawamlaxturidiƣan nəsling bolsa Ishaktin kelip qikidu» deginini tapxuruwaloƣan bolsimu, u yənila birdinbir ooƣlini kurban kilixka təyyar turdi. **19** Qünki u hətta Ishak əlgən təkdirdimu, Hudaning uni tirildürüxkə kadir ikənlikigə ixəndi. Mundakqə eytkanda, Ishakni ölümdin tirildürülgəndək kaytidin tapxuruwaldi. **20** Etikadi boloƣaqka, Ishak ooƣulliri Yakup bilən Əsawning kəlgüsi ixliriƣa həyrlik tiləp dua kildi. **21** Etikadi boloƣaqka, Yakup aləmdin ətüx aldida Yüsüpning ikki ooƣlining hərbiri üqün həyrlik dua kilip, hasisiƣa tayinip turup Hudaƣa səjdə kildi. **22** Etikadi boloƣaqka, Yüsüp səkratka qüxüp kaloƣanda, bəni Israilning Misirdin qikip ketidiƣanlikini tiloƣa aldi həmdə əzining ustihanliri tooƣrulukmu əmr kildi. **23** Etikadi boloƣaqka, Musa tuoƣuloƣanda, uning ata-anisi uni üq ay yoxurdi; qünki ular Musaning yekimlik bir bala ikənlikini kərdi, padixahning pərmanidinmu korkmidi. **24** Etikadi boloƣaqka, Musa qong bolup uluoƣ zat boloƣandin keyin, «Pirəwning kizining ooƣli» degən atakta turiwerixni rət kilip, **25** gunah iqidiki ləzzətlərdin wakitlik bəhrimən boluxning orniƣa, Hudaning həlki bilən billə azab qekixni əwzəl kərdi. **26** U Məsihkə karitiloƣan hakarətkə uqraxni Misirning həzinisidiki baylikloroƣa igə boluxtinmu əwzəl bildi. Qünki kəzlirini [ərxtiki] in'amoƣa tikiwatatti. **27** Etikadi boloƣaqka, u padixahning oƣəzipidinmu korkmay Misirdin qikip kətti. [Japa-muxəkkətkə] qididi, qünki Kəzgə Kərünmigüqi uning kəzigə kərünüp turoƣandək idi. **28** Etikadi boloƣaqka, u «tunji ooƣlining jenini aloƣuqi» [pərixtining] [Israillaroƣa] təgməsliki üqün [tunji] «ətüp ketix» heytini ətküzüp, xuningƣa munasiwətlik kanni [buyruloƣini boyiqə] sepip-sürkidi. **29** Etikadi boloƣaqka, [Israillar] Kizil dengizdin huddi kuruklukta mangoƣandək mengip ətti. Birak [ularni kooƣlap kəlgən] Misirliklar ətməkqi boloƣanda suoƣa oƣərk boldi. **30** Etikadi boloƣaqka, həlk yəttə kün Yeriho xəhirining sepilini aylanoƣandin keyin sepil ərüldi. **31** Etikadi boloƣaqka, pahixə ayal Rahab Israil qarlioƣuqilirini dostlarqə kütüwaloƣaqka, itaətsizlər [boloƣan əz xəhiridikilər] bilən birliktə halak bolmidi. **32** Mən yənə nemixka səzləp olturay? Gideon, Barak, Ximxon, Yəftah, Dawut, Samuil wə kaloƣan baxka pəyoƣəmbərlər tooƣrisida eytip kəlsəm wakit yətməydu. **33** Ular etikadi bilən əllərning üstidin oƣalib kəldi, adalət yürgüzdi, [Huda] wədə kiloƣanlaroƣa erixti, xirlarning aoƣzilirini etip koydi, **34** dəhxətlik otning yalkunini əqürdi, kiliqning tioƣidin kəqip kutuldi, ajizliktin küqəydi, jənglərdə baturluk kərsətti, yat əllərning koxunlirini teri-pirəng kildi. **35** [Etikadi boloƣaqka], ayallar əlgən uruk-tuoƣkanlirini ölümdin tirildürgüzüp kayturuwaldi; birak baxkilar kəlgüsidə

tehimu yahxi ḫalda ələümdin tiriləyli dəp, ḳutulux yolini rət ḳilip ḳiyinilixḳa bərdaxlik bərdi. **36** Yənə bəzilər sinilip har-məshirilərgə uqrap ḳamqilandi, bəzilər ḫətta kixənlinip zindanoɣa taxlandi; **37** ular qalma-kesək ḳilip ɛltürüldi, ḫərə bilən ḫərilinip parqilandi, sinaḳlarni bexidin ətküzdi, ḳiliqlinip ɛltürüldi; ular ḳoy-ɵqkə terilirini yepinqa ḳiloɣan ḫalda sərsan bolup yürdi, namratlikṭa yaxidi, ḳiyin-ḳistaḳḳa uqridi, horlandi **38** (ular bu dunyaoɣa zayə kətkənidi), qəllərdə, taoɣlarda, ɵngkürlərdə wə gəmilərdə sərgərdan bolup yürdi. **39** Bularning ḫəmmisi etiḳadi bilən Hudaning Ɵz guwaḥi bilən təripləngən bolsimu, Hudaning wədə ḳiloɣinioɣa əyni boyiqə erixkini yoḳ. **40** Əmdiliktə Huda bizlər üqün tehimu əwzəl bir nixan-məḳsətni bekitkən bolup, ular bizsiz kamalətkə yətküzülməydu.

12 Əmdi ətirapimizda guwaḥqilar xunqə qong buluttək bizni oruwaloɣaqḳa, ḫərhil eoɣir yük ḫəm bizgə asanla qirmixiwalidioɣan gunaḥni qerüp taxlap, aldimizoɣa ḳoyuloɣan yügürüx yolini qidamlik bilən besip yügürəyli; buningda kɵzimizni etiḳadimizning Yol Baxlioɣuqisi wə Takamullaxturoɣuqisi boloɣan Əysaoɣa tikəyli. U Ɵzini kütkən huxallik üqün kresttiki azabḳa bərdaxlik bərdi ḫəm uningda boloɣan ḫaḳarətkə pisənt ḳilmidi. Xuning bilən U Hudaning təhtining ong təripidə olturoɣuzuldi. **3** Kɵnglünglərning ḫerip sowup kətməsliki üqün, gunaḥkarlarning xunqə ḳattik horlaxlirioɣa bərdaxlik Bərgüqini kɵngül ḳoyup oylanglar. **4** Gunaḥḳa ḳarxi kürəxlərdə tehi ḳan aḳḳuzux dərijisigə berip yətmidinglar. **5** Hudaning silərgə Ɵz pərzəntlirim dəp jekiləydioɣan [muḳəddəs yazmilardiki] munu səzlirini untudunglar: — «I ooɣlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə səl ḳarima, Əyibləngininɡdə kɵnglüng sowup kətmisun, **6** Qünki Pərwərdigar səyginigə tərbiyə beridu, Mening ooɣlum dəp ḳobul ḳiloɣanlarning ḫəmmisini dərriləydu». **7** Azab qəkkininglarni Hudaning tərbiyisi dəp bilip, uningoɣa bərdaxlik beringlar. Qünki silərning tərbiyə elixinglarning ɵzi Hudaning silərni ooɣlum dəp muamilə ḳiloɣanliḳini kərsitidu. Ḳaysi pərzənt atisi təripidin tərbiyilənməydu? **8** Əmdi [Hudaning] tərbiyilixidə ḫərbir pərzəntining ɵz ülüxi bar; lekin bu ix silərdə kəm bolsa ḫəḳiḳiy ooɣulliridin əməs, bəlki ḫaramdin boloɣan pərzənti bolup qiḳisilər. **9** Uning üstigə ḫəmmimizning ɵzimizgə tərbiyə bərgən ət jəḫəttiki atilirimiz bar, biz ularnimu ḫərmətləp kəlduḳ. Xundaḳ ikən, roḫlarning atisioɣa tehimu itaət ḳilmamduḳ? Xundaḳta ḫayatimiz yaxnimamdu? **10** Ət jəḫəttiki atilirimiz bərḫəḳ pəḳət ɵzi muwapiḳ kərgən yol boyiqə azoɣinə waḳit bizni tərbiyiligən. Lekin U bolsa bizgə paydilik bolsun dəp, pak-muḳəddəslikidin muyəssər boluximiz üqün tərbiyiləydu. **11** Əmdi ḳattiḳ tərbiyə berilgən waḳtida adəmni hux ḳilmaydu, ɛksiqə adəmni ḳayoɣuoɣa qəmdüridu; birak buning bilən tüzəlgənlərgə u keyin ḫəḳḳaniyliḳtin qiḳḳan tinq-hatirjəmlikning mewisini beridu. **12** Xuning üqün, «Telip sanggilioɣan ḳolunglarni, zəiplixip kətkən tizinglarni ruslanglar» **13** wə «aḳsaḳ»larning pükülüp ḳalmay, bəlki xipa tepixi üqün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14** Barliḳ kixilər bilən inak ətüxkə wə pak-muḳəddəs yaxaxḳa intilinglar; muḳəddəs bolmioɣan kixi ḫargiz Rəbni kərəlməydu. **15** Oyoɣak turunglarki, ḫeqkim Hudaning meḫir-xəpḳitidin məḫrum ḳalmisun; aranglarda silərgə ix tapḳuzup silərni kɵydüridioɣan, xundaḳla kɵp adəmlərni buloɣap napak boluxḳa səwəb bolidioɣan birər ɵq-adawət yiltizi ünmisun. **16** Aranglarda ḫeqbir buzukluḳ ḳiloɣuqi yaki ɵzining tunji ooɣulluḳ ḫoḳuḳini bir wah tamaḳḳa setiwətkən Əsawdək ihlassiz kixi bolmisun. **17** Qünki silərgə məlumki, Əsaw keyin [atisining] həyrlik duasini elixni oylioɣan bolsimu, xundaḳla uningoɣa intilip kɵz yaxlirini eḳitip yalwuroɣan bolsimu, u [bu ixlarni ornioɣa] [kəltüridioɣan] towa ḳilix yolini tapalmay, rət ḳilindi. **18** Qünki silər ḳol bilən tutḳili bolidioɣan, yalḳunlap ot yenip turuwatḳan ḫəmdə sürlük bulut, ḳarangoɣuluḳ wə ḳara ḳuyun ḳaplioɣan axu taoɣḳa kəlmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilən səzligən awaz yətküzülgəndə, bularni angliɣanlar: «Bizgə yənə səz ḳilinmisun!» dəp [Hudaoɣa] yalwuruxti; **20** qünki ular ḳilinoɣan əmrni kətürəlmidi. «Egər bu taoɣḳa ḫətta birər ḫaywanning ayioɣi təgsimu, qalma-kesək ḳilip ɛltürülsun» [dəp tapilanoɣanidi]; **21** u kərünüx xundaḳ ḳorḳunqluḳ idiki, Musamu: «Bək ḳattiḳ ḳorḳup oɣal-oɣal titrəp kəttim» degənidi). **22** — Silər bəlki Zion teoɣioɣa, yəni mənggü ḫayat Hudaning xəḫiri — ərxtiki Yerusalemoɣa, tümənligən pərixtilərgə, **23** isimliri ərxtə pütülgən tunji tuoɣuloɣanlarning ḫeyt-mərikə huxalliḳida jəm ḳilinoɣan jamaitigə, ḫəmməylənning soraḳqisi Hudaoɣa, takamullaxturuloɣan ḫəḳḳaniy kixilərning roḫlirioɣa **24** wə yengi əḫdining wasitiqisi Əysaoɣa, xundaḳla ḫəm Uning sepilgən ḳenioɣa kəldinglar. Bu ḳan Ḫabilningkidin əwzəl səz ḳilidu. **25** Bu səzni ḳiloɣuqini rət ḳilmasliḳinglar

üqün dikkət kilinglar. Qünki yər yüzidə əzlirigə wəhiy yətküzüp agahlanduroquqini rət kiloqanlar jazadin kəqip kutulalmioqan yərdə, ərxtə bizni agahlanduroquqidin yüz ərüsək, halimiz tehimu xundak bolmamdu? **26** Əmdi xu qaoqda Hudaning awazi zeminni təwritiwətkənidi; lekin əmdi U: «Əzüm yənə bir kətim zeminnila əməs, asmannimu təwritimən» dəp wədə kildi. **27** «Yənə bir kətim» degən bu səz təwritilidioqanlarning, yəni yaritiloqan nərsilərning təwritilixi bilən yokitilidioqanlikini, təwrətkili bolmaydioqan nərsilərning mənggü mukim bolidioqanlikidin ibarət mənini bildüridu. **28** Xuning üqün, təwrətkili bolmaydioqan bir padixahlikka muyəssər bolup, mehir-xəpkətni qing tutup bu arkilik ihlasmənlik wə əyminix-korkunq bilən Hudani hursən kilidioqan ibadətlərni kilayli. **29** Qünki Hudayimiz həmmini yəwətküqi bir ottur.

13 Aranglarda kerindaxlik mehir-muhəbbət tohtimisun. **2** Natonux kixilərgə mehmandost boluxni untumanglar. Qünki bəzilər xu yol bilən bilməstin pərixtilərni mehman kiloqan. **3** Zindanoqa taxlanoqanlarni ular bilən billə [zindanda] zənjirlənggəndək yad etinglar. Horlanoqanlarni özünglarmu təndə turuwatkan bəndə süpitidə yad etip turunglar. **4** Həmmə adəm nikahka hərmət kilsun, ər-hotunlarning yatidioqan yeri daoqsiz bolsun; qünki Huda buzukqilik kiloquqilar wə zina kiloquqilardin hesab alidu. **5** Mengix-turuxunglar pulpərəsliktin haliy bolsun, barioqa kanaət kilinglar. Qünki Huda mundak degən: «Səndin əsla ayrilmaymən, Seni əsla taxlimaymən». **6** Xunga, yürəklik bilən eytalaymizki, «Pərwərdigar mening Yardəmqimdur, heq korkmaymən, Kixilər meni nemə kilalisun?» **7** Silərgə Hudaning səz-kalamini yətküzgən, silərning yetəkiliringlarni esinglarda tutunglar. Ularning mengix-turuxining mewə-nətijisigə kəngül koyup karap, ularning etikadini ülgə kilinglar: — **8** Əysa Məsih tünügün, bügün wə əbədil'əbədgiqə özgərməydu! **(aiōn g165)** **9** Xuning üqün, hərhil oqəyriy təlimlər bilən ezikturulup kətmənglar; qünki insanning kəlbi [kurbanlikka has] yeməkliklər bilən əməs, bəlki Hudaning mehir-xəpkiti bilən kuwwətləndürülgini əwzəl. Qünki bundak yeməkliklərgə berilip keliwatkanlar ulardin heqkandak payda kərgən əməs. **10** Bizlərning xundak bir kurbangahimiz barki, ibadət qedirida hizməttə boloqanlarning uningdin yeyix hokuki yoktur. **11** Qünki gunah tiləx süpitidə soyuloqan, keni bax kahin təripidin əng mukəddəs jayoqa elip kirilgən kurbanlik haywanlarning teni bolsa karargahning sirtioqa elip qikilip kəydürülətti. **12** Xunga Əysamu Öz keni bilən həlkni paklap Hudaoqa atax üqün, xəhər dərwazisining sirtida azab qekip əldi. **13** Xundak ikən, bizmu karargahning sirtioqa qikip, Uning yenioqa berip, Uningoqa karitiloqan hakarətkə ortak bərdaxlik berəyli. **14** Qünki yər yüzidə mənggü məwjut turidioqan xəhirimiz yok, bəlki kəlgüsidiki xəhərgə intilməktimiz. **15** Xunga, Məsih arkilik Hudaoqa kurbanlik süpitidə mədhiyilirimizni tohtawsiz atayli, yəni əz ləwlirimizning mewisi süpitidə Uning namini etirap kilayli. **16** Əmdi həyr-sahawət kilixni wə baringlardin ortak təksimləxni untumanglar. Qünki Huda bundak kurbanliklardin hursən bolidu. **17** Yetəkiliringlaroqa itaət kilip, ularoqa boysununglar. Qünki ular əz hizmitidin Hudaoqa hesab beridioqanlar bolup, həmixə jeninglardin həwər elixka oyoqak turidu. Ularning bu ixi kayoqu-ələm bilən əməs (qünki undak bolsa silərgə heq payda yətküzülməydu) bəlki huxal-huramlik bilən elip berilsun. **18** Biz üqün dua kilip turunglar; qünki wijdanimizning pak ikənlikigə, hərbir ixlarda tooqra yolda mengixni halaydioqanlikimizoqa kayil kilinduk. **19** Yeninglaroqa patrak kaytip berixim üqün, dua kilixinglarni alahidə ətünimən. **20** Əmdi mənggülük əhdining keni bilən koy padisining katta padiqisi boloqan Rəbbimiz Əysani ölümdin tirildürgüqi, hatirjəmlikning Igisi boloqan Huda **(aiōnios g166)** **21** Əysa Məsih arkilik silərgə Özini hursən kilidioqan ixlarni kildurup, silərni hərbir yahxi əməldə takamullaxururup iradisining ijraqiliri kiloqay! Məsihkə əbədil'əbədgiqə xan-xərəp boloqay! Amin! **(aiōn g165)** **22** Silərdin ətünimənki, i kerindaxlirim, bu nəsihət səzümgə eoqir kərməy kulak saloqaysilər; silərgə muxunqilikla səzlərni yazdim, halas. **23** Kerindiximiz Timotiyning zindandin koyup berilgənlikidin həwərdar boloqaysilər. Yekinda yenimoqa kelip kalsa, mən silərni yoklap baroqinimda u mən bilən billə baridu. **24** Barlik yetəkiliringlar wə barlik mukəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər. Italiyədin kəlgənlər silərgə salam yollidi. **25** Mehir-xəpkət həmminglaroqa yar boloqay! Amin!

Yaқup

1 Hudaning wə Rəbbimiz Əysa Məsiһning қuli
boloɣan mənki Yaқuptin tarқaқ turuwatқan
muһajir on ikki қəbiligə salam! **2** I қerindaxlirim,
һərқandaқ sinaқlaroɣa duq kəlsənglar, buni zor
huxallik dəp bilinglar. **3** Qünki silərgə məlumki,
bundaқ etiқadinglarning sinilixi silərdə səwr-
qidamlik xəkilləndüridu; **4** səwr-qidamlikning hisliti
қəlbinglarda turup xundaқ pixip yetilsunki, xuning
bilən silər pixқan, mukəmməl wə kəm-kutisiz
bolisilər. **5** Biraқ əgər aranglardiki birsi danaliққa
moһtaj bolsa, һəmmigə sehiylik bilən beridioɣan
xundaқla əyibliməydioɣan Hudadin tilisun. Xuning
bilən uningoɣa qoқum ata қilinidu. **6** Biraқ u һeq
delioɣul bolmay ixənq bilən tilisun; qünki delioɣul
kixi huddi xamalda urulup uyan-buyan yəlpüngən
dengiz dolқunioɣa ohxaydu. **7** Undaқ kixi Rəbdin birər
nərsigə eriximən, dəp һeq hiyal қilmisun; **8** undaқlar
üjmə kəngül bolup, barlik yollirida tutami yoқ
adəmdur. **9** Namrat boloɣan қerindax əzining yuқirioɣa
kətürülgənlikigə təntənə қilsun; bay boloɣan қerindax
bolsa, əzining təwən қilinoɣanlikioɣa təntənə қilsun,
qünki u ot-qəplərning qeqəkliridəк tozup ketidu. **11**
Қuyax qiқip қizioɣanda, ot-qəplərni қurutidu, gülliri
tozup ketidu-də, uning güzəlliki yoқilidu; bay adəmlər
huddi xuningoɣa ohxax, əz һələkqilikidə yoқilidu. **12**
Sinaқlaroɣa [səwrqanlik bilən] bərdaxlik bərgən kixi
nəқədər bəhtlik-һə! Qünki u sinaқtin ətkəndin keyin,
[Huda] Əzini səygənlərgə wədə қiloɣan һayat tajioɣa
muyəssər bolidu. **13** Adəm azduruluxқa duq kəlgəndə
«Huda meni azduruwatidu» demisun. Qünki Huda
yaman ixlar bilən azduruluxi mumkin əməs һəm
baxқilarni azdurmaydu. **14** Bəlki birsi azduruloɣanda,
əz һəwəs-nəpsi қozoɣilip, ularning kəynigə kirgən
bolidu; **15** andin һəwəs-nəps һamilidar bolup gunaһni
tuoɣidu; gunaһ əsüp yetilip, ələmgə elip baridu. **16**
Xunga səyümlük қerindaxlirim, aldinip қalmanglar!
17 Barlik yüksək sehiylik wə һərbir mukəmməl iltipat
yuқiridin, yəni [asmandiki] [barlik] yoruқluқlarning
Atisidin qüxüp kelidu; Uningda һeqқandaқ əzgirix
bolmaydu yaki Uningda «aylinix» bilən һasil bolidioɣan
kələnggilərmu bolmaydu. **18** U bizni [Əzi yaratқan
barlik] məwjudatlarning iqidə Əzigə dəsləp pixқan
mewidək bolsun dəp, Əz iradisi boyiqə bizni
һəқiқətning səz-kalami arқilik tuoɣurdi. **19** Xuning
bilən, i səyümlük қerindaxlirim, һər adəm anglaxқa
tez təyyar tursun, səzləxkə aldirimisun, oɣəzəplinixkə
aldirmisun. **20** Qünki insanning oɣəzipi Hudaning
һəққaniyliқini elip kəlməydu. **21** Xuning üqün, barlik
iplasliқlarni wə қininglaroɣa patmaywatқan rəzillikni
taxlanglar, [қəlbinglarda] yiltiz tartқuzuloɣan, silərni
қutқuzalaydioɣan səz-kalamni kəmtərlik-məminlik
bilən қobul қilinglar. **22** Əmma əz-əzünglarni aldap
pəқət səz-kalamni anglioɣuqilardin bolmanglar, bəlki
uni ijra қiloɣuqilardin bolunglar. **23** Qünki birsi
səz-kalamni anglap қoyupla, uni ijra қilmisa, u
huddi əynəktə əzining əyni қiyapitigə қarap қoyup,
ketip қaloɣan kixigə ohxaydu; qünki u əz turқioɣa
қarap bolup, qiқipla, xu һaman əzining қandaқ
ikənlikini untuydu. **25** Lekin axu kixilərni ərkinlikkə
erixtüridioɣan mukəmməl қanunoɣa əstayidillik bilən
dawamlik қarap, untuoɣaқ angliоɣuqi bolmay, bəlki
uning iqidə yaxap ijra қiloɣuqi boloɣan kixi ixlirida
bəhtlik қilinidu. **26** Birsi əzini ihlasmən adəmmən dəp
һesablioɣan, lekin tilini tizginlimigən bolsa, əzini əzi
aldaydu; bundaқ kixining ihlasmənliki bihudiliktur. **27**
Huda'Atimizning nəziridiki pak wə daoɣsiz ihlasmənlik
xuki, қiyinqiliқta қaloɣan yetim-yesir, tul hotunlarni
yoқlap, ularoɣa oɣəmhorluқ қilix wə əzini bu dunyaning
buloɣixidin daoɣsiz saқlaxtur.

2 Қerindaxlirim, xan-xərəp Igisi boloɣan Rəbbimiz
Əysa Məsiһning etiқad yolini tutқanikənsilər,
adəmning taxқi қiyapitigə қarap muamilə
қilidioɣanlardin bolmanglar. **2** Qünki sinagoginglaroɣa
altun üzük taқioɣan, esil kiyingən bir bay bilən
təng jul-jul kiyingən bir kəmbəoɣəl kirsə, **3** silər
esil kiyingənni ətiwarlap «Tərgə qiқip oltursila!»
desənglar, kəmbəoɣəlgə, «U yərdə tur!» yaki «Ayaoɣ
təripimdə oltur!» desənglar, **4** əzara ayrimiqilik
қiloɣan wə insanlar üstidin yaman niyət һeküm
qiқaroɣuqilardin boloɣan bolmamsilər?! **5** Қulaқ
selinglar, i səyümlük қerindaxlirim — Huda bu
dunyadiki kəmbəoɣəllərni etiқadta bay bolux һəmdə
ularni Əzini səygənlərgə berixkə wədə қiloɣan
padixaһlikioɣa mirashor boluxқa tallioɣan əməsmu? **6**
Biraқ silər kəmbəoɣəllərni kəzgə ilmidinglar! Baylar
silərni əzgən wə sot-soraқlaroɣa sərigən əməsmu? **7**
Üstünglərgə қoyuloɣan axu mubarək namoɣa kupurluқ
қiliwatқanlar yənə xu [baylar] əməsmu? **8** Muқəddəs
yazmilardiki «қoxnangni əzüngni səygəndək səy»
degən xaһanə қanunoɣa һəқiқiy əməl қilsanglar, yahxi
қiloɣan bolisilər. **9** Lekin kixilərgə ikki hil kəz bilən
қarisanglar, gunaһ қiloɣan bolisilər, Təwrat қanuni

təripidin hilaplik kiloquqilar dəp bekitilisilər. **10** Qünki bir kixi pütün Təwrat kanunioqa əməl kildim dəp turup, [ḥətta] uningdiki birla əmrgə hilaplik kilsa, u pütün kanunoqa hilaplik kiloquqi ḥesablinidu. **11** Qünki: «zina kilma» Degüqi ḥəm «katillik kilma»mu degən. Xunga, zina kilmisanglarmu, lekin katillik kiloqan bolsanglar, yənila [pütün] Təwrat kanunioqa hilaplik kiloqan bilən barawər bolisilər. **12** Xunga səz-əməlliringlar adəmni ərkinlikkə erixtüridioqan kanun aldida sorak kilinidioqanlarning salahiyitigə uyoqun bolsun. **13** Qünki baxkilaroqa rəḥim kilmioqanlarning üstidin kikiridioqan ḥəküm rəḥimsiz bolidu. Əmdi «rəḥim kilix» «ḥəküm qikirix»ning üstidin oqəlibə kilip təntənə kilidu. **14** I kerindaxlirim! Birsi aoqzida, «Məndə etikad bar» dəp turup, əmma [uningda] [munasip] əməlliri bolmisa, uning nemə paydisi? [Bundak] etikad uni kutkuzalamdu? **15** Əmdi əgər aka-uka yaki aqa-singillardin biri yalingaq kalsa yaki kündilik yeməkliki kəm bolsa, silərdin biri uloroa: «[Hudaoqa] amanət, kiyiminglar pütün, korsikinglar tok kilinoqay!» dəp koyupla, tenining ḥajitidin qikmisa, buning nemə paydisi? **17** Xuningoqa ohxax yaloquz etikadla bolup, [uningoqa] [munasip] əməlliri bolmisa, [bundak etikad] ölük etikadtur. **18** Lekin bəzibir adəmlər: «Səndə etikad bar, məndə bolsa əməl bar» dəp [talixidu]. Lekin mən: «Əməlsiz boloqan etikadingni manga kərsitə keni?!», «Mən etikadimni əməllər bilən kərsitimən» dəymən. **19** — Sən «Huda bir» dəp ixinisən — Barikalla! Lekin ḥətta jinlarmu xuningoqa ixinidu, xundakla korkup dir-dir titrəyduoqu! **20** Əy, kuruk hiyal adəm! Əməlliri yok etikadning ölük etikad ikənlikini kaqanmu bilərsən? **21** Atimiz Ibraḥim əz ooqli Isḥakni kurbangaḥ üstigə sunoqanda əz əmili arkilik ḥəkkaniy dəp jakarlanoqan əməsmu? **22** Əmdi xuni kərüwelixka bolidiki, uning etikadi munasip əməllərni kildi wə etikadi əməllər arkilik mukəmməl kilindi. **23** Mana bu ix [Təwrattiki]: «Ibraḥim Hudaoqa etikad kildi. Bu uning ḥəkkaniyliki ḥesablandi» degən yazmini ispatlaydu, xundakla u «Hudaning dosti» dəp ataldi. **24** Buningdin xuni kərələysilərki, insanlar etikadi bilənla əməs, bəlki əməlliri bilən ḥəkkaniy dəp jakarlinidu. **25** Muxuningoqa ohxax, paḥixə ayal Raḥab [Israil] qarlioquqilirini əz əyidə kütüp, ularni baxka yol bilən kaquruwətkənliki üqün, u ohxaxla ix-əmili bilən ḥəkkaniy dəp jakarlanoqan bolmamdu? **26** Tən roḥ bolmisa ölük boloqandək, əməlliri yok etikadmu ölüktur.

3 Kerindaxlirim, aranglardin kəp kixi təlim bərgüqi boliwalmanglar! Qünki silərgə məlumki, biz [təlim bərgüqilər] baxkilardin tehimu kattik sorakka tartilimiz. **2** Qünki ḥəmmimiz kəp ixlarda hatalixip putliximiz. [Ḥalbuki], əgər birsi tilda hatalaxmisa, u kamalətkə yətkən, pütkül tenini tizginliyəligən adəm bolidu. **3** Mana, biz atlarni əzimizgə bekindurux üqün aoqzioqa yügən salimiz; buning bilən pütkül tənlirini [halioqan tərəpkə] buriyalaymiz. **4** Mana, kemilərgimu karanglar; xunqilik yooqan bolsimu, yənə kelip dəḥxətlik xamallar təripidin urulup ḥəydilidioqan bolsimu, lekin rolqi kəyərgə ularni ḥəydəy desə, u kiqikkinə bir rol arkilik uni halioqan tərəpkə buraydu. **5** Xuningoqa ohxax, gərqə til [tenimizning] kiqik bir əzasi bolsimu, lekin tolimu yooqan səzləydu. Kiqikkinə bir ot uqkunining qong ormanoqa ot tutaxturalaydioqanlikini oylap bekinglar! **6** Til — dərwəkə bir ottur; u əzalirimiz arisidin orun elip kəbiḥlikkə toloqan bir aləm bolidu. U pütkül tənni buloqioquqidur; u dozah otidin tutaxturulup, pütkül təbiətning qakioqa ot tutaxturidu! **(Geenna g1067)** **7** Qünki ḥərtürlük ḥaywanlar ḥəm uqar-kanatlar, əmiligüqi ḥaywanlar ḥəm dengizdiki məhluklar insaniyət təripidin kəndürülməktə ḥəmdə kəndürülgənidi. **8** Əmma tilni ḥeqkim kəndürəlməydu; u tinimsiz rəzil bir nərsə bolup, janoqa zamin bolidioqan zəḥərgə toloqandur. **9** Biz tilimiz bilən Pərwərdigar Atimizoqa xanu-təxəkkür kayturimiz, wə yənə uning bilən Hudaning obrazida yaritiloqan insanlarni karoqaymiz. **10** Demək, ohxax bir eoqizdin ḥəm təxəkkür-mubarək ḥəm lənət-karoqax qikidu. I kerindaxlirim, bundak bolmasliki kerək! **11** Bir bulak ohxax bir kəzdin birla wakitta tatlik ḥəm kirtak su qikiramdu? **12** I kerindaxlirim, ənjür dərihi zəytunning mewisini bərməydu, yaki üzüm teli ənjürning mewisini berələmdu? Ḥəm tuzluk [bulak] tatlik sunimu qikiralmaydu. **13** Aranglarda kim dana wə pəmlik? Pəzilətlik yürüx-turuxidin u danalikka has boloqan məmin-kəmtərlik bilən əməllirini kərsətsun! **14** Lekin əgər kəlbinglarda aqqik ḥəsəthorluk wə jedəl-majira bolsa, əmdi yaloqan səzlər bilən ḥəkikətni yokka qikarmanglar, mahtanmanglar. **15** Bundak «danalik» ərxtin əməs, bəlki dunyaoqa, insan təbiiyitigə has bolup, jin-xəytandin kəlgəndur. **16** Qünki ḥəsəthorluk wə jedəl-majira boloqanla yərdə kalaymikanqilik wə ḥərhil rəzilliklər bolidu. **17** Lekin ərxtin kəlgən danalik

bolsa, u aldi bilən paktur, u yənə tinqlikpərwər, hux peil, baxkilarning pikrigə kuliki oquk, rəhimdil bolup, yahxi mewilər bilən toloɣan, uningda tərəpbazlik yaki sahtipəzlik yoktur. **18** Ḥəkkaniylik urukliri tinqlikpərwərlər arisida qeqilip, tinqlik iqidə mewə beridu.

4 Aranglardiki urux wə majiralar nədin kelip qikidu? Bu dəl tən əzaliringlar iqidə jəng kiliwatkan arzu-ḥəwəsliringlardin əməsmu? **2** Silər arzu-ḥəwəs kilisilər, lekin arzu-ḥəwəsliringlaroɣa erixməysilər; adəm olturisilər, ḥəsət kilisilər, lekin erixəlməysilər; jedəl-majira qikirip jəng kilisilər. Erixməysilər, qünki tiliməysilər. **3** Tilisənglarmu erixəlməysilər, qünki əz arzu-ḥəwəsliringlarni kandurux üqün rəzil niyətlər bilən tiləysilər. **4** Əy zinahorlar! Bu dunya bilən dostlixixning əməliyəttə Huda bilən düxmənlixix ikənlikini bilməmtinglar? Kimdikim bu dunyani dost tutmakqi bolsa, əzini Hudaning düxmini kilidu. **5** Mukəddəs yazmilarda: «[Huda] kəlbimizgə makan kilduroɣan Roḥ naqar arzu-ḥəwəslərni kilamdu?» degən səz silərqə bikar deyilgənmu? **6** Lekin [Huda] bərgən meḥir-xəpkət buningdin üstün turidu. Xuning tüpəylidin mukəddəs yazmilarda: «Huda təkəbburlaroɣa karxidur, lekin məmin-kəmtərlərgə xəpkət kilidu» dəp yeziloɣandur. **7** Xuning üqün, Hudaoɣa boysununglar. Xəytanoɣa karxi turunglar; [xundak kilsanglar] u silərdin kaqidu. **8** Hudaoɣa yekinlixinglar, Hudamu silərgə yekinlixidu. Əy gunaḥkarlar, [gunaḥtin] kolunglarni yuyunglar; əy üjmə köngüllər, kəlbinglarni pak kilinglar. **9** [Gunaḥliringlaroɣa] kayoɣu-ḥəsrət qekinglar, ḥaza tutup yioɣlanglar, külkənglarni matəmgə, huxallikinglarni kayoɣuoɣa aylandurunglar. **10** Rəbning aldida əzünglarni təwən tutunglar wə xundak kiloɣanda U silərni üstün kilidu. **11** I kerindaxlar, bir-biringlarni səkmənglar. Kimdikim kerindixini səksə yaki uning üstidin ḥəküm kilsa, Təwrat kanuninimu səkkən wə uning üstidin ḥəküm kiloɣan bolidu. Xundak kilip kanun üstidin [tooɣranatooɣra dəp] ḥəküm kilsang, kanunoɣa əməl kiloɣuqi əməs, bəlki əzüngni [uning üstidin] ḥəküm kiloɣuqi kiliwaloɣan bolisən. **12** Kutkuzuxka wə ḥalak kilixka kadir boloɣan, kanun Tüzgüqi wə ḥəküm Kiloɣuqi pəkət birdur! Xundak ikən, sən baxkilar üstidin ḥəküm kiloɣudək zadi kimsən? **13** Ḥəy, «Bügün yaki ətə palani-püküni xəhərgə barimiz, u yərdə bir yil turup, tijarət kilip payda tapimiz» degüqilər buningoɣa kulak selinglar! **14** Əy ətə nemə bolidioɣanlikini bilməydioɣanlar, ḥayatinglar nemigə ohxaydu? U huddi oɣil-pal pəyda bolup yokap ketidioɣan bir parqə tuman, halas. **15** Buning ornioɣa, «Rəb buyrusa, ḥayat bolsak, uni kilimiz, buni kilimiz» deyixinglar kerək. **16** Lekin əmdi silər ḥazir undak yooɣan gəpliringlar bilən mahtinisilər. Bundak mahtinixlarning ḥəmmisi rəzil ixtur. **17** Xuningdək kimdikim məlum yahxi ixni kilixka tegixlik dəp bilip turup kilmioɣan bolsa, gunaḥ kiloɣan bolidu.

5 Əy baylar, kulak selinglar! Bexinglaroɣa qüxidioɣan külpətlər üqün dad-pəryad kətürüp yioɣlanglar. **2** Baylikinglar qirip kətti, kiyim-keqikinglarni küyə yəp kətti, **3** altun-kümüxliringlarni bolsa dat basti, bu dat [kiyaməttə] əzünglaroɣa karxi guwaḥlik berip, gəxünglarni otta kəydürülgəndək yəwetidu. Silərning baylikларni toplixinglar ahirki künlərdə boldi! **4** Mana, etizlikinglarda ixləp ḥosul yioɣkanlaroɣa hiyanət kilip ix ḥəklirini bərməy kəldinglar. Bu tutuwelinoɣan ḥək üstünglardin pəryad kətürməktə, xuningdək ormiqilarning nalə-pəryadliri samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning kulikioɣa yətti. **5** Silər bu dunyada ḥəxəmətqilik wə əyx-ixrət iqidə yaxap keliwatisilər. [Koylar] booɣuzlax künigə təyyarlanoɣandək, silərmu booɣuzlinix künigə əzünglarni bordap keliwatisilər. **6** Silər ḥəkkaniy boloɣuqini gunaḥka məḥkum kilip, əltürüp kəldinglar; u silərgə karxilik kərsətməydu. **7** Xunga, kerindaxlar, Rəbning kayta kelidioɣan künigiqə səwr-takət kilip turunglar. Mana, deḥkan kixi yərning esil mewisini kütidu; yər dəsləpki wə keyinki yamoɣurlaroɣa muyəssər boloɣuqə uni intizarlik bilən səwr-takət iqidə kütidu. Silərmu səwr-takət kilip kəlbinglarni mustəḥkəm kilinglar. Qünki Rəbning kayta kelixi yekinlap kaldi. **9** Kerindaxlar, əzünglar sorakka tartilmaslikinglar üqün bir-biringlardin aoɣrinmanglar; mana, Sorak Kiloɣuqi ixik aldida turidu. **10** Pərwərdigarning namida səzligən burunki pəyoɣəmbərlərning kandak azab-okubət tartkanliki, xundakla səwr-takət kiloɣanlikini ülgə kilinglar. **11** Biz mana muxundak [səwr-takət bilən] bərdaxlik bərgənlərni bəhtlik dəp ḥesablaymiz. Ayupning azab-okubətkə kandak səwr-takət bilən bərdaxlik bərgənlikini angliɣansilər wə Pərwərdigarning uningoɣa ahirki kiloɣinini, xundakla «Pərwərdigarning iq-baoɣri xəpkət wə rəḥimdillik bilən toloɣan»likini kərgənsilər. **12** Əmdi i

ķerindaxlirim, əng muḥimi, ķəsəm ķilmanglar — nə asman nə zemin nə ḥeqķandaķ baxķa nərsilərning nami bilən ķəsəm ķiloɳuqi bolmanglar, bəlki «bolidu» desənglar ḥəķiķiy «bolidu» bolsun, «yaķ» desənglar ḥəķiķiy «yaķ» bolsun. Xundaķ ķiloɳanda, [Hudaning] jazasioɳa qüxməysilər. **13** Aranglarda azab tartķuqi kixi barmu? U dua ķilsun. Huxal yürüwatķanlar barmu? U küy-mədḥiyə naḥxilirini eytsun. **14** Aranglarda aoɳrik-silaķlar barmu? Ular jamaətning akşaķallirini qaķirtip kəlsun; ular Rəbning namida uning [bexioɳa] may sürüp məsiḥ ķilip dua ķilsun. **15** Xundaķ ķilip iman-ixənq bilən ķilinoɳan dua bimarni saķaytidu, Rəb uni ornidin turoɳuzidu. Əgər bimar gunaḥlarni ķiloɳan bolsa, bular kəqürüm ķilinidu. **16** Xuning üqün ətküzgən gunaḥliringlarni bir-biringlaroɳa iķrar ķilinglar wə xipaliķ tepixinglar üqün bir-biringlaroɳa dua ķilinglar. Ḥəķķaniy adəmning duasi zor küq wə qong ünümgə igidur. **17** Ilyas pəyoɳəmbərmu bizgə ohxaxla insaniy təbiətlik idi. U yamoɳur yaoɳmisun dəp ihlas bilən dua ķildi; nətijidə, zeminoɳa üq yil altə ay ḥeq yamoɳur yaoɳmidi. **18** Andin u yənə dua ķildi wə yamoɳur ķayta yaoɳdi, yərmu ḥosul-mewisini yənə bərdi. **19** Ķerindaxlirim, aranglarda birsi ḥəķiķətdin qətnigən bolsa, wə yənə birsi uni [ḥəķiķətkə] ķaytursa, **20** Muxundaķ kixi xuni bilsunki, gunaḥkar kixini azoɳan yolidin ķayturup əkəlgüqi xu kixining jenining ölümdin ķutuluxioɳa wə nuroɳun gunaḥlarning yepip ķoyulixioɳa səwəbqi bolidu.

Petrus 1

1 Əysa Məsiḥning rosuli boloƣan mənki Petrustin Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya wə Bitiniyə
2 əlkiliridə tarkaḳ yaxawatḳan musapir bəndilərgə salam. Silər Huda'Atining aldin bilgini boyiqə
tallinip, Roḥ təripidin pak-mukəddəs ḳilindinglar.
Buningdin məḳsət, silərning Əysa Məsiḥning itaitidə
boluxunglar wə ḳenining üstünlaroƣa sepilixi
üqündur. Meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik silərgə ḥəssiləp
3 ata ḳilinoƣay! Özining zor rəḥimdilliki bilən, Əysa
Məsiḥning əlümdin tirilixi arḳilik bizni yengidin
tuoƣdurup, əlməs ümidkə nesiwə ḳiloƣan Rəbbimiz
Əysa Məsiḥning Huda'Atisioƣa mubarək-mədḥiyilər
4 oḳuloƣay! Demək, silər üqün qiriməs, daoƣsiz
wə solmas miras ərxlərdə saḳlanmaḳta. Ahir
5 zamanda axkarilinixḳa təyyarlanoƣan nijat üqün,
silər etiḳadinglar bilən Hudaning ḳudriti arḳilik
6 ḳooƣdalmaḳtisilər. Silər bu [nijattin] zor xadlinisilər —
gərqə ḥazir zərür tepiloƣanda silərning ḥərhil sinaḳlar
tüpəylidin ḳiskə waḳit azab-oḳubət qekixinglaroƣa
7 tooƣra kəlsimu. Altun ḥaman yoḳilip ketidioƣan
nərsə bolsimu, sapliḳi ot bilən sinilidu. Xuningoƣa
ohxax altundin tolimu ḳimmətlik boloƣan etiḳadinglar
sinilip ispatlinidu. Buning bilən u Əysa Məsiḥ [ḳayta]
axkarilanoƣan waḳtida mədḥiyə, xan-xərəp wə izzət-
8 ḥərmət kəltüridu. Əysa Məsiḥni ilgiri kərüp
baḳmioƣan bolsanglarmu, Uni səyüp kəldinglar; wə
ḥazirmu Uni kərməysilər, lekin Uningoƣa yənila
etiḳat ḳilip ḳəlbinglar ipadiligüsiz xan-xərəpkə
9 toloƣan huxallik bilən yayraydu. Xuning bilən
silər etiḳadinglarning nixani, yəni jeninglarning
10 nijatioƣa muyəssər boluwatisilər. Silərgə ata
ḳilinoƣan bu meḥir-xəpkətni aldin eytḳan [ilgiriki]
pəyoƣəmbərlər bu nijat-ḳutḳuzulux tooƣrisida təpsiliy
izdəngən, uni qüxinixkə tirixḳanidi. **11** Ularda boloƣan
Məsiḥning Roḥi ularoƣa Məsiḥ kəlgüsidə tartidioƣan
azab-oḳubətlər wə bulardin keyinki kelidioƣan xan-
xərəplər tooƣrisida aldin'ala məlumat berip bexarət
kəltürginidə, ular bu ixlarning ḳandaḳ yol bilən wə
ḳaysi zamanda yüz beridioƣanliḳi üstidə izdəngən.
12 Xuning bilən ularoƣa bu ixlarni aldin eytixi ular
özliri üqün əməs, bəlki silərning hizmitinglarda
boloƣan, dəp ayan ḳilinoƣan. Əmdi bügünki kündə
bu ixlar ərxtin əwətilgən Mukəddəs Roḥning küqi
bilən silərgə hux həwərni yətküzüqilər arḳilik
silərgə jakarlandi. Ḥətta pərixtilərmu bu ixlarning
13 tegi-təktini səpselip qüxiniwelixḳa təlpünməktə.
Xunga, zeḥinliringlarning belini baoƣlap, özünglarni
səgək-salmaḳ tutunglar, ümidinglarni Əysa Məsiḥ
ḳayta kərüngən künidə silərgə elip kelidioƣan
14 bəht-xapaətkə pütünləy baoƣlanglar. [Hudaning]
itaətmən pərzəntliri süpitidə, ilgiriki oƣapillik
qaoƣliringlardikidək ḥawayi-ḥəwəslərgə berilmənglar.
15 Əksiqə, silərni qaḳiroƣuqi pak-mukəddəs boloƣanoƣa
ohxax barlik yürüx-turuxinglarda özünglarni
16 pak-mukəddəs tutunglar. Qünki [mukəddəs
yazmilarda]: «Pak-mukəddəs bolunglar, qünki Mən
17 pak-mukəddəsturmən» dəp hatiriləngən. Silər
dua ḳiloƣininglarda kixilərning ḥərbirining ix-
ḥərikitigə ḳarap yüz-hatirə ḳilmay Sorak Ḳiloƣuqini
«Ata» dəp qaḳiridikənsilər, undaḳta bu dunyada
musapir bolup yaxawatḳan waḳtinglarni [Uning]
18 ḳorḳunqida ətküzünglar. Qünki silərgə məlumki,
silər ata-bowiliringlar təripidin silərgə ḳalduruloƣan
əḥmiyətsiz turmuxning [ḳulluḳidin] azad boldunglar.
Bu, ḳimmitini ḥaman yoḳitidioƣan altun yaki kümüxtək
19 nərsilərning təlimi bilən boloƣan əməs, bəlki
ḳimmətlik ḳeni bilən, yəni kəm-kütisiz wə daoƣsiz
ḳoza kəbi Məsiḥning ḳimmətlik ḳenining bədiligə
20 kəldi. U dərwəḳə dunya apiridə ḳilinixtin ilgirila
[Huda təripidin] xu süpitidə tonuloƣan, ḥazir U
zamanlarning muxu ahirḳi waḳitlirida silər üqün
21 [bu dunyaoƣa əwətilip] axkara ḳilindi. Silər Uning
arḳilik Uni əlümdin tirildürüp, Uningoƣa xan-xərəp
bərgən Hudaoƣa etiḳad ḳiliwatisilər. Hudaning [xuni
ḳiloƣini] etiḳadinglar wə ümidinglar Özigə baoƣlansun
22 üqündur. Silər ḥəḳiḳətkə itaət ḳiloƣanliḳinglardin
kəlbinglarni paklap, ḳerindaxlarni səyidioƣan sahtisiz
meḥir-muḥəbbətkə kirixtinglar; xunga, bir-biringlarni
23 qin ḳəlbinglardin ḳizoƣin səyünglar. Qünki silər
yengiwaxtin tuoƣuldunglar — bu qirip ketidioƣan
uruḳ arḳilik əməs, bəlki qirimas uruḳ, yəni Hudaning
ḥayatiy küqkə igə wə mənggü turidioƣan səz-kalami
(aiōn g165) arḳilik boldi. **24** Qünki [huddi mukəddəs
yazmilarda yeziloƣinidək]: «Barlik ət igiliri ot-qəptur,
halas, Ularning barlik xan-xəripi daladiki gülgə ohxax;
Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu, **25** Birak Rəbning
səz-kalami mənggügə turidu!» Silərgə yətküzülgən
(aiōn g165) hux həwərdə jakarlanoƣan səz-kalam dəl xudur.

2 Xuning üqün silər barlik rəzillik, barlik
məkkarlik, sahtipəzlik, ḥəsəthorluḳ wə ḥəmmə
2 təḥməthorluḳlarni taxlap, Rəbning meḥribanliḳini

tetip bilgənikənsilər, huddi yengi tuoɳuloɳan bowakḷardək bolup [Hudaning] səz-kalamidiki sap sütkə təxna bolunglar. Buning bilən, silər nijatning [kamalitigə] yetip əsisilər. **4** Əmdi silər Uningoɳa, yəni adəmlər təripidin ərziməs dəp taxlinip, lekin Huda təripidin tallanoɳan wə kḍirlənggən tirik tax Boloɳuqining yenioɳa kelip **5** silər əzünglarmu tirik taxlar süpitidə bir roḥiy ibadəthana ḳilinixḳa, Əysa Məsiḥ arḳilik Hudani hursən ḳilidioɳan roḥiy ḳurbanliḳlarni sunidioɳan muḳəddəs kaḥin ḳataridikilər boluxḳa ḳuruluwatisilər; **6** Qünki muḳəddəs yazmilarda mundaḳ deyilgən: — «Mana, tallanoɳan, kḍirlənggən bürjək ul texini Zionoɳa ḳoydum. Uningoɳa etiḳad ḳiloɳuqi hərkim hərgiz yərgə ḳarap ḳalmaydu». **7** Əmdi etiḳad ḳiloɳuqi boloɳan silərgə nisbətən [taxning] kḍiri bolidu. Lekin [Uningoɳa] etiḳad ḳilmaydioɳanlaroɳa nisbətən U [muḳəddəs yazmilarda deyilginidək] boldi: — «Tamqilar ərziməs dəp taxliwətkən bu tax, Burjək [ul] texi bolup tikləndi!», Wə: — «[Bu tax] kixilərgə putlikaxang tax, Adəmni yiḳitidioɳan ḳoram tax bolidu». Qünki [muxundaḳ kixilər] [Hudaning] səz-kalamioɳa itaət ḳilmasliḳi tüpəylidin putlixip yiḳilidu; ularning bundaḳ boluxi aldin bekitilgəndur. **9** Lekin silər bolsanglar [Huda] tallioɳan bir jəmət, xaḥanə bir kaḥinliḳ, pak-muḳəddəs bir əl, xundaḳla Əzigə alaḥidə has boloɳan bir həlḳsilər; buning məḳsiti, silərni ḳarangoɳuluḳtin Əzining tilsimat yoruḳluḳioɳa qaḳiroɳuqining pəzilətlirini namayan ḳilixinglardin ibarət. **10** Burun silər bir həlḳ ḥesablanmayttinglar, lekin ḥazir Hudaning həlḳisilər; burun [Hudaning] rəḥim-xəpḳitigə erixmigənidinglar, lekin ḥazir erixtinglar. **11** I səyümlüklirim, silər bu dunyaoɳa musapir wə meḥmandursilər, silərdin ətünümənki, roḥ-ḳəlbinglar bilən ḳarxilixidioɳan ətliringlardiki nəps-xəḥwətlərdin əzünglarni yiraḳ tutunglar. **12** Yürüx-turuxunglar etiḳadsizlar arisida esil-pəzilətlik bolsun. Muxundaḳ ḳiloɳanda, gərqə ular silərgə yamanliḳ ḳiloɳuqilar dəp təḥmət ḳilsimu, dəl təḥmət ḳiloɳan ixlarda silərning yahxi əməlliringlaroɳa ḳarap, [Hudaning] ularni [oyoɳitip] yoḳlaydioɳan künidə uni uluoɳlixi mumkin. **13** Xunga Rəbning ḥərmitidə insanlar arisidiki ḥərbir ḥakimiyətning tüzümigə, məyli əng yuḳiri mənsəptiki padixaḥḳa bolsun yaki u təyinligən ḥoḳuḳdarlaroɳa bolsun boysununglar. Qünki bu ḥoḳuḳdarlar [padixaḥ] təripidin yaman ix ḳiloɳuqilarni jazaoɳa tartix, yahxi ix ḳiloɳuqilarni ḥərmətkə sazawər ḳilix üqün təyinlənggəndur. **15** Qünki Hudaning iradisi xundaḳki, yahxi əməlliringlar bilən nadan adəmlərning orunsiz xikayətlirini tuwaḳlaxtur. **16** Silər ərkin-azad boloɳininglar bilən, bu ərkinlikinglarni yamanliḳ ḳilixning baḥanisi ḳiliwalmanglar, bəlki Hudaning ḳuli süpitidə bolup, **17** Barliḳ insanlarni ḥərmətlənglar, [etiḳadqi] ḳerindaxliringlaroɳa meḥir-muḥəbbət kərsitinglar, Hudadin ḳorḳunglar, padixaḥni ḥərmətlənglar. **18** Ḳullar, hojayinliringlaroɳa toluḳ ḳorḳunq bilən boysununglar — yaloɳuz meḥriban wə hux peil hojayinlaroɳila əməs, bəlki terikkək hojayinlaroɳimu boysununglar. **19** Qünki əgər birsi Huda aldida pak wijdanliḳ bolux üqün naḥəḳ azab-oḳubət qəksə ḥəmdə bularoɳa səwr-taḳət ḳilsa, bu Hudani hursən ḳilidu. **20** Qünki əgər silər gunaḥ ətküzüp, tegixlik uruloɳininglarda, uningoɳa bərdaxliḳ bərsənglar, buning mahtanoɳudək nemisi bar! Lekin yahxi ixlarni ḳilip azab-oḳubət qəksənglar ḥəmdə uningoɳa bərdaxliḳ bərsənglar, u Hudani hursən ḳilidu. **21** Qünki silər dəl xuningoɳa qaḳirildinglar. Qünki Məsiḥmu silər üqün azab-oḳubət qekip, silərni Əzining izidin mangsun dəp, silərgə ülgə ḳaldurdi; **22** «U gunaḥ sadir ḳilip baḳmioɳan, Uning aoɳzidin ḥeqḳandaḳ aldamqiliḳ-yaloɳanqiliḳmu tepilmas». **23** U ḥaḳarətlənginidə, til ḳayturmaytti. Azab-oḳubət qəkkəndə, U ḥeq təḥdit salmaytti; əksiqə, Əzini adil ḥəküm qiḳaroɳuqining ḳollirioɳa tapxuratti. **24** U Əzi bizning gunaḥḳa nisbətən ələp, ḥəḳḳaniyliḳḳa nisbətən yaxiximiz üqün yaoɳaq tüwrüktə gunaḥlirimizni zimmisigə aldi; silər Uning yariliri bilən xipa taptinglar. **25** Qünki burun silər ḳoylardək yoldin ezip kətkənsilər, lekin ḥazir jeninglarning padiqisi ḥəm yetəkqisining yenioɳa ḳaytip kəldinglar.

3 Xuningoɳa ohxax, i ayallar, silər ərliringlaroɳa boysununglar. Xundaḳ ḳilsanglar, ḥətta səz-kalamoɳa itaət ḳilmaydioɳan ərlər bolsa, əz ayalining bu pəzilitidin təsirlinip, ihlasmənlik bilən ətküzgən pak yürüx-turuxinglaroɳa ḳarap, gəp-səzsizla ḳayil ḳilinidu. **3** Güzəllikinglar sirtḳi kərünüxtin, yəni alaḥidə ərüwaloɳan qeqinglar wə taḳioɳan altun zibu-zinnətlərdin yaki esil kiyimlərdin bolmisun, **4** bəlki «ḳəlbinglardiki əzünglar», yəni məmin wə tinq roḥtin boloɳan qirimas güzəlliktin bolsun; bundaḳ [güzəllik] Hudaning aldida intayin ḳimmətliktur. **5** Qünki burunḳi qaoɳlarda, Hudaoɳa ümidini baoɳlioɳan

ihlasmən ayallar dəl muxundaḳ [güzəllik bilən] əzlirini zinnətləp, ərlirigə itaət ḳilatti. 6 Dəl muxundaḳ yolda Sarah Ibraḥimni «oɣojam» dəp atap, uning səzlirigə boysunatti. Silər ḥeqḳandaḳ wəswəsilərdin ḳorḳmay ixlarni durus ḳilsanglar, silərmu [Saraḥning] pərzəntliri boloɣan bolisilər. 7 Xuningoɣa ohxax, əy ərlər, silərmu ayalliringlar bilən turuxta, ularni ayal kixilər bizdin ajiz bəndilər dəp bilip ularni qüxinip yetinglar; silər ular bilən [Huda] xapaət ḳiloɣan ḥayatḳa ortaḳ mirashor bolup, ularni ḥərmət ḳilinglar. Xundaḳ ḳilsanglar, dualiringlar tosaloɣuoɣa uqrimaydu. 8 Ahirida, ḥəmminglar bir niyət bir məḳsəttə, bir-biringlaroɣa ḥəmdərd bolup, bir-biringlarni ḳerindaxlarqə səyünglar, iq-baoɣri yumxaḳ wə kəmtər bolunglar. 9 Yamanlikḳa yamanlik, aḥanətkə aḥanət bilən əməs, əksiqə, bəht tiləx bilən jawab ḳayturunglar. Qünki silər dəl bu ixḳa qaḳiriloɣansilər; xuning bilən əzünglar bəhtkə mirashor bolisilər. 10 Qünki [muḳəddəs yazmilarda yeziloɣinidək]: — «Kimki ḥayatni səyüp, yahxi kün kərgüqi bolay desə, Tilini yamanlikṭin tartsun, Ləwliri məkkarlikṭin neri bolsun; 11 Yamanlikṭin əzini tartip, Güzəl əməllərni ḳilip yürsun; Aman-hatirjəmlikni izdəp, uni ḳooɣlap yürsun. 12 Qünki Pərwərdigarning kəzi ḥəḳḳaniylarning üstidə turidu, Uning ḳuliḳi ularning iltijaliroɣa oquḳ turidu; Lekin Pərwərdigarning yüzi rəzillik yürgüzgüqilərgə ḳarxi turidu». 13 Əgər silər daim yahxi ixlarni ḳilixḳa intilsənglar, kim silərgə yamanlik ḳilar? 14 Lekin ḥətta ḥəḳḳaniylik yolida azab-oḳubət qəksənglarmu, ohxaxla bəhtliksilər! Lekin ularning wəḥimisidin ḳorḳmanglar wə alaḳzadə bolmanglar; 15 bəlki ḳəlbinglarda Rəb Məsiḥni ḥəmmidin üstün dəp bilinglar; silərdə boloɣan ümidning səwəbini sorioɣanlaroɣa məmin-mulayimlik wə ihlaslik bilən jawab berixkə ḥəmixə təyyar turunglar. 16 Ḥərdaim wijdaninglarni pak tutunglar; xuning bilən silərgə «yamanlik ḳiloɣuqilar» dəp təḥmət ḳiloɣanlar silərning Məsiḥdə boloɣan pəzilətlik yürüx-turuxunglarni kərüp, əzliri ḳiloɣan təḥmətlərdin hijil bolsun. 17 Qünki Hudaning iradisi xundaḳ bolsa, yahxilik ḳiloɣininglar üqün azab-oḳubət qəksənglar, bu yaman ix ḳiloɣininglar tüpəylidin azab-oḳubət qəkkininglardin əwzəl, [əlwəttə]. 18 Qünki Məsiḥ bizni Huda bilən yaraxturux üqün, yəni Ḥəḳḳaniy Boloɣuqi ḥəḳḳaniy əməslərni dəp, birla ḳetimlik azab-oḳubət qəkti; gərqə U tən jəḥəttə əltürülgən bolsimu, lekin roḥta janlanduruldi; 19 xuning bilən U solap ḳoyuloɣan roḥlarning yenioɣa muxu roḥiy ḥayatliḳi bilən berip, [Özining bu oɣəlibisini] jakarlidi. 20 [solap ḳoyuloɣan] bu roḥlar burunḳi zamanda, yəni Nuḥ [pəyoɣəmbər]ning künliridə, kemə yasiliwatḳan məzgildə Huda səwrqanlik bilən [kixilərning towa ḳilixini] kütkinidə, Uningoɣa itaətsizlik ḳildi. Pəḳət xu kemigə kirgən birḳanqisi, yəni jəmiy səkkiz jan su arḳilik ḳutḳuzuldi. 21 Mana bu «suoɣa qəmüldürüx»ning bexariti boloɣan. Əmdi qəmüldürüx — bədənning kirdin tazilinixi əməs, bəlki adəmning pak wijdan bilən Əysa Məsiḥning tirildürülüxi arḳilik Hudadin tiligən təlipi — bizni ḥazir ḳutḳuzuwatidu 22 (Məsiḥ [tirilip] ərxkə qiḳip, pərixtilər, barlik roḥiy ḥoḳuḳdarlar wə küqlüklər Uningoɣa bosunduruldi wə u Hudaning ong yenida turmaḳta).

4 Əmdi Məsiḥ tenidə azab-oḳubət qəkkənikən, silərmu xundaḳ iradə bilən əzünglarni ḳorallandurunglar. (qünki [Huda yolida] əz tenidə azab-oḳubət qəkkən kixi gunaḥtin ḳol üzgən bolidu; 2 undaḳ kixi tenidə ḳaloɣan ḥayatini yənə insaniy nəps-ḥəwəslərgə berilix bilən əməs, bəlki Hudaning iradisigə muwapiḳ ətküzidu). 3 Qünki künlirimizni yat əllik etiḳadsizlarning iradisigə əməl ḳilix bilən, yəni ḥərtürlük buzuḳqiliḳ-xəḥwaniylik, nəps-ḥəwəslər, ḥaraḳkəxlik, əyx-ixrət, məyhorluḳ wə yirginqlik butpərəsliklər iqidə ətküzginimiz əmdi kupayə ḳilar! 4 Bu ixlarda ular silərning ularoɣa ḥəmraḥ bolup xundaḳ iplaslikḳa yügürmigənlikinglaroɣa əjəblinip, silərni ḥaḳarətliməktə. 5 Ular ḥaman ḥəm tiriklərni wə əlgənlərni soraḳ ḳilixḳa təyyar Turoɣuqioɣa ḥesab bərməy ḳalmaydu. 6 Xunga dəl xu səwəbtin, əlgənlər əttə yaxawatḳan insanlar [soraḳ ḳilinidioɣan]dək soraḳ ḳilinip, Hudaoɣa nisbətən roḥta yaxisun dəp, ularoɣimu hux həwər yətküzülgən. 7 Əmdi barlik ixlarning ahirlixidioɣan küni yeḳinlaxmaḳta; xunga, salmaḳ bolunglar wə dua ḳilixḳa səgək turunglar. 8 Lekin ḥəmmidin muḥimi, bir-biringlaroɣa ḳizoɣin meḥir-muḥəbbəttə turuweringlar. Qünki «meḥir-muḥəbbət nuroɣunlioɣan gunaḥlarni yapar». 9 Bir-biringlardin aoɣrinmay əzara meḥmandost bolunglar. 10 Huda təripidin ḥərbiringlaroɣa ata ḳilinoɣan iltipatḳa binaən, uning ḥərtərəplik meḥri-xəpḳitini kixilərgə yətküzidioɣan yahxi oɣojidarlar süpitidə, bu iltipat bilən bir-biringlaroɣa hizmət ḳilinglar. 11 Kim səz ḳilsa, u Hudaning kalam-bexarətlirini yətküzgüqi süpitidə səzlisun. Kim baxḳilaroɣa hizmət ḳilsa, u Huda ata ḳiloɣan küq-

ḳudriti bilən hizmət ḳilsun. Xundaḳ bolƣanda, Huda
ḥəmmə ixta Əysa Məsiḥ arḳiliḳ uluƣlinidu. Barliḳ
xan-xərəp wə küq-ḳudrət Uningƣa əbədil'əbədgiqə
mənsuptur, amin! (aiōn g165) 12 Səyümlüklirim, otluḳ
sinaḳning bexinglarƣa qüxkənlikigə ḳarap, ajayib
ixḳa yoluḳup ḳaldim, dəp ḥəyran ḳalmanglar. 13 Bəlki,
Məsiḥning azab-oḳubətlirigə ḳandaḳ ortaḳ bolƣan
bolsanglar, silər xundaḳ xadlininglar. Xuning bilən
Uning xan-xəripi ayan ḳilinƣinida, silərmu yayrap
xadlinisilər. 14 Silər Məsiḥning nami tüpəylidin
ḥaḳarətkə uqrisanglar, bəhtlik bolisilər! Qünki xan-
xərəpning Roḥi, yəni Hudaning Roḥi wujudunglarƣa
qüxkən bolidu. 15 Aranglardin birining azab-oḳubət
qekixi ḥərgizmu ḳatil, oƣri, rəzil yaki qepilƣaḳ
bolux səwəbidin bolmisun. 16 Biraḳ qəkkən azab-
oḳubiti «Məsiḥiy» dəp atalƣanliḳi səwəbidin bolsa,
u buningdin nomus ḳilmisun; əksiqə, muxu nam
[bilən] [atalƣanliḳi] üqün Hudaƣa mədḥiyə oḳusun.
17 Qünki soraḳning baxlinidiƣan waḳti-saiti kəldi;
soraḳ aldi bilən Hudaning əyidikiliridin baxlinidu;
wə əgər biz bilən baxlansa, u ḥalda Hudaning
hux həwirigə ḳulaḳ salmiƣanlarning aḳiwiti nemə
bolar? 18 [Dəl] [muḳəddəs yazmilarda yeziloƣinidək]:
— «Əgər ḥəḳḳaniylarning ḳutḳuzuluxi təs bolsa,
Ihlassizlar ḥəm gunaḥkarlarning aḳiwiti ḳandaḳ
bolar?» 19 Xuning üqün, Hudaning iradisi bilən
azab-oḳubət qəkkənlər yahxi əməllərni dawam ḳilip,
jenini wədisidə turidiƣan Yaratḳuqiƣa amanət ḳilip
tapxursun.

5 Əmdi mən aranglardiki aḳsaḳallardin (Məsiḥning
azab-oḳubətlirining guwaḥqisi, namayan
ḳilinidiƣan xan-xərəpkə nesip bolƣuqi wə silərgə
ohxax bir aḳsaḳal süpitidə) xuni ətünimənki, 2
— Hudaning silərning aranglardiki padisini obdan
beḳinglar; ularƣa yetəkqilik hizmitidə bolup, uni
məjburən əməs, bəlki ihtiyarən zimminglarƣa
elinglar; pul-dunya üqün əməs, bəlki huxallik
bilən ḳilinglar. 3 Hudaning padisiƣa ƣojining əz
təəlluḳatliriƣa bolƣinidək bolmay, bəlki ularƣa
ülgə bolunglar. 4 Xundaḳ ḳilsanglar, Bax Padiqi
axkarə bolƣanda, mənggü tozumas xan-xərəp tajiƣa
erixisilər. 5 Əy yaxlar, qonglarƣa boysununglar.
Xuningdək, ḥəmminglar bir-biringlarƣa nisbətən
kiqik peilliḳni üstünglarƣa oriwelinglar. Qünki: «Huda
təkəbburlarƣa ḳarxidur, lekin məmin-kəmtərlərgə
xəpḳət ḳilidu». 6 Əzünglarni Hudaning ḳudrətlik ḳoli
astida təwən tutunglar. Xundaḳ ḳilsanglar, waḳti-
saiti kəlgəndə Huda silərni yuḳiri kətüridu; 7 Barliḳ
ƣəm-ḳayƣuliringlarni Uning üstigə taxlap ḳoyunglar.
Qünki U silərning ƣeminglarni ḳilidu. 8 Əzünglarni
ḥoxyar wə səgək tutunglar. Qünki düxmininglar
bolƣan Iblis huddi ḥərkirəwatḳan xirdək, yutḳudək
birsini izdəp ḳatrap yürməktə; 9 silər etiḳadinglarda
qing turup uningƣa ḳarxi turunglar. Qünki bilisilərki,
pütün dunyadiki ḳerindaxliringlarmu ohxax azab-
oḳubətlərning tügixigüqə qidawatidu. 10 Əmma silərni
Məsiḥ Əysa arḳiliḳ Əzining mənggülük xan-xəripigə
qaḳiroƣan, pütkül meḥir-xəpḳətning Igisi bolƣan
Huda azraḳḳinə waḳit azab-oḳubət qəkkininglardin
keyin, Əzi silərni əsligə kəltürüp, dəs turƣuzup,
mustəḥkəm wə ulƣa bekitilgəndək təwrənməs
ḳilidu. (aiōnios g166) 11 Uningƣa [barliḳ] xan-xərəp wə
küq-ḳudrət əbədil'əbəd mənsup bolƣay, amin! (aiōn
g165) 12 Mən bu ḳisḳiƣina hətni yezip, əzüm sadiḳ
ḳerindixim dəp bilidiƣan Silwanusning wasitisi bilən
silərgə yollidim. Uxbu hətni yeziximning məḳsiti,
silərgə jekiləx wə silərni riƣbətləndürüx, xundaḳla
Hudaning ḥəḳiḳiy meḥir-xəpḳitining ənə xundaḳ
ikənlikigə guwaḥliḳ berixtin ibarəttur. Bu meḥir-
xəpḳəttə qing turunglar. 13 Silər bilən billə tallanƣan
Babilda turuwatḳan jamaət wə oƣlum Markustin
silərgə salam. 14 Bir-biringlar bilən meḥribanlarqə
səyüxüp salamlixinglar. Silərgə, yəni Məsiḥdə bolƣan
ḥəmminglarƣa amanliḳ-hatirjəmlik yar bolƣay!

Petrus 2

1 Əysa Məsiḥning ḳuli wə rosuli boloɣan mənki Simeon Petrustin Hudayimiz wə Ḳutḳuzoɣuqimiz Əysa Məsiḥning ḥəkḳaniyliḳi arḳilik biz bilən ohxax ḳimmətlik bir etiḳadḳa muyəssər ḳilinoɣanlaroɣa salam! **2** Silər Hudani wə Rəbbimiz Əysani qongḳur tonuoɣanseri, meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə ḥəssiləp axḳay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz bizni Өzining xan-xəripi wə esil pəzilitining təsiri arḳilik Qaḳiroɣuqini qongḳur tonuoɣanliḳimiz üqün, Uning ilaḥiy küq-ḳudriti ḥayatimizoɣa wə ihlasmənliktə mengiximizoɣa kerəklik boloɣan ḥəmmini ata ḳildi. **4** U muxu pəzilətliri arḳilik bizgə ḳimmətlik, əng uluoɣ wədilərni bərdi, bular bilən silər bu dunyadiki ḥawayi-ḥəwəslərdin boloɣan iplasliḳtin ḳutulup, Hudalik təbiətkə ortaḳ nesip bolalaysilər. **5** Dəl muxu səwəbtin, silər pütün küqünglar bilən etiḳadinglaroɣa esil pəzilətni, esil pəzilitinglaroɣa bilimni, **6** biliminglaroɣa təmkinlikni, təmkinlikinglaroɣa qidamliḳni, qidamliḳinglaroɣa ihlasmənlikni, **7** ihlasmənlikinglaroɣa ḳerindaxlik meḥribanliḳni, ḳerindaxlik meḥribanliḳinglaroɣa meḥir-muḥəbbətni kərsitixni ḳoxuxḳa intilinglar. **8** Qünki bu hususiyətlər silərdə bar bolsa, xundaḳla exip beriwatḳan bolsa, bular silərni Rəbbimiz Əysa Məsiḥni qongḳur tonuxḳa [intilixtə] ix-əməlsiz wə mewisiz ḳaldurmaydu. **9** Əmmə əgər birsidə bular kəm bolsa, u kor adəmdur — u burnining uqinila kərələydioɣan, ilgiriki gunaḥliridin pak ḳilinoɣinini untuoɣan bolidu. **10** Xuning üqün, i ḳerindaxlar, silər [Huda təripidin] qaḳiriloɣanliḳinglarni, xundaḳla tallanoɣanliḳinglarni jəzmləxtürüxkə intilinglar. Xundaḳ ḳilsanglar, ḥeqḳaqan teyilip kətməysilər. **11** Xundaḳ boloɣanda Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɣuqimiz Əysa Məsiḥning mənggülük padixaḥliḳidimu ḳizoɣin ḳarxi elinisilər. **(aiōnios g166)** **12** Xunga, gərçə silər bu ixlarni bilgən bolsanglarmu, xundaḳla bizgə igə ḳilinoɣan ḥəḳiḳəttə mustəḥkəmləngən bolsanglarmu, mən yənila ḥərdaim bu ixlarni esinglaroɣa salmaḳimən. **13** Dərwəḳə, mən muxu qedirimda bolsamla, bularni səminglaroɣa selip, silərni oyoɣitip turuxni layiḳ kərimən. **14** Qünki Rəbbimiz Əysa Məsiḥning burun manga ayan ḳiloɣinidək, mening bu qedirim pat arida uqamdin seliwetilidioɣanliḳini bilip turuptimən. **15** Bərḥək, mən silərning bu ixlarni mən bu dunyadin kətkinimdin keyinmu ḥərwaḳit esinglaroɣa kəltürüxünglar üqün küqümning bariqə intilimən. **16** Qünki biz silərgə Rəbbimiz Əysa Məsiḥning küq-ḳudriti wə ḥazir boluxini uḳturoɣinimizda ḥərgizmu ḥiyligərliktin oydurup qiḳiloɣan riwayətlərgə əgəxmiduḳ, bəlki biz Uning ḥəywətlik xan-xəḥritigə өz kөzimiz bilən guwaḥqimiz. **17** Qünki U muḳəddəs taoɣda Huda'Atidin xan-xəḥrət wə uluoɣluḳḳa erixkəndə, axu uluoɣ xan-xərəplik yərdin: «Bu Mening səyümlük Ooɣlum, Mən Uningdin hursənmən» degən xundaḳ zor bir awaz Uningoɣa yətküzülüp anglandi. **18** Muḳəddəs taoɣda biz Uningoɣa ḥəmraḥ bolup billə turoɣan boloɣaqḳa, ərxtin bu awaz anglanoɣinida bizmu өz ḳuliḳimiz bilən uni angliduḳ. **19** Uning üstigə ḥəmmimizdə pəyoɣəmbərlər yətküzgən tolimu ixənqlik bexarətlik səz-kalam bardur; silər tang süzülgüqə, tang yultuzi ḳəlbinglarni toluḳ yorutḳuqə bu səz-kalamoɣa ḳulaḳ salsanglar, yahxi ḳiloɣan bolisilər (bu səz-kalam huddi ḳarangoɣuda qaḳnap turidioɣan qiraoɣḳa ohxaxtur). **20** Xuni ḥəmmidin muḥim dəp bilixinglar kerəkki, muḳəddəs yazmilardiki ḥeqḳaysi wəḥiy pəyoɣəmbərlərning өz qüxənqisi boyiqə yətküzülgən əməs. **21** Qünki ḥeqḳandaḳ wəḥiy-bexarət insanlarning iradisidin kəlgən əməs, u bəlki Hudaning muḳəddəs adəmliri Muḳəddəs Roḥ təripidin yetəklinip, Uning türtkisi bilən eytḳan səz-kalamdur.

2 Lekin burun həlḳ iqidə sahta pəyoɣəmbərlər qiḳḳan, xuningdək aranglardimu sahta təlim bərgüqilər məydanoɣa qiḳidu. Ular soḳunup kirip, ḥalakətkə elip baridioɣan bid'ət təlimlərni aranglaroɣa astirtin kirgüzüp, ḥətta өzlirini ḥər ḳilixḳa setiwaloɣan igisidinmu tenip, buning bilən өz bexioɣa tezla ḥalakət qüxüridu. **2** Nuroɣun kixilər ularning xərməndilikigə əgixip ketidu, xuningdək ularning səwəbidin ḥəḳiḳət yoli ḥaḳarətkə uqraydu. **3** Ular aqkəzlükidin oydurma səzlər bilən silərni satidioɣan meli ḳilidu. Əmdi ularning bexioɣa heli burunla bekitilgən jaza bikar olturmaydu, ularning ḥalakiti bolsa uhlap yatmaydu. **4** Qünki Huda gunaḥ sadir ḳiloɣan pərixtilərni ayap olturmay, bəlki ularni təḥtisaraning ḥangioɣa taxlap, soraḳḳa tartḳuqə zulmətlik ḳarangoɣuluḳtiki zənjirlər bilən solap ḳoyoɣan yərdə, **(Tartaroō g5020)** **5** xundaḳla ḳədimki dunyadikilərnimu ayap ḳoymay, hudasizliḳḳa berilgən dunyani topan bilən oɣərḳ ḳilip, pəḳət ḥəḳḳaniyliḳḳa dəwət ḳiloɣuqi Nuḥni baxḳa yəttisi bilən saḳlap ḳaloɣan yərdə — **6** ḥəmdə keyin Sodom wə Gomorra xəḥərlirini keyinki dəwrlərdiki hudasizliḳḳa berilgənlərgə ibrət bolsun

dəp bekitip, bexioŋa külpətlik jazani qüxürüp kül kilоŋan, 7 xuning bilən birgə muxu əhlaksizlarning buzukqilikliridin yirginip azablanoŋan, həkkaniy boloŋan Lutni ular arisidin kutulduroŋan yərdə — 8 (ənə xundak kixilərning iqidə yaxioŋan həkkaniy Lutning həkkaniy kəlbi hər küni angliоŋan wə kərgən itaətsizliklər tüpəylidin azablinatti) 9 əmdi xuni kərüwalalaymizki, Rəb ihlasmənlərni duq kəlgən sinaklardin kandak kutkuzuxni wə xuningdək həkkaniysizlarni sorak künigiqə jazalinixka saklap koyuxni bilidu. 10 Bularning arisidiki əz ətlirigə əgixip pasik həwəslərgə berilgən, xundakla hokuk igilirigə səl karioŋanlarning jazasi tehimu xundak bolidu. Muxundak kixilər hali qong, mənmənqilərdur, ular «[rohiy] uluoŋlar»oŋa hakarət kilixtin heq korkmaydioŋanlardur. 11 Hətta ulardin küq-kudrəttə üstün turidioŋan pərixtilərmu Pərwərdigarning aldida bu «[uluoŋlar]»[ni] hakarət bilən ərz kilmaydu. 12 Əmma bular huddi owlinip booŋuzlinix üqün tuoŋuloŋan yawayi əkilsiz haywanlardək kelip, əzliri qüxənməydioŋan ixlar üstidə hakarətlik sez kilidu wə xundakla əzlirining halakət ixliri bilən toluk halak bolidu, 13 xundakla əz həkkaniysizlikioŋa tuxluk jazaning mewisini yəydu. Ular hətta kündüzi oquk-axkara əyx-ixrət kilixnimu ləzzət dəp hesablaydu; ular [silərgə] nomus wə daoŋ kəltürüp silər bilən bir dastihanda olturup, əz məkkarlikliridin zokлinidu. 14 Ularning zinahorluk bilən toloŋan kəzliri gunah sadir kilixtin üzülməydu; ular tutami yok kixilərni ezikturidu; ular kəlbini aqkəzlükkə kəndürgən, lənətkə yekin balilardur! 15 Ular tooŋra yoldin qətnəp, Bosorning ooŋli Balaamning yolioŋa əgixip kətti. U kixi haram yolda tapkan həkni yahxi kərgüqi idi, 16 lekin u kiloŋan kəbihliki tüpəylidin tənbihini yedi (zuwansiz exək insanning awazi bilən sezləp pəyoŋəmbərning əhmikanə ixini tosti). 17 Mana muxundak kixilər kurup kətkən bulaklar, borandin həydilip yürgən tumanlaroŋa ohxaydu; ularoŋa mənggülük zulmətning kapkarangoŋulukida jay hazirlap koyuloŋan. (questioned) 18 Qünki ular yaloŋan-yawidak yooŋan sezlər bilən mahtinip, adəmning ətlik həwəslirini kozoŋitip əyx-ixrət ixliri bilən ezitkuluk yolida mengiwatkanlardin əzlirini yengila kaquroŋanlarni azduridu. 19 Ular muxu kixilərgə «Silərni ərkinlikkə erixtürimiz» dəp wədə kilidu, lekin əzliri əməliyəttə buzukluknng kulliridur. Qünki adəm nemə təripidin boysunduruloŋan bolsa, xuning kuli bolidu. 20 Qünki əgər ular Rəbbimiz wə Kutkuzoŋuqimiz Əysa Məsihni tonux arkilik bu dunyaning pasiklikliridin kutulup, keyin xularoŋa yənə baoŋlinip, boysunduruloŋan bolsa, ularning keyinki hali dəsləpkisidinmu bəttər bolidu. 21 Qünki həkkaniylik yolini bilip turup, əzigə yətküzülgən mukəddəs əmrdin yüz ərügəndin kərə, bu yolni əslidinla bilmigini əwzəl bolatti. 22 Muxu ixənqlik hekmətlik sezlər ularda əməlgə axurulidu: — «It aylinip əz kusukini yər» wə yənə «Qoxka yuyunup qikipla kaytidin patkakta eoŋinar».

3 I səyümlüklirim, hazir silərgə bu yeziwatkinim ikkinqi hetimdur. Hər ikki hetimdə silərning sap kənglünglarni oyoŋitip, xu ixlarni əslitixkə intildimki, 2 mukəddəs pəyoŋəmbərlər burun eytkan sezlərgə wə Rəbbimiz həm Kutkuzoŋuqimizning rosulliringlar arkilik yətküzgən əmrigə kəngül bəlüxünglarni ətünimən. 3 Əng muhimi xuni bilixinglar kerəkki, künlərning ahirida əzining hawayi-həwəslirining kəynigə kiridioŋan, məshirə kilidioŋan mazakqilar qikip: 4 «Keni, Uning kaytip kelimən degən wədisi?! Ata-bowilirimiz [ələmdə] uhlap kaloŋandin taki haziroŋiqə həmmə ixlar dunya apiridə boloŋan wakittiki bilən ohxax halattə ketiwatidu» dəp məshirə kilixidu. 5 Halbuki, ular əng kədimki zamanda Hudaning sezi bilən asmanlarning yaritiloŋanlikini wə xuningdək yərning sudin qikkan həm suning wasitisi bilən barlikka kəlgənlikini ətəy untuydu; 6 xu amillarning wasitiliri bilən xu zamandiki dunya kəlkündin oŋərk bolup yokaldi. 7 Əmma hazirki asmanlar bilən zemin ohxaxla xu sez bilən ihlassiz adəmlər sorakka tartilip halak kilinidioŋan axu kündə otta kəydürülüxkə saklinip, ta xu künigiqə halidin həwər elinip turidu. 8 Əmdi i səyümlüklirim, xu ix nəziringlardin kaqmisunki, Rəbgə nisbətən bir kün ming yildək wə ming yil bir kündəktur. 9 Rəb Əz wədisini [orundaxni] (bəzilərning «keqiktürdi» dəp oylioŋinidək) keqiktürgini yok, bəlki heqkimning halak boluxini halimay, həmmə insanning towa kilixioŋa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik kilip [wakitni sozmakta]. 10 Lekin Rəbning küni huddi ooŋrining kelixidək [kütülmigən wakitta] bolidu. U küni asmanlar xiddətlik güldürligən awaz bilən oŋayib bolup, kainatning barlik kurulmiliri xiddətlik otta erip tügəydu; zemin wə uningdiki pütkül nərsilərmu kəyüp ketidu. 11 Həmmə nərsə mana xundak erip yokilidioŋan yərdə, silər kandak adəmlərdin boluxunglar kerək? — hayatinglarni

pak-muḳəddəsliktə wə ihlasmənliktə ətküzüp, **12** Hudaning künini təlmürüp kütüp, u künning tezrək kelixi üqün intilixinglar kerək əməsmu? U künning kelixi bilən pütün asmanlar otta yoḳap tügəydu wə kainatning barliḳ ḳurulmiliri xiddətlik otta erip tügəydu. **13** Lekin biz bolsaḳ Uning wədisi boyiqə, yengi asman-zeminni intizarliḳ bilən kütməktimiz. U yər ḥəḳḳaniyliḳning makanidur. **14** Xuning üqün, əy səyümlüklirim, bu ixlarni kütüwatḳanikənsilər, [xu tapta] Hudaning aldida nuḳsansiz wə daoɳsiz, inaḳliḳ-hatirjəmlik iqidə ḥazir bolup qiḳixinglar üqün intilinglar. **15** wə Rəbbimizning səwr-taḳitini nijat dəp bilinglar, dəl səyümlük ḳerindiximiz Pawlusmu əzigə ata ḳilinoɳan danaliḳ bilən bu ixlar tooɳruluḳ silərgə yazoɳan; **16** barliḳ hətliridimu u bu ixlar ḥəḳḳidə tohtilidu. Uning hətliridə qüxinix təs boloɳan bəzi ixlar bar; bu ixlarni təlim almioɳan wə tutami yoḳ kixilər muḳəddəs yazmilarning baxḳa ḳisimlirini burmilioɳandək, burmilap qüxəndüridu wə xuning bilən əz bexioɳa ḥalakət elip kelidu. **17** Xuning bilən, i səyümlüklirim, [mən eytḳan] bu ixlarni aldin'ala bilgənikənsilər, bu əhlaḳsizlarning səpsətliri bilən azdurulup, mustəḥkəm turuxunglarni yoḳitip ḳoyuxtin ḥoxyar bolunglar. **18** Əksiqə, [Hudaning] meḥir-xəpḳitidə ḥəm Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɳuqimiz Əysa Məsiḥgə boloɳan bilixtə dawamliḳ əsünglar. Uningoɳa ḥəm ḥazir ḥəm axu əbəd künigiqə barliḳ xan-xərəp mənsup boloɳay! Amin! **(aiōn g165)**

Yuḫanna 1

1 Əzəldin bar bolƣüqi, əzimiz anglioƣan, əz kəzlirimiz tikilip karioƣan wə kollirimiz bilən tutup silioƣan ḫayatlik Kalami tooƣrisida [silərgə bayan kilimiz] **2** (bu ḫayatlik bizgə ayan bolup, biz uni kərduk. Xuning bilən bu ḫəktə guwaḫlik berimiz ḫəmdə Ata bilən billə bolup, keyin bizgə ayan boloƣan xu mənggülük ḫayatni silərgə bayan kilimiz) **(aiōnios g166)** **3** — silərnimu biz bilən sirdax-ḫəmdəmliktə bolsun dəp biz kərgənlirimizni wə anglioƣanlirimizni silərgə bayan kilimiz. Bizning sirdax-ḫəmdəmlikimiz Ata wə Uning Ooƣli Əysa Məsiḫ biləndur. **4** Silərning huxallikinglar tolup taxsun dəp, bularni silərgə yeziwatimiz. **5** Wə biz Uningdin anglioƣan ḫəm silərgə bayan kilidioƣan həwirimiz mana xudurki, Huda nurdur wə Uningda ḫeqkandak karangoƣuluk bolmaydu. **6** Əgər biz Uning bilən sirdax-ḫəmdəmlikimiz bar dəp turup, yənila karangoƣulukta yürsək, yaloƣan eytkan wə ḫəkikətkə əməl kilmioƣan bolimiz. **7** Lekin U Θzi nurda boloƣinidək bizmu nurda mangsak, undakta bizning bir-birimiz bilən sirdax-ḫəmdəmlikimiz bolup, Uning Ooƣli Əysa Məsiḫning ƙeni bizni barlik gunaḫtin paklaydu. **8** Əgər gunaḫimiz yok desək, əz əzimizni aldioƣan bolimiz ḫəmdə bizdə ḫəkikət turmaydu. **9** Gunaḫlirimizni ikrar kilsak, U bizning gunaḫlirimizni kəqürüm kilip, bizni barlik ḫəkkaniysizliktin pak kilixka ixənqlik ḫəm adildur. **10** Əgər gunaḫ kilmiduk desək, Uni yaloƣanqi kilip koyoƣan bolimiz wə Uning səz-kalami bizdin orun almioƣan bolidu.

2 I əziz balilirim, mən silərni gunaḫ sadir kilmisun dəp, bu səzlərni yeziwatimən. Mubada birsi gunaḫ sadir kilsa, Atining yenida bir yardəmqi wəkilimiz, yəni Ḫəkkaniy Boloƣuqi Əysa Məsiḫ bardur. **2** U Θzi gunaḫlirimiz üqün [jazani kətürgüqi] kafarəttur; muxu kafarət pəkət bizning gunaḫlirimiz üqünla əməs, bəlki pütkül dunyadikilərning gunaḫliri üqündur. **3** Bizning uni tonuoƣanlikimizni biləliximiz — Uning əmrlirigə əməl kiliximizdindur. **4** «Uni tonuymən» dəp turup, Uning əmrlirigə əməl kilmioƣuqi kixi yaloƣanqidur, uningda ḫəkikət yoktur. **5** Lekin kimki Uning səzigə əməl kilsa, əmdi uningda Hudaning meḫir-muḫəbbiti ḫəkikətən kamalətkə yətkən bolidu. Biz əzimizning Uningda boloƣanlikimizni ənə xuningdin bilimiz. **6** «Hudada turup yaxaymən» degüqi bolsa [Əysaning] mangoƣinidək ohxax mengixi kerək. **7** I səyümlüklirim, silərgə [burun anglap bakmioƣan] yengi bir əmrni əməs, bəlki dəsləptin tartip silər tapxuruwaloƣan kona əmrni yeziwatimən. Uxbu əmr silər burundinla anglap keliwatkan səz-kalamdur. **8** Lekin yənə kelip mən silərgə yeziwatkinimni yengi əmr [desəkmu bolidu]; bu əmr Məsiḫdə ḫəm silərdimu əməl kilinmakta, qünki karangoƣuluk ətüp kətməktə, wə ḫəkikiy nur allikaqan qeqilixka baxlidi. **9** Kimdəkim əzini «nurda yaxawatimən» dəp turup, kerindixini əq kərsə, u bügüngiqə karangoƣulukta turuwatkan bolidu. **10** Kerindixioƣa meḫir-muḫəbbət kərsətkən kixi yoruklukta turmakta, uningda gunaḫka putlaxturidioƣan ḫeqnemə kalmaydu. **11** Lekin kerindixini əq kərgən kixi karangoƣuluktidur; u karangoƣulukta mangidu wə kəyərgə ketiwatkanlikini bilməydu, qünki karangoƣuluk uning kəzlirini karioƣu kiliwətkən. **12** Mən bularni silərgə yeziwatimən, i əziz balilirim, qünki gunaḫliringlar Uning nami üqün kəqürüm kilindi. **13** Mən buni silərgə yeziwatimən, i atilar, qünki silər Əzəldin Bar Boloƣuqini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər u rəzil üstidin oƣəlibə kildinglar. **14** Mən buni silərgə yeziwatimən, i əziz balilirim, qünki silər Atini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i atilar, qünki silər Əzəldin Bar Boloƣuqini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər küqlüksilər, Hudaning səz-kalami silərdə turidu wə silər u rəzil üstidinmu oƣəlibə kildinglar. **15** Bu dunyani wə bu dunyadiki ixlarni səymənglar. Ḫərkim bu dunyani səysə, Atining səygüsi uningda yoktur. **16** Qünki bu dunyadiki barlik ixlar, yəni əttiki ḫəwəs, kəzlərdiki ḫəwəs wə ḫayatioƣa boloƣan məoƣrurlukning ḫəmmisi Atidin kəlgən əməs, bəlki bu dunyadin boloƣandur, halas; **17** wə bu dunya wə uningdiki ḫəwəslərning ḫəmmisi ətüp ketidu. Lekin Hudaning iradisigə əməl kiloƣuqi kixi mənggü yaxaydu. **(aiōn g165)** **18** Əziz balilirim, zamanning ahirki saiti yetip kəldi; wə silər dəjjalning [ahir zamanda] kelidioƣanlikini anglioƣiningladək, əməliyəttə bolsa ḫazirning əzidila nuroƣun dəjjallar məydanoƣa qikti; buningdin zamanning ahirki saiti bolup kaloƣanliki bizgə məlum. **19** Ular arimizdin qikti, lekin ular əslidə bizlərdin əməs idi. Qünki əgər bizlərdin boloƣan bolsa, arimizda turiwərgən bolatti. Lekin ularning ḫeqkaysisining əslidə bizdikilərdin bolmioƣanliki pax kilinoƣanliki üqün ular arimizdin qikip kətti. **20** Ḫalbuki, silər bolsanglar Mukəddəs Boloƣuqidin kəlgən məsiḫligüqi Roḫtin nesip boldunglar wə

xuning üqün silər ḫəmmə ixni bilisilər. 21 Silərgə bu hətni yiziximdiki səwəb, silərning ḫəḳiḳətni bilmigənlikinglar üqün əməs, bəlki ḫəḳiḳətni bilip, yaloɣanqilikning ḫəḳiḳəttin kelip qiḳmaydioɣanliḳini bilgənlikinglar üqündur. 22 Əmisə, kim yaloɣanqi? Əysaning Məsiḫ ikənlikini inkar ḳiloɣuqi kixi bulsa, u yaloɣanqidur. Ata wə Ooɣulni inkar ḳiloɣuqi kixi əzi bir dəjjaldur. 23 Kimdəkim Ooɣulni rət ḳilsa uningda Ata bolmaydu. Lekin Ooɣulni etirap ḳilsa, uningda Ata bolidu. 24 Silər bolsanglar, burundin anglap keliwatḳininglarni əzünglarda dawamlik turoɣuziweringlar. Burundin anglap keliwatḳininglar silərdə dawamlik turiwərsə, silərmu dawamlik Ooɣul wə Atida yaxawatḳan bolisilər; 25 wə Uning bizgə ḳiloɣan wədisi bolsa dəl xu — mənggü ḫayatliḳtur. (aiōnios g166) 26 Silərni azdurmaḳqi boloɣanlarni nəzərdə tutup, bularni silərgə yazdim; 27 Silər bolsanglar, silər Uningdin ḳobul ḳiloɣan məsiḫligüqi Roḫ silərdə turiweridu, silər ḫeqkimning əgitixigə moḫtaj əməssilər; bəlki ənə xu məsiḫligüqi Roḫ silərgə barlik ixlar tooɣruluḳ əgitiwatḳandək (U ḫəḳtur, ḫeq yaloɣan əməstur!) — ḫəm əgətkəndək, silər dawamlik Uningda yaxaydioɣan bolisilər. 28 Əmisə, i əziz balilirim, dawamlik Uningda turup yaxaweringlar. Xundaḳ ḳilsanglar, U ḫərḳaqan ḳaytidin ayan boloɣanda ḳorḳmas bolimiz ḫəm U kəlginidə Uning aldida ḫeq hijalət bolup ḳalmaymiz. 29 [Hudaning] ḫəḳḳaniy ikənlikini bilgənikənsilər, ḫəḳḳaniylikḳa əməl ḳiloɣuqilarning ḫərbirining uning təripidin tuoɣuloɣuqi ikənlikinimu bilsənglar kerək.

3 Ḳaranglar, Ata bizgə xundaḳ qongḳur meḫir-muḫəbbət kərsətkənki, biz «Hudaning əziz baliliri» dəp atalduḳ — wə biz ḫəḳiḳətənmu xundaḳ. Bu dunya xu səwəbtin bizni tonup yətməyduki, qünki bu dunya Uni tonumidi. 2 Səyümlüklirim, biz ḫazir Hudaning əziz baliliridurmiz; kəlgüsidə ḳandaḳ bolidioɣanliḳimiz tehi oquḳ ayan ḳilinmioɣan. Biraḳ U [ḳaytidin] ayan ḳilinoɣanda, Uningoɣa ohxax bolidioɣanliḳimizni bilimiz; qünki xu qaoɣda biz Uning əynən Өzini kərimiz. 3 Wə [Məsiḫgə] ümid baoɣlioɣan ḫərbir kixi U pak boloɣandək əzini paklimaḳta. 4 Gunaḫ sadir ḳiloɣan kixi [Hudaning] ḳanunioɣa hilapliḳ ḳiloɣan bolidu. Qünki gunaḫ sadir ḳiloɣanliḳ [Hudaning] ḳanunioɣa hilapliḳ ḳiloɣanliḳtur. 5 Ḫalbuki, silər Uni gunaḫlarni elip taxlax üqün dunyaoɣa kelip ayan ḳilinoɣan wə xundaḳla Uningda ḫeqkandak gunaḫ yoḳtur, dəp bilisilər. 6 Uningda yaxawatḳan ḫərbir kixi gunaḫ sadir ḳilmaydu; kimdəkim gunaḫ sadir ḳilsa, Uni kərmigən wə Uni tonumioɣan bolidu. 7 Əziz balilirim, ḫeqkimning silərni aldixioɣa yol ḳoymanglar. Ḫəḳḳaniylikḳa əməl ḳiloɣuqi kixi U ḫəḳḳaniy boloɣinidək ḫəḳḳaniydur. 8 Lekin gunaḫ sadir ḳiloɣuqi Iblistindur. Qünki Iblis əlmisaḳtin tartip gunaḫ sadir ḳilip kəlməktə. Hudaning Ooɣlining dunyada ayan ḳilinixidiki məḳsət Iblisning əməllirini yoḳitixtur. 9 Hudadin tuoɣuloɣuqi gunaḫ sadir ḳilmaydu; Hudaning uruḳi uningda orun aloɣaqḳa, u gunaḫ sadir ḳilixi mumkin əməs, qünki u Hudadin tuoɣuloɣandur. 10 Hudaning baliliri bilən Iblisning baliliri xuning bilən pərkliniduki, kimdəkim ḫəḳḳaniylikḳa əməl ḳilmisa wə yaki əz ḳerindixioɣa meḫir-muḫəbbət kərsətmisə Hudadin əməstur. 11 Qünki silər dəsləptin anglap keliwatḳan həwər mana dəl xuki, bir-birimizgə meḫir-muḫəbbət kərsitiximiz kerəktur. 12 U u rəzildin boloɣan, inisini əltürgən Ḳabiloɣa ohxax bolmasliḳimiz kerək; u nemixḳa inisini kətl ḳildi? Uning əzining ḳiloɣanliri rəzil, inisining ḳiloɣanliri ḫəḳḳaniy boloɣanliḳi üqün xundaḳ ḳiloɣan. 13 Xunga, i ḳerindaxlar, bu dunya silərni əq kərsə, buningoɣa ḫəyran ḳalmanglar. 14 Biz ḳerindaxlarni səygənlikimizdin, ələümdin ḫayatlikḳa ətkənlikimizni bilimiz. Өz ḳerindixini səymigüqi tehi ələümdə turuwatidu. 15 Ḳerindixioɣa əqmənlik ḳiloɣan kixi ḳatildur wə ḫeqḳandaḳ ḳatilda mənggülük ḫayatning bolmaydioɣanliḳini bilisilər. (aiōnios g166) 16 Biz xuning bilən meḫir-muḫəbbətning nemə ikənlikini bilimizki, u biz üqün Өz jenini pida ḳildi; xuningdək bizmu ḳerindaxlirimiz üqün əz jenimizni pida ḳilixḳa ḳərzdardurmiz. 17 Əmma kimki bu dunyada mal-mülki turup, ḳerindixining moḫtajliḳini kərüp turup, uningoɣa kəksi-ḳarnini aqmisa, bundaḳ kixidə nədimu Hudaning meḫir-muḫəbbiti bolsun? 18 Əziz balilirim, səz bilən wə til bilən əməs, bəlki əməldə wə ḫəḳiḳəttə meḫir-muḫəbbət kərsitəyli. 19 Biz xundaḳ ixlar bilən əzimizning ḫəḳiḳəttin boloɣanliḳimizni bilələymiz wə [Hudaning] aldida ḳəlbimizni hatirjəm ḳilalaymiz. 20 Xundaḳtimu, mubada ḳəlbimiz bizni yənila əyiblisə, Huda yənila ḳəlbimizdin üstün wə ḫəmmini bilgüqidur. 21 Səyümlüklirim, əgər ḳəlbimiz bizni əyiblimisə, Hudaning aldida yürəklik turimiz 22 wə xundaḳla Uningdin nemini tilisək xuningoɣa erixələymiz; qünki biz Uning əmrlirigə əməl ḳilip, Uni hursən ḳilidioɣan ixlarni ḳilimiz. 23 Wə Uning əmri xuki, uning Ooɣli Əysa Məsiḫning namioɣa etiḳad ḳiliximiz ḫəmdə Uning bizgə tapilioɣinidək bir-birimizgə meḫir-muḫəbbət

kərsitiximizdin ibarəttur. 24 Uning əmrlirigə əməl
qilidiotan kixi [Hudada] yaxaydiotan wə [Hudamu]
uningda yaxaydiotan bolidu. Əmdi Hudaning bizdə
yaxaydiotanlikini bilginimiz bolsa, U bizgə ata qiloqan
Rohtindur.

4 Səyümlüklirim, hərbir [«wəhiy qiloquqi»]
rohlarning həmmisigila ixiniwərmənglar, bəlki
bu rohlarning Hudadin kəlgən-kəlmigənlikini
pərkləndürüx üqün ularni sinanglar. Qünki nuroqun
sahta pəyoqəmbərlər dunyadiki jay-jaylaroqa pəyda
boldi. 2 Hudaning Rohini mundaq pərkləndürələysilər:
Əysani, yəni dunyaoqa insaniy təndə kəlgən Məsihni
etirap qiloquqi hərbir roh Hudadin bolidu; 3 wə
dunyaoqa insaniy təndə kəlgən Əysa Məsihni etirap
qilmaydiotan roh Hudadin kəlgən əməs. Bundaqlarda
əksiqə dəjjalning rohi ixləydu; silər bu rohning
kelidiotanliki tooqruluk angliotanidinglar wə dərwəkə
u hazir dunyada pəyda boldi. 4 Əy əziz balilirim,
silər bolsanglar Hudadin boloqansilər wə ularning
üstidin oqalib kəldinglar; qünki silərdə Turoquqi
bu dunyada turoquqidin üstündur. 5 Ular bolsa bu
dunyaoqa mənsup; xunga ular bu dunyaning səzlirini
qilidu wə bu dunyadikilər ularoqa qulaq salidu. 6 Biz
bolsaq Hudadin boloqanmiz; Hudani tonuoqan kixi
bizning səzlirimizni anglaydu. Hudadin bolmioqan
kixi bolsa bizning səzlirimizni anglimaydu. Mana
buningdin Həqiqətning Rohi bilən ezitqulukning
rohini pərq etələymiz. 7 I səyümlüklirim, bir-
birimizgə mehir-muhəbbət kərsitəyli; qünki mehir-
muhəbbətning əzi Hudadindur wə mehir-muhəbbət
kərsətküqining hərbiri Hudadin tuoquloqan bolidu wə
Hudani tonuydu. 8 Mehir-muhəbbət kərsətmigüqi
kixi Hudani tonumioqan bolidu; qünki Huda Əzi
mehir-muhəbbəttur. 9 Hudaning mehir-muhəbbiti
bizdə xuning bilən axkara boldiki, Huda bizni Uning
arqilik hayatqa erixsun dəp birdinbir yeganə Ooqlini
dunyaoqa əwətti. 10 Mehir-muhəbbət dəl xuningdin
ayanki, bizlərning Hudani səyginimiz bilən əməs,
bəlki U Əzi bizni səyüp gunahlirimizning jazasini
kətürgüqi kafarət boluxqa Əz Ooqlini əwətkini
bilən ayandur. 11 I səyümlüklirim, Huda bizgə xu
qədər mehir-muhəbbət kərsətkən yərdə, bizmu bir-
birimizgə mehir-muhəbbət kərsitixkə qərzdardurmiz.
12 Heqkim heqkaqan Hudani kərgən əməs; lekin
bir-birimizgə mehir-muhəbbət kərsətsək, Huda
bizdə yaxaydu wə uning mehir-muhəbbiti bizdə
kamalətkə yətkən bolidu. 13 Biz bizning Uningda
yaxawatqanlikimizni wə Uning bizdə yaxawatqanlikini
xuningdin bilimizki, U Əz Rohini bizgə ata qiloqan. 14
Biz xuni kərgən wə xundaqla xuningoqa guwahlik
berimizki, Ata Ooqulni dunyaoqa qutquzoquqi boluxqa
əwətti. 15 Əgər kimdəkim Əysani Hudaning Ooqli dəp
etirap qilsa, Huda uningda, umu Hudada yaxaydu. 16
Biz bolsaq Hudaning bizgə boloqan mehir-muhəbbitini
tonup yəttuq, xundaqla uningoqa tolimu ixənduq.
Huda Əzi mehir-muhəbbəttur wə mehir-muhəbbəttə
yaxioquqi kixi Hudada yaxaydu, Hudamu uningda
yaxaydu. 17 Muxundaq boloqanda, mehir-muhəbbət
bizdə mukəmməllixidu; xuning bilən biz soraq
künidə hatirjəm-qorqmas bolalaymiz. Qünki Əysa
qandaq boluwatqan bolsa bizmu hazir bu dunyada
xundaq boluwatimiz. 18 Mehir-muhəbbəttə qorqunq
yoqtur; kamil mehir-muhəbbət qorqunqni həydəp
yoqqa qikiridu. Qünki qorqunq Hudaning jazasi
bilən baoqlinixliktur; qorqunqi bar kixi mehir-
muhəbbəttə kamalətkə yətküzülgən əməstur. 19
Biz mehir-muhəbbət kərsitimiz, qünki Huda aldi
bilən bizgə mehir-muhəbbət kərsətti. 20 Əgər birsi
«Hudani səyimən» dəp turup, kerindixioqa əqmənlik
qilsa, u yaloqanqidur. Qünki kəz aldidiki kerindixini
səymigən yərdə, kərüp baqmioqan Hudani qandaqmu
səysun? 21 Xunga bizdə Uningdin: «Hudani səygən
kixi kerindixinimu səysun» degən əmr bardur.

5 Əysaning Məsih ikənlikigə ixəngən hərbir kixi
Hudadin tuoquloqan bolidu; wə tuoqduroquqi [Atini]
səyidioqan hərbir kixi Uningdin tuoquloquqinimu
səyidu. 2 Biz əzimizning Hudaning balilirini
səyidioqanlikimizni xuningdin bilimizki, Hudani səyüp,
Uning əmrlirigə əməl qiliximizdindur. 3 Hudani
səyüx Uning əmrlirigə əməl qilix deməktur; wə
Uning əmrlridə turmaq eoqir ix əməstur. 4 Qünki
Hudadin tuoquloqanlarning həmmisi bu dunyə üstidin
oqəlibə qilidu; wə dunyaning üstidin oqəlibə qiloquqi
küq — dəl bizning etiqadimizdur. 5 Bu dunyaning
üstidin oqəlibə qiloquqi zadi kimlər? Pəqət Əysani
Hudaning Ooqli dəp etiqad qiloquqilar əməsmu? 6
U bolsa su wə qan arqilik kəlgən zat, yəni Əysa
Məsihdur; Uning kelixi pəqət su bilənla əməs, bəlki
qan bilənmu idi. Wə bu ixlaroqa guwahlik bərgüqi
bolsa Rohtur, qünki Roh Əzi həqiqəttur. 7 Qünki
Uning tooqruluk üq guwahlik bərgüqi bar: — 8 bular
Roh, su wə qandin ibarəttur. Bu üqining [guwahliqi]
birdur. 9 Əgər biz insanlarning guwahlikini qobul
qilsaq, Hudaning guwahliqi bularningkidin üstündur.

Huda Өz Oƣli toƣrisida xundaḳ guwaḥliḳ bərgən —
10 (Hudaning Oƣliƣa etiḳad ḳilƣan kixining iqidə xu
guwaḥliḳ bardur; biraḳ Hudaƣa ixənmigən kixi Uni
yalƣanqi ḳilƣan bolidu, qünki U Hudaning Өz Oƣlini
təstiḳliƣan guwaḥliḳiƣa ixənmigən) 11 guwaḥliḳ dəl
xudurki, Huda bizgə mənggülük ḥayatni ata ḳildi wə
bu ḥayatliḳ Uning Oƣlididur. (aiōnios g166) 12 Xunga
Oƣulƣa igə bolƣan kixi ḥayatliḳḳa igə bolƣan bolidu;
Hudaning Oƣliƣa igə bolmiƣan kixi ḥayatliḳḳa
igə bolmiƣan bolidu. 13 Mən bularni Hudaning
Oƣlining namiƣa etiḳad ḳilƣan silərgə silərning
mənggülük ḥayatḳa igə bolƣanliḳinglarni bilixinglar
üqün yazdim. (aiōnios g166) 14 Wə bizning Uningƣa
bolƣan toluḳ ixənq-hatirjəmlikimiz xundaḳki, Uning
iradisigə muwapiḳ ḥərḳandaḳ bir ixni tilisək, U bizni
anglaydu. 15 Uni ḥərnemə tiliginimizni anglaydu dəp
bilgənikənmiz, duayimizda Uningdin tiliginimizgə
erixtuḳ, dəp bilimiz. 16 Birsi ḳerindixining өlümgə
məḥkum ḳilmaydiƣan bir gunaḥ sadir ḳilƣanliḳini
kөrsə, uning üqün dua ḳilsun; wə Huda өlümgə
məḥkum ḳilmaydiƣan gunaḥ sadir ḳilƣanlar üqün
uningƣa ḥayatliḳ ata ḳilidu. Өlümgə məḥkum
gunaḥmu bardur. Uning toƣrisidin tilisun, deməymən.
17 Ḥəmmə ḥəḳḳaniyətsizlik gunaḥtur; wə өlümgə
məḥkum ḳilmaydiƣan gunaḥmu bar. 18 Hudadin
tuƣulƣuqining gunaḥ sadir ḳilmaydiƣanliḳini bilimiz;
qünki əslidə Hudadin tuƣulƣan Zat bundaḳ kixini
ḳoƣdap ḳalidu wə axu rəzil uningƣa tegəlməydu. 19
Əmdi өzimizning Hudadin bolƣanliḳimiz өzimizgə
məlum; əmma pütkül dunya bolsa u rəzilning ilkididur.
20 Yənə bizgə məlumki, Hudaning Oƣli dunyaƣa kəldi
wə Ḥəḳiḳiy Bolƣuqini tonuximiz üqün kөnglimizni
yorutti; wə biz Ḥəḳiḳiy Bolƣuqining Өzidə, yəni Uning
Oƣli Əysa Məsiḥdə yaxawatimiz. U bolsa ḥəḳiḳiy
Huda wə mənggülük ḥayatliḳtur! (aiōnios g166) 21 Əziz
balilirim, өzünglarni ḥərḳandaḳ butlardin saḳlanglar.

Yuḫanna 2

1 **2** Mənki aḳsaḳaldin [Huda təripidin] tallanoɣan
hanimoɣa wə uning əziz balilirioɣa salam! Mən
silərni ḫəḳiḳəttə səyimən wə yaloɣuz mənla əməs, yənə
ḫəḳiḳətni tonuoɣanlarning ḫəmmisi bizdə yaxawatḳan
wə xundaḳla əbədgiqə bizgə yar bolidioɣan ḫəḳiḳətni
dəp silərni səyidu. **(aiōn g165)** **3** Huda'atidin wə Atining
Ooɣli Rəb Əysa Məsiḫdin xapaət, rəḥim-xəpḳət wə
hatirjəmlik silərgə ḫəḳiḳət wə meḥir-muḥəbbət
iqidə boloɣay! **4** Baliliringning arisida biz Atidin
əmr tapxuruwaloɣandək ḫəḳiḳəttə mangoɣanlarni
kərginim üqün intayin hursən boldum. **5** Əmdi,
ḫərmətlik hanim, mən səndin bir-birimizgə meḥir-
muḥəbbət kərsitəyli, dəp ətünimən. Mening sanga
yezip ətünginim yengi bir əmr əməs, bəlki dəsləptin
tartip bizdə bar əmrdur **6** (meḥir-muḥəbbət xuki,
uning əmrlirigə əməl ḳilip mengixtur). Mana bu əmr
silər burundin tartip anglap keliwatḳandək, uningda
mengixinglar üqün silərgə tapilanoɣandur. **7** Qünki
nuroɣun aldamqilar dunyaning jay-jaylirida qiḳti.
Ular Əysaning dunyaoɣa insaniy təndə kəlgən Məsiḫ
ikənlikini etirap ḳilmaydu. Bundaḳlar dəl aldamqi
wə dəjjaldur. **8** Biz wə əzünglar singdürgən əjirni
yoḳitip ḳoymay, bəlki toluḳ in'amoɣa igə boluxunglar
üqün, əzünglaroɣa agaḫ bolunglar. **9** Kimki Məsiḫning
təlimidin ḫalḳip qiḳip, uningda qing turmisa, Huda
uningoɣa igə bolmaydu. Lekin Uning təlimidə qing
turoɣuqi bolsa, Ata ḫəm Ooɣul uningoɣa igə bolidu.
10 Əgər birsi Uning təlimini elip kəlməy silərning
yeninglaroɣa kəlsə, uni əyünglaroɣa baxlimanglar
ḫəm uningoɣa salammu bərmənglar. **11** Qünki undaḳ
adəmgə salam bərgən kixi uning rəzil əməllirigə
xerik boloɣuqidur. **12** Silərgə pütidioɣan yənə kəp
səzlirim bar idi; lekin ḳəoɣəz bilən siyaḫni ixlətkəndin
kərə, ḫuxalliḳimizning tolup texixi üqün yeninglaroɣa
berip didar kərüxüp səzlixixni arzu ḳilimən. **13** Huda
təripidin tallanoɣan ḫədəngning baliliridin sanga
salam!

Yuḫanna 3

1 Mənki aḳsaḳal əzüm ḫəḳiḳəttə səygən səyümlük
Gayuseḳa salam! **2** I səyümkük [dostum],
jening gülləngəndək, ḫəmmə ixliringning güllinixigə
wə teningning salamət boluxioɣa tiləkdaxmən.
3 Ḳerindaxlar kelip, səndə boloɣan ḫəḳiḳət
tooɣruluḳ guwaḫliḳ bərgəndə, mən intayin bək
huxallandim; qünki sən ḫəḳiḳəttə dawamliḳ
mengiwatisən. **4** Manga nisbətən, əziz balilirimning
ḫəḳiḳəttə mengiwatḳanliḳini anglaxtinmu qong
huxalliḳ yoḳtur. **5** Səyümlük [dostum], yeningoɣa
baroɣan ḳerindaxlaroɣa (gərqə ular sanga natonux
bolsimu) ḳiloɣanliringning ḫəmmisidə ihlasmənliking
ispatlinidu. **6** Ular jamaət aldida sening bu meḫir-
muḫəbbiting tooɣrisida guwaḫliḳ bərdi. Ularni yənə
Hudaning yolioɣa layiḳ səpirigə uzitip ḳoysang, yahxi
ḳiloɣan bolisən. **7** Qünki ular [səpərdə] yat əllik
[etiḳadsizlardin] ḫeq nemə almay, xu mubarək nam
üqün yoloɣa qiḳti. **8** Xunga, ḫəḳiḳət bilən hizmətdax
bolup təng ixligüqi bolux üqün biz xundaḳlarni
ḳollap-ḳuwwətliximizgə tooɣra kelidu. **9** Bu tooɣruluḳ
jamaətkə məktüp yazdim. Lekin ularning arisida
əzini qong tutup, jamaətkə bax bolux təməsidə
boloɣan Diotrəpəs bizni ḳobul ḳilmaydu. **10** Xuning
üqün mən baroɣanda, uning ḳiloɣan əskiliklirini,
yəni uning bizning üstimizdin ḳiloɣan rəzil səzliri
bilən oɣəywitini yüzigə salimən; u uninglik bilənla
tohtap ḳalmaydu, yənə [səpərdiki] ḳerindaxlarni
ḳobul ḳilmayla ḳalmay, ḳobul ḳilmaḳqi boloɣanlarnimu
tosidu wə ḫətta ularni jamaəttin ḳooɣlap qiḳiriwatidu.
11 I səyümlük [dostum], yamanliḳtin əməs, yahxiliḳtin
ülgə aloɣin. Yahxiliḳ ḳiloɣuqi Hudadindur. Yamanliḳ
ḳiloɣuqi Hudani ḫeq kərmigəndur. **12** Demitriusni bolsa
ḫəmməylən, ḫətta Ḫəḳiḳətning əzi yahxi guwaḫliḳ
berip təripləydu. Bizmu uningoɣa guwaḫliḳ berimiz wə
guwaḫliḳimizning ḫəḳiḳət ikənlikini sənmu bilisən.
13 Sanga yazidioɣan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin
ḳələm bilən siyaḫni ixlətkəndin kərə, **14** Sən bilən
pat arida didar kərüxüxni arzu ḳilimən; xu qaoɣda
dərḳəmdə səzliximiz. Sanga hatirjəmlik yar boloɣay!
Dostlardin sanga salam. Sənmu [u yərdiki] dostlaroɣa
isim-famililiri boyiqə məndin salam eytḳaysən.

Yəḥuda

1 Əysa Məsiḥning ḳuli, Yaḳupning inisi mənki
Yəḥudadin qaḳiriloɣanlaroɣa, yəni Huda'Atimiz
təripidin səyülgən, Əysa Məsiḥ təripidin ḳoɣdilip
kəlgənlərgə salam. **2** Silərgə rəḥimdillik, amanliḳ-
hatirjəmlik wə meḥir-muḥəbbət ḥəssiləp ata ḳilinoɣay!
3 I səyümlüklirim, mən əsli silərgə ortaḳ bəḥrimən
boluwatḳan nijatimiz tooɣrisida hət yezixḳa zor
ixtiyaḳim bolsimu, lekin ḥazir buning ornioɣa silərni
muḳəddəs bəndilərgə bir yolila amanət ḳilinoɣan
etiḳadni ḳolunglardin bərməslikkə jiddiy kürəx ḳilixḳa
jekiləp uxbu hətni yazmisam bolmidi. **4** Qünki
məlum kixilər — ihlassiz adəmlər, heli burunla
munu soraḳḳa tartilixḳa pütülgənlər aranglaroɣa
suḳunup kiriwaloɣan. Ular Hudaning meḥir-xəpḳitini
buzuḳluḳ ḳilixning baḥanisioɣa aylanduruwaloɣan,
birdinbir Igimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdin tanoɣan
adəmlərdur. **5** Xuning üqün mən silərgə xuni
esinglaroɣa ḳaytidin selixni halaymənki (gərqə
silər burun ḥəmmə ixlardin həwərləndürülgən
bolsanglarmu), burun Rəb [Əzi üqün] bir həlḳni
Misirdin ḳutḳuzoɣan bolsimu, ularning iqidiki [Əzigə]
ixənmigənlərni keyin ḥalak ḳildi. **6** [Wə silər xunimu
bilisilərki], əslidiki ornida turmay, əz makanini taxlap
kətkən pərixtilərni Rəb uluoɣ [ḳiyamət] künining
soriḳioɣiqə mənggü kixənləp mudḥix ḳarangoɣuluḳta
solap saḳlimaḳta. **(aïdios g126)** **7** Sodom wə Gomorra
wə ularning ətrapidiki xəḥərlərdikilərmu xu ohxax
yolda, yəni xu [pərixtilərgə] ohxax uqioɣa qiḳḳan
buzuḳqilikḳa wə oɣəyriy xəḥwətlərgə berilip kətkən,
[keyinki dəwrlər] ularning aḳiwitidin ibrət alsun üqün
mənggülük ot jazasioɣa ərnək ḳilinip kəydürülgən.
(aiōnios g166) **8** Lekin muxu «qüx kərgüqilər» xu ohxax
yol bilən adəmlərning tənlirinimu buloɣimaḳta, ular
ḥoḳuḳ igilirigə səl ḳarioɣuqilardin bolup, [ərxtiki]
uluoɣlaroɣimu ḥaḳarət ḳilixmaḳta. **9** Lekin ḥətta
bax pərixtə Mikailmu Musaning jəsiti tooɣrisida
Iblis bilən muzakirə ḳilip talax-tartix ḳiloɣanda, uni
ḥaḳarətlik səzlər bilən əyibləxkə petinalmioɣan, pəḳət
«Sanga Pərwərdigarning Əzi tənbiḥ bərsun» dəpla
ḳoyoɣan. **10** Lekin bu kixilər əzliri qüxənməydioɣan
ixlar üstidə kupurluḳ ḳilidu. Biraḳ ular ḥətta
əḳilsiz ḥaywanlardək əz təbiitining inkasliri boyiqə
qüxənginiqə yaxap, xu arḳilik əzlirini ḥalak ḳilidu.
11 Bularning ḥalioɣa way! Qünki ular Ḳabilning
yoli bilən mangdi, mal-mülükni dəp Balaamning
azoɣan yolioɣa əzini atti wə ular Koraḥning asiylik
ḳiloɣinioɣa [ohxax] ahir ḥalak bolidu. **12** Ular
meḥir-muḥəbbətni təbrikləx ziyapətliringlaroɣa ḥeq
tartinmay silər bilən billə dahil bolidioɣan, əzlirinila
baḳidioɣan hətərlik hada taxlardur. Ular xamallardin
ḥəydilip kəlgən yamoɣursiz bulut, yiltizidin ḳomurup
taxlanoɣan, kəq küzdiki mewisiz dərəhlər, ikki
ḳetim əlgənlər! **13** Ular dengizning dawaloɣuwatḳan,
buzoɣunluḳ dolḳunliri, ular əz xərməndiqilikini
ḳusmaḳta; ular ezip kətkən yultuzlar bolup, ularoɣa
mənggülük ḳapḳarangoɣuluḳning zulmiti ḥazirlap
ḳoyuloɣandur. **(aiōn g165)** **14** Adəm'atining yəttinqi
əwladi boloɣan Ḥanoh bu kixilər tooɣrisida mundaḳ
bexarət bərgən: — «Mana, Rəb tümənminglioɣan
muḳəddəsliri bilən kelidu, **15** U pütkül insanlarni soraḳ
ḳilip, barliḳ ihlassizlarning ihlassizlarqə yürgüzgən
barliḳ ihlassizliḳlirioɣa asasən, xundaḳla ihlassiz
gunaḥkarlarning Əzini ḥaḳarətligən barliḳ əsəbiy
səzlirigə asasən ularni əyibkə buyruydu». **16**
Bu kixilər ḥaman oɣotuldap, aoɣrinip yüridu, əz
ḥəwəslirining kəynigə kiridu; aoɣzida yooɣanqiliḳ
ḳilidu, əz mənpəitini kəzləp baxḳilaroɣa huxamətqilik
ḳilidu. **17** Lekin, i səyümlüklirim, Rəbbimiz Əysa
Məsiḥning rosullirining aldin eytḳan səzlirini
esinglarda tutunglarki, **18** ular silərgə: «Ahir zamanda,
əzining ihlassiz ḥəwəslirining kəynigə kirip, mazaḳ
ḳiloɣuqilar məydanoɣa qiḳidu» degənidi. **19** Muxundaḳ
kixilər bəlgünqilik pəyda ḳilidioɣan, əz təbiitigə
əgəxkən, Roḥḳa igə bolmioɣan adəmlərdur. **20**
Lekin silər, i səyümlüklirim, əng muḳəddəs boloɣan
etiḳadinglarni ul ḳilip, əzünglarni ḳurup qiḳinglar,
Muḳəddəs Roḥta dua ḳilip, **21** adəmni mənggülük
ḥayatḳa elip baridioɣan Rəbbimiz Əysa Məsiḥning
rəḥimdillikini təlmürüp kütüp, əzünglarni Hudaning
meḥir-muḥəbbiti iqidə tutunglar. **(aiōnios g166)** **22**
Ikkilinip ḳaloɣanlaroɣa rəḥim ḳilinglar; **23** bəzilərni ot
iqidin yuluwelip ḳutulduruwelinglar; bəzilərgə ḥətta
ətliridin nijasət qüxüp buloɣanoɣan kiyim-keqikigimu
nəprətləngən ḥalda ḳorḳunq iqidə rəḥim ḳilinglar.
24 Əmma silərni yolda teyilip ketixtin saḳlap, eqilip-
yeyilip Əzining xərəplik ḥuzurida əyibsiz turoɣuzuxḳa
Ḳadir Boloɣuqioɣa, yəni Ḳutḳuzoɣuqimiz birdinbir
Hudaoɣa Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arḳilik xan-xərəp, **25**
ḥəywət-uluoɣluḳ, ḳudrət wə ḥoḳuḳ əzəldin burun,
ḥazirmu ta barliḳ zamanlaroɣiqə boloɣay! Amin! **(aiōn g165)**

Wəḥiy

1 Bu kitab Əysa Məsiḥning wəḥiysi, yəni Huda Uningoƣa Өz ḳul-hizmətkarlirioƣa yeḳin kəlgüsidə yüz berixi muḳərrər boloƣan ixlarni kərsitixi üqün tapxuroƣan wəḥiydur. Məsiḥ buni Өz pərixtisini əwətip ḳuli Yuḥannaoƣa alamətlər bilən ayan ḳildi. **2** Yuḥanna bolsa Hudaning səz-kalami ḥəmdə Əysa Məsiḥ tooƣrisidiki guwaḥliḳḳa kərgənlirining ḥəmmisigə guwaḥliḳ bərdi. **3** Bu bexarətni oḳup bərgüqi wə uning səzlirini anglap, uningda yeziloƣanlaroƣa itaət ḳiloƣuqi bəhtliktur! Qünki wəḥiyning waḳti yeḳindur. **4** Mənki Yuḥannadin Asiya [ɛlkisidiki] yəttə jamaətkə salam! Ḥazir bar boloƣan, ətkəndimu boloƣan ḥəm kəlgüsidə Kəlgüqidin, Uning təhtining aldidiki yəttə Roḥtin **5** wə sadiḳ Guwaḥqi, ɛlümdin tunji Tirilgüqi, jaḥandiki padixaḥlarning Ḥökümrani boloƣan Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik boloƣay. Əmdi bizni səygüqi, yəni Өz ḳeni bilən bizni gunaḥlirimizdin yuoƣan **6** wə bizni bir padixaḥliḳḳa uyuxturup, Өz Atisi Hudaoƣa kaḥinlar ḳiloƣanoƣa barliḳ xan-xərəp wə küḳudrət əbədil'əbədgiqə boloƣay, amin! **(aiōn g165)** **7** Mana, U bulutlar bilən kelidu, xundaḳla hər bir kəz, ḥətta Uni sanjioƣanlarmu Uni kəridu. Yər yüzidiki pütkül ḳəbilə-həlḳ U səwəblik aḥ-zar kətüridu. Xundaḳ bolidu, amin! **8** Mən «Alfa» wə «Omega», Muḳəddimə wə Hatimə Өzümdurmən, ḥazir bar boloƣan, burunmu bar boloƣan ḥəm kəlgüsidimu bar Boloƣuqidurmən, xundaḳla Ḥəmmigə Ḳadirdurmən, dəydu Pərwərdigar Huda. **9** Silərning ḳerindixinglar ḥəm silər bilən birgə Əysada boloƣan azab-oḳubət, padixaḥliḳ wə səwr-taḳəttin ortaḳ nesipdixinglar boloƣan mənki Yuḥanna Hudaning səz-kalami wə Əysaning guwaḥliḳi wəjidin Patmos degən aralda [məḥbus] bolup turup ḳaloƣandim. **10** «Rəbning küni»də mən Roḥning ilkigə elinixim bilən, kəynimdin kanay awazidək küqlük bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Kəridioƣanliringni kitab ḳilip yaz wə uni yəttə jamaətkə, yəni Əfəsus, Smirna, Pərgamum, Tiyatira, Sardis, Filadelfiyə wə Laodikiyadiki jamaətlərgə əwət» dedi. **12** Manga səz ḳiloƣan awazning kimning ikənlikini kərüx üqün kəynimgə buruldum. Buruloƣinimda, kəzümgə yəttə altun qiraoƣdan **13** wə ularning otturisida uqisioƣa putlirioƣiqə qüxüp turidioƣan ton kiygən, kəksigə altun kəmər baoƣlioƣan Insan'ooƣlioƣa ohxaydioƣan biri kəründi. **14** Uning bax-qeqi aḳ yungdək, ḥətta ḳardək ap'aḳ idi wə kəzliri goya yalḳunlap turoƣan ottək idi. **15** Putliri humdanda tawlinip parḳirioƣan tuqḳa ohxaytti, awazi xarḳirap eḳiwatḳan nuroƣun sularning awazidək idi. **16** U ong ḳolida yəttə yultuz tutḳan bolup, aoƣzidin ikki bisliḳ ətkür ḳiliq qiḳip turatti. Qirayi huddi ḳuyaxning toluḳ küqidə parlioƣandək yarḳin idi. **17** Uni kərginimdə, ayioƣioƣa ɛlüktək yiḳildim. U ong ḳolini üstümgə təgküzüp mundaḳ dedi: — Ḳorḳma, Awwalḳisi wə Ahirḳisi **18** ḥəmdə ḥayat Boloƣuqi Өzümdurmən. Mən ɛlgənidim, əmma mana, Mən əbədil'əbədgiqə ḥayatturmən, ɛlüm wə təḥtisaraning aḳḳuqliri ḳolumdidur! **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Xuning üqün, kərgən ixlarni, ḥazir boluwatḳan ixlarni wə bulardin keyin bolidioƣan ixlarni yezip ḳaldur. **20** Sən ong ḳolumda kərgən yəttə yultuzning wə yəttə altun qiraoƣdanning siri mana mundaḳ — yəttə yultuz yəttə jamaətning əlqiliri wə yəttə qiraoƣdan bolsa yəttə jamaəttur.

2 — Əfəsustiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: «Ong ḳolida yəttə yultuzni tutup, yəttə altun qiraoƣdanning otturisida Mangoƣuqi mundaḳ dəydu: **2** — Sening əjir-əməlliringni, tartḳan japaliringni ḥəm səwr-taḳitingni, rəzil adəmlərning ḳilmixlirioƣa qidap turalmaydioƣanliḳingni, xundaḳla rosul bolmisimu əzlirini rosul dəp atiwaloƣanlarni sinap, ularning yaloƣanqi boloƣanliḳini tonuoƣanliḳingnimu bilimən. **3** Xundaḳ, sening səwr-taḳət ḳiliwatḳanliḳingni, Mening namim wəjidin japa-muxəḳḳətkə bərdaxliḳ bərgənlikingni əmma erinmigənlikingni bilimən. **4** Lekin sanga xu bir etirazim barki, sən əzüngdiki dəsləpki meḥir-muḥəbbəttin waz kəqting. **5** Xunga ḳaysi ḥalətdin yiḳilip qüxkənlikingni esinggə elip towa ḳiloƣin, awwalḳi əməllərni ḳayta ḳiloƣin. Bolmisa yeningoƣa kelimən wə towa ḳilmisang qiraoƣdeningni jayidin yətkiwetimən. **6** Biraḳ, sening xu artuḳqiliḳing barki, Mən Өzüm nəprətlinidioƣan Nikolas tərəpdarlirining ḳilmixliridin sənmu nəprətlinisən. **7** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oƣlibə ḳiloƣuqilarni Hudaning jənnitining otturisidiki ḥayatliḳ dərihining mewiliridin yeyixkə muyəssər ḳilimən». **8** — Izmirdiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: — «Awwalḳisi wə Ahirḳisi, ɛlgən wə Tirilgüqi mundaḳ dəydu: **9** — Sening azab-oḳubətliringni wə namratliḳingni bilimən (lekin sən bay!), Yəhudiy əməs turup əzlirini Yəhudiy dəwaloƣan, Xəytanning bir sinagogi boloƣanlarning təḥmətlirinimu bilimən. **10** Aldingda qekidioƣan azab-oḳubətlərdin ḳorḳma. Mana, Iblis aranglardin

bəziliringlarni sinilixinglar üqün yekinda zindanoqa taxlitidu. Silər on kün kiynilisilər. Taki əlgüqə sadik boloqin, Mən sanga ḥayatlik tajini kiydürimən. **11** Kulikі barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oʏəlibə kiloquqilar ikkinqi əlümning ziyinioqa ḥərgiz uqrimaydu!». **12** — Pərgamumdiki jamaətning əlqisigə mundak yazoqin: — «Ikki bislik ətkür kiliqi bar Boloquqi mundak dəydu: **13** — Mən sən olturoqan yərni, yəni Xəytanning təhti boloqan jayni bilimən. Xundaktimu, sən Mening namimni qing tutup, ḥətta sadik guwaḥqim Antipas makaningda, yəni Xəytan turoqan jayda kətl kilinoqan künlərdimu, Manga kiloqan etikadingdin tenip kətmiding. **14** Lekin sanga xu birnəqqə etirazim barki, aranglarda Balaamning təlimigə əgəxkənlərdin bəzilər bolmakta — Balaam bolsa Balakka Israillarni butka atap kurbanlik kilinoqan gəxni yeyix wə jinsiy buzukluk kilixka azduruxni əgətkənidi. **15** Xuningoqa ohxax, silərning aranglarda Nikolas tərəpdarlirining təlimini tutkanlarmu bar. **16** Xuning üqün, towa kil! Undak kilmisang, yeningoqa tez arida berip, aoqzimdiki kiliqim bilən xuloqa ḥujum kilimən. **17** Kulikі barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oʏəlibə kiloquqilar bolsa yoxurup koyoqan mannadin berimən wə ḥərbirigə birdin ak tax berimən. Tax üstidə yengi bir isim pütüklük bolidu, xu isimni uni kobul kiloqan kixidin baxka ḥeqkim bilməydu». **18** — Tiyatiradiki jamaətning əlqisigə mundak yazoqin: — «Kəzliri yalkunlioqan otka wə putliri parkirak tuqka ohxaydioqan Hudaning Ooqli mundak dəydu: **19** — Sening əməlliringni, mehir-muḥəbbitingni, etikadingni, əjir-hizmitingni wə səwr-takitingni, xundakla ḥazirki əməlliringning awwalkidin exip qüxüwatkanlikinimu bilimən. **20** Lekin, sanga xu bir etirazim barki, əzini pəyoqəmbər dəp atiwaloqan axu hotun Yizəbəlgə yol koyuwatisən. U hotun kul-hizmətkarlirimoqa təlim berip, ularni jinsiy buzukluk kilixka wə butka atap nəzir kilinoqan gəxni yeyixkə azdurmakta. **21** Mən uningoqa towa kiloqudək wakit bərgənidim, lekin u əz buzuklukioqa towa kilixni halimaydu. **22** Əmdi mana, Mən uni [eoqir kesəl] ornioqa taxlap yatkuzimən wə uning bilən zina kiloqanlar kilmixlirioqa towa kilmisa, ularnimu eoqir azabka qəmdürimən. **23** Uning pərzəntlirinimu əjəllik kesəl bilən urimən. Xu qaoqda, barlik jamaətlər niyət-nixanlarni wə kəlblərni kəzitip təkxürgüqining Əzüm ikənlikimni, xundakla Mening ḥərbiringlaroqa kiloqan əməliyitinglaroqa yarixa yanduridioqanlikimni bilidu. **24** Lekin, Tiyatiradiki kaloqanlaroqa, yəni bu təlimni kobul kilmioqanlar (ularning pikri boyiqə, Xəytanning atalmix «qongkur sirliri»ni əgənmigənlər), yəni silərgə xuni eytimənki: Əzünglarda bar boloqanni Mən kəlgüqə qing tutunglar. Üstünglaroqa buningdin baxka yükni artmaymən. **26** Oʏəlibə kiloquqilaroqa, yəni əməllirimni ahiroqiqə qing tutkan kixilərgə bolsa, ularoqa pütkül əllərgə ḥakim bolux ḥokukini berimən. **27** Mana bu Atam Manga bərgən ḥokukka ohxax ḥokuktur: — «U ularni təmür kaltək bilən padiqidək baxkurup, sapal kaqilarni urup qakkandək tarmar kilidu». **28** Mən uningoqa tang yultuzinimu ata kilimən. **29** Kulikі barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaətning əlqisigə mundak yazoqin: — «Hudaning yəttə Roḥi wə yəttə yultuzining Igisi Boloquqi mundak dəydu: — Sening əməlliringni wə xundakla «ḥayat» degən nam-abruyungning barlikini, lekin əməliyəttə ələk ikənlikingni bilimən. **2** Xunga, oyoqan, seningdə bar boloqan, əmma ələy dəp kaloqan [hislətliringni] küqəyt; qünki Hudayim aldida əməlliringning tügəl əməslikini bildim. **3** Uning üqün [səz-kalamni] kandak kobul kilip anglioqininggni yadingoqa kəltürüp, uni qing tutup towa kiloqin. Lekin oyoqanmisang Mən ooqridək üstüngkə kelimən wə sən kaysi saəttə üstünggə kelidioqinimni ḥərgiz bilməysən. **4** Lekin Sardista əz kiyimlirigə daoq təgküzmigən birnəqqə xəhs bar. Ular ak kiyim kiyip Mən bilən billə mangidu, qünki ular buningoqa layiktur. **5** Oʏəlibə kiloquqilar mana xundak ak kiyimlərni kiyidu. Mən ularning namini ḥayatlik dəptiridin ḥərgiz əqürməymən, bəlki ularning namini Atam Hudaning wə Uning pərixtilirining aldida oquk etirap kilimən. **6** Kulikі barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» **7** — Filadelfiyədiki jamaətning əlqisigə mundak yazoqin: — «Mukəddəs wə Ḥəkikiy Boloquqi, xundakla Dawutning aqkuqioqa igə Boloquqi, aqsam ḥeqkim yapalmaydu, yapsam ḥeqkim aqalmaydu degüqi munu ixlarni dəydu: **8** — Sening əməlliringni bilimən. Sening bir'az küqüng boloqaq səz-kalamimoqa itaət kiloqining wə namimdin tenip kətmigining üqün, aldingda ḥeqkim yapalmaydioqan bir ixikni eqip koydum. **9** Mana, Xəytanning sinagogidikilərdin, Yəḥudiy əməs turup əzlirini Yəḥudiy dəp atiwaloqan yaloqanqilarni bolsa xundak akiwətkə kaldurimənki, ularni kelip sening ayioqingoqa bax uridioqan wə Mening seni səygənlikimni bilidioqan kilimən. **10** Sən

Mening səwr-taḳət yolumdiki səz-kalamimni saḳlap əməl ḳilixing üqün bu dunyadiki insanlarni sinaxḳa pütkül yər yüzigə qüxidioɣan wabaliḳ sinaḳning waḳit-saiti kəlgəndə seni uningdin saḳlap ḳooɣdap ḳalimən. **11** Mən pat arida kelimən. Tajingni ḥeqkimning tartiwalmasliḳi üqün, əzüngdə bar boloɣanni qing tutḳin. **12** Oɣəlibə ḳiloɣuqini bolsa, Hudayimning ibadəthanisioɣa tüwrük ḳilimənki, u u yərdin əsla qiḳmaydu. Mən uning üstigə Hudayimning namini, Hudayimning xəḥirining namini, yəni ərxtin — Hudaning yenidin qüxidioɣan yengi Yerusalemning namini wə Mening yengi namimni yazimən. **13** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» **14** — Laodikiyadiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoɣin: — «Amin Ataloɣuqi, yəni Sadiḳ wə Ḥəḳiḳiy Guwaḥqi, Hudaning kainitining kelip qiḳixining Səwəbqisi mundaḳ dəydu: **15** Sening əməlliringni bilimənki, sən sooɣuḳmu əməs, ḳiziḳmu əməs. Mən sening ya sooɣuḳ, ya ḳiziḳ boluxungni halayttim! **16** Sən ya sooɣuḳ ya ḳiziḳ əməs, bəlki ilman boloɣanliḳing üqün, seni aoɣzimdin ḥə ḳilimən. **17** Sən bay adəmmən, dələtmən boldum, ḥeq nərsigə ḥajətmən əməsmən degining bilən əzüngning oɣerib, biqarə, yoḳsul, kor wə yalingaq ikənlikingni bilmigəqkə, **18** bay boluxung üqün otta tawlanoɣan altun, yalingaqliḳ nomusluḳungning yepilixi üqün kiygüzülüxünggə aḳ kiyim-keqək, kərüxüng üqün kəzliringgə sürtüxkə tutiyani məndin setiwelixingni nəsiḥət ḳilimən. **19** Mən kimni səysəm, xuning əyibini kərsitip tərbiyiləymən; xuning üqün ḳizoɣin kəyüp-pixip towa ḳil. **20** Mana, Mən ḥazir ixik aldida turup, ixikni ḳeḳiwatimən. Əgər biri awazimni anglap ixikni aqsa, uning yenioɣa kirimən. Mən uning bilən, umu Mən bilən billə oɣizalinidu. **21** Oɣəlibə ḳiloɣuqini bolsa, Mənmu oɣəlibə ḳilip, Atamning təhtidə uning bilən birgə olturoɣinimdək, unimu təhtimdə Mən bilən birgə olturuxḳa muyəssər ḳilimən. **22** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

4 Andin mən ḳariwidim, mana, asmanda bir ixik eqiḳliḳ turatti. Mən tunji ḳetim angliɣan kanay awazioɣa ohxap ketidioɣan awaz manga: «Bu yaḳḳa qiḳ, sanga bulardin keyin yüz berixi muḳərrər boloɣan ixlarni kərsitəy» dedi **2** wə dərḥal mən Roḥning ilkidə boldum; mana, ərxtə bir təht, təhttə bir zat olturatti. **3** Təhttə olturoɣuqining ḳiyapiti yexil ḳaxtax wə ḳizil kwartsḳa ohxaytti. Təhtning qərisini zumrəttək bir ḥəsən-hüsən orap turatti. **4** Təhtning ətrapida yənə yigirmə tət təht bar idi. Təhtlərdə aḳ kiyimlər bilən kiyingən, baxlirioɣa altun taj taḳaloɣan yigirmə tət aḳsaḳal olturatti. **5** Təhttin qaḳmaḳlar qeḳip, türlük awazlar wə güldürmamilar anglinip turatti. Təhtning aldida yalḳunlap turoɣan yəttə məx'əl kəyüp turatti; bular Hudaning yəttə Roḥi idi. **6** Təhtning aldi huddi hrustaldək parḳirap turidioɣan, süzük əynək dengizdək idi. Təhtning otturisida wə təhtning qərisidə, aldi wə kəyni kəzlər bilən toloɣan tət ḥayat məhluḳ turatti. **7** Birinqi məhluḳ xiroɣa, ikkinqi məhluḳ bukioɣa ohxaytti. Üqinqi məhluḳning yüzi adəmning qirayioɣa ohxaytti. Tətinqi məhluḳ pərwaz ḳiliwatḳan bürkütkə ohxaytti. **8** Tət ḥayat məhluḳning ḥərbirining altidin ḳaniti bar idi; ularning pütün bədinining qərisi ḥətta iq təripimu kəzlər bilən toloɣanidi; ular keqə-kündüz tohtimay: — «Muḳəddəs, muḳəddəs, muḳəddəstur, Bar boloɣan, ḥazirmu bar ḥəm kəlgüsidimu Boloɣuqi, Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda!» — deyixətti. **9** Ḥayat məhluḳlar təhttə olturoɣan əbədil'əbəd ḥayat Boloɣuqini uluoɣlap, Uningoɣa ḥərmət-xəwkət wə təxəkkür izḥar ḳiloɣinida, **(aiōn g165)** **10** yigirmə tət aḳsaḳal təhttə olturoɣuqining ayioɣioɣa yiḳilip əbədil'əbəd ḥayat Boloɣuqioɣa bax ḳoyup səjdə ḳilatti, tajlirini təhtning aldioɣa taxlap ḳoyup, mundaḳ deyixətti: — **(aiōn g165)** **11** «Sən, i Pərwərdigarimiz wə Hudayimiz, Xan-xərəp, ḥərmət-xəḥrət wə ḳudrətkə layiḳtursən. Qünki Əzüng ḥəmmini yaratting, Ularning ḥəmmisi iradəng bilən məwjut idi wə yaritildi!»

5 Andin təhttə olturoɣuqining ong ḳolida iq wə tax təripigə hət pütülgən wə yəttə məḥür bilən peqətləngən bir oram yazmini kərdüm. **2** Yuḳiri awaz bilən: «Oram yazmini eqip, peqətlərni yexixkə kim layiḳtur?» dəp towlioɣan ḳawul bir pərixtinimu kərdüm. **3** Lekin nə ərxtə nə yər yüzidə nə yər astida oram yazmini aqalaydioɣan yaki iqigə ḳariyalaydioɣan ḥeqkim qiḳmidi. **4** Oram yazmini eqixḳa yaki iqigə ḳaraxḳa layiḳ birərsi tepilmioɣaqḳa, ḳattiḳ yioɣliwəttim. **5** Andin aḳsaḳallardin biri manga: — Yioɣlima! Ḳara, Yəḥuda ḳəbilisidin boloɣan xir — Dawutning yiltizi Boloɣuqi oɣəlibə ḳildi; xunga oram yazmini wə uning yəttə peqitini eqixḳa U ḳadir, — dedi. **6** Andin ḳarisam, təht bilən tət ḥayat məhluḳning ariliḳida, aḳsaḳallar otturisida bir Ḳoza ərə turatti. U yengila booɣuzlanoɣandək ḳilatti; Uning yəttə münggüzi wə yəttə kəzi bolup, bu kəzlər Hudaning pütkül yər yüzigə əwətkən yəttə Roḥi idi. **7** Ḳoza berip, təhttə olturoɣuqining ong ḳolidin

oram yazmini aldi. 8 Yazmini alоŋanda, tət ḥayat məhluḳ wə yigirmə tət aḳsaḳal ḳozining ayioŋioŋa yiḳildi; ularning ḥərbirining qiltari wə huxbuy bilən toloŋan altun qiniliri bar idi (bu huxbuy muḳəddəs bəndilərning dualiri idi). 9 Ular yengi bir küy eytixti: — «Oram yazmini elixḳa, Wə peqətlərni eqixḳa layiḳsən; Qünki booŋuzlanding Wə ḥər ḳəbilidin, ḥər tildin, Ḥər millәttin, ḥər əldin boloŋan insanlarni Өz ḳening bədili bilən setiwelip, Hudaoŋa mənsup ḳilding. 10 Ularni Hudayimiz üqün bir padixaḥliḳḳa uyuxturup, Kaḥinlar ḳilding. Ular yər yüzidə ḥəküm süridu». 11 Andin kərdüm wə mana, təhtning, ḥayat məhluḳlarning wə aḳsaḳallarning ətrapida nuroŋunlioŋan pərixtilərning awazini anglidim. Ularning sani tümən ming-tümən ming, milyon-milyon idi. 12 Ular yuḳiri awaz bilən: — «Booŋuzlanoŋan ḳoza ḳudrət, dələt, danaliḳ, küq-ḳuwwət, ḥərmət, xan-xərəp Wə mədḥiyigə layiḳtur» deyixətti. 13 Andin mən ərx, yər yüzi, yər asti wə dengizdiki ḥərbir məhluḳ wə ularning iqidə bar boloŋanlarning ḥəmmisining: — «Təhttə Olturoŋuqioŋa wə Ḳozioŋa Mədḥiyə, ḥərmət, xan-xərəp wə ḥoḳuḳ-ḳudrət Əbədil'əbədgiqə mənsup boloŋay!» deginini anglidim. (aiōn g165) 14 Tət ḥayat məhluḳ «Amin!» dəp jawab ḳayturatti, aḳsaḳallar yərgə yiḳilip səjdə ḳilatti.

6 Andin Ḳoza yəttə peqətning birini aqḳanda, mən ḳarap turdum. Tət ḥayat məhluḳtin birining güldürmamidək awaz bilən: «Kəl!» deginini anglidim. 2 Kərdümki, mana bir aḳ at kəldi! Atḳa mingüqining ḳolida bir oḳ-ya bar idi; uningoŋa bir taj berildi. U oŋəlibə ḳiloŋuqi süpitidə zəpər ḳuqux üqün jənggə atlandi. 3 Ḳoza ikkinqi peqətni aqḳanda, ikkinqi ḥayat məhluḳning: «Kəl!» deginini anglidim. 4 Yənə bir at otturioŋa qiḳti, uning rənggi ḳipḳizil idi. Atḳa mingüqigə yər yüzidiki tinqliḳni elip ketix wə insanlarni өzara ḳiroŋinqiliḳḳa selix ḥoḳuḳi berildi. Uningoŋa yənə qong bir ḳiliq berildi. 5 Ḳoza üqinqi peqətni aqḳanda, üqinqi ḥayat məhluḳning: «Kəl!» deginini anglidim. Mən kərdümki, mana bir ḳara at kəldi. Atḳa mingüqining ḳolida bir taraza bar idi. 6 Tət ḥayat məhluḳning arisidin: — «Bir tawaḳ buoŋday bir dinarius puloŋa, Üq tawaḳ arpa bir dinarius puloŋa setilidu. Əmma zəytun yeoŋioŋa wə xarabḳa zərər yətküzmigin!» — degəndək bir awazni anglidim. 7 Ḳoza tətinqi peqətni aqḳanda, tətinqi ḥayat məhluḳning: «Kəl!» degən awazini anglidim. 8 Kərdümki, mana bir tatirang atni kərdüm. Atḳa mingüqining ismi «Өlüm» idi. Uning kəynidin təḥtisara əgixip keliwatatti. Ularoŋa yər yüzining təttin birigə ḥəkümranliḳ ḳilip, ḳiliq, aqarqiliḳ, waba wə yər yüzidiki yirtḳuq ḥaywanlar arḳiliḳ adəmni өltürüx ḥoḳuḳi berildi. (Hadēs g86) 9 Ḳoza bəxinqi peqətni aqḳanda, Hudaning sөz-kalami üqün wə izqil guwaḥliḳ bərgənliki wəjidin өltürülgənlərning janlirini ḳurbangaḥning tegidə kərdüm. 10 Ular ḳattiḳ awaz bilən nida selixip: — Əy ḥakimmutlәḳ Igimiz, muḳəddəs wə ḥəḳiḳiy Boloŋuqi! Sən ḳaqanoŋiqə yər yüzidə turuwatḳanlarni soraḳ ḳilmay, ulardin ḳenimizning intiḳamini almaysən? — deyixətti. 11 Ularning ḥərbirigə birdin aḳ ton berildi. Ularoŋa, өzünglaroŋa ohxax өltürülidioŋan ḳul-buradərliringlar ḥəm ḳerindaxliringlarning sani toxḳuqə azoŋinə waḳit aram elixinglar kerək, dəp eytildi. 12 Andin mən Ḳoza altinqi peqətni aqḳinida kərdümki, mana dəḥxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi, ḳuyax bəəyni ḳara yungdin toḳuloŋan bəzdək ḳapḳara rənggə, tolun ay bolsa ḳanning rənggigə kirdi. 13 Ənjür dərihining ḳattiḳ boranda silkinixidin ənjür oŋoriliri yərgə tөkülgəndək, asmandiki yultuzlarmu yər yüzigə tөküldi. 14 Asman huddi oram yazmining türülginidək oŋayib boldi, ḥərbir taoŋ wə aral ornidin yətkəldi; 15 ḥəmdə dunyadiki padixaḥlar, mətiwərlər, sərdarlar, baylar, küqlüklər, ḳullar wə ḥərlərning ḥəmmisi өngkürlərgə wə taoŋlarning kamarlirioŋa yoxurundi. 16 Ular taoŋlaroŋa wə ḳoram taxlaroŋa mundaḳ dəp jar saldi: — «Üstimizgə qüxünglar! Bizni təhttə Olturoŋuqining siymasidin ḥəm Ḳozining oŋəzipidin yoxurunglar wə saḳlanglar! 17 Qünki Ularning dəḥxətlik oŋəzəp küni kəldi, əmdi kim put tirəp turalisun?!».

7 Uningdin keyin mən kərdümki, tət pərixtə yər yüzining tət bulungida turatti. Ular ḥərḳandaḳ xamalning ḳurukluḳ, dengiz ḥəm dəl-dərəḥlərgə urulmasliḳi üqün yər yüzining tət təripidin qiḳidioŋan xamalni tizginləp turatti. 2 Mən ḥayat Hudaning məḥürini aloŋan, kün qiḳixtin kətürüliwatḳan baxḳa bir pərixtini kərdüm. U ḳattiḳ awaz bilən ḳurukluḳ wə dengizlarni wəyran ḳilix ḥoḳuḳi berilgən axu tət pərixtigə: 3 «Biz Hudaning ḳul-hizmətkarlirining pexanisigə məḥür baskuqə, ḳurukluḳ, dengiz wə dəl-dərəḥlərni wəyran ḳilmanglar!» dəp towlidi. 4 Mən məḥürləngənlərning sanini anglidim — Israillarning ḥərḳaysi ḳəbililiridin bir yüz ḳiriḳ tət ming kixi, yəni: — 5 Yəḥuda ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Rubən ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Gad ḳəbilisidin on ikki ming kixi, 6 Axir ḳəbilisidin on ikki ming kixi, Naftali

қәбилисидин on ikki ming kixi, Manassәһ қәбилисидин on ikki ming kixi, **7** Ximeon қәбилисидин on ikki ming kixi, Lawiy қәбилисидин on ikki ming kixi, Issakar қәбилисидин on ikki ming kixi, **8** Zәbulun қәбилисидин on ikki ming kixi, Yüsüp қәбилисидин on ikki ming kixi, Binyamin қәбилисидин on ikki ming kixi мәһүрләнгәнidi. **9** Bu ixlardin keyin kөrdümki, mana һәr әl, һәr қәбилә, һәr milләttin boloған, һәrhil tillarda sөzlixidioға sansanaқsiz zor bir top halayiқ тәһtning wә Қozining aldida turatti; ularning һәmmisigә aқ ton kiydürülgән bolup, қollirida horma xahliri tutқanidi. **10** Ular yuқiri awaz bilән: — «Nijat тәһttә olturoғuqi Hudayimizoға wә Қozioға mөnsup boloғay!» dәp warқirixatti. **11** Barliқ pәrixtilәr тәһtning, aқsaқallarning wә tөt һayat mәhluқning әtrapioға olaxқanidi. Ular тәһtning aldida yiқilip, Hudaoға sәjdә қilip mundaқ deyixәtti: — **12** «Amin! Һәmd-mәdһiyә, xan-xәrәp, Danaliқ wә tәxәkkür, Һөrmәt wә küq-қudrәt Hudayimizoға әbәdil'әbәdgiqә mөnsup boloғay, amin!» **(aiōn g165)** **13** Әmdi aқsaқallardin biri mөndin: — Bu aқ ton kiydürülgөn kixilәr kim bolidu, қәyәrdin kәldi? — dәp soridi. **14** — Tәқsir, bu өzlirigә mәlumdur, — dedim. U manga: — Bular dәһxәtlik azab-oқubәtni bexidin өtküzüp kәlgөnlөr. Ular tonlirini Қozining қenida yuyup ap'aқ қiloған. **15** Xunga ular Hudaning тәһtining aldida turup, ibadәthanisida keqә-kündüz Uning hizmitidә bolidu; тәһttә Olturoғuqi bolsa ularning üstigә qedirini sayiwәn қilidu. **16** Ular yәnә һeq aq қalmaydu, һeq ussimaydu, ularoға nә aptap, nә piziоғirim issiқ һeq urmaydu. **17** Qünki ularni тәһtning otturisidiki Қoza bақidu wә һayatliқ süyi bulaқlirioға elip baridu; wә Huda ularning һәrbir kөz yexini sürtidu, — dedi.

8 Қoza yәttinqi peqәtni aqқanda, әrxtә yerim saәtqә jimjitliқ һөküm sürdi. **2** Andin Hudaning aldida turidioған yәttә pәrixtini kөrdüm. Ularoға yәttә kanay berildi. **3** Altun huxbuydan tutқan yәnә bir pәrixtә kelip, huxbuygaһning aldida turdi. Barliқ muқәddәs bөndilәrning dualiri bilәn birliktә тәһtning aldidiki altun huxbuygaһ üstidә [Hudaoға] atap sunuxқa uningoға kөp huxbuy berildi. **4** Wә huxbuyning tütünliri muқәddәs bөndilәrning dualiri bilәn billә pәrixtining қolidin Hudaning aldioға kөtürüldi. **5** Andin pәrixtә huxbuydanni қolioға elip, uni қurbangaһdiki ot bilәn toldurup, yәr yüzigә atti; xuning bilәn türlük awazlar, güldürmamilar anglandi, qaқmaқlar qeқildi wә bir yәr tәwrәx boldi. **6** Andin қollirioға birdin kanay tutқan yәttә pәrixtә kanaylirini qelixқa һazirlandi. **7** Birinqi pәrixtә kaniyini qaldi; xuning bilәn mөldür wә ot қan arilax pәyda bolup yәr yüzigә taxlandi, zeminning üqtin biri kөydürüldi, dәldәrәһlәrning üqtin biri kөydürüldi wә pütkül yexil ot-qөplөr kөydürüldi. **8** Ikkinqi pәrixtә kaniyini qaldi; xuning bilәn goyaki lawuldap kөyüwatқan yooған bir taoқdәk oғayәt zor [bir jisim] dengizoға taxlandi. Dengizning üqtin biri қanoға aylandi **9** wә dengizdiki janiwarlarning üqtin biri өldi; kemilәrning üqtin biri wәyran boldi. **10** Üqinqi pәrixtә kaniyini qaldi; xuning bilәn asmandin mәx'әldәk yalқunlap yanoған qong bir yultuz qüxti; u dәryalarning üqtin birining wә bulaқlarning suliri üstigә qüxti. **11** Yultuzning ismi «Kәkrә» idi. Sularning üqtin biri kәkridәk bolup kətti, sular aqqiқ bolup kətkәqkә nuroған adәm sudin өldi. **12** Tөtinqi pәrixtә kaniyini qaldi; xuning bilәn қuyaxning üqtin biri, ayning üqtin biri wә yultuzlarning üqtin biri uruldi. Nөtijidә, қuyax, ay wә yultuzlarning yoruқluқining üqtin biri қarangoғulaxti, kündüzning üqtin biridә yoruқluқ yoқaldi, keqining üqtin biridimu xundaқ boldi. **13** Yәnә kөrdümki, asmanning otturisida uqup ketiwatқan bir bürkütning қattiқ awaz bilәn: — «Kanayni qelixқa tәmxәlgөn қaloған üq pәrixtining kanay awazliri anglansa yәr yüzidә turuwatқanlarning һalioға way, way, way!» deginini anglidim.

9 Bөxinqi pәrixtә kaniyini qaldi; mөn asmandin yәrgә qüxüp kətkөn bir yultuzni kөrdüm. Tegi yoқ һangoға baridioған қuduқning aqқuqi uningoға berildi, **(Abyssos g12)** **2** U tegi yoқ һangning қuduқini aqti. Қuduқtin yooған humdanning isidәk tütün өrlәp qiқti. Һangning қuduқining tütünidin қuyax wә kөkni қarangoғuluқ basti. **(Abyssos g12)** **3** Tütünning iqidin yәr yüzigә qekətkә yaoқdi. Ularoға yәr yüzidiki qayanlardәk qeқix küqi berilgөnidi. **4** Ularoға yәr yüzidiki otqөplөrgә wә һarқandaқ өsümlük yaki dәl-dәrәһlәrgә zәrәr yәtküzmөnglar, pәқәt pexanisidә Hudaning mөһüri bolmioған adәmlәrgila zәrәr қilinglar, dәp eytildi. **5** Ularoға adәmlәrni өltürüxkә өmәs, bәlki bәx ayoқiqә қiynaxқa yol қoyuldi; ular yәtküzidioған azab adәmni qayan qaққandikidәk azab idi. **6** Xu künlәrdә, insanlar өlümni izdәydu, lekin tapalmaydu; өlümni seoқinidu, lekin өlüm ulardin қaqidu. **7** Qekətkilәrning қiyapiti huddi jәnggә һazirlanoған atlaroға ohxaytti. Baxlirida bolsa altun tajқa ohxaydioған bir nөrsә bolup, qirayi adәmningkigә ohxaytti. **8** Qaqliri ayallarning

qeqioɣa, qixliri xirning qixioɣa ohxaytti. 9 Ularning kəkrikidiki sawuti təmür sawutlaroɣa ohxaytti; ḳanatlirining awazi jənggə atlanoɣan nuroɣun at-ḥarwilarning awazioɣa ohxaytti. 10 Qayanlarningkigə ohxax ḳuyruḳliri wə nəxtərliri bar idi. Adəmni bəx ay azabḳa salidioɣan küq bolsa ḳuyruḳlirida idi. 11 Ularni idarə ḳilidioɣan padixaḥi, yəni tegi yoḳ ḥangning pərixtisi bar idi. Uning ibraniyqə ismi Awaddon; grekqə ismi Apoliyon idi. (Abyssos g12) 12 Birinqi «way» ətüp kətti. Mana, buningdin keyin yənə ikki «way» kelidu. 13 Altinqi pərixtə kaniyini qaldi; mən Hudaning aldidiki altun ḳurbangaḥning tət münggüzidin qiḳḳan bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutḳan altinqi pərixtigə: — Qong Əfrat dəryasining yenida baoɣlaḳliḳ tət pərixtini boxat, dedi. 15 Dəl xu saət, xu kün, xu ay, xu yil üqün ḥazirlap ḳoyuloɣan bu tət pərixtə insanlarning üqtin birini ḥalak ḳilix üqün baoɣlaḳtin boxitildi. 16 Bularning atliḳ ləxkərlər ḳoxunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlanoɣanliḳini anglidim. 17 Oɣayibanə kərünüxtə kəzümgə kərüngən at wə üstigə mingənlər mana mundaḳ idi: atliḳlarning kəkrikidiki sawuti qooɣdək ḳizil, kək yaḳuttək kək wə günggürttək seriḳ idi. Atlarning baxliri xirning bexidək idi; ularning eoɣizliridin ot, tütün wə günggürt qiḳip turatti. 18 Bu üq baladin, yəni atlarning aoɣzidin qiḳḳan ot wə tütün wə güngürttin insanlarning üqtin biri əltürüldi. 19 Qünki atlarning küqi eoɣizlirida wə ḳuyruḳlirida idi; ularning ḳuyruḳlirining yilanlaroɣa ohxax bexi bolup, bular bilən adəmni zəhimləndürətti. 20 Ḳaloɣan insanlar, yəni bu balayi'apətlərdin əltürülməy ḳaloɣanlar əz ḳollirining əməllirigə towa ḳilmidi, yəni jinlaroɣa, kərəlməs, angliyalmas wə mangalmas altun, kümüx, tuq wə yaoɣaq butlaroɣa qoḳunuxtin waz kəqmidi. 21 Ular ḳatilliḳ, seḥirgərlik, jinsiy buzuḳluḳ wə ooɣriliḳlirioɣimu towa ḳilmidi.

10 Andin keyin, ərxtin qüxüwatḳan yənə bir küqlük pərixtini kərdüm. U bir parqə bulut bilən yepinoɣan bolup, bexining üstidə bir ḥəsən-ḥüsən bar idi. Qirayi ḳuyaxḳa, putliri ot tüwrükkə ohxaytti; 2 ḳolida bir kiqik eqiḳliḳ oram yazma bar idi. U ong putini dengiz üstigə, sol putini ḳuruḳluḳḳa ḳoyup turup, 3 xirning ḥərkirixigə ohxax ḳattiḳ awaz bilən warḳiridi. U warḳirioɣanda, yəttə güldürmama əz awazlirini anglitip səz ḳildi. 4 Yəttə güldürmama səz ḳiloɣanda, degənlirini hatiriliwalmaḳqi bolup turattim. Biraḳ asmandin: — «Yəttə güldürmamining eytḳanlirini məḥürləp, ularni hatirilimə» degən awazni anglidim. 5 Dengiz ḥəm ḳuruḳluḳning üstidə turoɣan, mən kərgən u pərixtə ong ḳolini asmanoɣa kətürüp, 6 asmanlar ḥəm ularda boloɣanlarning ḥəmmisini, yər-zemin ḥəm uningda boloɣanlarning ḥəmmisini, dengiz ḥəm uningda boloɣan ḥəmmisini Yaratḳuqi, yəni əbədil'əbədgiqə ḥayat Yaxioɣuqi bilən ḳəsəm ḳilip: — Waḳit yənə kəynigə sürülməydu; (aiōn g165) 7 bəlki yəttinqi pərixtə kanay qelix aldida, yəni awazi anglinix aldidiki künlərdə, Hudaning Θz ḳulhizmətkarliri boloɣan pəyoɣəmbərlərgə hux həwirini yətküzginidək Uning siri tügəllinip, əməlgə axidu, — dedi. 8 Mən asmandin angliɣan awaz manga yənə səzləp: — Berip, dengiz ḥəm ḳuruḳluḳning üstidə turoɣan pərixtining ḳolidiki eqiḳliḳ oram yazmini aloɣin, dedi. 9 Mən berip, pərixtining kiqik oram yazmini manga berixini soridim. U manga: — Buni elip yə! Axḳaziningni zərdab ḳilidu, biraḳ aoɣzing ḥəsəldək tatliḳ bolidu, dedi. 10 Mən xuning bilən kiqik oram yazmini pərixtining ḳolidin elip yedim; dərwəḳə aoɣzimoɣa ḥəsəldək tatliḳ tetidi, lekin yegəndin keyin axḳazinim zərdab boldi. 11 Xuning bilən manga: — Sən kəp millətlər, əllər wə ḥər hil tillarda səzlixidioɣanlar wə padixaḥlar tooɣrisidiki wəḥiy-bexarətlərni yənə jakarlixing lazim, deyildi.

11 Manga əlqigüq ḥasidək bir ḳomux berilip, mundaḳ deyildi: «Baroɣin, Hudaning ibadəthanisi, ḳurbangaḥi wə u yərdə ibadət ḳiliwatḳanlarni əlqigin. 2 Lekin ibadəthanining taxḳiriḳi ḥoylisini əlqiməy ḳoy, qünki u yər yat taipilərgə berildi, xuning bilən muḳəddəs xəḥər ḳiriḳ ikki ay dəpsəndə ḳilinidu. 3 Mən ikki guwaḥqimoɣa ḳudrət berimən, xuning bilən ular bəz kiyim kiyip, wəḥiy-bexarətlərni bir ming ikki yüz atmix kün yətküzidu» 4 (bular yər-zeminning Rəbbi aldida turoɣan ikki tüp zəytun dərihi wə ikki qiraoɣdandur). 5 Birərsi ularni zəhimləndürməkqi bolsa, eoɣizliridin ot pürkülüp qiḳip, düxmənlirini yəp tügitidu. Ularni zəhimləndürməkqi boloɣanlar mana xundaḳ əltürülidu. 6 Ular bexarət-wəḥiyni yətküzgən künlərdə yamoɣur yaoɣdurmasliḳḳa asmanni etiwetix ḳudritikə igə; sularni ḳanoɣa aylandurux wə ḥərhil bala-waba bilən yər-zeminni halioɣan waḳitta urux ḳudritigimu igə. 7 Ularning guwaḥliḳ wəzipisi ayaoɣlixixi bilən, tegi yoḳ ḥangdin qiḳidioɣan diwə ular bilən elixidu wə ularni yengip əltüridu. (Abyssos g12) 8 Jəsətliri roḥiy jəḥəttin Sodom wə Misir dəp atilidioɣan xu katta xəḥərning oɣol koqisida yatidu; xu yərdə

ularning Rəbbimu krestləngənidi. 9 Ҳər millättin, ҳər
қəbilidin wə ҳər hil tilda səzlixidiоқanlardin, ҳər əldin
boloқan adəmlər ularning jəsətlirigə üq yerim kün
tikilip қaraydu wə jəsətlərning yərlikkə қoyuluxioқa
yol қoymaydu. 10 Yər yüzidə turuwatқanlar ularning
bu ҳalidin huxallinip, təbriklixip, bir-birigə ҳədiyələr
əwətixidu; qünki bu ikki pəyoқəmbər yər yüzidikilərni
қiynaytti. 11 Lekin üq yerim kündin keyin, Hudadin
kəlgən ҳayatliқ nəpisi ikkiyləngə kirdi, ular ornidin
put tirəp turdi; ularoқa қarawatқanlarning üstigə qong
bir қorқunq qüxti. 12 Andin ular ikkəyləngə ərxtin
kəlgən: — «Bu yaққa qiқ!» degən yuқiri bir awazni
anglidi; xuning bilən ular düxmənlirining kəz aldida
bir bulut iqidə asmanoқa kətürüldi. 13 Dəl xu saət iqidə
xiddətlik yər təwrəx yüz bərdi, xəҳərning ondin biri
gumran bolup, yəttə ming kixi ҳalak boldi. Қaloқanliri
dəkkə-dükkigə qəmüp, ərxtiki Hudani uluoқlaxti. 14
Ikkinqi «way» ətüp kətti; mana, üqinqi «way» kelixkə
az қaldi. 15 Andin yəttinqi pərixtə kaniyini qaldi; ərxtə
yuқiri awazlar anglinip mundaқ deyildi: — «Dunyaning
padixaҳliқi Pərwərdigarimiz Wə uning Məsiҳining
padixaҳliқi boldi, U əbədil'əbədgiqə ҳəküm süridu».
(aiōn g165) 16 Hudaning aldida əz təhtliridə olturoқan
yigirmə tət aқsaқal yərgə yiқilip bax қoyup, Hudaoқa
səjdə қilip mundaқ deyixti: — 17 «Xükürlər eytimiz
sanga, I bar Boloқuqi wə bar boloқan Ҳəmmigə
Қadir Pərwərdigar Huda, Qünki uluoқ қudritingni
қolungoқa elip, Ҳəkümüngni yürgüzüxkə baxliding.
18 Əllər oқəzəpləngənidi, Əmdi Sening oқəziping yetip
kəldi! Əlgənlərni soraқ қilix, Қul-hizmətkarliring
boloқan pəyoқəmbərlərni, Muқəddəs bəndilərni, Təwən
yaki katta bolsun namingdin қorққanlarni in'amioқa
igə қilix, Yər yüzini ҳalak қiloқanlarni ҳalak қilix
waқti kəldi». 19 Andin Hudaning ərxtiki ibadəthanisi
eqildi wə uning əҳdə sanduқi ibadəthanida kəründi;
qaқmaқlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yər təwrəx
wə dəҳxətlik məldür boldi.

12 U qaoқda, ərxtə ajayip bir karamət pəyda boldi
— u қuyaxni yepinqaқlioқan, putlirining astida
ay, bexida on ikki yultuzluқ taj bar bir ayal idi.
2 U ҳamilidar bolup, toloқaқ yəp tuoқux azabida
dad-pəryad kətürdi. 3 Andin ərxtə yənə bir alamət
kəründi — mana, yəttə baxliқ, on münggüzlük, yəttə
bexida yəttə taj bar boloқan qong bir қizil əjdiҳa
turatti. 4 U қuyruқi bilən asmandiki yultuzlarning
üqtin birini süpürüp, ularni yər yüzigə qərüwətti.
Əjidiҳa tuoқay dəp қaloқan ayal yənggigən ҳaman
uning balisini yalmap yutuwətməқqi bolup uning
aldida turdi. 5 Ayal bir bala, yəni pütün əllərni
təmür ҳasisi bilən padiqidək baқidioқan bir ooқul
tuoқdi. Bala bolsa Hudaning wə Uning təhtining
aldioқa oқaqqidə elip qiқildi. 6 Ayal qəlgə қaqti; u
yərdə uning 1260 kün beқilixi üqün uningoқa Huda
təripidin ҳazirlap қoyuloқan bir jay bar idi. 7 Andin
ərxtə jəng boldi. [Bax pərixtə] Mikail wə uning
pərixtiliri əjdiҳa bilən jəng қiloқili turdi; əjdiҳamu
əz pərixtiliri bilən ularoқa etildi. 8 Lekin u üstünlük
қazinalmidi, uningoқa wə pərixtilirigə ərxtə turuxқa
orun қalmidi. 9 Xuning bilən zor əjdiҳa, yəni Iblis wə
Xəytan dəp ataloқan, pütün jaҳanni azduroқuqi ҳeliқi
қədimiy yilan yər yüzigə taxlandi. Uning pərixtilirimu
uning bilən təng taxlandi. 10 Andin mən ərxtə
yuқiri bir awazning mundaқ degənlikini anglidim: —
«Kəldi Hudayimizning nijatliқi, қudriti, padixaҳliқi wə
Uning Məsiҳining ҳoқuқi! Qünki қerindaxlirimizning
üstidin Hudayimizning aldida keqə-kündüz xikayət
қilip turoқan xikayət қiloқuqi ərxtin taxliwetildi; 11
қerindaxlar uning üstidin Қozining қeni wə ularning
guwaҳliқ səzi bilən oқalib kəldi; Ular ҳətta ölümni
kəzigə ilmay əz jenini əziz kərmidi. 12 Xuning üqün,
xadlininglar, əy ərxlər wə ularda turuwatқalar! Lekin
ҳalinglaroқa way, əy yər wə dengizlar! Qünki Iblis
üstünglaroқa qüxti; Waқtining az қaloқanliқini bilgəq,
Oқəzəp-kəҳri bilən kəldi!». 13 Əjdiҳa əzining yər
yüzigə taxlanoқanliқini kərüp, ooқul balini tuoққan
ayalni қooқlaxқa baxlidi. 14 Ayalning yilanning yüzidin
daldilinixi, qəldə əzi [üqün ҳazirlanoқan] makanioқa
beripbir məzgil, ikki məzgil wə yerim məzgil beқilsun
dəp xu yərgə uqup ketixi üqün, uningoқa yooқan
bir bürkütning ikki қaniti berildi. 15 Andin yilan
ayalning arқisidin aoқzi bilən dəryadək su pürküp,
uni səl bilən eқitip yoқatmaқqi boldi. 16 Lekin zemin
ayaloқa yardəm қilip, aoқzini eqip, əjdiҳa aoқzidin
pürküp qiқaroқan dəryani yutuwətti. 17 Buning bilən
əjdiҳaning ayaloқa қattiқ oқəzipi kelip, uning қaloқan
nəsli, yəni Hudaning əmrlirigə əməl қilip, Əysaning
guwaҳliқini tutқan pərzəntliri bilən jəng қiloқili kətti;
u dengiz saҳili üstidə turatti.

13 Andin, dengizdin on münggüzlük, yəttə baxliқ
bir diwining qiқiwatқanliқini kərdüm. Uning
ҳərbir münggüzidə birdin taj bar idi, ҳərbir bexida
kupurluқ namliri yeziқliқ idi. 2 Mən kərgən bu diwə
yilpizoқa ohxaytti, putliri eyiқning putlirioқa, aoқzi
bolsa xirning aoқzioқa ohxaytti. Əjdiҳa uningoқa əz

ḳudriti, təhti wə zor ḥoḳuḳini bərdi. 3 Diwining baxliridin biri əjəllik yarilanoɣandək turatti. Lekin, bu əjəllik yara saḳayoɣanidi. Pütkül dunya diwigə ḥəyranuḥəs bolup uningoɣa [əgəxti]. 4 Əjdiḥa diwigə [səltənətlik] ḥoḳuḳ bərgəqkə ular əjdiḥaoɣa qoḳunuxti. Ular yənə diwigimu qoḳunup: — Diwining təngdixi barmu? Uning bilən kimmu elixalisun? — dedi. 5 Diwigə təkəbburluḳ wə kupurluḳ ḳilidioɣan eoɣiz berildi; uningoɣa ḳirik ikki ay ix kərüxkə ḥoḳuḳ berildi. 6 U Hudaoɣa kupurluḳ ḳiloɣili — Uning namioɣa wə Uning dərgaḥioɣa, xundaḳla ərxni makan ḳiloɣanlaroɣa kupurluḳ ḳiloɣili aoɣzini aqti. 7 Uning muḳəddəs bəndilərgə ḳarxi jəng ḳilip, ularning üstidin oɣalib kelixigə yol ḳoyuldi; ḥər ḳəbilə, ḥər millət, ḥər hil tilda səzlixidioɣan əllərgə ḥəkümranliḳ ḳilix ḥoḳuḳi uningoɣa berildi. 8 Yər yüzidikilərning ḥəmmisi — aləm apiridə boloɣandin buyan booɣuzlinip boloɣan Ḳozining ḥayatliḳ dəptirigə nami yezilmioɣanlar bolsa, uningoɣa səjdə ḳilidu. 9 Ḳuliḳi barlar, buni anglisun! 10 ««Tutḳun bolidu» dəp bekitilgənlər qoḳum tutḳun bolidu, «ḳiliqlinidu» dəp bekitilgənlər qoḳum ḳiliqlinip əlidu». Muḳəddəs bəndilirining səwri-taḳiti wə etiḳadi mana xu ixlarda məlum bolidu. 11 Mən yərdin qiḳiwatḳan yənə bir diwini kərdüm. Uning ḳoziningkidək kiqik ikki münggüzi bar idi, lekin awazi əjdiḥaningkidək qiḳatti. 12 U awwalḳi diwigə wakalitən uning pütün ḥoḳuḳini yürgüzüp, yər yüzini wə uningda turuwatḳanlarni əjəllik yarisi saḳayoɣan awwalḳi diwigə qoḳunduruduru. 13 U zor məjizilik alamətlərni kərsitətti, ḥətta kixilərning kəz aldida asmandin yər yüzigə ot yaoɣduratti. 14 U awwalḳi diwigə wakalitən kərsitixkə ḥoḳuḳlanduruloɣan alamətlər bilən yər yüzidə turuwatḳanlarni azdurup, ularoɣa «ḳiliq bilən yarilanoɣan, lekin tirik ḳaloɣan» degən awwalḳi diwigə atap bir but-ḥəykəl yasap tikləxni tapilidi. 15 Diwining but-ḥəykiligə nəpəs kirgüzüp, uningoɣa uni sezliyələydioɣan ḳilix wə uningoɣa qoḳunmioɣanlarning ḥəmmisini eltürgüzüx ḳudriti berildi. 16 U təwən wə katta, bay wə kəmbəoɣəl, ḥər wə ḳullarning ḥəmmisini ong ḳoli yaki pexanisigə tamoɣa basturuxḳa məjburlidi. 17 U yənə bu tamoɣa, yəni diwining nami yaki uning namidiki rəḳəm besiloɣanlardin baxḳa ḥeqkim bir nərsə setiwalalmaydu yaki satalmaydu, dəp bekitti. 18 Mana bu yərdə ḥekmət bar. Əḳil-parasiti barliki kixilər diwining rəḳimini ḥesablap baḳsun; qünki bu rəḳəm bir adəmning rəḳimi bolidu. Uning rəḳimi 666dur.

14 Andin mən kərdümki, mana, Ḳoza Zion teoɣi üstidə turatti. Uning yenida pexanisigə Өz nami wə Atisining nami yeziloɣan bir yüz ḳirik tət ming kixi bar idi. 2 Asmandin huddi [xarḳirap eḳiwatḳan] nuroɣun sularning awazidək wə ḳattiḳ güldürmamining awazidək bir awazni anglidim. Mən anglioɣan awaz yənə qiltarqilar qiltarlarni qaloɣan awazoɣa ohxaytti; 3 ḥeliḳi kixilər təhtning, tət ḥayat məhlukning wə aḳsaḳallarning aldida yengi bir küyni eytixti. Bu küyni [gunaḥlirining] bədili təlinip bu dunyadin azad ḳilinoɣan kixilərdin bir yüz ḳirik tət mingdin baxḳa ḥeqkim əginəlməytti. 4 Ular ayallar təripidin gunaḥta buloɣanmioɣan, qünki ular pak adəmlərdur. Ḳoza nəgə barsa, ularmu Uningoɣa əgixip xu yərgə baridu. Ular bədəl bilən insanlar arisidin Hudaoɣa wə Ḳozioɣa ḥosulning tunji mewisidək bolux üqün setiwelinoɣan. 5 Ular əyibsiz bolup, aoɣzidin ḥeq yaloɣan səz qiḳmaydu. 6 Andin mən asmanning otturisida uqup yürgən baxḳa bir pərixtini kərdüm. Uningoɣa yər yüzidə turuwatḳanlaroɣa, yəni ḥərbir əl, ḳəbilə, ḥər hil tilda səzlixidioɣanlar, ḥər millətlərgə elip yətküzüxi üqün mənggülük hux həwər tapxuruldi. **(aiōnios g166)** 7 U yuḳiri awaz bilən: — Hudadin ḳorḳunglar, Uni uluoɣlanglar! Qünki Uning sot ḳilix saiti yetip kəldi; asmanni, zeminni, dengizni wə su bulaḳlirini Yaratḳuqioɣa səjdə ḳilinglar! — dəytti. 8 Uning kəynidin ikkinqi pərixtə kelip mundaḳ dedi: «Oɣulidi! Katta xəḥər Babil oɣulidi, u өz zina-buzukluḳining səwdaliḳ xarabini pütkül əllərgə iqküzgən». 9 Aldinḳi ikki pərixtining kəynidin yənə bir pərixtə, yəni üqinqi pərixtə yuḳiri awaz bilən mundaḳ dedi: — «Kimdikim diwigə wə uning but-ḥəykiligə qoḳunsa, uning tamoɣisini pexanisigə yaki ḳolioɣa ḳobul ḳilsa, 10 Hudaning ḳəḥrining əbjəx ḳilinmioɣan sap xarabini Uning oɣəzipi bilən toloɣan kədəḥtə iqidu. U muḳəddəs pərixtilərning wə Ḳozining aldida ot wə günggürttə ḳiynilidu. 11 Ularning ḳiynilixliridin qiḳḳan is-tütəklər əbədil'əbəd purḳirap turidu; diwigə wə uning but-ḥəykiligə qoḳunoɣanlar yaki uning namining tamoɣisini ḳobul ḳiloɣanlaroɣa keqə-kündüz aramliḳ bolmaydu». **(aiōn g165)** 12 Muḳəddəs bəndilirining səwri-taḳiti wə etiḳadi mana xu ixlarda məlum bolidu. 13 Mən yənə asmanda mundaḳ bir awazni anglidim: — «Bu səzni yaz: «Buningdin keyin Rəbdə wapat bolup əlgənlər bəhtliktur! — Durus, dəydu Roḥ, — ular ḥazir өz ixliridin tohtap aram alalaydu. Qünki ḳiloɣan əməlliri

ularoŋa əgixip kelidu»». **14** Mən kərdümki, mana bir parqə ak bulut, bulutning üstidə bexioŋa altun taj kiygən, ḳolida ətkür bir oroŋaḳ tutḳan Insan'ooŋlioŋa ohxaydioŋan birsi olturatti. **15** Ibadəthanidin baxḳa bir pərixtə qikip, bulutning üstidə Olturoŋuqioŋa yukiri awaz bilən: — Oroŋikingni sal wə oruxḳa baxla! Qünki orma wakti kəldi, yər yüzidiki ziraətlər pixip yetildi, dedi. **16** Bulut üstidə Olturoŋuqi oroŋikini yər yüzigə saldi wə yər yüzidiki ziraətlər oruldi. **17** Ərxtə boloŋan ibadəthanidin yənə bir pərixtə qikti. Uningmu ətkür bir oroŋiḳi bar idi. **18** Arḳidinla, otni baxḳuridioŋan yənə bir pərixtə ḳurbangaḥdin qikip, ətkür oroŋaḳ tutḳan pərixtigə yukiri awaz bilən: — Ətkür oroŋikingni selip, yər yüzidiki üzüm telining sapaklirini yioŋiwal, qünki üzümliri pixip yetildi, — dedi. **19** Buning bilən pərixtə oroŋikini yər yüzigə saldi wə yərdiki üzüm telining mewilirini yioŋip, Hudaning ḳəḥrining qong xarab kəlqikigə taxlidi. **20** Xəḥərning sirtidiki xarab kəlqikidiki üzümlər dəssilip, xərbətliri ḳan bolup, atning tizginigə qikidioŋan egizliktə üq yüz qakirim yiraklikḳa akti.

15 Asmanda zor ḥəm karamətlik yənə bir alamətni, yəni ahirḳi yəttə balayi'apətni tutup turoŋan yəttə pərixtini kərdüm (ahirḳi balayi'apət deyilixtiki səwəb, Hudaning oŋəzipi bular bilən ahirlixidu). **2** Mən yənə ot arilax əynək dengizidək bir kərünüxni ḥəm əynək dengizning üstidə turoŋan, diwə wə uning but-ḥəykili wə namining rəḳimi üstidin oŋalib kəlgənlərni kərdüm. Ularning ḳollirida Huda bərgən qiltarlar bolup, **3** ular Hudaning ḳul-hizmətkari boloŋan Musaning küyini ḥəm Ḳozining küyini eytixatti: — «Uluoŋ wə karamət Sening ḳiloŋanliring, I Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda, Yolliring adil wə ḥəḳtur, I pütkül əllərning Padixaḥi! **4** I Pərwərdigar, kim Səndin ḳorḳmaydioŋan, Namingni uluoŋlimaydioŋan bolalisun? Qünki birdinbir mukəddəs Əzüngdursən; Barlik əllər aldingoŋa kelidu, Sanga səjdə ḳilidu; Qünki ḥəḳḳaniy ḳiloŋanliring axkarə boldi». **5** Bu ixlardin keyin, mən kərdümki, mana ərxtiki ibadəthana, yəni ḥəküm-guwaḥlik qediri eqildi! **6** Yəttə balayi'apətni əz ilkidə tutḳan yəttə pərixtə pakiz, parḳirap turidioŋan libas kiygən, kəksigə altun kəmər baoŋlioŋan ḥalda ibadəthanidin qikti. **7** Tət ḥayat məhlukning biri yəttə pərixtigə əbədil'əbəd yaxaydioŋan Hudaning ḳəḥri bilən toloŋan yəttə altun qinini bərdi. **(aiōn g165)** **8** Ibadəthana Hudaning xan-xəripi wə ḳudritidin tütün bilən lik toldi. Yəttə pərixtining yəttə balayi'apiti ayaoŋlaxmioŋuqə, ḥeqkim ibadəthanioŋa kirəlmidi.

16 Xuningdin keyin, ibadəthanidin kətürülgən yukiri bir awazning yəttə pərixtigə: «Beringlar, Hudaning ḳəḥri toloŋan yəttə qinini yər yüzigə təkünglar!» degənlikini anglidim. **2** Birinqisi berip qenidikini yər-zeminoŋa təkti. Buning bilən diwining tamoŋisi besiloŋan wə uning but-ḥəykiligə qokunoŋanlarda birhil yirginqlik ḥəm azablik qakə-jaḥarət pəyda boldi. **3** Ikkinqisi qinidikini dengizoŋa təkti; dengiz süyi ölükning ḳenioŋa ohxax ḳanoŋa aylandi wə iqidiki pütün janliklar öldi. **4** Üqinqisi qinidikini dərya wə bulaklarning sulirioŋa təkti; ularning süyimu ḳanoŋa aylandi. **5** Andin mən sularning pərixtisining mundak degənlikini anglidim: — «Muxundak ḥəkümlərni qikirixingda adil boloŋansən, I ḥazir bar Boloŋuqi, bar boloŋan Mukəddəs Boloŋuqi! **6** Muxu adəmlər mukəddəs bəndilər wə pəyoŋəmbərlərning ḳenini təkkənliki wəjidin, Sən ularoŋa iqkili ḳan bərding. Ular xuningoŋa layiktur». **7** Andin ḳurbangaḥning jawabən: — «Xundak, i Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda, Ḥəkümliring ḥək wə adildur» — degənlikini anglidim. **8** Tətinqisi qinidikini ḳuyaxning üstigə təkti; buning bilən ḳuyaxḳa insanlarni ot bilən ərtigili ḳudrət berildi. **9** Xuning bilən insanlar dəḥxətlik ḳizikta ərtəldi; birak ular ḥeq towa ḳilmidi wə bu balayi'apətlərning Igisi boloŋan Hudani uluoŋlaxning ornioŋa Uning namini ḳaroŋaxti. **10** Bəxinqisi qinidikini diwining təhtigə təkti; diwining padixaḥlikini ḳarangoŋuluk basti, kixilər azabtin tillirini qixləxti **11** wə aoŋrik-azabi wə qakə-jaraḥətlirining dəstidin ərxtiki Hudani kupurluk ḳilip ḳaroŋixip, ḳilmixlirioŋa ḥeq towa ḳilixmidi. **12** Altinqisi qinidikini uluoŋ Əfrat dəryasioŋa təkti; xu ḥaman künqikixtin kelidioŋan padixaḥlarning yolini ḥazirlaxḳa dəryaning süyi kuridi. **13** Andin mən əjdihaning, diwining wə sahta pəyoŋəmbərning eoŋizliridin qikḳan pakioŋa ohxaydioŋan üq napak roḥni kərdüm. **14** Bular məjizilik alamətlərni kərsitidioŋan jinlarning roḥliri bolup, pütkül yər yüzidiki padixaḥlarni Ḥəmmigə Ḳadir Hudaning dəḥxətlik künidiki jənggə jəm ḳilixḳa ularning yenioŋa qikip ketiwatatti **15** («mana, Mən ooŋridək kelimən! Yalingaq mangmaslik, nomusi kərünməsliki üqün, kiyimlirini qing sakḷap, səgək turoŋanlar bəhtliktur!»). **16** Əmdi [napak roḥlar] [padixaḥlarni] ibraniyqə «Ḥarmageddon» deyilidioŋan yərgə jəm

kildi. 17 Yəttinqisi qinidikini ḫawaoɣa təkti; ərxtiki ibadəthanidin, təhttin yukiri bir awaz kətürülüp: «Ix tamam boldi!» deyildi. 18 Xuan qakmaklar qekildi, türlük awazlar wə güldürmamilar anglandi wə dəḫxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi; insanlar yər yüzidə apiridə boloɣandin beri bunqilik dəḫxətlik yər təwrəx ḫeq bolup bakmioɣanidi. 19 Katta xəḫər üqkə bəlündi; ḫərkaysi əllərdiki xəḫərlərmu oɣulitildi. Xuning bilən katta xəḫər Babil Hudaning yadioɣa keqip uning əxəddiy kəḫrlik xarabi bilən toloɣan kədəḫ uningoɣa berildi. 20 Barlik arallar əzini kaqurup oɣayib boldi, taoɣlarmu yok boldi; 21 Insanlarning üstigə ḫərbir danisi bir talant eoɣirlikta kelidioɣan məldür asmandin yaoɣdi. Məldür apiti xundak dəḫxətlik boldiki, adəmlər apətning dəstidin Hudani kupurluk kilip karoɣaxti.

17 Yəttə qinisi bar yəttə pərixtining biri kelip, manga səzləp: — Bu yərgə kəl, nuroɣun sular üstidə olturoɣan qong paḫixə ayalning tartidioɣan jazasini sanga kərsitip koyay. 2 Yər yüzidiki padixaḫlar uning bilən buzukluk ətküzdi, yər yüzidikilər uning buzukluqining xarabidin məst boluxti, — dedi. 3 Xuning bilən u pərixtə meni Roḫning ilkidiki ḫalättə bir qəlgə elip bardi. U yərdə yəttə baxlik, on münggüzlük, pütün əzayini kupurluk namliri kaplioɣan bir tok kizil diwining üstidə olturoɣan bir ayalni kərdüm. 4 Ayal səsün wə tok kizil kiyim kiygən bolup, altun, kimmətlik yakut wə mərwayitlar bilən pərdazlanoɣanidi. Kolida yirginqlik nomussizliklar wə əz buzukluqining nijasətliri bilən toloɣan bir altun kədəḫ bar idi. 5 Pexanisigə bir sir — «Katta Babil, paḫixilərning wə dunyadiki pütkül yirginqlik nomussizliklarning anisi» degən nam pütüklük idi. 6 Mən ayalning mukəddəs bəndilərning keni wə Əysaoɣa guwaḫlik bərgüqilərning keni bilən məst boloɣanlikini kərdüm. Uni kərüp tolimu təəjjüp kilip intayin ḫəyran kaldim. 7 Pərixtə manga mundak dedi: — «Nemigə ḫəyran kalding? Ayalning wə uni kətürüp turoɣan yəttə baxlik, on münggüzlük diwining sirini sanga eytip berəy. 8 Sən kərgən diwə bir zamanlarda bar idi, ḫazir yok; uzun ətməy tegi yok ḫangdin qikip, ḫalakətkə karap mangidu. Yər yüzidə turuwatkanlar — dunya apiridə boloɣandin buyan isimliri ḫayatlik dəptirigə pütülmigən kixilər diwini kərüp intayin ḫəyran kalidu. Qünki u bir zamanlarda bar idi, ḫazir yok, lekin yənə pəyda bolidu. **(Abyssos g12)** 9 Mana buni qüxinixkə lazim boloɣan ḫekmət: — yəttə bax bolsa u ayal olturoɣan yəttə taoɣka, xundakla yəttə padixaḫka wəkillik kilidu. 10 Bularning bəxi yikiloɣan, birsi bar, yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəkət azla wakit turalaydu. 11 Burun bar boloɣan, əmdi ḫazir yok boloɣan diwining əzi səkkizinqi padixaḫdur, xundakla u ḫəm yəttisidin biri bolup ḫalakətkə karap mangidu. 12 Sən kərgən on münggüz on padixaḫdur. Ularning padixaḫlikliri tehi yok, əmdi ularoɣa diwə bilən billə bir saətlik padixaḫlik ḫokuki berilidu. 13 Bu padixaḫlar bir oy, bir niyättə bolup əz kudriti wə ḫokukлirini diwigə berixidu. 14 Diwə wə padixaḫlar birlixip Kozioɣa karxi jəng kilidu. Koza ularning üstidin oɣalib kelidu, qünki U rəblərning Rəbbi, padixaḫlarning Padixaḫidur. Uning bilən birgə turoɣanlar bolsa qakiriloɣan, tallanoɣan wə Uningoɣa sadik boloɣanlardur». 15 Pərixtə manga yənə: — Paḫixə ayal üstidə olturoɣan, sən kərgən sular bolsa millətlər, əzara toplaxkan nuroɣun kixilər, əllər wə ḫər hil tillarda səzlixidioɣan kixilərdur. 16 Sən kərgən on münggüz wə diwə bu paḫixə ayaldin nəprətlinidu, uni talan-taraj kilip yalingaqlap koyidu, uning gəxini yəp, əzini otta kəydüridu. 17 Qünki Huda Əz səz-kalamliri əməlgə axkuqə, axu [on padixaḫning] kəngligə Əz iradisini ijra kilip, bir kararda tohtixip padixaḫlik ḫokukini diwigə berix niyitini saldi. 18 Sən kərgən ayal yər yüzidiki padixaḫlar üstidin ḫəkümranlik kilidioɣan katta xəḫərdur, — dedi.

18 U ixlardin keyin mən qong ḫokukluk yənə bir pərixtining asmandin qüxüwatkanlikini kərdüm. Yər yüzi uning julalilikidin yorup kətti. 2 Pərixtə yukiri awaz bilən mundak warkiridi: — «Oɣulidi! Katta xəḫər Babil oɣulidi! Əmdi u jinlarning makani, ḫərbir napak roḫlarning solakḫanisi, Ḫərbir məkruḫ wə yirginqlik kuxlarning solak-qanggisi boldi! 3 Qünki barlik əllər uning zina-buzukluqining səwdalik xarabidin iqixti; Yər yüzidiki barlik padixaḫlar uning bilən buzukluk ətküzüxti, Yər yüzidiki sodigərlər uning əyx-ixritining əlwəkqilikidin beyixti». 4 Asmandin yənə bir awazni anglidim: — «I Mening həlkim, uning gunaḫlirioɣa xerik bolmaslikinglar üqün, Ḫəm uning bexioɣa qüxidioɣan balayi'apətlərgə uqrimaslikinglar üqün, uning iqidin qikinglar! 5 Qünki uning gunaḫliri pələkkə yətküdək dəwilinip kətkən, Huda uning ḫəkkaniyətsizliklirini esigə aldi. 6 U baxkilaroɣa yanduroɣinidək uning kiloɣinini əzigə yandurunglar; Uning kilmixlirioɣa muwapik ikki ḫəssə koxlap kayturunglar; U [baxkilaroɣa] əbjəx kilip bərgən kədəḫtə uningoɣa ikki ḫəssə koyuk əbjəx kilinglar.

7 U əzini ⱪanqilik uluoʟlioʟan bolsa, Ⱪanqilik əyx-
ixrəttə yaxioʟan bolsa, Uningoʟa xunqilik ⱪiynilix wə
dərd beringlar; U kənglidə: «Mən tul əməs, bəlki
təhtə olturoʟan hanixmən; Mən dərd-ələmni əsla
kərməymən» degini tüpəylidin, 8 Bu wəjidin bir
kün iqidila uningoʟa qüxidioʟan balayi'apətlər, Yəni
ələm, dərd-ələm wə aqarqilik kelidu, U ot bilən
kəydürülidu; Qünki uni sorak ⱪiloʟuqi Pərwərdigar
Huda ⱪudrətliktur!». 9 Uning bilən buzukluk ⱪiloʟan
wə uning bilən əyx-ixrəttə yaxioʟan yər yüzidiki
padixaһlar uni ərtigən otning is-tütəklirini kərgəndə,
uning ⱨalioʟa ⱪarap yioʟa-zar kətürüxidu. 10 Ular
uning tartiwatⱪan azabidin ⱪorⱪup, yirakta turup
dəyduki: — «Way isit, way isit, i katta xəһər! Aһ
Babil, küqlük xəһər! Qünki bir saət iqidila jazaying
bexingoʟa qüxti!» 11 Yər yüzidiki sodigərlərmu uning
üstidə yioʟa-zar ⱪilixidu. Qünki əmdi ularning kemidiki
yük-mallirini, 12 yəni altun-kümüx, ⱪimmətlik
yakutlar, ünqə-mərwayit, nəpis libas rəht, səsün
rəht, yipək, tok ⱪizil rənglik gəzmal, ⱨərhil huxbuy
turunj yaoʟaqlar, pil qixi buyumliri, əng esil yaoʟaq,
tuq, təmür wə mərmərlərdin ixləngən hilmuhil
buyumlar, 13 xuningdək ⱪowzakdarqin, tetitⱪular,
huxbuy, murməkki, məstiki, xarab, zəytun meyi, ak un,
buoʟday, kala, ⱪoy, at, ⱨarwa wə insanlarning tənliri
wə janliri degən mallirini setiwalidioʟan kixi yoktur.
14 ([I Babil], jening məstanə boloʟan esil mewilər
səndin kətti, Barlik ⱨəxəmətlik wə ⱨəywətlik mal-
dunyaliring səndin yokaldi. Ular bularni əmdi ⱨərgiz
tapalmaydu!) 15 Bu mallarni setip beyioʟan sodigərlər
bolsa xəһərning tartiwatⱪan azabidin ⱪorⱪup, yirakta
turup uning üstidə yioʟa-zar ⱪilixip deyixiduki: —
16 «Way isit, way isit, i katta xəһər! Nəpis libas
rəhtlərgə, səsün wə tok ⱪizil rənglik gəzmallaroʟa
orilip, Altun, ⱪimmətlik yakutlar wə ünqə-mərwayitlar
bilən bezəlgənsən! 17 Bir saət iqidila xunqə katta
bayliklar wəyran boldi!» Barlik kemə hojayinliri,
kemidiki barlik yoluqilar, kemiqilər wə dengizoʟa
tayinip jan bakidioʟanlarning ⱨəmmisi yirakta turup,
18 Uni ərtigən otning is-tütəklirini kərüp: — Bu katta
xəһərgə ⱪaysi xəһər təng kələlisun? — dəp pəryad
kətürüxti. 19 Ular baxlirioʟa topa qeqip, pəryad
kətürüxüp, yioʟa-zar ⱪilixip: — Way isit, way isit, u
katta xəһər! U arkilik, uning dəlitidin, dengizda kemisi
barlar beyioʟanidi! Bir saət iqidila wəyran boldi bu
xəһər! — deyixidu. 20 — «Uning bexioʟa kəlgənlərdin
xadlininglar, əy ərx, əy mukəddəs bəndilər, rosullar wə
pəyoʟəmbərlər! Qünki Huda silərning dəwayinglardiki
ⱨəkümni uning üstidin qikaroʟan!». 21 Andin,
küqlük bir pərixtə tügmən texioʟa ohxax yooʟan
bir taxni kətürüp, dengizoʟa taxlap mundak dedi:
— «Mana xundak xiddət bilən, Katta xəһər Babil
oʟulitilidu, U ⱪaytidin kərünməydu! 22 Qiltarqilarning,
sazqilarning, Nəyqilər wə sunayqilarning awazi
seningdə ⱪaytidin ⱨərgiz anglanmaydu, Ⱨərhil
ⱨünərni ⱪilidioʟan ⱨünərwən seningdə ⱪaytidin
ⱨərgiz tepilmaydu, Tügmənningmu awazi seningdə
ⱪaytidin ⱨərgiz anglanmaydu, 23 Ⱨətta qiraoʟning
yoruki seningdə ⱪaytidin ⱨərgiz yorumaydu, Toy
boluwatⱪan yigit-kizning awazi seningdə ⱪaytidin
ⱨərgiz anglanmaydu; Qünki sening sodigərliring yər
yüzidiki ərbablar bolup qikti, Barlik əllər sening
sehir-əpsunliringoʟa aldandi; 24 Pəyoʟəmbərlərning,
mukəddəs bəndilərning [tökülgən ⱪanliri], Xundakla
yər yüzidə barlik ⱪiroʟin boloʟanlarning ⱪanlirimu
uningda tepildi».

19 Bu ixlardin keyin, ərxtə zor bir top adəmlərning
warkiraxliridək bir awazni anglidim. Ular: — —
Ⱨəmdusana! Nijat, xan-xərəp wə kudrət Hudayimizoʟa
mənsuptur! 2 Qünki Uning ⱨəkümliri ⱨək wə adildur; U
yər yüzini əz buzukluki bilən buzoʟan qong pahixining
üstidin ⱨəküm qikirip, Əz kul-hizmətkarlirining
kenining intikamini uningdin aldi, — deyixətti. 3 Ular
ikkinqi ketim: — «Ⱨəmdusana!» deyixti. Uningdin
qikkan is-tütəklər əbədil'əbədgiqə purkiraydu! (aiōn
g165) 4 Yigirmə tət akksakal wə tət ⱨayat məhluk
yərgə yikilip: — «Amin! Ⱨəmdusana!» dəp, təhttə
olturoʟan Hudaoʟa səjdə kilixti. 5 Andin təhttin
kətürülgən bir awaz mundak dedi: — «Əy uning
barlik kul-hizmətkarliri, Uningdin ⱪorkidioʟan kattilar
bolsun, təwənlər bolsun, Ⱨəmminglar Hudayimizni
mədhiyilənglar!» 6 Andin zor bir top adəmlərning
awazioʟa, nuroʟun sularning xarkirixioʟa, kattik
güldürmamilarning güldürlixigə ohxax bir awazning
mundak degənlikini anglidim: — «Ⱨəmdusana!
Ⱨəmmigə Ⱪadir Pərwərdigar Hudaymiz səltənət
kildi! 7 Xadlinayli, təntənə kilayli wə uni mədhiyilap
uluoʟlayli! Qünki Ⱪozining toy-mərikə küni yetip
kəldi, Ⱪiz əzini təyyar kildi!» 8 Kizoʟa kiyix
üqün pakiz, parkirap turidioʟan nəpis libas berildi
(nəpis libas bolsa mukəddəs bəndilərning ⱨəkⱪaniy
əməlliridur). 9 Andin, [pərixtə] manga: — Munu
sözlərni hatiriliwal: — «Ⱪozining toy ziyapitigə
qakiriloʟanlar bəhtliktur!» — dedi. U manga yənə:

— Bular Hudaning ḫəkiḳiy səzliridur, — dedi. **10** Mən uningoꞑa səjdə ḳiloꞑili ayioꞑioꞑa yiḳildim. Lekin u: — Ḫərgiz undaḳ ḳilma! Mənmu Hudaning sən wə Əysaoꞑa guwaḫliḳ bərgüqi ḳerindaxliring bilən ohxax ḳul-hizmətkarmən. Hudaoꞑila ibadət ḳil! Qünki wəḫiy-bexarətning roḫ-maḫiyiti bolsa Əysa ḫəkḳidə guwaḫliḳ berixtur, — dedi. **11** Andin kərdümki, asman eqildi wə mana, bir aḳ at turatti; üstigə mingüqining bolsa nami «Sadiḳ» wə «Ḫəkiḳiy» bolup, U ḫəkḳaniylik bilən ḫəküm qiḳiridu wə jəng ḳilidu. **12** Uning kəzliri ot yalḳunioꞑa ohxaytti, bexida nuroꞑun taji bolup, tenidə Əzidin baxḳa ḫeqkim bilməydioꞑan bir nam pütüklük idi. **13** U uqisioꞑa ḳanoꞑa miləngən bir ton kiygənidi, Uning nami «Hudaning Kalami» dəp atilidu. **14** Uning kəynidin əgixip keliwatḳan ərxtiki ḳoxunlar bolsa, aḳ atlaroꞑa mingən, ap'aḳ, pak nəpis kanap libas bilən kiydürülgənidi. **15** Uning aoꞑzidin ətkür bir ḳiliq qiḳip turatti; U buning bilən barliḳ əllərni uridu; U ularni təmür kaltək bilən padiqidək baḳidu; U Ḫəmmigə Ḳadir Hudaning dəḫxətlik oꞑazipining «xarab kəlqiki»ning qəyligüqisidur. **16** Uning toni wə yotisi üstigə «Padixaḫlarning Padixaḫi wə rəblərning Rəbbi» degən nam yeziloꞑanidi. **17** Andin mən ḳuyaxning iqidə turoꞑan bir pərixtini kərdüm. U asmanning otturisida uquwatḳan barliḳ ḳuxlaroꞑa yuḳiri awaz bilən: —Kelinglar, Hudaning katta ziyapitigə yioꞑilinglar! **18** Padixaḫlarning, sərdarlarning wə palwanlarning, atlarning wə ularoꞑa mingənlərning, xundaḳla barliḳ ət igilirining, ḳullarning ḫəm ḫərlərning, kattilarning ḫəm təwənlərning gəxlirini yənglar! — dedi. **19** Xuning bilən mən diwə, yər yüzidiki padixaḫlar wə ularning ḳoxunlirining atḳa Mingüqi ḫəm Uning ḳoxuni bilən jəng ḳilix üqün toplanoꞑanliḳini kərdüm. **20** Əmdi diwə wə uningoꞑa wakalitən məjizilik alamətlərni kərsətkən sahta pəyoꞑəmbərning ḫər ikkisi tutuwelindi (sahta pəyoꞑəmbər xu alamətlər bilən diwining tamoꞑisini ḳobul ḳiloꞑan ḫəmdə uning but-ḫəykiligə qoḳunoꞑanlarni azdurup yürgənidi). Ular ikkisi günggürt yeniwatḳan ot kəligə tirik taxlandi. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Ḳaloꞑini bolsa atḳa Mingüqining aoꞑzidin qiḳḳan ḳiliq bilən ḳirildi. Barliḳ pütün uqarḳanatlar bularning gəxi bilən yəp toyundi.

20 Uningdin keyin, ḳolida tegi yoḳ ḫangning aqḳuqi wə yooꞑan zənjir tutḳan bir pərixtining asmandin qüxüwatḳanliḳini kərdüm. **(Abyssos g12)** **2** Pərixtə əjdiḫani, yəni Iblis yaki Xəytan deyilidioꞑan ḫeliḳi ḳədimiy yilanni tutup, ming yilliḳ zənjirləp ḳoydi. **3** Uning ming yil toxḳuqə əllərni azdurmasliḳi üqün, uni tegi yoḳ ḫangoꞑa taxlap ḫangning aoꞑzini etip peqətliwətti. Bu waḳitlardin keyin, u waḳtinqə ḳoyup berilixi muḳərrər. **(Abyssos g12)** **4** Andin mən təhtlərni wə ularda olturoꞑanlarni kərdüm. Ularoꞑa ḫəküm ḳilix ḫoḳuḳi berilgənidi. Mən yənə, Əysaoꞑa bərgən guwaḫliḳi wəjidin wə Hudaning səz-kalami wəjidin kallisi elinoꞑanlarning janlirinimu kərdüm. Ular diwigə wə uning but-ḫəykiligə qoḳunmioꞑan, uning tamoꞑisi pexanisigə wə ḳolioꞑa urulmioꞑanlar idi. Ular tirilip, Məsiḫ bilən birliktə ming yil ḫəküm sürdi **5** (əlgənlərning ḳaloꞑanliri ming yil toxmioꞑuqə tirilməydu). Bu dəsləpki tirilix idi. **6** Dəsləpki tirilixtin nesiwə boloꞑanlar bəhtlik wə muḳəddəstur; ikkinqi ölümning bularni ilkigə elix ḫoḳuḳi yoḳtur. Ular Hudaning wə Məsiḫning kaḫinliri bolidu wə Uning bilən birliktə ming yil ḫəküm süridu. **7** Ming yil toxḳanda, Xəytan zindandin boxitilip, **8** yər yüzining tət bulungidiki əllərni, yəni Gog wə Magogni azdurux wə ularni jəng ḳilixḳa bir yərgə toplaxḳa qiḳidu. Toplanoꞑanlarning sani dengiz saḫilidiki ḳumdək sanaḳsiz bolidu. **9** Ular yər yüzidiki kəng tüzlənglikkə qiḳip, muḳəddəs bəndilərning bargaḫini, yəni Huda səyidioꞑan xəḫərni muḫasirigə alidu. Lekin asmandin ot yeoꞑip, ularni yutuwetidu. **10** Ularni azduroꞑan Iblis bolsa diwə bilən sahta pəyoꞑəmbər kəyüwatḳan ot wə günggürt kəligə taxlinip, u yərdə keqə-kündüz əbədil'əbədgiqə ḳiynilidu. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Uningdin keyin, qong bir aḳ təht wə uningda Olturoꞑuqini kərdüm. Asman bilən zemin Uning yüzidin əzini ḳaqurup, ular turoꞑan jay ḫərgiz tepilmaydu. **12** Mən yənə katta bolsun, yaki təwən bolsun, əlgənlərning ḫəmmisining təhtning aldida turoꞑanliḳini kərdüm. Kitablar eqildi; andin yənə bir kitab — «Ḫayatliḳ dəptiri» dəp ataloꞑan kitab eqildi. Əlgənlərgə kitablarda hatiriləngini boyiqə əz əməliyitigə ḳarap ḫəküm ḳilindi. **13** Dengiz əzidə əlgənlərni tapxurup bərdi, ölüm wə təḫtisaramu əzliridiki əlgənlərni tapxurup berixti. Ḫərkimning üstigə əz əməliyitigə ḳarap ḫəküm ḳilindi. **(Hadēs g86)** **14** Andin ölüm wə təḫtisara ot kəligə taxlandi. Mana ikkinqi ölüm — ot kəlidur. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Kimning ismining «Ḫayatliḳ dəptiri»də yezilmioꞑanliḳi bayḳalsa, ot kəligə taxlandi. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Andin, yengi asman wə yengi zeminni kərdüm; qünki burunḳi asman wə zemin ətüp kətkənidi,

dengizmu məwjut bolmidi. **2** Muḳəddəs xəḥərning, yəni Hudadin qiḳḳan, huddi əz yigitigə toy pərdazlirini ḳilip ḥazirlanoɣan ḳizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳni kərdüm. **3** Ərxtin yuḳiri kətürülgən bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlḳi bolidu. Huda Əzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu. **4** U ularning kəzliridiki ḥər tamqə yaxni sürtidu; əmdi ölüm əsla bolmaydu, nə matəm, nə yioɣa-zar, nə ḳayoɣu-ələm bolmaydu, qünki burunḳi ixlar ətüp kətti». **5** Təhttə Olturoɣuqi: — Mana, ḥəmmini yengi ḳilimən! — dedi. U manga yənə: Bularni hatiriliwal! Qünki bu səzlər ḥəḳiḳiy wə ixənqliktur, — dedi. **6** U yənə manga mundaḳ dedi: — «Ix tamam boldi! Mən «Alfa» wə «Omega»durmən, Muḳəddimə wə Hatimə Əzümdurmən. Ussioɣan ḥərkimgə ḥayatliḳ süyining buliḳidin ḥəḳsiz berimən. **7** Oɣəlibə ḳiloɣuqi ḥərkim bularoɣa mirashorluḳ ḳilidu; Mən uning Hudasi bolimən, umu Mening ooɣlum bolidu. **8** Lekin ḳorḳunqaḳlar, etiḳadsizlar, yirginqliklər, ḳatillar, buzuḳluḳ ḳiloɣuqilar, seḥirgərlər, butpərəslər wə barliḳ yaloɣanqilaroɣa bolsa, ularning ḳismiti ot bilən günggürt yenip turuwatḳan kəldur — bu bolsa ikkinqi ələmdur». **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Ahirḳi yəttə balayi'apət bilən toloɣan yəttə qinini tutḳan yəttə pərixtidin biri kelip, manga səzləp: — Kəl! Sanga Ḳozining jorisi bolidioɣan ḳizni kərsitip ḳoyay, — dedi. **10** Andin u meni Roḥning ilkidə boloɣan ḥalda yooɣan wə egiz bir taoɣḳa elip ḳoydi. U yərdin manga Hudadin qiḳḳan muḳəddəs xəḥər Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳini kərsətti. **11** Uningda Hudaning xan-xəripi bar idi, uning julasi intayin ḳimmətlik gəḥərning, yexil yaḳuttək yaltirioɣan ḥrustalning julasioɣa ohxaytti. **12** Uning qong ḥəm egiz sepili bar idi; sepilning on ikki dərwazisi bolup, dərwazilarda on ikki pərixtə turatti. Ḥərbir dərwazining üstigə Israillarning on ikki ḳəbilisidin birining ismi yeziloɣanidi. **13** Məxriḳ təripidə üq dərwaza, ximal təripidə üq dərwaza, jənub təripidə üq dərwaza wə məoɣrip təripidə üq dərwaza bar idi. **14** Xəḥərning sepilining on ikki ul texi bolup, ularning üstigə on ikki isim, yəni Ḳozining rosulining isimliri pütüklüktur. **15** Manga səz ḳiloɣan pərixtining ḳolida xəḥərni, uning dərwaziliri wə uning sepilini ələqaydioɣan altun ḳomux ələqigüq ḥasa bar idi. **16** Xəḥər tət qasa bolup, uzunluḳi bilən kəngliki ohxax idi. Pərixtə xəḥərni ḥasa bilən ələqidi — on ikki ming stadiyon kəldi (uzunluḳi, kəngliki wə egizliki təngdur). **17** U sepilnimu ələqidi. Sepilning [ḳelinliḳi] insanlarning ələqəm birliki boyiqə, yəni xu pərixtining ələqimi boyiqə bir yüz ḳirik tət jəynək kəldi. **18** Sepilning ḳuruluxi bolsa yexil yaḳuttin, xəḥər əynəktək süzük sap altundin bina ḳilinoɣanidi. **19** Xəḥər sepilining ulliri ḥərhil ḳimmətlik yaḳutlar bilən bezəlgənidi. Birinqi ul tax yexil yaḳut, ikkinqisi kək yaḳut, üqinqisi ḥeḳiḳ, tətinqisi zumrət, **20** bəxinqisi ḳizil ḥeḳiḳ, altinqisi ḳizil ḳaxtax, yəttinqisi seriḳ kwarts, səkkizinqisi sus yexil yaḳut, toḳḳuzinqisi topaz, oninqisi yexil kwarts, on birinqisi səsün yaḳut wə on ikkinqisi piroza idi. **21** On ikki dərwaza on ikki mərwayit idi, demək dərwazilarning ḥərbiri birdin mərwayittin yasaloɣanidi. Xəḥərning oɣol yoli əynəktək süzük sap altundin idi. **22** Xəḥərdə ḥeqḳandaḳ ibadəthana kərmidim, qünki Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda wə Ḳoza uning ibadəthanisidur. **23** Xəḥərning yorutuluxi üqün ḳuyaxḳa yaki ayoɣa moḥtaj əməs, qünki Hudaning xan-xəripi uni yorutḳanidi, uning qiriоɣi bolsa Ḳozidur. **24** Əllər xəḥərdiki yoruḳluḳta yüridu; yər yüzidiki padixaḥlar xanuxəwkitini uning iqigə elip kelidu. **25** Uning dərwaziliri kündüzdə ḥərgiz taḳalmaydu (əməliyəttə u yərdə keqə zadi bolmaydu). **26** Ḥərḳaysi əllərning xanuxəwkiti wə ḥərmət-izziti uning iqigə elip kelinidu. **27** Ḥərḳandaḳ ḥaram nərsə wə ḥərḳandaḳ yirginqlik ixlarni ḳiloɣuqi yaki yaloɣanqiliḳ ḳiloɣuqi uningoɣa kirələmaydu; pəḳət nami Ḳozining ḥayatliḳ dəptiridə yeziloɣanlarla kirələydu.

22 Andin [pərixtə] manga hrustaldək parḳirak ḥayatliḳ süyi eḳiwatḳan dəryani kərsətti. Dərya Hudaning wə Ḳozining təhtidin qiḳḳan bolup, **2** xəḥərning oɣol yolining otturisida eḳiwatḳanidi. Dəryaning bu təripidə wə u təripidimu on ikki hil mewə beridioɣan, ḥər ayda mewiləydioɣan ḥayatliḳ dərihi bar idi; dərəhning yopurmaḳliri əllərning xipasi üqün idi. **3** Lənət degən əmdi bolmaydu; Hudaning wə Ḳozining təhti xəḥərning iqidə bolup, Uning ḳul-hizmətkarliri Uning hizmət-ibaditidə bolidu. **4** Ular Uning jamalini kəridu; Uning nami ularning pexanilirigə pütüklük bolidu. **5** U yərdə əsla keqə bolmaydu, nə qiraoɣ nurioɣa, nə ḳuyax nurioɣa moḥtaj bolmaydu. Qünki Pərwərdigar Huda ularning üstidə yoridu, ular əbədil'əbədgiqə ḥəküm süridu. **(aiōn g165)** **6** Pərixtə manga: — Bu səzlər ḥəḳiḳiy wə ixənqliktur; pəyoɣəmbərlərning roḥlirining Rəb Hudasi yeḳin kəlgüsidə yüz berixi

mukərrər bolоған ixlarni Өz kul-hizmətkarliriоға kərsitix üqün, pərixtisini əwətti, — dedi. **7** («Mana, pat yekinda kelimən! Bu kitabtiki bexarətning səzlirini tutkuqi kixi bəhtliktur!») **8** Bularni angliоғuqi wə kərgüqi mən Yuһannamən. Bu ixlarni angliоғinimda wə kərginimdə, bularni manga kərsətkən pərixtigə səjdə kiloғili ayioғi aldioға yikildim. **9** Lekin u manga: — Һərgiz undak kilma! Mənmu Hudaning sən wə kerindaxliring bolоған pəyoғəmbərlər bilən ohxax kul-hizmətkarimən. Hudaoғila ibadət kil! — dedi. **10** U manga yənə: — Bu kitabtiki bexarətning səzlirini peqətlimə; qünki bularning wakti yekin kəldi. **11** Kəbiһlik kiloғuqi kixi kəbiһlikni kiliwərsun; pəskəx kixi bolsa pəskəxliktə turiwərsun; һəkkaniy kixi bolsa һəkkaniylikini yürgüziwərsun; pak-mukəddəs kixi bolsa pak-mukəddəsliktə turiwərsun, — dedi. **12** «Mana, pat yekinda kelimən! Һərkimning əməliyitigə karap beridioғinimni Өzüm bilən billə elip kelimən. **13** Mən «Alfa» wə «Omega», Birinqi wə Ahirki, Mukəddimə wə Hatimə Өzümdurmən». **14** Һayatlik dərihining mewisidin nesip bolux wə dərwaziliridin xəһərgə kirixkə muyəssər bolux üqün tonlirini yuoғanlar bəhtliktur! **15** Xəһərning sirtidikilər — itlar, sehirgərlər, buzukluk kiloғuqilar, katillar, butpərəslər, yaloғanqilikka huxtar bolоған lar wə əməl kiloғuqilardur. **16** «Mənki Əysa jamaətlərni dəp silərgə bu ixlarning guwaһlikini yətküzüx üqün pərixtəmni əwəttim. Dawutning Yiltizi һəm Nəsli, Parlak Tang Yultuzidurmən!» **17** Roһ wə toyi bolidioғan kiz: «Kəl!» dəydu. Angliоғuqi: «Kəl!» desun. Ussioғuqi һərkim kəlsun, halioғan һərkim һayatlik süyidin һəksiz iqsun. **18** Mənki bu kitabtiki bexarətning səzlirini angliоғanlaroға guwaһlik berip agaһlandurimənki: kimdikim bu səzlərgə birnemini koxsa, Huda uningoға bu kitabta yeziloғan balayi'apətlərni koxidu. **19** Kimdikim bu bexarətlik kitabning səzliridin birər səzni elip taxlisa, Hudamu uningdin bu kitabta yeziloғan һayatlik dərihidin wə mukəddəs xəһərdin bolidioғan nesiwisini elip taxlaydu. **20** — Mana, buloғa agaһ-guwaһ Bərgüqi bolsa mundak dəydu: — «Xundak, pat yekinda kelimən!» — «Amin! Kəl, ya Rəb Əysa!» **21** Rəb Əysa Məsiһning meһir-xəpkiti barlik mukəddəs bəndilər bilən billə boloғay, amin!

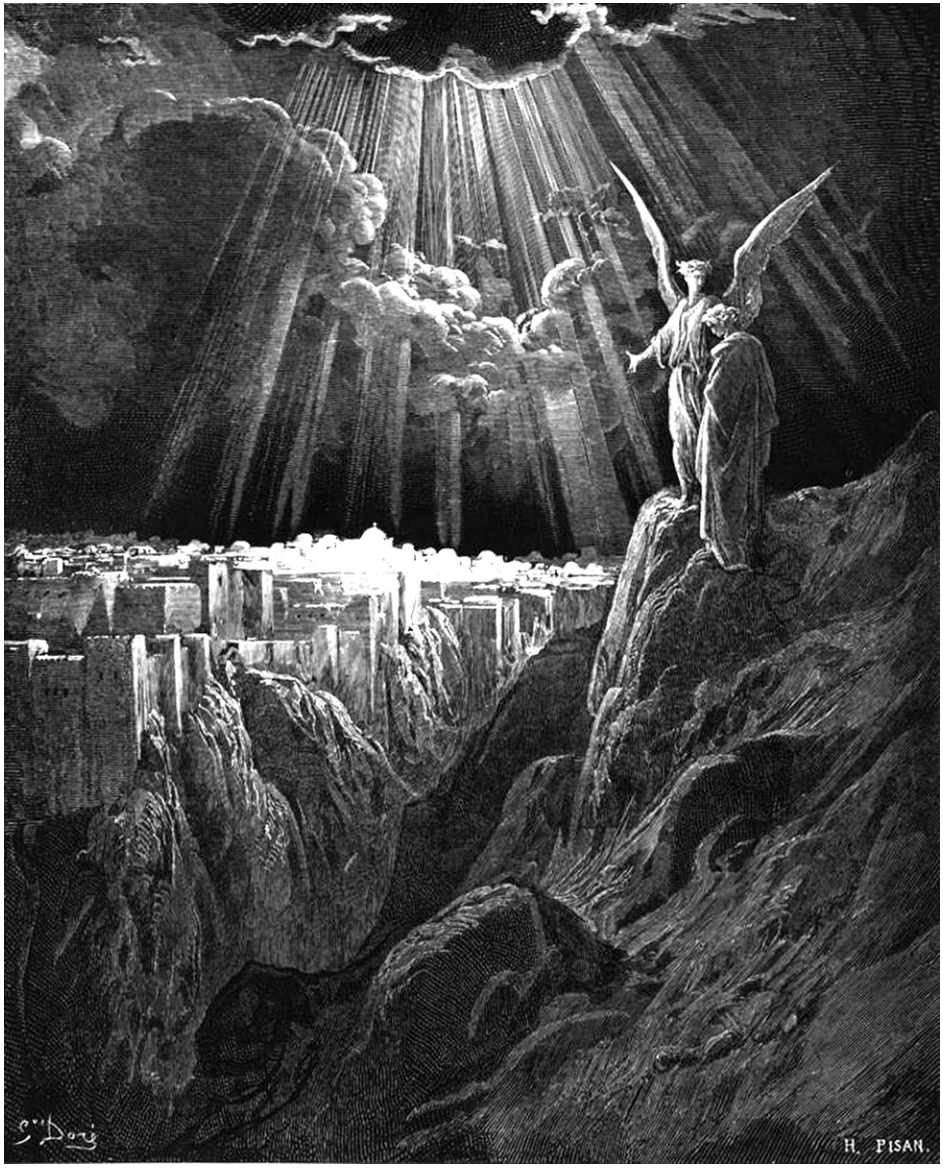

Muḳəddəs xəḥərning, yəni Hudadin qiḳḳan, huddi ɵz yigitigə toy pərdazlirini ḳilip ḥazirlanoɣan ḳizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳni kərdüm. Ərxtin yuḳiri kətürülgən bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlḳi bolidu. Huda Ɵzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu.»

Wəḥiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12
Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:
Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126
Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:
Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165
Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:
A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166
Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:
From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653
Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:
To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Pinyin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 200 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luqa 8:31
Rimliqlaroŋa 10:7
Wəḥiy 9:1
Wəḥiy 9:2
Wəḥiy 9:11
Wəḥiy 11:7
Wəḥiy 17:8
Wəḥiy 20:1
Wəḥiy 20:3

aïdios

Rimliqlaroŋa 1:20
Yəḥuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luqa 1:33
Luqa 1:55
Luqa 1:70
Luqa 16:8
Luqa 18:30
Luqa 20:34
Luqa 20:35
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 6:51
Yuḥanna 6:58
Yuḥanna 8:35
Yuḥanna 8:51
Yuḥanna 8:52
Yuḥanna 9:32
Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 11:26
Yuḥanna 12:34
Yuḥanna 13:8
Yuḥanna 14:16
Rosullarning paaliyətliri 3:21
Rosullarning paaliyətliri 15:18
Rimliqlaroŋa 1:25
Rimliqlaroŋa 9:5
Rimliqlaroŋa 11:36
Rimliqlaroŋa 12:2
Rimliqlaroŋa 16:27
Korintliqlaroŋa 1 1:20
Korintliqlaroŋa 1 2:6
Korintliqlaroŋa 1 2:7
Korintliqlaroŋa 1 2:8
Korintliqlaroŋa 1 3:18
Korintliqlaroŋa 1 8:13
Korintliqlaroŋa 1 10:11
Korintliqlaroŋa 2 4:4
Korintliqlaroŋa 2 9:9
Korintliqlaroŋa 2 11:31
Galatiyaliqlaroŋa 1:4
Galatiyaliqlaroŋa 1:5
Əfəsusluqlaroŋa 1:21
Əfəsusluqlaroŋa 2:2
Əfəsusluqlaroŋa 2:7
Əfəsusluqlaroŋa 3:9
Əfəsusluqlaroŋa 3:11
Əfəsusluqlaroŋa 3:21
Əfəsusluqlaroŋa 6:12
Filippiliqlaroŋa 4:20
Kolossiliklərgə 1:26
Timotiyoŋa 1 1:17
Timotiyoŋa 1 6:17
Timotiyoŋa 2 4:10
Timotiyoŋa 2 4:18
Tituqa 2:12
Ibraniylaroŋa 1:2
Ibraniylaroŋa 1:8
Ibraniylaroŋa 5:6
Ibraniylaroŋa 6:5
Ibraniylaroŋa 6:20
Ibraniylaroŋa 7:17
Ibraniylaroŋa 7:21
Ibraniylaroŋa 7:24
Ibraniylaroŋa 7:28
Ibraniylaroŋa 9:26
Ibraniylaroŋa 11:3
Ibraniylaroŋa 13:8
Ibraniylaroŋa 13:21
Petrus 1 1:23
Petrus 1 1:25
Petrus 1 4:11
Petrus 1 5:11
Petrus 2 3:18
Yuḥanna 1 2:17
Yuḥanna 2 1:2
Yəḥuda 1:13
Yəḥuda 1:25
Wəḥiy 1:6
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 4:9
Wəḥiy 4:10
Wəḥiy 5:13
Wəḥiy 7:12
Wəḥiy 10:6
Wəḥiy 11:15
Wəḥiy 14:11
Wəḥiy 15:7
Wəḥiy 19:3
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luqa 10:25
Luqa 16:9
Luqa 18:18
Luqa 18:30
Yuḥanna 3:15
Yuḥanna 3:16
Yuḥanna 3:36
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 4:36
Yuḥanna 5:24
Yuḥanna 5:39
Yuḥanna 6:27
Yuḥanna 6:40
Yuḥanna 6:47
Yuḥanna 6:54
Yuḥanna 6:68

Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 12:25
Yuḥanna 12:50
Yuḥanna 17:2
Yuḥanna 17:3
Rosullarning paaliyətliri 13:46
Rosullarning paaliyətliri 13:48
Rimliqlarǝa 2:7
Rimliqlarǝa 5:21
Rimliqlarǝa 6:22
Rimliqlarǝa 6:23
Rimliqlarǝa 16:25
Rimliqlarǝa 16:26
Korintliqlarǝa 2 4:17
Korintliqlarǝa 2 4:18
Korintliqlarǝa 2 5:1
Galatiyaliqlarǝa 6:8
Tesalonikaliqlarǝa 2 1:9
Tesalonikaliqlarǝa 2 2:16
Timotiyǝa 1 1:16
Timotiyǝa 1 6:12
Timotiyǝa 1 6:16
Timotiyǝa 2 1:9
Timotiyǝa 2 2:10
Tituskа 1:2
Tituskа 3:7
Filemonǝa 1:15
Ibraniylarǝa 5:9
Ibraniylarǝa 6:2
Ibraniylarǝa 9:12
Ibraniylarǝa 9:14
Ibraniylarǝa 9:15
Ibraniylarǝa 13:20
Petrus 1 5:10
Petrus 2 1:11
Yuḥanna 1 1:2
Yuḥanna 1 2:25
Yuḥanna 1 3:15
Yuḥanna 1 5:11
Yuḥanna 1 5:13
Yuḥanna 1 5:20
Yəḥuda 1:7
Yəḥuda 1:21
Wəḥiy 14:6

eleēsē

Rimliqlarǝa 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47
Luka 12:5
Yakup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Rosullarning paaliyətliri 2:27
Rosullarning paaliyətliri 2:31
Korintliqlarǝa 1 15:55
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 6:8
Wəḥiy 20:13
Wəḥiy 20:14

Limnē Pyr

Wəḥiy 19:20
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 20:14
Wəḥiy 20:15
Wəḥiy 21:8

Sheol

Yaritilix 37:35
Yaritilix 42:38
Yaritilix 44:29
Yaritilix 44:31
Qəl-bayawandiki səpər 16:30
Qəl-bayawandiki səpər 16:33
Qanun xərḥi 32:22
Samu'il 1 2:6
Samu'il 2 22:6
Padixaḥlar 1 2:6
Padixaḥlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zəbur 6:5
Zəbur 9:17
Zəbur 16:10
Zəbur 18:5
Zəbur 30:3
Zəbur 31:17
Zəbur 49:14
Zəbur 49:15
Zəbur 55:15
Zəbur 86:13
Zəbur 88:3
Zəbur 89:48
Zəbur 116:3
Zəbur 139:8
Zəbur 141:7
Pənd-nəsiḥətlər 1:12
Pənd-nəsiḥətlər 5:5
Pənd-nəsiḥətlər 7:27
Pənd-nəsiḥətlər 9:18
Pənd-nəsiḥətlər 15:11
Pənd-nəsiḥətlər 15:24
Pənd-nəsiḥətlər 23:14
Pənd-nəsiḥətlər 27:20
Pənd-nəsiḥətlər 30:16
Ḥekmət toplioquqi 9:10
Küylərning küyi 8:6
Yəxaya 5:14
Yəxaya 7:11
Yəxaya 14:9
Yəxaya 14:11
Yəxaya 14:15
Yəxaya 28:15
Yəxaya 28:18
Yəxaya 38:10
Yəxaya 38:18
Yəxaya 57:9
Əzakiyal 31:15
Əzakiyal 31:16
Əzakiyal 31:17
Əzakiyal 32:21
Əzakiyal 32:27
Ḥoxiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Ḥabakkuk 2:5

Tartaroō

Petrus 2 2:4

Questioned

Petrus 2 2:17

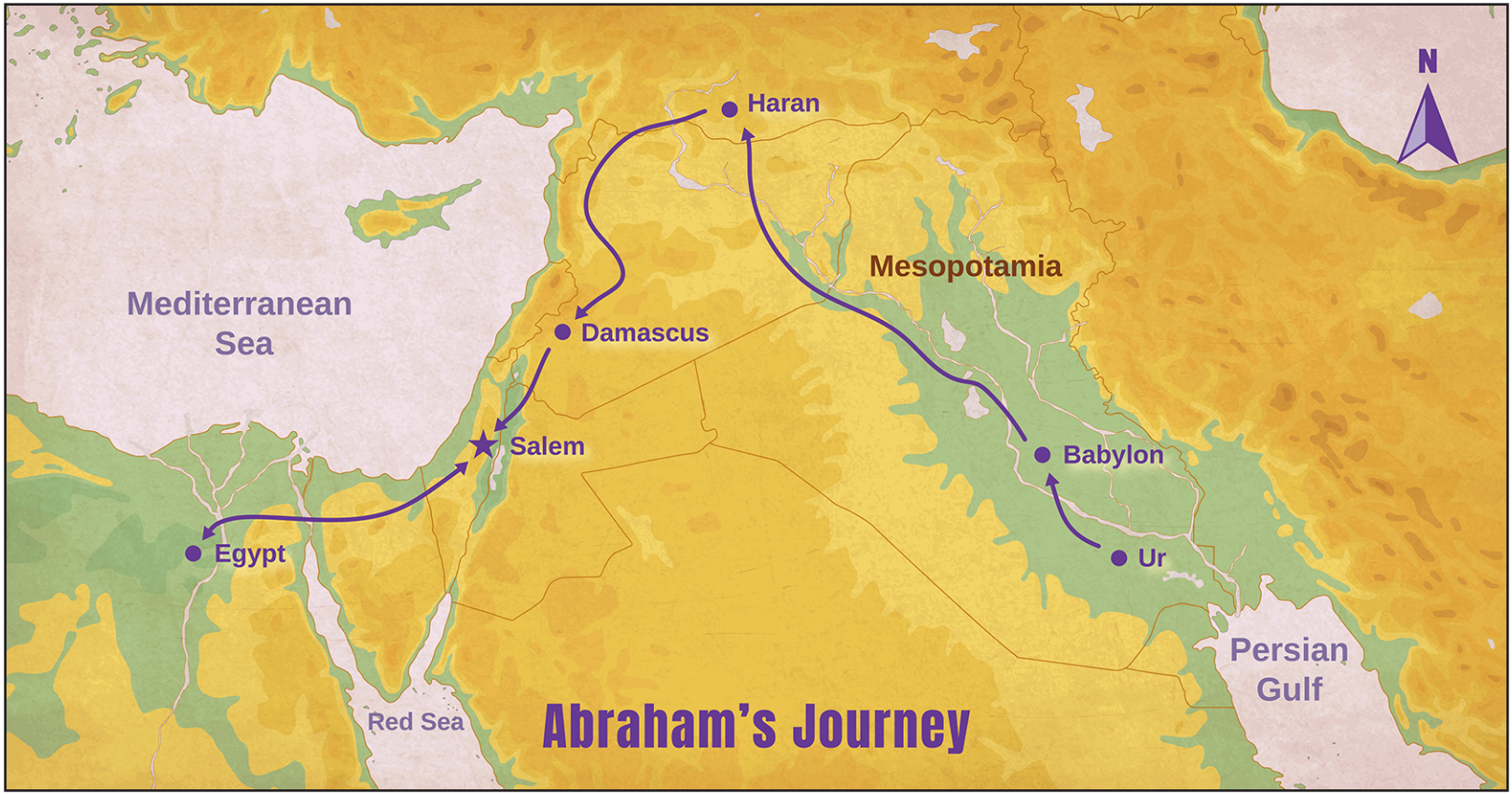

Etiqadi bolоqaqqa, Huda Ibrahimni uningоqa miras süpitidə bərməkqi bolоqan zeminоqa berixqa qaqiroqanda, u itaət qildi; u qəyərgə baridioqanliqini bilməy turup yoloqa qiqti. - Ibraniylaroqa 11:8

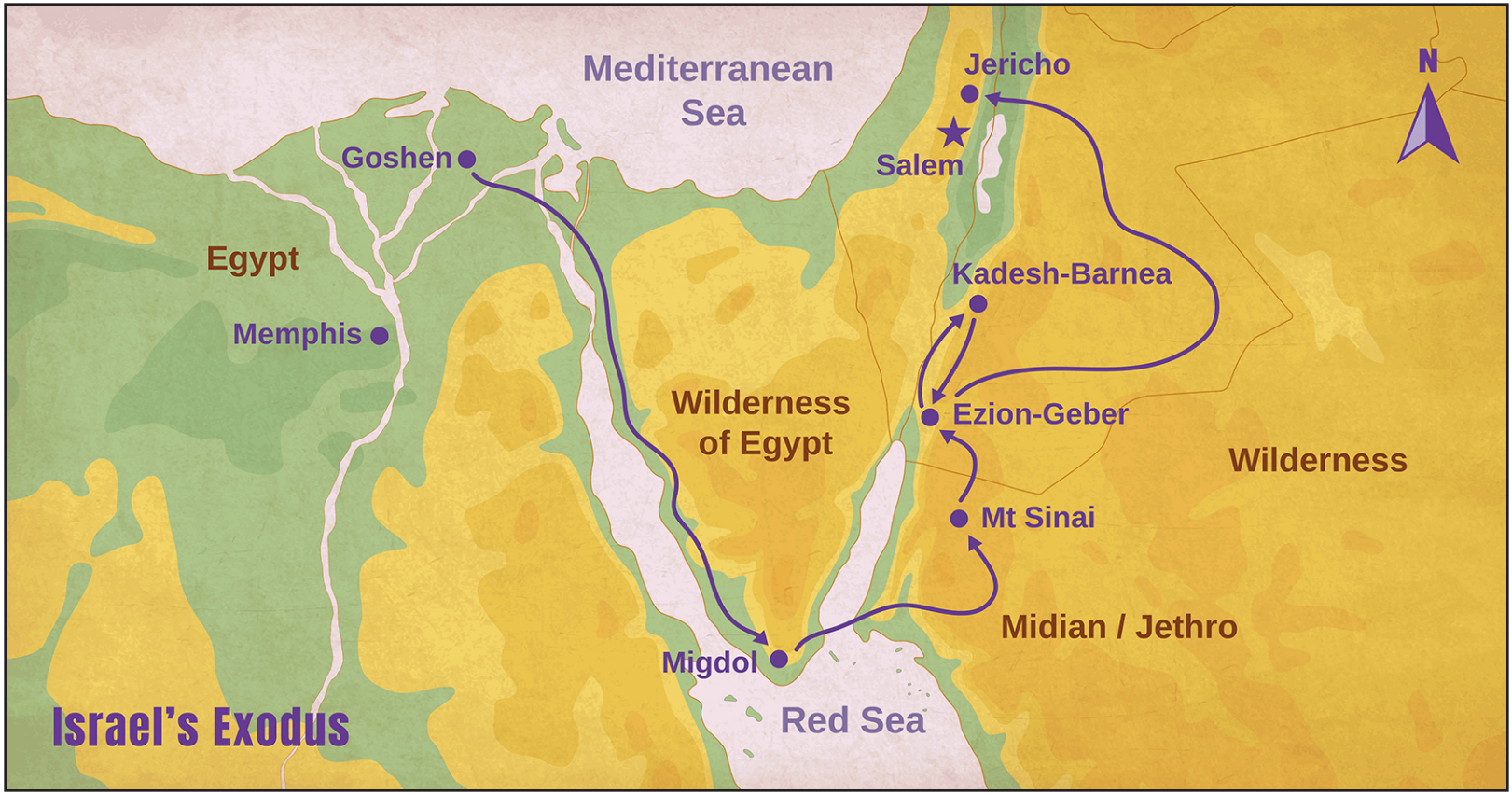

Əmma Pirəwn həlḳni ketixkə ḳoyoɣandin keyin, Filistiylərning zeminidiki yol yeḳin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən baxlimidi; qünki u: «həlḳim jənggə uqrap ḳalsa, ḳorḳup puxayman ḳilip, Misiroɣa yenip ketixi mumkin» dəp oylioɣanidi. - Misirdin qiḳix 13:17

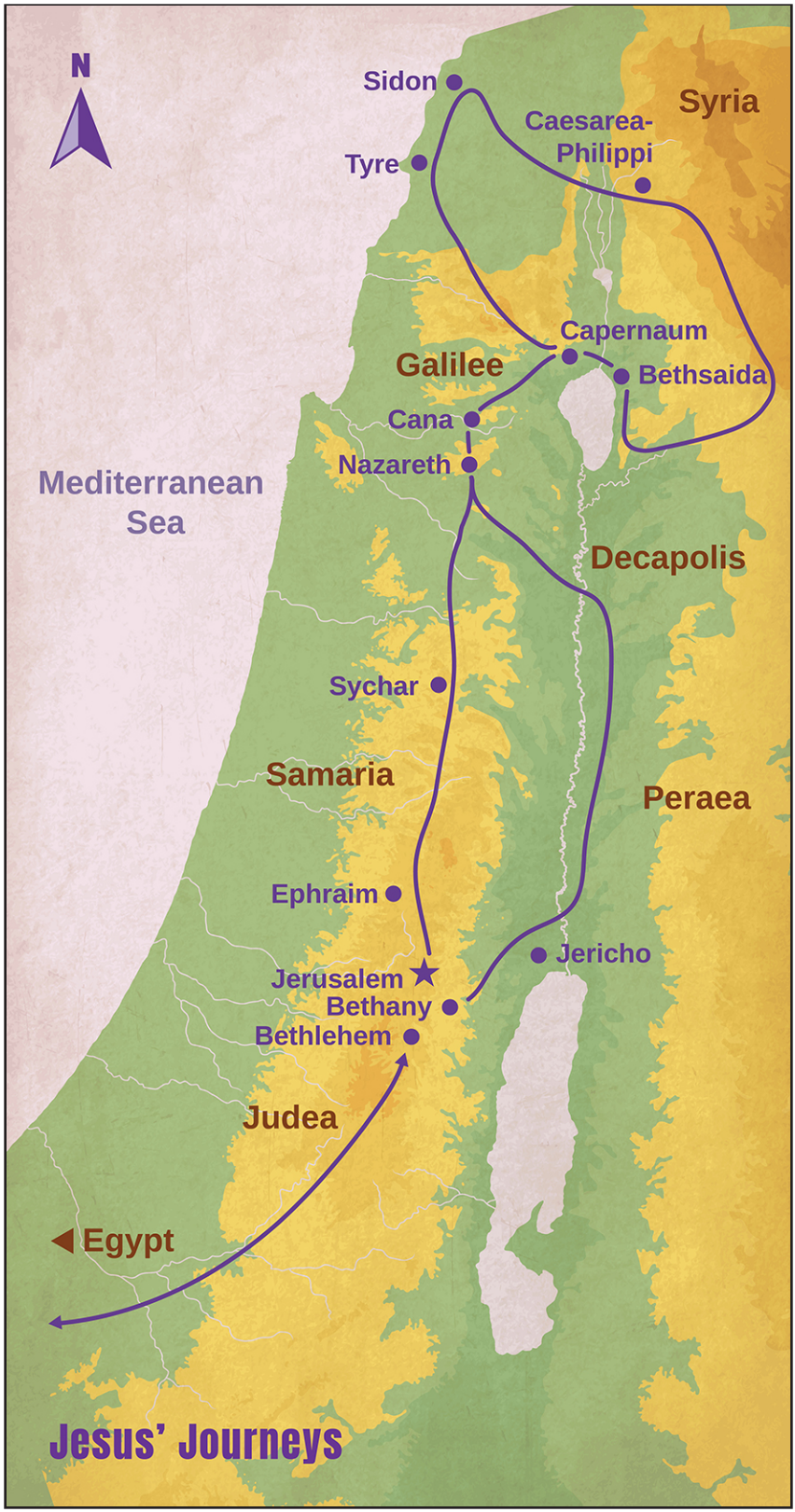

Çünki Insan'oğlumu dərwəkə xu yolda kəpəqilik mening hizmitimdə bolsun demәy, bəlki kəpqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida kilix bədiliqə nurоqun adəmlərni hərlükkə qikiray dəp kəldi. - Markus 10:45

Rosullukḳa tallap qaḳiriloɣan, Hudaning hux həwirini jakarlaxḳa ayrip təyinlәngәn, Məsiḥ Əysaning ḳuli boloɣan mənki Pawlustin salam! - Rimliḳlaroɣa 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

Where? / When? / Who?

Who?			Innocence		Fallen				Glory	
			Eternity Past	4000 BC Creation	Fall to Sin No Law	1500 BC Moses' Law	Advent of Christ 0-33 AD	Church Age Kingdom Age	Great White Throne	New Heaven and Earth
	God	Father	God's Perfect Fellowship John 10:30	God's Perfect Fellowship with Adam in the Garden of Eden No Fall No Death Gen 1:31	Living in Unapproachable Light, 1 Timothy 6:16				God's Perfectly Restored Fellowship with All Mankind in the Holy City No Hades No Dead Rev 20:3	All Restored Acts 3:21
		Son			Pre-Incarnate, John 8:58		Incarnate, John 1:14	Paradise, Luke 23:43		
		Holy Spirit			Everywhere, Psalm 139:7		Indwelling Believers, John 14:17			
	Mankind	Living Mankind	No Creation No people Gen 1:1		Serving the Savior or Satan on Earth, Ephesians 2:1-5					
		Deceased Believing Mankind			Blessed in Paradise, Luke 16:22					
		Deceased Unbelieving Mankind			Punished in Hades until the final judgment, Luke 16:23 and Rev 20:13					
	Angels	Holy Angels			Serving Mankind at God's Command, Hebrews 1:14					
		Imprisoned Angels		No Fall No Unholy Angels Gen 1:31	Imprisoned in Tartarus, 2 Peter 2:4 and Jude 6				Lake of Fire Prepared for the Devil and his Angels Mat 25:41 Rev 20:10	Fallen Angels Forgiven? Col 1:20 Yes? Heb 2:16 No?
		Fugitive Angels			Rebelling Against Christ Accusing Mankind 1 Peter 5:8 and Revelation 12:10			Thalaasa, Rev 20:13		
		First Beast Demon						Lake of Fire Revelation 19:20		
		False Prophet Demon								
		Satan						Abyss Revelation 20:2		

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. *"If the first fruit is holy, so is the lump,"* Romans 11:16. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis ķilip yetixtürünglar, xundaķla ularni Ata, Oƣul wə Muķəddəs Roḩning namiƣa təwə ķilip qəmüldürüp, - Matta 28:19